SEXTVS DE

CRETAL.

Bibliothèque de Lyon
Bibliothèque numérique

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

LIBER SEXTVS
DECRETALIVM
D. BONIFACII PAPÆ VIII.
CLEMENTIS PAPÆ V.
CONSTITVTIONES.
EXTRAVAGANTES TVM VIGINTI
D. IOANNIS PAPAE XXII.
TVM COMMVNES.

Hæc omnia cum suis glossis suæ integritati restituta, & ad exemplar ROMANVM diligenter recognita.

VENETIIS, Apud Iuntas. M. D. C.

BIBLIOTHECA DOMUS DURANGENSIS

Universidad de Deusto
Biblioteca

BONIFACIVS Papa VIII. natione Hernicus, patria Anagninus, è familia Caietana, anno M CCXCIIII. Pontifex Maximus creatus est. Is Decretales epistolas prædecessorum suorum per Gulielmum archiepiscopum Ebruduneñ. & Berengarium episcopum Bitereñ. ac magistrum Richardum de Senis S.R.E. Vicecancel. diligenter fecit recenseri: & quibusdam decretis nouis à se additis in vnum librum sub debitis titulis redigi, & quinque alijs Gregorij Papæ IX. annecti, Sextumque nuncupari iussit. Ad quem Ioannes And. Bononieñ. continuas glossas, quibus multa ex eius lectura fuerunt inserta, & hoc signo [ ] notata, conscripsit.

TABVLA
TITVLORVM V. LIBRORVM
SEXTI DECRETALIVM
secundum ordinem alphabeti.

A

Accusationibus, inquisitionibus, & denũciationibus. lib.5.titu.1.pagina 413
Appellationibus libr.2.titul.15. pagina 267
Arbitris.lib.1.tit.22. 205

B

Bigamis.lib.1.tit.12. 150

C

Capellis monachorum. libro 3. titul. 18. 383
Censibus, exactionibus, & procurationibus, lib.3.tit.20 386
Clericis coniugatis.lib.3.tit.2 288
Clericis non residentibus. lib.3.tit.3. 289
Clerico ægrotante vel debilitato. lib. 3.titul.5. 332
Cognatione spirituali. lib.4.tit.3. 410
Concessione præbendę,& ecclesiæ non vacantis.lib.3.tit. 7. 335
Confessis.lib.2.tit.9. 232
Consecratione ecclesiæ vel altaris. lib.3.tit.21. 393
Consuetudine.lib.1.tit.4. 39
Constitutionibus.lib.1.tit.2. 7

D

Decimis, primitiis, & oblationibus.lib.3. tit.13. 366
De desponsatione impuberum.lib.3.tit. 2.407
Dolo & contumacia.lib.2.tit.7. 226

E

Electione & electi potestate.lib.1.tit.6. 6
Eo qui mittitur in possessionem causa rei seruandæ.lib.2.tit.7. 229
Aetate & qualitate, & ordine præficiendorum. lib.1.tit.12. 147
Exceptionibus.lib.2.tit.12. 245
Excessibus prælatorum & subditorum. lib. 5. tit.5. 450

F

Filiis presbyterorum,& aliis illegitime natis.lib.1.tit.11. 148
Foro competenti.lib.2 tit.2. 213

H

Haereticis.lib.5.tit.2. 414
Homicidio.lib.5.tit.4. 441

I

Iis quæ vi metusve causa fiunt. libro 1. tit.20. 201
Immunitate ecclesiarum, cœmeteriorum & aliorum locorum religiosorum. lib.3.tit.23. 396
In integrum restitutione.lib.1.tit.21. 203
Iniuriis & damno dato.lib.5.tit.8. 467
Institutionibus.lib.3.tit.6. 334
Iudicii s.lib.2.tit.1. 209
Iuramento calumnię.lib.2.tit.4. 220
Iuramento.lib.2.tit.11. 241
Iure patronatus.lib.3.tit.19. 384

L

Litis contestatione.lib.2.tit.3. 217

Universidad de Deusto
Biblioteca

Tabula Titulorum Sexti Decretalium.

M

Maioritate,& obedientia.libro 1.titu.xvij. 186

N

Ne clerici,uel monachi sæcularib. negotiis se immiscean.lib.3.tit.24. 403
Ne sede uacante aliquid innouetur. libro 3. tit.8. 351

O

Officio vicari.lib.1.tit.13. 151
Officio & potestate iudicis delegati.lib. 1.tit.14. 153
Officio legati.lib.1.tit.15. 160
Officio ordinarii.lib.1.ti.16. 173

P

Pactis.lib.1.tit.18. 187
Pœnis.lib.5.tit.9. 468
Pœnitentijs.& remissionib.lib.5.tit.10. 475
Postulatione prælatorum.lib.1.tit.5. 44
Præbendis & dignitatibus.lib.3.tit.4. 291
Præscriptionibus.lib.2.tit.13. 249
Priuilegijs.lib.5.ti.7. 451
Procuratoribus.lib.1.tit.19. 190

R

Rebus ecclesiæ non alienandis. libro 3.tit. 9. 352
Regularibus & transeuntibus ad religionem. lib 3.tit.14. 370
Regulis iuris lib.5. 530
Religiosis domibus.lib.3.tit.17. 381
Reliquiis,& ueneratione sanctorum. lib.3.tit. 22 395
Renuntiatione.lib.1.ti.7. 134
Rerum permutatione.lib.3.ti.10. 356
Rescriptis.lib.1.ti.3. 10
Restitutione spoliatorum.lib.2.ti.5. 223
Restitutione in integrum.lib.1.ti.21. 203

S

Schismaticis.lib.5.tit.3. 428
Sententia & re iudicata.lib.2.tit.14. 252
Sententia excommunicationis.lib.5.ti.11. 452
Sepulturis.lib.3.tit.12. 361
Sponsalibus,& matrimoniis.lib.4.tit.1. 406
Statu regularium.lib.3.tit.16. 378
Summa trinitate,& fide catholica.lib.1.tit.1. 5
Supplenda negligentia prælatorum.lib.1.titulo 8. 137

T

Temporibus ordinationum.lib.1.ti.9. 149
Testamentis, & ultimis voluntatibus. lib. 3.ti.xj. 357
Testibus & attestationibus.lib.2.ti x. 236

V

Verborum significatione.lib.5.ti.12. 513
Vita & honestate clericorum. libro 3.titu.j. 287
Voto,& voti redemptione.lib.3.ti.15. 376
Vsuris.lib.5.ti.5. 444
Vt lite pendente nihil innouetur.libro secũdo. tit.8. 230

FINIS TABVLAE TITVLORVM.

TABVLA OMNIVM CAPITVLORVM SEXTI DECRETALIVM secundum ordinem alphabeti.

A

Arbitris. de offic. & po. iud. deleg. 163
Abbates. de priuilegiis. 455
Abbate.de senten.& re iud. 258
Ab eo qui appellat. de app. 278
Ab eo qui contra.de elect. 107
Absolutionis de his quæ vi. 202
Accusatus. de hære. 420
A collatione.de appe. 284
Actor qui.de do.& contu. 227
Ad apostolicæ.de sen. & re iu. 255
Ad decimas.de rest.spol. 226
Ad succidendos.de schism. 439
Alma mater de sen.excom. 510
Altercationis.de biga. 150
Animarum.de sepul. 362
Appellatio.de app. 282
Auaritiæ.de elec. 59
Auctoritate Martini.de concessio.præb. 347
Auctoritate sedis.de priui. 456

B

Beneficium.de regularibus. 374

C

Clericis.de immu.eccl. 399
Clerici de uita & hon.cle. 287
Clerici.de cler.coniug. 288
Collatio.de offi.leg. 173
Commissa.de elec. 113
Concertationi.de app. 281
Constitutionem.de sent.excom. 495
Constitutionem de ver.sig. 515
Constitutionem.de regularib. 373
Constitutio.de ele. 120
Consuetudinem. de consuetu. 39
Consuetudinem.de cleric.non residen. 289
Contingit.de iureiuran. 241
Contra Christianos.de hæret. 429
Cordi nobis.de app. 267
Cui de non.de præb. & dig: 318
Cum singula.de præb.& dig. 322
Cum in ecclesijs.de præb. 324
Cum de diuersis.de priui. 454
Cum personæ.de priui. 459
Cum in multis.de rescri. 12
Cum aliquibus,de rescri. 15
Cum æterna.de sen.& re iud. 252
Cum ab vno.de sent. & re iud. 264
Cum quis,de sepult. 363
Cum quis.de sent. excom. 509
Cum medicinalis.de senten.excommun. 478
Cum nullus.de temp.ord. 145
Cum appellationibus.de appel. 276
Cum in tua. de consuet. 42
Cum non deceat.de elec. 106
Cum ex eo.de elect. 110
Cum expediat.de elect. 205
Cum quidam.de excep. 248
Cum ex eo de excessi.prælat. 450
Cum C.laicus. de foro competenti. 217
Cum contumacia.de hære. 419
Cum secundum leges.de hæret. 435
Cum in positionibus.de iureiu. 244
Cum in generali.de offi.vica. 152
Cum plures,de offi.& pot.iud. 160
Cum in beneficio. de præb. 296
Cum de illis.de præb.& dig. 306
Cum in ecclesia.de præb.& dig. 317
Cum episcopus.de off.ord. 182
Cupientes. de elect. 75

D

Decet domum.de immu.eccl. 398
Decernimus de sen.excommu. 494
Decreuit. de hæret. 430
Degradatio. de pœnis. 469
Deliberatione.de offi.leg. 172
Detestanda.de conc. præb. 340
Dilecto.de sen.excom. 487
Discretioni.de dec. 366

Dispen-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Dispendia. de rescrip. 13
Dispendijs.vt lit.pend. 230
Dudum.de præben.& dign. 303
Dudum. de reb.eccle. non alien. 353
Duobus.de rescrip. 36

E

Ecclesiæ.de sup.negl.prælat. 141
Ecclesia.de in integ.rest. 203
Ei cui.de præben.& dign. 320
Eos qui de sent.excom. 508
Eos qui.de temp.ord. 144
Eos qui.de immu.eccle. 402
Episcopali.de maio.& obedien. 186
Episcopus.ne cle.vel mo. 405
Episcopum. de præscri. 249
Episcoporum.de priui. 461
Et si capitulum. de institut. 334
Et si pignorationes.de iniur. 467
Et si sententia.de sent. & re iud. 275
Eum cui.de præb.& dign. 297
Eum qui. de eo qui mitti.in pos. 229
Eum qui.de dolo & contum. 228
Eum qui.de præb.& dign. 309
Exceptionis.de lit.cont. 218
Ex eo quòd.de elect. 108
Executor.de conc. præb. 342
Exigit. de censib. 389
Exijt.de verb. signif. 517
Ex sponsalibus.de spons. 406

F

Felicis.de pœnis. 472
Felicis de censi. 391
Fideli.de sum.trin. 6
Filij.de hæret. 417
Frequens.de rest.spolia. 223
Fundamenta.de elect. 88

G

Generali.de elect. 69
Glorioſus.de reliq.& ven.san. 395
Grandi.de sup.negl.præl. 138
Gratia.de rescrip. 19

H

Hac constitutione. de offic. & pote. iudi. del. 166
Hi qui.de præb.& dig. 302
Hoc consultissimo.de reb.eccl.non alien. 354

I

In appellationis.de iur.cal. 221
Indemnitatibus.de elect. 122
Indulgentiæ.de pœniten. 478
In electionibus.de elect. 49
In fide.de hæret. 418
Inquisitores de hæret. 432
Ipso iure.de rescrip. 10
Is cui procuratio.de elect. 120
Is cui ab Apostolica.de of.& pot.iu. del. 164
Is cui est.de sent.excom. 506
Is cui conceditur.de præb.& dig. 311
Is qui mandat.de homicid. 444
Is qui contra.de elect. 94
Is qui.de fil.presby. 148
Is qui a procuratore.de procu. 193
Is qui habet.de sepult. 364
Is qui in ecclesia.de sent.excom. 505
Is qui monasterium.de reg. 370
Iudex.de offi.& pot.iud.dele. 157
Iuris.de iudi. 209

L

Legatos.de offi.legati. 169
Legitima.de appel. 270
Licet ecclesiarum.de præb. 293
Licet episcopus.de præb.& dig. 319
Licet ab interlocutoria.de app. 285
Licet in officialem.de offi.vic. 152
Licet is.de procur. 198
Licet Romanus.de const. 17
Licet canon.de elect. 71
Licet pater.de sepult. 365
Licet.de sen. excommuni. 501
Licet vobis.de priu. 465
Licet in tua.de rer. permut. 356
Licet mulieres. de iureiur. 243

M

Mandatum.de præb.& dig. 331
Mandato.de præb.& dig. 300
Mediatores.de test.& attest. 236
Mulieres.de iudi. 210

N

Ne aliqui.de hæret. 424
Ne aliqui.de priuil. 458
Nec captandæ.de conc. præb. 341
Nedum.de cogn.spir. 410
Nemo deinceps.de elect. 73
Non est.de consue. 47
Non indiscrete.de procur. 191
Non potest.de præb.& dig. 313
Non putamus.de consue. 41
Non solum.de appel. 279
Non solum.de regular. 372
Nulli licere.de elect. 64
Nullam.de iur.cal. 222
Nullus episcopus.de temp.ord. 164
Nullus religioſus.de elect. 104

O

Officij.de offi.legati. 168
Ordinarii.de off. ord. 177

P

Pactum.de pact. 187
Pastoralis.de cle.ægr. 332
Per cathechismum.de cog.spir. 411

Per

Per exceptionem.de priui. 462
Per hoc.de hæret. 432
Permittimus.de æta.& quali. 147
Perpetuo.de censibus. 393
Perpetuo.de postul.prælat. 44
Perpetuo.de elect. 62
Periculoso.de statu regu. 378
Pia.de except. 245
Postquam.de accus. 413
Prælatis.de homic. 443
Præsenti.de offi.leg. 170
Præsenti.de offic.ord. 185
Præsenti.de præb.& dig. 324
Præsent.de sent.excommu. 497
Præsentium.de attest. 437
Presbyteri.de capel.mon. 383
Præsidentes.de hæret. 419
Priuilegium.de verb. sign. 528
Procurator. de procur. 200
Procurator. de elect. 118
Pro humani.de homicid. 442
Prouida. de elect. 128

Q

Quàm sit ecclesiis.de elect. 60
Quamquam vsurarii.de vsur. 447
Quamquam in casu.de elect. 92
Quamquam pedagiorum. de cens. 391
Quamuis non plures.de cog.spi. 411
Quamuis alicui. de off.& pot.iud.del. 158
Quamuis super cessationibus.de off.ord. 183
Quamuis plenissima. de præb. 295
Quamuis tibi.de præb.& dig. 328
Quamuis ad reorum.de pœnis. 469
Quamuis.de rescr. 20
Quamuis constitutio.de elect. 65
Quamuis procurator.de procu. 192
Quamuis pactum.de pact. 188
Qui ad agendum.de proc. 194
Quid contra certam.de elect. 95
Qui generaliter.de procu. 195
Qui potest votum.de regu. 376
Qui pontificali.de offi.& pot.iud.del. 154
Qui plerique.de offi.ord. 180
Quia sæpe dubitatur.de præb. 305
Quia nonnulli.de immu. eccle. 397
Quia per ambitiosam.de rescrip. 37
Quia sæpe contingit.de elect. 119
Quia periculosum.de sen. excom. 484
Quia ex eo.de pact. 189
Quia cunctis. de concess.præb. 335
Quicumque.de sen.excom. 498
Quicumque hæreticos. de hæret. 415
Quod votum,de vo. & vo.redem. 376
Quodam.de præb. 230
Quoniam episcoporum.de hære. 414
Quoniam vt intelleximus.de immu.eccle. 401
Quoniam episcopi.de priui. 466
Quoniam aliqui.de renunc. 134
Quoniam electione.de elect. 133
Quoniam ex constitutione.de concess. pb. 349
Quoniam in baptismo.de sent. excom. 506
Quorundam.de elect. 99

R

Religioſus. de testa. 360
Religioso.de sent.excom. 507
Religiosi.de sepult. 365
Religionum.de relig.dom. 381
Romana.de suppl.neg.præl. 137
Romana.de sent. excom. 485
Romana.de testib.& attesta. 240
Romana.de censib. 386
Romana.de foro comp. 213
Romana. de offi.vica. 151
Romana.de offi.ord. 173
Romana.de pœnis. 468
Romana.de pœnit.& remi. 476
Romana .de appel. 271

S

Sciant cuncti.de elect. 69
Sæculares de foro compe. 216
Sepe contingit.de temp.ord. 142
Si a iudice. de appel. 283
Si a subdelegato.de offi.& pot. iu.del. 165
Si apostolicæ.de præb. 314
Si a sede.de præb. 321
Si Apostolica.de præb. 326
Si abbatem. de elect. 114
Si ad solum.de regul. 376
Si aduersus.de in integ.rest. 205
Si annum.de iudi. 211
Si ad episcopum.ne sede vac. 351
Si beneficia. de præb. 312
Si clericos.de sent.excom. 502
Si ciuitas.de sent.excom. 505
Si capitulo.de concess.præb. 343
Si compromissarius.de elect. 116
Si confirmationem.de elect. 119
Si contra vnum.de offi.& pot.iu.del. 156
Si canonici.de offi.ord. 176
Si clericus.de præb.& dign. 300
Si cui.de elect. 98
Si cui.de præb.& dig. 326
Sicut nobis.de verb.signi. 529
Sicut cum.de elect. 96
Si duo procuratores.de procu.iu.del. 196
Si duo ex tribus.de offi.& pot. 155
Si de calumnia.de iur.calum. 220
Si delegatus. de offi.& pot.iu.del. 159
Si ecclesiam.de consec. eccl. 393
Si episcopus. de suppl.negl.præl. 140

Si epi-

Universidad de Navarra
Biblioteca

Tabula Capitulorum Sexti Decretalium.

Si episcopus.de præb. 327
Si episcopus.de pœni. 476
Si episcopus.de offi.ord. 181
Si eo tempore.de rescr. 21
Si eo tempore.de elect. 129
Si electio.de elect. 102
Si ex tribus.de arbitr. 206
Si eum de præb. 299
Si forte.de elect. 67
Si gratiose.de rescr. 16
Si hi contra vt lite pend. 231
Si iudex.de sen.excom. 499
Si infantes.de desponsi.imp. 408
Si is cum quo.de fil.presbyt. 149
Si is cui.de præb. 329
Si is cui.de accu. 414
Si is ad quem.de institu. 335
Si is cui.de offi & po.iud.dele. 162
Si laicus.de iure patr. 384
Si motu.de præb.& dign. 315
Si oblato.de lit cont. 219
Si papa.de priui. 463
Si pater.de testa. 357
Si post præstitum.de conf. 254
Si propter.de rescr. 22
Si pro te.de rescr. 35
Si postquam. de ele. 109
Si pro clericis.de præb.& dig. 298
Si postquam.de præb.& dig. 303
Si pluribus.de præb.& dig. 316
Si pauper.de præb.& dig. 320
Si quando.de elect. 64
Si quem.de procu. 199
Si qui.de præscr. 251
Si quis iusto.de elect. 130
Si religiosus.de elect. 103
Si sententia.de sen.exc. 504
Si soli.de concess.præb. 345
Si super.de off.& pot.iud. 161
Si te.de renunc. 156
Si tibi absenti.de præb.& dig. 308
Si tibi concesso de præb. 319
Solet.de sent.exc. 481
Statuimus.de sen.exc. 501
Statuimus.de elect. 46
Statuimus.de confessis. 231
Statuimus.1.de offi & pote.iud. deleg. 153
Statuimus.2.de offi.& pot. 164
Statutum.de rescr. 24
Statutum.de elec. 97
Statutum.de sent.exc. 483
Statutum.ne cler.vel mona. 403
Statutum.de præb.& dign. 293
Statutum 1.de hære. 424
Statutum 2. de hære. 431
Statuta.de hære. 436
Statuto perpetuo de decim. 367
Super eo de hæret. 418
Super eo.de præb.& dign. 297
Susceptum.de rescr. 17
Suscepti.de præb.& dig. 298

T

Tibi qui.de rescrip. 38

V

Vbi periculum.de elect. 50
Vbicunque de pœnis. 469
Veniens.de ver.sig. 513
Venerabilibus.de sen.exc. 489
Volens.de priui. 452
Vsurarum.de vsur. 445
Vt Apostolicæ.de priui. 458
Vt animarum. de const. 9
Vt circa.de ele. 55
Vt commissi.de hæret. 428
Vt inquisitionis.de hær. 433
Vt litigantes.de offi.ord. 180
Vt officium.de hær. 425
Vt periculosa.ne cle.uel mo. 404
Vt quæstionibus.de arb. 206
Vt quis.de elect. 101
Vt super.de app. 376

FINIS.

[Prima glo. legitur sine recitatione: tamen tria facit: Nã allegatione, & causa præmissis, inuocat suffragiũ diuinũ, exprimens ad quid: Secũdo ponit operis vtilitatem, quam optat: Tertio de quadruplici hominum sermone loquẽs, operis defectus excusat, & profectus attribuit Archidiacono, quẽ commendat, & cui submittit hoc opus. Io. And. in nouella.]

LIBER SEXTVS DECRETALIVM

Dom. Bonifacij Papæ Octaui.

BONIFACIVS a EPI-

In Vaticanis & aliis antiqs codicib. titulus huius uoluminis habetur ita, incipit lib. sext. Decretaliũ Do. Bonifacii papę Octaui. & hęc inscriptio ex p̃senti etiã præfatione colligitur.

QVia præposterus est ordo, pri humana subsidia petere, vt illis deficientib. diuini fauoris gra postuletur. de conf. d. 1. omnis Christianus. in fine, ideirco ego Ioãnes Andreę Bononiensis in omnibus iuuenis, inter Decretorum Doctores licet minimus, tamen indignus, cupiens huius operis mei fore principium ad inuocationem, honorem & laudem nominis Iesu Christi, quod qñ recolo, flectere debeo genua saltem corde, inf. de immu. eccl. decet §. conuenientes. Prius ad eum inquantum possum, humiles porrigo preces, vt non ponderatis humanis demeritis, sua sola clementia in me, sui cęlestis irrigui gratiam influat, scientiæ & eloquentiæ suppliendo defectum, augendo ingenii modulum, & memoriæ quantitatem: vt possim scripturarum huius libri veritatem pandere, errores fugare, ænigmata reserare, nodos soluere, obscura dilucidare, & dubia declarare inf. de reliq. & vene. sanct. cap. 1. § horum quippe in fin. §. vt sic seruetur, & augmentetur scientia, virtus & gratia in meipso, ut iuxta verbum Psalmistæ, De virtute ambulemus in virtutem. de pœn. dist. 2. cum sanctam. circa prin. plantetur, ædificetur, roboretur, & conseruetur huius iuris scientia in mentib. desiderantium auditorum. 24. q. 1. aduocauit. in fin. vt per eam ipsorum honorificata, & ditata sint corpora, supra. de præbend. de multa in fin. ipsorumque corporum membra reddantur iustitiæ seruitura, vt 147. distinct. omnes § nam cum quibusdam. vt sic eruditæ sint animæ, & à Deo pictæ, indutæque iustitia beatitudinem mereantur. de pœn. dist. 2. illa anima &c. seq. Sit autem hoc opus memoriale proiectis, iuuenes instruat, cum paribus conferat, & desides excusso negligentiæ somno, inf. de homi. pro humani. in fi. 1. moneus scintillam amoris huius scientiæ in eis inueniens, in illam fluat & nutriat, ut cum creuerit flammam dignissimam faciat. de pœn. dist. 2. si sermo. Laudantes igitur hoc opus, melioribus rationibus 10 borantes, & merito reprehendentes amplector, detrahentib. 1 autem non resilio, sed velut agnus coram tondente, non aperiam os meum. de pœn. distinct. 2. si enim inquit. ad finem primæ columnæ, paratus ab anniculo doceri. 24. q. 3. c. Adscribatur igitur insufficientiæ meæ quicquid in hoc opere reprehendẽdum existit, me tamen reddant aliqualiter in his excusatum cognoscendæ veritatis affectus, & non debilis amor, quem corde gero fixum ad studium & studentes, quib. attrahor, & absolute compellor manum ad calamum mittere, licet ad id insufficientissimum me cognoscam. Si quid autem ibi fuerit notatu dignum & vtile, prius diuinę potentiæ adscribo: Secundo Reuerẽdissimo patri, sub cuius vmbra quiesco, & Doctor sedeo (licet indignus) Domino Guidoni de Baysio Archidiacono Bononiensi, ex cuius scriptis & dictis (quæ non in glossas recipio, sed in textum, & maxime in lectura per ipsum super libro decretorum nouiter compilata) infrascripta collegi. Et licet omniũ peritorũ huius iuris dicta uel scripta suo iudicio putẽ esse submissa, vt quod approbat, approbatum, & qđ reprobat, habeatur in singulis reprobatũ: filiali tñ audacia huius operis scripta eius correctioni subiicio: & profiteor me tenere, qđ approbat, & non tenere, qđ reprobat. Et si qua in hoc opere suis dictis, vel scriptis essent ꝛria, hŕe cogito illa, p̃ nõ scriptis, & p̃ hoc cunctis pateat, me reprehendi non posse, vt 24. q. 1. hęc est fides. de sum. trin. damnamus. ĩfi. [Glos. seq. tria facit: Primo circa quęrenda ĩ principio librorũ se dupliciter excusando remittit: Secundo diuidit: Tertio casum ponit.]

BOnifacius Epũs] Ea rõne motus, qua in principio secundi, tertii, & quarti, & quinti libri Decretalium, quęrere nõ solemus de his quinque vel sex, quæ sunt in cuiuslibet libri principio attendẽda, sed in principio voluminis sufficit q̃siuisset: In principio huius sexti libri, licet nõ idẽ sit auctor, q̃rere p̃termittam, ut sic breuitatis eã ad ea sufficiat remisisse, q̃ in principio Gregorianæ cõpilationis p̃ Bernardũ notata fuerunt. Et licet antiqua sit Rhetoricorũ altercatio, an salutatio sit pars epistolæ, id eorũ disputationi & solutioni relinquens, hoc proœmiũ in quatuor diuido partes: In quarum prima salutatio ponitur usque ibi; Sacrosanctæ. In secũda exordiũ usq; ibi, Sane. In tertia narratio usq; ibi, Vniuersitati. In quarta conclusio vsq; in finem. Primo igitur Dñs Bonifacius Doctores, & scholares morantes Bononiæ 2 salutat & benedicit. Secũdo exordiendo dicit, quòd intendit sollicite circa commoda subditorum, & uoluntariè laborat, & interdum totis noctibus vigilat, antiqua iura declarando, & noua condendo, vt ipsorum scandala tollat. & lites reprimat, ad qđ se teneri fatetur ex officio dispẽsationis sibi creditæ, eo p̃ præeit Sanctæ Romanæ Ecclesiæ; quæ à Deo prælata fuit cunctis Ecclesiis, & effecta totius orbis magistra. Tertio narrat se a multis requisitum instanter, ut elucidaret, q̃ ex Extrauagantibus editis post compilationem Gregorii noni ab ipso uel aliis Romanis pontificibus teneri, & quæ refutari deberent, & qui fuerint auctores ipsarum: Quod efficere desiderans, per tres nominatos in littera, Extrauagantes ipsas fecit diligentius recenseri, quarum multę resecatę fuerunt, quia temporales, vel iuri contrariæ, vel superfluæ, reliquas in melius reformatas, cum utilibus constitutionibus per ipsum nouiter editis, mandauit in unum librum redigi, & sub debitis titulis collocari, illumque librum vult adiũgi quinque libris Decretalium, & uocari Sextũ, cum senarius numerus sit perfectus. Dicit demum, p̃ ideo non mandauit, has constitutiones in compilatione Gregorii sub suis titulis poni, quia oportuisset multos libros destrui, & nouos fieri cum maximis laboribus, & expensis. Quarto concludendo, mandat ipsis Doctoribus. & scholaribus, p̃ ipsum librum mature compositum, quem eis sub Bulla transmittit, affectuose recipiant, illo usuri in iudiciis & scholis, & præcipit, p̃ ulterius non recipiant, nec pro Decretalibus habeant aliquas constitutiones Romani pontificis editas posi compilationem Gregorii noni papæ, quæ in ipso Sexto libro insertæ uel reseruatæ non sint. Hoc dicit proœmium.

[Glos. seq. tria facit, auctorem commendat, nominis etymologiam ponit, quærit obiiciendo de lege, & tripliciter soluit, legi respondens.

a ¶ Bonifacius.] Ex prædecessoribus suis eiusdẽ nomi-

1 Contra detrahentes B. Hieronymus i prologo Esdrę pulchre scribit ita: Nũquam meũ Christo iuuante, silebit eloqũ, & p̃cessa lingua balbutiet: elegant qui uolunt, q̃ nolũt abiiciãt euẽtilent apices, lĩmasca lũniẽtur, magis vestra charitate, quo cabor ad studiũ, q̃ illorũ detractione & odio d terrebor. Io. And.

2 Ex uarietatibus initio salutatiõis notatis fit uerisimile, dũm papa non solum ad Bononiẽse, sed ad alia etiã gymnasia hũc librũ misisse.

Universidad de Deusto
Biblioteca

minis, licet ipse fuerit octauus, credo, q̃ vnicam decretalem habuimus: s. sup. de præsumpt. nullus 1. Et dñ Bonifacius, quasi bona faciens: & vere est consonans nomen rei, prout esse debet. 21. dist. cleros. de præb. cũ ẽm. Insti. de do. §. est & aliud. Bonũ igitur, immo optimum opus fecit, nostrũ ius Canonicum illuminando, & per declarationes antiquorum iuriũ, & p editiones nouorum. vt ⁊. sequitur. Sed solent iuuenes dubitare, qua rõne mutet nomen in creatione Romani Pontificis, cũ noĩs mutatio prohibita sit. C. de mut. not. l. 1. hic n. prius vacabatur Benedictus, modo Bonifacius est nominatus. Innocentius quartus prius Sinibaldus, Gregorius decimus, prius Theobaldus, Cœlestinus v. prius Petrus. Rñdetur hoc fieri, vt ostendatur, ad permutationem nominis, 20 factam mutationem hominis: cum n. prius esset purus homo, nunc vicem veri Dei gerit in terris. sup. de eccle. benefic. vt nostrum. Vel ideo: quia omnis actio Christi nostra est instructio. sup. de elect. significasti. 2. q. 1. Deus omnipotens. sed in promotione Petri, mutatum est ei nomen: cũ primo vocaretur Simon. 21. di. in nouo. sed Romanus põtifex vicem Petri gerit. sup. qui fi. sint legi. p venerabilẽ. Vnde ad eius instar, primeuũ mutandum est nomẽ. præterea æquũ fuit mutationẽ fieri, q̃ posset promotus turpe originale nomẽ 30 hñre: pone exẽplũ sup. de elect. per inquisitionẽ. vnde non esset æquũ ipsum illo nomine vocari. 2. Lex autẽ de mutatione nominis fraudulenta intelligitur.

[Glo. seq. de stylo scribendi remittit: quærit opponendo, soluit & ex solutione arguit.]

a ¶ Episcopus.] Ante consecrationem & coronationem sic scribitur: Bonifacius electus epũs, & adde qđ dicam in fine libri super data. Et quare se vocet epm, cũ sint in ecclesia Dei dignitates Epali maiores, dubitari solet? Dic nouẽ ordines in ecclesia. 21. d. cleros, 40 circa prin. & 23. dist. epũs. & c. seq. Horum aũt ordinum Epalis est maior, quia nullum ipso est inuenire maiorem vel parem. facit quod no. 21. di. in nouo in princ. 2. glo. & 32. di. c. 1. Non ergo à dignitate, sed ab ordine volens nuncupari, se vocat epm. Et est contra Theologos, qui dñt solum esse septem ordines: Dicunt n. q̃ Epalis & p salmistatus non sunt ordines, pro eo, quòd certum officium circa confectionem Eucharistiæ non est illis ordinib. deputatum. Nos iuristæ contra 3 per iura prædicta. de hoc sup. de purg. canon quotiens. 50 [Glo. sequens reci. per quæstionem vel obiectionem, quam soluit quadrupliciter, & remittit.]

b ¶ Seruus seruorum Dei.] Non simpliciter se dicit seruum, sed seruum seruorum Dei: quasi de hijs, q̃ sunt foris, nihil ad eũ. 2. q. 1. multi. § quid. n. mih. Vel quia his non seruit, qui Deo non seruiunt, sed illos iudicat: His aũt qui seruiunt, seruit, ut inf. de offic. delegofficii. vel dic, seruorum Dei, s. Apostolorum Petri, & Pauli, quorum vices gerendo, seruire ipsis dicitur: ad hoc 1. q. 7. quotiens. Vel ex nimia humilitate hoc dicit, secundum quam negat se vniuersalem papam. 99. di. ecce & submittit se iudicio seculari. 2. q. 7. nos si. & voluntariæ purgationi. 2. q. 5. mandatis. Vel dic vt notatur in proœmio Gregorij.

ADDITIO. Legitur in chronica Martiniani, q̃ Beatus Gregorius fuit primus, qui sic se scripsit. Habetur autem hæc clausula 3. q. 3. saluator. in tit. & c. ex multis. in tit. 30. q. 3. c. 1. in tit de senten. excom. relatum. in fine, secundum Archidiaconum. Ioan. Andr.

[Glo. seq remittit, & quæstionem soluit.]

e ¶ Filiis.] quos papa vocet filios, & quos fratres, dic vt s. de crim. fal. quã graui. Et licet aliquis Epus esset in studio Bonon. scholaris vel Doctor, non est ppea rescriptum uitiosum, quia generalius inspicimus, nec est curandum de modico. de consecr. dist. 1. reuera. sup. de simo. & si quæstiones.

ADDITIO. In fin ubi equus Cardinali donatus à fratre prælati debentis pallium recipere, simoniam non inducit, cum dicatur esse quid paruum, attenta qualitate personæ cui oblatus fuit.

d ¶ Doctoribus.] Doctor dr à docendo, & debet esse cautus, ne proferat tacẽda, vel dicenda reticeas. 43. di. sit rector. in princip. Et debet seipsum, & verba sua secundum audientium capacitatem & ingenium coaptare. 8 q. 10. oportet. qui enim ea docet, quæ ab auditorib. intelligi non valent, non eorum vtilitatem, sed sui ostentationem facit. 43. d. §. vlt. nec debet esse arrogans, sed humilis. de maiorita. & obed. c. vlt in prin. Nam habet hoc proprium doctrina arrogantium, vt humiliter nesciant proferre, quæ docent: & recta quæ sapiunt, recte ministrare nõ possunt. 46. dist. ca. 1. in prin & Doctores vniuersitatem faciunt sup. de const. ex litteris.

e ¶ Scholaribus.] A schola dictis, (quod 4 Græcum Latine dicitur vacatio: vide Ioan And. inf. ne cler. vel mon. c. 2 in prin.) priuilegiati autem sunt scholares in his, quæ habentur. ff. fam ercis. l. quæ pater filio, & C. ne fil. pro pa. in consti. habita.

[Glo. seq quærit, & remittit.]

f ¶ Bononiæ.) Quid de aliis? Dic ut no. in proœmio Gregorianæ compilationis.

ADDITIO. Etymologiam huius nominis, Bononiæ, quam ponit hic Io. Monachus, & quando hic cœpit esse studium, vide in cle. 1. de magi. in gl. dicitur.

g ¶ Commorantibus.] Multi morantur, qui parum student: 5 & hos forte curialiter reprehendere voluit, secundum Hostiensem.

ADDITIO. Dicit Io. Monachus per hæc verba, instrui cupientem studere, in quinquennio scilicet ut eligat locum aptum: ibi, Bononiæ. Doctorem idoneum: ibi, Doctoribus. Quòd studio vacet; ibi, scholaribus. Quòd se ad diutisa non distrahat; ibi, Vniuersis. Quod continuet studium, quod dicit colligi per interpretationem per verbum, Commorantibus. Et inducit illud, Doctrina scholaris, interciſa perit, continuata viget. allegat. ff. de leg. 3. legatis, §. ornatricib. Ioan. And.

(Glos. seq. dicit, quid conferat benedictio. & dat octo similia, & determinationem ponit.)

h ¶ Benedictionem.) per benedictionem 6. prælati deuote susceptam, venialia remittuntur, ad hæc 1. q. 1. dictum & c. maledicam. & c. sequenti sicut per generalem confessionem, & orationem Dominicam. de pœn. dist. 5. de cotidianis. per aquam benedictam. de consec. di. 3. aquam. per eleemosynam & ieiunia. de pœn. di. 3. sane cauendum. Et per Eucharistiam deuote sumptam. de consecrat. di 2. cum omne. per vnctionem extremam. supra de sacra vnct. capit. vnico. ad prin. per deuotam pectoris unsionem. de pœn. dist. 1. tres sunt autem actiones. secundum Hostien. qui hoc not. de pœn. & remiss. omnis. Et quod dixi de remissione venialium, intelligas uerum in eo, qui non est in mortali. vt not. de pœn. dist. 1. perfecta. in ult. glos. Mortale enim sine veniali potest dimitti, sed non econuerso, quia mortale opponitur charitati, veniale feruori charitatis, sublato uero priori, tollitur posterius, sed non econuerso.

SAcrosanctæ.] Incipe, construct um: ibi, Præsidentes. secundum Io. Monachum, secundum quem hoc proœmium diuiditur in quatuor partes, in Exordiũ, Narrationem. inf. §. Sanè. Argumentationem inf §. Quem librum. Cõclusionem inf. §. vniuersitati. Primã subdiuidit in duas, in Exordiũ generale. Secundo, in magis.

magis concretum & speciale. In primo tangit eminẽtiã Romanæ ecclesiæ in præsidentia, & in subditorum cura. Secundo eius eminentiã iniurium antiquorum declaratione, & nouorum editione: ibi, Et quas. Secunda principalis: ibi, Sane. Primo narrat de cã efficienti principali. Secũdo ibi, Per venerabiles, de causa efficienti, nõ principali: sed cooperante, vel instrumentali. Tertio: ibi, In quibus finem huius operis ex narratis cõcludit. Tertia principalis, primo narrat operis pfectionem ex numero senario. Secundo: ibi, Nec sine causa, ex dispendiorum expensarum & laborum euitatione, Quartam non subdiuidit. Io. And.

a Sacrosanctę.] exordium. Et ideo sacrosãcta dicitur: quia consecrata fuit martyrio Apostolorum Petri & Pauli. 21. dist. quãuis. 22. diffin. c. 2. j. de ele. fundamenta. & de reli. & vene. sanct. c. 1. §. sit alma.

b Imperscrutabilis.] vnde, O altitudo diuitiarum sapientiæ, & scientiæ Dei, quàm imperscrutabilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles viæ eius, ad Roman. 11. & de pœn. dist. 4. si ex bono. circa prin.

c Incommutabili.] 22. q. 4. incommutabilis. sup. de sum. Trifirmiter.

d Prætulit.] per illa verba. Tu es Petrus, &c. 21. dist. in nouo. &c. seq. vel: Pasce oues meas. sup. de elec. significasti.

e Magistratum.] 21. distinct. cap. 1. & 2. supra de summa Trinit. cap. damnamus. ad fi. sup. de priui. antiqua. C. de sacrosanc. eccles. l. iubemus. & inf. tit. prox. c. uno.

f Dispensationis.) 43. dist. dispensatio.

g Commodis.) in his præcipuè quibus animarum saluti consulitur. inf. de præben. c. 1. de constitu. c. ulti. cum sim.

h prosperamur.) inf. de offi. deleg officii.

i Iugi.) id est, continuo.

k Labores.) idem dicit Imperator in auth. ut diui. inf. subs. rip. ha. in gl. quæ est in prin. coll. 8.

l Insomnes.) in auth. ut iudi. sine quoquo suffra. in princ.

m Formas. C de ve. iu. enu. l. 2. §. sed quia diuinæ.

n Declarationę.) ut inf. de elect. statutum. de præb. quia sæpe. cum sint.

o Nunc uero nouorum editione iurium.) uerbum Clementis. inf. de præben. cap. 1. cum ã.

p Possibile.] hoc dicit quia natura est introductum, plura esse negotia, quam vocabula. ff. de præscri. uer. l. natura.

q Sane.] narratio.

ctæ a Romanæ ecclesiæ (quã imperscrutabilis b diuinæ prouidentiæ altitudo, uniuersis dispositione incommutabili c prætulit d ecclesiis, & totius orbis præcipuum obtinere uoluit magistratum) e regimini præsidentes, curis sollicitamur continuis, & assidua meditatione urgemur, ut iuxta creditæ nobis dispensationis f officium, subditorum commodis g (in quorum prosperitate utique prosperamur) h iugi; i quantum nobis ex alto concessum fuerit, sollicitudinis studio intendamus. Amplectimur qui pape uoluntarios pro ipsorum † quiete labores, k & noctes quandoque trãsimus insomnes, l ut scandala remoueamus ab ipsis. Et quas humana natura (nouas semper deproperans edere formas) m lites quotidie in uenire conatur, nunc antiquorum † declaratione, n nunc o uero nouorum editione iurium, prout nobis est possibile, p reprimamus. ¶ Sane, q cum post volumen Decretalium a felicis recordationis Gregorio Papa nono, prædecessore nostro, tam prouide, r quam utiliter ſ compilatum, nonnullę ab eo, t & ab aliis u Romanis Pontificibus succesſiuè x super diuersis diceretur articulis editæ Decretales: de quarum aliquibus, an Decretales existerent, earumque auctoribus y dubitabatur sollicite in iudiciis & in scholis: Nos ad apicem z summi Pontificatus superna dispositione uocati, super hoc cum instantia requisiti a multis, a † ambiguitatem, & incertitudinem huiusmodi dispendium b pluribus asserentem, † omnino tollere ac eludere, quę de Decretalibus ipsis teneri, c quęue deberent in posterum refutari, d gratia suffragante diuina, pro utilitate publica e desiderabiliter affectantes: per venerabiles fratres nostros Gulielmum Archiepiscopum Ebrudunen. † & Berengarium episcopum Biteren. ac dilectum filium magistrum † Richardum de Senis sanctę Romanæ ecclesię Vicecancellarium, r Prouide.] C. de no. co. compo. in prima constitutione.

ſ Vtiliter.] dist. 4. erit.

t Ab eo.] ut j. de rescrip. c. 1. de testib. c. 1. & 2. & de deci. c. 1. de hære. c. 1. de rest. in integ. c. 1.

u Ab aliis.] ut per te. inf. uidebis.

x Succesſiue.] & sicut succesſiue, sic ordinate poni debuerunt, vt, ex ordinatione ipsarum, quæ prior fuerit, pateat, ut in prima constitu. C. de no. co. comp. quod in huius libri compilatione be ne seruatur: unde si q Decretales Grego. ix. ponantur in titu. illę sunt primæ, Bonifacii semper sunt ultimæ. in decretalibus tamẽ eiusdem auctoris dici solet, q̃ hic ordo non semper seruatur: quod solet probari ⁊. de offic. archidiac. ad hæc. & c. ut nostram. & ⁊. qui fil. sint legit. causam 1. & 2.

y Auctoribus.) sicut erat in Decr. Gregorio ix ⁊. de restitut. in integ. cap. 1. quam quidam attribuebant Alexiiij. & idem in similibus.

z Apicem.) idem verbum habes 40. distin. nõ nos. ibi, Quis enim sanctum dubitet, quem apex tantæ dignitatis attollit? alias extollit, ut infra de concess. præb. c. ult. in princ.

a A multis.) me teste fuit super hoc requisitus ab uniuersitate Bononien. per nuncium suum ad hoc missum: discretum uirum bonæ memoriæ, dominum Iacobum de Castello, mansionarium Bononien. qui homuncio erat, i. paruus homo corpore: & intelligas q̃ magnus fuit in huius iuris scientia. Cum proponeret coram Papa Bonifacio stans: Bonifacius credens genuflexũ, monebat eum ut surgeret: & tũc fertur, Portuensem, scilicet, fratrem Matthæum de Aqua spreta dixisse ad Papam, Zachæus est.

b Dispendium.) coarctandum, fuit. infra de reseri. cap. tertio.

c Teneri.) ſ. insertæ in hoc libro, uel reseruatæ.

d Refutari.) ſ. quæ insertæ uel reseruatæ non reperiuntur, ut inf in fi. proœmii.

e publica.) 4. dist. erit in fi. Io. And.

† Optim' text. fm Doc. qđ declarãs fi nouat. similis text. in l. hæredes palam. §. sed & si notã. ff. de testa. Fõt.

† eorum.

† In dubio iuris, si princeps est pśens, consulendus ẽ, aliter nõ ualet actus. l. cum de nouo. C. de legi. † al. afferentes.

† Ebredunen.

† Do. no. q̃ Doct. vocari pũt magistri gl. 3. in clem. cũ sit, de ma. ego addo tex. in l. quibus præcipua. ff. de uer. sig. Font.

a Vicecancellarium.] tunc, nunc diaconum Cardinalem vt Sancti Eustachij.

b Doctorem.] Hi erant gloriosi non solum doctrina legum, sed & experientia rerum: & tales debent esse iuris compositores. C. de no co. compo. in prima constitutione.

c Huiusmodi.] Sedi tas post volumen Gregorij noni.

d Contrariæ.] quod in iure reperiri nõ debet, vt sup. in procem. Greg. ix. & C. de vete. iur. enu. l. tanta.

e Abbreuiatis.] ut est videre in Decret. Greg. ix. inf. de decimis. c. 1. quæ per longiora verba extrauagabatur: & incipiebat, Grauem nobis. cum similibus.

f In toto.] ut patet, in Decret. Innocentij quarti, quæ incipiebat, Graue nimis, quæ per breuia verba ponitur, ne cleri. vel mon. c. 2. & per decret. quæ olim incipiebat. Sicut dilecti, quæ p breuia verba ponitur. inf. de elect. statutum. & in decre. infra de testam. c. 1. quę olim incipiebat. Ioannes Frangipani. Extrauagans Innocen. iiii. maxime in tex. & multæ sunt similes. Io. And.

g Mutatis.] 1 infra de rescriptis, statutum.

h Correctionibus.] vt infra de hære. quicunque. ad fi. vt ibi dicam. Ioan. And.

i Detractionib.] vt inf. de reser. c. 1. ad fi. & de test. c. 2. ad fi. & dupliciter inf. de sent. ex com. quia periculosum. ut in omnibus his dicam.

k Additionibus.) vt inf. de regula. non solum. ut ibi dicam. Idem esset videre in decret. inf. de præbend. si pro clericis pauperibus. & inf. de concess. præben. ne captandæ. ver. licet. & in decreta executor. uersi. potest tamen. habito respectu ad antiquas, unde tractæ fuerunt.

l Vidimus.) sup. de consang. & affin. non debet.

m Correctionem morum.) quia hoc solum bene agitur, vt uita hominum corrigatur. 23. q. 5. prodest. circa fin. & Imperator dicit, Legibus nostris mores intendimus corrigere. C. de secun. nupt. l. 1. ad idem. 46. dist. c. 1. ibi, Ne cum elatis moribus, &c. sup. de vita & honest. cler. vt clericorum.

n Titulis.) Nota, rubricas esse Authenticas: 2 ad hoc de pœn. dist. 1. c. hæc autem uerba. in glo. 1. supra ne sed. uacan. c. 1. ut eccle. ben. cap. 1. ff. quod quisque iur. l. 1. item not. rubricas de textu: per quod collige, scriptorem, qui promisit textum scribere, illas ponere debere.

o Volumen.) Decretalium.

p Senarium.) alibi dicitur septenarius numerus esse perfectus. de pœn. distinct. 1. in summa. in glos. 1. ipsius summæ, contra id, quod infra in glo. seq. nota. Quia perfectus est numerus senarius qui præcisè constat uel resultat ex omnibus partibus suis, aliquotis simul aggregatis Septenarius numerus non est perfectus: Non obstat glos. præalle. summæ: quia intelligitur ibi perfectus, deest, multis similibus approbatis in quantitate numeri septenarii. De quo potes videre multa exempla, de celebra. missa. cap. 1. in glos. fin. Hieron. Clarius Brixien.

[Glo. sequens recitetur per quæst. quare numerus senarius dicatur perfectus. primo dat duas solutiones, quas non approbat: ponit tertiam, quam approbat.]

q Perfectus.] vt 35. q 4. cap. vnico. Sex enim ætatibus mundi generatio & hominis status finitur, ut ibi. Prima enim ætas in homine, est Infantia, q durat usque ad vij. annum. Secunda Pueritia, vsque ad xij. uel xiiij. annum. Tertia, Adolescentia, usque ad xxv. Quarta, Iuuentus, uel virilis ætas, vsque ad l. Quinta, Senectus, vsque ad lxx Sexta abinde. Et dicitur Senium, aliarum ætatum terminus. C. de sacrosanct. eccle. ut inter diuinũ. Sic & sex sunt generationes mundi. Quarum prima ab Adam vsque ad Noe. (In 3 hac fuit institutio, & lapsus generis humani.) Secunda usque ad Abraham. (In 3 hac fuit generis humani deductio per diluuium & renouatio.) Tertia usque ad Dauid. (In 3 hac fuit circũcisionis, & legis constitutio) Quarta, vsque ad transmigrationem Babylon. (Floruit 3 lex in hac sub regibus & prophetis.) Quinta, vsque ad aduentum Christi. (Fuit 3 in hac populi captiuatio, & redemptio.) Sexta, vsque ad finem seculi. (Sub 3 hac humani generis redemptio.) Est autem ad hoc simile supra de consanguini. non debet. de consecra. d. 5 inct. 4. de trina. Sed licet sint bonæ istæ similitudines: non tamen inferunt, ipsum senarium numerum foro perfectum. Vnde dic, secundum Arithmeticos, quatuor esse generationes numerorum: Prima, quæ incipit ab uno, & durat usq; ad decem, & dicitur ista numerorum monadicorum, a monos, quod est, vnum. 16 q. 1. placuit 2. quia ab vno incipit. Secunda dicitur, decadicorum, a decade, quod est x. & durat usque ad centum. Tertia dicitur, centedicorum, & incipit a centum, & durat usque ad mille. Quarta dicitur, milledicorum, a mille incipiens, & durat usque ad infinitum. Ex his quatuor generibus numerorum est reperire alios perfectos, paucos tamen: alios imperfectos. Et ex imperfectis est reperire alios diminutos: alios abundantes. Dicitur autem numerus perfectus, qui constat vel resultat præcise ex omnibus partibus suis aliquotis simul aggregatis. Est ergo videndum, quæ sunt partes aliquotæ, & quæ non sunt partes aliquotæ. Sunt partes aliquotæ quæ aliquotiens sumptæ reddunt suum totum præcise, ideſt, non plus nec minus: uide hoc in senario, qui est primus perfectorum, & solum inter monadicos perfectus. Nam sex vicibus unum, sex sunt: ter duo, sex sunt: bis tria, sex sunt: abinde non sunt partes aliquotæ: quia quatuor aliquotiens sumptum faceret octo uel plus: ergo omnes partes aliquotæ sunt hæ; vnum, duo, tria: sed vnum, duo, tria, faciunt sex: ergo senarius numerus est perfectus secundum diffinitionem superiorem, quæ habet, quòd numerus perfectus resultat præcise ex omnibus partibus suis aliquotis simul aggregatis. Vide in alio numero perfecto. In genere enim decadicorum alius & solus numerus est perfectus. s. xxviij. nonnullis nostris constitutionibus (Aquibus ad correctionem morum, m subditorumq; † quietem multa statuũtur salubria, fructus vberes Deo propitio in domo Domini allatura, & plurima in iudicijs & extra, frequentata dubia deciduntur) redigi mandauimus, & sub debitis titulis n collocari. ¶ Quem librum quinque libris aliis dicti uoluminis Decretalium annectendum. Sextum censuimus nuncupari: ut idem volumen o senarium P † (qui numerus est perfectus) q librorum, illo

† al. ita: virorũq; subditorũ quietem.

† Cõsule Euclidẽ & alios mathematicos, ex qb. intelliges, cur numerus senarius dicatur perfectus. ad de Matro biũ lib. 1. c. 6. in sõnium Scipionis.

3 Quę sũt parẽthesi inclusa, ex Lectura Io. Andr. huc fuerunt trãslata ad glossã de clarationem.

† Nota, q̃ ptãs 3 dẽdi legẽ ẽ delegabilis. do. Fõ.

1 De his uerbis, mutare, corrigere addere, uide modernos ĩ l. edit. C. de eden. Fon.

2 De iubricis huius uoluminis, & legum intelligẽtia rubtricis decreti ñ ẽ uerũ. De hoc notat Io. 3. q. 9. cartæ in rubrica. & ĩ § hæc aũt uerba. hic allegaro. Et d̃ hoc ĩ spec. de dispu. & alleg. ĩ fi. Io. And.

xxviii. tolle partes, s. dimidiam, & cõtra. ff. de verbor. signif. nomen §. 1. & inf. de decimis. c. 2. quia vltra dimidiam nõ esset reperire aliquotas, vt sup. dixi. Quatuordecim, est pars aliquota: quia bis sumptum, facit xxviii. Tredecim, xii. xi. x. ix. viii. non sunt partes aliquotæ de xxviii. q̃a aliquoties sũptæ nõ inferunt præcisè suũ totum, sed plus vel minus. Nam xiii. bis sumptũ, facit xxvi. ter sumptum, facit xxxix. & sic plus, vel minus, & sic de singulis. Septem est pars aliquota, q̃a quater sũpta infert suum totum. Sex, & quinque singulis nõ sunt partes aliquotæ. Quatuor vero, est pars aliquota: quia septies sumptum inferr suũ totum. Tria, non est pars aliquota, sed duo &. j. bene sunt partes aliquotę, q̃a xiiii. vicib. duo, facit xxviii. & xxviii. vicib. vnũ facit xxviii. Ergo restat, q̃ oẽs partes aliquotæ de xxviii. sunt xiiii. vii. iiii. ii. & i. Sed ex his aliquotis simul aggregatis resultat pei se totũ, q̃a xiiii. vii. iiii. ii. & i. faciunt xxviii. Ergo fm diffinitionem superiorem xxviii. numerus est perfectus, & sic etiã de aliis pfectis.

† al. ita: in ecclesiastici s i rebus agendis.

† koc

† Not. text. hic iuncta su pscriptione, quod scholares & Docto res simul faciunt uniuersitatẽ. Do. Phi. Font.

Computani autem de isto, ut melius intelligeretur dictum de senario. Ex imperfectis dixi q̃ alii sunt diminuti, de quib. solet poni exemplum in octonario. Tres. n. sunt partes aliquotæ de octo, s. iiii. ii. & i. sed iiii. ii & i. faciunt vii. & sic est imperfectus diminutus. Vide in quaternario, cuius duæ sunt partes aliquotæ: scilicet ii. & i. quia bis ii. iiii. & quater unum, quatuor. Sed ii. & i. faciunt tria: ergo est quaternarius numerus imperfectus diminutus. Vide in ix. cuius etiam duæ tantum sunt partes aliquotæ: s. iii. & i. sed iii. & i. faciunt quatuor, & sic est imperfectus diminutus. In impertecto abundanti solet exemplum poni in duodenario, cuius aliquotæ sunt vi. iiii. iii. ii. & i. sed istæ aliquotæ simul aggregatæ reddunt plus, quàm totũ: s. xvi. ergo est imperfectus abundans Vide in xx. cuius partes aliquotę sunt x. quinque. quatuor, ii. & i. quæ simul aggregatæ reddunt plus, quàm totũ: s. xxii. & sic est numerus imperfectus abundans Hæc late & clare etiam computando posui, ut bene intelligatur hoc, quod non est de materia iuristarum.

ADDITIO. Isidor. lib. 3. etymol. breuissimè hęc ponit. Vide quod notatur de hære. ad nostrum. in clem. in gl. 5. Ioan. And.

a ¶ Nec sine causa.] Antipophora est: respondet enim tacitę quæstioni, qua quæri posset: quare non mandabat istas Decretales poni in antiqua compilatione Gregorii sub suis titulis.

b ¶ Prędecessorum.] Innoc. iiii. & Greg. x. Scripserũt enim hi in procœmiis suis doctorib. & scholarib ut decretales, quas mittebant sub suis titulis, prout exprimebatur in ipsis, inseri facerent, unde quidã faciebãt ipsas scribi in fine titulorum compilationis Gregorii: & isti seruabant mandatum. Quidam faciebant de eis volumina, & isti non seruabant mandatum ipsorum, vt hic patet. Io. Andr.

c ¶ Promulgabant.] leges instituuntur, cum promulgantur. 4. di. §. leges.

d ¶ Infinitos.] oẽs. s. editos ante huius libri compilationẽ.

e ¶ Laboribus.] no. maximos labores esse in libris scribendis, & est ꝫ scholares, qui semper dum sunt in studio, faciũt scribi libros, dum laborare deberent ad studiũ. laboribenim talib & expensis parcendũ est. de dol. & contu. finẽ. Io. Andr.

f ¶ Vniuersitati.] conclusio.

g ¶ Maturitate.] q̃d fieri debet, vt 33. q. 9. Apostolicæ. supra de rescrip. ad audientiam.

h ¶ Bulla.] alias nõ creditur esse mãdatum principis, vt 97. dist. nobilissimus. vbi de hoc. & C. de mãda. prin. l. vna. 1

[Glo. seq. dat duas remissiones.]

i ¶ De cetero.] constitutio ergo respicit fututa. Quid de pendentib dicã ꝫ. de electio. licẽt canon. Qñ incipiãt ligare constitutiones huius sexti libri, dicam in fine huius libri super data.

k ¶ Scholis.] hoc expone, vt notatur in procœmio Gregorii.

l ¶ Reseruantur.] sicut decre. exiit qui seminat. reseruata. ꝫ. de verb. sign. & constitutiones omnes, quæ editæ sunt super negotio hæreticæ prauitatis, nõ contrariæ constitutionib. huius libri, vt inf. de hære. cap. vlt. in fin. Idem posset dici de reuocatoriis, de quibus inf. de præb. c. penul. & antepenul. & de concess. præb. cap. vlt. Ioan. And.

m ¶ Voluminis.] s. cõpilationis Greg. ix. Et sic vides hodie per hunc ñem, q̃ decretalis pastoralis: supra de fide instru non habet locum in decretalib. editis post compilationem Gregorii ix. & ante hũc librum: sed posset habere locum in Decretalibus Bonifacii editis post compilationem huius sexti libri. & in omnibus per eum vel eius successores edendis.

† Not q̃ dictio, pter, seq̃ns negatiuã includit. Dom. hic Ro. cons. 328. Font.

1 Immo ẽt per te stes probari p̃t Doctor. hic. & latius Barba. in procœmio cle. Font.

Decretalis pastoralis ḋ fi. instru. qñ hẽat locu. 2 Cõcor. Archi. q ẽt illas ñ cõtinuat. sed Ioan. Mon. ꝫ q cõiter illas continuat, qđ nõplacet, nec fuit illa intentio auctoris p rõnẽ, q seq̃turin hac gl. Io. An.

TITVLVS I.

De summa Trinitate, & fide Catholica.

¶ Gregorius decimus in generali concilio Lugdunensi.

¶ Spiritus sanctus eternaliter à patre & filio tanquam ab vno principio, & vnica spiratione procedit. Ioan Andr.

DE SVMMA TRINITATE, ET fide catholica.

[Glos. seq. quærit, an rubricæ huius voluminis sint continuandæ, & determinat, quòd non, assignans rationem. Do.]

HVius sexti libri Rubricæ iudicio meo cõtinuãdę non sunt. 2 Ratio est, quia fm hoc, q̃ occurrebãt aliqua addẽda, mutanda, detrahẽda, vel corrigenda: sic addita, mutata, detracta, uel correcta fuerunt habito respectu ad compilationem antiquam, & ipsius rubricarum ordine hic retento, sed nihil in titulo uolebat addere uel mutare, illo omisso transibat ad sc-

ad sequentes: vnde, secundū rei veritatem, decretales huius libri in cōpilatione antiqua debebant sub suis titulis collocari, sed omissum fuit ex cā, vt sup. in principio. versi. nec sine cā. De istius tamen rubricæ continuatione, & materia, dic vt notat Ber. supra eo. titu. 1.

CAP. VNICVM.

FIdeli a † ac devota professione b fatemur, quòd Spiritus sanctus æternaliter c ex patre & filio d, non tamquam ex duobus principijs, sed tanquam ex vno principio: non duabus spirationibus, sed vnica spiratione procedit, hoc professa est hactenus, prædicauit & docuit, hoc firmiter f tenet & firmiter, non potest ab uno solo procedere. Nec sumus excōicati (vt dicebant Græci) addendo in symbolo, filioq; quia illud potius est declarare, q̄ addere. Et addequod not. de consecr. dist. 3. c. penult. Sed obiicitur ad hanc constitutionem, quòd sit superflua ex eo, p hoc idem dictū fuerat, eo. firmiter. ibi, Spiritus sanctus pariter ab vtroque, &c. Sed dic, p hic expressius modum processionis aperit, dicens, p non tanq̄ ex duobus &c. Præterea hic damnātur asserendo vel negando, cōtrarium sentientes.

† Vide Magistrū & ibi Doctores Theologos lib. 1. sent. dist. 11. & 12. & beatū Thomā part. 1. q. 36. arti. 2. & 4.

1 De diuersis erroribus circa Spiritū sanctū hī 24 q. 2. c. pen. uersi. Cathafrigi, & versi. Boetiani. & uer. Noetiani & uersic. Macedoniani, & hosoēs specificabat hic Frāc. Versel. Ioan. And.

[Ideli.] Et prædicat, profitetur & docet sacrosancta Romana Ecclesia, mater omnium fidelium g & magistra: hoc habet orthodoxorū h patrum i, atque Doctorum K Latinorū l, pariter & Græcorū m incommutabilis & vera n sententia. ¶ Sed quia nonnulli propter irrefragabilis præmissæ veritatis ignorantiam o, in errores varios sunt prolapsi: Nos huiusmodi erroribus viam præcludere P cupientes, hoc sacro approbante concilio: Damnamus q, &

[Glossa sequens distinguit.]

e ¶ Docuit.] Nota, p in his, q̄ sunt de fide catholica, & eiꝰ articulis, necessario tenere debemus, & sequi qđ tenet & segtur Romana ecclia, aliàs essemus hæretici. sup. eod. titu. ca. 1. & 2. sed in aliis non hēmus necessario sequi, & tenere quod sequitur nisi sequatur: & docet. 11. dist. nolite. ubi de hoc in glo. docere. 12. dist. nouit 31 di. aliter de consec. di. 4. de trina. In vna enim fide nil officit sanctæ Ecclesię consuerudo diuersa, vt ibi.

ADDITIO. Ista gl. placet Dom. phi. quorum distinctionem vide. Font.

f ¶ Firmiter.] sup. eo. firmiter.

g ¶ Fidelium.] de his, quæ sunt foris, nihil ad nos. 11. q. 3. inter verba. versic. si cogo. 2. q. 1. multi. de diuor. gaudemus licet ab eis expediat bonum habere testimonium, ut ibi. & 8. quæst. 1. licet ergo. sup. de sacra vnct. cap. vno. §. ad exhibendum. 11. q. 3. non sunt, 12. q. 1. nolo.

h ¶ Orthodoxorum.] id est, catholicorum.

i ¶ patrum) 15. di. cap. 1.

K ¶ Doctorum.] quorum est ordo præcipuus in Ecclesia, supra de hæret. cum ex iniuncto. §. cum igitur, & per Doctores, prædicatores, & prælatos intelligas.

l ¶ Latinorum.] ut Augustini, Hieronymi, Ambrosij, & Gregorii. 20. di. de libellis. 15. dist. sancta. infra, de reliq. cap. 1.

[Glos. seq. obiectionem dupliciter soluit.]

m ¶ Græcorum.) aliquorum 3, ut Ioan. Chrysostomi, Cyrilli, Athanasii, Didymi, & Ephesini concilii Patrum: Græci enim contrarium dicunt, ut sup. dixit. Vel dic secundum Gulielmum, p in hoc generali Lugd. concilio, Græci quod hic dicitur, fuerūt publice professi, & symbolum cum adiectione, Filioque, ibi publice cantauerunt de mandato Imperatoris, & Ecclesiæ Græcorum 4: vtinam corde credant 23, distinctio. Psalmista.

n ¶ Vera.) aliàs posset in melius commutari. 35. q. 9. Apostolicæ, & cap. sequenti.

o ¶ Ignorantiam.) quæ cunctorum errorum est mater, vt 38. dist. ignorantia. Nec in his excusat ignorantia: nam ignorans ignorabitur, ut ea. dist. in quia ea. ad idem. 16. q. 1. si cupis. 22. quæstio. 2. in quibus, & capit. sequenti.

p ¶ Præcludere.) vt 73. di. error. supra. de spon. inter opera.

q ¶ Damnamus.) sup. eo. damnamus. & dic, damnamus, & reprobamus: id est, reprobando damnamus.

(Glo.

[Glo. seq. quærit, arguit negatiuè, & soluit.]

a Asserere.] supra dixit negare. Quid si quis nec negat nec asserit, sed tacens? sic consentit? Videtur non teneri: quia tacere, est præter ista duo. 22. q. 2. ne quis inf. de reg. iur. is qui tacet. & ff. eo. l. qui tacet. Solut. Licet non ex verbis, tñ ex mente iudicatur hæreticus. sup. de hæreti. cap. 1. 24. q. 3. hæresis. 1 & c. hæreticus. Et Deus audit in corde, vt 17. q. 1. c. fi. § si ergo & cor. interrogat. 14. q. 5. si quid. & 15. q. 6. c. 1.

† Al. a patre.

1 Vide gloss. ibi quam tenet Ana. c. 2. de hæret. Font.

reprobamus oēs qui negare pſumpserint, q̄ eternaliter Spiritum sanctum ex † patre & filio procedere: siue etiam temerario ausu asserere, a q̄ Spiritus sanctus ex patre & filio; tanquā ex duobus principijs, & non tanquā ex uno procedat.

DE CONSTITUTIONIBUS.

TITVLVS II.

De constitutionibus.

[Bonifacius viij. cōditor huius compilationis tractaturus de iure, considerauit, quòd vbi non est fundamentum, desuper ædificari non potest: vt in ca. veniens. de presbyt. non bap. in ant. Idcirco pro sui operis fundamento præmisit rubricam, de summa Trinitat. &c. Quo fundamento præmisso, incedit ad iura condenda. Et quia ius est duplex: scilicet, ius scriptum: & ius non scriptum: vt institu. de iure natu. gent. & ciuil. § constat. Et quia ius scriptum est dignius iure non scripto: ideo præmittit de iure scripto, puta de constitutionibus: & postea de iure non scripto, scilicet, de consuetudine. Vnde pro intellectu huius quæritur primo, quid sit constitutio. Secundo, vnde dicatur.]

[Pro solutione primæ quæstionis est sciendum, quòd constituio in iure accipitur dupliciter. Vno modo sumi, prout differt ab aliis partibus iuris scripti: & tunc nihil aliud est, nisi id quod statuit & ordinat Princeps animo condendi legem: Institu. de iure naturali gent. & ciuil. §. sed & quod principi placuit. Est ergo constitutio stricte sumpta (prout differt a lege, plebiscito, senatusconsulto, & aliis partibus iuris scripti) illud, quod facit Princeps animo condendi legem, & vt subditi vtantur tam in scholis quàm in iudicijs. In schonando, & aduocati allegando. Alio modo accipitur constitutio large, pro omnibus partibus iuris scripti, siue sit lex, siue plebiscitum, siue senatusconsultum, principis placitum: edicta Prætorum, responsa prudentum: etiam siue sit ius commune, siue particulare, ut sunt statuta Episcopi, & vniuersitatis uel collegij, uel alterius corporis approbati.]

[Ad secundam quæstionem respondetur, quòd constitutio dicitur a cōi, quod est simul, & statuo, statuis, quasi simul statuitio. Vel dicitur communis statuitio, quia lex debet esse communis & generalis omnibus, & nō debet edi in fauorem illius, vel istius. cap. erit autem lex 4. dist. & c. cum omnes. de consti. in ant. vbi dicitur, quòd statutum factum ab aliquibus canonicis alicuius Ecclesiæ de consensu Episcopi, non valet, quando non omnibus canonicis est commune.

TIcet] Diuiditur: quia duo facit. Primo similitudinem improbat, rationem reddens: & casum soluit, duas modificationes ponens. Secunda: ibi, Ipsis. Ioannes. And.

CASVS. In hoc cap. posset poni pluribus modis: sed ponamus hoc modo: Cauetur in cap. cum in cunctis de electio in ant. q̄ obtinens ecclesiam parochialem, debet promoueri ad sacerdotium infra annum, quod si non fecerit, dicit ille textus, q̄ potest priuari sua ecclesia: sed tamen requiritur sententia priuationis, ita q̄ per lapsum anni non est priuatus ipso iure, nec per lapsum anni dicitur ecclesia vacare. Et in capi. licet canon. & in cap. commissa. j. de elect. dicitur, quòd obtinēs ecclesiam parochialem debet promoueri ad sacerdotium infra annum: & si non fuerit promotus, ipso facto vacat ecclesia, ita, quòd sine sententia priuationis potest episcopus illam ecclesiam conferre. Sic istæ duæ constitutiones sunt cōtrariæ: quia vna dicit, quòd priuatur ipso facto, alia dicit, quòd non priuatur ipso facto: sed per sententiam. Et in dictis cap. licet canon. & cap. commissa. non fit expressa mentio de cap. cū in cunctis quia in illis non dicitur, quòd ecclesia vacet ipso facto. Non obstante cap. cum in cunctis. quæritur, quod istorum cap. debent obseruare iudices in iudiciis? Respondet Romanus pontifex, q̄ cap. licet cano. quod est posterius, licet in eo non fiat expressa mentio de cap. cum in cunctis; quia Papa condendo posteriorem constitutionem contrariam primæ, videtur primam reuocare ex eo quod Papa sciebat illam contrariam constitutionem, saltem præsumitur illam scire, cum Princeps habeat omnia iura in scrinio pectoris. Sed quid sanctissime Pater, ponamus, retento eodem themate, quòd papa fecit aliquam constitutionem nouam, quæ non est contraria aliquibus constitutionibus generalibus, sed particularibus aliquorum locorum particularium: puta, alicuius ecclesiæ vel corporis, quia forte in tali ecclesia est consuetudo particularis super aliquo iure, quod non fuerat dispositum per ius commune; Papa fecit aliquam constitutionem contrariam illi statuto, & fecit illam constitutionem simpliciter, non derogando illi statuto particulari; quia non dixit papa, quòd vult vti tali constitutione, non obstante tali statuto, vtrum papa videatur reuocare illa statuta particularia? Respondet Romanus pontifex, quòd non. Et ratio est, quia papa non videtur reuocare id quod ignorat: sed papa præsumitur ignorare illa statuta particularia, quæ constituunt in facto; ideo non videtur reuocare; quia quod quis ignorat, non uidetur reuocare. Nota primo ex principio huius cap. quòd Princeps censetur habere omnia iura in scrinio pectoris sui; ideo si error consistat in iure, non excusat Principem. Simile dicunt Legistæ in l. omnium. C. de testa. Sed hoc ideo est propter sapientes & consiliarios sibi assistentes, qui dicuntur pars corporis ipsius principis; ideo machinans in mortem talium, committit crimen læsæ maiestatis; l. quisquis. C. ad leg. Iul. maiestа. Nota secundo principalem effectum, ad quem emanauit præsens cap. quod lex noua & posterior Principis, tollit præcedentem legem de directo contrariam: licet in noua constitutione non fiat mentio, quòd Princeps intendat reuocare quascunque constitutiones contrarias; quia non est uerisimile, quòd Princeps uoluerit legem istam nouam esse frustratoriam, & esset frustratoria, nisi reuocaret primam contrariam. Sed in statutis particularibus est alia ratio; quia si hæc lex noua non seruatur in loco, ubi seruatur statutum particulare: seruabitur tamen in aliis locis, & sic non erit frustratoria. Et hoc uerum, nisi talis constitutio particularis, esset generalis in toto loco: quia tunc uideretur reuocari

Bonifacius octauus.

¶ Noua constitutio Principis tollit primam contrariam, quamuis id non exprimat: Speciales consuetudines, & statuta rationabilia non tollit, nisi id exprimat. Ioannes Andrea.

CAP. I.

RIcet Romanus non dicitur, quòd ecclesia vacet ipso facto. Non obstante cap. cum in cunctis. quæritur, quod istorum cap. debent obseruare iudices in iudiciis? Respondet Romanus pontifex, q̄ cap. licet cano. quod est posterius, licet in eo non fiat expressa mentio de cap. cum in cunctis; quia Papa condendo posteriorem constitutionem contrariam primæ, videtur primam reuocare ex eo quod Papa sciebat illam contrariam constitutionem, saltem præsumitur illam scire, cum Princeps habeat omnia iura in scrinio pectoris. Sed quid sanctissime Pater, ponamus, retento eodem themate, quòd papa fecit aliquam constitutionem nouam, quæ non est contraria aliquibus constitutionibus generalibus, sed particularibus aliquorum locorum particularium: puta, alicuius ecclesiæ vel corporis, quia forte in tali ecclesia est consuetudo particularis super aliquo iure, quod non fuerat dispositum per ius commune; Papa fecit aliquam constitutionem contrariam illi statuto, & fecit illam constitutionem simpliciter, non derogando illi statuto particulari; quia non dixit papa, quòd vult vti tali constitutione, non obstante tali statuto, vtrum papa videatur reuocare illa statuta particularia? Respondet Romanus pontifex, quòd non. Et ratio est, quia papa non videtur reuocare id quod ignorat: sed papa præsumitur ignorare illa statuta particularia, quæ constituunt in facto; ideo non videtur reuocare; quia quod quis ignorat, non uidetur reuocare. Nota primo ex principio huius cap. quòd Princeps censetur habere omnia iura in scrinio pectoris sui; ideo si error consistat in iure, non excusat Principem. Simile dicunt Legistæ in l. omnium. C. de testa. Sed hoc ideo est propter sapientes & consiliarios sibi assistentes, qui dicuntur pars corporis ipsius principis; ideo machinans in mortem talium, committit crimen læsæ maiestatis; l. quisquis. C. ad leg. Iul. maiestа. Nota secundo principalem effectum, ad quem emanauit præsens cap. quod lex noua & posterior Principis, tollit præcedentem legem de directo contrariam: licet in noua constitutione non fiat mentio, quòd Princeps intendat reuocare quascunque constitutiones contrarias; quia non est uerisimile, quòd Princeps uoluerit legem istam nouam esse frustratoriam, & esset frustratoria, nisi reuocaret primam contrariam. Sed in statutis particularibus est alia ratio; quia si hæc lex noua non seruatur in loco, ubi seruatur statutum particulare: seruabitur tamen in aliis locis, & sic non erit frustratoria. Et hoc uerum, nisi talis constitutio particularis, esset generalis in toto loco: quia tunc uideretur reuocari

2 His rōnib. gloss. ne fidas, sed uenas requirere a Theologis, ubi 3. tia, substantia, seu natura, vt in prædicta decretali,

3 Vide Magistrū sent. li. 1. d. 5. 11. § unde ēt.

4 Refert Fran. Vercellen. q̄ ibi fuit p̄ sonaliter ipsorū Patriarcha, & solennes nuncii Imperatoris. Io. And.

per constitutionem nouam. Sicut in regno Franciæ est cõsuetudo gñalis, ꝙ hæres alicuius defuncti cognoscẽdo hꝰditatem, est hæres & ẽt possessor, absque alia corporali apprehensione possessionis. Ponamus, ꝙ Rex fecit vnam constitutionem nouam, quòd hæres declarãdo se esse hæredem, nõ eẽt possessor absque corporali apprehensione ; & in ista constitutione noua nullam fecit mẽtionem de illa generali consuetudine ; nonne erit ista consuetudo reuocata per nouã constitutionem? Certe sic; aliàs constitutio Principis esset frustratoria, & sine effectu. Quæritur cum glo. in verb. facti. Quod dicitur hic, ꝙ noua constitutio principis non annullat constitutiones locorum particularium, nisi in ipsa constitutione aliud dicatur: vel quòd ipsæ constitutiones non reuocant ẽt contraria statuta: quæritur, vtrum hoc sit verum, etiã si tale statutum particolare disponat idem quod ius commune? puta, Episcopus fecit sua statuta, quæ idem disponunt vt ius commune. Nam plures sunt Epi, qui constitutiones suas Synodales exhũt a corpore iuris, vt rectores ecclesiarum videant ea, quæ pertinent ad officiũ suum. Ponamus ꝙ Papa fecit constõnem cõtrariam iuri communi, non est dubium, quòd illa constitutio noua tollit ius commune. Sed nunquid tollit etiam statuta particularia, quę disponunt idem quod ius commune? Respondetur quòd sic: & ideo c. illud intelligitur, quando illa statuta particularia erant facta præter ius: quia si sint facta secundum ius commune, tunc reuocato iure communi, reuocantur etiã illa statuta.

† Quæ dr, quasi cõe statutũ, & uerbũ statuti respicit ius scriptum. 1. di. §. cum itaq; fm Archidiaconum.

a ¶ Licet Romanus.] Noua constitutio principis tollit primam cõtrariam, quãuis id non exprimat: speciales consuetudines & statuta rationabilia non tollit nisi id exprimat.

a ¶ Romanus.] vocantur interdum Epi, maximi põtifices. 21. dist. cleros. §. Pontifex. Solus vero papa Summus, vel Romanus Pontifex appellatur, vt hic. 23. distinct. in nomine, circa prin. infra tit proxi. si gratiose, de sent. excom. si summus. in clem.

ADDITIO. De diuersis Papæ nominationibus Arch. hic tractans dicit, ꝙ quandoque dicitur Romanus, vel Romanæ ecclesiæ Episcopus. 2. q 9. si quis episcopus. Aliquando, vrbis Romæ Archiepiscopus, vt 4. dist. statuimus. in tit. melius. 21. distin. c. fi. Vel, Episcopus, vt 5. q. 4. c. 2. in tit. C. de sum. Trini. l. inter claras. in tit. Ali quando, papa vrbis Romæ 97. dist. victor. in prin. Aliquando, Patriarcha. 22. dist. c. vlt. Aliquando simpliciter, Episcopus. 3. q. 3. saluator. & ca. ex multis. in tit. Et sic dicit, Ministrum indignum. eo. cap. versi. qua propter. Archidiaconus.

b ¶ Iura.] Nota ex hac littera rationem, quare aliud in iuribus, aliud in rescriptis, vt primum ius tollatur per secundum contrarium: sed non primum rescriptum per secundum, nisi de illo fiat mentio de rescrip. ceterum.

[Glo. seq. allegat vnam 3cor. & duo 3ria & remittit.]

c ¶ Habere.] C. de test. l. omnium. Contra. 23. dist. præterea. & 30. q. 2. quod autem. in gl. 1. vbi non recoluit Vrbanus eius quòd præcessor Leo prohibuerat. Sol. vt in prædicto cap. præterea notatur.

d ¶ Priorem.] posteriori directè contrariam.

[Gloss. sequens allegat tres concor. dat simile, de qua dat rationem & regulam: & duos casus excipit.]

e ¶ Reuocare.] de 3secr. distin. 1. vasa. de cog. spiri. c. 1. ff. de leg. l. non est nouum. In legibus ergo contrariis statuus vltimæ. idem in testamitis. 13. quæst. 2. vltima voluntas, de celebratio. missa. cum Marthæ. §. ceterũ. sicut. ff. de leg. 1. si mihi & tibi. § fi. Ratio est vtrobiq;, quia vtrunque pendet ex voluntate vnius tantum: in his autem, quę pendet ex uoluntate duorum, dic, vt dixit infra de reg. iur. qui prior. Quod de testamento dixi, scilicet, ꝙ vltimo status: intelligas etiam si in ipso de primo nõ fiat mẽtio. Fallit in duobus casibus, scilicet, si primum testamentum factum sit inter liberos. C. de testa. Aut. hoc inter liberos. & cum ipse testator legem testandi sibi dixit sic, Si fecero aliud testamẽtum, nõ ualeat; quia tunc secundũ faciẽdo, oportet ꝙ faciat mentionem primi. ff. de leg. 3. l. si quis in principio testamenti. Ioan. And. [Gl. seq. obijcit, & soluit. Iterum obiicit & remittit.]

manus a Pontifex (qui iura b omnia in scrinio pectoris sui censetur habere) c cõstitutionem † condendo posteriorem, priorem, d quamuis de ipsa mentionem non faciat, reuocare e noscatur: f quia g tamẽn locorum specialium † & personarum singularium h consuetudines & statuta † (cum sint i facti, K & in facto consistant (potest proba-

† Dictio ipãlium, non hꝰ in uetustiorib. codicibus.

† Statuta locorũ intelligo illa, quę generaliter ibi obseruatur, & eẽneos trãsgressores ligãt. c. quæ cõtra mores. 8. distinct. Mela. ff. ad l. aquæ ductus. Ioan. And. Ligna. Fon.

f ¶ Noscatur.] est ℨ supra de præscript. nonnulli. de æta. & qualit. eam te. supra de ca. mo. ex parte. ℨ. de excess. præla. c. vnico. & 35. q. 2. rescripta. & cap dicenti. § omnes. quæ est lex C. si contra ius vel vti. pub. l. vlt. & ibi de hoc. Dic prædicta iura non esse contraria: illa enim de rescriptis datis contra legem loquuntur, quę nõ valent, nisi in ipsis fiat mẽtio de lege, 1 & maxime cum ibi cadit error facti, vt c. nonnulli. hic de secunda lege loquitur, quæ primam tollit directè contrariam, licet de illa non faciat mentionem. Et potuit esse rõ: quia maturius & deliberatius fit legis promulgatio, quam rescripti petitio: ad hoc supra in proœmio huius libri, in fi. In rescripto ẽt dicimus, ꝙ si constaret de certa scientia Principis, valeret rescriptum ℨ ius elicitum, ut in contrariis notatur: sed prima facie præsumitur per importunitatem obtentum; vnde expecta ri solet secunda iussio: in auth. vt nulli iud. §. & hoc vero iubemus. colla. 9. in Authen. de iudi. §. omnes autem. coll. 6. & si rescriptum conceditaliquid contra ius, iam in eo mutat nomen rescripti & dicendũ est priuilegium. 3 dist priuilegia de uerb sign. abbate. Item contra: quia antiquiori iuri standum est. 33. q. 2. hoc ipsum, & 50. dist. domino sancto. in fin. Dic ut ibi in glo. penult.

g ¶ Quia tamen.] Diuersitatis ratio.

h ¶ Singularium.] Nota, quia per hoc patet, ꝙ generalem consuetudinem bene tollit noua constitutio Principis, & merito: quia illius legis promulgatio aliàs superflua & inutilis esset, sed in singularibus secus: quia licèt lex non habeat locum Bonon. habebit locum Mutinæ, Paduæ, & locis aliis.

i ¶ Cum sint.] ratio rationis.

[Glossa sequens rec. per quæstionem, quam exemplificat. & soluit inducens sex rationes.]

K ¶ Facti.] non enim reuocat q̃ ignorat: ignorat autem quæ sunt facti. Et puto per hanc litterã terminatam quæstionem illam qua quæritur, an noua constitutio reuocet statutum Episcopi contrarium, quo solum cauebatur ius commune. Pone in terminis decr. de æta. & qualita. præterea quæ, quantum ad præsentationes patronorum, est hodie reuocata per decr. infra de institu. ca. 2. Nunquid & sublatum erit statutum episcopi, quo illud simpliciter cauebatur, ꝙ dicit decre præterea. Eodem modo potest poni exemplum de decret. supra de concess. præb. accedens. & de decret. eo. tit. cap. 2. de decre. infra de censi. Romana. & cap. exigit. & de decre. eo. t. t. felicis. Dico autem, ꝙ sicut sublatum est ius commune, ita & statutum quod simpliciter continebat ius commune, 2 cum illud non sit facti, nec consistat in facto: immo sit iuris, & consistat in iure, & facit quod not. Innocen. Hostien. & moderni, supra de rescript. ca. 1. vbi no. quòd de rescripto, vel priuilegio, quod simpliciter continet ius commune, in secũdo priuilegio, vel rescripto non est necesse fieri mẽtionem. 1 Quod si contrarium diceremus, iam Episcopi possent tollere potestatem summo pontifici tollendi iura, in diœcesibus suis, statuendo simpliciter, quæ iure cauentur. Item probo id euidẽtissima ratione: Ista decre. æquiparat ista duo, consuetudines, & statuta singularia; sed iam sequeretur. ꝙ omnium iurium correctio vel mutatio esset inutilis. Dicã. n. ꝙ licet reuocatum sit ius cõe: tñ consuetudo præscripta, qua seruatum fuit ius cõmune, reuocata nõ sit 2 eadẽ ratione, qua id supra diximus de statute, & id esset absurdũ. Itẽ non possumus dicere, ꝙ statuta cõtinẽtia ius cõe. si it singulariũ personarum: quod requirit hæc decre. Item si Papa tollit suam constitutionem, quod est plus; multo fortius cõstitutionem inferioris idem dicentẽ, quod est minus. Ad hoc optime facit extra, de fide instrumen pastoralis, vbi dicitur, ꝙ si decret. extrauagans consonat iuri communi, iudicari debet secundum ipsam: quia ius commune est. Si igitur consuetudo & statutum sint expresse reuocentur, eis non derogatur per constitutionem Ioan. And.

1 Idem Phil. vide Fely. in c. 1. s. de rescrip. Fon.

2 Et sine dubio sic dicẽdum est qñ fieret scãda lũ, si lex nõ obseruaret. no. glo. Do. c. sup eo. s. de cog. spi. Do. Phi. Fon.

3 Nisi a lia eẽt rõ statuti, q̃ sit iuris cõmunis. Do. & plenius vide Imo. Bar. in l. 1. ff. ad l. Falcid. Fon.

4 Idem phil. & in dubio p̃ sumitur rõnabilis. Fon.

5 Glo. sequuntur. Phil. Do. nisi cõsuetudo iuraretur noua rõne. But. in c. fi. de cõsue. & ibi Roch. de Curt. Fo.

6 Sed m Ioan. Mo. dic illã le gẽ loqui, q̃ lex, q̃ cõsuetudinẽ sequit adiuta est iure, q̃ vtilitati publicę, p uidet: vt illa duo iuncta cõ suetudini tollãt: alle. ℨ. de iureiu. li. cet. Ioan. And.

a ¶ Ignorare.] supra vt eccle. bene. ut nostrum.

b ¶ Ipsis.] scilicet consuetudinibus, & statutis.

c ¶ Rationabilia.] Vtrum consuetudo sit rationabilis necne, relinquendum est iudici: 4 cum nec certa regula tradi posset fm Hostien. qui hoc not. in summa. de consue. §. quid sit consuetudo. vel. cor. suetudo est vsus. Et bene dicit, Rationabilia: quia hoc solum, quod rationabile est, defendit ecclesia. 34. dist. c. vlr. & 18. di. si qui fine. De rationabili autem consuetudine pone exempla, infra de consue. c. 3. & 4 sup de consue. cum dilectus. & facit quod dicam infra de elect. ex eo quod in fine.

d ¶ Expresse.] infra de consue. ca. 1. & 2. de elect. quia sæpe. & c. cum non deceat in quibus reuocantur etiam priuilegia statuta. de clerici. non resid. c. uno. infra de censi. quamquam. de pœni. & re. c 2. de biga. c. vno. de cap. mo cap. vno cum sim. quæ omnia non videntur competentia exempla, cum illa non essent rationabilia. Quod verum potest dici hodie, quia ius resistit. 5 habet exempla hodie circa consuetudines. de æta. & qualita. vt hi. qui. in fine cum suis concordan. in Clemen.

[Glossa sequens signat ℨrium & soluit, & opinionem Host. reprobatam dicit.]

e ¶ Derogare.] contra ff. de sep vio. l. 3. §. Diuus. Sol. Illa lex multis modis intelligitur. vt ibi no. & ff. de leg. 1. de quib. Sed in quantũ dicere vr, quod cõsuetudo vel statutum præcedens legẽ, tollatur a lege: dici potest hoc verum: cũ princeps hoc intẽdit: vt no. Ber. in gl. 1. in fi. quæ solutio approbatur per hanc decre. 6. Reprobatur autem hic opi. Host. qui contra hunc tenẽt tollãt: tum no. in summa. de consue. §. & de virtute. ver. sed speciale est.

2 Idẽ dicit de Anch. respõ. de Ligna. tenent 3tra glo. Fon.

V T animarum.] Duæ sunt partes: Secunda; ibi, Statuto. In prima ponit dictum, cui determinationem subdit: ibi, dum tamen. In secunda soluit dubium & rationem subdit: ibi, Cum extra.

biliter ignorare: a ipsis, b dum tamen sint rationabilia, c per constitutionem a sede nouiter editam (nisi expresse d caueatur in ipsa) non intelligitur in aliquo derogare. e

¶ Ibidem.

¶ *Duo sunt dicta. Primum, quòd statuta ordinariorum non ligant probabiliter ignorantes. Secundum, ꝙ statuta episcopi extra suam diœcesim, subditum non ligat, Io And.*

CASVS. Episcopus fecit statutum, ut nullus clericus suę diœcesis portaret arma, vel comã nutriret, vel aliquid aliud faceret sub pœna excõicationis, q̃ volebat ℨ facientẽ incurrere ipso facto; accidit, quòd tpe, quo fuit factũ tale statutum, non erã in diœcesi, sed postea sũ reuersus in diœcesim & fecit ℨ statutũ: vtrum sũ ipso facto excõicat? Rñdet Romanus põtifex. ꝙ non; quia ꝓstõ Epi (idem de quacunq; alia cõstõne) non ligat probabiliter ignorantes; secus est de ignorantia crassa & supina: quia illa non excusat. Sed quid sãctissime pater; ponamus, ꝙ eps meus fecit statutũ, ꝙ nullus clericus arma portaret sub pæna excõicationis: sciebã tale statutũ: accidit, ꝙ dum fui extra diœcesim, portaui arma; & sic feci ℨ statutum. Vtrũ inciderim in pẽnã statuti? Rñdet Romanus pontifex, ꝙ non: & dicit, ꝙ statuta facta ab eo, qui habet territorium limitatum, non habẽt vires ex tra territorium & diœcesim, sed solum in diœcesi. Textus. Supina. quæ est ignorare, quòd omnes sciunt, vel scire tenent. Textus. Furtum. iura bene dñt, ꝙ faciens furtum excõicetur: sed non dñt, ꝙ qui facit furtũ, sit ipso iure excõicatus. Nota ex principio. cap. ꝙ statuta episcoporum, vel quorumcunq; habentiũ potestatem statuendi non ligant probabiliter ignorãtes, qui possunt prætendere iustam causam ignorãtiæ: nisi eorũ ignorantia fuerit crassa & supina: ut ponamus ꝙ in hac ciuitate fuit facta cõstitutio pẽnalis: & fuit publice publicata: si dico, ꝙ ignoro talem ℨstitutionẽ, qa non fuit mihi notificata: non habeo iustam cãm ignorantiæ: quia non est necesse quod constitutio aurib. singulorum inculcetur, vt in cap. 1. de postu. præla in ant. tñ quia admittitur ad probandum, ꝙ notificatio illius ℨstitutionis non venit ad eius notitiam. Nota, ꝙ statutum alicuius statuentis non habet vires extra territorium: sed restringitur ad limites territorii facientis statutum: Secus est in infamia & excõicatione: quæ afficiunt personam, sicut supra afficit personam leprosi: ideo si subditus epi fuerit excõicatus & exeat diœcesim, sẽper remanet excommunicatus.

CAP. II.

V T f animarum g † periculis obuietur: sententijs h p statuta i quorumcunque ordinariorũ k prolatis, ligari, nolumus

rantes. Secundum, quòd statutum Episcopi, extra suam diœcesim, subditum non ligat, Io And.

† Do. hic no. ꝙ laici ligãtur statuto Epi in facto. ca. nouit. de iud. c. nos inter. de purg. canno. Font.

f ¶ Vt animarũ.] hæc decretalis edita fuit ad declarationem decretalis de sent. excom. a nobis 1. & eius quod ibi no. Et eius duo sunt dicta: primũ ꝙ statuta ordinariorum non ligant probabiliter ignorantes. Secũdum, ꝙ statutũ episcopi extra suam diœcesim, subditum non ligat. Io And.

g ¶ Animarũ:] ad idẽ ℨ. de iureiur. c 1. & de sepul. c. 1. [Glo. seq. reci. per q. & soluit. & huic litteræ rõdet dupliciter]

h ¶ Sententijs.] quæ ligant animam, vt locum habeat proxima ratio: sed idem in alijs sententijs, quæ pœnas temporales inferunt per l ff. de decre. ab or. fa. l vltim. ubi habes, quod municipali statuto non ligatur ignorans. sed sciens tanẽm: ad hoc C. de testa. l. iubemus. in fin. & potest dici, quod in hoc prouidetur animabus, saltem propter peccatum inobedientiæ, quod est maximum 7 8. quæst. 1. sciendum. vel de his dixi: quia de aliis non erat dubium, per dictam legem.

7 placet D. Phil. p. qui ex gl. inferunt, ꝙ veniẽs ℨ statutũ municipale, peccat: vide glo. 10. d. c. qãuis. Font.

i Statuta.) De gñalibus ergo statutis canonum vel legum non loquitur, quæ ab omnibus sciri & custodiri debent. supra de consti. c. 1.

k ¶ Ordinariorum.) Qui dicantur ordinarii no. Glo. & Ber. supra de offi. ord. cum ab ecclesiarum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

» Do. hic ꝙ peccãs puniẽ pæna alteri⁹ legis si ita tuti idem phil. Fon.

a ¶ Ignorantes] Contrariũ. 1 Ber. in præce. decre. a nobis supra de sent. excõ. & non mouebat ex eo, quia incidebat in factum iam damnatum: & quia in culpa fuit, rem prohibitam faciendo: & quærere debuerat: & sicut etiã vbi culpa præcedit, non excusat metus. ff. quod metus cã l.

b ¶ Supina.] quæ ẽ, ignorare quod oẽs sciunt. de postu. pla. c. 1. §. verum qm̃. de cler. excommu. min. Apostolicæ. Ignorantia ergo alia facti, alia iuris. Si iuris, aut cõis, aut singularis: statutũ enim epi ius facit inter subditos, quod tamen non ligat, ꝓbabiliter ignorantes. vt hic.

c ¶ Statuto epi.] nota epm̃ posse facere statuta: ad idem supra, pxi. respon sup. de maio. & obe. si qs venerit. & legatus in prouincia sua. sup. de offi. leg. c. vlt. & sunt alia statuta perpetua. etiam post obitum vel recessum. ut ibi.

[Glo. seq. signat contrarium, tripliciter soluit: primam approbat, & remittit.]

d ¶ Commiserint.] contra, j. de sent. excõ. Romana: §. caueant. ubi dicitur, ꝙ pro futuris delictis excõicatio ferri non debet. Solut. Aliud est, ferre in aliquem excommunicationis sniam pro futuro delicto: ut si dicat, Excõmunico te si tale quid feceris, quod ibi prohibetur. Aliud, statutum generale facere, excõmunicationem fulminans, quod hic permittitur, ut supra de sen. excõ. a nobis 1. Vel licet ibi ꝓhibeatur ferri, tñ lata tenet. ut ibi no. Ber. Vel si dicatur, ꝙ istud cõmiserint, sit præteritum, nullum est ℣rium. Quod prius dixi, 2 tene, & adde quod ibi dicam.

2 Istud ẽt tenet Do. de Anch. et ꝛmẽdat gl. ibi ꝑte ritum: in dubio tñ verba itel liguni, ut sint futuri temporis. Font.

e ¶ Furtum.] quod est, correctatio rei alienæ inuito dño fraudulosa, & animo lucrandi. Institut. de ob. quæ ex quasi delic. in princ. & §. furtum autẽ. & § placuit. & prohibitum etiã in decalago. 14. q. 5 pẽnale & in secunda prohibitione obtinet quartum locum. qđ dic, ut not. 32. q. 7. quid in omnibus.

f ¶ Diœcesim. in qua tota iurisdõnem habet ordinariam: & in quolibet ipsius loco non exempto, potest pro tribunali sedere. 5. de offi. ord. cum episcopus.

g ¶ Cum extra.] ratio. Et nota de omnib. rationem reddendam: quod dic, vt sup. de rescri. si quando.

h ¶ Territorium.] suum. supra de offi. leg. nouit. ff. de iurisd. om. iud. l. vlt. Et est territorium, uniuersitas agrorum infra fines cuiusq; ciuitatis: quod ab eo dictum quidã aiunt, ꝙ magistratus eius loci infra eos fines terrendi, idest submouendi ius habent. ff. de verb. sig. pupillus. § territorium.

i ¶ Impune.] id est, sine pœna, id est, non parens, ex eo pœnam non patitur.

a dum tamen eorum ignorantia crassa non fuerit, aut supina b ¶ Statuto c episcopi, quo in omnes, qui furtum commiserint, d excommunicationis sententia, promulgatur: subditi eius furtum e extra ipsius diœcesim f committentes, minime ligari noscuntur: Cum extra g territorium h ius dicenti non pareatur impune. i

DE RESCRIPTIS.

¶ Ista rubrica continuatur ad præcedentem in modum qui sequitur: Dictum fuit supra tit. prox. de constitutionibus, & sic de iuribus. Nam constitutio large sumpta accipitur pro omnib. partibus iuris scripti. verum quia parum esset iura condere, nisi essent iudices, qui illa tuerentur, & redderent vnicuiq; ius suũ: idcirco viso de iure, restabat videre & de iudicibus, qui iura reddunt: Sed quia iudices vt plurimum constituuni per rescripta; idcirco præmittitur hæc rubrica, de rescriptis. Vnde sciendum, quod nos habemus rescriptum, priuilegium, & beneficium. Rescriptum in iure accipit dupliciter: videlicet, stricte, & large: rescriptum large sumptum, comprehendit rescriptum stricte, siue in specie sumptum, & beneficium Principis. Sed rescriptum, stricte & in specie sumptum, dr illud, quod emanat ad obseruantiam iuris communis: puta, cum quis conqueritur Principi, quod aliquis facit contra iura, supplicans, ut princeps det sibi iudicẽ delegatũ qui faciat obseruare ius cõe. In isto autem titulo rescriptũ accipitur large: quia in eo tractat de gratijs circa beneficia obtinẽda. priuilegium vero dr illud, qđ emanat contra ius commune in fauorẽ aliquarum personarũ: & dr priuilegium, quasi priuata lex: vt, quia de iure cõi omnes habentes prædia, tenẽtur soluere decimas prædiales ecclesiæ parochiali, ꝓpa concedit aliquib. priuilegium, vt de laboribus suis, non soluãt decimas: vel de terris suis, quas colunt siue coli faciũt ꝓprijs sumptib. non soluãt decimas: sicut fuit cõcessum plurib. religiosis, vt de terris suis, quas colunt, siue coli faciunt ꝓprijs suis sumptib. nullas soluãt decimas: illud vocat priuilegium. Sed beneficiũ principis, dr gratia, q̃ princeps facit alicui præter ius: vt puta ꝓpa fecit mihi gratiã, vt mihi detur beneficium, ꝙ primo vacabit in ecclesia Pictauiensi. Et licet priuilegium, rescriptũ, & beneficium differant (vt dictum est) tamen rescriptum largo modo sumptum comprehendit omnia ista.

TITVLVS III.

De rescriptis.

¶ Gregorius nonus.

¶ Rescriptum impetratum ab excommunicato, est ipso iure nullum, & quicquid inde secutum est: nisi in causa excommunicationis, vel appellationis.

CAP. I.

IPSO IVRE.] ponit dictum, a quo duos casus excipit: ibi, quam excõicationis. Io. And.

¶ Rescriptum delegatorium ab excõicato impetratum, est ipso iure nullum: nec valet processum per illud rescriptum factum ẽt si oppositum non fuerit. Fallit in rescripto in causa excõicationis vel appellationis, hoc dicit. Pro intellectu huius cap. præsupponendum est, quod habetur inf. eo. lib. de excep. c. pia. ubi dr, ꝙ si excommunicatus maiori excommunicatione fuerit in iudicio agendo, & non fuerit exceptum de excõicatione, valet processus cum eo factus: tñ licet excõicatio ante litem contestatã opposita non fuerit, poterit opponi in quacunq; parte litis, & obtẽta absolutione, accipiet excõicatus processum in statu, in quo erat ante excõicationem. CASVS. Prætendebam te debitorem meum in aliqua pecuniæ summa: vel te possidere beneficiũ meũ, eo ꝙ habebam ordinarium loci certa ratione suspectum: nolui te cõuenire coram ipso: sed a Papa impetraui rescriptum delegatorium ad aliquem iudicem, qui cognosceret de huiusmodi causa: tempore impetrationis eram excommunicatus maiori excõicatione: præsentaui illud rescriptum delegato, qui virtute illius rescripti processit vsque ad diffinitiuam sententiam: postea peruenit ad notitiam tuam, quod tempore impetrationis rescripti eram excommunicatus maiori excõicatione: voluisti proponere nullitatem processus, sententiæ, & rescripti; Quæritur, nunquid sis audiendus? Videbatur, ꝙ non: quia exceptio proposita in quacunque parte litis, non annullat processum factum antea. Non obstante ista ratione dubitandi dicit Romanus Pontifex, quod certe istud rescriptum non valet, nec processus inde secutus. Et ratio est porpter defectum iurisdictionis; quia ex quo fuit rescriptum ab initio nullũ, per id non fuit tributa iurisdictio delegato; sed secus, si iudex alias haberet iurisdictionem, quia esset ordinarius vel delegatus, & impetrans non erat tpe impetrationis excõicatus: qa processus esset validus, donec esset oppositia exceptio excõicationis. Sed quæritur, an sit verũ indistincte, ꝙ rescriptum delegatorium impetratum ab excõicato, sit nullum ipso iure? Rñdet Romanus Pontifex, ꝙ hoc non est verum indistincte: sed fallit, si excommunicatus impetret rescriptũ in causa excõcationis vel appellationis: puta, eps Pictauiensis me excõicauit: dico excommunicationem esse iniustam: & vlterius dico, ꝙ sum absoluendus sine emenda, & absque aliqua cautione, accessi ad sedem Apostolicam, & impetraui rescriptum ad aliquẽ iudicem delegatum, per quod mandabatur, vt si iudici constaret de iniusta excommunicatione, me absolueret: quia potuissem adire ordinarium: & Papa concurrit cum ordinario: & sic potui adire papam, & impetrare rescriptum: Alias sequeretur quòd excõicatus iniustẽ, non haberet aliquod remediũ contra iniustam excõicationẽ. Item fallit in cã appellationis, ut si aliquis excõicatus appellet, & impetret rescriptum, in cã appellationis rescriptum valet, vt reparetur iniuria sibi facta a iudice a quo. Textus. Articolo. vnde articulus est pars intentionis continens illud, quod actor vel reus tendit in probare. c. veniẽs. 2. ibi, pars autẽ. sup. de testib. Et articuli qñq; vocantur intentiones, quãdoq; assertiones. Nota primo, ꝙ excõicatus regulariter non potest impetrare rescriptum delegatorium ℣ suos debitores. Nota secundo, ꝙ processus factus virtute rescripti nullius est ipso iure nullus: quia vbi non est fundamentum, desuper ædificari non potest: secus si rescriptum non esset nullum, licet esset surreptitium, & elidibile ope exceptionis: quia tunc delegatus virtute illius rescripti haberet iurisdictionem, sed elidibilem per exceptionem. Nota tertio duos casus excepctos a regula posita in principio cap. in quibus valet rescriptum ab excõmunicato impetratum: videlicet, in casu appellationis, & in causa excommunicationis: Nam in causa excommunicationis, excommunicatus potest esse in iudicio tanquam actor, & impetrare iudices delegatos, & petere relaxari excommunicationem suã, quam dicit iniustam. Item in causa appellationis potest excommunicatus maiori excommunicatione appellare, & appellationem prosequi & rescripta impetrare. Sed vtrum per istud capitulum sit correctum c. pia. inf. de excc. Dicit glo. in verbo, processus, (& bene) ꝙ non: quia illud. c. pia. intelligitur in excommunicato agente coram ordinario vel delegato, qui agens tempore impetrationis non erat excommunicatus, sed incidit in excommunicationem postquam delegatus recepit iurisdictionem virtute rescripti delegatori. Istud autem cap. intelligitur de excõmunicato agente, qui tempore impetrationis rescripti erat excommunicatus.

[Glo. seq. ponit quod reprobat.]]

a ¶ Ipso iure.] ergo 1. sine exceptionis ope: & sic fallam puto opinionem Tancredi & Inn. no. sup. de offi. deleg. prudentiam. §. sexta. & Ber. Cõpost. not. sup. eod. Spe. tit. de reser. præsentatione. § ratione autem impetrantis. versi. quid de processu. qui omnes dixerunt, ꝙ processus habitus per litteras impetratas ab excõicatoritus, cum supradicti oẽs (excepto Tancredo) hanc verbum, ipso iure, positum in principio hic, vel hanc decretalem putauerũt esse correctam per decre. pia. qđ non credo, cum pars illa, quæ correcta est, remota fuerit, vt infra dicam.

[Glo. seq. soluit q. & solutionẽ probat tribus rõnib.]]

b ¶ Rescriptum.] sup. eod. dilectus filius Abbas. Et satis hic puto terminatam quæstionem, qua quæri solet, vtrum reus actorem, quem excipiendo contra rescriptum & personam repulit excommunicationis vigore coram ipso delegato recõuenire possit. Et patet, ꝙ non. 2 Si enim nullum est rescriptum. & cõuentio est principale, & recõuetio accessorium, sublato principali, & accessorium. infra de regulis iuris. accessorium. cum suis concordantiis. Itẽ causa conuentionis & reconuentionis, simul sunt tractandæ. sup. de mutuis petitionibus. cap. 1. de ordi. cognit. cum dilectus quod hic esse non posset. Item conuentio est expressum, reconuentio tacitũ. Sut lato igitur expresso, & tacitum est sublatum. C. si reus vel accusat. mor. fu. l. vltim. & facit quod nota. de cle. coniug. quod a te & hoc tenuit Tancred. Bart. Brixi. in quæstione Venerabili, quæ incipit, Actor conueniebat reum.

2 Glo. bñ dicit sm̃ Doc. si tñ exciperet solũ ℣ per sonã, fiat reconuẽtio, facit j. de elec. ab eo. Do. Font.

Glossa sequens quærit, & soluit distinguendo. Item quærit de ratione, & ponit duplicem, quam improbat; & quadruplicem, quam approbat.

c ¶ Processus.] nunquid ergo correcta est decret. pia. j. de excc. ubi dicitur ꝙ processus habitus cum excõmunicato tenet, donec opponatur exceptio, & postmodũ ipso absoluto, reasumatur causa in eodem statu. Sol. Non est correcta, immo potius corrigeretur ista per il lam, cum illa sit posterior. Est enim Innoc. iiij. sed hæc Greg. ix. sup. tit. prox. c. 1. Sed neutra per alteram corrigitur, sed in diuersis casibus loquuntur. Nota igitur primo, falsam esse opinionem modernorum, quã Ber. not. in decre. pia. in gl. sed mirũ. & in prædicta decret. dilectus. in gl. sic videtur. Suersi. secus si antiquis. & in decre. de offi. dele prudentiam. in gl. sic vr & in glo. secus esset. in quibus dixit, rescriptum ab excommunicato impetratum valere post suam absolutionem. Et vera est ꝓpsius Ber. opi. antiqua, vt per prædictã gl. apparet. de æta. & qual cum bonæ. & de cle. excom. mino. proposuit. Circa hanc igitur materiam sic distingue: aut excommunicatus maiori agit coram delegato, aut coram ordinario. In primo casu subdistingue: quia aut erat excõicatus tempore impetrati rescripti, aut postea fuit excõmunicatus. In primo casu subdistinctionis, sequens habeat locum hæc decre. vt non valeat rescriptum, nec processus per ipsum habitus, nisi impetratum fuerit super causa excommunicationis vel appellationis, vt hic, & in concor. superius allegatis. In secundo casu. s. qñ post impetrationem excõicatus fuit, locum habet decre. Pia. 3. & de offi. deleg. prudentiam. §. sexta. si agit coram ordinario, tũc tria tempora distingue: sm̃ vetera iura non tenebat processus cum ipso habitus. sup. de except. exceptionem. alias non video quare ibi fieret condemnatio expẽsarum. 4 si remisset habitus processus, ut ibi etiam nota. Postmodum statuit ibi Grego. in decis. huius decret ꝙ teneret processus habitus cum excommunicato, si reus eum scienter admisit, alias non. Secundum moderna vero iura tenet pro cessus, & locum habet decre. pia. & sic nec corrigitur, nec corrigit. Si quæratur quæ sit ratio diuersi iuris, & si dicatur, ꝙ excommunicatus impetrans peccauit seingerendo communioni hominum: non valet hæc responsio, cum eadem ratio sit in ordinario. Si dicatur, ꝙ hæc sit ratio, quia rescriptum impetratum fuit tali veritate tacita, qua expressa litteras non habuisset, non valet etiam hæc responsio: quia tunc scriptum habet elidi exceptionis ope, non ipso iure, supra eodem, super litteris & hoc notat Bernar. supra eodem, punitur ad audientiam 2. Vnde satis mirandum videtur, q̃si ago coram ordinario, tenet processus. & si ab eo impetro delegatum nec rescriptum valeat processus. Font. Sed potest esse ratio, quia iurisdictio delegata sumit initium ex persona agentis & impetrantis, & ideo cum vitiosum fuerit principiũ. 1. q. 1. principatum, nec

3 Sicut n. fuit excõmunicatus. In primo casu subdistinctionis, sequens habeat locum hæc decre. vt non valeat rescriptum, nec processus per ipsum habitus, nisi impetratum fuerit super causa excommunicationis vel appellationis, vt hic, & in concor. superius allegatis. In secundo casu. s. qñ post impetrationem excõicatus fuit, locum habet decre. Pia. 3. & de offi. deleg. prudentiam. §. sexta. si agit coram ordinario, tũc tria tempora distingue: sm̃ vetera iura non tenebat processus cum ipso habitus. sup. de except. exceptionem. alias non video quare ibi fieret condemnatio expẽsarum. 4 si remisset habitus processus, ut ibi etiam nota. Postmodum statuit ibi Grego. in decis. huius decret ꝙ teneret processus habitus cum excommunicato, si reus eum scienter admisit, alias non. Secundum moderna vero iura tenet pro cessus, & locum habet decre. pia. & sic nec corrigitur, nec corrigit. Si quæratur quæ sit ratio diuersi iuris, & si dicatur, ꝙ excommunicatus impetrans peccauit seingerendo communioni hominum: non valet hæc responsio, cum eadem ratio sit in ordinario. Si dicatur, ꝙ hæc sit ratio, quia rescriptum impetratum fuit tali veritate tacita, qua expressa litteras non habuisset, non valet etiam hæc responsio: quia tunc scriptum habet elidi exceptionis ope, non ipso iure, supra eodem, super litteris & hoc notat Bernar. supra eodem, punitur ad audientiam 2. Vnde satis mirandum videtur, q̃si ago coram ordinario, tenet processus. & si ab eo impetro delegatum nec rescriptum valeat processus. Font. Sed potest esse ratio, quia iurisdictio delegata sumit initium ex persona agentis & impetrantis, & ideo cum vitiosum fuerit principiũ. 1. q. 1. principatum, nec

4 No. glo. iũcto tex. quẽ allegat reus differens proponere exceptionem red dentẽ diciũ retio nullũ ita nec ui trat rescri ptũ. Io. A. Grego. in decis. huius decret ꝙ teneret processus habitus cum excommunicato, si reus eum scienter admisit, alias non. Secundum moderna vero iura tenet pro cessus, & locum habet decre. pia. & sic nec corrigitur, nec corrigit. Si quæratur quæ sit ratio diuersi iuris, & si dicatur, ꝙ excommunicatus impetrans peccauit seingerendo communioni hominum: non valet hæc responsio, cum eadem ratio sit in ordinario. Si dicatur, ꝙ hæc sit ratio, quia rescriptum impetratum fuit tali veritate tacita, qua expressa litteras non habuisset, non valet etiam hæc responsio: quia tunc scriptum habet elidi exceptionis ope, non ipso iure, supra eodem, super litteris & hoc notat Bernar. supra eodem, punitur ad audientiam 2. Vnde satis mirandum videtur, q̃si ago coram ordinario, tenet processus. & si ab eo impetro delegatum nec rescriptum valeat processus. Font. Sed potest esse ratio, quia iurisdictio delegata sumit initium ex persona agentis & impetrantis, & ideo cum vitiosum fuerit principiũ. 1. q. 1. principatum, nec

rescri-

Universidad de Deusto Biblioteca

rescriptū valeat, nec processus. Ordinaria aūt iurisdō ab actore agente nō incipit, & ideo ibi secus. Itē iurisdictio ordinaria fauorabilis est, extraordinaria odiosa, ut sup. eo. ad hoc. Item qñ proceditur coram ordinario uel delegato impetrato ante excōicationē, est in aliquo qđ imputetur reo, q de excōicatione debebat excipere, si sciebat, alias inuestigare debebat: sed ut plurimū, delegatū impetrat actor absente reo, & iō nō ualet ipetratio: nec processus habitus ipsius impetrationis uigore, ut hic. His ergo rōnib. & excōicati odio, speciale dicatur, q in hoc casu ueritas suppressa ipso iure nitiet rescriptum, & processum habitum per illud.

a ¶ Ab excommunicato.] maiori excommunicatione, ut supra de excep. a nobis. & j. eo c. pia.

[Glo. seq. quærit, ponit opi. cuius tenet contrariū, & respondet allegatis in contrarium.]

b ¶ Alio.] Quid si excōicatus impetrat litteras ingsitionis? Notauit Gof. de off deleg. prudētiā in gl. colligitur, q bene ualent litteræ: & hoc ideo, qa fama ibi habetur accusatoris loco, ut sup. de accus. qualirer 2. §. ex quib. & licet promouens ineptus appareat, nihilo minus ualet rescriptū, & proceditur per illud sup. de accus. cum oporteat. ubi idem tenet Innoc. & Hostien. & hoc qñ excommunicatus solum ministerium præbuit, nec nominatus fuit in litteris 1 idē Guil. in Spe cul. de inqui. § 1. uer. quid si in littera allegat Innoc. & Host ad hoc C. de preci. impe. offi. l. 1. & l. vniuersis. & ff de inoff. testam. posthumus. §. 1. & l. si pars. §. ulti Nō enim refert fm eos, a quo & quo tpe fuerit nunciatū. ff. de petitio. hæred. item ueniūt. §. a quo. & ff. de exōicatio. si rem. §. ult. per hanc litteram credo contrarium, cum in odium excōicati sit hoc inductū q nullæ litteræ ualeant, nisi hic contentæ, nec puto tutum a littera recedere: & ad hoc optime facit: quia si excōicatus pro alio litteras impetrat ad agendū, non ualent.

1 Placet Do. nam tex. hic lo quit d rescriptoad instantiā impetran tisconcelso. Fon.

2 Idē Do. & pet. de Anc. Fon.

2 supra de proba. post cessionem. & bene refert inter dum, p quem preces offerantur. j. de hære. c. 2. §. 3. Ad decre. cum oporteat. nūde ut ibi not. fm Io. in glo. pen.

3 Gl. seqtur Phil. i pricipio lecturæ. Ion.

Præterea non est in micus ita persona prohibita ab impetrando, sicut excommunicatus: unde agit p sua iniuria, quod non facit excommunicatus, de iud. intelleximus. 4. q. 6. omnibus.

c ¶ Excommunicationis] supra de sent. excom. cum pro causa.

d ¶ Appellationis.] supra de exce. cum inter. & c. significauerint. & c. ult.

c ¶ Impetratum.] & sic inspicitur tempus datæ, uel impetrationis. ad idem supra eo eā te. & j. eo. tibi, qui. de præb. eum cui. Sequebatur autem olim hic in fine talis littera, Quod corā eo actum est, coram Ordinario similiter irritum esse censendum, nisi forsitan, qui conuenitur, scienter admisisset eundē. Remota fuit, quia reuocata per decre. pia. ut dixi supra in glo nunquid ergo. Io. And.

CVm in multis.] Duo sunt dicta, quorum primum causam præmittit: secundum submittit ibi, Quorum. Io And.

¶ Pro intellectu huius capituli præsupponendum, q aliquādo in rescripto delegatorio, uidelicet in narratione, ponuntur illa uerba: Sixtus eps seruus seruorū Dei, &c. Cōquestus est nobis talis, q talis Titius, & quidā alij super tali re ei iniuriantur. Mandamus quatenus uocatis uocandis, quod iustū fuerit decernas. Aliqñ ponuntur non solū in parte narratiua, sed etiam in parte dispositiua, hoc modo: Sixtus Eps, &c. Conquestus est nobis talis, q talis Titius, & quidā alii sibi iniuriantur, &c. Mandamus, quatenus dictum Titiū ad præsentiā tuam conuoces, & alios quos dictus talis tibi duxerit nominandos.

valeat, si ab excommunicato,[a] super alio[b] quam excōmunicationis[c] uel appellationis[d] articulo, fuerit impetratum.[e]

¶ Innocentius quartus in cōcilio Lugdunen.

¶ *Per clausulam, Quidam alij, possunt soli quatuor conueniri, quorum nomina in primo citatorio exprimantur, ne variationi sit locus. Ioan. And.*

CAP. II.

CVm fin multis[g] iuris articulis infinitas remanus Pōtifex, q virtute illius clausulæ non potero, nisi tantummodo quatuor conuenire. Sed quid: ponamus, q contra aliquē comprehensum sub illa clausula impetraui a iudice delegato aliquā citationē: vtrū in ista citatione impetrata contra vnū ego debeā nominare alios tres? Rūdet Romanus Pontifex, q sic, qa virtute illius clausulæ: Et quidam alii, nō possum nisi quatuor cōuenire, quos teneor exprimere in citatorio. Et licet quidā dixerint, q non debebam alios quatuor in citatorio exprimere: cōis sententia Doctorum est, q debeo omnes quatuor nominare, & debeo impetrare citationem contra omnes: & si impetro citationem solum contra vnum, debeo in ipsa citatione alios nominare: alias citatio non valeret. Nota primo id, ad quod allegatur principium capituli: quòd infinitas in multis articulis iuris reprobatur. Nota secundo principalem effectum huius capituli, videlicet, q rescriptum delegatorii non solum comprehendit nominatos in ipso rescripto, sed etiam alias personas nō expressas, si in rescripto apponatur aliqua clausula, per quam appareat Papam hoc uoluisse. Nota tertio, q per clausulā, Et quidā alij, possunt solūmodo quatuor conueniri: plures non possunt conueniri. Nota finaliter, q in citatione impetrata contra aliquem de comprehensis in clausula, Et quidam alii, omnes sunt nominādi, quos intendit impetrans conuenire: aliter citatio non ualeret, ut dictum est: quod est intelligendū, nisi impetrans diceret, q uirtute illius clausulæ nō intendit conuenire nisi illum quem nominat: puta, quòd non intendit conuenire nisi Caium, & alios tres nō exprimit: quia illos non intendit conuenire, quia cū eis transegit: tunc si hoc dicatur ab impetrante in citatorio, valebit citatio; sed si simpliciter nominet vnum, & non fiat mentio de aliis trib. citatio est nulla: quia ille textus requirit illam expressionem, ut satis dictum est.

f ¶ Cum in multis.) per clausulā, Quidam alii, possunt soli quatuor conueniri, quorum nomina in primo citatorio exprimantur, ne uariationi sit locus. Io. And.

Glo. seq ponit viij. exempla, quib. vitiatur infinitas. In fine ponit casum, & remittit]

g ¶ Multis. 4] exēplificata ut supra de reli. do. c. vl. & j. eo. tit. religionū. supra de testi. cum cām. §. uolentes. & c. significauerūt §. mandamus. ff. de testi. l. 1. in fi. Item in relictis pro redēptione captiuorū restringitur infinitas. C. de sacrosan. eccl. ut inter diuinum. Item restringitur seueritas, cum multitudo peccauit: de cler. excom. mini. latores. cū simil. Item non oneratur hęres in infinitum fideicommissum soluere. ff. de lega. 3. fideicōmissa. §. si quis decem. Item non valet promissio, ne vlla exceptio deserti iudicii obiiciatur, puta, promitto q si per casum fortuitum impeditus fuero, vt cōparere non possim, nō obiiciam de casu. ff. si quis cautionem. l. sed & si quis. §. quæsitū. Item in stipulatione damni infecti non dēt quis esse in infinitum obligatus. ff. de dam infecto. l. qui bona. §. vlt. Item legatum, quod non pōt sciri ex testamento. puta, Lego centum ei quem mihi Titius nominauerit, non valet. ff de iur. fis. l. ita

† perinde.

fidei. & merito reprobatur infinitas: quia multitudo est canonibus inimica. 5. de præben. quia in tm. & onerosa, nihil habens honesti, i auth. de referen. ad fi. coll. secunda. de hoc habes plures concordātias. de ætate, & qualitate. capitu. penultimo.

a ¶ prouide.] quia per gñalitatem istā derogabatur iurisdictioni ordinariæ, cui per hanc constitutionem prouidetur.

† al. variari.

b ¶ per illam generalem clausulā.] præter expressos enim poterunt quatuor conueniri.

1 Ista ꝛa locum habet, ubi ponitur post pōnam expressam, nō alias. Do. Phil. Fon.

c ¶ Quidam alij. 1] supra eodem pastoralis, & capitu. Rodulphus. Idem intelligo de qualibet consimili clausula: vt si dicatur, Titius & nonnulli homines ciuitatis Bononien. vel simili modo. Itē si dicatur, homines talis loci: nam aut conuenient eos, vt vniuersitatem, & tunc omnes habentur loco vnius: aut, vt singulos, & tunc solos quatuor præter expressos poterit conuenire, vt hic secundum Innocentium.

d ¶ Frequenter.] & ideo prouidendum fuit. ff. de legibus. nam ad ea. & infra de restitutione spoliatorum. frequens. hodie autem hæc clausula non est in vsu.

probetur; prouidea † duximus statuendum, ut per illā generalemb clausulam: quidam alij, c quę frequenter d in litteris e nris inseritur, vltra tres, vel quatuor f in iudiciū nō trahantur: quorum g nomina h in primo citatorio exprimat impetrator: ne locus fraudi i forsitam relinquatur, si circa ea k possit l libere variare. m †

[Glo. seq. quærit, & soluit.

e ¶ In litteris nostris.] Quid de litteris Episcoporum? Dic secundum Hostiensem, quòd non extenditur ad illas ad hoc 25. dist. qualis.

[Glo. seq. quærit, & soluit, subdit duo, quæ possunt recitari per quæstiones.]

f ¶ Vel quatuor.] Olim trahebantur quadraginta argumentum, de testibus, cum causam. & capitulo significauerunt. & de clericis excommu. ministran. latores. Si quæratur, quæ sit ratio, quare restricta fuit ad quatuor, dic, quòd arbitraria, quia æque potuit restringi ad plus & minus. Posset reddi similitudinaria, quam habes supra de consanguinitate, & affinitate, non debet. Dico tamen secundum Bernardum, quòd super re indiuisibili, pura, iudicio communi diuidundo, familię erciscundę, & similibus, possunt per generalem clausulam vltra quatuor euocari ad iudicium. Item omnes vltra illos quatuor qui ius habent in re, possunt agere, vel defendere pro suo iure coram illo iudice. Argumentum supra de re iudicata, cum super, & sup. de officio deleg. super eo. arg. inf. de elect. c. 1.

[Glo. seq uens recit. per quęstionem, ponit opinionem Innoc. secundum Hostiensem tertio Barto. quam approbat. Secundo subdit dictum, cuius ponit opinionem contrariam, quam reprobat Tertio quærit & soluit. Quarto quærit argum pro, & soluit contrarium]

g ¶ Quorum.] scilicet illorum, quos intendit conuenire per clausulam, & debet expressio in actis scribi: de probationibus, quoniam contra. §. primo. Et dixerunt quidam, scilicet Innocentius, quod in qualibet citatione illorum debeant omnia nomina exprimi. Satis potest dici, q sufficit exprimi in citatione eius, qui primo citatur, & scribantur in actis. vt sup. dixi secundum Hostiensem, Vel secundum Barto. satis est, quòd scribantur in actis, licet in primo citatorio non scribantur: quia iam cessat variatio. Quod satis credo: 2 quasi hęc littera dicere velit, quod ante quam fiat citatio, nomina exprimenda sint illo tum quatuor. Et credo totius, quòd fiat hæc expressio in prima citatione quæ fit auctoritate rescripti: etiā si fiat de expressis in eo: licet alii cōtra, dicentes, quod sufficit quod fiat in prima citatione alterius illorum quatuor: sed secundum hoc nō est plene fraudibus prouisum. Et si quæratur, an de non expressis conuenire possit prius, quàm cōueniat expressum? Est dicendum q sic: quia donare, liberare, & remittere potest, nisi forte in fraudem expressisset secundum formam decreta supra eodem, sedes & hoc tenet Barto. 3 in 3 Hic nō qōne Veneriali, quæ incipit: Aliquis impetrauit. est Bar. de Sed pone: quatuor expressit, postea mutat vnam ex Sax oferr, personis: vel neminem expresse: postea alterum con- sed Baruenit, nihil excipitur: quæritur an valeat iudicium? tholome. Et videtur, q sic: quia hæc exceptio dilatoria est, ut Brixiēsis dici consueuit de exceptionibus duarum dietarum, cui⁹ sępe supra eodem, nonnulli. Item quia multa fieri prohibentur, &c. de regular. ad Apostolicam. Contrarium meminit dico secundum Barto. quia si nomina in primo ci- Io. Andr. tatorio vel actis fuerunt expressa tempore debito: de &alii ve- inde est, ac si in rescripto fuissent expressa. Si non teres iter fuerunt expressa tempore debito: perinde est, ac si pretes. non fuisset ibi clausula. Vnde cum rescripta non extendantur ad alias res, vel personas: de offic. delega. P. & G. dico quòd etiam si non excipiatur, non valet iudicium. 4

2 Post factū tenistam gl Sed ante Hostien. phil. Do. Font.

4 Do. notat hic, vbi index funditus caret iurisdōne: ꝓgredido ad vlteriora si facit se ꝓpetentē: & ꝓcessus nō valet. Font.

h ¶ Nomina.] & cognomina, vel certas circumlocutiones. §. testes. sup. de testib. licet ex quadam. & ff. si cert. pet. l. certum. ut euitetur ęquiuocatio. sup. eod. significante. & c. quia nonnullis.

1 ¶ Fraudi.) cui occurendum est. inf. de renunt. cap. 2. eum si.

k ¶ Ea. scilicet nomina.

l ¶ Possit.] impetrator.

[Glo. seq. no. ad brocar. & remittit: secundo notat ad quæstionem.)

m ¶ Variare.) Not. variationem, & inconstantiam reprobari: alibi permittitur. Quod dic ut plene dixi j. de regulis iuris, quod semel. Et nota per hanc litteram, quod per litteras generales ad obtinenda beneficia ex quo aliquid significauit sine protestatione: si succumbat, ad aliud transire non poterit: 5 quia perinde est, ac si rescripto. fuisset expressum illud beneficium quod optauit: infra de concessione præbendę. quia cunctis quod sane intelligas secundum id, quod habes infra eodem titulo, ne captandæ, Ioannes Andreæ.

5 Tenementi g'. sed fallit tñ, si acceptans ꝓbabiliter ignorauit Font.

Dispendia.) Diuidit in duas partes: in prima ponitur causa constitutionis: in secunda ibi, Decernimus: ipsa constitutio, in qua duo facit. Nam primo prouidet de actore, & contrafacienti triplicem pœnam imponit. Secundo ibi, Reus quoque, prouidet de reo, in quo vnum casum excipiens prędictam pœnam repet. Io. And.

CAPVT.

CAP. III.

DISPEN-

CASVS. Ponamus, ꝙ tu debebas mihi decē scuta ex causa mutui veri & legitimi: Item alia decem scuta debebas mihi ex cā venditionis: nolebā te conuenire coram ordinario pp aliquam causam: vnde accessi ad pupam, & impetraui istas causas delegari plurib. delegatis: quia impetraui vnū delegatū ad rognoscēdum in vna cā, & alium in alia: vtrū valeāt istę ipetrationes? Rndet Romanus Pōtifex, ꝙ non: immo debeo. carere omnib. impetratis, & nullus delegatus recipit iurisdictionem virtute istarū litterarum: & iō si fecero te cōuenire coram illis iudicib. ipsi debebunt pnunciare, se nō esse iudices: & me impetrātē condemnare in expēsis. Sed quid erit ſantiſſime Pater? Ponamus, ꝙ impetraui vnum iudicem delegatum pro aliquo alio debito: vis me conuenire coram alio iudice delegato pēdente meo processu: vtrum possis? Rndet ꝙ non: sed debes me reconuenire coram meo iudice delegato. Et sciendum est, quod littera in fine intendit istud dicere, ꝙ reconuentio hōt locum, qū ab initio reus offert actori libellum in causa reconuentionis, vt facta responsione in causa conuentionis, fiat rūsio litis in causa reconuentionis. Sed aliqn reus differt reconuenire actorem: Sed tunc reconuenit eū postq̄ actor multum processit in causa, & tunc processus actoris in aliquo non differtur, sed procedit ur in eo absque aliquo impedimento, non obstante reconuentione ipsius rei. Et tunc reconuentio non hēt priuilegium suum, qn opponitur post litem contestatam, sicut quando opponitur ante litem contestata n: tunc enim gaudet priuilegio: videlicet, quia si vnus ꝓcessus fuerit expeditus in cā conuentionis, dēt idem processus expediri cā reconuentionis, anteq̄ expediatur alius processus in causa conuentionis, ut supra de mutu. petitio. in antiquis.

a ¶ Dispendia.] si actor ꝫ rerū super plurib. psonalib. litteras impetrat ad diuersos, non valent litteræ nec processus earum: & reo cōdemnabitur in expensis. Et idem in reo conueniente, vel reconueniēte actorē, eo dē durante iudicio. h. d. vocatur autem dispendiū longum & inutile: compendium autem breue & vtile ad idem de accu. qualiter & quando 2. ad fi. Io. And.

b Qua possumus] ad idem ꝫ. in præ. huius libri: & hoc fuit cit. 41. dist. Ephesi s 47. dist. c. ult.

c ¶ Gregorius.] hæc est littera: & loquitur de decre. ꝫ. eo. tit. c. vlt. Quidam olim habebant, Innocentius papa tertius, & Io. And.

d ¶ Ampliantes.] ampliauit in eo, quod statuit, ꝙ processus non valeat: & in eo, ꝙ statuit de reo. Nam hæc in decretali. Quia nonnulli. expressa non fuerant.

[Glo. seq. notat a contrario: & quatuor diuersitatis rationes reddit: contra vltimam remittit:]

e ¶ Personales.] quasi secus in realib 25. dist. qualis, in glos. pen. ff. de iud. cum prętor. in glo. 3. & potest esse ratio diuersitatis, quia personales alterius naturæ sunt, q̄ reales, & facilius expediuntur: quia sæpius fit inde instim vel scriptura. argu. ff. de eden. l. si legatum. & cōiter paruæ sunt personales quæstiones: reales vero magnę. Item in vna petitione pro plurib. personalib. actionib. agi potest, cuiuslibet assignata causa. C. de anna except. fi ex multis supra de in el. obl. cap. vlti. secundum Bern. Verior est ratio secundum modernos, quare aliud in personalibus, aliud in realibus: quia duæ dietæ quæ olim dabantur per decret. ꝫ. eo. nōnulli. uel vna, quæ datur hodie per decre ꝫ. eo. statutum. seruata ipsius moderatione computantur a finibus diœcesis ubi sita est res, quando agitur reali ꝫ. eo. dilectus 2. Contingeret ergo ꝙ quis non posset cōueniri super plurib. realib. coram eodē iudice, cū res essent abinuicem remotæ: sed in personalibus computātur a finib. diœcesis, vbi habet domicilium. unde super oīb. ad unum iudicem cōmodius impetrantur, & ideo in istis aliud, q̄ in illis. Sed forte ista rō cessat hodie per decre. inf. eodem statutū. Et dic ut ibi dixi in §. cum vero. in glossa olim dicebamus.

[Glo. seq obij. & soluit.]

f ¶ Super omnib.] sed si reus appellauerit super vna personali, iudex non poterit procedere in alia, prima non finita. cum suspectus sit illi. ꝫ. de appell. ad hæc si in vna. ergo nō est modius agere sub vna q̄ sub diuersis. & sic damnosa vī constitutio hæc actori. Sed potest dici fm Ber. ꝙ iniquitas iudicis, qui perperam processit non facit ꝙ reus pp hoc coram alio iudice possit trahi, & sibi imputet, qui talem obtinuit iudicem: & expectet actor donec appellationis causa sit finita; quæ si pronunciata fuerit iusta, actor post modum studeat alium iudicem impetrare. alias si fuerit iniusta, procedet in alijs, & idem uidetur de alijs impedimentis, re non integra.

g ¶ Quæstionibus.) & sic ad eosdem, & non ad diuersos debet litteras impetrare: etiam una lite finita, fm Ben. licet quidam ꝫ, dicentes, ꝙ hęc constitutio, & illa, quia nonnulli: intelliguntur, qn eodem tempore actor trahit reum ad diuersos iudices, vel una pendente coram uno.

(Glo. seq. quærit, & remittit.)

h ¶ Impetrare) quid, si coram delegato conueniat super una, coram ordinario super alia. de hoc ꝫ. eod. c ulti. in gl. secus.

i ¶ Fecerit.) cum effectu vtendo scilicet pluribus litteris: quia si vnicis tantum uteretur, bene ualebit processus habitus per easdem, fm Inno. Ioan. Andreæ.

k ¶ Omni.) alias, omnium.

Glo. seq. quærit arg pro, & soluit contrarium.)

l ¶ Processus ualeat.) in hoc ampliauit statutū, Quia nonnulli. Sed pone, processum fuit coram diuersis iudicib. & nihil exceptum: nunquid ualebit sniа, uel processus? Videtur, ꝙ sic, quia hoc est beneficium personale, per quod etiam alteri non prędiudicatur, de regula ad Apostolicam. Sed uerius est 1 fm Bern. ꝙ processus non ualet per hanc litteram: alias nihil uideretur addere hæc constitutio illi decretali, Quia non nulli. & hoc idem tenet Innocen. & dicit per curiam obseruari.

m ¶ In expensis.] & in damnis. 2 supra eod. c. ulti. Ioan. And.

n ¶ Legitimis) de hoc dic vt 2. q. 1. in primis. §. gloriosus. de dol. & contu. finē. & hoc est generale, ut fatigans aduersarium, in expensis puniatur. sup. de pęn. calumniam de rescript. cęterum. cum sim.

ADDITIO. Alleg. Host. eo. tit. c. fi de dolo. & contu. c. 2. & c. finem. de maior. & obed. c. fi. de appel. vt debitus. Io. Andr.

o ¶ Durante-]qualiter habet fieri reconuentio, no. ꝫ. de mutu. peti. c. 1. & 2. Io. And.

a ¶ Obnoxium] etiā actione reali, secundum Bern. [Gl. seq. ponit q. quā alternatiuē soluit: sed o quærit argum. pro & ponit sol. Ber. cui dubitando resistit.]

b ¶ Vel conuentionis.) forte ponit hæc duo verba: qa si recōueniat actor, vna & eadē snia dēt cā terminari: si conueniat reus, tūc pt pri⁹ terminari prima, q̄ secda., pbat hoc sup. de mut. pe. c. 1. & de ord. cog. cū dilectus. Vel forte vtroq; casu vna snia cā terminānda est. & sp eodē durāte iudicio cora eodē iudice agēdū est, quo finito coram alio: qa tūc nō posset re⁹ agere corā primo delegato, cū finita sit iurisdō q̄ ad cognitionē sup. de off. dele. q̄renti. An aūt corā ordinario recōuenire possit eundem, eodē durante iudicio, dubitatur. Et vī ꝙ sic: cum hic dicat † possit. littera: Litteras maluerit impetrare: vnde solū de delegato loqui vī: sed quia eadem ratio est vtrobiq. idē ius vī esse secundum Ber. Vel forte non est eadem ratio, quia iurisdictio ordinaria fauorabilis est, & extra ordinaria odiosa. & ideo aliud in ordinario dici posset. Ad hoc facit quod tenet Inno. supra c. vlt.

ADDITIO. Idē Archidiaconus. Sed fortiter ꝫ dicit auth. & consequenter. C. de sent. & interl. Fateor locū esse auth. sed nego, pœnam huius decre. hēre locum: ita ꝙ teneret processus, si hoc nō excideret actor. Io. A.

[Glo. seq obiectionem soluit.]

c ¶ Litteras.] forte est talis cā, quæ non cadit in cognitionē delegati sine spāli mandato Papæ. 6. q. 4. si quis eps. sup. de confi. vti. vel inut. c. 1. & 2. de restitu. inte. c. pen. alias. n. quare oneraret se litteris impetrādi, qui p litteras actoris pōt suum expedire negotium? Io. An.

d ¶ Experiri) i. agere: quia in reconuentione reus fit actor: concord. sup. de cau. pos. pastoralis alibi ponitur pro defendere, sup. de iud. c. 1 & 8. dist. quo iure. Io. An.

e ¶ Recusare.] ab initio anteq̄ in eos consenserit fm Ber. Vel ex superueniente cā: de off deleg. insinuante: & pēdente suspicionis cognitione, (quā proponit reus ꝫ iudicem impetratū ab actore) iudex non procedit in reconuentionis causa per litteras impetratas per reū: quia si contrarium diceretur, facile esset deludere hāc constitutionem, secundum Innoc.

[Glo. seq. exponit, & de quæstionem remittit.]

f ¶ Simili pœna.] superius expressa in actore. sunt litteris careat processus non ualeat, & in expensis condēnetur, per quem autem fiat talis condemnatio, no. sup. eod. tit. c. vlt.

CVm aliquibus.) Duo sunt dicta principalia. Secundum: ibi, Si uero. Io. And.

¶ Pro intellectu huius capituli pſupponendum est illud, ꝙ hī in c. hi qui. ꝫ. de præbend. ittomet libro, & in c. vlt ꝫ. de concef. prębēn ubi dī, ꝙ si sint aliqui recepti in aliqua ecclesia, in canonicos illius ecclesiæ, sub expectatione præbendæ: & unus sit receptus auctoritate Aplica, alius auctoritate ordinaria: in assecutione præbendæ pferē receptus auctoritate Aplica, licet esset potierior in receptione: & debet habere præbendam, quæ primo vacabit pp auctoritatem sedis Apostolicæ. Et ēt vlterius præsupponēdū, ꝙ qn in aliqua ecclesia est statutū de certo numero canonicorū, & illud statutū est confirmatum per Papam cum clausula decreti irritantis: Canonici non possunt recipere aliquem super numerū in illa ecclesia, ut quia dixit Papa, tales canonici nobis exposuerunt, vt de cetero essent in tali ecclesia viginti canonici, & viginti præbēdarij. Nos statutū cō firmamus, decernentes irritum & inane, quicquid fuerit factum contra statutum.

CASVS. Hoc pſupposito, sic figuratur: In eccla Pictauien. canonici fecerūt statutū de certo numero canonicorū in ipsorū eccla: & fecerūt postea illud statutū confirmari a sede Apostolica cum clā decreti irritantis: tractu tpis ipsi canonici affectabant aliquem recipere in canonicū vltra numerū: vnde miserunt ad Aplicā sedē, & obtinuerunt vt possent vnū super numerū vel duos recipere, nō obstāte eorum statuto cōfirmato & decreto irritāte: Postea virtute illarū litterarū facultatis, receperunt aliquē in canonicū: Quæritur, an iste sic receptus cē seatur receptus auctoritate Apostolica, vel ordinaria? Respondet Rom. Pontifex cum distinctione. quia aut alias receptio pertinebat ad canonicos, qb. data est facultas recipiendi aliquē super numerū, & receptus dī receptus auctoritate ordinaria, nisi aliud diceretur in lris facultatis, puta, qa diceretur. Damus uobis facultatem, vt non obstante uestro statuto, recipiatis aliquem in canonicū auctoritate Aplica, tunc. n. non diceretur receptus auctoritate ordinaria, sed Aplica. Si autem receptio ptinebat ad aliū, uel ad eos, & aliū simul, tunc sunt vīs auctoritate Aplica, & per consequens talis receptus auctoritate litterarum, vī receptus auctoritate Aplica, licet simpliciter mandaret papa, ut ipsi talem reciperent, non obstāte statuto, licet non fieret mentio ꝙ ipsi reciperent auctoritate Aplica. Ex quo infertur, ꝙ talis est præferendus qbuscunq. auctoritate ordinaria vel legati receptis postea, vel ēt prius. Nota primo ex isto c. ꝙ in ecclesia numerata non pāt canonici recipere ultra numerum, & hoc qn istud statutum de certo numero est cōfirmatum auctoritate Apostolica, cū clausula decreti irritantis, alias si statutū nō esset confirmatum p papā, possent recipere aliquē sup numerū fm Panor. in c. cum accessissent. de constit. in ant & ibi tractatur de materia. Nota vlterius, ꝙ cum Papa dat ea nonicis facultatē recipiendi vltra numerū, nō obstāte statuto vel confirmatione sedis Apostolicæ, & virtute litterarū facultatis, canonici recipiunt aliquem, talis vī receptus auctoritate canonicorum, si alias receptio pertinebat ad ipsos, & nō ad Papā. simile dī in c. licer. de offi ord. in anti. ubi dī, ꝙ si Papa mandet ordinario loci ut aliquid faciat, uī solum excitare iurisdictionē suam, & non vī mandare vt procedat auctoritate Apostolica. Si autem receptio ad illos non spectabat, tūc recipiūt auctoritate Apostolica, & sic iste receptus auctoritate Apostolica, licet sit posterior, est præferendus alteri recepto auctoritate ordinaria, uel legati papæ, ut dictum est in præsupponendis.

[Glossa prima facit quatuor, dicit unde sumpta, quę rit & soluit, & dicit quid declarat.

g ¶ Cum aliquib.] Fuit tracta de extrauaganti Alex. q̄ incipiebat, contingit. & h. d. ꝙ receptus p litteras facultatis, si ad recipientes spectabat receptio, ipsorum, & nō papæ auctoritate intelligit esse receptus, nisi in litteris aliud esset expressum. Si autem receptio non spectabat ad eos, tunc Apostolica auctoritate dī receptus. Sed ante oīa quæro, ad quid expediat scire, quod dicit hæc decretalis. expedit pp id, qđ hēs ꝫ. de præb. hi qui auctoritate, & de concef. præb. c. vl. uerſ. uel eos Emanauit aūt ad declarationem eorum, quæ notat Innocen. & Hosſuen. de litteris facultatis. sup. de præben.

¶ Receptus per litteras facultatis se ad recipientes spectabat receptio, ipsorum & non papæ auctoritate intelligitur esse receptus, nisi in litteris aliud esset expressum. Si autem receptio non spectabat ad eos, tunc Apostolica auctoritate dicitur receptus. Ioan. And.

CAP. IIII.

CVm †aliquibus g recipiēdi aliquē in canonicū: Quæritur, an iste sic receptus cē seatur receptus auctoritate Apostolica, vel ordinaria? Respondet Rom. Pontifex cum distinctione. quia aut alias receptio pertinebat ad canonicos, qb. data est facultas recipiendi aliquē super numerū, & receptus dī receptus auctoritate ordinaria, nisi aliud diceretur in lris facultatis, puta, qa diceretur. Damus uobis facultatem, vt non obstante uestro statuto, recipiatis aliquem in canonicū auctoritate Aplica, tunc. n. non diceretur receptus auctoritate ordinaria, sed Aplica. Si autem receptio ptinebat ad aliū, uel ad eos, & aliū simul, tunc sunt vīs auctoritate Aplica, & per consequens talis receptus auctoritate litterarum, vī receptus auctoritate Aplica, licet simpliciter mandaret papa, ut ipsi talem reciperent, non obstāte statuto, licet non fieret mentio ꝙ ipsi reciperent auctoritate Aplica. Ex quo infertur, ꝙ talis est præferendus qbuscunq. auctoritate ordinaria vel legati receptis postea, vel ēt prius. Nota primo ex isto c. ꝙ in ecclesia numerata non pāt canonici recipere ultra numerum, & hoc qn istud statutum de certo numero est cōfirmatum auctoritate Apostolica, cū clausula decreti irritantis, alias si statutū nō esset confirmatum p papā, possent recipere aliquē sup numerū fm Panor. in c. cum accessissent. de constit. in ant & ibi tractatur de materia. Nota vlterius, ꝙ cum Papa dat ea nonicis facultatē recipiendi vltra numerū, nō obstāte statuto vel confirmatione sedis Apostolicæ, & virtute litterarū facultatis, canonici recipiunt aliquem, talis vī receptus auctoritate canonicorum, si alias receptio pertinebat ad ipsos, & nō ad Papā. simile dī in c. licer. de offi ord. in anti. ubi dī, ꝙ si Papa mandet ordinario loci ut aliquid faciat, uī solum excitare iurisdictionē suam, & non vī mandare vt procedat auctoritate Apostolica. Si autem receptio ad illos non spectabat, tūc recipiūt auctoritate Apostolica, & sic iste receptus auctoritate Apostolica, licet sit posterior, est præferendus alteri recepto auctoritate ordinaria, uel legati papæ, ut dictum est in præsupponendis.

† De materia uide panormitanum & Doc. in c. cū accessissent de constitut.

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

relatum.& Composit.supra eod.c.vltras duas chartas. versi.quid si Papa.& ver.sed pone quòd abbati.

a ¶ Eiusdem ecclesiæ.]ad quam recipiatur.

b ¶ Consuetudinibus.] quæ seruandæ sunt inf de præb.cum in ecclesijs.

[Gl.seq. duas quæstiones soluit.

c ¶ Statutis.] not.capitulũ ecclesiæ posse facere statutum,dũmodo sit licitũ, ut ff. de verb. sig.constitutionẽ vbi de hoc, & concordat supra de consti. cum omnes.

d ¶ Confirmatione Apostca.] quid operetur confirmatio,nota.17.q.4.frater.& supra de concess. præb. quia diuersarum.

e ¶ Firmitate alia.] puta,vinculo pœnæ, cui se statuentes spõtanee obligauerunt: vel forte p superiorem ipsis statutis apposito, vel confirmatione legati,vel alterius superioris, vel alia simili.

f ¶ Concedemus facultatẽ.]not. verbũ: quia si præciperet oĩ casu,diceretur Apostolica auctoritate receptus.Et no.q̃ per hãc formam cum dirigitur eis, ad quos spectat collatio,quæ hic vocatur receptio,nõ dr grauata ecclesia:adeo q̃ locũ hẽat decre.sup.eo.mandatũ .inf.eo.c.pe.in fi.quia aliud est concedere facultatẽ,& aliud præcipere.14.q.1.c.fi.§. quod præcipitur, ad idem supra de arbi.cum olim ff. man.l.2.in fi.

ADDITIO.Vide supra de summa Tri. firmiter super glo.& ideo.Io.And.

g ¶ Receptio.)sumitur hic receptio, non pro installatione,sed pro collatione,quæ ius confert.ad idem inf. de præb. cum in ecclesijs.

h ¶ Ad eos.] in quibusdam enim ecclesiis canonicorum receptio, & præbendarum collatio,ad solum spectant epm, vel præsatum tm : in quibusdam ad solum capitulum, vel conuentum . In quibusdam cõiter ad vtrumque.hoc probatur sup.de elect.cum in ecclesia. inf.ne sede vacan.c.vno de reg c.vlt.

i ¶ Potestatem]recipiendi illum in canonicum.

[Glo.seq.reciret.per quæstionem, & solutionem.

k ¶ Ad eosdem]tm intellig .Quid si cõiter ad eos,& alios; Adhuc idem credo quod in primo casu,cum isti potestatẽ recipiant ex iurib. litterarum . Nam quod prius facere soli non poterant,modo põt,Et de cõ. nullus recte dicit,hoc est meum. 1 12.q.1.§ vlt.& q.2.c. epõs.§.qui manumittitur.& arg ff.de ser vrba.præd l si parietem it i, quia volens 2 non solum dominus est. & facit inf.de præb. cum in illis in fi.

1 Vide q̃ dicã inf. de uerb. sig.c.ulti. sup uersi. tuorum . Io. And.

l ¶ Receptus.]Si ergo recipiatur alter auctoritate Apostolica,secundus, & non primus primo vacantem præbendam habebit,ut inf.de prẽb. hi qui.Io.And.

2 Supple, parietem cõem demoliri & reficere. Io. And.

m ¶ Nisi .] istud fuit aditum quod non erat in extrauaganti decre. contingit.

n ¶ auctoritate nostra .) tunc ergo licet ad eos pertineat receptio.Apostolica dicitur auctoritate receptus

o ¶ Expresse.]hic inf.eo.duob.in fi.inf.de præb.si motu proprio. in fi.

Si Gratiose.)Diuiditur:quia ponit distinctionem bimẽbrẽ,& sm mẽbrum prosequitur:ibi, Secus.& circa vtrũq; determinat casũ dubiũ:ibi, Prætextu uero.

¶ Præsupponuntur primo ea quæ dñr in cap.cum in cunctis.de elect.in anti in c.de multa de præb.in ant. in c.licet cano.inf.de elect.istomet libro.ubi dicitur,q̃ si aliqs promoueatur ad episcopatum, statim q̃ fuit cõfirmatus & cõsecratus,vel elapsum fuit tẽpus consecrationis statim vacãt priora beneficia. Similiter si quis habeat bñficũ,& acceptet aliud beneficium incõpatibile , statim vacat primum beneficium m CASVS. Vacante aliqua ecclesia cathedrali Titius fuit electus in epm & cõfirmatus:facta cõfirmatione,antequam cõsequeret munus consecrationis, misit ad Apostolicam sedem, vt per munus consecrationis sua priora bñficia nõ vacarent, sed illa posset retinere:papa fecit ei gratiam sub his verbis, Tibi concedimus,ut beneficia, quæ obtines cũ episcopatu, ad quẽ fuisti promotus, ualeas retinere usq; ad bene placitũ nostrum:postea Papa mortuus est, vtrum illa beneficia vacent mortuo Papa? Respondet q̃ sic: quia mortuo Papa extinguitur gratia.Sed ponamus quòd Papa in sua gratia dicit:tibi concedimus, ut possis retinere priora beneficia , vsque ad bene placitum sedis Apostolicæ:moritur papa, utrum uacent illa priora beneficia? Respon q̃ mortuo papa non intelliguntur vacare priora beneficia: nec gratia hmõi dicitur extincta per mortẽ Papæ,quia sedes Apostolica nunq̃ moritur: tũ si successor eius velit illã reuocare, põt. Sed quid erit? ponamus q̃ tpe istius gratiæ Titius erat intrusus in istis beneficijs,quia illa tenebat sine titulo canonico , nec aliquis alius habebat canonicum titulum, quia forte obtinebat illa beneficia per simoniã, vtrũ p istam gratiã detur ei nouus titulus,& canonicus tenendi illa beneficia , ita q̃ per illam gratiã videatur licite tenere illa beneficia? Respondet Romanus Pontifex,q̃ non . Nota primo ex isto capitulo iuncta sua glossa, q̃ per beneficium incompatibile uacat beneficium incompatibile, quod prius tenebat,& si intelligamus de episcopatu,intelligitur, quòd per promotionem ad beneficium incompatibile post confirmationem, ua at prius beneficium incompatibile. Si uero intelligamus de alio bñficio : intelligitur post adeptã possessionem pacificam : Et hoc est uerum, si istetisset per eum , quo minus esset adeptus pacificam possessionem:sed tunc est cautela , q̃ non fieret acceptatio secundi beneficii incompatibilis , donec esset dispensatus per Papam ad alia beneficia . Quia de iure non est limitatum tempus ad acceptandum beneficia; licet collator possit limitare tempus ad acceptandum cap.si tibi.inf.de præben. Nota ulterius & finaliter,q̃ gratia alicui facta usq. ad beneplacitum Papæ expirat mortuo Papa ;secus si mandetur vsque ad beneplacitum sedis Apostolicæ.

[Prima glossa tria facit, summat,dicit unde sumpta,& quid declaret.]

p ¶ Si.] rescriptum Papale , quod concedit promoto retentionem primorum beneficiorũ vsq; ad beneplacitum Papæ, extinguitur mortuo papa:secus si ibi dicatur vsque ad beneplacitũ Apostolicę sedis.nec intelligitur tale rescriptum de beneficiis prius nõ canonice detentis,hoc dicit.Habuit aũt ortum hæc decre.ab extrauagãte Clemẽtis, quæ incipiebat, Vt petitioni tuę cõgrue satisfiat. & ibi Clemẽs non distinguebat, sed simpliciter dicebat,q̃ si Papa hãc gratiã cõcesserit vsq; ad suę voluntatis bñplacitũ, q̃ per eius obitum non expirabat gra Argu. legis dicẽtis,q̃ vsusfructus relict' mihi quãdiu Titius remãserit in furore , non extinguitur mortuo Titio,priusquam ad sanã mentẽ reuertatur : pro eo q̃ vsque ad omne tẽpus vitæ mei vsufructuarii , poterat (si mihi superuixisset)non fieri sanæ mẽtis. C. de vsufr. l ambiguitatem. sic videbatur dicendum in casu proposito: quia papa si superuixisset,poterat non mutasse voluntatem.ergo non expiraret gratia. Vrbanus autem contrarium respondet,s. q̃ expirabat in sua extrauaganti , quæ incipiebat, Significatti nobis hic Bonifacius distinguendo veritatem exprimit, & declarat. q̃ nor Host.sup.de preca. c.vlt. & Vin. de elect. c.dudum 2.in vlt. glo.& Abbas ibidem.

† In uetustioribus exẽplaribus ita, q̃ tpe tuæ ꝓmotionis obtinebas, possis usque, &c.

† In codice Barbatiæ ita, q̃a sedes Apostolica nõ moritur.

† Quæ nomina beneficia intelligitur, ut late ꝓ doct. in c. de ꝓ & dign. tat.

[Glo.seq.recitetur p qõem in quo fuerit gratia.]

a ¶ Gratiose.] in hoc fuit gra, quia plura beneficia simul tenere poterat : vnde si primum curatum erat, & sm curatum : post receptam possessionem secundi, statim vacat primum. 21. q.1. si quis iam.sup.de præb. de multa vel ex quo per eum stat , quo minus possessionem haberet. inf de præb licet 2 nisi in casu.inf.de præb.si tibi 2.Si promouetur in episcopum:post consecrationem, vel post decursum tempus de consecrãdis episcopis,vacabunt priora beneficia.sup.de elect.cum in cunctis.Est ergo gratia,vt donec voluntas eius duraverit, beneficia ipsa non vacent. Ioan. And.

b ¶ A Romano Pontifice.] qui solus sub cõditione, & ad tps, sicut vult,potest beneficia & prælaturas conferre.7.q.1.pastoralis sup. de fil.presb.veniens,& in his quæ vult,est pro ratione voluntas:intitit.de iure naturã. §.sed & q̃ principi.Alius autẽ hoc nõ potest.1 q.2. quãm pio. 7.q.1.quamuis 70.dist. sanctorum. 55 dist. Præcepta . Nec enim mo ibus nostris expedit temporales habere filios. ff.de adopt. l.quæsitum est alias, si tibi nec actus legitimi, &c inf.de reg.iur.actus.

c ¶ Beneficia.]large ponitur Et nota q̃ dicit, Beneficia: non dicit fructus beneficiorum. vt inf.de præb.si tibi concesso. Hoc dico, vt denotem quod hic beneficia non vacent,ibi tamen vacant,ut ibi dicam.

d ¶ Promotionis.] forte in episcopum. Ioan.And.

e ¶ Suæ.] scilicet, Romani pontificis,& concor.sup. eo.liter.s,vbi per clausulam, Nisi per nos,&c.non intelligitur dignitas, sed persona scribentis.

ADDITIO. Et eodem modo debet diligi in reseruationib.an reseruet collationi suæ,vel sedis Apostolicæ secundum Archid. Hodie sæpe exprimit vtrũque,& tunc est locus secundo responso. Ioan. And

f ¶ per quem]ratio.

g ¶ Extinguit.] concor.inf. ne sede vacan. c vno in ecc: hic ẽt crimina morte extinguunt.23. di.quorũdã.

& inf.de hær.accusatus.§. si vero.in fine.prętereã in casibus nota in dicto c.quorũdam, & 24.q.2.in summa.

[Glos.seq.primo allegat vnam concor. & duo iura in contrarium, & soluit:secundo obiicit & soluit:tertio iterum obiicit, & dupliciter soluit]

h ¶ Expirat]expirãte igitur papa,expirat hæc gratia, & cõcord. ff. loca.l.4. vbi dr, q̃ locatio vel precarium per te mihi concessum quãdiu voles, obitu tuo finitur ad hoc signatur ꝗriũ sup. de pc.c.vlt. & ff.de preca.cũ precariũ.§. 1. vbi dr, q̃ precariũ non finitur morte concedentis. Sed ibi simpliciter factũ fuerat precariũ, nõ adiecta aliqua cõditione vel termino, vt not.i pdicta decr. vlt. de pca. Itẽ cõtra. non ne uolũtas papę durare intelligitur, donec mutata ꝑbetur. sup. de baptis. & eius effe. maiores.ẽt post mortem.25.dist.qualis. Sed illa in his,quæ salutẽ animæ respiciunt. Item ualde contradicit prædictis.l. ambiguitatẽ C.de vsufr. per quæ iura tenebat Abbas opinionem Clementis. sup.de elect.dudum.2.fin. Sed in lege illa est fauor, qui ampliandus est: hic odium, quod est restringendum, ut hic in fin. 1 Vel uerius, redire uel non redire ad sanam mentem, non erat in uoluntate morientis, sed hic reuocare & non reuocare gratiam, erat in uoluntate morientis. Ex quo ergo adicit, donec uolam: perinde est ac si dixisset, donec moriar,nisi prius reuocauero.

(Glossæ duæ sequentes dant duo similia.)

i ¶ Apostolicę sedis.)nota ergo,q̃ aliud est cum scribit persona, aliud cum scribit dignitas:sicut aliud est cum scribitur personæ, aliud cum scribitur dignitati. sup. de offi. deleg.quoniam inf.eod. c.ult.& infra de priuileg ne aliqui.

K ¶ Non moritur.)sic 12.q.2.liberti 2.non enim potest esse nulla 24.q.1.pudenda.§. fi.quia dominus pro ea orauit. de batis.maiores.in prin.16.dist.in summa. § inter eos. uersi ego pro te.

l ¶ Perpetuo.]i. donec uixerit ille,cui fuit gratia cõcessa:ad idem ff.pro socio.l.1.ubi de hoc.Et nota,q̃ sicut priuileg ũ personale ex parte eius cui cõceditur, extinguitur cum persona.27.q.1.petisti.ibi, hoc nulli: sic priuilegium personale ex parte concedentis extinguitur cum ipso concedente, ut hic, & sic de utroque potest intelligi, inf.de reg.iur. priuilegium.ut ibi dixi,priuilegium autem reale ex parte cõcedentis cum concedente non extinguitur, ut hic.

m ¶ Restringi]quia odia restringi,& fauores cõuenit ampliari.inf.de reg.iur.odia. cũ suis cõcordantiis.

n ¶ Beneficia.) nota per hoc, q̃ hic. & sup. in prin. dicit beneficia in plurali,videtur, q̃ quis simul plura possit habere beneficia. De hoc dicam. inf.c.2.

(Glo.seq.dat unum simile.)

o ¶ Canonice.) nil.n. noui iuris in bñficiis illis tribuit hæc dispensatio,sed uerus cõseruat,& ꝓgat.Et probatur hoc sup. de elect.dudum 2. in fine 2.sicut de innouatione dr sup de priuil.ex parte & c.quia intentionis. & de confir.util nel inuti.c.cum dilecta.

Vsceptuin.)Sunt duo dicta principalia,secundum ibi, Si duo.Et prima pars tria fac 1. Ponit dictũ,& ratione reddit ibi, Cũ non. Tertio determinat,uel ca-

1 placet do.pet.de anch. late loquenti de materia glo. & dic, q̃ leges allegatæ loquunt in vltimis uolũtatibus, quas morientes confir mamus, hic in bñficialibus in quibus aliud, l. mandatũ. C. manda ti.Fon.

2 Et bñ facit, ff. de leg.1.l.legata inutiliter. 1. resp. vel ordinatio uel proroga tio dici nõ confirmat legatum inutile. Io. Andr.

Universidad de Deusto
Biblioteca

sum excipit: ibi, Nisi. Secunda pars decidit casum dubium, rationem interse: ens: ibi, Cum beneficium. Et inci. constructum: ibi, Non potes.

CASVS. Ego à sede Apostolica impetraui lras huius tenoris; puta, quia papa mandauit Archidiacono Pictauiensi, vt si cător illius ecclesiæ vellet suã cantoriã seu dignitatẽ resignare, & eidẽ renũciare, ꝙ archidiaconus ipsam renũciationẽ recipere et auctoritate Apostolica, & postea dictam cantoriã mihi cõferret: Accidit, ꝙ idẽ cător anteq̃ resignaret dictã suã cãtoriã, mortuus est, archidiaconus illã cãtoriã mihi contulit auctoritate Apostolica, vtũ valeat talis collatio? Rñdet qđ non, qa mãdabat archidiacono vt illam mihi conferret cũ vacaret per resignationem, & non per mortem. Sed ponamus, ꝙ vacante aliquo beneficio per resignationem, vel per assecutionem secundi beneficij, accessi ad Apostolicam sedem, & impetraui litteras, per quas mandabatur mihi conferri tale beneficium ad præsens vacans per mortem talis, & tamen vacabat per resignationẽ, vel assecutionem alterius beneficii: postea alius accessit ad papam, & illud beneficiũ impetrauit, & expressit verum modum vacationis: quæritur quis nosirum debet præferri? Respondet, quod iste secundus est potior, ideo est preferendus, licet sit posterior, quia iſtæ litteræ gratiæ ad beneficia sunt odiosæ, ideo restringendæ, & non ampliandæ. Nota primo principalem effectum huius capituli, videlicet, ꝙ vacatio per mortem, & per renuntiationem, sunt diuersa. Ex quo infertur, ꝙ in constitutione odiosa, appellatione vnius reliquum non venit, quin in odiosis non fit extensio de vno ad aliud, sed verba debent stricte & proprie capi. Nota vlterius & finaliter, ꝙ si quis impetrauit a papa beneficium vacans expresso falso modo vacationis, non valet collatio, & hoc, sive papa conferat, sive mandet conferri, nisi aliud exprimatur in litteris: puta, quia papa mandauit, vt mihi conferretur beneficium vacans per mortem talis, vel etiam quocunque alio modo vacet.

† Nota, in materia stricta illud censeri omissum, qđ nõ exprimitur. l. si cũ dotem. ff. sol ma. l. commodissime. ff. de libe. & posth. c. si cui. ẽ. de verb. sig. nec fit extensio ad omissũ et ex maioritate rõnis c. si cui ẽ. nõ. ẽ. de prẽb. Phili. Pe. de Anch. Eõranus.

[Glo. prima summat & dicit, quid declaret]

a ¶ Susceptum.] vacatio per mortem & vacatio per renuntiationem sunt diuersa, & ideo in litteris ad beneficia impetrationis, vno expresso non venit reliquum. h. d. emanauit ad declarationem eorum, quæ. nor. Host. sup de offi. deleg. ex parte 1.

b ¶ Apostolica sede] idem si ab alio, qui hoc mandare posset, puta, legato, qui ad hoc haberet speciale mandatum, aliàs legatus hoc non potest, vt infra de offi. leg. c. penul. §. prohibemus.

c ¶ Alteri.] expresso vel non expresso, non curo, licet interdum sit differentia, vt infra de. offic. deleg. si.

1 Etiã in priuilegiis, quo ad nõ cõprehensa, & oĩ mõ diuersa à cõprehensis in priuilegio. Phil Eõn.

d ¶ Ille.] qui beneficium obtinebat.

[Glo. seq signat contrarium, & soluit.]

e ¶ Humanis] Argu contra, inf de off. deleg si delegatus 1. respõso. Sol. de propria significatione vocabuli, Abesse dicitur, qui non est in rebus humanis ff. de verb. signif. mulieris, §. fin. non sic in propria significatione dicitur renunciasse (vt infra dicam) qui mortuus est, cum renuntiatio sit voluntaria, illa coacta, ideo secus. Et stricte sime sit interpretatio i rescriptis ad beneficia 1. infra de præb. quamuis 1. in princip. & concordat ad hoc. ff. de libe. & posthum. l. commodissime.

f ¶ Cum non per resignationem.] ratio Io. And.

g ¶ Per mortem] & in his forma mandati diligenter est seruanda. infra de præb. cui de non. in fi.

¶ Si duo super eodem beneficio litteras impetrent: primo i eorum, per illius obitum, qui tenebat k 3 secundo vero per cessionem eiusdem l ipsum proponente vacare Secundus, m cum beneficium ipsum Cessione non morte n vacauerit, debet primo in ipsius assecutione præferri o.

h ¶ Expresse] quia expressit se velle beneficium tali cõferri resignatione, vel quocunque modo 2 vacauerit, & facit ẽ. eo. c. . & ẽ. de præb. si motu ꝓprio. in fi. [Glos. sequens vltimo recitetur p obiectionem, quã soluit & text. fortificat.]

i ¶ Primo] 3. Ex hoc videbatur debere pferri, vt ẽ. eo. tibi q. & ẽ. de præb. cũ cui. Sed non est ita quia licet ille posterior sit tẽpore, iure tamẽ est potior, eo qđ verum dixit, primus autem falsum. Eadẽ ratione dico, quòd posito, quòd nullus impetrauerit secundo beneficium illud, non debebitur impetranti qui falsum sic expressit: nihil enim ad rhombum impetratio secũdi; quia si ins habuisset in beneficio primus, per superuenientem impetrationem sine prætogatiua illud perderet non potuisset, & est si. sup. de eo. qui cogno. cõsang. vxo. suæ, cap. diuersitatem.

2 De illa clausula Phili. hic late.

3 Istã gl. sequitur Do. Fon.

k ¶ Qui tenebat.] accipe infra illud, Asserente vacare, alias, proponente.

l ¶ Eiusdem.] scilicet, qui tenebat.

m ¶ Secundus.] qui de cessione dixit.

[Glo. seq. allegat duas concor. obiicit, & obiectionem coadiuuat per duo similia: demum obiectionem soluit & remittit.]

n ¶ Non morte.] nota ergo, quòd aliud est cedere, aliud est decedere; ad idem infra de præb. quamuis tibi & infra de verbor. signific. capit vlt. Sed nonne renuncians, quoad ecclesiam habetur pro mortuo? vt 7. q. 1. c. in apibus. ¶ Decein quibus. sicut & vir ab vxore iudicio ecclesiæ separatus, quantum ad ipsam ꝓ mortuo reputatur. 33. quæst. 2. in summa in princip. sicut & monachus mortuus reputatur mundo. 16 q. 1. placuit. 2. Sol. dicit lex, quòd per fictionem iuris veritas non confunditur, nec deletur. C. de iur. dor. in reb. in princ. licet igitur renuncians quoad ipsam ecclesiam fingatur mortuus: tamen mortuus non est: nec idem est per omnia in eo, quod in mortuo: Nam talis de nouo posset ad ecclesiam reassumi sup. de renun. ex trãsmissa. quod in mortuo esse non posset. Bene ergo dicit Io. qui no. in præd. cap. placuit. 16. q. 5. quòd nunquam mors ciuilis naturali comparatur, nisi in casibus expressis in iure. Ad hoc optimè ff. de verborum obliga. ex ea parte. §. in insulam, & ff. de donat. inter vir. & vxor. l. sed si mors, §. cum autem. Et licet aliàs in beneficiis larga fiat interpretatio in litteris tamen beneficialibus, quæ ambitiosæ reputantur, fit stricta. vt ẽ. de præb. quamuis 1. intelligimus stricte de morte naturali 4, pro ut verbum sonat, & adde quod dicam inf. de præb. quamuis 2.

4 Natu li. Sic de fit mẽ de na li inc gen est ea ꝙ ficio pletur de hã ve. impe Archi

o ¶ Præferri.] nota ergo pro illa regula quæ dicit, Qui prior est tempore, potior est iure: ad quod facit infra eod. tibi qui. &. de præbend. eum cui. intelligitur cum vtriusque par est causa, ut ff. de reg. iur. quotiens utriusque. & dicam infra de regul. iur. qui prior. Si autem potior est causa posterioris: potior erit in iure, ut hic. & infra de præbend. hi qui. & cap. si à sede. ff. de priui. credi. l. priuilegia. C. qui po in pig. ha. d. vlti.

Gratia.

GRatia.] Primo ponit dictum, & suam cãm. Secundo soluit dubium emergens: ibi, Vtrumque. Do.

¶ Præsupponendum est pro intellectu. c. ꝙ cum quis a sede Apostolica impetrat beneficium vacans: impetrans debet facere mentionẽ de beneficio suo quantũcunq; modico, im mo etiã si impetret lras vt expectatiuas ad beneficia a sede Apostolica, vel a legato Papæ, dẽt facere mẽtionẽ de hmõi beneficiis ob tẽtis q̃cunq; imo dicis, alias lræ essẽt surreptitiæ. Secꝰ eẽt si qs impetraret hmõi beneficium ab ordinario.

CASVS. Ego constitui procuratorẽ meũ ad acceptandũ & accipiendũ possessionẽ actualẽ & realẽ quorũcunq. hmõi beneficiorũ, & affirmandum in forma cõi: postea arripui iter Romam, mihi absenti fuit collatum aliquod beneficium, procurator meus acceptauit illud beneficium, & ego ista ignorabam: postea vacauit aliquod beneficium: illud beneficiũ impetraui a papa, vel eius legato: in impetratione mea non feci mentionem de alio beneficio: vtrũ valeat ista collatio beneficij mihi facta? Respondet Romanus Pontifex, ꝙ sic. Sed vtrum potero tenere ista duo beneficia simul? Respondet ꝙ non, si sint incompatibilia: sed dabitur mihi electio, vt eligam vnum vel aliud.

[Prima gl. summat]

a Gratia] licet ignorans beneficiũ sibi collatum in impetratione alterius illius mẽtionẽ nõ fecerit, valẽt litteræ, alterũ tamen eligeri, si simul teneri nõ possint.

b ¶ A sede Apostolica.] idem si in alio, & facit ad hoc. ẽ. de offi. leg. c. vlt.

c ¶ Vitiosa.] est. n. gratia vitiosa, qñ in impetratione beneficii subticetur aliqđ beneficiũ, quantuncunque modicũ. vt ẽ. de præb. si motu ꝓprio, nisi forte ꝓprio suo mota Papa beneficiũ ꝓferret, vt ibi. Hinc est, ꝙ expressio beneficii dispensationem non operatur: sed hoc solum, quòd litteræ surreptitiæ non dicũtur, ut eod. tit. ẽ. de præb non potest. in fi.

ADDITIO. Ita & hic licet ignorantia probabilis excuset a vitio surreptionis: non tamen dispensat contra concilium. c de multa. de præb. Io. Mo.

d ¶ Antea.] quasi post nulla fuisset dubitatio.

[Glo. seq. recitetur per quæstionem.]

e ¶ Ignoranti.] idẽ intelligo de sciente antequam accepter, vel ratam habeat collationem eandem. Cũ enim ante hoc beneficium suũ dici non possit, nõ est necesse de ipso fieri mentionem: infra de præbend. si tibi absenti. Et nota ex hac decre & illa, ꝙ beneficia ecclesiastica licite ꝓferuntur absenti: Simile in procuratore, qui constituitur etiam absens, vt infra de procurator. licet & ff. de procurat. l. 1. in fine. Sed hic 1 forte habuerat, & acceptauerat, per id, quod dicit in fine, Retinere, vel dicin beneficiis vel litteris ad beneficia impetrandis, nihil debet taceri, qđ possit mouere animum concedentis: & de tali beneficio antequam accepter, debet facere mentionem. Ad hoc §. eo. in nocum habeat ius ad rem. 2 ẽ. de concess. præb. c. ult. & in prædicta decre. si tibi.

1 Ista pla cet Docto rib. repro bata pri ma. Font. 2 Et nu do cõsenfu constitui tuat sibi ius in re, ꝙ non fa cit vacationẽ expectãs, q̃ sñ id tene tur expri mere, ut ĩ ꝓdicta de cretali, in nostra. Io. And.

f ¶ Nescires.] diuinare enim non tenebatur: quia id humanum non est. §. ut eccl. benefi. ut nostrum. §. cum enim. uers. porro. Ioan. And.

g ¶ Vtrunque.] scilicet, impetratum a Papa, & collatum ab episcopo.

[Gl. sequens quærit & remittit: ponit quatuor opiniones, tertiam reprobat: ad quartam signat contrarium, & soluit.]

h ¶ De iure teneri.] sed quæ sunt hæc beneficia, quæ possunt simul de iure teneri? Super hoc vide Spe. tit. de leg. §. restat. versi. illud autẽ. Posset dici, ẽm Inn. qui hoc tenet. supra de elect. dudum. de præbend. cum iã dudum quòd habere plura beneficia non curata & quæ de cõsuetudine vel statuto residentiã nõ requirunt, non est peccatũ, nec contra iura: & de talibus hic posset intelligi. Vel posset dici secundũ Goffred. qui hoc not. supra de cleri. non resid. capit. 3. quòd de iure potest quis habere plures præbendas, quarum altera per se non sufficit: allegat eod. tit. conquerente, ad quod facit etiam ẽ. de præbend. cum teneamur. Vel dic, quòd loquitur de beneficiis unitis, annexis, vel dependentibus illa enim simul possunt de iure teneri. Sed hæc lectura non procedit; ꝙ collationem enim vnius haberet utrunque, 3 & sic non fuisset necessaria alterius collatio. Vnde dici posset, opinionem Innocen. ueram esse: quam sequitur consuetudo, quam papa scit, & tolerat: 4 uel saltem opinio Goffred. argum. supra eod. si gratiosè. argum. pro & contra infra de præbend. is cui. Vel dic, quòd litteræ ista loquitur de ijs beneficiis, quæ prætextu consuetudinis uel statuti super hoc ex causa facti, simul teneri possunt. Ad primum, de concess. præbend. ex parte in fin. Ad secundum de constitu. cum omnes, & est simile de iure, supra ut lit. pen capit. 1. & sup. de elect. Cumana. ad fin. Ad primum ẽ. de consuet. cap. 1. supra de concess. præbend. litteras: Solu. illud speciale in duobus beneficiis in una & eadem ecclesia. Secus in diuersis, unde uidentur facere pro. & facit quod no Hosti. in prædi. decre. litteras in glo. non obstante, in fin.

3 Glo. est sing. & no tabilis Do. & Phi lip.

4 Et iõ ua let ĩdem Doc. gl. cẽ §. leges. 4. dist. uide Do. hic la te loquen tẽ, qñ licet plura bñficia te nere. Fon.

i ¶ Non potes.] de iure communi, dispensatiue tamen posset. Et si quæratur, per quẽ dispensari possit; uide quod not. 70. distinct. sanctorum. in gl. 2. 21. q. 2. si quis iam translatus de elect. dudum 2. de præben. de multa. de concess. præben. litteras. & inf. de consuet. c. 1. Ioan. and.

[Glo. seq. primo dat simile, secundo quærit arg. pro & c ontra. & soluit.]

K ¶ Eligas] sic & olim electio dabatur ei qui duo beneficia curata simul habebat, supra de præbend. referente &c. præterea. 5 hodie secus. eod. tit. de multa. Sed nunquid electo uno re integra pœnitere potest, & aliud eligere? Argum. quod sic 2. quæ. 6. cap. Ci qui. § si quis libello. supra de ele. in causis. § qa uero. de iure pat. cum autem 6 quod facit etiam consuetudo. & inf. de offi. deleg quamuis. & inf. de procu. quãuis. & infra. de reg. iu. mutare. cum si. Arg. contra 32. q. 5. horrendus de iureiur. quemadmodum. supra eod. lib. de rescrip. c. 1. & infra de reg. iu. quod semel. cum suis cõcor. Sol. satis uideretur, ꝙ re integra possit mutare consilium & aliud erigere per prima iura. Ad hoc. inf. de præb. si tibi absenti. ff. de opt. leg. l. mancipiorum. Contrarium tene per prædi. reg. quod semel. ad hoc. inf. eo. c. penul. in fi. & de postu. c. 1.

5 §. de et. & qualit. cam te.

6 Et c. cũ ltici ubi de hoc in 1. gl. Ioan. and.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ADDITIO. Ioan Monachus. ſ. de præb. ſi tibi, ita diſtinguit. aut optio, vel electio data eſt in contractib. & tunc variare licet ff. de verbo. oblig cum qui certarum. in fide actio. empt. l. ſi ſterilis. § fin. Aut in beneficiis vel vltimis voluntatibus & hoc dupliciter. Aut tenuit electio, & tũc nõ potuit variare. ff. de lega. 1. ſerui electione. ff. de opt. leg. l. apud Auſidiũ. Aut nõ tenuit, & hoc dupliciter. Aut illã fecit optans iure proprio, & tunc iterato põt optare. ff. de op. leg. l. 2. §. fi. & l. ſeq. ad inſtar iudicis ordinarii, qui põt iterato cognoſcere, cum ſententia eſt nulla. C. de accu. ſi accuſatorib. & l. abſentem, & ſ. de conceſ. præb. nec captandæ. 2. rũſo. Aut iure alieno, & tũc iterare nõ põt. ſ. de elect. ſi compromiſſarius. §. 1. & vide qđ ibi no. in §. idem ſit. in vlt. gl. ad inſtar iudicis delegati. C. qũo & qã iud. l. ſi vt proponis. §. 1. De materia vide quod ſcripſi de teſti. præſentata. ſuper ver. optione. Io. And.

¶ Idem.

¶ *Si reſtituatur quis ad gratiam reuocatam, ſine alterius præiudicio intelligitur reſtitutus: vnde alteri ante reſtitutionem impetranti præferri non debet. Ioan. And.*

CAP. VIII.

QVamuis a is, cuius gratia, b (per quã mandabatur † in certa eccleſia prouideri c ſibi de beneficio proxime d vacaturo) per nos fuerat reuocata, e reſtituatur à nobis denuo ad eandem: non tamen ei, cui poſt reuocationem, f & ante reſtitutionem prædictas, ſimilis g in eadem eccleſia gratia facta fuit (niſi † de hoc expreſſe h dixerimus) anteferri debebit. Cum talis i reſtitutio, ubi aliud non exprimitur, illo tempore princeps dat feuda aliis: tractu tpis ille, qui cõmiſit felloniã, reſtituitur p Principẽ, vtrũ reſtituatur ad bona ſua confiſcata? Textus iſte facit, q nõ. qa Princeps vt illum reſtituere ſine p̃iudicio alterius: & hoc verum, ſi princeps ſimplr reſtituat: quia tunc non videtur remouere ius alteri, quæſitum. [Gloſſa prima ſummat.]

† Hodie hmõi mãdata đ p uidendo oĩno ſunt ſublata p Cõci Triden. ſeſſ. 24. de ref. c. 19.

† In antiqs codicibus ita: niſi hoc expreſſe dixerim.

a ¶ Quamuis.] ſi reſtituatur qs ad gratiã reuocatã, ſiue alterius p̃iudicio intelligitur reſtitutus: unde alteri ante reſtitutionem impetranti præferri non debet.

b ¶ Gratia.] conceſſa forte a Nicolao iiij. uel Cæleſtino V. Io. And.

c ¶ Prouideri.] nec adhuc prouiſum erat, nec ad poſſeſſionem deuenerant, unde habebant ius non in re, ſed ad rem. ſ. de concef præb. c. ult. Io And.

d ¶ Proxime uacaturo.] quod ſolus papa facere poteſt. de concef præb c. 2.

e ¶ Reuocata.] tenorem huius reuocatoriæ conſtitutionis nõ habemus: ſed de ipſa ſit mẽtio. ſ. de præb. c. pen. & antep. & de conceſ. præb. c. ult. Reuocatoria illarũ Nicolai incipiebat, Fridẽ. ad apicem. Illarum Cæleſtini, Olim Cæleſtinus. & c. dudum. Ioan. And.

f ¶ Poſt reuocationem.] idem & multo magis ſi ante reuocationem.

g ¶ Similis.] ſ. de beneficio proxime uacaturo.

h ¶ Expreſſe dixerimus.] hoc. n. papa facere poteſt; ad hoc inf. de præb. c. penul.

ADDITIO. facit idem quoniam de immu. eccle. (Gl. ſeq. alleg. in ſ̃rium, fortificat textum, & ſ̃rtis nõ, ponderẽ; ſecundo arguit ad quæſtionem, ponit opin. Goffr. ſ̃ quam alleg. 5. iura & remittit: demum ſubdit tres opiniones.)

i ¶ Cum talis] ecce ratio. Et aduerte, quia in contrarium uideb tur ex eo qa reſtitutio eſt prioris ſtatus reparatio; & reſtituetur in priſtinũ ius recidit. arg. 15. q. 6. nos ſanctorum. & c. iuratos. & ſ. de elect. quia diligentia 2. q. 3 c. ſi quem. in fine. & C. de ſen. paſſ. l. 1. Reſtitutio enim hoc operari debet, ut nec proſit, nec obſit quod euenit. ff. ex quib. cau. ma. l. 1. 1. reſponſo. & ff. de mino. quòd ſi minor. §. reſtitutio. Sed contrarium eſt uerum, ut hic: & ſic pro parte hac debuit q̃ſtio terminari per decre de renun. ex tranſmiſſa. & de ſimo. ex inſinuatione. & Concor. C. de remiſ. pig. l. ult. ubi, ſi de uoluntate creditoris debitor pignus diſtrahit, ſi iterum deueniat ad ipſum debitorem res illa diſtracta, non renaſcitur hypothecaria, quam habebat a principio: actio enim ſemel extincta, &c. de cõſecra. d. 1. t. 4. quæris §. item per hanc in glo. 1. de ſolu. qui res. §. a eam. Ad contrarii reſpondetur, quòd hic non eſt uere reſtitutio: immo quædam noua conceſſio per prædicta iura. 1 Et nota, quòd hæc decr. facit in argu. ad quæſtionem dominicalem: an ſcilicet, epiſcopus inuito patrono reſtituere poſſit presbyterum per ſe depoſitũ & determinauit Goffred de renun. ex tranſmiſſa, in fine, quòd non: per l. C. de nupt. ſi ut, p ponis. 2 ubi dicitur, quòd in matrimonio reſtaurãdo per filium poſt diuortium, requiritur conſenſus patris

patris ſicut à principio in contrahendo. In contrariũ facit, de renun. poſt translationẽ de Iudẽ. Iudæi. de ciſtolica 17. q. 1. eos. & not. de hoc 24. q. 4. Nabuchodonoſor in princip. dicebat Hoſt. opin. Goffr. eſſe veram, cũ reſtituitur ab inferiore: ſec ſi à principe, p iura ſuperius ꝓ reſtituto inducta, Barth. Brix. in quæſtione dominicali 1. quę icipit, Sacerdos aliquis fuit: dixit, ꝓ ſi depoſitus appellauit infra decẽ dies: reſtitui põt inuito patrono: aliàs non. Tan. dixit, ꝓ ſi epiſ opus præuenit in reſtitutione patronũ, ualet reſtitutio: aliàs nõ. ꝓ approbat Hoſt. in pdi. decr. extrãſmiſſa. & de elec. innouit. & facit, ꝓ not. ſ. de cõſtit. cum acceſſiſſent. 1 ult. gl.

1 Dominicali. ſingu. 64. Et ſolutio eius cõiter approbatur per ca. decernimus 16. q. 12. Ioã. Andr.

intelligitur a fieri ſine iuris præiudicio alien.

¶ Idem.

¶ *In litteris ad beneficia impetratis, inſpicitur tempus datæ: Vnde per illas beneficium curatum obtinere non poterit, qui licet nunc ſit maior, illo tempore minor erat. Ioan. Andr.*

CAP. IX.

SI b eo c tempore, quo tibi de beneficio cum

a ¶ Intelligatur.] concor infra eo. c. 2.

S eo tẽpore.] Vnus thematis duo dubia ſoluit, & Virtuſq; cauſam reddit. ſecundum ibi, Beneficiũ. ¶ Præſupponendum primo, ꝓ quis non poteſt obtinere beneficium curatum, niſi attigerit 25. annum. CASVS Quidam Titius minor 26. annis, quia forte in 24. anno a ſede Apoſtolica impetrauit litteras gratioſas ad eꝑm Pictauien ſuo hac forma: Mãdamus vt tali prouideas de bñficio cũ cura, vel ſine cura, ſi ꝓ de p̃ſenti vacat, alioquin de ꝓximo vacaturo: Accidit, ꝓ anteq̃ vacaret aliquod bñficiũ, iſte Titius effectus eſt maior, qa puenit ad 2. annũ & uacauit eccleſia parochialis, q̃ Titius petit ſibi cõferri virtute ſuæ gratiæ: Dicit eps, ꝓ illud bñficium curatũ nõ cõprehẽdebatur ſub ſua gratia, quia tẽpore impetrationis ipſe erat incapax ad obtinendũ illud beneficiũ curatum. Dicit ex aduerſo impetrans, ꝓ licet tpe impetrationis eſſet incapax ad obtinẽdũ illud beneficium curatum, tñ nunc ipſe eſt capax, vtrũ bene dicat? Rñdet Romanus Fontifex, ꝓ non, quia requiritur capacitas tempore impetrationis, & non ſufficit capacitas tẽpore uacationis. Sed vtrum vitietur beneficium ſine cura ꝑ clauſulam, Cum cura, put, quia papa mandauit ut ꝑs talí Titio conferret beneficiũ uacãs vel proximè vacaturum cum cura uel ſine cura, utrũ per clauſulam, Cũ cura, uitietur clauſula, Sine cura, ita ꝓ tota ipſius gratia ſit uitiata? Reſpondet, ꝓ non: ideo ſi uacet aliquod beneficium non curatum, epiſcopus tenetur illud conferre, & ſi eps nolit conferre, tunc impetrans habebit recurſum ad ſuum executorẽ, qui ei cõferet ne epiſcopi, quia utile per inutile nõ vitiatur, qu ſunt ſeparabilia, ſecus ſi eſſent inſeparabilia. Nota primo ex hoc textu iuncta glo ꝓ minor 25. annis nõ eſt idoneus ad obtinendũ beneficium curatum, tamen ſuffi cit, ꝓ compleuerit xxiiij. & attigerit xxv. annũ, vt dr epiſcopo, quia requiritur in epiſcopo, ꝓ compleuerit annum 30 & inceperit annum 31. Quæ ætas requiratur in quolibet ordinato, tractat panorm. in cap. ſuper inordinat. de præb. in ant. Nota ulterius illud, ad quod allegatur iſtud capitulum, ꝓ reſpectu illius, ꝓ quo ſcribitur, attenditur tempus datæ litterarum, & non tempus uacationis, & iſte eſt principalis effectus huius capituli. Et ratio huius põt aſſignari, quia litteræ fuerunt nullæ reſpectu illius incapacitatis, ergo

tractu temporis non conualeſcunt. Nota finaliter, ꝓ litteræ ad beneficia poſſunt pro parte ualere, & ꝓ parte non ualere, ut in caſu huius capituli: Nã ſi minori uigintiquinq; annis facta fuerit gratia reſpectu bñficii curati: litteræ nõ ualent, & tamen reſpectu aliorũ beneficiorũ, ualent: & ſic utile per inutile non uitiatur. [Gloſſa prima ſummat.]

† Quæ ſit idonea ætas in quolibet ordinato tradit Panormitanus in ca. ſuper inordinata. de præb.

b ¶ Si eo.] in litteris ad beneficia impetratis inſpicitur tempus datæ, unde per illas beneficium curatũ obtinere nõ poterit, quia licet nunc ſit maior, illo tẽpore minor erat. [Gloſ. ſeq. ſignat contrariũ, & ibi remittit.]

2 Illum defectũ probabit obiicies, quia fundans ſe in ætate dẽt illam probare. Do. Adde Bar. in l. de ętate. ff. de min. Fon.

c ¶ Si eo.] cõtradicit ad hanc infra de præben. ei cui prouideri. ibi ſoluitur.

d ¶ Cum cura.] niſi hoc fuiſſet expreſſum, de curato prouideri non poſſet. ſ. de pb. c. ult. & ſ. de præb. cũ in illis.

e ¶ Idoneam.] ſcilicet 25. annorum ſupra de elect. eum in cunctis.

¶ Effectus] ſpectamus ergo initium & facit ſup de elect. dudum 1. & quod ibi not. Nec firmatur tractu temporis, quod de iure ab initio non ualebat. infra de reg. iur. non firmatur. cum ſuis concor.

g ¶ Cum tempore datę] ſic nota inſpiciendum tempus datæ, ſic ſup. eo. eam te & inf. eod. ubi qui & de præb. eum cui.

[Glo. ſeq. recit. per quæſtionem, alleg. pro, & ſoluit contrarium.

h ¶ Non eſſes idoneus.] propter defectum ętatis 2, & idem dici poſſet de defectu ordinum argu. ſup. de ætate, & qual. Præterea, ſed hoc eſt falſum, ut inf. de præb. ii pro clericis pauperibus.

i ¶ Curam animarũ.] in his, qui ad curata beneficia promouẽtur, requiritur maior idoneitas, quã in aliis, & ideo ſi mandatur prouideri de dignitatibus, perſonatibus, uel beneficiis, de cura mentione non habita, de curatis, dignitatibus, perſonatibus, uel beneficiis non poterit prouideri. inf. de præb. cum in illis.

K ¶ Beneficium.] quia poſſet dubitari, ne illa inutilis adiectio, ſ. Cũ cura, uitiaret in totũ reſcriptum, ſcilicet, qã nec ét de ſimplici poſſet prouideri, ideo annectit quod ſequitur. Et ſic not. utile non uitiari per inutile, infra de reg. iu. utile, cum ſuis concor.

l ¶ Sine cura] quia ex ſe curam non habet, ſi autem haberet annexam parochialem & curatã eccleſiam, dic ut dicam infra de præb. ſuper eo.

m ¶ Tunc.] ſcilicet tempore impetrationis.

ADDITIO. Adde ergo, qđ ſi qs impetrauerit beneficium cum cura uel ſine cura, & tempore impetrationis eſt legitimæ ętatis, ſi vacat, ei debetur ut in hoc capit. & hic not. in glo. illa antepe. Contrariũ not. de præb. inf. c. ei cui. eo. h. ubi apparet ſufficere qđ tpe vacationis habeat ſufficientem ætatem. So. ibi not. in 3 gloſ. quia prima gloſ loquitur in impetratione curati, ſecũda in impetratione ſacerdotalis. Satis obuiat quod nota. eod. titu. non poteſt in 4. glo. Sed credo, gl. c. ei cui, poſſe ſuſtineri, licet aliqui contra, quia plus eſt habere curatum in actu & habitu, quã in habitu tñ, ad hoc quod not de cleri non reſid quia nonnulli. ſuper ver. parochiales, & per Hoſtien. de oſſi Archidia. cum ſatis, & Io. Andr. ſuper uer. animarũ, & opti-

Universidad de Deusto
Biblioteca

me probat extrauagans. Ioan. execrabilis iuxta finē, verū quantum autē. Et quod not. in præalle. c. ei cui. super ver. licite, in nouella. & vide contrarietatem gl. Grego. Sed adhuc insto per hunc textū in fi & in glo. quæ loquitur in beneficio simplici. Vnde pōt sic dici, q̄ est quædam inhabilitas rōne ætatis tē poraliter ad beneficium: quædā solum rōne ætatis ad qualitatē beneficij curati: quædā sacerdotalis tantū. In prima & secūda inspiciam' tps impetrationis, in tertia tēpus vacationis: quia plus est aliquē esse inhabilitatū ad totū, quàm ad partem, vel ad qualitatem paruā: ad hoc quod notatur hic in nouella, de ætat. & qual. indecorum. de præb. super inordinata. & q̄ not. de corpo. vitia. c. 1. & 2. & fi. Et forte speciale est in ista qualitate sacerdotali, ut hic sentit Ioan. Andr. & adde q̄ notatur. supra de concess. præb. cum nostris. per Innoc. & Ioan. Andr. in additione, quæ incipit: Et in clementina Hieronymus Clarius. Brixien.

[Glo. seq. q̄rit. allegat opinio. interserens, & soluit.]

1 Istā gl. sequūtur Philip. & Do. qui Do. de materia bene cōcludit. Bon.

a ¶ Ætatem] sed 1 quæ est idonea ætas in beneficio sine cura: Vī q̄ maior quattuordecim ad illa dicatur idoneus. supra de p̄ben. sup inordinata. ubi Hostiensis hoc tenet in canonis pp maturitatem consilij, qđ requiritur in illis: nam ibi pueri non dicuntur idonei ad beneficia obtinenda. Certum autē est, q̄ infans dū usque ad septimum annum: puer aūt, de septimo vsq; ad duodecimum, uel 14 annum. 22. b. 5. pueri. & C. de falsa moneta. l. 1. & dixi supra in proœmio. circa finem. Sed ut ibi notat Bernardus, dici pōt, q̄ pueri ābi dicuntur minores septennio. & isti dicuntur indigni: Septennes autem, & maiores septennio dicuntur idonei, cum enim tales possint ordinari. 28 distin. de his. cum glos. 1. ergo & in beneficiis intitulari. Argumento, de præb. cum secundum. Ad hoc optime facit infra. de ele. ex eo. & hæc uera intelligo, nisi essent talia beneficia, quæ sacrum ordinem ex priuilegio, consuetudine uel statuto, uel alio modo requirerent. & facit q̄ dicam j. de fil. presb. cap. 11. respōso. & probatur expresse j. de prēb. ei cui prouideri. An hodie dispensent episcopi in ætate, not. supra. de elect. cum dilectus. & dicam infra, de electio. licet canon. & de ætate & qualitate, cap. unico. Ioan And.

b ¶ Licite.] id dicimur posse, quòd licite possumus. 22. q. 2. faciat Ioan. And.

Si propter.] Propter multiplicitatem intellectuum glo. Ioan. And non summat: potest tamen sic summari: Generalis gratia habens clausulam generalem, scilicet: Non obstante, nisi id aliter exprimatur, non præiudicat iuri specialiter ex statuto, consuetudine, uel priuilegio alii quæsito hoc dicit secundum Io. de Fantuzis, secundum quem hoc summarium comprehendit utramque lecturam positam in glo. Diuiditur secundum Ioan. And. quia primo ponit thema, & eius dubium soluit ibi, Intentionis. casum exceptum interserens ibi, Nisi.

2 Hic casus usque ad illaver ba uel dic ut inf. in ult. gl. Io. Andr. est, & in anti quis codi cib. repezitur.

CASVS. 2 Papa concessit epō Bonon. debitorum onere grauato priuilegium, q̄ fructus beneficiorum primi anni uacantium in sua diœcesi perciperet, & erat hæc gratia usque ad quinquennium duraturas: apposito in priuilegio, q̄ non obstarent consuetudines, priuilegia uel statuta, per quæ sua posset impediri cōcessio: Vacauit quoddam beneficium, cuius redditus primi anni de priuilegio, consuetudine, uel statuto spectabāt ad fabricā ecclesiæ, uel aliū usū, uel aliquā singularem personam, quæritur cui debeantur huius beneficii redditus primi anni? Rūdetur sm unā lecturam, q̄ debentur fabricæ, uel illi usui, uel singulari personæ: nisi in concessione facta episcopo aliud caueretur expresse. Vel dic vt infra. in vlt. glo.

CASVS 3 secundum veriorem intellectū: Papa fecit epō Pictauiēsi gratiam (videlicet pro exoneratione & solutione debitorū ei indulsit) vt fructus primi anni oīum beneficiorum vacantiū in sua diœcesi perciperet vsque ad quinquēniū: In ipsa diœcesi victa uiensi erant aliqua beneficia, quæ habēbāt hoc onus, q̄ redditus primi anni erant deputati alicui hospitali vel fabricæ: vacauit tale beneficium: Quæritur tunc, quis habebit redditus primi anni: an epūs, vel fabrica? & vtrum ista gratia faciat præiudiciū fabricæ? Rūdet Romanus Pōtifex, q̄ per talem gratiam non fit præiudicium fabricę, quo minus percipiat fructus vnius anni: tū epūs habebit fructus primi anni, & nō fabrica: sed fabrica habebit fructus secūdi anni: & institutus in beneficio habebit fructus tertii anni: & sic fiet sine præiudicio fabricæ. Et rō est quia alias ista gratia esset inutilis ipsi epō: puta, si illud beneficium solum vacaret in quinquennio: tunc si epūs perciperet solum fructus secundi anni, gratia esset ei inutilis: quia secundo anno esset expirata. Et istud verum, q̄ dabūtur fructus epō vel fabricæ deductis oneribus ipsius beneficii, videlicet, q̄ institutus accipiet moderate aliquam portionem pro seruitēdo in diuinis: & residuum dabitur epō vel fabricæ. Nota primo ex isto capitulo, q̄ epūs non potest retinere fructus beneficii vacantis, si cōtingat vacare tpe messiū, sed illos fructus tenetur reseruare futuro successori, quem instituet: quia aliàs frustra impetraret priuilegium, vt perciperet fructus primi anni beneficiorū vacantium in sua diœcesi: quia frustra precib implorat quod alicui iure cōi conceditur. l. vnica, de thesauris, lib. 10. C. Nota principalem effectum huius capituli, videlicet, q̄ si episcopo mole debitorū grauato fuerit facta gratia, ipse percipiet redditus primi anni beneficiorum vacantium in sua diœcesi, si tales fructus primi anni antea erant assignati fabricæ, vel alicui personæ: per gratiam episcopi non præiudicatur fabricæ vel personæ singulari, etiam si papa dixerit in gratia episcopi: Non obstantibus priuilegiis vel consuetudinibus, sed debet fieri interpretatio, q̄ episcopus habebit redditus primi anni: fabrica aūt vel persona singularis habebit redditus secundi anni, & instituti habebunt redditus annorum sequentium: licet alicui dicant, q̄ fabrica haberet fructus primi anni, & episcopus secundi, & institutus annorum sequentium.

3 Hic casus paulo lōgior est cuiusdam Heliæ.

4 Eligen Nō obst secūdum Archid. ecclesia ca bene cia dāt ne di nution cōcedi vt eccl nefin bro & gro: & spiritu ius sun porali cōiūcti q. 3 ibi obiect Itē cū inam men bebit quia fructu opera in dā tia: & rū ritā pali pūs pcū relat Io. A

3 Hic etiam In vno autem beneficio & eius prouentib. cōuertendis ex cā in vsum prælatis, non erit necessaria licentia Papæ: quia cum epūs cum capitulo possit supprimere dignitatē, & propter necessitatem possessiones alienare, multo fortius prouentus persipere.]

fructus separatos & reconditos, suos facit. ff. de vsufruct. l. arboribus. §. Iulianus. alias incipit, si fur sed m moderationem tamen decr. infra de offi. ordina. præsenti. §. porro. & facit quod ibi dicam. Et dico, quòd annus iste habebit ecclxv. dies. vnde si vacauerit ecclesia prima die mē sis, sequēti anno prima die eiusdem mē sis finitus erit annus. & facit quod dicam infra de elect. quam sit ecclesiis. & si esset bissextus, illi duo dies cedunt sibi q̄ vno: pro uno. n. cō putantur, vt sup de verb. sign. quæsiuit. ff. de verb. sign. cum bissextus. ff. d diuer. & tēp. præ. l. 2. in ult. gl. Licet sit arg. contra. ff. de statu liber.

f No textū hic iūgendo cū uerbo sta tutis, q̄ episcopus statuit, q̄ fructꝰ bñficiorum uacantiū dēantur fabricæ Philip. & Do & Pe. Fon.

quæ in tua vacabunt a diœcesi, tibi (non obstantibus quibuslibet consuetudinibus, priuilegijs, uel statutis, per quæ nostra impediri b posset concessio) usque ad quinquennium c de speciali d gratia concedimus: e intentionis f nostræ nequaquā existit, si fructus huiusmodi ecclesiæ tuæ fabricæ, f uel alteri g usui, seu cuicunque singulari personę, de speciali consuetudine, priuilegio, uel statuto h forsitan debeantur, quòd eis per concessionē i ipsam (nisi hoc expresse k caueatur in ea) prēiudicium l aliquod generetur.

¶ Idem.

¶ *Causa ab Apostolica sede, vel eius legato committi debent dignitatem obtinentibus, uel canonicatum ecclesiæ cathedralis. Nec tractari debet, nisi in ciuitatibus uel locis insignibus. h. d usque ad §. cum vero.*

(Glo. seq. ponit quatuor exemplа, & subdit genus, a Vacabunt.) morte, renūciatione, depositione, trānec? Videtur, q̄ secus, per decr. j. de rerum permu. cap. vnico. Sed contrarium puto: quia negari non potest, quin propter permutationem vacet? & æquitas in eo solo casu iuris rigori præfertur, in quo scripta reperitur, in aliis non: non enim ex illo speciali casu eit regula danda.

b Impediri.) secus ergo si differri: & licet intendat per clausulam, Non obstante, impedimenta tollere: dilationes tamen tollere non intendit, licet ex dilatione impediri posset, ut j. dicam.

c Quinquennium.) factum narrat: idem erit in citeriori & vlteriori tempore.

(Gl. seq. declarat in quo est gratia, & quid cōfert.) d speciali gratia.) quia de iure futuris successoribus seruari debebat, uel in utilitatem ecclarum expendi. j. de elect. q. a sæpe. & de offi. ord. præsenti. & intelligo hāc gratiam, & illam quæ sequitur secundum moderationem illius decre. præsenti. §. porro. quod hoc solum intelligatur de illis fructib. ecclesiarū uacantium, quæ solutis debitis, si qua sunt: & his, quæ necessaria fuerint, pro seruitorib. & ministris, & aliis incumbentib. oneribus usque ad nouos redditus reperta fuerint superesse.

(Glo. seq. quærit, & opinionem ponit, quam fortificat per aliam opinionem cui opponit, & dupliciter respondet.)

Legatus de latere, an possit cōcedere fructus primi anni beneficiorū uacantium.

e Concedimus.) an legatus de latere similem gratiam dare possit, tractauit Io. de Deo in quæstionibus suis, in prin & Guil. in Spec. tit. de legato. §. nunc tractemus. in fi & dicunt, q̄ dato, quòd ex causa hoc posset: beneficium tamen uel dignitas dēt cum aliquo emolumento conferri. Quod uerum est, ut dixi s in gl. prox. & in gl. ma ta q̄ non. Notat etiam Bernar. sup. ut eccl. benefi. ut nostrum. in ulti. glo. q̄ episcopus ex iusta causa ad tēpus posset fructus alicuius beneficii retinere: probat per decret. s. de ueri. b. sign cap. penult. quæ etiam facit §, cum id fuerit impetratum a Papa. Sed potest dici sic fuisse de facto: ad hoc sup. de fil. presbyt. litteras. uel illud sēm offr. in fructib. omnīū beneficiorum uacātium usq; ad certum tēpus, ut

1 Iūa opinio ē glo. & cōis q̄ quam Archid. & Pet ā Ancch. displicēat Fon.

Tatutum.] Principium huius c. legitur vsque ad §. Cum vero eiusdem.

CASVS sic figuratur: Prætendebam Titium debitorem meum in aliqua pecuniæ summa: & quia habebam ordinarium loci certa ratione suspectum, nolui ipsum corã ordinario conuenire, sed a sede Apostolica impetrauí, cãm delegari canonico eccl'æ B. Mariæ maioris vel canonico eccl'æ beati Hilarij maioris, vt simplici sacerdoti, q̃ non habebat dignitatẽ ecclesiasticã, nec p̃sonatũ nec canonicatũ ecclesiæ cathedralis: Præsentaui litteras meas de legato, qui Titium meum debitorem ad præsentiam su ãfecit citari: q̃ in die citationis ꝑuenit, cui obtuli libellum meum: Qui reus excipiendo proposuit, q̃ nõ tenebatur litigare coram ipso delegato pp incapacitatem p̃sonæ: q̃ causæ a sede Apostolica non p̃t cõmitti, nisi personis existentib. in dignitate, uel personatu, vel nisi sint canonici ecclesiæ cathedralis: & sic, quia uirtute litterarum delegatur; iste non recepit potestatem, quæritur an bene dicat? Rñdet Romanus Pontifex, q̃ sic: Et hoc verum, nisi ꝑpa hoc faceret ex certa scientia: videlicet ꝑmittendo alicui quamuis non sit in dignitate vel personatu: vel q̃uis non habeat canonicatũ ecclæ cathedralis: Sanctissime Pater, quæritur vtrum habentes dignitatem, uel personatum, uel canonicatum eccl'æ cathedralis possint cognoscere in omni loco de causis sibi a sede Apl'ica ꝑmissis? Dicit Romanus Pontifex: q̃ non: immo tales delegati, uel ipsorum subdelegati debent de causis sibi ꝑmissis cognoscere in ciuitatib. & aliis locis insignib. in quib. possit haberi copia peritorum. Nota primo, q̃ cum statutum positiuum tractu temporis incipit esse damnosum, pp varietatem morum mutari potest: quia non debet reprehensibile iudicari, si ſm varietatem temporum statuta varientur humana. capit. non debet. sup. de ꝑsanguinit. & affinita. Nota vlterius, quæ personæ sunt capaces iurisdictionis seu delegationis Apostolicæ: quia solum illæ personæ, quæ sunt ꝑbendatæ in dignitate, uel personatu, uel quæ obtinent canonicatum in ecclesia cathedrali. Sed quomodo cognoscemus, quòd aliquis habeat personatum uel dignitatem? Declarat ꝑpa nor. in c. de multa. sup. de præben. ubi dicit, q̃ recurrẽdum est ad consuetudinem, vt si sit consuetudo quòd talis habeat præeminentiam & iurisdictionem, dr̃ habere dignitatem: Si autem sit consuetudo, quòd talis habeat præeminentiam in ecclesia, & non iurisdictionem: tunc dr̃ habere personatum, & non dignitatem. Nota insuper, quòd canonicus ecclesiæ collegiatæ, quãtumcunque illa ecclesia sit notabilis, non est capax Apostolicæ iurisdictionis: & sic est correctum c. præsenti, quod hodie non habemus: de quo fit mentio in principio huius capituli: Et quamquam canonici ecclesiæ cathedralis possint esse delegati ad unam uel plures causas: non tamen possunt esse conseruatores. c. fin ℣. de offi. deleg. Nota q̃ delegati a sede Apostolica, non possunt pro libito suæ uoluntatis cognoscere de causis sibi delegatis in quocunque loco, sed debent causas examinare in ciuitatib. populosis, uel aliis locis insignib. ubi sit copia peritorum. Et si alibi cognoscerent, processus non ualeret, ut in fine huius capituli, ubi ponitur clausula, quæ irritat facta contra istam constitutionem.

a Statutum.] licet hæc decretalis per paragraphos aliter diuiditur: eam tamen in quatuor partes diuido principales: Prima durat a principio usque ad §. Insuper. Secũda ab inde vsq; ad §. proferendo. Tertia abinde vsq; ad §. Quicquid. Quarta vsq; ad finẽ. In prima statuitur quib. psonis, & in quib. locis causæ a sede Apostolica, vel legatis vel delegatis ipsi cõmitti dẽant, & tractari. In secũda, quidet circa actiones, q̃ fiebant in iudiciis ab ipsis delegatis, assessorib. uel notariis cãæ: & apponitur pœna. In tertia prouidetur circa vocationes testium ad iudicium, quę sepius malitiose fiebãt, & cã fatigandi testes, uel abeis aliquid extorquendi. In ultima decernitur cassũ & irritum quicquid fuerit factum ℣ prædicta statuta.

CAP. XI.

STatutum[a] † quod[b] circa iudices à sede Apostolica[c] deputandos nuper edidimus, cum quædam[d] contenta in eo, quæ pro cõmuni[e] utilitate credebantur[f] inducta, sicut experientia[g] docuit, tendere dignoscantur ad noxam.[h] sanctione[i] præsenti, quam irrefragabiliter obseruari mandamus, suadente utilitate, in melius[K] duximus reformandum. l Sancimus igitur, ut nullis, nisi dignitate in præditis,[a] aut personatum obtinentibus, [b] seu ecclesiarum cathedralium[c] canonicis, [d] causæ[e] auctoritate litterarum[f] sedis Apostolicę, [g] vel legatorum[h] eiusdem de cetero[i] committantur,[K] nec

1 Vbi cit. nouiss. ꝛie maioris ꝛitauii, time sanci uit Concil. Trid. sess. 25. de ref. c. 10.

1 Si tã talis est in habilis ad iudicãdi, non erit delegat⁹, q̃a dispẽsatio non extẽditur ad ℣ntiã actus dispensati. Do. Font.

A D D I T I O. Ioan. Monachus diuidens decret. in sex partes: de prima faciebat tres dicens, q̃ primo statuit circa loca & iudices: Secundo circa actores & reos in §. Cũ uero. Tertio in §. In nullo. circa loca & iudices prorogat. Archid. non diuid t Io. And.

b Statutum quod.] loquitur de decretali sua extrauagãti, quæ incipiebat, Statutum, reformat etiam Decretalem Inno. iiij eod. tit. præsenti, quam hodie non habemus & decr. sup. eo. nonnulli.

c A sede Apostolica.] legatis, uel delegatis ab eis, ut inf. patebit. Ioan. And.

d Quædam.] ibi nõ distinguebatur, an actor, & reus essent eiusdem ciuitatis uel diœcesis, uel diuersarum. Item additur q̃ de expresso cõsensu partium extra locum, quo deputatus est, possit iudex cognoscere & cõmittere, si referas ad decret. præsenti. ſm illã poterit fieri commissio institutis in collegiatis honorabilib. & in cathedralibus ecclesiis: vnde ſm eam videbantur posse cãæ committi mansionariis, & quibuscunq; priuilegiatis in talib. ecclesiis: quod erat absurdum. Hic autem prouidetur, quòd solis canonicis cathedraliũ ecclesiarum fiat commissio.

e Communi-vtilitate.] quæ in legib. constituendis attendenda est. 4. dist. erit autem lex. & ℣. in proœmio huius libri.

f Credebantur.] & erant sine dubio respectu prioris temporis. Ioan. And.

g Experientia.] ad idem ℣. de elect. quàm sit. & ff. de leg. 3. d legatis. § ornatricib.

h Ad noxam.] & ideo non debuit iudicari reprehensibile, si ſm temporum varietatem, uarietur ipsum positiuum statutũ. 63. dist. c. quia sancta. §. verum. in fin. 35. q. 1. c. 1. inf. de senten. excomm. cap. vltim. in prin. §. de ꝑsang. & affin non debet. cum suis concor. Sic & priuilegium cum tendit ad noxam, reuocationem vel moderationem a principe recipit. ℣. de decis. suggestum. ℣. de priuileg. c. 1. & cap auctoritate, & ca. sequenti.

i Sanctione.] sanctio proprie dr̃, cui adijcitur pœna, quod dic ut notatur 5. dist. in summa.

K In melius.] laudabilior est autem qui rem emendat, eo qui prius inuenit. C. de uete. iure enuclean l. §. sed neque.

l Reformandum.] eo q̃ non in totum, 1 sed pro parte corrigitur illud statutum, vt inf. videbis.

(Glo. seq. remittit, obiicit, & dupliciter soluit.)

m Dignitate.] dignitas sumitur multis modis, qđ dic ut notat Ioan. 4. dist. denique. & Vin. & Bernar. ℣. de cleri. non resi. 3. hoc ad litteram de ecclesiasticis dignitatib. intellige. Et nota mirabile: quia possunt ꝑmitti causæ minoribus xx. ann. ut supra de offi. deleg. cum uicesimum, a quocunq; & etiam minorib. a Papa, ut ibi, & ff. de re iud. quidã ꝑsulebant. Sed certũ est, q̃ quiesit in dignitate, uel ꝑsonatu, debet attigisse saltem

saltem 25. annum. ℣. de ele. cũ in cũctis. & sic vr̃, q̃ minoribus 25. annis non p̃t causę committi, iis, dico, q̃ non attigerint. Solu Si causę nõ possent committi ni si ꝑsonis in dignitate vel ꝑsonatu constitutis, tunc ꝑcederet obiectio: sed possent ẽt cõmitti canonicis ecclesiarum cathedralium: in quib. non requiritur tãta ętas, vt probatur ℣. de elect. ex eo. & dixi ℣. eo. si eo tpe, & sic obiectio nõ procedit. Dico ẽt q̃ dispẽsatiue potest aliquis habere dignitatem vel personatum, ẽt minor xxv. annis per dispensationem papæ 1 vel epi: primum patet, ſm probatur ℣. de ætate & qualit. c. vno.

a ¶ Præditis.] idest, præ aliis ditatis. Est enim dignitas quędam præeminentia in ecclesia, vt ℣. de verbo. sign quamuis.

b ¶ Obtinentibus.) idem de officialibus eꝑorũ principalibus & foraneis & de Priorib. religiosis quentua libus & clausti alibus: Dic ut in Clem. eod. titu. & si principalis.

c ¶ Cathedralium] sufficit ergo q̃ sit cathedralis. Et sic sublatum est, quod olim continebatur de ecclesiis collegiatis honorabilibus: licet adhuc hodie in alio sit ꝑparatio, vt ℣. de electione, quia sæpe alibi ꝑquiparantur cathedrales & regules. ℣. de electione, ne pro defectu.

[Glo. seq. primo duo puncta declarat. Secundo quærit arg pro, soluit ℣rium, & arg. respondet. Tertio ponit iusuetus. Quarto notat præsumi, &c allegat 8. iud ¶ Canonicis.] habentibus igitur perpetuum offiin eccl'a cathedrali sine dignitate, personatu & canonicatu: de quo loquit ℣. tit prox. c. 1. non poterit causa committi, cum de his non exprimat. Itẽ scias q̃ licèt illi canonici delegari possint: Cõseruatores tñ dari nõ p̃t: cum decre. vit. ℣. de offi. deleg. eos non exprimat. Sed, vt su. dixi, Canonicus põt esse maior septemnio q̃ decre. inf de elect. ex eo. & dixi de hoc sup. cod. si eo tpe: in gl. pen. Si committatur causa tal. canonico, nũquid dicemus litteras valere? Vr̃ quod sic: q̃a illa decretalis vltima de hac materia hoc solũ requirit q̃ sit cathedralis ecclesiæ canonicus; ergo huic stabimus. Sed ℣rium credo, & dico q̃ si tali impuberi cõmitteretur causa, nisi appareret de certa scientia Papæ, non tenerent commissio. Et idem dico, si committatur ab alio, q̃ a papa minori xx. per prædictam decret. cum vig simum, quam non dico, nec credo correctam per hanc. Quod enim non mutatur, cur stare prohibetur. C. de testam. sancimus. & correctio iurii est vitãda ℣. de elect one ecclesia. 2. & ℣. de elect. cum expedit. in prin. nec ista decret. dicit, q̃ hoc sufficiat: sed q̃ hoc requiritur, vnde nõ ℣dicit: alias eadem ratione dicẽdum esset, q̃ dummodo sit canonicus cathedralis ecclesiæ uel indignitate uel in personatu non possit repelli prætexu acceptionis, excõicationis, infamiæ, inimicitiarũ, uel alia iusta causa; quod est absurdũ, & est simile quod notabo. ℣. de elect. licet canon. Et nor. qđ dicit, canonicis, olim dicebat, institutis: unde videbatur q̃ cuilibet instituto in cathedrali, etiam mensionario, p̃t causæ committi: quod hodie per decre. hãc sublatũ est No. ergo q̃ pro dignitate & loco 2 prætãto maior & sanctior est: i. esse præsumitur in Auth. de defenso. ciui. ad finem primæ colum. §. nos igitur. coll. 3. 61. dist miramur. 63. dist. Metropolitanę. ℣. de pręsump. cum in iuuentute. 74. dist. quando. de magistris cap. 1 &c. quia & c. super spe. cum sim. Et si tempore datæ quis esset canonicus, tempore presentationis non: puto q̃ proceredere possit: 3 non sic econuerso: spectamus enim initium. ad hoc supra eodem,

cap. 1. & c. si eo tempore. ℣. de electt. dudum & quod ibi not ff. de Sena fœminæ ff de iu. l eęus. & hoc habes in gl. ff. in cle gratiæ eo. tit Ioan. And.

e ¶ Causæ.] hæ sine iurisdictione nõ cõmittuntur. ℣. de offi. deleg. præterea, non ergo prohibet, quin audiẽtia alicuius articuli, vel mera executio rei cuilibet clerico committi possit.

ADDITIO. Vnde signanter dicit, Cãæ ſm B. ℣ argu. ad hoc ℣. de offi. deleg. sup quæstionum. §. 1. vbi dicit, vel iudex quicunque. &c. Glo. seq quærit, & soluit: secunda pars recitatur p quæstionem: ponit opinionem Innocentii cum moderatione & declaratione.)

f ¶ Litterarum] pone, papa in litteris vocat aliquem simplicem clericum, nunquid valebit cõmissio? ſm Ber. & oẽs dic q̃ non habet hic locum talis exceptio, ex quo Papa scienter cõmittit, quia facit & facere potest ℣ constitutionem istam. Ad hoc optime ℣. de priuileg. cum olim 2. versi. interim. Et nota q̃ ſm Iuno. si cancellarius ex se dat iudices & hoc constat, non habet locum hæc exceptio, quare enim imputari debet parti, quę talem iudicem non petit? quod verum est etiam ſm Ber. & Host. cum hoc ex certa 4 scientia facit: quod intelligo, si id in litteris exprimitur, vt inf. de præb. si motu proprio.

[Glo. seq. quærit, & soluit.]

g ¶ Sedis Apostolicæ.) quid de ordinariis? nunquid cõprehenduntur & tenebunt hac constitutione? Dic ſm Ber. & oẽs, q̃ non: & põt esse ratio, quia epi & ordinarii habent melius notitiam clericorum diœcesis suæ, q̃ papa clericorum totius orbis: vnde, etiam si simplici clerico committant ordinarii, tenet cõmissio: pone enim q̃ simplex clericus excellens sit Decretorum Doctor. Præterea non est ita absurdũ, q̃ aliqs ẽt rudis & pannosus clericus gerat vices episcopi, ncut esset, q̃ gereret vices Papæ: igitur ad ordinarios nõ extendatur hæc constitutio. Et est simile quod consueuit dici ℣. eo. nonnulli, & inferius tangam

[Glo. seq. recitatur per quæstionem, quam soluit & determinat.

h ¶ Legatorum.] quia verbum gñaliter positũ, &c. 19. dist. c. 3. Intelligam hanc litteram generaliter in omnib. legatis quorum tria sunt genera: quod dic ut ℣. de offi. leg. c. pen. & ℣. eod cap. 1. quod verum puto indifferenter: cum ex legationis vigore ꝑmittunt, & idem intelligas in delegatis, s. cum committunt, de legationis vigore inf. eo. c. §. in nullo quoque.

[Glo. seq. quærit & remittit.]

i ¶ De cetero.] constitutio enim non extenditur ad præterita. ℣. de constit. c. ult. Quid de pendentibus? dicam inf. de elect. licet canon. Io. And.

[Glo. seq quęrit, ponit opinionem & soluit.]

K ¶ Committantur.] pone q̃ q̃s fuerit cõmissa, pars nõ excipit, nunquid valet processus? Dicebat Bern. & omnes post eum, quod tacite & expresse poterat pars huic iuri renunciare. Introductũ est enim in ipsorum fauorem, ne ſ. opprobrium proprium cogantur episcopi & magni clerici coram rudibus & pãnosis clericis litigare, & interdum propter ruditatem ipsorum ius amittere suum. & facit de regularibus. ad Apostolicam. cum suis concordan. Sed hodie per finẽ istius decretalis, credo ℣. ium: ubi inuenitur quòd ipso iure est irritum & inane, quod ℣ aliquod istorum fic: unde necessariam non credo exceptionis opẽ, & facit quod dixi ℣. eo. c. 1. in prin. Et potest esse ratio, vt ℣. retigi: quia hoc videtur non solum in fauorem partium inductum, sed ẽt in fauorem ipsius Apostolicæ sedis, ne utilipendatur in tali ministro. 61. dist. in sacerdotibus, cum sim.

a ¶ Nec

Universidad de Deusto
Biblioteca

audiantur [a] alibi, quam in ciuitatibus [b] vel locis [c] insignibus, vbi possit cõmode [d] copia [e] peritorum [f] † haberi.

¶ *Actore & reo eiusdẽ diœcesis existentibus, causa committi non debet extra illam, nisi in sex casibus, in quibus tamen nõ trahatur vltra vnã dietam: & nisi in duobus vltimis casibus impetrans per iuramentum fidem fecerit de illis, repellitur à iudice; & inexpensis condemnabitur. hoc dicit vsque ad §. Cum autem, Dominicus.*

¶ CVM VERO §

a ¶ Nec audiantur.] Not. q̃ versiculus iste non prohibet circa commissionem, sed circa agitationẽ, & idem erat in pdicta decretali, præsenti. Si ergo extra talia loca fiat cõmissio, dummõ in his locis causa audiat, satisfactũ est huic rñso fm Bar. & oẽs. arg. §. eo. tit. nõnulli de exce. olim. & §. prox. & eo saluo qđ ibi dr: & ad hoc. ff. q. satisd. cog. si fideiussor. §. 3. vbi dr, q̃ cui difficile est satisdare in vna ciuitate, in aliam mittitur ut satisdet.

b ¶ Ciuitatib.] ciuitas [1] murorũ ambitu terminatur, regulariter tñ, & si in suburbiis, audiret, idẽ credo, arg. §. de sent. excom. si ciuitas. Et bñ dicit, ciuitatibus: quia in eis p̃sumunt esse periti: & sic epi in solis ciuitatib. statuẽdi sunt. 10. dist. c. 1. §. Et leges & artes in regiis ciuitatib. sunt docendę, ut in prœmio. ff. §. hæc autem. & de magist. c. 1 & nomine studii, nõ intelligitur villa, vel castrum. de cle. non resi. tuæ.

† Nõe petitorũ q̃ intelligãtur, vide p Archidiaconũ. in ca. vt cõmissi. inf. de hæret.

1 Cõcilia cętusque hominũ iure socios, ciuitates appellat Cicero de som. Scipionis.

ADDITIO. Dicit Isid. in 15. lib. Etymol. q̃ ciuitas est hominum multitudo societatis vinculo adunata, dicta à ciuibus, i. ab ipsis incolis vrbis, quia plurimorũ consistat & contineat vnitatem. Nam vrbs ipsa mœnia sunt: Ciuitatis autem nomine nõ saxa, sed habitatores notantur fm ysidorum. Archid.

[Glo. seq. ponit duas lecturas.]

c ¶ Locis insignibus] quidã dũt, q̃ hæc determinatio, Vbi, &c. quæ statim sequitur, nõ refertur nisi ad hoc qđ dicit, locis insignibus: Sufficit. n. q̃ sit ciuitas, licet ibi nõ sint periti: Et est ratio, quia cõiter in ciuitatib. sunt periti: & ea quę raro accidunt, Iurisconsulti nõ respiciunt, nec eis medentur, sed his tm, quæ frequenter occurrũt: i Auth. vt sine prohi. ma. d. b. tu. ge. §. quia ueto, coll. 7. arg. 4. dist. erit. ff. de legib. nam ad ea, vix enim est, q̃ in ciuitate vel ibi prope, nõ habeantur periti. Vnde satis eorũ copia in ciuitate haberi põt. ff. de rei vend. q̃ religiosis. 5. q. 1. Pontifices. Alii ẽ icentes, q̃ ibi est eadem ratio. Primum placuit Innoc. & Host.

2 Et placet Dom. & Phi. ex qua glo. notant q̃ dicta in fine referipti posita non refert ad oĩa superiora, ubi ratio hoc suadet fa cit. l. 3. §. 1. ibi Bar. ff. de lib. & posth. Font.

2 fm hoc espone quod sequitur, Vbi, &c. i. in quibus locis insignibus. & facit pro hac parte inf. eo. §. in nullo.

d ¶ Commode.) 22. q. 2 facit.

[Glosſ. seq. quærit & soluit: quæstionem fortificat, & soluit: circa solõnem duas opin. recitat, & demum solutionem determinat distinguendo.]

e ¶ Copia.] tã pro aduocatis, q̃ assessoribus. & consiliariis, & aliis quæ emergũt. ff. de postulan l. 1. §. ait prætor ff. ex quib. cau. ma. l. ab hostib. §. fi. de ui. & hone. cle. cum ab omni. 11. q. 3. non licèt. Quid si inter iudices & partes est contentio super hoc? quia alter d cit locum insignem, & ibi copiam peritorum haberi, alter negat, quid erit? Dic recurrendum ad cõem opinionem vulgi ff. de supellect. leg. Labeo. & §. de spon. ex lris. Quid si adhuc super hoc sit contentio? Recurretur ad arbittium boni viri ff. de verb. obl. l. continuus actus. non delegatorum qui iurisdictioni suæ fauerent: ad hoc. C. de arbi. l. nemini. & §. de pęn. dilectus. fm Ber. & intellige bonum virum iudicem ecclesiarũ illius loci, fm Ino. Host. aũt dicit hic recurrendum ad arbitrium iudicis, i. boni viri & sic intelligitur l. continuus. §. cum ita. eligẽtur ergo fm eum a b tri. s cod. pastoralis. de off. deleg. suspicionis, nisi eu denter notorium esset, q̃ ibi peritorum esset copia. ad hoc de app. ꝛsoluit 3. Ego credo, q̃ cum iudex se constituit aduersarium, tunc locum habeant supradicta; sed si contentio esset solum inter partes, certe credo, quod iudex de hoc cognoscere & pronuntiare posset, quia

video, q̃ pronunciat, an sua sit iurisdictio: quod p̃sus est. §. eo. super litteris. & facit quod recitari cõsueuit. de proba, post cessionem. & facit inf. §. prox. in fi.

f ¶ Peritorum.] scilicet, iuris, ut prius fuit in alia decret. præsenti.

g ¶ Cum uero.] hic incipit corrigere & moderari statutum gñalis concilij. §. eo. nonnulli. & summæ æquitatis est, quod sequit ir. Io. And.

¶ Iste §. legitur vsq; ad §. Insuper. & hoc hẽt: Cũ actor & reus sunt eiusdem ciuitatis vel diœcesis, extra ipsam ciuitatem vel diœcesim nõ est causa delegãda, nisi cum iusta causa: quo casu põt omitti extra diœcesim, dummodo locus non distet a fine diœcesis ultra unam dietam. Et si actor & reus nõ sunt eiusdem diœcesis, & actor nõ uelit impetrare in diœcesi ipsius rei: põt impetrare in alio loco, dum tũ locus iste non distet a fine diœcesis rei, ultra unam dietam. Item delegatus deputatus ad cognoscendum in certo loco, non potest causam alibi adire nisi de consensu partium. CASVS. prætendebam Titium debitorem meum in aliqua pecuniæ summa; eo q̃ habebã iudicem oĩnariũ mihi suspectum, coram ipso, nolui eum cõuenire, sed impetraui delegatũ a sede Apostolica; Quæritur, utrum possim impetrare in quocũq; loco? Rñdet Romonus Pontifex cum distinctione; quia aut ego actor, & ipse reus sumus eiusdem ciuitatis uel diœcesis; & tunc debet impetrari delegatus in ipsa diœcesi: nisi impetrarẽ iudicẽ delegatũ ꝫ epm, uel capitulũ ecclesiæ cathedralis, uel uniuersitatẽ, qui habent iurisdictionem in tota diœcesi: quia tunc potero impetrare extra diœcesim: sed debeo impetrare in diœcesi uicina quę nõ distet a fine diœcesis rei ultra unã dietã. Si aũt fuerimus diuersarum diœcesim: tunc debeo impetrare de legatum in diœcesi rei, nisi habeam homines illius diœcesis suspectos: qa forte reus est magnus dñs in illa diœcesi, & gentes illius diœcesi uellent sibi fauere. Sed quid sanctissime pater? Ponamus retento eodem themate, quod a uobis impetraui ꝫ ritium iudicem delegatum, cui mandatum fuit, ut causam examinaret in tali diœcesi: an possit delegatus causam examinare extra illum locum? Rñdet Romanus pontifex, q̃ sic, de cõsensu nostro. Sed ponamus, q̃ delegatus vult delegare vices suas aliquib. nõ est dubium q̃ potest: sed quibus personis poterit? Respondet q̃ p̃sonis, de quibus dictum est, §. & non aliis Nota, q̃ qñ actor & reus sunt eiusdem diœcesis, delegatus est impetrãdus in diœcesi, & non extra diœcesim, nisi cum causa: videlicet si impetretur delegatus ꝫ epm vel capitulum ecclesiæ cathedralis, qui habent iurisdictionem in tota diœcesi. Nota quòd si actor & reus sint diuersarum diœcesum, actor debet impetrare delegatum in diœcesi rei, n si homines illius diœcesis habeat suspectos. Nota vlterius, q̃ quis non põt trahi vltra vnam dietam à fine suę diœcesis: Fallit in curijs priuilegiorum regalium, Apostolicorum, vniuersitatum: & hoc qñ in priuilegiis vniuersitatis apponit illa clausula, Quòd conseruatores priuilegiorum possint cognoscere de quibuscunque personis cuiuscunque prouincia, vel diœcesis. Not. q̃ delegatus à sede Apostolica non potest causam a ibi audire per se nec per alium, quàm in loco sibi commisso. Nota quòd delegatus à sede Apostolica non potest subdelegare, nec committere vices suas nisi personis habentibus qualitates de quibus dictum est supra: tamen delegatus potest alicui non canonico committere examinationem

nationem & receptionem testium: tamen notam causam non possit subdelegare.

[Glo. seq. recitetur per quæstionem.]

a ¶ Eiusdem ciuitatis.] quia domicilium habent in eadem ciuitate vel diœcesi. Et idem intelligo, cum plura domicilia habent: quod esse potest, ut fi. ad municipal. assumptio. §. 1. quia ad huc dico, q̃ locũ habebit §. iste. & non sequẽs: quod satis probatur sup. de foro cõpe. ex parte §. nec ne gari potest, licet ẽt sit iste alterius ciuitatis, quin etiam sit iltius: quod §. iste requirit.

b ¶ Actor & reus.] unde dicitur isti, habes sup. de verb. sign. forus. uersi. in omni.

c ¶ Extra ipsas.] ciuitatem seu diœcesim.

[Glo. seq. ad quæstio. alleg. pro, & contra, & soluit dubitando.]

d ¶ Nec committatur.) hoc verum videtur, nisi ad id expressus accesserit partium consensus. argu. §. eod. §. in nullo quoque, quod etiam facit cõtra, cum in illo casu hoc sit expressum: in illo non. argum. de decis. ad audientiam. tamen id videtur, cum hoc solum sit in partium fauorem inductum. de regularib. ad Apostolicam, cum suis concorda. Et licet hoc satis videatur rationabile: non dico tamen hoc asserẽdo per id quod dicitur in fine ca. Audiui tamen curiam id seruare, & tales commissiones de curia emanasse: (& 1 eas vidi sub Bulla.

r Hęc uerba: & eas uidi sub bulla, nõ repiũtur in antiqs codicib.

e ¶ Nisi.] a generali dicto ponit casus exceptos.

f ¶ Ab episcopo.] hoc æquissimũ est, ex eo maxime, quia si in ciuitate vel diœcesi sua aliquem ex subditis suis episcopis iudicem impetraret, recusari posset vt suspectus, vt supra vt lite non contest. accedens. 1. §. cum igitur.

g ¶ De sua diœcesi.) idem si de aliena, quia etiam tunc non impetrat in sua, vt infra. §. proxi Sed de sua ideo dixit, quia §. iste tractat tantum quando reus & actor eiusdem diœcesis sunt: vnde dictio, Nisi, alias non proprie ponetur,

s DDITIO. Diœcesis dicitur disiunctio, siue diuisio, vel gubernatio, quia diuisa est ab ecclesia alterius episcopatus, vt satis patet 7. q. 1 episcopum. 6. q. 3. quicunque. c. licet. & ca. inter. Et commissa gubernationi vnius. 10. q. 1. vnio. in fi. 2 q. 2 sicut. Archid.

h ¶ Ab aliquo contra eum.] vix enim inueniret actor in ciuitate episcopi iudicem, qui non faueret episcopo. argumen. supra vt lite non contest. accedens. 2. ibi. Et omnes existunt sub districtu & cætera.

i ¶ Eius capitulum.) scilicet, suæ ecclesiæ cathedralis. Quod dicit, ut leg. & not sup. de uerb. sign. cum cle. sup. de testi. requisisti. §. secus autem est, & cum de tali c. loquatur, ad alia non extendim quod hic dicit: & sic seruat curia de facto. Archid.

n ¶ Non audens.) forte Gibellinus, & ibi regunt Guelphi, uel econuerso: uel forte relegatus.

l ¶ Potentiam.] paritas in iudiciis est seruanda, sed potentioribus pares esse non possumus, ff. de al. e. iur. mut. cau. facti quia etiam. in principio.

m ¶ Merito.] nota uerbum: quia si diceret se dubitare, ubi non est dubitandum, non excusaretur. sup. eo. cum contingat. de simo. & si quæstiones, cum si.

n ¶ Eum.] aduersarium.

o ¶ Infra ipsas.] ciuitatem & diœcesim, cuius sunt ipse reus, & actor.

p ¶ Secure.] quod in iudicis requiritur, vt ipsorum iudiciorum exercendorũ locus sit idoneus & securus, alias locũ habet appellatio. de app. ex parte 1. & tũc etiam si litteras, de conductu haberet, suis inimicis 2 capitalib. se opponere nõ teneret. sup. vt lite nõ contest. accedens 2. q ¶ possit.] non dixit, debet. Vnde pico, q̃ si ꝫ episcopum vel capitulũ vel potẽtem impetretur in sua ciuitate, vel diœcesi, bene tenet commissio: & idem econuerso, semper saluo recusationis iure. Io. And.

r ¶ Contra pdictos.] episcopũ vel eius aduersarium, cõtra Capitulũ uel vniuersitates, uel potentes, uel aduersarium eius, qui in eam intrare non audet.

[Gl. seq. format quæstionẽ bimembrẽ: & fm membrum soluit. Primum dupliciter exemplificat subdẽs aliud simile dubium: & utrumque simul soluit.]

s ¶ Vnam dietam.) olim dicebamus de duab per decre. §. eo. nõnulli. Sed quid dices, si agatur actione realj, nunquid fiet cõputatio a finib. diœcesis ubi sita est res, fm quod olim fiebat: Et nunquid erit ibi computatio duarũ dietarũ, fm qđ olim erat: uel unius tm, ut hic? Quod olim sic esset, patet sup. e. dilectus 2 de for. comp. ex parte B. Vt huic nouo iuri hodie standum ut timo de hac materia, & sicut gñaliter loquitur, est gña liter accipiẽdum. 19. dist. c. 1 ut habeatur solum vnius dietæ computatio, & non duarum: & cum determinatione, quæ hic ponitur. Sed à quo loco computetur, satis est dubitabile. Pone n. q̃ Bononienses ꝫ Bononienses super re sita Mediolani litteras impetrat, ubi debet impetrare? nunquid Bononiæ uel Mediolani, uel loco uicino inf. dietam a Mediolano? Itẽ pone, q̃ Bononienses ꝫ Regienses super re sita Mediolani, ubi impetrabit? an Regii, uel loco ultimo ꝫ dietam; an Mediolani, uel loco uicino. ꝫ. dictã? reuide aliud dubitabile: Quid si Bononienses impetrat ꝫ Regiensem domicilio & Mutinẽsem origine, an habebitur repectus ciuitatis Regiẽ uel Mutinen. cum rõne originis dicatur esse de loco: ita, q̃ episcopus loci eum ordinare, & cõmendatitias ad ordines sibi dare possit, sic & episcopus domicilij. ꝫ eo. lib de tempo. ord. cum nullus. 1. respon & in loco originis dr domicilium retinere. ff. de Sena. l. penult. Satis uidetur de mente conditoris esse, q̃ habeatur respectus loci domicilij, non rei uel originis: & hoc ex eo, quia de loco domicilij dr quis proprie trahi per illud uerbum, Trahatur, supra, eod. nonnulli: quod ẽt hic reperitur: & per mentem conditoris hoc credo tenẽdum. Ad hoc ꝫ. de sepul. cũ quis, ubi de loco originis non habetur rõ. & C. de præscr. lõgi temp. l. ult. ubi procedit præscriptio, ut inter præsentes, ex quo præscribentes, & cui præscribitur, sunt in prouincia licet res sit extra prouinciam: Notat etiam Compostellanus in decre. nonnulli, in 3. glos. Guil. in Spe. de citatione. §. 1. circa princi. q̃ diœcesanus alicuius, ubi aliud non additur; intelligi debet diœcesanus domicilij, & sic disputaui & determinaui; & sic seruat Curia Romana, ut audiui.

t ¶ Duobus ultimis.] ſ quando actor reum in ciuitate secure conuenire non potest, quia ciuitatem intrare nõ audet, uel quia timet aduersarii sui potentiam.

2. ¶ Primo,

2 Etiã ſi dedisset inimiciciæ cãm. l. si merces culpæ. ff. locat. gl. in l. athletę ff. de excus. tut. in c. quia diuersitatis supra de concess. præbend. Philip. & Anchar. Fon.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Primo.]nota & est sim. j. de elect. quamuis.& c. prouida ad idem supra de resti. spol. visanis.
b ¶ Iudici.]nota pro eo quod dixi sup §. prox. in fi. iudicis.n.est inuestigare. sim. C. de fideicom. l. uoluntatis defuncti. 30. q. 5. iudicantem.
c ¶ Saltem.]not. qa si aliter fides fieri posset, primo id fieri debet, ad iuramentum n. recurritur solum in aliarum probationum defectum. sup. de proba. c. 2. de procurato. ex insinuatione. ff. de iureiur. admonendi. C. de iureiur. in bonæ fidei.
d ¶ Per proprium iuramentum] nota qꝫ iuramentū i est legitima probatio, facit qꝫ not. 82 dist. pro positis. ad hoc de senten. excom. si uero 2. de excep. pastoralis. j. de elect. ut circa. & c. nulli, & adde qꝫ dixi. j. de reg. iur. præsumitur ignorantia.
e ¶ In causa.]principali, procedet tamē in absoluēdo, cognoscendo, taxādo, & iudicando de expensis, ut sequitur.
f ¶ Legitimis.)quòd dic, ut notatur 2. q. 1. in primis, de dolo & contumacia, finem.
g ¶ Cum aūt). sup. in prox. §. dixit, quid iuris cū actor & reus eiusdem diœcesis uel ciuitatis sunt, modo dicit hic, quid iuris cū sunt diuersarum. De prælatis autē ordinum uel locorum, qꝫ impetrant pro membris suis habentibus uel non habentibus speciale administratores vel gubernatores: dic vt in Clemen. cod. tit. abbates.
h ¶ Habere.]id est impetrare.
[Glo. seq. soluit obiectionem.]
i ¶ Recuset.]nota qꝫ actor recusat iudicē, & hoc uerum est in iudice adeundo, delegato, vel ordinario unde si reus plures haberet ordinarios, actor alterū eligit, alterum recusat: sed in iam adito secus: quia tunc actor non recusat, sed reus bene: nisi ex noua causa, uel nouiter ad eius notitiam perueniente sup. de offi. deleg. causam quæ. & cap infinuante.
k ¶ Traxerit.) & in quo deputatus est iudex] §. prox. (Glo. seq. quærit, & remittit.
l ¶ Vnam dietam] an dieta ita computanda sit legaliter, sut xx. millaria computentur pro una dieta. ff. si quis cau. l. uicena quæ est prima: an uulgariter, scilicet secundum regionis consuetudinem; Dic vt not. sup eod. nonnulli & inf. de elect. cupientes. 1. respon. & qđ de uulgaribus intelligi debeat, probatur inf. de præb. præsenti §. loca.
Glo. seq soluit quæstionem.
m ¶ Remotus.]vnde & si modicum vltra vnam dietam remotus esset locus ille; puta, per vnum millare, nō poterit ibi fieri conuentio. ff. de verb sig. l. 3.
IN NVLLO.¶ Primo ponit duo, a quibus vnum excipit: ibi, Nisi secundo alia duo: ibi, Neque alibi. Io. And.

vltimis casibus, nisi impetrans de prędicto timore, quem in litteris commissionis exprimere teneatur, primo a fidem iudici b faciat, saltem c per proprium iuramentum; d iudex ipse nullatenus in causa e procedat, sed partes a sua iurisdictione dimittens, impetrantem eūdem in expensis l' gitimis f aliteri parti condemnet.

¶ Actor contra reum diuersæ diœcesis debet impetrare delegatum uel in diœcesi rei, uel in alia non propria, nec ultra unam dietam distante. Dominicus.

¶ Cum autem g actor & reus ciuitatum & diœcesium fuerint diuersarum, si actor in ciuitate uel diœcesi rei iudicem habere h recusset; i ipsum non in sua, sed i alia ciuitate, uel diœcesi libere impetrare ualeat, reumque trahere ad eandem. dummodo locus, ad quem eum traxerit, k ultra unam dietam l (sicut in casu alio præmittitur) minime sit remotus.: m

¶ Delegatus extra locum cōmissionis nec partes citare, nec causam cognoscere potest sine expresso partium consensu: nec subdelegare locis uel personis alijs, quam hic expressis Ioan. And.

¶ In nullo quoque casuū prædictorum, n iudex extra ciuitatem seu diœcesim, in quibus deputatus o fuerit, citet p partes, nec de causa sibi commissa cognoscat: nisi ad id expressus q accesserit earundē † assensus: neque alibi, quā infra illas r & personis duntaxat designatis s superius, committat quomodolibet vices suas. t

¶ *Delegatus nihil debet a partibus recipere, nisi esculentum & poculentum libere oblatum, quod paucis possit consumi diebus uel moderatas expensas. si non sunt pauperes, quando pro necessitate, uel utilitate non malitiose extra domicilium pergeret. Dominicus.*

n ¶ prædictorū.)scilicet, cū actor & reus sunt eiusdem diœcesis: & in eadem sunt iudices impetrati, uel ex cā in alia: uel sūt diuersarū: & in' ciuitate rei impetrati sūt iudices, vel in tertia ciuitate.
o ¶ Deputatus fuerit] Nota ergo, quòd non solū requiritur qꝫ non citet ad locū vltra dictā remotū, sed etiam qꝫ non citet extra locum, in quo deputatus est. Olim aūt dicebamus de duabus dietis, qꝫ si iudex, exeundo locū, in quo deputatus est, ,,veniat ad locum non remotum vltra duas dietas, procedere poterat. de exceptioni. olim hodie in suprādictis casib. non sic, ut hic vides.
[Glo. seq. recitetur per quæstionem.
p ¶ Citet partes .] & si citauerit, non tenetur ire: quia citatio irrita est ipso iure. vt in fi. c. & si ob hoc, qꝫ cesserit contra eos, non tenet processus, vt ibi. An aut citatus teneatur ire, priuilegium vel defensionem allegaturus, dic vt not. 3. q. 2. si episcopus. in gloss. 2. & de accu. veniens. in vlt. glo.
[Gloss. seq. soluit quæstionem.]
q ¶ Expressus)in tantum credo inhærēdum huic litteræ, qꝫ licet interueniat tacitus consensus, puta, quia non opponitur exceptio, credo quod non ualeat processus per nullum. Idem credo, si interueniat consensus rei, & non actoris, vel econuerso: licet eius tātum, qui consentit, videatur esse fauor eadem ratione, cum littera ista dicat, earundem.
r ¶ Illas)scilicet, ciuitates, seu diœceses, in quibus deputatus est.
s ¶ Designatis superius.]s cōstitutis in dignitate, vel personatu, vel cathedralium ecclesiarum canonicis. Approbata est igitur per hanc litteram opinio. Ber. & modernorum, qui notabant in decr. presenti, quod idem iuris erat in delegatis a sede Apostolica, qꝫ in legatis in ordinariis autem tene, quod habes j. de offi. ordi. vt litigantes. & in cap cum ecclesiæ scopus.
t ¶ vices suas) secus si audientiam committeret, vel aliquem certum articulum, ad hoc sup. de offi. deleg. super quæstionem. & dixi sup eod. §. 1.
IN SVPER. Ista est secunda pars principalis, vt dixit gl. 1. Potest ista pars subdiuidi: : quia primo ponit regulam

regulam præmissa ratione, quæ duos casus excipit. Primo ibi. Nisi, & secundo casui excepto quatuor modificationes subijcit: ibi, Prouisurus.
¶ Iste §. legitur vsq; ad assessorē, & hoc habet: Delegatus a sede Apostolica non debet a partib. aliquid recipere, exceptis esculētis & poculēris liberaliter oblatis: & hoc, nisi proficiscatur extra suū domicilium: quo casu licite excipit expensas. hoc dicit.
CASVS. sic figuraf: Dictū fuit s. in prin. huius c. qꝫ cāę a sede Apostolica nō delegans, nisi psonis existētib. in dignitate vel psonatu, vel obtinētib. canonicatū ecclesiæ cathedralis: & qꝫ illi sunt capaces iurisdōnis applicæ, & nō alij: Sed quæri, vtrū dicti ꝓstituti in dignitate, pro laboribus, suis & onerib. quæ sustinent in examine cāæ sibi delegatæ, possint licite à partib. exigere salarium? Rūdet qꝫ nō, nisi esculentū & poculentū quod possit in pauco tpe ꝓsumi. Sed quid, sanctissime pater, nūquid pōt recipere expensas factas? Rūdet, si faciant expensas non solitas pro examine testium vel alia iusta causa, quia proficiscentur extra domum, tunc licite pōt assumere & petere expensas moderatas: qꝫ si partes litigantes sint pauperes, ipse delegatus debet ,,pficisci extra domū suis propriis expensis. Nota, qꝫ si testes sint in loco ,,ppinquo, ita qꝫ pōt testes examinare ad domum suam non debet delegatus aliquid accipere. Nota in super ex isto ¶ qꝫ delegatus a sede Apostolica, nō pōt licite aliquod munus vel aliquid aliud a partib. accipere, nisi poculentum & esculentum. Et hoc intelligitur de delegatis habentib. stipendia sufficientia ad vlcitum: quia si essent aliquę dignitates tenues, possunt licite expensas petere a partib ut p Panor. in ca. cum ab omni. de vita & honest. cler. in annota. Immo etiā de possit substantari, vt tenet hic Dom. de San. Gemi. Nota vlterius qꝫ delegatus, qui abundat redditib. si proficiscat extra domum pro causa, licite recipit expensas. Sed quæritur, quas expensas recipiet ipse delegatus? Dicendum, qꝫ non recipiet integras expensas, sed solum illas expensas, quas in domo sua non erat consuetus expendere. Nota, qꝫ cum delegatus pro causa extra domum proficiscitur, expensæ sunt sibi faciē dę cōiter tam ab actore, quā à reo: quia ex quo agit commune negotium, illud cōib. expensis debet expediri. Nota quod cum delegatus exit extra domum pro causa, & litigantes sunt pauperes: nihil debet delegatus exigere pro suis expensis, sed debet proficiscēti expensis suis; quia redditus ecclesiastici sunt deputati pro iustitia partibus ministranda. Sicut etiam Regitia ministranda.

¶ Infuper a vt gratis, b & cum omni puritate c iudicium d coram ipso e procedat, nullum munus f vel quicquid aliud [nisi g forsan esculentum vel poculentum mera liberali-

† Glo seq. continuat, & quæstionem soluit.]
a ¶ Insuper] quasi dicat, supra prouidimus de personis, & locis, quibus, & in quibus causę committendæ sunt & tractandę: nunc prouideamus circa exactiones indebitas quę in iudicijs & à iudicibus, assessoribus & notarijs fiebant: De tempore processus nil dixit: quia satis per antiqua iura prouisum erat. s. de feriis cap. vlt. de off. deleg. consuluit. in Auth. de iudi. §. sedebunt coll. 6.
b ¶ Gratis] bene dicit, quia iudiciū iustum, vel iniustum non licet vendere. 11. q. 3. non licet 14. q. 5. nō sanè. §. ille tamen de vi. & hone. cleri. cum ab omni.
ADDITIO. Gratis, aduerbium est qualitatis i. sine merito: ad hoc. 2. q. 1. c. gratia. & cap. quicquid. c. emendari c. dictum, c. baptizandis, sup. de simon. c. dilectus 3. in fine sup. de vita, & honesta cleric. cum ab omni.

11. q. 3. qui recte. & c. non licet. 14. q. 5. c. vlt. iuxta prin. Arch.
c ¶ puritate] conscientię. j. eo §. assessorem. inf. de re iud. cum æterni.
d ¶ Iudicium.]potest hic poni pro sentētia, & etiam pro omni eo, qđ sententiam præcedit: & facit qđ dixi inf. de reg. iur. in iudiciis. 1. q. 1. sicut.
e ¶ Coram ipso.] de legato; idem in cōseruatore. j. de offi. delega. c. vlt.
f Nullum munus] nota qꝫ triplex ē munus, i à manu, a lingua, & ab obsequio: nō ergo dixit simpr munus. sed dixit, nullū munus: ad idem. 1. q. 1. sunt nonnulli. 22 q. 100. art. 5.
ADDITIO. De hac dictione, munus: etiam hī 27 dist. legant. Sed aliqū munus sumitur pro ordine, siue officio vel dignitate. ut 55. dist. prisc. is. hic tā non ita sumitur. Sed ideo dicit, nullum, quia rescriptum est Esa. 33. Qui excutit manus suas ab omni munere, ille ēt in excelsis habitabit. 11. q. 3 qui recte. in fi. ad hoc. 1. q. 1. sunt nonnulli. Arch.
g ¶ Nisi forsan esculentū.]ergo nota, quia de aliquo quod in muneribus consistit, ēt vnius denarii, valorem recipere non pōt, nisi esculentum, & cetera.
h ¶ Mera liberalitate.]ut exactum uel petitum dicte vel indirecte non fuit: ad idem de simo.]dilectus. 2. ad finem.
[Glo seq recitetur per quæstionem. & so'ōnem.]
i ¶ Paucis) cum numerus non adiicitur, credere arbitrio boni viri relinquendum, habita ēt consideratione psonarum, ipsius iudicis recipientis, & consueta rum expensarum qualitate, & ipsius dantis. ad hoc de simo. & si quæstiones. § 2. & saltem duo dies non vīr excluſi, cū plurālis locutio duos numero a sprehēdat, de cōsue dist. 1. hoc quoq;. ff. de testib. l. ubi numerum Ad hoc 2 de verb obli i. continuus actus. §. 2.
k ¶ Consumi.) ita qꝫ non producatur ad munerū. quantitatem ff. de offi. proconſ. solent. in fi. Talia enim xenia, non sunt lucra, ut ibi. & ff. de offi. pra si. plebiscrito. Et tollerant ista, quia non est verisimile, qꝫ pp ista moueretur animus iudicātis de simo. & si qones, ad finem. Sicut & pro modica re non datur actio de dolo: quia non est verisimile, &c. ff. de dolo l. idem, & lege precedenti. in fi. & de modico nō est curandum. de consecr. dist. 2. reuera. alibi non distinguitur inter multum & modicum. 4. q. 3. plerique & q. vlt. c. vlt. §. de appel. c. de appellationib. de simo. ex tua Institt. de re. diuis. §. gallinarum. Io. and.
(Glo. seq. soluit quæstionem.)
l ¶ propter causam.]i. suadente utilitate, uel necessitate causę: unde nō debet fingere occasionem, ut sequitur simile inf. de iura. cal. 1. Et per hoc satis vī terminari, qđ solet quęri an si scholari existenti in studio, Papa deleget causam, ille possit petere expensas: licet n. ille non sit in domicilio suo, sed extra: nō est tamen ibi pp causam, sed propter itinerium. unde expensas non habebit per hanc litteram. & de hoc in Spec. de sala. §. 1. versi si alicui.
m ¶ Proficisci.) pone exemplum. sup. §. proxi. de præscrip. quia iudicante.
(Glo. seq. primo litteram exponit, secundo soluit duas quæstiones. tertio quærit & soluit distinguēdo. in fine quærit dubium, & reliquit.)
n ¶ Moderatas. Nota 3 qꝫ minores pōt. ff. mand. si. qs alicui. §. impendit. ad idem. ff. de admi. tut. cum plures, §. cum tutor. erunt tamen mediocres & nō deliceræ ff. de pig act si seruos. in fin. ad idem de dolo & contu. finem. & c. seq. de eo qui mit. in pos. um venissent. de sequest. pos. 1. ad fin. Nec credo compensan-

a Vide Hippolytū in rubrica, C. dē probat.
1 Scilicet qꝫ relinquatur arbitrio boni uiri.
2 Item locus in fig. vt s. nec diantur. Quid go si alius locus pōt & cōcaterē habeat pōt & medius litigan cora nari. subesse ta. qa ipse pellat col. mat papa. lib. p de. exp refer 10. A tal de
2 Scholaris cui cā a Papa i loco studii mittit expensas nō habit
3 glo. seq. quæritur Doc. & philip. & Pet. de Ancha. Fon-

das,

Universidad de Deusto
Biblioteca

cias, vel deducendas in hoc casu expensas, quas domi facturus esset, sm quod dicere consueuimus inu ficto re, per l.ff.ad exhiben sed & si.§.1. de peti.hære.& sed & si.§.quod aũt 2 & ff.de rei ven.l.si res. quia dico, ꝙ in procuratoribꝫ hæ non deducuntur: Sicut & eps visitans uel cõsecrans, procuratorem integram recipit, & nil deducit ꝛ.de simon. cum sit. Et testis integre expensas petit.4 q.3.venturis.& j.eo.§ pen. alias sequeretur inerdũ, ꝙ nil haberent, cũ interdum tantundem & forte plus expendãt in domo ꝓpria. ꝓterea iam nõ esset differentia inter delegatũ & ordinarium, qui, qñ proficiscitur, expendit quæ domi expensurus erat, vt in auth. de manda. prin.§.illud tñ, alij ꝛ. Et no, ꝙ littera ista nõ distinguit, an delegatus habeat beneficia sufficientia, vel nõ. Vnde dico, ꝙ siue abundet, siue non, expẽsas habebit cum proficiscitur propter causam: licet Host. dixerit delegatos Papæ peccare, si recipiunt expensas ex quo habent sufficientia beneficia: & hoc no.ꝛ. de vita & honesta.cler.cum ab omni. Et in illis expensis hr ratio nõ solum victus: sed etiam vecturarum, equorum, & similium. Quid dicemus de delegato ordinarii? Dic ꝙ si est delegatus ad vniuersitatem cãrum: idem, quod in ordinario: ſ.ꝙ nihil habebit, imò ordinarius ei prouideat. Idem enim est consistorium.inf. de appel.c.ꝙ.Romana.& ordinarius est, ut dixi inf.de offi. vi.licet.ad hoc ꝛ. de offi ordin.inter cetera. & in Anth.vt nulli iudi.§.nu'li.coll 9.& in Auth.de manda.ptin §.illud.Si sit delegatus ad specialem, causam, & ordinarius ei causam malitiose committit, idem. Si non malitiose, videtur idem quod in delegato papæ secundum Innocentium, qui hoc no.sup. de vi. & honest.cler.cum ab omni. Sed an hæ pœnę habeant locum in eo, ꝙ in delegato Papæ hic exprimuntur: vtilis esset declaratio pro eo, ꝙ pœnæ non videntur excedere propriũ casum.de pœn.dist.1. pœnæ. infr. de reg. iur. in pœnis.cum concor.

a ¶ Recipere.] nota ꝙ non solum exigere ab inuito, sed etiam a uolente recipere prohibetur.ad idem inf. de censi. Romana §.pen.

Sportulæ an debeãtur delegatis iudicib.

b ¶ Qualitercunque.] nota, quia secundum leges delegatus habet sportulas: ſ. duos aureos in principio & duos in fine.in Auth.de iud §.ne aũt.coll.6. & hoc si causa sit maior centum aureorum. alioquin delegatus etiam à principe nihil habebit, vt ibi. Secundum nos nihil videtur delegato nandum nomine sportularum, cum ista littera sic generaliter loquatur: & supra dixerit, Nullum munus, uel quicquam aliud: & facit supra de uit & hone.cler.cum ab omni. & quod ibi notatur.

c ¶ præsumat] hoc uerbum denotat uitiũ.ꝛ. dist.quæ ꝛ mores.30.dist.c 2. 17. dist. multis. Aliquando tamen demonstrat bonum actum, ut 5 distin.ad eius. 16.q.1. monachi. & 7.q.3 §. hoc tunc.alias, cum uero. uersi. præsumendum.2.q.2.si quis qualibet. Quod si ꝛ fecerit, ad restitutionem integram tenetur, ut inf.eo §.no tarium.Arch.

Iudex qui ex cã ad testes accedit, a quo dẽar purari.

d ¶ Excedat.] hoc satis supra dictum fuerat, dum dixerat moderatas.

[Glo.seq.soluit duas quæstiones.]

e ¶ Quam ab alia.] hoc nõ habet locum in casu.ꝛ. de iud. mulieres. cum enim testem producens illum habet procurare, licet ille pro vtraq; parte testetur.ꝛ. eod.§. proferendo. à simili in iudice cum ad testẽ ex cã proficiscitur. Item vbi vna pars abundat, alia nihil hẽt, idem dico, ut ꝛ. eod. versi. sed & ubi. vnde ibi dicit litigãtes, in plurali: ad hoc de elect. cupientes §. si vero. versi. nisi forsan. & facit ad idem eadem decre.§. denique ver. vt eo.

f ¶ Cõmune.] facit. inf §. prox. in fine.

g ¶ Vtilitas vel necessitas.] Nota ista duo paria: ad idẽ de præbend exposuisti. & ibi de hoc. Aliqñ nõ sunt paria, de eo qui mit. in pos. cum venisset. ff. de impen. in re. do. fact. l. impensæ cum duabus leg. seq.

h ¶ Occasionẽ.] est sim. infr. de iud. mulieres.

i ¶ Notabiliter.] notabilis igitur debet esse paupertas: ad idem.sup. de usu. cum tu.

k ¶ Pauperes.] paupertas nõ est de genere malorum. 15. q. 1. illa in fi. Et not. ꝙ etiam secundum leges in hoc casu ordinarius nõ habet sportulas. in Authẽ. de manda. prin.§. sit tibi. coll. 3. & magister in cathedrali Ecclesia institutus pauperes scholares gratis docet. de magi. c. 1. & pp paupertatem duę ecclesiæ vniũtur. 1 10. q. 3. vnio & pauperibus prouidere debet prætor de aduocatis. ff. de post. l. 1. §. ait prætor.

ADDITIO. De priuilegijs & incommodis paupertatis, remittit Arch. ad ea quæ notauit. 31 q. 3 pauper. Io. And.

ASSESSOREM. Ponit duo dicta. Secundum: ibi, Si autem. Io. And.

¶ Delegatus a sede Apostolica nõ debet assumere assessores vel cõsiliarios, nisi causa hoc requirat: hoc primo. Itẽ delegatus a sede Apostolica debet cauere, ne Notarius cãę indebitas exactiones occasione sui officii. faciat. hoc secũdo. Item Notarius uel iudex, ꝙ aliquid exigit a partib. tenetur illud restituere, nec partes pñt ei donare. hoc tertio. Item delegatus nõ debet aliquos ad præsentiam voc re pro testimonio ferendo, nisi causa hoc requirat: & potest cogere partes, vt deponant expensas quas testes sunt facturi. hoc quarto. Item facta ꝛ hanc constitutionem sunt ipso iure nulla & irrita: hoc dicit vsque ad finem cap.

¶ Præsupponẽdũ est pro intellectu istius §. qui dicãtur Assessores. Vnde assessores & cõsiliarij, idem sunt, sm Doct. Aegidium de Soſtanis in suo libello, De ordine iudiciario: Nam quando iudex ordinarius vel delegatus reperit in causa aliqua dubia, ad q̃ dubia decedenda putat se insufficiẽtẽ: dẽt dicere partibus. Ecce reperio plura dubia in causa uestra, & intẽdo super his hre consilium: si habeatis cõsiliarios suspectos, nominetis: ne cõmunicentur eis dubia: Tunc partes nominabunt aduocatos suspectis, si habeant alios suspectos. Hoc facto, iudex assumet vnum vel duos de non suspectus: & eis communicabit dubia, & isti appellantur Assessores, siue consiliarij, & isti pro consilio licite possunt recipere salarium à partibus.

CASVS. Dictum fuit ꝛ. in §. præcedenti, ꝙ delegati à sede Apostolica nõ debent aliquid recipere a partibus, nisi esculentum & poculentum, quod possit cõsumi intra paucos dies: & hoc nisi proficiscantur extra domum: Sed quæritur, vtrum delegatis indistincte sit permissum assumere assessores siue consiliarios, posito ꝙ ipsi delegati sint sufficientes ad decidẽdũ dubia?

Dicit, ꝙ nõ nisi necessitas exigit: ideo si delegatus sit negligens, quia dixit, quòd non vult studere, ideo quia non recipit aliquid a partibus: hoc non debet facere: quia si sit sufficiens, non debet in grauamen partium assumere assessores & consiliarios, qui salariabuntur a partibus: Sed si fecit

†Nota ꝙ iura disponunt sup quòd non fit sæpe, sed qñ que. Do.

rem a autem, vt quando- que b †faciũt aliqui fraudulenter, c nisi eo indigeat, d quo conscientiæ e relinquatur f eiusdẽ, sibi nequaquam adiũgat: alioquin g de suo proprio h prouidere teneatur eidẽ.

10 ¶ Si autem indigeat, † ipsum neutri parti suspectum assumens, ei de cõpetenti k salario prouigitur ff. de offi. assesso. l. 1. & C. de asse.. l. 1. & quasi per totum. Est autem assessor is, quem ille qui potestatem iudicandi habet, sibi associat, vt sibi in causa assideat vel assistat, seque ad causam recte decidendum instruat, vt in prin. l. 1. C. de assess. Archiẽ.

[Glo. seq. allegat duas concordantias, signat contra rium, & remittit.]

b ¶ Vt quandoque.] nota haberi rationem de his, quę raro fiunt, ad idem. ff. de ſta. homi. l. non sunt. & l. vlt. Contra. ff. de legib nam ad ea. Sol. & no. de despon. impu. litteras, in glo penult.

c ¶ Fraudulente.] vel vt partes grauent, vel alteram earũ, vel vt am cis seruiãt, vel vt lucrũ percipiant, vel participent, vt ꝛ. sequitur, vel ut seipsos exonerent, qđ facere non debent. de offi. deleg. pastoralis. in princ.

d ¶ Indigeat.] quia forte nõ est peritus, ut conuenit, ad uniuersa puncta causæ rimãda, uel quia variis suis negotijs vel infirmitate corporis impeditur.

e ¶ Conscientiæ.] sim. de renun. nisi pridem. in fi. 1 & ꝛ. de hæ. c. vlt. ad fi. & vide quod ibi dicam de tripli ci causa, qua quis relinquitur conscientiæ, & habes concor. sup. de voto. cap fin.

ADDITIO. Conscientia est cognitio suiipsius cordis, secundum Papien.

f ¶ Relinquitur.] per hoc verbum credo ꝙ pars non possit referre quæstionem iudici delegato, ſ. dicendo, ꝙ assessore non eget. Cum enim hoc conscientiæ relinquatur ipsius, ergo solus Deus hic, & nullus alius est iudex 2 vel cognitor. Præterea posito, quod sumus sit Doctor, & patum occupatus, ex quo conscientia hoc dictat, potest assessorem assumere, vt hic, cauet tamen sibi, ne conscientia eius improbabilis sit, de si monia, per tuas 2.

ADDITIO. Nota casum, in quo relinquitur conscientiæ sic inf. de voto & vo. redempti cap. vlt. vbi de hoc. & 4 dist. denique. ad idem inf eod. lib. de hære. ſta tuta. §. ceterum. in fi. Archid.

g ¶ Alioquin.] scilicet, si adiunxerit, cum non egerit.

h ¶ De suo proprio.] proprium est, quasi porro priua tum, separatum a communione, priuatum suũ, quod alijs non pertinet vt inf. dicam eod. lib. de elect. nulli. vbi uides Archid.

i ¶ Suspectum.] nota pro suspectis, qui de facto in causis dantur per partes.

ADDITIO. Patet autem per hunc textum satis esse, quòd assessor non sit de suspectis, licet non sit de confidentibus, in quos forsan partes non conueniunt. Ioan. And.

k ¶ Competenti salario.] spe etenim præmiorum inuitãdus est assessor, C. de assess. l. 1. & salarium habere debet ff. de offi. assess. l. diem functo. debet enim merces constitui pro labore 12. q. 2. charitatem nec de prio beneficium quis facere cogitur. 10. quæst. 2. preca riæ §. decreuit. in fin. & potest iustum constituere 11. quæst. 3. non licet adde quod ibi not. & 15. quæst. 5. non sane. uide in Spe. §. salarium. uersi. quid si duobus.

Intendit talis, &c. ꝙ Not. ꝙ testis vocatus ad iudicium pro testimonio ferendo, non tenetur venire ad iudicium, immo nec tenetur ponere pedem extra domum suam, nisi prius receperit expensas, quas est facturus tam eundo & stando, quam redeundo, vt tenet Cyn. in l. quoniam. C. de testibus. Nota quòd iudex debet obseruare omnia cõtẽta in hac cõstitutione, & si secus fecerit, tunc facta cõtra, sunt ipso iure nulla, etiam sine ope exceptionis.

† Not. ꝙ licet iudex delegatus nõ sit sufficiens, ꝓp hoc non põt recusari, sed dat ei assessũ. Do.

a ¶ Assessorem.] de officio assessoris tan-

1 Ab hoc loco usq. In finem, non sunt in antiqs libris.

2 Ista gl. est vera. phi. & Do. Fallit tñ in casu glo. cle. 1. de iur. pa. & in c. qualiter & qñ 1 de accu. Fon.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Assessor habeat salarium, licet partes concordent.

a ¶ Moderando.] secundum qualitatem causæ,& partium conditionem,& facundiam assessoris,& loci cõsuetudinẽ:sicut de aduocato diximus. ff. de va.& extraord.cog.l.1.§.in honorarijs.
[Glo.seq.soluit quæstionem.

b ¶ Communiter.] quia cõmune gerit negotiũ s. .§.proxim. Et si delegatus moritur, vel partes cõcordẽt; nihilominus assessor salarium statutum habebit, vel habitum non restituet. ff. de offic. assesso.l. diem funct. off.loca. qui operas. & l.ex cõducto. §. item si.ff.de var & extraor.co.gl. 1.§.Diuus.
NOTARIVM.Primo mãdat salarium moderari. secũdo ꝓhibet iudicem in lucris participare.Do.

Notarius laicus põt priuari officio p ecclesiã .

c ¶ Notarium.)quem debet habere delegatus, vt fideliter cuncta iudicij acta conscribat.sup de proba. quoniam.& vocatur seruus publicus.j.de vsu.quamquã. circa mediũ. Et Priuat ecclesia etiam laicum hoc officio ratione peccati, ut infra de pœn. felicis. §.r.cum sim.

de moderando a ab eo faciat a partibus communiter b prouideri.

¶ Delegatus taxare debet salarium Notariorum, nec participare debet cum ipsis uel assessoribus in salario. Dominicus.

¶ Notariũ c uero uel Notarios d in causa sibi commissa scribentes, qui ut plurimum in exigendo salario metas e rationis excedunt, ut ad ipsius spectat officium f prudẽter g refrænet: h nec cum ipsis, aut cum assessore præfato lucrum participet vllo modo.

¶ Delegatus recipiẽs aliquid contra prohibitionem huius capituli, tenetur restituere

non obstante dantis remissione. Io And.

¶ Si quid autẽ contra constitutionẽ præsentem receperit, i ad ipsius restitutionem integram teneantur: nulla eorum, quibus restitutio facienda fuerit, remissione K vllatenus pro futura eidem.

¶ Delegatus non debet uocare testes, nisi statu causa requirente; & producens illis administrare debet expensas in ueniendo,stando, & redeundo. Dominicus.

¶ Pro ferendo quoque testimonio l (prætextu cuius aliqui alios fraudulenter interdum a iudicibus vocari procurant, ut eos laborib. m & expẽsis n fatigent, aut extorqueant o

cog.l.1.& de simo.cap.1.3.quæst.7.cap.infames.§.apud vrbem.

g ¶ Prudenter.]ad idem de accus.qualiter 1.

h ¶ Refrænet]alludit vocabulo: & est sim.sup in pro cœmio compila . Gregorii . & supra de homic.dilectus.

SI QVID. ꝓrima punit: Secunda pœnam aggrauat: ibi, [Nulla. Io. And.

i ¶ Receperit.] scilicet,a partibus,præter esculẽtum,vel poculentum, vel vltra moderatas expensas cũ proficiscitur:vel participando lucrum cũ assessore,vel notario.
[Glossa sequens allegat concordantias, notando casus contra regulam: secundo quærit: & soluit huic decretal i respõdens.]

K ¶ Remissione.) simile infra de censi. exigit. ad fi.& in Clemen. de hære.nolentes. versi. quòd si secus.Et sic est casus,vbi dominus rem suã in alium transferre non potest: quod est ꝫ regulam,quadicit: Nihil est tam naturale,quã voluntatẽ domini volentis rẽ suã

1 Et sic cessabit qõnotata in Specu. de teste, §. qualiter, uersi. qd ergo. l. de teste ¶ iurauit ꝓductis articulis. Io. And. † A. conuocent. † Sed alia dãna non sũt refarcienda,c. in nostra, de iniur. Bald in l. fi.in fi. C. de fru. & lit. expe. qd no.qa testis ca perer, diceret cor ruptus. Phil. Fõ.

in aliũ transferre,&c.Insti.de re. iui. §. per traditionem Quid si postquã restituit iudex, pars ei donet,nũ quid hoc facere potest? Credo ꝙ sic,quia hic hoc non prohibetur,sicut nec alia sua bona donare ꝓhibetur. Et est ratio quare aliud in remissione,aliud in donatione:& quare remissio facilius præsumitur fraudulẽter fieri,q̃ donatio: quia facilius remitteret quis multa q̃ donaret pauca:sicut alias simile ff.ad Velleia.sed ego.ubi dr,ꝙ senatusconsultum Velleianum mulieri intercedenti succurrere uoluit,nõ donanti: ideo quia facilius se obligat mulier, quam alicui donet. Et est cã,quare prohibetur, ne pœna interueniat in matrimonio,& non arrha : quia facilius promitteret quis centum nomine pœnæ, q̃ daret decem nomine arrhæ , ut citari solet de spon. Gemma.Hæc omnia intelligo nec ra esse,dummodo contractus itte in fraudem non fiat quia tunc non credo iudicẽ absolutum , ad hoc ff.de dona.inter ui. & uxo. si sponsus.§. circa. ff.ad uelleia. quamuis.§.si cum essem. & facit inf. de elect.commissa cum si.& quod not.14.q.3 plerique.de priuil quanto.ff.de legib l.contra, & quod not. Gulielmus olim in decre.de postu.properandum. Greg.x. quam hodie non habemus.

ꝓ ROFERENDO.Prima pars causa præmissa pro hibet indifferenter testes uocari, Secunda eis prouidet in expensis,ibi,Sed nec. Dominicus .

1 ¶ Testimonio.] ad quod (ne ueritas occultetur) quilibet compellitur.15.quæst.2. quamquam . de testi. cogen.ꝓuenit. & hoc in ciuilibus , in criminalibus autem quid iuris sit no.eod. tit.de testib. cogen. dilectorum.

m ¶ Laboribus.]in eundo & redeundo.

n ¶ Expensis.)nota ergo, quod iudex non solum pro cere debet laboribus , & expensis partium.ut sup.dedo & contuma.finem sed etiam testium, ut hic.

o ¶ Extorqueant.]sim.sup.eod.cap.ult.

a ¶ Con-

a Conditio & status.) Vt si petantur sup principali lite cõtestata, & iurato de calumnia, & dato termino ad probandam, & porrecta intẽtione producẽtis, tũc testes citẽtur, uel si petantur sup dilatoria, ante litem contestatã dato termino per iudicem ad eam probãdum, & intentione porrecta 1. Et nota ꝙ si citauerit contra hanc formam, citatio nõ ualet ipso iure, inf. ca. prox.

b A producente.) nota ꝙ licet testis iuret dicere ueritatem pro utraq; parte, & q̃ capitula iuret, hẽs. 2.q.4. nullam, & supra de testi. fraterni tatis, in vlt.gl. & ad hoc teneatur, 4.q.5. non sane, & celare veritatẽ sit peccatũ, sup. de eri. fal.ca. . 11.q.3 q[quis tũ sol⁹ ille qui producit, ꝑcurat testẽ in uenie do, uãdo, & receden do,ut hic, & 4.q 3.c. si testes. § liberi testes,uer. uenturis,C. de testi.l.qm C.d ap. l.eos,§ si q̃s ãt,& ad hoc cõcor.j.de elec. cum non deceat,supra de uoto & vo.redem. magnę.

ADDITIO. Omnino de his expensis, vide quæ scripsi in Spec.de teste. §.qualiter.super uer. testes autem Ioan.And.
(Glo. seq.ponit malitiam aduocatorum, & duo anti qua remedia .)

c Expensis.) Consueuerunt aduocati sua dolositate & imperitia,nescientes aliter partes iuuare,dilationes iuris petere ad testes ultramarinos , uel ex prouinciã producendos, 3. q. 3. capit.inducias,§. spatium,poterat iudex (si de malitia ꝑsumebat scilicet ut id fieret causa protelandi negotium)sacramẽtum exigere inf. de iura.calu.c 2 in fi. sed si iurabatur,uidebatur dandum formam decreta.de fideiuss.constitutus,sciendum dilatio. Consueuerant iudices aliter prouidere secundum licet,ibi committere receptionẽ testium recepta cautione ab illo,ꝙ uadat vel mittat ad uidẽdum illos iurare, super quo vide quod ibi not.Hodie puto melius prouisum ꝑ hanc litteram: Si enim dicet pars,habeo testes ultra marinos,& iudex dicit, paratus sum illos citare & expectare:depone salarium pro expensis restium in eundo,ueniendo, vel stando , quod si facere nolit, causam non differet.

d Ipso iure] Nota igitur ius nouũ: qa(ut superius dixi in multis capitulis superiorib.)ualebat olim pro cessus,si nõ opponebatur exceptio, hodie secus ꝑ hãc litterã:qa nullũ est exceptionis remediũ opportunũ.

Tibi qui.] Hæc est notabilis decretalis:Et diuidit: quia primo ponit tres casus, quib. primus impetrans est potior, quos in hac moderatur. Secundus casus est ibi, Idem quoque.Tertius ibi, Quinimo. Moderatio est ibi, In prædictis secundum Io.Mon Io.And.

¶Illud c.emanauit ad declarationẽ c.Capitulũ sanctæ crucis.co.tit.in anti.vbi quæritur,vtrum in referendis ad beneficia inspiciatur tempus datæ, vel tẽpus ꝓsentationis factæ ipsi collatori,ut cũ sint in eadẽ collatione duo expectantes, qui habent gratias similes: certum est, quod qui prior est tempore, potior est iure.Ibi est quæstio,qualiter attendatur illa prioritas vtrum respectu temporis datæ, uel respectu temporis ꝓsentationis . In isto cap.decidit ista dubitatio .

N.P.

CASVS Ego a sede Apostolica impetraui litteras expectatiuas in ecclesia Fictauiensi: Nam papa mandabat cane nicis ecclesiæ Fictauiensis , ut me reciperẽt in fratrẽ & canonicum,& præbẽdam mihi conferrẽt, si qua uacaret:alioquin proximo uacaturã: dato mihi executore,qui in defectu canonicorũ reciperet me in fratrẽ & canonicũ , & ꝓbendã conferret. Facta impetratione nõ ꝓsentaui litteras meas canonicis: posiea papa fecit tibi eãdẽ gratiã in dicta ecclesia Fictauiensi cũ clausula ilta, Non obstãte ꝙ ꝑ illis scribi ꝑferimus:ꝓsentatis litteras tuas Capitulo, & Capitulũ recepit te in fratrem & canonicum, & sic es prior,in ꝓsentatione, & ego in impetratione, tandẽ uacauit quædam præbenda, antequã esset tibi collata,ꝓsentaui litteras meas, & petii,ut mihi conferrent præbendam, tu uero qui eras prior in præsentatione,petebas tibi illam conferri, dubitatur, quis nostrum sit prior,& per consequẽs cui dẽatur dicta præbenda? Rñdet,ꝙ ex quo tpe præsentationis mearũ litterarum non erat collata præbẽda : licet sim posterior præsentatione,tñ sum potior in præbenda:& ideo sum tibi ꝓferendus: quia sum prior in data. Quid si ꝑsentaui litteras meas post uacationem, nunquid erit idẽ,uidelicet,ut mihi dẽatur ꝓbẽda,qui sum prior in data? Rñdet,ꝙ sic,si executor meus iãq; processerat in processu, quia inhibuerat canonicis,ne illam ꝓbẽdam tibi conferrẽt, uel alias ꝓ processum executoris præbenda fuerat mihi affecta, tunc dẽtur mihi , qui sum prior in data,& non tibi . Sed quid,si antequam executor meus fecisset ꝓcessum , uel antequam ꝑsentasset litteras meas canonicis , uacauit ꝓbenda, & fuit iamq; tibi collata,utrum mihi dẽatur & sit mihi affecta ? Rñdet Romanus Pontifex,ꝙ si in gratia mea fuit appositum decretum irritans:uidelicet, Decernẽtes irritum & inane quicquid in ꝓiudicium gratiæ nostrę feceritis, & ꝑ quod posset effectus nostræ gratiæ impediri &c. tunc ꝓbenda est mihi adeo affecta , ꝙ collatio alteri facta non ualebit . Nota primo ex isto capitulo, quod papa potest dare ius ad beneficia uacatura , ita quod ꝓmissio afficiat beneficium, & liget manus collatoris . Nota ꝙ in rescriptis impetratis ad beneficia respectu prioritatis & posterioritatis,attenditur tempus datę, & non tẽpus ꝓsentationis. Nota magis specifice, ꝙ si papa duobus in eadẽ ecclesia similẽ gratiam fecerit, primus est ꝓferendus:licet secundus eum præuenerit,in præsentatione & receptione,& hoc uerum, dummodo præbẽda non esset iam secundo collata:quia tunc secundo dẽretur, & non primo:nisi in litteris primi impetratis fuerit appositum decretum irritans:quia tunc affecit canonicos etiam ignorantes. Helias Regnier.

Casus litteralis domini Heliæ.

e Tibi .] quia decretalis est aliquantulum obscure dictata:uide casum litteralẽ Ego impetraui gratiã in Ecclesia Bonon.dato executore mihi ꝓpapã, ut faceret me recipi in canonicũ Bonon.& prouidere mihi de ꝓb. si qua tunc uacabat, uel de ꝓximo uacatura: Titius a papa impetrauit secũdo loco eandẽ uel consimilem

similem grasiam in ipsa ecclesia Bonon tamē prēuenit me in præsentatione litterarū, & receptus fuit in canonicū: Tertio loco, ego litteras meas prēsentaui, & auctoritate ipsarum receptus fui in canonicū Bononien. & tempore receptionis meæ uacabat prēbenda, uel postea uacauit; quæritur, cui dēbatur uel deferatur, an mihi primo impetranti, secundo prēsentanti, & secundo recepto: an illi Titio secūdo impetrāti, primo præsentanti & prius recepto? Respondetur, quod mihi & non illi dēbetur, ex quo illi ante ꝓsentationē meam non erat collata. Secundo quæritur, ponerne retento eodē themate, ꝙ ante receptionem meā uacauit præbēda, & executor meus notificauit aut iterdixit seu reseruauit, & forte decretum apposuit, cui dēbitur? an mihi prius impetranti, secundo prēsentanti: an illi secundo impetranti, prius præsentanti, priusq; recepto? Respōdetur, quòd mihi. Tertio quæritur, retētis eisdem terminis, post præsentationē & receptionē Titij: Ante prēsentationem meā uacauerat præbenda: sed in litteris meis erat clausula decreti, quæritur cui debeatur? Respondetur, quòd mihi: hæc uera, si dolus uel notabilis negligentia mihi prius impetranti imputari non potest, hoc dicit. Io. And.

† Britēsi. Betarēsi.

† Hodie mandata de prouidendo, & ꝙs expectatiuas oīno sustulit cōcilium Trident. sess. 24. de reformat. c. 19.

† Nota, ꝙ executor hēt potestatē inhibendi & decernendi nullū ꝙ esset factum ℨ ipsius ꝓceptum: de quo, dicta c. Raynaldus & de præb. dilecto. Do.

tiam a in Bituren. † ecclesia impetrasti a nobis certo b executore concesso, qui te in canonicum recipi faceret, & de præbenda tibi (si qua in eadem Ecclesia tunc vacabat; alioquin de uacatura † proxime c) prouideret: d alius similem gratiam post tuam impetrationem obtinens in eadem licet prius quàm tu, suas litteras præsentauerit, & in canonicum sit receptus: e in præbenda tempore tuæ receptionis, vel etiam post uacante (ex quo alteri ante tuam receptionem collata non extitit f) anteferri non debet. Idem quoque si ante receptionem g tuam in canonicum, vacauisset prēbenda, h per processum tui executoris, † qui ei, ad quem prēbendę collatio pertinebat, notificare dēat sup. eo. quamuis, hoc lib. & inf. de præbendis cum in ecclesia, &c. si postquam. Hæc uera, nisi aliud diceretur: puta, quia haberet prærogatiuam, infra de concess. prēb. c. penul.

[Glo. seq. soluit contrarium, & remittit.]

uerat, i quòd eam volebat per huiusmodi potestatem conferre: aut interdixerat, ne conferret eandem, seu illam suæ reseruauerat collationi; præsertim k cum interpositione decreti affecta; tunc enim tibi & non alteri debet prēbenda huiusmodi assignari. ¶ Quinimmo si ante receptionem & prēsentationem etiam tuā, prēbenda uacauit: idem erit censendum, si in huiusmodi gratia tibi facta, decretum l a nobis fuerat irritum & inane, quod contra ipsam contingeret attentari. ¶ In † prędictis m itaque casibus debes tu prēbendam vacantem potius, quàm impetrator ultimus obtinere: dum tamen dolus n tibi non possit, uel notabilis † negligentia o imputari.

† Vide cō cil Trid. sess. 24. de ref. ca. 1. Vbi man data ꝓuidendo auferuntur.

† alias prędictis quoq; fibus.

† Vt si mitteret ferri do aut ac inter mino alligā tum Fon

d prouideret.] Nō dixit, cōpelleret, & ita alius est casus de cretalis ℨ de concess. prēb. si soli, De hac tamē materia distingue, & subdistingue, vt ibi plene dixi. ADDITIO. Prouideret.] Ergo erat prouisor de compulsore habetur inf. eo. lib de concess. præb. si soli. Arch.

[Glo. seq. objicit, obiectionem impugnat, & remittit.)

e Receptus.) Videbatur ergo secundū communē lecturam illius decretalis, capitulū sanctę crucis, supra eo titulo, quę hēbat, ꝙ illud uerbum, prius, ibi positum esset aduerbiū, quòd ille prius præsentatus dēbat consequi prębendā: sed absurdū erat, quod iste secundus pręcurrēdo læderet ius primi, ut hic, & infra de præben eum cui, vbi de hoc.

f Non extitit.) Ergo si prius erat alteri collata, secus Quod intelligas uerū, cum determinatione sequentiū: sed hoc nō haberet locum, si canonicatus prius ei collatus fuisset, ut inf præb. eum cui & cap. si postquam.

g Ante receptionem.) & post præsentationem, ut bene procedat casus, s. quod infra dicitur de notificatione, &c. & ut differat à sequenti.

h Prębenda.) Tolle quod est infra. Affecta per processum, & cætera.

(Glo seq. obiicit, & soluit.)

i Notificauerat.] Sed ad quid necessaria est notificatio, cum sufficiat præsentatio? vt inf. de concess. prēben. si capitulo? Sol. sufficit præsentatio facta ei, ad quem spectat collatio, vt ibi: sed non executori, ut hic: & ideo dicitur ibi, capitulo ipsi factam.

k præsertim.) ideſt, maxime.

l Decretum.) Decretum ergo papæ afficit etiam ignorantes, inf. de concess. præb. c. 1.

m prædictis.) scilicet, quando prębenda uacaret tempore receptionis, vel post: sed primus iam erat receptus, licet secundo, vel quando primus nondum erat receptus, sed executor saltem notificauerat, uel quando primus nondum præsentauerat, sed in litteris eius erat decretum.

n Dolus.) infra de renun. c. 2.

ADDITIO. Hoc satis potest exemplificari per id, quod habetur infra eodem lib. de renu. si a te. Sed ibi fuit dolus alterius, non ipsius impetrantis. Archid.

o Negligentia.) infra de præben. si clericus.

Si pro

SI pro te.] Non potest congrue diuidi, quia constructus pendet vsque ad finem textus: loco tamen diuisionis potest sic ostendi quid faciat: Nam primo ponit gratiam conditionalem vnius: Secundo puram alterius: Tertio euentum conditionis & gratiæ: Quarto dubium dissimit. Secūdo ibi, Alter. Tertio ibi, Licet. Quarto ibi, In præben. Ioan. And.

¶ Præsupponit primo affectus condōnis: videlicet, ꝙ cōditio suspendit actū sub ea celebratū vsque in euētum cōditionis: & tunc cōditione adueniente incipit actus valere: nec trahitur retro à tempore conditionis: licet secus sit in ratihabitione, quæ trahitur retro. l. licet. C. de iud. l. pen. ante finem. C. ad Macedonia. & in regul. iuris ratihabitionem, &c.

¶ Idem.

¶ Si primo sub conditione prouideri mandatur, & secundus pure impetrans prius, quàm veniat conditio a Papa uel executore suo canonicatum obtineat; in assecutione prębēdæ primo præfertur. Ioan And.

CAP. XIII.

SI a † pro te alicui b dicta fuerint scripta nostra, c ut tibi de canonicatu, & præbenda Ecclesiæ Biturensis, † si ad id d accederet Episcopi e & Capituli Ecclesiæ prælibatæ assensus f auctoritate g Apostolica, prouideret: alter postmodum h impetrans, qui ex collatione Apostolicę i

† Britēsi.

CASVS. Papa mandauit alicui executori, ut ipse prouideret mihi de canonicatu ecclesiæ P. Cathanensis, & etiam de præbēda, si qua vacaret: alioquin de proximo vacatura, cum illa clausula, Si capituli & episcopi consensus ad hoc accessisset: Postea obtinuiti a sede Apostolica gratiam, per quam mandabatur, ut tibi P ouideretur de præbenda, si qua uacaret, aliàs de ꝓsus Capituli & Episcopi, fuisti receptus: postea obtinui consensum Capituli & Episcopi, & similiter fui prębenda: quæritur, quis nostrum erit potior? Respondet Romanus Pontifex, quòd tu es potior: quia licet impetrauí primo gratiam tamen, reuera nō sum prior in impetratione: quia fuit mihi facta gratia sub conditione, quæ non trahit effectum retro: quia impetratio mea erat conditionalis, & iamque fueras receptus ante euētum conditionis: ideoque in ꝓs potior, & ꝙ consequens prębenda tibi debetur, & non mihi. Nota primo, quod Papa non solum potest facere gratiam puram sine condītione: sed etiam potest facere gratiam conditionalē uidelicet, ut prouideatur alicui de beneficio, si conditio talis eueniat & effects gratiæ suspenditur vsq; in, euētum conditionis: Et si pendente conditione alius impetret gratiā, & postea coditio euenerit, secundus ꝓtur: quia primus non cēsetur impetrasse gratiam, nisi demum cōditione aduenīente: ideo secundo impetranti debetur prębenda, & non primo.

(Prima glosla sumınat.

a Si.) Primo sub conditione prouideri mādatur, & secundus pure impetrās, priusquā ueniat condītio, a Papa uel executore suo canonicatum obtineatin assecutione prębendæ primo præfertur. hoc dicit.

(Glosl. sequens soluit q. æstionem.)

b Alicui.] executori. Et eadem ratione idem credo, si scripsit fuisset ipsi capitulo, ut possent, si uellēt, Apostolica auctoritate recipere aliquem in canonicum & fratrē, ut supra. eo. cum aliquibus: quia omne ius impetrantis fertur ad diē conditionis: secundus igitur primo canonicatum obtinuit, præferri ergo debet. infra cap. prox. mo.

(Glosla sequens recitetur per quæstionem, & solutionem.)

c Scripta nostra.) per huius tenoris uel similis scripta, ecclesiā nō puto grauatā, ita ꝙ locum habeat decretalis s. eo. litteris & cap mandatum & cap. abbatē. & infra c. prox. in fi. Ratio: quia per hoc mandatū nō grauantur: sed eorum uoluntati relinquuntur: & aliud est permittere, & aliud præcipere. 3. distinctio. omnis autem lex 14. quæst. 1. cap 1. fina. §. quod præcipitur. supra de arbitr. cum olim. ff. manda. l. 2. in fine.

[Glosla sequens obijcit, & soluit.]

d Si ad id.] Condītio fuit & ad eius cōditionis ēpus mandatū refertur & decretū: si qd ibi erat inserū, ut in clem. de concess. præben. cum ei quem 1. respō. & est sim supra de appel. præterea. de uo. & uo. rede. licet. uer. sciturus, & de cōdi. appo. super eo. intti. de verb. obl. § ex cō ditionali. & ff. qui po. in pign. hab. l potior. 1. respō. licet sit contra ea. l. 2. respon. & ff. de periculo & commo. rei ven. ꝙ si pendente, vbi dies cōditionis trahitur ad diē obligationis: sed ibi non erat in potestate ℨhentis primo sub conditione, ℨctum conditionalem facere: postea pure ℨhendo, reuocare: sed hic secus, quia in potestate Papæ concedentis, erat conditionalem gratiā facere, & etiam in totum tollere si voluisset. ℨ. de cōcess. præb. c. pen. & ult.

† De hoc articulo plenissime Albertin. tract. de agno. asser. q. 26. adde c. cū ī ueteri. & ibi Anto. de But. extr. de elect.

† Biterēsis.

e Episcopi & Capituli.] ad quos de iure communi pertinet canonicorum receptio: de concess. præben. potitulati, de his quæ fiāt a præla. nouit. & cap. quanto. de elect. cum ecclesia, & ibi de hoc: & tunc dēt absentes canonici vocari, qui sunt in loco: vnde ad electionem epi forent uocandi, inf. de præben. cum in ecclesiis, nisi esset consuetudo in ℨtium, ut ibi. De consuetudine aūt uel priuilegio interdum pertinet ad alterum tantum prædicta receptio: ut inf. ne sede uacan. cap vno de reg. cap. ult. & intelligo consentire Capitulum, si consentit maior ipsius pars in hoc casu. arg. ℨ cap. prox. cum suis concordantiis.

(Glosla sequens quærit. arg. pro. contrarium soluit: & arg. respondet.

f Assensus.) Pone mortuus est episcopus, vel impeditus ita, ꝙ consentire non potest, & canonici cum eo: nunquid executor ītatim poterit conferre? Vt quòd fic. arg. inf. ne sede uacan cap. nō. in fin. ad hoc s. eo. si gratiosē. Sed ℨrium credo. Hic enim sub certa forma fradita est executori potestas quam trāsgredi non poterit. inf. de præben. cui de non. in fi. & sub conditione: qua non existēte, sed pendente, cessat ipsius potestas. Et aliud est consilium teneri requirere, ut ibi: & aliud assensum vt hic. & facit. s. de arbitr. cum olim. & decret. ne sede uacan. loquitur in casu illo. cum ad illum pertinet electio, quam facere hēt cum consilio epi: hic autem nō pertinet prouisio nisi a die condītionis. Item ibi loquitur de beneficio iam vacāte: vbi periculum est in mora, ut ibi: hic autem nullū periculum.

ADDITIO. Adde quod dixi supra, de const. ex parte in fi. Ioan. And.

g Auctoritate Apostolica.) Præfertur ergo omnibus prius receptis auctoritate inferiorum, inf. a de præb. ibi qui.

h Postmodum.) Vnde posterior videbatur in iure, sicut fuit in tempore, infra de regu. iur. qui prior. cum suis concor. Quod non est uerum, ut ratio infra patebit.

i Apostolicæ sedis.] bene dicit, quia secus de inferioribus, quia si auctoritate alterius inferioris receptus esset, præferretur iste etiā post receptus auctoritate Papæ. infra de præb. hi qui. & sic prodest scire qd dicitur sup. eo. cum aliquibus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Prouisione.) quia datus erat ad prouidendum: secus, si ad compellendum tantum: quia tunc prouidere non posset inf. de concess. præben si soli.

b Accederet.) Ergo si prius fuisset p̃titus consensus, esset secus, sumpto arg. a ẓtio huius litteræ. j. c. proxi. nam tunc non haberet locum quod inf. sequit. Sed si casus accideret, ubi non posset hīe cōsensum prædictorum: nulla hīet pp hoc potestatem prouidēndi, unde hoc sibi mandetur sub certa forma duntaxat: ad hoc j. eod. lib. de præben. cui de non. cū si. Sed arg. contra. inf. eod. lib. ne sede uacan. c. 1. Dic q̃ non tangit casum istum, nā ibi in ordinario loquitur. Archid.
(Glossa sequēs quærit, & soluit.)

c Facièdā.) Quid, si post ꝓsensum habitū impetrasset? tunc secus, ad hoc ẓ. cap. proxi. in principio.

d Tu.), primo impetrans.

c prædictorum.) Episcopi & capituli.

f Vacante.] quandocunque.

[Glossa ista fortificat.]

g Merito.] qa licet ille posterior fuerit ī impetratione, tamē fuit prior in iure. 1 Mandatum. n. ꝺditionale, ante ꝺditionem exibitem ꝓsensum non habet, sicut nec matrimonium ꝺditionale: vnde nec ex ipso oritur publicæ honestatis iustitia. inf. de sponsa. c. 1. in fi.

1 Qui habuit ante aliq̃ ius primo creatū, & iō potior. ẓ. eo. q̃uis licet spes esset debitū iri. Io. Andr.

DVobus] Casus. Videmus supra, in duobus c. præcedentib. q̃ si sint duo uel plures expectantes in eadem ecclesia, qui habent similes gratias, ita quòd in una gratia non sunt prerogatiuæ magis quàm in alia, quod habet locum illa regula, Qui prior est tempore, potior est iure. Sed ponamus, quod gratię sunt eiusdem datæ: nunc vacat præbenda, quæritur cui debeatur? Respondet cum distinctione, quia uel papa uni istorum contulit solum ius canoniæ, & mandauit ut de facto institueretur, & præbenda ei conferretur: alteri autem non contulit ius canoniæ, sed mandauit canonicis, ut ei conferrent canonicatum: ita quòd ille non receperat canonicatum à papa. sed erat receptus a canonicis: tunc alter, qui recepit canonicatum a papa, est præferendus isti: Et hoc uerum, nisi cōstaret, quod una expectatiua esset prior altera, licet eiusdem datæ: puta, si in una expectatiua dicatur, Datum Romæ hora tertia: & in alia dicatur, Datum Romæ hora vesperarum; tunc si constaret de prioritate impetrationis, certe prior esset præferendus. Sed quid, ponamus quòd Papa contulit ambobus ius canoniæ, ubi neutri contulit canonicatum: quæritur, quis est ꝓferendus? Respondet, q̃ ille, qui primo præsentauerit litteras, est alteri præferendus. Sed quid erit si simul præsentauerunt litteras suas? Respondet, quòd est in optione canonicorum eligere quem voluerint. Ponamus, quòd canonici unum elegerunt, & ei cōtulerunt præbendam, quid de alio? vtrum illius gratia erit uacua, & sine effectu? Respondet, q̃ sic, nisi in gratia fuerit apposita clausula, Non obstante q̃ pro aliis scripserimus; & papa intendit prouidere ambobus: qa in dubijs papa non uidatur grauare unā ecclesiam pluribus gratiis: immo si scripserit q̃ uno, aliæ gr̃æ cēseni surreptitiæ, sedis, uel executoris super hoc deputati prouisione, a prius quàm Episcopi & Capituli prædictorum assensus ad prouisionem tibi accederet b faciendā, c canonicatum obtinuit Biturēn. licet tu d interueniente postea prædictorū e assensu, dicti prioris mādati auctoritate in canonicum ipsius ecclesię sis receptus, in præbenda uacāte f tibi merito g anteferetur.

¶ Idem.

¶ *Hæc est solemnis Decretalis, & per Ioan. And subtiliter glossata, & potest sic secundum eum summari; Si inter duos impetrantes non apparet prioritas. hæc Decretalis duo membra distinguit, & in secundo subdistinguit. Et partes patent, secundum Io. And. licet glossa prima latius summat.*

CAP. XIIII.

DVobus h † super prouisione simili K sibi facienda in eadem l Ecclesia, litteras a nobis m obtinentibus, una die, certis eis executoribus deputatis, si non appareat, n quis primo o impetrauerit P ex eisdem: is cap. mandatum. eo. tit. in antiq. Quia ius cōe p̃sumit, quòd si Papa fuisset informatus, quòd taiem ecclesiā grauasset vna gratia, illam non grauasset alia gratia: nisi apposuerit clausulam, Non obstante quod pro aliis scripserimus.

(Glossa sequens primo summat, secūdo arguit ad q̃nem.)

h Duobus] Si ex duob. impetrātibus super simili ꝓuisione, nō apparet quis primo: si solū alteri collatus ē canonicatus a Papa, ille ꝓfertur alteri etiā prius præsentāti, & primo recepto. Si autē utrique uel neutri ē collatus, aut alter in p̃sentando p̃uenit, aut ambo ꝯcurrunt: si alter præuenit, ille præfertur: si ambo concurrunt, ille uel illi vel ipsorum maior pars, ad quos collatio & receptio spectat, alterum tenent eligere, & ille solus admittetur ut alteri ꝓferē, nisi papa utri que uoluerit, ꝓuideri. Et facit decreta. ista in arg. ad q̃nem de his, qui produ. unt duo testamenta, & nō apparet quod sit primū: & uterque insolidum se dicit hæredem, & in possessionem admittendum: quæ quæstio notatur, C. de edicto diui Adriani toll. l. edicto in glossa illa, mitti. Io. And.

i Duob. super.] Idem, si trib. uel plurib. cum eadem rō sit utrobique.

ADDITIO. Arch. dicit illud simile in tex. proxim. seq. non esse ponendum: quia fuit correctum.

K Simili.] quia vterq; impetrauit sibi prouideri de canonicatu, & præbenda integra. Si autem impetratio esset dissimilis; puta, qa unus impetraret super dignitate, alter super canonicatu; uel unus ad præbendam integram, alter ad dimidiam: tunc quod dicitur hic, loeū non haberet; quia si uacat integra, dabitur ei, qui integram, si dimidia, ei qui dimidiā impetrauit; nec aliud fieri potest, infra de præben. cui de non. uel pone dissimile, ut supra cap. proxi.

l In eadem ecclesia.] q a de diuersis non esset quæstio.

m A nobis.] Si aūt unus a papa, alter ab ordinario: tene quod habes inf. de præben. si a sede Apostolica.

[Glo. sequens recitetur per quæstionem.]

n ¶ Si non appareat. 2) Sic infra de præben. si a sede & dico apparere posse p ipsas litteras: puta si diceretur in eis, Data die tali ante tertiam: in aliis diceretur, Post uesperas: sed hoc non est in vsu. Potest etiam apparere per testes, per quos probare poterit suam petitionem primo eadem die lectam, & admissam per Papam, uel p confessionem 3 partis alterius poterit apparere: & facit supra de resti. spol. cum ad sedem. & infra de confess. cap. 1.

o Quis primo.] quia si de hoc appareret, ei primo deberetur. supra eo. tibi. infra de præbend. eum cui. & c. si postquam.

p ¶ Impetrauerit.] Nam tunc illi deberetur. sup. eo. tibi. inf. eo. li. de præben. eum cui. & c. si postquam. Et hoc uidetur corroborare antiquam opin quæ habet, in literis beneficialib. inspici tempus date, non tempus præsentationis. Ad idem supra eo. mandatum. ubi dicit, nō scripsimus, ubi hoc approbat Host. Ad idem supra de offi. dele. ex parte 2. iuxta finem. Archid.

† Mense … nisse … oportet … eorū … sanctiū … Conc. … sess. … ref. …

a Cui.] soli, ut infra sequitur.

b In præbenda.] tunc uel postea uacante.

c Spectat.] de cōi uel speciali iure, ut ẓ. dixi ca. ꝑx.

d Receptus.] Nō ergo in hoc casu inspicitur p̃senta tio uel receptio. ẓ eo. tibi. Et subaudi hic, & alter nino careat ipetratis, nisi &c. ut i fi. & ita subaudias ēt i uers. seq.

e Primo præsentauerit.] Nota ergo ca sum in quo, ſ. ceteris paribus statur hodie præsentationi in litteris ad bñficia: concordat in litteris de iustitia, supra de appell. ſ. ut debitus.

ADDITIO Ioannes Mo. alleg. C. qui pot. in pign. l. 2. & fi. de procura. l. plurib. C. de iu. deli. l scimus, ẓ. & si præfatam.

f Potior.] Subaudi, & alius carebit peni tus impetratis, ut sa tis colligitur.] vers. ſ. ubi de ẓtia uc luntate papæ cōstat euidenter, ut ibi dī in fi. Archidiaconus. [Glo. seq. arguit ad duas opiniones.]

g Concurrāt.] No. quia primo inspicitur inæqualitas in data, demū in p̃sentatione: sed si oīa sunt paria, tunc locus est gratifi cationi, & facit pro opinione Gof no ẓ. de ludæis, c. 1. & conco. ad hoc, ſi loca, in naue, in fi ff. ad Syllan. si quis in graui, ẓ. cum omnes, sup. de iure pat. cum autem, infi. Et no. pro soc. R. Gof & Bem. no. in dicta decret cum autem. scilicet, q̃ tunc demum locus est gratificationi, q̃n quis an sit in iure potior, dubitatur.

ADDITIO. Ioan Monachus alleg. ff. de reli & sumpt. fun. l. un. Arch. alleg. no. de elect. ecclesia 2. in fine vlt. glo. Io. And.

h Spectat.] expone, ut supra.

i Collatio præbendarum.] ad quā uocandi sunt absentes, quod dic ut infra de præb. cum in ecclesiis.

k Maior pars.] Videtur enim a toto Capitulo fa ctū, q̃ fit à maiori parte 56. dist. Apostolica, in gl. 1. de elect. cū inter canonicos, in prin. in glo. 1. de his quæ fiunt a maio. par. cap. c. 1. ff. ad municip. quod maior.

l Voluerint.] Datur ergo eis optio.

[Glo. seq. recitetur per quæstionem.]

m Eligere.] Nec in ipsius electi præiudiciū poterūt postea uariare: ad hoc, de electionib. publicato, 1 de postul. prælat. c. vno, in fi & j. de reg. in mutare, cū suis concordantiis, & probat hoc satis p litterā, q̃ statim sequitur, & facit ad id, qd dixi ẓ. eo gratia. Io. And.

[Glo seq. quærit, & soluit.]

n Tenentur.) Nota, tenentur alterum eligere de necessitate, sed non certum, vnde non dat eis optio, vt eligant vel non eligant, sed ut alterum eligāt. Sed pone, nolunt eligere, uel pari numero discordant in eligendo, quid erit? 1 Credo agendum corā superiore, vt cos ad eligendum compellat infra certum tempus, vel ad concordandum, quod si non fecerint, credo q̃ superior ipse possit eligere, ad hoc 1. q. 3. cum simus, in gl. 3. de sup negligen. prælat. per totum, infra tit prox. cap. ult. infra de restit. spol. frequens infra de præb. si tibi, & infra de elect. quam sit, ff. de leg. 1. huiusmodi, ẓ. fin. C. de inge. ma. diffamari, cum fi. & supra de iure patrona nulles, cū fi. Sicut igitur ad superiorē per lapsum tpis deuoluitur potestas eligendi, de

1 Dicit Arch. cōpellentur offic. executorum. Io. Mo dicit q̃ com pelletur a iudice uterq; alle. 1 hmōi, & decr. nullus, infe rius alle. Io. And.

cōcess. præb. c. 2. ita ex eorū negligentia puto q̃ hic de uoluatur potestas præligendi, de qua hic loquitur.

o Omnino.] vt nec præbenda illa nec sequens, nec canonicatus etiam ei debeatur.

p Ipsius.] non electi.

nonicorū receptio & collatio i p̃bendarū, vel eorum maior a pars, ex eis alterū, quē uoluerint, l eligere m teneantur, n quo electo alius omnino o careat impetratis, nisi ex tenore litterarum ipsius p expresse q appareat, q̃ vtriq; r ipsorum uoluerimus s prouidere.

¶ Idem.

¶ *Omnes indulgentiæ concessæ à Bonifacio, uel suis prædecessoribus, clericis de percipiendis pertotum fructibus suorum beneficiorum, in absentia, sunt reuocata. Et profitetur Papa, se illas in posterum nō daturum. Ioan. And.*

CAP. XV.

QVia t † per ambitio-

[Glossa seq. primo exemplificat, secundo allegat tres concordantias, tertio ponit tres opiniones: quarum ſcam dicit hic approbatam, ulti mā impugnat, & impugnationi ndet.]

q Expresse. quia in ipsis litteris apposita erat clausula, Nō obstante si pro alio scripserimus, qui hmōi gratiā, &c. vel, Non obstante si per nos fuerit ecclesia uestra grauata, vel simili clausula 2. Et no. q̃ dicit, expresse, & est sim ẓ. c. cū aliqb. &c. susceptū, & j. de pb. si motu. Per hūc aūt textū approbatā dico opin Bert. no. sup. eo. tit. mandatum, & ēt reprobatur opin. Gof. in summa huius tit. ante medium & Inn. & Compo. ẓ eo. capitulum, qui dixerūt, q̃ licet ecclesia grauata fuerit in receptione primi, nihilominus tenetur fm recipere: nisi in litteris contineretur, Nisi pro alio, &c. Sed Ber. ẓ, dicens, q̃ fm recipere nō teneretur: quia in litteris intelligitur prædicta clausula, Nisi pro alio, &c Et hoc uerum nisi in ipsis litteris diceretur Nō obstāte si pro alio, &c. Et hanc opin. Ber. approbat stylus Curiæ, & finis ipsius decr. 3 Host. distinguebat, an primus receptus esset sub expectatione p̃bendæ necne: In primo casu non ualeret litteræ pro ſcdo sine clausula. Non obstante, in ſcdo sic, & ita not. in decr. mandatū, eod. tit. ẓ quā opinionē facit ipsa decr. mandatum, sed ibi erat clausula, Si pro alio.

r Vtrique] electo & non electo.

ADDITIO. Ex quo. n. per clausulā, Nō obstante, q̃ hēt ſcds, apparet, q̃ papa grauare uoluit ecclesiā de duob. cōcluditur, q̃ vtriq; voluerit prouideri. Vel, quia uoluit post il um iti prouideri: ergo utriq; Io. And.

s Voluerimus] statur n. tunc uoluntati ẓ. eo susceptū. Quia] primo ponit cām impulsiuā & finalē huius constitōnis. ſcda ibi, Nos uolentes. Statuit primo de præteritis: ſcdo de futuris ibi, Et earum.

¶ Illud c. est modicæ utilitatis: quia solū ponit reuocationem gratiarum, quę fuerant factæ à Bonifacio.

CASVS. Nonnulli a sede Apostolica impetrauerunt dispensationē, ut quandiu essent in ſ holis, non tenerentur ad residentiam faciēdam in ſuis beneficiis, nec tenerētur petere licentiam a suo diœcesano, sed acciperent fructus suorū bñficiorū, ēt p̃bendarū, exceptis quotidianis distributionib. Alii clerici impetrauerūt dispēsationes, quæ erant cā magistræ uagationis, & in ducebāt clericos ad uagandū, & plures erāt uagabūdi & dissoluti: Vnde papa reuocauit illas dispēsationes q̃ indicebat materiā uagādi & dissolutionis. Et illud c. seruit in gl. pen. in prœmio Decretalium ad docēdum, q̃ quando aliqua dispensatio siue gratia, p̃bet materiam dissolutionis, vel est occasio mali, superior det illam reuocare: t men non ponit ius commune. [Glo. prima summat, & dicit unde supra.]

t Quia) Omnes indulgētiæ concessæ à Bonifacio,

2 Putan obstāte si aliqui au ctoritate nostra in canonicos sint re cepti uel vt recipiā tur resistant, quæ etiā est in usu. Ioan. And.

† Vide cō ciliū Triden. sess. 5. de refo ma. c. .in fi. ad de Horatiū Luciū tract. de Priui. Scolariū priuileg. 98.

3 De hoc ſcd̃ę litterę non valent nisi meminerint primarū. Pe. de Anch. Fon.

Universidad de Deusto
Biblioteca

vel suis prædecessorib. clericis, de percipiendis perpetuo fructibus suorum beneficiorum in absentia sunt reuocatæ, & profitetur papa se illas in posterum non daturum. Et potuit ortum habuisse à decretali supra de cleric. non resident. cum ad hoc.

a ¶ Importunitatē.] propter quam princeps sæpe non concedenda concedit, vt hic uides. C. de peti. bo. subla. l. 1. lib. 10. supra de purga. can. cū in iuuentute in princ. infra de relig. do. c. 1 inf. de cōcel. præben. detestanda, & ideo locum habet ipsorum reuocatio, vt hic & 35. q. 9. sententiā de re iud. cū olim. Et no. q. dixit, ambitiosam: q. est importunitas ambitiosa, ut hic, vt cū petitur, quod tendit ad noxam. Est & nō ambitiosa, ut cū importune petitur qđ est precib. impetrandum de pœn. dist. 1. importuna 100. dist. e pallium. infra de appell. c. ab eo. cum si.

† In codice Barba tiæ ita: seu alio ēt certo loco, uel vbicunq; ex quo insolertiæ oriuntur uagandi, &c.

[Glo. seq. exponit perpetuum, & infert è contrario: secundo quærit: opinionem ponit, cuius contrarium soluit.]

b Perpetuas.) i. donec uixerint: sic inf de cap. mo. c. 1. ff. pro sol. l. 1. & facit, quod dixi supra eo si gratiose. temporales ergo, puta usque ad quinquēnium uel simile tempus, reuocatæ nō sunt facit ff. communi, d. l. in hoc iudicium §. si conueniat, & quod ibi no. Sed quid dices, si concessa fuit indulgentia, q̄ posset esse ꝑpetua? puta donec erit in seruitio talis principis, vel similis? Dicunt quidam, talem indulgentiam nō reuocatam: quia quod expresse non mutatur, &c. C. de appell præcipimus, sed contrarium credo, 1 & puto hic casum. Nonne si habeo indulgentiā donec in schola fuero, dī hic perpetua? & sufficit, q̄ indulgentia possit esse perpetua, ff. de cond. inde. sufficit, & quod no. de so. c. ult in gl 1 in fi. Io. And.

c Multis.) reuocari ergo debebat: quia tendebat ad noxam. sup. de deci. ex multiplici &c. suggestum, & facit ad hunc casum, supra de cleri. non resident. cum ad hoc sint Io. And

d Fructibus.) qui de iure communi tantum residētib dari dēnt sup. de cle. non resi. per totum, de consuetudine tamen potest induci contrarium, uel de speciali statuto, supra de const. cum omnes.

e Benefic orum suorum.) Prætextu huius indulgētiæ, quæ ambitiosa est, fructus solum istorum beneficiorum, quæ canonice obtinent, poterunt percipere, sup. eo. si gratiose. §. vlt.

f Distributionibus.) quæ interdum manualē beneficia, interdum, uictualia nuncupantur, de cler non resi. de cetero, inf. eo. lib. & tit. c. uno, & supra de præb. licer. Io. And.

g Exceptis) ista non dantur ēt studentib. in theologia supra de præben. licet, nec his, qui sunt in seruitio episcopi uel domini papæ: de cler. non resi. de cætero, &c. cum dilectus, vt ibi no. nec dēnt hæ distributiones dari etiam præsentibus, qui diuinis non intersunt officiis, nec ualet consuetudo in contrarium, & qui percipiunt, ad restitutionem tenentur. infra de cler. non resi. c. vno.

(Glo. seq. commendat licentiam ad studium, & tractat a quo detur.)

tiosam importunitatem a petentium, tam nos, quam nōnulli prædecessores nostri Romani Pontifices, indulgentias perpetuas b multis c concessimus de percipiendis fructibus d beneficiorum e suorum, distributionibus f quotidianis dūtaxat exceptis, g siue in scholis h essent, siue in ecclesiarum suarum altera i residerent, aut in Romana k curia moram traherent, seu † alio l certo loco, vel etiam vbicunque: m ex quo insolentiæ oriuntur uagandi, n & dissolutionis o præparatur materia, minuitur cultus diuinus, quem desideramus augeri: p & officium plerunque (propter quod beneficium Ecclesiasticum datur q) omittitur. ¶ Nos volentes emendare r præterita, & quantum possumus, s aduersus futura cauere: t omnes huiusmodi & similes indulgentias u personis, non ecclesijs a uel dignitatibus b datas, penitus reuocamus: & earum, c concessionem nostris volumus exulare temporibus. d Quodque nobis licere non patimur, nostris successoribus indicamus.

h In scholis essent.) vt legendi & proficiendi eis opportunitas concedatur in honorem & augmentū vniuersalis ecclesiæ, quæ viris litteratis per maximē nosci tur indigere supra de magi. c. 1. & per totum, & infra de ele. cum ex eo & non solum papa, sed etiam inferiores ꝑlati dant clerico licentiam se ob has causas absentandi, & hoc videtur Bern. intelligere de ēpis ut no. de cle. non resi. inter quatuor. Inn. & Hostiē. intelligunt hoc etiā de inferioribus prælatis, per decret. eo. tit. relatum, ibi, Prælatorum suorum, 2 &c. Dispensationem autem, de qua loquitur decret. de elect. cum ex eo dico, quod soli episcopi, & ipsorum superiores facere possunt, cum de eis solis caueatur ibidem: & ibi dicam.

i Altera.) cum eas obtinent ex dispensatione, uel sunt tales ecclesiæ, quæ simul possunt de iure teneri, quod dic ut dixi sup. eo. gratia. Io. And.

k Romana curia) quæ hodie habet priuilegia studii, ut infra de priuileg. cap. 2. per quam decreta. etiam uidetur, quòd hi, qui sunt in studio, de iure communi possent percipere fructus suorum beneficiorū, quod non est uerum: sed illud intellige, ut ibi dicā. Ioan. And.

l Alio certo loco) puta, quia in indulgentia dicitur quod perpetuo (donec in domicilio suo habitauerint) fructus percipere possint.

m Vbicunque.) quia sic generaliter se habet indulgentia Io. And.

n Vagandi.) quod facere non dēnt clerici. 46. dist. clericum. nam & per horam ab ecclesia non debent abesse, ut 92. dist. c. ult.

o Dissolutionis.) quæ morib. & habitu est in clericis amputanda. 34. di. qui episcopus, & c. seq. 21. q. 4. c. per totum, de uita & hone. cler. clerici, & infra de præb. cum singula.

p Augeri.) supra de constit. c. pen.

q Datur.) vnde priuatus officio, & beneficio priuatus intelligitur, cum fit eius sequela. 81. dist. eos, &c. si quis sacerdotum, 32. di. præter hoc, & ibi de hoc, & supra de cle. excom. mi. latores de appell. pastoralis, cum simi. Io. And.

ADDITIO. Plenius in cle. cupientes, de pœn. ad fi. magnæ glossæ.

r Emendare præterita.) 35. q. 9. sentētiam, de re iudicum olim, §. nos igitur. 22. q. 4. magnæ, de ap. cum cessante, de sent. exc. sacro, §. fi. & in Auth. de nup. circa prin. coll. 1. ibi Imperator, Non erubescimus, si quid melius horū, quæ prius ipsi diximus, adinueniamus, competentem prioribus imponere correctionem, ne ab aliis corrigi expectemus. Ad idem de accusat qualiter & quando 1.

s Quantum possumus.) sim. supra in proœmio huius libri.

t Cauere.) Nota futura præcauenda, 23. dist. in nomine Domini, §. 1. in gl futuris, da procu. c. 1. de sen. non or. c. 1 & exempla præsentia, &c. 82. dist. plurimos, ff. locā. si quis domum §. 1. Io. And.

u Indulgentias.) perpetuas scilicet: nam de his supra dixerat.

a Eccle-

1 No. hic aliqd ꝑcedi eccl'æ qđ ꝑsonæ non cōceditur: tñ redūdat ī ꝑsonę utilitatē. Aliud exēplū, non concedit īmunitas malefactorib. l. ita vulneratus. ad legē Aql. sed cōceditur ecclesiæ, qđ uenit in utilitatē malefactorū. faci. l. ciuitatib. de leg. 1. Pe. de Anch. Fon.

a Ecclesiis. 1) iuste innuit indulgentias ecclesiis concessas nō reuocari 25. q. 2. c. 7. & p totū. sed intellige hoc, vt ea. q c. postea, § his ita & §. vlt. Archid.)

b Vel dignitatib.) si ergo dignitati vel ecclesiæ data esset tale priuilegium: per hāc decre. reuocatu nō est: & potuit esse ratio: quia non tantus fauor personis debetur, sicut dignitatib. vel ecclesiis. de ele. cū nobis olim, in fi. cū si. & infra de priuileg. ne aliqui.

c Et earum.) Prouidit hucusque circa præterita, nūc cauet circa futura. (Glos. sequens quærit, & soluit.)

d Temporibus.) Quid, si tales indulgentias de nouo ꝑcedat? valent: quia nō potuit sibi legē imponere, à qua sibi nō liceret recedere, ad hoc ff. de leg. 3. §. ligs. in princ. ff. pro soc. si fratres, §. idem rñderet & primam constitutionē tollit p secundā, licet de ipsa non faciat mentionem. §. eo tit. prox. licet. e Indicamus.) Simile C. de leg. digna uox. indicare potuit, sed non legē imponere: qa par in parē nō hēt imperium, §. de ele. innotuit. cum suis concordantiis.

TITVLVS IIII.

De consuetudine.

Bonifacius octauus.

¶ *Pratextu consuetudinis ēt*

DE CONSVETVDINE.

(Visum est supra tit proximo de iure scripto, videlicet, de rescriptis, & constitutionib. nunc videndum est de iure non rescripto, scilicet, de consuetudine.)

Onsuetudinem.) Prima pars damnat consuetudinem decernens illam, ēt si iurata fuerit, non seruandam, utriusq; dicti reddens causam: Secunda statuit ipsius consuetudinis contrarium, quod ad præterita extendit, & decretum apponit. Secunda. ibi, Statuentes.

¶ Sine dispensatione Apostolica non potest quis obtinere in eadem Ecclesia duas dignitates, personatus, vel officia, vel vnam dignitatem & officiu, uel personatum & officiū, uel dignitatem & ꝑsonatum: nec uata fuerit hoc dicit. Quæritur pro intellectu huius capituli. qd sit dignitas, quid sit personatus, qd sit officium? Vnde sciendum, quòd iura nostra aliquando utuntur istis vocabulis promiscue: ut in c. cum accessissent. de constit. in anti. vbi Primiceriatus, in princ. illius cap. appellatur dignitas, & in medio cap. uocatui ꝑsonatus; in fine uero cap. appell. tur officium. Tamen proprie ista tria, dignitas, personatus, & officium differunt: Nam dignitatē proprie dicitur quis hīe, qui habet administrationem, & cum hoc habet iurisdictionem: sicut abbas, qui habet administrationem rerum sui monasterii, edoceri. supra de rescri. in anti. & habet iurisdictionem in monachos; ut in ca. quanto. supra de offic. ordi. Item prior conuētualis. Item ille qui præest alicui corpori, qui hēt iurisdictionem in personas illius corporis, ut in l fin. C de iurisdictione sed ꝑsonarum dicitur is hīe, qui in ecclesia hēt aliquam præeminētiam, non tamen habet iurisdictionem: sicut ille qui in Ecclesia, in Capitulo, & aliis honoribus præcedit canonicos. Officium vero dicitur quis hīe, qui sine iurisdictione & sine præeminentia habet administrationem rerum ecclesiasticarum: sicut est sacrista.

Dignitas, ꝑsonatus, & officiū, ī quo differunt.

N.P.

CASVS. Ponamus q̄ in ecclesia Pictauien. a xx. xxx. xl. l. lx. annis fuit obseruatū, q̄ idem obtinebat decanatū, archidiaconatum, & cantoriam illius ecclesiæ: & sic duas dignitates: Vel fuit obseruatum longo tēpore, quod idem obtinebat dignitatem & personatum, uel idem obtinebat unum ꝑsonatum & unā dignitatem, forte cū dispēsatione episcopi, sed absq; dispensatione Apostolicæ sedis: & fuit per tantū tps obseruatum, q̄ de initio non extat memoria: Vtrum ualeat talis consuetudo, q̄ quis possit tenere duas dignitates vel ꝑsonatus absque dispensatione Papę, uel ēt se defendere in foro cōtētio so? Rñdet Romanus Pōtifex, q̄ quantocū que tpe fuerit illa ꝑsuetudo obseruata, q̄ dī potius corruptela, q̄ ꝑsuetudo: nō ꝑt quis tenere duas dignitates uel duos personatus in eadē eccl'a, uel dignitatē & officium tantum: tamen ualeret cōsuetudo, ut quis teneat dignitatē & canonicatum cum præbēda: Etiam episcopus posset dispēsare: ut quis teneret unam dignitatē & canonicatum cum præbēda. Nota primo principalem effectum: videlicet, q̄ nō valet consuetudo, ut quis teneat in eadē eccl'a duas dignitates, uel ꝑsonatus uel dignitatē & ꝑsonatum, uel ꝑsonatum & officium. Nota q̄ ad hoc, vt ualeat consuetudo, requiritur q̄ sit rōnabilis: sicut. n. in lege scripta requiritur rōnabilitas. ca. erit autem lex 4. dist. ita similiter in lege non scripta requiritur rationabilitas. Consuetudo autē, quòd quis obtineat in eadē ecclesia plures dignitates, uel plures ꝑsonatus, non est rationabilis: quia est inductiua multorum malorum: Nam primo fundatur in cupiditate ītē prælat materiam uagandi. ītē diminuit cultum diuinī: q a quanto sunt plures in eadem, tanto augmentatur cultus diuinus. Nota illud ad qđ allegatur illud cap. q̄ iuramentum non dēt esse uinculū iniquitatis, non dēt obligare aliquem ad obseruandum iniquitatem, & si quis iuraret obseruare damnatam consuetudinē, iuraret peccare: vnde dicit glo (& bene) q̄ si quis in sua receptione iuret simpliciter obseruare consuetudines illius ecclesię, in qua recipitur iuramentum suum non se extendit ad consuetudines irrationabiles, sed solum ad cōsuetudines rōnabiles: Et si iuraret nominatim obseruare talem consuetudinē, quæ est irrationabilis, iuramentum suum nō est obligatorium, ideſt, nō astringit eum ad obseruandū conuenta in suo iuramento, licet ipse iurans peccet temere iurando. Nota, q̄ quis in eadē ecclesia nō dēt obtinere duas dignitates, uel duos personatus uel dignitatem & personatum, nec etiam in diuersis ecclesiis Et hoc uerum sine apostolica dispensatione: quia cum dispēsatione potest. Sed utrum uirtute dispensationis Apostolicæ, quis possit obtinere duas dignitates vel duos personatus, posito, q̄ non fiat mētio q̄ sint in eadem ecclesia? Doctores formant istam quæstionem in c. de multa, sup de præben. & concludunt, q̄ quis non potest obtinere duas dignitates in eadem ecclesia, nisi in dispensatione expresse & nominatim dicatur: quia ipse est dispēsatus ad duas dignitates, etiam si sint in eadem ecclesia:
[Prima glossa summat.]

Casus dñi Heliæ.

Dignitates duas nullus debet tenere in eadē Ecclesia.

Universidad de Deusto
Biblioteca

† Vide 3. cil. Trid sess. 7. de ref. c. 2. & 4. & sess. 24. de ref. c. 17.

a Consuetudinem.] Præterea consuetudinis etiam iuratæ, vel quantocunq; tempore obseruatæ, non pōt quis nisi vnicum pſonatum, dignitatem, vel aliud petuum officium simul cum canonia & præbenda, in aliqua ecclesia absque dispēsatione sedis Apostolicę obtinere, vel iā obtentā tenere: & contra, pręsumptum irritum est omnino. Io And.

[Gl seq. recitetur per obiectionem.]

b Non existit.] sim. 3. de verb. signi. sup quibusdā & si consuetudo ista aliàs legitima fuisset, non esset necesse in ea titulū oſtēdere, 3 de pēscript. c. 1. 1 Vſ. n. consuetudo talis ius inducere, ff. de aqua plu. arcen. l. 1. §. 1. Sed cum consuetudo talis, corrupte la sit: lōgitudo tanti tēporis nō prodest: & est simil. 3. c. proxi.

c Preposituras.] certa dignitas est in ecclesia: licet alias omnes qui pſunt, ppositi dicant. 3. de ver. signi. quamuis.

d Administrationes.] sic 3. de sta. monach. monachi §. q vero, sicut camerarius, vel qsquis sit uestiarius, vel eleemosynarius, vel aliud similе. Archidiac.

e Officia.] perpetua, ut 3. sequitur.

f Alterū cum reliquo.) id est, dignitatem cū persōnatu, uel præposituram cum administratione, uel officium perpetuum in simul cum præbenda. prout ista tim sequitur.

g In ea.) eadem ecclesia.

h Licite.) 22. q. 2. faciat.

i Absque dispensatione sedis Apostolicæ.) nota casum, in quo solus Papa dispensat. Duos similes habes, 3. de præben cum singula.

ADDITIO. Hic videtur confundi snīa Io. Vincē. Gof Host. & Pet. qui dixerunt, ꝙ in talibus dicti epi poterāt dispensare prout ipsi notant. 3. de præben. de multa. in fine. Et idem no in Specul de legato. § uidendum rectat uer sed nunquid eps, de hoc etiam no ta. 70. dist. sanctorum. Archid.

2 Vide B. Th. 2. 2. q. 29. ar. 7. & ibi Caie.

K Canonibus.) 70. dist. sanctorū, de concess. præben. litteras, & hoc idem dicebat constitutio Vrbani, quæ incipiebat Prouisionis, vnde tracta. fuit decretalis.

3 Idē dicas de statuto gñaliter loquēte, facit l. si qs sub cōdōne, & ibi Ang. per illū text. ff. de cōd. & demō. Fon.

l Ambitionis.) 5. de præben. quia in tantum, de electio. dudum 2.

(Gl. seq. recitetur per quæstionem, de quo iuramento, &c cet)

m Iuramēto.) speciali 2 vel generali, non curo: qa si specialiter iuraret hanc consuetudinē expresse seruare, fuit iuramentum temerarium non seruandum: & de eo quod iurauit, posset & debet imponi pœnitētia, de iureiu. ficut. Si gñaliter iurauit se seruaturum consuetudines ipsius ecclesiæ: iur. mētum istud ad possibilia, & licita tantum extenditur, 3 ut inf. de iureiur. c. 1. 10. And.

n Vinculū.) i. vinculans, vel obligās in iniquitate. nem, a † quam in uestra ecclesia seruatum asseritis tanto tempore, quòd in contrarium memoria non existit: b videlicet, quòd ipsius ecclesiæ canonici duos personatus, aut duas dignitates, uel præposituras, c seu administrationes, d aut duo e officia, vel eorum alterum f cum reliquo insimul & præbendam possint in ea g licite h absque dispensatione sedis Apostolicæ i obtinere: corruptelam (cum sacris sit inimica canonibus, k & de ambitionis l radice processerit) merito reputantes, eam auctoritate Apostolica reprobamus: uosque ad ipsius obseruantiā etiam si iuramento m firmata extiterit, cum iuramentum iniquitatis uinculum n non existat, decerni mus non teneri: statuentes, ut cum unum officiū o vix digne ualeat aliquis adimplere, nulli liceat de cetero, nisi unicum p personatum, uel dignitatem, aut præposituram, siue administrationem, uel officium perpetuum, quocunque nomine q censeantur, † cum prębenda insimul absq; dispensatione dictæ sedis in eadem ecclesia obtinere: uel iā obtenta r † tenere. Q ò d si a quoquam secus pręsumptum fuerit, irritum sit omnino. s

¶ Idem.

¶ Non ualet cōsuetudo, quòd ab officiali episcopi ad episcopum appelletur. Ioan. And.

† al. ceperat.

† No. p. ſtō sonq; iuris. de etarata ria, cap. ditur. pierit fi ꝫ ſe beat cō ſuetudi nē, dū do dec ret alle nō valet Do. Pal Fon.

† Nō putamus.

4 Inter cetera, 3. de iureiu. quanto, & 3. de iureiur. c. Ioan. And.

o Vnum officiū.) Cōcor. 29. dist. singula. 3. de hær. cum ex iniūcto. § 1. & 3. de præb. cum singula. q ponit similē casum: & est simile, 3. de celebrat. missar. tereferente de consec. dist. 1. sufficit.

p Nisi unicum.) ergo vſ, ꝙ de dispensatione inferioris a Papa, vnicum personatum, uel officiū cū canonicatu & præbenda possit hre: & sic posset approbari illa opinio posita p Ber. de cōcess. pben. litteras, in fi. ult gl. Et idē credo, si hoc eēt de statuto uel 3 suetudine eccīæ, 3. de reſcriptis, eā tenebi, erat idē archidiaconus canonicus. ad idem 3. de præben. quia sæpe, 3. de cōe præben. posulasti 3. de app. a collatione, & 3 de præb. cum in ecclesia & c. fi. 2. respon & in cle. fi. de præben. in quib. habes, ꝙ episcopus, prębendarius & canonicus est in ecclesia.

q Quocunque nomine.) vnde per hoc ēt camerlangariam vel massariam, vel œconomatum perpetuū credo prohibitum. Ioan. And.

ADDIT O. idem est de vestiario & eleemosynario, secundum Archid.

(Glo. seq. quærit, & soluit.)

r Vel iam obtenta.) quid ergo de obtentis, ? quæro, vtrum detur optio, quid retinere, & quid dimittere poterit? Videtur ꝙ sibi detur optio: argum. 3. de prēb. referēte &c. præterea, & melius. inf. de prēb. cum singula §. 1. vel dicatur, ꝙ ēm adeptum retinere poterit, & non primum, cum uacauerit primum ipso iure per prædictam decr. de cōcess prēb litteras. Ad decreta. cum singula dici posset, quod in alio casu loqtur. Ioan. And.

s Omnino.) vt possimus dicere, ꝙ omnibus careat, quia omnia illicite cōcupiuit. facit 3. de transl. licet. & c quanto: & melius de præben. cum singula. 1. respon. in fi. Ioan. And.

ADDITIO. Et apertius in constitutione, execrabilis Ioan. xxij. uersi. alioquin. & uersi. sequē. Ioannes Andreæ.

NOn putamus.) Primo ponit dictum. Secundo rationem assignat: ibi, ne ab eodem.

¶ Præsupponitur primo, quòd de substantia appellationis est, quod appelletur de inferiori ad superiorē: nec pōt appellari de superiori ad inferiorem, uel de æquali ad æquale: quia appellatio est de inferiori ad superiorem pronocatio. Item præsupponitur, ꝙ consistorium episcopi, & sui officialis principalis, dicitur idem consistorium.

CASVS.

CASVS. Ponamus, ꝙ officialis Pictauien. protulit 3 me aliq̄ sniam, à qua appellauit ad epm: Certum est, ꝙ nō valet appellatio de iure cōi. Sed ponamus, ꝙ in diœcesi Pictauien. fuit longo tpe seruatum 3rium: videlicet, ꝙ fuit appellatum ab officiali ad epm & epi sæpius cognouit de causis appōnis: vtrum valeat talis cō suetudo, ita ꝙ ex tu illius cōsuetudinis sit introductū ut eps possit cognoscere de causis appellationis sui officialis principalis: rndet ꝙ non: qa illa cōsuetudo esset 3 subitania appellationis: quia appellatio est quocatio ab inferiori ad superiorē: modo ipse officialis & eps faciunt vnum 3 sitorium. Et hoc verum, loquendo de officiali principali: sed nō est intelligēdum de foraneis officialibus, qui sunt subdelegati officialis principalis, siue epi: quia ab eis posset appellari ad epm: quia a subdelegato appellatur ad primum delegantem

(Prima glosa summat)

a Non putamus.) non valet consuetudo, ꝙ de officiali episcopi ad episcopum appelletur

b Quantocunque tempore.) etiam si in contrarium non sit memoria. 3. c. prox.

c De facto.) bene dicit: quia de iure non, ut 3. dicā.

(Glo. seq. primo dicit. & quo officiali loqtur: secdo dat duas opiu. reprobatas, unam f. Gof. alteram Bar. & Host. Tertio ponit duplicem reprobationis rōnem: Quarto respondet ad rationem contrariam.)

d Officiali.) gñaliter, si ecus enim si delegatus esset ad causam specialem ab epo: quia tunc ad ipsū epm appellari deberet: de offi deleg. super qōnem. de appel. dilecti. & ibi de hoc super gl. 2. ff. quis & à quo ap. sit l. 1 & reprobata est per istud c. glo. Gof q not. in sum. de offi. uica. §. item dubitari, ꝙ de officiali epi, debet ad epm appellari: & adde qd dicam de ap. Romana. 1. rñ. & reprobata est gl. Ber. posita in ipso c. dilecti filij prior. de ap. ubi dicebat, ꝙ de cōsuetudine potest induci, ꝙ de officiali ad epm appellaretur, sicut inducitur ex ea, ꝙ omisso medio appellaretur ad superiorem. Idem dicebat Host. inf. de ap. Romana. 1. rñ. & eadem rōne, sed falsum est, ut hic uides. Et potest esse ratio, quia appellatio est de minori iudice ad maiorem pronocatio, ut notant summistæ, Gof. & alij in tit. de app. sed hic non pronocabatur ad maiorem, sed ad parem uel eundē, ut hic uides. patet ergo ex ipsius appellationis descriptione: ꝙ hæc appō dici non pōt: vñ 3suetudine induci non poterit id, pp quod appō nis substantia in descriptione mutetur, ex qua rōne sequitur ꝙ nō valet consuetudo, ꝙ ad minorē appellatet, sicut uides in simili: quia non valet pactum factū in precario, ꝙ quod ipsius precarii natura mutet, ut si usq; ad certum tps detur: ēt ante tps reuocabit. ff. de precar. l. cum precario. Preterea licet interlocutoriam suam iudex reuocet, diffinitinam tñ non. Qd dicit vt not. de appel. cum cessante. cū ergo officialis snia sit epi: non mirum, si ipse adiri non pōt. Et non obstat, ꝙ per consuetudinem pōt appellari omisso medio: quia dico: quia appellari gradatim nō est de substantialib. appellationis, sed de circunstantiis: vnde appellatur ad papam, & ad legatum omisso medio: & circunstātiæ contractuum per pactum tolli possunt. 3. de commo. c. uno. de depo. bona fides. sic & ista circunstantia per consuetudinem, vt prædicta decret. Romana.

ADDITIO. De materia gl. vide l. pacto. ff de contrahenda empt.

e Ab eodem ad seipsum.) i. de officiali ad officialem uel uerius, de episcopo ad episcopum.

f Auditorium.) inf. de appel. Romana. 1. respon.

appellatio interposita videatur. h

¶ Idem.

¶ Valet consuetudo præscripta, quod episcopus inquirēdo puniendo, & corrigēdo sub ditorum excessus, sui Capituli consilium requirere non teneatur. Ioannes Andr.

CAP. III.

ON i † est [dum ta-

ADDITIO. Et per hæc iura dixit Archidiaconus, ꝙ a delegato officialis appellari pōt ad epm, vt ipsum officialem & ta idem dicas ēt de subdito epo eadem rōne. Io. And.

g Vtriusque.) episcopi & officialis.

ADDITIO. f. quoad appōnem, sed non quoad recusationē. inf. eod. lib. de offi. delega. ti 3 in fin. & ista litter. satis tollit snīam dñi Goffr. qui scripsit, officialē epi esse delegatū, nō ordinariū: & hæc ipse scripsit in sum. de off. uic §. 1. Sed licet hæc snīa tpe suo posset saluari, tñ hodie nō est uerū, ut hic. Nam cū consistoriū epi & officialis sit unū & idē, ergo talis officialis ordinari' dr: & ab ipso sicut & ab epo ē ad archiepm appellandū. inf. eo. lib. de ap. Romana. in prin Arch.

(Glo. seq. signat contrarium, & soluit: secunda pars recit. per obiectionem de c. si contra.)

h Videat] 3 inf. de app. a collatione. ubi de epo ad eundē epm appellatur. Sol. non est idē consistoriū epi inquantum est canonicus, & inquantū eps. & ideo si collationi inter fuit ut canonicus, ad eā bene poterit appellari, ut ibi Eodem modo rñderi pōt ad iura per Bar. inducta in supradicta gl. Item not. ꝙ licet idē sit consistoriū epi, & eius officialis, ita ꝙ non appellat de officiali ad epm: tñ si officialis epi recusat, suspicionis cā coram epo est probanda inf. de offi. deleg. si 3 unū in fi. Vñ licet dicamus, ꝙ appō & recusatio paria sint, non est uerum per oia, ut recitari solet 3. de app. super eo 2. Vnde in recusatione recurritur ad parem: & obtinet etiam in delegatis datis cum clausula, ꝙ si non omnes. ut in ead. decre. si 3. in princ.

Appō & recusatio an sint paria.

NOn est.) Non diuidit. Et no. ꝙ quia per hanc cōsuetudinē indicatur inter eos, inter quos non assueuit, adaptatur hæc decre. huic tit. alias fateor, ꝙ videtur esse præscriptio contra Capitulum. Io. Andr.

Præsuponitur, ꝙ intellectu istius. c. ꝙ licet epus solus hēat iurisdōnē in suos subditos, & canonici non hēant iurisdōnem: illam tñ iurisdiōnem debet exercere ipse epus cum consilio canonicorum, non dico cū consensu: quia eps non tenetur sequi eorum cōsiliū, nisi vellet. idem de collatione bñficiorum ut in c. nouit. & c. quanto 3. de his quæ fiunt a plat. fine cōsen. c.

CASVS. Epus Pictauien. per spatium xl. annorū, & per tpa sufficientia ad inducendum consuetudinē solus exercuit iurisdōnem puniendo subditos suos, inquirendo, corrigendo, &c postea capitulum ecclesiæ Pictauien. oppositum, ꝙ episcopus non habebat nec potuit exercere iurisdōnem solus, nisi requisito consilio capituli: epus allegat consuetudinem pscriptam: nunquid prętextu consuetudinis sit acquisita iurisdictio ipsi epo, ut non teneatur requirere consilium sui capituli? hoc est quærere nunquid ualeat consuetudo legitime præscripta 3 c. nouit. & c. quanto. de his quę fiunt a præla. fine consen. c. alleg. Respondet Romanus Pontifex, quòd sic. Heli. Reg.

(Prima glo. summat, & dicit quid corrigit.)

i Non est.) ualet consuetudo prescripta ꝙ eps in inquirendo, puniendo, & corrigēdo subditorum excessus sui capituli. consilium requirere non teneatur.

Et corri-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Et corrigitur quod notatur per Hostiensem ẽ. de his, quæ fiunt a præl. sine consensu c. nouit. &c. ea noscitur in fi. Io. And.

a Præscripta.) super hoc uide quod not. de consue. c. vlt. & 8. distin. frustra.

† al. legi time.

b Canonice) s. cũ bona fide & titulo; q dic ut ẽ. de pſc. c. i.

c Consuetudo.) q̃ describitur esse ius quoddã morib. institutum, quod pro lege suscipitur, cũ deficit lex. 1. dist. consuetudo.

† al. reqrendis.

d Quam allegat.) & probat. Et enim non creditur, licet episcopus sit 6. q. j. si tantũ. & ca. placuit.

e Inquirendis.) debet prælatus inquirere de excessib subditorum. de off. ord. pernicioſam. qđ intelligunt ibi Tancr. Goff. Bern. & Inno. quando fama præcedit sup. de simon. licet Hely. Achid.

f Corrigẽdis.] ista omnia generali damnatione episcopi nõ transeũt in officialem. ẽ. de offi. uic. c. 2. nec beneficiorum collatio. eod. tit. c. ult.

g Excessibus.) ad quos corrigendos procedit multis modis, ut sup. de simo. licet Hely. Io. And.

h Teneatur.) ad q̃ alias tenebatur de iure cõi. 15. q. 7. episcopus nullius. de excess. peçla. c. 1. alias irrita esset sententia sua, 1 ut ibi, & in c. episcopus. & cõcordat, de his quæ fiunt a præla. nouit. & c. quando. de talibus senioribus intelligitur. de accusa qualiter. 2. de simo. licet Hely. 15. q. 7. si quid. 87. dist. si quid. & hic adde, quod not. 15. q. 7. episcopus. de offi. ord. cap. irrefragabili.

1 No. q̃ consiliũ requirendũ, & nõ requisitũ reddit actum nullum. Bar. in l. j. §. si plures. ff. de exerc. act. Phil. Fon. Casus D. Heliæ.

men aliàs sit præscripta, a canonice b†) cõsuetudo, c quam allegat episcopus, d reprobanda: quod in inquirendis, e † puniendis, & corrigendis f subditorum excessibus, g consilium sui Capituli requirere minime teneatur. h

¶ Idem.

¶ Per rescriptum Apostolicũ, quo de præbenda primo vacatura mandabatur alicui prouideri, laudabilis illius ecclesiæ consuetudo nõ tollitur: hinc est, quòd si ibi est consuetudo, quòd antiquiores canonici viginti dies: & vltra non teneẽ expectare: illis uiginti dieb. elapsis poterit executor expectantis ipsi expectanti conferre præbendã uacantem Quæritur utrũ optio habeat locum in præbendis vacantib. ex causa permutationis? Communis opinio Doctorum est, q̃ non habeat locum optio: per clementinam unicam. de rerũ pmutat. in clem. ubi dicitur, q̃ beneficia uacantia ex causa permutationis, debent assignari pmurãtib. & non alijs: & si assignarentur aliis, nõ valeret collatio.

(Prima glo. summat.)

i Cum.) Per rescriptum Apostolicum, quo de præbẽda primo uacatura mãdabatur alicui prouideri, laudabilis illius ecclesiæ cõsuetudo nõ tollitur: hinc est, quod si ibi est cõsuetudo, q̃ antiquiores canonici uacantes pbẽdas possint optare gradatim: illo non obstante mandato, poterit antiquior uacantẽ optare præbendam, & expectatis per uiginti dies optare volentibus, executor de nõ optata prouidebit eidem. Si autem præbendam vacantẽ in curia Papa conferret, tunc illam antiquior optare non poterit. Io. And.

k In tua.) in Bononia est talis consuetudo, & in multis aliis ecclesiis

ADDITIO. Vide Hostiensem in summa de maior. & obed post prin. Io. And.

(Glo seq. soluit duas quæstiones.)

l Consuetudo.) Nota, simpliciter dixit, Consuetudo; non dixit, præscripta. Nota igitur, q̃ ubi consuetudo rationabilis 2 est, & non contra ius, sufficit, si sit longęua: licet quadraginta ann. præscripta non sit. Vnde dixit Ioannes, tunc sufficeret spacium decem ann hoc nota. duodecima distinctione, consuetudo & facit pro his, quæ nota Innocent & Hostien. sup. eodem titulo, capitulo ultimo. & Cõpostella ibidem in prima glossa, ubi dic. t, sic iudicatum fuisse per papam in Mediolanẽ. ecclesia, in qua erat consuetudo seruata uiginti quinque annis, quòd antiquior canonicus posset mutare domum, & pronunciauit Papa illam ualere: licet quadraginta annis præscripta nõ esset: 21. enim Papa hic putasset præscriptionem requiri: ita hic addidisset, ut supra addidit, capitulo proximo. Ista uero consuetudo innititur rationi & æquitati iuris, ut patet in glossa sequenti. Et quod hic dicit de consuetudine, puto uerum etiam in statuto: ad hoc supra eod. lib. de constitut. cap. 1. & quod ibi dixi.

m Antiquiores.) non ætate, sed tempore, quo in ecclesia militauerunt. Idem si esset consuetudo de antiquioribus ætate, uel maioribus ordine, uel aliam æquitatem continens. Nota, quòd consuetudo ista innititur æquitati canonicæ, quæ uult antiquiores præferre canonicos; ad hoc 61. distinct. quid proderit. & capi. seq. ad finem. & 73. dist. episcoporum. cum similibus.

n Gradatim.) scilicet, q̃ primo antiquior mutare possit, & si mutare noluerit primus, poterit mutare secundus: & nolente secundo, tertius: & sic de singulis: & hoc uult dicere. Io. And.

(Glo.

¶ Glo seq. non quærit, arg. negatiue; soluit contrarium & argumento respondet.]

a Meliores.] non enim minores optare uolunt de cle. nõ resi. c. 1. nec uult qs iactare pecunias suas. ff. de proba. cum de indebito. Et nota q̃ in pbendis distinctis nõ reprobat ipa- ritas, ut una sit melior altera: & facit ad ea q̃ no. de maio. & obe. statuimus. Quid si in tali ecclesia minorẽ magis forte ex cã sibi gratam mutare uelit, & optare antiquior canonicus nunquid poterit? Vt q̃ non. ẽ. de præben. cui de non facerdotali. ẽriũ credo: 1 qa qđ fauore, &c. ẽ. de reg. iu. quod ob gratiam C. de legib. nulla iuris rõ. in fine. & arg. ff. de usu & habit. l. ult. Et satisfactum creditori intelligitur, quomodocũque satisfiat. ff. de pigno. actio. l. si rẽ alienam. §. oĩs. Ad decretal. cui de non. dico illud in mãdato speciali, cuius formam tranigredi non licet, vt ibi patet: alias regulariter contra: quia cui licet plus, & minus, infra de reg. iur. cui licet. cum suis concordantijs.

† Hæc mãdata de, p uidendo sublata sunt hodie p̃ concilium Trident. sess. 24. de reformat. c. 19.

1 Idẽ Petr. de Anch. per l. Sabinus. ff. de in diẽ ẽdict. Fo.

b Cum vacant.) non vacantes ergo optare uel acceptare non potest: sed hoc, quia consuetudo id non habet. Idem enim de non uacantibus crederem, si consuetudo esset eadem ratione.

c Vel per alios.) hic enim inest regula, quòd id potest quis per alium, quod per se. infra de regul. iur. potest quis, cum suis concor. De hoc tamen dic, ut ibi dixi.

d De iure debita] per hoc satis patet, q̃ potest fieri mutatio: consuetudo enim est ius quoddam, ut sup. dixi. sed de consuetudine deberur hæc præbenda antiquiori, qui mutare voluerit, ergo de iure. Non igitur est de iure hæc præbenda debita impetranti, sed alia non optata, ut infra papa respondet: & hoc idem probatur olim per decretalem, de concess. præb ex parte. in fine. Ioan. And.

e Proximo.) & si non adijceretur, de proxima intelligendũ esset: alias qua ratione de secunda & tertia, & sic de singulis. Probatur hoc ff. de verb. oblig. & eum qui calendis.

f Mandato.) quo mandatur ibi prouideri de præbenda, & cetera.

g Non fuerit.) ex quo enim uacant præbendæ, necesse est vnam remanere non optatam. De illa igitur prouideatur impetranti.

h Nulli.) puta, priori tempore impetrationis. sup. tit. proxi. tibi. & ẽ. de præb. eum cui. & c. si postquam. Io. And.

i Apud sedem Apostolicam.] apud præpositio, per. scribitur, quia veteres pro apud, sæpe usi sunt, Ad, duabus literis subtractis: sic ẽ. eo. lib. de præb. c. 2. c. præsenti, c. si Apostolica: sed hic potest exponi, Apud pro, in vt eo d. tit. statutum in prin. Archid.

K Vacantibus.] istæ olim de consuetudine conferebãtur a Papa de aeeu accedens hodie uero de iure cõmuni sedes Apostolica illa cõfert. ẽ. de præb. licet. Et de quibus beneficijs vel pbendis intelligantur, dic,

ut eo d. tit. præsenti &c. sequenti.

(Glo. seq objicit, & soluit.)

l ¶ Ordinatur.) sed quare dicit hoc, cum alius de ipsis ordinare non possit: ut dixi ẽ. in glo. proxi Dico q̃ interdum per alios de talibus ordinatur, puta, cũ Papa de ipsis nõ prouidit infra mensem ut ẽ. de præben. statutũ, & tunc non haberet locũ uerisimus iste, cũ locũ solũ habeat, cũ Papa prouidit, ut patet per literã. Sed pone, de speciali ptã te tributa a dño Papa (quia gñalis non sufficit ut i prædicta decretali, licet) collata est per alium talis præbenda, nunquid locũ habebit iste uerisimus: Dico q̃ sic. arg sup eo. uer. per se uel alios, ut ẽ. de reg. iur. qui facit. cũ suis cõcor. hoc optime p̃ batur ẽ. de præbẽ. hi. qui & sup. tit. prox. cum aliquibus.

m Prædictæ cõsuetudini.) quia scilicet antiquior seruato gradu mutare nõ poterit.

n Prouisiones.) præbendarum: quia canonicatus collatus erat per Papam, uel per executorem auctoritate Papę conferri poterit.

o Prouisionibus.) erant ergo dati ad prouidendum, vel forte ad compellendum tantum, ut infra dicam.

p Viginti dies.) similis dilatio tẽporis. ẽ. de elect. ca. i. & c. cupientes. & credo hoc tẽpus currere a tempore scientiæ sup. de cõcess præb. quia diuersitatem. cũ si.

ADDITIO. Viginti dies, alibi habes inducias & expectationes quinquẽ dierum. 85. dist. perlatum alibi duorum. 5. q. 2 præsenti. ubi etiam dicitur de expectatione septem dierum, & unius diei. Archid.

Glo. seq. recitetur per qõnem & solutionem, cui solutioni objicit & rñdet: Finis soluit aliã qõnem.)

q Duntaxat.) credo q̃ litera ista loquatur de oĩb. optare volentibus, sicut in plurali probata est: Vnde nõ solum primus antiquior, sed & secundus, & tertius & quartus, & sic de singulis inter omnes, solos xx. dies habebunt. Si enim contrarium dicamus iam sequeretur, q̃ si uiginti essent canonici, & omnes deberent uiginti dies habere, iam haberent annum: & vltra: quod esset absurdũ, & ẽ. mẽtem istius decretalis: quæ in plurali dicit, Volẽtes: & dicit. Duntaxat. Et secũdum hoc antiquior optare nolens, impediet alios, quia non optabit infra viginti dies, nec alii poterunt ante ipsum optare; & sic erit casus, quo quis punit sine culpa, sed non sine causa. ẽ. de reg. iur. sine culpa. Vel est in culpa, quia Capitulũ poterat ipsi antiquiori statuere terminum, puta duorum dierum ad mutandum uel optãdum, ut sic locus daretur sequẽtibus, & sic de singulis, & si hoc non fecit, sibi imputet, fiet. n. prouisio in non optata, & si de expressa uoluntate canonicorum apparet, q̃ mutare nolũt, non habebit necesse per hos dies expectare. In eorum enim fauorẽ est hæc dilatio inducta, unde ei renunciare possunt, & facit quod dixi in glos. non enim.

r Mandata.) ut si mandatum est q̃ prouideant, debeant prouidere: si mandatum est q̃ compellant, debeant compellere. inf. de concess præben. executor. & duobus capitulis sequentibus.

† Papa cũ scribit, nõ intendit derogare statutis ecclesiæ, c. r. sup. de cõsti. Hoc fallit, qñ ius eccłę est ad ipsum de uolutum. Pet. de Anch. pe. tex. hic Fon.

† De dictione, dũtaxat, uide Archidiaconum in c. statutũ §. in nullo. sup. de rescrip. & Bar. & Alex. in l. 1. ff si quis ius die nõ obtemp.

Cõsuetudine de optando stante, an possit Capitulũ pñi gere certos dies ad optandum

DE

Universidad de Deusto
Biblioteca

DE POSTVLATIONE PRAELATOR.

¶ Dictum fuit sup. tit. præced. de iure scripto, & non scripto: verū quia parum esset iura esse condita, nisi essent magistratus, qui ipsa iura tuerētur. l. 2 §. posti originē ff. de origi. iur. ca. ubi periculum §. præterea. ĩ. de elect. ideo nunc uidēdum est de ipsis Magistratibus seu iudicib. Verū quia iudices assumuntur altero de tribus modis: vc3, per postulationem, electionem, vel translationem: ideo de istis trib. modis est nunc videndum: & primo de postulatione.

¶ Pro declaratione rubricæ quæritur, qd sit postulatio: Vnde glossa posita sup uerbo, uera postulatio, describit, quid sit postulatio: & Panor. super rub. co. tit. in antiq. q postulatio, est petitio gratiæ facta a superiore. Electio uero, est alicuius psonæ ad superioritatē uel societatē fraternā assumptio. Et est sciēdū, q cū aliquis est electus, & est capax electionis de ipso factæ, superior nō pōt eum refutare, sed tenetur illum confirmare, & si nolit confirmare, pōt compelli per suum superiorem, uel ei præfigi terminis ad faciendum cō firmationē cum cōminatione, siue intimatione, q nisi ĩ. talem terminum confirmet, superior iure deuoluto hoc faciet. Et idem est dicendum in presentato, si eps nolit instituere psentatum, non fit immediate deuolutio ad archiepm, sed archieps pōt cōpellere epm ad instituēdum psentatum, uel ei præfigere terminū certū, ĩ. quem ipse eps habet facere institutionem, cū cōminatione, q si eps, infra talem terminum non faciat institutionē, ipse archieps dicto termino elapso instituet, ut tenet Panormit. in c. Ofius eps. eod. tit. in antiq licet usus aliter obseruet. Quia cum eps refutat præsentationem, fit immediate deuoluto ad ipsum archiepm: Secus est in postulatio: quia superior nō tenetur admittere postulationem, nisi velit: quia postulatio dependet a mera gratia, & postulatio fit de eo, q nō est eligibilis pp aliquem defectum: puta, quia non est, procreatus de legitimo matrimonio c. innotuit ĩ. de elect. Vel quia nō est perfectæ ætatis. ĩ. de elect. cum in cunctis. puta si sit assumendus in epm, & nō cōpleuit annum xxx. vt dicto c. cū in cunctis. Vel sit assumēdus in abbatem, & non fecit expressam professionem vel alium defectum patitur, pp quē nō est eligibilis: tunc si eligentes velint eum habere platum, est postulandum: quæ postulatio fit a solo Romano Pontifice, qui dispensabit circa istos defectus: Quia si episcopus posset dispensare, tunc posset postulari ab episcopo, vel illo, qui posset dispensare circa illos defectus: & sic postulatio est petitio gratiæ.

PETO. Primo damnat sex formas cum appositione decreti: Secundo damnat septimam etiam cum decreto, sed ab hac excipit vnum casum cum determinatione. Secunda ibi, Sub ea Io. And.

CASVS. Quidam constitutus in præsentia Romani Pontificis Bonifacij octaui, quæsiuit ab eodem. Sāctissime Pater, sum in tit. de postul. prælat occasione cuius materię vellem informari, sub qua forma sit faciēda postulatio: vtrum valeat sub hac, ut eligētes dicāt, & quilibet eorum in scrutinio: Ego eligo talē, ipsum postulando, uel postulo talem, ipsum eligendo, uel eligo talem postulandum, uel postulo talem eligendū? Respondet Romanus Pontifex, quod nō ualet sub illa forma, sed debent dicere, Ego postulo talem, & nō debent dicere, Ego postulo talē ipsum eligendo. Sed si probabiliter dubitāt, vtrū ille, quē ipsi petunt in prælatum, sit legitimus, vel perfectæ ætatis, uel alias sit capax, vtrū poterunt dicere, Ego eligo talem, & postulo, prout melius de iure poterit, an ualeat talis postulatio? Rūdet Romanus Pontifex, q sic, si illi de cōllegio, vt capitulo uerisimiliter dubitant de incapacitate. Sed quid si facta electōe & postulatione sub prædicta forma eligētes præsentāt electo vel postulato illam electionē, uel postulationē, utrū teneatur eligere pcise postulationē uel electionem? Rūdet Romanus Pontifex, q licet eligentes possint illo mō uariare: tū postulatus uel electus dēt eligere unā viā, & una electa non poterit redire ad aliam: puta, si acceptauit electionem, nō poterit redire ad postulationē, & si acceptauit postulationē, nō poterit redire ad electionē, quia perdit ius quæsitum ex electione, quia si est impostulabilis, non poterit eligi si semel elegerit electionē. E contra, si elegit uiam postulationis, & reperiatur ineligibilis, non poterit uenire ad electionem. Nota primo, q nimia curiositas in iure reprobatur vt sunt quidam, qui uolunt esse curiosi, ubi nō expedit c. & si quæstiones. in princ. de sim. c. cū cōtingat. § ceterum de rescriptis. & per dictum Apostoli: Non plus sapere, quam oportet sapere Nota, non potest fieri postulatio sub hac forma: Postulo talem eligendo: vel, Eligo talem postulando: quia ista continent repugnantiam. Nam postulatio & electio sunt contraria: quia postulatio dependet a gratia superioris, electio uero non. Nam confirmatio est de iustitia, & debet sequi electionem: Et allegans contraria, non est audiendus. Nota, q postulatio facta cum aliqua de quinque, uel sex formis hic contentis, est nulla ipso iure. Nota, q postulatio facta sub hac forma: Postulo & eligo pro ut melius de iure fieri poterit, non ualet, nisi probabiliter dubitetur, an postulandus sit capax, uel non, & vtrum debeat eligi uel postulari. Nota, quod in casu prædicto, ubi probabiliter dubitatur, an eligendus sit capax, uel non: licet in eligentibus admittatur illa uariatio, non tamen admittatur in ipso postulato: sed debet eligere unam viam: scilicet electionis, aut uiā postulationis. Nota, q ubi datur alicui electio duorū contrariorum, electo uno contrariorum, uidetur renunciare alteri: ita q amplius non potest ad illud redire, sicut hic una est uia gratiæ, alia iustitiæ, quæ sunt contrariæ: & ideo electa una, videtur alteri renunciare.

[Prima gl. summat & dicit quid prouidet, & quid declarat.]

a. Perpetuo] si aliquis postulando, uel postulandū, uel in postulandum: uel postulet eligendo, vel eligendum, vel in eligendum; talis electio vel postulatio est irrita ipso iure. Si autem dicat, eligo & postulo, prout melius de iure valere pōt, idem; nisi probabiliter dubitaretur, an esset eligendus uel postulandus, & tunc consensus tempore eligat alteram uiam, electionis scilicet, uel postulationis; qua electa, ad alteram redire non potest. Io. And.

idem; nisi probabiliter dubitaretur, an esset eligendus, vel postulandus; & tunc consensus tempore eligat alteram viam, electionis scilicet, uel postulationis; qua electa, ad alteram redire non potest. Io. And.

TITVLVS V.

De postulatione Prelatorum.

Bonifacius octauus.

¶ *Si aliquis eligat postulando, uel postulandum, uel in postulandum: vel postulet eligendo, uel eligendum, vel in eligendum; talis electio, uel postulatio est irrita ipso iure. Si autem dicat, Eligo & postulo prout melius de iure valere potest,*

CAP. VNICVM.

PErpetuo a prohibemus edicto, ne sub aliqua ex his formis,

ctionis, uel postulationis: quia electa, ad alteram redire non poterit. hoc dicit. Prouidit ista decretalis cōtra aduocatorū imperitias, qui his formis vtebantur: Et edita fuit ad declarationem eorum, quæ no. 63. dist. Valentianus. & sup. eo. c. vlt.

a Pernicioſa.) sūt quidam, qui volūt esse curiosi, vbi nō expedit, & perniciē inducūt: ad hoc ĩ. de rescriptis. cū cōtingat §. fi. de sim. & si quæstiones. C. de fide instru. l. vlt. ad finem.

a Pernicioſa.) i. morbosa, vel pertiosa, calamitosa, funesta: sic 18. q. 2. pniciosā. C. ĩ. pba. l. exēplo. sicut is q dat opē, vt aliquid perdat. Archidiaconus.

† al. ita: vel postulo.

† Dictio, verbis, de est in manuscript. codicib.

b Eligo postulādo.) sicut n. postulādus eligi non dēt, ĩ. eod. cap. ult. ĩ. de elect. innotuit, sic nec eligēdus postulari: q a postulatio soli gratiæ innititi. ĩ. eo. bonæ 2. & c. penulti. electio autem iuri cōi. de electio. publicato. & matrimoniale contrahitur vinculum: 1 de transla. inter. in prin. unde olim indifferenter vtebamur his vocabulis, Eligo & postulo, & eligebamus postulandum, & postulabamus eligēdū. 61. dist. c. statuimus §. his omnibus. 63. distinct. litteras. hodie non sic propter rationem supra dictam: & quia qui postulat, non consentit ut in virum: sed qui eligit, consentit. Not. tamen Innocen. supra eodem tit. c. 3. q si solenniter postuletur eligendus, nihil agi tur ratione prædicta. sed si minus solemniter: puta, quia clericus subditus epi petitur ab eo, non est malum: postea tamen solemnem electionem necesse est interuenire.

c Eligo postulandum.) ista forma approbata videbat per decre. de renunt. post translationem. in princ. vel illa de qua sequitur, Eligo in postulandum.

d Vera ele.] per quam habet matrimonium cōtrahi, quoad consensum eligentium, subsecuto postmodum electi consensu.

ADDITIO. Illa est vera electio, quæ fit ab his, siue ex eorum consensib. qui ius habent eligendi, & quasi matrimoniale vinculum contrahendi cum illo, quē eligunt eo animo, ut sit sponsus suæ ecclesiæ uiduate. supra de electione, cum inter canonicos. Archidiaconus.

e Vera postulatio.] per quam nullum ius acquiritur: quod tamen isti tribuere intendebat, dicendo, Postulo eligendo. Describi enim solet: Postulatio est petitio gratiæ a superiore facta: electio autem alicuius personæ ad prælationem vel societatem fraternam canonice facta vocatio.

f Aduersentur.] & sic repellendæ 74. dist. gesta. 23. q. 7. quemadmodum. sup. de appel. sollicitudinem. C. de fur. l. 1.

[Glo. seq. recit. per quæstionem, alleg. pro, sōluit contrarium, & contrariæ rationi respondet.]

g De cetero.] Licet ista constitutio sic iuris veteris declaratoria: puto tamē per hoc verbum papam præcedentes electiones sic factas noluisse cōprehendere. Et potuit esse ratio: quia omni cōmuni iudicio ante istam decretalem hæc forma bona esse putabatur, vt de inijcieretur loquens ei, qui cōi iudicio nō peccauit: quod esse nō debet ff. ad Macedon Senatusc. l. 3. 27. q. 1. de viduis. & facit sup. de transla. inter corporalia. versi fi. ibi, Maiorum secutus errorē, &c. & bene etiam facit supra de diuor. gaudemus in fi. & de cōsec ecclesiæ, vel alt. aqua. in fin. vñ secundum hoc ad id quod infr. sequitur, Si secus actum fuerit, &c. repete, decetero.

(Glos. seq. reci. per quæstionem.)

h Irritum.) licet igitur sequat admissio vel confirmatio talis electionis, vel postulationis, non tamen putaretur quasi principio nullum erat ĩ. de elec. dudū. &c. auditis. 36. q 3. c. placuit §. fi. ver. quę. n. ab initio. ĩ. de reg iur. nō firmatur. cū suis cō cord. & facit quod dicam ĩ. titu. prox. quam sit. in fi.

i Prout pōt melius.) hanc formā approbat glo. ĩ. eod c. vlt. & Inno. supra eo. c. 1. Io. And.

k Incertitudinem.) vota autem incerta in electionib. & postulationib. reprobata sunt. ĩ. tit. prox. c. 2. (Glo. seq. exemplificat, & declarat.)

l probabiliter.] in hoc igitur casu intelligatur illa Ber. opin. ipse ēt sic intellexit, put ex verbis suis satis apparet. Et pōt poni exēplum, qñ dubitatur, an quis in personatibus vel beneficijs cū cura assumēdus attigerit xxv. annum: vel an assumēdus in epm peregerit 30. annum. sup de elect. cum in cūctis. vel dubitatur de monacho assumēdo ad prælaturā eiusdem vel alterius ordinis, an sit expresse profess. ĩ. prox. nullus. in his enim & similibus cauib. potest. eligi & postulari, prout melius de iure valere poterit. Sic enim videmus, q rōne dubij admittitur libellus disiunctiuus. ff. quorum legatorum. l. 1. §. qui autem Et quod hic dicit, intelligo, si dubitetur, in facto. si autem dubitaretur ignorantia iuris, hic secus credo, tum quia peritiores cōsulere debuerunt, & quia iuris ignorantia nec est probabilis, nec excusat. ff. de iur. & fact igno. l. regula ĩ. de reg. iur. ignorantia eo. lib. cum suis concord.

m Sic.) scilicet, secundum hanc ultimam formā, eligo & postulo, & prout melius pōt de iure valere. Et aduerte, quia nullam de his formis credo permissam, nisi vltimam. Hoc casu cum probabiliter est dubium, tum quia in eo casu est sola incertitudo, quæ admittitur cum probabiliter dubitatur, ut ĩ. probaui. in aliis autem casibus insurgit cōtrarietas, & res imperfecta, ut patet in textu: tūm quia aliàs non uideo, quare sic diuisisset istud capitulum faciendo ibi, sub ea §. & in priori parte ponēdo speciale & indeterminatum decretum, in secunda autem cum determinatione: & facit de decimis, ad audientiam, & hoc probo etiam per literam, quæ sequitur Postulatus & electus: quia ista sola vltima forma dicit, Postulo & eligo.

n Consensus tempore.) quem inf mensem post præsentationem sibi factam exhibere tenetur. infra titulo proximo, quàm sit. cum determinatione, quæ ibi ponitur.

† al. ita: & electa, quàm lectionem agnoscit gl. in ver si. in fin.

Dubitatio, probabilis, an quis sit eligēdus vel postulandus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Ne in incerto.) concordat ad hoc, & ad id, quod sequitur ĵ. tit. prox. ut quis duas.

b Necessario tenetur.) Quid si non elegerit? Dico totum virib. carere, ut ŝ. cum. n. ista fuerit pœna superius imposita, nisi determinatio sequens fuerit obseruata, patet ꝙ locum hēt pœna prædicta.

c Ad aliā.) viam.

d Interdicta.) sic C. de furt. l. 1. ff. de tribu. qđ in hīdem. §. eligere. Præiudiciales ergo sūt sibi adinuicem istę vię: alias. n. electione vnius nō tolleret altera. Facit qđ not. de libel. obl. c. 2.

† Vide c. ut quis duas inf. tit. proxi. & l. cū q duob. ff. de acqu. hæred.

† Istud c. hēt locū in appone. iudiciali, & extraiudiciali, & in illa, quæ interponitur ab iniusta collatione executoris dati a papa. Do. Font.

præsuppositio dñi Hel.

1. ad Timo. 5. ca. 78. dis. qđ est cito.

stulationis (ne in incerto [a] † vagetur) eligere necessario [b] teneatur, redeūdi ad aliam, [c] postquam vnam elegerit, sibi licentia penitus interdicta. [d]

TITVLVS VI.

De electione & electi potestate.

¶ Innocentius Quartus in Cōcilio generali Lugdunen.

CAP. I.

STATVIMVS, [e] ¶ *Si aliquid opponatur contra prouisionem, electionem, vel postulationem factā ad personatum, dignitatē, uel canoniam, in personam vel formā: & ob hoc fuerit appellatum ad Papam, appellans & defendens, & quorū interest, a die obiectionis infra mensem arripiant iter eundi ad Papam Io. And.*

¶ Dictum fuit ŝ. tit. prox. de uno mō instituendi iudices, si ue ministros iuris: puta de postulatione: nūc vidēdū est de alio mō, ſ. de electione. Et q dubitari posset de ptāte electi ante cōfirmationē, vl cōsecrationē, iō annectit in rubr. & electi potest.

STATVIMVS.) 1 Tria facit. primo ponit statutū: Sc̄o pœnā contumacis in non veniendo. Tertio pœnā calūnioſi. Secūda: ibi Sed si Tertia ibi, Adijciētes. Et ista tertia subdiuidit: quia duo facit. Primo ponit obijciētē in formā: Sc̄o illū, qui obijcit in psonā. ibi, Qui vero. Et hæc sc̄da ēt tria facit. Primo imponit pœnam Secundo aggrauat: ibi, Ad quæ. Tertio excipit: ibi, Nisi: ſo. Mo dicit, ꝙ primo ponit statutū, quod secūdo prorogat: ibi, Hæc autem. Tertio imponit pœnā nō ꝓbāt: ibi adiicientes an ille §. Hæc ät. de terminet, ꝓget, vl retriuq; t: ibi, dicit, circa textū.

¶ Præsupponendū est pro intellectu huius c. illud, qđ hr in c. fi. ĵ. eo. videlicet, ꝙ cū electio est facta de aliquo, e igentes constituunt procuratorem ad p̄sentandū electionem superiori. & requirendū vt illam electionē cōfirmet, superior nō debet statim electionē cōfirmare, ne faciat ĵ dictum Apostoli dicentis. Nemini cito manū imponas: sed debet ille superior videre an sint aliqui opponentes: Et si sint, dēt illos citare peremptorie, seu citari facere ad dicendū causas suę oppositionis: Si vero nulli reperiantur opponentes. debet decernere citationem generalem, & illam apponere in valuis ecclesiæ illius electi, vt si sint opponentes, compareant coram ipso ad certum terminum Hoc præsuppositio.

CASVS. In hoc c. sic figuratur: Vacante Abbatia monasterii Sā. Cypriani, Pictauis, monachi illius monasterij conuenerūt in vnū tractaturi de electone futuri Abbatis; Electione facta, illā præsentauerūt ēpo Pictauiensi, & requisierunt ut ipiam electionē cōfirmaret, & electo cōmitteret administrationem illius monasterii in spiritualibus, & talibus; Eps decreuit suam citationē gālem ĵ opponentes: in termino assignato cōparuerunt aliqui opponentes, qui allegauerunt aliquas cās oppositionis: vidēlicet, ꝙ ipsi fuerāt spreti, & sic opposuerūt aliqđ ĵ formā electionis; Nam vocatio est facienda: tñ non est de substantia electionis; hoc est, tenet electio de mero iure c. qđ sicut eo. tit in antiq & c. qui pp. eo. tit tñ si opponētes ꝓsequuntur, contemptū faciant ipsam electionē cassare; Vel ēt illi opponentes opposuerūt aliquos defectus in personam electi; puta, ꝙ ipse erat imperfectæ ætatis, non aūt, ꝙ esset illegitimus: quia ingressus religionis tollit maculā natalium. Eps noluit admittere istas causas oppositionis: uel forte cū causæ essent irrationabiles, illas admisit: & in effectu fuit appellatū ad Apostolicā sedē, Quæritur, quid debeāt facere opponētes & electus? Rūdet Roman. Pot ꝙ ipsi debēt arripere iter Romanū. ĵ. mensem a tpe appōnis, & debent facere diligētiam fm cōem cursum, ut ic, pęs ētēt cōspectui Apostolico: Sed quid? Ponamus, ꝙ opponētes cōparuerūt, electus uero nō: utrum teneatur iōgo tpe, expectare ad hoc, ꝙ ꝓcedatur in cā appellationis? Rūdet ꝙ dēnt expectare electum ꝓ ipsis hic contentū: quo tpe elapso si non cōpareat electus, poterit procedi in causa appellationis. Sed ponamus, ꝙ opponētes non ꝓbauerunt defectum, quem obijciebant ĵ formam electionis? Rūdet ꝙ ipsi opponentes dēnt mulctari in expensis, & ultra sunt suspendēdi a ꝓceptione fructuū suorum beneficiorum ꝓ triennium, & si ĵ illos tres annos se immisceant illis beneficijs suis, sunt perpetuo priuandi. & hoc uerū, ꝙ sunt suspensi a fructib. beneficiorum, quæ obtinent in illa ecclesia, & nō bñficiorū, quæ obtinent in alia ecclesia. Nullā super hoc: Hic ponitur quædā cōminatio: Nā papa posset illū restituere, si uellet, nec ꝓ hoc imponit sibi necessitatem. Nota primo ex illo c. ꝙ ab electione facta, postulatione, nel ꝓuisione pōt appellari: unde ꝓuisio, ut hic accipitur, fit per deuolutionē ad superiorē: ut qū monachi peccant eligēdo indignū, sunt priuati pro illa uice ptāte eligendi: q electio deuoluitur ad superiorē immediatum: & illud quod facit superior, uocatur prouisio. Aliquādo superior hoc facit iure suo, sicut plures Abbatiæ hēnt Prioratus conuentuales sub se, quos cōserūt abbates iure suo, & non eligūt monachi illius Prioratus cōuentualis, & talis collatio, q facit abbas de Prioratu cōuentuali, uocatur ꝓuisio, & ab illa pōt appellari. Nota ulterius, ꝙ cū appellatur ab electione, prouisione, uel postulatione ad Apostolicā sedē, appellās & appellatus dēt arripere iter ad curiā Romanā. ĵ. mēlem: & una pars tenetur expectare aliam partem per xx. dies: quib. elapsis poterit procedi in cā appellationis: & sic in causa electionis poterit procedi ad testiū receptionē, lite non cōtestata c. qm frequenter ut li. non cōte. in antiq. Nota ulterius ꝙ si aliqua ad impediendum confirmationē electionis aliquid opponat ĵ formā, & non probat illud, condēnabitur in expēsis: si uero opposuerit aliquid ĵ psonā electi, ēt condemnabitur in expensis, sed ultra suspēsus est triennio a beneficijs suis, quæ obtinet in ecclesia, cuius prouisionem uel electionē uoluit impedire.

(Prima glossa summat, & diuidit.)

e Statuimus.) Primo dī, ꝙ si aliquid opponatur ĵ ꝓuisionē, electionē, uel postulationē, factam ad ꝓsonatū dignitatē uel canonicam in personam uel formam: & ob hoc fuerit appellatū ad Papā, appellās, & defendēs, & quorū interest, a die obiectionis ĵ. mensem arripiant iter eundi ad papā. Secundo, ꝙ si pars altera expectatur p xx. dies post aduentum alterius, & nō uenerit, i negotio ꝓcedetur Tertio, ꝙ nō probans, ꝙ in formam opponit condemnatur parti aleri in expensis; non probans, quod obijcit in personā sit a bñficijs triennio suspensus, & ꝓpetuo priuatus, si se interim ad illa miscuerit. hæ pœnę locum nō habent, si legitime pater eum calumniosum nō fuisse. hoc dicit. Tria ergo facit, primo ponit statutū. Secundo pœnā cōtumacis in nō veniendo. Tertio pœnā calumniosi.

Not. ꝙ ille dī impugnare actū, qui opponit aliquid ĵ formam actus uel psonā, in cuius cōmodū dirigitur executio actus.

a Si quis.) vel si qua. 17. q. 4. si quis suadēte & de sent. excom. mulieres. saluo tamē eo, quod dicitur ĵ. eo. indemnitatib. §. porro. & §. seq. & ad hoc ĵ. eod. generali. Ioan. And.

b Prouisionem.] factam vel ex superioris officio, vel ex negligentia subditorū. sup. eo tit. ne pro defectu. de cōcess. preb. c. 2. uel suo iure, quia forte ad eum pertinet prouisio, & prouidendo eligit & cōfirmat, ꝙ dic ut no. de elec. cū inter canonicos & dixit hic Inno. ꝙ hęc decre. locum hēt ante cōfirmationem: post uero nō, & hoc uerum, nisi eligendo cōfirmare tiputa per prouisionem factam: ut hic.

[Gl. seq. quęrit, opi. ponit, & soluit distinguendo.]

c Factum.) quid de facienda? Dixit Abbas hic, ꝙ idē, cum vtrobique eadem sit rō. Credo, ꝙ si ĵ certam personam appellat; uera sit opinio prædicta; alias non; & hoc probatur ĵ. eo. qui contra certam. nam quod ibi dicitur de decret. ut circa infra eo. eadem ratione intelligam & de ista.

(Glo seq. ponit & exponit dictum Inno.

d Impugnat. dixit hic Inno. ꝙ nullo se opponente, is, id quem pertinet confirmatio, poterat confirmare nulla citatione facta, & nullis edict s ꝓpositis. Idē in consecratore & ordinatore; quod in cōfirmatore uerū erat fm sua tpa, hodie secus ĵ. eo. tit. c. vlt. Tamen nullo se opponente ipse habet inquirere de meritis eligentium & persona electi, supplet. n in causis electio num de facto. Quod dic vt not 28. dist prius quam & sup. de ele. cum nobis olim. & de postul. prael. bonæ 1. e Formam.] sup. eo. quia propter quędam tamen ibi contenta, sunt de substantia, quędam uero non, ut ibi not. in glo. Dic ut inf. Ber. Io. And.

(Glo. seq recitat. per q ponit antiquam opi. Ber. & contrarium ipsius & Inno.

f Personam.] electi, idem si opponatur in personam eligētium, utrumque. n. electionem reddit inualidā. sup. eo. cū in cunctis, cum Vinton. cōgregato. & in pluribus alijs c. & ĵ. de cōsue cum dilectus. fm Ber. olim tū ipse idem dī mutasse, & dixisse cum Inno contrarium, maxime cum hic dicatur, Personam, in singula eligentium reddit electionem nullam, ergo eadē pœna tenetur: quia & vitium famæ reddit nullam electionem: & tamen non est eadem pœna quæ in persona, ut patet ĵ. dico tamen secundum ipsum Inno. ꝙ licet non sit idem, quantum ad huius constitutionis pœnam, tenetur tamen ire, & appellationem prosequi: & potest hæc obiectio melius dici contra formam, quam contra personam.

g Propter hoc.) nota quia exprimi dēnt oīa & singula quæ opponuntur, & iuramentum interuenire, & nō expressa prosequi non poterit appellans. Quod dic vt ĵ. eod ut circa. & hæc vera cum in his casib. exiudicium appellatur: secus si in iudicio, ut infra eodem

titulo, constitutio.

[Glo. seq. reci. per q. ponit opi. & soluit.]

h Ad nos.] secus si alios, fm Compostell. Abbas autem neutrum firmauit. Alij contra, scilicet Hostien. satis credo per decre. ĵ. eo. cupientes & per hoc verbum, ꝙ hoc locū hæ beat solum in appellationibus interpositis ad Papam, cum a iure exorbitet; & sic ad consequentiam trahi non debet. inf. de reg. iur. quæ a iure. cum suis concordant. probat cle. eo. tit. causam. in princ.

i Appellari.] etiā si non appelletur, sed immediata subiectio confirmationes harū deducat ad Papā. In regularibus, & cathedralib ecclesijs tene quod habes ĵ. eo. cupientes.

[Glo. seq. successiue format, & soluit duas quęstiones.]

† De hīs terminis uide glo. in c. personas. ŝ. de app.

† aliqua altera.

k Opponit.] Sed nunquid illi, qui se opponunt, & non appellant, venire tenentur? Rūdeo, illi soli venire tenentur, qui appellant, vel quorum nomine appellatum est, uel qui appellationem ratam habuerūt expresse: alij autem, qui solum se opponunt, venire non tenentur: videntur n. suo iuri renuntiare, & electioni acquiescere. ff. quādo app sit l. 1. §. solent. ff. de appellatio. scio. unde illorum absentia non obstante procedetur in negotio: tunc. n est appellandum, cum ordo decretū electionis interponat, ut in prædicto §. solent. victoria tamen eorum, qui appellauerunt, omnibus proderit. C. si unus ex pluribus. l. 1. supra de appellationibus. tua cum similib. Quid si ille, qui appellauit, dolose non prosequitur: 1 nunquid oui nō appellauit, potest negotium assumere, etiam inuito eo, qui ex fide non prosequitur? Videtur, quod sic ff. de appel. l. ab executore. §. alio condemnato. Ber. & Inno. & facit ad hoc ultimum infra eodem lib. de appel. concertationi.

l Qui defendit.) scilicet, electus, postulatus, uel in cuius persona facta est prouisio. Ioan. And

m Contingit.) sicut adhærentes inf. eo. vt circa.

n Per se uel per procuratores.) in cathedralibus, & regularibus ecclesijs hoc restringitur per decret. inf. eodem, cupientes, ut per se tantum ire teneantur, nisi ex iusta causa, ut ibi, & de personis instructis, dic ut ibi.

o Iter arripiant.] statuitur hic, & infra eo. cupientes. terminus ad iter arripiendum, sic sup. de appe. ad hoc & c. personas. & de re iudic. cum causa. & 2. q. 6. c. ei qui §. appellatore.

p Infra mensem.) qui currit ab interpositione appellationis facta coram appellato, uel ipsius speciali procuratore ad causam, uel post notificationem alteri eorum debito modo factam. quod dic vt in clem. eo. tit causam. quæ determinat hic & alibi scripta, ut ibi not in glos. quid ergo.

q Pars alia.] opponens uel defendens Ioan. And.

r Per uiginti dies.] similis dilatio temporis supra de consuetud. c. ult. supra de cri. fal. dura. supra de cler. ex com. mini illud.

r Iudex de hoc inquiret, & hoc inuento, oīa retractābit, ſi. c. ŝ. de collu. Dom. Fō.

s Post aduētum.] æquior temporis computatio est illa, quam habes ĵ. eo. cupiētes. §. quod si per. Sed nō est mirum, cum ibi pœna priuationis imponatur: hic autem pœna solius processus in absentia.

t Electionis.] postulationis, uel prouisionis.

a Cuius-

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Cuinſquam .]prædictorum.

Glo.ſeq.rationem reddit,& declarat duplicem abſentiam:Secundo tractat, an veniens facto iã proceſſu,qui fit poſt litem conteſtatam, petat libellum dari, vel cõteſtationem fieri:& dicit, ꝙ non:Tractat demũ, quid ſi negat procurator, & ponit tria dicta Innocentij , q̃ in fine declarat.)

b ¶ Abſentia.)ubi.n. agit de ſpirituali matrimonio contrahendo,abſentia cõtumacis partis non obeſt, vt hic,& ſup eo. dudũ i.& idẽ in carnali etiam contracto. ſup. ut lite non conteſt.accedens 2. &c.quoniã §. porro. Et citata eſt hic pars interpretatiue. ad idẽ ſup. de appel. ſæpe. terminus.n. præfixus loco peremptoriæ citationis habetur , ut ibi. Ber. Et quod dicit, abſentia, intelligas , quandocunq; contingente,ſiue ab initio:quia non uenit,ſiue ex poſtfacto:quia uenit,& cõtumaciter receſſit ſup.de iudi.c 1.11.q.3.certum,& infra de eo , qui mit.in poſſ. eum qui ſup.ut lite non conte.quoniã.§ porro.& §.ꝙ ſi forſan.Et ut dixit Inn.ſi ,pceſſum fuerit ad aliquod de illis, ad quod nõ proceditur lite non cõteſtata,puta ad receptionem teſtium,uel hmõi; ſi poſtea ueniat, & libellum petat , uel litis conteſtationem fieri , audiendus non eſt, 1 fecit n eius contumacia,ꝙ lis habeatur pro conteſtata . Item ſi procuratori poſſimodũ obijciatur,ꝙ nõ ſit procurator,nõ eſt poſtea cogendus probare mandatum ratione prædicta.ff. de procur.Põponius.§ rati habitionis . Alij dicũt & uſ ſecurius ſm Inno.ꝙ licet de ijs,quæ egit ante aduẽtum partis, non ſit cogendus probare mandatum,tñ iudex ulterius nõ admittet eum procuratorio nomine agentem , niſi mandatum probet, tñ ſm eum , cũ hoc uideatur eſſe quadam æquitate non ſcripta,tum arg.prædictæ l.põponius.Statis uſ,ꝙ ſi in remotis partibus ageretur cã, nec de facili poſſet probari procuratio , quia forte amiſſa eſt, ꝙ tunc non probata procuratione procederet iudex uſq.ad finem cauſæ . Hæc oĩa uera dici poſſent ad partis petitionem , credo tñ, ne iudex laboret in uanum, ꝙ p. ocuratorem compellere poterit exhibere mandatum uel cauere, ſi dubitatur. argu.ſup.de procu.cap.1 & de ind.cauſam quæ, cum ſi.

c ¶ Sicut de iure] de iure autem eſt ut diſtinguatur,an appellans ſit preſens, 2 an appellatus,ſecundum formam decre inf.de appel cord .ſecundum Inno.

d ¶ Hæc autem] ſcilicet, quę dicta ſunt ſuperius.Nam hæc clauſula omnia ſuperiora reſpicit ſupra de reſcri. olim §. ult.Hoſt.Archid

[Gl.ſeq.pon.t quatuor equiparationes.]

e ¶ Dignitatibus.] hic equiparãtur hęc tria,dignitas, perſonatus & canonia.Alibi equiparant dignitas, pſonatus , & beneficium cum cura animarum.ſup. de fil. presby.nimis.Alibi. perſonatus , & beneficium curam habens.ſupra eo.tit.dudum 2. Alibi perſonatus & ordo presbyteris. ſup. ne cleri. uel mona. ſuper ſpecul. §. quia uero.Indignitatibus tñ cathedralium uel regularium eccleſiarum quarum confirmatio uel ex immediata ſubiectione, uel ex appellatione ad Papam ſpectat,tene quod habes inf. eo. cupientes.

[Glo.ſeq. ſoluit contrarium.]

f ¶ Plene.]nota , quia non ſufficit ſemiplena ,pbatio: ratio, quia petit ius alterius ; & ſic nec n obſtat infra de

negotio,non obſtante cuiuſquam [a] abſẽtia, [b] ſicut de iure [c] fuerit, procedatur .¶ Hæc autem [d] in dignitatibus , [e] perſonatibus, & canonijs obſeruari volumus & mandamus.

Non probans quod in formam opponit , condemnatur parti alteri in expenſis Non probans quod obijcit in perſonam, eſt a beneficijs triennio ſuſpenſus,& perpetuo priuatus, ſi ſe interim ad illa mi-

¶ Adijciẽtes, ut qui plene [f] non probauerit, quod in formam opponit: ad expẽſas,quas propter hoc pars altera † ſe feciſſe docuerit,[g] condemnetur.

¶ Qui uero in probatione [h] defecerit i eius ꝙd objcit in perſonam , a beneficijs [K] eccleſiaſticis

centum rem,quæ nõ ualebat quinquaginta, pone elẽplum in libro tuo, ſed hic loquimur de iuramento,qđ eſt de ueritate , unde ſi poſtquam iurauit ſe centum expendiſſe , de mandato iudicis fieret taxatio , iniuria & verecundia eſſet iuranti.

h ¶ Qui uero in procuratore .] uidetur dicendum plena,ut præmittitur ſupra proxi dicit Hoſt.ſ.ſaltem ſemiplena,& in hoc iſte §. diuerſificatur a litera præced.Archidiaconus .

[Gl. ſeq.primo ſoluit contrarium , ſecundo quærit, arg.pro & contra,ſoluit,& contrariis reſpondet.]

i ¶ Defecerit .] hanc pœnam incurret non ſimpliciter appellans , ſed qui probandi onus aſſumpſerit , quia licitum eſt ab appellatione recedere. 2. quæſt.6.cap ti qui.§. appellatione ceſſante . & §. ſi quis libellos ff. de in ius uocand.l. quamuis & ſic credendo euadet hanc pœnam.Sed nunquid hoc caſu appellans , qui non uenit , ſaltem in expenſis appellato condemnabitur legitime comparenti ? uidetur quod ſic. C. de his qui accuſ. non poſ. qui crimen nec enim in prẽiudicium alterius potuit mutare conſilium.infra de reg.iur.mutare cum ſuis concordant.Econtra uidetur , quia non intereſt a appellati,iam . n. in abſentia eius procedi poteſt,ac ſi preſens eſſet,& eſt ſim.quod nota ſupra de dolo & contum.c. ult. & ad hoc facit ff. de arbi.l. ſi cum. § ſi arbiter.uer. ſed in aliquem . & ff.de pœn. l. ſanctio legum . Solu.dic eum teneri ad expenſas , nec obſtat quod dicitur,quod non intereſt appellati , quia immo intereſt , quia multa potuiſſet per confeſſionem eius ſi præſens fuiſſet , habere . Nec obſtat c.ſanctio condemnatio expenſarum non imponitur ſicut pœna,ſed tanquam intereſſe appellati , ſecundum Compoſtellanum.

[Glo.ſeq.ſoluit duas quæſtiones .

i ¶ Defecit.] intelligo ſecundum Compoſtellanum, hanc pœnam locum habere ſiue crimen aliquod obiectum fuerit ſiue defectus , cum generaliter loquatur. Et ſi plura quis obiecit, euitat 4 hanc pœnam,ſi unum ſolum probat,quod ad caſſationem ſufficiat. ſupra de reſcript s, inter cetera . Item quia pœnam hanc patitur excipiens præter ius commune , de accuſat ſuper his.item prodita eſt in illorum odium,qui ordinationem impediunt , ſed ex quo unum probauit, patet quod non fuit in fraudem.

K ¶ Beneficiis.]quæ in illa eccleſia obtinet, ut inf.eod. ſi compromiſſarius,in fi.

a ¶ Ad

a ¶ Ad:quæ.] beneficia .

b ¶ Tempus.] trium annorum.

c ¶ Temeritate .] ſecus autem ſi auctoritate ſuperioris,vel ſi reſtitutus fuiſſet.C. de ſen.paſ.& re.l. 1.2. q.3.c.ſi quem.§.accuſatorum.

[Gl.ſeq.quærit,& remittit .]

d ¶ Priuatus.] nunquid ille,ad quẽ collatio pertinet,itatim poſſit illa conferre ? Dic ut dicã inf.eod . commiſſa.

e ¶ Spẽ.] nec enim ſub ſpe ueniæ debet quis peccare,ut ſup. de cle.excom.mi.illud, de conſec diſt. 4.quando quis.

f ¶ Manifeſtiſſimis. 2. q. 8. ſciant. C. de proba.ſciant.

g ¶ Calumniæ.] nota in excipiendo, ac cauſando & denũciãdo quẽ calumniari , de ac. ſuper his.2 q. 3.q nõprobauerit, & q.8.qui crimen, & de calum.cum dilectus.Io. And.

[Glo.ſeq.exemplificat,notat, & remittit.]

h ¶ Sufficiens .] defecerunt teſtes qui teſtificari procuto ſe prius abſolui fecerat,ad hoc 2.q. 3. paulũ,de cler.excõ.mi.propoſuit. Et not. ꝙ in cã appellationis non indiſtincte condemnatur uictus uictori in expẽſis.Quod dic,ut dixi inf.de reg.iur.ignorantia .

IN electionibus.] Duo facit: quia primo tria reprobat:ſed ratibi, Statuẽtes,declarat,& punit. Io.And.

CASVS. Vacante ali qua eccleſia cathedrali uel regulari canonici uel monachi illius eccleſiæ cõuenerunt in unum tractaturi de electione futuri ꝓlati,q̃ canonici uel monachi erãt xii.numero,quida ex eis dederunt uota ſua cõditionalia,alternatiua,& incerta: qatũ fuit conditionale.Vel dixerunt,Ego eligo talẽ,vel talem,& ſic uotum fuit alternatiuũ. Vel dixe ũt,Ego eligo illum qui em talis eliget, & ſic votum fuit incertum,vtrum ualeat iſta electio? & vtrum iſta nota conputentur ad augendum numerum? Reſpondet Romanus Pontifex,quod iſta uota conditionalia,alterna. & icerta nõ auget numerũ, & ſũt nulla ipſo iure,ita ꝙ tota ptãs eligendi remãſit apud alios, qui pu. e elegerũt.

[Glo ſeq.ſummet.]

i ¶ In electionibus.] uota conditionalia,alternatiua & incerta in electionibus reprobantur , & habentur pro non habitis,& recidunt in pure conſentientes.

[Glo.ſeq.ponit tres ſignificationes ſcrutinij.]

k ¶ Scrutiniis .] ſcrut.nium multis modis dicitur,ſ. catechiſmi,de ma.& obed.his qui,& de capel.mona. 4.ante baptiſmum, &c.ſeq. Item dſ illorum, qui ad ordines uel dignitates promouentur,examinatio,ſupra de ſcruti.c. uno . Item dicitur inquiſitio uoluntatum,quæ fit ſecreto in electionibus faciendis,ſup eo. quia propter & ſic ſumitur hic.

ADDITIO Hoſt. ponit hic xiii.modos, quibus dicitur ſcrutinium. Io.And.

l ¶ Ex quibus.).ſ. ſcrutiniis,& intellige publicatis,ſupra eo.publicato.

ADDITIO . Quia aliter non oritur ius eligendi . Ioan.And.

m ¶ Ius oritur.] ſaluo eo,quod habes.inf.eo. ꝓpetuę.

ADDITIO . Ius oritur,ideſt, legitime factis, quaſi dicat, ſi crimina alias eſſent malefacta , non recideret

N. F.

in alios ius eligendi Inn.

n ¶ Eligendi.] uel poſtulandi, ſup. eo.tit.ſcriptum.

o ¶ Conditionalia]ideſt,ſub conditione prolata hoc mõ. Conſentio in A. & ſi uoluerit,conſentio in B.uel cõſentio in A,ſi noluit iura; uel, ſi habuit maiorẽ partẽ capituli,uel ſi decan' in eũ cõſẽſerit.

p ¶ Alternatiua .] eligo A,uel B.Cardinales tñ interdũ ſub his formis conditionalib.& alternatiuis eligunt, & p has formas ueniũt ad duas partes, ut dicũt moderni,& ſit in eis ſpã le ſicut & reliqua in fr.eo licet,& j.c.,px.

[Glo. ſeq. primo ponit exẽplũ, & huius iuris cãm, & ius antiquum. Secundo notat inducẽs quatuor ſimilia. Tertio quærit & ſoluit. Infert ex ſolutione, & contrarium tenet .)

q ¶ Incerta .) eligo illum,quem Archidiaconus eliget Omnia talia uota non ualent,quia certũ conſenſum non exprimunt,& ideo merito reprobãtur,licet olim admitterentur,ut colligit,& not.61.diſt.ſtudii,& 85. diſt Archidiaconũ, ſed ex illis c.illud non colligitur ,& ẽt ſic poſſet intelligi,ſup.eo tit.cum terra. Nota ergo,ꝙ hi ſunt legitimi actus qui conditionem non recipiũt ff. de reg.iur. actus legitimi,& inf de reg.iur.actus, vbi de hoc.Certa enim dẽt eſſe perſona eligenda , ſicut iudex , arbiter,tutor,& procurator ſup de reſcr. ad hæc.ſup. de arbi.innotuit,ff.de teſta tu.l.tutor ir certus ff. de proc.l. 1.De procuratore tamen dic,ut inf de procu. c. . Sed nunquid ꝙ hic dſ de poſtulatione & electione hẽat locum in collatione ſeu prouiſione? Dic ꝙ ſic,ſecundum Compoſt.& pp eandem rõnem,niſi ſit talis conditio,quæ inſit de ſui natura , puta conferro tibi talẽ eccleſiam uel præbendam,ſi uacat,vel ſi capax es: talia enim non faciunt actum conditionalem . Vt ſi dicat : Do. Titium tutorẽ ſi ſatiſfecerit, uel Titio lego x.ſi hęreditatem adeat hæres, ff. de tuto.l. muto. §. ide præb. ſignificatum . Vnde & papa & eius executores quot die conferunt præbendas cum cõditione, Si vacat. Sed in hoc, quod dicit Cõpoſt.ꝙ valet electio facta,ſi vacat ;rium poſſet dici , cum tempus eligẽdi non currat ignoranti, de conceſ.præben. quia diuerſi tatem,non ergo dẽt eligere prius,q̃ ſciat vacare.Nec obſtat quod dicitur de tutore dato, ſi ſati ſfecerit, & legato relicto,ſi adierit: qa il æ ſunt de futuro, & inſunt aliàs,quare non eadem rõne valeret, conſentio in illum,in quem maior & ſanior pars,& c.cũ hoc ẽt videatur ineſſe, ſ.eod.quia propter. Nam & video, ꝙ condõ quæ ineſt ſi exprimatur, facit legatum condõnale.ff.de leg 1.l.ſi ita legatum ſit §. 1.& de hoc vide quod dixi j.de ſpon.c.in vno.vlt glo. Io.And.

ADDITIO. Conditio ergo, quæ de ſui natura ineſt, non facit contractum conditionalem vt not.8.quæſt. 3 in ſumma.& not.de elect.ſignificaſti.in 3.glo.& de ſeruis non ordi.eo libentius in glo.2 & de reſti. ſpol. olim 1 in gl.2. Contrarium not. hic in iſta gl.Solu. ſi apponitur & exprimatur, nihilominus facit ;ctum conditionalem;Sed ſi non exprimatur,ſed reliquitur diſpoſitioni iuris ſic diſponẽtis, & petitur ſic fieri,nõ cenſetur conditionalis, dato ꝙ ius ſub conditione diſponat. Ad hoc quod not de ſpon. c. vno.in glo.fin. j. eod.lib.Hiero.Clarius Brixien.

(Gl. ſeq reci.per obiectionem.)

Beneficii collatio conditionalis, ſeu alternatiua , uel ſicerta, an ualeat.

†al. ita , & incerta.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Residẽte.) quia si ex xii. canonicis, iiii. sic eligãt, potestas eligẽdi, sic remanet apud reliquos viii. ac si ipsi iiii. de capitulo nõ essent: ita ꝙ qualebit electio facta ab illis viii. vel maiori parte ipsorum. Et not ꝙ licet pœna decreti cum in cunctis. nõ habeat locum nisi electione secuta, ut infra eo. ti. ꝑpetuo. ista tamen etiã ante electionem locũ habet, cũ dicat, Scrutiniis.

† Deponẽs nota hic expssa, non priuatur potestate eligẽdi, sed uox sua non cõputatur. Dp. Fon.

Vnde etiã si non sit ad electionẽ processum, dũmodo inscrutinium fuerit uotũ tale depositũ, incurrit deponens hãc pœnam ex ipso consensu, cum non dicat uoce illorũ qui elegerint, sed uoce illorum qui consenserint.

a Residente.] aliàs recidente. Io. And.

VBi periculũ.] Diuiditur in vi. partes. Secunda: ibi, Hoc sacro. Tertia: ibi, Porro. Quarta: ibi, Præterea. Quinta: ibi, Ceterum. Sexta: ibi. Quia vero.

ADDITIO. Et partes possunt subdiuidi ẽm Io. Mon. quia primo tractat de Cardinalib. intrantibus conclaue: secundo, de non ingredientib. vel excuntibus: ibi, Sane. Hæc autem prima iterũ potest subdiuidi: quia primo tractat de exceptione absentium, & de ipsis ingredientibus conclaue, & de seruitoribus eorũ. Secũda: ibi, In eodem, dat modũ habitandi in conclaui. Et hæc facit quinque: quia primo ꝓhibet uel anima. Secundo in §. Nulli prohibet accessum, missionẽ nuntij vel scripturæ, & ꝛ facientes excõicat. Tertio in §. Conclaui. dat modum habendi cibũ & potũ in cõclaui. Quarto: ibi, Prouisionis, prohibet pendente prouisionis negotio aliquid per Cardinales de Camera recipi, & punit ꝛ facientes: ibi, Idẽ, prohibet Cardinales alteri negotio intendere, duos casus excipiens. Boari. in diuisione concordat, & aliud hic nũ glossat Franchus diuidit in vii. partes, & primam protendit usq; ad §. Verum si quod absit. secundã vsq; ad §. Sane tertiã vsque ad §. Porro. In aliis concordat. Clericus pisanus facit viii partes: in secunda concordat: tertiam facit: ibi, In cõclaui. quartam: ibi, Prouisionis. quintã: ibi, Idem. sextam: ibi, Sane. septimam: ibi, Præterea octauam: ibi, Ceterum, vsque ad finem. Io. And.

¶ Istud c. legitur unico cõtextu vsque ad finem. Et in principio huius c. primo ponitur cã constitutionis, & iuris veteris conseruatio, protestando, ꝙ non intẽdit reuocare ca. licet de uitanda discordia, eo. tit. in ant. vbi dr, ꝙ si Cardinales in electione Romani Põtificis sint in discordia, & duæ partes Cardinaliũ conueniãt in aliquẽ: ille est habendus pro Romano põtifice, nõ obstante ꝛdictione tertiæ partis: sed si tertia pars Cardinaliũ opponat exceptionẽ, nõ est admittẽda postea in secunda parte statuit, quo modo & in quo loco debeat celebrari electio Romani pontificis, siue in Romana ciuitate siue in alia: vnde in ciuitate, in qua moritur Romanus põtifex, dẽt à Cardinalib. electio fieri, & si sint absentes, sunt uocãdi & expectandi per decẽ dies, & quẽ modũ dẽant seruare. postea in tertia parte prouidet vbi sit facienda electio, qñ papa moritur nõ in ciuitate ubi est curia Romana, sed moritur extra curiã: quia forte proficiscebatur ad aliã peregrinationem cũ suis familiaribus, & mortuus est. De forma nihil dixit quia eadẽ forma semper est seruanda. In quarta parte Romanus pontifex siue conciliũ generale (quia ista constitõ fuit facta in concilio gñrali) considerans ꝙ Cardinales possent recedere a forma istius constitõis diabolo suggerente, & sic possent retardare electionẽ ꝑpetuã discordiam, deputauit executores dños tpales loci, in quo erit celebranda electio. Qui dñi tpales poterunt ipsos Cardinales includere sine metu excõicationis, & eis alimenta denegare ẽm formam contentam in hoc capitulo: quia Cardinales debebunt esse cõtenti vno ferculo in die & si infra quinque dies non possint concordari, dabitur eis panis & aqua. In quinta parte inhibet Cardinalibus, ne pactionibus & iuramentis se adstringant ad aliquẽ eligendum: sed in arbitrio cuiuslibet remaneat ẽm suam conscientiam. In sexta & finali parte moret & hortatur Christi fideles, ut audita morte Romani pontificis, ipsi continuerent pro Romana ecclesia, & ꝓ prælati hortentur subditos suos ad orandũ pro Romano pontifice. Hoc hẽt istud capitulũ usque ad finẽ. Et ista diuisio fit loco positionis casus Textus. Dispendiis, i. damnis & incommodis. Absentes expectare. Hic est unum speciale in electione Romani põtificis: videlicet ꝙ ꝓsentes non tenentur expectare absentes, nisi per decem dies. nec tenentur illos expectare, licet secus sit in aliis electionibus aliorũ ꝓlatorum a Romano Pontifice. Nam in ceteris electionibus uocandi sunt absentes, c. quia propter, ca. sicut eod. tit. in ant. Ex tunc, ideſt, elapsis decem diebus. Seruientibus, ideſt famulis, & quilibet Cardinalium non potest secum ducere ad palatium, in quo facienda est electio, nisi unum seruitorem, tamen datur sibi Cardinali electio an uelit ꝙ sit clericus vel laicus. Et istud uerum, nisi Cardinalis esset detentus tam graui infirmitate, ꝙ unus seruitor non sufficeret, tunc ꝑmitteretur sibi habere duos famulos. Vnum conclaue, i. vnam cameram. Velamine, dicit glo. ideſt cortiuis. Secretam cameram pro depositione superflui ponderis naturæ. Conclaui prædicto, & dicit ꝙ debet claudi, ita ꝙ nullus intret. Sed quo ministrabuntur eis necessaria? Hic prouidet, ut dimittatur aliqua pars fenestra, per quam mimstrabuntur uictualia necessaria, quæ fenestra dẽt esse ita arcta, ꝙ per eam nullus possit intrare & exire. Prouisione, id est, electione. Intra tres dies, & sic durantibus tribus diebus possunt eis ministrari tria fercula: sed post tres dies solum eis ministrabitur unum ferculum. Quid, si unus velit unum ferculum, alius aliud: puta vnus vult carnes bouinas, alius capones, alius perdices? Dicunt Doctores, ꝙ est ministrandum unum solum ferculum omnibus, & non sunt eis ministranda diuersa fercula: quia aliàs posset fieri fraus. Nam ipsi sibi ipsis ministrarent diuersa fercula. Intromittant durante electione non dẽnt se de aliis rebus intromittere, nisi grande periculum immineret, ut dicit hęc littera. Suffragio, ideſt voce. Ciuitas. Si ciues videant, ꝙ eorum dominus non uult exequi istam constitutionem, ipsi hoc debent facere, alias enim ipsi ciues punirentur, quia excommunicarentur, & eorum ciuitas poneretur sub interdicto ecclesiastico. Nam ex quo culpa est grauis & magna, etiam dẽt esse magna pœnitentia. Vbi primum ideſt, quàm primum. A clero & populo. vnde exequiæ papæ non debent fieri expensis solius cleri, sed populus dẽt contribuere. Nota ex isto capitulo notabilia principaliora. primo nota ex principio capituli, ꝙ ubi est maius periculum, ibi cautius est agendum concor. Authen. apud eloquentissimum, de fide instru. C. ubi dicitur, quòd in causa criminali iudex dẽt examinare testes, licet in causa ciuili possit uices suas aliis committere: quia in causa criminali maius periculum uertitur, quàm in ciuili. Nota locum, in quo dẽt celebrari electio papæ quando moritur in ciuitate, & ponitur forma electionis, quam debent obseruare Cardinales. Nota, ꝙ si papa dimissa curia in ciuitate, se trãstulit ad aliũ locũ, & in itinere mortuus est, tunc electio est celebranda in ciuitate illius loci. Sed si ibat ad peregrinationẽ, tunc electio est faciẽda

¶ *Ponitur causa constitutionis, & iuris veteris conseruatio. Io. And.*

CAP. III.

VBI † PERICVlum a maius intenditur, ibi proculdubio est plenius b consulendum. c Quàm grauibus autem sit onusta dispendijs, quot & quantis sit plena periculis Ecclesiæ Romanæ prolixa vacatio, exacti d consideratio temporis edocet, & considerata prudenter illius temporis discrimina manifestant. e Hinc nos euidens euocat ratio, f vt dum reformandis etiam minoribus g nostra solerter h vacat intentio, ea, quæ periculosiora i sunt, nequaquam absque remedio reformationis accommode k relinquamus. Ideoque omnia, quæ pro vitãda discordia in electione Romani Pontificis, à nostr;is sunt prædecessoribus, l & ꝓcipue à felicis recordationis Alexandro m † Papa tertio, salubriter instituta: omnino immota in sua firmitate n manere censentes: nihil enim detrahere illis intendimus, sed quod experientia deesse probauit, ꝓsenti constitutione supplere.

† videlicet Romani sub A iii. c. Clem. Romani tit. de electione

Ponitur quomodo debeat fieri Romani Pontificis electio, quando moritur in ciuitate, in qua cum sua curia resẽdebat.

¶ Hoc sacro concilio ꝓ approbante statuimus, ut si eundem Pontificem in ciuitate, q in qua cum

cienda ubi dimisit curiam. Vnde istud cap. limitatur secundum cle. ne Romani. eod. titu. Sed quid, si moritur in mari? non est in territorio seu dominio alicuius: quia quando dominia de iuregentium fuerunt distincta, mare remanet sit commune & indiuisum, secundum quòd erat de iure naturali. Dicunt Doctores, ꝙ licet mare nõ sit ĩ territorio alicuius domini, tamen partes maris cõsueuerunt distingui per ciuitates proximas, & censeatur pars ciuitatis. l. insulæ, ff. de iudi. Et ideo si Papa moriatur in mari, tunc electio fiet in ciuitate distinguente illã partem maris. Si aũt illa pars maris non cõsueuit stringi, fiet electio in proximiori ciuitate. Nota illud, ad qđ allegatur istud capitulũ, ꝙ in fambus non patent portæ dignitatũ. Nota, quòd parũ esset iura esse condita, ni si esset magistratus qui iura tuerentur. Et ad hoc quotidie alleg istud c. Helias Regnier.

(Glossa prima simul diuidit, & summat.)

a ¶ Vbi periculũ.] in prima parte, quæ durat vsque ad ver. Hoc sacro. ponitur cã constitutionis, & iuris veteris conseruatio. In secunda ponitur, quo habeat fieri Romani Pontificis electio, qñ moriẽ in ciuitate, in qua cum sua curia residebat. In tertia, quę incipit: ibi, Porro, ponitur, quid iuris qñ moritur extra ciuitatẽ, in qua erat curia. In quarta, qñ incipit: ibi, Præterea, dat executores huic iuri cum pœnis. In quinta, quæ incipit: ibi, Ceterũ, obtestatur Cardinales, ut in electione Romani Pontificis deponant omnem priuatam affectum: & cassat omnia pacta, obligationes, iuramẽta, quæ data vel facta essent de aliquo eligendo. In Sexta, qñ incipit: ibi, Quia vero, monet omnes fideles, vt statim audita summi Pontificis morte eius celebrent exequias: & quotidie orent pro vigili, concordi, & vtili prouisione Romanæ ecclesiæ. Prælati autem in suis prædicationibus ipsos subditos adhortentur: & eis frequentiam orationum, & obseruantiã

Hæc fossula anno- tione argina- huic ir ipsũ & liceat guere a ne le- , unde colaũ erardũ o a rõ- legis, ipsam egem,

ieiuniorum indicant, hoc dicit in summa.

b ¶ Plenius.] aliàs, penitus.

c ¶ Consulendum.] ñz. dist. quiescamus, 7. q. 2. c. vlt. ff. de carbo. edic. l. 1. §. sed & si quis.

d ¶ Exacti.] ideſt, retroacti vel trãsacti: sic prouidetur ex præteritis circa futura. de hoc vide 43. distin. multis 34. q. 2. cum per bellicam, supra de præsumpt. scribam, & facit de procu. c. 1. de ser. non ordi. c. 1.

e ¶ Manifestant.] ad idẽ ꝛ. eo. fundamenta. Io. And.

f ¶ Hinc nos cuidens euocat rõ.] Nota, rõnẽ 1 legis attendendam nõ minus, quàm ipsam legem, C. quæ sit lon. consue. l. 1. ff. de iure pa. adigere, §. quamuis. Et nota, ꝙ vbicunque habet locum ratio, & lex. ff. de interd l. 1. cum simil.

g ¶ Minorib.] scilicet, inferiorum ecclesiarum vacationib 50. dist. postquam de electio. ne pro defectu. & ca. seq. & ꝛ. per totum. & 21. q. 5. c. 1.

tificis, à nostr;is sunt prædecessoribus, l & ꝓcipue à felicis recordationis Alexandro m † Papa tertio, salubriter instituta: omnino immota in sua firmitate n manere censentes: nihil enim detrahere illis intendimus, sed quod experientia deesse probauit, ꝓsenti constitutione supplere.

† In ꝓcil. Laterañ. c. 1. & referẽ in c. licet d uitanda extra de electio.

Ponitur quomodo debeat fieri Romani Pontificis electio, quando moritur in ciuitate, in qua cum sua curia resẽdebat.

¶ Hoc sacro concilio ꝓ approbante statuimus, ut si eundem Pontificem in ciuitate, q in qua cum

pam: Et pro reuocata habebatur: nec olim inter Grecorianas legebatur. Et certe cum constitutio ista tam vtilis, approbatione tanti concilij fuerit edita, non æquum fuit, ꝙ absque requisitione concilij reuocata fuerit supra de regulis iuris, capitulo primo, de plenitudine tamen potestatis id facere potuerat: cum sit Papa super ꝛ omnia concilia, supra, significasti.

ADDITIO. Iste prius vocatus fuit Petrus Hispanus, & fuerat Tusculanus Cardinalis, de hoc commendatur, quòd se pauperibus & diuitibus communem exhibuit. Ad reuocandam autem constitutionem; monuit eum, quia mortuo Gregorio huius decr. auctore, seruata ista cõstitutione, surrogatus fuit Innocentius quintus, qui fuit Burgundus, frater prædicatorum, & doctor sacræ paginæ, & vixit quinq; mẽsibus & duobus diebus post eum. In creatione Hadriani etiam seruata fuit hęc constitutio qui parum uixit, ut prædixi: quo mortuo, in electione etiam ipsius Ioannis seruatus fuit effectus, constitutionis: qa vero etiam quamplures Cardinales tũc decesserunt: æstimatum fuit, quòd illarum mortium causa fuerit refectio illius constitutionis: ideo per eum reuocata fuit vel suspensa, quo ad omnem ipsius effectum. Io. Andreæ.

ADDITIO. Alia Ioann. Mona. dicit, quòd fuerat suspensa: & quia suspensio non fuerat in scriptis redacta: Ioann. illam suspendit quo ad omnem ipsius effectum, & ideo Gul. noluit hanc decret. aliter glossare: sed prosequebatur hic xii. specialia in electione Papali, & circa illa seruabat aliquas quæstiones, quas vide in decret. licet, eodem tit. Gar. autem nil glossauit, nisi excusationem prætermissionis glossandi, Io. And.

m ¶ Alexãdro.] ꝛ. eod. licet de vitãda. Ioan. And.

n ¶ In sua firmitate. bene dicit, vt patet 25. q. 2. si ea. & c. ꝙ verò. & c ecclesiasticæ. cum sim. Archidiaconus.

o ¶ Experiẽtia.] sic supra eo. lib. de rescriptatutum, & inf. eo. tit. quàm sit.

ADDITIO. Sic in auth. hæc constit. in no. consti. & c. col. 8. & infra eo. quàm sit. 1. respon. Archidiaconus.

P ¶ Cõcilio.] generali. ſ. & edicto Lugdun. Sumit tamẽ ista cõstitutio potius vigorem ex renouatione Cælestini qũnti: & hac approbatione & cõseruatione Bonifacij, quàm ex prima constitutione Gregorij, ex eo qa reuocata fuerat per dominum Hadrianum, 2 & per dominum Ioannẽ xxj. Pa

z Qui fuit d Fisco, & nepos Iunocẽtij quarti: vixit qꝫ minus xl. diebus.

3 Vide Turrecrematã in sũma de eccla, lib. 3. c. 24. in fi. & c. 44. ubi late ꝓbat hoc dictũ, glosa.

Universidad de Deusto
Biblioteca

[Glo. seq. in prin. reci. per obiectionē, quam soluit: & in incidenti quæstionem remittit, secundo quęrit. arg. pro & soluit, tertio quærit, & ſc luit.]

a ¶ Decem diebus.] nota ꝙ cōstitutio ista nō iubet eos citari, sed tantum expectari: & sic est speciale in electione sūmi Pōtificis, cū in aliis absētes de prouincia sint vocādi. s. eo. coram. vel saltē secundum ꝙ est consuetudo, vt ibi no. & 7 q. 1. fact⁹. & si cōsuetudo esset, nō vocarentur. ĵ. de præben. cū in ecclesiis Si autem quæratur q̄ sit prouincia Romana: dic ut s. d offi. vica. sua. Sed pone, Cardinales q̄dā sunt absentes & ita remoti, ꝙ nullo modo possent venire infra decē dies ad locū, ubi debet electio celebrari, nunq̄d poterunt præsentes ista tim ad electionē p̄cedere: uel ante lapsū horū decē dierū? & vī ꝙ sic. ff. ad Velleia. l. aliqñ. §. fi. maxime pp̄ periculū motæ, ut s. Sed cū

† In antiqs codicibus legit eiusdem.

h ic simp'r dicat, ꝙ expectari dēnt p decem dies, simpliciter intelligendū est, sm

1 Idē Ph. ex quo no. ipse ꝙ pendente dilatione nihil noua ndū ē, & si certū sit partem nihil age re posse Fon.

1 Guli. ff de alea. l. 1. §. q̄d uero & s. de ptiu. qa circ. possent enim absētes uti felici diplomate, ff. de verb. obli. cōtinuus, §. cū ita, circa finē. vnde ante dicēdum p̄cedere nō debent: & forte audiētes de infirmitate Papę vel alia cā uenire caperāt ante mortem: ita ꝙ infra decem dies a morte erunt in loco: & beneficiū iuris nemini est auferendū. 28. dist. de his. ĵ. de reg. iur. indultū, & facit optime inf. eod. commissa. 1. respon. cū suis cōcor. Sed pone: aliqs Cardinalis non debito tempore expectatus vult agere de contēptu: quæritur vtrum possit? Dic quod si electio facta fuit ab omnib. reliquis, uel à duabus partib. eo non cōputato, nulla obstat exceptio, & sic nec actio. ĵ. eod licet. & ff. de superfi. l. 1. §. ult. in fin. §.

† In antiqs exemplar. b. legit, illuc.

sua curia residebat, diem claudere contingat extremum: Cardinales, qui fuerint in ciuitate ipsa præsentes, absentes expectare decem diebus a tantummodo teneantur: quibus elapsis, siue absentes uenerint, siue non, ex tunc omnes b conueniant in Palatio, in quo idem Pontifex habitabat; c contenti singuli, singulis tantummodo seruientibus clericis, uel laicis, prout duxerint eligendum. Illis tamen, quibus patens necessitas d id suggerit indulgeri, duos habere permittimus, eisdem † electionis arbitrio e reseruato.

¶ In eodem autem Palatio vnum conclaue f nullo intermedio pariete, seu alio velamine, g omnes inhabitent in cōmuni: quod (reseruato libero ad secretam cameram aditu h) ita claudatur vndique, ut nullus illud † intrare ualeat uel exire. ¶ Nulli ad eosdem Cardinales aditus pateat, uel facultas secretę loquendi cum eis: nec ipsi aliquos ad se uenientes admittant, nisi eos, qui de uoluntate omnium Cardinalium inibi præsentium, pro his tantum, quæ ad electionis instantis negotium pertinent, i vocarentur. k

¶ Nulli etiam fas sit, ipsis Cardinalibus, uel eorum alicui, nuncium mittere, uel scripturam. Qui vero contra fecerit scripturam mittendo, uel nuncium, aut cum aliquo ipsorum facere loquendo: ipso facto sententiam excommunicationis incurrat. l ¶ In conclaui tamen prædicto aliqua fenestra m competens dimittatur, per quam eisdem Cardinalibus ad victum commode necessaria ministrentur; sed per eam nulli ad ipsos patere possit ingressus. ¶ Verum si (quod absit) infra tres dies, postquam (ut prędicitur) conclaue prætactum ijdē Cardinales intrauerint, nō fuerit ipsi Ecclesiæ de Pastore prouisum: per spatium quinque dierum immediate sequentium, singulis diebus tam in prandio, quàm in cœna, uno solo ferculo sint contenti: quibus n (prouisione non facta) decursis: ex tunc tantummodo panis, uinum & aqua † ministrentur eisdem, donec eadem prouisio subsequatur.

¶ Prouisionis quoque huiusmodi pendente negotio, dicti Cardinales nihil de camera o Papę recipiant, nec de alijs eidē ecclesiæ tempore vacationis obuenientibus undecunque: sed ea omnia ipsa vacatione durante, sub eius, cuius fidei & diligentiæ camera eadem est commissa, p custodia

b ¶ Omnes.] præsentes: ēt si essent pauciores quàm tertia pars per hanc constitutionem.

c ¶ Habitabat.] sim. ff. de iudic. si locus, ff. de arbi. si cum dies. §. si arbiter.

d ¶ Necessitas] vt forte quia podagras patitur, ita quòd necesse habet per seruientes sustineri & portari, vel alia similis causa.

e ¶ Arbitrio.] ut possit habere, uēl vult clericos vī vult laicos: uel alterum clericū, uel alterum laicum.

f Cōclaue.] ad idē 12. q. 1. cap 1. ĵ. de sta. reg. c 1. & ff. de dam. infec. l. qui cōclaue. ADDITIO. Et solet dici conclaue, quod pluribus clauibus clauditur: uel ad quod per plures claues itur. Ioannes Andr.

g ¶ Velamine.) ut puta sessorijs uel cortinis.

h ¶ Aditu.) 18. q. 2. diffinimus.

i ¶ Secrete. 81. dist. clericus, 28. q. 2. in decima.

K Vocarentur.) puta aduocati, uel iurisperiti, uel religiosi viri, uel tabelliones.

l Incurrat.) nota canonē latæ sententiæ, alium habes ĵ. eo. cap. §. ꝙ si. Alios hmōi iuris nou nō tauī ĵ. de senten. excom. eos. 2 Et cū nō reseruauerit sibi absolutionem: dicamus quòd ordinarius absoluere poterit, ut dicam inf. eo. sciant cuncti.

m Fenestra competēs.) ita quòd nullus intrare per eam possit, uel exire, ut s. & infra.

ADDITIO. Etiā cū tota ad modum monialium, secundum Fran. Vercel uel cū barris ferreis circūdata, secundum eū. Ioan. And.

n Quibus.) scilicet, quinque dieb.

o Camera.) sic & in clericis collegiatorum cathedraliū, uel regularium ecclesiarum, inf. eo. q. 4 sępe. & fuit hoc statutum, quia forte ꝓpter hęc habēda essent in prouidendo

p Commissa.) per Papam, cuius morte non expirat officium camerarii. ut in clem. eo. tit. ne Romani. §. eo tamen.

a ¶ Reseruand.] sic inf. eod. quia sæpe. & de offi. ord præsenti.

b ¶ Intromittant.] simile inf. de hær accusatus. §. fine. & §. seq. An collegium Cardinalium sede vacante papali potestate vti possit, dicam inf. de schisma c. 1. ad fi. & est expeditum hodie quòd nō: nisi quātum hic conceditur: vel nisi circa substitutionē camerarij vel pœnitentiariorum deficientiū: ꝙ dic ut in Clem. eo. tit. ne Romani. vbi etiā determinat hāc constitutionem, vel eius partem, tūc per collegiū alterari nō posse. Io And.

† al. ita, ad ipsos.

c ¶ Singulis.] licet alias dicere cōsueuerimus, quod fit à maiori parte dicti sactū fuisse cō. orditer. 56. di. Apostolica. in gl. 1. & de elec. cum inter canonicos, & ff. ad muni ꝙ maior ni si minor pars iustam causam cōtradictionis o. endat. de his quæ fiunt à ma. par. ca. c. 1. tamen hanc litterā quæ hoc hic exprimit. dico omnes debere esse concordes.

r Idem Dom. & hoc est pp adiectiuū geminatū; & idē dicas, si in ordinatione alia ponatur plena cōcordia. Phi. Fon.

d ¶ Celeriter.] scilicet, suspenso electionis negotio. Et nor. ꝙ desideratur celeritas de hoc dixi inf. eo c. vlt. Io And.

e Infirmitatis.) alia ergo necessitas non excusat.

f Exire.] si autem oēs exierint simul uel successiue: dic, vt in Clem. eod. tit. ne Romani. §. porro.

g Suffragio.] ideſt, consensu. sic sumitur ff. de legi. de quibus, in fi. ff. quod cuiusque vniuer. ite in eorum §. 1. ad hęc. ff. de decu. spurij. §. minores inf. eod. ex eo. aliquando sumitur pro auxilio, cōcilio, vel seruitio. 12. q. 2. quicunq; suffragio. C. de suffragijs. l. 1.

† In antiquis codicibus ita: ad eligendū subtiliter Pōtificem libere procedatur.

Archid.

[Glossa sequens quærit: ponit dictum Hostien. & soluit.)

h Sanitatem.] quid si Cardinalis propter infirmitatem nolens inclusus stare, renunciet uoci suæ: nunquid ualeat renunciatio & nunquid rediens admittetur? Host. cui hoc de facto contigit, plene notauit hanc quæstionē sup. de renun. nisi cum pridem §. pro ꝓpter malitiam. dicens aliter quod pœnitens & recidens admittendus est: de iis autem quæ medio tempore facta sunt, conqueri non poterit, & hæc quæstio satis hic tetminatur per sequentia.

i Videlicet.] vide mirabilem expositionem huius verbi, re integra aliter exponitur sup. eo. in causis §. quia vero. vbi de hoc.

maneant: per eum dispositioni futuri Pontificis reseruāda. a ¶ Qui autem aliquid receperint, teneātur ex tunc à receptione quorumlibet reddituum ad eos † spectantium abstinere, donec de receptis taliter plenariam satisfactionem impendant.

¶ Idem quoque Cardinales accelerandæ prouisioni sic uacent attentius, ꝙ se nequaquam de alio negotio intromittant, b nisi forsan necessitas adeo vrgens incideret, quòd eos oporteret de terra ipsius ecclesiæ defendenda, vel eius parte aliqua prouidere, vel nisi aliquod tam grande, & tam euidens periculum immineret, qđ omnibus & singulis c Cardinalibus præsentib. concorditer videretur illi celeriter d occurendum.

¶ Sane si aliquis ex prædictis Cardinalib. conclaue prędictum (vt supra exprimitur) non intrauerit: aut intrans absque manifesta causa infirmitatis e exierit, ipso minime requisito, nec in eiusdem electionis negotio ulteriº admittendo, per alios ad † eligendum summum Pontificē libere procedat. ¶ Si vero infirmitate superueniente, idem conclaue ex eis aliquem exire f cōtingat: ipsa etiam infirmitate durante, poterit eius suffragio g non requisito [ad † electionē] procedi: sed si ad alios, post sanitatem h sibi redditā seu ante, redire uoluerit; vel etiā si alij absentes, quos per decem dies dicimus expectandos, superuenerint: reintegra, uidelicet i ante quàm eidem ecclesiæ sit de Pastore prouisum, in eodem negotio in illo statu, in quo ipsum inuenerint, k admittantur: prēmissa tā de clausura, quā de ieruientibus, cibo, ac potu, l & reliquis, cum alijs seruaturi.

¶ Quid iuris, quando moritur Romanus Pontifex extra ciuitatem, in qua erat curia.

¶ Porro si quando Romanum Pontificem extra ciuitatem prædictam, in qua erat cum sua curia m residens, cōtigerit ab hac luce migrare: teneantur Cardinales in ciuitate, in cuius territorio n seu districtu idē Pōtifex obijt, conuenire: nisi sit forsitan interdicta, o vel contra ecclesiā Romanam in aperta rebellione persistat, quo casu, in alia uiciniori conueniant, quæ similiter nec interdicto subiaceat, nec sit, vt prędī, aperte rebellis. ¶ In hac etiam ci-

† Hæ duę voces: ad electionē desūt in aliquot antiquis codicib.

g Suffragio.] ideſt, consensu. sic sumitur ff. de legi. de quibus, in fi. ff. quod cuiusque vniuer. ite in eorum §. 1. ad hęc. ff. de decu. spurij. §. minores inf. eod. ex eo. aliquando sumitur pro auxilio, cōcilio, vel seruitio. 12. q. 2. quicunq; suffragio. C. de suffragijs. l. 1.

† In antiquis codicibus ita: ad eligendū subtiliter Pōtificem libere procedatur.

Archid.

[Glossa sequens quærit: ponit dictum Hostien. & soluit.)

h Sanitatem.] quid si Cardinalis propter infirmitatem nolens inclusus stare, renunciet uoci suæ: nunquid ualeat renunciatio & nunquid rediens admittetur? Host. cui hoc de facto contigit, plene notauit hanc quæstionē sup. de renun. nisi cum pridem §. pro ꝓpter malitiam. dicens aliter quod pœnitens & recidens admittendus est: de iis autem quæ medio tempore facta sunt, conqueri non poterit, & hæc quæstio satis hic tetminatur per sequentia.

i Videlicet.] vide mirabilem expositionem huius verbi, re integra aliter exponitur sup. eo. in causis §. quia vero. vbi de hoc

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Tueatur.] ut ff. de or. iur. l. 2. §. post originē, & inf. de sta. re. l. unico. §. & quoniam.

b ¶ Celebranda.] secundum distinctionē superius factam.

c ¶ Præsumant.] quātūcunq; essent excōicati: sicut &, in se defendēdo modū excedēs, q̄ dic vt sup. de restit. spol. olim 1 in fin. Et nota casum, in quo laicus auctoritate canonis potestatem habet in clericum, contra id 96. distin. bene quidem de sent. excom. si uero.

ADDITIO. Et dic: canonis id statuentis pp bonum publicū, & superioris defectū bene facit 79. dist. si quis pecunia, alios casus uide 23. q. 5. principes, in glo. 2. Ioan. And.

† In anti quis legi tur, dūs.

d ¶ Corporaliter.] vide quod not. c. prox. Io. And.

e ¶ Pateant.] sup. de excess. præla. inter dilectos. inf. de reg. iur. infamibus.

f ¶ Priuatos.] sic in s. eo. fundamenta. § q̄ si secus. sup. de pœn. in quibusdā, & infra eo tit. felicis.

g ¶ Sine ꝯdictione.] præscribi tamen possunt, quod dic ut inf. de præscr. c. 2.

h ¶ prædicta.] in qua secundum superiorem distinctionem erit electio facienda. Io. And.

i ¶ priuata.] sic inf. de pœn. felicis, in fi. & 15. q. 2. ita nos.

K ¶ Captiuat.] idest, quasi captiuatum facit, & tenet. Io. And.

l ¶ Certū.] puta talē eligendum. Io And.

m ¶ Electio.] quæ libera debet esse cum ex cōsensu procedat, ad idē de spon. cum locum.

† In uno codice manu scripto ita: eo ipso excōicationis vinculo sint nodati.

n ¶ Sua sunt.] de cens. cum Apostolus.

o ¶ possibilitas] qa vltra posse nemo. 27. q. 2 faciat. in s. de reg. iur. nemo. sup. de pactis cap. ult.

[Glo. sequens quę rit & remittit.]

p ¶ Idoneo.] tenentur ergo Cardinales idoneū eligere: licet dicamus q̄ nulla exceptio admittitur cōtra electum a duabus partibus, supra eod. licet. Quid ergo si laicum illiteratum uxoratum eligāt? De hoc vide 79. distin. si quis pecunia.

q ¶ Diuinæ.] ad hoc inf. eod. cōmissa, in fi.

r ¶ Graui.] fuit ergo grauis offensa. 24. q. 1. non afferamus.

s ¶ Cassamus.] sim. C. de leg. non dubiū. ff. de pac. l. iu isgentiū. §. & generaliter, & si hoc non dixisset papa: tñ nō tenebant ꝯ hāc cōstitutionē, & alia iura. quod dic ut leg. & not. 10. dist. vides sup. de spon. duorum, tua archid.

† Iu quo nu ptia cel li, &

t ¶ Carere.] concor. inf. de offic. ord. quia plerique.

a ¶ Humana.] C. de nupt. Authen. quod eis. & ff. de obseq. l. nullum ff. de lega. 1. si quis inquilinos. §. fi. ff. de pact. iuris gētium. §. pactorum. Ioan. And.

ADDITIO. Et in corpore unde sumpta fuit coll. 5. scenicas nō solū si fideiu. & c. post princip. & allegat hic Archidiaconus, quod ibi not. in glossa, sed quare.

b ¶ Orationis.] 23. q. 8. in qualibet ibi: scientes magis religionibus quàm officiis & labore corporis, uel sudore, nostram rempublicam contineri.

ADDITIO. Quòd multum ualent orationes iustorū, alleg. Io. Mo 45. dist. disciplina. circa fin. 13 q. 2. animæ. uide quod no. in cle. una de reliq. & ue. sancto. ad fi. ma. glo. Io And.

c ¶ Vbi primum.] ideſt, cum primum. Ioan And.

d ¶ Circunstantiæ.] puta quia timetur de zizania & magna discordia inter Cardinales.

* ¶ Ieiuniorum] ad hoc concor. de uot. & uoti redem. magnæ. & uigiliarum exercitium, ut ibi.

VT circa] sūma, & diuide prout in prima glossa.

CASVS. Vacante ecclesia Pictauiensi, canonici illius ecclesiæ, ad quos spectat electio, conuenerunt in unū, tractaturi de electione futuri pastoris, habito tractatu, cū maior pars uelet Titium postulare uel eligere: uel pp negligētiam canonicorum potestas eligēdi fuisset deuoluta ad superiorem: superior prouidere uellet Titio de eccła Pictauiensi, fuerunt aliqui opponentes & appellātes ad Apl̄ cā sedē, ne Titius eligeretur, postularetur, uel puideretur: quæritur qd debeant appellantes q̄ nullus ad illa obseruanda quomodolibet sit astrictus, nec quisquam ex eorum transgressione notam vereatur fidei nō seruatæ: sed non indignæ laudis titulum potius mereatur: cū lex etiam humana a testetur: Deo magis transgressiones huiusmodi, quàm iurisiurandi obseruationes.

¶ *Monet omnes fideles, ut statim audita summi Pontificis morte, eius celebrent exequias, & quotidie orent pro vigili, concordi & utili prouisione Romana Ecclesię. Prælati autem in suis prædicationibus ipsos subditos ad hoc hortentur, & eis frequentiam orationum & obseruantiam ieiuniorum indicant. Ioannes And.*

¶ Quia vero fidelibus nō est tam de sollicita quantumcunque inuentione fidendum, quàm de instantia orationis b humilis & deuotæ sperandum: huic adijcimus sanctioni, vt in omnibus ciuitatibus, ceterisque locis insignibus, vbi primum c de memorati Pontificis obitu certitudo claruerit: à clero & populo solemnibus pro eo exequijs celebratis, singulis diebus, donec de ipsius ecclesiæ prouisione indubitanter rumor pertulerit veritatem, humiles preces fundantur ad Dominum, apud † eum deuotis orationibus insistatur: vt ipse, qui concordiam facit in sublimibus suis, sic efficiat eorundem Cardinalium corda in eligendo concordia, quòd prouisio celer, concors, & utilis (, prout animarum salus exigit, & totius orbis requirit vtilitas) ex ipsorum vnanimitate sequatur.

¶ Et ne tam salubre præsentis sanctionis edictum ignorantiæ negligi prætextu contingat, districte præcipimus: vt Patriarchę: Archiepiscopi, Episcopi, & alij ecclesiarum Prælati, ceterique, quibus concessum est proponere verbum Dei, clerum & populum propter hoc specialiter frequentius congregandos, in suis sermonibus ad supplicum precum suffragia pro celeri & felici exitu tanti negotij frequentanda, solerter hortentur: & ipsis eadem auctoritate non solum orationum frequentiam, sed † obseruantiam (prout circunstantiæ d pensandæ suaserint) ieiuniorum e indicant.

¶ Idem in eodem.

¶ *Appellationes contra electiones, postulationes, uel prouisiones, omnia quæ obijcere intendunt contra personam vel formam, tenentur exprimere; & iurare, quòd illa credunt vera esse, & ea se posse probare. Super non expressis ipsi, uel adhærentes eis, non audientur; nisi de nouo emergant, uel peruenient, uel superueniat probandi facultas; super quo iurare debebunt. Statutum Innocentij editum contra non probantes quæ obijciuntur in personam vel formam, in suo robore conseruatur.7.*

CAP. IIII.

VT CIR-

uitate, tam quoad expectationem absentium, quàm quoad habitationem communem, clausuram, & cetera omnia in domo episcopali, vel alia qualibet eisdem Cardinalibus deputanda, eadem obseruentur, quæ superius obeunte dicto Pontifice, in ea, in qua cum sua curia residebat, sunt expressa.

¶ *Dat executores huic iuri cum pœnis. Io And.*

¶ Præterea (quia parum est iura condere, nisi sit qui eadem tueatur a) adijciendo sancimus, ut domini, † alijque rectores, & officiales ciuitatis illius, in qua Romani Pontificis electio fuerit celebranda, b auctoritate nostra, & eiusdem approbatione concilij potestate sibi tradita, præmissa omnia & singula plene ac inuiolabiliter, sine fraude ac dolo aliquo faciant obseruari: nec Cardinales ultra quam præmittitur, arctare præsumant. ¶ Super his autem taliter obseruandis, statim audito summi Pontificis obitu, coram clero & populo uniuerso ciuitatis ipsius ad hoc specialiter conuocandis, præsent corporaliter d iuramentum. ¶ Quòd si præmissa diligenter non obseruauerint, aut fraudem in eis vel circa ea commiserint, cuiuscunque sint prœminentiæ, conditionis, aut status, omni cessante priuilegio eo ipso † sententiam excommunicationis incurrant, & perpetuo sint infames: nec unquam eis portę dignitatis pateant; e nec ad aliquod publicum officium admittantur.

¶ Ipsos insuper feudis & bonis ceteris, quę ab eadem Romana ecclesia, vel quibuslibet alijs ecclesiis obtinet, ipso facto decernimus esse priuatos, f ita quòd ad ecclesias ipsas plene ac libere reuertantur, administratorum earumdem ecclesiarum arbitrio, sine contradictione g aliqua disponenda. ¶ Ciuitas vero prędicta, h non solum sit interdicto suppositа, sed † & Pontificali dignitate priuata i.

¶ *Obtestatur Cardinales, vt in electione Romani Pontificis deponant omnem priuatum affectum, & cessat omnia pacta, obligationes, & iuramenta, quæ data vel facta essent de aliquo eligendo.*

¶ Ceterum (quia cum arbitrium, vel inordinatus k captiuat affectus, uel † ad certum aliquem obligationis cuiusque necessitas adigit, cessat electio, m dum libertas adimitur eligendi Cardinales eosdem obsecrantes per viscera misericordiæ Dei nostri, per aspersionem sui pretiosi sanguinis obtestamur, ut pensantes attentius quid eis imminet, cum agitur de creatione Vicarij † Iesu Christi, successoris Petri, Rectoris uniuersalis Ecclesiæ, gregis Dominici directoris, omni priuatę affectionis inordinatione deposita, & cuiuslibet pactionis, conuentionis, obligationis necessitate, nec non condicti, & intendimenti contemplatione cessantibus, non in se reciprocent considerationis intuitum vel in suos: non quæ sua sunt, n quęrant: non commodis priuatis intendant; sed nullo arctante ipsorum in eligendo iudicium, nisi Deo, puris & liberis mentibus, nuda electionis conscientia, vtilitatem publicam libere prosequantur, omni conatu & sollicitudine, prout possibilitas o patitur, id acturi tantummodo, ut eorum ministerio acceleretur utilis & pernecessaria totius mundi prouisio: idoneo p celeriter eidem ecclesię sponso † dato. Qui autem secus egerint, diuinę q subiaceant ultioni: eorum culpa, nisi graui r propter hoc peracta pę nitentia, nullatenus abolenda. Et nos nihilominus pactiones, conuentiones, obligationes, condicta, & intendimenta omnia, siue iuramenti siue cuiuslibet alterius fuerint uinculo firmitatis annexa, † cassamus, s irritamus, & uiribus decernimus omnino carere, t ita † quòd

† Iu quo ita; & pud eū.

obseruare? Respōdet Romanus Pontifex, q̄ debēt nominatim exprimere in sua appellatione uitia, quæ opponunt tam cōtra formam electionis, quàm personam electi, postulati, uel prouisi: & hoc non sufficit: sed ulterius debent iurare, q̄ omnia quæ opponunt, sunt uera, & ea posse probare. Sed quid, sanctissime Pater, po namus quòd appellantes volunt iustificare appellationem ex causa nō expressa in appellatione: & uolunt aliquid deducere contra formā uel personam: quæritur an possint? Respondet q̄ non, regulariter: fallit tamen, ubi illud qđ opponunt, uenit de nouo ad notitiam: uel si de nouo ista emergunt; puta quia electus post electionem perpetrauit homicidiū; tunc † al. ita n. ex istis poterūt ap sed & ob pellantes iustificare seruātiā, suam appellationē &c. Sed utrum p istud ea p tulū sit correctum capitulū primū. sup. eo titulo, dicit q̄ cōstitutio Innocentij Quarti facta contra deficientes in probatione obiectorum, remanet in suo robore & efficacia: deficientes in probatione puniuntur pœna illius constitutionis. Alioquin refertur ad uerba: s. q̄ appellantes tenētur iurare, q̄ credunt oppositа p eos esse uera. Nota primo ex isto capitulo, q̄ malitiis hominum non est indulgendō, sed potius p superiorem obuiandū. Nota ulterius principalem effectū huius capituli, q̄ se opponētes uel appellātes electioni, postulationi, uel puisioni factę uel faciendę, dēnt ipsi appellātes in suo initio appellationis inferre causas, pp quas intendunt impugnare electionem, prouisionē, uel postulationē, uel personas eligentium.

Universidad de Deusto
Biblioteca

† Vide Conc. Laterañ. sub Innocen. iij. c. 23. & referẽ extra de electio c. ne pro defectu.

tium vel electi: ita ꝙ nõ poterũt iustificare suam appellationem ex causis non insertis in instrumẽto appellationis. Et sic de nihilo seruiet illa clausula, quã communiter inserunt appellantes in suo instrumẽto appellationis: videlicet quando dicunt, quod ob illã causam & alias causas loco & tempore opponendas se opponunt: & intendunt iustificare suam appellationem. Nota causas exceptas, ut appõ possit iustificari ex causis nõ insertis in appellatione: Primo, quãdo illud quod nõ erat expressum in appellatione, & nunc opponitur, de nouo emersit. Secundo, cum de nouo superuenit facultas probandi quæ de nouo non superuenerat. Tertio, si illud erat antiquum: sed peruenit de nouo ad notitiam appellantis. Nota insuper dispositionem huius capituli locum habere in quibuscunque beneficijs ẽt simplicibus: Nam si aliquis appellet à puisione facta de capellania vel canonicatu, vel alio beneficio simplici: habet locũ dispositio huius c. vt appellans teneatur inserere in scriptis, quæcunq; ipse vult opponere cõtra prouisionẽ. Et si illã formã non seruauerit, non est admittendus ad prosequendum suam appellationem. Nota finaliter, quòd indefinitiua iuris æquipollet vniuersali, vt hic late per gl. ad quam quotidie recurritur.

(Prima glossa summat, & diuidit.)

a Vt circa) appellantes contra electiones, postulationes, uel prouisiones, oĩa quæ obijcere intendunt contra personam uel formam, tenentur exprimere: & iurare, ꝙ illa credũt vera esse, & ea se posse probare. Super nõ expressis ipsi, uel adhærentes eis nõ audiuntur: nisi de nouo emergãt, uel peruenĩãt, uel superueniat probandi facultas: super quo iurare debebũt. Statutum Innocentij editum contra non probantes, quę obiiciuntur in personã vel formam, in suo robore cõseruatur. Et secundum Gar. & Ioan. Monachum hæc decretalis in sex partes diuiditur: quarum Prima vsque ibi: Adiecto; in qua ponit cõstitutionis causam. Secunda usq; ibi; Alioquin, & ponit ibi constitutionem. Tertia usque ibi: Nisi aliquid, & ponit ibi pœnã nõ obseruantis constitutionẽ. Quarta vsque ibi; supĥmõisin qua facit exceptionẽ. Quinta usque ibi: Illa sane: in qua de iurando ponit super exceptione præstanda. Sexta ibi: Illa sane, usque in finem, in quo corroborat Domini Innocentij decretalem.

b Electiones) nota hic tres modos tangi, quibus ꝙ uidetur ecclesiis sic sup. eo. c. 1. eo. lib. quorum primi duo pertinẽt ad subditos, alius ad prælatos, qui eo ipso ꝙ prouident, confirmant, quod est uerũ si eodem iure spectat ad illos eligere & cõfirmare. 63. dist. in synodo ff de aucto. tu. l. 3. secus si diuerso. & sic intelligitur sup. eo. cum inter canonicos. ubi de hoc. & de fide instru. inter dilectos. § cæterum.

c Viam malitijs) inf. c. proxi de rescrip. sedes. & c. plerunque. sup qui ma. accu pos significante ff de reb. uend. in fundo. § constituimus.

ADDITIO. Vide de simo. nobis. super 3 glo.

d Possibile.) non enim omnibus hominum malitiis uiam præcludere posset. 6. q. 1. si omnia, malas enim hominum voluntates ad plenũ cohibere non possumus. 31. q. 1. hac ratione. in fi. nihil. n. est quod homo semel deditus malitiæ, non adinueniat. in Auth. coll. 6. ut hi, qui se ob. ha. perhi. res mi in princ & idem ff. cõmo. ad eos ff. de præscripti. uer. natura is. C. mand. l. ab Anastasio.

ADDITIO. Qui circa lites uerlantur, legem Anastasij fraudabant suis machinationibus, contra quas ibi prouidetur. Ioan. And.

a electiones, b postulationes, & prouisiones ecclesiasticas, viã c malitijs, prout est possibile, d præcludamus, ne diutius periculose e vacẽt † ecclesię, f vel personarum, dignitatum, g & aliorum h ecclesiasticorum beneficiorum prouisio differatur: Edicto perpetuo i prouidemus, vt si quando aliqui k

e Periculose.) aduerbialiter ponit. sic de pœ. dist. 1. periculose. & est periculum in spiritualibus & temporalib. sup. eod. ne pro defectu. 50. dist. postquam. & inf. eo. quam sit.

f Vacent ecclesię.) id est prælatis careant, & ministris, sic & mulier dũ uacans, q̃uirum nõ habet. ff. ad l. Iul. de pub. qui cœtu. § qui vacantem. Archidiaconus.

g Dignitatum.) de quibus est idẽ iudicium habendũ. sup. eo. ti. dudũ. 2. & sup. de præbẽ. de multa.

(Glo. seq. respondet per quæstionem & solutionẽ, obiicit rationi & solutioni, quę est indefinitã æquipollere uniuersali, & obiectioni respondet.)

h Aliorum ecclesiasticorũ) omnium uniuersaliter. 19. dist. c. 1. ff. de offi. præsi. l. 3. igitur siue super simplici beneficio appelletur, siue super alio, locũ hẽt hæc decret Dici enim solet, ꝙ indefinita 1 canonis uel legis regulam tradere intendentis, æquipollet uniuersali; 2 indefinita cõis locutionis non: ẽm iuritas, uel logicos, indefinita æquipollet vniuersali in materia necessaria, ut hõ est animal; ergo oĩs homo. in materia uero contingenti secus, ut homo currit, ergo oĩs homo, nõ sequitur. Sed contra, ꝙ ẽt ẽm iura, indefinita non æquipollet vniuersali; Nam si lego alicui omne marmor, uideor legasse & statuas marmoreas, & ceteras spẽs ex marmore factas ff. de leg. 3. hęres meus. § 1. de au. & arg. leg. l. 1 & tñ si legẽt marmor indefinite, sub legato cõprehẽdit sola rudis materia, & non species de marmore factæ ff de leg. 3. l. quæsitum. § illud fortasse. Itẽ si lana indefinite legetur, tincta non cõtinetur in legato. ff de leg. 3. l. si cui. in prin. & si legatur oĩs lana, ẽt cedit tincta legato. ff de au & arg. leg. l pediculis § labeo. ergo indefinita nõ æquipollet uniuersali. Itẽ aliud qñ transigitur super q̃stione, aliud qñ super indefinita, ut no. sup. de transac. c. 1. Sed dic, ꝙ qñ non est eadẽ rõ & condõ (pp aliqd accidens) oium particularium in uniuerso comprehensorum: indefinita non æquipollet uniuersali, ut patet in contrariis; n m tinctura lanæ, & spẽs marmoris nõ procedunt ex ipsa origine, sed ex accidẽti hoĩs operatione, & posset maioris æstimationis esse ipsum additum tinctura uel speciei, q̃ ipsum principale, 3 sed qñ omnium particularium est eadem ratio, & cõditio, ut prius: quia non uariantur per aliquod accidens, licet forte sit ibi imparitas ex origine; puta quia alia lana melior & nobilior ex origine: Idem in marmore: tunc indefinita negatiue uel affirmatiue prolata æquipollet uniuersali. ff. de leg. 2. si plurib. & l. si ita. ff. de reb. dub l. si is qui. § ut rum in fi.

(Glosſ. seq. ponit 6. modos cognoscendi legem generalem.)

i Perpetuo.) id est generali sup. eo. Massana & sunt hæc signa cognoscendæ gñalis constitutionis, cũ edicti nocabulo nuncupatur, ut hic: si mittatur uenerabili cœtui: si præcipitur per oĩs populos diuulgari, scriptura publice procedente: si dicatur idẽ in similibus obseruandum: si lex uel canon appelletur generalis: si iubetur expresse ad omnes pertinere hos modos habes. C. de leg. l. 3. Ioannes Andreæ.

(Glo. seq. soluit qõnẽ. & ponit obseruantiã curiæ)

k Aliqui.) quorũ interest, ut qa canonici, parochiani, uel patroni. 1. q. 7. filiis & si collegium obiicit, se ad hoc tenetur. ff. quod me. cau. l. metum autem præsentem § aliaduertendum dixit Gar. ꝙ Romana curia quẽlibet clericum de diœcesi uel ciuitate admittit contra electum episcopum, siue beneficiatus sit, siue inde oriundus: si vult obiicere in. personam, contra formam autem non, nisi canonicos admittit.

a ¶ Proponendo aliqua.) si ergo quæ opponuntur, nõ sunt talia: sed directè respiciunt ius ecclesiæ, vel opponẽtis personę, constitutio ista non arctat, vt in eo tit. constitutionem. 1. responso.

b Formam.) vt quia seruata non fuit forma decreta; quia pp. in electione, ẽ formã postulationis obijci pt, ꝙ nõ est ꝛcors, uel saltẽ à duab. partib. celebrata: & hoc qñ unus postulatur, & alter eligitur sup. eo. scripti. vel ꝙ postulatus est, qui debuisset eligi. sup. ti. ꝛxi. c. vno. ẽ prouisionem põt opponi: ꝙ adhuc nõ sit prouidendi potestas ad superem denoluta: uel quia per litteras subrepti tias sit facta prouisio. de rescriptis. super litteris.

c Eligentium.) vt quia sunt exõicati maiori sñia, vel ab homine suspensi. sup. eo. cum inter. de consuet. cum dilectus. vel quia priuati a canone, ut quia scienter elegerunt indignũ sup eod. cum in cunctis: vel sunt infames: quibus sunt actus legitimi interdicti. ff. de reg. iu. actus. sed eligere est actus legitimus. infra, de sent. ex. con. solet ad fi.

ADDITIO. Et dicit Gulielmus hic reprobari opinio. Inno. & approbari opi. Bern. antiquam, de quib. sup. c. 1. in gl. electi. dic vt ibi. Et vĩ reprobari quod dixit ibi Innoc. & Compost. ꝙ obiectio in personas eligentium proprie dicatur in formã. hic ponit ista ut diuersa. Sed dicit ibi Archid. ꝙ hoc fit per similitudinem quam habent obiectus cõtra eligentes & electos, scilicet criminum & defectuum. Io. And.

d Electi.) puta defectus ætatis sciæ, & natalium. sup. eo. cum in cunctis. obiectorum autem defectũ examinatio fiet, ut traditur. inf. eo. si forte.

e Faciendã.) quod igitur hic de prouisione dicitur, repetitum intelligatur in postulatione & electione faciendis: quod iuris. n. in uno, & in reliquo. & hoc uerum, si contra certam personam appelletur, ut non eligatur, vel postuletur: si autem contra incertam huiusmodi constitutionis formam non est necesse seruare. inf. eod. qui contra certam.

f (Glo. seq. respondet per quæstionem: ponit opinionit dictum Gar. quam approbat. secundo ponit dictum Gar. hodie reprobatum.)

f Appellari.) ad Papam secundum Gul. & est ratio: quia appellatione interpositę ad Papam magis conpẽ. & ad eã. quę frequentius accidunt, & c. ff. de legib. nam ad ea. & ita cõstitutio videtur supplere illã, sup. eo. statuimus quæ expresse de appellatione interpositã ad Papam loquitur. Arg. ad hoc inf. eo. is qui. & c. habet in appellationib. ad inferiores positis, cũ da. ff. de offi. præsi. l. præies 2. 19 dist. c. 1. fi. quod met. cau. l. metum aũt. § animaduertendum, ff. de publi. in rem ac. de pretio Præterea Holt intelligit illam decr. sup. eo. statuimus. licet ibi exprimat, ad nos etiam in appellationibus ad inferiores interpositis: quod facit pro hac parte: tamen id non puto uerum, ut ibi dixi: hæc autem decre. secundum Gar. locum habebat siue in iudicio, siue extra iudicium appellaretur: qđ non est hodie verum: non enim locum habet, nisi in appellationibus extra iudicium interpositis, 2 ut declaratum est inf. eo. constitutio.

g Publico.) facto ſ per manum tabellionis. Quid sit publicum instrumentum, no. sup. de fi. instrum. c. 2. &

electionibus, postulationibus, uel prouisionibus se opponunt, proponendo a aliqua contra electionis, postulationis, seu prouisionis formã, b aut personas eligentium, c uel electi: d siue illius, cui erat prouisio facienda, e siue facta: & propter hoc conti gerit appellari f appellantes in instrumento publico, g seu litteris h super appellatione confectis, omnia & singula exprimant, quæ in formam intendunt obijcere, vel personas: Coram k personis authenticis, aut persona, l quæ super hoc testimonium perhibeant veritati, corporali m præstito iuramento, quod non causa malitiosæ uexationis, uel tardationis, sed ut iustitia consequatur suum effectum, appellant. Et ipsi infra decem dies, postquam requisiti fuerint, debent huiusmodi appellationi deferre, & ipsam recipere, & apostolos dare. Alioquin, si infra predictum tempus non receperint, uel apostolos non dederint, liceat appellanti, si uult, coram duobus uel tribus bonis uiris, qui fidem faciant, & quorum alter sit publicus tabellio, si commode haberi potest, appellationem suam interponere, & apostolos petere. Quibus infra decem dies, postquam petiti fuerint, non datis, appellationis suæ prosecutionem omittere non teneatur. Nisi aliquid, quod appellationem suam frivolam reddat, obiiciatur contra eum, uel nisi ipse sponte, uel ex causa legitima, ab appellatione discedat. Illa sane, quod si appellans, postquam apostolos receperit, uel petierit, & ipsi sibi dati fuerint, per biennium, uel infra, prosequi appellationem suam neglexerit, ipsa appellatione frustrata, sententia, quæ per appellationem suspensa fuerat, in suo robore permaneat. Illa quoque

Universidad de Deusto
Biblioteca

do verius licet opinio Car sit tutior. & facit quod dicam j c prox. Sicut enim per illam decre. non tollun-
tur illi speciales casus, in quibus quis administrat ante confirmationem de iure veteri: sic & per illam sublatum non credam illum casum, in quo quis tange-

2 Idē An te non tenetur l .ſ. ch Bar. in in epiſcopo: procede extrauag. ad repri mendum Fon.

stito a iuramento, quod credunt ea, quæ sic exprimunt, esse vera, & se posse probare; [b] Alioquin [c] eam opponentes, quàm tempore appellationis interpositæ, vel postmodum

qui. Quid si appellans quædam probauit ex oppositis & iuratis, quæ bene sufficiunt ad victoriā suæ causæ, & quædam non probauit: quid erit? Dicunt quidam, eum succumbere. ad hoc de probationibus licet, vet. item quoque. & ita dicunt quidam Nicolaum interlocutum.

adhærentes [d] eisdem obijciendi aliqua, quę non fuerint in huiusmodi litteris vel instrumētis expressa, e potestatem sibi nouerint interdictam: [f] nisi aliquid postea forsan emerserit, [g]

Contrarium tñ est verum: quia constitutio ista intendit, vt videatur solam calumniam excludere: non enim iurat ꝙ sint vera: sed ꝙ credit ea vera: sic etiam intelligit Hostien. sup. eod. ita tuimus. decr. illa, licet. non obstat: quia ibi se adstringit ad

vtrunque probandum: vnde mos gerendus fuit ff. de probationibus. l. circa.

c ¶ Alioquin.] i. si non expresserint omnia quæ intēdunt opponere. Alij exponunt, & male, alioquin, i. si non iurauerint. vnde dicunt, ꝙ pœna illius constitutionis est solum, ꝙ si non iurat non audiatur super non expressis. sed hoc est falsum, quia si non seruat constitutionem, in nullo valet appellatio: & est expressum inf. eod. is qui. & ibi etiam dicam. & probat hoc cle. eod. tit constitutionem. in fine.

[Glo seq. recit. per quæstionem, ad quam ponit opi. Gar. & contrarium Gul.]

d ¶ Adhærentes.] dixit Gar. ꝙ adhærentes debēt seruare hanc constitutionem, vt principalis, alias nō audirentur: alias. n. non præcluderetur via malitiis, qđ intendit ista constitut. o. ad hoc. inf. eod. auaritiæ, & ita dicit Papa Nicolaum interlocutum. Sed Gul ꝛ: quod potius credo, cum hæc constituti o (nulla quantum ad hoc de adhærentibus mentione facta) dicat appellantem iurare debere, & crimina specificare: adhærentes ergo, quandiu appellans prosequetur negotium, ad hoc tenentur: argu. de deci. ad audientiam. nec sit tutum, nec honestum cogi multitudinem ad iurandū: illo vero defuncto, vel prosequi omittente: si ipsi velint prosequi, bene iurabunt & specificabunt. Et scias ꝙ non admittentur ex virtute appellationis adhērētes, nisi infra tps quo appellasse debuissent, appellationem expresse ratificauerint, & dixerint se adhærere velle. 2. q. 6. non solent. ff. rem rat. habe. l. bonorum.

e ¶ Expressa.] singulariter, ut dictum est.

ADDITIO. Satis ergo probat hæc litteta, ꝙ si aliqua sufficienter expresserit, aliqua non, ualet appellatio quoad sufficiēter expressa, dummodo in alijs fuerit seruata constitut. o. & patet in cle. constitutionem. §. 1 & 2 eo. tit. Ioan. And.

[Glo. seq quærit, & soluit.]

f ¶ Interdictam.] alius autem qui nō appellauit, nec adhæsit, poterit se opponere: non potest tamen prosequi in causa illa pro interesse communi articulos nō specificatos, quod dicut in cle. eo tit. constitutionem, §. 2. & sic debet intelligi infra eodem si forte ibi, aut dabit initium, &c. uel superior ex officio suo inquiret hoc, ne electus forsan criminosus ascendat ad apicem. 13. distinctione, qui episcopus. Quid si appellans, qui deficit in probatione obiectorum: uel cuius appellatio reijcitur, offert se paratum probare incontinenti electum excommunicatum? Dic secundum Gulielmum & Gar. quod non admittetur tanquā pars: quod dic vt in cle. eod. tit. constitutionem. §. insuper. nam etiam per modum querelę non audiretur, ut ibi: sed superior ex officio inquiret de hoc. & hoc si probationes sint in promptu: aliàs non. sic enim retardaretur confirmatio: taceat ergo. 2. q. 7. plerunque. in prin. 7. q. 2. si tantum.

g ¶ Emerserit.] vt si de nouo homicidium commiserit uel aliud mortale.

ADDITIO. Exēplum patet. j. de iureiu. c. fi. Io. And.

a ¶ Antiquis.] tunc notis, sed non oppositis, si vero fuissent opposita circunstantijs omissis, non audiretur volens illa exprimere, etiam cum iuramento quod sequitur, vt in cle. eo. constitutionem. 2. respons. & quæ est ratio, ibi not.

b ¶ Superuenerit.] cum enim ab initio probandi nō habuit facultatem, exprimere non debuit. 2. q. 7. plerunque, in princ. non sic in casu, inf. eod. nulli. vbi dixi. Ioan. And.

c ¶ Verisimiliter.] vt quia non consueuerant multam familiaritatē habere cum isto electo: & quæ opponuntur, non erant publica: & in facto alieno est probabilis ignorātia, ff. pro suo l. vlti. Gar.

d ¶ Ignorantia.] vt in vltimo casu, quo de ignorātia dicitur.

e ¶ Superueniente.] vt in secūdo casu. In primo ergo casu nō iurat, nisi vt excludat calumniam, vt sequitur.

[Gl. seq. recitetur p obiectionē: de regula ꝑsumi: & soluit: secunda pars recitetur per quæstionem & solutionē.]

f ¶ Per proprium. i.] nota ignorantiā probari per iuramentum inf. eo nulli, & ideo compellūtur iurare, quia debuerunt ab initio quærere: & qui a ꝑsumūtur malitiose hoc opponere: alias qui ibet ꝑsumitur ignorans. inf. de reg. iur ꝑsumitur, vbi de hoc dixi. ꝙ hanc literam, per proprium. Dixit Guili. ꝙ generalis procurator non præsumit hoc sacramentum: sed specialis (scilicet habens ad hoc mandatum) bene, sic dicit se obtinuisse, ad hoc. ff. de iureiur iusiurandum qnod. §. procurator. C. de procurato. l. in pecuniarijs ad hoc infra eod. procurator.

ADDITIO. Vide Bar. in l. inter omnes. § recte. ff. de furt s.

g ¶ Statuit.] sup. eo statuimus. ibi. n. ponitur pœna deficientis in probatione, hic pœna non seruantis hāc formam in appellando.

Auaritiæ.] Diuiditur in quatuor partes secūdum Io. Mon. Prima ponit præmiū ad dicenda: Secūda narrat fraudem contra ius antiquum: ibi, Nonnulli: Tertia illam fraudem reprobat: ibi, Cum itaque; Quarta pœnam apponit: ibi, Omnes Ioan. And.

¶ Pro intellectu istius c. ꝑsupponendū est qđ habetur in c. qualiter. eo. tit. in ant. vbi dī quantuncunq; quis fuerit electus in cōcordia nemine discrepante nō dēt se ingerere ad administrationem, nisi fuerit per superiorem confirmatus: per quam confirmationem acquirit potestatem administrandi: sed non habet facultatem ordinandi ante consecrationem: & proprie ante consecrat onem non vocatur episcopus, sed electus, quòd si ante confirmationem se ingerit administrationi, priuatus est ipso iure electionis; & eligendi pos funt alium eligere. Secundo præsupponendum est, ꝙ vacante ecclesia cathedrali, iurisdictio & potestas ordinandi est apud capitulum illius ecclesiæ: ita quod capitulum per se potest exercere iurisdictionem, cap. olim, de ma. & obe in an. Et ea quæ sunt ordinis, potest per alium exercere.

CASVS. Vacante ecclesia Pictauiensi, canonici illius ecclesiæ cōuenerunt in vnū tractaturi de electione futuri p̄lati: tractatu habito inter eos elegerunt quendam Titium: qui Titus, antequā esset confirmatus, requisiuit a capitulo, vt capitulum ipsum cōstitueret œconomum vel procuratorē ad administrādū bona ꝑatus, quæritur an iuo iuo colore posset se ingerere administrationi ante confirmationē? Rndet Ro Pō ꝙ non: aliàs si se ingerat, perdit ius sibi quæsitum ex electione: ideo electus ante cōfirmationem nec directe nec indirecte dēt se ingerere adm. nistrationi, ꝙ si fecerit, eligentes vel superior poterit prouidere de alio. nā facta electione eccle sia adhuc dī vacare. Vnde sicut matrimonium carnale initiatur per sponsalia per verba de futuro, perficitur sequēte consensu ꝙ uerba de ꝑsenti, & cōsumat ꝙ carnalē copulā, sic matrimoniū spirituale initiat per electionē, perficitur per confirmationem, & cōsummatur per consecrationē. Nota primo ad quod allegatur iste textus: videlicet, ꝙ auaritia excæcat homines, vt non uideant ea quæ sunt recta. Nota insuper principalē effectum huius c. ꝙ licet sede uacante capitulum habeat administrationē in spiritualib. & temporalibus, & eam possit alii committere: non tamen potest committi electo ut administret tanquam procurator vel œconomus: alias fieret fraus ad c qualiter. alleg. Not. vlterius ꝙ ingerens se administrationi ante confirmationem, perdit ius sibi quæsitum ex electione. Vnde electus sine vitio ambitionis potest popularē & prosequi confirmationem suæ electionis ex quo semel fuit uocatus à Deo.

Innocentius Papa quartus contra non plene probantes ea, quæ in formam uel personam obiecerant, statuit, g in suo volumus robore permanere.

¶ Idem in eodem.

¶ *Electus ante confirmationem administrare non debet per se, vel per alium in totum, vel in partem, sub quocunque colore, qui contra fecerint, ipso iure priuati sunt iure ex electione quæsito Io And.*

CAP. V.

Auaritiæ h † cæcitas, i & damnandæ ambitionis improbitas, aliquorum animos occupantes, eos in illā temeritatem †

† Vide Lā bertinum de iure ꝑatronli 2 par. 2. q 5 art. 1. † Nota optimum text. qui dicantur agere actū teme rarie: qa ille qui agit scien teractum sibi a iure prohibitū sub colore fraudulē to, v. de textū qui fil sint le git. perve nerabilē, ver. videbatur, & Ioā And. in cle. 1. de sepul.

h ¶ Auaritiæ.] electus ante confirmationem administrare non debet per se vel per alium, in totum, vel in partem, sub quocunque colore, qui contra fecerint, ipso iure priuati sunt iure ex electione quæsito.

i ¶ Cæcitas.] nota auarum appellari cæcum & ambitiosum inf. eo quorundam exceçant n. ista animos, vt agenda nō uideant, & à prohibitis non declinent, ibi, & 47. dist. uirum, &c. sicut hi Et quis dicatur auarus, quis largus, quis prodigus, not. sup. de consue. ex parte. Io and.

ADDITIO Io. Monachus auarum dicit esse cęcū, vt tetigit hic gl in prin. & hoc probat tali ratione: secundum philosophum. Possessio diuitiarum est in distribuendo: auarus aut hoc non faciendo, non uidet fructum diuitiarum, & sic est cæcus. Differt autem secundum eum cupidus ab ambitioso, ut dicit versus.

Est censu cupidus, sed honore vir ambitiosus. Io. An.

¶ In-

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Interdicta.) scilicet ante confirmationem administrare sup. eo nostri, & cap. qualiter. & sup. de præbend. cum in ipsum dudum.

(Glo. seq. soluit quæstionem, & remittit.

b Fraudibus) fiebat fraus quasi de cõtractu ad cõtractũ, & hoc prohibitum est, quod prosequeretur not. 14 q. 3. plerique, sup. de ptiuil. quanto, & ff. de leg contra.

(Gl. seq ponit quatuor casus excepros.

c Ecclesiarũ.) omnium, cũ indefinite loquatur, q̃ verum intelligas. nisi in papa sup. eod. licet. & idem fm Hug. & Io. in Imperatore 1. qui hoc not. 39 dist. legimus Alij ꝛ. sup. eod venerabilẽ, & in casu inf. eo indemnitatibus, §. si uero & §. cęterũ. & in vltramõtano concorditer electo immediate subiecto dño papę. sup. eo. nihil, ad finem.

d Ingerere.) uocari. n. debẽt a Deo tanquam Aaiõ. sup. eo. qualiter.

e Indulgendũ 2.) sup. c. prox. ff. de rei vendi. in fundo. §. constituimus.

(Gl. seq. recitetur per obiectionem, q̃ dupliciter soluit.

f Latius.) i. late, sit sup. de accu. licet, prope. fi. ibi, potius. & inf. de iniur. & si pignorationes. ibi, districtius hoc dico, quia idem prouisum est ex mente priorum iurium. Vel dic proprie, quia hæc constitutio latius & clarius exprimit. Item olim irritabatur electio, hodie aliter est, vt inf. sequitur.

(Glo seq. ponit triplicem rationem quare, &c. secundo quærit & soluit.)

g Confirmetur.) & tunc administrabit quæ iurisdictionis sunt, non quæ ordinis, ut sup. eo. trãsmissam, est tõ quare electi ante confirmationem non administrant: quia aliàs de cõfirmatione nõ curarent, 3 maxime hi qui nõ habent consecrari: & etiam confirmatio nil operaretur, si administrationẽ per electionem haberent Item si contingeret electionem cassari, nõ possent sic de facili remoueri. Quid dices de electo confirmato, a cuius confirmatione est appellatũ; nunquid si administrabit appellatione pendente, incurrat pœnam? & fuit disputatum & terminatum olim Bonon. q̃ administrator talis incurrat pœnã facit de appe oblatæ ad fi. per l. ff. de ma. & ho. l reus. §. eum ꝛ quem 4. & hoc nisi talis esset appellatio, quæ non teneret & sic intelligitur de appel. constitutis. 2.

h Oeconomatus.) œconomus dr cui res ecclesiastica gubernanda mandatur. C. de sacrosan. ecc l iubemus circa prin. Io. And.

i Procurationis.) sumebant hanc fraudem ex decr. sup. eo. cum nobis olim in fi.

ADDITIO. Inn. Papa ibi loquitur: nec puto excusari hodie electum per commissionem talem, quam faceret inferior cõfirmator: licet littera hæc contra. & Arch. loquitur obscure, quia dicit electum pœnam incurrere, si sine auctoritate legitimi superioris administrat Et adde quod not de simo. sicut tuis, in gl. 2. & quod ibi dixi Io. And.

K Colore.) quicunq; fuerit ille, puta uicaria, commẽda, cantaldionatus: vel dicebat se facere id ut canonicum, fm opi. Lau. qui notat hoc. sup. eo. qualiter.

1 In spiritualibus.) vt excõicare, absoluere, interdicere, pœnitẽtias iniũgere, & similia sup. d excessi prælа. accedentibus.

m Temporalibus.) vt recipere census & debita: habere curã colligendorũ & conseruandorum fructuum. & similia.

ADDITIO. Liberet tamen ecclesiam, soluendo. sed debitorẽ sibi soluentem non liberaret ff. de solu. vero procuratori. Io. And.

n Pro parte.) Gerere enim videtur qui minimam partem attigerit de hæreditate. ff. de acquir. her. fi seruũ §. si q̃s seruus.

o Gerere.) in iudicio, vel ex ff. de uer. sign. verba. & l licet inter gesta.

p Recipere.) de prouentibus, sic dicit lex in tutore. C. arb. tut. l. fin.

(Gl. seq. recitetur per quæstionem.)

q Eo ipso,) si quod se administrationi immiscuit: non autem eo quod fecit procuratorem vel œconomum constituit. si se non immiscuit 5 hæc probantur per superiorem litteram, & verba cum effectu, &c. de cler. non resi. relatum cum sim.

(Gl. seq. recit per obiectionem dupliciter, & soluit finis recita per obiectionem.)

r Priuatos, ipso iure: olim uero per sñam: Nisi uelis dicere quod administrantes ut electi nullo colore quæsito priuandi sint per sententiam per antiqua iura: administrantes quæsito colore priuati sint ipso iure ut hic, quod satis mihi placet, vt euitetur correctio iurium, ut inf. eo. cum expediat. Sed primum uerius secundum Gar. & pro eo. inf. eo cupientes §. ceterum. Et si electus aliàs nullum ius habebat ex electione, uel ei renunciauerat: tenetur ad fructuum restitutionem: & aliàs iudicis arbitrio puniri debet secundum Gulielmum, sup. eo. dudum 2.

ADDITIO Secunda opin huius glossæ quæ placet Io. And. placet ẽt Io. Monacho, qui inducit illud Greg or simulata æquitas duplex est iniquitas: q̃ est dicere, dupliciter peccat qui facit malum, & ab utitur bono & facit ad hoc inf. de dolo & contu. eum qui. & quod ibi no. Hieron. ad Celantiam vj. Multo deformior est superbia, quæ sub humilibus signis latet. vide quod no. in cle. ad nostrum, in fi. de hæret.

QVÀm sit.) Præmissa constitutionis cã, statuit tripa ab antiquis iurib. non prouisa: primo tpus electionis præsentandæ sine adiectione pœnæ: Secundo; ibi, Electus, tempus consensus præbendi pœnam apponens, & vnum casum excipiens; Tertio: ibi, Cetera: tempus petendi confirmationem. & pœnam apponit, & determinat, quod satis not. Hostien. in summa

CAP. VI. QVAM †

summa huius tit. §. fi. uersi. quid ergo si capitulum. in fin. Ioan. And.

CASVS. Cauetur in cap. ne pro defect. eod. tit. in an. q̃ illi, ad quos spectat electio in ecclesia cathedrali, vt colligiata, debent eligere inf tres menses numerandos a tempore uacationis: & licibi satis ẽ, puisum circa electionem: sed nõ fuit prouisum circa tps, ꝛ. quod debeant electo psentare electionem: ad hoc emanat istud c. s q̃ eligẽtes debent quãciro cõmode põt electionẽ præsentare electo: & ipsum requirere ut cõsentiat uel dissentiat electioni: & istud tps hodie est redactũ ad tps octo dierum. c. cupientes, ꝛ. eo. Sed uellem informari utrum, electus facta præsentatione & requisitione teneatur incontinẽti psentire uel dissentire: uel utrum detur sibi tempus ad deliberãdum? Rndet, q̃ electus facta sibi præsentatione electionis, non tenetur incontinenti consentire, sed habet unũ mensem ad deliberandũ: & infra illum tenetur declarare aĩum suum q̃ consentit. Si aũt non cõsentiat ꝛ. mensem, tunc ipso iure perdit ius sibi quæsitum ex electione: nisi forte condõ perrat electus in eẽm, qui non põt consentire sine licentia sui Prælati. c. si religiosus. ꝛ. eo & non põt in breui tpe hñe licentiam sui abbatis: quia abbas forte est absens in remotis partib. Sed quid si electus consentit electioni ꝛ. mensem? utrum pro libito suæ uoluntatis possit petere confirmationem suę electionis; uel utrũ sint tpa statuta? Rndet q̃ infra tres menses tenetur petere confirmationem suæ electionis: & si infra illos tres menses non petierit. ipso iure perdit ius sibi quæsitum ex electione, & eligentes poterunt alium eligere. No. primo q̃ celebrata electione non possunt electores pro libito suæ uoluntatis celare electionẽ sed illã debent publicare solenniter clero & populo: & publicata electione, electores debent illam psentare electo, ut consentiat uel dissentiat. Nota q̃ electus non tenetur incontinenti declarare animũ suum, immo non debet de honestate: ne uideatur affectare dignitatem: tñ potest si uelit. Nota, q̃ electus facta sibi præsentatione electionis, debet consentire ꝛ. mensem: & si infra mensem nõ consenserit, electores põt alium eligere: quia illa ecclesia est libera, & vacat. No. vt ex textu iuncta glo q̃ papa potest alicui inhibere non consentiat electioni de se factæ: & talis inhibitio annullat consensum electi, ita q̃ electus non põt consentire sine consensu sui Abbatis cap. si religiosus. allegato. Nota finaliter, q̃ facta declaratione per electum, quod consentit electioni de se factæ, debet petere confirmationem suæ electionis ꝛ. tres mẽses; non dico q̃ obtineat: quia sufficit quod petat, & faciat quod in se est. Vnde sciendum quod in ecclesijs sæcularibus sufficit, quod fiat electio inf. sex menses. c. 1. de concess. præben. in an. quia ille, ad quem pertinet prouisio, habet sex menses, vt d. c. 2. qui sex menses currunt a tempore notitiæ. cap. quia diuersitatem. eo. tit. de concess. præben. in antiq.

(Prima glosſ. luminat.)

a Quam sic.) eligentes quamcito commode possunt, electionem electo psentent: electus infra mensem

sit a ecclesijs ipsarum dispendiosa vacatio, quàm periculosa etiam esse soleat animabus: non solum iura b testantur, sed etiam magistra c rerum efficax experientia manifestat. ¶ Cupientes itaque competentibus remedijs vacationum diuturnationibus obuiare, hoc perpetuo decreto statuimus: vt si quando fuerit electio in aliqua ecclesia d celebrata, electores electionem ipsam, quam citius e commode f poterunt, electo præsentare, ac petere consensum ipsius procurent †: Electus vero illum adhibere infra mensem g à tempore prȩsentationis huiusmodi teneatur †. Quem si electus ipse ultra præstare distulerit h: iure (si quod ei

c Magistra rerum.) dicit Philosophus. Natura potentẽ, ars facilem, vsus prõptũ reddit artificem: & cuilibet artificio prębet experiẽtia nutrimẽtũ. ff. de leg. 3. l. legatis. §. ornaticib.

ADDITIO. Ioannes Mon allegat secundam constitutionem Codicis. §. 1. & C. de iud. l. certi. In prima lege cõmẽdatur iurisperiti experientia rerum: in secũda cau sarũ experti iudices dari põt. Ioan. Andr.

† al. festinent.

d In aliqua ecclesia.) nota qũo hæc littera loquitur indistincte. ad hoc ꝛ. de testa. relatum in princ. cum concord. ibi politis. & ꝛ. de coniug lepro. qm. in glo. pen. Archidiaconus

† No. ubi ualiditas actus celebrati pẽder ex uolũtate alterius, ad quod uides. fi de l. Iulia nus. §. fi quis colludẽte. 1. rñ. de act. emp. et. Font.

e Quàm citius.) est hoc tps ad arbitrium boni viri: cum lege vel canone nõ terminetur. ff. de iure deli. l. 1 & ꝛ. de offi. deleg de causis. & magis intellectu, quam elocutione certa exprimi potest de dona. Apostolicę.

f Commode.) ꝛ. eo qui. gg. 22. q. 2. faciat. ff. de verb. sig. l. nepos proculo. si aũt electores fuerunt negligentes in præsentando, non nocet electo: quia nõ dẽt per alterũ alteri iniqua cõdõ afferri ff. de reg. iur. non dẽt. & est expressum ꝛ. eo cupientes. § ceterum & tene hodie quod ibi hẽs: quia si eligentes differunt electionem præsentare inf. octo dies, postquam cõmode poterunt, totaliter quoad se exclusi sunt a prosecutione processus: & ab ecclesiasticis beneficijs, q̃ in illa ecclesia obtinent, p triennũ cõtinuũ sunt fulpensi: electio per hoc nullum sit præiudiciũ. hoc habes in prædicto §. ceterum Et scias q̃ illud locum habet generaliter in omnib. electionibus: non in illis tantum de quibus alias loquitur decret. cupientes. vt ibi dicam. & hoc probat principium ipsius decretalis.

(Glo seq. reci per quæstionem.)

g Mensem.) subaudi computandum à tempore, &c. Et dic fm Guli. & Gar. q̃ tot dies habebit iste mensis, quod habuerit ille, in quo præsentata fuit electio: & si dies aliqui lapsi erant: suppleri de mense sequenti.

1 Idem Bart. in l. cum bissextus. ff. de uerb. sig. glo. in l. 2. ff. de diue. & tẽp. Fon.

2 Iuxta, qđ uulgus recipit quatuor septimanas ꝛ. mense. Io. And:

h Distulerit.) per hoc patet, q̃ si impedimentum fuerit, nõ currit ei tempus: quia impeditus non differt, de concess. præben. quia diuersitatem. & facit quod in ultimo casu inferius dicitur.

ADDITIO. Distulerit.) negligentiam notat & causam iustam siue impedimentum excludit, ut patet ꝛ. eo §. ult. & sup. eo. ne pro defectu. ubi de hoc. & patet in eo quod legitur & notatur 61. distinct. bene noui. Archidiaconus.

a Ex tunc)

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Ex tunc.) extremum tempus significat.ff. de condit. & demonst. is.§. si ita. vnde vsque ad finem mensis poterit expectare.
ADDITIO. Adde quod notatur ꝛ. de resti. spol. fi. quens. in gl. quia dies. in fi. Ioan. And.
b Exipso.) nec requiritur alia priuationis sñia: licet vbi dubium esset, declarari posset sñialiter illum esse priuatum. & adde quod dicã. inf. eo. commissa.
(Glo. seq. exẽplificat, & quæstionem soluit.)
c Conditio.) vt qa papa, phibuit ꝙ non cõsentiret electioni de se factę: vel monachus, canonicus regularis, vel alius fiat ter est, qa sine licẽtia superioris ꝛsentire ñ pñt. ꝛ. eo. l. si religiosus. 1 respon. Licẽtia aũt obtenta, dico ꝙ habebit missem integrum illi enim non currit nisi ex quo cõsentire potuit ꝛ eod. ver. electus. de ꝛcess. præb. quia. C. de anna. excep. l. 1. § fin.
d Celeritate.) si hoc in dubium reuocetur: boni viri arbitrio terminetur ff. de verbo oblig l. continuus. §. 2. de donat.
Apostolicæ.
e Obtinere.) si superior illã dare nolit: dicut dicam ꝛ. eo. si religiosus: & voluit Guli. in tantum adhærere huic literæ; ꝙ dixit, ꝙ nisi obtineatur, puta quia superior non vult dare, ꝙ electores ad electionem procedere pñt: quod satis uidetur iniquum. V. de intelligo obtinere in quantum in eo est fm Gar. Verius est
1 Idem dictum Gul. 1 ut in glo. seq.
Phi. vnde no. regulã, ꝙ ubi licẽtia requiretur, quia ret debet ex presse obtineri, ne que sola petitio. sufficit, nisi in casib. notatis in c. 1. sup. de rescr. Font.
f Facultatem.) supple & electus iure (si quod sibi competabat) sit eo ipso priuatus, per extrauag. Benedicti eo tit. si religiosus.
ADDITIO. Et per illam extrauag. terminatum est, quod diffuse tractat hic Io. Mon. in additione, s. an si post tempus obtineatur licentia, fieri possit illius electionis confirmatio & patet quod non. Idem patet, ꝙ licet electores non eligant alium: non conualescit ius electi. Io. And.
g Tres menses.) de diuersis temporibus, uide quod dicam inf. eo. si electio.
(Glo. seq. primo no. secundo soluit quæstionem: tertio quærit, & soluit: & solutionem determinat.)
h Petere.) sufficit petere, licet non obtineat, ex quo ꝙ eum non stat In confirmationib cathedralium uel regularium ecclesiarum, quę ex immediata subiectione uel appellatione habõt peti a Papa, seruа decretalem Nicolai. ꝛ eo. cupientes. Et scias fm Gul. & Gar. ꝙ sufficit si electores petãt. ꝛ. eo cũ inter canonicos: & c. cum dilectus. & c. dudum in prin. & electo tũc nil petente uitatur hæc pœna. Item electus per suum procuratorem confirmationem petere poterit. ꝛ. de rescrip. cum dilecta. saluo ꝙ semper decre. cupientes. seruet in suo casu. Sed pone, ꝙ amicus eius nomine cõfirmationẽ petiit sine mandato: munquid sufficit? Sic. dummodo ratã habeat: quia & in iudicijs, ut ff. de iudi. l. ex sua electione fuerat acquisitum) ex tunc a se nouerit eo ipso b priuatum: nisi forsan ea sit electæ personę conditio, c vt electioni de se celebratæ absque superioris sui licentia, ex prohibitione, seu quauis prouisione sedis Apostolicæ, consentire non possit: quo casu idem electus, seu electores ipsius, consentiendi licentiam ab eius superiore, cum ea celeritate, d quam superioris ipsius præsentia vel absentia permiserit, petere studeant, & habere. Alioquin si lapso tempore, pro eiusdem superioris præsentia vel absentia (vt præmittitur) moderando, huiusmodi licentiam eos nequaquam obtinere e contingat: electores ex tunc ad electionem aliam procedendi libe-
ram habeant facultatẽ f.
¶ Ceterum quiuis electus, infra tres menses g post consensum electioni de se celebratæ præstitum, confirmationem electionis ipsius petere h non omittat. Quòd si, iusto i impedimento cessante, infra † huiusmodi trimestre tempus omiserit: electio eadem eo ipso viribus vacuetur k.

¶ Idem in eodem.

¶ *Si non sequatur electio, non est quis ex consensu in scrutinio scienter habito in indignum, eligendi potestate priuatus. Hoc dicit. Ioann. Andr.*

CAP. VII. PERPE-

i Iusto impedimento.) puta infirmitate, viarũ discrimine superioris impedimẽto. Frequenti cutiæ mutatione, vel alio simili. ff. si quis cautum. 2. §. de pign. significante de appel. cum parati. 18. dist. eps ad synodum cum si. Et nota hoc tps quodã modo vtile: quia nõ cessantibus non officit C. de in offi. testa contra maiores, §. de reser. si autem. & c. plerunque.
ADDITIO. Aduerte, ꝙ l. 2. §. quod dixi mus. ff. si quis causa superius allegata, ponit exẽplum in eo, qui sistere non potuit propter tempestatẽ maritimam, vel terrestrem, vel vim fluminis, vt qa pons fractus, uel nauigari non poterat. Ioannes Andr. in nouella.
(Glo. seq. primo ponit duas opiniones: secũdam approbat: secundo soluit dubiũ, tertio quærit & soluit.)
k Vacuetur.) dixit Garsias per sententiam: & ideo aliud in isto casu, q̃ superiori: quia maius uinculũ ꝛ. ctum est post consensum, q̃ ante, & ideo difficilius rũpitur. Gulielmus ꝛ: quod puto uerum. 3: Cum hic dicat litera, eo ipso uirib. uacuetur per quod satis patet, ꝙ est canon latæ sñæ, non ferendæ: hoc est ergo ius nouum: nam olim si post præstitum consensum non petebat electus confirmationem, nunquam, propter hoc cadebat a iure sibi per electionem iam quæsito. sed per superiorem cogebatur ad cõfirmationẽ petendam, secundum ea, quæ notat Innocentius de electione cum in cunctis. Et nota secundum Gul. quod hic statutum est in electione, intelligi & in postulatione: Quia eadem est ibi ratio. de constitu. translato. Quid si postea confirmationem petat electus, & eam obtineat. dico non posse conualescere quod a principio fuit nullũ: & peccat detinendo episcopatum, nec facit fructus suos: nisi confirmatio scienter fuisset facta per illum, qui alias suo iure conferre potuisset secundum Guli. & facit quod notatur sup. de æta. & qualicum bonæ. Io. And.
P Erpetuo.] Primo ponitur declaratio: secundo continuatio: ibi, Licet Ioan. & hoc habet in
a Perpetuo.) si non sequatur electio, non est quis ex effectu: Consentiens scienter in indignum, non est priuatus potestate eligendi ipso iure: nisi ex illo consensu, cum consensu aliorum fuerit secuta electio.
Præsupponendum est primo, ꝙ intellectu istius capituli, illud quod habetur in c. quia pp, iuncto ca. cum in cunctis. eodem tit. in antiq. & pœnæ illorum, qui scienter

scienter eligunt indignum: Vnde sciendum, ꝙ ad electionem de aliquo faciendã, põt procedi vna de tribus vijs, videlicet via Spiritus sancti: via compromissi, & via scrutinii: vt dicto c quia pp Forma Spiritus sancti est, qũ nullo habito tractatu inter eligentes, nec conuentione, statim quòd
In oĩb. antiquis cod. cibus ita: perpetuę sãctionis, &c.
† Vide cõciliũ Trident. sess. Cassio. 7. de reform. c. 3. & sess. 24. de reform. c. 18.
eligentes conuenerunt in loco solito, clamãt vnanimiter: Nos talẽ eligimus, nullo ꝛdicẽte, & nulla disputatione facta inter eos; vel vnus eligẽtium dixit, ego eligo talẽ: & cẽs alij dicũt similiter. Alia est forma cõpromissi & forma cõpromissi est, cum eligentes vident se in discordia: ita quòd non possũt conuenire: tunc transferunt potestatem eligendi in aliquos. Alia est forma scrutinij, quæ est difficilior, de cuius substantia sunt plura: Primo, quòd eligentes dẽnt conuenire in loco capitulari: & deliberare qua via procedent assignando diem, qua procedent in electione faciẽda: ad quã diẽ debent abientes citari: qua die adueniente ipsi eligentes conuocati in loco deputato debent eligere tres scrutatores de ipsorũ corpore: qui scrutatores debent se trahere ad partem & locum secretum: & esse in loco tam remoto, quòd vota & deliberationes aliorum non possint ab aliis intelligi: qui scrutatores interrogabunt unumquemq. eligentium, quem eligunt, quę deliberationes embus omniũ, illi tres scrutatores debent publicare scrutinium & legere, & fiet collatio zeli ad zelum, numeri ad numerum, meriti ad meritum, & illa examinatio secreta vocatur scrutinium. Et in c. cum in cũctis. dr quòd eligentes scienter indignum, sunt priuati potestate eligendi pro illa vice Hoc præsupposito, casus in hoc c sic figuratur. Ponamus ꝙ vacante ecclesia Pistauiensi, canonici conuenerunt in vnum tractaturi de electione futuri Prælati, & ordinauerunt inter se, ꝙ præderent ad electionem per formã scrutinii, unde ipsi elegerunt tres scrutatores, qui reciperent nota singulorum, tres uel quatuor ex canonicis nominauerunt scienter indignum, si illegitimum, uel imperfectæ ætatis, antequam procederetur ad electionem, pœnitẽtia ducti reuocauerunt nominationem suam, & uoluerunt consentire in alium, utrum sit locus pœnitentiæ? uel utrum sint priuati uoce sua pro illa uice, uel requiratur quod alii fuerint secuti nominationem suam? Rñdet quod ipsi non sunt priuati potestate eligendi, sed requiritur perseuerantia usque ad electionem completam, & quod ex uotis & nominationibus illorum sequatur electio. Nota primo, quod quis in scrutinio nominando scienter indignum, peccat, licet ex nominatione sua non acquiratur ius electo, quominus ellgẽtes possint alium eligere, nisi post publicatum scrutinium, quia publicato scrutinio non possunt amplius uariare c, publicato eo. tit. in antiq. & hoc nisi scienter elegerint indignum, tũc n. possunt pœnitere, ut elt hic textus. Nota ulterius, quòd scienter eligens indignum, est priuatus potestate eligendi pro illa uice. Et si omnes peccauerunt, tunc potestas denolnitur ad superiorem. Si autem omnes peccauerũt uno excepto, tunc in illo remanet ius collegii, & ipse solus poterit eligere.
(Prima glossa summat.)
† Priuatum. ꝛ Supra hoc tit. & libro.
di potestate priuentur f †: licet pro eo quod indignum nominando, scienter contra conscientias suas agunt †: & diuinam vindictam g, & Apostolicæ vltionis metum †, quem qualitas facti suaserit, possint non immerito formidare h.
† Priuantur, legit, in manu scriptis li bris.
† Al. agãt.
† In oĩb. antiquis exemplarib. legitur, motũ.
iubemus nullam. Itẽ dr ab oro oras: & dat ibi versũ,

Supplicat, implorat, petit, obsecrat, hac notat oro.

Vnde orator, idem, actor, defensor, patronus, causidicus, aduocatus Ioan. And.
d Suffragium.] id est, consensum in scriptis reddatum: cum dicit: ego talis talem nomino in prælatum, & sumitur suffragium pro auxilio, seu seruitio, 12. q. 2. quicũque suffragio. C. de sufira l. vna. supra de celeb. missa. cum Matthæ. in fin
] Gl. seq obijcit, & quæstionem soluit.]
e Perstiterint.) sed nonne publicato scrutinio compelluntur ad electionẽ § eo. publicato. & c. in electionibus 1. Sed dic illud uerum, cum dignum nominat: si aũt in collationibus forte appatear, vt prius apparet eum indignũ: tunc locũ hẽt hęc decretalis. & qd hic dr de peccato in personam, idẽ intellige de peccato in formã: & multo fortius, quia minus est peccatũ.
ADDITIO. Idem Ioan monachus.
(Glo. seq. ponit opinionem, & notat)
f Priuentur.) idem intelligo secundum Gar & Guil. de pœna suspensionis a benefici s: cum ea non puniã tur nominantes, sed eligentes, supra eo. cum in cũctis. § clerici. Et nota quod constitutus in mortali eligere potest: sicut & excommunicatus minori supra de cleri. excom mini si celebrat. & interdum eligitur etiam qui mortaliter peccauit. supra de iureiur. sicut.
g Vindictam. sic C. de sum. trini. l. 1. & supra eo. vbi uetsi qui autem.
(Glos. seq. quærit & soluit.)
h Formidare.) quæro quæ fuerit ratio dubitationis huius constitutionis? Solu. Dicebant quidam, olim, uidelicet Inno. & Host. & Compost. supra eo dudum, quod scienter nominantes indignum 2 in scrutinio, erant priuati potestate eligendi, & probabãt hoc tali ratione, certum est quod tempore decre. cum in cunctis. innotuit cum Vinton adhuc non emanauerat decre. quia propter. unde ex solis consentibus uidebatur illa pœna inferenda, quia non erat tunc necessaria alia communis electio. Sed contrarium est uerum, ut hic uides, & triplici ratione. Primo, quia illa iura puniunt eligentes tantum. Secundo, quia nec nominatio nec uotorũ publicat o dici potest communis electio supra eo in Genesi. Tertio quia simplex nomina tio non tribuit ius. supra e. quod sicut. Ad id quod dr, quod ante decre. quia propter, sufficiebat consensus, uerum est, talis qui electionem inferret, unde non dixit decret. cum in cunctis, quod in quenquam cõsenserint, sed elegerint, unde & olim suo modo necessaria fuit electio, & hodie suo modo adhuc est, ut locũ habeat illa pœna, fateor tamen, quod pœna decre. sup. co. lib. & eo. tit. cap. 2. bene habet locum ante electionem, ut ibi dixi in glossa penult.
2 An sufficiat eligere dignũ, relicto magis digno, graue set quẽ, de qua ui de no. in c. constitutis 2. ex de appellatio con ciliũ Trident. sess. 24. de refor. cap. 18 magis idoneum eligendũ iubet.

Nulli li-

Universidad de Deusto
Biblioteca

NVlli licere.] Tria facit secundum Io. Monachum, scilicet primo ponit regulam, secundo dat instãtias ℨ illam: tertio dat formã probationis illarũ: Secũda ibi, Nisi: Tertia ibi, De huiusmodi. Ioan. And.

CASVS. Vacante aliqua ecclesia, canonici vnanimiter & cõcorditer ab initio quendã Titiũ elegerunt: facta electione, orta fuit discordia inter Titium electum & canonicos: q̃dã ex his canonicis voluerũt se opponere dicẽtes, ꝙ exat indignus, & forte re vera erat indignus, vtrũ sint admittẽdi? Rñdet ꝙ non, & hoc verũ, nisi post electionem electus ℨxisset maculã, uel ipsi eligẽtes tẽpore electionis illos defectus ignorassẽt, tunc essẽt admittendi ad probandũ istos defectus. Et hoc uerũ, ꝙ eligẽtes nõ possunt impugnare electionem in cõcordia factam, nõ tñ p hoc sunt ligatæ manus superioris, quin si uelit, possit inquire re de defectibus, & eũ repelle re si sit indignus. Nota primo, ꝙ eligentes aliquem, electione secuta nõ possunt se opponere electioni, nisi in casib. hic expressis. Nota ulterius, ꝙ uocatio absentiũ non est de substantia electionis, quo minus ualeat electio: tñ si absẽtes, qui non fuerunt uocati, uelint prosequi oppositionẽ, faciant electionem declarari nullam. ca. quod sicut. eo. tit. in ant. tñ si uelint, pñt ratificare electionem, Hel. Reg. Nota ex fine tex. ꝙ ignorantia eius, quod dependet a conscientia alicuius, probatur per suum iuramentum. Ad hoc dictum c. vi circa. & facit quod notat glo. in §. sed & aliena. Inst. de actio. Domi.

[prima glossa summat.]

a ¶ Nulli]eligens, uel electioni consentiens contra electum (nisi ex noua causa, vel nouiter ei pandita) se nequit opponere, vel renuntiare.

b ¶ Scrutinio.]quid sit, habes sup. eo. quia propter.

c ¶ Subsecuta.]vel scrutinium publicatũ: quia post publicationem scrutinij nõ est locus variationi. s. eo. publicato & dic vt ibi: nisi in casu ꝺcedẽtis decr. vt ibi dictum est. Et ꝙ dicit, subsecuta: intelligat ex illis cõsensibus. Verba n. sunt cum effectu intelligenda. de cle. non resi. relatum. ff. quod quisque iuris. l. 1.

d ¶ Celebratæ]nota hic paria esse, eligere, vel eligẽtibus consentire: sed non per oia, 1 vt sup. de electio. ecclesia vestra 2.

ADDITIO. Et ff. de reg. iur. l. aliud est vendere, aliud vendenti consentire. Ioan. And.

e ¶ Emergentibus.]& sic nouo auxilio opus est, supra de officio deleg. infinuante. ff. de interro actio. de ætate § ex causa.

f ¶ Impugnare.]sup. de proba. per tuas. C. de nõ nu. pecu. l. generaliter, & sic not. quod semel approbatum non possum reprobare. & quomodo hoc intelligatur 2, hic habes. & uide quod plene dixi infra de reg. iur. quòd semel.

g ¶ Mori.]debet. n. esse morib. temperatus: Et boni mores plusquam diuitiæ operantur. ff. de tut. & curato. da ab his. l. scire. §. cum reliquis. & decorari non dẽt pallio moribus indecori 100. dist. contra morem.

h ¶ Hactenus.]id est, quòd latebat electores tempore electionis, puta luxuriosus erat, uel adulter, vel aliud simile, unde in redhibitione erat. ff. de ædil. edic. cũsex. & l. ob quæ uitia.

i ¶ Defectus.]scientiæ, ætatis, ordinum, uel alicuius irregularitatis.

nisi ei morum g ipsius antea celata, de nouo pandatur improbitas, seu alicuius alterius latentis h vitij, uel defectus i, quæ verisimiliter K ignorare potuerit, veritas reuelet[ur] l. De huiusmodi autẽ ignorantia fidem faciat proprio † iuramento m.

¶ Idem in eodem.

¶ Contra electum à duplo maiori parte, vel electores ipsius, nil a reliqua parte potest opponi quod uotum extenuet, sed id bene opponitur, quod uotũ annullet. Ioan. And.

CAP. IX.

SI QVANDO.

m ¶ Iuramento]sup. eo. ut circa.

SI quando.] Prima prohibet, Secunda permittit, ibi Si quid. Dom.

¶ Præsupponendum est pro intellectu istius cap. ꝙ si aliquã electio fuerit facta a maiori parte, & alia a saniori: illã electio q̃ est a saniori parte, prævalet: & dicitur a saniori respectu zeli ad zelum, meriti ad meritum: Dicitur autem fieri a maiori parte respectu numeri ad numerum: verbi gratia, Vacante aliqua ecclesia, in qua erat aliqui canonici consanguinei vel affines Titij, 3 qui ducti affectione carnali ipsum elegerunt: alij canonici in minori tamen numero, non ducti affectione carnali, quendã aliũ elegerunt: certe electio istorum valet tanquã facta a saniori parte tamen ubi est maior pars, præsumitur quòd etiam sit sanior.

CASVS. Ponamus quòd in ecclesia Pictauiensi sint xviij. canonici, qui vacante ipsa ecclesia conuenerũt in vnum tractaturi de electione futuri epi xij. elegerunt Titium, & sex Sempronium; illi sex se opposuerunt electioni de Titio factæ, dicendo ꝙ voces istorum xij. qui Titium elegerũt attenuãtur, siue debent diminui ex eo ꝙ ipsi non processerunt ad electionẽ zelo charitatis; sed affectione carnali potius ducti. Item dicũt isti sex, quòd Sempronius electus ab ipsis est dignior, quàm sit Titius electus ab alijs xij. vtrum bene dicant: & possint ista opponere ad attenuationẽ & diminutionem votorum dictorum duodecim? Rñdet Romanus Pontifex, quòd non: nam illud quod dicitur, quòd debet haberi respectus zeli ad zelum, meriti ad meritum, est intelligẽdum, quando una pars eligẽtium in duplo aliam partem nõ excedit; Sed quidã sanctissime pater: ponamus quòd isti sex opponebant quòd aliqui istorum duodecim erant excommunicati maiori excõmunicatione: & sic non poterant eligere, ut bene dicant; Rñdet quòd sic: nam excommunicatus opponitur: non ut vota attenuentur: sed ut vota nulla reddantur. Nota primo ex isto textu, quod nõ semper ualet electio a maiori parte facta; sed requiritur quòd illa pars fuerit sanior: unde sanitas propriè respicit zelum eligẽtium; & merita electorum: sed maioritas respicit numerum eligentium. Nota insuper

principalem effectum huius cap. videlicet, ꝙ si duab. electionib. celebratis, vna a parte duplo maiori: alia autem a minori parte: non potest minor pars aliquid opponere ad diminuendum vota eligentium: puta, ꝙ minor pars est maioris auctoritatis: vel quod electus a minori parte est di

gnior vel magis idoneus: vel alia, quæ attenuẽt vota eligẽtium: dũ tamen non annullent eligentiũ vota: Nã ista quę annullãt vota eligentiũ, possunt obiici à minori parte ℨ duplo maiorẽ: puta ꝙ aliqui partis duplo maioris erãt excõicati maiori excommunicatione. Quærit glossa, an ualeat electio facta, in qua fuit admissus excõicatus maiori excõicatione? Rñdet gloss. ꝙ non valet electio, ex quo eligentes admiserunt scienter excommunicatum maiori excommunicatione; immo sunt priuati potestate eligendi pro illa vice. Hel. Regnier.

ADDITIO. Celebratis.] vno cõtextu ℨ eo. congregato. antequam diuertant eligentes ad extraneos actus: nam quæ incontinenti fiunt, inesse videntur. ℨ eo. officii. ff. si cert. pet lecta. si autem fiant ex interuallo, dic vt no. sup. eo. auditis in glo. nota quia. Archid.

[Prima glossa summat, & declarat quid sit extenuatio, & quid annullatio]

a ¶ Si quando.]contra electum a duplo maiori parte, vel electores ipsius, nil a reliqua parte potest opponi ꝙ votum extenuet, sed id bene opponitur, quod votum annullet. Sed scire debes, ꝙ extenuare votum, est illud obtẽere, quod non annullat penitus votum, sed illud minoris reddit auctoritatis, sicut ego litteratus, tu illitteratus, ego in dignitate, & tu simplex canonicus, vel his similia. Annullare est nullum reddere, vt si quis dicatur excommunicatus maiori, vel ab homicidio, vel in decret. supra eodem, c. 2. vel bigamus, vel miles factus, vel vxorẽ duxerit, vel canonicatui renuntiauerit, vel voci suæ. 7. q. 1. quàm periculosum. vel his similia & hic bene obiici possunt a tertia parte contra duplo maiorem, vt hic.

b ¶ Sic excedunt.]in duplo maiori numero.

c ¶ Zeli, meriti.]de his dic vt supra eo. ecclesia 2.

d ¶ Auctoritatis.]in quibus consistat auctoritas, habetur supra eod. dudum 1. & infra de testib. in nostra. Archidiaconus.

e ¶ Reliquis.] paucioribus scilicet.

f ¶ Opponendi]post electionem intelligas: 1 quia ante bene fiat de istis collatio, nec hoc hic, phibetur, vnde dixit in prin. electionibus celebratis.

g ¶ Interdictimus] nota, quod numerus duplo maior præfertur auctoritati, & præsumitur Zelus melior, & facit ad ea quæ notantur supra de testibus c. in nostra, si autẽ numerus maior esset, sed nõ in duplo, est arg. a ℨ nio, ꝙ numerus nõ pferatur, sed de hoc notatur sup. eod. ecclesia 2. in gl. q̃ incipit. Ab hac. Et nota, ꝙ in hoc interdicto xi caueri solum de electoribus, vnde videtur, ꝙ contra electum bene posset opponi aliqd, quod ad extenuationem pertineat, sed non est verum secũdum Gulielmum per litteram sup. quæ dixit, meriti quod proprie respicit electum.

h ¶ Nullũ redderet.]pone exempla, quæ posui supra. Quid si aliquis ex eligentibus excõicatus erat, an teneat electio? Non, si scienter ei cõicauerunt: 2 aliàs sic, de sent. & re iudi. ad probandũ de hoc ℨ. q. 1 nos in hominem. & per modernos supra. eo. illa.

QVamuis.] Diuiditur in quatuor partes sm Ioã. Monachum. Primo recitat ptitutionem Alexandri: Secundo partim illam reprobat: ibi, Sed cũ. Tertio permittit ab appellatione certo casu recedi: ibi, Ceterum. Quarto dat certam formã ordinario cũ ab appellatione receditur: ibi, Inferiores. Io. And.

ADDITIO. Gul. dicit hic se hãc constitutionẽ procurasse. Idem dicit in Spe. ti. 2. §. superest. 2. col. & de appel. §. qualiter. ver. illud autem.

¶ Pro intellectu huius c. præsupponendum est, quòd causæ electionum episcoporum & aliorũ superiorũ, puta archiepiscoporum, patriarcharum, vel primatuũ, sunt de maioribus causis, quæ Papæ reseruãtur, iuxta notata in c. maiores. de bap. in antiq.

CASVS. Vacante ecclesia Pictauien. canonici illius ecclesiæ, vnanimiter & concorditer aliquẽ in eẽm elegerunt, & electionẽ præsentauerunt archiepiscopo Burdegalensi, vt ipsum confirmaret, & electo committeret administrationem in spiritualib. & temporalibus, coram quo archiepiscopo fuerunt aliqui opponẽtes, puta aliqui canonici, vel fundatores ecclesię vel parochiani, q̃ volunt habere vnum bonũ pastorem, q̃ eos doceat exẽplo bonæ vitæ. Archiepiscopus noluit admittere suas causas oppositionis, sed pronunciauit illas causas oppositionis non esse rationabiles, propter quod appellatum fuit ad Apostolicam sedem. Quæritur nunc quid debeat appellãs obseruare ad hoc qđ causa ista deuoluatur ad Apostolicam sedem? Respondet Romanus Pontifex dicens, Ipse debet appellare in scriptis, & in instrumento appellationis inferere causam, quæ si esset vera, deberet legitima reputari, licet aliqui dicerent, ꝙ ista quãtumcunque frinola, deuoluebat negotiũ ad sedem Apostolicam, cum sit de maioribus causis, vt dictũ est in præsuppositione: Sed dicendũ, ꝙ illa duo requiruntur ad hoc, ꝙ deuoluatur negotium per appellationem ad sedem Apostolicam. Sed quid? Ponamus, ꝙ appellans renunciauit suæ appellationi, an sit ei permissum? Rñdet ꝙ sic, si appellatio sua nondum fuerit præsentata conspectui Apostolico, & istud verũ, si ipse appellans appellationi renũciet sine prauitate. Sed quis habebit cognoscere, an renuncians appellationi renunciauit sine prauitate? Respondet Romanus Pontifex, quòd iudex a quo fuit appellatum, debet inquirere, an sine prauitate fuerit recessum ab appellatione, qui iudex à

2 De artẽculo huius gl. pleno hic Gemi nianus, Francus, & alii, ad de doct. in c. illa, ℨ. eod.

1 Et tõ ẽ, quia cõse ssus ꝙ nõ auget numerũ, ut hic tradit Ioan. And. quæ cęteri cõmuniter sequũtur.

2 Vide notata per Bart. in l. positi legatum. ff. de his quib. ut indig. & per Inoc. in c. cũ olim extra de causib.

Universidad de Deusto
Biblioteca

quo, si inueniat interuenisse prauitatē simoniæ.: puta. qa electus dedit appellanti aliquod bñficiū, vel pecuniā, vt renūciaret suæ appellationi: tunc iudex a quo, nō obstāte renunciatione, debet partes ipsas citare ad cōparendū in causa appellationis coram sede Apostolica. Sed cū in electionum.] vnde sicut qū appellat in iudicio, debēt illa duo obseruari, videlicet qp appelletur in scriptis: itē qp in appellatione inseratur causa rationabilis, quæ si esset vera, deberet legitima reputari: illa eadem debēt obseruari, si appelletur extra iudicium; puta, cū appellatur ne talis eligatur in pastorē. Nota primo ex isto textu, qp licet causæ electionū episcoporum & aliorum superiorū prælatorum sint de maiorib. causis, quæ de sua n. ura pertinent ad Apostolicam sedem: tñ non deoluūtur ad Apostolicam sedem

† Causæ electionū eporū, & superiorū, sūt de maiorib. de quo vide doct. hic, & plene p Ho. & Io. An. in c. vlti. extra de cri. falli.

[a] uis [a] constitutio [b] felicis recordationis Alexandri Papæ quarti prædecessoris nostri, causas electionum [c] episcopalium, seu super electionibus episcoporum exortas, [d] non immerito maioribus [e] † causis annumerans, cognitiones ipsarum per appellationes quaslibet [f] deuolui asserat ad Apostolicæ sedis examen. Nos tamen & temerariam appellantium audaciam, & effrænatam appellationum frequentiam refrænare volentes: Hac generali constitutione duximus prouidendum, vt si extra [g] iudicium in prædictis electionibus, [h] vel in alijs dignitatibus episcopatu, maioribus [i] celebratis, expressa causa manifeste friuola † contigerit appellari: per appellationem huiusmodi nequaquam ad sedem eandem negotium deuoluatur. ¶ Sed cum in electionum earundem negotijs, in iudicio, vel extraiudicium appellatur, in scriptis, [k] † ex causa probabili, [l] quæ probata deberet legitima [m] reputatibus seruatur quod hic dicitur, & inf. de appel. c. vt debitus. &c. cordi. eo lib. archid.

per appellationem, nisi sit appellatum in scriptis cum causa legitima. Nota vltes ius vnum casum, in quo cū appellatur a diffinitiua, oportet exprimere causam appellationis, & quòd appelletur in scriptis: licet regulariter in diffinitiua non sit opus, qp appelletur in scriptis, nec qp inseratur causa rōnabilis in appellatione., sed illud est speciale in causis electionū episcoporū, archiepiscoporum & aliorum superiorum: Rō specialitatis est, ne malitiose, & sine causa impediatur ppuisio ecclesiæ, quæ est multum periculosa tā ecclesiæ, quam subditis. c. quàm sit. sup. eod. c. quoniam vt lite non conte. in antiq. Nota insuper, qp cum appellatur in causa electionis, tam in iudicio, qnàm extra iudiciū, debet inseri causa rationabilis in appellatione, & etiā debet appellari in scriptis. Nota quòd appellans in causa electionis potest renunciare appellationi, anteq̄ sit deuoluta ad sedem Apostolicam. Nota finaliter, qp iudex a quo, debet præfigere terminum ipsis partibus, infra quem partes se præsentent conspectui Apostolico cū suis munimentis, idest, instrumentis, quæ ideo vocantur munimenta, quia muniunt causam: vel possent dici monumenta, quia monent iudicem.

[Prima glossa, summat.]

a ¶ Quamuis.] appellatio iudicialis vel extra deoluit causas electionum episcoporum & superiorū ad papam, si in scriptis, & ex causa probabili fuerit interiecta: aliàs non. Et ab ea possunt partes sine prauitate recedere prius quam Papę præsentata fuerit. Et an in recessu interuenerit prauitas, inferiores iudices ante omnia debent inquirere, quam si repererint, de causa non cognoscent, sed statuent partibus terminū, in quo cum actis & munimentis se Apostolico conspectui repræsentent. Io. And.

b ¶ Constitutio.] quæ incipiebat: dilecti filij. Gar. (& Archi.) habebat eam sub rub de elect. & Gul. de reser. Hostien. de appel qui tractat de ipsa. de accus. cum dilectus, & Compostellanus. sup. eod. statuimus. ad fi. hodie non habemus eam & est argum quòd cum vnum ius reuocatur per aliud, facienda sit de ipso mentio. quod non est verum, vt sup. eod. lib. de consti. c. 1. vbi de hoc & 18. dist. quoniam.

ADDITIO. Clericus dicit qp constitutio, de qua fit mentio in prin. huius gl. fuit edita propter causam electionis ecclesiæ Hostiensis. Io. And.

c ¶ Causas electionum.] principales scilicet.

d ¶ Exortas.] accidentaliter, & in processu.

ADDITIO. Et sic patet, qp idem iuris in principali, & in accessoriis, vel exortis, sm Ioā. Monac. & Archi. benefacit cle. dispēdiosam, de iud. Io. And.

d ¶ Maioribus.] q̄ sint, not. 12. di. præceptis. in glo. fin. sup. de offi. leg. post translationem.

ADDITIO. Quod † sūt non sint de maioribus causæ electionum episcoporū, patet: quia illas confirmat archiepiscopi, & patriarchę, & legati de latere. j eod. si abbatem. 2. respon. Ioan. Andreæ.

e ¶ Maioribus.] vt est dignitas metropolitica archiepalis primatia, patriarchatus. 21. dist. Cleros. Et dixit Guli. Du. qp ēt in inferioribus dignitatis, & in accessoriis, vel exortis, sm Ioā. Monac. & Archi. benefacit cle. dispēdiosam, de iud. Io. And.

d ¶ Maioribus.] q̄ sint, not. 12. di. præceptis. in glo. fin. sup. de offi. leg. post translationem.

ADDITIO. Quod † sūt non sint de maioribus causæ electionum episcoporū, patet: quia illas confirmat archiepiscopi, & patriarchę, & legati de latere. j eod. si abbatem. 2. respon. Ioan. Andreæ.

e ¶ Maioribus.] vt est dignitas metropolitica archiepalis primatia, patriarchatus. 21. dist. Cleros. Et dixit Guli. Du. qp ēt in inferioribus dignitatibus seruatur quod hic dicitur, & inf. de appel. c. vt debitus. &c. cordi. eo lib. archid.

[Glossa sequens recitetur per quæstionem, quod fuerit. Alex.

f ¶ Quaslibet.] etiam frustatorias, & erat hoc contra ius commune: & per hoc manebant longo tempore ecclesiæ viduatæ, & ideo fuit correctione dignū, & in nixus fuit Alexander opinioni Innocentii, quā nota sup. de app. vt debitus. in vlt gl. sua, vbi enumerat cās electionum episcoporū inter maiores causas. Sed sm Gul. salua pace Inn. Alex. Vin. & aliorum id dicentiūs illud, saluis, &c. est quædam protestatio, quam papa facit de iure suo. sic 9. q. 3. saluo, & de supplenda negli. præla. licet. absurdum enim videtur quamlibet appellationem illas causas ad papam deferre, de quib. alius quàm papa cognoscere non potest.

g ¶ Extra iudicium.] idem si in iudicio, vt infra sequitur.

ADDITIO. Et multo fortius propter honorem iudiciarium, secundum Fran. Vercel Io. And.

h ¶ Electionibus.] episcoporum.

i ¶ Maioribus.] vt archiepiscopatibus, patriarchatibus, primatiis, sed idem hodie in regularibus, quod dic ut inf. eo. si postquam. 1. respon.

K ¶ In scriptis.] nota appellandum in scriptis, & est hoc generaliter verum, siue in iudicio, siue ex appellatur, nisi cum a diffinitiua & incontinenti appellatur: tunc appellari potest viua voce. ff. de appel. l. 2. C. de appel. litigatoribus. 2. q. 5. ad finem. q. 6. § litigatoribus. nisi diceres contrarium in casu huius decret. etiā in diffinitiua. & adde quod dicam j. de appel. cordi. l ¶ Probabili.] dixit Gar. quòd hoc speciale inducit hæc decretalis, quòd sine a diffinitiua, seu ab interlocutoria appelletur, quòd teneatur rationabilem causam exprimere, licet alias regulariter sit secus in diffinitiua. Gul. videtur tenere contrarium, quod satis verum crederem, † sed primum dictum est tutius.

[Glos. seq. exemplificat, quærit, & soluit. Iterum quærit & soluit: solutioni obiicit, & respondet.]

m ¶ Legitima.] ergo si est expressa legitima, defert negotiū ad sedem apostolicā, sed non manifeste frustratoria: pura, ne fiat electio regiis precibus nō exp-

statis, vt dicebatur in illa constitutione, dilecti. vel ne eligatur nisi doctor decretorū, vel magister in theologia, vel his similia. [puta ne eligatur ignobilis genere. 5. de præb. c. pen. Gul. & Archid.] Tunc non defert. Sed quid in dubio? Dic sm Gulielmum, & Gar. deferri vt illud dubiū pa

pa decidat 6. q. 4. Osius. Quid si appellauit, & nullā cām expressit? Dicas idē, ac si expressisset frustratoriā, & sm prædictos. 1 Quia nullū & inutile æq pollēt injure. 5. de trāslatio. inter. § sed neque. versi. sicut ff. qđ cuiusq; vniuersi. l. 1. § & quidē Fuit. n., promulgata constitutio ista, vt refrænaretur temerarius appellandi vsus: sed ita potest quis appellare temerarie, non exprimendo sicut exprimēdo. videbatur autem cōtrarium: quia in causa non expressa nihil immutatū videtur: ergo antiquo iuri stādū est. C. de appel. præcipimus. in fi. sed prius dictum verum est: quia hæc cōstitutio nō vult, qp causę hic deferātur ad Papā: nisi ex causa expressa probabili, quæ debeat reputari legitima.

a ¶ præmissis.] cum scilicet appellatum est ex causa probabili, in iudicio vel extra.

b ¶ Liceat.] quod olim non licebat per prædictā cōstitutionem Alexandri.

[Gl. seq. arg. per plurales; & argumentum determinat: fin. quærit & remittit.]

c ¶ Partib.] per hoc videtur, qp nisi ambæ partes cōsentiant, nō potest fieri renunciatio: quod verum pro secundū Gul. & Gar. re non integra: sed re integra solus appellans hoc poterit, ad hoc de elect. in causis. ff. de reg. iur. nemo. Et adhuc si res non est integra, & vel it satisfacere aduersario de suo interesse: adhuc poterit pœnitere secundum Gul secundum ea quę no ta. in Spec tit. de excep. § viso. vers. sed nunquid iudex. Ex quo tamen appellatio præsentata est Papæ, vlterius recedere non pōt, etiam si vtraque pars consentiat, qđ probatur. j. ubi dicit: antequam præfatæ sedi, &c. ad hæc de postu bonæ. 2 uers. nec obstabat. uersi. si. n. de off. lega. licet in fi. & maxime quando obijciuntur crimina uel defectus de coll. dete. crimina. 24. q. 3. eccę. [Et fit speciale in his maioribus secundum Io. Mona. qui distinguit hic post Gar. causas maiores, medias, & minores: quas plenius prosequitur Host. de cri. falsi c. fi. quæ ibi abbreuiaui in gl. quærit hic Host.] solet quę ri, utrum electus sine superioris licentia suo iuri renū ciare possit. de hoc dicam. inf. eo. si electio.

d ¶ Prauitate.] ut simoniaca pactione, uel aliqua illicita datione, uel promissione, uel uiolentia, uel mexatione redimeret? Dic ut no. de simo. dilectus, 1 [Dic si plene & iuste habeat, & possideat, potest dare pecuniam, ne turbetur. Dom. Font.

e ¶ Præsentatæ.] ergo non postea. ad hoc. sup. de postulat. prælat. bonæ 2. § nec obstabat. j. de off lega. licet. Archidiaconus.

f ¶ Appellatione cessante.] ideest, si appellatio interposita non fuisset.

g ¶ In hoc.] in renunciatione appellationis.

h ¶ Inquirant.] qp si huiusmodi inquisitione omissa ad eosdē pfirmandos, vel consecrandos, pcesserint: vel alios, pcessus in cā fecerint: cōfirmatio, vel consecratio, vel processus illi sūt nulli: & pfirmantes, & psecrantes ab ēpo rū confirmatione, & cōsecratione per annū continuum sunt suspensi. eod. tit. prouida. in fi.

i ¶ Peremptoriū.] & adhuc locum habebit expectatio xx. dierum, sm formam decr. 5. eod. c. 1. sedm Guli. & Gar.

K ¶ Munimētis.] i. probationibus, & instrumētis, sic dictis: quia cām muniunt, alias monumentis. Monent enim & informāt iudicem qđ facere debeat.

ADDITIO. Et eo respectu dicuntur etiā documenta: qa docent, & informant, qđ iudex facere debeat. 2. q. 7. plerumque. in prin. de prob. qm. in fi. Io. And.

[Glo. seq. recit. per quæstionem.]

l ¶ Repræsentent.] qp si nō uenerint, pceda ad confirmandā electionē, ac si appellatū nō esset, qa non ppellate, & appellare, & appellationem non prosequi, sunt paria. 3. de off. deleg. gratū. de testi cū uenisset. C. de temp. ap. l 2. in fi. licet non per omnia, ut j. de sen. ex com. licet & sup. de eo q mit. in pos. cum uenissent.

S I forte inter. Prima dat ordinem: Secunda pœnam imponit; ibi, Ceterum. Ioan. And.

CASVS. Vacante aliqua ecclesia cathedrali uel collegiata, canonici uel clerici illius ecclesiæ quenerunt in unum, tractaturi super electione futuri plati, & ordinauerunt, qp procederenc per uiam scrutinii, facto & publicato scrutinio, fuit cōpertum, qp Titius fuerat electus a maiori parte: Vnde quidā ibi existens appellauit, ne Titius nominatus eligeretur, ex eo qp ipse Titius non habeat scientiam sufficientem requisitam illi dignitati: & qp erat homicida. Item oppugnabat formā scrutinii, & personas eligentium, an sit admittendus ad probandum omnes istos defectus simul? Rādet qp non, sed primo est admittendus ad probandum defectum oppositum 3 personam electi; qui defectus si probatus fuerit, declarabitur ineligibilis; Si autem nō possit probari defectus contra personam electi opposi tus, ipse appellans condemnabitur in expensis & punietur iuxta tenorem c. statuimus. sup. eo. ac si in omnibus probationib defecisset, nec ultra admitteretur ad improbandum alia uitia. Hel. Reg.

(Prima glossa summat.)

m ¶ Si forte.) si inter reliqua, quæ obiiciuntur promouendo ad dignitatē, obiicitur euidēs defectus sciētiæ, uel personæ, illud ante oīa examinari debebit. Et si reperiretur falsum, opponens a prosecutione negotii repelletur, & punietur perinde, ac si defecisset in probatione omnium obiectorum. Io. And.

n ¶ Cetera.) utputa, qp est homicida, periurus, excōi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

cates, vel his similia: quæ ita de facili probari nō possunt, sicut euidens defectus scientiæ vel personæ, quæ per oculori inspectionem, vel examinationem de facili probari possunt.

a ¶ Promouendo.] puta per superiorem, ad quē deuoluta est potestas, vel quia plures nōia ti sunt dño papæ: & petitur de altero, puideri, 85. dist. Archi. & de hoc supra eod. & sicut. [Idem Ioan. Mona.]

b ¶ Dignitatē.] nō est ergo ad simplicia bñficia hoc extendē dū: cū si de eis intelligi voluisset vel expressisset vt gñaliter locutus fuisset. de cim. ad audientiā. ad hoc ĵ. eo. ab eo. & ĵ. de uerb. sign. c. 2. ubi semp hoc repetitur. [Glo. seq primo duo notata vi litteræ, & a simili: secūdo q̄rit & soluit distinguendo: tertio iterū quæ rit & soluit: & solutionē exemplificat.]

†[De examine eligēdorum ad beneficia, uide sancita in conc. Tri. sess. 24. de ref. c. 18.

c ¶ Euidentem.) si ergo defectum opponit, sed non euidentem, non hēt locum pœna, sed si opponit manifestum, idem: cū hęc sint synonima. ĵ. de verb. sig. cū olim. & est expressum. inf. de verb sign. c. 2. Sed pone plures opponit euidentes defectus: alterum probat, alterum nō: quid erit? Sol. Si deficit in primo, repellitur ipse opponens: si probat primū, repellitur electus. Si āt simul examinati fuerint, si sufficiens est defectus, qui verus reperitur, repellitur electus, sed opponens ēt de calumnia punietur, nisi iudex viderit ipsum probabili de causa a calumniæ vitio excusari, ut in auth. de iudi. §. oportet. coll. 6. supra de accusa. accedens, & supra eod. cap. 1. Si autem opponeret non euidentia, fateor q̄ sufficiat alterum probari, ut supra eod. c. 1. & ĵ. eo. vt circa. de re iud. cum l. & A. Sed nunquid iudex ex suo officio talem discussionem facere possit, etiam parte non petente? Dic q̄ sic, secundū Gar. quia laborare dēt vt breuientur lites ff. si cer pet. l. quidā. exiistimauerunt. ff. de postul. l. quos prohibet. ff. de proc. l. filiusfamilias. §. inuitus supra de excep. c. exceptionem. Hoc idem poterit etiam si ambæ partes expresse renūcient periura predicta, & per l. C de iureiur. prop. cal. dan. l. 2 §. sed quia veremur. Si autem tacite, scilicet hic, si reci intrando iudicium & pmixtim examinando 1 oppiatur, positiones tam euidentium defectuum, quàm alias, batio ei' & aliæ reperiuntur veræ, oppositiones vero euidentiū q̄ admitti defectuum falsæ, non habet locum pœna huius cano non dēt. nis pp impossibilitatem sui. ad idem. inf. eo. indemniex illa de tatib. in fi. Pœna n. est q̄ repellantur a pſecutione, sed bet sequi illi iam sunt pſecuti, & sic non potest habere locum snia cl. cō pœna. Nec obstat q̄ non possunt renunciare expresſiōnē. eo. se, quia multa possumus tacite, quæ nō possumus extit. & an presse, ff. de procura. filiusfamilias. § veterani. C. de iu restis exreiur. prop. calum. dan. l. 2. § sed quia veremur. & inf. eminatus, de iur. cal. ca. 1. & sufficere debet ad repulsionem elig examiq̄ alicui inuenitur pbatum, quod eam repellat, nati n debuit, proquia vndecunque crimina claruerint, & c. 24. q. 3. ecce. & de iu. exhibita.

bet, uide Glo. seq. respondet per obiectionem, & solutionem Hyp. in l. & distinctionem.

1. §. Corne d ¶ Sciētiæ.] qui etiam in laicis intolerabilis est 38. lio. ff. de dist. si in laicis. Sed no. q̄ est q̄dam intrinseca qualitas, qō. Font. eum qua hō nascitur. s. q̄ aliquis sit cassus, pacificus, sobrius: & hanc quia pſumitur habere, sicut nota. ff. qui satisd. cog. si ve o. §. 1. donec contrarium pbetur. sic intelligitur, de præsump. dudum. de scrut. c. vno. Est quædam extrinseca, vt litteratura; & talis qualitas nō præsumitur, nisi probetur; & ideo super hoc examinatur: & sic intelligitur hic cum suis similib. (i Dicit Ioan. vbi nil facere habeo cum homine, præsumere debeo illū dignū. Sed ubi sibi dare volo filiam meā, ideſt, ecclam in spōsam: debeo ingrere de dignitate spōnsi: saltē quoad expressa. ĵ. eo. licet canon Et quia eligens inuenire tenet cōditionem debitam filiæ. ar. ff. de rit. nupqui liberos. iō punitur hoc non faciēs. Ioan. And.) De negatiua facti iuris, & qualitatis, dic ut 6. q. vlt. accusator. de elect. bonæ 2.

e ¶ Defectum.] sed si electo opponatur, q̄ sit illegitime natus quis habet hoc probare? Dic, q̄ opponens probat per notata innocen. in cap. super his. de accus. & de dolo & contu. cum olim.

f ¶ Contingat.] nec poterit postea reuocare. inf. eo. tit. ab eo.

g ¶ Ante omnia.) nota, q̄ cum plura obiiciūtur, quorum quodliber p se sufficit, illud quod facilius probari potest, primo pbandum est, facit de pſcri. auditis.

g ¶ Ante omnia.) i. antequam examinent alia nō euidentia, quæ sunt opposita. Archid.

h ¶ Subiiciatur.) a iudice, cui fides debet fieri de his, quæ coram eo aguntur. 4. q. 3. cap. si testes. § fere. in fine. ubi de hoc. ad hoc 30. q. vlt. iudicantem. Archidiaconus.

(Glo. seq. obiicit per locum a diuisione, & quadrupliciter soluit.)

i ¶ Initium.) videtur q̄ hæc pars huius disiunctiuæ locū habere non possit, quia aut electus inuenitur in sufficiens, & tunc penitus repelletur, aut sufficiens, & tū repelletur opponens, & sic nullo casu obiectorum discussio sumet initium. Dic quòd vera est obiectio, si insufficiens reperitur electus; sed si sufficiēs reperit, adhuc locum habebit aliorum obiectorum discussio quia superior inquiret ex officio suo illo repulso de aliis ob ectis, ne per subreptionem, 2 &c. sup. eo. cū nobis. & inf. eo. indemnitatibus. & ca. vltimo. Vel admittetur alius cuius interfit: licet iste repellatur pp eā dem rationem. Vel dic hoc tunc locum habere, cum defectus oppositus reperitur verus: sed non sufficiens ad repulsionem electi, & tunc alia examinabuntur. admitti tamen non debuisset ad opponendum talem defectum. Vel dic quarto, quòd opponens admittetur ad alia probanda, si probabilis & sufficiens causa fuit a calumnia excusauerit sup. eod. c. 1. ad fin. ut quia fales fuerunt verisimilitudines de defectu illo, quòd dici vel credi poterat euidens, & sic calumniatus non fuit secundum Gar.

k ¶ Opponentes.) nota q̄ dicit, opponentes repellendos, non alios, quorum intererit, pro eo q̄ dixi supra. gl. proxi. in secunda solutione.

l ¶ Obiecerunt.) & defecerunt.

m ¶ Defecissent.) ut supra eo. c. 1.

Sciant.)

SCiant.] Non diuiditur: quia totus textus vno constructu clauditur. secundum Gar.

CASVS. Vacante aliqua ecclesia, dās temporalis, in cuius territorio & iurisdictione erat situata illa ecclesia, scripsit canonicis, & eos rogauit vt suum filiū, vel aliquē eius familiarem eligerent in pātum: Canonici videntes illū filiū, vel familiarem non esse sufficientē, nec idonēum ad dictam prælaturam, uel ex alia causa, noluerunt ipsum eligere, sed aliū in suū prælatum elegerunt: Dominus tē poralis hoc ægre ferens, cœpit molestare canonicos, & eorū cōsanguineos: vel inuadere bona canonicorum & ꝓsanguineorum: quæritur, vtrū ipse dominus temporalis incurrat aliquam pœnam, & quam? Rādet, q̄ ipso facto est excommunicatus, nec ab ipsa excommunicatione est absoluendus, nisi præmissa debita satisfactione. Nota primo ex hoc c. q̄ vota debentiū eligere aliquem prælatū, debent esse libera. Nota insuper principalem effectum huius c. videlicet, q̄ si quis molestauerit clericos, ecclesias, vel consanguineos clericorum pro eo, q̄ eligentes clerici noluerunt eligere aliquem, pro quo molestans scripserat: ipse molestans incurrit ipso facto sententiam excommunicationis. Nota vlterius casum, in quo iniiciens manus in laicos, incurrit ipso facto sententiam excommunicationis, quia quantumcūque cōsanguinei clericorum sint laici: iniiciens manus in ipsos, vel eos molestans, ipso facto est excommunicatus.

†Vide B. Antoni. 2 tract. de excōicatione, ca. 22.

[Prima glossa summat.]

a ¶ Sciant.] qui grauauerit aliquam personam ecclesiasticam, vel eius consanguineos, vel ecclesias, seu bona, pro eo, q̄ eum, pro quo rogabatur, eligere noluit: ipso facto excommunicatus est. Io. And.

[Glo. seq soluit q. & respondet contrario.]

b ¶ Cuncti.] etiam episcopi. Nec obstat ĵ. de sen. exc. quia periculosum, quia non de sententia excommunicationis, sed suspensionis & interdicti loquitur.

c ¶ Ecclesiasticas.] vt Conuersos. 1 Templarios, vel Hospitalarios, qui licet non sint clerici, sunt tamen ecclesiasticæ personæ. 17. q. 4. quisquis. in glo. penult.

[Glo. seq. recit per quæstionem.]

d ¶ Spectat.] de iure communi in collegiata ecclesia ad collegium spectat electio, de iure patr. nobis 16. q. vlti. congregatio. Si nō est collegium, spectat ad patronū. sup de iure pat. postulasti. & hoc de iure cōmisi aliud inducatur de consuetudine de cau. pos. cū ecclesia. Si autem non esset ibi collegium, vel patronus, per dioecesanum habet ordinari. 10. q. 1. regenda. 16. q. 7. omnes basilicæ & hæc vera quoad electionem prælati. de inferioribus not. sup. eo. cum ecclesia Vulterana. dic vt ibi Gar.

e ¶ Rogati.] an preces 2 inducant simoniam, dic vt nota. 8. q. 2. in summa. & q. 1 Moyses, & supra de æta. & qual. tuam.

f ¶ Inducti.] per promissiones, vel alio modo.

g ¶ Consanguineos.] nota specialem casum, in quo laicū peccatis, vel alias offendēs, excōicatus est ipso iure. ad idem infra de sent. excom. quicunque. & de immu. eccle. quoniam.

ADDITIO. Et vsque ad quem gradum dicantur hi consanguinei, recurre ad not. sup. de appel. postremo. in 1. glo. Et quia de affinibus non fit hic mētio, & cōstitutio est pœnalis: nō includit illos ĵ. de reg. iur. in pœnis. Ioan. And.

[Glo. seq. rationē reddit, quam declarat: secundo soluit qōnem: tertio q̄rit, arguit negatiue, soluit distinguendo.]

h ¶ Alios.] quia q per aliū facit, & c. ff. de admi tu. ita tñ. §. gessisse. lic. & in maleficiis tenetur mandator 3 ac si pse fa ceret. ff. de vi & vi ar. l. 1. §. deiecisse. & §. quotiēs, & hoc verū de his, q̄ per alios explicari possūt: secus in adulterio, & similibus, q̄ nō possunt p alios explicari. C. de ead. tol. l. vnica. §. ne aūt, & māda tarius etiā excōicatus hic erit. de sent. excō. mulieres, &c. vniuersitatis decre. pœna locum habebit in præsentate patrono? Et videtur, quòd nō, quia de electione tantum loquitur, & nō de præsentatione, & est pœnalis & restringēda. ĵ. eo. tit. de sentēt. excom. statutum. Dic q̄ si patronus est clericus, vel persona ecclesiastica, locum habebit cōstitutio, nec est ob hoc odiosa: immo fauorabilis ecclesiarum fauore, quibus propter hoc melius prouidebitur. & quia decr. indefinite loquitur, indefinite intelligitur. & dicit, clericos, &c. Si autem patronus est laicus, pœna locum non habebit, cum constitutio dicat clericos, vel ecclesiasticas personas.

3 Vide Bart. in l. nō solum §. si māda to. ff. de iniur. Alex. cōsil. 65. in 4. uolu. & Iasonem Ī §. pœnales Instit. de actio.

CAP. XII.

SCiant a † cuncti b, qui clericos, vel quaslibet alias personas ecclesiasticas c (ad quos in aliquibus ecclesijs, monasterijs, aut alijs pijs locis spectat d electio) pro eo, quòd rogati e, seu aliàs inducti f, eum, pro quo rogabantur, siue inducebantur, eligere noluerint, vel consanguineos g eorum, aut ipsas ecclesias, monasteria, seu loca cętera beneficiis, siue aliis bonis suis, per se, vel per alios h spoliando, seu alias iniuste persequendo †, grauare præsumpserint i, se ipso facto excommunicationis sententia k innodatos. l

† Vide c. Felicis ĵf. de pœnis. cum ibi notatis.

¶ Idem in eodem.

¶ *Primo ponit vsurpantes de nouo custodiam vacantium ecclesiarum; Secundo punit clericos, & monachos hoc fieri procurantes; Tertio punit clericos se talibus non opponentes: Quarto ponit, qualiter debeant se habere habentes talem custodiam ab antiquo.*

CAP. XIII.

GENE-

Cōsersi dicant, adunt o in ca. t priuile ia. d pri. x i c. nō ubiū. de ent. exc. dde Comar. in ca. lma ma r. d sen. xcom. b. 6. par. §. 2. De hoc rt. anpre es indu antfimo iam uie B. Th. 2. q 100. rt. 5. arg. 3. ar.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Casus lis Domini Heliæ.

¶ Hoc præsuppositio ponamus sic casum: Vacante aliqua ecclesia, aliquis Comes vel dux, q̃ dicebat se hꝛe iura regalia in ipsa ecclesia, occupauit custodiã ecclesiæ vacãtis: & dicebat, q̃ fructus ipsius ecclesiæ ad ipsum spectabant: licet non fuisset vsus ipso iure, an ille Comes, vel dux vsurpans illud ius in ecclesia vacante sit puniẽdus aliqua pœna? Rñdet Romanus Põtif. q̃ sic: & dicit, q̃ incurrit fuiam excõi cationis, & clerici illius ecclesiæ sibi nõ resistentes puniũtur pœna hic contenta. Sed ponamus, q̃ rex vel ali⁹ princeps nõ cognoscens superiorẽ in tpalibus, habet ista iura regalia ī aliquib. ecclesiis. Et ponamus, q̃ vacãte tali ecclesia est sylua cædua: tñ nondum venit tempus ipsam syluam cæduam scindendi, siue amputãdi: vtrum talis princeps possit illam scindere, siue scindi facere? Rñdet, q̃ non, sed si tempus scindendi & colligẽdi aduenisset, cum sylua eę dua sit in fructu, posset talis rex, vel princeps facere scindere huiusmodi sylua cæduã. Nota primo ex hoc tex. iuncta gl. quòd patronus laicus non habet custodiam ecclesiæ vacantis, sed superior prælatus cui subest ecclesia: secus est de patrono ecclesiastico: ideo patronus ecclesiasticus posset colligere fructus ecclesiæ vacantis, non vt fructus suos faciat, sed vt illos reseruet futuro successori. Nota insuper, quòd patronus ecclesiasticus non potest prętẽdere ius aliquod in fructib. illius ecclesiæ vacantis, & hoc verum, nisi de auctoritate superioris tpe fundationis retinnerit sibi illud ius. Nota vlterius, q̃ vsurpans de nouo prædicta iura, vel procurãs vsurpationẽ, est ipso facto excõicatus. Nota finaliter, q̃ ille, qui habet custodiam ecclesiæ vacantis, non potest capere fructus, qui nondum venerunt ad maturitatem: Et istud facit pro archipresbyteris, qui durantibus xl. diebus percipiunt fructus ecclesiarum vacantium: ipsi enim non debent præuenire maturitatem fructuum.

[Prima glossa diuidit, & summat.]

† Pro intellectu huius ca. vide hic p̃ aliis Guilelmum Durandũ cognomẽto Speculatorem. i † Nota q̃ dispositio emanãs ꝯ vniuersos, nõ includit singulos cõprehẽsos sub vniuersitate, vide Ioã. An. de excess. prela. nimis.

a ¶ Generali.] decre. ista diuiditur in quattuor partes. in quarum prima punit vsurpãtes de nouo custodiam vacantium ecclesiarum, & durat vsque ibi, Clericos. In secunda, quæ durat vsq; ibi, Illos, vero: punit clericos & monachos hoc fieri procurantes. In tertia quæ durat vsq; ibi, Qui autem, punit clericos se talib. non opponentes. In quarta quæ durat vsque in finem: ponit q̃naliter debeant se habere, habentes talem custodiam ab antiquo.

[Glo. seq. recit per q an includat fœminas: Et soluit quod sic. alleg. tres leges, & vnam allegat in contrarium, & dat quattuor solutiones.]

b ¶ Vniuersos.] & vniuersas, nam appellatione si qs & si qua continetur. ff. de verb. sign. l. 1. ff. de pact. tres.

1 Vide ibi Angelum. fratres: & de const. pec. l. 1. §. 1. Arg. contra, quia si pater exhæredat filium nasciturum, si nascitur filia, non erit exhæredata. ff. de vent. in pos. mit. l. 1. §. sed & si incertum. Communiter dici solet, q̃ in fauorabilibus masculinum cõcipit fœmininũ, in odiosis nõ. sic soluitur. ff. de verb. sign. l. 1. Alii dicunt q̃ si masculinũ verbũ, p̃feratur ab homine, & est odiosum, nõ cõprehendit fœminam, & sic intelligiẽ prædictus §. sed & si incertum. sed si a lege, siue sit odiosum, siue non, fœmina cõtinetur. ff. de iu. omnium iud. si quis id. Odoffredus dicebat, q̃ si ēt a lege proferatur verbũ odiosum, non comprehendit fœminã, nisi id lege caueatur. Dic secũdum Gar. quòd verbũ masculinum prolatũ a canone, comprehendit fœminas, quod probatur 16 q. 1. si quis suadente. coniuncto cum c. de sententia. excommunicatione, quod est verum, nisi eadem vel alia constitutione excipiatur fœmina. inf. eodem. indemnitatibus, §. sed cum eis.

rali a † constitutione sancimus: Vniuersos b † & singulos, qui regalia c, custodiam d, siue guardiam aduocationis, seu defensionis titulum, in ecclesiis, monasteriis, seu quibuslibet aliis e pijs locis de nouo f vsurpare conantes, bona g ecclesiarum, monasteriorum, aut locorum ipsorum vacantium occupare h præsumunt, quantæcumque dignitatis honore præfulgeant i: Clericos etiam ecclesiarum, monachos monasteriorum, & personas cæteras locorum eorumdem, qui hoc fieri procurant k: eo ipso excommunicationis sententiæ decernimus † subiacere. ¶ Illos uero clericos, † qui se (ut deberent talia facientibus nõ opponũt: a de prouentibus ecclesiarum, seu locorum ipsorum, pro tempore, b quo præmissa sine debita contradictione permiserint, aliquid percipere districtius inhibemus. c ¶ Qui autem ab ipsarum ecclesiarum, ceterorumque locorum fundatione, d uel ex antiqua e consuetudine iura sibi huiusmodi f vendicant: ab illorum abusu sic prudenter abstineant & suos ministros g in eis sollicite faciant abstinere, quòd ea, quæ non pertinent ad fructus, siue redditus h prouenientes vacationis tempore, non vsurpent: Nec bona ceteta, i quorum se asserunt habere custodiam, dilabi permittant; sed in bono statu conseruent.

ADDITIO. Quæ excepta intelligit in articulis, q̃ fœminis nõ congruunt. §. de sta. reg. ea q̃. in fin. de hoc Spec. de disp. & alle. § post hæc. vers. vel in masculinũ, p Holt. de test. Raynaldus. in prin. p Arch. plenius ī prædicto c. si quis suadente. per Cyn. C. de ser. fug. q. cumque. Ioan. And. c ¶ Regalia. 2] i. collectã, quæ fit Regis xõne, vel Imperatoris, vel tributũ, quod debetur regi. 11. q. 1. si tributum. sic solet exponi de iure patr. præterea 2. Vel i. iura, quæ ad Imperatorem pertinere consueuerunt, vt portus & vectigalia, sed illa erant ecclesiis concessa, & modo volebat ea de nouo aliquis occupare, vt in lib. feu. tit. quæ sint regalia, aliàs est sub c. Imperialem Ioan. And.

d ¶ Custodiã.] & cetera, quę sequuntur, expone ſm Gar. ideſi iuris patronatus, quod ſm diuersas regiones diuersa sortitur vocabula ꝯ. de iure patron. quia clerici. &c præterea 2. de statu. mona. in singulis. §. f. 16. q. 7. piæ mentis. &c. Erigentius. quocumque ergo nomine censeatur, vsurpantes de nouo tale ius in ecclesiis, & alijs locis piis, & bona ipsorum locorum vacantium occupantes, excõmunicati sunt ipso iure. e ¶ Aliis.] vt hospitalibus, vel aliis quocumque nomine vocatis.

f ¶ De nouo.] scilicet a xl. annis citra, secundũ Gar. de consue. c. vlt. de præscrip. de quarta. 16. quæst. 3. ca. placuit. §. quas actiones, & hoc per litteram, quæ sequitur, vel ex antiqua consuetudine, &c. Chrisma tñ, matrimonium, mancipium, vinum, dicũtur noua, quę non excedunt annum, vetera quæ excedunt. Probatur primum de consecrat. distin. 3. litteris, Secundum, 35. quæst 8. ca. 1. Tertium, ff. de publi. & vectig. l. interdum. §. quotiens. Quartum, ff. de vi. tri. & ole. lega. uetus. Alibi dicitur nouum, cuius extat memoria, & eius contrarium dicitur uetus. 3 ff. de aqua plu. arcẽ. l. 1. §. fin. & in l. summa. §. 1. supra de uerb. signific. c. iuper quibusdam.

ADDITIO. Dicit Archid. quod hic, & supra eod. auaritiæ. dicitur nouum, quod nunquam fuit. Io. An.

g ¶ Bona.] de quibus nulla est laicis attributa facultas. 96. dist. bene quidem. de const. ecclesia.

h ¶ Occupare.] in mala parte ponitur. sic supra eod. vt præteritæ. alibi in bona. 7. q. 1. factus est Cornelius, & sup. de proc. nõ iniuste. & ꝯ. de proc. si duo. & de consec di. 5. nunquam, & proprie mobilia dicuntur occupari, vel rapi: immobilia dicuntur inuadi: sæpe tamen sumitur vnum pro reliquo 47. di. sicut 2. 12. q. 2. quicunque. sup. de resti. spol. sæpe. C. vnde vi, si quis in tãtam. Instit. vi bono. rapt. §. quòd non solum.

ADDITIO. Dicit Arch. q̃ isti tales rerum ecclesiarum occupatores dicuntur committere furtum & sacrilegium: & non qualecũq; furtum, sed peculatus, quod est furtum de re publica. 23. q. 4. quid ergo. glo. [Ioan. And.]

i ¶ Præfulgeant.] hic assume litteram in fine sequenti vers. eo ipso, &c. & maiori pœna sunt digni, quibus cum plurimum honoris defertur, inueniuntur in crimine, 5. q. 6. c. quia iuxta. § si forte presbyteri.

K ¶ Procurãt.] forte occasione discordię inter ipsos suscitatæ, & dicuntur procurare ope, cõsilio, persuasione, & operatione. de homi. sicut dignum. de officio deleg. c. 1. ff. de ser. corrup. l. 1. §. persuadere.

a ¶ Opponunt.] nota clericos se debere opponere, p iuribus ecclesiæ defendendis. ad idem. ꝯ. de re. eccles. non alie. hoc cõsultissimo.

b ¶ Pro tẽpore.] id est, pro ea parte temporis, uel ideſt, ab eo tempore citra. [Gloſſ. ſeq. quærit, & ſoluit diſtinguẽdo.]

c ¶ Inhibemus.] § faciés est trãsgressor canonis, q̃ canonem trãsgreditur prohibitionem ꝯtinentem, 4. dist. c. denique. in fi. secus si consilium tm, vt ibi. Sed quæro quæ sit pœna trãsgressionis canonis? Die ſm Gar. q̃ qui trãsgreditur canonẽ credens Romanã ecclesiã nõ habere potestatem cõdendi canones: & de tali trãsgressione punitur vt hæreticus. 19. di. nulli fas. vbi de hoc. Si autem credit Romana ecclesiam potestatẽ habere, sed facit contrarium: quia sic ei placet, est pœna depositionis. 1 ut 4. di. § vlt. & adde hoc quod no. §. de treug. & pa. cap. 1.

d ¶ Fundatione.] fundans. n. & dotans ecclesiam de diœcesani consensu põt 2 hoc statuere, vt fructus ipsius ecclesiæ, cũ vacabit, suos faciat. 18. q. 2. Eleutherius de iure patro. præterea. 2 & c. nobis.

ADDITIO. Licet donationis tẽpore possit doti onus imponi, nõ tamen tpe traditionis, q̃ fit ex interuallo. facit. C. de pac. con. l. ex morte. in fi. & quod not. de rei uxo. act. l. una. § accidit. facit de tenu. cog. præterea. cũ concor. in vlt. gl. Io. And.

[Glo. seq. obiicit, & soluit.]

e ¶ Antiqua.) præscripta. §. de consue. c. vlt. videtur ergo q̃ consuetudo, qua vsurpari possint bona ecclesiarum, & sic onerosa præscribi possint ꝯ id, §. de consue. c. 1. Dic q̃ in hoc q̃ quis habeat ius patronatus, custodiam, guardiam uel similia, bene ualet consuetudo: sed in hoc quòd vsurpet, non valet, & sic intelligitur contrarium.

f ¶ Huiusmodi.) scilicet, guardiam, custodiam, uel regalia.

g ¶ Ministros) qui res alterius saluare tenẽtur, & de facto ministrorum tenentur. ff. nau. caupo. tta. l. fin. in prin. 86. dist. an putatis. & culpæ reus est, qui malorum vtitur opera. Init. de obl. quæ ex quasi deli. §. sed si alicuius, circa finem.

(Glo. seq quærit, & arg. & soluit.)

h ¶ Redditus.) vt sunt sylua cędua: quę tẽpore vacationis nõ sunt in tali statu, quod cædi dẽant. 3 Et nota q̃ omnis fructus consistit in redditu. ff. de usufructu. §. 1. sed non conuertitur: quia partus ancillæ est in reddit, sed nõ in fructu. ff. de vsur. in pecudũ. §. partes. inſt. de re. di. § in pecudum. Sed quæro an fructus medio tempore perceptos faciant tales suos? Ita videtur per hãc litteram: quia non prohibet de fructibus, sed de his q̃ nõ pertinẽt ad fructus. Tu dic, q̃ fructus ꝑseruari debẽt futuro successori. §. de off. ord. cũ vos. §. eo. vbi pericul. §. prouisionis. & ꝯ. eo. quia sæpe. & de offi. ord. præsenti. Qui enim custodiam habet, cui seruire debet, nõ cõsumere. ff. vt in pos. legat. l. is cui. §. qui legatorum. habebãt tamẽ ſm Guliel. mum, q̃diu custodiæ operam dant moderata cibaria. arg. 12. q. 2. charitatem. §. de præb. extirpandę. ff. comm. in rebus. § possunt. & sic nõ habet locũ hic. & arg. a cõtrario sensu. C. de epis. & cle. conuenticulam, & ff. de cond. inser. l. 1.

i ¶ Cetera.] ff. de verb. sig. l. ceterorũ. Io. And.

Licet canon.] Sũma & diuide, vt in prima glo.

CASVS Quidam clericus constitutus in præsentia Rom. pontificis q̃siuit ab eo, Sãctissime Pater, vellem, bene informari a vobis, quæ idoneitas requiritur in promouẽdo ad ecclesiã parochialem? Ad qd̃ rñdet Rom. Põtifex, q̃ in promouendo ad ecclesiam parochialem requiritur, q̃ ipse habeat scientiam sufficiẽtem: & sit imbutus bonis virtutib. & insuper sit alienus a vitiis. & q̃ compleuerit annum vigesimumquartum, & attigerit vigesimumquintũ. q̃ si nõ attigerit xxv. nulla ẽ collatio ipso iure? Sed quid si promotus ad ecclesiam parochialem habeat omnia ista: quia est ætate perfectæ, idoneus scientia, & moribus: sed tamen non est sacerdos? Rñdet Romanus Pontifex q̃ ipse dẽt effici sacerdos infra annũ. putandum a tpe adeptę pacifi cæ possessionis ipsius ecclesiæ Parochialis: alias si nõ promoueatur ad sacerdotiũ infra illud tempus: illo tpe elapso priuatus est ipso iure dicta ecclesia parochiali c. cõmissa. §. eo. & sic correctum est. c. cum in cũctis. eo dẽ tit. in ant. quod requirebat amotionem per sniam: sed per illud capitu ipso facto est amotus absque aliqua monitione uel sententia. Sed quid si promotus ad ecclesiam parochialem fuit effectus sacerdos infra annũ: vtrum teneatur residere personaliter in ipsa ecclesia: & eidem personaliter deseruire diuinis? Respõdet quod sic: nisi suus prælatus cũ ipso dispensauerit, ne resideret personaliter in sua ecclesia: sed ut posset in ipsa ecclesia deseruire in diuinis per alium suum vicarium.

(Prima glossa summat, & diuidit.)

k ¶ Licet.] parochialis ecclesia nemini cõferatur, qui nõ sit idoneus scientia, moribus & ætate: q̃ si conferatur non attingenti vigesimumquintum annum, non ualet collatio: ille autẽ, cui talis ecclesia collata fuerit, tenetur personaliter residere, & infra annũ sicerdos fieri: si aũt promotus non fuerit elapso anno priuatus est ipso iure. Super residentia autem prælatus eius ad tempus poterit dispensare. Et potest diuidi in sex partes. In hac prima ponit constitutionem Alexandri 3 & statuit cui debeat cõferri parochialis ecclesia.

† Vide ꝛc. Later. sub Alex. iii. c. 13. & cõc. Trid. sess. 7. de ref. ca. 3. ubi hoc decretum cõfirmatur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ia secunda: ibi Decernentes, irritet collationē aliter factā. In tertia: ibi, Is ē ponit de residentia facienda. In quarta: ibi, Et infra annū de promotione ad presbyteratum. In quinta: ibi, Quòd si infra, pœnam nō promoti. In sexta: ibi, super residentia. de dispensatione residentiæ.

ADDITIO. Ista diuisio ī sex partes placet. licet Frā. diuidat in quattuor tantum, quia cōiungebat tertiam & quartam: Itē quintam, & sextam. Clericus diuidebat in quinque coniungendo primas duas: Item Ioan. Mona. in quinque, subticendo tertiam. Io. An.

ℰ Glo. seq. ponit tria quæ supplet ipse canon.]

a ¶ Canon.] ℨ. eo cū in cūctis, qui hic in trib. maxime supplet ur: quia ibi collatio parochialis ecclesiæ minoribus fieri ꝓhibebatur tūc. hic irrita decernitur nisi dicere velis, ꝙ id tūc erat irritum per ipsam ꝓstitutionem: quia sufficit legislatorem aliquid prohibuisse, & si nō adiiciat ℨ factum non ualere. 1 C. de legibus, non dubium nec fuit hoc propterea superfluum, cum clarius exprimat ad idem sup. de sum. Tri. c. vni. eod. lib. & sic innouat & suscitat illud ius, quasi per abusum abolitum. Item per canonem illū moueri debēt ad susipiendos ordines, per istum non. Item per illum priuādus est per sententiam: per istud priuatus est ipso iure. Io. And.

b ¶ Cetera.] quia multa alia statuit præter ista.

c ¶ Tempore.] quod erat in proximis quattuor temporibus. 75. dist. quasi per tot. vel dic præfixo ab hoie.

d ¶ Alij.] ergo nō primo, ne fiāt leges ludibrio, & dicatur solum verbis lex imposita. ℨ. eo. commissa. §. porro. & dic, alii, qui cum effectu faciat id, in quo primus fuit negligēs. supra de cler. non resi. relatum. aliàs remouebitur, vt ibi.

e ¶ Periculosam.] sibi & illis, quos corrigere debebāt, & ita cæteratim sequebatur eos pereuntes multitudo pereuntium. 40. dist. si papa.

f ¶ Negligētiam.] hæc omnia lædit. in auth. coll. 6. de quæstore. §. hæc omnia. & nouerca est eruditionis. 23. dist. c. nihil.

g ¶ Executione.] nota ꝙ quilibet canon, qui est latæ sententiæ, potest dici executorius, & hoc est uerum quo ad iuris executionem.

2 Quælibet ęqualitas requisita in promouēdis ad quaslibet dignitates, & beneficia sancinit Alex. iii. in conc. Later. c 3. & nouissime conc. Trid. sess. 24. de ref. ca. 12.

ADDITIO. An necessario sit executio facti uel declaratio. no. ℨ. eod. commissa. §. 1. Archidia. remittit de præb. licet. 2 Io. And.

[Glo. seq. quærit, arguit pro; soluit cōtrarium. Item quærit, & soluit.]

d ¶ Parochialis ecclesiæ.] sed nūquid erit idem in decanatu & aliis dignitatibus, 2 de quibus loquit. §. inferiora. c. cum in cūctis. ℨ. eod. arguēdo de similibus ad similia? Videtur ꝙ sic, cum sub eadem prohibitione manauerit ℨ. de const. trāslato. Dicas ſm Gar. & Gul. quòd in illis per hāc ꝓstitutionem nihil immutatur; quod enim nō mutatur, & cetera. C. de appel. præcipimur, & C. de test. sancimus. Habeat ergo tm̄ locū in ecclesia parochiali, nec recedam a uerbis ꝓst de leg. 3. nō aliter. Seruabit ergo in eis. §. inferiora. c. cū in cūctis. ℨ. eo. Itē scias, ꝙ nō habet locum hęc cōstitutio in parochialibus collegiatis, vel assumptis ad earū regimen. ℨ. eo. tit. statutum. Quid si ecclesia olim habuit parochianos, sed nūc habere desiit? Dic ſm Gar. ꝙ non habet locum cōstitutio: quia & defic entibus personis collegij, desinit esse collegium, vt not. ff. quod cuiusque vniuersi. l. sicut municipii, §. 1. Si aūt reinciperent ibi esse parochiani, ex tunc incipiet constō locū habere: qa facta est parochialis. & o. resolauit ad a. 35. d. ab exordio. quēadmodū si de nouo fieret aliqua ecclesia parochialis, locu haberet constō, & concor. ad hoc Hostien. ℨ. de cleric. non residen. quia nonnulli.

i ¶ Scientia.] quę requiratur in eo, hēs 28. dist. quæ ipsis.

K ¶ Parochialib.] de talib. ecclesiis habetur. 38. dist. quando. in princ. 10. q. 1. regenda. 13. q. 1. c. 1. Parochia Græce, Latine dicitur partitio: & dī parochia, quasi partitio curæ: quia rector ipsius habet curam animarum totius populi infra illos limites congregati: unde dicitur populum regere. ℨ. de capel. monach. c. 1. Archidiaconus.

l ¶ Attigerint.] sufficit ergo in his, ꝙ attigerint 25. annum, secus ergo in eō de cle. cum in cunctis. & in abbatissa. ℨ. eod. in emnitatibus, & in casu inf. de ætat. & qualit. c. vno.

ADDITIO. Et in casu de regul. ad nostram. vbi vide cum suis remissis. Ad vtramque partem facit clem. de statu monach. ne in agro. §. ceterum. Solue vt ibi in gl. 4. Io. And.

[Gl. seq. notat & remittit, secundo quærit, de dependentibus opi. ponit, & soluit distinguendo.]

m ¶ De cetero.] 3 ad futura tm̄ extenditur: & habet hoc locum in qualibet constitutione, præterquam in casibus. ℨ. de constit. c. vlt. dic vt ibi. Quid de pendentibus nūquid ad illa constitutio extendatur? Et quidem si pendeat per appellationem, negotium decidi debet ſm ius, quod erat tempore primæ sententiæ, nō secūdum ius, quod emanauit appellatione pendente. in auth. vt cum de appel. cog. in prin. & §. 1. Si aūt principaliter pendet, dixit Hostien sup. de cōstitu. c. 2. decidi debere secūdum ius quod emanauit Goff. ibi, & Accur. C. de legi. leges. secundum ius quod ante cōstitutionem erat, & vterque allegat prædi. auth. dic secundum Gar. quòd si ꝓstitutio loquebatur de ordinatione negotij vel ℨctus, vt de numero testiū, de scriptura uel alia solemnitate, vera est opinio Goffre. Nō enim pars poterit diuinare. C. de test. testium. C. de testa. iubemus. 82. dist. proposuisti. Si autem ꝓstitutio loquatur circa ordinationem ſnīæ uel processus, pone exemplum de iuram. calum. cap. 1. §. vlt. de sent & re iudic. cap. ult. potest uera esse opinio Hostien. ita quòd processum causæ iam factum non tangat, sed faciendum, quod alias constitutio de sui natura non extenditur ad pendentia, probatur opti. inf. de offic. legat. c. pen. in fine.

[Glo. seq. de duobus simul quærit, & soluit. Iterum quærit, arg. pro, & soluit contrarium.]

n ¶ Carere.] ipso iure. Si quæratur an epi possint in ætate dispensare, in ꝙ olim a quibusdam dicebatur ꝙ illam decre. de ętat. & quali. ꝑterea. & c. indecorū. & vtrum dispensatiue possint annum prorogare? Dic ꝙ nō, p decre istam, q̄ solum sup residentia eis ptā em

1 Idem Do. Fon.

dispensandi reservat; 1 eo tm̄ saluo, qđ habes. ℨ. eod. tit. cū ex eo. De dispensatione aūt ordinum hic nihil ꝓhibetur: vñ antiquo iuri stabitur. ſ. illi decr ꝑterea. Sed nunquid nō cōstitutus in maiorib. vel ī minorib. de iure cōi ad talē ecclesiā eligi ptē? & vī ꝙ sic: qa ista decre. nihil exigit, nisi ꝙ ꝓmoueaē inf. annū: sed ad oēs ordines promoueri poterit inf. annum; Sed dic ℨ: 2 quia hæc decr. ꝑterea, nihil per istam immutat: immo per istam quodammodo expo nit, quod ibi dicit, infra breue tempus.

† Idem cauet cōcil. Trid. sess. 6. de refo. ca. 2. quod olo viduas.

2 Idem Do. Font.

a ¶ Is etiā.] tertia pars, in qua ponit dē residentia facienda.

b ¶ Rector.] vel per petituus vicarius: in quo locū hēt, quod hic dī circa ordinē & ætatē, per cle. de offi. vica. q̄ de ecclesiis, cuius ℨriū dicit hic Arch. ꝓ hāc lrā.

c ¶ Residere.] ad hoc etiam tenebatur olim sup. de cler. non resi. relatum.

c ¶ Residere.] is dī residere, qui cōtinue ibi moratur. arg. C. de metatis. l. deuotum. lib. 12. nisi in casibus a iure exceptis: in quib. is qui abest, fingitur esse ꝓsens & residere, ut ℨ. de cle. non resi. de cetero c. ex parte. & c. cum dilectus. cum si Arch.

d ¶ Personaliter.] ergo non per vicarium; nisi in casu, ℨ. de præb. extirpandæ. quam per hanc tolli non credo secundum Guil.

e ¶ Annum.] impedimento cessante. ℨ. eo. tit. li. 6. q̄ sit in fi. & est expressum. inf. eod. commissa & currit iste annus ex quo habuit possessionem pacificam: vel per eum stetit quo minus haberet: nec currit iuste impedito, ℨ. eo. commissa. & ℨ. de præb. licet.

f ¶ Idem tps.] nisi cum eis per epos suos fuerit dispensatum: vt litterarum studio insistentes nō teneā-

Vide ut hi: ætā. & ualit. & c. Trid. 7. de fo c. 11. sess. 22. refo. & sess. de re c. 12.

tur vsq; ad septennium 3 promoueri, nisi ad ordinē sub diaconatus dumtaxat: ad quem sub hac pœna infra annum promoueri tenentur. inf. eo. tit. cum ex eo.

[Glo. seq. quærit, & soluit: demum soluit duo dubia, & de tertio remittit: vltimo distinguit circa compulsionem ad ordines.]

g ¶ Priuatus.] ipso iure: olim vero per ſnīam. Sed nū quid poterit purgari mora anno elapso per aliquot dies? Dic ꝙ non, arg. hic. & de suppl. negl. prælatorum. licet. quia commissa nō pōt purgari, C. de contrahen. & cōmitt. stipal. l. magnam. & adde quod dixi inf. de reg. iur. mora. & licet tam modicum tps restet de anno, ꝙ certum est eum non posse promoueri: nō est priuatus. ℨ. eod. commissa 1. respon. & dico, ꝙ pœna illius constitutionis, cum in cunctis. nō est remota per istam quia, ſsi talis ecclesia collata fuerit diacono: & monitus promoueri nolit, ēt inf. anno priuari poterit secundum tenorem ipsius decre. Et si quęratur qñ incipiat currere tempus illi, ad quem spectat collatio. dicā. ℨ. eo. commissa. Nota autem ex hac decret. ꝙ cōpellitur quis ad ordines per subtractionem beneficii.

Sed quia iuri 4 sup hoc variant, distinguas, ſm Gar. Aut būficium hēt certum ordinem annexum, aut nō. Si hēt iusta causa excusat illum, vt pote irregularitas, in quā postea incidit sine culpa sua, vt quia oculum vel manum amisit; tunc nec compellendus est, nec priuādus. ℨ. eod. cū in cunctis. §. hoc sane. Si autem incidit in talē irregularitatē culpa sua, dēt amittere būficium: & sic intelligitur de æta & qualit. c. i. Idē si ante adeptum būficium in illam irregularitatem incidit qualitercunq;: quia id in ꝓmotione sua tacere non debuit. 24. dist. qñ & c. vlti. ℨ. de cor. viti. exposuisti de renun. nisi cum pridē §. personæ. Si aūt iusta causa eum non excusat, aut est parochialis ecclesia: & tunc elapso anno priuatus ē ipso iure, ēt si non moneaf, ut hic: aut est aliud būficium: & tūc si monitus nō vult promoueri, prīuandus est ℨ. eod. cū in cūctis. §. inferiora. In eō tm̄ aūt non requiritur monitio: sed sufficit negligētia electi per tempus a canone terminatum. 100. dist. c. 1. circa fi. Si vero beneficium nō habet certum ordinem annexū: & ecclesiæ necessitas vel vtilitas non exigit, inuitus cogi non dēt: & punitur qui eum cōpellit. 74. dist. c. 1. & 2. & can. ubi ista. Si aūt necessitas. vel vtilitas ecclę requirit, vt promoueatur clericus: si se excusat prætextu criminis, quod se ꝓmisisse proponit: aut si proponit aliud impedimentū in quod incidit culpa sua: tunc eps dēt inferiores idoneos promouere: & ipsum clericum ab ipso beneficio penitus amouere: nisi al's ualde vtilis & necessarius esset illi ecclesiæ de æta & qual. quæris. ubi vero impedimentum tpale prætendit, puta infirmitatem, vel ēt perpetuum ex delicto suo nō prouenies: in non solum nō cogitur: sed etiam si eius excusatio non admittitur, poterit appellare: si cut & tutor appellat ob excusationem rationabilem non admissam. ff. qñ appel. sit. l. 1. §. si quis tutor ꝙ si voluntate sua tenuit ordinari, uel prætendens, nisi quia non vult: debet compelli appellatione remota per subtractionem beneficii & officii. 74. dist. c. 3. & 4. De regularibus dic ut in cle. de statu regu. ne in agro. §. antepen.

[. Glo. recit. per quęstionem.]

h ¶ Ordinarius.] i. suus superior: siue sit eps: siue maior vel inferior epo. sup. de cler. non resi. relatum: & sic illud intelligunt Inn. & Host. dispensationem autem illius. c. ℨ. eo. cum ex eo. non pñt inferiores episcopis facere, ut ibi dicam.

i ¶ Ad tempus.) bene dicit: quia nec papa super residentias dat perpetuas indulgentias: & adtas ꝙ prędecessores reuocat, ut ℨ. eo. lib. de rescri. c. vlt.

4 Vide iura & concil. Trid. paulo ante citatum.

CAP. XV.

NEMO.] Titia facit, Primo ꝓmittit cui, & qñ fiat ꝓmenda parochialis ecclesię Secundo quantū duret: Tertio decretum apponit. Secundā: ibi, Huiusmodi autem: Tertia: ibi, Statuentes.

ADDITIO. Et Io. Mon. diuidebat in quatuor: Secunda, ibi, Nec tali. Io. And.

CASVS

Universidad de Deusto
Biblioteca

CASVS. Vacante aliqua ecclesia, eps non habens ad manus personam idoneam; vel forte patroni contendebant de iure patronatus: certum est, q̄ ille eps potest ad tps concedere alicui istam ecclesiam in cōmendam. Sed quæritur quæ ætas, & quæ aliæ qualitates requiruntur in cōmendatario; Rñdet q̄ requiritur, q̄ cōmendatarius compleuerit ann. 24. & artigerit 25. annum. Item requiritur q̄ ipse sit constitutus in sacerdotio: Nā requiritur quòd exerceāt ea, quę sacerdos exercet. Item tertio requiritur q̄ non habeat aliam ecclesiam in commendam. Sed utrum in perpetuū poterit eps ecclesiam cōmendare? Certe non: sed solum vsque ad sex menses: & in effectu potest eps ecclesiam commendare vsque ad illud tempus, quod habet in sua collatione. Nemo.] Ista constitutio non comprehendit Romanū Pontificem; quia Rom. Pontifex non pōt sibi legem imponere. Nota primo, q̄ eps (idem est de alio superiore) potest ecclesias spectantes ad suam collationem commendare, i. tradere in custodiam, & alicui cōmittere administrationem ad tps: sed talis cōmendatarius per hoc non habet titulum in ecclesia sibi commendata. Nota vlterius, q̄ episcopus non potest ecclesiam commendare vltra sed menses: ideo elapsis sex mensibus expirat commenda; sed Romanus Pontifex potest in perpetuum commendare: Vnde sciendum, q̄ cōmendatarius in ecclesia sibi commendata non dī habere titulū, & ideo non vacat per mortem cōmendatarij. Ex quo sequitur, q̄ si post mortē commendatarij impetraretur ecclesia commendata tanquam vacans per mortē: impetratio esset surreptitia: quia esset expressus falsus modus vacationis: & hoc verū; nisi in impetratione esset opposita ista clausula, & hoc quocunque modo vacet. Nota insuper, q̄ commenda ecclesię parochialis non potest alicui fieri, nisi constituto in sacerdotio: licet ecclesia parochialis possit alicui dari in titulum non cōstituto in sacerdotio. Nota finaliter, q̄ cōmendatarius tenetur residere in ecclesia sibi cōmendata: ideo non posset sibi dari alia commenda: quia nemo pōt residere personaliter in duobus locis. [Prima glossa summat.]

† Vacāti bꝰ eccl'ijs parochia lib. quid agēdum, diligēter pscribit cōcil. Tri. sess. 24. de refo c. 18.

mo [a] † deinceps [b] parochialem [c] ecclesiam, alicui nō constituto in ętate [d] legitima, & sacerdotio, [e] commendare [f] præsumat: nec tali ꝯ etiam nisi vnā, [h] † & cerdotali ordine deseruire. Et nota q̄ parochialis ecclā pōt intitulata dari, ēt non presbytero ꝛ.c. prox. inf. eo. cū ex eo. ꝛ. de instit. c. 2. cōmendari aūt nō: & hoc est nouum, quia ante cōstitutionem istam hoc non erat. [Glo. seq. ponit quomodo diuersis modis sumitur cōmēdare, & quō hic: secundo, circa cōmēdam format octo quæstiones.

a ¶ Nemo.] p parochialis eccla nō commēdetur nisi cō stituto in ætate legitima & sacerdotio: & tali nō nisi vna: & illa tūc demū, cū necessitas vel vtilitas exigit. Talis aūt cōmēda vltra sex menses nō duret. Quod ꝛ prædicta factum fuerit est irritum ipso iure. Io. And.

b ¶ Deinceps.] et hoc verbum appareat, q̄ hæc cōstitutio ad præteritas 1 commendas nō extenditur: & quia natura constitutionis est, q̄ non extendatur ad præterita. & de hoc supra cap. proxi.

1 Hanc addōnē d tpib. diuersorū ꝙ ciliorum ponit Io. And. hic in lectura super gl. 2. in verbo: prętēritas.

ADDITIO. Fuit hoc concilium, vt refert Franc. vercel. anno Dñi 1274. a principio Maij vsque ad Augustum. & hoc de Lugduñ. Gregorius X. Prius aūt fecerat Lugduñ. Inno. IIII. cōcilium anno. Dñi 1245. vt patet in Spec. historiarum, lib. vlt. in prin. De Vicñ quod fuit 1211. & 12. vide in Clem. cum sit. de censi. gl. penult. De Laterañ. Alex III. quod fuit 1179. dixi de his quæ fiunt à præla. cum Apostolica. in fin. De generali Innoc. III. quod fuit 1215. dixi sup. deci. cap. penult. Io. And.

2 Quid requirat adhoc, vt eccla cen seatur parochia, notat Alex. cons. 74. incip. Viso puncto. vol. 4.

c ¶ Parochialem. 2] In aliis ergo nihil immutatur: sed remanet ius antiquum ſm Gul. ad hoc. C. de app. præcipimus.

ADDITIO. Specialia igitur parochialium ecclesiarum habes hic, & ꝛ. c. prox. ubi de hoc in gl. sed nunquid. & ꝛ. de præben. si Apostolica sup. de præbend. extirpandæ. §. qui vero. & in clem. vnica. de offi. vica. Io. And.

d ¶ Aetate.] scilicet, q̄ attigerit 25. annum. ꝛ. c. pxi.

e ¶ Sacerdotio] vt possit interim ipsi ecclesiæ in sa-

ma, & sacerdotio, e commendare f præsumat: nec tali § etiam nisi vnā, h † & secundo, circa cōmēdam format octo quæstiones.

f ¶ Commendare.] Idē est q̄ deponere. ff. de verb. sig. l. commēdare. ff. depos. l. Lucius. 22. q. 2. nequis arbitretur ꝛ. depos. c. 1. Qūq; accipitur commēdare pro verbali honore alicui impenso: vt cum quis de aliquo laudat: vel qū amicum commendo, ut ei verbalem honorem faciam. ff. mandā. si vero. § com quidam. Et ea quæ cō mendandi causa dīr, nō obligant. ff. de ædil. edi. scien dum. ff. de contrahen. empt. ea quæ nec commēdandi sui causa debet quis facere quod alteri noceat. 1. q. 3. si quis vero sed hic de commenda agimus: quæ est custodia ecclesiæ alicui commissa. Et primo quęro an talis sit prælatus? Et dico q̄ nō: sed procurator tm: habet tñ legitimam administrationem 3 21. q. 1. relatio. ꝛ. eo. cum nobis olim 2. §. fi. & sic not. 21. q. 1. qui plures. sed nunquid interim dī vacare: Dic q̄ nō; quia titulus iste est canonicus sicut & alij sup. eod. c. dudū. 2. & in prędicto c. qui plures & cum modo debito fit, vt hic. Sed nunquid facit iste talis fructus suos? Dic q̄ nō, ſm Gar. quia custos est: nec in ecclesia ius habet, nec etiam in fructibus, nisi ad colligēdum, & gubernandum, & prouidendum sibi, & ministris: & q̄ supereſt in vtilitatem ecclesiæ conuertendum: sicut & de visitatore dī 6. dist. obitum. &c. Catinensi. & hoc tenet Host. in decret. dudum. de elect. tamen ꝛrium fit de facto. 4 Sed nunquid habens talem commēdam impetrans ecclesiam, tenetur de commenda facere mentionem? Dic q̄ sic, arg. decre. de cōcess. præbē. cum nostris & c. litteras. Nunquid ad talem commendam vocabitur patronus? Dic q̄ sic: secundum Inno. Host. & Gar. arg. 16. q. 7. filiis. Idem in aliis, qui ex tali commenda lædūtur. ff. de adop. l. nam ita. ff. de mino l. in causæ. sup. de offi. Archid. ad hoc. §. fi. si autem fuerint contumaces, vlterius nō audientur. sup. qui fil. sint legit. prælatum. Sed quęro, an per ordinarium reuocari poteritr vel interim conferri? Et dic q̄ non, ſm Gar. nisi esset cā, ex qua facta fuerat. arg. de vo. & vo. redempt. magnæ. ad fi. 63. dist. c. quia §. verū. 5 Quid si concessum sit episcopo, q̄ vsque ad certum tempus fructus vacātium ecclesiarum percipere possit. sup. de verb. sig. tria sup. eo. lib. de rescript. si propter. infra de prębē. si tibi cōcessō. Nunquid tales indulgētiæ prætextu fructus commēdati beneficii poterit retinere? Non secundum Gul. cum commēda ius tribuat, vt ꝛ dixi. Dicūt autem quidam, q̄ eps commēdare pōt tm vsque ad illud tempus, quo potest conferre ſ. vsq; ad sex menses sed certe hoc secundum Guil. falsum est. si enim secunda vel tertia die post vacationem commēdaret, iam non duraret commenda hæc per sex menses: quod tamen potest per hanc constitutionem: si igitur vltima die sex mensium fiat commenda, durabit per sex menses, & hoc dicit hęc constitutio. Caueat tamen ordinarius, vt priusquam totum tempus suum labatur, commendam faciat, quia Postea se intromittere non poterit. argu. de offi. deleg. de causis. Vel dic q̄ etiam illo finito, poterit eam commendare alicui custodiendam & saluandam, donec superior prouideat. argu. de appel. cum teneatur. & de offi. ord. cum vos.

g ¶ Nec tali] scilicet constituto in ętate legitima & sacerdotio.

h ¶ Vnam.] Ergo duas commēdatas habere nō licet, sic nec duas intitulatas, sed quòd possit habere vnam intitulatā, & aliā commādatam, nō prohibetur 6 im

mo

mo permittitur, vt 2 ;. q. 1. qui plures, cui antiquo iuri standum est cum reuocatum non sit. [Idem Io. Mona. & Archiadiaconus.]

a ¶ Necessitate.] Ista duo in dispensatione ecclesiastica rum rerum attendenda sunt. 12. q. 2 sine de præben. ex posuisti.

ADDITIO. Dicebat ergo Inno. in decret. si constiterit. & Hostiē. in decre. dudum, q̄ cum quælibet ecclesia debeat suum habere prælatum, de præben. cum non ignores. cōmenda non poterat fieri sine dispensatione: quamuis illud relaxaretur ex causa. 1. q. 7. dispensationes. Io. And.

euidenti necessitate, a uel vtilitate b ipsius ecclesiæ suadente. ¶ Huiusmodi c autem commendam (ut præmittitur) rite factam, declaramus d ultra semestris e temporis spatiū non durare: f Statuentes quicquid secus de commendis ecclesiarum parochia-

b ¶ Vtilitate.] sic 16. q. 1. cum pro vtilitate. Et not. quòd ista duo, seu eorum alterum sunt semper attendenda in rerum ecclesiasticarum dispositione. 1. q. 2. sine 10. q. 2. ea enim §. hoc ius. infra de præben. exposuisti. infra eodem lib. de reb. eccle. non alie. dudum. Archidiaconus.

c ¶ Huiusmodi.] ſ. factam constituto in ætate legitima, & in sacerdotio, & ex causa: & de vnica tantum parochiali ecclesia.

d ¶ Declaramus.] De hoc erat antiquorum altercatio: quidam dicebant eam vltra durare: quidam non.

e ¶ Semestris.] Olim dubia erat littera ista: quia quidam libri habebant trimestris: 1 quidam semestris; & litteram trimestris dicebat dominus Guli. se habuisse de bulla.

ADDITIO. Et illam litteram posuit de act. uel peti. §. super actionibus. ad finem. versi, item ecclesia. Io. And.

[Gl. seq. quærit arg. pro, dupliciter soluit, in fi. quærit, & soluit.

f ¶ Durare.] Nunquid finitis sex mensibus poterit ordinarius eandem iterato eidem vel alteri commenda re? Videtur quod sic ex causis hic express. arg. C. de donā. sancimus. §. si quis autem ex diuersa. quia tempus Lateranen. concilii non currit pendente commenda ex causa facta: sed certe mens huius cōstitutionis contradicit: alias fraus ei fieri posset, & perpetuo fieri. arg. infra de diuor quando. §. fin. & facit optime. infra eodem, commissa. Vel distingue, vtrum commenda fiat intuitu ecclesiæ, vel personæ. Sed nunquid commenda expirat morte commendantis? Dic secundum Guli. quòd non, supra de preca. cap. fina. & de commod. cap. vnico. de donat. cum dilecti. [idem Phi. Font.]

In oīb. exēplaribus, q̄ uidere cōti git, legif, emestris.

CVpientes.] Istud capitulum secundum dominum Heliam diuiditur in septem partes: ut in glo. Nam primo ponit causam suæ institutionis: & infra quod tempus electi debent uenire ad Apostolicam sedem, & quando confirmatio est facienda per Papam. Secundo: ibi, Quod si, ponit pœnam electorum non veniendo ad Apostolicam sedem: uel accedentium sine processu electionis. Tertio: ibi, Ad hæc, prouidet & declarat qualiter eligentes qui elegerunt, concorditer, debeant mittere personas instructas ad Romanū Pontificem, quæ instruent Papam de omnibus necessarijs, ſ. an persona electa sit idonea: & an eligentes erant idonei. Quarto: ibi, Si vero, ponit quid debeant facere opponentes, quando electio fuit celebrata in discordia. Quinto: ibi, Ceterum, qualiter puniuntur eligentes si non mittant personas debito modo instructas. Sexto: ibi, Denique ostendit quid iuris sit de postulationibus. Septimo & finaliter, ibi, Porro quid iuris sit de recuperatione expensarum.

CASVS. Vacāte aliqua ecclesia forte cathedrali; vel alia, quæ immediate suberat Romanæ Ecclesiæ: ita q̄ facta electione confirmatio ad Papam pertinet: aliqs fuit electus: quæritur infra quod tempus debeat ipse petere confirmationem suæ electionis? Respondet, q̄ dēt artipere iter Rō manum pro petēda confirmatione infra vnū mensem numerādum à tēpore præstiti consensus: uel numerādū a tpe habitæ notitiæ ipsius electionis: si eligentes fuerunt negligētes in pśentāda electione: & arrepto itinere dēt electus se pśentare q̄ citius potest: attētis cōditione suę persone, loco Casus de mini Heliæ.

lium actum fuerit, esse irritum ipso iure.

Nicolaus iij.

¶ Hac decretalis fuit multum vtilis suo tpe, antequam Papa reseruaret sibi prouisiones epatuū; Glos. drima ponit summariū, & secunda diuisionē. Do.

CAP. XVI. CVPIEN-

rū distantia, & qualitate temporis, & tps istud est arbitrariū. Sed ponamus q̄ illud tempus competēs est elapsum, an sit priuatus iure sibi spectante ex electione? Rñdet q̄ non, sed post illud tempus competens debet adhuc expectari per viginti dies. Et si infra illos viginti dies se non præsentauerit Apostolico conspectui, nec miserit nuncium ad probandum impedimētum, qui nuncius dabit xv. dies, elapsis viginti diebus perdit ius sibi cōpetens ex electione. Sed Sanctissime pare ad Apostolicā sedem? Rñdet q̄ sic; & si electio fuit facta in concordia, ipsi debent mittere duos viros nō extraneos, sed ex ipsis, qui sciant instruere Papam de omni negotio electionis, an persona electa sit idonea, & an eligentes erant idonei. Sed quid si eligentes infra prædictum tempus non miserint ad Apostolicam sedem prædictas personas instructas? Respondet q̄ ipsi sunt præclusi a prosecutione electionis, & perendi confirmationem, & cum hoc sunt suspensi per trienium a perceptione fructuū beneficiorum suorū, quę ipsi habent in illa ecclesia, q̄ si se immiscuerint administrationi durante triennio illo, sunt priuandi perpetuo ipsis beneficiis. Sed quæritur expensis cuius istius duo viri debeant mitti ad Apostolicam sedem? Respondet Romanus Pontifex, quod si bona prælati sint distincta a bonis capituli, debent mitti expensis prælati, quia agitur de negotio prælati: Si uero bona non sint distincta a bonis capituli, sed sint communia, tunc fiant expensæ de bonis communibus. Sed ponamus q̄ capitulum non habeat res mobiles? Respondet, quod in hoc casu capitulum poterit accipere mutuas pecunias, & obligare res immobiles ipsius ecclesiæ, quas tamen pecunias futurus successor tenebitur soluere & ecclesiā exonerare ab illo debito. Sed quid sāctissime Pater, si electio fuit facta in discordia, quia aliqui se apposuerunt, vel fuerunt celebratæ plures electiones? Respondet, q̄ si fuerunt factæ duæ electiones, tūc de qualibet parte debent mitti duæ personæ indistincte, sicut si esset facta electio in concordia. Postea ostendit quid iuris sit in postulato & postulantibus, utrum idē ius obseruetur sicut in electo & eligentibus. Et dicit quod postulatus non debet consentire nec dissentire postulationi, sed se debet submittere arbitrio sedis Apostolicæ, licet secus sit in electo, qui debet nominatim consentire uel dissentire. Item postulantes non debent mittere personas instructas expensis postulati. Item quòd in recuperandis expensis electi & eligentium, postulati & postulantium, si aliunde fuerunt factæ expensę, vult antiqua iura seruari. Insuper.] Vnde sciendum, quòd elapsis viginti diebus concessis electo ad comparendum apud sedem Apostolicam uel si fuerit impeditus ad mittendum nuncium, qui infra quindecim dies tenebitur

proba-

Universidad de Deusto
Biblioteca

probare impedimentum electi, quod impedimentum si infra sexagintaquinque dies nō fuerit probatum, habent locum pœnæ sequentes. Electos vero.] Ponit qd iuris sit, si electus præsentet se cōspectui Apostolico, sed non apportauit munimenta: nam tūc ex sola præsentatione cuitabit pœnam iuris sibi q̄ tes a ecclesiarum b uacaditi: Et si petat dilationem ad faciēdū fidem in partibus, non auditur: sed debet facere fidem apud sedem Apostolicam. Vel per procuratorem.] Nā tenetur mittere procuratorē infra viginti dies, nisi esset impeditus in missione procuratoris: tunc enim nō esset priuatus ipso facto iure sibi competēte ex electione, quin restitueretur: vel sm alios remanet illæsus ipso iure. Cæterum.] Iste §. est generalis ad quoscunque electos: ēt si confirmatio non spectet ad papam: & declarat verbum, quamcito, positum sup. eo. in c. quā sit. videlicet infra octo dies. Aequitas canonum .] vt in gl. fin. huius cap. quæ pro hoc est singularis.

[Hæc prima glossa ponit casum.]

Hic casus Ioan. Andreæ glossatoris ordinarij ē, & in anti quis codicibus reperitur.

a ¶ Cupientes.] CASVS. Tria tēpora statuerat Gregorius x circa expeditionem ecclesiarum vtilia. supr. eod. quam sit. Primum, de electionib. præsentādis electis: Secm, de exhibendo cōsensu: Tertium, de cōfirmatione petēda. Primum confirmat Papa Nicolaus cum certi temporis adiunctione: statuens, q̄ si infra octo dies (ex quo cōmode poterunt eligentes) electiones electis distulerint præsentare, qui culpabiles in hoc fuerint, a prosecutione electionis in totū sint excluſi: & beneficiis, quæ obtinent in ipsa ecclesia per triennium suspensi: ad quæ si infra illud tempus se temere vel colorate miscuerint, illis perpetuo sint priuati. Secundum præcise confirmat, vt iacet. Tertium mutat circa confirmationes cathedralium ecclesiarū vel regularium: quæ ex immediata subiectione, vel appellationis deuolutione hēnt peti a Papa, & statuit q̄ prædicti electi, post consensum, vel post habita de electione notitiam, si ipsam debito tpe non contingeret præsentar., infra mensem iter arripiant eundi ad sedem Apostolicam pro cōfirmatione petenda & causa prosequenda, cum oib. actis & munimentis. Finito autem mense siue iter arripuerint, siue nō, habebunt tempus arbitrarium, s. infra quod commode venire possint, cōsideratis quæ circa id cōsideranda fuerint, adhuc post istud tempus arbitrarium habebunt viginti dies, inf. quos si personaliter non venerint, iusto impedimento cessante, vel iustum impedimentum habuerint, sed infra prædictum tempus id proponi non fecerint, vel proponi fecerint infra debitum tempus impedimentum, sed illud non probauerint infra xv. dies ad hoc assignatos, uel bene proposuerunt & probauerunt debito tempore, tamen non miserunt procuratorem sufficienter instructum, vel miserunt procuratorem instructum, tamen impedimento cessante inf. tps debitū personaliter non venerunt. In his casibus quinque, vt infra patebit, vel ipsorum altero priuati sunt ipso iure omni iure sibi per electionem quæsito. Si autem in aliquo prædictorum nō peccauerunt, priuationis pœnam non patiuntur, sed si sine munimentis venerint, patiuntur hanc pœnam, quia pro ipsis producendis dilationem extra curiam non habebunt, nisi ex iusta cā. Statuto igitur de aduentu electi, statuit de aduentu eligentium, distinguens, an electio vna vel plures in concordia vel discordia fuerit, vel fuerint celebratæ, & dicit, q̄ si vna tantum electio in concordia fuerit celebrata, duo de eligentibus sufficienter instructi infra supradictum tempus mitti debent per capitulum ad curiam, pro instruendo electionis negotio, & mittentur expensis dignitatis, si bona ipsius sint discreta uel de communibus, vel per capitulum aliunde prouisis, si de illis habere non possint. Si autem plures electiones factæ fuerint, tunc pro qualibet parte mittentur illæ duæ personæ expensis electorum, vel si vnica fuerit electio, cui alicui se opponunt, mittantur illæ personæ pro parte electi, suis expensis, & pro parte opponentium, si sint duo vel plures, saltem duo expensis opponentium sufficienter instructi, & si electi noluerunt expensas ministrare sm qualitatem negotii (nisi forte sint pauperes) priuati sint ipso iure omni iure sibi ex electione quæsito. Si autem eligentes supradictas personas non miserint: etiam si electi vel opponentes neglexerint venire, vel expensas ministrare, priuabuntur a totali causæ prosecutione quo ad se: & prouentibus beneficiorum, quæ habent in ipsa ecclesia per triēnium, hoc verum, nisi paucitas capituli eligentium vel cōtradicētium ipsos excusaret, seu alia iusta cā, & tunc mittant procuratorem sufficienter instructum, & cessante impedimento mittant supradictas personas, alias patientur pœnam supradictam, & eadem sit pœna opponenti vel opponentibus, cum vnica est electio, tamen licet opponententes uel eligētes i prædictis casibus priuentur a prosecutione processus, electis tamen nullum præiudicium generetur. Et ea q̄ dicta sunt de electis & eligētibus in concordia vel discordia (saluo eo quod dī de exhibendo consensu & ministrandis expēsis, ad quæ non teneantur postulati) intelligantur repetita, cum suis pœnis in postulatis & postulantibus, si ideo sint postulati. quia in ordinibus, ætate, vel similibus defectum patiuntur. Si autem ideo postulentur, quia sunt aliis ecclesiis alligati, antiqua iura seruētur, postulationes tñ nihilominus pēdēt ex gratia, sicut olim. Vltimo dicit Nicolaus, quod in omnibus supradictis casibus in recuperādis expēsis electi & eligentium, postulati & postulantium, vult iura antiqua seruari.

[Hæc secunda glossa diuidit.]

a ¶ Cupientes.] Decretalis ista est obscura dictamine, & quia Bonifacius dum esset notarius. Nicolai fuit dictator ipsius, ideo eam per compilatores huius libri mutari, & clarius dictari noluit, & est vtilis valde, dū modo quod in ea statutum est, nō trahatur ad noxā

1 quod esse nō debet. sup. de deci. suggestum. C. de vsuc. pro emp. l. vlt. 2 Et diuiditur in vij. partes principales sm Gar. in quarum prima ponit suæ cōstitutionis cām, & qualiter, & j. quod tps electi cathedralium vel regularium ecclesiarum, quorum electionum cōfirmationes appellatio vel immediata subiectio deuoluit ad Papam, venire debeāt, & durat vsque ibi, Quòd si per xx. In secūda ponit pœnam electorum nō veniētium, vel veniētium sine munimentis, & durat vsque ibi, ad, hæc. In tertia prouidet de psonis ad instructionem causę, qñ facta est electio in cōcordia, & durat vsque ibi, Si vero. In quarta qualiter mitti dēant personę instructę, & opponētes venire, qñ electio vel electiones in discordia celebrātur, & durat vsq. ibi, Cetrū. In quinta qualiter puniūtur eligētes, si electionem debito tpe non præsentent, uel si personas non mittant instructas, & durat vsq ibi, Denique. In sexta dicit quid iuris sit de postulationibus, & durat vsq. ibi Porro. In septima quę durat abinde vsque ad finem, dicit quid iuris sit de recuperatione expensarum.

ADDITIO. Io. Monachus diuidit in tres. prima de electis, Secūda de postulatis. Tertia de expēsis, quas gl. ponit pro sexta & septima. Iterum primam in duas prima de electis in cōcordia, Secta de electis in discordia, ibi, Si uero. Iterum primā diuidit in quatuor, prima ut in glo. De secunda facit duas, & sic Tertia, ibi, Si electos. Quarta quam glo. facit tertiam, & uide qđ dicamus §. Si vero. super 1. glo. Io. And.

a ¶ Cupientes.) tenetur ad hoc ex creditæ sibi dispensationis officio, ut supra in proœmio huius libri cum suis concordantiis.

b ¶ Ecclesiarum.) cathedralium & regularium, quarū cōfirmationē appellatio uel immediata subiectio deuoluit ad Papā, ut j. sequitur, uel ecclesiarū oium, saltē quo ad præsentādas electiones, ut dicā j. §. ceterum.

b ¶ Ecclesiarum.] cathedralium & regularium, ut j. sequitur.

sequitur. & eum hic dicat, ecclesiarū, patet q̄ ista constitutio non extenditur ad hospitalia. & est ratio, quia cum canones volunt loqui de hospitalibus, nomine ecclesiarum non solent comprehendere hospitalia: sed alio nomine nominant separatim: ut patet supra eo. iem, sciant. & ca. generali. Si igitur voluisset ista constitutio de illis intelligere: de illis expressisset inf. de deci. ad audientiam. cum si. Archidiaconus.

† Not. ex tex. iūcta glo. q̄ vacatio sim pliciter di cta conti net oēm modū vacandi. facit ad ca. suscepti. de rescri. & eodem. Phil. Fon.

a ¶ Vacationibus.] qualitercunq; uacauerint, siue p mortē prælati, siue per cessionem, depositionē vel alio modo, cum eadem sit ratio in quolibet præmissorum, nec alterum ex primatur. sup. de rescrip. suscepturn.

[Glo. sequēs recitetur per quæstionē & solutionem.)

b ¶ Periculosis.] supra eodē ne pro defectu. 5 distin. post quam & habet locū hæc constitutio etiā si vacatio periculosa non sit: puta, quia est qui ibi in spiritualib. & temporalib. ministrat. 61. dist. obitum. & cap. Catinensis. quia tali causa cessante non cessat cōstitutio. ff. de postul. l. 1. §. fexum. 32. quæst. 7 tantū. quia & finalis huius constitutionis ratio est, ut celerius expediantur ecclesiæ 1 ad hoc optime inf. eod. si posquam §. 1. & quare de hoc sup de renun. post translationem. & 61. dist. in c. statuimus. §. his omnib. alias c. neophitus.

[Glo. seq. soluit contrarium.]

c ¶ Malignantium.] per hoc soluitur contrariū de canone 4 q. 4. nullus. in fi. ubi habes, q̄ reorum est subterfugere: potest enim reus subterfugere, opponendo legitimas & veras exceptiones, non autem malitiosas & falsas, ut hic. Cōsuevit dici, quòd qui habet ius in principali, cauillationes & malitias aduersarii potest per alias repellere 2 nec videtur fraudem facere qui fraudem excludit. ff. de leg. 2. cum pater. §. Titio. in fi. & sic posset intelligi cap. nullus. & de hoc 23. quæst. 2. dominus noster. & argum. ad hoc. supra de simo. dilectus 1.

d ¶ Obuiare.] Tolle hic uerbum, quod est, infra subiungimus.

e ¶ Iam prouisis remediis.] s. q̄ fiat electio inf. tres mē ses. 50. dist. posiquam & supra eo. ne pro defectu. quòd fiat in iis ecclesiis de quib. hic agitur sub certa forma. sup. eo. quia propter. Item remedia quæ sunt sup. eo. c. 1. & sup eo quam sit & 100. dist. ca. 1. & alia multa sup. eo. tit.

f ¶ Alia.] s. q̄ ueniat electus personaliter infra tempus huius constitutionis, alias certa pœna puniatur, & quòd personæ instructæ mittantur. & quod certo tempore præsentetur electio, & pæna non præsentantium.

g ¶ Experientia.] magistra rerum efficax. sup. eodem quam fit. ad hoc sup. de referip. statutum. in prin. Io. And.

h ¶ Indicauit.] Alias, iudicauit.

i ¶ Vtilia.] Et posito, q̄ casus inueniretur, in quo prouisio hæc non reperiretur utilis, ut si diceretur persona nota, & electionis factū notū in curia uerisimilis, locū tū habet constitutio, ut sup. dixi in simili, super uerbo, tionibus a † periculosis b occurrere, ac malignantium c subterfugiis obuiare; d iam prouisis e remediis: alia f (quæ patenter ipsa rerum experientia, g ad earum expeditionem indicauit h vtilia i) remedia experta subiungimus; & quod felicis recordationis Gregorius Papa decimus prædecessor noster, de electionibus præsentandis k electis, & ipsorum electorum petendo ac adhibendo l consensu, salubriter statuit, m in suo robore cum infra scripti periculosis, nō enim in cuiuslibet persona, & c. 61. dist. miramur. §. sicut enim.

K ¶ Præsentandis.] scilicet quamcito commode præsentari poterunt.

l ¶ Adhibendo.] infra mensem a tempore præsentationis.

m ¶ Statuit.) supra eo. quam sit.

n ¶ Temporis.] s. octo dierum. j. eo. §. ceterum.

(Glos. sequēs moderat, soluit contrarium de decretali ultima, &c.)

o ¶ Moderatione.) i. moderati tēporis adiunctione, quia verbum moderationis, diminutionē cōtinet sup. de verb. sign. c. vlt hic autem tps auget, ut inf. §. ceterū. uel quia pœnam apponit, quæ non erat olim apposita, ideo moderari uidetur.

P ¶ Instituit.] sup. eo. quam sit. circa fi nem. Io. And.

q ¶ Debent.] ex imr ¶ Temperantes.] s. in hunc modum. nam ad parandum se statuit mensem: ad expectādum uero xx. dies. sed ad ueniendum est tempus arbitrarium, non legale, ut inf. patet. § prox. in prin. ibi, moderati. &c. Et est hic arg. q̄ iudex potest arctare, prorogare, & interpretari inducias a lege concessas. de hoc die ut not. sup. de app. cum sit Archid.

[Glo. seq. obiicit, & soluit.]

s ¶ Locorum.) Sed quomodo ex distantia locorū aliqđ discrimen inducitur, quod lex absurdum reputat. C. de tempo. in inte. restī superuacuam? Solu. lex illa loquitur in eo casu, cum legislator inspectis locorum circūstantiis, certum tempus limitauit, quod ad quem libet locum sufficere reputauit: vt in tempore restitutionis petendæ, & ad idem ff. de insti. act. cum interdum. vbi locus vendendi vel emendi non mutat causam iudiciariæ actionis 3 Sed qđ hic & in similib. dicitur, in tempore non limitato, sed arbitrario, locū habet secundum Gar. s de do. & cont. cum olim. & concord. ff. de eo quod cer. 10 l. ideo, ibi; qa scimus quam varia sint pretia rerū per singulas ciuitates, &c. Io. An.

t ¶ Valitura.] Idem si hoc dictū non fuisset. C. de app. præcipimus.

ADDITIO. Statur enim iuri veteri, nisi mutetur.

(Glo. seq. remittit de tribus, secundo soluit quæstionem de magistro hospitalis.

u ¶ Electi.] De postulatis videbis inf. §. deniq. Et quid de prouisionibus: Dicas idem iuris in illis 4 quod hic in electionib. statuitur. Et quod hic de electis dicitur, etiam de confirmatis intelligas, si a confirmatione appelletur, hoc habes expresse infra eodem, si postquam §. vlti. Et dixit hic Gar. & Guli quòd hæc constitutio locum non habet in electo in magistrum Hospitalis vel Templi, si appelletur ad Papam, tum quia per mortem talis cathedralis vel regularis ecclesia vacare nō dicitur, quia regimen ecclesiarum non cadit in laicos supra eodem. sacrosancta. in antiq. & quia aliud hospitale, aliud ecclesia. ad hoc sup. eo. sciant. & quia milites sunt, quos arma scire volumus, & nō leges. C. de iure delib. l. lancimus. §. sed & veterem. C loca. & con du. l. milites.

Glossa

† No. qualiter dēt iudex dilationes moderare qa dēt cōsiderare distantiā, vel ppinquitatem loci aquo citatus trahitur, & sm illā dare longum vel breuē terminū, ad hoc đ ap. cū sit Romana. D. † Al ito, & aliquorum, &c.

3 Vnde nō refert an institor teneat tabernam, vel non. Ioā. And.

4 Idem Phil.

Universidad de Deusto
Biblioteca

[Glo.sequens solut duo dubia de monasteriis fœminarum,& de non principalibus dignitatibus.]

a ¶ Regularium .] Virorum intelligas:in monasteriis enim monialium non sibi per omnia locum vendicat hæc cõstitutio.ĵ. eo. indemnitatib.§.sed cum eas. Nec hẽt locum hæc cõstitutio in dignitatib. ecclesiarũ cathedraliũ vel regulariũ, q̃ sunt sub epo, vel Abbate, vł Pr ore:sicut sũt archidiaconi, archipresbyteri, superiores, vł Priores sub abbatibus vel aliis Prioribus : p mortẽ enim taliũ non dñr ipsæ ecclæ viduatæ, qd regrit hæc cõstõ: & est simile qd dicimus, sup.eo.c.ne prodefectu & c.quia propter.in anti. secundum Guliel.& Gar.

Cõstõ, cupiẽtes, an hẽat locũ i dignitatib ecclarũ cathedraliũ q̃ sunt sub epo, uel abbate vł priore.

b ¶ Quorum] electorum,alias quarũ:sed prima melior:quia respicit electionem, quòd est supra.

(Glo.seq.reci.per quinq.quæstiones,quid de legato, quid de metropolitano, qui est in schismate. Itẽ quid si parrium voluntate relatione vel reuocatione causa deferatur ad curiam.)

c ¶ Immediata subiectio .] In hoc casu sufficit adire legatũ de latere, qui eporum & archieporum exemptorum electiones conformare pôt.ĵ. eo si abbatem.§. hmõi. & seruanda erit hæc constitutio : quia satis est illud Apost.sedis examen:secundum Gar. Gul.hic nõ determinat. Dicit. n. q alij dicunt ẽrium per litteram Apost.sedis,& quia in legato non est diffantia viarum: ita quod de facili poterit hẽ quos uolet,sed secũdum istam rationem sequeretur, q̃ ista decre. non habet locum in vicinis Romanæ curiæ, vt Gar.etiam dixit:tñ Gul.fouet ẽrium, q̃ si ecclesia non est alias immediate subiecta Papæ : puta quia metropolitanũ habet, si Metropolitana ecclesia est schismatica, vel a Sarracenis capta, habebit locum hæc constitutio : Is.n. proximus est,quem nullus antecedit. ff. de uerb.sig.l.proximus.ad hoc sup.eod quia diligentia, & bene facit pro Gar.inf.de offi. dele is cui . quod non credas verum si solus archiepiscopus ab ipsis paganis uel schismaticis captus esset,ut inf.de sup.neg præl.si eps. Item scias, q̃ si partes sola voluntate uadunt ad Papam, non habet locum hæc constitutio, licet bene facerent si eam seruarent. Ista enim constitutio non attringit, nisi in his duobus casibus.s.cum immediata subiectio,uel appellatio deuoluit,ergo in alijs locum non habeat,secundum Gul.& Gar.vnde & si relatione iudicis deuoluatur ad papam,non habebit locum secũdum Gul. Graue enim esset tantas pœnas vel causas imponere in illo casu non expresso. Item dic secundum eum,si Papa reuocat ad se tale negotium, quia forte coram ordinario pendebat, nisi in reuocatione exprimat hanc constitutionem velle seruari, & tunc non ex ui constitutionis,sed ex ui mandati, tenebuntur ad illam seruandam.sic supra de iud.quia V.

Cõstõ, cupiẽtes, an hẽat locũ in cã pendente coram ordinario , q̃ Papa ad se reuocauit.

d ¶ Appellatio .] In hoc casu non sufficit adire legatum secundum Gul & Gar nisi forsan partes concordarent,appel ationi renunciando. de appel.cõstitutus. de offi dele studuisti.& cap.licet.Et dic appellatio non ministrat frustratoria, quia talis non deuoluit negotium ad Papam.supra eodem quamuis . & sic non hẽt locum hæc constitutio,quæ requirit quòd talis sit quę deuoluat, scilicet interposita in scriptis,& ex causa probabili,ut ibi, & quæ peruenerit ad notitiam appellati de constit cognoscentes.quod dic ut in clem. eod.tit. causam.

e ¶ Mensem.) Isle mensis dꝛtur ad parandũ se ad iter. f ¶ post consensum.]subaudi quando debito tempore fuerit præsentata electio, alias locum habebit sequẽs hæc clausula.

[Glo.seq.supplet circa id, duas opiniones ponens,secundo objicit,& soluit.

g ¶ Post obtentam.) subaudi fm Gar.& post tps in quo debuit psentare, & in quo debuit deliberare,vel postquã deliberault, absurdũ.n. esset, q̃ in hoc casu non hẽret inducias ad deliberãdũ maxime cũ decre.quã sit. sup. e.hic fit reserua ta, ut ŝ.vidisti. quo n veniet, nisi primo deliberet,an consentire uelit, & quomõ deliberabit,nisi tempus habeat.50.dist.ponderet tamẽ tutius videtur sibi & domino Guli.vt dicamus, quod in hoc casu cum electio debito tempore non præsentatur,habeat vnum mensem ad deliberandum, & parandum se ad iter. nec illius mensis dimissio sit absurda, quæ sit ex causa, & ne frauũi locus relinquatur,secundum eos, & sufficit sic scriptum esse ff. qui & a quibus l.prospexit. Sed nonne rogatus debet recedere, inuitatus fugere, & sola debet illi suffragari necessitas excusandi. C de epis. & cler. si quenquam. quomodo ergo se ingeret, nisi inuitetur & rogetur? Dicas q̃ ex quo electus est inuitatus & rogatus videtur, & auctoritate istius constitutionis sine nota ambitionis hoc facere poterit, alias enim laqueus paratur,quod esse non debet.27.q.1.de uiduis.de restit.spo. litteras,in antiq.

[Glo. seq.exemplificat, demum quærit & soluit.

h ¶ Notitiã . 1] certam & indubitatã, puta quia ibi psens fuit, erat forte canonicus , vel homines fide digni referunt pro certo sic esse,arg.de postu.c.j.de cler. excom.mini illud in ant. vel inde litteram recepit authenticam,non enim cu libet referenti credere tenetur ad hoc de do & contu cum olim.& quod ibi not. quid si scit se electum, sed uesci appellatum? Dic q̃ si ecclesia non pertinet immediate,non currit istę mẽsis, immo tenetur seruare decret. quàm sit,donec scierit appellatum,secundum Gar. & Gul.

i ¶ Debito tempore.) ſ.j. octo dies postquam commode præsentari potuit ĵ.§.cæterum . & sic iste mensis nõ currit nisi a tempore,quo electio præsentari debuit,secundum Gar.

[Glo seq.ponit duas lecturas istius, extunc,& secundam reprobat.)

k ¶ Extunc].i elapso prædicto mense,& designat extremum tempus istius mensis. ff. de cond. & dem.si is, ad fi.] Lex quarta est , quam uide de testib. cogen. c.2. super 1.gl.] Alij exponunt, extunc, i.arrepto itinere, quod est falsum,per id quod sequitur , siue ĵ.præscriptum,&c & sequeretur secundũ id , q̃ post decem annos arripiendo iter , tunc inciperet sibi currere tẽpus, quod est absurdum.Io. And.

l ¶ Sine non.] Et sic de arreptione itineris non curat, dummodo ueniat tempore competenti.

m ¶ Absque fraude.)Si ergo electus duplex hẽbat domicilium,dico q̃ cõputatio fiet ab eo loco , ubi tunc erat absque fraude:per hanc litteram: & idem dico si extra domicilium esset,secundum Gar.& Guli.

[Glo.seq reciꝛetur per quæst primo secundum quas dictas fiat arbitratus. Secundo de electo, qui prius venit,quęruntur duo:Tertio quid de electo in curia,ibi præsente: quarto an dies aliqui dẽtur in tempore arbitrario pro quiete.arg q̃ non,soluit contrarium:solutioni signat contrarium.& ibi remittit.]

a ¶ Commode.] 22.q.2.faciat.ff. de verb. sign. nepos. [vide de verb.sig. intelligentia.super glo.3.] Et habet index hoc arbitrari inspecta qualitate personarũ, locorum,temporum,& ętatum.ff.de verb.oblig.continuus.§.1.& patet in principio seq.§.Et dico q̃ arbitrari dẽt iudex fm vul

1 No. fm Pet.Phi.q̃ uerba legis,et statuti, q̃q̃ à peritis dicta, capiũtur fm usũ uulgi. nor. in c. ex litteris. 1. despon.

gares dictas : ꝛ vt ꝓbatur ĵ. de præbẽ. pñti. §. loca. si.n.q̃ ibi dr speciale esse, ergo ipsius ẽrium regulare : & qa lex debet patriæ cõuenire.4. distin.erit.& vsui statur etiam ẽ naturam vocis.ff. de leg.3.l.vxori.in principio. & multum operatur regionis consuetudo.ff.de fundo instructo:l. cum delapparent vulgares,non crederem errare fm Guil. & Gar.si recurrerent ad legales; 2 dum tũ qualitas cau

mode a locorum considerata distantia,petituri b suarum electionum confirmationes, vel prosecuturi c electiones suas, quibus poterunt modis licitis

Vt uiginti mi- iaria cõ putentur rodicta. o. And.

Si exi- tens Bo- oniæ p- n-ũ dari pheſi, ſi tẽdo di- lomate eloci il- c pue- m obli- atus sũ.

comparere (cum omnibus actis, iuribus, d & mu nimẽtis, e suis, & processus suos contingẽtibus f) coram g nobis personaliter teneantur. ¶Quòd h

d ¶ Iuribus.] i. rõnibus cõsistentibus circa factum: qa Papa oĩa iura habet in pectore.de appel.sępe. C.de testa. oĩum ŝ.eo. lib. de constit. cap 1.

ADDITIO. Quomodo ius hẽt varias significationes, prolixe tractat hic Io. Mona. vide quod dicam infra de reg.iur.super glo.rubricę.hic.n minus exquisite,item inexpedienter hic fuissent positę : cum satis hic glosis ad materiam pertinentibus grauaremur. Io. And.

e ¶Munimentis.] ideſt, his per quæ sua causa munire pôt: instrui vel iurari: vt pote cum decreto electio nis, cum instrumento appellationis, protestationum, & similibus.

f ¶Contingentibus] Vt dispensatio super pluralitate beneficiorum, super natalibus, & similibus, si talia oppolita sint: si.n.talia opposita non fuissent a principio:sed modo opponuntur, forte eo modo quem habet sup.eo.tit. vt circa. dico quod diuinare non tenebantur: & haberet eo casu dilationem etiam extra curiam.] eod. ver.electos. & in casu, in quo non est præsentata electio : habeat illa munimenta,quæ habere potest, ad alia non tenetur.ff.de reg.iur impossibilium.argument.in seq.§. versi.electus.ibi, nisi iusta causa, &c. neque dico q̃ incontinenti quando venit, debeat ostendere munimenta:sed sufficit, quod paratus sit illa ostendere termino sibi assignato, vt per sequentia patebit,secundum Gul.& Gar.

g ¶Coram nobis.] Per hanc litteram dicit Archidiaconus,q̃ electus non veniẽs Apo.sede vacante,nõ incidit in pœnam.Gar. & Io. Mona ĵ. ſ. quod incidit, licet de æquitate pœna remitti deberet, expeditum est quod incidit per cle. eo.tit.ne Romani.in fi.

[Glo.seq.exponit quinque casus, qui eliciuntur ex textu; & ponit ordinem litteræ.]

h ¶Quod si viginti.] Secunda pars: Quicquid dixerit hic gar. & alij,dic plenius,q̃ iste §. ponit quinque casus,in quib. priuatus est electus ipso iure. primus, cum iusto impedimento cessante infra tps statutum nõ venit: Secundus, cum iuste fecit impeditus: sed ĵ. tps debitum impedimentum proponi nõ fecit coram papa: Tertius, cum bñ fecit proponi impedimẽtum tpe debito:sed statuto tpe nõ probauit.Quartus, cum statuto tpe proposuit & probauit: sed nõ misit ĵ illud tps procuratorem sufficienter instructum : Quintus,cum misit procuratorem sufficientem, tñ cessante impedimento.ĵ. tps debitum personaliter non venit. In his casibus, vel altero ipsorum priuatus est ipso iure: si autem in neutro ipsorum peccauit : pœnã non patitur priuationis. Vltimo ponit pœnã electi veniẽtis vel mittentis eo casu, quo mittere pôt sine munimẽtis & sic construe hanc litteram:Quod si expectati per viginti dies, post lapsum tpis moderãdi ex qualitate locorũ contempserint personaliter cõparere,& petere suarum electionũ cõfirmationem, vel prosecutionẽ, seu exceptionem (siue opponentes venerint, siue nõ) electiones de ipsis,&c vsq; ibi, ĵ. priuatos: hæc vera si cõtempserint nulla iusta cã interueniente: de qua pro posita perdictos viginti dies coram nobis,vel alio,seu aliis deputãdo . vel deputandis a nobis , si uidebitur admittenda, teneat ĵ. 15. dies post tps hmõi apud sedem Apo.facere plenam fidem:subaudi, aliꝗuin electiones de ipsis,&c.usq; priuatos, nisi contingeret talia,vel tã uerisimilia ꝓponi: uel ĵ.eosdẽ viginti dies.

seu.

Universidad de Deusto
Biblioteca

seu prædictos is.eo casu tantum, cum (ut prædicitur) fuerint concessi ad probãdam prædictam causam appositam & admissam: quæ merito excusaret electos ipsos ab ꝺ scripta (ideſt supra scripta ſm constructũ) pœna: & ꝓꝓ quod videretur forsitan indulgendũ eidẽ, ſelecto (ſi intelligas præſidentis cõiũge cum videretur) tempus prolixius ad prędictam comparitionẽ. insuper eo ẽt casu, quo contigerit ꝓponi is vel ꝑ, ideſt, & admitti aliquam iuſtã causam ad excuſandum personalẽ comparitionẽ electorum, niſi tũc ꝺ.

idem tempus ſe præſentauerint per procuratorẽ ſufficienter inſtructum ad omnia præmiſſa, electiones, &c. hæc uera iuſto impedimento ceſſante, & ſubdit tunc nihilominus: ideſt, non obſtante ꝙ procuratorẽ miſerint, niſi ipſa causa ceſſante ſe præſentauerint per ſonaliter, ut præmittitur: electiones, &c.

a ¶Poſt lapſum.] Rationabilior eſt hęc cõputatio, q̃ illa, quæ fit per decre. ſtatuimus ſupra eo. ubi cõputãtur dies poſt aduẽtum partis. Quid. n. ſi pars viatur diplomate? dieta inconueniens ſequetur ex eo. Sed nõ mereris, quia hic maior pœna imponitur: ut ibi dixi in glo. æquiori.

b ¶Moderandi.] ut ꝺ dixi ſuper uerbo, commode. [Glo. ſeq. quærit, & ſoluit.]

Mora in pœna incurſa a iure purgari nõ põt.

c ¶Expectati.) Sed pone, quod facta computatione recta in oĩb; repetitur una die uenisse poſt terminum, nõ allegans impedimentũ: nunquid moram purgat? Dic ſm gar. & guli. quod cum hæc ſententia lata ſit a canone propter moram; ſtatim elapſo termino commiſſa eſt pęna priuationis ipſo iure, quæ amplius purgari non poterit: ſicut enim a ſententia legis uel canonis non appellatur. ſupra de appel. quia nos. ff. de uerbo. ſignifica. ſi qua pęna. ſic nec purgatur in eo mora: cum enim ſtatim electio nulla ſit, amplia conualeſcere non poſſet. ſupra eo. auditis. & infra de regu. iur. in ora.

Eleſt⁹ ad ſtrictus uenire ad curiã ꝙ c. cupiẽtes tenet uenire, & ſi aduerſarij ſui non ueniant.

d ¶Eligentes.) Hoc dicit ne credat aliquis, quod uenientibus eligentibus non teneatur electus uenire: hoc ergo remouet.

(glo. ſeq. obijcit, & ſoluit.)

e ¶Opponentes) Quare punitur electus nõ ueniens, ex quo non uenerunt eius aduerſarii: cum in eius aduentu nulla uideat utilitas, ad hoc ff. ſi quis in ius uoca l. 2 ad fi. & no. ꝺ. de dolo. & cõtu. c. ulti Dic ꝙ aduerſarius nõ uenientibus, ipſe uenire tenetur: ideo quia in ipſorum abſentia procedi poteſt. ſupra eo. c. 1. inf. de eo qui mit. in poſ. c. 1. & ſupra ut li. nõ conteſt. quoniam; & etiam ceſſantibus aduerſariis, ibi locum hẽt iudicis officium ꝺ. eo cum nobis olim. cum ſimilibus.

1 Nota ſm Dom. & Phil. ꝙ non obſtã. quòd diſponat te nõ audiẽdũ ob ſolẽnitates omiſſas, audieris tũ, ſi uis probare, ꝙ cãtua non eſt cõtenta ſub diſpoſitione. Font.

(glo. ſeq formal, & ſoluit tres quæſtiones.)

f ¶Comparere) Quid ſi electus uenit infra tempora conſtitutionis, & negotio nondum finito licentiatus receſſit: nunquid incidit in pœnam illius cõſtitõis? Dic ꝙ ſic. infra eodem ti poſtquam. §. 1. Sed pone, non uenit electus inf. a tempus legitimum, nec poſt: petit aduerſarius pronunciari ipſam in hac conſtitutionẽ incidiſſe; apparet procurator electi, qui dicit hãc cõſtitutionem in eo locum non habuiſſe: puta, quia nõ pertinet immediate: uel quia appellatio nõ fuit talis, quæ deuolueretur: replicatur ꝙ hoc debuit proponi infra tempus, de quo dictum eſt ſupra, quæritur quid iuris? Dico ſm guli. & gar procuratorem audiendũ: ſi enim non habet locum cõſtitutio, ſatis eſt clarum, quod non habet locum eius pœna uel tempus arcta tio: de hoc igitur cognoſcẽdũ eſt. 1 Sed pone electũ in tempus feriatum incidiſſe: cuius temporis ſi fiat cõputatio, non uenit electus infra tempus, uenit tamen poſt tempus, anteq̃ iudex ſedeat pro tribunali, quæritur an incidat in pœnam? & uidetur ꝙ non; ad quod enim ꝓdeſſet uenisse: ex quo ſi uenisset, ꝓceſſum non fuiſſet? Dico tũ ſm Gar. & Guil. ipſum in pœnam incidiſſe: debuit. n. uenire & ſe præſentare; & tali tempore potuit libellum offerre. ff. adult. miles. §. ſexaginta. ſi. n. ꝺ. rium dicatur: eadem ratione ſequitur quod dies feſti, & octauæ de tali tẽpore detraherentur. præterea ex causa in causa electionis procedi poteſt tempore feriato. arg. ſupra de ſe. c. vlt. vbi de hoc no. Innoc. Nec obſtat ff. ſi quis in ius uoca l. 2. ad fi. quia nec ibi dicitur, quod non committatur pœna; ſed quod prætor eam remittere poteſt ſi vult: ſic & in hoc caſu poterit, ſi voluerit Papa remittere.

g ¶Exceptionem] forte per hæc verba denotare voluit, electum præſentẽ eſſe debere uſq ad finem cauſę: vt per hoc ꝙ dicit confirmationẽ, notaret principium cauſæ: per hoc ꝙ dicit proſecutionẽ, medium: per id quod dicit, executionẽ, finem, & eſt expreſſum ꝺ. eo. ſi poſtq̃. §. 1. Vel forte loquitur cum petit executio latæ ſniæ ſuper cõfirmatione, a qua appellatum fuit: quia & tunc locum habet cõſtitutio, vt in prædicta decre. ſi poſtquam, § vlti.

[glo. ſeq. reci. per q. an exiſtens in curia procuratore, &c.]

h ¶Petete.] Ex quo autẽ perſonaliter venerit ad curiam, ſecundum Gar. Guil. etiam per procuratorem confirmationem petere poterit 2 ſicut ante conſtitutionem hanc poterat: cum. n. hoc expreſſe reuocatum nõ inuenitur, antiquo iuri ſtabitur; vnde notabilite: poſuit, perſonaliter, prope verbum, comparere: & nõ propè verbum, petere. Nec obſtat quod aduersbium, perſonaliter, intelligatur repetitum: quia per ſubaudi tiones & repetitiones tacitas iura reuocanda nõ ſunt: ſed potius concordanda. C. de inoffi. do. l. vna. & infra eo. cum expediat.

i ¶Iuſta cauſa.] puta infirmitatis, aduerſitatis maris, vel hyemis, vel incurſus latronum. ff. de excuſa. tut. ſcire. § aliud autem. ver. obſeruabunt.

k ¶Contempſerint.] non facias hic dſiam inter cõtemnere & negligere: licet alibi videatur ſi ri. 20. dist. ſi decreta. ſiue enim negligat, ſiue contemnat, punit, & probatur hoc ꝺ. eo. § penul. Guli. & gar. 4

(Glo. ſeq primo ſoluit dubium, ſecundo quęrit arg. pro & contra, & ſoluit.

l ¶propoſita.] ſi miſit nuncium ad proponẽdum: & nuncius impeditus fuerit, & de hoc conſtiet, nõ nocebit ei: dummodo poſtea non ſit negligens, & probat hoc inf. eo. verſi. inſuper. ibi: iuſto impedimẽto ceſſante. Et ſi inf. illos dies Papam, vel auditorem hſe non poteſt. proteſtetur hoc, ne de negligẽtia notetur: & habetur proteſtatio pro oppoſitione. ff. de nau. fe. l. 2. Sed ſolet quæri, an ſufficiat ſemel proteſtari, quod uidetur quia unica proteſtatio currentẽm prę ſcriptionem temporis interrumpit. ſupra de appel. ſi iuſtus metus. de offi. ord. palloralis C. de anna. exceptio. l. ut perfectius (canonizata. 16. q. 3. dilectio. §. poteſt.) & unica debiti oblatio uſuras currentes impedit. C. de uſuris, ſi per te. Et unica ſolẽnis depoſitio impedit currentes: dummodo procedat oblatio & conſignatio C. de uſu. acceptam. Econtra uidetur: cum imitatet apoſtoli petendi ſint. ff. de libel. dimiſ. una de app. ut ſuper. & palliũ, & litteræ dimiſſorię. 100. di. preſca. ſi

1 Loqtur de appellãte, q̃ dẽt eſſe ſolli citus colligẽdo acta offerẽdo illa, & apoſtolos notariis eãm intro ducẽdo.

diſt. eps. & ſollicitus dẽt eſſe ad hoc. C. de temp. ap. cũ anteriorib. § in his. 1 Credo ſm Gar. & Gul. tutum eſſe electũ pluries proteſtari, ne de negligentia arguatur, & ſic doceat ſe agere voluiſſe, ꝙ no. Inn. de præſc. ex tran. miſſa, ad hoc. C. de vſur. pupil. l. fi. Si tñ hora & loco cõpetẽtib. papã requiuit, & eius copiã habere nõ potuit, & hoc legitime fuerit proteſtat⁹, ſibi tps nõ curret, donec papa copiã ſui fecerit: quia talis licet vnica, ꝓteſtatio curſum tpis impedit. ff. q̃ ap. ſi l. §. biduũ, verſi. dies, & 2. q. 6. biduum, & arg. in l. vt ꝓfectius. Et ſi papa electos ad cameram cõſueuit admittere, licet in publico non faciat copiã ſui, hoc corã oſſiariis, tabellione, & pſonis q̃ occurrerint, ꝓteſtet. ꝺ. de appel. ſi iuſtus, & ꝓdicta l. vt pfectius, facit cle. quis. 1. tñ. de appel. & ſ. ſi ptis ꝓteſtat, ut in auth. de tẽpo nõ ſol. pe. §. conſtitutionẽ. col. 7. viginti dierum.

† al. ita. q̃ iudicio, &c.

† al. ita: & ꝓꝓ hoc ꝙ forſitan &c. ſed in antiquis codicib. ut pluriũ, legit & pp d, &c.

pus a huiuſmodi (coram nobis, vel alio, ſeu aliis deputando, uel deputandis à nobis, ſi admittenda videbitur b) teneantur apud c ſedem ipſam facere plenam fidem: d Niſi uel e infrã eoſdem uiginti dies, ſeu prædictos quindecim, f eo caſu tantum (cum ad prędictam cauſam propoſitam, g ut prędicitur, & admiſſam probandam conceſſi fuerint) talia, & tam ueriſimilia h proponi contingeret, quę † iudicio prędidentis, i electos ipſos ab infraſcripta pœna merito excuſarent: & propter † quę forſitan

a Huiuſmodi] Quæ ſit huiuſmodi cauſa, quæ ſit ſufficiens, & quæ non, ſuperius dictum eſt. Ioan. And.

b Videbitur.] quid ſi dum iudex deliberat, an ſit admittenda uel non, habitur tps: nunquid nocet electo? Credo ꝙ non. 2 ſm Gar. & Gul ſup de appel. ex inſinuatione. 2. q. 6. biduum. C. de temp. appel auth. ſed & c apud ſedem] ergo non alibi, niſi forte iuſta cauſa ſuaderet contrarium. inf. eo. verſi. electos.

[Glo. ſeq ſoluit quæſtionem, an opponens, &c.]

d Fidem.] per teſtes, vel aliũ legitimũ modum pro bandi, de reſt. ſpol. cũ ad ſedem, & ſi ex parte electi, petur iuſta cã abſen iæ, & opponens vult contrarium dicere, bene audietur, ne quis per teſtes falſos obtineat. de teſtibus præſentium. & quia probare uolenti mes gerendus eſt. ff. de proba. circa. iudex tamen acce tionis mens, ſecundum Gar & Gul.

e Niſi vel.] hic eſt uerſ. & exceptio ab eo, ꝙ dictum erat, ꝙ debeant electi perſonaliter comparere, aliàs cadant à iure ſuo, & hoc verũ eſt, niſi, &c. & hoc probat littera. infra comparitionem.

[Glo. ſeq. quęrit, & ſoluit.]

f Quindecim.] qui dantur ad probandam cãm ꝓpoſitã. Sed nunquid iudex datus a papa illos dies poterit abbreuiare uel prolongare? Dic ꝙ non, fm Gul. & Gar. & Io. Mo. & Arch. cum ſit ipſe limitatũ a iure, ſi & q̃ dantur ad integrã reſtonem petendã. C. de tẽp. in integ. reſt. l. ſuperuacuã, & facit cle. de in inte. reſt. ab eccleſia. gl. probat Phi. Bar. in l. 2. de re iud. Fon.

[Glo. duæ ſeq ſoluunt tria dubia.]

g Propoſitam.] qui eam proponit, dẽt habere mandatum, aliàs non uꝺ huic conſtitutioni ſati. factum cum inf. dicatur, per procuratorem ad præmiſſa, &c. ſi tamen gerens negotium ſine mandato excuſat, & ad mittatur, ſi electus ratum habet infra hoc tps, infra quod ſe debuit excuſare, credo ꝙ ſufficit ſi. rem rat. hab. l. pen. & facit quod dixi ſup. eo. quam ſit.

ADDITIO. Item dicunt Gar. Io. Mona. Archid. ꝙ amicus qui proponit excuſationem, cauere nolens, electus infra prædictum tempus ratũ habebit, de æquitate admittendus eſt, & tunc ſatis eſt electo, ꝙ infra prædictum tempus ratificet. Io. And.

h Veriſimilia.] ſi autẽ proponat cauſam legitimã quo ad i⁹ nõ tñ quo ad factũ, & vult probare infra tẽpus debitũ audietur, quia plena probatio præſumptioni pferenda eſt. ff. de his qui ſunt ſui l. filium. & pone exemplum ſm Gar. Io. Mo & Arch. quia valde potẽs hõ dicit ſe ab impotente detentũ, uel coram iudice impreſſionem paſſum. ff. quod met. cau. nõ ẽ uerisimile.

i Prædidentis.] ſum mi Pontificis, uel alterius ab eo dati.

k Comparitionẽ.) perſonaliter faciendam.

† Not. nõ nũcium, ſed inſtructũ, ꝓcuratorem mittẽdũ, vbi perſo Bart. in l. 2. ff. de di uer. & tẽpo. præſc. phi. Fon.

videretur eidem ad prędictam comparitionem k tempus prolixius l indulgendum. ¶Inſuper etiam eo caſu, quo ad perſonalem electorum comparitionem excuſandam, aliquam inſtam cauſam proponi contigerit, uel m admitti: niſi tunc n infra idem tempus o iuſto impedimento p ceſſante, per procuratorem q ad præmiſſa r omnia ſufficienter inſtructum: † & nihilominus s ipſa causa ceſſante t (ut præmittitur) ſe perſonaliter præſentauerint: u electiones de ipſis factas, eo ipſo uiribus va-

n Tunc.) ſ. cum iuſta cauſa proponitur, admittitur, & probatur.

o Tempus.) infra quod debuit electus perſonaliter comparere.

(Gl. ſeq. tractat an ipſo iure, &c. & inſtrui iudicem, ne accelerer.)

p Impedimento.] & ſic in pœnam non incidit, ſi iuſtum impedimentum aduentum procuratoris impediuit. 3 Et credo ſm Gar Io. Mon. & Arch. ꝙ ſeruetur illa ſus ꝓſo iure ſine aliquo reſtitutionis auxilio per hanc litteram. Si autem electus infra tempus nec uenit, nec miſit, & aduerſarius præſens petat pronuncia ri ipſum in conſtitutionem hanc incidiſſe: iudex in hoc caſu bene faciet non multũ accelerando: maxime ſi ſit ſpes de uicino aduentu. ſup. de do. & contu. probat impedimẽtum, propter quod nec uenire, nec mittere potuit, reſtituetur contra proceſſum. ſup. de re iud. cum Beitholdus. ff. de dam. infec. ſi finita §. ſi forte. Hoc placet Io. Mon. & Arch.

q Procuratorem.] ſpecialis caſus, cũ aliàs in arduis impeditus nõ cõpellatur procuratorẽ cõſtituere. ſup. de proc. querelam, ubi de hoc, & 5 q. 3. ſi ægrotans.

r Ad præmiſſa omnia.] ſ. proponendũ, & probãdum iuſtam cauſam abſentiæ, & petendã confirmationẽ, & proſequendam electionẽ. Et ſic nota, ꝙ proponens cauſas abſentiæ, debet habere mãdatum, ut ſup. dixi.

ſ Nihilominus.] i. nõ obſtante ꝙ procuratorẽ miſit.

t Cauſa ceſſante] impedimenti, ꝓꝓ ꝙ aliàs, propter quam electus ſe perſonaliter præſentare non potuit. (Glo. ſeq. reci. per q. an habere dẽat omne tps, &c.

u Præſentauerint.) dato ſibi poſt impedimẽti ceſſationẽ oĩ tpe, quod à principio hac conſtitutione datur, unde habebit meſem ad ſe parandũ, & tps arbitrariũ, & adhuc 20. dies, & hoc uoluit dicere ſuperior littera, ut præmittitur. Et quod dico de menſe, q datur ad iter arripiendũ, intelligo cũ tale fuit impedimentum, quod non ſolum iter, ſed paramentum etiam impediuit, ſecundum Gar. Io. Mo. & Arch.

3 Vel ipſius conſtitõnem, ut quia i carcere te netur ele ct⁹, taliter incluſus ꝙ nec ꝓcuratorẽ conſtitue re poteſt. Io. And.

Universidad de Deusto
Biblioteca

[Glo.seq.reci.per tres qõnes,quis prouideat,in appelletur,&c. an electus contra coelectum audiatur.)

a. Priuatos.) & pertinet prouisio ad papã ſm Gar.

1 Idẽ Arch. qui dicit, q̃ ſic ſeruat cu ria. Ioan. And.

1. cum mens cõditoris fuiſſe videatur,ex quo negotiũ eſſet in curia, q̃ papa prouidere deberet,aliàs nõ eſſet celeris eccleſiarũ ex peditio, & ex ptãtis ſuæ plenitudine põt facere quod vult : ſed de iure credo ꝫrium,& dico,q̃ ſi canonici deliqueruñt in pſonã vel formã: tũc locũ hẽt decr. ꝫ. eo. q̃uã. Si aũt non deſiquerint, electio reuertitur ad eoſdẽ. inf.eo.ſi electio Nec dicã ꝫriũ in hoc caſu: cũ nõ reperiã expreſsũ : nec p ſubauditiones sũt iura reuocãda, vt dixi ſup. eo. §. in glo ex quo aũt nec obſtat cle. vt lit. pen. ſi duob.q̃ nõ loquitur in electis, vt ibi patet in prin. & vide.q̃ ibi not.gl. ſec'. Si aut iudex datus a papa pronũciat electũ incidiſſe in hãc conſtitutionẽ,ſi cõſtat eũ non incidiſſe,vel eſt dubiũ, admittet eius appellatio, ſi autem conſtat eum incidiſſe, non admittetur, quia à pœna legis uel canonis non appellatur, ſupra de appel.quia nos, ff. de uerb ſig. ſi qua pœna.ſm Guli & Gar Et ſi electus priuatus hac conſtitutione opponat ſe alteri electo,ut unus de capitulo,admittendus videtur:quia excluſus ab illa parte,unde liberi, admittitur ab illa parte,unde legitimi ff. de ſuc.ed.c. lii.§ quibus,q̃ intelligo uerum,ſm Gar. ſi in alio capite ſatis factum eſt conſtitutioni: quia perſonę inſtructæ miſſæ ſunt: priuatus eſt enim ſolum iure ſibi quęſito per electionem,ut dicit hæc littera.

b Præmittitur.] ſi in caſu,in quo mittendo excuſaf..

c Eo caſu.] ſ. qñ ueniunt,uel mittunt ſine actis.

d Ex iuſta cauſa.) ut quia inſtrumentum detulit,& amiſit,uel aliqua de nouo opponuntur,ut dixi ſup. in gl. ut diſpẽſatio, quæ eſt gl. ult. ſup. in proxima parte.

e Ad hæc,] tertia pars,poſtquam dixit ad quid tenẽtur electi,dicit ad quid tenentur electores, & dic ad hæc,ideſt præter hęc.

f Electionib.) ut ſi forma decr. quia propter fuerit obſeruata & quæri debet diſtincte de quolibet ipſius decretalis articulo,de quo in dubium reuocatur.

g Eligentibus) utrum excõicati maiori, ab homine ſuſpenſi, priuati à canone, hi enim eligere non poſſunt,ſup.eo cum in cunctis,&c. cum inter R. de conſuet.cum dilectus,cum ſiltem de aliis,quæ circa hoc fuerunt in dubium reuocata.

h Electis)inquiretur circa hoc de his quæ habes ſupra eo.cum in cunctis,&. 15. diſt.uſque ad 49.

i Plena.) electiones,electores,& electos.

K Præmiſſa.) per hanc litteram & ſequentem dico ſm Gar.& Gul & Io.Mo.q̃ ſi mittantur canonici,qui tamen non interfuerunt negotio, quod non ſufficit, cum & inf.a dicatur,ex ipſis electoribus. &c.

ADDITIO. Tamen ut dicit Archidiaconus, non eſt neceſſe quòd fuerint compromiſſarii,uel ſcrutatores. Io. And.

l Abſentes.) quod aliàs eſſe põt inf.de procur licet cuantes: ipſos omni iure (ſi quod eis per electionem huiuſmodi quæſitum eſſet) decernimus eſſe priuatos. a ¶ Electos vero, qui ſe ſine actis, iuribus & munimentis ſuis, & proceſſus ſuos contingentibus perſonaliter, vel per procuratorem (vt præmittitur b) pręſentauerint, ea volumus ex contemptu conſtitutionis huiuſmodi, eo caſu c pœna percelli, vt pro exhibendis illis, alibi quã apud ſedem ipſam (niſi ex iuſta cauſa d) non poſſint dilationẽ aliam obtinere. ¶ Ad hæc e vt diligens inquiſitio ſuper electioni- m Prouenire.] & licet per talẽ procuratorem poſſet in tractio prouenire: nihilominus veniunt hæ perſonæ,ſecundum Guli. Gar. & Arch. & facit quod dixi in prin ſuper uerbo, periculoſis.

(Glo.ſeq reci.per tres quæſtiones.)

n. Duæ perſonæ.] hæ perſonæ procuratorium ab eligẽtibus, f & eligentibus, g & electis, h ac aliis præmiſſa i contingentibus, plena k informatio poſſit haberi (quam informationem per procuratores, qui ut plurimum conſtituuntur abſentes, l & proceſſus ignari) curſus cauſarum non ſentit de facili prouenire, m de ipſis electoribus duæ n perſonę ad minus, ſuper negotio ipſo, ut de electis pręmittitur, o ſufficienter inſtructę, quando electionẽ concordem p eſſe contigerit, in tra idem tempus, q per † capitulum expenſis r bonorum ad Prelatum ipſius eccleſię, de cuius elebus, f & eligentibus, g & electis, h ac aliis præmiſſa i contingentibus, plena k informatio poſſit haberi (quam informationem per procuratores, qui ut plurimum conſtituuntur abſentes, l & proceſſus ignari) curſus cauſarum non ſentit de facili prouenire, m de ipſis electoribus duæ n perſonę ad minus, ſuper negotio ipſo, ut de electis pręmittitur, o ſufficienter inſtructę, quando electionẽ concordem p eſſe contigerit, in tra idem tempus, q per † capitulum expenſis r bonorum ad Prelatum ipſius eccleſię, de cuius electione agitur, pertinentium, ſi ſint diſcreta: a alioquin b communium: vel per ipſum capitulum aliunde c prouiſorum, ſi de ipſis diſcretis,uel communibus tunc haberi non poſſint, d ad omnia inſtructæ plenarie, tranſmittantur. e ¶ Si vero f in diſcordia electio, uel electiones ipſę proceſſerint : tunc duæ g perſonę ad minus de parte qualibet, (cum ſint plures) h uel de parte electi (cum electio una proceſſerit,in neceſſariis i & moderatis expenſis electorũ: Quas ſi electi exhibere cõtempſerint K (niſi forſan ipſos facultatum impotentia l pro qualitate negotij excuſaret) omni iure ipſis ex tali electione quæſito priuẽtur. m Et † quando vnicus n eſt electus, cui aliquis uel aliqui ſe opponunt: o eo caſu tãpœnam incidit. & ſup. de loc.potuit. Ar. ꝫ. ff. quorum legatorum l.fi.§.1. ubi dicitur, q̃ ſufficit ſi paratus ſit ſatisfacere, nec tenetur offerre: ſed moram petẽti non facere. ff. de oper. liber. cum patronus. ff. de dam. infe. l. 4. §. hæc autem. Sol. dico ſecundum Gul. & Gar. per iura vltimo allegata, & per decr. de iureiur. breui. & ꝫ. de ſent. ex. com cũ medicinalis. §. quiſquis. uer. ſi. exemplum, & per litteram iſtam, quæ dicit, cõtempſerint, q̃ ſufficit ſi ſoluere ſit paratus : & contraria loquuntur. cum ſtatuta eſt dies, quæ interpellat.

[Glo.ſeq.recit per quæſtionem, quis ſoluat expẽſas in caſu impotentiæ.uel voluntatis.]

l Impotentia.) & tunc expenſas dare tenentur electores, ubi.n.ius poſtulatum excuſat, incumbit hoc onus poſtulantib.ꝫ.§. penult. a ſimili, ubi ius excuſat ſatis hoc patet.ꝫ. proxi.uer. ſi perſonas & idem dico, ſi electi poſſunt, ſed nolunt has expenſas ſoluere per alleg. uerſi.

m Priuentur.) per ſnĩam: ubi enim vult decre. hæc, q̃ ſit canon latæ ſnĩæ, bene hoc exprimit, ita & hic feciſſet, ſi hoc uoluiſſet. ſup. de deci. ad audientiam.

ADDITIO. Non tamen punientur iſti ut tranſgreſſores canonis pœna depoſitionis, de qua 4. diſt. deniq; §. fi. cum hic ſit certa pœna ſtatuta. ff. de pœ. ſanctio. Nec debet quis duplici pœna puniri de iud at ſi clerici. in fi. ſecundum Gar. & Io. Mona. Ioan And

[Glo.ſeq.reci.per q. quid ſi ſint plures electi.]

n Vnicus.) ſi ergo ſunt plures electi, dico per hanc litteram, & per illam infra §. proximo opponentis. vel opponentium, cum vnicus eſt electus, quod opponentes uenire non tenentur, iſta enim decretal. non compellit alios uenire, niſi electos, poſtulatos, & perſonas inſtructas, & opponẽtes, cum unicus eſt electus. a uerbis ergo nõ recedam, immo uerbis edictis deferam. ff. de legatis 3. non aliter. ſupra de reſcriptis, ſuſceptum. eodem lib. & hoc intellexit Guliel. & Gar. de his opponentibus qui ſunt de electorib. pro illis. n. ueniunt electi, & perſonæ inſtructæ: ſed ſi aliqui ſint opponentes præter electores, puta diœceſani, clerici, uel alii quorum interſit, ipſi uenire debent: ſed eadem ratione qua ſupra dici poſſet, q̃ in eis locum non habet hæc decretalis, ſed illa ſupra eodem, ſtatuimus.

o Præmittitur.] ergo uenient cum actis, iuribus, & munimentis, ad idem inf. § proxi.

ADDITIO. ſm Gar. Idem Ioan. Mon. & arch. Poſſet enim contingere ſecundum eos, q̃ electus non deferret munimenta, & ſic etiam illis non deferentibus cauſa inſtrui non poſſet. Io And.

p Concordem.] licet quidam dicant electionem concordem, quæ à maiori parte capituli facta eſt: Tu dic ſecundum Gul. & Gar. & Arch. concordem quando omnes cõſentiunt nemine diſcrepante. Ille enim intellectus eſt contra ſignificationem uocis, & probatur hoc inf. § prox. & inf. eo. quorundam.

[Glo.ſeq.reci.per quæſtiones, quid ſi electus ſiſtremotior, uel propinquior, uel in curia, uel ſi ſint duo, quorum alter ſolus ſit in curia.]

q Idem tempus.] infra: quod electus dẽt perſonaliter cõparere, & ſi electus ſit remotior q̃ electores, ſufficit q̃ perſonæ inſtructæ ueniant inf. id tps, infra q̃ electus remotior uenire dẽnt, ſm Gul. & Gar. ſi aũt electus eſſet propinquior: dico eligentes habere menſem, & tps arbitrarium, & 20. dies: ad impoſſibile.non obligatur. inf. de reg. iur. nem. o. cum ſuis concor. & uerba ſunt ciuili modo intelligenda, ff. ad exi. l. pen. & dico ſecundum Guli. & Gar. q̃ ſi in curia ſit ille, qui eſt electus ultra montes, hẽbunt perſonæ inſtructę tps ad ueniendum, q̃ haberet electus, ſi eſſet in ecclęſia, & curreret à die eis notificati conſenſus exhibiti, tutius tñ eſſet, q̃ cum mittunt pro conſenſu mitterent etiam perſonas inſtructas ſm formam huius decr. tñ licet hoc non fecerint, non incidunt in pœnam. Qualiter.n. arctari dẽnt ad proſecutionem cauſæ donec ſciant an electus conſentiant. Idem dico ſm eoſdem, q̃ ſi duo ſunt electi, quorum unus eſt in curia, alter in eccleſia, ille qui eſt in eccleſia, ſtatim poſt ſuum conſenſum exhibitũ arctatur hoc tpe, cũ.n. decr. iſta dicat, poſt cõſenſũ, &c. ſtabimus textui: nec dicemus q̃ hẽat uel poſſit expectare cõſẽſũ alteri⁹ electi.

r Expẽſis.] neceſſariis, & moderatis, ut ſeq; in ſeq §.

Glo.

7 Vide Bar. in l. 4. §. actor. ff. de re iud.

2 Non tñ alienabũt bona ad eſm pertinentia.

22. q. 2. ſi qua de re

b Arch. Io. And.

Glo. ſeq. ſoluit dubiũ: ſecundo quærit, & ſoluit.) Diſcreta. 1) Si autem aliqua ſint diſcreta, aliqua cõia: fiant de diſcretis pertinentib. ad ꝫ. platum, ſi ſuſſiciunt: aliàs quod deeſt, per hanc litteram de cõibus ſuppleatur (ſm Archid. & Io. Mona.) Sed ſi de bonis eccleſię plus recipit vnus, quã alter: dabit ne tm vnus, ſicut alius? Dicas ſm Gar. q̃ eſt triplex genus expenſarum: in expenſis, quæ fiunt in cauſis uel negotiis gñaliter ad totã eccleſiam pertinentib. fit cõtributio ſecundum facultates: vt q plus hẽt, plus ſoluat. de cenſ ſopite. & c.cũ inſtãtia. ſicut in naui iacturæ ſum mam pro pretio rerũ diſtribui oportet: & qui plures res ſaluabit plus ꝫferet. ff. ad l. Rho. de iact. l. 2. §. cũ in eadẽ. uer. iactu ræ ſummam. Aliæ ſunt expenſæ pertinentes tantũ ad bona diſcreta, puta ad dignitatẽ: tunc de illis bonis diſcretis fieri debent expenſæ, dummodo ſufficiant. In expenſis vero, quæ pertinent ad bona communia; de communibus hæ fieri debent. ad hoc ſatis probat hæc littera, ſecundum Gar.

b Alioquin.] id eſt, ſi bona diſcreta non ſunt.

c Aliunde.] Ihendo mutuũ, 2 cũ manifeſta ſit ĩ hoc eccłæ vtilitas. 10 q. 2. precariæ. 12. q. 3. quicunqs. uel ſi id cõmode fieri nõ pt: a dioecesanis clericis charitatiuum petant auxilium. de cenſi. cũ Apoſtolus. §. phibe mus: tractatur n. ſubditorum ſalus. 63. diſt mirамur.

ADDITIO. Idem Ioan. Mona & Archid. alleg. 8. q. 2. c. 1. & 2.

d Non poſſint.] commode. ff. de uerb. ſig. nepos.

e Tranſmittantur.] non ergo ſufficit eos eligere, niſi tranſmittantur. Si ergo electi primo nolunt ire, alios eligant & trãſmittant: illi autem electi, qui venire noluerint, hoc pœna tanquam culpabiles puniãtur. ꝫ §. ceterum quod enim: fit a maiori parte capituli, minor pars ſequi tenetur, niſi rationabile quid oſtendat. de ijs quæ fiunt a maiori par. c. 3. vnde uenire tenebantur: ad idem 3. q 1. nulli. 7. q. 1. quia frater. 16. q. 1. uos autem fratres. & quod ibi notatur.

ADDITIO. Idem Ioan. Mon. & Arch. Et ſcias q̃ non excuſantur pro eo, q̃ ſint alij in eccleſia ad hoc officium digniores, ut not. 11. q. 3. quid ergo. & 23. q. 1. c. vlt. Ioan. And.

f Si vero.] quarta pars ponit qd iuris de miſſione perſonarum, quando electio facta eſt in diſcordia.

g Duæ perſonæ.] compareant: quod eſt. ꝫ. & ſi iſtæ perſonæ ſe aduerſarios in iudicio ſtituãt, nihilominus inſtruere poſſunt: cum & infra dicatur, opponẽtes infruũt, nec ſunt iſti proprie teſtes: ſed inſtruunt cauſam cum actis, iurib. & munimẽtis, & per hos inſtruetur Papa, uel auditor in facti ueritate.

ADDITIO. Idem Ioan. Mona & Archid. qui dicunt cum Gar. q̃ ſi omnes inſtructores utriuſque partis inſtruunt, ut teſtes: & ꝫcordant omnes, uel maior pars: creditur eis. de teſt. c. in noſtra. Si uero non concordat pars maior, creditur eis ꝫ partem tuam, ſed nõ ꝫ partem aduerſam, cum ſint ſuſpecti. de excep. c. 1. & 2. q. 7. teſtes. niſi doloſe dicerent contra partem ſuam. ſ. de ſimo. nobis. Ioan. And.

h Plures.] electiones & intelligas ſiue ſint duæ, ſiue plures: dummodo omnes ſitas proſequantur electiones, ſecundum Gar. Io. Mona & Archid.

Contẽnere nõ dr, q nõ inter pellatur.

† Hæc p iodus ut plurimũ ĩ antiqs exẽplarib. legit ita: Et qñ uni cus ẽ electi⁹, cui ali qs, uel ali q ſe oppo nũt: in ex pẽſis ipſo rũ ꝑriis eo caſu tã opponẽtes, q̃ opponẽ tes hmõi ſi duo tm uel ſi plures duo ad minus ex ipſis opponẽti bus in ex pẽſis ipſo rumoppo nẽtiſ, plene, &c.

Opponentes an cogãtur p ſtõnẽ cupiẽts, uenire ad ſe dẽ aplicã ꝺo ſint plures electi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Opponẽs ... ctũ uel postulatũ, si sit eps, an teneatur p̃sonaliter cõparere ex mente cõstitõnis, cupiẽtes.

a Opponens.] dicit Gul. & Gar. q̃ si archiepũs, uel eps se opponit, psonaliter uenire nõ tenetur: quia durũ esset, quòd occasione huius oppositionis suam ecclesiam, uel prouinciam derelinquat: & ideo sufficit si p̃ cura torem mittat sufficienter instructum, tanquam iusta & rationabilis cã eum excuset. ℣. §. proxi. ver. uel si psonas. & ℣. eo. §. pe. ubi nõ astringit psonaliter uenire ecclesiæ alligatum, etsi postulatus fuerit.

[Gl. seq. soluit, qd si sint plures: solut omni opponit, & rñdet.

b Duo ad minus.] si ãt decẽ sint opponẽtes, & diuersa crimina opponunt: ut pote un' adulteriũ, alius homicidiũ, & sic de singulis: sufficit duos mittere sufficiẽter instructos, secũdũ Gul. & Gar. cũ hæc littera nõ distinguat: & sic satisfactum dicemus huic constitutioni: & inconueniẽs esset tot opponẽtes compelli uenire, & electũ per tot distringi. ff. de exer. act. ne in plures. licet sit arg. ℣. qa si plures de vno crimine accusant, magis idoneus eligitur a prætore: si autem de diuersis, omnes uenire tenẽtur: nec admittitur vnus pro alio. ff. de accus. si plures. C. de accu. l. qui de crimine. Sed illud, quia vbi criminaliter de crimine agitur, non potest procurator interuenire: sed hic agitur ciuiliter: & ideo secus. de accus. super his.

c Expensis] quas si dare noluerint, & ita nullus venit, tanquam culpabiles puniantur. ℣. §. prox. ver. uel si psonas.

d Instructæ.] respicit illud duæ psonæ: alias instructi, & respicit illud duo ex opponentib. &c. & an illi duo contribuere teneantur, dixi infra eod. cum non deceat.

[Gl seq. soluit, quid si vicissim sibi opponũt electus & opponens tempora non seruata: secundo quærit & arguit pro, & soluit contrarium: & allegationi respondet.]

Electus si obiiciat opponẽti, q̃ ipa cõstitõnis, cupientes, si seruauit & opponens hoc idẽ opponat electo, d̃ qua obiectione primo discutiẽ.

e Compareant.] infra idem tempus, infra quod electi venire tenẽtur: ut intelligatur repetitum s. de app. secundo requiris, & si electus obiciat opponẽti, q̃ tẽpora non seruauit: & opponens idem obijciat electo: primo discutietur de iure opponẽtis, tãquam de prẽiudiciali. C. de adul. quoniam. s. de ord. cog. tuam. prius enim personæ opponẽtium discutiendæ sunt. 33. dist. illud. de acc. c. 1. & simul de vtroq; cognoscere nõ debet. s. de ind. exhibita. secũdum Gul. & Gar. dico tamen, q̃ iudex excluso ℣. dicente, ex officio suo cognoscet vtrum electus tpa seruauerit. s. eod. cum nobis olim. in anti. Quid si opponẽtes a principio nõ venerũt infra tempora, sed post: & se petãt admitti ad ea q̃ de nouo peruenerunt, nũquid admittentur. Videtur, q̃ sic. s. eod. c. 1. §. qui ma. accu. pot. cũ in tua. Et ne per subreptionẽ & ℣. eo. in antiq. cum dilecti. § nos uero. Sed dic ℣ per nãc decretalem quæ excludit cũ a totali prosecutione processus: & qui ℣ te calumniatus est, nec de illo, nec de alio crimine te accusat. ff. de accu. si cum. 3. q. 10. si accusatorum, non obstat decre. ut circa. punitur enim ibi qui nõ expressit: sed exprimere nõ potuit quod ignorabat: hic autem punitur quia contempsit: decretalis autem, statuimus, non obstat; q. a ibi nõ priuatur prosecutione processus; sed in hoc punitur, q̃ in eius absentia proceditur: uenies igitur adm'tretur in eo statu, in quo causa reperietur: dicemus igitur hoc per dec. istam (specialiter introductũ) non obstat decr. cum dilecti. quia officium iudicis nõ deficiet, vt in prædicta decr. cum nobis.

f Instrui.] ita quod finiri possit.

opponens a quàm opponentes huiusmodi, si duo tantum, uel si plures, c duo ad minus ex ipsis opponentibus, expensis c ipsorum opponentium prorsus plene (vt dictum est, cum actis & munimentis) instructæ d compareant: e vt per præmissas personas, uel negotium plenarie instrui, f vel sedes eadem ualeat informari: g an ecclesiarum utilitate pensata, & alijs h inspectis circunstantijs, super habendis aliquibus probationibus, seu quibuscunque aliis, sit alibi i facienda commissio: uel (æquitate suadente) partes potius apud sedem ipsam in probationibus, & alius sint arctandæ. K Ceterum l si eligentes electiones m ipsas concorditer, uel in discordia celebratas, infra octo n dies, postquam commode poterũt, electis o præsentare distu-

g Informari.] qũ nõ est tale quid probatum, per quod negotium decidi possit.

h Aliis inspectis circunstantiis.] quid enim si per istos informatur iudex, q̃ probationes de facti possunt haberi in curia: vel non nisi cum magna difficultate? Hoc inspecto vel commissionem faciet, vel ad probationem faciendã in curia compellet. Gar.

[Glo. seq. quærit, & soluit.]

i Alibi. 2] ad qd fiet ista commissio, eum electus & opponẽtes ducere teneantur oia munimẽta? Dic illud verum de probationib. per instrumẽta faciendis: sed ista commissio fit taxatione probationum faciendarum per testes, quos ad curiã ducere esset difficile de fideiuss. constitutus, 2. q. 2. c. ult. Gar. & Gul. & idem posset intelligi si haberet probare per instrũ, quæ secum ducere non potuit, puta priuilegium, quod alterius erat, nõ suum nec illud habere potuit, uel impeditus fuit per aduersarium, quo minus habere posset, uel similia. ad hoc de fide instr. otingit. & c. accepimus. de test. cogẽ. puenit. 1. Gulielm. K Arctandæ.] scilicet testes compellẽdo ad curiam ue ire. ℣. de test. cog. c. 2.

l Ceterum.] quinta pars.

[[Gl. seq. reci. per q. an in aliis electionibus locum habeat quod hic dicitur]

m Electiones.] scias secundum Gar quòd hoc qd hic dicitur, hẽt locum nõ solum in electionibus cathedralium ecclesiarum vel regularium, de quibus hic loquitur decr. sed in oibus aliis electionibus: quæ ℣. in prin. decr. Nicolaus corroborat qd statuerat Gregorius cum hac temporis moderatione, Gregorius autem de qualibet electione loquitur, sic in qualibet electione locum habebit moderatio.

[Glo. seq. soluit duo dubia.]

n Octo dies.] & si exiuerunt competenti tempore ad præsentandum electionem, excusabuntur propter superuenientem causam; si autem exiucrũt eo tempore, quo venire poterãt, vtendo diplomate, impedimentum superueniens non excusat eos. ff. si quis caut. l 2. §. siquis. s. eo. cum in ueteri. secũdum Gul. & Gar. Phil. sequitur glo. Fon.

[Glo. seq. reci. per q. an sufficiat procuratori præsentasse, & distinguit.]

o Electis.] si autem præsentarent generali procurator. electi, non sufficit, quia temporalis hæreditas per talem non acquiritur ff. de acquiren. hæred. per procuratorem multo minus spiritualis nec matrimonium carnale per talem cõtrahitur. infra de proc. cult. ff. de rit. nupt. generali. ergo nec spũale, quod etiã uerum nisi electus ratum haberet infra id iempus, infra quod sibi debuit præsentari. ff. rem rat. hab. l. penult. Si autem præsentarent procuratori ad hoc speciali sufficit per eadem iura, ad hoc infra de præbend. accedens. 32. q. 2. honorantur. C. de acquiren. possess. l. 1. cum similibus.

Glo.

[[Glo. seq. quærit arg. pro, per unam legem, & contra per canonem, & legem solnit, & cõtrario respondet.)

Vide Antoniũ Gomez. tom. 3. uariar. resolut. c. 3. de homicidio.

a ¶ Qui culpabiles'.) si hoc ignoretur, quid erit? Vt q̃ nullus incidat in pœnã: q. a sanctius est, &c. ff. de pœnis, & l' letaliter, & igno absentẽ, &c. Arg ℣: q. a si plures 1 peusserint, & vnus reatur quis: oẽs de oc eiso tenẽtur 23. q. vl. c. vlt. ff. ad l. Aquil. itẽ Mela §. sed si ser uum plures. Sol. lap sus tpis probat oẽs culpabiles, nisi ℣riũ aliqui ostendant: puta de sua diligentia: vel q̃ miserũ, & nisus fuit impeditus, vel negligẽs ſm Gar. nõ tñ vi q̃ negligentia missi excuset eli gentes. ℣. eo. si cõpromissarius. 1. riuso. nisi hic dicas ℣ per hoc uerbum, culpabiles nõ obstat ℣rium: quia cum sunt plures, & vnus deliquit, & alter non, tunc habet locum lex illa, absentem; sed cum omnes deliquerunt, sed non æqualiter, tunc habeant locum iura pro hac parte inducta, nec n. potest aliqs innocens appellari, ut in l. absentem, secundum Gul. & Gar [Arch. & Io. Mon.] hic autem omnes præsentare debebant, nisi ergo probetur contrarium, dicam omnes in culpa.

ADDITIO. Facit quod scripsi. sup. de homici. significasti 2. ver. quod si discerni 10. And.

b ¶ Totaliter.) per hanc litteram dico, q̃ nec electionẽ alterius partis poterunt impugnare, alias nõ essent totaliter exclusi. ad hoc inf. eo ue si opponentes.

c ¶ Excludẽtes.) & sic exclusi sunt ipso iure, & si cum eis de facto processum est, si postea excipiatur medio causæ, de tali processu se ruuare non poterunt, iudex tñ ex illo ꝓcessu posset animũ informare, cũ casus sit in quo procedit ex officio suo, ut pluries sup. dixi.

ADDITIO. Farit clem. eo. tit. constitutionem, in fi. & concor. Io. Mon. & Arch. Io. And.

[Glo. seq. soluit quattuor dubia, scilicet quid de officiis, & quid si officiare nolunt, & an tunc possunt eligere, & an eligi.]

d ¶ Beneficiis.) non ergo officiis, & merito: pone. n. q̃ fuissent omnes culpabiles, q̃s interim officiaret ecclesiam? Et si nolent isti interim officiare, per priuationẽ beneficiorũ compelleret eos eps, si causam rõna bilem non allegent sup. de cler. nõ resi. nter quattuor vel saltem si vult eos ob multitudinem sustinere, ſm Guli. & Gar. de ipsorũ beneficiis faciet ecclesiæ deseruiti, ut de cler. non resi. c. pe. & de ap. peruenit. Et si hac suspentione durante uacat ecclesia, eligere possunt, alias decre. cum in cunctis. sup. eo. tit. non priuasset eos specialiter hac potestate, ad hoc eo tit. cum Vintoniẽ. eligi autem non possunt medio tempore in illa sua ẽ ecclesia, in qua suspensi sunt, secundum Gar. & Gul. sup. eo. tit. per inquisitionem.

e ¶ in ipsa ecclesia.) nota suspensum à beneficio in una ecclesia, non propter hoc suspensum in alia. ad idem inf. eo. si compromissarius, in fi. & inf. de re. eccl. non alie. hoc consultissimo, & inf. de offi. ord. si canonici, secus in excommunicato, uel ab officio suspenso. 4. q. 5. quisquis 7. q. 1. si quis presbyter.

f ¶ Ex tunc.] scilicet, post prædictos octo dies.

(Glo seq. primo soluit duo dubia: secundo quærit an absoluat episcopus, soluit q̃ non, & respondet contrario: tertio quærit, & soluit.

g ¶ Suspensos.] est ergo canon latæ sniæ, sic sup. eo. cũ in cunctis, & si eps esset, qui uocem hẽret, puta in electione metropolitani, 2 euitat hanc pœnã, cum de ip so non caueatur expresse inf. de sen. exc. quia periculo sum, & ℣. eo si compromissarius. §. hmõi pœnam aũt sua periorem nõ euitat, s. vt totaliter a prosecutione, &c. [Sed ad certum tẽpus, vt per inferiora patet.] Et si q̃ratur, an eps taliter suspensus possit absoluere? Dicendum est ſm Gul & Gar. q̃ non, arg. decr. sup. eod. c. 1.

re suspensos. g Ad quæ si infra illud tempus se propria temeritate, uel alio quæsito colore h ingesserint: illis ipso iure perpetuo i sint priuati. Vel k si personas instructas, ut prœmittitur, l etiã si opponentes, vel electi, m mittere uel venire, seu expensas ministrare n contione, ſm Gar. ubi maius vertitur periculum, & ideo facilius remouetur: quia nullus vique ad certum tempus excõicatur, sed donec satisfaciat, uel caueat, de verb. sign. ex parte in Christo. vnde uere loquendo ibi pœna non remouetur, sed quod ius statuit, adimpletur. Sed quid dices, si electio non fuit præsentata tpe debito, electus post notitiam iter arripuit, fecit expensas, postea p ꝓcurator sibi electio, electus reperit eam minus canonicam: non vult consentire: quæro, nunquid electores teneantur ei ad expensas, quas facturus no. fuisset, si ipsi debito tempore præsentassent? Dico q̃ sic, secundum Gar. & Guli. alias electo per constitutionem hanc laqueus pararetur, ad hoc. ff. de peri. & commo. rei uen. l. ult. C. de iud. sancimus, & inf. de offi. ord. si canonici. 1. respon. §. 1.

h ¶ Alio quæsito colore) puta quia se ingerunt de alicuius superioris auctoritate. Vel pone exemplũ sup. eo. anarritiæ, & quod dixi de superiore, intelligas qui id non possit concedere.

[Glo. seq. soluit duo dubia.]

i ¶ perpetuo.) intelligebatur, & si nõ fuisset appositũ, ex quo n. priuantur, perpetuo priuati intelliguntur. C. de pœnis, leruus. 50. dist. c. ℣ dicit s. de const. in anti. c. ex litteris, & per hanc litterã, perpetuo, dico q̃ eps ipsis priuatis ea uellet de nouo conferre, non posset. 3. ad idẽ sup. eo. cũ in cunctis, & c. licet canon. & c. aua ritiæ. sup. eo. & melius. inf. eo. c. commissa. § porro.

k ¶ Vel si.] uiso qualiter puniantur eligentes, si electionem tempore debito non præsentant, est uidendum qualiter puniuntur eligentes, si personas non mittunt instructas, & hic assume quod sequitur inf. s. destinare neglexerint.

l ¶ Vt præmittitur.) in §. ad hæc, & in §. si uero.

[Gl. duæ seq. quærunt opponendo de duob. similib.]

m ¶ Electi.) sed ad qd dẽt uenire personæ instructæ, ex quo non uenit, nec mittit electus, cũ ex eo priuatus sit ipso iure? Rñdeo ut instruatur papa super toto negotio & forte possibile est q̃ electus qui non uenit, impeditus fuit ad ueniendum & mittendum, & sic nõ est priuatus, sup. eod. uer. insuper, & super hoc ipso utilis esset instructio, & super aliis occurrentibus.

ADDITIO. Idem Arch. & Io. Mon. item pœna electi locum non habet, nisi integro tempore elapso. inf. eo. commissa. 1. respon. & ecclesiæ instanti locum hẽt pœna eligentium. iup. §. ad hæc. saluo quod ibi not. in gl. infra, quod patet regulariter ex facto electi eligentes excusari non posse. 10. And.

n ¶ Ministrare.] & ministrabunt tunc electores, q̃ a ip si tenentur mittere, & missi suis stipendiis non debent ministrare. 10. q. 2. precarie. sed ex quo electi tenentur ministrare expensas, priuati sunt. Ad quid ergo uenit persona instructa? Dic ut dixi sup. gl. proxima.

3 Idẽ de notariis, doctoribus. ex delicto priua tis. Bal. in l. si manumiss. C. de lib. & eorum li. Fon.

a ¶ Neglexerint.) assume hic litterã, & à totali quo ad se, &c. quæ est infra.

b ¶ Eos.] negligentes, & opponentes.

[Glo. seq obijcit & sol. cui solutioni ineidit obiectio & quæstio, quibus respondet.

c ¶ Contradicentiũ paucitas.) qũo hoc, cum nõ pũt esse pauciores quã unus vel duo, qui tñ uenire tenent. §. pxi. Rũdeo, qa nõ sũt alii q ecclesiæ deseruiãt nisi contradicente, qui sunt tam pauci, qr si mitterentur, nõ essent q diseruirent ecclesiæ. Sed nonne sunt electores? Forte oẽs ẽdicunt, puta, cũ superior prouidit: sed illi sunt pauci, vel electores infirmi sunt, vel mortui, vel absentes sunt, ita qr nulli ecclesiæ deseruiat præter ẽdicẽtes, & illi sunt pauci. Sed quot dicem⁹ paucos hoc relinq̃ arbitrio iudicantis, si reuocetur in dubiũ, aliquæ enim ecclesiæ indigent pluribus seruitoribus, aliquæ paucioribus, & sic non potest electio exprimi ff. de solu. ratum, & quia respectiua quædam dicuntur pauca & multa 45. dist. disciplina, inst. de iu. perso. § fi.

ADDITIO. Dixit autem hic Gar. & placet Ioan. Mon. & Arch. qr quando contradicentes non possent mittere nisi vnum, illum mittere teneãtur, arg. §. §. pxi. ver. & quando, ad hoc sup. de dolo & contu. cum dilecti. Et idem dicunt de personis instructis, quas eligentes mittere debent, vt. ſ. saltem veniat unus, & his casibus mittant procuratorem, ut sic inquantum potest fieri, constitutioni satisfaciat. Io. And.

d ¶ Alia iusta.] puta, incursus hostium, infirmitas, nimia paupertas, ad hoc sup. §. prox. ibi, facultatũ impotentia, vel est obligatus ecclesiæ cathedrali, ut episcopus vel archiepiscopus, vt sup. dixi. Guli. & Gar.

e ¶ Probabilis.] infra tempus iudicis arbitrio taxandum probanda, ex quo hic nõ determinatur, secundum Guli. & Gar. ff. de iure de iber l. 1.

f ¶ procuratorem.] etiã extraneum, qui nõ sit de electoribus, nec de opponentibus, ut declarat sequens littera ibi, dictas personas dirigere teneantur. Gar.

g ¶ Nihilominus.] vero antequam cessaret impedimentum, esset negotium in curia terminatũ, non credo qr personas dirigere teneãtur, cum iam instructionis vlterius non sit locus, ad quid ergo inanibus sumptibus se vexarent. ff. de inofficio test. l. 1.

[Glo. seq. soluit tria dubia ſ quis priuet, quid si se ingerit, & quare aliud hic quàm sup. a.]

h ¶ Priuentur.) per sententiam, & priuabit eos papa vel iudex ab eo datus, & hoc idẽ facere poterit eps qr prius, qui dẽt canones obseruare, & a subditis facere obseruari, & sacrorũ canonũ est minister. 21. dist. §. 1. [Et cultos 24 q. 3. cum quib. in fi. ſm Archid.] Et ideo nõ credo, ſm Gar. qr si in isto triennio se ingesserint, quia sint priuati ppetuo, vt sup. in alio casu, ex quo repetitum 1 nõ est, cum sit pœnale, & restringendũ, iudex tñ ex eo poterit eos punire. Sed quæritur quare in pcedenti casu priuantur, ipso iure, & hic per sñam? Dixit Gar. hoc iõ: qa papa reputauit eos amplius deliqſſe: & qa hic est ia quasi iudiciale, & ibi quasi extraiudiciale: & iõ forte iudex nõ esset ita parat⁹ ibi, ut hic.

1 Notaqr malib. sequẽtia nõ trahũtur ad qcedẽtia, nec eẽ qr sint priuati ppetuo, vt sup. in alio casu, ex quo repetitum 1 nõ est, cum sit pœnale, & restringendũ, iudex tñ ex eo poterit eos punire. Sed quæritur quare in pcedenti casu priuantur, ipso iure, & hic per sñam? Dixit Gar. hoc iõ: qa papa reputauit eos amplius deliqſſe: & qa hic est ia quasi iudiciale, & ibi quasi extraiudiciale: & iõ forte iudex nõ esset ita parat⁹ ibi, ut hic. Eon.

ADDITIO. Si qr not. de pœ felicis, in ult glo. 1. Am.

[Glo. seq. obijcit, & soluit.]

i ¶ Contumacia.] vt quia non uenit, cum sint vnus, vel duo, vel quia duos ex se non mittunt, cũ sint plures. Sed nõne ex istorũ repulsione posset sequi iniquitas: pone enim electũ indignũ? ol. licet isti repellantur, officium iudicis non qescit, sicut & vbicũqs periculũ animæ uertitur, supplet. §. eo. cũ nobis, de exceptio. exceptionem, & ibi publica ostendit vtilitas, vt in milite ꝓcuratore. C. de ꝓcu. l militẽ, & de his q constant sibi tanquã iudici, de postu. plabonæ 1. ubi de hoc & supplet ea quibus omissis non ualeret processus, de lib. obla. c. 1. & de lit contest. c. vnico cauere ẽt dẽt iudex ne sibi illudatur, ff. de iudsi prætor. & ne in va nũ partes vexentur. sup. de offi. dele. sup qõnũ, § porro ad fi.

[Glo. seq obiicit, & dupliciter soluit.]

k ¶ Pœna.] excluduntur ergo a prosecutione processus, & beneficiis per triennium priuabuntur: Sed itti opponentes quare puniuntur in beneficiis, nonne a sua oppositione sine pœna desitere possunt? intelligeſm Gar. & Gul. [idem Mon. & Arch.] hoc de illis, qui in sua oppositione persistunt, vel recedunt ab eo tempore, & modo quo ab ea recedere nõ potuerunt, inf. eo. ab eo sup. quamuis, & c. statuimus.

[Glo. seq. soluit duo dubia.]

l ¶ Plectenda.] argue secundum Gar. & Gul. qr non est canon. latę sententiæ, quo ad hoc, & dixit Gar. qr isti opponentes per modum denuntiationis possunt dicere electionẽ nullam. arg. sup. de accusa. veniens, & c. prælatorum 2. sed per modum oppositionis vel exceptionis non: quia à totali prosecutione, &c. officiũ tamen iudicis non cessat, ut pluries dixi.

ADDITIO. In duobus quæ ponit hæc glo. concordant Io. Mo. & Arch.

m ¶ Nihilominus.) i non obstante qr illi excludũtur.

n ¶ præmissis.] ſ. cũ eligentes excludũtur: qa electionẽ non præsentauerunt: vel psonas instructas non miserunt, & etiam cũ opponentes puniuntur: quia hanc decre: non seruauerunt Io. And.

o ¶ Priuantur.] supple, vel priuari mandantur, propter casum præcedentem.

(Glo. seq. quærit & soluit distinguẽdo §. Deniq;)

p ¶ Nullũ priudicũ.) & ita extraiudicialis negligẽtia eligentiũ nõ nocet hic electo. Sed nũquid ꝓcessus eligẽtiũ habitus ẽ ipsos nocebit electo, vel aliis qr in iudicio nõ fuerũt? Dic ſm Gar. qr electo scienti priudicabit, ignorãti non. 3. q. 5. hæc qppe. sup. de dolo & cõtu. cũ olim. §. de re iud. quis alius aũt quorũ interest, non, quia sint electi: sed aliter nocet & scientib. & ignorãtibus, ut in actione populari dr, in qua processus contra unũ præiudicat aliis ẽt ignorantibus, nisi doceant de collusione, vel de proprio interesse, ff. de accusa. cui. ff. de iurciur. eum qui §. in popularibus.

q ¶ Deniq;) sexta pars, & s. plene dixit qualiter dẽant se hẽre eligẽtes & electi, & ẽt opponẽtes, mõ vult dicere, qualiter se dẽant hẽre postulãtes & postulati. Gar.

r ¶ Et aliqui.] & pro ideo, vel proprie.

[Glo.

[Glo. seq. dicit quis dispenset.]

a ¶ Vel ætate.] qui patiantur in his defectũ, colligẽ. §. eo. cũ in cũctis. & c. licet canon. §. de æta. & qual. præterea. cum patientib. aũt defectũ in ordinib. dispẽsant epi, in prædicta decr. ꝓterea. & eo. tit. tuam. in epa tib papa. de offi. legaqr trãslationẽ. de excessib prælatis, sicut vnite. [De hoc dixi de ætate & qualit. a multis super §. glo.] Cum patientib. defectũ in ætate quo ad epatus solus papa dispẽsat. §. eo. tit. in antiq. cũ nobis olim §. fi. quo ad dignitates tene qd hẽs j. de æta. & qual. c. vni. 1 Quo ad parochiales e. clefias, tene qd habes. §. eo. licet canon.

b ¶ Similes.] vt ille gitime nati. §. eo. in notuit. in antiq.

[Gl. seq. recitetur per quæst. quid si spectet immediate.]

c ¶ Postulentur.] in telligas istũ §. indistincte, siue mediate siue immediate ptineat, vel appelletur, siue nõ: qa ex quo ñ põt alius dispensare, quo ad hoc immediate dicẽtur ptinere. Itẽ cũ postulantur ad regulares eccl'as, & appellatũ est, vel immediate ptinẽt eccl'æ: vel talis est casus, in quo nõ põt alius q papa dispẽsare: qa tunc quo ad hoc immediate ptinere dicentur.

d ¶ Alligati.] vt epi, archiepi, vel similes. Quid in aliligatis inferiorib. ecclesiis, puta abbatibus exemptis? Olim erat dubitatio, an tales deberent eligi vel postulari: qua terminata est j. eo. si abbatem. scilicet qr deberent eligi: & sic non habet locum iste §.

ADDITO. De epis, qui renunciauerunt loco, non ordini, an sint eligẽdi vel postulãdi: tenent hic Gar. & Io. Mon. qr sunt eligendi: sed Arch. tenet qr sunt postulandi: tene qr distinguendo dixi. §. de renun. post translationem. super gl. Ioan. And.

e ¶ Nostra.] non ergo loquitur de his qui sunt talibus ecclesiis alligati: quia sufficit alterius licentia. 1

[Glo. seq. recitetur per q. quid de opponentibus.]

f ¶ De veteris.] seruẽt ergo illi decr. §. eo. c. 1. Et ex quo postulati in hoc casu non tenentur ad hoc ius seruandũ nisi propter æqualitatem seruandam in iudiciis: dico qr nec opponentes venire tenentur sed sufficit qr seruent ipsum ius antiquum: nam etiam & privilegium unius partis sæpe ad aliam extenditur. C. de fru. & lit. expen. l ult. §. de mu. pet. c 2.

g ¶ Postulatos huiusmodi.] scilicet patientes defectum in ordinibus, ætate, vel his similes.

h ¶ Moderata.) hoc dixit ob id quod sequitur, ut eo saluo, &c etera.

[Gl. seq. quærit, & soluit qõnẽ: & duo quæ incidunt.]

i ¶ Consensum.] sed ex quo consentire nõ debẽt: qñ incipiet e s currere tempus? Rñdeo secundum Guiel. & Gar. quando deliberauerunt de non dissentiẽdo; vel respoderint se non dissentire: vnde dixit Gul. quod ep. scopus, postulatus ad ecclesiam sic debet respondere; Nec consentio, nec dissentio, sed in hoc me voluntati dñi Papæ supponẽs ad hoc 8. q. 1. in scripturis, quod infrã meniem facere debent. §. eod. quàm sit. Et dico, quod postulatio dẽt præsentari postulatis aliàs qualiter deliberaret de dissentiendo, vel non dissentiendo: & si postulantes negligentes fuerint in præsentando, punientur vt electores per litterã, quæ sequitur: & negligentes statuta ibidem, similis, &c.

K ¶ Dictum est.] §. §. si vero.

pensas ipsas personis talibus subministrent: m postulatos in ueniendo (si nõ dissenserint) n & postulantes in mittendo personas instructas o (ut in concordi, uel discordi electione) per omnia, vt supra præmittitur, p moderatio præmissa constringat; & negligentes q statuta ibidẽ, similis r pœna percellat: nec r per hoc, quod de postulatis pro celeri t ecclesiarũ expeditione statuitur, postulationes ipsę minus depẽdere, intelligãtur a gratia, u q̃ antea depẽdebãt. ¶ Porro x in singulis casib. supradictis, in recuperandis, uel reddẽdis y

licet hic textus non exprimat, qr etiam opponentes tenentur venire: quia propter paremrationem habuit pro expresso. ad hoc §. eo. c. 1. & c. ut circa. & eadem est ibi ratio, scilicet ecclesiarum prouisio

p ¶ Præmittitur.) in §. ad hæc. & §. si uero.

q ¶ Negligentes.] scilicet postulantes & postulatos, negligentes in ueniendo uel mittendo.

r ¶ Similis pœna.) inquantum esse potest, electus enim priuatus est iure iam sibi acquisito, postulatus autem ſ. lum spe gratiæ quam habebat, & idem dico in eligentibus.

ſ ¶ Nec per hoc) ne credat aliquis, quòd quia postulati coguntur ad ueniendum, habeant maius ius, hoc hic remouet.

r ¶ Pro celeri.) nota hic mentem & causam huius constitutionis.) secundum Gar. & Io Mo.)

(Glossa sequens recitetur per quæst. de qua gratia loquatur.)

u ¶ Gratia.) scilicet generali, de qua dicitur. §. de rescript. sedes & c. nonnulli. & c. vlt. & §. de torne. c. 2. & hoc si postulatio concors fuit, vel saltem a duabus partibus facta: in quo casu secundum quosdam pòt peti confirmatio. §. eod. cum monasterium. & c. offi. cii. §. fi. & si talem admiserit superior, dicitur facere gratiam: & si non admiserit, facit iniuriam, ff. de aqua quoti. & actti. l. 1. §. pen. Si autem non ti-fact in concordia, uel a duab partib. & ex causa dependet ex gratia speciali. §. ait proxi. in anti c postulationem. & cabonæ 1. secundum Gar. qui hic prosecutus fuit quandam materiam extraneam de attentatis, quam uidebimus. ſ. de app non solum.

x ¶ Porro.] septima pars, in qua quia supra dixerat, electos & eligentes, postulatos & postulantes teneri ad quasdam expensas faciendas: dubitaret aliquis, vtrum possent recuperare, ideo addit quod sequitur. Gar.

y ¶ Reddẽdis.) nec dabitur ꝺdictio ex hoc canone ad repetitionẽ ipsarũ, qa nulla hic noua obligatio. ff. de

Postulatio si non admittat a superiori, a non admittẽs dicat inferre iniuriã postulato.

Universidad de Deusto
Biblioteca

con. ex lege. l. vnica. quod. n. statutum iam erat hic ob feruari præcipitur: potius ergo dabitur, secundē Gul. & Gar. de condictione ex decr. vt præteritę. ē. eo.

ADDITIO. Idem Archid qui remittit ad Spec. de expen. §. si ante litem. Ioan. And.

a Eligentium.] i. quas fecerūt eligentes in prosecutione electionis: & sic expone sequentia.

(Gl. seq. quærit, & soluit distinguendo inter electionē vel postulationē cōcordē, & discordem, & sic do aut maior pars prosequitur, aut minor, subdens dictum Innoc. & facti obseruantiam: & excipit casum decr. nihil est. In opponente distinguit, an prosequatur ius proprium vel commune, & secundo casu, ut succumbit, aut obtinet. In fine distinguit regulares, a sæcularibus. Dominicus.]

b Iudicabit.) sed quid est iudium, vel quid iudicat æquitas canonum? Rōdeo ēm Gar. si electio vel postulatio factæ sunt in concordia, possunt eligentes & postulantes expensas facere de bonis pertinentibus ad prælatum: & si de suo fecerint, recuperare possunt factas. ē. eo. vt præteritæ. & ē. eod. cap §. ad hæc vel iudicis officio: vel condictione præd. decr. & hoc intelligo siue obtineat siue non, siue dignum elegerint, siue indignum, dūmodo ignoranter: sufficit enim q̄ non fuerunt in dolo. ff. de bo. au. iud. posſ. l. prætor. §. 2. si autē electio in discordia fuerit celebrata: & maior pars prosequatur negotiū electionis, dummodo utiliter incipiat prosequi, expensas habebit: non tñ sufficit q̄ sine dolo, ut in casu præcedent: sed est necesse quod vtiliter. ut ff. de neg. gest. sed an vltro, minor aūt pars ita demum habebit expensas, si obtinet: quia apparet q̄ vtiliter cœpit iudicium prosequi. Innoc. tamen dixit, q̄ cū facta est electio in discordia: illa pars habebit ab ecclesia expensas, de qua postea fuerit diffinitū per capitulum super hoc conuocatum iterum: hoc tñ quod de expēsis dictū est, cū electio facta in discordia, dicit Gar. non seruati: si enim non obtinet electus, sibi satisfaciat. ē. de rest. relatum. §. nomine: si uero succumbit, non repetit expensas: quia suum negotium egit, C. de neg. gest. l. 1. & de ita. & ima. l. vlt. Idē de postulato intelligas per eadē iura: & hoc nō intelligas in casu illius decr. ē. eo. nihil. quia ibi electus administrationem habet. Si aūt aliquis se opponit, aut prosequitur ius proprium: puta dicens se contemptū: & tūc nil reperat, quia suum negotium egit: aut egit de iure tangente ecclesiam, dicendo personam non idoneam, uel formam non seruatam: & tunc si succūbit, nil repetit: quia inutiliter excepisse præsumitur. ff. iud. solu. iam tamen, § antepen. si obtinet, recuperat a capitulo. arg. supra de procu. cum pro causa. & sup. de reb. eccle. non alie ad nostram, & sic litis terminus declarat negocium expensarū. argu. ad hoc. C. de iud. rem non nouam. victus etiam condemnatur victori in expensis: & si non est soluendo, restituitur actio aduersus capitulum. Hæc autem vera inter sæculares, qui proprium habent: si autem sit regularis, q̄ non habet proprium, tunc etiam ad prosecutionem causæ expensas habebit: alias cum ipse nil habeat, periret ius suum & ecclesiæ. sup. de accus. ea parte. & c. penult. De his vide per Bernar. Innoc. & Hostien. sup. eo ut præteritę.

Helias.

FVndamenta Rom. Pontifex in hac constitutione intendit solum dicere, q̄ ad officiū senatoris uel rectoris urbis Romanæ, non sunt uocandi principes & nobiles, uel alii, qui possent superare Papā, & Cardinales, q̄ si ciues ita sint potētes, similiter in eis hēt locum tenor huius constitutionis. Nota ibi uniuersos senatus: q̄ licet olim essent centū senatores numero: tamen hodie in ciuitate Romana est unus senator.

(Prima glossa diuidit, & ponit casum.)

c Fundamenta.) Decretalē t hanc, q̄ localis est, in 1 Nō quatuor partes diuido, quarum prima durat usque ad §. Proinde. Secūda vsq; ad §. Quòd si se quicus. Tertia vsq; ad §. Vt aūt. Quarta usq; ad finē. in prima aūt sūt parte ponitur cōtō et causa nis cā & origo. In secunda ponitur ꝓpō. In tertia pœna trāsgressorum. In quarta quædam constitutionis moderatio.

¶ Glossa prima diuidit; & summat totum textum; vide eam, Dominicus.

CAP. XVII.

FVndamenta c militantis ecclesiæ in monti-

Quarum prima subdiuiditur in alias quatuor partes. Prima durat vsq; ad §. Ne aūt. Secūda vsque ad §. Decet. Tertia usque ad §. Digne. Quarta usq; ad finem ipsius partis. In prima aūt particula dicit Nicolaus & probat auctoritate Psalmiſæ, nostrā militantem ecclesiam fundatam esse super Apostolos & prædicatores: quorum fundamentum & solidatio est in Christo Iesu: horū aūt præcipuus fuit B. Petrus: cui superna Dei prouisio B. Paulum adiunxit: qui duo sub uno persecutore, eodem die, & loco, ciuitatē Romanā suo gloriosō cruore martyrii Christo Dño consecrarunt. Secundo dicit ipsam ecclesiam diuino miraculo tot bus adiutā auxiliis, dum. ſ. Constantinus Imperator ipsi ecclesiæ in ꝑsona beati Siluestri quarto die sui baptismatis donauit ciuitatē Romanā: vt ibi collocati Petri sedes gauderet plenaria libertate. Tertio dicit, dicens esse oēm materiā & modū tolli, per quos metus uel terror aliqs imminere possit ipsi pontifici Romano uel suis fratrib. in consiliis ibi exhibendis, & alius negotiis Romanæ ecclesiæ, quæ imminent ꝓpter ipse facienda in creatione Pontificis: & in promotione Cardinaliū, cū occurrerent. Quarto dirigens mentem suam ad vrbem, ad memoriam reducit multa discrimina, magnaq; pericula, q̄ sustinuit vrbs ecclesia pp peregrina regimina, & senatores incognitos, qui præfuerunt ipsi ciuitati Romanæ, & maxime tempore Corradini. In secunda parte principali uolens circa futura pericula exhibere salubre remediū, statuit q̄ nullus Imperator, Rex, Princeps, Marchio, Dux, Comes, aut Baro, uel aliquis alius, qui sit notabilis ꝑsona eminentiæ, dignitatis, ꝓtātis, uel excellentiæ, frater, filius uel nepos ipsorum, possit assumi ad tempus, uel in ꝑpetuum in senatorem uel rectorē urbis Romanæ quocunque nōie nocerur ipsa rectoria. Item nullus alius præter ꝓdictos assumi possit ad ipsius ciuitatis regimen vltr. annū. Hæc uera, nisi specialis interueniret apostoli æ sedis licentia, per ipsius sedis litteras exprimenda. Tertio ℨ facientib. pœnam imponēs statuit q̄ nominātes, eligētes, uel assumentes, noiatos uel electi, uel assumpti si consenserint, & eis obedientes, dantes auxiliū, consiliū, uel fauorem, ipso facto sint excōmunicati, & ipsi assumpti uel electi ex quo cōsenserint, uel se de regimine intromiserint, sint eā suis posteris in perpetuum priuati omnib. feudis priuilegiis, immunitatibus uel gratiis, & honorib. quæ a Romana uel aliis habent ecclesiis, & hi ad quos ilꝛa ꝑtinent, de ipsis disponendi liberam habeant facultatem. Ité statuta, præcepta, ſnīæ, contractus, & omnia quæ fecerint tanquam senatores uel rectores urbis, irrita decernit & uacua, iudices & tabelliones, qui patrocinantur talibus, uel instrumenta conscribunt iudicatus & tabellionatus priuato officiis: ꝓpterea pit ēt, q̄a supradicta excommunicationis sententia ꝑ dicti non possint absolui sine licentia domini Papæ speciali. Quarto dicit, q̄ Romani origine, uel ibi incolæ ad unū annum, uel tēpus breuius, bene possunt in senatores Romanos assumi, licet supradictorū fratrum sint fi-

sint filii, nepotes, aut sub comitat' vel baroniæ noīe extra territorium vrbis iurisdōnem perpetuam, uel tpalem obtineant: dummodo non sint tantæ præeminentiæ, vel potentatus, q̄ cum personis sup. prohibitis merito debeant numerari. Io And.

a ¶ Propheta.] Dauid

ꝑsa l. 16 qui incipit.

Fundamenta.

b ¶ Innititur.] est enim precipuus in ecclia p̄dicatorū & doctorū ordo. d. hę re. cum ex iniūcto.

c ¶ Bases.) i columnæ: & dici solent co lumnę ex petra durissima.

ADDITIO. Dicitur basis q̄ supponit vł superponit colūnę, ſm Hugo. Alij dicunt q̄ est basis, qd supponitur, & istius quod supponitur. Io. An.

d ¶ Ponere potest.] 1. Cor. 3. qu. 1. cum Paulus. de presbyt. nō baptiz. veniens.

e ¶ Antea.) in veteri testamento.

ADDITIO. Et hēs hæc verba usq; ibi, cui Saluatoris. 19. dist. ita Dominus. Io. And.

f ¶ Præconio.] 43. dist. sit rector.

g ¶ Vehebatur.] i. quasi vehiculo dicebatur, & transfundebatur in orbem.

h ¶ Tubam.] Isa. 54 1. alias 58. in prin. Clama ne cesses: quasi tuba ex alta voce. 43. dist. sit rector. Io. And.

i ¶ Scriptum est.] Psal. 18. Cœli enarrant gloriam Dei.

k ¶ Muneris.] prædicandi.

l ¶ Summo.] administratione. 80. dist. in illis. in fin. ibi inter Apostolos ū fuit par institutio, sed vnus ꝑfuit o. b. non autem meritis. Nec obstat infra ubi dicit, pro parili virtute, &c. 2. q. 7. sane lus. & 21. dist. in nouo.

m ¶ Hunc.) Beatum Petrum.

n ¶ Vnitatis.) ipsi Christo per unionem charitatis & gratiæ sup. de su. o trin. damnamus. de conse. dist. 2. in ecclesia esse uoluit, dum super unum fundauit. 24. q. 1. loquitur, & chismatici autem conantur hanc scindere inf. de schisma. c. unico.

o ¶ Ipse erat.) scilicet Petrus, iuxta id, petra autem erat Christus.

ADDITIO. Et de consec. dist. 2. reuera, post princip. Hiero. super Abdiam: petra petro donauit, ut petra fit. Io. And.

p ¶ Dicendo.] Matth. 16. & 24. q. 1. loquitur. 21. dist. in nouo.

q ¶ Petram.) à soliditate fidei sic dictus. 50. distinct. fidelior.

r ¶ Cui.) Petro.

ſ ¶ Miranda.] vt in prooemio huius libri. & inf. de reliq. & vene. san. c. 1.

t ¶ Dexteras) per dexterā pignus pacis & testis fidei solet dari aliàs. d. manus dextera, quasi dans extra: unde illa manu solent porrigi dona.

ADDITIO. Quòd per dexterā pignus pacis, & testis fidei soleat dari; ut tetigit hic gl. facit 1. Macha. 14. post mediū: vbi pluries de dextera repetitur: ibi, Dexteras dederunt mihi: & Barnabæ sotietatis. gl. ibi, cōiūgere dexteras solet esse signum concordiæ, qua se inuicem cōferebant antiqui. Io. And.

u ¶ Ifci.] scilicet Petrus & Paulus.

x ¶ Resplēduit.] sed ꝑ Euangelistas eluxit. ſ. de reliq. & vene. san. Io. And.

y ¶ Vna die.) vt ad Christū pariter perueniret

z ¶ Vno loco.) ne alteri Roma deesset.

a ¶ Vno persecutore.) vt æqualis crudelitas virumq; perstringeret. 2. q. 7 beati. ubi sūt hæc uerba. & dic persecutore ſ. Cæsare Nerone 21. dist. quātus. & adde hic qd ibi notatur.

b ¶ Parili.] & sic Petrus Paulo virtute ſimꝑfuit. ut ē. dixi. & dic pro parili uirtute, ſ. vt perennē uirtutem & constāt ā contra persecutorē in passione uideantur habuisse.

c ¶ Consecrarunt.] inf. de reliq. gloriosus. 21. distin. quamuis. 22. dist. c. 2.

d ¶ Illam.) ciuitatem Romanam.

e ¶ Gēs sancta.) dic sancta Apostorum affectu. Io. And.

f ¶ Mater.) 2. q. 6. ad Romanam de priuile. antiqua. & ſ de pœnis felicis.

g Incrementis.) 21. q. 5. prodesse.

h ¶ Monarchæ.) id est, principis.

i ¶ A Deo.) qui omnia quæ fiunt, aut iusto iudicio facit, aut permisſu suo ita fieri sinit. 26. q. 5. nec mirū.

k ¶ Curata.) medicum enim se uocat, Luc. 5. cap. Sed non sanis, sed male habentibus opportunum de pœn dist. 3. adhuc perfidi instant. Io. And.

Anacletus Papa epistola. 3.

† al. societates.

† Hæc scribit. Ambrosius sermone 66. de natali petri refert Gratian' in c. Beati. 2. q. 7. uide B. Augusti. to. x. de sāctis, sermone. 3. in infesto apostolorū Petri & Pauli.

† al. conspicitur.

† Vide Nicephorum li. 7. historiæ ecclesiasticę. c 33. 34. & 35.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Firmitatē.] iuxta illud Pauli 2. ad Corin. 11. Cū infirmor, tunc fortior sum. ſ. de renunc. niſi cum pridem. §. al. a plerunq; n. infirmitas corporis fortitudinem cordis augmentat. vt ibi. & die firmitatem per auxilia temporalium, ut ſup. patet.

ptiſmalibus fomentis infirmitas quandam quaſi adijceret ipſi eccleſiæ firmitatem. a qui quarto die ſui baptiſmatis, vna cum omnibus ſatrapis, b & vniuerſo ſenatu, optimatibus, c etiam, & cuncto populo, in perſona beati Sylueſtri, ſibi Romanam concedendo † vrbem relinquens, ab eo, & ſucceſſoribus eius p pragmaticū d cōſtitutum diſponendam eſſe [decernens in ipſa vrbe vtriuſque poteſtatis monarchiam e Romanis Pōtificibus] declararet: f non iuſtum arbitrans, g vt ibi h ſacerdotij principatum, & Chriſtianę religionis caput Imperator cœleſtis inſtituit, illic i Imperator terrenus l haberet poteſtatem? quin magis ipſa Petri ſedes in Romano iam proprio ſolio collocata, libertate plena m in ſuis agendis, per omnia potiretur. Nec vlli ſubeſſet hominis, n quę ore diuino cunctis dignoſcit eſſe prælata. ¶ Decet o nāque ipſi Romano Pontifici, per fratres p ſuos ſacro ſanctæ Romanæ eccleſiæ Cardinales [qui ſibi in exe cutione officij ſacerdotalis coadiutores aſſiſtunt] libera prouenire conſilia: Decet q ipſius nullo mō vacillare r iudicia, vt fratres ipſos nullus ſęcularis poteſtatis met s exterreat, nullus temporalis fauor abſorbeat, nullus eis terror immineat, nihil eos à veri conſilij ſoliditate remoueat; quin, cum per ipſum Romanum Pontificem quibuſcunque negotijs contingeret s eorum t peti conſilia in conſulendo peromnia liberi, eidem Romano Pontifici in omnibus, quę pro tempore imminent, libere conſulant, & aſſiſtant: ipſaque Romani Pontificis vicarij u Dei, quæ ſuis temporibus occurrerit electio, x & eorundem Cardinalium † ſ cum expedierit ſ facienda promotio, in omni libertate procedant. ¶ Digne itaque ad vrbem ipſam eiuſque regimen aciem noſtræ conſiderationis extendimus, ut felici ducta regimine, y pręſeruetur à noxijs, & optatis ſemper proficiat incrementis. Nunquid obduxit z obliuio, a quæ vrbi, quæ incolis nota dispendia intulerunt hactenus peregrina b regimina? Nunquid non hæc deſtructio mœnium, c deformatio, d nueniens ex ruinis, d luce clarius manifeſtant? Nunquid non hæc e fidelium contractata † depoſita ? † f Nunquid non hæc ipſa veneranda Dei templa præſidentis manu ſacrilega diebus noſtris nefarie violata proclamant? Quid plura? Nonne ipſius vrbis retroactis temporibus incorrupta conſtantia, ſub † regentis eo tempore nefando ſubuer-

ecclę decret. & inf. eo. cum non deceat.

p Fratres ſuos.] nota, q; qſi papa permixtim de Cardinalib loquitur, vocat eos fratres. vt hic dſr. & inf. de offic. leg. c. i. cum ſi. Sed cum ſpecialiter, epiſcopos Cardinales vocat fratres: reliquos filios. 3 ſup. de elect. fal. c. quā grauit.

q ¶ Ipſius.] ſ. Romani Pontificis.

r ¶ Vacillari.] vt 35. q. 9. Apoſtolicæ. & c. ſniam. ſ. de prebend. cum ore in prin. ſ ¶ Cōtingeret.] quā non cōpellitur. hęc enim in ſe cœleſtis & terreni imperij iura. diſt. c. 1.

ADDITIO. Vide q dicam inf. de hær. ſuper eo. & qđ no. infra de re iud. ad Apoſtolicę. I 1. gl. Io. And.

t ¶ Eorum.] Cardinalium.

u ¶ Vicarii Dei.] ſ. eo. tit. ubi periculū. §. ceterum. vt eccleſ. benefi. ut noſtrum. de transla. prælq. quā to. cum ſim.

x ¶ Electio.] faciēda: quod eſt inf. & eo mō quo dſ. c. periculum. Ioan. And.

y ¶ Regimine.] ſecundum, ut patet per ſequentia.

z ¶ Obduxit.) quaſi mēte ſubduxit.

a ¶ Obliuio.) quæ quęque fallit. 23. diſt. præterea.

b ¶ peregrina.) prohabita 3. q. 6. peregrina. & c. ſeq.

c ¶ Mœnium.) i. ædificiorum. (C. de ſum Trin. l. 2. in fi.) Et proprie dīr mœnia ædificia murorū ciuitatis: dicta ab eo q ciuitatem muniāt & interſūt abuſiue dīr of. publica ædificia ciuitatum, & interdum priuata: à Menio menis, i. adifico, ædificas.

d ¶ Ex ruinis.) hoc maxime fuit ipſe Brācaleonis de Andulo ciuis Bonon. q ciuitatē Romanā multis ruinis reddidit deformē (cum eſſet ſenator Romanus. Io. Mo.)

e ¶ Non hęc.) proclamant, quod eſt infra.

f ¶ Depoſita.) feruntur hæc fuiſſe tempore Henrici fratris regis Caſtellæ.

A D-

ADDITIO. Tunc ſenatoris Romani, cuius tpe templa ut bis fuerunt violata. Ioan. Mona.

a ¶ Speculum.] Ciuitatem Romanam. 19. diſt. enim uero.

b ¶ Reprobati.] infra, de re iud. ad Apoſtolicæ.

c ¶ Conſtituens.] ipſa ciuitas Romana.

d ¶ Debitum.] inf. de offi. deleg. cap. 1.

e ¶ Periculoſos.] 24. diſt. in nomine Domini. & ſupra eod. titu. ubi periculum.

f ¶ Remedii.] huius noui. Ioannes And.

g ¶ Infallibilem.] de conſecreta. diſt. 2. panem.

h ¶ Scientem omnia. 22. diſtin. erubeſcant. 25. q. 3. Deus quando.

i ¶ Quotieſcunque.] poſitum ne quis crederet ſolum in prima electione ſenatoris hanc conſtitutionem locum habere.

k ¶ Nomine.] ſupra eod. tit. auaritię. 14. q. 3. plerique ſup. de ſimo. ea quę.

l ¶ Alius Imperator. puta.] Græcorum Ioan. And.

m ¶ Princeps.] quaſi pr mum locum capiens: & poteſt eſſe dignitatis & ordinis hoc nomen.

ADDITIO. Vide in Clemen. præſenti. de baptiſ. in gloſſ. ſimile. Ioan. And.

n ¶ Marchio.] in libro feu. tit. qui dicatur marchio, comes, capitaneus, vel valuaſſor, habes ad litteram hæc uerba: Qui a principe de ducatu aliquo inueſtitus eſt, dux ſolito more uocatur: qui uero de marchia, marchio dicitur: Dicitur autem marchia, quia cara, id eſt, collecta, & iuxta mare plerunque ſit poſita. Qui uero de comitatu aliquo inueſtitus eſt, cuiuſcunque ſa eſt regimine? ipſamque vrbem ſpeculū a fidei tanta reſperſit infamia, ut a matre ſua Romana Eccleſia filia prædicta deuiare compulſa quōdam Corradinū, qui de uenenoſa radice Frederici quondam Romani Imperatoris, colubri tortuoſi iuſto ipſius Eccleſiæ iudicio reprobati b prodijſſe uidebatur in regulū: quiq; ad exterminiū Romanę matris Eccleſiæ manifeſtis indicijs una cū ſuis fautoribus aſpirabat, & in cōtēptū Dei, & ſuæ matris, q c ipſius vrbis opprobrium patenter reciperet, † recepto faueret, cōſtituēs c ſe per hæc † tam patētis hoſtis ſuę matris Eccleſię filiam a iniutricē. Hoc ipſi Romæ præſtiterūt ſenatores incogniti, hoc præſides improuiſi, ut gloriosa ciuitas redderet in gloria, ſua ſtabilitas uoſtāq; antiquata ſoliditas, linguis hominū vocaret infirma. ¶ Proinde officij noſtri debitum d circa huiuſmodi tā periculoſos euentus, ad libram moderaminis erigentes, tantæ ſubuerſionis occaſiones ita ſalubris remedi f appoſitione præcidimus: ne illorum (qui ipſam rēpublicam laudabiliter hactenus gubernauerunt) videamur gloriam ſuggillare, uel merita: quæ illis apud infallibilēg & ſcięntem h omnia retributorē, de iam perlatis, quęſita laboribus ſalua perſiſtunt. Vt ergo circa regimen ipſum talis adhibeatur in oībus cum diſcretione ſolertia, per q̄ ipſi Romanæ Eccleſiæ plena libertas (q̄ in omnibus, & per omnia ſibi debetur) optata proue-

niat, uitentur iam experta pericula; & † Romanus populus ab opprimentium protectus incurſibus ſedeat, ſedendo quieſcat in pulchritudinem † patris, in tabernaculis fiduciæ, & temporalium requie opulenta: de fratrum noſtrorum conſilio: hac irrefragabili, & in perpetuum valitura conſtitutione, ſancimus, ut quādocūque, & quotienſcunque i ſenatoris electio, uel alterius quocūque nomine K. cenſeatur, qui quocunque modo, uel quocūque titulo ipſius vrbis debeat prę eſſe regimini, in poſterum imminebit: nullus Imperator, ſeu rex Romanorum aut alius l imperator, uel rex, princeps, marchio, n dux, comes, aut baro, uel quicunque alterius notabilis præeminentiæ, potentiæ, ſeu poteſtatis, excellentiæ, uel dignitatis exiſtat, frater, filius uel nepos † eorum, ad tempus, vel in perpetuum, o ſeu quiuis alius, vltra annale ſpatium, quouis modo colore, vel cauſa, per ſe, uel per aliam perſonam quomodolibet ſubmittendam, in ſenatorem, capitaneum, patricium: aut rectorem, uel ad eiuſdem urbis regimen, ſeu officium nominetur, eligatur, ſeu alias eriam aſſumatur abſque licentia ſedis Apoſtolicæ ſpeciali, per ipſius ſedis litteras p conceſſionem licentię huiuſmodi ſpecialiter exprimentes. q Quòd ſi ſecus factum fuerit, nominationem, electionem: & aſſumptionem huiuſmodi decernimus eſſe nullas; ac carere omni robore firmitatis: & non ſolum nominatores, electores, & aſſumptores, uerum etiam nominati, electi, & aſſumpti, ſi huiuſmodi nominationi, electioni, ſeu aſſumptioni conſenſerint, aut ſe de ipſis quolibet modo intromiſerint, intendentes r & obedientes eiſdem, & in hoc omnes dantes ipſis nominatoribus, electoribus, aſſumptoribus, aut nominatis, electis, uel aſſumptis, auxilium, conſilium, uel fauorem, publice, uel occulte, cuiuſcunque

mes appellatur. Qui uero a principe de poteſtate aliqua de plebe aliqua, uel plebis parte fuerit inueſtitus, is capitaneus appellatur: qui proprie maior ualuaſſor olim dicebatur. Qui uero a capitaneis antiquitus feudum tenent, ualuaſſores ſunt. Qui a ualuaſſoribus, ualuaſſini, idęſt, minores ualuaſſores, appellantur.

o ¶ Perpetuum.] id eſt, ut ad hæredes tranſeat: unde ideſt, donec uixerit. Ad idē ſupra eo. lib. de reſcr. ſi gratioſe, & ff. pro ſoc. l. i.

p ¶ Litteras.] nota caſum, in quo ſcriptura requiritur, alios not. infra de cenſi Romana. §. poſt quam.

q ¶ Exprimentes.] ſic inf. de tempo. ordinat. cap. 1. de appel. cordi. inf. de ſenten. excom. cum medicinalis.

r ¶ Intendentes.] idem uerbum ſup. eod. ubi periculum. §. ceterum, & §. ſequen.

a ¶ Digni-

† al. exceperet.

† al. per roc, al. p anc.

† al. archio, mes, ca taneus, ſuaſſor is dica r.

† al. itr, & Romano rum po pulus, &c.

† al. pulchritudine.

† Nepos. eſt deſcēdens ex filio. l. 1. §. 2. ff. de gra. ſed uſus qui ſequēdus eſt, ēt in conſiōne reſtringibili, ſm Bar. in l. oēs popu li. gloſ. in c. nonnul li de reſcrip. nepos eſt filius fratris uel ſororis in vſib feu. qui. mo. feu. amit. §. item ſi fratrem. ita capitur hic, Io. And. Dom. Philip. Fona.

digni-

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Dignitatis. ſetiã ſi epiſcopi fuerint: nec obſtat ℈. de ſenten. excommu. quia periculoſum, quæ in ſententia excommunicationis non loquitur.

b ¶ Incurrant.] & abſoluentur a ſolo Papa. inf. eod. §. contemptores. Ioan. And.

c ¶ Liberam.] etiam illis non uocatis. inf. de præbend. licet epiſcopus. & hoc intellige ſaluo eo quod dicitur inf. de præſcrip. cap. 2. Ioan. And.

d ¶ Gloriari.) ſup. de poſtu. cap. 1.

e ¶ Iudices.] ideſt, aduocati. & loquitur ad modum vulgarium, per id quod dicit infra patrocinari: uel proprie potuit.

f ¶ Mortis.) iſte caſus ſemper excipitur. ſic 18. q. 3. ſi quis ſuadente. & ſup. de offi. ord. paſtoralis. 2. reſpon.

g ¶ Potiantur.] olim etiam Romani ſpecialia habebant priuilegia. Vnde Paulus aduerſus iniurioſos, ſe Romanum ciuem teſtabatur, Actuum 22. 10. dist. ſi in adiutorium.

[Glo ſeq. ſoluit cõtrarium.]

h ¶ Excludat.) ſicut ergo ciuis Romanus ſenator illius ciuitatis eſſe poteſt: & ſic prætor. C. de offic. o præto. l. 2. [facit l. 4. C. de in col. lib. 10.] alias non poteſt quis præſidere, uel aſſidere in prouincia uel ciuitate ſua ſine principis licentia, C. de criſacrileg. l. ultim. ff. de quibus cauſis maio. l. 2. qui. & l. ſequen. & C. de aſſe. l. in conſiliariis.

QVamquam.] Diuiditur, in duas partes principales: Prima loquitur de eccleſiis epiſcopalibus: Secunda: ii, Secus, de inferioribus Dominicus.

ADDITIO. De dignitatis,[a] vel preeminẽtiæ, conditionis, aut ſtatus exiterint, eo ipſo ſententiam excommunicationis incurrant: [b] ac nihilominus ipſos nominatos, electos, ſeu aſſumptos, ſi contra conſtitutionem preſentem prædictis nominationi, electiõi, uel aſſumptioni cõſenſerint, aut ſe quoquomõ illis ingeſſerint, & eorum † poſteros in perpetuum omnib. feudis, priuilegijs, libertatibus, immunitatibus, gratijs, & honoribus, quæ a prædicta ſeu alijs tenent Eccleſijs, cẽſemus eſſe priuatos. Ita ꝙ illi, ad quos eorum collatio, conceſſio, ſeu diſpoſitio pertinet, reſumẽdi ea, aut retinẽdi, concedendi, ſeu cõferendi alijs, ſeu de ipſis etiam diſponẽdi (prout ad eos pertinet) liberã [c] habeant poteſtatẽ: Et ne tã liter nominati, electi, uel aſſumpti de ſua ꝓtinacia, vel contemptu ualeãt gloriari: [d] Nos quælibet mãdata, præcepta, ordinationes, & ſtatuta, quę fecerit, omneſque ſentẽtias, quas tulerint, & quicquid penitus in cõtractibus, & obligationibus, ſeu quibuſcũq; alijs vrbis nomine, uel tanquam ſenatores, capitanei, patricij, aut rectores, uel officiales ipſius egerint, irrita prorſus ex nũc, & uacua nunciamus.

¶ Iudices [e] uero & tabelliones, qui ſuper his, aut eorũ aliquibus, cõtra præſentis conſtitutionis edictum patrocinari, uel inſtrumenta conficere forte preſumpſerint: iudicatus, & tabellionatus officijs ſe nouerint eſſe priuatos.

¶ Contemptores quoque, ſeu uiolatores præmiſſorum, uel aliquorũ uel aliquo eorum ab huiuſmodi excõmunicationis ſententia (præterquã in mortis † articulo) abſolui nõ poſſint, niſi per Romanũ Pontificẽ: uel de ipſius petita, & obtenta licẽtia ſpeciali: Non obſtantibus aliquib. priuilegijs, indulgẽtiis, conceſſionibus, conſtitutionibus, cõſuetudinib. & ſtatutis quacunq; firmitate uallatis: q̃ in præmiſſis omnib. nolumus aliquibus, uel alicui ſuffragari: ſed omnia, quo ad illa decernimus non tenere.

¶ Vt † autem ciues Romanorũ, qui ex ipſa urbe naturalem duxiſſe noſcũtur originem, at quiuis alii, qui in ipſa, eiuſue territorio non aduenæ, ſed continui habitatores extite. ant, † quo ad honores ipſius urbis, aut regimen, gratioſis functionibus potiantur: & non intendimus, quòd preſens conſtitutio tales excludat, [h] quin ad unum annum dũtaxat, vel ad aliud tempus breuius nominari ad ipſius regimen, & officium eligi ualeant, ac aſſumi: etiam ſi prædictorum principium, & aliorum fratres, filij, uel nepotes exiſtant, aut etiã ſi extra vrbem, & ipſius territorium ſub nomine comitatus, baroniæ, ſeu cuiuſcunque alterius tituli, in hominibus, † uel locis aliquibus iuriſdictionem, ſeu ptãtem aliquam temporalem, uel perpetuam obtinerẽt dummodo prædicta iuriſdictio, uel poteſtas extra vrbẽ & territorium præfata conſiſtens, non tantæ præeminentiæ, uel notabilis potentatus exiſtat, ꝙ eam † obtinentes eius occaſione, uel cauſa, ciuis aliis exciſa a dicto urbis regimine ut præmittitur preſentis conſtitutionis oraculo ratione habiliter includantur.

¶ Bonifacius octauus.

¶ Canonicis cathedralis eccleſia ipſo iure, uel per ſententiam prater quam in caſu negligentiæ eligendi poteſtate priuatis, ad Papam ius deuoluitur eligendi in inferioribus eccleſiis ſemper ad proximum ſuperiorem deuoluitur, hoc dicit.

CAP. XVIII.

QVAM-

quam

† In gñali concilio Lateranẽſi. ſub Inn. cent IIII. cap. 23.

† al gñali concilio Lateranẽ ſub Inn. IIII. cap 24.

pro illa vice: in ſecundo vero caſu nõ ſunt priuati ipſo facto ptãte eligendi pro illa vice: ſed veniunt priuandi p ſniam. Ponamus, ꝙ fuerunt priuati ptãte eligendi pro illa vice: quæritur quis habebit prouidere illi eccleſiæ de prælato: utrum papa vel ſuperior immediatus? Rñdet, ꝙ licet ꝓp negligẽtiã canonicorũ immediatus ſuperior poſſet illi eccłæ ꝓuidere: tñ in caſu delicti in p̃dictis caſib. ptãs prouidẽdi deuoluit ad ſolum Papam: Quid in alijs eccleſijs inferioribus: puta monachi San. Cypriani ſcienter peccauerũt in materia, uel in forma: vtrum ſuperior immediatus, ſ. epiſ pictauienſis hẽbit prouidere ipſi abbatiæ S nẽti Cypriani? Rñdet ꝙ in eccleſijs inferioribus, in caſib. prædictis, prouiſio ſpectat ad proximum ſuperiorem: & ſic iſtud c. non immutat aliquid de iure antiquo, niſi in eccleſijs cathedralib. & metropolitanis. Nota primo illud, ad qd allegatur princ. huius c. uidelicet nos nõ debemus dicere ius antiquum eſſe correctũ: nisi in caſibus, in quib. reperitur expreſſe correctum: concor. l. præcipimus, in fi. C. de appellat. ideo licet in capitulo, ne pro defectu. eod. tit. in anti. comparentur eccleſia catedralis & regularis: & per hoc capitulum ſit receſſum a cathedralib. eccleſijs regularibus: Nota in ſup. principali effectum, ad quem emanauit ꝓſens capitulũ, videlicet, ꝙ ſi canonici eccleſiæ cathedralis vel metropolitanę peccauerunt in materia: ſunt priuati in ipſo facto poteſtate eligendi ꝓ illa vice: ſi in forma, ꝓ ſniam: & ptãs prouidendi deuoluit ad Papã. Nã res de facili reuertitur ad ſuã naturã: Vñ in principio eccleſiæ ſolus Papa conferebat epiſcopatus, & alias dignitates maiores: & epi cõferebãt oĩa alia inferiora bñficia: poſtea illud fuit immutatũ, & fuit ordinatũ, ꝙ canonici eligerent epm vel ꝓlatũ ſuperiorẽ. Ita ſimiliter in alijs inferioribus eccleſijs colligiatis, clerici ſimiliter hãent electionẽ. itẽ ſi eſſent alia bñficia, & aliq ea fundarent, ꝙ ipſi haberent ius patronatus in illis benefici. s: & ad illa poſſent clericos ꝓſentare: ideo ſi canonici eccleſię cathedralis, vel metropolitanę, quibus facta fuit illa gratia, delinquãt: poteſtas reuertit ad Papam. Nota vlterius, ꝙ licet in c. ne pro defectũ. alleg. eccleſiæ cathedrales & regulares æquiparẽtur: quia in vtraque eſt electio facienda infra tres menſes, tñ diſconueniunt. Nam in cathedralib. eccleſijs ſi peccatum fuerit in materia, vel forma, fit deuolutio ad Papam, in aliis autem eccleſijs inferioribus. fit deuolutio ad proximum ſuperiorem.

¶ Prima glo. ſummat. & dicit quid declaret, & vnde ſumitur.

a Quamquam.] canonicis cathedralis eccleſiæ ipſo iure, vel ꝓ ſententiã (præterq̃ in caſu negligentiæ) eligendi poteſtate priuatis, ad Papam ius deuoluitur eligendi: In inferioribus eccleſijs ſemper ad proximum ſuperiorem deuoluitur. hoc dicit. Emanauit ad declarationem eorum, quæ no. Bar. ſ. eo. bonæ 1. in vlt. gl. & moderni ſ. eod. cum in cunctis. & c. ne pro defectu. ut infra clarius dicam. Et primum dictũ huius decretalis fuit ſumptum ex decretali. Alexandri, dilecti. in fine. de qua facta fuit mentio ſup. e od. quamuis.

b Aiure.] ſup. eo. ne pro defectu.

c Cathedrali.] & idem in hoc caſu ſtatutum eſt de regularibus, ut ibi: & de inferiorib. omnib. ℈. de conceſ. præb. c. 2. ſed licet quo ad caſum negligentiæ ſint hæc paria: non tamen quo ad alios caſus, ut inf. in fine patebit.

ADDITIO. Vt dixi ſup. eo. in antiquis. quia propter. in glo. 2. Io. And.

d Spectat.] quocũque modo, ſiue iure cõi, ſiue priuilegio, vel præſcripta conſuetudine ſ. eo. cum eccleſia. de cã poſſeſſio. cum eccleſia, cũ ſimilibus. in antiq. e Tps debitum.] trium menſium. 50. diſt. poſtquam. ſupra eod. ne pro defectu. ſaluo eo ꝙ dicitur ℈. de præbendis. c. 2. & 3.

ADDITIO. Dicitur ibi, in gloſſ. 2. Ioan. And.

[Glo. ſeq. dat tria ſimilia.]

f Alium.] a caſu negligentiæ: & ſic aliud eſt eſſe in negligentia: aliud in dolo, probatur. idem ℈. eo ſi commiſſarius ſicut & aliud eſt remitti in uno, q̃ i alio. ff. de his qui notan. infa l. 1. & 2. ad idem ff. de ſuſpect. tut. l. hæc enim. ſup. eod. tit. ſuper eo. in ant q.

g Eligunt.] hoc intellige, ſiue ſimul & ſemel eligãt, ſiue ſeparatim. in antiq. ſup. eo. tit. bonæ 1 licet qdam olim dixerint ℈. Lau ſed hoc eſt tenẽdum, ut ibi no. in ult. gl. & idem ibi notant moderni omnes.

h Scienter.] ſecus ſi ignoranter: quia tunc ad eos rediret electio. & a die ceſſationis tempus integrum habent, ut inf. eo ſi electio.

i Indignum.] ſup. eo. cum in cunctis in antiq.

k generali concilio.] ſup. eo quia propter. & idem di. eo in aliis caſib quib. priuati ſunt, uel priuantur ſ. eo. quicquid. & ſup. eo. lib & tit. c. 2.

l Dictum ſuperiorem.] ſcilicet proximum.

m Poteſtas eadem.] eligendi, uel prouidendi in ipſa cathedrali eccleſia.

[glo. ſeq: primo ponit antiquam & nouam opi. Bernar. ſecundo contra nouam allegat. tertio illam fortificat per ſimile; quarto illam probat per originariã huius iuris cauſam; quinto quærit, & ſoluit.]

n Deuoluitur.] vt plene ſcias hanc materiam & huius iutis originẽ, ſcire debes, ꝙ Bern. in quadam ſua aut. qua gl. quam hodie non habemus per decre ſ. eo. ne pro defectu notabat. ſ. eo. bonæ 1 in vlt. gloſſa, ꝙ quando canonici eligebant ſcienter indignum in cathedrali eccleſia, ꝙ eligendi prãs ad ſuperiorem proximũ deuoluebatur: Rñdens ad decret. bonæ ꝙ ibi non erat alius ſuperior, quã papa: ſed poſtmodũ cãcellata illa glo. in ſui additione, q̃ ibi poſuit, dixit ℈: opinio eius hic approbatur: dixit enim ꝙ quia in decretum in cunctis. Papa in inferioribus expreſſit ad quos eligendi poteſtas deuoluatur; & in cathedralibus tacuit: dedit intelligere. ꝙ ad ipſum in p̃dictis eccleſijs eo caſu poteſtas deuolui dẽret & hoc ibi tenet Goſ. & Vin. In contrarium videbatur; quia quaſi paria videntur, non eligere: infra debitum tps, vel nõ eligere idoneum, ad hoc de transla. inter corporalia, (& ibi vide concor. in verſi. ſed neque. & de ele non reſi. tuæ. in glo. 2) ſed ſi illi non elegiſſent, ad illum ſuperiorem de uolueretur poteſtas: ergo. &c. & ſuper hoc uide quod not. Inon. ſup. de conceſſ. præben. cum noſtris 1. Sed vt ſ. dixi. & ℈. patebit, aliud in uno, aliud in alio: & merito: Nam dicit lex ꝙ ſi quis negligens fuerit in parendo bonorum poſſeſſione infra centum dies, locum facit ſequenti in gradu. ff. de ſucceſſ. edic. l. 1. §. decretalis. & §. quod dicimus. Si autem ꝓp crimen

1 Et ibi ſcripſi ſuper verbo. poſſidebat. Tenet tñ ibi, ꝙ dummodo talem elegerint, in quẽ cadere poſſit ius digni tatis: qualem dixit homicidã, non dicerenẽ negligen. tes, ſecus ſi talẽ elegiſſent, in quẽ tale ius nõ cadit, ex em plificat ꝺ oĩno illiterato, mulierem, uel infante. ibi vide. Ioan. And.

Universidad de Deusto
Biblioteca

crimen vel indignitatē bonorum possessionem amittit, applicatur fisco, non sequenti in gradu. ff. de his q̄ bus, vt indi. l. Claudius & l. mulierē & C. eo. tit. l hæreditas. Sicut ergo succedit fiscus p̄p delictum vel indignitatē, non p̄p negligentiam: sic & curia in primo casu. non in secundo succedat. Vt igitur huius iuris originē scias, veritatem scire debet, s. de antiquo iure & dispositione ecclesiæ, ptātes cōferendi ep̄atus ad Papam pertinere. 22. dist. c. 1. conferendi autem inferiores ecclesias ad ep̄os. Sed hæc regula fallit in casib. qui possimodum a iure fuerunt expressi: Voluerunt n. iura q̄ in cathedralib. sibi eligerent canonici, ꝫ eod. cum ecclesia. in inferioribus. 20 ēt collegiatis canonici. 21. q. vlt. congregatio. sup. eod. cap. 1. & statuta fuerunt eis tpa. sup. ne pro defectu. & de concess. prēben, c. 2. 30. dist. postquam. Scias tñ q̄ primo emanauit constitutio illa, nulla. de concess. præben. quam decretalis illa, ne pro defectu. Olim ergo etiam post decre. nulla si canonici cathedralis ecclesiæ non eligebant ep̄m debito tpe, deuoluebatur etiā in hoc casu negligentiæ, potestas ad papam, vt supra de concess. præb. dilectus. sed postmodum statutum fuit, q̄ in illo casu, s. negligentiæ, bene deuoluatur ad superiorem proximum; ut in c. ne pro defectu. in hoc casu ergo seruabimus illud ius: sed ad alios non extendemus: vt hic vides: sed antiquo iuri stabimus. Refert tñ Compostellanus plureis suis tpib. tractatum fuisse per papam, q̄ hæc potestas archiepiscopis conferretur etiam in his casib.: sed finaliter deliberatio in cōtrarium resedit, ut hic vides; Et fuit ratio: quia prompti essent archiepiscopi in cassandis electionibus vt prouisionum Potestas rediret ad eos. Fuerat: tiam olim ista opinio Vin. ꝫ. eo. innuit. & sequuntur eam Innoc. & Host. in decret. cum in cunctis. & sic seruabat curia ante istam constitutionem. Et semper intelligas hęc vera, cum omnes scienter eligunt indignum, siue simul & semel, siue seperatim: ut supra dixi. Si autem aliqui eligunt, tunc deuoluitur potestas eligendi ad alios ipso iure. vel per sententiam, cum peccant in formam, ut in decret. quia propter. facit supra eo. c. 2. Sed pone: pars eligentium peccauit eligendo scienter indignum: tamen sit ergo iurisdictio in alios: illi non elegerunt infra tempus debitum: quid erit in casu isto, nunquid deuoluetur electio ad archiepiscopū vel ad Papam? Dico fm Ber. Compost. qui hoc no. ꝫ. eo. cum Vintonien. cum pars non peccans fungatur vice capituli, vt ibi & sup. eod. dudum. si capitulum negligat: ad superiorem deuoluitur electio, per cap. ne pro defectu. sic & hic, cum finalis culpa fuerit negligentia.

ADDITIO. Et finis est ponderandus. de noui oper. nunc. c. 2. in fi. Io. And.

[Glo. seq. litteram declarat, & rationem reddit. signat contrarium & soluit.]

a Secus.] in hoc secus: quia in inferioribus vtroq; casu deuoluitur ad superiorem: & est eadem ratio q̄ sup. dixi ad ep̄m enim ex dispositione antiqua pertinebat ecclesiarum suæ diœcesis dispositio: redit ergo res ad suā naturam. 35. dist. ab exordio. (Et si vacat ēt cathedralis, dicit Io. Mo. tenendum quod habetur ꝫ. ne sede vacan. c. uno Io. And.) Nota ergo q̄ p̄ę. decr. cum in cunctis, habet locum in inferioribus dignitatib. ab ep̄atib.: & est expressum supra eod. dudum 1. Contra ꝫ. eo. si compromissarius §. huiusmodi. Solut. ibi loquitur de pœna illa suspensionis a būficiis per trienniū, quæ non hē locū nisi in ep̄orum, & superiorū electionibus: de qua loquitur decre. cū in cūctis §.

Secus a autem in inferioribus b ecclesijs est cēsendū.

¶ Idem.

¶ *Constitutioni, ut circa non satisfacit appellās, qui desistentiue iurauit se credere oppositā esse uera, uel quæ sufficere deberent ex eis. Io And.*

CAP. XIX.

IS, qui contra c electionis formam, vel electi d persona aliqua obijcēdū: sed nō est ita: nec hēt locū rō reddita ꝫ. proxi. rīsio: q̄a sufficit non denegari diœcesano hāc ptātē, cum in sua diœcesi oīa possit: quod nō ē in archiepis. [In quib. satis est eis nō concessum ꝫ. de suppl. negli. præl. Romana. cum suis concor.) Et super hoc vide Cō post. ꝫ. eo. ne pro defectu ad fi. Approbatur aūt hic gl. Io. & Hugo. 17. q. 2. c. 1, qui ibi no. q̄ ep̄s aliū instituere in abbatem, cum monachi indignum eligunt. & q̄ no. ipse Ber. in prædicta decre. bonæ. in vlt. glo. (& de excep. significauerunt. in 1. gl. Io. And.

IS, qui.] Primo soluit casum dubium: Secundo rationem subdit: ibi, Cum non. Io. And

ADDITIO. Dicit Archidiaconus, q̄ in concilio Bituricen. idem fuerat interlocutus Inn. V. Io. Mo. dicit de quarto Io. And.

CASVS. Dictum fuit in c. vt circa ꝫ eo. tit. in anti. q̄ appellans ne aliquis eligatur, postuletur, aut prouideatur, debet exprimere in sua appellatione oīa vitia, quæ opponit tam ꝫ formam electionis vel postulationis, q̄ contra personam electi, postulati, vel prouisi. Item q̄ debet ipse appellans iurare, q̄ oīa obiecta per ipsum credit esse vera, & se ea posse probare: Sed ponamus: q̄ ipse appellans a prouisione, electione, vel postulatione iurauit sub hac forma, q̄ ipse credit omnia proposita in instrō appellationis, uel aliqua ex eis, quæ debebant sufficere ad repellendum electum, postulatum, vel prouisum, esse vera: vtrum per istam formam sit satisfactum illi constitutioni? Rñdet q̄ non: imò debet simpliciter iurare, q̄ oīa quæ opposuit in formam electionis vel personam electi, postulati, vel prouisi credit esse vera: & ea se posse probare: alias sua appellatio non valet: nec potest impedire confirmationem electionis. Nota primo, q̄ appellans in causa electionis ad Apostolicam sedem, obiciendo aliqua in formā electionis, & personā electi, postulati, uel prouisi, debet iurare expresse, quod oīa per eum obiecta credit esse vera: & se posse probare.

Nota ulterius, q̄ si appellans ab electione, postulatione, uel prouisione, iurauerit oīa per cū posita in instrō appōnis se credere esse vera, & posse probare vel aliqua ex his, quæ tamen sufficient ad electum, postulatū, vel prouisum repellendum, nō est per hoc satisfactum formæ substātiali appellationis de qua in c. vt circa. ideo non est admittendus ad prosequendum suam appellationem. Heli. Reg.

(Prima glo. summat, & dicit vnde sumpta.)

c Is, qui contra.) Constitutioni, ut circa nō satisfacit appellans, qui desiū ctiue iurauit se credere opposita esse uera, vel q̄ sufficere deberēt ex eis. Ortum habuit hæc decretalis ex glo. Gar. posita sup. eo. ut circa super verbo, probare & glo. Gul. ibidem posita. super verbo, se posse & hic ipsorum approbatur opinio.

d Vel electi.) 1 Ergo intellige idē de postulato vel eo, in cuius personā facta est prouisio: cum decre. illa, ut circa. hęc oīa æquparet: Vnde quod in vno dō intelligatur in aliis repet tū: & idem ēt intelligē. ꝫ. eligendo, si ꝫ certam personam appellatur ꝫ. e. pro.

a Obijciens.] exempla de his quæ obijci possunt, dixi sup. eo. vt circa.

b ¶ Ad sedem Apostolicam.] ista littera vī facere pro Guli. qui not. in decre. vt circa. q̄ decre ipsa non hēt locū, nisi in appellationib. interpositis ad papā: sed ꝫ. riū credo, at ibi dixi, fm Car. cum decre. illa indistincte loquatur.

ADDITIO. Pluries meditatus sum, q̄ forsan composito res huius libri in his opinionib. discordabant, certis volentibus, & alijs nolētib. Apostolicā sedem exprimere. Et ideo nō fecerūt de his quatuor capitulis declarantib. decre. vt circa vnicā decr. diuisā per §. sicut fecerunt de decr. cōmissa inf. e. d. quæ declarat de cre. licet canon.

c Audiendus.] nota q̄ ista decre. declarat q̄ sit pœna nō seruātis constitōnem illam, vt circa. ſquod non valet appellatio: dicebant. n. quidam, q̄ illa erat pœna non iurantis, q̄ super non expressis non auditur, super expressis uero bñ: per illū ver. aliquin qui est ibi. sed hoc est falsum, vt hic patet: quia non iurans, vel iurans alio modo quam deburit, non auditur etiam super expressis: & ille uers. aliquin. exponi debet, vt ibi dixi.

Simpliciter.] nota non recedendum a verbis legis. 6. q. 3. scriptū, de deci. ad audientiā ff. de exer. act. l. 1 §. si is qui nauem; ff. de leg. 3. non aliter.

e Lugdunensi.] sup. eo ut circa.

f Et se.) repete, credere: constitutio enim illa non veritatem quærit, sed calumniam excludit, vt ibi dixi in glo. si autem.

ADDITIO. Licet quandoque credere ponatur pro scire de re iud. cum olim. versi. post hoc Ioan. And.

g Illa vel ea.] sed contra, si duo proponuntur ēt copulatiue, q̄ ad vnū finē tendunt, sufficit alterū, p bari. s. de iud. exhibita. nisi super illa probatione se onerare astringens se ad vtrunque probādum. sup. de prob. licet. ff. de proba. circa & fm hoc ēt copulatiua dissoluitur in disiunctiuā ff. de verb. sig. sepe. 16 q. 3. placuit. Idem est ergo proponere copulatiue vel disiunctiue: cum utrobique sufficiat alterum probari, ut per prædicta iura probatur, & sup. de resci. inter ceteris. Rñdeo: obiectio supradicta uera, est: quia quoad p batio. nem bene sufficit alterum: sed non quoad obiecta: nō luit. n. illa constitutio probationibus prouidere, sed obiectionibus, ſ q̄ nihil calumnioſe opponeretur: & ideo uoluit q̄ simpliciter super oīb. iuraretur. 1 si. n iurat uera esse, quæ ad victoriam sufficiant: iā illud iuramētum omnium obiectorum malitiā non excludit: immo ex decem obiectis, si vnicum quod sufficeret, esset verum; reliqua falsa, satisfactum esset illi iuramento, & concor. inf. eo. ut quis duas.

h De eisdem.] scilicet expressis, uel obiectis in appellatione.

QVi contra.] Ponit casum, quo declarat constitutionem, vt circa. & eius pœnam; locum habere. Secunda ibi, Alioquin. Ioan. And.

ADDITIO. Ipse tamen Gul. declarat formā cōtrariam in Spec. de appel. §. restat in prin. Ioan. And.

¶ Illud emanauit ad declarationem c. vt circa. sup. eo.

CASVS. Dictum fuit in d. c. ut circa q̄ appellans in. cā electionis ad Papam; dēt in appellatione sua inserere oīa, quæ intendit obijcere ꝫ formā electionis & p sonam electi: Sed utrū illud sit uerū indistincte: ēt si interpon*t appellationem ꝫ incertam personam? Rñdet q̄ non, immo si appellat contra incertā p sonā, nō si, e iurauerit expressa eadem seu obiecta se credere uera esse: & se posse probare: sed indeterminate illa, g uel ea, quæ deberent sufficere de eisdem. h

¶ Idem.

¶ *Qui contra certam personā ne eligatur appellat, constitutionem, ut circa, seruare tenetur. Io And.*

CAP. XX.

QVi contra, i certam, k & nominatam i † personam ne ab aliis eligatur, m ad sedē Apostolicam, n antequā tenetur aliquos defectus exprimere: sed posteaelectio ne secuta tenebitur illos exprimere: sed non in appellatione sua. Nota insuper quod licet c. vt circa. loquatur in appellato electione secuta: timen etiam habet locum quando appellatur ab electione facienda.

[Prima glosa ponit summam, & dicit unde sit sumpta.]

1 Qui contra.] qui contra certam personam ne eligatur, appellat, constōnem, ut circa. seruare tenetur. Decretalis ista tracta fuit de glo. Gar. posita in decretali, vt circa, super verbo, appellari 2. & Guil. super verbo, facta, & approbatur hic ipsorum opinio.

k Certam.) ergo secus si contra incertā: puta ne fiat electio nisi canonica. sup. eo cū nobis uel ne fiat contra tenorem priuilegiorū ecclesiæ sup. eo c. considera uimus, vel ne fiat de aliquo excōicato, uel homicida, vel his similia: (Puta ne fiat nisi duplici voce appellanti concessa, de re iud. cum olim in prin.) tunc. n. non habet locum constitutio & ratio per se patet. ti. n. ante electionem, & cōtra incertam personam appello: per te vides q̄ contra formam electionis nihil obijcere vel exprimere possum: cum adhuc non sit facta: & q̄ non est, &c sup. de dei. non impu. ad dissoluēdum. Idē in personam: cum. n. nullam exprimam personā, quæ contra illam possum exprimere.

l Nominatam, intelligo hoc, siue sit proprio nomine puta ne, paganus de Mutina; uel appellatiuo, puta ne filius P. vel ne archidiaconus; vel ne primicerius; uel his simile, vel alia certa circumlocutio ad hoc ff. de re bus credi. l. certum sup. de testi. licet ex quadam.

ADDITIO. Facit infr. de senten. excom. constitutionem. & quod ibi not. Ioan. And.

[Glo. seq. quærit & soluit.

m Eligatur..] uel postuletur. de prouisione non erat dubitatio, quia expressum erat in decre. ut circa. ut iam dicam. Quid si appello, ne ad electionem admittatur? Eodem modo credo distinguendum, u rum contra incertam, puta ne aliqui excommunicati, irregulares &c. & tunc non teneat, aut contra certam, & tunc teneat constitutionem ipsam seruare per hāc decre.

n Ad sedem Apostolicam. repete quæ dixi supra c. prox.

[Glo. seq. recitetur per quæstionem.

† Nota ar. quod pōt dici persona certa, licet suo nōie non nominetur. ad hoc de testi. licet ex quadā.

2 Vbi dixit Nico. sic intelocutum in cā Fri. cē. Idē dicit hic Io. Mo. & Cle. ubi dicit, q̄ pronunciatio ista fuit facta secundo anno pōtificatus, ann. Dñi 1279. Viterbii.

Appellās ne certa psona ad electionem admittatur, an teneatur seruare cōstōnem, ut circa.

a Fiat.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Fiat electio.] dubitationis eā fuit: quia in decre. ut circa dicebatur qñ appellatur contra electum; sed hic nō appellat ꝫ electum, sed contra eligendū, & sic nō videtur habere locum constō, sed secus est, ut hic uides, & sic dicebamus olim per illam litteram, quæ ibi est, prouisio faciēda uel facta, quia sicut in facienda prouisione seruanda erat forma in appellatione, sic & in facienda electione, cum illud capitulum illa parificet ad idem sup. eo. cap. 1. & cap. si forte. inf. eod. si postquam.

† Nota atg. ꝙ allegāti aliud statutū, sufficit quod alleget principium ipsius, absq. eo ꝙ totū extensum Producat Adhoc sup. c. px. Dom.

b Vt circa.] supra eod. tit.

ADDITIO. Et quia tex. nominat decr. facit ſm Archi. ꝙ nomen canonis exprimendum sit in exceptione excōicationis, de quo dicam ꝫ. de excep. pia. super gl. hoc ideo. Io. And.

[Glo. seq. soluit quæstionem.]

c Facta.] scias ꝙ ita intelligebant curiales decre. illā cum eadem ratio sit utrobique. Et nota, ꝙ sicut hæc decre. determinat decre. ut circa. ita dico & determinari decr. sup. eo. c. 1. nam licet ibi dicatur electionem, postulationem, uel prouisionē factam seruata istius distinctione, idem dicam in facienda, per hanc decre. ut ibi etiam dixi. Et sic seruat curia, & facit quod not. Gul. in decre. ut circa. in glo. notat ergo.

d Pœnæ.] ut non ualeat appellatio, nec audiatur etiā super expressis sup. cap. proxi.

SIcut cum.] primo ponit simile, per quod casum decidit, Secundo ponit simile, ibi, Quamuis. Tertio decernit, ibi, Alioquin. Ioan. And.

¶ Primo pro intellectu huius c. est præsupponendū in quib electionib dēt seruari forma c. quia propter eod. tit. in ant. q. uidelicet, qñ per formam scrutinii, ꝙ dicitur, nam tūc requiritur, ꝙ fiat publicatio scrutinii, & fiat collatio zeli ad zelū, meriti ad meritum, numeri ad numerum: postea si appareat in quo maior pars consensit, ꝙ ille eligatur simpl'r per unū ex scrutatoribus, dicēdo, ego talem eligo, qui fuit notatus in scrutinio. Et illa forma seruatur in epiſcopatibus, abbtiis, & electionibus aliorum prælatorum, quorum morte ecclesia dicitur uiduata, sed in aliis inferioribus beneficiis non est opus quōd illa forma seruetur.

CASVS. Vacante ecclesia Pictauien canonici illius ecclesiæ cōuenerunt in unū tractaturi de electione futuri prælati, qui canonici cum non possent uenire ad concordiam, compromiserunt in aliquos, qui compromissarii conuenerunt in unum, & plures eorum cōuenerunt in Titiū, puta, cū essent quinq. compromissarii, tres conuenerunt in Titium, utrum unus illorum compromissariorum debeat nomine omnium facere electionem per uerba singularis numeri, uidelicet quod dicat, ego nomine meo & nomine talium cōpromissariorum talem eligo, ut in forma scrutinii dē ꝙ nominatus in scrutinio a maiori parte debet eligi per unum, ut dicto c. quia propter. allegᵃ. Respondet Romanus Pontifex quōd sic.

¶ Prima glossa summat. & dicit unde sumpta.

e Sicut.] si compromissum est in plures ut eligant, per unum facienda est electionis pronunciatio, sicut qñ ꝙ ceditur ꝙ formam scrutinii, aliter electio facta nō tenet Ortū aūt habuit hæc decretalis ex his, quæ notant per Innocentium, Hostiensem, & Compostellanum sup. eod. quia propter. & cap. in Genesi. ut inf. patebit.

[Gl. seq. reci. per q. in quibus electionibus, &c.]

f Formam] nota quod ista decre. locum habet in his electionibus in quibus debet seruari forma decre. quia propter & cap in Genesi. Et secundum Ber. qui hoc ibi not. in prima gl. 1 & Inno. & Compost. in prima glo. decre. illa locum hēt in electionibus epoꝝ, uel inferiorum prælatorum, qui præsunt collegio, & per quorū mortē ecclesia dr uiduata, ī aliis non. Host. aūt illā intellexit ēt in quocunq. beneficio, uel canonia, cuius electio ad plures, ut ad collegiū pertinet, ut ibi not. circa princ. primos sequor. Secundum hoc ergo dicemus, hoc quod hic dr de communi pronunciatione, habere locum in his, in quibus seruanda est prædicta forma, in canoniis uero uel beneficiis aliis secus, quia ibi sufficiet singularis consensus, quod uerum est, si illi sunt capitulum, si consensus præsient in capitulo, aliàs secus, secundum Ber. qui hoc notat in decre. in Genesi. in g. o super uerb. communiter. & ibi etiam de hoc per Inno. & Hostien.

ADDITIO. Faciunt etiam notata. sup in ant. de consti. cum omnes. in fi. primæ fi. concordat quod scripsi in decre. in Genesi. in glo. quis. facit quod not. 63. dist. ca 1. 2 q. 6. c. ei, qui. § nominationes. q̄ est lex. C. de appella & 3. q. 9. nihilominus. 12 q. 2. fine & c. episcopus, qui manumittitur sup. eod. ecclesia 2. & c bonæ. & c. cum dilectus. ff quod cuiusque uni. nonnulli. & l. plane, & de reg. iur. aliud. § refertur. C. de præd. curia. l. ult. ad fi. de decur. l. 3. in princi. de leg. l. penulti. & ult. lib. 10. de uendi. re. ci. l. fi. lib. 11. Ioan. And.

[Glo. seq ponit opi. quam reprobat secundo quæritq; & soluit.

g Per unum.] quod ergo dicit decret. quia pp, ut in collatione habita eligatur, intelligitur p iusa postmodum subsecuta, per unū oīum uice Notabat tū ibi Hostiensis, q̄ licet hoc seruaret curia, tū satis erat, si unius uno ore sermo procederet. ad hoc C. de epiſc. & cle. l. quoniam uenerabilis: ibi ab omnib. uno ore dānare tur, &c nec obstat ſm id dicere in Genesi. quia ibi singulariter, non uno ore cōiter elegerant. Sed hoc est falsū ut hic uides. Et quod dicit, unum, si quæratur per quē dic per eum qui habet primam uocem, uel eum, cui capitulum commiserit, sed si capitulum, uel illi, qui ēi sensserunt, non cōmittant hoc expresse alicui, unus pro sentibus aliis facta collatione eligat uice capituli, uel consentientium, & satis est, quia ratihabitio & tercurnitas mandato comparantur, saltem in re apparebili & meritoria, sicut est ꝙ per electionem canonicā prouideatur ecclesiæ. ff. manda. ꝙ si fideiussor. & Cam. da. si fideiussor, & secus in onerosa, ubi requiritur expressus consensus. ff. de procur. filius. § inuitum, secundum Inno. qui hoc not. in decre. in Genesi & Compo. in decre. quia propter.

ADDITIO. Et refert Bona quòd Innocen. ita sententiauit & uide quod post ipsum Innocen. scripsit de maio & obed. cap. 1. in gl per hæc. Et quod dicit Gul. in Spec. eo. tit. § 1. uer. publicatione. & quod ibi dicam. Ioan And

[Glo. seq obijcit, & soluit.]

h Cōmunis) sed nonne sufficiunt singulares cōsensus. ff. de seruit. rusti. pdi. per fundum fi. cōia pdi. receptum. ff. de aqua plu. arcen. l. si aūt Solu. leges itę quantur

quantur de actu, qui diuisionē recipit: nec est ibi cōio collegiatorum, sed singulariū: quod dic ut supra de consti. in antiquis, cum omnes. Sed hic de negotio loquitur, quod diuisionem, transmutationem, uel omissionem non recipit, & ideo secus, ff. de verb. oblig. l. 2.

a ¶ Instituta.] sup. eo. tit. in Genesi.

b ¶ Debet fieri.] & pronūciari cōis electio, ut dictū est sup.

c ¶ Cōpromissi.] & ubiq; facienda est per uerba singularis numeri, ut inf. de re iud. cum ab uno. [Et hoc tenet ibi Archi. qd not. in glos. fin. de episcopo, qui locutus est in plurali: & ibi competentius ponitur.] Dicebat decr. quia propter qui uice omnium ecclesiæ uiduatæ prouideāt: unde uidebatur, ꝙ omnes haberent prouidere, quod uerum est, sed unus omnium uice pronunciare, & electionem facere, ut hic.

¶ Nota arg. pro & ꝙ leges ciuiles pñtallegari in foro canonic. de quo. s. de nouo per nūc. ca 1. & 2. Domin. Al subsumit

electio, secundum canonica institutaa: sic & per unum debet fieri b, cum per formam proceditur compromissi c: Quamuis in arbitris compromissarijs lex † humana d innuat, quòd ab eis omnibus sit pronunciatio facienda: alioquin à pluribus compromissariis facta simul electio, eo ipso viribus non subsistat e †.

¶ Idem.

¶ Decret. supra eodem, licet canon, in collegiatis parochialibus ecclesiis, & assumptis ad ipsarum regimen. Io. cum non habet. Io. And.

CAP. XXII.

STatutum f † felicis g recordationis Gregorij papæ decimi prædecessoris nostri de his, qui ad parochialem h ecclesiarum regimen assumuntur † promouendis ad sacerdotium i infra k annum, alioquin l eisdem ecclesiis sint priuati m: Quod n cum sit pœnale, restringi o † potius conuenit, quàm laxari: Declaramus p ad collegiatas q de præbænd. licet 2. nec currit iuste impedito, vt in prædicta decret. commissa

l ¶ Alioquin] idest, si se non fecerint infra annum promoueri.

m ¶ Priuati.] intelligas integro elapso anno, quod dic vt infra eo. commissa, 1. respon.

n ¶ Quod.] statutum.

o ¶ Restringi.] nam odia restringi. & fauores. &c. infra de regu. iur. odia cum suis concor. & ff. de liber & posth. cum quidam, & benignior interpretatio facienda est in pœnis infra de regul. iur. in pœnis, cum suis concor.

p ¶ Declaramus.] hoc olim fuerat etiam declaratum per quandam extrauagantem Alexandri, (& Martini, secundum Arch.) de qua dixi sup. eo quamuis, & c quamquam quæ incipiebat, dilecti.

[Glo. seq. notat, & remittit quærit & soluit, iterum quærit, & arguit ad negatiuam, & ad affirmatiuam, & soluit distinguendo.]

q ¶ Collegiatis.] Nota, ergo ꝙ aut sunt ibi plures vt collegium: aut non, sed vt singuli. In primo casu locū habeoit decre hæc: in secundo non & super hoc vide quod no. ber supra eo. tit. cap. 1. & de iure par postulatio. Si quæratur quomodo hoc cognoscetur? Rñde, qa ibi est rector vt caput, & canonici vt membra: sup his tamen vide quod no. de excess. prælatorum. dilecta. Sed quæro, pone, ꝙ ecclesia fuit collegiata, nūc definit ibi esse collegium: quid erit? habebit re locū hæc decretalis? Et videtur ꝙ non, quia deficientibus personis desinit esse collegium. ff. ad munici. sicut municipiū, ad hoc supra eod. tit & lib. cap. 10. q. 3. vbi io. ff. de verb. sign. Neratius. & grex esse desinit, si unum animal tātum remansit in grege. ff. de leg. 1. si grege. Arg contra. 19. quæstio. 3. quæ semel. 7. quæst. 1. pastoralis, cum similibus. Dico & breuiter, ꝙ si collegium desinat ibi esse: puta canonicorum morte, locum habet decr quia alii habent substitui, & si hoc non faciant hi, ad quos primo pertinet, infra debitum tempus ad superiorē deuoluetur, & sic de singulis usque ad papam, & ius collegii bene remanet in uno, quod dic ut no. supra de postul gratū si autem desirnatur collegiū superioris auctoritate, puta qa hoc facit ex causa, tunc nō habebit locum decr. Pone exēplū de noui oper. nūc. c. 2. &

[Prima glossa summat, & rationem reddit.]

f ¶ Statutum.] Decretalis. s. e. licet canon in collegiatis parochialibus ecclesiis, & assumptis ad earū regimē locū nō habet. Et nota ꝙ decretalis cū in cūctis pœnebat de dignitatib. & beneficiis curatis, & parochialibus, ecclesiis decr. ergo, licet canon. solū de parochialib dicens ecclesiis ad dignitates extēdi non debuit: pcipue cum constitutio sit pœnalis, vt sequitur.

g ¶ Statutum felicis.] supra eod. licet canon.

h ¶ Parochialiū.] q̄ dicātur parochiales, dic vt dixi supra eo. licet canon.

i ¶ Promouēdis ad sacerdotium.] hoc verū: nisi in casu ꝫ. eo. tit cum ex eo.

k ¶ Infra annum.] numerandum à die quo possessionē pacificam habuit, vel per eum stetit quominus haberet. inf. eo commissa. §. 1. ꝫ.

† Vide Cardinalem consil. 30.

† Cap. licet canō. locū hēt qualitercunq; sit ꝙuisū de parochiali ecclesia, cū tex tus dicat, assumuntur, ꝙ con gruit cuilibet mō prouisionis.

† Nota iura pœnalia stricte esse interpretanda. ad hoc regula, in pœnis. inf. de regul. iuris.

1 Vide Oldradum consil. 16, Lapū alle gatione. 5. & plene Doctores in c. cum non igno res supra de præbē.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ibi hoc per Inno. & facit quod no. Lau. & Ioan. 16.q. 7.& hic diximus.

a ¶ Ecclesias.]Sæculares. nam hodie secus in regularibus, ꝙ dic vt in cle. de sta. regula. ne in agro. §. ceterum.

b ¶ Antiqua iura] supra eo. tit. in anti. eũ in cunctis §. inferiora Et de hac compillatione ordinum plene dixi. supra eo. licet canon. in fi.

SI cui.]Primo ponit casum: quem secũdo determinat: ibi, Talis motiuũ interserẽs: ibi, Cũ præter. Ioan. Andr.

¶ Primo pro intellectu huius capituli est præsupponendum, ꝙ ad hoc vt valeat electio, requiritur, ꝙ fuerit facta à maiori parte totius capituli: & ideo nõ sufficeret si esset facta à maiori parte per cõparationem aliarum partium: puta, cum in aliqua ecclesia essẽt xii. canonici, ipsi cõuenientes in vnum super electione celebranda, diuiserunt vota sua in tres partes: sex elegerunt vnum: quatuor alium, & duo alium: Electus à sex, est electus à maiori parte per comparationem aliorum partium, sed non per comparationem ad capitulum.

CASVS. Vacante ecclesia Pictauien. canonici compromiserunt in quendam Titium, vt ipse Titius sigillatim ac secreto exquireret vota singulorum canonicorum, & illis votis in scriptis redactis, ipse eligeret illũ in quẽ maior pars canonicorum consentiret, etiã si illi non facerent maiorem patrem per comparationẽ ad capitulum: vnde Titius exquisitis votis omniũ canonicorum, reperit ꝙ sex vnum nominauerãt: tres alii duo alium, & unus alium, & reperit ꝙ nominatus à sex, erat electus à maiori parte per cõparationẽ ad alias partes, licet non esset electus à maiori parte ꝑ cõparationẽ ad totum capitulum, an valeat talis electio? Respondet Romanus pont fex, ꝙ nõ nisi fuerit obseruata forma c. quia propter sup. eo. in anti. Nã canonici non potuissent eligere nisi illũ, in quem maior pars totius capituli consensisset, igitur ipsi nõ potuerunt cõpromittere in Titium, ut ipse eligeret illũ, in quem maior pars per comparationem ad partem consensisset, quia non potuerunt ei dare maiorem potestatem, quàm ipsi haberẽt, ideo talis electio est nulla Nota primo ex isto textu, ꝙ ius eligendi prælatum est delegabile, seu trãsmissibile in alium, & ille alius in quem transmittitur, dicitur proprie comprom ssarius. Nota ulterius, ꝙ cum proceditur ad electionem per viam scrutinii, vota eligentium debent scrutari sigillatim & secreto, aliàs non esset opus publicatione, quia publicare scrutinium, nihil aliud est ꝙ manifestare vota singulorum canonicorum. Nota insuper principalem effectum, ad quem emanauit præsens c. videlicet ꝙ canonici alicuius ecclesiæ nõ possunt cõpromittere in aliquem, ut eligat illum, in quẽ maior pars per comparationem ad partem, & non per cõparationẽ ad capitulũ cõsenserint, & ratio huius reddit, qa si ipsi per se hoc c non possunt facere, nec in aliũ pñt

ecclesias a, etiam si alias parochiales extiterint, & assumptos ad earum regimen non extendi, sed antiqua iura b seruari debere potius in eisdem.

¶ Idem.

¶ *Si compromissarius secundum traditam sibi metam (scrutatis & in scriptis redactis voluntatibus singulorum) illum eligat, in quem non maior pars capituli, sed plures, aliorum comparatione consenserant: non tenet electio cum præter formas concilij fuerit celebrata Ioan. And.*

CAP. XXIII.

SI cui c e'igendi d potestas data fuerit sub hac forma e', vt ipse secreto f & sigillatim votis singulorum de capitulo g exquisitis, & in scriptis redactis, illum eligat, in quem plures de capitulo partium † comparatione minorum h consenserint: licet consentientes maiorem partem totius capituli non attingant, ipseque i facto huiusmodi scrutinio, & in scriptis redacto, iuxta traditam sibi formam, eum, in quem non maior k pars, sed plures de dicto capitulo, quam in quenquam alium direxerant vota sua, duxerit eligendum: talis electio (cum præter l formas, quas generale † concilium m seruari statuit in electione celebrandis, decernens eas si aliter fierent, non valere, a fuerit attentata) robur non obtinet firmitatis. b

¶ Idem.

¶ *Ex vocatione quocunque modo facta in discordia, de religioso mendicante ad Prælaturam extra administrationem sui ordinis, non acquiritur illius: nec consentire potest etiam de Prælati licentia. Idem de vocatione facta a minori parte numero ad quamlibet Prælationem de religioso non mendicante: & secus factum irritum decernit. Et ponit istud cap unum speciale in Mendicantibus. Ioan And.*

CAP. XXIIII.

QVorundam c † oculos d sic vitium ambitionis excæcat, e quod quasi suæ professionis immemores, f qua contemptis honoribus, g abiectis diuitijs, h spretisque delicijs, arbitrium proprium subiugarunt alterius ditioni, i retro respiciunt ad aratrum, manumissa, K dum præcipitanter ruunt in litigiorum l anfractus, & † caularum strepitibus se inuoluunt, m & extra administrationes proprij ordinis solium n prælaturæ conscendere moliuntur; electionibus, o postulationibus, seu prouisionibus de se in discordia p celebratis, improuide præstando consensum: præbendi assensum a suo superiore q nonnunquam extorta r pietati consensum, 47. dist. uirum, & inf. de concess. præben. detestanda.

ADDITIO. Quod dixi in prima parte huius glo. Idem dicit hic Arch. de transla. voto. qđ a certis fieri potest, etiam aliis non facientibus: vbi forma concilii seruãda nõ est, aliàs secus: & sic intelligitur quod scripsi de appe. constitutus. de elect. scriptũ in anti. Ioan. And.

a Non valere.] ipso iure.

b Firmitatis] & sic etiã eligentes priuari debent ea vice potestate eligendi: vt §. eo. quia propter.

QVorundam.] dicuide, & sũma prout in prim glos. CASVS. Vacante ecclesia Pictauiensi canonici conuenerunt in vnum tractaturi de electione futuri prælati, qui diuiserunt uota sua in tres partes: Ponamus, ꝙ erant xxiiij. canonici xij elegerunt quẽdam Mendicantem: alii iiij. alium. & viij. alium: vtrum Mendicans electus a xij. possit consentire, ẽt de licentia sui ꝓlati itti electioni factæ in discordia? Respondeo ꝙ nõ: & istud est speciale in Mendicante: ꝙ si Mendicans huiusmodi electioni de ipso factæ consenserit: non iniciatur matrimonium inter ipsum & ecclesiam, nec aliquid iuris sibi ex illa electione acquiritur: secus est in aliis non Mendicantibus. Sed quid si alius non Mendicans fuit electus a maiori parte comparatione aliarum partiũ, & non per respectum ad maiorem partem totius capituli: vtrum ualeat talis electio? Et dic ꝙ non, nisi fuerit facta a maiori & saniori parte totius capituli. Subingarunt. Nam religiosus p omittit obedientiam i. ab dicat suum velle, & ponit in ptãtem sui prælati: secundo promittit paupertatem: tertio castitatem. Nota primo ex hoc textu, ꝙ Mendicantes pñt per canon cam & ꝓcordem electionem vocari ad prælaturas: ẽt extra suam religionem: ad alias ẽt prælaturas pñt vocari ꝓ postulationem. 1 Nota insuper, ꝙ ad hoc ut aliquis ex Mendicantibus possit ꝓsentire electioni de se factæ ad prælaturam extra suam religionẽ, requiritur ꝙ fuerit facta in concordia: secus si in discordia. Nota finaliter illud, ad quod alleg. iuncta gl. ꝙ inter Mendicantes primum locum obtinent prædicatores: quia hic ꝓponuntur aliis: & ualet argumentum ab ordine litteræ: Ratio huius est secundum gl. quia eorum institutio est antiquior: modo antiquiores sunt honorabilio res, ut c. 1. & c. statuimus, de maio. & obed. in antiq. & sic in processionibus prædicatores debent obtinere locum honorabiliorem.

[Prima glo. diuidit, & summat.]

c Quorundam.] Decretalem diuide in quatuor partes. In prima ponit constitutionis causam: in secunda constitutionem circa Mendicantes: in tertia constitutionẽ circa non Mendicantes: in quarta decretum. Et dicit in summa, ꝙ ex uocatione quocunque modo facta in discordia de religioso Mendicantes ad ꝓlatura extra

administrationem sui ordinis, nõ acquiritur illi ius: nec consentire potest etiam de prælati licentia: idem de vocatione facta a minori parte numero ad quamlibet prælationem de religioso non Mendicante: Et secus factum, irritum decernit.

[Glossa sequens distinguit triplicẽ oculum.]

d Oculos.] 2 Est oculus mentis: qui purus esse debet. ut hic, & 1. q. 1. multi. Est oculus corporis, qui debet esse pudicus, vt 32. quæst. 5. q. viderit. (Vide quod dixi in ꝓemio Gre. super glo. 1. castos. & vide Valer. li. b. 4. cap. 3. in primo exteriorum exemplo. ubi dicitur, prætoris nõ solum manus a pecuniæ lucro, sed etiam oculus a libidinoso aspectu continentes esse debere. Io. An.) Est oculos administrationis, qui debet esse prouidus 92. di. diaconi. 1. & 2. & 6. q. 1. ones. & sup. de off. archi. ad hoc.

e Excæcat.] sic supra eo. auaritiæ.

f Immemores.] mẽs auida pecuniæ, nec abstinere nouit a uitiis, nec gaudere cõcessis, nec adhibere

g Honoribus.] 27. q. 2. scripsit. de sta. reg. ea quæ.

h Diuitiis.] 1. q. 2. §. uerum. retentio. n. propriorum monachatui est 3 contraria. de sta. reg. cum ad monasterium. in fi.

i Ditioni.) 12. quæst. 1. non dicatis. infra eo. tit. si religiosus.

K Missa.) & sic non sunt apti regno Dei. Luc. 9. c. in fin. & supra. de vo. & vo. redem. c. magnæ.

ADDITIO. Exponitur hoc uerbum de pœ. dist. 2. pennata. Ioan. And.

l Litigiorum.) quæ a monachis vel religiosis sunt penitus euitanda. supra de syn. cap. uno. cum suis concord.

m Inuoluunt) & sic oues conuertuntur in lupos. 3. de renun. nisi cum pridem. § propter malitiam.

n Solium.) supra eod. in fundamenta. § ne autem. in fine.

o Electionibus.) ergo eligi possunt; quod dic ut dicam infra eo. nullus.

p In discordia.) intelligo in discordia fieri, siue duæ, siue plures celebratæ sint electiones, siue una tantum aliquibus ex his contradicentibus ad quos spectat electio, ut supra eo. cupientes. § si uero.

q Superiore.) cuius solius licentia alias sufficit. inf. eo. si religiosus 2. respondeo.

(Glo. seq. dat tria similia.)

r Extorta.) & sic non ualeret si de hoc constaret, sup. de priui. cum olim 2. sicut nec cõfessio extorta. supra, quod me. cau. perlatum. 15. q. 6. c. 1. nec absolutio. infra de iis, quæ vi, me. cau. fi. c uno. nec licentia extorta prę iudicat repetenti coniugem. supra de coniug. coniu. accedens.

Declara tũc tex. ꝓ t in Cle. ꝺ circa. electio.

Lege ex auagan Io. xxii incipit, lẽ nis. on.

2 Multos oculos collegit Basoleus in arbore diuidui & idiuidui. Font.

Luc. 9.

† Dictio, &, deest ĩ manuscriptis codicibus.

3 Vide B. Th. 2. 2. q. 188. art. 7. & ibi Caietanum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Dispendia.] vitanda.sup. eo.cupientes. ℨ. de fid.instru.quod super his.ℨ.de vsur.vsurarum.ℨ.eo.de consti.c.2 infra de sepul.c.1.

b Maiora.] sim.de collu.in tantum.

c In antea] occurrendum ergo fuit.de ser.nõ or.c.i. de procur. c. 1. cum suis concor.

d Prædicatorum] Nota semper prædicatores præmitti: quia antiquior fuit ipsorum institutio i Ad idē supra de excess.pla.c.uno. infra de deci. ca.1. in superscriptione, cum simi. & de reli.do c.1.

[Gl.seq.soluit dubium:secundo quærit,& soluit.]

e Mendicantium.] Mendicantes,q certas possessiones uel redditus habere nõ possunt:sed per quæ istum publicum eis victum præbet incerta mendicitas ℨ. de re. do c.1. Per quam decre. ℨ. ult.patet.et Carmelitas esse Mēdicantes. Ioan. And. Quid si Mendicans episcopus postuletur ad archiepiscopatū vel episcopatū aliū? Satis puto eum sub hac prohibitione includi: quia licet sit episcopus, nihilominus est de ordine Mēdicantium.

ADDITIO. Facit infra gl pen.ad hoc supra de vi. & ho.cler. clerici.in fi.& quod ibi no.& sup.de priui.cum olim 2.Ioan.

† Vide Oldradū de iur. & conc.Tract. de regu..c.9.

† Ioannis dō. Mecv i.o firmat us fuit o.do ꝓdicat oꝝ p Honoriū iij. qđ le facturū ano ꝓcedēti Ian.iii. ip⁹ius prēdecessor p. niserat Io. And.

licentia potius, quàm obtenta: ex quo animarum, & ecclesiarum dispēdia a nosscimus prouenisse, & prouentra maiora b in antea c verisimiliter fortuitamus. ¶ Volentes igitur huic pesti salubri remedio obuiare, præsenti constitutione sancimus: ut nulli religioso Prædicatorum, d Minorum, Eremitarum Sancti Augustini, aut quorumlibet Mendicantium e ordinum ex electione, postulatione, prouisione, seu uocatione, ad aliquam extra administrationem sui ordinis f prælaturam in discordia g de se facta ius de cetero acquiratur: h nec eorum aliquis tali electioni, postulationi, prouisioni, aut uocationi quoquo modo ualeat consentire: etiam si Magistri, aut Ministri, uel Prioris i generalium eorundem ad id accesserit licentia, uel consensus.

¶Circa † religiosos quoque alios K cuiuscunque conditionis l uel status existant, volumus hoc seruari, ut nec ipsi electionibus, postulationibus, prouisionibus, aut vocationibus a minori parte numero l ad prælationes quaslibet m de se factis (quę hoc ipso, quòd a minori n parte processerint, nullum prorsus tribuant ius eisdem) suum audeant præstare consensum, etiā si super hoc assensus, uel licentia suorum interuenerit Prælatorum. o Nos enim quicquid contra præmissa, uel eorum aliquod, a quoquam contigerit attentari; omnino decernimus irritum & inane. p

¶ Idem.

¶Non potest electus duas electiones prosequi, petendo confirmationem ex illis, etiam si protestetur se contentum altera, per quam consequi possit suæ intentionis effectum, necesse ergo habet alteram eligere, quæ electa ad alteram redire non potest. Ioan. And.

CAP. XXV. T †

quæ ius antiquum habet firmare. supra de fid. instrum. inter dilectos.

i Prioris.] secundum ꝙ in diuersis ordinib.diuersa sunt præsidentium nomina. [Prædicatores habent magistrum: Minores ministrum: Eremitæ Priorem.] Et habes idem ℨ. de pac.qa ex eo. Io. Antio. [Glo.seq soluit quæstionem.]

K Alios] Nota ꝙ per hoc verbū dico ꝙ circa Mendicātes. uocatos ad administrationes sui ordinis, nō habebit locū ille ℨ.sed stabitur iuribus antiquis.

l Numero.] Nota qa licet minor pars esset sanior, non tamē poterit electioni huic consentire per hanc litteram:credo tamē(vt supra ℨ.praxi. dixi) ꝙ si maior pars priuata esset ipso iure:ita ꝙ uota residerent in minore: ꝙ tunc poterit consentire: quia non est electus a minori parte:immo a toto capitulo. facit quod no. de postula. gratum. [Glos. seq. ponit vnam opi. & eius cōtrarium.]

m Quaslibet.] siue propinqui consanguinei, siue alterius, siue sæcularium ecclesiarum: & sic generaliter est ℨ. prohibitio hæc quo ad prælaturas, quàm ℨ. proxima. Alii cōtra, scilicet, ꝙ administrationes ꝓprii ordinis non cōprehendat: tū rō in principio posita sit generaliter ad non Mēdicantes, primū teneo. [& si papa id voluisset, et fecisset, ut fecit supra proxi.ℨ.ad hoc.de deci. ad audientiam.infra de priui.si papa t.responso.in fi.

n Minori.) numero,ut supra. (Glo.seq.quærit & soluit.)

o Prælatorum.) Quid si monachus rector parochialis ecclesiæ eligatur in episcopum,uel prælatum a minori parte numero nūquid poterit consentire,uel acquiretur sibi ius? Satis videtur ꝙ non:per litteram,quæ superius dicit; cuiuscunque cōditionis uel status existant. licet enim nihil habeant, cum nihil sit cōmune. xvj q. 1. ne pro cuiuslibet. tamen negari non potest quin monachus uel religiosus existat 16.q.1.de monachis.in fine.

p Inane.) si igitur superueniret confirmatio, ideo non conualesceret; cum a principio sit nullum. supra eo.auditis.cum similibus.

VT quis.) Primo ponit dictum rationem interserens,ibi, Cum non;Secundo illud fortificat, ibi, Etiam;Tertio ibi,Oportet,declarat aliam rationem interserens ibi,;Ne cum.Ioan. And.

CASVS. Vacante aliqua ecclesia,canonici conuenerunt in vnū super futuro Prælaro illius ecclesiæ eligē do:qui canonici quendam Titiū elegerunt: electione facta dubitauerūt canonici peccasse in forma electionis,ideo reuersi sunt ad capitulum,& aliā electionem de eodē Titio fecerunt: postea istis electionibus præsentatis Titio, dubitauit Titius ꝙ electio ꝓua lerer,& nolebat vnā eligere, sed dixit ꝙ fuerat electus duab. electionibus, ꝓtestā do ꝙ non intēdebat hēre ius nisi in vna: Et est vous opponēs qui petit, vt Titius electus eligat vnam electionem,& quancunque eligat, vult impugnare,an teneatur eligere vnā vel aliam? Respondet Romanus Pontifex ꝙ sic: Sed ponamus, ꝙ ipse elegit vnam: vtrum postea poterit ad illam tedire si videat ꝙ ius sibi melius acquiritur ex alia electione? Respondet ꝙ si elegit vnam electionem, ipse non potest ad aliam redire,quia videtur illi renunciare eligendo primam electionem, ideo debet bene deliberare apud se quā [Prima glosſa ſammst.]

quis a duas b electiones de se in aliqua ecclesia celebratas prosequatur insimul c, & confirmationem petat ex eis (cum non nisi ex vna d ipsarum valeat ius habere) rationi e consonum non putamus: Etiam si se contentum f esse velle altera, per quam suæ intentionis consequi possit effectum, g in initio protestetur h. Oportet ergo eum (ne cum ipsius ecclesiæ i, vel sui aduersarij K si quem habet, discrimine in incerto vagetur l) eligere m quam prosequi velit ex illis, & confirmationem petere tantummodo ex eadem. Regressum ad aliam, cui per electionem alterius renunciare n, sibique ius ex ea non competere profiteri videtur, nullatenus habiturum.

[Glos.seq. allegat vii. cōcor. duo infra in contrarium, isolūit & remittit.]

l ¶ Vagetur.]ꝙ nō licet. ff. de iur.fisc.l. ita fidei. ff. de edē.l. 1.§.edere.ff.de inter. act.de ætate.§.nihil. sup. e. in electionib. §.eo. lib. de rescript. cū in multis. sup.de reser.ad hoc de app. c.2.cū sim.Arg.cōtra ꝙ liceat l incerto vagari ff de rei vend.q de tot. §.incertæ.ff. cōi.diui. & si nō oēs. §. si icertū.sed ſpāliter sunt, ꝙ dic vt no.de libel obl.c.2.Et facit quod dic vt 27.dist.cap.1.de consti.cum M. de electus Cumana. cum similibus.

i ¶ Ecclesia.]ad quam est electus.

K ¶ Aduersarij]coelecti,vel aliàs se opponentis,sup, eo.cupientes,& infra eo.cap.vlt.

Quia p- ensus ele i nō dēt le incēcer us , sed ſte eſt in- ertus.Itē ertū nō ofirmāt. o. Font. Vide ad ꝓe glos- am in c. ū M. de onſtit.in erbo, ſi- e præſu- cio. & i oli. ām s cēū.in rbo,ꝓ ſtatus.

a ¶ Vt quis.]Non potest electus duas electiones ,pse qui, petenda cōfirmationem ex illis,etiam si protestetur se contentum altera,per quam consequi possit suę intentionis effectum:necesse ergo habet alteram eligere,qua electa ad alteram redire non poterit.Io.And.

b ¶ Duas.]ad quid de facto fuerunt duæ electiones factæ de eodem? Forte fuerat electus ab eis ad quos pertinebat proprio iure, & quia dicebatur iam tempus elapsum fuerat idem electus à superiore ex iure deuoluto: & vtrunque prosequebatur,vel forte fuerant aliqui contempti in prima, cum quibus postea processum est ad secundam, vel aliqua alia solemnitas omissa in prima, quæ reſtaurata extitit in secunda. Sed dices, ad ꝙ ergo ista bestia, prosequitur nisi secundam? Forte aliqui de his qui fuerant in prima, fuerunt contempti in secunda,vnde caute faciebat,si id de iure fieri posset,vtramque prosequendo,sed esse non potest propter rationem quæ sequitur.

c ¶ Insimul.] nec etiam diuisim,vt in fine patebit. [Glosſa sequens declarat, signat contrarium, & soluit.]

d ¶ Ex vna]Si enim prima valuit,secūda nō valuit. si secunda ualuit,ergo prima non ualuit.In contrariū videbatur,ut supra de concess. præbē. post electionem, vbi prosequebatur duplicem concessionem archidiaconus: Sed non obstat, quia ibi non dicitur, ꝙ fuerit admissus, sed prosequi unam electionem, qua multiplici iure poterunt facere eligentes, vt si qui eligant consuetudine præscripta & priuilegio speciali, nō est prohibitum,ut ibi, sed hic duas,vel plures electiones diuersas prosequi,prohibitum est.

e ¶ Rationi.]quæ idem est ꝙ lex.1.dist.consuetudo, & consuetudini præualet.8.dist.frustra.& exemplis ante ponenda est 9. distin.sana quippe. & de hoc infra eo.ex eo.

f ¶ Contentum.] sim,supra eo.is qui.

g ¶ Effectum.]scilicet confirmationem.

h ¶ Protestetur.]ergo nil operatur protestatio:p contrarium enim factum protestationi videtur obuiare quod dic vt sup.eo.ex eo.

i ¶ Ecclesia.]ad quam est electus.

K ¶ Aduersarij]coelecti,vel aliàs se opponentis,sup, eo.cupientes,& infra eo.cap.vlt.

l ¶ Vagetur.]ꝙ nō licet. ff. de iur.fisc.l. ita fidei. ff. de edē.l. 1.§.edere.ff.de inter. act.de ætate.§.nihil. sup. e. in electionib. §.eo. lib. de rescript. cū in multis. sup.de reser.ad hoc de app. c.2.cū sim.Arg.cōtra ꝙ liceat l incerto vagari ff de rei vend.q de tot. §.incertæ.ff. cōi.diui. & si nō oēs. §. si icertū.sed ſpāliter sunt, ꝙ dic vt no.de libel obl.c.2.Et facit decr ista ad quæstionem, q hoc anno disputaui, an ualeat alternatiua appellatio, scilicet appello ad archiepm, uel ad Papam, super ꝙ dic,ut ibi dixi.infra de offi. deleg.c si is cui.

m Eligere.] proponendo ergo non incurrit pēnam: sed sufficit ꝙ alteram eligat, & sic tenetur eligere, ut in actionibus dici solet:aut enim sum certus quæ mihi cōpetit actio,& tunc eligere debeo.ff.de trib.actib. quod in hæredem. §.eligere. aut incertus: & distingue tunc: quia aut sum incertus per iuris imperitiam, & tunc nihilominus eligere debeo:quia petitiores consulere debui, & ignorantia iuris non excusat, vt 1.q. 1.§.notandum.infra.de reg.iur.ignorantia.ff.de iur.& fac.ignol.regula. Aut per errorem facti, & tunc subdistingue:quia aut erat error proprii facti, aut alieni, aut eius in cuius locum successi;si ex errore proprii facti,eligere debeo; quia in proprio facto intolerabilis est ignorantia. 3 ff.ad velleia l.quamquam.Si ꝓpter errorem facti aduersarii, tunc non teneor eligere.ff. quorum leg l.1. §.quod autem.Si propter factum eius in cuius locum successi,eligere teneor. ff.de reg.iur.q in alterius.in fin.& ſ. de reg.iur.iis qui in ius. & adde quod dixi.ſ.de re iud.abbate.in princ.

ADDITIO. Facit ad hanc glo.& seq.quod dicā post Io.Mo.ℨ.de app.non solum. super ver.ante omnia.ad fi.gl.uersi.ipse Ioan.Monachus.Ioan.And.

[Glo.seq arguit ad quæstionem,& remittit.]

n ¶ Renunciare.] & est ratio;quia sibi sunt cōtrariæ vt §.viditti.& est si.C.de fur.l.1. ibi.n.agendo mandati, approbat factum serui; agendo furti, reprobat,& ideo una electa fit alteri præiudicium facit in alia. ser.exte se emi.man.l.una.ubi si ex peculiaribus nummis seruus se mandauit emi, & emptus est dominus agit ex vendito ad pretium, quia ex illo pretio non competit emptori liberatio, uel agit mandati ad mancipium, sed vna electa sibi præiudicium facit in alia. ea ratione qua supra. ad idem.C.de codicil.l.vlt.ff.de leg 2.cum filius.§.variis C.de pact.inter empt.& vēd. 1. commissariæ. Quod ergo dicitur, ꝙ edita actio potest mutari,emendari,& corrigi sicut placet vsque ad litem contestatam.2.q.8 libellorum.C.de eden l.edita verum est in his, in quibus vna non tollitur per electionem alterius, vt hic, & in prædictis concord. ut not.de libel ob c.2. in glo.magna in fin.De hac tamen materia plene not. ff.de trib. act. quod in hæredem §.eligere.

ADDITIO. Et Anch.hic quem vide & modernos in l.1.C.de eden.Fon.

Eligere an & qñ dicat qs vnam ex pluribus actionib. sibi cōpetentibus.

3 Si tñ esset excusabilis ad mittere- tur vt no. in remissione quā ponit finis glo. Io.And.

Actio edita an & qñ possit mutari.

Universidad de Deusto Biblioteca

Additio domini Heliæ.

SI electio.] primo soluit casum, quem per quatuor exempla specificat, & rõnem interserit: Secũdo solutionem moderatur ibi, Dummodo. Ioan. And.

¶ Pro intellectu huius c. ꝓsupponitur, ꝙ illi ad quos spectat electio ecclesiæ cathedralis siue regularis hẽnt tres menses ad eligẽdum. c. ne pro defectu e. tit. in ant quia ea 2 de concess præb. nõ est correctum, nisi in ecclesiis cathedralib. & regularib. immo remanet incorrectum quo ad alias: nam ea ne pro defectu. alleg. emanauit post illud c. 2. & iura antiqua non debemus dicere correcta, nisi expresse ineniãtur correcta. l. precipimꝰ. C. de app. CASVS. Vacãte aliqua ecclesia cathedrali vel regulari canonici illiꝰ ecclesiæ conuenerunt in vnum, tractaturi de electione futuri prælati, & quendam Titium in suum prælatum elegerunt, cui postea præsentauerunt electionem, eũ requirendo, vt ipse consentiret vel dissentiret electioni de ipso factæ: ipse noluit consentire electioni, vel forte ipse consensit, sed ante confirmationem ipse renũciauit illi electioni, vel etiam mortuus est ante confirmationem, quæritur vtrum canonici poterunt procedere ad nouam electionem, & vtrum habeant adhuc tres menses post dissensum vel renunciationem? Rñdet ꝙ sic, ac si vacatio esset noua: tamen non est noua, quia adhuc ecclesia non habet prælatum, ex quo matrimonium non erat perfectum; ideo canonici ad nouam electionem habebunt integrum tempus, ac si non fecissent electionem, dum tamen non commiserint aliquam fraudem. Heli. Regnier.

[Prima glossa ponit summam, & quid declarat.]

¶ Idem.

¶ Si electus non consentit, vel post consensum renunciat vel moritur, vel propter occultum sui vitium electio cassatur, eligentes ad eligendum ex tunc integrum tempus habebunt, nisi circa id egerint fraudulenter. Ioan. And.

CAP. XXVI.

SI electio[a] ex eo non fortitur effectum, [b] quia electus consentire[c] recusat, vel post consensum renunciat[c] † iuri suo, aut forte diem claudit extremum, seu propter occultum [d] eius vitium irritatur: electores (qui iam fecerant quod † spectabat ad ipsos infra iuris terminum eligendo) habebunt [a] dissensus, renunciatione [f], morte, vel irritatione prædictis, ac si vacatio noua esset, tempus integrum [g] ad eligendum aliam [a] celebrandã: Dummodo nil fraudulenter [b] egerint in præmissis.

¶ Idem.

¶ Si religiosus non obtenta licentia consentit electioni de se facta extra suum monasterium, non valet consensus, & irrita est electio.

CAP. XXVII.

SI † religiosus [c] (cuius arbitrium [d] nõ ex sua, cum velle vel nolle non habeat: [e] sed ex illius, quem vice Dei supra caput suum posuit, & cuius imperio se subiecit, noluntate dependet) electioni de se ad prælationem aliquam extra suum monasterium, vel suam ecclesiam [f] celebratę, sui ponitur id per quod sint priuati, licet teneat renũciatio quo ad electum ſm opinionem Ber. & sequaciũ, quam credo veram esse: tamen in nullo casu tenebit quo ad superioris præiudicium: nam etiam si peccatum sit in forma, habet superior tunc prouidere, vt supra eodem quanquam. Dico ergo breuiter, ꝙ in omni casu ante confirmationem tenet renunciatio quo ad electum, quo ad superiorem in nullo casu nt sibi præiudicium per iura pro hac parte inducta. & arguit eo. tit. ab eo Ioan. And.

[Glo sequens causam addit, litteram exponit, quærit, & soluit.]

d ¶ Occultum.] idem si propter superueniens delictum, vel factum. Pone ꝙ peccauit in decret. sup. eo. quàm sit, vel in decr cupientes vel in decr. ꝙ e. si religiosus. redibit potestas ad electores, cum in culpa non fuerint, & ideo dicit, de occulto: quia si sciẽter elegissent potestas eligendi non rediret ad eos: sed ad superiorem deuolueretur secundum distinctionem decr. sup. eo. quanquam, & sic nõ procederet quæstio quantum tempus deberent habere, quia nullum. Sed pone, ꝙ scienter elegerunt indignum, ita ꝙ priuati erant potestate eligendi: Papa de gratia eos restituit 3, nũquid habebunt integrum tempus, vel tantum quod supererat? Dico ꝙ integrum per hanc decr. & per decret. de maio. & obe. cum olim, in antiq. quia integre restitui intelliguntur. 23. q. 3. notandum. C. de sen. pas. l. 1. & ita notant. Vic. Inn. & Abb in prædicta decr. de maio. & obed. cum olim.

e ¶ A dissensu] vt supra in primo casu.

f ¶ Renunciatione.] scilicet post consensum.

[Glos. seq. litteram exponit & ampliat: secundo ponit duas opiniones, & primam approbat.]

g ¶ Integrum. scilicet trium mẽsium in cathedralib. vel regularib. ecclesiis. sup. e. ne pro defectu in mimoribus sex menses. de concess præb. c. 2. Et idem intelligo repetitum in mense, qui datur Papæ ad electionem vel collationem beneficiorum in curia vacãtium. infra de præben. statutum 4. Et intellige hanc decret. in his qui de iure proprio habẽt eligere, quia secus si ex iure deuoluto, secundum ea quæ no. Ber. Tan. & Hostien. supra eod. ne pro defectu qui dicunt negligẽtes esse priuatos tantum in prima electione, quæ occurrit, vnde secundum hoc si archiepiscopus, ad quem ex iure deuoluto spectat eligere, eligit, & electus dissentit vel renũciat, vel moritur, ad canonicos redibit electio. Sed Goffr. intellexit negligẽtes priuatos tota illa vacatione, sed prior opinio verior vr, ꝙ si culpa ex delicto proueniẽs, ex prima electione tantum puniatur, sup. eo. cum Vintonien. multo fortius hic erit culpa, quæ prouenit ex negligẽtia, cum minus puniri debeat negligentia, quàm dolus. supra eod. nihil est. de crim. fal. ad falsariorum.

[Glos. seq. tex. ampliat: secundo notat diuersa tempora.]

a Aliam.] eadẽ ratione idẽ dico in tertia & quarta: si secũdus, vel tertius dissentit renunciat, moritur: vel occulto suo vitio cassatur: & idẽ in vlterioribus. Nota igitur tẽpora, quæ dantur in expeditionib. ecclesiarum vacãtium: Primo dantur tres 1 menses electoribus ad eligẽdum, vel sex menses secundum distinctionem supra eo. ne pro defectu. de cõcess præben. cap 2. & seruata forma istius decret. Ad præsentãdum datur tempus quam citius fieri potest, & ad huc octo dies supra eod. tit. & lib. quam sit. & cap. cupientes. in princip. & §. ceterum. Ad consentiendum datur vnus mẽsis electo, si libertatem habet cõsentiẽdi, aliàs quantum iudex arbitratur. Ad petendam confirmationem dãtur tres menses. ſ. eo. quam sit. Ad consecrationem alii tres 100 di. quoniam. & 72. dist. c 2. Et si debet pallium petere, hoc faciat a tpe cõsecrationis, ſ. alios tres menses. 100 di. c 1. In causis autem regalarium, vel cathedralium, quæ ex immediata subiectione vel appellatione deuoluuntur ad papam, seruã decre. Nicolai supra eo. cupientes.

[Gl. seq textum exponit, dubium soluit, & arguit.]

b Fraudulenter.] pone in vltima die trium mẽsium dixerũt canonici, ei gamus talem qui dissentiet: & sic à die dissensus adhuc habebimus tres menses: & sic fraudẽ faciẽdo reperiebãtur sex mẽses habere in cathedralibus vel regularib. vel in inferiorib. annum: quod legar, eam probare debet. ff. de prob. quotiens. §. qui do lo. Nota ergo hanc decr. quæ facit pro his quæ no. per Innoc. & Hostien. ſ. in anti. de appel. ex ratione. qui ibi dum, ꝙ si vna die quis fuerit impeditus de anno appellationis prosequendæ: habebit integrum annum 2 per prædictam decre. & eod titu. cum sit. 2. q 6. ci qui & in auth. de his qui integ. ad appellan. in princ. §. 1. 2. & 3. colla. 8. Sed si beneficio restitutionis ei subueniretur, tunc non habebit nisi tantum tempus, quantum amisit. ff. ex qui. cau. maio. in integrum restit. l. ab hostibus. §. fi. ibi de hoc per eos plenius videre poteris.

ADDITIO. Facit Clement. ab ecclesia. de restit. in integ. lo. And.

SI religiosus.] Sunt duo dicta: Secundum ibi: Quia vero.

CASVS. Vacante aliqua abbatia, forte abbatia monasterii noui Pictauis, vel alio monasterio monachi illius monasterii quendam monachum alterius monasterii in suum abbatem elegerũt: & electione facta sibi eam præsentauerunt, petendo, vt consentiret aut dissentiret: quæritur vtrũ iste monachus possit cõsentire isti electioni sine licẽtia sui abbatis: vel requiratur vt petat & obtineat licẽtiam a suo prælato, siue abbate? Respõdet Romanus Pontifex, ꝙ cum monachus censeatur mortuus, & nõ habeat velle neq; nolle, non põt cõsentire electioni de se factæ niũ petita & obtẽta licentia a suo prælato: tamen si ipius prælatus nollet ei dare licentiam, posset ipse prælatus compelli per suum superiorẽ. Sed quid? ponamus ꝙ abbas bene vult ei dare licentiam: sed conuentus non vult consentire: vtrum solus abbas possit ei dare illam licẽtiam? Respondet ꝙ sic, etiam inuito conuentu.

[Prima gl. summat.]

c Si religiosus.] Si religiosus nõ obtẽta licentia cõsentit electioni de se factæ extra suũ monasteriũ, non valet consensus, & irrita est electio. Secundo dĩ, ꝙ solus superior sine capitulo dare pt 2 entiẽdi & trãseundi licentiã. d Arbitrium.] dependet ex voluntate illius, cuius imperio, &c.

c Non habeat.] 12. q 1. non dicatis. & supra eod. ti. quorundam. ſ de sepul. cap. vit.

f Suam ecclesiam.] in aliis ergo non habet locũ hæc constitutio.

g Superioris.] solius etiam sine conuentu, vt ſ. proximo respõso.

[Glo. seq. litteram exponit, notat, quærit, & soluit, & opi. ponit.]

h Obtenta.] debito modo, & nõ, per extorsionem; vt ſ. eod. quorundam. ad idem ſ. de his quæ vi metusve cau. fi. c. 1. Et nota casum, in quo nõ sufficit petere licẽtiam, nisi & obtineatur: interdum sufficit, ut ſ. de reg. licet. 3 Sed quid si superior licentiam dare nolit? Dicerunt Tanc. & Bern. supra in anti. de renun posit trãslationem. in prin. ipsum per suum superiorem cõpellẽ dum, nisi habeat iustam causam denegandi. ſ. de iure pat. nullus si habeat iustam causam, non compelletur. 63. dist. litteras. 7. dist. c. 2. & 3. Sed quia solius principis priuilegium uidetur priuare aliquem re sua, dicũt quidam per superiorem, papam intelligendum: & sic loquitur illa decret. nullus. quæ in papa loquitur. Dicut ibi dixi. Io. And.

ADDITIO. Per superiorem, papam intelligi dicit Hostien. in decret. nullus de iure pa. ro. & Abb. in decret. admonet de renun quod placet Io Mo. & Archid. sup. eo. quam sit. Nec obsit decr. nullus, quia illud cum est aliquod ius quæsitum: hic de mera gratia: hoc semper saluo, quod habes in extraua. Benedicti, eo. tit. si religiosus, de qua ibi feci additionem. Io. And.

i Non teneat.) sic supra eo quorundam.

K Religiosis.) Mendicantibus, vel non.

(Glo. seq alleg. pro & contra, & ponit opi.)

l Sint uaria.) Quòd enim solus prælatus illam dare posset: uidebatur per c. 5 s. d. c. 2. ibi, abbas loci. de capitulo nihil dixit ſ. de renunc. post translationem, ibi, &

† Vide Clem. cũ ocessa. de extranag. Benedicti, ꝙ inciit: si religiosus, de electio.

† Idq; ex decreto Cõc. Lat. sub Innocent. ii, c. 3.

† Ita si a parte semp ligens, rãt Do. cl. c. ex ne lex in Au. ij. qui de tẽp. Fon.

† Not. ꝙ monachi dũr fres. c. cãm. ſ. de iu. Do. alle. ibi. c. pen. ſ eo. de priuil. Font.

3 Dicit Io. Mona. aius hois generos de se tendit ad alta. ſ hono res & offi cia: quem aĩum reprimunt iura, ut hic, & ſ. de test. c. 2. sed non sic homo aspirat ad onera.

1 Et Archid. hic dicens, ꝙ Isa hęc loquitur d renũciatiõe post cõsẽsum. & de nullius licẽtia mẽtionẽ facit. Idem Io. Mo. if. vi lit. pen. c. 1. Ioan. And.

2 Quj tñ Host. fatetur ꝙ ꝫ ria opin. hẽt æquitatẽ. Sed dicit, ꝙ id interpretari non ẽ suũ sed papæ, qui fil. sint le. ꝙ venerabilẽ: ſ. rationibus. Io. And.

a Additio domini Heliæ.

1 Arch. al leg. 6. q 1. mona chi & ca. cũ pro uti litate. & 18.q.2.nul lam ptã tem 20.q. 1. mona chum Io. And:

sancti Fridiani vriore & supra eo.tit.quàm sit. 1 ibi, superioris.nil de capitulo dixit. In cõtrarium videbatur supra de verbo.tign.abbate.ibi, abbati & cõuentui placuit,&c.& est expressum de statu mona.cap.2.in fi. & 39.q. 3. statuimus. & hoc secundum litteram,quæ ibi est abbatis, ac totius congregationis: sed fm aliam quæ est sine actione facit in contrarium. Et plãtus non potest alienare res ecclesiæ sine consensu capituli.12. q.2.sine.ergo nec personas, cum maior sit alienatio personæ, q̃ rerum.ad idem 12.q. 1.præcipimus. & hãc secundam partem tenebat Io.And.58.dis. c. 2. & Ber.in prædicta decre.post trãslationem.in 3.glo. prima tamen hic approbatur non tam de iure antiquo,quàm de hoc nouo ob celerem ecclesiarum expeditionem.

ad huiusmodi dubitationem tollendam: a & ut ordinationes ecclesiarum,ac monasteriorum, in quibus tales b electi c extiterint, celerius & facilius valeant expediri: Decernimus, ut ijdem superiores (suis irrequisitis cõuentib.)electis d huiusmodi cõsentiendi, & transeundi liberam dare valeant facultatem.

¶ Idem.

Iuriũ dcto ad pas pãspectat.

a Tollendam.] Interpretatio enim & declaratio iurium ad eum spectat 1.q.1.c.sicut §.ex his.§.de sent.ex com. inter alia.C.de leg.l.vlt. Et habes etiam de hoc supra in auth.de postul.cap.1.

b Tales.] scilicet religiosi, qui non habent liberum arbitrium transeundi,vel consentiendi.

c Electi.] ex multiplicatione huius verbi quod hic habes, not. q religiosi possunt eligi: & dicam infra c. proxi.

d Electis.]non dixit,eligendis: vnde non valet licẽtia data religioso, vt consentire possit electioni futuræ,vel prouisioni, etiam cum consensu sui superioris: vt in const.Clement.eo.tit.cum concessa.

NVllus religiosus.] Primo statuit:Secundo decernit: ibi, Quòd si. Tertio excipit:ibi, Ad dignitatem. fortificationem interferens:ibi, Ad quam. Io. Andr.

CASVS. Vacante monasterio sancti Cypriani Pictauis,in quo sunt plures monachi: aliqui sunt tacite ,professi, videlicet per delationẽ habitus,vel se immiscendo actibus professorum:alij autem sunt expresse professi: ipsi conuenerunt in vnum super electione futuri abbatis:& quẽdam monachum tacite ,professum, nõ autem expresse, in suum abbatem elegerunt: utrum ad hoc quòd quis possit eligi in abbatem, requiratur expressa professio? Respondet Romanus Pontifex, q sic: ita q tacita professio nõ sufficeret, & hodie istud capitulum extenditur ad prioratus, & alias administrationes:vt in clem. ne in agro. §.sane. de sta. regu. Ex quo dicunt Doctores,quòd monachus, qui fecit tacitam professionem, potest instare vt prælatus suus ipsum admittat ad professionem expressam, quia ipsius monachi interest admitti ad professionem expressam: vt possit uocari ad prioratus, & alias administrationes. Hoc dicunt ista duo vltima capitula ad longum. Nota primo ex capitulo,si religiosus, quòd religiosus per professionem abdicat a se suum proprium velle, & illud supponit voluntati abbatis, & hoc uerum in licitis &honestis Nam si abbas sibi præciperet aliqua, quæ essent ꝫ Deum,non tenetur ei obedire,uel etiam si præciperet aliqua,quæ sunt ꝫ propriam conscientiã, ad omnia autem alia tenetur ei obedire.

Nota insuper ex dicto c. si religiosus. quòd religiosus potest consentire electioni de se factæ cum licentia sui prælati, & solus prælatus inuito conuentu potest dare religioso licentiam se transferrendi ad aliud monasterium.Nota ex hoc c.nullus q ad hoc ut possit religiosus se transferre ad aliud monasterium, requiritur q fecerit professionem expressam. Idem dicẽdũ in quocunq; prioratu: vt in cle.ne in agro.§.sane sup. alle.Nota q religiosus põt vocari ad prælaturam episcopalem, posito q eccla cathedralis sit sæcularis: nec per hoc dr descendere, sed potius ascendere: quia epi dicuntur religiosissimi.

¶ *Monachus in abbatem eligi non potest, nisi sit expresse professus. Ad dignitatẽ aũt epalem, & in saculari, & in regulari ecclesia talis eligi poterit.*

CAP. XXVIII.

NVllus † religiosus e ad Abbatiam, seu prælaturam f suæ uel alterius religionis g de cẽtero eligatur, h nisi antea fuerit ordinẽ regularẽ expresse i professus: Quòd cum in magistrum & approbat quod ibi not.Hostiensis & Goffr. & Abbas in decretali, cum causam. in secunda approbat quod no.Ber. de statu. regular. quod Dei timorem in magna glossa. Compostellanus §.eo. cum causam.& Hostiensis de uoto.per tuas.

[prima glossa ponit summam,& quid declaret.]

e Nullus religiosus.] Monachus in abbatem eligi nõ potest, nisi sit expresse professus: ad dignitatẽ autem epalem, & in sæculari, & in regulari eccla talis eligi poterit,hoc dicit.Declarat in prima parte decretalem. §. eo. cũ causam. & reprobat quod no.Naso & Cõpostellanus sup. eod.

f Prælaturam.] puta vrioratum, Guardianatum, uel Magistratum fm quòd diuersas sunt nomina talium prælatorum,qui religiosis præsunt,ut supra eod. tit.c.quorundam. ad idem sup.eo. fundamenta.Sed ẽt hodie in administrationibus & prioratibus monasteriorum habet hoc locum. vt in cle. de sta. regu. ne in agro.§.sane.

g Alterius religionis.] hodie religiosus eligi nõ potest ad prælaturam alterius religionis, uel habitus q cle.eo.tit.cum rationi.

ADDITIO. Archidiaconus tenebat hic 3rium per hanc litteram respõdens ad cap.16.q.7.in noua actione quòd non loquebatur de disparitate habitus, sed clericorum,ad laicos.& sic 15.q.3. monasteriis loquebatur de laicis, qui sunt in probatione.& cap.officii. supra in ant. Sed loquitur ibi de nouitio non experto. Ioan. And.

[Glossa sequens ostendit hic soluit quæstionem, de qua ponit duas opi.]

h Eligatur.] eligere tamen potest, si racite sit professus.ꝫ eo.ex eo quòd.in fi. & in cap.indemnitatibus.in prin. Nota expresse, q monachus uel religiosus eligi põt,nec debet postulari, sed post electionẽ postulabit, sine superioris enim licentia, qui eam dare possit,nõ poterit psentire. §.eo.cap.proxi.per quod idem probatur.& per decr. §.eo.quam sit.& sup.eod.quorundam. De hoc olim opiniones fuerunt: & tractabant de hoc Inno.& Host.supra de renun. post translationem. §.in anti.de uo.per tuas.Compost. §. in anti. de postula.cs. Gar.sup.eo.quam sit.& dicebant quidam (quibus faueb at Inn.& Compostell.)monachum extra suũ monasterium debere postulari, non obstante decret. per tuas. ubi dicebant abbatem electum in prælatũ, alias in episcopum eligi posse, aliàs extra suũ monasterium postulari debebat. Alii dicebant indistincte eũ eligendum. Ad decre.post translationem, respondebant, illud fuisse postulatum propter ordinem Episcopalem, hodie tene eum eligendum per hæc iura.

i Expresse.] ergo nõ solum sæcularis eligi nõ potest in abbatem,ut sup. eodem, cum ad nostrã.sed nec religiosus tacite professus, ut hic,& infra eo.indemnitatibus.in prin. ubi in abbatissa,uel priorissa idẽ dr, & tamen per tacitam professionẽ bene cũ quis monachus:&

chus: & votũ solemnizat.] de vo.c.vno.non autem solus habitus,sed professio facit monachũ. §. de regula. porrectum talem aũt professionem in scriptis facere debent vt obuiet illis, (si postea reclamarent) propria scriptura. 27.q.1.omnes fœmine,2.q.7.saluberrimum.

1 Scriptura tũ non est de necessitate professionis, f rancus hic.

† Al. ita: actũ fuerit.

† Al. ita: ad ẽt nouitii, &c.

a ¶ Irritum.] olim nõ erat irritum ipso iure sed irritandum per sententiam. §. eo cum causam.

b ¶ Nouitij.] nedũ tacite professi.& minus sunt obligati nouitij, quia pũt ad sæculum remeare: nisi appareat eos absolute voluisse vitã mutare:ut ꝫ. de reg. non solum.

[Glo. seq. quærit, & soluit.]

c ¶ Regularibus.] quasi dicat, interdũ cathedralis ecclesia secularis est, i. sæcularium canonicorũ interdum regularis; vtroq; casu tacite p fessus in epm eligi poterit. Sed quę est ratio, quare in cathedrali regulari eligitur non professus:in aliis non:prout dixerunt Lau.Tanc.Goff. & Compostella in prædicta decre.cum causam.i. propter excellentiam episcopalis dignitatis & ordinis, ut eps etiam sæcularis immediate præsit monachis. & probatur idem §.de iudi. causam. §. ne sede vacante.c.1.ubi monasterium erat vnitum cathedrali ecclesiæ, forte sæculari tñ Tanet. & Goff.ibi dixerunt, ꝙ Bathonien. cathedralis ecclesia ibi erat regularis:sicut & multæ in Anglia.sed Ber. videtur tenere contrarium in tertia glo. unde in consecratione religiosus dr etiam religiosior abbate, & eps monachos ad professionem recipit,ut abbas.in authen.de sanct.epis.c.§.iubemus colla.9. & facit ad hoc sup.de vo.& vo.redemp.ex multa & quod no.supra, de appel.monacho.c.2.

CVM expediat.] Præmittit declarationis causam generalem. Secundo declarat:ibi, Decretalem.Io. Andr.

¶ Pro intellectu huius ca præsupponitur primo illud quod habetur in c.cũ dilectus & c.quia propter eod. tit.in anti. Dicitur in c.cum dilectus.ꝙ canonici alicuius ecclesię,uacantis,pũt cõpromittere in aliquem sub hac forma:videlicet vt ipse exquirat uota singulorum canonicorum, & eligat illum in quem cõsenserit maior pars totius capituli:& dicant illi hoc mõ: Nos sumus viginti canonici, q damus & cõcedimus tibi potestatẽ, vt exquiras vota singulorum canonicorum sigillatim & secrcto: & si reperis aliquem,in quem maior pars totius capituli cõsenserit, illũ eligas: sed ista forma non est seruanda in electionib. aliarum dignitatum per quas ecclesia non dr uiduata. Dicitur in c. quia pp.alleg. ꝙ canonici debent eligere prælatũ alterã de trib. vi s videlicet per viam Spiritus Sancti, vel cõpromissi, vel scrutinii: per viam Spiritus sancti,videlicet quando concorditer eligunt aliquem, nullo modo habito tractatu inter se.Per viam compromissi, quando eligentes compromittunt in aliquo, ut dictũ est in c. perpetuæ sup eo.tit.& lib. vnde forma scrutinii est multũ difficilis; in qua etiam deficiunt periti, & maxime si non habeant practicã. & in hoc c decidi tur,utrum per ca.quia pp.sit correctum.c. cũ dilectus. videlicet, ꝙ si canonici velint transferre in aliquos potestatẽ eligendi,ꝙ debeant facere ꝫ promissum absolutum,non determinatum: vel vtrũ nõ sit correctũ. illud.c.cum dilectus.videlicet vt canonici possint facere compromissum cum determinatione & restrictione? Rndet q per cap quia propter.non est correctum. c. cũ dilectus. Nam c.quia pp. non dicit, ꝙ illud cõpromissum sit simplex: & ñ sit determinatũ & restrictum;sed solum ponit vnam formam compromissi: qui dicit, ꝙ ex altero de trib. modis est procedendum: & sic aliter ,pcessum fuerit, nõ valet electio: Forma autem cõtenta in c.cum dilectus. continetur sub forma compromissi.

[Prima,glo summat,& notat,& exponit.]

d ¶ Cũm expediat.] forma electionis tradita per decretalem, §. eo. cũ dilectus. nõ est sublata p sequẽs concilium, quia propter h d. Et nota ex hoc princ. inspiciendum quid expedit. de pœn. dist. i. aliud.§. de vo. & uoti redem. magnæ. Vide quod ibi dixi in gl.ut patet in fi.& proprie expedientia vtilitatem respicit,ut ibi patet. Io.And.

e Sustineri valeant.] reprehenduntur hic illi,q vo lunt sustinere iura, quæ penitus sunt correcta:ubi ergo apparet de correctione,non sustineantur: alias sustineantur.ad idem C.de inoffi. testa.si quando, & supra eo.ecclesia vestra 2.

ADDITIO. Vide quod supra de priuil. accidentibus dixi super 1.gl.in.fi.Io.And.

f ¶ Decretalem.) §.eo. cum dilecti. alias cũ dilectus. (Glo.seq declarat,& commendat hanc formam.)

g ¶ Inquilitis.) est ergo forma ista partim ex scrutinio & partim ex cõpromisso ut hic patet: 2 sed principalius dicetur ista forma cõpromissi sed determinati. Et si bene aduertatur,ista hodie est melior & expeditior; forma rudicio meo quam hodie habemus: non enim uolunt canonici libere ius suum in alios transferre, & dare illis potestatem præficiendi prælatum; per formam scrutinii graue est procedere, nec omnes bene sciunt illam formam seruare: immo boni viri practicam ignorantes in ea deficiunt: expediẽtius ergo seruabatur ista forma.

h ¶ Capituli.) nota quia secus si diceretur de maiori parte eligẽtium: & compromissarii illum elegissent, quem maior pars numero, non maior capituli nominatim;quia tunc electio esset nulla, sup eo.si cui.

ADDITIO. Cum qua hæc deberet iungi, ut ibi dixi, & hic Arch. & Io.And.

(Glo. seq. ponit motiua opinionis hic reprobatę, & alleg. respondet.)

i ¶ Concilium.) sup. eo. quia propter. dicebant enim quidam, ꝙ forma illa sublata erat per decre. quia propter:& hoc videbatur tenere Hostien. in prędicta decre in prin. qui dicebat diuersas electionum formas, vt supra eo.cum dilectus. & propterea ibi tres tantum formæ, uel secund im alios duæ approbari vñr. & propterea ibi dicitur, aliter electio facta non ualeat: sed 3rium est verum,ut hic vides:& propterea ista est forma compromissi: 3 sed cum certa determinatione,ut sup.dixi.

2 Ideo no ua; quia vbi ius emanãs cõ surgit ex duob. capitulis iuris antiq facit noua spẽm. l. Gallus. § ille casus. ff. de libe.& postlhu. cap. quãdo. §. de iudic. Pet d Ancha. Fon.

† Correctio iuriũ est vitanda, & ubi apparet 3 rietas, ꝙ diuersionẽ actuũ dẽt reduci ad concordiam, ad hoc §. cũ tut. & de restit. spol. c.litteras.

† Dictio, licite, de est hic in antiquis codicib.

† Cõcil. Laterañ. sub inno. III.ca.24. refertur de elec.c. 42.

3 Idem Dñicus: sed Arch. & Ancha. 3 sed opinio gloss. est cõior. Fon.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ V.t prius.] .i. sicut poterat ante concilium, quia propter. concilium tamen & decre. fuerunt eiusdem auctoris

CVM non.] Primo ponit constitutionis causam gñalem. Secundo ponit constitutionem, interserens cām specialem: Tertio tollit obstantiā. Secundo; ibi, Statuimus. Tertio; ibi, Non obstantibus.

CASVS Dicitur in c. cupientes. ſ. eo. tit. & lib. q̄ ſi in cā electionis appellet ad Apoſtolicam ſedem; eligentes debēt mittere ad eandem ſedē duos ex ipſis inſtructos, ſimiliter, q̄ opponentes debēt mittere duos ex ipſis. Sed quid ſi illi, qui mittuntur ad apoſtolicā ſedem ſunt de ipſis canonicis; vtrū ipſi canonici dēant reputari reſidentes: hoc eſt, vtrū ipſi poſſint p̄ cipere fructus p̄bendarū ſuarum? R̄ſidet q̄ cum ipſi canonici ſint abſentes, p̄ vtilitate illius eccleſiæ, dēant cenſeri & reputari p̄ſentes; ita q̄ ipſi percipiantur fructus p̄bendarum ſuarū; exceptis fructib. diſtributionum ſuarum quotidianarū. Sed ponamus, q̄ tales canonici q̄ erāt in eccleſia cuius negotium tractatur, percipiebāt fructus p̄bēdæ, quā habebant in alia eccleſia: ſicut in Abbatia Eccleſiæ Beatę Mariæ maioris pictauis non p̄t eſſe abbas illius eccleſiæ, niſi ſit canonicus in eccleſia pictau. & percipit fructus ipſius abbatiæ? Reſpondet q̄ tales canonici abſentes p̄ vtilitate eccleſiæ fructus non ſolū ſuarum p̄bendarum, quas habent in eccleſia, cuius negotiū proſequuntur: ſed ēt debent percipere fructus, quos perciperent, ſi non eſſent abſentes: ſed reſiderent in illa eccleſia. Nota primo, ex hoc c. illud ad quod allegatur principium c. q̄ officium ſuum nō dēt alicui eē dānoſum, ſiue nociuum. Nota vlterius, q̄ abſentes pro vtilitate eccleſię cenſentur reſidentes, quo ad perceptionē fructuū ſuarū p̄bendarum, exceptis quotidianis diſtributionibus, quæ tantum conceduntur interessentibus diuinis officijs, hoc verum, niſi talis canonicus eſſet infirmus, quia debet ēt habere quotidianas diſtributiones, licet ſit abſens, vt in c. t. de cler. ægro. in ant. Not. inſuper, q̄ abſentes ab eccleſia, in qua ſunt p̄bendati, de iure cōi, non debent percipere groſſos ſuarū p̄bendarū: valet tñ ʒria conſuetudo, vel ſtatutum, vt ēt in abſentia percipiant fructus ſuarū p̄bendarum. c. cū omnes. de conſtit. in anti. Nam propter officium. i. miniſterium datur beneficium, ideſt fructus.

[Glo. prima ſummat, & notat, allegans quoad hoc principium ſex concord.]

b ¶ Cum non deceat.] accedens ad ſedem Apſicam pro inſtruendo negotio electionis per decre. cupiētes. eundo hac de cauſa, ſtando, & redeundo integre, p̄ter quotidianas diſtributiones, percipit fructus b̄ficiorū quos percipere poſſet in ipſa eccleſia reſidēdo. Et nota ex hoc principio inſpici quid deceat; qđ proprie honeſtatem reſpicit. ʒ. de vo. & vo. redemp. magnæ nec eſt honeſtum eſt officium ſuum alicui fore dānoſum. 4. q. 3. §. item in criminali. verſi. venturis. ʒ. de reſcript. ſtatutū. in ſi. ff. de fur. l. ſi ſeruus cōis. ff. ad Velle. l. 2. §. 1. C. de admin. tut. cum quidam ſup. de fideiuſſo. peruenit. cum ſim.

[Gloſſ. ſeq. ſoluit quæſtionem.]

c ¶ Iuxta.] nota q̄ p̄ hanc litterā dico, q̄ ſi talis eſt caſus quo inſtruens vadat non aſtrictus per decre. ʒ cupientes. puta quia non eſt eccleſia cathedralis, nec regularis; vel ſi eſt talis appō, vel immediata ſubiectio, quæ nō deuoluit, his caſib. cū non habeat locū decre. cupiētes. ergo nec iſtius decre. priuilegiū per iſtam literam: & concor. q̄ dixi ſ. eo. ſi poſtquā. 4. reſpon.

ADDITIO. Et facit ad quæſtionem, quā Paduæ diſputauit de Doctore diſputāte, qui diſputare nō tenebatur quam vide ſ. de regu. iuri. acceſſorium. Io. And.

d ¶ Conſtitutionem. ſup. eod. cupientes.

e ¶ Reſidentes.] Cōcor. ſupra de cler. nō reſi. ex parte.

f ¶ Reſidendo.] pone: hēt eccleſia Bonon. priuilegiū q̄ canonici ipſius eccleſię percipiant fructus beneficiorum ſuorum, quos habent in alijs eccleſijs in Bonon. eccleſia reſidendo: vel habet ipſe qui uadit pro inſtruendo negotio priuilegium, q̄ recipiat fructus tales ſupra de reſcrip. c. ult. hoc iſto caſu percipiet, hoc vult dicere litera iſta.

g ¶ Exceptis.] quę nec dantur ſtudentib. 1 in theologia. ʒ. de præb. licet. nec dantur præſentib. qui non interſunt horis canonicis. ſ. de cler. non reſid. c. unico. Et licet iſta conſtitutio fingat ipſum præſentem; non fingit ipſum diuinis officiis intereſſentem habeat ergo quod præſens haberet, qui diuinis officiis non intereſſet, ut in prædict. capit. vnico quod etiam eſt contrā: cum dicat diſtributiones quotidianas concedi ijs, qui proſequuntur eccleſiarum vtilitatem: & ibi ſalu ur.

g ¶ propterea.) nota legem pro inſtruendo negotio electionis iuxta prædictam conſtitutionem; & facit ad id quod dixi in gl. 2.

(Glo. ſeq. recitetur per duas quęſtiones, & ſolutiones ipſarum.)

i ¶ Hac de cauſa.) Si ergo facta Inſtructione, & finito negotio, ſola voluntate, vel pro aliorum ſuorū negotiorū expeditione maneret in curia: tunc ceſſabit priuilegium hoc. Et eſt huic ſimile quod dicit lex, q̄ non vere reipublicę cauſa abeſſe dī is, qui proprii cōmodi cauſa in legatione eſt, ff. ex quib. cau. maior. l. non uere ſed poſtea ex quo redire inciperet, competeret ei hoc priuilegium: reddit enim de itinere, quod ob hanc cauſam fecit. [Hoc eſt expreſſum. ff. ex quibus cau-

ſus caſibus maio l. ſi cui. §. randiu.] & eſt ſimile huic quod dicitur de teſte, ſupra eo. li. de reſcri. ſtatutum, in fin. cum ſuis concor.

[Glo. ſeq. exemplificat, quærit, ſoluit, ſolutioni opponit, & reſpondet: In fine arg. ad quæſtionem.

a ¶ Effectus puta, quia eſt ſtatutū, conſuetudo, vel priuilegium in eccleſia, q̄ quacunque de cā q̄s abſit, ēt ſi ut litatem eccleſiæ proſequat, nihil pcipiat. Quid ſi talem cōſuetudinem, vel ſtatutū iurauerit? Nō credo, q̄ tunc locū habeat hoc priuilegiū: quia iuſum illud poteſt ſeruari ſine peri ulo animæ. ſup. de iureiur. ſi uero & q̄ hic non d ſpenſat ʒ iuramentū, ut de retcrip. cum aliquibus. ſupr. eo. li. cum ſuis ſimilibus. Nec obſtat, ſi ſuſtulit ſtatutū, uel conſuetudinē, quod eſt pricipale: ergo & iuramentum 1 de illo ſeruādo, q̄ eſt acceſſorium, tolle eū inſtantiā. ſup de iure iur. cum contingat. & q̄ ibi not. [Aliqui cōtra per id quod dicit, quibuslibet: & ſubdit, quibuscunque, & quomodolibet, quæ multum videntur pro eis facere.) Hæc decre. bene facit ad quæſtionē, de qua quærebat olim Gar. in decre. cupiētes. ſup. eo. li. an duæ perſonæ de opponentibus, 2 quę vadunt pro inſtruēdo negotio ad curiam, contribuere debent ad expenſas: fiat quod inter eos conuenit. ff. de depoſi. l. 1. ſi conuenerit. ſi nil erat conuentum: dicebat iudicis arbitrio relinquendum, penſatis labore, & facultatibus mittentium & miſſorum. [Idem Io. And.] cum iſta decret. priuilegiet eos in fructibus percipiendis arbitratur iudex eos conferre debere.

ADDITIO. Et facit ad quæſtionem de damnum paſſo, nunquid contribuat cum aliis ciuibus ad emendam? Et dicitur, q̄ ſic, in ſpe. de cenſi. §. 2. uer. quid ſi damnum facit ff. ad legem Rhod. de iac. l. nauis one. ſta §. cum autem de hoc. ff. de legatis 1. 1. ab omnib. §. ſi Titio. Ioan And.

A B eo, qui contra electum.] Diuiditur in duas partes, Secunda, ibi, Cum enim Domi.

CASVS. Vacante eccleſia Pictauienſi, uel alia eccleſia, puta monaſterio ſancti Cypriani, pictauienſes canonici vel monachi, quendam Titium in prælatum elegerūt, fuerunt aliqui opponētes, qui oppoſuerunt ʒ electum defectū ſcientiæ uel morū, uel defectum ſuorum natalium, & cū hoc qualificabāt illos defectus, uideli cet, uōs illi defectus erant manifeſti, opponentes poſſint? R̄ndet, q̄ non. Nam ex quo appellauerunt ob illum defectum, ab illo defectu recedere non poſſunt. Sed ponamus, q̄ ipſi nolunt recedere a defectu, ſed ſolū a qualitate, vtrum ſit eis permiſſum? R̄ndet, q̄ non, immo ſi recedant a qualitate defectus. ſunt puniendi, ac ſi deſciſſent in probatione defectuum, ideo debent perſiſtere & in defectu, & in qualitate defectus, tamen ſi dicti opponētes recedant ab ipſis defectibus uel qualitatibus, poterit ſuperior inquirere de ipſis defectib. uel qualitatibus, uel etiam opponentes, ſi ſint, qui prætendant habere intereſſe.

[Prima gloſſa ſummat.]

b ¶ Ab eo.] is qui opponit euidentem defectum ſcię tiæ, vel perſonæ contra promouendum ad aliquam dignitatem pænitere non poteſt, cauſam reddit.

[Secunda Gl. quæſtionem ſoluit.

c ¶ Promouēdum.) iſta igitur tria ſunt paria. cōcor. ſup. eo. tit. vt circa Et not. q̄ dicit, dignitatem: & idem dicit ſupra eo. ſi forte & idem ſ. de verborum ſignifica. conſtitutionem, per quod apparet, quòd decre illa, ſi forte, nō habet locum in aliis bñficiis ut ibi dixi. d ¶ Manifeſtum.] ita. n. quo ad caſum noſtrum ſunt ſynonyma, & idem deſignant ut inf. de verbo. ſign. conſtitutionem.

e ¶ Vel eius qualitas.] hoc vult dicere: is, q̄ oppoſuit, forte vult obiectā reuocare: unde cū oppoſuiſſet euidētem defectum ſcientiæ uel perſonę, dicit q̄ vult inſtare aliis obiectis recedere ab illo, uel nō reuocat obiectum, ſed qualitatem, ʒ unde nunc vult ſimpliciter dicere, quod patitur defectū; ſed reuocati id quod dixerat, quòd defectus erat euidens, iſtud eſt reuocare qualitatem tantū, & neutrum poteſt, ut hic uides. 1o. And.

f ¶ Excludi.] ut ſup. eod. ſi forte.

g ¶ Defeciſſet.] ut ſup. eod. tit. c. 1.

[Glo. ſeq. quærit, arg. negatiuè, & affirmatiuè, & pro negatiua ſoluit.]

h ¶ Pœnitere.] ut ſic ſibi non liceat mutare cōſiliū in alterius detrimentum, infra de regulis iuris, mutare. cum ſuis concordant. ad idem ſupra de electione c. publicato. nam & quod ſemel placuit, nō p̄t amplius diſplicere, ubi verſatur alterius intereſſe inf. de reg. iur. quod ſemel. niſi in caſibus, in quibus iura pœnitentiam & uariationem admittunt, quorum aliquos ibi not. 4 & eſt ſimile huic ſupra eodem vt quis duas.] Io. Monach. & Archidiaco. alleg. ff. de pact. l. fi. depoſi. l. §. ſi rem. [Quid dices, pone promouendus conſentit, quod opponens renunciet obiectui, uel qualitati obiectus: iudex non conſentit, nunquid hic poterit opponens? Et uidetur quòd non, quia quos prætor pro hiber, &c. ff. de poſtulan. l. quos prohibet prætor, & cōcord. ſupra de exceptionibus, c. ultimo. maxime cum in huiuſmodi electionibus exuberet iudicis officium, ſupra de electionibus olim cum ſimilibus. in contrarium uidetur per hanc literam, quæ dicit, in præiudicium eius, contra quem, &c. & quilibet poteſt renunciare iur pro ſe introducto ſupra de regul. ad Apoſtolicam. C. de legib. quod fauore infra de regulis iuris, quod ob gratiam. Satis uidetur (per prima iura, & maxime ea ratione, quia ſi probatur talis obiectus, promouendus ſtatim debet repelli) quod ipſe huic iuri renunciare non poſſit, ʒ cum iſtud ius licet ei faueat, ſi non probatur obiectus, tamen ei nocet, ſi fuerit probatum, & ſic videtur renunciare non poſſe huic iuri inuito iudice, & facit quod dixi ſupra eod. ſi forte.

Ex eo].

3 Et non pōt, q̄ ad retractio qualitatis mutaret actionē: quia iſtæ exceptiones ſapiūt actionē. Dom Fō.

4 Adde qđ ibi dicam. uide gl. c. ſi diligēti. de fo. comp. Fel. ca. cū olim col. 3. & re iu. in antiq. Fon.

5 Idem. Ac h. al le. q̄ no. 2. q7. quæredū, &c alieni Io. And.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ex eo.] sunt duæ partes, quæ patent: Et prima ponit dictum, cuius rõnem subdit ibi: Cum tam. Secunda ponit duo dicta: secunda: ibi, Vel cõuersi. Io. And.

¶ Pro intellectu huius c. præsupponendũ est illud, ꝙ hĩ in c. quod sicut. eo. tit. in ant. vbi dr, ꝙ oẽs habẽtes vocem in electione, dẽnt vocari ad electionem faciẽdam. Itẽ ꝙ illi, qui sunt præsentes die electionis faciẽdæ, non dẽnt uocari: qa frustra uocarentur: sed soli absentes sunt vocandi ad illã diẽ, qua dẽt electio celebrari; si sint in loco propinquo vel remoto, secundum statuta illius ecclesiæ: tamẽ si præsentes processerunt in electione absque vocando absentes valet electio de se: uel absentes poterunt postea facere cassari illam electionem.

† Nota, ꝙ suum potdici, qd ẽ cõe cum aliis. ad hoc sup. eo. cũ nõ deceat uide ꝙ notaui ad c. penu. inf. eo de sen exc. Font.

† No. arg. ꝙ ad ꝓbãdum decisionẽ dubii, sufficit validate decisionem dupliciargumento uel rõne. unde Ioã. And in c. inquisitionis. sup. de acc. Dom.

CAP. XXXII.

EX eo[a] quòd ad electionẽ episcopi, [b] quæ te in pupillari [c] constituto ætate, in tua † ecclesia [d] extitit celebrata, cum ceteris eiusdem ecclesiæ canonicis non fuisti admissus: de contemptu [e] conqueri, aut electionem eandem impugnare non potes[f]: Cum tàm iuris, [f] † quàm rationis [g] existat: vt tales (cum discretione [h] careant) ad præstandum in electione suffragium [i] nullatenus admittantur.

¶ *Non professi cum professis. uel conuersi laici cum clericis, electioni interesse non debent hoc dicit.*

¶ In ecclesijs quoq; regularibus, uel monasteriis,

CASVS. Vacante ecclesia Pictauiensi, canonici illius ecclesiæ conuenerunt in unum ad electionem futuri pastoris faciendã: in ecclesia ipsa erat canonicus impubes de iure cõi vel dispensatiue, qui erat tunc absens: vnde qñ assignauerunt diem ad faciendã electionẽ: alii canonici non vocauerunt illum impuberem: sed eo spreto ad illam electionem processerunt: vult iste impubes conqueri de cõtempu, & cassare electionem: vtrum possit? Rñdet Romanus pontifex, ꝙ non: quia cum talis impubes non habeat vocem, frustra vocaretur ad electionem: quia ipse impubes caret discretione, quæ requiritur in electione: Sed hodie quantumcũque sint puberes, non habet vocem, nisi sint in sacris constituti: sed impubes non põt esse in sacris: ideo nõ hẽt uocem in electione? Secundum vêro hæc tpa non requirebatur, ꝙ quis esset constitutus in sacris, quo ad electionem actiuam. Sed sanctissime Pater ponamus ꝙ uacat aliqua ecclesia regularis: in quo sunt monachi professi, & alii non sunt professi: utrum nõ professi habeant vocẽ electiuã, & sint uocandi ad electionem actiuam? Rñdet Romanus Pontifex, ꝙ non: quia ad electionem actiuam requiritur professio: sed tunc in isto casu, s. ad electionem actiuam, sufficit tacita, ꝙ professio: sed ad electionem passiuam, requiritur professio expressa, ut in c. si religiosus, supra eo. tit. & in clemẽ in agro. § sane, de sta. regu. in clem. Sed quid de conuersis. vtrum habeant vocem in electione, vt cõiter in religione beati Francisci sunt laici conuersi. Rñdet, ꝙ tales conuersi non hẽnt vocẽ in electione: quia illi soli hẽnt vocem in electionibus, qui sunt tacite vel expresse professi religiosi, ideo conuersi non hẽnt vocem. Nota primo ex isto textu, ꝙ impubes potest esse canonicus ecclesiæ cathedralis. Sed quæritur, utrum istud possit esse de iure cõi, vel ex dispensatione. Quidam dicunt, ꝙ de iure cõi, quia in simplici beneficio & in canonia sufficit, ꝙ quis sit egressus infantiam, Communis tamen opinio Doctorum tenet, quòd in beneficio requirente discretionem animi, requiritur, quòd quis sit pubes, & quòd perfecerit 14. annum, & attigerit 15. sed in aliis simplicibus beneficiis, in quibus nõ requiritur discretio animi, sufficit ætas septem annorum. De hoc latius per Panormi. in c. super in ordinata de præben. in antiquis. Nota insuper quòd in electionib. prælatorum regularium soli veri religiosi professi & clerici habent vocem electiuam, alii autẽ vt conuersi, vel non professi, non habent vocem.

(Prima glossa ponit summam, & quid declaret.

a ¶ Ex eo.] Canonicus impubes ad electionem nõ vocatus, non agit de cõtemptu, non professi cũ professis, vel cõuersi laici cũ clericis, electioni interesse non debẽt. Emanauit primũ dictum ad declarationem eorũ, quæ notant Vincen. Tancred. Goffre Bernardus, & mo cerni, de æta. & qual. ex ratione. Secundum ad declarationem eorũ, quæ notant Bernard. Innocentius, & Hostiẽsis. de institut. c 2. & Abbas supra eo. tit. in Genesi.

(Glos. seq. quærit, arg. negatiue. & contrarium soluit.)

b ¶ Episcopi.] quid de inferiorib. dignitatibus? Ex his vulgarib. iuribus, quibus arguimus a verbis. ff. de priui. si Papa. i. respõ. in fi. cum simi. uideretur, ꝙ in inferiorib. secus, cum sit de inferioribus idẽ voluisse intelligi, id expressisse s. de deci ad audientiam. Contra puto, quæ ratio e. quæ infra sequitur, sit generalis 1 nec ibi repetatur de eẽo, cum dicitur, ad præstandum in electione suffragium, &c. & hoc bene probatur inf. eo. indemnitatibus. in prin. Io. And.

c ¶ In pupillari.] quæ est in mare minor xiiij. annis, fœmina minor xij. nec distingui. mus, an malitia supplet ætat, sicut nec in finienda tutela. C. qñ tut. vel cura finidecorã. Inst. qui. mo. finiatur tute. in princ. licet secus in matrimonio ut supra de despon. impu. impuberes. vbi de hoc ad idem ff. eo indemnitatibus in prin.

d ¶ In tua ecclesia.] Nota, ꝙ minor xiiii. annis dicitur idoneus ad beneficium, etiam ad canonicatũ 2 cathedralis ecclesiæ de hoc supra de præb. super inordinata. [Host. ibi contra, & de æta. & qua. c. 2.] & sup. eo. li. de rescri. si eo tempore.

e ¶ Contemptu.] quod alias cassationem inducit & plus in electione nocet, quam multorũ contradictio. sup. eo ver. er. bilem. &c. bonæ 2 in anti.

f ¶ Iuris.] scripti.

g ¶ Quam rationis.] quę deficiente iure scripto allegari potest 8. dist. frustra. & 9. distin. sana quippe supra eod. tit. & lib. vt quis. lex enim est omne quod ratione consistit. 1. dist. consuetudo. & Seneca in epistola 37. ad Lucillum. Si vis tibi omnia subiicere, te subiicias rationi.

ADDITIO. Aug. dicit ratione vincendum. 23. q. 5. videas.

(Glo. seq. quæstionem soluit.

h ¶ Discretione.) 3 q. 7. infamis. § tria. & sup de cor. vitiato, ex parte C. de fal. mo. l 13. (De reg. cum virum in prin & c. cum simus. in prin. ff. de iudi. cũ præter. § non autem.] Et per hanc litteram dico idem de furioso per prædictum § tria & 5. q. 1. c. nec is. § cum itaque de succe. ab inte. cum dilectus. ff. de iniu. l illud cum nec tales matrimonium carnale contrahere possint sup. de spon. dilectus. 32. q. 7. neque furiosus, nec religionem vouere de reg. sicut 1.

i ¶ Suffragium.] ff. de iu. immut. l. 3. § impuberes & dicit lex, indignum nobis videtur, eum qui stabilẽ mentem nondum adeptus est, pp priuilegia militũ, sapientũ hoiũ iura tractare. C. de test. milit. l. vlti. & minores sportulas decurionum accipiũt, suffragium tamen inter alios non afferunt ff. de decur l. spurii. §. minores. & si princeps det veniam ætatis minoribus, non videtur concessisse, ꝙ sine decreto alienẽt, vel citra perfectam ætatem liberam administrationem habeant. C. de his qui ve. æta. tempe. l. eos 2 isti. n. accusare non possunt, nec testificari. 2. q. 2. prohibentur. 4 q. 3. non testamenta facere. 2. q. 6. cap. ei qui. § definitiua. & talis

talis ętas prona est ad malum. 12. q. 1. c. 1. & est hæc littera. (Et decre. in demnitatibus. in prin. j. eo.). ℣ Tancr. nicali, 77. quæ incipit, Tutor cuiusdam: ꝙ si pupillus patronus maior vij. annis pśentat vnum, & tutor eius alium: præfertur præsentatus a pupillo. pro eis facit. 16. q. 7. decernimus.

a ¶ Hi qui.] s. fratres vel monachi; nec distinguo in his, an sint clerici, prout distinguit in cõuersis, vt infra dicam in glo. 2.

b ¶ Tacite.] in electis aũt requirit expressa, pfessio. s. eod. nullus. sic j eo. indẽnitatib. in prin. Nouitij ergo nõ admittunt. & sic tenebat Abbas in gl. in prin. alle. ad hoc ff. de liberl. statu liberum. licet tales gaudeant priuilegio canonis, vt ff. de sen. excõ. religioso. tñ non sunt vere religiosi. vt ibi.

c ¶ Conuersi laici] de cõuersis ergo hic loquitur: monachi: ergo vel fratres professi, indistincte admittunt. ad hoc s. de arbi. cum olim. de sent. excõ. canonica: & 16. q. 1. ĝnaliter. 93. dist. a subdiacono. hodie secus; qđ dic, vt in cle. de æta. & qual. ut h. qui.

d ¶ Cum clericis.) in plebib. ergo ubi sunt clerici, & laici conuersi nõ admittunt cõuersi laici; ergo in hospitalib. & locis huiusmodi ubi sunt solũ laici cõuersi: ibi bene eligunt sibi priorẽ, rectorem, magistrum, vel massarium. s. de arbi. cum olim. nec hoc hic probatur. ad hoc inf. eo. indemnitatibus. § pen.

(Glo. seq. quærit, & soluit, & contrario respondet.)

e ¶ Electionibus.] tale eĩ ius non cadit in lasciuum. s. eo. in antiq Massana. & c sacrosancta ẽt conuersum. vt hic. Quid dices in quæstione facti in aliquo ordine; puta Humiliatorũ; (vel S. Marci.) uel in aliqua ecclesia sæcular. prescripserunt laici conuersi, ꝙ debeãt ad electionem admitti, & uocari: ꝙ hanc constitutionẽ clerici nolunt eos admittere; quæritur quid iuris? Dico ꝙ de iure cõi conuersi laici ad electionem non admittuntur, 1 ut hic. sed decre. ista nõ tollit specialiũ locorũ ordinũ, vel personarũ consuetudines præscriptas. s. eo. lib. de constit. licet. quare illi præscriptæ consuetudini stari debet. Non obstat ꝙ in talib. non valeat consuetudo. s. eo. Massana quia illud dico verum ſm Inn. & Host. qui hoc no. de insti. c. 2. de laici, ꝙ uersus sit ecclesiastica persona. 2 12. q. 1. c. duo. tale ius spirituale præscribere poterit.

SI postquam f ab electione in cathedrali vel regulari ecclesia g celebrata, fuerit in scriptis h ex causa probabili, i quæ probata deberet legitima reputari, ad sedem k Apostolicam appellatum, electionem ipsam per ordinarium confirmari contingat, huiusmodi confirmatio, nisi prius fuerit

CAP. XXXIII.

SI postquam f ab electione in cathedrali vel regulari ecclesia g celebrata, fuerit in scriptis h ex causa probabili, i quæ probata deberet legitima reputari, ad sedem k Apostolicam appellatum, electionem ipsam per ordinarium confirmari contingat, huiusmodi confirmatio, nisi prius fuerit

CASVS. Vacante ecclesia Pictauiensi, canonici quedam Titium elegerunt, a qua electione fuit appellatum ad Apostolicã sedem, qa forte unus erat ẽ dicens, & talis soleniter appellauit; appellatione interposita, dicti canonici eligentes ipsam electionẽ pśentauerũt metropolitano, ut cã confirmaret; qđ fecit metropolitanus ad requestam aliorũ canonicorum, nõ curando de appellatione istius; an valeat talis confirmatio, ut electus virtute illius confirmationis receperit ptãt administrandi? Respondet Romanus Pontifex, ꝙ nõ; nam ex quo fuit appellatum ad Apostolicã sedem: suspensa fuit iurisdictio iudicis inferioris; ideo nõ potuit cum metropolitanus confirmare, & per ões si ille electus se ingerat administrationi, perdit ius sibi quæsitum ex electione: cum non videatur confirmatus. Et istud verum, ꝙ superior, videlicet metropolitanus, nõ potest confirmare istam electionem pendente appellatione: nisi appellans renũciasset suæ appłoni: quia tunc per illũ recessum ab appłone superior reassumit iurisdictionem, virtute cuius posset ipsam electionem confirmare. Sed sanctissime pater dictum est in c. cupientes s. eo. ꝙ si confirmatio, vel infirmatio pertinet ad papã: electus tenetur ire p sonaliter ad Apłicã sedem pro obtinenda confirmatione: ponamus, ꝙ ipse electus postquã fuit in curia Romana sine licẽtia pape, post aliquos ꝓcessus recessit a curia nõ remanendo vsq. in finem cãæ, vtrum videatur

appellatur à cõfirmatione, uel prouisione. Io. And.

a ¶ Hi qui.] s. fratres vel monachi; nec distinguo in his, an sint clerici, prout distinguit in cõuersis, vt infra dicam in glo. 2.

b ¶ Tacite.] in electis aũt requirit expressa, pfessio. s. eod. nullus. sic j eo. indẽnitatib. in prin. Nouitij ergo nõ admittunt. & sic tenebat Abbas in gl. in prin. alle. ad hoc ff. de liberl. statu liberum. licet tales gaudeant priuilegio canonis, vt ff. de sen. excõ. religioso. tñ non sunt vere religiosi. vt ibi.

c ¶ Conuersi laici] de cõuersis ergo hic loquitur: monachi: ergo vel fratres professi, indistincte admittunt. ad hoc s. de arbi. cum olim. de sent. excõ. canonica: & 16. q. 1. ĝnaliter. 93. dist. a subdiacono. hodie secus; qđ dic, vt in cle. de æta. & qual. ut h. qui.

d ¶ Cum clericis.) in plebib. ergo ubi sunt clerici, & laici conuersi nõ admittunt cõuersi laici; ergo in hospitalib. & locis huiusmodi ubi sunt solũ laici cõuersi: ibi bene eligunt sibi priorẽ, rectorem, magistrum, vel massarium. s. de arbi. cum olim. nec hoc hic probatur. ad hoc inf. eo. indemnitatibus. § pen.

(Glo. seq. quærit, & soluit, & contrario respondet.)

e ¶ Electionibus.] tale eĩ ius non cadit in lasciuum. s. eo. in antiq Massana. & c sacrosancta ẽt conuersum. vt hic. Quid dices in quæstione facti in aliquo ordine; puta Humiliatorũ; (vel S. Marci.) uel in aliqua ecclesia sæcular. prescripserunt laici conuersi, ꝙ debeãt ad electionem admitti, & uocari: ꝙ hanc constitutionẽ clerici nolunt eos admittere; quæritur quid iuris? Dico ꝙ de iure cõi conuersi laici ad electionem non admittuntur, 1 ut hic. sed decre. ista nõ tollit specialiũ locorũ ordinũ, vel personarũ consuetudines præscriptas. s. eo. lib. de constit. licet. quare illi præscriptæ consuetudini stari debet. Non obstat ꝙ in talib. non valeat consuetudo. s. eo. Massana quia illud dico verum ſm Inn. & Host. qui hoc no. de insti. c. 2. de laici, ꝙ uersus sit ecclesiastica persona. 2 12. q. 1. c. duo. tale ius spirituale præscribere poterit.

f ¶ Si postquã.] Si ab electione cathedralis vel regularis ecclesiæ: in scriptis ex causa probabili appellet ad Papam: ea pendente, confirmat o facta per ordinarium non valet. Requirit de. ret. cupientes. non solum ꝙ electus veniat, sed ꝙ vsque ad finem negotium prosequatur: & habet locum etiam cum appellatur a confirmatione vel prouisione. Io. And.

g ¶ Ecclesiæ.] nota quoad cathedralem ecclesiã bene erat statutum, ꝙ appellat. o deuoluerit, eo ipso quòd in scripturis, & causa probabili interposita esset, s. eo. quamuis sed de regulari nõ sic erat expressum: parificatæ igitur sunt regulares cathedralibus: sic sup. eod. in antiq. ne pro defectu & sup. eo. t. t. lib. c. cupientes. secus in casu: sup. eod quamquam.

h ¶ In scriptis.] sic, j. de appel. cordi. & de hoc sup eo. tit quamuis.

i ¶ Probabili.] vñ istud est speciale in istis ecclesiis, ꝙ sufficit ꝙ appellatio sit interposita ex causa probabili, licet causa sit falsa: ad hoc ut deuoluatur, & potest esse ratio, quia maiora facilius deuoluuntur, vt sup. de appel. ut debitus in fi.

Glo. seq. recitetur per q. duplicem: s. quid si appellatur ad inferiorem, & quid si ad legatum.

k ¶ Ad sedem Apostolicã.) ergo secus si ad inferiorẽ, (vt et dicit Archid.) cum. n. ista decre. ponat suum casum specialem ℣ regulam. inf. de appel. non solum 2. respon. quo cauetur primo cõsulare debere de veritate causæ, antequam reuocentur attentata post appellationem ante sententiam interdictam, ob hoc igitur casu expresso non recedam, sed antiquo & generali iuri in aliis stabo. Et potuit esse ratio, reuerentia sedis Apostolicæ, & ut melius visitetur. Et quia ista maiora de facili transeunt ad Papam; ut in ꝓdicta decre.

vt de-

vt debitus in fi. Et si appelletur ad legatum nō puto hanc decre. locum hre: licet dici soleat: examen legati satis esse examen Apostolicæ sedis. Sed video, ꝙ si appelletur ad sedem Apostolicam, non sufficit adire legatū: nisi partes concordarent, appellationi renunciādo: de appel. constitutus. & de off. legati. fluduisti. & c. licet & dixi ℸ. eo. cupientes. circa princ. Ioan. And.

¶ Gesta a iudice in cōpetenti sunt nulla nide not. in c. at si clerici. sup. de iudi.

† In antiquis codicib. legit obtinet.

a ¶ Canonice.] sine aliqua prauitate, vt ℸ. eo. lib. quamuis. & ℸ. eo. prouida. & primo inquiratur de recessu. ut ibi.

b ¶ Nō potuit.] sufficit enim ꝙ appello sit interposita ex causa probabili, ad hoc ut deuoluat: & alias competentis iudicis iurisdictionem renocet.

c ¶ Firmitatem.] simile ℸ. eod. prouida. & c. seq. & c. vlt.

d ¶ Si vero electus.] approbat: quod not. Gul. & Gar. ℸ. eo. cupientes §. quod si.

e ¶ Iuxta] si ergo talis erat electus, qui venerat ad curiam: non ad strictus tñ illa constitutione, licet ante finem causæ recedat: cū non hēat ibi locum hæc cōstō: ergo, nec eius pœna. Et facit quod dixi in decre. cupientes, in prin. super verbo: immediata subiectio. & supr. eod. cum non deceat.

† al. vacuatur.

f ¶ Constitutionem. sup. eo. cupientes.

[Glo. seq. notat arg. ℨrium, & soluit dupliciter: & eō trario respondet: finis recit. per quæstionem, quam soluit.]

1 Quo colligat mens legis vide Archi. & Dominicum.

g ¶ Mente. 1] & ita punitur, qui mentē offendit, sicut qui mentē & verba. ff. de iurisd. omn. iud. l. si quis. versi. ꝙ si dum proponitur. ff. ad Maced. sed Iulianus. §. mutui immo præfertur intentio verbis. sup. de verb. sign. intelligentia & c. præterea. Et in contrarium vi debatur: quia constitutio pœnalis erat. & ideo restringenda. ff. de pœn. interpretat one. Sufficere ergo videbatur, ꝙ venerat prout constitutio dicebat. Sed ℨrium est verum. Ista em sunt patia, non venire, & venire, & sine licentia recedere. 11 q. 3. ceterum sup. de iud. c. 1. ff. de excu. tut. l. scire. §. aliud autem. versi. obseruat ūr in fine. (alias incipit, & sufficit. & C. de decurionib. lib. 10. si quis.) videtur etiam talis offendere uerba, sm quod notatur sup. eod. tit. c. cupientes. §. quòd si per xx. super ver. executionem. Non obstat quod dr, constitutionem pœnalem non extendendam: quia in hoc non extenditur quod erat de mente: 2 nec puto electum puniri, qui eo tempore quo non impeditur processus causæ 20. vel 30. milliaria peregrinatio nis, recreationis, vel simili cā iuit extra cuitiam: non em recessisse dr, qui statim est reuersurus. ſi de procurat. præsens. & l. sequen. ff. de diuor. l. 3. Et verba ciuili modo non captiose sunt intelligenda. 4. distinct. erit.

2 Vide glo. in c. 1. sup. de tēpor. ordi. Font.

canonice a ab appellatione ipsa recessum (cum sit ab eo, qui non potuit, b † de facto prę sumpta) nullam obtinebit † roboris firmitatem. c ¶ Si vero electus, d qui iuxta e constitutionem f felicis recordationis Nicolai Papæ tertij prædecessoris nostri, ad dictam sedem venerat pro electionis suæ negotio prosequendo, de Romana curia sine licentia recesserit, antequam huiusmodi negotium sit finitum: eius electio auctoritate constitutionis ipsius (quæ non solum vt quis veniat, sed etiam ex sui mente g exigit, quòd vsque ad finem negotium prosequatur) eo ipso viribus euacuatur † omnino. h

¶ Cum autem i ab electionis confirmatione, k vel facta prouisione l per eum, m ad quem propter inferiorum negligentiam fuerat deuoluta, eligendi potestas ad sedem appellatum eandem: cōstitutionem prædictam inueniendo, & mittendo, & alijs, quæ per stringuntur in ea, conuenit obseruari.

¶Idem.

¶ Dispensare possunt episcopi & superiores cum habentib. parochiales ecclesias sibi subiectas, quod usque ad septēnium studendo non teneantur ad sacerdotium promoueri; ad sub diaconatum tamē dēnt promoueri infra annum alias sunt priuati; Et illo durante septennio debet in illis ecclesiis idoneus poni vicarius de fructibus ecclesiæ sustinendus; Elapso septennio debet rector infra annum in presbyterum promoueri

CAP. XXXIIII.

CVM EX

sicut fecit 3 de electionib. & postulationib. de decl. ad audientiam. Sed cum quotidie iura ista pacificet electiones & postulationes, & prouisiones. sup. eo. tuimus. & c. ut circa. quid iuris de vno & de alio, ut hic patet. sed po't prouisionem non videbatur vacare ecclesia: & sic nec habet locum const tutio, quæ prouidere intendit ecclesiis vacantib. vt ibi patet, in prin. sed per appellationem suspenditur confirmationis, & prouisionis effectus de iureiur. venientes. vnde merito locum habet constitutio.

m ¶ Eum] ꝙ dicit notatur ℸ. eo. ne pro defectu. & c. quamquam.

CVM ex eo.] Primo ponit constitutionis cām, in qua ponit ius antiquum, & impedimentū ex eo proueniens: In secunda cōstitutionem: quæ tria facit primo permittit dispensationem septennii: arctat ad subdiaconatum: & causam reddit: Secundo prouidet quomodo interim ecclesiis deseruiatur: Tertio postquam septennium eum, cum quo dispensatum fuit, reduxit ad ius antiquum. Secunda: ibi, porro. Tertia: ibi, Elapso. Io. And.

CASVS. Dictum fuit in c. licet canon. sup. eod. quod promotus ad ecclesiam parochialem debet promoueri ad sacerdotium infra annum, annumerandum a tempore adeptæ pacificæ possessionis, vel a tpe, quo potuit habere pacificam possessionē, & per ipsum ille. Sed quæritur; nunquid eps possit fauore studii cuiusdam

tali promouendo dispensare, vt non promoueatur ad sacerdotium infra annum? Rñdet ꝙ sic vsq; ad septennium: vt promouendus per illud septennii nō teneat promoueri ad sacerdotiū: Sed nunquid p illud septennii infra annū debeat ꝓmoueri ad ordinē subdiaconatus? Rñdet ꝙ sic.

& hoc ne possit redire ad sæculū, & pcipere fructus illius ecclesię: pendēte tñ illo septennio, dēt in ecclesia parochiali idoneus poni vicarius, q sustentabitur de fructib. illius ecclesię: & elapsis illis septem annis, debet ipse rector infra annū promoueri ad sacerdotium: alias si nō promouea tur ad sacerdotium infra annū, ipso facto dicta ecclesia dr vacare absque alia snia vel monitione. Nota primo, ꝙ promotus ad ecclesiā parochialem, dēt promoueri ad sacerdotiū infra annū numerandum a tēpore adeptæ pacificæ possessionis: vel a tpe quo potuit hre pacificam possessionem, & per eum stetit. Nota vlterius, ꝙ eps, vel alius superior potest dispensare cum promoto ad ecclesiam parochialem, ꝙ vsq; ad septēnium fauore studii nō teneatur promoueri ad sacerdotiū: Vnde scien- 40 rochialis, pōt dare istam dispensationē: nō aūt eps dumicilii: licet per c nullus eps ℸ. de temp. ordi. clericus. bñficiatus dicatur habere tres ēpos, quo ad promotio nē ad ordines: s ēpm domicilii, ēpm originis, & ēpm beneficii. Nota insuper ibi: litterarum studio insistens tes: ꝙ licet tales clerici promoti ad ecclesias parochiales essent in studio: si tamen litteris nō insisterent, nō prodesset eis ista dispensatio. Nota ét, ꝙ durante illo septennio, dēt eps vel alius superior in ipsa ecclesia parochiali ponere vicarium idoneum, qui ibi deseruiat in diuinis, & qui sustentabitur de fructibus illius ecclesiæ: Tamen hodie aliter fit: nam hodie eps dispensando dat eidem clerico ptem, ut possit conuenire cū vicario de fructibus, & possit affirmare fructus illius ecclesiæ: sed si nō esset dispensatio, deberet obseruari quod hic dicitur. Nota finaliter, ꝙ est prohibitum studentibus, exp nisis benefic orum redire ad statum sæcularem de quo hic in glo. Dominicus.

[Prima glossa ponit summā, & quid dedit ea. sam.]

a ¶ Cum ex eo.] Dispensare possunt epi & superiores cum habentibus parochiales ecclesias sibi subiectas, quòd vsque ad septennium studendo non teneā- 60 tur ad sacerdotium promoueri: ad subdiaconatum tñ debeant promoueri infra annum: alias sunt priuati; & illo durante septennio, dēt in illis ecclesiis idoneus poni vicarius de fructibus ecclesiæ sustinendus, elapso septennio debet rector infra annum in presbyterū promoueri. Causam dedit huic cōstitutioni,]quod notat Guliel. supra eodem, licet canon in glossa super verbo, priuatus.

b ¶ In concilio Lugdunensi]supra eo. licet canon.

c ¶ parochialium.) non collegiatarum, in quibus locum habet concilium, in collegiatis non, & sic in illis non est dispensatio necessaria. supra. eodem, statutum.

d ¶ Tempore.) idest ex quo possessionem habuit, vel per eum stetit, quo minus haberet. ℸ. c. prox. § 1. & inf. de præb. licet episcopus.

cultates non suppetant: nec ab ecclesiarum præla tis de aliis beneficiis in plerisque mūdi partibus interdum prouideatur eisdem) opportunitas m sit sublata, in grande vniuersalis ecclesiæ (quę ad sui regimen viris litteratis permaxime noscitur indigere n dispendium & iacturā. Nos super hoc multorum instantia excitati frequenter, volentes cupientibus in screntia proficere, ut fructum in Dei ecclesia suo tempore asserere valeant opportunum, vtiliter prouidere: o Præsenti constitutione sancimus; ut episcopi, P eorum que superiores non fu

Universidad de Deusto
Biblioteca

solus dispensare non posset: de consuetudine præscripta sibi potest hoc ius acquirere supra de his quę fi. a præla. noscitur.in fi.& supra eo lib de consuct. c.2.

a ¶ Huiusmodi.] parochiales scilicet.

a ¶ Subiectas.] not. quia licet quoad dandas dimissorias æquparemus eum originis, domicilij, & beneficij, vt ff. de tẽp.ord. cũ nullus, 1. fin.quo ad casum istũ secus: vñ si Bonon.clericus talẽ eccłm hẽt Mutinæ: Mutinensis eps, non Bonon. habebit dispensare per hanc litteram.

¶ Not.q̃ qñ requirit dispensatio p̃sonæ respectu beneficii, ille p̃latus debet dispẽsare, qui hẽt ecclesiã subiectã, respectu cuius est dispensatio necessaria. Dñicus.

c ¶ Obtinẽt.] si iam elapsus esset annus, ita q̃ priuati essent, tunc eas nõ obtinẽt, sed obtinuerũt, & sic hmõi dispensatio locum non habet.

[Gl.seq.notat, dubiũ soluit, quærit & soluit: Iterum quærit & soluit, & declarationem exposcit.

d ¶ Septennĩ.) nota in septennio scholarẽ esse debere proiectũ, studẽs in theologia in quinquẽnio. ff. de magi.c. vlti. & ẽt studẽs in iure ciuili, vt ĩ proœ. ffortiã, ibi, & ĩ quinto anno &c. & si voluerint epi in citeriori tpe dispẽsare, bñ id poterũt: sed in vlteriori nõ de re iud. q̃ ad cõsultationem. de app. oblatæ. ff. de regu. iur.cui licet. Idem Io. Mona. & Arch. bene facit ff. de vul. sub si ita quis substituerit, & supra de offi. del'e.pastoralis.§.r.immo cõmendabile est non a principio totum dare septennium, vt experiatur si proficiant & tunc detur vlterius tps, alias denegetur [Sed nunqnid eps, qui dispensauit in septennio, ante illud tempus finitum poterit dispensationem reuocare? puto quòd non, per reg. ff. de reg.iur.decet & sup de fil.presby.ex tua ubi de hoc & hoc dico, nisi euidens cã sua deret contrarium, & sic poterit intelligi de cler. non resi.c.vlt. vnde & priuilegium reuocatur cum tendit ad noxam de deci.suggestum. Quid si pendente dispensatione mecum facta de isto septennio assumor ad aliã parochialem ecclesiam sine fraude, nunquid adhuc poterit in septennio mecum dispensari? Et satis vt, q̃ non, per hanc litteram, cum videatur inspici tempus rõne personæ. & ẽm hoc & per ea quæ dixi in principio glossæ, vt, q̃ tempus istud incipiat a tempore dispensationis, & secundum hoc esset reperire, q̃ per nouem annos, vel quasi prorogaretur receptio ordinis presbyteralis, & in hoc utilis esset declaratio

ADDITIO. Si. n. septennio inciperet a tempore cõmissi regiminis, per modum de quo inf. c. proxi §. 1. si fiat dispensatio post sex menses, non habebit post studio integrum septennium Io. And.

e ¶ Litterarum] cũ non distinguat, intelligo generaliter, siue in grãmatica siue in iure canonicõ, vel ciuili, vel scientia theologiæ studeat. Et caueãt epi, ne dispensent cum his, qui dociles non sunt: iam. n. in eis cessat huius constõnis causa: vnde nec fiat dispẽsatio. vt 1.q.7 quod pro remedio. Et habentes dispensationem

Regulariter dẽt clericus per se diuinis seruire. Põt.

res, cum his, qui huiusmodi a subiectas b † sibi ecclesias obtinent, c vel obtinuerint in futurum, dispensare possint libere, quòd vsque ad septẽniũ d litterarum e studio insistentes promoueri minime teneantur, nisi ad ordinẽ subdiaconatus f dum taxat: ad quem infra præfatum annum recipiendum (ne sicut a multis de Christi g patrimonio sublimitatis olim factum esse dignoscitur, h a statu retrocedere i valeant clericali) omnino astringi volumus: & nisi receperint, pœna k contenta in dicto concilio, eo ipso percelli.

¶ Porro septennio prædicto durante, ijdem episcopi & superiores sollicite prouidere procurant, vt per bonos & sufficientes vicarios † ab eis in huiusmodi ecclesijs deputandos, animarum cura diligenter exerceatur: l & de seruiatur laudabiliter in diuinis; quibus de ipsarũ ecclesiarum prouentibus, necessaria congrue ministrentur. m ¶ Elapso uero dicto septennio, n † hi, cum quibus fuerit (ut præmittitur) dispensatum, ad diaconatus, & presbyteratus ordines infra annũ se faciant promoueri; alioquin o extunc dictam pœnam (nisi iusta de causa id omiserint) ipso iure se nouerint incursuros:

¶ Idem.

¶ Quattuor dicit; Primo, quòd ad pœnam priuationis rectoris parochialis ecclesiæ non promoti, requiritur, quòd annus integer sit completus. Secundo, quòd annus ille non currit iuste impeditę; Tertio, quòd post priuationem, ecclesia eidem conferri non potest: Quarto quòd non promotus si eo animo receperat ecclesiam, ut fructus anni perciperet, tenetur ad restitutionem ipsorum. Et qui ea mente contulit, ecclesiam seruare debet indemnem. Io. And.

dent, non in cattis vel villis, sed in studio generali, ut sup. de cle.non resi.tuæ.a. lias priuilegium non habebunt, vt ibi.

[Glo.seq.ponit opinionem, quam reprobat, & contrario respondet.)

f ¶ Subdiaconatus.] per hoc dicũr quidã q̃ sine dispensatione de cõi iure põt in mi noribus constitutus eligi ad parochialẽ ecclesiam. ad idẽ alle gant inf. de præbend. fi pro clericis. & inf. de institu. c. 2. [Hoc placet Archid. & Iac. Monac. supra eo.cupiẽtes §. pen. in prin.] Sed puto ĩ: & dico ab antiquo iure illius de creatis sup de æta. & qual. præterea. non recedi, nisi in quantum reperitur expressum: Nec obstat hæc decretalis: potuit n. dispensari cum illis per litteras Apostolicas, vel per præsentationem patroni ecclesiam in minoribus constitutus: & si dispensatur cum talibus necesse habet infra annum subdiaconus fieri: & sic intelligo illum textum: dixi de hoc supra in prædicta decretali, si pro clericis.

g ¶ Christi.] nor. dominium bonorum ecclesiarum esse penes Christũ m. de hoc 12.q.1.expedit. 16.q.1.quoniam quicquid supra de verb.sig. causa.

h ¶ Dignoscitur.] nota ex præteritis circa futura ex ueri. 23. dist. in nomine de procur. c1. & supra eo. fundamenta, § digne.

i ¶ Retrocedere.] militando, negotiando, vel uxorem accipiendo, quod possunt ipsi clerici in minoribus ordinibus constituti. supra de cler. coniuga. c. 1. sed qui sunt in sacris non. inf. de voto. c. vni.

m ¶ Pœna.] priuationis ipso iure.

l ¶ Exerceatur.] prouidit hęc constitutio ecclesiarum personis, sic supra eo cum nobis olim in fine. & inf. de regu. beneficium.

E ¶ Ministretur.] non enim debent propriis militare stipendiis. 12.q.2. charitatem.

n ¶ Septenn o.] idem est de minori tempore, si ad minus tempus dispensatum fuisset, quod fieri potest, ut dixi.

o ¶ Alioquin extunc.] idest, elapso anno a fine septennij.

p ¶ Pœnam.] priuationis.

Commissa tibi.] Quattuor sunt dicta: Secundum: ibi, Annus autem. Tertium: ibi, Porro, Quãtum: ibi, Cæterum. & ista decret. est glo cap. licet canon. eo. tit. supra. Dominicus.

CASVS. Dictum fuit in c. licet canon. ĩ. eo. tit. q̃ ille cui est collata ecclesia parochialis, dẽt promoueri ad sacerdotiũ ĩ annũ, numerandũ à tpe adeptæ possessionis: Sed ponamus, q̃ aliqua ecclesia parochialis fuit alicui clerico collata, qui non fuit ꝓmotus ad sacerdotium ĩ annũ, sed annus nondũ fuit elapsus: tũ certum est, q̃ ipse nõ poterit promoueri ad sacerdotiũ ĩ annum. quia de anno solum restant duo menses. & infra illos duos menses nõ celebrãtur ordines: vtrum ante finem anni vacet ecclesia? Rñdet Romanus Pontifex, q̃ licet fit impossibile, q̃ talis possit promoueri infra duos menses: tamen ante finẽ anni nõ vacat ecclesia. Sed quid si ille fuit impeditus infra annum, vel non potuit promoueri, quia erat in minori ętate, & habebat ecclesiam cum dispensatione: vtrum currat annus? Rñdet q̃ non, sed tamẽ debet se facere promoueri ad illum ordinem quẽ ætas sua patitur: Sed ponamus q̃ ille priuatus sit ecclesia sua, quia cum nen esset impeditus, non curauit se facere ꝓmoueri ad sacerdotium: nunquid eps potest denuo cõferre illi istam ecclesiam, quã perdidit per lapsum anni? Respondet q̃ non pro illa vacatione, nam ipse est inca pax illius ecclesiæ pro illa vice: Sed quid de fructib? Ponamus, q̃ infra annum ipse nõ fecit se promoueri ad sacerdotium, vtrum licite poterit retinere fructus ecclesiæ, quos percepit durãte anno? Respondet q̃ ille ĩ princip. o quãdo fuit institutus, nõ habebat intẽtionem vt promoueretur ad sacerdotium ĩ annum, sed solum vt perciperet fructus, tunc tenetur ad restitutionem fructuum, & etiam collator tenetur reddere ecclesiam indemnem; si vero ille, qui habuit ecclesiam parochialem, habebat bonam intentionem, quia intẽdebat promoueri ad sacros ordines, sed ex aliqua causa superueniente non vult promoueri, quia forte eius frater antiquior vult promoueri, & ipse vult remanere in sęculo, non tenetur ad restitutionẽ fructũ. Nota ex textu ibi, Te nolente, Iarg. quòd beneficium quando de necessitate est proximo vacaturum, potest conferri alteri de consensu rectoris, licet non interueniat renuntiatio, & sic ille consensus vt habere vim renuntiationis. de quo vide q̃ nor. inf. in regula. beneficium, & de iis quæ fiunt a mai par. c. ex ore. super verbo, confirmatus, quia istud debet intelligi quando consentit, vt conferatur per illum, in cuius manibus debet fieri renuntiatio.

[Prima glossa diuidit, & summat.]

a ¶ Commissa.] quattuor dicit: Primo q̃ ad pœnam priuationis rectoris parochialis ecclesiæ nõ promoti, requiritur q̃ annus integer sit completus; Secundo, q̃ annus ille nõ currit iuste impedito Tertio, q̃ post priuationem ecclesia eidem conferri non potest; Quarto, quòd non promotus, si eo animo receperat ecclesiam, vt fructus anni perciperet, tenetur ad restitutionem ipsorum; Et qui ea mente contulit, ecclesiam seruare debet indemnem. Io. And.

b ¶ Parochialis.] non collegiata sup. eo. statutum.

c ¶ Tantum.] quia ammodo ante finẽ anni nõ expectamus aliqua tempora statuta ad ordines recipiẽdos de quibus. ĩ. de tempo. ord de eo. vel si supereſi vnum tempus, adhuc non est diaconus, vel subdiaconus.

d ¶ Concilii Lugdunensis.] sup. eo. licet canon. [Glo. seq. obiicit, & soluit.]

e ¶ Elapsus.] facta computatione, vt dicitur ĩ §. pxi. In contrariũ videbatur: quia lex dicit, q̃ si promisi mihi facere insulam infra certũ tempus: & iam tempus tantũ elapsũ est, q̃ ammodo infra illud tẽpus fieri non potest, licet totũ tempus nõ transierit, ĩ te agere possum. ff. de verb obli. l. hoc iure. & l. si ita stipulatus esset. vnde ex quo certũ erat illum infra diẽ promoueri nõ posse, videbatur pœna cõmissa. Sed contrariũ est verum, vt hic patet & hoc tenebat Guli. 1. & Gar. ĩ. eo. licet canon. per l. ff de uerb. oblig. l. in illa stipulatione & l. insulam, ubi expresse dicitur, stipulationem pœnalem non committi ante diem, etiam si sit certum parere non posse. Item licet certum sit condition exti turam, expectari debet donec exstat ff. quando dil. leg. ced l. huius legatum. Ad ĩria potest responderi, ut not in dicta l hoc iure. Vel dic ante diẽ agi posse, quanti interest opus inchoatum non esse, ut in primis iuribus, sed ad pœnam non, ut in secundis, & hic.

ADDITIO. Quo ad casum nostrum, scilicet, q̃ annus integer debet esse completus, sit efficax ratio, qa ultima die posset obtinere dispensationem papalem, uel episcopi per modum decre supra pro: i. In hoc tamen est opinio, sicut ibi dixi super glo. si iam ubi omnino uideas Io And.

f ¶ Te nolente.] & merito non potest conferri, quia non conferuntur beneficia antequam uacent sup. de concess. præb. ca. 1. & 2. anno elapso libere potest conferri, non obstante il ius possessione. ĩ. de præbẽ licet episcopus. Idem uides in morte naturali, quia licet certum sit clericum moriturum, non tamen confertur eius beneficium ante mortem, ut ĩ. de concess. præbẽ. cap. 1. & 2.

[Glosla sequens quærit, ponit opi. & soluit. Iterum quærit. & soluit.]

g ¶ Pacificam.] quid 2 si nactus est possessionẽ solũ minoris partis bonorum? Dicunt quidam q̃ nõ currit tempus, secus si maiorem. argum. ĩ. de resti. spol. frequens Dic secũdum Guli qui hoc not. supra eo. licet. quòd si liberum habet exercitium curę animarum, tenetur hac constitutione, licet tantum minoris partis bonorum possessionem habeat, quia cura pars principalis est, & dignior. de æta & qual. cum sit. ad hoc, de eõ secrat eccle. uel alta. quòd in dubiis, & eius rõne tenetur ad sacerdotium promoueri supra de præbẽ extir pãdæ. secus si non habeat liberum curæ exercitium, licet possessionem habeat etiam maioris partis bonorum. ad idem sup eod. tit. in antiq dubium. 2. circa principiũ, unde dixit hic littera, ipsius ecclesiæ regimen, &c. Quid si postquam nactus est possessionem mouetur sibi 3 trouersia? Dicit Guli. quòd si in ipsa possessione lis sibi mouetur, & possessio continue turbatur, promoueri non tenetur, quia quæ incontinenti fiunt, &c. supra eod. officii ff. si cert. petat. lecta & quia non uidetur pacifica fuisse, quæ nõ durauit ad hoc. sup. e. si posiũ. § 2 sup. de uerb. signi. nam & ego ff. de in rem uerso. si pro parte. § uersum. de pęc. distinct 1. diuortium. & litis euentus dubius est ff. de pec. quod debetur. posset ergo esse quòd ecclesiã perderet, & sic in presbyterum ordinatus obsq; beneficio

† Regula

† Nota q̃ ubi imponit pœna ex non facto intra certũ tem pus, pœna nõ comittit, nisi ex toto labatur tẽpus.

† Incipit

† Pacifica possessio q̃ dicatur tradit Geminian. consil. 125. vers. Sup tertio.

1 Videas qđ ipse no. ĩ Spec. đ ob. & solu. §. 1. ver. qđ si ꝑmissi. vbi tenet pœnã cõmitti, sed ante diem exigi nõ posse.

2 De materia glosæ, uidelicet, q̃ dicatur pacifica possessio, prę dicto res hic vide Geminianũ cõsil. 82. & 87 & 125. & paulũ de Castro cõsil. 265.

CAP. XXXV.

Commissa a tibi parochialis b ecclesia, quamquam tantum c de anno transierit, quòd infra ipsum nequeas iuxta statutum generalis concilii Lugdunẽsis d ad sacerdotium promoueri: non est, nisi tunc demum, cum ex toto fuerit † ipse annus elapsus e, censenda vacare: nec potest alteri antea, te nolente f, conferri. ¶ Annus autem huiusmodi (qui à tempore illo incœpit †, quo ipsius ecclesiæ regimen cõmissum, tibi extitit, & possessionem eius pacificam g † habuisti, vel, per te minoris partis bonorum? Dicunt quidam q̃ nõ currit tempus, secus si maiorem. argum. ĩ. de resti. spol. frequens Dic secũdum Guli qui hoc not. supra eo. licet. quòd si liberum habet exercitium curę animarum, tenetur hac constitutione, licet tantum minoris partis bonorum possessionem habeat, quia cura pars principalis est, & dignior. de æta & qual. cum sit. ad hoc, de eõ secrat eccle. uel alta. quòd in dubiis, & eius rõne tenetur ad sacerdotium promoueri supra de præbẽ extir pãdæ. secus si non habeat liberum curæ exercitium, licet possessionem habeat etiam maioris partis bonorum. ad idem sup eod. tit. in antiq dubium. 2. circa principiũ, unde dixit hic littera, ipsius ecclesiæ regimen, &c. Quid si postquam nactus est possessionem mouetur sibi 3 trouersia? Dicit Guli. quòd si in ipsa possessione lis sibi mouetur, & possessio continue turbatur, promoueri non tenetur, quia quæ incontinenti fiunt, &c. supra eod. officii ff. si cert. petat. lecta & quia non uidetur pacifica fuisse, quæ nõ durauit ad hoc. sup. e. si posiũ. § 2 sup. de uerb. signi. nam & ego ff. de in rem uerso. si pro parte. § uersum. de pęc. distinct 1. diuortium. & litis euentus dubius est ff. de pec. quod debetur. posset ergo esse quòd ecclesiã perderet, & sic in presbyterum ordinatus obsq; beneficio

† Nota q̃ ubi imponit pœna ex non facto intra certũ tempus, pœna nõ comittit, nisi ex toto labatur tẽpus.

† Incipit

† Pacifica possessio q̃ dicatur tradit Geminian. consil. 125. vers. Sup tertio.

1 Videas qđ ipse no. ĩ Spec. đ ob. & solu. §. 1. ver. qđ si ꝑmissi. vbi tenet pœnã cõmitti, sed ante diem exigi nõ posse.

2 De materia glosæ, uidelicet, q̃ dicatur pacifica possessio, prę dicto res hic vide Geminianũ cõsil. 82. & 87 & 125. & paulũ de Castro cõsil. 265.

a ¶ Commissa.] quattuor dicit: Primo q̃ ad pœnam priuationis rectoris parochialis ecclesiæ nõ promoti, requiritur q̃ annus integer sit completus; Secundo, q̃ annus ille nõ currit iuste impedito Tertio, q̃ post priuationem ecclesia eidem conferri non potest; Quarto, quòd non promotus, si eo animo receperat ecclesiam, vt fructus anni perciperet, tenetur ad restitutionem ipsorum; Et qui ea mente contulit, ecclesiam seruare debet indemnem. Io. And.

b ¶ Parochialis.] non collegiata sup. eo. statutum.

c ¶ Tantum.] quia ammodo ante finẽ anni nõ expectamus aliqua tempora statuta ad ordines recipiẽdos de quibus. ĩ. de tempo. ord de eo. vel si supereſi vnum tempus, adhuc non est diaconus, vel subdiaconus.

d ¶ Concilii Lugdunensis.] sup. eo. licet canon. [Glo. seq. obiicit, & soluit.]

e ¶ Elapsus.] facta computatione, vt dicitur ĩ §. pxi. In contrariũ videbatur: quia lex dicit, q̃ si promisi mihi facere insulam infra certũ tempus: & iam tempus tantũ elapsũ est, q̃ ammodo infra illud tẽpus fieri non potest, licet totũ tempus nõ transierit, ĩ te agere possum. ff. de verb obli. l. hoc iure. & l. si ita stipulatus esset. vnde ex quo certũ erat illum infra diẽ promoueri nõ posse, videbatur pœna cõmissa. Sed contrariũ est verum, vt hic patet & hoc tenebat Guli. 1. & Gar. ĩ. eo. licet canon. per l. ff de uerb. oblig. l. in illa stipulatione & l. insulam, ubi expresse dicitur, stipulationem pœnalem non committi ante diem, etiam si sit certum parere non posse. Item licet certum sit condition exti turam, expectari debet donec exstat ff. quando dil. leg. ced l. huius legatum. Ad ĩria potest responderi, ut not in dicta l hoc iure. Vel dic ante diẽ agi posse, quanti interest opus inchoatum non esse, ut in primis iuribus, sed ad pœnam non, ut in secundis, & hic.

ADDITIO. Quo ad casum nostrum, scilicet, q̃ annus integer debet esse completus, sit efficax ratio, qa ultima die posset obtinere dispensationem papalem, uel episcopi per modum decre supra pro: i. In hoc tamen est opinio, sicut ibi dixi super glo. si iam ubi omnino uideas Io And.

f ¶ Te nolente.] & merito non potest conferri, quia non conferuntur beneficia antequam uacent sup. de concess. præb. ca. 1. & 2. anno elapso libere potest conferri, non obstante il ius possessione. ĩ. de præbẽ licet episcopus. Idem uides in morte naturali, quia licet certum sit clericum moriturum, non tamen confertur eius beneficium ante mortem, ut ĩ. de concess. præbẽ. cap. 1. & 2.

[Glosla sequens quærit, ponit opi. & soluit. Iterum quærit. & soluit.]

g ¶ Pacificam.] quid 2 si nactus est possessionẽ solũ minoris partis bonorum? Dicunt quidam q̃ nõ currit tempus, secus si maiorem. argum. ĩ. de resti. spol. frequens Dic secũdum Guli qui hoc not. supra eo. licet. quòd si liberum habet exercitium curę animarum, tenetur hac constitutione, licet tantum minoris partis bonorum possessionem habeat, quia cura pars principalis est, & dignior. de æta & qual. cum sit. ad hoc, de eõ secrat eccle. uel alta. quòd in dubiis, & eius rõne tenetur ad sacerdotium promoueri supra de præbẽ extir pãdæ. secus si non habeat liberum curæ exercitium, licet possessionem habeat etiam maioris partis bonorum. ad idem sup eod. tit. in antiq dubium. 2. circa principiũ, unde dixit hic littera, ipsius ecclesiæ regimen, &c. Quid si postquam nactus est possessionem mouetur sibi 3 trouersia? Dicit Guli. quòd si in ipsa possessione lis sibi mouetur, & possessio continue turbatur, promoueri non tenetur, quia quæ incontinenti fiunt, &c. supra eod. officii ff. si cert. petat. lecta & quia non uidetur pacifica fuisse, quæ nõ durauit ad hoc. sup. e. si posiũ. § 2 sup. de uerb. signi. nam & ego ff. de in rem uerso. si pro parte. § uersum. de pęc. distinct 1. diuortium. & litis euentus dubius est ff. de pec. quod debetur. posset ergo esse quòd ecclesiã perderet, & sic in presbyterum ordinatus obsq; beneficio

Universidad de Deusto
Biblioteca

cio mendicaret 93.dist.diaconi.vlt.Si autem possessionem aliquandiu 1 obtinuit sine litigio, hac constitutione arctatur, & sufficit ꝙ semel cepit pacifice possidere. sup.eo dudū. ff.de act.empt.l.exempto. in princ. alias suo velle quilibet posset sibi litem confingere in fraudem huius cōstitutionis: nec obstat ꝙ iste succūbere poterit: quia mala electio est culpa. C.de acq.poss.l.vlt. C.de iure delib. sancimus.

a ¶ Per te stetit.] sic inf de præbend. licet episcopus.

ADDITIO. Archid. alle. ℣. de regu. iur. cū non stat. &c. imputari. ff. de annu. leg. l. Mœnia. Io. Andr.

[Glo. seq. explicat & consulit.]

b ¶ Iusto impedimẽto.) sic sup.e. q̄ sit ad fin. Pone ꝙ toto illo anno ægrotauit, vel absens erat eps, & cō mendatitias habere nō potuit, vel eū eps ordinare noluit: vel his similia: hæ enim sunt iuste causę, quę excusabunt eum. Et pp hāc cām dico, ꝙ licet elapso anno ista tim, illo non vocato possit alteri ecclesia ꝓferri, vt in prædicta decre. licet tū tutius & honestius esset ipsum citari, & facere pronuntiari illum priuatū: si non ostendit dispensationem vel iustum impedimentum: nam si hoc omisso fiat collatio, ipse postea veniens, & de iusto impedimento, vel dispensatione fidem faciens, collationem cassari facier. sup. in anti. de re iud. cum Bertoldus. sed quia iudices, vel illi ad quos collatio spectat, nolunt litigare, vel se aduersarios constinere, nec illi quib. facienda est collatio, nisi primo habent ius in re: ideo communius eligitur altera via, vt sine alia pronunciatione fiat collatio.

† al. idē.

† In vno manuscripto Vaticano, & ī altero itē manuscripto, ita iā priuatus existis, & ad q̄ ipso facto teī habilem reddidisti. &c. ꝙ est diligēter obseruādū, pro eo. ꝙ notat gl. hic in verbo, ea. vice.

1 Lapus exponit p mēsem vel duos c fraterni tatis. de fi gidis, & malef. Fon.

† al. legitimo.

2 Hæc electio nūcupata est in manuscripto codice Barbatiæ, ut in margine paulo antea notatum est.

2 In dubio ſm æc. de Anch. præsumitur talē habuisse à principio, sicut apparet i fine, arg. l. qui adulterii. C. ¶ adul.

b † impedimento detentus infra tempus huiusmodi nequiuisti. ¶ Porro si infra dictum † tempus non fueris (rationabili causa cessante) promotus: tibi ecclesia ipsa c, qua dicti statuti auctoritate iam † priuatus existis d (ne statutū ipsum fiat ludibrio e, debitoque frustretur effectu, & non rebus, sed verbis, cum sit potius contrarium faciendum f, lex imposita videatur) nullatenus ea vice g poterit iterato h conferri. ¶ Cęterum si promoueri ad sacerdotium non intendens i, parochialem receperis ecclesiam, vt fructus ex ea per annum percipias: ipsam postmodum k dimissurus (nisi voluntate mutata l promotus fueris m) teneberis ad restitutionem fructuum eorundem: cum eos receperis fraudulenter †.

¶ Illum autem, qui eam tibi contulit, cum te non crederet ad huiusmodi ordinem promouendum n, prę ter diuinam, quam exinde incurrit offensam o) ad seruandam indemnem p eandem ecclesiam decreuimus obligari.

¶ Idem.

¶ *Abbas exemptus eligitur in episcopum, sed transire non potest sine licentia Papa, vel legati de latere.*

CAP. XXXVI.

SI q ABBA- qui fraudem allegat, illam probabit. ff. de proba. quotiens. §. qui dolo & probabitur id per coniecturas. ℣. tit. proxi. cap. 2.

SI Abbatem.) Ponit duo dicta principalia, secūdum ibi, Huiusmodi. Dominicus.

CASVS. Vacante ecclesia Pictauiensi. canonici illius ecclesiæ affectantes habere in prælatū abbatē monasterij noui Pictauis, vel alium abbatē exemptū, & immediate subiectum sedi Apostolicæ: dubitauerunt, an deberent ipsum postulare, vel vtrum possent illū eligere: super hoc consulerunt Romanum pontificē, qui papa consultus rñdit, ꝙ licet abbas exemptus nō possit dimittere suum monasterium sine licentia papæ, hoc tñ non obstante, ipse pōt eligi in epm, vel alium prælatū. Sed quid, ponamus ꝙ in hoc regno est legatus de latere, ſ. Cardinalis, vtrum poterit ꝓfirmare illam electionem? Rñdet, ꝙ sic: sed alii legati, qui non sunt de latere stue Cardinales, non possunt ꝓfirmare illam electionem, & dare illi abbati electo licentiam, vt ipse transferat ad illam ecclesiam, in qua fuit electus. Nota primo, ꝙ alligatus inferiori dignitati ab episcopatu debet eligi, & non postulari. Dñicus. Nota sc̄do ꝙ exemptus & immediate papæ subiectus, non pōt renuntiare beneficio in manibus ordinarii loci. Dominicus.

[prima glossa summat, & dicit quid declaret.]

q Si abbatem.] abbas exemptus eligitur in episcopū, sed transire non potest sine licentia papæ, uel legati de latere. Secundo dicitur, ꝙ legatus de latere potest confirmare electiones episcoporum exemptorū, vel non, sine speciali mandato. Declarat quod notat Bernardus supra de postu. c. ult. ultra medium glo. fi. Compostel. ibidem in principio 3. & ea quæ not. moderni de consuet. cum uenerabilis. & Gar. sup. eod. cupientes. §. denique.

[Glo.

[Glo. seq. soluit quæstionem.]

a ¶ Abbatem.] idem intelligas de quolibet alio inferiori prælato ab episcopo, quia eadem ratio est.

b ¶ Subiectum.] quod cognosci potest per decretalē ℣. de priuil. si Papa idem de subiectis epō, quo ad hoc ꝙ eligi possunt: sed sine licentia epi non transibunt.

c ¶ Episcopū.] idē de aliis dignitatib. puta ad aliam abbatiam. sup. eo ca. nullus. cum si. & eadem est ratio.

[Glo. seq. declarat dubitationis cām, & respondet.]

d ¶ Elegistis.] dubitationis fuit cā: eps quia non habet libertū volatum, sine licentia papæ, dēt postulari ad alium archiepatū vel epatū: & si eligatur, ñ valet electio. Eadem ergo rō videbatur in abbate immediate Papæ, subiecto, vt per id deberet postulari ñ eligi. Sed illud speciale in epis ꝓ de renuncia. nisi cum primo non enim quicunque hēt petere licentiam trāseundi, postulādus est, ut patet sup eod. si religiosus, & c. nullus. & in his, quæ notantur supra de postu. c. vlt. in anti.

e ¶ Exinde.] quia elegistis, & non postulastis.

f ¶ In prouincia.] si enim legatus esset sed non in illa prouincia, licentiā dare non posset: licet. n. quædam possit quæ volūta riæ iurisdictionis sunt extra prouinciam sibi decretā eundo & redeundo: tñ ea quæ contentiosæ iurisdictionis sunt, non potest, vt hic, & supra de consuetu. cum uenerabilis. Primum probatur supra de offi. leg. quod translationem. & c. pen. & sup. de sent. ex com. ad eminentiam. cum si. & quod dicit, sit in prouinciam missus, quod est, infra: quia licet prouinciam exiuisset, dū modo in legatione esset, adhuc licentiam dare pōt, ſ. de offi. legat. nouit. Si autem exiuisset prouinciam, & legationem, secus: & sic posset intelligi hæc littera.

ADDITIO. Idem Archidia. qui dicit hic, ꝙ ordinarius prouinciam exiens, habetur pro priuato. de offic. præſi. l. 3. & ideo non habet potestatem iudicandi, uel ius dicendi. ff. de iurisd. omn. iud. cap. ultimo. & sic ibi sedere pro tribunali non potest. 9. q. 2. episcopum. ubi de hoc. Ioan. And.

g ¶ De latere.) scilicet Cardinalis. inf. de offi. legati. c. 2. in fine. vbi dicam. de hoc.

h ¶ Missus.] subaudi, vel ab alio, qui haberet super hoc speciale mandatum, vt in fine capituli.

i ¶ Deferendi.] sicut. n. inferius, non deserit sine superioris licentia suam eccłam. sup. de renun. admoneat. eius licentia suam eccłam: q sibi proximus est supplere, vel sui legati de latere, suum monasteriū deseret. [Glo. seq. quærit & soluit, dicit opi. Host. reprobatam. & Compost. approbatam.]

K ¶ Transeundi.] quid si abbatia nō sit exēpta, sed priuilegium hēt, ꝙ abbas ad epatum, non possit assumi sine sedis apostolicæ licentia ex cā forte: quia abbates se videntes recessuros res monasterij dispergūt: habes de hoc priuilegio. 16. q. 1. hinc est ꝛ. Nunquid poterit legatus de latere huic dare licentiā? Satis vī istius de c. et. arg. ꝙ sic. 1 qa potest omnia præter excepta. de offi. leg. ꝙ translationem. 16. q. 1. frater. ff. de offi. præſe. præto. l. unica. sed ad hoc ℣. de ver. sign. c. 1. in prin. Vnde nota ꝙ p hāc decr. reprobata est opinio Hostien. no sup. in anti. de consue. cū venerabilis. dicebat enim ibi, & de renū. c. vlt. in princ. ꝙ illi legati habebant speciale mādatum trāsferendi abbates exēpt nō possent, 2 ꝙ decre de offi. leg. quòd trāslationē. sed Cōpost. ibi ℣: dicens, ꝙ ex generali legatione hoc poterant: & eius opinio hic re, ꝙ batur, vt hic vides. 1 ¶ Hmōi.] sumptū ex eo quod notat Gar. supra eo cupiētes. circa prin. super verbo, examē. & dic huiusmodi, scilicet de latere.

m ¶ Maius.] vnde minores legati non exequuntur officiū suum eo præsente.

† al. concessum.

1 No. Phi. post Archi. ꝙ appellone se dis Apli cæ uenit legat' de latere, nisi apponā tur dictiones tm, dū taxat, & si miles, aut materia soli papæ cōueniat.

2 Re, pba tur a Doctorib. ga legatus p̄t dispōsa re sup his q̄ priuilegio papali gmittū tur, licet ℣ priuilegiū ipsū tollēdo ñ posset dispensare. Fon.

† De tribus plici, gñe legatorū vide' glo. in c. 1. de offi. legat.

† Imperium.] quia ordinarium est, nec perit morte mandantis inf. de offi. leg. c. 2. & in eo pares sunt cōsulibus. ut ibi. Ioan. And.

o ¶ Habere. ff. de offi. præſi. l. 4. ff. de offi. proconsul. & ideo.

p ¶ Ex officio.] legationis: quia non requiritur speciale mandatum: & idem dicebamus per decre. supra eo. quia diligentia. ubi hoc tenet Compost. Item quia non erant hæc specialiter reseruata.

q ¶ Legati.) scilicet non de latere, uel qui dignitatē illam sibi uendicant ecclesiarum prætextu. de quib. sup. de offi. leg. 1. & pen. & inf. eo. tit. c. 1.

r ¶ Hoc.) scilicet confirmare episcopos, archiepiscopos, & alios exemptos.

s ¶ Specialiter.) nota ꝙ nō tantum valet genus quātum species. de appel. c. 2. de hoc, de offic. ord. si facerdos. sup. in ant. & 23 dist. quamquam.

t ¶ Commissum.) nota & breuiter, ꝙ si exēptus ōlatus inferior epō eligit ad episcopatum, tenet electio, tū transire non poterit sine licentia, quā dat Papa uel eo. quia diligentia. ubi hoc tenet Compost. Item quia non erant hæc specialiter reseruata.

q ¶ Legati.) scilicet non de latere, uel qui dignitatē illam sibi uendicant ecclesiarum prætextu. de quib. sup. de offi. leg. 1. & pen. & inf. eo. tit. c. 1.

r ¶ Hoc.) scilicet confirmare episcopos, archiepiscopos, & alios exemptos.

s ¶ Specialiter.) nota ꝙ nō tantum valet genus quātum species. de appel. c. 2. de hoc, de offic. ord. si facerdos. sup. in ant. & 23 dist. quamquam.

t ¶ Commissum.) nota & breuiter, ꝙ si exēptus ōlatus inferior epō eligit ad episcopatum, tenet electio, tū transire non poterit sine licentia, quā dat Papa uel eius legatus de latere. Si canonicus, uel alius eligitur in epm exemptum, uel archiepm exemptum, uel ad aliam dignitatem exemptā, legatus de latere ꝓfirmat; inferiores legati non, sine mandato speciali. Si autem episcopus in episcopum, uel archiepm postuletur, tūc ut trāsire possit, specialis licētia papæ requiritur: quia casus, scilicet episcoporū translatio, est de reseruatis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

sup.de offi.leg. ℣ translationem. & sic sane decretalē iuam intelliga, vnde non dixit hic, ℣ legatus admittat postulationes: sed ℣ confirmet electiones; episcopi autem non eliguntur, vt prædixi.

Si compromissarius.] Sunt duæ partes: Prima determinat certos casus dubios circa pēnam priuationis; Secunda: ibi, Porro, alios circa pēnā suspēsion. s.10 And Posset etiam quælibet pars subdiuidi, quæ patent. Domin.

CAP. XXXVII.

Si [a] compromissarius, [b] in quem defuncto † episcopo, [c] transfertur eligendi [d] potestas, negligenter [e], infra tempus [f] a iure statutum [g] eligere prætermittat, ad superiorem [h] proximum † potestas deuoluitur prouidēdi: † sibique compromittentes imputent, [i] qui in talem [k] potestatem huiusmodi [l] transtulerunt. [m]

† Nota ℣ electio pt fieri ante ℈ eps tradat sepulturæ, qa hic tm dicit, defuncto, ꝺ quo aliqd. s. eo. si electio. & in c.bonæ 2. s. eod.tit.

CASVS. Vacāte ecclesia victauiensi, canonici illius eccl'æ ad quos spectat electio, ꝓuenientes in vnum, tractauerunt de electione faturi prælati; potestatē eligendi ꝓ promisserunt in aliquos compromissarios: qui ꝓmissarii fuerunt negligentes in electione faciendi ꝓ tres menses: vtrum non solum compromissarii, sed ēt ipsi canonici compromittentes sint priuati potestate eligendi pro illa vice? Rñdet ℣ sic: & sibi imputent canonici, qui desides tales elegerunt; & ideo potestas prouidendi illi ecclesiæ deuoluitur ad proximum superiorem. Sed ponamus ℣ compromissarii non fuerunt negligentes in electione facienda, sed tñ in electione deliquerunt, ℣ sciēter elegerunt indignum: puta sciēter elegerunt aliquem Titium patientem defectum in natalibus: vtrum delictum compromissarioꝝ noceat canonicis, hoc est ℣ canonici sint priuati ptāte eligendi ꝓ illa vice: ac ipsi ind gnum sciēter elegissent? Rndet ℣ non: immo electio reuertitur ad ipsos canonicos: ita ℣ canonici pñt alium in suū prælatum eligere: & istud verum quòd delictum cōpromissariorum non nocet canonicis: nisi ipsi sciēter ratam habuerint electionem ꝓ compromissarios factam: puta quia compromissarii retulerunt canonicis, ℣ Titium in suum episcopum elegerunt; & canonici scientes illum indignum, approbauerunt electionē. Certe canonici in hoc casu sunt priuati potestate eligendi ꝓ illa vice; ac si scienter indignū elegissent. Sed quid sanctissime Pater; cauetur in c. cum in cunctis.eo.tit.in antiq. ℣ eligentes scientes indignū, sunt suspensi a perceptione fructuum suorum beneficiorū per triēnium, vtrum non solum compromissarii sunt suspensi per triennium a perceptione fructuum suorum bñficiorum, sed ēt ipsi canonici? Rñdet ℣ non; si canonici electionem de indigno factam scienter ratificauerint, quia cum ratificatio mandato comparetur, ipsi canonici sunt suspensi per triennīū a perceptione fructuum suorū bñficiorum, quæ obtinent in illa eccl'a; secus est de beneficiis, q̄ ipsi obtinent in aliis ecclesiis, ut in fine huius c.dr. Sed quid, ponamus ℣ canonici compromiserunt in aliquem epm, uel archiepm, qui eps vel archiep̄s scienter eligit indignū, an ipse eligēs sit suspensus a perceptione fructuū dignitatis episcopalis, vel archiepiscopalis? Rñdet ℣ nō, nam c.cū in cunctis. nō facit mētionē de dignitate episcopali, vel archiep̄ali, modo canones pœnales non ꝓprehendant eꝑos, vel alios superiores, nisi de eis fiat expressam mentionē, & sic ille versiculus Hmōi quoque pœna, &c. est declaratiuus illius cap. cum in cunctis. etiam illa pœna suspensionis a perceptione fructuum beneficiorum per triennium, non hēt locum nisi cum peccatur in electione episcopi uel superioris, & nō intelligitur de electione abbatum, vel aliorum inferiorū. Sed quid sanctissimē Pater, habuimus in c.ut circa, quòd se opponens electioni, & obiiciens aliqua contra formam electionis, uel personam electi, si deficiat in probatione illorum, quæ opposuit in formam electionis, condemnatur solum in expēsis: Si vero deficiat in probatione illorū, q̄ opposuit in personam electi: solum condemnatur in expēsis: sed etiā suspenditur a perceptione fructuum beneficiorū suorum: Vellem informari a vobis, de quibus beneficiis intelligatur. ? Rñdet ℣ intelligitur de illis beneficiis, quæ opponens habet in illa ecclesia, cuius voluit impugnare electionē: non aūt intelligitur de illis beneficiis, q̄ obtinet in aliis eccle siis. Heli. Reg. Nota optimum textum, ℣ ille ad quē deuoluitur ius eligendi, nō habet necesse eligere: sed potest prouideri. de quo. s. eo ne pro defectu. Dom.

[a] prima glo. summat, & dicit quid declaret.]

[a ¶ Si.] si ꝓmissarius, non eligit infra tps iuris, ad superiorē deuoluitur potestas ꝓuidendi; Si eligit, sed indignū, indi incte redit ad cōprommittentes; nisi id scienter ratum habuerint; Idem si electus idoneus non consentit. Si compromissarius scienter eligit indignū, ipse solus ab ecclesiasticis beneficiis triennio est suspensus; nisi id compromittentes scienter ratum habuerint; Et pœna prædicta suspensionis non habet locū in ep̄o ꝓmissario; nec in electione inferiorum. Et restringitur illa pœna ad beneficia, quæ obtinet in ecclesia offensa; Et idem in bñficiis illius, qui delicit in probatione eius, qđ obiecit in psonā. Declarat hęc decretalis multa iura, & multas opiniones, & maxime ea, quæ notant Vincenc. & Bern. sup. de concess. præb. constitutus. n prima glo. & ipse Bernardus. s. eo. causam. & Innocentius & Host. s. eo. ne pro defectu. & Compostellanus eod.tit.in causis. in fine.

[Glo. seq. solvit quæstionem.]

b ¶ Compromissarius.] uel compromissarii, cum eadem ratio sit in pluribus, & in unum, & in plures compromitti potest, ut hic, & sup.eo. causam. & c.in causis, & c.cum in iure cum similibus.

c ¶ Episcopo.] idem intelligas quoad pœnam priationis de inferioribus dignitatibus, cum super inferiores locum habeant rationes.

d ¶ Eligendi.] & tunc poterit etiam postulare, ut i eo.in causis.de renunc. post translationem.

e ¶ Negligēter.] aliàs nō curret tps. s. de ꝓcess. præb qa diuersitatem. Quid si dolo neglexerit; nunqd habebit locū quod hic dr, an quod dr, s. ꝓxi. Puto locū habere quod hic dr; sufficit. n ℣ non eligit. ad hoc vide de app. ab eo. ubi prætermittere facere quod quis debet infra debitum tempus, siue dolo siue negligentia id faciat, æquiparantur. ad idem de testi. per tuas in fin. & sup. in anti. de resci. plerumque.

ADDITIO. Quidam resistunt huic gl. dicentes, quia negligētia fraudulosa, fraus & dolus est; nullus dubitur ut de dolo; & locus erit uer. seq. ut hoc casu videat ptās ad compromittentes, sed hoc est absurdum ut statim sequitur in gl. poterant. Io. And.

f ¶ Tempus.] trium mensium.

g ¶ Statutum.) 50. dist. postquā. & s. eo ne pro defectu.

h ¶ Superiorem.) proximum, uel ad capitulum inferioribus in casu. de concess. præb. c.2. sup. in antiq.

i ¶ Imputent.) puniuntur enim ex proprio facto ex alieno, quia negligentem elegerunt.

ADDITIO. ff. de minor. cum mandato. in fin. glo. Ioan. and.

k ¶ In talem.) negligentem scilicet.

l ¶ Huiusmodi) negligendi ep. scopum.

(Gl. seq. primo rōnem reddit, notat, & remittit, secundo obiicit, & soluit, tertio quærit, & remittit.)

m ¶ Transtulerunt.) poterant. n. sibi prouidere de eligendo. ¶ Item alio modo, s. non dando totum tempus quod habebant, ad hoc de electo uenerit. cū fim. Et sic nota, ℣ negligentia procurato-

nocet dño. de hoc s. vt lit non contest. ca. 1. in glo. vlt. perdunt enim ius ex quo per se vel p aliū debito tpe vsi non sunt. ff. quemad. ser. amit. l. vsu. Ad hanc primam partem ꝓdicit expresse. C. de tem. app. auth. si tñ. vbi dr, ℣ si in causa appellationis eligantur arbitri, non currit biēnium appellationis prosequendæ, pēdente eorā arbitris causa: ēt si mille anni trāsirēt sed tūc currit, cū arbitrium desertū fuerit. Sol. ibi cōpromissum factū est de volūtate scribentis, & ei' cui præscribitur; hic aūt de voluntate ei' cui præscribitur, sm Inn. qui hoc not. sup. e. ne ꝓ defectu. in prin. nec ꝓ oīa est idē in arbitris cōpromissariis, & compromissariis patis ad eligēdū vt pater sup. e. sicut. & j. de re iud. cū ab vno. Si ratum an cōprommittentes hoc mandatū renouare possint? Dic vt no. sup. e. in causis, in antepen. glo. a ¶ Eligat.] infra debitum tempus.

[Glossæ duæ sequentes ostendunt quid approbat, & quid reprobat.]

b ¶ Imputari.] in hoc concordabāt supradicti Doctores in glo. supra in prin. allegatis. c. sup. eo. in causis. & Bart. Brixiensis in qōne venerial: q̄ incipit. Canonici cuiusdam ecclesiæ, peccata. n. suos debent & c. j. §. porro cum suis cōcor. excepto Cōpost. qui teneat in totū, cōtra istum §. in decr. supra eo. in causis in fin. dicebat enim in hoc casu ad superiorem ptātem deuolui, cum vice capituli compromissarii prædicti fungantur.

c ¶ Ignoranter.] hic olim erant opiniones: Ber. tenebat hanc opinionem, quæ hic approbata est sup. eo. causam, & in prædicta decr. constitutus. sup. de cōcess. præbē & eadem ratione Host. ibi, & Compost eod. tit. in causis, in fi. dicebant ꝯrarium per decr. sup. eo. cum terra: quæ decr. non obstat, & intellige eam vt ibi no. Item illa ratione hoc dicebant, quia illi compromissarii funguntur vice capituli, sed capitulum eo casu iterum posset eligere: ergo & ille compromissarius, sed non est verum, vt hic vides.

ADDITIO Et de hoc 1. q. 7. per illicitam. Io. And.

d ¶ Functus.] sicut in iudice, siue bene, siue male semel iudicante. sup de offic. deleg. in litteris, & c. venerabili ff. de re iud. l. iudex. & l. Paulus, cum si.

e ¶ Scienter.] bene dicit, quia sicut à principio si ignoranter elegissent, non haberet locum pœna concilij, ita nec si ignoranter ratificent.

f ¶ Ratam.] trahitur n. ratihabitio retro, & cōparatur mandato. ff. de reg. iur. hoc iure. §. deiecit & l. semper, s. 1. j. de sent exco. cū qs, & inf. de reg. iur. ratihabitionem. cum suis concord. & bene poterant ratā habere, quia suo nomine id erat factum: aliàs secus, vt in prædicta decr. cum quis. inf. de reg. iur. ratum quis.

g ¶ Habuerint.] in quo casu deuoluitur prouisio ad Papam sup. eo. quamquam.

h ¶ Libere.] quia habebunt liberum tempus, ac si noua esset vacatio, vt sup. eo. si electio. simile de maio. & obed. cum olim.

i ¶ Ad eosdem.] probamus hoc olim per decr. de renū. post trāslationem. in fi. nam ibi non valuit electio vel postulatio facta per compromissarium, & nihilominus papa mandat quod compromittentes eligant.

K ¶ Idem fit.) scilicet quòd electio libere ad eosdem

N. P.

reuertitur compromittentes.

l ¶ Eligit.] scilicet compromissarius.

m ¶ Idoneum.] supra eo. cum in cunctis.

n ¶ Renuit.] vel post consensum renuntiat: vel idem claudit extremum. sup. eo. si electio.

[Glos. seq. ponit quid approbat, & qd reprobat: secūdo casum determinat: & subdit duas opiniones.]

o ¶ Consentire.] approbatur hic supradictæ glossæ Ber. & re, ꝓbatur opin. Hostien. qui in hoc puncto dicebat cōtrariū in prædicta decr. causam. in fi. ratione per eum in superiori casu reddita, & qa verba cū effectu sunt intelligenda. sup. decr. non resi. relatum. & ca. postquam. posset ergo & ille q̄ ipsius vicem gerit. 93. dist. cap. 1. cum fi. sed hoc est falsum propter superiorē rōnē, qa functus est, &c. Et qđ dicit iste. §. & §. prox. quo ad sm casum. verū intelligas, nisi aliud caueretur in mandato: puta ℣ posset eligere semel, & pluries. &c. & ita terminauit Bart. Brixiē. in qōne dnicali sua, q̄ incipit, qdā dederunt ptātem, vñ dicebat Dama sius sup. in prædicta. decr. cām. vbi electio defertur à iure, pōt sæpius fieri & variari, sed vbi ab hoīe, vnica electione ꝓsumitur ptās. ff. de verb. obl. cū q certarū §. vlt. Non obstat sm cū. ff. de optio. leg. l. 2. vbi electio delata ab hoīe, vnica electione nō ꝓsumitur, qa ibi nō fuit exhibita tota familia, in qua debebat fieri electio. Distinxerunt q̄ dat, an detur potestas prouidendi, an eligēdi vt in primo casu iterū possit eligere (quia adhuc non est prouisum) & in secundo non, quæ distinctio satis æqua videtur, nec ista decr. cōtradicit: quia de potestate eligendi loquitur, vt patet in ipsius principio.

p ¶ Eligitur.) scienter, quia aliàs pœna suspensionis locum non haber.

q ¶ Non conuenit.) 24. q. 3. si habes, ff. de dolo & elegānter. C. de inoffi. test. si quis in suo. in fi. C. de pœn. sancimus. inf. de in. & de dam. dat & si pignorationes. & inf. de reg iur non debet. & dic vt ibi.

r ¶ Præmittitur.) sup. §. si vero.

s ¶ Teneat.) supra de his, quæ fi. à maio. par. c quæsiuit. cum suis concor.

t ¶ Ecclesiasticis.) quæ in ipsa ecclesia obtinentur, vt statim sequitur.

u ¶ Concilium.) sup. eo. cum in cunctis.

x Ipso iure.) approbatur in hoc opinio. Ber & Host. q hoc not. sup. eo. innotuit. (in glo. sicut ergo.) Et opinio Inno. sup. eod. cum in cunctis, & reprobatur opinio Tāc. q̄ not. Ber. in decre. innotuit, qui dicebat, ℣ requirebatur snia per decr. sup eo. quisquis, sed non est verum, vt hic patet. & decre. illa in alio casu loquitur.

ADDITIO. Scilicet in his qui eligunt per sæcularis potestatis abusum, Io And.

y Huiusmodi.] quod hic dr, tenebat Ho. de elect. cum in cunctis, & sup. e. tit. causam. in fi. & dic huiusmodi, scilicet pœna suspensionis per triennium à beneficiis.

z Ad eligendum.) episcopum vel superiorem, per id quod statim sequitur.

a Compromissarius.] sup. eo. causam & idem si episcopus eligeret proprio iure, vt quia habet vocem in electione patriarchæ, vel archiepiscopi, vel alterius episcopi quia eadem est ratio.

† Hoc est cōcilium Lateran. iij. ca. 3.

1 Tanc. & Petrus de Samp. s. eo. cām & Abbas hoc recitat. sup. e. quia pp. Io. And.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Sic peccante.] si in eligendo scienter indignum. [Glo. seq. recitetur per contrariū, & solutionem.]

b ¶ De iure.] ꝛ de senten. excom. quia periculosum. Nota, quia licet hoc teneat Host. in supradictis glo. & Gar. in decre. cupientes. §. eo. §. cæterum, tñ olim dubitabat ideo, qa decr. illa, qa periculosū. vī de sui mēte intelligēda de suspēsionibus ab officio, vel cōmunicatib. officio; puta ingressu ecclesiæ, & similibus: ibi, pp. executionē Pōtificalis officii, &c. Sed laudetur Deus, & dñs Bonifacius, q dubitationē illā mihi sustulit p hanc litterā: & potuit esse rō: qa spūalia sine tpalib. diu esse non possūt: q hēnt se vt ꝓnexa, 1. q. 3. si qs obiecerit. & c. saluator. & esset verecundum eos mendicare. §. de rem. ad supplicationem. §. in oīb. c ¶ Locum.] ꝛ sup. eo. c. quamquam, in fi. ibi soluitur.

[Glo. seq. signat ꝛ, rium, & remittit.]

d ¶ Restringitur.] dicebat Host. in decre. cū in cunctis, q̄ super hoc puncto necessaria erat interpretatio; fouebat tamen contrariam opinionem. [Idem Petrus de Samp. Ioan. And.] quia indefinite loquebatur concilium, & quia constitutio illa fauorabilis videbatur ecclesiis. Concordat autem ad hunc. §. supra eod. cupientes. §. cæterum. Et nota pœnas restringendas inf. de reg. iur. in pœnis. vbi de hoc.

e ¶ Taliter.] scilicet scienter indignum.

f ¶ Specialiter.] quia & generaliter offendit ecclesiā quæ vna sola est. 24. q. 1. loquitur.

ADDITIO. 7. q. 1 Nouatianus. Ioan. And.

g ¶ Offendisse.] quantum in eo fuit: licet conatus non habuerit effectum: non tamen fuit voluntas suis terminis contenta: & ideo punienda. de pœnit. dist. 1. c. cogitatio.

h ¶ In illius beneficiis.] s. q. æ in ipsa ecclesia obtinet, vt hic vides, & sic declara decret. primam istius tit. circa fi. & sic aliquis est suspēsus à beneficio in vna ecclesia, non in alia: sic. sup. eo. cupientes. §. cæterū. ꝛ. de offi. ordi. si canonici, & ꝛ. de reb. eccl. hoc consultissimo. Quid si in his casib. eligens, vel opponens non habet in illa ecclesia beneficiū? Dic q̄ pœna extraordinaria puniri poterit. super de accusa. super his. de Iudæ ad liberandum. C. de sepul. vio. l. vlt. in fi. cum sim.

ADDITIO. Idem Ioannes Monac. alleg. ff. de pœn. l. prima, ad fin. ff. de in ius vo. l. fin. & facit supra, de male. c. 2. cum concordantiis Ioan And.

i ¶ In personam.] quia à beneficiis ecclesiasticis triennio est suspensus.

PRocurator.] Ponit duo quæ requiruntur in procuratorio ad appellandum, in casu decret. vt circa; secundum ibi, Habeatque. Dominicus.

CASVS. Habuimus in ca. vt circa, & in cap. cupientes. ꝛ. eo. q̄ appellans ab electione debet proponere oēs defectus, quos ipse intendit opponere ꝛ electionem, vel personam electi: Ponamus q̄ aliquis non est sufficiens per se ipsum: vult ꝓstituere procuratorem. Vtrum procurator generaliter constitutus possit appellare ab electione, vel se electioni opponere, opponendo defectus tam ꝛ formam electionis, q̄ personā electi? Respondet Romanus Pontifex q̄ non: sed dēt constitui spāliter, ita q̄ in instō procurationis debent inseri omnes causæ, & defectus, quos ipse cōstituens intendit ꝓponere ꝛ electum, vel electionem. Itē dēt constitui spāliter ad iurandum in animā constituentis, q̄ credit omnia per ipsū proposita esse vera, & se posse illa probare; alias non admitteretur procurator. Nota ex hoc textu argumentum, q̄ obiicies ꝛ personas eligētiū, non dī obiicere ꝓtra formam: hoc probat tex. hic, qui dicit, per sonas, in plurali numero.

peccante a (cum de iure b nullum sententiam suspensionis incurrat, nisi de ipso expressa mentio habeatur) † nec in aliorū quàm episcoporum, & superiorum ipsorum electionibus, cum peccatur in ipsis, vendicat sibi locum c. ¶ Restringitur d etiam dicta pœna solum ad ea beneficia, quæ sic peccans, in illa obtinet ecclesia, quam taliter e eligendo, specialiter f noscitur offendisse g.

¶ Et idem in illius beneficiis h est censendum, qui alicuius electionem, postulationem, aut prouisionem impugnans, in probatione deficit eius, quod obijcit in personam i.

¶ Idem.

† Rō fm Pet. ēin c. qa periculosū ꝛ. de sen. excō. & putat tū arbitrarie, qa fm glo. fi. hic vbi pœna statuta ī. q. hēnt se vt ꝓnexa, ponit non pōt: illa mutaturī aliā: l. hos accusare. §. in oīb. ff. d accu. c. finem li tib. de do lo & con tu. Fon.

† Secūdū Doct. ille textus ha bet locū, ēt in aliis confirmationib. uide Felinū in c. cōstitutus. de rescrip. Fon.

K ¶ Procurator ad appellandum.] ex iudicium. decre. enim ista in his casibus locum hēt, quibus decre. vt circa. sed decre illa locū non hēt in appellationib. interpositis in iudicialis. eo. cōstitutio. ergo nec ista: licet aliàs dicamus, q̄ procurator est q̄ de mādato domini aliena negotia in iudicio ī administrat. ff. de procu. l. j. sed ad negotia constituitur. ꝛ. de procur. qui generaliter & quod dicit ad appellādum intelligo ad quemcunque etiam inferiorem Papa secundum Gar. qui in omnib. appellationibus dixit illa decr. locum habere, licet Guil. contra. vt ibi dixi:

l ¶ Prouisionem.] factam, vel etiam faciendam, si contra certam personam appellatur. ꝛ. eod. qui contra certam. Idem Archid.

m ¶ De cætero.] extenditur ergo ad futura, ſup. licet canon.

n ¶ Formam.] supra eo. quia propter.

o ¶ Personas.] in plurali dixit, vt comprehenderet electum & eligētes. ꝛ. eo. vt circa. Io. And. Idē Archid.

p ¶ Singulariter & clare] per hoc satis reputo solutā quæstionem, quam olim formabant Guil. & Gar. in decret. vt circa ꝛ. eo. an scilicet sufficiat opponēti, dicere oppono homicidium, periurium, & simoniam: & dicendo per hanc litteram q̄ non: ad quid enim in procuratorio sic singulariter & clare fieri deberet expressio? & in appellatione id idem fieri nō deberet? & de hoc dixi in ipsa decre. vt circa. in glo. quid ergo.

q ¶ Speciale.] nota q̄ non tantum valet genus quod ad speciem, quantum species de hoc vide 23. di. quamquam. & supra de offi. ordi. si sacerdos.

[Glo. seq. reci. per quæstionem & solutionem.]

r ¶ Mandatum.] non credo. 2. quod in casu illo habeat decretalis illa ꝛ. de procura. qui ad agendum quia casus iste est specialis, in quo semper requiritur expressio. Idem credo in matrimonio contrahendo vt eo tit. c. vlt.

[Glo. seq. reddit rationem.]

s ¶ Eorū animas.] bñdicit, aliàs enim nō prouideret malitiæ: posset enim esse, q̄ procurator crediē vellet esse.

esse, quæ nō credit dominus: procurator ergo iurat in animā dñi nō in propriam. Super hoc dic vt 36. dist. ti bi domino. & de iura. calum. in per tractandis. De sacramento autem calumniæ dicam. ꝛ. de iuramen. calum. cap. 2. 2. responso.

a ¶ Et se posse.] repete credunt.

SI cōfirmationē.] Non diuiditur. Io. And.

CASVS. dictū fuit in ca. si postquam. §. eo. tit q̄ si ab electio ne fuerit appellatū ad Apostolicā sedē: superior immediatus non habet potestatē ꝓfirmandi electionem, pendēte appellatione: Et dicit, q̄ si superior electionem ipsam pendente appellatione cōfirmet, q̄ nō valet confirmatio: Sed nunqd confirmatio superioris facta pēdente appellatione ꝓiudicet ipsi electo: ita vt accipiendo ꝓfirmationem a superiore per dat ius sibi quæsitū ex electione? Respō det q̄ nō: & ideo poterit petere cōfirmationem suæ electionis a superiore. Nota primo, q̄ electio & ꝓfirmatio sunt partes totaliter separatæ, vide not. per Innocen. de restitu. in integ. cap. 2. Nota secundo, in habentibus causam separatam vtile per inutile non vitiari. ad hoc regula, vtile. infra de regul. iu. Do minicus.

[Glo prima summat, & allegat duo antiqua iura.]

b ¶ Si cōfirmationem.] cassata ꝓfirmatione, vel cassa nunciata propter defectum iurisdictionis, vel solēnitatem omissam: nō propter hoc electio cassata dicetur. & probatur quod hic dī supra de præben. cum iam dudum, maxime per integram: quia ibi confirmatus fuit electus, & cassata confirmatio ꝓp iuris ordinem nō seruatum: & iterum Papa de electione mā dat inquiri per decretalem supra de re iud. ad probā dum, vbi cassata est confirmatio propter defectum iurisdictionis, & iterum de electione quæritur.

ADDITIO. Et est huius ratio secundum Ioannē Monachum: quia insęparabile inutile adiectū, nō viciat quod erat vtile, de hoc ꝛ. de reg. iur. vtile.

c ¶ Electionis.] si autem cassaretur electio, seruandum est quod dī supra eo. quamquam, &c. si electio.

d ¶ Iuris solemnitatem.] supra eo. quamuis. & ꝛ. eo. prouida. §. verum. & inf eo. c. vlt.

e ¶ potestatem.] puta quia aliàs non erat iudex: vel legitime appellatum erat ab ipso: vel papa inhibuerat. ꝛ. de appel. nō solum. vel erat excommunicatus publice iudex. ꝛ. de re iud. ad probandum, vel ante ꝓfirmationem reseruauerat papa episcopatum. ꝛ. eo. si eo tempore, uel his similia, & propter hoc non ualuit ipso iure confirmatio.

f ¶ Propter hoc.] cassationem, s. confirmationis.

g ¶ Canonica.] ex personis & forma. sup. eod. quia propter. & c. cum in cunctis.

[Glo seq notat, quærit & soluit.]

h ¶ Infirmari.] immo iterū petitur eiusdem electio cōfirmatio coram debito iudice, & seruatur debitus ordo. Et sic no ex hac decre. q̄ principale nō sequitur naturam accessori, licet accessorium sequat principalis naturā. de offi. deleg. si super gratia, & de reg. iur. accessorium. cum suis concor. Sed quid dices, prout apparet ex decret. si iudex cassat confirmationem vitio electionis? Clarum est, si propter solemnitatem omissam: & hoc est clarum, vt hic. quid in dubio? Satis vī d cēdū inspici debere quod opponebat: & si ꝛ electio nē erant obiecta: dicatur facta cassatio vitio electionis: si de solemnitate omissa, tunc locū hēt hęc de cre. in dubio dicatur vitio solēnitatis facta cassatio ꝓfirmationis. ad hoc. ff. de suspect. tut. hęc n. §. 1. & facit qđ ibi no. ad idē. ff. de excep. rei iud. si ex testō. ff. de pœnis. si præses. & ꝛ. de reg. iu. in pœnis. & facit qđ not. 50. dist. c. 1. & de consti. ex litteris. ꝛ. in an ti. Consulte tū facit iudex, si decernit ad instar eius, qui remittitur de exercitu. ff. de his q no. infa. l. 1. & 2. & facit ad hoc † Nota q̄ quod notant moder iura dēnt. s. eod. super eo. & adaptari hæc vera dicant, cū iis q̄ sæpe cōtingit, de his par tib. quas distinxi, super rubrica de elect. sup. Io. and.

SI cōfirmationem b electionis c † propter debitam iuris d solemnitatem in confirmatione ipsa omissam: vel ex eo, quia ipse, qui confirmauit, confirmandi nō habuit potestatem, e cassari, seu cassari possit, quòd ipsi credunt expressa huiusmodi vera esse, & se posse a probare.

¶ Idem.

¶ *Cassata confirmatione, uel cassa nunciata propter defectū iurisdictionis, uel solemnitatē omissam; non propter hoc electio cassata dicetur.* Io. An.

CAP. XXXIX.

SI confirmationem b electionis c † propter debitam iuris d solemnitatem in confirmatione ipsa omissam: vel ex eo, quia ipse, qui confirmauit, confirmandi nō habuit potestatem, e cassari, seu cassari possit, quòd ipsi credunt expressa huiusmodi vera esse, & se posse a probare.

¶ Idem.

¶ *Si vacante cathedrali, regulari, vel collegiata ecclesia singulares personæ capituli uel conuentus occupant bona aprę lato dimissa, uel vacationis tē pore obuenientia: donec restituant, ab officio & quibuscunque beneficijs sunt suspensimō obstantib priuilegijs, statutis, & consuetudinibus quacunq; firmitate uallatis.*

CAP. XL.

QVia f sæpe K † contingit, q̄ cathedrales, uel collegiatæ ecclesiæ, singulares personæ capituli uel conuentus occupant a prælato dimissa, uel uacationis tpe obuenientia, donec plene restituant, ab officio, & quibuscunq; beneficiis sunt suspensi, non obstantibus priuilegiis, statutis, & consuetudinib. quacunq. firmitate uallatis Et aduerte q̄ decre. ita non principaliter facit ad titulū: sed quia uacante ecclesia, cū imminet electio faciēdo, si canonici uideant bona uacantis dignitatis sibi deberi, difficultates ingerunt, & tardius eligunt, ideo hic prouidit, & sic ēt electioni faciendæ prouidit. idē dico decre. s. eod. sciant, [&c. generali & facit s. eo. ubi periculum. § prouisionis. Ioan. and.

k ¶ Sæpe.] Debuit igitur ius super hoc prodire. ff. de legib. nam ad ea. inf. de rest. spol. frequent cū si & est simile inf. de præben. quia sæpe. & de hoc sup. de despon. impub. litteras. in glo. penult.

† Nor. q̄ quod notant moder iura dēnt. s. eod. super eo. & adaptari hæc vera dicant, cū iis q̄ sæpe cōtingit, de his par tib. quas distinxi, super rubrica de elect. sup. Io. and.

l Quia ad nullū iudex cassat confirmationem tantum; secus si confirmationem & electionem; quia tunc non est dubitabilis hæc quæstio. Io. And.

Q Via sæpe.] Primo narrat factū reprobū. Secundo improbat motiuū exprimēs, illud punit; ibi, Nos ipsorum. Tertio tollit obstantia, ibi, Non obstantibus. Io. And.

CASVS. Certum est, q̄ uacante sede epāli capitulū succedit, ita q̄ potest exercere p se illa, quę sunt iurisdictionis, & ea quæ sunt ordinis, & facere exerceri p epm: Sed quid de bonis dimissis per prælatū; q̄ ponamus q̄ prælatus defunctus plura bona dimisit, uel alia qua bona obuenerunt tempore uacationis, utrum sit permissum capitulo illa bona sibi appropriare, & canonicis inter se diuidere? Rūder q̄ nonimmo illa bona debēt reseruari futuro successori, uel cōuerti in utilitatē eccłæ; Quod si ꝛ ium fecerint, puniuntur pœnis hic contentis; & quod hic dī de ecclesia cathedrali idem dicendum est de ecclesiis collegiatis, uel regularibus Nota q̄ lex tollens statuta, non tollit pacta, uel priuilegia, nisi de eis faceret mentionem, de quo ꝛ. eo. lib. de constit. c. 1. Dominicus.

[Prima gl. summat, & dicit quid declaret.]

i ¶ Quia.] si uacante cathedrali, regulari, uel collegiata eccła, singulares pſonæ capituli uel conuentus occupant a prato dimissa, uel uacationis tpe obuenientia, donec plene restituant, ab officio, & quibuscunq; bñficiis sunt suspensi, non obstantibus priuilegiis, statutis, & consuetudinib. quacunq. firmitate uallatis Et aduerte q̄ decre. ita non principaliter facit ad titulū: sed quia uacante ecclesia, cū imminet electio faciēdo, si canonici uideant bona uacantis dignitatis sibi deberi, difficultates ingerunt, & tardius eligunt, ideo hic prouidit, & sic ēt electioni faciendæ prouidit. idē dico decre. s. eod. sciant, [&c. generali & facit s. eo. ubi periculum § prouisionis. Ioan. and.

k ¶ Sæpe.] Debuit igitur ius super hoc prodire. ff. de legib. nam ad ea. inf. de rest. spol. frequent cū si & est simile inf. de præben. quia sæpe. & de hoc sup. de despon. impub. litteras. in glo. penult.

Universidad de Deusto
Biblioteca

n ¶ Collegiatis] in aliis non h̄ bet locum hæc decret. sed illa ff. de offi. ord. præsenti. & quæ dicuntur ecclesiæ collegiatæ, dixi sup eod. statutum.

b ¶ Vacantib.] principali prælato per cuius mortē dicuntur viduatæ. sup. eo. ne pro defectu. & cap. quia propter.

† Qūo puniantur, collegia, uide Bar. I l. aut facta. ff. de pœn. c. si ciuitas, ff sea. excō. per. d Ancha. Font.

c ¶ Earundem.] nota ꝙ ad extraneos, & qui nō sunt de collegio, nō extenditur hæc cōstitutio, ut hic vides.

d ¶ Dimissa] de quibus an testari potuisset, dicā. inf. de offi cio ordin. præsenti.

e ¶ Expendi.] vt §. eo. cupientes. & de offi. ordin. præsenti. §. porro.

[Glo. seq. in princ. reci. per quæstionē, quā soluit, & remittit: secundo quærit, soluit, & solutionē reprobat.]

f ¶ Reseruari.] 75. dist. quoniā quidā. 12. q. 2. non licet. & c. illud. Et fiet hæc reseruatio per œconomū si eū habeat, ut in prędictis iurib. uel per uisitatorem, uel administratorē ecclesiæ, si quē hēt. inf. eo. is cui. & ff sup plen. negli. præla ecclesiæ. & super hoc adde quod no. Io. in prædicto c. illud. 12. q. 2. Sed pone, uacante sede certum ē, ꝙ

3 De hoc articulo vide plene p Hostien. in c. ad abolēdā. extra de hær.

capitulū succedit i in iurisdōnem. §. de maio, & obed. cū olim. & ff. eo. tit. c. vnico. [& de institit. c. 2. nisi esset uisitator datus a Papa. ff. eo. is cui. rōne istius iurisdōnis aliqua pueniunt: puta ex condēnatione, uel sigillo, uel hmōi: nunquid in his locum hēt decre. puto ꝙ non: q a ex quo competit eis iurisdō: ergo & ois iurisdictionis fructus, q accessorius est. de reg. iu. accessoritā: cum suis concor. & hoc forte voluit dicere illud relatiuū, q 2 in utilitatē, &c. Archidia. ff. (Et Io. Mona. in addi. cum capitulum, vt administrator legitimus alieno nole administret. ꝙ si suo facere vellet: malæfidei possessor esset, qui nō pscribit. ff. de reg. iu. possessor. Io. An.) qd. ē hodie ap, probatū per cle. eo. tit. statutū. & ibi uide in gl. hic paret.

2 Gl. vult fm Do. & Phil. ꝙ istud relatiuum potnāt hic restrictiue uide glo. in reg. ff. ctus. j. de regu. iur. Fon.

g ¶ Earum.) ecclesiarum cathedralium, regularium, & collegiatarum.

h ¶ Maneant.) qa nō dimittitur peccatū, nisi restituatur ablatū. inf. de reg. iur. peccatum. cum suis concor.

i ¶ Officio.) prouidebitur aūt, ꝙ de ipsorum fructib. officietur ecclesia. §. eod. tit. cum ex eo. §. porro. & sup. de appel. peruenit Io. And. (idem Ioan. Mona.)

(Glo. seq. alle. duo iura diuersa, de diuersitatis ratione quærit, soluit, & solutionem iustificat.)

k ¶ Beneficiis q̄buscunq; .) aliud in casu. §. eo. cupiētes. §. cęterū. & §. eo. si cōpromissarius. §. pen. & ult. Si q̄ratur q̄ est ratio, quare ibi solū a bñficiis ipsius ecclæ suspensus est: hic uero ab oibus, q̄ ēt extra illam eccle siam hēt. Breuis est solutio: quia hic ab officio suspensus est: ibi uero non, cum ergo ab officio suspensus sit: & ab omnibus beneficiis dicitur esse suspensus. 81. dist. eos. de cler. excom. mini. latores. & grauior pœna

bus, & regularibus, ac collegiatis a ecclesijs vacantibus b capitula, conuentus, collegia, † & singulares earundem c personę, bona a prælatis ipsarum dimissa, d vel vacationis tempore obuenientia, quæ in utilitatem dictarum ecclesiarū expēdi, e vel futuris deberent successoribus fideliter reseruari, f occupant, inter se diuidunt, subripiunt, dilapidant, dissipant, & consumunt in earum g graue dispendium & iacturam.

¶ Nos ipsorum ausus reprimere, ac ecclesiarum indemnitatibus præcauere volentes: Decernimus vt hi, qui præmissa de cætero præsumpserint, eo ipso sint, & tandiu maneant h ab officio, & beneficiis k quibuscunque suspēsi, donec l plene m restituerint n quicquid de bonis perceperint supradictis.

Non obstantibus quibuslibet priuilegiis, uel indulgentiis, aut cōtrariis consuetudinibus, o constitutionibus, uel statutis, iuramento, confirmatione sedis Apostolicæ, aut alia quacunq; firmitate p ualatis: quæ omnia q quò ad hoc auctoritate Apostolica reuocamus, cassamus, & irritamus: ac nullius deinceps uolumus esse firmitatis.

¶ Idem.

¶ Decretalis, ut circa solum in extraiudicialib. appellationib. locum habet, in iudicialibus autem antiqua iura seruāda sunt, hoc dicit. Io And.

CAP. XLI.

COnstitutio r felicis recordationis Gregorij Papæ prędecessoris nostri, edita in concilio Lugdunensi, formā exprimēs, secundum quam ab his, qui in † electionibus, postulationibus, aut prouisionibus se opponunt, debeat appellari ſ. locum sibi non vendicat, nisi solum cum in eis extra iudicium appellatur: Quādo vero in iudicijs, † in huiusmodi negotiis a appellari contingit; anteriora b iura (cum per eam c immutata d non fuerint) obseruari oportet.

¶ Idem.

¶ Habens plenā administrationem cathedralis ecclesiæ in spiritualibus & tpalibus: iurisdictionalia exercere potest, sacramentalia non, nisi episcopus fuerit. hoc dicit Dominicus.

CAP. XLII.

IS, cui procuratio seu administratio cathedralis ecclesiæ, plena & libera e in spiritualibus f & tpalib. a sede Apostolica (cui soli g † hoc competit) est commissa potest (alienatione bonorum immobiliū h dumtaxat excepta) omnia, quæ iurisdictionis ēpīlis existunt, & quæ potest electus exequi confirmatus, i libere exercere. Illa quippe, quæ ministerium consecrationis exposcunt (nisi fuerit epūs) per alios faciat epos expediri. k

¶ Idem.

¶ Monialis non eligit, nisi peregerit duodecimum annum: & sic: nec eligatur nisi peregerit 30. annum, & fuerat expresse professa. hoc dicit prima pars usque ibi, Sane. Ioan. And.

1 Notāt Domi. & Philip. ꝙ lex exorbitās non extēditur ad inclusa sub rōne in l. expressa: sm ad cōprehensa sub verbis. Petr. de Ancha. allegat. Bart. in l. si resff. de apre. Fōt.

† Dictio, in, deest in manu scriptis.

al. in iudicio:

similet. de sent. excō. fo. let. in si & quod no. in ca. ino. de chismat. in gl. Io. and.

e ¶ Et libera.] no. arg. ꝙ prælatus hēt liberā & generalem administrationē. & hoc no. Io. §. q. 3. c. vlt. in fin. mag. gl. alibi. no ff. 12. q. 1. c. vlt. pro prima parte facit. 7. q. 1. c. 1. 16. q. 1. & tpis. 21. q. 1. relatio. & §. eod. in antiq. cum nobis olim. in fin. Siue dicatur habere liberam & gñalem, siue generalem & non liberā, siue econuersō, donare non pōt, nisi habeat cōsuetudo. & modica de dona. cæterum.

(Glos. seq. recitetur per qōnem.)

f ¶ Spiritualib.) pōt igitur dare literas cōmēdatitias ad ordines ff. de temp. ordi. cum nullus. §. pen. & puto ꝙ de a limi strator dispensationē. de cr. cum ex §. e. tit. & lib. facere possit per hanc decre.

ADDITIO. Idem Arch. alleg. C. de off. eius qui ui. ali. iud. ob. l. 1 & 2. & ff. de tutelis l. quæsitam, Io. And.

g ¶ Soli.) præterq̄ in casu ff. de sup. negl. præla. ecclesiæ cathedrali.

(Glo. seq. reci. per quæstionem, & solutionem.

h ¶ Immobiliū.) puto ꝙ mobilia ēt pretiosa possit in casu licito alienare.

3 De iis. n. quæ seruando seruari non pōt non est dubium. C. de admi. tut. lex quæ. alienare non posset, si voluisset papa ꝙ alia mobilia hic generaliter locutus fuisset: sicut fecit §. eod. tit. in ant. nihil est, in fi. & de accu. c. vlt. inf. c. prox. §. si vero. Aliquid enim debent verba operari. infra de priuil. si Papa. respon. in fi. & §. de deci. ad audientiam. C. de dumtaxat Et sic not. ex hac decr. & ex prædicta decr. nihil est. & ff. cap. prox. administratorem ecclesiæ valia alienare non posse.

(Glo. seq. primo remittit: secundo quæritꝫ & ponit opinionem Compost.

i ¶ Confirmatus.] quæ sunt ista: vide not §. eod. transmissam. Dubitari soler an istius administratoris officium expiret mortuo Papa: & dixit Cōpost §. eo. cum nobis olim. ad fi. ꝙ non expirat: ordinariam enim potestatem habet. ad hoc. ff. de iurisd. omn. iud. l. & quia. & inf. de offi. lega. cap. 2. Not etiam, ꝙ eo ipso ꝙ Papa det administratorem vel visitatorem ecclesiæ cathedralis si postea canonici etiam ignoranter eligāt episcopum, non tenet electio: quasi Papa dādo visitatorē ad se prouisionem reuocauerit. & sic dicit pronuncia tum in cutia: sed non bene probatur iure.

ADDITIO. Alleg. ut ibi de app ut nostrum. ff. de accusa. qui. posſ. qui absenti inf. de concess. præb. quia cunctis. Io. And.

k ¶ Expediri.] concordat 7. q. 1. Pontifices. & sic mandat quod per se non potest quod dicit §. eod in anti. suffraganeis. & §. de transla. c. 1.

Indem.

Prælatus an habeas liberā ad ministrationem.

† Not. solum Papā dare administratorem ecclæ vacāti cathedrali, alios casus papæ reseruatos vide per glos. §. de off. leg. ꝙ trāslationem Do.

a Idē Pe. de Anch. Do. Phil. l. 1ex quæ tutores. C. de admi. tu. gl. fi. in c. j. de clerico ægro. pcedunt ubi uniuersalis prohibet aliena tio. Fon.

Universidad de Deusto
Biblioteca

INdemnitatibus.] Istud capitulū gratia breuitatis legit vsq; ad finē ipsius: Primo pro intellectu eius pſupponendū est qđ hr in c.qa pp.eo. tit. in ant. videlicet ꝙ circa electiones celebrandas, siue sint electiones virorū siue mulierū, procedit vna de trib. vijs. Aliqñ em ꝙceditur per viam spūs Sancti, qñ eligentes eligunt aliquem inter se habito tractatu. Vliqñ ꝙceditur p viam scrutinii: itta est difficilior, de qua vide in cap perpetuo. eo. tit. & lib. Aliquando proceditur per viam compromissi, quando eligentes videntes se in discordia, transferunt potestatem in aliquos.

† De materia huius primi §. vide ꝙ nouissime diffiniuit concil. Trid. sess. 25. ti. de regularib. & Monialibus, ca. 7. vide concil. Agathense c. 19.

CAP. XLIII.

INdemnitatibus † a monasteriorum Monialium, quæ b frequenter propter electiones in discordia celebratas in ipsis grandia in spiritualib. & temporalibus dispendia c

a † Indemnitatibus.] idē ꝑhibet Ivo. Pon. in Decr. p. cap. 120. & habetur in Decr. Gratiani 2. p. 27. q. 1. cap. Indemnitatibus.

b ¶ Frequenter.] sup. eo. in antiq. quia propter.

c ¶ Dispendia.] sup. eo. in antiq. quia propter.

CASVS. Vacante monasterio Sanctæ Crucis victauien. in quo erant aliquæ moniales tacite ꝓfessę, puta ꝙ delationē habitus ꝓfessarum, vel cum stant in religione post annum probationis: aliæ erant expresse professæ: & etiam erant aliquæ impuberes minores 12. annorum: quæritur, quę moniales habeant vocem electiuam, hoc est, quæ moniales sunt vocādæ ad electionem faciendam? Rūdet, ꝙ impuberes, item non professæ, non sunt admittendę ad electionem: sed si fuerint professæ, admittuntur: & habent vocē electiuā: & tunc in isto casu sufficit tacita professio. Sed qd de electione pasiua? Rūdet, ꝙ antequam aliqua monialis possit eligi in Abbatissam, vel Priorissam, requiritur ꝙ ipsa fuerit expresse professa: & insuper requiritur ꝙ ipsa cōpleuerit 30. annos, & attigerit 31. Or sanctissime Pater, ponamus eodem themate retento, ꝙ vacante monasterio Sanctæ Crucis, moniales ipsius monasterii, ad quas spectat electio, conuenerunt in vnum tractaturæ de electione futuræ priorissæ: & inter se ordinauerunt, ꝙ ipsæ procederent per viā scrutinii: quęritur quæ debeant seruari in electione ista, & etiam in confirmatione quid debeat obseruare superior confirmans? Rūdet Rom. Pontifex cum distinctione, Aut electio fuit facta in discordia; nam cum essent 18. moniales. 12. quandam Ludouicam elegerunt: aliæ sex quādam Catharinam: sex se opposuerūt electioni de Ludouica factę: vel appellauerunt dicēdo, ꝙ electa a 12. erat minus idonea; vel ꝙ eligentes processerant affectione carnali: an tunc istę sint admittendæ vel non ad proponendum ista, & se opponēdum vel appellandum? Respondet ꝙ non: immo superior, puta epūs Pictauen. non obstāte oppositone vel appellatione illorum sex, debet istam electionem a duodecim factam confirmare: & electæ munus bndictionis impēdere: verumtn superior confirmans, poterit & debebit ex officio suo inquirere circa defectus electionis vel personæ electæ: nā si electā a duodecim inuenerit indignā (forte quia esset illegitime nata) nō teneretur, immo nō deberet electionem ipsam cōfirmare. Sed quid cum essent 18. moniales, nouem elegerunt vnā, aliæ nouem aliam: Potest a publicato scrutinio aliquæ, puta tres pēnitētia ductæ, antequam se diuerterent ad alios actus consenserunt in aliā; vtrū electio illius sit cōfirmāda non obstāte oppositione vel appellatione alterius partis, ac si ab initio duodecim illam elegissēt? Rūdet ꝙ sic: dum tn nō interuenerit prauitas simoniaca. Sed quid si talis monialis electa patiatur aliquē defectū: nunquid post cōfirmationem & bndictionem, si sit abbatissa, poterit apud superiorum accusari vel denunciari? Rūdet, ꝙ sic. Sed si ponamus ꝙ aliqua monialis fuit electa non a maiori parte in duplo, sed tn a maiori parte: quia cum essent 18. moniales in dicto monasterio, decem illam elegerunt in abbatissam suam: cui electioni aliæ octo, vel aliquæ earum se opposuerunt vel appellauerunt: vtrum sint admittendæ ad hoc ꝙ possit differri cōfirmatio electionis? Rūdet ꝙ sic: veruntamen pendente causa appellationis, ipsa electa administrabit in spiritualibus & temporalib. Et istud est speciale in electione monialium, vt ipse administrent antequam cōfirmentur suæ electiones; tſi ipsa electa non poterit aliquid alienare de bonis ipsius monasterij. Quid si aliqua fuit electa a minori parte, an valeat talis electio? Rūdet ꝙ nō. Sed sanctissime Pater, ponamus ꝙ moniales nolūt procedere p viā scrutinii ad electionē: sed p viā cōpromissi: quia cū viderent se in discordia, cōpromiserunt in aliquas moniales, quæ haberent potestatē eligendi vice & nomine aliarum: istę compromissarię eligūt aliquam monialem: tſi minor pars cōuentus se opposuit, vel appellauit: an sit admittenda? Rūdet ꝙ nō: imo statim fit confirmatio, ꝫ dictione vel appellatione ipsius minoris partis non obstante: sed post possessionem adeptam & cōfirmationem, admittet accusatio vel denūciatio. Sed quid si maior pars cōuentus se opponit isti electioni factæ per compromissarias: vtrum possit? Rūdet ꝙ sic, & differtur cōfirmatio: sed tſi pendente appellatione, & oppositione, electa administrabit in spiritualib. & temporalib. & hæc sunt vera dum tſi pars quę opponit vel appellat, non sit maior pars in duplo totius conuentus; quia tunc electa non administraret, nisi finita causa appellationis vel oppositionis. Post Romanus pōtifex ostendit vtrum c. vt circa. & c. cupientes. eod. tit. & lib. 5. habeant locum in electionibus monialium. Cōsequenter excōicat aduocatos, & alios vocatos in electionibus ipsarum monialium, qui uocati seminauerint discordiam inter ipsas moniales; vel ēt qui inter ipsas nutriuerint discordiam. Consequenter in fine capituli facit quandam protestationem, ꝙ cum in hoc casu contineantur multa specialia, quæ vīr disrepare a regulis iuris cōis, quia electiones monialium cōfirmantur nō obstāte oppositione vel appellatione Item decernendo, quia monialis electa administrat ante cōfirmationem, & in multis aliis, vt potest uideri per discursum huius constitutionis, per hoc tamen Romanus pontifex non intendit ponere aliquas specialitates in monasteriis virorum circa electiones de prelatis suis faciendas; sed vult iura antiqua circa eas disponentia obseruari. Heli. Reg. Nota primo, ꝙ iura debent fieri super his quę frequenter occurrunt. de quo §. de despon. impub. literas. Nota secūdo duo requisita ad hoc vt moniales habeant uocem in electione abbatissæ, & sic alterum ex eis non sufficeret: unde si fecisset profession. ante 12 annum, non esset habilis ad uocem dandam. Dominicus.

[Prima glosa diuidit, & summat.]

a ¶ Indēnitatib.] diuide decretalē in septē partes: In prima ponitur ꝓlōnis cā: & constitutio circa personas eligentes, & eligendas in monasteriis monialium. In secunda ibi. Sane, ponit qd iuris, cū in ipsis monasteriis plures fuerint electæ in discordia per formam scrutinii. In tertia, quę incipit ibi, Cæterum. ponit qd iuris, cum electæ per formā cōpromissi aliqua pars opponit. In quarta ibi, porro. declarat an decretalis vt circa, & decre. cupientes. §. eod. titu. hānt locum in causis ipsarum electionum. In quinta ibi, postremo excōicat aduocatos, & alios vocatos pro dictis electionibus, qui discordiā seminauerint, vel exorta nutriuerint In sexta ibi, Supra dicta, fit ampliatio cōmonis ad canonicas nō professas: & quæ habēt propriū In septima ibi, Ad hoc. fit quædam protestatio, & antiquorum iurium saluatio. Et prima pars hoc dicit. Monialis non eligit, nisi peregerit 12. annum, & ꝫ tacite, vel expresse professa, nec eligitur nisi peregerit 30 annum, & fuerit expresse professa.

b ¶ Quę] scilicet monasteria.

c ¶ Dispendia.] sup. eo. in antiq. quia propter.

a ¶ Affectantes.] sup. eo. tit. cupientes.

b ¶ Duodecimū.] quia tunc dr pubes. sup. de despon. impu. puberes. & idem est in viro; quia ante puberta tem ad eligendū non admittitur. sup. eo. ex eo quod. & qual. c. vnico sup. de offi. deleg. cum vicesimum.

c ¶ Tacite.] idem in monasteriis viro rum. sup eod. ex eo quod in fin.

e ¶ Cum alijs.] professis.

f ¶ Priorissam.] idē si alio quocunq. nomine vocetur 1 ad hoc sup. eo. tit. & li. auaritiæ. &c. fin damēta. §. proinde.

[Glossæ duę sequētes soluūt duas quæstiones.]

g ¶ Gubernatur.] de sta. reg. c. vnico & per hāc lram puto ꝙ in priorissam vel superiorissam claustralem bene possit assumi minor 30. annis. 2 Et de talib. §. d. sta. mo. cum ad monasterium, ver. ptior aūt. ADDITIO. Licet in ætate differant, in ꝓfessione cōueniūt hodie. Nam & in illis requirit expressā, vt in cle. ne in agro. §. sane 2. de sta. mona. Io. Mona.

h ¶ Eligatur.] eligi prohibet, sed nō potest ulari, sic in epō, ꝙ infra idem tps non eligitur. sup. eo. cū In cūctis. sed bñ postulat. sup. eo innotuit in antiq. Et puto ꝙ debeat postulari a Papa. inf. de ætā. & qual. c. vnico.

i ¶ Tricesimum.] olim abbatissa debeat esse sexagenaria. 26. q. 1. iuuenculas. Sed non vtebamur illo iure, sed per decr. sup eo. cum in cunctis. §. inferiora. eligebatur quæ attigerat 3 25. annū, nunc autem impo- sita est certa meta, quam licet in abbatissis seruemus, in abbatibus locum habere nego, vt inf. in fi. cap. ADDITIO. Idem Io. Mon. & Archid. Et sit rō spe cialitatis secundum eum fragilitas sexus. Nec obstat C. de ijs, qui ve ætā. l. 2. & quod ibi nota vbi venia da tur mulieri, 18. annorum, masculo, 20. quia illud in administratione proprij patrimonij, hic in ecclesiastica dignitate. Dic quòd hæc dependent à principum vo- luntate Ioan. And.

K ¶ Expresse.] nota ꝙ in eligente sufficit ꝙ sit tacite professa, quod fit cum maior sciēs & sponte sumit habitum professorū infra annū, & triduo perseuerat, vel cum stat in religione vltra annū, his modis fit tacita professio, & hoc verū in religionib. non mendicantibus, probatur hoc sup. de regu. ad nostrā, & c. ex parte. & ꝫ. eo. tit. cōstitutionem. In electa requiritur expressa ꝓfessio, vt hic, & idem per omnia in monasteriis, vt sup. eo. nullus. & c. ex eo quòd. in fine.

l ¶ Sane.] secunda pars.

m ¶ Diuisis.] quod si est, non est nouū, nec reprehensibile. 63. dist. nosse. & c. vlt. & 8. q. 1. nec nouum.

n ¶ A duabus partibus.] sim. sup. eo. tit. si quando.

[Gloss. seq. prima pars recitētur per q stionē, an possit opponi nullitas voti, & hæc pars tria facit. Primo ponit tres opi Scdo defendit primā. Tertio illā impugnat, & vltimā impugnationē approbat. Secunda pars format & soluit duas quæstiones.]

o ¶ Nō obstāte.] hoc intelligo, nisi opponatur id, q eligētis votum nullum reddat, ita ꝙ nō remanerent duæ partes. arg. sup. eo. si qñ ponen. n. ꝙ opponatur, ꝙ eligentes nō sunt tacite vl expresse ꝓfessę, vel nō sunt puberes, supra prox. rñ so. vel ꝙ in monasteriis non mendicantibus sunt aliquæ re cepte, quarū non ualet receptio ꝫ. de sta. reg. c. unico. §. sane. Dico tales exceptiones admittēdas. ad hoc su. de offi. dele. ex parte 2. & facit qđ dixi §. quorundā. Vbi ergo ā duabus partib cōstat, nec opponitur aliqd qđ illas minuat, aliqua non obstabit exceptio, & sic intelligas hāc lram. Alij ꝫ dicētes hoc speciale in casu nro, ꝙ excōicatæ suspensæ, & interdictæ & similes ꝓsonæ, & eligētes scien ter indignā, admittentur & cōputabūtur in numero, sed quæ non sunt professæ vel minores, non, quia nō faciunt numerum. Quidam uero dicūt exceptionem excommunicationis bene admitti ꝫ eligentes, quia ex communicatio priuat uoce & numero. 2. q. 1. nomen, ibi, de numero collegarum eius supprimere vel delere, & c. 4. Sed scienter eligens indignam, licet priuetur uoce, non numero, & iō non obstat talis exceptio, superioris tn officiū his casib. non deficiet, ut sequitur. Ego iam bis in iudicijs conabar defendere, ꝙ eligētes scientes, & uotorum suorum nō habeatur computatio, ita ꝙ sm hoc electio a minori parte numero possit uaalere, quo. n. ad illam electionem, dicam illas in numero non computandas, ut uitetur antiquorum iurium correctio. Si enim ita simpliciter stamus numero, quid dicemus si xij. sunt moniales. vij. nolunt eligere, in ītat finis termini, aliæ v. eligunt, quare non ualebit electio facta ab ipsis? v. Quid si Papa interdixit vii. Monialib ne eligant, quare non ualebit electio facta a v. Si hoc est in interdicto hois, quare nō erit in interdicto

¶ Non obstante contradictione, uel appellatione quacunque, electa à duabus partibus numero cum per scrutinium proceditur, examinatione præmissa per officium præsidentis confirmatur & benedicitur. Item publicato scrutinio, antequam actus extraneos se diuertant, eligentes possunt accedere ad illam, quæ maiorem partem conuentus numero habet: & si per accessum ad duas partes peruenerint (sicut in primo casu) confirmabitur & benedicetur: non tamen admittur contradicentibus potestas denunciandi vel accusandi, cum abbatissa fuerit benedicta, & possessionem adepta. Item de obiectis contra electam à maiori parte conuentus, quæ tamen duas partes nec à principio, nec per accessum habet; ante confirmationem sine strepitu & figura iudicij inquiretur; Ipsa tamen (alienatione bonorum & Monialium receptione sibi interdictis) interim ministrabit. Item a minori parte electa nullum ius acquiritur, nec alia possunt accedere ad eam: nec ibi sit collatio, nisi numeri ad numerum: hoc dicit.

¶ Sane † 1 si ad electionem per formam scrutinij procedatur: & uotis in diuersam diuisis, in electiones † per plures in discordia celebrari contingat; ea, quæ a duabus n partibus numero fuerit celebrata (exceptione, seu contradictione, aut appellatione quacunque partis alterius non obstante o) patiuntur, occurrere desiderabiliter affectantes: a statuimus, ut cum in eis fuerit electio facienda, nulla Monialis (nisi duodecimum b annum peregerit; c & professa fuerit tacite, d uel expresse) ad eligendum cum aliis e admittatur. Nec in Abbatissam, aut Priorissam f (vbi per Priorissam monasterium gubernatur g de cetero eligatur h aliqua, nisi triceſſimum i annum compleuerit: & expresse professa fuerit ordinem regularem.

† De articulo huius §. & seq. vide ius §. & cil. Trid. sess. 25. tit. de Regularib. & Monialibus, c. 6.

† In antiquis codicibus articulo huius §. & seq. vide ti supprimantur, & deposita deleātur. Sed satis est huic opi. quòd nomen sup primit ꝫ numero vt ſ. ꝓ eo tpe non dicatur ꝫ numero. Io. And.

Universidad de Deusto
Biblioteca

dicto iuris? Non video; Itē pone, ꝙ aliquæ Moniales elegerunt alternatiue, cōditionaliter vel incerte; ita ꝙ vota earum transferunt in alias sup. eo. c. 2. dicemus ne voces alterius partis, licet forte sit minor numero, non valere? Ex his & similib. rationibus, vī nō haberi debere rōnem votorum illarum, q̄ elegerunt sciēter indignam. Sed ℨ hoc facit: quia si nō sit collatio in electionib. Monialium, vt ℨ. eo. c. §. vt ātergo pœna priuationis in eis locum nō hēt: sed hoc nō est verum, vt ibi infra dicam in glo. not. ex hoc. Itē ℨ id facit finis c. vbi dān multa specialia statuta in his electionibus. Sed id non obstat: quia ṗter illud sunt specialia multa, ut infra patebit. Item obstabit ꝙ littera dicit, numero: Itē ſm hoc nihil esset quo ad hoc nouū in electionibus Monialiū: quia id erat statutum. sup. eo. si qñ. sup. alleg. per quod c ex princip. & fi. & ꝑ decr. sup. eo. in ant. scriptū. in quantū in illis dī, ꝙ ℨ duplo minorem partem numero pōt obiici id quod votum annullat: probari vī, ꝙ votum nullum computetur in numero. Et si dicamus vota talium cōparatiri: multo fortius vota contēptorum: Vnde iam in causis succubui: & iudicio meo non solum vtilis, immo & necessario esset declaratio: & idem dico circa decre. sup eo. quorundam. vbi hæc omnia intelligā tur repetita. Recepi quod seruat curia, quod in ista decre. & decre. quorundam præcise ſtetur numero: ita ꝙ non habeatur ratio excommunicationis, suspēsionis, irregularitatis, & aliorum, quæ rēddunt votum nullum. & audiui Bononiæ Papam sic in consistorio dixisse. vide in cle. eo. tit. quod circa, & quod ibi no. Quid dicemus si in concordia vel a duplo maiori parte fit facta electio: erit ne de necessitate, ꝙ fiat proclamatio secundum formam decr. vlt. ℨ. eo. tit. ita ꝙ aliter nō ualeat cōfirmat oī. vt procedit dubitatio ista: quia ex eo casu nō admittitur aliqua exceptio, vt hic. Ad qđ hēt fieri proclamatio? Puto ℨrium, cum illa decre. indistincte loquatur. ṗræterea posset esse, Moniales illas non esse professas, vel non esse ætatis legitimæ: & iste saltem exceptiones non possunt negari, quin admittantur, cum numerum diminuatur, vt supra dixi. Itē forte de consuetudine, perscripta vel priuilegio non ad conuentum, sed ad alios spectat eligere: fiat ergo citatio, vt & hoc sciatur: vel forte tenent eligere de certo loco. sup. in antiq. de consue. cum dilectus. de verb. sig. cum abbate. Item quid dicemus in monasteriis, quæ per mares reguntur? Sunt. n. quædam monasteria Monialiū, quæ per Priorem reguntur, facit 8. q. 2. qui religiosis. & in c. decima, & Moniales eligunt sibi illum Priorem, ista talia monasteria sunt mihi nota, habebit ne locum ista decre. in talib. electionibus. & per princ. huius c. vbi dicit, statuimus, vt cum in eis fuerit electio facienda, & per finem, ubi dicit in §. vlti. in princ. in quibus liber mulierum monasteriis, &c. ? videtur ꝙ sic. Satis credo ꝙ in quantum decre. ista incipit eligentes, & factum earum, ēt in talibus electionibus haberet locum hæc decre. puta, ꝙ & tunc eligentes sint professæ, sint ætatis legitimæ, possint accedere, collationem, zeli & meriti omittere, & his similia. Sed per superiorem (prius tamen ex officio, a prout spectat ad ipsum diligenti b examinatione præmissa) si alias inuenta fuerit canonica, c confirmetur: & confirmatæ electæ, si Abbatissa d † extiterit, benedictio impendatur. Si autem nulla earundem electionū e a partibus fuerit celebrata duabus: tunc nō obstante quòd sit publicatum scrutinium, & ad electionem processum, f possint Moniales, quæ in aliam, uel in alias direxerant uota sua: licite per consensum, antequam ad actus diuertant § extraneos, h omni prauitate i cessante, ad illam accedere, quæ ab aliis maiorem k partem conuentus numero facientibus, est electa. Et si per accessum huiusmodi ad duas partes peruenire poterit: illis, quæ ante in eam consenserant, computatis, l † confirmetur, & benedicatur, m ac si duas partes ab initio n habuisset, ut in casu proximo est ṗmissū. † o ta ꝙ prioriſſæ non benedicuntur, sed abbatissæ, ꝙ negligentibus recipere benedictionē infra annum a tē pore confirmationis, imponitur pœna per concilium Vienen. sup. de ſta. reg. c. recolentes, per totum.

† Nota opt. arg. ꝙ electa & confirmata appellatur abbatissa ēt ante benedictionem.

Electio abbatissæ debet cōfirmari ſm formā cap fin. de elect.

a ¶ Talis.) scilicet quæ ab initio, vel per accessum habuit duas ℨ partes.

b ¶ Possessionem.) a qua alias non impeditur qs post confirmationem, nisi crimen cum infamia opponatur. ℨ. de accusa. accedens.

c ¶ Facultas.) sic ℨ. de concess. præb. post electionē. in fi. & de app. constitutus in fi. Et sic nota ꝙ datur actio, cui denegatur exceptio. ℨ id ff. de regu. iur. inuitus. §. cui damus. Sed est speciale. Et adde qđ dixi ℨ. de reg. iur. qui ad agendum.

ADDITIO. Quod hic dī, est speciale s. ꝙ non auditur ante confirmationē, qui auditur post possessionem: hoc dico: qa post cōfirmationem regulariter non auditur excipiens ℨ petentem possessionē: qui tamē postea auditur agens. quod dic ut in remissione, quæ præcedit. Ioan. And.

d ¶ Alterius.) scilicet minoris.

e ¶ Inquirenda.) s. de forma electionis, & persona electa.

f ¶ Sine strepitu.) sic. sup. de accus. olim. vbi de hoc. Vtrū legatus vel iudex inferior possit committere causam decidendam sine iudiciorū strepitu: & qđ importēt verba ista, vide ꝙ dixi ℨ. de hęre. c. vlt.

g ¶ Interim.) hæc causa pendente.

h Auctoritate.) nota nouū casum hic, & inf. §. cæterū. ubi electa ante cōfirmationē administrat. alias. su. e. licet de vitanda. 23. dist. in nomine. alium secundo quosdam in Imperatore, vt sola electione administret. 93. dist. legimus.

i ¶ Libere.) vt ℨ. eo. cū nobis olim. in fi & sup. c. ꝓxi.

k ¶ Rebus.) strictius loquitur, q̄ sup. eo. c. prox.

l ¶ Recipiat.) conuentus tñ recipere poterit ſm dist. inf. ne sede va. c. vnico & de reg. c. vlt.

(Glo. seq quærit, & soluit.)

m ¶ A minori parte.) aduerte. decre. ista bene determinat quid iuris, qñ facta est electio a duplo maiori, & a maiori, & a minori. Quid dices in quarto gradu, cū electiones pares voces hēant numero? 1 Nunquid altera poterit per accessum ratificari? Credo ꝙ nō accedat. ad hoc quod no. ℨ. eo. electa uentra 2. ad fi. in ant. Et hoc credo ꝑcipue ista rationes electio facta a mino ri parte ad quācunq; dignitatē, nulla est ipso iure de

† Intelligē sicut vulgus, respectu totius: secundum Docto. & sic est hic tex. ℨ Bar. in l. interdū. ff. de hęr. instit. dicētem, ꝙ iura loquēti a de duab. part. intelligunt re ſpū duodecime partis petentis. & Do. Fon.

† al. ita; super obiectis par tis alteri' cuius huius verbi remittit. ff. de testa. hæredes palam. & fi. ff. de duo. re. l. duos. in fi. ff de uerb. obli. l. continuus. j respon. ad legem Iul. de adult. quod ait. §. ꝙ lex. C. de testa. cum antiquitas. Io. And.

i ¶ Omni prauitate.) ut simoniaca datione, uel aliqua pactione illicita, uel coactione, uel extorsione, similis sup. eo. quamuis. & inf. c. proxi.

K ¶ Maiorem.) secus de minori. inf. eo. c. § si qua.

l ¶ Computatis.) illi enim dissentire non poterunt cum de illis cautum non sit.

m ¶ Benedicat.) si fuerit abbatissa, ut sup. §. ꝓxi in fi.

n ¶ Ab initio.) infra de reg. iur. ratihabitionem. cum suis concor.

o ¶ Præmissum.) scilicet contradictione, exceptione, uel appellatione partis alterius non obstante præsata tamē diligenti inquisitione ex officio suo hoc fuit ṗmissum.

a ¶ Talis.) scilicet quæ ab initio, vel per accessum habuit duas ℨ partes.

b ¶ Possessionem.) a qua alias non impeditur qs post confirmationem, nisi crimen cum infamia opponatur. ℨ. de accusa. accedens.

c ¶ Facultas.) sic ℨ. de concess. præb. post electionē. in fi. & de app. constitutus in fi. Et sic nota ꝙ datur actio, cui denegatur exceptio. ℨ id ff. de regu. iur. inuitus. §. cui damus. Sed est speciale. Et adde qđ dixi ℨ. de reg. iur. qui ad agendum.

ADDITIO. Quod hic dī, est speciale s. ꝙ non auditur ante confirmationē, qui auditur post possessionem: hoc dico: qa post cōfirmationem regulariter non auditur excipiens ℨ petentem possessionē: qui tamē postea auditur agens. quod dic ut in remissione, quæ præcedit. Ioan. And.

d ¶ Alterius.) scilicet minoris.

e ¶ Inquirenda.) s. de forma electionis, & persona electa.

f ¶ Sine strepitu.) sic. sup. de accus. olim. vbi de hoc. Vtrū legatus vel iudex inferior possit committere causam decidendam sine iudiciorū strepitu: & qđ importēt verba ista, vide ꝙ dixi ℨ. de hęre. c. vlt.

g ¶ Interim.) hæc causa pendente.

h Auctoritate.) nota nouū casum hic, & inf. §. cæterū. ubi electa ante cōfirmationē administrat. alias. su. e. licet de vitanda. 23. dist. in nomine. alium secundo quosdam in Imperatore, vt sola electione administret. 93. dist. legimus.

i ¶ Libere.) vt ℨ. eo. cū nobis olim. in fi & sup. c. ꝓxi.

k ¶ Rebus.) strictius loquitur, q̄ sup. eo. c. prox.

l ¶ Recipiat.) conuentus tñ recipere poterit ſm dist. inf. ne sede va. c. vnico & de reg. c. vlt.

(Glo. seq quærit, & soluit.)

m ¶ A minori parte.) aduerte. decre. ista bene determinat quid iuris, qñ facta est electio a duplo maiori, & a maiori, & a minori. Quid dices in quarto gradu, cū electiones pares voces hēant numero? 1 Nunquid altera poterit per accessum ratificari? Credo ꝙ nō accedat. ad hoc quod no. ℨ. eo. electa uentra 2. ad fi. in ant. Et hoc credo ꝑcipue ista rationes electio facta a mino ri parte ad quācunq; dignitatē, nulla est ipso iure de

¶ Verum si quæ fuerint Moniales, quę postquam in præmissis casibus talis a confirmata & benedicta extiterit, ac possessionē b suæ administrationis fuerit assecuta, voluerint in modū denunciationis vel accusationis, vt a dignitate deijciatur adepta, proponere aliquid contra ipsam, eis per prędicta proponendi minime sit sublata facultas. c ¶ Si vero ad illam, quæ a maiori parte (vt prędictitur) est electa; voluerint alię accedere Moniales: vel si accesserint; non tot tamen quòd cum alijs prius in eam consentientibus faciant duas † partes: tunc super † obiectibus partis alterius, d si qui fuerint, & super alijs, quæ in tali negotio sunt ex officio in quirenda, e plene sine ſtrepitu f iudicij, & figura, per superiorem inquiratur primitus, antequa m confirmetur eadem electio; vel etiam infirmetur: sed interim g præsentis constitutionis auctoritate, h in spiritualibus & temporalibus libere i administret sic tamen, quòd de rebus k monasterij nil penitus alienet: nec aliquam in Monialem recipiat l quoquo modo.

¶ Si qua uero a minori parte m conuentus numero nōminata fuerit, vel electa: ex nominatione, vel electione huiusmodi (quas eoipso, quod pars minor eas fecerit, vires aliquas nolumus obtinere n) ipsi o ius aliquod quomodolibet p non quæratur: nec ad eam ab alijs per consensum in hoc casu ualeat accessus haberi. ¶ Vt autem cum per prædictam formam proceditur, facilius in huiusmodi Monialium electionibus ac concordiam veniatur. Decernimus, vt non zeli ad zelum, nec meriti ad meritum, sed solum numeri ad numerum fiat collatio q in eisdem.

¶ Electa per compromissum benedictio impendatur, non obstante minoris partis contradictione: sed si maior se ei opponat, libere administrabit, nec confirmabitur. Si autem ei se opponat pars in duplo maior non administrabit, nec confirmabitur: sed expectabit litis euentum, hoc dicit.

¶ Cæterum r si per forliteram; quæ dicit, collationem zeli & meriti in huiusmodi electionibus non habere locum; dicunt quidam, ꝙ Monialis eligens scienter indignam, non est priuata potestate eligendi, quasi prius ex collatione procedat. Sed certum est, ꝙ tempore decre sup. eod. cum in cunctis. in electionibus non erat necesse collationes fieri: quia ad huc non emanauerat decr. quia propter: & tamen sine collationibus eligentes indignos, erant priuati potestate eligendi: ergo bene infertur, ꝙ ex collationibus priuatio non procedit, sed ex electione, ut su. eo. tit. perpetuo: nam ut ibi dī: etiā si post collationem non sequatur electio, non habet locum pœna.

r ¶ Cæterum.) tertia pars.

religioso quocunq; ℨ. eo, tit. quorūdam & inf. statim sequitur. Hæc igitur est ratio, quare per accessum ratificari non potest: quia quod a sui principio sic nullum fuit, tractu temporis nō conualescit inf. de reg. iur. nō firmatur. cum suis cōcor. & sup. c. auditis. sed electio facta a media parte, ēt nulla est. sup. eod. qa ꝓpter: &c. ecclesia vestra 1. & 2. ergo per accessum ratificari non poterit: ṗterea publicato scrutinio, &c. ℨ. eo. c. publicato. sed iurīū correctio est vitāda, ℨ. eo. tit. cū expediat. ab illo igit iure non recedā, nisi in quantum expressum inuenio; sed in electione facta a maiori 2 parte inuenio expſſum, ꝙ augetur per accessum: nunc igit casum non extendā ad hoc. ℨ. in fi. c. dicā ergo ſm hoc minorem partem illam, quæ non est maior: ita ꝙ accessus haberi possit.

n ¶ Obtinere.) ℨ. eo, quorundam.

o ¶ Ipſi.) electę, vel nominatæ a minori parte. to. And.

p ¶ Quōliber.) vna dictio: sic. infr. de cle. ægro pastoralis. §. pe Alibi dī quolibet modo. 50. dist de his cleri cis. & dicit Arch. ꝙ est distributiuum modorum.

Glo. seq. primo decet reprobatam opinionē: secundo ponit aliam opinionē, quam reprobat.

q ¶ Collatio) Nota ex hoc, & superioribus, reprobatā opin. illorū qui dicebant, sup. eod. quia pp. in prin. ꝙ decre. illa in mulierib. locum nō habebat, quib. licebat ignorare iura. ff. de iur. & fac. ignor. l. regula. Et per hanc iusmodi electionibus non habere locum; dicunt quidam, ꝙ Monialis eligens scienter indignam, non est priuata potestate eligendi, quasi prius ex collatione procedat. Sed certum est, ꝙ tempore decre sup. eod. cum in cunctis. in electionibus non erat necesse collationes fieri: quia ad huc non emanauerat decr. quia propter: & tamen sine collationibus eligentes indignos, erant priuati potestate eligendi: ergo bene infertur, ꝙ ex collationibus priuatio non procedit, sed ex electione, ut su. eo. tit. perpetuo: nam ut ibi dī: etiā si post collationem non sequatur electio, non habet locum pœna.

r ¶ Cæterum.) tertia pars.

2 Not. ꝙ appone maioris partis nō uenit dimidia: de quo ꝙ gl. in verbo, aliqua. clem. j. de fo. comp. sed sub minori parte bñ ꝓhendetur dimidia. l. do. mū. ff. de ℨhē. emp. Fon.

Moniales eligentes sciēter in dignā, an sint priuatæ eligendi ptāte.

Electio monialiū an possit fieri sm formā ca. cum dilectus. de elect. ſ. in antiq.

[Glo seq. quærit, & soluit.]

a ¶ Cōpromiſſi.] quid ſi procedatur per formā ſ. eod. cum dilectus; & c. cum expediat. habebit ne locū qđ hoc dicitur: vel an quod dē in ſuperiori proxima parte? Credo, ꝙ locum habebit particula huius decre. qa forma illa potius cō promiſſi eſt q̄ ſcrutinij, vt probatur per ipſam decr. cū expediat. dico ꝙ illa forma non eſt forma p ſe: ſed eſt q̄dam ſpecies formæ ꝓmiſſi. Quòd hoc ſit verū: probatur ex eo, ꝙ oēs aliæ formæ ſublatę erant per decr. quia pp. Si ergo illa fuiſſet per ſe forma, neceſſario eſſet cōcludere illā fuiſſe ſublatā, ſed nō fuit; quia ſpecies eſt formę cōpromiſſi: vt di xi. 1 ſicut & cōpromittitur ad aliā certā metā ſ. eo. cum in veteri in Ant. & facit. ī. c. pro x. §. porro. & hoc probat text. ipſius decr. cū expediat. ibi, in electionib. compromitti. Io. And.

1 Ex hac glo. notādum poſt Dñicū, ꝙ actꝰ mixtus denominādus eſt ab illo ſimplici, quem magis intendit agēs.

† al. obiectibus.

[Glo. ſeq. qōnem ſoluit alternatiue.]

b ¶ Si minor.] ſatis credo, vt dixi in ꝓxima parte: idem de media: & ſm hoc dicamus minorē partem illam, quæ maior non eſt: vel neceſſaria eſſet in hoc puncto declaratio, vel ſtandum antiquo iuri.

c ¶ Vt in forma.] ī. exponit ibi, partis eiuſdem, &c.

d ¶ Statuitur.] ſcilicet quando à principio, vel per acceſſum electa eſt a duplo maiori parte. ſup. eo. §. ſane. & § ſequen.

[Glo. ſeq. reci. per q. & ſoluit.]

e ¶ Confirmetur.] aduerte, quia in iſto caſu, & in caſu ſ. eo §. ſane. & §. ſeq non credo, ꝙ ante cōfirmationē poſſit adminiſtrare poſſit. Et eſt mirabile: quia ſi eſt electa duplo maiori parte: ergo a maiori. ergo vī ꝙ ante confirmationem adminiſtrare poſſit ſ. eod. §. ſi vero. Item ſi minor pars ſe opponit: multo fortius vī, ꝙ adminiſtrare poſſit, q̄ qñ ſe maior pars opponit vt ī. ſequitur. Sed non mireris: quia in iſtis caſib. non differtur confirmatio propter obiecta; & ideo non adminiſtrabit ante confirmationem, ſed in illis differtur; & ideo ante confirmationē adminiſtrabit iuris permiſſione: & ꝙ hoc ſit verum, probo; quia ꝙ electus ante confirmat onem adminiſtret, eſt contra iura. ſup. eod. qualiter. &c. noſtri in antiq. a quo iure antiquo dico recedendum, niſi in quantum permiſſum inueniam: in alijs ius antiquum ſeruabo. ut in fi.c. ad hoc ſ. de transla. ca. vlt. ad maiorem tranſire permittitur, ſed non ad parem.

ADDITIO. Vide quod ibi dixi ſuper gl 4. Io. And.

f ¶ Benedictio. ſi abbatiſſa fuerit. ſ. eo. §. ſanc. in fin.

g ¶ Eiuſdem.] ſcilicet minoris numero.

h ¶ Non obſtante.] expone ut ſup.

i ¶ Præcluſa.] ſup. eo. §. verum.

k Præmitti. ur.] ſup. eo. §. ſi vero. ſ. ſine ſtrepitu. & figura iudicii.

l ¶ Differatur.) hæc eſt ergo ratio quare adminiſtrat mam compromiſſi a fuerit in electione proceſſum, & electæ pars aliqua ſe opponat; Si minor, b ipſius (vt in forma c ſcrutinij ſtatuitur d) confirmetur e electio, & eidem beneficio f impendatur; partis eiuſdem g contradictione, vel exceptione, aut appellatione qualibet non obſtante; h ſed per hoc denunciandi, vel accuſandi eam poſtmodum ſibi via minime ſit preçluſa: i Si maior, eius (donec de obiectis † & alijs, ut in eadem forma ſcrutinij præmittitur, k fuerit inquiſitum) confirmatio vel infirmatio differatur: l ſed interim, m (vt prædicitur) nlibere adminiſtret: niſi forſan pars opponentium extiterit duplo maior: tunc enim adminiſtrare ipſam nolumus, ſed litis euentum o potius expectare. p

¶ Si ab opponentibus in caſibus præmiſſis appellatur conſtitutio, ut circa, ſeruabitur; ſed Moniales ad ſedem Apoſtolicam perſonaliter non venient, ſed procuratores ſecundum conſtitutionem, cupientes, mittent. hoc dicit. Ioann. Andr.

¶ Porro q ſi in huiuſmodi electionum negotijs contigerit (in illis dumtaxat caſibus, in quibus oppoſitiones iuxta præmiſſa r fuerint admittendæ) ad ſedem Apoſtolicam s appellari: appellantes formam t conſtitutionis fœlicis recordationis Gregorij Papæ prædeceſſoris noſtri, æditæ in conſtitutionem Lugdunenſi a diligentius ſeruare teneantur. ¶ Sed cum eas b proprer ſexus uerecūdiam, c † ſuæque conditionis ſtatum, d non deceat, e nec † ipſis expediat f publico cœtui demonſtrari; aut extra ſua monaſteria euagari: g nolumus quòd electæ uel etiam eligentes, aut appellantes, ſeu hæ, contra quas appellatum h fuerit, ad eādem ſedem perſonaliter i veniant quoquo modo. Sed procuratores ſufficienter inſtructos, k iuxta conſtitutionem l præmemoriæ Nicolai Papæ tertii; prædeceſſoris noſtri, ad ſedem ipſam tranſmittant: per eos electionum, ac appellationum, & poſtulationum ſuarum proſecuturę negotia, prout iuſtitia ſuadebit: pœnam m in dicta conſtitutione contentam ipſo iure, ſi hoc non fecerint, n incurſuræ.

¶ Ponentes vel nutrientes diſcordiam in electione Monialium, ipſo iure ſunt excommunicati. hoc dicit Io. And.

¶ Poſtremo o † hi, p quos ad dirigendas in huiuſmodi electionibus Moniales eaſdem deinceps q contigerit euocari, ab his prorſus abſtineant, per quæ inter eas ſuper faciendis ipſius electionibus oriri poſſit diſcordia, uel exorta nutriri: r alias eo ipſo excommunicationis ſententiæ ſe nouerint ſubiacere.

¶ Hæc conſtitutio locum habet in Monialibus regulariter viuentibus, & in canonicis ſæculoribus; hoc excepto, quòd non deberent niſi profeſſæ eligere vel eligi, quod non poteſt ſibi uendicare locum in canonicis ſæcularibus; per hoc tamen Papa non approbat ſtatutum dictarum canonicarum ſecularium h. d. Io. And.

¶ Supradicta t ſiquidem nedum in monaſteriis, in quibus ſunt Moniales uiuentes ſub aliqua de religionibus approbatis: u † ſed etiam in illis, ubi ſunt iuxta quarundam prouinciarum x conſuetudinem mulieres, quæ nec profeſſionem faciunt regulari, ſed viuunt ut in ſęculoribus eccleſijs canonici ſæculares, volumus per omnia obſeruari; eo, quod ſupra y dicitur, duntaxat excepto, ut non eligantur, nec eligant non profeſſæ: cum in ipſis hoc locum ſibi nequeat z uendicare: per hoc tamen eorum ſtatum, ordinem, ſeu regulam nolumus nec intendimus approbare.

¶ Iura de uirorum electionibus tractantia per hoc capitulum non ſunt mutata. hoc dicit.

¶ Ad hæc a licet præmiſſa, quæ in multis b a iure communi diſcrepare noſcuntur, ſi procedatur per formā ſ. eod. cum dilectus; & c. cum expediat. habebit ne locū qđ hoc dicitur: vel an quod dē in ſuperiori proxima parte? Credo, ꝙ locum habebit particula huius decre. qa forma illa potius cō promiſſi eſt q̄ ſcrutinij, vt probatur per ipſam decr. cū expediat. dico ꝙ illa forma non eſt forma p ſe: ſed eſt q̄dam ſpecies formæ ꝓmiſſi. Quòd hoc ſit verū: probatur ex eo, ꝙ oēs aliæ formæ ſublatę erant per decr. quia pp. Si ergo illa fuiſſet per ſe forma, neceſſario eſſet cōcludere illā fuiſſe ſublatā, ſed nō fuit; quia ſpecies eſt formę cōpromiſſi: vt di xi. 1 ſicut & cōpromittitur ad aliā certā metā ſ. eo. cum in veteri in Ant. & facit. ī. c. pro x. §. porro. & hoc probat text. ipſius decr. cū expediat. ibi, in electionib. compromitti. Io. And.

1 Ex hac glo. notādum poſt Dñicū, ꝙ actꝰ mixtus denominādus eſt ab illo ſimplici, quem magis intendit agēs.

† al. obiectibus.

[Glo. ſeq. qōnem ſoluit alternatiue.]

b ¶ Si minor.] ſatis credo, vt dixi in ꝓxima parte: idem de media: & ſm hoc dicamus minorē partem illam, quæ maior non eſt: vel neceſſaria eſſet in hoc puncto declaratio, vel ſtandum antiquo iuri.

c ¶ Vt in forma.] ī. exponit ibi, partis eiuſdem, &c.

d ¶ Statuitur.] ſcilicet quando à principio, vel per acceſſum electa eſt a duplo maiori parte. ſup. eo. §. ſane. & § ſequen.

[Glo. ſeq. reci. per q. & ſoluit.]

e ¶ Confirmetur.] aduerte, quia in iſto caſu, & in caſu ſ. eo §. ſane. & §. ſeq non credo, ꝙ ante cōfirmationē poſſit adminiſtrare poſſit. Et eſt mirabile: quia ſi eſt electa duplo maiori parte: ergo a maiori. ergo vī ꝙ ante confirmationem adminiſtrare poſſit ſ. eod. §. ſi vero. Item ſi minor pars ſe opponit: multo fortius vī, ꝙ adminiſtrare poſſit, q̄ qñ ſe maior pars opponit vt ī. ſequitur. Sed non mireris: quia in iſtis caſib. non differtur confirmatio propter obiecta; & ideo non adminiſtrabit ante confirmationem, ſed in illis differtur; & ideo ante confirmationē adminiſtrabit iuris permiſſione: & ꝙ hoc ſit verum, probo; quia ꝙ electus ante confirmat onem adminiſtret, eſt contra iura. ſup. eod. qualiter. &c. noſtri in antiq. a quo iure antiquo dico recedendum, niſi in quantum permiſſum inueniam: in alijs ius antiquum ſeruabo. ut in fi.c. ad hoc ſ. de transla. ca. vlt. ad maiorem tranſire permittitur, ſed non ad parem.

ADDITIO. Vide quod ibi dixi ſuper gl 4. Io. And.

f ¶ Benedictio. ſi abbatiſſa fuerit. ſ. eo. §. ſanc. in fin.

g ¶ Eiuſdem.] ſcilicet minoris numero.

h ¶ Non obſtante.] expone ut ſup.

i ¶ Præcluſa.] ſup. eo. §. verum.

k Præmitti. ur.] ſup. eo. §. ſi vero. ſ. ſine ſtrepitu. & figura iudicii.

l ¶ Differatur.) hæc eſt ergo ratio quare adminiſtrat

a ¶ Lugdunenſi.] vt ſup eo. vt circa. Ioan. And.

[Glo. ſeq. dicit vnde ſumpta fuerit pars illa.]

b ¶ Sed cum eas.] §. iſte tractus fuit ex glo. Car poſita ſup eo. cupientes. circa prin. ſuper uerbo, regulariū. ubi dicebat Gar. ꝙ latis credebat de mente conditoris nō fuiſſe, ꝙ fęminę irēt ad curiā: videbatur tamen per verba, ꝙ irę tenerentur: quia in maſculino genere cōprehēdit fęminum. ff. de leg. 2. ſi ita ſcriptum ſit. 17. q. 4 ſi qs ſuadente, coniunćto cū decre. ſup. de ſent. excom. mulieres. Item per iura antiqua in abbatiſſam electa, per ſonaliter ſuam electionē profequi poterat. ſup. de reſcri. in antiq. cum dilecta. & qđ fuerit illa mēs conditoris, probat ꝓ decr. ſup. de ſent. ex com. de Monialib. 18. q. 2. pernitioſam, & de cohabi. cle. per totum, de ſta. mo. c. vlti. §. fin.

c ¶ Verecundiam.) nota meliorem conditionem mulierū. ad idē. ī. de iud. mulieres. In quibuſdā vero deterior eſt, qđ dic ut ſup. de pęn. & remi. c. noua quædā.

d ¶ Statutum.] regularem ſcilicet: & ſic duo concurrunt.

e ¶ Deceat.] ſecundum honeſtatem.

f ¶ Expediat.] ſecundum vtilitatem. ſup. de voto: & vot. red. magnæ.

g ¶ Euagari.] ī. de ſtatu. reg c. vnico. & concor. C. de iis qui venęta impe. l. 2.

h ¶ Appellatū.] quę venire tenebātur ſe cūdam formam decre. cupientes.

i ¶ Perſonaliter.] in hoc ergo ſcio, ſin perſonali aduentu locum non habet de re. cupiētes. alias uero bene.

k ¶ Sufficienter.] ſ. cum omnibus actis, iuribus & manumē tis ad cauſam ſpectā tibus. ſup. eo. titu. in decre. cupientes. §. quod ſi per uiginti.

l ¶ Conſtitutionem.) ſup. eo. cupientes.

m ¶ Pœnam.) ſcilicet quòd electæ ſi infra tempus debitum procuratorem non miſerint, ſint priuatæ omni iure ſibi per electionem quæſito: ſi autem miſerint, ſed non cum actis, iuribus, & munimentis ſufficienter inſtructum; pro illis exhibendis alibi quam apud ſedem Apoſtolicam, niſi ex iuſta cauſa, dilationem aliquam non habebunt: Eligentes, appellantes, vel opponentes quo ad ſe a totali ſunt excluſæ perſecutione proceſſus: ita quòd per hoc electis nullum præiudicium generetur. Hęc & alia habes in p̄dicta decret. cupientes.

n ¶ Hoc non fecerint.] ſ procuratorem non miſerint: uel non ſufficiēter inſtructum.

o ¶ Poſtremo.] quinta pars.

p ¶ Hi.] puta religioſi viri. 63 diſt. obeuntibus. vel cōſiliarij, vī diſcreti vi ri ad hoc vocati. Et qđ dicit hi, dic vel hæ: qa ſi religioſas vī diſcretas mulieres ad hoc vocaren tur, ipſæ tenentur hac conſtitutione, & facit ꝙ dixi ſupra §. proxi. ſup. eo. tit. generali.

q ¶ Deinceps.] reſpicit enim futura.

r ¶ Nutriri.) not. iſta duo paria eſſe, ad idem de priuile. cū & plantare, in principio.

ſ ¶ Subiacere.] nota nouū caſum: ī quo quis excōicatus eſt ipſo iure, & credo ꝙ epī tales poſſunt abſoluere, cū papa ſibi non reſeruauerit abſolutionē ſupra de ſent. excom. nuper. & adde qđ dixi ſup. eodem tit. ſciant cuncti. Ioan. And.

t ¶ Supradicta.) hic ſexta pars.

u ¶ Approbatis.) ī. de reg. dom. religionum.

x ¶ Prouinciarum.) vt in Theutonia. & uide quod nota. Io. And. 12. quæſt. vlti. ca. vlti. & Ber. ſupra de maio. & obedię. dilecta. in gloſſ. penult.

y Supra dicitur.) ſcilicet in prima parte capituli.

z ¶ Nequeat.) propter factī impoſſibilitatem: cum non profiteantur, neceſſe eſt, quòd eligitur, & eligant non profeſſæ.

a ¶ Ad hæc.] ſeptima & ultima pars.

b ¶ In multis.] ut in electione confirmāda, exceptione aliqua nō obſtāte, in adminiſtrādo ante cōfirmationē, in rece-

Mulier ſeminās diſcordiam inter Moniales ſuper electione faciēda excōicationem incurrit.

† al. ita: ſed & in iliis etiā, ubi, &c.

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

in recedendo a consensu post publicatum scrutiniū, & secutam electionem: & in multis aliis.

ADDITIO. Dic plenius q̄ specialia huius constitutionis sunt decem: Primū de ætate illius, quæ in prælatam eligitur. Secundum, q̄ appellatio duobus casibus nō denoluit, nec impedit officiū confirmatoris. Tertium, q̄ post electionem accedūt eligētes ad electā ab aliis. Quartum, q̄ duob. casib. exceptio uel contradictio nō recipitur: & post possessionem admittitur actio. In hoc uide q̄ dixi in hoc præsenti c. § ueruꝫ. super vlti. glos. Quintum, quod in duob. casib. procedi-tur sine strepitu & figura iudicii: sed hoc hodie in aliis electionibus cōe p clemen. disp endiosam. de iu. Sextum, quod ante confirmationē electa i duob. casib. administrat cū certa moderatione. Septimum, quòd electio per minorem partē numero facta ex fictione aliqua ualere nō potest. Sed hoc cōe religiosis nō Mēdicantibus sup. eod. tit. & li. quorūdam. §. circa. Sed in hoc posset esse strictior specialitas: quia cū in religiosis Mendicantibus maribus non habeat locum ille §. circa. utibi dixi in prima glo habebat tamen in fœminis locum iste § si qua. Octauum, quod non fit collatio zeli & numeri. Nonum, quod quo ad personalem comparitionem non arctat decret cupientes electas eligentes vel opponentes. Decimum de pœna vocatorū ad instruendū, qui discordiam seminant vel nutriunt. Et per prædicta coniuncta textui, uidere potes, quomodo in aliquibus est deterior, & in aliquibus melior, & in aliis æqualis conditio marium & fœminarum, de quo satis in Spe. de proc. §. 1. uer. addenda sunt hæc Ioan. And.

† In manuscriptis ita, ex certis causis & rōnabilib. &c.

† al. existit.

† al. maneant.

a ¶ Extitit.] alias existit.

b ¶ Firmitate.] q̄ fauorabile & expediens est. sup. eo. tit. cum expediat.

PRouida.] Primo ponit ius antiquum: Secundo ipsius transgressionem: ibi, Verum. Tertio prouisionem pœnalem ibi, Nos. Io. And.

¶ Pro intellectu huius c. præsupponendum est qđ habetur in c. quamuis sup. eo. isto volumine, vc3. q̄ si in cā electionis fuerit appellatum ad papam, pōt appellans renunciare suæ appellationi, & ualet renunciatio: dumtamen renunciet sine prauitate simoniaca. Insuper dicitur, quod si appellans recesserit ab appellatione sua, antequam superior immediatus cōfirmet electionem: ipse debet primo inquirere, an fuerit recessum ab appellatione cum prauitate simoniaca.

CASVS. Dicitur inter cætera in dict. c. quamuis, q̄ superior ad quem pertinet confirmatio electionis, a qua fuit appellatum ad papam: si appellās recessit ab appellatione sua, debet superior inquirere, an fuerit recessū ab appellatione sine prauitate simoniaca: Ponamus, q̄ superior cōfirmat electionem sine tali inquisitione, an ualeat cōfecratio postea secuta? Rñdet quòd non: immo talis ordo est substātialis ipsius cōfirmationis, nideliceet quia requiritur q̄ præmittitur inquisitio. Sed utrū cōfirmans puniatur, eo quòd cōfirmauit & cōsecrauit nō præmissa tali inquisitione? Dicit q̄ sic: nā ipse confirmauit & cōsecrauit, est suspēsus p annum cōtinuum a confirmatione & cōsecratione episcoporū suorum suffraganeorum. [Verum est nonnulli.] Hucusque ponitur tenor illius c. quāuis. nunc ponitur prouisio & constitutio super inquisitione puniātur &c. sic quis punitur in eo in quo delinquit. Heli. Reg.

c ¶ Lugdunen.] sup. eo titu. quamuis. Io. And.

d ¶ Concessit.] quia id prius per Alex. prohibitum fuerat, ut ibi dixi.

e ¶ Extra iudicium.] latior est ergo ista cr. & illa. supra eo titu. quamuis. quam illa sup. eo. tit ut circa. quæ locum habet solum in appellationibus extra iudicium interpositis. sup. eo tit. constitutio.

f ¶ Ad sedem apostolicam.] in aliis secus, cum ea non reperiatur.

g Superiorum.] archiepiscoporum, patriarcharum, & primatuum.

h ¶ Deferuntur.] nam fruſtratorie non deferūtur. sup. eo. quamuis licet olim secus, ut ibi.

i ¶ partes.] ergo altera pars tantum hoc non posset. quod die ut dixi sup. eod. quamuis, & sequentia exponē etiam. ut ibi exposui.

k ¶ Verum.] secunda pars.

l ¶ Abutentes.] & sic priuilegium uel concessionem amittere debuerunt, ut sup de priuile. tuarū. de sent. excom. cum illorum. &c. contiugit. 11. q. 3. priuilegium sim.

m ¶ Inquisitione.] s. an in illo recessu interuenerit. qđ uitas necne.

n ¶ Negotiis.] s. episcoporum electione, & suorum superiorum.

a ¶ Ex-

De electione, & electi potest. Tit. VI. 129

a ¶ Expressius. Jhoc dicit ex eo, quia satis erāt nulla, quæ per illos fiebant per ipsam decret. quamuis, quia satis est legislatorem aliquid prohibuisse, & si nō adiciat, quod contra factum fuerit, non valere. C. de legi. addit.

ADDITIO. Vnde dicit Ioan. Mon. q̄ licet infra dicatur, de cætero, tamē ante hoc c. ita fuerat diffinitū, vt hic dī in facto Ciuitatē. Io. An.

Cōfirmatio præce dit consecrationē.

b ¶ Cōsecrationes.] consecrationē enim præcedere debet cōfirmatio: aliàs nō valet consecratio. §. de do. & contu. cū olim D. hic autē confirmatio non præcessit, qa idem est non esse, q̄ nullum esse. sup. de trāsla inter corporalia. patet ergo, q̄ nō tenuit consecratio.

† Videl. ff. de diu. n pen. & part. in l. tor ait. horque terdictū. f. de no. per. nūr. confecra o nulla itus fa am. An in rdine ali im. matur aracter dūt la docto. ologi. sent. a. ad. Tur. in ca. ros 21. & in c. scop. dist.

[Glos. seq. primo soluit vnū dubiū: secūdo quærit. arg. ff. & contrariū soluit.] c ¶ Firmitatis. Jele tio tamen propter hoc non vitiatur, sed de nouo peretur confirmatio coram Papa: nō coram illo, q̄ prius confirmauerat, quia suspensus est per annum cōtinuū a confirmationibus episcoporum, vt sequitur. & sup. eod. tit. si confirmationem. quām explicare potes per istam: vt ibi dixi, sed si reperietur electio canonica, de nouo confirmabitur, vt supra dixi: Sed nunquid de nouo consecrabitur? Et videtur q̄ sic, per istam litteram; Credo, q̄ cum character impressus fuerit 1 animæ ad initar episcopi ordinantis, quem ordinare nō poterat, puta non suum subditum, verus episcopalis ordo collatus fuerit, sed non eius executio, & sic intelligā consecrationem esse nullius firmitatis quo ad executionem. ad idem 9. q. 1. c. 1. & c. ordinationes, & q. 2. c. 1. & c. episcopū. sup. de temp. ord. quod translationem, fm hoc ergo illius ordinis si i tradetur executio. facit qđ not de renun post translationem. ad fi.

[Glo. seq. soluit dubium.]

d ¶ In quo.] propter hoc dico q̄ si solum confirmauit, a confirmatione tantum suspensus erit, si consecrauit & confirmauit, suspensus erit ab vtraque.

ADDITIO. Si vero neutrum facit, licet processerit, a neutro sit suspensus. Io. And.

e ¶ puniantur.] supra de tempor. ordi litteras cum fi. Ioan. And.

[Glo. seq. soluit dubium.]

f ¶ Annum continuum.] credo q̄ a die confirmationis incipiet annus suspensionis a confirmatione, a die consecrationis annus suspensionis a consecratione. ib.

ADDITIO. Archidiaconus cautius loquitur, qui dicit ab hora. allēg. supra de appellat. super eo. 2 vide quod dicam inf. de præben. statutum super. glo. est ergo. Ioan. And.

g ¶ Suspensos.] repete. decernimus. quod est supra.

SI eo tempore.] Fraudulenta renuntiatio spectādi nocet. hoc dicit. Duo facit. Primo formatur casum dubium, quem secundo soluit, ibi. Præsenti. Io. And.

CASVS. Vacante ecclesia Pictauensi, canonici conuenientes in vnum super electione futuri Prælati, quendam Titium elegerunt, Papa putans adhuc ecclesiam vacare, reseruauit ecclesiam Pictauen. suæ prouisioni pro illa vice, & inhibuit canonicis cum decreto irritāte, ne ipsi procederent ad electionē; Vtrū p̄ istā reser-

uationem retractetur electio prius facta? Respondet q̄ non: Sed si electus adiuit superiorē immediatum: & consecutus est confirmationem suæ electionis: an teneat confirmatio? Dicit q̄ non: nam, licet electio non fit nulla, tñ omnia quæ sequuntur illā [reseruationē, sunt nulla ipso iure: Ideo si electus velit hīe confirmationē, & consecrationem: opꝰ est, q̄ adeat Apostolicā sedem pro habenda cōfirmatione, & consecratione.

[Prima glossa ponit summam, quid causam dedit, & qđ declaret.]

h ¶ Si eo tempore.] Si papa sibi, prouisionē ecclesiæ cathedralis reseruauit, inhibuit, & decreuit: nō est vitiata electio, q̄ præcesserat: omnia tñ, quæ reseruationē sequuntur, carent effectu. causam dedit huic decre. quia vacante ecclesia Bono. per mortē bonę memorię domini Octauiani ipsius ecclesiæ episcopi, infra biduum canonici de reseruatione timentes, elegerunt bonæ memoriæ Dominum s. clatam 2 fratrem suum, postmodum papa Bonifacius audiens de morte. O. reseruauit, inhibuit & decreuit, post triduum audiuit de electione facta de domino s. clata prædicta, satis gratum habuit, sed ab ad stantibus ri peritis quæsiuit, an ad ipsum. an ad archiepiscopum ipsius electionis spectaret confirmatio, quod hic determinat, & determinatur per hāc decretalē quæ not. s. eo. in anti. innotuit. in fi. Io. And. [& vide quod dixi super glo. penul.]

[Glossa sequens quærit, arguit pro, & contra, & soluit.]

i ¶ Cathedralis.) Quid de inferioribus? Videtur, q̄ in eis locum non habeat, quia si de eis voluisset intelligi, illud expressisset. supra de decimis, ad audiētiam & ad hoc faciunt omnia argumenta, quæ inducuntur a verbis; Contra videtur, quòd idem sit in aliis, cum eadē sit in eis ratio, ergo idem ius, & est simile quod dixi supra eodem titulo, ex eo, quod satis potest dici, quod esset standum litteræ, vt in cathedralibus tantum locum habeat decret. nec est verum quod sit, eadem ratio, quia causę episcopatuum sunt merito connumerandæ maioribus causis supra eodem quamuis. in principio, quod non est in aliis, & ideo licet iurisdictio papæ sit præuenta, tamen propter maioritatem suam deferentur ad papam, in inferioribus vero, quæ non sic connumerantur, maioribus sufficiet præuentio, 3 vnde ex quo præcesserat electio reseruationem, poterit quicquid faciendum imminet per ordinarium expediri, aliàs graue esset, quòd propter reseruationem, quæ electionem alicuius beneficiati sequitur, neceesse esset pro confirmatione Papam adire. nec hic æquiparabo regulares cathedralibus, sicut nec supra eodem lib. quamquam. licet æquiparentur supra eodem, si postquam. vnde si post confirmationem abbatis fiet reseruatio ante benedictionem, benedicet ordinarius, hæc vera, nisi papa aliud in reseruatione iussisset, & sic non habilitabo uerba, nec recedam a littera.

k ¶ Ex quauis causa.) ex sola etiam voluntate, sibi enim sola voluntas est pro ratione, de concess. præb. proposuit, cum suis concord.

† Not. q̄ verbum. prouisio. iducit totalē, puisionē ecclesiæ, & sic electionē, & confirmationē, de glo. in cle. fi. eo. titu. Do. 2 al. Sclatam.

Reseruatio dignitatis inferioris ab epō, inter ueniens post electionem, an afficiat ea, q̄ sūt ipsius electionis consecutiua.

3 Ita expresse dicit phi. Fon.

tur, circa electiones in quibuslibet mulierum monasteriis faciendas † ex certis causis rationabilibus specialiter duxerimus statuenda: Intentionis tamen nostrę nequaquam extitit, a † per illa quo ad electiones in alijs uirorū monasterijs, uel quibusuis ecclesijs celebrādas, aliquid immutetu: sed iura præcedentia in sua omnino remaneant † firmitate b.

¶ Idem.

¶ *Si ordinarius post recessum appellationis interiecta ad curiam, in causis electionum episcopatuum, nō inquisito an prauitas interuenerit, procedit, cōfirmat, uel consecrat, prædicta non tenent, & ipse ab episcoporum confirmatione & consecratione suspensus est per annum. Dominicus.*

CAP. XLIIII.

PRouida consideratione generale concilium Lugdunen. c concessit, d vt ab appellationibus in iudicio, vel extra iudicium, e ad sedem f Apostolicam in electionum episcoporum, & eorum superiorum g negotijs interiectis, per quas ad sedem ipsam, eadem negotia deferuntur: h partes i (nulla interueniente prauitate) recedere ualeant, antequam ipsi sedi Apostolicæ † appellationes eædem fuerint præsentatæ: sed inferiores iudices, quorum est (appellatione cessante) negotiorum cognitio eorundem: si † in hoc prauitas intercesserit, antè omnia diligenter inquirant: & si eam intercessisse repererint, se non intromittant vllatenus de eisdem: sed præfigant ipsis partibus peremptorium terminum cōpetentem, quo cum actis & munimentis suis Apostolico se conspectui præsentent. ¶ Verum, k cum nonnulli concessione huiusmodi abutentes, l † suam (inquisitione m præfata omissa) cognitionem in eisdem negotiis n interponant; ad confirmandas electiones, & consecrandos electos temere procedendo: Nos super hoc expressius a prouidere volentes, confirmationes, & consecrationes b huiusmodi, & quoscunque processus alios, quos inquisitione præmissa non habita, contigerit de cætero in talibus negotiis attentari: decernimus, nullius penitus existere firmitatis c: & confirmantes & consecrantes eosdem (vt in eo, in quo e peccauerint, puniantur e †) ab episcoporum confirmatione, ac consecratione, per annum continuum f ipso iure fore suspensos g.

¶ Idem.

¶ *Si Papa sibi prouisionem ecclesiæ cathedralis reseruauit, inhibuit, & decreuit: non est vitiata electio, quæ præcesserat, omnia tamen quæ reseruationem sequuntur, carent effectu. Ioan. And.*

CAP. XLV.

SI eo tempore h, quo prouisionem † alicuius ecclesiæ cathedralis i, ex quauis causa k, dispositioni, seu ordinationi ipsius ecclesiæ episcopi, infra biduum canonici de reseruatione timentes, elegerunt bonæ memoriæ Dominum s. clatam 2 fratrem suum, postmodum papa Bonifacius audiens de morte. O. reseruauit, inhibuit & decreuit, post triduum audiuit de electione facta de domino s. clata prædicta, satis gratum habuit, sed ab ad stantibus ri peritis quæsiuit, an ad ipsum. an ad archiepiscopum ipsius electionis spectaret confirmatio, quod hic determinat, & determinatur per hāc decretalē quæ not. s. eo. in anti. innotuit. in fi. Io. And. [& vide quod dixi super glo. penul.]

[Glossa sequens quærit, arguit pro, & contra, & soluit.]

i ¶ Cathedralis.) Quid de inferioribus? Videtur, q̄ in eis locum non habeat, quia si de eis voluisset intelligi, illud expressisset. supra de decimis, ad audiētiam & ad hoc faciunt omnia argumenta, quæ inducuntur a verbis; Contra videtur, quòd idem sit in aliis, cum eadē sit in eis ratio, ergo idem ius, & est simile quod dixi supra eodem titulo, ex eo, quod satis potest dici, quod esset standum litteræ, vt in cathedralibus tantum locum habeat decret. nec est verum quod sit, eadem ratio, quia causę episcopatuum sunt merito connumerandæ maioribus causis supra eodem quamuis. in principio, quod non est in aliis, & ideo licet iurisdictio papæ sit præuenta, tamen propter maioritatem suam deferentur ad papam, in inferioribus vero, quæ non sic connumerantur, maioribus sufficiet præuentio, 3 vnde ex quo præcesserat electio reseruationem, poterit quicquid faciendum imminet per ordinarium expediri, aliàs graue esset, quòd propter reseruationem, quæ electionem alicuius beneficiati sequitur, neceesse esset pro confirmatione Papam adire. nec hic æquiparabo regulares cathedralibus, sicut nec supra eodem lib. quamquam. licet æquiparentur supra eodem, si postquam. vnde si post confirmationem abbatis fiet reseruatio ante benedictionem, benedicet ordinarius, hæc vera, nisi papa aliud in reseruatione iussisset, & sic non habilitabo uerba, nec recedam a littera.

k ¶ Ex quauis causa.) ex sola etiam voluntate, sibi enim sola voluntas est pro ratione, de concess. præb. proposuit, cum suis concord.

† Not. q̄ verbum. prouisio. iducit totalē, puisionē ecclesiæ, & sic electionē, & confirmationē, de glo. in cle. fi. eo. titu. Do. 2 al. Sclatam.

Reseruatio dignitatis inferioris ab epō, inter ueniens post electionem, an afficiat ea, q̄ sūt ipsius electionis consecutiua.

3 Ita expresse dicit phi. Fon.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Reseruamus.] has reseruationes legati etiam delatere facere non possent.infra de officio lega.deliberatione.in prin.

[Glo.seq.quærit,& soluit]

b ¶ Prouisionem.] puta faciendã ex iure deuoluto. sup.eo. quamquam. Nũquid sola reseruatio sine inhibitione sufficeret? Credo ꝙ nõ ad cassationẽ.sup. de præb.dilectus. puniendi tñ essent qui elegerunt, postq̃ reseruationẽ sciuerant esse factã vt ibi.& j. de cõcess pb si.soli,ꝙ quã decre vī,ꝙ inhibitio bene sufficiat sine decreto.hoc verum ad cassandũ ea, quæ scienter post inhibitionẽ sunt facta: sed ad hoc, vt ab ignorantib.facta vitientur necessarium vī decretum vt hic. ADDITIO. Non eo præcise huic dicto.s.ꝙ sola reseruatio sine inhibitione sufficiat ad cassationẽ; nec credo,ꝙ curia illud reciperet,vt reseruatio aliquid operetur,facit ꝙ not.j.de concess.præb si capitulo.in 3.gl Si tñ bene ponderatur illa decr.facit pro gl. scilicet ,ꝙ saltem ante tempus scientiæ reseruatio nõ afficiat: nam datio executoris ad prouidendum, satis vī habere vim reseruationis, nec tamen sine decreto, afficit ante præsentationem v tibi, & sup.eo. lib de rescript.tibi qui & plus afficere debet cum quæritur de iure alterius,pro quo Papa scribit,quàm ex nuda reseruatione,in qua ius non est alteri acquisitum j.de præbend. dum facit pro glos.stylus curiæ semper submittens hanc clausulam, cum de reseruatione fit sermo, & decr.j.de præben si beneficia.in prin Io.And.

Reseruatioclausula sine de cr.an assiciat ignorantes.

c ¶ Ignorante.] nota,quòd dec.ignorantes afficit, sed notare potes contrarium:si enim ignorantes afficeret, quare hic additum fuisset, vel ignorante, superflua secundum hoc videretur hæc littera. In decreto Papæ dicimus, quòd ignorantes afficit. inf.de concess. præben.quia cunctis.

[Glo.se.quærit, & soluit.]

Reseruatio & electio sicut eodẽ die, quę illarum sit potior.

d ¶ Iam.] Si ante tempus,quo facta fuerit reseruatio. Quid si eadem die facta fuerit reseruatio & electio? Dico, ꝙ si potest apparere quæ primo: puta per instrumẽta electionis & reseruationis puta si in eis dicatur de die & hora, vel per testes,qui prædictis interfuêrut hic nullũ dubiũ. Si autem hoc nullo modo põt apparere,dico negotium ad Papam deferendum,vt sua voluntate determinat, per decr.sup.de reser. c.penul.eo. lib. cum enim hic de iure Papę quæratur, ꝙ dubium est,non poterit inferior ipso ratificare:& hoc cũ reseruauit tñ, sed si reseruasset & confirmasset,præfertur datus à papa in eo.casu.inf.de præb.si a sede. Ioan.And.

e ¶ Et decretum.] nota copulatiue, & non disiunctiue,pronuntur,& facit pro his,quæ supra dixi.

f ¶ Vel alia.] Si ergo confirmatio & consecratio præcessisset decretum,esset electi negotium expeditum: Si autem sola electio,confirmatio,& consecratio pertinebit ad papam: Si autem præcedat electio & confirmatio,tunc sola consecratio ad ipsum pertinebit.

ADDITIO. Cum enim ante consecrationem non sit prouisum ecclesiæ.de translat.c.2. Papa reseruando prouisionem consecrationem reseruasse videtur, secundum Arch. Ioan. And.

tionis sedis Apostolicæ reseruamus a, inhibentes, ne ad electionem vel prouisionem b faciendam in ea. quomodolibet procedatur, & decernentes si secus super hoc a quoquã scienter vel ignoranter c attentatum extiterit, irritum & inane:iam d ad electionem forsitan sit processum in ipsa: Præsenti constitutione sancimus, quòd licet reseruatio, inhibitio, & decretum e huiusmodi non afficiant electionem vel alia f, quæ præcedunt: afficiunt † tamen vt effectu g careant ea,quæ postmodum h subsequuntur.

g ¶ Effectu careãt.] si ergo ante reseruationẽ electus & post reseruationem confirmatus fuerit,nõ valet cõfirmatio,etiã ab ignorantibus exhibita & recepta. Electio tamen propter vitiosam confirmationẽ nõ vitiat. j.eo.tit.si confirmationem. quam per hanc exemplificare potes, & addequã dixi j.eo.c.proxi.

[Glos.seq. colligit argumentum.]

h ¶ Postmodũ.] .i. post reseruationem, inhibitionem,& decretum: Et argue ex hac decre. ꝙ si papa prouidit alicui ecclesiæ,alius ꝙ Papa sine eius mandato illum nõ poterit consecrare.aig.ad idẽ g. de accu.meminimus. ADDITIO. Nisi aliud habeat consuetudo, vbi dixi ꝙ decr sup.e.in anti.nihil est. ad fi. Io. And.

† In hoc c. declarat. 3c. Latere.sub Innoc. iii.c. 24. in §.il lud penitus.referẽ in c. quia ꝓp. extra de elect.

†In conc. gñali Lat. sub Inno. iii.c.24.

SI quis iusto.] CAPVT. Dicitur i. quia ꝓp. eod. tit. in anti. ꝙ si quis ex canonicis ecclesiæ vacãtis sit absens, ꝙ nõ põt cõparere in die assignationis ꝓ electione facienda, vult ꝓstituere,an possit? Rñdet ꝙ sic:dum tñ ipsos plures procuratores ꝓstituat insolidum, quia si illos ꝓstituerit simpliciter, ipsi cõstituti possent variare & eligere plures ꝑsonas. Sed quæritur, vtrum oẽs iti constituti in solidum admittentur,vel sit tñ vnus admittendus: & qu.s debeat ꝓferri? Rñdet ꝓ rõnẽ ꝓdicta: ne ipsi constituti possint eligere diuersas personas nomine eiusdem, nõ sunt plures admittẽdi, sed erit melior conditio primitus occupantis. Sed ponamus, ꝙ oẽs ꝓstituti se simul ꝓsentant, quis erit ꝓferendus? Rñdet ꝙ erit in optione capituli quem velit admittere, & ille, quẽ admitteret capitulũ ꝓferetur aliis. Sed qd si vna pars capituli vult admittere unum, alia pars aliũ & sunt in æquali numero: q̃ritur.s sit ꝓferẽdus? Rñdet, ꝙ ille qui primo est nominatus in procuratorio. Sed ponamus,ꝙ aliquis absens constituit plures ꝓcuratores simpliciter: vtrũ aliquis admittatur ad eligendum pro absente? Respondet ꝙ nullus debet admitti, quia nullus habet mandatum insolidũ, sed solũ vnus posset eligere simpliciter cũ aliis, & sic omnes possent uariare & eligere diuersas ꝑsonas, ideo procurator nõ ualet. Sed ponamus, ꝙ iste canonicus absens constituit unum canonicũ, utrũ iste constitutus possit nominare & eligere nomine suo, & aliũ nomine magistri sui? Respondet, quòd non: quia non potest hĩc unam ꝑsidere nem nomine suo, & aliam nomine alieno. Et ideo uerũ, nisi in procuratorio caueretur, quòd iste ꝓcurator eligeret talem,noĩe magistri sui,tunc enim nomine suo posset unum eligere, & noĩe suo alium. Et videtur magis idoneus. Sed quid si nullus ex canonicis uult admittere procuratoriũ, nunqd poterit aliquis extraneũ a collegio sine capitulo constituere? Respondet quòd sic, ꝙsentiẽte capitulo uel collegio, sed dicitur tiẽte capitulo non põt. Sed nunquid ad minus potest absens mittere uotum suum per litteras? Respondet quòd sic, sed tamẽ non proderit tale uotũ, quia nullus debet exprimere uotum suum ante scrutinium. Nam primo ex nominatione ius acquiri, de quo remissive Arch. 53. dist. dominus, & supra qui fil. sint leg. Nota 2dõ, quòd paria sunt, non ꝓstituere procuratorem, vel constituere in forma prohibita a iure: & sic comparens cum procuratore minus legitimo, videtur contumax, ad hoc de appel. Nicolao. Domi.

[Prima glossa diuidit, casum ponit, & dicit quid declaret.]

a ¶ Si quis.] Hãc decretalẽ diuido i tres partes: prima durat vsq;. ad §. Porro. Secũda vsque ad §. absens. Tertia vsq; ad finem. Aliquis iusto impedimento detentus,in electionis negotio cõmisit pluribus vices suas: q̃rit an valuerit commissio? Respondetur,ꝙ sic,dummodo insolidum dati fuerint, & melior tũc occupãtis ꝓditio:si autem nullus occupat, sed ambo simul concurrunt,admittetur ille, quẽ capitulum vel maior pars elegerit: si aũt capitulum nõ cõcordat,ille admittetur, qui primo in instro procurator ex titerit nominatus.Et ratio quare alter solus admitti debet,est, quia possent vota dirigere in diuersos. & sic res nõ haberet exitũ: & quod fieret,non valeret. Si autem nõ fuerint dati insolidum, tunc neuter admittetur propter superiorem rationem:& sibi imputet,qui sic eos instituit. Secundo quæritur: aliquis dedit procuratorem in negotio electionis: ille procurator nomine suo eligit vnũ, & nomine domini aliũ eligit; quæritur an possit? Respondetur quòd non,nisi de certa persona eligenda habuerit speciale mãdatum. Tertio quæritur,pone canonicus absens non inuenit aliquem procuratorem in collegio:quæritur an possit dare extraneum? Et Rñdetur,ꝙ non inuito capitulo. Sed quæritur,an saltem votum suum possit exprimere per litteras? & respondetur,ꝙ non: quia votum in ipso scrutinio secreto & sigillatim tantummodo est exprimendum:& non ante scrutinium. Emanauit hæc decr. ad declarationem de cre. de electio. quia propter. § penul & eorum, quę ibi notantur.

b ¶ Iusto.) hoc relinquẽdum est iudici, quia nec numerari possent: exempla tamen habes. ff.si qs cau.l.2.

(Gl.seq soluit duo dubia, an constituens habet necesse iurare,& quibus verbis iuret.)

c ¶ Detentus.)& in loco existens, de quo debeat euocari: aliàs locum nõ habet commissio.s.eo.in ant.qua propter.§.pen. 1 Et de hoc impedimento si opus fuerit,fidem facere debet iuramento: vt ibi: vnde non est de necessitate ꝙ iuret in instro procuratoris ipse dns: sed cautum est, ꝙ det mandatum ipsi procuratori iurandi in animam suam, quòd ipse tali impedimento detentus est secundum omnes modernos, qui hoc notant in decretalis; quia propter.& est ratio, quia si capitulum requireret iuramentum, procurator iurare non posset:nec præterea vlterius expectaretur: Fuit.n. procurator minus sufficiens, & ideo sibi constituens imputet.ad hoc j.§.si autem.nec debet dicere procurator,dico dominum in loco,in quo debet vocari,uso impedimento detẽtum, quia illa sunt verba iuris, & tali impedimento detentum:puta tali infirmitate, vel talib.in.micitiis;& tunc si non admittatur appellet;secundum Host.qui hoc ibi not.

quis a † iusto b impedimento detentus c in electionis negotio nequeat commode interesse : potest ne dum vni (prout dicitur in concilio d † generali) sed & pluribus e committere vices suas: dum tamen eorum cuilibet det insolidum f potestatem : & erit tunc g melior conditio occupantis . h ¶ Verum si ambo concurrant insimul, i & postulent se admitti , audiri eos non expedit : quia possent vota sua dirigere in diuersos, imputet, qui sic eos constituit.

d ¶ Concilio.] supra eod.in antiq.quia propter.Ista enim fuit dubitatio:quia ibi dicebatur,comitat vni de collegio.

ADDITIO. Sed effectiue vnus solus erit procurator. Ioan. And.

sicque res non haberet exitum : & quod ab eis hoc casu fieret, non valeret: sed is admittatur dumtaxat, K quem capitulum , uel pars maior l elegerit: m uel si concordare nequeant: n is, qui primo † in instrumento , uel litteris procurationis extiterit nominatus. o ¶ Si autem nullus ipsorum insolidum fuerit deputatus,tunc propter p rationem eandem, ipsorum aliquis non debebit admitti: q sibique credo,nisi in instro diceretur: meliorem nõ esse pdõnem occupantis, & quod vnus incepisset,alter finire posset, arg ad hoc in pdi.decr.in fi & j. de ꝓc. si duo. l ¶ Pars maior.) sic sup.eod.lib.de reser. c.pen.ad idẽ 56.dist Apostolica.de ele.in antiq. cũ inter canonicos. ff.ad muni.quod maior.

e ¶ pluribus.] idẽ no.Vin. & Compost. sup. eod.quia pp.& quod dicit,pluribus, intelligo siue duo fuerint, siue plures: dũ tñ insolidum, vt sequitur; quia eadẽ ratio est.

f ¶ Insolidũ.] aliter neuter admitteret.j. eo § si autem.

g ¶ Tunc.] cũ potestatem habet insolidum.

h ¶ Occupantis.] ẽ. de procur.non iniuste. vbi de hoc.

i ¶ Insimul.] ita ꝙ non apparet quis primo.

k ¶ Dẽtaxat.) ideſt, tantummodo, vnde isto electo alter omne ius amittit. & est sim ẽ.in antiq.de reseri.c.pen.quod verũ nem occupantis, & quod vnus incepisset,alter finire posset, arg ad hoc in pdi.decr.in fi & j. de ꝓc. si duo. l ¶ Pars maior.) sic sup.eod.lib.de reser. c.pen.ad idẽ 56.dist Apostolica.de ele.in antiq. cũ inter canonicos. ff.ad muni.quod maior.

m ¶ Elegerit.) nec credo ꝙ variare possint: ut supra eo.tit.vt quis quas.de postu. supra eod lib. c.vno.in fi. Ioan. And.

(Glo.seq.soluit vnum quare.)

n ¶ Nequeant.) quia nolunt eligere,vel pari numero discordant.Et nota ꝙ primo recurrendũ est ad electionẽ capituli,sẽdo ad ordinem scripturæ; Tabelliones.n.ꝓponunt qđ volũt in instis,& ideo fuit ꝙ uis primo recurri ad electionẽ capituli, ꝙ quã magis idoneus eligetur,ad hoc inf.de proc.si duo.ff. de accu.si plures. secundo ad scripturæ ordinem in subsidium.

(Glo.seq.all.g.concord.quærit,& soluit.)

o ¶ Nominatus.) per ordinẽ scripturæ. ꝙcor.optime. j.de præb.mandatum.ad idem 43.dist.sit rector.in fin. cum suis ꝙcor.& s.de reseri.in antiq.cum dilecta.cum suis ꝙcor.& facit.ff.de leg.2. cum pater.§ penul. Quid non apparet, puta quia duo sunt instra,nec apparet quod prius. puto ꝙ mutuo se impediant.ff.de vsufr.l. quotiens. & imputet sibi qui sic eos constituit.

p ¶ Propter rationem eandem.) qui possent uota dirigere in diuersos, & sic res non haberet exitum.

(Gl.seq quærit,& soluit, secundo signat contrariũ, & soluit.)

q ¶ Admitti.) Quid ergo? nũquid de nouo citabitur ipse canonicus? Non:alias quid sibi imputaret,vt seqtur? Idem.n.est non venire,quod non sufficiẽter uenire, cõtumax ergo fuit & procedent ipsius socii ad electionem.j. inf. de procu. si duo.ubi dicitur,quod si in causis electionum sunt dati plures procuratores, sed non insolidum,iudex eligat idoneiorem. Sol.ibi loqtur de procuratore dato ad iudicia in causis electionum & postulationum uel prouisionum, hic de procuratore dato ad negotium,ſ. ad ipsam electionem faciendum.& ibi de iure iam nato, hic de nascituro, quod minus fauorabile est,& utrobique utilis prouisio ob celerem expeditionem.

† Et rõ,qa ex ordine uerborũ ꝑsumitur ordo ĩtellectus. de ꝑse.d 2.in Xꝓo pr.l. si seruus cõis. & sti. ser. e qm abbas. de offi. dele. Fon.

Canonicꝰ ipeditus, q ad actũ electiõis ꝓcuratorẽ ñ legiti me ꝓstituit, an & beat iterũ citari.

ADDITIO. Dicebat ergo Ioan Monach si non assumatur vnus ex duobus, qui prosequatur electionem iam factã, hic imminet periculum: sed nullum periculum, si vnus de collegio non mittatur ad electionem faciendam.

a ¶ Indiscrete.] nõ enim dẽt stulti melioris esse conditionis quã periti. inf de prẽben. cum qui beneficium.

b ¶ Porro.] Secunda pars: Hic approbatur opinio Vincent & Compostel. ꝛ. eod. q a propter. & Abbatis eo. tit. in antiq. c. congregato tamen Gos. & Hostien. ibi notãt, quòd satis poterat dici valere, cũ in diuersos consentit: dũmodo neuter fit malus: quod falsum est, ut hic vides.

c ¶ Nihil agit.] Ratio: q a qua conscientia tenetur meliorẽ eligere suo nomine eadem ratione tenetur ad idem nomine dñi sui, ad hoc 45. di. sicut non suo. & inf. de reg. iur. ꝙ alicui. & incerta videntur hæc vota ꝛ. eod. tit. c. 2. quod dicit nihil agit: intellige, q a neutrum votũ valet: & est simile quod dicimus in delegato, qui subdelegationem recipit a socio. ꝛ. de offi. deleg. super quæstionum. in § si vero.

[Glo. seq. dicit quid approbat, & quid reprobat: sed quærit & soluit: & solutioni obiicit & respondet. Iterum quærit & distinguendo respondet.]

d ¶ De certa.) nota approbatam opinionem Compostel. & Inn. & reprobatã opinio. Vin. qui dicebat ꝛ. eod. congregato. quòd non poterat fieri compromissum vel mandatum procuratori de certa persona, dicebat enim, ꝙ videbatur singularis electio, & sic non valebat. ꝛ. eo. in anti. in Genesi. Item talis commissio est ꝛ concilium, quod requirit, ꝙ committat vicem suam: sed iste non committit vices suas, qui dat mandatum de certo eligẽdo: sed falsum est, vt hic patet: & de hoc per Abbatẽ ꝛ. eod. congregato. Sed nunquid procurator ad eligẽdum datus poterit alium substituere? Dic sm Compost. ꝙ sic: 1 quia procurator est ad negotium: qui alium procuratorem dare potest. inf de procu. c. 1. §. procurator. ff. man si procuratorem. §. si quis mandauerit. Est tamen arg. ꝛ. inf. de off. deleg. is cui. & sup. de o ff. deleg. c. vlt §. is autem cui. Solu. illa loquũtur in iudicibus, non in procuratore. Item quæro nũquid procurator datus ad eligendum, compromittere poterit? Dic secundum Compost. ꝙ si liberum mandatum habuit compromittere poterit: quia id potest, quod dominus: si autem ad certam personam, tũc cõpromittere non potest: quia sola necessitatis forma, ſ. scrutinii, tunc intelligitur demandata. arg. ff. de pœ. licet. § si seruus.

e ¶ Illam.) certam personam, de qua habuit mandatum expressum, & nota illam, quia aliam eligere nõ potest ꝛ quia faceret contra formam mandati supr. de rescrip. cum dilecta, & ff. man. diligenter. & inf. de ꝓb. cui de non.

(Glo. seq. arguit, & remittit.)

1 Verũ ẽ ſi hẽt mãdatum de certa ꝑſona, ſecus ſi ꝺ incerta. Font.

stituit indiscrete. a

¶ *Procurator ad eligendum constitutus vnum nomine suo, & vnum nomine domini sui eligere nõ potest: nisi a domino de certa persona speciale mandatum habeat. hoc dicit.*

¶ Porrò b cum vnus est procurator simpliciter cõstitutus ; si is unum suo, & alium domini sui nomine in scrutinio nominandum duxerit, nihil agit: c nisi de certa d eligenda persona sibi dominus dederit speciale mandatum : tunc enim in illam e eius, & in aliam suo nomine licite poterit consentire.

¶ *Canonicus absens (licet nullus de collegio uelit esse procurator h eiusdem, nec ipse, nolente i capitulo, extraneum valeat deputare) non poterit aliquatenus per litteras exprimere votum suum: K quòd non est ante scrutinium, sed in ipso scrutinio secrete & sigillatim tantummodo exprimendum.* l

f ¶ Consentire.] not. arg. quòd habens speciale mãdatum, id põt quod alias nõ posset: ad idem ꝛ. de procur. c. 1. & vlt. & facit ad quæstionem, quam hoc anno disputaui: an delegatus ab alio, quàm a principe, habens speciale mandatum subdelegandi, subdelegare possit: & de hoc dicam. inf. de offic. delega is cui.

[Glossæ duæ seq. cũ penul. dicũt quid approbat, & quid reprobat.]

g ¶ Absens.] hic in primo dicto approbat gl. Ber supra eo. quia propter. in glo. pen. & omnium modernorum: idem ibi notantium: sed in secũdo puncto reprobatur eiusdem Ber. opinio in eadem glo. & quasi Host. consentiebat, sed idem Inn. & Ber. & Compostel. cõtra. & eorum approbatur hic opinio, & intelligas hanc litteram de supradicto absente, qui compromittere potest: scilicet iuste impeditus, & existente in loco de quo, &c.

h Procurator.] dicebat Goffr. ꝙ putabat talem canonicũ indirecte contemnit

Alii dicebant, quòd compelli debebat aliquis de capitulo. vt ab ipso mandatum susciperet; sed nõ est verum, a principio. n. nullus compellitur procuratorem recipere. C. de procu. inuitus. Inſti. mand. §. mandatum. Ioan. And.

i ¶ Nolente capitulo.) Si enim capitulum vellet, bene potest extraneum deputare, sed inuito capitulo non, & sic debet intelligi decret. quia propter. extraneum. n. etiam sine mandato admittere posset, & ibi dedit, pœnitet antẽ contractum, ꝛ. de proc. c. vl. sic ergo intelligas, nec similitudinem dicas, vbi nõ est. Io. And.

Quoniam.] Hæc est solẽnis decretalis, & quotidie practicatur. Diuiditur aũt in tres partes. Primo ponit ꝛfirmãtionis abusum, quem prohibet eum decreto: secũdo ponit vocationis formã, ibi, Vocationem. Tertio ad electionem concordem hoc prorogat: ibi, Quæ etiam.

ADDITIO. Qui autem corrigat, non dico reprobet, videbis in glossa dicebamus, & super ea. Ioannes Andreæ.

CASVS. Vacante ecclesia Pictauen. canonici illius ecclesiæ conuenerunt in vnum, tractaturi de electione futuri prælati: tractatu inter se habito: quendam Titium elegerunt, & aliqui se opposuerunt: isti electioni, vel fuerunt duo electi, vnus istorum electorum accessit ad superiorem, & declarauit, ꝙ ipse fuerat electus in episcopum ecclesiæ pictauen. vtrũ superior potest illum confirmare absque causæ cognitione, non vocato coelecto vel opponente: Rñdet ꝙ non. Sed quid si electio fuit facta in cõcordia: vtrum superior illam electionem sine vocatione, & citatione illorum, quorũ interest, possit confirmare? Respondet ꝙ nõ: immo illi, quorum interest, sunt vocandi & citandi peremptorie. Sed quæritur qualiter sunt ipsi citandi? Rñdet Romanus Pontifex cum distinctione, quia aut sunt aliqui opponentes vel est competitor, siue coelectus. & tales sunt nominatim & peremptorie citandi, vt ad talem diem veniant dicturi causas, propter quas electio non sit cõfirmanda. Sed ponamus, ꝙ electio fuit facta concorditer? Rñdet ꝙ tunc citatio debet esse generalis, videlicet ut si sint aliqui, qui velint prætendere aliquas causas, quare electio non sit confirmanda, ipsi compareãt peremptorie ad talem diẽ, & ponendo citatio ista peremptoria in valuis illius ecclesiæ, de cuius electionis confirmatione tractatur, aliàs confirmatio non valeret Hel. Reg. Nota primo, ꝙ iudex non debet esse nimis festinans, & celer ad sententiam proferendam. Ad hoc supra de rest. tutione in integrum, cap. cum ex litteris, & infra de re iudicata. cum qui fit sine citatione, & cognitione requisita. uide text. 48. di. c. 2. Dominicus.

[Glossa prima summat.]

a ¶ Quoniam.] Si apparet coelectus, vel se opponẽs ei, qui confirmationem petit, ille vocabitur nominatim, aliàs fiet crida in ecclesia generalis, quòd se confirmationi volentes opponere, veniant peremptorio assignato, aliàs confirmatio facta non tenet.

[Glossa sequens soluit duo dubia, de tertio remittit.]

scrutinio & secreto, & sigillatim, vt hic, & tali modo consentit in spirituale matrimonium: & aliud est dicere, demãdatum Titio de tali eligendo, quia istud non est votum, nec per hoc contrahitur matrimonium, & ideo ante scrutiniũ fieri potest: vt ibi. Sic vides in matrimonio carnali, aliud est contrahere, aliud est dare mãdatum de contrahẽdo: hinc est, ꝙ qui ꝓtrahit, amplius non pœnitet, sed qui mãdatẽ dedit, pœnitet antẽ contractum, ꝛ. de proc. c. vl. sic ergo intelligas, nec similitudinem dicas, vbi nõ est. Io. And.

¶ Idem.

¶ *Si apparet coelectus, vel se opponens ei, qui confirmationem petit, ille vocabitur nominatim, aliàs fiet in ecclesia crida generalis, quòd se confirmationi volentes opponere, veniant peremptorio assignato, aliter confirmatio facta non tenet. Ioan And.*

CAP. XLVII.

Quoniã a electione b non in concordia c † celebrata, superior, ad quem electionis ipsius confirmatio pertinet, d consuescuit interdum suæ confirmationis celeritate, e præferens f cupiditatem g propriam iuri, h & inordinatum effectum etiam æquitati, competitorem aliquando, vbi alius, vel eos, qui se volunt opponere, quando electus est vnicus i supplantare, dum nullis vocatis, & non discusso negotio k per repentinam confirmationem cito (contra doctrinã Apo-

Quæ electio dicatur concors & q õ. no. in quorum ã. sup. c. ide glo. c. 1. sup. e maio. ob. Bar. atiã cõ. l. 1. uol. & late le. conſ. 8. inc. in cauſa uer nte. uo. 7.

Pertinere uerbum qualiter intelliga tur.

b ¶ Electione.] idem dicam de postulatione, cum eadem sit ratio: quod verum puto in admissione postulationis, quæ fit a superiore illo, qui postulatum admittendo confirmat: secus in eo, qui postulatur a prælato suo, vt monachus electus in episcopum ab abbate: quia in ea non fiet vocatio. Et idem puto in præsentatione, vt etiam ille, cui fit præsentatio, seruare teneatur hanc decr. & sic seruatur. De collationibus dicam in fin. cap.

c ¶ Non in concordia.] idem si in concordia quoad vocationem faciendam, vt dicitur in fi. Ioan. Andreæ.

d ¶ pertinet.] verbũ hoc late patet. ff. de verborũ significa. verbum pertinere. vnde intelligo siue ptineat iure cõi, vt ad episcopũ. 16. q. 7. nullus omnino supra de hæretic. cum ex iniuncto. siue iuscripta, siue iure delegato, quia omnes habebunt hãc formam seruare.

[Glo. seq de celeritate ponit quosdam casus, quibus approbatur, & quosdam quibus reprobatur.]

Celeritas in quibusdã casib. ꝓbatur & in aliis desideratur.

e ¶ Celeritate.] nota, quòd hic reprobatur celeritas: & est generale in omnibus personis promouendis. 8. quæstio 2. delictissimi. Item propter rei nouitatem. 28. distinct. communis filius, ubi de hoc per Archidiac. 43. distinct. cap. 1. unde Paulus. Item propter reuerentiam sacramenti recipiendi. de consecrat. distin. 4 Iudæi. Item propter metum incommoditatis emergentis. 12. quæst. 2. sine exceptione. Item propter honestatem, ut res carior habeatur. 27 quæstio. 2. institutum. Item propter certitudinem habendam, ut 17. quæstio. 2 si quis incognitus. Item propter reuocandi difficultatem, ut in dandis sententiis 2. quæst. 1. Deus omnipotens, & hic, uel in ipsarum executione. 11. q. 3. cum apud. idem in legibus condendis 4. dist. in istis. Item propter rei dignitatem. 61. dist nctio. miramur. Item propter periculosum sacramenti iterationem. de consecra. dist. n. 4. cum itaque. Interdum autem desideratur acceleratio propter metum contaminationis 8. distin. mala. propter metum defectus. 5 distin. baptizari. propter metum usurpationis. 35. quæstio 9. loci. propter magnitudinem transgressionis. 17. quæst. 1. si custos. propter inobedientiæ culpam. 12. quæstio. 2. qui & humanis. propter debitum obedientiæ. 93. di. c. 1. propter rectitudinem dispensationis. 45. di. disciplina. propter periculum imminens, ut in uacatione ecclesiæ. ꝛ. eod. in ant. cum inter uniuersas, unde & cautio damni infecti celeritatem desiderat. ff. de dam. infe. l. 1. & idẽ in similibus, ut sup de re iud. c. 2. de rescr. in ant. ad hoc. ubi ex certa causa idem est reperiri.

f ¶ præferens.] sic supra eod tit. auaritiæ. & cap. quorumdam.

g ¶ Cupiditatem.] quæ omnium malorum radix est. 47. di. bonorum. de pœn. di. 2. quia radix.

h ¶ Iuri.] quod facere non debet. 7. q. 1. si quis episcopus, in fi.

i ¶ Vnicus.] sim sup. eo. cupientes. §. si uero.

K ¶ Non discusso negotio.] male faciunt & puniuntur si pronouent indignum, ut supra eo. nihil est, & supra de præben. graue.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Apostoli.] Pauli 1.ad Timo.5.24.dist.§.1.78.dist. quid est manus cito.ẽ.eo.in ant.cum nobis olim.
b ¶ Manus.] confirmatorias, de quibus loquimur.
c ¶ Morbo.] nã quod medicamenta morbis exhibẽt hoc iura negotiis: in auth.hæc constitutio Innoc.constit. in prin coll.8.
d ¶ Fraudibus obuiare.] quod faciendũ est ẽ.eo.auaritiæ. & ca.commissa.& j. tit.proxi. c 2.
e ¶ Tales.] ſ. factas nõ vacatis competitoribus, vel his qui se vellent opponere, si qui essent.
[Glos. seq. ponit quid prius tenebat: quærit, & soluit distinguendo.]
f ¶ Inanes.] dicebamus olim, & not.de hoc Inno. & Host.de appell. constitutis 2. de do. & contu. in antiq. c cũ olim. q 2 firmatio facta vocatis his, qui vocãdi erãt, & cũ causę cognitione, habet vim diffiniti: hinc est, q reuocari non poterit, & si appelletur, appellari pot vt à diffinitiua. Si aũt fiat sine causæ cognitione, & non vocatis vocandis, vim hẽt interlocutoriæ: ibi de hoc plenius per eos videre potes. 1 Sed hodie non valet cõfirmatio sine vocatione huius decre. vt hic vides. Quid si sic confirmatus administrat? Satis crederem q si errauit in facto, quia credidit vocationẽ factã, q facta non erat, excusetur à pœna decr. sup.eo.auaritiæ & c.qualiter.maxime cum vacatio & citatio ista sit superioris officium, & non partis. Sed si errauit in iure, cum a dicta pœna non crederẽ excusari. ad hoc j. de reg.iur.ignorantia.cum suis concor.
g ¶ Nominatim.] fim.j.de sent.excom.statuimus.
h ¶ Generaliter.] & publice, quia talia edicta in publico proponi debent de postu. c. 1. q est contra illos, qui adhuc fraudem faciunt constitutioni, faciendo hæc vocationem fieri coram certis amicis.
ADDITIO. Concor. quod not.in cle.eo. titu. causam, § verum in 4.glo Ioan.And.
i ¶ Opponere.] ne electus confirmetur.
[Glo seq quærit, & remittit.]
K ¶ Peremptorio.] numquid post hunc terminũ veniens audiretur? Super hoc dic vt supra qui ma. accusa. posc ũ in tua. [Vide secundam quæstionem quã posui sup regula, mora. j. de reg.iur.& scripsit in Spec.de cita. § viso. in prin. Io.And. Officium tamen iudicis in his non quiescit, vt sup eo.cum.nobis olim.
l ¶ Competenti.] secundum locorum diuitãtiam, personarum, & negotii qualitatem Io.And.
m Quæ.] scilicet dicta de vocationibus faciendis, & quod non valeat confirmatio aliter facta.
[Glo seq quærit, & soluit.]
n Obseruari.] quid in promissionibus, vel collationib. nunquid in eis habebit fieri hęc vocatio? tutũ puto & in his hæc fieri, non tamen credo de verbis, vel mente huius iuris hoc esse, & facit j. de præb.cum in illis. & optime eo.tit. licet episcopus. Io.And.

DE RENVNCIATIONE.

¶ Dictum fuit supra tit. proximo de elect. verũ quia nihil est sub sole adeo tam firmum, quin rumpatur, & electio rumpitur per renuntiationem... ideo ad nos informandum qualiter rumpatur electio, annectitur præsens rubrica de renuntiatione.
Voniã.] Diuiditur in tres partes ſm Io.An. In prima ponitur cã ꝓstitutionis Cælestini: In scda ipsius cõstitutionis mens ibi Cęlestinus. In tertia ex duplici cã illam inter has cõstitutiones interserit: ibi, Nos igitur. Ioan.And.
CASVS. Papa videns se impotentẽ, ad regẽdũ vniuersum orbẽ: vult renuntiare. Papatui; an possit? Vꝺ q nõ qa obtinẽs administrationẽ ecclesiasticã, si ꝑt illi renũtiare & renignare nisi in manib. superior. ca. admonet. & c.q ũ in dubiis.eo.tit. Iantiq. modo Papa nullũ hẽt superiorẽ. Nõ obstante tñ ista rõne dubitandi, decidit. Ztiũ, videlicet q ꝑt renuntiare Papatui: & vacat ipse Papatus, ita q Cardinales pot sunt aliũ eligere: Et iura loquentia, q obtinens administrationem ecclesiasticam non potest renuntiare, nisi in manibus superioris, intelliguntur quando talis renuntians habet superiorem. Statutum. j. tenorem, quia ipsum statutum non inseritur hic de verbo ad verbum, sed solum modo tenor ipsius. Nota, q nimia curiositas est reprobata. 37. di. sacerdotes. Nota reprehensibile esse ꝑtere vltra qui expediat, & maxime in his quæ sunt fidei, in quibus simplicitas commendatur, de quo de Trin.c.1.in anti. Nota insuper, q subsistente iusta causa, potest Papa renuntiare papatui. Nota finaliter ex isto textu, q beneficiatus habens superiorem, non potest dimittere beneficium, & se exonerare ab obligatione, qua est astrictus, nisi in manib. sui superioris, & tunc requiritur consensus superioris ita q superior possit ipsum cogere, vt resideret, quia obligatio licet ab initio sit voluntatis, tamen ex post facto est necessitatis, & istud verum nisi subesset iusta causa, nã tunc posset superior compelli ad acceptandam renuntiationem c.nisi. de renun.eo. tit.in antiq.

(prima glossa ponit casum.)

o Quoniam.] Quia quidam plusq̃ expediret curiosi referebant in dubium, an papa possit renuntiare Papatui: Cælestinus quintus dũ præsideret ecclesiæ Romanæ regimini, statuit de consilio & assensu suorum fratrũ, q summus pontifex libere possit renũtiare papatui: Quod statutum ne oblitioni daretur, & de ꝑticto casu dubitaretur vlterius, inter alias huius sexti libri constitutiones de fratrum suorũ consilio dãs sanctę memoriæ Bonifacius octauus hic redegit ad perpetuã rei memoriã. Io. And. p. Curiosi.) qui maiores curas exhibere volunt, quam res exigat. ad hoc 4. di. denique. de consecr. di. 5. quinque modis.
ADDITIO Et ff. de nouatio. dol'i. in fi. 49. dist. c. verſ. paruo autem naso. & sup.eo. lib. de postul. c. 1. in prin. Io. And.
q Expediunt.) quod faciendum non est. C. de summa Trin. l. nemo. infra de hære. cap. 2. & infra de re iudicata. abbate ad fi.

a ¶ Apostoli.] Pauli epistola ad Romanos, c. 12. habes eadem verba 43. dist. sit rector.
b ¶ Sollicitant.] vide infra deducere minus prouide uidebantur.
c ¶ Maxime.] comparatiuum: vnde etiam si sufficiens sit, renunciare poterit vt per inferiora patebit.
[Gl. seq. primo ponit dubiũ, & do notat, dat simile, & exẽplificat.]
d ¶ Insufficientẽ.] ꝓ hoc tñ nõ posset deponi: quia ꝓ solã hæresim 1 deponitur. 40. dist. in fi. Papa. sed alii plati ꝓ insufficiẽtiam bene de ponuntur, & ecclesiastici & sæculares. 18. q 2 quis abbas. 15. q. 6. alius. & propter negligentiam. 81. dist. fi. dictum. supra de hæret. excommunicamus. in fi. Et nota, quòd licet omnis sufficientia esse dicatur in papa: ita q oia iura in pectoris scrinio habeat. ẽ. eod. tit. de cõst. c. 1. tñ interdum insufficiẽs esse pot, vt hic, & interdũ eũ fallit obliuio. 23. dist. pręterea. vbi de hoc sẽ sedes ipsa aut sanctũ inuenit, aut sanctũ facit. q. 6. n. sanctũ dubitet quẽ apex tanæ. &c. 40. dist. nõ nos & tñ hæreticus posset esse. 2 & ꝓ hæresim deponi. ea. dist. si papa. & posset ex multis insurgere insufficientia hæc, vt ex defectu litteraturæ, ex senectute, ex infirmitate, uel similib. Ioan. And.
e ¶ Regendam.) ad quod ex officio suo tenetur, vt in prooemio huius libri.
(Glossa sequens ponit rationes contrarias, & eis respondet.)
f ¶ Vdebantur.) & erat ipsorum ratio motiua: qa qui renunciat, debet in manibus superioris & aliter matrimonium spirituale non dissoluitur supra eod. de renunc. admonet. sed Papa superiorem non habet, ergo renunciare nõ potest. Item fungitur vice Dei, quas vices sic videtur ollibus habere annexas, q a se abdicare non posset. ad hoc de sta. mo. cum ad monasterium. in fin. Multæ aliæ rationes inducunt, ut scilicet quia Papatus a solo Deo est, & quæ a Deo sunt vel committuntur, ab inferiori tolli non possunt: Ergo Papalis dignitas a Deo commissa, alicuius inferioris auctoritate dimitti uel tolli non potest. Item nullus põt auctoritatem vel potestatem auferre, quam conferre nõ potest: sed papalem auctoritatem, nullus conferre pt, nisi Deus: ergo nec eam auferre; quod fieret si valeret renunciatio, multas alias rationes. vide hic ꝓ Io. An. in sua nouella. Sed Ztiũ uerũ est, ut hic uides, & ꝓbatur ex eo qa Marcellinus renũciauit Papatui, cui sub stitutus fuit Marcellus. 21. dist. nunc autem. Item Clemẽs renũciauit Papatui, cui successit Linus, & eo mortuo, Cletus, & illo mortuo iterum successit Clemẽs, ut in chronicis. & vide hoc de 8. q. 1. c. 1. hinc disputat hic mundus, &c. & hanc opinionem approbauit. Io. 7. q. 1. c. non autẽ. ad id quod dicitur, q renunciatio fieri debet in manibus superioris: ſfateor id verum vbi est superior: Sed hic propter impossibilitatem ius illud seruari non potest. & facit optime ẽ. tit. ꝓxi. indemnitatibus. § penul. & ẽ. eod. licet de uitanda discordia. in fi. [Io. Mona alleg. ff. de iis, quæ in testa. delen. l. ꝓxime, melius facit tit. seq. de hære. inſti. l. & hoc Tiberius.] Itẽ inferiores plati a suis platis confirmantur & instituentur: vnde non est mirũ si sine ipsorũ licẽtia renũciare nõ ꝑt: Sed Papa a nemine cõfirmatur, vn de sicut sine superiore renunciet. ad hoc ẽ. d reg. iur. c. 1. Io. And.
ADDITIO. Dicit Ioan. Mona. q sicut populus Romanus penes quẽ erat sũma potestas lege lata, illã trãstulit in principẽ. Insti. de iur. naturæ. § fed & q principi. Sic & Papa q hẽt potestatis plenitudinẽ, hac lege lata cedere potuit oneri & honori. Ioannes Andreæ.
[Glo. seq. ponit differentiam]
g ¶ Prædecessor.) cũ dignitas vacat alias quàm per mortem, successor non congrue dicitur prædecessor, sed dicere deberet præcessor. Prædecessor. n. idem quod prædecedens: nisi dicere velis, quòd quomodocunque vacet ꝓlatura, quo ad illam decessisse putatur. & est expressum 7. q. 1. § ecce in quibus. & 33 q. 1. § 1.
h ¶ Dum eiusdem.) postea. n. ipsius constitutio non valuisset, quia Pontifex non erat, vt j. patebit.
i ¶ Fratribus.) Cardinales ergo fratres uocat, cum de ipsis permixtim loquitur infra de officio legati. officij.
k ¶ Statuit.) credendum est Papæ hoc referenti. ẽ. de testi. cum a nobis. in fine.
l ¶ Resignare.) hoc expresse notat Ioan. 7. q. 1. nõ autem. in glo. magna. in fine. & facit quod no. 79. dist. si quis pecunia. 18. q. 2. quàm sit.
m ¶ Tempus.) hinc est, quòd antiquorum memoria melius præscripta tenetur, & de hoc vide quod nota. sup de proba. tertio.
n ¶ Obliuioni.) omnium enim habere memoriam, & in nullo peccare, &c. ut supra, ut eccles. benefic. ut nostrum.
o ¶ Recidiuam.] quod esse non debet, ut supra de verborum significatione ex parte, secundo, cum suis concordantijs.
p ¶ Memoriam.] facit infra de re iudicata, ad Apostolicæ. in superscriptione. & quod ibi dicam in prima glossa.

1 De hoc articulo, qui ualde est cõtrouersus, cõ sulẽdi sũt Doctores tum theologi, tum canonistę

t Vide al pertũ pithũ Cãthesẽ li. 4. 8. de ecclesiastica rar. hia, ubi te de oc.

† Vide Romanũ cons. 342. & Barbatiã cõs. vl. vol. 4.
† Nota tex. & vide Inn. in cap. inter quattuor de mai. & obedi. & Doc. in l. fi. C. de iure delib.

1 Tim. 5.

n Ita n. tenebãt pdicti Doct. ibi, & in decr. cum dilecti. c. ti. ad fi. & c. nihil ẽ, & vide q ibi dixi i glo. dicebat & Cõ post. e. tit. q sicut q non erat necesse vocationẽ fieri. & sup q tpe verum dicebat. & sic ferũ abaꝑ pp illa loca. gb. per putialia, vel sy nodalia statuta erat proni sum Ztiũ vt Bono. Io. And.

a ¶ Apostoli.] Pauli epistola ad Romanos, c. 12. habes eadem verba 43. dist. sit rector.
b ¶ Sollicitant.] vide infra deducere minus prouide uidebantur.
c ¶ Maxime.] comparatiuum: vnde etiam si sufficiens sit, renunciare poterit vt per inferiora patebit.
[Gl. seq. primo ponit dubiũ, & do notat, dat simile, & exẽplificat.]
d ¶ Insufficientẽ.] ꝓ hoc tñ nõ posset deponi: quia ꝓ solã hæresim 1 deponitur. 40. dist. in fi. Papa. sed alii plati ꝓ insufficiẽtiam bene deponuntur, & ecclesiastici & sæculares. 18. q 2 quis abbas. 15. q. 6. alius. & propter negligentiam. 81. dist. fi. dictum. supra de hæret. excommunicamus. in fi. Et nota, quòd licet omnis sufficientia esse dicatur in papa: ita q oia iura in pectoris scrinio habeat. ẽ. eod. tit. de cõst. c. 1. tñ interdum insufficiẽs esse pot, vt hic, & interdũ eũ fallit obliuio. 23. dist. pręterea. vbi de hoc sẽ sedes ipsa aut sanctũ inuenit, aut sanctũ facit. q. 6. n. sanctũ dubitet quẽ apex tanæ. &c. 40. dist. nõ nos & tñ hæreticus posset esse. 2 & ꝓ hæresim deponi. ea. dist. si papa. & posset ex multis insurgere insufficientia hæc, vt ex defectu litteraturæ, ex senectute, ex infirmitate, uel similib. Ioan. And.
e ¶ Regendam.) ad quod ex officio suo tenetur, vt in prooemio huius libri.
(Glossa sequens ponit rationes contrarias, & eis respondet.)
f ¶ Vdebantur.) & erat ipsorum ratio motiua: qa qui renunciat, debet in manibus superioris & aliter matrimonium spirituale non dissoluitur supra eod. de renunc. admonet. sed Papa superiorem non habet, ergo renunciare nõ potest. Item fungitur vice Dei, quas vices sic videtur ollibus habere annexas, q a se abdicare non posset. ad hoc de sta. mo. cum ad monasterium. in fin. Multæ aliæ rationes inducunt, ut scilicet quia Papatus a solo Deo est, & quæ a Deo sunt vel committuntur, ab inferiori tolli non possunt: Ergo Papalis dignitas a Deo commissa, alicuius inferioris auctoritate dimitti uel tolli non potest. Item nullus põt auctoritatem vel potestatem auferre, quam conferre nõ potest: sed papalem auctoritatem, nullus conferre pt, nisi Deus: ergo nec eam auferre; quod fieret si valeret renunciatio, multas alias rationes. vide hic ꝓ Io. An. in sua nouella. Sed Ztiũ uerũ est, ut hic uides, & ꝓbatur ex eo qa Marcellinus renũciauit Papatui, cui sub stitutus fuit Marcellus. 21. dist. nunc autem. Item Clemẽs renũciauit Papatui, cui successit Linus, & eo mortuo, Cletus, & illo mortuo iterum successit Clemẽs, ut

Universidad de Deusto
Biblioteca

SI te præbendam.] Fraudulentia renunciatio nõ nocet expectanti. hoc dicit, secundũ Zen. Prima prouidet impetrantib. cõtra fraudes, de quarum coniectu ris ponit exempla, ibi, Vt quia. Secũda, ibi, Cæterum, conuincit, & punit fraudulentos.

¶ Præsupponendum est pro intellectu huius ca. q Papa aliq̃ scribit ꝓ aliquo sub ista forma, Mandamus, quatenus tali ꝓuideas de ꝑbenda vacãte, si qua uacet in tali collatione, alioqn de prima vacatura. Aliquotiens papa ita scribit, Mãdamus quatenus tali ꝓuideas de ꝑbenda primo vacatura tali collatione, si ipsam præbendam duxerit acceptandam, alioquin de illa quã ipse acceptandam duxerit. In primo casu iste pro quo scribit papa, non poterit petere nisi primo vacaturam, fallit in casu huius cap. videlicet quando vacat in fraudem impetrantis.

† Hodie gĩæ quæ dñr expectatiuæ, si ue ad uacatura, oĩ no sublatæ sunt p Cõc. Trid. sess. 24. de ref. c. 19.

CAP. II.

SI te præbendam [a] † vel dignitatem in aliqua ecclesia proximo [b] vacaturam, auctoritate Apostolica [c] expectante, aliquis præbendam seu dignitatem [d] tenuem obtinens in eadem, [e] fraudulenter ei renunciet, [f] ut illa [g] primo sic vacante, præcludatur tibi [h] uia per consequens ad obtinendum præbendam, vel dignitatem aliam pinguiorem, quæ per mortem alicuius, [i] uel aliàs [k] in ipsa ecclesia creditur verisimiliter in proximo [l] vacatura: per renunciationem huiusmodi (dummodo de præmissa fraude appareat, saltem per aliquas probabiles coniecturas: in vt quia dictæ renunciationis tempore, is qui præbendam, vel dignitatem pinguiorem habebat, infirmitate graui detinebatur, uel aliquid aliud imminebat; propter quod illius præbenda, seu dignitas uacare in proximo probabiliter credebatur) nullum tibi uolumus ob

men quòd non committatur simonia.

ADDITIO. Et hæc quæstio inter quæstiones collatas in hoc studio fuit prima in ordine disputata per dominũ Henricum Anglicum, ponebant tamen terminos, ꝙ renunciatio & collatio fuerant factæ clandestinę, & sup hoc fundabat solutionẽ suã quare dicebat illas non valere. Io. And.

CASVS. Papa uolens mihi facere gratiam in aliqua ecclesia, mandauit alicui eõ, ut mihi prouideret de ꝑbenda primo uacante in tali ecclesia, si qua uacaret; alioquin de proximo vacatura: Tractu temporis cum sperareturuacare quædam præbenda pinguis, qa forte canonicus erat senex: uel fecerat tractatum de intranda religione, uel uolebat redire ad sæculum, cũ nondũ esset in sacris: Quidã aduersarius meus prosequẽs me odio, ut me frustraret illa præbenda, qa habebat unam ꝑbendam modici ualoris, sorte unius floreni, fecit uacare suam ꝑbendam ꝓ renunciationem: nolo illam acceptare: postea uacat pinguis ꝑbenda: uolo illam petere, an possim? Rñdet Romanus Pontifex, ꝙ si appareat per coniecturas, ꝙ illa renunciatio fuit facta in fraudem, possum illã præbendam modici ualoris omittere, & acceptare præbendã pinguem. Sed ponamus, ꝙ ꝑbenda pinguis fuit collata illi canonico, ꝙ renunciauit ꝑbendam modici ualoris: utrũ eo ipso, ꝙ fuit sibi collata, sufficienter sit probata fraus? Certe sic, nec requiritur alia probatio fraudis: iõ debet ipse primo utraque præbenda, i. illa cui renunciauit; & illa pingui, quæ fuit ei collata. Nota primo dr̃iam inter præbendam & dignitatem, & sic patet, ꝙ canonicus non dr̃ habere dignitatem. a d hoc s. de rescriptis, statutum. in principio. de consuetudine, c. 1. eod. lib. Nota secundo, ꝙ habens gratiam ad proximum beneficium uacaturum, non pot acceptare aliud, nisi fraudulenter introducatur uacatio primi. Dominicus.

[Prima glossa summat, & dubium soluit.]

a ¶ Omissa.] non enim debet acceptare si hoc sciuit, sed omitere: vt hic vides.

b ¶ Aliam.] puta, non vacauit illa, de qua sperabat, quuntur primo vacauit propter illam fraudem, debebitur ei & ab hoc lo tenebitur acceptare

1 Quę se sed alia 1 vnde ex quo non vr̃ acceptare illam quæ

co vsque seeundam vacantẽ.

ad finem de prẽb. si cui. & esi huj' glos clericus. eo. lib.

sulæ: non c ¶ Debitam.] licet reperiunt̃ n. ista nõ sit primo in antiqs vacans, sed secũ: ratione fraudis primo vacans fingitur. codicib. & est si. s. de reseri. si pp. eo. lib. & in hoc pfertur æquitas rigori pp fraudẽ. ad idẽ. C. de iud. l. placuit. C. de fur. & ser. cor. si qs seruo. & j. de re. pmu. c. vno. Et sic nota casũ, inquo licet scribaẽ de prima vacatura: debeẽ secundi, alios casus habes ad idem. j. de præb. c. 1. in fi. eo. tit. & c. quia sępe. & c. cum in ecclesia. & c. ei cui. & j. de rerũ permut. c. vno.

† Ex vlci mitate tẽporis alicuius ꝓsũ mit, not. j. post j. ctũ. ff. de fer. fu. diit ꝓsumi illũ, qui decretę lo cutus est si. s. de transla. licet. & c. quinto. 7. q. 1. si quis episcopus. ei, qui ita (Bene facit. ff. de diuor si filia ff. sol. mat. si filiæ. Ioan. Mon.) Suis ergo terminis sit quisq; contentus nec vltim occidit. ꝓ hili. tra mensuras sui iuris affectet augeri: ut in præd. c. si quis in fi. Ambita autem ideo carere debet: quia expectanti debetur: sed etiam si non deberetur: puta quia uacauit alia ante illam, ob quam fiebat renunciatio: cum iste finis non distinguat: & ad hoc faciunt prædicta iura.

c ¶ Apostolica.] sed etiam in casu decretal. infra de præben. hi qui. & capitu. si eum. & supra eodem, de rescrip. cum aliquibus. cum simi. Alius enim, quàm Papa ad vacaturas contra Lateranense Concilium ius non tribuit, vt supra de concess. præb. capit. 2.

ADDITIO. De legatis, dic vt j. de offic lega. c. 3. & Ioan. And.

d ¶ Dignitatem.] singula singulis refert.

e ¶ In eadem] ecclesia s. in qua expectans. & idem si expectabat in ciuitate vel prouincia, si in ea fieret talis fraus: cum eadem sit ratio.

f ¶ Renunciet.] de vacatione per renunciationẽ dicit: quia de illa ad titulũ: sed idem credo 1 si in fraudem occideretur, vel deponeretur, scilicet qui tenuit ꝙ obtinebat, vt præcluderetur expectãti uia ad pinguẽ, & secundum hoc dicã quòd expectans primam uacaturam, primam si vacat in eius fraudem, recipere nõ tenetur.

g ¶ Illa.] tenui renunciata.

h ¶ Tibi.] cui debebatur prima & non secunda.

i ¶ Alicuius.] quia valde senex est: uel infirmus uade. Ioan. And.

K ¶ Vel aliàs.] puta quia tractat ille, qui in sacris ꝓ est, de matrimonio contrahendo: uel quia electus ei uel eligi speratur in episcopum; uel religionem vult profiteri, uel de crimine accusatur, propter quod creditur deponendus, uel his similia.

[Glo. seq. recit. per quæstionem.]

l ¶ Proximo.] Idem credo, si non in proximo, dummodo fraudulenter fiat renunciatio talis, & possit id aliàs constare, quia semper ratio remanet ꝓpter enim, quòd litteras habeo ad primam uacaturam, & Titius licet non speretur de prima uacatione, tamen quia odio me prosequitur, renunciat præbendæ, quæ valet unum florenum, ut sic me impedeat in pinguibus, si uacarent, certe cum eadem sit ratio, credo.

m ¶ Coniecturas.] Nota, ꝙ dolus probatur ex pecuniis coniecturis. (C. de dolo. l. dolum. cum concor. Io. Mona remittit ad id quod plene nota. j. de re iudi. & qui eum allegat, probare illum debet. ff. de probat. l. quotiens. §. qui dolo.

a ¶ Omis-

exercere iurisdictionem: fecit proponi edictũ, ut subditi suorũ suffraganeorũ pro causis suis dirimẽdis adirent suũ officialẽ: Vnde suffraganei archiepi Remẽsis conquesti fuerunt Romano Pontifici, ꝙ archiepus Remensis vsurpabat suas iurisdictiones, ꝙ facere non debebat: cũ iste casus non sit de casib. enumeratis in c. pastoralis. de off. ord. ĩ antiq. ubi enumerãtur casus, in quibus metropolitanus põt exercere suam iurisdictionem in subditos suorũ suffraganeorum: Vnde ꝓ papa cassauit illud edictũ: qa iurisdõ suffraganeorũ nõ poterat deuolui ad ipsũ archiepm; & si suffraganei deliquerãt poterat archiepus ipsos aliter punire: sed ꝓ hoc nõ est auferẽda eorum iurisdõ. Nota primo ex hoc ꝙ metropolitanus põt toram suam prouinciã visitare, & ꝓ curationẽ a suis suffraganeis petere: q suffraganei si nolint eum procurare, vel eo modo quo debent: poterit illos excõicare pro illa inobedientia. No. insuper principalem effectũ, ad quẽ emanauit prẽsens. c. ꝓ si episcopus fuerit excõicatus, iurisdictio sua ꝓ hoc non deuoluitur ad superiorẽ. concor. quia diuersitatem. de concess. prẽbẽ. in antiq. vbi dicitur, ꝙ ẽpo excõicato metropolitanus vel capitulum non potest conferre beneficia spectantia ad collationem solius episcopi: quia deuolutio non fit ad metropolitanum: nisi negligenti ẽpo per sex menses: modo si episcopus fuerit excõicatus, nõ potest dici negligens: quia etiam si vellet non posset cõferre, sed metropolitanus debet expectare ꝙ episcopus sit absolutus: & tunc post absolutionem incipiunt currere illi sex menses: Et istud uerum, nisi episcopus excommunicatus esset negligens in petenda absolutione. quia tunc etiam illi sex menses incipiunt currere a tempore negligentiæ.

[Prima glo. ponit casum literalẽ, & summarium.]

f ¶ Romana.] CASVS. 2 Dum archiepus Remẽsis visitaret prouinciam Remensem & non debito modo fuisset a suffraganeis receptus, excõicauit eos, & fecit proponi edictum per totam prouinciam Remensem, ꝙ oẽs subditi ipsorum suffraganeorum adirent ipsum pro suis causis dirimendis: Papa Innocentius reuocat hoc edictum: 3 & dicit ꝙ licet ipsi suffraganei pro suis culpis excõicati sint, non tñ ad ipsum archiepiscopum iurisdictio ipsorum deuoluitur: cũ id cautum non reperiat in iure: licet alias pro culpis ipsos possit debita pœna punire. In summa hoc dicit: Iurisdictio suffraganei excommunicati ad metropolitanum non deuoluitur.

g Romana ecclesia.] multas decre. eiusdem nomini & auctoris, de eadem causa quæ erat inter Remensem archiepiscopum & suffraganeos suos, habebis in processu huius libri.

ADDITIO. Nouem sunt prẽter istam. & Host. & Io. Mona hic illas enumerant. de offic. vic. & de offi. ord. de for. compe. de testib. de appel. de censi. de pœnis, de pœnitent. & remiss. de sentent. excommun. Romana. Io. And.

a ¶ Publi-

TITVLVS. VIII.

De supplenda negligentia prælatorum.

¶ Innocentius quartus.

¶ Iurisdictio suffraganei excõmunicati ad metropolitanum non deuoluitur. Io. And.

CAP. I.

ROmana f † ecclesia: g & inf. ¶ Edictum vero per Remensem prouinciam pu-

† Huc spectant tradita per Io. An. in ca. nouit. & ꝓ Feli. in c. pastoralis. ext. de off. le.

DE SVPPLENDA NEGLIGENTIA prælatorum.

¶ Rubrica ista potest dupliciter cõtinuari: Vno mõ sic: visum fuit sup. tit. proxi. qualiter quis perdat administrationem ecclesiasticam per renunciationem: verum quia aliquotiẽs quis repellitur ab administratione ꝓ suam negligentiam: ideo post rubricam præcedentem annectitur prẽsens rubrica, de supplenda negligentia prælatorum. Alio modo potest continuari sic: Quia prælati quandoque sunt negligentes in administratione suorum beneficiorum: posset dubitari an aliquis possit supplere defectum prælatorum ne possit supplere negligentiam prælati: annectit rubricam de supplenda negligentia prælatorum.

ROmana.] Sunt tres partes secundum Host. & Io Mon. primo renocat edictum: Secundo causam reddit: ibi, Quia etiam Tertio antipophorizat: ibi, Sed alia. Secũdum dominum Heliam Reg. hoc c. sic summatur. Excommunicato ergo, iurisdictio sua non deuoluitur ad superiorem. h. d.

CASVS. Cum archiepus Remensis prouinciam suam visitaret, non fuit receptus debito mõ a suis suffraganeis, vñ eos excõicauit; Et quia excõicati nõ poterãt

2 Hic casus Io. A. est, & in antiquis codicib. reperitur.

3 Si reuocauit ad petitionẽ suffraganeorũ, q excõicati erãt: hoc fecit ex plenitudine potestatis ſm Boeti vel non fuit exceptũ, vt fuerãt absoluti: vel forte erant in hoc reti nenti, qa non parebant edicto. Io. A.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶Publicatum.]ex parte archiepiscopi Remensis.
b ¶Subditis.] in quos archiepus iurisdõnẽ nõ hẽt: nisi in certis casib.expressis a iure. & no.3. de offi.ord. pastoralis.Et iõ edictũ illud reuocari debuit.cũ vergeret in prudiciũ suffraganeorum, & aliorũ inferiorũ iurisdõnẽ hñtium:
& suum ius absorberet: quod esse nõ dẽt: cũ non nisi per appõnem ad ipsum qõnes tales deferantur:nec ipse plus iuris sibi põt vẽdicare, q̃ ei per canones sit cõcessum.de offi.ord. c.duo simul.9 q.3.9 quæstus. & q. 2.c.2. & 10. q. 3. quia cognouimus.& 18.q.2. cap. 1.

† Nota q̃ quis põt pluries puniri ex eadẽ culpa,qñ per sistit in eius contumacia, adhoc, ut lit. nõ cõtest. qm. in fi. Dominicus.

ADDITIO. Casus in quibus archiepus iurisdõnem hẽt in subditos suffraganeorum, vide hic p Host. & Io. Monachum, qui ẽt ponũt hic versus, quos ipse ma, de offi.ord. §. quid pertinet quos quia ibi habes, hic decido prosecutionem ipsorum. Versus autem sunt hi.

Officium varium, forus, appellatio, crimen:
Peccans, non parens, res, consultatio, deses:
Præsul, canonici tumidi, sententia nequam:
Visitat, indulget custos, quia Papa dat vsus;
Permutat socijs suspectus: cum quo remittit;
Casibus his primas subiectos præsulis arcet.

c ¶Causis.] quas inter se habẽt ipsi subditi:nõ intelligas de causis, quas hẽrent subditi:q̃ suffraganeos ipsos:quia tunc licitum esset dictum.11.q.1.peruenit,& c.si quis cum clerico. & c.si cleticus. cum s.

d ¶Tenerentur.] hoc dicit quia forte non cõstabat an iuste fuissent excommunicati.

e ¶pro suis.] pro alienis enim non debent excommunicari,vt 14.q.si habes.
[Glo. seq. signat, & solnit duo contraria.

f ¶Culpis.) Nota q̃ licet ex sua culpa excõicatus sit episcopus, ita q̃ iurisdictionem exercere nõ possit; nõ tñ propter hoc ad metropolitanum suum transfertur iurisdictio.supra de cõcess. prẽben. quia diuersitatem. sed propter negligentiam bene transfertur iurisdictio 1 & prædẽdarum donatio de episcopo ad archiepiscopum:vt ibi, & supra eo.tit. pro totũ. Nota ergo q̃ licet in negligentia episcopi archiepiscopus suppleat vicem eius: nõ tamen in delicto: & concordat optime supra eo.lib.de elect.quamquam. Sed q̃ infra de temp.ord.c.2. ubi vicini episcopi supplent potestatem, quam perdidit episcopus propter delictum suũ: & illud speciale pp fauorem ordinum suspiciẽdorũ: in quorum dilatione posset esse periculum, & procedit ex cõcessione expressa ipsius decre. Item q̃. j. de offi. deleg.si is cui.vbi propter delegati excõicationẽ, de subdelegato appellatur ad primum delegantem, Solutio : nõ sic dependet iurisdictio episcoporum ab archiepiscopo,sicut delegatorum papæ ab ipso papa; ad hoc supra de re iud.duob.& in appellatione, quæ habet fieri infra certum tempus,& prosequi ẽt imminet periculum,si primus delegans non suppleret: & ideo aliud ibi.

g ¶Concessum.) sim.q̃. de sent. excom.is qui.Et not. intelligi pro hibitum quod nõ est cõcessum de cẽp.or.

Iurisdõ epi nõ ita dependet ab archiepo, sicut delegatorum Papę ab ipso Papa.

blicatum[a] vt à subditis[b] eorum ipsius quinciæ, p audiendis & terminandis eorũ causis[c] libere ad Remensem curiã accedat, penitus reuocamus; Quia ẽt si tenerentur[d] iidem epi pro suis[e] culpis[f] vinculo excõicationis astricti: non tñ ex culpis † ipsis (cum id nõ inueniatur a iure cõcessum[g]) ad Remẽsem archiepm iurisdõ deuolueretur eorũ: Sed alia forte pro illis pœna[h] ipsis canonica posset infligi.

Host. ponit & exponit in summa.

¶Idem baronibus & comitib. regni Portugalliæ.

¶Si ille, qui præest, est negligens & remissus, debet superior illi dare idoneum coadiutorem. h. d. Io. And.

CAP. II.

Grandi[i] non immerito:& infra.¶Mandamus, quatenus dilectum filium nobilem virum comitem Bolon. præ-

¶Nota primo principalem effectum huius cap. videlicet, quod si ille qui præest alicui communitati, sit negligens & remissus, põt suus superior sibi dare coadiutorem,qui in iure vocatur curator.Nota etiam varius cõditiones requisitas in coadiutores, & in illo, q̃ præest alicui cõitati : quia debet esse deuotus erga Deum,circumspectus,plenus oculis,& bonus mandatarius. Nota insuper quod officium coadiutoris expirat per mortem illius, cui datus est coadiutor: Cauẽas tñ ne te fallat glossa finalis, quę dicit, quod si iste, cui datus est coadiutor, nõ habeat filios : quod ipse coadiutor ei succedet in regnum : Si autem habeat filios, illi filij succedunt. Ex qua glossa voluerunt quidam dicere, quod quando datur coadiutor alicui prælato in casibus, in quibus est dandus sibi coadiutor, quod prælato mortuo succedit coadiutor in prælatura: vt si episcopus pictauen.esset affectus infirmitate lepræ vel alio morbo,& daretur sibi coadiutor:mortuo episcopo pictauen. coadiutor succederet in episcopatu: sed istud est falsum: quia officiũ coadiutoris expirat per mortẽ illius q̃ est datus coadiutor; sed glossa ista debet intelligi, quod adiutor illius regis sibi succederet in regnum . si rex ipse nullos habuisset filios, quia iste comes de quo in textu datus coadiutor, erat proximior ipsi regi, & ei succedisset, si rex non habuisset filios : etiam si non fuisset datus coadiutor ipsi regi.

[Prima gl. ponit casum litteralem,& summarię.]

i ¶Grandi.] CASVS. 2 Rex Portugalliæ negligens erat & remissus circa regnum & subditos eius: prodigus & dissipator erat,permittebat ecclesias,monasteria, & pia loca regni sui, & ipsas personas ecclesiasticas aggrauari: viduas etiam & pupillos, & orphanos, & cæteros in regno suo degentes grauabat, vel grauari sinebat;quare papa supradicto regi & regno & omnibus ibi degentibus prouidere volens, dedit ipsi regi in coadiutorem nobilem virum comitem Bolon.fratrem prædicti regis, deuotũ, circumspectũ, magnanimum & potẽtem; super quem sperat futuris reformationem ipsius regni: Mandat ergo baronibus & comitib. ipsius regni Portugalliæ, quatenus dicto comiti &coadiutori, cum ad eos accesserit nõ obstantibus aliquibus fidelitatibus,homagijs, seu pactis vel iuramentis : si in aliquibus his sunt regi astricti, debitum honorem exhibeant ; & eum cũ omnibus suis recipiant in ciuitatibus, & munitionibus, villis, castris, & singulis locis ipsius regni : & eius mandatis

obediant:& sibi auxilium contra quoslibet violentos & repugnantes impẽdant: De reditibus & iuribus omnibus ipsius regni sibi integre respõdẽdo:vt dicto regi secundũ quod decet excellentiam suam, & sibi & suis de prædictis, & necessitatibus regni prouidere valeat: Vult tñ quod persona ipsius regis vel sui legitimi filii (si quem illum habere contingeret, debeat fideliter conseruare. Notificat autem eis, quòd si ipsi prædicta nõ fecerint:ip se mandauit duobus iudicibus, quòd eos adid ecclesiastica cẽsura, appone cessan te, compellãt. Prote statur in fine , quod per hoc nõ intendit regi prefato, vt suo legitimo filio(si quẽ habuerit) prędictũ adimere regnũ. sed solum per prouiden tiam ipsius comitis confulere ipsi regi, regno, & subditis, hoc dicit in summa hæc decretalis: Si ille, qui præest, est negligens, & remissus:debet superior illi dare idoneum coadiutorem.

a ¶ Præfati.)in decisone,sub illo infra.
(Glo.seq objicit,& soluit.)

b ¶ Regis.)rex iste dissipator & negligens erat, vt patet per inferiora: & per vtrumq. vł q̃ potuerit remoueri:Primũ probatur supra de elect. q̃ sicut, in fin.12. q.2 monemus. Sedm supra de offi. custo.c.1. 1.q.1. c.si de hoc,& sic non debuit ei curator dari sed potius de buit regno priuari: & sic ad fratrem ordine genituræ conueruì, cum filios non haberet supra de voto, licet. propter supradicta priuari non debuit: sed curator da ruvt hic factum fuit: ad instar furiosi seu prodigi. ff. de cur fu.l.1.& custodiet regnum & regem : sicut ipse curator furiosum & patrimonium.ff.eod.tit l.consilio, & satisdat talis rem eius, cui datur saluam fore.ff.eod. tit.l.obseruare,& l.fq.& C.de cu.fu.l.vlt. § sed cũ antiquitas Papa autem hic non curat cautionem requirere:Propter delictum autem bene priuatur rex regno per superiorem suum,vel per ecclesiam , cum superiorem non habet,de re iud.ad Apostolicæ.15 q.6.alius.& sup de vo.licet, & tunc vel succedet proximus , s.cum per successionem defertur,vel eligent illi,ad quos pertiner,alium.sup.de elect.c. venerabilem.

ADDITIO. Archi.in materia,in prin.huius glo.tra. tat,an videlicet rex pp negligentiam remoueri possit, alleg.de offi. arch. ea q̃ de re iud. quamuis in ant. C.de fun.p.l.2.li 1 & remittit ad notata per Goff.in summa huius tit.circa medium. Distinguit autem nelud post monitionem,secundum ante monitionem,in quo locum habet,1.q.1.quicquid.Io. And.

(Glo.seq.signat contrarium.)

c ¶ Fratrem.)contra ff.vbi pu.mo.vel edu.de l. 1.& pe mult. ubi dł,quod pupillus apud illas psonas educari non debet,quæ ad ipsius successionem aspirant,& facit supra de conuer.in fin. c. vlt.sed sedm Ber.rex iste honorabili familia & curia, nec erat iste frater suspecta persona.

d ¶ Deuotione.]circa Deum scilicet, & Romanam ecclesiam.
ADDITIO. Dicunt Pet & Archi. circa fidem catholicam,Io.And.

e ¶ Circũspectione.]erat enim plenus oculis, ad hoc sup.de elect. scriptũ, & tales debent esse etiam archidiaconi. 93.di.diaconi.

f ¶ Cõmendatum.] multis modis sumitur commendare: quod dicit supra de accusa.si constiterit sup.eo. lib.de elect. nemo.

g ¶ Legitimo.]Illegitimus.n.non succedit, vt supra q. fil. sint leg.p.venerabilem in fi.nec educari vel alii dẽt,ut ibi: de quo dicit supra de eo, qui dux.ima. quam pol.per adul. cum haberet.nec ad ordines promoueri, vel ad beneficia ecclesiastica sine dispẽsatione, quod dicit infra de fil. presby. c.i.Io.An.

h ¶ Iure regni.] quia debebatur ex successione ,hoc vult dicere.
ADDITIO.Remissiones dedi de elect. uenerabilem.in fin. quæ est contra, sed loquitur in imperio . Ioan. And.

i ¶ Quique.] tolle infra, regnum ipsum reformaturus, &c.

k ¶ Dilectionis.]quod enim quis non diligit,facile tẽnit.20.q.3. præsens.

l ¶ Potentia.]prodest potentia,ut hic, & de hoc in Authen.de ap.constitutus 2.interdum nocet sup.eo.lib.de elect.fundamenta §.proinde,cum si.supra de loca.potuit.cum concor.

m ¶ Liberam.] licet literam habeat donare non põt. ff.de pac.contra iuris ciuilis. ff. de dona.l.filiusfa.si tñ iusta ratione motus donauerit, valet donatio, ut in p̃dicta l.filius.Tenetur autem reuocare ea, quę male sũt alienata, vt infra, ibi, de peditorum recuperatione, immo ipse rex reuocare deberet.non obstante iuramẽto de non reuocandis,supra de iurei.intellecto,secundum Ber.

ADDITIO.Liberam habens administrationem,de quo fit mẽtio in prin.huius glo. interdum donare potest, quod hẽt locum præcipue in curatoribus regum secundum Inno.cum regibus speciale & proprium sit donare secundum eum. ff. de admini. tut. cum plures §.penult.Ioan.Mona.arg.contra supra de iureiur.intellecto.Illud in enormi præiudicio, ut ibi dixi.Ioan. And.

n ¶ Defensionem.)ad quam tenentur ipsi prnicipes sæculares,vt 23.q.5.principes.&c.regnum,&c.administratores.Io. And.

o ¶ Monasteriorum.)Nota arg.nomine ecclesiarũ monasteria non cõprehendi, ad idem supra de elec.sciãt, eo.lib.& infra de sent excom. c.vlt.§.adijcimus 2.Contra.54 dist.§.hac autem auctoritate.Io. And.

p ¶ Viduarum.]de quibus an pertineant ad iudicium ecclesia die vt not.de foro competen. ex tenore.Ioan And.

q ¶ Deperditorum.] propter regimen malum, supra eodem lib. de elect. fundamenta. §. digne itaque.

† Liberam habẽs ad alienata, ita;tã pro dicti regis,quã &c. alias

potẽtia ꝑ deff.,& no cet.

Est uerũ

Fon.

† al.ita, non minus pro expedicti regis,quã &c. alias ita;tã pro fæpedicti regis,quã &c.

a ¶ Pact.) ad idem infra de offic.ordi. quia plerique.

b ¶ Prohibitione .] non.n.potest subditis prohibere, quin obediant & intendant curatori in his,quæ ad curam regni & ipsius regis honorem pertinent: cum ad hoc procurādum assumptus sit:impediretur enim ipsius officium.

c ¶ Conseruatis.]ad hoc supra de iureiu. petitio

d ¶ Honorem.]vt 7. q.1 quia frater.

e ¶ Ciuitatib.] quæ murorū ambitu terminātur,vt infra de sen.excom.si ciuitas Io.And.

f ¶ Procuretis.) hūc vsque est littera suspensiua.B.

g ¶ Violentes.)sic n. iuste bellabit se defendendo 1.23. q.2. c.1.& supra de iurei.

1 Facit c. dilecto ☩ sen. excō. l.3.§.cum igit. ff.de vi & vi ar. not.in l. hostes. ff. de c.in ca. olim, primo. §. de restit. spol.Petr. de Anch. Fon,

2 Vide B. Th. 2.2.q. 40. art. 1:

sicut 1 & sic obedire debent, ex quo constat iustum esse bellum: sed & idem ē cum dubitatur an sit iustum,necne, vt 23. q.1. quid culpatur.in fi cum autem certum est bellū 2 iniustum secus.11.q. 3.Iulianus.& c.si dominus. &c.non semper cum si.

h ¶ Redditibus.]Generale nomen est: plus enim est in reditu quā in fructu: vt partus ancillæ ff. de vsu. in pecudū.§. partus.ff.ad Treb.de ducta. §.hæreditatē. & dixi sup.de elect. generali.

i ¶ Sine diminutione.] ad idem supra de verb.sig.cum inter vos.

k ¶ Excellentiam.) facit supra de pben. de multa.in fi.7.q.1. quamuis,sed remoto pro crimine sumptus non ministrantur:quia male meriti debent ægestate laborare. ff.deposi. bona fides.

l ¶ Alioquin.]idest,si eum recipere, mandatis parere, adiuuare,de redditibus integre prouidere prædicto comiti, contempseritis.

m Monitione præmissa.) quæ semper excōicationem præcedere debet.12.q.2.indigne.24.q.3. de illicita,sup. de sent.excom.sacro cum si.

3 Tenet B. in l.qsitū. ff.d tu.facit c consuluit. ꝫ de procura.Pet Fō.

n ¶ In vita ipsius.]Nota coadiutoris officium expirare morte eius cui adiutor datus est 3 tunc.n.potestas ad capitulū pertinet in ecclesia cathedrali:infra c. 1. & 2. mortuo autem rege,aut reliquit filium, qui ex successione rexerit,& sic cessat istius coadutoris officiu: aut non:& sic iste rex erit, & deficiet esse coaditor: & iō dicit,in vita.

SI episcopus.] Aliter non diuiditur: quia textus sub vno constructu dependet.Dom.

CASVS. Eps Pictauien. fuit captus a Paganis,& sic fuit effectus eorum seruus: vel fuit captus a schismaticis:idest diuisis ab vnione ecclesiæ: puta quia duo gerebant se pro Romano Pontifice; Quæritur quis administrabit in episcopatu Pictauien. vtrū archiepiscopus Burdegalē sis,vl capitulū ipsius ecclesiæ Pictauiensi. Respōdet Romanus Pontifex,quòd cum eps ipse captus ab infidelibus, vel schismaticis censeatur mortuus:capitulum administrabit, ac si esset mortuus naturaliter: Nam si mortuus esset naturaliter,capitulum, non archiepiscopus administraret. ca.cum olim. de maio. & obed. in ant. Et illud verum, nisi papa illi ecclesiæ alio modo prouideret, puta, si Papa illi ecclesiæ aliquem deputauit ad administrandum: tunc ille administrat ret quem papa deputauit ad administrā dum:Nam Papa potest illi ecclesiæ aliquem administratorem deputare: quia episcopus fingitur mortuus licet re uera ad huc viuat.

Nota primo quòd captus ab infidelibus dicitur seruus infidelū, & fingit mortuus ciuiliter: Et sic hēs hic casum, quo mors ciuilis æquiparatur morti naturali. vide gl. sup.eo.ti. de rescrip. suscepti. Nota principalem effectum huius ca. uidelicet, quòd episcopo capto a paganis vel schismaticis, mortem naturalium episcopi ipsa ecclesia vacaret. Nota finaliter,quòd papa potest dare ecclesiæ cathedrali vnum visitatorem siue administratorem, & auferre ad ministrationem ipsi capitulo.

[Glossa prima summat,& dicit vnde orta.]

o ¶ Si episcopus.]Episcopo a paganis,vel a schismaticis capto,nō archiepō ,sed capitulum administrat,nisi papa quam cito hoc fieri poterit,super hoc per capitulum consulendus,aliter ordinaret.Habuit ortum hæc declaratio ex his,quæ notat Hostiensis supra de maio. & obed.cum olim.

ADDITIO. Et facit ad ea quæ notantur.7.q.1.pastoralis.in fin. vlt.glos.& 71.dist.clericos.in glos.2.Ioan. And.

a ¶ paganis.]vel hæreticis,de quib.idem iuris,vt ꝫ.de hæreticis,si quis eps,& schismatici 1 dicūtur.24.q.3. inter hæresim.Io.And.

b ¶ Non archiepiscopus.] cum hoc non reperiatur in iure expressum:ut sup.eo.c.1.ĵ.prox. [Glo. seq.notat & remittit.]

c ¶ Sed capitulum.] ipsius cathedralis ecclesiā, cuius eps captus est.Et sic no.ꝙ sicut capitulum cū vacat eccl'a supplet vicem epi in iurisdictione ut inf.c.proxi.de Institut. cap.1. ꝫ.de maior.& obed. cum olim. & inf.de maior. & obed. cap. 1. sic & cum quasi vacat , vt hic. Et sic nota ciuilem esse mortuus æquiparari naturali. & est similē.C.de donatio.inter virum & vxo.res vxoris. vbi donatio causa mortis confirmatur morte ciuili sicut naturali.ad idem. C.de epis. & cler.l.vlt.De hoc tamē dic vt no.Io.16.q.1.placuit 2.Io.And.

d ¶ Mortem.]renunciationem,translationem,depositionem,vel alio modo.

e ¶ Spiritualibus.] in his quæ requirunt ordinē,vocabunt vicinos episcopos cum quarelæ studio.7 q. 1.pō. tifices.ꝫ.eod. lib.de electis cui. Beneficia autem quæ spectant ad collationem solius episcopi, nō coferent, vt ꝫ.ne fede vacan.c.2.& ĵ.eo. tit. c.vnico. quia id nō facerent,si per mortem naturalem vacarēt,ut ibi:nec dant clerico licentiam transeundi ad aliam diœcesim.71.dist.fraternitatem.

ADDITIO. Vide quod dixi inf. cap. proxi.in fin. Io. And.

f ¶ Temporalibus.] ita ꝙ de immobilibus bonis nihil alienent.ꝫ.eo.lib.de electio.is cui. (Glo.seq.quærit,arguit negatiue, ponit tres opiniones, & tertiam approbat.)

g ¶ Debebit.) Pone,archidiaconus post epm præst capitulō: epūs a schismaticis captus est, & postmodum archidiaconus mortuus:quem capitulum habet eligere,& episcopus confirmare:eligit capitulum T. in archidiaconum.Quæritur quis habeat confirmare? Et vī ꝙ capitulū talē confirmare non possit: quamuis.n. circa inferiores inueniamus permissum capitulo sup plere episcopalem iurisdōnem : circa superiores non reperimus concessum ; immo vī prohibitum.ad hoc. ꝫ.de maior & obed.cum inferior. & 21.dist.inferior, quidam dixerunt Papam & non alium hunc confirmare posse:ad hoc infra.de offi.vic.c.1.Alii de archiepiscopo.dixerunt.Sed Hosin hac qōne notat de maio. & obed.cum olim. ꝙ capitulum talem confirmabit: licet.n. canonici in eo ꝙ canonici.sint inferiores : tñ in eo ꝙ capitulum, superiores sunt. ff. quis & à quo ecclesiæ.& maxime in eo ꝙ episcopi vices gerunt sup. de offi.deleg.sane 2.& 93.dist.c.ult.& 94.dist.cap.1.& hoc verum credo.arg inf.de app.c. penul.

ADDITIO. Alias sequeretur ꝙ eps, qui esset canonicus, vel canonicus vicarius, vel delegatus epī illum confirmare non posset.Io.And.

h ¶ Libertati.) seruus enim factus erat.Institit.de iur. aur.seruitutē.recuperat ergo iura sua quasi iure postliminij,ut 16. q.1. prima actione.7. quæst.1. pastoralis

Institit. qui.mo.ius pa.por.§.si ab hostib.

i ¶ Consulendam.] ad idem inf. de cleri. ægro. cap. vno.

k ¶ Ordinari.)aliter prouidendo,vel forte visitatorem dando,ut ĵ.c.proxi.

¶ Idem.

¶ Ecclesia chatedrali vacāte, solus Papa visitatorem deputat, nisi archiepūs propter negligentiam,vel dolosam capitali administrationem cū causa cognitione deputaret; hoc dicit. Dominica s.

CAP. IIII.

ECclesiæ † cathedrali 1 uacanti, m visitator n ab alio, quam a Romano † Pontifice o deputari non potest. p Nisi forte istum visitatorem? Respondet Romanus Pontifex, ꝙ solus Papa;Sed nunquid archiepiscopus poterit dare visitatorē ecclesiæ vacanti? Respondet ꝙ non regulariter:fallit si capitulum esset negligens quia tunc vocato & audito capitulo: & sic cum causæ cognitione poterit dare uisitatorem. Sed vtrū uisitator a Papa datus, uel ab archiepiscopo , data negligentia capituli, possit conferre beneficia spectantia ad collationē episcopi. Respondet ꝙ sic:si fuerit deputatus ab Apīca sede:Si vero ab archiepiscopo , tunc nullomodo potest conferre, Cognitione:) & sic aliquid fieri cum cāe cognitione est uocare partem, & illam audire. Nota, ꝙ ubi agitur de præiudicio alicuius,debet uocari qñ super illo actu iudex cognoscit: ad hoc sup de maior.& obed.c.infra quatuor: & sup. de elec.c. fin. Dominicus.

[Prima glo.ponit quid determinat, & unde orta.]

1 ¶ Chatedrali:)Opiniones erāt olim, quis possit visitatorem dare cathedrali ecclesiæ : Item an uisitator posset cōferre beneficia: Vtrumque horum determinat hic papa.Ortum hēt primum dictum huius decr. ex his quæ no.61. dist. quorum Festus. & per Inno.& Hostiensem ꝫ. ut eccle. bñfi. ut nostrum. Secundum ex his,quę not.6 dist.obitum.

m ¶ Vacanti:) idem in quasi uacante,ut sup. capitu. proxi. 2

n ¶ Visitator.) idem quod administrator. de quo 61. dist.de Cathineñ.& c.quoniam Festus.

o ¶ Pontifice.) cuius interest ecclesiarum necessitatibus prouidere sup.c.prox.

p ¶ Nō potest.) hoc præcise tenebat Io:in prædicto.c. quoniam Festus Bart. Brix. & Hugo. ibi cōtra tenebār: scilicet ꝙ archiepiscopus hoc poterat: sicut & præses dat curatorem. Institut.de curat § ult.& quia prohibitum nō reperiebatur· Lau.idem dicebat: tamen dicebat clericorum requirendum cōsensum. Innoc & Host. supra ut eccle.bñfi.capit.unico.diffinguebāt ut hic: scilitet quod alius quam papa sine causæ cognitione, & uocatis his qui uocādi erāt scilicet capitulo , nō poterat uisitatorem dare:& est ratio quia archiepiscopus nō potest tollere capitulo ius suum sine causa, quod est ꝙ ad ipsos uacāte sede pertinet administratio spiritualium & temporalium. ꝫ. c.prox.cum cōcor.ibi signatis:Papa autem ex potestatis sue plenitudine hoc bene potest, de concess. præb. proposuit.in anti

† Vide Martanū Socinum tract. de uisitatione.

† Nota unum casū reservatū papę: Alios uide sup. de off. le. ꝙ translationem. Dom.

2 Et si prælatus est impotens & senex. dādus est ei coadiutor.c. 2. ď clerico ęgro. Fon.

2 ¶ Ne-

Universidad de Deusto
Biblioteca

1 Quia hic operā tur eū dē effectum. Do.Font.

† Ecce ista duo requirun tur copulatiue.

a ¶ Negligenter] ecce primum casum.

b ¶Aut perperam.] ecce fm:Nota hic æquiparari negligentiā & delictū. 1 (Facit de ꝺse dist.1 nemo. 1.) alibi differunt ꝛ.c.1.ib.de elect.si compromissarius.pro vtraque parte eo.tit. quamquam.Io. And.

c ¶ eo vocato.] sūt em vocandi, qa eorū interest. ꝛ.de offi. Arch.ad hęc de tēp. ordi. si archiepꝰ. & quomodo interſit ꝛ dixi.

d ¶Cognitione prę missa.] qđ si nō fiat, dico visitatoris dationē non valere.ad hoc ꝛ.eo.lib.de elec. quāuis. & c. puida. Sufficit.n. legislatorem aliquid prohibuisse: & si nō adijciat, quod ꝛfactum fuerit, nō valere. C. de legi. non dubiū.

e ¶ Huiusmodi.] s. datus ecclesiæ cathedrali.

f ¶Legitimam.) 61. dist. Cathineſ. & c. qm̄ & ꝛ. de elect. cū nobis olim. in fi. nō em̄ sequitur, qs habeat administrationem legitimam, ergo beneficia cōfert. vide instantiam. in c.illa ibi, vacāte sede.ꝛ.ne sede vacan. & sufficit dare in ſtantiam, vt 1.q.1.ſicut vrgeri.

g ¶Epi.)ſolius alias illa cum capitulo confert, ꝙ dicut.ꝛ. ne sede va.c.vno.& de regul.c.vlt.

[Gl.seq.ponit duas opi.contrarias,quas cōcordat.]

h ¶ Non pōt.] ſuper hoc vide quod not de maior.& obedi.c. cum olim.in ant.Scire debes ꝙ Io. & Hugo. tenebant ꝛrium: dicebant enim indiſtincte, ꝙ visitator poterat beneficia conferre.& hoc not.91.dist. obitum.Lau.ꝛ. Opinio ergo Laur.uera in uisitatore dato ab alio , q̄ a Papa : prima in uisitatione a Papa data Debet enim propter ampliorem dantis prærogatiꝰ ampliore fungi potestate ad hoc inf.de præb.ſi a sede ſicut & delegatus a Papa ſubdelegatū dat: ab alio nō. C.de iud.a iudice de off.deleg.paſtoralis.c.ult. in ant. ad idem.ꝛ.de præb.hi qui.

i ¶Ab alio.]puta, archiepiſcopo in casib. ſupradictis, uel a capitulo,ſi alicui committerent uices ille dicetur uisitator.

ADDITIO. Vel ēt si ipse uisitator esset deputatus a legato Cardinali fm Arch. qui potest,ꝙ potest archiep ſcopus:Nam in prouincia maius habet imperium. ſup.eo.de elect.ſi abbatem.Io. And.

K ¶Deputatus. ille ergo bene hoc poterit:quia omnia potest, quæ electus confirmatus.ſu.e.lib. de elect. is cui.Io.And.

capitulum in ſpiritualib. & † temporalib. negligēter, a aut perperam b administret; Tunc enim archiepiſcopus ob negligentiam vel malitiā capituli (eo vocato, c cauſęque ſuper hoc cognitione prę missa d) visitatorem ſeu administratorem, eidem eccleſiæ licite poterit deputare.

¶Visitator eccleſię vacantis ab inferiore à Papa deputatus temporalia & ſpiritualia administrat ; excepta beneficiorum collatione ad eꝰm pertinente h d. Dominicus.

¶Huiusmodi e quoq; uisitator, quamquam ſpiritualium & temporalium administrationem legitimā f censeatur hebere: beneficia tamen, quę ad collationem pertinent epſcopi, g confetre non potest, h ſi

DE TEMPORIB. ORDINATIONVM, & qualitate ordinandorum.

Cōtinuatio dñi Heliæ.

¶Superius dictū fuit de promouēdis ad administrationes eccleſiaſticas: posset dubitare aliquis, utrū omni tpe possint fieri promotiones: ēt utrum oēs personæ indiſtincte possint promoueri: ideo ad nos informandum de istis annectitur.tit de temporib. ordinationum,& qualitate ordinandorum. Vnde sciendum ꝙ ista rubrica.est generalior nigro: nam in nigro nihil dicitur de temporibus ordinationum: pro quo notandum, ꝙ minores ordines pñt conferri etiam die festo: sed sacri ordines nō possunt cōferri niſi certis diebus, vide licet diebus ſabbati quatuor temporum, ſabbato Paſchæ, & ſabbato ante Dñicā Lætare:& hoc verū loquendo de epiſc. Nam Papa posset ordinare omni tempore.

ab alio, i q̄ a Romano Pōtifice fuerit deputatus. K

TITVLVS. IX.

De temporibus† ordinationum , & qualitate ordinandorum.

¶ Clemens quartus.

¶Epiſcopus Italia vltramōtanum non ordinet, niſi deſpecali licentia Papa , vel per patentes literas ēpi ſui,continentes iuſtam cauſam quare nolit,vel non poſſit illum ordinare:ſi ſecus factū fuerit,ordinans punietur pœna condigna, & ordinatus manebit ſuſpenſus: ita quod ēt a pœnitentiarijs Papæ ſi e ipſius speciali licentia abſolui non poterit. Io.And.

CAP. I

SAEPE 1 contingit, a quòd nonnulli clerici b vinculo excommunicatiōis c aſtricti, aut apoſtatæ, d ſeu irregulares, e vel alias ordinum ſacrorum ſuſceptione indigni , ſuam patriam, f in qua de his habetur notitia, g fugientes, h ſe in remotis partibus faciunt ad huiuſmodi ordines i promoueri . ¶ Nos igitur volentes animarum ipſarum periculis obuiare : ſtatuimus , vt nullus epiſcoporum K Italię , l decetero aliquem vltramontanum, clericum m ordinare præſumat , niſi a nobis ſpecialem licentiam habeat, vel ab epiſcopo, de cuius dioœceſi traxit originem, or-

Italicus possit talem clericum Pictauensem ordinare impune? Rñdet ꝙ ſic;ſi talis clericus hēat literas a ſede apoſtolica , per quas mandatur , vt alias clericus possit ad ſacros ordines per quem maluerit eꝰm ordinari. Quid ſi nō habeat literas a ſede Apoſtolica, an impune possit ordinari ab epiſcopo Italico? Rñdet ꝙ ſic: ſi literas habeat ab epiſcopo Pictauen. in quibus declaretur, ꝙ ipſe clericus eſt idoneus & perfectæ ætatis; & ſi non timeatur cauſa ꝓp quā non pōt illum ordinare, tunc.n.iſtis interuenientibus poterit Italicus eꝰs illum clericum Pictauien.ordinare : alias non.

1 Sæpe.] epiſcopus Italię vltramontanum non ordinet,niſi de ſpeciali licētia Papæ: vel per parentes literas eꝰi ſui cōtinentes iuſtam cām quare nolit, vel nō possit illum ordinare: ſi ſecus factum fuerit, ordinans punietur pœna cōdigna, & ordinator manebit ſuſpēſus:ita ꝙ etiam a pœnitētiariis ꝓpæ ſine ipſius ſpeciali licentia abſolui nō poterit. Ioā.And.

a ¶ Sæpe cōtingit.] fuit igitur prouidēdum ſupra de ap.ſæpe, ſupra eod.lib.de elect.quia ſæpe.ꝛ.de reſti.ſpo. frequēs.ff. de leg nam ad ea.

b ¶ Clerici.] Nota pro his quæ infra dicam.

c ¶ Excōicationis .] de talibus i excōica tione maiori ordinatis dic vt ꝛ. de ſent. excom. cum illorū. & diſtingue inter regulares & ſęculares. & inter ſcientes & ignorātes ius vel factum , vt ibi.

d ¶ Apoſtatæ.] qui excōicati nō ſūt. de hoc 23. dist. ſi qs. ſupra de vit.& hon. cleri. ſi quis. de apo. c. 3. niſi in caſu c.vt periculoſa.] ne clerici vel mon. qui autē in apoſtata recipit ſacrum ordinem, ēt ſi religioſus ſit, non diſpēſatur cum eo per alium quam per Papam. ſupra eod.c.ex parte. & ibi no. apoſtatæ autem infames ſunt.6.q.1. infames, & 4.q.4. ſi quis a ſuo & ſic nō promouendi.24.dist.quando. Io. And.

e ¶ Irregulares.]ſiue ex crimine, ſiue ex defectu : puta bigamia,illegitimate, corporis vitio, vel alio defectu. Io. And.

[Glo ſeq.ſignat contrarium, & ſoluit.

f ¶ Patriam.]de qua inquirere debet examinans ordinandos.24. dist. qñ propter patriam etiam & natiuitarē qđ ſi nolit § qui mācipia.ꝛ. ſupra de iud.cum deputandus eſt, vt ſupra de pur.can. conſtitutus.

g ¶ Notitia.]& ideo in his fieri debet examinatio. ſupra de elect. poſquam, cum ſuis concordantiis.

h ¶ Fugientes.]19. q 2. duæ ſunt.

i ¶ Huiuſmodi ordinans]ſcilicet ſacros.

k ¶ Epiſcoporum.m.]abbates. 3. ēt ordines conferūt 69. dist. quoniam uidemus, ſupra de ęta. & qual.c.cū cōtingat, ſed talibus conferre nō possunt, quod dic ut infra. de prim. abbates in fi. Et presbyteri conferūt pſalmiſta. ADDITIO. Quod verum eſt, ſi ipſi presbyteri habēt epiſcopalem iuriſdictionem.uel quaſi,ut in prædicto c. cum contingat.ſuper glo. Io. And.

[Glo.ſeq.quęrit,arguit contra,& pro,& ſoluit.)

l ¶ Italiæ] quid ecōuerſo ſi epiſcopus vltramontanus ordinet Italicum?nō videtur hæc de cret.locū habere, quia penalis eſt,&ſic reſtringēda : & ſic proprium nō excedit caſum ſupra eo lib.de elect. ſtatutum de pœna utrobique : ergo idē ius:nec videtur iſta ampliatio

dinet,niſi de ſpeciali licētia Papæ: vel per parentes literas eꝰi ſui cōtinentes iuſtam cām quare nolit,vel nō possit illum ordinare: ſi ſecus factum fuerit,ordinans punietur pœna cōdigna, & ordinator manebit ſuſpēſus:ita ꝙ etiam a pœnitētiariis ꝓpæ ſine ipſius speciali licentia abſolui nō poterit. Ioā.And.

a ¶ Sæpe cōtingit.] fuit igitur prouidēdum ſupra de ap.ſæpe, ſupra eod.lib.de elect.quia ſæpe.ꝛ.de reſti.ſpo. frequēs.ff. de leg nam ad ea.

b ¶ Clerici.] Nota pro his quæ infra dicam.

c ¶ Excōicationis .] de talibus i excōica tione maiori ordinatis dic vt ꝛ. de ſent. excom. cum illorū. & diſtingue inter regulares & ſęculares. & inter ſcientes & ignorātes ius vel factum , vt ibi.

d ¶ Apoſtatæ.] qui excōicati nō ſūt. de hoc 23. dist. ſi qs. ſupra de vit.& hon. cleri. ſi quis. de apo. c. 3. niſi in caſu c.vt periculoſa.] ne clerici vel mon. qui autē in apoſtata recipit ſacrum ordinem, ēt ſi religioſus ſit, non diſpēſatur cum eo per alium quam per Papam. ſupra eod.c.ex parte. & ibi no. apoſtatæ autem infames ſunt.6.q.1. infames, & 4.q.4. ſi quis a ſuo & ſic nō promouendi.24.dist.quando. Io. And.

e ¶ Irregulares.]ſiue ex crimine, ſiue ex defectu : puta bigamia,illegitimate, corporis vitio, vel alio defectu. Io. And.

[Glo ſeq.ſignat contrarium, & ſoluit.

f ¶ Patriam.]de qua inquirere debet examinans ordinandos.24. dist. qñ propter patriam etiam & natiuitarē qđ ſi nolit § qui mācipia.ꝛ. ſupra de iud.cum deputandus eſt, vt ſupra de pur.can. conſtitutus.

g ¶ Notitia.]& ideo in his fieri debet examinatio. ſupra de elect. poſquam, cum ſuis concordantiis.

h ¶ Fugientes.]19. q 2. duæ ſunt.

i ¶ Huiuſmodi ordinans]ſcilicet ſacros.

k ¶ Epiſcoporum.m.]abbates. 3. ēt ordines conferūt 69. dist. quoniam uidemus, ſupra de ęta. & qual.c.cū cōtingat, ſed talibus conferre nō possunt, quod dic ut infra. de prim. abbates in fi. Et presbyteri conferūt pſalmiſta. ADDITIO. Quod verum eſt, ſi ipſi presbyteri habēt epiſcopalem iuriſdictionem.uel quaſi,ut in prædicto c. cum contingat.ſuper glo. Io. And.

[Glo.ſeq.quęrit,arguit contra,& pro,& ſoluit.)

l ¶ Italiæ] quid ecōuerſo ſi epiſcopus vltramontanus ordinet Italicum?nō videtur hæc de cret.locū habere, quia penalis eſt,&ſic reſtringēda : & ſic proprium nō excedit caſum ſupra eo lib.de elect. ſtatutum de pœna utrobique : ergo idē ius:nec videtur iſta ampliatio

uel extēſio 4 fm ea quę uides ꝛ. eod. de elect. ſi postquā.ubi conſiliō illa,cupiētes, licet pœnalis locum habere declaratur in ,puniſionibus, & appellationibus, & confirmationibus de quibus ibi cautum non erat. Ad hoc ff. de uerbo obl.l.a Titio.ubi n. eſt eadem rō, & pēnitus oimoda ſimilitudo,nō proprie dicimus extendere.ff. ad l.luliam de adul l. ſi poſtulauerit.ff.đ eeden.quędam.§.nūmularios. tūc enim pœnę dicūtur extēdi, quādo ad caſum non omnino ſimilē extenduntur: & ſic intelliguntur contraria.Facit ad hanc quęſtionē quod notāt moderni & Hoſ. præcipue ſup. đ ele. nihil & Gul.& Gar. eo.tit.auaritię, dubitando credo per primam rōnem , ꝙ hęc decre. in Italicis ultra montes ordinatis , locū nō habeat: & pt eſſe rōi quia ultramontanus citra montes exiſtens hēt duo remedia:ut cito mittat ad proprium eꝰm,ut a papa ſaltē q̄ ſibi uicinus eſt licentiā poſtulet: qđ nō ſic facile pōt ſtare licus ultra montes exiſtens:hēant ergo in hoc caſu locum antiqua & moderna iura , illud aūt ſuum ſcriptū caſum nō excedat.

(Gl.ſeq quærit arg negatiue , & affirmatiue ſoluit, & contrario reſpōdet , ponit opinionem contrariam.)

m ¶ Clericū.]quod dices ſi laicū ordines in clericum? vī ꝙ tunc locum non habeat per iura gl.proxi. allegata,& ad hoc ſup.in prin. decr. Sed cōtra inf.ca.vl.cum ſuis cōcord. & eadem. eſt rō utrobique. ergo idem ius erit.Sol. credo per ultimo dicta, & de laico in clericum ordinato hanc conſtitutionem intelligi, & facit ꝙ dicam ꝛ.c.proxi & lſam lege punctando poſt ultramontanum, & non poſt clericum, & ſic tunc uerum intellectum habebis, & licet proœmium de ſacris loquatur, conſtitutio generaliter loquitur, uel dicuntur hic ſacri ordines large, ut comprehendātur minores, ſic ſupra de biga.c.1.de hoc 32. dist.in ſumma. Alii contra.

(Glo.ſeq.]reci.per quæſtionem.]

n ¶ Exiſtit.]ubaudi,uel ubi hēt domicilium,licet alibi natus fuerit infra eo cum nullus.1.reſpōſo, niſi dicere uelis hoc ſpeciale in hoc caſu, qđ credo uerū. Et licet alias uideā unum jus ſuppleri per aliud,ut ſupra eo.de elect.is cui , ſi iſtud non credo ſuppleri per illud, alias facillimum erit ultramontano infami ſe facere ordinari, quod uerat hęc conſtitutio.

o ¶ Litteras.]hic not.duo ſpālia. Primo caſum in quo ſcriptura requiriſ,& hēs de hoc ſup.de proba.c.tertio. & dixi ꝛ.de cēſi c.1. Scđo ꝙ nō ſufficit licētia, niſi exprimatur cā.& eſt ſi.ꝛ. de ſent.excō.cum medicinalis.

p ¶ Abſque ſpe.) ſim. ſupra de elect.c.1. in fi. epiſcopus ergo ſuper executione ſecum non poterit diſpenſare, ut olim poterat.9. q.2. Lugdunen.

q ¶ Suſpenſos.]in caſu iſto celebrans irregularitatem incurrit,& de hoc dicam inf.c. prox Io And.

r ¶ Speciali.)ſic infra de offi.iuica.c.2.& 3.infra de pœ. & remiſ c.2. de reg.iur.in generali Io.And.

ſ ¶ Diſpenſari.]quod enim per ſe nō possunt, nec per alios.

4 Vide Iaſonem,& doctores in auth. quas actiones . C. de ſacroſan. ec cl.& Eueeden.quędam.§.nūmularios. tūc enim pœnę dicūtur extēdi, quādo ad caſum non omnino ſimilē extenduntur: & ſic intelliguntur contraria.Facit ad hanc quęſtionē quod notāt moderni & Hoſ. præcipue ſup. đ ele. nihil & Gul.& Gar. eo.tit.auaritię, dubitando credo per primam rōnem , ꝙ hęc decre. in Italicis ultra montes ordinatis , locū nō habeat: & pt eſſe rōi quia ultramontanus citra montes exiſtens hēt duo remedia:ut cito mittat ad proprium eꝰm,ut a papa ſaltē q̄ ſibi uicinus eſt licentiā poſtulet: qđ nō ſic facile pōt ſtare licus ultra montes exiſtens:hēant ergo in hoc caſu locum antiqua & moderna iura , illud aūt ſuum ſcriptū caſum nō excedat.

(Gl.ſeq quærit arg negatiue , & affirmatiue ſoluit, & contrario reſpōdet , ponit opinionem contrariam.)

m ¶ Clericū.]quod dices ſi laicū ordines in clericum? vī ꝙ tunc locum non habeat per iura gl.proxi. allegata,& ad hoc ſup.in prin. decr. Sed cōtra inf.ca.vl.cum ſuis cōcord. & eadem. eſt rō utrobique. ergo idem ius erit.Sol. credo per ultimo dicta, & de laico in clericum ordinato hanc conſtitutionem intelligi, & facit ꝙ dicam ꝛ.c.proxi & lſam lege punctando poſt ultramontanum, & non poſt clericum, & ſic tunc uerum intellectum habebis, & licet proœmium de ſacris loquatur, conſtitutio generaliter loquitur, uel dicuntur hic ſacri ordines large, ut comprehendātur minores, ſic ſupra de biga.c.1.de hoc 32. dist.in ſumma. Alii contra.

(Glo.ſeq.]reci.per quæſtionem.]

n ¶ Exiſtit.]ubaudi,uel ubi hēt domicilium,licet alibi natus fuerit infra eo cum nullus.1.reſpōſo, niſi dicere uelis hoc ſpeciale in hoc caſu, qđ credo uerū. Et licet alias uideā unum jus ſuppleri per aliud,ut ſupra eo.de elect.is cui , ſi iſtud non credo ſuppleri per illud, alias facillimum erit ultramontano infami ſe facere ordinari, quod uerat hęc conſtitutio.

o ¶ Litteras.]hic not.duo ſpālia. Primo caſum in quo ſcriptura requiriſ,& hēs de hoc ſup.de proba.c.tertio. & dixi ꝛ.de cēſi c.1. Scđo ꝙ nō ſufficit licētia, niſi exprimatur cā.& eſt ſi.ꝛ. de ſent.excō.cum medicinalis.

p ¶ Abſque ſpe.) ſim. ſupra de elect.c.1. in fi. epiſcopus ergo ſuper executione ſecum non poterit diſpenſare, ut olim poterat.9. q.2. Lugdunen.

q ¶ Suſpenſos.]in caſu iſto celebrans irregularitatem incurrit,& de hoc dicam inf.c. prox Io And.

r ¶ Speciali.)ſic infra de offi.iuica.c.2.& 3.infra de pœ. & remiſ c.2. de reg.iur.in generali Io.And.

ſ ¶ Diſpenſari.]quod enim per ſe nō possunt, nec per alios.

† al. exiſtit.

† Vide cōcil. Trid. ſeſſ. 6. de refor.c.5. & ſeſſi 7. de refor. cap. 10.& ſeſſi. 23 đ. refo.c.8.

5 Io.Mo. & Archi. ꝛ. per rōnem ſequētem , ad q̄ allegat Ioan. Mo. C.de diuerſis reſcrip. l. ſi mand. l.ſi.Io.An.

Universidad de Deusto
Biblioteca

alios poterunt,ut 46 dist.sicut.23.q.vlt. his a quibus sicut econuerso.infra de reg.iur.potest quis. & ibi plene dixi.Io. And.

EOs qui.]Tria facit: Primo punit ordinantem:Secūdo ratificat pœnas ordinati:ibi, His q̄. Tertio licentiat clericos ordinā dos:ibi, Clericis.Io. And.

CASVS.Titius diœcesis Lemouicen.tēpore ordinum celebrādorum se præsentauit epō Pictauien. & petiit ab eo ordinari; Eps Pictauien. fuit incautus, & nō petijt ab eo clerico Titio, an haberet licentiam a suo epo, quem clericum sciebat ipse eps esse diœcesis Lemouicen.& ordinauit eum,vtrū iste Titius ordines receperit? Certū est quòd sic,sed tū est suspensus ab executione suorum ordinum. Sed vtrum episcopus Pictauien.ordinans puniatur? Rūdet q̄ sic: quia per vnum annum continuum est suspensus ab ordinum celebratione : Or sanctissime Pater, quæritur, quid interim faciāt clerici diœcesis Pictauien q̄ durante illo anno volunt ordinari? Rūdet q̄ ipsi sine licentia propriꝰ epi poterunt ordinari a proximis epīs.Alienæ ji.non suæ:nam clericus pōt esse alienæ parochiæ & suæ:quia clericus respectu domicilij habet propriā diœcesim, licet rōne originis sit alienę diœcesis: ideo gl.exponit,alienæ,id est,nō suæ:nec ratione domicilii, nec rōne originis,nec fōne beneficii: nā clericus quantum ad facultatem recipiendi ordines habere potest tres epos,s.episcopum domicilii, epm originis, & episcopum beneficii, ut infra. proxi. Heli. Regnier. Nota primo, q̄ ignorantia affectata æquiparatur scientiæ, concor.sunt in gl Nota secundo ex illo text. ibi: Clericis quoque.] quod quis dicitur habere liberam facultatem exercendi actum,qui potest facere sine licentia alteriusꝰpro quo uide notata inf. de præben. licet episcopus. Dominic.

¶Gregorius decimus, in generali concilio Lugdunen.

Qui scienter ordinauerint clericum alienum, per annum a collatione ordinum sunt suspensi,& postquam suspensio fuerit manifesta, poterunt subditi sine ipsorum licentia a vicinis episcopis ordinari. Ioan. And.

CAP. II.

EOs, [a] † qui [b] clericos [c] parochiæ [d] alienæ [e] absque superioris ordinandorum licentia [f] scienter, [g] seu affectata [h] ignorantia, uel quocunque alio figmēto i quęsito præsumpserint ordinare: [k] per annum [l] a collatione ordinum [m] decernimus esse suspensos. His, quæ iura statuunt [n] cōtra taliter ordinatos in suo robore duraturis. ¶ Clericis quoque parochiæ taliter [o] suspensorum, postquam eorū suspensio fuerit manifesta, [p] absque ipsorum etiam licentia [b] interim [c] recipiendi ordines ab aliis vicinis [q] episcopis, aliàs tamen canonice [e] liberam concedimus facultatem.†

† Vide cōciliū Tridē. sessio 23. de refor.c.8.

† al.potestatem.

¶ Bonifacius octauus.

¶ Episcopus originis, domicilij, vel ecclesiastici beneficij commendatitias ad ordines dare potest, inferiores Prælati non, nisi ex priuilegio, nec officiales episcoporum, sed hi qui habent administrationem spiritualium, illas bene concedunt.

CAP. III.

CVm [f] † nullus [g] clericus [h] parochiæ [i] alienæ, præter superioris ipsius licentiam debeat ordinare, [k] superior intelligitur in hoc [l] casu episcopus, [m] de cuius diœcesi est is, qui ad ordines [n] promoueri desiderat oriundus, [o] seu in cuius diœcesi beneficium obtinet ecclesiasticum: P seu habet (licet alibi natus fuerit) domicilium [q] in eadem. [r] ¶ Inferiores quoque Prælati, [s] religiosi, vel alii, nisi eis quòd suos clericos, aut subditos, [t] possint à quo voluerint episcopo [u] facere ordinari, à sede Apostolica speciali, quod dic vt sup.de fo.comp.c.vlt.& ff de iudi.hæres absens §.1.

ADDITIO. Habet autem æquitatem hæc pœna, vt sicut alienos sine licentia ordinauerunt, sic & sui sine eorum licentia ordinentur. Io.And

a ¶ Manifesta.] per euidentiam facti. s.de coha.cle. c.vlt. vel quia est iuris notorium, vt in e.tit. vestra.& sup.de ver.sign cum olim. alias in dubio a proprio prælato nō recedent. s.q.4.nonne.Io.And.

b ¶ Licentia.]quod .n. à iure concessum est vlterius nō est necesse á iudice postulari ff.de cond.insti. l.quæ sub conditione. §.vlt C. de thes. li. 10. l.vna.Io.And.

c ¶ Interim] sanno suspensionis durante.

[Clos. seq. ponit opinionem.]

d ¶ Vicinis epīs]in sua diœcesi, quia nō intrabunt absq; sua licentia parochiam suspensi, vt credo, secundum Gul.

e ¶ Canonice.]s. præcedente debita examinatione, & scrutinio, & tēporibus debitis. s.eo.tit. de eo:& modo debito, tum,vel per plures sacros eodem die,vel duob.continuato ieiunio.sup.eo. litteras, &c dilectus.

CVm nullus.) sunt quattuor partes, quæ patent per §. Et determinat notata per ¶Host. in summa huius.§ à quo.in prin. & per Innoc.de cle.peregri.super tit aliàs.sup c.1. Ioan. And.

CASVS. Dictum fuit sup.per discursum huius tituli, q̄ clericus promouendus ad sacros ordines non potest promoueri ab alio, quam à proprio episcopo, nisi de licentia proprii epi, dubitatur quis dicatur proprius episcopus quantum ad dandam facultatem recipiēdi ordines ab alieno episcopo, & ēt quantum ad facultatem ordinandi: Rūdet,q̄ clericus maxime beneficiatus, episcopum domicilii, & episcopum beneficii, & ipsi possunt ordinare, & dare licentiam recipiendi ordines ab extraneo episcopo,& ideo quilibet istorum dicitur proprius episcopus. Sed quid de aliis prælatis inferioribus, vtrum possunt dare licentiam recipiendi ordines ab alio, quàm ab episcopo? Rūdet q̄ non: nisi sibi fuerit specialiter concessum à sede Apostolica, vt ipsi possent facere ordinari clericos, vel subd.tos suos à quo mallent episcopo,dummodo catholico: Sed quid de officiali episcopi,vtrum possit dare facultatē recipiēdi ordines ab alio epo? Rūdet q̄ nō regulariter, eo ipso q̄ est officialis, nisi de hoc fiet expressa intentio in creatione officialis. Sed quid de vicario generali epi? Dicendū q̄ si eps sit absens in remotis partib. vicarius suus generalis poterit dare illam facultatem. Sed quid? ponamus q̄ in hac diœcesi est Prioratus dependens à monastetio Clunacen. abbas Clunacen.contulit Prioratū in hac diœcesi existentē alicui de illis partibus,& iste Prioratus est mandatus,quia reuocabilis ad nutum abbatis,vtrū prior & suus cōsocius possint se facere ordinari ab epo Picta.uen.Rūdet,q̄ sic:licet ille Prioratus sit reuocabilis ad nutū abbatis Clunacen. No.primo, q̄ appellatione parochiæ comprehenditur diœcesis.si.sup.,px Not.secundo quo ad potestatem ordinandi potest qs habere tres iudices superiores. Dominicus.

[Prima glossa summat.]

e ¶ Eos.] Qui scienter ordinauerint clericum alienum per annum a collatione ordinum sunt suspensi:& post quam suspēsio fuerit manifesta, poterunt subditi sine ipsorum licentia a vicinis episcopis ordinari.Io.And

b ¶ Eos qui.] generaliter loquitur, ut comprehendat quibus competit ordinare, supra de priui. quia circa. (Placet Dom.Fon.)

c ¶ Clericos.]de laicis dic ut infra c. vlt.

d ¶ Parochiæ.]id est diœcesis.9.q.2. Lugdunen. quanquoque econuerso de pecu.cle.c.2.Io. And.

e ¶ Alienæ.]id est non suæ:siue sit proxima, siue remota.9.q.2.c.1.& c.episcoporum. 71. dist.per totum.supra eo,quod translationem.

f ¶ Licentia.]quam quis dare possit, dicitur infra cap. proxi.

(Glo.seq.quæritur, arg.pro,& soluit.)

g ¶ Scienter. Sed nunquid scire præsumetur uel ignorare: vt quod ignorare ff.de proba.l uerius.infra de regu.iur.præsumitur. Dic q̄ præsumetur sciens, nisi probet ignorātiam. 1 Ad hoc supra de elect.innotuit.ibi nec probare cogimus,&c.quia quemlibet ordinandū scrutari 2 tenetur,ut 23.dist.qui episcopus.32.dist.qñ videtur autem ad eam probandum sufficere iuramentum 3 vt sup.eo.de elect.vt circa.& c nulli. Et licet p alios examiner, ex sua negligentia eorum culpa sibi imputabitur ad hoc,de simo.in tantum.

[Glo.seq.alleg.vnam concord.& soluit duo dubia.]

h ¶ affectata.] æquipollent ergo scientia & affectata ignorātia,de clan.desp.cum inhibitio. & dī affectata, ex quo scire potuit sed noluit :immo dissimulauit. C. de incest.nupt. l.qui ꝛ. Et dico q̄ si iurauit se ignorare, ut dixi in pri. glo.altera pars habebit necesse probare scientiā vel affectatam ignorātiam:& probabitur hoc per argumenta, uel coniecturas probabiles.supra de renun. c.ex eo.lib.

i ¶ Figmēto.]sic supra eo.de elect. auxiliæ. vel quia forte dicit scholaris ei, quē bñ ordinare possum: vel fingit licentiā datā fuisse:vel dicit epm ordinandū amicum suum,ita q̄ bene habebit ratam scire dissimulauit litteras dimissorias subreptitias esse,vt ibi not.Hug. vel in fraudem cōstitutionis huius aliquem in suum familiarem 4 recepit: uel ei beneficium contulit.hęc & similia sunt figmenta.

k ¶ Ordinare.)etiam ad primam tonsuram 71.dist.primatus.de ætate. & qual. cum contingat,in anti.quod dicit infra eo.c. ult.

(Glo.seq ponit duas opiniones.)

1 ¶ Per annum)continuum.sup. de elec.prouida.nota ius nouum, quia olim certa pęna contra tales nō fuerat statuta secundum quosdam : secundum Guil. hic mitigatur pęna,quia olim per annum a celebratione Missæ suspensus erat,& deponi debebat, ut 9.q.2.nullum.(7.q.2.epīs in diœcesi) puniuntur ergo in quo peccauerunt.1.q 1.si qui episcopi.sup.de his quæ fi.a maio.par c quæsiuit Io.And.

m ¶ Ordinum.)olum fm Gui.& Gar. & per hanc litteram: & supra eo.uel nō est compositubi punitur in collatione oium ordinum, qui in diaconatu peccauit.Si Papa uoluisset,eum tantum illo quem contulit priuari expressisset,ut supra c.litteras.& c.vlt Nec de iure frui dēt maioribus,qui minorib caret. ff. de ser.eorum.cui pacto.& de or.ab epi.c.1.5.

(Glo.seq.quærit.alle pro & contra, & soluit.)

n ¶ Statuunt.)quod. s ordinatio rata non habeat quo ad executionem.9 q.2.per totum.71.dist.c.1.quæ dicunt eos deponendos 7.q.1. episcopus est in diœcesi. Sed nunquid suspēsus est sic ordinatus ab exercitione,uel an habeat executionē nisi interdictum sit vt q̄ necessarium sit interdictum supra eo. tit. q̄ prætulationem.ibi, interdicenda est,&c. Ad idē de off. archi. significasti. Sed ꝛ, sicut non tenet sententia data a non suo iudice, sic nec 6. ordinatio ut 70. distin. nemineꝫ. 71.dist.per totum.Sol. dicas illum suspensum ipso iure, sed non illa suspensione, quę irregularitatem inducat,sed suspendendum illa,ut in decr. quod transtionem. secundum Hosti.Guil. & Gar.unde & in forma dispensationis, quę talibus datur ab Apostolica sede dicitur,ipso iure ab ordinum executione suspenso licet igitur suspensi sint à iure, nihil ominus & ab homine suspendentur,quod est uerum, nisi in casibus supra c proxi.

(Glo duæ sequentes soluunt duo dubia.)

o ¶ Taliter.)quia scilicet ordinauerūt clericos alienæ diœcesis, & per hoc dico quòd secus erit in aliis casibus,in quibus hoc non inuenitur expressum, ad hoc supra tit. proxi.c.de concess.præben.quia diuersitatem in ant.supra de elect.,suffraganeis.

ADDI-

cum [h] parochiæ [i] alienæ, præter superioris ipsius licentiam debeat ordinare, [k] superior intelligitur in hoc [l] casu episcopus, [m] de cuius diœcesi est is, qui ad ordines [n] promoueri desiderat oriundus, [o] seu in cuius diœcesi beneficium obtinet ecclesiasticum: P seu habet (licet alibi natus fuerit) domicilium [q] in eadem. [r] ¶ Inferiores quoque Prælati, [s] religiosi, vel alii, nisi eis quòd suos clericos, aut subditos, [t] possint à quo voluerint episcopo [u] facere ordinari, à sede Apostolica speciali, quod dic vt sup.de fo.comp.c.vlt.& ff de iudi.hæres absens §.1.

m Episcopus.) ergo non inferior.vt inf §.proxi.& est si.sup.eo.de cle.cum ex eo.

n Ordines.)quoscunque minores, vel sacros.

o Oriundus.) dicitur enim quis ibi domicilium retinere, vnde oriundus est.ff. de fœna.l.pen.

(Glo.seq.soluit duo dubia.)

p Ecclesiasticum.] ad differentiam alterius beneficii, vel prouentus fæcularis: 1 & talia ecclesiastica beneficia sine institutione canonica obtineri non possunt, vt inf.de reg.iur.c.1.cum suis concor.& intelligo siue istud sit beneficium propter quod ordinem recipit;sive non:tum generaliter & non distinguendo loquatur, vnde nec distinguere debeo 2.q.5.consuluistis.sup. de transla. inter corporalia.

q Domicilium] poteit quis habere domicilium in pluribus locis:ff.ad municipal.l.assumpsio § iuris ptu dentibus, de fo. compet.ex parte. B.in antiq.supra de rescript. dilectus 2. quod verum est, si in vtroque se æqualiter collocauit,ut ibi.& inf.de sepul.cap.2.aliàs ibi dicetur habere domicilium, vbi maiorem partem rerum suarum habet. ff.ad munic.eius §.vlt. C.vbi sc. vel cla. senatores . aliàs sola domus possessio, quæ in ciuitate alia comparatur, domicilium non facit ff.ad munici. libertus.§ sola.

r In eadem.]subaudi,vel dominus Papa.supra cap.1. & infra §.proxi ipse enim ordinarius est singulorum. 9 quæstio 3 cuncta per mundum Et Roma. communis est patria. ff. ad municip. Roma.& ibi potest quilibet conueniri, vt supra de foro competen. capitu. vltim.

s prælati.] puta abbates, archipresbyreri, vel archidiatoni, & habes de his sup. de off. archi. significasti. dixit enim canon, litteras episcopi necessarias, & non inferioris.71. dist.extraneo.

t Subdtos.) laicos.

u Episcopo) dum tamen catholico, & habes de hoc priuilegio.sup de præscr. veniens.

(Glo.seq recitetur per quæstionem)

† Idem ēt esset ī tali bus c. q̄ nonnulli de magi. Phil. Do. Fon.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Indultum.] subaudi, vel nisi habeāt ex cōsuetudine prescripta, vt hoc facere possint: in hoc casu bene valet cōsuetudo sm Ioan qui hoc not. 9.q.2. episcopū, & facit qđ no. Ber ꝫ de offi. Arch significasti. nec enim ꝓsuetudo reuocatur per nouam cōtitutionem. sup. de constit. c. 3. eo. lib.

b ¶ Non extendat.] nisi habeat speciale mādatum ad hoc, vt ꝫ. de offi. vic. c. 2. & 3.

c ¶ Episcopo.] iuꝑ hoc vide qꝫ not. Ber. & moderni de offic. Arch. significasti.

[Gl. seq. quærit, ponit opi. & soluit.]

Locus qñ dicatur remotus.

d ¶ Remotis.] quē locū dicis remotū? Dicunt qdā de citra & vltra mōtes, ꝑ decr. sup. de elec. nihil. sed hoc est falsū, qꝫ solū talis locus dicatur remotꝰ: qa aliud ē dicere, valde remoti, vt ibi, & aliud, remoti, vt hic: sicut aliud est decre. cautio qa tūc intelligit nuda cautio, vt C. de ver. sig. sancimus, & aliud sufficiens cautio, & tūc intelliguntꝰ pignora vel fideiussores. ff. mā. si mādat. § vl. Sed vr̄ qꝫ remoti dicātur exꝰ prouinciā sup. de elec. corā. C. de ꝓscri. x. vel xx. an. l. vl. vel vltra duas dietas. sup. de rescri. nōnulli. vel vltra vnā vt eod. tit. statutum. Satis crederem hoc arbitrariū iudici, qs locus dicaꝰ remotꝰ.

ADDITIO. Concor. Host. de sent. ex. com. relatum & Archid. ꝫ. de testa. c. 2. 2. respon. Hodie talib.

† al. ipsorum.

uitariis datur super hoc expressa potestas, ita qꝫ etiā episcopis præsentibus tales licentias ꝓcedunt. Io. And.

e ¶ Capitulum.] quod tunc in spiritualibus administrat, ut sup tit prox. c. ult. & penult.

f ¶ Is.] puta uisitator. 61. di. quoniam sup. tit. proxi. c. ult. sup. de elect. is cui.

g ¶ Religiosi.] etiam exempti, ut aliqua fuerit dubitatio, & per hoc quod dicit, in non exemptis, uel fuerit dubitatio, quia non erant ꝓpetui & hoc est uerius.

ADDITIO. Facit cle. de suppl. negl. præla. c. 1. § præmissa. per quam reprobatur opinio dicentium, qꝫ in beneficiis ecclesiasticis non perpetuis episcopus talis beneficii non dat commendatitias. Io. And.

h ¶ Socii.] non enim ibi debent esse soli, quia, væ soli, &c. Ecclesiastici. 4. 7. q. 1. illud, & de stu. mon. monachi. & probatur eo. tit. quod Dei timorem

i ¶ Oriundi.] quia tunc possent ratione originis, ut sup. 1 respon. & sicut possunt ordinare, ita dico qꝫ cōmendatitias ad ordines dare, ut ibi.

NVllus episcopus.] Duo facit: Primo prohibet, secundo punit: ibi, Qui uero. Dominicus.

¶ Dictū fuit in c. eos sup. eo. qꝫ eps extraneus non pōt ordinare extraneos clericos sine licētia ꝓprii epi: sed liter sit indultum, a vel officialis episcopi (cum ad hoc se ipsius officium non extendat b) huiusmodi nequeunt licentiam impartiri. ¶ Episcopo c autem in remotis d agente, ipsius in spiritualibus vicarius generalis, vel sede vacante, capitulum, e seu is f ad quem tunc temporis administratio spiritualium noscitur pertinere, dare possunt licentiam ordinandi.

¶ *Possunt episcopi ordinare Priores Prioratuum non exemptorum, & ipsorum socios, quamdiu morantur in illis, licet inde non fuerint oriundi. Ioan. And.*

¶ Religiosi g vero à suis superioribus in non exemptis Prioratibus deputati Priores, & eorum socii, h possunt à locorum diœcesanis, quandiu morantur in ipsis Prioratibus ordinari licite, licet non sint de eorum † diœcesibus oriundi. i

¶ Idem.

¶ *Episcopus seu alius inferior primam tonsuram infanti non confert, nisi religionem intret: nec homini illitterato, nec homini alterius diœcesis, absque sui Prælati licentia, nec etiam coniugato, nisi religionem intret, aut ad sacros promoueatur legitime, alias contra faciens punitur vt hic. h d. Zen.*

CAP. IIII.

NVllus, † episcopus, vel quiuis alius k infanti l (nisi forte religionem intraret m) seu illiterato: sed nec absque sui superioris n licentia homini o diœcesis alienæ ꝓ clericalem præsumat conferre tonsuram: q nec etiam coniugato, nisi volenti religionem intrare, aut ad sacros ordines promoueri: prout est sacris canonibus diffinitum. p ¶ Qui vero contra fecerit (vt in eo, in quo peccauerit q puniatur) per vnum annum r à collatione clericalis tonsuræ duntaxat u

nam si esset iuuenis, opporteret qꝫ intraret religionem.

K ¶ Alius.] puta abbas 1 vel presbyter, qui psalmi statū cōferre possunt. 69. dist. quū. 23. di. psalmista.

ADDITIO. Vide qꝫ dixi sup. c. 1. sup glo. puta, abbates. Io. An.

l ¶ Infanti.] sf minori vii. annorū, septenni ergo pōt conferre tonsurā. 28. di. de his. & 77. di. in singulis. & facit sup. de elec. ex eo. de præb. super inordinata. & quod ibi not. Io. And.

m ¶ Intraret.] ergo minor vii. ann. pōt religionē intrare: a quod verum est. Salem per oblationem parentum vel tutorum: sed præcise non obligatur, vt sup de regula. quia in insis. & c. ad nostrā. & dic vt inf. de regu. ii qui. & c. non solum. & c. seq. Ioan. And.

n ¶ Superioris.] vt sup. c proxi. 1. rū. I. A.

o ¶ Homini.] laico: qđ apparet, qa ꝓferat primam tonsuram. Olim volebāt quidā dicere, qꝫ clericū alterius episcopi qs non poteſt ordinare, sed laicum sic, & hoc dicebant per decr. sup. eo. eos qui. & hoc fālsum erat, vt 71. dist. primates. vbi etiam de laico expressum erat.

ADDITIO. Intellige de laico, qui non transfulit domicilium, vt ibi not. Io. And.

p ¶ Alienæ.] i. non suæ, quia etiam si alienæ essent, dummodo & suæ, nihilominus poterit ordinare.

q ¶ Tonsurā.] p q̄ immunitate gaudet, & clericali ordo ꝓfertur. sup. de æta. & qual. cū ꝓtingat. Ioā. And.

r ¶ Diffinitum.] quod dicit vt no. sup. de conuer. coniugat. coniugatus.

ADDITIO. Et hic terminantur quæ ibi not. Io. And.

s ¶ Peccauerit.] de his quæ fi. à ma. par. c. quæsiuit. [Glo. seq. quærit, & remittit.]

t ¶ Annum.] integrum & coutinuum. sup. de elect. prouida. eo. lib. Quid si sit: bissextus? Dic ut notat Host. 55. di. c 2. & Ber. sup. de uerb. sig. quæsiuit.

u ¶ Duntaxat.] i. tantummodo. Et nota pro eo qđ dixi sup. eo. tit. & lib. eos qui. quia si ibi Papa uoluisset solū illos esse priuatos à collatione ordinis, quē iniqꝫ contulerunt, hoc expressisset, sicut & hic fecit. ad idē sup. eo. litteras, &c. dilectus, & sup de deci. ad audientiā. Et intelligo hoc uerum quando solam clericalem tonsuram contulit, aliàs etiam in ulterioribus quos contulit, punietur per iura supradicta. & 2. q. 1. si qui.

[Glo.

[Glo. seq. quærit, & soluit.]

a ¶ Suspensum.] ipso iure, sed nunquid tonsuram licebit tunc ab alio episcopo subditis suis recipere? Dic quod cum hoc non reperiatur expressum, non videtur sic licere.

Cōtinuando Dom. Heliæ.

DE ÆTATE ET qualitate, & ordine præficiendorum.

¶ Dictum fuit. ꝫ. de qualitate & ætate, ꝑ monēdorū ad sacros ordines: nūc est vidēdum de ætate, & qualitate, & ordine ꝑficiendorum, i promouendorū ad bñficia ecclesiastica obtinen dā sideo cōpetenti ordine annectitur hæc rubrica de ætate & qualitate, &c.

PErmittim'. Non diuiditur qa breue.

¶ Pro intellectu huius capituli præsupponendum est primo quod habetur in c. cum in cunctis §. inferiora. de elect. in anti. vi delicet, quod in promouendis ad beneficia ecclesiastica etiam simplicia, requiritur quod talis 24. annum compleuerit, & attigerit 25.

CASVS. Vacante aliqua dignitate simplici, i. sine cura, quia obtinens eam non habebat iurisdōnem in foro pœnitētiali nec attentioso: eps illam dignitatem affert ab re ferre Titio minori 24. annorū: quæritur an possit eps dispēsare cū ipso Titio minori, & sibi ꝓferre illam dignitatem? Rādet Romanus Pontifex qꝫ sic: dū tñ nō habeat ille Titius alium defectum: quia si esset illegitimus, habilitatio spectat ad papā quo ad sacros ordines & dignitates: licet eps posset dispensare in minorib. ordinibus: vel ēt si ille Titius minor 24. annorū sit legitimus filius, & in matrimonio natus, sed pater eius habuerat illam dignitatem. Nota primo ex hoc textu: quòd de lege cōi minor 24. annorum non potest obtinere dignitatem vel personatum: etiam si sit simplex. hoc est, non habeat iurisdictionem in foro pœnitentiali vel contentioso. Nota vlterius, quod episcopi possunt dispensare in simplici dignitate uel personatu super defectu ætatis. Nota finaliter, quod ad hoc vt episcopus possit dispensare, requiritur qꝫ ille compleuerit annum. 20. & attigerit 21. Idem dicimus in promouendis ad abbatiam. c. indemnitatibus. sup. de elect. eo. lib.

[prima glossa ponit, quid determinet.

b ¶ Permittimus.] Determinantur per istud c. notata per Ber. sup. de elect. cum in cunctis. §. inferiora & eo. tit. cum dilecti. & sup. eo. tit. indecorum. & c. præterea. per ipsum & modernos.

ADDITIO. Et in Spec. tit. 2. §. nunc de episcoporum. ver. 51. Io an. and.

[Glo. seq. tripliciter opponit, & respondet.]

b ¶ Permittimus.] videbatur permissum esse in citerio ætate. arg. a 3rio illius decre. 5. c. indecorum. & arg. eod. tit. præterea. nam in decret. ex ratione dispensant cum decemni, in decre. prætere adisperatio ordine: ergo pari ratione in ætate, vt ibi notat Host. Sed primum dic, qꝫ arg. a 3rio non procedit ubi reperitur in iure contrarium, licet aliàs sit fortissimum, de his quę fi. a præla. cum apostolica. in fin. sed contrarium reperitur sup. de elect. cum in cunctis, §. inferiora. ergo non procedit argumentatio illa. Ad decret. ex ratione, dico illud fuisse ex speciali mandato Papæ. Ad decre. prætera. dico valde maius esse pati defectum in

nouerit se suspensum. a

TITVLVS X.

De ætate & qualitate, & ordine præficiendorum.

¶ Bonifatius octauus.

¶ *Episcopus dispensat cum matore xx. annis in dignitatibus & personatibus non curatis, si aliud non obstet, hoc dicit. Dominicus.*

CAP. VNICVM.

PErmittimus, b † vt episcopi c cū his, qui vigesimū annum compleuerint, d quòd dignitates vel personatus, quib. animarum cura non immi net, e valeant obtinere: possint (si † aliud non obstat canonicum) f libere dispensare. g

[Glos. seq. inducit tria similia. secunda pars recipit quæstionem.

d ¶ Compleuerint.] nota nō sufficit attingere, sicut in epo s. de elect cū in cūctis & in abbatissa. s. de elect. indemnitatib. 1. responso. & in delegato. s. de offi. dele. cum vigesimum. Et quod dixit hic Papa de 20. ann. idem, si vo uisset, dicere potuisset de citeriori vel vlteriori tēpore: quia ista talia, sunt illa de quibus dicit lex, quòd non omnium quæ a Princ pibus fiunt, rō dedi potest. ff. de legi tamen satis æque cō. ordando ad alia iura de 17. ann. constituisset. sicut in procuratore ad negotia dicimus infra de p. ocura. qui generaliter. §. ulti. & sicut de aduocato ff. de postu. l. 1 & 3 quæst. 7. §. tria. sed ut prædixi, sic placuit principi, & sufficit sic scriptum esse. ff. qui & a qui. prospexit 6. q 3. scriptum est in lege. sup. de fe. c. 2 in principio.

e ¶ Non imminet.] in illis ergo secus: sicut & in parochial bus ecclesiis sup. eo. de elect. licet canon & hoc forte voluit dicere Io. qui not. de elect. cum dilecti. in anti. qꝫ in minoribus dignitatibus simplex episcopus dabit veniam ætatis, vel forte aliter intellexit.

f ¶ Canonicum.] quia non sunt illegitimi, non corpore vitiati, nec bigami, nec criminosi. Ioan. and.

[Gl. seq. primo quærit & remittit, secundo quærit, & ponit duas opi. contrarias.]

g ¶ Dispensare.] sed nunquid promouendo dispēsat? de hoc vide s. 1. dist. q in aliquo. 54. dist. si seruus. in prima glo. 81. dist. si quis sine. 16. q. 1. ecclesia in antiq. de concess. præb. litteras de schis. fraternitatis, & per modernos de fi. presbyt. uenien s, & de cleri. coniu. diuersis. Et satis est euidens argum. quòd promouendo non dispensat: 1 quia punitur promouens. s. de elect. nihil est, sed hic determinatum est de patiente defectū in ætate. Quid de patiente defectum in ordinib. si eligatur ad tales personatus uel dignitates sine cura: nūqd necessaria est epi dispensatio, uel an de iure cōi ad illa talis eligi possit? Tenent Inn. Ber. & Compost. qꝫ de iure cōi ad illa talis eligi possit: 2 arg. a contrario decre. cum in cunctis. §. inferiora. & dicit idem eodem argu. per decret. sup. eod. prætereа. Ad c. 60. dist. per totum, respondent illa correcta, 3ria consuetudine, vel cum ibi dicatur in archidiaconum non debere quem assumi, nisi sit diaconus, in præpositum nisi sit presbyter, patet illa correctio per decre. cum in cūctis. §. inferiora. quæ de ordine nihil dixit, & per id qꝫ ibi dixit, si mori 1 non fuerint, &c. & hoc notat Inn. in prædicto § dere iud cum olim, & Compost. eo. tit. dudum 1. Ad decret. dudum 2. dicunt quòd idem iudicium est quo ad pluralitatem: uel allegatio fuit illa Hostiensis ꝑ in decr. prædicta prætereа, & in decr. cū in cunctis. pro quo facit quod notat Ber. de his, quę fiunt a maiori par. cap ex ore in glo. quia erat, & hæc opinio expressa erat indecisa ipsius decr. ex ore. & ꝓbatur optime de elect. dudum 1. in antiq. Ad id quod dicitur. de capitulis 60. dist. per totum, in quibus dici-

Rōne de arbitrariis redde re non cogimur.

† In manuscriptis ita: si aliud canonicum non obstat.

1 Si non præcedat causæ cognitio. Philippus.

2 Idem Archid.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tur q archidiaconus, diaconus, & ppositus presbyter dēt esse: dico secundum Host. ibi subaudiendum, vel subdiaconus, etiam in episcopum etiam possit eligi de xta. & qualita. multis.

DE FILIIS PRESBYTERORVM, & alijs † illegitime natis.

TITVLVS XI.

De filijs presbyterorum, (& alijs † illegitime natis.)

¶ Bonifacius octauus.

† In aliquot antiquis codicib. desūt hæc uerba, & aliis illegitime natis.

Cōtinuatio dñi Heliæ.

¶ Super Bulla fuit; & alijs nō legitime natis: & merito: qa nigrū & primis expresse non loquit: & pp plura inf. dicenda in dispēsationis formā q̄ referipti. in Spec. eod. tit. in fi. lo. And.

Dictum fuit s. titulis præcedentibus de q̄mouēdis ad ordines & bñficia ecclesiastica: verum qa posset dubitare aliquis, vtrū filij presbyterorū de lege cōi ine dispēsatione possint q̄moueri ad ordines vel beneficia ecclesiastica: ideo cō petenti ordine ponit de filijs presbyterorum promouendis. ad ordines uel benencia, quid iuris sit, videamus.

CAP. I.

IS, qui [a] defectum [b] patiuntur natalium ex dispensatione [c] episcopi [d] licet potest (si ei aliud canonicum [e] non obsistat) ad ordines promoueri minores, & obtinere beneficium, [f] cui cura non imminent animarum: dummodo sit tale, [g] super quo per ipsum episcopum valeat dispensari. ¶ Ad ordines quoque quia legitime natus non pōt obtinere duo beneficia curata c. de multa alleg. ergo multo minus illegitime natus: & hæc sunt vera, nisi in dispensatione fuisset dictam, q̄ obtento illo bñficio, posset aliud acceptare, & primum dimittere, vt fit quotidie Heli Regnier. Nota primo, quod vbi subsūt plura impedimēta p remotionē vnius nō sequitur remotio alterius: licet enim tollatur illegitimitas, nō per hoc tollūtur alia canonica impedimēta. Ad hoc s. de vsu pallij, ex tuarū. & de priuile. pastoralis. Nota secūdo q̄ cū illegitimo, vt q̄moueat ad sacros ordines, vel obtineat beneficium curatum, solus papa dispensat. Dom.

[prima glossa ppnit summam, & qd declaret.]

a ¶ Is qui.] cum illegitime natis dispensant epi in minoribus ordinibus, & bñficio sine cura: dummodo sit tale in quo aliàs dispensare possint: in aliis dispensatio papæ requiritur. Si dispensatum fuerit cum aliquo q̄ non obstante illo defectu possit ad curatum beneficium promoueri: prætextu illius dispensationis, non poterit duo beneficia insimul obtinere. Emanauit ad declarationem eorum quę non tantum sup. eo. tit. c. pen. & vlt.

ADDITIO. Et Guil. in Spec. tit. 2. § nunc de tempora. in vlt. col. qui tenere noluit, quod ex causa episcopi dispensare poterant in sacris: fatebatur tamen curiā tenere, quod hic dicitur. Io. And.

[Glo seq. soluit dubium.]

b ¶ Defectū. indistincte intelligo, prout facet de quocunque defectu, siue sit spurius, siue adulterinus, uel naturalis, 1 licet aliàs quo ad successiones distinguatur. nec ita de facili dispensetur cum uno sicut cū reliquo: & sic intelligatur sup. de renun. nisi cum prudē. § persōnæ uero, &c. Est. n dignus uenia qui alieno vitio laborat, C. de natura. lib. 1. legem.

ADDITIO. Idem Archi. alle. 28. q. 1. idolatria. supra de cle. coniu. c. 2. Idem Io. Mona. Ioan. And.

c ¶ Dispensatione.] nunquid promouendo dispesēt Vide remissiones, quas dedi sup. c. proxi. Ioan. And.

d ¶ Episcopi.) in contrarium, videbatur sup. eo. litteras. ubi papa cum talibus in clericatu dispensat, sed ratio est, quia peritum fuit a Papa: nam & episcopus poterat, ut notat Ber eo. tit. c. ult.

e ¶ Canonicum.) facit quod dixi sup. c. proxi.

f ¶ Beneficium.] intelligo simplex: etiam si sit canonia ecclesiæ cathedralis, secundum Archidia. quia in personatu, vel dignitate etiam sine cura, ut sup. c. proxi. non credo quod dispensare possit. c. ad hoc 2 col. tit. de præb. c. ult. & de hoc de elect. dudum 2. (Gl. seq. ponit tres lecturas, & opiniones circa primā.)

g ¶ Tale) quia nō paternum 3 immediate, super quo nō pōt eps ēt cum legitimo dispēsare fm Vinc. Secūd. ex tua. Got. in summa huius tit. § circa aliud. Bar. Brixiē. 56. dist. in summa. Ber. & Per. de Sam. in prędicta decre. ex tua. & Inno. eo. tit. c. ulti fm Io. qui hoc notat 56. dist. in summa, & Tan. in dicta decre. Sed dixit Vincen. q̄ si tū esset eps hoc facere non auderet. Got. sup. de elect. innotuit. Ray. in summa huius tit. & Hostien. in dicta decretali tenent contrarium. 4 Ad decr. pe. sup. eo. tit. respōdent, quod de illegitimo loquitur. de tali forte beneficio loqui uoluit hæc littera. Vel

Vel intelligas de beneficio quod habeat ecclesiam curatam annexam: ad hoc 7. de præb. super eo. Vel de beneficio quod ex priuilegio, consuetudine, vel statuto requirat sacrū ordinē: quia cū in ordine tali dispensare non possit: ergo nec in beneficio, q̄ illū ordinē requirit. de const. trās-

† In aliquot antiquis codicibus ita, vel bñficia, super qb. neqt, &c. absq; illis verbis, curā animarū habentia.

lato. 1. q. 3. si qs obierit. & c. si quis præbendas 1. Et est simi. quod dixi 3. de rese. si eo. tempore.

a ¶ Maiores.] hoc intellige de seculari clerico: nam in regulari secus est, qa de iure talis q̄mouetur ad sacros. 3. eo. tit. c. 1. 56. dist. c. 1. & c. nasci. & hoc tenet Joā. 56. di. in summa Ber. sup. e. c. vl. Gof. in sū ma huius tit. § circa filios, nec per hoc intelligit dispensatū in episcopatu argu. de sen. excom. qa periculosum. de cōcess. pb. dilectus. in antiq. vbi de hoc q̄ Inn. & Host. 12 dinos 3 suetudinē. & 7. e. proxi.

ADDITIO. Idē hic Archidiac. quod idem Compost sup. de elect. cum incunctis. & Guli. in Spec. tit. 2. § fin. ver. quid & si dispensatum Et de his quæstionibus ad materiam, ibi vide in versi. si præcedentibus, & versi. seq. Ioan Andr.

[Glos. seq soluit dubium & remittit secundo quærit, & dupliciter soluit.]

b ¶ Sedis Apostolicæ.] nec sufficit dispensatio legati, vt sup. e. ti. c. pen. & dic vt ibi. Sed quæro quare episcopus dispensat in criminalibus ab adultero citra. & non in defectu? Sol. 2. Facilius debetur irregularitas prouenies ex crimine, purgatur enim per pœnitentiam. non sic in defectu. 26. d. deinde, vel maior est irregularitas prouenies ex origine, quam ex crimine, quia prima ex natura, secunda ex accidenti, sed naturalia immutari non possunt. 6. di. § vlt.

c ¶ Per sedem] eadem ratione dico idem de illo, cū quo dispensatur per episcopum, vt possit ad minores ordines, & ad beneficium sine cura licite promoueri, cum eadem sit ratio.

d ¶ Defectu.] propter hoc à sæcularibus non repellitur honoribus. ff. de decuri. l. spurii. & l. generaliter. § spurios. Ioan. And.

e ¶ Odiosam.] 7. de reg. iur. odia. cum suis concor.

f ¶ Obtinere.] Concor. 7. de præben. non potest. 3. responso. cum suis concor.

SI is cum quo.] Decidit casum, & rationem interim diuidi non potest, quia tota littera pendet. Dominicus.

¶ Dispensatio addita dispensationi non valet, nisi in dispensatione secunda fiat mentio de prima.

CASVS. Titius illegitime natus à sede Apostolica obtinuit dispensationem, vt possit promoueri ad sacros ordines, & ad beneficium ecclesiasticum etiā cu ratum, deinde assecuto beneficio curato, virtute suæ dispensationis videbat beneficium curatū aliud sibi conferendū, vnde accessit ad Papā, vt posset obtinere duo beneficia curata, & in illa dispensatione nō fecit mentionem, q̄ esset illegitime natus, Papa fecerat ei gratiam ad obtinendum beneficium curatum, an valeat ista secunda dispensatio, ita vt posset obtinere plura beneficia virtute illius secundę dispensationis? Rūdet Romanus pontifex q̄ non: immo est subreptitia: quia tacuit id quod si expressisset, nō obtinuisset secūdam dispensationem Papæ, vel saltem cū maiori difficultate, quia verisimile est, q̄ Papa nō voluisset eum

maiores, [a] vel † beneficia curam animarum habentia, super quibus nequit episcopus dispensare sine dispēsatione sedis Apostolicæ [b] promoueri non pōt.

¶ *Si dispensatum fuerit cum aliquo, quòd non obstante vllo defectu possit ad curatum beneficium promoueri, prætextu illius dispensationis non poterit duo beneficia insimul obtinere Io. And.*

¶ Ille vero, cum quo per sedem [c] dispensatur eandem, vt præmisso non obstante defectu, [d] valeat ad beneficium, etiam si curā animarum habeat, promoueri: nequit prætextu dispensationis huiusmodi (quam exorbitantem à iure oportet veluti odiosam [e] restringi) nisi vnicum beneficium obtinere. [f]

¶ Idem.

¶ *Si ille, cum quo super defectu originis in curato beneficio, fuerit dispensatum, eo tacito super pluralitate dispensationem obtineat, non valet dispensatio. Ioan And.*

CAP. II.

SI is, [g] cum quo fuit per sedem [h] Apostolicam dispensatum, vt non obstante defectu [i] natalium, quem patitur, ad profequi tanta bñficiorū multitudine. Nota primo illud ad quod allegatur textus ille, q̄ dispensatio addita dispēsationi non valet: nisi in secūda dispensatione fiat mētio de prima. Not. magis specifice q̄ si ille cū quo fuit dispensatū sup illegitimitate ad beneficiū curatum, velit obtinere secundam dispensationem ad pluralitatem beneficiorum obtinendorum in futurum tēpus debet in secūda dispensatione super pluralitate beneficiorū obtinēdorum in posterum, facere mentionē de prima. Nota vlterius, q̄ litteræ impetratæ ad plura beneficia obtinenda, si q̄sliterit ipsas esse subreptitias, non valent ipso iure. Sunt autem litteræ subreptitiæ, quæ sunt impetratæ tacita veritate; Secus vero est in litteris iustitiæ: Nam valet processus virtute illarum factus, si non excipiatur de surreptione: Nam tales litteræ non sunt nullæ ipso iure, c. si motu proprio 7. de præb. Sed quæritur quot beneficia potest obtinere ille, cū quo est dispensatum sub hac forma, videlicet; Sixtus seruus. &c. dispensamus, vt duo vel plura beneficia possis obtinere; Dicendum est, q̄ cum dispensatio sit odiosa & exorbitans iure communi, debet restringi inquantum fieri potest. ideo dicendum est, q̄ dispēsatio sub prædicta forma, solum extenditur ad tria beneficia sed quid si Papa dispēsauit sub hac forma. Dispensamus vt possis obtinere duo, vel plura beneficia? Dicendum q̄ talis dispēsatio solum extenditur ad quatuor beneficia, videlicet ad duo ratione dictionis, duo, & alia duo ratione verbi, plura.

[Prima glossa summat.]

g ¶ Si is.] si ille cum quo super defectu originis in curato beneficio fuerit dispensatum, eo tacito super pluralitate dispensationem obtineat, non valet dispensatio. Io. And.

[Glo seq. soluit dubium.]

h ¶ Sedem.] quia alius non poterat. sup. ca. proxi. & eadem ratione idem credo in episcopo, q̄ si dispensauerit cum tali, q̄ possit ad minores ordines, & simplex beneficium promoueri, & postmodum tacito defectu impetretur dispensatio, super pluralitate talium beneficiorum, non valet dispēsatio propter eandem rationem, quia non est verisimile, &c.

[Glo. seq. ponit tres casus prohibitionis.]

i ¶ Defectu.] istę defectus tribus de causis ordinū & beneficiorum promotionem impedit, primo ob ordinis prærogatiuam. 26. di. c pen. & vlt. de excess. præla. in antiq. inter dilectos. C. de dignit. neque famosis lib. 12. Secundo ob detestationem paterni criminis, quod punitur in filio, vt per id puniatur pater. 24. quæstio. 3 cum ergo. §. sed qui ff. de eo quod me. causa. l. isti quidem. §. vlt. Tertio propter incontinentiam paternam, quæ timetur in filio. iusta illud; Sæpe solet similis fi-

Illegitimus trib. rōnib. ab ordinū & beneficiorū ,pmotione repellitur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

filius, &c.6.q.1.cap sunt plurimi. § verum, & ideo filius est curiæ: si paterne non sit, & c.defectus autem est sed non culpa.56.dist.nasci. & de purg.canon.accedēs.
ADDITIO. Ex his tribus insurgit quarta, scandalum scilicet illorum, inter quos promouetur. Io. And.

a ¶ Ad omnes ordines.] caute ponitur hoc in dispēsatione 1 & super hoc vide q̄ nor. Ber. & moderni. sup. eo. litteras.
[Glos. seq. obticit, & soluit.]

1 Quia si nō ponere, venirent solū minores gl. in c. litteras. eo. ti. Petr. de Anch. Fō. † Vide 9. cil. Trid. sess. 7. de refor c. 4. & sess. 24. de refor. c. 17. & 9. cil. Later. sub Inn. iij. c. 29.

omnes [a] ordines promouere valeat, & obtinere beneficium, etiam si curam habeat animarum, dispensationem aliam (tacito de prædicto defectu [b]) postmodum obtineat à sede [c] præfata, vt duo, [d] † aut plura beneficia similē curam [e] habentia possit recipere, si ei aliàs canonice conferantur, & ea simul licite retinere: talis dispensatio (cū non sit verisimile sedem ipsam, cum illo prædictum patiente defectum, voluisse, si hoc fuisset expressum, eidem in pluralitate beneficiorum huiusmodi dispēsare) veluti per subreptionē obtenta, nullius penitus est momenti. [f]

b ¶ Defectu.] natalium, super q̄ dispēsationē habuerū: sed nonne sublatus erat ille defectus per primā dispensationem: perinde igitur debet haberi ac si illegitimus non fuisset, & sic est ℨ. ff. de ædil. edi l. q̄ ita. 50. d. ferū. in anti. de rescr. eā te. in fin. ff. de natalib. l. q̄ris. Littera ℨ. cum non sit verisimile, &c soluit 2tra. Nec obstat. 1 quod ita. quia hic de originis naturali defectu loquitur, ibi de morbo accidentali, q̄ facilius tollitur, vt ℨ. dixi, c proxi. Sed caue.

2 Hæc duo verba, p pœnitentiam: desunt in antiquis codicib.

ferrum. loquitur quoad salutem animæ: & de peccatis quæ [per 2 pœnitentiam] purgantur. A Deo: quem nil latet. Sed hic prima dispensatio latebat, ſm Ioan. Mon. Et sic c. eam te. & l. q̄ris. loquuntur de quadam plena restitutione natalium.
ADDITIO. Non obstat secundū Io. Mo. in auth. quomo. na. effi. sui. § tribus, & § adoptionis. coll 7. q̄ ibi de tpalium bonorum successione: hic de spūalib. q̄ sunt digniora. de maio. & obed. solitæ, in ant. Io And.
[Glo. seq. ponit duas opiniones.]

c ¶ Sede præfata.] alius enim dare non posset: ad hoc facit ℨ. de præb. super eo. & c. non potest &c. cū singula hoc tenet. Ber. de elect dudum 2. in antiq. Bart Brixien. 70 dist. sanctorum. & Inno. ℨ. de præb. de multa. Hostiensis autem dixit, q̄ in dispensatione, quę habet fieri propter necessitatem, vel vtilitatem ecclesiæ, eandem potestatem habent episcopi post decre. de multa. quam primo habebant, per prædictum c. sanctorum sed illam, quæ habet fieri ob prærogatiuam personæ, facit solus Papa: & sic intelligit ipse Pet. de Sam. & Abbas dictam decr. de multa. in fi. sed primam seruat curia, & de hoc in prædictis iuribus, 21. quæst. 2. si quis. iam translatus.

d ¶ Duo.] ex talis dispensationis virtute prima duo quæ habuit, solum retinere poterit, vt inf. de præben. non potest. 2 respon.

e ¶ Curam.] incurato enim & simplici, bene dispensant episcopi, secundum omnes, vt not. in decret. dudum 2. de elect.

f ¶ Momenti.] Nota litteras subreptitias ipso iure nō valere. de hoc dic vt not. ℨ. de resc. ad audientiā 2.

DE BIGAMIS.

¶¶ Visum est sup. titu. proxi. de fil. presby. qualiter non possunt promoueri ad ordines vel beneficia: verum, quia dubitare posset aliquis de bigamis, an bigami possint promoueri ad ordines vel beneficia, ideo annectitur rubrica, de bigamis.

ALtercationis.] Tria facit: Primo declarat. Secundo reprobat: ibi, Et correctioni. Tertio prohibet: ibi, Ipsis quoque.
ADDITIO. Quòd Lamech fuerit primus bigamus, habetur Gene 4. & 31. q. 1. quomodo virginib. Io. And.
CASVS. Certum est q̄ promoti ad primā tonsuram gaudent pluribus priuilegiis nam non tenentur subire onera sordida, nec personalia. placeat. C. de sacrof. eccles. c. non minus. de immun. eccles. in ant. Item si commit tant delictum nō puniuntur per iudicem laicum, sed remittūtur ad iudicem eccle siasticum. Ponamus q̄ aliquis clericus promotus ad primā tōsuram effectus est bigamus vere vel interpretatiue: quæ cotraxit cum duab', vel cū vna corrupta: an talis sit priuatus omni priuilegio clericali? Rūdet Roma nus pontif q̄ sic. Sed clerici vxorati retinēt adhuc duo priuilegia, s. vt nō possint distringi per laicum iudicem: Item retinent priuilegium c. si quis suadente. 17. q. 4. Sed vtrum bigamus possit portare insignia clericalia? Rūdet q̄ non: ideo non potest deferre tonsuram, nec habitum clericale. Et si deferat, pōt moneri sub pœna excōicationis quę amplius deferat, & si non desistat, est excōicādus: imo ſm l. cōmittit crimē falsi. l. eos q. ℨ. qui se p̄ milite. ff. ad l. Cor. de fal. Not primo q̄ ad Papā spectat declarare dubia iuris, q̄ sunt inter doctores. ad hoc sup. de rescr. sup. lris. & q̄ fil. sint legi. p venerabilē. Not secundo, q̄ qs pōt dici nudus, qui priuatur aliqua qualitate inporali. ad hoc ℨ. de retti. spo. frequens. Dominicus.

(Prima glossa summat.)

g ¶ Altercationis.] Bigamus nudatus est omni priuilegio clericali, astrictus sæculari foro: nec valet consuetudo in contrarium, & prohibetur sub anathemate, ne in tonsuram deferat. Io. And.

(Glo. seq. ponit opi. quas decr. determinat.)

h ¶ Altercationis antiquæ.) hoc ideo dicit, q̄a olim super hoc erant opiniones: Dicebat Hug. q̄ bigamus gaudebat priuilegio clericali & canonis, q̄a tenebatur portare tonsuram. sup. de vi. & ho. cle. clericus si tonsura. & erat de foro ecclesiæ. argu. 31. di. dictum, & ad minores ordines ascendere poterat. 34. di. si q̄s vidua. 2. in fi. à contrario sensu. & c. lector. ea. di. 3. Io. & alii contra. per c. 74. di: quisquis. & ibi hæc altercatio dicitur, quisquis clericus viduam aut secundā vxorem duxerit, omni ecclesiasticæ dignitatis priuilegio denudetur, laicali sibi tantum communione cōcessa. & per illud, denudetur, videbatur non esse priuatus, sed priuandus, præsens ergo constitutio declarat hoc. si. C. arb. tute. l. veteris. C. de posthu. hære. instit. l. quod certarum. C. de fur. apud antiquos.

i ¶ Bigamos.) vere vel interpretatiue, vt quia duas vxores habuit 4 vel cum vidua vel corrupta cōxit. sup. eo. de bigamis. 26. di. deinde. & hoc verum est de his, qui sic in minoribus ordinibus contraxerunt, secus si in sacris. sup. eo nuper. à nobis.

a ¶ Omni priuilegio.] quod multiplex est. 17. q. 4. si quis suadente. ℨ. de fo. compe. c. 2. & hoc quo ad personam. Item quòd non vexentur aliquib. vexationibus in persona vel reb. C. de episc. & cler. l. 1. & 2. & l. generali. & sup. de vi. & hone. cler. c. vlt. & ideo dī omni priuilegio: & comprehendit etiam priuilegiū fori: & hoc sequitur.

b ¶ Addictos.] id est astrictos. C. de episc. audien. l. addictos.

c ¶ Consuetudine.] q̄ erat in quibusdā locis Franciæ: nō ergo valet cōsuetudō in hoc casu, sicut nec in illis. ℨ. de consue. c. 1. & 2. sup. titu. de elect. q̄a sæpe de qua dic vt 8. dist. frustra. de consue. c. ult.

d ¶ anathemate.] interminatio est, nō canōlatę sniæ 1 q̄ ꝓbatur de iure patr. relatū de quo dic, ut sup. de sagit. c vno, de simo sicut tuis. & per Ioan. 63. dist. Sanctitanæ.

ADDITIO. Posset ergo excōicari, ut hic propter pœnam. 11. q. 3. nemo episcoporum. Item extraordinarie puniri. in auth. de san. epi. §. pen. coll. 9 C. de episc. audien. l. minime. instit. de iniu. §. 1. Io. And.

DE OFFICIO VICARII.

¶ Dictum fuit supra per discursum tītulorum præcedentium de promotione cleticorum ad beneficia ecclesiastica: verum quia sic promoti quandoque hēnt sub se vicarios: ideo ad nos informandum annectitur rubrica de officio vicarii.

ROmana.] Sententia excommunicationis in aliquem promulgata ex propria culpa, nō est ad eius vicarium extendenda, hoc dicit ſm Zen. Et tria facit Io. Mo. primo statuit: Secundo rationem ponit: Tertio tacitæ quæstioni respondet. Secunda: ibi, Cum non. Tertia, ibi Et tamen. Ioan. And.

CASVS. Cum archiepūs Burdegalensis officialem vi-
ctauen. excōicat aliqua rationabili causa: officialis Pi-
ctauen. non potest exercere iurisdictionem epi victa-
uen. Ponamus q̄ officialis ipse excōicatus aliquem si-
bi substituit: vtrū ipse substitutus sit excōicatus exercē-
do iurisdictionem epi Pictauen.? Rūdet q̄ non, nisi sit participans cum officiali in crimine damnato, c. si ꝛ-
cubinæ. de sent excom. in antiq ubi dī, q̄ participans in crimine ꝓpter quod aliquis fuit excōicatus: incurrit maiorem excōicationem. Sed quid? Ponamus q̄ substitutus exercet iurisdictionem ipsius officialis, an valeant gesta per ipsum officialem? Rūdet Romanus Fō tifex cum distinctione: quia aut iste substitutus suscepit iurisdictionem ab officiali excōicato, & tunc non valent gesta per ipsum substitutum: quia si officialis non valuit per se exercere iurisdōnem, nec ēt potuit alijs omittere: aut substitutus ab alio suscepit iurisdō nē, & non ab officiali excōicato: tunc valebunt gesta per ipsum. Alii intelligunt q̄ officialis excōicatus de facto substituit alium officialem: q̄ facere non pōt. l. p̄tor. ff. de iurisd. om. iud. & talis substitutus de facto ab officiali excōicato non est excōicatus, sed tñ non habili non dēt excōicari: vnde excōicatio non fertur ab homine, nisi pro inobediētia vel ꝓtumacia: & licet delictum præcedens sit causa media: a, tñ ꝓtumacia est

priuilegio [a] clericali declaramus esse nudatos: Et coerctioni fori sæcularis addictos: [b] cōsuetudine [c] contraria non obstāte. Ipsis quoque sub anathemate [d] prohibemus deferre tonsuram, vel habitum clericalem.

TITVLVS XIII.

De officio vicarij.

¶ Innocentius quartus.

¶ *Successor officialis excommunicati, excōicatus non est, nisi in crimine damnato communicet: illa autem quæ exercet illo excōicato manente, nō ualent, si iurisdictione solū ab eo recepta hoc facit. Io. And.*

CAP. I.

ROmana [e] ecclesia: & infra. ¶ Cum Remēsis archiepiscopus in officialem alicuius suffraganei sui excommunicationis [f] sententiam ex aliqua rationabili [g] † causa profert: illos, qui vices ipsius [h] gerunt, propter [i] hoc excommu-

[Prima glossa summat.]

e ¶ Romana.) successor officialis excōicati, excōicatus non est; nisi in crīe dānato communicet: illa aūt q̄ exercet illo excommunicato manente, non valent, si iurisdictione solum ab eo recepta hoc facit. Io. And.

f ¶ Excommunicationis.] maioris: nam excommunicatus minori, ea quæ sunt iurisdictionis exercet, ut sup. de cleri. excom. mi. si celebrat.

[Glo. seq. recitetur per quæstionem.]

g ¶ Rationabili cā.) aliter non dēt ferri excommunicationis snia. ℨ. de sen. exc. cū medicinalis. & potu. t eē rationabilis cā, cū officialis epi peccat in his quę sunt iurisdictionis: quia idem est ꝓfitorium epi & sui officialis; tunc archiepiscopi eos sicut epi punire pōt. ℨ. de appel. Romana. 1. rñ. Si uero officialis episcopi aliq̄d posset vel faceret ut priuatus; tunc archiepiscopus eum plus punire non posset, nisi sicut alios subditos eorum, casibus not. sup. de off. ordi. pastoralis, & hoc probatur inf. de fo. comp. Romana. § 2. & vlt.

(Glo. seq. primo litteram exponit: secundo format duas quæstiones, & illas soluit.)

h ¶ Ipsius.) officialis uel officialatus; nec putes q̄ officialis alium officialē gñalem dare possit. 2 Ad hoc sup. eo clericos. ubi de hoc per Host. & Gar. licet speciale causam delegare possit, & etiam plures. ff. de iudi. l. cum prætor. posito tñ quod gñalem officialem dederit: sicut interdum fit de facto; ille tñ excommunicatus non est, ut h c dicit. Vel hic non dī quod officialis ipse officialem dederit; 3 sed eps alium officialem dedit excommunicato primo: quæritur an excōmunicatus sit secundus? & videbatur quod sic; cum la ta esset snia in officialem; ad hoc respondet. Quæri solet. quid si quis degauit causam, postea excommunicatur; nunquid expirauit delegati potestas? De hoc recurre sup. de offi. deleg. licet. & quod non expiret, bene facit inf. tit. proxi. si is cui. 4 si vero eps est excommunicatus, nec ipse, nec ipsius officialis (cum eorum idem sit consistorium) de causis cognoscent, q̄d ergo tunc fiet? adeatur papa, ut prouideat. sup. eo. lib. de supplen. negli. præla c. 1.

i ¶ Propter hoc.) scilicet quod gerunt uices officialis ex commissione epi uel ipsius officialis facta ante excommunicationem. Vel dic ut sup.

2 Immo de ꝓsuetudine facit. ciunt, cū consensu epi ad tps ꝓhilipp. Font.

3 Immo hoc dicit hic phil.

4 posset respondere, q̄ res non erat integra. ꝓhilip.

† Vide 3. cil. Trid. sess. 25. de refor. c. 3.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Ob id.] scilicet, quòd gerunt vices eius.
b ¶ In crimine.] quia tunc eadem sententia sunt ligati, sup. de sen. excom. si concubinæ.
c ¶ Qui.] ita pstitue: qui officialis non arctatur distinctione censuræ ecclesiasticæ: & pro eo quod suum, &c. ergo si ideo essent excõicati, nunc successores eadem sñia ligarẽtur. pone in terminis: Excõicauerat archiepus epm: mouerat officialem p de causis non cognosceret, qui nõ desiderat: excoicauit eum, successor parti cipauit in crimine damnato, vnde ligatus est. Idem ſm Innocen. in illo qui in officialatu sibi deseruit, vel stat iuri coram illo. Io. And. Alia littera ẽ in plurali, exercent & arctantur: quasi dicat, eo quòd v. cegerẽtes exercẽt officialis officium, non ligantur sententia.
d ¶ Ipſi.] ſ. vicarij officialium.
e ¶ Vices.] officialis saltem nunc excommunicati.
f ¶ Taliter.] aliàs tũ, aliàs tamen; & dic, taliter, id est, etiam propter aliam cãm, non propter officialitatem.
g ¶ Tantum.] ergo si ab episcopo, secus; quia officiali excommunicato, si episcopus alii committat, tenet commissio, vt superius dixi.
h ¶ Recipiunt.] 1 de facto, quia de iure ille iurisdictionem demandare non potest, qui excõicatus est. 24. q. 1. audiuimus. de re iud. ad probandum.
i ¶ Vigorem.] non. n. potuit excommunicatus quod non habebat, ꝑmittere. 1. q. 7. Daibertum de iure pat. quòd autem. In casu tamen excommunicatus vtitur iurisdictione. inf. de hære. præsidentes. & est spãlis 2 casus in odium hæresis.
k ¶ Licet.] Primo ponit dictum; Secundo excipit: ibi, Nisi. Ioan. And.
CASVS. Episcopus Pictauen fecit & creauit sub terminis generalibus Titium suum officialem iurisdictionis: vtrum Titius officialis virtute generalis commissionis recipiat potestatem ab epo inquirendi crimina, & puniendi excessus? Rñdet, quod non, nisi in commissione habeat specialem & liberam facultatem corrigendi crimina, & puniendi excessus: sed ꝑ istis criminibus esset recurrendum ad epm: ideo libellans in criminib. qui litigat coram officiali, debet dicere in suo libello; coram vobis officiali specialiter constituto ad inquirendum excessus, puniendum, deponendum, &c. nam ista tribuunt sibi potestatem. Nota primo, quod per commissionem officij generaliter factam episcopo, datur potestas cognoscendi de causis. Nota secundo, quod in generali mandato non includitur potestas cognoscendi de causis criminalibus. Ad hoc clem. non potest. de procura. Dominicus.
[prima glossa posuit summam; & vnde tractat, & quid approbat.]
k ¶ Licet.) ex generali ꝑmissione non ꝑt officialis inquirere corrigere, deponere, & punire subditorum excessus. hoc dicit, & fuit hæc decretalis tracta de quadam extrauaganti Alexandri quarti, quæ incipiebat, Dudum, vbi qdam officialis epi abbatem deposuerat: qui appellauit ad archiepm & officialis archiepiscopi sententiam confirmauit; appellatum fuit ad Papam: & Papa prædictas sententias infirmauit 3. quod hic dicitur tenebat Hostiensis de instit. ex frequentib. in antiq.

1 Placet Dominico.

2 Vide Eymaericũ in directo. pur. 3. q. 2 1. & Gõdi slaunm tr. 1cta. de hæret q. 19. fin. 8.

CAP. II.

Licet[k] † in officialẽ 1 episcopi[m] per commissionem officij generali ter[n] sibi factam, causarum cognitio transferatur: potestatem tamen inquirẽdi, corrigendi, aut puniendi aliquorũ excessus, seu aliquos a suis beneficiis, officijs † vel administrationibus amouendi, transferri nolumus in eundem: Nisi sibi specialiter hæc committantur. o

¶ Idem.

¶ Ex generali commissione officialis beneficia conferre non potest. Ioan. And.

CAP. III.

CVM IN GENE-

ADDITIO. Et Gul. in Spe. de inquisi ad fi. 1. col. 10 And. 1 ¶ Officialem.] qui interdum missus Dominicus appellat. de reg. cap. 2. de frigi. & malef. c. 1. Officialis ille ordinariam hẽt iurisdictionem; interponit. n. decretum in alienationibus rerum minorum, & emancipationib. & omnia, quæ ad iurisdictionem pertinẽt, expedit. C. de offic. eius, qui vicẽ, alicui. ob. l. 2. & inf. de iudi. c. vlti. sed talia cum causæ cognitione requirat secundum leges, non delegantur. ff. de offi. procon. & l. nec quicquam. §. 1. ergo sequitur ex iurisdictione ordinaria hoc facit, nõ ex delegata, ſm Inno. de ordi. in prin. Goff. ⁊ in summa istius titu. Primum tene, & adde rationem decr. supra eod. lib. de offic. c. 2. & quod ibi dixi, licet autem negari non possit eos iurisdictionem habere ordinariam; tamen non in omnibus recurritur ad eos sicut ad dantes; hinc est, quod de casibus hic & inf cap. 1 expressis, sine speciali mandato se non intromittunt, nec etiam de spiritualibus: vnde litteras commendatitias ad ordines dare non possunt, ut. sup. eod. lib de tempo. ordi. cum nullius. ⁊ 1. 4. Nec officialis archiepi præsente, vel uicino archiepiscopo in suffraganeum excommunicationis, suspensionis, vel interdicti fert sententiam. infra de offi. ord. cap. 1. in fi.
m ¶ Episcopi.) vel cuiuscunque alterius, cum eadẽ sit ratio.
n ¶ Generaliter.) non ergo tantum valet genus quod singula, quantum spẽs. de hoc 23. dist. quamquam. de offi. ord. li. ſacerdos. in antiq.
(Glo. seq. quærit, & soluit.)
o ¶ Committantur.) sed pone, episcopus dedit vicario generalem, & in mandato expressit aliquod de istis, quod requirit speciale mãdatum, secunda clausula generali, & omnia alia, quæ per nos possumus etiam si mandatum exigant speciale, quæritur an talis omnia specialia possit? Et dicit Host. sup. de offichi. significasti, per ipsam decre. & per decr. sede. sup. de restrip & per l. ff. si quis cautio. sed & si. § quærit. de reſcrip & per l. ff. si quis cautio. sed & si. § quærit. tum, & per ea quæ not. de commod. capitu. unquod omnia poterit; ⁊ quod satis uidetur ad id. de procuratoribus, ut inf. de procu. qui ad agendum. § 1. focus si aliquod de specialibus non expressum fuisset, ut ibi 1. responso.
Cvm in generali.) Præmissa duplici ratione ponit dictum, a quo secundo excipit, ibi, Nisi Io. And. CASVS. Episcopus Pictauen. Titium suum officialem siue uicarium in spiritualibus & temporalibus constituit, creauit & ordinauit; Certum est ꝙ uirtute generalis cõmissionis ipse Titius officialis non recipit potestatem inquirendi, & puniendi excessus, vel deponendi, vt dicitur supra c. proxi. Sed nunquid virtute generalis cõmissionis recipit potestatem conferendi beneficia spectantia ad suam collationem? Respondet ꝙ non: nisi collatio beneficiorum ei specialiter committit? Nota primo quod in officialem ex generali cõmissio ne trãsit iurisdictio in causis ciuilibus: sed virtute generalis cõmissionis non habet potestatem in quirendi, & corrigẽdi crimina, nisi ei specialiter mãdetur potestas inquirẽdi, & corrigendi, & puniendi excessus. Nota vlterius quod collatio beneficiorum vocatur donatio: sed contra hoc facit: quia donatio nullo cogẽte imperio ex mera liberalitate confertur: sed collator compellitur conferre beneficium vacans intra sex menses; alias priua retur potestate conferendi, igitur, &c. Dicendum, quod collatio beneficiorũ v no respectu est donatio: videlicet in cui conferendo: puta mihi, vel tibi, vel illi: sed alio respectu, scilicet in conferendo simpliciter, nõ dicitur donatio: cum missa collatio fiat aliquo cogente imperio, ne perdat potestatem conferendi ea pfis sex mensibus: ex quo sequitur, quod si ille in quem fit collatio, sit ingratus non, potest repelli: licet secus sit in meris donationibus ciuilibus. cap. penult. inf. de dona. l. fi. C. de reuocan. don. Nota quod procurator omnium bonorum cum libera administratione & generali potestate, ut possit facere ea, quæ constituens faceret, non potest dare bona spectantia ad dominum; quia tali generali commissione est intelligẽ da ista clausula: excepta alienatione bonorum nostro rum gratuita. Nota principalem effectum huius c. qđ vicarius episcopi non potest conferre beneficia, nisi ad hoc episcopus dederit ei specialem potestatem. Vtrum episcopus possit alicui dare facultatem conferendi beneficia ad collationem ipsius spectantia? Dicendum quod sic vt hic dicitur: sed non intelligitur, quod episcopus possit dare potestatem ad conferẽdum beneficia proximo vacatura, quia fieret fraus concilio generali, ne conferantur beneficia proximo vacatura: quod est ⁊ vicariatus speciales, qui cõmuniter dantur.
[Glossa prima ponit summam, & quid declaret.]
a ¶ Cum in generali.) ex generali commissione officialis beneficia ꝑferre non potest. Declarat notata per Goffredum, Innocentium & Hostiensem de præben. dilecto.
b ¶ Verisimiliter.) Nota inspiciendum quod est veri simile, ꝙ cordat sup. tit. 2. c. vlt. & habet hoc locum ẽt vbi est generalitas, vt hic, & vbi est obscuritas, vt ⁊. de reg. iur. inspicimus.
c ¶ Concessurus.] ad idem inf. de pœ. & remiſſ. si epiſcopus. & ⁊. de reg. iu. in generali. cum suis ꝓcor. & idẽ in obligatione. C. quæ res pigno. ob. pos. l. 1.
(Glo. seq. ponit ttes casus ⁊ regulam.)
d ¶ Nec regulariter.) secunda rõ huius dicti: & iõ di cit regulariter: quia causaliter secus, ut si iusta rõne motus donauerit, ut puta magistro: uel si donate ei permissum sit: vel ratione personę ipsius, cui concessa est administratio, ut si sit filius senatoris ff. de administr. tut. cum plures. § cum tutor. ff. de tute. & ratio. 2. & 3. de hoc not. ff. de pac. ⁊ iuris, in fin.

e ¶ Libera.] in conferendis beneficijs est liberalitas in cui dando: sed non in dando, secundum ea quæ not. sup. de præben relatum. & cap. inter cætera.
[Gl. seq. opponit de duobus capitulis, quib. rñdet.]
f ¶ Non possunt.] in contrarium videbatur per decre supra de instit. ex frequentib. & supra de præb. dilecto. sed illa iura nõ obstant: quia in decre. ex frequentibus. non dicitur, quod officiales possint cõferre: sed quod possint cõfirmare; & hęc sunt diuersa vt patet in c. sede vacante. quod bene ꝓfirmat ab epo confirmandos. sup. de maior. & obed. cum olim. ⁊. de instit. cap. 2. & tñ non cõfert beneficia ad sollius episcopi collationem spectãtia. §. ne se. va illa. & ⁊. eod tit. c. vnico. Ad idem §. de præb. cum in illis. Decret. dilecto. nõ dicit ꝙ approbatio ibi facta per generalem procuratorem valuerit.
g ¶ Commissa.] nota pro his quæ no. Io. Ber. & Host. supra de concess. præben. constitutus. dixerunt enim, quod episcopus non potest specialiter conferre collationem alicuius præbendæ, quæ nondum 2 vacat: quia id posset fieri in fraudem vacaturarũ; qui enim non posset mihi promittere primam vacaturam, daret fratri vel amico meo potestatem conferendi primam; & hoc esse non potest: & sic intelligitur decre. prædicta constitutus. in fi. Sed generaliter committere collationem beneficiorum ad se spectantium bene potest, vt hic & 19. q. 1. statuimus (scilicet ei quem facit vicarium, super quo vide quod not. inf. tit. 2. c. pen. in fin. antepenult. gloss. & inf. de præben. statuimus in gloss. fin.) Et perpetuo etiam posset hoc ius committi alicui dignitati: vel in genere, ut ⁊. de instit. cum venissent. vel in specie, ut ⁊. de dona. pastoralis. 16. q. 2. visis.
ADDITIO. Tene quod scripsi de censi. cum venerabilis in ant super fin. 2. glo. ver. tamen hoc puto. Ioan. And.

TITVLVS XIIII.

De officio & potest. iudicis delegati.

¶ Bonifacius octauus. †

¶ Conseruator a manifestis defendit iniurijs, & iudicialem maginem non exercet.

CAP. I.

STATVI-

† In quodam manuscripto ita, Inno. III. in cõcil. Lug.

2 Vide cõcilium Trid. sess. 24. de reform. c. 19.

DE OFFICIO ET POTESTATE iudicis delegati.

¶ Superiori tit. dictum fuit de officio vicarii; verum quia iudex delegatus gerit vices iudicis delegantis, & quodammodo dr eius vicarius quantum ad causam sibi commissam: ideo post rubricam præcedentem ponitur hæc rubrica, de officio & potestate iudicis delegati.

STATVIMVS.] sunt duæ partes. In prima pmissio. In secunda: ibi, Nec ad alia prohibitio Io. And.
CASVS. Romanus Pontifex aliquos religiosos vel alios exemit a potestate iudicis ordinarii & eos recipit in sua tutelã, & custodia, dãdo eis cõseruatores: Quæritur de ptãte illorũ cõseruatorum? Rñdetur, quod potestas eorum in hoc cõsistit, vt illos quibus sunt deputati, defendant a manifestis iniuriis. Sed quid si iniuria non sit manifesta: sed requirit plenam causæ cognitionem; vtrum conseruator possit se impedire? Respondet ꝙ non: sed pro hoc est recurrendum ad ordinarium. Et ista vera sunt, nisi in priuilegiis istorum religiosorum, vel aliorũ quibus dati sunt conseruatores, aliud diceretur, videlicet, ut

possent

Universidad de Deusto
Biblioteca

possent cognoscere de iniurijs & aliis casibus: ēt si requirerent iudicialem dignitatem, & cōmuniter in priuilegiis apponitur illa clausula. Nota primo, ꝙ officium conseruatorum est defendere illos, qui eis cōmittuntur a manifestis iniurijs & violentijs. Nota insuper, ꝙ conseruato-

† Vide Petr. de Anch. 3ſ. 87. incip. omisso primo dubio & cōsil. 123. incip. in primo dubio & Iasonē consi. 145. incip. circa duo vol. 4.

† Nota ꝙ potestas data alterū defendendi, necessario si includit concessio nem potestatis defendēdi, cum inda gine iudiciali. Domi.

res simpliciter deputati non possunt se impedire de his, quę sunt occulta & dubia. Sed qd si offensa manifesta negetur, vtrum conseruator possit cognoscere an sit manifesta? Rndet glossa ꝙ sic: alias q libet posset impedire iurisdōnem ipsorum cōseruatorum, quia quilibet cōuentus semper negare iniuriam manifestā: Vnde qñ dubi tatur de iurisdōne alicuius iudicis, ad eum iudicem spectat cognoscere an cognitio ad eum spectet vel nō. Si quis ff. quis in ius voc. non ierit.

[Prima glossa summat.]

c ¶Statuimus.) conseruator a manifestis defendit in iuriis: & iudicialem indaginem non exercet.

[Glo. seq. recitetur per sex quæstiones.]

b ¶Conseruatores.) quia materia conseruatorum in tit. isto hic & inf. c. proxi. & c. vlt. posita est: nota conseruatores delegatos esse 1 & vt dicebat Ber. de istis conseruatoribus per iura antiqua parum vel nihil habemus: Possunt tñ dici conseruatores ēpi, qui habent conseruare & defendere viduas, pupillos, & orphanos, & alias personas miserabiles 2 ab oppressionibus & iniurijs. de for. comp ex parte B. & c. ex tenore. in ant. 87. dist. c. 1. & 2. 23. q 5. administratores sup. de censi. licet. sup. eod c significantibus. Scire debes (ſm Innoc. & Holt.) quod isti conseruatores interdum dantur, vt aliquos defendant ꝫ latrones vel prædones, interdum ꝫ eos qui eorum priuilegia infringunt: interdum latius, ut defendant ab iniurijs & offensis; & in nullo dictorum casuum habent iudicialem indaginem, vt hic, & ꝫ. eo. c. vlt. De manifestis ergo solummō habent cognoscere. Et intellige manifesta illa, quę notoria sunt, & ita patētia, quod nulla probabili tergiuersatione celari possunt, vtde ver. sig. ea parte in ant. de cohabi. cle. mu. c. vlt. Sed quid si negetur offensa notoria? negat one videtur fieri res dubia. C qui. ad li. procla. non li. 1. 3. Dic quod bñ probationes recipiet conseruator an factum sit notoriū, vt sic videat an sit sua iurisdictio. 3 ff. de iud. si quis ex aliena sup. de rescip. super litteris. alias. n. istorum officium esset inutile: & si inueniet factum notor. ū, procedet: alias desisteret, non. n. habet potestatem simpliciter defendendi iniuriam: sed qualificatam notoriam. ſ. habet ergo conseruator reuocare reum: & si confiteatur factum, bene quidem: si neget, super notorio probationes recipiat: si autem confiteatur factum, sed dicit se id suo iure fecisse: dicunt quidam, quod vlterius se intromittere non debet, Alii contra dicentes quod probationes recipit super notoria offensa 4 Ad hoc sup. de elect. bonæ. alias facile esset conseruatorum officium deludere: vnde si videatur conseruatori probabilis negatio, non procedat; alias puniat sicut notorium. Dicebat autem olim Ber. quod sicut delegatus recusari poterat, sic & conseruator: postea mutauit dicēs, quod quia in notoriis non admittitur recusatio vel appellatio: conseruator autem non cognoscit nisi de notoriis: ergo recusari nō poterit sup. de appel. proposuit. & c. cum sit Dixit ēt talem cōseruatorē inuocare posse auxilium brachij sæcularis sup. de offi. ord. c. 1. & c. quoniam. 23 q 5. administratores.

1 Item Ioā. And. & Pet. de Anch. qa eorū officiū expirat quo ad nō cepta.

2 Quæ dicātur personę miserabiles tradunt Doctores in c. r. de postu prælat. & in c. super q busdā. de verb. sig. & Bart. in l. cū aliæ. ff. de leg.

3 Idem Petr. de Anchara. Fon.

4 Idem Petr. de Anchara. Fon.

mus,[a] † vt cōseruatores, [b] quos plerunque concedimus, a manifestis iniurijs, & violentijs defendere [c] possint quos eis committi musdefendendos; Nec ad alia, quę iudicialē † indaginem [d] exigunt, suā possint extendere potestatem.

¶Alexander quartus.

ADDITIO. A tempore Inn. hoc tenentis: & hoc placet Holt. & Archid. & ex eadem rōne dicebat Inno. ꝙ procedere poterit parte per contumaciam absente: remittit ad notata de cohabi. cleri. & mulie. vestra. Ioan. And.

¶ In contractibus & pœnis Pontificali dignitati defertur.

CAP. II.

QVIA Pontificali [e] dignitate præditis [f] ob reuerentiam sacri officij, & quod exercent, pluri mū deferri cōuenit, & eos pl° alijs honorari decet: [h] mana §. caueatur. In cōmissa defendent per districtio nē eccl'asticā, cōpellēdo iniuriatores vt satisfaciāt ꝫ fo: & ēt sæculare brachiū inuocando, vt superius dixi. d ¶Indaginem.) idest, causæ cognitionem, seu ipsius examinationem: quia dubia sunt: & si de talibus se intromittant, pœnam incurrunt de qua inf. eo c. vlt. §. vt autem, nec valet ꝙ agitur, ut ead decr. § ult. quæ est glo. istius.

[Glo. seq. declarat an iniuria cōmissa & cōmittēda, &c.]

c ¶Defendere.) hoc intelligi pōt de cōmissa & committēda: pone enim paratos ad exercitum & violentiam inferēdam illis, quorum conseruator est: Prohibere potest, excōmunicare, & punire de senten. excom. sacro. & ꝫ. eo. tit. Ro-

QVIA Pontificali] Præmissa eā ponit cōstōnem in gñe, q̄ secundo specificat; ibi, Quod tertio excipit: ibi, Nisi. Io. And.

¶Illud c. emanauit ad declarationem cap sane. &c. pastoralis. eo. tit. in ant. vbi dicunt, quod iudex delegatus potest rebelles comprimere, & coercere ēpos, si nō obediant in eis quę spectant ad suam iurisdōnē tñ deferre debet dignitati ēpali, & mittigare illas pœnas: istud c. ponit quo ordine debet mitigare illas pœnas.

CASVS. Delegatus papæ cām subdelegauit epo Pictauen. episcopus non vult acceptare: Certum est ꝙ delegatus pōt eum punire: sed tamen debet mitigare pœnam. Sed quęritur quam mitigationem dēr ipse delegatus seruare? Rndet ꝙ non debet ab initio epm scopum excōicare: sed debet ei primo interdicere ingressum ecclesiæ; postea si illam pœnam contemnat, debet eum suspendere ab officio sacerdotali: postea procedere ad pœnas graviores: tñ si delegatus primo processerit ad excōicationē, tenet excommunicatio, licet non bene faciat: quia iste tex. loquitur de honestate: veruntamen posset esse tanta contumacia, quod delegatus inciperet ab excōmunicatione Heli. Reg. Nota primo arg. ꝙ illa quæ exerceret episcopus ratione dignitatis episcopalis, dicuntur competere ex officio, & non ex ordine: & sic non vī epatus ordo: de quo per glo. & ibi dixi § in prœmio huius libri. Nota secundo, ꝙ appellatione iudicis non comprehenditur conseruatores: quod nota pro iuribus loquentibus de iudicibus. Dominicus.

(Prima glo. summat, & dicit quid exemplificat.)

e ¶Quia Pontificali.) in coactionibus & pœnis pontificali dignitati defertur. Exemplificat quod habetur ꝫ. eo. sane. 2. c. pastoralis. in principio.

ADDITIO. Guli. hanc decretalem allegabat sub tit. de priuil. in Spe. de sent. prolat. §. vt autem. ver. quadoque. Io. And.

f ¶Præditis.) idest, præ aliis dotatis.

ADDITIO. Arch. exponit idest, sublimatis & ornatis. Io. And.

g ¶Officii.) concor. ꝫ. de sen. excom. quia periculosum. 11. q. 3. absit.

h ¶Decet.) inspicimus quid deceat, sic ꝫ. eo. li. de electum non deceat. cum suis concor.

ADDITIO. Et decentia proprie respicit honestatē. §. de uot. magnæ. Io. And.

a ¶Iudi-

a ¶Iudicib.] potest referri ad hoc quod ꝫ. sequitur, deputatis, vel puncta hic, & iudicib. quibuscunque. Io. And. [Idem Archid.

b ¶Ingressus.] & si durante tali interdicto in ecclesia solemniter celebrat, irregularis efficitur. ꝫ. de sent. excom. sacro.

1 Et si mo com-is cui ritur, non est in cemeterio sepeliēdā Archid.

ADDITIO. Et ibi dicam quod hic dicit. Archi.

[Glos. seq. obiicit, & dupliciter soluit.

c ¶Sacerdotale.) sine quo pōtificale officiū exercere nō pōt sup. de excess. pla. ex litteris. [Scias ꝙ suspensus a Pontifica-lib. tñ, in illis celebrando nō fit irregularis, ſm Guil. i Spe. de leg. § iusta. versi. quid si quis eps Sed vī ꝙ ab ipso principio isti arctius q̄ reliqui punīri deberēt §. q. vlt. ca. quia iuxta. §. presbyteri. quæ est lex. C de episc. & cle. l. patri. vbi dicitur, ꝙ multo maiori pœna sunt digni, quibus cū plurimum honoris per nostrā iussionem delatum est, occulto reperiūtur in crimine: lex illa loquitur de illo, qui deliquit in eo, in quo honorabat, ſ. in sacerdote, q & ideo verum tacuit, vel falsum dixit. Vel dic ꝙ minor pœna maior est in maiore, ſm. ea quæ not. de clevena. cap 1.

d ¶Aliter.) vt ſ. non supportetur tanta modestia, ut quia iniurias vel contumelioſa verba profert in iudicem. sup. de pœ. dilectus. Quid si iudex nō seruata forma huius decre. statim excommunicet, vel suspendat ēpm vel superiorem, tenet ne sentētia? Dic ꝙ sic: licet reprehendendus sit iudex, ꝙ hanc modestiam non ser-uauit 11. q. 3. c. 1. sup. de sent. excom. sacro.

ADDITIO. Vide quod dixi in decr. sane. super uerbo, interdicat. Io. And.

SI duo ex tribus,] non diuiditur. Præmitte ꝙ si delegatus Papæ subdelegat non in totū, facit gradū, ita ꝙ de eius subdelegato ad ipsum subdelegantē debeat appellari, ut ꝫ. eo. si delegatus. & sup. eo. sup q̄stio. ¶ Secundum dominum Heliam hoc c. sic summatur: Si appellatum fuerit ab vno trium delegatorū, nō appellatur ad duos delegatos, sed ad Papam. hoc dicit.

CASVS. Papa commisit causam tribus iudicibus de legatis, videlicet decano, archidiacono & archipresbytero: duo fuerūt impediti, vnde ipsi vices suas subdelegauerunt, qui subdelegati processerunt cū tertio delegato in tanto, ꝙ deuentum fuit vsque ad sententiam quam contra te tulerunt, vis ab illa sētēia appellare, utrum possis appellare ad delegatos? Videt ꝙ sic, quia appellare, vis a subdelegato, ergo est appellandū ad delegatos, si in totum vices suas non commiserunt, sed aliquid sibi retinuerunt? Rndet Romanus Pontifex, ꝙ licet delegati subdelegauerint vices suas, & nō in totum, eo tñ ꝙ illi subdelegati non processerunt soli, sed cū tertio delegato, qui est par illis delegatis, ideo non pōt appellari ad delegatos. Nā non appellatur a pari ad parem, & ideo a subdelegatis est appellandum ad papam, ac si omnes delegati simul de causa cognouissent, & sic si delegati in totū subdelegassent causam, nō appellaretur ad delegatos. l. vnica. C. qui pro sua iurisdi. iud. da. vel non da. pos. secundū litteram, quæ habet, ad nos iure iudicia remeabunt, q̄ est cōis littera, licet aliqui habeant in litteratad eos & tunc ille tex. intelligitur qñ delegati subdelegauerūt in parte, & non in toto. Nota Primo ex hoc ca. ꝙ delegatus papæ pōt subdelegare. l. a iudice. C. de iud. cap. pastoralis. alleg. sup. eo. l. & qa. ff. de iurisdom. iud. Nota

vt cum a iudicibus, [a] uel cōseruatorib. a sede Apostolica deputatis contra eos, ad coactiones aliquas siue pœnas fuerit procedendum, gradus & modestia in huiusmodi processu seruetur: Ita quòd (eis quadam condigna reuerentia supportatis) ingressus [b] primo ipsis ecclesiæ, uel sacerdotale [c] interdicatur ministerium: ac deinde ab officio suspendantur, subsequenter aggrauetur censura ecclesia-

stica contra eos. Nisi forte aliter [d] fieri suaserit nimia contumaciæ proteruitas, siue culpa.

¶Bonifacius octauus.

¶ Delegato precedente cum duobus subdelegatis non in totum, ad Papam non ad condelegatos appellari debet. hoc dicit. Io. And.

CAP. III.

SI [e] duo ex tribus [f] a sede Apostolica [g] delegatis, duobus [h] aliis non in totum [i] subdelegauerint uices suas, ipsique † subdelegantes, sed ad papam, propter mixturā parisreſpectu illorum subdelegatorum. Et ex hoc infertur aliud notabile, quod ubi duo permiscentur quorum vnum sit potentius altero, potentius attrahit ad senaturam minus potentis, etiam si minus potens in numero excedat potentius. Ad hoc supra de consec. uel al. aqua. Dom.

[Prima glossa dicit quid declaret.]

e ¶Si duo.] edita est hæc decretalis ad declarationem eorum, quæ notant Ber. Inno. & Host. sup. eo. super quæstionum §. si uero. ad finem

ADDITIO. Hanc. de decr. prolixe glossauit Archi. de glossa decre. super quæstionū. & expeditus ꝫ. eod si delegatus. quæ postea cancellauit. Io. And. & Guli in Spe. de appe. §. nunc tractamus. versi. quid si tres, Ioan. And.

f ¶ Ex tribus.] idem de vno, & multo fortius, quia maior dubitatio est quando duo ex tribus subdelegant, q̄ quando vnus tantum, videbatur enim in pici debere maiorem numerum, quia ergo duo erant subdelegati & tertius delegatus, quia maior pars huius iurisdictionis subdelegata erat, non videbatur appellandum ad primum delegantem, sed secus est, ut hic uides, cū ēm in hoc casu diuersis respectibus emergant aduersa, eligere debemus quod minus in se habet captionis. ff. de reg. iur. quotiēs. captiosum enim esset si de pari ad parem appellaretur. ad primum ergo appellari delegantem debebit.

ADDITIO. Dicit Ioan. Monachus, quòd cum hoc casu simus extra. §. porro. cap. cum plures. infra eo qui est exceptio a regula illa 2. q. 6. ad Romanam tenenda est regula hoc casu expresse non vitiata. Ioan. And.

g ¶ A sede Apostolica.] ideo dictum, quia delegatus ab alio non delegat. sup. eo. pastoralis. & c. vlt. C. de iudi. a iudice.

h ¶ Duobus aliis.] idem si subdelegarent illi collegæ: sed de hoc videbatur dictum supra eo, super eo. §. si uero. secundum unam lecturam, quæ ibi amplectenda est, quia si ibi quæreretur de eo qui totum subdelegauerat, non erat quæstio, quia per præcedentia decisa erat.

i ¶ Non in totum.] benedicit, quia si in totum subdelegassent, non esset qō, quia tunc semper appellatur ad primum delegātē. sup. eo. super quæstionū §. porro.

† Nota ꝙ plures diuersā iurisdictionē habētes, i vna cāiudicāt & tūc ad appellationē iterponēdā i ſpicit diginor iurisdictio ꝫ. pōim ad fi. C. de appel. ubi ād discordāt i ſnia ſtatur numero c. fi. C. de cā. larg. lib. 11 Anch. Fon.

a ¶ Cum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Cum delegato.]nota quia si in rescripto esset clausula, quòd si non omnes, & duo committerent, tertius se excusaret, nec committeret, in hoc casu ab illis duobus subdelegatis ad delegatos subdelegantes appellaretur, & non ad primum delegantem, cessat em rō, & 1 hoc vī uoluisse hæc littera.

b ¶ Ab ipsis.)delegato & subdelegatis.

c ¶ Condelegatos.] quia appellatio est de minori ad maiorem prouocatio, &c. hic autem partim appellaretur d pari ad parē, quod esse non potest, adde quod dixi supra eod. lib. de consue. cap. 2.

SI contra.) Sunt tria dicta quæ patent. Secundum, ibi, Cum autem. Tertiū, ibi, Idem est. Dominicus.

¶Istud ca. emanauit ad limitationem iurium dicentium, ꝙ cū iudex recusatur ut suspectus, sunt eligēdi arbitri, fallit in tribus casibus hic enumeratis.

CASVS. In causa, quam eram tecum habiturus, impetraui a sede Apostolica duos delegatos, videlicet decanum & archidiaconū ecclesiæ Pictauien. cum clausula, ꝙ si ambo interesse non poteritis, alter vestrum negotium exequatur, accidit ꝙ coram istis delegatis feci te citari & obtuli libellum, cui petii per te rēderi; Tu comparens proposuisti, ꝙ habebas vnū iudicem tibi suspectum, quia erat consanguineus meus, vel cū consultus fuerat causam & opinionem suam, dixerat, illa causa est probabilis, quæritur coram quo iudice debeas illam causam suspicionis probare, & vtrū sint eligendi arbitri? Respondet ꝙ non, sed illam causam suspicionis debebis probare coram suo coniudice. Et hoc uerum quando illi duo delegati sunt dati cū clausula, ꝙ si ambo: Si autem essent simpliciter dati, tunc assumendi essent arbitri secundum iura antiqua, quia si non potest condelegatus cognoscere in principali, nec in accessorio. Sed qd si quis uellet recusare officiales ꝓpiscopi, uel delegatum episcopi, vtrū sint eligēdi arbitri? Certe non, sed ex cā suspicionis probanda coram episcopo, qui officialem delegauit. Nota primo, ꝙ cum causa est delegata duob⁹ simpliciter, neuter eorum siue altero potest procedere, etiam in causis emergentibus siue incidentibus, sicut nec possunt procedere in principali, unde recusatio est causa emergens, & tamen alter sine altero non potest cognoscere, quando sunt dati simpliciter. Si autem dati fuerint cum clausula, ꝙ si non omnes, tunc tota iurisdictio apud alium remanet, nō solū quo ad principale, sed quo ad emergentia & incidentia. Nota ulterius ex hoc c. causa in quibus non recurritur ad arbitros pro causa suspicionis probanda, uidelicet cum recusatur alter delegatorū, uel officialis ēpi, uel eius delegatus, & sic officialis non est delegatus episcopi, sed habet iurisdictionē ordinariam. Nota finaliter, ꝙ causa recusationis debet exprimi coram iudice qui recusatur, probatio autem coram ipso fieri non debet. ad hoc sup. de app. cum speciali. Dominicus.

(Prima glosa ponit summam, & quid prima pars declaret.

d ¶ Si contra,) tres casus ponit, in quibus suspicionis causa coram arbitris non tractetur. Primus cum recusatur unus ex delegatis datis cū clausula, quòd si non omnes. Secundus cum recusatur delegatus episcopi. Tertius cum recusatur officialis. Et reprobat prima pars. quod nota. Innocentius supra eod. cum super & approbat quod ibi not. Hostiensis & Abbas. Et probat olim per decisam ipsius decretalis & ipse Hostiensis s. eo. super quæstionū. § quero & ī. de appel. legitima, & Guil. in Spec. de recus. § ultimo. quid si unus.

e ¶ Ex duob.]idem si ex pluribus, cum eadem sit ratio.

f ¶ Nō possunt.] est ergo necesse ꝙ de eius impotentia pateat anteq̄ collega, procedat. sup. eo. in antiprudentiā. secus cū scribitur, ut ī. eod. cū plures. 1. respōso.

Glo. sequens obiicit, & soluit.)

g ¶ In causa.]principali, unde non uidebatur ꝙ de impedimēto cognoscere deberet, quod sibi cōmissum non uidebatur, sed cognoscit an sua sit iurisdictio. ff. de iud. si quis ex aliena. sup. in ant. de restitu. ꝓ litteris. sic & hic cognoscit an collega suspectus sit ut sic uideat, an sit iudex sine illo ex culpæ uigore.

h ¶ A sede apostolica.) idem uideretur in delegatis ab alio. Nec obstat. ī. § proxi. quia ibi loquitur secundum hanc rationem, ubi unus solus est delegatus. [Vel plures sine clausula.]

ADDITIO. Quod hic dicitur in delegatis a Papa idē est in delegatis ab alio: Nam & ordinarius & delegatus principis opponere possunt hanc clausulā, ut Goff in summa huius tit. vers. item quid si ordinarius. Nam & in compromisso apponitur. sup. eod. uno delegatorum ēm Archid. punctum tamen glos. non tangit. Io. And.

i ¶ Causa legitima.) recusatur iudex ꝓp vnicam cām. s. propter suspicionem. ī. cap. proxi. sed illa ex multis causis insurgit. pone exemplum sup. eo. causam quæ. S. cap. cum R. & ca. infinuante. de iud. causam quæ. vt hic non contest. accedens. 1. & 2. de app ad hæc si in una & cap. postremo. cum si. Io. And.

ADDITIO. De quibus vide in Spe. tit. 1. § superest dicit hic Archid. quòd iusta causa esset recusandi si procurasset sibi causam committi, uel si prius per aduersarium consultus, respondisset eum ius habere, per l. Prætor. ff. de iurisdi. om. iud alleg. quod not. Inn. sup. de constitu. ordi. irrefragabili. vt ibi scripsi. super glo. vel per dicta recusatio adhibita. ff. de iudi. l. Pomponius. § Labeo. & dicam post Host. ī. de app. legitima. Io. And.

[Glo. seq quærit & soluit, & ponit opi. Inno. secundo quærit. arg. pro & soluit contrarium, tertio obiicit & soluit.]

K ¶ Probari. [bene dicit coram quo habeat probari, & per quem habeat expediri, sed non dicit coram quo habeat proponi. Corā quo ergo proponetur, an coram ambobus: an coram altero tantum? Satis videtur per istam decr. ꝙ coram omnibus sit proponēda, & coram collega probanda; olim dicebat Inno. sup. eo. cum ꝙ licet bonum esset, ꝙ coram omnibus proponeretur, sufficiebat tamen si proponeretur tantum coram uno. sando: cum arbitri deberent cognoscere, ꝙ hodie potest locum habere in delegatis datis sine clausula ut sequitur. (Vel cum cā, quod si non omnes, tu cum altero. & is ad quem sermo dirigitur, recusatur. Et nota in clausula de qua ī. eo. coram Arch. qđ placet l.] Sed nunquid medio tpe pendente probatione corā collega poterit ipse collega in principali ꝓcedere? & vī ꝙ sic: quia medio tpe ille cognoscere non pōt: ergo ex vigore clausulæ collega cognoscere poterit. Sed dic ꝙ quia primo ꝓstare.

dēt de impotentia, anteq̄ solus procedere possit. s. eo. prudētia, sed pēdente cā suspicionis ille vult interesse nec adhuc apparet eū nō posse: igit collega in principali non procedet. Sed Io. Cald. sentit ī. & dicit, ꝙ medio tpe est locus dictæ electioni, ꝙ si non oēs, &c. sed dic ꝙ ex pectari dēt finis causæ. ad hoc optime. ff. de excu. tut. l. diximus circa prin. Sed nonne honor est iurare esse, vt s. de appellatio. vt debitus, & C. qñ prouo. nō est ne. l. omnem honorem, & maior honor vī solus iudex esse quam cum alio, ad hoc inf. de concess. prēben. c. vlt. videtur ergo collega suspectus in pronunciando facilius illum suspectū, vt solus iudex remaneat. Sed dic ꝙ licet iudici debeatur honor: tū id est onus, vt ī. eo. pastoralis. ibi, exonerare, &c. & ff. de mu. & ho. l. vlti. § iudicandi, unde non est ibi tanta suspicio: 1 qa non præsumitur qu⁹ appetere oneroſa: & ideo tacitur nitas in his nō habetur ꝓ consensu. ff. de procu. fiiusfami. § inuitus. & dixi de hoc inf. de reg. iur. is q stare. Io. And.

a ¶ Clausula.] ex quo. n. simpliciter dati sunt: vnus sine altero procedere non potest supra eo. causam matrimonii. & c uno delegatorū, impedito ergo vno, ita quod nō possit committere, alii procedere nequeunt Io. And.

b ¶ Cum autem.] hoc notat Ber. ī. eo. super qōnum. § quem vero in vlt. glo. & Host. ibidem.

[Glo. seq. dat similē: quærit de ratione, & rñdet.]

c ¶ Episcopi.] idem in subdelegato delegati Papæ, qui delegauit nō in totū, ut in prædicto § quem vero. (Vnde quod post Inn. dixi in præalle. de cr. super quæstionum. ad fi. super ver. auditores. ibi tenet ꝙ ēt si totā delegauit, anteq̄ subdelegatus citet, ꝓponetur: & probabitur recusationis cā corā delegato. bene facit inf. c. 2. De materia vide quod scripsi s. de appel. cum speciali. in glo. proprium. & in Spec. de recu. § finali. in fin.) Siūt ipse episcopus recusaretur, eligerent arbitros. s. de appe. cum speciali. Sed quare tunc nō auditur superior sicut & hic? Ratio, quia iurisdictio ordinaria fauorabilis est. Item non ita de facili pōt haberi superior ordinarius, licet interdum possit: 2 sed adea quę frequētius, &c. ff. de legi. nam ad ea. sicut nec de facili pōt adiri Papa: & ideo si recusatur delegatus ipsius, itur ad arbitros: omni ergo casu Papa laboribus & expēsis partium voluerit, ꝓuidere 3 Io. And. d ¶ Idem.] scilicet, quod coram episcopo probabitur causa recusationis, & hoc notat. Host. inf. de appel. legitima.

(Glo. seq. notat. obiicit, & soluit.)

e ¶ Appellari. 4) nec valet cōsuetudo in ꝓtium, ut

Vbi vero nō est dicta clausula a in rescripto; debet super hoc ad arbitros recursus haberi. ¶Cum autem b ipse † delegatus episcopi c recusatur: recusationis causa coram ēpo est probanda. ¶Idem d est si officialis recusetur eiusdē; licet ad ipsum ab eodē officiali nequeat appellari. e

¶Idem.

¶ *Distinguit tria tempora ad sciendum, an iudex suspectus committere possit; quia aut non est proposita recusatio, & tunc in totum per eum facta commissio tenet; Aut est proposita, sed non pronunciatum super ea: & tunc volente recusare, committere potest: alias non: Aut iam pronunciatum est illum esse suspectum: & tunc etiam volente recusatore committere nequit. Io. And.*

CAP. V.

IVDEX f ab Apo-

IVDEX) sunt tria dicta: 5m ibi, post recusationē. tertium; ibi, Extunc. Dominicus.

CASVS. Cum essem habiturus tecum litem, a sede Apostolica impetraui delegatū, corā quo feci te conueniri: ille delegatus erat tibi certa rōne suspectus; anteq̄ cā suspicionis fuisset per te proposita coram eo, ipse iudex cām subdelegauit, an possit? Certe sic: Sed quid si cā fuit proposita, & fuerunt electi arbitri: sed anteq̄ arbitri cognoscerent de cā suspicionis, ipse causam principalem commisit cuidam iudici, & ipsum subdelegauit: utrum possit? Rñdet ꝙ sic, si subdelegauit in totum te reo consentiente. Sed ponamus ꝙ iudex recusatus noluit subdelegare: sed expectauit lentētiam arbitrorū, qui pronunciauerunt cām suspicionis esse sufficienter probatā: vtrum poterit subdelegare post pronunciationem arbitrorum consentiente recusatore? Rñdet ꝙ non: quia desinit esse iudex per ꝓnunciationem arbitrorum: & iō non pōt subdelegare, ēt de consensu partium, quia priuatorum consensus non dat iurisdictionem ei, qui nulli præst iudicio. l. priuatorum cōsensus. C. de iurisd. om. iud. Nota primo ex hoc textu practicā, quam dēt obseruare iudex delegatus, qñ cognoscit suspectum, quia quamq̄ nolet facere iniustitiam, cautela est, ꝙ anteq̄ de cā se intromittat, ꝙ cām ipsam in totum subdeleget: nam si semel intromisit de cā, non poterat amplius subdelegare: nisi de consensu recusatoris. Nota insuper, ꝙ cā suspicionis semel proposita non potest delegatus causam subdelegare, nisi de consensu recusatoris. Nota vlterius, ꝙ si arbitri pronuncient causam suspicionis esse sufficienter probatam, tunc iudex recusatus desinit omnino esse iudex: ideo de causa non potest amplius se intromittere, etiam subdelegando. Nota prēterea quod plus impedit exercitium actus sententiæ probatio, quā sola probatio rei super qua deferēda est sententia. Nota finaliter, quod etiam de cōsensu partium nō potest fieri prorogatio iurisdictionis, quæ non habetur in persona iudicis, uide sup. eo. tit. significantibus. Dominicus.

(Prima glo. ponit quid declarat, & summat.)

f ¶ Iudex.) declarat notata p Ber. s. de appel. secundo requiris. in glo. penul. & per modernos ibidē. & de appel. l. cum speciali. & per Goffred. in summa de appella. § dubitari. & eo. tit. postremo. & Guil. in Spec. de recusa. § vlt. ver. sed quid si is iudex. Et distinguit tria tpa ad sciendum, an iudex suspectus committere possit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

possit: quia aut non est proposita recusatio, & tunc in totum per eum facta commissio tenet: aut est proposita, sed nondum pronunciatum super ea, & tũc volẽte recusatore, cõmittere põt; alias non: aut iam pronunciatum est illum esse suspectum: & tunc etiam volente recusatore committere nequit.

a ¶ Ab Apostolica sede.] iõ dictum, q̃ a delegatus ab alio non delegat, vt dixi ff. eo. tit. si duo.

b ¶ Legitime.] aliquas concordantias dedi sup. c. proxi.

[Glos. seq. obiicit quattuor modis, & trib. alle. pro & dicit hæc per distinctionẽ concordari.]

c ¶ Proponatur.] in ꝓrium videbatur, q̃a ineficax est apud ipsum iurisdõ, ex quo elidi põt: quia nihil refert an aliq̃d ipso iure inefficax sit, an per exceptionẽ. ff. de reg. iur nihil interest. ff. qui ex caus. in pos. ea. l. Fulcin⁹. § si in diem. si ergo inefficax est iurisdictio in delegante, ergo & in delegato, qui vicibus eius fungitur. ff. de iurisd. om. iud. l. soler prætor. ff. de offi. eius cui man. est iurisd. l. 1. §. qui mandatam. Item pars iurisdictionis est delegare. ff. de iurisd. omn. iud. l. 3. in fi. Cum ergo alias partes iurisdictionis aggredi non possit; ergo nec istam: inspicimus. n. an delegans cognoscere valuerit, vt de-

1 Idem Petr. de vnchara. Fon.

mum delegatio valeat. C. qui pro sua iurisd. l. vna. hinc est quod si Proconsul committat cãm antequam ingrediatur prouinciam, quia tunc cognoscere nõ põt: nec delegatus ab ipso, nisi tunc demum cum ingressus fuerit. ff. de offic. proconsul. observare. §. vlti. Item delegatus prævenire non potuit diligentiam recusantis. ad hoc §. de appel. fæpe. & c. oblatę. Item exceptio quę obstat venditori & emptori ff. de ẓhen. empt. l. dolia. §. 1. [Facit clemen. religiosus. § 1. de. procura.] Pro ista parte facit, quia causa suspicionis personam afficit: vnde ꝫ subdelegatum non competit. 1 ff. de diuers. & temp. præscrip. l. an vitium, & personales exceptiones personas non egrediuntur. ff. de excep excehic, fallit ptiones: vnde mutatione personæ vitiũ aboletur. 1. q. tñ si procedat de cõsensu. 1. cito. §. in ant. de fil. presby. ex transmissa. ff. vti. pos. si duo. § non videor. Item videmus quod ordinarius ẽt recusatus delegat. sup. de foro compe. si quis contra, tex. hic: de appel. cum speciali. Item licet iudex sit suspectus, aut si rednm tñ non recusetur: tenet eius processus. 2 vnde censatio tria tempora distinguens hæc decret. alternationem notorie determinat.

est iniusta. Phili. hic. Fon.

d ¶ Nequit.] intellige cum incœperit subdelegatus vti iurisdictione. inf. cap. proxi.

ADDITIO Idem Io. Mon. Et respicit glo. verbum recusari: non verbum, impugnari, vt sit sensus, ꝙ si re integra subdelegatum reuocaret, quod põt vt ibi adhuc recusari posset. Item & si subdelegatus non recipit subdelegationem. Io. And.

2 Et sic nocere posset. ꝙ cõsideradum est, Do. anc.

e ¶ Quod posset.) s. recusari, & facta commissio impugnari Io. And.

f ¶ Aliquid.) quodcunque sit illud ad idem ẓ. c. 2. ex l. Labeo. ff. d tiatu libe. Fon.

stolica[a] sede datus, quanuis legitime[b] recusari valeat vt suspectus, potest licite vices suas cõmittere, antequam recusatio cõtra ipsum proponatur; [c] Et si in totum commiserit, recusari vlterius, aut facta per eum commissio impugnari nequiuit[d] qđ posset, [c] si sibi de iurisdictione aliquid [f] reseruasset.

¶ Post recusationem quoque propositam, committere (nisi de recusatoris [g] procedat assensu) non potest: sed eo volente hoc potest, etiam si iam recusatio eadem sit probata: dummodo pronunciatum non fuerit super ea. [h] Ex tunc[i] enim (cum omnino iudex esse desierit[k]) nulla etiam cum illius assensu[l] potest fieri commissio per eundem.

¶ Idem

¶ Delegatus subdelegans, ẽt in totum, re integra causam reassumere poterit: hoc dicit. Io. And.

CAP. VI.

QVamuis alicui m vices tuas in cã tibi

nõ est q̃d prorogetur. ṡ de quo dic vt §. eo. p. & q.

QVamuis. ponit dictum, cuius rationẽ reddit. ibi Cum iurisdictio. Io. And.

¶ Delegatus papæ, qui in totũ subdelegauit põtestatem integra cãm illã reuocare: & alteri subdelegare. Item si subdelegatus moritur, hoc dicit. Præsupponẽdum pro intellectu c. ꝙ delegatus Papæ subdelegans in totum, vt a sede abdicare iurisdõnem cum limitatione huius c. si subdelegatus inceperit vti iurisdõne ita ꝙ res non est integra.

CASVS. Ego iudex delegatus inter te & Titium, vices meas Caio in totum comisi, nihil retinendo de iurisdõne: & ista subdelegatio fuit præsentata Caio subdelegato: tñ non vsus est adhuc iurisdictione: potero ergo reuocare illam subdelegationem? Videtur ꝙ sic, ex quo res est oĩno integra, & non incœpit vti iurisdõne: Sed qd si subdelegatus re integra est mortuus, nunquid potero cãm reassumere, vel alteri subdelegare? Ñdet ꝙ sic: quia non est abdicata a me iurisdictio cum effectu: ex quo subdelegatus non incepit vti iurisdõne sibi subdelegata: & res est adhuc integra. Nota primo ex hoc textu argumentum a ẓrio sensu, ꝙ delegatus qui subdelegauit in totum, potest cõmissionem reuocare: & reuocando extinguitur subdelegati iudicium soluitur. ff. de iurisdictio subdelegati. l. iudicium soluitur. ff. de iudiciis. Nota ulterius effectum, principalem huius c. ꝙ si delegatus incœpit vti iurisdictione, ẽt per citationem decretam, licet reus non sit citatus, ita ꝙ res desierit esse integra, delegatus non potest reuocare commissionem: & in eo non habet locum l. alle. iudicium soluitur. ff. de iudiciis. Et sic solus actus per quem incipitur usus iurisdõnis, perpetuat iurisdictionem, & quo hic aliquid per Dominicum.

(prima glo. ponit quid declaret, & summat.) Quamuis alicui.) declarat notata sup. eod. super quæstionum. §. si uero. in glossa patet & sup. eo. verabili. in glo. penult. & vlti. & ibi etiam not. per modernos, & Guli. in Speculo. tit. 1. §. restat. ultra modo & Hostien. plene in summa eod. tit. §. delegari. sed nunquid potest reuocare. Et hoc dicit. Delegatus subdelegans, etiam in totum, re integra, causam reassumere poteri s.

a ¶ A sede

a ¶ A sede Apostolica.] quia delegatus alius non põt

b ¶ In totum.] quod si reseruasset, iudex remanebat: vnde non erat sic dubitandum in eo casu: videbatur enim in totum committendo ita esse officio suo functus, ꝙ resumere non posset, ad hoc sup. c. proxi. in fin. cum suis cõcordan. & hoc dixit. Tãc. & Ber. olim. secutus est eum, sed postea mutauit, vt pater p supradictas glossas.

c ¶ Vsus fuerit.] quaeunq. 1 ad idẽ supra eo. ca. licet vn dique.

d ¶ Efficaciter.] vides enim in casu cõuerso: pone ꝙ moritur subdelegãs re in integra: certum est ꝙ subdelegatus non ꝓ non alia. 1. respõso. Io. And s. de verborum sig. c. cum olim.

i ¶ Extunc.] id est, ex quo ꝓnũciatũ fuerit illũ esse suspectum

k ¶ Desierit] s. eodem litteris & c. significantib. &c. venerabili. ff. de re iudicata. iudex.

l ¶ Assensu.] cũ ẽt ibi desinat iurisdictio

Vamuis. ponit dictum, cuius rationẽ reddit. ibi Cum iurisdictio. Io. And.

¶ Delegatus papæ, qui in totũ subdelegauit põtestatem integra cãm illã reuocare: & alteri subdelegare. Item si subdelegatus moritur, hoc dicit. Præsupponẽdum pro intellectu c. ꝙ delegatus Papæ subdelegans in totum, vt a sede abdicare iurisdõnem cum limitatione huius c. si subdelegatus inceperit vti iurisdõne ita ꝙ res non est integra.

CASVS. Ego iudex delegatus inter te & Titium, vices meas Caio in totum comisi, nihil retinendo de iurisdõne: & ista subdelegatio fuit præsentata Caio subdelegato: tñ non vsus est adhuc iurisdictione: potero ergo reuocare illam subdelegationem? Videtur ꝙ sic, ex quo res est oĩno integra, & non incœpit vti iurisdõne: Sed qd si subdelegatus re integra est mortuus, nunquid potero cãm reassumere, vel alteri subdelegare? Ñdet ꝙ sic: quia non est abdicata a me iurisdictio cum effectu: ex quo subdelegatus non incepit vti iurisdõne sibi subdelegata: & res est adhuc integra. Nota primo ex hoc textu argumentum a ẓrio sensu, ꝙ delegatus qui subdelegauit in totum, potest cõmissionem reuocare: & reuocando extinguitur subdelegati iudicium soluitur. ff. de iurisdictio subdelegati. l. iudicium soluitur. ff. de iudiciis. Nota ulterius effectum, principalem huius c. ꝙ si delegatus incœpit vti iurisdictione, ẽt per citationem decretam, licet reus non sit citatus, ita ꝙ res desierit esse integra, delegatus non potest reuocare commissionem: & in eo non habet locum l. alle. iudicium soluitur. ff. de iudiciis. Et sic solus actus per quem incipitur usus iurisdõnis, perpetuat iurisdictionem, & quo hic aliquid per Dominicum.

(prima glo. ponit quid declaret, & summat.) Quamuis alicui.) declarat notata sup. eod. super quæstionum. §. si uero. in glossa patet & sup. eo. verabili. in glo. penult. & vlti. & ibi etiam not. per modernos, & Guli. in Speculo. tit. 1. §. restat. ultra modo & Hostien. plene in summa eod. tit. §. delegari. sed nunquid potest reuocare. Et hoc dicit. Delegatus subdelegans, etiam in totum, re integra, causam reassumere poteri s.

a ¶ A sede

[Dic tu citatio- em Phi. on.

a ¶ A sede Apostolica.] quia delegatus alius non põt

b ¶ In totum.] quod si reseruasset, iudex remanebat: vnde non erat sic dubitandum in eo casu: videbatur enim in totum committendo ita esse officio suo functus, ꝙ resumere non posset, ad hoc sup. c. proxi. in fin. cum suis cõcordan. & hoc dixit. Tãc. & Ber. olim. secutus est eum, sed postea mutauit, vt pater p supradictas glossas.

c ¶ Vsus fuerit.] quaeunq. 1 ad idẽ supra eo. ca. licet vn dique.

d ¶ Efficaciter.] vides enim in casu cõuerso: pone ꝙ moritur subdelegãs re in integra: certum est ꝙ subdelegatus non ꝓ non alia. 1. respõso. Io. And s. de verborum sig. c. cum olim.

i ¶ Extunc.] id est, ex quo ꝓnũciatũ fuerit illũ esse suspectum

k ¶ Desierit] s. eodem litteris & c. significantib. &c. venerabili. ff. de re iudicata. iudex.

l ¶ Assensu.] cũ ẽt ibi desinat iurisdictio

a sede Apostolica[a] delegata, in totum[b] commisisse noscaris: si tamen antequam ille iurisdictione vsus[c] fuerit, commissio huiusmodi per te reuocetur ab ipso: vel eum rebus eximi contingat humanis: causam ipsã resumere poteris: Cum iurisdictio (ex quo ipsa usus non extitit) non censeatur in eum efficaciter[d] transiuisse.

¶ Idem.

¶ Si delegatus subdelegauit quotiens abesset, uel donec reuocaret, & mortuus sit, re non integra, subdelegatus procedit. Et semper de subdelegato ad delegatum, qui sibi aliquid iurisdictionis reseruauit, appellat.

Si delegatus.) Sunt tria dicta: Primo ponit primum dictum cum sua determinatione: ibi, Dum tamen: Secundo secundum: ibi, Idem, cum causæ redditione: ibi. Nam talis Tertium: ibi, Ad eum quoque. vbi tria coniungit: quæ in fi. fortificat: ibi, Etiam si.

CASVS. In causa quæ moueri sperabatur inter te, & me, & impetrauit iudicem delegatum forte decanum ẏctauen. qui decanus considerans quòd non poterat commode causam nostram examinare, alteri vices suas committimus, quotiens nos abesse contigerit, vel donec duxerimus reuocandis: iste subdelegatus incœpit vti iurisdictione, & causam examinare: postea delegatus est mortuus: vtrum subdelegatus potest causam finire, & terminare? Respondet quòd sic: si ante mortẽ delegantis res desierat esse integra, hoc est: quia subdelegatus incœperat procedere in causa. Sed quæritur ad quem est appellandum: vtrum ad subdelegantem, vel ad Papam? Respondet cum distinctione: quia vel subdelegatus subdelegauit in totum: tunc non est ad ipsum recurrendum: sed est appellandum ad primum delegantem: & nõ ad Papam. Si delegans sibi aliquid reseruauit de iurisdictione, puta sententiam vel executionem ipsius causæ, & tunc appellatur ad ipsum subdelegantem: & nõ ad Papam. Nota primo quòd delegatus Papæ potest vices suas cõmittere, etiam sub conditione, nam ista verba, quotiens me abesse contigerit, habent vim cõditionis id est, si me abesse contigerit aliquibus assignationibus. Nota quòd delegatus mortuus dicitur abesse. Et sic patet quòd verbum, abesse, verificatur in absentia temporali, & in absentia perpetua & naturali, quod nota pro statutis, quæ faciunt mentionem de absentia. Nota

vlterius, ꝙ morte mandantis expirat mandatum. §. fol uitur. Inst. man. l. mandati. C. man. ẽt si mãdans alio respectu erat mandatarius. Nota ꝙ cum appellatur a subdelegato principis, appellatur ad subdelegantem, nisi ille delegatus subdelegasset in totum: nam tunc esset appellandũ ad principẽ primũ delegantem. l. vnica. C. q pro sua iuri. fm lect. quæ habet, ad nos. Nota insuper vnũ, in quo non põt appellari ad papã omisso medio: videlicet cũ appellat a subdelegato delegati Papæ; qui non subdelegauit in totum vices suas.

[Prima glossa summat., & dicit quid approbet]

e ¶ Si delegatus.) si delegatus subdelegauit quotiens abesset. vel donec renocaret & mortuus sit re non integra, subdelegatus procedit. & sp de subdelegato ad delegatũ, q̃ sibi aliq̃d iurisdictionis reseruauit, appellari dẽt, ẽt post sententiam. hoc dicit. Approbat primũ dictũ notata per Inno &

CAP. VII.

SI[e] delegatus, [f] quotiẽs eũ abesse [g] contigerit, tibi commiserit vices suas; poteris eo rebus humanus exempto (cum & tunc censeatur abesse) commissum tibi negotium (dum tamen illo uiuente iurisdictione uti h. cœperis) libere diffinire. Idem [i] poteris quando tibi uices etiam sub ea forma commisit, donec eas duceret reuocandas. [k] Nam talis commissio per quam censetur etiam sententiæ prolatio (nisi antea fuerit reuocata) committi [l] ne-

Host. sup. eo. licet vndique. in princ.

f ¶ Delegatus.] Apostolicæ sedis vt c. proxi.

g ¶ Abesse.) idem dicebant prædicti Doctores per l ff. de verbo. sig. l. mutieris. §. fin. vbi dicitur abesse ea res, quæ in rebus humanis non est, sed non conuertitur, est ergo de significatione vocabuli, a qui recedendũ non est nisi vbi res aliter salua esse non põt. ff. de leg. 3. l. nõ aliter immo tũc vere & finaliter abest, s. non reuertitur.

ADDITIO. per hunc modum ergo si in rebus humanis est, non abest, res enim quæ in rebus humanis est, potest abesse: Sed res quæ in rebus humanis non est, non potest non abesse, ponderatur enim diuersus modus abesendi, vt no. ff. de procu. l. præsens. de quo hic etiam per Archidia. Io. And.

h ¶ Vti.) qualitercunque, etiam citra litis contesta. sup. eo. relatum & ca licet.

i ¶ Idem.] scilicet commissum tibi negotium libere diffinire.

K ¶ Reuocandas.) reuocare iurisdictioni est ff. de iudicium soluitur. retinendo ergo reuocandis potestatem, aliquid de iurisdictione retinuit.

[Glo. seq. ponit contrariam opi. Inno. & rationẽ qua mouebatur, & ei respondet.

l ¶ Committi i.) reprobatur lectura Innocẽtii & abbatis, qui not. s. eo. si pro debilitate, ꝙ per talem commissionem non transferatur suiæ prolatio, quia per illam cãam, donec duxero. &c. videbatur sententiam reuocatam esse, ut illa clausula aliquid operaretur, quod esse debet de leg. 1. l. si qñ quis uxori. ad idem ẓ. de priui. fi. Papa 1. respõso. in fi. Contrarium tenebat ibi Hostiẽsis, cuius opinio hic approbatur, nec obstat quod dicit, quòd clausula debet aliquid operari, satis enim operatur, quia reuocare poterit delegans, quod simpliciter vel totum committendo non potuisset. 2 Item quia ex vigore clausulæ illius ad eum appellabitur, ut dicitur in fi. cap.

[Glo. seq. quærit arg. pro & contra, & soluit.

a ¶ Mor-

2 Adde tu ꝙ si delegatus aliq̃d faciat, adhuc non vr reuocare, dümodo prius hoc ꝓtestetur, ne ꝙque ꝓtestatio illa est facto ẓria. Ioã. And. 1 regula, ĩ generali. Fon.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Morte.] quia si delegatus vsque ad suæ voluntatis beneplacitum subdelegauerat? Videretur prima facie per decre. sup. de rescrip. si gratiose. ꝙ illo mortuo expediret iurisdictio. Contrariū videtur per hanc dec. ad hoc sup de bap. maiores. C. de vsufr. l. ambiguitatē. Nec obstat illa decre. Ioannis Hodiosis. & restringendis loquitur: hic aũt fauorabile puto: melius est. n. hũc iudicē procedere, quã nouo & incognito cām delegare 1 de vaca. mune. l. præter §. vlt. arg. 19. q. 3. monasteriis & sup. de renunc. c. 1. & licet hoc videatur æquũ: primum vr verius ad idem ff. loca. 4.

† Nota ꝙ executio ē iurisdictionis, iō nō faciēda die feriata ā fer. Dominicus. Fō.

[Glo. seq. ostendit duas opiniones reprobatas.]

1 Notat Dominicus, ꝙ facienda est benigna interpretatio ad cōseruandā delegationē. D. & phi. pbant glo. sti clausula sonaret actum positiuũ nouæ voluntatis, per mortē nō expiraret. Fōt.

b ¶ Tantum] hic reprobatur opinio Tā. qui dicebat delegatũ sibi reseruare nō posset tātū executio nē snīæ: & reprobatur opinio Ber. & Inno. qui dixerũt, ꝙ licet executionem reseruare possit, si tamen appelletur a sentētia, non appellabitur ad eum, sed ad primum delegantem. Super hoc vide quod not. sup. eo. super quæstionum. § porro in glo. 2. [Et in Spe. de app. § nunc tractemus. uer. sed quid si delegatus. & ver. seq. Approbatur autem opinio Host. qui hoc quod dicitur, ibi no. & supra eod. quærenti.

C Vm plures.] Sunt tria dicta: Secundum, ibi, Porro. Tertium: ibi, Iurisdictione, Dominicus.

¶ Cum causa est pluribus delegata cum clausula quatenus vos, vel duo, aut vnus vestrum: quilibet delegatus recipit iurisdictionē insolidum: tamen si vnus causam occupauit, alii non possunt eam impedire, nisi occupans differret procedere malitiose.

¶ præsupponendum est pro intellectu huius capituli ꝙ cum causa est delegata simpliciter pluribus iudicibus, licet iurisdictio sit indiuisibilis, quia est apud quẽlibet iudicium in solidum, tamen exercitium iurisdictionis est apud omnes simul. l. duo ex trib. ff. de re iu. c. pastorális. eo. tit in ant Verumtamen papa consuevit apponere istam clausulam, quod si omnes interesse ne queuerint, alter negotium exequatur: Aliquotiens ſẽt ponitur ista clausula, quatenus vos, vel duo, aut vnus vestrum negotium exequatur.

CASVS. Cum prætenderem te debitorem meum, impetraui duos vel tres delegatos sub ista forma, Conquestus est nobis talis, quòd Titius super tali re ei iniuriatur, quo circa mandamus, ſquatenus vos vel duo aut vnus vestrum quod iustum fuerit decernatis, vnde præsentaui litteras meas vni delegatorum, vt mihi decerneret vnam citationem, vtrum iste possit procedere aliis irrequisitis? Respondet quod sic, quia forma suæ iurisdictionis hoc habet. Sed quid, ponamus quòd vnus istorum incepit procedere in causa, vtrum alij postea poterunt implere? Respondet quòd non, nisi iste qui causam occupauit, non vellet, vel nō posset causam finire, quia forte mortuus est, vel est occupatus, vel si malitiose differret procedere, volens fauere vni parti, tunc potest dimitti, & alii poterunt adiri, & de causa se intromittere. Sed quid si vnus solus incœpit vti iurisdictione, deinde mortuus est Papa, & moritur iste delegatus, volo adire aliũ pro parte tua, dī ꝙ nō possum, quia est res integra quantũ ad aliũ? quaquam morte a commit tentis expirat: ex quo res integra non existit. ¶ Ad eũ quoque, qui uices suas cō mittit, donec reuocet: uel qui executionem sententię † tantum, b aut quicquid aliud de iurisdictione sibi reseruat; non ad delegantem primum appellari debebit: Etiam si post sententiam fuerit appellandum.

¶ Idem.

¶ *Plurium delegatorum insolidum quilibet cognoscit: Et uno cognoscente, alij nisi ex causa, se non intromittunt: Et perpetuatio unius, perpetuat quo ad omnes. hoc dicit Zen.*

CAP. VIII.

C Vm c plures sub illa forma: d ut omnes, aut duo, vel unus eorum mandatum Apostolicum exequantur, aut alia consimili e iudices uel executores a sede Apostolica f deputati contingit: ipsorum quilibet iniunctũ potest libere g adimplere mãdatum. ¶ Porro uno h eorũ modo re integra mortuo mandante expirat mãdatũ. Rndet papa, ꝙ iurisdictione ꝓpetuata p nũ delegatũ perpetuata est etiam quo ad alios, licet non inceperunt uti iurisdictione. Nota primo ꝙ clausulæ pluriũ delegatorũ qñque dãtur disiunctiue, ita vt ex propria volũtate quilibet ipsorũ possit sine alio procedere. Nota secũdo, ꝙ dictio, plures, ſcludit vltra duo, qñ ex sequẽtibus illã dictionem apparet loquentem illud voluisse, limita regulam, pluralis. ff. de reiu. Dominicus.

[prima glos. dicit quid declaret

c ¶ Cum plures.] declarat & approbat notata p Host in ſsem sup. eo prudentiã. & responso.

[Gl. seq. distinguit inter formas, ponit, & probat opinionẽ contrariam, & respondet.

d ¶ Forma.] Ista forma est bene aduertenda, aliud enim est cum scribitur cum cta, ꝙ si non omnes, vel. ꝙ si ambo, quia tunc iurisdictio datur cõditionaliter, tunc igitur unus uel duo iurisdictione uti poterunt, cum constiterit de conditione, & de impedimento tertii, vel collegæ, alter non ualet quod agitur sup. eo. prudẽtiã. in prin. hic uero iurisdictio datur alternatiue 2 unde quilibet iudex insolidum uigore alternationis ff. de reg. iur. in alternatiuis. cum suis concor. Dicebant tamen quidã in casu nostro Ztium, & tali ratione, cum dī in litteris ut oēs, uel duo, uel alter, &c. uidet Papa intellexisse, ꝙ si omnes uolunt & possunt procedere, oēs procedãt, & si non omnes, duo, & si non duo, unus, ad hoc facit. admi. tuto. l. quidã decedens. § Papinianus. & gradatim diſiunctiue interdũ consideratur ſm ordinem scriptus ff. ad Trebel. l. hæredes. § fin. ibi tamen ex certis coniecturis apparebat intentionem scribentis fuisse taliter. idem ff. de leg. 2. cum pater § pennlt & ff. de ſb. mandato. sup. eo. lib. de elect. c. penult. Et si dicat, ꝙ ſm hoc non erit differentia inter hanc clausulam, & clausulã ꝙ si non omnes? Respondebant, immo erit, quia per hanc clausulam, sufficit requirere, sed p clausulã ꝙ si non oēs, necesse est de importentia cõtare. ut in decret. prudentiam. & pro eis facit, quia papa libentius committit causas tribus, q̃ duob. duobus, q̃ uni, ut ibi, sed contrarium est uerum, ut hic patet, unde nõ sunt istæ alternatiue ordinis, sed præstationis, & est regulare nec potest negari quin si alter solus procedat, mandatum papę adimpletur ff. de solutioni. qui res. S. arg. in fi. & in prædicta regula, in alternatiuis. cum suis concordantiis.

e ¶ Consimili.] ut si dicatur, ꝙ quilibet eorum insolidum & per se iudicare & exequi possit.

ADDITIO. Vel si dicatur, quòd alter alterum non expectet, uel non requirat. Io. And.

f ¶ Apostolica.), idem si ab alio, est enim quo ad hoc eadem ratio.

g ¶ Libere.] id est etiam non requisito collega, simili modo exponimus illud, libere, quod habetur sup. de præb. de multa, ut patet ſ. de præb. licet episcopus.

h ¶ Vno eorum.] idẽ credo de duobus, uel de omnibus qui simul inchoauerunt quo ad quid, ſ. quòd si omnes incœperunt omnes finiant, nisi ex causa, ut sequitur [Vide cap. si duo. inf. de procu. Fon.

2 ¶ Inchoante.] qualitercunque, etiam si lis nõdum sit contestata corã eo. ſ. eo. gratum. & c. licet. & sup. eo. in aut. quamuis, & infra eo. si à subdelegato. aliud in fine.

b ¶ Nequibunt.] ec ce aliam differentiã inter clausulam, ꝙ ſi nõ omnes, & clausulam: vos vel alter quia primo casu qñ vno impedito procedit alter: cessante impedimento simul procedunt, ille enim impeditus postea ve niens, & cũ alio volens procedere, admittetur.

ADDITIO. Vt no. sup. eo. quoniam abbas. in gl. 2. & ca. coram in glo. penul. Ioan and. c ¶ De eodem.] sic in plurib. procuratorib. datis in solidũ. ff. de procu. l. pluribus. ff. man. l. creditor. §. duobus. sup. de procurato. non iniuste. ſ. eo. lib. eo. ti. si duo. aliàs sequi posset perplexitas, 1 si quilibet per se procedere vellet, quia eodem forte tempore ad diuersa loca citarent. supra de rescriptis. cap. vlti. ibi vnus ex cõiurati, alter absolueret sup. in ant. de rescrip. c cum contingat. & sic se impedirent, sicut duo vsufructuarii ff. de vsufr. l. quotiens, & necesse esset ad superiorem habere recursum sup eo. c. 2 & sic contra iura superiuris fatigarentur laborib. & expensis: tutior ergo & melior fuit hæc interpretatio, vt res valeret, & non perisset. supra de verb. sig. abbate. ad idem ff. de admi.

d ¶ Idem.] scilicet inchoantem.

[Glos. seq. ponit vnam differentiam ad proc & duas conuenientias.]

e ¶ Recusaret.] Tunc ergo poterunt alius vel alii procedere: non sic in procuratorib. datis insolidum, quia vno occupante, & postea impedito, alii non possunt procedere, nisi dictum fuisset in constitutione, ꝙ non fieret melior ꝓditio occupantis inf. de procur. si duo. Et quod dixi delegato impedito, collegam hoc casu posse procedere: verum intelligo, nisi ille qui inchoauit subdelegatum daret 2. Argu. prędi. decre. si duo. pu eo etiã ꝙ cum collega propter impedimentũ inchoantis ꝓcedit ipse inchoans cessante impedimento suo, vel procedere nollet, ad initar eius quod de procuratoribus diximus in prædicta decr. si duo.

[Glo. seq. soluit quæstionem, quam solutionem multipliciter probat: ponit opinionem contrariam, quam reprobat.]

f ¶ Quo potest.] vt quia scriptum erat cũ clausula, ꝙ si nõ omnes, & collega etiam actu perpetuationis impedimentum non poterat interesse, vel scriptum erat cum clausula, vos vel alter. Et patet per hanc litteram, ꝙ si iudex processerat cum non posset, per illum actũ, non fit perpetuata iurisdictio: Vnde per hanc litteram, & per decr. prudentiam. termina ui quæstionem de dele gato dato in diem vel sub conditione, qui forte vo lentibus partibus ante diem, vel conditionem fuerat ꝓpetuata iurisdictione: deinde mortuus fuerat delegans, an per illũ actum perpetuata esset iurisdictio: Nonne iurisdictio vni sub conditione mandatur per clausulam, ꝙ si ambo, & si antequam conditio subueniat, procedere nihil reputatur egisse. sup. eo. prudentiam. in prin. ꝙ si ille actus habetur pro nullo nõ est perpetuata iurisdictio, & sic perpetuationẽ inducere non potuerit, vnde satis est ibi casus. Item ex conditionali dēmãdatione nondũ est attributa iurisdictio, sed spes iurisdictionis: sicut ex conditionali obligatione sola spes est debitum iri. Insti. de verb. obli. § ex conditionali: ergo quod ante conditionem facit, vt priuatus facit, non vt iudex. Item si prorogatur iurisdictio post tẽpus requiritur ꝙ actor, reus, & iudex consentiant. ff. de iudi. l. 2. & facit quod not supra eo. P. & G. in principio vltimæ glossæ, & ꝙ recitatur, supra eod. de causis. ita arguendo de posteriore ad prius in præuctione requiretur cõsensus iudicis, sed iste iudex nõ erat, cõditione vel die nõ veniẽte, vt dixi: Sicut statuliber, quę agit medio tpe, facit vt seruus, non vt liber. ff. de statuliber. l. statuliberum. Item video ꝙ terminus hominis non præuenitur. supra de appell. oblatæ, & forma mandati exacta diligentia seruanda est, ita ꝙ ei renunciare nõ potest. infra de præbendis. cui de non. Item pendente dilatione, iudicis officium quiescit. sup. de appel. significantibus. C. de dilationibus, siue pars. ad quæstionem bene facit. ff. de verb. obli. cum filius, ff. de cond. & demon l. multum. ff. de condictione indebiti. l. sub condi tione. Item bene facit infra de spon. cap. vno. nam vides ibi, ꝙ sponsalia nulla inducunt publice honestatis iustitiam, & tamen sponsalia conditionalia non, ga ante conditionem consensum non habent, à simili di cam adhuc minus esse de iurisdictione sub cõditione delata ante conditionem, quàm in aliàs nulla, verum est tamen, quod Host no. sup. eo. licet ꝙ ad perpetuationem iurisdictionis non requiritur, ꝙ ille actus de iure teneat, quod non est verum, præcipue in casu nostro, cum non possit perpetuari, quod nondum est, sicut nec renasci quod nondum est natum de consec. di. 4. qui in maternis. nec relabi qui nõdum est lapsus. infra de hæret. accusatus.

4 Vide ꝙ ciliũ Trident. sess. 24. de ref. cap. 3.

S I super.] Ponit dictum, quòd primo probat per regulam: secundo per cuitationem absurditatis: Secunda: ibi, Ne gratiam.

CASVS. Papa tulit mihi canonicatum in ecclesia Pictauensi, quia creauit me canonicũ ecclesiæ Pictauẽsis, & mandauit canonicis, vt de facto me installarẽt. & ponerent me in possessionẽ canonicatus, præbẽdam quę mihi assignarent, si qua vacaret, alio quin proximo vacaturam, & dedit mihi executorem ad compellendum canonicos, antequam meus executor exequeretur mãdatũ, papa mortuus est, postea in ꝙtumaciam canonicorum imploraui officium mei executoris, vt exequeretur mandatum, pro parte canonicorũ fuit mihi oppositum, ꝙ potestas ipsius executoris expirauerat per mortem papæ: ergo dico contrariũ, quia mea gratia non expirauerat, & executio est accessoria ad gratiam: Consultus papa respondet, ꝙ executor potuerit facere executionem, licet Papa mãdans sit mortuus, & hoc propter rationem textus, quia executio est accessoria ad gratiam iamque factam, ideo secus si gratia non esset iamque facta, sed faciendа: tũc enim executor mortuo papa non posset vti sua executione si res sit integra, & non inceperit vti sua iurisdictione cap. si cui. infra de præben. Nota primo, ꝙ papa potest alicui conferre canonicatum sine præbenda, & sic canonia potest esse sine præbenda, tamen non debet esse diu, & tamen præbenda potest esse sine canonia, vt in nota. ilibus ecclesiis paruuli habent vnam præbendam, non tamen per hoc sunt canonici, & laicus põt esse præbendatus in ecclesia, non tamen per hoc est canonicus, de hoc in c cum M. de constit. in antiq.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Nota q si Papa postquam mihi contulerit canonicatū, mandat canonicis, vt me inducerent in possessionem actualem, & præbendam si qua vacaret mihi conferrent, alioquin proxime vacaturam: datis ad hoc certis executoribus, & accidit q papa moritur antequā executor in negotio p̄cesserit, non propter hoc expirauit potestas executoris propter rationē textus. Nota insuper id ad quod allegatur præsens c. q si quis fuerit creatus canonic[e] per papam, mortuo papa nō expirat creatio canonicatus, & sic per mortem papę non expirant gratiæ per eū ad beneficia concessæ. Tamē papa in crastinum suæ confirmationis consueuit reuocare omnes gratias p̄ suum prædecessorem concessas ne detur materia captandi mortē. Nota deinde q potestas executoris nō dicit principalis quo ad gratiam, sed potius accessoria. Nota finaliter, quòd aliud est rem reddi inutilem, aliud eius effectum elongari, & sic patet quod dilatans executionem rei, non semper dicitur facere rem inutilem. Dominicus.

[Prima glo. ponit summam, & quid declaret.]

a ¶ Si super gratia.] Executor super gratia facta datus à papa, mortuo papa etiam re integra, gratiā exequitur. Et declarat hæc constitutio quod no. Guil. & Host. de rescri. constitutus. in prin. & Hostiensis sup. eo. quoniam. & c. licet.

[Glo. seq, soluit contrarium, & remittit.]

b ¶ Facta.] istud est quod soluit contra de decre. infra de præb. si cui. vt ibi dixi. in vlt. glo.

ADDITIO. Item Io. Mon. & Archid. qui alleg. facilius impediri faciendum, quàm tolli iam factum. 15. quæst. 1. § vlt. supra de iureiuran. quemadmodum. Ioan. And:

c ¶ Quam.] scilicet potestatem datam executoribus super ipsa gratia sibi facta.

[Glos. seq. alle. concor. obiicit & soluit.]

d ¶ principalis.] ad idem infra de reg. iur. accessorium. cum suis concord. huius contrarium videtur, ga iura inducta supra eodem indistincte dicebant potestatem delegati perire re integra morte mandatoris. supra eod. relatum. gratum, licet. cum sim. sed executor habet delegatam, quod patet, quia tractatus ipsorum ponitur sub. isto titulo, vt dixi supra eodem lib. de rescrip. tibi qui. ergo eorum potestas expirare videbatur. Et non obstat si dicatur illud rescriptum esse executorium gratiæ, quia si rescripta, quæ causæ cognitionem committunt, pereunt re integra morte committentis, multo fortius videbatur in executoriis gratiarum, cum facilius via extraordinaria, quàm via iuris communis tolli debeat. [In Authent de rebus eccleſia. non alienan. § quia vero verisimile. colla. 2. Ioannes Mon. Ad idem. C. ad Velleian. antiquæ. 2. resp̄onso. ff de milit. testa. l. eius militis. § 1.] Et si dicatur quod gratia posset esse inutilis, recurretur ad ordinarium, sicut in casu infra de præbend. si clericus. § verum, sed contrarium est verum, & ratio sequitur.

tia [a] cuiquam ab Apostolica sede facta [b] executores fuerint deputati: æquum esse censemus, vt sicut ipsa gratia (licet nondum sit in eius executione processum) morte non perimitur concedentis, sic nec etiam re integra perimatur executoribus data potestas: quam [c] veluti gratiæ prædictæ accessoriam, naturam sequi congruit principalis: [d] Ne gratiam eandem uel reddi quandoque omnino inutilem, [e] vel ipsius effectum in tempus longius [f] (cum illius † dispendio, cui facta extitit) differri contingat.

¶ Idem.

¶ Duos casus ponit, quibus de subdelegato non in totum appellatur ad primum delegantem, scilicet cum delegatus excommunicatus vel mortuus est: Alios casus ponit infra eodem, si à subdelegato. Ioan. And.

CAP. X.

SI is, [g] cui causa (licet proprio nomine non expresso [h]) à sede fuerat Apostolica delegata, subdelegauerit non in totum [1] vices suas alicui, à subdelegato huiusmodi, si delegatum ipsum excommunicari, [a] aut de medio [b] tolli contingat, impedimento tali durante [c] ad sedē ip sam (ne absolutionem uel successorem expectando † illius, prę iudicari litigantibus, vel causa plus debito prorogari [q] valeat) volumus appellari.

¶ Idem.

¶ Ab arbitris iuris appellatur ad Papam Io. And.

CAP. XI.

A arbitris, [c] qui secūdum formam iuris, [f]

e ¶ Inutilem.] puta quia gratiam habebat contra ordinarium, & nouos executores non impetrat.

f ¶ Longius.] quia necesse habet adire papam pro consequenda iustitia, vel pro nouis executoribus impetrandis.

SI is cui.] ponit di † ctum, cuius cām interseritibi, Ne absolutionem. Io. An.

¶ Præsupponendum primo, q cum appellatur à subdelegato papæ, est appellandum ad subdelegantem, quando non subdelegauit in totum: fallit in casu huius capituli.

CASVS. papa causam moueri sperat inter te & me delegauit alicui, puta de cano Pictauēsi, q sub delegauit aliquē reseruando sibi sententiam: subdelegatus incœpit cognoscere de causa, tractu tpis subdelegat[o] fuit excōmunicatus ex alia causa rationabili, vel est mortuus, postea subdelegatus tulit sententiam contra te: tu vis appellare, quæritur ad quem est appellandum? Respondet q in hoc casu quando subdelegatus est mortuus: est appellandum ad papam primum delegantem omisso medio. Nota q delegatus papæ potest subdelegare in totum nihil sibi reseruando de iurisdictione, vel non in totum, sed reseruando sibi sententiam vel executionem, in primo casu non potest reuocare subdelegationē nisi re existente integra. Item est appellandum tunc ad papam, & non ad ipsum subdelegantem; In secundo casu potest commissionem suam reuocare, etiā non existente integra. Item appellatur ad ipsum subdelegantem, & non ad papam, nisi in casu huius capituli, quando delegatus est excommunicatus vel mortuus. Nota vlterius ius commune mutari propter præiudicium q̄d̄ veri similiter litigantib. imminet. infra de re iud. abbate. ad fi. secundum Io. Mon. Nota finaliter q litigantes grauari non debent ex alieno facto. ad hoc 23. q. 4. si quis à catholica. & c. forte. &c. nimium. in fi. secundum Archi. Dominicus.

[Prima glossa dicit quid declaret & summat.]

g ¶ Si is.] declara notata per Innocentium & Hostiensem supra eo. licet. in fi. & duos casus ponit quibus de subdeleg. non in totum appellatur ad primū delegantem. scilicet cum delegatus excommunicatus vel mortuus est. Alios casus ponit infra eodem, si à subdelegato.

h ¶ Non expresso.] aliàs non erat dubitatio, si eius nomen fuisset expressum, successor non succederet in delegatione. supra eo. quoniam Abbas.

ADDITIO. Quæ cum ista per. §. iungi debuisset. Ioan. And:

i ¶ Non in totum.] hoc dicit, quia aliàs non esset dubitatio quo ad secundum membrum; si enim delegatus subdelegasset in totum, indistincte appellaretur ad primum delegantē supra eo. super quæstionum. sed qñ aliquid reseruat, appellari debet ad ipsum subdelegantem, vt ibi, & sup. eo. si delegatus.

ADDITIO. Et quod ibi dixi post Hostien. super prima glo. hic ponit Archid. scilicet, q̄ quando scribitur dignitati successor cognoscit, etiā si prædecessor ...

erat tpe datæ, rescriptū p̄sentatum non fuerit. Io. And.

a ¶ Excōicari.] maiori excommunicatione: minori enim excommunicatus bene exercet ea quæ sunt iurisdictionis. supra de ele. excom. mi. si celebrat.

b ¶ De medio.] idest, de hoc mūdo: quod quare dicat medium, vide 23. q. 4. hæc autem vita.

[Gl. seq. primo arguit a 5to: secundo qōnem soluit: & ponit opinionem contrariā: tertio arguit ad aliam qōnem.]

c ¶ Durante.] Nota quia sublato impedimento, idest, illo absoluto vel confirmato successore: ad primum delegantem. appellari non debet. Et si dubitaretur, an ipse delegatus esset absolutus: credo q teneret appellatio alternatiuus propter p̄babile dubium. Ad hoc supra eo. lib. de posſula. c. vno sicut etiam propter dubitationem probabilem formatā actor libellum alternatiuū. ff. quorum lega. l. 1. § qui autem, aliàs non credo: maxime sm canones, quod liceat alternatiue appellari: duas ad idem bene facit eo. tit. c. 2. vbi non tenent vota alternatiua, sm canones dixi: quia secundum leges non appellatur ad Imperatorem omisso medio: & si appellaretur, Imperator remittit ad eum, ad quem deberet appellari ff. de appellationibus. Imperatores. vnde si appelletur ad Imperatorem, vel ad præsidem prædicta rōne. tenere posset appellatio ad præsidem prædicta rōne. sed sm nos appellari potest ad papam omisso medio. sup. de appella. dilecti. vl. & ad legatum. sup. de offic. leg. c. 1. vnde si appellans de episcopo dicat, appello ad archiepm vel ad papam, non puto appellationem tenere: 2 nisi alterum eligat infra id tempus, infra q̄ poterat appellari. Arg. sup. de postula. c. 1. § fi. ne cum dilectum. ne appellari liceat sic vagari. ff. de iniur. l. p̄ę tor licet Guil. foueat contrarium in Spec. de appella. § nunc tractemus. vers. sed pone aliquis, & vers. quid si dicat. Bene autem facit hæc decre. & illa infra eo. si quis contra clericum. in glo. 2. scilicet ad quem appellatur de delegato ad quæstionem no. supra de fo. compe. Vinc. & Tan. quod appellari potest ad archiepiscopū. non obstat decret. dilecti. cum hic iam per recusationem sublatum sit medium, pro quibus in arg. faciunt ista iura.

d ¶ prorogari.] circa quod debent iudices prouidere. sup. de dolo & contu. finem infra de offi. ordi. vt litigantes.

A B arbitris.] 3 Non diuiditur: quia tota littera vno constructu clauditur. Dom.

CASVS. Causam, quæ inter te & me mouebatur, vel moueri sperabatur, Papa ad mei instantiam delegauit archidiacono Pictauiensi, tu voluisti recusare indicē, quia inimicus tuus capitalis: fuerunt electi arbitri ad cognoscendum de ista causa suspicionis, & tulerūt (quia istud capitalium habet locum etiam si arbitri assignauerunt terminum nimis arctum) ab ista sniā in terlocutoria vel diffinitiua appellauisti: Quæritur ad quem debes appellare, vtrum ad iudicem recusatum

delegato huiusmodi, si delegatum ipsum excommunicari, [a] aut de medio [b] tolli contingat, impedimento tali durante [c] ad sedē ip sam (ne absolutionem uel successorem expectando † illius, prę iudicari litigantibus, vel causa plus debito prorogari [q] valeat) volumus appellari.

¶ Idem.

¶ Ab arbitris iuris appellatur ad Papam Io. And.

CAP. XI.

A arbitris, [c] qui secūdum formam iuris, [f]

possis appellare? Rñdet q non: nam cum sit suspectus in cā principali, esset similiter suspectus in causa appellationis: Sed est appellandum ad papam. Sed quid sanctissime Pater: habemus in c. pastoralis. de rescrip. in ant. q̄ qñ sunt plures & diuersi iudices impetrati, si dubitetur vtrum prima commissio reuocetur: vel quid, dicitur ibi, quod si iudices nolint deferre, debent inter se conuenire, qui si nō possint conuenire, dēnt eligere arbitros ad sopiendum illā qōnem: an prima commissio fuerit reuocata vel non: Sed quæritur: isti arbitri tulerunt suam sentētiā, ad quem erit appellandum? vtrum appelletur ad ipsos iudices? Respondet q non: sed est appellandum ad papā. Nota primo, q̄ cā suspicionis est proponenda coram iudice, qui recusatur, ad hoc sup. eo. suspicionis. & supra eo. tit. & li. si con

vt de proposita cōtra iudicem suspicionis causa cognoscant: uel qui cum de reuocatione ambigitur litterarum, iudicib. nequeunt tibus in unam sniam concordare, [h] ad concertationem huiusmodi sopiendā a partibus eliguntur: est (si grauauerint) [i] ad sedē Apostolicā appellandū. [k]

¶ Idem.

¶ Executor datus a Papa, ut prouidet personę, subdelegat: si detur vt prouideat ecclesiæ nō expressa persona, non subdelegat, nisi habeat speciale mandatum, & causam reddit. Io. And.

tratia Vnum, & c. iudex. Nota secundo arg. quod isti arbitri non possunt cognoscere de causa principali. probat tex. quod dicit de causa suspicionis de quo in dicto c. suspicionis. Dominicus.

[Prima glos. ponit quid approbet, & summet.]

e ¶ Ab arbitris.] approbat, quod notat Ber. sup. eo. suspicionis. circa principium in gl & Guil. in Spec. de appel. § nūc tractemus, uer. sed ad quem. Et breuiter dicit, quod ab arbitris iuris appellatur ad Papam.

f ¶ Iuris.] 4 vbi sunt iura. videbis infra, & ista rō quare debet appellari ad Papam; quia cum isti arbitri secundum iuris formā sint electi ad ipsum ius, à quo potestatem habent, oportet appellari, & sic ad papam, qui est lex animata in terris.

ADDITIO. In authentico de consulibus. ad finem. & colla. 4. to. And.

g ¶ Iudicem.] delegatum papæ sup. eo. suspicionis, quod intellige. ut sup. eo lib. contra unum, & idem si recusetur ordinarius sup. de appel. cum speciali.

h ¶ Concordare.] nec sibi inuicem defecentibus. §. in ant. de rescrip pastoralis. in prin.

i ¶ Grauauerint.] siue in sententia, puta quia inique pronunciant illum suspectum; quia suspectus probatus non est, uel econuerso, uel ante sententiam, puta nimis breuem dilationem dando, §. de dila. c. 1. quòd est ipsorum officium, sup eo. suspicionis.

(Glo. seq. obiicit & soluit, casum addit, solutionem per simile fortificat.)

K ¶ Appellandum.) contra C. de recep arbit. l. 1. 2. q. 6. a iudicibus. in quibus dicitur, quod non appellatur ab arbitris. Solu. sunt quidam arbitri qui compromissarii uocantur, & uoluntate adeuntur, & ab istis non appellatur. 5 Et sic loquuntur contrarias; Sunt alii, qui de necessitate iuris habent assumi; de quibus loquitur hæc decretalis; & a talibus bene appellatur, ut hic, & sic etiam posset intelligi lex ilཀ la C. de iud. l. ult. Et hac ratione puto hanc decre. lo cum habere in arbitris electis ad audiendam cām, quam mouet episcopus contra suum subditum: cum etiam illo casu de necessitate eligantur arbitri 11. q. 1. si clericus. & de hoc sup. de offic ord. irrefragabili in glo. pen. sic etiam magis fauet lex ei qui necessariam

4 Ista glo. facit q̄ de beat appellare ad statuētes, qñ per sta tuta dēat 1 arbitros promit- ti. Philip. Fon.

5 Suppli- cari tñ pt §. de arbi. non sine. & no. 2. q. 6. c. a iudi cib. §. q̄ d arbitris, 1 fi. pen. gl. Archid.

satisfactionem præstare debet, quam ei qui voluntaria m: quia primum si ibi satisfiare non potest, alio loco satisfiare permittit, secundum non. ff. qui satisd cogan. l. fideiussor. ad idem C. de rebus credi. generaliter. in fi. i. respōso.

I S cui.] Sunt duæ partes. sed ibi, Sed si. q facit tria: Primo ponit dictā: Secūdo rationem, interserit ibi, Quia circa. Tertio ibi. Nisi. excipit. Io. And.

CASVS. Papa mandauit episcopo dicta uensi, vt prouideret psonæ idoneæ de tali prebenda, q vacabat quia forte vacauit in curia, & Papa non habebat notitiā personarum huius patriæ: vtrum talis executor sic deputatus à papa, possit vices suas committere alij? Respondet quòd non, nisi Papa daret sibi speciale prātem, vt prouideret per se uel alium. c. vltimo eod titu in ant. Sed quid si papa mandauit, vt de illa præbenda prouideret certæ personæ: puta Titio, vtrum possit subdelegare? Respondet quod sic: nam tunc non est electa industria personæ: ideo pōt alii cōmittere: secus est in primo casu, cum est electa industria personæ circa personam eligendam: tunc enim non potest alii committere, nisi ad hoc habeat specialem potestatem a Romano pontifice, vt dicto cap. præallegato. Nota primo quòd cum papa mandat alicui, vt ipse prouideat de tali beneficio certæ personæ; puta Titio, non videtur electa industria personæ. executoris: secus si committitur prouisio incertæ personæ. Nota insuper, quòd in eligenda persona idonea magnum periculum versatur: & ideo talis executor cui mandatur, vt eligat personam idoneam, nō potest subdelegare, quia industria eius est electa. Nota hic glossam notabilem, quæ limitat iura dicentia, quòd delegatus alicuius à principe non potest subdelegare, verum est, nisi detur sibi potestas specialis subdelegandi: nam delegans dando potestatem subdelegandi, uidetur ipse delegans subdelegare; sicut etiam dominus dando procuratori suo facultatem substituendi; & procurator substituit; videtur ipsemet dominus substituere; Heli. Reg.

[Prima glossa tria dicit; unde sumpta, quid declaret, & summat.]

a ¶ Is, cui.] Sumpta fuit de extrauagāti, quæ incipiebat, quæ fuit à nobis. Et declarat ista decretalis & sequens, decretalem ultimam sup. eod. tit. §. is aūt. Et in summa dicit, q executor datus à papa ut prouideat psonæ, subdelegat; Si detur ut prouideat ecclesiæ non expressa persona, non subdelegat, nisi habeat speciale mandatum; & causam reddit.

ADDITIO. Et approbat quod ibi dixit Pet. de Ancharano, & reprobat quod ibi dixit Inno. in gl. fin. qui distinxit, an dicatur, prouideas uel exequaris, & tunc non committit; An prouideri facias uel compellas; & tunc committit.

b ¶ Ab Apostolica sede.] speciale enim est delegati à principe, quod subdelegare potest. C. de iudi. à iudice. sup. eo. c. pastoralis. & c. ult.

c ¶ prouisio.] ēt si committatur ei, q inquirat de illius uita & conuersātione, ut in cle. eo. tit. audices.

ADDITIO. Et hoc est quod dixit Io. Mon. ita seruari in forma pauperum. Io. And.

CAP. XII.

I S cui[a] ab Apostolica [b] sede committitur certæ psonę prouisio [c] de beneficio in certa ecclesia, dioecesi, vel prouincia [d] faciendā: potest alij committere licite vices suas. ¶ Sed si non expressa certa persona committatur eidem, ut alicui personæ idoneæ de certa ecclesia, uel beneficio debeat prouidere: (Quia circa eligendam personā eius industria † tunc videtur electa) prouisionem sibi commissam alteri demādare non potest: [e] Nisi forma commissionis habeat, vt per se vel per alium [f] id valeat expedire.

¶ Idem.

¶ Is cui aliquid certo loco expediendum committitur, ex iusta causa illud expedire potorit extra locum. hoc dicit Io. And.

CAP. XIII.

STATVI- Et credo q sic: 1 quia sicut isti non habent à lege q subdelegare possit, tu si ad hoc haberent speciale, hoc possent, si dicā q licet delegatus ab alio quàm a principe non habeat hoc à lege, & sic loquuntur contraria, tamē si habet hoc ab homine, subdelegare potest. Ad hoc optime facit infra de proc. c. 1. 2. respōso. procurator ad iudicia ante litem contestatā non substituit ex potestate legis, nisi esset datus in rem suā. tū si habet speciale mandatū substituere pōt. ad idem eo. tit. c. ult. ubi procurator datus ad matrimonium contrahendum non substituit, nisi habeat speciale, & cōpromissarius datus ad eligendum, non eligit unū pro domine suo, & alium nomine domini ex ptāte legis. tamen si habeat speciale hoc potest ex potestate nominis sup. eod. li. de elec. c. pe. §. porro. ad hoc etiam facit infra tit prox. c. 1. & supra tit. prox. c. 2. & 3. & infra de re iu. qui per alium. & in regula, pōt quis. staboi. regulæ, cum ꝙ non reperiam. Et dicit lex, non refert an ipse ordo decurionum elegerit, aut cui ordo ipsum negotium dedit. ff. quòd cuiusq; uniuer. l. item eorum. §. si decuriones. ad hoc etiam facit. 3. eo. de rescrip. cum aliquibus. & infra de præben. qui. secundo respōso. Inst. de Atti. l. tuto. § sed quod iure ueteri.

STatuimus.] Primo ponit speciale statutum cū sua causa; Secundo illud generaliter prorogat, & cāt. redditi ibi, Idem. Io. And. hic.

¶ pro intellectu huius c. præ supponendum est, q mandatarius tenetur fines mandati obseruare diligenter, ita quod si fines sui mandati excedat, non valet, eo q excessit fines mandati. Secundo præsupponendum, q inquisitor à sede Apostolica deputatus ad inquirendum excessus, dicitur delegatus. Tertio est præsupponendum, quòd delegatus in certo loco, non potest cognoscere extra illum locum. c. statutum. sup. eod. lib. de rescrip.

CASVS. Peruenit ad notitiam papæ, quòd in monasterio sancti Cypriani dictauis erat magna dissolutio in capite quàm in membris, mandauit papa archidiacono dictauen. ut ad dictum monasterium accedens, inquireret de dictis excessib; tam in capite, quàm in membris, & inquisitione facta totum processum remitteret ad papam; Arch. delegatus timet, quod monachi eum male tractent; Quæritur utrum inquisitor deputatus ad certum locum, possit locum mutare, ad faciendum inquisitionem, secundum quod fuit sibi mandatum? Videtur quòd non per c. statutum. alleg. hoc tamen non obstante respondet Romanus Pontifex in contrarium: videlicet, quòd inquisitor deputatus ad certum locum, si subsit causa rationabilis poterit locum mutare, & illud cap. statutum intelligitur quando nō subest rationabilis causa: & hoc ne monachi reportent lucrū ex suo dolo: nam necessitas non habet legem ca. consilium. de obser. ieiu. in antiq. Nota primo ex illo text. quòd delegatus à sede Apostolica deputatus: (Idem in delegato à quocunque alio, cui est iniunctū vt mandatum certo loco exequatur) tenetur exequi in loco assignato: nisi subsit iusta causa, vt hic. Nota insuper, quòd non solum iudex ordinarius potest mutare locum suorum maiorum. si vt proponis C. quomodo & quando iudi. sed hoc etiam pōt facere iudex delegatus cum insita causa, nec in hoc regitur consensus partium: sed si non subsit iusta causa, non potest sine consensu partium, sed de cōsensu partium potest prorogari iurisdictio. cap. statutum supra eo lib. de rescript. Nota vlterius, quod si Papa mandauit, vt delegatus aliquam inquisitionem certo loco faciat, si executor timeat potentiam illius contra quem est facienda inquisitio: poterit alium locum idoneum assignare, nec poterit excipi contra delegatum, quod proceda extra locum sibi deputatum

[Prima glossa summat, & dubium soluit]

a ¶ Statuimus.] Is, cui aliquid certo loco expediendum committitur ex iusta causa illud expedire potest extra locum: hoc dicit. Et nota quod dicit, statuimus. quasi innuat, quòd ante hanc decretalem ex quo committum erat expediendum in loco: extra locum expediri non poterat, vt forma mandati diligenter seruaretur. infra de præben. cui de non fit ergo hoc de iure nouo.

ADDITIO. Et per hoc patet falsam esse opinionē Vin quam vide supra de re iud. cum l. & A. super ver. ad ecclesiam. quam etiam hic reprobat Archi. qui dixerat valere processum factum per delegatum, ex quo non opponebatur exceptio. Io. And.

[Glo seq. quærit, soluit, arg. pro, soluit contrarium.]

b ¶ Apostolica sede.] Quid si ab inferiori ordinario fiat talis commissio cum eadem sit ratio? Satis videretur idem. ff. de leg. non omnium. sup. de transl. inter corporalia. Sed contrarium puto, a vt illud verbū alicui operetur, ad hoc sup. de deci. ad audientiam. & l. de priuil. si Papa. nec est eadem ratio, quia non sic de facili de delegato Papæ per vniuersum orbem recurritur ad Papam, sicut ad ordinarium de prouincia vel dioecesi sua potest recurri: Hic est etiam, q licet delegatus Papæ recusetur coram arbitris, quia ibi difficile esset recurrere ad Papam delegatus ordinarii non, sed recusatur coram ordinario. sup. eod. tit. & lib. si contravenum. §. cum autem. Si igitur delegatus ordinarii in loco exequi non potest, insinuet ordinario, qui super hoc sua deliberatione prouideat, vel expresse committendo eidem, quod extra locum statutum id possit, vel alio modo.

commode g quod mandatur: ne tali prætextu impediri contingat mandatum Apostolicum, vel diferri. h

¶ Idem.

¶ Quando à subdelegato non in totum appellatur, quia non admittit exceptionem, per quam denegatur etiam delegatum habere iurisdictionem, ad primum delegātem appellabitur. hoc dicit Io. And.

CAP. XIIII.

SI à subdelegato, i cui delegatus non in tocausam reddit; ibi, Aliàs. Io. And.

¶ Præsupponendum est, quod cum delegatus papæ causam subdelegauit non in totum, si appelletur à subdelegato, appellandum est ad delegatum subdelegantem: fallit in casu hic expresso.

CASVS. Impetrauit contra te delegatum, cui mandatum fuit in communi forma, vt vocatis vocandis, quod iustum esset decerneret, delegatus iste, quia isti causę examinandę nō poterat commode vacare, quēdam subdelegauit non in totum, sed reseruata sibi sententia vel executione, accidit quòd corā isto subdelegato feci te conuenire, in termino assignato com paruisti, comparitione facta tu reus excepisti, quod non tenearis procedere coram iudice subdelegato propter defectum iurisdictionis, quia. s. delegans fuerat mortuus, antequam subdelegatus decerneret citationem, subdeleg tus interloquendo declarauit istam exceptionem non fore admittendam, tu ab ista sententia interlocutoria appellauisti, quæritur a d quem debes appellare? Respondet quòd in hoc casu est appellandum ad Papam omisso delegato, nam appellando ad delegatum esses tibi ipsi contrarius, nam tu negas delegatum habere iurisdictionem, quia per mortem papæ non solum extinguitur potestas delegati, sed etiam subdelegati, & appellando ad delegatum, fateris eum habere iurisdictionem; Idem est in aliis casibus, in quibus negas delegatum habere iurisdictionem vt in glos. puta si proponis rescriptum nullum. Nota quòd allegans contraria non est audiendus, & sic contrarietas in iudicio repellitur, & ad hoc quotidie allegatur istud capitulum, & l. prima, C. de fur. & seruo cor. &c. sollicitudinem. de appellat. Nota vlterius, quòd per quemcunque actum iudex delegatus procedit, intelligitur perpetuata iurisdictio, probat tex. per illud verbum, in aliquo. de quo supra eo titu. & lib quamuis.

[Prima glossa summat.]

i ¶ Si à subdelegato.] Quando à subdelegato non in totum appellatur, quia non admittit exceptionē, per quam denegatur etiā delegatum habere iurisdictionem, ad primum delegantem appellabitur. hoc dicit. Ioan. And.

Delegatus ordinarii locū nō mutet sine nouo mandato. Iudici locus sit tutus, & honest.

Iurisdictio ppetuatur per actū subdelegatio nis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Non in totum.] alias non esset quæstio, vt dixi sup.eo.tit. si duo ex tribus.& c.si is cui.Io. And.

[Glossa sequens quærit, & soluit: secundo quærit, & remittit.]

b ¶ Processum.]quid dices?pone:papa dedit delegatum:ille subdelegauit non in totū: demum & antequam subdelegatus incipiat vti,moritur delegās.ſ.Papa:nūquid delegatus,vel subdelegatus procedere poterūt? Satis credo: qa subdelegare, est iurisdictionē delegare, ex quo subdelegauit, ppetuata sit iurisdictio.& hoc sonat hæc littera q̄ dicit, in aliquo processum i.ẽ.eo.tit.& lib. eū dicit,inchoāte.& sup. e. licet.dū dicit, vti cœperit. [Et ibi hoc tenet Host q̄ cēpisse dicatur, cōmittendo vices suas etiā in parte.]Sic & retinere potestatem revocandi est iurisdictionis.supra eo.tit. & lib si delegatus.2. respondeo.Sed pone quòd omissa hac exceptione cum competit procedatur, tenet ne processus? De hoc vide supra de testi.cum venisset.

1 Tñ littera hic p eū facit i ẽriū, sed est exceptio partis sic loquentis. Io. And.

Delegat⁹ multipliciter iurisdictionē habere denegatur.

c ¶ Idem fiet.]scilicet quòd non appellabitur ad delegatum subdelegantem,sed ad primum delegantem. Ioan. And.

[Glo.seq. ponit 11. exempla.]

d ¶ In aliis casibus.]puta quia dicit rescriptum impetratum ab excommunicato.sup.eo.lib.de reser.c.1 Vel ipsum delegatum, subdelegatum excommunicatū. sup de re iud.ad probandum. Vel delegatum non esse talem,qualem requirit constitutio sup eo.li.de reser. statutum.2.respon. Vel commissionem ad eum factam extra locum de quibus ibi dicitur. Vel rescriptū esse impetratum per subreptionem: ita quòd non valet seruata distinctione decr. sup.in ant de reser.super litteris. Vel q̄ ipse delegatus subdelegans est seruus infamis.de reser.in scisitatus. Vel non est ætatis idoneę. sup eo.cum vigesimum. Vel quod ipse primus delegans revocauerat delegatum subdelegātem ff.de iud. iudicium. Vel quòd ipse delegatus retulerat supra de appel.intimasti Vel ab eo fuerat legitime appellatum supra de app. vt debitus Hæc & similia coram subdelegato opponuntur, per quæ negatur delegatum iurisdictionem habere.

2 Hoc dictum si ad hæreticos referatur, vide Alfonsum Castrum li.2.co.23. de iust hę ret punit. si ad alios infideles, vide B. Thomam 2.2. q.10. ar.10.

ADDITIO. Vltra prædictos casus potest pars allegare delegatum iurisdictionem non habere, quia dicit ipsum hæreticum,de hoc satis hic Arch.alleg 1.q. 3. cui est. Vnde dicit Gar. q̄ ex ecclesiam nulla est iurisdictio, & ideo sententia per talem lata nō tenet: ad hoc 24.q.1.vbi sana. & c. apertet. &c. seq.§.his auctoritatibus in prin. Io.And.

3 Idem do.glo.in l.ampliore. C. de tempo.appel. cle.1. de reſpō. Fon.

e ¶ Ad ipsum.]delegatum subdelegantem.

f ¶ Sic.]scilicet appellando ad eū,quē negat iudicem.

[Glo.seq.recitetur obiiciendo,& soluit.]

g ¶ Contrarius sibi ipsi.] & sic non audiendus,de appel. sollicitudinem.in fin.C.de furt.l.1. cum si Et hoc est mirabile, quia si iste delegatus non subdelegasset, coram ipso potuisset proponi exceptio, per quam negaretur eum iurisdictionem habere, & super ipsa posset pronunciare, supra de reſcript. super litteris. in fin. ff. de iudic. si quis ex aliena. tamen si coram subdelegato proponatur, & propter hoc appelletur, non appellabitur ad delegatum, sed ad primū delegantē: appellando enim fungitur vice actoris 4, & in agendo non licet 3ria proponere:quod tamen licet in excipiendo,supra de re iu.nullus.ad hoc infra de excep. cum inter.

totum a commiserat vices suas, ex eo fuerat appellandum, quia exceptionem coram se propositam quòd antequam per eum, vel per ipsum delegatum in aliquo processum b fuisset, delegans viam fuerat vniuersæ carnis ingressus, admittere recusauit: non ad delegatum (cum iurisdictione negetur habere) sed ad delegatum potius appellari debebit. ¶ Idem fiet c in aliis casibus, d in quibus delegatus iurisdictionem habere negatur.

Aliàs si appellari deberet ad ipsum e esset appellans (qui sic f fateri videretur eundem iurisdictionem habere, quod ante negauerat †) contrarius g sibi ipsi.

¶ Idem.

¶ *Ponit hic qui possint esse conseruatores, & vbi cognoscere, an, & quibus possint delegare, & quantum duret eorum potestas, & de expensis talium. hoc dicit. Zen.*

CAP. XV. HAC CONSTI-

capitu.1.supra eo.titu. & lib.quòd conseruatores religiosis vel aliis clericis à sede Apostolica deputati,cognoscunt de manifestis iniuriis:Sed quæritur qui possunt esse conseruatores? Respondet quòd episcopi,archiepiscopi,abbates, & alii habentes potestatem canonici verò ecclesiæ cathedralis non possunt, licet possint esse delegati ad vnam causam:Et ista est differentia inter conseruatores, & delegatos ad vnā causam. Sed quid:ponamus quòd Papa deputanit abbatē sancti Cypriani conseruatorem priuilegiorum concessorum monasterio nouo Pictauis, & deputauit abbatem monasterii noui Pictauis conseruatorem priuilegiorum concessorum monasterio sancti Cypriani, vtrum hoc possit fieri?Certe non:nam præsumitur qd sibi invicem fauerent. Sed quid:ponamus, aliquis vult impetrare conseruatorem sibi subditum, an possit? Certe non: sed reges & reginæ possunt, alii non. Et hæc est alia differentia inter conseruatores & delegatos,quia caulæ possunt committi & mutuo. Item potest imperari subditus in causa, & valet processus si non fuit exceptum:secus est in conseruatore,quia ipso iure processus conseruatoris non valet. Sed quæritur, in quo loco cognoscere debent conseruatores de causis priuilegiorum? Respondet q̄ in loco, in quo sunt deputati, & non in alio: etiam de consensu partium: licet secus sit in delegato,qa delegatus de consensu partium potest cognoscere in alio loco. q̄ in loco sibi deputato. statutū. alle. & hæc est alia differentia inter conseruatores, & delegatos. Sed vtrum conseruator possit subdelegare causas sibi spectantes? Respondet q̄ nō: nisi illud sibi fuerit specialiter concessum in sua creatione, secus in delegato,quia absque speciali potestate potest subdelegare. Or sanctissime pater habemus in cap.1. supra.eo.titu. & lib.q̄ conseruatores possunt solummodo se impedire de manifestis iniuriis: Sed quid si conseruator de facto excessisset fines suæ potestatis? Certum est quòd processus est nullus:Sed vtrū puniatur aliqua pœna? Rñde quod sic,quia est suspensus per annum ab officio, delegatus vero non punitur, licet processus suus nō valeat. Et hæc est alia differentia inter cōseruatores & delegatos. Sed quid de parte, quia vna pars litigantium procurauit vt conseruator excederet fines mandati, an puniatur? Dicet

q̄ sic: nam ipso facto incurrit sententiam excommunicationis, a qua non debet absolui: nisi prius satisfacto de expensis factas ab aduersa parte. Sed quid; vtrum per mortem papę expiret iurisdictio conseruatorum? Respondet q̄ sic,quo ad negotia non incepta, & in hoc æquiparātur cōseruatores delegatis.c.gratum.eo. tit. in ant. Sed quid fanctissime pater:dicit fuit supra de rescrip quod delegati nō debent aliquid accipere: vtrum idē sit dicendum in conseruatore? Respondet quod sic: & in hoc similiter æquiparatur conseruator delegato. Sed quid si conseruator fecerit cōtrarium in omnibus casibus præmissis,an valeat processus? Respondet q̄ non: immo suus processus est ipso iure nullus. Non possunt esse conseruatores de manifestis iniuriis? Quæritur quid sit canonicus ecclesię cathedralis.

† Notat Ped An. sint.] de potestate q̄ di hic ordinaria, sed bene ret de con de potestate absolu- seruatori bus iaco ta: nam papa si vel- rum pon let, posset derogare derando huic constitutioni.

Item dictum fuit in

Nota quod qualitates requisitæ in cōseruatore, requiruntur in subconseruatore:sicut etiam dicitur in cap. statutum. sup.eo. lib.de reſcri. quod qualitates requisite in delegato, requiruntur in subdelegato.

† al. ita, vel recte.

Nota vlterius eō seruatores non possunt se intromittere nisi de manifestis, de quo supra c.1.in pra allegato. Nota finaliter arg.quòd appellatione episcopo rum non compręhēduntur habentes dignitates superiores, de quo infra de sent.excom.qui.i periculosum. Dominicus.

(Glo.seq. huius cap. principaliter insinuant in ostendendis differentiis inter delegatos & conseruatores; quas demum colligit penult.glo.)

a ¶ Hac constitutione.)Quædam ex istis sumptæ fuerunt de extrauaganti Alexandri, quæ incipiebat.Quia de constrationibus.

ADDITIO. De qua Specu.ponit eo.tit.§.ulti.pro- pe fi.Ioan.And.

b ¶ Tueantur) de hoc supra c.1.in gl.8.

c ¶ Ostinentes.) ecce una differentia inter delegatum & conseruatorem; quia delegatus potest esse canonicus ecclesiæ cathedralis, non: & in hoc constitutio Alexand. immutatur, quæ id permittebat.

d ¶ Conseruator.) ecce alia differentia;quia eius q̄ mihi iudex delegatus,possum esse delegatus, saluo iure recusationis. 1 sed in pseruatore secus,ut hic,q̄ intelligē ēt si non opponatur exceptio per ſi. huius c.

e ¶ Exceptis.] est sim.infra.de priuil.ne a'iqui.

f ¶ Ecclesiastico.] sup. vt lit.non contest. accedens 1.

g ¶ Vel temporali.]vt lit.non cōtest.accedens 2.& ecce tertiū:qai (saluo iure recusationis) subditū mihi bñ possum impetare delegatū, cōseruatorem nō, ut hic.

h ¶ Non plusmant.] idē in delegato: eo saluo, quia delegatus de expresso consensu partium hoc bene posset.sup.eod. lib. de reſcrip. statutum. §. in nullo. qđ in conseruatore nō credo:quia si hoc uoluisset,hoc adidisset hic sicut ibi fecit: & hoc maxime per fin. huius cap.

i ¶ Nulli committere] Guli.not.contrarium in Spec. tit. 1. ad fin. verſic. sed nunquid conseruator, ibi dicebat, q̄ conseruator in eo,in quo iurisdictionem habet, uices suas aliis committere poterat. 2 Et ecce quarta differentia inter ipsum & delegatum a principe, qui potest in totum & in partem committere. sup.eod.pastoralis,& c fin.

2 Abb. & c. tit.& li c.1. dicebat,q̄ cōsuetudo curiæ habebat, q̄ committere non poterat. Io.And.

K ¶ Litterarum.]ad idem supra eod.tit. is cui in fine.

l ¶ Nec tunc.] scilicet cum hoc competit eis ex beneficio litterarum.

m ¶ Superius.]scilicet in primo responso, & idem in delegato: quia subdelegatus talis esse debet, cui possit delegari, supra de reſcrip. statutum. §. in nullo. in fin.

n ¶ Metu pœnæ.] Ignorantia ē multiplex.

ad idem supra de elect.cum in cunctis, de vi.& hon. cleri.vt clericorum.

o ¶ Scienter.] si ignorantia esset iuris, uel crassa, vel affectata, idem esset,infra de reg iu ignorantia, supra eod.lib.de tempo. ordina. eos. supra de clandesti.despon.cap.3. † al.fatigauerit.

p ¶ Officio.) & a beneficio,quod est eius sequela.23. dist.præter hoc.8i.dist.si qui.

ADDITIO. Idem Ioan Monachus, & Arch. vide quod no.in cle. cupientes de pœ. in glo.no.nouam,in fine.d.Ioan.And.

q ¶ Suspensi.)ecce quintum spectale in cōseruatore, quod non est in delegato, quia dato q̄ delegatus intromittat se de eo, quod non est suæ iurisdictionis, nō propterea locum habet pœna; cum in illo non inueniatur expressa. Su spēsus ab officio est suspensus a bñficio.

r ¶ Incurrat]Nota nonum casum, quo quis excōicatus est ipso iure:alios no.inf.de sent.e.com.eos.

s ¶ De expēsis.]ad idē]. de immunita.eccle.qm.in fi.

t ¶ Quorūcunq;)quasi diceret,siue sint dati ad cōser-

Universidad de Deusto
Biblioteca

uationem priuilegiorum, vel ad defendẽdum a manifestis iniurijs, vel alio modo, vt dixi ſ. eo. c. 1. Io. And.

a ¶ Ipſo iure.] vnde ſi poſtea procederet in nõ cẽptis proceſſus eſſet nullus, ad idẽ ꝛ. in fi. c. & ſm opi. Goff. Inno. & Bart. Brix. hic & Hoſt. ſecus, de hoc ſup. de teſti. cum veniſſet.

b ¶ Expirare.] ſaluo eo quod dr ſup. eod. tit. & li. cum plures, in fi. ſ. ꝙ ſi plures eſſent conſeruatores: quo ad negotium cẽptum per vnum perpetuata ſit iuriſdictio quo ad oẽs. 1 Et nota, ꝙ licet poteſtas executoris dati ad gratiam, non pereat re integra mortuo Papa, vt ſup. eo. li. ſi ſuper gratia, tñ prãs cõſeruatoris priuilegiorum, in quib. continentur gratiæ, bene perit quoad non cẽpta morte conceden tis, vt hic.

1 Non in aliis non dum cœptis Phil. Font.

c. ¶ Edita.] ſup. de reſcr ſtatutum. ſ. inſuper. cũ ſ. ſeq. In hoc ergo cõparantur alii delegati & cõſeruatores: licet diſcrepãt in quinque ſuperius enarratis. ſ. quia canonicus eccleſiæ cathedralis poteſt eſſe delegatus, ſed non conſeruator. Secundo, quia eius qui eſt mihi conſeruator, cõſeruator eſſe non poſſum. 2 Tertio quia eius cui ſum ſubiectus eccleſiaſtica vel temporali iuriſdictione, cõſeruator eſſe non poſſum. Quarto, quia conſeruator non ſubdelegat, niſi ſecundum formam hic poſitam. Quinto, quia conſeruator excedens metas poteſtatis ſuæ, ſuſpenſus eſt ab officio, hæc patent ex textu. Sextum addidi, ſupra in gl. idem in delegato, Septimum, ſecundum opin. in gl. vnde ſi.

2 Quia i ſtã mutua defenſio eſt iuri ſu ſpecta, tñ duo, pñt pro ſe inuicem teſtimoniũ dare. l. qui teſtõ. ff. de teſta. ſimil. iter. duo tutores, ꝙ ſe fideiu b exe, Bar. in l. Ro manus A pi tius. ff. de tut. & cu ra. da. ab his. pe. de Anch. Fo ut.

ADDITIO. Octauum, quia conſeruatores dantur, ad futura: delegati non, vt ſcripſi poſt Inno. ſupra de reſcri. ſpol. auditam prin. Ioan. And

d ¶ Omnino.] ergo ſine aliqua ope exceptionis, & facit qd dixi ſ. eo li. de reſcri c. & eo tit. fi. tum, in fi. ADDITIO. Ioan. And. circa materiam conſeruatorũ ponit hic 16 quæſtiones per modum ſummæ: quas videas per te, ſi tibi corde ledet.

DE OFFICIO LEGATI.

¶ Dictum fuit ſupra de his, qui gerunt vices aliorum in foro iudiciali, videlicet de delegato, qui gerit vices delegantis: ſuperius quia legatus Papæ gerit ſimiliter vices Papæ: ideo, &c.

Cõſimatio dñi Heliæ. diſcipulo.

Ffi. ij noſtri.] Præſupponitur pro intellectu iſtius capit. illud quod habetur in gloſſ. 3. huius ca. poſita ſuper ver. legati, quòd tria ſunt genera legatorum: Quidam enim ſunt legati Cardinales, qui dicuntur legati de latere, & hoc ideo, quia aſſumuntur de latere Papæ: nam ſicut Imperator & patritii ſiue conſiliarii faciunt vnum corpus, cuius Imperator eſt caput: & conſiliarii, qui ſibi aſſiſtunt in ſecretis, dicuntur eſſe membra, ita quòd machinans in mortem ipſorum conſiliariorum committit crimen læſæ maieſtatis, ſicut ſi machinaretur in mortem Imperatoris. l. ſ. quis. C. ad l. Iul. maieſt. ita ſimiliter Papa & Cardinales faciunt vnũ corpus, cuius Papa eſt caput, & Card. ſunt membra: Ideo qñ aliquis aſſumitur de Cardinalibus vt mittatur legatus, dr ſumptus de latere: & appellatur legatus de latere. Alij ſunt legati nati, ſicut eſt archiepiſcopus Cantuarien. vt in c. 1. de offi. leg. in antiq. Alij ſũt legati miſſi qui mittũtur ad aliquã prouinciam, vt in ea reformanda reforment, tamen non ſunt Cardinales.

¶ Innocentius quartus.

¶ *Legati non Cardinales ſine ſpeciali mandato iure legationis beneficia conferre non poſſunt: ſed legati Cardinales hoc bene poſſunt. Ioan. And.*

CAP. I.

EFicij noſtri e debitum remedijs inuigilat ſubditorum: quia dum eorũ excutimus onera, dum ſcandala remouemus, nos in eorum quiete quieſcimus, & fouemur in

CASVS Eſt aliquis legatus in his partibus a ſede Apoſtolica miſſus: durante ſua legatione vacat aliqua beneficia, ut ponamus archiepiſ Burdegalen. eſt legatus: vacant beneficia in ſua diœceſi particulari, quæ non ſpectant ad ſuam collationem: vel vacãt beneficia extra ſuam diœceſim particularem, quę non ſpectant ad ſuam collationem, vtrum poſſit illa cõferre? Rndet quod nõ: niſi in creatione ſuæ legationis fuerit ſibi a ſede Apoſtolica nominatim data poteſtas, vt poſſit conferre beneficia: Et iſta ſunt vera, tam in legatis q̃ in legatis miſſis ſimpl r. Sed ponamus, ꝙ eſt legatus Cardinalis, vtrum poſſit conferre beneficia vacantia in ſua prouincia? Rndet ꝙ ſic: exceptis aliquib. beneficiis, de quib. in c. præſenti. ſ. eo. Et illud verum, quãdo legatus Card. poteſt conferre beneficia vacantia in ſua diœceſi, dum tamen præuenerit ordinarium, ad quẽ ſpectat collatio illorum beneficiorum vacantium.

Nota primo ex prin. c ꝙ princeps ſuperior ex debito ſui officii debet laborare circa commoda ſuorum ſubditorum: nam ad hoc fuerunt ſibi conſtituta tributa fiſcalia. Nota ſecundo principalem effectum huius cap. quod legatus non Cardinalis, non poteſt conferre beneficia in prouincia conceſſa, licet habeat iuriſdictionem ordinariam in tota prouincia ſibi decreta ita quod in iuriſdictione concurrit cum ordinariis, & poteſt adiri a ſubditis ordinariorum in prima inſtantia, & iſtud faciebat rationem dubitandi; quia cõſtitio beneficiorum eſt iuriſdictionis; ſed Papa voluit expreſſe iſtis remouere hanc facultatem. Nota tertio, quòd Legatus-Cardinalis poteſt conferre beneficia vacantia in ſua prouincia etiam poſſet reſeruare beneficia vacatura 3. ceteræ perſonæ; ſed non poteſt dare ius ad beneficium vacaturum; Ratio diuerſitatis eſt; quia licet reſeruans fecerit mentionem de certa perſona, tamen poteſt uariare & conferre alteri; & ſic iſta perſona non habet certam & indubitatam ſpem, & ideo non cito machinabitur in mortem illius, qui tenet beneficium, ſed ſi habet ſpem indubitatam, pura ſibi datum ius ad beneficium vacaturum, citius machinabitur in mortem illius, qui tenet beneficium. Nota quarto, quòd exiſtens in maiori dignitate debet magis honorari in conceſſione priuilegiorum, ad hoc de præben. de multa, & ſupra titulo proximo, cap. fi. ſ. Dominicus.

[Prima gloſſa ſummat & diuidit.]

e ¶ Officii noſtri.] Legati non Cardinales ſine ſpeciali mandato iure legationis beneficium conferre non poſſunt. Sed legati Cardinales hoc bene poſſunt. Et primo pro-

nit Inno. proœmium ad dicenda vſque: ibi, Proinde, ſecundo ponit ſtatutum de legatis nõ Cardinalibus: vſque, ibi, Quod in fratribus, ibi ponit de Cardinalib. vſque in finem.

ADDITIO. Scias ꝙ auctor huius decretalis Innoc. gloſſauit hanc decretalem. Io. And.

a ¶ Pace.] ad hoc proœmiũ concordat proœmiũ huius libri, & ſ. de reſtit. ſpolia: frequens.

[Gl. ſeq. de paritatibus legatorum remittit: & ponit quatuor impartia.]

Legatorũ tres ſunt ſpecies inter ſe differentes.

b ¶ Legati. 1] Tria gña legatorũ diſtinguit hæc decre. & li cet quo ad quædam non ſit in illis impa ritas, vt dixi ſ. eo. li. de reſcr. ſtatutũ, 1. rñ. tñ quoad alia eſt imparitas, ſ. in excõmunicatos abſoluendo, vt ſupra eod. c. penult. & in confirmationibus exemptorum, ſup. eo. lib. de elect. ſi abbatem, & in cognoſcendo de cauſis exemptorum, & illos puniendo inf. de ver. ſig. c. 1. & in collationib. beneficiorum, vt hic. Et qui dicant eſſe legati de latere papæ, inf. eo præſenti & cap. ſeq. Sed quid dices: poteſt ne legatus Cardinalis conferre beneficia, quorum collatio deuoluta eſt ad papam per Lateranen. concilij? Videtur quod ſic 3. per decret. ſup. de præbend. cap. penul. vbi legatus tale beneficium contulit. Dicebit quod non, quia tale beneficium non poterat ſine ſpeciali mandato: & ideo ibi inſtiterat ipſe legatus apud papam, quod illam collationem confirmaret: & ſic faceret illam valere. Goffr. ibi reprehendebat Vin. & Inno. concor. ibi Goff. & Guli. in Spec. tit. de legato. §. nunc tractemus, circa prin qui omnes dicunt quod legatus de latere bene poteſt conferre talia beneficia per prædictam decre. immo dixit Goff. quod illa ꝑcipue põt conferre, quæ ſunt ad Papam deuoluta: cuius vices gerit in prouincia. alleg ẽt decre ſ. eo. dilectus, & ſup. de iure patro. c. cum dilectus, pro hoc ẽt bene facit ſ. eo. li. de elect. ſi abbatem. 2 rñ vbi confirmat electiones, quarum cõfirmatio ſpectat ad Papam, & ſ. de verb. ſig. c. 1. 1. rñ.

Tract. Trãſit dominicus cum Fon.

[Gl. ſeq. ſignat contrarium, & ſoluit.]

c ¶ Poteſtatem.] contra ſupra in anti. de ſupplen. neg. præla. litteras. vbi legati, qui Cardinales nõ erant (vt ibi patet ex ſubſcripuone) beneficia conferunt: Dic ꝙ illud fuit ex ſpeciali mandato: & ſic non contradicit: ſed concordat ei quod ſtatim ſequitur, niſi hoc &c. multa ergo licent ex ſpeciali demandatione; quæ ex generali virtute legis non licent, de h s vide ſup. tit. progr. is cui in fine.

Et ſic de Cardinalibus loquitur: vocat fratres illos. 2 Si intelligitur d ſpecialiter, eꝑos Cardinales vocat fratres; reliquos ſimpl. ſ. de reſt licet 3.

Cardina. ADDITIO De ꝓben. dilecto. in prin. Io. And.

b. ẽt nõ g ¶ Legatione.] repete eccleſiæ Romanæ de qua ſ. de priuile. ne aliqui.

ſis, ſm tract. h ¶ Prærogatiua.] concor. ſup. tit. prox. c. vlt. §. 1. & ſ. (Glo. ſeq. litteram exponit: quærit, arg. proponit 2. opinones contrarias: in fine ponit duo dicta.)

on. i ¶ Ampliori.) vnde beneficia conferre poterunt cum hac restrictione tamen & determinatione, quam habes inf. eo præſenti & cap. ſeq. Sed quid dices: poteſt ne legatus Cardinalis conferre beneficia, quorum collatio deuoluta eſt ad papam per Lateranen. concilij? Videtur quod ſic 3. per decret. ſup. de præbend. cap. penul. vbi legatus tale beneficium contulit. Dicebit quod non, quia ibi vi quod talis legatus hoc non poterat ſine ſpeciali mandato: & ideo ibi inſtiterat ipſe legatus apud papam, quod illam collationem confirmaret: & ſic faceret illam valere. Goffr. ibi reprehendebat Vin. & Inno. concor. ibi Goff. & Guli. in Spec. tit. de legato. §. nunc tractemus, circa prin qui omnes dicunt quod legatus de latere bene poteſt conferre talia beneficia per prædictam decre. immo dixit Goff. quod illa ꝑci-

ſeruari: quia † ſicut honoris prærogatiua h lętantur, ſic eos auctoritate fungi volumus ampliori. 1

¶ Clemens quartus, titu. Sanctæ Cęcilię presbytero Cardinali, Apoſtolicę ſedis legato.

¶ *Legatus habet ordinariam: vnde per mortem Papæ non expirat eius officium. h. d. Io. And.*

CAP. II.

LEGATOS, k quibus in certis ,puincijs cõtione beneficii: ſ. papa, legatus, & ordinarius: 5 & ſi apparet quis primo contulerit, non eſt dubium: ſi vero non apparet quis primo contulerit: tene quod habes ſ. de prẽben. ſi a ſede. Io. And.

† In manuſcriptis ita: qui ſunt, &c.

4 Idem Doct.

5 Idem Doct. Phi. vide Feli. in c. fin. ſ. de confir. Fon.

LEGATOS.] Duo facit: præmittit & probat declarationis cauſam, ſecundo declarat: ibi, præſenti. Io. And.

CASVS. Papa creauit aliquem legatum in aliqua prouincia: accidit quod Papa mortuus eſt: vtrum ſit exprirata poteſtas ipſius legati: ita quod mortuo papa non poſſit aliquid iure ſuę legationis expedire? Rñdet Romanus Pontifex, quod cum legatus habeat iuriſdictionem ordinariam: (nam ſi ſit legatus de latere, æquiparat, proconſuli; Si vero ſit legatus natus vel legatus miſſus ſimpliciter, æquiparatur præſidi prouinciæ) mortuo Papa poterit legatus expedire ea, quę incumbunt ſibi iure ſuę legationis. Nota primo, quod legati mittuntur vt euellant vitia, & plantent virtutes: veruntamen plura alia poſſunt expedire. No. ſecundo, quod legati Papæ habent iuriſdictionem ordinariam; & iſtud indubitanter verum de his, quæ eis competunt iure ſuæ legationis: Sed quid de his, quę eis competunt ex ſpeciali facultate? Dicendum quod cõis opinio doctorum eſt, ꝙ ipſi legati habent delegatam iuriſdõnem: ideo illa expirat per mortem Papæ: ſed non alia quæ eis competunt iure ſimplicis legationis. Nota tertio ex ſuprà ſcriptione, quòd q̃ Papa ſcribit presbytero Cardinali, præmittit titulum ſuum, quod tamẽ fallit in Cardinali Baſilicæ 12. Apoſtolorum; vt not. Hoſt. ſupra de priuile. cum olim. Nota quarto, ꝙ legatio dicitur eſſe officium de quo ſup. c. proxi vbi appellauit dignitatem. Dominicus.

[Prima gloſſa dicit vnde ſumpta, & quod approbet, ponit ſummam, & ſoluit dubium.]

k ¶ Legatos.] Extrauagans fuit eiusdem Clemẽtis: & incipiebat, ex parte, & approbat hæc decre. ꝙ not. Io. 7. q. 1. ſicut vir. & 25. q. 2. igitur Ioana. de Deo. in quęſtionibus ſuis, in princ. Inno. de offic. delegin anti. licet Hoſti. de reſti. in integ. tum ex litteris. & ſuo. eo. c. vlti. & Gul in Spec. eod. titu. §. ſupereſt. ver. quid de ſententia, & §. fiat ur ver pone ergo. & verſi. ſequen. Et nota quia licet decret. dirigatur legato Cardinali: tamen indiſtincte loquitur de omnibus legatis: 6 Ex quo infert poſtea ſolutionem ad ipſum legatum quærentem: quod etiam patet ex eo quod infra dicit,

6 Et ſic dixit Frã. ſ. c. prox. fuiſſe ſeruatum poſt mortem illius Clementis in archiepo Rauenna ti. Io. An.

cetero-

Universidad de Deusto
Biblioteca

æterorumq; præsidum. licet ergo quo ad quædam sit dfia inter eos, vt dixi supra cap. proxi. non tñ quo ad hoc, vt vides.

a ¶ Dissipent.] vitia.

b ¶ Latent.] virtutes: & ista proprie sunt ordinationum, sup. de offi. ord. cap. 1.

c ¶ Proconsulum.] legatos Cardinales æquiparat ꝓconsulibus, reliquos præsidibus: Nam ꝓconsul est, qui ex consulib. ab imperatore ad regendam certam prouinciam mittit. [Aliter dr proconsul suffectus loco cōsulis: quia pro consulib. fungeretur.] præsides aūt illi dicuntur, qui cum nō esset prius consules, mittebant, ad regimina prouinciarum. ff. de offi. presi. l. 1. 1 vbi de hoc. & l. 2. & ff. de off. q. l. 1. §. ex his. vnde arguendo a nomine legati Cardinales q̄ ex latere papæ, & ex consulib. suis (assistunt. n. sibi in secretis consiliis. supra eo. lib. de elec. fundamenta. §. decret.) mittuntur ad regendam prouinciam: æquiparantur proconsulibus, supra de sent. excom. ad eminentiam. ff. de offi. proconsu. l. 2. Reliqui autem qui secretis consilijs non assistunt, missi ad regendas prouincias æquiparantur præsidibus: sed illi habent ordinariam, ego & isti.

d ¶ Reputantes.] hic incipe constructum: nos reputantes lagatos, &c. & merito dicuntur ordinarij: nec expirat eorum officium: faciunt enim statuta perpetua. sup. de loca. c. 2 & sup. eo. tit c. vlt. & adeuntur per quærelam sup. eo. tit. c. 1. & de hoc 2. q. 6. c. 3. Item habent imperium. sup. eo. lib. de elect. si abbatem ff. de offi. procun. l. & ideo. ad idem eo. tit. l. 1. & 2. & C. de offi. eius qui vicem alt. iu. ob. l. 1. & 2.

[Glo. seq. primo notat hoc ius declaratorium, & respondet 3tio; rationem reddit, & interserit opinionē Goff. secundo tractat de nondum ingresso; tertio quærit, an cœtus Cardinalium illum reuocet, ponit opi. & remittit.]

e Declaramus.] non est ergo iuris noui promulgatoria: sed veteris declaratoria: quod ergo dicitur in prędicta decre. tum ex litteris, de restit. in integ. in princ. cui etiam Alexander successor ipsius Anastasij officio legationis denuo in partibus illis fungenti, &c. illud, denuo, determinat verbum, commisit, quod sequitur: non enim morte Anastasii expirauerat legatio: Notat tamen Goff. in summa istius tit. §. finitur, quod morte papæ licet expiret legatio: non tñ iurisdictio quo ad excepta: sed nec expirat legatio, vt infra sequitur; nec mirum: legatus enim Papæ dicitur legatus sedis Apostolicæ: sed sedes ipsa non moritur. 1. 2. q. 2. liberti. 2. sup. eo. lib. de rescri. si gratiosæ. Et nota, quod ista decre. non distinguit an ille legatus tempore mortis ingressus fuerat pronunciam, vel non: vñ sicut in reliquis ordinariis non inspicimus mortem constituentis, ita nec in isto. An autem vacante sede cœtus Cardinalium reuocare possit legatum forte communiter a papa & Cardinalibus deputatum. no. Host. in prędicta decre. tum ex litteris & Guli. in prædicto § finitur, ver. sed nunquid. quod ex magna, & euidenti causa hoc possent: alias hoc non dēnt. 2 De potestate tñ Cardinalium sede vacante, vide quod dixi ꝙ. de schisma. c. vnico.

ADDITIO. Clemen. ne Romani. de elect. & supra eo. de electio. vbi periculum. & idem quoque, in glos. 1. Fonta.

f ¶ Expirasse.) idem habes de inquisitoribus hæreticæ prauitatis: inf. de hære. ne aliquid.

Præsenti.] Sunt tres partes; Prima in vno declarat. Secūda circa duo restringit; Tertia decernit. Secūda: ibi, Cæterū. Tertia: ibi, Quicquid. Io. And.

CASVS. Legatus Cardinalis in hac prouincia suę collationi reseruauit ꝑhendam proximo vacaturam in ecclesia vel ecclesiam in fauorem certæ personę; & illi personæ dedit executores ad prouidendum in defectum capituli: postea vacauit prębenda: executor tamen eam non contulit; accedit quod finita est potestas legati: vtrum expirauerint oēs effectus reseruationis: ita quod executor non possit conferre illam prębendam? Videtur sic, si executor nondum processerit ad collationem: sed si processisset, & illam prębendam contulisset, valeret collatio: licet persona illa certa non apprehendisset possessionem illius. Sed utrum sit verum indistincte, quod legatus possit reseruare beneficia, & quot voluerit? Respondet quod non: sed in una ecclesia vnicum poterit reseruare beneficium: vel de beneficiis spectantibus ad vnum collatorem: & hoc pendente illa recusatione: sed illa finita posset sibi reseruare vnicam aliam collationem: & hoc etiam verum de beneficijs spectantibus ad collationem vnius collati. is. Nota primo argu quod quando legatus facit actum pertinentem ad officium collationis: dēt dicere ꝙ faciat auctoritate legationis, & non auctoritate Apostolica. Nota secundo, ꝙ potestas data executori super gratia fiēda, expirat expirāte gratia, ad hoc ꝙ de prēb. si clericus &c. si cui. Dominicus.

(glo. prima facit quattuor, dicit quid restringit quæ pars sit declaratoria, sūmat, & dicit qd determinet.

g ¶ Præsenti:) ista decretalis & sequēs restringit gratiam potestatem legatorum circa beneficia conferenda, de qua supra eo. c. 1. verum est tñ, quod primum istum huius decretalis declaratorium est iuris veteris, 3 ut in principio patet. Et hoc dicit: finita legatione expirant reseruationes legatorum: & omnis processus habitus super illis; nisi tunc illa beneficia vacantia sint collata. Demum dicitur, ꝙ pendente vna sua reseruatione in ecclesia collegiata: vel beneficio spectante ad collationem alicuius: legatus in eadem ecclesia, vel de beneficio spectante ad collationem eiusdem, aliam facere non pōt, quod fit contra prędicta, irritum decernitur Et determinat hęc decretalis notata per Hostiensem supra eo. c. vlt. & per ea & per Ber. supra de in. e patron. cum dilectus. & vide in Specul. eod. tit. § nunc tractamus ver. sed ecce.

h ¶ Suę legationis.) quia si ex speciali auctoritate sibi tradita a Papa hoc faceret tunc secus: ad hoc ꝙ. de prēb. hi qui. 2. responso. Et nota quia si legatus nō Cardinalis non potest conferre beneficia vacantia iure legationis. supra. eo. tit. & lib. c 1. multo minus ergo possunt reseruare in Cardinalibus ergo habet locum hæc decretalis.

ADDITIO. Idem Io. Mona.

a ¶ Ad collationē.] ergo non sufficit ꝙ vacauerint: nisi prius tū bñficiorum vacātiū sit facta collatio & est si. ꝙ. de concess. præb. c. vlt. vbi non sufficit, ꝙ beneficia vacauerint; & ꝙ ab executoribus fuit petitum. vt illa conferant, si ipsorum non fuerit facta collatio imò habuit locum reuocatoria.

(Glossa seq. ponit quattuor modos qui bus finitur legatio.)

b ¶ Finitur legatio.] hoc potest esse multis modis puta, quia datus fuit legat⁹ ad tempus: finito tēpore finita est legatio. §. de offi. dele. & cau sis. Item quando reuocatus est. ff. de iudicium. Item qñ est egressus 1 legationē animo non redeundi, legationem ideo dixi, quia si esset egressus vnā pro uinciā, is qui est legatus in pluribus, ex quo nō est egressus legationē, adhuc nō expirauit eius iurisdictio. sup. eo. tit. no uit. sic. n. legatus in qualibet parte legationis existens iurisdictionē exequitur, sicut eps in qualibet parte dię cesis. ꝙ. tit. prox. cum eps. Item finitur legatio personalis morte ipsius legati, non tamen morte constituentis supra c proxi. personalis ideo dixi, quia si esset legati, vt supra eo. c. 1 & supra de offi deleg. quoniā abba. Et quod supra dixi his modis legationē finiri, dic verum in sui persona, & quoad non cœpta p dele gatos, sed si quas causas commisisset, & res non esset integra, durat finito eius officio illius delegati pōtas supra eo. c. ult. Et est mirabile, quia iurisdictio delega ti a legato bene perpetuatur per citationem, & alium iudicialem actum, sed notificatio, inhibitio, & decre tū non ꝑpetuant iurisdictionē executoris hoc & alios processus facit cis. Sed reseruationes beneficiorū sunt odiosæ propter duo, quia per eas datur uia ad uacaturas, & quia præiudicant ordinariæ potestati, igitur sūt restringendæ, sed potestas executorum datorū a Papa super gratia facta, etiam re integra, & super facienda re non integra, bene perdurat post mortē Papæ 2 qa Papa potest ius ad uacaturas dare, sed non sic legatus. supra eod. tit. proxi. si super gratia & ꝙ. de præb. si cui. in fine. bene ergo potest legatus donec durat in officio suo impedire ordinarium in conferendo, sed finito officio non, ut hic.

c ¶ Restringere.) causam huic edicto, & ei quod dici tur ꝙ. c. proxi. dare potuit Cardinalis sanctæ Marię noue, (scilicet dñs Petrus de Biperno, de quo dixi sup. c. 1. in fine.) qui in pluribus prouinciis legationis papalis

nis auctoritate factas, & decreta interposita super ipsis, nec non denunciationes, inhibitiones, & processus quoslibet per eum, uel per executores deputatos ab eo habitos circa ipsas (dummodo ad collationem a eorum dem beneficiorum iam vacantium † minime sit processum) eo ipso quòd illius finitur b legato, uiribus penitus uacuari; nec executores eosdem posse vlterius beneficia taliter reseruata conferre.†

¶ Cęterum reseruationes huiusmodi (per quas interdum prælati & ecclesiæ nimium onerantur) restringere c cupientes: Prohibemus, ne postquam legatus in aliqua cathedrali uel collegiata ecclesia reseruationem aliquam duxerit faciendam: aliam (illa pendente d) faciat aliquatenus in eadem. e Nec etiam postquam alibi reseruauerit aliquod beneficium ad collationem pertinens cuiuscunque: aliud f quod ad illius g collationem pertineat (quamdiu reseruatio pendet alterius) sibi quoquomodo reseruet. Quicquid autem contra præmissa h contigerit attētari, eo ipso viribus nō subsistat.

¶ Idem.

¶ Cathedrales, uel regulares, uel coll giatas ecclesias legati reseruare uel conferre non possunt; Idem in dignitatibus ecclesiarum cathedralium, quæ sunt maiores post episcopos, et sīt ipsarum prælati per electionē debent assumi, & contra hoc factum est irritum.

fungēs officio, omnes dignitates, personatus, & beneficia in legatione sua vacantia suæ collationi reseruauit, restricta est ergo hodie eorum potestas, ut infra patebit.

[Glo. seq. ponit quattuor exēpla, quibus nō pendet, ad duo q̄ solutioni obstant, respōdet & remittit.]

d ¶ Illa pendente.] illa igit sublata, puta mortuus, uel per sententiā debito modo exclusus est is ꝙ quo facta erat reseruatio, vel iam consecutus est prębendā, vel reuocauit legat⁹ reseruationē 3 tūc 3 Qđ pōt bene potest in eccle sia eadem facere alia 4 quia illa nō pēdet, si uero illa pē tñ nō ꝑsudet, aliam nō potest facere. Sic & pendente dilatione ęgerit officium iudicis. C. de dila. siue pars. sup. ꝙ appel. significāte. sic & pendente lite cō tra vnum electū, nō potest alius eligi ꝙ dic ut ꝙ. vt lite pēdē. c 1. & 2. & sic attentata pēdente appellatione reuocantur ꝙ modū attentati, ꝙ dic, ut ꝙ. de app. non solum. sic & is q̄ cōtulit alicui beneficiū, pēdēte termino acceptionis, non pōt illud alii cōferre, ut supra de præb. si tibi absenti. & sic pendente negotio reseruationis, delegatus non subdelegat causam, nisi de recusatoris assensu ut supra eodē libro de officio delega. iudex. 2. responso. sic & accusatus pendente accusatione non promouetur. supra de accusa. omnipotens nec testificatur, quod dic ut sup. de testi. c. ult.

e ¶ In eadem.] quia ista littera non distinguit, non curo an illa beneficia spectent ad collationē unius, an diuersorum, ex quo enim sunt in eadem ecclesia, siue iidem, siue diuersi habeant conferre, pendente una reseruatione non fieri alia. [Idem archi.]

f ¶ Aliud.] etiam in alia ecclesia, & sic differt a proximo dicto.

g ¶ Illius.] pone, reseruauit legatus beneficium quod spectat ad collationem episcopi, hac reseruatione pendente, reseruat aliud quod spectat ad collationem ipsius epi & alterius, nunquid valet reseruatio secunda? Credo, ꝙ non 5 quia licet spectet ad collationē alterius, tamen & illius Et est sim. quod dixi supra eo. lib. de rescrip. statutum §. cum uero. in glos. 2. Et qui iurat non suum esse, iurat etiam sibi commune non esse. ff. de uerb. signi pupillus. § ult. Ad hoc. ff. de lega. 3. si qs seruos, ubi testatore legante seruos suos, & qui in totū, & qui in parte sui sunt legati esse uidentur. Nec obstat inf. de præben. cum in illis. in fi. quia illud induxit intentio Papæ, qui illum solum priuare intendebat, ut ibi dixi in ult. glo. Nec obstat quod dixi sup. eo. lib. de rescrip. cum aliquibus quia similitudo & identitas rōnis illud inducit, ut ibi dixi.

h ¶ præmissa.] omnia cōprehēdit. ad idē. sup. in ant. de reseri.

5 Idem Doc. Phi. Fon.

4 Nec tedilatio gescit of netur fa prima re seruatiōe, ubi est clausula motu ꝓprio. si illa nō est certa dēt maxime cū pro ea dē psona reseruet. Do. Font.

Universidad de Deusto
Biblioteca

rescriptis,olim . si igitur finita legationē executor cō ferat,vel processus faciat,nō tenet, vt in 1. rū. & idem in sequentibus casibus, vt in prin. dixi.

DEliberatione.] Prima pars facit duo: Primo ponit prohibitionem in quadruplici specie: Secūdo decretū.ibi, Decernentes.

CASVS. Dictum fuit s. cap. 1 ꝙ legati Cardinales possunt beneficia cōferre, & reseruare: vtrum sit verū indistincte, ꝙ possint cōferre beneficia quæcunq. siue sit ecclesia cathedralis, vel aliud beneficium? Certe nō: Sed quid, vacat abbatia, vel aliqua dignitas ecclesiæ collegiatæ, vt decanatus beatissimi Hilarij maiores Pictauis, vel priora tus beatissime Radegundis Pictauis: an legatus Cardinalis possit illas cōferre? Rndet ꝙ nō, dum tñ sit principalis dignitas illius eccl'æ; Aliæ aūt dignitates minus principales illius ecclesiæ dabūt sub potestate legati Cardinales: & hoc verū, nisi ad illas dignitates minus principales aliqui assumerentur per electionem: Nec potest legatus dare alicui potestatem, ut recipiat resignationē alicuius beneficij, & ei committere collationem simul: sed potest cō mittere successiue, ut dicit glossa. Nota primo ꝙ iura communia debent fieri cum magna deliberatione: ad hoc proœm. huius lib. Nota secundo arg. ꝙ in mandato generali, quibuscumque uerbis utatur, non includūtur requirentia speciale mandatum. ad hoc ʒ. de proc. c. 2 Dominicus.

[Prima glossa ponit summam.]

a ¶ Deliberatione.] Cathedrales, uel regulares, vel collegiatas ecclesias legati seruare uel cōferre nō possunt: idem in dignitatibus ecclesiarum cathedralū, quæ sunt maiores post eōs, si ipsarum prælati per electionem debent assumi: & ʒ hoc factum est irritum. Secundo dicitur, ꝙ legatus non potest alicui cōmittere, ꝙ recipiat resignationem benefici, & postea illud conferat & contra factū uel faciendū decernit irritū

b ¶ Ecclesias.) tolle qđ est infra, suæ ordinationi, &c. Et conferre ecclesiam, est conferre ipsam principalem dignitatem de ecclesia puta epatum, plebaniā, abbatiam, prioratum, uel his similia. & has hic prohibet conferri non prohibet canonicatus ipsarum ecclesiarū conferri per legatos; quod ex his patet, quæ sequūtur.

[Glo. seq. quærit, opinio. ponit Iterum quærit, & soluit.]

c ¶ Electionis.] aduerte: iā uidi de facto hanc q̄stionem: legatus cōtulit plebaniā, quæ ad collationē epi spectabat: quærebatur, an collatio eius teneret, & dicebant quidā 2 ꝙ sic per hanc litterā, ex quo nō p uiā electionis, sed collationis assumitur ibi p tatis. Sed hoc non est uerum: quia ista littera, quæ de uia electionis loquitur, tantum in prælaturis cathedralium ecclesiarū loquitur. (Alias sequeretur, ꝙ ēt cathedralē cōferre posset, cui ꝓuideretur p collationē: qđ aliqui fatētur. sed non est verū 3 Io. And.] quasi diceret archidiaconatū in ecclesia cathedrali legatus conferre nō potest si ista duo concurrunt: ꝙ ille archidiaconus sit maior dignitas post eām: & ꝙ p uiā electionis archidiaconus ibi assumat: sed si utrumq. vel alterū desit,

CAP. IIII.

DEliberatione [a] prouida duximus inhibendum, ne aliquis Apostolicæ sedis legatur, quantum cunque legationem obtinere plenariam dignoscatur, cathedrales, uel regulares, aut collegiatas ecclesias, [b] seu ipsarum ecclesiarum cathedralium dignitates, ad quas hi, qui præficiuntur eisdem, maiores in earum capitulis post episcopos existentes, habent per uiam electionis [c] assumi, suæ ordinationi, collationi, prouisioni, electioni, aut dispositioni, quomodocumque reseruet: nec de ipsis ordinandis, conferendis, uel disponendis se aliquatenus intromittat: neque aliquod, quominus hi ad quos pertinuerit eligere, aut postulare libere ualeat cum uacabunt, obstaculum quomodolibet interponat: [d] Decernentes quic quid contra hoc actū extiterit, eo ipso irritū & inane

¶ Legatus non potest alicui cōmittere, quod recipiat resignationem beneficij, & postea illud conferat, & contra factum uel faciendum decernit irritū. hoc dicit. Io And.

¶ Prohibemus [e] insuper, ne legatus ipse in genere, aut in specie [f] cuicunque ꝙ concedat, ut ab his qui beneficia infra legationem eiusdē habētes, ea tunc legatus illō cō ferre poterit 4 vpd 4 nō sine mysterio sic nō diuisim summauit Io. tellectū: ad hoc facit quod sequit, fuæ ordinationi, &c. nec obstat. ʒ neq. aliquid quominus, &c. quia & sine illa clausula satis erat ꝓhibitum per ꝓcedētia, & ibi sic locutus est ꝓ eo, ꝙ id ut plurimū obuenit: & potest etiā respicere quod hic dicit de dignitatibus cathedralium ecclesiarum maioribus post eōs. Sed cum maioritas consideretur circa multa, vt circa ordinem secundum quem archipresbyter est ma ior archidiaconus circa administratiō nē secundū quā cō uersos: & circa alia, not. sup. in arti. 2 re scri. sedes. de qua maioritate itelligimus Dic, ꝙ de maioritate prælationis loquitur, in qua licet inspicienda sit cōsuetudo dicimus tñ de iure archidiaconum præesse. Is ergo, qui præest eām capitulo, & conuocat capitulum, & similia facit: hac prohibitione inclusus est.

ADDITIO. Idem concludit Phi. Fon.

ADDITIO. Et si id faciat, uidetur puniendus ut sacrilegius. 1. q. 1. sunt quidam. ad fi. quæ titioies. Archid. Ioan. And.

e ¶ Prohibemus.] declarat notat. per Inn. & Host. sup. de offi. deleg. ex parte 1.

ADDITIO. Et Io. Mona. refert hic se prius sic pronuntiasse de papæ mandato. Io. And.

ADDITIO. Ista secunda pars facit quattuor: primo ponit prohibitionē, secundo eius causam: ibi, Cū per hoc ratio decernit, ibi, Nos enim, tertio ꝓgat, ibi, Volentes. Io And.

f ¶ Specie.] hic genus & species partificantur, inter quos differunt, quod dic, ut 24. dist quamquam sup. de offi. ordi. si sacerdos.

[Gl. seq. soluit dubiū de duob. delegatis, distinguendo an simul, an successiue dentur.]

g ¶ Cuiuscunque.) vel quibuscunque, ut in una prohibitum, censeatur in pluribus repetitum, cum eadem subsit ratio, ad idem supra eod lib. de elect. c. nuit. in prin. & ad hoc de pænit. dist. 3. adhuc per instāt. 96. dist. cum ad uerum. vnde non poterit reuocationem committere uni, ꝙ recipiat, & alteri quod determinum conferat, quia qua ratione committendo hæc eidem, daretur via ad uacaturas, eadem ratione committendo hæc diuersis. Et iste est casus specialis, quē non

Possū per me qđ nō p alium. Eps an possit cō mittere alicui spā liter vt conferat certū bñficiū cum vacabit.

† Hoc est cōci. Later. sub Alexand. III. cap. 8.

1 Ita tenet Phili. et allegat Pot. decis. 397. tenere hic cū Io. Font.

Motus ꝙ prius ex cludit excludat subreptio sicut notus ꝙ prius patet.

possum per me quod nō per aliū ʒ regulam. ʒ. de reg. iur. potest. vbi hunc & quosdam alios numerauit. Ieg. n. bene potest resignationem beneficij recipere. & postea illud beneficium vacās conferre, sed hāc commissionem non potest facere: facilius. n. per hunc modum fieret fraus ad vacaturas, quam per illum. et est sim. expressium. s. de concess. præben. cōstitutus, vbi non potest alicui eps specialiter cōmittere, ꝙ cōferat certum beneficium cū vacabit: licet cū vacauerit, possit illud cōferre. Puto tñ, ꝙ legatus bñficium potest committere alicui ꝙ recipiat resignationē alicuius beneficij & recepta resignatione cū beneficium vacat, bñficium possit eidem, vel alteri committere, ꝙ illud beneficiū conferat: & per hanc decret. 1 [Maxime ponderato prin. huius §. ibi, in gñe. latentari posset, ꝙ licet eps posset, ꝙ liceret tradere potestatē officiali vel vicario suo, cōferendi beneficia vacatura, s. eo. lib. de offic. vic. c. vit. non tñ aliū quā officialem constitueret.

ADDITIO. Vide ꝙ no. ʒ. de præben. statutum. in vltima gl. Io. And.

a Lateranense.] sup. de concess. præb. nulla.

b ¶ Pendentia.] quasi dicat, sicut hæc cōsuō non respiciebat præterita ita nec pendentia: sed prorogationē eam extendi voluit ad vtramque, de hoc vide ʒ. de elect. licet canon.

ADDITIO. In glo. ad futura, quam hic ponit Arch. Io. And.

COLLATIO.] Non diuiditur, quia breue est. Sicut taciturnitas bñficii obtenti vitiat collationē obtentā a sente a sede apostolica: ita vitiat collationē obtentā a legato: Secus esset collatione obtenta ab ordinario: quia illa taciturnitas non vitiat.

CASVS. Legatus Cardinalis in hac ꝓuincia existens, cōstulit mihi aliquod bñficium vacans; tacui ei aliud beneficium quod obtinebā: an valeat talis collatio? Certe nō: nā taciturnitas beneficij obtenti vitiat collationem legati a sede apostolica impetratam. Nota primo legatum posse cōferre beneficia, de quo supra eodem tit. & lib. c. 1. Nota secundo, quod in litteris beneficialibus quæ impetrātur a legato, eadem mentio debet fieri qualitatum & circūstantiarum, quæ requiruntur in litteris a papa impetratis. Dominicus.

c ¶ Legatum.] Cardinalem: quia alius iure legationis conferre non potest. sup. eo. c. 1. in fi. nisi ex speciali potestate, vt ibi.

d ¶ Mentio.] quid dices si legatus ꝓprio motu (& hoc exprimitur in litteris cōcessionis) cōfert mihi bñficium habenti aliud de illo mentione nō facta: nūquid valebit collatio sicut & valet eo casu si Papa cō-

in illius manib. voluerint libere resignare, ipsorum resignatione recepta, illa valeat idoneis cōferre personis. Cum per hoc aperiri posset via contra Lateranense [a] † concilium ad beneficia vacatura. Nos eīm concessionem, quam contra hoc contigerit attentari, & quicquid ex ea, vel ob ea m secutum extiterit, nullam prorsus habere statuimus roboris firmitatē: volentes non solum ad futura, sed etiam ad præterita, & adhuc pendentia [b] negotia hoc extendi.

¶ Idem.

¶ Collatio legati per tacitumitatem prioris beneficij vitiatur. hoc dicit. Zen.

CAP. V.

COLLATIO beneficij per legatū [c] sedis

tulisset. ʒ. de præben. si motu proprio? Videtur ꝙ non: quia papa nō est ligatus 2 legibus, sicut legatus. C de leg. digna vox. de cōcess. præben. proposuit, vnde aliud in Papa, aliud in legato: Sed ʒrium credo: sicut eīm si ordinarius mihi habenti beneficium cōferat aliud, bene tenet collatio hoc tacito: licet vtrū que retinere nō possim, vt in clemen. de offic. ord. c. 2. quæ in hoc reprobat quod hic no. Archidiaconus. sic & si legatus cōferat, tenebit collatio: 3 non tamen vtrumque propter hoc potero retinere & facit sup. eodem li. de rescrip. gratia. hoc ergo intēdit decret. quod sicut impetrans beneficium a Papa tenetur de beneficio quod hēt (quantumcunq. modicum. sit illud) facere mētionem: sic & impetrans a legato: alias nō valebit collatio: quia impetrata 4 est subreptitia: Vbi vero nō impetrauit, sed legatus contulit, in quo peccauit ille cui facta est collatio? Certe in nullo: vnde credo tenere. Sic video, qđ impetrationem impedit facti possessio colorata, si de illa nō fit mētio, sup. de concess. præben. cum nostris. collationem nō impedit inf. de præben. licet episcopus. Ioan. and.

2 Vide Bucchar. lib. 15. de cre. c. 42. & B. Tho. 1. 2 q. 96. arti. 5.

† al. fuit.

3 Idem petr. de Anchar. Fon.

4 Quæ ꝓ prie fit ab illo, ad quē primo iure non spectat collatio. Io. And.

TITVLVS XVI.

De officio ordinarij.

¶ Innocentius quartus in concilio Lugdunensi.

¶ Archiepiscopus non potest sibi constituere officiales in diecesibus suffraganeorum suorum p appellationē deuoluēdis ad ipsum: nisi de cōsuetudine hoc habeat: & tūc etiā tales officiales inhibere non possunt, priusquam fuerit appellatū.

CAP. I.

ROMANA ec-

Apostolicę tibi facta nullius momenti existit: si in ea non fuerit † habita mētio de [d] alio beneficio, quod primitus obtinebas.

DE OFFICIO ORDINARII.

¶ Dictum fuit supra de officio legati, qui est maior quibuscunq; ordinarijs in cā sibi delegata: nūc restat videre gñaliter de quibuscunque ordinariis, ideo ponit titulum siue rubricam de officio ordinarii.

ROMANA.] sunt quinq; partes fm Io. Mon. Primo ponit ꝓhibitionem. Secūdo ibi, Nec ꝓ eo. soluit oppositionem illius ꝓhibitionis. Tertio ibi, Quia in causis. tenem solōnis subjicit. Quarto ibi, Officiales, quandam moderationē officialib. Remensibus iniungit. Quinto ibi, Et hoc illā ad alios officiales extēdit. Plus mihi placet, ut sint solū duæ partes. Io. An.

¶ Præsupponendum est, quod Archiep's potest committere cām suffraganeo, vel subditis suffraganei: sed qñ commisit subditis suffraganei, non potest eos compellere.

CASVS. Archiep's Burdegalen. vult officialem seraneum in dioecesi Pictauen. deputare ad cognoscendū de futuris causis per applonem ad ipsum deuoluendis in futurū: utrum possit? Rndet, quod non licet cās deuolutas committere, siue delegare possit in dioecesi sui suffraganei: sed non causas in futurū deuoluēdas. Rō est: quia post appellationem iurisdō est ipsius archiep'i: ideo causas potest committere: sed ante appellationem non habet iurisdictionem; ideo non pōt

commit-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tommittere: quia nemo dat quod non habet. Sed ponamus, ꝙ archiep̃s per ips̃ sufficiens ad introducendum consuetudinem, cõstituit officiales ad cognoscẽdum de causis in futurum per appl̃onẽ deuoluendis, vtrum valeat consuetudo? Respondet quod sic. Sed ponamus, ꝙ illud ius sibi competit ex cõsuetudine: & sic cõstituit officialem in dioecesi Pictauensis. vtrum possit inhibere officiali Pictauẽ. vt non attentet aliquid, anteq̃ sibi competat iurisdõ? Rñdet, ꝙ non, vt in c. Romana. inf. de app. & ibi latius. Sed vtrũ officialis iste deputatus ab archiep̃o Burdegalensi possit excõicare, interdicere, vel suspendere episcopum Pictauen. vel alios suffraganeos? Dicit Romanus Pontifex quod non, si archiepiscopus Burdegalen. sit præsens, vel prope locum: ne episcopo fiat quodãmodo iniuria ab ipso officiali deputato, qui est humilis persona: tamen istud procedit de honestate: Nam si officialis archiepiscopi episcopum suffraganeum excõmunicaret, teneret excommunicatio. Nota primo, q̃ quod archiepiscopus regulariter nõ põt intrare dioecesim sui suffraganei, vt aliquid agat ex auctoritate sua: fallit in aliquibus casibus; nam archiepiscopus potest visitare totam pro nunciam suam. de censib. c. 1 eo. lib.

Nota secundo ibi Disponunt, aliquid v̄e.]iũcta gl. ꝙ archiep̃s in dioecesi suffraganei non põt sibi sedem costituere, nec ordines celebrare: multo minus põt eps particularis in dioecesi alterius epi. Nota tertio principalem effectum huius capituli, ꝙ licet archiep̃s possit inhibere suffraganeis, ne procedant, vel aliquid attentent in causis ad ipsum per appellationem devolutis vt in c. Romana. inf. de app. non tñ potest constituere officialem ad id faciendum in causis, quę nondum sunt devolutæ: sed si essent iã devolutę, posset: quia nõ tenetur facere inhibitiones personaliter, sed potest alteri cõmittere. Nota quarto, ꝙ archiep̃s põt committere causam ad ipsum per appellationem devolutã alicui de suffraganeis suis. c. pastoralis. eo. tit. in anti. sed non potest compellere subditos suorũ suffraganeorum, ut dicto c. pastoralis. Nota vlterius, ꝙ consuetudo dat iurisdõnem c. cum contingat. de foro compe. in anti l. 1. C. de eman li. l. 1 iuncta l. more maiorum. ff. de iurisdictio omn. iud. Nota insuper, ꝙ archiep̃s non potest per se vel per alium facere inhibitiones, antequam fiat devolutio ad ipsum per appellationem: quia ante appellationem non habet aliquam iurisdõnem. Nota vlterius, ꝙ quandiu archiep̃s est præsens: suus officialis principalis non debet eps̃ suffraganeos excommunicare: sed illud reseruare debet archiep̃o: si tamen faciat, tenet excõicatio: quia licet officialis archiepi sit minor quantum ad ordines: tñ quantum ad iurisdictionem est maior: & ei est honor deferendus sicut suo domino: tamen est puniendus, eo quod fecit contra canones. Nota insuper in §. Nec pro eo.] quod officialis dicitur actum facere non auctoritate propria, sed vice & auctoritate illius, qui eum creauit. Nota finaliter eo. §. quod iudex, qui in causis certam habet iurisdictionem, non dicitur illã habere ante ortum causę, in qua datur iurisdictio.

[Prima glo. summat.]

a ¶ Romana ecclesia] Archiepiscopus non põt sibi constituere officiales in dioecesi. suorũ suffraganeorum, ẽt pro futuris causis per appellationem devoluendis ad ipsum: nisi de consuetudine hoc habeat: & tunc etiam tales officiales inhibere nõ possunt priusquam fuerit appellatũ. Secundo dr, quod donec archiep̃s de facili põt hr̃i officialis eius suffraganeum excõicare, suspendere, vel interducere non potest pp ordinis episcopalis reuerentiam, hoc dicit summa.

b ¶ Remensis.] idẽ de alijs, vt in fi.

(Glo. seq. triplicit er exponit foraneos.)

c ¶ Foraneos.) quia foris in dioecesis constituebantur: quod archiepiscopus facere nõ põt, ga in dioecesi sui suffraganei, &c. vt inf. sequitur. Vel, foraneos, id est, qui forum tenent. s. de verb. sign. c. forus. Vel foraneos quia de foris veniũt vt aduenæ, vel peregrini dicantur, quorum sunt reprobata iudicia. 3. q. 6. peregrina. & c. seq. Io. And.

(Glo. seq. obiicit, & soluit.)

d ¶ Ingrediantur.) quomodo ergo visitabunt & procuratorem recipient? & sic est contra sup. de præscr. cum ex officiis. sup. de cens. sopitæ. & c. nuper. & ibi eod. tit. Romana, & c. vlt. cum suis sim. Solu. hoc non possunt nisi in casibus permissis, quorum iste vnus est, & vide ꝙ no 10. q. 3. c. 1. & 2. & Ber. sup. de offic. ord. pastoralis.

e ¶ Iudicent.) pro tribunali sedendo.

f ¶ Disponant.) extra iudicium faciendo coram se celebrari, 1 & ante se recognosci ℨctus. j. de fo. eccl. Romana. §. vlt. De celebratione vero diuinorum, dic hodie vt in cle. de priui. archiepiscopo.

g ¶ Agant.] conferendo ordines, 2 sacramenta, & similia faciendo.

ADDITIO. Vt conſecrando ecclesias vel altaria. Io. And.

h ¶ Canonica.) loquitur de his canonibus 9. q. 2. c. 1. & q. 3. nullus primas. & c. conquestus. cõcor. l. in authẽ. de defen. ciui. §. interim. coll. 3. vbi præses prouinciæ, qui põt comparari archiep̃o: non prohibet defensorem ciuitatis, qui põt cõparari ep̃o, quo minus vtatur iurisdictione sua: non sic autem in ep̃o, circa subditos suorum subditorum de hoc sup eo. tit. cum dr, quod defensor ciuitatis potest de causis inferiorum (prætermissis magistratibus municipalibus) cognoscere; & de hoc 11. q. 1. de persona.

(Glo. seq. alleg. duas concor. duo contraria soluit, & remittit.)

i ¶ per alios.) quod enim quis per se non põt, nec per alium 45. distin. sicut. ff. de admini. re. ad ci. per. l. 2. & Arg. contra 86. dist. non liceat. inf. de cler. vel mon. cum vlt. cum si. primum est gñale: secunda sunt specialia quod dic vt 88. dist. eps̃ gubernationem, quod dic contra inf. de reg. iur. potest quis.

k ¶ Nec pro eo.) olim hic erat duplex litter a: sed prouti accidit alia secundum causas per appe. &c. & hanc litteram cõmuniter habebamus: & hanc secutus fuerat glossam, quæ ẽm hanc litteram nec pro eo falsa est: dicens quod Archiep̃s poterat tales officiales in causis app. constituere: sed de illis in quibus appellatum non est, nullam habebant potestatem. de consuetudine, &c.

l ¶ Possunt.) & debent: quod dic vt supra eodem litigantes.

m ¶ Delegare.) non tamen renitentem compellere ad delegationem suspiciendam supra. eo. pastoralis. respõso. ibi plene de hoc, & inf. de for. comp. Romana. 2. respõso.

n ¶ Inhibitiones faciant.] scilicet iudici appe. ne vlterius in causis procedat, vt ℨ. eo. c. §. a quibus & ℨ. de appel. c. Romana. §. si autem. & de effectu huius inhibitionis dic ut ℨ. eo. non solum.

b ¶ Quia in causis.) & similitudinem improbat.

c ¶ Noscuntur.] nota ꝙ eo ipso, qđ appellatum est, iurisdi pellatum est, iurisdictionem habet in cã vnde uidetur, ꝙ ista tim possit inhibere. Sed de hoc dic, ut di cam inf. de appel. in decreta. Romana. §. si autem. & in decr. non solum.

d ¶ Vices suas.] ga possunt per aliũ qđ per se. inf. de reg. iu. potest quis p alium. cum suis concordãtijs

e ¶ Nondum.] nemo dat quod nõ habet. 1. quæst. 7. Dabertum. de iure pat. quodautem. & con cor. de c. ffi. proconſ. obseruare. § ulti. de rescrip. c. pastoralis. in fine.

f ¶ Futuris.]tractus futuri remporis. &c. ff. de usur. l. 1. §. 1. & de hoc supra de pro curat. auditis in ult. glossa.

ADDITIO. Et supra de sep. in nostra, inf. de homi. c. 2. & de sent ex com. Romana. §. caueant. Io. Andreæ.

g ¶ Consuetudine.) Præscripta. sup de cõsue. c. vlt ad idẽ sup. eo. lib. eo. tit ca. 3. & concordat ad hãc literam inf. eo. ti. utlitantes. in fi. Io. Andreæ.

h ¶ A quib.] s. officialibus, & idem dic de ipsis archiep̃is ea dem ratione.

ADDITIO. Et satis patet. inf. de app. ca Romana. §. si autem. & §. sequ. Io. Andreæ.

[Glo. seq. recit. per quæstionem, quã du pliciter soluit, & remittit.)

i ¶ Circa illã.) puta in vicina prouincia infra duas dietas vulgares. supra de rescriptis, nonnulli. uel legales, ut infra de præben. præsent. §. loca. Vel dic arbitrarium, & adde quod dixi sup eod. lib. de temp. ordi. cum nullus. §. episcopo.

k ¶ Exiterit] scilicet archiepiscopus.

(Glo. seq. reci. primo per obiect. secundo quærit, ar. negatiue soluit contrarium.]

l ¶ Non attentent.] licet de iure hoc possunt: quia licet sint minores ordines, sunt tñ maiores iurisdictiõe,

propter eos quorum vices gerunt. 93. distinctio ca. vlti. & 94 distinct. cap. 1. supra in anti ℨ. de officio delega. sane, secundo. tamen inhonestum erat: & ideo Papa hoc prohibuit. Sed quid si excommunicet: nũquid tenet? videtur quòd non: quia sufficit legislatorem aliquid prohibuisse: etiam si non adijciat, &c. C. de legib. non dubium. Sol. di co cum Bern. quòd tenet, quia speciale est in his sententiis, quòd iniuste 1 latę ligant. 11. quæst. 3. c. 1. supra de sentẽ. ex comma. sacro. punietur tamẽ qui hoc fecit, ut ibi.

m ¶ Metropolitano. rũ.] uni de iure scripti, omnes instruit. 23. distinct. præterea. 61. dist. miramur. de re iudi. in causis. in antiq.

n ¶ Reuerentiam.) supra de officio delegati. capitulo secundo eod. lib.

(Gl. seq. quærit. & soluit.]

o ¶ Obseruari.]dixi de officialibus quid dices de delegatis ipsorum archi episcoporum? Credo quod idem cum eadem sit rõ, immo multo fortius, quia magis est iurisdictio officialis fauorabilis, cum idem sit consistorium. inf. de appel. Romana. 1. respõso.

¶ Gregorius decimus in generali concilio Lugdunen.

¶ *Canonici, quia diuinis cessare possunt consuetudine, uel alio iure, si cessare uolunt, causam suæ cessationis exprimant in instrumento publico, uel patentibus litteris suo, uel alio authentico sigillo munitis: & exhibeant illud uel illas illi, contra quem cessant. Hoc pretermisso, uel expressa causa non inuenta legitima, quicquid medio tempore perceperint ab ecclesia, restituant: & quæ percipere debent, non percipiant, & satisfaciant de iniurijs illi, contra quem cessant. Causa legitima inuenta, tenetur ille ad interesse canonicis, & ad certam quantitatem ecclesiæ, superioris taxandam arbitrio Vltimo reprobatur consuetudo, qua imagines Sanctorum in dicta cessatione spinis & urticis supponebantur; Et statuitur contrarium facientes grauiter puniendos. Io. And.*

¶ Officiales autem Remensis archiepiscopi (quandiu in sua prouincia, uel circa illam l extiterit k) in suffraganeos intendicti, suspensionis, uel excommunicationis proferre sententias non attentent. l Et hoc idem ab officialibus aliorum metropolitanorum, m circa ipsorum suffraganeos (quibus ob reuerentiam n pontificalis officii deferri uolumus in hac parte) præcipimus obseruari. o

1 Vide B. Tho. li. 4. sen. di. 18 q. 2. Palud. et. di. q. 1. art. 3. & Ricardumead. dist. art. 3. q. 5.

(Glo. seq. quærit. & soluit.]

o ¶ Obseruari.]dixi de officialibus quid dices de delegatis ipsorum archi episcoporum? Credo quod idem cum eadem sit rõ, immo multo fortius, quia magis est iurisdictio officialis fauorabilis, cum idem sit consistorium. inf. de appel. Romana. 1. respõso.

S I canonici.] Sunt quattuor partes secundũ Gar. & Io. Mona & Clericum, primo ponit cessationis formam, Secundo, ibi, Scituri, punit non seruãtes illam. Tertio, ibi, Si autem punit illos cõtra quos canonice cessatum est. Quarto, ibi, Cæterum improbat quẽdã abusũ quem facientes puniri decernit. Io. Andreæ.

CASVS. Canonici ecclesiæ Pictauẽ habent ex priuilegio uel consuetudine, quòd cum aliquis eos offendit uel occupat res ecclesiæ, possunt cessare a diuinis, donec fit eis satisfactum, Accidit quòd quidam offendit vnũ ex canonicis, uel aliquod delictum commisit propter quod possunt ipsi canonici cessare a diuinis: Quæritur, quam formam teneantur ipsi obseruare? Respondet quòd in scriptis in instrumento publico, uel litteris sigillatis sigillo authentico, debent inferere causã suæ cessationis, & notificare delinquenti, ꝙ pp illam causam in

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ex principio isti⁹ c. nota, ꝙ Papa pōt statuere formā sup statutis priuilegiis, consuetudinibus seruādis. Per d Anch. Fō. † De materia huius c. vid citatos in c. q̄uis ſ. e. tit. & li.

† In quodā manu scripto ita cōsuetudinē, seu eō cessione, vel priuilegio Papæ, uel alias uēdicant, &c.

† Exponit Anch. singulorū. facit l. ad restiū. ff. de testi. l. fi. ff. de albo scribē. uide c. signi ficātib. j. d app. Fō.

1 Idē Donotās ex gl. ꝙ simplici uocabulo canonici ueniūt ēt regulares, si materia hoc patiatur. Fon.

2 Saluo ꝙ habes cle. de sēt. excō. c. 1. Arch. no. de sentē. excō. is q 2 rūso ꝙ irregularitas contrahitur, si cessatio facta erat auctorite legati eꝑ, & iudicis dlegati l. A.

sam intendunt cessare a diuinis. Quid si ipsi non obseruant istam formam? Rñdet ꝙ ipsi punientur: quia non percipient fructus suarum præbēdarum: & si percipiant, tenentur restituere, satisfacere de iniurtis illi, in odium cuius cessabant. Postea reprobatur quædā consuetudo; quia si delinquens nō cubebat de cessatione, ipsi canonici remouebant imagines a suis locis: & ponebā iter spinas vł vrticas. Papa mandat quòd ista consuetudo est irrationabilis quia est dedecus Dei & sanctorum: Diuini cultus.] Ista emenda debet applicari ad argumentū diuini cultus: & nō est applicanda episcopo. Nota primo, ꝙ canonici de consuetudine possūt inducere cessationem a diuinis in ecclesia, secus ergo de iure communi. Nota secundo, quòd parem vim habet in probā de instrumentum publicum, & litteræ authentico sigillo sigillatæ ad hoc supra eod. lib. de elect. vt circa. Dominicus.

[prima glossa ponit summat.)

CAP. II.

Si[a] † canonici [b] a diuinis [c] cessare [d] voluerint, prout in ecclesijs [e] aliquibus sibi ex consuetudine, [f] † vel alias [g] uendicant: antequam ad cessationem huiusmodi [h] quoquomodo procedant, in instrumento [i] publico, uel patentibus litteris [k] sigillorum † suorum, aut alterius [l] authentici munimine roboratis, cessationis ipsius causam exprimant; & illud [m] vel illas [n] ei, cōtra quem cessare intendunt, assignent. ¶ Sciturí quòd si hoc [o] prætermisso cessauerint: uel causa, ꝙ quam expresserint, non fuerit inuenta ꝙ canonica: omnia, quæ de quibuscunque prouētibus illius ecclesiæ, [r] in qua cessatum fuerit, cessationis tempore perceperint, restituēt. [s] Illa uero, quæ pro eodem tempore debentur eisdem, nullo modo percipient, [t] sed ipsi ecclesię cedere, ac nihilominus ei contra [u] quem cessationem & plene per modernos de fide instru. edi. & in Spe. de instru. edi. ſ. uidendum. uer. 10. Item nota ꝙ potest quis alieno sigillo signare, sicut in testamento. C. de test si unus ad idem 73. dist. in nomine. ad hoc supra de re iud cum inter vos.

ADDITIO. Vbi de hoc in quarta glo. dicit Archi. ꝙ ad hoc vt sit cautū in litteris, vel instrumentis, fit mentio quomodo alieno sigillo signatum est. arg. de iis quæ in testa. delen. l. 1. & ideo. 10. Andr.

a ¶ Si canonici] Canonici, qui a diuinis cessare possunt, consuetudine vel alio iure, si cessare volunt, causam suæ cessationis exprimant in instrumēto publico, vel patentibus litteris suo vel alio authentico sigillo munitis; & exhibeant illud vel illas illi contra quem cessant. Hoc prætermisso, uel expressa causa non inuēta legitima, quicquid medio tēpore perceperint ab ecclesia, restituant, & quæ percipere debent, nō percipiāt, & satisfaciant de iniuriis, illi contra quem cessant. cā legitima inuenta, tenetur ille ad interesse canonici, & ad certam quantitatem ecclesię, superioris taxandū arbitrio. Vltimo reprobatur consuetudo, qua imagines Sanctorum in dicta cessatione spinis & vrticis supponebatur: Et statuitur contrarium facientes grauiter puniendos. Io. And.

[Glo. seq ponit opinionem quam reprobat.)

b ¶ Canonici] seculares, non enim in regularib. locū habet hæc cōstitutio secundū Guli quod est falsū infra c. quamu. s. in prin. & dic canonici & capitulum, quia pauci hoc non possent facere. supra de his quæ fi. a maio. par. c quæsiuit

c ¶ A diuinis.] scilicet officiis.

[Gloss. seq. reci. per quæstionem, an sit interdicta ecclesia]

d ¶ Cessare.] de ista cessatione dicitur supra eo. irrefragabili ſ ceterum. nec medio tpe dicit talis ecclesia interdicta, sed suspendūt isti organa sua, unde tali cessatione durante, potest ibi episcopus & alii celebrare sine irregularitatis pœna 2 ut in prædicto ſ. ceterum quo d non esset, si esset interdicta, de cleri. excō. mini. postulatis de excess præla. tanta, ſm Guli. & Gar. Nec possent ipsi canonici sine episcopo ecclesiam interdicere, de his, quæ fi. a maio. par. cap. quæsiuit. de iure commun, quia de speciali non loquor & sic pōt intelligi supra de appel dilectis. & uacante sede de iure cōmuni hoc possent supra de hære. ad abolendam. supra de maio & obed. cum olim. infra eo lib. eo. tit. cap. 1.

e ¶ E clesiis.] vt Lugdunen. Viens. Claremontens. Atrebatens. & quibusdam aliis secundum Guli. & Gar.

f ¶ Ex consuetudine.] Nota ꝙ consuetudo iurisdictionem tribuit, ut 9. q 3. conquestus de foro compet. cum contingat. de arbi. dilecti. C. de emanci. l. 1. & ſi.

g ¶ Alias.] ut ex priuilegio.

ADDITIO. Arg. supra de uerb. sign. ex parte, uel cōcessione episcopi secundum Gul. uel constitutione synodali secū dū Clerici pro quo facit cle. 1. de senten. excomm. Archi intelligit de priuilegio papali. Io. And.

h ¶ Huiusmodi.] ſ. de posse a diuinis cessare.

i ¶ Instrumento publico] ad idē supra eo. li. de elect. ut circa. & dic ut ibi.

k ¶ Patentibus litteris.] ad idem de tempo. ordi n. c. 1. inf. de sent excom. cum medicinalis.

[Gl. seq. duo notat.]

l ¶ Alteri⁹) Nota ex vi relatiui sigillū cuiuscunque authentici pituli authentici de hoc de prob. pos.

m ¶ Illud) instrumentum publicum.

n ¶ Illas.] scilicet, patentes litteras.

o ¶ Hoc prætermisso] ideſt, causa non expressa in patentibus litteris, uel instrumēto publico & assignatione non facta.

p ¶ Causa.] quæ manifesta, ideſt, notoria & rationabilis debet esse. sup. eo. irrefragabili. ſ ceterum. Et super ea debet interuenire tractatus, & seruari forma decreti infra eo. quamuis. non enim pro pensione subtracta uel minima offensa fiet cessatio: sed propter grauem iniuriā, puta fiunt statuta contra libertatē: 4 uel ponitur taliæ uel collectæ clericis, detinetur clericus uel economicus rei sæcularem balliuum, vel his similia.

ADDITIO. Dicit Arch. hæc discernenda arbitrio boni viri, ideſt, iudicis ff uerb. obli. continuus. ſ. cum ea supra in arti. de offi. de leg. de causis. Io. And.

q ¶ Inuenta,] per superiorem. infra c. quamuis. ſ. per papam.

r ¶ Illius ecclesiæ.] sic supra eo. lib. de elec. cupientes. ſ. ceterum & supra eo. tit. ſi compromissarius. in fi. & nota pœnas restringendas.

(Glo seq tractat quo iure agatur.

ſ ¶ Restituent .) conclictione ex ista decre. cum enim per nouam legem inducitur obligatio, datur cōdictio ex lege ff. de condi. ex leg. l una. sic est & similiter in canone. [ut no. supra de sepul. cū liberū. in glosa a. decet secundum canones nonintentetur actio. supra de iud. dilecti Gar.

t ¶ percipient.] alias participent, quia cum contra eos datur actio ad repetendum, mul o fortius exceptio ad soluendum. ff. de superfi. l. 1. ſ. quòd ait. ff. de reg. iur. inuitus. ſ. cui damus. infra de reg iur. qui ad agendum.

u ¶ Et contra quem.) episcopo uel alteri cuicunque

f [Gloss seq. tractat ttia, primo de taxatione: secundo an concurrant petitio damnorum & actio iniuriarū: tertio quomodo de super iniuria iuretur.]

a ¶ Damnis & iniuriis.] & hæc superioris taxabūtur arbitrio, vt in casu seq. ad hoc sup qđ met. cau. sup eo. C. vnde vi. l. si qñ. Et nota ꝙ petitio dāno rum, sup diminutione partimonii cōpetit. ff. de dam. infect. dāmnum. ſ. 1. Instit. eo. tit. ſ. pœna. actio vero iniuriarum da tur ad vindictam. ff. de iniur. l. prætor. ſ. 1. & ideo vna non impedit aliam. ff. de condi. fur. si pro fur. ſ. cum furti. sicut & aliud expensæ, & aliud dāna. sup. de iniur. in nostra & dicit lex, ꝙ tutor dēt restar cire dārū pupillo, si cessauerit in distractione rerū, q tpe peresit. ff. de admi tu. l. tutor qui reperto rū ſ. si tutor. vel si cessauerit administrare. eo. tit. q dā decedens in fi. Dico aūt ſm Gu li. ꝙ ille ſ quē cessatum est, iniuriā actū mabit hoc modo: potius voluissem centū ꝙdidisse de meo, q̄ hanc iniuriam pati, sed postea taxabit iudex, ne ille in infinitum iuret. ff. de iniur. l. constitutionibus. ſ. 1. Inſtit. eo. tit. ſ. pœna. de hoc in Spec. de iniur. ſ. 1. ver. in hac autem.

b ¶ Tenebūtur.] in tribus ergo puniuntur primo in perceptorū restitutione: secundo quia quod eis debetur, non percipient: tertio in dampnorum & expensarum refectione; cum enim non seruierint altari, de altari viuere non debuerant. de præbend. cum secundum. Item punientur per papam, & quanta pœnā arbitraria infra. eo. quamuis.

c ¶ Canonica.] & vera supple, & sic in exhæredatione pater qui vult filium exhæredare, debet causam legitimam inserere in testamento, & illa causa pronunciati debet esse vera, vt exhæredatio sit efficax. in Auth. vt cum de appel. eo. ſ. aliud. coll. 8. sic & in appellatione ante sententiā interpositam. 2. q. 6. c. ei qui. ſ. ab eo. autem. in fi. & sup. de appel. vt debitus.

d ¶ Occasionem.] nota arg. ꝙ qui occasionem præbet interdicto c. vitatis vel alicuius cestri, tenetur ad restitutionem damnorum, quæ ecclesiæ, & religiosi, & hospitalia illius loci occasioni interdicti in eleemosynis & oblationibus passa sunt, quia qui occasionem dampni, &c. de iniu. c. vlt.

ADDITIO. secundum Gul. qui dicit se hoc induxisse in ciuitatib. Romandiolæ & patrimonii, dum ibi erat rector. Et Archid. dicit se de facto vidisse. Io. And.

e ¶ Arbitrio.) hic determinat taxationem, condemnationem, & conuersionem.

ADDITIO. secundum Gul. Idem Archid. & Io. And.

N. P.

f ¶ Indeuotionis.] nam imagines pp reuerentiā illorum quos imago figurat, 1 adorare debemus: quod enim facit scriptura legentibus, hoc pictura cernentibus idiotis, vt de consc. dist. 3. perlatum: ita tamen adorare debemus, ne duliam 2 in latriam conuertamus. de hoc de consc di. 3. venerabiles

ADDITIO. Dulia est cultus vel seruitus quæ debetur homini: Latria cultus vel seruitus quæ debetur Deo. dabat Gar. hunc versum,

Latria sit Domino, debetur dulia seruo. Ioan. Andr.

g ¶ In terrā.] nam nec signum Saluatoris in solo, aut filice, vel marmoribus humi positis sculpere, vel pingere licet. C. nemini lic. fig. sal. l. vna.

[Gloss. seq. quærit, respōdet dupliciter: & quælibet in duas subdiuiditur.]

h ¶ Vltrix.] hoc est verbum in C. de his qui ad sta. confu. l. 1. in fin. Sed quæ erit pœna? 3 videtur ꝙ temporalis, vt scilicet, in vincula publica mittantur. ff de pœn. capitalium. ſ. ad statuas, vel ꝙ mo riantur, vt not. C. ne mi. lic. fig. sal. l. vna. Sed dic qđ spirituali er punientur, quia nisi pēniteant & satisfaciant, loci sui dignitate & honore priuandi sunt. 26. q. 5. quicunque. in prin.

ADDITIO. Alleg. Gul. C. de colo. illyrica. l. vnica. lib. 11. ibi. mulræ. cuius modum in auctoritate iudicis collocamus. Ioan. And.

i ¶ Compescat.] pœna enim vnius, metus est alterius vt C. ad l. Iul. repe. l. 1.

ORdinarii.] Licet Gar. diuidat in sex partes, & Boatinus in nouem: Tu dic ꝙ duæ sunt partes principales. Prima prouidet circa collata beneficia: Secunda circa cōferenda: ibi, In conferendis Iterum prima tria facit, prouidet circa præceptum dispensationis exhibendæ, & ponit pœnam non exhibent s: Secunda ibi, Cæterum cum exhibetur distinguit an sit euidenter sufficiens, an dubitetur. secundum membrum: ibi, Si vero. Secunda principalis facit duo: primo prohibet, secundo decernit.

ADDITIO. Ibi aliter dicit Franc. ꝙ principaliter propter Theutonicos & Hispanos emanauit hæc constitutio, quia plus in talibus excedebant. Io. and.

CASVS. Quidam Titius clericus possidet seu obtinet duo beneficia incompatibilia, puta duas dignitates, vel duas ecclesias parochiales, vtrum diœcesanus loci possit eum cogere, vt ostendat quo iure teneat illa beneficia? videtur ꝙ nō, quia non potest cogi dicere

niat grauiter, quòd alios à similium præsumptione compescat.[i]

¶ Idem.

¶ Statuit Papa, quòd habentes plures dignitates, vel alia beneficia curam animarum habentia, per ordinarios compellantur ostendere infra tempus competens superioris arbitrio statuendū, dispensationes, quas si non ostenderint, perinde procedatur ac si nullas haberent. Et si ostenderint, & sufficientes, non amplius molestentur, prouiso ne in prædictis beneficijs cura negligatur animarū: Si autem dubitetur de dispensatione, ad sedem Apostolicam recurratur. Talibus plura similia beneficia obtinentibus, aliud non conferatur beneficiū nisi ostensa dispensatione sufficienti, & tunc ita demum confertur si per dispensationem possunt illud cum a ijs retinere, vel si prioribus renunciauerint, aliter collatio facta non teneat. Ioan. And.

CAP. II.

ORDINARIO † LO-

vel iudicis arbitrio. ff. de iur. delib. l. 1. de offi. deleg. de causis. in ant.

ADDITIO. Alleg. Gul. C. de colo. illyrica. l. vnica. lib. 11. ibi. mulræ. cuius modum in auctoritate iudicis collocamus. Ioan. And.

i ¶ Compescat.] pœna enim vnius, metus est alterius vt C. ad l. Iul. repe. l. 1.

ORdinarii.] Licet Gar. diuidat in sex partes, & Boatinus in nouem: Tu dic ꝙ duæ sunt partes principales. Prima prouidet circa collata beneficia: Secunda circa cōferenda: ibi, In conferendis Iterum prima tria facit, prouidet circa præceptum dispensationis exhibendæ, & ponit pœnam non exhibent s: Secunda ibi, Cæterum cum exhibetur distinguit an sit euidenter sufficiens, an dubitetur. secundum membrum: ibi, Si vero. Secunda principalis facit duo: primo prohibet, secundo decernit.

ADDITIO. Ibi aliter dicit Franc. ꝙ principaliter propter Theutonicos & Hispanos emanauit hæc constitutio, quia plus in talibus excedebant. Io. and.

CASVS. Quidam Titius clericus possidet seu obtinet duo beneficia incompatibilia, puta duas dignitates, vel duas ecclesias parochiales, vtrum diœcesanus loci possit eum cogere, vt ostendat quo iure teneat illa beneficia? videtur ꝙ nō, quia non potest cogi dicere

1 Vide cōcilū Nicęnum ij. actione 3. & cōciliū Trid. sess. 25. tit. de inuocatione, veneratiōe, & reliqs sanctorū & sacris imaginibus.

2 Vide B. Thomā. 2. 2. q. 24. art. 1. ad primum arg. & q. 1. 3. art. 3. & Magistrū & theologos li. 3. sen. d. 9. vbi plene de materia huius glo.

3 Vid Brunum de imaginibus. c. 20. Ioānē de Anania & alios ī c. 1. extra de maledicis.

† Hoc decretū expresse innouat, & cōfirmat sacrum cōciliū Trisess. 7. de refor. c. 5.

Universidad de Deusto
Biblioteca

titulum suæ possessionis. l. cogi. C. de peti. hære. hoc tñ non obstante dicit papa, q̃ ordinarius loci potest eum cogere ad ostendendum, quo iure tenet illa beneficia. Nec obstat. l. cogi. alleg quia illa loquitur de rebus cõibus, in quibus non vertitur periculum animæ, sed hic vertitur periculum animæ ideo ordinarius potest cogere talem ad ostẽdendum suam dispensationem. Sed quid si diœcesanus ipsi statuit certum tempus ad exhibendum dispensationem: infra illud tempus nõ exhibuit, nec habuit impedimentũ: nunquid episcopus poterit illa beneficia, vt vacantia cõferre?

a Nota quasi possessionem nõ sufficere in iis, q̃ sine privilegio vel dispẽsatione obtineri nõ possũt vbi agit ℣ superiorẽ, vel parẽ. Dec. in l. fi. C. de fide instr. sed inter tertios interesse p̃tendentes sufficit quasi possessio.

Rñdet q̃ lapso illo termino poterit episcopus conferre, ac si non haberet dispensationem. Sed ponamus q̃ iste infra tempus exhibuit dispensationem, quæritur, quid debet facere epũs? Rñdet, q̃ ipse debet illum dimittere in quiete. Sed quid si non apparet q̃ iste sit sufficiens, sed est dubium & taciturnitas in quo dubitant Doctores, propter aliqua verba ambigua posita in dispensatione, an illa verba faciãt dispensationem subreptitiam? Rñdet q̃ episcopus debet referre Papæ, vt ipse interpretetur illa verba: O sanctissime pater, habemus in c. dudum 2 de elect in anti. q̃ qui obtinet plura beneficia incompatibilia sine dispensatione est incapax quorumcunque beneficiorum: ponamus, q̃ vacat beneficium spectans ad collationem epi victauen. qui episcopus affectat conferre illud beneficium Titio, qui obtinet tria beneficia, tamen dispensato ad tria beneficia, vtrum debeat ei conferre? Rñdet q̃ nõ: nisi episcopus prius videat suam dispensationẽ validam, videlicet, vtrum Titius sit capax alterius bñficii. Sed quid si apparuit epõ de dispensatione legitimã? poterit ei istud beneficium conferre, vt si videat q̃ erat dispensatus solũ modo ad tria beneficia, nõ poterit ei conferre nisi tria bñficia, nisi in dispensatione sua dicatur, q̃ loco illius vel illorum posset vnũ dimittere, & aliud acceptare: Nota primo, q̃ epũs põt cogere subditos ad ostendendum quo iure ipsi teneant plura beneficia incõpatibilia, cũ ius cõe eis reſistat, & sic est casus specialis ℣ l. cogi. C. de peti. hæredi. Rõ specialitatis est favor aliarum. Nota insuper modum quem debet obseruare epũs, qũ vult cogere aliquẽ habentem plura beneficia, quia debet ei præfigere terminum ad ostendendum dispensationem ad plura beneficia obtinẽda. Nota insuper q̃ eius est interpretari, cuius est cõdere. Nota q̃ beneficium tertium non debet alicui cõferri, licet sit dispensatus ad tria beneficia, nisi collatori primo constet, q̃ licite duo prima obtinet. Sed vtrum sit correctum c de multa. de præb in ant. Dicit glossa q̃ sic, quia ibi loquitur de illo, qui obtinet vnicum beneficium, & collatio secundi beneficii valet.

[Prima glossa summat.]

a ¶ Ordinarii locorum.]statuit Papa, quòd habentes plures dignitates, vel alia beneficia curam animarum habentia, per ordinarios compellantur ostendere infra tempus competens superioris arbitrio statuẽdum, dispensationes, quas si non ostenderint, perinde procedatur ac si nullas haberent: Et si ostenderint, & sufficientes, non amplius molestentur: prouiso, ne in prædictis beneficiis cura negligatur animarum. Si autem dubitetur de dispensatione ad sedem Apostolicam recurratur: Talibus plura similia beneficia obtinentibus, aliud non conferatur beneficium, nisi ostensa dispensatione sufficienti, & tunc ita demum cõferatur, si per dispensationem possunt illud cũ aliis retinere: vel si priori renunciauerint, aliter collatio facta non teneat. Ioan. And.

[Glos. seq. recitetur per q. de quib. ordinariis loquatur, & duas opi. ponit.]

a ¶ Locorum.]per hoc q̃ dicit, ordinarii locorum vt eorum a subditos suos plures b dignitates, vel ecclesias, quibus animarum c cura imminet, obtinentes: seu personarum, d aut dignitatem cum alio beneficio, cui cura similis e est annexa, districte compellant dispensationes, f auctoritate qua rum huiusmodi ecclesias, personatus, seu dignitates canonice tenere se asserunt, infra tempus pro facti qualitate g ipsorum ordinariorum h moderandum arbitrio, exhibere. ¶ Quòd si forte iusto i impedimento cessante, nullam k dispensationem in tantum de epis intelligere, ad hoc 11. q. 1. de pſona. tñ die fm Gui & Gar. q̃ etiam hanc cõpulsionẽ facere possunt quicunq; inferiores, q̃ habent institutionem 63 di. si in plebib. de offi. dele. super eo. de instit. cum veniſſem. & destitutionem de præbẽ. referente. ipsi enim ordinarii su- de offi. ordin in an- cum ab ecclesiarũ.

& probatur ℣. eo. §. in conferendis.

b ¶ Plures.]hæc pluralitas, quia canonibus inimica, vt ℣. de clericis non residentibus, quia nonnulli. 21. q. 1. per totum. ideo odiosa & restringenda. ff. de liberis & posth. cum quidam, & inf. de reg. iur. odia. & inf. de præbendis, non potest.

[Glo. seq rec. per quæstionem: quid de non curatis]

c ¶ Animarum cura.] licet specialiter hic dicat de his: idem i in aliis, cum. n. pluralitas 2 sit reprobata in beneficiis, de iure communi potest etiam in minoribus ordinariis id petere ℣. de proc. ex insinuatione. nisi essent beneficia, quæ simul de iure teneri possent, quod non dic. vt ℣. eo. lib de rescrip. gratia.

d ¶ Personarum.]ergo idem iudicium de personatibus, quod de beneficiis cura animarum habentibus ℣. de elect. dudum 4 sed non per omnia, vt ℣. de præb. quali. cap. 1.

e ¶ Cura similis.]animarum scilicet.

[Glos. seq. rationem reddit, & obiectionem soluit]

f ¶ Dispensationes.]in quibus velut ambitiosis &c. cta fieri debet interpretatio. vt ℣. de elect. dudum 4 §. insuper. sup. de filiis presbyterorum. c. 1 & 7. de præb. non potest. Nec obstat q̃ beneficium principis, & de verb signif. olim. quia ambitio & odiũ hoc induxit de consanguinitate & affinitate, q̃ dilectio. de præb dis. c 1. illud autem de principis beneficio non odioso intelligitur inf. de præben. quamuis 1.

g ¶ Qualitate.] hoc regulariter attenditur in ma- busliber dilationibus. sup. de appel. cum sit. si ergo detur habere dispensationẽ in remotis partibus tempus ei dabitur, quam si in propinqua habeat. ff. de eden. l. spatium.

[Glo. seq. quærit, & soluit, & opi. ponit]

h ¶ Ordinariorum.] ad quos spectat animarũ prouidere saluti. ℣. eo. §. prouideat. Quid si talia beneficia diuersis episcopatibus obtinet? Quilibet ordinarius cuius diœcesi beneficium obtinet, ipsum compellet poterit, ad hanc exhibitionem. 9. q. 3. capit. 2. Ad hoc eo. lib. de temp ordi. cum nullus. Quidam dicit q̃ dinarius qui præuenit in compulsione exhibitionis seruabit quod hic dicitur, & postea alter episcopus (in cuius diœcesi habet simile beneficium) quem præuentus ab illo, non poterit eũ ad hoc cogere. sup. de foro compe. proposuisti. ff. de iurisd. omn. iud. quædam. sed primum verius secundum Gui. & probat pluralitas, dum dicit, ordinarii, in plurali.

i ¶ Iusto impedimento.] istud excusat ne renunciet. currat. sup. de elect. ne pro defectu. & ca quàm sit. & c. commissa. §. 1. [de elect eo. lib]

K ¶ Nullam.] vel minus sufficientem. arg de pœn. dist. 1. scindite. de translat inter corporalia. ver. fed. que. cum concor. ff. quod cuiusque vniuer. l. 1. & sequitur, cæterum.

2 ¶ Tempus.] ab ordinario moderatum.

[Glo. seq. signat contrarium, & soluit.]

b ¶ Exhiberi.] sed contra nemo compellitur dicere titulũ possessionis suæ. C. de per. hære. l. cogi. 2. q. 5. §. 1. ad hoc dicas, 1 q̃ in his, q̃ possunt de iure comuni possideri, verũ est il ludi: sed in aliis sec, vt hic de præb. c. de multa transfertur ergo hoc onus probãdi in eum, vt hic. fim. de deci. dudum. de procu. ex insinua tione. vbi de hoc. & 10. dist. contra morẽ & dixi de hoc inf. de reg iur. c. 1.

c ¶ Episcopo.] q̃ nõ ostendit in termino: litteræ. n. quæ nõ apparent, non sunt. ff. de ſhen. emp 1. in le ge. & l. Rutilia Polla de conse. dist. 1. solẽnitates.

d ¶ Libere.]ideſt, nõ obstante ℣ dictione tenentis illud. Credo tñ q̃ si pueniret ipse clericus episcopum, vel eũ ad quẽ pertinet collatio, dispensationẽ ostendã do, q̃ epũs postea con ferre nõ posset: quia video hoc in iure ac quirendo: multo for tius esse debet in iure acquisito, per decre. inf. de præben. si tibi assenti.

e ¶ Euidenter.] ideſt, manifeste. ℣. eod. li. de elect. si forte, & ℣. de verb. signif. constitutionem, si aũt esset dubium, fiet qã dicit in ver. si vero.

f ¶ Molestetur.] ne locum habeat pœna temeritatis vel calũniæ. ff. de iud. eum quem. de calum. cap. 1. & 2. de elect. eod. lib. vt circa. §. aliquin.

g ¶ Cura.] ad hoc eius spectat officiũ. 10. q. 1. regendã. 1. ℣. eo. irrefragabili. sup. de elect. dudum 2. prope prin. & concord. sup. eo. lib. de elect. cum ex eo.

ADDITIO ℣. porro. Ioan. Mona. allegat. sup. de appell. peruenit 2. Et dicit in addi. quòd licet ordinarius in principali potestatem non habeat propter dispensatio nem: in his tñ quæ hic dicuntur de cura & obsequio ecclesiæ, potestatem habet 3 quia dispensatio semper datur vel dari intelligitur, secundum istas duas modificationes, & sic ℣. luitur contrarium de reg. accessorium. inf. de reg. iur. Io. And.

h ¶ Dubitetur.) probabiliter. de rescrip. cum contingat prope fin. de appel. consuluit. inf. de sent. excommun. sacro.

i ¶ Aestimare.) sup. de iud. cũ venissent eius enim est curam habens animarũ, † alicui plura similia obtinenti non ante conferre præsumant, quàm eius super obtentis dispensatio euidenter sufficiens ostendatur. h Qua etiam ostẽsa, ita demum ad collationem procedi volumus, si appareat per eandẽ, quòd is, cui est collatio facienda, huiusmodi personatum, dignitatem, vel beneficium retinere libere valeat cum obtentis: vel si ea, o quæ sic obtinet, libere ac sponte resignet. Aliter p autem de personatibus, dignitatibus, & beneficijs talibus q̃ facta collatio nullius r penitus sit momenti.

¶ Bonifacius octauus.

¶ Præcipit Papa, ne prælati subditis interdicant, ne statum ecclesiarum & personarum superioribus inquirentibus manifestent: nec eos ad id celandum iuramentis, promissionibus, obligationibus, aut aliis pœnis astringant: decernit autem quod contra factum fuerit, irritum & inane; & sententias, vel pœnas non ligare; & præsumptores præcipit pœna condigna a superioribus eisdem puniri. Ioan. And.

interpretari, &c. 11. q. 1. c. clericum 3. §. ex his. de sent. excom. inter alia. C. de leg. l. vlt.

K ¶ Sui bñficii.] nota solũ Papam dispẽsare in pluribus curatis: pro iis quæ no. ℣. de præben. de multa.

l ¶ Velit.] sumpta fuerunt hæc verba ex l. ff. de reg. iur. Neratius. in fi.

m ¶ In cõferendis.] dixit de pluralitate beneficiorum, q̃ obtinebant: hic dicit de his quæ obtinere volunt.

† Dictio, aliarum, deest in manuscriptis aliquot.

n ¶ Ostendat.)quasi propter iuris trãsgressionem sit inhabilis ad beneficiũ obtinendum, supra de præben. cum iamdudum.

ADDITIO. Et sup. de elect. dudũ 2. Et de hoc in Spe. de legato §. nunc videndum. ver. sed nunquid habens. & an episcopus cũ tali dispenset: ibi in uersũ. seq. Io. And.

o ¶ Ea quæ.) nota q̃ in plurali dicit sea q̃ tenetur ergo omnia habita renunciare, si vult de nouo aliud obtinere: nec unum potest in aliud permutare: & licet potuerit duo vel tria q̃ dispẽsatiue habebat retinere, modo non potest de nouo habere nisi vnum, nisi aliud dicat in dispensatione: & est rõs qa odiosæ sunt tales dispẽsationes, ut dixi, probat expresse hoc hodie ℣. de præb. nõ potest. 1. respondeo Io. And

Dispẽsat in plurali dicitsea q̃ ad duo, non põt vnũ vel alio vel 2 liis permutare.

p ¶ Aliter.)ideſt, dispensatione non obtenta; uel obtenta si primo nõ renunciat habitis: cum non extendatur dispẽsatio ad tot beneficia.

q ¶ Talibus.) ideſt habentib. plura bñficia cum cura: uel dignitates, uel personatus, vel alterum cum alio.

2 Vide 3e. Trid. sess. 7. de ref. cap. 4. ubi fit mẽtio c. de mul ta.

r ¶ Nullus.)est ne reuocata decr. de multa 4. vbi dicitur, quod primum simile vacat ipso iure; sed tenet secundi collatio, hic dr quòd non tenet posterius collatio; quia promptum est iura iuribus concordare, & ex pediens. supra eo. li. de elec. cum expediat. Dic secundum Gar. quod decre. de multa, loquitur in eo, qui vnum tantum beneficium obtinebat, quod erat de iure cõi; hic loquitur de illo, qui ante obtinebat plura, quod erat contra ius commune, & qui non est habilis ad aliud obtinendum, nisi dispensationem hẽat, cum sit transgressor canonũ, ut prædixi, adde in Clemen. de præben si plures, & quod ibi not. in gl. si intelligas. Ioan. And.

Universidad de Deusto
Biblioteca

QVia plerique.] primo inhibet: Secundo decernit ibi: Decernentes. Tertio præsumptores puniri præcipit ibi, præsumptores. Ioan. And.

CASVS. Epūs rictauen sciens q̄ Papa mittebat legatum in hanc prouinciam pro reformatione morū, vocauit subditos suos, qui ei iurauerūt nō reuelare sua crimina: vel se ad hoc astrinxerūt sub certis pœnis: vel eps illos excōicauit casu quo aliqua crimina reuelent: vtrū valeāt ista? Rñdet q̄ non: immo excōicatio est nulla ipso iure: & si subditi soluere ꝓmiserūt aliquas pœnas: pœnę non pūt ab eis exigi; vel si iurauerunt nō dicere aliquid, & postea dicant, non pp hoc sunt periuri Nota prim.o, q̄ inra debēt adaptari ad ea q̄ sæpius fit, vide s. de despon. impub. litteras Nota secundo, argu. q̄ appellatione ecclesiæ nō cōprehēditur monasterium: de quo aliqaid in gl. Dominicus.

[prima glos. summat, & dicit vnde sumpta.]

a ¶ Quia.] præcepit Papa, ne prælati subditis interdicant, ne statū ecclesiarum & personarū superiortibus inquirentib. manifestent: nec eos ad id celādum iuramētis, promissionibus, obligationibus aliis, aut pœnis astringāt: Decernit autem q̄ ꝫ factum fuerit irritū & inane: & sententias, iuramenta, promissiones, vel pœnas non ligare: & præsumptores præcepit pœna condigna a superioribus eisdē puniri. Hæc decretalis olim erat extrauagans, & incipiebat, ad audientiam nostram.

ADDITIO. De qua faciebat mentionem Guil. in Spe. de inquisitionibus. §. nunc tractemus. sub ver. quid si ante. Illa tamen loquebatur solum in religiosis, hęc vero latius Ioan. And.

(Glossæ omnes sequentes sunt textuales.)

b ¶ Plerique.) vt potes videre sup. de accus. olim.

c ¶ Audacia.) ad hoc ꝫ. de verb. sign. constitutionem, 2 respondeo. & est audacia: quia tacere veritatem, peccatum mortale est. 11. q. 3. quisquis. de cri. fal. c. 1.

d ¶ Interdicunt.) hoc ipso se reddebant suspectos. 3. de testi. cōstitutus 2. & se offendit iniquā cām fouere, vt ibi, & sup. de testi. cogen. peruenit. & C. de postul. ꝓuidendum & 2. q. 7. §. verum. uer. si quis autem.

e ¶ Superioribus.) pone gradus in archipresbytero circa epm, epo circa archiepiscopum, & sic de singulis,

f ¶ inquisitoribus.) qui non possunt aliis committere vices suas. sup. de offi. deleg. c. vlt. sup. eo. lib.

g ¶ Corrigendum.) crimina. Ioan. And.

† In antiquis codicibus ita, non fine multæ temeritatis, &c.

† Vide Bart. in l. Seius & Augerius ff. ad l. Falcid. & ca. veniente. de iureiu. & l. seq. & ibi Bar. ff. de aqua plu. arc.

† In antiquis exēplaribus & obligationib. aliis, atq; pœnis nihilominus, &c.

CAP. IIII.

QVia [a] plerique [b] prælati non † sine multa temeritatis audacia suis [c] subditis aliquando interdicunt, [d] ne ipsorum superioribus, [e] aut Apostolicæ sedis legatis, vel inquisitoribus [f] ad inquirendum, corrigendum, [g] & reformandum [h] in eorum ecclesijs, [i] monasteriis, siue locis, a sede deputatis eadē, uel aliis quibuscunque personis, [k] per quas ad notitiam prædictorum valeat peruenire, statum [l] ecclesiarum, monasteriorum, seu locorum suorū, personarum & rerū ipsorum insinuent, uel exponant: in ipsos (si secus egerint) excommunicationis, suspensionis, uel interdicti sentētias proferentes: eosque ad hoc celandum iuramentis, † promissionibus, & † obligationibus, alijsque pœnis nihilominus astringentes. ¶ Nos huic malitiæ [m] (ne tali prę textu in ecclesijs, monasterijs, & litis eisdē inquisitio, correctio, seu reformatio, cum faciendæ fuerint, valeant impediri) occurrere cupientes: prædicta, [n] & eorum quodlibet attētari de certo distincti [o] inhibemus: [p] Decernentes authoritate Apostolica, quicquid contra præsentem inhibitionem attentatum exiterit nullius penitus existere firmitatis: nec quemquam sententijs, [q] iuramentis, promissionibus, obligationibus, uel pœnis huiusmodi obligari quomodoliber, uel astringi. q ¶ Præsumptores [r] autem eosdem (neipsorum temeritas quoquo modo transeat impunita) [s] a superioribus, vel legatis, seu inquisitoribus, memoratis, animaduersione condigna [t] præcipimus [u] castigari.

h ¶ Reformandum.] mores. Ioan. And.

i ¶ Ecclesijs.] quarū appellatione monasteria cōprehenduntur. 54. di. c. abbati. §. hac autem auctoritate.

ADDITIO. Vide quod not. & dixi sup. eo. lib. de suppl. negli. præla. grandi. in glo. no. Io. And.

k ¶ personis.] puta familiaribus ipsorum superiorum legatorum, vel inquisitorum.

l ¶ Statum.] ad quæ tales tenētur habita distinctione fm duplicem formam iuramenti: de qua vel quibus habes sup. de accu. cum dilecti.

m ¶ Malitiæ.] fim. s. eo. li. de offic. delegati. statuimus 2. Io. And.

n ¶ prædicta.] interdictum, pœnales sententias, iuramēta & ꝓmissiones, vel obligationes alias.

o ¶ Inhibemus.] simile est q̄ dicit lex, quòd dña accusata de adulterio nō pōt manumittere seruos suos: & hoc ideo, ut per ipsos veritas inquiri possit. ff. qui & a qui. ma. li. non fi. prospexit.

p ¶ Sententijs.] dico hunc casum specialem, in quo nō tenet sententia excommunicationis ipso iure, & addēdum ad alios, q̄ reciteri solent. 5. de sent. excom. p totā. & dicam inf. eo. li. & eo. tit. præsenti.

q ¶ Astringi.) si non tenuit principaliter nec accessorium. inf. de reg. iu. accessorium. cum suis concordā. & merito hoc ligare nō dēt ad hoc vt possit esse veritas reuelata & cōcor. ad hoc sup. de testi. cogen. c. vlt. 1 expedit. peccata nocentium esse nota. ff. de iniur. eum qui. §. 1.

r ¶ Præsumptores.) ipsos prælatos.

s ¶ Impunita.) quod esse non debet sup. eo. tit. si cāno nici. in fin.

ADDITIO. ff. de fideiuss. l. si a reo. ad fin. C. de pœnis. operis. Ioan. And.

t ¶ Condigna.) intelligamus arbitraria ex quo certa non exprimitur sup. in antiq. de offi. dele. de cauſis. ff. de iur. delib. l. 1. & dixi sup. eo. si canonici. in fi.

u ¶ Præcipimus.) & si ipse prælatus nō facit hoc peccat: quia quod præcipitur imperatur: quod imperatur necesse est fieri. 14. q. 1. quod præcipitur. de uerb. sig. in his, & sunt culpæ, &c. 28. dist. quia sunt.

ADDITIO. Et obligat præceptum canonis, sicut & iudicis. Remittit Arch. de app. cum speciali. ver. fciāque. Ioan. And.

VT litigantes.) Archiepiscopus causas etiam appellationum iure metropolitico ad eum pertinentium in propria diœcesi, vel unde ad eum deuoluuntur cognoscere vel committere debet, nisi aliud habeat consuetudo hoc dicit. Tria facit: primo ponit constitutionis causam: Secundo constitutionem: ibi, Statuimus: Tertio exceptionem: ibi, Nisi.

CASVS. Tu & ego litigabamus corā epo rictauen. qui ꝫte tulit sententiam diffinitiuā, à qua appellauisti ad archiepiscopū Burdegalensem: archiepūs vult causam istam appellationis examinare in diœcesi Xāctonien. an possit? Rñdet q̄ non, sed dēt cognoscere q̄se, vel p aliū in sua diœcesi particulari, vel in diœcesi illius iudicis à quo fuit appellatū, & istud verū, nisi aliud haberet ꝫsuetudo: nā cōsuetudine potest induci, vt alibi possit cognoscere vel cōmittere causas appellationis. Nota primo, q̄ proprie dicitur suū, qđ est suum ratione iurisdictionis tm quam habet in loco. glos. sup. in antiq. de ponula. præla. c. 1. Nota secundo, casus in quib. archiepiscopus pōt locare sedem, & de causa cognoscere in diœcesibus suffraganeorum suorum Dominicus.

[prima glossa dicit quid declaret.]

a ¶ Vt litigantes.] emanauit hæc decretalis ad declarationem illius uers. sup. eo. c. 1. uers. Nec pro eo, & eę. & de quib. nō dicebatur, & eorum q̄ ibi not Hostiēsis.

ADDITIO. Quod hic dī, fuerat olim hic disputatū, & sic terminatum per dominum Altegradum de Lendenaria, demum episcopum Vincentium ultra iura quæ primo alleg. glos. inducebat. 9. q. 3. nullus, & cap. ꝫquestus. supra eod. tit. in ant duo simul per quæ patet metropolitanum non plus posse in diœcesib suffraganeorum, quàm alium episcopum, nisi inquantum inuenitur ꝫcessum, sed episcopus non posset. 6. quæst. 3. scriptum. 13. q. 1. cap. 1. 15. q. 5. cap. 1. ergo nec metropolitanus. Inducebat etiam decr. Romana, infra de foro competen. Ioan. And.

[Glos. seq. quærit, & soluit.]

b ¶ Expensis.] ad hoc intendere debet iudex, vt sup. de dolo. finem. cum suis ꝫcor. Sed pone, de ꝫsensu partium archiepūs audit vel ꝫmittit causam extra loca de quibus dī infra: quæro, an quod agitur ualeat? Et videtur q̄ sic, quia cum hoc ius sit in fauorem litigātiū introductum, illi renunciare possunt de reg. ad Apostolicam. cum sim. ad hoc sup. eo. lib. de reser. statuiū. §. in nullo. & hoc satis uerum puto, 1 dummodo ipse vel delegatus eius habeat licentiam epī illius diœcesis, ut ibi pro tribunali sedere possint; ista enim fuit prohibitionis ratio, quia archiepūs non potest ingredi suffraganei sui diœcesim, ut ibi aliquid agat vel iudicet, nisi in casibus ꝫcessis. sup. eod. tit. & lib. c. 1. S. autē causas Bononiæ deferatur, æquum nō est, q̄ pp illam possit Mutinæ sedere, si autem Mutinien epūs ꝫsentit, & ipsæ partes, satis credo quod possit, aliàs non, ut 9. q. 2. & 3. ff. de offi. præsi. l. 3. ff. de iurisd. om. iud. l. ulti. & facit. de offi. leg. nouit & quæ ibi not.

ADDITIO. Facit cle. quamuis. de foro compet. in prin. & §. uolumus. Io. And.

[Glos. seq. recit. per quæstionem, an edatius nouum declaret, & per id infertur ad tempus præscriptionis.]

c ¶ Statuimus.] iudetur q̄ noua sit ꝫstitutio, aliàs diuisset innouamus, 2 sup. de treu. & pa. cap. 2. ubi innouatur quod statutum erat. 24. q. 3. si quis Romipetas.

N. P.

consuetudo hoc dicit. Tria facit: primo ponit constitutionis causam: Secundo constitutionem: ibi, Statuimus: Tertio exceptionem: ibi, Nisi.

CASVS. Tu & ego litigabamus corā epo rictauen. qui ꝫte tulit sententiam diffinitiuā, à qua appellauisti ad archiepiscopū Burdegalensem: archiepūs vult causam istam appellationis examinare in diœcesi Xāctonien. an possit? Rñdet q̄ non, sed dēt cognoscere q̄se, vel p aliū in sua diœcesi particulari, vel in diœcesi illius iudicis à quo fuit appellatū, & istud verū, nisi aliud haberet ꝫsuetudo: nā cōsuetudine potest induci, vt alibi possit cognoscere vel cōmittere causas appellationis. Nota primo, q̄ proprie dicitur suū, qđ est suum ratione iurisdictionis tm quam habet in loco. glos. sup. in antiq. de ponula. præla. c. 1. Nota secundo, casus in quib. archiepiscopus pōt locare sedem, & de causa cognoscere in diœcesibus suffraganeorum suorum Dominicus.

[prima glossa dicit quid declaret.]

a ¶ Vt litigantes.] emanauit hæc decretalis ad declarationem illius uers. sup. eo. c. 1. uers. Nec pro eo, & eę. & de quib. nō dicebatur, & eorum q̄ ibi not Hostiēsis.

ADDITIO. Quod hic dī, fuerat olim hic disputatū, & sic terminatum per dominum Altegradum de Lendenaria, demum episcopum Vincentium ultra iura quæ primo alleg. glos. inducebat. 9. q. 3. nullus, & cap. ꝫquestus. supra eod. tit. in ant duo simul per quæ patet metropolitanum non plus posse in diœcesib suffraganeorum, quàm alium episcopum, nisi inquantum inuenitur ꝫcessum, sed episcopus non posset. 6. quæst. 3. scriptum. 13. q. 1. cap. 1. 15. q. 5. cap. 1. ergo nec metropolitanus. Inducebat etiam decr. Romana, infra de foro competen. Ioan. And.

[Glos. seq. quærit, & soluit.]

b ¶ Expensis.] ad hoc intendere debet iudex, vt sup. de dolo. finem. cum suis ꝫcor. Sed pone, de ꝫsensu partium archiepūs audit vel ꝫmittit causam extra loca de quibus dī infra: quæro, an quod agitur ualeat? Et videtur q̄ sic, quia cum hoc ius sit in fauorem litigātiū introductum, illi renunciare possunt de reg. ad Apostolicam. cum sim. ad hoc sup. eo. lib. de reser. statuiū. §. in nullo. & hoc satis uerum puto, 1 dummodo ipse vel delegatus eius habeat licentiam epī illius diœcesis, ut ibi pro tribunali sedere possint; ista enim fuit prohibitionis ratio, quia archiepūs non potest ingredi suffraganei sui diœcesim, ut ibi aliquid agat vel iudicet, nisi in casibus ꝫcessis. sup. eod. tit. & lib. c. 1. S. autē causas Bononiæ deferatur, æquum nō est, q̄ pp illam possit Mutinæ sedere, si autem Mutinien epūs ꝫsentit, & ipsæ partes, satis credo quod possit, aliàs non, ut 9. q. 2. & 3. ff. de offi. præsi. l. 3. ff. de iurisd. om. iud. l. ulti. & facit. de offi. leg. nouit & quæ ibi not.

ADDITIO. Facit cle. quamuis. de foro compet. in prin. & §. uolumus. Io. And.

[Glos. seq. recit. per quæstionem, an edatius nouum declaret, & per id infertur ad tempus præscriptionis.]

c ¶ Statuimus.] iudetur q̄ noua sit ꝫstitutio, aliàs diuisset innouamus, 2 sup. de treu. & pa. cap. 2. ubi innouatur quod statutum erat. 24. q. 3. si quis Romipetas.

N. P.

suetudine i † competat in hac parte. k

¶ Idem.

¶ Si episcopus cum poteſt, ſuam diœceſim viſitat per alium, habet illi in neceſſarijs prouidere, viſitati autem in vicluælibus prouidebunt ipſi vicario viſitanti, & non epiſcopo, hoc dicit Ioan. And.

CAP. VI.

SI † EPISCOPVS.] Primo prouidet; Secundo prohibet, ibi, Idem. Prima subdiuiditur, quia primo prouidet circa expensas vicariorum extra uictualia, secundo, ibi. Hi tamen. circa expēsas, uictualium, & causam reddit. Dominicus.

CASVS. Epiſcopus rictauen. uult ſuam diœceſim viſitare per alium in caſu permiſſo, puta quia eſt detē-

& cap. paternarum. videbatur enim q̄ sicut legatus in qualibet parte prouinciæ potest sedere, sic & archiepūs posset: sed propter rōnem, quam dixi s. prox. glo. satis videbatur esse constitutio ipsa, vel eius rō antiqua: 4 quæ idē est quod ius. 1. dist. cōsuetudo. fm quod restaret q̄ legitime deberet ipsa consuetudo esse præscripta, s. spatio xl. annorum, vt sup. in ant. de ꝫsuetu. ca. vlt. de causa possessionis. cum ecclesia. nec sufficeret præscriptio x annorū, fm quod est in his q̄ sunt præter ius, fm id q̄ not. 12. di. consuetudo. & dixi sup. eo. lib. de consuetud. c. vlt.

d ¶ Iure metropolitico.] sup quo vide q̄ no. Io. 9. q. 3 i summa & Ber. sup. eo. tit. pastoralis. & aduerte q̄a interdum cognoscit archiepūs vel legatus papæ, vt sup. e. irrefragabili. §. cæterum. & eo casu forte posset dici, q̄ eo. modo & his personis posset delegare, quo & q. bus delegati papæ, quod dic vt not. sup. eod. lib. de rescrip. statutum, & ideo non dixi simpliciter, deuoluuntur, sed dixit, iure metropolitico.

ADDITIO. Vide quod dixi de here. ad abolendam super glos. fin. & quod dicam infra tit. proximo. c. vno super glo. antepenul. Ioan. And.

e ¶ Vel diœcesi.] satis per hanc litteram terminatum erat quod dixi infra eo. cum episcopus.

f ¶ Appellatum extiut.] hoc cum causa per appellationem defertur.

g ¶ Dignoscuntur.] cum deferuntur causæ iure metropolitico, aliàs quàm per appellationem.

h ¶ Committat.] nota quod nō potest per se, nec per alium. sup eod tit & lib. c. 1. sic econuerso, quod potest per se, & per alium, vt ibi, & infra de reg. iur. potest. vbi de hoc.

[Glos. seq quærit, & arguit, & soluit.]

i ¶ De consuetudine.] sic sup. eod. c. 1. ver. nisi aliud. Sicut ergo hic cōsuetudo potest indurere, vt alibi possit committere & audire, sic & consensus diœcesani loci, & partium consensus, vt sup. dixi sicut æquiparantur pactum & consuetudo in dote lucranda vel donatione propter nuptias, vt sup. de do. post diuor. testi c. vlt. Quid dices, clericus agit contra episcopum, ad metropolitanum debet quæstio deferri 11. q. 1. si quis cum clerico non nult, uel non potest committere in sua ciuitate, nunquid poterit audire uel committere extra ciuitatem ipsius episcopi, secundum id quod dicitur. sup eod. lib. de rescrip. statutum. §. cum vero. & satis id uidetur per prædictum. §. quod uerum puto, si de consensu procedat episcopi illius, in cuius diœcesi causa auditur, ut dixi sup in glo. 1.

K ¶ In hac parte.] scilicet in audiendo, vel cōmittendo extra loca prædicta & sic nota q̄ consuetudo dat iurisdictionem nona quæstione tertia. cunquestus. de foro competen. cum contingat. supra eod. lib. de consuetudine. c 3. C. de emancipa. libe. l. 1. & fin. & supra eo. tit. cap. 1.

SI episcopus.] Primo prouidet; Secundo prohibet, ibi, Idem. Prima subdiuiditur, quia primo prouidet circa expensas vicariorum extra uictualia, secundo, ibi. Hi tamen. circa expēsas, uictualium, & causam reddit. Dominicus.

CASVS. Epiſcopus rictauen. uult ſuam diœceſim viſitare per alium in caſu permiſſo, puta quia eſt detē-

† Ergo ꝫsuetudo tribuit iurisdictionē. glo. in c. conquestus. 9. q. 4. glos. in c. dilecti. de arbit. Archidi. in c. placuit, el 1. 16. q. 1.

† De materia visitationis prout ad hūc locū spectat ui de concilio Tolet. cap. 35. & nouissimū concilium Trident. sess. 24. de refor. c. 3.

3 Notat Domi. q̄ sicut consuetudo ꝫ ius expressum dēt induci xl. annis, ita cō ꝫsuetudo ꝫ rōnem in iure expressam. Fon.

Archiepūs pōt delegare cām inter epiſcopū & clericum extra diœcesim ipsius epī.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tus infirmitate, vel q̃a illud habet ex priuilegio. Quæritur, quis tenebitur vicario ministrare necessaria? Rñdet q̃ vicario visitanti tenebuntur visitati ꝓcurare in victualib. sed si indiget equis, vel conducat famulos: hoc fiet expẽsis epi: Veruntã hodie epi hẽt ex priuilegio, vt possint visitare per alios, & percipient integrã procurationẽ, q̃ est hodie taxata ad certã summam, vt in extraua. Benedi. q̃ incipit, vas electionis de censi. Nota primo, q̃ delictum est recipere tẽporalia pro administratione spiritualiũ, q̃ est verum in casu à iure non permisso. Nota secũdo, q̃ epi nõ visitando personaliter non debet habere respectu personæ suæ. Dominicus.

[Prima glossa summat, & dicit quid declaret.]

pus [a] suam diœcesim, vbi ei à iure permittitur, [b] faciat per alium [c] visitari, licet ipse [d] illi [e] habeat in aliis necessariis prouidere: [f] Hi tamen, qui visitantur, ministrare tenentur expensas victualium [g] visitanti: [h] Cum secundum Apostolum [i] non sit magnum, si ab eo metantur temporalia, per quem spiritualia seminantur.

¶ Idem tamen episcopus cum personaliter non visitat, † nihil prorsus ab his, qui per illum quem deputat, fuerint visitati, exigere poterit, aut debebit. [k]

¶ Idem.

¶ In quolibet loco diœcesis non exempto, per se & per alium potest episcopus pro tribunali sedere, & libere exequi quæ ad ipsius spectant officium. Ioan. Andr.

CAP. VII.

CVm [l] †episcopus [m] in tota sua [n] diœcesi iuxta suum debitũ recipere posset. arg. ℨ de elect. significastis. Sed prout dicebat decr. cum venerabilis ℨ. de consti. tũc demum episcopus procurationẽ habebit cũ accesserit, &c. si ergo non accedat sed mittat, nõ habebit ipse, sed missus, vt hic vides. 2 Non enim ferendus est lucrũ amplectitur, &c. C. de cad. tol. l. vnic. ℨ pro secundo. & ad quem spectat onus, &c. 12. q. 2. charitatẽ, & c. quicunque fastidiosus. & c. ecclesiasticis. Io. And.

CVm epiſcopus.] ponit dictũ cuius rationem præmittit: Secunda, ibi, Dubium. Io. And.

CASVS. Eps Pictauen. vel eius officialis vult sedere ꝓ tribunali, & causas examinare ꝙ alio loco ꝙ in sua ciuitate: vtrũ possit? Rñdet q̃ cum episcopus habeat ordinariã iurisdictionẽ in tota sua diœcesi, potest sedere in quolibet loco suæ diœcesis, ꝙ tribunali: exceptis in locis exemptis ℨ voluntatẽ exemptorum: sed vtrũ eps habeat capturam malefactorum in qualiber parte suæ diœcesis? Rñdet q̃ sic, nã ex quo habet iurisdictionem in tota sua diœcesi, videntur ei concessa illa sine quibus, & cætera. Arguit ℨ textus de l. ancillæ. C. de furt. vbi dr, q̃ de casu nõ dubitabili non est facienda lex. Solutio, lite textus post istam constitutionem est de casu indubitabili: sed ante istã constitutionem erat dubium, an eps posset exercere suam iurisdictionem in quolibet loco suæ diœcesis, & vtrũ posset capere malefactores in quolibet loco. Nota primo, q̃ eps solus habet iurisdictionem ordinariã gãlem in tota sua diœcesi: unde territoriũ est solius epi, & non archidiaconi, vel alterius inferioris, alias prodest istud: nam si quis extraneus commisit delictum in archidiaconatu: archidiaconus non habet punitionẽ quia territorium est solius episcopi, & nõ archidiaconi: Secus est si talis delinquẽs esset subditus archidiacono: quia tunc posset illum punire: idẽ est dicendum in abbate: nam isti tales non habent ꝑpriũ territorium, vt dixi. Nota secundo q̃ episcopus potest sedere pro tribunali in quacunque parte suæ diœcesis & etiam mutato loco suorum maiorum: sed tunc deberet illud notificare parti ciuitatæ. Nota tertio, q̃ eps habet captionem delinquentium: & illam captionem potest facere in qualibet parte suę diœcesis. Nota vnum singulare fm Dñicum, q̃ locus exemptus, ut de diœcesi: & sic patet, q̃ dispositiones & mãdata quæ fiunt in diœcesibus, includunt loca exempta; dum tã fiant per habentem iurisdõnem in exempto, vide no. ℨ. de rescrip. abbatem & glo. super verbo, primo anno in cle. frequens. de excess. præla.

[Prima glossa summat.]

1 ¶ Istæ expẽsæ sunt taxatæ in extrauaganti Benedicti, q̃ incipit, uas electionis. tit. de cens. Font.

a ¶ Si episcopus.] si episcopus cum potest suam diœcesim visitat per alium, habet illi in necessariis prouidere: visitati autem in victualibus prouidebunt ipsi vicario visitanti, & non episcopo. Emanauit autẽ hæc decreta is ad declarationem eorum, quæ notat Hostiensis. ℨ. eo. inter cætera. super verbo, subministrent. & Guil & Gar.] de censib. exigit. super verbo, impensos. qui omnes tenebant, quod hic dicitur.

b ¶ Permittitur.] scilicet cum id personaliter exequi non potest. ℨ. de offi. ordi. inter cætera. & 10. q. 1. epm. Et semel in anno. 10. q. 1 decernimus. & duob. c. seq & sup. de offi. archi. mandamus. nisi ex causã, & tũc etiã pluries id poterit, vt supra de censi. cũ venerabilis, & 18. q. 2. visitandi & c. non semel. cum sim. Ioan. Andr.

[Glo. seq. obiicit, & soluit.]

c ¶ Per alium.] sed visitans prædicare debet. 10. q. 1. placuit. & ℨ. de censi. c. 1. sed officium prædicandi non delegatur, vt supra in ant. de offi. dele. c. vlt. ergo visitatio delegari vel emendari non potest. sed dic secũdũ Inno. Goff. & moderno, qui hoc not. in decr. inter cætera. sup. eo. in ant. aut hoc pertinet iure ordinario, & tunc bene demandatur, vt ibi, & hic aut iure delegato & tunc non demandatur, vt in contrario, nisi haberet ad id speciale mandatum, vt supra eod. lib. de offi. dele. is cui, & c. vlt. ℨ. vices.

d ¶ Ipse.] scilicet episcopus.

e ¶ Illi.] vicario.

[Glos. seq. ponit opinionem.]

f ¶ Prouidere 1.] & sic intelligi debet decr. illa, inter cætera, vbi dr: epi ipsius vicariis cũ indiguerint, necessaria congrue subministrent: ſ. vt parent sibi equos, vestes, familiam, & alia opportuna, [sicut pararent sibi ipsis, ſ personaliter visitarent,] præter victualia, & sic intelligebat Host. Inno intelligebat etiã de victualibus, & tunc scilicet cum victualia sine scandalo per vicarios à subditis haberi non poterant, prima vera, vt hic vides, nec per hoc secundam reprobo.

g ¶ Victualium.] in victualibus. n. tantum debet recipi procuratio, quod dic vt ℨ. de censi. c. 1. 2. & 3.

h ¶ Visitanti.] illi vicario. Io. And.

i ¶ Apostoli.] ꝓaulũ 1. ad Corint. 9. & habes hoc idẽ sup. de præscr. cum ex officij, & ℨ. de censi. c. 3. ad fin.

[Glo. seq. obiicit, & soluit.]

K ¶ Debebit.] de hoc quærebatur in gl. de quibus in prin. c. dixi. Et uidebatur, q̃ ex quo iure concedẽte per aliũ soluere poterat debitum, ad qđ subditis tenebat:

Eps quo ad iurisdictionẽ epalẽ hẽt intẽtionẽ fundatã de iure cõmuni.

†Is tñ lo. tutus & securus ẽ de dẽt ofbus qui debent in iudicio comparere. Felin. in c. accedes 1. vt lic. nõ con esse. & in ꝓ. cum rim. in principio de testa.

a ¶ Habere.] ita q̃ intentio sua fundata est de iure cõmuni: ita quòd qui se dicit exemptũ, habet hoc ostendere. 100. dist. contra morem, quod dic ut inf. de priuilegi. cum personæ.

b ¶ Loco.] honesto tñ, maxime cum tractat causas spirituales. ℨ. de appellatione. quia fronte.

c ¶ Non exempto.] ad cognoscẽdum lo. cũ exemptum, videinf. de priuil si papa, & bñ dicit, non exẽpto: q̃ in loco exempto cathedram collocare non põt, ut iudicia exerceat, ut expresse probatur 18. q. 2. luminoso.

ADDITIO. De celebratione diuinorũ, & benedictione populi dic ut in cle. archiepiscopo. de priui. Io. And.

d ¶ Per alium.] quod n. põt per se, & per alium. inf. de reg. iur. potest dic vt ibi.

e ¶ Sedere.] quod re quiritur in cognitione & decisione causarũ 3. q. 3 ℨ. spatium. de re iud. c. ult. Io. And.

f ¶ Spectantes.] ut sup. de uer. sig. sup. q. busdam. in fi. de for. comp. c. cum sit. ubi de hoc.

g ¶ Exegerint.] aliquẽ debent episcopus.

h ¶ Capere.) ideſt capi facere: quia manus iniicere alicui nõ debet episcopus. 86. dist. non licet. C. de epis. & cle. Auth. sed neque. & sup. de sent. excom. ut famæ. & inf. eod. lib. & eo. titu. si clericos. Io. And.

i ¶ Carcerari.) qui licet institutus fuerit ad eorum cautelam, interdum est pœna. inf. de pœ. quãuis. & sup. de uerb. sign. nouimus in fin.

K ¶ Officium.] ordines celebrare, virgines & ecclesias consecrare, & his similia.]

ADDITIO. Archid. alleg. 68. dist quamuis, quam plura ad officium ordinarii spectant, colligit breuiter Gu. li. in Spe. eo. tit. ℨ. Io. And.

l ¶ Libere.] ac si esset in propria ecclesia, vel palatio iuridico.

ADDITIO Archid. exponit, ideſt, absque alicuius contradictione. Io. And.

m ¶ Vamuis.] Sunt tres partes: Prima ponit in genere quamuis antiquum, & pro constitutione causæ ponit transgressionem ipsius: Secunda dat formã cessationi bus ante factum ibi, Nos. Tertia cessationes aliter factas, iubet non seruari: ibi, parte insuper. Dominicus.

CASVS. Dictum fuit in ca. si canonici. sup. eod. ti. u. quam solẽnitatem debent obseruare clerici in cessatione a diuinis inducenda propter iniuriã sibi, uel ecclesiæ illatã: Sed ponamus quòd aliqui canonici sunt absentes, & sunt in loco propinquo, in quo essent vocandi in electione facienda, nunquid ẽt sunt vocandi in facienda cessatione a diuinis? Rñdet quòd sic: Et iste est unus casus, in quo canonici absentes sunt uocandi pro negotiis capitularibus: licet regulariter soli præsentes sunt uocandi: Alius casus est in negotio electionis: Alii casus ponuntur c. præsentium. inf. de testib. Sed quid si absentes legitime fuerint uocati, cõparuerunt, & deliberauerunt, quòd offensa erat sufficiens ad inducendum cessationem a diuinis: Quæritur quid debent canonici facere ante cessationem? Rñdet quòd causam cessationis debent in scriptis mittere illi iniurianti, & illũ requirere, vt satisfaciat ꝓ iniuria commissa: Si autem non uelit satisfacere, poterunt cessare a diuinis: Sed tunc ipsi cessantes & delinquentes debẽt mittere ad Apostolicam sedem. Nota casum, in quo recipiuntur testes litera non contestata & in absentia partis. Nota primo argumen. differentiam esse inter capitulum, conuentũ, & collegium. de quo uide sup. de rescrip. c. capitulũ sanctæ Crucis. Nota secundo, quòd paria sunt non habere rẽ, vel per eum stare, quo minus illam habeat sup. eo. lib. de elect. commissa. in prin. Nota tertio, quòd Papa referens se ad collegium Cardinalium, appellat eos fratres & non filios. de quo sup. e. li. de offi. leg. c. 1. ℨ. quod in fratribus, vbi glo. Dominicus.

[Prima glossa summat.]

m ¶ Quamuis.] canonici qui a diuinis cessare possũt, cum cessare voluerint, vocabunt absentes sicut si immineret electio facienda, cum quibus de cessatione deliberabunt, & si deliberant cessare, requirent prius eum, ℨ quem cessant, vt irrogatam offensam emẽdet q̃d si fecerit, non cessabunt, alioquin cessare poterũt, ita quòd a cessatione infra mensem utraque pars, & cessans, & contra quem cessatur, iter arripiat eundi ad Papã, uel per se, uel ꝑ procuratores sufficienter instructos, nisi interim interuenerit concordia inter ipsos. Et continuatis dietis quamcito poterunt se coram papa præsentent, vtraque parte præsente, vel altera contumaciter absente, Papa diffiniat negotium, & culpabiles puniat, & si pars cessans prædicta non seruet, cessatio non seruetur. Io. And.

n ¶ Innocentio tertio.] supra eod irrefragabili. ℨ. ceterum.

o ¶ Gregorio decimo.] sup eo. tit. & lib. si canonici.

†De materia cessationis adi uinis vide panormi. & alios ĩ c. dilectis ex̃ de appe. Calde. tract. de ecclesiasti co inter dicto. & Gõdissalui tract. de irregularitate, c. de interdicto.

†Id cauit Inno. iii. in cõcilio gñali Lateran. c. 7.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Irrationabiliter.) id est sine rationabili & manifesta causa & illorum iurium forma non seruata.

b ¶ Regulari.] reprobata est igitur opinio dñi Gul. Duran. qui not. sup eo. canonic. & decreta illa nō habebat locum in regularibus, sed solum in sæcularib: quia dicebat, canoni ci. vt ibi dixit.

c ¶ Conuentu.] intelligas quòd sibi vē dicet ius cessandi ex cōsuetudine, vel alio iure, vt sup. eo. si canonici. in principio.

d ¶ Cessationes ipsæ.] aliquatenus attententur: quod est infra.

[Gl. seq. ponit opi. quam partim reprobat: dubium soluit, arguit & remittit.]

e ¶ Euocandi.] scilicet de prouin ia. §. de elect. coram. ubi de hoc. & 7. q. 1. f. & est Cornelius. In his autem vocationib. de quàm remoto loco fiunt, statur consuetudini, vt in ant. de elect. c. cum inter vniuersas. & cap. bonæ 2 sed an vocentur vel non, non stat consuetudini secundum quosdā: quod non est verum p decretalem. inf. de pb. eum in ecclesiis. vnde credo, & si in ista ecclesia esset consuetudo absentes nō vocari ad electionem nec ad hanc cessationem vocari debebūt per hanc litteram, q̄ dicit, prout sunt, &c. Et not. ex hac littera, & in aliis tractatibus ecclesiarum quā electionibus, non debēt vocari absētes: 1 alias quare dixisset prout sunt pro electionis, &c. facit ad ea quæ not. 10. q. 2. hoc ius porrectum, & infra de testi. præsentium.

f ¶ Deliberatione.] nota causam in qua præcedere debet tractatus: sic & in alienatione perpetua rerum immobilium ecclesiæ. infra de reb ecc. non ali. dudum.

g ¶ Steterit.) sim. supra eo. lib. de elect. commissa. §. annus. & inf. de præb. licet.

h ¶ Ex tunc.) idest, post cessationem.

i ¶ Mensis.) quot dies computentur in mensi; dic ut dixi sup eo. lib. de elect. quam sit.

(Glo. seq. ponit conuenientiam & differentiam ad c. cupientes.)

K ¶ Iter arripiant.) datur ergo dilatio ad iter arripiēdum: & postea tempus arbitrarium ad se præsentandum. sic sup eodem lib. de elect. cupientes. Sed vnum nota, quia in decreto. cupientes, siue arripuerit infra mensem, siue non, debet postea ire: & post tempus arbitrarium expectantur per 20 dies. Sed hic ex quo nō arripuit iter infra mensem, habent locum pœnæ debitæ. 2 nec post arbitrarium, tempus expectatur.

[Glos. seq. soluit dubium & remittit.]

l ¶ Continuatis.] nō credo quòd pp hoc compellatur omni die profisci, & nunquam quiescere: 3 quis n. impius iudex arbitretur quòd per 40. dietas deberet venire nō quiescendo & hoc probatur dū dicit: quam cito poterunt. Et illud dicimus posse, quod post sumus de iure & cōmode 22. q. 2. facit. fi. de verbo. sign. nepos Proculo, & de hoc di xi supra de elect. cupientes in prima particula. super ver. cō mode.

m ¶ Partibus.] quarum assertione pariter dunturmeritas cau sarum. supra de in teg restit. tum ex litteri.

n ¶ Pœna docente.) 38. distin. qui ei. de officie. leg. nisi specialis. in ant.

o ¶ Et manifesta.) sup. eo. irrefragabili.

p ¶ In cessando.) licet vt vocen ur ad sentés, deliberent, & inquirant priusquā fiat cessatio.

(Glo. sequens colligit x. quæ præcedunt cessationem, & tria quæ sequuntur.

q ¶ Mittendo.) scilicet, iter arripiendo infra mensem, & dietas, prout cōgrue poterit continuando. Nota igitur in summa ad hoc quod fiat cessatio, necesse est hæc interuenire. Primo, quòd qui cessant, hoc habeant de consuetudine, uel alio iure vt cessare possint. Secundo, quòd non centur absentes ad tractandum de cessatione. Tertio, quòd tractent. Quarto, quòd de cessando deliberent. Quinto, quòd sit manifesta offensa propter quā cessant. Sexto, quod sit rationabilis. Septimo, quod ante cessationem instrumento publico uel patentibus litteris authentico sigillo munitis, causam cessationis exprimant. Octauo illud instrumentum, uel litteras tradant ei contra quem cessant. Nono, quòd requirant illum qui emendet competenter iniuriam uel offensam

1 Idē Doctores notāt ex gl. q̄ ubi cōsuetudo dispōnit ī altero duorum casuū æqui paratorū, extēditur ad reliquū, & p isto dicto est textus hic, ibi, p ut sunt, &c. Font.

1 Ecce decimū. Io. And.

offensam pp quam cessare volunt: qđ si non fecerint, 1 tunc locū habet cessatio. Post cessationē, pars vtraq; dēt arripere iter ad sedē apostolicā infra mēsem per cōtinuatis diebus. hēt tps arbitrariū, quo cōmode possit ire. Olb hic non seruat, nō seruet cessatio: & habeāt locū pœnæ §. eo. tit. si canonici, & præter illas, arbitraria summi Pontificis, vt hic.

1 Princ. piū illius c. Æcedit si ifti successo. res posset reuocari ad elau strā: quia nihilomi nus dēt hīe fru ctus pce ptos tpe vacatiōis, quos cum epi. nec abbates eis detine re possūt, mu ltomi nus alii hītes ius in eccīa. Paul. Fon.

¶ Idem.

¶ Primo ponit constitutionem de bonis dignitatum, vel ecclesiarum vacantium, non occupandis per eos, ad quos collatio, presentatio vel custodia pertinet nisi de speciali iure id eis competat & contra facientibus pœnam imponit. Secundo ostendit de quibus bonis intelligatur; cum de speciali iure id alicui competit. Tertio decretalem, quia sæpe. sup. eo. li. de elect. dicit non esse correctam. Io And.

C A P. IX.

PRæsenti a prohibemus edicto, ne episcopi, vel eorum superiores, aut b abbates, seu quiuis alij regulares, vel sęculares prælati, aut ecclesiasticæ c quęcunque personæ: vacantibus d dignitatibus, personatibus, prioratibus, vel ecclesijs quibuscunque e sibi subiectis, seu ad collationem, f ordinationem, presentationem, vel custodiam g pertinentibus eorundem, bona (morientibus eorum rectoribus, vel ministris) in ipsis inuenta, siue vacationis ipsorum tempore obuenientia, quæ in vtilitatem eorundem, expendi, vel futuris debent successoribus fideliter reseruari: h occupare, aut in vsus suos conuertere quoquo modo præsumant. Nisi de speciali priuilegio, vel consuetudine iam præscripta legitime, k seu alia causa l rationabili, hoc eisdem concedente: nam clericus habens administrationem quā diu viuit & sanus est, dare pōt moderate tñ. §. de don. cæterum, cōparatur em vsufructuario; quia eius ius morte finitur: sicut vsufructuarii, ut in prædi decret. si quis sanę. & §. de dona. consulationibus §. de pig. cap. vlt. inst. de vsufru. §. finitur, pōt ergo dum viuit volun tatem suam facere, dummodo moderate donet. Cum incipit infirmari, comparatur vsurario, & ita nihil habet nisi vsum: eleemosynam tñ facere pōt supra de testam. ad hoc testari non. eo. tit. cum in officiis, cum fi. Si vero sit clericus nō habens administrationem; sed personaliter & simpliciter beneficiatus, & in morte comparatur vsufructuario quantum ad faciendum fructus suos, & de ipsis pōt testari: ecclesia tñ succedit ei in istis, si decedat ab intestato. sup. de testam. re latum probatur satis ista distinctio. sup. de testam. requisisti §. illud. & consuetudo generalis quasi vbique eam approbat. Et quod dictum est de clerico simpliciter beneficiato, q̄ facit fructus suos, intelligendū est de perceptis & reconditis, alii vero per iura allegata ad ecclesiam permittebunt.

differentia. inf. de præb cum illis.

g ¶ Custodiam.) sup. eo. lib. de elect. generali. & 98. dist. si in plebibus. de instit. cum venissent de app. bonæ in antiq.

(Glo. seq. primo dicit per quem seruentur, & remittit: secundo notat ad qōnem in qua distinguit cū Host. & Gar. inter clericum administratorē, & simpliciter bñficiatum.)

h ¶ Reseruari.) per œconomum si est in ecclesia: vel eū qui custodiam hēt: quod dic ut dixi §. de elec. quia sæpe Dic quod ēt in monasterio vacāti dare pōt epūs, ut dicit hic Archid. per decret. cum vos sup. eo. & per ea quæ no. Inno. & Host. de testamo. ea quæ. §. vero. ver. q̄ si abbas, & vide quod ibi dixi super vers. quideatur. Et nota q̄ dicit, reseruari: per hoc. n. vī qđ de illis nō possint decedentes testari 2 culus val reb. eccle non alie. de frehoc cōsultissimo, & quens, est, distinguebat (prout & difficidistinxetat Host. & §. lis de quo de pecu. cle si quis præter sanæ) inter clericum Doct. hic, habentem administrationē, & non ha- vide late bentem: nam clericus habens administrationem quā doc. in c. diu viuit & sanus est, dare pōt moderate tñ. §. de don. cū in officæterum, cōparatur em vsufructuario; quia eius ius iis. ex de morte finitur: sicut vsufructuarii, ut in prædi decret. si testā. Panquis sanę. & §. de dona. consulationibus §. de pig. cap. or. in repet. ca. cū vlt. inst. de vsufru. §. finitur, pōt ergo dum viuit volun esset. eod. tatem suam facere, dummodo moderate donet. Cum tit. Rotā incipit infirmari, comparatur vsurario, & ita nihil ha decis. 87. bet nisi vsum: eleemosynam tñ facere pōt supra de te- in nouis. stam. ad hoc testari non. eo. tit. cum in officiis, cum fi. Barbatiā Si vero sit clericus nō habens administrationem; sed tra. de pōtā personaliter & simpliciter beneficiatus, & in morte tia Cardicomparatur vsufructuario quantum ad faciendum nalīū par. fructus suos, & de ipsis pōt testari: ecclesia tñ succe- 1. q. 3. & dit ei in istis, si decedat ab intestato. sup. de testam. re B. Tho. 2. latum probatur satis ista distinctio. sup. de testam. re- 2. q. 185. quisisti §. illud. & consuetudo generalis quasi vbique arti. 7. eam approbat. Et quod dictum est de clerico simpliciter beneficiato, q̄ facit fructus suos, intelligendū est de perceptis & reconditis, alii vero per iura allegata ad ecclesiam permittebunt.

2 Hic arti de hoc not. Gar. de culus val

Vacare beneficia licet sint manualia.

i ¶ Priuilegio. sup. e li. de rescri. si propter. inf. de præben. si tibi concesso. & §. de verb. sig. c. pen.

k ¶ Legitime.) xl. annorum spacio, sup. de consue. cap. vltim.

ADDITIO: Archidiaconus remittit ad c. nullus. 2 q. 1. & 10. q. 3. quia cognouimus. 8. q. 2. seruitutum. & j. de præscr. c. 1. & pro summa, circa præscriptionem remittit 16. q. 3. in summa Io And.

l ¶ Alia causa.) puta onere impositio in fundatione. 18. q. 2. Eleutherius & c. seruitium. sup de iure patro. præterea. vel statuto, vt in præd. decre. quia sæpe.

ADDITIO. Quod dixi post Host. vt ec. bene c. vnico: super uer. iusta causa, quod hic ponit Arch. Io. And.

a ¶ Eccle-

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶Eccleſiæ.] ad idem ſupra eo lib. de offi. deleg. c. 2. & ſi ſic ſuſpenſus celebraret in eccleſia, irregularis eſſet, vt ℨ. de ſent. excom. is cui, ſecus 1 ſi extra eccleſiam, vt ibi dicam.

b ¶ Cæteri.] inferiores epiſcopis.

c ¶ Ab officio & bñficio.] dic quibuſcunque, vt ſupra de elec. qa ſæpe. nō ſic in caſu ſup. eo. lib. de elec. cupientes §. cæterum. & c. ſi commiſſarius in fi. & eſt rō: qa hic ab officio ſuſpēſus eſt ibi nō, vt dixi in p̄dicta decret. quia ſæpe.

d ¶ quouſque.] facta ergo reſtōne nō erit neceſſaria aliqua abſolutio, 2 vt no. 10. 31. dist. ſi qui. & 16. q. 7 ſi quis deinceps. & Ber. de matri. ℨct. con. interdic. eccle. de muliere.

ADDITIO. Vide quod not in cle. 1. de decimis, in gl. ſic ſuſpenſi. Io. And.

e ¶ Reſtōnem.] & ſic non ſufficit cautio. Idem Arch. iam n. hic fuiſſet expreſſum: ſic ℨ. de vſuris. c. 2. ad hoc ſupra de deci. ad audiētiā. ſi ſup. de verb. ſign. ex parte, inf. de ſenten. excōm venerabilib. § ſane. & facit ſup. de re iudica. cū aliquibus. ff. de pigno. act l. non eſt.

f ¶ Porro.] ſumptū fuit hoc de eo quod no. Hoſt. §. de verbo. ſign. c. penult.

g ¶ Supradicta.] ſcilicet dimiſſa tempore mortis, & obuenientia tempore uacationis.

h ¶ Debitis.] ad quæ remanet eccleſia obligata, & ſucceſſor: ſicut hęres filius ad paterna, ut §. de ſolu cap. 1. ſic ēt dicit lex, ꝙ ſi mulier dedit bona ſua in dotem, dediſſe uidetur quod ſupereſt deducto ære alieno. ff. de iure dot. l. mulier. & bene debent prius ipſius eccleſiæ debita ſolui: quia agris eius ſitientibus alios irrigare non debet: C. de ſerui. præſes.

ADDITIO. Et facit ad ea quę ſcripſi poſt Hoſt. §. de arbit. dilecti in prin. & de uerb. ſign. cum inter. ſuper 3. glo. Io. And.

i ¶ Oneribus.] fabricæ, hoſpitalitatis, receptionis legatorum, & nunciorum ſedis Apoſtolicę, & reliquis ſimilibus. 21. q. 1. c. 1. & §. de præb. de monachis. de præſcrip. accedentes. de cenſi. cum inſtantia.

K ¶ Supereſſe.] hodie dic ut in conſtitutione Io. xxij. quę incipit, ſuſcepti regiminis.

l ¶ Edidimus.] §. eo. lib. de elect. quia ſæpe.

m ¶ Singulares perſonas.) ipſarum eccleſiarum: de quibus loquitur decre. quia ſæpe.

n ¶ Vacantium.] principali prælato, ut ibi dixi. (Glo. ſeq. quærit, & ſoluit.)

o ¶ Derogati.) ſed in quo poterat derogari? Sol In eo ꝙ hic reſeruantur conſuetudines. ſtatuta, & priuilegia ibi uero reprobantur: & ex hoc forte credidiſſet aliquis derogatum fuiſſe.

ADDITIO. Et ideo tam varie: quia ibi læditur caput per membra: hic e conuerſo: & capitis læſio grauior eſt ſupra de accuſ. qualiter ibi, nec concuſſis, &c. 2. q. 7. ſicut 2. Io. Mona. Vel abſurdum eſt quod filius in parentem, vel ſubditus in ꝓlatum, vel ipſius res habeat poteſtatem. de maior. & obed. cū inferior, plus vrget ratio ibi no. in 1. gl. Io. And.

1 Priusq̄ facile hoc dictū gloſſæ recipias, cōſule Docto. tū in c. is cui §. de ſeu. cum alibi.

2 Immo vſ neceſſaria, vtēt notatū eſt in cap. de muliere. extra de mat. ℨct. §. interd. eccleſię. uide c. cū deſideres &c. à nobis el 2. ex de ſen. excomm.

TITVLVS XVII.

De maioritate & obedientia.

¶Bonifacius octauus.

¶Capitulum, vel eis ad quem adminiſtratio pertinet, vacante ſede eos abſoluet, quos abſoluere poſſet epiſcopus ſi viueret: niſi a ſede Apoſtolica id fuerit interdictum. Io. And.

CAP. VNIC.

PISCOpali a ſede vacante, b poteſt capitulum, ſeu is, ad quem c epiſcopalis iuriſdictio d tunc temporis e noſcitur pertinere, ijs, quibus poſſet epiſcopus ſi viueret, ab excommunicationis ſententia, ſiue iuris, f ſiue hominis g fuerit, abſolutionis beneficium impertiri: h Niſi ei i fuerit a ſede k Apoſtolica ſpecialiter interdicta poteſtas.

1 Et licet illa decr. nō in eō in Cardinali loquit: dinali loquit: dicit Ioan. Mo papā ſibi rēdiſſe. ꝙ Card. dinales ſuis eccle ſiis hēnt ius ēpale ſicis captus eſſet, ut ſup. eo. lib. de ſup. neg. præl. ſi epſs. e ¶ Is ad quem.) puta viſitator datus a papa ſup. eo. lib. de elect. is cui. vel ab archiepo in caſu, ſup. eo. lib. ſup. d ¶ Iuriſdictio.] circa temporalia & ſpiritualia: vel ſaltem circa ſpiritualia, ut ſupra de tempo. ordi. cum nullus. ADDITIO. Vnde in multis eccleſiis Gallicanis reges ex regalia vendicant ſibi iuriſdictionem tēporalium. ſup. eo. lib. de elec. generali. & certis dignitatibus competit ex ſpeciali iure adminiſtratio ſpiritualium facit quod dixi. ſup eo. lib. de offi. leg. ca. pen. ſuper gl. aduerte. Io. And.

e ¶ Tunc tempor's] vacante ſede.

f ¶ Iuris.) a qualibet iuris excōmunicatione abſoluit epiſcopus, ſi abſolutio non ſit ſummo pontifici reſeruata. ſup de ſen. excom. nuper. & dixi ſup. eo. li. de ele. ſciant cunſti. ADDITIO. An abſoluat illos, qui leuiter percuſſerunt clericos, not. hic Archi. ꝙ ſic; & ponit id quod dixi de ſent. excom. peruenerit. Io. And.

g ¶ Hominis. 2] puta ipſius epi mortui, vel ſui vicarii, vel delegati, quod dic ut ſup. in antiq. de offi. deleg. prudentiā. nel inferioris prælati. Vel dic ut ſup. de offi. ordi. cum ab eccleſiarum. [Glo. ſeq. ponit quorum hæc opi. erat: & contrariā Goff. & reſpondet capitulo, per quod mouebatur.]

h ¶ Impertiri] hoc tenebāt Hug. Vinc. Ber. & Hoſt. Sed Goſ. ℨ per c. 11 q. 3 ſi epiſcopus ante dānatiōbi diceba tur, ꝙ mortuo epō debebat ſucceſſor excōicatū a præceſſore abſolnere: vnde dicebat ꝙ capitulū id non poterat. Sed falſum eſt, ut hic uides. ad hoc ſup. de hæretico. ad abolendam. 3. ſup. eo. cū olim. ſup. eo. li. de ſupp. neg. præla. c. pen & vlt. ℨ. de inſt. c. 2. cum ſi. Ad illud

cap. ſi epſs dic, ꝙ ibi dicitur, ꝙ ſucceſſor poterit illū ab ſoluere ſed non ibi dicitur, ꝙ epſs hoc ſolū facere debeat, poteſt etiam dici capitulū, uel viſitator uel ſucceſſor: cum in iuriſdictione ſuccedat, ut per iura ſupra rius allegata probatur.

i ¶ Et.) ſcilicet capitulo, uel iuriſdictiōnem epiſcopalē habenti. (Gl. ſeq. ſoluit quę ſtionem.]

K ¶ Sede Apoſtolica.) nō credo ī ſeriorem hoc poſſe. 4 Et facit ꝙ dixi ſup. de ſupp. neg. præla. c. vlt & in auth. de de fen. ciui. §. interim. col. 3. & dixi. ſup. eo. tit. prox. 1.

alio ī quo epſs hēt gñalē delegatā iu riſdictionē, in ille ſuccedit capitulū alleg. ℨ. dē pb. c. 1. in fi. uide ꝙ dixi in p̄dic. decr. ad abolē dā. ſuper vlt. glo.

4 Idē Archid. qui ēt alleg. C. dſacroſan. eccle. l. oī nouatione. Io. And.

De pactis.

¶Bonifacius octauus.

Monachi habentes liberam a ſede Apoſtolica ſepulturam, ſi paciſcuntur de non recipiendis aliquibus, uel certis parochianis eccleſiæ alicuius, ſeruare compelluntur pactum; nec illos ſepelire poterunt, licet apud eos elegerint ſepeliri, cum per pactum priuilegio renunciauerint. Io An.

CAP. I.

PActum.) Primo ponit dictum; Secundo ſoluit obſtaculum: ibi, Quamquam. Tertio rationem ſubdit: ibi, Cum per. Io. And.

¶ Quidam intelligunt, ꝙ iſtud pactum de quo in littera, fuit conceſsum poſt priuilegium: alij intelligunt ꝙ fuit factum ante priuilegium

CASVS. Secundum primum intellectum ſic figuratur, Aliqui religioſi qui habebant ſuum conuentū in tra limites meæ parochiæ, a ſede Apoſtolica impetrauerunt priuilegium ſepelirendi quoſcunque eligentes ſepulturam apud ipſos, quia de iure communi nō poſſent illos recipere ad ſepulturam: Poſtea tractu tēporis orta lite inter religioſos & me rectorem ſuper iure ſepulturæ: quia dicebam ego priuilegium eorum non valere: finaliter conuenimus inter nos, & deuenimus ad iſtud pactum, ꝙ decetero ipſi non reciperent homines talis domus ad ſepulturā: alios uero ipſi poſſent recipere: nunc in dubium reuocatur, an ualeat tale pactum? Reſpondet ꝙ ſic: nam per pactum fuit derogatū priuilegio: ideo ſecundum tenorem pacti tenentur recedere a priuilegio ſuo.

Secundum alium intellectū caſus ſic figuratur, retento eodē themate: Religioſi & ego fecimus tale pactū, ꝙ ipſi non reciperent homines talis domus ad ſepulturā: poſt impetrauerunt reſcriptū & priuilegiū, vt ipſi quoſcunq. poſſent recipere ad ſepulturā, ꝙ in impetratione ſua nullā fecerunt mentionē de pacto inter nos inito & facto: ratū per illud priuilegiū derogē pacto noſtro? Rūdet ꝙ nō: ideo priuilegiū ipſorum nō ſeruabitur quo ad homines cōtentos in noſtro pacto, & ſi ℨ fecerint, & aliquem recipiant ad ſepulturā tenebuntur reſtituere corpora, vna cum emolumētis inde ꝓceptis. Nota primo, ꝙ ſolæ eccleſiæ parochiales habent ius ſepulturæ reſpectu aliorū eligētiū ſepulturas nam ius ſepulturæ eſt de iure parochiali, ut tenet Dominicus ſup. tit. de parochi. in antiq. Et ſic eſt limitatio ad cap. 1. de ſepult. in antiq. ubi dicitur, ꝙ liberū eſt cuique eligere ſepulturam ubi uoluerit: nam illud

Sepultu ra ius regulariter pertinet ad ſolas eccleſias parochia lei.

Universidad de Deusto
Biblioteca

est intelligendū, dū tñ ille locus habeat ius sepulturæ de iure cōi, vel per priuilegium Apostolicum. Nota vlterius principalem effectum huius cap. fm vnum intellectū, videlicet q̄ si religiosi ex priuilegio habeant liberam sepulturā: possunt priuilegio suo renunciare in toto vel in parte.

† Vide Anto. de But. c. statuimus. de transl. præl. Fel. in c. cum sit generale. d fo. compet.

Not. insuper fm aliū intellectum, q̄ si inter religiosos & rectorē alicuius parochiæ, intra cuius limites sunt ipsi religiosi, fuerit factū pactū sup iurib. parochialibus: & religiosi postea impetrant priuilegiū generale: per illā generalitatē non derogat pacto speciali: pro hoc facit c. ex multiplici de decim. antiq.

[Prima glossa ponit summā, & quid declaret.

a ¶ Pactum.] Monachi habentes liberā a sede Apostolica sepulturā, si paciscunt de non recipiendis aliquibus vel certis parochianis ecclesiæ alicuius, seruare compelluntur pactū: nec illos sepelire poterunt, licet apud eos elegerint sepeliri: cum per pactum priuilegio renūciauerint. Emanauit ad declarationem eorum, quæ not. Innocentius & Hostiensis de sepult. c. 1.

1 Vnde nō posset per illud priuilegiū sepelire illos q̄bus est interdicta sepultura de q̄b. no. de sepul. ex parte. fm Archalle. l. si q̄n. & de priuileg. vt priuilegia. I. A.

a ¶ Pactum.] quid sit pactum, habes sup. de verb. sign. pactum.

b ¶ Certos.] puta masculos vel tales de tali domo.

ADDITIO. Archidiaconus alleg. de consec. dist. i. certum. dicit Io. Mona. q̄ per primum pactum abrogatur priuilegio: per hoc fm illi derogatur. ff. de ver. sig. derogatur. Io. And.

(Glo. seq. recitetur per ob'e. & solutionem.

c ¶ Libera.] hoc inducebat dubitationē: ex quo enim habeāt liberam, videbatur q̄ omnes sepelire possent non obstante pacto: sed non est verum; 1 Sicut & ille qui liberam habet non donat, vt sup. eo. lib. de off. vic. c. vlt & de elect is cui, cum similibus & C. de inoff. testa. si q̄n, in prin. & est ratio huius cap. quia per pactū priuilegio renunciauerunt, vt sequitur.

d ¶ Elegerint.] quod poterant, etiam si minus religiosus esset locus electus quam dimissus, ut ℨ de sepul. c. 2. in fi. sed ex virtute pacti huiusmodi electio p̄dicta caret effectu. Et nota q̄ licet tale pactū inter ecclesias initū valeat 2 non tñ valet pactum q̄ parochianus, q̄ mittit, vel obligat vel iurat se sepulturā electurū, vel electam non dimissurum ℨ. de sepult. c. 1. ad hoc sup. eod. plerique.

[Glo seq. concludit per locum a diuisione.]

e ¶ Derogetur.) si pactum secutum est priuilegiū, non est dubiū q̄ non obuiat priuilegium, quo ad illa, quibus de⁹ogatum est per pactum 3. & est casus sup. de p̄scrip. cum olim. Si autem priuilegium secutū fuerit compositionem, non valuit ℨ cōpositionē, ex quo in illo facta non fuit inde mentio, ut sup. de decim. ex multiplici. omni ergo casu seruandum est pactum.

2 Q̄ facile fieri pōt hoc casu, cū p id redeat res ad suā naturā. 35 dist. ab ex ordio. 19. And.

QVam.] Primo ponit dictum: Secundo rationem reddit: ibi, Cum non Dominicus declarat notata. in Spe. eod. tit. in 1. col. vbi etiam datur forma per quam etiam sine iuramento valere posset tale pactū, quod consilium Cynus attribuit Petro. de Bel Petr. in l. pactum dotali. C. de coll. vide etiam distinctionem, quam ibi in Spec. scripsi super versi. not. in fin. Ioan. And.

a † cum rectore parochialis ecclesiæ factum à vobis, ne aliquos vel certos b ipsius ecclesiæ parochianos recipiatis ad ecclesiasticam sepulturam, omnino seruare debetis: Quamquam sepultura libera c sit monasterio vestro ab Apostolica sede indulta: illi apud uos elegerint d sepeliri; cum per dictum pactum indulto huiusmodi derogetur. e

¶ Idem.

¶ Primo pro intellectu capituli habemus præsupponere illud quod dī in l. pactum. C. de coll. videlicet, q̄ si filia quæ nuptui tradebatur, dixit patri suo, quòd, p̄ sua portione successionis paternę erat cōtenta sola dote & renunciauit oībus alijs bonis, non valet pactū: quia est pactum de futura successione: ideo ista filia mortuo patre suo potest venire ad successionē cū fratrib. dū tñ ipsa cōferat dotē.

¶ Pactum factum patri a filia dum tradebatur nuptui, quòd dote contenta nullum habebit ad bona paterna regressum: si iurauerit ad ipsa filia, omnino seruare tenebitur. Io. And.

CAP. II.

QVamuis † pactum f patri factum a filia dum nuptui tradebat, ut dote cōtenta g nullum ad bona paterna regressum haberet, improbet h lex i ciuilis; si tamen iuramentum nō k ui., quia est pactum de futura successione: ideo ista filia mortuo patre suo potest venire ad successionē cū fratrib. dū tñ ipsa cōferat dotē.

CASVS. Titius pater filię suę dedit dotē sufficientē, & fauore liberorum induxit suam filiā ad renunciandū oī paternæ successioni. si quòd esset contenta sua dote quod fecit ista filia, nā ipsa bonis omnib. sui patris renunciauit, & vltrius iurauit nō venire ℨ istud pactū. postea pater ē mortuus, intestatus, filia vult admitti ad successionem patris cū alijs liberis, an debeat admitti? Rñdet Romanus pontifex q̄ ex quo ipsa iurauit nunquā uenire contra istud pactum, & iuramentum suum non est contra bonos mores, nec illicitum, quia potest seruari sine interitu salutis æternæ, i psa tenetur illud iuramentum seruare, & ideo ipsa debet esse cōtenta sua dote, nec debet admitti ad successionem cum alijs tribus, etiam si ipsa vellet afferre suam dotē. Not. primo, q̄ quis non potest renunciare futuræ successioni. Nota vlterius, q̄ filia non potest cum patre pacisci, ut sit contenta sola dote sibi data, vt renunciet alijs bonis patris. Nota insuper, q̄ iuramentum præstitum super tali pacto, non est illicitum, ideo est seruandum. Et sciendum fm Archidiaconum q̄ ponderari debet hoc, omnino, hic positum, nam excludit dispensationem; ita q̄ filia non potest habere relationem iuramenti ab episcopo.

[Prima glossa summat.]

f ¶ Quamuis pactum.) facit um patri a filia dū tradebatur nuptui, q̄ dote contenta nullum habebit ad bona paterna regressum, si iurauerit ad ipsa filia, omnino seruare tenebitur. Ioan. And.

g ¶ Contenta.) ipsa filia.

h ¶ Improbat.] qa est de futura successione, q̄ sine sit de succedēdo, sive de nō succedēdo, nō valet fm leges C. de inoffi. test. si quādo. § 1. C. de pac. l. pactum quod dotali. & l. vlt. C. de coll. l. pactum dotali. cum similib.

i ¶ Lex ciuilis.) prædicta. C. de coll. l. pactū dotali. Sed mirū, quare fm leges nō valet tale pactū, cū fm eas bene valeat pactū ne pater filio suo succedat ff. si a patente. l. 1. § si vel parēs. ol. non ita debetur patri hæreditas filii, sicut patris filio ff. de inoffi. testa. nā & si. uel uetero non ui pacti ibi repellitur, sed pp delictū, q̄a precium emancipationis recepit, ut C. de ope. lib. l. si quā. uel alter, ut no. in prædicta l. pactum.

ADDITIO. Et in prælleg. ℨ. si. uel parens. & C. de inoffi. testa. si quando §. illud. Io. And.

k ¶ Non vi.) an iuramentum per metum extortum obliget, dic ut no. Io. 22 q. 4. inter cætera & 15. q. 8. auctoritatem. & Bern. sup. de iureiu. si uero. & sup. quod me. causa. Abbas. Ista litera. & sup. de iureiu. cum contingat & ℨ. eo. lib. eo. tit licet faciunt pro illa opinione quod non obliget.

ADDI-

ADDITIO. Tene quod habes de iureiur. verum. Io. Mo. dicit hic q̄ tenet, sed agit ad relaxationē. Io. And. a ¶ Seruari debebit.] approbata est ergo opinio placē. no. in præd. l. pactum. qui hoc dicebat: sed Accursius ibi contra. per l. C. de legibus; & consti. non dubium. & C. de nuptiis. auth. q̄ eis. signata super l. imperialis. sed de urpi iuso loquitur. Qua aūr rōne fm leges tenet ℨctus paberis, si iurauit, qui alias non tenet C. si aduersus vendit. authen. sacramenta. eadem rōne tenere dēt pactū istud iuratū: & idem in casu ℨ. de iureiur. cum contingat & vide q̄ ibi no. & inf. eo. li. eo. tit. licet quę cōcordat ad istam decretalē non tñ multam faciunt; Et cōpelli debebūt per censuram ecclesiasticam iudices sæculares ad hoc ius canonicū obseruandum per prædictam decretalem, licet ad idem de sententia excōicationis. decernimus.

b ¶ Dispēdium.) tūc. eā seruandum non esset 22. q. 4 per totū. & ℨ. de iureiur. si uero ēc fm leges. vt in prælleg. Auth. C. de nup. auth. q̄ eis. ff. de leg. 1. si quis inquilinus. in fi.

c ¶ Decretalium.] ℨ. principaler. sed ario. eā ibi, posset detrimentū reperiri filiis i vel viro, vel vel nientibus ab intesta to, vel similibus personis.

QVIA ex eo.] Secundum Io. M. primo ponit fa. ctam. Secundo illud decidit: ibi, Nos. Io. And.

CASVS. Orta lite inter me rectorem ec clesię parochialis, & quosdam Mendicantes super iure sepulturæ, vel alio iure parochiali: acciditq̄ conuenimus inter nos cū Guardiano vel priore eiusdem cōsensu fratrum illius conuentus; & facimus pactum inter nos: in quo non interuenit consensus & auctoritas Generalis ordinis vel prouincialis: vtrū religiosi Mendicantes possint resilire a pacto, eo q̄ non interuenit consensus sui Generalis; vel ex eo q̄ ista pactio non fuit approbata in capitulo generali? Rñdet Romanus Pontifex, quod non: sed ex quo interuenit consensus Guardiani, vel Prioris, & fratrum illius cōuentus, debet seruari tale pactum quantum ad illum conuentum. Nota primo q̄ Prædicatores præponuntur Minoribus, de quo hic in glossa. Nota secundo, q̄ religiosi dēnt abstinere ab his, per quæ daretur aliis malum exemplum, aut detraheretur. [prima glossa summat.] Dominicus.

d ¶ Quia ex eo.] pacta inita per fratres Prædicatores, vel Minores, vel alios mendicantes, cum rectoribus parochialium ecclesiarum super parochialibus iuribus, si facta sunt per Priores vel Guardianos de suorum cōuentuum ipsorum locorum consensu, (licet auctoritas sedis Apostolicæ nō interuenerit, vel licentia Prioris, vel Ministri generalis, aut Magistri, vel prouincialis Ministri, vel capituli prouincialis seruanda sunt: dummodo alias sint licita & honesta. hoc dicit. Ioan. And.

CAP. III.

QVIA ex eo, d quod fratres Prædicatores, e & Minores, & alij mēdicantes, f cōpositiones & pacta cum prælatis, capitulis, rectoribus & personis ecclesiarum, ciuitatum, castrorum, villarum, & locorum, in quib. domus seu habitationes g eorum existunt, super iuribus parochialibus, h vel alijs i quibuscunque articulis, ab eis vel eorum antecessoribus k inita siue facta, seruare recusant; & ea eo prætextu infringere moliuntur, quia Magistri, aut Ministri, vel Prioris generalium, seu prouincialium eorundem non affuit assensus in ipsis, nec approbata per ipsorum generalia, vel prouincialia capitula exterunt: multa in diuersis mundi partibus insurgunt scandala; † & ipsorum fratrum (quos decet puritatem omnimodam in suis obseruare actionibus; † & ab his abstinere propēsius, per quę possit alijs exempli pernicies gñari) famę detrahitur plurimū & honori.

¶ Nos his occurrere paternæ sollicitudinis studio intendentes, prędicti decreto sancimus: compositiones & pacta huiusmodi cum prælatis, capitulis, & † rectoribus, & personis prędictis ab ipsorum fratrum conuentualibus, Prioribus, seu Guardianis facta vel approbata, de suorum conuentuū consilio & assensu (dum tamen alias sint licita l & honesta m) debere ab ipsis fratribus in locis, in quibus plene per Host. in summa de parochiis. §. in quib. consistat & per Ros. in lib. uris canonici. eo. tit. & dixi super rubrica de parochiis. Io. And.

† Vide B. Tho. 2. 2. q. 43. p totā qōnem.

† In anti quis codicibus constanter legitur actibus.

† Dictio, eo, deest in manuscriptis.

i ¶ aliis.] extra iura parochialia; prout multa potest exempla per te videre.

K ¶ Antecessoribus.) ad quę tenetur successor, sicut ipse prædecessor, ad hoc de sol. c. 1.

l ¶ Licita.) alias non valent: & ℨ. cit ℨ. de pactis. c. vlt.

m ¶ Honesta.) scilicet & possibilia: quia nullus ad impossibilia obligari posset. sup. eo. c. ult. & inf. de reg. iur. nemo potest.

(Glo. seq. reci. per quæstionem, secundo illud decidit, ibi, sed hodie.

a ¶ Fra-

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶Fratres Minores.] de eis dixit: quia de ipsorum exemptione cõstabat, vel quia dicebantur priuilegiati, ꝙ nulla ipsorum pactio vel obligatio teneret facta sine licentia domini papæ.

ADDITIO. Vel quia bona quæ tenent Minores, sunt ecclesiæ Romanæ.]

† Not. ꝙ tex. hẽt locũ in pactis factis cũ laico; arg. a rõne text. maxime similia pacta nõ dispõnãt de alienatione iuriũ, sed modificent pœdentes ꝛctus. Phi. Fon.

Cõtinuatio dñi Heliæ.

de verb. sig. exiij. & cle. eo. tit. exiui. §. pinde. Sed hodie dñs Io Papa remũciauit illi. dñio per cõtõnẽ suam quę incipit, ad cõditorem Io. And.

DE PROCVRATORIBVS.

¶Quia partes quæ non possunt venire ad cõcordiam super litib. & causis in iudicio agitandis, solent accipere procuratores ad cãs suas defendẽdas. idcirco post rubricam de pactis, ponitur rubrica de procuratoribus.

NON indiscrete iudex.] Sunt tres partes, ficut sunt tria principalia dicta: Secta: ibi, Licet. Tertia: ibi, procurator. Dominicus.

CASVS. Aliquis meus parochianus cessauit in solutione decimarum, dicens, quod forte mihi non competebat ius perciptendi decimam de fructibus suis: pp quod feci illum citari corã iudice delegato, vel alio iudice cõpetente: ad istã cãm meam agendã constitui meum procuratorem quendã mere laicum, et vxoratum: facta constitutione istę laicus procurator pro me cõparuit in termino assignato: ꝓ parte rei fuit exceptum, ꝙ istę laicus non poterat esse procurator in ista causa spiritualis nã laici nõ possunt tractare spiritualia in c. 2. de iudi. in antiq. & ꝙ debebam clericum constituere ad istam causam spiritualem tractandam: ideo petebat defectum sibi dari, ac si procuratorem non misissem: Dubitatũ fuit vtrum iste laicus censeatur inhabilis ad comparendum, pro me in cã spirituali? Rñdet Romanus pontifex, quod iudex potest & debet istum laicum admittere tanquã procuratorem etiam in causis spiritualibus, tam pro actore, quam pro reo. & iudex hoc faciens non facit indiscrete: Nec obstat cap 2. alleg. quia bene verum est, quod laici tamquam actionem habentes & nomine sũo non debent tractare res spirituales, ut d. cap. 2. sed bene possunt spiritualia tractate nomine aliorum.

¶Sed quid sanctissime Pater: vtrum procurator constitutus ad lites possit alium procuratorem loco sui substituere seu subrogare, vt constitui te procuratorẽ in aliqua cã, in qua non potes interesse propter occupationem aliquam, vtrum possis substituere alium, ꝓcuratorem? Respondet regulariter ꝙ non, nisi post litem contestatam: sed non ante; quia fuisti factus dñs litis per litis contestationẽ, vel nisi ego dominus dedero tibi specialem potestatem substituendi, & tunc ego dominus videor substituere. Sed vtrum ad hoc vt possit dari potestas substituendi, requiratur potestas substituendi certã personam, videlicet talẽ Titulum: vel sufficiat quod dicam, do tibi potestatem substituẽdi, non expressa certa persona? Respondet quod talis ptãs valet, & poteris virtute illius substituere, quamuis nõ dederim tibi mandatum de certa persona substituenda. Sed vtrum sit idem in procuratore ꝓstituto ad negotia extraiudicialia: puta tibi mandaui vt talẽ domum meam reparares vel talem rem meam vẽderes: vtrum poteris aliũ loco tui substituere ad illud negotium explicandum? Respondet Romanus Pon-

fuerint facta, perpetuo † inuiolabiliter obseruari; non obstante quod Magistri, vel Ministri, aut Prioris generalium seu prouincialium prædictorum non interuenerit in eisdẽ assensus: nec ab ipsorum generalibus vel prouincialibus capitulis extiterint approbata: seu quod sedes Apostolica in his, quæ per prædictos fratres Minores[a] facta fuerint, auctoritatem suam non præstiterit, vel assensum.

tifex ꝓ sic. Non prohibetur.] nam laicus nõ reperitur prohibitus ad exercendũ negotiũ rei spiritualis. Antea.] hoc est, ante litem contestatam. In rem.] id est, nisi fuerit cõstitutus procurator in rem suam: vel nisi data fuerit a dño potestas, vt possit substituere. Not.

TITVLVS XIX.

De procuratoribus.

¶Bonifacius Octauus.

¶Laicus potest esse procurator ad agendum & defendendum in causis spiritualibus.

esse iudex in causis spiritalibus etiam vt delegatus, vt dic. c. 2. de iud. in antiq. Not. vlterius, quod edictum de procuratorib. est prohibitorium; ex quo infertur quod quilibet potest esse procurator, nisi expresse reperiatur prohibitus. Et est sciendum, ꝙ prima facie videtur, ꝙ edictum de procuratorib. non est prohibitorium, sed permissorium: nam quod nõ permittitur, dr permissorium: sed hoc non est verum: immo dicit edictũ permissoriũ qñ materia per se est prohibita: sed in certis casib. est permissa; & dr materia prohibitoria qñ materia est de se permissa: sed in aliquibus casibus est prohibita: nam edictum prohibitoriũ vel per missorium recipit denominationem a specialitate, & non a generalitate; & sic ex hoc colligitur ꝙ ius commune est pro comparente, quod præsumitur idoneus ideo allegans procuratorem inhabilem, debet illud probare. Nota vlterius ꝙ procurator datus ad litem exercendam, non põt alium procuratorem substituere ante litem contest. sed post bene ad litem finiendã: & rõ est: quia procurator nõ põt constitui, nisi a dño: modo procurator constitutus ad agendum, ante litis conte. non est dñs litis; sed post litem conte. fuit factus dñs litis, non cause; & sic põt procurator substituere: fallit si ipse habuit a dño ptãtem substituendi vel si sit procurator in rem suam, & non simpliciter. Et dr procurator in rem suam, qñ emolumentum intentiæ habet sibi ampliari: & dicit in rem suam id est, ad suam vtilitatem, puta Titius pater cessit filio suo scholari actiones sibi competentes ꝛ suos debitores: & eum constituit procuratorem in rem suam ad exercendum actiones directas: Nam actio directa mihi fit mei acquisita, est adeo meis ossibus affixa, vt inde nõ possit euelli: Et si velim cedere actiones directæ sententiæ per remanent apud me cedentẽ: sed vtiles trãseunt in cessionariũ, i. in illum cui facta est cessio actionum: & iste cessionarius intẽtabit exercitiũ directarũ actionũ noĩe meo, & vtiles noĩe suo, qa vtiles fuerunt sibi ꝛctę ꝙ cessionẽ: & qa iste cessionarius est ꝓcurator ad suã vtilitatẽ: poterit ꝓcuratorẽ substituere ẽt ire non contestata. Nota insuper, ꝙ licet procurator debeat cõstitui certus, ita ꝙ alias non valet talis constitutionis potestas data procuratori de substituendo valet: licet sit incertus is quẽ vult substituere. Nota etiam, ꝙ iudex non dr facere indiscrete, qñ facit actum iudicialiter, qui non reperitur a iure prohibitus. Nota ibi, vel defendendum, arg. mandatum dr legitimum, si datur procurator ad agendum tãtum, probat dictio vel, hic posita: ad quod inf. eo. qui ad agendum. Dominicus.

Glo.

[Glossa prima summat.]

a ¶Non.] laicus potest esse procurator ad agendum & defendendum in causis spiritualibus: procurator post litem contestatam potest dare alium procuratorem, antea non, nisi datus fuerit in rem suam: vel a domino habuerit mandatum de substituẽdo etiam non certã personã: procurator ad negotia potest dare alium procuratorẽ libere, & etiã quãdocunque.

b ¶Indiscrete.] simile sup. e non iniuste. & ꝛ de iuram. cal. c. ult.

c ¶Laicum.] intelligo qnulli habeat ordinẽ nec sit alias ecclesiastica persona. 2. quæstio. 1. capitulo.

[Glossa seq signat contrarium, & soluit aliud contrariũ, cui respondet. alleg. Hostien.]

d ¶Spiritualibus.] 5. de iud. 2. Sol. ibi, loquitur de laicis, qꝛ tractãt causas spirituales suo nomine, quasi ius in eis habẽtes: & sic non est contra. Notat tamen Ber. supra de except. Apotto. ice. quòd quis non potest agere pro se vel pro alio, pro eo ꝙ possidere non potest. 1 sed in actibus spiritualibus tunc id posset habere locum. In iudicia lib. autem super spiritualibus locum nõ habet vt hic vides. & super hoc vide quod not. Host. in summa huius titu. §. qui dari ver. vlt. & Gul. in Spec. eod. tit. §. 1. uer item quod est laicus. & quod not. s. de synodo. cap vnico.

ADDITIO. Hug. & Lau. 5. q. 3. c fi. Archid.

e ¶Reputari.] ff. de proc. mutus. §. 1. & ibi de hoc, & Inſti. per quas pe. so. nob. acqui § vlt & fi. in teste. ff. de testi. l. 1. & in 3hẽdo matrimonio. 30. q. 4. ui spirituale. sup. de spon. cum apud eum. ergo non reperiamus hũc expresse prohibitum, erit ergo admittendus: & ideo dicit, expresse, quia tacite videbatur prohibitum secundum eum modum, quem sup dixi, secundum Ber.

(Glossa seq signat contrarium, & soluit duas opiniones & remittit.]

f ¶Ab eo.] scilicet procuratore: si ego dñs contestatus litẽ dat procuratorem postmodũ ad litẽ: ille sic datus non substituit, ut hic, ꝓbatur. arg. 3. C. eo. tit. nihil arbitramur interesse: sed tbi loquitur de facultate dandi, non de facultate substituendi, vt ibi not. Et not. qa apparet puto opinionem Io. quam ibi notat Accursius, scilicet ꝙ procurator datus post litem nõ substituit. Et Guli. in Spec. huius tit. §. 1. ver. quid si procurator intercesserit. Accursus dicebat, ꝙ forte ideo vtrobique dici poterit per l. C. de confor eius. l. 1. 2. & ¶Litis.] & exponũt legistæ, idest instantiæ, ut C. iud. properandum. secundũ nos non petit instantia, unde intelligimus proprie 2. sup de iud. c. pen Et sic uiderur sententia in eum formanda non in dominum, de quo dicit sup. in ant. de ele. qu. relam.

(Glo. seq. reci per q & soiu. secundo recitat opi. Azo. quam reprobat, & ipsius rationi respondet.]

h ¶Procuratori.] ut C. eod. l. nulla. & penult. & l. neque. in fi & ff. eo. in causæ. & ff. de ap. lab executore §. fi. & ff. de dolꝛ except si procurator agit §. 1. Et hoc uerum intelligo, ubi fuerit simpliciter cõstitutus, uel nõ

CAP. I.

NOna indiscrete iudex cẽsetur egisse, procuratorem laicũ ad agendum, vel defendendum in causis spiritualibus † admittendo: Cum regulariter qui non prohibetur expresse ad exercẽdum procurationis officium, idoneus debeat reputari.

¶Procurator post litem contestatam potest dare alium procuratorẽ: ante nõ, nisi datus fuerit in rem suam, uel a domino habuerit mandatum de substituendo etiam non certam personam.

¶Licet autem a procuratore post litem contestatam ab eo, f possit (cum dominus sit litis g effectus, dari alius procurator: h nate tamen non potest, k nisi si in rem l suam sit datus: uel a domino substituẽdi m alium (etiam certa n non expressa persona) sibi fuerit concessa potestas.

¶Procurator ad negotia, potest dare alium procuratorem libere, & etiam quandocunque. hoc dicit.

¶Procurator uero datus ad negotia, o potest libere contestata.

k ¶Non potest.] scilicet dari alius procurator. ff. eod. l. quod quis.

l ¶In rem suam.] vt si titulo donationis cessæ sunt actiones mihi, & datus sum procurator ad eas intẽdendas, iste est casus. C. de don. Illam subtilem.

ADDITIO. Quomodo ex parte rei detur in rem suã. not. ff. eo. l. Plautius. in glos. sed qualiter. Io. And.

[Glo. seq arguit ad quæstionem.

m ¶Substituendi.] tunc enim substitutus vr, uel datus ab ipso domino ad hoc ff. quod cuiusque uni. l itẽ eorũ §. decurionis. Et ꝓ hoc & alia quædam iura soluit quæstionem de delegato ab alio quam a principe, qui habet speciale mãdatum subdelegãdi, scilicet ꝙ subdelegare possit, ad idem sup. eo. lib de offi. deleg. is cui. ubi de hoc & c. ult. uices.

(Glos. seq objicit, & obiectionem opinione confirmat & soluit.

n ¶Certa non expressa persona.] in 3riũ videbantur, quia procurator debet esse certus. ff. eod. tit. l. 2. sicut & arbiter. ff. de arb. item si vnus §. si in duos. & sup ff arb. innotuit. (Ibi pp plures electores timetur discordia qui timor cessat in vno fm Ioan. Mona. & Arch. & ad hoc sup. de elec c. pe. eo. lib. per quam decretalem. § si aũt dicit Io. Mona. ꝙ si essent duo non insolidũ & discordantes, sibi imputet cõstituens. Io. and. Sicut & tutor. ff. de test tutor incertus, 4 & h duo sunt Titii 1. & hoc per prædicta iura tenebat Vbertus de Bobio, ut not. Guli. in spe. in tit. 1. §. iam nunc. ver. quid si in delegatione Et Accur. vr idem tenere. ff. eo. l. r. in glos r. sed illa glos. & l. 2. eo. tit. possunt intelligi de procuratore incerto secundum modum illius. l. duo sunt Titii ff. de testa. tut quia plures sunt Titii, & fecit Titium procuratorem, & non apparet de quo senserit.

ADDITIO. Datur simile de electo, qui debet esse certus. sup eo. lib. de elect c. 2. & tamen procurator datur ad eligendum incertum eo. tit. c penult. Io. And.

o ¶Ad negotia.] & ad unum etiam negotium dari potest. ff. eo. l. 1. de neg. ge. l. 3. negotium. ad idem. ff. ui bo. rap. l. 2. §. quod ait.

3 Idem si dat ad litẽ contestãdam rẽ, si uero simpliciter dat ad litẽ contestãdam rẽ, dicit in cã lite per se cõtestata fm Inno. & Guli. in Spe. eo. tit. §. 3. vers. qd si dicit quem ver ad litẽ ꝛaponit hic Arch. idem facob. de Rauenna in l. si pro curator. C. eo. & ꝓ rationes sumit interesse partis aduersæ, pp ꝙ reuocari non põt, vt scripsi in decretis petitio.

4 Vide ꝙ p hãc glosam & legẽ notat hic phil. Francus ex mente Io And.

a ¶Depu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Deputare.ff.mand.sic ꝓcuratorē.& sic nota vnam differentiā inter ꝓcuratorē ad negotia, & ad iudicia, aliā videbis ℨ.eo.q generaliter.in fi.tertiā sup.in anti. de reſcri.ex parte decani.ff.māda.si mandaſſem. & qđ hic dicitur,dic verum,niſi in caſu.inf.eo.cap.vlt.

QVamuis.] vrima pars tractat de reuocādo. Secda de adeſſendo. ibi,verum. Itē prima diſtinguit duo membra: Secundū ibi,Poſtea. In quo octo caſus excipit, ſubdens clauſulam generalē, Io.And.

CASVS. In quadā cauſa, quam corā iudice cōpetente eram tecum habiturus,cōſtitui creaui & ordinaui Titium procuratorē meum,qui Titius recepit mandatum & acceptauit: & antequā proceſſiſſet in cauſa vſq.ad litis cōteſtationem, ipſum reuocaui, & ſibi notificaui reuocationem : quæritur an Titius deſinat eſſe meus procurator,& poſſim eū reuocare ? Rndet ꝓ ſi nondum fuit litem conteſtatus, quæ fit per rñſionem factam libello: & ſi ad illū ſtatū cauſæ non fuit proceſſum,potero illū reuocare: ſed ſi fuit litem conteſtatus,non potero eum reuocare,niſi ſubſit iuſta cauſa,quia forte poſt conteſtationem litis fuerūt ortæ inimicitiæ inter me & ipſum procuratorem, & timeo,vt aliqua per malitiam in cauſa omittat:uel ſi morbo fuit impeditus vt non poſſit vacare negotio nec cauſæ:& in effectu cum ſubeſt iuſta cauſa, poteſt procurator reuocari,etiam lite conteſtata. Sed ponamus,ꝓ non ſubeſt iuſta cauſa reuocandi procuratorē, ſed tū ego conſtituens habeo ſuſpicionē de colluſione,puta, quòd procurator meus habeat pactionem cū aduerſario & omittat proponere proponenda,vel aliqua falſo confiteatur in præiudicium mei dñi? Reſpō det quòd licet ego dominus non poſſim ipſum procuratorem reuocare,tñ potero adeſſe cauſæ cū meo procuratore,ut videam propoſita allegata & ꝓducta, ne fiat colluſio inter ipſum procuratorem & reum. Nota ex hoc tex.ꝓ licet ſit ab initio liberum conſtituere ꝓcuratorem I fi.C de procu. ex quo tamen dominus ſemel procuratorem conſtituit & res nō eſt integra,non poteſt procurator ē reuocare, niſi ſubſit iuſta cauſa.Nota vlterius,ꝓ dominus poteſt ante litis conteſtationē procuratorem reuocare indiſtincte . Nota inſuper, ꝓ ingreſſus religionis tollit obligationem perſonalem præcedentem, quæ eſt incompaſſibilis cum religione, ut not.de oblig.ad ratiocinia.c.1.Dominicus.

[Prima gloſſa ſummat.]

b ¶ Quamuis.] procurator ante litem conteſtatam ēt ſine cauſa reuocari poteſt,poſt litem conteſtatam non, ſine rationabili cauſa, dominus tamen bene poteſt adeſſe cauſæ cum ipſo procuratorie, maxime ſi de colluſione timeant.

c ¶ Ante litem conteſtatam.)ut inſti.manda.§.pen.ff. manda ſi vero non remunerandi. §. ſi mandauero.C. mand.ſi patet,ff.de procu.ante litem ſup.in ant.de ele. in cauſis.ſup.eo.ex inſinuatione.& eſt iſte caſus quo pę nitere licet,quod dic ut dixi inf.de regu. iur.quod ſemel quæ eſt contra.

Reuocatio ꝓcuratoris nō intimata iudici uel parti an ualeat.

[Glo.ſeq.quærit,ponit duas opi.contrarias,& tertiā Hoſt quæ diſtinguit.

d ¶ Reuocari.]ſed nunquid in hoc caſu reuocatio per uenire debeat ad iudicē, uel aduerſariū?dic ut ſup.eo. mādato.Et vſ ꝓ non, arg.a ℨrio illius decr.& hoc ibi tenēt Tāc.& Goff.Ber.& Inn.ibi tenēt ℨ, & ſubaudiūt maxime,& corū rationes ibi vide,& Gulielm Spec.eo. tit.§.r.uerſi.item ꝓ mandatum.Hoſt.not.eo.tit.auditis ꝓ reuocatio tenet indiſtincte quo ad præiudicium tertie litem conteſtatam, & iudex uel aduerſarius certificatus fuit,vel certificari pōt mandato, non obeſt reuocatio ,niſi ad alterā peruenerit, dēt enim ignorātia probabilis eſſe excuſata de cle. ex.com.mi. Apoſtoli ē ff.de iud.ſol.fi.an te.multo minus valet poſt litē conteſtatā,niſi ad alterū pdictorū perueniat, ſemel de mādato extitit facta hēdes ſup eo.mādato. ff.eo.ſi procuratore. Sed ſi celet procurator, obligat dño ff.de do.& elegāter.§ pe. Et ſi nō eſt ſoluēdo, tenet aduerſarius,ſi particeps ſit delicti ff.mand.ſi procuratorē.§.1.Sin aliter ſibi imputet,ꝙ talē elegerit.ff.d mino.cū mandato.in fi. vñ ſi reuocatio ad iudicē uel aduerſarium perueniat,id ſuper quo concluſum eſt nō impedit,alias ſic,ut in prædicta decr.auditis.Si autem de mandato non fuit facta fides, & ſine ſatisdatione fuit admiſſus,tenet reuocatio, & ſic intelligatur.ſup. c.in noſtra.& cap.ex inſinuatione.& ff.eod.in cauſæ.& ℨrius ſenſus ſup eo. mandato & ſibi imputet ꝙ eā nō exegit.Si aūt ſatisdationē exegit,in procuratorem ceſſantem reuocationem redundabit, & aduerſarius erit ſine dāno,unde ſi erat procurator actoris, cōmiſſa eſt ſatisdatio de rato.ff.rem rat.habe. l.2.ſi procurator rei iudi.ſol.l.iudicatum ſolui ē. & ff.eo.l. plautius.

e ¶ Poſtea.]i. poſt litem conteſtatam, & intelligas ab ipſo procuratore, ut dixi ſup. c.proxi.

f ¶ Ipſo nolente.]ſecus ſi volente, & ſic poſſet intelligi ſup eo.mandato.ut ibi not Quantūcunq.tñ procurator ℨdicat,non procedetur cū eo poſt reuocationem quouſq. de cā reuocationis cognitum fuerit, nō ꝑdet ſe ingerere procurator, ſed debet ei ſufficere quòd ſine ſuſpicionis nota remoueatur ff.eo l.quæ omnia. g ¶ Nequibit.] contra ℨ.eo.ſi quem.Sol.ibi.

h ¶ Niſi eum.] hos caſus qui ſequuntur habes.ff.eod. tit.l.filius.§.fi.& l.ſeq.vſq.ad l.ſed & ex his.& l.poſt lē tem.uſque ad l.quæ omnia.§.1.

(Glo.ſeq.rec.perq.& ſolu.cui ſolutioni ſignat contrarium, & reſpōndet.]

i ¶ Inimicum.)& quæ inimicitiæ hic neniant, arbitrabitur iudex.facit ꝓ diximus de iudice & de teſte.2.q. 5.c.2.in anti.de ſimo.per tuas. & de accuſatio.cum ocorreat Non tñ dico ꝓ requirantur capitales ? & hoc ſonat littera q̄ dicit, uel ſuſpectū, licet uideatur ℨ.ff.eo. l.filius.ad fi.& l.ſi poſt datum.Sed in procuratore pro quo i promiſit dñs iudicatum ſolui,loquitur,q com pellitur proſequi,niſi capitales inimicitiæ intetuenia uel alię iuſtę cauſę de quib.ibi dicitur,& ideo lex.eo. tit.uel exilio,quæ loquitur de caſu noſtro,non poſuit capitales in textu.

(Glo.ſeq.obijcit,& tripliciter ſoluit.]

k ¶ Suſpectum.]& eſt ſuſpicio alleganda & probanda ſicut ℨ iudicem ſup.de appell.cum ſpeciali.ſed hoc ipſo ꝓ operas ingerit in inuitū, ſuſpectus eſt ff. eod. tit.l. quæ omnia.& ſic etiam ex falſa cauſa dominus poterit ipſum reuocare quia cōtradicendo ſuſpectus erit: & ſic habebit locū hæc littera . Sed poteſt dici ut not. Accur.ff.eo.tit.l.quæ omnia, quod aut procurator ſo. lus reſiſtit,& tūc procedat,& uera ſit obiectio,aut aduerſarius vel procurator & aduerſarius, & tunc ſecus & ſic poſſūt intelligi leges pallegatæ, & decretalis, ſed littera

littera iſta ſolum dicit,ipſo nolente,vnde & poſtea dicit idem Accur. dic eum ſuſpectū qualitercunque,ſed non ita ꝓ remoueatur , vel ſuſpectus erit interim, donec cauſa remotionis tractatur, alias n ad quid remotionis cauſa tractaretur non video, licet dominus

1 Idē Do. Fon.

†al.effici.

fueuerit approbare.

a ¶ affinitate.]quia tūc domino timetur periculum. C de excu. tu. humanitatis.

† An notius in religione poſſit eſſe Procurator, vide Clement. de religioſis & anne ſ ſus videt

b ¶ Eius.] ſcilicet aduerſarii,& tunc ip ſe procurator aduerſarius eſt, & poterit dicere contrarium eius quod primo pe tebat. ad hoc 3. q.7. infamis. §.tria.ver ſi contra partē ad idē. ff.de poſtu l vlt.

c ¶ Ingredi] ēt nō probatur.ff.eo.l.poſt litem. Ioan.And.

finitate a coniungi, vel eius b hæredem fieri, † ſeu ingredi c religionem, † aut in longum d peregrinari, vel ægritudine, aut vinculis e detineri contingat,ſeu alia rationabilis f cauſa ſubſit , propter quam ſit merito reuocandus.

¶ Verum quamquam (niſi vt præmittitur) reuocari non poſſit , g dominus tamen ſuæ cauſæ vna cum eodem procuratore (maxime ſi de colluſione h timeat) minime prohibetur adeſſe. i

¶Idem.

¶ *Procurator habens mandatum ſubſtituendi. ſubſtitutum à ſe poſt mādatu ꝓſceptum, etiam ſi eo non ſit vſus, revoca re non poteſt , niſi & poteſtatem habuit revocandi Si autem erat procurator ad plures cauſas, & in altera ſubſtituit, in alijs remanet procurator. Ioan. And.*

CAP. III.

IS, qui k † à procuratore ſuper hoc a domino poteſtatem l habente procurator extitit ſubſtitutus , non poteſt poſt mandatum ſuſceptum, m etiam ſi eo vſus n non fuerit (licet in delegato ſedis Apoſtolicæ o vices ſuas alteri committente

ADDITIO. In quibus eſt par vel maior æquitas ſicut in cauſis expreſſis. arg. eius quod no. C.de furt.& ſecundum Cor.ſi quis ſeruo.in glo.fi. Ioan.Mona.& l. eos.Ioan.And.

h ¶ Non poſſit.] inuitus,vt ſup.vidiſti.

i ¶ De colluſione.] ſed nonne ex quo de colluſione timet,habet cum ſuſpectum,quare ergo non reuocat, vt ſ.eod.cap.Sol.timet hoc, ſed probare non poteſt.ad hoc 2.q.7. plerique,vel aliter hic nō vult dilatare proceſſum cauſæ , qui eſſet in cognitione ſuſpicionis , vt ſup.dixi. & probatur.ff.eo.l.poſt litem. Ioan.And.

[Glo.ſeq. quærit & ſoluit.]

i ¶ Adeſſe.]ſed quid ſibi proderit adeſſe? proderit? a poterit teſtes & probationes inducere, quas ille omittebat, vel ſaltem ille producere tenebitur nominatos à domino: beneficium enim iuris quod adeſſe poſſit, interpretandū eſt late,& vt aliquid conferat,de verb. ſign. abbate. & de hoc per Accur. ff.de inoff.teſta.ſi ſuſpecta.in prin.

k ¶ Qui.] Sunt duo dicta principalia : Secundum: ibi, Verum. Iterum primo ponit dictum, inferens contra ium arg.ibi, Licet. Secundo ponit exceptionem à dicto:ibi,Niſi.Io. And.

l ¶ Præſupponitur primo illud quod fuit dictum ſupra eo.li.de off.deleg.c.quamuis, videlicet,ꝓ ſi ſubdelegatus in totum cœpit vti ſubdelegatione,non poteſt delegatus de cauſa ſe intromittere, nec reuocare ſubdelegationem.

CASVS. In quadam cauſa,quam eram tecum habiturus, Titium conſtitui procuratorem meum, cum poteſtate ſubſtituendi, qui Titius videns ꝓ non poterat intereſſe negotio meæ cauſæ, quendam Caiū ſubſtituit, qui Caius acceptauit ſubſtitutionē, ea tū ſubſtitutione non eſt vſus quia non competuit in cauſa: vtrum iſte Titius ſit ſus procurator, qui ſubſtituit, poſſit ſubſtitutionem euitare, & extinguere poteſtatem ſubſtituti, & cauſam reſumere? Reſpondet Romanus Pontifex quòd non: quia quam cito incepit ſubſtituere vſus eſt officioſus & ideo deſinit eſſe procurator, & hoc verum, niſi ad hoc eſſet ſibi data ſpecialis facultas per dominū conſtituentem in illo procurator.o, vt poſſet alium conſtituere, & cauſam de nouo aſſumere.Sed ponamus, ꝓ conſtitui Titium procuratorē meum ad plures cauſas , cum poteſtate ſubſtituendi: Titius † de maquantum ad vnam teria recauſam ſubſtituit : uocatio- virum quantum ad nis procu alias cās remaneat ratoris vi procurator. non obſtante ſubſtitutione, & alios quam fecit ad vnam in l.mancauſam ? Reſpondet dato. C. ꝓ ſic: Ratio dubitan mandati. di in hoc capit. fuit, & Ioannē quia aliud erat ī delegato, videlicet, ꝓ Anania re exiſtente integra. inci. vtrū poteſt ſubdelegatus præſentatio.& Paulū de Caſtro conſ. 16 t.incip. venerabilis vir.

m ¶ Suſceptum.] & licet dixerit ſe nolle ſuſcipere, tamen domino in eadem voluntate manente, adhuc ſuſcipere poterit, vt ſ eo.licet.

ADDITIO. Et ſecundum id oportet intelligi finiri mandatum procuratoris per ipſius renunciationem, re integra, re non integra non, niſi ex cauſa, vt idem dicatur in renunciatione, quod in reuocatione. ſupra c.1. Io.And.

n ¶ Vſus non fuerit.] licet ergo dominus reuocet procuratorē re integra. vel ante litem ꝓteſtatā. Inſti. man.§.recte & ſ.c.prox.in prin.cū ſuis concor.& ipſo facto ſecundum id quod dicitur. ℨ.eo.li quē procurator tū datus ad ſubſtituendum hoc non poteſt poſt ſuceptum mandatum, iam enim ſuo functus eſt officio & potius hic conſtitutus à principali domino, quàm ſubſtitutus à procuratore videtur, 4 vt dixi ſ.eo.c.1.

o ¶ Sedis apoſtolicæ,] quia alius non ſubdelegat, C.de iud.à iudice.ſ.de offi.deleg.paſtoralis,&c.vlt.de app.cum cauſam.

4 Idē Philippus de Cynū ſtante ſubſtitutione, & alios quam fecit ad vnam in l.mancauſam ? Reſpondet dato. C. ꝓ ſic: Ratio dubitan mandati. di in hoc capit. fuit, & Ioannē quia aliud erat ī delegato, videlicet, ꝓ Anania re exiſtente integra. inci. vtrū poteſt ſubdelegatus præſentatio.& Paulū de Caſtro conſ. 16 t.incip. venerabilis vir.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Delegat' quare reuocatsub delegatū reintegra & ,pcurator nō reuocatsub stitutum. † Tūhēns generale mandatū ad oīa ,pcuratorē in vna cā à se substi tutū reuocat ante lit. cōtest. Petr. de Anch. Fō.

[Glos. seq. quærit & soluit. not. vnam differentiam, & rationem reddit, finis reci. per quæst.

a ¶ Aliud.] scilicet ꝙ reuocare possit antequam ille vsus fuerit, & habes hoc ℨ. eo. li. de offi. dele. quamuis. Sed quæro, quare aliud in delegato, q̄ in procuratore? Sol. credo ꝙ sit rō, qa delegatus principis habet à lege qđ cōmittere possit, & iō donec iudex subdelegatus vti cœperit, reuocare poterit vt in prædicta decre. q̄uis. Sed procurator de quo hic loquitur hēt hoc ab hoie, & iō cōmittēdo suscepto mandato ꝓ procuratorē, functus est officio suo, & iō amplꝰ nō reuocat [Dicit ibi. Io. Mo. & hic Archid ꝙ iudicare licet sit onus, tū est honor: procurare vero est onus tm̄, & vile officiū. C. de decu. l. si quis procurationem. lib. 10. quare non præsumitur quis sic excutere honorem sicut onus, nec sic duos sicut vnū. Io. And.] Et nota quia si cōpromissarius datus ad eligendum eligat, & electus tenuit consentire, amplius nō eligit, quia suo functus est officio. ℨ. eo. lib. de elec. si cōpromissarius. §. 1. procurator tū substituens non est functus officio suo, nisi substitutus mandatū suscipiat vt hic vides, & ideo aliud, quia hic ,pcurator causam agere & substituere poterat, ibi solū eligere, & ideo ci tius illius expirat officium. Et ſm superius dicta nota, qa cū tres casus sint positi ℨ. c. i. in quib. procurator ad iudicia substituit, hic de altero tm̄ dicit, ſ. de eo qui mandatū hēt, vnde de reliquis secus credo, cū habeāt potestatem non ab hoie, sed à lege, vt superius dixi, eo ꝙ functus est dās litis, vel datus in rem suā: alias. n. quare non sic de aliis expressisset. & facit sup. de deci. c. ad audientiam & quod recitari solet, de eo qui duxit in ma. quam pol. per adul. c. vlt. & de conuer. in fide. c. 1.

b ¶ Ab illo.] scilicet substituentꝰ, à domino autem bene habita distinctione, quam habes sup. c. proxi.

ADDITIO. Eadem distinctio seruabitur in procuratore, qui habet mandatum reuocandi ſm Archi. Nō enim plus poterit in reuocatione quā dās, vnde substitutum a se qui contractus est Item, non reuocabit, nisi eo casu quo reuocaret dās constitutū à se. Io. And.

c ¶ Reuocandi.] tunc. n. non expirat mandatum, ex quo penes eum potestas remanet reuocandi. & facit optime. sup. eo. li. si delegatus, de offi. deleg.

ADDITIO. Reuocat ergo quod transtulit non ex se vel à se, sed ex potestate per dominum tradita, ex quo dominus poterat. sup. c. prox. Io. Mon. Io. And.

d ¶ Ad omnes.] potest ergo constitui ad vnam & ad plures, & ad omnes causas procurator. ff. eo. l. 1.

e ¶ Exercere.] sic & delegatus ab alio q̄ à principe ad vniuersitatem causarum, vnam delegat & in aliis iurisdictionem retinet. ff. de iudi. cum prætor §. 1.

QVi ad agendum.] primo ponit de generali procuratorio cum clausula: Scđo cum illi formæ adiicitur speciale: Tertio ponit tria, quæ requirunt speciale mandatum, & casum excipit. Secunda: ibi, Sed si. Tertia ibi: Procurator quoque. Io. And.

¶ Datus procurator ad agendum & defendendum, & generaliter ad omnia alia, quæ mandatū exigunt speciale, non potest agere in causis requirentibus mandatum speciale, nisi in procuratorio fuerint expressi aliqui casus requirentes speciale mandatum, subiecta clausula generali: item sine speciali mandato nō potest procurator transigere vel pacisci, nisi sit constitutus in rem, hoc dicit.

¶ pr̄supponendū est qđ habetur in glossa magna hu-

aliud [a] censeatur) vlterius reuocari ab illo: [b] † Nisi reuocandi [c] potestas concessa fuisset eidem. ¶ Verum si cum ad plures, vel ad omnes [d] causas generaliter constitutus fuisset, in vna tantum substituerit earundem, in aliis nequaquam prohibetur procura-

ius cap. videlicet, ꝙ sunt aliqui casus, in quib. quilibet non potest agere pro alio vt procurator, nisi fuerit sibi data specialis potestas in procuratorio ad hoc, sicut in causa restitutionis in integrum, quis non potest petere releuamentum, nisi habeat mandatum speciale: Item sunt plures alii casus, de quib. in gl. of. CASVS. Ego Titiū constitui ,pcuratorē meū sub ista forma: Titium procuratorē meum generalē ad agēdum & defendēdum constituo, creo, & ordino, & ad oīa negotia iudicialia & extraiudicialia, etiā si talia requirāt mādatum speciale, tū nō specificaui in mādato procurationis illa specialia, q̄rimus

tionis officium exercere. [c]

¶ Idem.

¶ *Procurator generalis non agit exigentia speciale mandatum, nisi cum aliqua illorum specificatione, vel libera potestate. hoc dicit. Zen.*

QCAP. IIII.
QVI † AD agen-

an meus procurator virtute illius procuratorii si admittendus ad petendum in integrum restitutionē, & ad explicandum alios actus requirentes mandatū speciale? Respondet Romanus pontifex, ꝙ nō, nisi specificauerit in mandato illa quæ requirunt mandata speciale. Sed ponamus ꝙ ego constituī procuratorē meū specialiter ad petendum in integrum restitutionē, & adiungo in procuratorio, & alia requirentia mādatū speciale, vtrū procurator meus possit explicare alios actus requirentes mandatū speciale, posito ꝙ illi non sint expressi in mādato? Respondet ꝙ sic: Sed ponamus ꝙ ego ꝓstituī ,pcuratorē meū in aliqua cā, vel ꝓstituī ,pcuratorē meū generalē ad oīa negotia: q̄ procurator meus trāsegit cū debitore meo, i. aliquo libi dato remisso vel retento, recessit ab actione mea: an valeat talis trāsactio, & mihi obstet si velim ſcđo agere? Respondet ꝙ nō ꝑt procurator trāsigere, nisi sit ſpāliter ꝓstitutus ad transigendum. Sed ponamus ꝙ nō trāsegit sed plus fecit, qa gratis noīe procuratorio quietauit? Respondet ꝙ hoc non potuit facere, nisi fuisset procurator in rem suā, quia donaueram sibi debitum, & in eum transportaueram meas actiones, quia tunc exercet actiones meas directas in rē suam, ideō ad sui vtilitatem & ideo poterit transigere cū aduersario, quæ transactio erit in detrimentum sui & mei. Item fallit si fuerit institutus cum libera administratione, hoc est vt possit facere omnia tanquā si essem in propria persona, tunc nomine meo poterit transigere, & valebit talis transactio. Nota primo, quòd ,pcurator quātuncūq; fuerit generaliter constitutus ad omnia negotia posito quòd in mandato fuerit dictum, & si talia sint, quæ mandatum exigant magis speciale: non potest pertere restitutionem in integrum contrahere matrimonium, transigere vel pacisci, nec explicare alios actus requirentes mādatum speciale. Nota vlterius, quòd si qs ,pcuratori suo dederit mandatū speciale ad petendum restitutionem in integrum, vel aliquid aliud faciendum, quod mandatum requirit speciale, & ſpposuerit clausulam generalem, etiam si talia exigāt mādatum speciale, illa specialitas operatur, vt clausula generalis secuta habeat effectum, licet aliàs si non fuisset posita specialitas, nullum haberet effectū, & illud facit ad iura dicentia. ponamus quòd aliquis promisit se præsentare certo die in iudicio sub certa pœna. si fuerit legitimo impedimento impeditus, ad illā pœnam nō tenetur, nisi promiserit soluere pœnā, tū non obstante impedimento, talis renunciatio valet, licet fuerit impeditus alio impedimento, siue alio casu fortuito non expresso, nam potest renunciare omni impedimento aliquibus casibus fortuitis expressis. l. sed & si quis §. quæsitum. ff. si quis cau. Nota, quòd procurator datus ad agendum, non potest iuramentum litis decisoriū deferre: & si detulerit, & aduersarius iurm̄ susceperit: non præiudicat domino: secus si dns detulisset. Nota ꝙ transactio proprie respicit actorem: nā dr a transigo; quod est vltra ago, vel litem decido, actionem, scilicet remittendo.

a ¶ Ad agendum.] datus ad agendū defendere cogitur, vel satisdare de defendē † Supple: dmissue non exce ptiue, uñ sies ,pcurator ad oīa excepto ꝙ nō trāsigas, per excepti onem litatē f cere alia requiren tia specia le manda tum, quia exceptio diminuit legata in utiliter. 1 Idē Io. Mon. per ſ. ibi rōnē notarum. Renūcia tio generalis cuiusq; fuum for tuitorum nō aleat. Mandatū speciale ī multis ca sib. exigitur.

do. ff. eod. l. seruum. in fine.

ADDITIO De hoc ff eod. l. sed & hæ. §. præter. Et quō hoc intelligitur de actionib. tempore constōnis competentibus, vide in Spec. eod. tit. §. i. ver. item excipitur, quòd licet. Ioan. And.

b ¶ Speciale.] vt ℨ. vlt. cum simil.

c ¶ Non dēt.] & sic non valet tm̄ genus quoad spēm, quantū species ad idem ℨ de app. c. 2. (Concor. vide ff. eo. pomponius. in prin. Ioan. And.) De hoc habes sup. de off. ord. fi sa cerdos. in anti. 23. dist. quamquam.

d ¶ Non expressos.] non tamen per hoc matrimoniū contrahere poterit, 1 ut inf eo. c. vlt nec poterit cōtra electum vel promissum opponere crimina, uel defectus, ut in clem. eo. tit. non potest.

[Glo. seq. arg. pro opi. Bal. & aliorum doctorum.]

e ¶ Admittet.] nota pro illa opinione Bulgari, & alio rum doctorū, ꝙ pacisc̄ens, ꝙ casum fortuitū non opponit, vt in primo casu teneat renūciatio: in scđo uero ſ. quæsitum. & recitari solet ℨ. de depo. bona fides.

f ¶ Mandato.] vel eo ꝙ habeat vim ipsius specialis mandati, vt supra proximo respōnso.

g ¶ Deferre.] ff. de iureiur. iurisiurandum. 1. §. fi.

[Glo. seq. ponit 20. casus cōputatis, quos ponit text. quibus requiritur speciale mandatum.]

h ¶ Vel pacisci.] C. de transa. transactionis, vbi de hoc. to. & ℨ. de transa. ꝛtingit, & de arbi. per tuas. nec in integrū restitōnem pro alio petere. ℨ. de rest. in int. corā. cidenter. sup. eo. tit. scisitata. C. ēt per procur. cām. in integ. resti. agi. posl. vnicam Item in causa suspecti tutoris. ff. de procu. non solum §. fi. Item ubi sunt duo ,pcuratores oīum rerum alicuius: tunc. n. non pōt unus ab alio sine speciali mandato exigere. ff. eo. l. qui duos. & l. itaque. Itē de interdicto de li. exhib. & de du. ff. e. 1. pōponius in prin. Item in acceptilatione. ff. de accep. 1. 3. Itē in rescriptorū impetratione. sup. de rescrip. non nulli. & c. ex parte. Itē in cā matrimoniali ſm Vin. 2 sup. q. mat. ac. posl. c. ex litteris. in parte decisa (i. in cōpilatione antiqua.) arg. ℨ. sup. eo. tit. accedens. sed ibi parentibus agentibus de matrimonio filiorum, accessit ipsorū ꝛsensus. vt ibi not. Item ēm quosdā in uotō transmarino sup. de vo. ex multa. in prin. uer. illis. Itē in ꝛsumptorum institorum exēplatione de sid ꝛstrum c. vlt Item in his quæ sedes Apostolica sibi specialiter reseruauit, ꝙ dic. ut no. in ann. de offi. dele. ꝙ translatione Item in ℨhendo matrimonio. ℨ. eo. c. ulti. & in ꝓpositis. qui cle. vel no. ueniens. In cōpromisso sup. de arbi. p tuas. Itē in absolutione petēda ab excōmunicatione. de sent. exc ꝙ de his. in fi. & arg. de pœnit. dist. 1. quē pœnitet. ℨ Itē in oblatione filii idolis faciē

dum [a] & defendēdum, ac generaliter ad omnia, etiā si mandatum exigant speciale, [b] constituitur procurator: ex vi generalitatis huiusmodi ad aliquem articulum, in quo speciale mandatum exigitur, admitti non debet. [c] ¶ Sed si aliquis, uel aliqui de articulis speciale mandatum exigentibus specificati † fuissent, adiecta clausula generali: tunc ad non expressos [d] ēt admittetur. [e]

¶ Procurator quoque absque speciali mandato [f] iuramentum deferre, [g] transigere, vel pacisci [h] nō potest: nisi ei bonorum, uel causæ administratio libere † sit concessa. [i]

¶ Idem.

¶ *Mandatum generale ad negotia, etiam ad iudicia se extendit.*

CAP. X.

QVI [k] GENERA-

da, de cōse. dist. 4. q̄ris. in prin Item in ℨhenda excōicatione. 24. q. 4. si habens. in prin. Itē in præstatione instrumenti de calumnia. ℨ. de iura. cal. c. vlt. Item in casu ℨ. eo. li. de elect. procurator & de hoc vide in Spe. eo. tit. §. 1. ver. item opponitur, quod licet habeat.

i ¶ Cōcessa.] vel datus sit in rē suā. In tribus ergo casib. hoc pōt, ſ. q̄n hēt speciale q̄n hēt gñalem & liberā, qñ datus est in rē suā: hæc ,pbant ff. eo. l. procurator. cui generaliter libera. ff. de iureiur. l. iusiurādum. §. fi. & l. seq. C. de nou. l. non absulit. & ff. de solu. l. hoc iure. & C. de transa. l. transactionis. † al. ita, libera.

QVi generaliter.] Soluit tria dubia: Primum de forma: Secundō de persona: ibi, Nedum Tertiū de ætate, ibi, Licet autem. Io. And.

CASVS. ponamus ꝙ ego Titiū cōstituī procuratorē meū ad oīa negotia mea, non addito, iudicialia uel extraiudicialia, utrum uirtute illius ,pcurationis Titius poterit agere ℨ debitores meos, & an poterit experiri, hoc est, defendere ℨ meos creditores; uel requiratur ꝙ dicam; constituo Titium meū procuratorē ad lites p̄sentes & futuras, & ad negotia? Rñdetur, ꝙ procurator constitutus ad negotia poterit expediri uel defendere ℨ creditores agentes & agere ℨ debitores. Sed quid Sanctissime pater, habemus in l. filiusfa. ff. eo. tit. quod filiusfa. potest esse procurator: Sed utrum possit hoc facere sine licentia & auctoritate sui patris, uel utrum requiratur licentia & auctoritas sui patris? Videtur quòd sic: quia ipse filiusfa. non potest suscipere iudicium nomine suo absque auctoritate sui patris. l. non solum. C. de bo. quæ lib. in pote. consti. in glossa magna: ergo similiter nec nomine alieno. Hoc tamen nō obstante, Respondet Romanus pontifex, quòd filiusfa. poterit agere & defendere ,p alio sine licentia patris. Or sanctissime pater, uellem informari a uobis, quæ ætas requiritur in procuratore ad lites? Respondet ꝙ licet in procuratore constituto ad negotia sufficiat ætas 17. annorum, tamen in ,pcuratore constituto ad lites & ad iudicia, requiritur quod ipse habeat 25. annos: & quod sit maior 25. annis. Nota primo, quòd uerbum, negotia, positum in procuratorio, accipitur large, ut comprehendat negotia iudicialia & extraiudicialia, ut in c. forus de uer. sign. in anti. ubi habetur, ꝙ negotium dicitur in iudicio, & negotiatio extra iudicium. Nota ulterius, ꝙ licet filiusfa. non possit esse suo proprio nomine in iudicio sine auctoritate patris, alias iudicium esset nullum, tamen potest esse procurator in iudicio nomine alterius sine auctoritate patris. Vnde sciendum quod filiusfa. est nomen iuris, & dicitur ille, qui est in potestate alterius, quamuis habeat liberos, uel nō habeat, quia non refert: paterfamilias uero accipitur per eo q̄ est sui iuris. Nota ꝙ quis non pōt esse procurator ad iudicia, nisi sit perfectæ ætatis, id est, maior 25. annis. & qui minorem 25. annis constituit procuratorem, pinde est ac si nullum constituerit; fallit in casu l. exigendi. C. eod. tit. ubi dicitur, quod filius potest suscipere defensionem pro parte suo absente.

[Prima glossa ponit quid declaret.

K ¶ Qui generaliter.] nō eget summa; qa satis se sum-

Universidad de Deusto
Biblioteca

mat seipsum. Hoc primum dictum ponebat Gul. pro q̃ stione. Spe. eo. tit. §. 1. in fi. & sequente. Vbertus idem dicebat quod dicit hæc decre. & idem no. Host de proc. petitio. in 1. gl. & satis olim hoc dicebamus per decr. dilectis. in antiq. eod. titu. vbi est hoc satis expressum: sed gl. videbatur ibi tacite contentire, ꝙ generaliter fuerit cõstitutus ad negotia, & ad iudicia.

† Etiã in criminalibus ciuiliter motis inf. de iudic. c. 1. ibi gl. sec' in criminalibus criminaliter motis. ca. ueniẽs. 5. de acc. P. no. ꝙ constitut' ad unũ. actũ extendit se ad aliũ, nisi natura actus uariaret: quia constitutus ad recipiendum, non sufficienter agit? ficiẽdo receptũ, qa ista differunt. l. j. §. si quid in frau. pa. Pe de An. Fon.

1 Vide Bart. in l. cum non solum. §. necessitatem. C. de bon. q̃ liber. Font. Aduocat' dẽt peregisse annum 17.

a ¶ Generaliter.] non ita ꝙ generaliter põt fieri procurator sis. cõstitutio: & dicitur hoc sup. eo. petitio.

b ¶ Experiri.] id est defendere. 5. de iud. c. 1. alibi ponitur pro agere. supra de cau. poss pastoral. 5.

c ¶ Casibus.] exempla vide supra c. proximo.

[Glo. seq. recitat p obiectionem & solutionem]

d ¶ Filiusfa.] 1 nõ dubitamus, quin filiusfam. posset constitui procurator, sup. eodem. non iniuste. & ff. eod. l. filiusfa. §. ipse quoque. sed an sine mandato patris possit constitui, dubitatur: Et videbatur quod non: quia pro se non admittitur, ergo nec pro alio: cum interdum admittatur pro se, qui pro alio ff. de postu. l. 1. §. 2. 3 q. 7. c. infamis. §. tria. & not. de hoc p Accur. C. de bon. quæ lib. l. vlti. §. 1 in fin. sed quia nil deperit patri, idcirco admittitur siue mandato, vt hic, & est simile infra de iudi. cap. vlt. vbi autem deperiret patri, haberent locum iura prædicta: ad hoc. ff. ad Trebel. Lille a quo. §. fi. ff. de in integ restitu. cum mandato. in fine.

ADDITIO. Filiusfamilias pro se non admittitur, etiam contra extraneum, nisi in casibus, quos vide notata. in Spec. tit. de actore. §. 1. vers. sed & filius. & not. ſ. de iud. c. fi. in fi. Admittitur ẽt contra patrem in casib. qui not. ff. de iudi. l. iis nulla. & in Spec. præal. §. versi. item quod est filius. & an tunc egeat consensu sui patris. in eod. §. vers. quid si filius. Io. And.

[Gl. seq. dat simile.]

2 Falsum, quia in tali nõ solũ regitur mandatũ, sed ẽt ætas & princ. tex. ibi. Ideo ſ. qñ sufficit mandatũ generale. ꝓ hil. Fõt.

e ¶ Decimumseptimum annum.] Insti. qui. ex causa. non licet. §. iustæ. sic & aduocatus peregisse debet 17. annum. ff de postu. l. 1. §. initium 3. q. 7. c. infamis. §. tria. vers. verumtamen.

ADDITIO. Quare minor ætas sufficiat in aduocato & teste, quàm in procuratore ad iudicia, vide in Spe. de aduocato §. 1. vers. item ꝙ est minor. & no. in §. initium. statim allegato. & C. eod. exigendi. & ratio est, quia obligatur procurator actione mandati. Item cõdemnatur quod non est in illis. Io. And.

[Glo. seq. ponit dictum Host. quod recipit quæstionem]

f ¶ Ad negotia.] not Host. supra eod. non iniuste. in 4. glo. ꝓ procurator datus ad negotia maior 17. & minor 25. potest agere & experiri; 2 nam ex quo procurator ad negotia agere potest. vt supra proxi. responso: & minor 25 annis datur ad negotia, vt hic: ergo & age., vt ibi. Ioan. and.

g ¶ Viginti quinque.) ff. eo. tit. minor. de his qui ue. Sæte. impe. l. fi. C. eo. tit. l. exigendi.

S I duo] in pluribus curatoribus quando vnus sine

liter [a] constituitur ad negotia procurator, agere, ac experiri [b] põt: † exceptis his casibus, [c] qui mandatũ exigunt speciale.

¶ Potest filiusfamilias esse procurator, etiam absque patris consensu. Zen.

¶ Nedum vero ad negotia, sed etiam ad iudicia potest filiusfamilias [d] absque patris assensu fieri procurator.

¶ Maior annis xxv. ad iudicia, maior xvij. ad negotia de putari potest procurator. hoc dicit. Zen

¶ Licet autem quis post decimumseptimum annũ. [e]

alio admitti debeat. hic, habetur. Zen. Diuiditur sm Io. An. hoc modo: quia principium, & finis: ibi, Sane. Ponit de procuratoribus simpliciter datis, distinguẽs inter causas spirituales, & non: Medium ibi. Secus ponit de datis insolidum: primo sine clausula; ꝙ non sit melior, &c. Secũdo: ibi, Nisi. quando ista clausula: Tertio moderationem subdẽs ibi, Dum tñ. Quarto, casum dubium circa id soluens: ibi, Cæterum, secundum eũ.

CASVS. In causa, quam eram tecum habiturus, Titium & Caium meos procuratores constituì, nõ adiecto, quos constituebam meos procuratores, & eorum quemlibet insolidũ: Quæritur, an alterum sine altero possit causam procurare? vel an sit necesse in omnib. actis iudicialibus, quod ambo procuratores sint præsentes? Rñdet Romanus Pontifex dicẽs, ꝙ cum duo, vel plures procuratores sũt in vna cã constituti simplr, non adiecta clausula, & quemlibet insoliꝺum: vnus sine altero nihil põt explicare, sed simul debent interesse: fallit in casu posito in fine huius capituli puta in casu electionis, postulationis, vel prouisionis, secus si fuisset adiecta clausula, & quemlibet insolidum, tunc. n. alter sine altero potest negotium explicare; nam tunc constat de mente constituentis. Sed ponamus, ꝙ unus istorum procuratorum incœpit causam procurare, utrum iste qui incœpit causam, erit potior in promotione causæ & solus: ita ꝙ alius non possit de cetero intromittere? Respondet ꝙ si alter illorum causam occupauerit, solus sine alio comprocuratore, tunc solus habebit facultatem initiendi causam & non alius, & hoc uerũ, nisi esset dictum in procuratorio, ꝙ melior non esset conditio primitus occupantis, uel deterior subsequentis, sed ꝙ per unum ipsorum fuerit incœptum, possit alter terminare, prosequi, & finire stũc. n. isto casu, uno occupãte, non erit alius exclusus a promotione causæ: immo poterit causam assumere in eodem statu, in quo alius dimisit, & finire usq; in finem, & istud uerum nisi ille qui causam primo occupauit, alium substituerit, qa tunc substitutus præfertur comprocuratori. Sed ponamus retento eodem themate, ꝙ si in una causa cõstituì duos uel plures, unus causam primo occupat: postea lite contestata cum aduersario meo iste procurator fuit impeditus, & non substituit, alius cõprocurator comparuit pro mea causa, postea cessat infirmitas: vult primus procurator cãm assumere, & expellere istum, an possit? Respondet ꝙ licet cesset impedimẽtum, tamen non poterit istum procuratorem expellere. Fuit ea Romanus Pontifex, in uer. sane, excepit casus a regula posita in princi. c. uidelicet, ꝙ cum quis cõstituit plures procuratores simpliciter, nõ adiecta clausula: & quemliber insolidum, in causa requirente celeritatẽ, puta in cã electionis, postulationis, uel prouisionis, certe ualet talis constitutio simpliciter facta, & oẽs non admittuntur ad promouendum cãm, seu unus duntaxat. Sed quis admitteti, Certe magis

gis idoneus, & istud relinquitur arbitrio iudicis qui dicatur magis idoneus: nã dicit iudex, gratificio istum, & alios non admitto. Et ratio specialitatis ponitur in textu, quia istę causę requirunt celeritatem, & segnius expediuntur negotia commissa pluribus, ideo iura cõiter dicunt, ꝙ in causis spiritualib. q̃ requirũt celeritatẽ, est procedendũ summarie, & de plano sine figura, & strepitu iudicii, clem. dispendiosam. de iud. Nota primo, ꝙ illa verba; quemlibet insolidũ: non sunt verba ꝓstitutionis: nã si ponerentur illa verba in constitutione, forte non valeret ꝓstitutio quæ dicit ꝓtate & volũtate ꝺi centibus. c. cũ super. in fi. de offi. & potest. iudi. dele. in antiq.

† De occupatione vide Lapus allegat. 22.

Nota vlterius, ꝙ procurator per litis ꝓtestationẽ efficitur dominus litis, & ad hoc allegatur istud cap. Nota insuper, quod vbi exercitium actus duobus simplicíter, & eodem tempore committitur, intelligitur factũ vt simul procedant, ad hoc supra in anti. de offi. deleg. causam. Nota etiam, quod vbi duo habiles concurrũt ad exercitium actus, ille obtinet, qui alium præuenit ad hoc sup. eodem lib. de rescrip. cap. penul. & sic patet, quod vigilantibus & non dormientibus iura subueniũt. Dominicus. Nota finaliter quid importet clausula, quod non sit melior conditio occupantis, in procuratorio posita, quia præseruat potestatem procuratoris non occupantis quo ad habitum potestatis, non autem quo ad exercitium, nisi in certis casibus, secundum Dominicum.

[Prima glossa dicit quod determinat.

a ¶ Si duo procuratores.] Emanauit hæc decret. ad declarationem eorum quæ not. Ioan. 2. q. 7. §. forma, & Ber. supra eod. tit. non iniuste. & Accursius ff eod. tit. l. pluribus, & Inno. & Hostien. supra eod in nostra. & Guliel. in Spe. eod. tit. §. ratione autem. vers. quid si duo. & versi seq.

[Glo. seq. recit. per quæstionem.]

b ¶ Simul.] quia secus si diuersis temporib ff. eod. l. fi quis cum procuratore. §. fi. & supra eo. non iniuste. & hoc ideo, quia dando secundum, vt primũ reuocare, se nolle primum reuocare. ff. de leg. 1. si plurib. ad hoc vt in prædictis iuribus, & hoc est verum, nisi exprimat inf. eod. fi quem [Et hoc verum intelligo, 1 si secundus procurator nolit suscipere mandatum, arg. instit. quibus mod. testa. infir. §. posteriore. vbi dicitur, quòd secundo testamento aliquis hæres factus non sit, vel esse noluerit sic & hic arg. prædictorum iurium. Et hoc tractat Guliel. in Spe. eo. tit §. ratione autem. vers. sed cum dato secundo. Et in eod §. super versi. item quòd licet dixi, quòd sunt duo procuratoria duorum, nec apparet quod prius. 2

ADDITIO. Quòd quis dando secundum procuratorem, videatur reuocare primum, licet secundus acceptare nolit: patet etiam. ff. de lega. 1. 1. plane in prin & institutio, quibus mod. tolli obligat. §. præterea, & uide quod ibi nota. in glo. sed quæ. & quod dicam post Dyo. inf. de reg. iur. non præstat. contra. ff. de reind. vendi. l. si id quod, primo responso. Dic vt ibi.

c ¶ Insolidum.] aliquid operatur, sed non per omnia. quod sonat, vt inf. patet

[Glo. seq. primo ponit tres casus diuersos ab isto: secundo reddit rationem huius dicti: tertio quærit, & ponit tres opiniones, & approbat vltimam.]

d ¶ Admitti.] aliud in executorib. vltimæ volũtatis, vt inf. de testa. cap. vlt. in fi. & in procuratorib. datis ad iudicia spiritualium causarum, vt inf. eo. c. §. sane. & in tutoribus. ff. de adminis. tuto. decreto. in fine. & in his de benignitate secus est receptum, vt ibi. Et est rõ dicti: quia hi duo cẽsentur pro vno. ſ. eo. li. de elec. c. pen. §. 1.

3 Et ergo hic necesse, ꝙ vterq; admittatur, sicut in iudicibus datis sine clausula. ſ. in antiq. de offi. deleg. causam matrimonii. Sed quid dices: ecce vnus cõstitetur, & alter neget quod erit? Super hoc fuit dissensio, dicũt quidam, ꝙ facta est litis contestatio, & statur confessioni, quod sic probatur: si dominus præsens esset, & confiteretur, & negaret, staretur confessioni, quæ contra eum est. ff. de integra. act. de ætate. §. 1. ergo idem in his, qui personam domini repræsentant. Alii dicunt quod eligere potest dominus, vtrum stetur negationi, vel confessioni. arg. supra de re iud. duobus. & ff. de re iudi. duo iudices. Tertii dicunt, & forte melius secundum Inn. quod per talem responsionem non fit litis contestatio, sed procedendum est contra dominum, tamquam contra contumacem, pro eo quod non misit procuratores instructos, supra de iuram. calum. in pertractandis. 4 Prima opinio placuit Hostien. sup. eo. in anti. in nostra. Mihi placet vltima, quia concessio vel negatio vnius solius, etiam altero non resistente, non valet, vt supra in princip. Multo minus altero resistente, ad hoc supra eo. lib. de elect. cap. pen. §. fi autem. Et propter euitanda hæc dicebat Ber. supra eo. non iniuste, quod satis erat æquum quod siue adiiceretur, insolidum, siue non: semper iudex eligeret idoneiorem, ad hoc. ff. de accu. si plures. ff. de admi. tuto. si plures, sed non est verum, nisi in casu. inf eod. §. sane. Vincen. autem dicebat ob prædictam causam procuratores tales non admittendos. Sed vera est eius opinio in casu supra eod. lib. de elect. c. pen. §. fi autem, aliàs non, vt hic vides.

4 Alias opiniones inuenies, de hoc in Spe. de cõ fes. §. fin. versic. sed pone. Io. And.

e ¶ Secus.] scilicet quia tunc vnus admittetur sine altero.

[Glo. seq. alleg. quattuor concor. ponit duos alios modos occupationis, & casum in quo nihil operatur occupatio.]

f ¶ Litis contestationem.] quia tũc demum agere videtur. ff. rem rat. hab. l. amplius. Ad hoc supra in anti. de offi. deleg. relatũ, & de verbor. significe. ex parte 2. & concord. ff eod. l. pluribus.

5 Et ff. de leg. 1. si plurib. in fi. Sed ibi valet occupatio ꝓstitutionis quo adelectiõ nẽ tñ faciendam de relegata, vel pretio. Io. And.

5 Interdum autem dicitur quis occupare, quia primo ad sententiam deuenit, vt in actione de peculio, & in noxa. ff. de pecul. si vero. ff. de noxa si quis à multis, quia non præsumitur quis astrictus, & ideo ibi ante sententiam appellatione non suspensam nullus occupate videatur. argum. C. de actio. & obli. l. negantes, & delegatus cum clausula, vos vel alter vestrum, occupat per quamlibet inchoationem iudicialem, supra eo. lib. de offi. dele. cum plures. aliquando nil operatur occupatio. ff. de damn. infect. si finita. §. Iulianus. ff vti possessorio. leg. 1. is cui §. qui prior. vbi omnes æqualiter in possessionem mittuntur, licet partes sibi faciant per concursum.

g ¶ Occupabit.] in bona significatione. sic 7. q. factus est Cornelius: alibi in mala. supra eo. lib. de elect. generali. vbi de hoc.

h ¶ Litis dominus.] sup. eo. c. 1. cum suis concor.

i ¶ Occupantis] & nihilominus ꝙ voluntatem dñi melior fiet ipsius occupãtis cõditio, quia statutũ iuris

Universidad de Deusto
Biblioteca

immutare non potuit in totum, ad hoc supra de testa. requisiti. & c.tua. ff. de leg. 1. l. nemo. si ergo non valet in totum vt agit, valeat pro ea parte, & eo modo quo valere potest 1. Ad idem infra de despon. impu. c. 1. §. 1. [Et bene facit. C. de fideiuss. non recte l. & vide q dixi in anti. de maio. & obed. solitę. super gl. quod quandoque. facit etiam. ff. de vsuf. leg. si alii, cuius casum vide in decret. de celebrat. Miss. in quadam super glos. antepe]Et determinatum est hic quod dubie tractabat Gui. in Specu. eodem tit. §. ratione autem. ver. siculo, quid si dictū fuit.

tal ita ab illo.

1 Nota q verba nō operātur vt sonant iure aliter interpretante. Do. & Pe. de Anch. Fon.

a ¶ Inchoatum.] simile supra eo. lib. de offi. delega. cum plures.

b ¶ Præferri.] est enim constitutus ab eo qui potior est, clausula non obstante, vt supra vidisti: excludet ergo illum cum vices potioris gerat 2. ad hoc 93. distinct cap. vlti. & 49. distinct. c. 2. infra de præbend. hi qui.

tium ab alio inchoatum: [a] dum tamen ab † alio non fuerit alius substitutus: nam si sit, is præferri [b] debebit eidem.

¶ *Procurator datus insolidum, qui occupauerat negotium, ex impedimento exclusus, non reassumit, nisi altero impedito, hoc dicit. Dominicus.*

¶ Cæterum vbi nullo substituto, [c] alter [d] suscipit negotium prosequendum is qui occupauit primitus ipsum, [e] resumere postea impedimento cessante [f] nequibit: nisi forsan illum contingeret † impediri. [g]

¶ *In causis spiritualibus ex duobus procuratoribus simul simpliciter datis, iudex eligit magis idoneum, qui solus prosequi poterit, nec alius admittitur, nisi primo legitime exclusо, hoc dicit. Dominicus.*

¶ Sane in electionum, postulationum, prouisionum, & aliorum spiritualium negotiorum causis [h] (cum talia celeriorem [i] expeditionem exigere dignoscantur) volumus specialiter [k] obseruari, vt si plures procuratores simul in eis fuerint non insolidum [l] deputati: iudex (ne propter eorum cōcursum negotia eadem intricari [m] contingat) idoneiorem [n] ex ipsis eligere valeat, & ille solummodo prosequatur, habeatque quicquid cum illo sic electo, factum extiterit, plenam roboris firmitatem: Nec ad prosequendum alius admittatur postmodum, nisi prout eum, qui non occupat negotium, censuimus post occupationem factam ab alio superius admittendum. [o]

¶ Idem.

¶ Procurator, qui renuit acceptare mandatum, pœnitere potest, quamdiu constitutus in eadem persseuerauerit voluntate.

CAP. VII.

LICET †

1 ¶ Non insolidum.] si enim insolidum, non esset speciale, quia omni casu iudex eligeret si ambo occurrerent, & simul occuparent. adhoc supra eo. lib. de elect. cap. penult. §. 1.

m ¶ Intricari.] vt est contrariis responsionibus. parat igitur viam expeditioni negotii, prouidet domino absenti occurrit partium laboribus & inutilib. expensis, ad quæ omnia tenetur iudex supra cod. lib. de offic. ordina. vt litigantes. de rescriptis. statutum.

n ¶ Idoneiorem.] ff. de accus. si plures. [Ad idem. ff. de dān. infect. in reficiendo. cum concordan.] ff. de administrat. tut. si plures, & videtur idoneior magis honestus & qui melius merita causæ nouit. supra. de iuramento calumnię, in pertractandis.

ADDITIO. Facit. C. eod. tit. l. fi. Io. And.

o ¶ Admittendū.] scilicet quando non dedit substitutum, & non potest, vel non vult, prosequi.

L Icet.]Non diuiditur, quia textus sub vno constructu pendet. Dominicus.

CASVS. In quadam causa, quam eram tecum habiturus, Titium procuratorem meum constitui, & ei missi litteras procurationis [p] aliquem nuntium meum, qui nuntius sibi Titio præsentauit litteras & eum requisiuit, vt onus dictæ procurationis in se assumeret, dixit Titius, nolo acceptare procuratorium, nec onus assumere, & renunciauit procurationi, postea pœnitentia ductus, voluit illam procurationem acceptare: Opponebatur pro parte tua quòd Titius non erat procurator meus, eo quod renuerat semel accipere procurationem, quæritur an possis eo prætextu cum repellere, & an possit Titius procurationem reassumere? Respondet, quod si ego constituens perseuerauero in eadem voluntate, quòd certe ipse Titius potest procurationem reassumere & acceptare, & causam meam promouere, ac si ab initio non refutasset. Nota primo, ex isto capitu. quòd officium procurationis est officium voluntarium, & ideo non cogitur quis accipere procurationem, l. filius, §. inuitus. ff. eodem titu. l. inuitus. C. eo. & hoc verum in officio procurationis singularium personarum: secus est in officio procurationis regiæ: nam onera publica quis inuitus cogitur suscipere. Instit. de excusat. tut. & cura. circa prin. & cum istud officium sit publicum, ideo

Ideo quis inuitus illud suscipere cogitur. Et sm Do. q̄ dicitur q̄ officium procuratoris est vile officium, non intelligas q̄ reddat vilem vel infamem illum, qui exercet tale officium: sed dicitur vile, eo quòd vi-les personæ admittuntur ad exercendum tale officiū: & intelligitur de p-curatione singulariū personarum: non aūt de procuratione regia: Nā illud officiū est dignitas: quia habet iurisdictionē inter priuatum & fiscū quia iurisdictio hēt dignitatem annexā. Nota quòd licet procurator tenuerit acceptare procuratorium, & dixerit præesse, quòd refutabat: tamen est locus pœnitentiæ, si cōstituens perseuerauerit in eadem voluntate. ideo dicit glossa, quòd si in constitutione pro curatoris dicat dominus constituo talem: & casu quo noluerit acceptare procuratorem, constituo talem: tunc si primus refutauerit, non est amplius locus pœnitentiæ. Nota vltra, quòd absens potest constitui procurator: concor. sunt in glo. & in c. cupientes. §. ad hæc. eod. lib. sup. de electione.

† Idēaīt Pe. de Anch. in lib. a-liis 36di-bus inter absentes consensu cōsensu ff. de act. & obli. Fon.

Nota insuper arg. quod voluntas semel posita, semper præsumitur, nisi contrarium probetur. vide sup. de bapt. maiores. in fine. Dominicus.

[prima glossa summat.]

a ¶ Licet is.] procurator, qui renuit acceptare mandatum, pœnitere potest, quamdiu constituens in eadem perseuerat voluntate.

b ¶ procurator.] ad iudicia vel negotia: non curo, cum non distinguat: & eadem ratio sit vtrobique.

c ¶ Absente.] præsens igitur & absens quis potest constitui procurator, vt hic, & ff. eo. l. 1. sup. de confir. vtil. vel inuti. cum dilecta.

d ¶ Suscipere.] quod si scienter illud sine protestatione recipit, dominum, qui pro eo debite cauerat, super inclusis in procuratorio defendere cogitur, ut in clem. eo. tit. c. 1.

e ¶ Nolle.] de nolle & velle quomodo alterum existimatur, alterum non, vide quod not. ff. de ver. obli. si quis stipulatus sit. 1

f ¶ Nequaquam obstante.) & sic not. speciale contra regulam inf. de reg. iur. quòd semel. cum suis concordantiis.

g ¶ Quamdiu.] si ergo mutasset voluntatem, vel causam agendo, vel alium procuratorem dando: [Vel id verbis exprimendo] secus est, ut dixi sup. cap. proxi. in prin. Ad hoc iuf. Io. And.

h ¶ Ipsum.] scilicet, mandatum.

(Glosl. seq. significat contrarium: soluit, arguit ad simile.)

i ¶ Placebit.) argum. contra, ff. de suc. edic. l. 1. §. qui se mel. vbi si ille q est primi gradus, dixerit se nolle succedere, statim ius deuoluitur ad eum, qui est secundi gradus. 2 Sed ibi erat ad quem ex renunciatione ius deuoluebatur: hic ad nullum alium, quam ad dominum ipsum procuratorem constituentem: Vnde satis dici potest, quod de quadam persuerantia voluntatis & æquitate, ille vel non desinit esse procurator: vel si desinit, (prout tenet Io. Mona.) iure permittente resumere pōt; & forte statutum fuit, ne contingat pp. curatoris defectum negotia protelari, ad hoc supra c.

proxi. Credo tamen per prædictam l. & p hanc litterā quamdiu, &c. si dominus dixisset, cōstituo talem: qui si renuerit, talem constituo: non haberet tunc locum hæc decret. Et not. argumen. q̄ si electus præsentata sibi electione renuat consentire,

rem, quotiens contingit eum abesse, causam tractando, procuratorem non intelligitur renocare, secus si simpliciter, nisi expresse protestetur, quòd ipsum reuocare non intendit: uel aliàs hoc appareat ex probabilibus coniecturis. Ioannes Andreæ.

3 Infra tps iuris de quo ꝛ. eo. lib. de ele. q̄ sit. & vide q̄d no. & dicam]. de pb. si ti bi absenti. sup. gl. pen. quæ loqtur in prouiso, ista in electo. Io.

3 adhuc electoribus in eadem voluntate manentibus poterit consentire, alias nō; quod verū est, quia a principio renuunt, & quasi inuiti trahuntur. octaua quæstione prima, qui epi scopatum, & capit. in scripturis. Ioann. Andreæ.

ADDITIO. Idem in delegato, & multo fortius cum ipsius officium sit necessarium, secundum Archidiaconum alleg. supra de rescriptis. suscitatus. ff. de officio præsid. legatus. C. de excu. mu. lib. 10. l. placuit. §. si qs.

CAP. VIII.

SI quem sub ea [k] forma

Ioan. And.

SI quem.) Sunt duo dicta principalia: Secundum: ibi, secus. Dominicus.

¶ præsupponendum pro intellectu huius cap. quòd si in aliqua causa mea constitui meum procuratorē, qui causam ipsam incœpit procurare: quia obtulit libellum, sed lis nondum est contestata: si ego dominus compaream personaliter, & aliquem exerceam actum iudicialem in causa: videor meum procuratorem reuocare.

CASVS. Constitui Titium procuratorem meum sub hac forma: Titium meum procuratorē constituo quotiens me abesse contigerit: quasi dicam, quòd intendo causam ipsam personaliter promouere sed Titium procuratorem constituo quotiens contigerit me abesse: non potui comparere in primo termino; sed Titius meus procurator comparuit pro me: postea in secundo termino comparui personaliter, & aliquid in causa feci nomine meo proprio: nam aliquem actū iudicialem exercui: utrum eoipso, quòd comparui, videar reuocasse meum procuratorem? Certe non: aliàs videretur procurator reuocatus per comparitionem domini, & hoc uerum, nisi dominus constitutus faciat protestationem, q̄ non intendit reuocare procuratorem, sed quòd comparet citra procuratorum suorum reuocationem, tunc enim talis protestatio impedit reuocationem. Et si feci constitutionem p-curatoris simpliciter, & postea in causa compaream: & aliquid in causa nomine meo exerceam: videor regulariter reuocare meum procuratorem: fallit si faciam protestationem, quòd compareo citra procuratorum meorum reuocationem. Item fallit si est talis actus, qui non poterat exerceri per procuratorem, sed requirit præsentiam meam, quia forte est articulus ad iurandum de calumnia, uel respondendū positionibus: tunc n. comparendo in propria persona non uideor procuratorem meum reuocare.

(prima glo. summat. & dicit quid approbat.)

k ¶ Si quem sub ea.) Dominus dans procuratorem quotiens contingit eum abesse, causam tractando procuratorem non intelligitur reuocare, secus si simpliciter, nisi expresse protestetur, quòd ipsum reuocare non intendit, uel aliàs hoc appareat ex probabilibus coniecturis Decretalis ista approbat, quod not. per Innocentium & Hostiensem supra eodem, capitulo petitio, & vide quod not. ff. mand. qui mutuam. §. non ideo.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Abesse.] sub hac ergo forma, potest dominus pro curatorem dare: sic & delegatus Papæ subdelegatum. ℨ. de offi. deleg. si delegatus eod. lib.
ADDITIO. Vtrobique si moritur constituens reintegra, mandatum expirat tamen aliter dicitur res non integra in subdelegato, quã in procuratore. Itẽ & aliter in ꝓcuratore ad iudicia quã ad negotia. de hoc not. C. man. l. mandatum, Ioan. And r.
b ¶ Assumet.] ſi. C. de cura. furi. l. penu. ff. mand. l. q. mutuã. §. non ideo.
c ¶ Secus.] ſ. quia non aſſumet, & inf. declarat quare.
d ¶ Ante litem contestatam.] tũc reuocatur ſine cauſa & inuitus vt ℨ. eo. tit. & li. c. 2. cum ſuis concordantijs.
[Gl. ſeq. ſignat contrarium: ponit opinionem quam reprobat: demum ſoluit.]
e ¶ Siue post.] adhoc ℨ. eod. non iniuſte. ff. eo. li. l. plurib. ff mandã. qui mutuã. §. nõ ideo minus. Sed cõtra. ℨ. eo. tit. & lib. c. 2. vbi poſt litem contestatam procurator non reuocatur. Sol. quidam dicunt hũc caſum addendum. ſ. ꝙ procuratorẽ poſt litẽ cõtestatã a ſe nõ reuocat dominus, vt det alium procuratorem; ſed ſi cauſam tractat, bene: ſed ad hoc cõtradicit finis ipſius decre. quæ dicit, ꝙ adeſſe poteſt; ſed non tractare, & eſt expreſſum C. eo. l. procuratoribus, vbi habes, quòd poſt conteſtationem a procuratore factam non habet dñs poteſtatem proſequendi negotium. Dic ergo & verius, ꝙ decret. iſta & ſupradicta iura loquuntur qñ dominus poſt litem conteſtatam non contradicitur litis aſſumptio, vt legitur & no. ff. eo. tit. l. quæ omnia & ideo illa litterꝛ, quæ eſt ſup. eo. tit. & lib. cap. 2. ibi, ipſo nolente; ſoluit ℨrium; & ita etiam tenent prędicti Doctores in decret. petitio, ſup. eo. Si autem contradicitur, tunc locum habet decret illa, quòd cauſa cognita reuocabitur, aliàs non.
f ¶ Assistas.] quod poteſt eo inuito. ſup. eod. tit. & li. quamuis. in fine. ff. eo. l. paulus. ff. de inoff. teſt. ſi ſuſpecta. Ioan. And.
g ¶ Manere.] ad idem ſup. eo. tit. & lib. ſi duo. & no. pro proteſtatione; quia hæc ſaluat, ꝙ ſine ipſa perderetur. de hoc ſup. in ant. de conſtit. cum M & de ele. Cumana, & 27. diſt. c. 1:
ADDITIO. Ioan. Mona. remittit. inf. de regu. iur. in generali. Ioan. And:
h ¶ Veritatem.] ff. eo. ſi actor. inf. de iud c. 1.
i ¶ Accidat.] puta quia vinculis detinetur. ſupra eodem cauſis.
k ¶ Opportuna.] pone procurator non habebat mandatum iurandi de calumnia, vnde oportuit venire dominum & iurare. inf. de iura. calum. c. ult.

CASVS. Titium feci & conſtitui meum procuratorem ad omnia negotia iudicialia & extraiudicialia: & ponamus, vt ſit maior dubitatio, ꝙ Titiũ meũ procuratorem conſtitui ad omnia negotia iudicialia & extraiudicialia, cui ptãtem faciendi oĩa & ſingula, ꝙ facerẽ & facere poſſem, ſi perſonaliter intereſſem: quid ſi dicit ipſe Titius procurator meus: Contraxit matrimonium pro me cum Berta, & forte per verba de præſenti: an ſit matrimonium inter me & Bertam? Reſpondet ꝙ non: quia ad hoc nõ habebat mãdatũ ſpeciale, & ita ſpecialitas attẽditur etiam circa perſonã cum qua eſt ſponſalitium ſufficiens ad cõtrahendum matrimonium, puta ſi dicam: cõſtituo talem procuratorem meũ ad cõtrahendũ matrimonium nomine meo cum tali Berta: tũc eſt matrimonium inter nos. Sed ponamus, ꝙ conſtituit procuratorem meũ ad ℨhendum matrimonium cũ tali Berta; procurator meus fuit impeditus, & aliunde ſubſtituit: ſi ille ſubſtitutus protulit verba apta ad contrahendum matrimonium de tali Berta; quia dixit nomine procuratorio meo tale accipio te in vxorem, & ecõtra Berta dixit, accipio te in virum, vt procuratorem taliſan ſit matrimonium? Certe non: nam procurator conſtitutus ad matrimonium contrahendum non poteſt ſubſtituere, cum agatur de maximo præiudicio. Sed ponamus, ꝙ conſtituit Titium procuratorem meum ad contrahendum matrimonium cũ tali, Berta; reuocaui procuratorẽ ſed non notificaui procuratori, nec Bertæ ille procurator ℨxit matrimoninm cũ Berta nomine meo; an tenet matrimonium? Rñdet ꝙ non; licet dicamus rñ, ꝙ reuocans procuratorem, debet notificare procuratori, ſi fuerit procurator ad negotia; Vel debet notificare iudici & parti aduerſæ, ſi ſit procurator ad iudicia; ſalt tamen in cauſa matrimonii; quia quamuis reuocatio notificata non fuerit procuratori tamen no valet qđ procurator egit; nec eſt matrimonium ꝙ de ſe ſectum ꝑſenſus, qui requiritur in matrimonio. Nota primo, caſum; in quo requiritur ſpeciale mandatum alios vide per glo. ſuper eod. tit. & lib. qui ad agendũ. Nota ſecundo, ibi. § & quamuis, quòd procurator datus ad matrimonium contrahendum, dicitur datus ad negotia. Dominicus.
[Gloſſa prima diuidit & ſummat.]
1 ¶ Procurator.] Tria dicit; primo, ꝙ procurator ad ℨhendũ matrimoniũ dẽt habere ſpeciale mandatum; ſecundo, ꝙ talis procurator non ſubſtituit, niſi ad hoc mandatũ hẽat; Tertio, ꝙ ſi talis procurator reuocauit etiam ignoranter contrahit, non tenet matrimonium.
(Glo. ſeq. oſtendit de iure veteri, &c. ſignat contrarium & ſoluit.)

CAP. IX.

P Rocurator [1] † non quotiens te abeſſe [a] contigerit, conſtitueris procuratorem ad cauſam: non ideo (licet tractes eam poſtmodum per teipſum) procuratorem ipſum dignoſceris reuocare: quinimo procuraror idem procuratoris aſſumet [b] officium quandocunque te eõ tigerit abſentare.
¶ Secus [c] ſi ſimpliciter a te fuerit conſtitutus: tunc enim ſiue ante litem [d] conteſtatam, ſiue poſt [e] ad cauſam ipſam venias, non vt ipſi ꝓcuratori aſſiſtas, [f] ſed vt cauſam tractes eandem, tractando ipſam eum reuocare cenſeris: niſi dicas expreſſe, quòd ipſum vis in officio procurationis (hoc non obſtante) manere: [g] vel niſi quòd non animo reuocandi hoc facias, ex aliquibus appareat coniecturis: † vt ſi forſan aliquis immineat articulus, in quo tu noſti melius veritatem, [h] aut ſi ſit procurator ipſe infirmus, vel forſitan ſe abſentet, ſeu quicquid aliud accidat, [i] propter quod ipſi cauſæ tua ſit præſentia opportuna. [k]

¶ Idem.

¶ Tria dicit: Primo, quòd procurator ad contrahendum matrimonium debet habere ſpeciale mandatum: Secundo, ꝙ talis procurator nõ ſubſtituit: niſi ad hoc mandatum hẽat: Tertio quòd ſi talis procurator reuocatus etiam ignoranter contrahit, non tenet matrimonium Ioan. And.

a ¶ Idẽ phi. et ð An. Do. intelligẽdũ nõ ℨdicitur a parte, uel ab ipſo ꝙ procuratore, etſi, procurator vult, pars põt nolle, qa principalis eſt indiſcretus horribilis Bar. l. ſi. §. ſi actor male ff. eo. Fõt.

De his, quæ vi metuſve cauſa fiunt. Tit. XX. 201

* ¶ Idoneus.] an per procuratorẽ poſſit contrahi matrimonium? de hoc non dubitatur per canonem 31. q. 2. honorantur, ſ. de conuer. coniu. ex part. 2. & qui ele. vel vo. c. veniens ad idem de matrim. ℨct. c. 2. ff. de ſpõ. ſufficit & l. vlt. & ff. de ritu. nup. l. mulierẽ. oẽs enim contractus qui conſenſu cõtrahuntur, inter abſentes contrahuntur. ff. de contrahen. emp. l. 1. §. eſt autem. Sed ℨ. ſupra de ſpon. duo. c. 1. ibi, corde tamen & ore, &c. Sed dic, ꝙ ſatis dꝛ ore cõſentire qui per procuratorem 1 cõſentit. ℨ. de reg. iur. q. p aliũ. Sed an ꝓcurator ille debeat ad hoc habere ſpeciale mãdatũ, dubitat? Dicebamus aũt ꝙ ſic, ſicut & i aliis caſib. quos no. ſ. eo. l. b. & tit. qui ad agendum §. vl. & ad hoc facit ſ. de de ſpõ. impub. c. 1. & Inſtit. de nup. §. 1. & ex preſſum erat. ff. de rit. nup. l. gñali. & l. mulierem.
ADDITIO. Vnde dicit phi ſ. de reſti. in integ. gorã. pius aliquod nõ ꝓbari, ꝙ in matrimonio ℨhendo per ꝓcuratorẽ interuenire debeat ſpãle mandatum. Io. And.
[Gloſſa ſequens ponit dictum cui ſignat contrarium & remittit.
b ¶ Matrimoniũ ℨtẽdum.] nec ad cauſam matrimonialem agendam: vt dixi ſ. eo. tit. & lib. qui ad agendum. §. vlt. ſm Vincen. Sed ad hoc ℨ. ſ. eo. tit. accedens ſed ſol. vt ibi not. Ber. in fi. vlt glоſſæ.
(Glo. ſeq. quærit, arg. profoluit contrarium. Iterum quæritarg. negatiue. contrarium ſoluit.)
c ¶ Speciale.) ſed nunquid ſi habet generale cũ quibusdam expreſſis, clauſula ſubſecuta, vt ſ. eod. lib. & illud cap. Sed ℨrium credo, vt ibi dixi. Dico enim ꝙ illa clauſula generalis, quæ ſequitur: ſpecialia expreſſa ſimilia includit, ſed nõ longe maiore: 2 vt eſt in caſu noſtro: notabiliter enim tali concedi debet: & hoc voluit hæc littera. Ad hoc 12. diſt. nos conſuetudi. ff. de vitri. & oleo. leg. l. ult in fi. & ad hoc facit finis huius cap. maxime cum requiratur ſpeciale mandatum; & de expreſſa perſona, 3 vt ſtatim dicam: & ſic dubitatio ꝓcedit. Sed quid dices: nunquid ſufficit ſpãle mandatum ad contrahendum; vel requiritur expreſſa perſo. 4 arg. ſup. eo. tit. & lib. c. 1. 2. reſponſo. Sed dic ℨ per l. ff. de titu. nup. l. gñali ad hoc ſ. arbi. innotuit eum ſuis concor. & que no. 29. q. 2. in ſumma.
ADDITIO. Idem Dom. Philip. hic. Bar. in l. fin. ff. de dona. ad quod fãcit glo. 30. q. 5. cap. nec illud. quam vide. Fonta.
d ¶ Possit.] libere & qñcunque. ſup. eo. tit. & lib. c. 1. §.
e ¶ Deputare.] & ſic fallit illa regula. ad idem. ff. de ri. nu. generali. in principio.
f ¶ Commiſſum.] concor. ſupra eod. titu. & lib. cap. 1. 2. reſponſo. ſup. de offi. deleg. is cui. & cap. vlt. §. vices quoque.
g ¶ Sane.] hoc quod dꝛ hic notabat Io. 63. diſtin. tibi domino. & 30. q. 5. nec illud.
ADDITIO. De hoc ff. de ſpon. ſufficit per Inno. de ſpon. ſub rub. quę gl. communiter habetur in cap. Iudęis per Hoſt. in ſumma, de ſpon. §. qualiter. ℨhatur. ver. ꝙ ſi pẽniteat Io. And.
Glo. ſeq. ponit differentiã carnalis ad ſpirituale.]
h [Cõtraxerit.] matrimonium dicitur ℨhi per mutuũ conſenſum: & eſt verum in hoc caſu: ſecus in matrimonio ſpirituali, quia ex quo clerici elegerut, licet adhuc nõ ſit p mutuũ electi cõſenſum matrimonium ſpirituale contractum, tũ pẽnitere non poterunt. ſupra in ant. de elec. publicato. & c. cũ inter canonicos & facit ad hoc de trãſla. inter coporalia.
i ¶ Reuocatus.] vel vetitus ne ℨheret. Quid ſi iurauerat dñs nõ reuocare vel pẽnitere? Idem, licet peritus ſit: & de eo debet ſibi pnĩa imponi. de ſpon. ſicut. & c. inter. in fi. defuit. n. conſenſus: & ſic idem iuris, cum eadẽ ſit ratio.
ADDITIO. Firmitas ergo ℨctus nec per iuſminec per pœnæ promiſſionem põt haberi; ſed ſæpius conſului, ꝙ poſt ℨctum procuratoris fiat ratificatio conſtituentis. Io. And.
k ¶ Ignorarent.] ſpeciale in hoc caſu cũ alias reuocatio procuratoris ad negotia ad ipſum ꝓcuratorem venire debeat: de quo dic vt ſ. in ant. de reſcri. ex parte decani. 5 De reuocatione procuratoris ad iudicia dixi. ſ. eo. tit & lib. c. 2.
[Glo. ſeq. ſignat contrarium.]
l ¶ Existit.] arg. ℨ ff. de diuor. l. ſi pẽnituit. Reuocatum eſt ergo mandatum, licet mandatarius hoc ignoret, quamquam agat, ne ſine culpa ſua damno afficiatur, ff. mand. ſi uero non remunerandi. & l. ſi mandaſſem.
ADDITIO. Lex, ſi pœnituit. in prin. huius glo. allegata dicit, ꝙ ſi pœnituit me miſiſſe diuortium, tamen nuncius ignorans pœnitentiam meam, libellũ dedit, durat matrimonium: in hoc pro: niſi is qui recipit pœnitentia cognita, diuertere velit: in hoc ℨ. Sol. in ℨhendo requiritur vtriuſq; conſenſus: quod non eſt in diuertendo: C de repu. conſenſus. Io. And.
m ¶ Nequiuit.] 27. q. 2. c. 1. & 2. per totũ de ſpon. cum locũ. & c. tua & de deſpon impub. c. 1. Et eſt ratio quare furioſus non ℨhit: quia non põt conſentire. 23. q. 7. neq; furioſus. & 27. q. 2. ſufficiat. & ℨ. de ſpon. dilectus.

TITVLVS XX.

De his, quæ vi metuſve cauſa fiunt.

¶ Gregorius decimus in concilio generali Lugdunenſi.

¶ Excõicationis, ſuſpenſionis, vel interdicti abſolutio vel reuocatio per vim extorta non tenet; & extor quens excõticatus eſt ipſo iure. Io. And.

Matrimoniũ p qd ℨhitur.

Procurator reuocari põt licet dñs iurauerit non reuocare.

5 Ibi videas Fẽli nũ de iſta materia. Bon.

DE HIS QVÆ VI METVSVE causa fiunt.

Cõtinuatio domini Heliæ.

¶ Viſum eſt ſupra de his, quę gerũtur ſpontanea volũtate agentiũ: & ſic valent & tenẽt irretractabiliter ut dicit Iuriſconſultus. l. 1. ff. de pact. nihil enim eſt quod magis humanæ naturæ congruit, q̃ pacta ſeruare q̃ ſponte fiunt: Verum quia aliquando accidit, ꝙ talia fiunt per metum, & dubitari poſſet vtrum talia teneant irretractabiliter vel non: ideo poſt titulos præcedentes ponit titulũ de his, quæ vi metuſue cã fiunt

Abſo-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Bsolutionis beneficium.] Duæ sunt partes. Secunda ibi, Nec autem.

¶ Absolutio vel relaxatio ab excõicatione, interdicto, vel suspensione per metum extorta, est nulla ipso iure & extorquens absolutionem vel relaxationem, incidit in aliam sententiam excõicationis: & sic est duabus sententijs ligatus, licet prius non esset ligatus nisi vna sententia: & sic habet verum illud vulgare: sæpe iactorem ferit sua sagitta.

Ilud c. limitat regulã dicẽ. in gena per metũ rescindi per actionẽ q̃ metus cã. alias limitationes vide in c. abbas §. eo. Font.

CAPIT. vnicum.

Absolutionis beneficium a ab excommunicationis b sententia, vel quamcunque reuocationem c ipsius, aut suspensionis, d seu etiam interdicti e

¶ Pro intellectu huius c. præsupponendum est, q̃ illa quæ fiunt per metum iustum, qui potest cadere in cõstantem virum, tenent de mero iure: quia in eis interuenit consensus, licet coactus: mõ coacta voluntas est voluntas: veruntamen probato iusto metu, ille actus rescindetur proposita actione, quod metus cã, quæ accipit denominationem à capite edicti. l. j. ff. e. nam dicit prator: quod metus causa gestum erit, ratum non habebo. Fallit in casu nostri cap.

CASVS. Meus competens iudex ordinarius vel delegatus (non refert) me excõicauit iuste vel iniuste, vt sit maior dubitatio. Iuste, q̃a exigente contumacia, & præcedenti canonica mutatione me excommunicauit: Iniuste, quia nõ seruauit debitum ordinem in excommunicatione: hoc facto aliqua die ego inueni excommunicantem solum in loco in quo poteram sibi inferre violentiam, & posito gladio ad guttur, minabar eum occidere, nisi me absolueret, vel relaxaret ab excõicatione. Iste iudex sola vita contentus, videns meam deliberationem, fecit illud q̃ voluit: quia me absoluit a sententia excõicationis iuste, vel relaxauit me ab excõicatione iniusta: quæritur vtrum sim absolutus vel relaxatus? Respondet quod non: immo remaneo in pristina excommunicatione, & nouam excommunicationem incurro, & sum excommunicatus duplici excommunicatione. Si iste casus non esset casus specialis, absolutio de mero iure teneret, sed iudex posset agere contra me, vt ipsa absolutio resindetur, & poneret in pristinam excommunicationem. Idem est dicẽdum in sententia interdicti vel suspensionis. Nota primo ex cap. isto casum, in quo gesta per metum sunt nulla ipso iure: quod est contra communem regulam, quę habetur in cap. abbas supra eodem in ant. nam si compellas me per metum, vt vendãtibi librum, tu es dominus libri, nec librum a te possum vendicare, nisi talis venditio rescindatur, per actionẽ quod metus causa: fallit in certis casibus, in quibus requiritur consensus spontaneus & liber, vt in matrimonio: quia cum quis compellitur ad matrimonium contrahendum, matrimonium est nullum: quia licet ibi sit voluntas: quia coacta voluntas est voluntas, non tñ est voluntas spontanea. Item fallit in absolutione ab excommunicatione, vt hic: nam si excõmunicator absoluat per metum, nulla est absolutio: nec est necesse q̃ rescindatur absolutio: sed potest publicari pro excõmunicato, ac si nullo mõ absolutus fuisset. Quæritur quę differentia est inter absolutionem & relaxationem: quia prima facie videretur quod essent idem: & sic iste tex. esset superfluus: quia in iure nostro non dẽt esse aliqua superfluitas; vt supra in prœmio decret. ibi, resecatis superfluis; & in prœmio C. dicit glossa, quod iste text. non ponit superfluitatem: nam verbum, absolutio, respicit secundum aliquos ablolutionem præstitam cum solemnitate, scilicet, cum psalmo pœnitentiali: Miserere mei Deus secundum, quod ponit Gui. Duran. Specu. in tit. de imag. sed eorum relaxatio, respicit absolutionem non solẽnem: vt dicit gl. Absolutio respicit iustam excommunicationem: & relaxatio respicit excõicationẽ iniustam, quæ tamen tenet: sed venit relaxanda iuxta ea. sacro. s. de sentent. excom. in antiq. Vel absolutio respicit simplicẽ absolutionem: & relaxatio respicit absolutionẽ ad cautelam, q̃n quis negat se excõicatũ: sed tñ petit absolutionem ad cautelam, vtrunque potest sẽluari secundũ Doctores. No. vlterius, q̃ excõicatus potest iterũ excõicari. Sed quærit quo est hoc possibile: quia excõmunicatio ponit aliquem ex ecclesiam, hæc est extra cõionẽ fidelium; & si sit extra ecclesiam per primam excommunicationem, quomodo potest poni extra per secundam: Nam cum sit extra ecclesiam, nõ potest amplius poni extra c cum frequens de resti. spol. eo. lib. Dicẽdum est, q̃ excõicatio habet duos effectus: ut dicit glo. notabilis. cap. ita quorundam de Iudæ. in antiq. primus effectus est, ut ponat excommunicatum ex ecclesiam: Secundus effectus est, ut teneat eum extra ecclesiam donec fuerit absolutus: Secunda excõmunicatio non potest habere primum effectum, & sic intelligitur contrarium, sed habebit secundum effectus quia retinebit excommunicatum extra ecclesiam: & quantum ad istum effectum excommunicatus potest iterum excõicari. Nota insuper, q̃ absolutio a sententiis censuræ, appellatur beneficium.

Nota finaliter textum q̃ canon loquens per verbũ præsentis tpis cum adiectione huius verbi, omnino, inducit canonem latæ sententię, vide glo. in c. quam sit. sup. eo. lib. de elect. Dominicus.

[Prima glossa summat, & quod fuerit dubium, declarat.]

a ¶ Absolutionis beneficium.] Excommunicationis, suspensionis, vel interdicti absolutio, uel reuocatio quim extorta, nõ tenet. Secundo dr, q̃d absolut. extorquens excommunicatus est ipso iure. Huius decretalis fuit dubitatio; quia regulariter quæ per metũ fiunt, valent; & obligant, quod dic, ut no. 15. q. 6. auctoritatem, & sup. eo. c. abbas. fallit in casibus ibi notatis, ad quod adde itium: quia sicut iniusta excõicatio ligat: sic uidebatur de iniusta absolutione, de pœn. dist. 1. uer. verbum.

b ¶ Excõicationis.] Et iniustæ: humiliter enim debebat absolutionem petere, non per metum compellere: quia sententia pastoralis siue iusta, &c. 11. q. 3. c. 1. secundum Guil. & Gar.

ADDITIO. Idem Io. Mona. & arch.

[Glo. seq. ponit triplicem differentiam.]

c ¶ Reuocationem.] differentiam facit inter absolutionem & reuocationem: & potest dici absolutio solemnis, quæ fit iuxta formam ecclesiæ (De sent. excõ. a nobis 2. in fin. Gar. & Archid. remittunt ad not. per Host. in summa. de sent. excom. § qualiter. hæc absolutio. Reuocatio uerbalis sine solemnitate: Vel ubi tenuit excõicatio locum habet absolutio: ubi non tenuit, reuocatio. Vel refertur reuocatio absolutionem ad cautelam.

ADDITIO. Facit de sententia excommunica. sacro. uer. caueant. Io. And.

d ¶ Suspensionis.] intelligo indistincte ut loquitur, i. ab officio siue a beneficio, siue ab ingressu ecclesiæ, j. de sent. excommunicat. is, cui.

ADDITIO. De uariis speciebus suspensionum no. in Clemen. de pœn. cupientes. in glo. no. nouam.

e ¶ Interdicti.] ista tria sunt paria: quia omnia sub ecclesiastica censura continentur, & secũ trahunt executionem: unde sequens appellatio non suspendit earum effectum, sup. de app. pastoralis &c. ad hæc q̃n j. de sent. excommun. is cui, & in scriptis ferri debent j. de de sent. excommunica. cum medicinalis §. & hæc eadem.

a ¶ Vim.] vis est maioris rei impetus, cui non potest resisti. ff. eod. l. in fin. & l. 2. & quot modis sumatur, & quot actiones vel interdicta inducat, not. supra eo. ad audientiam. Metus autem est trepidatio mentis, instantis vel futuri periculi causa. ff. eodem. l. 1. & exigitur quòd præsens sit metus, licet futurũ sit periculum ff. eodem. l. metum 2. & quis metus excuser, not. supra eodem. cũ dilectus.

Vis quid dicatur. Metus quid sit.

b ¶ Extorta.] sic nec subditi electi a prælatis debent trascundi licentiã extorque re. sup eo. lib. de elec. quorundam.

[Glo. seq. remittit, quærit, arg. pro, sed contrarium soluit.]

c ¶ Vacuamus.] ipso iure hic vacuat q̃ p actionẽ q̃ metus causa, alias per cõstitutionem principum, alias per iudicis officium: quod not. supra eo. cum dilectus. Quid in excommunicatione per vim vel metum extorta? Videtur q̃ idem scilicet q̃ ipso iure non valeat, quia par ius ligandi & absoluendi dominus esse voluit de pæn. dist. 1. verbum. Gui. 1. q. 3. iniustum. Sed dic contra secundum quod not. ff. de fur interdum. §. 1.

Excõicatio extorta p. uim non tenet. Glo. seq. uel metũ an teneat.

d ¶ Cieseat.] Nam si negligenter ea quæ male, &c. 35, q. 9. loci. supra de vita & hone. cle. vt clericorum. Gl. seq. recite] tur per quæstionem, & solutionem.)

e ¶ Extorserint.] si ergo metum intulit, sed iudex absoluere noluit, non habet locum hæc pœna [secundum Gar. Ioan. Monac. & Archidia.] quia uerba, &c supra de cle. non resi. relatum. cum concor & optime facit ff. de in ius vo. l. quamuis. alias tamen puniretur inferens pro qualitate delicti ff. ad l. Aquil. ita vulneratus Io. And.

ADDITIO, principium huius gl. non loquitur de pœna c. si quis suadente. 17. q. 4. quæ bene posset locũ habere. Io. And.

(Glo. seq. arg. remittit, & arg. tollit: secundo quærit & soluit: tertio soluit tres quæstiones.

f ¶ excommunicationis.] Nota excõicatum amplius excommunicari: quod dic vt no. 3. q. 4. Engeltrudam & de Iudæ. ita quorundam. Si autem non ipse excommunicatus, sed alius metum hunc inferat, non excõicatus erit; & tunc non sumatur prædictum arg. Sed nunquid hoc casu ipse excommunicatus interdictus, vel suspensus incurrit. hanc pœnam? dic q̃ sic, si mandauit uel eius nomine factum ratum habuit, supra eo. li. de elect. sciant. infra de sentent. excommu. cum quis. Nec dicam istos pœnam euadere, licet absolutor postea ratum habeat illud quod ab initio coactus fecerat, quia statim ab initio ligati fuerunt. [Facit supra de sẽten excommu. cum defenderes.] Absolui tamen poterũt per suum ordinarium, cum conditor canonis sibi non retinuerit absolutionem. supra de sentent. excommu. nuper. & dixi supra eo. lib. de elect. sciant. Et in hanc pœnam incidit, qui per pœnam amissionis rerum ad hoc compellit ipsum excommunicatorem, ut supra eo. cap. Abbas.

Excõicatio extorta. Glo. seq. quærit & soluit.

ADDITIO. Secundum Gar. & Gui.

[Glo. seq. quærit & soluit.]

g ¶ Subiacere.] quid si compulit per uanum metum, de quo timere non debebat, nunquid tunc locum hẽt hæc pœna? Dic q̃ non secundum Gar. & Guil. Fran. &. Philip. Io. Mona. quia talis metus non inducit restitutionẽ,

De restitutione in integrum.

¶ Gregorius nonus.

¶ Ecclesia post quadriennium non admittitur ad petendum restitutionem contra sententiã, vel contractum, nisi rationabilis aliqua causa hoc suadeat. Io. And.

CAP. I.

ECCLE- Cõtinuatio domini Heliæ.

Ecclesia.] Primo ponit dictum: Secũdo ponit exceptionem a dicto: ibi, Nisi. Io. Mona.

CASVS. Ego rector alicuius ecclesiæ parochialis feci quendã aduersariũ meũ conueniri coram iudice cõpetente ordinario uel delegato, pro iuribus meæ ecclesię, in causa mea fui negligens, quia omisi aliquos testes necessarios, & fui exclusus a productionibus, uel forte negligentia mea non produxi instrumentũ, taliter q̃ reus fuit absolutus, & ego succubui in cã, non est dubiũ quin ego possim petere, ut oẽs processus & oĩa acta rescindantur usq; ad illum statũ, in quo erãt tpe quo debebã facere ittã productionem. Ponamus quod ego fui negligens per quatuor annos ad petendum istam restitutionem, quia elapsum est quadriennium numerandum a tempore sententiæ contra quam uolo restituti, uel forte ecclesia fuit data in emphyteusim, certum est quòd ecclesia potest petere restitutionẽ infra quatuor annos. eod. tit. in anti. sed utrum possit elapsis illis 4. annis? Respondet q̃ non, quia restitutio solum dũrat per quatuor annos, de hoc tex. in l. si C. de temp. in integ resti. Et illud uerum, quòd ecclesia post quatuor annos nõ debet audiri, nisi causa rationabilis allegaretur, quia forte aduersarius qui obtinuit sententiam contra ecclesiam, fecit cum prælato ecclesiæ, q̃ non peteret restitutionem infra quadriennium, nam dedit ei intelligere, q̃ in perpetuo possit restitui, tunc si sit causa rationabilis, quæ debeat mouere iudicẽ, de beret sibi dare restitutionẽ, uñ iudices habẽtes merũ

nec proprie appellatur metus. ff. eo. l. metum. cum legibus seq. & l. nec timorẽ. & quis sit iustus metus, no. supra, cum delicti. Ille ergo metus, qui putatur iustus ad reuocãdum ea quæ per illum fiunt, ille pœnã constitutionis inducit: alias non.

ADDITIO Guil. & Archidia. dicunt hoc relinquendũ arbitrio boni viri. Io. And.

DE RESTITVtione in integrum.

(Dictum fuit supra. tit. prox. de resti. tutione, quæ regulariter petitur iure actionis ꝫ ea q̃ p metũ fiunt: nunc videndũ est de restitutiõe, quæ fit officio iudicis nobili, ita q̃ ad petendũ illã restõnẽ, non est introducta aliqua actio a iure, sed solum potest implorari officiũ iudicis nobile. Vnde sciendum, quòd restitutiones petuntur duplici iure, scilicet iure actionis, sicut in materia tituli præcedentis, ut quando quis per metum compulit me ad aliquid faciendum, tunc petam restitutionem per actionem quod metus causa, uel si dolo me induxisti ad illud faciendum, habeo actionem de dolo; aliæ sunt restitutiones in integrum, quæ petuntur officio iudicis nobili, ut si minor 25. annis passus fuit rẽ usucapi, uel fuit in iudicio auctoritate curatoris, sed per negligẽtiam omisit facere aliquem actum, iura uolunt, ut iudex rescindat illum actũ uel usucapionem. Idem quãdo quis est absens cã reipublicæ, nã tunc potest petere restitutionẽ officio iudicis nobili, & istud fundatur in quadam æquitate. Idem est in ecclesia si fuerit læsa in aliquo contractu ex negligentia prælati uel canonicorum, iura uolunt, ut possit restitui. de hoc latius in cap. fi. de offi. iud. in antiq.

Universidad de Deusto
Biblioteca

imperium, possunt in integrum restituere. l. fin. C. vbi & apud quos in integ. resti. peti possit. Nota primo, q ecclesia potest petere releuamentum aduersus sententiam: hoc etiam potest minor. C. si aduer. senten. per totum. Nota vlterius, quod ista restitutio potest peti vsque ad quatuor annos, computando a tempore lesionis in maioribus & ecclesia: sed in minoribus illud quadriennium non currit, nisi demum post xxv. annos, & a tpe perfectæ ætatis: vt si minor sit læsus in xv. an. habebit xiiij. annos ad petendum releuamẽtum: & sic minorib. dutat vsq; ad xxix. ann. ætatis ipsorum: sed in ecclesia currit a tempore læsionis: nã ecclesia semper est cẽsenda minor factus maior. Nota quod cum subest iusta causa, quæ impediuit petere restitutionem infra quadriennium, potest peti post illud quadriennium, unde notat gl. fin. in uno, quod illud quadriennium non currit, durante vita illius prælati, qui male administrauit: & fuit causa illius læsionis: sed eius successor poterit petere restitutionem post mortem sui prædecessoris infra quatuor annos. Nota vlterius, quod appellatione ecclesiæ comprehenduntur prælati, & clerici de ecclesia: nam ecclesia cum sit res inanimata non potest petere restitutionem & sic quando que ponitur continens pro contento. De isto nomine qualiter multipliciter sumatur, uide glo. ne prælati vices suas. cap fin. Nota insuper, quòd fraus prælati non nocet ecclesiæ ad hoc reg. delictum. infra de reg. iur. Dominicus.

(Prima gl. tria facit, summat, dicit vnde sumpta, & quid declaret.]

a ¶ Ecclesia. Ecclesia post quadriennium non admittitur ad petendum restitutionem contra sententiam uel contractum, nisi rationabilis aliqua causa hoc suadeat: Olim extrauagabatur decretalis ista: & quidam intitulabant eam Alexandro, alii Gregorio nono: & eius fuit, ut hic vides: excepto fine, qui superadditus fuit, vt ibi dicam. Æmanauit autem ad declarationem eorum, quæ not. in glo. & omnes antiqui & moderni. supra eod. c. 1.

ADDITIO. Hostiensis hanc decretalem vsque ad ver. aut. posuit & glossauit eo. tit. ca j.

a ¶ Ecclesia.] quæ fungitur iure minoris facti maioris, & iure reipublicæ. 1 quod dic ut no. sup. eod. titu. cap. 1.

ADDITIO. Vide quod ibi dixi super quarta glos. post Inno. & Host. Io. And.

b ¶ Sententiam.] C. si aduer. rem iud l. 1. supra eo. cum ex litteris.

(Glo. seq supplet tria: & de quarto remittit: secundo notat differentiam.]

c ¶ Cõtractum.) C. si aduer. ven. l. 1. C. si aduer. do. l. 1. Item si aduersus confessionem j. c. proxi. uel aduersus probationem omissam. supra eo. cum uenissent & ca. auditis. An aũt contra præscriptionem restituatur ecclesia? Dic, ut no. ẽ eod. auditis. in glos. antepen. [Et de hoc C. de sacrosan. eccle. Auth. quas actiones] vel contra lapsum temporis, ex quo læsa est: & tunc restituitur infra quadriennium a tempore læsionis; sed ad idem tempus tantum quo læsa fuit, ut in Clemen. eo tit ab ecclesia. Nota tamen, quod quando ecclesia contra cõtractum restitutionem petit, maius est suum priuilegiũ, quam minoris in hoc: quia si minor iurat non cõtrauenire, non restituitur. C. si aduer. uen. Authen. sacramenta puberum. Si autem prælatus iurat non repetere vel contrauenire in contractu damnoso ecclesiæ: sic iurando deieranit, & ecclesia eodem petente vel alio ex iudicis officio restituitur. 35. q. 9. quod g. de reb. eccle. non alie. si quis. de iureiu. sicut. & c. intellecto. de inst. cum veniret.

d ¶ per beneficium restitutionis.) quia si per viam iuris cõis, secus: vt si diceret sententiam nullam, cõtractum nullum fuisse: vel in casu inf. c. proxi. Et scire debes, q si præterea restitutio: quilibet recuperat, quòd prius suum erat. ff. de minor. q si minor. § restitutio. & l. intra vtile. C. de repu. l. vnica & C. si aduer. vsuc. l. unica.

e ¶ Quadriennii spatium.] quod datur minori facto maiori, infra quod oportet q assumat & finiat causam. Quod dic ut dicitur in cle. eo. titu. ab ecclesia. C. de tẽpo. in integ. rest. l. petendæ. & l. fi. 2 ff. de minor l. papinianus exuli. nisi per iudicem uel reum steterit, ut in d. l. petendæ. in fi. & sic possent intelligi sup. eod. tum ex literis. & supra de reb ecclesiæ non alie. ad nostrã. vt infra dicam.

f ¶ Negligenter.] Nota delictum prælati in omittendo præiudicare ecclesiæ ut no. 16. q 6. si episcopum de hoc dicam infra de reg. iur. delictum.

ADDITIO. Et qualiter quis agendo dicatur negligens, habetur ff. de diuer. & tem. præ. l 1. Io. And.

g ¶ Admitteda.] reprobata est ergo opi Ala. Gui. Na. & Goff. qui no. supra eo. ca. 1. & ipse Goffre. in summa huius tit. § fit computatio. & §. quando autem. quod etiam indistincte post quadriennium restituitur ecclesia: hoc probat per decre. prædic. supra eo. ca. 1 ibi, semper debeat illæsa, &c. per cap. supra eod. tit. tum ex litteris. & supra. de reb. eccle. non ali. & c. ad nostram approbata autem est opin. Vicen. Bernar. Ioan. Innocen. & Hostien. & Abbatis qui omnes dixerunt contra ad iura in contrarium allegata. Respond. ut in ipsis iuribus no.

h ¶ prꝫuaricationis.) præuaricator est qui corruptus in totum ab accusatione desistit. ff. ad Turp. l. 2. q. s. cs. quem. § notandum. sed hic non proprie ponitur: quia de tali non loquitur: sed præuaricator quasi uaricator, qui ex utraque parte consistit quinimo ex alte ra: sic isti fingunt exterius se bene administrare: & tñ spoliant, uel damna inferunt. Vel dic prꝫuaricationis, quo ad sententiam, fraudis, quo ad contractum. Ioan. And.

i ¶ Manifestę.] idest, euidentis, & sic est nomen & casus genitiui, uel est aduerbium, & expone, manifeste, id est, clare.

K ¶ Probetur.] quia qui dolum allegat, &c ff. de probatiquotiens. § qui dolo.

l ¶ Commentum.] idest deceptionem, vel oculum, uel malitiosum tractatum. Vel conflictum machinamentum. 87. di. c. 2. supra de testi. cog. peruenit t. in fi.) Et hoc casu licet petens ab ecclesia restitutionem fuerit in culpa, ille contra quem petitur fuit in dolo, ne beneficium illud peteretur infra quadriennium, & dolus culpæ prꝫponderat. ff. ad leg. Aquil. item si obsistrix. in fi. in gl. tenebitur.

m ¶ Aut alia.] possibile est quod ista uerba fuerint Greg. tamen in extrauaganti sua, qua utebamur, non erat, unde credo quod addita fuerint per Bonifacium, & est sim. de prꝫben. dilectus filius G. in fi.

ADDITIO. Et infra de reg. non solum. Ioannes Andreæ.

n ¶ Causa.] ut supra eo. tit. tũ ex litteris. uel uixit ille prælatus male contrahens tanto tempore, unde tunc non currit prꝫscriptio. 3. 16 q. 3. si sacerdotes, ut tenet Inno.

Inno. in dicto c. tum ex litteris. vel multas mutationes prælatorum habuit ecclesia: vel eminentissimum fuit damnum ipsius.

Si aduersus.] Sunt duo dicta principalia: sm: ibi, Vbi vero.

CASVS. Ponamus q ego litigabam cum epo Pictauen. de ẽ. iuribus ecclesiæ: in qua causa prælatus aliqua cõfessus fuit quæ uergebãt in lesionem ecclesiæ suę; non est dubiũ quin ecclesia possit perire releuamentũ ad uersus illam confessionem: Sed q̃ritur vsque ad quod tempus poterit petere illud releuamentum aduersus illam confessionem? Dicit Ro manus Pontifex, aut ecclesia vult petere releuamentum iure speciali, allegãdo solam confessionem: & tunc potest petere vsq; ad quatuor annos: aut ecclesia petit restitutionem iure cõi, & tunc admittitur quãcunque vsque ad finem causæ, puta quia prælatus allegat, q per errorem aliqua cõfessus fuit: tunc admittitur etiam post quadriennium, probando errorem: quia quilibet priuatus allegans errorem, admitteretur: sed si prælatus solum fundet se in eo q ecclesia est læsa, & non allegat errorem, tunc solum debet petere restitutionem j. quatuor annos.

Nota primo, quod quadriennium restitutionis pe-
tende incipit currere a tpe cõfessionis: & sic facit pro
opin. Io. An. j. sup. c proxi. Nota secundo, q confessio re
uocatur, q̃i errore facti quis fuit inductus ad confi-
tendum: secus ergo vbi fuit error iuris. Do-
minicus

[Prima glossa ponit summam, & quid declaret.]

a ¶ Si aduersus.] Ecclesia contra confessionem, quia læsa fuit, admittitur infra quadriẽnium per bñficium restitutionis in integrum: potest non, nisi per viã iuris cõis. Declarat quod no. Inn. Host. & moderni ẽ. eo. tit. ad litis.

ADDITIO. Vide Clemen. eo. tit. vnico. in 3. glo. & Guil. in Spec. 2. par. eo. tit. § 2. ad fi. Ver. sed nunquid. Io. And.

[Glossa sequens allegat vnam concor. obijcit, & soluit.]

b ¶ Confessionem. 1.] Ergo contra confessionem datur restitutio ff. de confess. certa §. pen. Sed ẽ: aut confessio est veritatem contra quam non datur restitutio, aut falsitatem: & hoc probato non nocet confessio, vt infra sequitur: Non est ergo recurrendum ad extraordinariam, ex quo ordinarium competit ff. de minor. in fine. 2. Sol. dixit Host. q posset esse, quod falsitas cõfessa probari non posset: vnde expedit restitutionem dare. Vel dic q fuit confessa per errorem: vel non põt error probari, sed læsio. Vel fuit cõfessa tempore quo non debuit: vel lata est sententia? tamen est adhuc infra quadriennium a die confessionis, vt infra dicam. Idem si contra sententiam vel contractum, vel aliam legionem, vt dixi sup. cap proximo.

CAP. II.

Si aduersus a confessionem b in iudicio c a se factam, d læsa e ecclesia beneficium restitutionis in integrum f infra quadriennium ab ipsius confessionis tempore computandum, g petere negligenter h omittat: non est (nisi aliquid rationabile i appareat, quod aliud k suaserit faciendum) ad hoc petendum vlterius admittenda. ¶ Vbi vero per viam communem reuocationis erroris, quem in facto l prætendit, vult aduersus suam cõfessionem ecclesia se iuuare: m hoc quandocunque poterit, n donec negotium sit finitum. o

ADDITIO Idem Io. Mo. & Arch.

c ¶ Læsa.) enormiter, quia pro læsione nõ datur restitutio, ut supra de re. eccle. nõ alie. c. pe. ff. de in integ. resti. l. scio illud. ff. de mino l. si ex causa. 1. responso. in fine.

f ¶ In integrũ.) quid operetur dixi supra c. proxi.

g ¶ Computãdum.) in hoc differt minor a maiore: quia etiã post sententiam inf. quadriennium restituitur minor contra cõfessionem, maior non: nisi ante sentẽtiam, & ostenso de errore.

h ¶ Negligẽter.) secus si puaricatione uel aduersarij fraude. ut ẽ. c. proxi.

i ¶ Rationabile.) ut dixi sup. c. proxi.

x ¶. aliud.) scilicet contrarium

l ¶ In facto.] qui nemini nocet. ff. de iur. & facti igno. l. error. dummodo probetur negotio nõdum finito, supra de confes. c. vlt. & hic. error autem iuris, non excusat C. de iur. & fac. igno l. 2. & l. cum quis, & de hoc inf. de reg. iur. ignorantia. Ioan. And.

m ¶ Iuuare.] potest ergo aliquis contra factum suũ venire: hoc est ratione erroris: quia nil ram contrarium consensui, quam error. ff. de iurisdict. om. iudic. l. si per errorem, sic & in matrimonio, de coniug. seruo cap. vlt.

(Glo. seq. signat contrarium, & remittit.)

n ¶ poterit.) & licet vna via admittitur ad id, à quo alia prohibetur: quia per formam iuris communis admittitur ad id à quo prohibetur p restitutionis beneficium: Sic interdũ econuerso per formam iuris cõmunis repellitur: & per beneficium restitutionis admittitur, supra eo. tit. coram. vel de hoc. Ad hoc contra. inf. de reg. iur. cum quid. cum suis concor. sed solue, vt ibi dixi.

ADDITIO. Dicit Io. Mo. quod vbi via generalis cõtineret viam specialem actu. & à speciali qui esset exclusus, per consequens & à generali. ff. de do. excep. l. 2. §. item quæritur & §. sequenti. Ioan. And.

o ¶ Finitum.) quocunque modo, puta sententia, vel transactione: quod dic vt dicam infra de lit. contest. c. exceptionis, & huic decre. concor. infra de appel. cõ certationi.

ADDITIO. Potest etiam negocium dici finitum secundum Io. Mona. si est conclusum; alleg. supra de procu. additis. de causa possess. pastoralis, & quod no. C. de adult. quamuis t. & quia post conclusionem nõ est cognoscere, sed cognitum esse: & sic non est probatio recipienda quæ necessaria est circa errorẽ. Arch. hoc recitas alleg. de fid. instr. cum dilectus. ff. de eui. c. si rem in fi. Tractat etiam hic an sit idem reuocare & concludere: de quo scripsi in prædict. decre. pastoralis. Io. And.

Error est consensus contrarium.

Finitũ qñ dicat negotium.

1 Vide q dixi su. d re iud. inter super ult. glos. ẽ quo hic Arch Io. And.

Minor ẽ hẽs & iuras nõ ẽ uenire, p ditũ bñficiũ restõnis.

TITVLVS XXII.

De arbitris.

¶ Bonifacius octauus.

¶ *Si ex tribus arbitris duo concordant in summa, tenet illorũ sententia: si omnes discordant, tenet snia de summa minori.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

DE ARBITRIS.

Cōtinuatio Dñi Heliç.

[Dictum fuit supra de iudicib. tam ordinarijs, quam delegatis, qui causas discutiunt & examinant: verum quia arbitri a partib. electi procedūt ad instar iudicū. tam exami nando, q̄ diffiniēdo: ideo post rubricas p̄cedentes ponit rubricā de arbitris: Alii aliter cōtinuāt: Dictum fuit supra de iudicibus: nunc esset dicēdum de iudiciis: verum quia arbitraria sunt redacta ad instar iudiciorū: ideo ponit rubricā de arbitris. Sed ſm modernos Doctores ista continuatio nō est bona: nam ista rubrica deberet sequi rubricam de iudiciis.]

CAP. I.

SI ex tribus [a] arbitris, te duo in decem, & tertius in quinque condemnent: dēt. ſnia p̄qualere duorum: [b] licet [c] cū vnus in xv. alius in decem, tertius vero in quinque pronunciant, illius, qui dixit de summa minori [d] (cum in illa omnes concordes existant) sententia efficax censeatur.

¶Idem.

¶Si ex tribus arbitris vnus nolit examinando vel diffinīdo negotio interesse, duo procedere poterunt, ac si ille p̄sens esset: Circa iudices autem antiqua iura seruentur. Io. And.

CAP. II

VT QVAESTIONIqualiter ver. quisi peto. Et vide quod plene scripsi de re iud. cum inter. in vlt. gl. Io. And.

c ¶Licet cum vnus.] hoc sumitur. ff. eo. tit. diem. §. si plures.

(Glo. seq. rationem reddit, quærit, & soluit.)

d ¶De summa minori.) s. de quinque: & est ratio quæ sequitur: plus. n. semper in se cōtinet quod est minus. Ad hoc 24. q. 1. si quis dederit. & inf. de reg. iur. plus semper. vbi de hoc. & ff. de reg. iur. in eo q̄d plus & in obscuris minimū sequitur. ĵ. de reg. iur. in obscuris. quod dic ut ibi. quid si ille qui condemnat in xv. q̄ testatur quod ita cōdemnat in xv. quod non cōsentit in minorem summam? licet quidam ʒriuni dicant, satis credo ad hoc tenere sniam in s. cum illa protestatio impossibilis videatur, & vī sibi contrarius. de consti. cum M in antiq.

VT quæstionibus.] Tria facit secundum Io. Mon. Primo ponit procœmium: Secundo statutum. Tertio tacite quæstioni respōdet. Secunda ibi, Statuimus. Tertia: ibi, Circa.

ADDITIO. Et determinat ſm Archi notata per Io. & Hoſt. sup. de test. Raynaldus. in prin. & quod no. Hoſt. sup. de test. Raynaldus. in prin. & quod no. Hoſt. in Spe. de arbi. §. fi. in prin. vers. & no. & plenius ibi in vers. quid igitur si se & vers. seq. dixit. Inno. in prin. decr. Raynaldus, & Hoſt. posuit eius glo q̄ quando ex arbitri sunt præsentes, & vnus non vult cum aliis concordare: ēt si dicat se non instructum, alii qui concordant, pronunciare possunt. ff. de re ind. duo ex tribus. & l. Pomponius, alias incipit, si vni. Idem si opinio suam dixit, & recessit audita opinione aliorum: cessat etiam ratio legis, qua dicitur, quod alios in suam opinionem contrahere posset, vt ĵ. no. secus si illorū opinionem non audiuisset, dato quod malitiosē recederet, licet quidam dicunt, q̄ ex quo cōuenerunt ad tentiam ferendam, qui qualitercunq̄ vnus potest recedat, alii præsentes sententiare possunt, quia verum est omnes affuisse ad sententiam ferendam, idest, ad diem ferendæ assignatum, bona ergo fuit hæc consolutio, quæ has perplexitates tollit. Io. And.

¶Pro intellectu huius cap. præsupponitur illud q̄ habetur in l. si in tres. ff. eo. tit. vbi dī, q̄ si fuit factū compromissum in tres arbitros simpliciter, non adiecto q̄ duo ipsorum arbitrorū possent procedere sine tertio, & si duo procedant sine tertio, non valet eorum sniam, licet si tertius esset præsens, & contradiceret duobus sua contradictio non noceret, tamen eius contempacia nocet, & reddit processum nullum. & contumacia dicitur, quod vnius canonici absentia nocet, quia minus valeat electio per alios canonicos facta. de his quæ fiunt à maio. par. cap. CA-

Casualiter alio mini licet.

CASVS. Tu & ego de causa nostra compromisimus in tres arbitros, qui acceptauerunt compromissum, licet non compellantur acceptare nisi vellent, licet sit secus in iudicib. etiam delegatis: quia munus iudicandi est munus publicū; facta acceptatione, duo ex ipsis arbitris erant parati in causa procedere, requisierunt tertium, vt cum eis conueniret ad procedendum in causa: ille tertius licet requisitus noluit venire, vel non potuit venire: vtrum tota potestas illius tertii fit apud duos, qui volunt procedere in ista causa? Respondet quod sic: licet lex ciuilis alleg. alter dicat, videlicet q̄ duo arbitri absente tertio, licet fuerit requisitus, non possunt procedere, nisi promisso, q̄ si unus eorum interesse non posset, alii duo in causa procedere possent: sed de iure canonico est aliud: quia duo arbitri possunt procedere requisito tertio, & nolente venire, vt hic est textus. Sed vtū illud cap debeat seruari in foro seculari? Videtur glo. q̄ non, nam q̄n est dissonenientia inter ius ciuile & canonicū, & vtrūq. potest seruari sine periculo aīæ, tunc ius canonicū seruatur in foro suo, & ius ciuile in suo, nisi laicus esset de tertis Papæ, & sibi fuerit præiudicatum: nam tunc etiam in foro ciuili seruaretur ius canonicū, vt tenet Bar. in l. priuilegia. C. de sacrosan. eccle. & docto. in c. 1. de no. ope. nuncia. in anti. & cc. at si clerici. de in. in ant. Secus si ius ciuile non posset seruari sine periculo animę, vt in præscriptione xxx. vel xl. annorum cū mala fide, quæ procedit de iure ciuili, sed non de iure canonico. c. possessor. de reg. iur. infra c. fi. de præscrip. in ant. Sed quid in iudicib. vt ponamus quod causa aliqua fuit a sede Apostolica delegata sim pliciter tribus iudicibus, non adiecto q̄ si unus nollet comparere, vel etiam non posset: q̄ alii duo in causa possent procedere: litteræ fuerunt præsentatæ duobus iudicibus, qui requisierunt tertiū vt conueniret cum eis: ille tertius non vult venire, vel non potest venire: quia aliis negotiis occupatus: vtrum isti duo possunt procedere, tertio requisito & nolente venire? Respondet Romanus Pontifex, q̄ nō: sed in ipsis antiqua iura seruantur; nam iura antiqua per illud cap. solum sunt corrected a in tribus arbitris. Nota primo vnam differentiā inter ius canonicum & ciuile: nam quando est factum compromissum in tres arbitros simpliciter de iure ciuili, duo sine tertio etiam si fuerit requisitus non possunt procedere. Secus est de iure canonico, videlicet q̄ duo sine tertio poterunt procedere, ut hic. Nor. q̄ lex fingit absentem præsentem, & in hoc fictio præfertur veritati, licet regulariter dicamus quòd veritas præfertur fictioni. Nota vlterius quod adesse voluerit tatis requirtur maior pars, & quòd conueniant duæ partes ad aliquid exercendum: & quòd fit maiori parte illarum duarum partium, valet. l. plane ĵ. nulli. ff. quod cuiusque vniuer. & secundum Do. in cap. cum omnes. de const. in ant. Et illud verum nisi eorum conuocatio pertineret ad aliquem actum: quia tunc si fuerunt conuocati, & non veniant, eorum contumacia facit eos extraneos ab vniuersitate pro illa vice: & hoc de iure canonico. Nota finaliter, quod est differentia inter voluntariam absentiam, & legitimo) conuenire: duo præsentes, penes h quos (licet lex ciuilis [i] aliud innuere videatur) totalem, eo casu remanere decernimus potestatem, [k] possint (malitiosa seu voluntaria illius absentia non obstante) dictum examinare negotium, & libere [l] diffinire, si cut possent illo præsente, nec uolente cum eis in unam sententiam cōcordare: † vt sic ipsius absentia præsentia repleta diuina, [m] eū repu

malitiosam: & sic probans quem abesse voluntariè, nō concluderet absentiam malitiosam.

[Prima glossa summat.]

a ¶Vt quæstionibus.] Si ex trib. arbitris vnus nolit examinando vel diffiniēdo negotio interesse: duo procedere poterunt ac si il le præsens esset: circa iudices autem antiqua iura seruentur

b ¶Malitiosam.] ut seruirēt scilicet parti, quæ eos eligerat, quam videbant succumbere.

c ¶Imponatur.) ad quod prouidere debet iudex, supra de dolo & contu. finē. ff. si cert. pet. l. quidā. & no. q̄ hic desidera tur acceleratio: q̄d dic ut dixi supra de elec. c. ult.

d ¶Electis.] simpli citer: q̄a si esset ibi clausula: vos vel alter vestrum. vel, q̄ si nō oēs: nonp tocede- rer decretalis dubitatio: sicut nec in iudicib. sicut dicā in fi. Io. And.

† Adde, aut loqui pet. d' An cha. & D. & tenet Bart. in l. itē siunus §. item si plures. ff. eod. tit. & phil. hic Fon.

e ¶legitime.] per litteras suas, vel nuntium littetato rie diffinatum, uel per iuratum nuntium quod dic ut sup. in ant. de offi. deleg. prudentiam.

f ¶Diffiniendum.] cum scilicet concluſum est, quod restat nisi ferre sententiam. supra de fide instru. cum dilectus.

g impedimento.] ergo tunc stabimus legi, cum habet impedimentum legitimum, quod rescribere debet col legis, ut in prædi. decr. prudentiam. de legato diximus vel pars id coram eis probare debet.

h ¶ venes quos.] decernimus totalem potestatem, &c. quod sequitur.

[Glo. seq. dicit quæ fuerit legis & contrarii canonis cōsideratio, remittit ad simile, quærit & s[illegible])

i ¶Lex ciuilis.) ff. eod. titu. l. si in tres. alias. §. sub. l. item si unus: & bona etiam fuit legis cōsideratio, q̄ uoluit q̄ præsentia, & contradictio non noceret. sed sic absentia, quia forsitan si ille præsens fuisset, traxisset alios in partem suam. [facit 36. di. in. Nicæna. Et est simile cum dicimus, q̄ alias tenetur cōsilium requirere, & non sequi, ut no. supra eo. tit. cum olim. Sic dicit decre. q̄ in electionibus plus nocet cētptus, q̄ contradictio. sup. de elect. venerabilem. & ca bonæ 2. Sed decretalis ista voluit illum fingere p̄sentem & cō tradicentem, ut infra sequitur 1 ex consideratione æquitatis, quæ ponitur in prin. & sic diuerso respectu vtriusq. bona fuit cōsideratio, &c. & est sim. quod no. supra de iureiur. cum contingat. supra de præscr. cap. vlt. Sed quid dices, nunquid seruabitur hæc decret. in foro sæcularis? Dic quod non, 2 in locis quæ nō sunt in, temporali iurisdictione ecclesiæ: quod dic ut dixit inf. de reg. iur. c. 2.

k ¶Potestatem.] si compromittentes dixissent, q̄ si non oēs, &c. hoc possent duo: & hæc decret. supplet ac si ipsi dixissent, & est sim. C. de rei vxo. act. l. vna. circa pr. n. Io. And.

l ¶Libere.] vnde si nolit interesse examinationi, nō tenentur ipsum in sniam vocare per hāc litteram. arg. ad hoc ĵ. de dolo. & contu. eum qui sed dic eum ad omnia citandum arg. eius quod ibi dicam.

m ¶Diuina.] ad hoc C. de iud. ꝑpendum. §. cū aūt eremodicium. §. de dolo. & contuma. veritatis, cum sim. ĵ. de co. qui mit. in ꝑpos. c. vno.

1 Cōcor. ff. mād. si p̄cedēte. § Lucius. Io. And.

2 Idē Pet. de Anch. Do. & Ph. ponēs hic sex limitationes ad dictū glo. Font.

3 In casu absentię malitiosę vt voluntariæ.

1 Bal. in l. conuēti culā. C. d epi. & cle. hic alle. p̄ hi. dicit istū text. p̄cedere in testib. sed Do. hic dicit si peto 15. & unus testis dicat de x alius de 5. q̄ non p̄bant: ui de ad materiā istā Aret. in l. r. ff. si stipulāti. ff. de uerb. obl. Fon.

1] Sunt duo dicta: ſm: ibi, Licet quo ad mentem decre. quamuis quo ad litteralem intellectum, diuisionem non recipiat. Dominicus.

CASVS. Petebam a Titio xl. aureos: tractantibus communibus amicis, Titius & ego compromisimus in tres arbitros, qui de causa cognouerūt & fuit taliter processum in causa, quod fuit deuentum vsq; ad sententiam diffinitiuam exclusiue: quam sniam dicti arbitri pronunciauerunt hoc modo: nam duo ex ipsis condemnauerunt Titium adsoluendum summam quadraginta aureorum quam petebam: alius autem condemnauit solum in decem aureos: quæritur quę istarum sententiarum prævaleat? Respondet quod sententia lata a duobus, & sic a maiori parte arbitrorum. Sed ponamus quod isti tres arbitri fuerunt discordes in sexaginta: nam vnus condemnauit Titium in sexaginta, alius in quadraginta, alius intriginta 5 quæritur quæ istarum sententiarum prævaleat: vel vtrum neutra valeat, attento quod in nulla istarum sententiarum concurrit maior pars arbitrorū? Respondet quod valebit sententia quę lata fuit ab arbitro, qui condemnauit in minori summa: quia omnes concurrunt in minori summa: Nam ex quo condemnauerunt in maiori summa, bene condemnauerunt in minori: quia in maiori summa semper est minor. Nota primo, quod etiam in pluribus arbitris communi consensu partium essumptis, habet locum illa regula: quod fiat a maiori parte, valet. Nota magis specifice, quod si fuit compromissum in tres arbitros, & duo conueniant in eandem sententiam, & alius discordet: valet sententia duorum. Nota vlterius, quod in maiori summa ineſt & minor. Nota ulterius, quod si omnes arbitri discordant in summa, valet sententia illius arbitri qui discordat in minori summa: quia in illa summa minori omnes alij sunt concordes. Nota insuper arg. quod si compromissum fiat simpliciter: intelligitur etiam factum ut stetur iudicio maioris partis. vide Doct. de elect. in causis. & cap. cum in iure. in antiq.

[Prima glossa summar.]

a ¶Si ex tribus.] Si ex tribus arbitris duo concordāt in summa, tenet illorum sententia: si omnes discordant, tenet sententia de summa minori.

(Glo. seq. ponit opin. reprobatam: residuum reci. per duas quæstiones. & prima trimembris.)

b ¶Duorum.) si qui condemnauerunt in decem, & q. dum dicebam contrarium. arg. eius quod statim sequitur: & hoc tenebat Guil. in Spe. eo. tit. §. vlt. in prin. cuius hic reprobatur opinio: quia illud verum, cum oēs

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Pro præsente.] per hoc dico ꝙ non est idem in duobus aibitris,quod hic dicitur in tribus:quia si ex duobus vnus se absentat malitiose, alter non potest procedere: quia in tribus duo sunt maior pars.supra cap. proxi. præterea ille absens habetur pro præsente & eo tradicente, ut hic videt: ergo neutrius valet sententia. supra de re iudi capi.vlti. nã tunc valet sententia præsentium in hoc casu, quando ualeret eo contradicente:alias non 1 & per hoc dico etiam,ꝙ si in cõpromisso hoc actum est, quod non ualeat ipsorũ triũ arbitrorum sententia, nisi omnes concordent ꝙ non habebit locum decre.ista eadem ratione. 2 [infra de testa c.2.in fi.] vnde tunc locum habet hæc decre.cum simpliciter sunt assumpti, vt supra dixi.

1 Idẽ Phil. & Do. Fon.

2 Idẽ Do. & Phi.fal lit tñ in iã electis itẽ inarbitris iuris qui contra ius nõ pronunciant.Fõ.

[Glo.seq.distinguit:demum quærit,& soluit.]

b ¶ Circa iudices.] protestatio quædam, vel tacitè q̃ stionis responsio:Circa eos ergo dic,quòd aut sunt ordinarii,aut delegati: Si ordinarii, aut quilibet per se & in solidum iurisdictionem habet: & tunc potest alter alterum præuenire, supra de foro compe. cap. penul.& no.supra de appella. ut debitus.aut non insolidũ,& per se;sicut in capitulo uel syndico, uel filiis qui audiunt causam presbyteri,diaconi, & subdiaconi,in his casibus omnes citare debent: & si duæ partes sunt præsentes , sufficit. [Videff de re iudi.l. Pomponius.ff ad municip.l.magistratus. & quod ibi not.& quod not in Spec. de senten.prola.§. sequitur,versic. quid si sunt.& §.iuxta post princi.)ff. quod cuiusque vniuer.plane. de decre. ab or.fac.l. 3. nisi in prædictis casibus ubi certus requiritur numerus. 15. quæst.7.ti autem & cap.felix.supra de re iudi. non potest. Aut tari faciat pro præsente. a

¶ Circa b iudices uero antiqua iura nolumus immutari.

sunt delegatis & tunc subdistingue,ut sũt dati simpliciter:& tũc unº sine alio nõ procedit supra de of

sic. deleg. causam matrimonii. aut cum clausula & tunc iterum subdistingue : quia aut cum clausula ista,uos vel alter vestrum, aut cum illa, quòd si non omnes, In primo casu tene quod habes supra eodem libr.de offi.deleg. cum plures. In secundo quod habes supra de offici. deleg. prudentiam . Sed quæres quare ius diuersum inter arbitros simpliciter datos & delegatos simpliciter datos,ut per superiora patuit? Dic 3 quòd ius quod minus dictum est a partibus supplet lex sic alias.ff.cod.titu. item si unum. §. principaliter . Iudices autem maiori maturitate creantur ut supra eodem lib. de rescript. statutum.& ideo ius in eis supplere non vult . Item in iudicibus rigor attenditur : quia clementiores lege esse non debent . in authen. de iudi. § oportet. colla. 6. Arbitri autem prout visum eis est,pronunciant,& plerunque eligũtur amici,& possunt viles esse , & ideo ius magis circa illos prouidere & considerare voluit, ut supra in prin.decre.

FINIS LIBRI PRIMI.

LIBER SECVNDVS.

DE IVDICIIS.

¶ Dictum fuit supra de magistratibus,& iudicibus.& de arbitris,nunc videndum est de iudiciis,q̃ exercẽtur p illos magistratus.

ADDITIO. Quindecim significationes iudiciorũ notat hic Io.Mo. quas videsis. de regu.iur.in iudiciis. Io. And.

LIBER SECVNDVS.

TITVLVS I.

De iudicijs.

¶ Innocentius quartus in generali concilio Lugdunen.

¶ *Iudex delegatus non habens ad hoc speciale mandatum à Papa, non potest compellere partem, vt personaliter coram eo compareat, nisi ex rationabili causa. Ioan. And.*

CAP. I.

IVris esse.] primo ponit dictũ: Secũdo casus excipit, ibi . Nisi causa.

¶ Pro intellectu huius c.habemus præsupponere duo: vnũ pro ratione dubitandi,& alterum pro ratione decidendi : Et primo pro ratione dubitandi , ꝙ papa potest cõpellere partes ad comparendum coram se personaliter,licet causa sit ciuilis & pecuniaria.Item ꝙ delegatus papæ gerit vices papæ,& regulariter in causa sibi delegata potest illud quod papa posset facere . Aliud pro ratione dubitandi: videlicet,ꝙ à iuris beneficio partes habẽt, vt in causis pecuniariis possint comparere per se, vel per procuratorem. l.in pecuniariis. C.de pro .Item ꝙ beneficium iuris nemini est auferendum sine causa. CASVS. Prætendebam Titiũ debitorẽ meũ in aliqua pecuniæ summa,quia habebam ordinarium loci certa ratione mihi suspectum , à sede Apostolica impetraui delegatum, cui præsentaui litteras delegatorias delegatus ille mandauit reo, vt cõpareret personaliter coram ipso, & tũ cã erat pecuniaria siue ciuilis, & in citatione nõ exprimitur causa, quare debeat comparere in propria persona: vtrũ Titius teneatur cõparere ipso personaliter? Respondet Romanus pontifex ꝙ non, & dicit ꝙ delegatus suus non põt cogere partes ad cõparendum personaliter coram se in causis ciuilibus, quia nõ põt partibus auferre beneficium iuris, licet papa hoc possit, nisi esset talis causa, quę requireret præsentiã persõæ, & esset causa expressa in citatione, vt in l.1.ff.de fer. vbi dicitur, ꝙ si tempore feriarum, vindemiarum vel messium quis citatur, in citatione debet contineri causa, q̃ illo tempore possit & debeat expediri: Sic in proposito, qñ reus est citatus, vt veniat psonaliter, debet in citatione exprimi causa,quare debeat venire personaliter, puta ꝙ veniat personaliter iuraturus de calumnia, vel rñsurus positionib.partis aduersæ,vel ad exequendum alium actum, qui requirit præsentiã personæ,& tunc reus citatus tenetur personaliter cõparere, & si mittat procuratorem , nihilominus reputabitur cõtumax, ac si nullũ procuratorẽ misisset. Sed quæritur cur istud non esset ambiguum,quare fuit factum istud ꝙ vt in c.cum in iure.de offic.delega.& l.ancillæ.C.de iur. Dicendum,ꝙ postquam emanauit præsens c.istud non erat amb iguum, sed ante bene erat ambiguũ.nã cum papa possit hoc facere,s.cõpellere partes in causa pecuniaria, vt compareant personaliter coram se,videbatur ꝙ etiam suus delegatus hoc posset facere, vt dictum fuit in ratione dubitandi . Nota primo, ꝙ per verbum,videtur, respondetur de iure,quod no.,ꝙ doctor uel consultore qui dicit, mihi uidetur, & uide tex. de appellatio.præterea requisiti.Nota secundo,ꝙ in causa criminali iudex potest compellere partes, ut personaliter coram se compareant.Dominicus. [Prima glossa summat.]

N. P.

IVris esse a ambiguũ b nõ videtur,c iudicem delegatum d (qui à sede Apostolica mandatum ad hoc receperit speciale e) iu-

nec est.ff. de arbit. l.non distinguemus.§ quæsitum.

[Glo.seq.recitetur per quæstionem quid de ordinario: secundo signat cõtrarium & soluit:tertio textum determinat.]

d ¶ Iudicem delegatum]à contrario sensu uidetur secus.de ordinario.25.distinct.qualis in glo.penult.de iis quæ fiunt à præla. cum Apostolica.Sed idem in ordinario secundum Ber. non enim potest compellere partes coram se uenire personaliter, nisi in sequentibus casibus C.de procur l.ulti & ideo de ipso dictum non fuit, quia de ipso non dubitabatur per prædictam legem, sed de delegato papæ dubitabatur,qui uidebatur posse idem quod papa quo ad illam causam 1.Liberum enim est cuilibet per se, uel per procuratorem respondere. C. de his qui ad ecclesiam confugiunt. l. præsenti.§.cum autem. ff de proc.l.1 infra de iura.calum cap.ult.supra de procu.querelam.beneficium autem iuris nemini auferendum est. 28.distinct. de his. infra de regu.iuris indultum.cum suis concord.argumen. contra, quòd personaliter citatus, personaliter uenire teneatur,supra de dolo & contumacia cum dilecti.Dic quod illud obtinet in papa,ut ibi nota.& sic etiam supra de maio. & obed. humilis.de dilationib. capit.ulti.Et habent hæc locum in causis priuatorum. In causis uero ecclesiæ,collegii,uel uniuersitatis 2 de necessitate interuenit syndicus. supra de iuramento calumniæ in pertractandis,& cap.sequenti,secundum Bernard.

ADDITIO. Licet hæglo.dixerit in principio secundum Ber. ordinarium non posse compellere partes coram se uenire,non tamen uerat quin extra iudicium possit ipse ordinarius ex causa cogere subditos coram se personaliter comparere , ut si eget ipsorum consilio uel personali auxilio , secundum Host.alleg. 22.q.5.de forma.de offic deleg.cap ult.Vel uult quòd promoueantur ad ordines.de æta.& qual.c.1.Et secundum eum de consuetudine hoc in diuersis casib.expri mur: Constat etiam eis in dubio semper obediendũ. 23.q.1.quid culpatur, in glo.fin.Addit.Io.Mona.quòd uocat abbates,presbyteros,& clericos personaliter ad synodum.18 distin. cap.ult. Item clerum & populum congregat ad sermonem.sup.eo.lib.de ele.ubi periculum.§.quia vero.& ad curiam mittit clericum.16.q.1. nos autem.in Auth.de san.epi.§ reuerendissimi.coll.9. Ioan. And.

e ¶ Speciale.] quia tunc sicut papa id potest, & ipse similiter.sup.de proc.c pen.cum suis concor.

a ¶ Iuris esse.] iudex delegatus si non habeat ad hoc spãle mandatũ à Papa,non põt cõpellere partẽ, vt ipso naliter corã eo compareat , nisi ex rationabili causa.

b ¶ Ambiguũ.] ambiguum est,vbi opiniones sunt, & iura varia videntur.sup.de sent.excommu.inter alia.

ADDITIO. 50. Ambiguũ quid distinct.quia sanctitas tua.supra de restitu. spolia.litteras,de æta. & qualita.quærit.& cap.à multis.ẽ. eod. lib.de electio.si religiosus, & inf.de præbend. quia sæpe. Deriuatur autẽ ambiguum ab ambigo, quod componitur, ab am, qđ est circum & ago : interposito b,quasi circum agor & voluor. secũdum Io.Mona.& de triplici ambiguitate not.33. dist.capit.fin. in glo. in ambiguis. Ioan. And

c ¶ Non videtur.]

1 Hoc uerum quo ad illa,sine quib. cã nonpotest expediri. sup. de off.deleg. c. 11. & ca.ẽ rea . ẽm Innoc. & Archid. sed sine hoc expediri põt p procuratorẽ,ergo & c. sicut ergo non posset il li põcipere ꝙ iret ad sanctũ Iacobũ, sic nec ꝙ ad ipsum psonaliter ueniat. ẽm.I.An.

2 Etiam si ipsius cã esset criminalis, uel decrimine, & uide qđ not. & dixi de ximo. dilectus.2.Io. And.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ In iudicio.] de extraiudicium non dubitabatur, & est si. 3. eo. lib. de resti. in integ. c. 2.

[Glo. seq. textum exponit: secundo quærit. argu pro, & contra, ponit opi. Ber.

b ¶ Criminalis.] intelligas criminaliter intentata. Si. n. de crimine agit. cutiliter, bene interuenit, procurator. 3. de proc. tuæ. de accu. su per his, vnde tunc p̃sonaliter venire cõpelli non poterit. Si aũt criminaliter intentatur procurator non interuenit, nisi in casib. nor. 2. q 6. si qñ. in gl. ti. & sup. de accus. veniens. Sed quærebat hic Ber. si admittatur procurator in cã criminali, an valeãt quæ facta sunt cum eo? Et vt quòd fic, 'si nõ opponitur exceptio. C. de procura. ita demum. ff. de proc. filiusfamilias. §. veterani. & ea quæ fiunt cum falso procuratore, valent per consensum. ff. de iudi licet. ff. rem ra. habe. l. 3. § falsus. Sed cõtra videtur, quia contra legem actum est. ff. de pub. iudi. l. penul. § ad crimen. & 5. q. 1 cap. in criminalibus. Dicebat Ber. q̃ valet quod cum eo actum est per prima iura: ex quo non fuit obiectum: 1 iudex tamen talem procuratorem ex offi io suo potest & debet repellere sup. de except exceptionem. cum suis concor. & sup. de accu. cum p. Nec obstat si. iudex debet repellere; ergo non valuit iudicium: vide instantiam in excommunicato per prædictam decre. exceptionem. 3. de except. pia & cum hoc concord. Guil. in Spec. de proc. §. 1. ver. sed pone quòd in casu tali.

ADDITIO. Et Io. Mona. hic, & Arch. eo. li. sup. de proc. qui generaliter & facit quod not. C. de adul. q̃ uis indubitati. Sed vt ibi nor. Cy. Fran. Accur. resistebat illi glo. quæ innuit hanc exceptionem dilatoriam hac ratione: verba sententiæ referenda sunt ad personam domini. C. de iniur. l. fi. & absens damnari nõ potest. ff. de pœ. absentem. In procuratorem autem sententia ferri non potest, quia nocens non est. C. de sent. & interlo. l. 1. ergo semper opponi poterit. C. de proc. licet. secundum eum, per quod dici potest, quòd quo ad fienda repellitur, valebunt tamen prius cum eo gesta per iura prælegata. Ioan. And.

procurator in cã criminali an debeat admitti, & an valeat, p̃cessus agitatus cum illo.

bere non posse alterutram partium coram se personaliter in iudicio [a] comparere: Nisi causa fuerit criminalis, [b] vel nisi pro veritate dicenda, [c] vel pro iuramento [d] calumniæ faciendo, vel aliàs iuris necessitas partes coram eo exegerit [e] p̃sonaliter præsentari.

¶ Bonifacius Octauus.

¶ Mulieres personaliter ad iudicium (quacunque causa in iure non expressa) inuite trahendæ non sunt, sed si necessarium sit ipsarum testimonium in causa, iudex expensis producentis interdum ibit, interdum mittet, & iudex fraudulenter vadens, excommunicatus est. Mulieres religiosæ etiam volentes extra monasterium suũ ex aliqua causa personaliter ad iudicium trahi non possunt, quod contra prædicta fit, est irritum. Ioan. And.

c ¶ Dicenda.] scilicet ad præstandum iuramentũ de veritate: 2 quod solum olim præstabatur in spiritualibus, hodie secus. 3. de iur. cal. ca. 1. in fin. & differt in eo à iuramento calumniæ, quia per illud respondetur de eo quod credit & æstimat. C. de iureiu. pp calum. dan. l. §. fin autem. & per illud iuramentum de veritate respondetur, vt littera sonat. 3. de elec. dudum 2.

[Glo. seq. recitetur per quæstionem.]

d ¶ Iuramento calumniæ.] quod principales personæ præstare debent. C iureiu. pp calum. dan. auth. principales. sup. de iura. calum. in pertractandis, qđ verum est, nisi procurator habeat ad hoc speciale mandatum 3. de iura. calum. c. vlt. in quo casu dicam q̃ delegatus principalem ad iurandum compellere non poterit, cum ibi tunc non sit iuris necessitas, de qua sequitur: nisi forte principalis iustior sit quam procurator, & natura causæ hoc requirat, vel scit melius veritatem, vt C. de procu. l. vlt. Et facit ad hoc supra de procur. si quem in fi. eo lib. Io. And.

e ¶ Exegerit.] quasi 3 coegerit. Et tractat hic Io. Mo. quomodo exigere ponitur pro cõplere, pro petere, pro cogere, pro diuidere, pro expellere, ponens versum.

Exigo perficio, peto, diuido, cogo, repello.

MVlieres.] primo ponitur prohibitio inulieribus in genere: secũdo: ibi, 'sed cum prouisio bimembris circa ipsarũ testimonia, cũ certa prohibitione & pœna: Tertio prohibitio circa religiosas: ibi, Cæterum. Quarto decernit. in fin.

CASVS. Tu & ego litigabamus coram aliquo iudice, fuit taliter p̃cessũ, q̃ lis fuit ꝛtestata: volo probare intentionẽ meã per testes, & dico q̃ tale monium aliquarum mulierum est mihi necessariũ, & peto q̃ ipsę mulieres citentur vt cõpareant coram iudice p̃sonaliter ꝛbiturę testimonium veritatis, vtrũ iudex poterit cõpellere mulieres, vt coram se personaliter compareant, & se ex-

Mulieres personaliter ad iudicium (quacunque causa in iure non expressa) inuite trahendæ non sunt, sed si necessarium sit ipsarum testimonium in causa, iudex expensis producentis interdum ibit, interdum mittet, & iudex fraudulenter vadens, excommunicatus est. Mulieres religiosæ etiam volentes extra monasterium suũ ex aliqua causa personaliter ad iudicium trahi non possunt, quod contra prædicta fit, est irritum. Ioan. And.

CAP. II.

MVlieres † [f] (quas vagari non conuenit, hibeant in publico pro ferendo testimonio in aliqua causa? Rñdet q̃ non: nam non possunt exire domum suam vt se immisceant cœtibus virorũ. Quid ergo fiet de celabitur veritas? Rñdet q̃ iudex ibit ad ipsarũ domũ & ab eis recipiet iuramentum, & in domibus ipsarum illas examinabit vocata parte & citata. Sed ponamus q̃ iudex est grauis persona: quia est constitutus in dignitate, & non est decens, vt iudex accedat ad domũ illarũ mulierum bassæ conditionis? Rñdet q̃ nõ: iudex vices suas committet alicui commissario ad illas mulieres examinandas. Et ista sunt vera, nisi mulieres istæ vellent venire ad iudicium, & renunciare huic beneficio: nam istud capitulum intelligitur q̃ non possint compelli, vt veniant ad iudicium: fallit in religiosis & Monialibus, quæ etiam si vellent venire ad iudicium, & renunciare huic beneficio, non sunt admittendæ. Non fingatur.] vnde si est talis causa, in qua debent produci testes & examinari: debet mittere commissarios, & non debet ire personaliter: fingere do q̃ eius præsentia requiritur, & si in fraudẽ facit, incidit in excõicationem: puta quia iudex appetit amplexus mulieris, & fingit q̃ testimonium mulieris est necessarium in causa, & facit cum parte vt pars nominet aliquã mulierem inter suos testes, vt possit habere accessum ad illã mulierẽ. Religiosæ.] vnde religiosæ accipiuntur specialiter pro illis, quæ fecerunt professionẽ, non sicut in l. prima. C. de Summa Trinitate, & fide catholica ibi, in tali volumus religione vel ri. & 3. de consti. ecclesia. vbi dr, q̃ laici etiam religiosi non habent potestatem disponendi in rebus ecclesiasticis. Nota primo q̃ vagatio est prohibita mulieribus & similiter permissio earum in congregatione virorum. Nota secundo, q̃ mulieres non possunt trahi ad iudicium inuitæ personaliter, & sic videtur secundo contrario de aliis. de quo sup proxi. c. Domi.

[prima glosa summat.]

f ¶ Mulieres.] mulieres p̃sonaliter ad iudicia (quacũq; cã in iure nõ expressa) inuite trahendę non sunt, sed si necessariũ sit ipsarũ testimoniũ cã iudex expensis producentis interdum ibit, interdũ mittet, & iudex fraudulenter videns, excõicatus est. Mulieres religiosæ etiã volentes extra monasterium suum ex aliqua causa personaliter ad iudiciũ trahi non possunt, qđ ꝛfacta fit, est irritũ. Ista decretalis Bonifacii extrauagantis erat, qa edita ante ꝛpillationẽ huius Sexti libri. Io. a-

[Glossa

[Glossæ oẽs sequentes recitantur in textu. Io. And.]

a ¶ Immisceri.] periculosa est. n. sextum commissio. 18. q. 1. diffinimus.

ADDITIO. Archidiaconus alleg. C. de arbit. l. vlt. Io. Andr.

b ¶ Litterarum.] generalium intelligas: pura quib. causa cõmittitur: si. n. specialiter expressum esset in litteris, quod mulier trahi posset, secus. ad hoc c. proxi.

c ¶ Legatorum.] vel delegatorum multo magis. ad hoc sup. de rescri. statutum.

d ¶ Alia.] puta ordinaria, vel delegata ab eo.

e ¶ Inuitas.] volentes ergo pñt & hoc differunt, religiosæ, vt inf. sequitur.

ADDITIO. Idem Ioannes Mon. & Archidiaconus.

f ¶ Nõ exprimitur.] sup. c. proxi.

g ¶ Prohibemus.] no ta meliorem condõnem mulieri quàm marium: ad idẽ sup. de sent. excõ. mulieres, & cap. ea nosci-tur. 5. de pig. ex litteris. Interdũ est deterior, q̃ dic vt no. sup. de pe. & remiss. noua quæ dam. ad hoc ff. de regu. iur. l. 2. Interdũ par vtriusque causa, & de his no. in Spec. de proc. §. 1.

h ¶ Necessariũ.] qa nõ sunt alii qui veritatem sciant, vel nõ ita bene sciunt. 14. q. 2. quamquam.

i ¶ Producentis.] 4. q. 3. si testes. §. liberi. nerificatio veteris statuti in fi. in gl. a producente, & C. de testib. quotiens. ita eo. lib. de rescri. statutum in fi. in gl. a producente, & C. de testib. quotiens. niam, sicut ergo producẽs tenetur expensas ministrare testi producto: ita & tabellioni vel iudici, qui ad ea vadit. ut hic vides.

k ¶ Idoneam.) presbyterum, vel alium virum honestum coram quo iuret: & ibi etiam erit tabellio: & cirtabitur pars aduersa, ut uadat visura eas iurare, ut supra de testi. c. 2.

ADDITIO. Dicit Archid. quòd faceret illum presbyterum vel virum honestum iurare, q̃ suum officiũ fideliter adimpleret, vt sic maior & prælatus illud de præscri. ad audiẽ liberetur, alleg. de præsum. illud de præscri. ad audiẽ gam. 1. quæst. 7. sanctimus. Aliquando tamen talis persona nuncius appellatur. supra de testib. cog. cap. 1. aliquando executor vel auditor. sup. de offic. de leg. super quæstionem.

ADDITIO. Vade dicebat Ioan. Mona. quòd melius diceret, personas. alleg. supra de probat. quoniam contra Ioan. And.

l ¶ Iure prohibente.) ut in criminali criminaliter in ventatã, ut in auth. de testi § & quoniam. & §. hęc om-

nec uirorum cœtibus immisceri) [a] auctoritate litterarum [b] sedis Apostolicæ, vel legatorũ [c] ipsius, aut alia [d] quacunque, ad iudicium personaliter euocari: vel trahi inuitas [e] cã ferrendi testimonium, aut alia qualibet (quæ in iure non exprimitur) [f] prohibemus. [g] Sed cũ necessarium [h] fuerit testimonium earundem, iudex (in expensis partis producentis [i] easdem) tabellionem, aut aliam personam idoneam, [k] ad eas transmittat: uel si forte talis casus occurrerit, quo iure prohibente, [l] receptio testiũ alteri committi non possit: iudex † tunc propter hoc personaliter ad illas accedat: [m] † aut (si talis sit persona [n] iudicantis cõditio, quòd id per ipsum non deceat fieri, vel non possit) [o] mittat P ad eas: † prouiso quòd casus huiusmodi (videlicet vt iudex uadat personaliter) non fingatur: q nec fraus interueniat in hac parte: Alioquin actor

nia, & C. de fi. instr. auth. apud eloquentissimum.

ADDITIO. Quod dicit hic glo. in criminali criminaliter intentata intellige. vt no. de verb. sig. forus. ad fi. & 11. q. 3. ex eo. Ioan. And.

m ¶ Accedat.] expensis producentis, vt no 3. non. n, in hoc casu credo locum habere decre 3, eo. li. de rescript statutum. §. insuper.

n ¶ Personæ.) puta eps vel superior propter reuerentiam ipsius pontificalis officij ad mulierculam eos ire non decet: ad hoc sup. de offi. ord. c. 1. eod. lib.

ADDITIO. Vel aliàs religiosius, & magnæ famæ. Arch.

o ¶ Non possit.) puta ratione infirmitatis, vel forte loci in quo morat mulier, vel alia simili.

† al. accesserit.

p ¶ Mittat.) tabellionem vel personã idoneam, vt dictum est sup. Io. And.

q ¶ Non fingatur.) vt iudex posset dominam visitare, faciebat eam nominari in testem.

r ¶ Incurrat.) nõ reseruat absolutionẽ: ergo aliis cõcedit. de sent. excom. nuper.

s ¶ Moriari.) vt infra de ita. regu. c. vno.

t ¶ Causa.) vnde nec seruare tenentur de cret. Nicolai, quo ad personalẽ cõparitionem, ut sup. eo. li. de electio. indemnitatib. § sed cum eas.

u ¶ Earundem.) nota q̃ non potest quis renunciare iuri suo: ad idẽ sup. de foro ꝑpetenti si diligẽti. & quod ibi no. de sent. excomm. contingit. multos tales casus quære per Ac cursium. C. de pact. si quis in conscriben & fi. de pactis l. pactũ inter hæredes, & per Gof. de reg. ad Apostolicam. Sæpe enim procurarent Moniales se ad iudicium euocari, ut clausurum exirent. ad idem sup. de sen. excom relatum.

SI annũ.) prima pars tractat de minore: Secunda de fil. ofamilias: ibi, in huiusmodi. Prima iterũ sub diuiditur: quia primo tractat de minore 25. qui est maior 14. secundo ibi, Si uero minore 14. qui est minor uel maior septennio. Io. And.

¶ Pro intellectu capituli præsupponendum est illud q̃ habetur C. qui leg. perso. standi in iudi. habeãt uel non, in l. 1. & 2. uidelicet quòd minor 25. ann. non habet personam idoneam, in qua possit fundari & subsistere iudicium: sed si habet curatorem generalem, de bet ingredi iudicium cum auctoritate sui curatoris, si non habet curatorem generalem, debet ei dari curator auctoritate iudicis.

CASVS. Quidam Titius contraxit matrimonium cũ Berta: contracto matrimonio per uerba de præsenti,

Universidad de Deusto
Biblioteca

Berta non vult sibi adhærere tanquam marito: certũ est q̃ põt agere contra ipsam, & petere iud cem, vt iudex compellat illam Bertam ad sibi adhærendum tãquam marito; Sed ponamus quòd Titius erat minor 25.ann. vtrum posset esse in iudicio in ista causa spirituali sine auctoritate curatoris? Respondet Romanus Pontifex, cũ dicit in fine: aut iste minor habet 14. annum completum, ita q̃ est pubes: & in isto casu põt esse in iudicio sine auctoritate tutoris, & agere per se sine auctoritate curatoris: & põt cõstituere suũ procuratorem absq; curatore. Si aũt non dum compleuit annum 14. non põt agere sine auctoritate curatoris: & si velit constituere procuratorem, dẽt continuere cum auctoritate iudicis, coram quo vẽtilatur causa, siue sit iudex ordinarius, siue delegatus. Idem dicendum est in causis dependentibus a causis spiritualibus: verbi gratia Titius minor 25. annis contraxit matrimonium cum Berta: pater Bertæ promisit ei centum in dotem: certum est quòd iste Titius minor 25.ann. dummodo sit pubes, potest sine auctoritate curatoris petere istam Bertam in vxorẽ; Sed vtrum possit petere dotẽ sibi promissam sine auctoritate curatoris, licet sit minor? Rndet q̃ sic. sed ponamus quod aliquis qui vult tractare cãm spirituali, est filiusfamilias qui non potest esse in iudicio sine auctoritate patris, vtrũ glossa magna. Instit. de pat. pote ponamus quod filiusfamilias contraxit cum Berta: pater Bertæ non vult dotem soluere, vtrũ possit iste filiusfamilias tractare causam sine auctoritate patris? Vel filiusfamilias beneficiatus vult agere in causis beneficij sui, vtrũ possit sine auctoritate patris? Respõdet Romanus pontifex, quod sicnam in causis istis spiritualibus non curatur de auctoritate patris: Et sic filiusfamilias in causis spiritualibus potest agere sine auctoritate patris. Infante.] qui non habet potestatem agendi, nec constituendi procuratorem: quia non intelligit illa ætas quid videat. l. prima. C. de falsa mone. Nota primo ex isto capitulo, quòd minor vigintiquinque ann. regulariter non potest esse in iudicio per se, nec constituere procuratorem absque auctoritate curatoris sui. vt l. 1. & 2. allegatis. Nota, quòd quascunque causas spirituales vel descendentes a spiritualibus minor 25. ann. sine auctoritate curatoris potest tractare: & censetur quantumad illas causas maior. Not quòd idem est iudicium de causis spiritualibus & descendentibus ab eisdem: sicut dicimus quòd de causis spiritualib. & causis annexis spiritualibus, idem est iudicium in cap. quanto. de iudi. in ant. vt ius patronatus non est merũ ius spirituale: sed est annexum iuri spirituali, puta institutioni, vt h.e dicitur. Nota quòd impubes non potest causas spirituales tractare per se, nec in eis constituere procuratorem absque auctoritate sui curatoris. potest poni exemplum in beneficiis dummodo sint præbendæ: vel ex dispensatione Apostolica: quia in pupillari ætate posset obtinere beneficium ex dispensatione Apostolica: sed tunc debet habere curatorem ad illas lites, vel si velit constituere procuratorẽ, hoc debet esse auctoritate iudicis. Nota quòd iudex delegatus potest dare curatorem minori 25. ann. ad lites ventilandas coram ipso: sed non ad causas, quæ non uentilantur coram se, sed ordinarius potest dare curatorem ad pẽs causas tam coram se mouendas, quã alibi. Not. unum casum in quo filiusfa. potest esse in iudicio sine auctoritate patris, quòd est contra l. non solum. C. de bo. quæ lib. puta in causis spiritualibus põt

† Nota ubicunq; minor legitime põt interesse iudiciis; ibi põt & sti tuere pro curatorẽ. c. ex parte. de rest. spol. si tñ lædat restitueret. gl. in d.c. ex parte & ibi. C. si de momen. pos. Fon.

Minor p se põt causas spũales aut ab illis depẽdentes tractare.

num [a] quartumdecimũ [b] tuæ peregisti ætatis: in beneficialibus, & alijs causis spiritualibus, [c] necnon & dependentibus [d] ab eisdem, ac si maior [e] 25. annis existeres: ad agendum & defendendum, per te vel per procuratorem † (quem ad hoc constituendum decreueris) admitti debebis. [f] ¶ Si vero infra quartumdecimum annum existas, per te agere, aut defendere non poteris [g] super ipsis: sed vel per tuum episcopum, vel per officialem eiusdem, h minor 14. per se non agit, sed per procuratorem, vel per curatorem datum auctoritate ordinarii ecclesiastici iudicis, & ẽt delegati dati ad causas illas. Filiusfamilias sine patris assensu agit causam spiritualem: hoc dicto. Emanuit hæc decretalis ad declarationem eorum, quæ not. Ber. sup. de resti spoliat. ex parte, & de ætat. & quali ex ratione. Goffr. Iano. & Hostiensis eo. tit. inde corum & sup. de procur. accedens.

ADDITIO Et Io. 15. q. 3 in certis. & Accursius ff. de minor. l. aic prætor. in prine & principium corrigit quod Gul. in spec. de stat mona. ue. § 3. Io. And.

b ¶ Quartumdecimũ.] in mare hoc intellige, in matriere 17. & sic intellige pdictam decre. de restit spoliata ex parte. & probatur. s. eod. li. de elect. indemnitatis. & responso sup. de despon. impub. continebatur Io. Ande ¶ Spiritualibus.] puta matrimonio & similibus.

d ¶ Dependẽtib.] ut dote, q̃ dependet a matrimonio de do. inter uirũ & uxo. & de dote post diuor. resti. c. 2. e ¶ ac si maior.] sine curatore sicut maior.

[Glo. seq. ponit quatuor opi.]

f ¶ Debebis.] in matrimonio hoc erat expressum in prædicta decret. ex parte. [per quam patet in q. 10. de Deo, de qua dicã infra de sen. ex. c. licet. in nil. glo. in suo tempore non ponderandam ætatem 25. ann. defendente causam matrimonialem.] Sed quia quidam dicebant id speciale in carnali matrimonio: ideo ego nauit hæc lata con titutio. Sed quod idem esset in spirituali, probatur per dec. de elec didum. 1 & de restpostulati. ad hoc facit quia huius uoluminis compilatores. 1 de tutelis & curis non posuerunt tanquã de materia nobis non multum necessaria: & aduertunt quia quod hic dicitur, quidam tenebant in ciuilibus. Inn. dicebat, q̃ debebat dari curator ẽm quod in sen. seq. de minore 14. dr. Host. autẽ suo capite & quadam similitudine distinguebat inter maiores 7. ann. ut habeat locum prima opi. quia talis prodire põt in publicum. 3. q. 7. c. 1. §. tria. ad hoc s. eo. lib. de proc. qui generaliter in fi. uel 19. secundum ea quæ no. de offi. deleg. cum vicesimum, & minores 17. ut tunc habeat locum opi. Inno. & hanc uiam mediam dicebat tenere dam. Arg. de offi. deleg. quærenti. hæc no. de ætat. & qualitate in decorum, & summa eiusdem tit. § ætas. sed tenebatur hæc opinio, ut hic uides Ioan. And.

g ¶ Non poteris.] hoc tenet Ber. de æta. & qualitate in glo. ultima.

(Glo. seq. reci. per obiectionem.)

h ¶ Eiusdem.) 2 non. n. sufficit: immo nec requiritur patris auctoritas, non enim de patrimonio habetur tractamus, in quibus id locum habet C. de bo. quæ lib. cum oportet. & l. cum nõ solum, & inf. in fi. c. nec imperatoris uel alterius iudicis sæcularis, cum spiritualis & ecclesiastica sit causa. 96. dist. bene quidem. sup. de iudi. at si. & de arbi. contingit. argum. ff. ad Treb. le a quo. §. fin. & l. seq.

a ¶ Ad

filiusfamilias esse in iudicio siue auctoritate patris: nam ista censentur peculium castrense, vel quasi. Nota vlterius illud ad quod allegatur iste tex. quòd clericus & sacerdos & beneficiatus non liberatur a patria potestate: nam nos non legimus quòd clericatus sit modus tollendi patriam potestatem: legimus tamen de dignitate episcopali. in Auth. sed episcopalis dignitas. C. de epis. & cle.

[prima glossa summat. & dicit quid declaret.]

a ¶ Si annum.] maior 14. annis per se & per procuratorem põt agere & defendere causam spiritualẽ, vel

a ¶ Ad litis.] ad hoc. C. de in litem dan. tut. vel cura. per totum. C. de cura. fu. l. fi. in prin.

b ¶ Huiusmodi.] scilicet spirituales, quasi de tẽporalibus non dependentibus se intromittere non debeat. ærg q̃ prox. respõso, nisi forte ratione personæ: puta si clericus esset.

[Glo. seq. q̃rit obii ciendo, & soluit.]

c ¶ Maior infante.] id est septennio. s. de despõ. impu. litteras. & ca. accessit. minor

† Notat Pe. de An. quod simpliciter clericat non libe rat a patria potestate. vide Host. eap. inde quã li berũ de ætate & qual. ex ratione. Goffr. Ioan. & Hostiensis eo. tit. inde quo die pũti vt pũti nõ possit, & ad hoc adueni na adueni tia & acq sita post fra. Bar. cons. 65. q̃ filiusfacerdo tis nota rius. post et int ro fimonio patri ad scribere. Fonta.

em ætas ignorat qd videat. C. de fal. mo. l. 1. in fi. Sed dices q̃ causam spiritualem potest tractare minor infante: matrimoniam. n. vel spontaliã, tractare nõ põt, vt in prædictis iurib. saluo eo quod habe beneficii ecclesiastici habere non põt, vt sup. de põb. super inordinata. qualis erit hæc causa? Forte dispensatione papæ adeptus est beneficii de quo agit vel defendit, vel for repetuntur vsuræ 1. vel dẽ natus de illegitimo matrimonio. ordine cognitio. tuã vel his similia. d ¶ Alterius.] Jeẽpi scilicet velofficialis.

ADDITIO. Vel curatoris sic deputati, secundum Archidiaconum.

e ¶ Ab eo.] de legato ordinarii non dicit, quasi ordinarius hoc delegare nõ possit. ad hoc. ff. de off. procon sul. l. nec quicquam. §. vbi decreto. & super hoc vide sup. eod lib de offic vicarii. licet.

ADDITIO. Nec etiam dicit, legati, ẽm Archidiaconum: non enim emanat a sede, quod emanat à delegato, allegat de fi. presbyte. dilectus. Graue vr hoc dicere. q̃ delegatus legati non potest, quod possit subde legatus delegati, procederet autem eius dictũ, si intellexisset q̃ delegatus legati id non subdeleget. Io. An.

f ¶ Curatorem.] forte generaliter, vel specialiter ab ordinario datum.

g procuratorẽ.] cũ est maior septẽnio, vt sup. ver. px.

h ¶ Ventilandæ.] delegata. n. eis causa, & oĩa delegata videntur, sine quibus causa, &c. de offic. dele præterea. ADDITIO. Et c. prudentia. §. sexta. ad causam vero pertinet, q̃ psona legitima sit in causa C. qui da tu. & curato. l. in vniuersis. ergo possunt per quod peruenitur ad illud. ff. de procuratorib. l. ad legatum. Ioã And.

i ¶ Huiusmodi.] ſ spiritualibus, & dependentibus.

[Glo. seq. declarat tex & ponit 7. casus exceptos.]

k ¶ Regulariter.] & hoc habet locum etiam in maiore. C. de bonis quæ liberis, cũ oportet. & l cũ non solum. Et est hoc verum suo nomine, secus si sit alterius procurator sup. eo. lib. de procurat. qui generaliter. secundum dixit, regulariter, quia causaliter p̃ræsicut in castrẽsi peculio, in quo ẽt contra partem agit ff. de iudiciis, lis nulla. Item cum impetrat veniam ætatis: dũmodo sit maior viginti annis. C. de his qui veniam ætatis impetrauerunt l. secunda. Et in mometanea possessione. C.

N. P.

tibi curator dabitur ad lites [a] huiusmodi [b] exercendas, aut tu ipse (si maior infante [c] fueris) cum auctoritate alterius [d] eorundem procuratorem ad eas poteris deputare. Delegatus etiam Apostolicæ sedis, & subdelegatus ab eo, [e] tibi (si non habeas) curatorem [f] dare valeant, vel auctoritatem constituẽdi procuratorem [g] præstare ad illas causas, vel lites duntaxat, quæ coram ipsis fuerint ventilandæ. [h] ¶ In huiusmodi [i] quoque litibus siue causis, quamquam in potestate patris existas, † nec aliàs absque ipsius assensu, in iudicio regulariter [k] esse possis: eius (cum de his se intromittere non habeat [l]) nequaquam requiri debebit assensus.

TITVLVS II.

De foro competen.

¶ Innocentius quartus †

¶ Archiepiscopus omissa appellationis articulo, vel per viam querelæ, de causa subditorum, suffraganeis etiam ipsis consentientibus, non cognoscit. hoc dicit vsque ad §. neque.

CAP. I.

[m] Romana ecclesia, & infra. ¶ Nec appellatiõis articulo præ

† In quodam manuscripto tribuit Inn. iij.

¶ Dictũ fuit titulo prox de iudiciis: verum quia multotiẽs accidit, quòd vocati ad iudicium excipiunt de incõpetentia fori, & posset aliquis dubitare quod dicatur forum competens, & quid incompetentia: ideo annectitur rubrica ista de foro competenti.

Cõtinuatio domini Heliæ.

[m] Romana.] Hæc solemnis decret habet vndecim dicta circa forum competens vel incompetens secundum Host. Boatinum & Ioã. Mona. primo enim ponit duo dicta: ecũdo: ibi, Neque. tria. Tertio: ibi, Nec etiam. duo. Quarto: ibi, Contrahens. v num. Quinto: ibi, Nec clericos, ponit alia tria.

¶ Pro intellectu huius c. habemus aliqua præsuppone re: & primo illud quod dr in c. pastoralis. de offi. ordi. in an q̃ regulariter archiepiscopus non est competẽs iudex inter subditos suorum suffraganeorũ in prima instantia. Item præsupponendum est, q̃ qñ appellatur ab eõ ad archiepm, si appellatio fuerit legitima cã deuoluitur ad archiepm, & archiepus pt retinere cognitionẽ causæ principalis, si dictũ fuerit bñ appellatũ, & male iudicatum. c. vt debitus. de appellat. in antiq.

Casus. §. Neque.

CASVS. Tu & ego litigabamus coram eõ Pictau. qui cõtra te tulit al quam interlocutoriã, à qua appellauisti ad metropolitanũ, videlicet ad archiepm Burdegalen. fui citatus ad procedendum in cã appellationis, in termino mihi assignato comparui, tu & ego cõuenimus mutuo consensu, q̃ archiepus non cognosceret de articulo appellationis, sed tantum de principali causa, an archiepiscopus possit cognoscere de causa principali omittendo articulum appellationis? Respõdet Romanus Pontifex, q̃ non, quia partes possent adhibere fraudem, vt priuarent primum iudicem sua iurisdictione. Sed ponamus, quòd in aliqua causa quæ vertebatur inter te & me, & coram episcopo Pictauen. fuit ad archiepiscopum Burdegalen. appellatum, ar-

Universidad de Deusto
Biblioteca

chiepis est contentus causam appellationis committere, nō est dubium ꝙ pōt, dummodo faciat in diœcesi illius ep̄t à quo est appellatum: Sed quid, delegatus non vult acceptare delegationē: an possit compelli? Rndet ꝙ nō. Sed ponamus ꝙ archiepis cognoscit inter p̄sentes in prima instātia, altera partium vult ꝓducere aliquos testes, qui sunt de isto epātu Pictauen. vtrū poterit illos facere cōueniri corā se? Rndet ꝙ non: Qualiter ergo ꝓuidebitur partiē Rndet ꝙ archiepis poterit vices suas cō mittere alicui ꝓmissario in diœcesi Pictauen. & poterit archiepiscopus ep̄m Pictauen. requirere vt cōpellat commissariū ad suscipiendum delegationem, & testes ad ferendū testimonium veritatis corā ipso cōmissario. Sed quid, habuimus in principio huius capituli, ꝙ archiepis non habet iurisdictionem in subditos suorum suff aganeorum: sed nunquid ad minus habebit in officialem & alios officiarios suorum suffraganeorum: puta archipresbyteros, decanos, & alios? Rndet Romanus Pontifex, ꝙ non, nisi sit ȝria consuetudo Et ponamus ꝙ tu & ego, qui sumus de ista diœcesi litigabamus in curia archi ꝓpi Burdegalensis: accepimus in causa nostra peroranda procuratores & aduocatos, & conuenimus cum aduocatis & procuratoribus de certo salario pro conductione causæ in ciuitate Burdegalen istē aduocatus meus conuenit me pro suo salario, vtrū teneat cōparere? Rndet ꝙ: nam pro salariis non possum in dicta curia archiepiscopi in prima instantia conueniri. l. hæres absens. ff de iudiciis. vbi dicitur, ꝙ si quis tanquam viator contrahat in alio quo loco, licet ratione contractus sortiatur forum, tñ non poterit conueniri in illo loco, quia esset absurdum ꝙ quilibet viator posset conueniri in omnibus locis, in quibus contraxit, vt dicta l. hæres absens allegmodo ibi erant ibi tanquam viatores. Nota primo, quòd iudex qui non pōt aditi nisi per viā appellationis, nō potest de causa principali cognoscere: nisi prius discutiat de viribus appellationis, etiā si partes consentiāt, & sic patet quòd iudex ꝙ habet iurisdictionē limitatā ad certum casum, primo debet cognoscere an sit in casu quo iurisdictionem habeat. Ad hoc ȝ. de elec. ꝓuida. Nota secundo ex §. neque. quòd quis non potest cōpellere vt recipiatur eius delegatio, nisi illum quem vult cōpellere vt recipiatur eius delegatio, habeat ratione illius iurisdictionis subiectū. Nota tertio ex §. nec etiam, quòd quis non potest ꝓueniri in loco ȝctus qñ fuit factus per aliquem viatorem de quo in glossa.

† al. officialem.

Casus. §. Nec etiā.

Iudex appellationis de principali nō cognoscit ante appellatiōis discussionem.

[Glos. seq. determinat textum, ponit contrarium.]

a ¶ Prætermisso] licet per appellationem ad archiepiscopum causa deuoluatur, ꝙ de ea cognoscere possit tñ de principali qōne cognoscere non pt, nisi prius, de appellatione cognoscat, etiam partibus consentientibus, sine voluntate suffraganei, quia in hoc casu per inde esset, ac si sine voluntate suffraganei per simplicē querelam cognosceret, quod non potest facere. eo. lib. de offic. ordi. cap. 1. & sic fraus fieret illi constitutioni. Et hoc intellige, cum appellatur ante sententiam: nam quando appellatur à sententia, iudex appellationis ita tim de principali cognoscat, 1 de hoc sup. de appell. vt debitus, in glos. penul. & per hoc probatur opi. Hostien. qui not. ꝛ. eo. lib. de app. cordi. ꝙ illa decre. locum habet specialiter in Papa, in archiepiscopo enim locū non habet, vt hic vides, sic etiam soluitur contrarium illius decret. ad istam. Satis tamen videtur. secundum Hostien. Pet. de Sam. & Archid. ꝙ in quolibet inferiori à Papa locum etiam habeat decret. illa, qui per simplicem querelam possit adiri: 2 & sic posset intelligi opinio Inno. vt ibi dicam.

termisso [a] nec aliàs etiam (cum minime appellatum extiterit [b]) Remen. archiepiscopus, vel eius officialis, † de causis clericorum [a] tanquam iudices [c] (licet in ipsos ijdem clerici de facto [f] consentiant) absque diœcesanorum suorum voluntate cognoscant.

Archiepiscopus subditos suffraganei non potest compellere causas delegatas ab eo suscipere, suas sententias, & præcepta exequi, vel testimonia in causis ad eos deuolutis ferre: nisi consuetudo aliud disponat. hoc dicit. Dominicus.

¶ Neque suffraganeorum Remensis ecclesiæ subditos ipsorum delegationem suscipere: ꝙ vel sententias & præcepta [h] exequi: aut in causis per appellationem deuolutis ad eos testimonium (nisi aliud in his tribus de consuetudine [i] obtineat) perhibere compellant.

a Adu. carus tñ li cite uēdit parti. num. 11. q. 3. nō lic. sect. infra. Io. And.

Intelli. hoc, et

Intelli. hoc ꝙ in fine ponit duas opi. reprobatas.]

Casus. §. Contrahē tes.

a ¶ Officiales.] licet. n. in ep̄m iurisdōnem hēat, non tamen in officialem, vt inf. in fi. c. dicitur.

b ¶ Salarijs.] taxata erant olim ista salaria per decr. de postu. properandum, quam hodie non habemus Et de istis salarijs habes C. de suffra. l. vna. C. de mand. salarium, & qua actione petantur. C. mandat. l. 3. in vltima glo. ff. eod. l. salarium. ADDITIO Et de his vide satis in Spec. de sala. E. 2. & 3. [Glosſ. seq obiicit & soluit.]

c ¶ procuratorū.] ꝛ procuratoris officiū dēt. esse gratuitū 1 & si aliqd recipiat, ꝛ borōs mores facit: & redemptor litis esse censetur. C. de pro cura. item. C. mand. si licitum. ff. mand. si vero non remunerādi. §. vlt Sed leges illæ loquūtur qñ paciscit, vt habeat certam partem eius de quo est quæstio, ꝙ illiciti sit. [De hoc. 3. o. 7. cap. ii. fantes §. tria ver. at̄ctur plenius. ff. de pactis l. sumptus. Io. And.] Hic de salario loquitur, quod datur pro remuneratione laboris, quod licitū est, vt hic & ff. mandat. l. salarium.

ADDITIO. Datur. ſ. sine pacto: aliàs non est mandatum: sed locatio ff. mandat. l. 2. in fi. Ioan. And.

[Glo. seq signat contrarium & soluit.]

d ¶ in causis.] licet. n. iurisdictionem habeant in causis, non tamen in personas, ratione salariorum ipsorū, cum alia sit causa. A g. contra. C. de iudiciis, properandum. §. illo procul dubio, vbi dicitur ꝙ propter salarium aduocatorum omnino debet causæ fieri dilatio: sed illud in ordinario loquitur.

ADDIT. O. Dicit Hostiensis & Archidiaconus post eū, quòd ista lex concordat: quia non intromittit se archiepiscopus de causis salariorum: & sic propter illas non protelabitur: mandabit autem ordinario ut illas expediat. Ioan. And.

[Gl. seq. signat contrarium quod tripliciter soluit.]

e ¶ Respondere.] nota ergo quòd ratione contractus non fortitur quis forum. Contra sup. eo. c. vlt cum suis conor Sol. hic de contractu loquitur inito in ciuitate suffraganei: puta cum Bonon. qui appellauerat, secum duxit aduocatum Rauennam: & sic contractus Rauennæ initus non fuerat. Vel dic quòd locū habet qū ibi non inuenitur Vel dic verius, quod de contractu loquitur, quē quis celebrat ut viator, vt tunc ibi conueniri non possit: durum enim esset, ut quocunque loco nauiget, vel delatus sit, respondere teneatur. 2 ff. de iudic l. hæres absens §. nam ubi sic venit, & hæc uera, nisi se ibi promiserint soluturos: tunc n. suscipere compellerentur 3 iudicium: cum ibi & ubi domicilium habent, valeant conueniri ff. de iudiciis. l. hæres absens. §. item sciendum. supra eod dilecti ibi enim ȝrisse uidetur, ubi se soluere obligauit 4 ff. de actionibus & obligationibus, l. contraxisse, & contractum non utique eo loco intelligitur quo negotiū gestum est, sed quo pecunia est soluenda. ff. de rebus auct. iud. possi. l. quarta. Et hic reprobari uidentur duæ opiniones doctorum legum: quorum quidam dixerunt, quòd ratione contractus viator respondere compellitur, si conueniatur priusquam inde discedat. Alij directe dixerunt contra, scilicet, quod conueniri non posset priusquam inde discedat: sed poterit si illuc postea reuertatur. Hæ opiniones hic tolluntur: cum dicitur indistincte quòd respondere non cogitur. Nec obstat. ff. de iudiciis. l. secunda. §. omnes. & §. plane. vbi probari videntur istæ opiniones: quia in Roma speciale est, ꝙ ibi dicitur, quæ communis est omnium patria ff. ad municipalem l. Roma. & §. eo. cap. vlt.

CONTRAHENTES. Sciendum est qñ dicatur quis forū fortiri rōne contractus: nā rōne solius contractus quis non fortitur forum: sed requiritur ꝙ interueniat aliud, videlicet ꝙ tempore ȝctus habeat domicilium in loco, in quo contrahit, & tunc demum fortitur forū duplici rōne, s. rōne ȝctus & rōne domicilii: do, nec mutauerit domicilium: sed mutato domicilio, quod potest: tunc fortitur forum rationē solius contractus, & non ratione domicilii, uel etiam fortitur forum rōne contractus, licet contrahens non habeat domicilium in loco contractus: puta si in uno loco exercet negotiationem, & residet in alio loco, ut si esset aliquis uxoratus, qui resideret cum uxore sua Turonis, & haberet suos facto res in hac ciuitate, cum quibus resideret pro certa parte anni; tunc in hac ciuitate ratione solius contractus fortitur forum; Secus in uiatore ut dixi: quia ratione solius contractus non fortitur forum; sed requiritur ꝙ habeat domicilium in loco. Ex quibus præmissis cōcluditur, quòd ratione solius cōtractus quis non fortitur forum; sed ultra requiritur quod ipse habeat domicilium in loco ꝛactus, uel faciat residentiam operando mercantias; unde quamdiu ipse habet domicilium, potest conueniri in illo loco, uel quādiu faciat residentiam; sed mutato domicilio, non pōt amplius conueniri; quia remanet tantummodo solus contractus. l. iuris oidinem. C. de iurisdictione. iu. & foro compe. hoc præsupposito, casus in hoc §. si valet figurari; Ponamus, cum haberē domicilium in diœcesi Burdegalen. contraxi in ipsa diœcesi; & remansi tibi obligatus ex aliquo contractu: ante quam me cōuenires, mutaui domicilium, & me transtuli ad istam uillam; hoc facto, tu qui es de diœcesi Burdegalen. uis me conuenire coram archiepiscopo Burdegalen. utrū possit archiepiscopus me citare? Respondet Romanus Pontifex; aut possum inueniri & apprehendi intra limites suę diœcesis, & tunc auctoritate sua poterit me citare, & ista citatio sua me arctabit; aut non possum inueniri. intra diœcesim, sed vult me citare in alia diœcesi; & tunc iple poterit me citare, ex quo sum de sua iurisdictione ratione contractus; tamen sua citatio non habebit effectum arctatiuum meæ personæ, nec poterit me tanquam contumacem excōicare, sed tamen poterit me reputare contumacem quantum ad effectum missionis ex primo decreto; quia si non cōparuero, dabit defectum contra me; & si habeam bona in sua diœcesi particulari, faciet missionem in illa bona; si autem non habeam bona, declarabit missionem

præsuppōsito ꝙ intellectu §. contrahentes.

Casus §. Contrahē tes.

a ¶ Archiepiscopus contra officiales, vel prælatos suffraganeorū (consuetudine aliud non disponente) & contra subditos ipsorum, pro salarijs aduocatorum, & procuratorum causarum fori archiepiscopi, index competens non est hoc dicit.

¶ Nec etiam suffraganeorum ipsorum officiales, [a] aut archidiaconos, archipresbyteros, & alios inferiores prælatos, suffraganeis eisdem subiectos (dummodo aliud eis contraria consuetudo non tribuat) nec subditos suffraganeorum ipsorum, super salarijs [b] aduocatorū, & procuratorum: [c] in causis [d] (quæ in Remensi ventilantur curia) cogant querelantibus in sua præsentia respondere.

¶ Archiepiscopus non compellit inuitos contrahentes aliarū diœcesium in sua propria corā se respondere: nisi ibi inueniantur: Sed si citari nolunt cōparere: uel malitiose se occultāt, ne citentur, in bonis ipsorum suæ diœcesis poterit missionem facere, vel in alia decernere per ordinarios faciendam. hoc dicit.

¶ CONTRAHEN-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Casus §. Nec Cleri cum.

sionem esse faciendam, & mandabit eṗo pictauen. in cuius eṗatu sunt mea bona, vt mittat meã partem aduersam q̃ obtinuit defectum ℨ me, in possessionẽ bonorũ meorum. Or sanctissime Pater, nunquid archiepiscopus Burdegalen. poterit suos tabelliones mittere ad diœcesim suorum suffraganeorum pro recipiẽdis ℨctibus? & forte pro recipiendis submissione partium in iurisdictionis ipsius archiepi? Rñdet q̃ nõ: & si de facto mittat suos tabelliones pro recipiẽdis ℨctibus in diœcesim suorũ suffraganeorum, gesta per tabelliones non valent. Sed ponamus q̃ archiepiscopus Burdeg. fecit citari officialẽ pictauen. Rñdet q̃ nõ ꝓt, quia in ipsum nullam hẽt iurisdictionẽ. Nota primo ex isto § Thenten. decisam esse quæstionem, q̃ formauit gl. in Auth. quia in pro uincia C. vbi de crimi. agi opor. quia si delinquẽs in aliquo loco fugat in alium, iudex delicti poterit eũ sequi: & petere, vt iudex in cuius territorium accessit, eũ capiat & mittat ad ipsum iudicem in cuius territorio deliquit: Sed in ℨctib. est aliud: quia pot cogere ad litigandũ corã se, si inueniat ad locũ ℨctus: aliàs nõ: & sic in ℨctib. nõ fit remissio: sed secus fit in delictis: in quibus fit remissio ad locũ delicti. Nota quod iudex extra suũ territorium nõ pot citare realiter. pro quo sciendum est, q̃ citatio realis est captio personæ, quæ nõ debet fieri extra territorium iudicis, sed dẽt requiri iudex loci in quo inuenitur, vt iudex illum capiat & tradat apparitoribus vinctum. Nota q̃ sicut iudex non pot facere citationem realem extra territorium, sic ẽt non pot facere citationem ad hoc vt possit iudex ꝓtractus excommunicari: quia excõicatio est pœna afflictiua personæ. Nota q̃ iudex potest facere citationem uerbalẽ extra suum territorium, quo ad effectum constituendi reum in contumacia quantum ad faciẽdum missionem realem ex primo decreto. Et nõ intelligatur de p̃cepto de citando; quod appellatur interlocutoria sñia iudicis: nam extra territorium non posset iudex facere illud p̃ceptum, sed intelligitur de actu citationis: ideo si episcopus pictauen. mandet, vt citetur talis & in citatione dicatur, datum Turonis citatio nõ valet. No. q̃ requisitio quæ fit, vt talis citetur, appellatur iuris subsidium, vt vulgariter appellatur, rogamus; & si iudex vellet excõicationem ferre in aliquem, qui non est suæ iurisdictionis dẽt facere illam requisitionem, sed quantum ad faciendum missionem ex primo decreto dicunt doctores, quod illud iuris subsidium non est necessarium.

† al. faciant.

† No. idẽ q̃ nor. hic in 4. notabili, & ꝓbat̃ p c. extuæ. de cler. non resi. Item nõ est necesse territorium, de quo te cito, esse meum, patet in arbitrio citan te qui nul lũ hẽt territorium. l. sed ĩterpellatus. §. 1. ff. de ar. nec ob. isti ca. cle. pastoralis quia ibi unum do minũ aliud non recognoscit. Font.

Remissio fit in delictis, sed non in cõtractib.

a ¶ Contrahentes.] dicit hic Bart. Brixien. gl. posita 3. eod. c. vlt. super verb. ℨctus. intelligẽdã sm q̃ dr̃in isto §. intellige istum. § in ℨctu. quẽ quis celebrat tãquam domicilium habens, vt cum ibi pergula habeat vel armariũ, alijs ℨ diceret sup. proxi. §. b ¶ aliarum.) de p uincia, vel extra pro uinciam.

c ¶ Inuitos.] dicebant. n. quidam, q̃ remitti debebant sicut in criminibus: cũ in hoc participent. r in 1 authen. vt oẽs obediant iudi. colla. 5. in 2. col. In delictis aũt id seruaẽ. in Auth. nt nulli iudic. §. si quis vero: & §. seq. coll. 8. [Et in clem. pastoralis. de re iudic. post medium. ver q̃ si punitio, ubi de hoc in gloss. sed nunquid.] Alij dicebãt, q̃ si abesset latitandi animo, vbi reperiebatur, tenebat remitter. alias debent poni fideiussores bona. [De hoc ff. de iudi. heres absens. §. j.] expeditum est, vt hic vides. d ¶ Eorum.) archiepi, vel officialis. e ¶ Noscũtur.) ꝓtrahentes: Dicebant quidã, q̃ nullo casu iudex hoc decernere poterat: quorũ hic reprobatur opi. & de hoc per Host. in sum. eo tit. §. 2. item rõne cõtractus. f ¶ Ipsorum. Iur. bi. episcopi, & officialis. g ¶ Facier. Iad idem sup. eo. post. lasti.

h ¶ Pro ineundis] ideſt faciendis, vel incipiendis.

i ¶ Recognoscendis.] tangit consuetudinem Franciæ, vbi fiunt tales recognitiones, & concor. ad hoc c. de iure patro. relatum

k ¶ Huiusmodi.] quia scilicet inierunt uel recognouerunt contractum coram illis.

ADDITIO. Nam si extra diœcesim etiam coram ipsis archiepis fierent contractus, nõ sortiuntur contrahentes ipsorum foriũ, & quocunque fiant in sua diœcesi, sortiuntur forum ipsorum. Inno. Ioan. And

l ¶ Officiales.) licet nidem sit consistorium epi. & officialis sui, vt j. de app. Romana in prin. non tñ iurisdictionem habet in officialem epi, ut sup. eo. §. 2. & 3.

ADDITIO. Quod intelligas q̃n peccat extra officialatum, ut sup. eo. lib. de offi. uica. c. 1. in 3. pl. Io. And.

Sæculares.) Diuidi non potest; quia clauditur uno contextu. Dominicus.

CASVS. Titius prætendebat me clericũ suũ debitorẽ in aliqua pecuniæ summa, & habebat schedulã signo meo manuali signatam, fecit me conueniri coram iudice sęculari recognituru. uel negaturum signum meum manuale appositum in tali schedula, & ꝓtenta in eadem, ꝓparui, confessus sum signum meum manuale, & contenta in schedula: iudex fecit mihi ꝓceptum de soluendo. j. certum tps, & mandauit cuidam executori, vt ad hoc me cõpelleret: an valeat tale ꝓceptum? Rñdet q̃ non: quia iudex sæcularis non pot ad hoc me compellere. sed inud pertinet ad forum ecclesiasticum: & si super hoc sit cõsuetudo, illa potius est corrupte. [q̃ mereaf dici cõsuetudo: nã statuta laicorũ nõ astringũt personas vel res ecclesiasticas. c. ecclesia Sanctę Mariæ. de constit. in antiq. Nota argumen. q̃ debitum probatũ per literas committentis, vel initim publicũ statim meretur exe-

† Dicit Petr. de Ancha. q̃ cutionem. Dñicus. iuris laici (prima glo. ponit factis hu summam, & vnde iusmodi a ¶ Seculares iudi- ꝓbationi ces. iudex sęcularis bus sine q̃ vult clericũ cõpel- sñia ꝓpel lere ad debita ẽt li- lebãt cle- quida soluenda, per ricos per ecclesiasticũ iudicẽ fua statu- desidere cõpellatur. tai unde Fuit tracta define d. net. q̃ si- ctetalis extrauagan- ut sñia tis, q̃ incipiebat, qa- nõ subdi- non contingit. ditum: ita Mona. alleg. extrau. q̃ lit graue, q̃ non vi di: sed veritas est q̃ ille ver. qa vero erat pars decret. quia nõ nulli. j. de immun. ecclę. vt ibi dixi in prin. Ista fuit 7. & vlt. prouisio, quã ibi fecerat Alex. quartus. Io. And.

b ¶ Nulla.] obſq̃uẽdi eñ est eis necessitas nõ auctoritas imperandi. 69. dist. c. 1. §. cumque lecta. de consec. eccl. & reb. eccle. non alie. cum laicis cum si.

c ¶ Ecclesiasticas.] etiam si or dinem clericalem non habeant, ut religiosi & conuersi. 1 12. q. 1. duo sunt. ADDITIO. De clericis ꝓpugatis secus: dummõ nõ fiat distinctio in pſona. j. de cleric. coniuga. c. vno. Io. And.

d ¶ Etc.) secularibus iudicibus.

e ¶ Eatum.) personarum ecclesiasticarum.

f ¶ Damnabili.) quia hoc est contra ecclesiasticam li

g ¶ Cõpellãt) de facto. (Forte captis pignoribus. vel satisfactis ipsorũ bonis. Si distringerẽt personaliter locus eẽt pœnæ. c. si quis suadẽte 17. q. 4.) Et est hoc ℨ bonon. q̃ habet statutũ, q̃ dis ℨctus cum rectore ecclesiæ valeat, & ꝓ potestas teneatur illud executioni mandare.

ADDITIO. Bononiensia statutũ illud habeãt tpe huius Dño Host. sublatum fuit per ciues regimen ciuitatis

h ¶ Compescendos.) concor. j. de iureiur. c. licet de

CVM C. laicus.) illud c. potest diuidi in tres partes, licet Io. And nõ diuidat: In prima ponit cõstitutio: In secunda responsio: ibi, Ipsum. In tertia iudicium: ita Mona. alleg. extrau. q̃ lit graue, q̃ non vidi: sed veritas est q̃ ille ver. qa vero erat pars decret. quia nõ nulli. j. de immun. ecclę. vt ibi dixi in prin. Ista fuit 7. & vlt. prouisio, quã ibi fecerat Alex. quartus. Io. And.

b ¶ Nulla.] obſq̃uẽdi eñ est eis necessitas nõ auctoritas imperandi. 69. dist. c. 1. §. cumque lecta. de consec. eccl. & reb. eccle. non alie. cum laicis cum si.

c ¶ Ecclesiasticas.] etiam si or dinem clericalem non habeant, ut religiosi & conuersi. 1 12. q. 1. duo sunt. ADDITIO. De clericis ꝓpugatis secus: dummõ nõ fiat distinctio in pſona. j. de cleric. coniuga. c. vno. Io. And.

d ¶ Etc.) secularibus iudicibus.

e ¶ Eatum.) personarum ecclesiasticarum.

f ¶ Damnabili.) quia hoc est contra ecclesiasticam li

g ¶ Cõpellãt) de facto. (Forte captis pignoribus. vel satisfactis ipsorũ bonis. Si distringerẽt personaliter locus eẽt pœnæ. c. si quis suadẽte 17. q. 4.) Et est hoc ℨ bonon. q̃ habet statutũ, q̃ dis ℨctus cum rectore ecclesiæ valeat, & ꝓ potestas teneatur illud executioni mandare.

ADDITIO. Bononiensia statutũ illud habeãt tpe huius Dño Host. sublatum fuit per ciues regimen ciuitatis

h ¶ Compescendos.) concor. j. de iureiur. c. licet de

dices, a quibuslicet ipsis nulla b competat iurisdictio in hac parte) personas ecclesiasticas c ad soluendum debita (super quibus coram eis, d contra ipsas earum, e exhibentur litteræ, vel probationes aliẹ inducunt) damnabili f præsumptione cõpellunt; g † à temeritate hmõi per locorum ordinarios, censura ecclesiastica decernimus compescendos. h

¶ Idem.

Rotione iuramenti laicus (vt illud seruet) coram iudice ecclesiastico conuenitur.

CAP. III.

CVM C. i laicus (pro quo soluisti k certã pecuniæ quantitatem, in qua pro eo te fideiussorio nomine obligaueras l) te tibi solueret: certum est ꝙ habeo ℨ debitorem actionẽ mandati & condictionem certi ex stipulatu, volo eũ conuenire, vt me seruet indemnem: vñ fecit eum conuenire coram iudice ecclesiastico: ipse citatus in termino cõparuit: & excipiendo proposuit, ꝙ erat male cõuentus & petebat remitti ad suum iudicẽ vna cum expẽsis. Dicebã ego, ꝙ in isto ℨctu interuenerat iurm: & rõne iuramenti ipse laicus effectus fuit de iurisdlõne ecclesiastica; & sic bñ fuit cõuẽtus. & nõ remittẽdus ad iudicẽ laicũ, nunqd bñ dico? Rñdet Romanus Pontifex, ꝙ sic. Nota quod principalis persona dẽt seruare indẽnẽ fideiussorem suum, vt hic, & de fideiuss. c. 2. &. 3.

† Nõ ergo pot capere personas aut res earũ Do. petr. de Anch. phi. Fon.

[prima glo. summat, & dicit vnde sit sumpta.

i ¶ Cũ C.) rõne iurĩ laicus, ut illud seruet, corã iudice ecclesiastico ꝓuenitur. tracta fuit hæc decretalis de extrauagãti Clemẽtis, q̃ incipiebat: sua nobis nobilis uir Heric. eo. tit.

k ¶ Soluisti.) an fideiussor q̃ soluit vsuras illas a debitore repetat? Dic ut no. ℨ. de fideiuss. c. 3. (Plenus in quęstione quam disputaui, uide super regula, damnum. j. de re. iu. Io. And.) Et ante solutionem agit fideiussor ℨ debitorẽ, vt ipsum a fideiussione absoluat in casibus ℨ. de fideiuss. c. ult. & c constituti.

l ¶ Obligaueras.) olim erat in optione creditoris, quẽ vellet conuenire debitorem uel fideiussorem: hodie non: quod die, ut ℨ. de fideiuss. c. 2. in 1. glo.

m ¶ Indẽnẽ.) & sic sentiebat dãnũ uñ ꝑmiũ merabat: q̃ esse non debet ℨ. de fideiussorib. c. 2. ubi de hoc.

n ¶ Iuramenti.) 21. q. 1. c. ult. ℨ. de iud. n luit uer. postremo. de electio. uenerabilem, & idem in aliis criminibus ecclesiastis, quæ no. ℨ. eo. tit. cum sit.

ADDITIO. Facit quod no. dẽ purga. cano. ca. nos inter. Io. And.

o ¶ Prædmissa.) quæ semper censuram hẽt præcedere. 12. q. 2. indigne in glo. 2. 23. q. 3. de illicita. de sent excõ. sacro.

p ¶ Tenetur.) ex tribus tenebatur, ex iure cõi, ex pacto, & vinculo iurĩs; ex ultimo coram ecclesia conuenitur, ut hic uides.

ADDITIO. Adiectio igitur iurĩ mutat formã, sicut & q̃nque nalidet ℨctum ℨ eod. lib. de pac. quamuis j. de iureiur. licet. q̃nque nil operarut j. de reg. iur. non est, ſm Io. Mo. & Arch. qui ambo. sic ad litteram loquũtur: & facit quod post Host. scripsi. de ord. cog. tuam, super ult. gl. Io. And.

TITVLVS III.

De litis contestatione.

¶ Innocentius quartus concilio Lugdunensi.

¶ *Peremptoria litis contestationem non impedit: nisi sit de re semel finita. Ioan. And.*

DE LITIS CONTESTATIONE.

¶ Dictũ fuit sup. eo. tit. proxi. de fõ. comp. Et quia post dispensationem & sñam interlocutoriam, an iudex sit competens, compellitur reus libello actoris rñdere, & litem contestari: ideo post rubricam de foro competenti ponitur ista rubrica de litis contestatione.

Cõtinuatio domini. Heliæ.

Exce-

Universidad de Deusto
Biblioteca

EXCEPTIONIS.] Ponit regulam, in cuius ventre exceptionem inserit: ibi, Nisi quam regulam exagerat ibi, Licet, ſm Ioan. Mon. & incipit constructum ; ibi, Obiectus. Io. And.

¶ Exceptio peremptoria regulariter nō pōt opponi ad impediendum litis cōtestationem: sed demum opponit admerita causæ: fallit in exceptione transactionis, rei iudicatæ, litis finitæ. h.d.

CAP. I.

EXceptionis[a] peremptoriæ, [b] seu defensionis [c] cuiusCASVS. Titiū meū debitorem feci conueniri coram suo iudice cōpetente, qui in termino assignato comparuit: comparitione facta obtulit ei libellum, cui petij rñderi: ipse accepit terminum ad respondendum libello: die aduenientе ipse excipiendo proposuit, q̄ non tenebatur libello meo respondere, eo q̄ feceram sibi pactum de non petēdo: vel mihi soluerat, vel oppositi aliū aliam exceptionem peremptoriam in vim dilatorię, qua exceptione peremptoria probata ipse veniret absoluēdus. Dico q̄ ipse respondeat libello, hoc est, cōtesteatur contenta in libello vel neget: & ſi cōtesteatur proponat exceptionem, quam voluerit: quærit an bene dicā: ita q̄ sit compellendus directe rñdere libello meo contiendo vel negando? Rñdet Romanus pontifex, q̄ sic nam istæ exceptiones peremptoriæ opponuntur solum ad merita causę, & non ad impediendum litis cōtestationem. Sed quid sanctissime Pater, an istud sit verum indistincte: Rñdet q̄ non ; sed fallit in exceptionib. transactionis, rei iudicatę, & litis finitę: Nam istæ tres exceptiones opponuntur ad impediendū litis cōtestationem, vt illis positis nō requiritur litis contestatio, id est nec responsio affirmatiua, nec negatiua ad libellum oblatū, vel ad actionem intentatam, q̄ tales tres exceptiones merita causæ non respiciunt: sed & actionē elidūt, & agentē a limine iudicij repellūt: q̄ per præsentem textum innuitur: & per textum cap. proxi. & sequē. Nota, quod exceptio peremptoria rīt non potest opponi ante litem contestatam, fallit in casibus hic expressis Dominicus

(Glossa prima summat.)

Exceptio peremptoria q̄ est.

a ¶ Exceptionis.) peremptoria litis contestationem non impedit: nisi de re semel finita.

b Peremptoriæ.] de peremptorijs & dilatorijs dic vt no. sup. de exce. c. exceptionem. in 1. glo. Et est peremptoria quę intentionē agentis perimit, vt pactū de petuo non petendo & exceptio doli mali, & iusm de non agendo vel accusando. ff. de exce. l. 1. & 3. de accus. veniens. Io. And.

[Glo. seq. ponit differentiam inter exceptionem, & defensionem.]

c ¶ Defensionis.] differentiam facit inter exceptionē & defensionem: pactum. n. de non petendo, siue iuramentū, ipso iure tollit naturalem obligationē sicut numer tio: sed non ciuilem ipso iure, sup opere exceptionis illam elidit. ff. de solu Stichum. §. naturalis. Insti. de exce. §. præterea. Defensiones proprie dicuntur, quæ ipso iure actiones tollunt, vt solutio, acceptilatio: quia solutione eius quod debetur, & acceptilatione omnis obligatio tollitur. Insti. qui mo tol. ob. in prin. & §. item per acceptilationem. Itē renunciatio dicī potest defensio, de renunc. super hoc. 7. q. 1. q̄ periculosum, & elect. cum inter. hmōi enim defensiones non proprie dñr exceptiones, 1 cum non excludant actionem: quia nulla est ibi actio. ff. de excep. l. 2. licet largę exceptiones dicuntur: quia excludunt agentem, secundum Ber.

ADDITIO. De hoc plenius in Spec. de except. §. 1. Io. And.

1 Idem Do. & Ph. no. glo. q̄ statuit. vide Bar. in l. 1. §. 1. ff. qđ vi aut clā. dicit tū Phi. licet glo. sit in ſo vera, textui nō cōgruit: q̄ rex. vult bñ solēnē vel acceptilatio nē opponi; q̄ sūt litis finitæ. Font.

d ¶ Obiectus.) id est, obiectio.

ADDITIO. Inn. exponit, i. exceptio peremptoria: Sed non placet ponderato constructu. Io. And.

e ¶ De re iudicata.) C. de re iud. l. vlt.

ADDITIO. Dicebat Io. Mo. iudicata efficaciter, trāsacta firmiter, finita irretractabiliter. Io. And.

f ¶ Transacta.) C. de transact. causas.

ADDITIO. Et ff. de condit. ind eb. elegā ter. §. si quis post. vbi glo. alle. hanc decre. Io. And.

(Glo. seq. exponit hęc tria, & rationem reddit: secundo format, & soluit duas quæstiones.]

g ¶ Finita.) sufficiebat hoc dicere q̄ ola cōprehendit, vt dixi in prin. Et q̄ dicit, 2 iudicata, dic cum Ber. ab eo cui iudicādi ius fuit (ff. de re. iud. l. 4. §. condēnatum. ff. de pœ. l. rei § fi. ff. de bo. pos. ℈ tab. non putauit §. nō quauis vide si nō fuit iudex, nō tenuit eius sniā. de iud. at si cleri. cum concor. Item si erat excōicatus vel schismaticus non habens gratiam sedis Apostolicæ. de off. ord q̄ sedē de elect. quia diligentia de hære. excōicamus. §. credentes. de sen. excō. nouerit. de excommunicato tñ dic, vt dixi de re iud. ad ꝓbandum de quo hic Arch. Item requiritur, q̄ iudicatū sit seruato iuris ordine: alias secus. 2. q. 6. ei qui. §. diffinitiua. Vbi ergo lata est suis a suo iudice non impedito, & iudiciario ordine obseruato, procedit quod hic dī, et si contra ius litigatoris lata fuerit, ex quo non appellauit §. de re iud. cum inter. Transacta bona fide, vt trāsactio teneat. 3 ff. de pact. tres fratres. Finita g consensum vel longo silentio.) Non intelligas de præscri. licet Host. hic ℈, & male, vt patet C. de præscriptio ne long. tem. l. emptor. & vide in Spe. prædicta charta, ver. sed certe, vbi dicit Gul q̄ curia Romana hoc non recipit, q̄ præscriptio ante lit. contesta. possit opponi. Quidam dicūt silentium homologationis arbitrij exquo paratur actio & exceptio. C. de arbit. cum antea. de hoc supra de arbit. per tuas, alij dicunt silentium illius qui appellauerat a sententia quam appellationem deseruit silendo, vel non prosequendo: sed istud cadit in primam exceptionē, s. de re iudicata.) & sūpta fuerunt hęc verba scilicet iudicata, transacta, seu finita. ff. ad senatusconsul. Tertul. l. 1. §. vlt. ff. de verbo. sign. transacta. & l. seq. & quod dixi ; finita consensu: potest intelligi per iuramentum declaratū a parte partis; q̄ a tale iusm maiorem habet auctoritate q̄ res iudicata ff. de iureiur. 2. ℈. de iu iur. & ſi CHRYSTVS: ibi, omnis controuersiæ, &c & post tale iusm, nihil est quærendum ff. eodem. non erit §. diuus. versū dato. ad hoc de accusatio. veniens. Merito ergo ista contestationem impediunt: obligatio. eīm semel extincta, &c. ff. de solu. qui res §. aream. de consecratio. distin. 4. quæris. §. per hanc in glo. ℈ hatur. C. de rem. pig. cum ex causa. nec intendit Papa lites sopitas, per sua suscitare rescripta. supra de reseri. nonnulli. & rescriptum impetratum tacito de re iudicata, ℈ qua non est appellatum, non tenet. C sent. rescin. nō pot. l. impetrata, & per transactionem a lite receditur. C. de transfratris tui & l. causas de transa. c. 1. Item si per iusmrandum, vt dictum est, finitum sit negotium, restituari non debet: ideo ista litis contestationē impediunt. Sed pone, dicitur quod sententia nō tenuit: puta quia iudex non fuit, qui eam tulit, vel q̄ transactio dolo facta fuit, uel nō fuit iure finitū negotiū, nunquid audiendus est? Et dic q̄ sic ſm Ber. vt patet per ꝓdictas l. ff. ad Tertul. l. 1. in fi. ff. de verb. sig. transacta, quia præiudicialia sunt ista, & prius tractanda, de ord. cog. tud. Sed pone, opposita est res iudicata, vel transactio, vel q̄ finita est res: & de hoc bene constat, qđo pronunciabit

tiabit iudex? Super principali non potest pronūciare: quia super eo non est actum: nec super eo lis contesta. sup. vt lit. nō contest. per totum & de qua re, & c. ff. d iud. de qua re. de cau. pos. cū ecclesia &c. seq. Die ſm Ber. q̄ non pronunciabit super principali, sed sup exceptione rei iudicatæ hoc modo, q̄ data fuit petitio, p erit talis rē talē a Titio, quā dicit ad se pertinere, &c. cui fuit ex cipiendo responsum q̄ cū alia vice super ipsa petitione iudicatū fuerit cōtra ipsum, non est ulterius audiendus cōtra sententiā, a qua nō fuit appellatum. Iudex 1 cōtestata lite sup illa exceptiōe 1 ita ꝓ hoc modo, ga data petitio, p erit talis rē talē a Titio, quā dicit ad se pertinere, &c. cui fuit ex cipiendo responsum q̄ cū alia vice super ipsa petitione iudicatū fuerit cōtra ipsum, non est ulterius audiendus cōtra sententiā, a qua nō fuit appellatum. Iudex 1 cōtestata lite sup illa exceptiōe 1 ita ꝓ

litigator, [a] litis contestationem non impediat, [b] nec retardet: Licet dicat [c] obiector, quòd rescriptum non fuisset obtentum, [d] si quæ sunt impetranti opposita, fuissent exposita [e] deleganti.

¶ Bonifacius octauus.

¶ *Per exceptionem peremptoriam litis contestationem non impeditur.*

CASVS. Quidam mutuauit B certam summam pecuniariam: pro qua soluenda A. mutuans, ipsum B. in iudicium traxit & libellum super eadem summa obtulit, in quo ipsum B. ad solutionem compelli petiuit: ipse autem B. contra libellum & petitionem in illo contentam exceptionem pacti de nō petendo obiecit, scilicet, an per huiusmodi petitionem & exceptionē Bonifacius Romanus Pontifex consultus quid iuris: respondet quòd non: & q̄ tali exceptione non obstante procedendum sit ad litis contestationē, nisi obiiciatur de transactione, de lite finita, & re iudicata, q̄ litis ingressū impediūt: & licet quidam casum huius capituli aliter forment: tamen prædicta casus forma & positio plus est amica textui verba ipsius ut iacent intelligendo. Nota primo argu. q̄ copia libelli debet dari sumptibus actoris, cū arcte tur ad offerendum, ut hic vult tex. & 4. q. 3. cap. inducię. §. offeratur. de quo per gl. in clemē. quamuis. de appell. uersi. oblatos & glo. in clemen. causam. de elect. Nota secundo, q̄ dictio, nisi sequēs negatiuam, stat inclusiue. de quo p glo. in regula peccatum. ℈. de reg. iur. Dominicus.

[Prima glos. summat, & dicit quid de claret]

f ¶ Si oblato. [per exceptionem peremptoriam nō fit litis contestatio. Emanuelt decretalis hæc ad declarationē eorum, quæ not. Goffre. de elect. dudum 2 ℈. de dolo & contu. prout & quæ ibi Host. & Abbas de appellat. cum causam de excep. cum venerabilis. & supra c. prox. & Guil. in Spec. de litis contest. §. nunc dicamus. vers. sed nunquid per exceptionem.

ADDITIO. Et de excep. §. viso. ver. sed nunquid & reprobat quod tenere videbatur Accur. eod. tit. l. una. in vlt. glo. Io. And.

g ¶ Libello.] qui est de substantia iudiciarii ordinis 3. q. 3 ca. inducię. §. offeratur. supra de libel. obla. cap. 1. quod dic ut ibi.

ADDITIO. Et in clemen. sæpe de verb. sig. in gl. datur per hoc. Io. And.

h ¶ Exceptio peremptoria.] de dilatoria nō sic dubitat, quia per eam non respondetur sic petitioni: & q̄ de sua natura contestationē præcedit. vt dixi sup. c. proxi ¶ Proponatur.) simpliciter, & solum in modū exceptionis, ut infra dicam.

[Glo. seq. ponit opinionem contrariā: quā corroborat. quinq. iurib. in fi. rñdet: in medio fortificat textū.]

K ¶ Facta.] dicebant quidam contra, & videbatur opinio eorum probari per decre. de dolo & contu. prout, de app. cum causam. vtrobique videtur contestata lis per exceptionē præscriptionis. de excep. cum venerabilis. per exceptionem permutationis. de test. Rainutius. per exceptionem annalis præscriptionis, usucapionis &c. Item instituta actione, & opposita peremptoria exceptione videtur esse iudicium. ff. de inter. act. si filius. §. exceptionibus. Sed contrarium est verū: & hoc tenebant o ēs supradicti Doctores, q̄ optime probat lex, dicens, q̄ qui vult exceptionē doli mali opponere, quæ competit ex transactione, ante litem contestatam facta, eo quòd incidit in transactionē, ante litem contestatam id facere debet. ff. de condi. inde. elegantur §. penult. Item per litis contestationem ordinatur iudicium: per peremptoriam exceptionem destruit: sed eadem res duos effectus contrarios non pōt parere. 26 dist. deinde. in gl. penult supra de bapt. maiores. ff. de solu. qui hominem. probatur idē expresse. sup c. proxi. si enim per peremptoriam exceptionem nō debet impediri vel retardari litis contestatio: ergo p eam non fit: alias non processisset quæstio. Ad contraria rñdetur hoc modo: aut reus directe rñdet libello; puta cum petuntur ab eo decē ex causa mutui, dicit se non teneri, & petita fieri non debere, cum pactum de non quia sic petendo perpetuo sibi factū fuerit, & tūc facta est litis loquendo cōtestatio, 4 & sic intelligūtur ꝓria. [Et sic intelligat nō stat in quod no. Accu. in Authen. de exhib. & introduc. §. Iam finib. exce cimus. uer. suscepto. in gl. scilicet colla. 5. Format enim ptionis, ibi quæstionem in eo qui excipit negatione præmissa sed ultra licet ī solutione videat gñalius loqui.] Aut simpliciter procedit.

4 Idē ꝓhi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ter excipit de pacto de nō petendo ꝓscriptione vel alia peremptoria: & tunc nō intelligatur facta, 1 vt hic Idem si excip. ēdo proponeret se non teneri rūdere libello, eo quod factum fuerat sibi pactum de nō petendo, &c. ad hoc de decimis, dudum. Et in isto casu solemus vocare exceptionē intētionis exclusionem: & qñ proponitur post litis cōtestationem, vocatur actionis exclusio. ff. de excep. l. 2. in prin. Et hic adde quod dixi ℣. de reg. iur. exceptionem.

a ¶ Impediunt.] sup. cap. proxi.

b ¶ Oportebit.] de necessitate iuris: quia alias processus habitus 2 post talē exceptionē non valet: cū lis contestata non esset. ſ. vt lite non contestata, ꝓ totū, sicut nec ꝓ positiones, & responsiones ht litis contestatio. sup. de elect. dudum 2. sup. de litis contest. cap. vno. Io. And.

1 Idē phi. qa litis cōtestatio fit per respōsionē sequentē narrationē, sed excipiēs nō respōdet l. eleganter. ſ. fi qs post. ff. de cond. indeb. Fon.

2 Etiam ꝺ consensu partiū fm Arch. qui hic tractat id de quo dixi sup. ꝺ off. deleg de causis. super fine 2. glos. Io. And.

DE IVRAMENTO CALVMNIAE.

¶ Ista rubrica hoc ordine continuatur, quia actione in iudicio edita, & contestatione litis facta, ex ordine succedit iusm calumniæ. Igitur post rubricas præcedētes secundum Goff. & alios scribentes, merito subijcitur hæc rubrica de iuramento calumniæ.

SI de calumnia.] Diuiditur, quia cōtinet tria dicta, quæ patent in rubro, Secunda pars, ibi, ꝓpter. Tertia, ibi, Quamuis Dominicus.

CASVS. Propter diuersitatem & ℨrietatem iurium, & opinionem inde resultātium dubium vertitur, beatissime pater, qñ iurandum sit de calumnia, Quidam enim dñt, ꝙ ēt post receptionem testium possit & dēat prætari: uerum immo in quacunq. parte litis vsq. ad conclusionem exclusiue. Alii ℨ, uidelicet ꝙ statim post litis contestationem, & quiuis horum suā intentionē iuribus seu rōnibus fundare & comprobare nititur, prout hæc ex glo. 1. huius ca. elicuntur & hñr. Hinc Romanus Pontifex consultus qñ prætandū sit tale iusm si quis dicit, ꝙ ipsum prætari debeat statim lite contestata, an bene dicat? Rñdet Romanus Pontifex ꝙ non, & dicit, ꝙ licet istud iusm fuerit omissum, tñ pōt exigi a partibus in quacunq. parte litis. Idem est dicēdum deiurō veritatis, qđ exigitur in causis spiritualibus, & dī de veritate, quia olim dicebat iudex, iures rūdere veritatem, dum eris interrogatus? Idem in reo, sed non iurabatur in causis spiritualibus de calumnia, sed solum de ueritate dicenda. Hodie autem istud est correctum, quia hodie iuratur de calumnia ēt in causis spiritualibus. Sed ponamus ꝙ istud iuramentum calumniæ non fuit petitum in quacunq. parte litis, sed fuit omissum, an valeat processus? Rñdet Romanus pontifex, ꝙ si istud iuramentum de calumnia tacite omitta tur, non propter hoc erit processus nullus, secus si partes istud iusm de calumnia remitterent, quia tunc processus esset nullus. Ex quo sequitur. ꝙ cum istud iuramentum possit omitti, ꝙ non est de substantia ordinis iudiciarii. Sed quid sanctissime pater, vtrum in causis spiritualibus sit iurandum de calumnia? Dicit quod olim de iure decretalium in causis spiritualibus non erat iurandum de calumnia. Nam iura præsumebant, quòd in causis spiritualibus non committeretur ita cito calumnia, sicut in causis profanis, quia spiritualia exigūtur a persona: Sed dicit Romanus pontifex, ꝙ experientia docente compertum fuit, plures litigantes commisisse calumniam in causis spiritualibus, iō ordinat, ꝙ in causis ipsis spiritualibus sit iurandū de calūnia sicut in causis profanis. Et sic in causis spiritualibus statur duplex iuramentum, ſ. iuramentū de ueritate dicenda, & iuramētum de calūnia. Not. primo, ꝙ exordium litis appellatur litis contestatio. Idem dicit gl. in l. 1. C. de iud. ubi dī iudicij cæptū per litis contestationem. Q̄nque etiā dī iudiciū cæptum per citationem simplicem. l. iudiciū soluitur. ff. de iudic. l. si quis. ff. de iudi. ca. proposti. ff. de foro compe. Nota secundo ꝙ non est de substantia ordinis iudiciarii, ꝙ iuretur de calumnia. Nota tertio, ꝙ si in exordio litis non iuretur de calumnia, potest peti, & debet exigi illud iuramentum in quacunque parte litis, & istud non licet nisi quis velit perdere suam causam. Nam hæc est pœna nolentis iurare de calumnia, ut ipse amittat suam causam in cap. fi. eod. titu. in antiq. Nota vltimo quòd hodie est iurandum de calumnia in causis spiritualibus, sicut in causis profanis. Nota finaliter, differētiam inter iuramentum de calumnia, & iuramentum de veritate. ad hoc inf. eo. cap. 13. respondeo. & inf. de testib. præsentium. Quæ autē sit differentia, vide in Spe. de iuramen. calum. §. cum autem. uer. unde ab huiusmodi. Dominicus.

[Prima glossa summat, & diuidit, secundo dicit, ꝙ declaret.]

c ¶ Si de.) tria dicit, primo quòd non est de substantia quòd statim post litem contestatam iuretur de calumnia, Secundo quòd non annullatur processus, licet tacite omittatur calumniæ iuramentum. Tertio præcipit, quòd in spiritualibus simul de calumnia & de ueritate iuretur. Emanauit ista decretalis ad declarationem eorum quæ not. Ber. de iureiuran. ex litteris in ulti. glos. Innocentius & Hostiensis. supra eod. titeris. Abbas supra eod cap. 1. Guliel. in Spe. eo. titu. ſ. 1. in prin. & ver. quartum. & ſ. 2. versi. quid si non. & ſ. statur. & Host. in ſumma eod. titu. ſ. quando. uersi. unum tamen.

d ¶ Calumnia.] euitanda sic 23. distin. nerui. ibi, vnusquisque habeat suam propter fornicationem, scilicet euitandam.

e ¶ Veritate.] quod solum olim in spiritualibus præstabatur, ut in fine videbis.

[Glo. seq. obiicit, textum fortificat, & obiectioni respondet.]

f ¶ Non existat.) videbatur contra, Primo, ex ordine rubricæ sup. eod. Secundo, ex ordine illius litteræ: supra de elect dudum 2. ver. lite vero, &c. & erat expressum C. eod. l. 2. in prin. sup. eod. ca. 1 & cap. cum causam. Ad hoc facit lex quæ dicit, ꝙ procurator ante litem cōtestatam præstare debet cautionem de rato, & tunc ſ. si ista non fuerit, postea non præstabitur. ſ. de procu. Pomponius. ſ. ratihabitionis. Sed cōtrarium est uerū, ut hic vides, & sic prædictorum Doctorum comprobatur opinio. Et de iuramento de ueritate videbatur esse iuris de iureiur. ex litteris. 3 Ad hoc sup. de fide instrumen. cum Ioannes. versi. verum & ℨ. de testi. præsentiam ad hoc. de dam. infect. qui bona. ſ. penult. nec enim

enim semper ordinem scripturę seruamus ff. de solu. l. nec ordo. & ſ. de reſcri. causam quæ. (Et vide quod dixi eo. tit. cum dilecta. ſ. super 4 gl.) Et cum in totū tacite omittatur, vt ℨ. proxi. rāſo. multo fortius ad ips. Ad ℨa rūde, verū esse id fieri debere, vt dicit hæc littera: sed si nō fiat nō

Præterea vitiatur: quia alijs iurib. sustinet, vt dixi, & facti qđ nor. ſ. de spon. duor. tua, in vlt. gl. (Et ℨ. de reg. iur. quę ℨ ius. (Prædicta l. Pomponius ſ. ratihabitionis. in alio casu loquitur, & est illud, quia per cōtestationem litis factus est procurator dominus litis ſ. a ¶ Propter.] declarat ꝙ non. sup. de reſcri. l. 2. ſ. ꝙ sed ꝙ iusm ſ. fi. duis. in vlt. glo. C. calumnia de iureiur. propter calum. dan. l. 2. ſ. sed quia. ſ. vide de fo co̅pet. ſi diligenti. in gl. pe.] Nec valet consuetudo de ipso non præstando. de iuramen. calumnia. c ¶ In tota causa.] nedum in principio causæ, ut sup. proxi. responso.

d ¶ Legitime.] puta libello dato, lite cōtest. & iudice sententiante in scriptis, sedēdo, & per se recitando, quod dic vt sup. de libel. obla. c. 1. inf. de senten. & re iud. c. vlt. & non die feriato, ſ. de fer. c. ult. Io. And. [Glo. seq. docet qđ approbat, & quid reprobat ſ. iste.]

e ¶ Annullandus.] approbata est ergo opi. Iac. Bal. Io. Cre. ſ. ilei, & sequacium, qui hoc dixerant: quia tunc demū exactum prætari debebat. ff. de procurat filiusfa. ſ. vel de pupillo. ſ. qui opus. ff. de iureiur. iusiurandū. 4. ſ. qui iusiurandum ad hoc. ff. de procurat filiusfa. ſ. veriam contra vbi de iuramento nil dixit. Et reprobata est opi. Azo. & Mar. quibus consentit Hostien. sup. eo. titeram, & in prædi. decre. tuis dicentium, ꝙ etiam si tacite omitteretur, non valeat iud cium; idest, sententia. 2. q. 6. ei qui. ſ. diffinitiua. C. de sent. & interlo. oma. iud. prolatum. quam intellige cum fuit exactū: & pro eis faciebat prædi. decre. cæterum. & prædictus ſ. sed quia. vbi dicitur, quod ex dissimulatione etiam non possit omitti: sed expone ibi: simulatione, scilicet cum simulant se non calumnioſe agere, vt ibi dicit Accursius.

Glosta sequens ponit rationes antiqui iuris, quas imponat.]

f ¶ Iuramentum.] supra eo. tit. c. 1. Et erat rō: quia in spiritualibus præsumebatur, ꝙ semper esset Deus in memoria. & sic non calumniarentur litigāres, & hoc probat littera sequens. Reddebat Inn. in prædi. c. tres rationes: Prima quia rigor in spiritualibus non seruatum non sit peccatum, 2 tñ ex frequenti iuratione de dolo. & contu. c. 1. Secunda quia licet iuramentum de veritate. ſ. de iureiur. & ſi CHRISTVS. maxime cum de credulitate sit hoc sacrm Tertia, quia hoc iuramentum est a malo non credentis, de elect. significaiti, sed parum valent hæ rationes, cum & in ciuilibus locum habeant, vt per te vides.

g ¶ In ipsis.] & sic æquum fuit ex quo cessabat cā, cessaret & conditurio supra de app. cum cessante. cum similibus.

h ¶ Vtile.] id est necessarium. ſ. quando. ap. sit. l. 1. & 2. q. 6. biduū, vel dic proprie; ut si iudex videat tales personas, de quibus non sit aliqua calūniæ suspicio: exigere solā veritatis sacramentum primū tutius. & veri⁹ reputo. i ¶ Obseruāt.) observabat hoc dominus Gul. vers no. in Spe. eo. tit. ſ. 1. ver. quartum. not. hoc Berna. æquum esse. ſ. eo. c. 2. & in prædi. decr. ex litteris de iureiur.

ADDITIO. Et Inn. inf. de testi. præsentium circa fi dicit, ꝙ quidam iuramento de veritate adiicit iuramentum de credulitate: quod multum commendat ibi Host. vt ibi dicam in ſ. præterea. super 3. glo. Io. and.

(Gl. seq. quærit, & remittit.)

K ¶ In eisdem.) spiritualibus causis. Numquid in criminalibus iuretur de calumnia? Dic vt not. C. eod. l. 1. sup. eo. c. i.

IN appellationis.] Continet tria dicta: sm ibi, procuratores: tertium ibi, in omnibus. Dominicus.

CASVS. Dictum fuit sup. eod. tit. c. proxi. quod iuramentum de calumnia dēt ab vtraq; parte prætari in exordio litis, id est, statim post litem contestatam. Sed ponamus, ꝙ in prima instantia iuratum fuit per partes de calumnia: vtrum in causa appellationis sit de calūnia iterum iurandum: Vt ꝙ non, quia eadem est cā appellationis cum prima instantia: sed in prima instā tia iuratum fuit de calumnia; igitur nō est amplius de calumnia iurandum in causa appellationis: alias in eadem instantia siue causa bis iuraretur de calumnia: hoc tamen non obstante respondet Romanus pōtifex, ꝙ in cā. appellationis iurandū est de calumnia: licet in prima instantia fuerit iuratum. Sed ponamus, ꝙ partes principales litigantes iurauerit de calumnia, postea constituerunt procuratores: vtrum isti procuratores superuenientes debeant iurare de calūnia? Rādet quod sic, licet interueniant post iuramentum prætitum a principalibus partib. alias ipsi procuratores in causa posset de facili committere calūniam. Sed Sanctissime Pater, vellem informari a sanctitate vestra, vtrum iudex possit pluries exigere iuramentum de malitia, licet fuerit prætitum ium de calumnia? Vt quod non: quia iuramentum de malitia continetur sub iuramento de calumnia. Hoc tū non obstante respondet Romanus Pontifex dicens, quod licet generaliter in iuramento calumniæ cōtineatur iuramentum de malitia: tamen quia solet plus timeri illud quod in specie exigitur, quam illud ꝙ solum in genere exigitur: poterit iudex quotiens sibi videbitur exigere a partibus iuramentum de malitia, licet in causa ipsa iuratum fuit de calumnia. Nota primo argumen quod aliud est causa principalis, aliud est cā appellationis. de quo per gl. infra de test. cap. fin. Nota secundo ista duo iuramenta quo ad prætationē ꝙ quilibet unum iuramentum calumniæ, & veritatis: ut vbi vnum prætatur, ibi etiam aliud sit prætandum ad hoc sup. e. proxi. ſ. fi. Dominicus.

† An iuramentū de calumnia ſtari possit per ꝓcuratorem vide Fel. in ca. licet ex quadā eā de testi.

TITVLVS IIII.

De iuramento calumniæ.

¶ Bonifacius Octauus.

¶ *Non est de substantia, quòd statim post litem contestatā iuretur de calumnia. Io. And.*

SI de c calumnia, d seu de ueritate c dicenda, in primo litis exordio non iuretur, ut dēt, poterit postmodum in qua libet parte litis iurari: cum huiusmodi iuramenta præstari ab initio de substātia ordinis iudicarii non existat. f †

CAP. I.

1 Citera ibi. ſ. no. tat ꝙ not. sup. de reſcri. l. 2. ſ. ꝙ sed ꝙ iusm ſ. fi. duis. in vlt. glo. C. calumnia de iureiur. propter calum. dan. l. 2. ſ. sed quia. ſ. vide de fo co̅pet. ſi diligenti. in gl. pe.] Nec valet consuetudo de ipso non præstando. de iuramen. calumnia. c ¶ In tota causa.] nedum in principio causæ, ut sup. proxi. responso.

d ¶ Legitime.] puta libello dato, lite cōtest. & iudice sententiante in scriptis, sedēdo, & per se recitando, quod dic vt sup. de libel. obla. c. 1. inf. de senten. & re iud. c. vlt. & non die feriato, ſ. de fer. c. ult. Io. And. [Glo. seq. docet qđ approbat, & quid reprobat ſ. iste.]

e ¶ Annullandus.] approbata est ergo opi. Iac. Bal. Io. Cre. ſ. ilei, & sequacium, qui hoc dixerant: quia tunc demū exactum prætari debebat. ff. de procurat filiusfa. ſ. vel de pupillo. ſ. qui opus. ff. de iureiur. iusiurandū. 4. ſ. qui iusiurandum ad hoc. ff. de procurat filiusfa. ſ. veriam contra vbi de iuramento nil dixit. Et reprobata est opi. Azo. & Mar. quibus consentit Hostien. sup. eo. titeram, & in prædi. decre. tuis dicentium, ꝙ etiam si tacite omitteretur, non valeat iud cium; idest, sententia. 2. q. 6. ei qui. ſ. diffinitiua. C. de sent. & interlo. oma. iud. prolatum. quam intellige cum fuit exactū: & pro eis faciebat prædi. decre. cæterum. & prædictus ſ. sed quia. vbi dicitur, quod ex dissimulatione etiam non possit omitti: sed expone ibi: simulatione, scilicet cum simulant se non calumnioſe agere, vt ibi dicit Accursius.

Glosta sequens ponit rationes antiqui iuris, quas imponat.]

f ¶ Iuramentum.] supra eo. tit. c. 1. Et erat rō: quia in spiritualibus præsumebatur, ꝙ semper esset Deus in memoria. & sic non calumniarentur litigāres, & hoc probat littera sequens. Reddebat Inn. in prædi. c. tres rationes: Prima quia rigor in spiritualibus non seruatum non sit peccatum, 2 tñ ex frequenti iuratione de dolo. & contu. c. 1. Secunda quia licet iuramentum de veritate. ſ. de iureiur. & ſi CHRISTVS. maxime cum de credulitate sit hoc sacrm Tertia, quia hoc iuramentum est a malo non credentis, de elect. significaiti, sed parum valent hæ rationes, cum & in ciuilibus locum habeant, vt per te vides.

¶ Quamuis † in causis spiritualibus in quibus debet de veritate dicenda iurari, canones non indicant

CAP. II.

IN † appellationis causis. Numquid in criminalibus iuretur de calumnia? Dic vt not. C. eod. l. 1. sup. eo. c. i.

IN appellationis.] Continet tria dicta: sm ibi, procuratores: tertium ibi, in omnibus. Dominicus.

CASVS. Dictum fuit sup. eod. tit. c. proxi. quod iuramentum de calumnia dēt ab vtraq; parte prætari in exordio litis, id est, statim post litem contestatam. Sed ponamus, ꝙ in prima instantia iuratum fuit per partes de calumnia: vtrum in causa appellationis sit de calūnia iterum iurandum: Vt ꝙ non, quia eadem est cā appellationis cum prima instantia: sed in prima instā tia iuratum fuit de calumnia; igitur nō est amplius de calumnia iurandum in causa appellationis: alias in eadem instantia siue causa bis iuraretur de calumnia: hoc tamen non obstante respondet Romanus pōtifex, ꝙ in cā. appellationis iurandū est de calumnia: licet in prima instantia fuerit iuratum. Sed ponamus, ꝙ partes principales litigantes iurauerit de calumnia, postea constituerunt procuratores: vtrum isti procuratores superuenientes debeant iurare de calūnia? Rādet quod sic, licet interueniant post iuramentum prætitum a principalibus partib. alias ipsi procuratores in causa posset de facili committere calūniam. Sed Sanctissime Pater, vellem informari a sanctitate vestra, vtrum iudex possit pluries exigere iuramentum de malitia, licet fuerit prætitum ium de calumnia? Vt quod non: quia iuramentum de malitia continetur sub iuramento de calumnia. Hoc tū non obstante respondet Romanus Pontifex dicens, quod licet generaliter in iuramento calumniæ cōtineatur iuramentum de malitia: tamen quia solet plus timeri illud quod in specie exigitur, quam illud ꝙ solum in genere exigitur: poterit iudex quotiens sibi videbitur exigere a partibus iuramentum de malitia, licet in causa ipsa iuratum fuit de calumnia. Nota primo argumen quod aliud est causa principalis, aliud est cā appellationis. de quo per gl. infra de test. cap. fin. Nota secundo ista duo iuramenta quo ad prætationē ꝙ quilibet unum iuramentum calumniæ, & veritatis: ut vbi vnum prætatur, ibi etiam aliud sit prætandum ad hoc sup. e. proxi. ſ. fi. Dominicus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

(Prima glo. summat, & diuidit: secundo dicit quid declaret.)

a ¶ In appellationis causa) in causa appellationis iurari debet de calūnia, & ueritate dicenda, hoc primo: secundo dicit, ꝙ procurator deputatus post iurm calumniæ, iurabit de calumnia. Tertio, ꝙ iudex quotiens sibi vr, exigit iurm malitię: ēt si de calumnia, uel ueritate iuratum sit. Per primū dictum determinantur quæ no. per Accur. C. eo. l. 2. in prin. & per Inno & Host. Pet. & Abb. sup. eo. c. 1. super uer. quæcunque cā. Guil. in Spec. eo. tit. §. 2. uer. quid ꝺ cā. Bar. Brix. in q. ue nereali, quæ incipit quæritur utrū in cā. Et per prędicta uide re potes, ꝙ hic reprobat opin. Pla. & Azo. qui dicebant, ꝙ ex quo iuratum erat in principali, non iurabitur in causa appellationis. in Authen. de his qui ingre. ad appe. §. fi col. 8. & ꝓ eis faciunt oīa iura, per quæ probatur ꝙ eadem sit causa appellationis cū prima. 16. dist. habeo 2. q. 6. c. fi aūt. §. fi quis in quacunque. C. ut in vna & eadem causa. l. 1. ff. de iud. ꝓponebatur. Io. Cīe. Host. Gof & supradicta doctores 3: quorum hic approbatur opinio: pro eis 6. q. 4. Ofius. in gl. 1. & 2. q. 6. si quis eps. in glo. 1. C. de iud. properandum. in Auth. vt lit. iur. in prin ibi tū Accur. tenet primam. ff. de dam. inf. qui bona. §. pen. Io. And.

b ¶ Iuratum fuerit.] propter hoc erat dubitatio: quia non videbatur tunc debere iurari: & quia iurandum non est; & quia tunc superfluum videbatur iurm: quod faciendum non est, de iureiu. & si CHRISTVS. de prob. c. 2.

ADDITIO. Et hic no. Arch. quod ibi dixi. Io. And.

c ¶ Iuramentum.] sed de calumnia iurari debet tatim post litis ꝛstōnem, vt §. proxi. No. ergo arg. ꝙ faciēda est litis ꝛstō in cā appellationis. 1 de hoc no. §. de test. c. Raynaldus. ver. dilectus. Io. And.

1 Idem Philp. Io. Andr. & Barc in c. Raynal. de test. F.

d ¶ De veritate dicenda.] si talis est causa in qua iurtur de veritate, ut in fi. c dicitur.

e ¶ Procuratores.] emanauit iste ver. ad declarationē glossarum prædictarum. Inn. Host. & Guli. in Spec. eo. tit. § sequitur. in fin. & eius hic approbatur opinio: & reprobatur opinio Host. qui tenebat contrarium

ADDITIO. Vide Accur. in Auth. principales. C. eo. tit. in 1. gl. Io. And.

f ¶ Post.) hæc erat dubitatio: quia non videbatur bis iurandum. C. eo. tit. Auth. hoc sacramentum.

g ¶ Deputantur.) ab ipsis principalibus, vel a ꝓcuratoribus, qui post litem contestatam substituere poterunt. §. eo. lib. de procu. c. 1.

(Glo. seq. rec per quæstionem & solutionem.)

h ¶ Ab ipsis.) nota ꝙ licet procurator iuret in animā domini 17. q. 4. metuentes in glo. pen. & 100. dist. optatum. in gl. 2. 63 dist. tibi dño. vbi de hoc & sup. eo. lib. de elec. procurator. sacramentum tamen calumniæ in animam dñi, & propriam præbet, ſt hic vides: alias autem quare iuraret, ex quo dñs iurauerat, in hoc casu nō est necessariū speciale mandatum, de syndico uero dic ut sup. eo. in pertractando.

iurm calūniæ in cuius animā per ꝓ curatorē præstat.

sa,[a] quam quam in principali iuratum[b] fuerit, prę stari iubemus calumniæ iuramentum.[c] Et idem in iuramento de veritate dicenda[d] volumus obseruari.

¶ Procurator deputatus post iuramentum calumniæ, iurabit de calumnia. hoc dicit.

¶ Procuratores[e] quoque, qui post[f] iuramentum calumniæ deputantur, [g] teneri volumus, (vt calumnia vitetur ab ipsis[h]) ad subeundum hmōi iurm:[1] etiam si a suis dominis quid deponere, aut respondere, seu agere debeant, sint instructi.[k]

ADDITIO. De hoc in Spec. eo. tit. §. 2. uer. sed nunqd hæres, & ibi in uer. sed nunquid si iudex mutetur, & per Accur. in l. 2. C. eo. tit. in prin. Io. And.

(Glo. seq. soluit qōnem: & ponis opin. contrariam.)

i ¶ Iuramentum.) nota ad qōnem qua quæritur, an hæres uel successor teneatur iurare, ex quo defunctus iurauerat? Et dic quod sic: 2 per hāc litterā & p auth. C. eod. tit. principales, & per l. ff. de dam. infect. qui bona. §. penu. ponit eū defunctus hic bonam fidem: & hæres uel successor ma lā ff. de accuf. si cui. C. de reb. cre. generaliter. 1. respondeo licet quidam contra: quia hęres & successor ea dem persona cū defuncto cēsetur. 3 in Auth. iusiurandum quod a moriente præstatur. §. 2.

¶ Iudex quotiens sibi videtur, exigit iuramentum malitiæ; etiam si de calumnia, vel veritate iuratum sit. Io. And.

¶ In omnibus[i] autem causis ne dum ante, sed etiam postq̄ lis fuerit contestata, siue de veritate, siue de calumnia sit iuratum in ipsis: pōt iudex a partibus exigere iurm malitiæ,[m] quotiēs viderit expedire.

¶ Idem.

¶ Procurator habens speciale mandatum, iurat de calum. Io. And.

CAP. III.

NVLLAM[†]

k ¶ Instructi.) i hoc casu recitabunt pōsicti Doctores nō debere procuratorē iurare: quia qui facit p aliū, &c. de reg. iur. qui facit per alium. 1 ¶ In omnibus.] declaratur per hoc quod not. supra eod. tit. §. 1. uers. rest. spol. litteras. in glo. antepenul. & de prob. c. 2. & probatur quod not. de test. præsentium. in gl. iurm. in fi.

ADDITIO. Et quod not. Guli. in Spec. eo. tit. §. 1. uers. secundum. Io. And.

m ¶ Malitiæ.] licet ergo ex quo iuratum est de calūnia, amplius in eadem causa de calumnia iurandum non sit ab eodem, ut C. eo. Auth. hoc sacramentum. & sup. proxi. respōso, de malitia tamen bene iuratur: puta cum suspicatur iudex ꝙ malitiose proponatur exceptio, 4 petatur dilatio. Ad hoc de excep. patoralis. de testib. vltra tertiam. C. de fide instr. l. vlt. 30. q. 5. iudicantem.

NVllam.) Quia breue est, non diuiditur. Dominicus.

¶ præsupponendum est pro intellectu c. quod habetur in c. 1. eo. tit. in ant. videlicet, quod partes principales debent personaliter præstare iuramentum de calumnia, nisi essent egregiæ personæ. 1. ad personas. ff. de iureiuran.

CASVS. Prætendebam te debitorem meum: feci te conueniri coram iudice competenti, ad causam mē tractandam constituī meum procuratorem specialiter ad iurandum de calumnia in tali causa, nam requiritur quod causa exprimatur: nec sufficit dicere, constituo meum procuratorem in omnibus & singulis causis ad iurandū de calumnia: licet 3rium ferret in plerisque curiis: lite cōtestata procurator meus voluit iurare de calumnia pro me dño suo: Tu aduersarius meus proponis, ꝙ ipse procurator non est admittendus ad iurandū calumnia pro me; sed ꝙ teneor illud præstare personaliter, ut in c. 1. eod. titu. in antea bene dicat? Rādetur ꝙ non; immo iudex potest & debet procuratorem ad hoc specialiter constitutum admittere ad iurandum de calumnia: & in hoc non facit iudex iniuriam partibus. Nota primo vnum casum in quo requiritur speciale mandatum: alios casus glosa enim citat in c, qui ad agendum, de procura. sup. eod. lib. Nota secundo, ꝙ aduersarius dī, qui habet litem contra alium: quod nota pro statutis facientib. mentionem de aduersario. Dominicus.

[Prima

[prima glossa summat, & dicit quid declarat.)

a ¶ Nullam tibi.] procurator habens speciale mandatum iurat de calumnia. Emanauit ad declarationem eorum quæ leguntur & notantur. C. eo. tit. l. 2. §. si autem ab fuerit &c per Bernar. §. eod. cap. 2. & cap. cæterū. & per. Innocētium, & Hostiensem supra eodem, cum causam & per Guil. in Spec. eo. tit. §. restat. uersi. quid ergo.

tibi[a] iudex iniuriā[b] fecit se censetur, qui procuratorē tui aduersarii[c] constitutum ad causam, habentem super hoc speciale mādatū admisit ad præstandum in ea calumniæ iuramentū.[d]

b ¶ Iniuriam.] quam si inferret, iudex non esset, supra. de uerbo. sign. forus. in fin.

ADDITIO. Qꝫ exponas ut ibi not. sup. Io. And.

c ¶ Aduersarii.) & sic erat, ꝙ curator singularis personæ, de iudico enim uniuersitatis, uel collegii nō dubitam⁹ qn iurest. sup. e in pertra. scandis. & cap. seq. d. ¶ Iuramentum.] dicunt quidam, quod olim procuratores in differenter iurabant, ff. de damn infect. qui bona. §. penult. sed fuit posea statutum, quod solum principales personæ iurent. C. eod. tit. l. 2. §. si autem. & supra eod. titu. cap. 1. quod uerum est nisi procuratores habeant speciale mandatum, 1 ut h. c & ff. de iureiu. l. iusiurandum & ad pecunias. Alii dicebant, ꝙ procurator prius admittitur per prima iura, sed quia non expedit iura sic fieri, cum habeat procurator speciale mandatum. Alii dicebant, ꝙ cum procurator per litis contestationem factas sit dominus litis, poterat de calumnia iura re, quod uerum est, 2. nisi habeat ad hoc speciale, ut hic uides.

DE RESTITVTIONE spoliatorum.

¶ Dictū fuit supra per discursum titulorum præcedentium de armis actorem contra reos, uerum quia ipsi rei conuenti aliquotiens excipiunt, de spoliatione facta ab actore, quando cunq; a tertio, i ad nos informandum de huiusmodi spoliationibus quid iuris sit, anne dicit titulum de restitutione spoliatorum.

Requens &c.] Hæc est notabilis decretalis. Et duæ sunt partes, In prima proœmium & constitutionis causa. In secunda cōstitutio, ibi. Statuimus. quæ tria facit. primo prouidet, qn obstat exceptio spoliationis in ciuilibus & criminalibus, & ponit tempus probandi, & pœnam non probantis. Secūdo soluit scholasticam dubitationem, ibi. Solet. Tertio certo casu prohibet exceptionem, ibi. Ad hoc Io. And.

¶ pro intellectu huius capituli habemus præsupponere, ꝙ si quis intulerit mihi uiolentiam spoliando me re, quam possidebam, ipse spoliator non potest aliqua actione contra me agere, nisi primitus redintegret me in statu, in quo erā tempore illatæ uiolentiæ. de hoc in l. 2. C. unde ui. de ordi. cog. in antiq. maxime in c fi.

CASVS. Titius ui & uiolētia me expulit a possessione unex uel prati, postea feci te conueniri coram tuo iudice competēti super mutuo, uel alia re tibi obtuli libellum meum, cui petii per te responderi, tu in die qua erat responsurus libello, excipis, ꝙ fueras spoliatus a possessione vineæ tuæ, vel prati per quendam Titium, & ꝙ non tenebaris respondere libello meo, nisi primo esses redintegratus: utrum illo medio possis me repellere ab agēdo? Certe non: nisi ego te spoliassem.

¶ In ciuilibus non admittitur spoliationis exceptio facta ab alio quam ab actore, In criminalibus admittitur facta a tertio, dummodo sit de tota substantia, uel maiori parte. Exceptio probari debet infra quindecim dies, alias sit condemnatio expensarum. Io And.

Sed ponamus ꝙ ago contra te criminaliter, tu excipis, ꝙ talis te spoliauit omnibus bonis tuis, sine quibus non potes defendere, & prosequi causam criminalem, an sis audiendus: & utrum ista spoliatio a tertio facta differat processū quousque sis restitutus? Rādet Romanus pōtifex enim distinctione: quia vel Titius spoliauit te aliqua re aut omnib. bonis tuis. primo modo, videlicet qñ Titius spoliauit te aliqua re: tunc illa spoliatio non differt

CAP. I.

Requēs.† &

† Vide Matthæū de Affictis decis. 19.

processum meum in causa criminali: Si aūt spoliauitte omnibus bonis, vel maiori parte bonorum, tunc differtur processus vsq; ad restōnem. Sed nunquid a iure est limitatum tempus ad probandum istam spoliationē, respondet ꝙ sic; videlicet tempus xv. dierum, & si infra illos xv. dies non probes spoliationem, illis xv. diebus elapsis iudex compellet ad procedendum mecum. Sed ponamus ꝙ infra xv. dies tu reus probasti spoliationē, quæritur vsq; ad quod tempus erit differendum, siue prorogādū istud iudicium super crimine, quia tu reus posses differre restōnem spoliationis vt impunitus remaneres de crimine? Rādet Romanus Pontifex, ꝙ iudex poterit tibi præfigere terminū, & debebit, infra quem tu ages 3 Titium spoliatorem, quo termino elapso iudex cōpelleret te ꝓcedere mecū in cā criminali, & hoc siue a spoliatione fueris reintegratus, siue nō, & hoc ne reus de crimine remaneat impunitus. Sed ponamus ꝙ ego actor te spoliauī a possessione tuę vineæ nō factā restitutione possessionis tuæ vineæ, uolui agere tecū, ꝙ iurib. eccłæ meæ, ꝙa dicebā ꝙ ecclesiæ meæ debebas legatū; vel aliquod aliud deuerium vtrū possis me repellere ab agendo, & excipere de spoliatione ꝙ me facta, ut differatur processus donec fueris restitutus? Certe non obstat mihi illa exceptio spoliationis. Idem est dicendum econtra, ut puta si nomine ecclesiæ meæ te spoliaui, postea ago nomine meo priuato, non obstat mihi exceptio spoliationis. Nota primo ex isto textu ꝙ spoliatio ab actore facta, ipsum repellit ab agendo, per quamcunque actionē agat contra me, licet aliqui dicant, ꝙ solum illum repellit ab agendo contra me super illa re qua spoliauī, nec teneris mecum procedere donec sis restitutus. Nota insuper, ꝙ violentia alterius non debet aliis nocere, ideo uiolentia tertii super spoliatione non repellit me ab agendo. Nota ulterius, ꝙ exceptio spoliationis a tertio facta, potest opponi agenti criminaliter quando reus est spoliatus omnib. bonis, uel maiori parte bonorum. Nam reus pro illa spoliatione est turbatus & nō potest meditari in defensione sua, ideo iura uoluerunt ut processus super causa criminali differatur usque ad redintegrationem.

Nota ꝙ spoliatio a tertio facta debet probari infra quindecim dies, tamen non computetur dies propositæ exceptionis. Idē dicitur in exceptione excōicationis, quæ debet probari infra octo dies §. de excep. capia. ibi enim similiter non computatur dies propositæ

exce-

Universidad de Deusto
Biblioteca

exceptionis: secus est in decem diebus datis ad appellādū: nam illi decem dies currunt appellanti de mēto in momentum, sm cōem opinionem Doctorum. Nota q̄ exceptio dilatoria debet primo discuti & terminari, q̄ super negotio principali procedatur: ad hoc de iudice prohibita.

Nota arg. q̄ condēnatio expēsarum est pœna. de quo per gl. in c. 1. de elect. sup. e. lib. Dominicus.

† al. conturbat.

[prima glossa summat, & ponit anteq̄ titulationem.]

a ¶ Frequens & assidua.] in ciuilib. non admittitur spoliationis exceptio facta ab alio, quam ab actore. In criminalib. admittit facta a tertio dū mō sit de tota substātia, uel maiori parte. Exceptio probari dēt infra quindecim dies: alias fit cōdemnatio expēsarū. Excipiēs de spoliatione facta a tertio, infra certū tēpus a iudice statuendū, dēt restitutionē petere, alias accusabit exceptionē nō obstante. Vltimo dī, quòd agenti super rebus ecclesiasticis nō obstat exceptio spoliationis priuatarū rerum, vel econuerso. Hāc decretalem quidam intitulabant olim sub titulo de excep. alij sub tit. de restit. spol. & bene, ut hic vides.

assidua [a] nos querela circunstrepit, [b] quòd spoliationis exceptio nonnunquam in iudiciis calumnioſe [c] proposita causas ecclesiasticas impedit & perturbat: † dum enim exceptioni [d] insistitur; appellationes interponi contingit: & sic intermittitur, [e] & plerunque perimitur [f] causæ cognitio principalis; Et propter eā nos, qui uoluntarios labores [g] appetimus, ut quietem aliis præparemus, finem litibus cupientes imponi, & calumniæ materiam amputare: Statuimus, [h] ut in ciuilibus negotiis, spoliationis obiectu (quę ab alio, quam ab actore [i] facta proponitur) iudex in principali procedere non postponat. Sed si in ciuilibus ab actore, in criminalibus autem se spoliatum reus asserat à quocunque, [k] infra quindecim [l] dierum spatium (post diem, in quo proponitur [m]) quod asserit, [n] † comprobabit: alioquin [o] in expensis, quas interim actor ob hoc fecerit, iudiciali taxatione P præhabita, condemnetur; alias (si iudici æquum uisum fuerit) puniendus. q ¶ Illum autem spoliatum intelligi uolumus in hoc casu, cum criminaliter accusatur, qui tota sua substantia, [r] uel maiori parte

quorum de hac materia loquentium.

i ¶ Ab actore.] hoc erat iniquum, q̄ reus exciperet † actorem de spoliatione facta a tertio, cum in hoc non deliquerit actor, & ideo factum alterius sibi nō debebat obesse. C. de inoffic. test. si quis suo. versus finem, & ff. de reg. iur. nō debet & peccata suos teneant auctores. C. de pœn. sancimus. ff. de his quæ fiūt a ma. 10. par. ca. 6. quæ fuit & recitat hic Ber. se non meminisse uidisse aliquem excipientem sic in ciuilibus.

k ¶ A quocunque.] ecce differentiam inter criminalē causā & ciuilē, ut in ciuilibus non opponatur spoliatio facta ab alio, quam ab actore, in criminali sic, cū moderatione quæ sequitur: & rationes ibi quentur.

l ¶ Quindecim dierum.] arctatur tēpus probandi, quia male tioſe sæpius apponebatur talis exceptio vt s. dixi. sic in exceptione excōmunicationis, octo dies sunt dati. ff. de excep. pia. ADDITIO. Hic adde qd ibi not. in glo licet enim. in prin. tamen hic Io. Mona. & Archi. tenent quod ibi probaui. Dicunt enim terminum prorogari posse. Io And.

[Glo. seq. dat tria similia, & vnum dissimile. fi. recitatur per quęstionem.)

m ¶ Proponitur.] quia dies illa non computabitur in xv. 1 sic dies in quo proponit excōicationis exceptio. ff. de exceptionib. pia. sic dies in quo cautū proponitur. & in quo sistere in iudicio oportet, non computatur. C. de vicena milia passuum. ff. si quis cautio. l. 1. & sic dies præsentationis litterarum, cū cōmittitur causa infra certum tempus decidēda. ff. de app. super. eo. 2. ubi de hoc. Secus in decem diebus, qui dantur ad appellandum, in quibus tempus sententiæ prolationis computatur. 2. q. 6. biduum. ubi de hoc. s. de re iud. quod ad cōsulta. tionē. [Archi. Alleg. sup. eo. tit. audita. uer. mādamus. sup. de cleri. nō resi. qualiter. 18. q. 3 pridē. uer. admonemus. 2. q. 6. propter. 88. dist. prælatum. 4. q. 5. cap. 1. 31. dist. tenere. 82. dist proposuisti.] Et ultimo istorum xv. dierum 2 probari poterit exceptio, sic ff. ad leg. Iudē. dult. l præter §. sexaginta & l. is cuius. § ex senatusconsulto. Et potest peti bonorum possessio infra centesimum diem; & contestamus in eo numero computatur. ff. de succes. edi. l. 2. §. si intra uersi quod dicimus. simile. ff. de uerb. obli. qui ante calendas. Io. And.

n ¶ Quod asserit.) l. se spoliatum in ciuilibus ab actore, in criminibus a quocunque.

o ¶ Alioquin.] dicit, si infra illud tēpus probauerit.

p ¶ Taxatione.] de qua dic ut sup. quod met. cau. c. vl. in glo. quæ incipit, vltra quam. Ber.

q ¶ Puniendus.] pœna arbitraria: ex quo non statuitur hic certa pœna, de offi. deleg. de cauſis. §. 1. ff. de in. deli. l. 1.

ADDITIO. Idem Host. & Io. Mona. & Archi (Glo. seq. reddit causam: & dat simile.)

r ¶ Substantia.] interpretatur & exponit hic papa canones illos. 3. q. 2. oportet & 2. q. 2. nullus ubi sunt hæc verba:

verba: Ridiculum enim videbatur q̄ criminaliter accusatus accusatorem suum per exceptionē spoliationis rei modicæ & vilis, ab accusatione repelleret: Et est simile quod dicit lex, q̄ tutor à tutela excusari nō pōt ratione controuersiæ, quæ est inter ipsum & pupillum suum: nisi forte

maiori parte ipsius se per violentiam destitutum affirmat, & secundum hoc loqui canones, sano credendum est intellectu, quia nec nudi contendere, nec inermes inimicis oppone re nos debemus: habet enim spoliatus priuilegiū vt non possit exui iam nudatus.

¶ *Excipiens de spoliatione facta à tertio, infra certum tempus à iudice statuendum, debet restitutionem petere: alias accusabitur exceptione non obstante Ioan And.*

¶ Solet autem † inter scholasticos dubitari, si spoliatus à tertio, [a] de spoliatione contra suum accusatorem excipiat: an ei tempus [b] à iudice debeat indulgeri, infra quod restitutionem imploret: ne forte sic [c] velit existere, vt omnem accusationem eludat: [d] quod [e] satis æquitati & iuri consonum æstimamus. † Quòd si infra tempus indultum restitutionem non petierit, & causam cum potuerit [g] non ducat † ad finem non obstante spoliationis exceptione, deinceps poterit accusari.

¶ *Agenti super rebus ecclesiasticis, non obstat exceptio spoliationis priuatarum rerum, vel econuerso. Ioan. And.*

¶ Ad hoc sancimus, vt rerum priuatarum spoliatio agenti super ecclesiasticis, vel econtrario, nullatenus opponatur. [h]

¶ Bonifacius octauus.

¶ *Ecclesia quæ petit restitutionem decimarum (quas se dicit infra parochiam alterius possedisse) non auditur nisi probet possessionem legitimam. Ioan. And.*

Ad instantiam ergo scholaris bonus iudex assignabit terminum ciui, infra quem agat, & post quem ciuem illum non audiet. arg. hic, & l. diffamari. quam alleg. glo. supra de prob. licet inf. de appel. legitima. C. de re. pig. si eo. ff. de op. leg. mācipiorum. ff. de cura bon. dam. l. 1. ff. de bo. auct. in. possi. si seruus. ff. de car. edic l. 3. §. causæ Ioan. And.

† extimamus.

† aliàs inducat.

g ¶ potuerit.] aliàs non debet sibi imputari. sup. eo. lib. de elect. commissa. supra de appel. ex infinuatione cum similib.

[Glo. seq obiectionem dupliciter soluit, & duplicem rationem subdit.

h ¶ Opponatur.] intelligit Ber. hoc quando inter ecclesiasticas personas causa vertitur, ne fit contra. supra de ord. cog cum dilectus. Vel dic, quòd ibi de temporalibus contendebatur, quæ proprie priuata dicuntur: quia possunt à priuato possideri. res autem ecclesiasticæ vocantur hic, quæ non cadunt in laicum, vt decimę & alia spiritalia. ff. de leg. 3 l. hoc legatum. & est ratio huius dicti: quia agens nomine ecclesiastico, nō agit suo iure, sed nomine ecclesię, vnde sicut procurator agens nomine alieno, de iure suo non excipit, sic, nec hic. Ad hoc. ff. de do. exce. si procurator. Item res ecclesiasticę sunt publici iuris, sed de publico ad priuatum non fit compensatio. C. de compen. l. 1. & 3.

ADDITIO Hostiensis remittit ad summam eodem titu. §. quando facienda. versic. quid si vir. vbi tenet Hostien. & idem Specu. de peti & possess. §. 1. vers. quid si ago. quòd agenti de matrimonio petitorio, vel possessorio, non opponit coniux spoliationem rerum. l. An-

inter cum §. penult. Octauo, magister nauis, qui insolidum reddit vectoribus non detracto damno proportionabiliter. ff. ad l. Rho. de iac. l. 2. Nono, cogitur colonus in dominum agere in casu quem habes. ff. locat. cum in plures. §. messem. Decimo. in casu. ff. ne quid in loco publi. l. 2. §. si quis in suo. versicu. idem Nerua scribit. Vndecimo, in casu. ff. de leg. 1. si sit legatū. §. finali. Duodecimo, supra de offic. ordin. significauit. Tertiodecimo, in matre quæ necesse habet petere filio tutorem. C. qui pe. tu. l. matris, & l. cum a matribus. Quartodecimo, in appellatione. de appel oblatæ. Quintodecimo, in impediēte matrimonium. supra de clan. despon. cum inhibitio. Sextodecimo, in nunciante nouum opus. de nou. oper. nuncia. cap fin. Decimoseptimo, cum actor malitioſe tradat reum conuenire, pone in scholari, de quo not. in præ le. l. vnica. C. vt nemo in ui. quē conuenire intendit actor, cum paratus fuerit ad recessum, vt sic se redimat. supra de reicr. nonnulli. hoc ergo præcaueri debet. de ser. non ordin. cap. 1.

Universidad de Deusto
Biblioteca

AD decimas.] Primo casum soluit rationem subdens, ibi, Quia eas. Et duos alios modos summandi generalius dicã super 4. gl. Et dicitur decr. hæc sumpta fuisse de extrauag. Clemen. 4. quæ incipiebat, cum inter canonicos, sed illam non vidi. Ioan. And.

CASVS. Canonici sancti Nicolai percipiebant decimas de prædiis, quæ prædiabantur infra meam ecclesiã parochialem, & cõtant ipsi excedebãt fines parochiæ suæ, & sic possederũt decimas per magna tempora: hoc facto ego rector illius ecclesiæ parochialis anticipaui canonicos, & percepi fructus illoru pdiorũ: Canonici voluerũt cõtra me intentare interdictũ vnde vi, p recuperãda possessione, quæritur quid debeãt, p bare istis canonici, p obtinẽdo in possessorio? Respondet Romanus pontifex, p eũ ius cõe sit contra canonicos: nam ius commune dictat, p decimæ prædiales soluantur illi parochiæ, infra cuius limites sunt sita prædia. Itẽ cum ius commune sit pro me rectore, quia constat illa prędia esse in parochia mea: certe anteq̃ canonici possint obtinere in possessorio vltra suam possessionem, debẽt probare titulum medio cuius habuerunt possessionẽ: videlicet quòd dicat, quod decimæ illæ pertinent ad ipsos ex donatione episcopi cum consensu capituli, vel ex donatione laici, qui habebat illas decimas infeudatas de auctoritate episcopi. Nota primo, p licet vna ecclesia vel pſona ecclesiastica sit capax iuris decimarum: tamen non potest decimas percipere, nisi mediante titulo: nec etiam possidere, quod plus est, nisi cum titulo, & titulus legitimus poterit esse donatio episcopi de consensu sui capituli, vel legitima præscriptio per xl. annos, tam de iure ciuili, quàm de iure canonico. De iure ciuili habemus text. in Authent. quas actiones. C. de sacrosc. eccle. De iure canonico in capit. de quarta. de præscrip in ant. Et ideo dicit glos. quòd laicus quantocunque tempore perceperit decimas in aliqua ecclesia parochiali, si rector illius ecclesiæ spoliauerit laicum: laicus contra rectorem non potest intẽtare interdictum vnde vi: nisi alleget titulum ideſt, in feudationem ante concilium Lateranen. non autem auditur, si alleget præscriptionem: quia non potest præscribere, cum non possit possidere. Nota vlterius, quòd possidens aliquid contra iuris dispositionem, præsumitur malæ fidei possessor. Nota finaliter expressum text. quòd decimæ prædiales de iure communi spectant ad ecclesiam simplicem parochialem, licet non sit baptismalis, de quo sup de deci. cum contingat. Dominicus.

[Prima glossa summat.]

a ¶ Ad decimas.] Ecclesia, quæ petit restitutionem decimarum, quas se dicit infra parochiam alterius possedisse, non auditur, nisi probet possessionem legitimam.

b ¶ Canonici.] nomine ipsius ecclesiæ agentes, quod possunt, vt sup. de proba. ex litteris. de concess. præb. ex parte. vbi de hoc cum simil.

c ¶ Asserunt.] ex hoc insultat præsumptio contra eos, quæ eis verisimiliter obstat, secus si hoc non astaret, p illæ decimæ essent in alterius parochia, & facit ad ea quæ dicam infra eod. lib. de præscr. c. 1.

d ¶ Eundem clericum.] Nota literam, quia hoc ius facit pro reo, & contra actorem: Si aũt spoliati essent à tertio: ius commune licet facere contra actorẽ, non tamen pro reo: vnde tunc decr. locum habere non puto, & facit quod dixi infra de præscrip. c. 1.

ADDITIO. Vnde dicebat hic Ioan. Mona. hic patere, p agẽs restitutorio iudicio cõtra eum, qui iure communi iuuatur, debet docere de titulo, vel dicatur p spoliatus petẽs restitui cõtra illum, qui iure cõmuni probato iuuatur, succumbit, si aliud nõ ostendat. Ioan. And.

e ¶ Occupasse.] in mala parte: alibi in bona 7. q. 1. factus. & sup. eo. lib. de procu. si duo.

[Glossa sequen. argu. ad opin. Ioan. contra Brixien. & fortificat textum.

f ¶ præsumuntur.] Nota secundum opin. Ioan. qui not. 14. quæst. prima, capitulo primo in glossa possideri. quòd laicus restitutionem decimarum petere non poterat, per decret. supra de præscript. causam. Bartol. Brixien. not. contrarium, cum laici decimas interdum possideant de facto. Ad decret. illam causam. respondebat, quòd decret. ipsa dicit, detinere, non dicit, possidere. Satis puto hanc decret. facere pro Ioan. vt nisi laicus probet se legitime assecutum, cum sit contra eum præsumptio, non auditur, qui enim restitutionem petit, habet duo probare: se possedisse, & spoliatum fuisse. supra eod. capit. olim primo & 3. Et aliud possidere. & aliud est in possessione esse. ff. de acquir. possessio. si quis autem. Et est sim. supra eo ex translata. & quod ibi not. Hic ergo est præsumptio contra actorem: & ius commune pro reo: possessio ergo & spoliatio probatæ non aduocant vt fiat restitutio, petitorio probato pro reo, ad hoc de cau. possess. cum ecclesia. & capit. cum dilectus. ff. de rei vendi officium. & idem uidetur vbicunque factum est pro reo notorium. de diuor significasti. [& hoc tenet Ioan. Mona.] Proprietas igitur pro reo probata, ipsum in possessione defendat, ad hoc. ff. de superficie. leg. 1. §. quod autem. ff. depo. l bona fides, in fine.

ADDITIO. Dicit etiam Archid. hic, quòd propter fatuam allegationem actorum quasi super notorio, Papa sic debuit iudicare. ad hoc. ff. de dolo. l. dolo. ff. vt in poss. l. si is à quo. ff. de actio. empto. & vendit. l. emptorem. in princip. ff. de probat. etca, in fin. Facit quod dixi post Innocent. & Compost. de consuetu. cum inter. de priuileg. ex tenore. Ioan. Andr.

g. ¶ Aliud ostendatur.] Vt compositio, titulus præscriptionis, priuilegium, vel aliud simile. de donat. apostolicæ. infra de his quæ fiunt à præla. cum Apostolica cum simil.

h. ¶ Ecclesiam.] scilicet B. clerici. Ioan. And.

CAP. II.

AD decimas, a † quas canonici b † sancti Nicolai se asserunt c infra parochiam ecclesiæ B. clerici possedisse aliquandiu, & eis per eundem d clericum spoliatos fuisse, nequaquam debent restitui, nisi euidenter docuerint, quòd earum possessionem legitime assecuti fuissent: Quia eas occupasse e iniuste verisimiliter præsumuntur, f cum prouenient ex prædiis infra alienam parochiam constitutis: Sitque manifestum (nisi aliud ostendatur g) eas de iure communi ad eandem ecclesiam h pertinere.

TITVLVS VI.

De dolo & contumacia.

¶ Innocentius quartus. †

¶ Actor contumax condemnatur in expensis, nec citatur vlterius ad sui petitionem reus, nisi caueat de veniendo & comparendo.

¶ Dictũ fuit ſ. ti. pxi. de fatigatis vi seu potẽtia aduersariorũ: nũc vero est videndũ de fatigatis aduersariorũ dolo & contu. ideo annectit tit. de dolo & cõtumacia.

ACtor.] Duplex est p uisio contra actoris contumaciam: secunda prouisio: ibi, ad citationem.

ADDITIO Et vt dicit Ioan. Mona. prima repetit ius antiquum: alleg. de procu. auditis. C. quomodo & quã do iudi. Authen. qui semel. C. de fruct. & lit expen. nõ ignoret. Secunda adiicit ius nouum, quod vt dixit Inno. alio iure non cauebatur. Sed Hostien. dicit, quòd satis est p cauebatur alio casu quo minus hoc videretur fieri debere, ſ. in Authen. libellum, quæ habetur 3. q. 3 cap. inducias. §. libellum, & C. de lit contest. Authen. libellum, & exponit eam hic totaliter, quod pro positio congruit: ſ. p sit mens eius, ex quo actor fuit cõtumax, nec ad libellum porrigendum, nec ad porrigendum prosequendum, nec ad aduersarium citandum admittitur: nisi caueatur reo vel iudici: vt ibi de contestanda lite infra duos menses: supplet etiam p in termi. comparebit, vt hic: vel omne damnum restituet. Multum violẽta est hæc expositio. Inducit etiam ipse Authen. generaliter. C. de epis. & cler. ex quibus dicit sumptam hanc decret. quasi per modum innouationis alleg. Authen. libellum. 3. q. 3 c. inducias. §. libellum, in fi. 3. gl. Quicquid dicat Host. verum dixit Inn. hoc alio iure non caueri: vnde dicit hic Archidiaconus, nullas Authen. loqui etiam nulla contumacia præcedente. Ioan. And.

CASVS. Titius prætendebat me suum debitorem in decem: fecit me conueniri coram iudice meo cõpetẽti: ego reus in termino mihi assignato comparui: ipse vero actor non cõparet: quæritur qua pœna veniat aduersus non parentes pro sua contumacia puniendus? Romanus pontifex, p ipse actor primo est mihi condemnandus in legitimis expensis, quas pp hoc ego feci: Item est puniendus alia pœna: quoniam si velit denuo me conuenire per aliam citationem nouam, quia prima est peremptа (l. & post peremptorium. ff. de iud. in fi. legis, vbi edictũ circũducitur: i. citatio extinguitur, & est expirata, necessaria est alia citatio: Et ideo si actor velit impetrare nouam citationẽ, dẽt mihi cautionem sub certa pœna, p in singulis terminis comparebit: & si actor nolit prætare illam cautionem, iudex debet ei denegare citationem: & hoc uerum, si requisitus fuerit iudex, vt ei denegaret citationem, nisi prædictam cautionem de comparendo in singulis assignationibus: Nam iudex non debet interponere officium suum ad priuatam vtilitatem; nisi requiratur a partibus. l. 4. ff. de dam. infect. cap. 1. de iudi. in ant. ibi; quem cum petiisset aduersarius introduci.

Nota primo ex isto c. p cum reus ad initiãtiam actoris citatur, ut coram iudice ꝑareat ad certum terminum, actori similiter vt ille terminus assignari, licet iudex non dicat actori, p sibi talẽ terminum assignat, in iſto p actor non comparens est tanquam cõtumax condemnandus in expensis, quas reus propter hoc fecit. Quæritur de quib. expẽsis intelligatur iſtud? Quidam dicunt vt Dominicus de sancto Gemi p uerbũ, pp hoc factis, positum in hoc tex. refertur ad uerbum, veniendo: ita quòd reus petat expẽsas ab actore, quas ipse reus fecit ueniendo, standdo, & redeundo, sed si fecerit alias expensas, puta, pro concilio aduocatorum, illas non poterit petere per modum præiudicii, sed tñ ita tamen hanc opi. uſ tex. in l. eum quem temere. ff. de iud. vbi dr, p faciens aliquem temere vocari ad iudicium, debet soluere viatica, & sumptus. Item facit l. sancimus. C. de iud. vbi dicitur, p contumax debet soluere omnes expensas & damna, quæ fecit ipse reus vel actor comparens. Nota insuper, quòd actor contumax in primo termino non debet a iudice obtinere aliam citationem pro faciendo citari reum, nisi ꝓstita prius cautione sufficienti, p

CAP. I.

ACTOR, a qui ad terminum b venire, ad quem citari aduersarium fecerat, non curauit, c vel ideliter comparebit in omnibus & singulis assignationibus Et oneratur tali cautione propter præcedentem contumaciam suam, quia præsumptio est contra eum, quòd ipse actor non comparebit. sicut non comparuit in primo termino; Sed pro intellectu huius cap. & totius materię, quæritur primo, utrum text. iste procedat, ut quis condemnetur in expensis pro simplici citatione? Istam quæstionem formauit glo. in c. querelam, de procur. in antiq. & dicit ibi glo. quòd debet fieri condemnatio expensarum post citationem peremptoriam: ideo p o simplici citatione non est quis condemnandus in expensis; Nam dicit illa gl. condemnatio expensarum est pro ꝓtumacia, modo quis non dicitur contumax pro simplici & prima citatione Doctores dicunt ꝓtrarium, p ẽt pro simplici citatione quantum ad ꝑdemnationem expensarum est quis censendus ꝓtumax, ẽt virtute unius citationis, sed non quantum ad sniam diffinitiuam, uel missionem in possessionem. Quæritur secundo, quid si reus similiter non comparuit, utrum actor non sit admittendus ad nouam citationem contra reum, nisi mediante cautione, de qua hic? Respõdet glo p tunc non habet locum dispositio huius c. immo ꝓtumacia contra contumaciam ꝓpensatur: & istud facit contra gl. l. penu. de eo per quem fact. erit. ff. l. 1. uel 2. ff. si quis in iudi. quæ tenet, p licet neuter ꝑpareat, tamen iudex dẽt ꝑdemnare partes in multa pro interesse publico, & hanc opinionem tenent domini tpales. Pro quo sciẽdum, p ꝓtumax non ꝑparens coram iudice, offendit iudicem & rẽ publicam, pro quo uenit ꝑdemnandus in emenda: quæ emenda est arbitraria. l. unica. §. fi ff. si quis iudi. non obtempe. Item contumax offendit suam partem aduersam, & ratione illius debet contumax erga suã partem aduersam condemnari in expensis & interesse. l. sancimus. C. de iudi. Sed tunc ad qõnem quando neuter comparet; certum est p contumacia compensatur, quantum ad partem. Sed quid quantum ad rem publicam, utrum debebat compensari? Glo. alleg. dicit quod non: Sed dicunt Doctores, quod cum impositio multæ sit regulanda secundum interesse, & damnũ partis aduersæ, ut de hoc est tex. notabilis, in l. 2. ff. si quis in ius uo. & modo quando neutra pars comparet, fit compensatio; & postquam parti non interest, nec reipublicæ debetur mulcta.

[Prima glossa summat.]

a ¶ Actor.] Actor contumax condemnatur in expensis; nec citatur ulterius ad sui petitionem reus, nisi caueat de ueniendo & comparendo.

[Gl. seq. recitetur per quæstionem.]

b ¶ Ad terminum.] Cum indistincte loquatur de quolibet termino, siue non, i intelligendum uſ; Sicut & in reo dici solet, quod pro qualibet contumacia etiam ante peremptorium condemnatur in expensis, licet solum post peremptorium possit excommunicari, uel missionem pati. De hoc 74. dist. honoratus. in glo. totscriptis. 4. q. 5. in summa, & sup. de procur. querelam. maior autem est contumacia actoris non uenientis, quam rei. 4. q. 4. c 1.

c ¶ Non curauit.] cum potuisset: unde nota negligẽtiam uel contemptum. ff. de re iud. contumacia, ad idẽ sup. tit proxi. c. 1. §. solet.

[Glo. seq. unum dubium solvit, de alio remittit.]

1 Et siue in principio cauſę, siue in ꝓgressu. Frãc. Hosti. alleg. 19. di. ca. 1. de priuil. quia circa. ad idẽ ff. de pu. de pretio. Io. An.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Venienti.] ergo non venienti non ꝺdemnabitur: sed compensetur contumacia contumaciæ. ff.de dolo si duo ff.de compen.l.si ambo. Si autem actor non venit: & iudex fuit absens vel præsens, sed procedere nō poterat: an fieri debeat, ꝺdemnatio ? die vt not.in reo. sup.eo.tit.cap.vlt.

b ¶ propter hoc.] Extra tione contumaciæ. de procur. auditis, ℈. de except. pta. supra eo. cum dilecti. & c. finem. Et qualiter cō tra contumaces procedi debeat, die ut no. sup.eo ꝑ out, &c. eaulam.

† Intelligē de expensis.

nienti a reo in expensis † (propter hoc b factis legitime) c condemnetur: Ad citationem aliam minime admittendus, d nisi sufficienter e cauerit, ꝙ in termino f fideliter g debeat comparere.

¶ Bonifacius octauus.

¶ Iudex appellantem & recedentem citare vlteriꝰs non tenetur, si vult in causa procedere: nisi forsitan appellationi renunciet. Ioannes Andreæ.

quas facit cōparēs ex sua cōparatione. Cyn. Bald. in l. sancimus C. de iud. de lucro ꝙ compa rens amisit, die ut notatur I c. finem li tib. de do. & contu. phi. Font.

c ¶ Legitime] quod die vt not. 2. q. 1 in primis, supra eod. tit. finem.

d ¶ Admittendus.] & sic puniet in quo peccauit, ℈. de temp. ord. litteras. in fine. [Glos. seq. reci. per quæstionem.]

e ¶ Sufficienter.] vt sic pignora uel fideiussores dent. ff. mā si mandato. §. vlt. si

Cautio sufficiens ꝺf, qñ dā tur pigno ra uel fideiussores.

autem hanc dare non posset, det iuratoriam, supra de do. post diuor retitt. per vestras. ubi de hoc, ad idem. C. de epis. & cler. l. generaliter. Dicit autem inno. quòd sufficit verbo cauere: quod potest uerum esse seruata prædicta distin. Ber.

f ¶ Termino.] primo. ſad hoc. ff. de uerb. obliga. eum qui calendis: & infra de præbend. non potest. §. i. cum suis concord. Vel die termino quocunque quo ad eius petitionem citabitur reus: hæc est. n. indefinita legis, ꝙ æquipollet uniuersali, ut dixi ℈. eo. lib. de elect. ut circa. sic & cautio præstatur de perseuerantia litis usque ad fi. C. de epis. & cle. Auth. generaliter.

ADDITIO. Dicit Host. quòd ideo loquitur singulariter, ut det intelligere, quod pro defectu cuiuslibet termini locus est pœnæ. Io. And.

g ¶ Fideliter.] præsumitur autē malitiose abesse, nisi ℣tium prohibeturꝰ. ꝙ impeditus fuerit. de re iud. cum Bertoldus, de procu. querelam ubi de hoc.

1 In isto c. ibi, uideatur. notat Phi. ꝙ iudex nō tenetur amplius citare, quē ꝓsumit nolle cōparere coꝝ se, & ꝓcessus si ne citatione ualet. cle. 1. eod. lib. Font.

Vm qui.] 1 Soluit casum dubium, & rationem interserit, ratione ibi. Cum protestari. Et unum casum excipit ibi, Nisi. Ioan. And.

¶ præsupponendum est quod habetur in gl. uidelicet, ꝙ iudex non potest articulum in causa expedire, nisi pars fuerit citata: aliàs si expediret illum articulum, processus esset nullus ipso iure.

CASVS. Tu & ego litigabamus coram iudice competenti ordinario uel delegato, (nō refert:) qui iudex tulit contra te aliquam sententiam interlocutoriam: quia cum lis esset inter nos contestata: & uellem producere meos testes ℣ te: tu opposuisti exceptionem, quæ testes repellebat ab examinatione & receptione: unde nō obstante tua exceptione, iudex interlocutus est meos testes recipiendos & examinandos: a qua interlocutoria appellasti & petisti apostolos tibi dari: q iudex dedit tibi apostolos refutatorios: iudex vult procedere in eā, & examinare meos testes; utrum possit te non uocato & non citato? Ṡndet ꝙ sic: nam eum recedendo ab ipso per appellationem, uideari protestari, ꝙ non intendis coram eo comparere: frustra te citaret; & ideo te nō uocato & nō citato, poterit iudex in causa procedere, & omnes alios articulos expedire; immo poterit ferre sententiam diffinitiuam te non uocato ad audiendam sententiam Sed ponamus ꝙ inter posita appellatione renunciasti sponte appellationi; iudex processit ad alios articulos ℣te non vocatum, nec citatum forte ad sententiam diffinitiuam, virum valeant tales processus? Ṙndet ꝙ non: quia ex quo renūciasti appellationi tuæ, videris consentire, ꝙ coram iudice comparebis. Nota primo, ꝙ recedens a iudice appellando, vt nolle coram illo iudice litigare. Nota secundo, ꝙ qñ fit citatio ad sniam; dēt in ea exprimi, ꝙ ad sniam audiendam citatur, vide tex. & gl. in clemen. sepe. de ver. sig. Dominicus.

[prima gl. summat, & dicit quòd determinat.]

h ¶ Eū, qui.] ludex appellatū & recedē tē citare vlteriꝰ nō tenetur, si vult in cā proceder; nisi forsitan appellationi renunciet. Et determinat notata per Innocentium, per Guil. de accusat. ad petitionem, per Guil. in spe. de citatione. & vide so. de temporum ver.

si quid si quis receſſerit.

(Glo. seq. recitetur per cōnem, quia de diffinitiua.)

i ¶ Grauamine) hoc dicit ex eo; quia si appellatur a diffinitiua, iam functus est iudex officio suo. de offic. deleg. in litteris. ff. de re iudi. iudex. Sed & idem in illo uidetur quo ad executionem, quæ post sententiam imminet facienda eadem ratione.

ADDITIO. Hoc intelligē in casibus, in quibus appellatio non impedit executionem, quòd dic ut infra de app Romana. § si autem.

k. ¶ Per te.) loquitur iudici; sic supra de iureiu. c. ultimo.

l ¶ Appellans.) & frustratorie; quia si bene appellaret ex causa & forma tunc ille a quo appellauerit, iudex non esset & sic appellans contumax non efficitur. renouatione attentatorum post appellationem. habes inf. de appel. non solum.

m ¶ protestari.) Nota quod ius fingit protestationem.

ADDITIO. De protestatione iuris & hominis remittit Io. Mo. infra de reg. iur. in generali. Ioan. And.

n ¶ Hoc ipso.) appellando, & recedendo.

o ¶ Incumbunt.) considerato eo statu, in quo tunc erat causa.

p ¶ Ad sniam.) puta quia lis erat contestata, & ligata de eā, uel talis est cā, in qua sniari pōt licet non contestata, ꝙ dic ut ℈. ut lit. non contesta. qñ; & ℈. eo. pro. q ¶ Audiendam.] si non esset contumax, expectat ut dēt ad sniam audiendam; aliàs non ualeret sni. pte absente. ff. quæ sen. sine appel. rescin. l. 1. §. item ea. edicto. & de hoc no. sup. de offi. deleg. consultus.

r ¶ Renunciet.) expresse, 2 ꝙ pōt. 2. q. 6. c. ei cui. & quis libellos. C. de appel. si quis, & tacite ēt litigando coꝝ iudice a quo appellauit, appellationi renunciat. ℈. de offi. deleg gratum. de testib. cum uenisset, si tamen interest aduersarii, ad ipsius interesse tenetur; quòd dic ut nota. ℈. de appel. interposita. §. ille denique.

(Gl. seq.) obiicit de trib. decretalib. ad quas respondet demum quærit, & soluit, & huic decretali respondet. § ¶ Non teneris) uidebatur contrarium per dec. ℈. de offi. deleg. cum olim 1. ubi iudices citauerunt appellatum, quem putabant frustratorie appellasse, ad idem supra ut lite non contestata, accedens 1. ubi etiam iudices citauerūt, quem putabant frustratorie appellasse, ad idem ꝙ si non omnes. Omnes simul non pronunciauerunt, sed duo vnum, tertius vero aliud, illi duo volunt, pce dere ad executionem ſuæ ſententiæ, quæritur an possint tertio non vocato? Et vſ tertium ipſum non debere vocari. arg huius decr. & ℈ hoc lib. de arb. c. 1. & ff. de re iud. duo ex tribus cum ergo ipſorum valeat ſententia, ergo & executio. Sed die [ſm Io. Mon.] ꝙ vocandus est. 1 nam licet ſententia duorum teneat tamen in exe alius articulus qui emergit, eſt omnibus communis, ſed duo vnum, tertius vero aliud, illi duo volunt, pce dere ad executionem ſuæ ſententiæ, quæritur an poſſint tertio non vocato? Et vſ tertium ipſum non debere vocari. arg huius decr. & ℈ hoc lib. de arb. c. 1. & ff. de re iud. duo ex tribus cum ergo ipſorum valeat ſententia, ergo & executio. Sed die [ſm Io. Mon.] ꝙ vocandus est. 1 nam licet ſententia duorum teneat tamen in exe alius articulus qui emergit, eſt omnibus communis, ſed duo vnum, tertius vero aliud, illi duo volunt, pce dere ad executionem ſuæ ſententiæ, quæritur an poſſint tertio non vocato? Et vſ tertium ipſum non debere vocari. arg huius decr. & ℈ hoc lib. de arb. c. 1. & ff. de re iud. duo ex tribus cum ergo ipſorum valeat ſententia, ergo & executio. Sed die [ſm Io. Mon.] ꝙ vocandus est. 1 nam licet ſententia duorum teneat tamen in exe alius articulus qui emergit, eſt omnibus communis, ſed duo vnum, tertius vero aliud, illi duo volunt, pce dere ad executionem ſuæ ſententiæ, quæritur an poſſint tertio non vocato? Et vſ tertium ipſum non debere vocari. arg huius decr. & ℈ hoc lib. de arb. c. 1. & ff. de re iud. duo ex tribus cum ergo ipſorum valeat ſententia, ergo & executio. Sed die [ſm Io. Mon.] ꝙ vocandus est. 1 nam licet ſententia duorum teneat tamen in exe alius articulus qui emergit, eſt omnibus communis,

citari non debet, vt hic. ad decre cum olim. & decret. accedens, dic ꝙ ibi factum narratur, nō ius ponitur. 1 Ad decre. prout dico, quòd pro ista parte fac t, cum ibi papa mandat citari ad malitiam conuincendam: ergo id de necessitate non erat, quòd citaretur, & de hoc cōsuescit recitari de accusa. accedens. &c. ad petitionem. Sed quid dicemus de cō tumace, nūquid qui in vno actu iudicii fuit contumax, ad alios actus citabitur. Dic ꝙ sic, vt supra de testib. cū olim. in fi. vbi citatur cōtumax [prima gl. summat, & dicit quòd determinat.] ad sententiā audiendam, qa l. cet in vno actu contumax sit: non propterea proie ctē videtur quod in aliis contumax esse velit, sed hoc malum contumacię sub colore boni, si remedii, appellationis defendit, qđ simpliciter contumax non facit.

Nota glo. & ri. de gl. in verbo col lationē. Contumax in vno actu iudicii, vide tex & gl. in clemen. sepe. de ver. sig. Dominicus.

† aliàs non proceſſeris a tuus proceſſus validus, b reputari debebit.

TITVLVS VII.

De eo qui mittitur in poſſeſſionem cauſa rei ſeruandæ.

¶ Innocentius quartus. †

¶ Quando agitur de beneficio ecclesiastico, ob contumaciam rei, non fit missio in possessionem, sed ad sententiam lite non contestata proceditur.

CAP. VNICVM.

Vm, † qui c ſuper dignitate, ꝓſonatu, vel beneficii in primo decreto, certe nō ſum audiendus, ſed non obſtante abſentia Titii citati (lite non cōteſtata) potero informare iudicē, & docere de iure meo. & iudex proferet ſententiam diffinitiuā lite non ꝓteſtata non obſtante abſentia ipſius Titii citati, & ſi docuero de meo iure, & iudici cōſtiterit, mittat in poſſeſſionē, vel aliàs index procedet ſm quod ſibi videbitur. Nota ꝙ glo. pro ſua opinione ponderat verbum, obtinendis, & verbum, ingreſſus, quæ faciunt ꝓ ra opinionē illorū, qui dicunt, quòd iſtud capitulū hēt locū in beneficiis iam obtentis. Nota vlterius, quòd cū agitur de beneficio eccleſiaſtico obtinendo, quia de iſto nō eſt difficultas, data ꝓtumacia poſſeſſoris, non fit miſſio in poſſeſſionē in primo decreto, ſed dēt executor datus cognoſcere de iure abſentis, & facere ius iſti preſenti, & accuſanti contumaciā abſentis, aliàs ſi iſte accuſans mitteretur in poſſeſſionem in primo decreto, haberet vitioſum ingreſſum, nā adhuc iſte non habebit titulū ſine inſtitutione, ideo iudex dēt cognoſcere de iure abſentis, & proferre ſententiam diffinitiuā lite nō cōteſtata, & iſte eſt vnus caſus, in quo pōt ferri ſnīa diffinitiua lite non conteſtata, contra illam regulā poſitam in capitulo, qnoniam frequenter. vt lite non cōt. in antiq. Nota 2 vlterius ex primo intellectu huius capituli, quòd regulariter iudex non poteſt articulū expedire contra abſentem non citatum legitime, & ſi aliquem proceſſum expediat, ille proceſſus erit nullus. l. 1. ff. quæ ſententiæ ſine appel. reſcind.

† Amplia iſtud ca. vi: Titius citatus eſt contumax, non com paret: peto me mitti in poſſeſſionem be

2 Iſtud notabile cū tribus ſequē. debuit ſcribi in cap. ꝓxi §. eo.

Nota ꝙ vbi conſtat de intentione abſentis, ꝙ eſt deliberatus non venire, non eſt citandus: nam citatio fit ad iſtum finem, videlicet, ad explorandū animum citati, an velit venire vel non venire. Nota vlterius, quod iudex dī eſſe certus de intentione abſentis, qđ non vult venire, ſi appellet, & à iudice recedat, qa videtur proteſtari, ꝙ non intendit amplius coram illo iudice a quo appellat comparere, ſed coram ſuperiore. Nota vlterius magis ſpecifice, quòd ſi quis appellet ab interlocutoria, iudex à quo, pōt procedere nō citato eo, qui appellauit Nota arg. quod perſonatus non eſt dignitas. de quo plene Arch. ſ. de conſue. c. 1. eo. lib. Nota inſuper, qđ iudex debet ſupplere pro abſente, quando procedi poteſt in cauſa contra eum, ſimilis tex. ſup. de arb. c. 2 ſed d. lib. Dominicus.

[Gloſſa prima ſummat, & oſtēdit hinc infringi duas regulas, & dicit quid declaret.]

c ¶ Eum qui.] quando agitur de beneficio eccleſiaſtico, ob contumaciam rei non fit miſſio in poſſeſſionē, ſed ad ſententiam lite non conteſtata proceditur. Ponit hæc decre. duos caſus ſpeciales ℈ duas regulas. Regulariter enim quādo agitur reali ob contumaciā rei, fit miſſio in poſſeſſionē cauſa rei ſeruandæ fallit in hoc caſu. Item regulariter nō proceditur ad teſtiū receptionem vel diffinitiuam ſententiā lite nō conteſtata

¶ Dictum fuit ſupra, tit. prox. de dolo & contumacia, verū qa ꝓtumaciam rei actor regulariter mittitur in poſſeſſionē, iō poſt tit. de do. & cont. annectit titulū de eo qui mittitur in poſſeſſionem cauſa rei ſeruandæ.

Vm qui ſuper.] Primo ponit dictū, ſecundo ipſius rationem, tertio contumacis punitionem, ſecunda, ibi, Ne per hoc. tertia, ibi. Sed liceat.

CASVS. Sēm intellectū gloſſæ, qui approbatur ꝑ Doc. Ego exiſtēs in præſentia dñi Papæ ipſi papæ expoſui, ꝙ Titius erat intruſus in bñficio ſine titulo, & ſic vacabat, & ſtātō rpe ꝙ collatio ipſius beneficii erat deuoluta ad papā, petebā vt Papa illud beneficiū tanq̄ vacās mihi ꝓferret, vnde Papa mādauit iudicibus, vt ſi ꝓtaret ꝙ talis Titius fuit intruſus in tali beneficio ꝙ illud beneficiū mihi cōferrēt, Titius citatus corā iudicibus, licet fuerit citatus perēptorie, non cōparauit, vtrū iudices poſſint me mittere in poſſeſſionē illius beneficii. R. reſpōdet ꝙ non, qa cū nō habeā titulū, nec inſtitutionē, ſi mitteret in poſſeſſionem ipſius beneficii, habe

Universidad de Deusto
Biblioteca

testata. Fallit in hoc casu, & est ad declarationem eorum quæ not. sup. de do. & contu. contingit.
ADDITIO. Et approbat hæc decret. quæ notauit Vin. sup. vt lit. non contest. tuæ. item decr. ista vt dixit Boatinus non superfluit propter decr. quoniã. §. porro. vt lit. non cont. quia ille §. specialiter tractet de electione, ista decret. generaliter de causa beneficii. Itẽ illa non expresse prohibebat fieri missionem: quod facit ista. Ioan. And.

a ¶ Beneficio.] quocunque. [Maximo, medio, & minimo secundum Host.] Ad hoc de præb. maioribus. de verb significe. penult.

b ¶ Ecclesiastico.] secus ergo si super temporali, præbenda, vel temporali beneficio agatur, quia cum talia possint sine institutione canonica possideri, nõ habebit locum decretal.

[Glos. seq. quærit, arg. & soluit, & solutionem impugnat.)

c ¶ Obtinendis.] quid dicemus de obtentis? pone cõfirmatus est qui agit, & in possessionem inductus: & tandem spoliatus, vt sup. de cau. poss. cum olim. & c. cũ super. vel petit q confirmatio de eo facta, vel collatio sibi facta sortiatur effectum de concessio. præhen. post electionem. de appel. constitutis 2. vel petit possessionem condictione ex canone, redintegranda. vt sup. de resti. spo. sæpe. Nunquid in his casibus ob cõtumaciam rei fiet missio? videtur q sic, per hanc litteram, quæ dicit solum de obtinendis. Sed dic q non: hæc missio: tum quia decreta. huius rõ adhuc locum hẽt: tum quia ago de obtinendo quod non habeo, s. detẽtionẽ, saltem quę apud alium est ff. de rei vẽd. officium. Item missio in possessionem est quoddam auxilium extraordinarium, quod habet locum solum vbi deficit ordinarium. ff. de minor. in causæ 2. in princ. sed hic procedi põt ordinario iuris ordine, lite non contestata. vt sequitur, & apertius hodie probatur per cle. de iudi. dispendiosam. ergo non habet locum missio. Et licet doctores 1 sic teneant, tamen obstat littera hic posita, quæ dicit, ingressus: non dicit, egressus, quasi per id detur intelligi, & per verbum, obtinendis, quòd in recuperandis non habet locum decretalis.

[Glo. seq. quærit, & soluit.]

d ¶ Possessore.] Quid si nullus possidet, sed duo, pone coelecti petunt? Dic idem propter eandem rationẽ sup. de rescrip. inter cæteras.

e ¶ Ne per hoc.] Ratio superioris dicti.

[Glo. seq. recitetur per quæstionem.]

f ¶ Vitiosus.] non. n. possunt ex possessione haberi sed solum ex canonica institutione. 2. q. 1 legum. de instit. ex frequentibus. 7. de reg. iu. c. 1. ff. de decur. Herennius. Si vero non ageretur de ecclesia tanquam de beneficio, sed tanquam de proprietate: tunc bene haberet locum missio, vt probatur sup. vt lit non cont. c. 2. de eo qui mit. c. 1. sup. de verb. sign. dilecto.

g ¶ præsentia.] C. de iud. properandum. §. cum autẽ. sup. eod. lib. de arbitr. c. 2. in fin.

h ¶ Diligenter.] hoc semper est faciendum. 30. q. vlt. iudicantem.

[Glo. seq. reci. per quæstionem.]

i ¶ Finc debito.) vt si liqueat vel liquere possit de causa, procedatur ad sententiam: secundum ea quæ not. sup. de do. & cont. prout. & est necesse, q constet de iure actoris, ad hoc vt sibi adiudicetur, nec sufficit quòd constet possidentem ius non habere, vt sup. de rescrip. olim C. de rei vend. l. vlt.

TITVLVS VIII.

Vt lite pendente nihil innouetur.

¶ Bonifacius octauus.

¶ Si ex duobus litigantibus electis alter decedat, renunciet, vel a prosecutione causæ excludatur, si lite pendente cum reliquo fuerit alia electio facta, aon tenet.

CAP. I.

ISPENDIJS, a quę b propter electiones diuersas ecclesiæ patiuntur interdum, occurrere cupientes: Statuimus, c vt si aliquibus apud sedem Apostolicam, vel alibi d litigantibus, e super electionibus de se in discordia celebratis, aliquem ipsorũ mori, f vel suo iuri renunciare, g aut à prosecutione ipsius contigerit quoquo modo excludi: h ad electionem aliam (lite super electione superstitis electi i pendente) nullatenus procedatur: Aliàs attentata contra hoc electio ipso iure viribus non subsistat. k

Idem.

¶ Si beneficiatus, contra quem super beneficio litigatur, cedit vel decedit; si alius lite pendente cum superstite fuerit electus, non valet electio: Si vero aliqui (quorum interfit) ad defensionem litis velint admitti; in eo statu, in quo erat causa, admittentur. Ioannes And.

CAP. II.

SI HI CONTRA quos.) Primo ponit statutum prohibitorium interserens causam: secundo decretum, ibi, Quod si Tertio prouisionem illius cuius interest, ibi Sane.

CASVS. Titius possidebat beneficium, quod dicebã ad me pertinere, & spectare mediante iusto titulo & canonica institutione, & dicebam Titium esse intrusum in illo beneficio: unde feci eum citari, & conueniri super petitorio vel possessorio (non refert) secundum Dominicum de sancto Gemi. forte intentaui interd. cum uti possidetis, uel unde vi, & sic possessorium; uel intentaui petitorium: lite pendente ipse Titius possessor mortuus est, uel renunciauit iuri suo in manibus superioris: Quæritur utrum ille ad quẽ spectat collatio illius beneficii possit illud conferre uel ad illud præsentare idoneam personam, si sit patronus nondum finita lite: quia collator vult conferre alteri illud ius qđ defunctus habebat: an possit? Rñde tur q põ, lite pendẽte, & si fiat, non valet collatio, nec ꝑsentatio, nec electio si bñficium sit electiuum: secus si petitor esset mortuus, quia alius posset subrogari loco mortui. Rõ est, q̃ superstitis petitoris interest ut nõ fiat subrogatio in locũ alterius; nã si faciat docere de iure suo, ipse facilius obtinebit possessionẽ bñficii, q̃ si alius esset subrogatus loco illius qui possidebat.

† Nota q vbi ℨ cõtumacẽ nõ mittit in possessionẽ, & mora est periculosa: ꝑeditur ad definitiuã: dixi. de morapericulosa ꝑpter c. tuę vt lite nõ cõtestata. Do. Font.

1 Recitat hic Inno. & ibi Hostiẽsis, & Guil. in Spe. de cõtumacia. §. seqtur. ver. illud aũt. & ibi xefert in hoccõcordasse Cle. iiij. & omnes audi tores. Idẽ Io. Mo. & Compos. sup. de rescrip. capitulum, in fi. vlt. glo. vbi dicit sic iudicatũ, fatetur tñ ꝓbabile q ꝑsequitur in gl. & illud ẽt quòd seq tur, tenuit hic Fr. Ver.

tigantium adhuc obtinebat beneficium seu dignitatẽ de qua litigabatur. in c. vero sequenti alter litigantiũ habebat possessionem beneficij, postea alius mouit sibi quæstionem super possessorio: & pendente lite mortuus est.

[Prima glossa summat, & dicit quid de claret.]

a ¶ Dispendijs.] si ex duobus litigantibus electis alter decedat, renunciet vel a ꝑsecutione causæ excludatur. si lite pendẽte cum reliquo, fuerit alia electio facta, nõ tenet. Emanauit ad declarationẽ eorũ, q not. Inno. & Host. sup. de arbit. ex parte, & de elect. dudũ. 2. de restitut. in integ. c. 2. & Compost. eod. c. 2. de constitu. cum M. ad finem.

ADDITIO Et Gul. in Spec. de app. §. pe. ver. verum. Io. And.

b ¶ Dispendiis quę.] dicitur dispẽdiũ ponderum & inutile: Compendium breue & vtile, de hoc de reser. ca. dispendia. [sup. hoc libro.]

[Glos. sequens dicit hoc ius nouum: obiicit & soluit.

c ¶ Statuimus.] constitutio ista noua est saltem in quantum dicit electionem nullam: maxime non interueniente aliqua inhibitione, vt supra de arbitr. ex parte. Sed dices, nonne secunda electio facta, prima non cassata, cassatur, supra de election. considerauimus? item nonne secunda electio facta, prima nõ cassata, valet interdum; secundum ea, quæ not. supra de elect. auditis, scilicet quando prima nulla erat, & eligentes erant priuati potestate eligendi: Sol. illa iura & quæ in illis not. locum habent quando secunda electio sit prima non cassata, & nondum in litigium deducta: & sic intelligantur not. in dicto cap. auditis. illud capit. & sequens loquuntur quando in litigium erat res deducta: & tunc secunda electio ipso iure sit nulla.

d ¶ Alibi.] Videbatur Hostien. differentiam facere supra de electio. dudum 2. in glo. nunquid in hoc casu. inter causas, quę pendebant in curia, & extra curiam. Arg. decret. de maior. & obed. per tuas. de appel. si duobus, sed quo ad casum nostrum, nulla fit differentia, vt hic vides.

Gl. seq. respondet quòd quomodo duas solutiones poniti primam approbat; in fi. remittit.]

e ¶ Litigantibus.] Litigiosa est res, de cuius dominio quæstio vertitur inter petitorem & possessorem & iudici insinuatis, & per eum futuro reo cognitis. C. de litigio. auth. litigiosa. Dicunt tamen rẽ litigiosam non esse nisi per litis contestationem, facit ꝑ eis supra de offic. deleg. relatum in auth. de litigiosis. §. parte 2. Litis contestatio dicitur litis exordium. supra de offic. delega. super quæstionum. §. intentionis. Sed dic contra 1. per supradictam authen. litigiosa, & probatur supra de offic. delegat. gratum, ut lit pendẽ. capit. 1 & ex iis, quæ ibi not. Host. supra de testi. causam quæ 2. C. quando libel. l. 1. & 2. Quod autem quo ad hunc tit. inducat litis pendentia, habet in cle. eo. tit. c. vno. Ioan. And.

f ¶ Mori.] sup. de arbi. ex parte.

g ¶ Renunciare.] sup. de restit in integ. c. 2.

h ¶ Excludi.] vt sup. eo. lib. de elec. li forte. & cap. quamuis, & cap. cupientes. §. quòd si per viginti. & §. sequen

i ¶ Electi.] & in casu isto quærimus de iure ipsius defuncti, vt sciatur de iure sũ perititis coelecti. Ad hoc 2. q. 1. in primis. licet n. appareat defuncto amplius non deberi, non propter hoc sequitur superstiti viuenti deberi. ad idem supra de rescript. olim.

ADDITO. Dicit Archidia. q etiã pp eligentes ferẽda est sententia, vt sciatur an penes ipsos, vel quos ex ipsis remaneat electio: an vero si ad supetiorem deuoluta, supra de electio. cũ Vintonien. in antiq. & sup. eod. lib. & tit. quamquã. Sic & mortuo hoste fertur sententia propter bona. C. si reus uel accu. mor. fue. l. 1. Ioan. And.

(Glo. seq format duas quæstiones, quas soluit.)

k ¶ Non subsistat.) Quid si postea appareat illum superstitem ius non habere, nunquid conualescit dignitas uel beneficium in isto? Dic quod non: quia quod ab initio, &c. 16. q. 3. c. placuit §. potest. supra de elect. auditis. inf. de reg. iur. non firmatur. Sed nunquid de nouo poterit eligi? Credo quòd sic per decr. supra de elect. super eo.

ADDITIO. Hoc intelligitur ubi non est uitium personæ, ut quia electus non acceptauit sciens casum, & se isti non immiscuit: licet n. non sit in causa cassationis primæ electionis, quæ a principio fuerat nulla; hic tñ culpa incidens in facto, iusse faciet cassari secũdam, sup. de except. c. 1. in fi. de conces. præbend c. 1. & inf. de præben. si beneficia. Io. And.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Sed ista rō cessat in petitore mortuo: nam possessor ꝓp hoc non amittet possessionem: & ipsius possessoris nō interest: quia paria sunt ꝙ subrogatus litiget cū ipso, vel ipse ordinarius: iuxta c. ordinarius sup. de offic ordi. ⁊ istomet libro. Sed quid, ponamus ꝙ mortuo possessore ordinarius vult suscipere defensionem loco defuncti; nunquid ordinarius vel alii quorū interest, pāt adesse causæ, & ipsius causæ suscipere defensionem? Respondet ꝙ sic: dū tñ suscipiant defensionem in eodem statu, in quo defunctus eam dimisit. Nota primo ex isto textu, tibi; dignitatibus & personatibus, ꝙ personatus nō est dignitas; aliàs frustra diuersis nominib. appellaretur. l. si idem. C. de cod. cil. tñ iura vtuntur istis nominibus promiscue vt in c. cū accessissent. de cōstitu. in antiq. ubi primiceriatus uocat dignitas, ꝑsonatus, & officium. Qualiter autem differant, tractat panor. in c. de multa. de præb. in antiquis. Nota principalem effectum huius capituli, quod lite pendente inter aliquos super beneficio, si moritur conuentus: non potest ordinarius altū subrogare loco illius defuncti, nisi mortuo prius superstite; sed hodie impetrat a principe, ut possit fieri subrogatio, non obstante isto c. & hoc quando possessor moritur, secus si petitor, ut dictum est in positione casus. Nota quod ordinarius licet non possit aliquē subrogare loco defuncti possessoris; potest tamen adesse causæ, & tunc summarie debet probare quod sua interest; quo probato admittetur ad defensionem causæ, & tunc debet assumere causam in eodem statu, in quo defunctus eam reliquit, non autem potest petere, ut causa de nouo inchoetur.

[Prima glos. summat, & dicit quid declaret]

a ¶ Si hi contra quos.] Si beneficiatus, contra quem super beneficio litigatur, cedat uel decedit, si alius lite pendente cum superstite fuerit electus; non valet electio; Si uero aliqui quorum interfit, ad defensionem litis velint admitti; in eo statu, in quo erat causa, admittentur. Emanauit hæc decretalis propter ea, quæ sup. proxi.

[Glo. seq. diuersitatem præcedentis casus declarat.]

b ¶ possident.] Ista ergo est diuersitas inter istū casum & præcedentem; quia in præcedenti nondū erat beneficia adepti; sed de electione litigabant, hic beneficia iam erant adepti.

c ¶ Litigatur.] Expone ut dixi sup. cap. proxi.

d ¶ Malitiose.] hoc fiebat isto modo, litigabatur cōtra me super beneficio meo; cum ego non possem contra aduersarium me defendere; renunciabam, ut beneficium conferretur alicui potenti; qui litigantem iniuria & inre vexaret.

e ¶ Huiusmodi.) possessa. s. per illum cedentem uel decedentem, contra quem litigabatur.

(Glo. seq. primo exponit per locum a diuisione, secundo quæstionem soluit.)

f ¶ Finita.) si apparuerit illos ius hēre, nulla fiat electio; alias fiat electio uel ꝓsentatio post suam, i per eos, ad quos ptinet. Et intelligo decretalē istā, cum illi qui ℨ illos cedentes vel decedentes litigabāt, ex eo litigabant, quia dicebant illas dignitates vel beneficia ad se spectare: aliàs nulla fieri haberet dilatio. Pone ꝙ clericus ℨ clericū agit, petēs ipsum ab officio ordinis uideri, ꝙa criminosus vel scandalosus: moritur clericus accusatus lite pendē te, cedit, uel decedit: nunquid per hoc impedient illi ad quos electio vel ꝓsentatio pertinet eligere uel ꝓsentare? Dic ꝙ non; qa statim illo cedente vel decedēte finita est lis & sic nō habet locū hęc decretalis, ꝙ dicit expectandū finē litis cū superstite: cū crimina extinguuntur mortē. 23. dist. quorundam. cum suis cōcordan. 2 Si aūt per illū absentem ecclesia remoueri, & illi sibi adsignari, ꝙ dicit ad se spectare: tūc locū hāt decreta ad hoc ℨ. de renunciatis.

g ¶ Præsentet.] Nota dā esse inter collationem, electionem, & præsentationem, quia hæc ria hic ponuntur pro diuersis: habes hoc ex præsum inf. de præb. cum in illis ℨ. cum autem h ¶ Intererit.) puta ꝙ eligunt cedentem, uel ꝓsentauerunt, uel petierunt, uel forte quia expectabant primā uacaturā, & sic illud beneficiū uelut modo cessione uel morte uacans, sibi dicit deberi, uel sibi ꝓsentare. (Gl. seq. dicit qd declaret, & exprimit fraudē antiqua.)

i ¶ In illo statu.) optima fuit prouisio, & declarat & notat Inn. & Host. de iud. quia V. dicebant. n. cām illi beneficiat usque ad finem, tpe snīæ cedebant, subrogabātur aduersarii, quos oportebat de nouo citari, & dicium incipi. 3 qui iteram producebant cām. ad conclusionem, & postea cedebant: Iterum uenie bant alii, & idem faciebant, & sic non erat litium nis, & idem fiebat olim de nouitiis electis uel praetatis; sed de illis hodie sublata est dubitatio per hæ uerba. Et ℨ hoc non dabat Host. aliud remedium, nisi ꝙ interpellata sedes apostolica super his prouideret, & veritatem inquireret, sed hic optimum datur remedium, ut in eo statu admittantur. &c. & sic cessat nis litium, & concord. ad hoc sup. eo. li. de electio. periculum. ℨ. fine, & inf. de exceptioni. pia.

ADDITIO. Et optime facit. ff. de noxa. si quis a mātis. ℨ. fi. cum l. sequenti, in principio.

DE CONFESSIS.

¶ Dictum fuit supra per discursum titulorū præcedentium de actis respicientibus ordinationem litis; Nunc vero est dicendum de actis; quæ respiciunt merita & defensiones causæ, ut sunt confessiones, probationes: quare recto ordine annectitur tit. de confessis.

ADDITIO. Dicit 1o. Mon. iō melius intitulatū ītitulo de ꝓfessis, q̄ de positionibus, quia positiones non cura mus in se, sed pp finem, pp responsionē. s. ex qua habetur confessio, hunc. n. finem respicit moralis philosophus, & hæc scientia supponitur ethicæ, id est, moralī scientiæ, ut satis dixi in prooe decr. super 1. gl. 1o. And.

Tatuimus.) Hæc decre. non diuiditur propter breuitatem; Determinat autem notata per Host. in sum. de prob. ℨ. quis debet probare, uersic. nunquid ergo, & in Speculo de posi. ℨ. 7. uidendum. uersicu. 8. Quæ dat intelligere ꝙ dubium nō procedebat in negatiua iuris, qua litatis, vel facti prægnātis; vel facti determinati, quæ veniunt in probatione: & per ℨ in positiones: Remissiones ponit gl. non possunt. 1o. And.

¶ Decretalis ista fuit dominum Hæliā sic summatus;

Licet positio negati ua non possit proba ri, nisi per confessionē aduersarij: est tñ ista positio admittenda de equitate, licet nō esset admittenda de iuris rigore: quia de iuris rigore illud potest poni quod potest probari.

¶ Pro intellectu huius c. præsupponendū est quæ dicanē positiones: vnde est sciendum, ꝙ cū actor fecit libellum cui petit per reum rīderi: & reus rīdet eidē libello facto in prosa; postea lite super eodem libello contestata, actor deducit suum factum quod ꝓtinetur in libello per articulos; & illi articuli vocātur positiones. eo ꝙ sic incipiunt, ponit in iure & iudicio, &c. si cut d. ℨ. est de articulis ꝓbatuis a libello agētis extractis, qui appellant, intēdit: quia sic incipiunt, intēdit talis actor coram vobis. Et fuerunt inuētæ positiones vt ponens releuetur ab onere ꝓbandi per cōfessionem aduersarii: & istis positionibus tenetur pars aduersa personaliter rīdere per verbum credit, vel non credit, mediante suo iuro. c. 2. ℨ. eo. Item præsupponēdum, ꝙ iudex non dēt indistincte admittere omnes positiones, sed debet videre an sint aliquę captiosæ & impertinentes: & super illis ferre interlocutoriam, sciam, quod tales positiones sunt admittendæ: & tales sunt impertinentes & reijciendæ.

CASVS. Tu & ego litigabamus coram iudice cōpetēte lite inter nos ꝓtestata feci meas positiones: inter quas erat aliqua positio negatiua; ita ꝙ illa positio continebat merum & purum factum, quod non poterā probare: vtrum iudex debeat admittere talem positionem negatiuam? Rādet Romanus Pontifex, qđ sic: & licet de rigore iuris talis positio nō sit admittēda: tā de æquitate poterit iudex illam admittere: immo fm Hostien. iudex dēt illam admittere & si nō admittat, ab eo poterit appellari: quia licet talis sit mere negatiua, & sic nō possit probarī pars aduersa forte cōfitebitur illum factum negatiuum. Nota primo ꝙ litigantes in causa possunt facere positiones: & ante litem contestatam & post, licet aliqui dicant, ꝙ dēnt fieri post litem contestatam, & non ante, quia bene verum est, ꝙ in principali negotio dēnt fieri post litem contestatam; vt in c. prox. inf. eo. sed in emergentibus & exceptionibus, quæ opponuntur ante litis contestationem, possunt fieri positiones lite non contestata. Nota vltrius principalem effectum huius c. videlicet ꝙ licet mere factum negatiuum non possit probari ꝑ testes tñ illud factum negatiuum potest poni adro ꝙ talis positio est admissibilis: & eidem positioni tenebit pars aduersa rīdere: alias si noluit rīdere, talis positio habebit ꝓ cōfessata, vt in c. seq. No. vltrius glo. ꝙ ponit decē p modum summæ in materia positionis.

[Glo seq. per modū summæ recitet sic. Circa materiam positionum quærit de decē: Primo quid sit positio: secundo, vnde ortum habuit: Tertio, ad quid fiat. quarto, in quo differat ab interrogatione: Quinto, qa respondeat positioni: Sexto, quādo fiat. Septimo, qua liter fiat: Octauo, super quo: Nono, de cautela ponendis: Decimo, de positionis effectu.]

a ¶ Statuimus.] Circa positionum materiam, quæ nō habentib. practi. à noua & ignota vī, scire debes primo, ꝙ positio fm Gof. est dictum loco interrogationis positiuum, vt quod olim interrogatiue fiebat fiat hodie ꝓponendo: pone in terminis dicebat olim actor, quæ rite domine iudex, an sit hęres, & ex qua parte? hodie dicit: pono te esse talem hęredem. Item pono te hīdēm ex asse. Sed hodie ēt fiunt interrogationes, & ante litem contestatam: quod dicit vt not. de iuramen. calumn. c. penul. & etiam post litem contesta. ff. de interr. act. vbicunq; ēt si sit conclusum in causa, vt sup. de fide instrumen. cum Ioan. Vnde potest describi, ꝙ positio est breuis, verborum formula, mentem proponentis continens ad veritatem eliciendam concepta. (Vincentius dixit, ꝙ positio est assertio alicuius dicti, vel facti, ut ad ipsum respondeamus. 1o. Mon. dicit ꝙ est narratio facti nondum probati ad experiētis intentum directe, vel in directe spectantis, quod intēditur probari per responsionem aduersantis. Cyn. in l. 2. de iureiur. ꝙ cal. dan. ponit diffinitionem. Io. de Aret. q dix t, ꝙ positio est alicuius substātialis vel adminicularis articuli causæ in iure facta expressio seu assertio. Iaco vero de Rauenna diffinit, ꝙ est credulitas assērta, habens annexam interrogationem; vel iudicis suppletionem conferens ad probationē, vel vt ipsum, vel adminiculans. Are. dicit hic, ꝙ positio est assertio alicuius facti, quo per responsionē ad ipsam pertinentē obligatur reus; & actor probandi onere releuatur; Cōpositio ēt fiat per rem: incaute expressit de reo & actore in descriptione.) Habuit autem hoc verbum ortum nō solum ex vsu hominum diu in causis inolito: sed ex antiqua lege. ff. de leg. 3. Offidius ℨ. ex diuerso. ibi: pone (inquit) in credito, &c. c. idem ℨ. de lit. contest. c. vno. de elect. dudum 2. & ℨ. de testi. ꝑsentium. Fiunt aūt positiones, ut per confessionem aduersarii releuetur ponēs ab onere probandi, vt hic, & ff. de iureiur. eum qui 1. respōso nam. & ad hoc fiunt interrogationes ff. de interrogat. l. 2 3. & 4. Differunt aūt positiones & interrogationes: quia positiones assertiue fiunt, illæ impertinentes: positiones a parte, illæ a iudice. Et dicunt quidam, ꝙ positiones tm fiunt post litē ꝓtestatam; interrogationes ante tm; quorū vtrumq; falsum est, de interrogationibus sup. dixi, de positionibus infra dicam. Ad positiones autem respondere debet pars, non autem aduocatus, immo solent cauti iudices tunc rādentes aduocatos expellere. 1 Scire tñ debes, quod aduocatus qui docet clientulum falsum respondere, tenetur aduersario illius dāno refarcire, quæ ob hoc pertulit. puta ex onere probādi vel amissione causę. 6o. dist. ſape. sup. de iniur. c. vlt. ff. ad legem Aquil. qui occidit. ℨ. vlt. vnde solent aduocati dicere clientulis: si hoc confiteatis, cām perdes nec dicunt; si negaueris, aām perdet, de simon. Matthæus, in fi. Scire debes ꝙ positiones fiunt in causa, & ad eas respondetur per iuramentum calumnię, vel veritatis in causa præstitum, vnde vī ꝙ solum post litem contestatam fieri habeant, cum post litem contestātē inretur sup. eod. lib. de iuramēt. calum c. 1. Sed dic, ꝙ quandocunque faciendæ sunt probationes fieri possunt positiones siue ante litis ꝓtestationē siue post. Nec obstat quod de iuramento dictum est supra, quia iudex ponentem ante litis contestatio. faciet iurare se credere & æstimare verū esse quod ponit, & aduersarium ꝙ verum respondebit. possunt emante litis cōtestationem exceptiones opponi, super quibus faciendā est probati, ad cuius relevationē fiant positiones pone. n. excipitur ꝙ actor excōicatus est, quia percussit clericum, & sic ab agendo repellādus: ponet ipse reus & hoc modo, pono ꝙ percussisti talē. Itē ꝙ in tali parte corporis Item ꝙ cū gladio. Item ꝙ in tali loco. Itē ꝙ tali die Item ꝙ talib. præsentibus. Item ꝙ turbatus ex tali causa percussisti illum Item ꝙ animo iniuriādi. Item ꝙ ille tunc erat clericus, Item ꝙ erat in possessione clericatus. Item ꝙ sciebas illum clericum esse. Item quod vidisti eum tonsuram & habitum clericalem deferentem, his per actorem confessaris. ꝓbata est excōicatio, alias reus hoc probet mutando verba & dicendo, intendit probare, &c. post litis contestationem pone, ꝙ peto ab ecclesia aliquem, q̄ contra iura retinet remoueri, dicam, pono ego talis iuramento meo, ꝙ talis habet & possidet ecclesiam S. Petri. Item quod habes & possidet ecclesiam S. Marci. Item quod quælibet earum habet curam animarum. Item quod eas post cōcilium acquisiuit, hoc confessato succūbit reus.

Sūmariū & casus dñi Hel.

† Vide Panīā. de Castro cō fil. 187. in 2. ad primū in 2. vol. & Cynum in l. 2. ℨ. sed qa. C. de litte. cal.

Positiōis scripturæ nes.

positiōes vnde habuerunt ortum.

positiōes quare fuerūt introductæ.

positio & interrogatio qua liter differant.

1 Verum qñ cōstat, ꝙ fis admittēda, secus si hoc non cōstaret. Fon.

positiōes qñ possint fieri.

† Notant Ioh. & Per. de Anch. ꝙ in bāncia lib. est uera possessio, & illa est cā qua re in talibus fiunt possessoria sicut ī profanis, & limitāt istū textū Ant. & Do. non ꝓcedere ī petitore decedente, neque ob stat cl. 1. ℨ. si uero. ℨ. eod. quia illa intelligitur qñ nulla lis pēdet mortuo petitore Item limitatur tex. quando lis est inter ꝓpium ꝑpa, & eū ad quem spectat ꝓuidere. P. Fon.

1 Quæ trāsiuit ī rem iudicatā; tunc n. est finita lis. l. 1. ff. de re iu. Phil. Fon.

Universidad de Deusto
Biblioteca

reus: nisi dispensationem vel iustam causam ostẽdat: & idem in similibus. Scias aũt ꝙ positiones fieri dẽnt super cõtentis in libello: & ad ea pertinentibus, vel ꝙ tinere valentibus: ex parte actoris ad intentionẽ fundandam: ex parte rei ad extenuandam. 4. q. 4. c. 1. Fieri debent de facto rei:

1 Et hoc solũ not. hic Inn. ſ. qđ ſufficit qñq; rñdere đ credulitate, remittit j titu. 1. c. 2. Io. And.

quia ad factum alterius nõ cogitur rñdere, ff. ꝙ ſuo. l. ſi Et ſunt in ſcriptis offerendæ iudici, vt videat an ſint imperti nentes impoſſibiles, captioſæ, negatiuæ, ſaluo eo ꝙ hic dr. & ſic eas repellat, & đ hoc dicam j. proxi. quas ſi admittẽdas viderit i act s curiæ ſuę de re iud. l. acta. ad illas poſſmodum faciat aduerſarium rñdere, vel de veritate

2 Sic ut aduerſarius non debeat ꝙ bare qđ pars po nit, nõ tñ poterit ex illa po ſitione tã q̃ ex confeſſione đnari. Dom hic obſtat c. fi. hic alleg. ſed il la poſitio fuit ꝓpar tem acceptata, q̃ ſi non fuiſſet acceptata, poterat revocari c. mulieri. de iureiur. uide Do. in ca. abbate ſa ne j. cap. de re iu. 2. col. Fõ.

negatiuas[a] (quæ probari non poſſunt[b] niſi per confeſſionem aduerſarij c) iudices d admittere poſſint, e ſi æquitate ſuadente viderint expedire.

Bonifacius octauus.

¶Si reus iuſſus, poſitionibus reſpondere recuſat: vel ſi contumaciter recedit, habebuntur pro confeſſatis: ſecus ſi prius quam ſic iuſſus eſſet, contumax fuerat: nam tunc proceditur contra eum tamquam contra contumacem. Ioan And.

CAP. II.

SI POST PRAEmittitur, iuris neceſſitatati ſubijcitur. ff. de iud. l. non quicquid ad hoc ff. de offi. præſi. l. prope. & l. ſeq. per quę nſ, ꝙ optioni iudicis relinquatur, peccat rũ iudex reijciens ex quo poſitio facit ad cauſam. & æquitas ſuadet, cum æquitas ſcripta rigori iuris præferatur. C. de iud. placuit. de fur. & ſer. cor. l. ſi qs ſeruo, & æquitatem ſemper habere dẽt præ oculis, ut 4. q. 3. cap. i. & inf. de re. perm. cap. vno. ff. de eo quod cer. lo. l. quod ſi Epheſi. in fi. nec ſit arctãda probandi copia 14. q. 2. ꝙ. C. de proba. l. vlt. fm Hoſt. teneturꝙ 5 & ſi non admittat, poterit appellari. Io. And.

a ¶Negatiuas) quæ eſt ratio, quare poſitio de negatiua: quæ aliter probari non põt, fieri nõ poterat. 3 Breuis eſt ſolutio: negatiuæ quædã ꝓbari non pñt, ſuper ꝙ dic vt no. Io. 6. q. vlt. accuſator. Ber. ſ. de ele. bonæ. 1. § j vero Accur. ff. de ꝓbat. l. 12. ſed poſitio in locũ probationis venit: illud ergo in poſitione dẽt admitti ꝙ admitteretur in probatione, de hoc no. Goff. ſup. de elect. dudũ 2. Item poſitio negatiua probari dẽt: ſed negatiua non probatur, ut ſup. ergo, &c. Item negatiua poſitio non ponit: ſed removet. Et hoc ſiue ſit negatiua explicata, puta quod nõ cognoui Bertã de frigi. c. 1. vel non fui citatus de elect. bonæ: ſiue implicata, ut pono ꝙ in elect one tantum quattuor canonici preſentes fuerũt de cau. poſ. cum eccleſia. poſitiones ergo has negatiuas iuris rigor repellit. ſed æquitas eas admittit, ſi iudici videbitur, ut hic.

3 Dicet Hoſt. hoc induxiũ ꝓp timorẽ piurij; vidẽs. n. rñdens ꝙ ꝓbare nõ poterat. facile de ieraret. Io. And.

ADDITIO. Dicit Ioan. Mona. negatiua dicit carentiam, & ſic non exiſtentiam; & non entis non ſunt ſpecies nec differentiæ, ſecundum philoſophum. Cũ ergo probatio habeat fieri per principia, ſicut cãtum habet offendi per cauſam, & principatum: ut ſpecies per genus & differentiam: & quia hoc habet affirmatiua & non negatiua; ideo affirmatiua probari põt ꝙ rerum naturam, id eſt, per principia quia ſunt inducẽtia naturam rei. ꝓp hoc dixerat Pet. de Bellap. quod ius ciuile talem probationem nõ nouit, vt ponit Cy. vt C. de non numer. pec. l. 3. in fine. Io. And.

4 Hic ponit ꝙ iuramentũ de credulitate: ſequentem bone põt ponere ꝙ iurm ueritatis. Io. And.

b ¶Non poſſunt.] Pone nego letteras ad lites de mãdato domini imperatoris. 4 Vel nego pecuniã numeratam, q̃ promiſeram inſtro ſolenni; & ſpe futuræ numerationis. [Vel ſi pono ꝙ non fuiſti inſtitutus de auctoritate diecęſani. de cler. pereg. c. fi. de inſtit. c. 3. fm Hoſt.] Hęc & ſimilia non pñt ꝓbari niſi per confeſſionem aduerſarij.

ADDITIO. Et ideo cum non ſit niſi vna ſpecies probationis, magis ſuccurendum eſt ponẽti arg. ſ. de teſti. c. vlt & j. de teſti. cogen. dilectorũ, de ꝓba. ca. 2. & c. ad noſtram. ff. de teſti. l. curent. C. de reb. credi. generaliter. 1. reſponſo. C. de hær. l. penul. fm Hoſt. Ioan. And.

c ¶Aduerſarij.] dicebãt quidam doctores antiqui. ne dr ꝙ negatiua ꝓbari nõ põt, uerũ eſt ꝙ teſtes: per confeſſionem autẽ aduerſarii bene. & ꝓbatur hoc ſup. de temp. ord. dilectus, de ꝓb. et qua. c. vlt. Io. And.

d ¶Iudices.) ordinarij, delegati, vel arbitri. ſ. de probat. qñ. ff. de arbi. l. i.

ADDITIO. Et C. de arbi. l. pen. §. vlt. Hoſt.

e ¶Poſſint.] nõ quid iudicis ptãt ꝙ quicquid ad hoc ff. de offi. præſi. l. prope. & l. ſeq. per quę nſ, ꝙ optioni iudicis relinquatur, peccat rũ iudex reijciens ex quo poſitio facit ad cauſam. & æquitas ſuadet, cum æquitas ſcripta rigori iuris præferatur. C. de iud. placuit. de fur. & ſer. cor. l. ſi qs ſeruo, & æquitatem ſemper habere dẽt præ oculis, ut 4. q. 3. cap. i. & inf. de re. perm. cap. vno. ff. de eo quod cer. lo. l. quod ſi Epheſi. in fi. nec ſit arctãda probandi copia 14. q. 2. ꝙ. C. de proba. l. vlt. fm Hoſt. teneturꝙ 5 & ſi non admittat, poterit appellari. Io. And.

SI poſt]. Sunt duo dicta: Secundum ibi, Verum. Do. CASVS. Tu & ego litigabamus corã iudice ordinario uel delegato: lite ꝓteſtata ſuper meo libello, de quo in Spe. di meas poſitiones, & aſſerni eas medio meo iuſ. de poſi. §. dicendo: credo illud qđ pono eſſe uerum: hoc factum. petij, ut tu rñderes meis poſitionibus; uñ iudex ibi ꝓ. octauo. cipit, ut tu rñderes meis poſitionibus per uerbum cre- A DDIT dit. uel non credit: tu autem recuſas rñdere: quæritur. & facit. ff. de procu. non ſolũ in prin. ubi de hoc. & ali qua pẽna uenis puniendus? Rñdet ꝙ meę poſitiones quid dixit Inno. de poſtu. præl. c. 1. & Guil. in Spe. de po. habebunt ꝓ confeſſaris: Et iudex poterit & debebit ſt. §. nono. §. nono poſt prin. Io. And. te condemnare in petitis, nam de petitis conſtat per [Glo. ſeq. dicit quæſtionem ſoluit. tuam cõfeſſionem interpretatiuam inductam ex in- ¶ Iuſſuſque a iudice.] per hanc litteram bene vr de terpretationes iuris: & illud uerũ, niſi ꝓponas aliquã ſignato ad rñdẽdum meis poſitionibus, an poſitiones habeantur ꝓ confeſſatis? Rñdet ꝙ non, ſed j te potes rit iudex procedere tamquam ʒ contumacem: nam ſi nõ liquet de cã, iudex te excõicabit, uel mittet me in poſſeſſionem. Nota primo ex iſto c. ꝙ facta litis cõteſtatione anteq̃ fiant poſitiones debet prędere iuramentum de calumnia; hoc tñ non eſt de ſubſtantia, ut dictum fuit ʒ. de iura. cal. c. 1. Not. ꝙ ſi iurato de calumnia ponẽs fecit iuſſum fieri ad uerſario, ut poſitiones hr̃ pro confeſſatis: & ſic tacens habetur ꝓ confeſſato, ſi confeſſio uergat in detrimentũ: & ꝓiudicium ſuum: Et ſi negatio tenderet ad ſuum ꝓiudicium & incommodum: ſimiliter poſitiones haberentur ꝓ negatis. Nota ulterius, ꝙ quis põt reſpondere poſitionib. ſuæ partis aduerſæ per ꝓcuratorem: dum tñ ille ꝓcurator habeat ad hoc ſpeciale mandatum, & ꝙ poſitiones ſint inſertæ in ꝓcuratorio: & detur mandatũ procuratori, ut fateatur talem poſitionem & talem: alias non haberet mandatum ſufficiens. Nota ꝙ paria ſunt, nõ uenire ad iudicium, uel uenire, ſed cõtumaciter recedere, concor. c. i. de iud. in antiq. Nota ꝙ maior eſt contumacia illius, qui cõparuit, & non uult facere illud quod ſibi facece incumbit, quam illius, qui non comparuit, hoc habet ꝓſens capit. nam maior pęna impoñtur ei qui comparuit & cõtumaciter recedit, quam ei qui non comparuit. Nota etiam taciturnitas habetur ꝓ confeſſione. Ad hoc de poſtu. præl. c. 1. & de ord. cogn. c. cum dilectus. Nota finaliter, ꝙ recedens a iudicio ſine iudicis licentia punitur tanquã contumax. ad hoc de iudi. c. 1. 11. q. 3. certum. & de elect. 10. ſi poſtquam ſup. eo. lib. Dominicus.

ſtitũ,[a] veritatis aut[b] calũniæ iuramentum, [c] reus d vel procurator [c] ipſius, poſitionibus ab aduerſario ſibi factis interrogatus iuſſuſque [f] a iudice † reſpondere abſque ratione

nabili [g] cauſa recuſet, aut nolit, ſeu contumaciter ſe abſentet: haberi debet ſuper his, de quibus in eiſdem [h] poſitionibus interrogatus extitit, pro confeſſo [i]. ¶ Verum ſi

eſſe in peculio: tutus eſt igitur exceptione iurisiurãdi a parte delati niſi pro rebus poſtea quæſitis: poſtea in poſitione dicunt aliquæ res fuiſſe in peculio tempore quo iurauit: per hanc detegitur periurium eius: vnde reſpondere non cogitur. ff. de iureiuran. l. duobus. §. fi.

Nulli enim inijciendus eſt laqueus. 27. quæſtio. 1. de viduis. Itẽ ſi ſit multiplex. vt pono, quod poſſideat talem eccleſiã ad tale monaſteriũ pertinentẽ: vel pono quòd Titius filius P. debet mihi x. vel his ſimilia: poſſet enim alterum eſſe verum alterum falſum, & ideo petitur explicari, uel ipſe idem explicet dicendo vtrumque falſum, uel hoc verum, hoc falſum. Vel poterit ſimpliciter poſitionem negare, etiam ſi alterum uerum ſit. ff. de rebus dub. ſi is qui ducenta. §. vtrum. 3. quæſtio. 9. puta. 9. diſtinct. ſi ad ſcripturas. Vnde videtur, quod ad multiplicem poſitionem reſpondere bene teneatur, cum habeat ſupradicta remedia. Ad hoc optime infra titulo proxi. præſentium. §. præterea. Conſueuerunt autẽ aduocati dicere, pono hæc, & ſi non credis coniunctum, pono diſiunctum, ad quam tamen reſpondere non compellitur, 4 vt quibuſdã videtur per iura ſupradicta: non enim ponit vt debet. Item ſi poſitio ſit iuris, vt pono', quòd impubes poteſt condere teſtamentum: vel his ſimilia: & ad hoc non compellitur reſpondere: 5 cum enim ius quis probare non cogatur: ſed factum: ergo nec ponere, cum ſuccedat in locum probationis. ſupra eodem c. proxi. ergo tamquam ad ſuperflua non cogitur reſpondere item ſi ſit impoſſibilis, vel contra naturam, vt ſi ponit virginẽ peperiſſe: uel patrem iuniorem filio 17. quæſtio. 2. c. decreta. §. cum ergo ad hoc ſupra de confeſ. c. vlti. & quod ibi not. ff. de interroga. actio. l. confeſſionibus. & l ſeq. Item ſuper crimine eius contra quem fiunt, non admittũtur poſitiones 6. dapœni. diſt. 1. cap. quis aliquando. §. Item illud Ioannis. verſi: non tibi dico. Hæ ergo & ſimiles ſint rationabiles cauſæ, propter quas reſpondere non teneatur. Item ſi procuratori fiunt poſitiones ſup aliquo emergenti, de quo probabiliter nõ imputetur dominoſi nõ inſtruxit procuratorem, bene habebit procurator inducias ad conſulendum dominum: ſi eius in principali ſuper quo a principio in iure debuit ſupra de iurtam. calum. in pertractandis. ubi de hoc per Inn. & Hoſt

[Glo. ſeq. ſoluit dubium.)

h ¶ Eiſdem.] ſe licet quibus reſpondere non vult: & p hanc litteram d co, q ſi in quibuſdã reſpondeat: & poſtea aliis tũdere nolit: illæ quibus iam rñdeat, non habebuntur pro confeſſatis, ſi eas negauerit, pœna. n. ulterius non debet extendi, &c. de his quæ fiũt a maiori parte c quæ fuit. Io. Andr.

[Glo. ſeq. quærit. arg. opi ponit, & ſoluit. finis ponit dictum quod additio corrigit.]

i ¶ Pro confeſſ.] numquid ipſo iure, aut per ſententiam? Videtur ꝙ per ſententiam. [& hoc tenet Io. nn. Mona.] ſecundum ea quæ not. ſupra de iur. cal. culti. dicebat Tan. ꝙ tacens non habebatur pro cõfeſſo, nec pro negante; per reg. ff. de reg. iur. qui tacet j. eod. tit. is qui tacet. ibi dixi. Quid ergo fiet? ſecundum cũ compellitur reſpondere p excõmunicationem: in poſſeſſionẽ miſſionẽ, captionem pignorum, mulctam, & his ſimilia. ſup. ut lite non conte. tuæ, &c. quoniam. ff. de uent. inſpi. l. 1. §. cogenda igitur. ff. ſi quis ius di. luna & facit ſecundum Hoſt. de elect. bonæ. uerſi contra legati. Sed hodie pro confeſſo haberi debet; ut hic cuides. Ad hoc ff. de interroga. actio. de ætate. §. qui tacuit. & idem iuris de obſcure rñdẽte, niſi declaret, ut ea l §. nihil.

4 Verum ẽ ſi ſimpliciter dicat, peto poſitionibus rñdẽri ſi poſitio ſit cũ qualitate indebita. vñ ſi debitum cõditionalẽ petat pure, tota poſitio negari poteſt ar c. 1 inf. de plꝰ petiti. Do. Fõt.

5 Bene dicit niſi poſitio fieret de iure ſpeciali, ut ſtatuto conſuetudine aut de iure dubita bili, ut puta de una extrauagãte. Do. Fon.

6 Fallit ſi crimẽ ſit notorij, de accu. qualiter. & qñ aut ſi de crimine ſi infamia ſit. Feli. c. cũ cãm de teſtam. Do. Fon.

Universidad de Deusto
Biblioteca

nihil. Et qđ dicit, ꝙ habetur pro confesso intellige si concessio est damnosa: alias si esset sibi vtilis, haberet pro negante 1 vt ff. de interro. & l. non alienum, & l. de ætate § 1. vsque ad vj. In interrogationib procedat hoc: in positionibus nō credo, in qbus satis sit ponenti, ꝙ habeat intentum suum. Io. And.

Idem Host. & Arch. & Guil. in Spe. de posi. § no. uersi. ītē illud. Io. And.

ADDITIO. Diuersitatis rō, quia iudex super dubio interrogat, nec iurat pars vero ponit super certo, & iurat. Io. And.

a ¶ Ratio dictauerit.) quod dic vt notat. supra de dolo & contu. prout.

DE TESTIBVS & attestationibus.

†Hęc duo uerba, & attestationib. desūt in pleriſque manuscrip.

¶ Dictum fuit supra tit. prox. de cōfessis, verum quia sæpe cōtingit ꝙ pars aduersa non cōfitetur positiones actoris, sed illa negat, & sic actor arctatur ad probandum sua facta quæ potest ꝙ bare regulariter per testes, ideo post titulum de cōfessis conuenienti ordine ponitur titulus de testibus. Notanter dī, ꝙ facta probantur regulariter per testes; qa aliquoties scriptura est de substantia actus, non tamē est de substantia probationis ipsius actus l. 1. C. de fide instrumentorum.

Continuatio Domini Heliæ.

¶ Ediatores]ponit dictum, cui subdit duplicē determinationem.

¶ Præsupponendū pro intellectu huius ca. quando dicatur quis agere ciuiliter ꝓ crimine simoniæ: Dicendum ꝙ in crimine simoniæ dī quis agere ciuiliter etiam si agat & tendat vt simonia cus priuetur beneficiis suis: sed si agat & tendat ut priuetur ordinibus suis: dī agere criminaliter. Secundo præsupponendum est, ꝙ aliquotiēs quis est socius criminis & muneris simul: aliqñ quis est socius criminis tm & nō muneris, ut volebam obtinere ab episcopo pictauen. aliquid spiritale: ego sciens, ꝙ ipse diligebat temporalia, habui aliquem de suis familiaribus: & conuenī cum tertio, vt promitteret aliquem equum episcopo, vt possem habere spiritale: iste mediator nihil accepit, sed gratis fecit, talis dī socius criminis tā tū, & non muneris: aliqñ autem conuentio cum mediatore, & aliquid sibi pro præmio: tūc talis dī socius criminis & muneris simul.

Casus literalis domini Heliæ.

CASVS. Accusabam Titium de simonia, oblato libello, & super eodem lite negatiue contestata, rūsoque p reum meis positionibus, petii me admitti ad probād intentionem meam, & produxi aliquos teste, accusatus, ꝓponit, ꝙ mei testes non sunt admittendi ad testificandum cōtra se, quia fuerunt socii & participes criminis, an illa societas criminis repellit eos a testificādo? Rñdet Romanus Pontifex cum distinctione; aut ago contra simoniacū, ciuiliter, vt ipse priuetur beneficiis suis, & nō deponatur ab executione ordinum, & tūc distinguitur, aut accusatus oppont ℨ meos testes, ꝙ ipsi fuerunt socii criminis & muneris simul, & tūc dicit Romanus pontifex, ꝙ isti testes repelluntur a testificando, licet super crimine simonię agatur ciuiliter, alii sunt socii criminis tantum & nō muneris, qa ps̄titerunt operam gratis, & tunc admittuntur, & est speciale in crimine simonię, vt socius criminis admittatur ad testificandū, & istud est ob detestationē criminis, aut agitur contra simoniacum criminaliter ad depositionem ordinum, & ꝓprie ab executione ordinum, quia quātumcunque quis deponatur actualiter non priuatur ordinibus sibi semel collatis; immo celebrarer, conficeret verum Corpus Christi, vt tenet gl. in cap. degradatio. ℨ. de pœnis. ideo proprie agitur contra simoniacū criminaliter ab executione ordinū & tunc non admittuntur socii criminis ad testificādū

¶ Gregorius nonus † in concilio generali Lugdunensi.

¶ *Socium in crimine simoniæ admittitur in testem, si sit socius criminis tantum, & agetur ciuiliter, alias non. Ioan. And.*

TITVLVS II.

De testibus (&† attestationibus.)

CAP. I.

MEDIATORes, [b] † per quos [a] sceleus simoniæ plerumque [b] committitur, adtestimonium [c] contra sceleris eiusdem auctores, [d] in detestationē criminis, [e] admittuntur: si non agatur criminaliter, [f] sed ciuiliter, & [g] emolumentum exinde non fuerint assecuti. [h]

¶ Idem.

antequam respondere sic iussus, fuerit, eum contumaciter absentari contingat, tunc pro confesso non debet haberi: sed est alias contra eum tamquam contra contumacem (prout ratio a dictauerit) procedendum.

minis & muneris simul, secus in crimine criminaliter intentato, quia tunc non admitteretur socius criminis tantū, & multo minus socius criminis & muneris simul. Quæritur qualiter accusatus pōt opponere ℨ testes productos ꝙ sunt socii criminis nisi ipse accusatus confiteatur crimen. & tunc si confiteatur, nō erit necessarii testes ad ipsum conuincendū, sed sua confessio erit sufficiens ad ipsum condemnandum c. 2. de conf. in antiq. Dicit glos. ꝙ poterit accusatus oppone re ℨ testes, ꝙ sunt socii criminis tribus modis. Primo modo accusatus ꝓponet crimen generaliter, dicendo ꝙ talis testis est simoniacus, & sic glo. uidetur fateri ℨ ꝙ talis testis est socius criminis, sua confessio esset sufficiens ad ipsū condēnandū. Alio modo dicit glo. videl cet ꝙ accusatus hoc poterit ℨ testes opponere, ꝙ testes fuerunt socii criminis, nec per hoc vī confiteri crimē, qa excipiens nihil videtur confiteri de intentione aduersarii, & in hoc remanet glo. Itē qa vī confiteri contrariū actū, tñ si hoc modo responderet, mendacia cō mitteret. Nota finaliter ꝙ de crimine potest agi criminaliter & ciuiliter, & qñ dicat agi de crimine simoniæ criminaliter vel ciuiliter, uide optimum textum in c. per tuas 1. de simo. in fi. Dominicus.

[Prima glossa summat, & dicit qui d determinat.]

b ¶ Mediatores.] Socius in crimine simoniæ admittitur in testem, si sit socius criminis tantum, & agatur ciuiliter, alias non. Ista decretalis & sequēs fuerat Gregorii, & deberent esse in antiqua compilatione ultimæ in titulo & per hanc decretalem modo rōnē recipiunt glossæ illæ Io. & Ber. 4. q. 3. §. item in criminali. ver. libri. in 1 glo. quam quidam non habent, & de re. sub veniens 1. in glos. penul. qui indistincte dicebant ꝙ in hoc crimine socius criminis tm admittebatur in testem, criminis uero & muneris non, distinctio enim illa locum habet, cū solum agitur ciuiliter; si n. criminaliter, socius ēt tantum criminis repellitur, ut uidebitur ad hoc sup. eo. testimonium.

ADDITIO. Corrigit ēt quod not. Gof. in sum. de simo. in fi. ubi simpliciter dicit hos mediatores a testimonio repellendos. Io. And.

b ¶ Mediatores.]qui proxecetæ dicuntur. [Canon uocat illos interemptores. 9 1. distinct. cap. penult. & fatetur illos interemptores.

[Glo. fe. ponit duas lecturas.]

e ¶ Criminis.]aliàs tanti criminis, & concor. 1. q. vlt. cap. vlt. sup. de simon. tanta. &c. licet Hely. ibi, cum ad imitat. criminis, &c. Et per hanc litteram credo hanc emēdatus de crimine, aliàs quid esset speciale in hoc, vt supra eo. testimonium, vel potest dici de emendatore admittatur, vt inf. dicam.

f ¶ Criminaliter.] supra eo. testimonium.

g ¶ Ciuiliter.] nota quod regulare est, quod in ciuilibus mediator de consensu partium admittatur ad testimonium, aliàs non: in authen. de testi. §. quoniā. vero coll. 7. Et not. Bernar. de testib. cogen. dilectorū. circa princip. glo. [Et hoc intellige vt ibi dixi.] Hic tñ admittitur etiam parte contradicente, quod intellige secundum distinctionem decre. de simo. per tuas, & c. licet Hely. [secundum Hostien.]

[Gl. seq. quærit, & soluit, obicit, & tripliciter soluit, & secundam approbat. Ioan. And.]

h ¶ Assecuti.] vides quid iuris in hoc excepto criminē simoniæ. Sed quid de aliis exceptis. De crimine læsæ maiestatis, dic vt 6. q. 1. capitu. si quis. versi. sane si quis. de confess. ca. 1 De crimine hæresis dic vt inf. de hæret. in fidei fauorem. Sed aduerte, mirabile enim est quod dicit hæc decret. quod socius 1 criminis repellatur in criminali: criminis & muneris in ciuili, si enim qui petit ipsum a te simonio repelli, dicat; socius mihi in crimine fuisti, non egemus vlterius teste: quia ex hac confessione puniendas est, de confess. c. 2. nec permittit canon vel lex, quòd dicat; hoc non feci: quia mendacium; vel aliud peccatum non permittunt 23. quæstio. 4. qui peccat. & ff. de tribu. illud. §. peto. Sed dic, 2 quòd potest in genere dicere, non potest testis esse, quia commisisti hoc crimen, quod me offero probaturum, & sic repelleretur, quia per delictum repellit testem, supra eod. personas. cum distinctione decret. de simo. licet Hely. & c. per tuas, vel dic præcise, ꝙ exceptionem obiiciens non fatetur. inf. de reg. iur. exceptionem, & ibi dicam. Vel pone, quod opponatur criminis simoniæ exceptio contra testem, & ille, qui produxit, dicit eum qui probat, fuisse socium, & si contra se nil fatetur, sed secundū rem, quia & hic videtur fateri testem unum simoniacum.

ADDITIO. quod not. 79. di. c. 2. in glo. penul. C. de libe. cau. si filiū. in vlt. glo. per Host. in summa de simo. § qui ad accusationē. in fin. & Spec. de accu. § 1. versi. caue tamen & in § ibi præce. qui incipit, item repellitur qui fuit. i nuenies casus exceptos quibus additur socius contra socium, Ioan. And.

P Resentiū.) Sunt tres partes. prima tractat de positionib iuramēto, & responsionibus ipsarum: Secunda ibi, Testes. de testib. reprobatoris probatorio rū, Tertia ibi, Si vero, de reprobatoris probatoriarum.

¶ Ponit modum remissionis curiæ, dat modum iurandi super positionibus, & dicit per quem iurari debeat. dat modum respondendi, & modum testes probatorios reprobandi, & reprobatorios iterum reprobandi. hoc dicit Ioan And.

CAP. II.

PRAESENTIBVS [a] inter abbatem & conuentū S. Nicolai Andegauen. parte ex vna, & prorem & conuentum Linconen. in possessorio; nam dicebat abbas, & conuentus S. Nicolai, quod ille prioratus Lyconē. fuerat monasterio sancti Nicolai: quodque monasterium sancti Nicolai fuerat in possessione subiectionis per tempus sufficiens ad inducendum præscriptionem, & quod a paucis diebus citra ipse prior denegauerat debitam obedientiā, & sic intentabant interdictum vtile pro recuperādo possessorio: Ista causa fuit reuocata ad Papam: qđ fieri potest, vt in cap. vt nostrum de appellat. in antiq. & fuit processum in causa, in tantum quod fuit facta litis contestatio: fuerunt factæ productiones testium: quia positiones non fuerunt immediate factæ post litem contestatam: nam aliud nō est necessarium, vt in c. 1. de iuramēto calum. postea abbas voluit facere suas positiones, vt in illis prior Lynconen. rāderet personaliter: vnde papa commisit auditionem positionum archiepō Rothomagen. cui mandauit papa, ut ipse exigeret iuramentum de calumnia & veritate: qa utrunque est præstandum in causis spiritualibus, vt d. c. 1. de iura. calu. & faceret ipsum priorem rādere positionibus sigillatim: Et si prior uellet producere testes reprobatorios contra testes abbatis productos in principali, eos reciperet & examinaret: & si abbas uellet ꝓducere aliquos testes ad sustinendum alios testes super principali productos, illos similiter reciperet & examinaret secundum suos articulos & interrogatoria partium. Possessione.]i. quasi possessione: quia vera possessio solum cadit in his rebus, quæ possunt videri oculo corporali, & palpari, modo subiecto non potest palpari: ideo non potest dici vera possessio: sed quasi possessio. Quam super positionibus] Nam partes ante commissionem declarant Papæ suas positiones, articulos, & interrogatoria: & omnia ista inseruit Papa in sua bulla. Contradictione.] Vnde sciendum, ꝙ licet pars ℨ quam dantur positiones, possit illas impugnare, & dicere captiosa: tñ quia papa adiuerat positiones: ideo mandat archiepo, ut non admittat partes ad impugnandum positiones. Syndico.] Sed ad qđ interrogatur syndicus? Dicendum ꝙ responsio syndici corroborabit rūsionē ꝑtis & conuentus, sed si non sit conformis, sed ℨ dicat; tunc standum erit responsioni prælati & conuentus, & non responsioni ipsius syndici. Articulis.] articulus hic dī pars intentionis ipsius partis, scilicet actoris uel rei. Interrogatoria.] Vnde partes cōmuniter dant interrogatoria generalia: de quibus in glo. aliquando etiam dant inte rogatoria speacialia; & ista interrogatoria sunt ad reperiendū testes in uariatione & falsitate. Specificatione.] Nam ille qui vult reprobare testes cōtra se productos, debet specificare crimina; & contra quos testes opponit illa crimina, &

[a] quos sceleus simoniæ plerumque committitur, adtestimonium contra sceleris eiusdem auctores, in detestationē criminis, admittuntur: si non agatur criminaliter, sed ciuiliter, & emolumentum exinde non fuerint assecuti.

Testis qui nō admittitur ad probationē, admittatur ad ꝓ positionē faciendā.

[a] Præsentibus.] Socius criminis admittitur ad testificandum contra socium, & ita fuit hic iudicatum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

na,& per quos teſtes intendit illa probare:quia debet hoc modo dicere:dico talem teſtem adulterium,& in tẽdo ꝓbare p illos teſtes. Nota primo ex iſto textu, ꝙ licet in rebus incorporalibus,quæ nõ poſſunt tangi nec videri,vt inſti.de reb.corpo.& incorpo. nõ ſit uera poſſeſſio:pro ipſis tñ incorporalib. põt intentari remedium poſſeſſorium , non tamen directum ſed vtile;quod remediũ poſſeſſoriũ vtile oritur ex mente legis, licet non ex verbis: † al. ita: de Spaldigẽ. Lin conien. diœceſis. ſed tñ eſt idem effectus. No. ꝙ ſi ſubditus recuſet obedire ſuperiori: per illã recuſationẽ dr ſpoliare ſuperiorẽ illa ſubiectione.No. ꝙ prælatus agit pro ſe & ꝙuentu ſuo:qa forte hæc erat cã ardua q̃ non poterat deducere ſine conſenſu rationabili cõuentus, in c. 1. de procur. in antiq. ſecus ſi eſſet cauſa leuis, ut in c. edoceri. de reſcri.in antq.modo quando prælatus agit pro eccleſia, dr cauſa grauis,& tunc prælatus iurat in animam ſuam & conuentus. Nota quod ſicut reus compellitur rñdere poſitionib. actoris mediante ipſius rei iuramento,ita ſimiliter actor compellitur iurare ſuas poſitiones veritatem cõtinere per verbum, credit: videlicet, quod credit ſuas poſitiones continere ueritatem,& iſta ſunt intelligẽda, niſi eſſet cauſa ſpiritualis,tunc enim deberet iurare poſitiones de veritate, & non ſolum quod credit ſuas poſitiones veritatem cõtinere.Nota ꝙ licet regulariter ſint faciendæ poſitiones poſt litem cõteſtatã: ſi tamen nõ fuerint factæ,ſed actor produxit ſuos teſtes, teſtibus productis & examinatis, põt actor petere,ut reus rñdeat ſuis poſitionibus: nam forte probabit per poſitiones quod non potuit probare per teſtes. Nota,quod cum quis uult producere teſtes, debet exprimere nomina teſtium : & ſecundum communem opinionem doctorum debet exprimere articulos & teſtes per quos intendi probare. Nota quod reprobans teſtes debet dicere in ſpecie crimina: & contra quos teſtes opponit illa crimina:& per quos teſtes intendit illa probare. Nota, ꝙ poſſum teſtes reprobatoris reprobare: ſed meos teſtes non poteris amplius reprobare:alias eſſet proceſſus in infinitum.Nota finaliter, quod in eodem libello poſſunt accumulari & peti diuerſæ res & iura : vide de ele. querelam. glo.in verſi. perſonalibus.in fi.de reſcr.& Inno.in c.conſtitutum, de reſti.in inte Dominicus.

1 Glo.ſequuntur Do.per.d Anch.no. tantes, ꝙ libellus non vitiatur, i quo dr poſſeſſio, qñ dicendum eſſet qua ſi poſſeſſio. Fon.

[Gloſſa prima ſummat.]

a ¶ Præſentium.]Hæc decretalis eſt practica:& per ad uocatos optime ſcitur:& per it modũ remiſſionis curię, & dat modum ſuper poſitionibus iurãdi:& dicit per quem iurari debeat: dat modum rñdendi: & modum teſtes prębatorios reprobandi: & reprobatorios iterum reprobandi,hoc dicit.

ADDITIO. Dicit Io.Mon.quod hæc decreta. melius ſcitur per practicam, quam per doctrinam.

b ¶Conuentum.] dic ut ſup.de reſcri.edoceri.

c Ex vna parte.]& actoris.

d ¶Ex altera.]& reos, vt patet per ſequentia.

e ¶Poſſeſſione.] i.quaſi poſſeſſione c.quia de incorporalibus agebatur,ff.de vſucap. ſequitur.§ ſi viã, & de hoc ſ.de for.comp cõqueſtus.(Vñ canon 16.q.1.reuertimini.§ ſi quis doctus.dicit,quod ſciẽtia poſſidetur.)

tium a auctoritate mandamus, quatenus in cã, quę inter abbatem & conuentum b Sancti Nicolai Andegauen. ex vna parte,c & Priorem, & conuentum de † Paldigen. Lyconen.† diœceſis ex altera d (ſuper eo, quod ijdem abbas & conuentus,ſe ab ipſis Priore & conuentu de Paldigẽ. poſſeſſione e ſubiectionis eiuſdem prioratus aſſerũt ſpoliatos; & ſuper irritanda quadam cõpoſitione f olim inita inter partes: & Et no.ſm Inno. quod hic agẽbatur poſſeſſorio : & tñ iuratur de veritate: quod eſt contra id quod opponit Ber.ſupra de iuram.cal.cap. 2.in glo.r. in fine, & ſup. de reſtitu.ſpol. litteras , ſed non prohibet hic iurari, (ſcilicet de calumnia.) & hodie iurandum nõ eſt per id quod habes ſup. eod. lib.& tit.c.1.(l. de iuramento calumniæ.)

f ¶Compoſitione.] ſi amicabilis fuerat valere poterat: Secus ſi fuiſſet tranſacta. ſup de tranſact. ſuper eo. de hoc de præb. niſi eſſent ſm Hoſt.

g ¶Rebus aliis.] cõmiſſio facta cũ hac clauſula nõ extenditur ad maiora: ꝙ dic ut ſup. de reſcri. ſedes.

h ¶Abbate & priore.] vtraq; em̃ pars perijt poſitionibus ſuis, per eos ꝙ principales erant & melius veritatem nouerant, reſponderi: & ideo ſuper his ſcriptis Papa Rothomagen. archiepo, vt ſequitur.ad hoc ſup. de iurecal.in pertractandis,ff.de procur.ſi actor.

[Glo.ſeq.recit.per obiect.& no. duo.]

i ¶Conuentuum) i.ſingulorum de cõuentu vel maioris partis: conuentus ſicut vniuerſitas non hẽt animam.inf. de ſent.excom.Romana.§ vlt. Nota.ius nouum vt prælatus iuret in animam ſuam, & fratrum, vel maioris partis: olim ſolus prælatus præſtabat hoc iuramentum,de hoc ſupra de ele.dudum 2. Et nota ex hac littera,quod confeſſio ſolius prælati 2 nõ nocet eccleſiæ: quia nec etiam confeſſio minoris partis: cum hic dicat,vel maioris, &c.& facit de his quæ ſunt a maior.par.c. 1.

[Gl.ſeq.recit.per q.ponit opi.Inn.& contrariã Hoſt. primam approbat.]

K ¶Ipſum.] ibidem reſidentium , ſm Inno. ad hoc 10.q.2.c.ea.n.§.hoc ius porrectum. Hoſt.ꝛ,dicens, abſentes vocandos, ſi poſſint commode vocari. de elec. quia pp. facit pro eo. inf.de præbend.cum in eccleſia, ſed opi.Inn.credo veram per decre. ſup.eo. lib.de offi. ord.quãuis.ibi, prout ſunt in electionis negotio, &c. Si in omnibus tractatibus vocandi eſſent abſentes, non video quare expreſſiſſet de negotio electionis plus quam de alijs tractatibus. Speciale 3 ergo vi in electionibus, & receptionib. & in caſu ipſius decret. quamuis.quod debeant abſentes vocari, alias nõ. 10. q.2.c.ea enim.§.hoc ius porrectum.

ADDITIO. Ad hoc quod not. de maior.& obed. cap. fin.in 3.gloſſ.& vide quod dixi de no.ope.nun.c.2.in glo.ſic.ſupra verſi.præſidentes.Inno.(de quo in principio huius glo.)dicit, quod non, ſufficit, ꝙ in aliqua poſitione,conſentiat maior pars iurantium:niſi eſſet maior pars conuentus ibidem reſidentis.Et eſt hoc ea ratione quia minoris partis confeſſio non poteſt præiudicare toti conuentui.Io. And.

l ¶Ponendo.] quia etiam ponens contraria periurus eſt inf.tit proxi.c.vlt.

m ¶Trãſmiſſis.]quib.nil opponi poterit: cũ ſint examinatæ & approbatæ p Papã.35.q.9.Apoſtolicæ. C.de teſta.cium & hoc eſt quod ꝛ.ſequit,nulla proꝛſus,&c. ADDITIO. Sic & Bulla Papæ oĩum ſuſpicionẽ excludit,ut dicit Inn de fid.inſtr. ex parte. Archidiacon.

[Glo.ſeq.ſoluit duas quæſtiones.]

n ¶Illos.]quia tractabãt illas cũ conuentu; ſi autem ſcientia

ſcientia ꝑlati eſt cõtraria rñſioni conuentus: dicat,ex parte cõuentus ſic dico : ſed ſic ego credo vel dico,ad hoc ff.de admi.& peri.tut quotiens. §.ſicut ſecundum Hoſt. Si autem eſſet in iudicio tamquam ꝑlatus, habes ſup.de poſtu.bonæ 2.de præſc.c.vlt.154. diſt. genera lis. Sed in caſu ꝓmiſſo cui rñſioni ſtabitur?Dic ꝙ rñſioni cõuentus : cum ꝑlatus hoc rñdeat vt pars conuentus,& maiori parti ſit ſtandum, vt ſupra dixi.

ADDITIO.Secus ſi ſuper his ageretur quæ diuiſa eſſent ad ſolum abbatem ſpectãtia,ſupra de reſcr. edoceri. ſed hic patet ꝙ iſta erant communia ſecundum Innoc. & Hoſt.

a ¶Præterea.) alias poſtea,alias præterea quaſi dicat, diximus. ¶ rñdendum eſt poſitionibus, volumus inſtruere iudicẽ quo modo habeat facere reſponderi: & ideo dixit præterea.

a ¶ſigillatim.) quia poſitio habẽs plura membra,in vno fitã, in alio vera poſſet eſſe:& ſic copulatiua 1 poſſet hic negari, vt dixi ſup.tit. proxi.c. vlt ff.de reb. dub.ſi is, qui ducenta.§.vtrum Et ponens debet ponere certum. & reſpondens reſpondere certum.ff.de cõſtitut. Et omnis diſiunctiua eſt incerta.ff.de verbor.obligation.vbi.§.illud.ff.de iniurijs. l.prætor edixit.§ quod autem.

ADDITIO.Inno. hic per litterã, ſup quolibet,non tas non ſufficere poſitionem negari, niſi ad ſingula rñdeatur in poſitione contenta. Idem Petr.& Abb.& dicit Hoſt. hoc æquum contra cauilloſam ſubtilitatẽ ad uocatorum,ſumptam ex dicto §.vtrum . Dic etiam, ꝙ forſan cauſam dedit ipſe huic edicto in cauſa quam habuit cum Hoſpitalariis.Io. And.

e ¶ Sufficiẽter] ſigillatim & clare reſponderi : & ſi reſpondere nollent,haberentur pro confeſſatis. ſup. tit.proxi. c. vltimo.

ADDITIO Et dilucide,& non ſolum de ſcientia, ſed etiam de credulitate ſm Hoſt.dicentem , ꝙ quicquid dicantur,rans de veritate,reſpondere debet de credulitate inducit iura: quod non credo.Ioan.And.

d ¶Contradictione.] rõnẽ dixi ſup verb. trãſmiſſis. [Glo. ſeq.] titubans, quærit,& ſoluit.]

e ¶Quid ſciat.] ꝙ ſi titubat,habeat diem ad deliberãdum.ff.de petit.heredi.ſi debitor,& ſi ꝓſumptio 2 eſt de malitia, poteſt iudex exigere iuramentum ab eo, ꝙ malitioſe hoc non petit.ſup. eod.lib.de iura.calum. cap2. in fine: ſi autem animum ſuum ad aliam partem applicare neſcit: tunc poterit dicere,neſcio, vel negatiue reſpondere,vt ſi quæratur,ſi talis viuat, dicat, non credo, non ſequitur propterea quòd credat ipſum mortuum , ſecundum Innoc. & Hoſt. tunc.n. titubat non credens hoc vel illud.

Glo.ſeq quærit, & ſoluit ſecundum Ber.]

f ¶Inquiras.] Quid ſi ſyndicus 3 confiteatur contra tium eius quod prælatus confeſſus fuerat,licet alii a liter dixerunt.Dic ſecundum Ber. potius ſtandum eſſioni prælati & capituli, quam confeſſioni ſyndici, qui non iuranti:ſi vero concordet cum prælato , eius confeſſio adiuuat.hoc placet Arch.

g ¶ Articulus.]articulꝰ vocãt pars intẽtionis,continẽs id qd actor ꝓbare intẽdit.facit ſup.de reſti.veniens 2. duxerit producendos, h ad reprobandos teſtes partis alterius i in cauſa principali productos k (quorum nomina l in eiſdem articulis continentur) vſque ad kalendas m Nouembris proximo futuri , examines (ſecundum partis aduerſę in terrogatoria , n quæ tibi ſub eadem bulla tranſmittimus) diligenter : primo tamen in perſonatu cuiuslibet teſtis a prædictis abbate & conuentu producti , facta ſigillatim

ADDITIO.Vnde ſecundum quoſdam articulus eſt nomen græcum, & ſonat indiuiſionem:inde membra quæ non diuiduntur in alia membra,dicuntur articuli vt in articulis digitorum,ſm ꝙ.de hæreti.accuſatus in prin.Et ſic hic dicitur,articulus: qa arctat.hatte cõponitur .Item arctat ad credendum,vt articulus fidei. de hoc dixi ꝛ hęre.cũ Chriſtus. arctat ad rñdendũ, de hoc hic.Aliis modis ſumitur articulus, de quib. dantur verſus .

Articulus color eſt,breue membrum dictio græca;

Articulus numerus per denos multiplicatus;

Momentum articulus;preſſuraq; dicitur eſſe.

Ioan. And.

h ¶ producendos.] iuratos tamen: alias teſtimoniũ ipſorum nõ valet, ẽt ſi eſſent religioſi.ſup.de teſti.nuper.niſi iuramentum remittere tur a parte ,vt.eo tit tuis

i ¶ Partis alterius.] ſ.ſancti Nicolai.

k ¶ Productos.] coram Papa vel iudice ab eo dato.Et ſic nota,ꝙ conteſtata erat lis, aliter non valet teſtium receptio .ſup. vt lite non conteſt.in rubro & in nigro. Et ſic nota,ꝙ licet ſtatim poſt litem conteſtatam iurãdum ſit de calumnia,vel de veritate dicenda,ſm ꝙ requirit cã:& faciendæ poſitiones ante probationes ; ſi tamen hoc omiſſum fuerit,adhuc poſt probationes fieri poterit.ad hoc ſup.eo.lib de iuramen.calum.c 1.hic enim poſt teſtes receptos, & de veritate iuratur,& ſũt poſitiones .

ADDITIO Vt refert Io.Mona ſup.tit.2.c 1.quidam dicebant contrarium , quaſi aggrediendo probationẽ teſtium,ſibi pars præcluſerit viam ponendi.Ad decre. 1.de iuramen. calum. reſponderi iurari de calumnia non propter partem tantum,ſed propter vtilitatem publicam,cuius intereſt lites dirimi , ſed poſitiones ſunt tantum fauore partium alleg.de foro compet ſi diligenti.cum ſimilibus.Ipſe dicit tenendum cum glo.ne probationis copia ſic angustetur. C.de hæret.l.penul. in fi.Io. And.

l ¶ Nomina.] ne eſſe poſſit uariationi locus.ſup eod. de reſcri.ca.2.Et continebantur iſto modo, Intendit talis probare talem teſtẽ 4 adulterum , pro eo ꝙ talem uxorem talis publice in ſuam tenuit concubinam, & hoc probare vult per A.B.C. Item intendit probare,ꝙ T.eſt periurus, quia deierauit corruptus in tali cã , & hoc uult probare per D.E.F.& ſic de ſingulis, quia unus teſtis neſcit omnes articulos intentionis,ſed inter dum alterum tantum, & ſi uellet alios quam nominatos inducere uel alios tranſponere , non credo ꝙ poſſit ſecundum Hoſt.arg.ff.mand.l.diligenter. ſup.de reſcrip.cum dilecta inf.de præb. cui de non.

[Glo ſeq recit.per quæſtionem .]

m ¶ Ad kalendas.) & non ultra ſupra de proba.licet nec poſſunt iſti delegati terminos prorogare,niſi partes ambæ in prorogationem termini conſentirent.ſupra de offi.deleg.de cauſis.

ADDITIO ſm Hoſt Idem Io.Mona & Archi.

[Glo.ſeq.dicit quid ſit interrogatoria.)

n ¶ Interrogatoria.] interrogatoria ſunt q̃ facit pars teſtibus.

4 Non.n. ſufficit di cere,excipio ꝫ teſtes,ꝙ ſũt de talib. criminib. &c.ſed ſigillatim & nõa tim debet exprimere ꝛ d quo cunq.Vnde dicit, lex , deſignãdum. cuius dolo ſit factũ. ff. de dolo. l. ſi ex dolo §. ulti.ad hoc ꝛ ele. per inquiſitionemī prin. ꝛ. de ſent. exc. cõſtitutio nẽ cũ concer. Ioan. And.

Universidad de Deusto
Biblioteca

testibus ꝓductis ꝫ se, & dantur supra articulis de quibus ꝓmissum est & formantur ſm circunstãtias causæ & personarum ꝓductarum, vt in d.c.licet.§.ĩ.ſ.de probat. & ſ.eo.c.causam :.& c.per tuas. vnde datis articulis petit pars terminum ad danda interrogatoria: qui terminus tam ex ꝓdictis iurib.dari dẽt, ꝫ cõsuetudine generali, quæ est optima, & c.ff.de legi.ſi de interpretatione. de cõſue.cum dilectus. Et tunc interrogatiua hoc modo: Si dixerit testis verũ esse, quod primo intẽtionis articulo cõtinet, quæratur ab eo quomodo scit, & ſi ibi ꝓsens erat, & ad quid ibi erat, & an viderit: potuit enim ꝓsens esse & nõ vidisse. Itẽ quo anno, & die, id fuit factũ: Item in quo loco, qua domo, qua parte domus, & an domus illa sit terra erant) quanea, vel in solario, & ꝙ erant ibi ꝓsentes; item, ſi cognoscit illum, de quo testificatur, & cuius ætatis staturæ, & coloris & hisſimilia, secũdũ qđ faciunt ad factũ. Et hæc interrogatoria de consuetudine & de iure nõ dãtur parti aduersę, ne posset super his instruere testes suos; ſed iudex per ſe vel per assessorem examinat illa: & ſi qua repetit superflua, vel impertinentia illa resecat: hic autem non habebit locum resecatio cum sit approbata per papam, vt de articulis superius dixi

ADDITIO. Si nulla interrogatoria fierẽt, faciat iudex quæ habentur ſupra eodem, cum causam. Et an valeat dictum testis non interrogati de causa ſcientiæ. vide quod ibi dixi ſuper quarta glossa. Gonſuluit Hostien. quòd potius fiant superflua quam omittatur aliquid neceſſarium, vel vtile. hoc dicitur propter decreta. per tuas. ſupra eodem. quia ſi fuerat factum interrogatorium, & omiſſum negligenter, vel doloſe, non obſtante publicatione repetetur: ſecus ſi non fuerat factum. Alia ratio, quia forſan ex officio iudex plura reſecabit quàm expediret. Et arguit contra iudices, qui committunt examinationem testium notarijs, & ſimplicibus, cum in propria perſona ipſos audire deberẽt. C. de fide inſtrumentorum. authent. apud eloquentiſſimum. cum ad minus committere deberent perſonis diſcretis, idoneis, & honeſtis. ſupra eodem, ſi qui testiũ de testib. cogen. c.1. de conſangui. & affinita. c.1. Cum enim in probationibus ſit tota vis causæ, potius deberent committere alia quam testium examinationem. 42. diſt. quieſcamus. §. circa maiora. Sed ꝙa id est onerosum, ideo facile committitur: etiam pro eis qui ſportulas exigunt contra iura. ff. de reg. iur. ſecundum naturam. de cle. coniug. diuerſis. ĵ. de præbendis. cum hi. Io. And.

a ¶ Specificatione.]non pro ſpecificatione obiectorũ. ad idem ſupra de elect. vt circa.

a ¶ Et aliorum obiectorum.]forte obiiciebantur aliquibus non crimina, ſed alia per quæ impediebantur teſtes eſſe: puta ꝙ erãt, vel fuerant aduocati, vel ꝓcuratores in causa. inf. c. proxi. vel ꝙ erant minores. 4. q. 3. c. 2. uel his ſimilia.

† Nota ꝙ iudex pot præfigere terminũ ad reprobãdas per ſonas testis ante ſiũ ante publicationem at teſtationũ: nã attestationes publicatæ non iudex eas cãs tenebãt remittere. Pe. đ Arch. Fõ.

† Dictio, cã, deeſt in antigs codicib.

1 Nã ſi nõ cognoſcit nũ valet. gl. ĩc. cãm ſ. de teſt. Ph. & Do. Fon.

2 Tenẽti. idẽ voluit In no. in c ꝓ tuas. ſup. eo. Phi. & Dom. Fõ.

3 In dubio tñ nõ relecãtur ſupflua, ſecũdum Do. de iudic. c. per tuas. Fon.

ADDITIO. De quibus plene in Spe. de teſte. § 1. Ioan. And.

c ¶ Conuentus.] originales actores.

d ¶ producendos.]ad reprobationem teſtium productorum in principali.

prioris & conuentus obiecta fuerint (obſeruata; h prius tamen præſtito iuramento 1 a procuratore dictorum abbatis & conuẽtus, quòd ad hoc ex malitia non prodant. k

¶ Innocentius quartus † in generali concilio Lugdunẽſi.

¶ *Aduocatus uel procurator principalis cauſæ, in cauſa appellationis teſticari non poteſt. Iuramentum autem (præſumptione faciente pro appellante) ſibi deferri non debet, niſi iudex id uideatur.. Dominicus.*

CAP. III.

ROMA-

ꝓsumitur, ꝙ hoc facit abbas ex malitia, quã ꝓsumitur ꝙ primo reprobauit teſtes 5 ſuper principali productos quaſi ꝓuocatus velit vlciſci: & ideo ꝓp illam præſumptionem hoc exigitur iuramentum. ſim. il. de teſti. ſpoſ. litteras. ſecundum Bern. Sed dic ꝙ hoc eſt in potestate iudicis per prædictam decretalem. & per c. de iura. eccl. lum. c 2. in fine. ſupra eodem lib. vnde & in prima potterit exigere ſi ſibi uidebitur, & in ſecunda omittere ſi ſibi videbitur: iſte autem neceſſe habet mandare Papæ ſeruare.

k ¶ procedant.] habebant olim quidam hic plectetextu, quidam non: ſcilicet, cæterum nobis ſub ſigillo tuo.

ROmana.) CASVS. In cauſa, quam eram tecũ habiturus, conſtitui Titium meũ procuratorem, qui causam meam duxit vſque ad finem causæ: & intra fuit ꝓceſſum ꝙ iudex tulit ſentẽtiam diffinitiuã contra me ad tuum commodum & vtilitatem: ab illa ſententia lata ꝓcurator meus appellauit, & coram iudice appellationis iſtã causam introduxit: cui bruli libello meũ appellatorium, cui petiit per te reſponderi: reſponſione per te facta, petii admitti ad probandũ meã intentionem per teſtes: & ad probandũ meũ intentionem volo producere Titium qui fuit meus procurator in prima inſtantia, non tamen eſt procurator meus in ſecunda appellationis: an ſim admittendus? videtur ꝙ ſic quia alia eſt causa appellationis a prima causa principali: prima inſtantia, cum ſit ibi alius procurator & alius iudex: hac tamen ratione dubitandi non obſtante, reſponder Romanus Põtifex in ſrium, dicens, ꝙ ille qui fuit ꝓcurator in cã principali, non põt eſſe teſtis in cã appellationis. Idem dicendum de illo qui fuit aduocatus in prima inſtantia, quòd non põt eſſe teſtis in cã appellationis. Sed quid; Ponamus ꝙ in cauſa appellationis ergo appellans probaui meum intentum per vnum teſtem nõ ſuſpectum, ſed omni exceptione maiorem, & ſic probaui intentionem meam ſemiplenę, ꝓbationis vtrum iudex in ſupplementum ſemiplenæ ꝓbationis debeat

debeat mihi deferre iuramentum neceſſarium? Rõdet Romanus pontifex ꝙ non: immo eſt in eius arbitrio. Nota primo, ex hoc cap. ꝙ procurator nedum in prima inſtantia repellitur à teſtimonio, ſed etiam in cauſa appellationis, & iõ eſt, quia non ſolum cauſa principalis ſ qua fuit ꝓcurator, cenſetur cã cauſa, ſed ẽt cauſa appellationis, & ꝓp affectionem, quam ip ſe habet ad cauſam, nam ꝫa faciliter deteretur pro commodo partis, ſicut pro ſuo, quia procuratores ſũt ſolent afferunt partib. ſuis, q̃ illos ꝫ inſtituũt, ꝙ ipſæ partes bent bonã cãm, & ꝙ obtinebunt in cã. Et eadẽ ratione aduocatus non poteſt eſſe teſtis. Nota inſup, ꝙ iudex nõ arctatur ad deferendum iuramentum neceſſarium habẽti præſumptione: ſed eſt in arbitrio iudicis deferre actori vel reo ſm cõem opinionem canoniſtarũ in c. vlt. de iureiu. in antiq. licet legiſtæ tenuerint ſrium in Libonã fidei. C. de iureiuran. maxime Bar. & Sal. habentes vnam bonam præſumptionem pro ſe. Nota ꝙ iuramentum in defectum plenæ probationis non deberi deferri, niſi primo adſit præſumptio pro altera parte. ad hoc de iureiur. in ca. fin. Nota finaliter quid deberi conſiderare iudex in delatione iuramenti ſienda d. c. fin. Dominicus.

a ¶ Romana.] duo ſunt huius decr. dicta & breuia, & ĩdcirco eam non ſummo.

[Gio. ſeq. tec. terur per quæſtionem, quæ fuerit dubitationis cauſa, quam exprimit, & et reſpondet.]

b ¶ Appellationis.] fuit cauſa dubitationis, quia alia videbatur cauſa appellationis à principali ꝓp alium iudicem & alium procuratorem & aduocatũ, qui ſcilicet ipſa interuenerunt, quia non tenentur ꝓcu quenterdn rator vel aduocatus principalis cauſę defendere cãm appellationis, vt not. ſup. de proc. non iniuſte. & 2. q. 6. cal. c. 2. r. th. ſed non eſt alia. Vel licet ſit alia quo ad qd fa appellationis no debent teſtimonium ferre, ne mecum procurator vel aduocatus in principali, in cau mores ſui officii forte ſrium aſſerant veritatis, ſicut & aduocatus nequit eſſe iudex: ne affectionis ſuæ mor, &c. C. de affect. l. nemo. in fin. Et iudex in cauſa q̃ iudicauit non poteſt eſſe teſtis. 1. 3. q. 6. ſtatutum. vbi de hoc quod intelligę ſecundum determinationẽ deer. ſup eo dicto. & c. cum à nobis in vno ergo. & eo- non debet, de cleric. coniug. diuerſis. ff. ad Treb. ille à quo §. tempeſtiuum. 2. q. 1. in primis. de verb. ſig. a. forus. cum ſim. in teſtem ergo multo fortius non recipietur talis in principali per iura prædicta.

ADDITIO. De hoc in Spec. de teſt. §. illud. verſic. item ꝙ fuit in eadem cauſa. Io. And.

c ¶ Fuerat.] ſi ergo illum procuratorem conſtituit, ſed non recepit mandatum, teſtificari poteris. ſup. eo. dilecto. Idẽ in aduocato & de hoc etiam not. ff. eo. l. vl. [Gio. ſeq primo ſoluit duo dubia, quorum ſecundũ incipit primo: ſecundo quærit & ſoluit. Io. And.

d ¶ In teſtem] intelligas pro ipſo appellante, nã pro appellato bene recipietur. ſm Bern. & modernos. [&

N. P.

De iureiurando.

¶ Nicolaus tertius.

¶ *Prælati, canonici, rectores, & officiales locorum, qui iurant ſtatuta, & conſuetudines loci vel eccleſiæ ſeruare, prætextu talis iuramenti non obligantur ad illicita, impoſſibilia, vel obuiantia eccleſiaſtica libertati, nec ad ea debet intentio ſua referri Io. And.*

CAP. I.

CONTIN-

Accur. in præalle. l. ſi. ff. eod.] Tum quia ratio prohibitionis ceſſat: tum quia nõ repetitur prohibitũ, & edictum de teſtibus prohibitorium eſt. ff. eod. tit. l. 1. Et in illo caſu quando procurator vel aduocatus appellantis deponit pro appellato, dico ꝙ deponat etiam pro appellante, ꝙa iurat pro vtraq; parte dicere veritatem. ad hoc ſup. eo. in c. de teſtib. & C. de quæſtionibus l. pridem. & dixi ĵ. de reg. iur quod ob gratiam. [Pro hoc C. de temp. in integ. reſtit. l. petendæ. Archi. inducit qđ not. Inn. & Hoſ. ſup. de excep. cum venerabilis ſuper verb. inſtrumentum.] Quid de ꝓcuratore ad negotia? Dic ſm Hoſtiẽ. ꝙ in negotio ꝙ ꝓcurator de cõſenſu partiũ, põt admitti ſicut & iſte, & ſicut mediator. in auth. de teſti. §. qui vero. coll. 7. in aliis admittetur etiã parte inuita, cum nec prohibeatur ff. eod. l. 1.

ADDITIO. ff. de iure fiſ. l. deferre. §. iidem decreuerunt. Ioan. Mon. nam vt dicit Archid. adminiſtrator bonorum eccleſiæ de contractu per ipſum celebrato teſtificari poteſt. alleg. 14. q. 2. c. 1. verſi. cæterum. & not. Bar. Brixien. in quæſtione venerali. 47. aliquis erat adminiſtrator. Io. And.

e ¶ Præſumptione.] puta quia habet vnum teſtem. ſup. de proc ex inſinuatione. 24. q. 3. ſi habes. ff. de do. præleg. l. Theopompus.

ADDITIO. ſm Innoc. qui etiam allegat. ff. quemadmo. teſta. aperian. l. 1. in fine & idem Hoſ. Io. And.

f ¶ Inſpectis perſonarum & ipſius causæ circunſtantiis.]quod dic vt no. ſup. de iureiu. c. vlt.

DE IVREIVRANDO.

¶ Superiori titulo dictum fuit de probatione quæ fit per teſtes, verum quia pars videns quòd non poteſt probare ſuam intentionem per teſtes, quandoque defert iuramentum litis deciſorium ſuæ parti aduerſæ, ideo ad nos informandum de huiuſmodi dilatione iuramenti, annectitur titulus de iureiurando. Cõtinuatio domini Heliæ.

CONtingit.] Primo ponit thema circa clericos & laicos, ſecundo: ibi, Quæ voto. conſtitutionis cauſam, & conſtitutionem circa vtroſque. Io. Andr. CASVS. Epſ Pictau. in ſuo ingreſſu iurat obſeruare ſuetudines, & ſtatuta eccleſiæ Pictau. Ponamus ꝙ in libro ſtatutorũ eccleſię Pictau. ſunt aliqua ſtatuta impoſſibilia de iure: quia illa obſeruare eſſet pctũ mortale, vel ſunt ſtatuta, quæ obuiant libertati eccleſiæ: poſtea epſ vult facere aliqua ſtatuta ꝰtraria illis ſtatutis impoſſibilibus, & obuiantibus eccleſiaſticę libertati: Obiicit pro parte canonicorũ ꝙ nõ põt, alias incurreret periurium? Rñdet epſ, ꝙ in iuramento ſuo nõ intendebat ſeruare illa ſtatuta illicita & obuiãtia libertati eccleſiæ, an bene dicat? Reſpondet Romanus Pontifex, ꝙ ſic. Sed ponamus ꝙ epiſcopus pictauẽ. iurauit expreſſe ſeruare illa ſtatuta impoſſibilia & libertatem eccleſiæ: vtrum teneatur ſeruare iuſm ſuum? Certe non: aliàs grauiter peccaret, ideo vigore iuramenti ſui non eſt aſtrictus ad ſeruandum illa ſtatuta, verũtamen iurando temere peccauit mortaliter, & pro illo peccato

Universidad de Deusto
Biblioteca

† De intellectu vide Decium in rubrica de constit. in 1. lectura. † In antiqs codicibus hæc periodus cõtanter legit ita, ꝙ ipsarũ plati cum primo ad ecclesias ipsas accedunt, vel cũ de recipiẽdis ibi dẽ nouis canonicis agitur, nec plati admittũtur, nec canonici aliter recipiuntur in ipsis, nisi iurent, &c.

† An sit differentia iurare simpliciter obseruare statuta, vel cõtẽta in statutis, vel ꝑ statutis, vid Feli. in c. cum accessissent de consti. † Quæ statuta obtinẽt ecclesiasticæ libertati, vide in c. fi. de imm. eccl. ℨ. eo. & c. graue de sent. excõ. Fon.

1 Domi. reprobat glo. q̃ sic referendo esset icõgruitas, vnde notat ipse ꝙ scriptura nõ est de essentia legis. Fõt.

tenetur agere pœnitentiam, tñ cautela est, ꝙ cõs in ingressu suo iuret seruare statuta ecclesiæ, dũmodo non sint illicita, vel irrationabilia. Nota primo, vnũ in quo iuramentum est permissum, quia regulariter non est permissum iurare sine causa: aliàs esset iurare temere & in vanum, sed cũ iusta causa est iurandum; sicut ꝓlatus in receptione sua iurat seruare statuta illius ecclesiæ, ad q̃ promouetur, & iurãdo non peccat, etiam si illa statuta sint irrationabilia: dum tñ nõ habeat animũ seruandi statuta irrationabilia: aliàs enim rõne deprauati animi peccaret mortaliter. Nota vlterius, ꝙ iuramẽtũ scholaris vel canonici, vel prælati seruandi statuta, intelligit de statutis rõnabilib. & licitis, nam iuramentũ refertur ad licita & rõnabilia, tamen si qs referat intentionem suã ad illicita, nõ tenetur illa obseruare, tamẽ peccauit mortaliter temere iurando, & ꝓ intentionẽ deprauatam. Nota ꝙ appellatione rectorũ comprehendũtur ẽt illi qui ꝛ officiũtur administrationib. laicorum. ad hoc tex. inf. de hær. vt inquisitionis. Nota finaliter arg. ꝙ potestates, & officiales dignitatũ tpaliũ non ꝛfirmantur, sed administrationem habẽt ex so. la admissione ad talia officia. ꝓbat tex. ibi, admittãt de quo aliquid ꝙ Dect. sup. de iud. c. fi. Dom.

[Prima glossa summat.]

a ¶ Contingit] plati, canonici, rectores & officiales locorũ, qui iurant statuta, & ꝛsuetudines loci, vel ecclesiæ seruare, prętextu talis iuramenti non obligantur ad illicita, impossibilia, vel obuiantia ecclesiasticæ libertati, nec ad ea debet intentio sua referri. Io. And.

b ¶ Consuetudinc.] ad hoc sup eo. clericus.

c ¶ Accedunt.] in quo accessu antiquas ecclesiæ consuetudines seruare debent, vt sup. de præb. dilecto.

d ¶ Recipiendis] ad hoc vocari debent absentes. ℨ. de præb. cum in ecclesiis, nisi consuetudo esset in contrarium, vt ibi Io. And.

e ¶ Scripta.] 1 potes singula singulis referre.

f ¶ Ciuitatibus.] quæ murorum ambitu terminantur. inf. de sent. excom si ciuitas.

g ¶ Potestatibus.] qui gladio vtũtur ad malefactorum vindictam & laudẽ bonorũ. de homicidio, postulasti, & de maiorita. & obedien. solitæ. & tunc ministet est Dei, vt 23. quæstione 5. miles. & c. sequentibus.

h ¶ Clausa.] 2 in hoc erat morbus, & iurant solum seruare statuta edita ad edenda sacramento nõ tenentur, vt ℨ eo. ti. c. pen. i ¶ Libertati.] & in ꝓ statutarij excõicati sunt, si infra duos menses ea de statutis non fecerint, deleri non fecerint, vt & q tales consuetudines, vel statuta seruare faciunt, vt ℨ. de sentẽ. excõ. nouerit. ad hoc ℨ. de im. mu. eccl. c. 3. 4. & 5.

ADDITIO. In quibus consistat libertas ecclesiæ, remittit Archi. ad ibi no. per Ioan. And no. Ioan. And

K ¶ Vinculum] sup. eo. quanto. 22. q. 4. inter cętera. ad hoc ℨ. de reg. iur. in malis. & c. nõ est obligatorium. sed de appellationib. dicitur sup. de app. ad nostram & c. cum speciali.

ADDIT O. prædicta regula, in malis. probat cũ suis cõcord. ꝙ promissio in malis no obligat: ergo nec iurm. ad ectũ, vt in regula sequenti, fm Ioan. Mona. remittit Archi. de foro competẽt. si diligenti ad nem. ℨ. eo. cum contingat. Io. And.

l ¶ Obtinere.] ad hoc ℨ. eo. lib. de consti. & inf. de sepul. c. fimil.

m ¶ Ea intentione] dicitur ergo iurm. licitum ex animo. sic & sententia excõmunicationis. sup. de sent. excom. per tuas. & c. sacro. vbi de hoc. 11. q. 3. c. non solum. & cũ ergo. Ioan. And.

n ¶ Impossibilia.] ad hoc nullus potest se obligare. ℨ. de pact. & vlt. de condi. appo. & vlt. ff. de reg. iur. impossibilium. ℨ. de reg. iur. nemo potest. Et intelligo impossibilia de iure vel de facto, vt dixi in prædicta regula, nemo potest.

o ¶ Diuinæ maiestatis.] quam peius est offendere quam temporalem, vt sup. de hæret. vergentis. & ℨ. de immun. eccl. clericis. C. de hæret. Manichæos.

p ¶ Declaramus]declaratio igitur antiqui iuris est, & hoc ius not. Bern. supra de his quæ fi. a maio. pap. capit. 1. in glos. vlt. & Host. eo. cap. in glo. penult. vnde dabat ibi consilium Hostiens. quòd iurans sic dicere, iuro seruare statuta & consuetudines iustas, possibiles & honestas, quæ de facto & iure seruari possunt. Et multiplex est impotentia, vt not. ℨ. de reg. iur. c. 2. Io. An. in c. cũ laic. ℨ. de foro cõpet. adde Fel. in c. extra de iureiur.

scisitatus. Posito tñ ꝙ in genere iuret, sit tñ fm ius eõe interpretatio iuramenti, & probatur hoc satis per decret. ℨ. eo. ad nostram 3. & sup. de verb. sign. sup quibusdam. 1 Dic ergo breuiter, ꝙ aut quis expresse iurat statuta illicita, impossibilia, inhonesta: & tũc eo ipso largo modo periurus, est sic ℨ. eo. sicut nostris aut generaliter iurat seruare consuetudines & statuta: & tunc dilingues aut tunc sciebat ibi statuta esse illicita & illa se obligaturũ seruare in mente gerebat: & tunc idem ꝙ sup. aut nesciebat, nec id in mẽte gerebat: & tunc non pec cat, & solum ad licita obligat, ut hic, & in prædictis iuribus. ad idẽ. ff. de tran sact. qui cum tutoribus ℨ. vlti. ff. de cõdi. indeb. si procurator. quasi in fi. ff. de cõd. ind. l. cõditiones. & l. seq

L [cet.] primo ponit factũ repreh̃endẽdi. Secunda: ꝙ promissio in malis non obligat. Tertia: nec iurm. ad ectũ, vt in regula sequenti. fm Dominicus.

¶ Index ꝛcularis potest compelli per iudicem ecclesiasticum, vt compel lat mulierem seruare iuramentum, quæ iurauit non venire contra alienationem rei dotalis, hoc dicit præsupponendum ꝙ de iure ciuili si mulier millesies cõtra alienatronem rei dotalis, tamen soluto matrimonio poterit vẽdicare illas res dotales alienatas. l. non dubium. C. de leg. lecus de iure canonico. c. cum contingat. eo. tit in ant. nũc emanauit illud c. ꝙ obseruatione illius c. cum contingat. inf. de sepul. c. simil.

m ¶ Ea intentione] dicitur ergo iurm licitum ex animo. sic & sententia excõmunicationis. sup. de sent. excom. per tuas. & c. sacro. vbi de hoc. 11. q. 3. c. non solum. & cũ ergo. Ioan. And.

n ¶ Impossibilia.] ad hoc nullus potest se obligare. ℨ. de pact. & vlt. de condi. appo. & vlt. ff. de reg. iur. impossibilium. ℨ. de reg. iur. nemo potest. Et intelligo impossibilia de iure vel de facto, vt dixi in prædicta regula, nemo potest.

o ¶ Diuinæ maiestatis.] quam peius est offendere quam temporalem, vt sup. de hæret. vergentis. & ℨ. de immun. eccl. clericis. C. de hæret. Manichæos.

p ¶ Declaramus]declaratio igitur antiqui iuris est, & hoc ius not. Bern. supra de his quæ fi. a maio. pap. capit. 1. in glos. vlt. & Host. eo. cap. in glo. penult. vnde dabat ibi consilium Hostiens. quòd iurans sic dicere, iuro seruare statuta & consuetudines iustas, possibiles & honestas, quæ de facto & iure seruari possunt. Et multiplex est impotentia, vt not. ℨ. de reg. iur. c. 2. Io. An. in c. cũ laic. ℨ. de foro cõpet. adde Fel. in c. extra de iureiur.

litate qualitercunque, & sub qualicunque † verborũ forma præstita uel præstanda, ad licita, possibilia, & libertati ecclesiasticæ non obuiantia † tantum extendi: ipsosque iurantes ad alia per præstationem iuramenti huiusmodi non teneri.

¶ Bonifacius Octauus.

¶ Per ecclesiasticum iudicem ordinarium loci, compellitur iudex ꝛcularis ecclesiastica cẽsura ius canonicum, quod ad prouisionem animarum statutum est seruare.

CAP. II.

L Icet mulieres, a quæ alienationibus dotiũ & donationum b propter nuptias consentiunt non contrauenire, proprio c iuramento firmantes seruare iuramentum huiusmodi non d vi nec dolo e præstitum, de iure canonico f teneantur: quia tamen quidam iudices ꝛculares g eas contra præfatas alienationes audiunt, quamuis eis constet legitime de huiusmodi iuramento: † Nos animarum periculis obuiare h volentes: eosdem iudices ad seruandum hoc ius canonicum, i per locorum ordinarios censura ecclesiastica k decernimus compellendos. l

a ¶ Mulieres.] quæ habes inf. de immun. eccle & prin. Ioan. And.

b ¶ Donationum.] de his dic vt sup. de donat. inter vir & vxo. & de dote post d. uor. resti. c. nuper.

c ¶ Proprio.] intelligo siue iurent per se, siue ꝓ pro curatorem, cui ad hoc speciale mandatum dederint, ad hoc 63. dis. tibi. & ibi de hoc in gl. 2. de iura. calum. c. ult & de procu. c. ult cum sim.

ADDITIO Vide quod no. ℨ eo. lib. de elect. ut circa. in gl. pen. & quod super ea dixi. Io. And.

d ¶ Non vi.] ergo iuramentum metu extortum nõ obligat. de quo dic ut sup de his quæ vi me. cau. fi. abbas, & sup. eo. si uero.

ADDITIO. Tene quod dicitur eo. tit. uerum Io. And.

e ¶ Dolo.]quem qui allegat, probare debet saltem ex perspicuis indiciis. ff. de prob. quotiens. ℨ. qui dolo. C. de dolo. l. dolum sup. eo. lib. de renunc. c. 2.

f ¶ De iure canonico.] ut sup. eo. c cum ꝓtingat. ubi de hoc: secus 2 uidetur de iure ciuili. ff. de fun. do l. lex Iulia. Insti. quibus alie. licet uel non. in princ. C. de rei uxo. act. l. unica. ℨ. fin.

g ¶ Iudices ꝛculares.] qui in hac parte ratione periurii cui causam dãt, sunt de foro ecclesiæ. sup. de iud. nouit. sup. eo. lib. de fo. comp. c. ult.

h ¶ Obuiare] supra cap proxi cum suis concordantiis.

i ¶ Ius canonicũ.] sim. ℨ. tit prox c. 2 ℨ. de sent. excõ. decernimus. facit sup. eo. li. de pac. c. 2. & de fo cõp. c. 2. & sic ꝓpa tollit legem etiam quo ad forum ꝛculare. de quo dic ut dixi inf. de reg. iur. c. 2. Io. And.

k ¶ Censura ecclesiastica.) quid contineatur eius nomine, habes supra de uerb. sign. quæ senti.

[Glo. ista rationem reddit, quærit & soluit, solutioni signat contrarium, cui respondet.]

l ¶ Compellendos.] est n. superior ecclesiastica ptãs: & ideo coercet ꝛcularem, ut 23. q. 5. administratores. ℨ. de maio. & obed. solitæ, qui filii sint legi. per uenerabilem. cũ si. (Dicit Arch. hoc procedere ubi agit de periculo animæ: uel ubi est de sua temporali iurisdictione iuris canonici, sed obligatio acquisita de dicto ca-

2 De hac differẽtia uide Baptistã de S. Blasio in repetitione Rubricæ decreti, q. 23. differẽtia 14.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ne. & vbi mandat suas ſnias obſeruari: remittit ad no. per Inn. de offi. ordi. c.1.) Quid dices ſi mulier iurauit non alienare dotem vel donationem pp nuptias, nec alienationi conſentire niſi ex rõnabili cauſa, & auctorizãte iudice: & ſi ꝓſenſerit, reuocabit pro poſſe: poſtea iudice nõ auctorizã te conſentit, & iurauit nõ ꝫuenire; quid erit? Dic ſm Hoſtien. 1 qui hoc no. ſupra cod. cum contingat, quod primum ſeruabitur, ad hoc ſupra eo eam te. & c. intellecto, & in Auth. de non alie. §. ſanctiſſimas colla 9. Sed ꝫ 7. eo. tua nos. Soluit ibi primum iuramentũ illicitum: & ideo ſecundum primo præiudicat, hic primum licitum: & ideo derogat ſecundo.

¶ Idem.

¶ Electus poſt ſacramentum ponens vel reſpondens contraria directe, (niſi rationabiliter excuſetur) velut periurus a confirmatione repellitur. Idẽ ſi hoc fecerit procurator ipſo mandante, uel ratum habente, vel non reuocãte. hoc dicit. Ioan. And.

CAP. III.

CVm in poſitionibus [a] ſuper electionis [b] CVm in poſitionibus. Sunt duæ partes. Secunda: ibi, Idem fiet, & prima loquitur de domino, ſecunda de procuratore. Ioan. And.

¶ præſupponendum eſt pro intellectu huius c. quẽ habetur in c. querelam. eod tit. in antiq. videlicet, ꝙ periurium eſt ſufficiens cauſa vt quis repellatur a beneficio iã obtento, & multo magis a beneficio obtinendo.

CASVS. Aliquis fuit electus ad prælaturam, antequã eſſet ꝛfirmatus, aliqui ſe oppoſuerunt, orta lite inter electum & opponentes iurato de calum. electus fecit duas poſitiones ꝛr as directe: & ſic oportet dicere, ꝙ altera ſit falſa: & per conſequens, ꝙ ipſe electus in vna ipſorum deierauit: nunquid illud periurium eſt ſufficiens ad ipſum repellendum, ne electio ſua confirmetur? Reſpondet Romanus pontifex, quod ſic. Idem ſi pars aduerſa dedit poſitiones de directo contrarias, & electus eas negauit, vel ambas confeſſus eſt. Certe eſt ipſe periurus: quod periurium eſt ſufficiens ad ipſum electum repellendum a confirmatione & prælatura: quia etiam repelleretur a beneficio iam obtẽto, ut in d. c. querelam, ſup. eo. ti. Nota primo, ꝙ poſitiones ſunt faciendæ poſt iuramentum, & vide ſupra de confeſſ. eo. li. c. 2. Nota ſecundo arg. quod ponens dr confiteri id quod ponit, & ſic facit ille tex. pro gl. magna in fin. ſup. de confeſſ. c. 1. eo. lib Dominus.

[Prima gloſſa ſummat, & dicit quid declaret.]

a ¶ Cum in poſitionibus.] Electus poſt ſacrm ponẽs vel rñdens ꝛria directe (niſi rationabiliter excuſetur) velut periurus a confirmatione repellitur, idem ſi hoc fecerit procurator ipſo mandante, vel ratum habente, vel non reuocante, hoc dicit. Habuit ortum hæc decretalis ex his quæ notat Hoſt. ſup. de fide inſtru. cum Io. ſuper verbo, vnica tantum venditio.

ADDITIO. Et quæ no. Guil. de elect. vt circa. in gl. patet ex hoc, per quas glo. patent exempla. Io. And.

b ¶ Electionis.] idem vt ſi agatur de iam obtento cũ petitorium non ſolum impediat, ſed etiam deiiciat. ſ. eo. tua nos & c. querelam, & de fideiuſ. peruenit.

ADDITIO. Idem Ioan. Mona. & idem Archi. qui alle. 24 q 3. ecce. Ioan. And.

c ¶ Poſt iuramentum.] quia tunc faciendæ ſunt poſitiones ſup. de confeſ. c. 2. & ibi dixi. & eo. tit. c. 1. (Glo. ſeq. arguit ad quæſtionem)

2 De hac cõne uide Fel. in ca. cum in ec cleſiis, de maio. & obed.

d ¶ Datis.) Not. ad cõnem quam diſputaui, 2 an p inſtrumentum probetur crimen, ꝙ ſi probatur, hic. n. per ſcripturas actorum apparet eum poſuiſſe contraria: & ſic periurum, de hoc ſupra de maio. & obed. cũ in eccleſiis, & per modernos de accuſ. ſuper his, ad idẽ infra de verb. ſign. c. 24.

ADDITIO. Vbi de hoc, & omnino vide quod ibi dicam. Io. And.

e ¶ Manifeſta.] euidens vel notoria. infra de verb. ſig. conſtitutionem.

f ¶ periuro.] periuri ſunt infames. 6 q. 1. infames, & 3 q. 7. ſecundum Archi. qui ponit exẽplum quãdo electus de aliena eccleſia: ꝫ. quem opponitur, cuius vita poteſt probabiliter ignorari. Ipſe etiam poteſt probabiliter ignorare numerũ canonicorũ eccleſie, & his ſimilia.) Sed quid dices: nunquid poſitio vel reſpõſio ad ipſam reuocari poterit? Et videtur quòd non. Nam uolat emiſſum ſemel irreuocabile uerbum 42. diſt. §. ult in fide proba. per tuas. C. de non num. pecu. generaliter. Econtra uidetur, quòd reuocari poſſit. 22. q. 1. apud. de pœn. diſt. 1. diuortium. de verb. ſignificatione & ego ff. de diuor. ſi pœnituit. 5 Dixit Io. de Deo. data ſit poſitio in ſcriptis, non poteſt reuocari ſi ipſe teſtet, ad hoc de electio ſcriptum. de confeſ. ex parte. quod Guil. abhorret in Spec. tit. de poſitionibus. §. ult. verſi. item ſi ponens, dicens quod ex quo in iudicio poſita eſt, ſiue in ſcriptis ſiue non, reuocari non poterit per prædictam decret. ex parte. de lit. conteſta. cap. uno. de elect. dudum 2. niſi doceret de errore, ut ſup. dixi. Satis uidetur quòd ſicut teſtis a periurio excuſatur, ſi incontinenti ſe corrigat, ut ſupra de teſti. cog. præterea, ſic & ponens uel reſpondens eadem ratione. Ioan. And.

ADDITIO. Idem Ioan. Mona. & Archid. qui remittit ad no. de app. cum cauſam, in 5. glo. facit quod no. de elect. ſcriptum in 1. glo. & quod dixi poſt Hoſt. de dilect. Deo. Ioan. And.

h ¶ Debebit.) nec propter hoc coelectus confirmabitur. 2 q. 1. in primis, ſup de reſcrip. olim ſup. eod. libat. de conſec. ex parte. ſup. eod. lib. de reſtitu in integ. c. ult. in fi. (In facto etiam alieno eſt ignorãtia excuſabilis ad hoc ff. de interrog. act. de ætate. §. ult. ff. de colla. bo. nunquam, ad idem 2. q. 3. paulum & ſupra eod. lib. de elect. c. 1. in fi. in Authen. de execu. & his qui conue. in princ coll. 7. ſecundum Archi. qui ponit exẽplum quãdo electus de aliena eccleſia: ꝫ. quem opponitur, cuius vita poteſt probabiliter ignorari. Ipſe etiam poteſt probabiliter ignorare numerũ canonicorũ eccleſie, & his ſimilia.) Sed quid dices: nunquid poſitio vel reſpõſio ad ipſam reuocari poterit? Et videtur quòd non. Nam uolat emiſſum ſemel irreuocabile uerbum 42. diſt. §. ult in fide proba. per tuas. C. de non num. pecu. generaliter. Econtra uidetur, quòd reuocari poſſit. 22. q. 1. apud. de pœn. diſt. 1. diuortium. de verb. ſignificatione & ego ff. de diuor. ſi pœnituit. 5 Dixit Io. de Deo. data ſit poſitio in ſcriptis, non poteſt reuocari ſi ipſe teſtet, ad hoc de electio ſcriptum. de confeſ. ex parte. quod Guil. abhorret in Spec. tit. de poſitionibus. §. ult. verſi. item ſi ponens, dicens quod ex quo in iudicio poſita eſt, ſiue in ſcriptis ſiue non, reuocari non poterit per prædictam decret. ex parte. de lit. conteſta. cap. uno. de elect. dudum 2. niſi doceret de errore, ut ſup. dixi. Satis uidetur quòd ſicut teſtis a periurio excuſatur, ſi incontinenti ſe corrigat, ut ſupra de teſti. cog. præterea, ſic & ponens uel reſpondens eadem ratione. Ioan. And.

ADDITIO. Idem Ioan. Mona. & Archid. qui remittit ad no. de app. cum cauſam, in 5. glo. facit quod no. de elect. ſcriptum in 1. glo. & quod dixi poſt Hoſt. de dilect. Deo. Ioan. And.

tuæ negotio (poſt iuramentum [c] in cauſa præſtitum) a te datis, [d] ſeu reſponſionibus, quas ad poſitiones tui aduerſarij feciſſe dignoſceris, reperiatur contrarietas manifeſta: [e] tibi tanquam periuro [f] (niſi iuſta & rationabilis † te excuſet) ſuper ipſa electione perpetuum ſilentium imponi debebit. [h] ¶ Idem i

ADDITIO. Vbi de hoc, & omnino vide quod ibi dicam. Io. And.

e ¶ Manifeſta.] euidens vel notoria. infra de verb. ſig. conſtitutionem.

f ¶ periuro.] periuri ſunt infames. 6 q. 1. infames, & 3 q. 7. ſecundum Archi. qui ponit exẽplum quãdo electus de aliena eccleſia: ꝫ. quem opponitur, cuius vita poteſt probabiliter ignorari. Ipſe etiam poteſt probabiliter ignorare numerũ canonicorũ eccleſie, & his ſimilia.) Sed quid dices: nunquid poſitio vel reſpõſio ad ipſam reuocari poterit? Et videtur quòd non. Nam uolat emiſſum ſemel irreuocabile uerbum 42. diſt. §. ult in fide proba. per tuas. C. de non num. pecu. generaliter. Econtra uidetur, quòd reuocari poſſit. 22. q. 1. apud. de pœn. diſt. 1. diuortium. de verb. ſignificatione & ego ff. de diuor. ſi pœnituit. 5 Dixit Io. de Deo. data ſit poſitio in ſcriptis, non poteſt reuocari ſi ipſe teſtet, ad hoc de electio ſcriptum. de confeſ. ex parte. quod Guil. abhorret in Spec. tit. de poſitionibus. §. ult. verſi. item ſi ponens, dicens quod ex quo in iudicio poſita eſt, ſiue in ſcriptis ſiue non, reuocari non poterit per prædictam decret. ex parte. de lit. conteſta. cap. uno. de elect. dudum 2. niſi doceret de errore, ut ſup. dixi. Satis uidetur quòd ſicut teſtis a periurio excuſatur, ſi incontinenti ſe corrigat, ut ſupra de teſti. cog. præterea, ſic & ponens uel reſpondens eadem ratione. Ioan. And.

ADDITIO. Idem Ioan. Mona. & Archid. qui remittit ad no. de app. cum cauſam, in 5. glo. facit quod no. de elect. ſcriptum in 1. glo. & quod dixi poſt Hoſt. de dilect. Deo. Ioan. And.

i ¶ Idem.) ſcilicet quia tibi ſilentium imponitur.

a ¶ Expreſſe.] ſi ergo dedit mandatum ponendi & reſpondendi poſitionibus generale, ſed nõ expreſſum vt ſic, & ſic reſponderet vel poneret, vt ſup. eod. lib. de iur. calum. c. 2. 2. reſpõ. in fin. ſic licet procurator ponat vel reſpondeat ꝫria, dominus nõ deierat niſi in caſib. ſequentib. & ꝑcor. ſ. eod. lib. de elect. ſi compromiſſarius.

b ¶ Ratum habẽte.] & ſic in maleficiis locum habet ratihabitio expreſſa, & tacita. ſ. de ſen. excom. cum quis. & de reg. iur. ratihabitionem. vbi de hoc.

c ¶ Tuo nomine.] alias ratum nõ poſſet habere quod ſuo nomine factum non eſt. ſ. de regu. iur. ratum quis. vbi de hoc. Ioan. And.

Cõtinuatio domini Hoſtien.

DE EXCEPTIONIBVS.

¶ Sicut in bello naturali requiritur ꝙ bellantes ſint armati, armis ſibi neceſſariis, ſic in bello ciuili. Et in ſuperioribus tutelis vſum fuit de armis actorum, nũc videndum eſt de armis reorum, & quia exceptiones dicuntur eſſe arma reorum: ideo poſt titulos præcedentes ponit titulum de exceptionibus.

PRima cõſideratione.] Hæc eſt notabilis decret. & quotidiana practicabilis. [Cõmendat abbas hoc exordium vel arẽgam.] Diuiditur in ſex partes, Secunda: ibi, Si quis igitur. Tertia: ibi, Si vero. Quarta: ibi, Prouiſio. Quinta: ibi, Sed ſi poſt. Sextaibi, Eo tamen. Dom.

¶ Pro intellectu huius ca. eſt præſupponendum illud quod habetur in c. intelleximus. de iud. in ant. videlicet, ꝙ regulariter excommunicatus maiori excõicatione, non poteſt eſſe in iuditio agendo, ne ex malitia ſua reportet commodum. vlterius eſt præſupponendum, ꝙ exceptiones dilatoriæ, quæ proponuntur cauſa differendi, peeſſum, debent proponi regulariter antelitis ꝓteſtationem. c. 1. ſupra de litis ꝓteſt. iſto met li.

CASVS. Titius ꝓtendebat me debitorẽ ſuũ in aliqua pecuniæ ſumma, facit me ꝙueniri corã meo iudice cõpetenti, obtulit mihi libellũ, cui reſpõdi negatiue. litepetenti, & iurato de calũnia, cũ ipſe Titius actor peteret admitti ad probandũ ꝓtenta in ſuo libello: oppoſui ei ꝙ ipſe erat excõicatus maiori excõicatione, & ſic nõ erat admittendus quouſq; ipſe eſſet abſolutus. an beneficium ſit opponatur ad differendũ proceſſum, debebat opponi ante litem conteſtatã per ca. 1. de litis ꝓteſt. 3. Hoc tamen non obſtante, reſpondet Romanus Pontifex in ſuum dicens, ꝙ iſta exceptio excõicationis poteſt opponi contra actorem ad differendũ proceſſum in quacunque parte litis, propter periculum communionis, ne ego reus compellar communicare cũ excommunicato, & ſic ineidã in minorem excommunicationẽ. Item propter alias rationes poſitas in pr nc. Sed ponamus ꝙ cum haberem litem cum aliquo, ipſe malitioſe, vt proceſſus meus differretur, oppoſuit mihi ſimpliciter ꝙ eram excommunicatus maiori excõicatione, nihil aliud exprimendo vtrũ iſtud ſufficiat ad repellendum me agẽdo? Reſpõdet ꝙ nõ, immo ipſe reus debet exprimere ſpeciem excommunicationis, & nomen excõicatoris: puta, dicet reus, quod non teneor tecum litigare, quoniam tu es excõicatus maiori excõicatione pro tali cauſa, videlicet pro manifeſta offenſa, vel pro contumacia, per talẽ iudicem ordinarium vel delegatum. Sed quid ſi actor negat ſe excõicatũ maiori excõicatione? Reſpondet ꝙd reus tenebitur probare illam excommunicationẽ infra octo dies per litteras, vel teſtes, vel palia manifeſta documenta: alioquin ſi non fuerit ꝓbata iſta excõicatio infra octo dies iudex ꝓcedet in cã: & reum condemnabit in expenſis erga actorem, & compelletur ꝓcedere in principali. Sed ponamus, ꝙ reus oppoſuit actori maiorem excõicationem: ipſe non potuit illam probare infra octo dies, & ſic fuit cõdemnatus in expenſis, & compulſus litigare in principali. poſtea factis aliquibus proceſſibus in cauſa, vult probare excommunicationẽ: an ſit admittendus? Certe ſic, vt actorem repellat ad procedendũ in futurum, ſed proceſſus prius facti valebunt: habita abſolutione actor reaſſumet proceſſum in illo ſtatu in quo erat tempore quo reus fuit admiſſus ad probandum excommunicationẽ: nã excommunicatio non facit proceſſum nullũ. Sed ponamus ꝙ in ſecũda oppoſitione reus non probauit excommunicationẽ, ſed fuit condemnatus in expenſis, vult nunc tertio opponere exceptionẽ, an ſit admittendus? Reſpondet ꝙ non, niſi allegaret cãm rationabilẽ: puta ſi dicat reus ꝙ actor ꝫxit excommunicationem de nouo, vel probationes de nouo venerunt ad notitiã ipſius rei, in his. n & ſimilibus caſib. poſſet reus opponere tertio excommunicationẽ contra actorẽ. Sed quid, ponamus ꝙ cum habeam tecum litẽ & eſſem excommunicatus, non oppoſuiſti mihi excommunicationẽ, nec ſimiliter iude xmihi oppoſuit, & ſic non fui repulſus ab agendo: fuit lata ſnia contra te reũ, ꝙ cum vellem executioni demandari facere, oppoſuiſti mihi quòd eram excommunicatus, & eam probaſti infra octo dies iuxta tenorem huius ca. vtrum iudex debebit differre executionem ſententiæ donec ſim abſolutus? Reſpondet ꝙ ſic, tamen proceſſus facti & ſententia pro me lata valebunt, ſed differretur ſolum executio ſententiæ vſq; poſt abſolutionem. Sed ponamus quod tu reus non excipis de excommunicatione, nunquid iudex ex officio ſuo poterit mihi obiice re excommunicationẽ abſq; requiſitione partis? Certe ſic, & denegabit mihi audientiã donec fuero abſolutus. Nota primo, ex iſto textu quod excõicatus maiori excõicatione non poteſt eſſe in iudicio agendo, ſed bene defendendo, ne ex malitia ſua reportet commodum, vt in cap. intelleximus. de iud. in antiq. quod eſt fundamentum in hac materia, dicũt tamẽ aliqui, ꝙ adhuc reus excommunicatus tenetur conſtituere procuratorẽ, cõis tamen opinio eſt ꝙ reus excommunicatus poterit ſe defendere perſonaliter, nec com-

TITVLVS XII.

De exceptionibus.

¶ Innocentius quartus in concilio Lugdunenſi.

¶ Sex ſunt dicta huius decret. Primo ponit arengam, & ius antiquũ & conſtitutionis cauſam. Secundo dicit quòd reus, qui contra actorẽ de excommunicatione excipit, vt ipſum repellat ab agendo, debet ipſius excommunicationis ſpeciem &

CAP. I.

Ia d † conſide- †De intellectu vide Couar. in c. quis. de pact. li. 6. in 3. par. relectio. §. 3. & Lude. Gomez. in reg. cã cellariæ de annali poſſeſſore. q. 44.

Universidad de Deusto
Biblioteca

municantes cum eo incurrunt excommunicationem quia communicant cum eo in suum præiudicium, & non in suum commodum. Nota ex isto capitu. causas propter quas fuit inuenta ab ecclesia excommunicatio. Nota q reus excipiens de excommunicatio. non debet excipere in genere, sed debet exprimere excõicationem in specie: & dicere nomen excommunicatoris. Nota q illa exceptio debet probari apertissimis documentis infra octo dies & dicũtur apertissima documenta, scriptura vel testes. Et licet ī sñia excõicationis ab homine, sit de substãtia excõmunicationis scriptura, tñ illa poterit probari p testes. Nota q retardãs ,cessum, rõne processus retardati debet p dẽnari in expẽsis. l. nõ ignoret. C. de fruc. & litium expensis, quæ cõdemnatio & taxatio expensarum fit statim, ita quod parti condemnatæ in expensis ratione processus retardati denegetur audientia, donec fuerint huiusmodi expensæ solutæ. nã sunt præiudiciales, & ideo debent solui ante litis ingressum. l. sancimus. C. de iudic. & istud verum, quòd denegabitur ei audientia si fuerit actor, sed si sit reus, reputabitur contumax ac si non compareret. Nota causam in quo deficiens in probatione exceptionis, potlea admittitur ad probandum illam exceptionem in alia parte processus. Nota q exceptio excommunicationis potest opponi post sententiam ad impediendum executionem sententiæ. Nota q iudex potest interponere officium suum ad priuatam vtilitatem sine requisitione partis, licet secus regulariter. l. 4. ff. de dam. inf. c. 1. de iud. c. 1. de offic. iud. in antiq.

†al. & cõmunionis.

[Prima glossa diuidit, & summat.]

* ¶ pro.]lex sunt dicta huius decr. primo ponit arengam & ius antiquum, & constitutionis causam. Secundo dicit, q reus qui contra actorem de excommunicatione excipit, vt ipsum repellat ab agendo, debet ipsius excõicationis speciem & nomen excõicatoris exprimere, & eam infra octo dies probare: aliàs iudex procedet in causa, & illum in expensis condemnabit. Tertio statuit, q si iterum obiiciatur & probetur eadẽ vel alia excõmunicatio, actor repellitur, sed quæ acta sunt, valebunt. Quarto, q vltra duas vices hæc exceptio nõ opponatur, nisi ex causa. Quinto, q si opponitur post rem iudicatam, impeditur executio, sententia nihilominus valet. Sexto dicitur, quod iudex publice excommunicatum reo non opponente ex suo officio debet ab agendo repellere. Ioan. And.

a ¶ Consideratione.] quadruplici, vt inf. sequitur: ibi vt ex hoc &c.

b ¶ Statuit.] sup. eo exceptionem. Io. And.

c ¶ Maioris.] exprimatur ergo ipsius species, vt infra statuitur.

d ¶ Opposita.] quod fieri potest, non obstante lapsu peremptorii ad proponendas dilatorias assignati, vt in clem. eo. tit. excommunicationis.

e ¶ Differat.]nota q ista decret. locum habet solum cum opponitur excommunicatio in vim dilatoriæ, vt infra dicam..

f ¶ Agentes.] sed non defendentes. ¶. de iud. intelleximus. & sup. eo. tit. cum inter. cum similibus.

ratione [a] statuit [b] mater ecclesia, quòd maioris [c] excommunicationis exceptio in quacunque parte iudiciorum opposita, [d] lites differat, [e] & repellat agentes: [f] vt ex hoc [g] magis censura ecclesiastica timeatur, [h] communionis † periculum [i] euitetur, contumaciæ vitium reprimatur, & [k] excommunicati (dum à communibus [l] actibus excludũtur) rubore suffusi ad humilitatis gratiam, & reconciliationis affectum facilius inclinen

A DDITIO. Qui sunt rei necessarii & voluntarii, hic not. Arch. rene quòd dixi sup. eo. dilecti.

g ¶ Vt ex hoc.] assignat quattuor considerationes illius iuris.

h ¶ Timeatur.]ligatur. n. quis magis ex contemptu.

qui dicit, q quidam actus sunt Publici, vt tutela & cura insti. de tute. circa prin. quidam ciuiles, vt iudicare & arbitrari. ff. de iudi. cum prætor 2. q. 7. c. 1. ¶. ria. ¶. de arbi. dilecti. quidam communes, vt officium procuratorum & testium, &c. Et intelligas communibus, nõ solum iudicialib. sed etiam extraiudicialibus, vbi de ipsorum vtilitate agatur, erunt igitur inter homines, & eorum carebunt suffragiis. C. de apostat. hi qui ad sanctam. In spiritualibus autem non est dubium eos repelli: quia talium capaces non sunt. de æta. & qualita. cum bonæ. de cleri. excom. mini. postulatis. cum similibus. & hoc ſm Host. innuit littera hæc, communibus, quasi dicat omnes actus, qui aliis hominibus sunt communes, excommunicatis sint interdicti, vel de ipsorum quæritur vtilitate, & adde quod dixi sup. de sent. excom. decernimus.

m ¶ Malitia.]quæ semper crescit. 12. q. 1. omnis mala. 20. q. 3. procliuus.

ADDITIO. Et in authen. de nup. §. mitiores. col. 4. Hostien.

n ¶ prouisum.]45. dist. licet.

o ¶ Noxam.] idest delictum. de hoc sup. de regula. consulti. in glo. 2.

p ¶ Ecclesiasticis.]& tamen etiam per ciuilem iudicem debet admitti talis exceptio, 1 & seruari forma quæ sequitur, vt ¶. de sen. excom. decernimus.

q ¶ Differri]contra id est sup. de dolo & contu. fin. ff. si cert. pet. l. quidam æstimauerunt.

r ¶ Fatigari.)contra id sup. de app. vt debitus. sup. eo. lib. de offi. ordi. vt litigantes.

s ¶ Irrepsit.)i. latèret inuasit. C. de epi. & cle. repetitæ. ADDITIO. Io. Mon. alleg. ff. de consti. pe. qui autem. §. 1. Arch. alleg. 48. dist. cap. vlt. 50. dist. quicunque peritus. 3. q. 1. cap. Deus ergo. § patet. ¶. eo. lib. de pœnitens. 3. q. 1. cap. felicis. 1. respõso. Io. And.

t ¶ Medelam.) nota quòd medicamina morbis, &c. ad hoc 50. distin. vt constitueretur, supra de iuram. c. lum. cæterum. in authen. hæc constitutio Inno. cõtra. quæ in prin.

u ¶ Si quis.) vel si qua. ff. de verb. sign. l. 1. & dixi sup. eo. lib. de elect. generali.

(Glo. seq. soluit tria dubia.)

x ¶ Opponit.]intelligas in vim dilatoriæ: q sp superiora & inferiora ,pbatur. Si. s. in vim peremp

ex proponitur, ut si dicatur electus excõicatus ex excõicatione maiori, vel ab excõicatis electus, tunc dabit competens dilatio: quia hic perit ius opponentis oppositione non probata, & e contrario, vbi fuit differtur, dupliciter soluit: & incidit ex hoc quæstio, quam etiã soluit dupliciter.]

[a] speciem illius & nomẽ, [b] excõicatoris exprimat, [c] sciturus eam rem [c] se deferre debere in publicam notionem, [d] quam infra octo dierum [e] spatium † (die in quo ,pponitur minime cõputato) probare ualeat aptissimis [g] documentis. [h]

Quod [i] si non probauerit, iudex in causa procedere non omittat: reũ in expensis, quas actor [k] ob hoc diebus [l] illis se feciſſe docuerit, præhabita taxatione, [m] condemnans. [n] ¶ Si vero postmodum instantia durante iudicii, [o] &

sciant cuncti. Ber. 2. quæst. 8. sciant cuncti.

[Gl. seq. reci. per obie. q probationis copia, &c. secũdo per q. an maior dilatio dari possit: tertio, quærit, &

[Gl. seq. reci. per obie. q probationis copia, &c. secũdo per q. an maior dilatio dari possit: tertio, quærit, &

a ¶ Speciem] hoc ideo dixit: quia duplex est excõica

a ¶ Speciem] hoc ideo dixit: quia duplex est excõica

e ¶ Octo dierum.]li cet. n. probationum copia non debeat an guistari. 14. q. 2. quã. quia tñ ista exceptio malitiose frequenter opponebat, & est odiosa, ideo restringenda fuit potius q laxanda. ſ. de decl. tua in fi inf. de reg. iur. odia cũ suis concord. ad idẽ sup. eo. li. de resti. spo. frequens, & inf. de sen. excom. solet. Si ergo non habet probationes, 2 taceat. Nota. tñ Ber. inf. de sent. excom. solet. [& hic Io. Mona.] q licet sine cã maior dilatio non debeat dari in hoc casu tñ cã cognita maior dari poterit, ex illa clausula, si qua mihi iusta causa, &c. ff. ex quib. cau. ma. l. 1. in fin. Sed primum uerius vſ, 3 cũ nõ pereat ius aduersarii, arg. sup. de proc. ex insinuatione. [Pro hoc facit q a iterato pot opponi ut sequitur, & hoc tenet Franc. inducens etiam rationem; quia istud est priuilegiũ actoris, quod sibi reus infra octo dies non probans condẽnetur in expensis, quod priuilegium iudex auferre non potest alleg. 28. dist. de his in fin. Simile quod dicam secundum eum de sen. excom. Romana, super gl. antepen. & uide quod dixi sup. eo. li. de offic. ord. Romana ad fi. super gl licet.] Sed quæres, quare non dãtur hic xv. dies sicut sup. eo. lib. de resti spol. frequens? Dic q in dilationibus quę dantur a iure, uoluntas est pro ratione, sic. n. poterat xv. uel x. uel ẽt minus dare, & facit quod recitari solet. sup. de rescrip. c. ſi quãdo. ff. de legi. l. nõ omnium. 4 Vel dic ſm Host, hoc ideo statuum fuisse, quia de excommunicatione hominis solet & debet fieri instrumentum. inf. de sent. excom. cum medicinalis, sed de spoliatione non, ideo nõ est miram si longior ibi data est dilatio, ad hoc. ff. de pig. l. contrhitur. in fi. Sed quare saltem in excommunicatione iuris non statuebatur xv. dies. de qua non fit instrumentum: immo est necesse probare factũ? Dic ſm eum, quod idem factum diuersis mensuris metiri non debet. Et quod de uno dicitur, de alio intelligi debet sup. de cõstit. translato. maxime cum circa principale non fiat præiudicium actori. Vel dic uerius, ut primo dixi.

f ¶ Computato.) sic sup. eo. li. de resti. spol. frequens, & ibi uide concor. de hoc.

ADDITIO. In glo. quia dies. Et hic repetas quod not. ibi. ſultima die termini probationẽ fieri posse, quod hic no. Inno. Host. Io. And.

g ¶ Apertissimis.)i indubitatis, & claris. 5 C. de prob. sciant. 2. q. 8. quisquis, & cap. sciant.

h ¶ Documentis.) idest, instrumẽtis, uel testibus sup. de test. cog. peruenit. ff de fide instru. l. 2.

i ¶ Quod) idest, quam excommunicationem.

K ¶ actor.) originalis.

l ¶ Diebus illis.) quib. ,pposita fuit exceptio quousq; proceditur in principali, de procur. auditis.

ADDITIO. De dolo & contu. cum dilecti. in fi. Host.

m ¶ Taxatione.) iuso præmisso. (tante condemnatiõẽ.) De hoc de his quæ ui metusve causa fiunt. c. ult.

n ¶ Condemnans.) intelligas hoc, nisi ex ore probabili excusaretur, ut sup. de sent. excom. sacro. sup. eod. lib. de elect. c. 1. in fi.

o ¶ Iudicii.) per sententiam non finiti. 6 Ad differentiam eius quod sequitur inf. sed si post.

1 Tũc docet nec uigestiari. 14. q. 2. quã deat se habere ,phã tiones sic promptas qđ huic termino satisfieri possit; cũ i qualibet parte litis hoc possit quens, & inf. de sen. ut in prin cip. ca. Io. And.

2 Idem P. similes ca sus uide p pẽ. & dicit hic Host. qđ rõ iuris diuersi sumi ẽ ex decret. supeo. 2. de ap. ut dixi in prædecr. pe. Io. And.

3 An sufficit iusm, docet Abbas in c. li de pœnit. de ,ba. & Decius ī Rubrica de probat.

4 Idẽ uoluit gl. in l. 1. §. puerilia. ff. de postulan. Fon.

5 Non. n. lo. tur de instãtia, q ſm leges perit cursu triẽnii q nõ hẽt locũ ſm cano. sup. de iudi. c. hic Host. qđ rõ iuris diuersi sumi ẽ ex decret. supeo. 2. de ap. ut dixi in prædecr. pe. Io. And.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Probetur.] infra octo dies, vt sup. Ioan. And. [Glo. seq. ponit dictum casum diuersum, & ius antiquum signat 3rium ponit opi. Host. cui respondet.]

b ¶ Duraturis.] & si cum publice excõicato fuerit actũ: licet secus in iudice. s de re iud. ad probandum.

† De hac re uidendus Fel. i cap. exceptionẽ. de except.

Olim processus habitus cũ actore excõicato non valebat: vt s. eo. exceptionẽ aliàs quare fieret ibi condẽnatio expensarũ, & ibi de hoc Cõtra. s. eo. li. de rescriptis. c. 1. ubi processus habitus cum actore excõicato ipso iure p̃ter aliquid exceptionis auxiliũ nõ tenet. Hostien. intelligit de cre. isla in occulto ex cõicato. Sed tu solue. (vt ibi plene dixi.) s. q̃ decretalis hæc locũ hẽt in ꝓcessu habito coram ordinario, vel corã delegato, qũ excõicatus fuerat actor post interpretationẽ: illa autẽ qũ actor erat excõicatus tempore impetrati rescripti.

u De materia glo. uide Abb. in c. pastoralis, & cã poss. & proprie.

c ¶ Duas vices.] sic in reprobationibus testium sup. de testib. licet 3. in appellationibus & dilationibus. sup. de appel. sua nobis. ff de dilatio. l. vlt.

ADDITIO. Bene facit ff. de bo. aucto. iudi. possi. l. ult. in fi. Ioan. And.

d ¶ Emerserit.] sup. de offic. deleg. insinuante, & facit quod dixi sup. tit. proxi. c. ult.

e ¶ Prompta.] sup. de testi. veniens 2. sup. de rest. spol. litteras. §. præterea, vnde dicitur, hodie constat, hodie agamus. ff. ut in poss. leg. fiis a quo. 1. respõso.

ADDITIO. Nec dilationem petit. & idem Hosti. & Archid. Io. And.

f ¶ Supernenerit.] & si opus fuerit, de hoc fidẽ faciet iuramento. s. eo. lib. de elect. ut circa §. super hmõi, & sup. eo. pastoralis. Vel dic q̃ non est necessarium iuramentum ex quo probationem offert. Hostien.

ADDITIO. Qui alleg. sup. eo. exceptionem, & idem Ioan. Mona. & Archid.

g ¶ Antiqua. Iam bis ꝓposita, vel dic, ẽt nõ ꝓposita.

h ¶ Executionẽ impediet.] no q̃ merus executor dẽt admittere exceptionem excõicationis. Idem de aliis quæ no. sup. de re iud. quòd ad consultationem.

ADDITIO. Quas hic no. Host. & Ioan. Mon.

i ¶ Obtinebit.] scilicet ac si ille tempore sententiæ excommunicatus non fuisset.

k ¶ Excõicatus sit publice.] Host. alleg. hanc litterã pro se, ad probandum q̃ decret. ista loquitur de occulto excõicato. Sed ego dico quod littera ista facit solũ diuisionem inter occultum & publicum quo ad officium iudicis, non quo ad alia sup. adicta. Supplet. n. iudex de iure, & de facto 2 notorio non occulto. 2. q. 1. c. Deus omnipotẽs. § qñ autem. C. qui & aduer. quos in integrum restitutio. l. 1. de hoc sup. de postu. bonæ 2. in glo. 1. In causis autem electionum supplet indistincte de facto, ut 28. dist. priu̇squam, ubi de hoc, & sup. de elect cum nobis olim.

2 De hoc docto. gl. uide Alc. consi. 185. inci. uisis col. 2.

l ¶ Non excipiat.] hoc forte timore condemnationis expensarum, de qua hic dictum est sup.

ADDITIO. propter quem timorem condemnationis expensarum forte non excipit, sed protestatur, uel omnino silet, secundum Hostien.

probationis copia succedente de eadem excommunicatione vel alia excipiatur iterum, & probetur: [a] actor in sequentibus excludatur, donec meruerit absolutionis gratiam obtinere: his quæ præcesserunt nihilominus [m] in suo robore † duraturis. [b] Prouisio qđ vltra duas [c] vices hæc non opponatur exceptio: præterquam si excommunicatio noua emerserit: [d] uel euidens & prompta [e] probatio superuenerit [f] de antiqua. [g] ¶ Sed si post rem iudicatam talis exceptio ꝓponatur, executionem [h] impedit: sed sententia, quæ præcessit non minus robur debitum obtinebit. [i] Eo tamen saluo, vt si actor excõmunicatus [k] sit publice, & hoc iudex nouerit, † quãdocũque (etsi de hoc reus non excipiat) [l] iudex ex officio † suo actorem repellere [m] non ꝓponat.

¶ Bonifacius Octauus.

¶ Exceptio rei iudicatæ per ecclesiasticum iudicem admitti debet in foro seculari, & econuerso. Ioan. And.

CAP. II.

CVm quidam [n] sæculares iudices (dum contractu ipso interuenerat iuꝛm, ratione cuius iuris effectus erat de foro ecclesiastico c. fin. de foro competen. conueni eum coram ecclesiastico iudice, qui cũ absoluit ab impetitione mea, ꝓsitea feci eum conueniri coram iudice sæculari: ipse opposuit mihi exceptionem rei iudicatæ, dicẽdo: tu alias conuenisti me coram iudice ecclesiastico super ista re, qui iudex ecclesiasticus me absoluit: ideo non teneor facere processum tecum, sed peto absolui, & te condemnari in expensis: iudex laicus nolebat admittere istam exceptionem rei iudicatæ in foro ecclesiastico: an sit tibi ꝓuidendum de aliquo remedio contra iudicem laicum? Respondet Romanus Pontifex, quòd sic: nam episcopus potuit monere istum iudicem laicum vt admittat istam exceptionem rei iudicatæ, & si noluerit eam admittere, poterit ipse iudex excõicari. Sed quid econtra, pone, quòd ego conueni te coram iudice laico: fuisti absolutus: ponẽa nolo te conuenire coram ecclesiastico iudice: tu opponis exceptionem rei iudicatæ: iudex ecclesiasticus non vult eam recipere: vtrum iudex sæcularis possit iudicem ecclesiasticum compellere ad admittendum illam exceptionem? Respondet Romanus Pontifex, quòd non: quia minor non habet iurisdictionem in superiorem, sed reus poterit adire iudicem superiorem ipsius iudicis ecclesiastici, ut eum compellat quatenus admittat illam exceptionem rei iudicatæ, puta si iudex ecclesiasticus, qui non vult admittere illam exceptionem rei iudicatæ fit episcopus Pictauen. potent adiri archiepiscopus Burdegalen. No ta quòd iudex ecclesiasticus potest compellere sæcularem in casibus in quibus derogaret iurisdictioni ecclesiasticæ. Nota insuper quod exceptio rei iudicatæ inter easdem personas potest opponi coram quocunque iudice. Et sic patet quod sententia lata ab uno competente iudice, debet seruari ab alio cuiuscunque iurisdictionis sit Dominicus.

(prima glossa summet.)

n ¶ Cum quidam.) exceptio rei iudicatæ per ecclesiasticum iudicem admitti debet in foro sæculari, & econuerso. Ioan. And.

(Glo. seq. ponit regulam, & tres casus exceptos.)

2 ¶ Co-

m ¶ Repellere.] si duret iudicium, si autem est finitũ, ab executione poterit abstinere. sup. proxi. respõso.

ADDITIO. Idem Io. Mon. sed Host. qui tenet processum habitum cum actore publice excõicato & notorio non valere, dicit, q̃ ẽtsi executus esset iudex reuocaret executionẽ. Hoc non placet, ut not. sup. in gl. etiã si. Ioan. And.

† Inge. do cũ ver sic. decer. aim⁹ no. illud. q̃ ponit hic inuitimo notabili. cũ add. Fel. in c. pastoralis de except. in col. pe. uersi. dũ subdit ab ban. Font.

Cvm quidam sæculares.] Primo ponit factum reprehensibile sæcularis iudicum, cõtra quos prouidet: ibi, Decernimus. Secundaꝺ. Similiter, prouidet ad casum cõuersum. Et prima pars fuit sumpta ex decre Alexandri quarti, quia nonnulli, quam al- leg. Spec. eo. tit. §. secundo, uersi. & not. sub uersi. porro, & uide no. infra de immuni. eccle. capitulo primo in principio. Ioan. And.

CASVS. Titius laicus debebat mihi clerico centum ex contractu mutuitio conueniebat eum coram iudice laico, qui iudex laicus erat de foro competenti ratione domicilii. Ipse reuenit. venientes.] ne ele. vel mo. c. vlt. Itẽ in matrimonialibus & spiritualib. causis, de or. eccl. quam 1 su. qui ibi. sunt legit. cãm. Et in ecclesiasticis criminalibus, vt no. su. de fo. comp. cum sit. §. eo. lud. de fo. comp. cap. vlt. Item cum causa delegatur per iudicem sæcularem. sup. de rap. in archiepiscopatu. Itẽ per renunciationem. 3. q. 8. c. 1. §. cuius in agendo. Itẽ laicos qui sunt de familia ecclesiæ, ꝓm quosdam. 89. dist. iudicatum in glo. 1. Vel vbi laicus iudex est negligens. sup. de fo. comp. ex transmissa, & c. licet ex superꝺ. cœpto, vbi de hoc. Et vide quod ibi no. in gl. quod fuit per ea dixi. Et q̃ dicit de iure, supple, vel ꝓuilegio concesso ab eo qui illud concedere possit, ista enim duo simul.

d ¶ Iurisdictionis.] quod papa pati non debet, vt j. de immu. eccle. cap. pen.

e ¶ Admitti.] s. vbi est idem corpus, siue eadem quantitas: idem ius siue causa petendi, & eadem ꝺo glo. narũ, & ille qui absoluitur possideat t̃pe sniæ, alias. n. exceptio rei iudicatæ nõ obstat. 2 ff de exce. rei iud. cum quæritur, & l. seq. & l. si rem meam. & s. eod. tit. aduersario. & põt proponi hæc exceptio ante lit. cõtestũ. sed & post. sup. eo lib. de contest. c. 1. vbi de hoc.

f ¶ Compellantur.] sic sup. eod. lib. tit. proxi. licet. de fo. comp. c. 2. inf. de sen. excom. decernimus.

g ¶ Iudicata.] eo casu quo de consuetudine, vel de iure ad iudicem sæcularem cognitio pertinebat, vt s. in casu conuerso vidisti.

h ¶ Periculum non incuncunt.) in his sẽm canon tollit. (Glo. seq. reci. per obie. quare hæc inæqualitas.)

i ¶ Per superiores.] non em cõpelluntur per ipsos sẽculares qui tulerũt sniam s. quia minor in maiorẽ, & c. 11. dist. inferior. de maio. & obed. cum inferior, cum similibus. Minor autem est iurisdictio sæcularis quã ecclesiastica, de maio. & obe. solitũ. 96. dist. si imperator. Io. And.

ADDITIO. Et clem. pastoralis, de re iud. ad fi. Io. And.

a ¶ Cognitio.] & pronunciatio quia licet regulariter de qua re iudex cognoscit, ꝓnunciet. ff de iud. de qua re, sup. de cã pos. cum super, vbi de hoc in glo. vlt. Vbi posui plures alios casus, quib. fallit hæc regula, vbi videas. Tamen interdum cognoscit quod non pronunciat. pone exẽplum s. de rescrip. cũ contingat. In auditore s. de testam. Rainutius. Itẽ in casu. 5. q. 4. duodecim. 3. q. 3. accusatus, cum sim. b [Consuetudine.] Nota q̃ consuetudo dat iurisdõnem. 9. q. 3. conquestus. in gl. antepenul. su. de foro competen. cũ contingat su. e. li. de offic. ord. Romana, & de foro competen. Romana. cum sim. [Glo. seq. ponit 7. exẽpla, quib. iudex, &c. secundo addit tertium casum.]

c ¶ De iure.] de iure cognoscit ecclesiasticus iudex inter laicos, vbi hẽt tempora dominium. de iure. venientes. ne ele. vel mo. c. vlt. Itẽ in matrimonialibus & spiritualib. causis, de or. eccl. quam 1 su. qui ibi. sunt legit. cãm. Et in ecclesiasticis criminalibus, vt no. su. de fo. comp. cum sit. §. eo. lud. de fo. comp. cap. vlt. Item cum causa delegatur per iudicem sæcularem. sup. de rap. in archiepiscopatu. Itẽ per renunciationem. 3. q. 8. c. 1. §. cuius in agendo. Itẽ laicos qui sunt de familia ecclesiæ, ꝓm quosdam. 89. dist. iudicatum in glo. 1. Vel vbi laicus iudex est negligens. sup. de fo. comp. ex transmissa, & c. licet ex superꝺ. cœpto, vbi de hoc. Et vide quod ibi no. in gl. quod fuit per ea dixi. Et q̃ dicit de iure, supple, vel ꝓuilegio concesso ab eo qui illud concedere possit, ista enim duo simul.

d ¶ Iurisdictionis.] quod papa pati non debet, vt j. de immu. eccle. cap. pen.

e ¶ Admitti.] s. vbi est idem corpus, siue eadem quantitas: idem ius siue causa petendi, & eadem ꝺo glo. narũ, & ille qui absoluitur possideat t̃pe sniæ, alias. n. exceptio rei iudicatæ nõ obstat. 2 ff de exce. rei iud. cum quæritur, & l. seq. & l. si rem meam. & s. eod. tit. aduersario. & põt proponi hæc exceptio ante lit. cõtestũ. sed & post. sup. eo lib. de contest. c. 1. vbi de hoc.

f ¶ Compellantur.] sic sup. eod. lib. tit. proxi. licet. de fo. comp. c. 2. inf. de sen. excom. decernimus.

g ¶ Iudicata.] eo casu quo de consuetudine, vel de iure ad iudicem sæcularem cognitio pertinebat, vt s. in casu conuerso vidisti.

h ¶ Periculum non incuncunt.) in his sẽm canon tollit. (Glo. seq. reci. per obie. quare hæc inæqualitas.)

i ¶ Per superiores.] non em cõpelluntur per ipsos sẽculares qui tulerũt sniam s. quia minor in maiorẽ, & c. 11. dist. inferior. de maio. & obed. cum inferior, cum similibus. Minor autem est iurisdictio sæcularis quã ecclesiastica, de maio. & obe. solitũ. 96. dist. si imperator. Io. And.

ADDITIO. Et clem. pastoralis, de re iud. ad fi. Io. And.

ram eis excipitur de re per ecclesiasticum iudicem iudicata † in casu quo ad eũ pertinet cognitio [a] de consuetudine, [b] vel de iure, [c]) recusent excipientes audire, in derogationem iurisdictionis [d] ecclesiasticę & contẽptum: Decernimus, vt per censuram ecclesiasticam ab iniquitate coerceantur huiusmodi, & ad admittendum exceptionẽ eandem (vbi alias de iure debet admitti [e]) a locorũ ordinarijs compellantur. [f]

¶ Similiter ecclesiastici iudices (si coram ipsis excipitur de re per sæcularem iudicem iudicata [g]) exceptionem ipsam admittant, in his quæ animarum periculum [h] non iudicent: per superiores. [i] suos (nisi fecerint) animaduersione debita [k] castigandi.

k Debita.] arbitraria, ex quo certa non statuitur, offi. deleg. de causis. ff de iure deli. l. 1.

ADDITIO. Facit de accu. inquisitionis. 1. respon. in fi. & tenebitur parti ad interesse. sup de sent. excom. sacro. inf. de immu. eccle. quoniam. Ioan. And.

TITVLVS XIII.

De præscriptionibus.

¶ Bonifacius octauus.

¶ In præscriptionibus sufficit bona fides, vbi ius commune præscriptio non est contra præscribentem, alius debet allegari titulus, & probari: nisi sit præscriptio, cuius contrarij non extra memoria. hoc dicit. Io. And.

CAP. I.

DE PRAESCRIPtionibus.

¶ Dictũ fuit tit. ꝓxi. de exceptionibus in genere, per quas eli dunt actiones actorum, verum quia ꝑ præscriptionẽ & vsucapionem repellũtur agentes à suis intentionib. sicut ꝑ alias exceptiones: ideo cõuenienti ordine ponit titulum de præscriptionibus.

PIscopũ.] primo ponit dictũ rõnem interserens. Secundo rationem explicat: ibi, Nam licet. Tertio à dicto & rõne vnum casum excipit: ibi, Nisi ꝓmittẽ q̃ eps super subiectione ecclesiarum suæ diœcesis, & super perceptione decimarum fundat intentionem suam de iure cõi, ut in iurib. alleg. in gl. Dũcus.

CASVS. Episcopus Pictauen. detinebat aliquam ecclesiam in diœcesi Xanctonen. vnde episcopus Xanctonen. egit contra Pictauen. epm, & petebat vt iudex declaret illam ecclesiam esse de sua diœcesi, & sibi deberi iure episcopali, episcopus vero Pictauen. allegauit præscriptionem, probauit possessionem suam, & perceptionem iurium episcopalium per tps sufficiens ad præscriptionem: sed non probauit titulum, vtrum bona fides episcopi Pictauen. sufficiat ad repellendum episcopum Xanctonen. a sua actione? Respondet Romanus Pontifex, quod non: sed vltra bonam fidem oportet quod alleget titulum, & probet, puta, si dicat eps Pictauen. q̃ eps Xanctonen cum consensu sui capituli dedit istam ecclesiam epõ Pictauen. cum epõ Pictauen. resistat ius commune. Sed ponamus q̃ est materia in qua ius commune non resistit epõ Pictauen. quia eps Pictauen. possedit pratum, vel vineam spectantem ad ecclesiam Xanctonen. vtrũ possit eps Pictauen. se tueri præscriptione xl. annorũ, licet non alleget titulum? Rñdet Romanus Pontifex, q̃ sic: ex quo ius commune non est contra ipsum possidentium. Sed vtrum primum dictum huius c. sit verum indistincte, videlicet q̃ quando ius commune resistit possidenti, q̃ ipse vltra bonam fidem teneꝰ allegare & probare titulum suæ possessionis? Rñdet q̃ non. Nam si possessor probet possessionem cẽtum annorum, non teneatur allegare titulum: quia possessio tanti tpis habetur pro titulo. Sed qualiter poterit ipse probare possessionem tanti temporis, cum nullus inueniatur qui viuat tanto tempore: vel si aliqui reperiantur viuere tanto tpe, non tñ possent deponere de tanto tpe: quia antequam aliqui sciant deponere, oportet q̃ habeant aliq̃ ætatem & discretionem animi: de hoc dicetur in notabilibus. Nota primo q̃ in præscriptione currente ꝺ ecclesiam non requiritur titulus, sed sufficit bona fides. Nota, q̃ cum ius commune

nec est

Universidad de Deusto
Biblioteca

ne est contra præscribentem, in præscriptione ẽt longissimi temporis titulus requiritur, nec sufficit bona fides. Not. q̃ si vnus episcopus in dioecesi alterius possideat aliquas ecclesias, non põt se tueri præscriptione, nisi probet præscriptionẽ, & cum hoc probet titulũ, qui prabuit sibi iustam cãm possidẽdi: quia alias præsumeretur hõe malam fidem: ideo ad tollẽdum malam fidem, tenetur probare & allegare titulum. Nota q̃ qñ ius cõe est contra præscribentem, tenetur probare & allegare titulum; & hoc siue agat, siue excipiat, licet aliqui dicant q̃ istud verum est qñ qui præscripserat, ceciderat a possessione, & dicebat res illas esse suas ex pscriptione. Nam aliqñ pscriptio longi tpis parit exceptionẽ, sed non actionem, iuxta l. si quis. C. de præscrip. temp. in medio legis. Cõis tñ opinio Doctorum est. q̃ siue agat siue excipiat, si habeat ius cõe cõtra se, debet probare, & allegare titulum. Nota vlterius q̃ possessio centum anno rum habetur loco tituli, & iste titulus ſm Doctores erit titulus pro suo, qui præsumitur ex possessione tãti tpis. Sed quæritur qualiter possessor poterit probare possessionem de tanto tempore, de quo nõ extat memoria: quia testis debet deponere de eo quod percipitur sensu corporeo, & tenetur rationem reddere sui dicti, in l. solent. C. de test. Respondet glo. q̃ testes deponent de tempore suo, q̃ tempore suo talis possidebat talem rem, & scimus q̃ talis possidet, & a suis maioribus audiuerunt q̃ talis possidebat talem rem: & sic debet fieri probatio: alias istud capitulum contineret ꝟrietatem: idem e ꝫ aduersarius poterit probare. Sed quæritur, quibus testibus stabitur? Respondet, dignioribus, & hoc est expeditum, in cap. in nostra. de testi. in antiq.

(Prima glossa summat: dicit vnde sumpta, & quid declaret.)

† De intellectu vide Capycii in decisione Neapolitana. 209. & Cepo in tract. de seruitut. vrbã. ꝓdiorũ. cap. 24. & Deciũ in c. ne absentes, de cõsuetudine.

a ¶ Epm.) In præscriptionib. sufficit bona fides, vbi ius cõe, vel præsumptio non est contra præscribentẽ, alias debet allegari titulus, & probari: nisi sit præscriptio cuius ꝟrij non extat memoria, hoc dicit. Tracta fuit hęc decretalis de quadam extrauaganti Gregorij, quę incipiebat, Venerabilium. de qua facit mentionem Bernardus. sup. de rescrip. si diligenti, in vlt. glo. in fi. ad cuius declarationem ẽt emanauit: & eorum quæ notant moderni. Io. And.

b ¶ Ecclesias.] quo ad proprietatem & iura ẽpalia.

c ¶ Decimas.] Ideſt, quartam decimarum, quæ debetur episcopo, sup. eo. tit. c. de quarta, vel proprie ꝟ. de deci. quoniam.

d ¶ Repetis.] alteri episcopo loquitur, vt patet per sequentia.

e ¶ proponit.) per exceptionem præscriptionis non fit litis contestatio, quod dic vt dixi sup. eo. lib. de lit. con testa. cap. 2.

f ¶ In tua sint.) & sic ius cõe facit pro actore. 16. q. 7. omnes basilicę. ꝟ. eo. de quarta, & de deci. dudum.

g ¶ Legitime.) i. spatio quadraginta annorũ. Minor enim non currit contra ecclesiam. 19. q. 3. c. iubemus. § quas actores. sup eo. quarta.

ADDITIO. Contra laicum præscribit ecclesia spatio 20. annorum. Tu dic x. vt dixi sup. eo. illud super 3. gl. Io. And.

h ¶ Oportet.) necessitatem importat, ad idem 3. q. 9. non oportet licet alibi honestatem denotet. 25. q. 1. c. 1. vbi de hoc. (Idem Arch.)

(Glo. seq. ponit 6. opiniones, & septimam dicit approbatam: secundo obiicit & obiectioni respondet, ponit opinionem quam improbat & distinguit, per id quęstioni respondet.)

pum, a † qui ecclesias, b & decimas, c quas ab eo repetis d proponit e (licet in tua f sint constitutæ dioecesi) se legitime g præscripsisse, allegare oportet h (cum ius cõe contra ipsum faciat) hmõi præscriptionis titulum, i † & probare; Nã licet ei, qui

i ¶ Titulum.] circa alienationem & probationẽ tituli fuerũt opiniones antiquorum; & tales. Primo dixit Io. circa corporalia necesse esse allegari & probari titulum: sed nõ circa incorporalia. Sed contradicit sibi de cre. si diligenti ꝟ. eo. vt ibi no. ad decre. dudum, de deci. tesponsebit ẽt ut ibi no. Alij distinxerũt inter corporalia, quæ hñt cãm continuam, & quæ non, vt in primis non requirat titulus; sed in secundis, sic ꝟ. eo. auditis. ff. si ser. ven. si quis diuturno. Alij distinxerunt: aut quis agit ex præscriptione, aut excipit, si agit, vt 16. q. 3. c. placuit. §. põt. & C. de præscrip. 30. annorum, si quis emptionis, necesse habet titulum probare. Si excipit, vt ꝟ. de proba. ex litteris, tunc non habet necesse titulum probare: tum quia nemo cogitur dicere titulã possessionis suæ. 2. q. 5. §. 1. (in sum. in gl. fi.) C. de pe. hære. l. cogi. tum quia non probanti actore absoluitur reus. 6. q. vlt. accusator, vt eccl. bene. c. vnico. C. de proba. actor. 1 Alii dixerũt q̃ quocunque modo quis præscriptionem obiiciat, siue agendo siue defendendo, tenetur titulum probare, ut sup. eo. si diligenti. Alii dixerunt, & hæc fuit opinio Goff. in summa huius tit. q̃ non est necesse probare titulum, nisi quis possideat pro hærede, vel pro possessore. C. de petit. hære. cogi. vel nisi sit ꝓsumptio ꝟ possessorem. C. de ꝓba. siue possidetis, vel nisi se ad hoc obligauerit vt sup. de ꝓba. licet & in hoc casu intel ligebãt. sup. de deci. dudũ. Alii dicebãt q̃ olim sufficiebat bona fides, p decre. sup. eo. ad aures, hodie requirit titulus sup. eo. si diligenti. His oĩb. opinionibus resecatis, tene quod no. Ber. & moderni supra eo. si diligenti, quorum hic approbat opinio. Sed obiicio, q̃ decretalis ista, & eius distinctio potius sit de verbo, q̃ de re: quod esse non dẽt sup. eo. lib. de elect. commissa. §. porro, ſm hoc erit omni casu necesse erit titulum probari, cũ præscriptio semper sit ꝟ ius: & sic ꝟ præscribentem semper præsumendum: sed obiectio non est vera: nõ em est ꝟ ius q̃ aliquis in fundo meo seruitutem acquirat, immo potius præter ius. licet em ꝟ sit ꝟ ius meum, non tñ ꝟ ius cõe, vt probatur de seruit. C. & ff. imputetur ꝟ mihi, si fui negligẽs & remissus. sup. eo. vigilanti. Ad hoc 100. di. ꝟ morem, de excess. præla. accedentibus. Sed primum quod de eo dr, falsum est, ut hic videtur. Ad hoc 3. q. 6. per totum. 9. q. 2. per totum. Dic iudicio meo, & sic breuiter: Interdum ius commune vetat ne præscriptio procedat, & hoc facit interdum rõne rei, interdũ rõne personę. Et hos casus habes notorios id. q. 3. clerici. & per Ber. sup. de præscrip. cum non liceat, de his nihil ad nos. Interdum ius commune facit pro petitore. & ꝟ possessorem, ut in exemplis hic positis, & in decre. dudum, de deci. & tunc est necesse allegare & probare titulum, ut hic. Ad idem 93. dist. illud. nemo. n. debet uti illis ornamẽtis nisi probet a principe hoc fuisse concessum. C. de vetti olob. & aur. l. nemo. C. nulli licerein fre. l. vna li. 11. ad hoc 1. Mach. 11. vbi Antiochus dedit Iontatæ potestatem bibẽdi in auro, & esse in purpura, & fibulam aureã ferre; sic ẽt intelligitur 100. dist. contra morem, quod uerum intelligo tam in excipiente, ut hic, & in prædictis iuribus, q̃ in agente, ad hoc sup. de restit. spol. ad decimas eo. li. idem si est præsumptio ꝟ ipsum præscribentem, ut hic, & 10. q. 3. quia cognouimus. C. de proba. siue possidetis, pone exemplum sup. eo. si diligenti. ibi em ex confessione ipsius archiepiscopi ꝓlani insultabat ꝓ

ptio non est ꝟ ipsum præscribẽtem, bona fides sufficit vt hic vides, pone in terminis: præscribit ecclesia do mũ meã vel aliam rem meam, ego repeto rẽ illã, quã se iam ecclesia dicit præscripsisse: est ne intentio mea iure communi fundata? certe non: hic ergo præscribẽti sufficit bona fides quia licet illa pscriptio sit ꝟ ius meũ, nõ tñ ꝟ ius cõe. notabili ter. n. ſp habes hoc verbũ, ius cõe. secus em in iure priuato. Pone ergo, Præscripsi ꝟ priuilegiatum, priuilegiatus agit ꝟ me, oppono præscriptionẽ, habeo ne necesse ꝓbare titulum? Certe nõ: qa ille nõ iure cõi, sed speciali fundat intentionem suã. Idẽ si ꝟ eum q ꝟ scribo. & idem in filiibus. Cõclude ergo ꝙ ubi petitor fundat intentionẽ suam de iure cõi, tunc præscribens habet probare titulum: alias nõ nisi ꝓsumptio faciat ꝟ ipsum. Et secũ dum hoc possemus dicere q̃ quando una ecclesia petit decimas ab alia ecclesia, quas possidet in tertia parochia, q̃ ibi sufficiat præscribenti bonam fidem probare: quia licet in commune faciat contra præscribentem, tamen facit pro petente & sic forte posset dicunt q̃ per illam de cret. sufficiebat olim bona fides & facit ad hoc ff. si ser. uen. l. loci. §. ulti ubi dicitur, q̃ si domus mea quæ est iuxta te & Seium debet seruitutem Seio altius non tollendi: re inuito altius tollam: nã licet nõ habeã ius tollẽdi propter seruitutem Seii, tu tamen non habes ius prohibẽdi. Supra dicta sũt uera. ¶ Causam tribuat] non enim requiritur q̃ sit iustus titulus vel talis qui dominum tribuat ad hoc sup. eo. veniens. quia quod meum est ex vna causa, &c. de fi. de instr. inter delictos §. cæterum in fi. sed aliqualis titulus dat causam præscribendi, de quo dic ut sup. eo. si diligenti.

b ¶ Nisi] istud, nisi, uenit exceptiue ad id qđ dixit sup. de titulo, non ad id quod dixit de fide: quia nõ prodest talis præscriptio cũ mala fide; nulla enim antiqua dierum possessio. &c. sup. eo. vigilanti. & cap. ult. (Glo. seq. notat alleg. quinque concor. quærit & solui. Iterum incidit quæstio quam soluit.]

c ¶ Memoria.] nota pro ijs quæ not. Bern. Ioan. & Ho stien. sup. de uerb. sig. super quibusdã concor. ff ẽ prob. arbiter. 50. dist. mos antiquus. ff. de aqua quotidia. & æstiu. l. hoc iure § ductus aquæ. 3. q. 6. hæc quippe. ff. de aqua plu. arcen. l. 8. §. ult. Sed quomodo probabitur tã temporis præscriptio? Dico secundum Hostien. qui hoc no. de uerb. signi. quid per nouale. quòd dicent testes præscribentis, si talem habent conscientiam 2 q̃ semper uiderunt & audierunt ita esse: nec vnquam viderunt, uel audierunt contrarium & q̃ cõmunis est & fuit semper opinio q̃ sic fuerit: & q̃ non extat contrarij uel initij memoria 3 si autem contra hoc aduersarius probare uellet, testis sui (si de ipsorum esset conscientia) deberent dicere quòd uiderunt tali tempore contrarium, & audierunt a suis superioribus cõtrariũ eius fuisse. Quid ergo si utraque pars ꝙbat, tunc præsumptio contra ipsum, ubi uero ius cõe vel præsumptio

rem præscribit ecclesiasticam, si sibi non est contrarium ius commune, uel cõtra eum præsumptio nõ haberatur, sufficit bona fides: † ubi tamen est ei ius cõe contrariũ, uel habetur præsumptio contra ipsum, bona fides non sufficit, sed necessarius titulus, qui possessori causam a tribuat ꝑscribendi: † Nisi b tanti tẽporis allegetur ꝑscriptio, cuius contrari memoria c non existat.

¶ Idem.

¶ *Priuatus ipso iure, uel per sententiam bonis, quæ tenet a Romana, uel alijs ecclesiis, illa minori spatio centum annorũ contra Romanam, uel quadraginta contra alias non præscribit. Filii autem hæreticorum, qui catholici putabantur, bona paterna contra Romanam, & alias ecclesias præscribunt spatio quadraginta annorum. & idem in extraneis. Io. And.*

de testi. in nostra ubi de hoc. & sic illi qui dicũt se uldisse ꝟrium, deberent præferri: cum alij fatagant negatiuam. 6. q. ult. accusator. cum suis simil. Materiã huius glo. uide plene in Spe. de præb. §. 1. uer. ultimo quæritur. usque ad fi. Io. And.

ADDITIO. Pondera uerbũ, testes. sæpe in hac gl. repetitũ. Nam per instrumentũ non vr posse probari hæc communis opinio, vel negatiua cũ non sit res de qua instrumentũ rogari, vt cõfici possit (licet secus sit in negatiua determinata, ut dixi ꝟ. de ele. bonæ 1.) sed ipsius contrariũ cum sit actus affirmatiu bene recipit ꝓbatio nem per instrumentum per quod poterit memoria contrarii actus ꝓbari. Io. And.

† De intellectu Ioã. Faber in fi ☞ usuc. §. res fisci.

S I qui.] Duę sunt partes quę patent. Io. And. præmittit q̃ ubi ꝓp crimen quis ipso iure uel per sententiam erat priuatus suis bonis, si per aliquem illa occupabãtur uel apprehendebãtur: pscribebantur ab illo ꝟ eum cui applicari debebant ſm leges: aliqñ per annum, aliquando per aliud tempus ſm uarietatem casuum, ut patet in legibus hic allegatis in glo. Dominicus.

† Quid intelligatur hic appo ne Eccle Romanæ docet ꝟ. tifex in c. ad audiẽtiam sup. eod.

CASVS. Titius perpetrauit delictum propter quod bona sua fuerunt confiscata per sententiam iudicis, vel sine ministerio hominis ipso iure fuerunt cõfiscata. Ponamus q̃ Titius tenebat res in feudum ab ecclesia Romana, vel alia ecclesia, (non refert.) Confiscatis bonis propter delictũ suum, certum est quòd feuda debent redire ad ecclesiam: tamen ecclesia fuit negligens in petendo feuda, quæritur infra quod tẽpus repellitur ecclesia a petitione feudorum. Rãdet, q̃ ecclesiæ Romanæ currit solum tempus, & pscriptio centum annorum: Contra alias ecclesias currit pscriptio xl. annorum. Sed ponamus q̃ pater meus tempore suo fuit hæreticus: sed tamen hæresis sua fuit occulta, certum est quòd est incapax possessionis & dominij omnium bonorum, licet esset reputatus catholicus, post mortẽ suam fuit detecta eius hæresis, & bona sua fuerunt confiscata. ego tenui bona post mortem ipsius: quia ecclesia non petijt illa bona, utrum possim me tueri præscriptione xl. annorum? Certe sic, & hoc uerũ, siue sit Romana ecclesia, siue alia. Et sic ecclesia Romana vtitur hic iure cõi, uidelicet q̃ contra ecclesiam Romanam currit præscriptio xl. annorum.

Nota primo hic tex. declarantẽ quid importent ista uerba, ipso iure, quia concludunt priuationẽ rei absque alia prolatione sententiæ, uide glos. in c. 1. de reseri. eo. lib. Nota secundum, q̃ legum humanarum appellatione comprehenduntur leges ciuiles. uide gl. 1. de priuileg. c. 1. Dominicus.

[Prima glossa summat.]

d ¶ Si qui.] Priuatus ipso iure, uel per sententiam bonis, quæ tenet a Romana, vel aliis ecclesiis, illa minori spatio centum annorum contra Romnam, uel quadraginta contra alias non præscribit. Filii autem hæreticorum, qui catholici putabantur, bona paterna contra Romanam & alias ecclesias pscribunt spatio quadraginta annorum, & idem in extraneis. Io. And.

e ¶ Tenet.] in feudum, uel alio modo, ut dicã infra.

a ¶ Per

Universidad de Deusto
Biblioteca

† Notat Host. de Anch. q̄ post sniam iuris uel hominis facie. nda est exe cut o: sed r q̄ declaratio nexecutio ē præcedat cū sm. j. eo. de hære. concernat res siue psonā in crimine læsæ maiestatis retinet titul' in bonis. ar. not. in l. is conseq̄ueter. ff. famil. erciſ. donec ferat declaratoria. l. eius q̄ delatore. ff. de iure fiſ. et si crimē sit abatū, & notorii, q̄a probatio nō tm pōt sicut sniа, vt no. Pe. de Anch. de off deleg. iudex, su. eo. cui ad do gl. singularē sm Do. in ca. fi. de pſes. sup. eo. l. sed & ſi. §. ſi cū. ff. de iu. iur. Fon.

† al. ita: Si uero post mortem, &c.

† In uno manuſcripto ita: sāeim' eos sup bonis hmōi ēt a Romana Eccl'a in hoc casu non esse, &c.

a De hac differētia inde Bald. in l. ſi quis. C. de epiſc. & cler. & in auth. de ſan. epiſc. §. ſi quis rapuerit. ubi dr, q̄ bona corrumpētis, rapientis, vel ſolicitantis monialē uendicari dēnt monaſterio. ſed ſi poſtq̄ crimē notū fuerit, neglexerit eccleſia p annū petere, tunc applicātur fiſco. & facit ff. de diuer. & tēp. pſcr. l. in omnibus & q̄d ibi no. Io. Mo. & Archi. alleg. auth ut cū. de ap. cog. §. generalē. uer. ſi uero coll. 8. vbi non extantibus filiis agnatis vel cognatis catholicis, defertur eccleſiæ, quæ ſi p annū petere negligat: defertur fiſco. Io. And.

ADDITIO. Bona ad eccleſiam delata aliquando peti poſſunt intra annū, vt tetigit hæc gloſſa. Aliqua iura videbantur dicere de quinquennio. C. de appel. leg. 2. & de hæreti. Manichæos. & quod ibi nota. in 3. gloſ. Alia videntur dicere de quadriennio. ff. de diuer. & tēpo. præſcrip. inter quattuor. C. de quadrien. præſcrip. l. 1. Ioan. And.

¶ Per ſententiam.] vt quia pp ingratitudinē reuocata fuit donatio. ſup. de dona. cap. vlt. C. de reuo. do. l. vlti. Ad idem ſup. de pœ. ad aures. j. de ſchiſ. c. unico. (Glo. ſeq. allegando 6. concor. ponit 6. exempla.)

b ¶ Ipſo iure.] pone exemplū ſup. de pœnis, quibuſdam. licet ibi quidā dicant cōtrarium, ſcilicet eos per ſententiā ibi priuandos. Ad idē ſup. eod. lib. de elect. ubi periculū. § ipſos inſup. & c. fundamenta. §. q̄ ſi ſecus j. de pœn. felicis. & ſupra de ſen. excō. grauē. ad fi. in lib. feudo. de feudis nō alie. imperialem. §. præterea. cum ſimi.

c ¶ Videantur.] ut in auth. de ſan. epiſ. §. ſi quis rapuerit. ad fin. tit. per vnā colūnā, coll. 9. unde fuit tractū. 27. q. 1. ſi quis. rapuerit. ubi dr, q̄ bona corrumpētis, rapientis, vel ſolicitantis monialē uendicari dēnt monaſterio. ſed ſi poſtq̄ crimē notū fuerit, neglexerit eccleſia p annū petere, tunc applicātur fiſco. & facit ff. de diuer. & tēp. pſcr. l. in omnibus & q̄d ibi no. Io. Mo. & Archi. alleg. auth ut cū. de ap. cog. §. generalē. uer. ſi uero coll. 8. vbi non extantibus filiis agnatis vel cognatis catholicis, defertur eccleſiæ, quæ ſi p annū petere negligat: defertur fiſco. Io. And.

ADDITIO. Bona ad eccleſiam delata aliquando peti poſſunt intra annū, vt tetigit hæc gloſſa. Aliqua iura videbantur dicere de quinquennio. C. de appel. leg. 2. & de hæreti. Manichæos. & quod ibi nota. in 3. gloſ. Alia videntur dicere de quadriennio. ff. de diuer. & tēpo. præſcrip. inter quattuor. C. de quadrien. præſcrip. l. 1. Ioan. And.

d ¶ Cententaria.] 16. q. 3. nemo. c. præſcrip. ſi diligenti. & cap. cum nobis. & ibi notatur qualiter probetur talis præſcriptio.

e ¶ Quadragenaria.] 16. q. 3. cap. iubemus. §. quas actionibus. ſupra de præſcrip de quarta. & c. ad aures. cum ſimilibus.

f ¶ Legitime.] ſupra c. prox.

g ¶ Completa.] ut ſubducantur tempora ſchiſmatū, vacationum, hoſtilitatum, & ſimilia. ſup. eo. c. 1. & c. ex tranſmiſſa. & cap. cum nobis.

h ¶ putabantur.] in aliis igitur hæc præſcriptio locū non habet. ad hoc. ſup. de præſum. nonne.

i ¶ Catholicis.) bene dicit: quia ſecus ſi eſſent hæretici: illi enim nihil poſſunt poſſidere. 23. q. 7 per totum: s. diſt. quo iure ergo nec præſcribere; quia præſcriptio ſine poſſeſſion e non procedit. ſupra de probat ex litteris. ſupra eo. cauſam. ff. de uſucap. ſine poſſeſſione. j. de reg. iur. cap.

k ¶ Quibuſcunque.] dum tamen catholicis, ut ſupra

l ¶ Bona fide.] credebant patrem uel teſtatorē fuiſſe catholicū: & ſic iuſto titulo i ipſos eorū bona trāſiſſe.

m ¶ In hoc caſu.) nota ſpecialē cauſam in quo quadragenaria præſcriptio currit contra Romanam eccleſiā, & fungitur vice aliarum eccleſiarum. Vide quod no. 16. q. 4. volumus in glo. antepe. & quod not. de ap. mo.

ſint per ſententiam, a uel ipſo iure b priuati: Statuimus, ut in apprehendendis † vel occupandis poſtea quandocunque bonis eiſdem, nullus (licet leges humanæ ſuper hoc alia tempora ſtatuere uideantur c) ipſis eccleſiis temporis lapſus obſiſtat: niſi contra ipſam Romanam Eccleſiam centenaria, d uel contra eccleſias alias quadragenaria e præſcriptio legitime f ſit completa. g ¶ Si † poſt mortem hęreticorum, qui dum viuerent catholici putabantur h : bona ipſorum a catholicis i eorum filiis, vel nepotibus, aut extraneis quibuſcunque k ſpatio quadraginta annorum fuerint bona l fide poſſeſſa: Sancimus † eos ſuper bonis huiuſmodi etiam ſi ad Romanam peruenire deberent Eccleſiam, in hoc caſu m non eſſe ulterius moleſtandos: quamquam illi, quorum bona fuerant, nunc n detegantur hæretici o extitiſſe. †

TITVLVS XIIII.

De ſententia & re iudicata.

¶ Innocentius quartus in concilio Lugdunenſi.

¶ Iudex, qui contra iuſtitiam & contra conſcientiā aliquid in iudicio fecerit ingrauamē partis, per gratiam, uel per ſordes: condemnandus eſt partis læſæ in æſtimationem litis, & per annum eſt ſuſpenſus, & perpetuo ſi medio tempore ingerat ſe diuinis, niſi Papa cum ipſo diſpenſet. Io. And.

CAP. I.

Vm † æternium quæſiuerunt: alias locū haberent contraria: nam & ſi aliam rem eccleſiaſticam præſcriptibilem bona de tanto tempore poſſediſſent, præſcripſiſſent: ergo & ita bona præſcribent.

ADDITIO. Niſi hęc conſtitutio emanaſſet, parā iuuaret hęc ratio. In re enim eccleſię præſcribebatur eccleſiæ, quę neglexit petere. Sed hic ante pronunciationē nulla negligentia, ut dixi ſuper uerſi. ſanctimus.

DE SENTENTIA ET RE IVDICATA.

¶ Viſum fuit ſupra per diſcurſum titulorum præcedentium, de iudiciis, & præparatoriis iudiciorum, & de allegationibus, & defenſionibus partium. Et quia poſtquam partes allegauerunt & propoſuerunt totum id & quicquid proponere & allegare uoluerunt, ſupereſt ſolum ſententia & appunctamentum iudicis: ideo ad nos informandum ponit rubricam, de ſententia, & re iudicata.

Vm æterni.] Diuiditur in quattuor partes ſecundum Ioan. Mona Primo ponit procemium. Secundo dat formam ſententiandi, ſupple, & procedendi: ibi, Caueant. Tertio contra facientem ſuſpendit: ibi, Si quis. Quarto nō ſecuantem ſuſpenſionem punit multipliciter: ibi, Scitarus. Io. And.

¶ pro intellectu huius cap. præſupponendum eſt q̄d habetur in l. ult. ff. de var. & extraord. cogni. & Inſti. de obligq. quæ ex quaſi delic. naſcuntur, videlicet, q̄d iudex ſi per impedientiam male iudicauerit, tenet partiquam læſit, ſm q̄ bonum æquum iudici videbitur: & dicitur facere litem ſuam.

CASVS. Prætendebam te debitorem meum in aliqua pecunię ſumma puta in centum, cōcidoquod hic no. Archi. Sic omnes eccleſiæ gaudebant ptiuilegio centū annorū. C. de ſacroſan. eccl. ut inter diuinum. ¶ Nunc.] ſcilicet tē pore quo eccl'a vult bona vendicare, ſi refertur ad uerbum delegantur uelnunc, ſcilicet tēpore motis ſuæ, ſi reſpiciat verbū, extitiſſe. alias eſt in littera, tunc, & clarius.

[Gl. ſeq. obiicit & ſoluit.)

o ¶ Hæretici.] ſed nonne tales damnan? tur? & ipſorum memoria etiā poſt mortem, ut hic, & 23. q. 2. c. vlt. & ſ. de hære. ſi quis epiſcopus. ergo & bona intelligitur eſſe damnata, cū ſint accęſſoria ad perſonā. C. de bo. præſcrip. authen. bona in fi. & ſ. in fi. Et facit quod not. de cle. coniug. a te. Solu. ſpeciale ad 2 in caſu pp bonam fidem ipſorum catholicorum hæreticorum, qui tāti tēporis, ſcilicet xl. annorum præſcriptum ſibi dixit.

ni a tribunal b iudicis illum reum c non habeat, quem iniuſte iudex d condemnat e teſtante Prophe- ta: f Nec damnabit g eum cum iudicabitur illi. h Caueant eccleſiaſti i iudi-

ces, & prudenter attendant, vt in cauſarum proceſſibus k nil vendicet odiū, l vel fauor † vſurpet, timor exulet, præmium aut expectatio prę mij iuſtitiam non euertat, m

non aūt ſm conſcientiam priuatam: & dicit quod ſi iudex habeat conſcientiam priuatam ꝛriam cōſciētiæ informatæ ex actis; dēt deponere illam. conſcientiam priuatam & ſe conformare actis iudicialib. Nam dixit q̄ iudex debet credere, & ſemper gerere in mente, quod diabolus fecit ſibi illam cōſcientiam priuatam, & q̄d oppoſuit ſibi phantaſmata, quæ tamen non ſunt vera, vt ipſe iudicaret. Nota q̄ condemnatus iniuſte per iudicem, non cenſetur condemnatus apud Deum, de hoc de ſent. excom.

a nobis §. nobis igitur. ibi, pp q̄. Et cum hoc nota q̄ licitum eſt arguere a dictis prophetarum. No. q̄ appo ne cauſæ comprehenditur ēt ſnia: q̄ nota, quia facit q̄ procurator conſtitutus ad cauſam, vī etiam conſtitutus ad ſententiam. Dominicus.

(prima gloſſa ſummat.)

a ¶ Cum æterni.] iudex, qui ꝛ iuſtitiam, & non ꝛ conſcientiam aliquid in iudicio fecerit in grauamen partis, per gratiam, vel per ſordes: condēnandus eſt partis læſæ in æſtimationem litis, & per annum eſt diſpenſus, & perpetuo ſi medio tpe ingerat ſe diuinis, niſi pa pa cum ipſo diſpenſet. Io. And.

a ¶ Æterni.) ideſt, Dei patris ꝛ. de ſum. tri. c. 1. in prin. ADDITIO. Arch. alleg. 62. diſt. erubeſcant. in fi 11. q. 3. cuſtodi. 9. q 3. aliorum. Io. And.

b ¶ Tribunal.] id eſt locus in quo ius redditur, vel vbi pro tribunali ſedet iudex, q̄i alias forus vocatur ſup. de verb. ſig. forus.

c ¶ Reum.) a reatu: non enim qui accuſatur ſtatim reus eſt, ſed qui conuincitur criminoſus. 15. q. vlt. c. vlt. de uerb. ſig. forus.

d ¶ Iudex.) humanus, id faciens errore uel dolo, & in eo quo male iudicat, non eſt iudex: cum non ſit in eo. iuſtitia. 23 q. 2. c 1.

e ¶ Condemnat.) fuit hoc ſumptū 11. q. 3. & ſi ad tempus, & hoc eſt ideo, quia iudicū Dei inniti ę veritati, quæ & fallit nec fallitur: iudiciū hominis opinioni, quę nec fallit, & fallitur, de ſent excom. a nobis, 2 2. Pſ. 36.

f ¶ Propheta.) Dauid in pſalmo, Noli æmulari.

g ¶ Damnabit.] Deus.

h ¶ Illi.] id eſt contra illum: id eſt, cum fiet iudicium de illo: & ſunt hęc uerba 24. q. 3. non in perpetuum.

ADDITIO. Et ibi exponitur. Io And.

i ¶ Eccleſiaſtici.) id eſt ſeculares non ligat: cum nec pœna inferius poſita illos ligare poſſit, & facit ſup. eo. lib. de elect. indemnitatibus. in fi.

k ¶ Proceſſibus.] quibuſcunque. ſup. de proba quoniam contra falſam.

l ¶ Odium.] priuatum. ſup. de teſti. quotiens. [Ad idē 3. queſt. 7. iudicet 15 quæſt. 7. cap. 23. q. 4. cap. 1. & c. ea vindicta, in prin. facit 11. q. 3. ita enim, &c. iudicare. 3. q. 5. omnes qui, ſecundum Arch.] 86. diſt. odio. 23 q. 4. duo iſta.

ADDITIO. Ad idem 1. q. 1. odit. 24. q. 1. odi. hæc quattuor iura probant q̄ licet odire nitia. Et dicit Arch. de tali odio loquitur pſa' miſſa pſalmo 138. ad fi. Perfecto odio oderam illos. Admittitur etiam odium culpa, quo inducta eſt præſcriptio ad negligētiam puniendam. ſup. de præſcr. vigilanti. Io. And.

m Non euertat.] hæc a. quattuor humanum ſolent peruertere iudicium. 11. q. 3. quattuor, & ueritatem in teſte. ſup. de teſt. quotiens, & c. licet ex quadam. (Et illa quattuor his verſibus comprehenduntur.

Quattuor iſta, timor, odium, dilectio, conſenſus,
Sæpe ſolent rectos hominum peruertere ſenſus.

A Di-

† Facit c. 1. 15. q. 7. & c. de ecclęſiaſti. ci. 25. q. 2.

1 Vide B Thom. 3. par. q. 59. arti. 1.

2 2. Pſ. 36.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ADDITIO. Dicit 1o.Mo.q̃ quod quidam addũt quintum, s.ignoratiam.ff de tempo.ord. vel non est compos.Et alii sextum,s negligentiam.inf.de homic. pro humani.lib.6.1o.And.

a ¶Stateram.] 24.q.1.non afferamus, qui.n. recte iudicat,stateră in manu gestat.46. di.ois. q.& ita magnũ iudicabit vt paruũ,de iudi.nouit, licet in pęnis deferat dignitati, & personæ.s.eod. lib.de offi.de leg.c.2.

b ¶Libramine) sic & Zhętes iustas mẽsuras & põdera debent hĩe s. de emp. & vend.c.3.

c ¶Concipiendis.) hoc quo ad scripturã, & pronũciationẽ ipsarum.

d ¶Ferendis.) hoc quo ad prolationẽ verbalem, ad hoc ʒ. eo.c vlt.

e ¶Deum.]a quo si cut iudicabũt, iudicabunt.C. de iud rẽ non nouã, & remeẽtientur,in qua mensura fuerit mẽsi, vt de pęniten.& remiss. cum ex eo.

ADDITIO De accusa. qualiter. 1o. And.

f ¶Illius.] Moysi.Exod.32.& habes idem 11.q.3.sum mopere.

g ¶Ordinarius] fallit in epis 1 qui aliqua suspensionis canonis pœna non comprehenduntur, nisi de ipsis caueatur.inf de sen.excom. quia periculosum,& sup eo.lib. de elect. si compromissarius § huiusmodi.

h ¶Prodigus] sic ʒ.de accusa.c.vlt.& sic crudelis est, etiam si conscientiæ suæ confidat.12.q.1 nolo.

i ¶Et cõtra.] not.ista duo sic copulata;vtrunq; enim requiritur vt locum habeat pœna.Non.n.fm conscientiam simpliciter iudicare debet: sed informare debet eam secundum allegata & probata, de hoc 3.q.7.iudices.sup de offi.deleg.pastoralis §.quia vero.

k ¶In grauamen.] ecce tertium quod requitur, ut locum habeat pœna.

[Gló.seq.quærit,ponit opi.quidam determinat, finis soluit aliam quęstionem]

l ¶In iudicio. 2] quid de arbitro: nunquid hæc pœna in ipso locũ habebit? Dic secundum Goff.& Ber q̃ non: quia de ordinario & delegato hic tantum cauetur:& hęc est pœna:& si non amplianda,de pęni.dist. 1.pœnæ.ʒ.de reg iur. odia & c. in pęnis. quod est verum secundum Host. Io. Mona.& Archi. si sit arbiter compromissarius secus si in locũ ordinarii vel delegati succedat.ad hoc sup eo.lib.de offi.dele.ab arbitris. Et eadem ratione dixit Host.q̃ non credit hanc pœnã in auditore vel in mero executore locum habere: cũ & hi non sint iudices.sup.de offi.deleg.super q̃onum. §.1.& § verum.

ADDITIO. Io.Mo.& Arch

m ¶Vel per sordes.]hoc est quartum quod requiritur, vt locum habeat pœna hęc.Et dĩ fieri per sordes.si prece,pretio, timore, vel odio, iudex corruptus sit & iõ de his fecit superius mentionem.

ADDITIO. Apertius dici potest, quod sex sunt, quæ requiruntur, ut iudex incurant hanc pœnam Primo,quod contra conscientiam.Secundo,quod contra iustitiam.Tertio, q̃ in grauamen partis. Quarto q̃ in iudicio.Quinto,q̃ faciat per ignorantiam : sed in hoc opinio.vt dixi circa tex.Sexto,q̃ per gratiam, vel sordes,altero dificiente cessat pœna.Arg.ff. de ve.b. obli. si quis ita stipulatus Io. And.

† Prouer. 11.

sed stateram [a] † gestent in manibus , lances appendant æquo libramine , [b] vt in omnibus , quæ in causis agenda fuerint , præsertim in concipiendis [c] sententijs & ferendis, [d] præ oculis habeant solum Deum: [e] illius [f] imitantes exemplum,† qui querelas populi tabernaculum ingressus ad Dominum referebat, ut secundum eius imperium iudicaret. ¶Si quis autem iudex ecclesiasticus ordinarius , [g] aut etiam delegatus famę suæ prodigus,[h] & proprij persecutor honoris, contra conscientiam , † & contra [i] iustitiam in grauamen [k] partis alterius in iudicio [l] quicquam fecerit per gratiam vel per sordes ; [m] ab executione officij [n] per annum [o] nouerit se suspensum, ad æstimationem litis parti , quam læserit , nihilominus condemnandus. P ¶ Sciturus , quod si suspensione durante damnabiliter ingesserit se † diuinis , [q] irregularitatis [r] laqueo se inuoluet secundum canonicas sanctiones : a qua [s] non nisi per summum [t] Pontificem poterit liberari , saluis alijs constitutionibus , quæ iudicibus malediudicantibus pœnas ingerunt & infligunt [u] Dignum est enim , ut qui

† An sit exemplis iudicadũ vide Fel. in c.2. de ppsum. & doct.in l. nemo. C. de sen.

† Vide B. Th.2 2.q. 64.2 6. ad 3.argm.& eadẽ parte q.67.ar 2. Abbatẽ & Feli.In c.paforalis. de off. delega.

11 Licet gratius peccent c. cũ quidã, de iureiur. c. hõ Christianus,& c. pęipue. 40.dist. & c. qa tua. 11.q. 3.

2 Istã gl. sequunt o phil. Do. tũ in honorabilibus applone iudicũ venirent arbitri.gl. in verbo, iudices.in c.1.i prin. sup. eo.de confess. Fon.

(Glo. seq. quærit:& opi.ponit Host.

n ¶Officii.]quid de bñficio ? Dicit Host. q̃ quia pœnæ sũt restringẽdę, hoc ad beneficia nõ extendit. si.n.Papę hoc voluit se,id expressisset. de deci. ad audiẽtiã. In suspentione autem hos posset habere locum, suspęsus ab officio, & a beneficio. Huius directe no. 7. rium 1o.32.dist.per hoc & facit qđ dixi. 5.eo.lib. de elect. qa sæpe,& quod not.de app.pastoralis in fin. p'enius.in cle.de pę. cupientes.

ADDITIO. In glo. nota nouam, in fin. vbi etiam inuenies quod ibi no.1o.Mo. & Arch 1o.And.

o ¶Annum.]es tẽ inchoandum.5 eod. lib de elect. cup entes.§.cæterũ. Quod annus fuerit diffex. tilis? Dic ut not.55.distin.c.p.2.ʒ.de verb sign. quęsuit.§.1.

ADDITIO. Host.& Io.Mo.hic tenent, quod si incurrat in anno bissextili abstinebit 366. diebus. cum hoc agatur de facto animæ, vnde sequendum est certius. alleg.de spon.iuuenis,de cleri.excom.illud. 1o.And.

p ¶Condemnandus.] C.de pœ iu. qui ma iud.l. vlt.& infamis est, vt ibi ff.de iud.si filius familias,& ibi Authenticorum condemnatur in triplum, si criminis ex causa, si criminalis,ponitur,in confiscatione propriæ substantiæ:& in exilium mittitur, in authen. ut lib. in exor.li.iurent.§. si quis autem posita. C. de pœ.in qui male.iud. auth. nouo iure. Si autem per impedimẽta iudex male iudicauerit,tenetur ex quasi malefitio in quantum bonum & æquum visum fuerit iudici.de var.& extraor.cog.l.vlt.in fin.it de obl.quæ ex quasi delic.in prin.

ADDITIO. Vide quod no.3.q.6.hoc etiam. in glo.§. an hæc secunda pœna locum habeat in arbitro, vide in Spec.de arbitris.§.1.vers.sed & si.& de ver.sequęnti.Io.And.

q ¶Diuinis.] officijs,nec dicit de bñficiis,fm Host.

r ¶Irregularitatis] de qua dicetur inf. de sen.ex cõ cum medicinalis.Io.And.

s ¶Aqua]irregularitate aliqua,a quo,s.laqueo.

t ¶Per summum.] est.n.de casibus reseruatis,vt i 3.si quis eps damnatus,& c.seq.de sen.excom.cum illorum.& de hoc de cler.excom.mi. clerici.

ADDITIO. Idẽ dicit hic Inn. de corpor vitiatis,& illegitime natis, & pœnitentibus,& bigamis,& sic licet quat Ecclesia Romana fm eum : hoc dictum potuerunt Hostien.& Abbas.& Host.alleg.de cor.vit.c.1.& big.c.1.2.§.3.51.dist. qui in aliquo.de illegitime natis expeditum est sup.eo.lib.de fil.presby.c.1.Io. And.

u ¶Infligunt] nec mireris, si de uno delicto plures pœnas volumus irrogari:dignũ est em, &c. & ita cõtinua,& facit quod no.de iud.at si clerici in glo.pen.

3 ¶In

a ¶In tot.]sin Deum iustitiam,officij debitum,humanam naturam:quia contra proximum est corruptus & sic nec Deum timet, nec hominem reueretur. Et facit sup.de crim fal.cap 1.

ADDITIO. Et inf.de app.cordi.in fi.Io. And.

b ¶pęna multiplici.] & sic fit approbata illorum duorum doctorũ legum opinio, qui dicebant in præall. omnes pœnas habere locum.

ADDITIO. Alleg. Host.13.dist.duo mala.94. dist.si quis autẽ 4.dist.factæ sunt.de celebra.miss de homine.& de vit.& hone. cleri. vt clericorum. 1o. And.

AD Apostolicę.] AC ASVS. Orta fuit controuersia in sacro Romanam Ecclesiam,& Friderichum Imperatorem. Nam ipse Friderichus Imperator plures ex eius commisisset, papa eũ citauit, seu citare fecit,ut certa die coram se compareret:qui Friderichus noluit comparere : quare papa eum reputauit contumacem: & pro contumacia sua illum anathematizauit, id est excommunicauit cum solemnitate. Nam papa induit vestimenta papalia , & coram quibusdam episcopis indutis uestimẽtis episcopalibus, qui habebant quilibet vnum cereum in manu, protulit sententiam excommunicationis in ipsum Friderichum,& quilibet episcopus proiecit suum cereum in terram,& eum pedibus conculcauit,in signum maledictionis æternæ . Cum istud deuenisset ad notitiam Friderichi imperatoris , ipse indignatus habuit guerram contra Romanam Ecclesiam, & prælatos Ecclesiæ. Et cum prælati Ecclesiæ vocarentur ad cõciliũ papæ, ipse Friderichus cum suo exercitu accepit xxij. galeas oneratas prælatis,qui ibãt ad concilium, quos omnes idem Friderichus incarcerauit ,quòd cũ relatũ esset Papæ, ipse Papa misit ei duos episcopos & unum Cardinalem in textu nominatos, una cum articulis, vt in lit.era continetur . Vnde Friderichus imperator noluit acquiescere dictis illorum t. imo pp quod indignatus papa , & habito consilio cum suis Cardinalibus, dictam Friderichum priuauit imperio,& regno Sicilię quòd regnum dictus Friderichus tenebat in feudum ab Ecclesia, mandando insuper electoribus imperatoris, vt alium imperatorem eligerent,quod fecerunt ipsi electores. Et sic durante vita ipsius Friderichi, fuerunt duo imperatores electi.

ADDITIO. Refert hic Franciscus,q̃ ipse Friderichus post depositionem tenuit regnum & eo mortuo filius eius Corradus , & eo mortuo pater filius Manfredus. Et hæc fuerunt tempore Alex. iiij & Vrbani. Demum Clemens. iiij dedit regnum dño Carolo fratris regis Franciæ,q bellũ habuit cũ ipso Manfredo,in quo mortuus est ipse Manfredus Deinde Corradinus filius dicti Corradi, dicens regnũ ad se spectare intrauit Apuliam Carolũ decapitatus fuit.Io.And.Nota q̃ collatio regni Siciliæ spectat ad solum Papam:prouidet tñ cum concilio Cardinalium.Dominicus.

[prima glosa dinidit.& summat,secundo respondet. perduas quæstiones, scilicet quare dicat superscriptio. de præsentia concilii, & quare de memoria sempiter-

CAP. II.

AD Apostolicę [c] dignitatis:& infra.

¶Sane cum dura guerrarũ commotio nonnullas professionis Christianæ prouincias diutius afflixisset, nos ad Friderichum prę-

in tot [a] præsumit offendere,pœna [b] multiplici castigetur.

¶ Idem sacro præsente concilio,ad memoriam sempiternã.

¶ Papa Imperatorem deponere potest ex causis legitimis. h. d.secundum Paulum.

cipuum [d] principẽ sęcularem hmõi dissensionis , & tribulationis auctorem , a felicis recordationis Gregorio Papa nono prędecessore nostro , pro suis excessibus [e] anathematis [f] vinculo innodatum , speciales nuncios , & magnæ auctoritatis , uiros uidelicet uenerabiles fratres . P. Albanẽn.& H. † Sabinẽn. episcopos , ac dilectum filium Guilelmum basilicę xii. Apostolorum presbyterum Cardinalem , qui salutem zelabantur [g] peratorem , & quemcunque alium.15. q 6. alius ibi enim habet plenitudinem potestatis , 2. q.6. decreto. [ibi. vt in partem sint, &c.]sup.de vsu pa.ad honorem. [11.dist.c.2. & quod ibi no.] Licet inferiores prælati, qui iudicare debent secundum canones , præsentiam suorum habere debent clericorum. 15. q 7. episcopus nullius.de iis quæ tnn.a prela.nouit nisi esset cõsuetudo contraria.sup eod lib.de consue.cap. 3. Papa vero non subiicitur canonibus , [2] nec ab eis auctoritatem habet:sed econtra.supra de ele. significastii.ipse ergo omnes iudicat, & nullus ipsum 22.dist.omnes. 9.q.3.cap.episcopo § sola.& ca.nemo. Quod autem dicit de memoria sempiterna,non est hoc speciale : quia omnis sentẽtia est perpetua , & fertur ad rei memoriã: & etiam instrumẽta ad hoc fiũt. 11.q.7 . saluber imum. 27.q.1.omnes feminę. [ff.de pig contrahitur. in fin.]. Sed quia hoc negotium grauissimum erat;& raro contingit sententiam depositionis contra imperatorẽ ferri, vt per hoc appareat quanta sit auctoritas & potestas Ecclesiæ:& vt magis timeatur Ecclesia. [merito est talis sententia memorię commendanda.] Ad hoc sup.de pœn.in quibusdam ʒ.de schisma.ca.uno, de pœn.felicis.Io.And.

ADDITIO. Dicit hic Innocen. q̃ hęc sententia memoranda est,vt sciant omnes quot, & quantis periculis se subiecit Ecclesia Romana, vt subditis pace procuret , dans exemplum cęteris prælatis subeundi pro suarum ecclesiarum defensione quęcunque pericula. Dicit enim quot & quantis periculis maris,terræ,proditionum , assassinorum , & aliis infinitis submissus fuerit lator huius sententię,uix homo posset enarrare. Dicit tamen q̃ aliqua in chronicis Romanæ ecclesię continentur.Io. And.

d ¶Præcipuum.]potest referri ad auctorem,& etiam ad principem.

e ¶ Excessibus.] id est contumacia excessuum 3 . quia satisfacere nolebat 11.q 3 nemo episcoporum .

f ¶ Anathematis .]i excommunicationis 4 cum solemnitate factę:de qua 11.q 3 nemo.

ADDITIO. Et ca.debent.& in cle. si quis suadente. de pœ.erit & quia. Et uide quod dixi sup de iud. cum non ab homine super uen.anathematis. Io.And.

g ¶Salutẽ zelabantur.]quasi seruẽter amabãt. Ad hoc supra.de

† O.

1 Non dicit approbantes filio fideles absoluit, cut sup.ʒ fauentes excõicat , dat licetiã electoribus eligẽdi successorẽ. Vltimo ,preterea se ,quisurũ regno Sicilię. Et no.1 q̃ in superscriptione dñi, sacro pśente 1 cõcilio ad memoriã sempiternã, qđ dicit de cõcilio,potius ẽ ad honestatẽ.q̃ ad necessitatẽ:& sine sñia, vel licentia cõcilii sñia Papę sufficeret ʒ Im non dicitur q̃ in concilio facta fuerit depositio : ipse vñ ʒ. nos itaq dicit deliberatione præhabita.Io. And.

2 Sed ut dicit Archi. sup ẽ chi. sup ẽ uis. iuiũ est ut qđ aliis impe rat, ipse seruet . 11.dist.iustũ. palea est.Requirat ergo cõciliũ pcipue in arduis, & pręcipue fratrum . Io.And.

3 Super q busadmonii fuit p Honoriũ iii.fm Boatinũ :

4 Vide certũ est. 24. q.3.& Cardinalẽ in Clẽ. 1. de pœnis,& Felinũ. ca.a nobis. de exceptio.

Universidad de Deusto
Biblioteca

sup. de custo. euch. c. 2. Et tales mitti debent: quia cum is qui displicet, ad intercedendum mittitur, irati animus ad deteriora prouocatur. 3. q. 7. in granibus, in prin. 40. dist. in sum §. 1.

[Glo. seq. reci per quæstionem.]

a ¶ Destinandos.] non solum cũ Papa legationẽ iniungit: sed etiam cum inferior prælatus canonico suo, in vtilitatem ecclesiæ, suscipere tenetur. ad hoc 3. q. 1. nulli. de hoc. 7. q. 1. quia frater. 16. q. 1. c. uos autẽ. hoc verum nisi rationabilem excusationem haberet. de ijs quæ fi. a ma. par. cap. c. 2. Io. Andr.

† Vide Spe. in tit. de cõpe. iud. actione. §. 1. & Felinũ in cap. cũ sit de for. compe.

[Glo. seq. reci per quæstionem.)

b ¶ Proponi.] credẽdum erat eis; quia de legatione apparebat: alias non. C. de man. princi. l. vnic. uel dic quia Cardinales & noti erant, etiam sine scriptura credi eis debuit. 97. dist. no bilissimus. ubi ſ hoc in glo. 2.

c ¶ Quantum in nobis erat.] sumptum de uerbis Pauli ad Romanos 12. ad Corin. 8. si fieri potest, quod in nobis est cũ omnibus hominib. pacem habentes. hẽs hoc. 11. q. 3. inter uerba. §. uocandi. uersic. paulus.

ADDITIO. Ad idem 3 q 6. hæc quippe in fi. Io. And.

d ¶ Pacem.] huiusmodi iudicium ad Ecclesiã spectat sup. de iudic. nouit. Et not. q Ecclesia, & q libet alius primo debent aduersarium monere ut ad pacẽ cum ipso ueniat. idẽ in eo qui agit cõtra ecclesiam. 2. q. 7. accusatio quoque. vbi de hoc. ad hoc in glo. l. sed si quis. in fi. C de pigno. debitores. sed illud de vrbanitate, ut ibi no. ff de ser. vrb. prædi. quidam liberus.

† In quo dã manu scripto ã sunt hæc duo uerba contra debitum.

2 Hęc gl. non hꝰ in antiquis codicib. sed ex lectu. 20. Io And huc est transla tꝫ, ut ind apparet.

ADDITIO. Vide de simo. licet in glo. ex hoc. Ioan. And.

e ¶ Mundo ẽ vniuerso] cuius dominus est. 9. q. 3. cuncta per mundum. & sup. in proœmio huius libri.

f ¶ In galeis.]32. 2. Ianuensium. ex quib. euaserũt duæ fm Bostinum in quibus erant tres Cardinales legati, qui inerant per partes diuersas pro cõuocando cõciliũ & multi prælati qui veniebãt Romam ad concilium conuocatum per Gregorium. ix. quib. captis. dicꝫ Fridericus misit litteras continentes duos versus tales;

Omnes prælati Papa mandante uocati,

Et tres legati ueniant hucusque ligati.

& ita factum fuit. Subdit ipse Boati. quod ex eis ga'ia euasserunt duæ. Vnde pro significatione huius uocabuli, galea, nota hunc versiculum.

Armo caput galea, pelagus percurro galea. Io. And.

g ¶ Promisissent.] credendum est Papæ 2 hoc referenti. ſ. de testibus cum a nobis. & dixi. supra de renun. cap. 1.

h ¶ Audire.] non perficere. unde habebat ad instar auditorum referre sup. de officio deleg. super quæstione. n. 11.

i ¶ Corrigere.] 35 q. 9 sententiam. & 2. postolicæ. supra de re iud. cum olim in fin. auth. de nup. in fin. primę columnę. coll. 4.

K ¶ Vocare.) de gratia hoc dicit & ut euitaret omnem suspitionem ad idem 2 q. 7. nos si incompeter. in prin.

l ¶ Tutum.] talem locũ assignare debetis dex, alias locus est appellationi: etiã si sit scripturn appellatione remota sup. de app. ex parte. & 33 q. 2. hiue de coniugii. de iud. si locus.

m ¶ Parata ecclesia.] non dixit se remisit sed reuocari para tã. Et facit ad illa nes quas faciunt iudices appellantibus ab interlocutoriis sententiis, de hoc ſ. de app. cum cessante. & infra. tit. proxi. fi. iudice.

n ¶ Misericordia.] 45. dist. disciplina. in prin.

o ¶ Quantum cum Deo.) sup. ca. proxi.

p ¶ Satisfactionem.) quam quis te, etiam quo ad Deum, rancorem autem sic. 90. dist. quis contristatus. vbi de hoc, & 23. q. 4. si is qui. & ibi de hoc.

q ¶ Volebat.] etiam Ecclesia. Io. And.

r ¶ Pharaonis] qui monitionibus & flagellis durior effectus, nec couerti voluit 23. q. 4. Nabuchodonosor. in princ. & habes o iginẽ. Exo. 7. vſq. ad 15. & pot dici de Fredericho imperatore, cꝫ magnus sine cõparatione creatus, sine uenia damnatus fuit: sicut diabolus. de pęn. dist. 2. principal. circa prin. uer. illa arbor.

s ¶ Aspidis.] incantatę: quę autem alteram caleat in alteram alteram obturat cauda, ut incantationem audire non possit.

ADDITIO. Hoc ponit Isid. ety. lib. 12. c. 8. Io. And.

ceret ipse, quòd in nullo contra iustitiam læserat Ecclesiam, uel quòd nos eum contra iustitiam læsissemus, parati eramus uocare [k] reges, prælatos, & principes tam ecclesiasticos, quam seculares ad aliquem tutum [l] locum, ubi per se, uel per solemnes nuntios conuenirent, † eratque parata [m] Ecclesia de consilio concilii sibi satisfacere, si eum lęsisset in aliquo, ac reuocare sententiam, si quam contra ipsum iniuste tulisset, & eum omni mansuetudine, & misericordia [n] (quantum cum Deo [o] & honore suo fieri poterat) recipere de iniuriis & offensis ipsi Ecclesiæ; suisq; per eum irrogatis, satisfactionẽ [p] ab eo uolebat, [q] & omnes amicos suos sibi que adhærentes † in pace ponere, plenaque securitate gaudere, ut nunquam hac occasione possent aliquod subire discrimen.

¶ Sed licet sic apud eum pro pace paternis monitis, & precum curaremus in sistere lenitate; idem tamẽ [r] pharaonis [s] imitatur duritiam, & obturans † more aspidis [s] aures suas, ipsius duximus destinãdos [a] facientes sibi proponi [b] per ipsos quòd nos, & fratres nostri (quantum in nobis erat [c]) pacem [d] † per omnia secum habere: nec non cum omnibus hominibus optabamus, parati sibi pacem, & tranquillitatem dare, ac mũdo [e] etiam uniuerso. ¶ Et quia Prælatorũ clericorum, omniumque aliorũ, quos detinebat captiuos, & omnium tam clericorum, quam laicorum, quod ceperat in galeis, [f] restitutio poterat esse pacis plurimũ inductiua, eũ, vt illos restitueret (cũ hoc idem, tam ipse, quam sui nuntii, antequã ad Apostolat⁹ uocati essemus, officiũ promisissent g) rogari & peti ab ipso fecimus per eosdem. ac proponi insup quòd iidẽ pro nobis parati erat audire, [h] & tractare pacem, ac etiã audire satisfactionẽ, quam facere princeps uellet de omnib. pro quibus erat uinculo excõmunicationis astrictus, & offerre præterea, quòd si Ecclesia eum in aliquo (cõtra † debitũ) læserat (quod non credebat) parata erat corrigere, [i] ac in statũ debitum reformare. Et si dicto. & in to. magnæ. & ideo c. mittare 6. q. 1. vid Gratian punitur, 11. q. 3. c. ſacrilege. ADDITIO. Dicit Inno. q filius & prin cipis verbũ dẽt esse frequens. §. iuramento. alleg. 23. Species. iuramento. alleg. 23. & Abb. & q. 4. Innocens. & §. Aret. & 2. pone. Io. And. tion. in c. [Gl. seq. primo pacem cõmendat: secũ deq. cũ ponit vj. casus qui pacem impediunt.] cęt de cem. ¶ Pacẽ.] Christus in monte 21. Pacem meã do vobis: pacẽ meã relinquo vobis Matth. x. lo. xiiij. facit. 23. q. 1. nisi bella. Non est ergo hæres Christi, qui pacem eius testamento relictã non habet: principes autem maxime tenentur ad hanc seruandam 23. q. 1. noli. de treu. & pa. per to in auth. de pa. tenenda, in rubro & nigro. coll 10. Et qui contra pacem ecclesiæ sunt, si dignitatem aut cingulum habẽt, amittentur eis. 24. q. 1. qui contra ecclesiæ. Et solent red di sex causæ propter quas non est pax inter homines. prima, quia non punitur maleficia, Ecclesiastes 8. quia nõ profertur cito contra malos sniã: ideo absq; timore vllo filii hominum perpetrant mala.] Ad hoc ideo lib. de offi. leg. cap. 1. & 23. q. 2. dominus. Secunda, abundantia temporalium, [Hiere 9 cap.] & Genes. 13. facta est rixa inter pastores Abraham & Loth. Tertia, quia non occupamur in pugna contra dæmones. ad Ephes. 5. Non est nobis colluctatio aduersus carnem. Quarta, quia non cõsideremus damna guerræ, in qua diuitiis, corpus & animas perdimus. Hiere. 46. fortis impegit in fortem, & ambo pariter ceciderunt, &c. Quinta, quia non consideramus dubium euentũ belli. 3. Reg. xx. varius euentus belli, &c. Sexta, quia nõ seruauimus pœpta Dei, nec decimas soluimus. Hier. 3. Esa. 48. Vtinã attendisses mãdata mea, facta fuisset sicut fluuiũ pax tua, & iustitia tua sicut gurgites maris. 16. q. 1. 10. vertimini, vnde quod non accipit Christus, tollit Ecclesia. 16. q. 7. maiores.

e ¶ Mundo.] quod est etiã crimen ecclesiasticũ supra de foro compe. cum sit. vbi de hoc [Archi. remittit. 17 q. 4. sacrilegiũ. vbi de hoc not. per modum summæ. & per Inno. de sent. excom. cũ pro causa.]

f ¶ Sacrilegium.] 81. dist. c. 1. quia vbi maius scandalũ. & dũ est benignius. 50. di. vt constituerentur. cẽ suis sim. hoc autẽ insurgit in depositio ne imperatoris, qui quasi præest omnib. Christianis. 7. q. 1. in apibus. Item clerici ministrant sacramenta, sed nõ principes. 21. dist. tenere.

† Add c. mandata & ibi doc. de præscr. & in c. 1. 94. dist. in clem. Romani. de iureiur.

preces huiusmodi & monita, elata [a] obstinatione, ac obstinata elatione despexit, propter quod non valentes absque grauiofensa Christi eius iniquitates amplius tolerare, cogimur (vigente nos conscientia) iuste animaduertere in eundem. Et vt ad præsens de cæteris eius sceleribus taceamus, quattuor grauissima [b] (quæ nulla possunt tergiuersatione [c] celari) commisit. Decerauit [d] enim multotiens, † pacẽ [e] quondam inter ecclesiam, & imperium reformatam temere violando: & infra ¶ Perpetrauit sacrilegiũ [f] capi faciens Cardinales & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ ac aliarum ecclesiarum prælatos, & clericos religiosos, & sæculares venientes ad concilium, quod idem prædecessor noster duxerat cõuocandum, & infra. ¶ De hæresi [h] quoque non dubijs & leuibus, sed difficilibus & euidentibus argumentis, suspectus habetur, & infra. ¶ Præter hæc regnum Siciliæ (quod est speciale patrimonium [i] beati Petri, † & idem princeps ab Apostolica sede tenebat in feudum) iam ad tantam in clericis & laicis exinanitionem seruitutem que redegit, quòd eis pene penitus nihil habentibus, & omnibus exinde fere probis electis, illos, qui remanserunt ibidem sub seruili quasi conditione viuere, ac Romanam Ecclesiam (cuius sunt homines principaliter & vasalli) offendere [k] multipliciter, & hostiliter impugnare compellit. Posset etiam merito reprehendi, [l] quòd mille quidem fartorum [m] annuam pensionem (in qua pro eodem regno ipsi Ecclesię Romanæ tenetur) per nouẽ annos [n] & amplius soluere prætermisit. ¶ Nos itaque super præmissis, & quampluribus alijs eius nefandis excessibus, cum fratribus nostris, & de quadruplici pœna hęreticorum, secũdum canones, scilicet excommunicatione, depositione, bonorum ablatione, militari persecutione, remittit &c. ad no. per Gof. in summa de hære. §. punitur hæreticus & vide plenius per Host. in sum. huius tit. §. qua pœna feriatur. Io. Andr.

ADDITIO. Habes ex hoc tex. quòd argumenta euidentia & difficilia, per quæ quis efficitur suspectus de hæresi, inducunt probationem sufficientem ad condemnandum. de quo hic per Dominicum.

i ¶ Patrimonium.] 93. dist. c. 1. in fi 11. q. 1. peruenit. 10. q. 3. relatum. Io. And.

k ¶ Offendere.] offenditur enim pater in filio. 24. q. 3. cum ergo. §. sed qui ff quod met. cau. l. ifti quidem. §. de præsum. afferte. Dominus in seruo. 2. q. 7. accusatio. Iudex in subdito. 32. q. 2. c. 2.

ADDITIO. Vide quod not. ſ. de priuil. auctoritate in g. fi. Io. And.

l ¶ Reprehendi.] quasi ista sit causa, qua priuari posset regno Siciliæ, sed non imperio.

m ¶ Fartorum.] genus monetæ, ad idem de confess. 2. de em. & ven. ad nostram. ad fi.

ADDITIO. sup. de priuil. cum olim. 2. Io. Andr.

n ¶ Per nouem annos.] si sufficit q emphyteuta ecclesiæ

a ¶ Elata obstinatione.] 16. q. 1. vos autem.

b ¶ Grauissima.] bene dixit, quia maxima causa sub esse debuit imperatoris depositioni. Nec est similis depositioni clericorũ, qui pro quolibet magno peccato deponi possunt. 81. dist. c. 1. quia vbi maius scandalũ. & periculũ timeſ, agendũ est benignius. 50. di. vt constituerentur. cẽ suis sim. hoc autẽ insurgit in depositio ne imperatoris, qui quasi præest omnib. Christianis. 7. q. 1. in apibus. Item clerici ministrant sacramenta, sed nõ principes. 21. dist. tenere.

c ¶ Tergiuersatiõe.] probabili. ad idem supra de cohab. cler. & mul. cap. vlt. Ioan. Andr.

d ¶ Deierauit.] pium crimen ecclesiasticum est. ſ. de iu. nouit. 5. eo. lib. de fo. compet. c. vl. Et gra quilibet, præsertim in prælato vel principe eorum facta trahuntur ab aliis in exemplum. ſ. de vo- ſpecul. in 3. q. 3. ſacrilege. ADDITIO. Dicit Inno. q filius & prin cipis verbũ dẽt esse frequens. §. iuramento. alleg. 23. Species. iuramento. alleg. 23. & Abb. & q. 4. Innocens. & §. Aret. & 2. pone. Io. And. tion. in c. [Gl. seq. primo pacem cõmendat: secũ deq. cũ ponit vj. casus qui pacem impediunt.] cęt de cem. ¶ Pacẽ.] Christus in monte 21. Pacem meã do vobis: pacẽ meã relinquo vobis Matth. x. lo. xiiij. facit. 23. q. 1. nisi bella. Non est ergo hæres Christi, qui pacem eius testamento relictã non habet: principes autem maxime tenentur ad hanc seruandam 23. q. 1. noli. de treu. & pa. per to in auth. de pa. tenenda, in rubro & nigro. coll 10. Et qui contra pacem ecclesiæ sunt, si dignitatem aut cingulum habẽt, amittentur eis. 24. q. 1. qui contra ecclesiæ. Et solent red di sex causæ propter quas non est pax inter homines. prima, quia non punitur maleficia, Ecclesiastes 8. quia nõ profertur cito contra malos sniã: ideo absq; timore vllo filii hominum perpetrant mala.] Ad hoc ideo lib. de offi. leg. cap. 1. & 23. q. 2. dominus. Secunda, abundantia temporalium, [Hiere 9 cap.] & Genes. 13. facta est rixa inter pastores Abraham & Loth. Tertia, quia non occupamur in pugna contra dæmones. ad Ephes. 5. Non est nobis colluctatio aduersus carnem. Quarta, quia non cõsideremus damna guerræ, in qua diuitiis, corpus & animas perdimus. Hiere. 46. fortis impegit in fortem, & ambo pariter ceciderunt, &c. Quinta, quia non consideramus dubium euentũ belli. 3. Reg. xx. varius euentus belli, &c. Sexta, quia nõ seruauimus pœpta Dei, nec decimas soluimus. Hier. 3. Esa. 48. Vtinã attendisses mãdata mea, facta fuisset sicut fluuiũ pax tua, & iustitia tua sicut gurgites maris. 16. q. 1. 10. vertimini, vnde quod non accipit Christus, tollit Ecclesia. 16. q. 7. maiores.

e ¶ Sacrilegium.] quod est etiã crimen ecclesiasticũ supra de foro compe. cum sit. vbi de hoc [Archi. remittit. 17 q. 4. sacrilegiũ. vbi de hoc not. per modum summæ. & per Inno. de sent. excom. cũ pro causa.]

f ¶ Sacrilegium.] quod est etiã crimen ecclesiasticũ supra de foro compe. cum sit. vbi de hoc [Archi. remittit. 17 q. 4. sacrilegiũ. vbi de hoc not. per modum summæ. & per Inno. de sent. excom. cũ pro causa.]

Universidad de Deusto
Biblioteca

siæ cesset per biennium a pensione. de loca.ca.potuit. vbi de hoc.[Emphyteuta autem priuati per triennii. C.de iure emphy.l.2.§.1. & in glo.biennium.]

a ¶ Vices.]de translatio.quanto.vt eccles.benefic.vt nostrum.

ADDITIO. Et ibi remittit Bern.ad glo.vnde dicitur.Io. Andreæ.

b ¶ Dictum.] Matt. 16. & 24. q.1. quodcumque.vbi de hoc.

ADDITIO. Et q. 2.c.2. Io Andr.

c ¶ Ligaueris.]claue non errante. sup.ca. proximo.

ADDITIO. Et 24 q. 1. manet.& facit.de pœnit. dist 1. quem pœnitet. ver Deus. ibi:sed oportet vt iustus misereatur iuste.Io.And.

[Glo.seq.ponit sex casus,quibus, &c rationem reddit & remittit.]

d ¶ priuamus.]propter crimina: ergo deponit papa Imperatorem, l. vt hic. Idem,cum est inutilis. 15. q. 6. alius, & dat coadiutores ipsis male administrantibus. sup. eodem bb. de sup. neglig præl. grandi.per negligentiam ipsorum iurisdictionem assumit. supra de foro comp. licet. Cõpellit ipsos iustitiam facere. 23. q.5.administratores. & ius canonicum ẽt debitis casib. obseruare.supra eo.lib.de foro comp c.2 de iureiur. l cet ȝ. de sententen.excommun decernimus. Vnum enim oportet esse principatum ad quem omnes recurrant. 7.q.1.in apibus.qui fil. sint legi. per venerabilem. [circa fin. v ersis vero, &c.] & de hoc vide quod not. Inn. & Host.de foro comp. licet ex suscepto.

e ¶ Absoluentes. 2] 15.q.6.iurastos.supra de hæret. cap. vltimo.

f ¶ Subiacere.] absolutionem sibi non reseruat, & sic alibi videtur permittere supra de sent.exc.nuper.

[Glo.seq. dicit qui sint electores:secundo quærit & soluit.]

g ¶ Illi autem.] scilicet Archiepiſ Maguntin.Colon. Treuiren. & quatuor laici,s.Palatinus comes Rheni, dux Saxoniæ, Marchio Brandeburgen. & Rex Bohemiæ olim dux. Et dicunt quidam, q rex Bohemiæ de necessitate vocandus non est, nisi cum alii discordant: nec illud ius habuit ab antiquo, sed hodie de facto tenet. & hoc per Ho. de ele venerabilem.Canon dicit, q exercitus Imperatorẽ facit 93.di.legimus.vers.nam & Alexandriæ ff.de ori.iu.l.2. §.postea. & § deinde cũ dõt. & §. deinde quia difficile.& §. nonissime. Inst.de iur nat.§.sed q C.de vete.iur.enu.l.i.§.hoc ẽt nihilominus.Sed nũquid papa posset principes electione priuare,& se eligere imperio vacante?Dicit hic Ber q nõ dummodo ipsi velint eligerent. Secus vt si nollent eligere vel concordare nõ possent. hoc probat per decr.sup.de elect.venerabilem.§.obiectioni.vers.nunqd enim & hoc maxime in laicis locum habet. Ad hoc supra de iure pat.cum dilectus, & quod ibi not.

ADDITIO Prælati electores Imperatoris his verbibus continentur.

Magna Magnutia, crassa Colonia,
Treueris alma.
Atque Palatinus
dapifer, dux pertinax ensis:
Marchio præpositus camerę, princeps Bohemus.
Romanum Regē
statuendi dant sibi
legem.

[Glo.seq.recit.per quæstionem.]

h ¶ Eligant.]non statuitur a iure certum tempus principib.ad Imperatorẽ eligẽdũ. hinc est,q Papa non põt eligere,nisi prius illos admoneat.§.de cle. venerabilem.qd nõ est in ecclesiis,in quibus. siue sint cathedrales, siue inferiores,statuta sunt tẽpora supra de ele. ne pro defectu. de concess.præben c.2.vnde temporis lapsus sufficit, quia dies statuta, &c.supra de loctо. c.potuit.

ABbate sane.]Ho intellectu huius c.est ꝓsupponendum q quælibet actio siue personalis, siue realis, habet duas causas, scilicet causam propinquam, & causam remotam. Causa propinqua actionis realis est dominium, vel quasi. Causa remota dicitur esse titulus mediante quo fuit acquisitum dominium. Et de hac causa remota loquitur præsens capitulum. Actio personalis habet similiter duas causas, videlicet propinquam & remotam. Causa propinqua dicitur esse obligatio.Causa remota est contractus. De hoc tractat gl.in c.2. de libe.obla.in antiq.

CASVS. Orta lite siue controuersia inter Abbatem de Bonefacto actorem ex na,& hospitalarios sancti Iohannis, reos siue defensores ex alia, de & super castro siue loco de Rosellis, dicebat abbas pro se & suo conuentu,q illud castrum ad ipsos spectabat ex donatione Regis Aragoniæ.Et petebat vt iudex declararet illud castrũ ad ipsos spectare,& reos condemnari ad illud castrum restituendum vna cum fructibus & emolumentis inde perceptis,& sic abbas in suo libello exprimebat causam remotam,scꝫ illud castrum ad ipsos spectabat ex donatione Regis Aragonum, q tamen non erat necesse, quia in reali actione sufficit exprimere causam propinquã. p parte vero reorũ ex aduerso propositũ extitit, q ille locus ad ipsos spectabat iure dñii, vnde partes ipsę lite inter ipsas negatiue præstare fuerunt admissæ ad ꝓbandum sua facta: p parte Abbatis & quentus de Bonefacto fuerunt ꝓducta nẽ nulla instſa,& inter cætera vnum instrumentum,in quo cauchatur,q Rex Aragonũ donauerat locum,in quo erat dictum castrum de Rosellis monasterio populeti,& postea monasterium de populeto loco illum donauerat monasterio de Bonefac. Et sic Abb. non probauit donationem suo monasterio facta ex donatione Regis Aragonum: sed ex donatione monasterii de populeto. Item per inspectionẽ donationis monasterii de populeto, ꝓtitit,q donatio illius castri fuit facta Abbati de Bonefac. actori post litem contestatam in hmõi cã, his visis pro parte dictorum reorum dictum fuit,&propositum,q ipsi rei debebant absolui ab impetitione Abbatis: eo videlicet qa Abbas non probauerat causam ipsam in suo libello.Et cum quis allegat cãm certam, oportet q illa probet:aliàs cadere dẽt ab instantia.Item dicebant isti hospitalarii, q dicto Abbati actori superuenerat dominium post litem contestatam:& sic non vt in iudicium deuenisse.l.nõ potest. ff. de iudic.vnde quidam Cardinalis de cã cognoscens, ipsos reos absoluit ab instãtia abbatis actoris, reseruata eidem actori actione in alia instantia. Tamen dixit Papa,si actor egisset contra eos expressa cã propinqua & non remota: & tempore sententiæ faciendæ probauisset, q ille locus illos admoneat.§.de cle. venerabilem.qd nõ est in ecclesiis,in quibus. siue sint cathedrales, siue inferiores,statuta sunt tẽpora supra de cle. ne pro defectu. de concess.præben c.2.vnde temporis lapsus sufficit, quia dies statuta, &c.supra de loctо. c.potuit.

ABbate sane.]Ho intellectu huius c.est ꝓsupponendum q quælibet actio siue personalis, siue realis, habet duas causas, scilicet causam propinquam, & causam remotam. Causa propinqua actionis realis est dominium, vel quasi. Causa remota dicitur esse titulus mediante quo fuit acquisitum dominium. Et de hac causa remota loquitur præsens capitulum. Actio personalis habet similiter duas causas, videlicet propinquam & remotam. Causa propinqua dicitur esse obligatio.Causa remota est contractus. De hoc tractat gl.in c.2. de libe.obla.in antiq.

CASVS. Orta lite siue controuersia inter Abbatem de Bonefacto actorem ex na,& hospitalarios sancti Iohannis, reos siue defensores ex alia, de & super castro siue loco de Rosellis, dicebat abbas pro se & suo conuentu,q illud castrum ad ipsos spectabat ex donatione Regis Aragoniæ.Et petebat vt iudex declararet illud castrũ ad ipsos spectare,& reos condemnari ad illud castrum restituendum vna cum fructibus & emolumentis inde perceptis,& sic abbas in suo libello exprimebat causam remotam,scꝫ illud castrum ad ipsos spectabat ex donatione Regis Aragonum, q tamen non erat necesse, quia in reali actione sufficit exprimere causam propinquã. p parte vero reorũ ex aduerso propositũ extitit, q ille locus ad ipsos spectabat iure dñii, vnde partes ipsę lite inter ipsas negatiue præstare fuerunt

¶ Nota q dignitates sæculares de iure plures simul tenere possũt absq; dispensatione, licet secus sit in ecclesiasticis ꝺ quo in c. 1.de cõsu & in c.de multa. de præbendis.

1 Vide gl. in c. si Papa. 40. d. Innoc. & Doc.in c. nouit. de iudi. & Hel.in ca. ex suscepto.de fo. con.

† al.& decernẽdo.

2 Idẽ.11. q.6. c.ali⁹ & ca. nos sacrorum & c.iuratos & de ele. venerabilem.

¶ Idem præceptori hospitalis sancti Ioannis Hierosolymitani in Hispania, & commendatori ac fratribus domus de Curuaria, hospitalis eiusdem.

¶ Qui petit rem certam causa expressa, si illam causam non probat, succumbit, licet aliam probet, maxime post modum emergentem. Io. Andr.

CAP. III.

ABBATE SA-

ne: a & infra. † ¶ Abbas de Bonefac. pro se, & conuentu b suo propo-

†Deintel lectu, nide Io. Fa. brũ inst. de act. §. sic itaque dicetur.

cum suis finibus, inter quos erat locus de Rosellis,q tunc erat in ptãte infidelium,donauit hospitali sancti Ioan.sub conditione,si ad manus fidelium, &c. Demum mortuo illo rege nepos qui successit in regno illo,de manib.infidelium at quisiuit;& donauit monasterio Populeti,uolens ꝙ in loco de Bonefa.ibi incluso ædificaretur unum monasterium: demum cũ esset quæstio inter monasteriũ de Bonefa. & Hospitalarios super loco de Rosellis, monasterium populeti donauit locũ de Rosellis monasterio de Bonefa.super hoc vertitur quæstio hic decisa.Dominicus.

[Glo prima ponit diuisionem,& summam.]

a ¶ Abbate sanc.] diuiditur hæc decr. in sex partes. In quarũ prima ponitur actorũ petitio, & eius cã. In secunda q incipit; ibi, Allegabatur, ponitur triplex defensio reorũ. In tertia q incipit ibi, Pro parte,p nisi duplex actorũ replicatio. In quarta q incipit:ibi, Sed ad hoc,ponitur reorũ puplicatio. In quinta:ibi, Præfatus ponitur causæ diffinitio ꝙ Cardinalem facta. In sexta,ibi,Nos igitur,ponitur Papæ ꝓfirmatio Et hoc dicit decretalis in summa. Qui petit rem certam cã expressa,si illam causam non probat,succumbit,licet aliam probet,maxime postmodum emergentem.

b ¶ Conuentu] quod facere debet,quod dic,ut sup. de reseri.edoceri.

ADDITIO Dicunt quidam, q sic agitur,quia locus petitus communiter pertinebat ad abbatem & conuentum. Itẽ constat securius esse quando simul agunt etiam de propriis. §.de iud causam, licet quisque pro suis agere possit.Io.and.

[Glo.seq. obiicit, & dat sex solutiones instando circa primam,quando competat rei uendicatio,& quando publiciana,& quomodo in ea sufficiat bona fides recipientis.Ad hoc signat contrarium de authen. malæ fidei,& soluit.]

c ¶ Dominii vel quasi.] 1 vr q talis libellus admittẽdus nõ sit, cum hæc sint aduersa.Ex iure.n.dñii dicit se dñm, ex iure quasi dominii dicit alium esse dominum,& sic dicit se dominum & non dominum, & sic quasi ꝓrius deberet repelli, de app. solicitudinem cum suis concor. necdebet iudicium esse in pendẽti, vel dubium ff.de iudr.non quemadmodum Circa huius libelli formam,nota q petitio ista: peto talẽ rẽ iure dñii,habet locum,cum quis emit rem ab eo,qui illius rei dñs est,& ei rẽ tradidit,& sic dñium.ff.de acq. re.do.l.traditio.in prin.[& de pac traditionibus.]Recte 2 ergo se dñm dicens, dñium siue cãm,siue petitionis ponit.v petitio autem rei iure quasi dñii locu habet,cum quis bona fide rem emit a non domino, & rem sibi traditam bona fide recipit,credens uendentẽ rem uenditionis & traditionis tpe dñm esse. ff.de publi.l.eum qui.§.vlt. & sufficit emptori habuisse bonã fidem,licet 3 uẽditor malam fidem habuerit,& callido concilio uendiderit,ut ead.l.§.prætor ait.Si talis emptor antequam vsucapiat a possessione cadit,petit rẽ a possessore iure quasi dominii,& appellatur actio publiciana.Si aũt post usucapionẽ a possessione cadat tunc non competit publiciana,sed datur ciuilis actio, frei uendicatio, ſm quosdam utilis secundum alios directa.ff.de publi.l.1. Dicta est autem publiciana a publico auctore,q eam inuenit, ut Insti. de act.§.aliæ. Ad hoc autem ut actor obtineat, oportet eũ probare

1 De materia istiꝰ glo. uide Corneũ 2 si.1. & 3si. 89. lib. 3. Ruinum consi. 25. & consil. 5 .lib.4.

2 Vide Alex. consi. 121. in 1. uol & 5si. 202. in 2. uol.& 6si. 95. in 4.uol.

3 Vide Alex. consi.89.in 5. uol.

Universidad de Deusto
Biblioteca

1 Alia ne cessaria iurantur. qa sunt animi interioris. glo. in §. alię. Insti. de actio.

2 Quam sufficit fuisse in accipiẽte licet non in tradente, est tñ necessario allegãda ait Phi. citãs Ang. in l. sup. lõgi. C. de pſc. long. tẽp.

3 Idem Doct. hic & in l. minor. §. 1. ff. de euict. supple qñ alterã expresse ꝓsecutus ẽ si non utaf generali uerbo, qui nere succumbens in probatione dñii nõ intẽta bit publicianã. Bar. 10. in l. ẽt eadẽ §. actiones. ff. de rei iud.

4 Idem Doct. hic Spe. tit de cau. pos. §. nec dicẽdũ. uer. pen. ibi uide de publiciana.

5 Ita si libellus cõpulatiue fuisset cõcept Rayẽ deer cõiuntus. Ferra. ff. de edẽ.

uitutum. & rem sibi fuisse traditam, 1 & bonam fidẽ habuisse tpe emptionis & traditionis (qđ ꝓsumitur.) 2 nisi contrarium probetur) & quod credat modo venditorem vel donatorem tpe contractus dominũ non fuisse, aliàs publiciana nõ ꝓpereret. Et formatur libellus: Peto talẽ rẽ mihi restitui ture dñii, vel quasi: hoc est dicere quasi dñii, ac si vsucepissem ꝙ non vsucepit: & de solaꝓsuetudine admittit talis libellus sub disiunctione: vñ dicere deberet, peto talem rẽ iure quasi dñinqa modo. certus est reꝰ. In suprad. cto aũt libello quamcunque partẽ d siunctę probauerit actor obtinebit ſm formam petitionis. Et si deficiat in vna & absoluatur reus, postea poterit intentare alteram partem disiunctę, non obstant exceptione rei iudicatæ: 3 qa hæc est modo alia cã, quã prima. supra de cau. possess. c. vlt. & de hoc Insiit. de ac cu. §. aliæ. sicut cum in iudicio peto rõnem tutelæ, & prosequor alteram speciem tantum: licet fiat absolutio in illa specie vel simpliciter, nihilominus alias species postea prosequi potero, si excipias de re iudicata, te replicatione doli repellam. C. de iudic. licet. Sed ei quod dictum est, ꝙ mala fides tradentis non nocet accipienti rem bona fide quominus vsucapiat ℨdicit. C. de præscri. long. temp. authen. malæfidei, q̃ dicit, in malæfidei possessore alienante, cessat longi temporis præscriptio. Dic ꝙ licet prędictæ leges corrigantur per authen. vt bona fides tradentis exigatur: nihilominus quod de publiciana dr, locum habet, vt qui rẽ habuit bona fide & iusto titulo, licet tradens habeat malam fidem, & licet accipiens vsucapere nõ possit ꝓp malã fidem tradentis: tamen a quocunque possessore prætenus a domino publiciana rem vendicabit. Contra dominum autem non currit præscriptio, licet tradens habeat bonam fidem. Distinguitur tamen vtrum dominus sciuerit suam rem taliter alienatam: & tũc currit ei præscriptio longi temporis, nisi res esset furtiua: quia tũc non currit ei præscriptio ꝓp vitium ꝙ ei adhæret. Si ignorauit, ꝑscriptio longi tpis ei nõ currit: præscriptio aũt longissima bene currit. vt in prædicta authentica, malæfidei. hoc ergo non vetat authẽ. quin locum habeat publiciana, licet fuerit mala fides tradentis. 4 Sed ad hoc vt longi temporis præscriptio locũ habeat, requiritur tradẽtis & accipientis bona fides ſm leges. ſm canones vero sola præscriptio 40. annorum locum habet, & semper cum bona fide. 3. de præscri. cult. Ber. cuius fuit hæc gl. licet non per oia ad litteram, quam hic ꝓp suas remissiones posui, quas alibi facit ad eam. Et vides qđ sentit Ber. talem libellum de consuetudine admitti: & satis esse pt, cũ 5 suetudo sit optima legum interpres. 5. de consue. cum dilectus. & hoc ẽt no. Guil. in Spec. de cau. pos. & proprie. §. notandum. ver. aliæ & §. seq in fi. Alii vt Tanc. dicunt, ꝙ illi subsilitati ciuili, ꝙ libellus alternatiuus non recipiatur, non est standum ſm canonicam æquitatem. Ad hoc ℨ. in fi. ca. & 3. de iudi. dilecti. de in integ. rest. constitutus. §. quare. ubi de hoc per Inno. & Host. & per Host. de ele. quę relam. Alii dicunt, ꝙ hic & in similib. fuit obiectum: qa bene fuisset repulsa talis petitio ꝓp rõnes alleg. in prin. glo. & sic intelligunt prædicta Rayẽ deer cõiuntus. 5 Alii dicunt ꝙ ubi actor incertus est ex facto alieno & nil sibi potest imputari: tunc admittitur alternatiuus libellus. ff. quorũ leg. l. 1. §. qa

cum suis finibus ex largitione [a] Regis Aragoniæ ad ipsum monasteriũ pertinere: [b] petijt adiudicari eidem monasterio locum ipsum, & vos exinde amoueri.

¶ Allegabatur [c] autem pro parte uestra, quòd facta vobis donatio de prædictis valida existebat, quamuis illa sub Sarracenorum tunc existerent potestate: quia non simpliciter, sed sub conditione fuere donata, videlicet si ad manus fidelium deuenirent. In quo casu concessio poterat, & debebat habere vigorem: [d] quia ip si donationi rerum donatarum natura, [e] vel qualitas non obstabat, & salubre ac laudabile [f] quidem erat spectare, ac præstolari tempus, quo illa Chri-

aũt nonnunquam aliàs non & sic soluunt ℨria. Gosſ. & Inno. dñt, ꝙ vbicunque quis probabiliter dubitat, non solum ratione alieni facti, sed etiam proprii pũt in eodem libello plures proponere actiones nec cogitur eligere, etiam si se non compatiantur: & sic intelligatur decre constitutus, aliàs si nõ est ꝓbabile dubiũ, eligere cogit. ff. de tribu. quod in hęredem §. eligere. vbi plene de hoc. & adde quod di xi §. eo. lib. de elect. vt qs duas. Alii dnt, videatur ℨrius, non est: quia rei uendi. & publiciana non sunt ℨria, sed diuersa, cũ ad eundem finem tendant: cum autem tendũt ad diuersum finem, tunc habẽt locum contraria. & hoc tenet Guil. in Spec. vt supra. & super hoc adde quod dixi ℨ. de regiis. nullus pluribus.

ADDITIO. Remittit. 3. q. 3. cap. inducię. § offert. Ioan And.

[Gl. seq. obiicit, & soluit.]

a ¶ Ex largitione.] sed per hoc non habebat locum vendicatio: cum non dicatur, ꝙ traditio secuta fuerit. C. de rei uend. l. seruum. vbi emptor seruum non traditum sibi præsentẽ uendicare non põt. ad idẽ C. de hære. uel actio. uen. qui tibi ff. de rei. uen. si ager. Sed dic illud verum in priuato: secus in ecclesia. C. de sacrosanct. vt inter diuinum. & 3. de consue. c. 2. ubi de hoc. & ex hac expressione succubuit Abbas ut ℨ. patebit.

ADDITIO. Et sic expressa nocent. ff. de regu. iur. expressa. Hanc autem expressionem facere non tenebatur, vt plene no. de libel. obl. c. 2. Ioan And.

b ¶ pertinere.] hoc verbum late patet. & de uer. verbum illud de fi instru. inter dilectos.

[Gl. seq. ponit decisam, quam iure approbat.]

c ¶ Allegabatur. 6] secunda pars proposiũ scilicet pro parte Hospitalariorũ, ꝙ auus ipsius regis tam mo pro parte Hospitalariorũ, ꝙ auus ipsius regis tam strũ Curuariæ cũ suis finibus intra quos erat locus de Rosellis, prius Hospitalariis contulerat. resposum fuit per monasterium, ꝙ talis donatio non ualebat cũ facta fuisset eo tempore, quo res donata erat in potestate hostium, non in dominio donatoris. Et ꝓ hac parte facit, quia liber homo, fundus hostium, & q̃ natura fieri non concedit in stipulationem uenire nõ possunt. ff. de verb. oblig. liber homo in stipulatum. & li. stipuler. & si aliquid alicui sit relictũ quod ꝓpter quam litatem relicti haberi non potuit, non tenet legatum licet interdum æstimationem habeat cũ distinctione legis. ff. de legat. 3. fideicommissa. §. fi seruo. Contra hanc allegationem monasterii allegabat Hospitalarius ut sequitur.

d ¶ Habere uigorem.] scilicet adueniente conditione ut sequitur. Ad hoc ff. de ac. emp. & uen. luit. & legatum. quod non ualet pure factum, si legetur sub conditione, ualet conditione adueniente. ff. de leg. 1. cæteras. §. 1. ff. de condi. & dem. qui hæredi. in fi. & l. qui sub conditione.

e ¶ Natura uel qualitas.] quia res donata non erat liber homo, uel res sacra, uel religiosa, uel in æstimabilis. ff. de uer. obl. inter stipulantem. §. sacram. Regis. q. qui spiritualia possidere non possunt, nec illa poſſunt donare, & recipientes sunt sacrilegi. 16. q. 7. si quis de

f ¶ Laudabile.] quasi diceret: nec ex uirtute conditionis debuit ifringi donatio: qa erat laudabilis & honesta.

a ¶ Mox.] C. de sacrosc. eccl. vt inter diuinum, vt supra dixi 4. glo.

b ¶ Ad ipsos.] scilicet Christianos.

c ¶ Multum.] bonus aduocatus Hospitalariorũ primo confirmauit ius ipsorũ. sed o impugnat ius monasterii do duplici rõne:

Iuris do ctrinam Isidori

& hęc est prima. dicẽt Hospitalarii: monachi non ostendũt donationẽ Regis, vt in libello dixerunt. Dicebant monachi, satis esse ꝙ ostendebant donationẽ factam a Rege monasterio Populeti: & ab ipso monasterio Populeti monasterio de Bonefac. respondẽbat Hospitalarii multum distare vt loquitur.

† Monasterii Populeti a fundame erexit & multis dotibus auxit Alfonsus primus rex Aragonum, & comes Barcinõe. vt ibi regges Aragoniæ se

d ¶ Donatisse.] bñdicebat, quia ex nullo verbo posito in donatione facta monasterio populeti patebat fuisse hanc voluntatẽ donãtis, ꝙ locus de Rosellis daretur monasterio de Bonefac. & ecce ꝙ sequitur cum illa, &c.

ADDITIO. Alle. Inno. C. de do. ꝓmiss. l. 1. Adde. ff. de ver. obli. l. si ita stipulatus. §. Chrysogonus. Ioan And.

e ¶ Nõ valebat] ad hoc de eccles. ædific. ad audientiam 2. vbi hoc de despõ imp. ad disloniẽdũ. & 32. q. 2. quod vero non formatum. Io. And.

ADDITIO. Dicebant Inno. & Io. Mo. quia l. si seruitus. §. fi ff. de seruit. vrb. pd. & l. seruos. ff. de lib. cau. nõ qritur ius in re sed ꝓpria obligatio. Ioan. And.

f ¶ accidit.] & ideo alia interpellatione opus est. ff. de iud. nõ pot. & l. solemus. iudex ergo non posset ex alia donatione pronunciare, ex qua actum nõ fuit, vt in prædicta l. solemus.

§ ¶ Pro parte aũt alterã.] monasterii de Bonefac. & hæc est tertia pars. Et bene allegassent hic monachi, si res donatæ non pertinuissent ad regnum, quia nihil dispponere potuisset, sed quia ad regnum pertinebant, licet illa non posset dari. ius quod in eo habuit, dare potuit ff. de fund. do. si fundum. maxime sub conditione. vt supra, & ad hoc obligare potuit successorem. Vel male allegabant monachi, eo quòd conditionalis obligatio bene adstringit successorem. Instit. de

verb obl. §. ex conditionali. ff. de prob. si pactum.

h ¶ Ab infidelibus.] Nota ꝙ acquisita 2 ex bello gello contra infideles, efficiuntur capientium. de quo per Inno. de voto, quod super his. Et dic ꝙ ille rex acquisiuerat ab infidelibus ꝓ iusto bellum initi ꝑ contra ipsos infideles & sarracenos. facit 23. q. 5. dicat. in glo. 2. & de hoc per Innocẽ. olim. 1. de reiti. spol. & prædi. c. quod super his. Dominicus.

1 ¶ Separata.] bonorum separatio non habet locum, nisi in certis casibus. not. ff. de separa. l. prima. Ioan. And.

ADDITIO. In 1. glossa dicunt quidam, quòd hic non dicebatur impetrata seu facta separatio bonorum, immo quia simpliciter patris hęreditatem adiuit, vna censetur sua & patris hæreditas. ff. de vulga. & pupil. sed si plures. §. filio. Ioan And.

[Glo seq. declarat quod dicitur de reo, & diuersitatis rationem reddit]

K ¶ In reo.] qui si rem petitam tempore litis contestatæ possideat, sed tempore sententiæ sine dolo desiit possidere, absoluitur. Si vero tempore litis contestatæ non possideat, & tempore sententiæ possidet, condemnatur. ff. de rei vend. l. in autem. § 1. ff. ad exh. l. trigni. § si quis. supra de excep cap. penul. Sicut ergo ex causa superuenienti post litem contestatam absoluitur, vel condemnatur reus, sic videtur in actore, 3 vt ex causa post litem contestatam superuenienti sibi debeat reus condemnari sed hoc nõ est verum, vt infra patet. Et potest esse ratio, quia qui agit ex certa causa maxime post litem contestatam, mutare illam non potest, cum super alia contestatio non sit facta, & ita ex causa illa, ex qua actum est, debet ferri sententia. Sed reus qui conuenitur, si non possidebat tempore litis contestatæ, hoc dicere debuit, & fuisset absolutus, si id constitisset, imputet ergo sibi quia tacuit. ff. ad exh. l. trigni. § si quis. & §. cæterum. & de hoc supra de excep. cap. penul.

† quòd post litem contestatam & processum iudicij facta fuerat, sicut clare patebat ex instrumento prędicto. Vnde cum ius (si quod in prædictis ipsi monasterio de Bonefac. ex concessione huiusmodi competebat) in iudicio minime deduxisset, (quia uideri non potest illud uenisse, quod postmodum accidit f) pronunciari vtique super petitis non poterat ex eadem.

¶ Pro parte ᵍ autem altera dicebatur, quòd cũ Rex ipse sua probitate, ac studio ab infidelibus h loca conquisierit supradicta, donatio aui, uel patris ipsius prius facta de illis, cũ ad cultum fidei peruenirent, Regem eumdem, quo ad hæc sic per eum postmodum acquisita, obligare non potuit: cum sua propria facta essent, & uiderentur ab alijs bonis hęreditariis separata. 1 ¶ Porro prędicta concessio facta monasterio Populeti, licet post acceptum iudicium, causæque processum interuenerit: prodesse tamen & ualere debebat, cum pro actore (quod de iure suo ex causa idonea, quamuis superuenienti † appareat) satis sufficere uideatur, satisque esse, si (prout seruatur in reo k) interfit ipsius

† Vide de c. sionem Rotę 176. in nouis.

2 An & qñ bona capta in bello sint capiẽtiũ. docet Felin. in c. excõmunicamus de hær. Bar. & Doct. in l. hostes. ff. de captiuis, & postlim. reue.

3 In casu conuerso. scũ desinit actor habere ius, ꝙ habebat tpe litis contestatæ, distinguitur, quia aut ex facto ꝓprio & iure reabsoluit. ff. de rei vẽ. si post acceptũ, & de con di. fur. si seruus. so. ma. si constante. §. fin.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Sed ad hæc.] quarta pars in qua respondetur ad duo proxime dicta.
b ¶ Cæterum.] responsio ad secundum de quo dixerat in ver porro. Ioan. And.
c ¶ Speciali.] in libello expressa, vt hic, puta ex causa donationis factæ a Rege Io. And.
d ¶ Postea.]i. post litis contestationem ex prædicta causa.
e ¶ Alia.] puta qa petebatur res ex causa donationis: modo petitur ex causa venditionis, forte factæ post lit. contest..
f ¶ Similis.]vt cum peteretur ex cã donationis factæ a Rege modo fit fides de donatione facta ab alio, puta monasterio Populeti, vt hic allegabatur: ergo similis causa, sed ab alia persona & alijs loco & tempore, & iis quæ comitantur causam.
g ¶ Tunc.]scilicet tempore litis contestatæ. Io. And.
[Glo. seq. recit. per q. quã distinguendo solu. & remittit]
h ¶ Obnoxium.]talis generalis libellus in personalib. actionibus non debet admitti. ff. de libel. obl. ca. vlt. tũ valet si recipiatur, & sibi imputet reus, q causam nõ fecit exprimi in libello. C. de an. exce. si ex multis. In realibus cõiter admittitur. ff. de excep. rei iudi. si mater. §. eadem & l. & an eadẽ. §. actiones. & de hoc plene sup. de libel. obl. ca. 2 & ff. de eden. l. 1. 10. And.
i ¶ Quoniam etsi.] proximum dictum tribus rationib. probat. Ioan. Andr.
K ¶ Tenuit iudiciũ.] ac si iuste petisset, dũmõ iuris ordo seruetur in iudicio, qui seruari dẽt, & sententia tenet contra eum & pro eo, licet feratꝫ ius litigatoris, nisi fuerit appellatum. 2. q. 6. c. ei qui. §. diffinitiua supra eod. titu. cum inter vos.
l ¶ Nec ẽt.]scda rõ. m ¶ Cõstitetia.] si. n. generaliter dixerint eũ obnoxiũ, & illum iudex tempore sententiæ obnoxium reperit, si eũ absoluerat, contra conscientiam iudicaret. & in hoc casu ex absolutoria sententia peti petuo, & ex omni causa paratur exceptio rei iudicatæ. 1 ff. de exce. rei iudi. 1 Prætera si mater. §. eandem.] Sed non sic cum ex certa causa petiit, quia tunc tñ sententia illa causa paratur exceptio. de cau. posſ. cap. vlt. & dixi supra in magna glo. q. Ioan. And.
n ¶ Non prodesset.] tertia ratio.
[Glo. seq. arguit & ponit triplicem lecturam.]
o ¶ Iudicio.] videtur hic, q si iudex prædemnet reum, ex fu peruenienti causa, eadem probationes habitæ in primo iudicio valeant in alio instituto ex eadem causa: q trariũ tenet, quia est noua causa. & nouũ est iudiciũ. vnde cũ sint lite nõ contestata recepti, quãtum ad hoc non deberent valere: iuxta illã regulam: testes recepti lite non contestata non valent. Super hoc posset forsan dici, vt ita ditur supra de testib. præsentata. C. eo. l. vlt Ber. Vel dic, q ſe neralis illius negatio, qui se negat obnoxium, intelligitur cõtestata lite super omni obnoxietate, etiam postea cõtr non genti. 2. Vel dic, q hæc verba sunt allegatio partis, nec pount ius. Ioan. And. p ¶ Egit.] reali vel personali, vt dixi supra per ver. obnoxium. Ioan. And.
q ¶ Tunc.] id est, tempore litis contestatæ.
r ¶ Ante.] scilicet ante petitionem, vel litem super ea contestatam.
[¶ prefatus igitur.] quinta pars.
s ¶ Aliis. hinc elici consueuit infra. ctio iudicantis, scilicet q debet post specialia subiicere eau sulam generalẽ, sub qua omnis causa decisionem iustificans valeat comprehendi Archidiac.
u ¶ Diligenter. Ioa. q. 5. c. vlt.
2 ¶ Lance.] supra eo. tit. c. 1.
b ¶ attendit.] repetit quasdam ex allegationibus.
c ¶ Specialis.]vt in casu nostro.
d ¶ Locus & tẽpus.] & hoc vult dicere: si peto rẽ ex cã donationis, licet de tpe & loco non adiecerim: ga
1 Idem Bart. Ian. eadem. ff. de excep. rei iudic. Fon.
rio comitãtur tps & locus: 1 mihi nõ p. desti si post litem cõtestatã mihi donetur eadẽ res: cũ de certa donatione oportuerit intelligi certis loco & tpe facta. Si aũt rẽ peto iure dñii vel quasi: hic ẽt si post lite. ius acquiro, ferẽ pro me sñia. ff. de rei vẽdicat. l. fi. & §. 1.
1 Hoc nõ probat, sed de q possessorio litis contestatæ. 2 cũm nullas spãlis dñii causas expresse rim: non sunt ibi cõ comitantia certorũ loci & tpis: & ideo non est vis quo loco vel tpe dominium ante sententiam per uenerit ad me.
[Glo. seq declarat texũ, sed o notat locũ in inſio ponẽdũ, ponit opi. Ianam, tenet primum: quod probat per sex iura, & tres rationes.]
e ¶ Cæterum.] 1. donatio, vel alia cã expressa merito cẽsetur inualida: quia in dubio rẽ pronunciatur. 5 acto rem. 5. de probat. ex litteris. §. cum. n. nõ fit probata uenditio certis loco & tpe facta; & sic fit dubiũ, adhuc ꝓtest. vel post fuerit facta, succum benẽ sic inualidum ẽt ꝓbare actori cau sam sine tpe. Et nota 3 ꝓ hanc litterã, q tabellio in instio de bet apponere locum & tus. Quidam tamẽ dicunt locũ solum de consuetudine ap ponitur, cũ de iure cautum non sit. Sed dic 3 per hanc litteram, & ꝓ decret. 5. de probatione. qñ. ibi, loca designando, & c. ad hoc 2. q. 5. libellorũ. [quæ est l. 3. in princ. ff. de accu.] C. de ẽpiscop. & commit. ff. tipul. l. opti mam. (in glo. in eo die. ad finem. ubi de hoc. & C. de tabel l generali. lib 10. & vide q dixi de fide instrum. inter. super uer facilius.] sup. de testi. ex tenore. sup. de loco supra de testi. cum causam. 1 & in iuribus superius allegatis, sed par est probatio instrorum & testium. de fid. instr. cum Ioan. C. eod. tit. in exercendis.

auditis, ac vtriusque partis meritis æqua iustitiæ lãce a discussis, prudenter attendit, b id (quod prædicti Abbas & conuentus de Bonefac. proposuerũt, intentionem videlicet actoris, ex his quæ post litis contestationem accidunt posse fundari, eaque debere in iudicium deuenire) tunc locum habere (sicut congrue allegatum est supra) videlicet quando ex certa & expressa † causa specialiter non est actum. Ex his enim, quæ post inchoatum iudicium eueniunt, quando causa fuit exposita specialis, c nec debet, nec potest iudicis animus ad proferendã sentẽtiam informari: quia cum certæ causæ facta est mentio, utpote donationis, vel uenditionis, aut alterius specialis, oportet incœpti iudicij tempus attendi, ut liquido cognoscatur, an tunc interfuerit actoris propter illa, quæ specialem comitantur causam, necessario adesse debent, ueluti locus & tempus, d & huiusmodi, quę sunt sollicite attendenda, & sine quibus causa vacua & inualida censeretur. e Sed cum est in genere absque alicuius causæ declaratione petitum, non sic oportet accepti iudicij tempus inspici: quia non requiruntur, nec sunt opportuna, nec attendi possunt huiusmodi comitantia f in hoc casu. Et licet g aliquibus curiosis (qui de his, quæ non multum expediunt sæpe disceptant) b aliter forsan appareat, quando actum est cã aliqua non expressa: 1 utilius tamen videtur negotia tali expediri compendio, quã per quandã exactam subtilitatem lõgo dispendio prorogari: k præsertim cum nonnulla pro vtilitate communi contra iuris asperitatẽ ex æquitatis † mansuetudine tolerari noscantur. 1 Vnde idem Cardinalis cõsiderans, qđ ipsi Abbas & cõuentus de Bonefac. non probauerunt largitionem super his regiam legitime sibi factam, ex qua specialiter uos impetere videbantur: ab huiusmodi m eorundem abbatis & conuentus impetitione, de mandato nostro, præhabito fratrũ nostrorũ consilio, vos duxit sententialiter absoluendos. Nos igitur n Cardinalis eiusdẽ sententiam ratã habentes, eam auctoritate Apostolica confirmamus.

¶ Bonifacius Octauus.

¶ *Si ex pluribus iudicibus uel arbitris, vnus (alijs præsentib. & mandantib.) per uerba plu ralis numeri ferat sententiã: tenet sententia. Electio autem pronuncianda est per uerba singularia. h. d. Ioan And.*

causã agant rei iudicatæ, non obstat sententia. sup. de iudi. exa minata. C. de peti. hær. l. hæreditas. ff de excep. rei iudi si mater. §. n. & l. & an eadem.
ADDITIO. Et sic uno respectu utilius est causam exprimere per hæc iura: alio respectu vtilius est non exprimere per hanc decre. Ioan. And.
n ¶ Nos igitur.] sexta pars.

† An & qñ ætas ꝓferatur, vide Cy. in l. 1. C. de lega. Doct. in l. sic feci. ff. de eo qđ certo loco, & in c. fi. de transac. & Fe. in c. cum illorũ, de sent. exc. & in c. 2. de re iud. ubi tradit regulam cum limitationib.
4 Ad hãc glo. uide Alex. 5 si. 150. in 5. vol.

† Vide de hoc Bar. in l. prohibere. §. plane. ff. ꝓ vi aut clam & Ruinum consil. 25. lib. 2.

† In quodam manuscripto legit sic, an & omnino eadem, &c.

Universidad de Deusto
Biblioteca

CVm ab vno.] primo ponit dictum. Secundo ipsius determinationem: ibi, Oportet. Tertio causam determinationi dissimilem: ibi, Licet.

CASVS. Tu & ego litigabamus coram aliquo iudice, vel habebamus controuersiam inter nos, compromissimus in tres arbitros, q̃ cognouerunt de cã: & assignauerunt nobis termin ad audiendã sententiam, termino aduenie nte vnus de mandato aliorum recitauit sniam, an valeat snia, vel an sit necesse, q̃ tres simul legant? Vt q̃ sic. Item si vnus. §. itẽ plures. ff. de arbit. ubi dr, q̃ omnes tres pronuncient aut nullus: nõ obstãte illa rõne dubitandi, Respondet Romanus pontifex in Trium, quod sufficit q̃ unus, pronunciet: nec requiritur, q̃ oẽs simul legant sñam. Et dicit q̃ snia ipsa vt lecta ab omnibus, ex quo unus, pronunciat de consensu aliorum: quia alij licet non pronuncient per se, pronunciant tñ per illum, qui recitauit sniam, & sic intelligitur lex illa, item si vnus, allegata. Idem dicendum est in plurib. iudicibus, nam sufficit q̃ vnus legat sniam, sed dẽt dicere per verba pluralis numeri: Nos tales arbitri, uel iudices, &c. Licet sit secus in electione: quia ad denotandum quod electio est unica & singularis: dẽt fieri per uerba singularis numeri, vt si procedatur per viam scrutinij, dẽt dicere ille cui capitulum committet: Ego talem nomine meo & nomine capituli eligo. Nota, q̃ snia ante ipsius recitationem debet redigi in scriptis: aliter snia esset nulla regulariter; fallit in casibus, de quibus c. seq. in glo. de hoc est text. in l. 2. C. de sen. ex breui. reci. Et primo debet index videre, an debitus ordo fuerit obseruatus, quo facto dẽt uidere allegationes partium, & habere consilium cum peritis, deinde dẽt redigere suam sniam in scriptis & emendare, postea cõuocatis debet eam in scriptis legere. Nota q̃ cum plures arbitri, uel iudices habent sniare, in causa debent omnes cõuenire, & est in optione ipsorum, an uelint committere recitationem snię vni eorum: sed tamen est honestius vt recitationem sniæ uni eorum cõmittant: ne uideantur simul loquendo assumere officium mulierum. Nota, quod recitatio facienda est plurali numero Et per argumentum a contrario sensu iudex unus potest loqui in uerbo singularis numeri: licet hodie iudices loquantur per verba pluralis numeri quando loquuntur ratione officii. Nota quod cum proceditur ad electionem per uiam scrutinii, uel cõpromissi, electio est proferenda per unum ad denotandum q̃ electio est vnica, & communis. Si autem procedatur per viam spiritus sancti, illud non est necesse, vt puta si procedatur per uiam compromissi, quod est factum in tres: & illi conueniunt in unam personam: unus debet eligere in singulari numero. Quod si fuerit compromissum in vnum, puta in episcopum Pictauen. super eligendo Abbate sancti Cypriani: & episcopus eligat per verba pluralis numeri, dicendo: nos existentes episcopus Pictauen. eligimus talem, utrum vitietur electio? Certe non: nec per hoc desinit esse unica electio. Nota finaliter quod licet electio conficiatur ex plurium consensu: tamen ea deducta in esse dicitur actus unius. Dominicus.

[prima glo. summat, & dicit quæ fuerit dubitatio.]

a ¶ Cum ab uno arbitrorũ.] Si ex pluribus iudicib. uel arbitris, unus, (aliis præsentibus & mandantib.) p verba pluralis numeri, ferat sniam, tenet sententia.

† Ad intelligentiã uide no. p Do. ac præsertim Arch. cõme. in c. sicut cũ p formã, de ele. li. 6.

† Vide §. fin aũt. in auth. ut iudices nõ ex pectent.

Iudicis instructio antequã sniam ferat.

CAP. IIII.

CVm † ab vno arbitrorum [a] uel iudicum, [b] (alijs præsentibus, & mandantib.) [c] scripta [d] sententia recitatur: habetur perinde ac si simul esset ab omnib. recitata. † ¶ Oportet [e] tamen ut is qui recitat, non utatur uerbis singularis numeri, sed pluralis, ut dicat: Nos † tales iudices, uel arbitri pronunciamus, seu statuimus [f] in hunc modum. Licet secus in electione [g] seruetur, in qua (vt censeatur euidentius unica & cõmunis) est ab vno vice omnium (siue per compromissum, siue per scrutinium procedatur) electionis pronunciatio per verba singularis [a] numeri facienda.

¶ Idem.

¶ Ponit tres casus nullitatis sententiæ: & a primo vnum

Electio fuit pronũciãda per verba singularia. Hoc dicit. Dubitatio decre huius fuit ex eo, quòd dicit lex, q̃ ex pluribus arbitris, aut oẽs debent sniam dicere; aut nulli. ff. de arbit. l. si vnus. in § item si plures, sed satis omnes uidentur dicere, cum vnus aliis præsentibus & mandantib. p verba pluralis numeri sententiam dicit: hoc idẽ tenebat Accurs. ff. de arbit. l. sicuti. Ioan. And.

ADDITIO. Et de hoc in Spe. de arbit. § fin. ver pone ergo. vbi inuenies q̃ hic posuit Arch. de Azone & socio Io. An.

b ¶ Iudicũ Iordianorũ, uel delegatorum, fit igitur hæc æquiparatio inter iudices & arbitros, ad idem de offi. delega. uno delegatorum, licet interdum sit grandis differentia supra eod. tit. cap. ult. supra eo. l. b. de arbit. c. 2. cum similibus.

[Glo. seq. soluit dubium, & consulit.]

c ¶ Et mandantibus.] ergo si alii præsentes essent, sed non mandarent secus: † & sufficit ita esse scriptum. ff. qui & a quibus l. prospexit. 6. q. 3. scriptum est. Et sic taciturnitas non habetur hic pro mandato, & facit. de regu. iur. is qui tacet & dixit. nec enim in snis procedit ratihabitio sicut in aliis actionibus, de hoc 9. q. 2. c. 1. in glo. 2. supra de his quæ fiã præla. cum nos. Caute ergo facit is, pro quo lata est snia ab uno solo recitata, si mandato aliorum possit fidem facere, sicut de sententia, & facit quod no. supra de offi. delegã. cum in iure in glo. 2.

d ¶ Scripta.] quod dic, ut inf. c. pron.

e ¶ Oportet.] necessit. item importat, 2 aliàs n. fi per verba singularis numeri pronunciaret, haberet locũ illæ § si plures. 1. item si unus. ff. de arbit. quod uerum intelligas, nisi collegæ, qui tamen hoc possent, cõmode dissentirent. Illi uices suas non solum in recitando sed quia in pronunciando. Tunc n illo uerbis singularis numeri vteretur. Interdum tamen uerbum, oportet, honestatem designat. 25. q. 1. ubi de hoc.

f ¶ Statuimus.] hoc uerbum rem perfectã significat, & habet vim siue firmitatem d finitiuæ sententiæ, ut sup. eo. de uerb. sig. in his.

ADDITIO Ethic, & sic uerbum præcipimus, vtim habet sententiæ, supra de transla. quãto. sed si esset tantum unus iudex: & diceret sententiam diffinitiuam per uerba pluralis numeri, non uidetur ex hoc uitiari, cum infra excipiatur tantum de electione facienda. sup. eod. lib. de ele. sicut cum aliàs nõ ualeret electio, ut ibi dicitur ar. hid.

[Glo. seq. remittit, quærit, soluit, contra solut. allegatio nem fortificat, confirmat, dat secundo quærit, & soluit.]

g ¶ Electione.] de hoc dic ut 3. dixi de ele. sicut cum eod. lib. Sed quid dices: compromissum fuit in tres, aut deberent eligere, qui secederes in partẽ, postea redierunt dicentes, quod cõcordauerunt, & commiserunt uni electionẽ, & pronunciationem illius, de quo concordauerant, qui eligit Tirium: alii duo resiliunt dicẽtes, q̃ non de illo, sed de Seio fuerat concordatum, quæritur an dẽat illis duobus credi? Hostien. qui dicit hãc gõnem fuisse de facto in ecclesia Lugdunen. ple. ne ea tractauit. 5. de probat. c. tertio loco, & dixit ibi se inter Card. obtinuisse credẽdum esse in illis duobus tum quia magis credendum est duobus q̃ uni: 3 & q. 7. duobus creditur donec cõtrarium probetur, & vt fraus euitetur, aliàs qui pronunciaret, semper posset ius suum subtrahere illi in quem communiter cõcordasset, & quia facultas probationum non est angustãda. 3. vt lite non contest. quoniam, & quia impossibile est alio modo probari, in quo casu ẽt interdum hæretico creditur 1. C. de hære. quoniam multi in fin. & consilius habet saltem vim scrutinij publicati. §. de elect. publicato.

[Glo. seq. succesiue de duobus quærit & soluit.]

h ¶ Singularis.] No. ad qõnem quę fuit defacto. Epi. cõpus compromissarius ad eligendum Abbatem rõnem dignitatis sic locutus est in plurali: Nos episcopus. Bonon. compromissarius, &c. opponebatur, q̃ non valebat electio: quia facta per verba pluralis numeri, non credo hoc nocere hic: quia vere est vnius & cõis, ex quo fit per vnum solum: nec habet locum hæc decretalis, vt per te vides. Quid dices in collationibus: habebat nec in illis locum hæc decretalis, ut si ad plures spectat collatio, necesse sit eam fieri ab vno: & per verba singularis numeri? Non credo. Dico. n. vt dixi. §. de electi. sicut cum q̃ vbi non habet locũ decretalis, quia Pyth. non habebit hæc locum, sed in collationib. nõ habebit locum decretalis, quia propter ergo nec ista. Ad idem ista de præben. cum in illis, & quod dixi supra de elec. c. vlti. feod. lib. in vlt. gloss. Ioan. and.

ADDITIO. Idem scilicet quod collatio non sit facienda ab vno, &c. tenet Archi. supra eo. lib. de electio sicut cum, inducit, quod episcopi consueuerunt sic de se loqui de consecrãdis. 2. reuera ver. forte dicis, & in Christo patre. circa prin. ver. de natura, & vers. hoc autem. 13. q. 1. quam præposterum, ver. idẽ nobis. & 73. dist. per totum, & facit quod scripsi post Host. de bap. c. 1. super ver. te. & facit infra de pœnit. c. 2. in fin. Ioan. And.

E † Si sententia.] Sunt duæ partes. Prima ponit dictum regulare, & casum exceptum, cui dat simile.

Secunda ponit regulam bimembrem: secunda: ibi, Sententia. Io. An. potest sic summari, secundum Zen. Sententia in scriptis per iudicem & non per alium, & sedendo regulariter debet ferri: hoc dicit. Dominicus.

¶ Iudex debet per se ipsum sententiã recitare: & non per alium: aliàs sententia esset nulla, fallit in epo, qui sentẽtiam per eum faciẽdam potest per aliũ recitare, ad exemplũ illustriũ personarũ. Item si iudex tradidit sententiã in scriptis sine recitatione non valet sententia. idem si pronũciat de ambulando, & non sedendo. hoc dicit.

CASVS. Tu & ego litigabamus coram aliquo iudice non episcopo, lite contestata concluso & renunciato in causa, iudex assignauit nob s terminum ad audiendum sententiam. Termino adueniente iudex non recitauit sententiã, sed tradidit notario reci tandum, an valeat talis snia? Vel sit de substantia ipsius sententiæ, q̃ iudex eã ore proprio recitet? Rñdet q̃ nisi esset episcopus iudex, p se teneretur snĩam recitare: alias non teneret sententia: nec esset necesse ab ea appellare. Sed ponamus q̃ iudex non facit recitari sententiam, nec eam personaliter recitauit: sed eam in scriptis tradidit partibus: an valeat sententia? Rñdet q̃ non? quia iudex tenetur eã ore proprio recitare: alias sententia est nulla. Sed ponamus q̃ iudex legit sententiam proprio ore: sed tñ illam legit de ambulando, vel stando, & non sedendo pro tribunali in loco maiorum suorum, vel in loco mutato ex iusta causa? Rñdet q̃ non valet talis snia, nam requiritur q̃ iudex eam pronunciet proprio ore sedendo pro tribunali.

Nota primo q̃ snia diffinitiua debet in scriptis proferri, illud tñ non seruetur in curia parlamenti, quia cordetenus legunt sententiam: alij iudices legũt verba dispositiua: ficut sunt, condemno, vel absoluo. Nota q̃ iudex debet snĩam diffinitiuam recitare per se, & non per alium: nisi esset persona illustris. Glo. ponit casus in quibus non requiritur q̃ sententia recitetur in scriptis, puta in causis summariis, in quibus põt omitti libellus in scriptis: immo snia potest recitari cordetenus. Nota vlterius, quod ad validitatem sniæ requiritur q̃ iudex recitet per se, vel per alium quando est persona illustris Nota quod iudex recitans sententiam debet pro tribunali sedere. Quid si non potest commode sedere: quia dolet in anno? Dicit glo. q̃ debet se ponere in tribunali. & sedere eo modo quo potest sedere. Nota quod existens in maiori dignitate plus priuilegetur quam existẽs in minori dignitate, vide de præben. de multa. Nota finaliter diffinitiuam, esse nullam, prolatam per iudicem stãtem; q̃ sic aliud est stare, aliud sedere, vide de vita & honest. cleri. c. 1. Dominicus.

[Prima glo. arg. a contrario illi argumento: signat contrarium, & soluit.]

a ¶ Diffinitiua.] Nota quod secus de interlocutoria. Sed huic, 3 supra de proba. quoniam contra falsam. Solu. interlocutoria bene debet redigi in scriptis: ut ibi, sed non est necesse q̃ proferatur, vel recitetur descripto, poterit ergo iudex interloqui; & postea interlocutoriam illam rebellio rediget in scriptis nec est ẽt de necessitate quod rediganr in scriptis: sed aliàs nõ creditur iudici, nisi id pateat per scripta actorum, (Glo. seq. quærit, & soluit.) (ut ibi.

b ¶ Proferri. Quid si iudex nouiter ex cæcatus est, vel nescit legere; cum tales iudicare possint ff. de iud. ex eus, vbi de hoc. C. de iud. l. certi? Sol. uel deleget rauę diffi.

† Vide Abba. in ca. sicut nobis. d. sen. & re iud. & Feli. & & Dec in c. scisciitatus. de re scri. & Decisio. Ro. 409. i nouis. & Alex. consi. 215. lib. 2. limitãtes istũ text.

† Fallit tex. si hoc hẽat consuetudo: & in inquisitore hæretis. c. vt omissi. inf. de hæret. itẽ in notorijs. gl. in authẽ. ut iu. sine quo. suffragio. P. Font.

3 Ad hãc glo. vide Spe. in tit. de sentẽ. prol. §. sequitur. & Fel. in ca. scisciitat. de referi. & in cap. qm̃ 3. de de proba.

Universidad de Deusto
Biblioteca

diffinitionem alteri, vel faciat per illum legi petitionem, & allegationes partium, & per seipsum ab alio instructus proferat verba diffinitionis causę. cõdemno, vel absoluo, vt faciunt potestates Italię, quod tñ Host. non approbat. in sum. eo. tit. §. qualiter. Iudices tñ debent esse litterati,

& habere peritiam canonum. sup. de cõsang. & affi. c. 1.

ADDITIO. Quod sufficiat iudici dicere cõdemno, vel absoluo, vt faciunt potestates Italię, placet Accur. C. de sent. ex peric. rec. l. fi. in 1. gl. Sed vt dicit Arc. idem faciunt Cardinales & auditores curiæ: & cõiter hodie omnes iudices. Io. And.

a ¶ Necesse.] 2. quæst. 1. in primis. in fin. & C. de sent. ex peri. recit. l. 1. 2. & 3. ff. de arbit. l. non distinguimus §. quod si. sup. eo. tit. cap. primo, nec confirmaretur talis sententia 1 per appellationem, non obstat. ff. remrat. habe. l. tertia. §. fallsu, quod dic vt not. supra eod. cap. 1.

1 Vide in c. 1. de sente. & re iu. & in c. dilecto de appe.

ADDITIO. Appellatio vero licet in hoc casu non habeat effectũ suspendẽdi vel extinguendi: habet tñ effectum deuoluendi. fm Io. Mo. & Arch. De hoc, & an simul possit appellans prosequi iniustitiam, vel nullitatem per Inno. & Host. sup. de appel. dilecto. Io. And.

b ¶ Conuenit.] sup. de offi. deleg. sane. 2. supra eo. lib. eo. titu. c 2. inf. de hæret. inquisitores. & c. vlt. inf. de priu. c. vlt. de sent. excom. quia periculosum, cum similibus.

[Glo. seq. alleg. duas concor. ponit 4. casus, quibus valeat sententia sine scripto; & alios duos in quibus est opinio, in fine dat consilium.

c ¶ Illustriũ.] C. de sent. ex peric. rec. l. 2. & in Auth. de illustri. & qui super eos sunt. §. sancimus igitur colla. 5. [ibi no gl. quinque gradus magistratuum; & vide satis in pecu. de iurisd. om. iud. in 1. & 2. colu.] Habes ergo casum in quo iudex non recitat per se sententiam. Sunt 2 & casus, in quibus valet sententia sine scripto, vt cum breues sunt causæ, & maxime vilium personarum. Et brenis poterit dici duorum aureorum. ff. de dolo mal. ideſt, & l præcedenti. in fi. In spiciatur autem qualitas personarum & relinquatur iudicis arbitrio. ff. de iure delib. l. 1. supra de offic. delegat. de causis. vel inspiciatur consuetudo loci vel fori: 11. distinctio. consuetudinis. Item cum episcopus: de causa ciuili iudicat inter clericos suos. 11. q. 1. si quis cum clerico, & hoc habes C. de sententex pericure. Authen. nisi. Item in casu, s. cum præses depositio officio conuenitur, vt reddat administrationem in authen. vt iudi. sine quoquo suffra §. necessitatem. Item cum papa 3 per se pronũciat, valet. n. sñia licet non tulerit eam in scriptis: ipse n. solutus est legibus. C. de legi digna vox & quia eius præsentia oẽm supplet solemnitatem. C. de testa. l. olim. Item fm quosdam valet in sñia lata in cã matrimoniali sine scripto, per decre. sup. de testi. Albericus, & hoc vñr ibi tenere Ber. Io. Gof. Inn. Sed Host. intelligit q ibi bñ fuerit sñia lata inscriptis, sed nõ publicis. & hoc teneas pcle. de uerb. sig. sæpe circa fi. de hoc in Spec de sen. pl. §. iusta. uersi. nõ valet. Vel dic distinguendũ, an iudex procedat ex officio, an in figura iudicii, ut primo casu teneat sñia sine scriptura, in 1ẽdo nõ; vel an procedat in figura iudici utraq; parte pśente, an altera cõtumaciter absente, ut in primo ualeat, in 2ẽdo non: & hoc dixit uerissimũ, allegat. s. ut lit. non contest. c. 1. & c. qm̃. Item fm Io. & Laurentiũ, qui hoc notant. 2 q. 2. in primis. in fi. de cõsensu partiũ põt sñia ferri sine scripto.

2 Vide Ro. sing. 5. incip. q sñia. Fel. & Dec in c. sciscitatus de rescrip. & in c. qm̃ s de pro. Abbatem & Doct. in cap. de appellationibus & phi. Franchũ hic.

3 Idem in Impetenet Dec. 2. fi. 102.

(alias nec nomen sententiæ mereatur habere, nec ab ea fit appellare necesse: a) episcopo tamen (quem propter dignitatis prerogatiuam, ampliori conuenit b honore) sententiam ab eo ferendam licebit (ad instar illustrium c personarum) per alium recitare.

¶ Sententia, quam scriptam edi, d à iudice litigatoribus non recitari, vel quam ab ipso stando c non sedendo f proferri cõtingit: nullius penitus est momenti. g

Sed Per. & Host. s ut sup. de off. deleg. de causis. fatetur tamen ibi Host. q partes 4 bene possent iudiciario ordini renunciare, ita q nec locus esset libello, nec 4 Ad
lationi sñæ: & de plano inquireret veritas, & mandata sua daret: uel aliter ut sibi uideret. ordinaret. ff. de off. pcõ. ne quiquam §. de plano, & C. de tempo. appell. fi. sed q iudicãdo & pronunciando omit tatur scriptura: dicit fieri nõ posse. Et dãt Doctores consilium q iudex in ipsa sñia dicat, in his scriptis. C. de testamẽtis. Authẽ. hoc inter. §. nisi forte. C. de fide instr. s Sufficit em quod in scriptis feratur, ut hic argu. C. de test. l. cum antiquitas. §. fin.

ADDITIO. De hoc in Spe. de sent. prolat. §. iuxta. ver. non valeat ẽr, & an præsumatur in scriptis lata, ibi no. Et videas ẽt quod no. Spec. de appel. §. 1. versi. & notabiliter. Io. And.

d ¶ Edi.] nõ cures si aperta sit vel clausa; & habes hoc C. de sen. ex peric. recit. l. 1. Argum. s j. tit. proxi. appellatio. ibi soluitur. Io. And.

e ¶ Stando.) In casibus in quibus proceditur simpr & plano, sine strepitu & figura iudicii, dic ut in clem. de verb sign. sæpe circa fi. glo. Io. And.

(Glo. seq. textum fortificat alleg quinq; iura. quærit, & soluit, & ex eo infert solutionem, ad similepo nit opin. 3 riam, finis recit. per quæstionem.

f ¶ Sedendo.] Sedere. n. debent iudices 6 non solum cum diffinitiue pronunciant, sed ẽt cum res quæ agitur plenam cognitionem desiderant. ff. quis ordo in 6 no. possess. seruetur. l. 2. §. dies, Auth. ut ab illustri. & qui super eos sunt. §. sancimus igr. coll. 5. in Auth. de iud. §. debebunt. coll. 623. q. 1. paratus ibi, sedes me iudicare, &c. 3. q. 3. c. inducię 2 §. à iudice. Quid si iudebat in alta turri vel palato: & partes erant infra? vide q valet sñia potuit. n. tuitionem sibi loci prouidere & forte timebat, argñ sup. de sponsa. cum locum. de elect. bonę. ff. de acq. possess. l. quod meo. §. si vendiderem. [De hoc. C. de sent. ex peric. recit. l. 1 & in spec. de sup. prol. §. iuxta, ver. quid si pronunciat. & oĩno vide q ibi dicã, & ver. seq. & per Host. in præallegato. §. qua liter. eod. titu. post principium.] & argu. C. vbi senat. clar. l. 3. ante medium. ad hoc supra eo. lib. de offi. deleg. statuimus, & j. de hære. c. vlt. Et idẽ posumus dicere de eo qui super equum sedendo tulit sñam, f. q sñia valeat 7 licet. n nõ videaf sedere: vñ nõ quasi sedens. ff. de seruit. rust. pd. l. qui sella. de homi. dilectus & cognificasti. Alii j. C. de sent. & interlo. prolata. 2. q. 6. qui. §. diffinitiua. in prin. Talis. n. vr sedere, sed habuit. Ergo lari. C. de off. eius, cui mãd. est iurisd. l. hortati. Ergo ta, q dr de sedendo, intelligunt Doct. q iudex in tr de sua sedere debeat, & non stare. [Anima. n. sedendo & quiescẽdo fit prudẽtior, & Hieronymus super Dan. 8. c. ibi, antiquus dierum sedit, sic dicit: Sedens declinabitur, vt maturitas sñię approbetur.] Vñ quid si in curia doleret, q sedere nõ posset. Itẽ q d si in ipsa sede, nec sederet, nec staret: sed iaceret: Satis forte fuit de mente iuris q sedere intelligatur: & sit in sede sua de plano iudicando quocunque modo ibi moretur. [Dedi remissiones supra de dila. c. 2. ad l. voluit ff. de interrog. actio. & ad Spe. de dilat. ad fi.] Tñ primum tenet: quia minime sunt mutanda quæ interpretationem certã semper habuerunt. ff. de legib. l. minime. Ioan. And.

g ¶ Momenti.) Ita q nec est appellare necesse. sup. proxi. responso.

DE APPELLATIONIBVS.

[Dictum fuit supra tit. proxi. de sent. & re iud. Verum quia aliquotiens partes grauantur in huiusmodi sententis & apunctamentis iudicis: & dubitaret aliquis an possit pars grauata appellare: & quo sit appellãdũ, iõ annectit titulum de appellationibus.

TITVLVS XV.

De appellationibus.

Innocentius quartus in concilio Lugdunensi.

¶ *Appellans ad Papam in iudicio uel extra appellare debet in scriptis: & causam exprimere, & apostolos petere. Si vult & petit appellatus principales*

CAP. I.

Ordi nobis. Ista est solemnis & quotidiana d. cret. quæ diuiditur in quattuor partes. Secunda pars: ibi Sãcim̃. Tertia: ibi. His quæ. Quarta: ibi, Qñ fi. Sed Io. Mona. diuidebat in se, de secũda faciendo tres partes, quia fm eum dat primum formam appellandi ante diffinitiuam. Secũda: ibi In quibus, informat quid factũrus sit iudex a quo est appellatum. Tertia: ibi, post hoc tractat viã in huiusmodi procedẽdi. Demũ de quarta facit duas: nam primo ponit appellantem: secundo appellatum.

CASVS. Prætendebam te debitorem meum in alia pecuniæ summa, forte in centum feci te conueni re cor̃ tuo iudice cõpetente ordinaria, vel delegato: coram quo tibi obtuli libellum meum: cui petii per te responderi, captafti terminum ad respondẽdum, meo libello, quo termino adueniente, cum deberes respondere libello, tu excipiẽdo proposuisti, q libellus meus erat obscurus, generalis, & inadmissibilis: ego autem dico in contrarium, super quo iudex tulit sententiam interlocutorium, & dixit libellum meũ esse admissibi lem, & te debere eidem respondere: a qua sententia appellauisti verbaliter, an ualeat tua appellatio? Respõdet Romanus pontifex: dicens q si quis appellauit a sententia interlocutoria, debet appellare in scriptis. Et illud non fecisti, sed ultra debet in appellatione sua exprimere causam rationabilem, talem uidelicet qñ esset vera, deberet legitima reputari & quæ si esset necessario inferat appellãtem fuisse grauatum, deinde appellans debet requirere iudicem a quo, ut sibi dimittat dare apostolos, & vtrũ posset appellanti aspostolos. Sed utrum appellanti tenebitur iudex a quo tardare terminum infra quem dabit sibi apostolos? Respõdet Romanus Pontifex, q iudex non compellitur ad deliberãdum quos apostolos ipse dabit, vtrũ reuerẽtiales uel refutatorios. Sed quid si iudex dedit appellanti apostolos reuerentiales & dimissorios, obstat, quæritur vtrum iudex a quo possit appellanti præfigere terminum ad prosequendum appellationẽ? Respondet quòd sic. & terminus iste assignabitur per iudicem a quo cõsideratis qualitatibus personarum & negotiis & etiam cõsiderata distantia locorum. Sed ponamus quod appellatus petiit, ut iudex a quo remittat totam negotium ad curiam Romanam, utrum sufficiat quòd appellatus mittit procuratorem instructũ in causa & negotio principali, uel in causa appellationis solum? Respondet q appellatus debet mittere ad apostolicam sedem procuratorem sufficienter instructum in causa principali, & non solum in causa appellationis, ut finito articulo appellationis possit Papa p se in negotio principali. & hæc eadem quæ dicta sunt de appellatione interiecta ab interlocutoria: sũt similiter intelligẽda si quis appellet a grauamine extraiudiciali. Sed quid si appellet quis a diffinitiua sententia: utrum appellans tẽeatur obseruare ista? Respondet quòd non: sed tunc seruãtur iura antiqua, videlicet q appellans non tenetur appellare in scriptis nec exprimere causam rationabilem in sua appellatione: quæ si esset vera, deberet legitima reputari. sed sufficit appellare verbo, & iudex a quo tenebitur deferre isti appellationi. cũ sit. de appellationibus, in antiq. potest. Romanus pontifex in fine huius ca. imponit pœnam facientibus contra istam constitutionem. Nota primo, ex principio huius cap. quòd iudex debet laborare in quãtum potest vt lites abbreuiet. l. quidam existimauerunt. ff. si cert. petat. cap. fi. nem. de do. & contu. in antiq. Nota ulterius, q appellans a grauamine extraiudiciali, uel ab interlocutoria, debet appellare in scriptis. Et iste est unus casus, in quo scriptura est de substantia: alios casus ponit glosl. in cap. 1. iufra de censi. ad quam quotidie fit remissio. Regulariter autem scriptura non est de substantia rei gestæ. l. pactum C. de pact. l. contrahitur, ff. de pigno. vbi dicitur, quòd scriptura non fuit inuenta, ut sit de substantia rei gestæ: sed inuenta fuit ne ipsius rei gestæ pereat memoria. Nota quatuor requisita in appellante ab interlocutoria vel grauamine extraiudiciali.

Primo enim debet appellare in scriptis. Secundo, requiritur q ipse exprimat causam suæ appellationis. Tertio, q illa causa sit rationabilis, ideſt talis, q̃ si esset uera, necessario inferret istum appellantem fuisse graiuatum. Quarto, debet appellans requirere iudicem a quo, ut sibi det apostolos. Nota quòd apostolos deber & tenetur iudex dare appellanti, non tñ inconuenienti: sed potest petere terminum ad deliberandum quos apostolos ipse dabit: an reuerentiales, dimissorios. uel refutatorios, Vnde sciendum, quòd plures sũt Apostoli: quidam enim sunt reuerentiales siue dimissorii, alii sunt refutatorii, alii sunt testimoniales: de quibus uideas late per Panor. in cap. cum cessante eo titu. in antiq. Nota quòd iudex a quo appellatur, potest terminum iuris ad prosequendum appellationem abbreuiare: nam de iure appellans habet annum ad prosequendum suam appellationem, & ex causa biennium respectu appellationis prosequendæ, non autem respectu appellationis finiendæ. Nam iudex a quo cum sit inferior, non potest ligare manus superioris. Nota q si appellatus petat, vt iudex a quo remittat totam causam principalem ad sedem Apostolicam, debet tã appellatus quam appellans mittere procuratorem sufficienter instructum non solum respectu causæ appellationis, sed etiam respectu causæ principalis: secus si appellatus non petit istam remissionẽ fieri: tunc enim sufficienter mitteret procuratorem ad prosequẽdum cãm appellationis, vel ad impetrandum iudices delegatos. Nota insuper quòd archiepiscopus cognoscẽs de causa appellationis, non potest retinere causam principalem in cap. 1. de foro compet. isto libro. nam archiepiscopus non potest de principali negotio cognoscere etiam de consensu partium, nisi finito articulo appellationis dicat, bene appellatum & male iudicatum, quia tunc posset articulum principalis causæ retinere, secus in Papa, quia potest retinere causam principalem, etiam si dictum sit, bene iudicatum, & male appellatum. immo sine appellatione potest Papa inhibere iudicibus, ut non se intromittant:

Universidad de Deusto
Biblioteca

mittant amplius de causa: sed ipsam causam una cum partibus remittant ad Papam. c.vt nostrum eod.tit.in antiq. l.iudicium soluitur ff. de iud. unde illæ euocationes, quæ quotidie fiunt de minori iudice ad maiorem, fiunt virtute illius l.iudicium soluitur.ff.de iudi.

¶ prima glos.diuidit & summat.

a ¶ Cordi nobis.] Appellans ad Papam in iudicio vel extra, appellare dēt in scriptis, & causam exprimere, & apostolos petere, si vult, & petit appellatus: principales personæ p se, vel per procuratores instructos super principali, accedere debent ad Papam. In appellationibus, a sniis diffinitiua interpositis, nil mutatur, demum appellanti & appellato conditionem non seruantib. imponitur pœna. Et potest diuidi decretalis in quatuor partes in quarum prima ponitur constitutionis cā. In secunda constitutio. In tertia, ipsius declaratio. In quarta non seruantium pœna. Io. And.

ADDITIO. Sic incipit. l. 1. C. de emen. Iustin. Codi. & idem uerbum C. de iudi. apertissimis; circa finem. Io. And.

b ¶ Minuere.] sic ff. si cer. peta. quidam æstimauerunt. in fi de rescrip. nonnulli. de do. & contu. finem, cū suis concordan.

c ¶ Subiectos.) sup. in prœmio huius lib. & de offi. le. c. 2. de offi ordi. c. vt litigantes. sup. eo. lib.

d ¶ In iudicio.] quod habet locū postq̄ quis citatus est sup. de fo. comp. proposuisti sup. de offi. delega. gratū & capitlicet Host. & dic in iudice, i ab actu iudiciali, in quo est iudicium, id est iuris partium disquisitio. Archidiac.

[Gl seq. recitat per quæstionem an in appellatione extra iudicium non a iudice interiecta, locum habeat hæc constitutio. & ponit duas opiniones, & secundam dicit tutiorem.]

e ¶ Vel extra.) hoc debet intelligi quando extra iudicium appellatur, tamen a iudice: quod patet per id q̄ de apostolis sequitur; secundum Inno. [Ioan. Mona. & Archid. & facit clem. eo. tit appellanti. Ad hoc j. uersi. his quæ in appellationib. ibi enim excipitur: sed alias non esset vera exceptio, si non includeretur sub pęce dentibus. ff. de penult. l. nam quod § fin. Et secundum hoc quod infra dicit interlocutoria, ad actum iudiciale referas: quod dicit, grauamine, ad actum extraiudiciale referas; tamen per iudices illatum. Sed alii cōtra dicentes, cum appellatur extra iudicium etiam si non

1 Et istos sequitur Dom. & Phi. Fon.

a iudice, seruari debere 1 arg. j. eo. concertationi. [De diuersis extraiudicialibus appellationibus ibi dicam post Io. Mona. super glo. 2.] Ad id quod dicitur de Apostolis? Respondetur id locum habere quando in iudicio appellatur [Tutius est etiam, cum appellatur extra iudicium, puta in electionibus Apostolos petere fm Francis. & ita seruatur. unde dicit appellans: Apostolos peto si sit qui eos dare posset. & not. inf. eo ut super.] Ad id q̄ dicit uerisimile, his quia rndetur q̄ illa

2 An idē sit in interlocutoriis habē tib. ut diffinitiuæ. Vide decis. Rotæ. 13. in nouis, & 1. mo. & Ang. in l. 5. ff. d uer. obli.

non est exceptio, immo determinatio uel protestatio quædam: & hoc est tutius. & tenet hoc Bernar sup. de electi. consideraūimus. in 1. glo.

[Glo. seq. notat ponit duas opiniones Gof. & contrarias Bernar.

f ¶ Interlocutoria.) Nota ius nouum, appellantē ab interlocutoria debere in scriptis appellare: i & æqui patatur appellationi interpositæ a diffinitiua ex inter uallo vsque ad decem dies: tunc enim est appellandū in scriptis; sed si incontinenti appelletur, sufficit uiua uoce appellari. ff. de appel. 2. & 2. q. 6 ad fin. §. litigatoribus. Sed ab interlocutoria incontinenti, & ex interuallo appellandum est in scriptis, ut hic. & dixit Goff. & Hostien. post eum, q̄ aliud etiam ius nouū hic inducitur, q̄ qui appellat, cām cur appellat, debet exprimere in appellatiōe: sed per vetera iura sufficiebat dicere, appello ab iniqua interlocutoria: sicut in diffinitiuis, & induxerunt ad hoc sup. de elect. cū dilectus. de test significauerunt. ver. mandamus. supra eo. dilecto. & cap. dilecti. & cap. ex parte. Sed Bernar. contra, dicens hoc nouum non esse, dicens q̄ in illis decretalib. bene exprimebatur causa appellandi, & cum Bernar credo p decretalem 5. eo. vt debitus. Itē dixit Gof. q̄ olim extra iudiciū non compellebatur quis causam exprimere: unde & quo ad hoc illud ius nouum dicit. Sed Bernard contra 3 dicens quod secundum antiqua iura bene tenebatur qui extra iudicium appellabat causam exprimere. & de hoc notatur supra eo. cum causam. in gloss. vlti. & cap. sequen. in vnica glo. illud ergo solum dicit Bernard. hic quo ad ius nouum induci, quōd in scriptis appelletur in iudicio & extra. Causa autem ideo exprimitur, vt videat iudex cui porrigitur appellatio, an iusta fuerit, vt sic appellatem admittat vel repellat, vnde semper Papa in committendo appellationes à grauamine interpositas, scribit, si est ita.

ADDITIO. Concordantias vide infra eodem capitu. non solum. 2. responso in prima gloss. Ioan. Andr.

[Glossa sequens recitat per quæstionem an in appellationibus ad alium quam ad Papam, locum habeat hęc constitutio. ponit duas opiniones contrarias, quas in fine determinat.]

g ¶ Ad nos.] maxime secundum quosdam. [videlicet Petr. de Samp & Boatin. qui intelligunt quo ad formam appellandi & appellandorum petitionem, non quo ad deuolutionem, vt sequitur.] Secundum Hostien. 4. quis quæ de nouo inducit hæc cōstitutio, locum non habet: nisi in appellationibus interpositis ad Papam: cum hoc hic exprimatur: & cum sit personalis, & sic restringenda. [& supra de elect. capitutum. sic etiam priuilegia restringuntur, secundum Hostien. de priuileg. sane. ne offic. deleg. quod tamen dilationem.] Et quōd solum de appellationibus interpositis ad papam intelligatur; satis probatur per decretalem quæ olim de foro competenti. Romana. 1. responso. ubi habes q̄ archiepiscopus de consensu partium non potest de causa cognoscere appellationis articulo præmisso: ergo necesse est dicere, quōd decretalis ista loquatur in papa. Sed secundum primam opinionem posset dici idem in quolibet alio iudice ordinario, qui per simplicem querelam cognoscere posset, vt legatus, vt cap. 1. de offic. lega. Sed archiepiscopus per querelam cognoscere nō potest, & ideo primo est hic videndum an appellatio deuoluat.

h ¶ Appellandum] verbo, quia adhuc hodie secundum Host. poterit facto appellare, ut sup. eod. meminimus. & c. suggestum. & ca. ad hæc sicut. de hoc sup. de appellationibus.

ADDITIO. Dicit Innocen. quōd facto appellans prudenter facit, si coram testibus exprimat omnia grauamina pro quibus uadit uel nuncium mittit. Nam si quando appellat uiua uoce, ad hoc tenetur ut sequatur, quare non quando facto. & hoc idem not. in c. ut debitus facit quod not. supra eod. dilecti. in g. quoniam plus dicit Archidia. quōd dato quōd appellans facto hoc non faciat, non puto quōd incidat in istam constitutionem, & ponderat quōd Innocen. dixit eum prudenter facere, quasi non necessario. Ioan. And.

[Glos. seq. ponit dubium: secundo ponit quid ad hoc ius nouum: tertio signat contrarium, quod quadrupliciter soluit.]

a ¶ In scriptis.) Istud speciale in appellatione ad papā interposita alii ꝛ. & facit pro eis sup. de probationib. quoniam contra ad quod dicit Hostien. q̄ licet non fuerit in scriptis redactū, poterit fides fieri. (per alia documeta, ubi patet in fine. & dicit sic determinandum, q̄ no. in sum. eo. tit. § qualiter. fatetur tn Hostien. q̄ contraria opinio est expediens: nō tn sic astringit q̄ ad non scribentem pœna huius cōstitutionis extendat.) Sed nunquid sibet scriptura sufficiet? Dicit Innocent q̄ sic, satis. n. est q̄ forma qua appellatū est in scriptis probari possit. Expedientius tn est & melius, q̄ scriptura sit publica, vel authēticum sigillum sup. de fide instru. c. 2. & facit sup. eod. lib. de elect. vt circa.

ADDITIO. Vnde fm Innoc. priuata scriptura nec probat appellatum, nec probat appellationis formā: cum tamen scriptura ad hoc fuerit inducta vt obuiet omnes feminæ. & q̄ no. 20. q. 1. vidua. Dicit Host. q̄ non tamen per id satisfactum uidetur menti huius cōstitutionis, quæ vult varietatem euitari; quare tuis dicit quod sequitur in glo. allegat etiam in fine Spec. 4. parte. eius. §. 1. versi. & notabiliter.

b ¶ Deproperet.] scilicet festinet, i uel ualde prope [ff. depo. l. in prin. & uide quod dixi post Hostien. de consue. ad nostram. 10 And.]

c ¶ petat apostolos.] Instanter 3 & infra xxx. dies. inf. eo. ab eo. & in clem. quamuis. eo. tit. [Dixerat hic Inno. q̄ non potens renunciat appellationi, nisi per argumenta. pateat eum uelle prosequi appellationem, ut ad illam prosequendam mittat, hoc reprobatur in practica decretali ab eo.] Et nō intelligas de Apostolis retro & paulo: sed de litteris dimissorijs. ff. de li. dimissoriæ. vnica. ff. de uersi. sign. l. dimissoriæ.

ADDITIO. Dicit Hostiē. & petr. q̄ dicentur apostoli ab apo. q̄ est de, & stolon, q̄ est missio: quasi missio quam facit vnus iudex ad alium, sic ēt de apostolis dicimus, q̄ a Deo vel de cœlo missi fuerūt, vide in Specu. 4. par. eod. tit. § sequitur, vbi ponit Guil. 5. species apostolorum conuentionales, testimoniales, delatorios, refutatorios, & reuerentiales: & ibi ponit ipsarum formas. Io. And.

d ¶ Exhiberi.] quod si non exhibeatur, & postea 3 iudex in causa procedat; nisi appellationi renūciatum esset inualidus est processus, infra eod. ut super, quod est uerum, si debitis loco, modo, & tēpore requisitus eos expresse denegat; uel infra debitum tēpus negligenter uel maliciose tradere prætermittit. infr. eo. ab 2 responso. Et nota q̄ iudex tradendo apostolos, vel appellationi deferre sup. eo. tit. dilectis, ad finem. quod est uerum, q̄ tradidit dimissorios uel reuerentiales, secus si refutatorios, ut sequitur. Sic nec termini datio habet uim delationis, ut dicam infra eo. tit. cum appellationibus.

e ¶ Appellationis.] admittendæ uel non: & tunc sequentia ueniunt expositiue ad causam ob quam appellatum fuit.

[Glo. seq. ponit opinionem quam determinat.]

appellationis in scriptis a assignare deproperet, † b petat apostolos, c quos ei præcipimus exhiberi. d In quibus appellationis e causam exprimat, & cur appellatio non sit admissa, vel si appellationi forsan ex superioris f reuerentia sit delatum. g

¶ Post hoc appellatori secundum locorum distantiam, personarum & negotij qualitatem tempore prosecutionis indulto, h si voluerit appellatus & petierit, i principales personæ per se, k vel per procuratores instructos cum mandato ad agendum, & cum rationibus & munimentis l ad causam spectantibus, accedant ad sedem Apostolicam sic parati, vt (si nobis visum fuerit expedire) finito m appellationis articulo, vel de par-

f ¶ Superioris.] non dixit Papa. Et sic no. pro his quæ sup. dixi.

ADDITIO. Dixit ergo Host. per hoc satis patere quod de apostolis dicitur in omnibus iudicibus locum habere. Io. And.

† Etiam sm ius ci vile. Bar. in l. cui. ff. de appe. & ibi Fel. in c. si quis de offi. dele. & Baptistam de Sasſato Blasio in Repetit. Rubri. 1. De creti. q. 25. vbi ponit differētiā cum fallē tijs.

g ¶ Delatum.) solet fieri in dubio cum dubitatur 4 de veritate appellationis, alias caueant pœnā supra titulo proxi. cap. 1.

4 Ad hoc s. eo. cum spāli. §. ex cessu. Io. And,

ADDITIO. Secundum iura dicit Host. quod illam pœnam non incurret: dummodo id non fecerit in grauamē alterius partis per gratiā vel per sordes, vt ibi no. Io. And.

ADDITIO. Potest dubitari vel de veritate appellationis, vt dictum est: Vel de iustitia, puta pp dubium opinionem fm Abbat. qui ponit exempla per no. in decretalis, vt debitus, eod. tit. Io. And.

h ¶ Indulto.] a iudice a quo 5 est appellatū. de quo dic vt sup. eod. tit. cum sit Romana.

5 Vide c. fin. de accus. & Roma. fing. 165. inci. iudex a quo, & Feli. in c. cū Bertold. de re iudicata.

i ¶ Petierit.] quia non sufficit quod hoc gerat in mēte, nisi hoc exprimat ore. ff. de verb. oblig. l. quidquid astringendæ. in principio. Et nota quod fm iura vetera, aut recipiebatur appō a iudice vel a parte, aut nō: nec statuebatur terminus. In secundo casu sufficit mittere procuratorem ad impetrandum & contradicendum. In primo debent mittere procuratorem ad prosequendam causam appellationis: sed de principali nil dicebatur per antiqua iura, hodie autem si hoc petit appellatus, tenetur mittere non solum ad prosequendam causam appellationis: sed etiam principalem, ut hic vides, si huius constitutionis pœnas eniteret: & sic addit solum ista constitutio, 6 & non degorat. Sed contra sup. eod. qua fronte, vbi hoc videtur esse in opinione appellantis. Solu. Quidam exponunt ibi, si maluerit aduersarius, s. appellatus. Alij dicunt illud correctum per istud. Alij, quōd decretalis illa dat optionem appellanti ad quem appellare velit 7 non an velit principalem causam ad iudicem appellationis deferri. Vel dic quod ibi datur optio an velit coram eo ad quem appellabit litigare, vel delegatum impetrare, & hoc cum appellatus non contradixit, vt hic.

6 Dic text. procedere ante literæ sunt p appellātem impetrāte, vel nūcius missus: aliās re non integra nō pcedere. Phi. Fon.

k ¶ Per se.] Non datur optio vt personam trahere possit, sed causam, vnde istud, vel, quod sequitur, non refertur ad potestatem appellati, sed appellantis.

ADDITIO. Alias fm petr. de Abba. vilis clericus litigans cum episcopo, ipsum episcopum litigantem vrgere posset ad personale iter ad curiam. Idem de milite, vel alio litigante cum rege: quod esset absurdum. Io. And.

7 Plurib. iudicib. cōcurrēti bus ad. quod appellare licet. Dom. Fon.

l ¶ Munimentis.] id est, priuilegiis, & instrumentis, & omnibus his per quæ possit causa muniri, supra dolo. & contum. cap. fin. de elect. cupientes. supra. eodem lib.

ADDITIO. De testibus tamen hic non intelligitur, supra de fideiuss. constitutus. versicu. præterea: licet causam muniat. Innocen. Archid. Ioan. And.

m ¶ Finito.] Per approbationem vel cassationem appellationis: quod est officium iudicis appellationis. 2. q. 6. ad finem. Io. And.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶Omisso.) quod non posset archiepiscopus sup. de foro comper. Romana. 1. respon.
b ¶Antiquitas.] reuerenda. 1 sup. de translationibus, quanto §. 1.
c ¶Statuit.] ſ. quod appellans in eis appellationis causam nō teneatur exprimere; sed sufficit dicere; appello ab illa iniqua sñia, & iudex debet appellationi deferre, & potest statuere terminum appellāti ad appellationem prosequendam, eo. tit. cap. cum sit.
d ¶Quæ præmissa sunt.] ideſt, si causam appellationis nō expressit in scriptis, & Apostolos non petijt: & instructus non venit, vt hic dicitur, [vel non misit:]
ADDITIO. Sedum Inno. cuius est glo. quam posuit Bern. in additionibus, & tñ in alia gl. tenuit Inn. quod prædixi. Io. And.
e ¶Condēnandus.) non dixit, cōdēnatus: vnde dicit Host. q iudex 2 principālis causę hēt condemnationem facere. Sed dic quod etiam iudex appellationis ipsam potest facere. ſ. eod. cum appellationibus. 1. respon. in fine.
f ¶Contempserit.] quare hoc dicit, cum in voluntate appellantis resideat ire vel nol ire? Hoc intelligitur secundum Bernardum, cum appellatus hoc approbauit; scilicet cum volebat coram superiore causam prosequi. Si igitur postea non seruauerit hoc statutū, ideſt si non veniat instructus vt debet, contra ipsum tanquam contra contumacem proceditur tam in expensis quam in causa. Et qualiter procedatur contra contumacem reum vel actorem, lite contestata, vel non contestata, vel quasi contestata, plene not. supra de do. & cont. prout.
ADDITIO. Archidiaconus alleg quod not. sup. eod. sæpe, in g. vt si lis. & vide quod ibi dixi: per quod decido quod hic no. Inn. & Io. Mo. Io. And.
g ¶Procedatur.) 3 per illum ad quem est appellatum sup. eo. sæpe. & c. per tuas, nec est mirandum, si tales taliter puniantur, iustum est. &c.
h ¶Ius) sup. eo. in principio.
i ¶Iudicem.) per appellationem recipit, & terminum assignauit.
k ¶Partem.) quæ venit instructa coram papa.
l ¶Eludit.] quod reprobatur. sup. de alien. iud. mut. causa facta. c. 1. de postu. præla. bonæ 2. §. nec nocebat. ff. de iud. si prætor.
ADDITIO. Et ff. ne quid in loco publi. l. fi. Io. Mon. & C. de sportul. l. vlt. in fi. Io. And.
LEgitima.) primo ponit factum sæpe cōtingēs, cui secundo prouidet ibi. Volentes. Host. facit tres partes, dicens q in prima ponitur dubitatio. In secunda solutio. In tertia dī, q iudex procedat: partes istæ patent. Sed Ioan. Mon. dicit aptius q primo narratur iuris antiqui prouisio. Secundo: ibi. Volentes. ponitur nouæ iuris adiectio. Vel dic qd prima pars ponit morbum, cui secunda medetur. Ioan. And. præmitte quod habes in cap. suſpicionis. 1. respon. sup. de offi. delega. scilicet quod ubi iudex recusatur, eliguntur

1 De priuilegijs antiqtatis, vid Fel. I c. 1. de maiori. & in ſi qui tertium, & de telli.

2 vide de cisio nem Rotę 251. in nouis.

3 AR vero requirat noua citatio super principali vide Abb. in c. sæpe de appłonis.

arbitri, qui de causa suspicionis cognoscunt. Dominicus.
CASVS. Tu & ego litigabamus coram aliquo iudice delegato a papa, tu eum vis recusare vt suspectū: quia dicis, q ipse est affinis meus, certū est quod debemus eligere arbitros ad cognoscendum de ista cā suspicionis: coram quibus arbitris teneris probare istam causam suspicionis. Sed ponamus quod iudex recusatus timet quod arbitri sint negligentes in finiēdo istā cām: nunquid poterit præfigere arbitris terminum ad finiendam cām suspicionis. Respondet Romanus pontifex, q sic, & si arbitri non finierint causam recusationis infra illū terminū, poterit iudex recusatus reassumere iurisdictionem. Nota prima, q iudex potest assignare arbitris terminum infra quem causam decidant, q intellige de arbitris iuris, de compromissariis non loquit iste tex. Nota secundo, quòd q̄ fuit electi tres arbitri, videtur data potestas duobus, vt q̄ maior pars ipsorum fecerit, valeat. Ad hoc supra de arbi. c. fi. eo. lib. Dominicus.
(Prima glo. summat. & dicit quid supplet.)
m ¶Legitima.) Iudex qui accusat, statuit cōpetens tps arbitris ad finiendā cām: quo elapso si finita non fuerit, in principali, pcedit. Emanauit ad suppletionē decretalis ſ. de offi. deleg. suſpicionis. Io. And.
ADDIT. Et in Spe. de re. §. sic ver. sed q̄d si actoris. &c.
(Glo. seq quærit, & soluit.)
n ¶Legitima suſpicionis.) de veritate causæ non debitatur quin habeat arbiter cognoscere. Sed quis cognoscet an causa sit legitima? Dic quod idem arbiter. ut no. ſ. eo. cum speciali, in 3. glo.
ADDITIO Et in c. suſpicionis. sup. de offi. delegati 1. glo. & in Spec. de recusa. § qualiter. in prin.
o ¶Iudicem.) ordinarium vel delegatum a papa. cum speciali, de offi. deleg. suſpicionis. si autem esset delegatus epi vel eius officialis, vel essent plures delegati cum clausula, q si non oēs, & vnus ex his recusetur, tunc non itur ad arbitros quod dic ut nō. sup. eo. lib. de offi. deleg. si ſ unam. Et coram ipso iudice qui recusatur, dādus est libellus recusatorius. ſ. eo. de cundo requiris. C. de iud. apertissimi.
ADDITIO Libellus recusatorius dandus est coram recusato iudice, si sit ordinarius vel delegatus, ut in prædicto c. cum, speciali, &c. suſpicionis Host.
(Glo. seq ponit quatuor quę requiruntur in arbitro)
p ¶Formam iuris.) sup. eod. cum speciali, & non debēt esse laici 5 tales arbitri, quia cum habeant iuris compellere, & alia facere q̄ pertinent ad hunc articulum, talis spiritualis iurisdictio non caderet in eos sm Ber. ad hoc 96. dist. bene quidem, de iud. decernimus. Item non debent esse suspecti: alias possent sicut iudices recusari. Item nec debent esse multum remoti. ſ. eod. secundo requiris, & c. cum speciali. Item debent esse in locis competentibus, vbi possit haberi copia peritorum, ſ. eo. lib. de rescrip. statutum.
q ¶Cognoscāt. 6] & pnuncient. ff. de iud. sicqua

supra de causa possessionis. cum super. & infra patet. Io. And.
a ¶proferat.) quod potest supra de offi. deleg. suſpicionis.
b ¶Odium.] caueant tales arbitri iuris a pœna, supra tit. proxi. c. 1. licet arbitri compromissarii illam timere non habeant, vt ibi dixi.
ADDITIO. Dicit Hostien. q arbitri in iuris pœnam. d. c. 1. incurrūt. faciendo vel omittendo aliquid per gratiam vel perfordes. Nā delinquere potest omittendo, sicut peccare faciendo. supra de except. dilect. & ca significauerunt. de rescriptis, significante. Io. And.
c ¶Vilipendunt.) & ex eo magis ligātur. supra de sen. excom. per tuas.
d ¶Causa ipsa.) scili cet recusationis. 1
ADDITIO. Decem & octo iustas recusationis causas not. hic Hostī. vide plenius in Spec. tit. 1. §. superest. & per ipsum Hostien. in sum. de offi. deleg. illis 18. videſ ex not. de offic. deleg. causam. in 1. gloſſ. & vide quod nota. supra eod. libr. de offic. deleg. si contra vnum in 6. gloſſ. & quod super ea dixit Ioan. Andr. qui hic in sua nouella peculiariter explicat ipsas causas incipiendo a septem vsque ad 18. inclusiue.
e ¶Morbo.] supra eod lib. de excep. pia.
ADDITIO. De iuramento calumniæ, cæterum vbi de hoc in glo. 2 & dicit Archidiac. morbum diuinum quia ex illo mors oritur, scilicet animæ. Ioann. And.
Glosla seq. signat contrarium. opinio ponit & soluit.
f ¶per iudicem. 2) ipsum recusatum ordinarium vel delegatum contra supra de offic. delegat. suſpicionis solu. ista corrigit illam secundum Bernard. & sic. Ostien. resolvit ad 4. ideſt, hoc extremum ius ad illud qđ olim erat ante decretalem, suſpicionis. Sed dic quod decretalis ista non corrigit illam. Illa enim decretalis loquitur in termino partibus assignando ad probandum, ideſt, parti quæ suſpicionem vult probare: quem non qui recusatur, sed arbitri assignare debent, ut ibi. Ista loquitur in termino assignato arbitris ad causam finiendam: quem non arbiter, sed iudex recusatus dēt assignare. Io. And.
ADDITIO. Idem Hostien. petr. de Samp. &
g ¶Competens.) q̄ si minus competentem terminum assignaret, locus esset appellationi. supra de dila. cap. 1. Io. And.
ADDITIO. Secundum Boatin. locus esset appellationi interponendæ per partes, quæ in hoc grauantur non per arbitros: quod intellige, si non grauantur. Si ergo arbitros fulminaret sententiam, si infra terminum non diffiniuissent, tunc eorum interest appellare. Io. And.
h ¶Alioquin.) ſ. si elapso termino nondum sit per ipsos negotium terminatum.

1 Nota q̄ ſ. finitur. g. ſ. ſ. ſ

Universidad de Deusto
Biblioteca

ex causa prohibili: hoc est, utrum anteq̃ iudex appellationis decernat citationem suam, debeat sibi liquere q̃ fuerunt obseruata omnia illa quæ requiruntur ad deuolutionem causę ad superiorem per appellationẽ. Rndet Romanus Pontifex q̃ sic: & ideo appellans dẽt comparere coꝝ iudice appłonis, vt eum informet de oĩbus istis, alias iudex appellationis non deberet decernere suam citationem. hoc dicit præsens tex. v sq. ad §. Si uero, in quo sic figuratur.

CASVS. Certum est q̃ iudex appellationis consuetuit inhibere iudici a quo, ne aliquid attentet in præiudicium appellationis.

Casus lit teralis. §. si uero. ¶ Sed ponamus q̃ pars appellata comparet coram iudice appellationis & proponit, q̃ appellans nõ appellauit infra decem dies: vel aliquid omisit propter q̃ reputatur non appellans: nunquid debet iudex appellationis anteq̃ decernat citationem prius de istis cognoscere, & super his interlocutoriam ferre? Respondet quòd ficta qua interlocutoria poterunt partes appellare.

Casus. §. quod si obiciat. ¶ Sed ponamus, q̃ pars appellata non proponit non fuisse appellatum infra decem dies: sed dicit quòd cã inserta in appellatione non est de causis insertis & approbatis a iure, dicit appellans, q̃ licet causa nõ sit inserta in corpore iuris: tamen est similis uel maior q̃ sint causæ insertæ in iure: nunquid iudex appellationis prius debet ferre interlocutoriam, an illa causa inserta in appellatione sit iusta vel non, anteq̃ faciat inhibitiones iudici a quo? Rndet q̃ sic & non intelligatis q̃ iudici ad quem, debeat constare de veritate appellationis: sed intelligitur sibi constare, an causa inserta in appellatione sit rationabilis vel non.

Casus. §. si autem. ¶ Sed ponamus, q̃ fuit appellatum a sententia diffinitiua: vtrum iudex ad quem, possit facere inhibitiones iudici à quo, non præmissa cognitione? Respondet q̃ non: nisi fuerit appellatum a sententia diffinitiua in casibus in quibus est inhibita appellatio: puta qa aliquis fuerat condemnatus ex sua confessione, & appellauit, tunc n. debet inseri iusta causa in appellatione & deberi fieri fides iudici ad quem, an causa inserta in appellatione sit rationabilis.

Casus. §. in alium. ¶ Sed quid: ponamus, q̃ erat quæstio super prædio q̃ possidebas: lata est sententia contra te; & ab ea appellauisti, postea quidam tertius intulit tibi uiolentiam in illa re: vtrum coram iudice appłonis possit eum facere conueniri; Certe non: sed debet conueniri coram suo iudice immediato. Et istud verum, nisi per istam turbationem impediretur iurisdictio iudicis appellationis. hoc dicit vsque ad §. Cum vero.

Casus. §. esi uero. ¶ Sed ponamus, q̃ pendente appellatione conueniri coram iudice a quo, super alia re, vtrum iudex appellationis possit inhibere iudici a quo, ne cognoscat de ista causa: Certe non: verum tamen posses ipsum iudicem a quo recusare vt suspectum, probato grauamine quod tibi intulit in alia causa a quo appellasti.

¶ Sed ponamus, q̃ episcopus Pictauensis habet iurisdictionem tẽporalem in aliquo loco suæ diœcesis: tu lit aliquam sententiam per se, vel per auditorem suũ. vtrum habeant appellare ad metropolitanum, puta ad archiepiscopum Burdegalen. vel ad præsidem prouinciæ: puta, Senescallum, uel eius locum tenentẽ? Respõdet q̃ est appellandum ad Metropolitanum: & sic ad iudicem ecclesiasticum, nisi episcopus teneret: in allo dium illam iurisdictionem non faciendo aliquam pẽsionem domino temporali: secus si teneret in feudũ: nam tunc appellandum esset ad iudicem laicum in c. allegato pro contrario in glo.

Casus. §. sententias. ¶ Sed quid, ponamus quòd iudex a quo, excommunicauit appellantem, ipsum reputando contumacem, vtrum index appellationis possit relaxare, vel declarare nullas istas sententias, antequam cognoscat vtrum bene vel male fuit appellatum? Respondet quòd non, & istud verum nisi immineret periculum animæ, quia tunc posset illas relaxare, sed non declarare nullas.

¶ Sed ponamus, quòd iudex appellationis pronunciauit benesententiatum, & male appellatum, quale dẽt esse officium iudicis ad quem? Respondet quòd ipse iudex appellationis debet remittere partes ad iudicem a quo, vt ipse cognoscat de principali causa. Idem consistorium.] Per hoc enim excludũtur officiales forani qui sunt delegati Episcopi: licet enim ipsi habeant iurisdictionem ad vniuersitatem causarum, tamen ab eis appelletur ad Episcopum, & non ad metropolitanum. quòd si.] sed qualiter pars appellata potest opponere, quòd iudex appellationis cognoscat an causa inserta in appellatione sit iusta vel non? Dicendum quòd aliquæ sunt causæ, quæ non sunt expressæ in iure, puta quia sunt similes vel maiores, & in illis debet iudex appellationis cognoscere an illæ causæ sint istæ uel non, si autem causa inserta in appellatione esset una de causis insertis in iure, tunc non haberet iudex appellationis cognoscere an illa causa esset iusta vel non. Vnde tenendum quòd iudex appellationis haberet ferre duas sententias, vnam interlocutoriam an appellatio fuerit ad eum deuoluta, nec ne: aliam diffinitiuam respectu articuli appellationis, videlicet an bene fuerat appellatum uel male, & an bene iudicatum uel male. Nota primo ex principio capit. quòd ab officiali Episcopi non potest appellari ad ipsum Episcopum, nec ualeret contraria consuetudo, ut capitu. 2. supra de consuetu. & istud uerum, quando appellatur ab officiali generali, & principali, quia si appellaretur ab officiali foraneo, esset appellandum ad Episcopum.

Nota quòd non potest appellari omisso medio regulariter, nam ab Archipresbytero non potest appellare ad Metropolitanum omisso Episcopo. Sed quid si Archipresbyter est sub Archidiacono, an possit appellari ad Episcopum omisso Archidiacono; Communis opinio Doctorum est, quòd sic. nam concurrit cum quibuscunque inferioribus Prælatis, exceptis abbatibus respectu suorum religiosorum. capit quando de offic. ordin. in antiq. Nota ulterius, quòd ualet consuedo, ut omisso medio possit appellari. Nota quòd iudex appellationis non debet citare appellatum, nisi constet sibi quòd appellatio fuit interposita ex iusta causa & rationabili & istud uerum, quando causa est exprimenda appellatione, uidelicet quando appellatur ab interlocutoria uel diffinitiua in casibus in quibus prohibetur appellatio a iure. Et si iudex appellationis uideat, quòd causa inserta in appellatione non sit iusta, debet denegare audientiam appellationi. Nota ulterius ibi, quòd probijciatur, quòd non solum potest appellari propter causas insertas in iure, sed etiam propter alias causas maiores, uel æquales, puta nos habemus in iure, quòd iudex posset recusari ut suspectus propter compaternitatem, si tamen de iure parentelæ sit tanta amicitia inter compartes, sicut inter consanguineos, ista est sufficiens causa recusandi iudicem, ut suspectum. Not. quòd si pars appellata proponat, quod causa inserta in appellatione non est rationabilis, iudex appellationis debet interloqui an illa sit causa rationabilis, uel non.

Nota quòd quando appellatur a diffinitiua in casibus a iure prohibitis, necesse est ut appellans in appellatione sua inserat causam rationabilem, quam si confessus in iure appellet, debet inserre in appellatione sua, quòd confessus fuit per errorem, & metum, & debet de errore & metu fidem facere, & in hoc æquiparantur interlocutoria & diffinitiua. Nota quòd iudex appellationis non recipit iurisdictionem nisi inter partes, puta inter appellantem & appellatum, & non inter tertium, quod uerum est, nisi ille tertius impediret iurisdictionem iudicis appellationis. cap. 1. de offi. & potesta. iudicis delegati. in antiquis.

[Prima glossa diuidit, & summat.]

a ¶ Romana Ecclesia.] Huius Decretalis vndecim sunt partes: sicut & vndecim eius dicta. primum q̃ de officia i ẽpi non ad eẽpm sed ad archiepm appellatur. Secũm, q̃ de subdito epi ad ipsum nõ ad archiepm appellatur: nisi aliud esset de consuetudine. Tertiũ, q̃ archiepũs causam appellationis ab epo interpositæ non debet cõmittere, vel partes citare, nisi i appellatio ne probabilis causa sit expressa. Quartũ, q̃ si negetur per appellationẽ negotiũ deuolutum, nõ inhibebit archiepũs iudicẽ principalis cau æ procedere, nisi prius de deuolutione constiterit. Quintũ, q̃ si dicitur ex iniusta cã appellasti, tum, Archiepiscopus inhibere non potest: nisi prius recepta appellatione, vt probabi li incipiat cognoscere de causæ veritate. Sextũ, q̃ licet dicat appellãs a diffinitiua in casu prohibito ad a iure, ex quo de hoc archiepũs cognoscere, ne infra executionem mandetur. Septimum, q̃ Archiepiscopus in tertiam persona (post inhibitionem fuam in causa per appellationẽ de ipsum) aliqd innouantem iurisdictionem exercere nõ potest. Octauum q̃ Archiepiscopus appellantem in aliis causis à iurisdictione Episcopi non potest eximere. Nono dicitur, q̃ ab Episcopis in causis, quibus iurisdictionem temporalem habent, de iure debet ad Archiepiscopum appellari, nisi speciale ius aliud inducat. Decimo, quòd censuram eccle siasticam in appellantem prolatam per Episcopu, Archiepiscopus reuocare non potest, nisi partibus vocatis, & de causa legitime cognito. Vndecimo & vltimo dicitur, quòd ex quo Archiepiscopus pronunciauerit male appellatum ante sententiam, statim debet causam ad suffraganeum remittere.

[Glos. seq. notat officialem ordinarium reprobans opinionem Goffr. & excusans opinionem Bernardi.]

b ¶ Generaliter.] Nota per hãc litterã, q̃ officialis i ordinarius non delegatus, & sic est reprobata opinio Goffre. qui no in sum de offi. vica. § item dubitatur, & hoc idem videbatur tenere Ber. sup. ne pla. vic. suus c. 2. in glo. 2. vbi dicit, q̃ Episcopus non potest de iure ordinarium dare, sed solum princeps vel lex. Vel dici potest, q̃ per hoc non negat officialem esse ordinarium, quia dici potest, q̃ habeat à lege. Vnde ipse Bernar. hic & Inn. Host. & omnes. Ioan. Mona. & Archid. not. officialem ordinarium esse, quod ex hoc dicto necessatio concluditur hic, & probatur hoc, vt dixi sup. eo. lib. de offi. vic. licet ad hoc sup. de offi. vica. sua. in Auth. de iud. 6. circa prin. coll. 6. [& § illud cuilibet. & C. eo. tit. si quando. 10. And. diendo. & c ¶ idem.] non tamen per omnia, 2 vt sup. eo. lib. de offi. deleg. si contra vnum. § vlt.

N. P.

d ¶ Suffraganeos.] Et si cõsuetudo esset, q̃ appellari posset ad eos, vt § de pfue. c. 2. eli. & vid. q̃ ibi dixi.

e ¶ Ad seipsos 3.] q̃ esse non potest, appellatio enim est de minori ad maiorẽ & c. Si autem appellatur de officiali ad episcopum, non appellatur de minori ad maiorẽ: imò de eodem ad eundem, & sic non põt dici appellatio.

f ¶ De iure.] Quasi diceret, de pfuetudine posset secus induci. ad hoc j. § proximo. & hoc tenẽt moderni: qd falsum est, vt supra de consuet. c. 2. vbi de hoc.

ADDITIO. Ber. & Hosti per § proximum tenent talẽ cõsuetudinẽ posse indu ci, & vltra rd inducit Host. q̃ licet si per errorẽ de superiore ad inferiorem appelletur, nulla sit appellatio: non tamen nocebit error, si appelletur ad maiorẽ q̃ debuerit, vel ad parem.

ff. eo. tit. l. 1. §. pen. valeat ergo consuetudo quo ad parem: licet nullo modo valere possit quo ad minorem cum sit irrationabilis & inepta. 21. distinct. inferior de consuetud. cap fin. secundum eum. Et licet hæc procedere possent in pari (quem consuetudo quo ad hoc fa ceret maiorem) non tamen procedunt in eodem, vt ibi. Ioan. And.

g ¶ Curiam.] Nisi appellare vellet ad Papam, ad quem omisso medio 4 appellatur. 2. q. 6. Romanam. & ca si quis putauerit, & idem in legato. de officio leg. c. 1. vbi de hoc. & 2. q. 7. c. 3. secus secundum legem ff. de appellationib. imperatores.

ADDITIO. Si ad Imperatorem per saltum appellatum sit, remittit ad illum ad quem ex ordine debuerit appellari. Ioan And.

h ¶ Prælatis.] qui iurisdictionem habent. quod dic, vt sup. de offi. ord cum ab ecclesiarum.

i ¶ Curiam.] Remen. de qua sup. dixi.

k ¶ Consuetudine.] 5 quæ dat iurisdictionem. sup. de fo. comp cum contingat. sup. eo. lib. & tit Romana. de offic. ordin. Romana. & in hoc casu possumus intelligere sup de præb. referente. de no. oper nunci. significantibus. idem si de priuilegio, cum ista sint paria. 9. q. 3. conquestus. sup. de offi. ord. duo simul 7. § debet [& de iud. nouit. vel. non enim. vbi de hoc. Io. And.

l ¶ Qui pro tpe.] quasi diceret, istud non est ius speciale & personale, quod extinguatur cum persona, imò perpetuum est supra de transl. de cætero. & in aliis archiepis ẽt seruãdũ est. sup. e. lib. de off. ord. Roma. ad fi.

m ¶ Diffinitiuã.] quia in appellationib. a diffinitiua, non est necesse causam exprimere, vt dixi supra eod. cordi & sic ibi non haberet locum quod sequitur.

ADDITIO. Et sup. eo. lib. de off. vica c. 2. & 3. (vnde dicebat Inno Episcopum posse prohibere officiale ne iudicet, sed nõ conuerso ff. de iud. l. iudiciũ & in multis aliis differunt. Dicit Host. q̃ illa diuersitas habetur supra eo. lib. de offic ord. Romana. in fine. Io And.)

rum officialibus, ad suffraganeos ipsos debet, & non ad eandem curiam i (omissis dictis suffraganeis) appellari: nisi aliud Remensi ecclesiæ de consuetudine k competat in hac parte.

¶ Archiepiscopus causam appellationis ab episcopo interposita non debet committere, vel partes citare, nisi in appellatione probabilis causa sit expressa.

¶ Cum autem † ad præfatam curiam ab eorundem suffraganeorum, vel suorum officialium audientia fuerit appellatum: Remens. Archiepiscopus (qui pro tempore l fuerit) vel officialis ipsius nullatenus in appellationis causa interpositæ, ante diffinitiuam m sententiam de glossa in c. non põt d. pb. eo. lib. & in c. signi ficauit. de sent. exc. & Phil. Franchũ. hic.

§ Etiã prescriptione fieri potest itẽ si mediatus nõ esset catholicus ca. si is cui. de off. deleg. sup. e. Itẽ si non ep ponatur exceptio. Phi. Font.

† De intellectu vide Felinum in c. pastoralis. § quoniam. de rescrip.

Universidad de Deusto
Biblioteca

[Glossa sequens recitat per quæstionem an arctet citatio contra hæc facta, soluit:dat generalem doctrinam, & remittit.]

a ¶ Citent] & si citauerint, impune non paretur. ff. de iu.om.iu.l.vlt. [Nã ius dicẽti ex territoriũ. vel §. iurisdictionẽ suã, impune nõ paretur.] Et hoc intelligas vbicũque qs citatur ab aliquo, & constat, q̃ citatus nõ est de iurisdictione citantis, 1 nõ tenetur ꝓparere, nisi cã talis in citatione exprimatur, per q̃ apparet illũ iurisdictionẽ habere, 2 si vera sit illa causa, ff. q̃ satisfd. cog. l. si vero. [vbi dr, q̃ si dubitatur an fideiussor sit locuples, approbari dẽt: secus si cuidẽtet est locuples.] facit ẽt ff. de fer. l. i. [vbi nõ tenet venire citatus ad diem feriatam ẽt fauore hominũ.] In dubio melius est cõparere 23.q.1.c.quid culpatur. ff. de iudi si qs ex aliena. & adde quod no. 3. q. 2. si episcop[s]. (i gl. 2.) de acc. veniens. (in gl vlt.)

b ¶ Expressa.] dupliciter põt intelligi, sci licet q̃ archieps nisi videat in appellatione expressam probabilem causam, nec citabit, nec cõmittet. Vel dic, [ſm Inno.] expressa i citatione, vel ꝓmissione, qa in cõmissione vel citatione exprimet ꝓbabilẽ cãm ob q̃ fit appellatũ. 3 Sed cõtra. §. eo. tit si duob. vbi archieps causam in citatione non expressit, & tamen tenuit citatio. Sed illud pertransit supplendum est: (vel nondum statutum erat q̃ appellaretur expressa causa secundũ Inn.) Vel citare non debet vt hic, si citauerit expressione non facta, tenet: vbi, quia multa fieri, &c. secundum Host. (Allegat de iureiur. quemadmod. verb. q̃ si post. melius habes de regularibus, ad Apostolicam. Io. And.)

(Glo. seq. arguit, declarat, & remittit.)

c ¶ Interlocutoriam] ergo interlocutoria transit in rem iudicatam, nisi ab ipsa infra decem dies fuerit appellatum. §. de electione, cum dilectus in fi. quod verũ est quo ad partem. sed non quo ad iudicem, quod dic vt sup. eo. tit. cum cessante. & infra eo. c. vlt.

(Glo. seq. ponit tria exempla.)

d ¶ Simile.] vt si dicatur appellationi renunciatũ tacite 4 vel expresse §. de offic. dele. gratum. Vel dicatur ex probabili causa non appellatum. ꝓximo respondeo. vel dicatur non appellatũ in scriptis, eo casu quo debuit in scriptis appellari. §. eo. c. 1. ante ergo q̃ de his ꝓsiteri, priorum iudicum non impediet officiu. I. An. ADDITIO. Vide in spec. de excep. §. dicto, versi. sed pone, q̃ ip causa. vbi soluitur, q̃ opponitur has exceptiones peremptorias esse differẽdas post litẽ cõtestatam

1 Et satis est, q̃ sit de iurisdictione licet non sit de suo foro ſm Inno 1o. And.

2 Quia de iure cõi iurisdictionẽ nõ hẽns dẽt exprimere vnde hẽat. Roma. consi. 483. per l. sed si hac §. ptor. ff. de in ius vocan.

3 Ad hãc glossam vide omnino Frãchũ hic.

4 Exẽplũ in diffinitiua de re iud. q̃ ad consultationem. Io. And.

citent [a] partes, nec etiam aliis illam committant, appellationis eiusdẽ causa probabili, seu legitima non expressa. [b]

¶ Si negetur per appellationem negotium deuolutum, non inhibebit archiepiscopus iudicem principalis causæ procedere, nisi prius de deuolutione constiterit hoc dicit.

¶ Si vero vocatis partibus, vel nullatenus, aut non infra decem dies post interlocutoriam, [c] vel diffinitiuam sententiam appellatum fuisse, seu aliquid aliud simile, [d] sicque non esse per appellationem ad eundem archiepiscopum, vel eius officialem deuolutum negotium proponatur, ijdem (nisi prius ipsis constiterit causam ipsam ad eos totaliter [e] fuisse delatam) prohibere, ne in causa illa, [f] vel ne ad executionem procedatur sententiæ, [g] non præsumant. [h]

¶ *Si dicitur ex iniusta causa appellatum, archiepiscopus inhibere non potest, nisi prius recepta appellatione vt probabili, incipiat cognoscere de causa veritate. hoc dicit.*

¶ Quòd † si obiiciatur ex iniusta causa, seu minus legitima ante sententiam appellationem interposi-
tam extitisse, & ex eo non esse appellationem huiusmodi admittendam, nequeunt prædicti archiepiscopus, vel eius officialis prohibere, [k] ne procedatur in causa, nisi prius appellatione recepta velut emissa ex causa probabili, cognoscere incipiant de causa huiusmodi. an sit vera. [l]

¶ Licet dicatur appellatum à diffinitiua in casu prohibito à iure, ex quo de hoc archiepiscopus cognoscere cœperit, potest inhibere ne sententia executioni mandetur. h. d.

¶ Si autem post sententiam in casibus à iure prohibitis [m] (vtpote à sniã super manifesto, & notorio [n] † crimine, vel de quo [o] quis

a ¶ Citent] & si citauerint, impune non paretur. ff. de iu.om.iu.l.vlt. [Nã ius dicẽti ex territoriũ. vel §. iurisdictionẽ suã, impune nõ paretur.] Et hoc intelligas vbicũque qs citatur ab aliquo, & constat, q̃ citatus nõ est de iurisdictione citantis, 1 nõ tenetur ꝓparere, nisi cã talis in citatione exprimatur, per q̃ apparet illũ iurisdictionẽ habere, 2 si vera sit illa causa, ff. q̃ satisfd. cog. l. si vero. [vbi dr, q̃ si dubitatur an fideiussor sit locuples, approbari dẽt: secus si cuidẽtet est locuples.] facit ẽt ff. de fer. l. i. [vbi nõ tenet venire citatus ad diem feriatam ẽt fauore hominũ.] In dubio melius est cõparere 23.q.1.c.quid culpatur. ff. de iudi si qs ex aliena. & adde quod no. 3. q. 2. si episcop[s]. (i gl. 2.) de acc. veniens. (in gl vlt.)

b ¶ Expressa.] dupliciter põt intelligi, sci licet q̃ archieps nisi videat in appellatione expressam probabilem causam, nec citabit, nec cõmittet. Vel dic, [ſm Inno.] expressa i citatione, vel ꝓmissione, qa in cõmissione vel citatione exprimet ꝓbabilẽ cãm ob q̃ fit appellatũ. 3 Sed cõtra. §. eo. tit si duob. vbi archieps causam in citatione non expressit, & tamen tenuit citatio. Sed illud pertransit supplendum est: (vel nondum statutum erat q̃ appellaretur expressa causa secundũ Inn.) Vel citare non debet vt hic, si citauerit expressione non facta, tenet: vbi, quia multa fieri, &c. secundum Host. (Allegat de iureiur. quemadmod. verb. q̃ si post. melius habes de regularibus, ad Apostolicam. Io. And.)

(Glo. seq. arguit, declarat, & remittit.)

c ¶ Interlocutoriam] ergo interlocutoria transit in rem iudicatam, nisi ab ipsa infra decem dies fuerit appellatum. §. de electione, cum dilectus in fi. quod verũ est quo ad partem. sed non quo ad iudicem, quod dic vt sup. eo. tit. cum cessante. & infra eo. c. vlt.

(Glo. seq. ponit tria exempla.)

d ¶ Simile.] vt si dicatur appellationi renunciatũ tacite 4 vel expresse §. de offic. dele. gratum. Vel dicatur ex probabili causa non appellatum. ꝓximo respondeo. vel dicatur non appellatũ in scriptis, eo casu quo debuit in scriptis appellari. §. eo. c. 1. ante ergo q̃ de his ꝓsiteri, priorum iudicum non impediet officiu. I. An. ADDITIO. Vide in spec. de excep. §. dicto, versi. sed pone, q̃ ip causa. vbi soluitur, q̃ opponitur has exceptiones peremptorias esse differẽdas post litẽ cõtestatam

de quo hic Archidiaconus quasi ad litteram ponens illius verba, & ideo hic decido. Ioan. And.

e ¶ Totaliter.] idest talem fuisse appellationem, quæ deuoluat negotium, licet forte causa sit falsa, ſsecundum Inn. & Hostien.]

f ¶ Ne in causa illa.]ſ. quãdo appellatum est ante ſniam. g. ¶ Sententiæ.] ſci licet quãdo appellatum est a diffinitiua. h ¶ Non præsumãt.] primo enim debet de iurisdictione ꝓsta re, & cognito an sit iudex, ex citius iurisdictionis procedere sup. de referi super litteris ad fi. Innocẽ. i ¶ Minus legitima:] cum causa nõ est in iure expressa. §. ff. de lega. non possunt. §. eo. pastoralis. in pri. hoc arbitrabitur primo iudex an legitima causa sit, & si ma le arbitraretur, appellari poterit. ff. qui satisfd. cog. l. arbitrio. & l. seq. Si autẽ causam in iure expressã negaret esse legitimã non audietur. ff. de prob. ab ea parte.

ADDITIO. Vel si reprobatam vellet dicere legitimam. Ioan. & Hostien.

K ¶ Prohibere.] partib. vel iudici à quo fuit appellatum, vel de force tertio deputato, vel forte ad executionem sententiarum. ADDITIO. Vt recte adaptetur, intelligendum videtur de interlocutoriis, aliàs melius adaptaretur. §. præced. Io. And.

l ¶ Vera.] licet 6 enim quo ad commissionem faciendam sufficiat, ꝓ probabilis sit causa, vt sup §. cum autem. probari tamen habet veritas causæ appellationis nisi se offerens probaturum coram iudice à quo appellauit, non fuerit admissus, vt supra eo. interposita. & dic vt ibi.

m ¶ prohibitis.] multo ergo fortius hoc in nõ prohibitis locũ habebit. arg. à minori. sup. de ele. cũ in cunctis. cum sit Romana & cap. peruenit. & c. consuluit. & de notorio per euidentiam rei, vt differat ab eo notorio iuris per confessionem. de quo sequitur.

[Gl. seq. tractat an tola cõfessio impediat appellare, ponit opinionẽ Azonis, & contrariã quam approbat.

n ¶ Notorio.] in quo nõ admittitur appellatio. sup. eo. o ¶ Vel de quo.) Non alternatiuam, nam videtur quòd nisi omnia ista tria concurrant, reseruatur condemnato beneficium appellãdi. (Dictum Azonis 7 ꝙ. intelligunt, cum criminaliter agitur, contraria

cum ciuiliter. Alii dicunt, & forte bene, quòd confessus in iure, non auditur appellans, si tamen ita sit cõfessus quòd stando sum sit confessioni, non tormentorũ formidine, tertius, & hoc tam in ciuili, quàm in criminali, nisi uellet allegare se sic errore facti confessum. In quo casu posset appellare, ut suũ corrigeret errorem. ff. ad Turp. l. 1. §. ult. & hęc opinio ꝓ litteram satis ꝓbatur, quę diſiũctiue loquitur. Ad hoc facit quia quod quisq; sua, nocet, &c. §. de proba. per tuas. C. de non numerata pecunia, generaliter. & pro hoc 2. q. 6. qui enim, ubi de hoc. Nec posset negari crimen per confessionẽ fore notorium. §. de cohabi. cleric. uestra. & in notorio nõ admittitur appellatio, ut in ꝓxima glos. & no. Ioan. & Archid. 2. q. 6. quicunque & 2. q. 1. in primis.

ADDITIO. De hoc in spe. de appe. §. in quib. post prin. & de co nfes §. fi. uer. sed nunquid confessus. Io. And.

a ¶ In iure.] alias nõ ꝓiudicaret confessio super crimine. sup. de confes. ulti. & no quod habes de excep. ꝓæla. quã falso eo quod habes

1 In quib. can. sit grauc. ſib. ap. b ¶ Consimilib.] 1 pellare ſi puta, ſi appellet ne licet, ui- testamentum aperiat, uel ne scriptus de spe- in tur, uel ne scriptus in tit. hæres in possessio- de appel. nẽ imittat, uide 2. q. §. 7. Iuſtin. 6. in ſumma. & c. ei q. ſtem. 37. 64. & §. ſeq. ff. de appell. §. fi. & in recip. uel non l. pen. §. fi. & vlt. sup. eo. constitutus 2. uel per contumacem in non ueniendo, ut 24. q. 3. de illicita.

ADDITIO. Abbas ponebat hic versus istos:

Appellare vetant scelus, excellentia, pactum,
Contemptus minima res, inter dicta facta,
Arbitrium, res quę perit, & si longus acta,

[Glo. seq. obiicit. & soluit.]

c ¶ Mandetur.] ergo notorius criminosus 2 & ꝓfessus in iure auditur appellans contra iura superius ſignata, põt dici, q̃ notorius criminosus appellare põt: sed iudex nõ tenetur appellationi deferre, ut in 7ſiis, ad idem §. de appel. pastoralis, nisi exprimeret cãm rõnabilem, puta ſe t more tormentorum confessum, ut superius dixi, uel per errorem. ff. de cõfes l. ult. & pen. alias ergo antequam superior de appellatione cognoſcat & inhibeat, potest iudex sententiam exequi, po-

† Addi- tellig- tiũ. §. Abbas & Felin. in c. 1. cum cũ- de ap- pellat. Decius ne- in l. 1. eo. ff. de ap- pellat. Ioan. An. in ad- dit. ad Spec. de ap- pellat. §. 1. n. 1

Universidad de Deusto
Biblioteca

1 Vide Abbatem in c. qua fronte de appel.

a ¶ Renouent.]vel absoluant, 1 & intelligo hoc verum vbi periculum non est in mora: quia tunc bene possent absoluere: & si nō possent nullas nūciare vel renouare.ad hoc sup.eod.qua fronte.§ primo.de sent. ex com.sacro.ibi,absque periculo, &c. Et inf. de sent. excō. venerabilib.§. sane.Io.And.

b ¶ Ante snām.]qa aliud si a snā:qa ibi aggreditur iudex ita tim cognitionē principalis negotij,ꝙ dicit no sup.eo.ut debitus,in glo.pen. Quis aūt hēat exequi sentētiam latam per iudicē appellationis, vide quod not.ī. de offi. dele pastoralis. §.præterea.

c ¶ Cognito.]legitime.s.partibus præsentibus: uel altera pertumaciam absente. sup eod. interpositā. Io.And.

d ¶Minus rōnabilē) vt qa peccatum fuit I decretalē,cordi, vł in decretalē, ut debitus,vel cā non est reperta vera.Ioan.And.

e ¶ Remittere.] qd de attētatis? videbis inf. eo. non solū de quo hic Inn.& breuius. Host.

VT sup.]Pro intellectu huius est p supponendū illud ꝙ dī in c.non solum.ī. eo.tit.videlicet ꝙ validitas gestorū post appellationē ab interlocutoria pendet ab exitu appellationis: ita ꝙ gesta p iudicem a quo, inter appellationem & prohibitionem non retractanturnisi in fine appellationis,postquam fuit dictum bene appellatum, & male iudicatum.

CASVS. prætendebam te debitorem meum: feci te conueniri coram iudice competenti, qui tulit contra me aliquam interlocutoriam, a qua appellaui, & eū requisiui,ut daret mihi apostolos i.responsionem: iudex nullos voluit dare apostolos: sed contra me tanquam cōtra contumacem processit: vtrum valeat eius processus post appellationem & requisitionem apostolorum,supposito quòd appellatio sit frustratoria? Respōdet Romanus pontifex,ꝙ ut facilior habeatur īstructio apud iudicē appellationis, præcipit ut iudex a quo, det apostolos:etiā si appellatio sit frustratoria: aliàs suus processus non valeret:unde si apostolos dedisset,naleret in capitulo, non solum inf.eo. Requisitus, nam a iudice a quo, debent peti apostoli cōgruo tempore.c.ab eo inf eo.tit. Not. primo causam ,ppter quam iudex a quo, tenetur dare apostolos parti appellanti : videlicet ut facilior īstructio causæ appellationis ualeat haberi: etiam si appellatio sit frustratoria, & dederit iudex a quo, apostolos efutatorios. Nā in apostolis refutatoriis infertur causa quare fuit appellatum: & quare iudex non detulit appellationi. Nota vlterius quod iudex a quo, tenetur dare apostolos si requiratur. Vnde sciendum quod requisitio apostolorum est necessaria quantum ad pœnam huius c. renouent [a] aut denuncient esse nullas.

¶ *Ex quo archiepiscopus pronunciauerit male appellatum ante sententiam, statim debet causam ad suffraganeum remittere.hoc dicit.*

¶ Cum autem ad Remensem archiepiscopum, ab audientia suffraganei sui, super aliqua causa fuerit ante sententiam [b] appellatum: idem archiepiscopus (postquam de appellatione cognito [c] constiterit eā minus rationabilem [d] extitisse) causam ad eundem suffraganeum remittere [e] non postponat.

¶ Idem.

¶ *Si iudex requisitus nō tradit apostoles, & postea procedit in causa;non valet processus : nisi renunciatum fuisset appellationi.Ioan. And.*

CAP. IIII.

† Hæc de cr. ut sup olim inciebat, ut probatio.' Et nota cām quare iudex dēt dare apostolos ꝙ illos facilius īstruitur cā appellationis cōcordā. text.C.de app. eos. §. super his.

VT † super [f] appellatione ac eius causa instructio [g] facilior [h] valeat in processu haberi: districte præcipimus, quod ille, [i] a quo appellatur, apostolos appellanti (iuxta tenorem cōstitutionis [k] nostræ super hoc editæ) tribuat requisitus [l] Si uero non exhiburit: extunc [m] si forte in causa procedat (nisi appellationi renunciatum [n] fuerit) † eius inualidus & irritus [o] sit processus.

¶ Clemens quartus.

¶ *Iudex appellationis iniquæ appellationem ante sententiā remittere debet ad iudicem principalem,& in expensis condemnare,& hoc si principalis iudex non detulerat appellationi:sed si detulit,non fiet remissio de necessitate. In appellationibus interpositis a diffinitiua, antiqua iura seruētur. Ioan And.*

CAP. V

CVm † appellationibus [a] friuolis nec iustitia deferat, nec sit à iudice deferendum: [b] si iudex inferior [c] appellationem minus legitimam non admittat, [d] eam appellatore nihilominus prosequente, superior de ipsa cognoscens causam ad priorem iudicem (iuxta sanctiones canonicas [e]) sine difficultate remittat, eadem die [f] condemnationem faciens expensarum.

¶ Si vero iudex admittat eundem, & licet tam appellatio, quàm ipsius iudicis delatio à superiore valeant refutari: [h] † quia tamen iudex ipse quantum in se [i] fuit, à se iurisdictionem abdicauit eandem, appellationi deferens [k] minus iustæ, totius causæ decisio in superioris est potestatem transfusa, nec est illi causa, de necessitate ulterius remittenda: [l] Saluis ijs, quæ super appellatione sententiam.

† Et tō qa culpa alicuius nō debet aliū plus grauare, q̄ velit. arg.no.in l.si qs plurīū. ff. de legat. 1. Ancha.sicut periurus nō p̄stat iuramētū honoris sed oneris,ne culpa sua alios grauet. Fon.

1 Idem Arc. alle. no.p Inn. de rescri. ab excōicato in glos.2.

Inducit ēt litterā remittenda,q̄ sequitur, cū.n. posset vo lūtarie remitti: ergo remāsit iurisdictio apud eū ad hoc sup eo.ti. de off.dele.quis.de proc.is q. fm hoc ergo intelligenda est littera trāsfusa, quæ sequitur. Io.And.

2 Idē hic Archid.] Io.And.

Demnare in expensis. Istud cap.limitat illa iura:videlicet ꝙ intelliguntur quando iudex à quo non detulit appellationi, quia si detulerit,non tenetur iudex appellationis facere remissionem, nisi velit.

CASVS. Tu & ego litigabamus coram aliquo iudice, qui tulit ī re aliquā interlocutoriā,à qua appellauisti, inserta causa in tua appellatione,quam iudex à quo sciebat falsam, vel forte illa causa expresse nō erat falsa, sed tā non erat rōnabilis: Certū est, ꝙ iudex a quo, non deferret huic appellationi: nec dēt timere, ꝙ iudex ad quē, retineat cognitionē causę principalis:Sed ponamus ꝙ iudex à quo, dedit apostolos reuerentiales vel dimissorios, & ficadmisit appellationē; postea iudex appellationis pronunciauit male appellatum, & bene iudicatū, certū est, ꝙ debet te appellantem condemnare in expensis:Sed vtrum tenetur remittere causam principalem ad iudicem à quo? Respōdet ꝙ non: nā ex quo iudex à quo,detulit appellationi friuolæ, vł abdicasse a se cognitionē causæ principalis,ideo iudex appellationis poterit retinere causam principalem:tamen si velit,remittet ad iudicē a quo.Quando iudex à quo,p̄sumit appellationē friuolam, non deferat appellationi,sed det appellanti apostolos refutatorios. Faciens expensarum, quæ consumeāc, nam illæ petuntur iure actionis in factū defendente ex edicto, si quis in ius vocatus nō ierit. Nota quòd si iudex à quo,iniuste admittat appellationem, pt iudex appellationis ēt ab initio antequā cognoscat de meritis causæ, appellationis retinere causam principalem, & sibi imputet iudex à quo, quare detulit appellationi friuolę:multo magis si iudex appellationis cognouerit de articulo appellationis potens retinere cognitionem causę principalis.Nota finaliter,quod ad iudicem ad quem, pertinet cognoscere de legitimitate appellationis.ad hoc ī.de rescri.dilectus secundo. in prin. Dominicus.

[Prima glossa summat.]

N. P.

a ¶ Cum appellationibus.]iudex appellationis iniq; appellantē ante snām remittere debet ad iudicē principalē & in expensis condemnare,& hoc si principalis iudex non detulerat appellationi,sed si detulit,nō fiet remissio de necessitate In appellationibus interpositis à diffinitiua, antiqua iura seruentur. I.A. [Gl.seq reddit causam,& dat.simile.]

b ¶ Deferendū.]habet enim iudex iustiam imitari. de ver. sig.forus.in fi.& merito non est deferendum appellationi friuolæ, non.n.fuit inuenta,vt esset iniquitatis defensio,sed innocentiæ p̄sidium.ī. eo. ad nostrā & c.cē epāli. § porro. sic & iuramentū, non fuit inuentū vt esset vinculum iniquitatis.ī. eo.lib. de iureiu.c.i. cum suis concord.

c ¶ Iudex inferior.] à quo appellatū fuit ante sententiam.

d ¶ Non admittat.] tradere tamen apostolos non est deferre,vt dixi sup. eo.cordi.

e ¶ Canonicas.]sup.e.vt debitus & e.ti.& lib.c.Roma. in fi.hoc verū nisi iudex deferat, vt ī eod.c.2.in fi.

f ¶ Eadem die.]ea enim quæ sententiam concomitantur, eadem die qua principale expediri debent, sicut fructus & expensæ ff.de re iud.l.paulus, de hoc 35.q. 9.c loci.§ quia ergo.aliàs incipit,his ita.& dicam ī.de reg.iur. contra eum.

g ¶ Eandem.] scilicet friuolam appellationem.

[Glo.seq.reci. per qōnē, & solutionē distinguentē.]

h ¶ Refutari.] per hanc litteram dico,ꝙ si iudex detulit appellationi frustratoriæ,& superior ad quem appellatum fuit, remisit: eo non obstante ꝙ detulerat,ꝙ ipse cognoscit ex eriori iurisdictione ordinaria, vel delegata quam habebat, & non ex noua dēmādatione. si.n.ille refutat delationem:ergo ille remanet iudex qualis erat I Hæc vera, nisi superior hoc expresse ageret,scilicet, ꝙ delegatum eum ad causam daret: quod posset cum ipsius causæ sit iudex, vt sequitur.

i ¶ In se.] Nota pro ijs quæ not.sup. de renun.quod in dubiis, &c vltimo in glo.2.

k ¶ Deferens.] & male: & talis reatus merito debuit ab ipso honorem excludere iudicandi.C.vbi sena.vel cla.l.1.de necessitate ergo nō fiet ad ipsum remissio,ff. sol.matr.l.si ab hostibus. §.1. ff. de pact.l.tres fratres.

ADDITIO. Facit ī.de hære.vt commissi.in fine & c.2.§.ad hoc.Io.n.Mona.

[Glo.seq. litterā exponit, & dat simile,sed quo qōnem soluit quattuor rōnes inducēs, sed primā impugnat.]

l ¶ Remittenda.] ad ipsum iudicem qui detulit, voluntarie autem posset ipse iudex superior remittere si vellet, & est simi.de renun.c.vlt. Et nota 2 per hanc litteram terminatam quæstionē, qua quæritur,an termini assignatio,quā facit iudex à quo appellatum est habeat vim delationis, vides enim quòd si detulit,nō reassumitur iurisdictionem, etiā si frustratoria fuerit appellatio,sed elapso termino assignato,& appellatore negligente,reassumit iudex iurisdictionem sup.eo. sæpe. Vel satis posset dici, ꝙ decre.ista locum habet cū appellās prosequitur:si enim non prosequeretur,tunc non obstante delatione reassumet iudex iurisdictionē per iura prædicta, & per hanc litteram quæ dicit supra appellatore nihilominus, &c. ad hoc facit,ꝙ no. Bern.de ma.contract ptra.inter.eccl. c.2.in gl.sed pro-

Universidad de Deusto
Biblioteca

batur id optime p decr.ſ.eo.oblatæ.in prin.vbi deferre, & terminum ad proſequendū aſſignare ponūtur vt diuerſa.[in dicto c.oblatę,remiſi ad Spe.eo tit.§.nunc dicamus. in fi.vbi not.quid iuris,ſi notarius ſcripſit,p iudex benigne recepit.] Item videtur,p aliter debeat mittere appellās qñ delatum eſt,& aliter quādo ſolus terminꝰ eſt præfixus,p dic vt not. ſ.de ren.veniēs. in glo. ſed non vſ,& patet. ſ.eo.ſæpe.Item ſi ſ.rium diceretur,iā ſequeretur, p omni appellationi deferre tur à iure,cū ab ipſo iure ipſi proſequenti ſtatutus ſit terminus.2. q.6.ei qui.ſup. eo.cum ſit.& c ex rōne. ſicut ergo ius terminū ſimpliciter ſtatuēdo non detulit,& ſic de iudice eadem ratione eſt dicendū.

Vide Archid. 2.q.6. appellatore.

ADDITIO. Itē iudex pro reſtrænanda malitia appellantis reſtringit ſibi terminum iuris, quod pōt.ſup. eod.cum ſit. ergo non poteſt dici, p per id illi faueat, cum à ſua iuriſdictione laxando.ſ.de tranſlat.c.2.ver. nec quòd & facit quòd hic dixi in tex.in glo.dubitatur.ad fin.2.quæſtionis. Io.And.

[Gloſ ſeq.reddit rationem diuerſitatis, & in fi.quærit, & remittit.]

a ¶ Statuta.] eſt autem ratio quare illud in appellationibus à diffinitiua interpoſitis,quia iuſte potuit iudicare iudex, ſcilicet ſecundum allegata & probata, & iuſte poſſet ipſius contrarium iudex appellationis pronunciare pp nouas probationes.C.de temp.& repara.appel.p hāc.de teſtib. fraternitatis. ſ.de fide inſtrumentis.& ideo deferendo appellationi à diffinitiua interiectæ,non potuit increpari iudex: Sed ſecus in appellatione ante diffinitiuā interpoſita,quia ibi fit querela tantum de iniquitate indicantis,ad hoc ſ.eo. interpoſita §.vlt An autem ſi iudex appellationis pronunciet bene iudicatum,& male appellatum,ipſe idē vel primus iudex habeat exequi ſententiam.not.ſup. eod.de offi.deleg.paſtoralis.§ præterea.in glo.vlt.

ADDITIO Et vide ſup e Romana.§.ſi.ſup. 1.gl.1. An-

A B eo.] Primo ponit tempus petendorum apoſtolorum: ſecundo declarat capitulum,vt ſuper.ſup. eo.Secundariō,ibi, Illud autem. Dominicus.

CASVS. Tu & ego litigabamus coram aliquo iudice, q tulit aliquam ſniam ſ.te, à qua appellauiſti in ſcriptis,inſerta cauſa rōnabili in tua appellatione,certum eſt, p teneris petere apoſtolos iudicis à quo.c.1. ſup.eo. Sed vtrum teneris petere ſtatim? Rūdet p non, ſed illos debes petere inſtanter & ſæpius infra 30. dies, qui 30.numerantur à tempore ſententiæ latæ, quando fuit appellatum infra 10. dies:ſi autem appellatū fuit poſt 10. dies:tunc iſti 30.dies.currunt à tempore ſecutæ ſententiæ.l.2. & 3. C.quomodo & qū iudex, & non à tpe notitiæ, puta ſi fuerit lata ſententia contra abſentē,& appellauit forte à die ſuæ poſt 15. dies. Sed ponamus, p appellans nō petiit apoſtolos? Rūdet Romanus Pontifex, p habetur pro non appellante,& videtur renunciare appellationi ita p iudex à quo, procedat ad vltiora,ac ſi non eſſet appellatum. Sed quid, appellās petiit apoſtolos,ſed iudex noluit dare? Dictum fuit ſupra, p non valet proceſſus, Sed vtrum illud ſit verum indiſtincte poſito q ſemel requiſiti fuerint apoſtoli? Reſpōdet, p nō, ſed dēt iudex requi inſtanter iteratis vicibus congruo loco & tēpore, aliàs perinde eſt ac ſi nō eſſet requiſitus. Nota primo, p apoſtoli ſunt petendi per appellantem,non per appellatum.Nota ſecūdo quòd non eſt neceſſe, quòd apoſtoli petantur eodem momento temporis quo appellatio interponitur, ſed poſſunt peti ex interuallo: dum tamen infra xxx.dies & idem not. gl.in clem.2.eo.tit.quæ incipit:lex dicit, in fine. Dominicus.

[Prima gloſ.ſummat.]

b ¶ Ab eo.]ſi appellās infra triginta dies instanter non petit apoſtolos,appellatio non renūciat.Si iudex modo debito requiſitus illos non tradit, ſed poſtea procedit, non valet eius proceſſus.

[Gloſſa ſeq. allegat concordātias,dicit quid de iure vtrique:ſoluit dubium, & ſolutionē declarat.]

c ¶ xxx. dies.] 2.q.6. ei qui.§.iudicibus. & C.de appel.iudicibus. olim dabantur ſolum quinque dies 2.q.6. ab eo. Et currunt iſti dies a die ſuæ,vt in prædicto.§.iudicib. & prædicta Iudicibus.quod verū intelligo quando eſt appellatum infra 10. dies,cum enim non teneatur quis appellare niſi à tempore ſententiæ ad hoc.ſ.eo.concertationi.pone,p poſt 30.dies appelletur, tunc impoſſibile fuit tempora à die ſententiæ computari, & tunc puto illos 30. dies à die ſententiæ computari.ad hoc C.de tempor.appel.l.1.

ADDITIO. Determinat ſ.& determinatio hoc intendit, quòd tempora petendorum apoſtolorum currere incipiunt vnà cum tempore appellationis interpoſitæ & ſic à tempore ſententiæ.Et ſimiliter quod not.ff. de excu. tuto. l quinquaginta. Sic etiam no. in clem. eo.tit.c.2.in 3.glo.Io.And.

[Gloſſa ſequens allegat duo ſimilia, ſecundo quærit.arg.pro, & pro hac parte opinionem recitat,& ſoluit contrarium.]

d ¶ Inſtanter.] ſic 100.di. priſca.ſup.de renun.quidā. Quid ſi quis dicat, apoſtolos peto,& iterum 1 peto,& 1 peto,& cum inſtantia peto, nunquid dicetur inſtāter petiiſſe? Vt p iterationes illæ habeantur ſolum pro vna petitione, ſicut cum quis dicat, appello, appello: vnica appellatio.31. q 3.Lotharius. §.præterea 2. Conſuetudo eſt optima legum interpres.ſup.de conſue.cū dilectus.interpretatur talem petitionem inſtāter dicti,q debet tenere Gul.in Spec.tit.de appel.§.ſequitur.ad fi.dicens, p hoc nunquā vidit opponi, & p ſatisfaciat,q inſtanter in ipſo actu appellandi illos petit.Tu dic ſecundo Archid.] p debet illos iterum petere, cum textus dicat eos inſtanter & ſæpius petendos. 2.q.7.c.ſi quis ergo. exponitur ſæpiſſime. id eſt tertio.] 2.q.6. poſt appellationem. & ſ.dicit,cum debita inſtantia. & ad hoc.ſ.de ſent.exc.conſtitutionem in fi.hodie dic, vt in clem.eo. tit.quamuis. i.reſponſo. Iudex tamen etiam non petiti apoſtolos dare debet. C. de appel. quoniam.& merito.l.eos. in fi.2.q.6.ab eo. Sed licet tunc non det,non habet locum pœna de qua ſ. ſecundo reſponſo.

ADDITIO. Vide quod dixi poſt Hoſ.ſup. eod. circa. ſuper ver.præcipimus. Io.And.

[Glo.ſeq.obiicit, & dupliciter ſoluit.]

e ¶ Vadat.]ſed nonne iter arreptū hētur pro appellatione.ſup.e. dilecti filii 1. Forte illud hodie correctū eſt p decr.vt debitus.de appel.Vel licet habeatur p appellatione,cū tamen appellatum eſt verbo,nō habetur pro apoſtolorū petitione, vt hic idem archidiaconus. Et fuit hoc ſtatutum,vt facilior inſtructio per apoſtolos habeatur.ſup.eod.vt ſup.ſimile eſt vbi nō ſufficiat factū, q requritur verbū, ſup.de elect. eccleſia veſtra.

ADDITIO. Cum concordantiis quas ibi dedi ſuper glo.2.Ioan.And.

a ¶ Decreuit.] ſup.eo.tit. & lib.vt ſuper.Io.And.

b ¶ Loco.] 1 quia non cum equitat, vel per uiā pergit,& quod dicit, tempore, ideſt infra dictos triginta dies: uel non de nocte:vel cū eſt in prandio,vel miſſa.

c ¶ Expreſſe.]hoc ē aperta vel manifeſta rebellio.ad idē ſ. de ſenten.excom.venerabilibus. §.ſecus.

d ¶ Negligēter.]hic dolus & negligentia æquiparātur,& facit ad ea quæ dixi.ſ.eo. lib de elect.ſi cōpromiſſarius.Io.And.

NOn ſolū.] Hæc eſt ſolemnis de creta.& habet materiam ut.lem & quotidiana. Sūt duæ partes, prima loqtur de appellatione interiecta a diffinitiua,ſecūda de interiecta poſt: ibi, illa. In qualibet harum a ſuo genera li dicto vnus caſus excipitur. In prima: ibi, Exceptis. In ſecūdaibi, Niſi.Præmittit q ſit remediū arrentandi,& in quo differat ab interdicto vnde vi:cuius differentiam habes per Inno. in c. ex parte.ſup.de rescripto.maio.& obed.dilecti,per gl.in clem.2. vt lite pender.Dominicus.

¶ Præſupponendū eſt qđ hꝫ in l.q̄ incipit pſes. C.eod. quo,aliqua attētauerit, forte exequēdo ſniam,uel aliquid innouando poſt ſniam: iudex appellationis ante omnia dēt illa caſſare & reducere ad primum ſtatum. Illud c.declarat de quibus attentatis intelligitur.

CASVS. Tu & ego litigabamus coram ordinario iudice uel delegato, qui tulit aliquam ſniam ſ̄ me, a qua appellaui non illico, ſed forte die decima:iudex appellationis reuocaret illa attentata ante appellationem? Reſpondet, quòd ſic:nam ad iudicem appellationis ſpectat reuocare attentata:etiam ante appellationem poſt ſententiam,& non ſolum poſt appellationem. Sed quid de attentatis poſt appellationem ad interlocutoria: vtrum iudex ad quem debeat illa reuocare vt attentata, ſntequam cognoſcat de meritis cauſæ appellationis? Dicit quòd non,ſed cognito de meritis cauſæ appellationis, & pronunciato bene appellatum,& quòd male fuit interlocutum,revocabit attentata, & hoc uerum, niſi attentata, de quorum reuocatione quæritur, fuiſſent attentata poſt inhibitiones debito modo factas;quia iudex ad quē, decreuit citationem per quam inhibitum fuit iudici a quo, ne procederet in cauſa, & ſi hoc non obſtante iudex a quo ,peciſſit, tunc illa attentata debent reuocari anteq̄ cognoſcatur de meritis cauſæ. Nota primo annullare attentata poſt ſniam diffinitiuam, ēt poſt appellationem,& hoc priuſquam incipiat cognoſcere de meritis cauſæ appellationis,an bene uel male iudicatum fuerit. Nota p geſta p iudicē a quo, poſt appłonē ab interlocutoria nō reuocantur,ſed remanent in eo-

Papa iiij. prædeceſſor noſter ſtatuendū decreuit, a vt ſi is a quo appellatur, apoſtolos appellanti non tribuat requiſitus, extunc ſi forte in cauſa procedat (niſi appellationi renuntiatum fuerit) eius inualidus ſit proceſſus: tunc demum obtinet, cum iudex ſuper hoc cum debita inſtantia loco, b & tempore congruo requiſitus,eos expreſſe c denegat,uel infra præmiſſum tempus malitioſe aut negligenter d illi tradere prætermittit.

¶Idem.

¶ *Innouata per iudicem poſt diffinitiuam ſententiā, a qua appellatum extitit, reuocantur ſtatim per iudicem appellationis:etiam ſi ante appellationem fuerint innouata. Attētata vero poſt appellationem ante diffinitiuam,non reuocantur niſi primo de veritate conſiteriť, niſi poſt inhibitionem debito modo factam attentata fuiſſent. Io.And.*

CAP. VII.

NOn † ſolū e innouata poſt appellationē a diffinitiua f ſententia interiectam, debent ſemper (exceptis caſibus,g in quibus iura poſt ſententiam prohibent appellare) ante h eo.bonæ.de offi.deleg.paſtoralis.§.præterea.de excep. dilecti.de elect dudum 2.& plene per Gar.de elect.cu pientes.§.penult.in fi.

† De itellectu vide Alex. 3ſi. 89. in inf. uolum.& Imolā in cle 1. de ca. poſ.& pro.uerſi. nota bonū dictū.

f ¶ A diffinitiua]diſtinguit igit hæc decr.inter appłonem a diffinitiua & ab interlocutoria interpoſita, ut etiam prædicti doctores dicebant,& ratio ſ̄.patebit.

(Glo.ſeq.exemplificat, & rationem reddit, ſecundo quærit,& diſtinguendo ſoluit.)

g ¶ Caſibus.] 2 vt quia contumax fuit in nō veniēdo:uel inſignis latro:uel criminoſus notorius,ad hoc ſ̄ eod tit.& lib.Romana.§ ſi autem.ſ.eod.propoſuiſti. 24.q.3.de illi cita. & idem in aliis caſibus, quos habes 2.q.6.ei qui §.ſunt etiam quorum.C.quorum appe.nō rec.l.1.2.3.4.5.& 6.ff.de app. reci.uel non l. pen.& ult. ſup eod. conſtitutis 2.in his caſibus eſſet iniquū,quòd appło executionem ſentētiæ impediret, cum tali appłoni non ſit deferendum,ut in prædictis iuribus.Sed quid dices: pars appellata dicit caſum talem eſſe in quo appellari non potuit:& ideo talis appłonis obtentu reuocationem fieri non debere per modum attentati,appellans contradicit:pone in terminis, dicit cū fuiſſe uere contumacem in non ueniendo, appellans negat,quid eritin dubio, fiet ne reuocatio? Dixit in hac quæſtione Gar.(& Ioan.Monac.) forte diſtinguēdum, utrum pars appellata uelit incontinenti probare illam contumaciam dicens hodie conſtat,&c.an dilationes longiores expetat. In primo caſu non fiat reuocatio:in ſecundo ſic. Ad hoc ff. ad exhib.l.3.§.ibi dem.de teſtit.ſpol litteras.ſup.eo.lib.de excep.pia.ſup. de teſti.ueniens 2.ff.ut in poſſ leg.ſi is a quo.cum ſimiliàs ſemper contumax negaret ſe contumacem, & idem in ſimilibus.

2 Ad hāc gl. præter Frāchum hic uide Oldradū cōſi. 18.& notata p Bald. in l. addictos. C.de epāli audiēt. & in l. fi. C.ſi a non appet.iud.

(Glo.ſeq.ſignat contrarium,& ſoluit.)

h ¶ Ante oīa.) & ſic nō expectabitur euentus litis ut in proximo caſu.Scias tū, q̄ de hoc primo conſtare neceſſe eſt, ſ. quod fuerit diffinitum & appellatum, & poſt attentatum:vnde uides quod ſupra ponit pro cōſtanti,ſcilicet quòd ſint innouata. Sed contra uidetur dicere lex ff.de appel. cum ex cauſa, quæ dicit, quòd

Universidad de Deusto
Biblioteca

ex tunc ꝛeuocabitur quod factum est per apꝓnem, cum appellans melꝝorem sniam meruerit obtinere: ergo non ante. Solu. Ibi non negatur quin etiam ante reuocari possit, ꝛ qđ conceditur per alias leges. ff. nil in. n. app. pen. in rub. & nigro, & sic vacat ibi arg. a cōtrario, sicut & C. de episc. & cleri. l. conuenticulam.

a ¶ Infra decendiū.] secus si post: qa tunc non teneret apꝓo, nec ipsius prætextu fieret attentatorum reuocatio. ꝛ. eod. tit. & li. Romana. ¶ si vero. Sunt aũt isti dies vtiles à principio, & in ꝓgressu cōtinui, & sic ꝓforum cōputatio de momẽto ad momentū, quod dic vt plene not. 2. q. 6. anteriorum. in gl. 1. & 2.

b ¶ Innouari.] hic repete, debent ante omnia per apꝓonis iudicem penitus reuocari, ac si, &c

[Gl. seq reddit rationem textus.

c ¶ Innouata fuissent.] & est ratio; quia sicut post appellationem a diffinitiua nil attentari dēt, vt ꝛ. ī. fo sic nec pendente iure, quod competit condemnato ad appellandum, ſ. vſq; ad decem dies. Inoultum. n. a iure beneficium, &c. infra de regu. iur. indultum. 28. dist. de his in fi. Vnde sicut ius alicui non dēt auferri, ita nec spes ad ius. ff. de vsufruct. quemadmodum caue. l. si vsusfructus mihi. in prin. ff. de adulte. si uxor. ¶. 2. Tunc n. ꝓprie dicitur iudicatum, quando infra illud appellari non ꝓt. ꝛ. de re iud. quod ad consultationem. Et an hoc habeat locum in snia excommunicationis, vide quod dixi inf. de sent. excom. venerabilib. ¶. porro, & notabatur quod hic dicitur. ff. nil inno. app. pen. l. 1. in prin. in 1. glo. ff. de uerb. sig. si qua pœna. circa medium.

ADDITIO. ff. de appel. constitutiones, & per Gof. de accu. ad petitionem. Io. And.

d ¶ Ante diffinitiuam.] sab interlocutoria vel grauamine, huiusmodi autē dicti est ratio; quia in casu isto apꝓo debet interponi expressa causa ꝓbabili. Et ex alia causa, vel ex nouis, vel nouiter probandis, ꝓcessus impugnari non pōt, in clem. eod. tit. appellāti. Nec sufficit causam esse probabilem, nisi sit vera. ꝛ. eod. interposita. in prin. Est igitur necesse, quod prius constet de veritate. 2 In cuentum ergo litis scietur an attentata veniant renouanda ne ene & est simile. ꝛ. de frigi. fi aternitatis. Nec est hoc ius nouum, immo probatur expresse ꝓ antiqua iura, non enim semper ꝓpa in apꝓonibus ante suam interiectis mandat, si est ita, reuocato in irritum, & e sup. de reseri significāte, & duobus c. seq ꝛ. de iud. exhibita. ꝛ. eo. significantibus. cum multis similibus.

a Glo. sequanī doctores & ꝓcedit ēt si iudex a quo. ſ. ꝙ iudex ad quē incæpisset cognoscere & ei hoc intimasset; qa intimatio sine expressa ꝓhibitione eũ nō ligat.

ADDITIO Alleg. Archid. de dilat c. 1. sup. eo. sæpe. uer. quod si. & c. ex parte 2. & quod no. 54. dist. quis autem. Ioan. And.

¶ Glo seq. addit alium casum.]

e ¶ Nisi iudex.] ponit vnum casum exceptum a primo generali dicto. Alium casum posses addere, qñ. ſ. iudex ipse detulerat apꝓoni. ꝛ. eod tit. & lib. cum apꝓo nibus Io. And. idem Io. Mon.

f ¶ Deuolutum.] alias inhibere nō posset ꝛ. eod. tit. & lib. Romana. ¶. si vero. & ¶. seq.

[Glo. seq. recita. per quæstionem.]

omnia per appellationis iudicem penitus reuocari: sed etiam ea omnia, quæ medio tempore inter sententiam & appellationem (quæ postmodum infra decendium [a] interponitur ab eadem) contingit † innouari, [b] ac si post appellationem eandem innouata [c] fuissent. ¶ Illa vero quæ post appellationem interpositam ante diffinitiuam [d] sententiam innouantur, donec appellationis causam veram esse constiterit, reuocari non debent: nisi iudex [e] appellationis (post quam sibi constiterit per appellationem emissam, ex causa probabili fore ad se negotium deuolutum) [f] inhibeat canonice iudici a quo appellatum extitit, ne procedat: tunc enim quicquid [g] post inhibitionem huiusmodi fuerit innouatum, est (licet causa [h] eadem non sit vera) per eundem appellationis iudicem, ante omnia in statum pristinum reducendum. [i]

† al. contigerit.

g ¶ Quicquid.] intellige, quòd ꝓ ipsum iudicē attētari nō possit, hoc dico, quia quædam possunt iudices a quibus appellatum est, sicut est reformare possessionem appellanti cum sibi turbata fuit; omittere tamē debet articulum super quo appellatum est. ꝛ. eod. titu. cum teneamur. Vide qđ ibi dixi, remittēdo ēt ad 16. tales casus, quos colligit Gu li. in Spe. 2. par. eo. ti. ¶. pen. Itē si appellās nimis ꝓlixum termi num assignauit, pōt moderari ¶. eo. cū sit Romana, & c. consuluit. in fine.

h ¶ Causa.] ꝓp quā appellatum extitit.

[Gl. seq tractat qđ de attētatis a tertio: & quid de attentatis a parte. In primo mē bro collige bimēbre distinctionem. ad primum membrū obiicit, & dupliciter soluit. In secūdo distinguit hęc mēbra: aut attentatum est irreuocabile, aut reuocabile, & si reuocabile, aut illicitum, aut licitum, & si licitum, aut appellatio est extraiudicialis, aut iudicialis, ſin fine quæriꝫ, & ſoluit.]

i ¶ Reducēdum.] decretalis ista loquitur in iis, quę sunt attētata ꝓ iudicem, & hec apparet ex eo, ꝙ dicit, inhibeat canonice iudici, &c. Si autem aliquid attētaretur a tertio, ideſt qui nō fuit pars uel iudex in cā la: attentata nō reuocantur per modum attentati a iudice ad quem fuit appellatum, sed per suum proprium iudicem cognito de cā, seruato iuris ordine ꝛ. eod. tit. & lib. Romana. ¶. in alium. ff. de rei vēdicatio is a quo non. n. ꝓiudicat aliis res inter alios actas. sup. de re iudica. quamuis, quod est uerum: nisi ille tertius per attentationem illam iurisdictionem iudicis impedi ret. sup. de offic. deleg. c. 1. Non obstat sup. eo. bona. vt attentatum a tertio reuocari per modum attentati. ibi. n. fuit ġnaliter appellatum, ne quis sup. posset. sup. eo. li. sup. de elect. cum dilectus. de re iudic. qđ ad consultationem. Cū igitur talis reuocatio non pendat ex euentu futuro. ꝛ. de electionib. cū inter, & c. considerauimus, C. de rei vend. si fundū. Si ante Iudicio fuerat interposita: hic fuerunt opiniones. no. de in integ. resti. c. 2. de iure patro. ex litteris. Dic tamen secundum Gar. quod si lite vel apꝓo ne penden. quis vtitur possessione eo modo quo antea ꝓbatis, non habet locum reuocatio per modum attentatiscum. nil innouari videatur. 8. q. 1. nōne. immo circa ipsum fieret innouatio, quod prohibitum est, vt in prædictis iuribus. Si autem dicit aduersarius aliquid immutatum illicite, probet hoc. supra. eo. bonæ. de iure patrona. ex litteris, alias pendent ex futuro euentu. de resti. in integ. c. 2. nisi prohibitio iudicis ex causa in de despons. impub. ad dissoluendum. ff. ne quid in loco publ. vlt. Vnde vnum scias, qđ si pars appellans alii quid illicitum attentat: eo ipso se indignam facit apꝓonis beneficio, & procedit iudex a quo appellatum est perinde ac si non fuisset appellatum, supra eod. an ro, si iudex apꝓonis statim reuocat attentata: postea pronunciet male appellatum, nunquid illa reuocata ꝓsumunt vigorem ipso iure? Respondeo non: quia illa reuocatio legitime facta est ad tuitionem apꝓonis, cum processus in ipsius apꝓonis contemptum factus fuerit, & ideo tanquam legitime facta, firma & stabilis perseueret. C. de adul. Grachus. Item illa reuocatio fuit quasi interlocutoria, & sic cum ab ea non fuerit appellatum, transiuit in rem iudicatam. ꝛ. eo. c. 1.

a Similiter.

De appellationibus. Tit. XV. 281

ſe penden. c. 1. & per totum. Fit inquam de plano, & ſine libello, facit quod no ff. de interrogat. act. super rubricā. Teneē tñ duo ꝓbare, ꝙ innouatū fuerit, & ꝙ lite penden. vel appellatione, vt lite penden. per totū. Si vero aliquid attentetur, quod alias esset licitū, vt si quis facit q̄ de iure cōi sibi cōpetunt, puta appe. pen. colegium eligit, vel simi lia. Si ex iudicialis fuit apꝓo, 1 talia attentata non reuocantur per modum attentati; sed pendēt ex euentu futuro. ꝛ. de electionib. cū inter, & c. considerauimus, C. de rei vend. si fundū. Si ante Iudicio fuerat interposita: hic fuerunt opiniones. no. de in integ. resti. c. 2. de iure patro. ex litteris. Dic tamen secundum Gar. quod si lite vel apꝓo ne penden. quis vtitur possessione eo modo quo antea ꝓbatis, non habet locum reuocatio per modum attentatiscum. nil innouari videatur. 8. q. 1. nōne. immo circa ipsum fieret innouatio, quod prohibitum est, vt in prædictis iuribus. Si autem dicit aduersarius aliquid immutatum illicite, probet hoc. supra. eo. bonæ. de iure patrona. ex litteris, alias pendent ex futuro euentu. de resti. in integ. c. 2. nisi prohibitio iudicis ex causa in de despons. impub. ad dissoluendum. ff. ne quid in loco publ. vlt. Vnde vnum scias, qđ si pars appellans alii quid illicitum attentat: eo ipso se indignam facit apꝓonis beneficio, & procedit iudex a quo appellatum est perinde ac si non fuisset appellatum, supra eod. an ro, si iudex apꝓonis statim reuocat attentata: postea pronunciet male appellatum, nunquid illa reuocata ꝓsumunt vigorem ipso iure? Respondeo non: quia illa reuocatio legitime facta est ad tuitionem apꝓonis, cum processus in ipsius apꝓonis contemptum factus fuerit, & ideo tanquam legitime facta, firma & stabilis perseueret. C. de adul. Grachus. Item illa reuocatio fuit quasi interlocutoria, & sic cum ab ea non fuerit appellatum, transiuit in rem iudicatam. ꝛ. eo. c. 1.

Idem.

¶ Qui appellat extra iudicium, infra decem dies (ex quo sciuit grauamen) appellare debet: postea per remedium iuris cōs audietur, sed non per appellationis remedium. Io. And.

CAP. VIII.

Concertationi [a] † an quia simul pugnant iacendio iacula & rationes: & de hac concertatione loquitur præsens capitulum. Nam de hoc fuit concertatio inter doctores antiquos, vtū ab actib. extraiudicialibus debeat appellari infra decem dies. Nota vlterius, ꝙ ab actib extraiudicialibus potest quis appellare, sed ſ proprie loquendo dē procurare & non appellare. c. cum sit Romana. eod. tit. in antiquis. Nota ꝙ ab actib. extraiudicialibus debet appellari infra x. dies, qui currunt a die notitię grauaminis, & non a die notitiæ actus, vt hic tenet Dñcus de Sancto Geminiano: & ponit exemplum: ꝓ onamus, ꝙ eps pictauensis contulit tibi beneficium quod erat mihi debitum; & ignorabam, ꝙ esset mihi debitum, cum sciebam collationem esse tibi factā, post sciui ꝙ illa collatio fuit facta in meum præiudicium: certum est, quod possum appellare inf. decem dies, qui numerantur a die notitiæ grauaminis, quo sciui, quod collatio fuerat facta in meum præiudicium.

[prima glossa summat, & dicit quid declaret.]

a ¶ Concertatio ni.] qui appellat extra iudicium, infra decem dies, ex quo sciuit grauamen, appellare dēt; postea per remedium iuris cōis audietur, sed non per apꝓonis remedium. Emanauit hæc decretalis ad declarationem eius quod notat Ioannes. 2. q. 6. biduum, & Hostien. de appellat. vt de debitus, & Inno. sup. eod. bona.

ADDITIO. Et Guil. in Spec. de appellat ¶. restat. ver. sed quid dices 2. Io. And.

b ¶ Extraiudicialibus.] siue fiant a iudice, siue a priuato sup. eo. c. 1.

[Glo. seq. fortificat textum, & ponit opi. Host.]

c ¶ Grauatum.] nota ꝙ decr talis ista locum hēt in apꝓone interposita a grauamine iam illato: secus si ab inferendo, cum ex probabili cā timetur, & interponitur appellatio. Vnde aduerte, quod infra decem dies appellandum sit a grauamine extra iudicium, allegabatur talis ratio; si appellari possit vndecimo die, eadem ratione & cētesimo, quod esset absurdū. Prętea si quis velit dicere decurionem legitime nō creatum, non auditur nisi infra legitimum tempus cōtra dicat. ff. de decurionibus, Imperatores ¶. fin. & infra id tempus infra quod appellandum est, argumentum C. eo. hi qui ad ciuilia. & l. nominationes. 2. q. 6. cap. ei qui. ¶. nominationes. quod enim tempus in sententijs audeniti, attendi debet & in ijs quibus non ꝓfertur sententia. ff. quando appellandum sit. l. 1. ¶. ꝙ in sententijs, & 2. q. 6. biduum. Dicebat autem Hostiē. in decret. vt debitus, ad finem, de apellatio. quod in electionibus ante & post etiam decem dies poterit appellari: sed hoc modo: quia si ex legitima causa interponitur appellatio, ne fiat electio, valet: & causa ꝓbata irritabitur electio postea secuta. sup. de electio. consideranimus, & ꝛ. eo. cōstitutis 2. aliàs non reuocabitur,

Concertatio qñq; est inter doctores.

Appellān dū est in fra decē dies ab actib. extraiudicialibus.

CAP. VIII.

Concertationi [a] † an

¶ Qui appellat extra iudicium, infra decem dies (ex quo sciuit grauamen) appellare debet: postea per remedium iuris cōs audietur, sed non per appellationis remedium. Io. And.

Universidad de Deusto
Biblioteca

cabitur: vt §. dixi. c. proxi post electionem, & ante confirmationem, appellatur ēt post decem dies ne fiat cōfirmatio, & sic posset intelligi qđ no. Inn. in decret. bonæ ꝙ extra iudicium appellatur pott decē dies. 1 cū enim extraiudicialis appellatio non sit aliud q̄ ad cām, prouocatio. §. eod. cum sit. sicut læsus quan iocunq; pt lædētem ad iudiciū vocari facere. sic eū potest prouocare ad cām extraiudicium appellādo: nō enim tranfit gravamē in rem iudicatam sicut sniā, vt sup. eod. titu. & lib. Romana. §. si vero. in iudicialibus autem actibus vel quasi, necesse est intra decē dies appellari 2 & sic itelligū tur leges prius indu ctæ: loquuntur enim in electionibus, in quibus decretum decurionum, quod est quasi iudiciale vel præsidis, interponitur, ad hoc ff. quādo appellandum sit. l. 1. Sed decretum canonicorum eligētium non est iudiciale vel quasi: immo omnino extraiudiciale. Expeditum ergo sit per hāc decretalem ꝙ a gravamine, extra iudiciū illato, necesse est infra decem dies appellari: & sic intelligatur sup. de electionib. c. 1. & c. ut circa, & c. cupientes, alias appellatio non devolueret. sup. eo. Romana. §. si uero. Iuris aūt alia remedia propter hoc non tolluntur, ut sequitur.

a ¶Sciuerit.) est enim tps utile a principio, licet continuum in progressu, & de hoc plene no. 2. q. 6. anterio rum, & fit de momento ad momentum computatio, vt ibi. Et intelligo sciuerit, non solum actum illum factum: sed per illū se gravatum. Quid. n. si sciui te electum: & post decem dies sciui quod prius mihi de illo beneficio papa prouideratt adhuc infra decem dies a die scientiæ prouocabo: quia modo scio me gravatum, & hoc sonat hæc littera.

ADDITIO. Ad hoc §. eo. lib. de rescript. c. gratia. Io. And.

b ¶Debitam.) ut si coram superiore excipiatur, uel cassatio petatur: uel his simil.

ADDITIO. Ioan. Mona. ponit exemplum per decret. licet episcopus. inf. de præbē. quando. s. prouisum est tibi de beneficio quod possidebam, possum appellare. Item expectare quod uocet propter possessionem quam habeo. Sit autem sm eum huius iuris ratio: qa habens plures uias, licet sit sibi præscriptū in una, ut in uia appellandi, non propter hoc præscriptum est in alia, ut in uia §dicendi ff. de appellat. si expressum. Io. And.

c ¶Non consenserit.] scienter 3 propterea quæ sup. dixi: nihil em̄ tam §rium consensui, sicut error. ff. de iurisdōne omnium iudicum. l. si per errorē, & intelligē si assenserit ēt tacite, de officio delegati. gratum. de his quæ fiunt a maiori parte capituli. ex ore. cum suis concordantijs.

d ¶Non obsistat.] optime concordat §. eod. lib. de restit. in integ. c. 2. Idem Archidiaconus.

3 Et spōte sm Ar. al leg. 35. q. 5. notificasti & ꝙ ibi nota. Io. And.

† Petrus de Anch. notat cōueniētiā inter appellationem iudicialem & extraiudicialem, & ponit sex differentias Fōta.

1 Doctores dicūt uerum si iudex ex iudicium iubendo uel faciēdo megra uet: dicā ei ꝙ reuocet, si nolit: tunc appellabo inf. eo. c. si à iudice. Itē si p̄ cipiat solu ere decē, dicam ei ꝙ hoc reuocet offerēdo meiuri; si nolit, appellabo. Io. And.

2 Et ēt in fra illos dies dēt fieri adhēsio ratiha bitio glo. in uer. ad hærentes. in cap. ut circa. sup. eod. libro Ph. Fon.

A Appellatio.) Quia breue est, non summatur, neque diuiditur.

¶Appellans in scriptis non tenetur legere appellationē iudici a quo: sed sufficit ꝙ appellet, ut in littera continetur. h. d. Et sm aliquos non est necesse exprimere uerbum, appello: sed sufficit ostendere chartam iudici a quo.

CASVS. Tu & ego litigabamus coram aliquo iudice competenti, qui tulit aliquam interlocutoriā §me, a quā appellaui in scriptis ex cā rationabili: & appellationem meā redigi in scriptis, quā infra decem dies exhibui & præsentaui iu dici a quo; sed tū eam nō legi utrum uitieē mea appellatio? Vī sic; nā iudex tenet legere sniam suam: alias snia sua non ualet ca fi. sup. eod. lib. de re iudi. vī, ꝙ in appellatiōe requirat recitatio: & sic ut appellans legat suam apponem iudici. Hac tū ratione dubitandi nō obstā te, dicit Romanus pōtifex, qđ ego appellās nō teneor legere apponem iudi ci a quo: sed si petat duplum appe. debeo ei tradere: si autem non petat, nō teneor illi tradere. Ex quo patet, qđ nō sunt necessaria ista verba, q̄ ponunt cōiter notarij in instrumentis

†) lapsus de cendij non obsistat. d

¶Idem.

¶Valet appellatio in scriptis porrecta, licet coram iudice non legatur h. d. Zenze.

CAP. IX.

† quam (a quo appellare volebas)

appellationis, quod ipse appellans fecit lecturam. Nota primo, quod licet iudex a quo, teneatur sententiam diffinitiuam legere partibus: ita quod non sufficit si eam tradat partibus: tamen secus est in appone, ut est hic textus. Nota quod appo est interponenda coram iudice a quo: non autem sufficeret si interponeretur coram aduersario; & hoc uerum, si posset haberi tutus accessus ad iudicem: nam secus si quis commode non habeat tutum accessum, ut in c. fin. eo. tit. in anti. Nota ulterius, quod appo est porrigenda iudici, non appellato quantum ad ualidandum apponem: sed quantum ad deuoluendum causam, an sit porrigenda appo: Dicit ut in clemen. cām de elec. Nota finaliter ꝙ impugnatio & exceptio, quæ non est rationabilis, non est admittenda Dominicus.

(Prima glo. dicit quid approbet.)

e Appellatio.) hoc notat Gul. in Spec. eo. tit. §. qualiter autem, in prin.

f ¶In scriptis.) sic enim est appellandum ante solum & snia ex interuallo, quod dic vt no. sup. eo. tit. & ii. cap. 1.

(Glo. seq. recit. per quēstionem an coram iudice necesse sit appellare.

g ¶Iudici.) Not. appellandum coram iudice, de hoc per Io. 2. q. 6. biduum. §. adeundi. in glo. 1. & per Bernard. sup. eod. suggestum. indistincte teneas (cum in iudicijs, vel extra a iudice appellatur) coram iudice appellandum, sup. eo. lib. cordi. supra eod. vt debitus libellus coram eodem iudice, &c. & hoc si potest ipsius habere copia &. in publico: non in hortis vel villa subburbana. 2. q. 6 dubium. §. adeundi. vel nisi iustus metus appellantem excusēt sup. eod. tit. cap. vlt. Si vero sunt plures iudices: dic vt in clem. eo. tit. si a iudicibus. Io. And.

ADDITIO. Hanc opin. glo. de appellando coram iudice &c. tenet Arch. qui etiam alleg. ff. quando appellandum sit. l. 1. §. dies, & §. si quis. C. eod. tit. in offerendis, in Auth. de app. §. 1. col. 4. Recitat tū opin. Goff. qui dixit, quod appo emissa in absentia iudicis bene excusat si nō fiat fraudulēter, vt dixi in decre. suggestū. sup. eod. quod vī placere Inno. in decre. dilectus. eod. tit. ad fi. vbi dicit ꝙ per appellationem etiam factam in absentia iudicis, appellans est exemptus ab ipsius iurisdictione, tamen ipsi Innocen. placet in decre. ii. ipsius quod sequitur in gl. Dicit etiam Archid. quod si bene uideatur decre. si duobus. 1. respon. in fine, satis demonstrant quod appo non protegit appellantem a suo iudice, donec ad ipsius iudicis notiam perducatur & idem ibi Pet. de Samp. Io. And.

a ¶Pro

2 ¶Proponis.) & probas sup. de concess. præb. cum sup. Quia fit per quæstione ergo ut dixi sup. eo. cap. 1. non est necesse quòd scriptura appellationis sit authentica 1 dum tamē modo possit probari: tutum est tñ ꝙ per notarium de hoc fiat scriptura publica: quia qđ continetur in charta difficile est probare.

[Glosla sequens si gnat contrarium, & soluit.]

b ¶Lecta.) Videbatur contra arg. eius quod dicitur sup. tit. prox. cap. ulti. in fine cum suis concordan. sicut enim requirit ꝙ sententia legatur per iudicem, nec sufficit ꝙ in scriptis edatur, vt ibi sic etiam uide tur nō sufficere ꝙ appellatio i scriptis edatur, nisi etiam legatur. Sed non tanta solemnitas requiritur in appellando, quanta in diffiniēdo; alias sequeretur ꝙ die festo non posset appellari, sicut nec diffinitiua proferri: & quod appellans habet sedere & non stare & hæc sunt falsa. cum ergo decretal. vt debitus, & decretal. condi. hoc solum requirant, quod assignetur vel exponatur causa probabilis. & in scriptis, assignatur sit verbis, nutu, testamento, vel codicillis. ff. de verb. sign. assignare. [Et insti. de assign. lib. per totū. Io. Mona. ff. de assigna. lib. l. 1. §. assignare. ergo & in scriptis assignando & porrigendo iudici, satisfactum est iuri. Et facit ad hoc supra. eo. lib. de offi. ordi. si canonici. 2. Sicut enim ibi sufficit causam cessationis scribere, & scripturam assignare ei contra quem cessatur, sic & hic in appellatione. Sic & olim dabat maritus vxori libellū repudij, qđ sufficiebat, licet non legeret, de quo dicitur in prœmio decret. probatur hoc ēt 2. q. 6. ci qui. uer. si quis libellos appellatorios ingessit. & 1. biduum. §. adeundi. uersi. si quis ipsius. ibi, ut ei libellos daret. Et quod hic de appellationibus dicitur, de exceptionib. intelligo, ut sufficiat illas dari in scriptis, licet non legantur. ad hoc supr. de probatio. quoniam contra. Io. And.

c ¶Si a iudice.) Gl. non summat. Diuiditur autem istud cap. in duas particulas. Prima ponit thema, cuius duo dubia soluit, utriusque reddens rōnem; ibi. Nec coram. Secunda particula, quæ est ibi, Nisi ad hoc solum, secundum dubium terminat. & declarat. I. An. ¶ Pro intellectu istius cap. habemus præsupponere, ꝙ licet iudex non possit reuocare suam sententiam diffinitiuam. l. 2. C. de senten. ex breuic. recitan. potest tamen reuocare interlocutoriam sententiam l. quod iussit. ff. de re iudi. cap. cum cessante. eod. titu. in antiq. Secundo habemus præsupponere, ꝙ appellans per appellationem eximitur a iurisdictione iudicis a quo ap pellauit, quantum ad illam causam. cap. Romana. sup. eod. tit.

CASVS. Tu & ego litigabamus coram officiali Pisanen. qui tulit aliquam interlocutoriam cōtra me, a qua appellaui solēniter, & in scriptis, iuxta tenorē. cap. 1. supra eod. titu. Officialis fecit me citari vt coram eo comparerem, facturus fidem de grauamine, an tenear esse certus, an me grauauerit vel ne. Sed ponamus quod iudex citauit me ad reuocandum interlocutoriam suam, an debeā cōparere? Certe sic, & si non compaream, & iudex reuocet suam interlocutoriam, poterit contra me procedere tamquā cōtra contumacē. qa reuocato grauamine est extincta appellatio mea. Reuocauerit cum effectu] & realiter, non verbo: & hoc si grauamen sit realiter illatū. Nota primo, ꝙ iudex a quo potest suā interlocutoriā reuocare, & sic est una differētia inter sententiam diffinitiuā & interlocutoriam. Nota ꝙ si iudex a quo citauit appellantem adfaciē dum fidē de suo gravamine, non tenetur appellans comparere quia iudex debet cognoscere utrū appellantē grauauerit: sec si appellans esset citatus ad videndum reuocari grauamen: quia tunc teneretur comparere corā iudice a quo. Et si citatio sit facta ad edocēdū de grauamine, & uidendū reuocare gravamen, tenetur cōparere, nō ad omnes fines, sed ad videndū fieri reuocationē gravaminis. Nota ꝙ cessante causa finali, cessat effectus, secus est de causa impulsiua. l. 1. §. sexum. ff. de postulādo. vbi turpitudo Calphurniæ fuit causa impulsiua prohibitionis mulierum a postulando. Item illud intelligitur, ꝙ cessante causa finali cessat effectus, qđ est vnica causa finalis, secus si essent plures, quia tunc requiritur cessatio oīum causarum. Inst. de nup. §. affinitatis de hoc per doctores in c. etsi. Christus. de iureiu. in antiq. in fine cap.

[Prima glo. dicit quid declaret, & exponit.]

e ¶Si à iudice.] Emanauit ad declarationem eorum, quæ no. Ber. & Moderni supra. eo. cum cessante. Et dic iudice ordinario, vel delegato, & idem si esset arbiter iuris a quo potest appellari. supra eod. lib. de offi. dele. ab arbitris.

ADDITIO. Et Gul. de excep. §. viso. versi. sed si iudex. & seq. & corrigit quod no. Ber. su. eo lib. de re iu. ad Apostelicæ. versi. eratq. putata.

d ¶ Grauamen.] secus enim sia sententia diffinitiua quam iudex reuocare non posset, functus est enim officio suo semel iudicando, siue bene siue male. ff. de re iud. iudex. sup. de offi. deleg. in litteris, &c. venerabilis. intellige igitur grauamen, siue per interlocutoriam siue præter interlocutoriam inferatur.

e ¶ per se.] Debet enim esse de facto suo certus. sup. de rescrip. ab excommunicato. C. de rescindenda venditione, quisquis. veritas enim causæ appellationis probanda est coram iudice appellationis, vt sup. eo. tit. & lib. Romanus. & c cum appellationibus. ergo non corā iudice a quo appellaturi saluo eo quod di supra eod. tit. interposita.

[Glo. seq. quærit. arg. pro & contra. soluit, & certis allegatis in contrarium respondet.]

3 Vide Af ¶ Teneris.] Quid si compareat, & coram iudice ipso lexandrū a quo appellauit, de grauamine doceat, nunquid ab cōsil. 150. appellatione videtur 3 recessisse? Videtur primo in 4. uol. quod sic, per decreta sup. de offi. deleg. gratum. supra & Dect. in de testi. cum uenisset in quibus dicitur, ꝙ si appellās e. gratum. post appellationem probationes inducit coram illo a in 4. not. quo appellauerunt, appellationi renunciat. Item hæc extra de littera dicit, ꝙ per appellationem suspensa sit iurisdi. offi. deleg. ctio iudicis, si ergo aliquid facit coram ipso, ut coram

iudice,

Universidad de Deusto
Biblioteca

iudice, allegat contraria, & sic non auditur. a d hoc ff. eo. sollicitudinem. cū suis concord contra sup. eo. inter posita. vbi dicitur, quòd appellans pōt probare, si vult veritatem causæ coram iudice a quo appellat. Sed videri potest decret. illā locum habere ante appellationē. 1 Satis credo cū per actum istum sem per intendat ad iudicis iurisdictionē declinandam, 2 quod per hoc appellationi nō renunciat. & hoc sonat littera q̄ dixit hic, non teneris: non dixit, non potes: & sic etiam soluitur q̄d dicitur de allegante contraria, cū ista non sint contraria, quæ ad vnum finem tendunt. Et facit quod dixit infra de regu iur. nullus pluribus. Ad decretal. gratum. & cap. cum ueniſſet. respondetur, q̄ illæ probationes fiebant super principali negotio: & ideo bene renunciabat appellationi, quia contrarius sibi: sed hic secus. facit pro hac parte q̄ ille prouocatus est ad hoc ff. de condi. fur. & ideo in prin. supra de excep. cum interpriorem. & accedunt quæ not. 3. q. 3. capitu. inducię 2. §. offeratur. supra. de re iud. cap. inter monasterium. & stitutus, vt negotia tali expediri compendio, quam per exactam subtilitatem longo prorogari dispendio supra tit. proxi. abbate sane, in fine. præterea legitime tetur comparere ad id quod sequitur. & tamen comparendo non renunciat appellationi.

alias si non comparueris, & ipse in termino grauamen reuocauerit cum effectu, [a] poterit extunc libere in causa procedere, ac si appellatio interposita non fuisset.

¶ Idem.

¶ *A collatione capituli ad episcopum appellatur, si ut canoni*

cus interfuit: secus si ut prælatus. h. d. Dominicus.

CAP. XI.

A Collatione beneficii, [c] quam cōiter per episcopum & capitulū in tuū prędudicium [d] factam esse proponis; Non † ad ipsum episcopum, si in ea ut prælatus [e] interfuerit †) tunc appellarem ab eodem ad eundem; si uero episcopus interfuit vt canonicus, & non vt prælatus, tūc potest appellare ad ipsum episcopum tamquam ad iuperiorem capituli. Nota primo, q̄ a collatione facta uel facienda in præiudicium alicuius, potest appellari, sed proprie dicitur prouocatio. c. cum sit Romana. eod titu in antiq. Nota quòd episcopus potest interuenire in capitulo vt canonicus, & tunc habet vocē, & sua uox auget numerum. Item potest esse in cap. vt prælatus, & tunc non habet vocem. licet Host dicat, q̄ repræsentat mediam partē capituli. & q̄ ipse & vnus canonicus faciunt maiorem partem capituli. de hoc in cap. proposuit. de concess. præb. in antiq. Communis autem opinio doctorum est in contrarium, videlicet q̄ non habet vocem quando est in capitulo vt prælatus, sed solum habet potestatem concludendi secūdū maiorem partem capituli Not. vlterius illud ad quod emanauit præsens capitulum, videlicet quòd cum appellatur a collatione facta cōiter per episcopum & capitulum, potest appellari ad ipsum episcopum, si interfuit vt canonicus, quia tunc censetur simplex canonicus, modo capitulum subest episcopo, & appellandum est ab inferiori ad superiorem. Sed quomodo cognoscemus, quòd episcopus est in capitulo vt prælatus vel ut simplex canonicus? Doctores hanc materiam tractant in cap. postulastis. de concess præben. Et dicunt q̄ si in ecclesia sit statutum, quod ordinet, ut sit in capitulo vt prælatus, vel vt simplex canonicus, standum est illi statuto, si uero non sit statutum, tunc cognoscetur ex coniecturis: nam si episcopus non tenet primum locum & honorabiliorem, censetur esse in capitulo vt canonicus: si autem præsideat & teneat honorabiliorem locum, censetur esse in capitulo vt prælatus.

(Prima glo. dicit quid approbat.)

c ¶ A collatione beneficii.) Hoc notat Hostiensis de excessibus prælato. cap. 1.

ADDITIO. In cap. postulastis. de concess. præb. & forte cotrigitur quod ibi not Innoc. qui dicit de electione episcopi & capituli, ad episcopum appellandum: qui licet constituunt unum capitulum in electione, nō in exercenda iurisdictione. forte dixi: quia saluatur, si intellexit iuxta secundum membrum huius distinctionis. Io. and.

d ¶ præiudicium.] Alias appellare non licet 2. quæ stio. 6. non solent. supra de electio. cum inter R. ff. de appe. l. 1.

(Glo. seq. soluit dubium, quærit, & soluit)

e ¶ Prælatus.) quod præsumitur, nisi aliud appareat. Et si quæratur, quomodo cōstabit an sit ibi ut prælatus & an sit ibi ut canonicus? Recitari solet supra de concess præben. postulastis.] Si est in primo loco & ei primo scribit, tūc apparet eū esse ut episcopum, uel ut caput. Sed quando sedet, & subscribit post archidiaconū, uel alium

alium, qui ibidem præsit capitulo, tunc patet ipsum ibi esse vt canonicū, ad hoc 17. dist. c. vlt. de maio. & obed. statuimus.

a ¶ Superiorē.] papā vel proximū. s. eo. tit. dilecti. vl. præb. cū in ecclesia. ne sede vac. ca. 1. cū similibus.

[Gl. seq. alleg. duo similia; & soluit duo dubia.]

b ¶ Vt canonicus.) s. de concess. præb. postulasti.] de

[G]. seq. alleg. duo similia; & soluit duo dubia.]

c ¶ potuisti.) simi. 17. dist. multis, vbi d. ar chiepo appellatur ad synodum, cui tamē præsit archiepus. ad idem ff. qū appel. sit l. 1. §. solet. vbi de ordinario & pīdē appellatur ad pīdē, & quid dicit, potuisti: intelligo & debuisti, nisi appellaret ad papā cū gratiam sit appell ndū. sup. eo. dilecti. Puto tamen q̄ si appellans hoc petit, ipse episcopus habeat causam de legare. 1 cum satis sit suspectus; 2 ne velit venire eod. cord. effectur. iurisdictionis eius, ad quem fuerat appellatum; qui infraga tum, de hoc 3. q. 7. c. infames. §. item si contra partem. Host de quod dicimus de iudice à quo fuit appellatum; si probata probabo. Nota primo ex isto c. bonum argumentum q̄ si actor dicat exceptionem pro parte rei propositam esse impertinentem, iudex super hoc hēt interloqui, an illa exceptio peremptoria sit admissibilis vel inadmissibilis: Et ideo est cautela aduocatorū peritorum, dum volunt appellare ab interlocutoria, quod petant interloqui super admissibilitate. Sed cautelosi iudices obuiant isti cautelæ dicendo: admittimus istam exceptionem inquantum de iure est admissibilis. Hanc cautelam ponit glossam in cap. cum consilium, de officio deleg. in antiq. Nota q̄ quod si iudex

sed ad superiorem [a] te oportuit appellare. Alias si vt canonicus [b] interfuisset in ea, potuisti [c] appellare licite ad eundem.

¶ Idem.

¶ Per appellationem interpositam a diffinitiua, reuocari potest interlocutoria principali negotio præiudicans; alias non. Io. And.

CAP. XII.

Licet [d] ab interlocutoria (per quam pacti, [e] vel præscriptionis, aut alia, principali negotio præiudicans, [f] vel iudicium nullum reddēs, [g] exceptio est repulsa) nō [h] fuerit appellatum: [i] si tamē a diffinitiua (quæ postmodum, etiam vltra [k] decendiū promulgatur) appellatum fuerit, infra decendium, & infra quod met. caus. c. vlt. & Innocentij opinio approbatur.

non admisit exceptionem peremptoriam: & pars non appellet ab illa interlocutoria, sed postea appellet a diffinitiua, in cā appellationis potest illam exceptionem peremptoriam repetere. nec dī repulsio trahitur in rem iudicatam, vt hic est textus. Nota quod exceptionem dilatoriam repulsam in principali cā non pōt appellans repetere in causa appellationis.

[prima glo. summat, & dicit quid de terminet.]

d ¶ Licet.] q̄ appellatione interposita a diffinitiua, reuocari pōt interlocutoria principali negotio præiudicās, alias non. Et determinatur hic altercatio Innocētij & Hostiensis notata per eos s. de re iud. quod ad consultatio

e ¶ Pacti.) de perpetuo non petendo, vel similis.

f ¶ Præiudicans.) quod in peremptoriis regulariter est videre.

ADDITIO. De quibus vide satis sup. eod. lib. de lit. contest. exceptionis. Io. And.

g ¶ Reddens.) sicut exceptio falsi. ff. de iud. licet. supra de excep. cum venerabilis, supra de procu. in nostra, vel exceptio contra rescriptum quod ab excommunicato fuerit impetratum, sup. eo. lib. de rescrip. c. 1. cum simul.

h ¶ Non fuerit.) secus si a repulsione fuisset appellatum secundo, & succubuisset appellās: quod dic, vt in clem. eo. tit. cum a repulsione.

i ¶ Appellatum.) & sic videatur transiuisse in rem iudicatā. s. de elect. cum dilectus. in fine de testi. significauerunt, cum simi.

[Glo. seq. quatuor opin. recitat, quarum tertia hic approbatur.]

k ¶ Vltra decendiū.] hoc dicit vt maior sit dubitatio. Dicebant em̄ quidam, q̄ si non fluxerat decendium cū appellauit a die interlocutorię, tunc reuocari potest interlocutoria, & reperi exceptio per ipsam reprobata, quā si intelligat super diffinitiua & interlocutoria appellatum. Et impugnabatur hæc opinio tali modo: Certum est quod aliter appellatur ab interlocutoria, quam a diffinitiua, & etiam a diffinitiua continente plures articulos, in vno potest appellari, in alio non: de testa. Rayualdus, cū sim. Et ob hoc dicebant secundi, quod ex quo appellatum erat a diffinitiua in distincte, omnes exceptiones admissas & non admissas, siue fuit interlocutum siue nō, siue decem dies fluxerint, siue nō, repetere licebit. Et videtur hoc satis expressum ff de appel. l. 1. §. 1. & vlt. & l. 2. & 3. & ff. quando appel. sit. l. 1. Ex quo eīn admittitur ad decendium super principali, quod est maius, igitur contra interlocutoriā, quod minus est, veritas. n. semper est iuuanda. sup. de iureiur. ex litteris, & in clem. sæpe de verb. sig. præterea iudex appellationis succedit in locū principalis. l. cum apud. ff. iudicat. solui. sed interlocutoria non transit in rem iudicatam quo ad iudicem principalis causæ: ergo nec quo ad iudicem appellationis. quin dare possit licentiam exceptionem repetendi. Innocē. vero tenebat opinionem hic approbatam Host. (Qui hoc prosequitur satis in sum. de sententia. §. qualiter proferri debeant sub § primo, versi. verum tamen si appellatur. Ioan. And.) dicebat, q̄ cum secundum leges 3 regulariter ante sententiam non appelletur. (sup. eod. super. eo 2. C. quorum appel. non

3 perquas qs decipe ret si gra uamē aū diffiniti uam illa tū per ap apellatio nē, a diffi nitiua re uocari nō posset: qā esse non det C. de iis qui ve ata. l. 1. Io. Mon.

Universidad de Deusto
Biblioteca

recip. ante foan. And.] omnia grauamina illata in cā habent releuari per appellationem interpositā a diffinitiua. Sed fm canones a qualibet interlocutoria, & quilibet grauamine potest appellari, & ideo quātuncunque a diffinitiua appellatur, firma manet interlocutoria, a qua inf.

† Habes hic dictū Lapi litatū, qui dixit in c. 1. ſ. eod. de reſcrip. q̄ ſi iudex interlocquatur reſcriptum nō eſſe impetratū poſt excōicationē, valet iudiciū, quia hoc non procedit ſi appelleſ a diffinitiua. Do. Fon.

decem dies non fuit appellatum.

ADDITIO. Circa ſecundam opi. prius tactam dicebat Io. Mon. ante ſententiā nō eſt quis lęſus, ſed in ſententiando, cū totus proceſſus ordinetur ad diffinitiuā, & ideo cum læſio cōſumetur p̄ diffinitiuam: appellatio ab illa interpoſita ſuſpendit non ſolum illam, ſed etiam ordinata ad illam. Arg. ff. vt leg. not. caue l. 1. §. ſi quis ſub conditione ff. ſi quis cau. l. ſi eum. §. qui iniuriarum. ff. de tit. & ra. diſtrah. ſi cum. Io. And.

a ¶Appellari.] infra decem dies a die ſententiæ, vel ex quo ſciuit ſup. eo. concertationi.

b ¶Emendari.] ſicut em concluſio facta in principali non parat p̄ęiudicium, quo minus noua poſſint in appellationis cauſa produci. ſupra de teſti. fraternitatis, & de fide inſtru. inter dilectos. C. de tempo. appel. per hanc, ita in[illegible]ocutoria p̄iudicium parat, quo minus vetera iura re[illegible] poſſint. vt hic, alias. n. quid prodeſſet ſuper diffiniti[illegible] a appellaſſe?

c ¶ Non parat.] ſicut eſt videre in dilatorijs vel in cōdemnationibus expenſarum ſuper eo, q̄ in exceptione ſuccubuit; vel propter aliam cauſam ſimilem.

b ¶ Vel.) repetere ſuper eo quod non.

e ¶Apellatum ab ipſa.) quid ſi lata tali interlocutoria iudex ſtatim vult Procedere in cauſa; petit pars cō pellari [a] cōtingat, pōt † in appellationis cauſa ipſum grauamen per interlocutoriam eandem illatū licite per appellationis iudicem emendari. [b] Vbi vero interlocutoria ſuper eo profertur, quod nō parat [c] præiudiciū negotio principali, vel [d] iudiciū nullum reddit: niſi fuerit appellatum [e] abipſa; per appellationem [g] diffinitiua poſtea interiectā, [f] grauamen illatum nequaquam poterit reuocari. [g]

tra quam lata eſt interlocutoria, non procedi infra decem dies, vt deliberet, an ab ipſa interlocutoria appellare velit necne, quęritur, 1 an ſit audienda? & videtur quòd ſic: quia beneficium, &c. c. 28. diſt. de his ad fi. inf. de reg. iur. iudicium, cum ſuis concor. ad hoc optime facit. 2. q. 6. anteriorū vbi dr̄ quod decē dies dantur ad appellandū vt liceat ſ. ipſum ſpatiū pleniſſimè deliberare an appellandū ei ſit, vel ęſcēdū: ſed ille litigādo & procedēdo ſuper principali, ſic pleniſſime deliberare non poteſt. Sol. dico q̄ non eſt audienda, 2 & hoc not. Guil. in ſpecu. tiu. appella. 2 tio, § reſtat videre, in fin. & eſt eius ratio: quia quo ad iudicem non tranſit in rem iudicatam ſententia, & ideo non poſſit eam reuocare, non omittat proceſſum. Et in hoc dicit in priuata ſua examinatione omnes doctores Bononiæ concordaſſe, vide euidentem rationem, ſi contrarium diceres, nunquam eſſet litium finis, in qualibet n. interlocutoria, termini aliquos finis, vel iudicis actu, diceret pars, quieſcatis per decem dies, vt deliberem an velim appellare; quod eſſet abſurdum.

f ¶Interiectam.) intelligo ēt ſi infra decem dies a die ipſius interlocutorię a diffinitiua fuerit appellatum propter rationes quas dixi ſup. in gl. hoc dicit, in principio. Io. And:

g ¶Reuocari.) iudex ergo in quem ex appellationis virtute principale negotium tranſit, de iis quæ principale non impediunt, intromittere ſe non debet.

ADDITIO. Multum ergo eſt p̄ęiudiciale impedire appellationes interponendas ante ſniam. Io. And.

FINIS LIBRI SECVNDI.

LIBER

LIBER TERTIVS.

DE VITA ET HONESTATE clericorum.

¶Superior ib. libris dictū fuit de clericis & p̄ſonis ecclēſiaſticis: nūc videndū eſt q̄ eorū uita & honeſtate: ideo anneſtit titulū, de uita & honeſtate clericorū. ¶ Opponitur q̄ titulus de uita & honeſtate clericorum nō fuerit bene format[a]: quia ſufficiebat alterum ex iſtis, dicendo de honeſtate clericorū, vel de honeſtate clericorum, quia q̄dquid attribuit uitæ, ſpectat ad honeſtatem, & quicquid honeſtati attribuit, ptinet ad uitā, quia honeſte uiuere reſpicit & honeſtam. ar. & ſic ſſet. titulus ſufficeret. C. de tempo. appel. per hanc, ita in procœmio huius libri. Sol. dicit Io. And. q̄ Hoſt. in ſumma huius tit. diuiſit iſtum titulum, per q̄ intendit docere duo. Primum, qualiter clerici viuere debeant. Secundum, in quib. conſiſtit eorū honeſtas. Dominicus. ¶ Duo membra diſtinguit: Secundū membrum proſequitur: ibi, Si autem. Io. And.

¶ pro intellectu huius cap. eſt præſupponēdum, q̄ clerici dicantur habare multa priuilegia, de quibus in gl. ſup. de big. c. vnico.

CASVS. Certum eſt q̄ clerici non debent intendere artibus ignominioſis, vt ſunt artes mimorū, ioculatorū, & hiſtrionum. clerici ſup. eo. in ant. Sed ponamus q̄ aliqui clerici exercuerunt illas artes, puta qui fecerūt in publico ſpectaculum ſui corporis, an ſint puniendi aliqua pœna? R. Ridet. R. omanus pontifex, q̄ ſi clerici exercuerunt illas artes per vnū annū, ſunt ipſo iure. i. ipſo facto abſque declaratione iudicis priuati omni priuilegio clericali. Sed ponamus, quòd iſti clericali non exercuerunt iſtas artes per vnum annum integrū: ſed per minus tp̄s, forte per ſpatium ſex menſium an ipſo iure perdant priuilegia clericalia? R. Ridet q̄ non, & requiritur q̄ eps illos monuerit primo, ſecundo, & tertio, & ſic canonice & cōpetenter, & ſi moniti nō deſiſtant ab exercitio illarum artium, eps p̄ſuā ſniam debebit & poterit illos declarare priuatos omni priuilegio clericali. Nota primo iuncta gl. q̄ clericatus dicitur eſſe dignitas. hoc verum, accipiendo dignitatem large pro quadam præeminentia; nam dignitas proprie dicitur quando quis habet præeminentiam ſuper aliquos, & eam hoc iuriſdictionem. Nota vlterius q̄ clerici exercentes artes iſtas de quibus in text. priuantur omni priuilegio clericali, etiā priuilegio canonis, ſi quis ſuadere diabolo. 17. q. 4. & in hoc ſunt ponderanda iſta verba, omni priuilegio. Nota inſuper, q̄ clericatus dicitur dignitas concor. ſunt in glo. Nota ſimiliter caſum, in quo clericus priuatur priuilegio clericali abſque aliqua monitione. Dominicus de ſancto Geminiano.

a ¶ Clerici.) clericus ioculator anno, vel tertio monitus non deſiſtens, ipſo iure perdit priuilegium clericale. Emanauit ad declarationem, & approbationem eorum, quæ de quadā æquitate dicebat Hoſt. ſupra de ſententia excommunicationis c. perpendimus. in ſumma eodem tit. §. quis poſſit, verſi. quid, & dicebat bonū eſſe ſi Papa hoc determinaret & tempora limitaret.

b ¶ Dignitati.] nota q̄ clericatus ei dignitas. ad idē 4. diſtin. denique. vbi de hoc. & de cleric. non reſiden. cap. 3. Si ergo detrahunt dignitati, merito priuilegiū perdere debēt, quod non perſonæ, ſed dignitati confertur, ut ſupra de foro cōpe. ſi diligenti. & de sēten. excomm. contingit.

ADDITIO. Idem Archi. qui etiam contra tales allegat ca. ſi apud. 23. quæſt. 5. Io. And.

c ¶Ioculatores.] qua ſi ioci latores in publicum. ſupra eo. tit. enim ſpectaculū p̄grii corporis, ad hoc ff. de iis qui notant infam. l. 2. §. fin. in oculto tamen vel ſi fr mitatis, vel alterius honeſtæ rei cauſa aliquid ioci facere non reprobatur. & facit quod not. Innocen. de cithariſtis & ijs qui variis v tuntur inſtrumentis. 86. diſt. do nare. in 1. glo.

ADDITIO. Et Accur. in præalleg. l. 2. § fin. ff. de infamib.

d ¶ Goliardos.] vulgare Gallicorum.

ADDITIO. A gula forte ſic dicti: ſolent enim eſſe guloſi, & leccatores. Io. And.

e ¶ Bufones.) vulgare Tuſcorum.

ADDITIO. Canon tales vocat hiſtriones. 4. q. 1. ca. 1. de conſec. diſt. 2. pro dilectione, & unde ſumpſerit originem illud nomen, ponit Valerius lib. 2. c. 1. circa medium. ver. verum. & uide quod dixi ſup. eo. clerici in princ. alias bufo idē eſt quod rana terreſtris. Io. Andr.

f ¶ Annum.) ad hoc 7. de hære. cum contuma ſup de reg. ſtatuimus. in auth. de ſanct. epiſc. §. interdicimus, coll. 9. & hoc eſt ius nouum: cum alias niſi monitione trina præmiſſa fuerint incorrigibiles inuenti, non p- dant priuilegium clericale, ut ſup. de ſent. excomm. in audientia, & cap. contingit 2.

g ¶ Artem. 1]nota actum damnatū appellari artem. ſic vſura ars appellatur. 74. diſtin ſicut 2 & cura animarū. ſupra de ætate & qua. cum ſit. in prin. 39 diſt. Petrus. & C. de maleſi. artem. ſic etiam officium procuratoris ars nuncupatur 5 q. 3. quia eps. in fine & magica artē exercentes. 1. q. 1. Petrus. & C. de maleſi. & matth. l. 2. & 4 & multis aliis legib. ſequentibus. eo. tit. & cog dicuntur habere artem. de conſe. 5. ne tales. Archidiacōnus.

h ¶ Ignominioſam.] ff. de iis qui no. infam. l. 2. §. ignominioſe. & § fin. cum ergo talibus ignominioſis artibus clerici intendere non debeant, & mimis, ioculatoribus & hiſtrionibus. ſup. eo. clerici 3. reſpon. (34. diſt. presbyteri. de conſec. diſtinct. 5. non oportet). C. de epiſc. & cleri. Authen. interdicimus. ſecundum Archid. Ioan. And.] Multominus ea exercere debent ad hoc 44. diſtinct. non liceat. ubi dicitur, quòd non licet clerico tabernam ingredi: multominus tenere 2. vilitas ergo vitę tales non patitur priuilegio gaudere. C. de adult. quæ adulterium in fine. ſupra de apoſtat. ca. 1. 46. diſtinctio. clericum ſcurrilem. ne cleri. vel mona. cap. 2.

i ¶ Breuiori.) nota infra annum dici breue tēpus poſt annum, longum, vel uetus. ad hoc 35. q. 8. ca. 1. ubi de hoc. & ſup. de ver. ſigni. quid per nouale.

[a] ¶ Moni-

† Ideo dicunt doctores, q̄ oēs & ſingu li cleri ci poſſūt tales accuſare. & extēdunt iſtud c. ad monachos ca. duo ſunt genera 12 q. 1. Font.

† Iſtud verbū pō derādo dicit Phi. ſyrius aliis q̄ deſiſtētes abiſtis artib. recuperant priuilegiū. facit textu. in auth. de ſāct. epiſc. interdi cimus.

1 Et tales de lucris hmōi artiū gabel lā ſoluēt. Do. Anc. tū tex. in l. q̄ſitū de fundo in ſtr. in fi. ē 3ª huic additio. ni. Font.

2 Qualiter hoc poſſit, q̄ dere vide late hic philippū Francum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Moniti.) hoc de veteri iure. sed per quem monebantur? Dic, ꝙ per suum prælatum uel iudicem, vt supra. de sent. excom in audientia. ibi, si a prælatis suis & cæt. & c. contingit. secundo ibi, si a tertio.
b ¶ Careant.] repete, ipso iure.
c ¶ Omni.] hoc dicit: quia multiplex est clericorũ priuilegium. quod dic, vt dixi supra eodem libr. de biga. altercatiõis vbi idem est verbũ. ADDITIO. Vnde non tenent immunitatem canonis: licet etiam sint in sacris. secundum Archi. alleg. ꝙ littera indistincte loquitur. & q illi plus peccant. 5. q. 6. presbyteri 40. dist. homo. de iureiu. cũ quidam. Sed Ioan Mona. hic contra, dicens constitutos in sacris non perdere priuilegium, licet plus peccent: nõ enim desinunt esse clerici, & clericaliter viuere tenentur propter characterem impressum, alleg. sup. qui cleri. vel vouen. ca. 1. & 2. & sup. de cleri. coniug. sane 2. prima placet. Ioan. And.

monit[i] [a] non resipuerint, careant [b] omni [c] priuilegio clericali.

TITVLVS II.

De clericis coniugatis.

¶ Bonifacius Octauus.

DE CLERICIS CONIVGATIS.

¶ Dictum fuit sup. tit. proxi. de clericis & eorũ vita, verum quia aliqui sunt clerici coniugati, dubitaret aliquis, vtrum amittant priuilegia clericalia: ideo ad nos informandum Romanus Pontifex ponit titulum de clericis coniugatis.

Lericis.] Prima pars reseruat clericis coniugatis duo priuilegia cum certa moderatione. Secundum: ibi, Et cum. Secunda reliqua tollit, & etiam prædicta duo, si moderatio non seruetur: ibi, In cæteris

CASVS. Aliquis Titius clericus contraxit matrimonium cum quadam Berta virgine, quæ non fuerat corrupta, & prius non contraxerat matrimonium cũ aliqua, quæritur, vtrum amittat priuilegia clericalia? Respondet quòd sic, exceptis duobus: videlicet quia adhuc retinet priuilegium. capi. si quis suadente. 17. q. 4. Nam si quis verberaret talem clericum, manus violentas iniiciendo, incurreret sententiam excommunicationis: a qua non posset absolui nisi a Papa, si iniuria esset grauis. Item aliud priuilegium retinet, ut nõ possit conueniri coram iudice sæculari. Sed utrum ista sint vera indistincte, vt quilibet clericus coniugatus gaudeat istis duobus priuilegiis: dum tamen contraxerit cum vnica & virgine? Respondet quòd non, sed præmissa sunt intelligenda, si iste clericus coniugatus deferat vestes clericales & tonsuram: nam si non deferret, priuaretur istis duobus priuilegiis, videlicet c. si quis suadente, & pro suis excessibus puniri posset per iudicem sæcularem. Sed quid, habemus in l. 2. C. de epis. & cler. & in c. fin. sup. de vita & honest. cler. in antiq. quòd clerici non debent vexari collectis, taliis, nec aliis exactionibus, & multa alia priuilegia habent, vt dicit glo. in cap vnico supra de biga. Vtrum clericus coniugatus gaudeat istis priuilegiis? Respondet quòd non: etiam posito casu quòd deferat habitus clericales: sed istis omnibus est nudatus. Et sic clericus coniugatus solum retinet duo priuilegia, scilicet priuilegium c. si quis suadente. & priuilegium ne conueniatur coram iudice sæculari pro delictis. Nota, ꝙ clericus coniugatus amittit omnia priuilegia clericalia, exceptis duobus de quibus in littera. Nota ꝙ clericus in minorib. ordinibus constitutus potest contrahere matrimonium: secus si esset in sacris ordinibus positus. De hoc habemus rubricam specialem, qui cleri. vel vouen. matrimoniũ cõtrahere possunt. in antiq. Nota quòd clericus coniugatus debet deferre habitũ clericalem, qui consistit in duobus. s. in habitu & tonsura, & si non deferat, omnia priuilegia clericalia perdit, etiã ista duo posita in textu, nã tunc reputatur laicus, & vt laicus potest puniri. Nota ibi, Vestes, quòd coniugatus clericus non solum debet deferre habitum clericalẽ in veste superiori, sed etiam in inferiori, & aliis. & istud uerum, nisi illa vestis sit latens, & non appareat. & hoc probatur uerbum, vestes: alias si sit indecentia in veste inferiori censetur laicus, & tanquam laicus potest puniri, ideo Tholosæ quidam clericus coniugatus, eo qd habebat caligas bipertitas, reputatus fuit laicus, & pro crimine tanquã laicus fuit condemnatus: nam fuit laqueo suspensus. Nota quòd clericus coniugatus in aliis omnibus priuilegiis reputatur laicus, ideo vt laicus uocatur ad tallias, tributa, exactiones, & alia munera a quibus eximuntur clerici. Sed vtrum ẽt talis clericus coniugatus, possit esse vicarius epi.? Rñdet ꝙ nõ. Nã iurisdictio ecclesiastica nõ cadit in laicũ c. 2. de iud in antiq. & ille clericus coniugatus exceptis duob. priuilegiis reputat laicus. Nota arg. a 3tio sensu ꝙ est fortissima in iure cap cum Apostolica. §. penul. in glos. l. de his quæ fiunt a præla. in antiq. l. 1. ff. de offi. eius cui mandata est iurisdict.) ꝙ bigamus est priuatus omni privilegio clericali, etiam istis duobus priuilegiis.

Nota ꝙ tonsura hic accipitur pro clericatu, nam prius tonsura est illa abscisio capillorũ, quæ est in parte inferiori, vt aures pateant, sed clerica. est abscisio capillorum in parte superiori, & circuitus abscisionis capillorum vocatur corona.

[Prima glossa summat, dicit unde sumpta, & quid declaret.

d ¶ Clerici.] si clericus coniugatus ferat habitum & tonsuram, clericali priuilegio gaudet, alias non. Et fuit tracta de fine cuiusdam extrauagantis, quæ incipiebat, ad quorundam. Et emanauit ad declarationem eorum quæ no. 23. dist. clerici. in 1. gl. & eo. tit. cap. Ioan. And.

e ¶ Vnicis.] quia si bigami essent, omni priuilegio clericali exuti essent, nec possent etiam portare tonsuram. sup. eo. lib. de bigamis, altercationis.

f ¶ Virginibus.] secus si cum corruptis, 1 vel viduis. Valeret contraxissent, & eas cognouissent, ut 33. dist. Valentinus. no. & rationem quare uirginitas in mulieribus requiratur quo ad hoc potius quam in uiro, quære de hoc. debitum. in glo. pen.

Glossa. seq arg. pro opi. recit. contrariam, quam approbat.]

g ¶ Contraxerunt.] Nota pro opi. Hug. & Hostien. quòd mulier debeat esse desponsata in uirginitate, & postea cognita de si primo defloratur quis mulierem, & postea ea dormiat, la contraxit nõ videtur quòd promoueri possit ad ordines. 30. quæst. 5. qualis ubi de hoc. (in glos. 2.) & 32. dist. nemo. Præterea carnis commissio conformitatem designat humanę diuinæquæ naturæ, quæ per incarnationis mysterium fuit in utero uirginali contracta, oportet ergo quòd consummatio, quę illud designat, fuerit facta in utero virginali, quòd si ante illam corrupit, esse non potest. & bene facit ad hoc 33. dist. maritum. Sed contrarium credo 2 secundum Tan. & Gof. qui hoc no. in summa huius tit. de biga. §. ité q si

¶ Si clericus coniugatus ferat habitum & tonsuram, clericali priuilegio gaudet, alias non. Ioan And.

CAP. I.

Lerici, [d] † qui cũ unicis [e] & uirginibus [f] cõtraxerunt, [g] si quis. Licet Bernar. contrarium not. de cle. coniug. sane. 1 Et Bar. Brixien. in quæstione dominicali, quæ incipit: quis cognouit virginem. Ber. s. de biga. debitũ in gl. vl. tum quia non diuisit carnem suam in plures, vt ibi tum quia sequens matrimonium fingitur præsumptus, cessisse, vt supra, qui filii sint legi. tanta. ADDITIO. Quo modo hãc rationem Host. impugnat, ibi dixi in gl. per hanc. a ¶ Vestes.] 21. q. 4. omnis iactantia. [in tex. & glos. l.] & per totam quæstionem. & 3. de vita & hone. cler. clerici.

b ¶ Canonis.] 17. q. 4. si quis suadente. [Glos. seq. quærit, & soluit.]

c ¶ Clericalis.] huic ergo fauori clericus renunciare non potest. de sen. excomm. contingit. inf. de fo. compet. si diligenti. Sed nũquid talis clericus si habebat rescriptum ad vacaturam antequam contraheret, mortua tali uxore, si postea vacat alia præbenda, potest illam petere? Termi. Bart. Brixiẽ. in principio quæstionũ suarum, quæstione quæ incipit, quidam impetrauit [& est 9. dominicalis,] quòd non: quia contrahendo matrimonium renunciauit per ipsum factum, 2 & animũ deposuit. [Quasi dicat, habuit pro derelicto. ff. pro derelicto l. & vlti.] Et hoc est verum. Nam tunc etiam perdidisset ius in re, multo fortius ergo ad rem, secundum ea quæ not. supra eo. cap. 1. ad hoc infra de concess. præben. cap. vlt. [& in clemen. de rescrip. gratia.] Itẽ contrahendo voluit perpetuo adhærere vxori. 32. q. 2. sollicitibi, & potest quidem sup. de condi. appo. cap. vlt. & eligendo alterum de contrariis, alteri renunciauit. ş. eod. lib. de postu. præl cap. vnico. in fin. de ele. vt quis duas. ad hoc infra eod. capitu. vbi dicit, in cæteris, & cætera.

d ¶ Concilium.) supra de foro comp. c. 2. quod habetur pro palea 9. q. 1. c. 2. Io. And.

e ¶ Clericus.) cuiuscunque ordinis. 3 supra de iudicium non ab homine & patet in c. de quo fit mentio supra de fo. comp c. nullus. Archid. (Gl. seq not. opin. Ioan. approbatam, & contrariam reprobatam, ob. & tripliciter soluit.)

f ¶ Declaramus.) Ex hoc & superioribus no. approbatam opinionem Ioan. Mo. 3. distin. clerici. & reprobatam opinionem Bart. Brix. ibi not. qui dicebat, quod clericus coniugatus in habitu & tonsura incederet, quomodocunque in habitu & tonsura incederet, dicit quantumcunque ergo respondebitur ad decre. sup eod. Ioannes. Triplex ea solutio. Prima est, ꝙ ex sola delatione tonsuræ sine habitu (supple, & econuerso.) non retinet priuilegiũ. Vel ibi cũ vidua vel corrupta contraxerat, vel aliam vxorem habuerat. Vel quia hoc est diuinare, dic tertio & verius, ꝙ de alio priuilegio loquitur, & sic concordat, vt infra eo §. in cæteris autem. ADDITIO. Si Ioannes [cuius opinionem glo ista in prin. dixit approbatam] intellexisset ꝙ gauderet omnibus priuilegiis, partim approbatur eius opinio, & partim reprobatur in § i cæteris. Triplicem ergo opin in hoc not. & media hic approbatur, quòd in omnib⁹ gaudeat incedens vt clericus, & hoc placuit Gu. in Spec eo. tit. post princ. secunda, quòd in nullo. Tertia, ꝙ in quibusdam. Io. And.

g ¶ Coniugatos.] deferentes tonsurã vel habitũ, vt infra dr. h ¶ Denegatur.] infra de regu. iur. cum quid vna. cum suis concord. ibi vide de hoc. Io. Andr.

i ¶ In cæteris.] vt in priuilegio quod habent, ne vexentur exactionibus vel collectis. C. de episc & cler. l. 2 §. de vita & honest. cle. c. vl. l. An.

K ¶ In præmissis.] priuilegio scilicet canonis Innocentii, & priuilegio cõcilii Parisien. Io. And.

l ¶ Clericali] & sic intelligatur decret. sup. eo. Ioan. And.

† Vide cõc. Trid. sessio. 6. de refor. ca. & sess. 21. de refor. c. 3. & sess. 24. de ref. c. 12.

vestes deferant clericales: etiam in præmissis eos gaudere uolumus priuilegio clericali. [l]

TITVLVS III.

De clericis † non residentibus in ecclesia vel præbenda.

¶ Bonifacius Octauus.

¶ Distributiones quotidianæ solum præsentibus, qui interfuerunt diuinis dari debent, consuetudine non obstante. Et qui aliter illas receperint, non faciunt illas suas, & idem de distributionibus, quæ dantur pro anniuersarijs defunctorum. Ioan. And.

CAP. VNICVM.

CONSVE-

DE CLERICIS non residentibus in ecclesia, vel præbenda.

¶ Dictum fuit supra de clericis & eorum vita: verum quia clericis dantur stipendia, vt melius vacent diuinis. q̃ stipendia dicuntur beneficia clericorum: dubitaret aliquis, vtrum clerici teneantur residere in suis beneficiis, ideo ad nos informandum ponit titulum de clericis non residentibus in ecclesia vel præbenda.

Onsuetudinem.) Primo recitat consuetudinem quam reprobat: Secundo statuit: ibi: Statuimus. Tertio pœnam apponit, à qua duos casus excipit: ibi, Qui vero. vltimo prorogat: ibi de distributionibus.

¶ præsupponendum est pro intellectu istius cap. quòd fructus præbendarum consistant in duobus, scilicet in corpore ipsius præbendæ, quod in aliquibus locis vocatur grossum, puta cum præbendæ sunt inter se distinctæ, quilibet canonicus habet certas possessiones pro sua præbenda. Secto consistit præbenda in quotidianis distributionibus, quæ dãtur interessentibus horis diuinis, & dicuntur manualis beneficia. Vlterius est præsupponendum, ꝙ istæ quotidianæ distributiones fuerunt introductæ, vt canonici melius vacarent horis diuinis, videlicet, vt si non amore Dei, saltem cupiditate pecuniæ interessent diuinis seruitiis.

CASVS. Canonici ecclesiæ cathedralis pictauen. per longum tempus sufficiens ad introducendum consuetudinem (si aliàs esset rationabilis) consueuerũt vt canonici

Universidad de Deusto
Biblioteca

nonici non solum interessentes diuinis horis, sed etiã absentes hērent & pciperent quotidianas distributiones, ac si interfuissent diuinis horis: an valeat talis consuetudo, & sit rōnabilis? Rñdet ꝙ non, nam canonici etiam si sint in eodem loco, dum tamen non intersint horis diuinis, nō debent habere quotidianas distributiones, quæ aliàs vocantur manualia beneficia clericorum, eo quia dantur ad manum: puta quòd interessentes Missæ, habebũt duodecim denarios: in aliquibus ecclesiis non dantur illæ quotidianæ distributiones in pecuniis, sed dantur in cibariis, puta pane & vino. Nota primo, ꝙ quandoque alii clerici, q̃ canonici recipiunt quotidianas distributiones in ecclesia. Item quandoque etiam distributiones dantur in aliis ecclesiis inferioribus cathedralibus, & pro his vide tex. in clem. vt hi qui. de ætate & qualit. Nota secundo, ꝙ illi dicuntur præsentes, qui sunt in ciuitate vel castro: sed tamen tales non dicuntur interessentes diuinis, nisi personaliter intersint. Do.

† Vide Dec. cõsil. 280. vbi late de his quotidianis distributionibus.

† Aliparti cipant.

[prima gl. summat, & dicit ꝙ iure veteri hoc ꝓbetur.]

a ¶ Consuetudinem.] distributiones quotidianæ solum præsentibus, qui intersunt diuinis, dari debẽt, consuetudine non obstante. Et qui aliter illas receperint non faciunt illas suas, & idem de distributionibus, quæ dantur pro anniuersariis defunctorum. Et probatur huius decretalis dictum in fine per decretal. sup. de præb. licet.

b ¶ Distributiones] supra de præb. licet.

c ¶ Manua ia.] vt sup. de verb. sign. olim.

d ¶ Victualia.] supra eod. de extero.

e ¶ Præsentes.] Quid. n. prodest præsentia in loco, ex quo diuinis non adsunt propter quę sunt beneficia constituta.

f ¶ Improbantes.] Licet igitur de consuetudine corpus præbendæ deberi possit absentibus, qui diuinis non intersunt, supra de constitut. cum omnes. secus in distributionibus quotidianis, vt hic.

g ¶ Ecclesiarum ipsarum.] cathedralium, vel collegiatarum.

h ¶ Adfuerint] Nota, ꝙ si quis impetrat ꝙ in absentia percipiat prouentus suos ac si præsens esset, dispensatio hæc facit eum reputari pro præsente, sed non pro interessente diuinis officiis, i sed si præsens esset, & officiis non interesset, has distributiones non perciperet, vt hic: ergo nec dispensationis vigore percipere t. Sed si diceretur in gratia ꝙ reciperet ac si præsens esset, & diuinis officiis interesset, tunc secus ratione prędicta. Sit igitur impetrans in hoc cautus, vt secundum hanc formam impetret, si potest.

i Hoc nõ aduertit Ber. ꝛ. e. cũ dilectus i gl. 2. Item nec Host. in c. ad li berādam. ADDITIO. Non tamen memini vidisse talem formam ab Apostolica sede manasse, si tamẽ daretur, tũc Io. And. haberemus quartum casum exceptũ, s. quãdo ꝑ apostolicum priuilegiũ illa perciperet. Existens tamẽ in seruitio papæ illas nõ percipit, vt no. ꝛ. eo. cũ dilectus. fructus tamen ꝑbendæ percipiunt, vt ibi. Et quis intelligatur esse in seruitio Papæ, & qd de illo qui residet cum Cardinali, dixi post Hostien. sup. verb. circa nos. & sup. glo. vlt quod hic ponit Arch. Io. And.

i ¶ Ordinationẽ.] vt pura, ꝙ tm detur ei qui intererit in Missa, & tm ei q̃ intererit in matutino. & sic de singulis horis. ADDITIO. Vide qđ no. in cle. vt hi q. de ætat. & qual. in gl. nota pro consuetudine, & in cle. 1. de rec. liq. in fin. Io. And.

k ¶ Infirmitas] ꝙ a celebratione diuinorum excusat, vt supra de præb. significa tum aliàs clerici ad omnes tenentur, qđ dic, vt supra de celebrat. Missa. c. 1.

[Gl. seq. signat contrarium, & soluit.]

l ¶ Vtilitas.] hęc duo solent dispensationẽ inducere supra de præbẽ. expositi. Et signatur huic contra supra eod. lib. de cle. cum non deceat. vbi illi qui profequuntur vtilitatem eccle się distributiones nõ percipiunt. Sed cano nici nõ tenentur ea talibus concedere, vt ibi: tamen si concesserint, illi non tenentur ad restitutionem, vt hic. Alii dicunt hoc locũ qui in præsentibus, illud in absentibus, vt præsentes qui profequuntur vtilitatem ecclesię, distributiones percipiant, absentes, vt ibi. Primum credo.

ADDITIO. Archidiaconus dicit hanc loqui in ecclesiis, in quibus est consuetudo ꝙ absentes ita percipiant, quæ toleratur in casibus hic expressis: contra ligitur de absente a diuinis, potest conuenire litteris aliàs non. Ioan. And.

[Glo. seq. soluit dubiũ, & remittit: sed do q̃it & soluit.]

m ¶ Suas.] de his ergo non potest nec eleemosynã qđ dic vt no. 14. q. 5. in sum. & supra de dec. ex trãsmissa. Quid si illi quorũ lucro prędicta cedebant, remittant, nunquid est canonicus absolutus? Satis vꝫ ꝙ fit. Institu. de re. di. §. per traditionem. cum hic non fit ademptio. sed dic. peccant tamen grauiter & mentalem simoniam committunt, & per pœnitentiam satisfaciunt. supra de simonia, tua nos & c. vlt.

n ¶ Idem.] quod hi, qui non intersunt, nil habeãt, & cõsuetudo contraria non valeat, & recipientes, sine iusta causa ad restitutionem teneantur.

DE BRÆBENDIS ET DIGNITATIBUS.

Distum fuit supra de clericis, & eorum vita: verum Nunc præbendæ & dignitates & alia stipendia dantur clericis, vt melius vacent diuinis seruitiis, dubitaret aliquis de huiusmodi præbendis & dignitatibus, ideo annectitur tit. de præb. & dignitatibus]

Vſcepti.] Diuiditur in quatuor partes. Secunda ibi, Sane. Tertia ibi, Verum. Quarta ibi, Nos itaque Ioan. And.

CASVS. Dicitur in c. de monachis ꝛ. eod. quod religiosi habẽtes aliquas ecclesias parochiales, puta ex donatione episcopi cũ consensu sui

ex tpe segis. 32. q. 4. dixi Sara. Præterea licet statutum esset, has distributiones solẽ iis qui diuinis intersunt officiis dari, non tñ erat expresse statutũ, consuetudinẽ tñ tam non valere. Item nec pœna addita, qđ facit aliquo modo distinguendas, sed tandem ꝑbendas, sed tandem singulis diebus dantur cuilibet pro victu tot libræ panis, tot mensuræ vini, & sic de singulis? Credo ꝙ de illis nõ loquitur decr. cum illæ portiones sint præbẽdæ, q̃ distributiones, aliàs esset canonia sine ꝑbenda in talibus ecclesiis: quod esse nõ debet. 1. q. 3. si quis obiecerit, s. de ꝑbend. relatum. Et hoc optime probat iudex ꝙ eo meo decret. sup. interp. im de verb signif. olim. pertate fu cerũ. n. est, ꝙ quotidianæ distributiones debẽt dari. absentib. in theologia studentibus, vel priuilegiatis, ut dantur tales priuilegiatis absentibus, vt in prædicta decret. licet, & tamen in talibus ecclesiis ea esset ibi decret. facit quod not. Ber. in ꝑdicta decret. licet, de præbẽd. & postea dico ꝙ in ecclesiis in quib. sunt distinctę ꝓbendæ & postea est mensa cõis grossa, & postea distributiones, solum in his distributionibus, & non in quotidianæ, & supra dum dixit, quæ tantum residentibus, &c. [Hoc ergo tenendum, ꝙ priuilegiati super percipiendis fructibus (vt nunc studẽtes Bononiæ, virtute priuilegii, quod facit illos censeri residentes) tocum illud percipient, quod perciperent in ecclesia residendo, non interessendo horis, & facit ꝙ not. sup. in gl. not. ꝙ.] Sed quid dices, ordinario est in ecclesia qui vadit ad talem horam tantum habebit, &c. vadit cano nicus ad horam principaliter pro denario ꝛ nunquid Thom. nobis, & capit. sicut pro certo. Contra supra de præbẽ. Dec. significatum. Solu. die secundum Hostien. qui hoc no. & supra de verb. signif. olim. quòd tales non committũt simoniam committę? Vꝫ quod sic, argu. de sim. suam & c. vlt. Item simoniam: cum nulla expressa pactio intercesserit, & per pœnitentiam satisfaciunt. supra de simonia, tua nos & c. vlt.

DE BRÆBENDIS ET DIGNITATIBUS.

TITVLVS IIII.

De præbendis & dignitatibus.

¶ Clemens tertius, aliàs quartus. †

¶ *Ad præsentationem religiosorum etiam exemptorum, non debent in ecclesiis ipsorum rectores institui, nisi primo tantum eisdem assignetur, vnde incumbentia onera subire possint, & congrue sustentari nec valet contra consuetudo Ioan. Andr.*

CAP. I.

VSCEPTI regiminis [b] nos cura solicitat, vt vtilitatibus subiectorum in illis præciditorum sibi, ut sunt assignati redditus, ut liberius vacent vtilitatibus suorum subditorum.

Nota ꝙ dfia est inter recipere præsentatũ, & admittere. Hoc colligit Dominicus de S. Geminiano ibi, nullum recipiant, & ex hoc dicitur quęstio in facto. Nam quidam patronus præsentauit quendam cleticum ad aliq̃ ecclesiam: & rogauit eũm vt illum admitteret? Rñdit epis & bene, notarius vero in instrumento suo posuit qualiter episcopus talem instituerat, vtrum notarius commiserit crimen falsi? Vꝫ ꝙ ficiquia si uerbum, admittere, non sit idem quod recipere, talis est falsarius: si autem admittere sit idem quod recipere, non est falsarius, cum recipere sit idem ꝙ instituere: Dicendum ꝙ aliud est admittere, aliud recipere: sic verbum bene, quod respondet epis, solum operabatur approbationem personæ præsentatæ, non autem institutionem, & ideo instrumentum illud est falsum.

Nota principalem effectum huius capituli, ꝙ dicee sanus nõ tenetur aliquẽ instituere, immo, nec admittere ad ꝓsentationem religiosorum: nisi prius fuerit assignata certa portio personæ præsentatæ. vnde uitere & sustentari possit, soluere episcopalia iura, & tene re hospitalitatem: tamen communiter religiosi sustinent onera, & assignant præsentato certam portionem pro victu & uestitu. clem. 1. ꝛ. de iur patron. in cle. Nota ꝙ eis non tenetur recipere præsentatum, nisi prius facta assignatione congruæ portionis. Quid si religiosi nolint assignare portionem? Dicendum ꝙ episcopus poterit illos compellere ad assignandum congruam portionem, ut dicta clem. 1. etiam si sint religiosi exẽpti, & in hoc religiosus exemptus subest iurisdictioni epis, ꝙ uerum est, dummodo illa ecclesia & populus sint sub potestate episcopi. Nota ꝙ ratione paupertatis ecclesia quandoque confertur non idoneo. facit c. extirpandæ. sup. eod. cum si. Nota finaliter casum in quo exempti subiiciuntur ordinariis, alios casus uide enumeratos per gl. in clem 2. de pœnis.

[prima gl. summat, & diuidit.]

b ¶ Suscepti regiminis.] Ad ꝓsentationẽ religiosorũ & exemptorũ nõ dẽnt in ecclesiis ipsorũ rectores instituti, niſi primo tm eisdẽ assignetur, vnde incumbentia onera subire possint, & congrue sustentari, nec valet Ꝛria consuetudo. Et diuide in quattuor partes: in prima arengat: in 2da antiq̃ constitonem recitat. In tertia ipsius tiãs gressionem in quarta ponit reuocationem, & extensionem ipsius, & Ꝛriam consuetudinẽ damnat.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Animarum.] sup.eo.lib.de consti.c.2.infra de sepul.cap.1.
b ¶ Innouatione.] nunc antiquorum declaratione, ℨ.in proœ huius libri ad finem exordii.
c ¶ Religiosorum] de monachis statutũ fuerat.ℨ.eo. de monachis, de aliis religiosis eadẽ rõne idem dicebamus; per decre. sup. eod.auaritiæ, & capit. in Lateranen.
d ¶ Assignatum.]qđ per eos augeri vel diminui non potuerit: dicit Archi. supra eo. auaritiæ, & habẽt circa hæc prouidere diœcesani etiam quo ad exemptos, vt in cle.de suppl.neg præla.quia regulares.
e ¶ Soluere.] hospitalitatem tenere. ut in prædi.decr. de monachis, & die, ut ibi: & ca.21.q.1.cap.1.& 16. q. 1. quoniam quicquid.
f ¶ Exempti.]ecclesia tamen cum populo non erat ibi exẽpta. 1 aliàs non intromitteret se episcopus supra de priui.quoniam, & de sup.neg.præl sicut. hodie secus: ut in clemen.eod.tit. quia regulares.
[Glo.seq.exponit,ponit opin.& declarationes iuris noui.]
g ¶ Sustentari.] forte dimittebãt quartam quartæ,id est, sextam decimam decimarũ.

† al. per quæ.

1 Idem Io.Mona. & Arch.

pue, per † quas animarum a saluti consulitur nunc nouorum editione iurium, nunc antiquorum innouatione b solicite prouidere curemus.
¶ Sane fuit olim per sedem Apostolicam prouide constitutum, ut diœcesani locorum ad præsentationem religiosorum c nullum ad aliquam ecclesiam recipiant, nisi tantum ei de prouentibus ipsius ecclesię coram eis fuerit assignatum, d unde iura episcopalia possint soluere, e & congruam sustentationem habere. ¶ Verum (sicut nobis querela multorum frequens insinuat) religiosi exempti f de prouentibus parochialium ecclesiarum, in quibus ius obtinent patronatus, seu rectorum præsentatio pertinet ad eosdem, tantum percipiunt annuatim, ꝙ rectores ecclesiarum ipsarum non possunt de residuo commode sustentari, g & episcopalia iura persoluere, ac alia incumbentia eis onera h persoluere: propter quod sæpe contingit, quòd non inueniuntur personæ idoneæ, quæ huiusmodi ecclesias velint recipere: sicque frequenter minus idoneis conferuntur, ex quo pericula imminent animarum. i
¶ Nos itaque uolentes super hoc salubre remediũ adhiberi: Præsenti decreto statuimus & mandamus, constitutionem huiusmodi quo ad omnes patronos † ecclesiarum religiosos tam exemptos, quam non exemptos, & alios k inuiolabiliter obseruari, consuetudine l contraria non obstante.

2 No.Do. ꝙ dictio alius,non includit diuersa. vide Feli. in c. sedes de rescr. in antiq. Ion.

tuendi:sed salua pace non adaptatur litteræ, nisi dicatur per eos fieri præsentatio solum ad curam populi de iam instituto per ipsos ad regimen Ecclesiæ: vt scripsi de præb.de monachis.super si 2. Ioan.And.
l ¶ Consuetudine.] cum.n.aliab.sit periculosa, vt ℨ.ꝙ batũ est, ergo extirpada.sup.eo tit.extirpãdæ.de consu.in antiq. cap. vlt. & de hoc ibi plene. Io And.

LIcet.] Dicit clericus, ꝙ secũdo anno pontificatus Clementis emanauit hoc capitulum: & simul cum hac decret.legere soleo decreta. sequentem, & decret si Apostolica,q̃ hanc restringunt,& decre p̃senti q̃ hanc exponit, ut patet in gl. Io.And. Facit tria: Primo recitat antiq̃ consuetudinẽ. Secũdo ibi, Nos itaq; illam approbat & inhibet: Tertia ibi, Nos .n.decernit. Ioan.And.
CASVS. Titius tenet beneficiũ canonice,ꝙ spectat ad collationẽ epi pictauen. mortui est in curia Romana: eps pictauen. ad quẽ spectabat collatio hac vacatione: quia forte erat in curia :verum potuerit conferre ffficium ac si vacat set extra curiã.Rñdet ꝙ non: & dicit ꝙ licet prouisio quorumcunq; sit ad papam spectans, tñ

† aliàs ibi: verũ ius ad se tribuere vacatura.
† Quæ facit ne Papa nocent ordinarii collatorib ꝙfectio vn neglecta intelligatur. ff. de iniu. item apud.ℨ. hoc edictũ. de sentẽt. excomm. cũ sim. & facit ℨ. de procur.cyli.& quod ibi dixi. sup. de filiis presbyt.c.1.Et enim non dignitas,sed dignitatum culmen.ℨ. generabilis,& c. quæ tenet extra curiã.Rñdet ꝙ non: & dicit ꝙ licet prouisio quorumcunq; sit ad papam spectans, tñ

antiqua ꝙsuetudo voluit ad ipsum spectare collationem beneficiorũ vacantiũ in curia: q̃ consuetudinem approbat hic Papa,& constituit vt nullus talia beneficia in curia audeat conferre. Et istud verum:dummodo Papa conferat ℨ.mensem : quo elapso poterunt collatores ad quos spectat electio, conferre per se vel per vicarios suos gñales in spũalib.& tpalib.in sua diœcesi, missos: Tñ si papa inuenit illud beneficiũ vacans, elapso mẽse poterit ꝙferre:si non fuerit facta collatio ꝑ ꝑsonã, uel suũ vicariũ dimissum in partib. Hoc dicit ꝙsens capitulũ.Nota primo,ꝙ papa hẽt plenã dispositionem beneficiorũ in quacunq; parte orbis suorũ:nã ipse est vocatus in plenitudine ptãtis, vt ipse ꝙcurrat cũ aliis alijs ꝑlatis:ideo inter ipsos est locus p̃uentioni.Nota ꝙ beneficia vacãtia in curia sũt reseruata dispoñi papæ. Nota vlterius ꝙ ius cõe ꝑt dispoñere illud ꝙ ante ꝙsponebat ꝙsuetudo:& sic de ꝙsuetudine fit ius cõe. de Papa ponderat hic ꝙsuetudinẽ ad se excusãdũ, delicet ne videretur ordinariis collatoribꝫ ꝙferre auferendi ab eis collationẽ istorũ beneficiorũ: Nota ꝙsante ꝙsuetudine istud idẽ potuisset ordinare.Nota ꝙsum in quo beneficiũ dẽt ꝙferri, per papã ꝑmensem, aliàs ꝑdit qualitatẽ collationis; Nã ante nullus alius poterit conferre nisi papa,post mensem uero alii concurrunt cum papa,& est locus p̃uentioni. Nota ꝙ iste mensis currit a die uacationis, nec cõputatur ꝙ uacationis; & ideo istud non statuitur in odium negligentiæ papæ,quia tunc non curret mensis iste nisi a die notitiæ,sed statuitur istud tps in fauorem ecclesiarum,

rum,he diu manẽant sine ꝑlato, ideo currit iste mensis à die vacationis, vt dictum est,secus in aliis temporibus reliẽtis cæteris prælatis in odium negligentiæ eorũ, quia illud tempus currit à die notitiæ ipsorum.
[prima glossa summat.]

a ¶ Licet ecclesiarũ.] beneficia vacãtia in curia alius quàm Papa conferre non potest, quod si fecerit, irrita est collatio.
[Glossa seq.quærit & soluit.]
b ¶ Dignitatum.]qđ de episcopatibus,nũquid comprehẽdun tur hæc constitutionẽs [Cleri.Py.ℨ.cap. prox.tenuit quòd sic propter verbum, ecclesias, quod hic poniter quod cathedra les comprehendit.su pra de verb sig.cum clerici.Ioan.Andr.] Satis videtur ꝙ nõ: quia ea quæ ꝑ speciali nota sunt digna, nisi ꝑ specialiter notentur tur. ff. de iniu. item apud.ℨ. hoc edictũ. de sentẽt. excomm. cũ sim. & facit ℨ. de procur.cyli.& quod ibi dixi. sup. de filiis presbyt.c.1.Et enim non dignitas,sed dignitatum culmen.ℨ. generabilis,& c. quæ tenet extra curiã.Rñdet ꝙ non: & dicit ꝙ licet prouisio quorumcunq; sit ad papam spectans, tñ

ADDITIO. Not. Ioan.Mona.infra de hæreti. inquisitores quòd declarari vidit appellatione dignitatis abbatiam non contineri.facit 16.quæstio 7. si quis dein ceps.Et secundum hoc dicit Archid. idem de prioratibus per quos principaliter reguntur monasteria, sicut sunt prioratus de Bosco, & sancti Ioannis in monte,in quibus eadem est ratio, nec per variationem nominis ius immutatur, sed quantum percipio curia hoc non recipit. Ioan Andr.
c ¶ pertinere.] 32.dist.omnes,& vide quod dixi supra eo.lib de elect quanquam Io.And.
d ¶ Vacaturus.] quod alius non potest, vt supra de concess.præb.c.2.etiam legatus de latere papæ, vt sup. eo. tit. dilectus filius T.
e ¶ apud sedem.] quę dicantur apud sedem ipsam vacare,dicetur ℨ.eo pñsenti.
f ¶ Consuetudo.]patet ex facto.sup.de accu.ac.edẽs

personatus & beneficia, quæ apud sedem h ipsam deinceps vacare i contigerit, aliquis præter Romanum Pontificem quacunque super hoc sit auctoritate munitus, siue iure ordinarię potestatis ipsorum electio, prouisio seu collatio k ad eum pertineat, siue litteras super aliquorum prouisione generales vel etiam speciales sub quacunque forma † verborum receperit, (nisi ei sit super conferendis eisdem in curia Romana vacantibus specialis, & expressa l ab ipso Pontifice summo auctoritas attributa) conferre m alicui, seu aliquibus non præsumat. ¶ Nos enim si secus actum seu attentatum fuerit, decernimus irritum & inane.

Gregorius decimus in concilio generali Lugdunensi.

¶ Si Papa beneficia vacantia in curia non conferat infra mensem a die vacationis, illi ad quos collatio pertinebat, poterunt illa conferre. Ioan. Andr.

CAP. II.

g ¶ Statuimus.]fit ergo de speciali consuetudine ius commune, sic supra de clande. despon. cum inhibitio & est si. de fideiuss. quòd quibusdam.de priuile.ꝙ non nullis. Allegatur tamen Romanæ ecclesiæ consuetudo pro iure antiq. sup.de constit.ex litteris.
h ¶ Sedem ipsam.] non vacantem, aliàs parochiales ecclesiæ cõferuntur per illos ad quos collatio pertinet,quod dic vt infra eodem si Apostolica.
i ¶ Vacare.]an beneficium dicatur in curia vacare cũ duobus ibi sũper eo sibi collato litigantibus alter moritur, vel vterque? Dic vt in clemen.vt lit.pen. si duobus.
[Glossa sequens tractat quid de præsentatione.]
† proceder
k ¶ Collatio.] nihil dit etiam dixit de ꝑsentatio- si hẽatur ne:vnde sequitur repe ctam, nõ titur receptum in cu obstãte ꝙ ria 1 Papam ꝑhoc oporteret non conferre beneſi expressã cia,quæ pertinent ad mẽtionẽ præsentationem lai- de verbo corum. Sed eadem ad verbũ ratione non conferret quæ pertinent ad fieri ĩ litpræsentationem ec- teris Apo clesiarum, vel mona stolicis. steriorum,vel mona petr. de chorum, supra capi. Anc. Do. proxi. pro hac parte & Ph.Fõ. facit infra eod titu. cum in illis. ℨ cum autem. ad hoc supra de iure patr.cum dilectus. Sed per litteram quę supra dicit; quacunque auctoritate, & per id quod dicit prouisio. Et qa præsentatio patroni clerici habet vim electionis, vt no. Innoc.de iure patro.cũ autem secũdum Archid. satis videntur cõprehẽdi prædicta.

CAP. III. STATV-

ADDITIO. comprehenduntur ẽt illa,quæ possent laici conferre ex priuilegio papali, secundum Archi.
l ¶ Expressa.] Nota vnum casum,in quo vacat præb. in ecclesia, & ille ad quem spectat prima vacatura, non consequitur illam, alium habes infra de rerum permu. cap.vnico.
ADDITIO Adde quod not.inf. eod quia sæpe.in vlt gl.Io.And.
m ¶ Conferre.]infra mensem à die vacationis numerandum,quia post illum possunt ea conferre,quod dic vt inf.c.proxi.

STatutum.] Ponit constitutionem Clementis, cuius moderationem subdit ibi, vt ii.quam postea restringit,ibi, Tantummodo.Dominicus.
CASVS. Pro intellectu huius c. præsupponendum est illud quod habetur in c.præcedenti, videlicet,ꝙ ecclesiæ, dignitates, personatus, & beneficia quando vacãt

Universidad de Deusto
Biblioteca

in curia, conferri non possunt per alium, q̃ per Romanum Pontificem. Hoc præmisso, dicit cap. præsens, q̃ si Romanus Pontifex beneficia in curia vacantia infra mensem à tempore vacationis numerãdũ, nõ cõferat, il'i prælati ad quos huiusmodi beneficiorum collatio spectat, mense elapso illa conferre poterunt statuto Clementis primo, c. immediate proximo non obstante, dummodo ipsi collatores per seipsos illorum collationem faciant. Sed q̃d si ipsi à suis diœcesibus sint remoti, quis tunc cõferet? Respõdetur, q̃ eorum vicarii generales q̃ erunt in ipsis diœcesib. collationẽ facere poterunt, dummodo habeant speciale mandatum beneficia conferendi. Nota primo, q̃ appellatione Romanæ curiæ venit sedes Apostolica: hic. n. dicit, in curia Romana. & supra c. prox. dixerat, apud sedem Apostolicam. Nota secundo, q̃ ista decr. modificat c. præcedens. Sed quæstio est an habeat locum in beneficiis electiuis? Vr q̃ non, q̃ a tex. dicit, collatio, sed collatio & electio diuersa sunt, vt c. cum illis. j. eo. appellatione igitur vnius alterum non comprehẽditur. Aliqui ista ratione moti, tenent istam partem Dominicus tamen tenet contrarium, quia istud c. venit ad limitationem præcedentis: ergo debet habere locum in illis, in quibus c. supra proximum. Sed præcedens c. habet locum in electionib. vt patuit ibi, electio, prouisio, seu collatio; igitur istud in illis locum habere debet. Nota finaliter effectum huius c. q̃ nisi Papa prouiderit infra mensem de beneficio in curia vacante: tunc ordinarius poterit conferre, & ex hoc elice quatuor specialia, q̃ hic ponit glo. est ergo expressum, &c.

[Prima glossa summat.]

a ¶ Statutum] Si Papa beneficia vacãtia in curia non conferat infra mensem à die vacationis: illi ad quos collatio pertinebat, poterunt illa conferre.

b ¶ Statutum felicis.] supra c. proximo.

c ¶ In curia] & sic idem est dicere in curia, quod apud sedem apostolicam, vt supra cap. proxi. & quando ibi vacare dicantur, videb. s. j. c. præsenti.

d ¶ Moderandum.] hoc arctationem respicit, non augmentum, sup. de verb. sign. c. vlt.

ADDITIO. Interdum ponitur pro gubernatione, vt ibi dixi super glo. penul. Io And.

e ¶ Mensem.] De huiusmodi computatione dicitur supra eod. lib. de elect. quam sit.

[Gl. seq. alleg. contrarium, & op. ad illud ponit opi. contrariam, quam approbat, & respondet ad contrarium: secundo tractat an tempus currat sede vacante, tertio notat quatuor specialia.

f ¶ Numerandum.] est ergo expressum istud tempus non à tempore scientiæ, sed vacation s currere, licet videatur ꝫ supra de concess. præben. quia diuersitatẽ. ad fi. supra de sup. neg. præl. licet. is enim qui nescit potestatem experiendi non habet. 2. q. 6. biduum ff. de calum. l. annus, & hoc tenuit hic Guil. Sed contrarium credo secundum 1 Gar. quia hoc statutum fuit in fauorem ecclesiarum ne contingeret beneficia diu vacare, non autẽ in odium summi pontificis negligẽtis quia tunc non nisi à tempore scientiæ curreret ꝑscriptio, vt in contrariis. Item per hanc redditur ad ius commune, extendenda est igitur vt de facili ad suam naturam redeat. 35. distinct. ab exordio. ff. de pact. si vnus. præsertim, vbi statuens contra se statuit: aliàs enim quare non fic expressisset à tempore scientiæ, de

† Vide extrauagãt. Bonifacii octaui in cip. Piæ sollicitudinis. habetur iter cões titu. de præbẽ. & dignit.

tum, [a] † fœlicis [b] recordationis Clementis Papæ prædecessoris nostri de dignitatibus, & beneficiis in curia [c] Romana vacantibus nequaquam per aliũ, quam per Romanum Pontificem conferendis, decernimus taliter moderandum. [d]

¶ Vt ij, ad quos eorundem beneficiorum & dignitatum spectat collatio † (statuto non obstante prædicto) demum post mensem [e] à die quo dignitates seu beneficia ipsa vacauerint numerandum, [f] ea conferre valeant tantummodo per se ipsos, [g] vel (ipsis agentibus in remotis, [h]) per

deci. ad audientiam. ad hoc infra de regu. iur. contra eum qui. Vnum scias, licet illud tempus currat ignoranti, non tamen sedi vacanti. 2 quod satis probatur. infra eod. si Apostolica: si enim ibi specialis est casus: ergo ipsius contrarium est regulare. & est ratio: quia hoc reperimus expressum, sed illud non. Et sic not. specialia in hoc casu: Primum, quòd cum in aliis detur maius tempus, de concess. præbend. ca. 2. hic datur solum mensis. Secundum, quòd istud tempus currit ignoranti. Tertium, quòd non fit computatio de momento ad momentum: sed dies vacationis non computatur in mense. 3 vt hic patet, dum dicit, à die, &c. & si supra de excep. pia. de restitut. spol. frequens. Et clemen sicut appellationem de appel. & vide quod dixi sup. eod. lib. de elect. prouida. in glo. penult. Quartum quòd cum aliàs communiter potestas deferatur ad superiorem, hic redit ad inferiorem, & hoc facit impossibilitas casus, ad hoc, supra de elect. licet, in fi. & supra eod. lib. & eo. tit. indemnitatibus. in fi.

ADDITIO. Tenuit Guliel. tempus istud de quo fit mentio in princ huius glo. currere à tempore scientiæ qui etiam dicebat, quòd nouo Papæ currebat à tempore electionis vel immutationis, non à tempore coronationis, cum ex electione competat illi plena iurisdictio. sup. de elect. licet. & de facto patet, quod ante vult conferre, reseruat. Et quomodo scribat ante coronationem, & qualem bullam det, not. in fin. huius libri super data. Io. And.

[Glo seq. dicit quid dedit causam constitutioni, secundo quærit, & soluit.]

g ¶ Per seipsos.] habebant episcopi ante constitutionem Clemẽtis procuratores in curia, qui statim cum vacabant beneficia, conferebant illa, & sic præueniebant Papam: vnde motus Clemens promulgauit constitutionem supra c. prox. demum Gregorius quia mutum prætudicialis erat constitutio illa. 4 in concilio Lugdunensi moderatus est eam. Sed ne adhuc exercerent illas malitias, scilicet quòd haberent procuratores in curia, qui statim mense elapso illa conferent, circo hoc addidit. Papa enim etiam post mensem poterit conferre si vellet, dummodo præuentus non fuerit. 5 supra cap. proxi. in princ. Sed littera ista dicit, per seipsos: Nunquid si præsentes sunt per alios conferre poterunt? Dic quod per alios conferre non poterunt, nisi in casu qui sequitur: potuit enim papa reiicere conditionem & modum apponere, & legem quam voluit 16. 18. q. 2. Eleutherius. ff. de pact. in traditionibus de conditio. c. verum.

ADDITIO. Inquantum hæc glo. dicit quòd etiam præsentes per alios conferre non poterunt, tria specialia not. secundum Gar. & Archi. scilicet q̃ possum per me, quod non possum per alium. Item quòd possum per alium, quod non per me, cum horum contrarium sit regulare. infra de regu. iur. potest. vbi de hoc. Item q̃ potestas conferendi redit non libere, sed onerata, vt hic patet. Io. Andr.

[Gl. seq. ponit opinionem, quam reprobat.]

h ¶ In remotis.] sic supra eo. lib. de tem. ord. cũ nullus. §. cẽpo. Et dixerunt quidam per hanc litteram, q̃ quis extra suam diœcesim existens beneficia conferre nõ poterat, sed hoc est falsum. 7 licet in hoc casu possit concedi, & probatur hoc olim supra de concess. præben. post electionem. in parte decisa. & hoc not. Ioan. & Ber. supra in antiq. de off. leg. c. nouit.

(Glo. seq. ponit duas lecturas, & primum approbat.)

a ¶ Id canonice.) dicebant olim quidã id, s. vicaria, nam eo ipso q̃ uicarius gñalis erat, beneficia conferre poterat. sed hoc est falsũ, vt sup. eo. lib. de offic. vicar. cum in gñali. In talium ergo collatione per ordinariũ faciendã, requiritur q̃ mensis elapsus sit; q̃ per seipsos conferãt, si præsentes sint; uel q̃ per generales vicarios non speciales: & q̃ habeant speciale mandatum beneficia conferendi, & sic expone, id, s. beneficia conferre.

ADDITIO. Archidia conus (cuius dictum ut iuris consulo an te factum: posfactũ filo gl.) exponit, id est collatio beneficiorũ in ciuitate vacantiũ. Adde quintum, quòd infra diœcesim conferant Ioannes Andreæ.

suos vicarios generales in eorum diœcesibus existentes, quibus id canonice [a] sit commissum.

¶ Bonifacius octauus.

¶ In beneficijs, uel in impetrationibus ad beneficia, per prouisionem usque ad certam summam pensio non debetur. Per ecclesias ciuitatis uel diœcesis non comprehenditur cathedralis: Sed per ecclesias prouincia metropolitana & cathedrales reliquæ includuntur. Ioan. And.

Q Vamuis) Primo ponit regulam; Secundo instantiam ibi, Et ideo. Tertio ibi, Quamquam decidit secundum dictam instantiam, & duos casus subiicit. Quarto ibi, Secus, contra instantiam alium casum subiicit, secundum Ioan. Mon. Ioan. And

CASVS. papa voluit mihi facere gratiam: & mandauit episcopo Pictauensi, vt pro sustentatione meæ vitæ mihi prouideret vsque ad summã quinquaginta librarum: vtrum virtute istius gratiæ possit assignare vsque ad istam summam in pensione super aliquo beneficio. Respondet quòd non, nisi in litteris meæ gratiæ fiat expressa mentio de pensione, sed virtute illius gratiæ solum mihi fiet prouisio vsq; ad summã quinquaginta librarum in beneficiis ecclesiasticis, & non in pensione: & rationem ponit: nam litteræ istæ sunt odiosæ & ambitiosæ: & ideo sunt restringendæ. Sed quid, si nam vs mihi prouideretur de beneficio vel præbenda vacante, vel proximè vacatura in aliqua ecclesiarum ciuitatis Pictauensis: vacauit aliqua præbenda in ecclesia cathedrali Pictauensis, an virtute meæ gratiæ possim illam petere? Certe non: Et dicit Papa, quòd non intendit quòd mea gratia extẽdatur ad ecclesiã cathedralem: licet in fauorabilibus sub nomine ecclesiarum ciuitatis P ctauensis ꝑtineatur cathedralis ecclesia. Sed quid si papa mandauit mihi prouideri in aliqua ecclesiarum prouinciæ Burdegalensis: vtrum ecclesiæ cathedrales comprehenduntur sub mea gratia, adeo quòd possit mihi prouideri de beneficiis ecclesiæ cathedralis Pictauensis, vel aliarum ecclesiarũ cathedralium prouinciæ Burdegalensis? Respondet quòd sic: Et non solum ecclesiæ cathedrales suffraganeorum continentur sub mea gratia, sed etiã ecclesia metropolitana: nam videtur mihi feciſſe vberiorem gratiam, quàm quando mandat mihi prouideri in ecclesiis alicuius ciuitatis: & ideo appellatione ecclesiarum in hoc casu continentur ecclesiæ cathedrales. Nota primo, qd verba inserta in dispositionibus beneficialibus titulum beneficialem concernentibus sunt interpretanda largissime: ad hoc de don. cum dilecti. Nota secundo, quòd verba rescriptorum beneficialium sunt interpretanda stricte. Dominicus.

(Prima glossa tria facit, summat, dicit unde sumpta, quid declaret.)

b ¶ Quamuis.) In beneficiis uel impetrationibus ad beneficia per prouisionem usque ad certam summam: pẽsio non debetur, per ecclesias ciuitatis uel diœcesis non cõprehenduntur cathedrales, sed per ecclesias prouinciæ metropolitana & cathedrales reliquæ includũtur. Fuit tracta de extrauaganti (Innocentii iiii) breui responso. &c. licet in bñficiis, Emanauit ad declarationem eorum, q̃ no. Tan. Ber. & moderni sup. in antiq. de æta. & qualit. accepimus in fi. de præb. pro illorum. in prin. Ber. & Compost. de rescrip. c. sanctæ crucis. in gl. quia quæstiones. § item quæritur de hac forma. & §. seq.

ADDITIO. Et per Inno. & Host. sup de iurepat. cum dilectis. Ioan. And.

c ¶ Plenissima) supra de don. cum dilecti. in fin. supra de uerb. sig. olim. ff. de consti prin. beneficium. uide quod plene dixi d. cap. olim. super ult. glo. Archid. remittit ad not. de consangui. & affin. quod dilectio. Et debent esse manifesta. infra de regu. iur. decret cum suis concord.

d ¶ Restringi.] sic supra eod. lib. de fil. presby. cap. 1. & 2.

e ¶ Vsque ad certam.] aliud puto cum Papa scribit vt prouideatur impetranti vsque ad talem summã: aliud dum papa scribit ut prouideatur ei de præbenda tanti valoris vel summæ: quia in primo casu potest prouideri de minori, sed non de maiori; in secundo uero de maiori, sed non de minori, quia forma mandati est seruanda 1 infra eod. tit. cui de non. Et cum istud, vsque, ponitur in litteris, intelligo quòd veniat ascensiue; quasi papa scribendo quòd prouideatur vsque ad summam centum librarum, velit quòd prouideatur de summa a sexaginta usque ad centum; sed non vltra id sup. eod. lib. de arbi. cap. 1. cum suis concord.

ADDITIO. Archid. alleg. ff. de uerb. obl. l. 1. §. si stipulanti. & l inter stipulationem. ff. de leg. 1. si seruus legatus. §. quinque. Ioan. And.

[Glo. seq. rationem reddit.]

f ¶ In pensione.] papa videtur mandasse ei prouideri de eo quod prouidens per se non poterit retinere sicut beneficia: Quia licet ibi sit liberalitas, non tamen est in collationes; sed in eo quod magis isti quam illi conferatur; quod dic ut s. de præb. relatum. probatur hoc inf. de inīt. c. ult. Et licet in fauorem eius hoc dictum videatur, non tamen illi fauori renunciat propter intentionem papæ quę talis fuit; & propter formã mãdati, quæ seruanda est. inf. eo. tit. cui de non.

ADDIT. O. Per beneficia quis intitulatur & obligatur ecclesiæ, & tenetur ad continuam residentiam. sup. de cle. non resi. cap. fin sed per pensionem non intitulatur, nec ad residentiam tenetur. 15. q. 1. possessionat ibi. Ioan. And.

1 Idem Petr. de Anc. Do. ꝑ rationẽ gl. Font.

† Vide Ostrad. 3 si. 168.

1 per istã rõnẽ Do. & alii reprobant gl. q̃ a pro uideri nõ ꝑt nisi de expressa. Fon.

Pensio nõ obligat ad residẽtiam.

CAP. IIII.

Q Vamuis [b] † plenissima [c] sit aliàs in beneficiis interpretatio facienda: litteræ tamen super obtinendis beneficiis impetratæ, debent (cum sint ambitiosæ) restringi. [d] Et ideo si alicui vsque [e] ad certam summam prouideri mandamus. ei non in pensione, [f] sed in beneficiis ecclesiasticis tantum volumus prouideri, nisi de pensione in nostris litteris mentionem fiat.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Aliàs.] vt 100.dist.pallium,de auct.& vsu pal.c.1. [vbi de hoc per Hosti.] sup.de testa. requisiti.ad hoc de verb.sig.cũ tibi.imo & interdum solum cathedralis comprehenditur sup.de verb.sig. cum clerici.

ADDITIO. Quod est speciale propter periculum, quod imminere pōt ex periurio,ut ibi dixi.Ioan.And.

[Glo.seq.alle. vnam concor. & ponit opinionem pro secundo ponit opi.contrariam,quā soluit.]

b ¶ Includi.]sic inf. de sent.excom. quia periculosum & hoc tenebat Compost.in supradicta gl. [Et facit.C.de aquæduct.l. eos.lib.11. Io.Mo.& Archi. Ibi dicitur ꝙ habētes aquæductū, non attentent matrices fistulas.]

¶ In antiquiorib. codicib. ita: Secus est cũ mādamus.

Sed Ber.& Tan.videbantur tenere cōtrarium in prædicta de cr. accepimus.in anti.in gl.pen. Sed forte bonum habuerūt intellectum si ad casum decre.se retulerunt.si in iis q. primo erant obligati prouidere: obligauerit.n. se episcopus ordines conferendo, ut sup. eo.in ant.cum secundum apostolū. ad fi. prouidere uel in cathedrali uel alia.litteræ igitur ibi impetratæ fuerunt litteræ iustitiæ: sed hic de litteris gratiæ loquimur: vnde in hoc casu per cōmunem formam in cathedrali uel aliis prouidere tenebitur. 1 & sic decre. illa loquatur in suo casu:nec sit correcta per istam. ad hoc sup.eo.lib. de elect.cum expediat.

(Glo.seq.quærit. arg.pro, soluit contrarium : secundo quærit & soluit.)

c ¶ Non extendit.)quid si mandetur sub hac forma? nunquid in capellania, vel māsionaria maioris ecclesiæ cathedralis poterit ꝓuideri? Et videtur Papa solū canonicos & ipsorum excepisse præbendas. ad hoc ꝛ. in tex.ubi dicit ꝛ propter ipsius honorem. ad hoc sup. eo.lib.de referi.statutum. & sup.de uerb.sig.cum clerici. Satis credo, cum hæc littera sic indistincte loquatur, ꝙ in nullo beneficio cathedralis ecclesiæ poterit prouideri:non.n.dicit, ꝙ nō in excludatur canonicatus ecclesiæ cathedralis: sed ꝙ non in excludatur ecclesia ꝛ ergo nullum ipsius ecclesiæ beneficium in excludetur. ad hoc optime.inf.de priuil.per exemptionem. & sup. 1.responso.(Hanc opinionem tenet Archid.qui refert sic pronunciatum per archiepiscopum Rauen.de mādato papæ in forma pauperum.inducit etiam ad hoc. J.de sent. excom.c.ult §.adiicimus.) Sed pone,impetraui ,ꝓuideri mihi in eccla S.Petri Bonon.nō est alia sancti petri ecclesia quàm cathedralis,nunquid in ea prouidebitur mihi? Videtur propter ly lum curiæ 2 gratia surreptitia: quia in cathedralibus ecclesiis nō solet exprimi nomen sancti : sed in inferioribus sic, quod credo, nisi aliter per litteras appareret papam de cathedrali intellexisse per illud cap.

2 Qui patet de ele. in antiq. dudū 1.& 2. & c.Cumana. & c. Sacros. cũ si. Io. And.

tit. pro illorum. vnde non aduertebat qui decret. illa allegabant, quod per litteras quibus prouideri mandabatur in aliqua ecclesia ciuitatis , potest prouidere in cathedrali, cum ibi archiepiscopo de ecclesiis suæ prouinciæ scriberetur.

¶ Impetranti beneficium seculare prouidetur de beneficio per seculares clericos usque ad præscriptionem legitimam possesso : hoc primo.Clerico seculari prioratum impetranti simpliciter, non prouidetur de consueto per religiosos gubernari.hoc dicit secundo. Dominicus.

CAP. V.

Cvm † de beneficio ecclesiastico consueto clericis sæcularibus assignari, prouideri mandatur , de illo debet intelligi , quod tanto tempore ab uno f vel pluribus sæcularibus clericis institutis g in eo rectoribus extitit cōtinuè ac pacifice gubernatum,ut præscriptio legitima h sit cōpleta, etiam si ante i uel

e ¶ Vberiorē]si ergo ꝗrat diuersitatis rō, sufficiat ista : licet quo ad metropolita nā ec.Pam nō multū efficax videatur: sed sufficit sic ꝑ papā declaratum in anti. de re.iud.in causis.

ADDITIO. Vide qđ no Host.ꝛ.eo.ꝑ illorum.post princ.& in fum de verb.sig. §.a quo fieri: post princ. uer.qđ si ꝓcipiat.ubi dicit,ꝙ ciuitas & diœcesis sunt correlatiua, sicut pr & filius: & sic vnū nō est reliquū , sed prouincia † collectiua vel cōcluſiua ita ꝙ ēt pranita cē proptiam conclusionē facit.6.q.3.scitote.1.q. 6. non liceat. & seq.c. Io.And.

† Tene. ADDITIO. Idem Archidiaconus.

† Ergo si ipse impetrationis religiosi bona fide illud beneficium post. fides,nō trans, valent litterę , nisi ꝓuideri mentiosa.

Cvm.] Duæ sunt partes: Scda ibi, Qū.] Et hæc scda pars dicitur, a quo cessat excipit ibi: Nisi. & hoc verbū, beneficio, large ponit, siue de parochiali eccle, uel de ꝓlatura: uel de ꝓbēda tractat. Io.An.

CASVS. papa mādauit epō rectorem ut mihi prouideret de bñficio, qđ consueuit assignari clerico sæculari. Erat aliqđ beneficium qđ fuerat regulare , tū fuerat possessum per sæculares clericos ꝑ spatium 40. annorum,sufficiens ad inducendū ꝓscriptionem. vtrum ꝙ deatur mutatum bñficium ? Rndet ꝙ sic: nā ex spatio tanti tpis ꝑsumitur mutatio status talis bñficii, iō attenditur in gratia mea ac si semper fuisset sæculare , & nō regulare. Sed quid pone ꝙ papa mandauit ut mihi ꝓuideretur de priorata:quæritur de quo prioratu intelligatur? Rndet ꝙ de prioratu sæculari cōgruo meo statui , nisi in gratia mea ꝓtineretur expresse, ut mihi prouideretur de prioratu, etiā si illud esset regulare.

Nota primo quod appellatione cōsuetudinis intelligitur de præscriptatut nota.in c.Cumana.de elect.in anti.Nota secundo quę possessio inducat præscriptionem:quia requiritur quod sit cont nua & pacifica ad hoc de præsump. illud. Dominicus.

f ¶ Abuno.] Nota pro iis q̄ no. Ber. ꝛ de causa poss. & proprie.cum ecclesia Sutrina.in glo.ex hoc uidetur [facit supra in anti.de fil.presby. constitutus.]

g ¶ Institutis.] ergo si de facto tū occupati essent per eos, nō hēret locū ꝓscriptio : vel si ibi nō ut rectores, sed vicarii uel cōductitii sæculares clerici rexissent. ADDITIO. Idē Io.Mo.& Arch. qui ponderat,ꝙ hic requiritur præscriptio , non consuetudo tm ꝓpter ly lum curiæ 2 dixi sup.eo.lib. de consue.c.fi.in 3 gl. Ioan.And.

h ¶ Legitima.]ſ.40.annorū in anti.de ꝓscrip.de quarta.de cā poss.cum ecclesia.de consue.c.ult [Idem Ar.]

i ¶ Ante.]in cœptam ꝓscriptionem: sed secus si post in cęptam,& ante ꝛpletam: & iō dixi ꝛ. in tex. continuo

3 ¶ Foll.)

1 placet 2 ¶ post.] 1 non tñ continue & pacifice spatio xl. annorum,& ideo dicit,qñque. illa igitur administratio pcedentis tpis tollitur per ꝓscriptionē sequentem: administratio autem ꝓscriptionem sequens illam nō tollit,nisi alia interueniret, quę ius aliorū haberent perimere.

2 Vide qđ vide Fon.

ꝓbatus & duplex.

† Vide ꝙ de ista vnione no. cle.si vna de reb. ec cles. non alie. & c. si unire.& exc. prel. Petr. de anch.Fō.

a post † religiosi quando que † ministrauerint in eodem. ¶ Quando vero scribitur, vt prouidea tur de alieno prioratu b alicui clerico sæculari c prouideri non potest de prioratu , qui per religiosos (iuxta modum d præmissum) est solitus gubernari. Nisi hoc in litteris caueatur expresse.

¶Idem.

¶Habere personatum cum cura & præbendam, cui annexa est parochialis ecclesia, non est contra concilium generale. Io. And.

CAP. VI.

Svper eo, quod e prębē. das, quib. parochiales ecclesiæ sunt annexæ, f in quibus spirituallem iurisdictionem ſm ec cleſiæ vestræ consuetudinem approbatam, & sic ſm aliquorum interpretationem curam animarum habetis, simul cum personatibus g (quorum aliquibus cura imminet animarum) in eadē h ecclesia obtinetis, vobis (cū hoc generali concilio i † nō obuiet k) dispēsatio l necessaria non existit.

¶Idem

¶In impetratione benefitiorū inspicitur data , non præsentatio vel receptio. Io. And.

CAP. VII.

Evm, nem ibi habeat,& super vicarium existat:quia excōicare potest,& similia facere:ergo quin curam habeat negari non potest. 4 sup.de elect.dudum 2.

(prima glo. summat,& dicit quid declaret.)

e ¶Super eo quod.) habere personatum cum cura, & pbēdam,cui annexa est parochialis ecclesia, non est cōcilium gñale. Et reprobatur per istā decre.opi.Ber. ꝛ.eo.tit.extirpandæ.§.qui vero.cui fauet Guil.in Spec. tit.de legato.§. videdum.ver. quod si habeo. & approbatur opin. Inn. & Host.

ADDITIO. Et dicit Arch. ꝙ hoc dicebat constitutio extra uagans Inn.III saluberiter & dicit, ꝙ audiuit a Spe ꝙ vidit ilā sub bulla.In vers. tū pal.dicit, ꝙ num quam vidit hoc diffiniri,quod tū vidit fæpius agitari:nec ego vidi illam constitutionem Io.And.

f ¶Annexæ.] in quibus deseruire debet ꝑ vicarium perpetuū vt in ꝑdi.§.sed an ipse vicarius , vel ipse ꝑbendarius curam animarum illius parochiæ habeat: de hoc fuerūt opiniones diuersæ, vt sequitur:vicarius em curā aīarum hēt, 3 ꝙ probatur sup. in anti de offi.vic.ex parte, sed vt vicarius.vt ibi no. Ber.cum ergo rector spiritualem iurisdō-

† Hoc est gñale ꝛ.ci. Late. sub Inn. III. c.29.

3 In actu, quo adsrū pœnitentiale. Do.Phili. Fon.

4 Verum est in habitu. Do. Phil.Fōt.

g ¶Personatibus.] & sic vī ꝙ vnus possit plures ꝑsonatus,& ꝑbendam ēt cum parochiali annexā in eccle sia obtinere sine dispensatione papæ:vnde ꝛdicit aperte.ꝛ.eo. lib.de consue.c.1. Sed hic Papa plurib.loquitur, vt vides ꝛ.vbi dicit, obtinetis.unde plurib.canonicis eiusdem ecclesiæ de hoc quęrentibus consultis Papa respondit: & sic non non est contra.

h ¶ In eadem eccle.) idem & multo fortius in diuersis.ad hoc sup.de concef. præb.litteras.

i ¶Concilio.) sup.eo.de multa.

k ¶Non obuiet.) cum em̄ accessoriam habeat sequā naturam principalis: sup. eo. lib.de offi. dele.si superg gratia.j. de reg. iur. accessorium. cum suis concor.& de præbenda non est cautum ꝙ vacaret, ergo nec vacabit capella accessoria ad præbendam.ad hoc ff.de seruitu.prædi l.vna est via. ff.quemadmodum ser. amit.si cōem.ad hoc ꝛ.eo.quia sæpe. præterea cessāt rō prohibitionis:quia in ecclesia annexa præbendæ non tenetur residere , ut supra eo. c. extirpandę. ergo constitutio,de multa. hic locum non habeat.

l ¶Dispensatio.)intelligo papæ,de qua loquitur concilū, de quo mentionē fecit: aliàs in pbēda & dignitate bene requiritur dispensatio epi, nisi consuetudo eccle siæ aliud induceret, vt illa fine dispensatione simul possint de iure teneri. 5 ad hoc sup. eo. lib.de reſcri.gratia.& ꝙ ibi dixi. Dicebat ergo Inn.& Host.ꝛ. eo.extirpāde,hunc esse casum,in quo de iure cōi, vel saltem de cuiuslibet superioris dispensatione ſm diuersas opiniones , quas no.ꝛ.eo. tit.cum iam dudum. quis plures curas habebat.

5 Placet. Doct. Fō.

Evm, cui.) Decidit casum, cuius dubium fortificat:ibi, Licet isti. Io. And.

CASVS.

Universidad de Deusto
Biblioteca

CASVS. Papa contulit mihi ius canonicæ in ecclesia Pictauensi:& mādauit decano & capitulo ecclesiæ Pictauensis,ut de facto me reciperēt in fratrem & canonicum, & me installarent: postea papa in eadē ecclā Pictauensi fecit tibi similē gratiam,quia te creauit canonicum ecclesię Pictauensis,& mandauit decano & c. ipsius ecclæ, ut de facto te reciperent in fratrē & canonicū. tu fuisti diligentior me: quia licet essem prior in impetratione, tū tu primo p̄sentauisti l̄ras tuas decano & capl̄o, qui te receperunt in fratrē, & canonicūsego postea præsentaui l̄ras meas: & secūdo me receperunt in fratrē & canonicū: Accidit q̄ statim post vacauit q̄dam p̄bēda: q̄ritur cui nostrum debeatur? Respōdet q̄ mihi, qui primus fui in impetratione: licet fuerim posterior in p̄sentatione litteratū. No.primo, q̄ ex canonicatus collatione acquiritur ius, ēt sine alia

† Nota hoc: quia si a.non afficeret p̄bēda no. Doct. sup.eo.inter cætera.vet.de Anch.Fō.

cui [a] canonicatus alicuius ecclesiæ a sede † Apostolica est collatus, [b] licet nondum sit in ea receptus: decernimus in assecutione p̄bendę (iuxta suæ prouisionis ordinem) oībus p̄ferendum, [c] † quibus postmodum in ipsa ecclesia similis [d] gratia est concessa: Licet isti primo suas litteras p̄sentauerit: & primo [f] recepti fuerint in eadem.

¶Idem.

¶Per litteras Apostolicas non faciente de defectu ordinis, mentionem, potest impetranti de curato beneficio prouideri: ad ordinem tamen se faciet proximis temporibus promoueri. Io And.

CASVS. Papa fecit tibi gratiam, & mandauit eṕo Pictauen.ut de beneficio spectāte ad suam collationē tibi prouideret: si q̄ uacaret alioquin de proximo uacaturo: ēt si illi beneficio immineret cura animarum: & in l̄itteris Papæ nihil dicebatur de defectu ordinis, vtrum uirtute g̃ræ tibi factæ possit prouideri de beneficio curato, ita q̄ tacitur nitas ordinis nō faciat l̄ras tuas subreptitias ? Rñdet Romanus Pontifex, q̄ licet patiaris defectū ordinis: tū l̄ræ tuæ nō sunt subreptitiæ; posito q̄ in eis nulla fiat mentio de defectu ordinis: Nā sufficit & possit promoueri ad beneficiū curatū infra annū. c. licet canon, de ele. sup.eod.lib. q̄ c.cum in cunctis. alleg. fecus si patiaris defectum in ætate, vel scientia:nā tunc litteræ tuæ essent subreptitiæ, & uirtute illarū non posset tibi cōferri beneficium. Nota textum iuxta glo.quod in promouendo ad ecclesiam parochialem requiruntur, scilicet,ætas, scientia,morum honestas, & ordo; patiēs defectum in tribus primis, non promoueretur auctoritate Apostolica:secus si pateretur defectum in quarto, puta in ordine, vt hic. Nota beneficium curatum poteſt conferri nondum promoto ad ordinēs sed sufficit, quod promoueatur infra annum.

[Prima glo.summat, & dicit vnde sumpta.

g ¶Si pro clericis.] per litteras Apostolicas nō faciētes de defectu ordinis mentionem, potest impetrari de curato beneficio prouideri; ad ordines tāñ faciet proximis temporibus promoueri. Tracta fuit de extrauaganti,quæ incipiebat, venerabilibus fratribus,alias super prouisione, & fuit Alexandri.

[Glo.seq.dicit quare illud,aliis, fuerit additum, & quod declarat, & hoc iustificat.]

h ¶Alijs.) hoc fuit non sine mysterio dictū, quia constitutio Alexandri solum de pauperibus loquebatur unde multi dicebent,secus in alijs, & declarat hic q̄ not. Compostella. in antiq de reſcri. capitulum.in glo. quia quæstiones.§. item quæritur an collatio. Et nota quod quattuor requiruntur in promouenda,scientia, ętas,mores, & ordo: in primis tribus patiens defectū, auctoritate litterarum sedis Apostolicæ non promoueturnisi fiat mentio sup.in antiq. de ætā. & qualitē. & c.seq. in quarto sic, vt hic vides, & sic caute decre.illa quartum omiserat.

i ¶Animarum cura.) alias ēm nisi hoc esset expreſſum,de curato prouideri non posset.sup.de prēb.cap. vlt.inf.eo.tit. cum in illis.

k ¶Defectu ordinum.) secus in defectu ætatis. supra eodem libro, de reſcrip. si eo tempore. Et nota, q̄ bene probat ista littera,& in fetior, quæ idem repetit. ipsum noluerunt recipere in fratrē & canonicū: vnde q̄ promouendus ad curam, si non est in sacris, defectū patitur, & facit ad id quod dicam infra glosſ. proxima.

(Glosſ. seq. ponit opinionem,quam non approbat.)

l ¶Prouidere.) olim de iure cōi tales ad talia beneficia non poterant assumi.§. de ęta.& qua.ꝑterea hodie dicunt quidam l indistincte,q̄ possunt.ad hoc sup.eo. lib.de ele.cū ex eo.§ de instī.c.2.& hic. Sed non sumdum solum in casibus,in quibus hoc expressum inuenio,vt hic,& §.de instit. ca. 2. in aliis salua maneat,& defectus tua poterit prouisio impugnari. Oportebit [a] tamen, vt ipsi ad ordines, quos requirunt [b] † collata eis beneficia,se faciant in proximis statutis a iure [c] temporibus promoueri. [d]

¶Idem.

¶ Mandato alterius super prouisione facienda per Papam impleto, prouisio auctoritate Papa intelligitur esse facta. hoc dicit secundum Zen.

CAP. IX.

SI eum super cuius [e] prouisione Apostolicæ sedis legatus in certa ecclesia suas litteras, [f] quibus obtemperatum non fuerat, destinaret: Mandamus auctoritate g nostra in ipsa ecclesia iñ canonicum recipi & in fratrem, sibique prouideri de [g] prębenda iuxta ipsius legati continentiam litterarum: talis receptus [h] huiusmodi nostri auctoritate mandati, non legati, sed nostra † intelligitur auctoritate receptus: Et ideo est in assecutione prębendę omnibus post eum eadem [i] auctoritate receptis,in dicta ecclesia præferendus.

¶Idem.

¶Mandatum alternatiue plures collatores includens, uerificatur in primo uacante. In simul uero uacantibus ordo scriptura seruatur. hoc dicit secundum Domi.

1 Te hoc Placet Archi. Io.A.

2 Item no.in præalle.decr. tibi q̄ de reſcri. Io. And.

2 Placet. Doct. Fō.

† Et si illorū executores ꝯ istum fulminarēt censuras, non legaretur, q̄ tales censuræ non ligāt nisi iniuste & de facto resistētes. sup.eo. ꝓ illorū.ꝑe. de Anch. & vide hic Feli. in c. cum te. de reſcri. Fon.

2 Vide cō. Tri.ſſ. 22.de reſor.c.4.

Ordinis glo.ꝑoribus poſſint conferri.

3 Cautius dissimet ꝓtochia in ecclesia.h.an.

4 Q̄ hi. no. I.Mo. ibi dicā supra. Io. nō in for ma. Io.A

Mandato

fiolica vel legati? Rñdet quōd vī receptus auctoritate Apostolica, & non legati, & ideo p̄fertur oībus aliis habentibus similem gratiam in ea ecclesia. Nota primo iuncta glo.q̄ Papa potest dare ius ad beneficiū primo vacaturum,legatus vero non potest, licet possit reseruare beneficiū primo vacaturum in fauorem certæ p̄sonæ. Rō diuersitatis est, quia ille nō tm ꝓcurabit mortē uentis ficut si haberet iusad beneficiū primo uacaturū, nam licet legat' reseruauerit tale b̄ficiū primo uacaturum in fauorem istius, tamē potest legatus iste recedere a reseruatiōe, & illud beneficiū alteri conferre, & ideo non ita procurabit mortē uentis.Nota q̄ si Papa mandat aliquem recipi in canonicum iuxta tenorē litterarum sui legati, licet papa se referat ad litteras sui legati, tamē iste talis dicitur recꝑptus auctoritate Papæ, & non auctoritate legati. Et ad hoc emanauit p̄sens c. & istud verum, nisi talis primo esset receptus auctoritate legati. Ratio dubitādi ad istud c. fuit, quia dicebat papa,recipiatis talem Caium iuxta tenorē literarum talis legati.Sed ratio decidendi,quia in litteris Apostolicis dicebatur, vt iste Caius reciperetur au ctoritate Apostolica. Nota vlterius, q̄ inter receptos auctoritate Apostolica quādo habent similes gratias, qui prior est tempore, potior est iure, sed illa prioritas attendit a tēpore impetrationis litterarū, & non a tēpore p̄sentationis earumdem supra eo tit.c eum cui. Nota etiam q̄ litteris legati creditur super collationibus beneficiorum ad eum iure legationis pertinentiū materiam vide de probat.o.c. post cessionē Nota finaliter,q̄ verbum,auctoritate nostra, inducit actū delegationis.vide §.eo.lib.de reſcr.cum aliquibus.Dñicus.

† In ꝫriū adducit re. de An ch.l. si ser uus. ff. de pa mandat aliquem hære inst. l. unū ex fami.ff.de leg. 2.sol. uincentera ꝫria,siper reseruationē legati alteri ius acqui reretur. Fon.

Rō dubitandi & dicēdi.

[Prima glo.dicit vnde sumpta sit,& quid declaret.]

e ¶ Si eum super cuius.) Tractafuit de extrauaganti, quæ incipiebat,dilectus filius. Emanauit ad declarationē eorum,quæ not. Compostella. supra de reſcript. capitulum in gl.quia quæstiones.uers. sed pone quod prior.& Guil. in spe.titu.de legato. §. nunc tractemus uer.quid si per.

f ¶ Litteras.) reseruationis,nā legatus vacaturam non confert,ut supra eo.tit.in antiq.c.dilectus filius T.sed bene reseruat collationi suæ : & super ea conferenda cū uacabit dat executores, vt supra eo. lib de offi.leg. c.3.& 4.& ꝫ.eo.t t.si apostolicæ.

g ¶ Auctoritate nostra.] litteræ igitur gratioſæ sic missæ faciunt illum censeri auctoritate Apostolica receptum,ex quo sic ea primitur.ad supra eo.lib.de reſcri. cum aliquibus.in fi.

h ¶ Receptus.] posſ impertitam enim auctoritatem a Papa,talis gratia Papalis intelligitur.inf.eo si Apostolicæ.4.& C.de ueteri iure enuc. l. 1. ante medium .

i ¶ Eadem.]nam si minori præfertur,etiam prioribus, ꝫ.eo.hi qui.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Mandato nostro.] Ponit thema, cuius dubium soluit distinguendo, primum membrum ibi De bñficio. Secundum, ibi, Si vero. Io. And.

CASVS. Papa mandauit epo Pictauensi sub hac forma: Mandamus vt tali conferas beneficiū ꝓximo vacaturum, spectās ad tuam collationē, uel alterius ꝑlati: nūc uacat beneficiū spectās ad collationē epi Lemouicē. illud voluit mihi conferre eps Pictauēsis. Dicit eps Lemouicen. non conferatis, quia Papa mandauit nobis alternatiue: iō expectetis ꝙ prius uacet beneficiū spectans ad vestram collationem: an bñ dicat? Certe non: sed poterit eps Pictauen. mihi conferre beneficiū spectans ad collationē epi Lemoui. Sed ponamus, ꝙ eodem tēpore uacauit bñficiū in dioc̃esi Pictauen. & aliud bñficium in dioc̃esi Lemouicensi: quod istorum beneficiorū mihi cōferret? Rñdet ꝙ ex eo ꝙ eps Pictauen. primo fuit notatus in litteris Apostolicis, debebit seruare ordinē litterarū, ut primo conferat beneficiū spectans ad collationē suam. Sed quid si in litteris dicatur, quod eps Pictauen. conferat mihi beneficiū spectās ad collationē epi Lemouicē. vel suam? Certe licet tūc vacāt duo beneficia, vnū in dioc̃esi Lemouicensi: aliud in dioc̃esi Pictauensi: poterit conferre illud beneficiū qđ uacat in dioc̃esi Lemouicensi, quod spectat ad collationem epi Lemouicensis. Nota ꝙ beneficium primo uacans debetur ꝑcise qñ Papa mandauit de beneficio proximo uacaturo. Et istud verum, nisi primū beneficiū fuisset vacans in fraudē: qa tunc possum omittere primū, & petere secundū. Sed cessante fraude debeo accepta re primum: ꝙ si omittam petere primum, non possum postea petere secūdū. Et verū nisi in litteris meis diceret: hoc modo: mandamus quatenus conferas tali primū beneficiū ꝓximo vacaturū, si illud duxerit acceptandū: alias eidē conferas primū beneficiū qđ ipse acceptandum duxerit, quæ verba hodie cōiter ponit papa in suis litteris. Nota insup, ꝙ qñ Papa scribit de beneficio spectante ad collationem unius uel alterius ita ꝙ sunt duo grauati: tunc beneficiū spectās ad collationē primo nominati, debetur illi pro quo Papa scribit. Et hoc verum, siue ille cui scribitur sit primo notatus, siue alter. Nota vlterius in alternatiuis dispositionibus illud ad implendū, ꝙ prius puenerit ad cassum in dispositione inclusum. Nota finaliter ꝙ in alternatiuis præstationib. est seruandus ordo scripturę, qñ qualitas sed̃a iuncta alternatiuæ addit in defectū, uel subsidium primæ. uide glo. fi 63. dist. metropolitano. & glo. in regula in alternatiuis ℣. de reg. iu. Dominicus.

[Prima glossa dicit unde sumpta sit, & quid declaret.]

a ¶ Mandato.] hæc decretalis satis plane tracta fuit de extrauagantis Alexādri iiij quæ incipiebat sua nobis.

t Et emanauit ad declarationē eorum, quæ not Compostel. §. de referi. c pitulum in glos. quia quæstiones.

§ sed quid si in hac forma.

ADDITIO. Ibi ponit de duabus formis: scilicet, ꝓbatur tuam, vel alterius, & tuam: alioquin, ad cuiuscūq. collationem spectante. Et dicit hic Arch. ꝙ in ista sedforma hic non corrigitur dictum Ale. de quo prēmisso quasi intendat, ꝙ plus importat illud, alioquin, quā alternatiua uel. Gul. posuit ſm formam tantum in Spec. de act. & peti. §. super actionibus uer. Item si scribitur. Io. And.

CAP. X.

Mandato[a] nostro sub forma tibi directo, ut alicui prouideas de beneficio ad collationem[b] tuam uel alterius pertinente. De beneficio quod primo uacabit[c] (siue ad tuā, siue ad illius[d] collationē pertinuerit) ei pro quo scribitur, prouidere debebis. Si uero plura beneficia ad tuam & illius collationem forsan spectantia simul[e] vacent ; tunc scripturæ ordinem[f] seruare habebis, ut illi solum prouideas de illo beneficio, quod ad te ℔ noscitur pertinere.

¶ Idem

¶ Si clericus, cui mandabatur prouideri de præbenda primo uacante, negligit petere præbendam sibi debitam: extincta est gratia. Si autem sibi collatus fuerit canonicatus tunc habebit præbendam, cum nullus est ibi expectans auctoritate Apostolica. Io. And.

CAP. XI.

Si † clericus, a pro quo a sede Apostolica recepisti mandatum, vt ei de præbenda † proximo vacatura in certa ecclesia prouideres, eumque postea [b] in canonicum ipsius ecclesiæ recipi faceres [c] & in fratrem, præbendam sibi debitam [d] quando vacat, petere negligenter [e] omittat: aliam [f] postmodum in ipsa ecclesia vacaturam nequibit prætextu dicti mandati petere, nec tu de ipsa sibi poteris prouidere; cum facta ei gratia per ipsius negligentiam sit extincta. [g]

¶ Verum si præfatus clericus fuisset auctoritate Apostolica effectus [h] ab initio canonicus in ecclesia prælibata, tunc (cum remanserit in ea canonicum) dicta negligentia i Papa. Si autem infirmitate laborabat magna, uel alienatus erat a mente, uel captiuatus, uel iusta causa absens, & [procuratorem dimiserat, qui mortuus tunc erat, 2 uel his similia: tunc hoc casu præbendam non perdit. ad hoc supra eo. lib. de elec. commissa. nō enim pōt dici negligens qui potestatem experiendi non habuit, ad hoc supra in antiq. de electio c. ult. & de conces. præben. quia diuersitatem. Quando autem dicatur negligens, arbitrio boni uiri, ideſt, iudicis relinquendum credo. 3 ff. de uerb. obl. continuus §. cūita. Nec em̄ dico, quod statim post mortē necesse habeat petere: immo aliquod tempus sibi assignandum est, in quo deliberet an præbēda sibi debeatur de iure uel non. ad hoc sup eo. lib. de consu. c. ult. arbitrabitur ergo iudex hoc tempus ſm qualitatem negotii, persōnarum & loci. ad hoc sup. eo. lib. de elc. cupientes.

f ¶ Aliam.] Nota quia si neglexi petere debitā, & alii collata est, aliam non peto sed si neglexi petere debitam, tamen adhoc non est alii collata, dico, ꝙ illam adhuc possum petere, ad hoc ℣. eo. si tibi absenti. in fi.

ADDITIO. De habente beneficium acceptandi infra mensem, an post mensem acceptet adhuc uacantem. net. in clem. de concess. proben c. 1. in glo. iste terminus. Io. And.

[Glo seq. fortificat textum, & ponit opi ℣iam]

g ¶ Extincta.) & sic extincta dēt esse potestas executoris, secus econtrario. de offi. deleg. si super gratia. eo. lib. ad hoc supra eo. tit & lib. super eo. & ℣. de reg. iuris, accessoriū cum suis concord. Et merito est extincta potestas: cum. n. forma sibi tradita fuerit per referentem super uno beneficio tantum. s. primo uacaturo sibi debito: illo omisso nil superest rescripto. ad hoc in antiq. de off. deleg. ex parte 1 ex quo igitur sciuit rem suam agi, & se nō opposuit sibi imputet in antiq. de re iud. quamuis. alias sequeretur, ꝙ ius haberet in plur ib. præbendis, quod est absurdum. Quidam tñ dicebant olim contra propter intentionem mandantis, qui voluit illum præbendam habere: unde si non habet primā, habeat fam. ad hoc supra eo. dilectus 3. supra de conce. præben. cum super. nec dī ius habere in duabus præbendis: quia de fin tius hīe in prima. & hoc putauit Compost. in prædicta gl. magna, æquum. Io. And.

ADDITIO. Quod tamen hic diffinitur ibi placuit. Inn. in 1. gl. Io. And.

h ¶ Effectus.] quia papa contulit uel mandauit cōferre canonicum in ecclesia, quod factum fuit.

i ¶ Negligentia.] quia neglexit petere præbendam sibi debitam, & sic fuit alteri collata.

b ¶ Postea.] ſ. prouiso sibi de ꝑbenda. & hæc est noua forma, quę non multū hēt vsum curiæ. 1 Si aūt mādasset sibi de canonicatu ſtatim prouideri, & postea de prębenda qñ vacaret: & prouisum fuisset de canonicatu, tunc idem quod in secundo casu.

c ¶ Faceres.] erat ergo datus in hoc ad ꝓpellēdū, de quo dic vt dicā ℣. de cōcess. præben. si capitulo. & c. si soli.

d ¶ Debitam.] ſ. ꝓxime uacaturā, & intelligas, nulli alii de iure debitam. (Gl. seq. exēplificat. & dubium soluit.)

e ¶ Negligēter.] de fidiosus erat, vel exerabit lites, uł ignorabat ius: qa credebat illam ꝑbendam deberi primo recepto auctoritate capſi, uel inferioris a

1 De hac & aliis formis dicā ℣. de ꝓcess. præb. si soli. in princ. Io. and.

Negligēs bñ dicaē impetrās primā uacaturam.

2 C. quī pe. tul. cū a matrib.

3 Vide qđ dixi de reſcr. capitulū. super gl. & ita. Nec ab hoc dicto recedo per dicre. dein de de cōce ꝑb. cū ei quē in fin illa. determinat qñ impetrās dicaē ſcire. hic loquitur qñ dicaē negligere, ut ibi dixi in pe. gl. Io. And.

1 Qui dixerat ex quo iscuiscūbi habet bñficia ad ſua collationē spectātia, ēt si nō uacēt ꝙ ā aliis prouidere nō pōt ꝙ hic reprobatur Io. And.

Canonicā habēs in ecclesia cathedrali ꝓmouetur ad primā ꝑbendam, ab eo id petit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

[Glo.seq.quæstionem soluit.]

a ¶Dummodo.) per istum versiculū probo, ꝙ nō ꝑferatur expectantibus, qui impetrauerūt post negligē tiā, nā de iis quę ante negligentiā impetrauerunt, dictum erat ꝛ.ibi: nulli alii de iure debita. superflueret ergo hæc littera, nisi & de posteriorib. intelligeret. hoc sonat ergo littera, ꝙ quādiu erit ibi aliquis expectās auctoritate Apostolica, siue priꝰ. ante negligentiā impetrans, siue post, ille negligens nō habebit ꝑbendā. (Idem Archidiaconus.)

b ¶Eadē auctoritate.] ꝑfertur igit receptis auctoritate in feriorum ꝛ. c. proxi.

c ¶Mandatū.) cuius fines diligēter seruādi sunt. ꝛ. eo. tit. cui de non. sed istud esset mandati fines excedere.

d ¶Spectat.] quocūque iure cōi, vel speciali. 1 inf. ne fe. vacā. c. vnico. inf. de regular. c. vlt. cum si milibus.

e ¶Prouideri.) ſ. de ꝑbenda, de qua scriptum non fuit.

f ¶Debebit.] idē dicebant olim quidā in casu. decre. ꝛ. eod. lib. de offi. delega. si super. ut ibi dixi. Io. Andreæ.

g ¶Non subsistat.) intelligas nisi ēt negligēs esset in ipsa petēdā; qa & tunc ꝑ deret ius in illa, 2 sicut & ī superiorib. casibus dictū est. No. ta igitur, ꝙ plenior est gratia secundi rescripti, quam primi. Secundus ergo negligens in prębenda non propterea admittit canonicatū, quem iam habuerat: sed amittit pōtioritatem in prębenda respectu Apostolorum, qui duplici iure iuuantur: non autem respectu aliorum vt vidisti.

1 Et ille cōfert vt ordinarie quia nisi aliud exprimatur iurisdōda ta a lege dr ordinaria ca. cū ad eccle siarum in anti. de offi. ord. Do. Fon.

Rema. net tñ sibi ius saluū in tertias & cū effectu decr. ſm Arch.

non obstante, ac per consequens ratione canonicatus sit in alia prębenda nulli alij de iure debita cæteris præferendus, petere poterit prębendam aliam proximo vacaturam; dummodo a non sint aliqui eadem b auctoritate prębendas in ipsa ecclesia expectantes. Et idem de ipsa non per te (cum mandatum c non susceperis super illa) sed per eum, ad quem spectat d in eadem ecclesia prębendarum collatio, prouideri e debebit: f Alias facta de prębenda huiusmodi alteri collatio in illius præiudicium, eo ipso viribus non subsistat. g

¶Idem.

¶Receptus auctoritate Papæ etiam ad mandatum alterius, præferendus est alijs in prębendis h d. secundum Zen.

Hl qui. Sunt duo dicta, quæ satis patent. Primum diffinit de prærogatiua receptorum: Secundum, de ipsorum qualitate, ſm ibi, Enim quoque.

CASVS. Canonici ecclesiæ Pictauensis auctoritate sua ordinaria receperunt aliquem in fratrem & canonicum sub expectatione ꝑbendæ: postea auctoritate legati Cardinalis in his partibus destinati, receperunt aliquem in canonicum sub expectatione ꝑbendæ: postea authoritate apostolica receperūt alium, qui receptus auctoritate Apostolica est posterior, nūc vacat ꝑbenda quæritur cui debeatur? Respondet quod debetur illi, qui est receptus auctoritate Apostolica, nā talis est cæteris ꝓferēdus, licet sit posterior receptus. Sed quid ponamus, ꝙ papa mādauit suo legato Card nali vt faceret recipi Titium in canonicū ecclesiæ Pictauē. vñ legatus virtute huius potestatis Apostolicæ mādauit canonicis ecclesiæ Pictauensis vt Titium recepe rent in canonicum: Vtrum iste videatur esse receptus auctoritate Apostolica, vel auctoritate legatiē Rńdet,

ꝙ dr esse receptus auctoritate Apostolica. Et hoc rō rum, qñ legatus habebat speciale mandatum a papa, vt Titium faceret recipi in canonicum ecclesiæ Pictauensis: sed si legatus non haberet speciale mādatum cēseretur receptus auctoritate legati, & nō auctoritate Apostolica, licet legatus hñet potestatem gñalem a Papa. No primo, ꝙ vbi cōcurrūt diuersi hñtes ius a Papa & inferiore, non procedit rō, quod ille, qui est prior tpe sit potior in iure: quod est verū qñ igit de iure ad rē: secus si agatur de iure in re. ēt ita procedit inf. eo. si a fe. de. No. secundo, ꝙ ge stum a legata, non di citur gestum Apostolicę sedis, ut ſ. eo. tit. & lib. ſi cum. Dominicus.

(Glo. prima dicit quid declaret.)

h ¶Hi qui.) Decreta lis ista emanauit ad declarationem eorū, quæ no. Inno. & Hostiensis, & moderni, ſ. eo. relatū. Ber. Compost. ſ. de reſcr capitulum. in gl. magna. ſ. itē si vnus primo, & probatur hoc olim per decretal ē de accusat. accedens in par te decisa. & tunc potebatur de concēſ. præben.

(Glo. seq. ostendit hic exponi rām illam, qui prior &c.)

i ¶Antea.) nota ꝙ rā illa, qui prior tpe, potior est iure. locum habet in iis quorum par est cā, quod probatur ff. de reg. iur. quoties vtriusque, & dixi inf. de reg. iur. qui prior. ad hoc ſnp. eo. tit. & lib. eum cui. Si aūt dispar est causa, non hēt locum regula, vi hic: hinc est, ꝙ lex dicit priuilegia considerari non tam ex tpe, q̄ ex causa. ff. de priuilegiis creditorū l. priuilegia, & creditor dotalis præfertur quibusdam creditorib. ēt anterioribus, nō tñ filijs ex priori matrimonio, qui agunt de dote materna. C. qui pot. in pig. ha. l. vlt. vbi de hoc.

(Glo. seq. obiectionem soluit.)

k ¶Specialiter.] auctoritate ergo huius ſspecialis mādati fungitur potius delegatus, q̄ legatus, & sic delegantis auctoritate vī esse receptus. Sed tempore Alexandri quidam contrarium dicebant, dicentes, ꝙ speciale mandatum legato directum non inducit nouā auctoritatem papę, sed ueteris potestatis legati, progata receptus tali auctoritate legati ꝓgata receptus mo vī. 3 vnde postponitur secundo auctoritate papæ re cepto, & hoc videbatur dicere cōstō Alexandri, exercabilis. Sed contrarium est verum, vt hic vides. Nec obstat l. sed & si manente. quæ loquitur, cum prima & secunda concessio sunt eiusdem naturæ & formę sed hic potestas legationis est per se: & potestas prouidendi vel cōferendi auctoritate Apostolica postea cōcē-

ſa eodē modo per se: & gratiosa data uel fauore legati, uel eius pro quo scribitur. Constitutio e xecrabilis, vel loquebatur in suo casu ſspeciali, cum sc licet prouidit vltra quaternitatem numerum, vel in legato Cardinali, qui conferebat iure legationis, uel sit correcta supra in fine ꝓœmii huius libri.

1 Bocin tes ga p nod cop fu- ꝓ ſ- ꝓ ver- ſ lib. Io A.

Sl postquam.] Primo diffinit casū: secundo rationē red dit, ibi, Nam eo ipso. Io. And.

CASVS. papa contulit mihi ius canonię in ecclesia Pictauen si, & mandauit cano nicis, vt me recipe rēt de facto, & instal larēt cum assignatio ne ꝑbendę uacantis, alioquin ꝓximo uacaturę: anequā ꝑsen tassem litteras meas canonicis pictauēsis ecclesiæ, & sic antequā essent certificata, uacauit ꝑbenda, & tu similiter ignora bas gram mihi facta: numquid ualeat tua collatio? Respondet, q̄ nō, nam gratia mihi facta ex qua sum creatus canonicus, li cet mand. collatoris non posit pūdā alteri cōferre etiam ignoranti, & si alit cō ferat, nō ualet collatio. nota, ꝙ gratia ꝓ conc. quam papa contulit alicui canonicatum sub ex pectatione ꝑbendæ, ligat manus ordinarii etiam ante sciētiam ordinarii. Sed quid si papa non contulisset mihi ius canonicę? De hoc in cap. si capitulo. & c. si soli de concess. ꝑbend. eo. lib.

[Prima glossa summat, & dicit simile.)

a ¶Si postquam.) Si post gratiam mihi factam a papa de canonicatu & ꝑbenda Bonon. canonici hoc ignorantes & ignoranti ꝑbendam cōferunt post uacantem nō tenet collatio. Nota ergo, ꝙ sicut inspicitur tēpus quod fm impetrantē a papa. [ſ. eod. tit. & lib. si quidē etiam inspicit quoad illū, q̄ postmodū recepta capitula etiam ignoranter. Io. An. [Idē Archi.

(Glo. seq. quærit, & remittit.)

b ¶Contulimus.] quid si non cōtulit, sed conferri mādauit? Die ut ī. de concess. præb. si capitulo. & c. soli.

ADDITIO. Dicit Archid. ꝙ fortius in illis procedit hoc, quod dicit per hunc textum clare patere. vide quod not. in clem. vnica. de concess. præb. in glos. hic determinabat. Ioan. And.

[Glo. seq. quærit, arg. pro, soluit contrarium.]

c ¶Postmodum.] quid si tunc temporis vacabat ꝑbenda, q̄ postmodum fuit collata? Vī ꝙ teneat collatio: quia mandatur de prima vacatura prouideri, sed ſ. eod. tit. & lib. Et ideo est stylus curiæ, ꝙ ſbenda si tam vacabat, ergo non debetur, ut c. ſi clericus in ſsup. eod. tit. & lib. Et ideo est stylus curiæ, ꝙ ſbendā si qua uacat, vel quam primo vacauerit, &c. Satis credo idem per rationem, quæ infra ſequitur, nam eo ipso, &c. ad hoc, inf. eo. ſi beneficia. Io. And.

d ¶Motu proprio.] quia secus si contuliſſent expectā ti auctoritate papæ. inf. eo. proxi.

e ¶Vacaturam.] multo fortius ergo uacantem: quia difficilius ius constituitur in uacatura, quam in vacā te. ſup. de concess. præb. nulla. ſup. e. tit. dilectus filius T.

f ¶Nequiuit.] ille tamen cui sic collatū fuerat, si dimisit aliquod beneficiū ꝓpter lud habendum, recuperat illud, si sine difficultate cognitiōnē dam illi deberi, eā si bi dimiserit: alias nō ſ. eod tit. ſi beneficia.

CAP. XII.

Hl qui h auctoritate Apostolica in aliqua ecclesia in canonicos sunt recepti, debent in prębendarum assecutione cæteris anteferri † legatorum vel aliorum quorumcunque auctoritate receptis antea i in eadem.

¶Eum quoque, qui ad mandatum legati, vel alterius auctoritate Apostolica sibi ſspecialiter k in hac parte concessa fungentis, recipitur; auctoritate Apostolica receptum esse dubium non existit.

¶Idem.

¶Si post gratiam mihi factam a Papa de canonicatu & prębenda, Bononienses canonici hoc ignorantes, & ignoranti ꝑbendā conferunt post vacantem: non tenet collatio. h. d. Ioan. And.

CAP. XIII.

Sl postquam a canonicatum in aliqua ecclesia tibi contulimus, b & de prębenda nulli alii de iure debita inibi proxime uacaturā mandauimus ꝓuideri, hi ad quos in ea ſspectat collatio prębendarum, prębendam, quę uacabit † ibi postmodū c motu d proprio ignorātes tibi gratiam factam alii duxerint conferendam: talis collatio in tuum præiudicium attentata nullam obtinet firmitatem: Nam eo ipso, quòd canonicus auctoritate Apostolica fuisti effectus, ius ad obtinendum prębendam proximo uacaturam e ibidem tibi acquisitum extitit, eandemque quam cito uacauit (ex quo nulli alii debebatur) iuste petere † potuisti, & ideo a prędictis (licet ignorantibus) alteri conferri ne quiuit.

¶Idem.

¶Si Papa det licentiam legato suo recipiendi auctoritate Apostolica resignationes beneficiorum legationis sua libere in manibus suis factas, & illa beneficia conferendi, secundo Papa de prædicta potestate nō habita mentione canonicatus & prębendam si uacat, uel quam primo uacauerit in aliqua ecclesia legationis mihi conferat, tertio canonicus ipsius ecclesia renunciet, & legatus etiam ignorans collationem mihi factam confert tibi prębendam prædictam: nō tenet collatio legati: sed mihi illa prębenda debetur. hoc dicit Io. And.

CAP. XIIII.

Dv. ſ. de remedio, ꝓuideri opportuno, qui Papa mandauit certis iudicibus, ut si eisdem coster de gratia camerario facta, compelleret illū cui legatus ꝑbendā cōtulerat, ut dimitteret camerarium in pace: Nā dicit Papa, ꝙ camerario cōtulit ꝑbēdā, & nō illi, cui legatus ꝑbendā contulit: & hoc ꝓbat Romanus Pōtifex p aliquas rationes, quæ cl ræ sunt in textu. Calendario.) hic recitatur effectus l. eius qui. ff. si cer. pet. videlicet, ꝙ si quis ꝓposuerit seruum suum calendario i. certæ negotiationi puta ad mutuandū pecunias, & dās seruum suū reuocauerit: postea uero seruus ipse mutuat pecunias, non transfert dñium pecuniæ in accipientē licet accipiens ignoret reuocationem. Nota primo, ꝙ legatus nō Cardinalis, sed alius, puta legatus missus, uel legatus natus, nō habet pātatē recipiendi resignationes bñficiorū vacātū in sua ꝓuincia, neq. illa con-

ferre

Universidad de Deusto
Biblioteca

ferre ꝓnis idoneis: Sed legati Cardinales habent illam ꝓtem ex sua generali legatione, primi vero non nisi habeant mandatū speciale a Papa Not. insup, ꝙ si legatus missus, vel legatus natus habeat specialē potestatē recipiendi resignationes beneficiorū inter manus suas, & illa bñficia conferre ꝓnis idoneis: si papa postmodum faciat alicui gratiā cū dec. eto irritāte, poterit iste expectās petere beneficium uacans per resignationē inter manus legati factā, nec poterit legatus illud bñficiū cōferre in ꝓiudiciū expectantis. Nota ad qđ allegat ꝓsens c. videlicet, ꝙ generi ꝓ specie derogatur, licet in specie non fiat aliqua mentio de genere. cōcor. c. i. de rescri. in anti. Nota ulteri⁹, ꝙ decretū irritās appositū in reseruatione, ligat ignorantes, nec est necessariū, ꝙ gratia cū decreto notificet collatori, sed absque alia qua notificatiōe manus ordinarii sūt adeo ligatæ, ꝙ beneficiū uacans non pōt alii conferre. Not. ꝙ ubi agitur de ꝓiudicio, reuocandi gratiā alteri datā, nō est necesse, ꝙ gratia alteri notificetur. Not. ꝙ si quis ꝓposuerit seruū negotiationi ad mutuandū & numerandū pecuniā, ꝙ mortē dñi expirata est eius potestas, nam seruus nō pōt mutuare pecuniā sine voluntate dñi q̄ est extincta per mortē ipi⁹ domini.

†al. valetrino

†Al. extitit.

†Prima glos. sum mat.

a ¶ Dudum] Si Papa det licētiam legato suo recipiendi auctoritate Apostol. ca retignationes beneficiorū legationis suæ libere in manu b sec⁹ factas, & illa bñficia conferendi, sc̄d⁹ Papa de prædicta ptāte non habita mentione canonicatū & ꝓbendam si vacat, uel quā primo uacauerit in aliqua eccla legationis mihi cōferat, tertio canonicus ipius ecclesiæ renūciet, & legatus ēt ignorans collationē mihi factā confert tibi ꝓbendam ꝓdictam, non tenet collatio legati, sed mihi illa prębenda debetur. hoc dicit. Io. And.

ADDITIO. Ex p hāc decr. terminata fuit qō delegato, cui papa cōmiserat, ut sibi rebelles in pace facienda vel conseruanda priuare posset bñficiis: & illa aliis cōferre, ꝙ priuauit ꝓ eām illā Titiū, ꝙ in ꝓiudiciū expectātis in illa eccla primā vacaturā nō posset illud alteri cōferre, ut sic illa cōmissio intelligat fine ꝓiudicio

dum a venerabili fratri nostro S. episcopo Prænestino, † quem ad partes destinauimus Callicanas, recipiendi auctoritate b nostra resignationem ab obtinentibus beneficia c ecclesiastica in eisdem partibus, qui ea uel lent libere d in eius manibus resignare, ac beneficia ipsa personis idoneis e conferendi per nostras litteras potestate f concessa. Nos postmodum (de concessione huiusmodi non habita mentione) Nicolao de Bonifac. camerario dilecti filii nostri N. tituli sancti Laurentii in Damaso presbyteri Cardinalis canonicatum g Lexon. ecclesiæ, quę h in partibus illis i existit † & præbendam nulli alii de iure debitam (si qua tunc uacabat in dicta ecclesia) contulimus, & sibi prouidimus de eisdem. k Si uero nulla talis l prębenda uacabat ibidem, nos præbendam proximo inibi uacaturam (conferendam dicto camerario cum uacaret) donationi Apostolicæ duximus reseruandum; decernentes ex tunc irritum & inane, si secus super hoc a quoquam contingeret attentari, certis † sibi ad hoc executoribus deputatis. Cumque postmodum Nicolaus uasalli clericus canonicatum & præbendam, quos in dicta Lexon. ecclesia obtinebat, in dicti episcopi manibus resignasset, & dictæ potestatis prætextu eos idem episcopus (collationis, prouisionis, reseruationis, & decreti prædictorum forsan ignarus) Gulielmo uasalli presbytero contulisset, dicti executores (collatione non obstante prædicta m) litterarum nostrarum auctoritate, præbendam eandem dicto cameratio velut sibi debitam contulerunt, quē dictus presbyter n (prætextu † collationis per dictum episcopum sibi factę) quòd præbendam ipsam pacifice o possidere ualeat, non permittit, propter quod idem camerarius nobis supplicauit humiliter, ut prouidere sibi super hoc de opportuno remedio dignaremur. ¶ Nos igitur attendentes, quòd etsi memorato episcopo prædictam concessimus potestatem, penes nos tamen nihilominus remansit maior, licet eadem ꝑ potestas

iuris alieni: cui. stpe vacationis, vt priuatiōis, bñficiū esset affectū prius vel post cōmissionē ꝓdictā. ꝛ. eo. li. resc. ꝙ uis hodie tñ in terminis ꝓdictis, uel de gb. loquitur decre uel similib. ponitur in lris ecā derogatoria, ꝙ quam quo ad bñficia illa præiudicatur expectantibus cū ꝓtestatione, ꝙ in aliis nō fiat eis ꝓiudicium. sup. ꝓx. in fi. Io. And. &c.

(Glo. oē huius c. recitantur in textu.)

b ¶ Auctoritate nostra.) hoc fortificabat dubiū: quasi ex quo auctoritate Apostoli ca hoc faciebat, in fe cundo mandato ꝑ la prima ptāte mētio fieri debere tur alias. a. fi potestate, ordinaria hoc faceret, satis uidebatur dubiū termi natū. ꝛ. eo. tit. c. prox.

c ¶ Beneficia.) sumi hic beneficiū large ut ad bñficia ecclesiarū cathedraliū extendat, ut ꝓferiora patet. Arg. contra supra eo. tit. & lib. quāus. ADDITIO. Vide mus. § illius decr. eōd. ꝓ. & sol. contra. Ad d ¶ Libere.] non ꝛ. pactio uel cōditio in his locū habet. supra de transl. sup eo. & fa cit de ele. cū inter &. & quod ibi no.

d ¶ Idoneis.] & fieno e ¶ in Spe. gumētandi ex seque tiq. super inordinata cui.

f ¶ Potestate.] hanc ptātem legatus nō ꝑ mādat ex se & est ex sus in quo pōt quis fe, quod nō ꝑ alium. ut in anti. de offi. dele. c. ult. in fi. & est ratio, ne detur ulla ad uacatura, ut ibi nota Io. And reæ.

ADDITIO. Qua ratione, & cum decreto cui. de offi. dele. sup. eod lib. puto ꝙ nec iste legatus potest tem hanc cōstitūtionem

etiam in prędictis, propter quod nostra, qui eandem prœoccupauimus a potestatem, potior debet esse conditio; præsertim † quod secundum canonicas, & legitimas sanctiones b per speciem generi derogatur, quamquam de genere in derogante specie mentio nulla fiat. Considerantes quoque, quòd nos exposito nobis de potestate prędicta, nihilominus litteras gratiosas daremus in dictis partibus, non habita mentione de ipsa: c † quia foret absurdum d si tam lata † nostra e impediretur potestas, & si in omnibus prouisionum nostrarum litteris, quas concederemus in partibus supradictis, oporteret nos de sæpedicta potestate specialem facere mentionem: Et quòd decretum nostrum prædictum (maxime hic, vbi iam dictus camerarius ante dictam renuntiationem per nos erat Lexonien effectus canonicus) statim ignorātes ligauerat, cum super incerto f non esset editum; nec ex alieno penderet arbitrio, vel voluntate cuiusuis, qui acceptandi g potestatem haberet, & idcirco per illud etiam expressisse videmur, ne alius posset conferre, & potestatē prædictam quantum ad præsentem speciem reuocasse, h quæ in hoc casu, vbi de lucro i dicti G. tantum agitur, & non de pręiudicio episcopi memorati, ab ignorante potuit reuocari: nec post reuocationem huiusmodi ius per eum in alium etiam ignorantem, in re reuocata transferri. Ad instar k etiam serui l kalendario m prępositi, qui post mortem domini pręponentis mutuatus pecunias accipientis non n facit, licet inter contrahentes mors domini prępositum reuocans o fuerit ignorata. Et domini, p qui peculium quod ꝓprio seruo concesserat, statim perimit, cum in eo suam mutauerit voluntatem. Discretioni vestrę mandamus, quatenus prędictum presbyterum monitione pręmissa, q per censuram ecclesiasticam compellatis, vt collatione de canonicatu, & prębenda prędictis per dictum episcopum sibi facta (quę nulla extitit) non obstante, dicto camerario prębendam ipsam omnino dimittat, & eum super ea deinceps nullatenus inquietet.

¶ Idem.

¶ Secundus, qui impetrauit dignitatem & prębendam, præferatur priori, qui solum prębendam impetrauerat, si prębenda dignitati est annexa: aliàs non. hoc dicit. Ioan. Andr.

CAP. XV.

QVIA SAE-

ADDITIO. Ordinario enim delegato commissa maior est in delegante, & minor in delegato. Io. Mon. dicit Archi. fons scaturiens maior est quàm riuus in de procedens. Io. And.

a ¶ Præoccupauimus.] sic ꝛ. de procu. non iniuste. eo, lib. c. tit. si duo. & de offi. dele. cum plures.

b ¶ Sanctiones.] supra de rescri. c. 1. & c. pastoralis. [in antiq.] & de offic. leg. iuduisti. [in antiq.] ꝛ. de reg. iur. generi. & ibi videtur. & de hoc &. ff. de reg. iu. i toto. optime concord. ꝛ. eo. quamuis 1. & 2. responso.

ADDITIO. Arc. alle. ff. de leg. 3. vxorem. §. felicissimo & l. seruis vrbanis. §. vl. ff. de ali. leg. l. alimenta. §. basilicæ. & l. Stichus in c. Andr.

c ¶ De ipsa.] scilicet potestate data legato, ꝛ. eo. valent. ergo litteræ cū non fit talis veritas tacita, qua regula non expressa nihilominꝰ genera ꝛ. as habuisset. ꝛ. eo. tit. in his in vis (scilicet de rescalle. ad bene- in gl. proxima). & supra, vt per ibi. licet hoc in glos. infra. ad beneficia non sit verum, vt ꝛ. de fo d ¶ absurdum] no ro comp. ta bonum modū ar & in spe. gumētandi ex seque de tib. cō. la absurditatis. sic ꝛ. ceptione. [in anti.] de exceptiones tit. cō. cum inter priorem. summa. ADDITIO. Ad idem. ff. de neg. gest. Pomponi⁹ scribit. ff. ff. alioquin si colle. ff. de distribuendis, &c. de lege 3 L. Aufidius. ff. de lege in fin. Io. And. e ¶ Nostra.] Papa nō debet iustitiam suam negligere, qui alios in sua iustitia fouet, vt ꝛ. de immu. eccle. quoniam.

f ¶ incerto.] sicut cū scribitur alicui prouideri de beneficio, q̄d primo vacabit in ciuitate, vel quod primo vacabit in ꝓ. uincia. ꝛ. eod titu. & libro, quamuis. incertum est quòd beneficium impetrans sit de canonia Lexon.

g ¶ Acceptandi.] vt inf de concess. præb. quia cunctis & cap. ne captandæ, &c.

h ¶ Reuocasse.] licet n. eandē retinuerit potestatem:

& tamen maiorem. ſ. reuocandi ēt tacite, vt hic vides. i ¶ Lucro.] de damno enim ius non agitur, quia si dimisit priora beneficia, recuperat illa secundum formam decr. ꝛ. eo. si beneficia.

K ¶ Ad instar.] coadiuuat proximam tōnem per duo legalia argumenta. sic ꝛ. de concess. præb. quia cunctis. de sen. excom. si iudex.

l ¶ Serui.] habes hoc ff. si cer. pet. l. cius qui in prouincia. hic enī nō agitur de damno serui, & sic ab ignorante seruo potestas reuocatur. sic inducit ad propositum.

m ¶ kalendario.] id est, nominibus faciēdis. ff. de leg. 3. qui filium.

ADDITIO. Et l. vxorem. § legauerat. Archidiaconus.

n ¶ Non facit.] debitorem tamen soluētem sibi, & hoc ignorantem liberat, vt in prædicta l. eius qui. & ff. de sol. si quis seruo. & l. cum quis. § 1.

o ¶ Reuocans.] sic ꝛ. eo. lib de reser si gratiose. 1. responso vbi de hoc ꝛ. ne sede vac. c. vnico. in fi. ff. lec. l. 4. Inst. man. § recte.

p ¶ Et domini.] repete ad instar & habes hoc ff. de pecu. l. non statim. ff. de opt. leg. apud Aufidium. [& ff. de manu. vin. si pater. Archi.] & est hoc casu quoddam spāle contra regulam. ꝛ. de reg. iur. c. 1. ff. eod nihil. quia peculium re non tantum verbis constituitur. ff. de pecul. peculiū 1. § si vero nomina, & tamen verbis tollit, vt hic, & in prædicta l. non statim. Io. And.

q ¶ Præmissa.] semp enim præcedere dēt. 12. q. 2. indigne. sup. de sent. excomm. sacro. cum similibus.

QVia sæpe.) Primo ponit dubium, ꝙ secundo distinguendo declarat: ibi, Nos dubitationem, Et secundum membrum: ibi, Nisi.

¶ Præsupponendum est pro intellectu hu

CASVS. Papa creauit me canonicum ecclesiæ vi ctauen. & mādauit canonicis ipsius ecclesiæ, vt me de fa-

Universidad de Deusto
Biblioteca

cto reciperent & installarent cum assignatione p̃bendæ vacantis, si qua vacaret: alioquin mihi conferrent p̃ebendam proximo vacaturam: Anno sequenti Papa fecit tibi similem gratiam, videlicet quia contulit tibi ius canoniæ in ecclesia Pictau. & mãdauit canonicis, vt de facto te reciperent in fratrẽ & canonicum, & p̃bendam si qua vacaret, tibi assignarẽt: aliàs p̃ebẽdam proximo vacaturam, & si ipsi non conferrent tibi primam vacãtem, ꝙ ipsi conferrent dignitatem cum p̃benda: postea vacauit p̃benda & dignitas, q̃ritur quis nostrum habebit p̃bendã? Respõdet Romanus põtifex cum distinctione: quia vel præbenda est annexa dignitati, & tibi detur & p̃bẽda & dignitas, aut nõ est annexa, & tunc mihi debeẽ & nõ tibi, licet tua gratia possit tunc in totum impleri. Et ista fuit rõ dubitandi ad istud c. nã cũ tua gratia possit nunc in totũ impleri, videbatur ꝙ tibi deberetur p̃benda & dignitas: Sed ratio decidendi in contrarium fuit, quia cum præbenda sit separata à dignitate, mihi priori impetranti debetur, & non tibi. Nota primo ꝙ iura fiunt de iis quę sæpe accidunt, vt gl. de despon. impu. in antiq. ea litteris in principio. Nota secundo quod de iure annexionis consequitur quis id quod principaliter obtinere non posset. ad hoc facit ℣. eod. tit. & lib. super eo Dominicus.

† Cuius officii laicus capax nõ est: quia p̃cedẽtia minuunt significationẽ sequẽtiũ. l. fi. §. cui dulcia. de vi. tri. & oleo le. l. Sciæ. §. Caio. de fund inst. vel instr. leg. Petr. de Anch. Fon.

[Prima glossa summat, & dicit quid declaret.]

a ¶ Quia sæpe.] siccũdus qui impetrauit dignitatem & p̃bendam, præfertur priori: qui solum p̃bẽdam impetrauerat. si p̃benda dignitati est annexa, aliàs non. Emanauit autem hæc decretalis ad declarationem & correctionem eorum, quæ not. Innocentius & Hostien. supra eo. tit. cap. vlt & supra de maio. & obe. statuimus. & Compost. de rescrip. capitulum in glos. magna. §. vnum casum. Et reprobata est opinio Innocentii, & Compostel. qui dicebant, licet p̃benda non esset annexa, dignitatem habentem præferri, & sic dicebat Compostel. se de mandato papæ pronuntiasse in Bonon. ecclesia, in dignitate archipresbyterali: approbata est autem opinio Hostiensis.

ADDITIO. Quo ad not. in prædicta decret. statuimus. facit hęc decr. pro Inno. & contra Hostien. tenuit enim Inno. de duobus impetrantibus primũ præferri secundo, qui est maior in ordine, per rationem, quam ponit hęc littera. Sed Host. contra & ibi scripsi in gl. loquitur. Io. And.

b ¶ Dubitatur.] & merito fuit declaratio eorum faciendo. sic sup. eo. lib. de elect. quia sæpe. ℣. vt lit nõ contest. quoniam. Dubitabatur autem propter varias opiniones, quas supra vidisti. & fuit etiam hęc dubitatio nostris temporibus in Bon. ecclesia.

c ¶ Præbenda.] tantum.

d ¶ Officio.] perpetuo in ecclesia, vt sup. eo. lib. de consue. c. 1. [Et vide quod ibi scripsi super ver. personatus. Ioan. And.

e ¶ Vacat.] morte, renunciatione, vel promotione illius qui dignitatem habebat & p̃bendam.

f ¶ Declaramus.] nota: quia ius nouum non facit, sed verus declarat. Facit quod dixi supra titu. proxi. cap. vnico.

g ¶ Anterior.] & sic est iure potior, quia ex quo p̃benda non est annexa, vtriusque quo ad hoc est par causa: secus cum est annexa, & facit quod dixi supra eod. titu. & lib.

h ¶ Præiudicari.] gratia enim secundo facta, intelligitur fieri sine alieni iuris præiudicio. ℣. eod. lib. de rescri. quamuis.

i ¶ Apparet.] quia tunc secus. ℣. eo. c. penul. & de concess. præben. auctoritate.

[Glo. seq. ponit rationem inducẽs dno iura: demum ponit decem casus, quibus secundo impetrans primo impetrãti præfertur, & quinque ea sus quibus primum expectãs, illam non consequitur.]

k ¶ Annexa.] ex quo enim habet vnũ cõnexorum, & reliquũ habere debet. de cõ. ℣. ℣. eod. tit. sup. eo. si clericus. Alium infra eo. cap. penul. Alium ℣. de concess. p̃bend cap. penul. Interdum habes quod vacat p̃benda, & ille qui expectat primam, illã non consequitur. vnum casum habes sup. eod. tit. cap. fine. Alium ℣. eod. cum in ecclesia. Tertium ℣. eod. ei cui. Quartum ℣. de rerum permu. cap. vnico. Quintum sup. eod. lib. de renun. c. 3. Et alium habes in clem. gratiæ. de rescrip.

Cvm in.] hęc est notabilis decre. Sunt quattuor dicta, & partes patent. Io. And.

¶ In gratiis apostolicis appellatione beneficiorum & etiam dignitatum non includuntur beneficia curata. hoc dicit primo. Item appellatione dignitatũ vel personatuum, non veniunt dignitates, ad quas qs ẽligitur per electionem assumi. h. d. secundo. Item electio, p̃sentatio, & institutio sunt diuersa, ideo vnũ appellatione alterius non venit. h. d. tertio. Item si mandatur aliquib. prouideri de beneficio spectante ad eius collationem & alterius, non poterit prouideri de beneficio spectante ad alterius collationem tantum, nisi dicatur communiter vel diuisim. h. d. quarto.

CASVS. Papa facit mihi gratiam sub hoc forma, ꝙ mandauit episcopo Pictauẽ. vt mihi prouideret de beneficio spectante ad suã collationẽ, siue illud esset simplex beneficiũ, siue dignitas aut personatus, vacauit beneficium curatum: vtrũ sit comprehensum sub mea gratia? Respondet ꝙ non, nisi in mea gratia fuerit facta expressa mentio de beneficio curato. Et ratio est, quia maior idoneitas requiritur in promouendo ad beneficium curatum, ideo non venit appellatione simplicis beneficii vel dignitatis, vel personatus: nisi deceretur expresse in illis, quòd mihi prouideretur de beneficio simplici, vel dignitate aut personatu etiam si illi beneficio immineat cura animarũ. ¶ Sed quid? ponamus ꝙ papa mãdauit episcopo Pictauen. vt mihi prouideret de beneficio spectante ad collationem episcopi, decani, & capituli ecclesiæ Pictauen. vacauit beneficium quòd spectabat ad collationem episcopi, decani, & capituli ecclesiæ Pictauen. vtrum de illo beneficio possit mihi prouideri? Certe non: Ratio dubitandi potuit esse quia quod commune est, meum est. ideo videbatur quòd de beneficio spectante communiter ad collationem episcopi, decani, & capituli posset mihi prouideri. Sed ratio decidendi est, quia papa non intendit per meam primo ꝙ in promouendo ad ecclesiam parochialem maior idoneitas requiritur, quàm in promouendo ad alia beneficia eccleiæ: Nam ẽt sibi maiora committũtur, & periculosiora, quia non solum ei committũtur corpora, sed animæ. Nota ulterius, quòd in gratiis expectatiuis non includuntur beneficia curata, nisi in cunque ponantur verba generalia, & hoc propter rationem positam in principio huius cap.

Notabis. Illis vero, quòd appellatione dignitatis comprehenduntur solũ dignitates, quibus aliquis præficitur per collationem: non autem comprehenduntur illæ dignitates ad quas quis consueuit assumi per electionem; nisi in litteris expectatiuis fiat expressa mentio de illis dignitatibus electiuis. Nota insuper, quòd differunt præsentatio, collatio, & institutio: quod verum est in materia stricta & odiosa, sinisi aliter caueatur de mente superioris: quia nunc non esset curandum de verbis, c. petitio. de procu. in ant. q. Pro quo sciendum, quòd præsentatio dicitur electio personæ, præsentetur superiori: & instituatur: & ista p̃sentatio computatur inter iura patronatus: & per istam p̃sentationẽ non acquiritur ius in beneficio, sed solũ acquiritur ius in hoc, vt patronus nõ possit variare si sit patronus

prouideret de dignitate vel personatu, vel officio in ecclesia Pictauen. vacauit dignitas ad q̃ quis consueuit assumi per electionem: vtrum comprehendatur in mea gratia? Respondet ꝙ non, nisi fiat expressa mẽtio in mea gratia de dignitate electiua: puta qa dixit papa vt mihi conferretur dignitas, vel personatus, vel officiũ: etiam si ad illam dignitatem, personatũ, vel officium quis cõsueuerit p electionẽ assumi. ¶ Sed qd? ponamus ꝙ papa scripsit epõ Pictauen vt mihi conferret beneficium spectãs ad suam p̃sentationem, vacauit beneficium spectans ad suã collationẽ: Nam ipse eps conferebat illud beneficium pleno iure: vtrum virtute meæ gratiæ possim petere? Respondet ꝙ nõ: Nam differunt collatio, p̃sentatio, & institutio: ideo appellatione p̃sentationis non venit collatio, nec institutio. Sed quid? ponamus ꝙ papa mandauit epõ Pictauen. vt mihi conferret beneficium spectans ad collationẽ decani & capituli ecclesiæ Pictauen vacat nunc beneficium spectans ad collationem alterius tm, puta ad collationem decani vel solius capituli: vtrum possit episcopus Pictauen. de illo beneficio mihi prouidere? Certe non, nisi in litteris gratiæ meæ fuerit additum, quòd ad collationem epi pictauen. vacauit beneficium quòd spectat ad collationem episcopi, decani, & capituli ecclesiæ Pictauen. vtrum de illo beneficio possit mihi ꝓuideri? Certe non: Ratio dubitandi potuit esse quia quod commune est, meum est. ideo videbatur quòd de beneficio spectante communiter ad collationem episcopi, decani, & capituli posset mihi prouideri. Sed ratio decidendi est, quia papa non intendit per meam gratiam grauare nisi solum episcopum Pictauen. No. ꝙ in promouendo ad ecclesiam parochialem maior idoneitas requiritur, quàm in promouendo ad alia beneficia eccleiæ: Nam ẽt sibi maiora committũtur, & periculosiora, quia non solum ei committũtur corpora, sed animæ. Nota ulterius, quòd in gratiis expectatiuis non includuntur beneficia curata, nisi in cunque ponantur verba generalia, & hoc propter rationem positam in principio huius cap.

Notabis. Illis vero, quòd appellatione dignitatis comprehenduntur solũ dignitates, quibus aliquis præficitur per collationem: non autem comprehenduntur illæ dignitates ad quas quis consueuit assumi per electionem; nisi in litteris expectatiuis fiat expressa mentio de illis dignitatibus electiuis. Nota insuper, quòd differunt præsentatio, collatio, & institutio: quod verum est in materia stricta & odiosa, sinisi aliter caueatur de mente superioris: quia nunc non esset curandum de verbis, c. petitio. de procu. in ant. q. Pro quo sciendum, quòd præsentatio dicitur electio personæ, præsentetur superiori: & instituatur: & ista p̃sentatio computatur inter iura patronatus: & per istam p̃sentationẽ non acquiritur ius in beneficio, sed solũ acquiritur ius in hoc, vt patronus nõ possit variare si sit patronus ecclesiasticus vel laicus, nisi accumulatiue. Institutio autem dr, quæ fit ad præsentationẽ patroni, quæ alio modo dicitur confirmatio. Sed collatio dicitur quãdo prouisio alicuius beneficii spectat pleno iure ad diœcesanum: tamen cõmuniter in iure vnum ponitur pro reliquo. No ꝙ si papa mandat alicui ꝓuideri de beneficio spectãte ad collationẽ alterius tm nisi ī litteris gratiæ dicatur, cõiter vel diuisim. No. ꝙ papa non intendit gratiare nisi illũ de quo fecit mentionem in gratia.

[prima glos. dicit quid declaret.]

† Hic cõprehẽdit et uniuersitas. Ioã. An. pe. de anc. cũ. n. ista uniuersitatẽ goipsa cõprehẽdit. facit l. 1. §. fin aũt. & l. oibus ff. ad Tre. 1 on.

Casus §. Cum at.

a ¶ Cũ in illis.] Declarantur hic, q̃ no. per Ber. Inno. & Hostiensem sup. eod. c. vlt. per Compostel. ℣. de rescri capitulum. in glo. magna. §. sed quid in his. cadũt ergo ipsa cõ prehẽdit. b ¶ Requiratur.] est enim ars artium, regimen animarum. supra de ætate & quali. c. penult. ad hoc ℣. eo. graue. & c. seq in antiq. & sup. eo. tit. & lib. c. 1.

ADDITIO. Dicit Archid. ꝙ quia isti habent alios regere & pascere, ideo pastores dicuntur. 63. dist. si in plebibus. 95. dist. ecce ego. Io. And.

c ¶ Intentionis.] ad quam recurrendum est, ut ℣. eod. cult. 1 & ℣. de deci. ex multiplici. vbi de hoc. illa aũt intentio & ratio quæ fuit delegantis, debet esse & de legati. sup. [in ant.] de rescr. super litteris. in fi.

d ¶ Cura.] etiam si in litteris prouideri mandetur, quod animarum cura non negligatur, si qua imminet dignitati. quod dic ut in clemen. eo. tit. si dignitatem. 1. responso.

[Glossa sequens fortificat textum per simile, & per rationem: secundo quærit, arguit negatiue, contrariũ soluit.]

e ¶ Prouideri.] hinc est ꝙ cum patientib. defectũ in ætate dispensant epi in dignitatibus non curatis: sed in curatis non: ℣. eod. lib. de ætа & qual. c. unico. & est etiam simile de fil. presby. c. 1. sup. eo. lib. & est hoc pp beneficiorum impetrationem quæ dicitur ambitiosa & restringenda ℣. eod tit. & lib quamuis, 2 cum alias nomine beneficii dignitates & beneficia includãtur, ut supra de uerb. sig. c. penult. Quid si papa simpliciter mandat prouideri de beneficio; nunquid poterit executor de tali beneficio prouidere quod requirat sacrum ordinem? Videtur ꝙ non. arg huius c. Ad hoc supra eo. lib. de fil. presby. c. 1. Sed dic contra infra eo. ei cui. Ad idem supra eo. si pro clericis. 3 nisi patetur in ætate defectum, ita quòd ad illum ordinem ꝓmoueri non posset: ut ibi, & sup. eod. lib de rescrip si eo tempore. Ioan. And.

1 Hic ponit Arch. ꝙ ibi dixi de sniã, uel ꝙ ceſſante delegati ℣ intentionẽ delegantis. Io. And.

2 Et sic tñ dec. ad id ꝙ dr nil excellentius dignitate. C. de consul. l. 1. lib. 12. Io. And.

3 Vide ꝙ ibi dixi post Ioã. Mo. & idẽ Arc. cum hic ab illa gña ita facit l. 1. §. fin aũt. & l. oibus ff. ad Tre. 1 on.

f ¶ Electionem.) electio igitur non cõcluditur sub uerbo prouisionis uel dispositionis, cum inter illa tria sit differentia. & facit quod ita tim sequitur. & est si ℣. eo. lib. de offic. leg. deliberatione. 1. responso & facit quod dixi ℣. eod. lib. de elect. c. ult. & inf. c. proxi. 2. responso in glo sed nonne.

g ¶ Eis.) ſ. prælaturis, personatibus, uel dignitatibus.

h ¶ Assumũtur.) ẽt si inhibeatur in litteris ne electo res eligant. ut in clemen. eo. tit. si dignitatem 2. rñso.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Noscatur.] hic est ꝙ capitulum vacante sede nō cōfert beneficia, quæ spectant ad collationem episcopi, supra ne se.vacā.c.2.& infra eo.li.eod.tit.c.vnico.& tamen tunc instituit instituendos ab episcopo inf. eo. lib.de institt.c.1.de maio.& obe.cum olim.[in anti.] & idem vides in generali vicario, supra de inst.ex frequentib.ī. eod.lib.de offi. vica. c.vlt.

b ¶ Non adiecto.]ex quo Papa hoc nō adiicit, alterum tātum grauare non intendit: & hoc intellige secundum determinationem, quam habebis ī. eod.tit.c ult. & fuit hoc sumptū ex quadam extrauaganti, quæ incipiebat, Contingit interdum sicut te, &c.

[Gl. seq.obiicit & soluit.]

c ¶ Cum alio.] absurdum. n. esset illū grauari, de quo papa non intelligit. In cōtrarium videbatur: quia ad collationē suam spectat, licet & alterius: nam & qui iurat suum non esse, iurat & sibi commune non esse ff.de verb. signif.pupillus.§.ult. [cum sua gl.& uide quod dicitur inf. de verb. sig.c.vlt.] Et q legat seruos suos, & qui in totum, & qui pro parte sui sunt, uidetur legasse.ff.de le. 3.l.si quis seruos. Sed hoc facit cōtraria in tentio papæ, idem est ergo dicere ad collationem talis, & solius talis

ADDITIO. Bene facit ff.de leg.2.legatis.ubi legatum factum uxori de iis quæ sunt parata ad ipsius usum, non intelligitur de paratis ad communem usum ipsius & uiri. Dicebat Ioan. Monac. quod est commune mihi & alteri, ꝙprie non est meum.ff.de rei.vnup.illud. & uerba generalia proprie non impropriè sumebant. alleg supra eod. tit. & lib. cum de beneficio.in fine, & remittit ad regulam, in generali. infra de regu. iuris. Ioan. And.

† Si autē ad suam collationem spectet, & si mul ad ꝑsentationem alterius patroni clerici res est dubia; qa papa nō ꝛ cogitasse de beneficio, ī quo cōicat cū altero; ut in fi. istius ca. & c. fi. ī. eo. si aūt alter eēt laicus patronus, cl. rū est, ꝙ nō posset. de off. deleg. ille ctus. Ioā. And. Pet. Anc. Fōt.

Si tibi absenti.] Circa beneficium collatum absenti nondum a ceptatū soluit quinque dubia: primū, an sit illius: ibi, Licet. Secundum an possit alteri conferri: ibi, Ipse tamen. Tertium, an si conferatur, ualeat collatio ibi, Quod si. Quartum, quid si lapsus sit terminus datus ad acceptandum: ibi, Sed si. Quintum, quid si prouisus post terminum præueniat collatorem: ibi, Antequam. Ioan. And.

CASVS. Episcopus rictauen. alicui Titio absenti & ignoranti cōtulit aliquod beneficium, non fuit ibi aliquis, qui acceptaret collationem pro Titio absente: an ualeat collatio? Certe sic adeo ꝙ collator non poterit amplius uariare, nec illud beneficium alteri conferre. Sed utrum Titio absenti & ignoranti per illam collationem sit acquisitum ius in beneficio? Respondet ꝙ nō, nisi Titius illud beneficium acceptauerit: sed facta acceptatione est sibi ius acquisitum sine corporali apprehensione, licet sit secus in rebus prophanis. l. traditionibus. C. de pact. Sed ponamus, ꝙ Titius postquam sciuit illud beneficium sibi collatum, differt acceptare collationem: an eps collator possit illud beneficium alteri conferre? Rūdet quod non statim: sed poterit Titio assignare certū terminū, intra quē tenebitur suam declarare uoluntatē, an uelit illud bñficiū acceptare: quo termino elapso poterit collator illud beneficium alteri conferre. Sed ponamus ꝙ collator elapso termino illud bñficium nō cōtulit: utrū possit Titius tale bñficium acceptare anteq̄ uerus collator alteri contulerit ita ꝙ illā acceptatione acquiratur sibi ius in bñficio? Certe sic. Not. primo, ꝙ bñficium ꝑ conferri absenti & ignoranti nec requritur ad hoc ut ualeat collatio, ꝙ ille cui confertur beneficium, illud acceptet. Not. statim ꝑ si absens sciuit bñficiū sibi fuisse collatū, & acceptauit: statim ꝑ bi ius est acquisitum in beneficio: & ꝑ latō mō dicere illud beneficium suū nūc cuius potest agere rei uendicatione lata. Et sic ut solo iure lo. acquiritur ius in beneficio & ultimo: secus in rebus prophanis: quia in illis ex solo titulo non acquiritur dñium. ideo l. quoties C. de rei uen. non habet locum in beneficiis. Not. alterum, ꝙ in iure non est aliud certum tempus præfixum ad acceptandum beneficium collatum, secus in acceptatione uel repudiatione electionis: & ideo collator potest præfigere tempus ad acceptandum beneficium collatum. Not. insuper, quòd nou est necesse esse præfixum tempus, cui beneficium confertur: nec etiam alia persona, quæ collationem eius nomine recipiat. Ad hoc, ꝙ uacat beneficium, tamen conferri non potest. Nam non dicitur beneficium hic ipsius, & tamen dicit quod non ualet collatio. Alios casus uide de consilium accessissent. Dominicus.

(Glo. prima summat. & dicit quid declaret, & quod erat dubium, & consuluit quæstionem.)

d ¶ Si tibi.) Beneficium mihi collatū ante dissensum meum, alteri conferri non potest: nisi terminus mihi datus ad consentiendum esset elapsus: & tunc etiam post terminum: antequam alteri conferatur, potero cōsentire. Emanauit hæc decr. ad declarationē & approbationem eorum quæ no. Inno. & Host & Moderni. eo. accedens. & Gof. in sum. de init. §. quos institui. de bamus. n. quod absenti poterat beneficium conferri, & absens inuestiri, ut ibi sed dubitatur an medio tempore posset collatio reuocari: quod hic terminatur, & quod dicit, absenti, idem & multo fortius si præsenti qui forte deliberare uelle se dixit. Io. And.

¶ Beneficiales litteræ unum modum exprimentes, alios non includunt. hoc dicit.

¶ Cum autem inter collationem, præsentationem, & institutionem, differentia magna esse noscatur: a si cui de beneficio ad alicuius collationem spectante prouideri mandetur, de illo quod ad eius præsentationem uel institutionem pertinet, prouideri non poterit, † nec etiam econuerso: expresso enim uno casuum prædictorum, mandatum super hoc factum (quod debet de sui natura restringi) ad alios extendi non debet.

¶ Mandatum simpliciter duos includens, alterum solum non adstringit: & econuerso directum uni duos non afficit. hoc dicit Dominicus.

¶ Si uero de beneficio ad aliquorum collationē uel præsentationem spectante (non adiecto b communiter uel diuisim) prouisio iniungitur facienda: in beneficio quod ad collationē vel præsentationem alterius ipsorum tantum pertinet, adimpleri non potest. Sicuti si de beneficio spectante ad collationē unius prouisio iniuncta fuisset, impleri non posset in beneficio, cuius collatio ad eum simul cum alio c pertineret.

¶ Idem.

¶ Beneficium mihi collatum ante dissensum meum alteri conferri non potest, nisi terminus mihi datus ad consentiendum esset elapsus, & tunc etiā post terminum antequam alteri conferatur, potero consentire. Io. And.

CAP. XVII.

Si tibi d absenti per tuū

a ¶ Episcopum.] factum ponit, non iustq̄ idem si per alium. [Idem Ioannes Monachus, & Archid.]

b ¶ Habueris.] acceptando, vel consentiendo, vel rati habēdo, si negotiorū gestor vel procurator generalis fuerat inuestitus de ipso, sed si specialis, statim dici debuit suum. ꝙ dic vt no. ī. eo. accedens. Ad hoc. ff. de negot. gest. si ego. ff. de solu. ratum. ff. de acquir. possessio. qui absenti. Io. And.

ADDITIO. Potest etiam consanguineus inuestiri de beneficio, sed per eum etiam ante acceptionem non acquiritur dominium beneficii vel canonicatus, qui consensu eligētium & electi acquiritur supra in ant. de elec. cū inter canonicos. ī. de spon. cū locum. licet talis ꝑ tali agere possit. ff. de procurat. sed & hæ. vnde dicit Hostiē licet lex talem personam agere permittat, non tamen facit illum procuratorem. ff. iud. sol. l. 3. §. 1. ff. de proc. nō solum. §. si de dote. Io. And.

[Gl. seq. ponit tres opi quæ olim erant de materia.]

c ¶ Non acquiras.] secus in legato speciei: quia tunc acquiritur dominium legatario ignorāti: licet cōmutabiliter. ff. de leg. 2. cum pater. surdo facit. ff. de cōd. & demonst. l. legata. per quæ iura dicebant qui dam. quod hic dicitur. Item per id quod habes sup. de elec. cum inter canonicos & c. publicato. Ad hoc de reg iu. do prius fieret traditio, vel prius consentiret, bene tenebat collatio per l. C. de rei ven. l. quotiens in prin. & ibi. vbi dicitur, si res vendita fuerit duobus, ille potior est, cui prius fuerit tradita & vide quod dixi ꝙ de regu. iur. qui prior. Tertia opinio erat, ꝙ aut secundus sciener recimebat beneficium, aut ignoranter, in primo casu non tenebat collatio, in secundo sic, tenetur tamen conferens prouidere primo in æquiualenti beneficio. ad hoc sup. eo. inter cætera. ī. de iure pat. p̄ quia cunctis. ff. de vsufr. l. si Sticho.

ADDITIO Archi. attribuit hanc tertiam opinionem Hostiensi, & verum est ꝙ Host. ponit illam in decr. accedens. tamen recedit ab illa inhærendo Innocentio, qui simpliciter dixerat collatorem non posse à proprio facto recedere. Io. And.

d ¶ Alius.] puta legatus de latere, qui confert beneficia vacantia supra de off. leg. c. 2. ifud autem conferre non poterit, quia licet vacet, non tamen est liberum vt infra sequitur.

[Glo. seq. format, & soluit duas quæstiones.]

e ¶ Personam.] sed nunquid poterit alteri sub cōditione conferre. scilicet si ille nō acceptauit? ꝙ nō sup. e. lib. de elect. c. 2. & ī. de reg iur. actus. sicut beneficium non vacans non confertur cum conditione quando vacabit sup. de concess ꝑb cap. 2. ad hoc supra de rescript. pastoralis. Sed nunquid potest de illo ordinare non conferendo personæ: sed alias puta vniendo, vel religiosum locum constituendo? Non, nisi sicut posset ꝑ acceptationem, cum eadem sit ratio. sup. de eccle. edi. ad audientiā 2. ī. e. exposuisti 12 q. 2 c. antepenul. & etiam tunc secundario fit ordinario in personam.

[Glo. seq. obiicit & soluit.]

f ¶ Terminum.] sed nonne statutus est terminus à iure infra quem consentire debet, scilicet vnus mensis ī. eo. lib de electio. q̄ fit. nec videtur ꝙ de beneficio iuris possit episcopus diminuere, ī. de regulis iuris, indultum. cum suis concordantiis? Die decreta illam loqui in electis, qui adhuc habēt confirmationem petere: illam in iis quibus fit collatio, ī his autem non est statutum certum tempus. & facit supra c. proximo. Probatur & hoc per id quod sequitur, nam in decr. quām fit. lapso termino priuatus est ipso iure, nec potest vlterius consentire, hic autem etiam post tempus consentit, dum modo res sit integra, vt sequitur.

[Glossa seqūs solu it quæstionem.]

g ¶ Eo lapso.] quasi dissensisse videatur, sic sup. e. li. de appel. cordantiis? Die decreta illam loqui in electis, qui adhuc habēt confirmationem petere: illam in iis quibus fit collatio, ī his autem non est statutum certum tempus. & facit supra c. proximo. Probatur & hoc per id quod sequitur, nam in decr. quām fit. lapso termino priuatus est ipso iure, nec potest vlterius consentire, hic autem etiam post tempus consentit, dum modo res sit integra, vt sequitur.

[Glossa seqūs solu it quæstionem.]

g ¶ Eo lapso.] quasi † Vide ex dissensisse videatur, trauaga. lo. xxij. ī. cip. Execrabilis e. tit. & concil Tridē. sess. 7. de refor. c. 2. & seq. & sess. 24. de refor. c. 17

(cui viderit expedire) conferre. Antequam tamen ipsum contulerit, tuum poteris (non obstante quòd lapsus sit terminus) præstare consensum: h & ex tunc de ipso non poterit aliter ordinari.

¶ Idem.

¶ Qui vi vel iniuste occupat secundum beneficium curatum, priuatus est primo. Qui autem vi beneficij aliquod occupat, est ipso iure priuatus iure, quod in illo, vel ad illud habebat. hoc dicit. Ioan. And.

ECAP. XVIII. VM †

ab eo. vbi etiam ista ponuntur vt paria. Et per hanc lit teram videtur idem dicendum si dissenserit, scilicet ꝙ adhuc re integra possit consentire, quod verum est conferente in eadem voluntate manente. Ad hoc sup. eo. lib. de proc. licet, vbi de hoc dixi.

ADDITIO. Ibi tamen glo. loquitur de electo: hic loquitur de prouiso. Io And.

h ¶ Consensum.] ad hoc ff. de opti. leg l. mācipiorum.

Vm qui.] Sunt duæ partes, quæ satis patent, secundū ibi, Insuper. Et prima subdiuiditur, quia ponit primo dictū: cuius postea duas rationes subdit: ibi. Nō enim. Io. Mo. dicit ꝙ primum dictum ponit peccatum in facto, & in modo: secundum in modo tm̄ Io. Andr. Præmitte quod habes in c. de mult. ī. eo. in ant. Domi. ¶ præsupponitur illud quod habetur in ca. de multa. eo. titu. in ant. & hodie in extrau. Io. xxij. quæ incipit, execrabilis, vbi dicitur, ꝙ si alicui obtinenti beneficiū curatum, dignitatem, personatum, vel officium, conferatur aliud simile beneficium, puta si alicui obtinenti ecclesiam parochialem conferatur alia ecclesia parochialis, vel dignitas, vel personatus, aliudque beneficium acceptauerit & apprehenderit possessionē, ipso iure vacat primum beneficium: & si contendat habere, caret vtroque.

CASVS. Secundum communem intellectum huius cap. mihi obtinenti ecclesiam parochialem episcopus rictauen. contulit aliam ecclesiam parochialem, quidā tertius intrauit in possessionem ipsius beneficii collati, ego non expectaui ꝙ episcopus me induceret in possessionem ipsius beneficii, sed mea temeritate istū tertium à possessione beneficii mihi collati expuli: vtrū per istam violentam expultionem à possessione secundi beneficii vacet primum, ac si auctoritate Apostolica fuisset apprehensa possessio huius secundi beneficii? Rūdet ꝙ sic, alias sequeretur, ꝙ vir stultus esset melioris conditionis quā sapiens. Sed quid, sanctissime pater, ego sciens non habere ius in aliquo beneficio, me intrusi sciēter in eo, vtrū per istam intrusionē

Universidad de Deusto
Biblioteca

vacet primum beneficium quod obtineo? Respõdet ꝙ sic, ac si habuissem titulum in secundo beneficio, & adeptus fuissem pacificam possessionem: secus si credebam habere ius in beneficio, & tamen nullum habebam. c. si beneficia. infra eo. tit Sed nunquid peritiam violētiam vel intrusionē, debeo carere iure, quod mihi competebat in primo beneficio? Certe sic ipso facto ſm communem opinionēm, & hoc probant ista verba, eo ipso. Nota primo quod non est alicui licitum intrare beneficium per violentiam, in quo vel ad quod habet ius: sed debet expectare inductionē superioris, quæ inductio in possessionem beneficiorum de iure communi spectat ad archidiaconum, qui hoc faciet auctoritate episcopi: tamen hodie Archidiaconi non obseruant nisi in magnis dignitatibus, & non in paruis beneficiis. Not. ꝙ quis sua auctoritate non debet ingredi possessionem beneficij sibi collati, sed auctoritate superioris, nisi esset inuestitus. Pro quo sciendum est, ꝙ institutio est tituli collatiua: postquam dixit episcopus vel superior instituens: inuestio te per traditionem huius rei, & per illam inuestituram non transfertur possessio, nisi fieret inuestitura in præsentia beneficij, sed solum per illam inuestituram datur instituto facultas, vt possit ingredi beneficium auctoritate sua. simile dicitur in l. 1. ff. de acq. vel amit. poss. vbi emptor sua propria auctoritate non debet ingredi possessionem rei venditæ. Et sic intelligitur text. tamen etiam potest intelligi, si per violentiam fuit intrusus in beneficio, in quo non habebat aliquod ius. Not. ꝙ per adeptionem secundi beneficii incompatibilis vacat primum. Vnde sciendum, quod licet illud cap. nō loquatur nisi in ecclesiis parochialibus, tamen communis opinio doctorum est, quòd etiam intelligitur in dignitatibus & personatibus: nam illud ca. venit limitatiue ad illud cap. de multa. alleg. ideo secundum illud ca. debet intelligi, ideo dixit Dominicus de sancto Gemi. quod constitutio declaratoria debet intelligi secundum omnes clausulas constitutionis declaratæ, nisi aliud dicatur in cōstitutione declaratoria. Not. vlterius ex hoc tex. quòd lex si quis in tantum. C. vnde vi. & similia iura etiam habent locum in eum qui expulit a beneficio, videlicet quòd talis perdit ius ꝙ habebat in beneficio. Not. insuper quòd ille textus in prima parte non habet locum, nisi in beneficio curato. No. finaliter quòd sicut non est possibile duo curata simul retinere quando iusto modo acquiruntur, ita ēt non est possibile quando iniuste. Et sic videtur qñ iura ponunt pœnam exercenti actum, pœna committatur etiam si actus non tenet de iure. vide j. de sent. excom. statutum Dominicus.

¶ Prima glossa summat, & dicit quid declaret.]

a ¶ Eum qui.] Qui vi, vel iniuste occupat ſm beneficium curatum, priuatus est primo. Qui autem vi beneficium aliquod occupat, est ipso iure priuatus iure quod in illo, vel ad illud habebat. Emanauit hæc decretalis ad approbationem & declarationē eorū, quæ no. Innocentius & Hostiensis sup. eo. tit. de multa.

ADDITIO. Quærebant enim de illo, qui propria auctoritate inuasit secundum curatum, & arguebant quòd ipso iure videatur renuntiasse primo. 21. q. 2. si quis. iam recitabant alios dicere contrarium, nisi auctoritatem superioris habuerit. Io. And.

[Glossa sequens arguit à contrario, secundo quærit & soluit.]

qui [a] beneficium, cui animarum cura [b] imminet, vi occupat, seu se scienter [c] iniuste intrudit in eo, decernimus ipso iure fore priuatum beneficio, quod cum cura simili primitus obtinebat. [d] Non enim decet vt stultus melioris, quam peritus conditionis existat, [c] vel quòd inuasor † eo, qui iuste ingreditur, priuilegio gaudeat potior. ¶ Insuper vt violenti, [f] qui auctoritate (vel verius temeritate) propria occupare dignitates, personatus, aut alia quæcunque ecclesiastica beneficia non

b ¶ Cura.] aliàs non haberet locum pœna decr. sup. eo. de multa. si ergo habet ecclesiam curatā, & postea violenter occupat simplex beneficium, non vacat primū, sed perdit ius si quod habebat in secundo, vt infra prox. responso. Sed quid si habet curatam ecclesiam, & vi occupat præbendā, vel simplex beneficiū cui est annexa ecclesia curata, nunqd vacat prima? Die ꝙ non: sed locum habebit sequens responsum. hoc dico p decre. supra eod. tit. & lib. super eo. vbi ergo esset priuatus primo per iuſtā receptionem secundi, erit ēt priuatus per iniustam: aliàs non. Et est si. quod dicimus de bigamia [vel eius pœna quæ inducitur per matrimonium, quod non tenet eo casu quo incurreretur si matrimonium teneret: aliàs non [in anti.] de big. nuper. Ioan. And.

[Glo. seq. soluit dubium per contrarium litteræ, sed cum distinctione.]

c ¶ Scienter.] Ignoranter igitur non tenebit pœna ad hoc. j. eo. tit. si beneficia. [Idem Arch.] quod de ignorantia facti verum intelligo, secus in ignorantia iuris j. de reg. iur. ignorantia, cum suis concor.

[Glos. seq. per hoc c. soluit tria dubia.]

d ¶ Obtinebat.] eadem ratione quæ hic ponitur in pœna decr. de multa. dicam idem de decr. cū in cūctis. §. de elect. scilicet quòd si aliquis scienter & iniuste se faciat in eꝑm consecrari, puta, lite pendente, quòd vacent priora beneficia sua, ac si canonice consecratus fuisset, & sic etiam iam audiui in curia fore factum propter rōnem q̄ sequitur. Et eadem ratione vī, quòd si aliquis iniuste detinens beneficium, impetrat aliud beneficium, non facta mentione de illo beneficio qđ occupatum tenebat, quòd litteræ nō valeāt, ne sit melioris conditionis, & c. vt hic. Ad hoc j. eod tit. & lib. quamuis. & sic intelligitur. j. eo. si motu. & idem etiam secundum id dici potest de decr. non potest. j. eo. licet, quòd si aliquis habebat plura beneficia, ex quibus vnum erat occupatum, & tacito de illo super aliis impetrauit dispensationem, dispensatio non valet.

ADDITIO. Hoc idem tenet Arch. Vnde ad propositum huius quod tangitur in prin. glos. dixit Inno. in decr. de multa. quòd cū interdictū erat regnū (vt puto) Siciliæ, & omnibus capitulis prohibitum eligere, multi tamen eligebantur in episcopos & confirmabantur per Metropolitanos, & administrabant. arguebat tamē quòd elapso tpe de conseerandis, vacabant ipsorū priora beneficia per l. 3 §. videamus. ff. de don. inter virum & vxo. in Authen. de restit. & ea, quæ pa. §. fi. j. de excess. prælat. tanta. §. de transla. quātō. sed Archidiaconus dicit illam glossam non fuisse in originali Inn. I. An. aut clam. l. nam & si seruus. ff. de iur & fac. ignor. l. regula. §. antepen. Nec ex delicto quis facit conditionem suam meliorem. ff. de don. inter vir. & vxo. l. 3 §. 1. de sent. excom. si vere. Nec melior esse debet contumacium quàm obedientium conditio. sup. de postul. c. fe. de dolo & contu. conting. t.

ADDITIO. Interdum malæ fidei possessor est melioris conditionis quàm bonæ fidei, vt patet ex no. ff. de rei ven. l. in rem. §. fi. Io. And.

f ¶ Violenti.] Not. quòd latius loquitur pars prima quam hæc secunda, quia loquitur hic solum in violento, non in alio se iniuste intrudēte, vt in prima pte. & inuitatur iste. § rigori illius legis. C. vnde vi. l. fi quis in tantam. & 16. q. 6. placuit.

AD

ADDITIO. Et ut ibi not. in re violenter possessa non iuuaret littera confirmationis, C. unde ui. auctoritatem. Ioan. And.

a ¶ Non verentur.] vereri deberet cum sine iusto titulo illa detinere non possint, nec eos iuuat antiqua possessio, ut ff. de reg. iur. c. 1. cum suis cōcordantiis.

[Gl. seq. tractat de triplici timore.]

b ¶ Formidine.] 62. dist. docēdus. de elec. cum in cūctis. de vi. & ho. cle. vt clericorum. Ad idem C. de emen. Appin. l. una. accedat qđ dī, Oderunt peccare, &c. 1 Et vol catur talis timor seruilis, 2 q per se præsentium non hēt, nisi qa solet inducere filialē & est timor seruilis ſm Gregoriū, i quo viuit peccandi voluntas, & sequeretur opus si speraret impunitas: & pertinet ad secutū. Initialis respicit amissionem ptæmii, & pertinet ad mercenarium. Filialis respicit offensam: & proprio ad filium pertinet.

ADDITIO. De hoc de pœ. dist. 2. sicut seta. Io. And.

c ¶ Taliter.] f. violenter. facit pro eo quod s. dixi, &c.

d ¶ ad ea.] differentia est inter ius quod competit in re, & quod competit ad rem, vt videbis inf. de cōcess. præben. c. vlt.

1 Vide hoc ver. fus offic. ord. irrevocabiliter. gl. Ioan An. 2 Vide B. Th. 2. 2. q. 22. art. 2. & ibi Ga etanus.

I Si cui.] Primo determinat duos casus: Secūdus, ibi, Si uero. Secundo decretū apponit: ibi, Prouisio quoque. Iterum prima subdiuiditur: quia primo ponit dictum, a quo duos casus excipit: ibi, Nisi: & secundum determinat ibi, Tunc enim. Io. And.

¶ Pro intellectu huius c. est præsupponendum, ꝙ gratia de qua in hoc c. non fiebat fauore illius, cui erat ꝙ videndum: sed gratia illius ad quē dirigebatur; puta quia papa facit gratiam abbati S. Cypriani, ut posset prouidere de bñficio spectante ad collationē uel præsentationem alter ius prælati: tunc in ista gratia nō est necesse quod fiat mentio de beneficio obtento. Item non mandabatur prouideri certæ personæ: sed idem est si. quod dicimus CASVS. Papa dedit alicui executionis gratiam siue facultatem, vt posset vni certæ personæ idoneæ prouidere de bñficio existente in sua ecclesia uel alia; ille executor voluit mihi prouidere de tali bñficio, q tamen obtinebam beneficium aliquod simplex, quod erat sufficiens, & ex quo poteram sufficiēter sustentari: vtrum possit mihi prouideri de alio bñficio simpliciter? Respondet quòd non: quia in sua gratia sibi mandatur, vt prouideat personæ idoneæ: modo ex quo habeo beneficium ad aliud beneficium: quod verum est, nisi vellem primum beneficium dimittere: nam tunc posset mihi conferri aliud bñficium. Sed potestus quòd in gratia ipsius prælati siue executorum esset posset conferre beneficiū in sua ecclesia uel alia existens etiam obtinenti aliud beneficium? Rñdet ꝙ mihi obtinenti beneficium simplex poterit prouideri: quomodo beneficium quod obtineo non sit curatum. Sed ponamus quòd obtinebam duo beneficia simplicia: ille executor vult mihi conferre aliud beneficium compatibile, utrum possit? Certe non: licet in gratia sua dicatur, ut illud beneficium possit conferre etiam obtinenti aliud beneficium: nam gratia sua intelligitur in obtinente unicum bñficium duntaxat. Sed ponamus ꝙ Papa dicit in litteris gratię suę, ut iste executor possit prouidere de bñficio alicui eti im obtinēti plura bñficia, aliquis obtinet tria beneficia, utrū possit sibi conferre aliud bñficium? Respondet ꝙ nōn illa pluralis verificatur in duobus beneficiis. Not. primo id ad quod allegatur præsens c. ꝙ obtinēs sufficiens bñficium, nō est idoneus ad obtinendum aliud beneficium: nisi expresse vt beneficia tæ psonæ possit cōferre, fiat concessio. No. magis specifice, ꝙ si papa mādat alicui collatori, vt prouideat persōnæ idoneæ de beneficio, virtute illius facultatis nō prouidet persone obtinēti bñficium sufficiens, nisi illud primū bñficiū dimittat: & hoc uerū, nisi aliud diceret in gratia. Not. ꝙ in litteris ad beneficia. duo beneficia tm, & adhuc requiritur ꝙ ista duo bñficia non sint curata.

[Prima glo. dicit quid approbet, & reprobet.]

e ¶ Is cui.] approbatur hic opinio Hostiensis, quam no. sup. eo tit. c. vlt. in fine: & reprobatur opinio Innocentii hi not & Compostellan. not. supra de rescrip. cum adeo. in fine. Et fuit de facto in Mediolan. archiepiscopo hæc quæstio primi dicti.

[Glo seq. dubium soluit.]

f ¶ Idoneæ.) & si non apponatur: hoc idem intelligo sup. de ele. causam quæ. sup. de reseri. cū adeo. Ad hoc de præsum. c. ult.

ADDITIO. Ad hoc littera. inf. ibi, uel nisi in concessione huiusmodi sit expressum, & idem Host. in præalleg. decr. ult. eo. tit. Ioan. And.

(Glo. seq. arg. a contrario, & remittit.)

g ¶ Sufficiens.) ergo si non est sufficiens, secus est. Ad hoc §. eo. de reseri. postulasti (& c. cum adeo. §. eod. cū teneamur. & c. dilectus. ff. de uen. inspi. l. 1 in fin.) Quid aūt ueniat in hac sufficientia, no. per Io. 21. q. 1. c. 1. & per Ber sup. eo. tit. de monachis. Io. And.

(Glo. seq. ponit motiuum opi. contrariæ.)

h ¶ Non potest.) contrarium notabant dicti doctores, & mouebantur illa ratione: qa hoc casu nō fiebat gratia prouisio, sed prouidenti: nec poterat secundum eos prouisus hoc casu ambitiosus dici: cum ad sui instantiam nihil fuerit obtentum. sup. eo. tit. & lib. quāuis. j. eod si motu proprio. Sed Ȝrium est uerum: quia beneficiatus idoneus non est. sup. eod. super inordinata. & iure communi beneficiatus beneficiari non mādatur. sup. eo tit. quia in tantum. Io And.

ADDITIO. Dicit Io. Mo ꝙ genus facilius patitur debilitatem uel annihilationem quàm species: quia genera sunt intelligenda ciuiliter ff. de serui si cui. ff. ad exhi. l. pe. unde uerbum, personæ idoneæ, debet intelligi secundum ius commune, de qua sup. Io. And.

(Glo. seq. ponit differentiam inter duas formas.)

i ¶ Dimittat.) si ergo dimittit, tunc sibi poterit prouideri, & in hoc est differentia inter istam formam, & illam quam in principio impetrauit ille, cui prouideturquia in illa non sufficit modo beneficium primum dimittere, si tunc tacuit. inf. eod. si motu. Hic sufficit nunc dimittere, licet in concessione gratiæ nihil fuerit dictum.

† Hæc dictio determinat ly ꝙuideret, ergo si nunc nil hēt, quāuis aliàs habuerit, uidebit ēt de curatis, cū hic fingꝫ prouidenti, iō est in suum fauorem ampliando. ꝑ. de Anch. Fō.

1 Idē Archid. dū modo in collatiōe faciat mētionē de primo. §. eo. lib. de officio le. collatio.

4 Io. Mo. & Archi. allegat ꝫ ele. dudū 2. & quòd ibi not in gloss. tps. Ioan. An.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ADDITIO. Quia nulla potest notari surreptio improuiso. Dicit Io. Mon. per hoc rescriptum nihil habetur actualiter, sed potentialiter: & ideo satis est qđ sit habilis persona, quando potentia explicatur ad actum. Ioan. And.

a ¶ Tunc enim.] Not. interpretationē strictam. Ad idem ſ. eo. cum in illis Ioan. and.

b ¶ Sine cura.] si igitur vtrunque uel alterum sit curatum, tali non poterit prouidere. Et nota, qp pluralis locutio nō est vaga: immo potius arcta & restringenda: sic ergo contenta duorū numero. ſ. de reg. iu. pluralis. cum suis cōcordantiis.

c ¶ Non subsistat.] poterit igitur illud beneficium alteri conferri: sed si ille possidet, non poterit sine cognitione causæ de possessione repelli. ſ. eo. licet.

SI beneficia.] Decre. ista sucurrit ignorantię. Et primo primi gradus. Secundo secūdi & vlteriorum: ibi, Eundem. Et pars prima facit tria, quia primo ponit casum: Secundo rationem prouisionis: ibi, Ne talis: Tertio prouidet parenti: ibi, Statuimus. Quarto vero resistentisibi, Alioqnin.

† Vide Dñicū ꝑ. 78. incip. formam, & Lapū allegatio nē 120.

CASVS. Cum obtinerem aliquod beneficium incompatibile, episcopus dictauen. consulit mihi aliud beneficium, & non eram dispensatus per papā ad plura beneficia incompatibilia, tamen papa præuenerat episcopum dictauen. quia illud beneficium mihi collatum alteri contulerat, quod tū ignorabam; ego uidens qp non poteram habere plura beneficia, dimisi primum beneficium, & acceptaui secundum; postea secundum fuit euictum per illum cui collatum fuit. an possim redire ad primum beneficium? Respōdet qp si, cum ita tam fui debite informatus qp in secundo beneficio nō habebā ius, non expectato exitu causę, dimisi illud ſm beneficiū possum redire ad meum primum beneficium propria auctoritate, & sic sine noua collatione, & hoc habet uerbum, libere, positum in tex. idem est de omnibus aliis, qui illo modo dimiserunt beneficia; nam poterunt ad illa redire sua propria auctoritate. Not primo qp collatio beneficii facta per Papam afficit manus ordinarii collatoris ēt ignorantis illam; ita qp collatio illius in contrarium facta non ualet, ad hoc eo. tit. & lib. ſ. c. si postquam. Not. secundo qp ubi ex una cā fit decisio casus in primo gradu; eadē causa decidentur casus occurrentes in secundo & cæteris gradibus sequentibus. Dominicus.

[Prima glossa decretalem summat, & commendat: & glossæ reliquæ sunt textuales.]

d ¶ Si beneficia.] iiqtis ignorans recipiat beneficium prius reseruatum vel alteri collatum per papā

nisi in concessione huiusmodi sit expressum, qđ aliàs beneficiatæ ualeat, prouidere personæ: Tunc enim a prouidere poterit vnicum duntaxat beneficium obtinenti: dum tamen illa cura non immineat animarum. ¶ Si vero concessum fuerit, vt prouidere illi ualeat, qui alia beneficia nosc itur obtinere, huiusmodi pluralitas debet solum ad duo beneficia sine b cura restringi. Prouisio quoque facta contra pręmissa eo ipso viribus non subsistat. c

¶ Idem.

¶ Si quis ignorans recipiat beneficium prius reseruatum uel alteri collatum per Papam, si ex qua sciuit, illud sine difficultate dimittit, recuperat priora beneficia propter illud dimissa, aliàs non. Io. And.

CAP. XX.

SI † beneficia, d quę per sedem c Apostolicam conferuntur, aut decreto interposito reseruantur, interdum contingat ab ijs f ad quos aliàs pertinet collatio eorundem, aliquibus huiusmodi collationem seu reseruationem ignorantibus de facto conferri, & beneficia quæ illi tenebant antea, & † post prædictorum adeptionem dimissa g per eos alijs assignari: h Ne talis ignorantia eis (cum sint sine culpa) i præiudicialis existat: statuimus, vt si ipsi de collatione seu reseruatione prædicta postea certiores k effecti, sublata difficultate quacunque omnino dimiserint beneficia sic sibi de facto collata, ad beneficia sua priora (collatione quibuscunque personis facta de ipsis nequaquam obstante) libere reuertantur; Alioquin redeundi ad ea (si difficultatem adhibuerint in alijs dimittendis) sit ipsis penitus interdicta facultas.

¶ Eundem quoque modū in dimittendo recepta, & recuperando dimissa, quo ad omnes l alios, qui forsan occasione prædicta sua dimiserint beneficia, & dimissa per alios fuerint assecuti, per omnia decernimus obseruandū.

† Vide Tol. in ci notā. 2. & ibi scribit. de reseri. de Panor. in cap. ad aures. in 2. not. de rescrip.

† Vide Trid. sess. 7. de refor. c. 2. & seq. & se. 24. de refo. c. 17.

vterentur. Ioan. And. Hoc placet. Archi.

K ¶ Certiores.] & sic cuilibet referenti credere non tenentur. de simonia. per tuas 2. 1 Sed non dē se discere dubitare, vbi certus 2 esse dēt de reſct. in an. c. cum contingat. & est ſ. 33. dist. habuisse. in princ. ADDITIO. Ibi, te concubinam manifestia veritate cōperimus. ad idem 2. q. 1. Deus. ver. mala. nor. 30. q. 1. nullum alibi dicitur clara probatione vel competentib. indiciis. ſ. de reg. non solum. alibi manifestis. inf. de hære. accusatus. ſ. licet. secundum archi. Datur tū dimittendi consilium, ut sibi taliter prouideat, quod clare ostendere possit beneficium dimissum ad alium pertinuisse per instrumenta publica uel insinuata, vel alio modo. Ioan. And.

l ¶ Omnes alios.) hoc vult dicere, beneficia istius a. fuerunt collata B. iste B. dimisit quæ prius habeat, & tu fuerunt collata C. cuius C. priuata beneficia fuerunt data collata D. aget A. contra B. qui si dimittat in pace, aget contra C. qui etiam si sine difficultate dimittit, repetet a D. & sic de singulis.

Non

NON potest) Diuisio patet; quia sunt tria dicta per ſ. diuisa. Secūdum: ibi, illud Tertium: ibi, Cum CASVS. Cum obtinentem aliquod beneficiū simplex, impetrauī a papa ut possem retinere plura bñficia: tū tacui quod obtinerē aliud beneficiū: vtrū litteræ meę dispēsationis sint subreptitiæ? videt Romanus Pōtifex, qp sic. Sed pone quod aliquis a se de Apostolica obtinuit dispēsationē, ut licite posset retinere duo bñficia curā habētia; accidit qp illi dispēsato fuerūt collata duo bñficia curata: postea dimisit unū illorum bñficiorū & fuit sibi collatū aliud beneficium curatū. utrū possit illud recipere virtute suę dispēsationis? Videt Romanus pontifex qp nō: nam litteræ dispensationis sunt odiosæ & restringendæ: mō dispē satio sua fuit purificata in duob. primis bñficiis: ideo nō poterit virtutte eiusdē dispēsationis retinere aliud bñficium, nisi aliud decreretur in dispensatione. Nā in istis odiosis incipienda & attendēda sunt verba gratię eorum propriū significatum. Sed quid si mihi obtinent aliquod bñficium Papa fecit gram, vt possem obtinere aliud beneficium: vtrum per hoc videat Romanus pontifex mecum dispensasse super pluralitate beneficiorū? Certe non. De quo ergo seruit mihi impetratio mea? Respondet Romanus pōtifex, qp seruit mihi de hoc: quia litteræ meæ non erunt subreptitiæ, ex hoc quia in eis fit mentio qp obtinebā aliud bñficium: sed tā pp hoc non sum dispensatus ad obtinendum plura bñficia. Not. primo arg. qp subreptio in gratiis bñficialib. taciturnitas alicuius qualitatis, quæ expressa nihilominus litteras habuisset, vitiat litteras: nā si expressisset minimū bñficium obtinuisset dispensationē. ns & tñ vitiat litteras, ad hoc ſ. eo. si motu proprio. vide quod dixi sup. eo. dudum. Dom. Prima glossa dicit quod declaret.

Non potest.] emanauit hæc decretal. ad declarationem eorum quæ not. Inno. supra de elect. dudum 2. in fi. & Compostel. in decretal. capitulum, de rescrip. ad finem glo. magnæ ver. Item quæritur de hæc, & c. in no glo. hoc intellige in fine. & quæ ibi no. Hostiensis. & Gulielm. Specul. de leg. §. videndum. verū. illud. cum seq. ad finem.

(Glo. seq. fortificat tex. & circa duo remittit.

b ¶ Modicum.) si enim in impetratione hoc locū hēt. ſ. de reſct. si proponente. ſ. eo. si motu. multo fortius in dispensatione locū dēt habere, cum ēt ipsæ dispensationes sint ambitiosæ, & restringendæ ſ. de fil. presb. eap. 2. eo. lib. Quis autem super pluralitate beneficiorum dispensare possit? vide 70. dist. sanctorum & 21. q. 2. si quis iam translatus. & sup. eo. tit. de multa. An autem de iure sine dispensatione teneri possint, vide sup. de reſct. gratia.

(Glo. seq. quæritur; arguit pro: soluit contrarium.)

c ¶ Apostolicę sedis.) nota arg. pro illa opinione, quę habet, qp solus Papa dispensetur in curatis.

(Glo. seq. quæritur; arguit pro: soluit contrarium.)

d ¶ Curam animarum.] pone, habens ecclesiā curatam, & dispensationem obtinuit, ut liceret sibi recipere aliud beneficium etiam si sit personatus similem curā non habens, & cum priori tenere: confertur sibi archidiaconatus; quæritur an possit illum retinere? Et vī qp sic: quia licet archidiaconatus curā habeat, non tñ curam similem curæ parochialis ecclesię, ut sup. de eleđudū 2. ad fi. Ad hoc sup. qui sint legi. per venerabilē, ver. verum. Nec ēt pōt dici si nile, vbi est aliqua dissimilitudo. 28. q. 1. sic. n. ff. de iniusto rup. testa. l. 3. & exp̄ssa similitudo regritur: ſ. de trāsla. inter corporalia. Itē verbum simile, in in dulgentia positū, gratio se interpretandū est. ſ. de verb. sig. olim. Sed h c ꝛ. fm Guil. qui hoc no. in Spec. tit. de leg. §. videndū versi. quid si hñs ecclesiam. & sup. de offi. ord. in fi. Similiter tudo enim de qua sit mentio in indulgētia, nō ad species, sed ad genus refertur: & sufficit qualitercunqs curam habeat; cum talis indulgentia velut ambitiosa sit restringenda, vt hic vides ſ. eo. lib. de reſcrp. si gratiose. de fi. presb. c. 2. C de sena consul. l. 1.

ADDITIO. Dicit Boetius super Topica Tullij, lib. 3. qp similitudo est rerum singularium vel differentium comparatio: vnde in illa nō requiritur quod res tota sit toti rei similis, sed in eo ad quod confertur de consimilitudo rup. testa. l. 3. & exp̄ssa similitudo regritur: ſ. de trāsla. inter corporalia. Itē verbum simile, in in dulgentia positū, gratio se interpretandū est. ſ. de verb. sig. olim. Sed h c ꝛ. fm Guil. qui hoc no. in Spec. tit. de leg. §. videndū versi. quid si hñs ecclesiam. & sup. de offi. ord. in fi. Similiter indulgētia, nō ad species, sed ad genus refertur: & sufficit qualitercunqs curam habeat; cum talis indulgentia velut ambitiosa sit restringenda, vt hic vides ſ. eo. lib. de reſcrp. si gratiose. de fi. presb. c. 2. C de sena consul. l. 1.

ADDITIO. Dicit Boetius super Topica Tullij, lib. 3. qp similitudo est rerum singularium vel differentium comparatio: vnde in illa nō requiritur quod res tota sit toti rei similis, sed in eo ad quod confertur de consimilitudo. vti. vel inuti. cū dilecta, & vide quod ibi dixi: qui fil. sint legi. per uenerabilem poss. prin. c. & uer. uerum. ſ. ff. de admi. tut. si pupillus alterum. §. fi. ad Trebel. l. recusare. §. vlt. facit quod dixi. de iud. causam, quæ 2. de constit. translato. super vlt. gl. & de transla. c. 2. super gl. arg quod Io. And.

g ¶ Canonice. 1) concor. ſ. eo. lib. de rescrip. si gratiose & ſ. de elect. dudum 2. ad fi.

ADDITIO. Et vide quod ibi scripsi super uer. de nouo. Io. And.

(Glo. seq. de duobus querit, & solvit)

f ¶ Retinere.) quæro de duobus: primo: Nunquid pta lem indulgentiā videat cōcessum, qp in neutro residere 2 teneat? Vī qp sic, ne inutilis sit indulgētia, & hoc vī tenere Io. 7. q. 1. si quis in clero in gl. 2. causa. n. prohibitionis esse vī, ne quis plura beneficia habeat; quia residere tenetur: hoc ergo inducere vī intelligentia principaliter, qp ad hoc non teneatur. Dic secundum Gulielmum, qui hoc notat in prędi §. ver. quid si indulgetur. qp tenetur in altera residere, n si illud expresse in indulgentia caueret, quod ad hoc non teneretur: ambitiosæ enim sunt tales indulgentiæ & restringendæ, ut supra dixi: resideat ergo in altera quā vult: uel nunc in ista, nunc illa: & sic utrique satisfiet. Sed quid dices, in indulgentia cauetur hęc clausula: dummodo in beneficio, in quo non residet, faciat canonice deseruiri: nunquid si hunc modum non seruauerit 3 ualet dispensatio & bñficiorum retentio? Respondeo: secundum Innocentium & Hostien. & Compost. qui hoc not. in dicta decre. dudum. & de præsum. c. ult. & Guli. qui hoc not. in prædi. §. 1. uersi. sed quid si indulgentia. quod no. in clem. de offic. deleg. c. unico, quod bene tenet dispensatio: illud enim, dummodo, non habet uim conditionis: sed potius admonitionis uel comminationis, ut ff. de tute. l. muto. C. commi. epist. per totum, & uide quod dixi infra de regul. iur. actus. poterit tamen propter seruitii negligentiam eo iuste priuari. supra de cleric. non resi. ratum.

1 Vide duo simili. q scripsi sup. de ele. eo. li. licet canon. Io. And.

a ¶ primis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

primis [a] beneficijs, quæ cum cura post dictum in dultum obtinere contingit eundem. [b] ¶Cum vero tibi (non obstante ꝙ aliud beneficium obtinere noscaris) a sede prædicta de aliquo beneficio prouideri contingit; per hoc tecum vt primum beneficium cum secundo retinere valeas, non intelligitur dispensatum. Hoc enim solū prædicta operatur expressio,, quod facta tibi gratia nequeat subreptitia [c] iudicari.

Beneficium recipies, facit duo prima vacare.

¶Idem.

¶Mandatum legati super faciendo prouisione per Papam confirmatum, Papalis gratia est censenda. Zenze.

SI Apostolicæ [d] sedis legatus [e] volēs tibi suæ legationis [f] auctoritate in certa ecclesia [g] prouidere canonicatum & præbendam, nulli alij de iure debitos proximo in ipsa ecclesia vacaturos collationi suæ reseruet, & decernat [h] irritū & innane, si secus super hoc contigerit attētari, certis, qui eos [i] tibi conferant cum vacabūt, executorib. per suas litteras deputatis: nosque postmodum plena de his facta narratione, quod ab ipso legato factum extitit, ratum & gratum habentes, id auctoritate Apostolica confirmamus, [k] & seruatio nō pendebat, quod dic ut sup. de off. leg. c. ad fi. & quod dixi uerum intelligo, nisi etiam id Papa ex certa scientia confirmaret, eius rei facta plena narratione, ut ſ. dicitur.

CAP. XXII.

h ¶Decernat) nota ſ opinionem modernorum, qui dicebant, quod legatus non poterat decretum apponere, nisi ad id speciale haberet mandatum. Ad dem ſ.eo lib. de offi. leg. præsenti. & dicam ſ. de concel. præben. quia cunctis.

ADDITIO. Hanc opinionem hic reprobatam tenet Hostien. in summa de offic. lega. §. quid pertinet. uer. irritat. & uide in Spec. tit. 2. §. nunc ostendendum. uersi. 37.

i ¶Eos.] scilicet canonicatum & prebendam. (Glo. seq exponit. quærit & soluit.)

K ¶Confirmamus.) non in forma communi, sed ex certa scientia facta fuit hæc confirmatio. supra de confirmat. uti. uel inuti. cap. penul. Quid dices de ea data quæstione. Receptus est aliquis proprio motu ad pituli, impetrat confirmationem a Papa per formam ne inane canonici nomen, &c. in qua confirmatione papa quod de ipso factum est confirmat auctoritate apostolica: cum clausula, si est ita; mandans etiam executori quod si est ita, auctoritate Apostolica præbendam, &c. post impetrat aliquis canonicatum & præbendam nulli alij de iure debitam, & secundum stylum solitum: uacat modo præbenda, cui debeatur, quæritur. Super hac quæstione multotiens fuit a me petitum consilium & sigillum: & dubitans de ea plura lucra respui. Sed communiter tenent doctores per hanc decreta & per decret. supra eod. tit. & lib. si cum, quod præferatur receptus & confirmatus l & bene facit pro eis sup. eodem lib. de rescrip. cum aliquibus. in fi quod satis puto. Ad.

a ¶Primis.] ita dicebant prædicti doctores, & probabāt per l. ff. de leg. 3. fi. lei commissa § si quis decem. ff. de condi. & demon. l. hęc conditio. ff. de verb. sig. bones. §. 1. ff. de verb. obli. eum qui calēdis, & idem erat satis expressum per decre. ſ. eo. lib. de offi. ord. ordinarij. ad fi. ibi dum dī, vel ea quæ, &c. ut ibi dixi.

b ¶Eundem] per receptionē ergo tertij vacāt duo prima, vt i cle. eo. tit. ſi plures.

ADDITIO. quod no. hic Arch. ibi vide in glo. ſi intelligas Io. And.

c ¶Subreptitia.] ꝙ fieret exceptis duob. casibus. ſ. de rescrip. gra. & ſ. eo. ſi motu proprio. No. ergo ꝙ sufficit huic cłe ꝙ suum consequatur effectum, & alium nō poterit operari. ff. de admin. leg. l. legata inutiliter.

SI Apostolicæ [Primo ponit factū continens gratiā legati, & approbōnem Papalē: Secundo ibi, Certū est: soluit dubium insurgens ex facto, rōnem interſerens & dub. ū fortificans: rō: ibi, Cum ipsa. fortificatio: ibi Etiam. Io. And.

Pro intellectu huius c. est præsupponendum ꝙ qñ in aliqua ecclesia sunt plures expectantes, vnus auctoritate ordinaria, & alius auctoritate legati, & alius auctoritate Apostolica, & habent similes gratias: expectans auctoritate Apostolica, licet sit posterior in impetratione, est præferendus cæteris.

CASVS. Legatus Papæ fecit mihi gratiam in ecclesia Pictauen. quia creauit me canonicum, & mādauit canonicis, ut me de facto reciperēt in fratrem & canonicum, & præbendam si qua vacaret de præsenti mihi conferrent: alioquin proximo vacaturam: postea accessi ad Papam, & petij vt ipse cōfirmaret gesta per suum legatum, videlicet ut mihi confirmaret gratia suo legato factam: vnde Papa auctoritate Apostolica confirmauit illam gratiam mihi factam, & mandauit canonicis, ut mihi assignarent præbendam si qua vacaret: alioquin proximo vacaturam. Deinde Papa fecit tibi similem gratiam; Nam contulit tibi ius canoniæ in ecclesia Pictauen. & mandauit canonicis vt te reciperent in canonicum assignatione præbendæ: postea vacauit quędam præbenda, quęritur cui nostrum debeatur? Tu pro parte tua allegas quod tibi, non mihi debetur: quia tua gratia est a sede Apostolica & auctoritate Papæ, mea autem est auctoritate legati, & nōn Papæ: Ego autem dico quod ex quo mea gratia est confirmata per Papam, quod a tempore cōfirmationis dicitur gratia Apostolica, & nō solum gratia legati quæritur an bene faciam? Respondet quod sic: & ideo si sum primus in data & in impetratione præbenda mihi & non tibi debetur. Not. primo quod legatus in suis actibus gestis virtute legationis, non debet dicere, auctoritate Apostolicæ sedis: sed auctoritate legationis, quod nota: quia plures vidi in hoc errare. Nota vlterius, ꝙ executores deputati in litteris beneficialibus etiā legatorum debent esse certi, de

a ¶Conferendum.] qđ plus est quam mandare conferri, ut sup. eo. lib de rescri. duobus.

[Glo. seq. recitetur per quæstionem & solutionem.]

b ¶præferri.] præfertur ergo: & hoc consequit ꝙ gratia sua est perpetua: cū alias si confirmatio Papæ non iteruenisset, expirasset finito legationis officio, si ad collationem vacantis processum nō fuisset sup. eo. lib. de offi. leg. præsēti. Itē ibi papa mē dauit canoniā statim ꝙ ferri, ꝑbendam autē cum vacaret: hic canoniā & præbendam cōferri mādat cum vacabūt, & sic ibi expectās iam erat in canonicum ceptus: hic non.

c ¶Legatus.] ſ. de latere: alius enim nec cōferre, nec reseruare posset sup. eo. lib. de offi. leg. c. 1.

f ¶Legationis] scilicet auctoritate Apostolica speciali hoc faceret: non esset alia confirmatio necessaria. sup. eo. l. hi qui. 2. responso.

[Glo. seq. ponit dictum, quod postea moderatur,

g ¶Ecclesia.] in qua eiusdē legati alia re-

h ¶Decernat.) nota ſ opinionem modernorum, qui dicebant, quod legatus non poterat decretum apponere, nisi ad id speciale haberet mandatum. Ad dem ſ.eo lib. de offi. leg. præsenti. & dicam ſ. de concel. præben. quia cunctis.

ADDITIO. Hanc opinionem hic reprobatam tenet Hostien. in summa de offic. lega. §. quid pertinet. uer. irritat. & uide in Spec. tit. 2. §. nunc ostendendum. uersi. 37.

i ¶Eos.] scilicet canonicatum & prebendam. (Glo. seq exponit. quærit & soluit.)

K ¶Confirmamus.) non in forma communi, sed ex certa scientia facta fuit hæc confirmatio. supra de confirmat. uti. uel inuti. cap. penul. Quid dices de ea data quæstione. Receptus est aliquis proprio motu ad pituli, impetrat confirmationem a Papa per formam ne inane canonici nomen, &c. in qua confirmatione papa quod de ipso factum est confirmat auctoritate apostolica: cum clausula, si est ita; mandans etiam executori quod si est ita, auctoritate Apostolica præbendam, &c. post impetrat aliquis canonicatum & præbendam nulli alij de iure debitam, & secundum stylum solitum: uacat modo præbenda, cui debeatur, quæritur. Super hac quæstione multotiens fuit a me petitum consilium & sigillum: & dubitans de ea plura lucra respui. Sed communiter tenent doctores per hanc decreta & per decret. supra eod. tit. & lib. si cum, quod præferatur receptus & confirmatus l & bene facit pro eis sup. eodem lib. de rescrip. cum aliquibus. in fi quod satis puto. Ad.

a ¶Conferendum.] qđ plus est quam mandare conferri, ut sup. eo. lib de rescri. duobus.

[Glo. seq. recitetur per quæstionem & solutionem.]

b ¶præferri.] præfertur ergo: & hoc consequit ꝙ gratia sua est perpetua: cū alias si confirmatio Papæ non iteruenisset, expirasset finito legationis officio, si ad collationem vacantis processum nō fuisset sup. eo. lib. de offi. leg. præsēti. Itē ibi papa mē dauit canoniā statim ꝙ ferri, ꝑbendam autē cum vacaret: hic canoniā & præbendam cōferri mādat cum vacabūt, & sic ibi expectās iam erat in canonicum ceptus: hic non.

c ¶Legatus.] ſ. de latere: alius enim nec cōferre, nec reseruare posset sup. eo. lib. de offi. leg. c. 1.

f ¶Legationis] scilicet auctoritate Apostolica speciali hoc faceret: non esset alia confirmatio necessaria. sup. eo. l. hi qui. 2. responso.

[Glo. seq. ponit dictum, quod postea moderatur,

g ¶Ecclesia.] in qua eiusdē legati alia re-

h ¶Decernat.) nota ſ opinionem modernorum, qui dicebant, quod legatus non poterat decretum apponere, nisi ad id speciale haberet mandatum. Ad dem ſ.eo lib. de offi. leg. præsenti. & dicam ſ. de concel. præben. quia cunctis.

ADDITIO. Hanc opinionem hic reprobatam tenet Hostien. in summa de offic. lega. §. quid pertinet. uer. irritat. & uide in Spec. tit. 2. §. nunc ostendendum. uersi. 37.

i ¶Eos.] scilicet canonicatum & prebendam. (Glo. seq exponit. quærit & soluit.)

K ¶Confirmamus.) non in forma communi, sed ex certa scientia facta fuit hæc confirmatio. supra de confirmat. uti. uel inuti. cap. penul. Quid dices de ea data quæstione. Receptus est aliquis proprio motu ad pituli, impetrat confirmationem a Papa per formam ne inane canonici nomen, &c. in qua confirmatione papa quod de ipso factum est confirmat auctoritate apostolica: cum clausula, si est ita; mandans etiam executori quod si est ita, auctoritate Apostolica præbendam, &c. post impetrat aliquis canonicatum & præbendam nulli alij de iure debitam, & secundum stylum solitum: uacat modo præbenda, cui debeatur, quæritur. Super hac quæstione multotiens fuit a me petitum consilium & sigillum: & dubitans de ea plura lucra respui. Sed communiter tenent doctores per hanc decreta & per decret. supra eod. tit. & lib. si cum, quod præferatur receptus & confirmatus l & bene facit pro eis sup. eodem lib. de rescrip. cum aliquibus. in fi quod satis puto. Ad.

eisdem executoribus uel aliis nostris damus litteris in mandatis, ut in huiusmodi prouisionis negotio auctoritate nostra procedant iuxta ipsius legati continē tiam literrarum: Certū est, ꝙ cum ipsa prouisio ipsius legati† post impetratam a nobis auctoritatem nostra cēseatur effecta) omnibus, quibus postea mādauimus in eadem ecclesia prouideri, (etiam si canonicatum ipsius ecclesiæ duxerimus conferendum [a] eisdem) de iure præferri [b] debebis in præbenda postmodum [c] in ibi uacatura.

¶Idem

¶ Obstat taciturnitas obtenti beneficij licet modici, nisi constet prouisionem factam proprio motu Papæ, qui de mum intelligitur, si hoc in litera exprimatur. h d. Zen.

CAP. XXIII.

SI motu † proprio [d] alicui aliquod bñficiū [e] obtinenti conferamus aliud de illo non habita mentione: non ob hoc [f] gratiam huiusmodi, quę de nostra mera liberalitate processit, inualidam volumus reputari. Secus si ad petitionem illius uel alterius pro eodem oblatam, gratiam huiusmodi faciamus; tunc enim, quātumcunque modicum [g] beneficium taceatur [h] in ea, ipsam ueluti subreptitiam uires nolumus obtinere. ¶ Motu quoq. proprio tunc solum gratia fieri censeatur, cum hoc expresse [i] cautum fuerit in eadem.

† De cła, motu proprio uide Felinū in c. si qñ. extra ad aures. & ī c. si qñ extra de rescri. & in ca. cām q. el de 2. tēstibus. & ī c. cā inter priorē de excep.

f ¶ Ob hoc.) scilicet, ꝙ mentio non fuit habita.

ADDITIO. Quasi dicat, ex alia causa bene posset esse valida. Multa exempla de defectu natalij uel ætatis, vitio corporis, bigamia, & similibus, quæ licet per vtā subreptitionis parti opponi non possint: opponuntur tñ per viam iuris communis, cum proprius motus talium dispensationem non faciat. Et decret. eam re. de æta. & qualit. in antiq. dicit tales ꝙ litteras Apostolicas non recipiendos, non distinguendo an fuerint vel non proprio motu datæ: & adde quod in tex. dixi. in 4 glo. Io And.

[Glo. seq. specificat quid approbetur vel reprobeť.)

g ¶ Modicum.] opinio ergo Ber. quam cōsuetudo curię approbat ꝙ decr. idā ēt approbāt, & approbatur opinio G.N. Inno. & sequatiū. q ibi no. distinguendum inter tacentē & mentientem, vt in primo casu valerent litteræ, si modicū erat beneficiū: in secundo non. Vinc. & Gof. distinguebāt ; sup. eo. cū teneamur. ſ. de rescr. postulasti. inter tacentem tale beneficiū per simplicitatem, vt tunc valeat rescriptū, vel per dolum: & tūc non valeat per decr. de rescri. in anti. super litteris.

[Glo. seq. soluit dubium.]

h ¶ Taceatur.] indistincte intelligo: cū enim ius nō distinguat, nec ego distinguā; vnde siue ꝑ malitiam, siue ꝑ simplicitate taceat 4 locum habeat hæc decr. illā, tñ distinctionē approbant Inn. & Cōpost. sup. de rescr. postulasti. per decre. eo tit. super litteris quæ in litteris ad lites loquitur non in gratiosis. Idem Archi.

i ¶ Expresse.] concor. sup. eod. lib de rescri. cum aliquibus. sup. eod. tit. & lib. c. 2. ad fin. unde dico, quòd licet probaretur quòd papa proprio motu collationē fecit:

3 Dic tu simpliciter qa rescrip. non valet, ex quo taceē illud, qđ iure iubē te exprimēdū est not. c. dudū sup. e. Do. Font.

4 Nō dicit per ignorantiā pp decr. gratia. sup. e. lib. de rescrip. Ioā. And.

ex quo

Universidad de Deusto
Biblioteca

ex quo non exprimitur in litteris, locum habeat secūdum dictum, & nō primū, quid enim scimus? forte Papa ante annum rogatus fuerat pro illo, sufficit ita scriptum esse ff. qui & a qui l. prospexit 6. q. 3. scriptum.
ADDITIO. Et è conuerso: quia si papa exprimit q motu, pprio, quantū cunq. aduersarius uelit, pbare, q ad impetrātis vel alterius in stantiā hoc fecit papa: non audietur pp rationem gl. & quia id esset Papā arguere de mendacio, qđ nō licet: & vide qđ not. in cle. de proba. litteris. in glo. antepe. Io. And.

SI pluribus.] Primo ponit thema: ex quo dubiū oritur, qđ distinguendo solvit: ibi, Gratiā. Secundum membrū prosequitur: ibi, si vero: q in vtroq. rationē tedit, & subdit singuli: & in membris subdistinctis negligentiā punit: ibi, Alterutro.
CASVS. Papa mādauit epō Pictaueñ. ut mihi, puideret de dignitate si qua vacaret in sua diœcesi, alioquin d, proximo uacatura: tpe illo vacauerūt tres vel quatuor dignitates: certū est, q non possum hē, nisi vnam: epūs Pictaueñ. vult mihi conferre vnā: ego aut em peto aliam: quærit cui debit optio? Respōdet Romanus Pontifex cum distinctione: quia aut illæ dignitates sunt diuersi valoris: aut sunt q̄ualis valoris: Si sūt diuersi valoris, est distinguendum, quia vel papa fecit mihi gratiam motu proprio, & tunc mihi debetur dignitas pinguior & maioris valoris, Si autē Papa fecit gratiam ad mei postulationem, uel alterius, tunc mihi non debetur nisi dignitas minoris valoris. Si uero dignitates sint æqualis valoris, tunc est in optione epi ꝰ uoluerit mihi conferre, quod verum est, qā collatio est mihi facta per papam ad mei requestā uel alterius quia si esset mihi facta collatio per Papam motu suo proprio, tūc daretur mihi optio, & intra decē dies potero eligere dignitatē quā voluero, & istī decem dies non currunt nisi a tempore notitiæ. Et est hic tex. qđ decem dies ad appellandū non currunt nisi a tpe notitiæ. c concertationi. alleg. in glo. f. Not. primo q in dubio papa conferendo beneficium non intendit tollere ius, quod primitus in illo alteri competebat. f. sup. de rescri. quamuis. Nota secundo, q ubi datur æqualitas inter duo, quorum alterum tantum est debitum, electio est illius cui debetur in materia fauorabili sibi, sicut est qū motus proprius exprimitur. Dominicus.
(Prima glo. dicit quid declaret.

¶ Idem.

¶ Collatio facta motu proprio Papæ pluribus beneficijs in eadem ecclesia uacantibus simul intelligitur facta de pinguiori sed si beneficia sunt æqualia, ad eum spectat electio, cui gratia est concessa. Collatio uero facta ad petitionem alterius, ad minus beneficium restringitur: si sint æqualia, eligit qui alias cōferabat, quo negligente, alias eligit, & etiam è contra. hoc dicit secundum Zen.

CAP. XXIIII.

SI pluribus [a] simul in aliqua ecclesia uacantibus [b] dignitatibus uel præbendis, nos de hac uacatione incerti: [c] dignitatem [d] uel præbendam (si qua nulli alii de iure debita in ipsa uacat ecclesia) cuiquam in genere conferamus; gratiam huiusmodi (si motu [e] proprio eam fecerimus, ut tunc fiat interpretatio plenissima in eadem) referri volumus ad dignitatem uel præbendam, quę inter illas maioris [f] censetur esse ualoris; seu (si sint forsan æquales ad eam, quam is cui conferimus infra decendium post habitam de dicta uacatione notitiam, g duxerit eligendam. ¶ Si uero ad petitionem alterius [h] ipsa gratia fuerit per nos facta: eam (ut hoc casu prout iuri [i] cōgruit, restringatur) ad illā, quę minoris [k] valoris existit, seu si sit æqualitas in eisdem, ad eam, quam is, ad quem ipsarum spectat collatio infra dictum [l] tēpus elegerit [m] postquam sibi huiusmodi gratiā erit nota, decernimus referendam. ¶ Alterutro quoq; ipsorum (prout ad eum pertinet) infra tempus debitum eligere negligente, ad aliū extunc electio libere deuoluatur. [n]

¶ Idem.

¶ Non debetur expectanti præbenda, quæ per episcopi præbendarij mortem uacat. h. d. secūdum Zen.

promisit auctoritate domini Papæ. Et innititur hic papæ æquitate sup. proxi. decre.
ADDITIO. Et scias q bona fuit, sed non sufficit hæc prouisio, vt patebit per ea, quæ dicam super uersi. cuiquam super 2. glo. Io. And.

b ¶ Vacantibus.] idē eadem rōne puto qđ scribere ē d prima uacatura: & quæ simul vacarent; ita q neutra primo.
c ¶ In certi.] q a si certus fuisset, expressisset q dari voluisset.
ADDITIO. Dato nō q certus fuisset: ex quo nō declarasset, statur huic diffinitioni. Io. And.
d ¶ Dignitatē uel p̄bēdā.) nō sūt ista vera bā lrārū. 1 Sed māduit d dignitate p uideri: & plures dignitates vacant: vel māduit d p̄bēdā: & plures uacant p̄bēdę. Io. And.
e ¶ Motu pprio] q nō intelligit, nisi id ē gra exprimat, ut c. pxi. in fi. illud em ofi casu, locum hē, & generaliter loquit.
f ¶ Maioris.) maioritas cōsistit in maioritate ualoris, sit enim q clerici hoc magis cupiunt. sup. de elect. nū resi. quia maiores sup. eo aut̄ritate exercantur, ergo quarta ut sup. eo. lib. de elect. auaritiæ excitas.
g ¶ Notitiā.) non ego currit ignorātia cut nec decēdiū data ad appellandum. sup. eo. de appel. concertationi. simil. de concess. præb. quia diuersitatem. Io. And.
h ¶ Alterius.] i. ipsius cui fit, uel alterius ut j. c. proxi.
i ¶ Iuri] sup. eo. tit. & lib. quamuis. & c. non potest.
k ¶ Minoris.] j. de reg. iur. in obseuris. sup. de cens. ex parte. ff. de leg 2 nummis.
l ¶ Dictum tempus.] scilicet decem dierū.
(Glo seq. allegat tres concordantias, & soluit.)
m ¶ Elegerit] tunc ergo det quam vult, & fit liberatus, vt ff. mand. l. fideiussorem ff. de leg. 1. si quis a filiofamilias. §. si quis plures C. de donationi. siqs argentū § primo. Et nota q in isto casu & sup. proxi. referuat optio tā solum qñ est æqualitas, vt tūc in primo casu hēt, vnde nō pro quo scribitur in secto is qui conferre hēt, vnde nō puto q in primo casu qñ est inæqualitas, posset cōferri minoris, nec in secundo maiori, perinde p est, & si primo casu Papa expressisset de maiori, secundo vero de minori. sicut ergo si expressum esset, mutari nō posset. j. eo, cui de non. tta nec hic, 2 cum habeatur pro expresso per hanc declarationem Idem Archi.
n ¶ Deuoluatur.] simi. supra eo. lib. de consuetu. c. vlt. in fine.

ADDI-

ADDITIO. Et sup. eo. si tibi, de leg. 2. statu liberum. § Stichum, & quod no. de rescrip. Inter cętera. glo. pen. Io. And.

CVM in ecclesia.] Decidit casum dubiū duplicem rōnem interserens. Et prima ratio: Ibi, Ne ꝫ. secunda: ibi. Et dictus. Io. And. pro intellectu istius c. est p̄supponendū illud quod habetur in c. a collatione. ꝫ. de app. isto. met libro: videlicet, quod eps potest esse in capitulo tamquam canonicus, & hīe vocem in cap. aliqñ ut prælatus, & tunc non habet vocem, vt ibi dicitur.
CASVS. Ponamus q in ecclesia Pictauen. fuit obseruatum per longum tps & sufficiens ad introducendū cōsuetudinem, q episcopus haberet vocem in c. licet nō esset canonicus; & q haberet vnā p̄bendam ut cęteri canonici; qa in illa ecclesia erant xiij. p̄bendæ, licet non essent nisi xij. canonici: postea papa mihi contulit canonicatum in ipsa, & mandauit canonicis, vt me reciperent in fratrem & canonicum, & p̄bendam, si qua vacaret, mihi conferrēt: alioquin proximo vacaturam: Accidit quod episcopus mortuus est, & sic vacauit sua p̄benda: quæritur nūquid virtute meæ gratię possum illam p̄bendam petere? Certe non: sed debeo expectare quousque p̄benda alicuius canonici vacet: nam papa non intendit per meam gratiam derogare consuetudini illius ecclesiæ. & cum per consuetudinem ecclesiæ illa p̄benda debeatur futuro episcopo, non possum illam petere. Nota primo quod ecclesia potest dici episcopi quod intelligę quo ad administrationem, non quo ad proprietatem, de dona. c. 2. Nota secundo arg. quod cōsuetudine induci potest, vt quis habeat principalem prælaturam ecclesiæ, & canonicatum in eadem, de quo aliquid inf. Dominicus.
(Prima glo. dicit quid approbat, not. & remittit.
2 ¶ Cum in ecclesia.] approbatur quod not. Hostien. sup. de concess. p̄ben. postulastis. in fi. & ponit terminos in ecclesia Ebredun. [Vide quod not. 13. dist. ca. 3. de canonico electo in episcopum, qui retinet p̄benda, quod secundum Lau. seruatur in ecclesia Comp. & vide quod not. Goff in sum. eo. tit. § cui sit. uer. beneficium. sæculare. Archi.] Habes hic casum quo dixi sup. eo. quia sępe in fine.
b ¶ Xiij. p̄bendarum.] est ergo in ecclesiis interdum repertę maiorem numerum p̄bendarum, quām canonicorum, ut hic & supra de mag. c penult.
ADDITIO. Sic è conuerso. de constit. cum Mon. su. eod. relatum. Ioan. And.
c ¶ Consuetudinē.] ualet talis cōsuetudo, ut in p̄dicta decret. postulastis & sup. eo. lib. de appel. à collatione. [Glo. seq. format quæstionem, arguit negatiue, consuetudinem soluit.]
d ¶ Dictam consuetudinem.] not. argumen. ad quę-
tionem Mediolan. Consuetudo est Mediolani, q archiepiscopus confert beneficia omnium clericorū vacantia per uxorationem uel intersectionem ipsorum clericorū: Vel pone, est cōsuetudo in aliqua ecclesia, q canonicus electus in episcopum cōferat canonicatum suū & p̄bendam: est expectās auctoritate Apostolica: vxoratur vel interficitur clericus, vt in primo casu: vel promouetur canonicus in epm: ut in secundo: executor confert expectanti p̄bēdam, archiepiscopus vel eps confert: quæritur quis sit potior? Vī q Papa non intēdat derogare cōsuetudini, vt hic: & sic nō valet executoris collatio. 1 ad hoc ꝫ. de consti. c. 1. Sed certe satis credo q valeat: quia papa intēdit isti prouidere de prima vacāte ad quē cunq; spectet collatio siue iure, siue cōsuetudine, siue priui legio: quod, pbatur sup. eo. dudum. & j. quāuis tibi, hic aūt duo cōferebāt: quia infringebatur consuetudo, & augebaē numerus: & ratione cōnexitatis illa p̄bēda debetur epo, sup. eo. quia sępe. Credo autem satis probari per hanc decre. quod si 13. sint p̄bendæ in ecclesia, & 13. canonici: quia alteri annexum est onus magistri, quod si illa p̄benda vacat, non debeat expectari. Consuetudini ergo per quam p̄benda alteri debebatur non derogatur: sed consuetudini per quam p̄benda ad collationm alterius pertineat, derogat Papa, ubi determinate non scribit, ad collationem talis, ad hoc infra eodem titu. cap vlt.

1 Hoc tenet Ioan. Mo. dicēs se sic fc̄o casu sniāsse, alleg. ff. de ꝫhē: emp. fistulas §. fin. C. de fe. oēs iudices in fi. ꝫ. de re. p mu. cap. vno hoc ētolim tenuit Arc. sed postea mutauit, tenens q sequitur. Io. And.

CAP. XXV.

CVM in ecclesia [a] tua, quę xij. canonicorū & xiij. p̄bendarum [b] habet numerum, consuetudinem [c] esse proponas; vt episcopus qui est pro tempore vocem habeat in capitulo tamquam canonicus, licet canonicus nō existat; & vnam de dictis p̄bendis, sicut vnus canonicus obtineat in eadem: certum est eum cui auctoritate Apostolica p̄uideri mandatur † de p̄bēda nulli alij de iure debita proximo in ipsa ecclesia vacatura, p̄bendam, ꝫ per mortem epi vacare contingit (ne ꝰ dictā consuetudinem, [d] cui per præfatum mandatum non intelligitur derogari, futurus eps p̄benda careat, & dictus canonicorū numerus ampliaretur) hīe non posse: sed expectare debere quousq; vacet alia, oportebit eundem.

† Hæc mandata, p̄dictā sunt p̄ ... ficiens ad ... ducendū ... nem, q ... licet nō ... nicus; ... vnā p̄ben ... cęteri ... in illa ... xiij. p̄ben ... tas cōsistit ... q dic ut ... super eo. 2. ... de rese ... inspici ... tatē ualoris, ... q clerici ... cupiunt. sup. de elect. nū resi. quia maiores sup. eo aut̄ritate exercantur, ergo quarta ut sup. eo. lib. de elect. auaritiæ excitas. g ¶ Notitiā.) non ego currit ignorātia cut nec decēdiū data ... Prima ... Cum ... sup. de ... nos ... de ... dam, ... post. & ... ſi. beneficium. sæculare. Archi.] Habes hic casum quo dixi sup. eo. quia sępe in fine. b ¶ Xiij. p̄bendarum.] est ergo in ecclesiis interdum repertę maiorem numerum p̄bendarum, quām canonicorum, ut hic & supra de mag. c penult. ADDITIO. Sic è conuerso. de constit. cum Mon. su. eod. relatum. Ioan. And. c ¶ Consuetudinē.] ualet talis cōsuetudo, ut in p̄dicta decret. postulastis & sup. eo. lib. de appel. à collatione. [Glo. seq. format quæstionem, arguit negatiue, consuetudinem soluit.] d ¶ Dictam consuetudinem.] not. argumen. ad quę-

SI tibi.) Diuisione non eget. Io. And. Vel dic: ponit thema ex quo surgit dubitatio, & illam decedit: ibi, Æquum est. Et pro declaratione textus præmitte quod habes sup eo. de multa Dominicus.

¶ Pro intellectu huius c. est p̄supponendum illud quod dī in c. de multa. eo. tit. in antiq. & extrauag. Io. xxiij. quę incipit, Execrabilis, uidelicet quod si alicui obtinenti beneficium curatum conferatur aliud beneficium curatum, & illud acceptet: post adeptam pacificam possessionem, ipso iure uacat primum: ita quod episcopus poterit illud alteri conferre.
CASVS. Cum eps Pictauen. esset grauatus mole debitorum, accessit ad Apostolicam sedem, & papa impetrauit gram, ut ipse perciperet fructus primi anni omnium beneficiorum uacantium in sua diœcesi, ut inde ex illis fructibus posset soluere sua debita: accidit quod uacauit ecclesia parochialis: episcopus Pictauen primo mihi obtinenti aliud beneficium curatum, contulit istam ecclesiam parochialem, quam acceptaui & adeptus fui possessionem: nunquid pendēte anno quo eps Pictauen. percipit fructus illius ecclesiæ, censebitur meum primum beneficium uacare, ita quod possit alteri conferri per episcopum? Respōdet Romanus Pontifex dicens, quod æquitati consonum est, ut pendēte anno quo episcopus percipit fructus beneficij curati, non uacet primum: nam cum ego non percipiam fructus istius beneficii, non dicor plene habere possessionem illius secundi beneficii: iō licite potero retinere primum beneficium, & sic istud cap. declarat c. de multa alleg. No. primo arg. quod in priuilegiis appellatione beneficiorum comprehendūtur et curata. uide de uerb. sign. c. pen. in antiq. Nota

secundo

Universidad de Deusto
Biblioteca

secundo casum, in quo quis simul potest retinere titulos duorum beneficiorum curatorum absque dispensatione. Dominicus.

[Prima glo. summat. & dicit quid declarat.]

a ¶Si tibi.] per adoptionem secundi beneficij curati, cuius fructus alius ex eâ percipit, nõ vacat primum. Emanuit hæc decreta. ad declarationẽ decretalis, de multa. sup. eo. tit.

[Glo. seq. no. duo: ex fõdo infert obiectionẽ, & remittit.]

b ¶Fructus.] no. gl. alia est ista concessio ab illa quam habes ẽ. eo. lib. de rescrip. si gratioſe. ibi. n. cõcessum fuit de bñficiis: hic aũt de fructib. hoc dico: qa in illo casu virtute indulgẽtiæ nõ vacant beneficia: hic vacant: & necesse est illa debito tempore cõferri. aliàs locum haberet Lateran. concilium vt sup. de eccle. benefi. vt nostrum, & not. de magistris. ca. penult. in vlt. gl. & Hostien. in decre. ẽ. de uerb. signifi. ca. penult. Et intellige q̃ si aliqua sint onera 1 incumbẽtia ille qui fructus percipit, habet nulla subire, q̃ dic vt sup. eo. lib. de offic. ordi. prętenti. § porro. (Et per extrauagan. Ioan fuscepti. de quo ibi dixi. Ioan. And.

Quos autem fructus talis habere debeat: & quot dies habeat annus hoc casu dixi. supra eo. lib. de rescrip. si propter Et per illum § porro satis uidetur ista decre. & eis ratio esset superflua. cum minister debet expensas habere: quare ergo non vacat primum, ex quo de secundo recipit saltem victum: sed potuit esse ratio, quam dixi in glo. quia non est.

c ¶Debitis.] ad idẽ ẽ. de verb. sig. c. Pen. ẽ. eo. lib. de rescrip. si propter. & idem si propter aliam causam.

ADDITIO. Etiam si non recipiat ecclesiam, sed nobilitatem uel prærogatiuam personæ. facit ẽ. eo. de multa, in fi. arch. ponit exemplum de guerra, litigio longa peregrinatione magna emptione, & qualiber pauperate sine culpa. alleg. sup. de censi. cum Apostolos de dona. Apostolicæ de relig. do. c. 2. 16 q. 1. & temporis secundum Host. Io. And.

d ¶Onerata.) ad quæ soluenda tenebatur ecclesia: ex quo nomine ecclesiæ, & pro eius vtilitate erat ẽcta. sup. de sol. c. 1.

e ¶Te] vel alium; quia idem iuris, cum eadem sit rõ. & facit quod dixi. sup. eo. tit. si tibi.

[Glo. seq. rationem reddit, dat simile, subdit cautelam, deinde quęrit, arg. negatiue, soluit ẽrium, ad quæstionem objcit, & soluit.]

f ¶Vacare.] quia non est adhuc adeptus plene: quia licet beneficiu habeat, fructus non habet, & sic nõ vł plene translatus. 21 q. 2. si quis iam translatus. nam licet res data sit, vacua possessio tradita non est. ff. de vsur. stipulatus. 1. respõso. & sic ad plenum recepisse non uidetur, ad hoc ff. commo. l. 3. 2. respõso. Et idem credo de decre. cũ in cunctis, scilicet quod si lapsum est tempus de conferendis episcopis, uel iam est cõseratus, beneficia propria tenebit, si fructus ẽpatus alteri ex causa debebantur eadem ratione. Et caute 2 faciet episcopus qui talẽ indulgentiam habet si beneficium uacans conferat aliàs beneficiato: pone enim quòd habere debeat fructus primi anni: primo anno habuit fructus secundi beneficii: secundo anno uacabit primum, & tũc habebit fructus primi, si adhuc uerat indulgentia. Sed quæro nunquid ille teneat infra annum promouere? Et uidetur quod non per illud c.

† Et appone bñficiorum an cõprehendãtur prębẽdę, pẽsiones, & pitimonia vide Fel. in ca. postulasti. ex de rescrip.

1 F acit ex uagãs Io. xxij. q̃ incipit, Susceptibilis. tit. de ele. & electi potestate.

2 Non dicit., recte facit, sed caute: ab hac. n. & simílibus cautelis abstinendum est uiris piis.

bi [a] concesso a nobis, ut fructus [b] beneficiorum, † quæ vsque ad certum tempus in tua vacabunt diœcesi percipere valeas: pro soluendis debitis, [c] quibus est tua ecclesia onerata, [d] beneficium vacans postmodum curam habẽs animarum annexam alicui simile beneficium obtinenti te [e] conferre cõtingat: Aequum est, vt quamdiu fructus ipsius percepe ris, primum non debeat reputari † vacare. [f]

¶Idem.

¶Cum mandatur alicui non sacerdotalis, vel integra, vel certi valoris conferri prębenda, sacerdotalis dimidia vel minoris valoris, illi etiam volenti, conferri non poterit.

CAP. XXVII.

CVI † DE nec vł possessionem adeptus vsq; quaq;, nec integras & facit sup. de ele. cum in cunctis §. cum vero. Et hoc quidã 3 tenẽt assertiue. Sed ẽrium credo, & dico q̃ bene currit tps, ex quo habet exercitium curæ animarum liberũ & pacificũ. ad hoc ẽ. eo. lib. de elect. cõmissa. §. 1. 3. pp illud ẽm ordinari debet. ad decr. cum in cũctis. §. cũ vero. ibi, ce. lestiasticorum bonorũ administrationem. &c. dico q̃ administrõnẽ iste hẽt, licet fructus nõ hẽat. facit q̃ hac parte ẽ. eo. lib. de elect. licet casi non: ibi, vt gregis si bi crediti, &c. item q̃d dices i parochiali eccła, vbi nõ esset aliqs redditus: puta quia dos eius cãlina te vel alluuione perijsset: nõne teneret rector eius pmouere? Dicã igitur q̃ qui tale beneficium recipit, sibi imputet. 21. dist. clericus victũ. Sed oppones q̃ quæstio nõ procedit ex quo habebat primum beneficium quod retinet, saltem rõne primi promoueri tenetur? Dico q̃ procedit: pone q̃ prima ecclesia curata sit collegiata, vt sup. eo. de ele. statutum. eo. lib. vel super illa fuerit dispensatum: vel pone simpliciter non fecit se promoueri, priuatus est prima; nunquid & secunda? vnde bene procedit quæstio. Speciale igitur statuitur in hac decret. ne clerici mendicare cogantur, q̃ primum beneficium simile non vacet: sed ne pereant animæ, nihilominus promoueri tenetur, vt sup. dixi.

CVI de non.] Tria sunt dicta, quæ patent per paragraphos: & finis omnia respicit. Io. And.

¶Pro intellectu huius cap. præsupponendum, q̃ in quibusdam ecclesijs aliquæ sunt prębendæ, quæ dicũtur sacerdotales, aliæ diaconales, aliæ subdiaconales: & ad quas ordines illud fuit introductum vt melius posset deseruiri diuino cultui: hoc est, aliquę sunt prębendæ ad quas ordines nullus promouetur nisi sit sacerdos: aliæ diaconales, ad quas diaconi promouentur: aliæ subdiaconales, ad quas subdiaconi promouentur. Item præsupponendum quæ conferuntur subdiaconis. Item præsupponendum secundo, quod in aliquibus ecclesijs, sicut est in ecclesia Pictauen. aliquæ sunt prębendæ integræ, aliæ sunt dimidiæ prębendæ: quia canonicus habens illã dimidiam prębẽdam percipit medietatem fructuum alicuius prębendæ.

CASVS. Papa mandauit episcopo Pictauen. vt mihi prouideret de aliqua prębenda non sacerdotali in ecclesia Pictauen. accidit quod vacauit aliqua prębenda sacerdotali: vtrum episcopus virtute meæ gratiæ possit mihi illam conferre? Certe non. Sed quid? Papa mandauit ẽpo Pictauen. vt in sua ecclesia in qua erat prębendæ integræ, alię dimidię, mihi conferret prębendam integram, vtrum possit ẽps mihi conferre dimidiam prębendam? Respondet q̃ non. Sed ponamus, q̃ Papa mandauit mihi prouideri de prębenda valoris centum librarum: vacauit nunc aliqua prębenda minoris valoris, ut puta, valoris quinqua ginta librarum: vtrũ possit de illa mihi prouideri? Certe nõ. Et rationem horum ponit Romanus Pontifex. nam fines mandati Apostolici sunt diligenter obseruandi. in l. diligenter. ff. mandati. ideo mandatum apostolicum non debet extendi extra casus expressos in rescripto. No. primo, quod quandoque in ecclesia prębendæ annectitur ordo sacerdotalis, ad hoc cle. vt hi, qui de æta. & qualit. Not. secundo, quod in mandato cuius forma est obseruanda, non potest illa omitti: etiam de partium consensu Dominicus. [Prima

(Prima glossa summat.)

a ¶Cui de non.) cum mandatur alicui non sacerdotalis, vel integra, uel certi valoris conferri prębenda: sacerdotalis, dimidia, vel minoris valoris illi etiam volenti conferri non poterit.

b ¶De non sacerdotali.) istud videbatur in eius fauorẽ apposi tum, ut non compelleretur esse sacerdos & tamen in eius læsionem retorqueatur, etiam si volet, sacerdotalem habere non poterit. & rõ est in fin. c. & uide q̃ dixi ẽ. de regu. iu. qã ob gratiam.

c ¶Dimidiæ.) si una prębẽda diuideretur in duas: quælibet per se diceretur integra. sup. eo. maiorib. &c. vacante. sed hic una prębenda diuidebatur in duas, vel erãt ibi prębẽdæ quæ sic vocabantur, integræ & dimidiæ: quia medietatem redduitu forte habebant respẽ d ¶integram.

d ¶integra.] quid si simpliciter mãdetur prouideri de prębenda dimidia? Dic i ẽ illæ præ sentialis pars a to tę, & idẽ est pars, sed totum: tunc de dimidia poterit prouideri, 2 ut sic aliud sit de integra scribere: & aliud simpliciter scribere: ad hoc ẽ. sic. dicit ei cui. sed si alias nulla esset diuisio, sed vna prębenda integra, non de prębenda, sed de dimidia prouideretur. ADDITIO. Ad hoc ff. de leg. 2. Caius. §. 1. Ioann. Allega. Ioan. Mona ff de acqui. hær. Iſi quis mihi bona. 9. pater filio. Arc. Alle. de rettit. spo. de cap. Ioan. And.

e ¶Prouideri.) vide ẽ. in tex. ibi, Non enim, &c.

f ¶De prębenda.) & tunc de pensione prouideri nõ potest, vt sup. eo. tit & lib. quamuis. 1. respõso.

g ¶Diligenter.] ff maa. diligenter. & sup. de rescript. cum dilecta.

ADDITIO. Allega. Ioan. Mona ff de acqui. hær. Iſi quis mihi bona. 9. pater filio. Arc. Alle. de rettit. spo. de cap. Ioan. And.

LIcet episcopus.] primo ponit beneficiũ de iure vacans conferri posse possessore nõ vocato. Secũdo, in danda possessione dicit illum vocandũ: ibi, illum tamen. Ioan. And.

¶Prætermitte q̃ habens beneficium curatum, & obtinens secundum, ipso iure est priuatus primo; & libere potest cõferri. sup. eo. de multa. hic declaratur qđ importat verbum, libere. Dom.

¶Illud c uenit limitatione ad cap. de multa. eod. tit. In anti. vbi vł q̃ si alicui obtinenti beneficium curatum, vel dignitatẽ, uel personatum cõferatur aliud simile beneficium incompatibile, & adeptus fuerit possessionem pacificam, uacat primum beneficium. dł in capitulo. commissa, de ele. sup. eo ibi lib. q̃ etiam si steterit per ipsum cui. est collatũ secundum beneficium, quo minus adipiscatur possessionem beneficij. & si apprehendisset possessionem pacificam: & posset ẽps primum beneficium conferre alteri ido neo; sed utrũ ẽpiscopus possit istum, cui contulit primum beneficium quod vacat per adeptionẽ alterius beneficii incompatibilis inducere in possessionẽ realem absque cognitione causæ? Respondet q̃ nõ immo debet ẽps facere citari primum possessorem, & ipsum audire super iure suo quare retineat primũ beneficiũ, cum adeptus fuerit possessionẽ pacificam secũdi beneficii: quia nisi alleget aliquam causam rationabilem, poterit ẽps inducere istum (cui secũdo contulit illud beneficium) in possessionem realem ipsius beneficii. Not. primo, q̃ per solã beneficii collationẽ nõ dicitur quis acquirere ipsius possessionẽ. Not. secundo, q̃ licet quis possideat prima facie contra ius rem, tamen non potest ab ipso possessio euelli illo non uocato. Dominicus.

[Prima glosi dicit quid declaret.]

h ¶Licet episcop'] edita fuit ad declarationem decretalis, đ multa sup. e. tit. & ad probationem eorũ quæ ibidem no. Inn. & Host. quæ no. Gui. ẽ. de ele. licet canon.

ADDITIO. & Cõ potel. de rescrip. capitulum. in glo. magna. uer. item quæritur, vtrum executor datus & uer si. seq. Io. And.

i ¶Episcopus.] vel quilibet alius ad quem collatio pertinet, cum eadem sit rõ: & concilium indistincte loquitur. is quoq. ad quem prioris decre. & c. cui uerbo declaratiue uenit hæc decre. ut sup. dixi.

k ¶Eandem.] sic sup. eo. lib. de elect. commissa. §. 1.

(Glo. seq. dubium soluit, & rationem reddit.]

l ¶Conferre.] not. ex hoc tex. q̃ decre. illa sup. de elect. eod. lib. licet in confirmationibus locũ sibi uendicet, non tamen in collationibus; unde uides q̃ non facta aliqua vacatione, potest fieri collatio ad idẽ facit sup. eo. tit & lib. cum in illis. §. cum autem. & bene dicit textus de iure conferre: quia istud est regulare 3 q̃ rem ad collationem meam spectãtem, vel ius quod in ea habeo donare, vel quocũque alio titulo in aliũ transferre possum, detentione alterius non obstante. ff. de reg iur. qui potest. C. de hære. uel act. ven. per totum. ff. de contrah. emp. qui tabernas ad hoc sup. eod. uenerabilis supra de feud. ca. 2. de possessione autem fiet quod sequitur.

[Glo. seq. fortificat textum.]

m ¶Te non uocato.) non ergo remouebitur possessor a sua possessione vel quasi sine causę cognitione: 4 ex quo titulo possidet, licet iniusto. 16. q. 4. uolumus. & sic intelligitur, de concesſ prębend cum nostris. de restitu. spolia. in litteris de cau. possess. ca. 2. in antiq. & est expressum. C. de rei uendica. l. fin. Hinc est quod usufructuarius usufructu finito non potest a quasi possessio ne expelli: immo contra eum agetur negotiorum gest. ex cautione de restituẽda re prędita. ff. si vsusfruc. petat. l. uti, fruan. respõ. ff. vsufru. quemadmodum caue. l. i. §. hoc autem agat. ergo, is cui collata est ecclesia, ut sibi tradat possessio, i quo ꝓcedit summarie possessore uocato,

† Vide Felinũ in c. fi. extra đ præsup. & Hipolytũ singulari. 195. incip. nemo pri uãdus est.

3 Idẽ Do. facit gl. c. cũ nris: đ concessi. pręb. Fõt.

4 Cognoscere aũt dẽt de canonica collatiõe petẽtis, & de iniusta detentiõe possessoris ſm Arch sup. de resc. olim. & scripsi ĩ ꝑdi. decr. cũ nostris sup gl. 2. Io. And.

Universidad de Deusto
Biblioteca

vocato.C.si per vim vel alio modo. 1.vlti.alleg.Arch. ff.de rest.in integ. cũ ex litteris ad ti.ff.de requir.reis l. 2 & 3.q.9.indicias.Io.And. Nemini enim licet rem ẽt suam sua auctoritate occupare.C. unde vi.si qs in tantũ.6 q 6 placuit.sup.eo.tit. & lib. eum qui.2.respondeo.ad hoc ff.de diuor.

Porro. Et qđ hic dicitur, idem intelligo secũdum prædictos doctores in omni eo casu, in quo priuatus est quis ipso iure pone in terminis.sup.đ elect licet cano. licet vtilis esset đclaratio ut ff.dixi.e.ti.omissa.

ADDITIO. Vide qđ dixi p Inno. & Host. de concess.præb.cum nostris. in antiq super gl. pen.ad fi.l.A. a ¶ Retinendi.]ut si sufficienter secũ dispensarũ esset.sup.eo. tit & lib.non potest. uel ad tẽpus hoc concessum, ut sup.e.li.đ resc. si gratioſe. uel ex cã nõ percipit fructus secundi beneficii sup.eo.ti.& li.si tibi concesso.vt ex cã nõ percipit fructus secundi beneficii.

† Mãdata de quidẽ sustulit concil. Tridinti. sess.24.đ refor. c.19.

(cum tibi forsan ius possit competere retinendi [a]) in possessionem ipsius inducere corporaliter.

¶Idem.

¶ Sacerdotalis prebenda per simplex mandatum de prouidendo non nisi apto ad sacerdotium est conferenda.h.d.secundum Zen. Et istud summariũ potest adaptari utrique lectur¶ posita in tertia glossa Dominicus.

CAP. XXIX.

EI, cui prouideri mandatur † simpliciter [b] de præbenda proximo uacatura, sacerdotalis [c] præbenda conferri non potest, † si nondam [d] in ætate e ta li existat, quòd possit ad sacerdotium promoueri: Sed aliam [f] expectare debebit.

¶Idem.

¶Ex mandato sedis Apostolice expectans ex certa causa, en deficiente beneficium petere impeditur hoc dicit secundum Zen.

CAP. XXX.

SI PAVPER. [Glo. seq. signat cõtrarium & soluit.]

d ¶ Nondum.] ergo non inspicimus tempus datę, sed tempus vacationis, ut si tunc est in ætate, bene qui dem: alias sequenti expectat. Sed contra sup.eo. lib. de resc. si eo tempore, vbi non inspicitur tẽpus, quo vacat beneficium cũ curaimmo solum tẽpus datæ. Sol. In cura tis beneficiis & in iporum impetratione maior idoneitas requiritur, quam in sacerdotalibus præbẽdis.sup.e.tit & lib.cũ in illis sup.đ elec.tio lib.statutum, & ideo fauorabilior est hęc gratia quam illa.prę terea hic loquitur generaliter, quòd genus ciuiliter est intelligendum l ff.de seruil.l si cui. præterea hic autem posset gratia in totum extingui. Ponera. gratia illius decret. saltem in altera parte est duratura.

ADDITIO. Dicit Arch. vt in ecclesia Bonon. iamdudum in ipsa ecclesia contrariũ consului, i. in ea tũc non esse prebendas sacerdotales: vnde ex eo quia non erat expresse onus sacerdotii, uel alterius ordines præbẽdis annexũ: licet ibidẽ bene fuerat statutũ qđ essent tot diaconi, tot subdiaconi, tot sacerdotes, &c. Io. And.

e ¶ A Etate.)quam dic's hic congruam ætatem? Dicendum videtur qđ ætas 30.annor. 78.dist.ca.& 3.ubi est expressum]. Et hoc tenet hic Archid. seqens Host. cuius opinionem posui in §.inferiora. super glos. 2.sed hodie fi attigerit xxv.annum, satis est in ætate legitima per decre sup.de elect.cum in cunctis & 78.dist. vlt.& hoc approbat clemen.de æta.& quali.generali. & non dico hodie seruanda interstitia temporum de quibus habes 78.dist.c.1.& 3.& per totũ Sed qđ dices si iam erat sacerdos, licet non esset in ætate legitima, nunquid debebitur sibi præbenda? Videtur qđ non, quia non est in legitima ætate, quod requirit hæc littera, & non debemus respicere quid factum sit, &c. ut sup. elec cum causam. cũ suis concord. benefacit ff. quando dies lega. cedit. l. penul ff. qui satisda. cogan. Ioannes cum suis cõcor. Contra uideturex quo.n promotus est iam, quid quęrimus ętatẽ ad promouendum? recipit enim uerum ordinem de tempo. ord. vel nõ est compos. in ant. primum credo, 3 cum tali interdicta da sit executio ordinis sic susceptꝰ, ut in ꝑdicti. decret. vel non est compos. & quia non debet esse melior cõditio eius qui deliquit. sup. eo. tit. & lib. cum qui. f ¶ Aliam.)non sacerdotalem, uel etiam sacerdotalẽ, si tunc peregerit ętatem idoneam, ut sup dixi. Io. And.

S[a] pauper.] Decidit casum dubium, rationem inferens, ibi, Cum cesset.

ADDITIO. Et dicit Io. Mona. qđ hic patet instantia ad regulam, factum legitime. ff. de reg iur. & ibi remittit. Io. And.

CASVS. Papa mandauit episcopo Pictauen. in forma pauperum, ut Titio clerico prouideret debenficio competenti secundum merita ipsius Titii vt inde posset sustentari: antequã eps Pictauen. illi prouideret de beneficio competẽti, ipse Titius adeptus fuit aliquod beneficium, ex quo licite poterat sustentari: postea vacauit beneficium in collatione epi Pictauen. vtrum de illo possit prouidere eidẽ Titio? Videtur qđ sic, alias sua gratia sibi de nihilo seruiret. Non obstante ista ratione dubitandi, decidit hic Romanus Pontifex contrarium, videlicet qđ eps Pictauen. de beneficio vacante non poterit Titio prouidere, & ratio huius est, quia cum modo habeat beneficium, ex quo potest viuere, & sic cesset causa sue gratie, debet cessare effectus.

† Vide Alex. cõs. 19. incip. admodũ. li. 2. & late Philip. probũ in c. cũ cui. sup. hoc. eo. tit.

Nota primo, quòd pauper dicitur nõ habens beneficium ecclesiasticum, nec bona patrimonialia, licet habeat virtutes, quod intellige, vt sit pauper respectu bonorum patrimonialium. Nota secundo, qđ cessante causa mandati, cessat mandatum: etiam si non fuerit adimpletum. vide de appel. cum cessante. in antiq. Dominicus.

[Glosa prima recitet. per quæstionem, quam distinguendo soluit.]

a ¶ Vnpet.] Nota, quia non sine mysterio dictũ puto, si enim in gratia speciali prouisum sit alicui, & postea ante vacationem adipiscatur aliud beneficiũ, non expirat gratia. Hæc enim decretalis loqtur de forma qua prouidet necessitati pauperum, quę est iustitia, i. quæ fiat sup.a eodem, quia in tantum. Et hoc verum puto, nisi adepetum beneficium se non con peteretur ex causa. sup.a eodem, de multa. cum enim in eo cum prima gratia, fi iam haberet effectum, vt in quoiustitia, i. ipsius executio. & facit. ff. eod si eps 1. respon. si ibi, per me qđ fiat sup.a eodem, de multa. cum enim in eo cum prima gratia, fi iam haberet effectum, vt in quoiustitia, i. ipsius executio. & facit. ff. eod si eps 1. respon. si ibi, per me qđ fiat sup.a eodem, quia in tantum. Et hoc verum puto, nisi adepetum beneficium se non con peteretur ex causa. sup.a eodem, de multa. cum enim in eo cum prima gratia, fi iam haberet effectum, vt in quoiustitia, i. ipsius executio. & facit. ff. eod si eps 1. respon. si ibi, per me qđ fiat

Universidad de Deusto
Biblioteca

† No. bñfi cii titulū adiuuari ꝓ possessiõe, iusta dico. l. vis eius. C. de prob. licet cām. de pb. & sufficit possessori ēt semiplene ꝓbatē, ꝙpe titoris i⁹ reddat dubiū not. i l. bonę fidei. C. de rei. cre. Fō.

a ¶ Possidentis.] magnum ergo est possessionis commodum. C. de rei ven. l. res alienas. Insti. de interdi. §. retinendæ. ff. de reg. iur. in pari. cum suis concor.

ADDITIO. Alleg. Archid. 16. q. 4. volumus, vt lite pen. per totum. Io. Mo. alleg. vt eccle. be. c. vnico post prin. optime facit ad

primo facta: erit potior conditio possidentis. a † Si vero neuter b possideat is, cui sedes ipsa contulit, vel legatus (propter conferentis ampliorem prærogatiuam c) erit alteri d præferendus.

¶ Idem.

¶ Religiosus habens prioratum vel ecclesiam curatam, si recipit secundum sine licentia Papæ, ipso iure vacat primum: quod si statim non dimiserit, efficitur ineligibilis, & priuatur vtroque, eadem est pœna in ijs, qui habebant ante hanc constitutionem, nisi infra mensem alterum dimiserint. hoc dicit vsque ad §. prohibemus. Ioan Andr.

CAP. XXXII.

CVm † singula e officia sint singulis committenda personis, f & dissolutionis, ac euagationis materia sit religiosis præ cæteris auferenda: g Præsenti prohibemus edicto, ne aliqui mo-

Casus. §. prohibemus.

nachi vel religiosi alij † pluribus prioratibus, a vel ecclesijs curam habentibus animarum, etiam si eadem cura non per ipsos, sed per presbyteros ad eorum præsentationem per episcopos instituros habeat exerceri, absque b sedis Apostolicæ auctoritate præesse præsumant: nisi † forte vnus ex eis ab alio dependat, uel adinuicem sint annexi. c † Statuentes, vt quicunque ipsorum prioratum, uel ecclesiam talem obtinens alium receperit: primum, quo sit ipso iure priuatus, 30 statim omnino dimittere teneatur, d per eum, ad quem pertinebit libere e alteri conferendum. Quod nisi fecerit; f extunc eo ipso efficiatur ineligibilis, g † & tanquam ambitiosus ab vtroque penitus repellatur.

¶ Circa eos autem, qui plures prioratus, uel ecclesias huiusmodi nunc detinent: prouidemus, ut infra mensem h postquam præsens constitutio peruenerit i ad eosdem, unum ex ipsis, quem retinere voluerint (reliquis dimissis) eligere k teneantur: alioquin extunc l pœnis subiaceant supradictis. m

¶ *Prioratus ecclesię, uel administrationes vnius monasterij solitę per ipsius monachos gubernari, absque sedis Apostolicæ licentia alterius monasterij monachis non cõmittantur, nec commissa dimittantur. Qui contra fecerint vt sint priuati potestate ordinãdi prædicta ea vice, & defertur ad diœcesanum in non exemptis, & ad Papam in exemptis Recipientes, uel detinentes, aliàs eligentes) sunt ineligibiles ipso iure. hoc dicit.*

¶ Prohibemus insuper, ne prioratus uel ecclesiæ, aut administrationes, seu officia vnius monasterii consueta per eiusdem monachos gubernari, committantur deinceps absque auctoritate sedis eiusdem alterius monasterii monachis gubernanda, n nec hactenus commissa dimittantur eisdem; sed per eos, ad quos pertinent, libere ordinentur: Cum illis non liceat habere locum in diuersis monasteriis, o quorum vnum ab alio non dependet: p nec aliorum monasteriorum (nisi canonice ¶ transferantur ad ipsa) prioratus, ecclesias, administrationes, uel officia gubernare. Qui uero contra prohibitionem præsentem prædicta de cætero alienis monachis commiserint, uel dimi-

duo pro vno reputantur. capitu. dudum de electione. Nota vlterius, quòd religiosus vnius monasterii non debet assumi ad beneficium, vel prioratum alterius monasterii. Nota insuper pœnam, quæ imponitur illis, qui faciunt contra istam constitutionem.

Nota etiam, quòd pluralitas beneficiorum inducit dissolutionem, & vagationem in personam beneficiati. Nota finaliter, quod religiosus est prohibita vagatio. ad quod 16. quæstione prima. placuit. i. Et cum hoc nota argumentum, quòd appellationem monachorum non comprehenduntur alii religiosi. Dominicus.

[prima glossa summat, & dicit quid declarat.]

e ¶ Cum singula.] Religiosus habens prioratum, vel ecclesiam curatam, si recipit secundum sine licentia Papæ, ipso iure vacat primum, quòd si statim non dimiserit, efficitur ineligibilis, & priuatur vtroque. Eadē est pœna in his, qui habebant ante hanc constitutionem, nisi infra mensem alterum elegerint, & alterum dimiserint. Prioratus ecclesiæ, vel administrationes vnius monasterii solitæ per ipsius monachos gubernari, absque sedis Apostolicæ licentia alterius monasterii monachis non committantur, nec commissa dimittantur, qui contra fecerint sint priuati potestate ordinandi prędicta ea vice, & defertur ad diœcesanum in non exemptis & ad Papam in exemptis. Recipientes vel eligentes, sunt ineligibiles ipso iure. Emanauit ad declarationem eorum, quę not. Host. supra eodem, de multa.

ADDITIO. Dicebat Io Mo. ꝙ hęc decretalis obviat ambitioni monachorum, & eam multiplicibus pœnis afringit. Io. And.

f ¶ Personis.] 89. distinctio. cap. 1. in prin. sicut singula membra corporis singulos actus habent, vt ibi. ad idē 16. quæst 1. presbyteros sup. eodem tit. quia intantum C. de assess. l. nemo.

g ¶ Auferenda.] ad hoc supra eodem libro de electione, si religiosus primo responso. & c. quorundam. & ca indemnitatibus. § sed cum eas. infra de statu. regu. c. vnico. supra ne cler. vel mona. c. 2 monasterium enim est eis quasi carcer. 16. q. 1. placuit. 2. de sentent. excom. vt fame. [in antiq.]

[Glo. seq. soluit dubium.]

a ¶ Prioratibus.] potest dici etiam non curatis, & qđ infra dicitur de curatis, referatur ad proxime dictum de ecclesiis: per decre. ē eo. de multa. ē. de ele dudum 2. & hoc approbat concilium Vien. de supplen. negli. pla. quia regulares, in cā autem est dissimilitudo inter personatus, & pa

† Alij. rochiales ecclesias: quam habes ꝙ. ne cle. vel mona. c. 1.

ADDITIO. Idem Io Mona. & Archidiaconus.

b ¶ Absq; sedis apostolicæ.] nota arg. ꝓ illa opinione, quod in duobus curatis 1 solus Papa dispenset. ad idem supra eod. tit & lib. non potest. c ¶ Annexi.] in his casibus nullius dispensatio est necessaria: cum hæc duo ꝓ uno reputentur. ē. de ele. cū ad. vbi de hoc. sup. eo. tit. super eod. & cap. extirpandæ. ē. vero.

d ¶ Teneatur.] inquorum possidet de facto: quia de iure priuatus est.

e ¶ Libere.] sup. eo. tit. & lib. licet ep̄s.

f ¶ Quod nisi fecerit.] ē. si statim omnino non dimiserit.

I. Glo. seq. obiicit, & soluit.]

g ¶ Ineligibilis.] ad idem sup. de elect. quisquis &c. in fi. c. exaggeramus igitur penam religiosis, & meritorie. vt ē. in prin. cā. Sed nūquid hoc. [ff. an.] hoc erat statuti decretis de multa. Debebat ibi Host. q̄in prioratib cōuentua- lib. vel curatis bene habebat locum decr. de multa. ut religiosus recipiceret in his, quibus ad volūtatē abbatis remoueri: 2 vt. ¶ plures possent habere; cum potius quasi calliodes essent quām priores. Indi finitę autem intelligo hanc decr. etiam in omnibus prioratibus prout indistincte loquitur, & approbatum est hoc hodie per concil. Vien. de supplē. negl. prælā. quia regulares. in fi. & hoc non erat ita clarum per decret. de multa. & pœnæ etiam sunt addita, ut hic vides.

h ¶ Mensem.] quomodo huiusmodi mensis fiet computatio. dixi de ele quām sit sup. eo. l. b.

i ¶ Peruenit.) & sic si perueniat ante duos menses a tē pore publicationis, tunc tempus incipit eis tempus currere: & si non peruenerit infra duos menses, adhuc tempus

nō currit, & sic placuit papæ in hoc casu religiosos adstringi: cū aliàs ꝓstitutio principalis ex quo fuerit publicata post duos menses oēs adstringat. 3 in auth. vt factæ nouæ consti. circa prin. ad hoc sup. de postu. c. 1. & dicam in fi. huius lib. super data Ioan. And.

K ¶ Eligere.] ad idē supra eo. referente, & c præterea.

l ¶ Estūc.] ideō, post mensem.

m ¶ Supradictis.] vt ſ. fiant ineligibiles: & tāquam ambitiosi repellantur ab vtroque Io. And.

(Glo seq. quęrit, & soluit.)

n ¶ Gubernanda.] qđ si in ipso monasterio nō est aliqs idoneus. Tunc satis credo, qđ aliunde 4 posset assumi. ad hoc sup. de ele. ne pro defectu. & c. indemnitatibus. eo lib. de ele. sup. in fi. & sup. de ver. sig. c. abbate. in fi. satis tamen tutum esset auctoritatem papæ requiri per superiorē litteram.

o ¶ Monasteriis.) ē. de relig. do. c. vlti. in fi. sicut nec diuersorum monasteriorum abbas esse, ut ibi, & 20. q. 4. monachum, uel præsse monasterio & ecclę sęculari. 16. q. 1. presbyteros.

p ¶ Non dependet.) nec adinuicem sunt connexa, ut supra.

(Glo seq recit. per quæstionem, & solutionem, cui signat contrarium, & respondet)

q ¶ Canonice.) ut si transeat ad strictiorem 5 religionem, sufficiat licentiā sui prælati requirere, ēt si non obtinetur, ē. de regu. licet. Sed si transiret ad laxiorē sine cā, solus papa dispensat: cum sit contra iura, sup. de concess. præb. proposuit. Si ad parem, ex cā transire poterit de licentia abbatis & cōlib. de religiosus. 2. responso. quia illud locum habet cū transit ad rectoriam: & ibi de filio sit pater. & ideo ibi sufficiat abbatis licentia.

ADDITIO. Inno. supra de renun. c. filio. dicit ꝙ quādo vult religiosus transire ad parem, requiritur dispēsatio & auctoritas epi. quod placet hic Io. Mo & Archid. in decr. si religiosus. in fi. vide quod not. in Spec. tit. 2. §. sunt quoque. uersi. 24. & quod dixi de reg. non cū. super 1. glo. Ioan. And.

3 Vide B. Th. 1. 2. q. 90. arti. 4. Scotū li. 3. de iust. & iu. q. 1. ar. 4. Dec. & alios in c. cognoscētes. eē. de consti.

4 Vide Syci. Tri. sess. 25. tit. de regularibus, & monial. c. 7.

5 Vide B. Th. 2. 2. q. 189. art. 8. & Host in sum. tit. de regularibus. §. & qualiter.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Ea vice.] id est, in prima ordinatione sup. de ele. cum in cunctis. & c. cum Vinton.
b ¶ Per sedem Apostolicam.) vel legatum de latere, si sit in prouincia. ad hoc sup. eo. lib. de ele. si abbatem. 1. & 2. responso Ioan. And.
c ¶ Ipso iure.) & collatio non tenet, vt ff. eodem, ibi, & per eos ad quos pertinent, &c.

† al. ita, & de ipsis.

† al. ordinetur.

† In manuscriptis exemplari bus ita; Hi autē, q ea suscepere. rint, uel suscepta psumpserint, &c.

† No. hic esse dñā inter receptionē canonicorū & collationē canonicat' uel p̄bendæ. Et sic vf, q̄ sola receptio non indicat collationē de rei eā te.

ADDITIO. Et facit ad not. in clement. eodem tit. si plures. in glo. fi intelligas. Ioan And.

CVm in ecclesiis.) Primo ponit dictum: Secundo: ibi, Nisi, exceptionem: Tertio: ibi, Alioquin. pœnā. partes patent. Ioan. And.

CASVS. Vacante sue centoria, vel alia dignitate ecclesia Pictauen. canonici conuenerunt in vnum, & ad suecentoriam vel aliā dignitatem quendā Titium elegerūt: veruntamen erant ali qui absentes: quæritur, nunquid debebāt ipsi absentes uocari ad electionem? Rñdet Romanus Pōtifex, q̄ sic: si ipsi cōmode poterant, vocari: & hoc siue sint in prouincia, siue extra, dummodo possint vocari. Sed ponamus q̄ per longum tempus & sufficiens ad inducendum cō suetudinem fuit obseruatum, quòd in electionibus faciendis de succentoria & aliis dignitatib. ecclesiæ Pictauen. soli p̄sentes eligebant, nec erat necesse uocare absentes: an ualeat talis consuetudo? Respondet Romanus Pontifex, q̄ sic: secus si nō esset talis consuetudo: Nā iunc canonici absentes possent allegare & dicere q̄ fuerunt neglecti, occasione cuius ipsi possent per iudicem competentem facere cassari electiones istas, uerumtū si ipsi absentes nihil opponerent contra istas electiones, nec personas electoū: ipso iure valerent electiones factæ per præsentes: Nā uocatio absentium non est de substantia electionis. c. ecclesia. 2. de election. in antiq. Nota argum. q̄ quādoque collatio beneficiorum, uel canonicatuum spectat ad solos canonicos, de quo supra de ele. cum ecclesia Vulterana. Dominicus.

(Prima glossa dicit quid declaret.)

d ¶ Cum in ecclesiis.) Emanauit ad declarationem eorum quæ no. Ber. & moderni supra de re iudi. cum olim. in fine.

(Glo. seq. ponit opinionem contrariam, & eius motiuum, cui respondet.)

e ¶ Facienda.) de electione eorum per quorum mortem est ecclesia viduata, tantum habeas ius in decreta. quia propter. in antiquis. Sed per prædictam decretalem, cum olim. in fine. ibi, plena omnium, qui præsentes fuerint, &c. dicebant quidam in minoribus beneficiis non vocando absentes, quod hic reprobatur 1 vnde intelligimus ibi, præsentes, qui sunt in loco, vnde debent vocari. C. de præscri. long. temp. Iulianus supra de maio. & obe c. elt vel ibi cōsuetudo erat absentes ad talia non vacari, ut sequitur.

ADDITIO. Et sic dicit Archi. se habuisse a canonico illius ecclesiæ. Io. and.

(Glossa sequēs ponit dictū, & opinionem illi contrariam, quam improbat per hāc decretalem: adiungit tres rationes: demū quæri, & solui.)

f ¶ Si commode) sic supra de electione. quia propter. sine ergo. sint in prouincia, sine extra prouinciam, si cōmode vocari possunt, vocabuntur: alias non de hoc supra de elect. coram. (hæc fuit opinio Hosten. quæ placet Archid.) Sed de quàm remoto loco vocentur, tatur consuetudini. de elect. in antiq. in Genesi. & dicebant quidā, q̄ an vocarentur vel non, non stabit tur cō suetudini: quod non est verum, ut hic patet. Sed posses dicere, quòd hic non loquitur de electione prælatorum, & dicit litera: ad talia, &c. Sed dico, quòd consuetudo dat his elligēdi, & ita potest intelligi de causa posfessionis, cum ecclesia. Item dat iurisdictionem iudicandi: ergo & sine absentibus eligendi. de foro competenti, cum contingat. (in antiquis.) cum similibus. Item uocatio absentium non est de substantialibus formæ. sup. de electio ecclesia, secundo. Sed munquid in alienatione & aliis tractatibus vocari debent absentes? Credo, quòd non. decima quæstione secunda. §. hoc ius porrectum. nisi de hoc, per dec era. supra eodem libro de officio ordi. quamuis. ubi dixi de hoc, & supra de restitu. cap. præsentium.

g ¶ Eis instantib.) poterunt ergo contemptum sequi & collationem illam facere cassaris ratificari & poterunt, si volent. sup. de elect. quòd sicut.

PRæsenti.) Diuisio patet: quia sunt quinque dicta, tertium respicit prima duo. Secundum ibi, Idem est. Tertium, ibi, Loca. Quartum ibi, Sane. Quintum ibi, Porro. Dominicus.

Istud cap. uenit limitatiue ad c. licet. sup. eodem tit. ibi. ff. de

CASVS. Dicitur in c. licet. allega. supra quòd solus papa potest cōferre beneficia uacantia in curia Romana. Sed ponamus, q̄ nūtii sedis Apostolicæ, uel legati papæ cum mitterentur ad aliquam prouinciā curiæ Romanæ, non tū decesserunt in curia, utrum cōprehendantur sub c. licet. ita q̄ solus papa possit beneficia eorū vacantia

vacantia conferre personis idoneis? Respōdet q̄ sic, & ideo Papa poterit illa beneficia conferre, ac si ipsi obiissent in illo loco vbi residet curia. Idē dicēdū est in curialibus, qui proficiscuntur ad peregrinationē, & moriuntur in locis proximis ipsi curiæ, vt ēt solus papa possit sua bñficia conferre sm tenorē illius clicet. videlicet dummodo Papa hmōi beneficia conferat infra mensem: nam ipso mense elapso possent collatores hmōi beneficiorum dicta beneficia conferre. Sed sanctissime pater, vellē informari a vobis, qualiter cognoscam q̄ aliqs sit mortuus in loco vicino curiæ Romanæ? Respōdet Romanus Pōtifex, q̄ in illo casu illa loca appellamus vicina curiæ Romanæ, quæ distāt a loco vbi est Papa cum sua curia per duas dietas legales: hoc est p xx. leucas: nam dieta in iure accipitur p decem leucis. l. vicena milliaria. si quis canonibus. Sed ponamus, q̄ aliquis clericus habēs domicilium Parisiis, cū curia ibi esset residēs, mortuus est, utrum beneficia sua dicantur vacare in curia? Respōdet q̄ non. & ideo solus papa non posset illa beneficia conferre, sed si ordinarius præueniat Papam, valebat collatio. Sed ponamus, q̄ curia Romana cum esset Parisiis vult se transferre ad ciuitatem Romanam, posset aliquis curialis non potuit insequi curiam, sed remansit infirmus Parisiis, & post modum mortuus est, vtrum beneficia sua censean tur vacare in curia Romana? Respondet q̄ sic, & per consequens solus Papa illa beneficia poterit conferre, dum tamē conferat infra vtrum mensem, vt dictū est. Nota primo, q̄ appellatione prædecessoris etiam per aliquos mediatos: Nam dicitur prædecessor etiam per aliquos mediatos: Nam inter Bonifacium auctorem huius c. interpositus fuit Gregorius x. vt patet in c. statutum. sup. eo. tit. & lib. & Innocentius iij. Nota secundo argum. differentiam esse inter nuntium sedis Apostolicæ, & eius legatum. ad hoc supra de præscript. accedens. de cens lib. in antiq. cum instantia. Dominicus.

[Prima glossa dicit quid declaret.]

a ¶ Præsenti.) Emanauit ad declarationem eorum, quæ not. Gul. & Gar. sup. eo. tit. statutum. Io. And.

b ¶ Statutum.) sup. eod. tit. c. 2.

c ¶ Alij curiales vel non.

d ¶ Recedentes.) dicebat Gar. quòd eū appellatione vbis vbis tantum & suburbia intelligantur. ff. de ver bor. signif. l. 2. sic & nomine curiæ, tantum locum vbi curia habitat cū suis suburbiis intelligere debeamus ut iij qui non dum curiam intrauerint, vel illicentiati recesserant, in aliis secus. Io. And.

e ¶ Vicinis.) dicitur præsens ille qui est in hortis ff. de pe. l. præsens vel qui est in prouincia. C. de pscr. lō. tem. l. vlt. s. determinabit q̄ intelliguntur loca vicina.

N. P.

ti a declaramus edicto statutum b felicis recordationis Clementis Papæ prædecessoris nostri, de beneficijs apud sedem Apostolicam vacantibus per alium, quàm per Romanum Pontificem minime conferendis, locum habere in beneficijs, quæ legati, aut nuntij sedis eiusdem, vel quiuis alij c ad Romanam curiam venientes, vel etiam recedentes d ab ipsa obtinere nosceruntur, si eos in locis vicinis e † ipsi curiæ mori contingat: quemadmodum si in loco vbi eadem curia resideret, morerentur.

¶ Idem est si aliquis curialis (etiam ecclesia Romana vacante) peregrinationis, infirmitatis, aut recreationis, seu alia quauis causa ad locum curiæ vicinum secedens, in huiusmodi loco vicino decedat: f dummodo ibi (etiam si erat ad ipsam curiam reuersurus) eius domicilium g seu domus h propria non existat.

¶ Loca vero intelligantur vicina eidem curiæ in præmissis, quæ remota vltra duas dietas legales i (quas hoc casu sic speciali ter k volumus computari) à loco vbi moratur ipsa curia non existunt.

¶ Sane si quis in loco vbi † degit curia, suæ originis l domum habens, diem claudat extremum in ea: ipsius beneficia sub prædicto non aliter includantur † statuto, quàm si curialis esset antea, & ibidem occasione curiæ moraretur. m ¶ Porro cum curiam de loco ad

† Not. ex loci vici

† al. ita: vbi degit ipsa curia &c.

† al. includuntur.

f ¶ Decedat.] hoc dicebat Gul. si recesserat animo cito redeundi, vt de pœnit. di. 1. diuortium.

g ¶ Domicilium.] quod in plurib. locis haberi potest. ff. ad muni assumptio. sup. de rescrip dilectus 2. de foro comp. ex parte.

ADDITIO. Et q̄ ibi not. in 3. gl. & de paroch. c. fin. in 1. gl. hic ponit Archidia. Ioan. And.

[Glo. seq. notat, q̄ rit, solutioni obiicit dupliciter, & primæ respondet. in secunda remittit.]

h ¶ Domus ppria.] ergo licet sola domus possessio in ciuitate comparata nō faciat quem munic. pem. ff. ad muni. libertus §. sola. tamē quantum ad hoc æquiparātur domus & domicilii. Quid dices, si est in domo sibi & aliis cōmunis? Idem credo ac si esset in domo solum propria. ad hoc §. de postu. c. 1. Et res communis omnium illorum est ff. de ritu nup. l. illud. 1 Et qui iurat suum non esse, iurat & sibi commune nō esse. ff. de ver. sig. pupillus §. vlt. Et cum quis legat seruos, & qui in toto & quitin parte sui sunt, legati intelligūtur. ff. de leg. 3. si quis seruos. Nec obstat. 12. q. 2. episcopus. §. qui manumittitur. & ff. de in ius vocā. l. sed & si hac §. qui manumittitur. quia ibi erat commune pluribus, vt collegio. probatur hæc solutio. ff. eo. tit communis libertos. non obstat. 12. q. 1. §. vlt. quia ibi soluitur. Io. And.

i ¶ Legales.] secundum quas. xx. milliaria computantur pro die. ff. si quis cautio. l. vicena millia. & si modicum etiam superesset, non includeretur sub loco. ff. de verb sign. l. 3. Ioan. And.

k ¶ Specialiter.] si hoc est speciale: ergo ipsius contrarium est generale, & facit ad ea quæ not. supra de rescrip. nonnulli. & quæ dixi eodem lib. de rescrip. statutum. §. cum autem. de elec. cupientes. 1. responso. Ioan. Andreæ.

[Glo. seq. soluit duo dubia.]

l ¶ Originis.] certe satis idem puto si ibi habet continuum domicilium, licet inde non sit oriundus. ad hoc 10. dist. si in adiutorium. & optime 3. de ele. eo. lib. fundamenta §. vlt. supra eo. lib. de tempo. ordi. c. 3. 1. respō. ff. ad muni. eius. §. vlt. C. vbi senato. vel clarissi. senatores. nec rationem diuersitatis video. Et idem dico in oriundo, qui ibi propriam non haberet domum, sed forte conductam, cum eadem sit ratio ad hoc ff. de legibus non possunt. vnde quod dicit, origin. suæ domum, & de domo proprio, & de domo habitationis potest intelligi. Io. And.

m ¶ Moraretur.] alias enim graue præiudicium inferretur loco vbi degit curia, si omnia beneficia tunc ibi vacantia haberent solum conferri per Papam.

ADDITIO. Est simi. qd scripsi post Vin. sup. de officio deleg. eo. lib. c. fin. super verbo, non possint, scilicet,

Universidad de Deusto
Biblioteca

quòd multum prætudiciale esset clericis prouinciæ, si percussores ipsorum possent absolui per legatos perpetuos scilicet ratione ecclesiarum habẽtes officium. Ioan. Andr.

SI Apostolica.] Ponit & rationẽ interserit; ibi, Ne ipsarum.

ADDITIO. Multum æquitatis habet hæc constitutio circa parochiales ecclesias vacãtes in curia. CASVS. Dicitur in c.2. e.tit. q̃ solus Papa põt conferre beneficia vacãtia in curia Romana: dum tñ illa beneficia cõferat intra vnum mẽsem. Sed ponamus, q̃ Apostolica sede vacãte, aliqs clericus habẽs ecclesiã parochialẽ, vel aliud beneficium curatũ decessit in curia: vtrũ ad ecclesiã Romanã spectet solum collatio hmõi beneficii curati, ita q̃ prouisio hmõi ecclesiæ parochialis, seu beneficii curati debeat differri vsq; ad futurũ successorẽ, q̃ eligetur in Romanũ Põtificem? Respõdet Romanus pontifex, q̃ cũ vacatio ecclesiæ parochialis, & beneficii curati sit periculosa aĩabus subditis, præcipit papa, q̃ si sede Apostolica vacãte vacet hmõi beneficiũ curatum in curia Romana, vel in locis proximis curiæ, q̃ ordinarius possit hmõi beneficium conferre, non obstante dicto c. licet. & sic istud capitulum ponit speciale in beneficiis curatis. Sed ponamus, q̃ vacauit istud beneficium curatum, adhuc viuente & superstite Romano Pontifice, accidit q̃ papa est mortuus, antequam prouideret alicui de isto beneficio curato, vtrum ordinarius possit illud conferre, & si non dũ sit elapsus mensis intra quem solus Papa debeat prouidere? Respõdet q̃ sic, qd̃ verum est si papa non contulerit istud beneficium curatum ante ipsius mortem.

Nota primo, q̃ Apostolica sede vacante possunt ordinarii conferre ecclesias parochiales, etiamsi vacauerint in curia, non obstante c. 4. sup. eo. & istud est spãle in ecclesiis parochialibus. Ratio specialitatis est favor animarum, vt dicit principium textus. Et quod sequitur, q̃ cum istud sit speciale in ecclesiis parochialibus, q̃ ius commune seruatur in aliis beneficiis ecclesiasticis. l. 1. ff. ad municipal. Nota q̃ mensis qui conceditur Papæ ad conferendum beneficia vacantia in curia Romana, non currit sede Apostolica vacante.

[Prima glosta arguit à contrario.]

a ¶ parochiales.] speciale sit in eis propter curam, in aliis ergo ius antiquum remanet. Ad idem supra eod. lib. de electio. nemo. Et per hoc satis patet, quòd in aliis non currit mensis sede vacante, currit tamẽ ignorante, vt supra eodem tit. & lib. statutum, dixi. [in glo. est ergò.]

ADDITIO. Quòd speciale sit in parochialibus ecclesiis quod hic dicitur, tener Archid. vnde licet posset vrgere eadem ratio in aliis ecclesiis curatis non parochialibus, detractio iuris veteris non habet locum in illis, super qua vide infra de verb. sign. constitutionem. & quod ibi not. in 4. glo. Io. And

locum transferri contingit, si curiales in itinere (dum curiam sequuntur eandem) vel in loco vnde recedit ipsa curia forsitan remanentes infirmi, rebus inibi eximantur humanis, præmissum statutum (quãtuncunque locus vbi decedunt, ab ipsa curia sit remotus) ad illorum beneficia se extendit.

¶ Idem.

¶ Mors Papæ tollit ne parochiales ecclesiæ in curia vacare dicantur. hoc dicit secundum Zen.

CAP. XXXV.

SI Apostolica sede vacante aliquas parochiales [a] ecclesias vacare decreto contigerit apud ipsã: Statuimus, vt de eis (ne ipsarũ [b] vacatio diutina periculum valeat aĩabus afferre [c]) per eos, ad quos pertinet, † possit libere ordinari: constitutione felicis recordationis Clementis Papæ prædecessoris nostri de beneficiis apud sedem ipsam vacantibus, per alium, quam per Romanum Pontificem minime cõferendis, vel alia [d] quauis contraria super hoc edita non obstante.

¶ Idem volumus, & de illis, quæ ibidem ipso Romano Pontifice viuente vacabunt, si de ipsis per eum ante ipsius obitum [e] non fuerit ordinatum.

¶ Idem.

¶ Gratia alicui concessa, vt prouidere possit personis idoneis in certa ecclesia, personis non expressis, non expirat re integra obitu concedentis, secus si personæ essent expressæ. Ioan. Andr.

CAP. XXXVI.

SI Pictauen. prouidisset illis personis, Papa mortuus est, vtrum illo mortuo expirauit gratia data ep̃o Pictau. vel vtrum non obstante morte papæ possit dictus ep̃s prouidere personis idoneis? Respondet, quòd si ante ep̃s Pictau. prouideret personis idoneis, & sic re ipsa existente integra papa mortuus sit, non expirat mandatum, ideo non obstante morte papæ poterit prouidere personis idoneis, qd̃ verũ est quando in gra non fuerunt expressæ certæ p̃sonæ; Sed qd̃ si gratia prouidẽdi in aliqua ecclesia respiciebat fauorẽ certæ p̃sonæ & anteq̃ eps̃ prouideret, mortuus est papa, vtrũ expirauit gratia? Respondet q̃ tunc per mortem cõcedentis expirata est gratia. Nota primo ex principio c. q̃ gratia iam facta per mortem cõcedentis non expirat, sequam ille cui facta est gratia, illa gratia vteretur, & illa fuit ratio dubitandi ad istud capitulum, scus est in gratia alicui concessa, & sic cessat contrariũ glosæ de c. si sup̃er gratia, de offi. deleg. eo. lib. quod videtur contradicere secundo dicto huius cap. Dicitur enim in dicto c. si sup̃er gratia. q̃ mortuo papa anteq̃ vacabenda, non expirat potestas executoris, qa non expirat gra, ergo nec potestas executoris, quæ est accessoria ad gratiã. Sed ibi iã iamq; erat facta gra, hic autem in secũdo dicto huius c nõ erat facta gra, sed mãdabatur fieri, fed in primo dicto gratia erat facta, quia respiciebat fauorem illius cui mandabatur, vt faceret gratiã, & ideo quantum ad ipsum dicitur facta gratia. Nota argumen. quòd inferior à papa, non potest conferre beneficia ad Apostolicã sedem deuoluta, vt in clemen. si de beneficio, eo. tit. Nota quod gratia facta nõ expirat per mortem concedentis: etiam si nondum eius effectus sit adimpletus. Dominicus.

[prima glosta summat.]

a ¶ si cui.] Gratia alicui cõcessa, vt prouidere possit personis idoneis in certa ecclesia, personis non expressis, nõ expirat re integra obitu concedentis: secus si personæ essent expressæ. Ioan. And.

b ¶ Eps̃pus ne.] mul tũ ergo operatur expressio p̃sonæ, & fa cit. l. c. p̃x. & 3. de of. deleg. is cui. eo. lib.

c ¶ idoneis.] vt supra eo. tit super inor dinata. & c. is cui. eo dem lib.

d ¶ Legitime.] Secundum statuta Lateranensis 1 vel generalis concilii. 3 de conce. præb. c. 2. & de elect. ne pro defectu. Et talia beneficia le gati de latere, q̃ sunt in prouincia, cõferre possunt. sup. eo. venerabilis.

ADDITIO. Et not. sup. eod. lib. de offic. leg. c. in vltima gl. & vide quod ibi dixi. Ioan. And.

e ¶ Decet.] inf. de regul. iuris, decet. cum suis concordantiis.

f ¶ Suam.] Quando ergo est gratia eius cui scribitur, non expirat, vt supra: secus quando alterius, puta pro quo scribitur, vt hic.

[Glo. seq. amplificat text. obiicit, & soluit: solutioni opponit & respondet.]

g ¶ Moriatur.] vel renunciet. sup. de renunc. c. 1. eo. lib. Ad hunc finem expresse contradicit tup. eo. lib. de offic. deleg. si super gratia. vbi dicitur, q̃ executorum potestas datorum super gratia alicuius, non expirat re integra: sicut nec gratia, cum sit accessoria ad gratiam, hic contrarium dicitur. Solutio. 2 Facti diuersitas soluit contrarium: ibi loquitur de gratia iam facta: hic de faciẽda per executores: vnde ibi dixit textus: gratia facta, &c. hic dicit prouisione faciendã. si ergo Papa concedat canonicatum, & præbẽdam, si vacet, vel quæ primo vacauerit, nulli assii de iure debitum, & super hac gratia p̃ se facta dat executores, habet locum decretalis illa: quia cum iam sit canonicus & iam sit facta gratia: potestas executorũ, uelut accessoria, non expirat. 3 si papa non facit gratiam, sed mandat fieri: puta, puideri mihi de beneficio: hic potestas executoris principalis est, & expirat re integra. Sed quare non expirat in supra proximo casu, cum ẽt adhuc sit prouisio faciendа? Solut. ibi etiam iam erat facta gratia, cum respiceret eum qui prouidere debebat, non eum cui debebat prouideri.

SI † episcopus.] Sunt tres partes, quarum prima decidit quid iuris cum per proprium episcopum data sit alteri episcopo ordinandi licentia: Secunda & tertia decidunt quando de p̃sonis data est prædicta licentia. Secunda: ibi, Si uero. Tertia: ibi, Eis autem. habens. Secunda: ibi, Si ep̃s primit suam causam. Prima, ibi. Cũ in culpa. Secunda: ibi, Tu qui. Tertia: ibi, Cum eam. Ioan. And.

¶ si eps̃ alteri ep̃o dederit potestatem, vt vi. est ita in

cui [a] (nulla personarum facta expressione) [b] sit gratiose concessa facultas, ut auctoritate [b] Apostolica possit aliquibus personis idoneis [c] in certa ecclesia prouidere, vel beneficia, (quorum collatio est ad sedem Apostolicam legitime [d] deuoluta) conferre, contradictores † eadem auctoritate, per censuram ecclesiasticam cõpescendo: huiusmodi concessio (quam cum speciale gratiam contineat, decet [e] esse mansuram) non expirat etiam re integra per obitum concedentis. Secus si super prouisione certæ personæ facienda sit data potestas eidem, non ob suam, [f] sed eius, cui prouideri mandatur gratiam, uel fauorem: illa quidem expirat omnino, si cõcedens re integra moriatur. [g]

¶ Idem.

¶ Qui ex licentia circa incertos concessa absque titulo ad sacros ordines clericos promouet, eis tenetur prouidere. Dãs licentiam promouenti, uel etiã promouendis: eis promotis ad sacros sine titulo, prouidere tenebitur. h. d. Zen.

CAP. XXXVII.

SI † episcopo-quæritur, quis eorum tenebitur ordinato ministrare necessaria vitæ, donec habeat unde possit sustentari? Respõdet Romanus pontifex cum distinctione: aut eps̃ Pictauen. dedit ptãtem ep̃o Angolimen. celebrandi ordines in diœcesi Pictauen. non facta expressione personarum: & tũc episcopus Angolimen. tenebitur præstare necessaria vitæ tali ordinato, donec fuerit beneficium assecutus. Si autem dedit potestatẽ ordinandi certam personã expressam: tunc per se episcopus Pictauen. illi tenetur ministrare necessaria: qa tunc vi dedisse potestatem ep̃o Angolimen. ut illum ordinet, siue fuerit idoneus, siue non: sed in primo casu videtur dedisse potestatem, ut clericos ordinet si fuerint idonei; non autem dñr idonei absque titulo ecclesiastico. Sed quid, Sanctissime pater, ponamus, q̃ episcopus Pictauen. dedit mihi licentiam recipiendi ordines a quocumque maliem ep̃o (quia de iure cõmuni nõ possum recipere ordines nisi a proprio ep̃o) non habebam aliquem titulum ecclesiasticum; vnde cum iltis litteris accessi ad episcopum proximũ & ab eo recepi ordines; quis istorum tenebitur mihi ministrare necessaria? Respõdet, q̃ meus proprius eps̃; qa non debet dare illas litteras, nisi prius sibi constiterit de titulo ecclesiastico. Hodie tamen episcopi dãt istas litteras licentiæ non facta fide de titulo ecclesiastico, sed ipsi in litteris suis faciunt mentionẽ; dum tñ vobis constiterit de titulo ecclesiastico sufficienti, conficientiam nostram exonerando. Nota primo iuncta glo. quòd quis non potest ordines celebrare in aliena diœcesi sine licentia proprii ep̃i; nec posset in sua diœcesi ordinare clericos alterius diœcesis; tamẽ teneret ordinatio si fieret de facto: sed ordinans esset suspensus & ordinatus non haberet executionem ordinum. Nota principalem effectum huius cap. quòd ordinans debet diligenter inquirere an promouendi habeãt titulum ecclesiasticum; nam si ordinet absque titulo, incurrit pœnam c. cum secundum Apostolum. alleg.

† Vide Concil. Trid. sess. 21. de ref. c. 2.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Nota q̃ cuꝝ proprius eps̃ committit alteri epo ordinationem certorum clericorum & nominatorum: eps̃ cui facta est commissio, non tenetur inquirere an nominati sint idonei vel ne: sed debet præsumere q̃ committens præsentauit sibi idoneos: & si tales ordinati reperiantur sine titulo, est imputandum committentibi, & non ordinanti.

No. vlterius q̃ eps̃ non debet dare licẽtiam recipiẽdi ordines ab alio epo: nisi constet sibi q̃ tales habeant titulum.

[Prima glo. dicit q̃d declaret.

a ¶ Si eps̃.] Emanauit ad declarationem decretalis. s. eo. non licear. & c. episcopus si. & c. cum sm Apostolum.

ADDITIO. Et eorum quæ no. Inn. & Host. de æta. & qualit. cap. antep. & pen.

b ¶ Commissiti.] q̃d alias sine pœna face re non posset, ut sup. eo. lib. de temp. ord. cap. 2.

c ¶ Ad sacros.] Ideo dicit, q̃a pro ordinatis ad minores non scribit eccla, ut ordinatores compellat, ut no. sup. eo. tit. c. 2. [Glo. seq ponit duas opi. contrarias, & secundam approbat.]

d ¶ Titulum.] saltem patrimonij. 1 Vnum scias] q̃ Ioan. Gof. & Inno tenent s. eo. eps̃: q̃ quantumcunque clericus habeat patrimonium, nisi expresse ordinetur ad titulum patrimonii sui, habet actionem contra ordinantem, ad ea quæ dicuntur s. Tan. & Host. contra: dicentes eum si patrimonium habet tacite ad titulũ patrimonii ordinatũ: ita q̃ deficiet actio: quibus ego consentio per prædictam decre. eps̃ si. aliàs illud, nisi, quod ibi ponitur, nec proprie nec exceptione veniret, & per decre. tuis. eod. tit. in antiq. Et de hoc habes per Host. sup. de rescrip. postulasti.

ADDITIO. Vide quod dixi in dicto c. tuis. super fin. vlt. gl. per quod videbis quod licet quo ad obligationem de qua hic loquimur, sequat Tan. & Host. non, tamen dico patrimonium esse titulum nisi expresse fuerit sic actum. Ioan. And.

e ¶ In culpa fuerit.] & sic esse debet in pœna. ut 38. dist. qui ea. & 28. dist. quia sunt. Ioan. And.

f ¶ Taliter.] scilicet sine certo titulo.

[Glo. seq. obiicit & soluit.]

g ¶ Ministrare.] Videbatur q̃ puniri deberet ille qui mandauit, & imputare sibi debuit quod talem elegit, & per alium fecit, vnde idem ac si per seipsum ele. isset. de reg. iur. qui per alium, sed hæc uera, ubi mandauit de certo, ut statim sequitur, & facit sup. de ele. si compromissarius.

ADDITIO. §. 1 alleg. Io. Mo. ff. de condi. indeb. si procurator. in prin. ubi generali mandato non committo procuratori, quod soluat indebitum. Io. And.

h ¶ Alium.] Nota pro iis quæ dixi sup. eo. tit & lib. si pauper.

i ¶ Certas.] & expressas intelligo: qa si omisisset ei ordinare clericos talis villæ uel loci, adhuc ẽ hic genus & nõ species, vnde locum habebunt superiora: aliud est enim certum, aliud certum & expressum, 2 facit inf. de concess. præb. ne captandæ.

ADDITIO. Per quod patet, q̃ aliter sumitur hic quam supra eo. lib. & tit. expressio. & s. eo. lib. de rescrip. c. 2. q̃ sup. eo. lib. & tit. c. 2. ad fi. Io. And.

K ¶ Ad prædicta.] s. vitæ necessaria

l ¶ Per te.] vel per alium s. proxi. respõso. nec poterit sibi in dignitatẽ ad bñficiũ obiicere, ex quo illum dignum ad ordines reputauit. s. de æta. & qual. accepimus, qd dic ut ibi.

m ¶ A quo voluerit.] dum in catholico, & in aperta sedis Apostolicæ rebellione non fuerit supra de præscrip. uenies. [Gl. seq. exponit, & rit. argu. negatiue & affirmatiue, & duas opi. ponit.

n ¶ Ad præmissa.] scilicet non fieret mentio de generali prãte epo, an valeret primum, nisi de primo. fieret mentio in secundo. & idẽ est si ante secundam spãlem gratiam esset descensum ad ipsum ex virtute primæ generalis. 1 Idẽ Io. lis. 1 Ad hoc sup. de fin. presby. ex tua. de offic. delegat. ex parte.

c ¶ Eorum.) qui dicuntur sui clerici hoc casu & similibus, habes s. de verb. sign. c. vlt. (Glo. seq. notat, quærit & soluit: secundo quærit, arg. pro, soluit contrarium: tertio soluit, & solutionem declarat.)

d ¶ Cedentiũ vel decedentium,) ista duo sunt diuersa maxime in impetrationi b. vel gratijs, vt probatur supra de rescrip. susceptum. 2. responso. sed nunquid si clericus suus cedit vel decedit in curia Romana: poterit eius bñficium cõferre? Dic q̃ non, 2 nisi hoc ad hoc mandatum expressum, vt supra eod. cap. 1. & 2. in fine. Sed quid dices? ille cui facta est talis gratia, vult conferre beneficia, quæ vacant per vxorationem clerici sui: vel per adeptionem epatus, vel secundi beneficii curati: nunqd poterit? Et v. q̃ sic: iam n. tacite ipso facto renuntiasse videtur, ad hoc supra de iis quæ fiunt a maio. parte ca. eo ore. de offi. deleg. gratũ. Credo (Idem archid.) quod cum tales indulgẽtiæ restringantur supra eod. tit. & lib. is cui. & c. quamuis. q̃ talia beneficia conferre non poterit, 3 cum potius privationem iuris, quàm compelluntur ad illa dimittẽda: vt supra. ter ex eo q̃ compelluntur ad illa dimittẽda: vt supra. de cleric. coniug. c. 1. supra eo. de multa. & c. licet episcopus. & c cam singula. sup. eod. tit. & lib. Ad hoc facit prædicta decretalis, susceptum, nam similiter possit dici, q̃ cedens esset mortuus quo ad beneficiũ cui cessit, 7. q. 1 cap. in apibus. §. ecce in quibus. 33. q. 2. §. 1. Sed pone, iam constabit beneficia quinque clericorũ. moriatur duo sui clerici simul, quorũ alter habebat pinguius beneficium altero, vult pinguius cõferre, nũ quid poterit? Videtur diffinguẽdum, aut Papa proprio motu dedit hanc gratiam, aut nõ: vt primo casu possit pinguius conferre, secundo non, 4 vt supra eo. tit. &

Circa hoc vide quid sanciit ỹcil. Tri. sess. 21. de refor. c. 2. §. patrimoniũ uero.

tal. cõmisisses.

derogãs, cõcordat c. 1. de rescri. in antiq. No. principalẽ effectũ huius c. q̃ si Papa alicui dederit gñalẽ facultatẽ cõferendi bñcia: postea alteri dederit spãlem prãtem conferendi certum beneficium sub generali facultate concessum: valet collatio specialiter facta. [Prima gl. summat, & dat concor.]

a ¶ Quãtis tibi.] Si primo loco papa dat licentiam conferendi bñficia certo modo vacantia, vel ad papam deuoluta: secundo aliquod de his conferat specialiter: vel conferri mãdet, species generi derogat. ita quod secundo beneficium debetur. ad hãc decret. al. concordat eod. titu. dudum.

b ¶ In genere.] Si autẽ in specie dedisset licentiã, puta Archidiacon. Bonon. cum vacabit. tunc secus: qa vtrunq; spãle: & hic valeret primum, nisi de primo. fieret mentio in secundo. & idẽ est si ante secundam spãlem gratiam esset descensum ad ipsum ex virtute primæ generalis. 1 Idẽ Io. lis. 1 Ad hoc sup. de fin. presby. ex tua. de offic. delegat. ex parte.

c ¶ Eorum.) qui dicuntur sui clerici hoc casu & similibus, habes s. de verb. sign. c. vlt. (Glo. seq. notat, quærit & soluit: secundo quærit, arg. pro, soluit contrarium: tertio soluit, & solutionem declarat.)

d ¶ Cedentiũ vel decedentium,) ista duo sunt diuersa maxime in impetrationi b. vel gratijs, vt probatur supra de rescrip. susceptum. 2. responso. sed nunquid si clericus suus cedit vel decedit in curia Romana: poterit eius bñficium cõferre? Dic q̃ non, 2 nisi hoc ad hoc mandatum expressum, vt supra eod. cap. 1. & 2. in fine. Sed quid dices? ille cui facta est talis gratia, vult conferre beneficia, quæ vacant per vxorationem clerici sui: vel per adeptionem epatus, vel secundi beneficii curati: nunqd poterit? Et v. q̃ sic: iam n. tacite ipso facto renuntiasse videtur, ad hoc supra de iis quæ fiunt a maio. parte ca. eo ore. de offi. deleg. gratũ. Credo (Idem archid.) quod cum tales indulgẽtiæ restringantur supra eod. tit. & lib. is cui. & c. quamuis. q̃ talia beneficia conferre non poterit, 3 cum potius privationem iuris, quàm compelluntur ad illa dimittẽda: vt supra. ter ex eo q̃ compelluntur ad illa dimittẽda: vt supra. de cleric. coniug. c. 1. supra eo. de multa. & c. licet episcopus. & c cam singula. sup. eod. tit. & lib. Ad hoc facit prædicta decretalis, susceptum, nam similiter possit dici, q̃ cedens esset mortuus quo ad beneficiũ cui cessit, 7. q. 1 cap. in apibus. §. ecce in quibus. 33. q. 2. §. 1. Sed pone, iam constabit beneficia quinque clericorũ. moriatur duo sui clerici simul, quorũ alter habebat pinguius beneficium altero, vult pinguius cõferre, nũ quid poterit? Videtur diffinguẽdum, aut Papa proprio motu dedit hanc gratiam, aut nõ: vt primo casu possit pinguius conferre, secundo non, 4 vt supra eo. tit. &

bi a nuper in genere b potestatem dederimus beneficia sex clericorum tuorum c cedentium d vel decedentium auctoritate nostra personis idoneis e conferendi: canonicatum tamen & præbendam, quos in tua ecclesia (in qua post f prædictam gratiam tibi factam mandauimus cuidam specialiter prouideri) obtinebat quidam ex eisdem tuis clericis nunc defunctus, conferre non potes: cum illi, pro quo scripsimus, debeantur. Nam primæ generali gratiæ tibi factæ derogat g posterior specialis, licet de illa non fecerit mentionem.

¶ Simili ratione si post facultatem tibi concessam a nobis conferendi beneficia tuæ diœcesis (quorum collatio est ad sedem Apostolicam deuoluta) nos eorum aliquod antequam tu conferas, conferamus h specialiter alicui, vel conferri mandemus, de concessione tibi facta non habita mentione; facta per nos collatio canonica est censenda.

¶ Idem.

¶ Reuocatio gratia non tollit ius quæsitum sed querendum, nisi ius annexionis aliu t induc at: nec tamen tollit ius querendum annexum iuri digniori iam quæsito. h. d. secundum Zenze.

CAP. XXXIX.

SI

lib. si plurib. 15. Sed die q̃ illud posset locum habere si posset conferre beneficia sex primorum clericorum suorum decedentium: sed hoc primis clericis non est dictum. 5 vnde quod beneficium voluerit conferre, poterit, Dominicus. Io. And.

e ¶ Idoneis.) s. eo. lib. & tit. 15 cai.

f ¶ Post.) alias non fuisset tanta q̃stio, ex quo primum mãdatum speciale genus processisset. Io. And.

g ¶ Derogat.] vt infra de reg. iur. generi. cum suis concor. Io. And.

h ¶ Cõferamus.) penes papam enim remansit eadem potestas, & maior etiam in prædictis. vnde ex quo ipse præoccupauit, melior est ipsius conditio, vt sup. ca. dudum.

Sed die cui.) Circa reuocatoriam gratiorum decidit tres casus dubios: Primũ, contra expectantem in eo solũ quod expectat; secundum & tertium, pro expectãte: ibi Non sic, & ibi, Sed & si: vtriusq; rationem ponit. Ioan. And.

¶ Pro intellectu istius cap. est ꝓsupponendum quod habet in glo. posita super verbo, verba: videlicet quod Bonifacius VIII. conditor huius voluminis statim post suam promotionem, reuocauit gratias factas per duos suos prædecessores, videlicet Nicolaum & Cælestinum; & verba illius constitutionis erant ista: Gratias factas per tales, & per quas ius non est acquisitum, in re, cassamus & adnihilamus, decernentes irritum.

CASVS. Nicolaus quartus vel Cælestinus quintus contulerat Titio canonicatũ: & mandabat canonicis ut sibi prouiderent de ꝓbenda, canonicatu, dignitate, vel officio, virtute suę gratiæ. Titius assecutus fuit ꝓbendam, & expectat dignitatem vel officium: Pendente illo tẽpore Nicolaus quartus mortuus est; & ei successit Bonifacius VIII. qui reuocauit gratias factas p. prędecessores suos; postea uacauit dignitas: illã petebat Titius virtute gr̃æ sibi factę per Nicolaum quartum: dicebat capitulum q̃ non tenebatur s. bi illã dignitatem conferre: quia gr̃a sua fuerat reuocata per Bonifacium VIII. Dicit Titius q̃ constitutio reuocatoria intelligitur dum tamen non fuisset sibi acquisitũ, ius in re. & quia fuerat prębendã assecutus, ideo dicebat suam gratiam non esse reuocatam: Econtra allegabat capitulum, quod ista dignitas esset separabilis a canonicatu: & licet Titius cõsecutus fuisset prębẽdã, tñ non habebat ius in re quantum ad dignitatem: nũquid capitulum bene dicat? Respondet q̃ sic, & iõ elicit Romanus pontifex, q̃ sua gratia erat extincta quãtum ad dignitatem, personatum, uel officium. Sed pone q̃ papa creauit me canonicum, mandauit mihi cõferri prębendam, & etiam ut conferatur mihi dignitas uel officium: uacauit prębenda, quæ cõsueuit assignari soli canonico assecuti fui dignitatẽ, sed adhuc

sum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

sum sub expectatione prębendæ: pendẽte tẽpore fuit reuocata mea gratia, postea vacauit prębẽda: nũquid illã possum petere? Rũdet: q̃ sic; licet gratia mea fuerit effectum sortita quantum ad canonicatum & dignitatẽ. Sed quid si Papa creauit me canonicum, & mandauit prouideri de prębẽda cum vacaret: postea vacauit dignitas: quæ cõsuevit assignari simpliciter canonico: & fuerũt reuocatę gr̃æ: vtrũ ista videat reuocata, ex quo nõ sum adhuc adeptus prębendam? Rũdet Romanus Pontifex q̃ nõ. No. primo quod per mortẽ Papæ cõcedẽtis gratiam, nõ extinguitur gratia ẽt re existente integra: iõ est opus reuocatione. Nota quod si in ecclesia sit statutũ q̃ dignitas nõ cõferat nisi canonico: sufficit q̃ talis habeat ius canonię, licet nõ habeat prębẽdã. Et hoc nisi statutũ magis specifice loqueretur: qa diceret, nisi canonico p̃bendato: nam tũc essent obseruãda verba statuti: vt hic est text.

Nota q̃ ius reuocatorium superueniẽs, tollit ea quæ sunt i fieri non autem illa q̃ sunt in perfecto esse. Nota in §. nõ sic, q̃ cõsuetudine induci põt in ecclesia, q̃ quis habeat dignitatẽ & canonicatum in eadem. ad hoc su. eo. cum in ecclesia. & de consuetud. ca. 1. eod. lib. Domini.

[Prima glo. dicit vnde habuit ortum.]

a ¶ si is.) Habuit ortum ex constitutionib. reuocatorijs, quas fecit Bonifacius statim post promotionem suã. de gratijs factis a Nicolao IIII. & Cælestino. v. q̃ quas ius quæsitum erat ad rem non in re. Reuocatoria gratiarum Nicolai incipiebat: Pridem ad apicem. illa vero Cælestini incipit: Dudũ circa promotionis: & inf. de his etiam constitutionibus tractat inf. c. proxi. & ẽ. de concess. pręb. c. vlt. plenius.

b ¶ Nicolai.) quarti.

c ¶ Cælestini.) quinti.

d ¶ Non annexam.) quasi in annexis secus supra eo. tit. & lib. super eo. & cap quia sæpe, & inf proxi. resp̃onso.

(Glo. seq. ponit verba reuocatoria.)

e ¶ Verba.) quorũ mentẽ habes ẽ. de concess. p̃ben. c. vlt. sed ad litterã erãt hæc. Omnes collationes, prouisiones, reseruationes super canonicatibus, dignitatib. personatibus: prębendis, officij, sportionibus, p̃timoniis, ecclesiis parochialibus, ruralib. vel aliis: nec non super quibuscunq; beneficiis ecclesiasticis vacaturis cum cura vel sine cura, in quib. non sit ius quæsitum in re, licet ad rem, p̃ dictum antecessorem nostrũ seu eius auctoritate factas, concessas, seu cõmissas: & ea q̃ ab ipso sup his, vel circa ea quãlibet processerũt, Apostolica auctoritate in fratrũ nostrorum p̃sentia 6. Kal. Ianuarij cũ adhuc (sicut præmittitur) essemus Neapoli, oĩno cassauimus, irritauimus, & vacauimus: cassas irritas, & vacuas nũciauimus, nullius ẽt decreuimus fore firmitatis: & quod ex tunc secus a quoq̃ scienter vel ignoranter contigerit attẽtari, & c. iõ igitur, dixit ista verba: quia g verba illa cassat ius quæsitũ ad rem: sed ius in re nõ sic intelligitur reuocatum.

ADDITIO. De reuocatiõe aliorũ Cælestini vide in p̃stõe Ioannis: sancta Romana. & dicã. ẽ tit. 2. c. vlt.

f ¶ Cõsuetis.) p̃ hoc nõ reuocat gr̃a; est. n æquius, quod p̃ius in re seruãt ius ad rẽ in hoc casu, q̃ gueretur ius in re? mentem constitõis.

ADDITIO. Est sic. de lib. & postlim. ita. §. ita. cuius casum vide de offi. deleg. præterea. super gl. vlt Io. And.

g ¶ Magis dignũ.) cunctis. & vide quod dixi sup. eo tit & lib. si Apostolicæ. Io. An.

e ¶ Collatio.) quia si præcessisset collatio, ius habuisset non ad rem, sed in re: & sic non fuisset reuocatũ per constitutionẽ reuocatoriam e proxi. de concess. pręb. c. vlt. Et sic nota q̃ quis impedit alium in eo q̃d per se non cõsequit. ad idẽ ẽ. de cõcess. p̃b. authoritate. sed ibi aliquid consequitur. quia habet secũdam rem habiturus esset tertium. Io. An.

Mandatum.) Tres casus dubios, cũ scribit ad collationem capituli, hic decidit, & in vlti- mo excepit. Secũdus: ibi, Ad beneficia Tertius: ibi, Idẽ. Exceptio ibi Nisi.

CASVS. Papa mãdauit eẽ p victaueñ. ut mihi prouideret de beneficio proxime vacaturo in ecclesia Victa- tiã cum cła, anteferri: quia voluit re p̃ferri quibuscunque prioribus, quib. facta erat similis gratia: vacauit prębenda: certum est q̃ tibi debebatur virtute cła, anteferri: tñ meus executor contulit mihi prębendã vacantem: quia forte ignorant tuam gr̃am: postea fuerunt reuocatæ gratiæ, & tuus executor tibi contulit istam prębendam: quæritur cui debeatur prębenda? Rũdet q̃ nulli nostrũ debetur: primũ non mihi debetur, q̃ clausulã de anteferri. Item nec tibi: q̃a tpe quo fuit tibi collata prębenda, iãque tua gratia fuerat revocatiõ nullus nostram habet ius in illa prębenda. Nota primo limitationẽ ad regulam illam, q̃ in gratiis expectatuis habet locũ illa regula. Qui prior est tpe, potior est iure: fallit illud quãdo apparet de contraria volũta te ipsius mandãtis: quia voluit q̃ secundo receptus omnibus patoribus p̃ferretur: sed quando aliter nõ apparet de voluntate Papæ, habet locũ illa regula: Qui prior est tempore, potior est iure.

† Dicunt Petr. de Anch. & Archid. q̃ reseripti impetrãs a papa ad dignitatẽ non facta mẽtione consuetudinis, de qua non obtineret g̃l. honores. §. 2. ff. de decu. est subreptitium. Fon.

a ¶ Quodam.) alias hoc erat de iure cõi. supra eo. tit. & lib. hi qui.

b ¶ Anteferri.) ad idẽ inf. de concess. prębẽ. auctoritate.

c ¶ Constitutio reuocatoria, ante exceptoria.) de qua vidi ferri, cum ibi ẽ proxi. cap. per a ¶ ignoranti.) sup. eli. in c. eo tit. & lib. si post- quam, & ca. dudum. capitulũ. si beneficia, &c.

ADDITIO. Hæc intra apere probant decretum papæ liga re ignorantes. ad idẽ ẽ. de concess. pręb. qa cunctis. & vide quod dixi sup. eo tit & lib. si Apostolicæ. Io. An.

e ¶ Collatio.) quia si præcessisset collatio, ius habuisset non ad rem, sed in re: & sic non fuisset reuocatũ per constitutionẽ reuocatoriam e proxi. de concess. pręb. c. vlt. Et sic nota q̃ quis impedit alium in eo q̃d per se non cõsequit. ad idẽ ẽ. de cõcess. p̃b. authoritate. sed ibi aliquid consequitur. quia habet secũdam rem habiturus esset tertium. Io. An.

Mandatum.) Tres casus dubios, cũ scribit ad collationem capituli, hic decidit, & in vlti- mo excepit. Secũdus: ibi, Ad beneficia Tertius: ibi, Idẽ. Exceptio ibi Nisi.

CASVS. Papa mãdauit eẽ p victaueñ. ut mihi prouideret de beneficio proxime vacaturo in ecclesia Victa- tiã cum cła, anteferri: quia voluit re p̃ferri quibuscunque prioribus, quib. facta erat similis gratia: vacauit prębenda: certum est q̃ tibi debebatur virtute cła, anteferri: tñ meus executor contulit mihi prębendã vacantem: quia forte ignorant tuam gr̃am: postea fuerunt reuocatæ gratiæ, & tuus executor tibi contulit istam prębendam: quæritur cui debeatur prębenda? Rũdet q̃ nulli nostrũ debetur: primũ non mihi debetur, q̃ clausulã de anteferri. Item nec tibi: q̃a tpe quo fuit tibi collata prębenda, iãque tua gratia fuerat revocatiõ nullus nostram habet ius in illa prębenda. Nota primo limitationẽ ad regulam illam, q̃ in gratiis expectatuis habet locũ illa regula. Qui prior est tpe, potior est iure: fallit illud quãdo apparet de contraria volũta te ipsius mandãtis: quia voluit q̃ secundo receptus omnibus patoribus p̃ferretur: sed quando aliter nõ apparet de voluntate Papæ, habet locũ illa regula: Qui prior est tempore, potior est iure.

a ¶ Quodam.) alias hoc erat de iure cõi. supra eo. tit. & lib. hi qui.

b ¶ Anteferri.) ad idẽ inf. de concess. prębẽ. auctoritate.

c ¶ Constitutio reuocatoria, ante exceptoria.) de qua vidi ferri, cum ibi ẽ proxi. cap. per a ¶ ignoranti.) sup. eli. in c. eo tit. & lib. si post- quam, & ca. dudum. capitulũ. si beneficia, &c.

ADDITIO. Hæc intra apere probant decretum papæ liga re ignorantes. ad idẽ ẽ. de concess. pręb. qa cunctis. & vide quod dixi sup. eo tit & lib. si Apostolicæ. Io. An.

e ¶ Collatio.) quia si præcessisset collatio, ius habuisset non ad rem, sed in re: & sic non fuisset reuocatũ per constitutionẽ reuocatoriam e proxi. de concess. pręb. c. vlt. Et sic nota q̃ quis impedit alium in eo q̃d per se non cõsequit. ad idẽ ẽ. de cõcess. p̃b. authoritate. sed ibi aliquid consequitur. quia habet secũdam rem habiturus esset tertium. Io. An.

Mandatum.) Tres casus dubios, cũ scribit ad collationem capituli, hic decidit, & in vlti- mo excepit. Secũdus: ibi, Ad beneficia Tertius: ibi, Idẽ. Exceptio ibi Nisi.

CASVS. Papa mãdauit eẽ p victaueñ. ut mihi prouideret de beneficio proxime vacaturo in ecclesia Victa- tiã cum cła, anteferri: quia voluit re p̃ferri quibuscunque prioribus, quib. facta erat similis gratia: vacauit prębenda: certum est q̃ tibi debebatur virtute cła, anteferri: tñ meus executor contulit mihi prębendã vacantem: quia forte ignorant tuam gr̃am: postea fuerunt reuocatæ gratiæ, & tuus executor tibi contulit istam prębendam: quæritur cui debeatur prębenda? Rũdet q̃ nulli nostrũ debetur: primũ non mihi debetur, q̃ clausulã de anteferri. Item nec tibi: q̃a tpe quo fuit tibi collata prębenda, iãque tua gratia fuerat revocatiõ nullus nostram habet ius in illa prębenda. Nota primo limitationẽ ad regulam illam, q̃ in gratiis expectatuis habet locũ illa regula. Qui prior est tpe, potior est iure: fallit illud quãdo apparet de contraria volũta te ipsius mandãtis: quia voluit q̃ secundo receptus omnibus patoribus p̃ferretur: sed quando aliter nõ apparet de voluntate Papæ, habet locũ illa regula: Qui prior est tempore, potior est iure.

a ¶ Quodam.) alias hoc erat de iure cõi. supra eo. tit. & lib. hi qui.

b ¶ Anteferri.) ad idẽ inf. de concess. prębẽ. auctoritate.

c ¶ Constitutio reuocatoria, ante exceptoria.) de qua vidi ferri, cum ibi ẽ proxi. cap. per a ¶ ignoranti.) sup. eli. in c. eo tit. & lib. si post- quam, & ca. dudum. capitulũ. si beneficia, &c.

ADDITIO. Hæc intra apere probant decretum papæ liga re ignorantes. ad idẽ ẽ. de concess. pręb. qa cunctis. & vide quod dixi sup. eo tit & lib. si Apostolicæ. Io. An.

e ¶ Collatio.) quia si præcessisset collatio, ius habuisset non ad rem, sed in re: & sic non fuisset reuocatũ per constitutionẽ reuocatoriam e proxi. de concess. pręb. c. vlt. Et sic nota q̃ quis impedit alium in eo q̃d per se non cõsequit. ad idẽ ẽ. de cõcess. p̃b. authoritate. sed ibi aliquid consequitur. quia habet secũdam rem habiturus esset tertium. Io. An.

Mandatum.) Tres casus dubios, cũ scribit ad collationem capituli, hic decidit, & in vlti- mo excepit. Secũdus: ibi, Ad beneficia Tertius: ibi, Idẽ. Exceptio ibi Nisi.

CASVS. Papa mãdauit eẽ p victaueñ. ut mihi prouideret de beneficio proxime vacaturo in ecclesia Victa- tiã cum cła, anteferri: quia voluit re p̃ferri quibuscunque prioribus, quib. facta erat similis gratia: vacauit prębenda: certum est q̃ tibi debebatur virtute cła, anteferri: tñ meus executor contulit mihi prębendã vacantem: quia forte ignorant tuam gr̃am: postea fuerunt reuocatæ gratiæ, & tuus executor tibi contulit istam prębendam: quæritur cui debeatur prębenda? Rũdet q̃ nulli nostrũ debetur: primũ non mihi debetur, q̃

dam a per litteras felicis recordationis Nicolai Papæ prædecessoris nostri canonicatum sub expectatione † uacaturę prębendæ in certa ecclesia obtinere, successor eius Cælestinus cuidam alteri similem in eadem ecclesia gratiam fecit, quem omnibus etiam ante ipsum auctoritate Apostolica, uel quauis alia in ecclesia ipsa receptis voluit anteferri, b † cum interpositione decreti: priusquam tamen ad primũ & eius executores secundæ gratiæ notitia peruenisset, vacans prębenda eidem primo per suos fuit executores collata: post huiusmodi autem & ante factam secundo collationem ipsius prębendę, nostra constitutio c reuocatoria emanauit: & quoniam quis eorum ius habeat in prębenda huiusmodi dubitatur; Nos neutrum illorum habere ius decernimus in eadem. Prima enim collatio post & contra decretum a dicto Cælestino interpositum facta (licet ab ignorantibus & etiam ignoranti d) non obtinet firmitatem. Ius uero quod secundo ad prębendam, non in prębenda huiusmodi competebat (cum nostram reuocationem eius collatio e non præcesserit) per eam penitus est sublatum.

¶ Idem.

¶ Mandatum de prouidendo de beneficio ad collationem capituli pertinente, non tangit ius singularis canonici. hoc dicit secundum Zen.

CAP. XLI.

Mandatum f Apostolicum tibi directum vt T. clerico de beneficio g spectante ad collationem h Narbon. capituli prouideres, beneficia eiusdem capituli, i siue dentur in communi per ipsum, siue per canonicus eiusdem ecclesiæ singulares uice ac auctoritate capituli, aut ex iure ipsius de consuetudine uel statuto k merito comprehendit. † Ad beneficia tamen ratione dignitatum, personatum, uel officiorum, quæ nonnulli ex eisdem canonicis obtinent in ipsa ecclesia, ad eorũdem collationem spectantia mandatum huiusmodi minime se extendit. l

item eorum. § si decuriones. (Vbi dr̃ q̃ non refert an ordo elegerit, an deputatus ab ordine. Io. And.

k ¶ Statuto.) est forte consuetudo vel statutũ, bñficia vacãtia p. mese ptinẽtia ad collationẽ capituli cõferat primus canonic⁹, vacãtia fẽdo, fẽdus, tertio tertius, & sic de singulis. Vel q̃ bñficia familiariũ suorũ spectan tia ad collationẽ capituli vacãtia canonic⁹ cõferãt ta les cõsuetudines & statuta sũt multis ecclis Gallicãis. ADDITIO. Idẽ fm Arch. sic capitulum cõiter ordinat, q̃ q̃q canonicus dũ viuit, cõferat certa bñficia, si cut suo tpe dicit factum in ecclesia Bononiẽn. Io. An.

l ¶ Extendit.) quia papa nõ intẽdebat grauare alterã dignitatẽ capituli, sed totũ capitulũ. §. c. cũ in illis. ad fi.

† Petr de Anch. notat mãdatum ẽt ad stringere gerentem uices eius. cui mã datur similiter mãdatũ factum vicẽ gerẽti, quid deficit principalis dẽt poštea per principalẽ cõmodata recipientẽ impleri. l. fin naturã. ff. de reg. iu. neq. potest p uicẽ gerentem impleri. l. his n. mãdatis itel- ligitur, restante in eodẽ statu. l. 1. ff. si ex noxa. cã ag. Põ

a ¶ Sin-

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Singulariter. 1]quasi non nice capituli, ut in 1. respōso. Io. And.

b ¶ Præbendarum.] vel dignitatum, vel officiorū ipsius ecclesiæ, vt in secūdo respōso. Et nota q̄ dicit ratione huiusmodi præbendarum: quasi dicat, si pertineret ob aliā causam, puta propter alia beneficia, quæ habent in alia ecclesia: mandatum tunc non cōprehendit illa.

1 Et an mandatū ſpāle exſēdat ad ſingulos vide Abb. & alios i c. eam te, extra de teſteri.

DE CLERICO ægrotante, vel debilitato.

2 Ista rubrica est nigro generalior: tñ hmōi rubricæ nō restringuntur a specialiori nigro. Iason in l. 1. ff. si cer. pet. Docto. ſ. e. de sum. tri. Font.

¶ Visum est de clericis non residentibus, & de præbendis non conferendis eisdem. Sed quia dubitari poterat, numquid eis ægrotantibus vel debilitatis sint prouentus ecclesiæ subtrahēdi: ideo post præcedētia subijcit istum titulum.

Astoralis] Primo declarat cuius sit dare coadiutores eporū & superiorum. Secūdo prouidet, cum eps coadiutorē vult: ibi, Verum, Tertio: ibi, Si uero. cū est demens. Quarto: ibi, Si autē cum episcopus coadiutorem non vult. quinto: ibi, Præsenti. de coadiutorū expensis & potestate. Sexto ibi, Cæterum. ad superiores prorogatur, qđ de episcopis dixerat. Io And.

CASVS. Iure autum reperitur, q̄ si eps sit taliter, impeditus, vt non possit exequi officium pastorale: est sibi de coadiutore prouidēdum. Sed quæritur ad quē spectat prouidere de isto coadiutore? vtrum ad metropolitanum, vel legatum, vel solum Papam? Respondet Romanus pontifex, q̄ dario coadiutoris eporum, archieporū, & aliorum superiorum, est de maioribus causis reseruatis Papæ. ideo solus Papa poterit eis dare coadiutores. Et dicit Romanus pontifex, q̄ ipsis prælatis inuitis poterit prouidere de coadiutore. Sed q̄ritur, nūquid eps vel superior alius senio confectus, vel alio morbo impeditus possit sibi assumere coadiutores? Rñdetur, q̄ sic de consensu tñ sui capituli, vel maioris partis capituli; sed non posset accipere coadiutores dissentiente capitulo, vel maiore parte. Sed ponamus, q̄ eps est demēs vel furiosus, certū est q̄ nō p̄t sibi eligere coadiutores. Sed numquid suum capitulū poterit coadiutorem aut coadiutores eligere? Respondetur q̄ sic: dum tamen totum capitulum consentiat, vel saltem duæ partes capituli. Sed ponamus q̄ eps dicit q̄ non indiget coadiutore: numquid capitulū suum eo inuito poterit dare coadiutorem? Respondet q̄ nē. Sed papæ debebit capitulum notificare statum epi & ecclesiæ: qui papa prouidebit ecclesiæ, & dabit coadiutorem, si videat id fieri debere. Sed vtrum coadiutor tenebitur præstare officiū coadiutoris expensis suis, vel prælati, cui est datus coadiutor? Respondet Romanus

†Hęc duo verba: uel debilitato: desunt i uetustio rib. exemplarib. ēt impressis.

TITVLVS V.

De clerico ægrotante (uel† debilitato.)

¶ Bonifacius Octauus.

¶ Datio coadiutorum episcoporum, & suorum superiorum est de maioribus causis, & spectat ad solum Papam; potest tamen episcopus senio uel infirmitate perpetua impeditus, de consensu capituli sui uel maioris partis sibi auctoritate Apostolica unū uel duos coadiutores assumere: & si demens fuerit, capitulum aut duæ partes ipsius hoc facient. Sed si episcopus contradixerit, tunc nil innouabit capitulum, sed episcopi & ecclesiæ conditionem quam cito poterit, intimabit Papæ. Et coadiutores illi sumptus moderatos habebunt de prouentibus prælatorum ipsorum. Io. And.

¶ Idem esse censemus, si ratione præbendarum suarum ad ipsos canonicos collatio dictorum beneficiorum singulariter a pertinere noscatur. Nisi contineatur forsitan in mandato, quòd eidem clerico prouideas de beneficio ad collationem Narbon. capituli pertinente communiter uel diuisim, tunc enim de beneficiis, quæ ad ipsorum collationem pertinent, ratione huiusmodi prębendarum b poteris prouidere.

Pōtifex, q̄ coadiutor accipiet sumptus moderatos de prouētibus ipsius prælati, cui est datus coadiutor: nec poterit alienare bona ecclesiæ, quæ seruando seruari possunt: licet possit alienare bona mobilia, quæ seruando seruari non possunt: ad similitudinem tutoris dati pupillo, vel curatoris adulto. Sed nūquid coadiutor q̄ legauit fructus ecclesiæ, tenebitur reddere rationem siue computum bonorum per eum ad det q̄ sic: non solum in foro pœnitentiali, sed etiam in foro cōtentioso, & poterit compelli ad reddendū rationem siue cōputum ipsi plato, cui est datus coadiutor, vel successorib. suis. Nota primo, q̄ dario coadiutoris eporum, vel aliorum prælatorum superiorum est de maioribus causis, quæ spectant solum ad papam. Ex quo sequitur, q̄ legatus Cardinalis non pōt dare coadiutores, nisi haberet ad hoc specialem potestatem a papa. c. quod translatio nem. ſ. de offi. leg. in antiq. Nota vlterius, q̄ contra Romanam Ecclesiam nō currit p̄scriptio in his, quæ sibi reseruauit in signum generalis dominij. Nota insuper, q̄ eps senio confectus vel alio impedimento perpetuo detentus, habet sibi assumere vnum coadiutorē, vel plures, dummodo consenserit suum capitulum, vel maior pars. Nota, q̄ si eps non possit eligere coadiutorem, tūc ex capitulum suum poterit pro ipso eligere: & hoc auctoritate Apostolica sibi data per illud. c. sed tunc requiritur, q̄ omnes de capitulo consentiant, vel duæ partes capituli. Nota q̄ alius a Papa nō potest epō inuito dare coadiutorem. Nota ad quod allegatur præsens cap. quod quis non tenetur militare suis propriis expensis. Nam hic dicitur quòd coadiutor debet habere expensas moderatas de prouētibus epi cui est datus coadiutor. Nota, quòd coadiutor nō potest alienare bona ecclesiæ: & hoc verum de immobilibus, vel mobilibus pretiosis: Nam bona mobilia, quæ seruando seruari non possunt, posset ipse coadiutor alienare ad similitudinem tutoris vel curatoris.

[Prima glossa dicit quod declaret, & summat.]

c ¶ Pastoralis.] Emanauit ad declarationē decretalis sup. eo. ex parte. in fine, & eorum quæ ibi notantur. Et & eod. titu. de restoribus. in fine. Et hoc dicit: Datio coadiutorum episcoporum, & suorum superiorum est de maioribus causis, & spectat ad solum Papam: posset tamē episcopus senio, uel infirmitate perpetua impeditus de consensu capituli sui, vel maioris partis sibi auctoritate Apostolica vnum, uel duos coadiutores assumere: & si demens fuerit, capitulum aut duæ partes ipsius hoc facient. Sed si episcopus cōtradicit, tunc nil innouabit capitulum, sed episcopi & ecclesiæ conditionem quam cito poterit, intimabit papę. Et coadiutores illi sumptus moderatos habebunt de prouentibus prelatorum. Io. And.

CAP. VNICVM.

Astoralis c officii debitū exequētes: declaramus, atque statuimus, coadiutorum† episcoporum & superiorum prælatorum dationē

ditionem quam cito poterit, intimabit papę. Et coadiutores illi sumptus moderatos habebunt de prouentibus prelatorum. Io. And.

a ¶ Maioribus.] Cōnumeretur ergo inter alias, quas habes notatas ſ. de transl. c. r. de offi. leg. quod translationem de excess.

b ¶ Non obstante.] Nota per hanc litteram, q̄ cōtra Romanam Ecclesiam non currit p̄scriptio i in his, quę sibi in signū spālis priuilegij reseruauit i sicut nec priuilegium prælationis, de hoc supra de prescriptio. cum nobis.

[Glo. seq. dat simi lē exponit, & contra rium soluit.]

c ¶ Tantummodo.] sic supra eod. lib. de supplē. neglig. prael. ecclesiæ, ergo nō ab archiepiscopo, vel patriarcha, vel legato, quia in generali legatione talia nō trāsferuntur, nisi fiant in prædicta de generali; quod trāslatum. Ad decreta in fine respondetur, & illud fuit de speciali auctoritate vel mandato sibi papæ, & q̄ ita esset per antiqua iura, probatur per cano. 7. q. 1. e. 1 & equumis sit tri fle, cum malus capitulis eiusdem quæstionis. ad idem decret superius allegatæ, in antiq. de reg. licit. ver. illa semper. de renunciatio nibi, ad finem.

ADDITIO. Archiep. episcopus, vt tetigit hic gloss. in pōt in prouincia sibi decreto, q̄ a iure reperitur consuetum, vel ex prisca cōsuetudine introductum. 9. q. 3. conquæstus. sup. eo. lib. de supplen. negligen. præl. c. Nemina. Ita ergo potestas concessa episcopo & capitulo, vel maiori parti, seu soli capitulo, metropolitano non competeret episcopo viuenti; licet datio vii q̄nque eo. competat eo mortuo. sup. eo. lib. de supplen. neglig. præl. ecclesiæ. Io. And.

d ¶ In remotis.] his em̄ precipue prouidendum fuit. Ad hoc sup. de elect. nihil est. ad finem.

e ¶ Per petuo.] & sic nota, q̄ licet ægrotās laboret in firmitate incurabili, nō remouetur, sed datur coadiutor, ad idem ſ. eo. tit. ex parte, & sic reprobatur opin. Ber. de qua no. sup. eo. tua.

ADDITIO Dicit Arch. responderi posse quod hic in epō loquitur. Io. And.

f ¶ Maioris.] tñr em̄ tenet quod facit maior pars de qua fit maio par. cap. c. 1. & dr totum capitulum fecisse. 56 dist. Apostolica cum simili, sed hallit ſ. proxi. casu.

g ¶ Auctoritate Apostolica.] sunt igitur isti delegati papæ in hac parte. & concor. ſ. de offi. ord. irrefragabilis ſ. de hære. ad abolenda. in fine. & ſ. de statu reg. c. concord.

h ¶ Demens.] de suc. ab intest. cum dilectus. 3. q. 9. indicas, & est simi. quod dicit lex, q̄ q̄ pater est furiosus, filius datur curator patri. C. de curato. furio. l. si pater. ff. eo. tit. l. 2 alias autem erubescit lex filios esse castigatores 3 parentum, in Authen. de nup. §. si qđ sanctum, colla. 3. de maior. & obed. cum inferior. hinc est q̄ ipsi inuito coadiutorem non dabunt, ut in seq. respōso.

(Glo. seq. dat quatuor similia, & ponit regulam.)

i ¶ Duę ipsi⁹ partes.) sic nō sufficit maior pars, & est spāle, ad idē in antiq. de elec. licet vbi i electione Romani. Pōtificis requiruntur ad minus duę partes. ad idem sup. eo. tit. alleg. cap. scriptū. ubi in postulatione quæ cōcurrit cū electione, duæ partes ēt requiruntur, ad idem sup. eo. lib de elec. si quādo, & c. indēnitatibus §. 1. licet autem hoc sit speciale, qđ duę partes debent cōsentire: regulare est, q̄ duæ partes collegij uel uniuersitatis debēt esse præsentes. ff. quod cuiusque uniuers. l. plane. ff. de decre. ab ord. fac. l. 3.

ADDITIO. Vide quod no. de maior. & obe. c. fi. in 3. gl. & de iis q̄ fi. a maiori parte. c. in g. penul. & quod super ea di xi. Io. And.

k ¶ Aut duos.] hanc litteram, quam supra habueras, hic videas repetitam; per quam litteram credo quod si plures dare vellent, non possent. 4 & potuit Papa ad hoc motus esse ex eo quod coadiutores dēnt sumptus habere ab ecclesia, ut infra i eo. §. præsenti. sicut ergo scripturæ; 5 quia papa si de plurib. voluisset, hoc expressisset. de decī. ad audientiam in antiq. & sufficit ita scriptum esse. 6. q. 3 scriptum. ff. qui & a quibus l. p rospexit. cum etiam illi non ordinaria, sed delegata potestate fungantur: vnde habent seruare metas mandati supra tit. proxi. cui de non. supra de rescrip. cum dilecta.

l ¶ Officium.] est ergo coadiutoris 6 officia facere, quæ pertinent ad officium eius cui deputatus est.

[Glo. seq. no. differentiam, arguit, argumentum reprobat, & ad iura contraria respondet.]

m ¶ Noluerit.) nō est ergo idem tacere quod ꝺicere, quia si ꝺicit, capitulum coadiutorem nō dat: si tacet, secus, vt in proxi. casu. ad hoc facit inf. de reg. iuris qui tacet. vbi dicam de hoc. Et no. arg. ex hoc textu, q̄ coadiutor non dat inuito. ad hoc 7. q. 1. scripsit &c. qualiter, & c. quis. §. ecce. sed hoc est falsum: quia inuito dat. ad hoc de eccle. ædifi. ad audientiā. t. in fi. & no. ſ. eo. ex parte. in vlt. gl. Et iura illa non in coadiutore, sed in substituto loquunt, qui non dat inuito. coadiutor aūt in casu isto p capitulū inuito epo non dat: alias aūt p eū ad quē p̄tinet, bñ dat inuito, ut ibi dixi. sed hic Apostolica auctoritate dat: sed hoc casu nō dabit: quia capitulū in hoc casu mandatum nō hēt a papa, ad quem datio eius pertinet, ut in principio.

n ¶ Proximo.) s. quando demens est episcopus, & nescit vel non potest exprimere quid uelit.

a ¶ Ci-

3 Vide B. Th. 2. 2. q 33. atti. 4

† Gñaliter in oīb. q̄ sunt iurisdōnis diœcesāæ & dignitatis epālis item bñficia ꝺfert. itē cognoscet d̄ eau fis delegatis sub nomine dignitatis. Do. no. in c. fi. sup. e. Pe. de. An cha. Fon.

4 Idem Philip. & Do. Fon.

5 No. fōrmā datā ab hoīe seruādā, sicut formā datā a iure. Domin. Fon.

6 De ptāte coadiutoris uide Old. consil. 44.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶Circunſtantias.] aliter eñ ad veritatẽ peruenire non poſſet 23.q 8.o cidit. ſupra de teſtib. cum cauſam. b ¶Moderatos.) ad idem ſupra.eo. tit. de rectoribus. &c. ſeq. nõ eñ cogũtur propriis militare ſtipẽdiis. 10. q.2. præcarie. 12 q.2. charitatem.

Glo. ſeq. tres concor. allegãt & quæſtionem ſoluit.]

c ¶Abſtinentes.] ad idem ſup. de elect. nihil eſt. & eod. lib. & tit. is cui. & c. indẽni tatib. §. ſi vero. Et intellige de alienatione immobilium vel mobilũ pretioſorũ, alias mobilia q̃ ſeruãdo ſeruari nõ poſſunt, alienare poterunt ad inſtar tutorum. C. de admi. tut. lex quæ tutores. 10. And.

DE INSTITVTionibus.

Cõtinuatio dñi Heliæ.

¶Dictum fuit ſ. de prębendis: verũ quia poſſet dubitari ad quẽ pertinet collatio & inſtitutio p̃bẽdarum, & aliorũ beneficiorum eccleſiaſticorum: ideo ad nos informãdũ annectitur tit. de inſtitutionibus. Pro quo ſciẽdum quod inſtitutio hic accipit large; & ſub ſe cõprehendit collationem; Nam collatio ꝓprie dr̃ q̃ beneficium eſt liberum, & in mera diſpoſitione epiſcopi, ita ꝙ diſponit de illo beneficio ſuo iure ſuo ordinario abſq; aliqua præſentatione: Sed q̃ beneficium non eſt liberũ, ſed eſt in iure patronatus alicuius, quia patronus præſentat, & ad præſentationẽ pa roni eps inſtituit: illud proprie dr̃ inſtitutio: prouiſio vero dr̃ q̃ fit iure deuoluto: ſ. q̃ſi ſuperior prouidet in refutationem inferioris.

ET ſi capitulum.] Sede vacante capitulum ſuccedit epiſcopo in prãte inſtituendi. ſed non in poteſtate conferendi beneficia. hoc dicit ſecundum Io. de Fan Et primo improbat ſimilitudinem: Secundo decidit caſum dubium; ibi, præſentatos, quo. dubium fortificat: ibi, Licet. Io. And.

¶Pro intellectu huius capituli eſt præſupponendũ illud quod habetur in c. cum olim. de maio. & obed. in antiq. videlicet quod capitulum ſede vacante ſuccedit epiſcopo: ideo poteſt exercere ea quę ſunt iuriſdictionis per ſe: & illa quæ ſunt ordinis per alium, puta, per aliquem epiſcopum. Item eſt præſupponendũ, quod cõferre beneficia eſt iuriſdictionis voluntariæ: ideo poteſt exerceri extra territorium. in c. nouit. de offi. lega. in antiq.

CASVS. Vacante eccleſia victauen. per mortem prælati, antequam aliquis eſſet electus in epiſcopum, vacauerunt aliqua beneficia ſpectãtia ad collationem epiſcopi: certũ eſt quod capitulum ſuccedit loco epiſcopi: ſed vtrum iſta beneficia vacantia poterit capitulum conferre? Reſpondet Romanus Pontifex quod non, ſed collatio iſtorum beneficiorum reſeruabitur futuro epiſcopo: nec valet contraria conſuetudo; vt tenent doctores in dicto capitu. cum olim. alleg. Et ratione aſſignant: quia capitulum non poteſt incipere præſcriptionẽ: cum præſcriptio nõ incidat, nec currat cõtra eccleſiam vacantem. Sed ponamus quod vacans beneficia ſunt ornata: vtrum capitulum poteſt inſtituere præſentatos? Reſpondet quod licet capitulum non poſſit conferre beneficia vacantia (vt dictum eſt) tamen poterit inſtituere ad præſentationem patroni. Nota primo vnum caſum, in quo capitulum ſede vacante non exercet iuriſdictionem epiſcopalẽ, ſcilicet in collatione beneficiũ ſpectante ad ſolum epiſcopum, ſed poterit reſtituere ad præſentationem patroni, id eſt, in confirmandis electionibus: vt in iure allega. in gloſſ. Nota ibi, Admittere, quod differunt admittere & inſtituere. Et per hunc textum decidit vna quæſtio quæ ſunt in facto. Nam quidã potuus quę eſt in poſſeſſione præſentauit vicario epiſcopi; & rodam clericum præſentauit vicario epiſcopi; & rogauit illum, vt illum admitteret: vicarius reſpondet quod placet: vnde notarius inſtrumento ſuo inſeruit quod literæ vicarius illud admiſit & inſtituit; nunc redarguitur inſtrumentum de falſo: quia vicarius epiſcopi admittendo perſonam, non per hoc inſtituit. Iſte text. facit quòd inſtrumentum ſit falſum; quia differunt admittere & inſtituere: & admittendo perſonam illius præſentati, non videtur illum inſtituere.

Not. caſum prohibitum capitulo ſede vacante. Alios vide per Io. And. in cap. 1. ſupra de maio. & obed. eod. lib.

No. quod poteſtas inſtituendi in beneficijs deuoluitur ſede vacante ad habentem exercere iuriſdictionem prælati defuncti. Dominicus.

[Prima glo. dicit quid declaret.]

¶Et capitulum.] Emanauit ad declarationem eorum, quæ no. ſup. de maior. & obed. his quæ. & cap. cum olim.

c ¶Epiſcopi.] ſolius, quod dic vt infra ne ſede vac. c. vnico.

[Glo. ſeq. alleg. concor. obijcit & ſoluit.]

f ¶Non poſſit.) vt ſup. ne ſede vac. c. illa. 1 Sed obiciens, ſi põt confirmare quod eſt plus; quare nõ conferre? Sol. eſt falſum, quod confirmare ſit plus: quia qui confirmat, non donat. de fid. inſtru. inter: ſed qui confert, donat. ſup. eo. lib. de offi. vic. c. vlt.

[Glo ſeq. quærit & ſoluit.]

a ¶Præſentatos.] quid de electis per clericos ad quos electio ſpectat? Dic idẽ ſed de illis erat expreſſum in prædicta decret. cũ olim. de maio. & obe. adeo de præſentatis ſolum hic dixit; & poterat de præſentatis dubitari quaſi ſpẽratio initeretur gratię, & non iuri communi: vt ſic poteſtas huius gratiæ vacante ſede in capitulum nõ trãſiret.

b ¶Idonei.) intelligitur ſi non ſit appoſitum. de elect. causã quæ. in antiq.

ADDITIO. Arguit hic Archidi. per c. 23. d. ſt. priuſquam. & per not. 63. dict. ca. 1. in fi. quòd ſi confirmator, epiſcopus, capitulum, vel confirmator iplorum dicit: talem non debuiſtis eligere: per id ipſum reprobaſſe videtur. Io. And.

¶Epiſcopum.) ſolum: ea enim quæ ſunt iuriſdictionis, trã ſeunt in capitulum ſede vacante. vt in iure allega. adẽ de hæret. vbi Baſ. & Abbas. & Ioan. And. in antiq. quod verum intelligas, niſi interdictum eis eſſet a ſuperiore. per ſup. eod. lib. de maior. & obed. capi. cum olim.

[Glo. ſeq. Non dividitur fo. And.

CASVS. Vacante aliqua eccleſia parochiali patronus illius eccleſiæ præſentauit Titium clericum in minoribus ordinibus ad cõſecrãdum. q̃ clericus erat alias idoneus: vtrũ pp illud defectum, non eſt promotus ad ſacerdotium ſit repellendus a beneficio? Rñdet, q̃ pp defectũ ſacri ordinis non eſt a beneficio repellendus: dũ modo alias fuerit idoneus, & poſſit promoueri ad ſacros ordines intra annũ. No. primo q̃ appellatione rectoris cõprehendit ille, q̃ præſentatur ordinem ſacrorum. Dom.

¶Sed. quod in decret. ſup. de æta. & qualit. præteritum ſit hic hodie dispenſatione olim fieri poterat: eſt hic hodie requiritur tempore præſentationis, quo ad alias quaſi rales quam

Universidad de Deusto
Biblioteca

Not. principalem effectum huius capi. q̃ si mandetur al cui prouideri de dignitate pro suo vacatura, quã ipse pro quo scribitur, duxerit acceptandam: potestas ordinari: non est ligata, nisi is pro quo scribit acceptauerit: nam executor non potest facere collationẽ nisi facta acceptatione.:

sed facta acceptatione põt executor suã potestatem exercere, etiam priusquam uacet dignitas. Nota q̃ in iudicijs non est facienda acceptatio personarũ: quod est contra aliquos iudices, qui grauant suos cõsanguineos, ut uideãtur iustiores. tamen prudentes iudices se exonerant a talibus causis, ne videantur hominibus iudicasse affectione carnali. Nota q̃ decretum irritans in gratia expectatiua ligat ignorantes, dum tamen fuerit purificatũ: quod purificatur dum gratia est purificata. Et non dicitur purificata gratia, nisi ipsa fuerit acceptata. Nota quæ dicatur canonica collatio: quia illa quæ est facta de beneficio uacante: & per auctor de illum, qui potestatẽ habet conferendi.

1 Quartus cret. dicit Hosti. & Boat. potest cũ qui sp fuit notabilib. gratiosus, & isse Draco fuit filius dñi d Bobinio. I. a.

Nota finaliter, quòd licet nõ sit necesse in libello tollere defensionem partis aduersæ, ut no. Inno de re iudi cum Bartholdus. tñ ex illa non vitiatur libellus, vt patet hic dñ dicebat, q̃ nõ erat facta inhibitio, Do. [prima gl. sũmat, & ponit, puisionẽ inuerã 3 casum.] a ¶ Quia cũctis.] si mãdatur alicui prouideri de dignitate vacatura, quã duxerit acceptãdã, & uacat dignitas, quã ante acceptationẽ ordinarius cõfert, tenet ipsius collatio, etsi executor impetrantis ante acceptationem fecerit reseruationẽ, inhibitionẽ, & processus super prima vacante. Contra hunc casum stylus curiæ causulã adinuenit, qua statuit terminũ acceptandi, in cle. eo tit. cum ei quem r. respondo.

2 Dicit Io. Mo. q̃ hic non fuit disputatũ an esset dignitas, uel officium, tñ ut dicit ipse Inno. de prebẽ. de multa in fi. q̃ p̃posituræ ecclesiæ Carnotẽ. sunt officia, nõ dignitates Io. And.

ADDITIO. Formam illius clem. ibi uide notatam in gl. iste terminus. Io And.

[Secunda gl. supplet decisam, & diuidit decretalem.]

b ¶ Et infra.] sub hoc infra intelligas factũ sqd Inno.

1 dedit gratiam Draconi sup prima prebenda uel dignitate sine cura, quæ vacaret in ecclesia Carnotẽsi, q̃ duceret acceptãdã, dato sibi priore quodã in executorem, ut in literis suis erat decretũ, Prior ille accessit ad ecclesiã Carnotẽ. q̃ tũc uacabit, & ibi in capitulo. I quo erat subdecanus gratiã publicauit, & cõtulit ibidẽ illi D. dignitatẽ sine cura. uel p̃bẽdã, quę ibi primo vacare, q̃ duceret acceptãdã, inhibens ne gs ueniret 5 suã collationẽ, & p̃nuntians irritũ secus factũ: post hoc p̃positus Normaniæ in vltramarinis partib. decessit, prius electo & confirmato subdecano ipsius eccłæ Carnoten. io ẽpm Carnotẽse, præpositura aũt illa erat dignitas 2 sine cura in ecclesia Carnoten. G. sancti Eustachii, Cardinalis in partib. illis legat⁹ supplicauit eẽpo, ut dignitatẽ illa cõferret Andreæ nepoti dñi p̃dæ: eps ille cõmisit illi Cardinali, ut conferret q̃ fæ: eps ille cõmisit illi Cardinali, ut conferret; q̃ fæpræ

Universidad de Deusto
Biblioteca

Executor habēs potestatem cōferrēdi, pōt interdicere ei ad quem aliàs de iure pertinet conferre.

a ¶ Et irritum.] nota q̄ executor qui habet ptātem conferrendi, potest interdicere collationē ei ad quem pertinet de iure, & reseruare sibi collationē, & decernere irritum, quod postea fieret, sicut & legatus. de iure p.tr. cū dilectus. & not. de hoc, de præben. c. vl & sic habes hic tres casus. in quibus prębenda afficitur. de his videbis. ȝ. eo. si capitule. & c si soli. Io. And.

ADDITIO. Quòd possit executor talis sibi reseruare, & decernere, &c. no. Inn. qui dicit satis hic patere, q̄ executor suspēdit ordinarium à collatione beneficii. Sed Hostiēsis intelligit hæc verba qñ in rescripto est clausula: decernētes. &c. ȝ. de præb. inter. & refert qđ alii generaliter intelligunt & archi dicit opinionem Hostien. confundi. ȝ. eo si soli. Io Andr.

b ¶ Quia cum illi.] optima rēsponsio, & secundum Inno. Papa enim præbendas omnes & dignitates conferre potest. 5. de præben. c. 1. & tamen illi ad quos collatio spectat, possunt illas conferre: nisi papa prius insinuet illi q̄ non conferant, cum decreto, sic per talē potestatem datā executori non auferrur ei ad quem pertinet conferendi potestas, nisi in litteris id dicatur. scil. cet q̄ conferre non possit.

c ¶ Illi.] executori.

d ¶ Ab ipso.] Romano pont fice. Io. And.

e ¶ Subiunctum.] pro parte ipsius Andreæ, cui scribitur.

f ¶ ¶ post acceptationem.] intelligitur autē acceptari petendo per executorem suum sibi cōferri beneficium, quod poterat acceptare, vel reciendo illud sibi præsenti collatum, vt in cle. eo. tit. cū ei quem 3 respōso.

Acceptare dī quis beneficiū eo ipso q̄ petit illud sibi conferri.

g ¶ Acceptaret.] no. quòd quando scribitur sub hac forma; quam duxerit acceptandam: decernentes irritum & inane, executor tūc ante illam acceptationem nil potest facere, & si fecerit, non valebit tamquam super incerto prolatum. argum. ff. quòd cauerit talem potestatem fore sibi concessam, vacuum decernat & irritum, a si secus de ipsa præsumat. Quia b cum illi non amplior detur potestas, quàm ipse Romanus Pontifex habeat in hac parte, sicut per eam quam obtinet ipse Romanus Pontifex, facultas conferendi beneficium vel prębendam (nisi suam insinuet voluntatem) alicui non aufertur, similiter & per eam, quæ taliter illi c ab ipso d conceditur ei, ad quem ipsius prębendæ spectat collatio, priusquā insinuet ille sibi quod eam velit concedere, vel etiam conferat (si forte vacet) potestas non tollitur conferendi: nisi forsan quòd ipsam conferre non possit, exprimatur in concessione huiusmodi potestatis: tunc enim licet talem concessionem fortassis ignoret: sua tamen collatio, si postmodum prębendam ipsam conferat, nihil valet: cum satis super hoc concedentis intentio agnoscatur, sicut cum indulgetur alicui, quod excommunicari non valeat, vt in superioribus est pręmissum. ¶ Subiunctum e etiam extitit, quòd cum memorato Priori per prefatas litteras mandassemus, vt memorato D. prębendam vel dignitatem sine cura, quam acceptandam duceret, si vacaret, tunc, vel quam primo vacare contingeret in ecclesia prędicta conferret, idem Prior prouidendi ei de prębenda vel dignitate ipsa (nisi post f acceptationem ipsius) † non habebat aliquam potestatem. Vnde cum ſpedicta prępositura fuerit tibi (antequam illam idem D. acceptaret, g) prefati episcopi auctoritate collata, huiusmodi collatio talis h mandati nostri prętextu (etiam si prius illud episcopus ipse sciuisset) non poterat vacuari. Nostrum autem in hac parte decretum ad prębendam seu dignitatem, quam prędictus D. acceptaret, referri i debebat: alioquin super incerto fuisset editum, nec aliquem astrinxisset. k ¶ Sed extitit ex aduerso l responsum, quòd & si † prefatus Prior iam dicto D. prębendam, vel dignitatem huiusmodi cum vacaret, ante huiusmodi acceptationem conferre nequiret: idem tamen D. prębendam, vel dignitatem talem licite posset & libere acceptare: quare prędictus episcopus prefatam pręposituram (cum non prius eum requisierit, an acceptare vellet eandem) cuiquam conferre non potuit: quinimo ipsius collatio (cum idem D. pręposituram ipsam postmodum acceptauerit) irritari debebat, & concessio per iam dictum archipresbyterū m sibi facta debet stabilis permanere.

cuiusque vniuer. l. item eorum. §. 1. Si vero Papa mandet alicui prouideri de prębendi, quam duxerit acceptandam, sine clausula illa, decernentes: tunc tenebit collatio illius, ad quem de iure pertinet, antequam el nuntietur 1 de acceptatione, Si autem Papa mandat alicui prouideri de prębēda, quam acceptauerit, cum clausula, decernentes: tunc acceptatione facta, statim executor interponit auctoritatē suā, prohibendo ne ꝫ prohibitionē suā aliquid disponatur de illa prębenda, decernendo irritum & inane quicquid postea duxerit faciendum: cum hoc per il lam formam fiet si concessum, nec valebit prouisio tunc fa. ff. de optio. leg. fi tibi. §. fi. & l. fi optio. & si lapsi sint anni 20. vi q̄ optare possit: & q̄ beneficium ei deferatur. Arg exp̄ssum. ff. de cond. & demon. l fin. Io. And.

b ¶ Elegerit.] not. q̄ in legato generis data optione eligēdi spetiem, non potest fieri alienatio alicuius speciei ante electionem legatarii.

c ¶ Ceditque ille.] ſ. seruus manumissus vel alienatus, anteq̄ legatarius elegerit, le legatarius ergo poterit ſuum, vel alienatiuen dicere si voluerit: for ſitan seruus ille aliis melior erat, & heres legatario ele ſionē auferre nō potuit. Eodem mō vide batur q̄ eps nō potue rit auferre electionē illi Draconis: & sic col lato archipresbyteri ualere debebat: hoc intendit hæc allega- tio sed nō ē vera. Ber. d ¶ In vltimis voluntatibus.] cōis responſio aduocatorum nostri tpis ad leges Infortiati, ſpāle in vltimis voluntatibus. Sed dicant quare? Vnde admitando dicebat Host. Domine dominus noster, & cæ tera. Si in vltimis voluntatibus hoc locum habeat, multo fortius in beneficiis, in quibus est adhuc plenior interpretatio facienda, sup. de dona. cum dilecti. Sed non aduertit, q̄ ista non sunt talia beneficia, quæ sic large sunt interpretanda, ut notauerat de elect. du dum, & habes sup de præben eo. lib quamuis.

ADDITIO. Hoſt qui dicebat in beneficiis pleniorem interpretationem faciendam, addebat, q̄ princeps nō debet in facto suo fraudem aliquam adhibere. sup. de donatio. per tuas. nec aliquem propter beneficiū suū decipere. C. de iis qui ve. æta. l. 1. nec aliud intuere la- queum. 17. q. 1. de viduis 2. nec uerbum suum uaria- re, vt no. de reſcrip. c 1. & c. litteris, de iure patro cum ꝫ. 23. diſt. psalmista. Nec primo impetranti præiudicare, vt no. de reſcrip. c 1. & c. litteris, de iure patro cum autem in fi. Et dicit quod nescit si prædictis omnibus consideratis, ipse pro nepote suo iudicasset. Honeſte, & iuste hoc tenuisset, si ponderasset quod ipse no. in Trin. suæ ſummæ. Ioan. And.

rū.] cui Prior q erāt executor Draconis cōmiserat collationē ꝑpositurę, vt patet in integra. & dixi in princ.

ADDI-

ADDITIO. Alii dicunt, q̄ ille Prior factus erat archipresbyter: & sic erat eadem persona quæ prior: per hoc non variatur: tamen ex integra patet contrarium. Ioan. And.

a ¶ Legatur.] ponit tenorem legis, ff. de optio. leg. si cum optio. Ioan. And.

ADDITIO. Dicit Hoſt. q̄ fortis est allegatio, quæ locū hēt, siue homo indistincte legatus sit, siue pluriū data sit optio, q̄a singuli sub ꝫditione videtur legati. ff. qui & a quibus. l. 3. arg. ff. de pecul. leg. cum dñs. §. fi. ff. de optio. leg. fi tibi. §. fi. & l. fi optio. & si lapsi sint anni 20. vi q̄ optare possit: & q̄ beneficium ei deferatur. Arg exp̄ssum. ff. de cond. & demon. l fin. Io. And.

b ¶ Elegerit.] not. q̄ in legato generis data optione eligēdi spetiem, non potest fieri alienatio alicuius speciei ante electionem legatarii.

c ¶ Ceditque ille.] ſ. seruus manumissus vel alienatus, anteq̄ legatarius elegerit, le legatarius ergo poterit ſuum, vel alienatiuen dicere si voluerit: for ſitan seruus ille aliis melior erat, & heres legatario ele ſionē auferre nō potuit. Eodem mō vide batur q̄ eps nō potue rit auferre electionē illi Draconis: & sic col lato archipresbyteri ualere debebat: hoc intendit hæc allega- tio sed nō ē vera. Ber. d ¶ In vltimis voluntatibus.] cōis responſio aduocatorum nostri tpis ad leges Infortiati, ſpāle in vltimis voluntatibus. Sed dicant quare? Vnde admitando dicebat Host. Domine dominus noster, & cæ tera. Si in vltimis voluntatibus hoc locum habeat, multo fortius in beneficiis, in quibus est adhuc plenior interpretatio facienda, sup. de dona. cum dilecti. Sed non aduertit, q̄ ista non sunt talia beneficia, quæ sic large sunt interpretanda, ut notauerat de elect. du dum, & habes sup de præben eo. lib quamuis.

ADDITIO. Hoſt qui dicebat in beneficiis pleniorem interpretationem faciendam, addebat, q̄ princeps nō debet in facto suo fraudem aliquam adhibere. sup. de donatio. per tuas. nec aliquem propter beneficiū suū decipere. C. de iis qui ve. æta. l. 1. nec aliud intuere laqueum. 17. q. 1. de viduis 2. nec uerbum suum uariare, vt no. de reſcrip. c 1. & c. litteris, de iure patro cum ꝫ. 23. diſt. psalmista. Nec primo impetranti præiudicare, vt no. de reſcrip. c 1. & c. litteris, de iure patro cum autem in fi. Et dicit quod nescit si prædictis omnibus consideratis, ipse pro nepote suo iudicasset. Honeſte, & iuste hoc tenuisset, si ponderasset quod ipse no. in Trin. suæ ſummæ. Ioan. And.

Sicut cum legatur a alicui vnus ex seruis, quem elegerit, b uel optauerit, & hæres ante optionem, vel electionem illius manumittit aliquem, vel alienat ex illis; profecto manumissio vel alienatio irritatur, ceditque ille c legato, si legatarius eum duxerit eligendum. ¶ Econtra verò pro parte tua proposītum extitit, quòd id in vltimis d voluntatibus tenet: nec præmissa in legatis futuris, e quemadmodum in extantibus habent locum: quia nec etiā ad optandum seu eligendū ex illis, f sicut ex istis potest terminus assignari. Et grauis inesset conditio, quoddamque incongruum g uideretur, si quā do mandaretur alicui de beneficio, quod duceret acceptandum in aliqua prouincia, quam primo illud uacare contingeret, prouideri: oportet ipſum † in singulis beneficiis postmodum inibi uacantibus (prorogata non absque periculo h forsitan ipsorū collatione) † requiri: unde cum sæpe præfato priori fuisset iniunctum, ut dicto D. prębendam uel dignitatem, quam acceptandum duceret, si uacaret in ecclesia memorata, uel quam cito contingeret eam uacare, sibi auctoritate Apostolica conferret, & ita eidem D. circa futuras, siue uacaturas prębendas uel dignitates tales i ipsius ecclesię optio data esset, non poterat per hoc memorati episcopi in illis quādo uacarent, collatio impediri, nisi forsan cum aliquam ex eis uacare contingeret, illam ipse D. (priusquam eam conferret episcopus) acceptaret; k uel etiam nisi ante uacationem alicuius ipsarum uacaturarū ex his primam, uel ea omissa, ex aliqua causa l ulteriorem duceret acceptandam: quia taliter acceptatam conferre postmodum episcopus non ualeret.

¶ Nos itaque tam tuis, quàm prefati D. rōnibus

e ¶ Legatis futuris.] vt lego Titio vnum fœtū nascituram de grege, quem eligere voluerit, & fuit huius mandati forma similis huic legato: dū dicit, quæ primo vacauerit, q̄ duxerit acceptandum. Legatum de p̄senti est, lego tibi vnum de seruis meis quē elegeris, in his a ꝫpe aditæ hæreditatis intelligatur rei legatę dominium fuisse legatarii: unde nec seruum legatum sub conditione hęres manumittendo facit liberum. ff. de manumiss. l. seruum.

ADDITIO. ff. qui & a quibus. l. cum is. & vide quod dixi super gloss. post. & quod ibi dixi in text. Ioann. And.

f ¶ Illis.) Legatis de futuro: ibi non potest ad eligendū terminus assignari ut sequitur: Sed in legatis de p̄senti bene assignatur terminus legatario ad eligendū. Assignabit enim sibi prætor terminū, ut eligat: quod si non fecerit, hæres poterit seruos nēdere ff. de optio. lega. l. mācipiorum, & l. si tibi. in prin. & l. si optio. §. ult. ad hoc facit de re stit. spol. frequens. §. eo. lib.

ADDITIO. Facit sup. eo. si pluribus. & c. si tibi, & supra eod. lib. de consue. cap. fin. Ioan. And.

g ¶ Incongruum.) ȝ. eo executor.

h ¶ Periculo.) In bñficiis ergo læditur res publica: in legatis priuata: in quib. & testator quam vult legem sine alicuius iniuria pōt imponere C. de sacrosanct. eccl. l. 1.

Legatum est & de futuro & de pāti.

† Hic no. ꝫ hi. q̄ ordinarius, cui māda tur ꝫferre bñficium Titio q̄d duxerit acceptandum; pōt bñficium ante acceptationē alteri cōferre, nisi in litteris esset terminus Ti tio p̄fixus ad eligendum. cle. 1. §. secus. inf. eod. Fon.

Legata de futuro & de p̄senti differunt.

i ¶ Tales) scilicet sine cura.

K ¶ Acceptaret.) Not q̄ ille pro quo scribitur sub hac forma, pōt acceptando sine præsentia & collatione executoris impedire collationem epi: qđ uerum est, si est ibi clausula, decernentes, &c. ut superius dictū est. Sit ergo vigil ille pro quo sic scribitur, ut ordinarium in acceptando præueniat. Ad idē inf eo ne captandæ, in fi. & ff. de iis quæ in frau. cre.] pupillas. in fi.

ADDITIO. Quod possit impediri collatio epi acceptādo sine præsentia & collatione executoris: tenēt Inn. Io. Mon. & Arch. adhiberi tñ debent testes idonei, ſm Host. alleg. de offi. ord. pastoralis in fi. melius facit de tent. excom. sacro. in princ. in anti. Sed Cōpost. vt uelle, q̄ coram executore facienda sit acceptatio. ȝ. de reſcri. capitulum. in gl. magna. ad fi. uer. quid si litteræ ȝ & uer. seq Sed ut dicit Arch. hoc non est iure cautū, immo contrarium hic apparet: cum sic indistincte loquatur, non dicendo coram quo acceptet. Io. And.

l ¶ Causa) ergo sine causa non potest, ut divi ȝ. eod. ne captādę. & una acceptata non poterit aliā acceptare. ff. de opt. leg. l. apud Aufidium. nisi fuisset deceptus

Universidad de Deusto
Biblioteca

vt quia debeatur alii, & ignorabat: vel pro dignitate simplex beneficium acceptauit.

ADDITIO. Idem no. Innoc. & Host. post eum alleg. ff. de opti. lega. l. 2. & 3. de ꝓsum. quia verisimile. vide quod no. sup. de elect. causam, & quod scripsi. sup eo. lib. de rescrip. cum in multis. super vlti. glo. quod dicam inf. eod. ne captandæ. ad finē. Ioan. And.

a ¶ Nouimus.] ipsum ergo mouit iustitia, non carnalitas, & est hoc contra quosdam hypocritas, qui vt videantur iusti, pronunciant contra suos.

† al. ita; memorato D. sup ea, &c.

ADDITIO. Vt dicit Hostiensis de quodā parisiensi scholari, q̄ reuersus ad patriam, pronunciabat contra suos iustas causas fouentes pro extraneis, ut iustissimus videretur. Ioan. And.

b ¶ Curauimus.] qa collatio tibi facta prę uenit acceptationem

† Vide Concil. Trid. sess. 14. de ref. c. 19.

Draconis. Ioan. And.

Detestanda.] primo ponit. fm Io. Monac. arengam vel exordium: Secundo ius antiquum, & sequelam ipsius: ibi, Sane. Tertio illud reuocat: ibi, Nos.

¶ præsupponendum est illud quod habetur in c. accedens. eo. tit. in antiq. videlicet ꝙ licet non ualeat promissio ista, promitto tibi beneficium cum vacabit: uel promitto tibi ꝺ̄ficium vacaturum per mortem, ualet tñ ista promissio, promitto tibi de beneficio prouidere, cum facultas se obtulerit: quia non est tantum uotum mortis alterius captandæ sicut in prima promissione: nam multis aliis modis quàm per mortem possunt beneficia vacare: puta cum facultates alicuius ecclesiæ sunt augmentatæ: iuxta c. cum M. Ferrariensis. de const. in antiq. ideo emanauit præsens capitulū ad declarationem illius capituli, accedens.

CASVS. Episcopus pictauensis ad quem spectat collatio præbendarū ecclesię pictauensis, promisit mihi assignare ꝓbendam cum vacaret, utrum ista promissio sit obligatoria, ita ꝙ possit agere ꝫ Episcopum pictauen. ad suam promissionem, & si non adimpleuerit, teneatur mihi ad damna & interesse, si ꝓp hoc feci aliquas expensas? Respondet Romanus Pontifex, ꝙ illa promissio non est obligatoria. Sed ponamus ꝙ eps pictauen. fecit mihi promissionē sub ista forma: promitto tibi conferre beneficium cum primum facultas se obtulerit ꝫ nunquid valet ista promissio? Rñdet quòd olim valebat ista ꝓmissio: & virtute illius poterat agi contra promittentem ad damna & interesse: sed hodie non ualet, ne detur occasio machinandi in mortē proximi: nec uirtute illius potest agi. Not. primo ex hoc textu, quòd abusus est iusta causa cassandi illa q̄ alias iusta erant. Nā propter abusum multotiens princeps cassat priuilegia concessa aliquibus. Et in hoc fundant se institutarii huius regni: qui nolunt permittere scholares huius vniuersitatis gaudere priuilegiis nobis concessis. Not. principalem effectum huius ca. ꝙ beneficium uacaturum non potest promitti sub quacunque forma verborum. Nota quod promissio continens turpitudinem non est obligatoria, & sic promissio beneficii uacaturi nō est obligatoria: sic qui inuitat aliquē ad machinandum in mortem proximi: immo censetur promissio ista impossibilis impossibilita-

te iuris. No. id quod est prohibitum directe, nō potest promitti per obliquum, vtrum per istud c. sit correctū c. relatum, de præb. in ant. Rñdet gl. & bene, ꝙ nō immo receptus in canonicum pōt licite petere ꝓbendam ex vi canonicatus: sed non ex vi promissionis. Sed qd

plenius intellectis: quia sæpe dictam præposituram ad te nouimus [a] pertinere, ipsam tibi (habito fratrum nostrorum consilio) adiudicare curauimus; [b] ipsi † D. super ea perpetuum silentium imponentes.

¶ Bonifacius octauus.

¶ Omnis promissio ꝓter quam datur via ad beneficia uacatura, est reprobata. Io. And.

CAP. II.

Detestanda [c] † iniquorum peruersitas abstinere nesciens a uetitis, nec gaudere debito modo concessis, [d] digne plerunque officium excitat ꝓsidentis, ad ea, quę iusta fuerant consideratione concessa (cum in abusum ea uergere circunspicit) discretione præuia reuocanda. [e] ¶ Sane licet olim fuerit canonica constitutione decretum, [f] quòd † hi, qui promittunt aliquibus de beneficiis ecclesiasticis cum poterunt, uel cum facultas [g] se obtulerit, prouidere, ꝓmissiones suas (facultate se offerente) debeant adimplere; quia tamen

[Prima gl. summat. & dicit quid corrigit, & declarat.]

c ¶ Detestanda.] Omnis promissio, per quam datur via ad beneficia uacatura, est reꝓbata. Emanauit hęc de ret. ad correctionem decretal. sup. eo. accedens, & declarationem & approbationem eorum, quę ibi tangebant Innocentius & Hostiensis.

ADDITIO. Et exponit Archi. detestanda, id est, abominanda, & execranda. Sic etiam sumitur sup. de fil. presbyt. ex transmissa in fi. & sup. de sepul. c. i. in fi. & sup. qui fil. sint legi. per uenerabilem. in fin. Alibi sumitur pro denunciatione. ff. de uerb. sig. subsignatum. & detestari & l. seq. quæ dicit, quod detestatio est denunciatio facta cum testatione. Ioan. And.

d ¶ Cōcessis.] Fuerunt hæc uerba sumpta de canone 47. dist. uinū catholicum. ibi dicit, mēs auida potentia nec abstinere nouit a uetitis, nec gaudere ꝓcessis, nec adhibere pietati ꝓsensum, nā, & (ut dicit canon.) mens cupiditati alligata cito deuiat a uero. 23. dist. nihil. & 96 dist. bene quidem. & alibi, Omnium malorū radix est cupiditas 47. dist. bonorū. de pœn. dist. 2. quia radix ad hoc de const. nam concupiscentia.

e ¶ Reuocanda] ad hoc optime 53. dist. ¶ uerum. sup. de cōsang. & affi. non debet, de deci. suggestum, ubi & priuilegium reuocatur cū tendit ad noxam. [& ibi q. 1. certe. sup. eo lib. de rescrip. statutum, in ꝓtin.]

f ¶ Decretum.] sup. eo. tit. accedens.

(Glo. seq. ponit dictum Host. quod improbat.)

g ¶ Facultas.) antiquis iurib. generaliter visa fuit hæc forma quàm illa cū uacabit; quia multis casibus potest se facultas offerre, quod non est mos canonicis expectanda: sed ut dicebat Hottien. in decr. accedēs, etiam potest beneficium propter mortem uacare: puta renunciatione, depositione, præbendarum diuisione, & similibus modis: unde ut ubique uidebatur mala intentio esse posse, unde uoluit dicere quòd voluntas ibi erat pro ratione: sed hæc littera supra posita iusta fuerunt cōsideratione, &c. dicit contrarium: unde oportet dici, quod ratione generalitatis licebat olim quod specialiter & expresse nō licebat. ad hoc de offi. ordi. fi. sacerdos. in antiq. & quod ibi no. & 23. distinc. quamquam & inf. c. proxi.

a ¶ Ex-

a ¶ Experientia.] quæ est efficax magistra rerum. de elec. quam sit. sup. eo. lib. cum suis concordantiis.

ADDITIO. Et 50. dist. vt constitueretur. & sup. eo. lib. de reser. statutum in principio Io. And.

b ¶ Concedūtur.] supra de reser. c. vlt. eo. lib. & sup. de put. cano. cum in iuuētute.] de relig. do. c. 1. & de peti. bono. sub. l. 1. lib. 10. & est ibi importunitas ambitiosa, & non ambitiosa, vt dixi de rescrip. c. vlt.

c ¶ Lateranense.] sup. eo. c. 2.

d ¶ Forma verborū.] puta, cum in genere promittitur ecclesiasticum beneficium, vt notatur sup. eod. accedens.

e ¶ De cætero.] ad p̄mā 1 ergo nō extenditur hæc constitutio: tum quia non est iuris veteris decisa ratio, immo correctoria tum quia de ꝓmissionibus non cauetur in ea. ad hoc sup. eo. lib. de confue. c. 1. de ad hoc 42. qa. 4. dixit Gata. de consti. cap. 2. in antiq.

[Glosa sequens quærit, & diffinguē

f ¶ indirecte.] Quia quidomnia indistincte revocata dicētur, per quæ via paretur ad vacaturas, sicut receptiones cautionum, & de concess. præb. cum super. & reseruationes. de iure patr. cum dilectus? Dico 2 ꝙ non. Vnde breuiter dic, ꝙ aut recipitur & promittitur sibi de præbenda cum se facultas obtulerit prouideri, aut nō recipitur, sed tolū promittitur sibi de præbenda prouideri, cum primo vacabit, aut promittitur prouideri de præbenda cum primo se facultas obtulerit, vel cum poterit, vel simpliciter. Primo casu valet receptio, ex cuius virtute debet habere præbendam. 3 Quod est verum nisi sit ibi expectans auctoritate papæ, supra eodem lib. de præb. hi qui. In secundo casu etiam debet habere præbendam non ex virtute promissionis, sed ex virtute receptionis, & sic intelligantur contraria, relatum. & cum super. In tertio casu, scilicet cum non recipitur, sed simpliciter prouideri promittitur de præbenda cū vacabit. non tenet promissio, vt supra eodem, ex teno re, & ea 2. Si vero non recipitur, sed promittitur prouideri de præbenda cum poterit, promittens secūdum iura antiqua obligatus erat: secundum hæc noua non: vt hic uides. Et quod per hoc uerbum indirecte, nō sit reuocata expectatium receptorum prouisio, probatur ex eo, quia vitanda est quantum fieri potest iuriū cor-rectio. sup. eo. lib. de elect. cum expediat cum suis concordantiis hic autem nil de expectantibus, sed solum de promissionibus dicitur: quod erit quadruplicatum in textu, & si hoc ius correctorium non dilatemus. Secundo, quia hodie videmus confirmationes receptionū eorum nare à curia sicut olim: licet à quibusdam cancellaria per formam iustitiæ: nisi eas Papa cōcedat (sicut experientia [a] docuit) per promissiones huiusmodi, quæ per importunitatē nimiam (per quam non concedenda multotiens cō cedūntur [b]) & per ambitionem improbam vt plurimum extorquentur, aperitur via sub tali palliatione verborum, ad promittenda damnabiliter † contra Lateranense [c] conciliū beneficia vacatura, mortis alienæ votum ingeritur, & ecclesijs, ac prælatis, & personis ecclesiasticis grauamina plurima inferuntur. Nos malis huiusmodi & animarum periculis occurrere cupientes, promissiones easdē & alias quascunque sub quouis modo, aut forma [d] verborum decætero [e] faciendas, per quas directe vel indirecte [f] aperiri uia valeat ad beneficia vacatura, auctoritate Apostolica penitus reprobamus & omnino viribus vacuamus, decernētes per eas, [g] vel ipsarum aliquā ad. prouidendum alicui nullum deinceps quomodolibet obligari.

¶ Idem.

¶ Habens litteras Apostolicæ sedis super primo beneficio, dignitas, vel præbenda, quod duxerit acceptandum, certum acceptare non potest, sed primum quod vacabit, vel ex causa secundum, vel vlterius poterit acceptare. reseruationes, processus & decreta contra hoc facta non valent. Ioan. Andr.

CAP. III. NE CAPTAN-

quod ille pro quo scribit, duxerit acceptādum, executor datus non recipit potestatem conferendi illud beneficium nisi facta acceptatione, sed utrū possit acceptare certum beneficium antequā uacet dicendo, Ego accepto talem propositurum, uel talem præbēdam, & intendo illam habere uirtute gratiæ mihi factæ? Rñdet quod non, & sic illud capitulum uenit ad limitationem illius capituli, quia cunctis. in ¶ penult. in fin. Verumtamen dicit Papa, quod ipse posset isto modo facere acceptationem, Accepto beneficium quod primo uacabit, uel quod secundo, uel tertio loco uacabit. & hoc uerum, quando subest iusta causa ne acceptetur beneficium, quod primo uacabit. Nota primo limitationem ad cap. quia cunctis. supra, eo. tit & lib. ꝙ illud capitulum intelligitur, quando ille pro quo Papa scribit, uult acceptare in genere, quia non posset acceptare certum beneficium, ut hic dicitur, quod si acceptauerit certum beneficium, quod talis tenet, tunc cassantur & annihilantur omnes processus inde facti: uerūtamen si acceptet certum beneficium, & postea uacet illud, poterit petere non uirtute acceptationis, sed uirtuta gratiæ sibi factæ.

Nota ꝙ multa licēt in genere, quæ non licent in specie. Nota ulterius unum casum, in quo excommunicatio est nulla ipso iure, uidelicet si meus executor promulgauit excommunicationem post meam acceptationem de certo beneficio uacaturo: Nam ex quo acceptatio mea est nulla ipso iure, non ualent processus inde secuti: & per consequens non ualet excommunicatio. Not ꝙ quando papa scribit ut tali prouideatur de beneficio, quod duxerit acceptandum, manus ordinarii non sunt ligatæ ante acceptationem.

Nota ꝙ ille pro quo scribitur, debet acceptare pri-

Universidad de Deusto
Biblioteca

mum beneficium, & non secundū, nisi subsit iusta causa, puta quia dubitatur an possit illud acceptare, & an sibi debeatur, vel non: tam[3] (vt dictum est) manus ordinarii sunt liberæ ante acceptationem. quòd verum est, nisi apponeretur ista clausula: præfigendo tibi terminum vnius mēsis ad acceptandū ātēpore vacationis, inhibendo collatorib. & aliis quibuscunq;, pendente illo termino nō conferant, decernentes id irritū, &c. Nota insuper, q; per concessionem beneficiorum vacaturorum datur occasio & votū mortis alienæ, & sic est hic tex. pro dicto Goffr. sup. eo. proposuit.

† Ponit differētiā inter istas prepositiones in, & de, qua re vide Bar in l.i. §. plures. ff. de exerci.

Nota finaliter, q; expectans virtute sui rescripti, potest itera to acceptare beneficium quod primitus acceptauerat, si prima acceptatio fuit nulla. de quo ẽ eo. ti. & lib. cap. 1. circa fi. & de rescrip. cum in multis. etiam eo. lib. Domin.

† Aliàs ita: q̄. seu q; duxerit &c. q̄ varietatē ēt agnouit glo. hic.

[prima glos. summat, dicit vnde sumpta, & qd declaret.]

a ¶ Ne captādæ.] Habens litteras Apostolicæ sedis sup primo beneficio, dignitate, vel præbenda qđ duxerit acceptādū: certum acceptare nō potest, sed primū quod vacabit, vel ex causa secundū, vel vlterius poterit acceptare.

† Phi. & Do. notāt q; non valet actus factus pro hibito licet cōceptus ex licētia ipsius, & decreta ẽ ipsa, quām processus in certa prouincia, nō pōt prælatis, ad quos beneficiorū spectat collatio facere inhibitionē generalē donec fuerit prouisum illi, pro quo scribitur. Inhibitionem aūt specialem facere potest de primo, secundo, vel tertio beneficio vacaturo, & si fieret collatio ꝫ hmōi inhibitionem specialem, est nulla ipso iure. hoc dicit.

Reseruationes, processus, & decreta ẽ hoc facta non valēt. Et fuit facta hęc decre. de decr. extraua ganti. eo. tit. quæ incipiebat, licet aliàs, ut diximus. & ver. licet in genere, additus est. [Vt sciatur quid posset facere executor, vt dicit Archid se habuisse à domino Bitelen. Io. And.] Et emanauit hæc decre. ad declarationem decr. supra eo. tit. & lib quia cunctis. § penul. in fi. & eorum quæ ibi no. Inno. & Host & quæ no. Compost de rescrip. cale. rō hu pitulum. versus si in § item quæritur, qualiter fiat, & ūs ẽ legis quando fiat acceptatio.

ADDITIO. Et ibi no. in ver. sequentibus Hic not. Archid. scilicet, q; is pro quo scribitur cum priuilegio duæ. in acceptandi in prouincia, acceptare potest in certa diematr. quā cesi vel ecclesia, in qua Papa id facilius concessisset. possu. c. 2. Ioan. And.

& in l. per fundū. ff. de seru. ru stico. pd. neque di cas (ait Su perātius) in. in.

b ¶ Tribuatur.] contra concilium Lateranense, & contra decr. proximam supra.

c ¶ Quem.] scilicet personatum, aliàs quam, scilicet præbendam vel dignitatem. Io. And.

d ¶ Quod.] scilicet beneficium.

e ¶ Executoribus.] siue ad prouidendum, siue ad compellendum, non curo, licet aliàs distinguatur. infra cap. proxi.

dæ[a] alienæ mortis occasio ex benignitate gratiarum sedis Apostolicæ tribuatur: [b] Declarandum duximus, quòd is, cui ab eadem sede, vt ei prouideatur de præbenda, dignitate, vel personatu, aut alio beneficio in † aliqua prouincia, diœcesi, vel ecclesia, quem [c] † seu quod [d] duxerit acceptandum, certis sibi super hoc executoribus [e] deputatis gratia nō scitur esse facta. Licet in genere [f] primum personatum, dignitatem, præbendam seu beneficium in eadem prouincia, diœcesi, vel ecclesia vacaturum: Aut secundum seu vlterius (si rationabilis causa [g] subsit) valeat acceptare: Certum tamen & expressum priusquam vacet, acceptare non potest.

¶ Quod si fecerit, etiam si per executores eius secundum acceptationem huiusmodi facta fuerint relatio, inhibitio, varijque processus, ac sententię promulgatæ, tam acceptatio † ipsa, quàm processus viribus careant, [h] nec aliquam obtineant roboris firmitatem: immo nisi acceptator ille dignitatem, præbendam, personatum, seu beneficium taliter [i] acceptatum & reseruatum per collationem, vel institutionem postmodum factam de vacanti iam adeptus, vel ei ius in ipso [k] fuerit acquisitum: per eum, ad quem eiusdem personatus, dignitatis, præbendæ, aut beneficij collatio, seu prouisio pertinet, (dictis acceptatione, ac executorum processibus inde secutis nequaquam obstantibus) de illo vacanti libere poterit alij prouideri. [l]

¶ Idem.

¶ Sine speciali mandato non inhibet executor generaliter collationem beneficiorum prouincię: specialiter vero reseruat primum, & inhibet vlteriorem non sine mandato, nec tunc tenet collatio contra ea. hoc dicit. Dominicus.

CAP. IIII. EXECV-

f ¶ In genere.1.] & sic licet in genere, quod non liceat in specie, & interdum est econuerso quod dic vt supra de offi. ord. si sacerdos. 23. di. quamquam.

[Glo. seq; notat, quærit, & soluit.]

g ¶ Causa subsit.] No. ergo q; ille pro quo scribitur de pbenda acceptanda, pōt primā acceptare: sed non vlteriorem, nisi ex causa, vt ẽ. eo. titu. & lib. quia cunctis. circa fi., & ẽ. c. proxi. Sed quę potest esse causa: forte prima debetur alteri, vel dubitatur an debeatur? Ad hoc 23. q. 1. quid culpatur. ad fi. ADDITIO. Idē hic Arch. & idē Inn. & Host. supra c. 1. circa finem alleg. Io. Ah ¶ Careant.] No. casum in quo sententia excōicationis non ligat alios, videbis ẽ. de sen. exc. præsenti. i ¶ Taliter.] scilicet certū & expressum. vel secundum, vel vlteriorem sine causa. Ioan. And.

h ¶ In ipso.] sup hoc vide quod habuisti sup. eo. lib. de præb. iis cui. & ca seq. & ẽ. eo. cap. vlt.

i ¶ Prouideri.] nō ergo necesse habet expectare, q; ille accepterit, vel sibi terminū ad hoc procedere, vt ẽ. eo. qa cunctis. primo.

k ¶ Fuerit.] Primo ponit dicta negatiuum, & ipsius casum exceptat: ibi, Nisi. Secundo ibi, Potest affirmatiuū cum suo decreto, ibi, Qd autē. Io. And.

l ¶ Executor deputatus super alicuius ꝺ uisione facienda sibi pro hac ꝺ. vide ꝺ. c. ꝺ. ecclesia ꝺ. ꝺ. ꝺ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

incipit: Inno. in fine. in qua gloss. dicebat Ber. ꝙ Cælestinus illi fecit iniuriam: cum collatio prębendæ per capitulum sibi facta valeret: potuit tñ id facere de plenitudine prătis. Approbatur autē opinio Innocentii ibi notata: & quam ibi recitat Hostiensis, & opinio Pet. de Sam. & Abbatis. qui posuerunt in illo c. casum ſm illud ca. & Compost. etiam dicebat hunc verū intellectum. ſ. de refer. capitulum. in gl. magna. verſ. ſi vero ordinario. & hoc dicit de cretalis hęc ſumma. Si mădetur capitulo, vt me recipiant in canonicum, & prębendam ꝓferant: cum id pertineret ad eos dato executore ad ꝓuidendum per ſolă preſentationem factam capitulo, affecta eſt prębenda: & executor (negligente capitulo infra terminum ꝑ eum ſtatutum me recipere, & prębendam cōferre) non uocato capitulo id exequi potuit.

[Gloſſæ duæ ſequentes, & gl. ſecus, cum duabus ſequentibus, & gl. pen. & vlt. poſſunt recitari per 7. ℨtium & vnam quæſtionem, quæ incidit ſecundo ℨtio gl. nota. quarta & ſexta formane & ſoluunt tres quæſtiones.]

a ¶ pertinebat.] de ſpeciali priuilegio, uel ꝓſcripta conſuetudine. ſup. de elect. cum in eccleſia. inf. tit. proxi. c. vnico. in princip. infra de reg. c. ulti. aliàs ſecus. ſupra de his quæ fiunt a præla. quanto. & c. ea noſcitur. Ioan. And.

b ¶ Exequatur.] iſtud eſt quod ſoluit ℨtium rectatem. ℨ proxime decre. quia executor datus fuit ad prouidendū: ibi ad ꝓpellendum tantum. Et ſi quæras quæ ibi ſit ratio huius diuerſi iuris: Solet. in promptu: i quia in primo caſu cum dat papa executorem ad ꝓuidendū, vt ad ſe, uel ad ſuum executorem prouiſionem reuocare, & ſic per conſequens ordinario adimere, ad hoc de appell. ut noſtrum. Sed ubi dat ſolum ad compellendum, tunc poteſtatem ad ſe non reuocat, nec adimit: immo potius penes ipſum permittit, dum vult ipſum ad prouiſionem compelli. Ioan. And.

c ¶ Illorum.] nunquid requiritur ꝙ ſcripta directa executoribus, preſententur capitulo: an ſufficit ꝙ preſententur ipſius capituli litteræ, id eſt, ſibi directa? Licet ſit cautius & illa preſentari: puto tñ ſufficere, ſi ipſi capitulo preſententur litteræ ad ipſum directa: hoc uerum, ſi de intentione papæ per ipſas patet litteras, 2 puta quia in litteris directis capitulo dī, nouerit is nos T. mandaſſe, vt uobis negligentibus mandatum noſtrū exequi nē poſtponat, in hoc caſu uel ſim. li, credo ſufficere ſi hæ litteræ fuerint preſentatæ. Si autē per litteras capituli de datione executoris & ꝓfit ad prouidendum non apparet: tunc credo neceſſarium executorum litteras capitulo preſentari, hoc videtur ſenſiſſe Compoſt. in uerſ. ſupradicto, & uerſ. ſeq.

d ¶ Capitulo.] nota, quia ſi ſit preſentata ſolo litterarū capitulo, & poſtea vacet, uel tunc uacabat prębēda: iam eſt affecta etiam antequam executoribus ſuę litteræ preſententur: hoc ſonat hæc litte ra

ADDITIO. Patet ēt per hanc litterā, ꝙ præſentatio facta ſolis executoribus, non afficit: & ſecundum id intelligo quod not. de prębend. c. fin. in glo. 2. & Innoc. & Hoſt. de iure pat. cum dilectus. Ioan. and.

e ¶ Factam.] quæro quomodo fiet hæc præſentatio ea qualiter capitulo? Requirat illum qui habet cōuocare capitulū, vt ipſum conuocet, vel per ſonū campanæ, uel galli modum in eccleſia ſolitum, ſi aūt ſe includerent, vel impedirent ne fieret præſentatio: perinde eſt ac ſi preſentatio eſſet facta ad latitar. eius qui latitat, vel impedit ꝙ citari non poſſit. ſ. vt lit nō conteſt. qm̄ §. porro. poterit etiam ꝙpelli ℨ per executorem ille qui habet ꝙuocare capitulum, vt ipſum conuocet, vel ipſe idem ꝙuocare careat: licet primum ſit magis ſtrictus ſit. ad hoc de offic. deleg. præterea. Si aūt aliqui non: dic quod ſufficit preſentare decano, vel ei qui ibi eſt maior: & his canonicis qui cum eo ſunt preſentes, adhoc ut capitulo adimatur poteſtas, vt hic dī, nec requiritur ꝙprobet, ꝙ maior pars preſens ibi fuerit. In dictis n. citationibus, & denunciationibus uniuerſitati faciendis, ſufficit ꝙ in loco ꝑgruo coram maioribus & aliis ibidem inuentis publice proponantur. 16. dist. quod dicitis. ſup. de poſtu. ca. 1. & in hoc ꝓcordant doctores ſup. de elect. bonæ. n. ubi de hoc, in gl. 1. ſoli. Et ſi dicere, ꝙ de neceſſitate haberet probare, ꝙ maior pars ibi fuerit præſens; pone ꝙ maior pars nolit conuenire, qui nec libenter ad talia conueniunt, iis ergo qui uocati uenium, fiat præſentatio, & ſatis eſt. Sed quid ſi collatio pertinet ad alios, pura ad eſpa & ad eam? ſum. nunquid per ſentationem alteri factam admittitur vtrique poteſtas? Dic ꝙ ſic, ſm Compoſt. qui hoc not. in prædicta gl. uer. item quid ſi collatio, ea quam. poteſtas admittitur uni ſine quo alius conferre nō poteſt, ergo & alteri: ſic et uno ex pluribus arbitris ad iudicibus impedito, alii procedere non poſſunt. ſup. de offi. deleg. uno. ff. de arbi. ſi in tres. & l. ſequad hoc facit lex quæ dicit, ꝙ ſufficit denunciatio facta uni ex illis qui habet domum cōmunem. ff. de noui oper. nunc l. de pupillo. § ſi plurium res. Ioan. And.

f ¶ Cōferendo.] ſecus ſi fuiſſet ſcriptum de eo qd duceret acceptādum. ſ. eo. q. 2 cunctis. & c. nec captandæ.

g ¶ Affectum.] licet ſit affectum, non tñ habet ius in dignitate uel prębenda, ut archidiaconus uel prębendarius dici poſſit. ſup. eo. li. de præb. ſi tibi absenti. nec habet ius ad eam, unde & reuocatoria ibi locum haberet. inf. eo. tit. c. ult. Ioan And.

h ¶ Firmitatem] ℨ ſup. eo. lib. de reſcrip. tibi qui. 3. reſpon. in fin. Sol. ibi non ſcribebatur capitulo, ſed ſoli executori, qui etiam partim erat ad compellendum, partim ad prouidendum. Hic uero ſcribebatur capitulo & executori ad prouidendum, & ideo plus operatur hic quam ibi ſimplex præſentatio litterarum. Io. And.

i ¶ Terminum competentem.] aliàs poſſet appellari. ut ſup. de dila. c. 1. Et ſic no. executorem præfigere terminum ſim. ſup. de præb. ſi tibi abſenti. cod. lib.

K ¶ poterit.] vt exnunc recipiant in canonicum; cum poterunt, prouidebunt de prębenda.

l ¶ Extunc.] extremum tempus deſignat. ff. de condi. & demon. l. ſi is. §. cū ita. & hoc intelligo de executore, qui hoc habebat in mādatis, ut capitulo negligente exequeretur. Si aūt ſimpliciter eſſet datus: puta qa 1 capitulum & ſoli executori eſſet ſcriptū: tunc non habet neceſſe negligentiam expectare. & facit ꝙ dicam ℨ. c. proxi.

[Vacatione.] hoc tenebat Compoſt. in prædicta gl. verū ſed quid ſi poſtq executor. Et licet de canonicatuli vocatione a vel monitione) ſi vacat, vel cum obtulerit ſe facultas.

¶ Idem.

¶ Si ſoli ordinario vel ſoli executori ad compellendum, vel ordinario & tali executori ſit ſcriptum: per preſentationem talis mandati non afficitur prębenda, niſi in litteris eſſet decretum, aut executor ille inſinuaſſet & interdixiſſet, maxime cum decreto, vel ratione mandati iam eſſet facta receptio ad canonicatum. In his caſibus vel ipſorum altero affecta eſt prębenda, ita quod collato alteri facta non tenet. 1o. And.

CAP. VI.

SI ſoli b ordinario c † pro te beneficiando executore non dato, vel ordinario & executori (vt eum ad faciendum quod mandatur, compellat d) aut ſoli executori (ut tibi faciat de canonicatu & prębēda, vel alio beneficio in certa eccleſia, diœceſi, ſeu prouincia prouideri e) mandatum Apoſtolicum ſit directum; per talis præſentationem mandati ordinario ipſi factam, licet ſi contra faciat puniendus f exiſtat: ei tamen poteſtas ſic non adimitur g conferendi, quin teneat alteri facta collatio ab eodem; Niſi nos in gratia tibi facta decreuiſſemus irritum & inane, quod fieret contra h ipſam: Aut executore non dato, vel ordinario & executori (vt eum ad faciendum quod mandatur, compellat d) aut ſoli executori (ut tibi faciat de canonicatu & prębēda, vel alio beneficio in certa eccleſia, diœceſi, ſeu prouincia prouideri e) mandatum Apoſtolicum ſit directum; per talis præſentationem mandati ordinario ipſi factam, licet ſi contra faciat puniendus f exiſtat: ei tamen poteſtas ſic non adimitur g conferendi, quin teneat alteri facta collatio ab eodem; Niſi nos in gratia tibi facta decreuiſſemus irritum & inane, quod fieret contra h ipſam: Aut executore non dato, vel ordinario & executori (vt eum ad faciendum quod mandatur, compellat d) aut ſoli executori (ut tibi faciat de canonicatu & prębēda, vel alio beneficio in certa eccleſia, diœceſi, ſeu prouincia prouideri e) mandatum Apoſtolicum ſit directum; per talis præſentationem mandati ordinario ipſi factam, licet ſi contra faciat puniendus f exiſtat: ei tamen poteſtas ſic non adimitur g conferendi, quin teneat alteri facta collatio ab eodem; Niſin

Universidad de Deusto
Biblioteca

litterarum affecta est in casu.sup.eo.lib.de reseri. tibi qui.§.quinimo.alias nec præsentatione afficitur, vt hic.Io.and.

a ¶Insinuans.] ẽ.eo.lib.& tit.quia cunctis.§.ex parte.

[Glo.seq.ponit opin.reprobatam & approbatam ꝓ approbata inducit de cret.cui respondebaſ, deinde inducit ratio nem.]

b ¶Interdixisset.]no. reprobatã opinionem Bet. no. sup. de ꝓben. c. vlt. vbi dicebat, ꝙ executor datus ad cõpellendũ, non poterat interdicere 1 Cõpoſt. cõtra in prædicta glo. allegabamus decr.ꝙa cunctis.§.ex parte.eo. tit.& lib.sed in prouisore loquitur: sed illud vicinum est mandato, vnde satis mandatum intelligitur. sup.de elect.in causis. ff. iud. sol. iam tamen.§.in hoc.

c ¶Iam receptus.] tunc enim negotium prouisionis faciendæ de præbenda poſt receptionem vacante eſt deuolutum ad Papam, & sic capitulo ademptum. 3.q. 6.dudum,de appel.vt nostrum.de offi.leg.licet de præben.inter cætera, vbi negotio permutationis præbendæ ad Papam deuoluto, non valuit collatio ordinarij de præbenda, quę permutari debebat.

d ¶Tunc enim.] s.in his tribus casibus, vel altero eorum: s.cum erat decretum, cum executor inhibuit, vel cum iam facta erat receptio.

[Glo.seq. 2 hẽt duas principales partes: secunda ibi, Videndum. Prima hẽt tria principalia mẽbra; ſm ibi, Si autẽ canonicatus,quorum primum distinguit duo: ſm, alia duo, primum quorum ſubdiuidit in tria. tertium distinguit in alia tria. Secundum principale primi membri distinguit quattuor;tertiũ principale distinguit tria. Pars secunda principalis habet duas partes:secunda ibi, Si autem non contulit.quæ ſubdiuiditur in duo.& huius secunda distinguit quinque;ibi, Si autem de canonicatu.]

e ¶Firmitatem) ad plenam & breuem indaginẽ veritatis huius materię primo videndum eſt de expectãtib.quis alteri ꝓferatur:secundo, quæ gratiæ ꝓbendas afficiant.Ad primum distingue,aut vterque expectat auctoritate apoſtolica,aut alter tantum,aut neuter.In primo casu ſubſtinguo; quia aut vtrique collatus eſt canonicatus a papa,aut vtrique mãdatur conferri,aut alteri eſt collatus: alteri conferri mandatur. Si vtrique collatus eſt canonicatus a papa; ſi apparet quis primo impetrauit: ille ꝓferetur, quantuncunque ſecundo impetrans primo ſuas præſentet litteras: & primo recipiatur.de præben.eod.lib. eum cui & sic debet intelligi de reſcri.c.capitulum Sanctæ Crucis, hoc fallit in casibus, 3 in quibus ꝓfertur ſecũdus impetrans:primo ſi primus fuit negligens petere præbẽdam ſibi debitam.ſupra eo.lib. de præbẽd.ſi clericus. §.verum.de reſcrip.tibi qui.in fin. Secundo, quando debetur dignitas ſecundo,quæ habet præbendam annexam ſupra eod lib.de præben.quia ſæpe. Tertio,qñ ſecundus exſe habuit prærogatiuam.ſu.de præben.c. penult.Quarto,qñ ſecundus non ex perſona ſua, ſed ex perſona tertii impetrantis ſuper primum prærogatiuam habet.infra c.proximo Quinto,ſi vacauit facer dotalis præbenda,& ſecundus eſt in ætate, & non primus,ſupra eod lib.de præben.ſi cui quod tamen ſane intelligas prout ibi dixi. Idem putant quidã in casu decr.eo.tit.ſi pauper. 4 ſed dic vt dixi.hoc cũ apparet quis primo impetrauit. Si autem non apparet ex data vel alio ꝙmodo quis primo impetrauit, aut alter præuenit in præſentando,aut ambo concurrunt:ſi alter præuenit, ille præfertur:ſi aũt ambo cõcurrunt; ille vel illi vel ipſorũ maior pars,ad quos collatio & receptio ſpectat, alterũ eligere tenentur; & ille ſolus admitteretur,vel alteri ꝓferetur;niſi Papa vtriq; voluerit prouidere,vt ſ.eo. lib.de reſcri. duobus. 1. reſponſo. Si autem neutri collatus ſit canonicatus: ſed vtriq; cõferri mãdatur, aut cõſtat quis primo impetrauit, aut non: Si non conſtat, tunc dic vt ſ.prox.dixi, quando vtriq; collatus erat per decr.de reſcri. duobus 2.reſpon.ſup. eo. lib. Si conſtat aut mandatur vtriq; pure conferri, aut alteri ſub conditione,alteri pure: aut vtrique ſub conditione.Si conſtat quis primo, & mandatur vtriq; pure conferri, datis executoribus ad prouidendum.& primus primo præſentauit & primo receptus fuit,hic nulla eſt quæſtio. Si vero ſecũdus primo præſentauit, & primo fuit receptus, adhuc indiſtincte in præbẽda vacante poſt receptionem primi, vel ẽt ante ſi adhuc non erat collata ſecundo præfertur primus impetrãs. de reſcrip.tibi quia reſpon.ſup.eo.lib. ſi aũt tpe receptionis primi iam erat prębenda collata ſecundo,aut in litteris primi erat decretum, & tunc indiſtincte præbẽda illa primo debetur ſ.eo lib. de reſcrip. tibi quinimo,aut non erat decretum in litteris:& tũc aut executor inſinuauit,reſeruauit, & inhibuit maxime cum decreto:aut non:In primo caſu prębenda vacans poſt reſeruationem & inſinuationem collata ſecundo, primo & non ſecundo impetranti debetur,vt ſup eodem cap. §. idem quoque. In ſecundo caſu potietur prębenda ſibi collata ſecundo impetrans;primo præſentans, vt eod. tit.tibi qui.1. reſponſo.in fin. Quod autem dixi primo impetrantem præterquam hoc vltimo caſu ꝓferri intelligas ſane, vt etiam præfertur ſecundus in casibus, quos ſupra proxi. patet,te notaui. Si vero mandatur alteri ſub conditione, alteri pure conferri:ſi prima eſt pura, ſecunda conditionalis: idem quod ſupra:ſi vero prima gratia eſt conditionalis: puta vt prouideatur ſi accesserit conſenſus accedat,a Papa vel executore ſuo obtineat canonicatũ, ꝑferatur primo; alias ꝓferetur primus ſupra eo.lib.de reſcrip ſi pro te. 5 Si vero vtriq; mãdatur ſub condõne conferri:puta in hoc caſu, quod primo ad prouiſionem & conditionem peruenerit, ille ꝓferatur in aſſecutione ꝓbendæ tunc vel poſt vacantis,argumen.prædictæ decret. ſi pro te.iam.n dies data.ad diem conditionis refertur ad hoc ſ.de appel. la. præterea. de voto.licet de condi.appo.ſuper eo ſi vero non appareat quis primo ad conditionem peruenerit: ſatis eſſet ſeruandũ quod dr ſupra de reſcrip. c.penul.Si autem canonicatus alteri collatus eſt, alteri conferri mãdatur, aut primo impetranti collatus eſt:ſecundo vero conferri mandatur, aut econuerſo, aut ignoratur quis primo impetrauit: In primo aute casu dubium non eſt primo impetrantem ꝓferri, ſupra eod.lib.de præb.eum cui.In ſecundo adhuc primus impetrans præferetur ſecundo, ſup.eo. lib.de reſcrip. tibi qui.de præben.ſi apoſtolicæ ad ſi.quod verum puto, niſi in caſu, quo ſupra dixi ex duobus, quibus mandatur conferri, ſm primo ꝓferri.ſupra eod. lib. de reſcrip.tibi qui 1.reſponſo.in fin.ſi autem nec ex data, nec alio modo apparet quis primo impetrauerit indiſtincte, tunc præfertur cui collatus eſt canonicatus.ſup.eo.lib.de reſcrip. duobus 1.reſponſo. Si vero alter tantum Apoſtolica auctoritate expectat iſte ſiue ſit primus ſiue ſecundus, præfertur,inferiorũ legatorum vel quorumcunque auctoritate receptis vel expectantib.ſupra eod. lib. de præb.hi, qui. Si autem aliquis eſſet receptus auctoritate legati habentis ſpeciale mandatum a papa auctoritate papæ receptus intelligitur, vt ibi 2.reſpõſo inter tẽ recepti per litteras facultatis,in telligũr recepti auctoritate Apoſtolica: quòd dic vt ſupra eod.lib.de reſcri.cum aliquibus . Si autem aliquis expectat auctoritate legati,ſecundus vero auctoritate papæ,demum impetret primus confirmationem,& executores a papa,adhuc præfertur ſecundus: ſed ille primus præfertur omnibus poſt ſuam confirmationem impetrantibus a papa, ſupra eod.lib. de præben.ſi Apoſtolicæ .& ſi cum. Si vero neuter expectet auctoritate Apoſtolica,aut vterque ex reſeruatione legati,aut vterq; ex receptione capituli : aut vnus ex receptione capituli,alter ex reſeruatione legati: prima dubitatio hodie non procedit : quia aut vnus & idem legatus fecit reſeruationem : & tunc non valet ſecunda, nec eius proceſſus, & decretum, vt ſupra eod. lib de offic. lega. præſenti.§.cæterũ, aut prædeceſſor fecit primam; ſucceſſor ſecundam , & adhuc non procedit quæſtio,quia ex quo ad collationem iam vacantium proceſſum non erat, expirant reſeruationes & decreta ſimul legationis officio, vt eod.capitu. 1.reſponſo. Si vterque auctoritate capituli expectet, de æquitate debetur primo prębenda:ſi tũ capitulum eam tecum do vel neutri,ſed alteri tertio conferat,tenet collatio, quia capitulum ius ad primam vacaturam dare non potuit,ſed Papa ſolus,ſup.eo.cap.2. & de hoc ſupra de præb.relatum per Inno. & Hoſt. Et dicunt quidam,ꝙ tales receptiones non valent hodie per decre.ſup.eod. detẽdã.quod non credo, vt ibi dixi.Si vero vnus expectat ex receptione capituli,alter ex reſeruatiõe legati;puto ꝙ ſiue ſit primus ſiue ſecundus,illi pro quo reſeruata eſt a legato,debetur:quia tunc potuerit reſeruare prębendam nulli debitam, vt ſupra de iur.patro. c,capitulum ius ad vacaturam nulli conferre potuit: ergo ſuper ipſa tenet reſeruatio legati.Et ſi contra illam inhibitionem, reſeruationem & decretum alteri conferatur,non valeat, vt in prædicta decre.cum dilectus.ſup.eod.lib. de offic leg. præſenti. 1. reſponſo'. Videndum eſt de ſecundo, ſcilicet quæ gratiæ præbendas afficiant Et dic breuiter,quod ſi Papa cõtulit canonicatũ ſi ſtatim affecta eſt prębenda quæ tunc vacabit,vel ſi primo vacabit, nulli alii de iure debita. ſup.eod lib.de præben.ſi poſtquam . & c.dudum.ita ꝙ etiam ab ignorantibus & ignoranti conferatur,non valet collatio ut ibi. Si autem non contulit canonica tum ſtatim,ſed mandauit conferri: aut mandauit conferri primam,quam acceptaret:aut primam quæ uacaturæ,vel ex cauſa ſecundæ vel vlterioris, ut ſupra eod.tit & lib.quia cunctis.§. penul.ad ſi certam ſi primo caſu non eſt affecta prębenda quantumcunque fiant inhibitiones,reſeruationes, & decreta: niſi primo fiat acceptatio, vel ipſius vacantiæ,vel primæ vacaturæ, vel ex cauſa ſecundæ vel vlterioris, ut ſupra eod.tit & lib.quia cunctis.§. penul.ad ſi certam autem & expreſſam antequam uacet , talis acceptatio non põt,ut ſupra eod.tit & lib ne captandæ. & ſi talem acceptet,per talem acceptationem prębenda nõ affici tur,ut ibi. Si autem de canonicatu & prębenda ſi quã vacat,vel quæ primo vacabit,prouideri mãdauit: aut mãdat ſolum illi ad quem pertinet collatio, aut ſolum executori ut cõpellat, aut illi & executori ut cõpellat, aut illi & executori ut ꝓuideat, aut ſoli executori ut prouideat:In primis tribus casibus per præſentationem litterarum non afficitur prębẽda,niſi in tribus casibus,vel altero ipſorum:primo,ſi in gratia erat decretum;tunc enim ſtatim per præſentationem litterarum eſt affecta prębenda, vt hic.Item ſi non erat decretũ, ſi auctoritate illius gratiæ in canonicũ fuerit receptus, tunc per receptionẽ affecta eſt prębenda, vt hic in fin.Item cũ executor inſinuauerit & interdixerit,maxime cum decreto : & hos casus habes hic: & sic intelligantur decret. de prębend.dilectus 2.& 3. In casu quarto,ſcilicet quando ſcribitur illi, ad quem pertinet collatio,dato executore ut prouideat, hic per præſentationem litterarum factam collatori,afficitur prębenda,ita ꝙ collatio poſtea alteri facta non tenet. ſ.cap proxi.& ſic intelligi debet ſupra eo. propoſuit. quod quidam verum putant, niſi executor ille pronũtiaſſet ſe executorem non eſſe, per decre.ſup.de præb. dilectus 3.quod verum non puto: 2 nam affectio prębendæ,quæ per præſentationem erat inducta, tolli nõ poteſt in præiudicium impetrantis per executoris ini quam pronunciationem;vnde ibi ſecundam opinionem teneo vlti.gloſſæ. ſi executor datus fuerat ad prouidendum,ut ca.proxi.dico, tamen tutum impetranti,qꝫ ab illa pronunciatione appellet. 3 In quinto caſu quando ſoli executori ſcribitur ut prouideat : hic per ſolã inſinuationem executoris,& notificationem eius quã tollit ꝙ vult prębendam per illam poteſtatem cõferre, etiã ſi non interdicat,puto affici prębendam.ſupra eo.titu. & lib.quia cunctis §.ex parte 4. & ſic erit illa differentia, quando ſcribitur ſoli executori ad compellendũ, & quando ſoli ad prouidendum: quia primus ut afficiatur prębẽda, habet inſinuare & interdicere, ut hic: ſecundo ſufficit ſi inſinuet, ut in prædicto §. Rationẽ diuerſitatis collige ex iſs quæ dixi ſup. c.proxi.in gl.2. ẽ.eo. Fonſ. Io.And.

Auctoritate.] primo ponit tres gratias factas trib.in eadem eccleſia ſucceſſiue:ſed tertio cum prærogatiua ſuper primum: ex quibus quæſtionem formatiſe cundo.ibi, Cum igitur,ſoluit rationem reddens,& argumentum inducens tibi, Licet enim. facit quod not. ſup.de reſcrip.capitulum. in gl.Io. And.

¶ Si tribus fuerit facta gratia in eadem eccleſia diuerſis temporibus, & virtute gratiæ debet præferri ſecundus dumſiptis conferentur prębendæ hoc ordine : Nam ſecundus habebit primam,tertius ſecundam, & primus tertiam hoc dicit.

CASVS. Papa Martinus fecerat Titio gratiam in eccleſia Pictauenſi : antequam gratia eſſet effectũ ſortita, Martinus mortuus eſt : ſucceſſit ei Bonifacius , qui non reuocauit gratias factas per Martinum:ſed Bonifacius Caio fecit ſimilem gratiam in ipſa eccleſia pictauen. quo facto ille idem Bonifacius fecit gratiam Sempronio cum clauſula prælationis , quia uolebat eum præferri omnibus receptis auctoritate ſuorum prædeceſſorum,non autem ſua, poſtea uacauit prębẽda:quæritur cui debeatur, vtrum Titio primo expectanti? Reſpondet Romanus Pontifex quod non; quia clauſula prælationis facta tertio , Titium excludit,nec debebitur tertio, puta Sempronio , quia Cauius ipſum præcedit, & Bonifacius noluit Sempronũ præferri receptis auctoritate ſua , ſed ſuorum prædeceſſorum, ideo Caius habebit primam prębendam.& tertius ſecundam,& primus habebit tertiam: Et ſic Caius conſequitur per alium, ſ. per tertium, quod per ſe non poſſet conſequi,quod probatur per ſimile : Nam ſi quis decedat relictis patre, & matre , & fratre ſuis ſuperſtitibus, ſic pater tpe mortis defuncti deſerat eẽ agnatus,qa ſe dederat alicui ĩ adoptionẽ, tũc frater q eſt agna-

dem auctoritate cum prærogatiua,ut præferatur omnibus receptis non auctoritate Boni facij; prębendas hi conſequentur hoc ordine : quia primam habebit ſecundus , ſecundam tertius,tertiam primus: quod probatur argumẽto legali Io. And.

A CAP. VII.

Vctoritate Martini, alter auctoritate Bonifacij, tertius eiuſdem auctoritate: Dico quòd ſecundus habebit primam, tertius ſecundam, primus tertiam. Nam ſecundus habet primam, quia ſcribitur illi, ad quem pertinet collatio, dato executore ut prouideat, hic per præſentationem litterarum factam collatori, afficitur prębenda, ita ꝙ collatio poſtea alteri facta non tenet. ſ.cap proxi. & ſic intelligi debet ſupra eo. propoſuit. quod quidam verum putant, niſi executor ille pronũtiaſſet ſe executorem non eſſe, per decre.ſup.de præb. dilectus 3.quod verum non puto: 2 nam affectio prębendæ,quæ per præſentationem erat inducta, tolli nõ poteſt in præiudicium impetrantis per executoris ini quam pronunciationem;vnde ibi ſecundam opinionem teneo vlti.gloſſæ. ſi executor datus fuerat ad prouidendum,ut ca.proxi.dico, tamen tutum impetranti,qꝫ ab illa pronunciatione appellet. 3 In quinto caſu quando ſoli executori ſcribitur ut prouideat : hic per ſolã inſinuationem executoris,& notificationem eius quã tollit ꝙ vult prębendam per illam poteſtatem cõferre, etiã ſi non interdicat,puto affici prębendam.ſupra eo.titu. & lib.quia cunctis §.ex parte 4. & ſic erit illa differentia, quando ſcribitur ſoli executori ad compellendũ, & quando ſoli ad prouidendum: quia primus ut afficiatur prębẽda, habet inſinuare & interdicere, ut hic: ſecundo ſufficit ſi inſinuet, ut in prædicto §. Rationẽ diuerſitatis collige ex iſs quæ dixi ſup. c.proxi.in gl.2. ẽ.eo. Fonſ. Io.And.

Auctoritate.] primo ponit tres gratias factas trib.in eadem eccleſia ſucceſſiue:ſed tertio cum prærogatiua ſuper primum: ex quibus quæſtionem formatiſe cundo.ibi, Cum igitur,ſoluit rationem reddens,& argumentum inducens tibi, Licet enim. facit quod not. ſup.de reſcrip.capitulum. in gl.Io. And.

¶ Si tribus fuerit facta gratia in eadem eccleſia diuerſis temporibus, & virtute gratiæ debet præferri ſecundus dumſiptis conferentur prębendæ hoc ordine : Nam ſecundus habebit primam,tertius ſecundam, & primus tertiam hoc dicit.

CASVS. Papa Martinus fecerat Titio gratiam in eccleſia Pictauenſi : antequam gratia eſſet effectũ ſortita, Martinus mortuus eſt : ſucceſſit ei Bonifacius , qui non reuocauit gratias factas per Martinum:ſed Bonifacius Caio fecit ſimilem gratiam in ipſa eccleſia pictauen. quo facto ille idem Bonifacius fecit gratiam Sempronio cum clauſula prælationis , quia uolebat eum præferri omnibus receptis auctoritate ſuorum prædeceſſorum,non autem ſua, poſtea uacauit prębẽda:quæritur cui debeatur, vtrum Titio primo expectanti? Reſpondet Romanus Pontifex quod non; quia clauſula prælationis facta tertio , Titium excludit,nec debebitur tertio, puta Sempronio , quia Cauius ipſum præcedit, & Bonifacius noluit Sempronũ præferri receptis auctoritate ſua , ſed ſuorum prædeceſſorum, ideo Caius habebit primam prębendam.& tertius ſecundam,& primus habebit tertiam: Et ſic Caius conſequitur per alium, ſ. per tertium, quod per ſe non poſſet conſequi,quod probatur per ſimile : Nam ſi quis decedat relictis patre, & matre , & fratre ſuis ſuperſtitibus, ſic pater tpe mortis defuncti deſerat eẽ agnatus,qa ſe dederat alicui ĩ adoptionẽ, tũc frater q eſt agna-

1 Idem Hoſt. in ẽ cre.pro illorũ. Sed Inn.dicit ibi, ꝙ interdicere & reſeruare põt.Io. And.

†al. prædictum.

2 Eſt magiſtra.Domi.& pe. de Anch. & ordinaria ac ſingularis ſecundum Phil.Fon.

Impetrãs a ſede Apoſtolica an & qñ ꝑferatur aliis impetrantibus.

3 In qb. casib.ſed ſũ dus ꝑfert primo, vide Fel.in c. capitulũ , extra de reſcri.

4 Scilicet, qñ prim' ſecut' eſt aliud bnficiũ. Phi. poſt Ioã. And. Fõ.

a Nota ꝙ ſnia, qua iudex pro nunciat ſe nõ iudicẽ nõ extinguit iuriſ dictionẽ, & licite ab eadem appellat.

c. ſignificãtib. ẽ. de offi. dele. phi.Font.

4 Vide c.1. ſup. eo.in gl. 1. Phi. & de reſcrip tibi q. 2. rñſo. Io.An.Fõ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

est agnatus, succedat, cum pater amplius non sit agnatus, sed frater: Et quia remansit mater, q̄ est cognata: ideo excludit fratrem agnatum: & hoc secundum iura antiqua: quia illud est immutatum per iura noua Codicis & Authenti. Et sic si fuisset tantum pater & mater, pater excluderet matrem etiam si se dedisset in adoptionem: sed quia reperitur agnatus, s. frater: ideo pater excludit, & mater præfertur, ut ponamus q̄ maior relictis mihi patre & matre & fratre & pater meus dedit se in adoptionem: si dimisissem solūmodo patrem & matrē, pater mihi succederet, non mater: Sed cum frater meus ex cludit patrem & iō nunc mater mea excludet frattrem: & sic mater per meum fratrem cōsequitur, q̄d per se non fuisset cō secuta. Sic hic Catus secundus consequit per tertium, s. Sēpronium quod per se nō posset consequi. No. primo: q̄ cum in eadem ecclesia sunt plures expectātes in ordine consequendi p̄bendas: debet attendi & seruari volūtas papæ. Not. magis spectare, q̄ si in eadem ecclesia sunt plures expectantes, & vltimus habet prærogatiuam: ille præfertur primo, sed non secūdo, si secundus sit receptus auctoritate eiusdem Papæ. Not. ad quod allegatur iste textus, q̄ quis per alium consequitur q̄d alias per se nō posset consequi. No. si iste ordo non seruare tur, tunc intentio Papæ esse violata.

†al. similiter.

† De cla, anteferri, uide Felinum in c. capitulū. ex de rescriptis.

†Vacat, legitur i an t. q. prioribus libris.

† Nota, q̄ mēs & tenor grīæ ē obseruādus ad hoc d p̄b. cui de nō sup. eo. li. Do unde si diceret cla, præferatur omnibus auctoritate nostra receptis, ex mēte papę prim' habebit primā, tertius secūdā, & secūdus tertiā. vbi. post l. A. dicentem proceder in si milib. casib ut si dicatur, p̄fer at oib. vltra tale tē pus ex actantibus Fon.

ni [a] Papæ prædecessoris nostri, quodam ad præbēdam primo in Parmensi ecclesia uacaturam nulli alii de iure debitā in eiusdem ecclesiæ canonicum recepto, & alio a nobis in eadem ecclesia similem [b] † gratiam adepto secūdo, tertius deinde auctoritate nostra in ipsa Parmensi ecclesia in canonicum & in fratrem recipitur cum prærogatiua gratiæ, quod omnibus prædecessorum nostrorū auctoritate, non autem nostra receptis in assecutione præbendæ debeat anteferri: † post hæc autem quædam vacauit † præbenda in ecclesia memorata; quæritur quis eorū alteri præferatur, [c] & secundum quem ordinem præbendas assequi debeat tres prædicti. ¶ Cum igitur ex tenore † gratiæ, tertio a nobis concessæ appa

(Prima glossa dicit quid declaret, & corrigat, & summat.)

a ¶ Auctoritate Martini.) pulcher casus istius decretalis similis illi, quem habuisti sup. de præb. ca. penul. & emanauit ad declarationem & correctionem eorum, quæ not. Compost. sup. de rescrip. capitulum. in gl. magna. §. item si duo recepti sunt. & breuiter dicit capitulum, q̄ si tres expectantes sunt in una ecclesia: unus auctoritate Martini, alter auctoritate Bonifacii, tertius eiusdem auctoritate cum prærogatiua, ut præferatur omnibus receptis non auctoritate Bonifacii: præbēdas hi consequentur hoc ordine, quia primam habebit secundus; secundam tertius: terriam primus quod protex. procedere in si milib. casib ut si dicatur, p̄fer at oib. vltra tale tē pus ex actantibus Fon. Nota, q̄ mēs & tenor grīæ ē obseruādus ad hoc d p̄b. cui de nō sup. eo. li. Do unde si diceret cla, præferatur omnibus auctoritate nostra receptis, ex mēte papę prim' habebit primā, tertius secūdā, & secūdus tertiā. vbi. post l. A. dicentem proceder in si milib. casib ut si dicatur, p̄fer at oib. vltra tale tē pus ex actantibus Fon.

mandatum, supra eo lib. de præben. cui de non. cum similibus.

e ¶ Primum secundus.] contrariū dicebat Compost. in prædicto loco in simili, uel eadem quæstione, quæ talis est, primus receptus fuit per litteras ḡnales, secūdus per speciales, tertius per speciales, cū hac cla, q̄ deberet præferri oībus receptis ī electia, auctoritate generalium litterarū, quæ rebat fm quē ordinem deberent prædicti prębendas assequi & dicebat Compost. q̄ tertius excludebat primū, sed q̄ secūdus post ponebat tertium ex persona ipsius secundi, & si nō ex sua, q̄ mus debebat hīe primam, secundus fm, tertius tertiam, fm regulā, si uinco vincentem 1 &c. ff. de di uer. & temp. præscri. nam qui me. ad hoc sup. de offi. legat. dicitur, sed hoc est falsū ut h cuides: & satis id patet per considerationem intentionis Papæ, ut dicit littera, fm præferri tertio, & tertium primo, & sic seruetur ordo, & sic ēt fallit hic nec la in casu. ¶ posito. locum hēt regula, si uīco, & ideo qua not 34 q. 2. & allegatur & fallit ī illa regu. la in casu. ¶ posito. ff. ad Tertul. quibus. ADDITIO. In dicta Auth. licet. C. de nat. lib. Auth. licet. in fi. No. sed. ibi Bal. & Ang. & Alex. & Ias. & Dec. & Ale. & Ias. in l. Claudius. §. alleg. Io. And.

b Similem.) cum nulla prærogatiua, ut patet per inferiora

c ¶ Præferatur.) in illa præbenda.)

d ¶ Voluisse.] voluntas igitur ipsius seruanda est, & reat euidenter, nos uoluisse [d] primo tertium, & secundum tertio, anteferri: Decernimus quod primam [e] secundus, secundam tertius, & tertiam primus debet obtinere præbendam: alias forma mandati minime seruaretur. [f] Licet enim ex persona sua, secundus primam obtinere nō posset: ex persona tamen tertii, qui primum superat, illam habet: Sicut continguit [g] in successione illius qui ab intestato relictis patre [h], in adoptiua familia constituto matre [i] atque fratre decedit, in qua successione pater [k] ex se matrem excludit: sed quoniam talem patrem agnatur, [l] materque uincit agnatum; mater patri non ex semetipsa, sed agnati persona in successione huiusmodi anteferetur.

mum. § si ex filio. C. de nat. lib. Auth. licet. in fi. No. sed. ibi Bal. & Ang. & Alex. & Ias. & Dec. & Ale. & Ias. in l. Claudius. §. alleg. Io. And.

ADDITIO. In dicta Auth. licet. C. de nat. lib. Cynus post pet sic soluit Biocardi cum, aut quę ritur de diuersis casibus, & tunc licet vinca vincentem te, non ppter hoc vinco te, ut in hac Auth. & l. sup. & ¶ proxi. alleg. Auct. de eodem, & tunc refert an sit eadem causa uincendi te, qua uinco vincentem te aut non, primo casu uincendi est regula, ut in l. de accessioribus. secundo casu, non ut in l. Claudius. §. alleg. Io. And.

f ¶ Minime seruaretur.] quæ tamen diligenter est seruanda. sup. eo lib. de præb. cui de non. cum suis concordantiis.

g ¶ Contingit.) ponit casum l. ff. ad Tertul. l. 2. §. obijcitur. uer. sed si sit agnatus. alias est ibi §.

h ¶ patre.) carnali, sed adoptato, ut sequitur.

i ¶ Matre atque fratre.] non constitutis in adoptiua familia, & de carnalibus intellige.

k ¶ Pater.] carnalis, constitutus in adoptiua familia unde desiit esse agnatus.

ADDITIO. Inst. de leg. ag. tu. ad finem, & titulum seq. de cap. dimi. §. minima. ubi patet per minimā capitis diminutionem (quæ est cum is qui fuit iuris erat, alieno iuri subijcitur, ciuitate & libertate retenta) quę desinere esse agnatum. Io. And.

[Glo. seq. exponit exponendo tres regulas, secundo notat, & dat simile.]

l ¶ Agnatus.] scilicet frater. Tres ergo ponit regulas. Prima,

Prima, q̄ pater carnalis adoptatus excludit mortē carnalem: Secunda, q̄ mater excludit agnatū: i q̄ hodie fm jura Cod. & Auth. locum non hēt. 2 C. ad Tertul. l. vlt. & Auth. cum fratris, & Auth. de fundo: Tertia, q̄ agnatus excludit patrem carnalem in adoptiua familia constitutū. PONE ergo patrē primū impetrantem: matrē fm, agnatum tertiū, cū progatiua, & sic in assecutione primæ præbendæ tertius nocet primo, & sibi quo ad illā nō prodest: tñ sibi prodest in hoc, quia citius suā cōsequitur. Et est simile, vxor legitima excludit natu rales nō legitimos: q̄a alias si nō esset, ples vel vxor legitima, succederēt in duabus vncis; & tñ ipsa vxor excludit ab agnatis. Cyn. vit & vxor. l. 1. sed & ipsa nō fuerit, naturales excludunt agnatos in duab. vncis. hæc ibantur. C. de natu. lib. Auth. licet & in auth. quib. mo. nat. effi. leg. §. si antem. coll 6.

ADDITIO. Hostien. in sum. qui fil. sint legi. §. sanguinis. quę uirumque genus succedat. ver. quod autem dixi. Io. And.

QVoniā.] Primo ponit mentē de uocatorię: Secundo. ibi, præsenti. declarat quoque dubia circa illam primo, tertiū: secundo, quartū: ibi, in illis, tertio, quintumibi, Sane.

¶ Et hic iūge Ifam, quæ est infra per viginti tres lineas ibi quoniā multæ dubitationes in surgūt ex constitutione.]

¶ Illud caput emanauit ad declarationem priuilegiorum reuocatorum, quas fecit Bonifacius. de qb. dictū fuit §. de pb. c. fi is. & c. quodā. CASVS. Paulus vltimo mortuus fecit gras in aliquibus ecclesijs: cui succedit Sixtus, qui reuocauit & cassauit gratias factas p̄ suū p̄decessorē, per quas ius in ea nō fuerat q̄situm, licet bñ ius ad rem: vtrū p̄ illam conditionem sint reuocatę gratiæ sui p̄decessoris, ēt si expectātes erant recepti in canonicos, licet sub expectatione prębendæ? Rñdet Romanus Pontifex, q̄ si sic erant recepti in canonicos, illæ gratiæ sunt reuocatę: sed quid? ponamus q̄ fuerāt recepti in ecclesia, in qua erat certus numer' canonicorū, sed non erat cert' numerus p̄bendarū: & sic iste supernumerari' recipiebat p̄bendas cum aliis: mortuo de numeratiis canonicorū, vt ponamus, q̄ in illa ecclesia sunt viginti ca-

¶Idem.

¶Reuocatoria gratiarum includit receptos in canonicos prębendam distinctam expectantes; etiam si percipiebant distributiones quotidianas: secus si prębendam distinctā non expectant, sed augmentū portionis; ne includit habentes ius ad vacaturam, si nōdum est deuentum ad collationē: h. d. secundum Dominicum.

CAP. VIII.

QVoniam [a] ex constitutione [b] nostra, p quam paulo post [c] promotionem nostram ad summi pontificatus apicem [d] omnes collationes, prouisiones, reseruationes, & concessiones super canonicatibus, dignitatibus, personatibus, prębendis, officijs, portionibus, prę stimonijs, ecclesijs parochialibus, ruralibus, & alijs quibuscunque beneficijs ecclesiasticis vacaturis, quocunque nomine censerentur: ac etiam super canonicatibus sub expectatione dignitatū, vel aliorum quorumcunque beneficiorum (in quibus ius non esset quæsitum in re, licet ad rem †) a felicis recordationis Nicolao Papa IIII. & Cælestino V. prędecessoribus nostris factas, siue concessas auctoritate Apostolica in fratrum nostrorum præsentia oīno cassauimus, irritauimus, & vacuauimus, cassas, irritas & vacuas nunciauimus, & nullius fore decreuimus firmitatis: multæ dubitationes insurgunt, vt vnde præfatę constitutionis reuocatoriæ processit editio, interpretatio eius quoq; pcedat: [e] Præsenti declarandū duximus sanctione, quod in illis (qui editionis tempore supra dictæ, vltra statutum numerum erant per eosdem prædecessores canonici sub expectatione prębendarum, vel etiam portionum) eadem constitutio locum [f] habet. Si autem huiusmodi [g] recepti vltra numerum, distributiones, & alia, vt canonici de numero existentes, sic tempore dictæ reuocationis habebant, quod per cessionem vel decessum [h] illorum, qui erāt intra numerum ex vigore prioris gratiæ, nil amplius assequi expectabant, nisi distributionum seu partium suarum augmentum (cum

nonici, & diuisio p̄bendarū sit in viginti partes: recipiē alius canonicus supernumerarius, tunc fit diuisio xx. & vnius p̄bendarū: mortē vnus de numerarijs: certū est q̄ augmētat portio istius canonici si supnumerarij, vtrū per p̄tionem reuocatoriā cassetur ista gratia reuocatoria? Rñdet q̄ non: Cā dubitandi in isto primo casu fuit. qa p̄bendæ ii erāt affectæ p adeptionē canonicatuū factā auctoritatē papę. Rō vero decidendi, qa de mēte iuris & reuocatorum est q̄ tolluntur iura ad rē, sicut hic erat ad p̄bendas vel portiones priuilegiatas. fm Io. de Lig. Do. No. primo, q̄ ante collationē bñficij non df ius q̄situm in re, sed ad rē ad hoc tex h. c. in fi. No. sed, q̄ in reuocatione priuilegiorū Pontificum Romanorū papa non requirit p̄silium Cardinalium: cum hic dicat tantum de p̄sentia Dominicos.

[prima gloss. dicit quid declarat.]

a ¶ Quoniam] emanauit declaratorię ad reuocatorias, de quibus dixi sup. de p̄ben. c. penult. & antepenul.

b ¶ Constitutione.] a Principio, dum erat Neapoli forte vnica, fuit constitō, postmodū fuerunt duæ: vna super gratijs Nicolai, alia super gratijs Cælestini ut dixi de p̄b. si is cui. sup. eo. lib.

c ¶ paulo post.] s. sexto calendas Ianuarij, ut ibi dixi, ideſt, quinto die exeunte Decēbri, & super hoc vide quod dixi in fi. huius. lib. sup. data.

d ¶ Apicem.] sic §. imo proęmio huius lib. §. sanc. & 49. di. nō nos.

ADDITIO. Vide quod dixi in cle. Romani. de iureiur. in prin. Io. And.

e ¶ Procedat.] 11. q. 1. c. sicut. §. ex his de sen. excom. inter alia. §. vt igitur. C. de legi. l. vlt & de multiplici in interpretatione habens in prædicto §. ex his, & de postu. c. 1. Io. And.

ADDITIO. Dicit arch. q̄ illa decre. l. 3 dicit: sed ibi de interpretatiōe iudicis, hic d̄ interpretatiōe principis.

f ¶ Locum habet.] habes igitur primū casum declarationis, s. in his receptis vltra numerum expectantibus portiones vel prębendas.

g ¶ Huiusmodi.] s. auctoritate Nicolai, vel Cælestini.

h ¶ Decessum.) vel dispositionē, vel iuris priuationē. de elect. cum in cunctis. de dolo & contu. veritatis.

(Glo. seq. quærit, & ponit tres opiniones, & quartā Host. q̄ probat, & respondet quattuor obiectionibus.)

a ¶ Distin-

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Ad hãc gloſſã vide no. Do. Ant. & aliorũ c.cõſtitutus ſ. de reſc. i. vbi vide caſum de hac gloſſ. Fon.

† Vide panor & Felt. in c. 2 ſtitutus, extra de reſcript.

2 Quãuis doctores. ſequãtur Hoſtiẽ. tñ ſua rõ nõ vꝫ bona, quia non arguit ſic in bñficia libus, ut no. de reſcrip. poſtulaſti. c. cui de nõ ſacerdota li. ſ. de pben. Fon.

3 Facit ff. de leg. 1. l. ſi cui ſer ui. vbi legatis ſeruis cũ peculio, & qui non hẽnt peculium. Io. And.

4 Sic qñq; ponuntur clę ad exe quẽdãgra tiã, & nõ ad augen dã, vt in cle. 1. in fi. de prabẽ. Io. And.

a ¶ Diſtinctio. 1] nunquid impetrans in tali eccleſia, vt ſibi ꝓuideat de canonicatu & ꝓbenda ſi vacat, vel quam primo vacauerit, vel ſe facultas obtulerit in tali eccleſia, recipietur per has litteras? Et dicunt quidã ꝙ non: quia conditio nõ eſt extitura: quia ibi benda non vacat, nec vacare põt de ꝓb di lecto. quia etiã talia reſcripta vt ambitioſa, ſunt reſtringenda. de elect. duiſum. ſ. colib. de ꝓben. quamuis. 1. Alij dicunt, ꝙ ſi ſimpliciter ſcribatur vt recipiatur, nõ obſtante certo canonico cum numero, ſed nõ adijciatur: ꝙ ꝓuidea tur ſibi de prębenda ſi uacat, vel q̃ primo vacauerit, tũc itatim recipiatur, ẽt ſi numerus canonicorum ibi ſtatutus nõ eſſet: quia illud, non obſtante, non minuit, ſed addit. ſ. ꝙ ſtatim recipiatur, licet ibi certus ſit numerus: ſed ex quo adijcitur, de ꝓbenda ſi uacat, &c. patet ꝙ de tali eccleſia nõ põt intelligi, vt ſupetius dictum eſt. Tertij dicunt, ꝙ ſi non eſt diſtinctus numerus canonicorum, nec ꝓbendarum, tali impetranti non prouidebi tur: ſed ſi numerus canonicorũ ſtatutus eſt, ut in quæſtione ꝓpoſita, & in caſu noſtro: per cõſequens ſtatutus intelligit certus numerus portionũ, ad hoc de cõ ii. tranſlato. & idem dicunt ecõuerſo hoc poteris uidere per Inn. ſ. eo. tit. ex parte, & per Compoſt. de reſcrip capitulum. in glo. magna. ſ. item quid ſi Papa mandat aliquem, & c. conſtitutus, in fi. Hoſt. autem in decre. prædi. ex parte dicit indiſtincte, ꝙ ẽt ſi non ſit certus numerus canonicorum, nec ꝓbendarum: ẽt reſcripto caueatur ꝙ aſſignetur ꝓbenda uacans, uel quam primum ſe facultas obtulerit, & non obſtante certo canonicorum, & c. ualet reſcriptum, ſequitur enim ſm eum, quod ſi papa intẽdat prouidere in eccleſia in qua certus numerus eſt, ꝙ eſt minus impetrabile, ꝙ multo fortius in eccleſia in qua non eſt certus, quod magis eſt impetrabile 2. allegat ſup. de deci. ex parte. 3. qui filii ſint legiti. per uenerabilem de transla. c. ult. 3. in cle. litteris. de reſcri. in glo ſi nec obſtat quod talis ſtatim canonicatum & ꝓbendam habebit: quia & ſi hoc durũ ſit, obediendum eſt. de reſc. ſi quando: nec obſtat ꝙ non extabit conditio, ſi uacat: quia illud, ſi uacat, non fuit appoſitum, ut receptionem conditionalẽ red dat, uel ut impedimentũ inducat. facit ſup. de reſcri. conſtitutus, ſed ut impedimentum remoueat, ſi quod eſſet. 4 Et quæ cauſa dubitationis tollẽdæ in reſcriptis inſeruntur, ius eius non lędẽt, nec mãdatum impediẽt. ff. manda. qui mutuam. in princ. ff. de mili. teſta. ſimiles. nec ambitioſum eſt pauperem clericum forſan eſſet eccleſia, in qua canonicorum, nõ autem portionũ numerus, vel prębendarum diſtinctio [a] habebatur) quantoque inter pauciores, cuiuſuis eccleſię diuiduntur prouentus, tanto maiores fieri poſſunt ſingulorum percipientiũ portiones: [b] ad iſtos [c] vel eos, [d] qui per litteras [e] facultatis † dictorum prædeceſſorũ noſtrorum in aliquarum eccleſiarum canonicos erãt recepti (licet prębendas vel alia beneficia expectarent) conſtitutionem certum eſt non extendi præfatã. ¶ In illis vero qui vltra numerum auctoritate præfata in aliquarum eccleſiarum canonicos iam recepti, quantum ad capitulum, & ad chorum, ac diſtributionũ perceptionem quotidianarum, plenitudine iuris canonici tunc habebant, ſed in eis dignitates, perſonatus, prębendas, portiones, vel alia beneficia, quę danba ipſius reuocatorię, quæ ſcripſi in prædicto c. ſi is cui. ubi dicitur per dictum anteceſſorem noſtrum, ſeu eius auctoritate factas, conceſſ. s, ſeu commiſſas, & cætera.

f ¶ Præfatam.] ratio quia non ſunt ipſorum pontificum ſed recipientium auctoritate recepti, ut dixi in prædi. decret. cum aliquibus.

ADDITIO. Dicta ratio eſt huius tertii caſus primo enim duos non reſpicit. Io. And.

g ¶ Non exiſtit.] iſta igitur eſt differentia inter hunc caſum & proxi. quia ibi expectabat tantum augmentum portionis: hic certam prębendam uel portionẽ dandam ſolum iis, qui erant de numero: ad illam igitur expectationem reuocatoria non extenditur: ad eo ꝙ iſtam ſic. Io. And.

h ¶ Grant factæ.] nota ꝫ regulã, quod per me nõ ſtat. &c. ſ. de eo, qui mit. in poſ. c. 2. ubi de hoc, nam per me non ſtetit, quin fieret mihi collatio, ſed per executorem: & tamen reuocatoria habet locum. & eſt ibi ratio cogitatus caſus pp reuocatoriam, quę reuocauit ius ad rem: ſed per petitionem 6 ad rem, non in re ius habebam, & ſæpius habes ſimile, quod nõ ſufficit quid petere, niſi obtineatur. ſup. de renunciatione. c. ſi religioſus, cum ſimilibus.

NE

NE SEDE VACANTE ALIQVID, &c.

¶ Viſum eſt de inſtitutionibus & collationibus beneficiorum, ſed quia poſſet dubitari, nunquid ſede vacãte capitu ũ ſuccedat in ipſorũ collatione: merito hinc ſumpta occaſione cõpilator poſuit hic titulũ generalem, ne ſede vacãte.

Iad.] Sunt tres par. ſe cũdæ: ibi, tertia: ibi, Cũ uero: primo cũ collatio eſt communis, ſoluit dubiũ: quod fortificat ibi, Etiamſi. Secundo conuertit: ibi, Idem. Secunda principalis ſeu cõ collatio eſt ſolius epiſcopi) ſoluit dubia, & a ſolutione excipit ibi, Niſi. Tertia principalis ſoluit duo dubia: ſm ꝫ ibi Nec etiã. & v triuſq. rationem ſubdit, ibi, Quia Io. And.

b ¶ Portiones.] de conſti. cum M. in principio.

c ¶ Iſtos.] tales qui per uacationem nil recipient, niſi portionum augmentum.

d ¶ Vel eos.] tacite aggreditur alium caſum, quem reuocatoria non comprehendit.

[Gloſſ ſeq. ticitur per obiectionem.]

e ¶ Litteras facultatis.] quos alias pertinebat receptio; nec tantum erat in litteris illis, ꝙ auctoritate Apoſtolica id facere poſſent. hoc dico ꝑ decret. & eo. lib. de reſcri. cum aliquibus, & per uos.

ius in re non fuerat ipſis impetrantibus acquiſitũ, intelligantur penitus reuocatę.

TITVLVS VIII.

Ne ſede vacante aliquid innouetur.

Bonifacius octauus.

¶ Collatione communiter ad epiſcopum & capitulum pertinente, uno ipſorum effecto inhabili, alter confert, h. d. vſque ad § cum uero ſecundum Dom.

communicari per modũ vniuerſitatis: ſed ſi ſingulares delinquant, ſunt particulariter excommunicandi. Not. ꝙ ſede vacante capitulum non poteſt cõferre beneficiũ ſpectãs ad ſolũ epiſcopũ, licet collatio ad eꝑm ſpectet cum conſenſu capituli. Idem ſi epiſcopus fuerit ſuſpẽſus: quod uerum eſt, niſi eꝑs eſſet negligens in petẽda abſolutione. Rõ eſt, qa qñ eꝑs eſt ſuſpenſus', non poteſt dici eſſe in negligentia: quia ſi uellet, conferre nõ poſſet: iõ ꝫ ipſum non currunt ſex menſes, niſi (ut dictũ eſt) eſſet in negligentia ſe rehabitandi, quia tunc inciperent currere ſex menſes: quibus elaptis poſſet capitulum illa cõferre. Sed quæritur quo tpe incipiũt currere ſex menſes? Dicendũ ꝙ a tempore vacationis, & nõ a tpe negligentiæ. Aliqui tñ intelligunt, ꝙ ſi fuerit negligens per ſex menſes (licet a tempore negligentię non uacet beneficium) quod lapſis ſex menſibus poteſt capitulum conferre beneficia. Sed tamen dicendũ eſt, quod non dicitur negligens, quando beneficium nondum uacat; ideo ſex menſes ſolum computantur a tempore uacationis. Not ꝙ collatio aliorum beneficiorum ſpectat ad epiſcopũ cũ conſenſu ſui capituli c. quanto. & c. nouit. de ijs, quæ fiunt a ma. par. ca. & hoc de iure communi, nam de iure ſpeciali poteſt ſpectare ad alium quam ad epiſcopum. Not. quando quis conferre debet beneficia cum conſilio epiſcopi, intelligitur ſi conſilium epiſcopi poſſit haberi.

[Prima gloſſa dicit quid declaret]

a ¶ Si ad epiſcopum.] emanauit ad declarationem decre. ſup. eo illa. & ad declarationẽ, & correctionem eorum, quæ ibi not. Goſ. Inno & Hoſt. de conceſ. prębendi diuerſit. t. m.

b ¶ Mortuo.] idem eſt ſi quocunque alio modo uacet ſedes, renuntiatione, & depoſitione, uel quouis modo ad hoc 7 q. 2. cap. in apibus. §. ecce in quibus. 33. q. 2. in principio.

c ¶ Suſpenſo.] pone quòd peccaui. in decre ſup. de prębendis. graue.

[Glo. ſeq exprimit opiniones.

d ¶ Etiamſi] hoc dicit propter dominum Inno. 1 & Hoſtien. qui dicebant, quòd ſi epiſcopus interat in capitulo ut canonicus, propter mortem eius nõ impediebatur capitulum conferre, niſi ſicut per mortẽ alterius canonici, ſi autem ut prælatus, eo mortuo cõferre non poterat, non eſt uerum, ut hic uides.

ADDITIO. Vincẽtius de quo ſup. in decre. 2. eo. tit. dicebat ꝙ ſiue ad ſolum epiſcopum, ſiue ad eum communiter cum capitulo ſpectaretur collatio, uacante ſede non conferebat capitulũ. Littera quæ habet Inn. eſt corrupta, ipſe enim Inn. in decre. quia diuerſitatem, nõ diſtinguendo dicebat, ꝙ ſi ad epiſcopum & capitulum ſimul ſpectat electio, ſuſpenſo epiſcopo ſolum capitulum eliget. Sunt enim unum corpus capitulum & epiſcopus quo ad illa, quæ eis communiter imminent facienda. illud autem dictum Hoſt. determinat ut ſequitur in glo. Io. And.

c ¶ Vt prælatus.] interdum enim eſt ut canonicus. de conceſſione prębendæ, poſtulatiis. de prębendis c. cum in eccleſia. de appellat. a collatione. ſup. eo. lib.

CAP. VNICVM.

Mit ad epiſcopum [a] & capitulum cõmuniter pertineat † collatio prębendarum: mortuo [b] epiſcopo, uel a beneficiorum collatione ſuſpenſo, [c] poterit capitulum uacantes conferre prębendas, etiamſi [d] epiſcopus intereſſe habeat in collatione hmõi. ut prælatus. [c] Idem poterat epiſcopus ſi ꝓuiſum ſit ꝓ epiſcopo ſic, & rationem ponit, ne periculũ immineat beneficio. Not. primo iuncta glo. ꝙ donatio prębendarũ eccleſiæ cathedralis ad epiſcopum & capitulum ſimul, & tũc unus ſine altero nihil poteſt facere, & ſic epiſcopus poſſet differre collationẽ ſi uellet, qñque collatio ſpectat ad ſolum epm, qñque ad ſolum capitulũ. Sed de iure cõi ſpectat ad epm & capitulum ſimul: glo. ſi hic tenet, ꝙ ſpectat ad ſolũ epm de conſenſu tamẽ capituli. Sed in hoc eſt magna differentia. Nam primo modo quãdo collatio ſpectat ad epiſcopum & capitulum ſimul, poteſt capitulũ cõferre ſede vacante, ſed ſecundo modo nõ poſſet. Not. ulterius, quòd capitulũ vel uniuerſitas non debet ex-

† Ad intellectum huius ca. uide Pan. in cap. ex parte. extra de cõſtit.

† Not. illud dr cõi ter ptinere, qñ æquale ius quælibet pars hẽt ī actu. Not. ſcõ iſſud dictum, ꝙ appone p bẽdarum (late ſumpto uocabulo) cõprehendũ tur alia bñficia ec cleſiaſtica gñ rõ eſt eadem in oib. facit ꝙ not. in c. i. de electio. eo. li. ubi idẽ dr de canonia. Dom.

r al. Vinc. Et hæc eſt uera lra ſi ut patet ī additione poſita in fine huiꝰ gloſſæ.

a ¶ Sin-

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Singulariter.]hoc dicit:quia capitulum, vel vniuersitas, vel collegium excommunicari non debet. ℑ.de sent.excom.Romana.§.in vniuersitatem.
ADDITIO.Io.Mon.& Archid.alleg. ff.de admini. tut.quidam decedens.§.Papinianus. & l.Titium in prin.§.1.Io.And.

b ¶ Maioris.]si enim minoris, eligere possent. de cler excom. si celebrat. Suspensi autem uel maioris ex cõmunicatione ligati,nõ eligunt,nec eliguntur,ut de elec.cũ inter. & de consue. cum dilectus. ubi de hoc.

c ¶ Assensu.]hoc dixit Compo.esse de iure communi in ipsis præbendis cathedralis ecclesiæ,ut not.ℨ.

† Ad hũc textũ uide Fel. in quòd cum episcopus c. eam te. extra de præscriptis.

de elect.cum ecclesia vlterana.Scire debes quòd cum episcopus hẽt conferre præbendam cũ consensu capituli, si sunt uiginti canonici & decẽ consentiant,nõ valet collatio:quia non habet maiorẽ partem capituli:sed si haberet uocẽ in capitulo ut canonicus : tũc diceretur facta ab xj. & sic a maiori parte capituli de cõcess.præb.postulastis. Inter ista autẽ duo, scilicet consiliũ & assensum est magna differẽtia, quòd dic ut no.sup.de arb. cum olim.de elec.cũ in veteri.

d ¶ Nisi.] istud nisi, uenit exceptiue a suspenso.

ADDITIO.Ac si dicat quòd ad partem, quæ loquitur de episcopo defuncto, non competit exceptio.Io. And.

[Glo.seq.not.a contrario,quærit, arg.pro & contra: soluit,iterum quærit & soluit]

e ¶ In mora.]si ergo sit in mora, bene poterit se intromittere capitulum. Sed quæro nunquid capitulũ hoc casu canonias ſtatim ex quo episcopus fuerit in mora possit conferre, vel an post moram petendi sex mẽses habeat expectare? Et videtur quòd ex quo fuit in mora petendi absolutionem, demũ post sex menses & nõ ante conferre possit : 1 quia antequam fuerit in mora:non currit tps:postea incipit currere,de conces.præben.quia diuersitate de ele.c.vlt.si episcopus simpliciter sine consensu capituli haberet conferre, locũ haberet quod sup.dixi:sed hic, de consensu capituli hẽt cõferre, vnde uidetur a contrario sensu iſtius litteræ,ꝙ statim ex quo fuit in mora,capitulum possit conferre. Sed cum hic æquiparet consilium & consensum,uerũ puto qd prius dixi.Sed quando dicetur esse in mora? Hoc ipso quod quam cito potuit,licentiam non petiit. ff.ad Tertul l.2.§.confessim.non tamen amara faciendo est interpretatio.ff.de don. inter virũ & uxo.l.si id quod §.si quis secundum operas.nec calumniosa.sup. de priui.in his ff.ad exhi.l.pe.arbitrabitur ergo hic bonus iudex 2 ff.de iure.l.1. si autem malitiose impediatur ne petere possit,subuenietur ei:quia non est in mora.de concess.præb.postulastis,nisi ipse hoc procurauerit.ff.si quis cau.l.2.§.vlt.de offic.dele.paſtoralis.§.fin.
ADDITIO.Casum vide sup.& concor.cle.multorum de pẽ.ver.illis pœnam.Io.An.

1 Idẽ Arc. dicens ꝙ Vin.& Ho fli hoc tenẽt in decre. vlt.de cõcess.præb. allegatur. Io. And.

2 Idẽ Arc. post Host.

¶ *Habens conferre cum consilio episcopi, sine illo conferet, morte & remota absentia interueniente.hoc dicit . Domi.*

¶ Vbi f vero de speciali alicuius ecclesiæ consuetudine uel statuto, beneficiorũ collatio ad aliquem cum †consilio episcopi g noscitur pertinere : sublato episcopo de medio h (cum consilium nequeat tunc peti ab eo [1]) non erit propter hoc uacantis beneficii collatio differenda : nec etiam si egerit in remotis k ita quòd non possit ipsius præsentia in breui haberi ; Quia in petẽdo uel expectando eius consilio,posset vacanti beneficio periculum imminere. [1]

f ¶ Vbi vero.] facit ad ea quæ not. Hosti. de elect.c.ulti.in fine & Vincen & Cõpost. de inſti. c. vlt.in fi.

[Glosſ. seq quæritꝫ arg.pro, soluit contra rium.)

g ¶ Cum consilio i epi) qd si eũ consensu suo ide vt, eũ eadẽ fic rõ vacatiõis diuitiæ I hoc casu.& ad hoc ſ. de ſpb. ſi Apoſtolic cæ. & aliqñ conſilio ponitur ꝙ cõsensu ſ. de offi.dele.venerabi li. de foro compet.c. 1.Contrarium credo: quia cũ habet eligere de consensu,nõ ſicli beram habet potestatem, ſicut de conſilio vnde minus hẽt expe dare hoc casu,ꝙ in illo:dico tñ ꝙ no cur ret ſibi tps, cum non possit eligere.de con ceſſ.præb.quia diuerſitatem. de ele.c.vlt. ſper terea ponamus in requiſitione conſilii abſentiã pro ꝺidicio ne.ad hoc ſ. de arbi. c.2.eo.lib.quod in eo ſenſu eſſe non poteſt. & facit pro hac parte qđ dixi ſ. eo.lib de re ſcrip. pro te.in glo.ſed pone.

h ¶ De medio.] i.de hac ulta, & expone ut dſ. 23. q.4. hæc aũt

uita,in prin. & quare dicatur media, ibi not.in gl.1.

i ¶ Ab eo.]simile sup.eo.lib.de reſcri si gratioſe.

ADDITIO. & de pœn.diſt.2.conuertimus.§.hoc idem.uer.item a mortuo.velut ab eo qui non eſt: petit confeſſio.Io. And.

K ¶ In remotis.] arbitrarium erit hoc terminare secũdum conſideretionem temporis,quæ ſequitur infra.

[Glo.ſeq.allegat ſimile obiicit,& ſoluit.]

l ¶ Imminere]hẽs ſimilẽ caſum ſup. de offi.dele.ſi is cui.eo.li.Et no ꝙ difficultas præſtationis reddit obligationẽ inutilẽ.ℨ id ff.de uerb oblig.l.2.§.1.Itẽ nec ſeruatur forma,q̃ inerat collationi; ergo nõ ualet ꝙ agitur. ff.de arb.l.parui.Sol.licet in ℨctibus grauis uel impoſſibilis modus uel conditio uitiet ℨctum, ſecus in ſpiritalibus.ſup.de condi appoſ.c.ult.reiicitur ergo:nec rẽ inutilem reddit.Itẽ periculum uacationis quæ immanet,immutat ius ꝙ alias eſſet ſeruandum.ſic ℨ de reſcr. c.2 eo.lib.de off.deleg.ſi is cui.eo. lib.

DE REBVS ECCLESIAE, &c.

¶ Dictũ fuit ſupra de præbendis & aliis beneficiis eccleſiaſticis:uerum quia poſſet dubitari, utrum res beneficiorum deputatæ pro ſuſtentatione clericorum beneficiorum poſſent alienari:ſicut res aliorum priuatorũ, cum quilibet ſit legitimus adminiſtrator ſuarũ rerũ: ideo ad nos informandum ponitur titulus,de rebus ecclesiæ non alienandis.

TITVLVS IX.

De rebus eccleſiæ non alienandis.

Innocentius quartus

¶ *Perpetua alienatio factade rebus eccleſia uocantis,non pracedente tractatu, & ſine iuſta cauſa,non ualet . Ioan. And.*

Dudum.] In hoc cap. ſunt tres partes In prima, actoris deciſa petitio : In ſecunda rei defenſio : ibi, Dictus vero. In tertia: ibi, Quia vero . Papæ deffinio tribus fulcita rationibus. Secunda: ibi, Quia etiam. Tertia:ibi, Præſertim. Ioan.Andr.

CASVS. Vacante aliqua eccleſia parochiali in dioecesi Pictauenſi, epiſcopus Pictauen. cum cõſenſu ſui capituli donauit decimas illius eccleſiæ parochialis archidiaconatui ſuæ eccleſiæ, quia reddituus archidiaconatus illius eccleſiæ erant ita tenues,quòd non poterat archidiacono. ex illis ſuſtentari. vide illas decimas donauit archidiacono. natui nullo præcedẽte tractatu: poſtea il la eccleſia parochialis fuit alicui collata, qui petit decimas à dicto archidiacono, quas cum recuſaſſet ſoluere, facit archidiacono conuentioni coram iudice competenti, & in ſuo libello petebat vt iudex declararet illas decimas ſpectare ad rectorem illius eccleſiæ, & imponere perpetuum ſilentium ipſi archidiacono: archidiaconus excipiendo propoſuit, ꝙ decimæ fuerant ſibi donatæ per epiſcopum cum conſenſu ſui capituli: Econtra replicabat rector illius eccleſiæ, ꝙ donatio hmõi non valeret, eo quia tempore donationis eccleſia ipſa vacabat, & nullũ habebat defenſorem.item dicebat rector, ꝙ non ſuberat iuſta cauſa alienandi decimas. Item ꝙ dicta donatio non fuerit facta ſolemniter,i.tractatu præcedẽte: Vnde inde, declarauit decimas ſpectare ad ipſum rectorem, & impoſuit ſilentium archidiacono. [Et infra.] Sub hoc infra, ꝛtinetur qualiter rector eccleſiæ parochialis fecit conuenirii archidiaconum, qui detinebat decimas, & petiit ꝙ iudex declararet decimas ſpectare ad ſuã eccleſiã, quo facto imponeret ſilentiũ archidiacono. Dictus autem archidiaconus ex aduerſo propoſuit excipiendo, vt ſequitur. [Cõceſſit, & infra.] Sub hoc infra, ponitur replicatio rectoris allegantis donationẽ factã archidiacono per epm non valere, propter cauſas ꝑ dictas in poſitione caſus: Vnde Romanus Pontifex auditis allegationib. partium ſententiauit vt ſequitur:Nã decimas ipſas adiudicauit dicto rectori, & perpetuum ſilentium impoſuit archidiacono.Not.primo duos caſus, in quibus eſt permiſſa alienatio rei eccleſiaſticæ,videlicet euidens neceſſitas,vel eccleſiæ vtilitas. vide 12. q.2. in ſummã. Nota ſecundo optimum tex. ꝙ licet in inſtrumento alienationis rei eccleſiaſtiã, aliter ꝓbetur, nõ adhiberetur fides: Nam ſupra dſ. ſ. in inſtrumento hoc continebatur, & tamen Papa dicit,quòd non ſuberat. de quo hic in glo. Dominicus.

[prima gloſſa ſummat]

a ¶ Dudum.] perpetua alienatio facta de reb. eccleſiaſt.vacantis, & non præcedente tractatu, & ſine iuſta cauſa, non valet.

b ¶ Et infra.] intelligo ꝙ quidam rector cuiuſdam eccleſiæ diœcesis Dulmen. petebat ſibi & eccleſiæ ſuæ reſtitui & adiudicari decimas , quas archidiaconus Dulmen. percipiebat in ſua parochia. quæ de iure & conſuetudine antiqua pertinebãt ad ipſam eccleſiam, dicẽs, vero, &c.

c ¶ Ex aduerſo.]ad petitionem ipſius rectoris.

d ¶ Reſpondet.] conteſtando litem, & facit quod dixi de lit.conteſt. cap.2.

e ¶ Non debere.] nec adiudicari, vt in deciſione dixi. & patet in fine.nam ſententia, &c.de ord.cog.cum dilectus.

f ¶ proferens.] Archidiaconus excipiendo contra intentionem actoris.

g ¶ In medium.]id eſt, in iudicium: vbi eſt mediũ inter actorem & reum.

h ¶ Capituli.] per hoc videbatur valere. de his quæ fi.a pl. c 2.& 3.ſed hoc non ſufficit, ex quo diligens forma ſeruata non fuit, nec cauſa ſuberat, & vacabat eccleſia, vt ſequitur.

† Vide Old.1 cõſ. 160. cum duo. ſeq. hoc.co.ti.

[Gl. ſeq.quærit,& ſoluit:ſolutioni obiicit & reſponder.]

i ¶ Tenues.]Iuſta videbatur cauſa: ſed non apparuit vera,vt dicitur in fine. Sed nunquid dices iſtam iuſtam cauſam indiſtincte,ſi aliàs fuiſſet tunc vera ? Certe ſic ℨ. de præbend. expoſuiſti. nã ẽt capellas poſſet anecterе ob hanc cãm, vt ibi dr. epiſcopus.n. de conſenſu capituli ſui poteſt eccleſiã & res ſuas ex iuſta & honeſta cauſa alteri dare . de his q̃ fiunt a præla. c.3.& c.paſtoralis, ſed cõtradicit expreſſe. 16.q.1. eccleſiæ. vbi dicitur quia antiquæ eccleſiæ decimis priuari non debent, vt nouis oratoriis tribuãtur, per quod c.indiſtincte dicebat Hug. ꝙ eps inuito ſacerdote non poterat de iure vnius eccleſiæ alteri dare. Sed non eſt verum, vt ibi notatur & de hoc p Ber. de relig.domi.conſtitutus in glo.a quocunque. Dic ergo quòd c.illud loquitur quando iuſta cauſa non ſubeſt, vel poteſt loqui quando ipſa eccleſia in nullo ſibi abundat.ad hoc ſ.de præb.cum cauſam. pro iſta parte facit de eccl.ædifi.ad audientiam 1.& c.tua nos.

K ¶ Onera.]ſcilicet congruæ ſuſtentationis archidiaconi, hoſpitalitatis,& epiſcopalium iurium. ſupra de præben.de monachis.

l ¶ In conceſſionibus huiuſmodi.] facta, ſ.de decimis eccleſiæ tunc vacantis,ſecus ſi ꝺcederetur vel vniretur ipſa eccleſia vacans,quòd dic vt in clem.eo. tit.ſi vnam ¶ Eccleſia] quæ agebat Et not.quòd non ſolum in cathedrali eccleſia locũ habet,quòd ſede vacante,&c. eſſet etiam in minoribus eccleſiis.de offi.ord.cum vos.

ADDITIO . Idem ſecundum Hoſt in qualibet dignitate vel perſonatu, qui remittit ad ſum.ne ſede vacan. §. & de qua ſede. & vide quod no. ſup de exceſſ. prælа.c.2.in 1.glo. Io.And.

n ¶ Defenſore.] Si igitur eccleſia 1 caret ꝓlato,debet epiſcopus ſibi alium deputare defenſorem vel œconomum, qui res eius colligat,conſeruet & gubernet 75. diſt.quoniam quidam. ibi redditus vero.de offi ordi. cum vos.C.de epiſc & cle.omnes § hoc nihilominus, & ad huius officium pertinet excutere & denuntiare iudici, quare fiat alienatio, & ſi fiat propter ſoluenda debita, an pecunia poſſit haberi aliunde,an de fructibus ſatisfieri poſſet,aut de mobilibus,& an potius expediat obligare, q̃ diſtrahere, an de minus vtilis poſſeſſionibus pretio liberari poſſet . & caueat iudex ne talis poſſit corrumpi. ff.de. de rebus eorũ magis §. nõ paſſim. & §.ſeq. His omnibus conſideratis defenſor tẽ diſtrahere potet.t, & nihilominus epiſcopus ſuam interponit auctoritatem.ſupra eod.tit.c.1.de his q̃ fiunt à præla.cum Apoſtolica.Si vero epiſcopus rem menſæ ſuæ alienet, hoc faciat de conſenſu capituli ſui.& archiepiſcopus auctoritatem interponat.ad hoc 9.q.3.c. 2.96.diſt bene quidem. circa fi ecclesiæ vacãti. I.A.

1 Quæ ſurgitur iure minoris, ſ.d reſt. I integ.c.1.Si cut ergo ꝓpillo nõ habẽti tutorem vel legitimũ defenſorem dẽt bonus de ſenſor vel aduocat dari ꝓut dicẽ.ff.de reb. eorũ q̃ ſub tu. l. magis puto. §. non paſſim. in fi, ſic & eccleſię vacãti. I.A.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ADDITIO. An hoc sit necessarium, vide quod dixi de his quæ fiunt à pręla. c.1. in fi. Inn. hic dicit hoc secundū quosdam, & pro hoc nor. facit quod ipse Inn. notat eo. tit. vt super. in fin. & quod ibi scripsi, hic ponit Archi. Sed Hostien. simpliciter hoc ponit remittens ad not. per se. supra eod. lib. de sup. negli. præla. Romana. quæ videas in sum. de offic. ord. §. quid pertinet. versi. permutat. ad idem in sum. hoc eod. tit. §. 3. versic. res autem. Idem Io. Mo. Ioan. And.

[Glos. seq. remittit & consulit: secundo quærit: ponit duas opin. & soluit: tertio iterum quærit. ponit solu. Ber. & contrariam Hostiē. demum ponit distinctionem post Innocen. & Hostiensem.

† Vide Hostiē. in sum. hoc eo. tit. vbi assignant quoq; cāe alienationis rerum ecclesiasticarum.

a ¶ Tractatus.] secundum quod no. de his quæ fiunt à pręl. tua, & debet diligenter fieri, & vtile 1 est sæpius id facere, ne decipi possit. de probat. tertio. ibi, quotiens, &c. Solet dubitari, Nunquid valeāt consensus canonicorum non habiti in cōmuni? Et dicit Lau. q̄ non ad l. ff. de seru. rust. prēd. per fundum. Respondetur illud verum in re communi pluribus vt singulis & idem tenet Host. in dicta decret. tua & approbat: identur Inno. & Compost. de consuetu. cum consuetudinis. Host. de his quæ fiunt à præl. cum Apostolica, & in sum. ipsius tit. circa princip. dicit contra: nam licet inueniatur in electione q̄ requiratur cōmunis consensus de elect. in Genesi. secus in alienatione, in anti. de offi. ord. cum vos. 12. q. 2. fi. qua. de rebus Et ad hoc cōcordat quod olim hic not. Ber. qui dixit, q̄ speciale erat in electione, quod à principio erat nullū, postea non conualescebat. supra de elect. audi. tis. In alienatione tñ quod à principio non valet, conualescit subsequenti consensu exnunc, non vt extunc. Dici potest, q̄ vbi non præcessit tractatus, vera sit prima opinio, vt hic, sed si præcesserit, & deliberauerunt alienare, licet singulariter consentiant, valeat consensus: & locum habeat secunda opinio Sed quærit hic Ber. nunquid solēnitas authentice, hoc ius porrectum. C. de sacrosan. eccl. in alienatione rerū ecclesię locū. habet? Et dixit Ber. 2. q̄ non de necessitate, dummodo seruetur forma. 12. q. 2. fine. Non obstat q̄ sit incorporatum in canonibus, id est, in vòlumine decretorum. vide quod dixi de rescrip. c. 2. super glo. pen.] Quia alij canones de eo non faciunt mentionem, & fuit positum vt sciretur affectus principum ad ecclesiam. Host. contra propter rationem supradictam. [Et quia secundum eum contraria opinio est ecclesiis onerosa, & sic tollenda. de consuetud. c 1.] Sed tanta solemnitas in desuetudinem per vsum contrarium abiit. 4. dist. c. in istis §. leges. Distinxerunt autem hic Inno. & Host. inter decretū, auctoritatem & consensum siue collaudationē. Decretum est sententia qua iudex contractum futurū iustū fore decernit, auctoritatem suam interponendo, vel aliquem in possessionem mittendo, vel mittendum declarando. ff. de dam. infect. si finita. §. Iulianus & §. si. forte, & interponitur ante contractū. ff. de rebus eorum. l magis. §. non passim. & §. seq. Auctoritas autem est auctoritabilis consensus, qui competit sibi ex publico officio, vel legitima administratione, sicut sunt tutores & curatores. ff. de auctori. tut. in rubro & nigro. Consensus aūt siue collaudatio, est multorū volūtas, adquos res ptinet simul iuncta. Et dicunt q̄dā, q̄ in alienatione rei ecclesiasticæ non requiritur decretum, de quo supra dictum est sed causæ cognitio, auctoritas episcoporum, & cōsensus cleti. b ¶ perpetuis.] Nota q̄ in temporalib. in quibus non ita ꝛ ditur ecclesia, sufficit tacitus consensus. sic pra de his quæ fiunt à præla. c. 2. in perpetuis expressus, & tractatus secundum formam. 12. q. 2. fine. secundum Ber.

Gregorius decimus in concilio generali Lugdunensi.

¶ *Primo prohibet submissionem ecclesiarum, suorum immobilium bonorum vel iurium fieri laicis, absque consensu capituli & licentia Papæ. Secundo cassat contractus quacunque firmitate vallatos contra hoc decatero faciendos. Tertio punit prælatos contrafacientes, & laicos qui ipsos prælatos ad hoc compulerunt vel compellent. Quarto præcipit laicos per tales contractus eo casu quo valent vltra debitum non vsurpare, & pœnam apponit. hoc dicit. Ioan. And.*

CAP. II.

HOc consultissimo.] Diuiditur in quatuor partes: in quarum prima, quæ durat vsque ad §. contractus. prohibet submissionem ecclesiarum, suorum immobilium bonorum vel iurium fieri laicis absque consensu capituli & licentia Papæ. in secunda vsque ibi: Et nihilominus cassat contractus quacunq; firmitate vallatos contra hæc de cætero facien dos. In tertia vsq; ibi, Ex contractibus, punit prælatos cōtra facientes, & clericos nō contradicentes: & laicos, qui ipsos prælatos ad hoc compulerunt, vel compellent. In quarta vsque ad finem, præcipit laicos per tales actus eo casu quo valent, vltra debitum non vsurpare: & pœnam apponit.

a ¶ Consultissimo.] id est, cum multo consilio facto: sic fieri debent iura. 35. quæst. 9. Apostolicæ. & C. de legi. humanum. vel, id est, per quod ecclesiisualde consulitur.

b ¶ Vniuersos.] & fœminas comprehendit. De hoc dixi sup. de elect. generali.

ADDITIO. in glo. 2. Et per hoc videtur quod ecclesia iura sua, vel nomen debitoris non cedat sine decreto: de minore in Spec. de cess. act. §. 1. uersi. sed nunquid minor. Ioan. And.

[Glo. seq. notat a contrario, quærit & remittit.]

c ¶ Immobilia.] hæc igitur prohibitio ad mobilia, in quibus non sueuerunt tales fieri submissiones, non extenditur: licet tam mobilia q̄ immobilia prohibean tur alienari sup. eod. c. 1 nisi quæ seruando seruari nō possunt. C. de admin. tut. lex quæ. Quærit hic Garsias per. nunquid clericus beneficiatus faciat fructus suos 1 & tellari & donare possit? Dixi de hoc sup. eod. lib. de offi. ord. c. præsenti.

d ¶ Iura.] Nota iura uel incorporalia poni inter immobilia 2 bona: hic. n. in vtrisq; idem ius statuitur. ad hoc C. de longi. temp. præscri. l. ult. incorporalia. n. præscribi habent vt immobilia, ut ibi, ad idem C. de sacrof. eccl. iubemus. 2. §. 1.

ADDITIO. Et in Authen. de non alie. § ult. colla. 2. facit quod no in Spec. de resti. spol. §. nunc dicamus. Ioan. And.

e ¶ Ipsorum.] scilicet ecclesiarum. Et no. bonorū ecclesiasticorum dominium penes ecclesiam esse de quo dicit. no. 16. q. 1. c. ult. 12. q. 1. expedit. de uerbo. signif. causis.

ADDITIO. Dicit hic Gar. & post eum Ioan. Mo. q̄ Ecclesia, id est, congregatio fidelium, cuius Christus est caput, habet dominium: Sed panperum sunt quo ad sustentationem, & clericorum quo ad administrationem, & sic dicit concordari contra. Ioan. And.

Nota primo argu. q̄ iura incorporalia possunt cōcedi in emphyteusim sicut bona immobilia. Nota secundo quod recognoscere, & tenere rē ab aliquo, idem importat quod confiteri rem esse illius, ad quod sup. de [prima gl. diuidit & summat.]

a ¶ Hoc consultissimo.] Diuide hanc de creta lem in quatuor partes: in quarum prima, quæ durat vsque ad §. contractus. prohibet submissionem ecclesiarum, suorum immobilium bonorum vel iurium fieri laicis absque consensu capituli & licentia Papæ. in secunda vsque ibi: Et nihilominus cassat contractus quacunq; firmitate vallatos contra hæc de cætero facien dos. In tertia vsq; ibi, punit prælatos cōtra facientes, & clericos nō contradicentes: & laicos, qui ipsos prælatos ad hoc compulerunt, vel compellent. In quarta vsque ad finem, præcipit laicos per tales actus eo casu quo valent, vltra debitum non vsurpare: & pœnam apponit.

a ¶ Consultissimo.] id est, cum multo consilio facto: sic fieri debent iura. 35. quæst. 9. Apostolicæ. & C. de legi. humanum. vel, id est, per quod ecclesiis ualde consulitur.

b ¶ Vniuersos.] & fœminas comprehendit. De hoc dixi sup. de elect. generali.

ADDITIO. in glo. 2. Et per hoc videtur quod ecclesia iura sua, vel nomen debitoris non cedat sine decreto: de minore in Spec. de cess. act. §. 1. uersi. sed nunquid minor. Ioan. And.

[Glo. seq. notat a contrario, quærit & remittit.]

c ¶ Immobilia.] hæc igitur prohibitio ad mobilia, in quibus non sueuerunt tales fieri submissiones, non extenditur: licet tam mobilia q̄ immobilia prohibean tur alienari sup. eod. c. 1 nisi quæ seruando seruari nō possunt. C. de admin. tut. lex quæ. Quærit hic Garsias per. nunquid clericus beneficiatus faciat fructus suos 1 & tellari & donare possit? Dixi de hoc sup. eod. lib. de offi. ord. c. præsenti.

d ¶ Iura.] Nota iura uel incorporalia poni inter immobilia 2 bona: hic. n. in vtrisq; idem ius statuitur. ad hoc C. de longi. temp. præscri. l. ult. incorporalia. n. præscribi habent vt immobilia, ut ibi, ad idem C. de sacrof. eccl. iubemus. 2. §. 1.

ADDITIO. Et in Authen. de non alie. § ult. colla. 2. facit quod no in Spec. de resti. spol. §. nunc dicamus. Ioan. And.

e ¶ Ipsorum.] scilicet ecclesiarum. Et no. bonorū ecclesiasticorum dominium penes ecclesiam esse de quo dicit. no. 16. q. 1. c. ult. 12. q. 1. expedit. de uerbo. signif. causis.

ADDITIO. Dicit hic Gar. & post eum Ioan. Mo. q̄ Ecclesia, id est, congregatio fidelium, cuius Christus est caput, habet dominium: Sed panperum sunt quo ad sustentationem, & clericorum quo ad administrationem, & sic dicit concordari contra. Ioan. And.

mo a prohibemus edicto, vniuersos b & singulos prælatos ecclesias sibi commissas, bona immobilia, c seu iura d † ipsarum e laicis submittere, subijcere, seu supponere f absque capituli sui consensu, g & & Apostolicæ sedis licentia speciali. h Non concedendo i bona ipsa uel iura in emphyteusim, seu aliàs alienando k in forma, & casibus l à iure permissis: sed constituendo, vel recognoscendo, seu profitendo ab illis ea tanquam a superioribus se tenere: seu ab ipsis eadem aduocando, m prout in quibusdam partibus n vulgariter dicitur, auoher, uel ipsos patronos, vel aduocatos ecclesiarum, seu bonorum ipsarum perpetuo, aut ad tempus non modicū o statuendo.

¶ Contractus autem omnes etiam iuramenti P pęnæ, vel alterius cuiuslibet firmitatis adiectione vallatos (quos de talibus alienationibus sine huiusmodi licentia & consensu contigerit celebrari) & quicquid ex eis secutum q fuerit, decernimus adeo virib. oīno carere, ut nec ius aliquod tribuant, nec præscribendi r etiam causam parent. Et nihilominus pręlatos, qui secus

f ¶ Supponere.] pro eodem ponuntur, vel singulis singula referas.

ADDITIO. Scilicet secundum ordinem litteræ submittere ecclesias, subiicere bona, supponere iura. Ioan. And.

g ¶ Consensu.] Iste requiritur regulariter & in alienatione, & ēt pter hāc ꝑsōnē req rebat in hoc casu.

h ¶ Speciali.] 3] nō sufficit hoc casu gñalis, & hoc est ius nouū & statutum: q̄ in talibus submissionibus maius periculū vertitur: & ideo cautius g in aliis alienationib. est agendum. 42. dist. quiescamus. ibi, circa maiora de elect. ubi periculum, in prin. s. eo. lib. ff. ad Carbo. l. 1. §. sed & si quis, quia quędā seruitus erat. [Facit sup. de accus. veniētes. de iureiur. nimis. & humanioris est, & c. 15. q. 1. circa mediū.] Et ut laici, qui sæpe uexabant, uel uexari p. mittebant ecclesias, vt eis fierēt tales submissiones, vidētes illas vlterius fieri non posse, desistant a talipra de immu ecc l aduersus. Ioan. And.

(Glo. seq ponit unam opi. quam reprobat.)

i ¶ Non cōcedendo.) quidam (ut est clericus pisanus) male intelligentes dñt hic prohiberi emphyteusim, & alios ꝺctus a iure permissos, sed non est uerum, & ꝺ est posita disiunctiua: sed huic intellectui ꝺdicit, neque. n. credendum, & c. de elect. ecclesia uetera 2 circa finem. sup. eod. tit. cum expediat. hoc ergo sonat litteram: quia non prohibet pada bona ipsa alienari forma & casibus alias a iure permissis, sed 4 prohibet submissiones fieri.

ADDITIO. Idem Gul. Gar. Io. Mo. & Archid.

k ¶ Alienando.) vendendo, permutando.

l ¶ Casibus.) casus habes no. 12. q. secunda, in summa.

ADDITIO. Qui licet sint multi, reducuntur ad quatuor ribi notatos. Ioan. And.

m ¶ Aduocando.) id est, tanquam ab aduocatis recognoscendo (aliàs aduocando.)

n ¶ partibus.) Gallicanis.

(Glo seq. recti. per q in qua duas opi. ponit.)

o ¶ Non modicum.) ad modicum ergo tps̄ pñt uocari in patronos uel defensores: quia tunc in modico tpe nō est periculū ff. de iud. l. fi debitori in fi. pōt autem dici modicum tempus ꝺ decem annos, uel fm Guil. & Gar. relinquitur iudicis arbitrio, ex quo hic nō determinatur, inspecto statu ecclesię & imminenti periculo & conditione personarum, ut supra de offi. delega. de causis. ff. de iure deliber. l. 1. in fin.

ADDITIO. Idem Archi. uide quod no. in cle. eo. tit. mon alteriorum. in glo. fi. Ioan. And.

p ¶ Iuramenti.) non. n. dēt esse uinculū iniquitatis. ꝺ. eod. lib. d e iureiur. c. 1. § quia uero. cum suis concord. q ¶ Secutū.) ꝺ. de reg. iur. accessoriū. cum suis concor. (Glo. seq alleg unam concor. & contrarium soluit.)

r ¶ Prę cribendi.) C. de agri. & cen. quemadmodum. in fi. lib. 11. & est hoc spāle, cū aliàs est inutili ꝺctu transi-

3 Ex expressa. l. negotiū. C. de negot. ge. vñ oportet q̄ papa sciat quare & de quib. reb. sit licentia cōcedenda. ff. de reb. eor. l. magis. §. non im. & C. de præm. l. ab eo. c. qui ad agendum, super uerbo, gñali supra de proc. Fon.

4 Dom. & phi. no. p rescriptis & statutis q̄, sed, positum in materia, p hibitiua post oīonē, negatiuā, stat inclusiue, sic ut positū in ordinatione negatiua, stet exclusiue. Fon.

5 Vid Bal. in l. fi. C. si quis alteri uel sibi. & Bart. in l. 1. ff. si uir uxori. ff. & acq. poss.

Universidad de Deusto
Biblioteca

transferatur dñium: & minus iustus titulus det cãm prescribendi, & de hoc no. de præscr. si diligenti. in gl. ff. de dolo. l. & eleganter. C. de fuffra. l. vnica.

a ¶ Officio.] id est, officii sui executione, & dicit Gar. [Io. Mo. & Arch.] qp & a beneficio est suspẽsus. de app. pastoralis, ubi de hoc.

ADDITIO. Vide quod no. sup. eod. lib. de re iudicata. c. a. super ver. officii.

b ¶ Administratione.] temporalium. de sol. si quotundam.

c ¶ Denũciare.] sumptum fuit ex canone. 2. q. 7. quapp in Auth. colla. 2. de non alien. aut pmu re eccl. §. 2. q incipit, œconomũ. Clericus ergo videns prælatum in hoc delinquere, denunciare dẽt: quod si non fecerit, punitur, ut hic, & si inrasset non accusare, nihilominꝰ denunciat. ꝫ de iure iur. quemadmodum. in fin. & non obstante promissione obedientiæ accus. de accu. ex parte.

1 Vide B. Th. 2. 2. q. 79. ar. 1. ad 5m argumentum,

d ¶ Sic grauata.] Ad idem ꝫ eo. lib. de elec. cupientes. §. cęterum. & c. si compromissarius, in fi.

e ¶ Triennio.] Hoc referas tam ad suspensionem prælatorum, quam clericorum.

ADDITIO. Idem Guli. & Archid.

f ¶ Hactenus.] Idem ſm Guliel & Gar. si post istam constitutionem infra duos menses a tpe publicationis. I Auth. ut fac. no. constit. intra. in prin. tit. quod verum puto, nisi prius 2 hoc scierint. ad hoc supra eo. lib. de præben. cum singula.

2 De hoc arti. vide B. Th. 1. 2. q. 90. ar. 4. doctores i c. cognoscentes. extra de ꝛst. & Sotum lib. 1. de iusti. & iure. q. 1. art. 4.

g ¶ Competentem.) Sextrinam. 24. q. 3. de illicita. §. de conuentione. de sen. excom. sacro. nisi facti necessitas aliud suaderet. inf. de sent. excom. constitutionem.

h ¶ Dimittãt.) Tolle qđ est ꝫ excõicationis, & c in isto igitur casu necessaria est monitio, sed in sequenti nõ.

i ¶ Ex contractibus.) Nunquid debeat obseruari in contractibus, licite factis annectit.

k ¶ Lege.) ut si lex uel pactum fuit oppositum in contractu, illud seruetur, aliàs fiet qđ exigit natura ꝛctus: & sic contractus ex conuentione legem accipiunt. inf. de reg. iur. contractus. cum suis concor.

l ¶ Secus.) usurpando ꝫ naturã uel pactũ appositũ.

m ¶ Restituendo.) & sic non sufficit a grauaminibus abstinere nisi usurpata restituant. 12. q. 6. c. 1. in princ. inf. de reg iur. peccatum.

Continuatio domini Heliæ.

DE RERVM PERMVTATIONE.

(Dictũ fuit ꝫ. tit. proxi. de reb. eccleſię nõ alienandis: Et quia dubitari posset, utrum una eccła posset cum alia permutari: ideo ponitur tit. de rerũ ꝑmutatione.

TIcet.] Non diuiditur. Ponit tñ primo thema de permutare volentib. vbi sunt expectãtes: qđ definit: ibi, Nolumus, exponit mentẽ: ibi, Aequitatem, & eius rationem ibi, Quæ aliàs, & hic ponitur, licet, pro quamus. Ioan. And.

sensu interuenientibus) hactenus initis, uel quos in futurum iniri contigerit, seu occasione illorũ: laici vltra id quod ex natura cõtractuum ipsorũ, vel adhibita ĩ illis lege [k] permittitur, aliquid non vsurpent. ¶ Qui uero ecus [l] egerint (nisi legitime moniti ab huiusmodi vsurpatione desiterint, restituendo [m] etiam ea † quæ taliter vsurparũt) eo ipso ſniam excommunicationis incurrant, & extunc ad ſupponendum terram ipsorum, si opus fuerit, eccleſiastico interdicto, libere procedatur.

TITVLVS X.

De rerum permutatione.

¶ Bonifacius octauus. [Biteren. † episcopo.]

¶ Non obstantibus expectationibus beneficiorum permutatio fieri potest. Io. And.

CAP. VNICVM. I.

Licet † i tua diẽ-

CASVS. Papa Titio fecit gram, & mãdauit epõ Pictauen. ut bñficiũ cũ cura uel sine cura, ẽt si esset dignitas vel personatus Titio ꝛferret, si de pñti vacaret: alioquin ꝓximo vacaturũ, dato certo executore ad ꝛpellendum hoc facto volumus permutare nostra bñficia: unde eã permutationis fiẽdę & non aliàs nec aliõ mõ resignaui meis bñficiũ in manu epi Pictau. Facta resignatione Titius uenit ad epm, & petit sibi conferri illud beneficiũ tanq̃ uacans uirtute gratiæ sibi factæ: Dicebam ego, qm meum beneficium non resignauerã nisi cã permutationis: & sic nõ uacabat simplr: nec continebatur sub gra fuae vnde epꝰ Pictauẽ. dabitans an illud bñficiũ caderet sub gra sibi facta, cõsuluit Romanũ Pontificẽ. Qui consultus rõdet, qđ licet d rigore iuris illa bñficia resignata cadent sub gra Titio fctã: tñ de equitate pensi pit, qm hmõi permutationes non impediant expectationes tur ꝑ expectantes. Et ponit tõẽ nã illi permutãtes nõ essent beneficia sua resignaturi, nisi cã permutationis. Et ita fuit verũ, nisi per fraudem fieret huiusmodi permutatio & resignatio: quia probata fraudẽ, expectans posset petere illud beneficium ac si vacasset per mortem uel resignationem mã cã permutationis. Not. primo, qđ pot fieri permutatio bñficiorum nõ obstãtib. gratiis expectatiuis, & ad hoc emanauit principaliter illud capitulũ. No. qđ de rigore iuris resignatio bñficiorum cã permutationis, cadit sub gratia expectatiua: non tñ de æquitate, ut hic. Not. qđ si resignatio sit facta in fraudem expectãtis: resignatione poterit expectans petere illud beneficium. No. insipid ad quod allegatur pẽs capitulũ videlicet, qđ affectus agentis nõ extenditur extra suã intentionem. l. certi. ff. si cer. pet. No. ulterius, qđ æquitas est præferenda rigori in l. placuit. C. de iudi. (prima gl. summat. notat, & remittit)

1 ¶ Licet in tua.) non obstantibus expectationibus beneficiorum permu. conferri potest. Not. quod qui expectat primam uacantem, primam consequi debet, sal. lit hic, & in casibus quos dixi sup. de præben. quia spe, & de concess. prẽb. si soli.

[Glo.

[Gl. seq. ponit dictum, ad quod allegantur quatuor concord. & soluit vnum contrarium: secundo ponit secundum, ad quod alleg. vnam concord. & vnum contrarium soluit.]

a ¶ Diœcesi.] Non excludit, immo includit ciuitatem. 1 Ad idem 63. dist.

cesi [a] aliqui auctoritate [b] Apostolica beneficia proximo [c] vacatura expectent: illos tamen, qui secundum formam iuris [d] sua beneficia [e] in eadem diœcesi ad tuam collationem [f] spectantia permutare volentes, libere [g] ac sine fraude [h] in manibus tuis ipsa resignant: [1] Nolumus occasione præmissa (æquitatem præferentes in hac parte rigori [k]) circa faciendam permutationem beneficiorum huiusmodi, quæ aliàs minime 1 resignassent, vllatenus impediri.

h ¶ Sine fraude.] pone in terminis per decre. supra eo. lib. de renun. cap. 2. scilicet cum permutatur beneficium, quod sperabatur in proximo vacaturum vt precludatur via expectanti.

i ¶ Resignant.] & si resignata conferantur aliis quam permutare volentibus, non valet collatio, vt in clem. eo. tit. c. vnico.

K ¶ Rigori.] sic C de iud. placuit. C. de fur. & fer. cor. l. si quis ser uo. de hoc ꝫ. de transact. c. vlt.

l ¶ Minime.] Istud facit pro eo quod supra dixi: nam inspicit papa, quòd nil deperit expectãti, quia aliàs non resignasset.

TITVLVS XI.

De testamentis & vltimis voluntatibus.

¶ Bonifacius Octauus.

¶ In fideicommissarijs substitutionibus locum habet quartarum deductio, in directis nõ. Et substitutiones interpretari debemus directas, dummodo conueniant verbis & personis instituris. Io. And.

CAP. I.

I PA-

DE TESTAMENTIS & vltimis voluntatibus.

[Superioribus titulis dictum fuit de cõtractib. inter viuos: nunc videndũ est de contractibus celebratis à defunctis: ideo ponitur titulus, de testamentis & vltimis voluntatibus: vnde sub clausula, & ultimis uoluntatibus, comprehenduntur codicilli & donationes causa mortis.

Cõtinuatio domini Heliæ.

SI pater.] Istius decre. duplex diuisio. Prima in quinque partes, secundum quam ponit primo testamentum patris tria continens, institutionem filiorum, uxoris legatum, & substitutionem, quam fecit filius. Secundas ibi, Testatore mortuo. narrat quæ postea emerserunt. Tertias ibi, Absque. soluit dubium ex testamento & emergentib. prædictis exortum. Quartas ibi, præmissæ. ponit solutionis rationem, & rationis expressionem. Quintas ibi, Licet respondet obiectioni quæ contra solutionem fieri posset. Sed quia ponderato qp propter dictionem monosyllabam, Si, quæ ponitur in prin. c. tota littera pendet vsque, ibi, præmissæ. uidetur diuidenda solum in tres partes, ut sic primæ tres cõiungantur sub una, secũda & tertia tunc ubi ponebantur quarta & quinta. Et est huic simile quod dixi sup. eo. lib. de elect. generali. super 1. glo. ¶ Pro clariori intellectu istius cap. est præsupponẽdum, quòd habetur in glosa posita in verbo, Absq; deductione, in versi. Ad clariorẽ aũt intellectũ videlicet, qp multiplex est substitutio: de qb. dr in glosa. Aduertendum tñ est, qp in substitutione breuiloqua qñ sit impuberi, cõprehenduntur quatuor vulgares, & duę pupillares. Si autẽ fiat puberi, comprehenduntur solum duæ vulgares. Sed do præsupponendum est, qp substitutio nihil aliud est ꝙ secũda institutio. ¶ Casus secundum gl. sic figuratur: Quidam Ioan. habebat filium & filiam impuberes, filiam suã instituit hæredem in certa pecunia, filiũ autem in cæteris bonis: & uxori reliquit usumfructum quorundã bonorũ (sed istud non facit ad casũ istius capituli) vnde iste Ioannes filium suum instituit in cæteris bonis, ut dictũ est, & adiecit: qp si iste filius suus moreretur sine liberis, qp moreretur ad utilitatem filiæ suæ, hoc est, sororis ipsius filii: Et si filia moreretur sine liberis qp moreretur filio, id est, ad utilitatẽ filii: Et si uterq; moreretur sine liberis, pauperes instituit hęredes: & dedit executores: Mortuus ẽ testator, deinde mortuus est filius impubes: & filia similiter impubes absq; liberis:

Additio dñi Heli.

Casus literalis domini Hel.

Universidad de Deusto
Biblioteca

beris: Executores petierunt hæreditatem nomine pauperum à matre: Dicebat mater, ꝙ substitutio facta de filio ad filiam, & de filia ad pauperes, fuerat fideicommissaria: Et dicebat, ꝙ de substitutione facta de filio ad filiam, debebat modo deducere quartam debitam iure naturæ, & similiter quartã Trebellianicam. Similiter à substitutione filię ad pauperes, easdẽ quartas volebat detrahere: Dicit executor, ꝙ illa substitutio erat directa: & ꝙ non habebat locum detractio istarum quartarum. Super hoc consultus Romanus Pontifex respondet, ꝙ non debet fieri aliqua detractio quartarum: sed bona debent restitui pauperibus. Nota primo, ꝙ si ius non potest priuare matrem sua quarta: tamen ipsa priuatur si pater faciat testamentum pupillo. Not. ꝙ substitutio dicitur fieri per verba directa, quando quis habet hæreditatem per manum testatoris. Et dicitur fieri per verba obliqua, quando habet hæreditatem per manum hæredis, vel alterius. Et dicitur fieri per verba communia, quando illa verba sunt communia ad verba directa & obliqua, vt hic, dum dicit testator, ꝙ filia moreretur filio suo.

Nota ꝙ dictio, Et cætera, scripta extense, est apta includere omnia congruentia termino cui adiungitur. Not. arg. ꝙ appellatione cæterorum bonorum, veniũt mobilia & immobilia. de quo vide eo. tit. relatũ. 2. in prin. & ff de verb. sign. bonorum. Nota quòd substitutio põt dici institutio, vt patet hic, de substitutione pauperũ. Et sic omnis substitutio dicitur institutio sub cõditione ff. de vulg. & pup. substi. qui liberis in princ. & not. ff. de lib. & posth. Gallus. in prin. secundum Archidiaconum. Not. quòd hæredi instituto in re certa potest fieri substitutio. Not. vlterius quòd hic agitur de substitutione compendiosa, vnde si talis fiat à milite, valet iure directo, ẽt si filius deuenerit ad pubertatem, & postea mortuus sit, nisi mater sit in medio. l. precibus. C. de impub. & aliis substit. & ibi per doctores iuris ciuilis, nam tunc valet substitutio iure fideicommissi. Si autem fiat à pagano, certe valet iure directo, si moritur in pupillari ætate, sed si deuenerit ad pubertatem expirat substitutio pupillaris, vt hic.

[Prima glos. facit tria. primo dicit vnde decretalis fuerit sumpta: secundo ponit casum litteralem: tertia summarium.]

1 Inducit Ioã. Mon. verba Horatii: Obscur' fio, dũ breuis esse volo. Vide ad idẽ de pẽ. significauit. post prin. Ioã. And.

a ¶ Si pater.] Tracta fuit hæc decret. de extrauaganti Inno. iiij. quę incipit. Ioan. Frangiapani, & forte nimis fuit decisa. 1 Et sic pone casum. Ioan. Frangiapani habebat vxorem nomine Sarracenam: & ex ea filũ & filiam impubetes, Petrum & Philippam. in extremis positus condidit testamentum, & filiam sibi hæredem instituit in certa pecuniæ quantitate, filiũ vero in certis bonis suis, & vxori vsumfructum quorũdã bonorum suorum sub certo tenore reliquit, & adiecit, vt si decederet filia sine liberis, moreretur filio suo, & si filius sine liberis decederet, moreretur filiæ, si autẽ vterque sine liberis decederet, pauperes hæredes instituit, & executores testamento reliquit: Mortuus est Io. ipse testator: demum mortuus est Petrus filius suus adhuc impubes, & demum filia etiam impubes, ipsa scilicet matre superstite, contra quam agebant executores & ab illa domina, vel eius procuratore petebãt coram papa bona, quæ fuerant testatoris & filiæ, sub quibus & bona filii comprehendebant: dicebat procurator dominę, quòd substitutio facta de filio ad filiã, & de filia ad pauperes, fuerat fideicommissaria, vñ in substitutione filiæ ad filium debebat deducere tertiam iure naturæ debitam filio, & quartam Trebellianicam. Item in substitutione pauperum ad filiam pro residuo nomine filiæ eadem tertiam & quartam habebat. Pro parte vero executorũ allegabatur, quòd substitutio fuerat directa & pupillaris, & queniebat talis substitutio personis & verbis: vnde non habebat locum quartarum deductio. Item quòd pater in testõ qđ faciebat impuberi filio, matrẽ portione iure naturæ debita priuare poterat, licet filius id suo testamento facere non posset. Per has vltimas allegationes pronuntiauit Papa bona deferri pauperibus absq; aliqua deductione tertię uel quartę partis. hoc dicit. Vnde sic summa: In fideicommissariis substitution. b. locũ habet 2 Nota. quartarum deductio, in directis non. Et substitutiones debemus interpretari directas, dummodo conueniant & verbis & personis instituti.

ter fam. a † filium & filiam habens impuberes, b & vxorem, c filiam in re certa, d filium vero in ceteris bonis suis vniuersalem hæredem instituit, c

b ¶ Impuberes.] scilicet filiam minorem xii. annis, filium minorem xiiii annis. ff. de verb. sign. pupillus in prin. C. quando tu. uel cur. esse desinant. l. inde eorum. & Insti. qui. mo. tu. si. in princ. 2 licet quo ad naturalem non inspicimus solum annos, sed ætatem, qua pubescere possit. quod dic ut not. s. de despon. impub. puberes.

ADDITIO. Non inspiciamus solum annos quo ad matrimonium carnale, in spiritali secus, ut not. supra eod. lib. de elec. ex eo. in 3. gl. Io. And.

c ¶ Vxorem.] puberem intelligas, & matrem ipsorum filiorum, alias dubitatio non processisset. & hoc patet in fin.

[Glos. seq. recitetur per quæstionem, an institutus in certa re, &c.]

d ¶ In re certa.] instituit: 3 quod est infra: quod si non fecisset, egisset filia de inofficioso 4 nunc autem non posset agere nisi ad supplementum, si aliquid deesset portioni de iure naturæ debitæ. C. de inoff. test. l. omni modo & l. seq. & l. quoniam nouella & l. si quado. & de hoc supra eo Raynutius in prin Scire debes, quòd in certa re institutus habetur loco legatarii ita quòd creditorib. non tenetur. C. de hære. inst. quotiens. & hoc cum est alius uniuersaliter institutus, si n. nullus alius institutus est in totũ succedit hæres. si autem plures instituti sunt in certis reb. & nullus alius uniuersaliter, pro viribus. erunt hæredes nisi in casu, in quo duo sunt instituti coniunctim, & alter diuisim. ff. de hære. inst. l. si alterius. & l. seq 10. And.

[Glo. seq quærit, ponit sex opin. & primam dicit tutiorem.]

e ¶ Instituit.] Nunquid quo ad filiã sufficeret legasse? De hoc fuerunt opiniones tactæ. supra eo. Raynutius. C. de li. in prin. [in glo. relinquens in auth. nouissima. C. de he. præteri. in Auth.] Et dñt quidã 5 ꝙ tutius est ꝙ necessaria sit institutio i Auth. vt cũ, de sp. cog. § aliud quoq; & § hæc aũt. colla. 8. & C. de inof. testa. in Auth. nouissima, & C. de lib. præt. in Auth. nõ licet. dicẽtes C. de inof. test. l. omnimodo. & l. cũ quæritur. & Auth. nouissima. per Auth. illam posteriorem esse correctã. Alii contra, per prædictas leges, & per decr. Raynutius. vbi nihil dr ꝙ Alterocha fuerit institura. Azo. distinxit 6 an testator voluerit solemniter testari, vt ga. cauit testes, septẽ signacula & subscriptiones rogauit. & tunc est necesse, ꝙ in aliquo instituat, vt in Auth. cũ, de appel. og. colla. 8. aut non solemniter, sed nũcupative, & tunc sufficit quocunque relinquat titulo, vt in antiq. leg. ib. Vnde dicunt alii. ꝙ si relinquant in testamento, sufficit quocunque relinquat titulo. & de hoc not. C. de inofficio. test. Auth. nouissima. Alii dicunt ꝙ secundum canones sufficit quocunque relinquat titulo, vt in decr. 7. Raynutius. secus secundũ leges. & hoc ibi tenet Host. vt talis pernitiosa 8 subtilitas euitetur. Alii dicunt, 9 ꝙ aut testator inter filios ẽt testatur. aut inter extraneos & filios simul mistos: In primo casu sufficit quocũq; relinquat titulo, vt in anti. leg. ib. ga. inter ipsos imperfecta simplex & plena voluntas sufficit. & modo

modo de ipsa appareat. C. eod. tit. hac consultissima. § ex imperfecto. & C. fa. erci. l. fi. & auth. ibi signata. In secundo casu, si cũ extraneos instituit, nõ sufficit quocunq; relinquere titulo, nisi fiat institõ, & sic intelligit auth. vt cũ de appel. cogn. Sed vt supra dixi, primum tutius: & ideo tenen

dũ vt. de pœn. dist. 7. nullus, & uerbũ illud, relinquit, in decre. Raynutius, nõ vt poni, ꝙ prie, ut patet ẽt ex institõne adie ctæ. idem in decret. Raynaldus.

a ¶ Legauit.] de facto, vt dixi in casu: legauerat vsum fructũ quorundã bonorum altero solum superstite ex filiis: augebat in testamento legatum, & nemine superstite adhuc augebatur, & ex hoc etiam, vt patet in integra, allegabatur per pauperes, quod patebat, quod intentio testatoris fuerit vxori filiam anteferri.

[Glo. seq. obiicit, & tripliciter soluit.]

b ¶ Eidem filio.] moreretur, ꝙ est inf. Sed q̃: ista filia nec exhæredata erat nec instituta: quia in certa re, ut supradictum est, ergo nec ei pupilliariter põt substitui. nisi de pupil. substi. § non solum ff. de vulg. substit. l. hæres in primo gradu, cũ fuit instituta in secundo, s. post mortẽ filii, 2 & sic ei pupilliariter substituit postea plures. Solu. licet hęc pupilla nõ fuerit instituta uniuersaliter institutus, uterq; est hæres, licet alter teneatur ad credita uel legata, & sic intelligitur hic, & sup. eo. Raynutius, secus si non ex liberis: quia tũc instituta in certa re habebitur loco legatarii, 3 ut s. dixi & C. de hæred. instit. l. quotiens. Vel hic non quæritur an teneatur substitutio de filia ad filium: sed eõ quia de facto prius decessit filius.

[Glo. seq. Liberis.] Sufficit unus. ff. de verb. sign. l. non est si ne liberis. C. de condi. inser. l. 1. super hoc uide quod no. de probatis in præsentia in prima glo.

c ¶ Filiæ moreretur.] id est, ad opus filiæ. 4 Quasi dicat ꝙ hæreditas filii directe & immediate ad filiam perueniat: & econtra, si vero in successione mater esset mediata non filiæ, sed primo matri moreretur, & sic allegabatur pro parte pauperum.

d ¶ Pauperes.] Licet certa psona hęres institui dẽbat, & nomen specificari, tñ pauperum institutio valet, & pauperib. loci propri domicilii sensisse intelligitur, ubi fomentum uitæ, consolationes & remitia a quibus recepit. C. de epis. & cler. si quis ad declinandũ. l. nulli licere. de hoc dic ut sup. eo. cum tibi.

ADDITIO. Pauperes instituti põt; quia uniuersitas pauperum gerit vicem certæ personæ, & ita valet, sicut si testaretur collegium licitum. ff. de fideiuss. l. mortuo. & de condi. & demon. l. municipibus. C. de sacrosanc. eccl. l. ff. ad Treb. l. omnibus ff. de leg. 1. l. si hæres. §. vi secundum archid. Ioan. And.

e A Mortuo.] executoribus relictis, qui petebant bona testatoris post modum ab uxore, ut dixi in casu.

[Glo. seq. primo ponit allegationes partis: ad quas sequitur. Vel dic ꝙ si ex liberis est vnus ex certa re: alter uniuersaliter institutus, uterq; est hæres, licet alter teneatur ad credita uel legata, & sic intelligitur hic, & sup. eo. Raynutius, secus si non ex liberis: quia tũc instituta in certa re habebitur loco legatarii, 3 ut s. dixi & C. de hæred. instit. l. quotiens. Vel hic non quæritur an teneatur substitutio de filia ad filium: sed eõ quia de facto prius decessit filius.

[Glo. seq. Liberis.] Sufficit unus. ff. de verb. sign. l. non est si ne liberis. C. de condi. inser. l. 1. super hoc uide quod no. de probatis in præsentia in prima glo.

f ¶ Filiæ moreretur.] id est, ad opus filiæ. 4 Quasi dicat ꝙ hæreditas filii directe & immediate ad filiam perueniat: & econtra, si vero in successione mater esset mediata non filiæ, sed primo matri moreretur, & sic allegabatur pro parte pauperum.

g ¶ Pauperes.] Licet certa psona hęres institui dẽbat, & nomen specificari, tñ pauperum institutio valet, & pauperib. loci propri domicilii sensisse intelligitur, ubi fomentum uitæ, consolationes & remitia a quibus recepit. C. de epis. & cler. si quis ad declinandũ. l. nulli licere. de hoc dic ut sup. eo. cum tibi.

ADDITIO. Pauperes instituti põt; quia uniuersitas pauperum gerit vicem certæ personæ, & ita valet, sicut si testaretur collegium licitum. ff. de fideiuss. l. mortuo. & de condi. & demon. l. municipibus. C. de sacrosanc. eccl. l. ff. ad Treb. l. omnibus ff. de leg. 1. l. si hæres. §. vi secundum archid. Ioan. And.

h ¶ A Mortuo.] executoribus relictis, qui petebant bona testatoris post modum ab uxore, ut dixi in casu.

[Glo. seq. primo ponit allegationes partis: ad quas sequitur. Vel dic ꝙ si ex liberis est vnus ex certa re: alter uniuersaliter institutus, uterq; est hæres, licet alter teneatur ad credita uel legata, & sic intelligitur hic, & sup. eo. Raynutius, secus si non ex liberis: quia tũc instituta in certa re habebitur loco legatarii, 3 ut s. dixi & C. de hæred. instit. l. quotiens. Vel hic non quæritur an teneatur substitutio de filia ad filium: sed eõ quia de facto prius decessit filius.

[Glo. seq. Liberis.] Sufficit unus. ff. de verb. sign. l. non est si ne liberis. C. de condi. inser. l. 1. super hoc uide quod no. de probatis in præsentia in prima glo.

& vxori aliqua in suo testamento legauit, a adijciens, vt si decederet filia sine liberis, eidem filio, b & si ipse absque liberis c obiret, filius præfatæ filiæ d moreretur, Christi pauperes e instituendo hęredes, si vtrumque sine liberis mori contingeret filiorum: testatore mortuo, f ac deinde filio subsequenter & filia (superstite matre) defunctis ante tempora pubertatis: Absque deductione g Trebellianicæ, h siue partis iure naturæ deberi eos. Rñdebatur pro parte executorũ & pauperum, qđ s. dixi in gl. de facto. & in gl. 1. & ꝙ infra sequitur. Ad clariorem aũt intellectum nota, ꝙ substitutionum alia directa, alia indirecta siue obliqua. Directarũ alia vulgaris, alia pupillaris, alia exemplaris alia breuiloquas: de qua pone exemplum, ff. de vulgari substitutio. iam hoc iure. s. cũ testator dicit, duos impuberes filios mihi hæredes instituo, & eos inuicem substituo: habent. n. hęc breuia uerba in plonas cuiusq; duas substitões, vulgarem & pupillarẽ: alia compendiosa, de his prosequere, ut no. s. eo. Raynutius. circa prin. Sed ad ultimam, & ad propositum ueniamus: Cõpendiosa, q̃ fit his uerbis, qncunq; filius meus decesserit, uel sine liberis decesserit, filia sit hæres: hæc si fiat a milite, siue fiat puberi, siue pupillo, iure directo ualet qñcunque decedat institutus, sicut uerba sonant ff. de mil. testa. l. in fraudẽ. §. miles. & l. miles ita hæredem. §. 1. C. de testam. milit. l. in testõ. hoc uerum; nisi miles hãc substõnẽ filio fecerit, cuius mater est in medio; quo casu valebit iure fideicommissi, si iam factus pubes filius decedat. C. de impu. & aliis substit. l. precib. Si aũt paganus eam per superiora fecerit uerba, & pupillus ille in stitutus in pupillari ætate decesserit, iure directo admittitur substituta, ubi aũt iam pubes factus moritur, substõ oino extinguitur: 6 & uenientes ab intestato succedunt in totũ. ff. de vulg. substi. l. uerbis ciuilibus, & in l. pupillari. & l. Centurio. Si aũt testator sic dixisset, quãdocunq; decesserit filius, uel sine liberis decesserit, filiã substituo, uel uolo ꝙ ei filia succedat, tũc licet directe non ualeat, ualet tñ indirecte iure fideicõmissi. ff. ad Treb. Scæuola, & l. hęredib. C. de insti. & substi. l. gnaliter. §. ult Hoc uiso satis patet, ꝙ hæc substitutio, q̃ forte 7 compendiosa dici põt, admittit substitutos iure directo, ex quo instituti decesserũt in pupillari ætate. Si post pubertatem decessissent, tunc potuissent locum habere matris allegationes.

(Gl. seq. recit. per qõnem, an cum hæreditas p fideicõmissum restituenda sit pauperibus, detrahatur Trebellianiat, & facit tres partes: In prima arg ꝙ sic, per 3tiũ huius littera; secundo inducit unam legem, tertio rõnẽ. In secunda allegatur in 3tium, inducens duos §. de corpore, secundo rõnem, tertio opin. de simili. Tertia pars approbat primum dictum, quod coadiuuat ꝙ simile, & respondet ad rõnem inducta in 3tium.]

h ¶ Trebellianicæ.] Ergo quia substituti ueniunt iure directo, nõ fideicõmissario, non hẽt locum deductio Trebellianica, argue per contrarium, ꝙ si locus esset fideicõmissariæ substitutioni bene detraheretur Trebellianica, licet esset pauperes substituti. Licet ergo cesset Falcidia in iis q̃ legantur pauperibus, uel ad pias causas. C. de ep sc. & cler. si quis ad declinandam & C. ad l. Falci. authen. similiter 8 secus uidetur in Trebellianica per hanc litteram, ad hoc. ff. ad leg. Falcid. l. 1. §. ad municipium, si enim conditor le-

6 Est 3tia opi. Barin l. Centurio & ibi Gaiaul. Ful. in l. pcib. Solerio hic tenet 3 Font.

7 Archid. hic dicit assertiue; sed uersi. puniſſe, dicit eas directas pupillares; sed intelligat ſm emergentia cum. s. de cesserunt intra pubertatẽ.

8 Ibi Lud. Roma. latissime loquẽs dicit hanc glo. iuridicã. idem Ar. cui hæredũ est ſm Old. cons. 148. Font.

Universidad de Deusto
Biblioteca

gis in Trebelliana ad
cid. ita de Trebell. anica expressisset. de deci. ad audiē
tiā, ad hoc ʒ. de priuil. si papa, & quod non est sanctō-
rum patrum decreto, & c. de transla. c. 2 §. sed neque.
ad fin. §. ff. de publ. in rem actio. l. de pretio [Et casus
omissus iure authē-
ticorū relinquatur
iuri antiquo. ad hoc
§. eo. li. de rescrip. su-
sceptum. ff de libe. &
posth. modissime.]
In Trium vī in Au-
th. de eccl. tit. § si au
tem hæres. ibi: omni
Falcidia uacāte, col-
lat. 9. Sed dixit Azo
in sum. de hære. &
fal. ꝙ Trebelliana ȝ-
tinetur sub nomine
Falcidiæ: ergo nec
Trebelliana detrahi
poterit: 1 nā nil ex-
cipit q̄ omnia dicit
de maio. & obed. so-
litæ § nos autem. in
fin. & satis vī termi-
nari per dictū. § si āt
hæres si coniugatur
cum §. si quis in no
mine. vbi dicit hære
ditatem uel legatū:
nec occurrit inter
ista rō diuersitatis:
Inde idem ius cen-
sebitur. sup. de transla. c. 2. [§ sicut. uersi. vide] ʒ. de rescript. inter cæteras.
ff. de legi. nō possunt, ad hoc facit quod no. Ala. Ber. &
alii. sup. de sepul. c. 2. ubi not. de relicto pauperibus nō
detrahi canonicam. Pro prima parte quæ placet, fa-
cit: quia legitima per pauperū inititutionem filii non
priuantur: 2 nam qui vult exhæredato filio ecclesiā
hæredem facere, alium quærat quàm Augustinum:
& Deo propitio neminem inueniet. 17. q. ult. ca. ult. &
sic etiam not. Accursius in l. si quis ad declinandam.
C. de epis. & cle. Item in ipsi l. si quis ad declinādam.
non erat quis institutus qui Trebellianicam detrahe-
re posset: nec est per omnia eadem ratio in vtraque:
quia si rogatus restituere non detrahit Trebellianicā
in vanum fuit hæres: sed si testator fecit multa lega-
ta, & inter alia quædam ad pias causas, & si non de-
trahat de legatis ad pias, detrahit de aliis, & sic non
erit hæres in vanum.

1 Ita Bar. in l. Marcellus ad Treb. Do. & Phi. dicit hoc ve rum, ēt si mediate solum fie ret restō. arg. l. cū dotem. ff. ad l. Falc. Fon.

2 Imò prę subsituẽte filio pauperes q̄cūque decedat; ex quo ista sub- stō est, ꝙ alia ꝓtis- gl. in l. si quis Titio. de leg. 2. pauperes nunq̄ ha- bebēt bo na filii, qa illa nō ꝙ sunt aiæ ꝓtis. Ga- lia. l. cē- turio. col. 95. adde ꝙ ista iu- ra si mili- tant in le- gatis piis factis per defunctū in pecca- to morta- li. allegāt in Bal. in l. 1. Ioan. And. C. de sa- crosā. eccl. Fon.

a ¶ Debitæ.] de his quartis dicut no sup. eo. Raynu-
tius in glo. nota ergo quod quartarum.
b ¶ E contra.] scilicet de filia ad filium.
[Glo. seq dicit quomodo fiat pupillaris substitutio; &
quomodo exemplaris, & quare fuerunt inuentæ.]
c ¶ pupillares.) quæ expresse sit ꝓ hæc uerba, si filius
meus decesserit infra tpa pubertatis, filia sit hæres. In
stit. de pupil. substit. ¶ responso. & expirat statim, cū ad
pubertatem pernenerit, ut ibi. Fuit autem inuēta hæc
substitutio; quia cum multum ꝓsit hæredem habe-
re, & pupillus testari non possit, utile fuit pupillis mo
dum inuenire ne decederēt intestati, ut in prædicto
loco. Inst. de pup. subst. in princ. Idem dicimus de exē-
plari, licet exemplaris differat a pupillari in hoc, quia
in ea necesse est certas personas substitui. C. de impu.
& aliis substi. l. humanitatis.
ADDITIO. Differt etiam exemplaris a pupillari
li. allegāt in aliis, quæ dixi in decret. Raynutius super 2. gloss.
Ioan. And.
d ¶ Eacienda.) Vide quod est infra, ut substitutio,
&c postea uideas dummodo, &c.
[Glo. sequen. exponit & fortificat tex. & dicit repro-

batam gloss. Accursij.]
e ¶ Verbis.] Dixit testator si sine liberis decedat, alte-
ri moriatur: sed istud verbū, sine liberis, certum est ꝙ
non designat certam ętatem: nam & ante pubertatē,
& post, filius & filia sine liberis mori possunt: ergo pa
stamento suo matrem portione iure naturæ debita
priuare non possit: k pa-
rer tamen in testamento,
quod filio impuberi facit,
potest: l nam testamen-
tum huiusmodi pupillare
paternum, vel paterni pars
potius est censendum. m

¶ Idem.

¶ Superior habet consentire religiosis deputatis executoribus. h. d secundum Zen.

CAP. II.

RELIGIO-

h ¶ Interdum.) vt ff. ad Trebel. l. Scæuola. ff. de vulg. subst. l. Centurio §. uerbis C. de impu. & aliis substi. l. precibus.
i ¶ Licet aūt.) Rādet obiectioni, quæ fieri posset ex eo ꝙ filius non potest matrem priuare debita portio-
ne, ergo portio illi matri debetur, non substituto.
K ¶ Non possit.) C. ad Tertul. l. matri, & l. ult. & Auth.
in testamento, ibi posita. Sed illud locū habet, ubi fi-
lius testatur uel decedit ab intestatos hic ita filius nō
succedebant pauperes ex testamento suo, sed potius
ex paterno, ut sequitur.
ADDITIO. Quod dictum est filium non posse pti-
uare matrem portione iure naturæ debitaquerum est
nisi ex causa, ut in præalleg. Authen. & habentur hæ
causæ in Authen. ut cum, de appel. §. & hæc quidem.
coll. 8. Ioan. And.
l ¶ Potest.) Est expressum. ff. de inoffi. test. l. Papinia-
nus. §. 1. ubi dicitur, ꝙ mater non impugnat testamen
tum, quod pater filio fecit, querela inofficiosi.
m ¶ Censendū.) ut in prędicta l. Papinianus, & Insti.
de pup. subst. §. hoeris. ff. de vulga. & pup. substit. l. qui
plures liberos. in fi.

REligiosus.) Sunt duæ partes, secundas ibi, Sane. Prima ponit dictum, cuius rationem reddit ibi, Cum uelle. Secūd. uero uno themate casum distinguit, trimembrem, & rationem reddit ibi, Ne uoluntatem, & casum excipit ibi, Nisi. Ioan. And.

CASVS. Titius ueniens ad mortem, suum vltimum condidit elogium, & plura legata dimisit, ad melius implendū suam uoluntatē deputauit executores suos, aliquos religiosos, nunq̄ religiosi possunt suscipere hmōi onus, & exequi testamentum siue ultimam uo-
luntatem defuncti? Rādet ꝙ non; quia religiosus po-
tēt uelle neque nolle; sed uoluntas sua est posita in
ptāte sui superioris. Sed ponamus ꝙ testator deputa-
uit simpliciter plures executores, unus moritur uel
se absentat, utrum unus sine altero possit exequi uolū
tatem testatoris? Rādet Romanus potifex, ne differa-
tur uoluntas testatoris, unus solus poterit uoluntatē defun-

defuncti exequi: quod verū est: nisi alias constaret de
mēte testatoris; puta qa voluit ꝙ alter executor sine
altero nō procederet. Nota primo, ꝙ executor vltimæ
voluntatis dr̄ hīe officium. No. secūdo, ꝙ vbi in actu
requiritur licentia superioris, illa debet actum præce-
dere. Ad hoc de regu.
licet, & cle. fi. de elec.
Dom.
(Prima gloss. dicit
quid declaret.)
a ¶ Religiosus.) Ema
nauit ad declaratio-
nē decreta. §. eod. tua.
& eorum, quæ plene
no. Guil. in Specu. de
instru. ed. t. § nunc ve
ro. versic. sæpe etiam
quæritur.
ADDITIO. Alias
est ver. sub §. compen
do fe. Io And.
[Gl. seq. primo soluit
dubium: secūdo quæ
rit, arg. consuetudi-
nem inducit.]
a ¶ Religiosus.) intel
ligā indiuiduū, siue
monachus, vel tris
conicus, mendi-
cans, vel non. 1 Et
de claustralib. intelli-
go, in quib. sequens
raro locum habet.
sed quid de minore
xxv. annis, vel de mu
liere: nam quid pñt
& quia maior 17. an-
nis potest procurare ne
gotia, vt. §. eo. lib. de procu. qui generaliter. in fine.
Videtur quod possit esse executor. Contra quia non
habet personam standi in iudicio. C. de procu. exigen-
di. Ad hoc supra de æta. & qual. c. indecorum. C. de
ligiti. tu. l. vlt. Item de fœmina. ff. de procu. l. neque
fœmina. C. eo. tit. de procur. l. alienam. ff. de reg. iur. l. 2.
3. 9. 7 c. 1. § tria. Quicquid sit de iure, consuetudo opti
ma interpres legum habet, quod tales exequi possint.
ADDITIO. Et sup. de arbi. dilecti. & de his Spec. præ-
alleg. § circa finem. versi. quid de minore. & versi. seq.
Io. And.
b ¶ Ab aliquo.) clerico, uel laico.
c ¶ Non habeat.) supra eo. lib de elect. quorundam.
& c. si religiosus. 12. q. 1. non dicatis. infi. titu. proxi.
cap. vlt.
ADDITIO. Allegat Arch. 2. q. 7. nullus 2. & 23. q. 2. c. 1.
Io. And.
d ¶ Officium) hodie rōnem huius officij ordinarius
loci exigit a religiosis etiam exemptis: & si circa id de
liquerint, illos punit, vt in cle. eo. tit. religiosus.
(Glo. seq. rationem reddit, per quam solui contra-
rium. & alleg. pro.)
e ¶ Obtenta.) ergo tunc pōt: 2 misericordię n. est ta
le officium. 86 dist. non satis. Sed videbatur ȝ per cap.
16 q. 1. monachi de postu. c. 1. vbi dr̄ duo requir tur, ſ.
quod exposcat vtilitas monasterij, & quod abbas im-
petret: pro ista parte faciebat decreta. tua. sup eo. tit. &
decre. ubi quidam frater prędicator fuit executor: hoc
expeditum est.
f ¶ (sane.) hoc tractabat idem Guliel. in eo. §. ver. sed
alter. cum ver. sequen. & ver. quid si sint plures. Io.
And.
g ¶ Simpliciter.) sine clausula, ut ipsi, uel eorū alter;

fus a † executor ab aliquo
b in sua voluntate vltima
deputatus, non potest (cū
velle vel nolle non ha-
beat c) huiusmodi offi-
cium d suscipere, vel exe-
qui: nisi a superiore suo
petita super hoc licentia
& obtenta. e

¶ Pluribus executorib. datis, vno mortuo vel in remotis existente, vel exequi nolente, vnus officium executionis exercebit, ne impediatur testatoris voluntas: nisi aliud per testatorem disponeretur. h. d secundum Zen.

¶ Sane f plurib. a testa-
tore simpliciter g execu-
toribus deputatis, vno eo-
rum mortuo, h vel in
remotis i agente, aut id
exequi forte nolente; Ne
voluntatem testatoris im-
pediri, vel nimium differ
ri contingat; k poterit a-
lius (nisi testator aliud ex-
presserit l) officium exe-
cutionis iniunctæ libere
adimplere. m

TITVLVS XII.

De sepulturis.

Bonifacius octauus.

¶ Hic prohibetur pactum de sepultura eligenda. Non obstante pacto de sepultura eligenda, vel electa non mutanda, sepeliendus est quis vbi alias erat de iure sepeliendus: & alias sepultus cum omnib. sepulturę obuentibus restituēdus est alias pena incurritur hic contenta. h. d. secūdum Zen.

& si non omnes: 3 alias non esset quæstio.
(Glo. seq. recipet quæstionem, quam soluit: & duas
opinio. subdit.
h ¶ Mortuo) no. 4 ex littera, ꝙ mortuo executore,
eius officium non transit in hīdem. (Et de hoc in pal
leg §. circa fi. ver. in
super.) Vī. n. industria
& amicitia eī electa.
Ad hoc §. de offi. de
le. c. ult. ff. ꝓ foc. l. a-
ctiōe. § mortē. ff. mā.
l. mandatum. in fi. &
ff. de tut. l. antepen. in
fi. ubi idem. no.) Qui
dam dicebant tale
offm transire in hæ-
redem executoris per
l. 2. ff. de alimē. & cib.
leg. l. cum unus. & l. a
filio in prin. & l. ali-
menta. in prin. (Vide
quod ibi not. quod
non transeat officiū,
licet ibi trāseat onus
non personale.) Alii
distinguebant, an res
esset integra, vel non
sicut supra de elec. in
causis. C. mand. l. mā
datum. Quod autem
dixi nō transire in hæ
redem, uerum est, nisi
testator expresserit, si
cut & de cōpromis.
so dicimus sup. de ar-
bi. c. ult. quid autem
tunc fiet dixi inf. gl.
ut quia. Io. And.
i ¶ In remotis.) Si er
go non multū distat, uocabitur: & si in termino assi-
gnato non uenerit, procedet socius sine illo: si aūt re-
motus est, 5 nec uocabitur: sic & in electionibus, de
elec. quia propter, & c. sum inter uniuersas, & c. quod
sicut.
k ¶ Contingat.) si. sup. eo. lib. ne sede uacante. c. uni. ad
fi. de offi deleg. si is cui.
(Gl. seq. exponit & notat: secundo ponit & sol. duas
quæstiones.)
l ¶ Expresserit.) ut quia uetuit ne alter sine altero ꝓ
cederet. (bñ facit ff. de exer. l. 1. §. si plures.) aliud est
ergo tacere, aliud expresse uetare. ad hoc de bap. maio-
res §. sed adhuc. & § seq. ȝ. de reg. iur. is qui tacet. [Io.
Mo. allegat C. de nego. gest. l. fi.] Quid ergo tūc fiet ex
quo alter nō uult exequi, uel mortuus est? Si testator
sibi prouidet, illud seruabitur: alioquin eps exequat.
sup. eod. si hæredes. & c. tua. Quid si abbas Sancti Pro-
culi datus est executor, & mortuus est; nunquid hoc
officiū transibit ad successorem? vī. distinguēdum, an
fuerit proprium nomē expressum, nec ne, sup. de offi.
deleg quoniam, ꝙ satis posset dici in ēneos; sed in pro
pinquo vī, quod licet nomen non fuerit expressum,
tamen affectione personæ hoc factum fuerit: vnde nō
transeat ad successorem, ad hoc 13. q. 3. Pontifices. de
testa. requisisti. (De hoc plenius in prædicto §. circa fi.
uersi. quid erit.) Io. And.
m ¶ Adimplere.) est si. sup. eo. lib. de procu. si duo. §. fa
ne. & ff. de admin. tuto. l. decreto. § ult & est in his spe-
ciale fauore testantium, causarum, & pupillorum.

DE SEPVLTVRIS.

¶ Visum est sup. tit. proxi de testamentis: nerum qa
testator in testamento quandoque eligit locum suæ
sepulturæ; ideo annectitur titulus de sepulturis.

Cōtinua-
tio domi-
ni Heliq.

Anima-

3 Vide Io. Cald. consi. 45. hoc eod. titu.

4 Vide Bar. in l. a filio ff. de alimen. & ciba. leg.

5 Qđ terminē arbitro bo ni uiri, in Arc. & facit qđ no ta. sup. eo. li. de. tēp. ordi. cum nullus. §. penu. in glo. 2.

ANimarũ.] Prima pars ponit inhibitionẽ & decretum: ibi, Nos enim. Secunda punit eligentem ibi, statuentes. Tertia punit inducentem: ibi, Si vero, & pœnam aggrauat in non parentem: ibi, Quam nisi, Io. And.

¶ Pone casum per te, quia textus clarus est.

No. primo ex prin. text. q̃ officium prælati est obuiare periculis animarum suorum subditorum.

No. ibi, sub interminatione maledictionis ęternæ, q̃ veniens contra istam constitutionem, peccat mortaliter. Nota vlterius, quod religiosi inducentes aliquem ad p̃mittendum, iurandũ, vel vouendum, quod eligat sepulturam penes se, puniuntur pœna hic contenta, & in cle. cupientes de pœnis. in cle. Sed quid induxerũt solum ad eligẽdum: vtrum puniantur ista pœna? Rñdet q̃ non; nam licet per votum, iuramentum vel promissionem tollatur libera facultas, nõ tamen per electionem: quia licet elegerit quis sepulturam in vno loco, potest postea eligere in alio. Nota si quis induxerit aliquem ad vouendum, iurandum vel promittendum, vt eligeret sepulturam in tali loco, non valet electio; & ideo quantum ad electionem sepulturæ decedit intestatus. Idẽ dicẽdum est, si nulla promissione, voto, vel iuramento præcedente eligerit sepulturam in vno loco: & postea iuret vel promittat non mutare: quia tũc electio sepulturæ cassatur. Nota iuncta glossa, quod si quis non eligat sepulturam, tunc est sepeliendus in loco suorum maiorum, si habeant certum locum pro sua sepultura. Si autem certum locum non habeant, tunc est sepeliendus in cæmeterio ecclesiæ parochialis, in qua recepit sacramenta. Nota q̃ sepelientes aliquem indebite, tenentur restituere quicquid exinde recepe runt, etiam si non fuerunt requisiti. Nota quod tenẽtur restituere ossa cadaueris, si fuerit requisiti & moniti ab ecclesia, aliter non. Nota, q̃ si requisiti & moniti non restituant ossa defuncti intra decem dies, ecclesia ipso facto supponitur interdicto. Nota, q̃ papa potest decernere iurantem non obligari iuramento, q̃n causa legitima sub est. ad hoc 5. eod lib. de reb. eccle. non alie. cap. 2. de elect. vbi periculum. §. penult. Dominicus.

[Prima glo. dicit quid suppleat, & declaret.]

a ¶ Animarum periculis] Emanauit ad suppletionẽ decretal. supra de pact. plerique, & propter ea, quæ in fine no. Host. dicens, o, quot & quantorum animas cõstitutio hæc astringit, nam quasi omnes sibi talia arrahunt, & tales alliciunt, vt infirmare contingat medicos, qui sane debuerant.

b ¶ Volentes.] ad hoc supra de offi. leg. officij.

c ¶ Æternæ.) hodie transgressores excõicati sunt ipso iure: nec absoluuntur ab alio, quam a papa, nisi in mortis articulo, per cle. de pœn. cupientes. in fin. quę

† Plures modos q̃ bus papa p̃cipit, po nũt Do. & Ancha & ilti pũti ℨfacies, licet nõ ex cõicet gra uiter peccat c. 2. de maiori. & obe. 8. q. 3. sciẽdũ. Similter il le modus indignationem B. A. post. pe. & pasolũ arbitrariã pœnam. not. Bal. in l. 1. C. de sac. san. eccle. Superãtis allegat & Bal. in c. 3. §. porro. q̃ fuit prima cã beneficii amittẽdi. Fon.

etiam reseruat pœnas infra positas.

d ¶ Promittendum.] non enim Deus facit differentiam inter ista. 22. q. 5. iuramenti.

ADDITIO. Vide quod scripsi de iureiur. debitores. super verb. cogendi, & quod no. eo. tit. c. vlt. in vlt. gl.

CAP. I.

ANimarum periculis [a] & scãdalis, quæ frequenter ex his proueniunt, obuiare volentes, [b] vniuersis religiosis & sęcularib. clericis, cuiuscumq; status, vel condi tionis existant, † in virtute sanctę obedientiæ, ac sub interminatione maledictionis ęternæ, [c] districtissime prohibemus, ne aliquos ad vouendum, iurandum, vel fide interposita, seu alias promittendum [d] inducant, vt apud eorum ecclesias sepulturam [e] eligant, vel iam electam vlterius non immutent. Nos enim (si secus actum fuerit) electionem talem decernimus nullius penitus existere firmitatis. Statuentes, vt hi, qui sic elegerint, nec apud sic electas ecclesias vllatenus sepeliri, nec alibi (ne contra votum iuramentum, aut promissum huiusmodi a se factum, materiam habeant veniendi [f]) possint eligere [g] sepulturam: sed contradictione quacumque cessante sepeliantur omnino apud illas ecclesias, apud quas [h] sepeliendi de iure fuissent, si alias sepultura non electa forsitan decessissent. ¶ Si vero ijdem religiosi, vel clerici, prædictos [i] in suis ecclesijs, vel cœmeterijs præsumpserint sepelire: ad restitutionem

h ¶ Apud quas.] s. vbi sunt maiorum suorum sepulchra. 13 q. 2. Ebron. cum c. seq. & supra eo. c. 1 in pr. 2 quod de intestato dẽt intelligi. Quid si ecclesia illa 2 de qua promiserat, sit illa in qua ab intestato sepeliri debeat? declarari debuisset: quia si dicamus quod ibi non debeat sepeliri, vbi ergo sepelietur: & littera dicit non apud illas, &c. unde posset dici, quod ibi sepelietur non obligatione promissionis, sed potestate iuris. sicut cũ ex duabus seruitutibus remittitur altera, altera remanet, ad hoc de vsu pal. ex tuarum. ff. de verb. præb. si domus tua. In contrarium vꝛquod supra. dixit, nec apud electas ecclesias vllatenus sepeliri: ꝓterea ſin hoc semper illi apud quod est sepulchrum maiorum etiam ex electione vel promissione, quia priuati erunt potestate eligendi, habebunt obtentum: quod esset non debet. 33. q. 5. hęc imago. supra de procu. tuę. ℨ. de reg. iur. cum quid.

i ¶ prædictos.] quos sic induxerunt: non ergo prohibet decre. quin possit eligere; sed prohibet inductiones & promissiones.

ADDITIO. Et sic ro ſm Io. Mona. quare non possunt voto firmare id quod licet facere: quia electio sepulturæ est pars vltimę voluntatis, cuius libertas tolli non debet. C. de sacrosan. eccl. 1. 1. sargum de sponsa. Gemma. cum concor. Item cum prouisum sit a iure negligenti: illa iuris prouisio impediri non debet, nisi mera liberalitate testantis. Et adde quod not. super glo. Addebat ipse Io. q̃ electio sepulturæ est ius speciale indultum contra ius cõe, vt supra versi. proxi. & tale ius solus princeps, qui supra ius est, potest inducere: quare sicut alias a principe non põt tollere ius cõmune: sic nec ad ius speciale adiicere, quo arctetur ius cõmune, & ex hoc dicit concludi, quare hic puniatur deceptus, sicut attentans contra iura. Io. And.

a ¶ sepul-

a ¶ Sepultorum corporum.) supra eo. ex parte. [&c. fraternitate, &c. cum liberum. Io. And.]
(Glo. seq. recit. per quæstionem.)

b ¶ Decendium.] istud decendiũ in restitutione corporis currit ex quo petitum fuerit; sed in restitutione rei credo, q̃ statim curran: & ideo in rebus non fuit additũ si petantur. Ista. n. cõstitutio non intendit minuere, sed addere ad decre. plerique. supra de pactis. Sed ibi intellige eum sepelẽdo. Inter duas enim ecclesias bñ valeret pactum quod dic vt sup. eo. lib. de pac. c. 1. Io. And.] Sumitur autem sepultura multis modis, quod dic vt no. 13. q. 2. c. clerici. Sitem quæritur. & ℨ. eo. c. pen.

f ¶ Veniendi.] licet non teneat principale, tenet accessorium quoad qd: & est speciale, ad idem de iureiurã. debitores: ubi de hoc. & eo. tit. cum contingat. Io. And.

g ¶ Eligere.] punitur ergo in quo deliquid. de tempor. ordi. litteras. de his quę fi. a maior. par. cap. quæ fiunt.

[Glo. seq. exponit, quærit, & ad vtrumq; partem arguit.]

CAP. II.

CVm.] Diuisio patet per paragraphos. præmitte, q̃ canonica debetur ecclesiæ, in qua defunctus cæsit pabulo recipi consueuit. supra eo. c. 1. Et p hoc videbatur, q̃ parochiali. Item ei qua corpus assumitur. supra eo de his. & prouidebatur, q̃ ei in qua iunt sepulchra a maiorum. Dominicus.

¶ Præponendum est pro intellectu huius ca. illud quod habetur in c. certificari. eo. tit. in antiq. videlicet quando quis eligit sepulturam in aliqua ecclesia diuersa parochiali ecclesia, illa ecclesia debet habere canonicam portionem, quæ cessante consuetudine funeris.

CASVS. Prædecessores cuiusdam Titii cõsueuerunt sepelire in ecclesia fratrum Minorũ: quia ab antiquo habent ibi sepulturam: Titius autem elegit suam sepulturam in quadam tertia ecclesia, non in propria ecclesia parochiali, nec in ecclesia suorum prædecessorum. unde ille tertiæ ecclesiæ plura obuenerunt occasione sepulturæ ipsius Titii: Certum est, q̃ illa tertia ecclesia debet canonicam portionẽ. Sed q̃ritur, cui ecclesiæ parochiali Titii, vel ecclesiæ p̃decessorum suorum? Respondet Romanus Pontifex, quòd illa portio canonica soluenda est ecclesiæ parochiali ipsius Titi, in qua audiuit diuina, & non alteri ecclesiæ vbi sunt sepulti maiores: Nam ista canonica portio datur in recompensationem librorum, quos sumpsit rector ecclesiæ parochialis in celebrando diuina, & ministrando sacramenta defuncto, tempore suæ vitæ. Sed quid ponamus, quòd Titius habebat duo domicilia, in vtroque se collocabat pariter, puta in æstate faciebat residentiam in vno domicilio, in hyeme in alio, quæ domicilia erant in diuersis parochiis:

tam sepultorum [a] corporum si petantur quam etiam omnium, quę occasione sepulturæ illorum, peruenerint quomodoliber ad eosdem, infra decẽ dium [b] integraliter faciẽdam, [c] ipsos obligatos esse censemus. Quam nisi fecerint, ecclesię ipsæ, apud quas sepulti fuerint, nec non & cętemeria earumdem, extunc eo ipso sint & tamdiu maneant ecclesiastico suppositæ interdicto, [d] donec ab eis facta fuerit restitutio plenaria omnium prædictorum.

¶ Idem

¶ Ecclesiæ dimissæ non debetur canonica portio, sed parochiali: & pluribus, si sunt plures.

CAP. VI.

CVm † quis, [e] cuius maiores sunt soliti ab antiquo in aliqua ecclesia sepeliri, [f] ea dimissa eligit alibi sepulturam: canonica [g] portio dimissæ non debetur ecclesiæ

iste Titius mortuus est electa sua sepultura in quadã tertia ecclesia: dictũ fuit supra, q̃ ecclesia sepulturæ debet hñe canonicã portionẽ: sed quæritur quæ istarũ ecclesiarum habebit canonicam portionem: vtrũ illa ecclesia in cuius parochia est mortuus, vel alia? Quidã dicũt, q̃ illa ecclesia in cuius parochia est mortuus: verũ tamẽ Romanus põtifex dicidit hic ℨriũ, videlicet, q̃ illę duæ eccl̃æ parochiales diuidãt inter se illã canonicã portionẽ. Aliqui dicebãt q̃ quilibet poterit eligere sepultura, dimissa parochiali ecclesia dũmodo eligeret in loco magis religioso, hoc est, in loco vbi magis celebrãtur diuina. Sed quid erit, si aliquis eligit sepulturam in loco minus religioso, & dimisit locũ magis religiosum puta q̃ eligit sepulturã suam in una capella, in qua forte semel in anno celebrã tur diuina? Rñdet q̃ quis potest eligere sepulturã in loco minus religioso dimisso loco magis religioso, licet olim esset ℨrietas inter doctores. Nota primo q̃ quis põt eligere sepulturam dimissa ecclesia parochiali, & ẽt dimissa ecclesia, in qua sepulti sunt maiores. Et canonica portio est soluẽda ecclesiæ parochiali, in qua recepit sacramenta, & non ecclesiæ in qua est sepultura suorum maiorũ: & sic non est soluenda canonica portio illi ecclesiæ, in qua fuisset sepultus, si non elegisset sepulturam: nam sepulchrum maiorũ, non p̃fertur ecclesiæ parochiali. c. proxi. sup eo. Nota q̃ ista canonica portio non soluitur ecclesiæ parochialis, eo q̃ ecclesia est dimissa, sed soluitur in recompensationẽ librorũ, quos sustinuit rector ecclesiæ parochialis in celebrando diuina, & administrando sacramenta defuncto, ideo solui debet ecclesiæ parochiali, & non ecclesiæ, in qua est sepultura suorum maiorum. Nota vlterius, q̃ quis potest habere plura domicilia, & tunc si eligat sepulturam in aliqua tertia ecclesia, dẽt solui canonica portio ambabus ecclesijs, in quibus ipse defunctus habebat domicilia. Quid si haberet vnum domicilium solum, quod partim esset de vna parochia & partim de alia: cui ecclesiæ est soluenda canonica portio? D est glossa, q̃ idem, videlicet, q̃ soluatur duabus ecclesijs per medium. Communiter tamen seruatur q̃ ille est censendus parochianus illius ecclesiæ, in qua fouet ralem. Nota, q̃ quis potest eligere sepulturam suam in loco minus religioso: cautius tamen faciet, si eligat locum magis religiosum: nam pius proficiunt speciales orationes quam communes, & licet in universo mundo fiant orationes communes pro omnib. defunctis, tamen specialiter fiunt orationes pro benefactoribus illius ecclesiæ.

† Vide cõci. Tri. ses. 25. de ref. cap. 13. & Cardi. cõsi. 90. scip. eps Fel. tren.

[Prima glossa dicit quid declaret.]

e ¶ Cum quis.] primum dictum huius decretalis emanauit ad declarationem eorũ, quæ not. Ber. & moderni sup. eo. de his. & approbatur opinio Inno. & reprobatur opinio Hug. & Ber.

f ¶ Sepeliri.] unde si intestatus decessisset, ibi sepeliri debuisset, ut dixi supra. c proxi. & supra eo. tit. c. 1.

[Glo seq recit per quæstionem.]

g ¶ Canonica.] saltẽ quarta, uel sterur cõsuetudini supra c. certificari. in ijs q̃ eligũt sepeliri apud Minores uel Præ-

Universidad de Deusto
Biblioteca

vel prædicatores taxata quæ incipit, super cathedra. in tit. de sepul. quæ fuit reuocata per Bñdictū: hodie innouata p̄ cle. eo. tit. dudū.

ADDITIO. In quarta, vt in minori, oēs canones cōcordāt. facit. ꝛ. eo. li. de arb. c. 1. & ibi concor. & uide p̄ not. e. ti. certificari in vlti. glo. & quod sup. ea scripsi. Io. And.

a ¶ Dūtaxat.] quia ēt si apud debitā sepultus fuisset, habuisset parochialis eccl̄a canonicā ꝛ supra e. c. 1. b ¶ Domicilia.] q̄d esse potest, de reseri. dilectus. 2. ff. ad munici. l. assumptio. Itē posset quis esse sine domicilio, ut si religio domicilio nauiget vel iter faciat, q̄rens quo se collocet. ff. ad muni. l. Labeo. in prin. & l. eius. & p̄ dicit hic de diuersis domiciliis, satis putarem esse æquum in vno, quod æqualiter esset in duabus parochijs, vt puta in habitat quis domū in cōfinio duarum parochiarū, vel duas domos coniunctas habitat, q̄ sunt in duabus parochiis, vt eadē ratione illę duæ diuidant quartam.

ADDITIO. Facit q̄d posti Inno. scripsi supra de parochijs. super eod. in glo. limes. & quod not. 16. q. 3 licet. in gl. pone p̄ Ioan And.

c ¶ Diuidere.] si supra de testa. relatum 2. ad fi.

d ¶ Si quis.) hic terminatur quæ no. 13. q 2. ca. 1. §. nūc autem quæritur. & supra eo. fraternitatem & approba fff. de hær. instit. Auge. de ag. succes. §. pxi. Fon.

¶ No. Dñi cus & ph. p̄ assigna tis cētum pro certo actu faciē do & plures faciūt actum simul, diuidētur dicta cētū ī ter eos. exemplum primo in trāti arcē promissa sūt centū, tres ītrāt simul inter se diuidēt illa cē tū. Imo. i cle. & si principalis. & resc. Bart. in l. hoc arti. ff. de hær. instit. Auge. de ag. succes. §. pxi. Fon.

¶ Vide q̄n nē quam hic dispu tat Frācus d decedē te monasterio inf. annū, pba tionis: an tūc eccl̄a parochialis debeat habere canonicum.

IS, qui] partes patent. Secunda ibi, Mulier. & prima solueit dubium, & solutionem moderatur: ibi, Dum modo. Io. And.

¶ Si ciuis alicuius ciuitatis t p̄e æstiuo, ut fructus colligat, accedat ad suā coloniam: & ibi mortuus est, nō sepelietur in ecclesia, in cuius parochia mortuus est, sed portandus est ad suam ecclesiā parochialem. hoc dicit CASVS. Titius huius ciuitatis ciuis, qui habebat medietariam vel coloniam, tempore æstatis ad illā accessit, p̄ recolligendis fructibus, vel forte pp̄ pestē, & ibi mortuus est intestatus, quātum ad sepulturam: utrum sit sepeliēdus in ecclesia parochiali, in cuius parochia decessit? Certe non: sed est portandus ad suam ecclesiā parochialem, si commode fieri possit: Sed quid sanctissime Pater: certum est, q̄ mulier vidua sepelienda est cū suo marito: p onamus q̄ aliqua mulier habuit plures maritos: quæritur, cum quo sit sepeliendā? Respondet cum ultimo marito: quia tenet honorem & dignitatem ab vltimo marito. l. fœmina. ff. de senatoribus, vbi mulier habet dignitatem ex persona sui mariti. Et si mulier quæ nupsit senatorio, postea nubat plebeio pdit dignitatem primi mariti. Nota q̄ in iure villa accipitur dupliciter, vt in gl. de re. diui. Instit. circa ptinci. sed illi duntaxat, a in qua ille officia consuenit audire diuina, & ecclesiastica recipere sacramenta. Cum ab eo, qui duo habet domicilia b se collocans æquali ter in vtroq; in loco tertio eligitur sepultura: domiciliorum ecclesiæ habebunt inter se † diuidere c canonicam portionem.

¶ *In loco etiam minus religioso potest noua eligi sepultura. h. d. secundum Zen.*

¶ Si quis d antiqua dimissa nouam etiam in loco minus religioso elegerit sepulturam, electionem huiusmodi (licet iura sup hoc uideantur esse diuersa) nequaquam uolumus impugnari.

¶ Idem.

¶ Translatio personæ ad certū locum facta ad tempus, ecclesia ius sepultura non aufert. d h secundum Zen.

Vno modo accipit̄ pro congregatione ædificiorū, non fortificata muris: q̄a si esset fortificata muris, diceretur castrum, vel ciuitas. Nota q̄ ex sola mora facta in loco quis nō censet parochianus illius loci: sed oportet q̄ animo sit perpetuæ morę, vel ad minus per decem annos faciat ibi residentiā, nisi appareat de contraria voluntate, ut in schola rib. qui licet moram faciant in vniuersitate, non tamen cēsent domiciliarii illius loci. Not. q̄ cum q̄s decessit non electa sepultura, est sepelien dus ī loco suorū maiorum: alias mulier est sepelienda cum viro suo. & si habeat plures viros, est sepelienda cum vltimo. Nota differentiam inter ciuitatem, castrū, & villam, de qua ff. sentten. excom. si ciuitas. Nota finaliter, q̄ dictio, potiꝰ, stat correctiue, secūdum Archidiaconum. Dominicus.

e ¶ Nō electa.] alias non esset ꝑfectio: quia apud illam sepelieri supra c. proxi. in fine. [Gloss. secunda q̄ rit, quæstionē declarat pro vtraque parte arguit & soluit.]

f ¶ Ab antiquo] q̄ dices, 1 auus ꝑ auus & alii ab antiquo sunt sepulti aliquā sepulturā eccl̄a: pater eligit se pulturam in alia, & sepulturam in hac, ibi sepultus est, filius decedens intestatus sepelietur in sepulchro patris, vel in sepulchro aui & aliorū & intelligo vt bene, p̄cedat dubitatio, q̄ potest sepulti cōmode in vtroque: pro vtraq. parte inueniesse textum. 13. q. 2. ca vnaquæq. §. Ioseph & ver. econtra, qui alias est §. Per istam litteram, quam etiā habemus s. c. proxi. in prin. satis videretur habendam rationem antiquæ sepulturæ aui, proaui, & aliorum, potius quam paternæ. Ad idem ꝛ eo. c. 1. in prin. & c. fraternitatem. vbi dicit patrum aliorumque parētum copulatiue dictū: quasi non sufficiat patrem ibi fore sepultum. Item viuente patre sepelietur in sepulchro aui ꝛ. c. proxi.

g ¶ Deportari.] sim. ꝛ. eo. c. vlti. immmens ergo periculum immutat ius commune, vt hic vides. Ad idem ꝛ eo lib de protu. si duo. §. sane.

ADDITIO. Arch. alle. ff. ad muni. eius qui §. pen. fide iud. hære absens ibi: nam vbi sic venit, &c. & sup. de eccle æd. ad audientiam Io. And.

(Glo. seq. dicit quid declaret pars vltima.)

h ¶ Mulier.) hic terminatur quod not. Hug & Io. 14. §. 2. vnaquæque.

ADDITIO Et corrigit quod not. Vin. sup. eo. de vxore. vbi dixit sepulturam parentum potius quam viri sequēdam: allegat quod de onere sepulturæ dixi in textu, super versi. vlti. Io. And.

i ¶ Eligat.]eligere enim potest cū quo voluerit, vel cū nemine sepeliri. supra eo. de vxore.

k ¶ Viro.]si vetus vir fuit. ff. ad mun. de iure §. fi. idem Io. Mona. & Archid.

a ¶ Honore.] ff. ad municip. l. filii. §. 2.

ADDITIO. Ad idem l. vlti. eo. tit. §. 3. qui §. dicit mulierē quamdiu napta est, incolā esse ciuitatis matitii. fact. ff. de iud. exigere. ff. de sena. fœminæ. C. de nupt. cum te. C. de dig. mulieres. & patet sup. de for. cōp. ex parte. C. de incolis. l. fi. Io. And.

b ¶ Licet.] Sunt duæ partes, q̄ patent.

¶ Pater pōt filio impuberi eligere sepulturam, si hoc hēat cō suetudo. Item filiusfamilias pōt eligere sepulturam sine consensu patris, licet nō possit testari. h. d.

CASVS. Certum est q̄ impubes non hēt tōnem: ideo non pōt eligere sepulturam. Sed qd, mortuus est impubes, ī quo loco erit sepeliendus? & vtrū pater pro filio impubere possit aliam? Ridet q̄ fic: si hoc hēat cōsuetudo, alias non. Sed quid, vtrum filius familias possit eligere sepulturā, & eligere ibi? Ridet q̄ licet filiusfamilias nō possit testari de peculio, tñ potest sibi sepulturā eligere sine consensu patris, & sic p̄ anima potest testari sine consensu patris: sed non pro alijs rebus. l. fi. C qui testa. fac. poss. Nota primo, q̄ consuetudo q̄nque dat potestatem alteri pro altero eligere sepulturam. Not. secūdo arg. q̄ filius moriens ante patrem, necessario nō est sepeliēdus in sepulchro patris, pbat tex. qui vult, q̄ pater non pōt sibi eligere sepulturam: vnde dato q̄ pater eligat alibi pro se, non tamen potest pro filijs.

[Prima glosa dicit quid declaret.)

b ¶ Licet.]Emanauit ad declarationem decret. sup eo. de vxore. 2. responso.

c ¶ pubertatis.]. xii. in muliere. xiiii. in uiro. q̄d dic, vt supra dixi de testa. c. 1.

d ¶ Eligere.)licut nec alias testari. ff. de testa. qua ætate, alias in qua. 2. q 6. cap. ei qui. §. item si sententia C. quando pronoca. non est necesse. l. 2.

[Glo. seq dat duo similia.]

e ¶ Consuetudo.]sicut ergo cōsuetudo dat iurisdictionem & ius eligendi prælatum, de so. comp. cum cōtingat. de cau. poss. cum ecclesia: sic etiam dat ius eligendi sepulturam, ut hic vides.

ADDITIO Et si dicas hanc consuetudinem esse contra ius commune, per quod diffinita sunt loca sepulturarum: satis est quod ius assistat. de quo plene dixi de consu. c. fi. super glo. penul Io. And.

(Glo. seq. quærit, alleg. pro & contra: ponit consuetudinem.)

f ¶ Vel in parochiali.)hæc est diffunctiua. Nunquid ex go datur electio? quod vī ꝛ. de reg. iur. in alternatiuis. cum suis concor. Econtra vī ordinem scripturæ seruādum 43. dist. sit rector. ad fi. in glos. penul. sup. eo. lib. de. si quis iusto. § 1. & sup. de præb. mandato & hoc tu electio, 2 vt dicam in prædicta regula, in alternatiuis

consuetudo tamen habet quod parentes, vel amici tales sepeliunt in altera quam volunt: & graue videtur puerum octo dierum semper in antiquis tumulis solemniter sepeliri.

g ¶ Quamuis.]de hoc tractabat Host. in sum. huius ti. & apud quā. uer. si vero is.

h ¶ Filiusfamilias.] maior tamen pubere. & est huic si. sup eo. li. de procu. qui generaliter. §. 1.

i ¶ Sepulturam.]q̄a electio refert ad id tempus quo solutus est a patria ptāte. ad hoc sup. eo. de vxore. 1. responso.

k ¶ Castrense.) s q̄d a parētib. vel cognatis in militia agētib. donatum est, vel qd ipse filiusfamilias in militia acq̄siuit: q̄d acquisiturus nō fuit, nisi militasset. ff. de castre. pec. l. castrense.

l ¶ Quasi castrense.] vt quod acquirit filiusfamilia aduocatus in postulādo: Nā & ipsi aduocati militant. C. de aduoc. diuer. iudic. l. aduocati.

ADDITIO. Vide quod not. eo. tit. l. fori. & quod dicam in Spe. d actore. §. 1. uer. super ꝛ. Item qd agit de peculio. Io. And.

m ¶ Iudicare.]i. in vltima uoluntate 3 relinquere, iudicium. n. hic sumitur pro vltima uoluntate, & aliter multis modis, q̄d dic vt dicā ꝛ. de reg. iur. in iudicijs.

n ¶ Non potest.]ff. de dona. cau. mor. l. tam his.

Religiosi.]Ego sequor intellectum Io. And. fm quē potest sic summari: Religiosi sepeliēdi in suo monasterio, nisi in remotis moriantur h. d. Et ponit, dictū, cuius rationem interserit: ibi, Cum velle. Et exceptionem præmittit: ibi, Nisi Dominicus.

CASVS. Aliquis religiosus sub ptāte abbatis existens habebat deuotionem ad aliam eccl̄am: ipse veniens ad mortem vult eligere sepulturam in alia eccl̄a, an possit. Rīdet, nō pōt quamdiu est in monasterio suo, nel alio loco ei propinquo, vbi cōmode pōt apportari ad locum monasterij suis & sepeliendus est cum suis fratrib. secus si esset in loco remoto. Nota primo, q̄ religiosus non potest eligere sepulturam, nisi esset in loco remoto. Sed quid si moriatur non electa sepultura? Respondet quidam, quod sepeliendus est in monasterio sui ordinis, si in loco sit monasterium sui ordinis. Communis opinio doctorum est, q̄ sepeliendus est in ecclesia parochiali, in cuius parochia mortuus est. Nec obstant iura dicentia q̄ religiosi sepeliendi sunt in monasterio ubi degunt: Nam iura intelligūtur q̄n religiosi moriuntur in loco proximo non multum distante a suo monasterio, vel si fuerunt missi in aliquo monasterio, causæ perpetuæ residentiæ, sed alias ubi moriuntur locis remotis non electa sepultura, certe sunt sepeliendi in ecclesia parochiali ubi moriuntur. Nota quod eligere sepulturam dependet ab habitu propriæ voluntatis Dominicus.

[Prima gl. dicit qd decret. approbet, uel reprobet.]

o ¶ Religiosi.]Emanauit ad declarationem eorum, quæ no-

timo, cuius domicilium retinet & honorem, a † tumulanda.

¶ Idem [in † eodem.]

¶ Ex consuetudine potest pater impuberi eligere sepulturam: pubes autem eligit per se ipsum, & hoc dicit secundum Zenz. quoad titulum: sed non quoad textum, vnde posset ad di Et pro anima non legat sine assensu patris bona castrensa Domi.

CAP. IIII.

LIcet b † pater minores filios, qui nequeunt antequam ad annos pubertates c peruenient, eligere d sepulturam, possit (si consuetudo c terrę id habeat) quo uoluerit loco sepelire: hoc tamen non potest, ubi consuetudo huiusmodi non habetur, sed quod ad ea cū moriuntur sunt cum suis maioribus, vel in parochiali f ecclesia tumulandi. ¶ Quamuis g autem filiusfamilias h absque patris assensu sibi possit libere eligere sepulturam, i pro anima tamen sua † præter ipsius assensum (nisi periculum castrē se, k aut quasi castrense l habeat) aliquid iudicare m non potest. n

¶ Idem [in eodem. †]

¶ Religiosi, nisi multum remoti a monasterio, nequeunt alibi eligere sepulturam. h d secūdum intellectum Zen.

CAP. V.

REligiosi, n nisi a propriis monasteriis adeo forsitan sint remoti, quod ad ea cū moriuntur

a † De hoc arti. vide late ꝑ hil. Francū. §. eo. lib. in rub. tit. de testa. nu. 46. uer. o. quæritur. & Bar. in l. q in posteritate. ff. de test.

† Hæc duo verba: in eodē: desunt ī manuscriptis exemplaribus.

b Nō tū in testo sup quo uide q̄d scripsi sup. eo. li. de testa. fi pater. in prin. I. A.

Universidad de Deusto
Biblioteca

quæ no⁹.Inn.& Host.sup.de excess.præl.nimis iniqua & Host sup.eo. tit.de vxore & approbatur opinio.Inn reprobata opinione.Host.

ADDITIO. Dicit Archi.quod per distinctionem hic concordantur istæ opiniones:quod non placet.qđ collige ex vltima gl.Io. And.

† al. possunt.

commode [a] portari non possint, † nequeunt (cum velle,vel nolle non habeant [b]) sibi elegere sepulturã; [c] sed sunt apud sua monasteria tumulandi.

a ¶Commode.] nota ratione incommoditatis id permitti, quod alias non permitteretur.sic sup.eo. lib.& tit.is qui. Item causa incommoditatis alienantur res ecclesiæ.12.quæst. 2. terrulas.

b ¶Non habeant.)sic 3.tit.proxi. c.vlt. cum suis concor.

† In antiquoribus codicibus desunt hæc verba,primitiis, & oblationibus.

ADDITIO. Et per hoc intellige de clausurali,vt ibi etiam dixi.Io. And.

c ¶Sepulturam.] hoc tenebat Inn.sed Host. contra per decre. sup. eod. tit. de vxore. ſ. quod talis electio ad illud tempus.ſ. post mortem,refertur,quo solutus est monachus a iugo, ut ibi dr de vxore:Ad idem sup.c.proxi.1 respon. & hoc etiã probabat per decre.præce.de excess. præl. nimis iniqua,& per decre.de priuil.vt priuilegia.vbi dr, quod illi fratres eligunt sibi sepulturas. Ad primum respondeo,ꝙ licet uxor.vel filiusfamilias sint in potestate uiri uel patris,non tamen in tantum, quin aliquid habeant,& velle & nolle:quod non est in monacho, & facit sup. eo.lib.de proc.qui generaliter,§.1.Ad decreta.nim.s.& vt priuilegia, dic ꝙ non loquuntur in veris religiosis, sed in ijs, qui assumuntur in confraternitatem,vel intelligatur secundum istud,ſquãdo a monasteriis sunt remoti.Io.and.

TITVLVS XIII.

De decimis (primitijs, † & oblationibus.)

¶ Gregorius nonus fratribus Predicatoribus & Minoribus.

[prima glo. dicit vnde decisa: inchoat casum, & ponit ius nouissimum.]

d Discretioni.] Decre.est Greg. IX.decisa de extraua ganti sua,quæ incipiebat, Grauamen nobis.Et put ibi patet ex querela archiepi,& capituli pisani peruenit ad papã,ꝙ Prædicatores & Minores prædicebant decimas ex præcepto non deberi. [Ex quo rõtingebat, ꝙ laici remissi fiebãt remissiores.] Scribit Greg.vt sequitur.Hodie ,puisum est cõtra omnes religiosos,qui bus non competit recipere decimas, vt in clemẽt de pœn.cupientes 2.rñ.Io.and.

¶ Populus vt ecclesijs iura debita persoluat, est in prædicationibus & alijs exhortandus. hoc dicit secundum Zenze.

CAP. I.

[Glo. seq. circa decimas ponit quinque opiniones, & secundam & vlteriorem improbat.]

c ¶Decimarum.] In decimarum solõne an debeantur ex præcepto,an consuetudine tollantur, diuersę fuerũt antiquorum sententię. Et dixerunt quidam,quos secutus est Inno.in gl.quam posuit superiꝰ ista rubrica, ꝙ decimæ indistincte debẽtur & personales & prædiales,probatper auctoritates vete ris,& noui testamenti,& per iura 16.q.1.reuertimini & c decimę,& q.7.quicumque , & comnes.& in multis capitulis.Dicunt 2 quidam theologi,& hoc scripsit Petrus Lombardus , ꝙ præceptorum alia moralia,& hæc ad litteram seruanda, vt non occides, &c.& quædam ceremonialia , & hęc non seruantur ad litteram, vt de purificatione post partum.c.vnico.quædam mystica, & hęc sunt sacrificiorum præcepta, quorum non verba,sed mens seruãda est,& sic dicunt in decimis,ut ſsint mystica,vel partim moralia, vt sufficiat aliquid dari pro decima ex vigore consuetudinis, puta centesimam,vel vlteriorem, vel citeriorem partem,ad hoc 5.distinct in princi.6.dist §.vlt.supra eo. committum. & in c.in aliquibus.in fine. & c.ad Apostolicę cum similibus.Sed hęc opinio est falsa & reprobata per omnia iura,& per concilium generale.sup.eo.in aliquibus.vbi dicit integraliter decimas persoluendas . Alii theologi dicunt, ꝙ hodie decimę non debentur , quia olim iussę erant dari cleticis , qui nihil aliud habebant,vt Numeri 18. vbi dicebatur clericos parte decimarum debere esse contentos: hodie vero habent prædia,vnde de eis decimę non debentur.& hęc opinio reprobatur sup.eod.tna nobis. Alii dicunt,quòd decimæ in illis regionibus,in quibus non est consuetudo vt soluãtur, nec exiguntur , nec prædicantur , non soluere non sit peccatum,quasi ex tolerantia papa dispenser,quod vt posse secundum ea,quæ not.supra eo.a nob.vbi autem exiguntur & prędicantur,non soluere est peccare. quæ opinio per hanc decret. & per omnia concilia & decreta supra eo.tit.reprobari videtur, in quibus patet, papa non tolerat,sed contradicit expresse ad hoc Exo.22 ibi Decimas & primitias tuas non tardabis offerre.Host.no.sup.eod.in aliquib. & c.a nobis ꝙ prędiales decimę debentur lege diuina, personales vero non,& ideo in primis non admittitur ,consuetudo. In secundis uero sic,unde si consuetudo est personalis non prestari,non debẽtur:& sic intelligit finem ipsius decretalis.Sed Innoc. execratur,ut dixi in prin.& eius in hoc opinio tutior est, & tenenda esset de pęn dilli. 7 nullus.

ADDITIO. Et penitus uide quod dixi in quæstione posteriorum in quarta parte, & quod scripsi supra eo. a no-

eod.a nobis.in magna suppletione ,ante medium,ver. aduenient autem tempore gratiæ.Io.and.

ALIA ADDITIO. Dicit Arch. ꝙ opinio Host.ſ. prædiales decimæ debeantur de lege diuina, personales uero non:fuit opinio fratris Hug.de Sincera magistri in theologia.

a ¶ Aliarum rerũ.] puta primitiarum, oblationum, canonicarũ portionum debitarũ ex funeribus, eorum quæ debentur propter suas laudabiles consuetudines. de simo.ad Apostolicam. olim soluebantur quattuor genera decimarum.supra.e.c.1.& ideo homines bonis omnib. abundabant. 16. q.7. maiores nũc nec vna bene soluitur: & iõ homines ad decimã conuertuntur. 16.q. 1. decimæ.& ideo dominus locuſtas non increpat, nec plagas amouet.16. q.1.reuertimini.& tollit fiscus quod non accipit Christus, ut in prædicto c.maiores.

ADDITIO. Hæc tria per glossam tacta bene expediuntur:Italici decimas non soluentes. Econtra quattes,corporis sanitas, remissio peccatorum, & acquisitio cælestium præmiorum, vt in prædicto ca.decimæ. Io.and.

b ¶Animas.) alias animos.ad hoc sup.eo.tit.quamuis. de nat.ex libro venit.c.vnico.

c ¶Sermonibus.) tale officium priuilegiatum est.de statu monachor. quod Dei timorem. [ad finem. & in glo.penul.

d ¶Vel alibi.) puta in collationibus, disputationibus, vel in confessionibus,in quibus iniungere debent cõsistentibus,qualiena restituant: quia non dimittit peccatum,&c.] de reg.iur.peccatum, cum suis concor. & hoc faciendo licite ab excõicatis eleemosynas recipiũt.de sent.ex com.voluntate. §.1. priuilegium ergo illud merentur amittere 7tium suggerendo.11. q. 3. priuilegium cum suis similibus.

e ¶Voluntatis.) Voluntarium militem sibi elegit CHRISTVS,15.q.1.non est cuiquam.33.q.5.qui si tit. in fine.

a ¶ Aliarum rerum.] rum [a] rerum ecclesijs debitarum solutione retrahant, uel alias animas [b] corrumpant audientium, in sermonibus [c] uestris uel alibi [d] proponere de cætero præsumatis. Immo verbo & opere informetis eosdem, ut ad solutionem prædictorum promptæ voluntatis [e] animo sint intenti.

¶Alexander quartus.

CAP. II.

STATV- natione laici sibi facta ex consensu epi, vnde abbas ipsius monasterii impetrauit a sede Apostolica priuilegium,vt in mea parochia posset percipere & leuare decimas pro illa portione, pro qua percipiebat decimas antiquas: & tamen ego rector ecclesiæ parochialis eram in possessione percipiendi decimas in tota mea parochia:vtrum uirtute priuilegii sui possit percipere decimas in quarum possessione eram tempore impetrationis priuilegii? Respondet Romanus Pontifex, ꝙ priuilegium suũ non se extendit ad illas decimas , in quarũ possessione alius erat tempore impetrationis. Sed ponamus quòd dictus abbas percipiebat decimas pro aliqua quota in quadam parte meæ parochiæ, quæ erat circa flumen;postea a sede Apostolica impetrauit priuilegium generaliter,vt perciperet decimas noualium in parochia mea: vtrum possit virtute sui priuilegij percipere decimas noualiũ in parochia mea, in illa parte parochię, in qua nõ percipiebat antiquas? Respõdet quòd non:sed priuilegium suum restringitur ad loca, in quibus percipiebat antiquas. Sed quid sanctissime Pater, ponamus quod abbas Sancti Cypriani non erat in possessione nisi percipiendi tertiam partem decimarum antiquarũ; licet re vera ad ipsum spectaret media pars: accessit ad Papam, & impetrauit priuilegium , ut posset percipere decimas noualium in parochia mea, ꝙ illa parte, pro qua percipiebat antiquas, vtrum priuilegium suum se extendat ad mediam partem,quæ sibi debetur: vel solum ad tertiam partem, sicut est in possessione percipere? Respondet ꝙ priuilegium se extendit solum ad tertiam partem quam possidet, & non ad illam partem, quę sibi debetur.Sed ponamus,quod abbas percipit omnes decimas ex donatione laici, & impetrauit rescriptum,vt posset percipere decimas noualium pro ea parte, pro qua percipiebat decimas antiquas: vtrũ virtute priuilegii sui percipiat omnes decimas noualiũ? Rñdet ꝙ non: sed priuilegium suum restringitur ad mediam partem noualium: quia non est verisimile ꝙ Papa dedisset illi istud priuilegium in grauamen ecclesiarum parochialium, si impetrans expressisset, ꝙ ipse percipiebat integre omnes decimas integras. Vtrum sit verum indistincte in omnibus religiosis, utnon debeant percipere, nisi medietatem noualium? Respondet quod non : sed fallit in religiosis Cistercien. & Carthusien.bus: nam isti percipiunt integras decimas, secundum quod est eis indultum per papam. Sed quid faciet ecclesia parochialis, & rector illius ecclesiæ: si isti Cistercien. & Cartusien. percipiant decimas cum integritate: quia rector ecclesiæ parochialis non potest supportare onera parochialia, & non habet vnde possit sustentari? Respondet Romanus pontifex, ꝙ episcopus loci poterit providere: nam si videat episcopus , quod rector ecclesiæ parochialis non habet aliunde ex quo possit sustentari , tunc compellit istos Cistercien. & Carthusien.ad faciendum rectori congruam portionem,vnde possit sustentari, & onera parochialia supportare.hoc dicit præsens tex. vsque ibi , Sane quamuis. Nota primo quod ad solum Papam spectat declarare verba ambigua suorum priuilegiorum.Ad hoc supra de officio ordinaris. Nota secundo, quod quantum ad vim comprehensiuam priuilegij,

Cõtinuatio dñi Heliç.

DIscretioni.] Hic in superscriptione Prædicatores præmittuntur de quo hic Arch.vt no. supra eo.li.de elect.quorundam. Et primo inhibet:secundo præcipit:ibi, Immo.

CASVS. Episcopus & capitulum pisanũ exposuerunt Romano Pontifici grauamẽ & querimoniam de prædicatoribus & Minoribus : nam quidam eorum prædicabant publice in suis sermonibus corã multitudine populi, quod soluere decimam non erat in præcepto diuino:Alii autem dicebant,quod soluere aliquam quotam quantumcunque modicam erat in præcepto : non autem illa quota quæ vocatur decima:vnde multi & fere omnes laici subtrahantur, nec volebant soluere decimam : quare supplicatum fuit domino:Papæ vt dignaretur de remedio prouidere opportuno, Vnde Papa scribit prædicatoribus & Minoribus,eis inhibendo, ne de cætero prædicent aliqua,per quæ populus retrahatur a solutione decimarum , sed vt suadeant & moueant populum ad solutionem decimarum.Nota primo ex superscriptione, quod Prædicatores præferũtur Minoribus, de quo hic Arch. uide ꝙ not.eo.lib.de ele.quorundam. secundum Ioan.Andr. Nota secundo prædicantem populo abstinere debere ab his,quæ inducunt corruptionem animarum.Dom.

Universidad de Deusto
Biblioteca

uilegij, attendimus tempus datæ: & sic priuilegium non extenditur ad futura. Ad hoc de priuil. cum capella Dominicus.

[Prima glo. diuidit, & summat.]

a ¶ Statuto.] Hic Alexãder in prima parte ponit quasdã declarationes circa indulgẽtias, in quibus cõceditur aliquibus, vt noualium percipiant decimas ꝓ ea portione, qua ꝑcipiebant antiquas. Et a quibusdã exꝑssis declarationib. duos excipit ordines hic vsq; ad §. vbi. ibi, prouidet parochijs pauperib quarũ decimæ aliis debentẽ, vsq; ad §. Sane. Tertio prouidet circa decimas recipiendas vel non de manibus laicorũ, vsq; ad §. Diœcesani. Quarto prouidet circa decimas soluendas a religiosis, & circa diœcesanorum ꝓtãem super his, vsque ad §. Nec ꝓ eo. vbi statuit noualium decimas religiosis nõ accrescere qui antiquas de laicorum manibus habuerunt.

b ¶ Declaramus.] no. quia hic Alexander non statuit ius nouum, sed antiquum declarat: vnde primũ dictũ habebamus in casu §. de priuil. c. antep. qũ incipit, dudũ.

c ¶ Contingunt.] forte priuilegio, vel cõpositione, vel feudatione, vel ꝑscriptione vel receptione de manib laicorũ, vt dicit in fine, vel alio quocunq; modo iure cõi non est reperire simpliciter, ꝑ debeatur certa pars, nisi forte in eꝑo, q iure cõi petit quartam §. de offordi. conquerente de præscri. de quarta.

d ¶ Tempore illo.] sic in his inspicit data tempus. Ad idem §. de rescrip. eam te. cap. si eo tempore. eod. lib. de elect. dudum 1. in antiq. vbi de hoc.

[Glo. seq. recit per. quæstionem.]

e ¶ Possidebant.) iure suo tamquam sibi debitas (Idem archidiaconus.) tunc nõ debet illis obesse priuilegium hoc tacito impetratũ. §. de priui. dudũ. Idẽ potest dici si bona fide possidebant, sed ꝓprietatẽ iuris non habebant, vt sola bonæ fidei possessio vires priuilegij impediat. Si autem esset violenta, vel malæ fidei possessio, vires priuilegij non impediret 1 fm Inno. & Host. qui hoc no. in ꝑdi. decre. dudum. allegant,

¶ Pro materia vide Socinũ cõsil. 169. in ci. in ꝑsenti consultatione.

† Not ꝙ priuilegiũ mihi cõcessum vt ꝑcipiã decimas & similia de aliquo loco, est subreptitiũ, nõ facta mẽtione de alio exisẽte i possessiõe ista ꝑcipiendi. l. in puberi. ff. de admini. tut. supra depri. dudũ. fec' si nemo ista ꝑcipiret. Petr. Anch. Fõ.

Declarans nõ dr ius nouũ edere, sed antiquum declarare.

Possessio sola bonæ fidei impedit vide Abbatẽ in c. veniens de ꝑscriptio.

1 Dic quo ad illam Io. Andr.

to [a] † perpetuo declaramus, [b] quod indultum illud Apostolicum (quod plerisque conceditur) ut noualium decimas pro ea portione percipere valeant, qua veteres eos contingunt [c] ad illas noualium decimas (quas tẽpore [d] illo, quo impetratum vel obtentum extitit hoc indultum alij † possidebant, [e] cum de hoc in ipso mentio nulla fiat) nullatenus se extendit: nec ad alias [f] etiam, nisi in his tantum locis, vbi veteres tunc (quando dictum indultum impetratum fuit) ipsi impetratores habebant, & pro ea [g] solũmodo portione, qua ipsi tempore impetrationis huiusmodi percipiebant antiquas.

¶ Priuilegium decimarum noualium limitatum ad mensuram antiquarum, non potest vltra dimidiam includere: fallit in Cisterciensibus & Carthusiensibus. hoc dicit.

¶ Statuimus [h] prẽterea quod idem indultum obtentum ab ijs, qui tempore impetrationis totaliter veteres percipiebant decimas, vltra medietatem [i] decimarum noualiũ nullatenus extendatur; qã [k] non est verisimile, si tunc de plena & integra perceptione veterũ fuisset expressum, quod Apostolica sedes pariter, & similiter noualium decimas, in tam graue parochialium ecclesiarum dispendium indulsisset, quòdq; ratione talis indulti, siue impetrati iam, siue impetrandi deinceps, non posit in noualib. (quæ amodo fient) vendicari & acquiri vel percipi plusq̃ medietas decimarum ipsorum noualium: etiam si amplius in veteribus habebatur: cum non sit [l] dicẽdum asperum, sed pũ potius & benignum, si super decimis futurorũ noualium contra parochialium ecclesiarum grauamen † (quod ex distinctione † indulti huiusmodi possit accidere) taliter obuiatur. Religiosos tamen Cisterciens. & Carthusien. ordinum statuto & declaratione huiusmodi ꝙantum ad hos duos articulos, videlicet de medietate [m] decimarum noualium ꝙ comprehendi nolumus vel constringi.

¶ Priuilegiati super decimis recipiendis, ecclesiis parochialibus gratis assignare debent portionem pro debitis oneribus supportandis. hoc dicit Dominicus.

de resti. spo. grauis. de ꝑscri. c. vlt. de dona. inter vir. & vxo. & si necesse. ob hoc ẽt ibi dicunt, ꝙ si abbas impetrat priuilegia exẽptionis ꝙ se & capellis sibi subiectis: ꝙ si aliqua capella sua sub alio monasterio bona fide possideatur, impedientur vires priuilegii, alias non, per eadem iura.

ADDITIO. Sic vt supra litis pendentia, (ẽt si dolose non taceat) impedit vires priuilegii, vt lit. pen. c. fi. Io. And.

f ¶ Nec ad alias.] secunda declaratio. Secundum hanc, debebat mihi medietas decimarũ antiquorũ ꝑdiorum certæ parochiæ impetrari vt ꝑciperem ꝙ ea parte noualia, ꝙ quæ, &c. tempore impetrationis non in tota parochia, sed solum in certa parte: gone citra riuum ꝑcipiebam partem illã decimarum: in illa solũ parte recipiam nualia non in vlteriori.

g ¶ Et pro ea.) tertia declaratio. Secundum hanc debebatur mihi dimidia certæ parochiæ, sed non dabatur nisi tertia: impetrari priuilegia de noualibus pro ea parte, &c. solam tertiam in noualibus habebo.

h ¶ Statuimus.) secunda quinque adhuc duæ declarationes. ad ea † In prima rum intelligentiam, & aliarum scias, quod aut ille, & aliæ qui impetrabat talem dictã. indultã, percipiebat ꝓcisã integras decimas, aut di plus ꝙ dimidiã, aut di midia, aut minus in primis duobus casibus, scilicet cum integram, vel plusquã dimidiam percipit in antiquis, ꝓtextu priuilegij noualium solam habebit dimidiam, si percipit dimidiam, vel minus antiquorum, tantundem percipiet noualium.

i ¶ Vltra medietatẽ.) nomine portionis di midiæ 2 continetur ff. de verb sign. nomen filiarum. 2 ꝑpone §. portionis. ff. de vsufruct. lege etiam.

ADDITIO. Quandoque ꝓpter incertitudinem appellatio partis comprehendit totum. ff. de lega. 3. l. vxori. in prin quid dicat Ber. vide de rescrip. nonnull. li. super 4 glo.

k ¶ Quia non est.) ratio.

l ¶ Cum non fit.) diceret aliquis, quare fit tã stricta interpretatio & aspera? Respondet.

m ¶ De medietate.) bñ ergo cõprehendunt trib. decimis, &c.

rationibus primæ partis: sed istis duabus declarationibus illius §. statuimus. non comprehenduntur, & hoc intend. t. si ergo percipiant integram vel plus quam dimidiam in antiquis, & in noualibus prætextu talis indulti tantundem habebunt. Io. And.

a ¶ Congrue.] quod dic vt sup. de præbẽ. de monachis. 2 l. q. 1. c. i. in glo. fi. penult.

b ¶ Illarum.] decimarum parochiæ suæ.

c ¶ Onera.] legatorũ, nũtiorum sedis Apostolicæ, collectarum, & similium. ad idem sup. eodem libro de præb. c. i.

ADDITIO. Io. Morachus & Archi. allegant de supplen. neglig. prælat. sicut & de præben. de monachis & c. auaritiæ. Ioan. And.

¶ SANE. pro intelligẽtia illius §. est ꝑsupponendum primo, ꝙ si laicus teneat decimas infeudatas ab antiquo ante ꝙcilium, & ideo illas iuste tenet fm communem opinionem doctorũ, potest ipse laicus decimas retinere ec clesiæ parochiali; sed si vellet, dictas decimas alteri ecclesiæ donare, nõ posset sine ꝑsensu epi. secũdum ꝓsupponendum, ꝙ si laicus teneat decimas a religiosis, posset illas decimas donare religiosis absq; ꝑsensu epi. ¶ Casus hoc præsupponito in illo §. sic figuratur: Quidam religiosus ab antiquo, scilicet ante ꝙcilium, habebat decimas infeudatas, illas decimas volebat dare alicui loco religioso, a quo non tenebat dictas decimas: certum est quòd illas decimas posset laicus dona re ecclesiæ parochiali, a qua tenebat dictas decimas etiam sine consensu episcopi, sed alteri ecclesiæ vel loco religioso non posset donare sine consensu episcopi, sed vtrũ episcopus debeat immediate præbere consensum huic donationi? Respondet Romanus Põtifex quod non: immo antequam episcopus consentiat donationi, debet inducere laicum ad reddẽdum decimas ecclesiæ naturali & parochiali, qui episcopus si ꝓ monitionem suam non posset laicum inducere vt reddat decimas ecclesiæ suæ parochiali, poterit præbere consensum, vt illas donet alteri ecclesiæ parochiali, vel alicui loco religioso. Sed quid? ponamus quòd religiosi aliqui exempti timentes ne ad monitionem episcopi mutaretur laicus, & dictas decimas redderet ecclesiæ parochiali: faciebant quòd ipse laicus recognosceret illas decimas tenere ab ipsis religiosis, licet re vera non teneret, vtrum ista ficta recognitio ꝓsset patrocinium ipsis religiosis, vt decimæ illæ possint eis donari sine consensu episcopi? Respondet ꝙ non. Sed ponamus, ꝙ religiosi monasterii noui, qui sunt exempti a iurisdictione episcopi Pictauensis acquirunt de nouo alias terras existentes in mea parochia, ipsi recusant soluere decimas ex illis terris: nũ quid potero tales exemptos facere conueniri coram epo Pictauẽsi, vt ipse cõpellat eos ad soluẽdũ decimas. ex illis terris? Rñdet ꝙ sic, & sic ille est vnus casus in quo exempti possunt conueniri coram ordinario, videlicet si exẽpti recusent soluere decimas ecclesiæ parochiali, sed tñ non possent conueniri per citationẽ communem, sed oportet ꝙ citatio fuerit formalis, & sp̃aliter faciat mentionem qđ veniant responsuri tali rectori ecclesiæ parochialis sup iure decimãdi. Sed ponamus quod de consensu episcopi laici donauerũt decimas alicui locorum religiosis exẽptis, quas habebant infeudatas ante ꝙcilium Lateran. vtrum dicti religiosi exempti possint percipere decimas noualium: qa aliqua terra erat in eremo, & per tm tempus de cuius initio memoria hoũ non extitit, de nouo fuit redacta ad agriculturam, fuerũt feminata aliqua noua semina in illa terra: vtrum ex fructibus superexcrescentibus possint religiosi exẽpti ꝑcipere decimas virtute donationis a laicis sibi facta? Respondet quòd non.

† Hoc est cõcilium Later. sub Alexand. tertio. c. 9.

¶ Vbi autem per huiusmodi cõcessiones decimarum parochiales ecclesias adeo grauari contingit, quòd earum rectores de ipsarũ redditibus congrue [a] sustentari, & commode iura episcopalia exhibere non possunt, prouideatur per locorum ordinarios, & ordinetur taliter, quòd eisdem rectoribus tantum de illarum [b] relinquatur prouẽtibus, quòd exinde cum petentem sustentationem habere, † & episcopalia iura soluere valeant, aliaque onera [c] debita supportare.

¶ Decimæ per laicos ante Lateranen. concilium in feudum receptæ a religiosis per eos recognitæ in feudum, non possunt ipsis religiosis concedi sine diœcesanorum consensu. hoc dicit. Domin.

¶ Sane quamuis forte a religiosis exemptis & aliis, fiant infeudationes de decimis detentis a laicis, & ijdem laici quòd illas ab ipsis religiosis in feudum teneant, recognoscant, non tamen licet religiosis eisdem post talem infeudationem, vel recognitionem sic de facto præsumptam, huiusmodi decimas de manibus laicorum ipsorum acquirere vel recipere, absq; que diœcesanorum episcoporum assensu. [d] Illas autem decimas intelligimus posse taliter a religiosis de manibus laicorum recipi vel acquiri, quæ ante Lateran. [e] † concilium ipsis laicis in feudum perpetuo [f] fuere concessæ.

¶ Diœcesani compellunt religiosos exẽptos soluere decimas parochialibus ecclesiis, si non agatur de rebus exemptis. hoc dicit. Domin.

¶ Diœcesani vero parochialium ecclesiarum ad requisitionem rectorum earundem de ipsis religiosis super decimis, quas habent, vel eos habere cõtingeret, quæ quidem alias ad ipsas spectauerunt ecclesias (nisi de rebus exemptis ꝙ agatur) exhibeant iustitiæ complementum.

Nota quòd laicis est prohibitum recipere decimas in feudum perpetuum post Lateranen. concilium: ergo videtur secus in temporali, vt not. in c. cum apostolica. sup. de iis quæ fiunt a præla. Dominicus.

d ¶ Assensu.] Laicus habebat decimas quas religiosis donare volebat: fingebat se per instrumentum ab illis habere in feudum, vt sic quasi restitueret ipsas eisdem sine consensu episcopi sed talis fictio non proderit, vt hic vides.

e ¶ Lateranense.] de priuileg. cum & plantare. i. responso.

f ¶ Perpetuo.] secus si ad tempus. & concor. de his quę fiunt a prælat. cum apostolica, in fine.

ADDITIO. Et si non apparet an ante vel post concilium quid iuris, ibi dixi in glossa finali. Ioannes Monachus & Archidiaconus hic tenent quod & Hostien. Ioan. And.

g ¶ Exemptis.] ideſt, de ipsis decimis, vel decimis exemptorum prædiorum.

ADDITIO. Archidiaconus exponit, id est, de decimis pertinentibus ad ecclesias exemptas. Ioan. Andr.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Iure.] sup.eod.ex parte.r.
[Glo.vltima signat contrarium, & soluit.]
b ¶ Eorundem.] sicut enim ipsi laico non accrescebant noualia, vt supra eodem, tua.1.sic nec ipsis religiosis, qui a laicis perceperunt ad idem sup. eod. cum contingat. Argu.contra. infra de iure patro. ca.1.Sol.ibi res a laico donata mutat naturam in nullius præiudicium: hic præiudicium fieret ecclesiæ parochiali, ad hoc sup.§.1.in fine.

DE REGVLARIBVS, & transeuntibus ad religionem.

PS qui.] Prima pars tractat de impubere monasterio ingresso. Secunda de pubere: Ibi. Qui vero. Tertia declarat distinctionem habituum: ibi, Distinctos. prima distinguit an egrediatur ante finem decimiquinti anni, an post: & primum permittit: sed tres casus excipit secundū prohibet ibi, Quod si. si sint habitus indistincti, secus si indistinctissimi. Secūda principalis puberem professum esse dicit, si per annū tulit habitum indistinctum: etiam si sit indistinctissimus, & diuersitatis tōnē reddit: ibi. Quoniam. Io. And.
ADDITIO. Guil. in Spec. eod. titu. ver. & scias, dicebat hanc decr. fuisse Greg. x. sed fuit Innocentii, vt hic apparet.
CASVS. Aliquis minor xiiii annis intrauit aliquam religionem, puta, religionem sancti Benedicti: postea complet o anno xiiii. & inchoato xv. anno assumpsit habitum professorū: vtrum videatur fecisse tacitam professionem? Respondet quòd sic, quod verum est, secuto postea triduo: ideo non potest redire ad sæculum. idem dicendum si fecerit professionem expressam: vel si ante xiiii. annum fecit professionem expressam: postea ipso facto maiore xiii. annis, quia inchoato xv. anno ratificauit illam primam professionem. Sed quid, ponamus quòd nouitius non accepit professorum, sed alium habitum portauit per totum annum xv. quia incepit sextum decimum annum, an videatur fecisse professionem? Respondet quòd si in tali religione habitus nouitiorum sunt distincti a professis, & ite nouitius portauit habitus nouitiorum, & non professorum: non videtur fecisse tacitam professionem: Sed si habitus nouitiorum non sunt distincti ab habitibus professorum, tunc per delationem istius habitus per totum xv. annum videtur fecisse professionem tacitam: quod verum est, nisi conuersi & donati portarent eundem habitum. Sed quid, ponamus quòd erat aliqua religio, in qua non solum erant nouitii, sed etiam conuersi & donati: aliquis post xiiii. annum accepit illum habitum, & portauit per vnum annū integrum sine reclamatione: vtrū videatur fecisse tacitā professionem? Respōdet q̄ sic: licet secus sit si talem habitum accepisset ante xiiii. annū, & sic ante discretionē animi. Sed sanctissime pater, vellē informari a vobis qualiter dicātur habitus distinctiī? Rūdet Romanus Pontifex, q̄ intelligitur habitus distinctus, siue distinctio sit patēs, siue nō: q̄a habitus nouitiorū non sunt biūdicti, & habitus professorū sic, & tunc est distinctio latens, multo magis sit distinctio illa esset patēs in scissura, colore, vel aliàs. Nota primo ex principio c. q̄ durāte anno probationis nouitius pōt facere professionē expressam vel tacitā. Sed secundum q̄ qn facit profēssionē expressam, obligatur illi monasterio, in quo fecit professionem, sed qn facit tacitam professionē, ipse solū obligatur religioni in genere, ita q̄ potest transire ad religionē laxiorem. Fallit illud in Mendicātibus, quia quis non pōt profiteri intra annum, & facit expressam professionē, est solū obligatus in genere religioni. Not. vlterius, q̄ impubes non potest facere professionē expressē. Et in hoc religio æquiparatur matrimonio carnali: quod non potest contrahi in ætate impuberi, quod verum est, nisi malitia & vigor naturalis suppleret ætatem: quia tunc ante xiiii. annū posset gs matrimonium contrahere, sed in religione, hoc cessat. matrimonio spirituali, requiritur quod quis compleuerit annum decimumquartum. Not. quòd si impubes non fecerit professionem post xiiii. annum: non obligatur religioni, nisi fecerit expressam professionem: vel si se ingesserit actibus conuentualibus professis, vel professionem prius factam ratificauerit. Not. vlterius, q̄ ex delatione habitus professorum per annum inducitur tacita professio, & hoc quando in monasterium non sunt conuersi, vel si sint conuersi habentes habitum distinctum. Not. q̄ si habitus professorum & nouitiorū sint omnino distincti si impubes ante xiiii. annum accipiat habitum professorū ex delatione habitus per annū non inducitur tacita professio, secus si accipit post 14. annum, qa tūc ex delatione ipsius habitus p annū inducitur tacita professio. Nota vlterius glo. q̄ impubes maior septennio dī habere intellectū, nō tñ plenum: minor veto 7. nullū dī habere intellectum: nam vt dixit l.1.C. de fal. mo. ignorat illa ætas q̄d videat. Not. insuper, q̄ tūm ad obligandū quē religioni, requiritur q̄ annus pubertatis sit completus: & sic nō sufficit annus cœpt⁹. No, finaliter, q̄ professio ante annos discretionis, non ligat profitentem, sed pōt ex post facto ratificari. Et sic vī q̄d q̄d ab principio nullū, postea ratificari: q̄d est verū virtute nostri sensus: & ratificari vt exnunc, & nō vt catunc de quo in regula, rati habitionē. Dominicus, [prima glos. sum.]

¶ Ceterum ijdem religiosi, tam exempti, quàm non exempti, de terris, & possessionibus acquisitis hactenus, & amodo acquirendis, decimas integre soluant illis ecclesiis quibus eædem possessiones & terræ prius fuerant decimales, nisi super hoc speciali iure [a] vel priuilegio sint muniti.

¶ Ex donatione laicorum habentes decimas antiquas, nouales superuenientes in eodem loco non percipiunt. hoc dicit. Domin.

¶ Nec pro eo quòd forte in aliquibus parochijs omnes maiores decimas, seu partem illarum acquirunt de manibus laicorum, possunt pro eadem vel simili portione (si de nouo postmodum fiant noualia) in eisdem petere, vel percipere noualium decimas eorundem: [b] nisi rationabilis, per quam hoc facere valeant, causa subsit.

¶ Religiosi etiam exempti, de possessionibus acquisitis, & acquirendis, ecclesiis parochialibus soluere debent decimas, si priuilegiati non sunt. hoc dicit. Dominicus.

TITVLVS XIIII.

De regularibus † & transeuntibus ad religionem.

¶ Innocentius quartus.

¶ Si minor xiiij. annis ingreditur religionem, in xv. anno libere exit, nisi in ipso xv. anno professionem fecerit, vel habitum professorum receperit, vel expresse ratam habuerit professionem prius a se factam. Si autem per totum xv. annum portauit habitum vbi non est distinctus, intelligitur professus, nisi tanta sit indistinctio, quòd viuentes cum eis simili habitu induantur. Si maior xiiij. annis ingreditur. si portat habitum per annum, quātumcunque sit indistinctus, intelligitur professus. Io. And.

CAP. I.

QVI [a] monasterium ante xiiij. annum, [b] vt monachus efficiatur, ingreditur: [c] nisi eo completo professionem faciat in sequenti, [d] vel [e] habitum religionis suscipiat, qui dari professionem consuevit, seu professionem à se prius [f] factam ratam expresse [g] habeat: libere potest infra † sequentem [h] annum ad sæculum remeare. ¶ Quòd si per totum sequentem annum in monasterio permanserit, vbi professorum & nouitiorū sunt habitus indistincti, professionem per hoc fecisse, vel si quam prius fecerat, ratam habuisse videtur: [i] nisi tanta indistinctio ibi habitus habeatur, quòd & professi, & nouitij, ac etiam alii communem [k] vitam cum eis ducentes simili penitus habitu induantur. ¶ Quivero post quartumdecimum annum [l] habitum religionis assumpserit: si per annum † illum gestauerit, extunc religionem assumptam præsumitur veraciter esse professus: vbi professi a nouitiis dissimili tudine [m] habitus minime distinguuntur, [n] etiam [o] si alij degentes cum eis similibus vestibus cotidie [p] plenum.) maior septennio impubes intellectum habet, sed non plenum, vt hic vides, miror autem septennio ignorat quid videat. C. de fal. mo. l. 1.
ADDITIO. C. de in. deli. si infanti. & de alie. in. mu. cā fac. nam & si. de conse. dist. 4. eos. in fi. sm Archid qui dicit p §. q̄ uero reprobi. de pœn. dist. 2. ubi dicitur, q̄ neque uirtus, neque uitium in nobis locum obtinet usque ad certum tempus, quo grauat infirmitas, de tali tempore uel ætate intellige, quæ non est capax. 15. q. 1. firmissime. in fi. & c. seq Ioan. And.
r ¶ Aliud.] ut quia dentur a certis personis, uel in certis diebus, uel formis.
ADDITIO. Vel secundum Hostien. & Ioan. Mona-

tur; quoniam cùm iam hic ad discretionis annos perueneri, quid agat agnoscit: P & ideo susceptum discretionis tempore ordinem (postquam hunc anni probauerit spatio) intelligitur firmiter approbasse. Secus autem in illo, qui ante discretionis annos habitum induit regularem: cum eorum, quę tunc agit, plenum ¶ non habeat intellectum.

¶ Hic declarat qui sunt habitus distincti. h.d

¶ Distinctos † quoque seu dissimiles intelligimus esse habitus, siue nouitiis siue professis dissimiles nesles dentur; siue benedicantur cum professis conceduntur: siue etiam aliquid aliud [r] fiat, per quod nouitiorum a professorum habitu discernatur.

¶ Alexander † quartus fratribus Prædicatoribus & Minoribus.

¶ Prædicatores & Minores infra annum probationis quam quam ad sui ordinis professionem recipere nō possunt: quod si fecerint, receptus alligatus non est eorum ordini, & ipsi a receptione professionis aliorum sunt suspensi, & puniendi pœna, quæ pro grauioribus culpis ei consueuit infligi. Ioan And

significatum, tenebat quod hic dicitur.
h ¶ Sequentem.] scilicet 15. ætatis suæ.
] Glo. seq. exemplificat, quærit & soluit.]
i ¶ Videtur.] ecce ergo quartū casum post 14. annum: ergo bene habet ratā professionē factā ante illud: sed tunc demū cū lapsus fuerit annus 15. & in ipso portauerit habitum distinctum.
k ¶ Cōem. jut seruiētes capellani & sęculares clerici: & si habitus ille religiosus nō esset, sed forte sæcularium clericorū: id esset p ēpm corrigendū. de test. c. 2. in ant ꝫ eo sicut nobis. Sed nunqd cōpellit talis ꝑticeri nō pcisē, sed causatiue, ut vel profiteatur, vel exeat, vt ꝫ. de elec. cū causam. in fi. ad hoc sup. eod. vt clerici.
l ¶ Annum.] ad idē sup. eo. ex parte.
m ¶ Dissimilitudine.) patēti in colore, scissura vel formasę † De materia cus quo ad hūc casū ria huius de alia latēti, de qua § uid cleloqtur hic finis, ut ī cle. eo. tit. eos qui, & de regula vide qd ibi no. in gl. rib. & ibi late Zab. Imolam, & alios.
n ¶ Distinguuntur.) sed nōne ibi recipiēdo habitū, qui datur ꝓfessis vt tacite ꝓfessus, ut ꝫ. Illud verum est qū distinctus est habitus, ubi æro nō est distinctus, † al. ita: secus, vt hic uides, & sic intelligas fane, idē. ſ. Inn. qđ no. Ber. ꝫ. eod. ex parte. in vlt gl. ad fi. iiij cuius & probatur idē sup. eo. statuimus. est antece
o ¶ Etiā si.) pp hoc dēs decre
o ¶ Etiā si.) pp hoc talis, & oī
aduersatur illud, q̄ no uī Inuero quod in princi benda. ut
pio §. positum est. inducat
p ¶ Agnoscit.) id est initiū se-
cognoscere debet. quētis de
ADDITIO. Vel cretal. ibi
præsumitur. sup. de ꝓfitēm
fen. excōm illorum. Innocenin fi. Ioan. And. tianam.
q ¶ plenum.) maior septennio impubes intellectum habet, sed non plenum, ut hic uides, miror autem septennio ignorat quid uideat. C. de fal. mo. l. 1. Infans qđ uidet ignorat.

Universidad de Deusto
Biblioteca

non ponitur supra chorum, vel non habet vocem in capitulo, nisi sit professus. Sed ista exempla non placent: quia non sonant in distinctionem habitus, sed actuum: & de hoc vide sup. eo vidua. Ioan. And.

[Glo. seq. diuidit, & dicit hic poni exceptionem a regula.]

† Vide oīno qđ nouissime cōcil. Tri. circa professionē emittēdā, sess. 25. tit. de Regulari b' & Monialibus. c.15.

NOn † solū.] Duo principaliter facit, Primo ponit præmium siue causam constitutionis. Secundo: ibi, Vobis. ponit cōstitutionē, in qua primo inhibet. Tertio: ibi, Qđ si forte, ponit triplicem pœnā. Præmitte qđ ingredienti religionē datur annus ad probandū regulam. 17. q.1. Gonsaldus. Sed huic anno pōt ingrediens & recipiēs renunciare, & statim p fiteri. ī. eo. tit. ad Apostolicā. Sed istud ultimū hic prohibetur. in duabus religionibus. Dominicus.

ADDITIO. Et hæc suprascriptio est talis qualis. ī. eod. tit. prox. c. 1. sed alterius auctoris. Ista uero decre. non fuerat inter Innocentianas, sicut nec præcedens: sed extrauagabatur, & qui glossauerunt Innocentianas, non glossauerunt istam partem: tamen eam posuit & exposuit Host. in decre. statuimus. sup. eo. tit. Ioan. And.

CASVS. Dictum fuit sup. c. proximo, q quis in anno 15. & sic in anno probationis potest facere professionem tacitam uel expressam: hic quæritur an istud sit verū indistincte in qualibet religione? Rūdet Romanus pontifex q nonsed fallit in ordinibus Mendicātium; nam prædicatores, & Minores intra annum p bationis, non debent aliquem recipere ad professionem. Sed quid sanctissime pater, ponamus q ipsi fecerunt 3rium; puta quia intra annum 15. & sic intra annum probationis admisserunt aliquē ad professionē sui ordinis; an sint puniendi aliqua pœna & qua pœna debent ipsi puniri? Rūder, q ipsi puniuntur, q a ipso facto sunt ſuſpenſi a receptione aliorum religiosorū ad professionē. Itē debent puniri aliqua pœna, quę deberet illis imponi pro grauioribus delictis ſm consuetudinem uel ordinationē suæ regulæ, & receptus sic ad talem professionem intra annum probationis, non est obligatus ipsi religioni in specie, in qua fecit professionem: est tamen bene obligatus religioni in genere ita quod tenetur profiteri aliquam religionē approbatam. Sed quid de Etemitis sancti Augustini & Beatæ Mariæ de Carmelo; utrum sit idem dicendū, ut non debeant aliquem recipere ad professionem intra annum probationis? & quod si contrarium fecerint, puniantur dicta pœna? Respondeo quod sic; Dispendium. Erant nonnulli Mendicantes, qui quadam leuitate ducti faciebant professionem; & cum sentiebant duritias religionis, dimittebant religionem, & efficiebantur apostatæ; & ideo ordinatum fuit, ne de cetero Mendicantes reciperent aliquos ad professionē suæ religionis intra annū probationis; qui annus probationis fuit introductus in fauorem utriusq;, videlicet in fauorem monasterii, ut monasterii cognoscat mores intrātis; & in fauorē intrātis, ut ipse uideat an poterit sustinere duritias religionis. ca. ad Apostolicam eod. titu. in antiq. Nota primo, q Mendicantes

CAP. II.

NOn † solum: a & infra. b ¶ Licet zelum c animarum habentes, eas lucrari Domino sollicite cupiatis; quia tamen decet & expedit, d vt conscientiæ puritati nō desit iudicium rationis, e ne vnde spiritualis profectus queritur, salutis dispēdium subsequatur: f Vobis de fratrum nostrorum consilio in uirtute obediētiæ, & sub pœna g excommunicationis auctoritate præsentium districtius inhibemus, ne ante annū h probationis elapsum (qui est maxime in subsidium fragilitatis humanæ regulariter institutus) quenquam ad professionem vestri ordinis, seū † renunciationem in sæculo faciē dam recipere, i nec constitutum infra huiusmodi annum aliquatenus impedire, quominus infra ipsum ad aliam religionem, quam maluerit, transeat: k vel (nisi maior tamen quattuordecim annis existens) professus sit tacite uel expresse, aut euidenter constet illum uitā uoluisse mutare; quod l non possunt aliquem recipere ad professionē durante anno probationis. Nota vlterius differentiam inter tacitam professionem & expressam: quia expressa, professio in aliquo monasterio facta obligat illi monasterio in specie, quod verum est, nisi quis vellet transire ad strictiorē religionem: sed ad laxiorē nō potest, nisi petita & obtenta licentia: sed tacita professio obligat solū in gēre; sed tū cadhuc requiritur q sit ætatis pfectæ & q fecerit professionem scienter: & q perseueauerit per triduum. Nota insuper, q ex professione facta in religione, dicitur anima ingredientis lucrificeri Domino, quod est uerū, si regula obseruatur. Sed si non seruatur perditur ala & corpus ad hoc 27. distin. quanquam bene. Nota finaliter q cōscientia non regulata rōne, inducit dispendiū salutis æternæ. qđ facit ī illos q ex quolibet momento uel instinctu mouent conscientiam suam ad aliquid agendum, uide de simo per tuas. Dom.

[Prima glos. summat, & dicit hic poni exceptionem a regula.]

a ¶ Non solum.] prædicatores & Minores infra annum probationis quemquam ad sui ordinis professionem admittere non possunt: quod si fecerint, receptus alligatus non est eorum ordini, & ipsi a receptione professionis aliorum sunt suspensi, & puniendi ea, quæ p o grauioribus culpis eis consuetudine inflicti. Excipit decretalis ista a regula quam habuit. sup. eo. ad Apostolicam.

b ¶ Sit infra.] decisum hoc fuit; quia habebatur sup. eod. ad Apostolicam & c. statuimus.

c ¶ Zelum.] quasi dilectionis feruorem, ad idem sup. eo. lib. de re iud. ad Apostolicæ in prin.

d ¶ Exped. t.] de baptismo, maiores. sup. eo. lib. de ele.

e ¶ Rationis. 1] ratio n. quæ a discretione procedit, nō dēt deesse; est n. omnium uirtutū mater discretio. 1. q. 5. præsentium sup. de offi. cusso. c. 1. Ioan. And.

f ¶ Subsequatur.] ad idem de deci. quamuis. de hære. cum ex iniuncto. in antiq.

[Glo. seq. recit. per quæstionem, ſolutionem, & remissionem.]

g ¶ Sub pœna.) contrafaciens non erit propter hoc excommunicatus, ut supra de iure patron. relatum; quod dic ut no. 63. dist. ca. Salonitanæ, de simo. sicut 2. de fagit. cap. unico.

h ¶ Annuta.) interdum inuenitur de biennio interdum de triennio, & de hoc dic ut no. 17. q. 2. Gonsaldus. sup. eo. ad Apostolicam 1.

i ¶ Recipere.) præsumatis, quod est in fine.

k ¶ Transeat.) sequebatur in antiqua, sicut de sua uoluntate, & c. quod est infra, iste igitur uerficulus qui sequitur usque ibi; sicut, additus est per compilatores huius libri, & hoc ne aliqui crederent, quod talis non posset redire ad sæculum, quia solum dicebatur, ad religionem, &c.

l ¶ Quod tamen.) ad declarationem eius quod habetur, ad religionem, &c.

a ¶ Indiciis.] vt si beneficio renuntiauit, 1 vel de bonis propriis verbo & re disposuit, vel similib. modis. ADDITIO. Dominus Aluarus Hispanus decretorum doctor de bonis propriis re & verbo disposuit, cū ingressus fuit ordinem Minorum, de quo lic refert Archi. & mihi constat. Ioan And.

b ¶ Recipere.] scilicet ad professionē infrā annū, probationis. c ¶ Vestro ordini.] no ta quia professio taci te vel expresse facta infra annum probationis nō obligat ordinitamē obligat 2 relig oni, vt supra.

[Glo. seq recitetur per quæstionem.]

d ¶ Suspensos.] dixit Hostiēsis q supe rior q non peccauit, potest ipsum absoluere. Arg. de sent. excō. super. in antiq.

ADDITIO. Dicit Arch. q hoc vix credit, cum hoc non sit cōsilium, & ideo absolutionē referuat illi, qui seq uitur. I. An.

[Glo. seq. recitetur per obiectionem & solutionem.]

e ¶ Et insuper.] nota q quis multiplici pena punitur: nō quia altera p se non sufficiebat, vt no. ī de iu. dic. at si clericus. in fin. f ¶ Consueuit.] ipsa consuetudine inspecta, vel ordinationibus, quæ sunt secundum regulam.

CONstitutionē.] pars prima de Mendicātibus. Scda de non Mendicantibus, in aliis, tertia prima facit duo; primo ponit declarationem. Secundo prorogationem ibi, Vnde. Secunda facit duo. primo ponit regulam, quam distinguendo dum membra, declarat. Primum ibi, Sed expresse. Secundum ibi, Tacite.

Præmitte quod habes in c. præcedenti. Dominicus.

CASVS. Litteralis huius c. patet in c. sup. proxi qm casus ibi positus hoc illud comprehendit. Not. primo q appellatione conuersorum possunt comprehendi illi qui sunt in religione ad probationem regulæ. Not. secundo, q ad solā Papā pertinet extendere legē exortantem ad alios casus non expressos. Dominicus.

g ¶ Constitutionem.] sup. c. prox.

h ¶ Declarauit.] eius declarationē hodie nō habemus.

ADDITIO. Idem Io. Mon. & Archid.

i ¶ Inducti.] sup. de transla. inter corporalia, de rese.

k ¶ Prorogamus.] prima facie ista decret. vī facere ad hoc, quia quæritur an constitutio, Super cathedram, extrauagans Bonifacii, quæ habetur in cle. de sepult. tamen non præsumitur, nisi clara probatione, vel competentibus indicijs a ostendatur) omnino ad sæculū redeat, sicut de sua voluntate processerit, præsumatis.

¶ Qđ si forte contra hāc nostram prohibitionē quēquam recipere b præsumpseritis, decernimus eum, qui taliter receptus fuerit, nullatenus vestro c esse ordini allegatum, vsque à receptione quorumlibet ad professionem eiusdem ordinis fore ipso facto suspēsos, d & insuper e pœnæ subijciendos, quæ fratribus ipsius ordinis pro culpis infligi grauioribus consueuit. f

¶ Bonifacius Octauus.

¶ *Decretalis, Non solum, extenditur ad omnes Mendicantes, in aliis verò professo expressa religioni cui sit, tacita autem generaliter obligat intra annum. hoc dicit secundum Zenze.*

CAP. III.

CONstitutionem g † Innocentianam, quæ prohibet conuersorū professionem recipi ante annum probationis elapsum; piæ memoriæ Alexander Papa iiij. prædecessor noster, ad fratrum prædicatorum & Minorum ordines duntaxat declarauit h extendi: Vnde non pari † simplitudine rationis inducti, i declarationem eandē ad aliorum mendicantium ordines prorogamus. k In alijs autem religionibus l professio expresse vel tacite fieri potest licite m infra annum. Sed expresse emissa (etiam sæculari habitu non mutato n) illi religioni præcise obligat, quam profitens est professus. Tacite vero facta infra o probationis annum per susceptionem habitus, p qui profitentib. tantum datur, non illi specialiter, cuius habitus est susceptus, sed generaliter religioni alicui recipientem obligat, q si ætatis r aptæ sit, si sciens, s & voluntarius, t ac triduo u perseueret.

† al. ita. patris simplitudine rationis, &c.

habitus professorum à nouitiis, vt sup. eo. c. 1. dixi.

ADDITIO. Hoc sonat, quod si habitus est communis & indifferens, tunc requiritur perseuerantia animi triduo tantum, vt sup. tit. prox. post prin. Io. And.

q ¶ Obligat.) quo ad hanc obligationem ex tacita, non dicam differentiam inter Mendicantes, & non mendicantes, vt supra eod. capit. proxim. sed sic in expressa, quia illa obligat illi religioni in non Mendicantibus, in Mendicantibus solum religioni in genere, vt ibi & hic.

r ¶ Ætatis.] maior 14. in mare. 12. in fœmina.

s ¶ Sciens.) secus si non intelligens, vt si forte furore laborat. sup. eod. sicut tenor.

ADDITIO. Nisi postea ratificet. & hic ponit Archid. obiectionem de simulante, quam post Inn. scripsi. sup. eo. tit. in antiq. cap. 2 super uer. per uim, quod ibi dedo. Ioan. And.

t ¶ Voluntarius.) secus si inuitus. 20. q. 3. præsens. sup. eo. cum uirum.

(Glo. seq. recitat tres opiniones antiquas.)

u ¶ Triduo.) terminata sunt varie notata sup. eo. tit. ad nostram. Quidam dicebant q istud dispensatiue 1 Hug. pl dicebat, q non habebat illam pro decr. hoc no. 27. distin. q in terrogasti & Io. ponit eius dictū 20. q. 3. cap. 1. Io. And.

Universidad de Deusto
Biblioteca

quebatur: alii, quòd illud speciale propter electionẽ, alii, quod quinque ibi concurrebant, propter quæ pœnitentia tridui locum habuit. Primum quòd sine deliberatione intrauit. Secundum, quòd illectus: Tertium, quia sine probatione suscepit habitum professorum: Quartum, quia prope pueritiam: Quintum, quia infra triduum pœnituit. [Nõ perseuerando in habitu: aliàs secus, vt hic in fin.]& hoc tenet ibi Goff. & recitat Hostiensis. Vides quod hodie ius esse cõmune declaratur, scilicet q̃ per professionem tacitã factã per receptionẽ habitus professũ infra annum probationis, quis non obligatur, nisi triduo perseueret, similis dilatio temporis. C. de erro. aduo. l. vlt.

¶ Idem p̃ arisien. capitulo.

¶ *Beneficium ingredientis religionem infra annum probationis (exceptis casibus hic expressis) non est alteri conferendum: interim tamen debebit per alium beneficio deseruiri, assignata eidem substituto congrua portione, vnde*

BEneficium.] Potest diuidi in tres partes. Primo ponit regulam: Secundo: ibi, Nisi. quattuor casus exceptos: Tertio: ibi, Sed interim, prouisionem.

CASVS. Titius clericus obtinens beneficium ecclesiasticum intrauit religionem & accepit habitum, tñ non fecit adhuc professionem tacitam vel expressam, sed adhuc in anno probationis est: Episcopus ad quẽ spectat collatio illius beneficii, vult illud conferre dum ãte anno probationis, an possit? Respondet Romanus pontifex quòd non quod verum est, nisi in casibus certis: primus casus est si intrans religionem infra annũ probationis consentiat, vt episcopus possit tale beneficium conferre, quia tunc episcopus posset de illo beneficio disponere: nam talis consensus habetur pro renunciatione: Secundus casus est, si intrans religionem durante anno probationis fecit professionem tacitam vel expressam: quia tunc vacaret beneficium, etiam si illa professio solum obligaret ad religionem in genere: Tertius casus est, si appareat quòd intrans religionem voluerit omnino vitam mutare, & dimittere sæculum, & tunc statim quòd constaret de mutatione vitæ, poterit conferri beneficium. Sed sanctissime pater, si pendente anno probationis non vacet beneficium, quid fiet de beneficio, qui a nouitius illi beneficio deseruire non potest? Respondet quòd illi beneficio erit prouidendum de vicario, qui deseruiret in diuinis, & pro sustentatione vitæ habebit congruam portionem ex redditibus beneficii. Not primo principalem effectum, ad quem emanauit præsens ca quòd pendente anno probationis non vacat beneficium intrantis religionem, ideo episcopus illud beneficium conferre non poterit, nisi in casibus hic expressis. Not. quòd si constet ingressum religionem voluisse vitam mutare, quia declarauit animum suum quòd nunquã rediret ad sæculum: tunc beneficium censetur vacare. Not. vlterius, quòd cum beneficiatus non potest deseruire suo beneficio, diœcesanus debet prouidere constituendo vicarium, qui illi beneficio prouideat, & illi vicario assignabitur congrua portio, & residuũ reseruabitur intranti vel successori. Sed nunquid intrãs religionem potest habere fructus sui beneficii durante anno probationis? Respondet quòd non, sed fructus conseruabuntur, & si intrans religionem reuertatur ad sæculum, illos fructus recuperabit, non autem habebit illos fructus ipse intrans durante anno probationis Ratio est, quia existens in anno probationis, debet esse in summa paupertate: aliàs non posset experiri asperitates religionis.

[Prima glossa dicit quid declaret, & quid ponit.]

a ¶ Beneficium.] emanauit ad declarationem decret. supra de renun. ex transmissa, & eorum quæ not. Ber. & Moder. sup. eod. statuimus. & Ioan. 27. q. 2. dispensatam, & 17. q. 2. Gonsaldus. Et ponit hæc decr. regulam & quattuor casus exceptos.

ADDITIO. Et dirigitur capitulo Parisien. quia ibi fuit casus de facto in canonico ingresso ordinem Prædicatorum, cuius præbenda fuerat infra annũ collata, & fertur q̃ prius episcopus per procuratorem vocato notario illũ requisiuerat, q̃ expresse profiteretur, vel renuntiaret, aut exiret: qui respondit in hoc ordine fãre non licet, sinfra annum sup. c. 2 renuntiare nõ placet, exire non decet. Et ista dictio, beneficium, suitur hic large, vt comprehendat etiam minora; facit sup. de verb. sig. c. pen. & de hoc infra de reg. iur. cap. 1. Ioan. Andr.

[Glo. seq soluit quæstionem.]

b ¶ Probationis annum.] per hanc litteram credo q̃ si minor xiiii. annis ingrediatur religionem quod ante finem xv. anni beneficium suum non poterit conferri, quia xv. annus est annus probationis illi, sup. eo. tit. & lib. cap. 1. quod verum est, nisi post annum xiiii. aliquod de his quæ sequuntur interuenisset: beneficio autem nihil deperit, cum de prouentibus illi deseruiatur, vt dicitur in fine.

[Glo. seq. primo signat contrarium: quod dupliciter soluit. secundo soluit dubium: tertio quærit & soluit: quarto quærit, soluit, & solutionem declarat, quinto quærit. arg. pro & contra, & soluit.]

c ¶ Conferendum.] contra vt in prædicta decre. supra de renunc. ex transmissa, vbi tenuit collatio facta infra annum probationis, sed die fm Hostiẽ quod ibi cum recuperauerat bona sua, renũtiauerat beneficio suo expresse in ingressu vel ante ingressum, q̃d satis vid. alias quare decre. illa ponetur sub tit. de renunc. dic, quòd illa intelligitur fm primum casum exceptum. 3 Secundum alios non põt intelligi, quia Papa non mandasset postea illum de nouo recipi. Si igitur beneficium tale non est conferendum; ergo tẽpus non currit ei ad quem spectat conferre in antiq. de concess. præbend quia diuersitatem, de elect. c. vlt. & merito, cum adhuc non vacet effectualiter, non currit tẽpus: cum non nisi à vacatione currat. sup. de ele. c. pro defectu de concess. præb. c. 2. Sed quid dices, si non habebat ius in re, sed ad rem: nunquid perit infra probationis annum ius illud? Credo eadem rõne quòd renocatoriã & eius verba ad idem de præb. c. antepen. Sed nunquid constituto in probatione poterit conferri beneficium? Puto q̃ non: quia dubius est status, & iam fingitur ibi religiosus quo ad priuilegiũ immunitatis promouetur ad malitiam ff. de re. mili. qui status ff. de liber. cau. qui de libertate; & iam p̃ hoc indifferetur ad religionẽ dimittendã, quod esse non debet sup. de ele. quorundam. 12 q. 2. bonæ rei. nam plantare religioni, & plãtatã fouere debemus. 3 de priuileg. cum & plantare & hoc intelligo de beneficio quod per regulares possideri non possit: ad ep̃atum aũt in sæculari & regulari eccl̃ia talis eligi pot. sup. eo. lib. de elect. nullus. Sed nũquid canonicus eccl̃iæ cathedralis, qui est in ꝓbatione habitus & regulæ in aliqua monasterio, vocari debet ad electione epi, q̃ tũc imminet faciẽda: & dicamus monasteriũ esse in loco vicino, de quo alias vocari deberet: & quòd non apparet illum vitam voluisse mutare? Et videtur q̃ sic 5 per illam decr. regu-

net enim beneficium suum: ergo & iura ex eo prouenientia, nec. n. ex eo q̃ ad bonũ aspirat, & vitã religiosam probat, debet eius conditio fieri deterior 15. q. 1. sunt nonnulli. Item video q̃ contrahit matrimonium carnale: ergo & spiritale cõtrahere poterit: licet n. de vno ad reliquum arguere. 21. q. 2 sicut. de transla. p. totũ. Item eligere prælatum ecclesiæ etiam epm, cadit in religiosum ẽt professum. 3. de elec. Cumana. immo & religiosi ad talia sunt vocandi. 63 dist. obeuntib. Item video q̃ in libero inspicimus statum prius. ff. de statuli ber. l. statuliberũ. & l. statuliberi a cæter s, sic & in nouitio prius & nõ statũ regularem, qui forte erit, & forte non erit, considerare debemus, maxime cum de pe. dist. 7 c. vlt. Itẽ sacẽs hæreditas obtinet ut ice de fancti. q̃ certus fuit, non hæredis q̃ est incertus: q̃ licet certus sit institutus forte repudiabit. instit. de hær. §. seruus alicnus. Itẽ appone, denunciatione, & petentis, denunciãntis, vel litigantis. 2. q. 6. c. post appellationem. § appellatione. ff. nil no. in rubro & nisi. 2. de no. oper. nunc. per totum. 3. ut lit pend. c. 1. & 2. & tempore probationis in præiudicium nouitii, ea absente non fiet electio. Item dato q̃ nolle, vel nõ posset uenire, procuratorem constituere poterit per concilium. c. q̃a pp. de elect. in antiq. pro hac parte facit ff. de bo. poss. ex testa. mili. l. unica in fi & ff. de le. 3. l. quæritum. 1. tũo. & ff. de fun. instr. & instru. leg. l. Semp. & l. prædia. 1 In 3tium vr. quia in solitudine & silentio debet fieri probatio. ad id 16. q. 1. c. 1. & 2. de ista mona. cum ad monasterium. & ex exitu claustri timetur periculum. de pœn. dist. 5. c. 1. ad fi. & qui similem cum aliis vitam suscipiunt, &c. de sta. monar. colentes. & talis quis esse putatur, qualem habiliter viuere dẽt nouitius, ne uideatur sæculare mutare, non fugere. 55 dist. legem. & pp similitudinẽ cõtumeliosum offendit. 7. de sent. excom. si iudex laicus, & difficultatem, non fugere. 55 dist. legem. & pp similitudinẽ cõputatur quis in eorũ numero in quorum numero in ueritate nõ est. 3. de biga. nuper. Item talis quo ad imitatem religiosus cẽsetur 7. de sen. excom. religiosi talem non esse religiosum cum effectu: quasi dicerẽt religiosum. 2 sed reuocabiliter, ad instar eius quod dicitur de tacite professo, qui pœnitet infra triduum. 3. eo. tit. & lib. constitutionem. & in antiq. c. ad fo. 2. fin & bene facit litteraipsius decretalis, quæ dicit. vñ iura, 3. eo super eo. consulti. postulasti. statuere ad sæculũ: patet igitur q̃ sæculũ exiuerat: alias non posset. & est simile de conse. dist. 3. qui in matrimonio. & 3. de hær. accusatus. debet ergo iste nouitius aut in totum dimittere, aut in totum amplecti, sicut pupillus: aut omnia nomina tutoris debet rata habere, aut omnia respuere. ff. de admini. tuto. cum quæritur. ad idem de consecrat. distin. 2. comperimus. Item dato quod in aliis tractatibus capituli absentes nõ debẽt vocari secundum ea quæ no. 10. quæs. 2. hoc ius. & dixi sup. de testib. præsentium. tamen nõ potest negari, quin debeant uocari ad receptiones canonicorũ: & ad cessationes diuinorum faciendas. sup. eodem li. prabend. cum in ecclesiis. & de offic. ordin. quamuis. si igitur ad electionem prælati, & sic sæpe discurret, quomodo monasterium probabit mores eius? Forte tunc inhoneste uiuet cum exibit clausirum, & sic infringentur, decre. ad nostrũ. supra eod. tit. in antiquæ, Item iste incertus de statu suo, certam legem dicere non potest. 3 ff. de testam. l. qui in domini & l. eo & idẽ in eo qui ignorat an sit captiuus, an a latrunculis captus: ff. de leg. 3. l. ii. responso. ergo nec electionem facere, quæ debet esse certa. supra eodem lib. de elect. c. 2. & bene facit pro hac parte: qui clerici. vel vouen. consuluit. vbi dicitur q̃ habitus sine professione impedit ne contrahatur. ad idem sup. de offi. dele. iudex. eo. li. vbi per solam propositionem recusationis & ante causam finitam impeditur delegatus papæ facere quod aliàs sibi de iure competit, scilicet delegare, nisi volente recusatore, sic dicã q̃ ante professionẽ per solam probationem impediatur talis eligere, nisi de gratia per capitulum vocaretur. 4 ad idem bene facit sup. eo. lib. de tempo. ordin. cum nullus. in fi. & 7. de priuileg. c. 1. in §. vbi qui reuocabiliter manet in loco, naturam loci sortitur. Ad idem optime sup. eod. lib. de procur. c. 2. duobus modis. primo, quia ibi ingressus religionis. intelligo etiam causa probationis, ut ibi dixi, & absentia in loco remoto, q̃ quiparatur, sed si remoto loco iste esset absens, non deberet uocari: ergo nec ingressus religionem. Item ibi procurator qui erat dominus litis per contestationem, per ingressum religionis amittit vsum litis: sic dicam canonicum per ingressum amittere vsum vocis, quam in capitulo habeat: amittere dico quo ad actum, non quo ad habitum. ad idẽ C. de curat. furio. cum aliis. & hoc verum credo: puto. n. locum esse illi clausulæ concilii: Quia propter volunt & possunt, &c. quasi iste sic in probatione manendo interim videatur nolle. Nec obstat hæc decre. non. n. simpliciter ex iure bũficii procedit ius eligendi: quod probatur sup. de elec. cum in cũctis, & c. cum Vinton. & sup. eod. lib. eo. tit. ex eo q̃. dẽ. vt hi qui. de ætate & quali. cum si. Secus crederem in patrono, vel in eo ad quem non de iure collegii, sed iure singulari spectaret electio.

ADDITIO. Et in his procedat dictum Archid. fortius enim est ius quod spectat ad aliquem iure singularis quàm quod spectat iure collegii, & facilius euellitur secundum, quàm primum, vt patet per no. de constit. cum omnes. in prima glo. in ant. hinc est etiam quòd ius collegii non tranlit in monasterium p professionem, sed ius priuati bene transit. 19. q. 3. si qua. Ioan. Andr.

a ¶ Assensus.] tunc enim beneficio renunciat; & ideo licite alteri confertur. & sic intelligatur decr. sup. de renunc. ex transmissa.

b ¶ Aut constet.] secundus casus. dic, constet, claræ probatione, vel competentibus indiciis. sup. eo. tit. & li. non solum.

c ¶ Vel professionem.] tertius casus, intelligo alicui de approbatis religionibus, vt inf. tit. prox. c. unico.

d ¶ Seu] quartus casus.

e ¶ Scienter.] sup. eo. sicut tenor. & sup. c. prox.

f ¶ Professorum.] vbi distinctus est, vt dixi sup. eod. tit & lib. c 1.

[Glo. seq. dubium & obiectionem soluit.]

g ¶ Sed interim.] prouidit personis: modo prouidet ecclesiis. ad idem supra de elec. cum nobis olim. & c. cum ex eo. eod li. & prouiso executioni mandabitur per episcopum ut in prædict. decr. cum ex eo. §. porro. sed sponsę non sic est per vicarium prouidendum: & ideo ibi tempus arctatur. de coniug. coniug. ex publi co. propter quod dicebant quidam idem in clerico benenciato, & male.

h ¶ Debebit] in officiis diuinis, etiam in cura, si curaium esset beneficium.

[Glo. seq. recitetur per quæstionem.]

i ¶ Portione.) & reliqua portio ꝓseruabitur (ipsi eidẽ Io. And.) Vel in utilitatem ecclesiæ expendetur. 3. eod.

† Al. consensus.

† Ab eo deputandũ, conc. Trid. sess. 6. de refo. c. 2.

† Istæ tationes p tinenter faciũt ad qõnẽ glo. Fon.

lib. de elect. quia sæpe de offi. ord. præsenti. & porro eo. lib. 1 Nec credo q̃ dari debeat ipsi qui est in probatio ne: iam enim non bene probaret, si tales redditus inte rim haberet. Barth Brixi. ꝛ dicens q̃ Tanc. se tenebat, scilicet q̃ interim debeat habere fructus: quia adhuc nõ est monachus, & potest reuerti, hoc di xit in quæstione, qui dã clericus, circa finem quæstionũ suarum. Et venerialis. 69. Fatetur tñ ibi q̃ consuetudose habet in contrarium.

1 Arch. q tenet cũ Tan. & Bat. Brix. rñdet ad hæc duo capitula q̃ loquũtur in ecclesiis uacantibus, illud aũt nõ uacat, ut hic patet. Io. A. † Vide B. Th. 2. 2. q. 88. 189. ar. 4 & 8.

QVi simplex uotum de certa religione intranda tol lit per sequẽs solẽne alterius religionis & laxioris. d. Et ponit dictum, cuius rõnẽ interseritibi, Cui tã quam & subdit de pę nalibi, Pro voto. præmitte quod est dare votum solẽne, & votum simplex: de quibus j. tit. proxi. cap 1. CASVS ponamus q̃ ego feci votum de intranda religione S. Benedictij & iteti in simplicibus finibus voti: postea voto nõ completo intraui religionẽ laxiorẽ, puta religionẽ S. Augustini: & feci votũ solẽne; nunquid p illud votum solẽne est rupti primũ votũ simplex? Rñdetur q̃ sic: tñ peccaui rumpẽdo primum uotum simplex: & p illo pecca to debeo confiteri & agere pœnitentiam: Secus si primum votum esset solemne: tunc non rumperetur per sequens votum etiam solemne.

Nota primo q̃ uolens expresse intrare etiam certã religionem, dicitur uouere simpliciter, & non solemniter. Nota secundo q̃ non adimpleti uotum simplex, imponitur pœnitentia, licet alio simili uoto se adstrinxerit, minori tamen. Dom.

[Prima glo. dicit quid declaret.]

a ¶ Qui post] emanauit ad declarationem eius quod notat Ber sup. eo porrectum.

ADDITIO. Et sic Archi. eorum quæ no. 27. q 1. in sum. & c. 1. Io. And.

b ¶ Intranda.] nota uerbum, quia aliud est religionẽ profiteri, aliud uouere de intrando uel profitendo. In primo casu non loquitur hæc de cr. quia talis etiam sæculari habitu nõ murato iam monachus illius religionis dr s. eo. sicut uobis & c. constitutionem. isto titu & lib. sup. quia habitus & c. sup. eo. porrectum. In secundo casu loquitur decre.

c ¶ Laxiorem.) quia de strictiori non dubitatur, quia etiam si esset professus, posset ad strictiorem transire. sup. eo. licet sed de pari, & laxiori dubitabatur, & plus de laxiori, & ideo dixit etiam laxiorem.

ADDITIO. Professus si ad strictiorem transiret, non esset locus imponendæ pœnitentiæ, de qua hnis loquitur, secundum Archidiaco. qui allegat quòd uotũ uel propositum nõ infringit, qui cõmutat in melius. supr. de iureiu. pertinet. supra de uoto scripturæ; supra de regula licet. Io. And.

d ¶ Pœnitentia. tanto durior, quanto manifestius fuit votum. j. tit. proxi. cap. vnico. in fine.

¶ Idem.

¶ *Secundum uotum solemne religionis derogat priori simplici, h. d Io de Fan.*

CAP. V.

QVit post a uotum a se de certa religione intranda b emissum, religionem aliam etiam laxiorẽ c ingreditur, & profitetur in ipsa; potest (uoto non obstante priori, cui tamquam simplici per secundum solemne nosci tur derogatũ) manere licite in eadẽ. Pro uoto tamen non completo, erit eidem pœnitentia d imponenda.

¶ Idem.

¶ *Vacante monasterio, conuentus nouum recipit monachum, si communiter ad abbatem & eos spectat: si ad abbatem solum secus. h. d. Dom.*

CAP. VI.

SI ad solum e abbatem spectat f creatio monachorum, eo defuncto nequibit nouus monachus a conuentu creari. g Alias poterit, si eorum creatio spectat tñ simul ad vtrunque. h

TITVLVS XV.

De uoto & uoti redemptione.

¶ Bonifacius octauus Biterẽn.] episcopo.

¶ *Votum solẽniZatum per susceptionem sacri ordinis, uel per professionem factam alicui de religionibus per sedem Apostolicam approbatis, dirimit matrimonium post contractũ, alias solum impedit, & non dirimit. h. d secundum Zenz.*

CAP. VNIC.

QVOD ꝟV O- tum a debet dici solemne, ac ad dirigendum matrimonium efficax, nos consulere voluisti: Nos igitur attendentes, quòd voti solemnitas ex sola constitutione Ecclesiæ est inuenta: matrimonii uero vinculum ab ipso Ecclesiæ capite rerum omnium conditore, ipsum in paradiso, & in statu innocentiæ b instituente ponit de non solemni, & pœna transgressoris.

¶ Præsupponendum est pro intellectu huius cap. illud quod habetur in glo. magna, in ca. ursus. qui cle. uel uo. in antiq. videlicet q̃ votum castitatis solemne impedit matrimonium contrahendum, & etiam contractum dirimit. Si autẽ sit votũ simplex, impedit matrimonium contrahendum, sed non dirimit iam cõtractum. Illud capitulum emanauit ad declarandum quod dicatur votum solemne, & quod dicatur votum simplex. Nam quidam dicebant quòd votum solẽne dr quando qs promittit ex nunc; tinentiam: Sed votũ simplex dicitur quãdo quis exnunc uouet q̃ post annũ uouebit perpetuam cõtinentiam.

¶ Casus hoc præsupposito sic figuratur: Episcopus Biterẽn. in presentia papæ constitutus quæsiuit ab eodẽ: Sanctissime pater, iure cautum reperio, q̃ votum castitatis solemnizatum impedit matrimonium contrahendum, & dirimit iam cõtractum; Votum uero simplex non dirimit matrimonium iã contractum: licet ueniens cõtra, peccat mortaliter. Ite reperio alterationem inter doctores, quod votum dicatur simplex, & qd votum dicatur solemnizatũ: occasione huius uellem informari quod votum appellatur simplex, & quod solemne? Respondet Romanus Pontifex, quòd omne votum castitatis dicitur simplex, sine sit de præsenti, sine de futuro: dummodo non sit solemnizatũ per professionem expressam vel expressam: quia tunc dicitur votum solemne, vt non teneat matrimonium contractum: vel si quis suscepit sacros ordines, puta subdiaconatus, dicitur votum solemne: aliàs autem dicitur votum simplex, sine quis dicat, exnunc uoueo castitatem: sive dicat, promitto quòd post annum uouebo castitatem: & sic patet q̃ istud capitulum non facit ius nouũ: sed solum declarat illa quæ notantur in dicto cap. ursus. qui clerici uel uouentes. Nota primo ex isto cap. quòd solemnitas uoti est iuxta ex constitutione Ecclesiæ: & sic non est ipsum uotum quod impedit matrimonium uel dirimit: sed est ipsa constitutio ecclesiæ. Ex quo patet, quòd constitutio ecclesiæ potest habiles ad contrahendũ matrimonium inhabilitare: & contra potest inhabiles habili tare: Nam de lege diuina quando aliqui erant in disparigradu distante æqualiter a supite, non poterant contrahere, ut pro hoc est glo. not. in cap. literis. de restitu. spol. in anti. Nota q̃ matrimonium fuit institutum in statu innocentiæ: quia secundum doctores est duplex institutio matrimonii. Prima est ad prolem p̃creandam: & illa fuit facta in statu innocẽtię ante peccatum primi hominis. Alia est institutio matrimonii ad euitandã fornicationem: & illa fuit facta post peccatum Adæ: & sic intelliguntur iura facientia pro cõtrario. Nota ulterius, q̃ uinculum matrimonii est indissolubile. Sed utrum istud intelligatur q̃ uinculum matrimonii sit indissolubile loquendo de matrimonio consummato copula carnali, uel non consummato? communis opinio doctorum est, q̃ matrimonium non consummatum potest a papa rumpere; licet panormitan. contrarium in cap. ex publico. de conuer. conjugin antiq. & mouetur per istam rationẽ: quia quos Deus conunxit, homo non separet. Sed ad istam rationem respondent doctores, dicendo, q̃ istud intelli-

gitur de copula carnali: ita vt sit sensus, quos Deus iunxit copula carnali, & post matrimonii consummatum homo non separet. Not. vlterius principalem effectum huius c. videlicet, q̃ votum castitatis dicitur solemnizatum quantum ad dirimendũ matrimoniũ iam contractum per susceptionem sacri ordinis, vel p̃ professionẽ tacitam vel expressam. Ex quo patet, q̃ facer ordo habet annexum votũ continentiæ, licet ex presse nõ dicatur in susceptione sacri ordinis q̃ ipse suscipiens vouet castitatem. Nota q̃ ad hoc vt votum religionis obliget professionem, oportet q̃ faciat professionem alicui religioni approbatæ.

[prima glos. dicit quid declaret]

a ¶ Quod uotum.] emanauit ad declarationem eorum, quæ no Ioan. 27. q. 1. in principio, & c. 1. & Ber. qui cler. uel uouentes, uersus.

ADDITIO. Et Innoc. de regul. porrectum. de frigid. fraternitatis. super uersalioquin. Ioan. And.

b ¶ In statu innocentiæ.] id est, ante peccatũ. Et nota contra illos qui dicunt matrimonium fuisse institutum per hęc uerba, 1 Crescite & multiplicamini: sed ut hic uides in paradiso, & ante peccatum institutum fuit: & per illa uerba protoplasti: Hoc nunc os ex ossibus meis, &c. Genes. 2. cap. in fin. & 27. quæst. 2. lex diuina.

ADDITIO. Vide quod dixi sup. de frigid. c. fi. super glo. simile Ioan. And.

[Glo. seq. recitetur per quæstionem ad quam argu. pro & soluit contrarium per tex. per euitationem absurditatis, & per rationem addens illum approbatum, & huic decre. respondet]

c ¶ Sacri ordinis.] ut sup. qui cle. uel uo. cap. 1. & 2. In minoribus autem licite ꝟhitur, ut ꝟ in ant. de cler. coniug. c. 1. Et ex eo q̃ hic æquiparat professionẽ religionis & sacrum ordinem, uidetur quod sicut per professionem religionis solũtur sponsalia de præsenti, sic per receptionem sacri ordinis ante carnalem copulam dissoluuntur. & sic alibi æquiparãtur ista 24. q. 2. c. 1. & sup. de uita & honest. cle. clericus. Sed iam disputaui & rem nauꝟium, quod est hodie approbatum per constitutionem Ioan. quæ incipit; Altercationis 2 antiquæ; scilicet sponsalia de præsenti non dissolui per receptionem sacri ordinis, p̃ decr. ex parte 2. de conuer. coniug. ubi etiam de hoc (glos. penul. super qua scripsi opinionem Hostien.) & 27. quæst. 2. desponsatam, non n. recipiendo sacrum ordinem uouet se castitatem seruaturum in sæculo; & tamen tale uotum castitatis in sæculo seruandæ non dissoluit sponsalia de præsenti. ut ibi. Inducat ergo hoc fauor religionis & merito, quia alia est causa monachi, alia clerici. 16. quæst 1. alia, in solo ergo casu expresso dicamus separari; quod. n. nõ est sanctorum patrum decretis, &c. sup. de transla. inter. Et si decernimus ꝟium, iam hic nõ esset æqualitas; quia iam duplici remedio posset uir sponsalia dissoluere, & mulier unico: quia pp sexus fragilitatem ordines recipere nõ potest. Est autem ratio quare hoc speciale est in religiosis; quia mortui sunt mundo. 16. quæst. 1. placuit. Vnde sicut mors naturalis solueret sponsalia: sic & ista ciuilis permittente canone; de conuersio. coniugatorum, & c. ex publico, quæ ratio deficit in clerico seculari. Nõ obstat hæc decret immo potius concordat, quia æquiparat

1 Qñ & quibus uerbis futt matrimoniũ instituti uide magistrũ li. 4. sent. dist. 25. §. ꝓiungii ãt. & §. seq. & ibi latissime doctores Scholastícos, adde conc. Tri. sess. 24. de sacramento matrimonii. in princ.

2 Hinc hodie inter extrauagates Io. xxii. eod. tit. & incipit. Antiquę ꝓcertationi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

parat ista quo ad dirimendum matrimonium post cõtractum, quasi quo ad dirimendum prius ℨctum paria non sint: immo disparia rationibus prædictis plura enim prohtendo promittit monachus, quam recipiendo sacrum ordinem clericus.

a ¶ Tacitam.] quæ fit cum maior spõte & sciens recipit habitũ ꝓfessorum, ubi est distinctus. ℨ. eo. ti. ꝓxi c. 1. & cap. constitutionẽ vel cum habitum indistinctum [1] fert per annum, ut ℨ. eo. tit. ca. ex parte. & c. 1. eod. libro.

b ¶ Per sedẽ Apostolicam.] alias enim nõ potest, vt ℨ. de relig. domib. c. vlt. & eo. ti. vnico. inf. eod. lib. Io. And.

[Glo. seq. soluit duas quæstiones.]

c ¶ Approbatis.] ergo si profitet religionem nõ approbatam si postea contrahit, tenet matrimoniũ: ꝙ verum puto etiam si quando profitebatur credebat illã approbatam. & eadem rõne dico ꝙ si recipit quis subdiaconatũ ab eo quẽ credebat epm, sed non erat: si postea contrahat matrimonium, bene tenet: & ita terminauit Barth. Brixensis fm Tanc. in quæstionibus: Quidam ordinatus.

d ¶ Contrahendum.) vt sup. qui cler. vel nouen. rursus. Ioan. And.

e ¶ Debeatur.) ex manifestatione igitur grauius fit peccatum. ad hoc sup. de pẽnit. & remiss. c. 1. de hoc die vt no. 32. q. 4. nemo. 31. dist. clericus solus & sup. de celebr. Missarum de homine.

ADDITIO. Et 19. dist. Anastasius. Archi.

1 Vel distinctũ distinctione latenti, vt in cle de reg. eos q. Io. And.

citam [a] factã alicui de religionibus per sedem Apostolicam [b] approbatis. [c]

¶ Reliqua uero uota & si quandoq; matrimonium impediant contrahẽdũ: [d] & quanto manifestius sunt emissa, tanto propter plurium scandalum & exemplum durior pœnitentia transgressoribus debeatur: [e] non tamen rescinde re possũt matrimonia post contracta.

TITVLVS XVI.

De statu regulariũ.

¶ Bonifacius octauus.

¶ Moniales tacite uel expresse professa, clausuras monasterij exire non possunt, nec alij ad illas intrare: nisi causa legitima & superioris licentia interueniat, hoc dicit.

CAP. VNIC.

PEriculoso [f] & detestabili quarundã Monialium statui (quę honestatis laxatus habenis [g] & monachali modestia sexusque uerecundia, [h] impudenter abiectis, [i] extra sua monasteria nonnunquam per habitacula sæcularium personarum discurrunt, & frequenter intra † eadem monasteria suspectas admittunt, in illius, cui suam integritatem uoluntate spontanea [k] deuouerunt grauem offensam, [l] in † religionis opprobrium, & scandalum plurimorum) prouidere salubriter cupientes; [a] præsenti constitutione perpetuo irrefragabiliter valitura, sancimus, vniuersas & singulas Moniales præsentes [b] atque futuras, cuiuscunque religionis sint vel ordinis, in quibuslibet mundi partibus [c] existentes, sub ꝑpetua [q] in suis monasterijs debere decetero permanere clausura; ita, quod nulli earum religionem tacite vel expresse professæ, sit vel esse valeat quacunque ratione vel causa (nisi forte tanto & tali morbo euidenter earum aliquam laborare constaret, quod non posset cum alijs absque graui periculo seu scandalo commorari) monasteria ipsa deinceps egrediendi facultas; nullique aliquatenus inhonestæ personæ, nec etiam honestæ [f] (nisi rationabilis & manifesta causa [g] existat, ac de illius ad quem pertinerit speciali licentia) ingressus vel accessus pateat ad easdem; vt sic a publicis & mundanis conspectibus separatæ, omnino seruire Deo valeant liberius, & lasciuiendi opportunitate [h] sublata, eidem corda sua & corpora, in omni sanctimonia diligentius custodire.

¶ In monasterio non Mendicantium tot sorores debent recipi, quot poterunt sine penuria sustentari; & vltra non valet receptio. hoc dicit. Dominicus.

¶ Sane † vt hoc salutare statutorum commodius valeat obseruari, districtius inhibemus, ne in monasterijs ordinum non mendicantium aliquę recipiantur decetero in sorores, nisi quot poterunt de ipsorum monasteriorum bonis siue prouentibus absque penuria [k] sustentari: [k] si secus actum fuerit, irritum [l] decernentes.

¶ Abbatissæ principibus secularibus ad fidelitatis sacramentum præstandum astrictę, si non possunt per procuratorem iurare, personaliter exeundo monasterium iurabunt: absque dilatione ad monasterium redituræ. Dominicus.

¶ Verum quando Abbatissa vel prioriss a cuiusuis monasterij, pro feudo, quod monasteriũ ipsum tenet ab aliquo principi

† Vide cõcilium Trid. sess. 25. tit. de Regularibus. c. 3.

1 Incautũ. n. esset hoc ante ꝓbationẽ opponere ad aduersariũ instituẽdũ. & est si. qđ. dixi de lib. obl. c vlt. in fin. Io. And.

a ¶ Cupientes.] hic incipe constructum.
[Glo. seq. obijcit & dupliciter soluit.]
b ¶ Præsentes.] sed qũo præsentibus Monialib. distrigatio 1 vita imponi potuit, cõtra id 15. q. 1. nec. is 32. 2. ꝓpo q. 1. integritas. 20. q. 3. ꝓsens. cum & nemo crescere & ibi de hoc? Foteste per dicit ꝙ illud verũ de de regula: sed hic ad regulã nihil adiicit: sed modus habitandi fm naturam rei taxatur. [Idem Ioan. Monac.]
Vel dic supra dicta vel in clericis sęcularibus: In religiosis qui velle vel nolle nõ habent, secus, quia illis potest strictior vita indici etiam ex regula fm Innocentium, qui hoc notat de regular. super eo. & hoc probat ista decretalis & clementina eod. tit. ne in agro. Et addequod dixi ℨ. de regulis iuris, quod omnes.

ADDITIO. Et per hęc iuraparet papam circa professos multũ posse in cibis, vestibus, militibus, quæ pius caudunt in bonis fortunæ, recreata tñ natirali sustentatione & substantialib. regulæ. de quibus dicitur. ℨ. eo. cum ad monasterium in fine. In bonis autem naturæ, gratiæ vel gloriæ, nõ est tãta papæ potentia; qđ per ꝙ patet: illa enim Deus eius vices gerit, non transtulit in eum. Io. And.

c ¶ Partibus.) quia varietas locorum iuris varietatem regulariter non inducit. C de tempo. in integrũ restitut. superuacuam. & nota ꝙ dicit mundi: totius enim orbis papa tenet principatum; 2 nona qõe tertia. concta per mũdum, & in prœmio huius libri, cum suis concordantis.

d ¶ [Glo. sequens soluit duo dubia.]

e ¶ Perpetua.] nõ credo. [Idem arch.] ꝙ decretales ista tollat, quin possent, si vellent ad strictiorem religionẽ huiusmodi militarẽ & puritatis causa transire ℨ. de reg. regimen. alterius monasterij possit assumi 3 sup. eo. & ibi de elect. nullus. cum suis concordan. semper enim

f ¶ Honestę.) vnde nec monachi ad eas accedere debent, vel cum eis colloqui: nisi in præsentia abbatissæ per modica verba. 18. q. diffinimus. nec debent esse monasteria duplicia, vt in c seq.

g ¶ Causa.) sicut in medicis, barbitonsoribus, sartoribus, carpentarijs cũ egue rint, & his similibus.

h ¶ Opportunitate.) 18. q. 2. diffinimus.
(Gl. seq qõnẽ de facto ponit, & soluit.)

i ¶ Absq; penuria.) No. non dixit. cõmodenam in quadã qõne de facto opponebat ℨ quasdã Moniales ꝙ earum receptio nõ tenebat qa facultates nõ sufficiebant: & formatus fuerat articulus in hæc verba: intendit ꝓbare, ꝙ ex facultatibus monasterij Sancti Petri non pãt tot commode sustentari. Oppositi ꝙ intentio probata 4 nõ releuabat: qa posset esse ꝙ non possent cõmode: tamen possent absque penuria: iam enim dico ꝙ canonicus Bononien. de cen tũ florenis non posset commode sustentari: & tñ de xxv. sustentaretur absq; penuria. Idem dico de meipso nam in illa cõmoditate inspicitur cõsuetudo regionis, & qualitas personæ: vnde licet nõ possum cõmode sustentari, tñ possũ sine penuria. Penuria enim fm doctores habet in se egestatem, indignitatem, & defectũ necessar orũ. Hoc ergo voluit cõstitutio, ꝙ constitutæ in monasterio nõ Mẽdicantium, non hñent necesse mendicare, ꝙ prer necessarium defectum. Si autem cõsiderato ant quo statu monasteri, & aliis monasteriis ciuitatis non pñt commode sustentari, tñ possunt absque penuria tenebit receptio: hoc em non est: & sic obtinuit.

ADDITIO. Sint ergo cauti qui articulos formant in ponderando verba. & facit quod dicam ℨ. de homi. c. 1. super ver. Christianorum. & c. 2. in prin. & de vsu. c. 2 in prin. Io. And.

k ¶ Sustentari.) de inst. c. 1. & c. auctoritatem. de vita & honest. cleric. quoniam vt ait. in antiq.
(Glossa. sequens recitetur per quæstionem, & ipsius solutionem).

l ¶ Irritum.) hoc speciale dictum videtur in talibus mona-

parat ista quo ad dirimendum matrimonium post cõtractum, quasi quo ad dirimendum prius ℨctum paria non sint: immo disparia rationibus prædictis plura enim prohtendo promittit monachus, quam recipiendo sacrum ordinem clericus.

a ¶ Tacitam.] quæ fit cum maior spõte & sciens recipit habitũ ꝓfessorum, ubi est distinctus. ℨ. eo. ti. ꝓxi c. 1. & cap. constitutionẽ vel cum habitum indistinctum [1] fert per annum, ut ℨ. eo. tit. ca. ex parte. & c. 1. eod. libro.

b ¶ Per sedẽ Apostolicam.] alias enim nõ potest, vt ℨ. de relig. domib. c. vlt. & eo. ti. vnico. inf. eod. lib. Io. And.

[Glo. seq. soluit duas quæstiones.]

c ¶ Approbatis.] ergo si profitet religionem nõ approbatam si postea contrahit, tenet matrimoniũ: ꝙ verum puto etiam si quando profitebatur credebat illã approbatam. & eadem rõne dico ꝙ si recipit quis subdiaconatũ ab eo quẽ credebat epm, sed non erat: si postea contrahat matrimonium, bene tenet: & ita terminauit Barth. Brixensis fm Tanc. in quæstionibus: Quidam ordinatus.

d ¶ Contrahendum.) vt sup. qui cler. vel nouen. rursus. Ioan. And.

e ¶ Debeatur.) ex manifestatione igitur grauius fit peccatum. ad hoc sup. de pẽnit. & remiss. c. 1. de hoc die vt no. 32. q. 4. nemo. 31. dist. clericus solus & sup. de celebr. Missarum de homine.

ADDITIO. Et 19. dist. Anastasius. Archi.

1 Vel distinctũ distinctione latenti, vt in cle de reg. eos q. Io. And.

citam [a] factã alicui de religionibus per sedem Apostolicam [b] approbatis. [c]

¶ Reliqua uero uota & si quandoq; matrimonium impediant contrahẽdũ: [d] & quanto manifestius sunt emissa, tanto propter plurium scandalum & exemplum durior pœnitentia transgressoribus debeatur: [e] non tamen rescinde re possũt matrimonia post contracta.

TITVLVS XVI.

De statu regulariũ.

¶ Bonifacius octauus.

¶ Moniales tacite uel expresse professa, clausuras monasterij exire non possunt, nec alij ad illas intrare: nisi causa legitima & superioris licentia interueniat, hoc dicit.

CAP. VNIC.

PEriculoso [f] & detestabili quarundã Monialium statui (quę honestatis laxatus habenis [g] & monachali modestia sexusque uerecundia, [h] impudenter abiectis, [i] extra sua monasteria nonnunquam per habitacula sæcularium personarum discurrunt, & frequenter intra † eadem monasteria suspectas admittunt, in illius, cui suam integritatem uoluntate spontanea [k] deuouerunt grauem offensam, [l] in † religionis opprobrium, & scandalum plurimorum) prouidere salubriter cupientes; [a] præsenti constitutione perpetuo irrefragabiliter valitura, sancimus, vniuersas & singulas Moniales præsentes [b] atque futuras, cuiuscunque religionis sint vel ordinis, in quibuslibet mundi partibus [c] existentes, sub ꝑpetua [q] in suis monasterijs debere decetero permanere clausura; ita, quod nulli earum religionem tacite vel expresse professæ, sit vel esse valeat quacunque ratione vel causa (nisi forte tanto & tali morbo euidenter earum aliquam laborare constaret, quod non posset cum alijs absque graui periculo seu scandalo commorari) monasteria ipsa deinceps egrediendi facultas; nullique aliquatenus inhonestæ personæ, nec etiam honestæ [f] (nisi rationabilis & manifesta causa [g] existat, ac de illius ad quem pertinerit speciali licentia) ingressus vel accessus pateat ad easdem; vt sic a publicis & mundanis conspectibus separatæ, omnino seruire Deo valeant liberius, & lasciuiendi opportunitate [h] sublata, eidem corda sua & corpora, in omni sanctimonia diligentius custodire.

¶ In monasterio non Mendicantium tot sorores debent recipi, quot poterunt sine penuria sustentari; & vltra non valet receptio. hoc dicit. Dominicus.

¶ Sane † vt hoc salutare statutorum commodius valeat obseruari, districtius inhibemus, ne in monasterijs ordinum non mendicantium aliquę recipiantur decetero in sorores, nisi quot poterunt de ipsorum monasteriorum bonis siue prouentibus absque penuria [k] sustentari: [k] si secus actum fuerit, irritum [l] decernentes.

¶ Abbatissæ principibus secularibus ad fidelitatis sacramentum præstandum astrictę, si non possunt per procuratorem iurare, personaliter exeundo monasterium iurabunt: absque dilatione ad monasterium redituræ. Dominicus.

¶ Verum quando Abbatissa vel prioriss a cuiusuis monasterij, pro feudo, quod monasteriũ ipsum tenet ab aliquo principi

† Vide cõcilium Trid. sess. 25. tit. de Regularibus. c. 3.

1 Incautũ. n. esset hoc ante ꝓbationẽ opponere ad aduersariũ instituẽdũ. & est si. qđ. dixi de lib. obl. c vlt. in fin. Io. And.

a ¶ Cupientes.] hic incipe constructum.
[Glo. seq. obijcit & dupliciter soluit.]
b ¶ Præsentes.] sed qũo præsentibus Monialib. distrigatio 1 vita imponi potuit, cõtra id 15. q. 1. nec. is 32. 2. ꝓpo q. 1. integritas. 20. q. 3. ꝓsens. cum & nemo crescere & ibi de hoc? Foteste per dicit ꝙ illud verũ de de regula: sed hic ad regulã nihil adiicit: sed modus habitandi fm naturam rei taxatur. [Idem Ioan. Monac.]
Vel dic supra dicta vel in clericis sęcularibus: In religiosis qui velle vel nolle nõ habent, secus, quia illis potest strictior vita indici etiam ex regula fm Innocentium, qui hoc notat de regular. super eo. & hoc probat ista decretalis & clementina eod. tit. ne in agro. Et addequod dixi ℨ. de regulis iuris, quod omnes.

ADDITIO. Et per hęc iuraparet papam circa professos multũ posse in cibis, vestibus, militibus, quæ pius caudunt in bonis fortunæ, recreata tñ natirali sustentatione & substantialib. regulæ. de quibus dicitur. ℨ. eo. cum ad monasterium in fine. In bonis autem naturæ, gratiæ vel gloriæ, nõ est tãta papæ potentia; qđ per ꝙ patet: illa enim Deus eius vices gerit, non transtulit in eum. Io. And.

c ¶ Partibus.) quia varietas locorum iuris varietatem regulariter non inducit. C de tempo. in integrũ restitut. superuacuam. & nota ꝙ dicit mundi: totius enim orbis papa tenet principatum; 2 nona qõne tertia. concta per mũdum, & in prœmio huius libri, cum suis concordantis.

d ¶ [Glo. sequens soluit duo dubia.]

e ¶ Perpetua.] nõ credo. [Idem arch.] ꝙ decretales ista tollat, quin possent, si vellent ad strictiorem religionẽ huiusmodi militarẽ & puritatis causa transire ℨ. de reg. regimen. alterius monasterij possit assumi 3 sup. eo. & ibi de elect. nullus. cum suis concordan. semper enim

f ¶ Honestę.) vnde nec monachi ad eas accedere debent, vel cum eis colloqui: nisi in præsentia abbatissæ per modica verba. 18. q. diffinimus. nec debent esse monasteria duplicia, vt in c seq.

g ¶ Causa.) sicut in medicis, barbitonsoribus, sartoribus, carpentarijs cũ egue rint, & his similibus.

h ¶ Opportunitate.) 18. q. 2. diffinimus.
(Gl. seq qõnẽ de facto ponit, & soluit.)

i ¶ Absq; penuria.) No. non dixit. cõmodenam in quadã qõne de facto opponebat ℨ quasdã Moniales ꝙ earum receptio nõ tenebat qa facultates nõ sufficiebant: & formatus fuerat articulus in hæc verba: intendit ꝓbare, ꝙ ex facultatibus monasterij Sancti Petri non pãt tot commode sustentari. Oppositi ꝙ intentio probata 4 nõ releuabat: qa posset esse ꝙ non possent cõmode: tamen possent absque penuria: iam enim dico ꝙ canonicus Bononien. de cen tũ florenis non posset commode sustentari: & tñ de xxv. sustentaretur absq; penuria. Idem dico de meipso nam in illa cõmoditate inspicitur cõsuetudo regionis, & qualitas personæ: vnde licet nõ possum cõmode sustentari, tñ possũ sine penuria. Penuria enim fm doctores habet in se egestatem, indignitatem, & defectũ necessar orũ. Hoc ergo voluit cõstitutio, ꝙ constitutæ in monasterio nõ Mẽdicantium, non hñent necesse mendicare, ꝙ prer necessarium defectum. Si autem cõsiderato ant quo statu monasteri, & aliis monasteriis ciuitatis non pñt commode sustentari, tñ possunt absque penuria tenebit receptio: hoc em non est: & sic obtinuit.

ADDITIO. Sint ergo cauti qui articulos formant in ponderando verba. & facit quod dicam ℨ. de homi. c. 1. super ver. Christianorum. & c. 2. in prin. & de vsu. c. 2 in prin. Io. And.

k ¶ Sustentari.) de inst. c. 1. & c. auctoritatem. de vita & honest. cleric. quoniam vt ait. in antiq.
(Glossa. sequens recitetur per quæstionem, & ipsius solutionem).

l ¶ Irritum.) hoc speciale dictum videtur in talibus mona-

DE STATV REGVLARIVM.

¶ Dictum fuit sup. de religiosis & monachis: verum quia posset aliquis dubitare de eorũ statu & uita: iõ ad nos informandum ponit Rom. Pontifex titulũ de statu monachorum. Helias.

PEriculoso. CASVS. Quidam constitutus in præsentia Bonifacii octaui, qũiuit ab eo dẽ, Sãctissime pater, vellem a vobis informari in quo statu debeant viuere Moniales? Rñdet Rom. Pontifex, ꝙ cum sit inhonestũ & multũ periculosũ, ꝙ mulieres admittãt in monasteriis suis viros: statuit ꝙ decetero Moniales maneãt sub ꝑpetua clausura, & nõ recipiant viros in suis monasteriis, ẽt si sint vir. religiosi, ℨ quos nõ est ꝑsumptio, & deputat executores, & qua auctoritate fiat clausura. Etiam statuit ꝙ si Moniales debeãt facere homagiũ, ꝙ illud faciãt ꝑ ꝓcuratorem si possit fieri: sed si dñs nolit eas recipere per procuratorẽ, dẽnt ire ad ipsũ dñm in decẽti comitiua; & facto homagio dẽnt redire ad monasteria. Bonis siue ꝓuentibus ne Moniales habeant occasionẽ exeũdi monasteria, nõ dẽnt in monasterio suo recipi aliquæ Moniales, nisi quot possint viuere ex redditibus & ꝓuẽtibus ipsi' monasterii: & si recipiãtur vltra, nõ tenet receptio: licet sit secus in monasteriis virorum: quia licet etiam non deberent recipi viri: nisi quot possent viuere ex redditibus monasterii, tñ si recipiatur, tenet receptio: quia in illis cessat ratio, de qua hoc capitulo. Porro ne Moniales. In aliquibus partib. erat talis consuetudo, ꝙ ꝑ quas in causa sua vel suæ ecclesiæ tenebatur litigare ꝑ se vel per ꝓcuratorẽ, cõtitutũ apud acta cord iudice: & quod veniret semel in eã persõnaliter coram iudice, vnde ne detur Monialib. occasio vagãdi, papa deprecatur iudices laicos, & dominos tẽporales, vt ipsi admittant ꝓcuratores Monialiũ, licet nõ fuerint constituti apud acta, sed intra monasteria. Diuini iudicij. Et sic executores negligẽtes peccant mortaliter, hoc hẽnt ista verba, obtestatione diuini iudicii, & interminatione maledictionis æterne. Ordinario inter subiectis. Nota ꝙ archiepiscopi & Primates sunt executores huius cõstitutionis & iõ Moniales sibi subiactas & nõ exẽptas poterunt cõpellere sub auctoritate

ordinaria: sed Moniales exemptas ꝙpellent auctoritate Apostolica sibi cõmissa per istud capitulũ. Nota ꝙ corrũpens Monialem ꝓfessam dr grauem offensam in capitulo Deo, & religioni opprobrium. vide textũ in capitulo nec aliqua 27. q. 1. Nota ꝙ etiã legitima cauła subsistente, non est licitum ingredi monasteria Monialiũ sine speciali licentia superioris. Dominicus.

(Prima glossa diuidit & summat.)

f ¶ Periculoso.] in quatuor partes diuido hanc decretalem. 2 In quarũ prima quæ durat vsq ad ℨ sane. ponit causam constitutionis, & constitutionem de clausura monialium. In secũda præcipit ultra facultates monasteriorum non Mendicantium nullam recipi, & cõtra factũ irritum decernit, vsq. ad ℨ verum. In tertia prouidet quid iuris quando Moniales habent facere fidelitatem vel homagiũ ꝑalibus vel sæcularibus dominis, & quãdo in ecclesiastico, vel sæculari foro eam sas habent, & hoc vsq. ad ℨ. & qm. in quarta facit ordinatios executores huius iuris de clausura, etiam quo ad exempta monasteria, ꝓtestando ꝙ per hoc in ipsis exemptis quo ad alia nihil iurisdictionis sibi vẽdicet. ADDITIO. Et vt infra dicit glo. præmitte hic litteram illam, cupientes, salubriter prouidere. Et Archi. exponi, piculoso, pnicioso, detestabili, execrabili. Io. And.

g ¶ Laxatis habenis.) similitudinarie ad equum, qui laxatis habenis currit quo vult. de homici. dilectus in antiq.

h ¶ Verecundia.] 30. q. 5. nec illud. & 33. quæst. 5. hæc imago.

i ¶ Abiectis.] sic sup. eo. lib. de elect. c. quorundam.

K ¶ Spontanea.) alias non obligarentur, vt 20. q. 3. ꝓsens clericus. sup. de regula. cum nirum. in fine.

l ¶ Offensam.) 27. q. 1. nec aliqua.

¶ Cu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Receptio monachorū facta vltra facultates quętus an valeat.

monasteriis fęminarum: secus puto in monasteriis virorum. [Idem Ioan. Monac. & Archid.] licet enim & in illis vltra quam sustentari possunt, recipi non debeant: si tamen fuerint recepti, tenebit, quia & hominum cœtibus se immiscere, & sibi vitæ necessaria acquirere possunt de confecra. dist. 5. nunquam.

ADDITIO. Bene facit quod no. 18. dist. cap. pen. Et facit ille §. per Ioan. de Deo, qui lib. 3. q. 10 tenuit q̄ si virgines dicētes se meretrices irrigediuntur monasterijs institutum ad rec piēdas solas meretrices pœnitentes & monachas, non tenet receptio nec ibi saluari fraude dicte: qua reuelata inde debent expelli. Ioann. And.

a ¶Domino tēporali.] in ecclesiastico non secus: quia ille de necessitate illas per procuratorem ad hoc faciendum admittere debent, infra eod. §. episcopus.

[Glo. seq signat cōtrarium & soluit.]

b ¶Homagium.] cōtra. §. de reg. iur. c vlt. Sol. pro spiritalib. nō prætat homagiū: qa illud est de simonia. §. de simonia, ex dilegenti. sed pro temporalibus iurisdōmib. vel similibus bene p̄statur: & sic intelligit hoc. ad hoc. 18. dist. si episcopus. & §. eo. lib. de appel. Romana §. deber. in Auth. quomodo oport. episcopos. §. illud. col. 5.

c ¶Prętlec.] & sic iuratur per procuratorem vt 63. dist. ibi domino vbi de hoc.

d ¶eum]dominum temporalem.

e ¶Societate.] habebit secū duas vel plures ex antiquis monachabus, & capellanos sues, & incedat hone ste. Io. And.

ADDITIO. Abbatissa igitur non exeat sine societate; Valet enim societas ad suspicionem tollendā. 18. q. 2. diffinimus i fine. & 34. dist. fra tenitatis vide quod dixi post Hierony. de præsump. cum in iuuentute post princ. Sicut & ad informationem morum 12. q. 2. cap. 1. poterit & secum

Societas tollit suspicionē, & mores iformat.

pe seu domino tēporali, [a] sibi debebit homagium, [b] vel fidelitatis sacramentum præstare (nisi quod per procuratorem illud præstet, [c] possit efficere apud eum [d]) de monasterio cum honesta & decenti societate [e] exire poterit eo casu licenter; homagio facto, quam primum cōmode poterit, seu fidelitatis pręstito sacro ad ipsum monasteriū e vestigio [f] reuersura: sic q̄ in fraudē [g] residentię, siue motę claustralis, nihil fiat omnino.

¶Compelluntur domini tēporales per censuram ecclesiasticam, vt in suis curijs admittant abbatissas per procuratores litigare; Ecclesiastici vero in temporalibus & spiritualibus earum procuratores admittere debent. Dom.

¶ Porro ne Moniales cām seu occasionem habeant euagandi, principes sęculares, ac alios dominos temporales rogamus, requirimus & obsecramus † per viscera misericordię IESV CHRISTI, eisdem in remissionem peccaminum nihilominus suadentes, quod abbatissas ipsas, & Priorissas, ac Moniales quoscunque monasteriorum suorum curam, administrationem, negotiave gerentes, quibuscunque nominibus censeantur, per procuratores in suis tribunalibus, seu curijs litigare permittant: ne pro constituendis procuratoribus (qui atornati in aliquibus partibus [h] nuncupantur) seu alijs huiusmodi, easdem oporteat euagari. Si qui vero contra præsumpserit, exhortatione huiusmodi rationabili atque sanctæ obtemperare nolente: cum sit iuri contrarium, q̄ mulieres (præsertim religiosæ) pes se ipsas litigare cogantur, & a via deuiet honestatis, & periculum animarum inducat, [i] ad hoc per suos ordinarios ecclesiasticos censura ecclesiastica compellantur. Episcopis autem alijs & prælatis superioribus & inferioribus quibuscunq; iniungimus, q̄ & ipsi causas, seu negotia, quæ præfatæ Moniales habebunt agere coram ipsis, aut in curijs eorundem; siue sint homagia, fidelitatis sacramenta, lites, vel quicquid aliud, ipsa per procuratores earum fieri faciant, & tractari. [k]

†No. Do. & vbi. q̄ verba rogatiua in materia p̄cepti fiāt præceptiue gl. 11. no. 11. ag. C. de trāfactio. de quo vide Tiraq. tra. de pœnis tēperādis aut remit ten. cā 35.

¶Ordinarij, locorum in subiectis monasterijs propria, in exemptis Apostolica auctoritate clausuram procurare debent, nec est propter hoc in alijs casibus iurisdictio in exēptos eis attributa. hoc dicit. Dominicus.

¶Et quoniam parū esset condere iura, nisi essent qui ea executioni debitæ demandarent, [l] Patriarchis, [m] Primatibus, Archiepiscopis, & Episcopis vniuersis districte in virtute sanctæ obedientiæ,

habere suum spiritualem partem. 18. q. 1. in decima. Archid.

(¶Euestigio.) i. statim vel contiuno.

ADDITIO. Idem verbum ff. de nego gest. diuortio. post prin. Io. And.

(Glo. seq. recitetur per quęstionem de ratione diuersitatis quā soluit.)

g ¶Fraudem.) sic ff. eo. li. de iud. mulieres. Sed ibi pœna excōcationis imponitur: hic non: forte ratio fuit iudicialis auctoritas, propter quam ibi magis delinquit. h ¶Partibus]Anglicorū. & Normannorū. Et volebāt forte q̄ licet possent g procuratorē agere, tñ ille haberēt constitutore in præsentia iudicis, & releuare & cauere Ioan. And.

i ¶Inducat.] metitio igitur potuit papa sua per hoc legem dare. ad idē §. ff. eod. de foro competenti. ca. vl. & de iureiuran. licet. infra de sentent. excommunica. decernimus. Ioan. And.

[Glo sequens obijcit & solvit.]

k ¶Tractari.] sed nō ne hoc est ius cōe omnium mulierum, q̄ personaliter non tractantur ad iudicium supra eo. lib. de iudi mulieres. sic q̄ non trahantur inuitæ: Sed istæ non debent etiam volentes tractari, vt ibi, in §. caterum. & hic

l ¶Demandarent.] Nam ff. eo. li. de elect. vbi pe. §. præterea. & ff. de orig. iur. l. 2. §. post originem. m ¶Patriarchis primatibus.] ista sunt nomina diuersa, tamen idem est officium.

ADDITIO. Archa. tis hic instat in his repetēs quod legit. &no. 23. dist. clericos. post prin. dicit autem q̄ de illis patriarchis loquitur hic, de gu. fu. de primat. antiqua de primatibus aūt habetur 18. dist. ca. 75. dist. de persona. 3. q. 6. hæc quippe. 8. q. 4. sicut inter. 24. q. 4. dicat. fi. de dilat. c. fin.

excellentiam. de maiori. & obed. cap. fi. de dilat. c. fin. in antiq. Io. And.

a ¶Spa

a ¶Sua.] auctoritate: quod est ff. Io. And.

b ¶Clausura.] faciendā quod est inf. Io. And.

c ¶Sęcularis.] 23. q. 5. prodest. & exhibebitur non ad præiudicandum, sed ad quæ Deo sunt placita exequendum. §. de offi. ord. 1. in antiq. & possunt ad hoc compelli. 24. q. 3. ad-ministratores.

d ¶per hoc.] protestatio quędā, simile §. eo. lib. de ele. vbi periculum §. præterea. & sup. de her. ad abolendam. in fi. saluo eo quod habes in clem. eo. tit. attendentes, in princ. Io. And.

DE RELIGIOsis domibus.

¶Dictum fuit sup. per discursum tutorum præcedentium de regular. b. & religiosis, qualiter obligant religioni per tacitā vel expressā professionem, & de eorū statu. Nunc videndū est de ipsorum domibus: & ad nos inforbus: & ad nos informandum ponitur titulus de religiosis domibus. Religionū.) Istud e. diuidit i quatuor partes: in prima parte Romanus pontifex retinens ius antiquum & ordines Mendicantes non confirmatos per Papam inquantū processerunt de facto, reuocat. In secunda parte, ibi, confirmatos: prouidet de ordinibus approbatis quod professores eorum possunt remanere loca nō vendendo, nec aliquid innouando. Tertio ibi, Sane. dicit q̄ ista p̄ non extendatur ad Mendicantes, qui præcesserunt concilium. In quarta parte quæ incipit ibi, Ad hæc. cōcedit personis ad quas ita constitutio extenditur, vt possint transire ad ordines approbatos. Cum ex multitudine & diuersitate religionum, quæ diuersitas erat tam in modo viuendi, quam in diuersis habitibus, emanauit concilium generale, quod approbauit certos ordines, & reliquos reprobauit, postea quidam de nouo inuenerunt nouos ordines, & quidam a papa obtinuerunt approbationem illorum ordinum, & alij non obtinuerunt: Vnde Papa statuit, vt illi ordines qui habuerunt approbationem Apostolicam, q̄ professores in illis ordinibus remanerent quandiu viuerent, sed q̄ nullum de nouo reciperent ad professionem: & sic illis professoribus mortuis, esset extincta illa religio. Vlterius Papa statuit, quod isti non possent noua loca acquirere, nec alienare loca acquisita, sed bona eorum reseruauit

Continuatio dñi.

CASVS. Cum ex multitudine & diuersitate religionum, quæ diuersitas erat tam in modo viuendi, quam in diuersis habitibus, emanauit concilium generale, quod approbauit certos ordines, & reliquos reprobauit; postea quidam de nouo inuenerunt nouos ordines, & quidam a papa obtinuerunt approbationem illorum ordinum, & alij non obtinuerunt: Vnde Papa statuit, vt illi ordines qui habuerunt approbationem Apostolicam, q̄ professores in illis ordinibus remanerent quandiu viuerent, sed q̄ nullum de nouo reciperent ad professionem: & sic illis professoribus mortuis, esset extincta illa religio. Vlterius Papa statuit, quod isti non possent noua loca acquirere, nec alienare loca acquisita, sed bona eorum reseruauit Papa suæ dispositioni. Circa vero alios ordines nō approbatos & inuentos de nouo post concilium, statuit papa q̄ professi non maneant in illo ordine: sed papa dat ais licentiam, vt possint transire ad aliam religionem etiam laxiorem, & voluit papa, quod ista constitutio nō comprehenderet Prædicatores, & Minores, Carmelitas, & Augustinenses: sed vult Papa, q̄ illi possint noua loca acquirere; nā longe ante istam conitonem Prædicatores, Minores, Eremitæ, & Carmelite obtinuerant confirmationes suarum religionum; sed erāt alij Mendicantes, qui de noua inuenerant nouū ordinē, & nondū obtinuerāt approbationē a sede Apostolica: vnde isti q̄ erāt recepti ad istos nouos ordines, nō habebant facultatē recipiendi aliquē ad sepulturā, nec prædicādi publice No. primo q̄ diuersitas religionum inducit confusionem No. secundo, q̄ propter importunitatem petentium, q̄nque conceduntur nō concedenda. concor. sunt in glos. & pondera text. quia talis concessio non videt libera, sed extorta: quod no. pro statutis q̄ requiruntur liberā concessionem: quia ista non videtur esse libera. Dominicus.

(prima glo. diuidit & summat.) e Religionū. In prima parte repetēs ius antiquum, ordines Mēdicātes inuentos post concilium non confirmatos per ipsum, inquātū processunt de facto reuocat. In secunda parte q̄ incipit ibi, Confirmatos; de approbatis prouidet, q̄ p̄fessores illorum possint in ipsis remanere nullum ad p̄fessionem recipiendo, loca noua non emendo, & vetera non vendendo sine licentia Apostolicę sedis. irritans contra factū, & excōicans facientes contrarium. In terria parte quę incipit ibi. Sane. constitutionem dicit ad prædicatores & Minores nō extendi p̄ euidentem vtilitatem ipsorum: nec ad Carmelitas vel Eremitas, quia concilio processerunt. In quarta parte q̄ incipit ibi, Ad hęc. concedit personis singularibus ordinum, ad quos constitutio extenditur, vt possint transire ad ordines approbatos: sed non conuentus ad conuentum sine licentia papæ. Io. And.

f ¶Nimiam.) pene nil immensum bonum. Auth. ut determinatus sit nu. cle. in colla. 1. nec ip multitudi-ne sacrificiorum propriatur Deus. 14. q. 5. scriptum. de consec. dist. 5. nō mediocriter. Et melius est pau-cos bonos, quam multos malos habere ministros sup. de ęta. & qual. c. pen. ad idem §. eo. lib. de rescrip. cap. 2. cum suis concord. Io. And.

a ¶Con-

Tit. XVII.

TITVLVS XVII.

De religiosis domibus.

¶Gregorius decimus in concilio g̃ generali Lugdunen.

¶Non licet nouum ordinem vel religionem aut habitum nouæ religionis creare & assumere, Et reuocati sunt ordines Mendicantium per Papam non approbati, creati post concilium Dominicus.

CAP. VNIC.

Religionū [c] diuersitatē nimiā, [f] ne cōfusionē induceret, per censuram ecclesiasticam, appellatione postposita compescendo; inuocato ad hoc (si opus fuerit) auxilio brachij sæcularis. [c] Per hoc [d] aūt in monasterijs exemptis ordinarij locorum, quo ad alia, nullā sibi credant iurisdōnem, vel potestatem aliquatenus attributam.

sub obtestatione diuini iudicij, & interminatione maledictionis æternæ præcipiendo mandamus, quatenus eorum quilibet in ciuitate ac diœcesi propria, in monasterijs Monialium sibi ordinario iure subiectis sua, [a] in ijs vero quæ ad Romanam immediatate spectant Ecclesiam sedis Apostolicæ auctoritate: Abbates vero & alij tam exempti quam non exempti prælati ecclesiarum, monasteriorum, & ordinum quoruncunque in monasterijs huiusmodi sibi subiectis, de clausura [b] conuenienti vbi non est, ipsorum monasteriorum expensis, & fideliū eleemosynis, quas ad hoc procurent diligentius facienda, & de ipsis Monialibus includēdis quam primum commode poterunt prouidere procurent: si diuinę, ac nostrę indignationis voluerint acrimoniam euitare: contradictores atque rebelles

1 Gar. faciens sex partes, (prima glo. diuidit & summat.) hoc solū ponit pro prima, & tertiā. diuidit in Mēdicātes inuentos duas. Sed clericus pisanus & I. Mon. faciunt quinq; & diuidunt so. ū tertiā in duas in prima cōtem. cum glos. sed Boa. facit septē partes: de seūda. n fa. cit tres, ibi, si ue ro, & ibi, ponis. & duas de tertia, vt s. Io. And.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Concilium.] ℨ. eo. tit. c. vlt.
b ¶ Importuna.] ℨ. eo. lib. de reſcrip. c. vlt. de cõceſ. præben. deteſtanda. de pæn. dist. 1. importuna. in Auth. vt differt. iud. in principio, &c.
c ¶ Præſumptuoſa.] teus. n. violatæ legis hȳ, qui ℨ legem ausus fuerit ſperare quod licitũ non eſt. C. de peti. bõ. ſub. dit. in princ. lib. 10. ℨ legem autem eſt abſque licentia principis nouum ordinem vel collegium instituere, vt in ꝓdicto x. & ℨ. eo. c. vlt. ff. de col. illic. li. & 3.
d ¶ Repetita.] ſic C. de epiſ. & cleri. repeti ta. C. de emẽ. Iuſt. C. l. 1. in medio.
e ¶ Habitum.) hoc in telige in pluribus ſi mul in eodẽ collegio habitantib. & eandẽ religionem ꝓfitentibus: alias ſingularis perſona ſectas nõ in ueniens, & ſeorſum habitãs, nouũ habitũ inducere ſibi poſſet. 41. dist. parſimoniam.
f ¶ Affatim] ideſt generaliter (Alleg. Gui. 23. dist. præterea in fi. & hymnũ, Primo die rum omnium. & ſũme Deus clementiæ. Eius ſignificatio patet in his verſibus.

Si dicas affatim, tũc ſignificabis abũde
Affatim dicẽs, ſa cunde ſignificabis.

ADDITIO. Dãt deriuatores ꝙ primũ debet ſcribi per vnũ f & vltima littera. n. ſecũdum per duplex. ff. & vltima l tteram. & addunt verſum.

(Eſt à fatos prii caput. affatus q; ſed i. Io. An. g ¶ Mendicãtes.) reprobatur mẽdicitas. 93. dist. diaconi vlt. li cet paupertas 2 nõ ſit de genere malorum. 15. q. 1. illa in fi.

h ¶ proceſſerant.) de facto.

i ¶ Profeſſio.) ideſt religio vel regula q̃ profitentur. vnde quod ſequitur, venit expoſitiue: & hæc iunt reperire in Monialibus prædicatoribus. s. de exceſ. prela. nimis 2.

K ¶ Publicum.) ideſt, publice faciendum. ad idẽ C. de men. vali. l. vni. a. li. 11. habent igit eleemoſynas quærere vnde viuãt quia certos redditus vel poſſeſſiones non habent, vnde ſequitur incerta mendicitas.

l ¶ Subſiſtere.) Alias ſubſidere.

m ¶ Si velint.) quaſi ad religionem aliam tranſire poterunt, ut in fi. c. dicitur, ad ſæculũ non poterunt redire ſm Gul. ad hoc ſup. t. 12. non ſolum & c. conſtitutionem.

† Cõciliũ Lateranẽſe ſub Inno. iij. ca. 13.

† al. vitauit.

1 An aũt ſcribẽdo tali tamq̃ collegio videat illud approbare vide Felinũ in Rubrica proœmii Gregoriani.

† In antiquiorib. còdicib. vt plurimũ legitẽ ita: Curctos affatim religioſos, & ordines Mẽdicantium, &c.

† al. præſſerunt.

2 Qualiter paupertas ſit bona, vel mala vi de Beatũ Tho. lib. 3. contra Gentiles cap. 133.

generale concilium [a] † conſulta prohibitione vetauit. † Sed quia non ſolum importuna [b] petentium inhiatio illarũ poſt modum multiplicationẽ extorſit, verum etiam aliquorum præſumptuoſa [c] temeritas diuerſorum ordinum præcipue Mendicantium (quorum non dum approbationis meruere principium) effrænatam quaſi multitudinem adinuenit, reperita [d] conſtitutione diſtrictius inhibentes, ne aliquis de cætero nouum ordinem, aut religionem adinueniat, vel habitum [e] nouæ religionis aſſumat: Cunctas † affatim [f] religiones & ordines Mendicantes [g] poſt dictum concilium adinuentos, qui nullam confirmationẽ ſedis Apoſtolicæ meruerunt, perpetuę prohibitioni ſubijcimus, & quatenus proceſſerant, † [h] reuocamus.

¶ Religioſi Mẽdicantes per Papam poſt concilium approbati & inſtituti, non poſſunt aliquem ad profeſſionem recipere, domum vel locum de nouo acquirere, nec acquiſita ſine licentia alienare, nec extraneis prædicare, confeſſiones eorum audire, vel ad ſepultu

n ¶ profeſſionem.) hic habes quòd Papa per ſuã prohibitionem poteſt inualidare profeſſionem factam in religione, vide Hoſti. de regular. quia in inſulis. in antiq. Domi.

o ¶ Admittant.] & ſic deſinent in ſeipſis. in Auth. vt determ. nu. cler. ℨ. iuncimus igitur. colla. 1.

ADDITIO. Allega. etiam Gul. in Authẽ ti. colla. 3. de mandã. ordi. cle. ℨ. ſancimus. Qui dicit, qd̃ nec eccleſia videat ſaqueũ inieciſſe. ex quo fuerant confirmati, omnes in vnũ ordinem conſtari debuiſſent, vt ſic non externina ret quod fecerat: ſubdit quod alias factũ fuit: puto qd̃ loquat de ordine Eremitarum Sancti Auguſtini, qui ex pluribus ordinib. factus fuit. Io. And.

(Gloſſ. ſeq. ſoluit duo dubia.

p ¶ Domum.) veterem eccleſiã bene poterunt reficere. ſupra de ludę. capit. ſudat & capit. conſuluit. & ſi legetur eis domus vt vendant, bene poterunt recipere, ſi ex eleemoſynis enim viuere debent: quia ex quo non debet apud eos remanere, non dicitur ad eos venire. ſe, qa non eſt verſum, &c. ff. de in rem verſ. ſi pro parte [ℨ. verſum. ad idem iura de verbo ſignam & ego] ſm Gul. & Gar.

ADDITIO. Vide qd̃ ipſe Gul. no gñaliter de Mendicantibus in Spec. eo tit. ℨ. 1. ver. 3. & ver. 4. & quod ſcripſi poſt Inno. & Hoſt. de proba. in præſentia. ſuper ver. minor annis. & de hoc poſt Cynũ C. de epi. & cle. l. Deo nobis. in vlt q. de fratribus Minoꝝ.

q ¶ Loca.] profana: de aliis non erat dubium. ſupra de rerum permut mancipia. Inſtit. de rerum diui. ℨ. ſacra.

r ¶ Ordinarios.) nec ordinarij hoc poterunt ſine ſpeciali papæ mandato vel licentia per id ꝙ ſup. dixi in tex. ibi, diſpoſitioni ſedis apoſtolicæ.

[Gloſſa ſequens recitetur per quæſt. & duplicem ſolutionem.]

ſ ¶ Receptio.) quo ad recipientẽ, ſed forte ſic quo ad receptũ, vt aliã taxiorẽ ingredi deãt ad hoc. ℨ. 1. 2. nõ

bus dic. vt in conſtit. Nicolai, Exijt ℨ. ad hæc cum fratres. de verb. ſig. lib. 6. & in cle. exiui. eo. tit. ℨ. cupientes. Io. And.

ſolum

ſolum arg. contra de reb. eccle. non alie. eo. lib. c. hoc conſultiſſimo ℨ. contractus. Vel dic, ꝙ ſi hunc tm̃ ordinem intendebat profiteri, non eſt obligatus, alias ſic: credereturne ei, qa non eſt veriſimile ꝙ ſit immemor ſalutis ſuæ. 1. q. 7. ſancimus. ſecundum Guli.

ADDITIO. Et remittit ad Spe. de ſtatu. mo. ver. 19 & ver. 40. Archi. alleg. ꝙ Deus non patitur teſtrogat. 14 q. 5. ſi quid. & decr. cũ vo luntate. ſup. de ſent. excom. Io. and.

(Gio. ſeq recit. per q. in qua alleg. pro & contra.)

a ¶ Cæterorumque.] ſatis vꝫ ꝙ tantum de mobilib. deberet intelligi: quia talia de bẽ eſſe ſubiecta, qua lis prædicata permit tunt. de fide inſtr. in tales partes in ſubſtõ ne ſeri intelligũtur quales in inſtõe prę ceſſerunt inſtitut. de vulg. & pup. ſubſt. ℨ. ſi ex diſparibus & permiſſo eis manere in ordine. & ea ſine quibus ibi eſſe non poſſunt. : Cum aũt interdicatur eis officium prædicandi, & reliqua vt ſequitur, a quo viuent, niſi in terdũ ornamenta & libros & familia ven dantur ℨ. ſi vero: qa verbũ cæterorũ, oia comprehendit ff. de verb. ſignif. l. cæterorum. & per verbũ, ceters, in omnibus ſit inſtitutio hæredis. ſu pra de teſtam. c. Raynutius. Item verbum loci, comprehendit immobilia. ff. de verb. ſig. locus, ad quid ſequitur cæterorum, ſi immobilia etiam ſola comprehenderet? Et præterea poſſunt ſibi prouidere ordinem exeundo, ſecundum Guli. neceſſaria fuiſſet declaratio: quod not. 26 dicti. deinde in prima gl. & ff. de procur. non ſolum. ℨ. quæ ritur. Io. And.

ADDITIO. Quod verbum, cæterorum, comprehendat omnia, placet Archid qui etiam allegat quinquageſimam dict. ut conſtituerent. & quod ibi not. de pę. dist. adhuc perfidi. inſtant. ver. quem enim peccatorem. 15. q. 4. c. 1.

b ¶ ſepulturam.] prædicare 2 in aliena parochia non licet, niſi licentia habita a rectore. de hæret. cum ex officio. in antiq. abſoluere alienum parochianum non licet ſine proprii ſacerdotis licentia. ſupra de pæn. & remiſſ. omnis. nec ipſum ad ſepulturam admitte re niſi elegerit: & tunc parochiali relinquetur canonica. ſup. de ſepul. c. 1. interſe autem iſta omnia potuerunt exercere. cũ littera hic dicat, quo ad extraneos. Si ergo iſta habebant priuilegium, vt quoslibet poſſet ad ſepulturam admittere, illud ceſſat, &c.

ADDITIO. Quod probat littera, omnino. Io. And.

nec domorum uel locorum acquiſitio, aut ipſorũ, cæterorumq. [a] bonorum alienatio valeat: & nihilominus contrarium facientes ſententiam excommunicationis incurrant. Perſonis quoque ipſorum ordinum omnino interdicimus quo ad extraneos, prędicationis & audiendæ confeſſionis officium, aut † etiam ſepulturam. [k]

¶ Renocatio ordinum Mendicantium, Prædicatores, Minores, Eremitanos et Carmelitas non comprehendit h d Dominicus.

¶ Sane ad Prædicatorum, & Minorum ordines [c] (quos etidens ex eis utilitas eccleſiæ uniuerſali prouenies perhibet approbatos) præſentem non patimur conſtitutionem extendi. Cæterum Eremitarum ſancti Auguſtini & Carmelitarum ordines, quorum inſtitutio dictum concilium generale prœceſſit, [d] in ſolido [e] ſtatu uolumus permanere.

c ¶ Ordines.] per hoc duos ordines fides illuminata eſt: & dicitur eccleſia exaltata, de exceſ. pręla. nimis.

ADDITIO. In qua ſcilicet eccleſia iſti duo ordines proficiunt, verbo, opere, & exemplo ſm Gar. facit ſup. de vo. c. fi. Io. And.

¶ Exiſtens de ordinibus reuocatis, non collegialiter, ſed ſingulariter ad alios ordines trãſire poteſt hoc dicit Dominicus.

¶ Ad hæc [f] perſonis ordinum, ad quos conſtitutio præſens extenditur, tranſeundi ad reliquos ordines approbatos licentiam concedimus generalem: ita ꝙ nullus ordo ad alium, uel conuentus ad conuentum ſe ac loca ſua totaliter ℨ trãſferat, † ſedis eiusdem ſuper hoc permiſſione ſpecialiter non obtenta.

TITVLVS XVIII.

De capellis monachorum.

¶ Bonifacius octauus.

¶ Inſtituti in eccleſijs monachorum ad curam populi per epiſcopũ ad ipſorum præſentationem, per eundem (ſi cauſa ſubſit) ſunt deſtituendi. hoc dicit. Domini cus.

PC. VNIC. PRESBYTE-

d ¶ præceſſit.] vnde tangi non debent, cũ concilium, ne nimia futura reſpiciat. ibi, ne quis de cetero in textu. ſup.

e ¶ In ſolido.] alias ſolito: & hoc detrahit Bonifacius de cõcilio Gregorii: ſic. n. dicebat littera, I ſuo ſtatu volum̃ manere, donec de ipſis fuerit ordinatum: intendimus ſi quidem tã de illis q̃ de reliquis ẽt non Mendicãtib. ordinibus, prout alarum ſaluti, & eorum ſtatui expedire videbim̃, prouidere. hoc eſt deciſũ & dicebatur ꝙ Gregorius volebat aliquẽ Mendicantiũ dimittere, niſi Prædicatores & Minores: de nõ Mẽdicãtibus tres, Ciſterciẽ. & ordinem Nigrorum, & de Templarijs & Hoſpitalarijs vnũ ordinem facere.

† al trans ferant.

f ¶ Ad hæc.] ideſt præter hæc.

ADDITIO. ſic 32. dist. ad hęc. alibi exponitur, i ℨ hæc. 14. q. 1. ℨ. ad hæc alibi, i. circa hæc. 16. q. 3 ℨ. poteſt. ad finem. ver. ad hæc. Arch. Io. An.

g ¶ Totaliter] not. nõ idem in toto quo ad totũ ; qđ in parte quo ad partẽ: totus ergo ordo ſacrorum vel cõuentus ipſius ordinis ad aliũ ordinem vel conuentum ſe tranferre non poterit.

ADDITIO. Not & Gul. licere ſingulariter, quod non licet vniuerſaliter. alleg. ad idem ff. de rebus dubiis. cum ſenatus C de Iudæis. l. 1 Io. And.

DE CAPELLIS MONACHORVM.

¶ Dictũ fuit p diſcurſum titulorũ præcedentiũ de religioſis & eorum domib. nunc videndum eſt de eorum capellis: ideo ponitur titulus, de capellis monachorum.

Cõtinuatio dñi Hę liæ.

PResbyteri qui.] ponit dictum, cuius rationẽ interferitibi; Cum debemus.

CASVS. ponamus ꝙ abbas S. Cypriani habet aliquas eccleſias ſibi donatas per epiſcopum dictauen. cum conſenſu ſui capituli, & illæ capellæ ſiue eccleſiæ ſunt ipſi abbati ſubiectæ pleno iure, non tamen ad inſtitutionem: quia inſtitutio pertinet ad epiſcopum: & hoc loquendo de inſtitutione auctoriz abili reſpectu curæ, vt ponamus quòd abbas habet inſtitutionem tituli collatiuam, tamen pro commiſſione curæ neceſſe eſt quòd inſtitutus

Universidad de Deusto
Biblioteca

tus adeat eṗm pro committẽda cura aiarum: vnde ad aliquam illarũ ecclesiarũ abbas instituit aliquem, & eṗs sibi commisit curam aiarum; Or accidit ꝙ institutus ad illam ecclesiam perpetrauit delictum dignum ptiu atione: vtrum abbas possit illum priuare? Respondet ꝙ non: sed illud spectat ad eṗm, q sibi cõmisit curã aiarũ: quia eṗs poterit eum priuare, si subsit iusta cã. Ex his patet, ꝙ abbas vel inferior præiatus põt p̃scribere institõnem tituli collatiuam. Sed vtrum institõnem auctorizabilem possit ipse p̃latus inferior præscribere? De hoc est magna cõtrouersia ſter doctores. No. primo ex isto capi. ꝙ benefic a sæcularia debent esse perpetua: & quis non potest remoueri a beneficio pro libito voluntatis sui superioris. Not. ꝙ licet de iure communi dispositio beneficiorum in diœcesi episcopi pertineat ad episcopũ: tamen de iure speciali dispositio commoda non est in dispositione episcopi: sed præsentatio spect at ad ilJum prælatum, vel etiam collatio: & episcopus instituit ad præsentationem alterius. Nota iuncta glo. ꝙ licet institutio tituli collatiua, vel præsentatio pertineat ad inferiorem prælatum ab episcopo: tamen institutio auctorabilis pertinet ad solum episcopum: ideo solus episcopus potest priuare institutum de beneficio ecclesiastico. Not. arg quòd quandoque fit institutio in beneficio quo ad exercitium curæ tantum, & nõ quo ad principalem titulum beneficii. Not quòd illud dicitur esse perpetuum, quod durat tantum ad vitam alicuius. facit. ff. pro socio l. 1. & vide sup. de reſcri. c. fi. eo. lib. Dom.

(Prima glo. dicit quid declaret.

a ¶ Presbyteri.] emanauit ad declarationem decret. ꝟ. eo. c. 1. & eius quod ibi not. Inn. & Host.

ADDITIO Et Ioannes de Deo, lib. 37.

b ¶ Præsentantur.) præsentationes tales fieri debent a prælato & conuentu de iure communi consuetudo tñ potest contrarium inducere, vt sup de his quæ fi. a præ la. ea póscitur.

c ¶ Ipsis.) s. episcopis: & sic non pleno iure habent illas, cum ad eas spectet institutio ad curam populi. de priui. cum & plantare.

ADDITIO. Dato ẽt ꝙ instituatur ad regimen ecclesiæ de quo satis dixi de præb. de monachis. Io. And.

[Glo. seq. alleg. duas concordan. & remittit: & subdit tria similia.]

d ¶ Perpetui.) non enim beneficia dantur ad tps 55. dist. præcepta. 70. dist. sanctorum. & de hoc de fil. presby. veniens. in anti. sicut enim matrimonium carnale ad tempus non contrahitur, sic nec spũale. de condit. appos. c. vlt. nec legitimi actus recipiunt diem. inf. de reg. iur. actus. nec moribus nostris expedit temporales habere filios ff. de adop. l. si tibi alias, quæsitum. vt ibi in gl. dicitur. Papa tamen potest dare prælaturã ad tẽmpus, vt 7. q. 1. pastoralis. immutat i enim substantialia rei de concess. præb. proposuit.

[Glo. seq dicit quid reprobat, & dubium soluit.]

e ¶ Consuetudine.] contrarium not. Innoc & Host. in præd. decre. qui dicebant, ꝙ ex consuetudine præscripta abbas tales potest remouere. Et not ꝙ consuetudo reuocat statuta, sed non priuilegia, unde hoc hodie fi cere poterunt, qui hoc habent ex priuilegio Papæ, sicut de Humilitatis fertur.

1 Intellige hoc dictũ glos. sano mõ, sicut motatũ ẽ in c. 3. ex de trãsla. in gl. sup verbo iure Dei vicẽ. in hac editione.

ri, [a] qui ad curam populi per monachos in eorum ecclesijs præsentantur [b] episcopis, & instituuntur ab ipsis; [c] (cum debeant esse perpetui [d] †) consuetudine [e] uel statuto, quouis contrario non obstante, ab eisdẽ nequeunt ecclesijs (nisi per episcopos, [f] & ex causa rationabili g) amoueri.

† Dictio, perpetuus, quid significet, vide Fulgosiũ cõs. 157. inci. in cã Benedict. & Alex. cõsi. 60. incip. omisso multiloquio. in 1. volu.

ADDITIO. & prædemonstratensibus: & hoc dictum placet Archi.

f ¶ Per episcopos.) Intelligas remoueri per eṗos, qñ per vicarios suos ad hoc mandatum habentes remouenturi vel per delegatos. sup. eo li. de off. vic. licet. inf. de regu. iur. qui per alium.

g ¶ Causa rationabili.] 16. q. 7. inuentum. 57 dist. satis peruersum. & pro ieui causa non debet remoueri, vt in prædicitum. & 68 dist. c. 1.

ADDITIO. Non debet etiam quis remoueri pro graui, quæ i populi notitiam nõ peruenit. 30 quæst. 5. capit. vlt. Ad hoc 50. distin. sacerdotes. & cap. sequen. &c. Io. And.

DE IVRE PATRONATUS.

TITVLVS XXI.
De iure patronatus.†

¶ Bonifacius octauus.

¶ *Donatio iuris patronatus laici facta loco ecclesiastico, etiam sine cõsensu episcopi, non tenet: tamen præiudicat iuri episcopi. hoc dicit Dominicus*

SCAP. VNIC. SI LAI-

¶ Dictum fuit supra de præbẽ. & dignitatibus & aliis beneficiis ecclesiasticis tam secularibus quam regularibus: verum quia illa beneficia aliquando sunt patronata, & dubitaret aliquis de effectibus iurispatronatus, ideo ponit titulum, de iurepatronatus.

I laicus.] Duæ sunt partes: secunda ibi: Verũ. Prima ponit dictum, Secunda protestatur, ibi, vel præfatam. Secunda etiam ponit dictum, quod postea ampliat, ibi, Et omnino. Io. And.

CASVS Aliquis laicus habebat iuspatronatus in aliqua ecclesia, quia forte eam fundauerat, id est, donauerat fundum ad eam ædificandam, vel eam ædificauit, vel dotauit, vel omnia fecit simul, ille laicus vult illud iuspatronatus donare illi ecclesiæ, & ea quæ tare, vt decetero sit in libera dispõe. diœcesani, vel vult donare alteri ecclesiæ, utrum possit sine auctoritate diœcesani? Videtur ꝙ non, quia si laicus detineat de cimas, tamen non põt illas donare alteri ecclesiæ, sine consensu episcopi. capi. cum Apostolica. de his quæ fiunt a prælatis sine consensu capituli, sic in proposito videbatur, ꝙ laicus non posset iuspatronatus transferre in ecclesiam sine consensu diœcesani. Non obstante ista ratione dubitandi, decidit Romanus pontifex in cõtrarium, ꝙ laicus põt alteri ecclesiæ donare iuspatronatus sine consensu diœcesani, tamen per hoc non fit præiudicium ipsi diœcesano, & ideo ecclesia habebit collationem & præsentationem, sed diœcesanus habebit institutionem. Sed ponamus ꝙ laicus donauit iuspatronatus alicui ecclesiæ, vacat nunc ecclesia patronata: vtrum ecclesia habebit tñ quatuor menses ad præsentandum sicut laicus: Vt ꝙ sicut laicus habet tantũ quatuor menses ad præsentandum, similiter ecclesia debet solum habere quatuor menses, quia succedit in locum laici: Tamen Romanus pontifex ita ratione dubitandi non obstante decidit in contrarium, videlicet, ꝙ ecclesia habebit sex menses ad præsentandũ, quia mutata persona, mutatur etiam qualitas ipsius beneficii, Et sic ecclesia habebit sex menses, licet patronus laicus, in cuius locum successit ecclesia, habet solum quatuor. Et sic ecclesia debet reputari ut patronus ecclesiasticus, & non ut laicus. Nota primo quòd laico potest competere iuspatronatus, quod verum est ex dispensatione iuris, sed non de mero iure, quia iuspatronatus est annexum iuri spirituali, id est, institutioni, quæ est ius spirituale, & de spirituali & eius annexis est idem iudicium, sed illa facultas fuit concessa laicis ut facilius inducerentur ad ecclesias ædifi candas, vel dotandas: vnde istud ius patronatus consistit in præsentatione ad ecclesiam patronatam, quia patronus potest eligere personam, dummodo eligat idoneam. Item istud iuspatronatus consistit in alio, videlicet in processione, quia cum patronus primum [a] iuspatronatus ecclesiæ sibi competens, eidẽ, [b] vel alteri [c] ecclesiæ, seu loco religioso duxerit conferendum: huiusmodi collatio, quamuis absque assensu episcopi facta fuerit; efficax est censenda. [d] Per præfatam tamen collationem iuri episcopi, qui eidem assensum non præbuit, nolumus in aliquo derogari. [e]

¶ *Laicus quadrimestre tempus habet ad præsentandum, ecclesia vero semestre, licet a laico acquisierit iuspatronatus, hoc dicit. Dominicus.*

¶ Verum licet patronus laicus ad præsentandum tempus habeat quadrimestre [f] dumtaxat, ecclesia tamen vel monasterium, cui † facta est à laico iurispatronatus collatio, tempus habet semestre. [g] Et omnino quantum ad præsentationem pertinet, non vt patronus laicus, sed vt patronus debet

1 Vide ꝙ Archi. in ca. frater. 18. q. 4.

† In antiquioribus codicibus, cui facta est a laico iuris collatio patronatus.

tronatus. sup. eo tit. quia clerici. de pœn. in quibusdam. cum similibus. Sed pone, ꝙ capella est vnicam habens presbyterum, quis præsentabit ibi presbyterum cum vacabit? Dico ꝙ si non est ibi alius patronus, episcopus prouidebit ecclesiæ: hoc enim dicimus regulare, cum ecclesia patronum non habet. 1 per c. 16. q. 7. omnes basilicæ. & c. seq.

ADDITIO. Si dicatur episcopo iuspatronatus capellæ sibi subiectæ, vide quod scripsi s. eo. significati. in fi vbi cõcordando opiniones cõtrarias Goffr. & Host. distinguo, an eṗs habeat compatronum necne. Io. Andr.

c ¶ Vel alteri.] sufficit ꝙ redeat ad ecclesiam. ad idem supra de his quæ fi. a prælcum Apostolica. 16. q. 1. cap vlt. & res ad sui naturam redit de facili. 35. di. ab exordio. ff. de pac. si vnus.

§ quòd si non vt totum.

[Gio. seq. allegat vnam concor. signat contrarium, dupliciter soluit, solutionem impugnat, & respõdet.]

d ¶ Censenda.] s. eo. illud. Contrarium videbatur per decr. sup eo. nullus. vbi dicitur, ꝙ nihil ecclesiastici iuris sine assensu episcopi transfert in ecclesiam vel monasterium. Sed excipe iuspatronatus per prædictam decr. illud. Vnde de spiritalibus intendebat prohibere, sed non de spiritalibus annexis, sicut iuspatronatus. s. de iud. quanto. secundum Host. sed quia decr. illa est in illo titulo vt faceret ad titulum, satis uidebatur etiam iuspatronatus prohibitum cõcedi sine auctoritate episcopi, sed satis facit ad titulum, inquantum vetat ne patronus donet ecclesiam sine consensu episcopi.]

e ¶ Derogari.] aliàs derogaretur si assensum prohibuisset, secundum formam quam habes supra de donat. pastoralis.

ADDITIO. Dic vt ibi, & hoc teneas, ꝙ vbi agitur solum de translatione iurispatronatus, consensus episcopi illi donationi præstitus in nullo læderet ius episcopale. Io. And.

f ¶ Quadrimestre.] non habebamus olim de hoc ita expressum textum, sed ita seruabamus per decre. sup. eo. c. 3. & c. cum propter. quæ tamen hoc expresse non dicebant, habebamus glos. supra de officio ordinarii, cum vos

[Glos. seq. recit. per obiectio. & solut. demum soluit quæstionem. contra sol. alleg. vnam decr. soluit. alleg. aliam, & remittit.]

g ¶ Semestre.] de conc. præb. in ant. c. 2. Et sic no. ꝙ qui in ius alterius succedit, non utitur eodẽ iure, ꝟ regul. ꝟ. de reg. iu. ãs qui in ius. & ff. eo. ti. is ꝙ in ius. & est hoc ideo, qa ex quo res facta est ecclesiastica, ecclesiastico debet iure cẽseri. Et idẽ dicebatur olim p decr. de p̃b. dilectus. vlt. in anti. & per ea q̃ ibi no. sic est ẽt uidere in conuentionibus, ubi ex persona successoris forus mutatur, ut in prædicta reg. dixi. & bene facit hęc decret. ad qõnem de excõicato, qui donando cessit alteri actiones sibi competentes, an ille, cui facta est cessio, possit illo excõicato manẽte illas intentare, & terminauit Barth. Brixien. in qõne ueneriali, quidã cũ esset. fm Tanc. quòd sic, qa illud utiũ excõicationis personæ adhærès, ad successorẽ non trãsit, per l. ff. de diuer. & temp. præscr. l. an utiũ & C. de acq. pos. l. uitia. & idẽ Gul. in Spe. de proc §. ult circa prin. & ad hoc optime

Universidad de Deusto
Biblioteca

facit supra, qui matrī accu. pos. cum in tua. in fi. Argu. contra. supra de testi. licet ex quadam. sed illud in teste. vt ibi not. Item contra sup. eo. lib. de deci. c. 2. in fin. vbi soluitur in vlt. glossa.

[Glo. seq. ponit primo tria exempla: secundo quærit, & soluit.]

a ¶ Ecclesiasticus.] vn de legatus posset illas conferre, ꝛ. eodē, cum dilectus, nō poterunt variare, supra eo. pastoralis. priuatī si præsentauit indignū, q dic, vt not. ꝛ. de offi. ord. cum vos. Quid dices. 1 si ecclesia, & patronus laicus simul habēt ꝓsentare nunqd habebūt sex menses, vel quatuor tm: vel alter sex, alter quatuor? Dico q habebunt sex mēses: ita q rōne cōionis priuilegium ecclesiæ trāseat ad laicum, ad instar eius quod dicimus de eo, qui habet rem communem cum pupillo. ff. quēadmod. ser. amit. l. si communem. ita q per ecclesiam consequetur, quod per se obsequi non posset. sim. sup. de concess. præb. c. penult.

1 Vide Bal. in l. neque pactio. C. de transa. in 1. no. & in l. si eman cipati. C. de colla.

ecclesiasticus [a] reputari.

TITVLVS XX.

De censibus, exactionibus, & procurationibus.

¶ Innocentius quartus.

DE CENSIBVS, EXACTIONIBVS, & procurationibus.

Cōtinuatio.

¶ Dictum fuit sup. tit. proxi. de quodam iure competente in beneficiis ecclesiasticis, verum quia episcopi in beneficiis ecclesiasticis sibi subiectis habent aliqua iura: ideo ad nos informandum de istis iuribus annectitur titulus, de censibus, exactionibus, & procurationibus.

¶ *Archiepiscopus volens pro-*

Romana.] Istud capitulum ponit formam q̄ debet archiepiscopus obseruare uolens suā prouinciam visitare. Et diuiditur in tres partes: In prima. n. parte ponit quomodo, & qua nādo possit archiepiscopus suam prouinciam visitare: In secunda parte ibi, Sane. ponitur quid debeat facere archiepiscopus in visitando suam prouinciam. In tertia parte: ibi, procurationes. ostendit quomodo, & in quibus rebus debeat procurationem.

CASVS. Sicut epūs debet suam diœcesim visitare, similiter archiepūs pōt totam suam prouinciam visitare: & non solum potest archiepūs visitare suam diœcesim particularem, sed etiam diœceses suorum suffraganeorum. Sed quæritur quam formam debet obseruare archiepūs in visitatione facienda? Respondet Romanus Pontifex, q ipse debet incipere visitationē a capite, primo visitando capitulum suum & ecclesiam suam metropolitanam: deinde ecclesias suæ ciuitatis: deinde ecclesias suæ diœcesis, & postea potest visitare diœceses suorum suffraganeorum: videlicet illam quam primo maluerit visitare. Sed si vnam semel inceperit visitare illam nō poterit dimittere, & incipere aliam visitare: quod si fecerit, non poterit reuerti ad diœcesim semel visitatam: quod verum est, nisi fuerit regressus ab epō illius diœcesis, ad quam vult reuerti, vel de consensu omnium suorum suffraganeorum. Sed ponamus, q archiepūs cœpit visitare vnā diœcesim, & est vna ecclesia pauper, quæ nō potest ministrare necessaria archiepō: quid debebit facere archiepūs? Rndet, q ipse poterit notificare duabus ecclesiis, ut cōuocentur simul, & eum procurent, quod verum est, si illæ ecclesiæ possint commode conuocari, si aūt commode non possent conuocari, ipse archiepiscopus teneretur visitare illā ecclesiam pauperem suis expensis. hoc dicit præsens textus, vsq ad versiculum, Postquam: qui habet duos intellectus: Nam quidam intelligunt q archiepūs non poterit visitare totam prouinciam nisi semel in vita, nisi faciat q sequitur: videlicet, q ipse faciat prius concilium, & de concilio suorum suffraganeorum ordinet, q decreto ip se visitabit totā prouinciā quolibet anno: & istud factum fuit vt archiepiscopus induceretur ad celebrandum concilium, quinciale. Alii autem intelligunt q in vno anno nō potest iterare visitationē. Et si in prima visitatione dimiserit aliqua loca, debet in secunda visitatione incipere ab illis locis dimissis. Quod verum est, nisi videat q alia loca prius uisitata magis indigeant uisitatione, quàm ista loca non uisitata: quia ibi uigent mala magis, quàm in aliis locis. Sed quæritur, quid primo debet facere archiepiscopus visitans? Respondetur, q primo debet prædicare uerbum Dei: deinde debet inquirere de uita & moribus habitantium ibidem: videlicet clericorum, laicorum, & debet illos examinare sine iuramento: dicet aliàs examinatio testis non ualeat sine iuramento: Et si inueniat aliquos diffamatos, & crimina non sint notoria, non debet illos punire, sed debet denuntiare suo suffraganeo: hoc est ordinario, ut illos puniat secundum exigentiam criminis. Quod si crimen sit notoriū tunc archiepiscopus potest illos punire, q̄a tunc ꝓstat de negligentia sui suffraganei, & tunc iuridict. o suffraganei est deuoluta ad ipsum archiepiscopū. [Cleros & populos] appellationes populi, uniuersi ciues continentur, non aūt cōprehenduntur clerici, q̄a hic ponuntur tamquam diuersa: Ex quo sequitur q̄ si interdicatur populus alicuius loci, ut ecclesia ducatur aliqua pœna populo ēt per iudicem ecclesiasticum, non comprehenduntur clerici, q̄a in istis odiosis verba stricte sunt accipienda. [In scriptis:] hic est unus casus, in quo scriptura est de substantia actus: regularitet autem scriptura non est de substantia rei gestæ, ut in l. pactum. C. de pact. Fallit in casibus hic enumeratis per glossam. & ad eam quot. die recurritur. Romana Pōtifex in §. procurationes. inhibet subpœna maledictionis æternæ, ne archiepiscopus visitās audeat recipere procurationem in pecunia numerata: etiam si procurantes & uisitati uoluerint eum procurare in pecunia numerata: sed q̄ solū ipse recipiat expensas moderatas in uictualibus. Item præcipit Romanus Pontifex, q̄ ipse archiepiscopus a uisitatis nō accipiat aliquod munus: q̄ si contrarium fecerit, ipse teneatur restituere duplum illius muneris quod receperit. Nota primo archiepiscopum nō posse uisitare generaliter prouinciam, nisi primo incipiat a propria diœcesi. Nota secundo, q̄ si epūs nō potest accedere particulariter ad quemlibet locum, debet conuocare laicos & clericos ad unum congruum locum illius uicinię. Dominus.

[Prima glossa diuidit.]

b ¶ Romana.] In prima parte dicitur quomodo, & qñ archiepiscopus possit suam prouinciam uisitare. In secunda parte, quæ incipit ibi: Sane. dicit quid in uisitando facere debeat, & quæ crimina punire possit. In tertia, quæ incipit ibi: Procurationes, dicit, quo-

modo, & in quibus rebus procurationem recipere debeat.

ADDITIO. in quarta ibi, Hanc autem: constitutionem prorogat ad alios visitantes: & protestatur. Hostiens. autem & Boatinus diuidunt decreta. in §. parliber. §. partem. Sed Io. Mona. diuidebat in duas partes, dicēs, q̄ primo tangit formam visitationis q̄ archiepūs faciendę: secundo: ibi, Hac autem: formam illā ad alios prælatos extendit. prima iterum in duas: quia primo tāgitur modus circa visitationem faciendam, secūdo, in §. pcurationes. circa procurationem recipiēdam. Iterum prima in duas: quia primo tangitur ordo visitādi locā: secūdo in §. Sane, modus illa ex hortandi. Adhuc prima in duas: quia primo tāgit ordinē visitandi, capitulū ecclesiæ suę, & ciuitatē & diœcesim: secūdo §. Deinde. tangit ordinem visitandi ꝓ uinciam. Ioan. and.

a ¶ Visitare.] ꝓse, vel per alium, cum per se id nō pōt. §. de offi. ord. inter cętera. Io. ¶ 1. epm. & quomodo tunc debeat uisitare. Hostien. & Io. And. Et sup. de offi. ord. licet. Ioan. And. & Host. in antiquis. cum suis concordan. de præben. & ¶ Visitare.) ꝓse, per alium, cum per se id nō pōt. §. de offi. ord. inter cętera. Io. ¶ 1. epm. & quomodo tunc debeat uisitare. Hostien. & Io. And. Et sup. de offi. ord. licet. Ioan. And. & Host. in antiquis. cum suis concordan. de præben. & ¶ Visitare.) ꝓse, vel

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Malitiose.] qui allegat fraudem, probare debet illam. ff. de proba. quoties. § qui dolo. sed eo quod indigentia est notoria, fraus præsumitur. ad hoc sup. de renunc. c. 2.

b ¶ Consilio.] in consilio quod annuatim facere debet. de accusa. sicut olim. in antiq. nec dicit hoc de assensu. § px. inso. qa siue concordent, siue discordēt, hoc diffinire ad ipsum pertinet, ut sequitur. ad hoc de arbi. cum olim.

c ¶ Ipsius.] ſ. archiepiscopi.

[Gl. seq. soluit duo dubia.]

d ¶ Diffinitione.] dicit Inn. qꝺ hoc mō fiet diffinitio: diffinimus ꝓ nos procedendum ad visitationē prouinciæ nostræ & dixit qđ a tali diffinitione cū sit super executione officii sui, non poterit appellari de offi. ord. ir refragabili.

ADDITIO. Idem Host. & Archi. qui ēt dicunt nō requiri ꝺ hoc fiat causa cognita. Ioan. And.

[Gl seq. ponit 28. casus in quibus scriptura requiritur.]

e ¶ In scriptis.] no. casum 1 in quo scriptura requiri. Alius, cum quæritur de antiquissimo facto qđ testibus probari non pōt. ff. de prob. cenſus. de pscrip. ad audientiam. in antiq. de probatio. cū causam. Tertius, in priuil 3 de priuil. por. 10. Quartus, in dimiſſoriis. 70. dist. extraneo. Quintus, in redeunte ab hæresi. 1. q. 7. saluberrimum. Sextus, in profitēte. 27. q. 1. omnes fœminæ. Septimus, in electione. de electione, quia pp. in antiquis. Octauus, in emphyteusi. C. de iu. emphy. l. 1. Nonus, in alienatione rei ecclesiasticæ. 12. quæſt. 2. fine. 10 quæſt. 2 hoc ius. de iis quæ fiunt a præla. c. 1. Decimus, quando appellatur ab interlocutoria. 3. eo. lib. de appellat. cordi. Undecimus, quando quis narrat circa procuratorem constitutum. sup. de procur. c. 1. Duodecimus, quādo hoc agitur, ꝙ non valeat contractus, nisi in scriptis redactus sit. supra de pact. c. 2. C. de fide instrumen. contractus. infra de reg. iur contractus. Decimustertius in sententia ex communicationis. Decimusquartus, in requisitione transcripti sententiæ excommunicationis. ſ. eod. li. de sent. excom. cū medicinalis. Decimusquintus, in casu 3. eo. lib. de electio. ut circa. Decimusſextus in casu supra de offi. ordin. si canonici. eo. lib. Decimusseptimus, in casu sup eo. lib. de ele. fundamenta. Decimuſoctauus, in donatione, quæ excedit quingētos aureos. C. de dona. si quis argentum: Decimusnonus, secundum quosdam, in fideiussore. C. de fideiussorib. l. penultima. Vicesimus, in minore iurante se maiorem. C. si minor se maiorē dixer. l. 3. Vicesimusprimus, si pactū fiat cum aduocato de re immobili sibi danda. C. de suf. l. unica. secundo responso. Vicesimusecundus, in solutione debiti, in instrumento publico contenti. C. de testibus. l. testium. authentica. rogati. Vicesimustertius, si quis cauit de debito in scriptis, ex causa antecedēti, & vult ꝓbare. C. de nō numer. pecu. genera liter. Vicesimusquartus, in testamento in scriptis redigendo. C. qui testa. fac. pos. hac consultissima. § hac cum humana. Vicesimusquintus, in delegato Papæ. de offic. delega. cum in iure. in antiquis. C. de mandat. princ. l. unica. Vicesimusſexus, in libello criminali, uel ciuili. supra de libel. obla. c. 1. 2. quæſt. 1. legum. Vicesimusſeptimus, in causa sup. de temp. ord. c. 1. & 2. quæſt. 1. legum. Vicesimusoctauus, in diffinitiuis. 3. eo. lib. de re iudi. c. ult. ſ Vicesimusnonus, in eleemosynarum quæſtoribus. de pœnis & remiſ. cū excom. in antiq. Tricesimus, in casu extraua. Bon. proin de in fi. Tricesimusprimus, in alia extrauagāti eiusdem qui incipi, iniunctæ. & hoc duos addit Ioā. Monach. Tricesimusecundus, in casu de electione, eadem. Tricesimustertius, in requiritur scriptura, non tamen de necessitate in omnibus: alias autem regulariter instrumentis, & testibus probari potest. supra de fide instrumentorum. cum Ioannes, sit tamen probatio leuius, facilius, & securius per 2 scripturam ff. de pignoribus, l. contra-

a ¶ De aliquibus.] de quibus interrogati de plano si dicunt, & tunc denuntiabunt eis, vt inquirant secundum formam decr. de accu qualiter 2. in antiq.

b ¶ Negligentia.] 18. dist. peruenit.

c ¶ Debitam.] ſ. statutam in iure, nisi ex causa fieret commutatio: aliàs arbitraria infligarur. sup. de offi. deleg. de cauſis.

d ¶ Canonib.] 10. q. 3. relatum. sup. eo. cū Apostolus. & c. sopitæ & c. cum nuper.

e ¶ Officii.] scriptotis, sigillatoris, & similium officiorum.

ADDITIO. Allegat Host. de simo. c. 1 & 1. quæſt. 2. sicut episcoporum. in authē. ut iud. sine quo. §. hæc omnia. & §. sic igitur. collatio 2. lo. And. cæ.

f ¶ Aliquod munꝰ.] ex hoc, tex. not ꝙ visitans nō potest requisitus. cōcordat in delegato quoad non posse aliquod munus etiam oblatum recipere. hoc dicit. Dominicus.

g ¶ Liberetur.] ſ. absoluatur pœna infra ca. proxi.

h ¶ Aliisque.] ſ. archidiaconis, & plebanis supra eo. cum apostolus.

i ¶ Saluis.] ad hoc supra de statu mona. in singulis.

EXcipit.] Sunt tres partes. Prima pars est exordium. Secunda ibi, Constitutionem finem decr. supra eo. cap. proxi. repetit præ addens nenſem. Tertia ibi, Alioquin. ponit, distinguendo status delinquentium. Ioan. And. cæ.

¶ Episcopus, vel aliꝰ, ad quem pertinet uisitare, non potest procurationem recipere in pecunia, etiam a volentibus, nec etiam in victualib. a locis non visitatis, nec etiam dona recipere debet, quod si contrarium fecerit, punitur pœna hic contenta. hoc dicit. Idem ꝺ emanauit ad declarationem illius, quod dicitur in c. præcedentia in fi.

CASVS. Dictum fuit in §. procurationes. sup. c. proxi. & exigentes procurationē pro visitatione in pecunia a volentibus, vel in victualib. a locis nō visitatis, & recipientes aliqua munera a personis uisitatis, ꝙ ipsi tenentur restituere duplum illius quod receperūt sub pœna maledictionis æternæ, a qua absoluendi non sunt, nisi prius restituerint duplū illius qđ acceperūt: de aliquibus [a] orta fuerit infamia contra eos, ordinariis ipsorum (vt super his solemniter inquirant) denuntiet, si viderit expedire. Notoria vero crimina, quæ examinatione non egeant (cum super his merito notari possit ordinariorum negligentia [b] eorundem) libere corrigat pœnam pro illis debitam [c] infligendo.

¶ *Visitator non in pecunia, sed victualibus recipiet procurationem moderatam, nec familia sua aliquid recipere potest etiam prętextu officij: nec ipse nec sui aliquod munus etiam oblatum recipient. hoc dicit. Dominicus.*

¶ Procurationes autem recipiat secundum quod est in canonibus [a] † constitutum: nullam tamen pecuniam ipse, vel aliquis de sua familia, occasione alicuius officij, [c] aut consuetudinis, seu quolibet alio modo earum nomine, sed in victualibus expensas tantum recipiat moderatas. Caueat insuper, ne ipse, vel quisquam suorum aliquod [f] munus quodcunque sit, & qualitercunque offeratur, præsumat recipere, vt non quæ sua sunt, uideatur quærere, sed quæ Iesu † Christi. Quòd si fuerit contra præsumptum, recipiens maledictionem incurrat, à qua nunquam (nisi duplum restituat) liberetur [g] volumus enim in his fraudem quamlibet penitus euitari.

¶ *Forma visitationis premissa seruari debet in episcopis, & alijs prelatis inferioribus, regularium consuetudinibus exceptis. h. d. Dominicus.*

¶ Hanc autem uisitandi formam ab uniuersis etiam episcopis, aliisque [h] prælatis ordinario iure suos subiectos † uisitantibus, plene obseruari præcipimus, saluis [i] super hoc rationabilibus & approbatis religiosorum consuetudinibus, & regularibus institutis.

¶ Gregorius x. in generali concilio Lugdunensi.

¶ *Quia decre. Innoc. iiij supra proxi. non bene seruabatur in illo capitulo quo præceperat procurationes in victualibus non in pecunia recipi, & non recipi munera, nec etiam procurationes in victualibus à locis non visitatis: illam confirmat, pœnas adijciens. Ioan. Andr.*

CAP. II.

EXcipit [k] † peruersorum

Vnde multi non curabant de illa maledictione? Ideo Romanus Pontifex per istud c. aggrauat illam pœnā: videlicet, ꝙ exigentes procurationem in pecunia numerata etiam à volentibus, vel in victualibus, restituant duplum illius quod acceperunt intra mensem: aliàs elapso mense sunt interdicti, & si decederent durante interdicto, essent sepeliēdi in terra profana, & non in cęmeterio. Et habet locū hæc pœna in epis, & archiepis: sed alii inferiores sunt suspēsi ab officio & beneficio, donec restituerint illud duplū. Et posito ꝙ dantes munera vellēt eis remittere, nihilominꝰ accipiētes tenētur illa restituere in duplū.

No. primo ex prin. c. rationē quare fuerunt pœnę inuentę a iure, videlicet vt delinquētes abstineant a malo saltem formidine pœnæ. c. felicis.

ſ de pœn. Nota ꝙ visitans non debet recipere ꝓcurationē in pecunia, sed ī victua lib. nec debet exquirere delicatas epulas, sed communib. epulis debet esse contentus Nota ꝙ visitans nō debet recipere ꝓcurationē etiam in victualib. à locis nō visitatis. Nota ꝙ delinquens cōtra teno rem. c. 1. sup. eo. tit & lib. i §. ꝓcurationes. teneretur restituere duplū illius qđ accepit. No. vlterius iuncta glo. ꝙ vbi venit imponēda pœna affligens personā, mitius puniuntur exittētes in dignitate quā alii inferiores, & hoc qñ afflictio venit imponenda in pœna corporali: secus si imponeretur pœna pecuniaria: quia tūc grauius essent puniēdi maio delicto grauius puniuntur archipresbyteri, quàm epi. Nota vltertius, ꝙ illud c. quantum ad pœnam corrigitur per c. seq. Nota insuper, quare addatur pœna legib. prohibitiuis, videlicet propter audaciam peruersorū, qui non curant prohibitionem legis. Nota finaliter quid sit exigere, quia non est recipere a volente, sed potius extorquere ab inuito.

[Prima glo. ponit constitutionis causam.]

K ¶ Exigit.) Quia decretalis Innoc iiii. supra proxi. non bene seruabatur in illo capitulo, quo præceperat procurationes in victualibus, nō in pecunia recipi: & nō recipi munera, nec etiā procurationes in victualibus

† al. decēt dictio, lesu.

† al. subditos.

† Vide Concil. Tridē. sess. 24. de refor. c 3. § quod si quisquā.

1 In qb. casib. scriptura requiratur. pter Doctor. hic, vid Abb. in c. 2. de pb. Imo. & Barba. in c. cum in iure. de offi. dele. Felin. in rub. de ſti. & Alexan. cōsi. 95. lib. 4. † al. posſit.

elemen. de iudi. dudum. Tricesimusquartus, in constitutione Ioann. execrabilis.] Et licet in supradictis

f ¶ Visitati.] præsumuntur enim magis indigere: & ideo sunt primitus visitandi. sup. in §. quod si forte.

g ¶ Coactione.] a principio exigetur iuramentum, per quod occultum prodere conſtringatur: ex quo ta men fine iuramento referuntur aliqua corrigēda, poterit inquisitor super his exigere iuramentum.

ADDITIO. Idem Hostiensis, Ioannes Monachus, & Archidiaconus, & vide in Speculo, de inquisitio. §. 2. uer. licet autem. & versi. ut autem. usque ad fin. §. Ioan. And.

a ¶ De

Universidad de Deusto
Biblioteca

bus à locis non visitatis: illam confirmat, penas adijcens. Et bene dixit, exigit: quia magna ratio suadet ob maleficia pœnas solui. ff. de fideiuss. si a reo. §. sed quod. & sunt sumpta hæc verba ex authen. de depo. §. sed ne per hanc. col. a. 6.

1 An & quã audacia sit peccatum, uide B. Th. 2. q. 127. ar. 1.

audacia, [a] vt non simus sola dilectorum prohibitione contenti, sed etiam pœnam delinquentibus imponamus. [b] Constitutionem [c] itaque felicis recordationis Innocentij Papæ quarti prædecessoris nostri editam super non recipiẽdis in pecunia procurationibus, ac super receptione munerum visitantibus, eorumque familiaribus interdicta, quã multorum fertur temeritas præterire, [d] volentes inuiolabiliter obseruari: eam decernimus pœna adiectione iuuandam: Statuentes, [e] vt vniuersi & singuli, qui ob procurationem sibi ratione visitationis [f] debitam exigere [g] pecuniam, [h] vel etiam à volente [i] recipere, vel aliàs constitutionem ipsam recipiendo

a ¶ Audacia. 1.] in mala parte ponitur. sic 4. dist. fact. C. de sepul. viola pergit audacia. quandoq; ponitur in bona, vt 8. q. 1. audaster. C. de iudi. rem non nouam. in fine.

ADDITIO. Et 32. q. 5. si Paulus. ver. caue. dicit Io Mo. q audacia proprie est vitium, cuius vitij contrarium vitiũ est pusillanimitas, quorum medium est fortitudo. Io. And.

b ¶ Imponamus.] vt quos Dei timor, &c. de vi. & ho. cle. vt clericorum. 82. di. plurimos. in fi. Et dicit papa, cohibeantur deinceps manus temeritatis formidine vltionis, quas Dei vel nostra reuerentia non coercet. ff. de pœn. felicis. §. in præmissis.

[Glos. seq. specificat tria repetita hic.]

c ¶ Cõstitutionem.] s. c. prox. §. 1. & §. pcurationes. vbi tria statuta erant, quæ hic cõfirmãtur apposita pœna. Primũ, q procuratio recipiatur solũ a locis visitatis: Secundã, q solum in victualibus: Tertium, q visitantes vel familiares munera nõ recipiãt.

d ¶ Præterire.] maledictionis pœnam ibi appositam non curantes: nec excusantur quia multi, quia non minus ardebunt qui cum multis ardebunt. 2. q. 1. multi. in fine.

e ¶ Statuentes.] quod sup. ca. proxi. in archiepiscopis dictum erat, hic ad omnes extenditur, quibus competit visitare.

f ¶ Visitationis.] in aliis ergo procurationibus, quæ debentur legatis vel nuntiis Apostolicæ sedis, vel quæ debentur ratione consuetudinis, uel ratione pacti in fundatione vel consecratione appositi, non habent locum hæ decre. de quibus habes supra eo. quanto &c.

2 Ita tenuit hic Inn. in c. pcurationes eo. ti. ut ibi scripsi super ner. procuratiõ. sed ipse intendit de ea parte, quę de legatis & nuntiis loquitur. Io. Andr.

procurationes & capitu. cum nuper & 18. quæstio. 2. Eleutherius.

g ¶ Exigere.] i. ab inuito extorquere. ff. de leg. 3. si dei commissa. §. si rem.

h ¶ pecuniam.] secundum Inno. 2. Host. Gul. & Gars. pro vecturis & ferraturis equorum pecuniam exigere possunt, si indigeant.

ADDITIO. Si intelligas de indigentia per quam impediretur uisitatio, uera sit glos. de regul. iur. quod non est in antiq. Io. And.

[Glo. seq. recit. per obiectionem.]

i ¶ Volente.] quod dicit ut s. c. prox. No. casum speciale, in quo parificantur ista duo, exigere, & a uolente recipere. sic 3 eod. lib. de rescrip. statutum. §. insuper. cũ §. seq. sic C. lib. 12. publicæ lætitiæ, vel consulum nuntia. l. unica in fin. cum aliàs sæpius sit licitum recipere quod non licet exigere. 18. distinctio. de eulogiis, de simo. dilectus. ff. de va. & extraordi. cog. l. secunda. §. est quidem.

[Glo. seq. reci. per q. & opinionem.]

K ¶ Munera.] consulte facit visitans si ab omni munere se abstinet. 1. q. 1. ferti. inditi. de rer. di. §. per traditionem. & de hoc dic vt dixi supra eodem lib. de rescrip. statutum. §. si quid autem.

munera, [k] siue visitationis officio [l] non impenso [m] procurationem in victualibus, aut aliquid aliud [n] procurationis occasione violare præsumpserint: duplum [o] eius quod receperint, ecclesiæ à qua id receptum fuerit, infra mensem reddere teneantur. [p] Alioquin extunc ¶ Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, duplum ipsum vitra præditum tempus restituere differentes, ingressum sibi ecclesiæ sentiant † interdictum. [r] Inferiores [s] vero ab officio & beneficio nouerint se suspensos [t] quousque [u] de duplo huiusmodi grauatis ecclesijs plenariam satisfactionem impendant, nulla eis in hoc dantium remissione, liberalitate seu gratia valitura. [x]

k ¶ Munera.] consulte facit visitans si ab omni munere se abstinet. 1. q. 1. ferti. inditi. de rer. di. §. per traditionem. & de hoc dic vt dixi supra eodem lib. de rescrip. statutum. §. si quid autem.

F Elicis.] Sũt quatuor dicta: Primo recitat ius antiquũ, ibi, Verũ illud &c. Secũdo, ibi, Tertio, ibi, Temperat in parte &c. Tertio, ibi, Additiones. addit & declarat: Quarto ibi, Cętera, in reliqs ius antiquũ cõseruat. Io. And. procuratio põt licite recipi in pecunia, sed nõ exigi. h. d. & die pistud c ẽ cor-

CASVS. Dictũ fuit s. c. prox. q habens visitare, p a locis visita ter vir. & vxor. c. vlt. sup. eo. de reser. statutum. §. insuper.

l ¶ Officio.] quod qualiter exercere debeat, colligitur 10. q. 1. placuit. sup. c. prox. & §. sane.

m ¶ Non impensa.] ille, cui ex ordinaria potestate cõpetit visitare, impeditus per alium visitare põt, & ille visitans procurabitur, non ille, qui commisit. quod dic vt sup. de offic. ord. li. ep. scopus. eo. lib.

n ¶ Aliud.] 1. q. 3. plerique. de hinc. in tantum.

o ¶ Duplum.] 23. q. 1. militare. 18. dist. quoniam. 1. q. 1. concussionis. &c. seq.

p ¶ Teneantur.] saluo eo quod dicitur. s. proxi. [Et uide quod ibi not. in 1. glo.] & tenetur etiam familia de eo quod percepit, & ipse episcopus tenetur de facto ipsorum. 76. di. amputatis. supra eo. lib. de electio. generali. §. vlt.

q ¶ Extunc.] elapso mense.

[Glo. seq. soluit duo dubia.]

r ¶ Interdictum.] nouerint, quod est infra, a tali pena incipit cum istis maioribus, ut supra eod lib. de offic. deleg. c. 2. & si durante interdicto isti moriantur, non sepeliuntur in cœmeterio, & si interim celebrent, in ecclesia in suo officio sicut prius, irregulares efficiuntur, ut inf. de sent. excom. is cui.

s ¶ Inferiores.] & sic magis punitur minor, quàm maior. de quo dic ut 40. di. homo christianus, & sopita de iureiur. cum quidam.

t ¶ Suspensos.] li interim celebrent ut prius, sunt irregulares, nec poterunt ab alio, quàm a papa absolui. sed secundo, quod quidam ex antiqua constitutione inducitur incommodum: sed illa cõstitutio dẽt mutari. ad de re iud. cum æterni. s. de sent. ex. c. cum medicinalis. de consan. & affi. non debet. in antiq. Dominicus. [Prima glossa dicit unde sit sumpta.]

u ¶ Quousque.] ergo facta restitutione statim sunt absoluti sine alia sententia absolutionis. 81. dist. si quis. cum suis concor. de spon. non est. in antiq.

ADDITIO. propter dubium satisfactionis faciendæ esset declaratio & uide quod not. in clem. de decimis. c. 1. ad fi. in glo. sic suspensi. Io. And.

[Glo. seq. recitat. per obiectionem & solutionem, & remissionem.]

x ¶ Valitura.] nota casum ubi rem meam, uel mihi debitam remittere non possum: licet nil sit tam naturale, quàm voluntate domini rem suam in aliũ transferri. inditi. de rer. di. §. per traditionem. & de hoc dic vt dixi supra eodem lib. de rescrip. statutum. §. si quid autem.

¶ Bonifacius Octauus.

¶ Visitator recipere potest procurationem in pecunia, uolentibus visitatis: Sed una die ultra unam procurationem non recipiet, licet plura visitauerit loca, h d. Dominicus.

CAP. III.

F Elicis, [a] † recordationis Gregorius Papa X. prædecessor noster prohibuit in concilio Lugdunen. [b] ne aliqui [c] ob procurationem sibi ratione visitationis debitam exigere [d] pecuniam præsumerent, vel etiam recipere a volente. [e] Verum quoniam rerum experientia [f] nos instruxit, ex hoc tam personis visitantibus, quàm locis & ecclesiis visitatis multa incommodorum dispẽdia [g] prouenire: concedimus, [h] vt Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, & alij, quibus ex officio [i] competit uisitare, a volentibus ecclesiarum, & locorum visitatorum rectoribus seu personis, pecuniam licite recipere valeant pro sumptibus moderatis faciendis in victualibus, die bus, quibus visitationis officium personaliter exercebunt: Adiicientes, quod non liceat visitanti nisi unã procurationẽ recipere vna die, siue unum locum solum' visitauerit, siue plura: † etiam si locus quilibet visitatus ab illo sufficeret ad procurationem integram persoluendam': k cum eidem sufficere debeat ut temporalia metata locis personaliter uisitatis, pro diebus quibus eis spiritalia subministrat: Cętera [l] vero in eiusdẽ prędecessoris constitutione cõtenta, in suo volumus robore perdurare.

a ¶ Aliqui.] Inno. 3. 1 *in archiepiscopis* prohibuerat principaliter: & demum ad omnes extenderat. s. cap primo.

b ¶ Exigere.] circa hoc nil corrigitur vel mutatur.

c ¶ A volente.] hoc est quod s. recipit mutationem.

d ¶ Experientia.] sic 3 eo. lib. de ele. quam sit. cum suis concor.

e ¶ Dispẽdia.] presbyter ruralis, qui nõ habet nisi unũ gausape forte sine manutergio, & unicum lectulum: quo procurabit, & hospitabit episcopum, cũ nec forte domus sufficiat, nisi to q abundarent reliqua: & eas quo in vili domo manebit?

2 Vtilis ergo fuit hæc cõsultõ, quæ tollit hæc dispendia.

[Glo. seq. ostendit quo ius antiquum renouatum est.]

h ¶ Cõcedimus.) hic O. releuauit ad A. id est, extremitas ad principiũ. 35. dist. ab exordio. Olim. n. ab iis q procurationẽ victualiũ parare debebẽt, inuitis procuratio in pecunia exigi nõ poterat. 10 q 1. relata. sed volentibus bene poterat in pecunia recipi, & certa summa taxari. 10. q. 3. relatũ. idem est hodie per hanc decreta. & est acquisitum, ut dixi in proxi. glo.

i ¶ Officio.] satis hoc puto locũ habere nõ solum in ordinario officio, sed etiam delegationis: cũ utrobique eadẽ sit ratio. nõ obstat quod s. dr̃ personaliter: quia intelligo q cum persona liter visitãt, pro suis victualibus a uisitatis pecuniam recipiant: cũ autem per alios, non ipsi, sed illi victualia uel pecuniã pro eis recipiẽt, ut sup. eod lib. de officio ordi. si episcopus.

K ¶ Personaliter.] aliàs non posset totam ciuitatem vna die visitare: & tot procurationes recipere quot ibi essent ecclesiæ: quod esset absurdum. [Et esset accessorium maius principali, ut dixi in text.] Numerus ergo procurationum non excedat numerum dierum. sup. eo. procurationes.

l ¶ Cętera uero.] s. circa exactiones statuta: & circa procurationes ẽt in victualib non recipiendis a locis non visitatis: & circa immunitatem a non recipienda a uisitatibus, vel eorum famulis cum pœnis superius statutis.

1 Legẽdũ hic vt Inno. 4. cui' est c. 1 hic citatum a gl. in manuscripto exemplari simpr legit Inn. † per hũc text. no. p. uisionem p exercitio dici assignatam, nõ multiplicari, q̃ quã uno die facias q̃ alius fãcendo oẽ cuparet duos.

2 portatio etiam victualiã ad locum petentẽ esset onerosa. Ioã. And.

Q VAMquam.] Primo ponit exordiũ. Secũdo prohibitionem ibi, Cũ igitur. Tertio pœnas transgressoribus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

forumibi. Qui vero. Et hæc decre. plenius prouidet q̃ Alexandrina. c. quia nonnulli. ℨ. de immu. eccle. prouidisset, ut ibi dicam in prin. Ioan.

¶ Pro intellectu huius c. est ꝑsupponẽdum quid sit pedagium & guidagium, de quo in gl. in c. super qbusdã de uerb. sig. in antiq. Vnde sciendum ꝙ pedagiũ dr illud tributum, qđ soluit pro rebus, q̃ transferuntur de vno loco ad aliũ: & in iure vocat vectigal. Guidagiũ vero dr illud tributum, qđ datur pro salariandis hominib. qui secure conducũt transeuntes extra loca periculosa.

1 Vide gc. Later. sub Alex. 3. c. 22. & cõc. Trid. sess. 25. de ref. c. 20.

† Ergo eas faciẽs pro habit hoc sibi licere ℨ. c. 2 de immu. eccl. l. 1. C. de uect. not. Do. & Ph.

CASVS. Certũ est ꝙ tam cõstõne diuina, q̃ humana, clerici, ecclesiæ, & res clericorũ sunt exẽpte, & immunes a prestatione exactionũ, & tributorum, q̃ consueuerũt prætari per hoies sæculares: Sed ponamus, ꝙ aliqs fecit ℨ. rium: quia ℨ talẽ prohibitionẽ, q̃ est tam a iure diuino, ciuili, q̃ canonico, fecit indebitã exactionem, & ꝑpulit clericos ad soluendum pedagia, guidagia, & alias exactiones ꝙ se uel ꝙ rebus suis, q̃ritur, qua pœna veniat puniendus? Rñdet ꝙ si sit ꝑsona singularis, q̃ fecit istas exactiones, tunc ipso facto incurrit sniam excõi cationis: si aũt sit vniuersitas uel collegiũ, puta cõitas, uel uniuersitas, scabinorum alicuius ciuitatis, tunc

† Non patrimonia les. ph cũ gl. ipsarũ. in fi. p gl. in d. l. 1. Lud Ro. l. si publicanus. §. de rebus. ff. de pub. Fon.

quam [a] † pedagiorum [b] exactiones tam iure canonico, [c] quàm ciuili [d] regulariter merito sint damnatæ: † tanto tamen districtius ne ab ecclesiis & personis ecclesiasticis talia exigantur, prohiberi oportet, quanto fi id fiat, maioris [e] inde transgressionis reatus incurritur, & offensa euidentior comprobatur.

¶ Cum igitur ecclesiæ, ecclesiasticæq; personæ, ac res † ipsarum [f] non solum iure humano, [g] quinimmo & diuino, [h] a sęcularium personarum exactionibus sint immunes: constitutionem [i] felicis recordationis Alexandri Papæ quarti prædecessoris nostri (qui statuit ecclesias & personas ecclesiasticas ad pedagia & guidagia penitus non teneri, nec ad exhibendum uel soluendum talia pro rebus suis proprijs, quas non causa negotiandi [k] deserunt, vel deferri faciunt seu transmittunt:) Volentes propter multorum insolentiam & abusum pœnæ adminiculo adinuare, [l] adiicimus districtius inhibendo (contraria consuetudine [m] quorumcunque, quæ dicenda est corrupte la verius, non obstante) vt nec collegium, [n] nec vniuersitas, nec aliqua etiã singularis persona cuiuscunque sit dignitatis, conditionis aut ſtatus, a præfatis ecclesiis, aut personis, pro personis ipsis aut rebus prædictis [o] talia exigat, uel extorqueat, per se, vel per alium, [p] suo nomine, uel etiam alieno, q̃ aut eas ad huiusmodi persoluenda compellat. ¶ Qui vero contra fecerint, si personæ fuerint singulares, [r] excommunicationis: si autem collegium, uel uniuersitas [s] ciuitatis, castri, seu loci alterius cuiuscunque, ipsa ciuitas, castrum, uel locus interdicti sententias ipso facto incurrant: nec

a ¶ Canonico.] prædicta decre. super quibusdam. C. de sacros. eccl. placet.
d ¶ Ciuili.] C. vect. noua instit. non posl. non solent.
ADDITIO. 16. q. 1. c. generaliter. ℨ. placet. aliàs sub §. nouarum. Ioan. And.

c ¶ Maioris.] scilicet quàm si exigantur a laicis. [Idem archi.]
f ¶ Ipsarum.] c. ecclesiarum & ecclesiasticarum personarũ: nam res clericorum eodẽ priuilegio gaudẽt, quo res ecclesiarũm, ut 16. q. 1. ſin. & Ber. s. de pig. ex litteris. in gl. pen. nec est illud uniuersaliter verum, ut not. Ioan. 15 q. 4. c. 1.
g ¶ Humano.] posiũo, vt dictum est ℨ.
h ¶ Diuino.] legitur Gen. 47. ultra med. ũ. Subiicit Ioseph omẽ terram Aegypti, ꝓha raoni, & ciuitos popu los eius a uno limitis terminis Aegypti, vsque ad fines eius ꝓter terram sacerdotium, & sequitur ꝛ. ex eo ꝙ ecclesiæ in ꝑ sentem diem in vniuersa terra Aegypti quinta pars regibus soluitur: & facta est quasi in legem perpetuam terram sacerdotalẽ, q̃ libera ab hac conditione fuit. Ite 2. dist. 7. vltra med. nihil dixit rex Artaxerxes fuis ministris: nobis quoq; nouũ facimus, de uniuersis sacerdotibꝰ, & Leuitis, cãoribus & janitoribus, & ministris domꝰ Dei, vt vectigal & tributum & annonas non habeatis potestatem imponendi sper eos. & concor. ad hoc. ℨ. de immu. eccl. non minus.
i ¶ Constitutionem.] quã habes ℨ. de immu. eccl. c. & pro parte eius mentem uide hic decisam.
K ¶ Negotiandi.] ad hoc de vi. & hon. cle. c. ult. Et no. in iis q̃ negotiationis cã portantur, nõ in proprijs uel in iis q̃ portantur ad vtilitatem fisci, soluuntur exactiones intr. C. de vect. & commiſ. l. uniuersi.
l ¶ Ad. iuuare.] sup eo. exigit in prin.
m ¶ Consuetudine.] ad idem sup eo. tit. & lib. Roma na §. procurationes. sup. de capel. monac. c. unico. cum similibus.
n ¶ Collegium.] ex quibus hæc cognoscantur, ut no. sup. de excess. prælat. dilecta.
o ¶ prædictis.] proprijs (scilicet, quas causa negotiationis non deferunt.
p ¶ per alium.) inf. de reg. iur. qui per alium.
q ¶ Alieno.) 47. dist. sicut nõ suo. ℨ. de reg. iu. ꝙ alicui.
[Gl. duæ seq. recitari possunt per duas quæstiones.]
r ¶ Singulares.) etiam episcopi: quia decr. quia periculosum, de sententiis suspensionum & interdicti loquitur. (Idem Archidiaconus.)
s ¶ Vniuersitas.) in collegium enim uel uniuersitatẽ excom-

excommunicationis sententia proferri non dẽt ℨ. de sententia excõcationis. Romana, §. in vniuersitatem vbi de hoc, & intelligo hoc etiam de vniuersitate vel collego ecclesiastico (Idem Io. Mo & Arch.) vt sup. de personis dixit in proxima gl. & facit. ff. de ser. vendit. Ite per totã prouinciã dat litteras indulgentiarum, supra de pœn. & remiſ. nostro. alios casus hẽs 9 q. 3. in sũma sup. de off. ordin. pastoralis.
K ¶ Salutates.) non nimium austeras. 36. q. 7. allegant & in eis imponẽdis cõsideret quæ leguntur de pœ. dist. 5. cõsideret, & ℨ. de homi. sicut dignũ.

† Per iũa copulati ſi notãr ſi non ſufficere nem. ſi ego ſe debeat dr. Dof. hic ſ ſed inquirit ſi poſſe c. ſicut di gnum. de homi. ad hoc. hẽ res quic que in ſi. Pon.

† Vide cõ ci. Tri ſes. de re for. c. 3 §. Amicio politanis uero. vñ intelliges qualiter hodie p dr. dr. hui cap.

ab excommunicatione huiusmodi absolutionem, vel interdicti relaxationẽ obtineant, donec exacta plenarie restituerint, † & de transgressione satis fecerint [a] competenter.

¶ Idem.

¶ Archiepiscopus visitare potest prouinciam, ac etiam iterare, licet suffraganei non sint negligentes. & tunc confessiones omnium audire, absoluere, & pœnitentias imponere. h. d. Dominicus.

CAP. V.

PErpetuo [b] † declaramus edicto, archiepiscopum posse secundũ tenorem constitutionis [c] felicis recordationis Innocentij Papæ quarti præcessoris nostri sup hoc editę, suam prouinciam visitare libere, licet non sint eius suffraganei negligentes, [d] & iterare [e] visitationem eandem: ac procurationes a locis recipere visitatis: Consuetudine (si qua forsan ab ipsis suffraganeis, vel ab alijs [f] allegetur (præmissis [g]) cõtraria non obstante. [h]

¶ Potest etiam idem archiepiscopus dum visitat, confessiones subditorum suffraganeorum audire, ac † absoluere [i] constitentes, & ipsis pœnitentias iniungere salutares. [k]

a ¶ Competenter.] visitationi, iterationi, & procurationi.
b ¶ Obstante.] ad idem. ℨ. c. proxi. cum suis concor. [Glo. seq. dat vnum simile: de aliis remittit.]
i ¶ Absoluere.] No. casum in quo archiepiscꝰ in subditos suffraganeorum iurisdõnẽ hẽt.

TITVLVS XXI.

De consecratione ecclesiæ, vel altarium.

¶ Bonifacius octauus.

¶ Polluta ecclesia pollutum est cœmeterium illi contiguũ, sed non remotum. Pollutio cœmeterij ecclesiam non polluit, licet contigua existat. Polluto vno cœmeterio aliud illi contiguum pollutum non est, licet per portam de vno in aliud detur ingressus. hoc dicit Dom.

CAP. VNIC.

SI † ECCLEsia.] Determinat quatuor casus. Secũdus: ibi, Secus. Tertius: ibi, Non sic. Quartus: ibi, Nõ vnũ. Io. And.

CASVS. Certum est ꝙ si quis per iniuriã alium verberet in ecclesia, & effundatur sanguis in ecclesia: item si effundatur semen hoĩs: ꝙ ecclesia est censenda polluta, Sed quid de cæmeterio, ponamus ꝙ ecclesia aliqua fuit polluta: est aliquod cœmeterium prope ecclesia: vtrum si fuerit cœmeterium pollutũ? R̃ndet ꝙ sic: quia est accessoriũ ad ecclesiã; & ideo antęq̃ cœmeterium illud fuerit recõciliatũ, non dẽt in eo aliquis sepeliri. Sed quid ecõtra cœmeterium aliquid fuit pollutum; vtrum ecclesia q̃ est iuxta cœmeterium est polluta? R̃ndet ꝙ non; quia ecclesia nõ est accessoriũ ad cœmeteriũ; & maius dignũ nõ trahit ad minus dignũ. Sed quid ponamus retẽto priori themate, ꝙ aliqđ cœmeterium fuit pollutũ; est aliud cę neterium illi cohærẽs, quia est ibi quidã paries diuidens vtrumq; cęmeteriũ; vtrum illud cęmeteriũ cẽseat esse pollutũ? R̃ndet ꝙ nõ [Sanguinis.] requirit ꝙ sit effusio sanguinis humani iniuriosa; iõ si me defendẽdo effundã sanguinẽ in ecclesia; nõ ꝓp hoc dr ecclesia pollutaimmõ si quis se defendẽdo, suũ aggressorẽ in ecclesia occiderit, non est irregularis cẽsendus [Contiguum,] id est, sine medio: quia contigua sunt, quæ duobus extremis se contingunt.

Not primo ꝙ ecclesia vel cæmeterium polluit effusione sanguinis humani: & hoc qũ effusio illa sanguinis est iniuriosa: secus si iuste vel iocose fuerit facta: vel ẽt si euenerit nãliter sine aliqua pcussione. Itẽ requiri ꝙ illa effusio sãguinis fuerit facta a magna abũdantiã nõ si solũ essent effusæ duę vel tres guttæ nõ dicerentur

† Not. argumentãdo ex ordine liæ, ꝙ confessor dẽt absoluere ꝓfitentẽ, & postea sibi imponere pniam. Et sic est hic tex. ℨ gl. 1 verbo audire. in cle. dudũ de sepultu.

† De materia huius decretalis vide plenerur recrematĩ, & alios in c. eccle siis. de eõsecrat. dist. 1.

Universidad de Deusto
Biblioteca

diceretur ecclesia polluta. No. vlterius, q̃ ēt cœmeterii vel ecclesiæ dr̃ pollui per effusionē seminis humani. Et dñt aliqui, q̃ requiritur q̃ illa effusio fuerit adulterina: secus si matrimonialis. Hanc opin. tenet Arch. & rōnem ponit ipse Arch. quia reddere debitum est meritorium: sed glos.

ista concludit contrarium: quia aliqua sūt illicita rōne loci, quæ alias de se sunt licita, nec obstat ratio Archidiaconi, q̃ reddere debitū vxori est meritoriū; qa bū̃ segtur, reddere debitum vxori est meritoriū: ergo nō meretur pēa: sed non sequitur quin ecclesia sit polluta. Itē dicit Dominicus de S. Geminiano, q̃ in omni loco non est reddendū debitū carnis. Not. q̃ in cœmeterio polluto non sunt sepellienda corpora ante reconciliationem debito modo factam.

Nota q̃ polluta ecclesia ēt dr̃ pollutū cœmeterii, si sit contiguum ecclesiæ, ideo aliquis nō dēt in eo sepelliri: itn non est necesse q̃ recōcilietur cœmeterium; quia venit accessorie ad ecclesi; ṡiō per recōciliationē ecclesiæ vr̃ cœmeteriū esse recōciliatū. Nota vlterius q̃ paries intermedius diuidit res diuersas, ut censeant eos diuersæ Nota q̃ porta, ingressus, vel aditus non facit pp hoc contigua. Et istud facit ad qōnem; ponemus q̃ habeo vnum domicilium, porta domicilij est in vna parochia, & residuum est in alia parochia. q̃tū ad iura parochialia, nō sum parochianus illius ecclesiæ in cuius parochia est porta domicilij, sed sum parochianus illius ecclæ in cuius parochia est residuū domus [prima glo. dicit quid declaret; & ponit differentiā:]

a ¶ Si Ecclesiam.] Emanauit ad declarationē eorum, q̃ no Host. s. eo. tit. c. 1. proprie ecclesia dr̃ consecrata: basilica nō consecrata. de religio. dom. c. 1. Sed ṡ non consecrata polluitur, sed aliter recōciliatur. s. eo. c. vl.

ADDITIO. Quod proprie ecclesia dr̃ consecrata, patet hoc de conse. dist. 1. non oportet. 16. q. 5. possessio q̃n que ecclesia vocatur oratorium ea. q. 1 ator. 24. d. c. pen. & vlt. q̃nque vocatur domus oīonis. 16. q. 7 & hoc diximus. & s. de immu. eccl. cum ecclesia q̃nque dr̃ templum, ut ibi, & 88. dist. ei ciens. 1. q. 3 ex multis. 2. q. 7. accusatio. 2. rñso. Alibi tabernaculū, de conse. dist. 1. c. 1. 26. dist. c. vlt. q̃nque domus Dei. 1. q. 3. non solum. & j. tit x. decret. & est ratio: quia specialiter ibi Deus inhabitat: vnde ibi habitantes protegit: dr̃ ēm domus esse tutissimum refugium. ff. de in jus vo. l. plerique. secundum Arch. Io. And.

[Glo seq. recitetur per obiectionem & solutionem, secunda pars per quæstionem & solutionem: & solutionis contrario respondet.]

b ¶ polluit.] quo ad opinionem hominū, qui eā polluunt quantū in eis est 1 quę. n sunt sancta coinquinari nō pōt 15. q. vlt. c. vlt. de coha. cle. & mu. vestra. & quid firmū aut stabile, si sanctitas incorrupta corrumpatur. C. de epis. & cler. si quemq̃. & ob hoc dico, q̃ si pollutio fuerit occulta, nō dēt recōciliari. Dicunt n. theologi, q̃ ideo recōciliatur ecclesia, vt videntes laici ecclesiam sic lauari, q̃ non peccauit, cogitent in trā se ip̃m pro lauatione peccatorum laborandū sit. & probatur hoc iure: quia ecclesia non iudicat de occultis. 32. dist. erubescant. de simon. tua. non obstat, de adult. significatti. quia dico q̃ adulteriū ibi publicū erat: q̃ patet ex eo, q̃ adulterio indicta fuit purgatio.

[Glo seq. primo soluit 7. dubia, in fine quærit arg. pro & contra, & soluit.]

c ¶ sanguinis.] humani & iniurioſi. [facit de priuil. tatis, de reg. iur. accessorium. cum suis concord.

d ¶ pariete.] paries igitur diuisionem inducit. ad idem supra eo. lib. de electio. vbi periculum. ṡ. in eodem.

b Violatum.] Nota q̃ licet accessoriū sequatur principale contiguū: non tū sequitur accessoriū ēt cotiguū uti hic multo ergo mi

nus principale. neque tur accessorium, ut ṡ. proxi. responso.

DE RELIQVIIS & veneratione sanctorum.

¶ Dictum fuit sup de consecratione ecclesiæ vel altaris: verum quia in ecclesijs consecratis solent poni reliquiæ sanctorum: ideo ad nos informā dum ponit titulum de reliquiis & veneratione sanctorum.

Glorioſus.] Primo Bonifaciuspo nit exordium de divina prouidētia, quæ digniores extollit. Secundo ponit imitatio nē ecclesiæ militātis, ibi. Sic & almæ. ubi fa cit tria: primo cōmendat Apostolos, Enāge listas, quatuor Doctores Ecclesiæ diuiſim. Secundo, ideo: ponit pteritā. Prouisionē Ecclesiæ circa ipsorū excellēs. Tertio ibi, Nos itaque ponit suā addi tionē de festis illorū sub officio duplici ce lebrandis. Io. and.

¶ Iūd capitulū solū hēt q̃ festa principalia xij. apostolorum, quatuor Euangelistarū, & quatuor Doctorū Gregorii, Augus. Ambr. & Hieronymi debeant celebrari sub duplici solemnitate: vnde dicit aliqui, q̃ de festum alicuius sācti plici solemnitate, q̃n de celebrari sub duplici solemnitate. Et dr̃ tota an iphona, & ite tū in fine psalmi dici tur similiter tota antiphona. Et dr̃ celebrari sub simplici of ficio & solemnitate quando aste psalmū dicitur solum principium antiphonæ. Et dicitur Missa celebra ri sub duplici officio, quando in Missa dici tur, Gloria in excelsis Deo. & Credo in unum. Nota pulchrū verbum, in quo po

tes notare, q̃ Deus in retributione meritorum magis ampliſticat illos, qui plus meruerunt ex ipsorum operibus: & sic patet, q̃ in gloria paradisi est differentia dignitatis quo ad maiorem & minorem gradum.

[prima glo. summat.]

cohærentia, pariete tamen medio seiunguntur. Ideoque violato eorum altero, alterum (licet de uno ad aliud per portam intermediam habeatur accessus) non propter hoc reputabitur violatum. b

TITVLVS XXII.

De reliquijs & veneratione sanctorum.

¶ Bonifacius Octauus.

¶ Festa xij Apostolorum, quatuor Euangelistarum, & quatuor Doctorum & Confessorū ecclesia scilicet Greg. Augustini Ambrosij & Hieronymi suo officio duplici debent solemniter celebrari. Io. And.

CAP. VNICVM.

Glorioſus c † Deus in sācti suis, & in maiesta te mirabilis, cuius ineffabilis altitudo prudentiæ nullis inclusa limitibus, nullis terminis comprehensa, recti censura iudicii, cælestia pariter & terrena disponit, & si cunctos eius ministros magnificet, altis decoret honoribus, & cælestis efficiat beatitudinis possessores; illos tamen (ut dignis digna rependat) potioribus extollit insignijs digniratum, & præmiorum ubēriori retributione prosequitur, quos † digniores agnoscit, & commendat ingentior excellantia meritorum.

¶ Sic & alma mater Ecclesia eius sacra vestigia prosequens, & exemplo ducta laudabili, licet uniuersos in regnis cælestibus constitutos, studii honorare sollicitis & sonoris efferre præconiis non desistat: gloriosissimos tamen Christianæ fidei principes, athletas Dei electos, iustos sæculi iudices, lumina uera mundi, videlicet Christi redemptoris Apostolos numero duodeno d contentos, qui viuentes in carne prædictam Ecclesiam suo pretioso sanguine plā tauerunt, ipsam erigendo sublimiter, & disciplinis sanctissimis dirigēdo; Reuerendissimos etiam patres, viroſq. clarissimos quatuor e Euangelistas Domini, per quorum dilgentissima & fidelissima studia eidem Ecclesiæ sacra Euangelia illuxerunt: Egregio quoq. ipsius doctores Ecclesię beatos Gregorium, qui meritis inclytus sedis f Apostolicæ curā gessit, Augustinū & Ambrosium uenerandos † antistites, ac Hieronymū sacerdotii prędituū titulo, eximios Confessores, summis attollere uocibus, laudibus psonare prępcipuis, & specialibus disponit honoribus uenerari. Horū quippe doctorū plucida & salutaria documēta pdictā illustrarūt Ecclesiā, decorarunt virtutibus & moribus informarūt: per ipsos prætera quasi luminosas ardentesque lucernas super cādelabrum

c ¶ Glorioſus.] Festa duodecim Apostolorū, quatuor Euangelistarū, & quatuor doctorum, & confessorum ecclesiæ, s. Greg. Aug. Amb. & Hiero. sub officio duplici debent solemniter celebrari.

(Glos. secunda ponit nota xii. Apostolorū.)

d ¶ Duodeno.] hoc dicit pp paulū, & illos, qui non fuerunt de numero: Hi autem sunt xii. Petrus, Ioan. Iacobus Zebedæi, Andreas, Philippus, Thomas, Bartholomæus, Matthæus, Iacobus Alphæi, Simon, Iudas Iacobi: Et Matthias, quit fuit in locū Iudæ Iscariotis.

ADDITIO. Matthei 10. & Mar. 3. Iudas Iacobi vocat Thadæus. Et de his omnibus hr̃ Lucæ 6. Io. And.

e ¶ Quatuor.] Marcū, Mathæum, Lucam, & Ioannem.

(Glo. seq. primo, pbat quinq. rationibus, q̃ solus Papa canonizari allegat duo iura i cōtrariū, & soluit: secundo tractat quid p canonizationē cōsequit sanctus & an prius possit ad eum orari? Tertio, quid in canonizatione sit inquirēdū, ponens quatuor, quæ in miracolo requiruntur.

f ¶ Sedis Apostolicę.] † Al. reue rendos.

1 Et ē hoc expressū. 1. q. 1 q̃ quidē, in fi. Io. An.

2 Idē hoc cidat ubi lapid aut ligno cr dēte, pūt. q̃ cadaue se dūtur. Fon.

3 Et hoc Arch. hic & ibi ne rem ut. 10. Abb.

4 Selua Vigerio hoc. co. pōne fūdat. ad Ag plant. pō. And.

5 Senex li. 3. decr. ma. & ne rem. est mi scelus q Io. And.

† Vide Castanēū hic in catalo go gloriæ pag. 3. cōsi derātio. 25. & 26. sub

Continuo.

Universidad de Deusto
Biblioteca

qui fil. sint legit. venerabilem. multo fortius dubia sanctitatis: quia circa maiora maius periculum vertitur: ideo &c. supra de elect. vbi periculum. (eod. libr. supra.) Quarto, ne propter multorum episcoporũ simplicitatem, populum decipi contingat. supra eo. tit. c. 1. & 2. Quinto, ne in infinitum contingat sanctos multiplicari: & sic deuotionem refrigescere, & sanctitatem vilescere. 80. dist. episcopi. vt tñ ad id cõtra supra de feriis. c. vlt. de consec. dist 3. cap. 1. ubi videtur ꝙ episcopi non possint: sed illud intelligitur de sanctis iam canonizatis. non. n. oium fert a ubique colũtur. Hoc autem consequitur sanctus per canonizationem: ꝙ Ecclesia pro eo solemniter & pro aliquibus solẽnius dicit officium, vt hic. Item inter alios sanctos in litaniis nominatur & inuocat: & si ecclesia in canonizatione erraret (quod non est credendum, licet accidere posset. de sententia excom. a nobis 2.) nihilominus preces in honorem talis, acceptæ & gratæ sunt: per fidẽ. n. Christi omnia purgãtur. de cohab. cler. & mulier. vestra. & esto ꝙ veritas canonizationis deficiat: non deficit fides. de bapt. debitũ. de presb. non bapti cap. 2. & 3. Dicimus.. n. ꝙ cuilibet licet in secreto alicui defuncto quem sanctum credit preces porrigere, vt pro ipso ad Deum intercedat, licet solemnes preces publice emittere, vel solemne officium publice dicere nequeat vt dixerunt Innoc. & Hostiẽ. supra eod. titu cap 1. Ad canonizandũ autem sanctos inquirẽdum est 2 an illi de quo canonizando q̃ritur, prior uita testimonium præbeat ꝓ laboribus multis, moribus castis, actibus strenuis. 61. dist. miramur. Oportet n. hoc pñti tẽstificatione p̃dicari: & bonæ famæ p̃conio sñ tacere. 12. q. 2. quatuor. & maxime q̃ri dẽt de simplicitate & humilitate: q̃a super his Deus resistit: humilibus aũt dat gratiã. Ide dẽt q̃ri, an in ui a persecutiones passus fuerit. 7. q. 1. cõs qui. &c. ibi, adunati. & an passus fuerit ex charitate. 1q. 1. vide. Quærendum ẽt est de miraculis factis in vita & post mortem. Et quantũ ad hoc ꝙ sit miraculum, quatuor requiruntur. Primo ꝙ ex Deo, nõ ex arte contingat nec ex diabolo: nã miracula q̃nque fiunt per malos 3 1. q. 1. teneamus. &c. prophetauit. necesse est, n. martyres a Deo impetrasse quæ mãdant. 50. dist. si quis præpostera. Sẽdo, ꝙ sit ꝯ naturam: sicut de virga Moysi mutata in colubrum: & de asina loquente ad Balaã. sup. de hær. cũ ex iniuncto. Tertio, quod nõ ex ui verborũ, sed hõis merito id contingat, nam panis & vinum potestate & virtute verborum trã substantiatur in corpus & sanguinem. s. de cele. Miscũ Matthæ. §. q̃uintili. Quarto, ꝙ sit ad corroborationem fidei. hebita enim ministerio hois transit in vitrum: sed hoc vel ad corroborationem fidei: & p̃ ad canonizationem, sn hæc quatuor concurrant) miracula nõ p̃ desserunt, sm̃ summitas qui hoc no. sup. eo. ti. [per totum] & moderni sup. de testa. c. venerabili.

ADDITIO. An sit de necessitate miraculi, ꝙ fiat in instanti, & an sit contra rationẽ miraculi liberarum, liberatione dolere: tractat Archi. 36. q. 5. nec mirum. ueru. nec ideo. 10. And.

¶ Duplici fidei quidã officiũ duplex cũ tates tota antiphona dicit ante psalmũ: cũ alias principiũ dicatur antepsalmũ: alii aliter: clericis hoc relinquo.

ADDITIO. Remittit Guliel. lib. 7. Titu. de festiuitatibus sanctorum. ver. quædam autem festa. 10. an.

DE IMMVNITATE ecclesiarum, &c.

[Dictũ fuit sup. de beneficiis & ecclesijs tã sæcularibus ꝙ regularibus. & ẽt dictũ fuit ꝑ. de censibus & exactionibus, & procurationibus in c. q̃q. ecclesiæ ꝙ ecclesiasticæ personæ sunt immunes a pedagiis, guidagiis, & aliis exactionibus sæcularibus; verum quia posset dubitari an alia immunitate gaudeat eccl'a ad nos informandũ ann et ẽt titulus ḡnalis, de immutare eccl'arũ. Vel p̃ cõtinuari. Dctũ fuit ꝑ. de consecratione ecclesiæ vel altaris, verum q̃a ecclesia post consecrationẽ gaudet immunitate, ad nos informãdũ, ponit titu. ũ de imunitate ecclesiæ. Quia

¶ Alexander quartus.

¶ Sæculares potestates ab ecclesijs uel ecclesiasticis personis tallias uel exactiones pro rebus uel possessionibus acquisitis uel acquirendis exigere non præsumant: nec eas compellere ad ipsas distrahendum, uel extra manũ suam ponendum. hoc dicit. Io. And.

† Al. sæcularis.

1 Vide B. Th. quod libeto. 9. art. vlt. & B. Antonĩ. 2. p. tit. 11. c. 8. §. 7. & Melchiorem Canũ. lib. 5. de locis Theol. c. 5.

2 De hoc articulo vide Troilũ Maluetiũ tract. ꝺ canonizatione sanctorũ dubio.

Cassaneum in catologo gloriæmũdi, par. 3. cõsider. 49. & 60.

QVia nonnulli.] Tria facit ſm Io. Mon. Primo recitat in genere tyrannidem sæcularis potestatis. Secundo: ibi, Sanẽ narrat in specie. Tertio prouidet contra istam; ibi, Volentes.

ADDITIO. Scire debet, quod Alexander quartus, cuius fuit hæc decretalis, prouidit ꝫ septem grauamina, ꝙ laici inferebant ecclesijs & clericis: Et ꝙ hic hñ, fuit primũ. De secundo formata fuit decret. q̃q. s. de censi. quæ longe plenius prouidet. Tertiũ fuit omissum ex cã: continebat ẽm ꝙ de legatis ecclesiæ vt ad pias cãs vel ꝙ male ablatis nil posset diminui p̃ cõitates occasione alicuius impositionis factæ post mortẽ testatoris vel infirmitatis, de qua decessit in fraudem. Quarũ hñ inf. de sen. excõ. decernimus. De quinto, formata fuit de except. eod. lib. De sexto, decre. licet, super. primo, decreta. 2. super. de fo. cõp. 10. An. ¶ præsupponendum est illud quod dñ in l. Placet. C. de sacrosanc. ec. cle. per quam Imperator exemit quasdã ecclesias à solutione tributorum sordidorum & extraordinariorum, & quorumcunque superindictorum.

CASVS. Certum est ꝙ per illam l. placet. allegatã, ecclesiæ sunt immunes a quibuscunq; munerib. sordidis & aliis exactionibus: facta tali constitone per Imperatorem, ecclesiæ acquisiuerunt de nouo aliquas possessiones: vñ laici dicebãt ꝙ ecclesia soleret talias res illarum possessionum de nouo acquisitarum, ꝙ placet. vel ꝙ illas possessiones poneret ecclesiæ ex suam manum: Istud fuit notificatum summo Pontifici, qui ordinauit ꝙ quæcunq; ptates sæculares, vel quicunque iudices laici non compellerent personas ecclesiasticas ad soluendum talias pro possessionibus nouiter acquisitis nec etiam compellant ecclesias vel ecclesiasticas personas ad ponendum extra suam manus possessiones de nouo acquisitas.

Nota primo illud ad q̃d allegaf principiũ huius c. ꝙ ecclesia Romana nõ solũ ẽ mr aliarũ ecclesiarũ, sed ipsa est nutrix & curatrix aliarũ ecclesiarũ. Ex quo infert ꝙ Papa cõcurrit in administratione cum q̃buscunq; aliis administratoribus. Idem dicendum in eo respectu ecclesiarum suæ diœcesis: & iõ pot eps agere vel defendere ꝓ ecclesiis suæ diœcesis: q̃a sua interest, licet nõ immediate, sed mediate interest ipsius administratoris immediati: puta rectoris eccl'æ parochialis, vel alterius prælati. Sed q̃ritur quis ẽt erit pferendus in prosecutione iurium illarum ecclesiarũ? Cõis opinio Doctorũ est, ꝙ administrator immediatus erit pferendus, & hoc q̃d administrator immediatus est bonus ad

CAP. I.

QVia † nonnulli a habentes temporale ᵇ dominium, vel potestatis gerentes officium sæcularis, libertatẽ & immunitatem ecclesiasticã lædere ac minuere tamquam hororis & priuilegij ecclesiarum inuidi moliuntur: expedit ꝙ per diligentiam & auctoritatẽ sedis Apostolicæ (quæ curam habet ecclesiarum omnium & tutelam) contra talium ausus & conamina opportunum remedium apponatur: † vt ecclesiæ ipsę in plenitudine iuris sui, & libertatis integritate lętentur. † ac de testabilis malignorum audacia, & insolentium nefaria temeritas ꝓpulsetur. ¶ Sane intelleximus qđ in regno Franciæ, ᶜ cõię, Scabini, seu consules & alij ministrator, non suspectus: & licet eps cũ eo concurrat: tñ est p̃ferendus ipsi epo. Not. vlterius id ad qđ principaliter emanauit pñs c. videlicet ꝙ clerici nõ debent soluere aliquas exactiones vel talias pro suis possessionib. de nouo aquisitis: quia aliquibus videbatur ꝙ de possessionibus de nouo acquisitis post dictam l. placet. allegatã, ecclesiæ tenerentur cõtribuere ꝓ solido & libra. Vñ sciendum ẽm Doctores, ꝙ qñ taxantur talæ, quilibet dẽt tradere verã æstimationem rerũ suarũ: & si probet & possit inueniri ꝙ res suæ plus valent, illud plus applicabitur fisco: postea distributores & collectores imponent cuilibet suam taxã ꝓ solido & libra: tñ illud in his partibus nõ seruatur. Sic isti laici volebãt ꝫponere talias suas super possõnib. ecclesiarũ. Alii dicũt ꝙ istud ca. non seruat in hoc regno: quia cõ pellant ecclesiæ ponere ex manũ bona d nouo acquisita. Sed dicẽdũ ẽm Io. An. ꝙ si qs teneat possessionem in allodium: ita ꝙ pro illa possessione non soluat aliquid dño temporali, põt illã possessionem rãsferre in ecclesiã; ita ꝙ dñs tpalis non põt cõpellere eccl'am ad ponendum extra suam manum. Sed qñ est talis res, quę debet dño tpali aliquod ius reale, videlicet quia post mortem illius qui tenet illam possessionem, res dẽt reuerti ad ipsum dñm: quia tunc ipsius dñi tpalis interest, quod non ponatur inter manus ecclesiæ, quæ est immortalis: iõ poterit impedire hmõi acquisitionem, vel compellere ecclesiam: ut ponat illas possessiones extra suam manum.

(Prima glo. summat.)

a ¶ Quia nonnulli.) sæculares potestates ab ecclesijs, vel ecclesiasticis personis tallias, vel exactiones ꝓ rebus vel possessionib. acquisitis vel acquirendis exigere non præsumant: nec nos compellere ad ipsas distrahendum, vel extra manum suam ponendum. hoc dicit.

b ¶ Temporale.] quod ecclesiastico minus esse, dubium non est. 69. dist. si Imperator. sup. de maio. & obe. solitę.

(Glo. seq. soluit dubium.)

c ¶ Franciæ.) accidentiam facti exprimit, 1 non locatem decretalem facit: vnde eam generaliter prosequitur inf & sup. de censi. c. 1. eo lib.

d ¶ Bonorum.) quid dices si tributarium p̃dium donetur ecclesiæ: nunquid tenetur ecclesia ad tributũ? Dic quod sic: 2 quia res tranſit cum onere suo. x. q. 2. c. enim §. sicut autem, & §. seq. 16. q. 1. si quis laicus. de decim. cum in tua. in antiq. ad hoc. sup. de censi. c. 1. vbi de hoc.

ADDITIO. Archi. alleg. inf. de hæret. accusatus §. si vero.

† Vide arch. cõsi. 96. incip. super dicto dubio Dec. cõsi. 496. incip. in cã dñi. & Iaſ cõſ. 93. incip. dicta præ dia. vol. 5.

1 Idẽ Io. Mo. & Archid.

2 Idẽ Io. Mo. qui ducebat ẽt ꝙ cõcedes nõ vñ cõcedere nisi ius ꝙ hẽt in re. ff. de ẽmpt. qui tabernas. & Io. An.

Universidad de Deusto
Biblioteca

1 Vt ergo q̃ aliquis cedendo rei pp q̃ obligat, liberetur ab obl̃one, & quo lati⁹ Bar. in l. is cũ quo. ff. de aqua pluuiali arcẽ. Anch Fo.

† Sæculare, legitur constãter in vetustioribus codicib.

†Hoc verbũ latius patet quã alienare: vñ nõ poterit concedere: similiter ponere in manu, latum verbum est. Bal. consi. 167. 2. vol. Do. Font.

vero in fi. Io. And.

a ¶ Exactiones.] ad hoc prouidetur inf. eo c. clericis.

b ¶ Ponendum.] dicitur de Iudæis q̃ tenentur ad decimas Prædiales: quia si ipsi non colerent, alii colerent. supra de decimis. de terris. sic dicebant isti laici: aut extra manum vestram ponatis hæc prædia, aut exactiones soluatis, t v t vel a vobis vel ab aliis collectas & tallias de ipsis possessionib. habeamus.

DEcet domum.] Istud capitulum diuiditur in quatuor partes. In prima ponitur cõstitutionis causã: In secunda parte: ibi, Sit itaque: ostendit qualiter homines debeant se habere in ecclesiis: Nam instruit primo qualis debeant esse ingressus ad ecclesiam: Item docet illa a quibus homines debeant abstinere in ecclesia: dicens quod quis debet intrare ecclesiã cum deuotione & humilitate: Et quod quis in ecclesia non debet exercere deambulationes, & cauillationes: ne ꝫ loco in quo dẽt obtinere veniam peccatorum: ipsa peccata committat. Item statuit, vt iudices sæcu ares non exerceãt iudiciaꝫ ecclesia, nec cõtrahentes celebrẽt contractus in ecclesia: tamen valent contractus, sed cõtrahẽtes peccant. In tertia parte: ibi Ordinarij. præcipitur ordinariis locorum, vt ipsi faciant ista seruari in suis diœcesibus. Postea in quarta & fina li parte: ibi, Qui vero: comminatur pœnam contrafacientibus. hoc dicit in longum. Not. primo qualis debet esse ingressus ad ecclesiam, quia debet esse cum signo humilitatis & deuotionis. Et quis per exteriora debet ostẽdere signa humilitatis, ad informationem & instructionem aliorum, licet in animo suo nõ gerat deuotionem neque humilitatem. Not. ꝙ homines non dẽnt conuenire in ecclesiis pro suis negotiationibus exercendis Nota vlterius ꝙ homines existentes in ecclesia debent cessare a confabulationib. rerũ sæculariũ, maxime turpib. & inhonestis Et si uelint aliqua tractare de sæcularibus negotiis, quod ipsi exeãt ecclesiam, & intrent locum profanum. Nota ꝙ iudex sæcularis non põt sedere pro tribunali in ecclesia, & si faciat actum iudicialẽ, non valet, tõ si in ecclesia det præceptum de citando aliqui clienti, nõ ualet citatio, sed iudex ecclesiasticus potest sedere pro tribunali in ecclesia e. quita fronte, de appella. in antiq. Nota ꝙ nonis, & ijs, qui in eis iurisdictionem temporalem obtinent, uel iustitiam tẽporalem † exercent, tallias vel collectas, seu exactiones [a] quascunque, ecclesijs uel personis ecclesiasticis imponere, uel exigere ab eisdem pro domibus, prædiis, uel quibuscunque possessionibus ab eisdem ecclesiis legitime hactenus acquisitis, vel in posterum acquirendis; & si ipsæ ecclesiæ uel personæ, uel res huiusmodi sint infra illorum districtum uel territorium constitutæ. Nec etiam liceat illis ipsas ecclesias uel personas ad distrahendum uel alienandum, aut extra manum suam ponendum [b]† acquisita iam vel quæ de inceps acquirent, aliqna tenus coarctare.

¶ Gregorius decimus in concilio generali Lugdunen.

¶ In ecclesiis dato humili ingressu debet orationibus insistí; exclusis clamoribus & seditionibus, consilijs uniuersitatis laicorum, & eorum publicis parlamentis, uanis colloquijs, negotiationibus, & nundinis ac iudicijs sæcularibus, & maxime criminalibus. h. d. usque ad §. ordinarij. Dom.

CAP. II.

DEcet domum [c] Domini sanctitudo, [d] decet, ut cuius in pace [e] factus est locus, eius cultus [f] sit cum debita ueneratione pacificus. g Sit itaque ad Ecclesias humilis & [g] deuotus ingressus: sit in eis quieta conuersatio, Deo grata, inspicientibus placita, †quę considerantes non solum instruat, [h] sed & reficiat. [i] Conueniẽtes ibidem [k] nomẽ illud, quod est super omne nomen (a quo aliud sub cælo non est datum hominibus, in quo saluos fieri credentes oporteat, nomen videlicer læsu [l] †Christi, qui saluum faciet populũ suum a peccatis [m] eorũ) exhibitione reuerentię specialis attollãt, & quod generaliter scribitur, † ut in nomine Iesu omne genu flectatur, singuli singulariter in seipsis implentes (præcipue dum aguntur Missarum sacra ministeria †) gloriosum illud nomẽ quandocunque recolitur, flectant genua lentes contrahere non dẽnt celebrare contractum in ecclesia, si tñ de facto contrahant: tenet cõtractus, sed cõtrahentes peccãt mortaliter, quia ist a cõstitõ reprobat, & alia non annullat: ideo non nullitatis loquitur de processibus iudicum sæcularium, extenditur ad alios actus. Nota vlterius, ꝙ actus intrinseci ostenduntur per signa extrinseca, patet hic, ga dicit ꝙ genua flectantur cordis, & per inclinationẽ capitis illud ostendatur.

Nota finaliter, ꝙ appellatione causæ comprehenditur criminalis & ciuilis. Dom. [prima glos. diuidit.]

c ¶ Decet domum Dñi mini.] Diuidit decretalem in quatuor partes. In prima ponit cõstitutionis cãm usque ibi, Sit itaque. In secunda qualiter hoies debeant se hre in ecclesiis & a quibus abstinere, vsque ibi, Ordinarii, In tertia, quod ordinarii per se uel ꝑ alios hoc faciant obseruari, usque ibi, Qui vero, ibi comminatur pœnam in contrafacientes.

ADDITIO. Et decentia proprie respicit honestatem, supra de vot. magnæ post principiũ Io. And.

d ¶ Sanctitudo.] sim. c. 1. Caius consulatu Gallias, & scipio consolatu Cõsice, priuati fuerunt; quia parlamenta faciebant in templo. Io. And.

e ¶ Turbare.) ad hoc c. de sent. excom. ve niens. in auth. de sanc. epis. & si quis ꝑ. si fc. colla. 9.

f ¶ Committi.) non ein debẽt ibi misceri celebribus, vbi de peccatis est venia potestatis: in Authen. collat. 8. vt licet matri & antiq. § quia vero ista § eo tit. immunitatem. ad idem de actuat. qualiter. & C. ꝙ vi. l. meminerint.

g ¶ Cœmeterijs.) sup. eo. cum ecclesia.

h ¶ Instruat.] per bonum exemplum. 7. q. 1. § cũ uero. (& 61. dist. § his omnibus. Io. And.)

i ¶ Reficiat.] per doctrinam. 26. dist. li quis vult. nam anima cibo spirituali nutritur. 5. de offi. or. inter cetera.

K ¶ Ibidem] tollant, quod est inf.

l ¶ Iesu Christi.) Iesu Hebraice, dr̃ latine Saluator. Christus græce, latine dr̃ vnctus. Christiani a Christo de sacra vnctione. c. vnico § in fronte, & primo apud Anscham fuit nomen illud. 22. dist. c. sacrosancta. ADDITIO. Dicit Archid. fm Isidorum, ꝙ Saluator græce dr̃ Soter: vere dicitur Saluator qui cunctis salutẽ uenit Io. And.

m ¶ A peccatis eorum.] Neminem enim vult perire, de

de bapt. maiores. §. caute.

ADDITIO. 3. q. 4. qui. de pœnit. dist. 1. quia diuinitatis, 23. q. 5. his a quibus. in fi. Io. And.

a ¶ Cordis.] Ad cor enim respicit Deus. 14. q. 5. §. quid inuenisti.

b ¶ Vel.] ideſt, saltẽ.

ADDITIO. Sic de pœnit. dist. 4. benedictus Deus. §. de consuet. c. fi. de præb. extirpandæ. Io. And.

c ¶ Capitis.] 50. dist. in capite.

ADDITIO. Ad hoc de consec. dist. 1. Apostolica.

d ¶ Intentis.) ut nil animus cogitet q̃ prę cetur. ad quod sacerdos populũ excitat, Sursum corda, dicendo. de cõsec. dist. 1. qñ.

ADDITIO. Dantur versus.

Non vox, sed votum: non chorda musica; sed cor,

Non clamor, sed amor clamat in aure Dei. Io. And.

e ¶ Parlamenta.) Nota ꝙ vniuersitates Italiæ, quæ frequẽter faciunt in ecclesia parlamenta.

ADDITIO. Dicit Valerius lib. 1. cap. 1. ꝙ Caius consulatu Galliæ, & scipio consolatu Cõsice, priuati fuerunt; quia parlamenta faciebant in templo. Io. And.

f ¶ Cultus.] Nam erit cultus fugitiæ silentium. 5. q. 4. in loco.

ADDITIO. & C. de iis qui ad ecclesiam cõfu. l. denuntiamus. ex qua ẽt sumi poterunt aliqua de iis quæ ex textu sequuntur. Io. And

g ¶ Pacificus.] est. n rex pacificus, & uenit pacem docere 22. q. 1. c. nisi bella. Io. And.

h ¶ Instruat.] per bonum exemplum. 7. q. 1. § cũ uero. (& 61. dist. § his omnibus. Io. And.)

i ¶ Reficiat.] per doctrinam. 26. dist. li quis vult. nam anima cibo spirituali nutritur. 5. de offi. or. inter cetera.

K ¶ Ibidem] tollant, quod est inf.

l ¶ Iesu Christi.) Iesu Hebraice, dr̃ latine Saluator. Christus græce, latine dr̃ vnctus. Christiani a Christo de sacra vnctione. c. vnico § in fronte, & primo apud Anscham fuit nomen illud. 22. dist. c. sacrosancta. ADDITIO. Dicit Archid. fm Isidorum, ꝙ Saluator græce dr̃ Soter: vere dicitur Saluator qui cunctis salutẽ uenit Io. And.

m ¶ A peccatis eorum.] Neminem enim vult perire, de

(Glo. seq. quærit & soluit.)

n ¶ Processus.] quid de cõtractibus initis in ecclesia, nunquid valebunt? Dic ꝙ non debent fieri; & qui faciunt, peccant per hanc decretalem: tamen cõtractus tenent: Nam cum tñ processus & sententias iudicũ irritet; & pœnalis sit ipsũ, pœnam non extendam. inf. de reg. iur. in pœnis. cum suis concord.

ADDITIO. Idẽ Gul. Garz. Ioan. Mon. & Arch.

o ¶ Deputandorum.) id est, illorum quos dẽt ordinarius deputare assiduos, & ad ista idoneos.

p ¶ Acrimoniam.) id est, acrẽ pœnã, & dr̃ quasi acris monitio. Vel, ideſt, pœnã excõicationis, quasi a gremio ecclesiæ expellentem.

ADDITIO. Vel sit arbitraria, fm Guliel mum. & idem, ver. s. eo. lib de statu. reg. c. vnic. ad finem. & ibi concor Io. And.

q ¶ Abstinere.) hæc est vera pœnitentia. de pœn. dist. 3. c. 1.

CLericis.) Benedictus in sua exuaganti quæ incipit: Qñ olim restringit hanc decr. ad exigẽtes tñ: sed clemens reuocauit hãc decretalẽ cũ suis declarationibus, ita ꝙ voluit hñi ꝑ nõ facta per suam exuagãtẽ, quæ incipiebat: rationalis. quæ est inter clem. eo. tit. & incipit, qñ. & vide quę ibi dixi in 1. gl. Circa istam igitur instandũ non est & Arch. ẽt nõ glossauit. Io. And.

¶ pro intellectu huius c. ꝑsupponendum est quod hr̃ in c. non minus. & c. aduersus eo. tit. in antiq. Dr̃ in c. non minus. ꝙ clerici ꝓ necessitate laicorum põt eis subsidium sponte cõferre. In c. aduersus. dr̃, ꝙ laici non possunt compellere clericos ad soluendum tallias vel alia non subsidia, sed clerici gratis. Per modum doni gratuiti possunt contribuere: cum consensu tñ sui epi. Sed clericis per illud capitulum non erat imposita aliqua pœna: unde eueniebat quod multi clerici plus timentes homines quam Deum, contribuebant ad huiusmodi tallias. In hoc capitulo dicitur, quod si clerici contribunt per modum doni gratuiti absque auctoritate papæ: quod ipso facto sunt excommunicati, si sint personæ singulares: si autem sit vniuersitas, quæ facit illam contributionem: tunc est supposita interdicto ecclesiastico. Item addat

Cõtractꝰ celebratus in ecclesia an valeat.

¶ Locorum ordinarij exequi debent hic contenta, & sententiæ in ecclesijs habitæ sunt nullę: & contrafacientes puniri debent, h. d. Dominicus.

¶ Ordinarij locorũ hoc faciant obseruari: suadenda [l] sua deant: interdicta huius canonis auctoritate compescant: [m] ad hoc alios etiam in Ecclesiis ipsis magis assiduos, & ad prędicta idoneos deputãdo. Et nihilominus processus [n] iudicum secularium, ac specialiter prolatæ sententiæ in eisdem locis omni careant robore firmitatis. Qui vero præmissas inhibitiones animo petulanti contempserint: præter processum ordinariorum & deputandorum [o] ab ipsis, diuinę vltionis & nostræ poterunt acrimoniam [p] formidare, donec suum confessi reatum à similibus firmato proposito deliberauerint abstinere. [q]

¶ Bonifacius octauus.

¶ Ponit excessus laicorum qui clericis collectas, tallias, & onera imponebat, & excessus clericorum, qui talibus consentiebant,

CAP. II.

CLERI-

Universidad de Deusto
Biblioteca

addit istud cap. ꝙ laici compellentes clericos soluere tallias, ipso facto sunt excōicati. & quia aliqui principes habent priuilegium a summo pontifice, vt non possit incurrere sententiā canonicis. Itē ꝙ non possint ab homine excōicari: Dicit Romanus pontifex ꝙ exigētes collectas vel tallias a personis ecclesiasticis pro reb. suis vel ecclesiæ, incurrūt ipso facto: non obstā te eorum priuilegio. Nota primo ad quod allegatur principium huius c. ꝙ laici clericis sunt infesti, & cōi ter ipsos odio prosequuntur. Nota insuper principalem effectum huius ca. ꝙ clerici etiā cum auctoritate diœcesani non pūt cōtribuere ad tallias laicorum, etiā p more dum doni absque licentia papę, & contra faciētes incurrunt excōicationem ipso facto, a qua nō possunt absolui nisi a Papa, p̄ter quam in articulo mortis. Et istud fuit introductum in fauorem clericorum.

[Glosſa prima sumat simul, & diuiuit.]

a ¶ Clericis.) in prima parte ponit excessus laicorum, qui clericis, collectas, talias, & onera imponebant, & excessus clericorū, qui talibus consentiebant. Secūdo ibi, Nos igitur præcipit personas ecclesiasticas pro rebus suis uel Ecclesiarum nihil laicis soluere debere absq; licentia Apostolicæ sedis sub quocunq colore mutui, subuentionis, doni, uel alio quolibet, vt etiam ipsi laici talia non exigant vel recipiant nec occupent quocunq modo deposita Ecclesiarum, uel personarum Ecclesiasticarum: Singulares contrafacientes excommunicat, vniuersitates interdicit, quæ pœnæ locum habeant in promissionibus factis etiam ante hanc cōstitutionem si postmodum soluantur uel recipiantur, & ab his sententiis solus Papa absoluit præterq; in mortis articulo. Tertio rn uer. Non obstantib. oīa priuilegia derogātia huic cōstitutioni cassat & irritat.

† Quærebat. I. Mo. in isto ca. Quid si fiat impositio talis nō eccleſiasticis p sonis, sed eorūhoibꝰ nūqd cēt locꝰ pænæ huius ca. Et dicebat, ꝙ sic, qa fit fraꝰ legi, de qua j. de re. iur. c. fi. & s. d pri vileg. q. to. facit j. co. c. eos. fm Lap. Abb. Do. Phil. suhabebit locū hæc cōstitutio, quia penitus reuocata cum suis declarationib. nec vllus doctorū eā legit, Fon.

† Al. dolētes.

† [a] laicos infestos oppido [b] tradit antiquitas; [c] quod & præsentium experimenta [d] manifeste declarāt, dum suis finibus non cōtenti [e] nituntur in vetitum, ad illicita fræna relaxant, nec prudenter attendunt quā sit eis in clericos ecclesiasticasve personas & bona interdicta potestas: [f] Ecclesiarum prælatis, Ecclesijs, ecclesiasticisq; personis regularibus & sæcularibus imponunt onera grauia, ipsosq. talliant, & eis collectas imponūt, [g] ab ipsis suorum prouentuū uel bonorum dimidiā, de cimā seu vicesimam, uel quamuis aliam portionē aut quotam exigunt, & extorquent, eosque moliuntur multifarie subijcere seruituti, suæq. submittere ditioni. § & (qđ dolenter † referimus) nonnulli Ecclesiarum prælati ecclesiasticæque personæ trepidantes ubi trepidandum non [h] est, transitoriam pacem [i] quærentes, plus timentes maiestatē, temporalem offendere, quam æternam, [k] talium abusibus non tam temerarie, quam improuide acquiescunt: sedis Apostolicę auctoritate seu licentia non obtenta.

¶ *Præcipit personas ecclesiasticas pro rebus suis uel ecclesiarum nil laicis soluere debere absque licentia Apostolicæ sedis, sub quocunque colore mutui, subuentionis, doni, uel alio quolibet: ut etiam ipsi laici talia non exigant vel recipiant, nec occupent quocunque modo deposita ecclesiarum uel personarum ecclesiasticarum, singulares contra facientes excommunicat, vniuersitates interdicit, quæ pœna locum habeant in promissionibus factis etiam ante hanc constitutionem, si postmodum soluantur uel recipiantur, & ab his sententijs solus Papa absoluit, præterquam in mortis articulo. hoc dicit.*

¶ Nos igitur talibus iniquis actibus obuiare volentes, de fratrum nostrorum consilio Apostolica auctoritate statuimus, ꝙ quicunque prælati ecclesiasticæque personæ, religiosæ vel sæculares quorumcunque ordinum, cōditionis seu status, collectas uel tallias, decimam, Vicesimam, seu centesimam suorum & ecclesiarum prouentuum uel bonorū laicis soluerint uel promiserint, uel se soluturos consenserint, aut quamuis aliam quantitatem, portionem, aut quotā ipsorū prouentuū uel bonorū æstimationis uel valoris ipsorū subadiutorii, mutui, subuentionis, subsidii, uel doni nomine seu quouis alio titulo, modo, uel quæsito colore, [l] absq; auctoritate sedis [m] eiusdē; nec nō Imperatores, Reges seu principes, duces, comites, uel barones, Potestates, capitanei, uel officiales, uel rectores quocunque nomine [n] censeantur, ciuitatem castrorum, seu quorumcunque locorum constitutorum vbilibet, & quivis alij cuiuscunque præeminentiæ, conditionis, & status, qui talia imposuerint, exegerint, vel receperint: aut apud ædes sacras deposita Ecclesiarum, vel ecclesiasticarum personarum vbilibet arrestauerint, saisiuerint, † seu occupare præsumpserint, vel arrestari, saisiri, † aut occupari mandauerint, aut occupata, saisita, † seu arrestata receperint: necnon omnes, qui scienter dederint in prædictis auxilium, consilium vel fauorem publice vel occulte: eo ipso sententiam excommunicationis incurrant. Vniuersitates quoque, quę in his culpabiles fuerint, ecclesiastico suppo nimus interdicto. [a] Prælatis, [b] & personis ecclesiasticis supradictis in virtute obedientię, & sub depositionis pœna districte mandantes, vt talibus absque expressa licentia dictę sedis nullatenus acquiescā: quodque prętextu cuiuscunque obligationis, promissionis, & confessionis † factarum hactenus vel faciendarum in antea, priusquam huiusmodi constitutio, prohibitio, seu pręceptum ad notitiam ipsorum peruenerint, † nil soluant, nec supradicti sęculares quoquo modo recipiant. Et si soluerint, vel prędicti receperint, in excommunicationis sententiam incidant ipso facto.

¶ A supradictis autem excommunicationum & interdicti sententiis nullus absolui valeat, prętquam in mortis † articulo, [c] absque sedis Apostolicę N. P.

a ¶ Interdicto.] in vniuersitatē non fertur sententia excōicationis, vt j. de sen. excom. Romana §. in vniuersitatem.

b ¶ prælatis.] hucusque dixit de iis, qui post constitutionem istiam promiserūt & soluerunt, nunc dicit de iis qui ante cō stitutionem vel eius notitiā promiserūt, & post constitutionem soluerunt, & post eius notitiam.

c ¶ Mortis articulo.] ibi semper excipitur, vt 17 q. 4. si quis suadente.

d ¶ Dissimulatione.] dissimulatio est peccatū mortale in prælato. 44. dist. sit rector. & cap. Ephesis & 47. dist. c. 4. vlti. & sup. de offi. ord. irretragabili. Ioan. And.

e ¶ Nō obstantibus.] papa ergo potest tollere & moderari priuilegia per se data, vt j. de. sen. excom. cap. vlt. in fide priuil. ne aliquid. & sic regula illa, decet cōcessum, &c. j. de reg. iur. non habet locum in ipso principe, vt ibi dixi.

Quoniā, vt intelleximus.] recitat abusum sæcularium potestatū. Sed j illum statuit ibi, Nos instituimus ibi, Tertio tāgit ibi, Si quis vero, secundum Io. Mon. Ioan. And. Andr. CASVS. aliqs laicus debebat mihi aliquam pecuniæ summam, ad quam soluendam se obligauerat & sic rōne iuramenti causa spectabat ad iudicē ecclesiasticū. c. fi. sup. de foro competēt. vel ratione spectabat ad forum ecclesiasticum: quia habebam iudicem ordinariū iudicem suspectum: a sede Apostolica impetrari delegatū: volui eum ipsum cōuenire coram iudice dele gato, vel forte corā ipso. Vn laicus istud notificauit iudici sæcularī, qui iudex prę

[a] laicos.] 12. q. 7. laicos &c. laici. & antiquitati ere dulitas & reuerentia debetur 11. dist. catholica &c. ecclesiasticarum. sup. de transla. quanto.

[b] ¶ Oppido.] id est valde.

[c] ¶ Antiquitas.] 12. q. 7. laicos &c. laici. & antiquitati ere dulitas & reuerentia debetur 11. dist. catholica &c. ecclesiasticarum. sup. de transla. quanto.

[d] ¶ Temporum.] sup. eod. lib. de censi felicis. & de election. fundamenta.

[e] ¶ Non contenti.] & male 13. q. 1. c. 1. de sepul. c. 1. in antiq. infra de priui. c. 1.

[f] ¶ potestas.] 96. dist. bene quidem. de constitu. ecclesia sanctæ Mariæ. in antiq.

[g] ¶ Ditioni.] vt prioris conditionis sit sacerdotium, ꝙ fuerit sub Pharaone. sup. eo. non minus.

[h] ¶ Non est.] de rescr. cum contingat. de sponsa. & si gōes. C. de si mo. & si gōes. C. de fi de instru. l. ult. ad fin.

Io. And.

[i] Pacē.) huius sęculi.

[k] Æternā.] & male, cū potius ꝓtium fa cere debeāt. sup. de hęreticis. Faciant prælati concor. Faciant prælati Ecclesiarum, ꝙ sint imitatores Nabuthæ Iezrahelitæ, qui uineā suā cruore bonor. defendit. 3. Reg. 21. c. & 23. q. 8. conueniot. & imitentur Ambrosium idem dicentem, Si vultis corpus occidere o ccurram, vultis in vincula rapere, vultis in mortem; voluntas est mihi, pro altaribus gratias immola. 1 Thessalon. 2. & recitari solet de tempore. in antiq.

[l] ¶ Colore.) qui non excusat, ut 5. eo. lib. de elect. auaritiæ. 14. q. 3. plerique. de simonia. tantum.

[m] ¶ Sedis eiusdem.) nunquid correcta est decre. supra eod. non minus. quæ permittebat episcopo & clero inspicienti necessitates uel utilitates laicorum eis sponte sub sidium conferre? Dic quòd decretalis illa moderationem & determinationem recepit per decret. eod. tit. aduersus. ubi statutum fuit ꝙ etiam illo casu id facere nō possent ꝓter licētiā Apostolicā sedis: non ergo corrigit istā, sed pœnam adiicit.

[n] ¶ Nomine.] sic sup. eod. lib. de elect. fundamenta.

[a] ¶ Interdicto.] in vniuersitatē non fertur sententia excōicationis, vt j. de sen. excom. Romana §. in vniuersitatem.

[b] ¶ prælatis.] hucusque dixit de iis, qui post constitutionem istiam promiserūt & soluerunt, nunc dicit de iis qui ante cō stitutionem vel eius notitiā promiserūt, & post constitutionem soluerunt, & post eius notitiam.

[c] ¶ Mortis articulo.] ibi semper excipitur, vt 17 q. 4. si quis suadente.

[d] ¶ Dissimulatione.] dissimulatio est peccatū mortale in prælato. 44. dist. sit rector. & cap. Ephesis & 47. dist. c. 4. vlti. & sup. de offi. ord. irretragabili. Ioan. And.

[e] ¶ Nō obstantibus.] papa ergo potest tollere & moderari priuilegia per se data, vt j. de. sen. excom. cap. vlt. in fide priuil. ne aliquid. & sic regula illa, decet cōcessum, &c. j. de reg. iur. non habet locum in ipso principe, vt ibi dixi.

Quoniā, vt intelleximus.] recitat abusum sæcularium potestatū. Sed j illum statuit ibi, Nos instituimus ibi, Tertio tāgit ibi, Si quis vero, secundum Io. Mon. Ioan. Andr. CASVS. aliqs laicus debebat mihi aliquam pecuniæ summam, ad quam soluendam se obligauerat & sic rōne iuramenti causa spectabat ad iudicē ecclesiasticū. c. fi. sup. de foro competēt. vel ratione spectabat ad forum ecclesiasticum: quia habebam iudicem ordinariū iudicem suspectum: a sede Apostolica impetrari delegatū: volui eum ipsum cōuenire coram iudice dele gato, vel forte corā ipso. Vn laicus istud notificauit iudici sæcularī, qui iudex prę

auctoritate & licentia speciali: Cum nostrę intentionis existat, tam horrendum sæcularium Potestatum abusum nullatenus sub dissimulatione [d] transire.

¶ *Omnia priuilegia derogantia huic constitutioni cassat & irritat.*

¶ Non obstantibus [e] quibuscunque priuilegiis, sub quibuscunque tenoribus, formis seu modis, aut verborum conceptione concessis imperatoribus, Regibus, & aliis supradictis, quę contra premissa in nullo volumus alicui vel aliquibus suffragari.

¶ Idem.

¶ *Excommunicati sunt qui impediunt super causis, quæ ad forum ecclesiasticum de iure vel de consuetudine pertinent litteras a sede Apostolica impetrari, vel super ipsis coram ordinarijs vel delegatis ecclesiasticis litigari. Io And.*

CAP. III.

QVoniam [f] (vt intelleximus) quorundam iustitiariorum, balliuorum, iudicumue sęcularium ac temporalium dominorum in quibusdam partibus [g] prętumptuosa temeritas sic excreuit, vt in terris eorum siue districtibus litteras Apostolicas impetrantes, vel ad iudices ordinarios ecclesiasticos recurrentes super causis, negotiis, seu quęstionibus, quę ratione personarum aut rerum de iure aut antiqua consuetudine [h] ad forum † ecclesiasticum [i] pertinent, obtinere non possunt in eis per eosdem ordinarios iudices, vel

Sexti Decr. Lib. III. Cc Apo-

fiat impedimētum, quo minus ipse laicus cōueniatur corā iudice ecclesiastico: vel sacrando bona mea, vel parētum meorū: Quæritur, nunqd iudex sęcularis aliquā incurrat pœnam, & quam? Respondet, ꝙ ipso facto incurrit sniam excommunicationis, & non solū ipse iudex incurrit ipso facto sententiā excōmunicationis. sed etiā laicus procurans est ipso facto excommunicatus: quoniā perturbātes iurisdictionem ecclesiasticam, ipso facto sunt excōicati, a qua excōicatione non poterunt absolui, nisi facta prius satisfactione. No. primo ex sum in quo faciens iniuriā laico, incurrit excōicationem ipso iure. Alium vide supra de elect. sciant cuncti. eo. lib.

[prima glos. summat.]

[f] ¶ Quoniam.] excōmunicati sunt q impediunt super causis quæ ad forum ecclesiasticum de iure, vel de cōsuetudine pertinent, litteras a sede Apostolica impetrari, vel super ipsis coram ordinariis, vel delegatis Ecclesiasticis litigari. Io. And.

[g] ¶ Partibus.] sicut olim erat in ciuitate pisana. sup. de sententia excommunicationis grauem.

[h] ¶ Consuetudine.] quæ dat iurisdictionem. 9. q. 3. conquestus. de foro competen. cum ꝓtingat. in ant. ad idem s. eo. lib. de except. c. vlt.

[i] ¶ Ecclesiasticum.] de sæcularibus non intromittit se ecclesiasticus iudex, nisi in casibus supra de foro competen. licet ex suscepto.

a ¶ Con-

† Quæ sint illæ cāæ no. in c. licet. de foro cōp. Iant. Bar. in extrau. ad reprimendā in verbo, denuntiatione. Anto. Burgus Hisp. collegit 8. notab. casus capi. 1. de emp. & vēdi. & vide aliquid ꝑ Old. cons. 86. & an talib. ecclesiastic. exequaſ suā sentētiam. pulchre Ioā. Lupus Hispan. in c. ꝑ vestras 2. not. de do. inter virum & vxo. Fon.

casuum reseruatio, & tūc omnes sacerdotes quoslibet pœnitentes a quibuscatis & cō suris absoluere possunt, Trid. sess. 14. c. 7. de casuū reseruatione.

Universidad de Deusto
Biblioteca

1 Vide B. Th. 2.2.q. 26. arti. 4. & 5.

a ¶ Confouemus.] sic ℣. de sup. negli. præl. licet. nam & ordinati charitas. 1 à scipsa incipit. 23.q.5. si non licet. de vsu pal. nisi special. s.

ADDITIO. Sic & primo debet quis curare de se, & ad se spectantib ℣ de aliis. 1.q.1. multi. in prin. C de fer. & aqua. l. præses. supra eo. lib. de offi. ordinan. præsenti. §. porro.

[Gl. seq. no. & dat duo similia.]

b ¶ Propinquorum.] nota casum, in quo laico iniurians excõmunicatus est, sic ℣. eo. lib. de elect. sciãt. ℣. de sentent. excom. quicunque.

c ¶ Satisfactum. Ergo nõ sufficit. 2 cautio: immo debet præcedere satisfactio: sicut cum quis excommunicatus est, p manifesta offensa supra de verbor. signifi. ex parte 1. & ca. seq. vel pro manifesta contumacia, vt infra de sententia excommunica. venerabilibus §. secus.

2 Vide Deciũ in c. 1. in gl. in verbo, donet. de iudi. in 2. lect.

d ¶ Absoluatur.] tũc demum poterit ab ordinario absolui ex quo papa sibi nõ reseruauit. de sentent. excomm. nuper

EOs qui.] ponit dictum, cuius ratione interserit: ibi, Cum talia. Ioannes Andr.

CASVS. Dictum fuit supra, cap. clericis. quòd laici non possunt compellere clericos ad soluendũ talias siue collectas. Etiam dicitur in ca. quoniam. ℣. eo. quòd non possunt compellere laicos ad litigandum coram eis, si velint litigare corã iudice ecclesiastico, vel si reus nollet litigare coram iudice ecclesiastico, sed tamẽ actor vult litigare, & causa est ecclesiastica, vel etiã mixta. Sed quid, si aut aliqui dñi temporales, qui inhibent subditis suis, vt sunt sartores, carpentarii, pilarii, & alii mechanici, vt non faciãt obsequia clericis, niũ ipsi clerici velint contribuere ad talias, & sic indirecte cõpellunt clericos ad soluendũ talias: nam sine obsequiis illorum nõ possent clerici viuere: vtrũ sint puniendi aliqua pœna? Respondetur q̃ sic: nam ipso facto sunt excommunicati. Nota q̃ prohibitio directa ad subditos, ex qua indirecte præiudicatur clericis quo ad ipsorum libertatem, non tenet.

[Prima glossa dicit quid declaret.]

c ¶ Eos qui.] contra hos, contra quos hic prouidetur, arguebat Ber. de priuile. quanto. in glo. 1. in fine.

[Glo. seq. recitetur per obiectionem.]

f ¶ Subditis.] licet solis subditis imperarent, tamen clericis competebat actio de dolo ad suum damnum cõsequendum: quæ competit quotiescunque aliquid dolo fit, & alia actio deficit. ff. de dolo. leg. primo

ADDITIO. Vide quod post Innoc. dixi sup. de priuileg. quanto.

g ¶ Libertatis.] licet quo ad verba nõ viderentur infringere libertatem, tñ infringebant quo ad mẽtẽ, faciendo fraudem de persona ad personã. de quo dic vt 14. q. 1. plerique. §. de priuil. quanto. ff. de legi. contra. infra de regulis iur. c. vltra & contra tales habebas prouisum sup. de sententia excommu. grauem.

ADDITIO. Hic vt dixit glos. fiebat fraus de persona in personam. Concordat. ff. si quis aliquẽ testẽ. prohi. l. 1. & 2. vbi prohibens notarium vel testes intrare, prohibuisse dicitur testatorem, ad idem. ff. de itin. actuque. l. veteres. vbi prohibens portari necessaria ad reficiendum iter, dicitur refectionem. p. ohibuisse. Ioan. Andr.

h ¶ Subiacere. Iniustis tutariis, potestatibus, consulibus, & scriptoribus statutorum, quæ sunt contra libertatem ecclesiæ, dic vt supra de sentent. excommu. nouerint.

ADDITIO. Et quomodo dicatur ecclesiæ libertas infringi, ibi scripsi post Inno. ca. Ioan. Andr.

libere iustitiam obtinere: nec ad prędicta facienda detur auxilium, consilium, vel fauorem.

¶ Si quis vero contra prę-sumpserit, excommunicationi se ipso facto nouerit subiacere: a qua (nisi tam iudici, cuius cognitio fuerit impedita, vel iurisdictio vsurpata, quàm parti, quæ turbata in prosecutione fuerit sui iuris: de iniuria, damnis, expensis, & interesse prius per eundem integre fuerit satisfactum c) nullatenus absoluatur. d

¶ Idem.

¶ Domini temporales prohibentes subditis ne cum personis ecclesiasticis contrahant, vel communia obsequia exhibeant, ipso facto excommunicationem incurrunt. hoc dicit. Dominicus.

CAP. V.

EOs † qui e temporale dominium obtinentes, suis subditis, f ne prelatis, aut clericis seu personis ecclesiasticis quicquam vendant, aut emant aliquid ab eisdem, neque ipsis bladum molant, coquant panem, aut alia obsequia exhibere prę-sumant, aliquando interdicunt: (cum talia, in derogationem libertatis g ecclesiasticę prę-sumantur) eo ipso excommunicationis sententię decernimus subiacere. h

NE CLERICI VEL MONACHI SÆcularibus negotiis se immisceant.

[Dictum fuit supra per discursum titulorum prædecessorum de clericis & eorum priuilegiis: verũ qa clerici perdunt sua priuilegia immiscẽdo se sęcularib. negotiis iõ ad nos inforrmãdũ ponit Romanus Pontifex titulũ: Ne clerici vel monachi sæcularib. negotiis se immisceant.]

Tatutum. ponit declaratiõnẽ ueteris iuris, primo dans regulã secundo casum exceptum: ibi, Nisi. CASVS. Dicitur in capitulo, super specula. eo. titũ antiq. q̃ clerici obtinentes dignitatem vel personatum, non debent audire leges uel physicam: & ibi ponitur certa pœna cõtra faciẽtibus: postea emanauit contiõ Clemẽtis papæ, quæ extendit illud capitulum ad rectores ecclesiarum parochialium: vt rectores parochialium ecclesiarum qui audiunt leges vel physicam, incurrerent pœnam capituli, super speculã. Sed quæritur, vtrum illa constitutio Clemẽtis papæ intelligatur indistincte de quibuscunque rectoribus ecclesiarum parochialium? Respondet quòd non, sed solum intelligitur de rectoribus ecclesiarum parochialium, quæ sonant in nomen plebaniæ, idest, quæ sub se habent capellas, in quibus capellis instituuntur uicarii perpetui, qui non possunt ad tempus remoueri, sicut in his partibus potest poni exemplum in archipresbyteris. Alii autem rectores ecclesiarum, qui sub se non habent capellam, dummodo nõ sint sacerdotes, possunt audire leges uel physicam. Nota primo, quòd non est licitum decanis, archidiaconis, præpositis, cantoribus, & aliis obtinentibus dignitates aut personatus, audire leges vel physicam, tamen cum talibus potest Papa dispensare, & quotidie dispensat. Nota quòd rectores ecclesiarum parochialium qui sub se non habent capellas, dummodo non sint sacerdotes, licite possunt audire leges. Quæritur quare isti qui habent dignitatem, vt sunt decani, præpositi, archidiaconi, nõ possunt audire leges vel physicam? Dicendum est, q̃ illud fuit ordinatum vt liberius vacent studio theologiæ & iuris canonici: quæ melius cõgruunt suo statui, quam leges vel physica, ut d. c. super Specula. Nota q̃ rector ecclesiæ parochialis, quæ sub se non habet capellam pendente anno quo promoueri debet ad sacerdotium, licite potest audire leges, uel etiam durante septennio quod habet ad sacerdotium.

CAP. I.

Tatutum a † fœlicis recordationis Honorij Papæ Tertij prædecessoris nostri, quod Decanis, Archidiaconis, Præpositis, Plebanis, b Cantoribus, & alijs clericis habentibus personatus, audire leges c vel physicam d interdicit: ad eos qui parochiales ecclesias obtinere nosc untur, piæ memoriæ Clementis e Papæ quarti prædecessoris nostri vestigiis inhærentes, declaramus f præsentis constitutionis oraculo ratione g ecclesiarum huiusmodi non extendi: Nisi eædem ecclesiæ fuerint plebaniæ sub se capellas h habẽtes, hic inserit: & incipiebat, Habito cum fratrib. nostris consilio.

[Glo. seq. dicit quorum opinionem approbat & reprobat: & rationibus opinionis reprobatę respondet.]

f ¶ Declaramus.] Nota approbatam opinionẽ Goffredi, qui hoc dicebat in summa huius tituli in fine & concordat vet. de Samp. & abb. & est ratio; quia cõstitutio illa pœnalis erat, & iõ restringenda. ℣. de regu. iur. in pœnis. cum suis concordantiis. non obstat. sup. de elect. dudum 2. ubi dr q̃ idẽ indicium, &c. quia illud habet locũ in casu ipsius decretalis; scilicet quo ad pluralitatẽ. itẽ quo ad ordines, uides. n. q̃ archidiaconus nõ cogitur nisi quo ad diaconatum. de electio. cum in cunctis. in antiq. ergo nec habens curam aiarum, sed hoc est falsum, vt supra eod. lib. de elect. licet canon. Reprobata est autẽ opinio Ber. Inno. secundũ quosdam libros, & Hostiensis, qui dicebant contrarium propter dictam decretalem, dudũ. Item ex eo q̃ quis habet curam, sacerdos fieri, sed sacerdotes prohibentur per ipsam decretalem Honorii; ergo & curam habentes. Item ex eo q̃ constitutio fauorabilis erat, & sic amplianda. inf. de reg. iur. odia. Item ex eo quòd prędicare tenetur sut in clementina, dudum §. huiusmodi. de sepul. & sic debet esse sacerdos. 16. q. 1. adiicimus. sed presbyteri ex ordine, non ex cura, comprehenduntur constitutione Honorii, & interdum de necessitate non habent fieri sacerdotes rectores parochialium ecclesiarum, ut supra eod. lib. de electione. statutum. vel pone q̃ annus non est elapsus. Vel pone secum dispensatum per decretalem. sup. eo. lib. de elect cum ex eo.

g ¶ Ratione.] quasi diceret; si haberent dispensatiue uel alio modo personatum cum illis ecclesiis, bene tenentur constitutione, vel si essent presbyteri, tenentur, non ratione ecclesiæ, sed ordinis, ut supra dixi.

[Gl. sequens quærit, arguit & soluit; contrario arg. respondet.]

h ¶ Capellas.] quid si vnicam habet capellam? Si arguamus a uerbis, saltem duæ debent esse. ad hoc. infra de reg. iur. pluralis cum suis concord. ad hoc dicit. ad audientiam. tutius videtur contrarium tenere ad hoc. ff. vi bo. rap. l. prætor ait primo §. homines. instit. eod. titu. in princip. ad idem supra eod. lib. de elect. cap pe. 1. respon. supra de priui. ut priuilegia. ibi, aperiantur ecclesiæ, idest, ecclesia. 1. distinct. omnes leges. cum suis concor. & 2. quæst. 1. in primis. nec obstat arg. a uerbis; quia non dicit hoc, nisi fuerit plebania habens capellas, sed dicitur in plurali, plebaniæ habens capellas, & pluralitatem capellarum ad pluralitatem plebaniarum referam. argu. prędi. decret. ut priuilegia.

ADDITIO. Hoc vt tenere Guli. in Spec. eod. titu. post prin. ubi dicit, q̃ plebania est habẽs diuersas capellas, in quib. &c. Io. Mo. dicit hic, q̃ ex quo plebania habet

Cc 2 capela-

Leges an sit licitum audire clerico obtinenti ecclesiã parochialẽ habentem sub se vnicã capellam tm.

Universidad de Deusto
Biblioteca

capellas perpetuas, reputatur dignitas. Arch. nil dicit de hoc. Ioan. And.

a ¶ Perpetui.] ℨ. eo. lib. de capel. monac. c. vnico.

b ¶ Ab ipsis.] scilicet plebaniis, vel capellaniis, & melius.

c ¶ Absque causa rationabili.] de capel. mona. ca. vnico. ubi de hoc.

VT periculosa.] primo cā pmissa ponit duplicē inhibitionem. Secundo, pœnam trāsgressorū: ibi, Si quis. Tertio ibi, Doctores. illā declarat in doctoribus locum habere.

Et dic periculosa animab. ipsorum uagantium. ℨ. de reg. c. fin. Est ēt periculosa propter exempli periniciem. de elec. cum dilectus. ℨ. nos vero. de vo. magnæ. in antiq. Ioan. And.

CASVS. Aliquis religiosus qui erat bene dispositus ad studiū, cupiēs margaritam scientiæ inuenire: dimisit suum monasterium sua auctoritate priuata (uerius magis temeritate) & iuit ad studium gñale absque licētia sui prælati, vtrum possit licite exercere studium? Respondetur quòd non, quia religiosus nihil agere potest sine licentia sui prælati: & prælatus suus potest ei dare licentiam cum consilio sui conuentus. Sed quid, ponamus retento eodem themate, quòd religiosus absque licentia sui prælati accessit ad studiū generale: ipse autem dubitans ꝙ non admitteretur ni si ostenderet licentiam sui prælati, dimisit habitum suum vt non posset cognosci esse monachus, vtrum puniatur aliqua pœna? Respon. ꝙ sic: nam ipso facto incurrit sententiam excommunicationis. Et etiam doctor qui illum admittit in auditorio suo, & illum nō expellit, est ipso facto excommunicatus. Nota primo ex isto c. ꝙ religiosus fauore studii non potest dimittere monasterium sine licentia sui prælati. Sed quis dicetur eius prælatus, quo ad istam licentiam dandam: vtrum suus episcopus? Dicendū ꝙ non: licet dicamus, ꝙ episcopus regulariter concurrit cum inferioribus prælatis, ut in cap. cum ab ecclesiarum de offi. ordi. in antiq & l. fi. C. de iurisdi. omi. iud. ubi dicitur, ꝙ quodlibet collegium potest sibi constituere & eligere rectorem qui cognoscit personas de illo collegio, tamen datur actori optio cōueniendi reum coram illo rectore collegii, uel coram ordinario loci: ideo ad dandam istam licentiam abbas dicitur prælatus religiosi. Sed quid si abbas nolit dare licentiam, an possit recursus haberi ad episcopum? Respondetur, ꝙ sic: si abbas nō ℨ. exemptus a iurisdictione episcopi, ut antè lit exemptus, recurrendum esset ad Papam. immo dicunt plus doctores ꝙ episcopus uel superior poterit illi abbati præfigere certum terminum, intra quem det illi religioso licentiam ut possit studere cum commination: ꝙ nisi intra illud tempus sibi licentiam contulerit, ꝙ tempore illo elapso episcopus conferet.

[Prima gl. dicit unde sumpta.]

¶ Multa huc spectantia vide p Calderinum cōs. 2. tit. de magistris, & p Abbatem consi. 84. lib. 1.

in quibus instituantur clerici perpetui [a] nequeuntes ab ipsis [b] absque causa rationabili [c] amoueri.

¶ Idem.

¶ *Excommunicatus est ipso facto religiosus professus habitum temerarie dimittens, vel ad quascunque studia accedens, non obtenta licentia prælati & conuentus. Doctores scienter docentes, uel in scholis retinentes ad leges uel physicam tales religiosos, similiter excommunicationem incurrunt. hoc dicit. Dominicus.*

CAP. II.

VT † periculosa [d] religiosis euagandi materia subtrahatur, districtius inhibemus, ne de cetero aliquis quamcunque [e] religionem tacite vel expresse [f] professus, [g] in scholis, uel alibi temere [h] habitum religionis suæ dimittat: nec accedat ad quæuis studia litterarum, nisi a suo prælato cum consilio sui conuentus, [i] vel maioris partis eiusdem, sibi eundi ad studium licentia [k] primitus sit concessa. Si quis autem horum [l] temerarius violator extiterit, excommunicationis incurrat sententiam ipso facto. [m]

¶ Doctores quoque, siue magistri, qui religiosos habitu suo dimisso [n] leges uel physicam audiētes sciēter [o] docere, aut in scholis 2. responso. sed illud fauore ecclesiarum vacantium ad idem ℨ. de testa. c. ult. & illud fauore vltimarū uoluntatū: & ꝙ a piū exēntionis testamentorum onus. k ¶ Licentia.] & tunc potest omnia sine quibus in studio commode esse non posset quod dic ut no. 2. ꝙ 7. cum pastoris. de accu. ex parte.

ADDITIO. Et quod ibi no. in fi. pen. gl. pro necessitate monachi monasterium obligari intelligit Archiepiscopus. Ponit dictum cuius causam reddēs solnisi actum fuisset, ꝙ alius monacho sumptus inueniret: puta propinquus uel amicus. & c. Io. And.

l ¶ Horum.] ideſt, ꝙ apostatat dimittendo habitum, uel quia uadit ad studium sine licentia.

m ¶ Ipso facto.] speciale in religioso apostata: quia aliàs apostata non est excommunicatus, vt ſ. de his qui fi. ſ. c. ſ. Et. Ioan. And.

n ¶ Dimisso.] quid si non dimiserit habitum? Videtur ꝙ tunc doctores non sint excommunicati: ꝙ hæc pœna non est amplianda. inf. de reg. iur. in pœnis. Dic contra, quia communicant in crimine, & sic eadē & non minori excommunicatione ligantur. de sententia excom. nuper. & c. ſi concubinæ. & in hoc potest dici hoc potius uenire ad declarationem iuris uetustiquàm nouum casum ponere.

ADDITIO. Idem scilicet, quòd doctores, ipsos religiosos docentes & retinentes habitu etiam non dimisso sint excōicati, sequitur Arch. & hoc tenet saltem post quam monachus incidit, ut sic communicet ipse communicato in crimine, pro quo ligatus est. supra quo uide quod dixi de senten. excommu. contingit. 1. Ioan. And.

o ¶ Scienter.] vbi incederent in habitu, non habeat locum

d ¶ Vt periculosa.] Tracta fuit de extrauaganti, grauis & dolore non vacua.

c ¶ Quamcunque.] dum tamen apptobatam. sup. de vo. c. vno eo. lib.

f ¶ Vel expresse.] ℨ. eod. lib. de regula. c. 1. & 3. in casu illo inter expressam professionem & tacitam non est differentia: sicut alibi est ℨ. eo. li de elec nullus. & c. indemnitatibus. ADDITIO. dicebat Host ℨ. eo. c. 3. vt trunque. ſ. vt tacite ipse fus non eligatur: & hac constitutione ad stringatur introductum in fauorem religionis & animarū ſalutem Io And.

g ¶ Professus.] Nam professus non potest redire ad sæculum quod dic vt ℨ. de regul. consulti.

h ¶ Temere.] Ex eō enim licet habitum trāsformare, si iusta ſit, puta timor supra de vita & hone. cleri, clerici, in antiq. in gl. clerici arma.

[Glo. seq. recitat. potest per obiect. & solutionem.]

i ¶ Conuentus. Ialibi dat prælatus licentiam sine requisitione conuentus ſ. eod. lib. de elec. ſi religio vacantis.

k ¶ Licentia.] & tunc potest omnia sine quibus in studio commode esse non posset quod dic ut no. 2. ꝙ 7. cum pastoris. de accu. ex parte.

ADDITIO. Et quod ibi no. in fi. pen. gl. pro necessitate monachi monasterium obligari intelligit Archiepiscopus. Ponit dictum cuius causam reddēs solnisi actum fuisset, ꝙ alius monacho sumptus inueniret: puta propinquus uel amicus. & c. Io. And.

l ¶ Horum.] ideſt, ꝙ apostatat dimittendo habitum, uel quia uadit ad studium sine licentia.

m ¶ Ipso facto.] speciale in religioso apostata: quia aliàs apostata non est excommunicatus, vt ſ. de his qui fi. ſ. c. ſ. Et. Ioan. And.

n ¶ Dimisso.] quid si non dimiserit habitum? Videtur ꝙ tunc doctores non sint excommunicati: ꝙ hæc pœna non est amplianda. inf. de reg. iur. in pœnis. Dic contra, quia communicant in crimine, & sic eadē & non minori excommunicatione ligantur. de sententia excom. nuper. & c. ſi concubinæ. & in hoc potest dici hoc potius uenire ad declarationem iuris uetustiquàm nouum casum ponere.

ADDITIO. Idem scilicet, quòd doctores, ipsos religiosos docentes & retinentes habitu etiam non dimisso sint excōicati, sequitur Arch. & hoc tenet saltem post quam monachus incidit, ut sic communicet ipse communicato in crimine, pro quo ligatus est. supra quo uide quod dixi de senten. excommu. contingit. 1. Ioan. And.

o ¶ Scienter.] vbi incederent in habitu, non habeat locum

locum ignorantia verisimiliter. Sed vbi dimiserant habitum probabiliter poterant ignorare.

ADDITIO. Bene tamen esse posset tanta multitudo scholariū & cautela monachi tempestiue intrantis, & in occulto scholatū loco manentis, ꝙ licet in habitu latraret, excusare tur doctor, & maxime vbi de habitu indistinctissime loqueremur, de quo ℨ. eo li de elec nullus. & c. indemnitatibus. ADDITIO. dicebat Host ℨ. eo. c. 3. vt trunque. ſ. vt tacite ipse fus non eligatur: & hac constitutione ad stringatur introductum in fauorem religionis & animarū ſalutem Io And.

[Glossa seq. primo soluit vnū dubium: secundo quærit, & soluit: tertio iterum quærit & soluit.]

2 ¶ Retinere.] No. officiū doctoris scholarē de scholis expellere. & per id quod dicit, retinere, dicas, ꝙ licet doctor sciat, i monachū habentem domum iuxtā scholas doctoris, in domo propria quam inhabitat, audire: excōicatus non est. 2 iā enim inhibere non posset quin ſteri domo propria. & facit quod dixi ſ. de regul. iur. to cupletari. Quid si monachus nō vult exire schola? Videtur per hanc litteram ꝙ licite vi possit expelli ad hoc de ſent. excom. veniens. in ant. & hoc maxime ſi vera esset opinio, ꝙ excommunicatus non gauderet priuilegio canonis: ꝙ non est verum ſm Io. Ber. & Host. qui de hoc no. 17. q. 4. ſi quis deinceps. de ſen. excomm. contingit 1. Quid ſi non potest expelli? Exeat ad ſcholas doctor ad instar eius quid dicimus, cum excōmunicatus intret ecclesiam, vt no. 11. q. 3. sicut Apollo. li. & per modernos. ſup. de ſen. excom. nuper.

b ¶ Similiq; quia communicant in crimine, vt dixi, & quia conditor sibi non reseruauit absolutionem, aliis indulsisse videtur. ſ. de ſent. excomm. nuper. & facit ꝙ no. ſup. eo. ſuper ſpecula.

Episcopus.] Ponit dictum cuius causam reddēs solCASVS. Episcopus Pictauen. vel aliquis abbas vel alius clericus prælatus, qui habebat iurisdictionē temporalem, deputauit aliquem balliuum vel iudicē ad istam iurisdictionem exercendam, deinde cum dictus balliuus vel iudex haberet in ſuis carceribus, vel vincula aliquem malefactorem, ipse prælatus clericus dicto iudici vel balliuo mandauit, vt de tali malefactore faceret bonam iustitiam, vnde iudex ille vel balliuus ſæcularis magis excitatus ex iussione domini ſui, talem reum & criminoſum condemnauit vltimo ſupplicio: vtrum episcopus vel alius prælatus ex hoc incurrat aliquam irregularitatem? Rñdet ꝙ non, dum modo non mandauerit, vt illum condemnaret vltimo ſupplicio, ſed ſolum mandauerit, vt faceret bonam iustitiam. Nam ſi iudex ſæcularis excessit, non est imputandum ipſi episcopo vel prælato. No primo hic optimum textum, ꝙ delegatus inferioris a principe, potest exequi ſententiam ſuam, ſi hoc in commiſſione expri matur. de quo, de foro competen. in antiq. ſi quis con-

FINIS LIBRI TERTII.

N. P.

lis ſuis præſumpſerint retinere: [a] ſimili [b] eo ipſo ſint ſententia innodati.

¶ Idem.

¶ *Clericus in loco temporalis iurisdictionis ſuæ ſuper delicto, ibi commiſſo delegans, vt veritate inquiſita iuſtitiam exequatur, irregularis non efficitur, licet pœna ſanguinis inferatur. h. d. Dominicus.*

CAP. III.

EPiſcopus, [c] † ſeu quicūque alius prælatus vel clericus iuriſdictionē obtinens temporalem: ſi homicidio, aut alio maleficio ab aliquibus in iuriſdictione ſua commiſſo, balliuo ſuo, aut alij cuicunq; iniungat, vt ſuper hoc [d] ve ritatem inquirens iuſtitiæ debitum exequatur, irregularis cenſeri non debet, quamuis ipſe balliuus vel alius contra malefactores ad pœnam ſanguinis procellerit iuſtitia [e] mediante. Nam licet clericis cauſas ſanguinis agitare non liceat, [f] eas tamen (cum iuriſdictionem obtinent temporalem) debent & poſſunt [g] metu irregularitatis ceſſante alijs delegare.

homi. prælatis.

ADDITIO. Conformiter ad gloſſam & Host. ſup. eo. clericis. dicebat Goff. de rapt. in archiepiſcopatu, ꝙ conſulebat prælato habenti iuriſdictionem temporalem, ꝙ non committat in ſpecie laico puniendum corporaliter: ſed generaliter delegat cauſarum vniuerſitatem, quæ ſunt ad pœnam ſanguinis. Et ſi Goff. intellexit ꝙ non exprimat de pœna corporali inferenda in ſpeciali conceſſione, hęc decretalis non reſiſtit huic conſilio. Io And.

[Glo. ſeq. infert, & ponit dictum Hoſtienſis.]

d ¶ Super hoc.] maleficio ergo & ſpecialiter cōmittit: dicit Host. ſup. eo. clericis, ꝙ ſibi placeret, ꝙ aut daretur clericis licentia tales cauſas iudicandi per ſeipſos, aut talium cauſarum poteſtas ipſis clericis tolleretur, cum commiſſio ſit contra ius ff. de off. eius cui man. eſt iu. l. 1.

ADDITIO. Intelligas hoc dictum per id ꝙ no. de rap in archiepiſcopatu in vlt. gl. nam ſaltem vltimum ſupplicium & membri mutilatio non delegantur ēt iurę authenticorum, & de his committendis agitur hic principaliter, vt dixi in tex.

[Glo. ſeq. quærit & ſoluit, & argumento contrario reſpondet. Io. and.

e ¶ Iuſtitia mediante.] Quid ſi contra iuſtitiam? Dic idem. 3 Nam epiſcopus qui mandauit iuſtitiam fieri, non eſt in culpa, ſi iuſtitiarius delinquat, & abſit: ꝙ ea quæ propter licitum & bonum, & c. 23. q. 5. de occidēdis. non obſtat. ſ. de homi. is qui mandat quia ibi culpa præceſſit, & caſus, qui culpam ſequitur bene impu tantur. de hoc plene de homi. ſicut dignum in antiq. hic nulla culpa præceſſit.

f ¶ Non liceat.] ℨ. eo. clericis. & c. ſententiam.

g ¶ Poſſunt.] Ergo poteſt quis per alium ꝙ non per ſe. de hoc dixi inf. de reg. iur. poteſt quis. Io. And.

Prælatus iuriſdictionem obtinens tēporalē, pōt ēt ſpecialiter cām criminalem delegare.

3 Cōcor. Arc. alle. ꝙ in gña. ſi manda to non ve nit aliqd illicitum. concord. ꝙ ſcripſi ſ. ti. 1. cap. vlti. circa medium. magnæ glo ſiæ. I. Andr.

Universidad de Deusto
Biblioteca

LIBER QVARTVS.

DE SPONSALIBVS & matrimonijs.

Cõtinuatio domini Heliæ.

[Visum fuit supra in tribus libris p̃ceditibus de illis q̃ spectãt ad clericos: nũc videndum est de illis q̃ spectant ad laicos, videlicet de mr̃imoniis: ideo merito annectit titu. de spõsalibus & matrimoniis.

LIBER QVARTVS.

TITVLVS I.

De sponsalibus, & matrimoniis.

¶ Bonifacius Octauus.

¶ Sponsalia pura & certa ex consensu valida, licet aliàs nulla, inducunt publicam honestatem, qua habet dirimere sequentia sponsalia, sed non precedentia.

IX spõsali.] Sunt duæ partes. Pri mo tractat de spõsalibus puris: Primo in genere: Secundo in specie, ibi, Quare. Secunda tractat de conditionalibus ibi, Illi vero. Ioan. Andr.

CAP. VNICVM.

EX sponsalib.[a] † puris[b] & certis,[c] etiã si consanguinitatis,[d] affinitatis,[e] frigiditatis,[f] religionis,[g] aut alia quauis[a] ratione sint nulla, dummodo non sint nulla ex defectu consensus;[b] oritur efficax ad impediẽdum & dirimẽdum sequẽtia sponsalia vel matrimonia, non autem ad præcedentia dissoluendum,[c] impedimentum iustitiæ † publicæ honestatis.[d] Qua re ille, qui sponsalia pure ac determinate cum aliqua muliere contraxit, & postmodum cum secunda prioris cõsanguineæ idẽ[e] fecit, ex priorum sponsaliorum vigore (quibus per publicæ honestatis iustitiã ex secundis sponsalib. subsecutam minime derogatur)[f] ad matrimoniũ contrahendum cum prima remanet obligatus.[g]

¶ Publicam honestatem non inducunt sponsalia conditionalia ante conditionis euentum. hoc dicit. Ioan And.

PRO intellectu huius cap. præsupponendum est quid sit publicæ honestatis iustitia. Vnde iustitia publicæ honestatis est quoddam impedimentum q̃ impedit matrimonium contrahendum, & dirimit iam contractũ, quod oritur ex consensu præsumpto in sponsalibus, vt si monachus contrahat cum aliqua, tunc cõsanguineus monachi non poterit contrahere cum illa, publice enim honestum est, ex quo monachus consensit in illam, quòd aliquis consanguineus eam habere nõ possit: & fuit introductum hoc impedimentum propter honestatem duntaxat. de hoc per Panor. in c. iuuenis. eo. tit. in antiq.

CASVS. Aliquis Titius contraxit sponsalia cum aliqua Berta dicendo: promitto & iuro q̃ ego accipiam te in vxorem: & econuerso illa Berta promisit & iurauit illum Titium accipere in virum: tractu temporis Titius contraxit secunda sponsalia cum consanguinea Bertæ: & sic orta fuit iustitia publicæ honestatis inter Titium & consanguineas ipsius Bertæ, & inter Bertam & consanguineos Titii, quæritur vtrum Titius poterit contrahere matrimonium cum ista secunda sponsa? Respondetur quòd non, obstante impedimento iustitiæ publicæ honestatis, quod est sufficiẽs impedimentum ad impediendum matrimonium cõtrahendum, & si de facto contraheret cum secunda, derimeretur istud matrimonium vigore istius impedimenti, & non obstante ista secunda sponsa poterit & debebit Titius contrahere cum Berta. Sed quid, ponamus quòd Titius contraxit sponsalia cum Berta sub aliqua conditione: postea pendente conditione contraxit matrimonium de præsenti cum consanguinea Bertæ: vtrum per istud matrimonium de præsenti fuerint soluta priora sponsalia? Respondetur quòd sic, quia per sponsalia conditionalia non contrahitur iustitia publicæ honestatis: Secus si sponsalia essent certe & pure contracta, quia cum ex illis oriatur iustitia publicæ honestatis, non frangerentur priora sponsalia, immo Titius compelleretur contrahere cum Berta, cum qua primo contraxit sponsalia, vt dictum fuit in prima parte huius cap. tuli. Nota primo, quòd publica honestas impedit matrimonium contrahẽdum, & dirimit iam contractum.

Nota quòd antequam ex sponsalibus oriatur iustitia publicæ honestatis, requiritur quòd sponsalia sint pura & certa. Nota quòd ex sponsalibus nullis, dummodo non sint nulla ex defectu ꝯsensus, oritur publica honestas, ideo si monachus vel presbyter ꝫtraheret aliquis ex consanguineis monachi vel presbyteri non posset eam habere in uxorem: ex quo illa sponsalia non fuerunt nulla ex defectu consensus: quia monachus habet consensum: quia consensus est de iure naturali. in l. 1. ff. de pact. ideo illa sponsalia non sunt nulla ex defectu consensus, sed sunt nulla propter suceptionem sacri ordinis. Nota q̃ si quis contraxit sponsalia de futuro, & postea contrahat per verba de præsenti cũ consanguinea primę spõsæ: debet remanere cum prima. Sed quid si ipse cognouit secundam? Dicendum q̃ neutram debet habere, non primam propter affinitatem subsecutam: quia contrahendo cum secunda, & eam cognoscendo cõtracta fuit consanguinitas cum prima. Et licet affinitas superueniens nõ dirimat matrimonium, tamen dirimit sponsalia, nec habebit secundam propter impedimentum publicæ honestatis. Nota vlterius ibi, ille vero. quòd si quis contrahat sponsalia conditionalia, quia promisit aliquam accipere in vxorem sub aliqua conditione honesta, & licita, (quia si esset conditio turpis, tunc sponsalia remanerent pura) ista conditio honesta & licita suspendit effectum. Si ergo suspensus contrahat per verba de præsenti cum consanguinea primæ sponsæ habebit secundam, puta consanguineam primæ spõsæ, quia fuit contracta publica honestas. Sed quid si contraxit cum consanguinea primæ sponsæ per verba de futuro, quia si contraxisset per uerba de præsenti cum ista secunda, non est dubium, quia debeo habere istam secundam & non primam? Respondet glossa quidem esse sicut si contraxissem cum secunda per verba de præsenti, quia ex quo inter me & secundam non est impedimentum, sum obligatus secundæ & non primæ. No. quatuor impedimenta, quæ inducunt nullitatem sponsaliorum respectu vinculi matrimonialis. hęc sunt expressa in textu. Not. quòd affinitas inducit nullitatem, sicut consanguinitas. de quo de consan. & affin. non debet Dominicus.

[Prima glo. dicit quid declaret.]

a ¶ Ex sponsalibus.] Emanauit ad declarationem eorum quæ no. 27. q. 2. si quis desponsauerit 2. supra eo. tit. ad audientiam.

b ¶ puris.] conditionalia non inducunt publicæ honestatis iustitiam, ut dicitur in fi.

c ¶ Certis.] vt si promisit ducere Bertam filiam Titii, incerta sunt, quando promisit ducere vnam ex filiabus Titii ad hoc sup. eo. c. ex litteris 2.

d ¶ Consanguinitatis.] scilicet intra gradum quartum. supra de consan. non debet. & ista erat casus suppositus. eod. ad audientiam.

e ¶ Affinitatis.] in primo genere, & quarto gradu, vel citeriori. sup. de consan. & affi. non debet. & tunc talis affinitas annullat matrimonium quando præcessit, secus si secuta fuerit. de eo qui cogn. consang. uxo. iuxta discretionem.

f ¶ Frigiditatis.] sup de frigi. per totum.

ADDITIO. Et vide distinctionem, quam scripsi eodit. de frigid. c. fraternitatis. in fi. Io. And.

g ¶ Religionis.] precedentis. sup. de vo. c. vnico. quia tunc nullum est matrimonium uel sponsalia. si sequitur, tunc dissoluit sponsalia, vt sup. de conuer. coniu. ex publico, & c. 21.

a ¶ Alia quauis.] sicut dicebat p̃dictus canon. 27. q. 2. si quis desponsauerit. Et multæ aliæ causæ reperiuntur puta votum solemne, cognatio spiritalis & legalis, & reliqua impedimenta, vt dixi in summa. 4. lib.

b ¶ Consensus.] puta contracta ab infante vel furioso. sup. eo. dilectus. & de despon. impu. litteras. & c. accessit.

ADDITIO. Vel pone, vbi iocus est potẽs, ẽm Vinc. qui sic no. eo. tit. ad audientiã. & Archid. hic. ad hoc 22. q. 2. ne qs. ver si illud ãt facit. s. de sen. excõ. c. 1 & quod scripsi de despõ. impuber. duo pueri. super 5. gl. Io. And.

c ¶ Dissoluendũ.] bene ergo, dicebãt Hug. Io. & sui sequaces, qui dicebãt monachũ, sacerdotẽ, fratrem, & similes psonas ꝓhibẽtes cũ aliqua impedire. oẽs psãguineos ꝫhere cũ eadẽ, vel no. in prædicta. ca. si quis desponsauerit. ꝫ eod. sponsam. ¶ Publicæ honestatis. n. honestas est, ex quo cõsanguineus meus vinẽs vel moritur in Berti, ꝙ ego illã habere nõ possũ.

ADDITIO. Vide qđ scripsi de hoc impedimẽto publicæ honestatis in tractatu ista secunda, non est dubium, quia debeo habere istam secundam & non primam? Respondet glossa quidem esse sicut si contraxissem cum secunda per verba de præsenti, quia ex quo inter me & secundam non est impedimentum, sum obligatus secundæ & non primæ. No. quatuor impedimenta, quæ inducunt nullitatem sponsaliorum respectu vinculi matrimonialis. hęc sunt expressa in textu. Not. quòd affinitas inducit nullitatem, sicut consanguinitas. de quo de consan. & affin. non debet Dominicus.

[Prima glo. dicit quid declaret.]

a ¶ Ex sponsalibus.] Emanauit ad declarationem eorum quæ no. 27. q. 2. si quis desponsauerit 2. supra eo. tit. ad audientiam.

b ¶ puris.] conditionalia non inducunt publicæ honestatis iustitiam, ut dicitur in fi.

c ¶ Certis.] vt si promisit ducere Bertam filiam Titii, incerta sunt, quando promisit ducere vnam ex filiabus Titii ad hoc sup. eo. c. ex litteris 2.

d ¶ Consanguinitatis.] scilicet intra gradum quartum. supra de consan. non debet. & iste erat casus suppositus. eod. ad audientiam.

e ¶ Affinitatis.] in primo genere, & quarto gradu, vel citeriori. sup. de consan. & affi. non debet. & tunc talis affinitas annullat matrimonium quando præcessit, secus si secuta fuerit. de eo qui cogn. consang. uxo. iuxta discretionem.

f ¶ Frigiditatis.] sup de frigi. per totum.

ADDITIO. Et vide distinctionem, quam scripsi eodit. de frigid. c. fraternitatis. in fi. Io. And.

g ¶ Religionis.] precedentis. sup. de vo. c. vnico. quia tunc nullum est matrimonium uel sponsalia. si sequitur, tunc dissoluit sponsalia, vt sup. de conuer. coniu. ex publico, & c. 21.

[Gl. seq. quærit, & soluit.]

K ¶ Præsenti.] quid si ꝫhit cũ ꝫsanguinea primæ, de qua loquitur littera per verba de futuro: nunqd soluta sunt prima sponsalia cõditionalia? Credo q̃ sic. si. n. prima sponsalia inducunt publicæ honestatis iustitiam, per iustitiã publicæ honestatis sup uenientẽ ex secũdis nõ soluuntur. ut ꝫ pxi. rñso. sed si per prima nõ inducit iustitia, puto q̃ p iustitiã sup uenientẽ ex ꝫsecũdis bene soluantur prima, licet in veritate prima spõsalia dicẽda nõ sint, ex quo cõsensus defecerat, vt hic. si. c. n. estĩ aliis impedimentis. s. de eo, qui cog. cõsang. uxo suæ. veniens. cũ si. vnde si post ẽm ꝫ cta fuisset, num superueniat ꝫdictio: dico q̃ primũ tunc sequens matrimonium consummare nõ põt: publica n. honestas nõ insurgit a die ꝫctus, sed a die conditionis, & ideo publica honestas, quæ præuenit condonem, hẽt matrimonium impedire & dirimere, ut s. 1. respon. cum per hoc reddatur inhabilis primæ de iureiu. quemadmodum.

[Gl. seq. primo solu. it duo dubia: demũ ponit opin. Host. q̃ recitatur per qdnem.]

1 ¶ Conditionem.] hæc uera intelligas qa tunc reeditur ad condõne. de condi. ap. de illis. Et de hoc satis eo. tit. per tuas. Et sic esset ibi consensus & matrimonium: vnde tum pp affinitatem, tum pp iustitiam non tenet matrimonium postea cum consanguinea ꝫctum: & intellige de condõne honesta, non de tali quæ haberetur pro non adiecta. sup. de cond. c. ult. quia illa inducerent publicam honestatem, ac si pure ꝫcta fuissent, 3 & no. Host. sup. eo. ad audientiam, q̃ si q̃s sub tali condõne ꝫhat cum aliqua, promitto q̃ te ducam in uxorem, si Deo & Ecclesiæ placuerit: postea comperto impedimento, & solutis sponsalibus contrahat cum consanguinea illius: tenet cõtractus & licet hęc condõ intelligatur ẽt si non apponatur: tñ qñ non exprimitur, consensus purus remanet; conditiones. n. tacitæ non faciunt obligationem conditionalem. ff. de cond & demon. l. conditiones extrinsecus, & no. de iureiur. quemadmodum, tacitum tñ si exprimatur, facit rem conditionalem. 4 ff. de leg. 1. si ita legatum. §. 1. ubi conditio si uolet, posita in persona legatarii facit conditionale legatum. uide quod no. ff. de cond. & demonst. l. aliquando. Et expressa nocent, quæ non expressa non nocent. ff. de reg. iur. expressa.

DE DESPONSATIONE impuberum.

¶ Dictum fuit sup. tit. prox. de quodã impedimento qđ impedit matrimonium ẽhendum, & dirimit iam contractum, scilicet impedimento publicę honestatis, tũc

† In manuscriptis exemplaribus aceuentes tustiorib. ẽt impressis constãter legiẽt ita: sicuti ex ꝫsensũ nõ habentib. &c.

2 Si tñ spõsalib. fuerit renunciatũ aut spõsa publice fornicata cum aliis fuerit, tunc sequens copula non inducit matrimonium. ca. quemadmodũ. de iureiu. Fe. lic. cũ M. de consti. col. pen. idẽ si ꝫdõ ista ponatur, ducãte in uxorẽ, uel dabo tibi cẽtũ. post copulã libe ratur dar dõ centũ. Asta. i ſua ſum. 2. parte lib. 7. argu. 2. tit. 3. circa fi. F.

3 Idẽ intelligas de ꝫdõne defuturo, non de ꝑsenti, uel prætereto qđ probat Io. Mo. ꝑ hanc litterã quæ dicit, ante ꝫdõnẽ, &c.

4 Sequuntur doc. legiſæ tractant in l. itẽ aliqñ, ff. de cõd. & demõ. gl. in l. itẽ qa. ff. de pact. Fon.

Universidad de Deusto
Biblioteca

videndum est de impedimento ætatis: Nam impuberes non possunt contrahere matrimonium de præsenti, sine sponsalia de præsenti: ideo ponitur titulus, de desponsatione impuberum. Vnde sciendum q̃ sponsalia dicuntur a spondeo spondes, quod est promitto. l. 1. & 2. ff. de spon. iō q̃n quis promittit ali quā accipere in uxorem, dicuntur proprie spōsalia: sed matrimoniū impropriè appellatur spōsalia, sed iō appellat spōsalia: q̃a sponsus promittit ẜhere matrimonium carnaliter.

(Si infantes adinuicē.) Sunt tres partes. Prima tractat de sponsalibus ẜctus per infantes ambos vel alterum: Secunda: ibi, Idem quoque, de matrimonio contracto per impuberes. Tertia ibi, PORRO, de sponsalibus contractis per parentes pro filiis, & istud sufficiat pro diuisione & summa: q̃a summando non potest breuius recitari.

ADDITIO. Realem enim & pulcherrimam formam habuit hæc decretalis, determinat autem principium nota. 30. quæstio. 1. cap. unico & supra eodem litteras. aliæ diuersæ determinationes iam ponuntur in glos. Ioan. and.

CASVS. Duo infantes contraxerunt sponsalia per verba de futuro: puta masculus promisit q̃ fœminam acciperet in uxorem, & fœmina promisit q̃ masculū acciperet in virum. certum est q̃ non tenēt sponsalia propter defectum ætatis. Sed quid ponamus, quòd ipsi infantes sic steterunt vsque ad octauum annum: vtrum ex cursu temporis validentur sponsalia? Rādetur, q̃ ex solo cursu temporis sponsalia non assumūt vires, nisi verbo fuerint validata, ut quia masculus vocat eam sponsam, & econuerso illa vocat masculum sponsum, & tunc verbo validantur sponsalia: vel etiam facto validantur: quia in illis partibus sponsus consueuerat dare aliqua localia sponsæ: & illud faciebant isti iuuenes: tunc enim ratificantur sponsalia & assumunt vires. Idem dicendum est de impuberibus respectu matrimonii, quando isti impuberes sunt tales, in quibus ætas non supplet malitiam: nā solo cursu temporis non ratificatur matrimonium: nisi uerbo fuerit validatum matrimonium, puta quia masculus uocabat eam vxorē, uel osculabatur, uel alia faciebat, quæ solent facere vir & vxor: tamen ex illo actu matrimonium assumit vires. Sed quid ponamus q̃ pater Titii contraxit sponsalia pro filio suo: vtrum filius sit obligatus, & vtrum ex illis sponsalibus oriatur ius publicę honestatis, ac si filius contraxisset in eius propria persona? Respondet Romanus pontifex cum distinctione: aut filius ratificauit illa sponsalia, & tūc oritur ex illa ratificatione impedimentū publicæ honestatis, ac si idem filius personaliter contraxisset: aut filius non ratificauit illa sponsalia, & sic non consensit expresse nec tacite, & tūc nō est obligatus, nec oritur ius publicæ honestatis. Not. primo q̃ minores septennio, & sic infantes non possunt contrahere sponsalia per uerba de futuro: multo minus matrimoniū cōtrahere possunt. Et ratio huius est: quia in sponsalibus requiritur consensus: modo infantes non habent cōsensum: quia ætas illa quid uideat, ignorat. l. 1. C. de fal. moneta. Not. sponsalia nulla ex defectu consensus, non conualescunt per diuturnitatē temporis, nisi

† Vide B. Th. in qō nib. additis ad 3. par. q. 43. ar. 1. & 2. & docto. lib. 4. sen. dist. 27. & Domin. cum cōsi. 24. incip. Quæ a diffuse.

blicam honestatem inducunt: nisi fuerint ratificata tacite uel expresse. h d usque ad § idem quoque. Dominicus.

CAP. VNIC.

SI infantes a † ad inuicem, vel unus maior septennio b & alter minor, sponsalia contraxerint, ipsi, vel parentes pro eis: c nisi per cohabitationem eorum mutuam, seu aliàs verbo q̃ vel facto c ipsorum liquido appareat eosdem in eadem voluntate factos maiores septennio perdurare: sponsalia huiusmodi quæ ab initio nulla erant, per lapsum dicti temporis minime conualescunt: f & ideo cum sint nulla ratione defectus consensus, publicæ honestatis iustitiam non inducunt. g

fuerint ratificata verbo vel signo. Not. quòd impuberes non p̃t contrahere per verba de præsenti: fallit si malitia supplet ætatem. Quæritur qualiter potest cognosci quod malitia supplet ætatem? Dicit Hostien. q̃ requiritur quòd se cognoscant carnaliter. sed istud nō placet glosse nec doctoribus, quia potest esse q̃ aliquis iuuenis intra 14. annum cognouit alias mulieres carnaliter, & ista sponsa fuit cognita ab aliis masculis: & sic cōstat q̃ isti iuuenes sunt potētes ad coitum, nec refert an sponsa fuit cognita p̃ spōsum uel nō. Not. quòd matrimonium nō assumit uires aduenientę pubertate, nisi per aliquod signum appareat de ipsorū consensu. No. q̃ si pater contrahat matrimonium pro filio præsente & non contradicente, videtur consentire. Et sic tacens vt consentire, licet agatur de actu oneroso. Regulariter autem in actu oneroso tacens non hꝫ pro consentiente. l. filius familia ff. de procu. sed tū hic licet agatur de actu oneroso: tacens hꝫ pro consentiente. Vnde sicut existens in mari exponit se infinitis periculis, similiter cōtrahentes matrimonium exponunt se infinitis periculis. Not. q̃ pater non potest filium ignorantem uel inuitum obligare, nec ex illo contractu oritur aliqua actio contra filium. No. q̃ ubi datur permissio habilis cum inhabili, uitiatur actus q̃ requiritur concursus habilitatis in utroque, de quo ẜ. in reg. utile. de regu. iu. No. tres modos quibus probantur minores ratificare sponsalia, quæ non tenuerunt Dom.

a ¶ Infantes.] 1 hi sponsalia contrahere non p̃nt cum ætas illa quid videat, ignoret. C. de fil. mon. d. 1 ad hoc sup. eo. lib. de tempo. ordi. nullus. C. de iure de liberandi. si infanti. & 30 q. 2 §. 1. Ioan. And.

[Gl. seq. notat dſiam inter infantem & impuberē.]

b ¶ Septennio.] no. q̃ licet quo ad pubertatem sit in fœxu differentia in numero annorum ẜ. c. puberes & ibi cap. continebatur, quo ad infantiam secus: quia uterque infans minor septennio, ut hic. & sup. eo. litteras. & c. accessit.

ADDITIO. In sexu est differentia quo ad pubertatē inchoandam. In finienda enim non est in sexu differentia. In utroque n. sexu finitur 25. anno. C. si mi. ma. dixerit l. 1 si ma. facialien. fine decr. ratam habe. l. fi. insti. de cura. in prin. Io. And.

c ¶ Eis.] ignorantibus uel scientibus non curo; sed aliter in maioribus, ut inf. § porro. Ioan. And.

d ¶ Verbo.] quia est septennium adinuicem uocatus se sponsos.

e ¶ Vel facto.] vt quia post septennium secum iacet, uel eum osculatur ut sponsus, uel his similibus, & sic nō refert an quid fiat uerbo uel facto de ap. disceptā. & c. nostrum. & ad hoc concor. de resti. spo. ex parte. f ¶ Conualescunt.] ff. de reg. iu. non firmatur. & intelige per hoc. c. solutionem quam dixi ẜ. de reg. iur. firmatur. eo. lib. scilicet q̃ solo temporis tractu nō firmatur quod a principio non ualebat, sed nouo facto. Bene uides; & ibi plenius dixi.

ADDITIO. Ioan. Mona. dicit, consensu, uero uel præsumpto allegat ff. loca. item quæritur. § fina. & l. seq. Ioan. And.

g ¶ Non inducunt.] sup. eo. cap. proximo. [Glo. seq. nō pro opinio. Gof. contra opinio. Tancre. quam etiam improbat per rationem.)

a ¶ Supplebat.) sup. de spō. veniens. &c. ad id quod. 3. co. puberes. & c. de illis. Et sic no. q̃ sic malitia supplet ætatē, ẜhere poterunt matrimonium, & concor. sup. eo. c. vlt. & c. de illis, & est hoc contra opin. Tra. & Host. 1 qui dixerunt in prædic. decre. de illis q̃ ad hoc vt teneat matrimonium ẜctum in ter minores, in quibus malitia supplet ætatem, requiritur q̃ inuicē se cognouerint, cū de hoc aliter constare nō possit, ex quo sūt minores. Sed Gof. ibi ẜ. cui concor. Bernar. Innoc. & Abbas, & hoc verum, & hic approbatur. Quid si puer minor 14 annis multas mulieres cognouit & mulier minor 12. annis à pluribus est cognita? Hi eō trahūt matrimoniū. [Simul vel diuersis, non curo.] Quis habes diceret tale matrimoniū præter carnalem adinuicē copulam non tenere. Ioan. And.

¶ (Glo. seq. dist. q̃d approbat, & illud coadiuua.)

b ¶ De futuro.) approbatur quod no. Ala. Tan. Ber. Goff. Iano. & Host. sup. eo. a nobis. probat olim hoc per decre. c. attestatio nes, & c. vlt. & sup. de condi. c. sup. eo. Sæpe. enim extra id quod agitur tacita nascitur obligatio. ff. commodati. ſ. vlt.

ADDITIO. Ad supra dicta inducitur q̃ nō semper verba de præsenti habent consensum de præsenti. Io. And.

c ¶ Matrimoniū.) & nō spōsalia, vñ non videbant spōsalia ad hoc ẜ. de ossi. del. cū super in antiq. ff. de spon. sal. ſsitum. C. si quis alteri vel sibi. l. multū interest. nec matrimonium: quia ætas prohibebat, sed primū falsū, vt hic vides. Et sic no. illud generale: Si non valet vt ago, valet vt valere potest. sup. eo. a nobis.

d ¶ Modū alium.) vt quia simul cohabitauerunt vel se coniuges nominabant, & amplexabant vt cōiuges.

ADDITIO. Hic patet sponsalia de futuro transire in matrimonium p̃ter carnalem copulam: ẜ. de matrim. ẜt. c. 1. Archid lignat, sed non soluit. Tu dic vt ibi scripsi super uerbo, amplexata. q̃ sponsalia de futuro ner bis & mente ẜhentium per amplexus, oscula, & hic similia, non trāseunt in matrimonium, ut ibi, Nec mirum, quia nec per nixū carnalis copulæ trāseunt ut ẜ. de spon. c. fin. Sed illa q̃ uerbis & mente ẜhentiū sunt de præsenti, tū iuris interpretatione sunt de futuro, bene transeunt in matrimoniū p̃ter copulā per oscula, amplexus, & similia interueniētia post tēs pubertatis, vt hic, vtroq. n. casu consensus fortificat. qđ agebat. Io. And.

e ¶ Pubertatis.) statim ergo fugere dēt q̃ cito pōt q̃ dic vt sup. de spon. ad id quod, & reprobatur opinio Pet. de Samp. no. sup. eo. tit. c. vlt. per Abbatem.

¶ Sponsalia per verba de præsenti contracta inter impuberem & puberem, vel inter impuberes non proximos pubertati, valēt vt sponsalia de futuro: nec in matrimoniū trāseunt ex sola perseuerātia ętatis, nisi aliter approbentur: inducunt tamen publicam honestatem. h d. Dom.

¶ Idem quoque si pubes & impubes, uel duo impuberes non proximi pubertati, & in quibus ætatem malitia non supplebat, a per uerba cōtraxerint de præsenti; sponsalia enim illa, quæ iuris interpretatione tantum fuerunt spōsalia de futuro b (licet uerba consensum exprimentia de præsenti haberent, & matrimonium c contrahere intenderent contrahentes) per aduentum pubertatis in matrimonium non transeunt de præsenti; nec matrimonium (quod ut matrimonium ætate non tenuit prohibere) per lapsum dicti temporis conualescit: nisi per carnis copulam subsecutam, uel aliquem modum d alium contrahentes eosdem cum eiusdem perseuerantia voluntatis ad pubertatis e tempora peruenisse constiterit euidenter; per dictum tamen contractum, qui valuit vt potuit, non sicuti agebatur, publicę honestatis iustitia est inducta.

¶ Sponsalia pro absentibus filijs non tenent: nisi ipsi filijs absentibus, vel nisi approbauerint tacite vel expresse ex postfacto. hoc dicit Dom.

¶ Porro f exsponsalibus, quæ parentes pro g filijs puberibus vel impuberibus plerunque ẜhunt, ipsi filij si expresse consenserint, vel tacite, vt si præsentes fuerint nec contradixerint, h obliganturː & ex eis oritur iustitia publicę honestatis. ¶ Et est idē si filij tempore sponsaliorum absentes, & ēt ignorantes eadem sponsalia. i post scientes ratificauerūt tacite † vel expresse: alias ex sponsalibus contractis a parentibus pro filijs nec ipsi filij obliganturː nec publicę honestatis iustitia inde surgit. k

ADDITIO. Vt ibi scrip. in fi. to. And.

f ¶ Porro.) declarat notata per Innoc & Host. sup. de resti. spoli. ex parte.

g ¶ Pro filijs.] nō eis mandantibus: quia tunc idē est ac si ipsi contraherent. supra eo. libro de procura. cap. vlt.

h ¶ Cōtradixerint.] ergo qui tacet, hoc casu nō consentit. ẜ. de reg. iur. qui tacet. cum suis concor.

ADDITIO. cum hic agatur de re naturaliter appetibili. Io. Monach.

(Gl. seq. recitef per q. & ponit opinionē Host. & contrarium Inno. & primum approbat.)

i ¶ Sponsalia.] ẜcta per parentes & idem eadem rōne intelligas de quolibet alio sup. de spō. ad id q̃. & supra de matrim. cōtract. contra. interdi. eccle. ca. 1. quod huic bene concor. & hoc ibi tenet Host. sed Innocen ibi no. contrarium: dicens speciale in patre, vt nomine filiæ præsentis & nō contradicens, possit sponsalia contrahere. ff. de sponsa. l. sed ea quæ patris, & l. sequ. C. de nup. viduæ. secus in tutore. ff. de spon. si puellæ & non obstat de spon. ad id quod 2 q̃ ibi inter

† Intelligē tū q̃ a. iudfactū cōcurrat cū illa taciturnitate, ſ. copula, aut aliud simile. Io. An. de Anch. ad de notata Bart. in l. quo. n ff. rem rat. be. Fon.

2 Hæc loquitur in uitrico, sequens in fratre, decr. ex parte, superi allegata, ī patruo. Io. And.

uenit carnis copula: alias secundum eum, sed verius videtur quod dicit Hostien. licet Bern. videatur ibi tenere opinionem Innocen. & quod decretalis illa non loquatur de expresso consensu probatur: quia quare posuisset papa ibi verba quæ sapiunt tacitum consensum. Item non inuenimus quod paternus consensus aliquid in contractu matrimoniali impuberis operetur, alias quam in precedentibus casibus.

k ¶ Surgit.) & reprobat opinio Raynutij in summa. de spōsa. § pone q. 1. & Petri de Samp. & Abbatis sup. eodem titulo, cap. 1. qui per illud capitulum dicebant, cum ibi dicatur, quod pater filium non adultum potest cui vult matrimonio tradere: quo ad ex sponsalib. contractis a patre etiam filio non consentiente oriebatur iustitia, & nitebantur idem probare per decretalem sup eod. accessit ad finem, quæ non facit, vt ibi non approbatur tū opinio Inno. & Host. qui hoc ibi notant, & erat casus expressus, vigesimaoctaua quæstionę secunda l. diuinæ. palea. elt. Io. And.

Universidad de Deusto
Biblioteca

DE COGNATIONE SPIRITVALI.

¶ Visum est sup de duobus impedimentis, quæ impediunt matrimoniū: verum ga cognatio spālis impedit matrimonium contrahendum, & dirimit iam ℨctum: ideo annectit titulum, de cognatione spirituali.

TITVLVS III.

De cognatione spirituali.

¶ Bonifacius octauus.

¶ Inter Baptizatum & leuantem filios, & vxorem leuantis ante carnaliter cognitam, & suscipientem, & patrem, & matrem susceptī: & similiter de baptizante spiritualis contrahitur cognatio. hoc dicit vsque ad §, confirmatione. Dominicus.

NEdum.] potest diuidi in tres partes. Primo ponit quattuor spirituales cognationes prouenientes ex leuatione in baptismo. Secunda: ibi, Et eadem: ponit totidem quæ ex baptizatione prouenium. Tertia il las omnes repetit in confirmatione: ibi, Ex confirmatione, secundum Io. And.

CASVS. Titius Bertam leuauit de sacro fonte: non est dubiū ℙ inter leuantem & Titium suscipientē, & Bertam leuatam, ādē, susceptam contrahitur cognatio spiritualis. Sed vtrum inter alias personas cōtrahitur cognatio spiritualis: sc̄inter baptizatum & filios leuantis paterni. Item inter baptizatum & vxorem leuantis patrini, s.ante cognitam carnaliter: immo ēt contrahitur cognatio spiritualis inter suscipientem & patrem & matrem ipsius baptizati, qui appellantur compatres. Or sanctissime pater, vidi de aliquibus personis, inter quas contrahitur cognatio spiritualis: sed bene vellē informari à sanctitate vestra de effectu ipsius cognatio nis? Rndetur quod effectus cognationis spiritualis est: quia impedit matrimonium contrahendum, & dirimit iam contractum: hoc est, illi inter quos est cognatio spiritualis non dēnt contrahere: & si de facto contrahant, debent adinuicem separari: quia nō tenet matrimonium. Et sic non pōt contrahi matrimonium inter filiorum & vxorem patrini, nec inter compatres. Sed sanctissime pater, vtrum inter alias personas contrahatur cognatio spiritualis? Rndet Ro manus pontifex ℙ sic: dicens ℙ illa quæ fuerunt dicta de leuante & lefato, debent etiam intelligi de baptizante & baptizato, ut ponamus quod laicus in casu necessitatis baptizauit Bertam: certe non potuit illam habere in vxorem. Et idem dicendum est de sacramēto confirmationis, vt aliquis tenens Bertam in sacro confirmationis, non potest illam hre in vxorem. De confirmante non est dubium: quia alia ratione non potest contrahere: quia est episcopus. Secus est dicendum in alijs sacramentis ecclesiæ: quia per illa non contrahitur cognatio spiritualis. Not ℙ cognatio spiritualis contrahitur inter leuantem & leuatū: vnde iura communiter vtuntur istis verbis, leuans, leuatus: quia olim quando pueri baptizabantur, immergebantur per baptizantem in aqua, & patrini illos leuabāt: sed quia fuit compertum quod plures qui immergebantur ex inde moriebantur: fuit ordinatum ℙ aqua solum spargeretur super caput baptizandi. No. quod inter leuatos & filios leuantis; item inter leuatum & vxorem leuantis cognatio spiritualis ℨbitur: ita ℙ vxor leuantis dicitur matrina leuati; nam vir communicat vxori actiones spirituales. Item eodem modo cognatio spiritualis inter compatres. Itē inter baptizatum, & baptizantem, & vxorem, & filios baptizantis. No ℙ ex sacramento confirmationis ℨbitur cognatio spiritualis. Not ℙ leuatus de fonte non pōt contrahere matrimonium cum aliquo ex filijs leuantis: nec distinguitur an fuerint nati ante vel post baptisinum, de quo sup. eod. c 1. & c. super eo. Not. quod ijsdem modis quibus cōtrahitur spiritualis cognatio inter leuantes & leuatos ℨbitur inter baptizantem & baptizatum. Dom.

CAP. I.

NEdum[a] † inter baptizatū & illum, qui eum suscepit de baptismo, ac inter eundē baptizatū & suscipientis filios & vxorē[b] ante susceptionē carnaliter cognatā[c] ab eodē: imò ēt inter suscipientē[d] patrem q; baptizati & matrē, [e] cognationē spiritualē[f] in baptismo ℘hi iure constat: quę cognatio & ℘hendum matrimoniū impedit, & dirimit post ℘ctum. g Et eadem[h] quæ de suscipiē te sunt dicta, sunt etiam dr̄ de affinitate rndendum, ℙ illud in vinculum carnale: qd̄ per carnalia & illicita contrahi pōt. Io. And.

a ¶ Nedum inter baptizatum.) cognationem spiritualē, &c. quod est infra.

b ¶ Vxorem.) nunqd idem de concubina 1 leuantis prius cognita, de hoc 30.q.4. si quis vnus. in vlti. glo.

ADDITIO. Et dixi post Inn. s. eo. Martinus, vbi ipse recitat opiniones contrarias nil approbans. Arch. hic tenebat ℙ non ℨbatur, per rationem quam ponit in glo fi. Ad decre. contracto, sup. eo. respondendū, ℙ loquitur fm opinionem mulierum, vt ibi dixi. Ad id qd

c ¶ Cognitam] secus si post fiat vxor, vel si prius erat vxor, post & non primo carnaliter sit cognita: quia g vnionem carnis sequentem non pōt transire in vnionē spiritus ꝓcedentem. 30.q.4. post vxoris, vir ergo & vxor sibi cōiunct actiones spirituales 30.q.4. si quis vnus. sup eo. tit Martinus, licet non passiones: vnde si filius alterius tantum leuetur de sacro fonte: leuans alteri cuius filius non est, compater non est, vt inf. eo. probatur, quod dic vt no. sup. eo. Martinus & 30.q.4. in summa. Et dicebat Gof. ℙ illud quod agit pars corporis, ꝙ quum est vt alteri parti cōcetur; sed nō si cōcatur alteri, quod in persona filij alterius tantum agitur: & ista fit ratio. Vel dic ℙ satis est leuanti hre commatrem, matrem ipsius leuati. Et no. ℙ si leuans prima cognouerat vxorem, nō est curandum an post compaternitatem cognouerit vel non; licet Gratianus contra. 30.q.4. § notandum.

d ¶ Suscipientem.] supple & vxorē eius prius carnaliter cognitam. 30.q.4. si quis vnus. s. eo. tit. Martinus.

e ¶ Et matrem.] no. non dixit, patrem baptizati, & eius vxorem, immo dixit, matrem: si igitur de prima vxore vel concubina vir procreet filium: ille qui leuat filium, est compater concubinæ, & viri, sed non eius vxoris, vt sup. dixi.

f ¶ Spiritualem.] q̄ dignior est q̄ carnalis. 30.q.3. c. 1. 2. & 3. Et est cognatio ꝑalis, attinentia ꝓueniens ex sacri datione, vel ad id detentione, est ēt cognatio carnalis & legalis, de quibus nil ad propositum.

g ¶ Contractū.] si igit leuans & leuatus, vel leuās & filius leuātis, vel leuatus & vxor leuantis ante cognita, vel leuans 2 & parentes leuati ℨbiunt, nō tenet matrimonium. Scire debes ℙ pater ꝑalis si copulet ur fo rori filiæ ꝑalis, bñ tenet matrimonium. 30.q.c vlt. & vt ibi no. Io. bñ. pōt pater sumere filiā ꝑalem filii carnalis, & econuerso, s. filiam carnalem filii spiritualis: quia licet cognatio spiritualis de patre ad filios descendat, vt sup. eo. c. 1. & c. super eo non tñ ascendit, cum cautum non reperiatur: & edictum de matrimonio prohibitorium est sup. de spon. cum apud.

h ¶ Eadem.) vt scilicet si baptizans & baptizatus, vel baptizatus & filij baptizantis, vel baptizatus & vxor baptizatus prius cognita, vel baptizans & parentes baptizati matrimonium contraxerint, non teneat, ad hoc su. e. tit. c. vlt. & non est ita in eo qui recipitur ad pœnitentiam, vt ibi not. & 30.q.1. omnes quos. & est expressum inf. e. c. vlt. in fin.

ADDITIO. Vel ipsius vxor prius cognita. Ioan. And.

a ¶ Frontis.] hoc fit a solo episcopo 1 de consc. dist. 4. manus. su. de cōsuetu quanto, in vertice antem chrismant presbyteri. de consecra. dist 4. presbyteri. Sine sacramento cōfirmationis non dicitur quis vetus 2 Christianus. de consc. dist. 5. c. 1.

ADDITIO Confirmatio ista dēt fieri ia fronte, vt hic, locus est enim de substātia sacramenti. remittit Archidiaconus de cōsecra. dist. 5. nouissime. Ioan. And.

b ¶ Eisdem modis.] scilicet inter cōfirmatum & suscipientē, & confirmantis & filiū suscipientis, & confirmatum & vxorem suscipientis. prius cognitam, & suscipientem & parentes confirmati, parentes confirmati & vxorem suscipientis prius cognitam. Item inter ipsū confirmantem & cōfirmatum: & confirmatum, & filios confirmati, & eius vxorem prius cognitam, & ipsum confirmantem & parentes cōfirmati. hoc vult dicere, eisdem modis, unde xx. sunt casus prohibiti ex hac cognatione, quos numera ii in summa quarti libri.

ADDITIO. Nec est plures reperiri, qui dirimant. s. cas. prox. isti autem omnes pertinent ad paternitatem & filiationem aut fraternitatem, aut ad compaternitatē: & in his tribus consistit omnis cognatio spiritualis: non enim habemus auos vel nepotes spirituales & vide quod scripsi sup. eod. tit. super rubrica. & c. Martinus, in fine. Io. And.

PEr catechismum] Ponit dictum quod secūdo probatibi, per illam.

Per catechismum contrahitur cognatio spiritualis, eius tamen effectus est impedire matrimonium contrahendum: non autem dirimit iam contractum. Vnde sciendum, quòd catechismus est instructio, quæ fit communiter hodie ante fores Ecclesiæ: vbi interroga batur de articulis fidei: & proprie deberet fieri solis adultis.

CASVS Ego tenui puellam ante fores Ecclesiæ antequam portaretur ad fontes: postea quando fuit baptizata non tenui eam super frontes: utrum inter me & ipsam & filios meos sit contracta cognatio spiritua lis? Respondetur quòd sic: sed non est tanti effectus sicut illa cognatio spiritualis, quæ contrahitur in baptismo: quia ista impedit matrimonium contrahendum: sed non dirimit iam contractum: hoc est, non debemus contrahere. & si durantibus bannis aliquis se opponeret, & allegaretur cognatio spiritualis, impediretur matrimonium: sed si non allegaretur ista cognatio spiritualis: & sic de facto cōtrahere mus, non dirimeretur postea illud matrimonium. Not. ℙ baptismus est fundamentū & ianua omnium sacramentorum. ca. ueniens. de presbytero non bapti. in antiq.

Not. ℙ baptismus est fundamentū aliorum sacramentorum, cōcor sunt in glo quē tū p̄cedere dēt catechismus. Not ℙ illud dr̄ euidenter probari, quod colligitur ex determinatione iuris. Dominicus.

[Primo glossa tria facit, ponit summam, dicit qd determinat, & q d sit catechismꝰ.]

c ¶ Per catechismū.] terminātur not. 31.q. 1. c. 1. & s. eod. tit. contracto. Et dicit in summa, quòd compaterni tas per catechismum cōtracta impedit matrimonium, sed non dirimit. Catechismus dicitur a catechizo, quod est idem quod instruo, vnde ante baptismum instrui debēt baptizandi in fine adulti præ ipue de cōsecra. dist. 4. ante. xx.

ADDITIO Secundum Hug. catechizare

de baptizante censenda.

¶ Confirmatio frontis inducit spiritualem cognationem sicut baptisma hoc dicit. Dominicus.

¶ Ex confirmatione quoque, seu frontis[a] chrisma tione spiritualis cognatio eisdem[b] modis contrahitur, matrimonia similiter impediens contrahenda, & dirimens post contracta.

¶ Idem.

¶ Compaternitas per catechismum contracta impedit matrimonium: sed non dirimit Io. And.

CAP. II.

PEr † catechismum, [c] qui præcedit baptismum sacramētorum fundamentum, & ianuam d reliquorum, cognatio spi ritualis contrahitur: per quam contrahendum matrimonium impeditur. Vt ex prædecessoris nostri Clementis Papę iij. decretali[e] colligitur euidēter: dicendo enim quòd talis res[f] vix contrahendo matrimonio impedimentū afferet, uelle uide tur quòd afferat, nā qđ vix fit, fieri tamen dubiū nō existit. § Per illā tamē cognationem matrimonium post eam contractū minime[h] separatur.

¶ Idem.

¶ Vnus tantum interuenire debet in leuatione infantis de sacro fonte, uel chrismatione frontis, tamen si plures interueniunt, cognationem contrahunt spiritualem. Et ex aliys sacramentis cognatio non contrahitur. h. d. Dominicus.

Q CAP. III. VAM-

grætcū, idē quod adiurare, sicut de exorcismis decimis ℙ in eis fit adiuratio. de consecr. distī. 4. siue pauuli. & ca. sicut nostris. Io. And.

d ¶ Et ianuam.] 32. dist. uerum. sup. de presb. non bapt. cap. ueniens.

e ¶ Decretali.) sup. eo contracto.

f ¶ Res uix] s. compaternitas in catechismis contracta

ADDITIO De hoc. 53. dist. miratus. in prin. & 12. q. 2. hæc huius. iuxta fin. sic ponitur 19. dist. in memoriam. in prin. de cle. non resi. conquerente Io. And.

g ¶ Non exiitit.) ff. de iud. l. vix certis ex causis. ad idem 15. q. 1. merito quæritur. Io. And.

h ¶ Minime separatur.) ad idem. sup. eod lib. de vot. c. vnico. sup. de iureiuran. quemadmodum. cum similib. Io. And.

QVamuis.) sunt tria dicta, quæ satis patent.

CASVS Duo aliquam puellam super sacro fontes tenuerunt, cū baptizans proferret ista uerba: Ego baptizo te in nomine patris & filii & spiritus sancti, cum aspersione aquæ: Vtrum inter omnes istos contrahatur cognatio spiritualis? Respondetur quòd sic. Idem est in sacramento cōfirmationis: licet sufficeret quòd unus leuaret: secus est in aliis sacramentis. Not. quòd unus tantum debet interuenire in leuatione baptismi, & ℙ mulier potest leuare infantem. Not. etiam ℙ licet prohibeatur actus a iure, tamen factus tenet, ad hoc sup. e prox. Dominicus.

(prima

Universidad de Deusto
Biblioteca

(Prima glossa dicit quid determinat:)

a ¶ Quamuis.] notat Host sup.eo. Martinus.

b ¶ Vnus.] immo si vrgeret necessitas in catechismo, & baptismo, & confirmatione, unus potest esse patrin' licet hoc non habeat consuetudo Romana de cõsec. dist.4. in catechismo,

† Vide cõ ci.Tri.ses. 14 de re for matri mo.c.2.

c ¶ Instituta.] de con secra. dist.4. non plures, & potuit esse rõ, quæ redditur in adoptione, uel cognatione legali, quæ imitatur naturã: & sic spiritualis cognatio habet imitari naturam, uel cognationem carnalem: sut unus solus sit in sacramento patrinus .Sed contra 30. q.4. quod autem. Sol. ut ibi not. & sup.eo. tit.c.ult.

d ¶ Contrahitur.] scum omnibus: & sic multa fieri prohibentur, quæ facta tenent sup eo.c.prox.

ADDITIO. Pereant tamen contra facientes, qui a

nis [a] † non plures quam vnus [b] vir, nel una mulier accedere debeãt ad suscipiendum de baptismo infantem, iuxta sacrorum canonum instituta: [c] si tamen plures accesserint, spiritualis cognatio inde contrahitur, [d] matrimonia contrahenda impediens, & etiam post contracta dissoluens. De confirmatione insuper, quantum ad hoc, idem [e] iudicium est habendum. Ex datione uero aliorum sacramentorum, [f] cognatio spiritualis nequaquã oritur, quę matrimonium impediat, uel dissoluat.

faciunt contra prohibitionem canonis, non plures, & istius decretalis, secundum Archi. puto ꝙ ubi consuetudo non resistit, & fortius si assistit, leuis sit culpa: & sic leuiter indulgenda. de accus cum dilecti . Ioan. And.

e ¶ Idem.] scilicet ut plures i cõfirmatione tenere non debeant tametsi teneant, omnes sunt cõpatres uel compatrini

[Gl. seq. enumerat sacramenta, & rationem reddit.

f ¶ Sacramentorum.] scilicet pœnitentiæ, [1] corporis Christi, extre mæ vnctiõis, ordinis & coniugii. Renascimur enim in baptismo, & chrismatio frõ est in aliis sacramentis: & ideo per ista spiritualis contrahitur compaternitas, non per illa. de hoc not. 30.q.1. omnes. & supra eo. cap.ulti. Io. And.

tis illam confirmat: quod non

FINIS LIBRI QVARTI

LIBER QVINTVS.

DE ACCVSATIONIBVS, &c.

¶Dictum fuit sup quo ordine sunt tractandæ & de finiendæ causæ pecuniariæ & etiam spirituales: Verum

Continuatio dãi. Reiic.

quia etiã sunt causę criminales: ideo de ipsis est nũc videndũ. Et quia in causis criminalib. solet procedi gñque per viã accusationis, gñque per viam inquisitionis & per officium iudicis, gñque etiam per viã denuntiationis: ideo ponit titulum de accusationibus inquisitionibus, & denuntiationibus.

LIBER QVINTVS.

TITVLVS I.

De accusationib. † inquisitionibus, & denuntiationibus.

¶Bonifacius octauus.

¶ Ex confessione coram delegato inquirente super certis criminibus deputato facta putatur confitens licet dicat se prius diffamatum non fuisse, vel inquisitionis capitula non habuisse hoc dicit Dom.

CAP. I.

† De materia huius tit. vide per totum

POstquam [a] † coram eo, qui ꝓte super certis criminib. Inquisitor fuerat deputatus, eadẽ crimina fuisti ꝓfessus, [b] frustra cõfessionẽ tuã (quominus pœnis ex ea, ꝓut iustitia c suadebit) eo ꝓtextu impugnare cõtendis, qđ super eisd ẽ criminib. nõ fueras antea diffamatus: Vel ꝙ ꝓ eundẽ Inquisitorẽ capitula, super quibus ꝓte volebat inquirere, tibi tradita non fuerunt. [d]

[Prima gloss. dicit quid declarat ista decretalis, & seq.]

a ¶ Postquam.) Decretalis ista & sequens emanauerũt ad declarationem decretalis. 5.eo. qualiter. 1. & 2. &c. cum oporteat, & c. ad petitionẽ ibi, iudiciarium, &c. & corriguntur opiniones Host. no. in c. qualiter 1. in 1. glo. vltra vnã columnã, ver. quid si inquisitor. & in 2. gl & quod no. in c cum oporteat, super verbo, subditio, quæriẽ si inquisitor, similiter & in secundo, qualiter, super verbo fuerit, & super verbo legitime, & facit quod not. Gul. in spec. tit. de inquisi. §. nunc tractemus. ver. quid si inquisitor permittim. Io. And.

b ¶ Confessus.) nullę igitur sunt partes iudicis, nisi vt ferat sniam, quid enim quæremus de infamia vel capitulis, ex quo claret de crimine. 24. q. 3. eccle. de elec. per inquisitionem, de cõcess. cum super. in ant. ff. de iud. si debitori. Iam enim est notorium crimen. de coha. cleri. & mu. vestra. & c. fi.

ADDITIO. De renocanda confessione, dixi in text. in prin. magnæ glo. Io. And.

c ¶ Iustitia.) scilicet imponendo pœnam a iure statutam, vel arbitrariam si nulla pœna est statuta. sup. de offi. deleg. de causis.

ADDITIO. Arch. alleg. 2. q. 3. §. notandum, & de pœn. dist. 1. mensuram. Io. And.

(Glo. seq. rõnẽ reddit, recit. opi. ꝫriam, cui rñdet.)

d ¶ Fuerunt.) si in famatus non erat ad inquisitionẽ procedi non debuit veritatis, ut in prædictis iur bus: sed ille debuit appellare & non rñdere, unde imputet, sibi 2 idem dico de capitulis quæ tradi debuerũt. ꝫ eo. qualiter 3. §. dẽt. si petita non fuerunt, & cõfessus est crimen, sibi imputet: potuit. n. iuri ꝙ se introducto renunciare, & nunc tacite renunciat Ad hoc. ff. de procur. l. põponius. §. rati. Sed Host ꝫ, in prædicta decre. qualiter 1 per l. ff de procur. filius. §. inuitus, & hunc dicebat casum ipsius decre. & decr. eo. tit. ad petitionem, nam ibi presente & non contradicente. illo contra quem inquirebatur, non fuerat seruatus ordo, qui debuerat seruari, unde processus cassari mãdat: sed de alio ordine intelligatur [ut ibi not. in fi. 4. 3 glo.] Si is,

† Vide Petrusinũ in c. dilecto. & Alex. & Felis. 52. lib. 3. & Felin. in c. 1. de except.

1 vide l. 1. & 2. ff. de confessis. Fel. in ca. 2. de exce. & Hippolitũ in rubrica de cõprobat.

2 Glo. sequit Phi. ad ꝙ faciunt no. in l. ordinarii. C. de rei uen. c. 1. de restit. spolia. Fõ.

3 Idem Do. Fon.

Si is.] Non diniditur.
ADDITIO. Et vt dicit Io. Mo. istius ca. & precedentis eadem est ratio: quia vtrobiq; renuntiatum est processui, qui penitus premitti debuisset, si petitus fuisset. Ioan. An.

CASVS. papa commisit alicui iquisitionē simpliciter faciendam super aliquo crimine: & fuit facta inquisitio ad requestā alterius, nō autem ex officio. certū est ꝙ ille inquisitor dēt facere duos processus: Primū super infamia, an ille sit diffamatus, & si p inquisitionē reperiat eū nō diffamatū, non ꝓcedet ad inquirendū de veritate criminis: Si vero reperiat eū diffamatū: tūc ꝓcedet ipse ad inquirendū & interrogādū de veritate criminis. Sed ponamus ꝙ inquisitor omisit istū ordinē: ga primo fecit inquisitionē sup veritate criminis, & criminosus nō opposuit ꝙ debebat primo facere inquisitionē sup infamia: postea inquisitione facta sup veritate criminis, ipse ꝫ quē facta fuerat inquisitio, voluit allegare ꝙ primo debebat iudex inquirere sup infamia, ꝫ super veritate criminis: an sit admittendus ad probandum & allegandum ꝙ processus non valet: quia fuit omissus primus processus super infamia. Respōdetur quod non: quia est sibi imputandum quare passus est inquiri de veritate criminis, priusquam cōstaret de infamia: quia cum istud fuerit introductum in fauorem sui, potuit illi fauori renuntiare. Et sic ista forma non est de substantia processus: quia licet debuerit seruari, si tamen non opponatur non minus ualet processus.

Nota ꝙ licet de iure certa forma debet seruari in procedendo, si tamen non seruatur, & pars tacet: valet processus, de quo sup. c. proxi. super gl. fi.

[Prima glo. distinguit, quærit, & remittit]

a ¶ Fuerat.] ad petitionem alicuius: quia si Papa proprio motu committit inquisitionem criminum alicuius: iam illū approbat infamarum: eum episcopus & metropolitanus procedant etiam ad inquisitionem omisso tali articulo. 2. q. 5. omnibus. sup. eod. tit. ficut olim: 1 sed si ad petitionem alterius commiserit: tunc prius inquiret inquisitor de infamia. Hoc tenet Inno. sup. eo. tit. cum oporteat. Quid si ille qui litteras inquisitionis impetrat sit excommunicatus? Dixi sup. eo. lib. de rescrip. c. 1. &c.

1 Vide ibi de hoc, & in c. ex par. in gl. fi. ſ. eo. de off. ordin.

(Glo. secunda ponit dictum Host. quod improbat.)

b ¶ Reclamante.) dicebat Host. in supradictis glo. ꝙ taciturnitas habebatur hic pro dissensu & ꝫdictione, quod non est verum, vt hic vides: imò tacendo tacite iuri suo renuntiat. inf. de reg. iur. qui tacet, & dixi de hoc eo. tit. is qui tacet. Reclamare igitur debuit & petere prius inquiri sup inquisitione infamię: & si hoc non fieret, debuit appellare, vt dixi sup. c. proxi.

c ¶ Primitus,) i. antequam quæreretur de veritate.

d Nequibis.] non ergo ordo iste ita est de substantia, 2 quod ei renunciare non possit. Facit ſ. de fer. c. vlt. & quod no. sup. de offi. deleg. de causis.

2 Vide ꝙd dixi ſ. c. prox. su per vlt. gl. Io. And.

DE HÆRETICIS.

¶ Dictum fuit sup. de modis quib. ꝓceditur ad inquirendum de veritate criminis: nunc videndum est de ipsis crimibus: verum quia inter crimina crimē hęresis est maius: quia p ipsum offenditur diuina maiestas: ideo primo de ipso est videndum. Nam istud crimen est grauius crimen, quàm sit crimen lęsę maiestatis, quia grauius est lædere diuinam maiestatē, quàm humanam, in Auth. vt non luxuriētur homines contra natu. ram. ſ. 1. 1 respon. colla. 6.

† Signatur glo. in ci. dēt. ma. cuius vide de Roma. num. 2. & Cardi. dē. de testi.

¶ Idem.

¶ Valet inquisitio facta super veritate criminum omissa in quisitione infamia. si reus præsens tacuit. hoc dicit secundum Io. And.

CAP. II.

Si is, cui contra te commissa fuerat [a] simpliciter inquisitio super certis criminibus facienda, processerit te præsente, nec reclamante, [b] aut quicquam super hoc excipiente (infamię inquisitione omissa) ad veritatem eorundem criminum inquirendam; processum huiusmodi ex eo, quod non fuit de infamia † primitus [c] inquisitū, vlterius impugnare nequibis. [d]

TITVLVS II.

De hæreticis.

¶ Gregorius ix. Remensi archiepo & suis suffraganeis.

¶ Propter crimen hæresis clericum in quibuscunq; sacris ordinibus constitutum; solus eius episcopus degradare potest hoc dicit. Dom.

CAP. I.

QVONIAM [a] præmittit causam iuris noui, quo ita utitur: ibi, Concedimus.

¶ præsupponendū est pro intellectu huius cap. ꝙ cum quis presbyter perpetrauit aliquod delictū dignū degradatione, puta quia commisit homicidium per insidias pensatas, ꝙ est dignū degradatione, vt in c. 1. de homicidio. in an tiq. vel cōmisit aliud crimen ꝙ est dignum degradatione, certum est quòd episcopus solus non potest eum degradare: sed debet secum vocare sex episcopos.

CASVS. Aliquis sacerdos cecidit in hæresim male sentiendo de fide, & sic est hæreticus. pœna hæresis, est si nunquam alias inciderat in hæresim, quod degraderur, postea perpetio immuretur, vt agat perpetuam pœnitentiam in pane tristitię & aqua doloris. Si autem postea liberetur: forte propter iucundum aduentum principis, & labatur in hæresim, est dandus curiæ sæculari, vt ignibus subiiacitur. Sed vtrum ad degradationem sacerdotis sufficiat solus proprius episcopus: vel vtrum requiratur ꝙ vocentur sex episcopi? Respondet Romanus pontifex quod solus proprius episcopus conuocatis abbatibus & aliis honestis personis suæ diœcesis poterit talem sacerdotem hæreticum degradare, & dare curiæ sæculari: si iterum inciderit in hæresim. Si autem non inciderit nisi semel in hæresim, poterit eum degradare & perpetuo immutare, & istud est speciale in crimine hæresis: Secus est in aliis criminibus, in quibus requiritur ꝙ interueniant sex episcopi. Nota primo iuncta glosis & iuribus quæ allegat, quod si sacerdos labatur in hæresim, pro delicto debet degradari, non autem debet tradi curię sæculari: sed est immurandus, id est perpetuo carceri tradendus, vt agat pœnitentiam in pane tristitiæ & aqua doloris. Vnde ille carcer non debet esse ita arctus quod abbreuiet dies illius incarcerati: quia satis est ꝙ viuat in pane tristitiæ qui tales carceres abbreuiantes vitam hominis deputant, non euadunt notam irregularitatis. Nota quod vbi clericus est relapsus in hæresim, est tradendus curiæ sæculari ut comburatur: nam hæc est pœna hæreticorum. l. 3. C. de hæret. Nota. casum in quo solus episcopus potest presbyterum vel clericum in sacris constitutum degradare, ita quòd non tenetur secum adhibere numerum episcoporum requisitorum ad degradationem clerici, veruntamen debet secum adhibere suum capitulum, & honestas personas suas diœcesis: sicut sūt abbates. Nota quòd clericus pro hæresi degradatus etiam si non sit tradendus curiæ sæculari: sed tantum deputandus perpetuo carceri. Dominicus.

(Prima glossa dicit vnde sumpta.)

a ¶ Quoniam incipiebat: Et si contra & bene de medietate decurata est.

b ¶ Canonibus.) 15. q. 7. si quis tumidus. & duob. cap. seq. & debent esse sex in degradatione presbyteri, tres in degradatione diaconi, & ita de subdiacono vt, ut ſ. de fer. non ordi. miramur.

c ¶ Facili.) bene est possibile: sed non facile. lex enim non dēt esse impossibilis 4. dist. erit autem.

d ¶ Pro hæresi.] in aliis igitur criminibus si immineret degradatio facienda, seruent antiqua iura: qa hoc in hoc crimine hoc introductum est speciale. Ad idē. ſ. eo. ſ fidei.

e ¶ Relinquendus.) quod dicitur ſ. de uerbo ſig. nouimus. & in fra de pæn. c. 2.

f ¶ Immurandus.] ſ. eo. excommunicamus ſ. ſin fi. & ſ. eo. accusatus in fi. & c. ut commissi. ver. & illorum.

g ¶ Solus possit epūs.) excludit episcopos, nō capitalium suum. Ad idem 15. q. 7. si aūt. & ſ. seq. & ca. episcopus. 28. q. 1. c. nullam.

ADDITIO. Idem scilicet quod non excludatur capitulū, tenet Ioannes Monac. sed archidiaconus intelligit hoc uerum in examinatione & diffinitione causæ: in actu degradationis sufficiat seruare qđ dic. circa hoc uide quod fatis dictum in decretali. inf. de pæ super ver. numero. Io. And.

Quicunque.] quinque sunt partes, quæ patent per se. Prima imponit pœnam scienter sepelientibus hæreticos. Secunda aggrauat: ibi, Nec absolutionis. Tertia accumulat: ibi, Et locus. Secunda duo facit primo ponit prohibitionem. Secundo pœnam: ibi, qui vero. Tertia ēt duo facit. Primo inhibet. Secundo denūtiat: ibi, Quòd si. Quarta priuat, & distinguendo aggrauat ibi, Volentes. Quinta ponit dictum, cuius ratio redditur ibi, Volentes. Io. And.

CASVS. Dictum fuit sup. c. proxi. qualiter puniuntur hæretici, & quis potest degradare clericos hæreticos. Ponamus quòd aliquis meus parochianus lapsus est in hæresim, & ego illud sciebam, nō fuit accusatus postea mortis præuentus decessit in errore suo: hoc tñ di. ecclesiasticæ sepulturæ, an sim puniēdus aliqua pœna? Rādet Romanus Pontifex quod sic: quia incurro suam excōicationis, a qua non sum absoluendus nisi prius meis propriis manibus ipsum extumulauero publice & non occulte: sed cunctis nolentibus uidere. Et hoc facto potero obtinere absolutionem. Sed quid de hoc loco in quo traditus fuit sepulturæ: nūquid ēt punietur locus ipse? Rādetur quòd sic: quia ille locus reputari debet & censeri profanus: & in eo non sunt amplius corpora fidelium sepelienda. Item dicendū ꝙ de fautoribus & receptatoribus hæreticorū, & eis credentibus. hoc est ſi sepeliui fautores uel receptatores hæreticorum, uel eis credentes. hoc est, qui publica uoce dixerunt quòd credebant errorem talis hęretici: tunc enim incurro ſniam excōicationis. Sed utrum sit permissum laico publice disputare de fide catholica?

Rādetur ꝙ non. De hoc legistæ habent propriā rubricā de sum. tri. & fide cath. ꝙ nō liceat de fide catholica publice disputare. Sed utrum filii hæreticorum aliquam pœnam incurrant? Rādet Romanus ꝙd sic, Nam suppositio ꝙ hæreticus non sit de hæresi accusatus: tñ ipse & filii sui sunt incapaces quorūcunque beneficiorū eccleſiasticorū: & quorumcunque officiorū publicorum: ideo nō possunt esse iudices, nec notarii, nec tabelliones. (Laicæ personæ.] Dicunt quidā ꝙ non est licitum laicæ † Videpsonæ, id est illitteratæ de fide catholica publice disputare, & sūma de istud est vulgare Gal licorum, qui hominē litteratum appellant magnum clericum, & iste text. loquitur ſm vulgare Gallicorum, ꝑterit. Alii dicunt ꝙ non licet laicis, quantūcunque litteratis, disputare de fide catholica. Et hæc est uerior opinio. [Ad hæc.] Si sciā † al. meꝙ hæreticus pro me preces emisit apud p̄latum, uel pro me interceſſit, ꝓ aliquo beneficio habendo, non debeo illud beneficio acceptare: nec tenet collatio mihi facta: & si contendā illud retinere, sum illo priuandus: & insuper sum incapax ad obtinendū quæcunque alia beneficia eccleſiastica. Et sic argumēto a contrario sensu possunt emitti preces pro digno: dum tamen fiant a digno. [Emancipationem.) eo ipso ꝙ pater labitur in hæresim statim filius est sui iuris ideo si filius emancipetur a parte, non tenet emancipatio: quia iam erat sui iuris; nam statim quòd pater labitur in hæresim, perdit ius patriæ potestatis, quod habebit in filios suos. Nota differentiam esse inter credentem, receptantem, defendentem uel fauentē & sic facit quod si imponatur pœna exbannitis ꝙ non includerentur taliter secum communicantes, nisi exprimeretur. Not. ꝙ qnque ex delicto punitur res inanimata. concord. sunt in glossa.

absoluitur nisi exhumet eorū corpora, locus uero priuatur sepultura. h. d. usque ad §. inhibemus. Dominicus.

CAP. II.

Quicunque † hæreticos, credentes, receptatores, defensores, uel fautores eorum sciēter [h] præsumpserint † eccleſiasticę traderepulturę, [i] usque [k] ad satisfactionem idoneā excommunicatiōnis sententiæ se nouerint † subiacere. Nec absolutionis beneficium mereantur, † nisi propriis [l] manibus publice [m] extumulēt [n] † & proiciant † huiusmodi corpora damnato-

h ¶ Scienter) ignorātia ergo probabilis bene illos excusat. sup. de cleric excommu. mini. Apostolicæ.

(Glossa secunda dat duo similia, & remittit.]

i ¶ Sepulturæ.) sic & manifesti usurarii non tradūtur sepulturæ 2 sup. de vsu. quia in oībus, & qui moriuntur in torneamentis. sup de tor. c. 1. & de hoc de sepul. ex patre. in vlt. glo. Dē autem de sepultura multis modis. ut not 13. ſ. item quæritur. & ſ. de sepul. c. penul.

k ¶ Vsque.] hic licet satisfaciant, sequi debet absolutio vt patet per id quod sequitur.

l ¶ Propriis manibus.) nota 3 casum, ꝙ possum per me quod nō possum per alium, de hoc dixi inf. de reg. iur. potest. sicut enim exhibuerunt membra sua seruare iniquitati ad iniquitatem, sic exhibere dēt illa seruire iustitiæ ad iustitiam: sicut dicit Apostolus ad Roman. 6. c. & sunt hæc uerba in canone 47. dist. omnes huius. m ¶ Publice.] quia quæ publice peccantur, publice emendatur. de pæni. & remiſ. c. 1.

n ¶ Extumulent.] hoc uerum intelligo, quando ossa ipsorum possent ab ossibus aliorum discerni, alias secus sup. de sepul. sacris. Io. An.

2 Ex eo ēt casu sunt hodie ex cōicati ꝫ facientes p c. e. đ se pull. eos. Io. And.

3 Vide Gō dissaluū tract. de hæret. q. 23. nu. 7.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Locus.] punitur res inanimata sic ff. de pœ. in quibusdam. sup. de elect. vbi periculum. §. ciuitas, & de pœ. ca. vlti. in fin. 15. q. 1. mulier.
ADDITIO Arch. alleg. 1. q. 4 §. econtra. & §. seq. Io. And.
[Glo seq. recitetur. per quæstionem, s. de quib laicis. &c.]
b ¶ Laicæ.] forte intellexerũt de laico ad modũ vltramontanorũ, qui illitteratos laicos vocant, & litteratos clericos vocãt. 88 dist. inutile. qd n est dicere q rurales clerici cus disputando de fide non incidat in hãc pœnam, & doctor decretorũ laicus icidat? ñ sufficit ita esse scriptũ, & solum duo sũt Christianorum genera, clerici & laici. 12. q. 1. duo sunt. & concor. ad hoc. C. de sum. trini. l. pe.
(Gl. seq. quærit, arg. pro & contra.)
c ¶ Innodetur.] nunquid per sñam vel ipso iure? vt q ipso iure per id quod dicit, laqueo, quasi ipsum factum damnatum illa queet. In cõtrariũ vt, qa in pœnis benigna fieri debet interpretatio, vt ff. de reg. iur. in pœnis. cũ suis cõcor. est igit benignius vt intelligamus canonẽ esse ferendæ sententiæ quam iam latę; ergo ẽ hæc pars amplecteda, vt ibi. Ad hoc 9. dist. sana quippe Præterea si uoluisset q esset ca nõ latæ sententiæ, dixisset, sit innodatus: vel eo ipso, vel similia verba.
ADDITIO. Ista vltima opinio placet Archi. alleg. sup. eo. ex communicamus. §. qa vero. & dicit monitionem p̃mittendam. 12. q. 2. indigne. Io. And.
[Glo seq. obiectionem soluens dicit cõtrarium regulare, & hoc casuale, cuidat casum similem, & rationẽ redditi in fine text. exponit.)
d ¶ Filii: nota casum in quo p delicto paterno punitur filius, 1 hoc etiam procedit in crimine læsæ maiestatis, quod est minus hoc crimine, quo lęditur æterna maiestas. §. eo vergentis. & si ꝫ homines illatæ blasphemiæ impunitæ non transeunt, multo magis qui ipsũ dominum blasphemat dignus est supplicia sustinere. in Au. h. vt non lux. ꝫ nat. 1. respõso & §. 1. colla. 6. nec debemus illius opprobrium multum dimittere, q no

† al. perpetuo

† Vide Cajetanum apud B. Tho. 2. 2. q. 14. art. 7. & Corradum Brunum li. 5. de hæret. c. 4. & lib. 6. c. 2.

† Vide Gondissalui tract. de hær. q. 22. nu. 7. & Repertorii inq sitorum verb. filii.

1 Vide glossam i extrauaganti Io. xxii. inci. Dierum tit. de pænis. in uerbo. quomodolibet. adde textũ in ca. nisi cũ pridẽ §. p sonæ. extra de renun.

rum. Et locus a ille perpetua † careat sepultura.
¶ *Excommunicari debent laici publice vel occulte disputantes de fide. hoc dicit. Dominicus.*
¶ Inhibemus † quoque, ne cuiquam laicę b personæ liceat publice uel priuatim de fide catholica disputare. Qui uero contra fecerit, excommunicationis laqueo innodetur. c
¶ *Non valet promotio hæreticorum, eis credentium fautorum, receptatorum, & defensorum eorum, nec filiorum suorum usque ad secundam generationem ad beneficia ecclesiastica uel officia publica. hoc dicit Dominicus.*
¶ Hæretici autem, credentes, receptatores, defensores, & fautores eorum, ipsorumque filii, d † vsque ad secundam e generationem, ad nullum ecclesiasticum beneficium, f seu, officium publicum g admittantur. Quòd si secus actum fuerit, decernimus irritum & inane.
¶ *Priuati sunt habentes beneficia ecclesiastica ad preces hæreticorum, & inhabiles efficiuntur ad alia obtinenda si scienter talia receperunt. h. d. Dom.*
¶ Ad hæc quoscunque viros ecclesiasticos, qui ad preces huiusmodi personarum, dignitates, h personatus, & quęcunque alia ecclesiastica beneficia sunt adepti; ex nunc priuamus i taliter acquisitis; uolentes quòd tales & habitis careãt perpetuo; & si receperũt † illa scienter, k ad alia, uel similia, nequaquam in posterum admittantur.
¶ *Nulla est emancipatio filiorum uel subditorũ per hæreticos facta, etiam si postea vitium detegatur. hoc dicit. Dominicus.*
¶ Illorum autem filiorũ emancipationem, quorũ parentes post emancipationem etiam l huiusmodi apparuerit ante ipsam a uia veritatis ad hęreticę superstitionis inuium declinasse, nullius uolumus esse momenti, velut factã de hominibus sui iuris: cũ dignum sit ut propter tanti atrocitatem delicti, filii esse in parentum hęreticorum desierint m potestate.
¶ Idem inquisitoribus hæreticæ prauitatis.
¶ *Filij uel haredes petentũ in infirmitate sua hæreticorum consolationem, non admittuntur ad probandum q non sanamente, uel perdita loquela susceperint si constat quòd erant sanæ mentis, uel si prius suspecti uel diffamati erant de hæresi: alias admittuntur, scilicet per testes fide dignos non suspectos. h. d. Dominicus.*

CAP. III.
FILII.

stra probr. deleuit. ff. de Iudæis in nõnullis. Quod enim in religione diuina committitur: in omnium ferè iuriã. C. de hære. Manichæos. ad idẽ 17. q. 4. sicut alias regulariter pœna temporali non punitur vnus pro alterius dilecto, quod dic ut no. 1. q. 4. in summa. & 23. q. 3 in summa. & intelligas hoc de filiis non infectis: illi enim punirentur vt ipsi, ex proprio delicto non ex alieno.
ADDITIO. Idem Io. Monachi. & Archi. & sic ad proximum fiet relatio allegat. ff. de postu. l. 1 §. deinde adiecit.
e ¶ Secundum.] hoc intellige secundum determinationem decre. inf. eod. titu. statutum 2.
f ¶ Beneficium.] large sumitur. de hoc dixit. ff. de reg. iur. c. 1.
g ¶ Publicum.] vt iudicatus, notarius, & his similia. ad idem. inf. de pœnis, felicis. §. q si quis. in principio.
(Gl. seq. quærit, arg. pro & contra.)
h ¶ Dignitates.] nunquid, & pontificalis dignitas includit pro & contra] de pœnis, felicis. §. quòd si quis in prin.
ADDITIO. Credere non includi. vide sup. eod. lio. de præbe. cap. 2. in g. ostia. Ioan. And.
[Glo. seq. soluit contrarium.)
i ¶ priuamus.) nota
k ¶ Scienter.] scilicet ad probandum q non sanamente, uel perdita loquela susceperint si constat quòd erant sanæ mentis, uel si prius suspecti uel diffamati erant de hæresi: alias admittuntur, scilicet per testes fide dignos non suspectos. h. d. Dominicus.
l ¶ Etiam.) quia maior est dubitatio, quã si ante emãcipationẽ hoc apparuisset. Ioan. And.
m ¶ Desierint.] nota ergo q crimen hæresis paterni, etiam antequam per ecclesiam fuerit declaratũ, libe-

† al. petitis.

† familiares q dicã tur, uide plene per Fel. in ca. litteras, de testib.

¶ Pro intellectu huius cap. præsupponendum est, q aliquis hæreticus potest accusari de crimine hæresis et poſt mortem, non vt condemnetur ad sustinẽdum aliquã pœnã: sed ut memoria eius condemnetur: & bona eius sibi auferantur, & applicentur fisco, secũdo est præsupponẽdum, q̃ ſrs qs admittitur ad probandum ꝫ illud quod aduersarius suus probauit: vt si actor proponat aliquã factũ, & reus ſiſſet q̃po nit aliud factum contrarium: tunc admittuntur probones hinc inde: fallit in casu huius c. & ille ẽ principalis effectꝰ ad quẽ emanauit præsens ca. Tertio est præsupponendum, quòd interillos qui dẽ credentes hæreticis, & sunt hæretici cẽsendi vt in c. prox. su. eo nõ solũ sunt illi q aperta voce fatentur errorẽ hæreticorũ, sed etiã illi, qui in infirmitate ab hæreticis recipiũt manus impositionẽ. Verumtamen q̃n infirmus recipiebat cõsolationem ab hæreticis cõſi ipſe infirmus pp infirmitatem ian. que perdiderat iudiciũ rõnis: tunc non punitur recipiens cõsolationem ab hæreticis: ſi nondum perdiderat iudicium rationis.
CASVS. Aliquis accuſauit patrem meum de hæresi, dicendo, q̃ in infirmitate ſua more hęreticorum recepit conſolationem ab hæreticis cum manus impoſitione, & prolatione aliquorum uerborum, & ſic dicebatur q̃ pater meus erat hæreticus, & fiſcus petebat bona ſua. vel cum uellem obtinere aliquod beneficiũ ecclesiasticum, uel officium publicum, fuit mihi obiectum, q̃ pater meus erat hæreticus, quia in infirmitate ſua receperat conſolationem ab hęreticis cum manus impoſitione, & prolatione certorum uerborum, & q̃ tunc erat ſanæ mentis. Probatum fuit q̃ pater meus erat ſanæ mentis, uolo nunc probare factum ꝫtrarium, videlicet q̃ erat inſanæ mentis, an ſim admittendus ad probãdum iſtud factum ꝫrium? Videbatur quòd ſic, quia ſi quis admittitur ad probandum factum ꝫtrium, ut dictum fuit in ſecunda præſuppoſitione index dubitans an eſſem admittendus ad probandum iſtud factum ꝫrium, conſuluit Romanum Pontificem. Qui Romanus Pontifex conſultus reſpondet cũ diſtinctione, aut pater meus in uita ſua erat diffamatus & ſuſpectus de hæreſi, & tunc non ſum admitten dus ad probandum quod non erat ſanæ mentis. Aut pater meus non erat diffamatus de hęreſi, & tunc de eo admitti ad illum factum contrarium probandũ. Quia tamen non producam teſtes familiares, ſed alios teſtes fide dignos, & maxime Chriſti fideles, & zelatores fidei Chriſtianę. Nota primo principaliter eſſe dum huius cap. quod infirmus qui ab hæreticis recipit conſolationem ſuo more, uidelicet per manus impoſitionem cum prolatione certorum uerborum, & per conſolationem cum prolatione certorum uerborum, & qui erat diffamatus de hæreſi tempore quo uiuebat, hęredes ſui nõ admittuntur ad probandũ factum cõtrarium: videlicet quòd ille perdiderat iudicium rõnis: nec erat ſanæ mentis quando recepit conſolationem ab hæreticis. & ſic nota q̃ præſumptio excludit ꝫbonem faciendam in ꝫrium. Et illud eſt ſpãle fauore fidei: ſed regulariter non excludit probationem faciendam in ꝫtrarium ſed aggrauat: quia requiritur quod probetur clarioribus probationibus.

vel hæredes a illorum. qui dum in ægritudinis lecto decumberent, petierunt hęreticos conſolaturos, † vt ab eis per manus impoſitionem conſolationem reciperent, ſecundum peſſimam conſuetudinem eorundem, ſicque viam fuerint vniuerſæ carnis ingreſſi: ad probandum, quòd ipſi defuncti conſolationem illam, immo verius deſolationem, non † ſanæ b mentis effecti ſuſceperint, uel poſt perditam iam loquelam (cuſm tamen moris ſit) ut dicitur, (apud eos, quod nullum taliter conſolentur, qui non ſit ſanæ mentis, & memoriam habeat ordinatam) admitti non debent: ſi dum uiuebant, c diffamati erant de hęreſi, uel ſuſpecti, aut legitime d conſtiterit, quòd ſanæ mentis exiſtentes huiuſmodi hæreticos petierũt. Alioquin e admitti poterunt prædicti filii, uel hæredes, ad probandum præmiſſa. f Non tamen per uxores, filios, familiares, † uel de ſuis aliquos, ſed per teſtes alios fide dignos, & ſpecialiter fidei zelatores.

¶ Idem eiſdem.

¶ *Relapſi in hæreſim ſunt tradendi curiæ ſæculari, licet pœniteat eos, & ad fidem rediant: non tamen deneganter eis ſacramenta pœnitentiæ & Euchariſtiæ. hoc dicit. Dominicus.*

mati erant de hęreſi, uel ſuſpecti, aut legitime d conſtiterit, quòd ſanæ mentis exiſtentes huiuſmodi hæreticos petierũt. Alioquin e admitti poterunt prædicti filii, uel hæredes, ad probandum præmiſſa. f Non tamen per uxores, filios, familiares, † uel de ſuis aliquos, ſed per teſtes alios fide dignos, & ſpecialiter fidei zelatores.

¶ Idem eiſdem.

¶ *Relapſi in hæreſim ſunt tradendi curiæ ſæculari, licet pœniteat eos, & ad fidem rediant: non tamen deneganter eis ſacramenta pœnitentiæ & Euchariſtiæ hoc dicit. Dominicus.*

Nota vlterius, q̃ vxor non admittitur ad teſtificandum in cauſa mariti: nec filius admittitur teſtis p̃ patre, nec familiaris, & hoc durante familiaritate: ideo cautela eſt, quando quis vult producere aliquos familiares ſuos teſtes, q̃ illos expellat a domo ſua ante quam producat: tunc poterũt admitti, dum tamen nõ fiat in fraudem. Et eſt præſumptio fraudis quando ſtatim poſt productionem, & teſtificationẽ ipſi familiares reuocantur de quo uideatis latius per doctores iuris ciuilis in l. etiam. C. de teſtib. Nota argum. quod filii neceſſario non ſemp dicuntur hæredes: qa poſſunt ſe abſtinere ab hæreditate illam repudiando, non eſt ergo bona conſequentia, iſte filius, ergo eſt hæres.
Nota quòd conſuetudines introductæ per hæreticos, non inducunt uinculum, quia dicuntur peſſimæ, ut dicit hic tex. Dom.
[Prima gl. diuidit, & dicit vnde ſumpta, dupliciter exponit, & recitari poteſt per quæſtionem.]
a ¶ Filii, uel hęredes.] Decurrata eſt de narratione facti, & incipiebat, Olim ex parte, & dic, filii, licet hæredes non ſint: intereſt. n. eorum, vt ſup. c. prox. hæredes. etiam ſi filii vel propiuqui non ſint, & iſtorum intereſt propter vitandam confiſcationem bonorum, ut ſup. de hære. vergentis. ſ. eo. ti. cum ſecundum leges.
b ¶ Non ſanę.] vnde quod tunc fiebant, eis non debet imputari, quia nullum maleficum ſine conſenſu. 15. q. 5 ſi quid 15. q. 6. c. 1. in fin. ſed furioſus non habet conſenſum, ut ſup. de ſpon. dilectus. 15. quę 1. illud ſup. de ſucceſ. ab inteſt. cum dilectus. & ſu. de reg. iur. ſicut te nor. Io. And.
c ¶ Viuebant.] illi parentes, vel teſtatores conſolari.
d ¶ Legitime.] igitur nota caſum in quo probatio non admittit probationem in contrarium.
ADDITIO. Alias regulariter fundata intentione auctoris reus probat peremptoria. de do & contu. ſi nem. de teſti. c. teſtib. probationem tamen directe probationi primæ non facit per teſtes, primis atteſtationibus publicatis, vt in cle. 2. de teſti. Io. And.
e ¶ Alioquin.] idẽſt, ſi hoc legitime non conſtat: nec ipſi dum uiuebant infamati erant, uel ſuſpecti.
f ¶ Præmiſſa.] ſcilicet quòd tunc non erant ſanæ mẽtis, vel loquelam perdiderant ſ. nec habebant ordinariam memoriam.
g ¶ Fide dignos.] hęc clauſula q̃ olim erat obſcura & dubia, cum deliberatione fuit immutata: & bene.

Universidad de Deusto
Biblioteca

SVper.]communis diuisio.Secunda,ibi,Nos itaque. Dicebat Io. Mo.ponitur,duorum iurium aduersio; secundo ipsorum interpretatio.

¶ Istud c.emanauit ad declarationem duorū iuriumꝫ quæ videbantur inuicem contrariari.

CASVS. Dicitur in aliqua parte iuris, ꝙ si quis labatur in hæresim, & postea erroꝛem suum abiuraueꝛit, idest illi errori suo renuntiauerit cū iuramento de non reꝛdeundo:si postea incidat in hæresim, dicitur relapsus quantuncunque vellet errorē suum deponere,& abiurare: ita ꝙ est tradendus curiæ seculari, vt ignibus subiicia tur. Item in alia parte iuris dicitur, ꝙ Ecclesia nō claudit gremium redeūti. Quæritur qualiter possunt intelligi ista duo iura? Respondet Romanus pontifex, ꝙ primum ius intelligitur de salute corporis: aliud vero ius intelligitur de salute animæ, hoc est quantumcunque aliquis sit relapsus in hæresim, & recognoscat suū peccatum: si petat sacramenta ecclesiæ, sunt sibi danda sacramenta pœnitentiæ & Eucharistiæ,sed per hoc non euitabit pœnam corporalē, quia si relabatur in hæresim[f], tāquam relapsus est puniendus,hoc est, quia dēt tradi curiæ seculari vt ignibus subiiciatur.Nota primo,ꝙ ad papam spectat concordare duo iura,quando uidentur adinuicem cōtrariari,quod uerum est de generalibus iuribus, quia iura particularia possunt interpretari conditores illorū iurium

† Vide Zāchinū, tracta. de hęr.ca.16.

¶ Alios casus q̄b.affertur illa ponitglo. cap.1. 23. dis.Fon.

Nota ꝙ relapso in hæresim,& condemnato per curiam secularem,si appareant signa contritionis, & pœnitentæ,& non sunt ei deneganda sacramenta pœnitentię & Eucharistiæ.De aliis autem sacramentis frustra quæritur, quia illa sacramenta non potest habere nec etiam extremam unctionem,quia illa solis redeūtib.ad mortem dantur c.vnico.de sacra vnct.in antiq. No.ar ꝙ sola apprehensio inducit probationem delicti.de quo de iud. cum non ab homine.

[prima glo.dicit quod declarat.]

a ¶ Super eo]terminantur quę no.5.in c. ad abolendam §illos,& c.pen § si qui.

b ¶ Legitur.]23.q.4.dub.& C.de sum.tri.l.vlt.ad fin.

ADDITIO. Arch.allega.42.dist. quiescamus.86.dist. non satis.& c.qui clementiam.16.q.1.si cupis.Hinc est ꝙ Romana Ecclesia dicitur liberalis.sup.eo.lib.de reser.sedes,in prin.ubi de hoc.Io.And.

c ¶ Redeunti.]vel redeundi hinc est ꝙ omnibus dicitur liberalis.su.de reser. sedes.

d ¶ Quodque.]repete, & super eo quod scriptum legitur, quod hi qui post &c.

e ¶ Retinquendi.]vt in prædicta de cretali,ad abolēdam.§.illos.

f ¶ ver sedem.]ad quam in tabulis recurrendum est, vt sup.qui fil.sint leg. per uenerabilem.

CAP. IIII.

SVper†eo[a] quod scriptum legitur,[b] Ecclesia nulli claudit gremium redeunti:[c] quodq.[d] hi, qui post abiurationē erroris, uel postquam se proprii antistitis examinatione purgauerint, si deprehensi fuerint in abiuratam hęresim recedisse, sęculari decernuntur iudicio, sine ulla penitus audientia † relinquendi:[e] cum scripturę huiusmodi videantur sibi inuicem aduersari,quid tenendum sit per sedem [f] edoceri Apostolicam postulastis.

¶ Nos itaque inquisitioni vestrę de fratrum nostrorum consilio respondemus, quòd taliter deprehensis,etiam si (vt dictum est) sine vlla penitus audientia relinquendi sint iudicio sæculari: si tamen postmodum pæniteant,& pęnitentię signa in eis apparuerint manifesta, nequaquam sunt humiliter petita sacramenta pænitentiæ, ac Eucharistiæ denegāda. g

¶Idem eisdem.

¶ Excōmunicati, participes, & socij criminis admittuntur in testes contra hæreticos si sciunt ueri similiter ueritatem deponere.h.d. Dom.

CAP. V.

IN fidei[h] †fauore, concedimus,ut ī negotio inquisitionis [i] hæreticę prauitatis excommunicati,uel participet in crimine sint admittēdi ad testificandum ꝫ ipsum? Resp. Romanus Pōtifex ꝙ sic, & hoc in fauorem fidei, ut melius illud crimen possit detegi, isti infames excommunicati, & participes criminis admittuntur ad testificandum contra ipsum hęreticum,licet sit secus in aliis criminibus,si procedere per uiam accusationis, quia accusator debet quærere testes omni exceptione maiores. Nota unum speciale in crimine hæresis,ꝙ infames, & excommunicati admittuntur ad testificandum Simile est in crimine læsæ maiestatis,in quo admittuntur participes criminis,excommunicati, & infames. Idem in crimine simoniæ,regulariter autem in aliis criminibus non admittuntur isti ad testificandum.Ratio autem specialis in crimine hęresis redditur in principio huius c.Nota ꝙ isti infames & excommunicati non admittuntur ꝫ indistincte ad testificandum in crimine hęresis, sed quando est præsumptio ꝙ ipsi dicunt uerum.

No.ꝙ pp fauorem fidei multa statuuntur ꝫ iura cōia. Nota ꝙ circunstantię sunt considerandę ad hoc vt fides adhibeatur testi,maxime inhabili.Domi.

[prima glo.dicit unde sumpta.]

h ¶ In fidei]decurtata est de narratione facti, quæ olim incipiebat, Consuluit.

[Gloss seq.quęrit, arguit affirmatiue,& soluit contrarium.]

i ¶ Inquisitionis]quid si non procedat per modū inquisitionis,sed accusationis,uel exceptionis, nunqd admittuntur tales? Videtur ꝙ sic, quia eadem ratio de scilicet fidei fauor,& odium criminis, uerbique,ergo idē ius.de test.in.cæterꝛ.cum si contrarium credo, qa abillo iure regulari, quo cauetur tales personas ad testimonium admitti non debere, non

non recedam, nisi inquātum inueniam permissum:q ergo accusat uel excipit,habeat probationes idoneas: nec est accusatio fauorabilis vel Inquisitio.ad hoc 2. q.7. si quis episcopus. Et uerbum istud debet aliquid operari:alias quare fuisset expressum.ad hoc,de decisis concord & ī. de priui si papa.1.respō fin.

ADDITIO Item decr dirigitur inquisitoribus. Ioan.And.

a ¶ Excōicati.] si. inf.c.prox.tales alias nō admittūtur : imò etiam iudices sæculares censura eccłiastica compelliūtur tales a testimonio in suis foris repellere. ī.desent.excommu. decernimus.

[Gl.seq.de duobus remittit.]

b ¶ Participes.] qđ de aliis exceptis criminibus: an.ſ tales admittantur? Dicunt 2.eo.lib.de testib.c.1. sup.de confes. c.1.& 6.q.1.§.verum:Quid de periurio habebis. in fœod. accusatus.§. licet.

c ¶ Cōiectatis.]quas ipse iudex examinās melius scire poterit. ff.de testib.l.3 & 4.q.3. si testes. Et pone exemplum.s.de præsumptionibus.& conferꝛ eod. accusatus. §licet. Io. And.

d ¶ Deponitur.] vt facilius credatur ipsi deponentib. ꝫ infamiā uel suspectū de hæresi, q̄ ꝫ nō infamatum,nec suspectum.id.ad idē 3.eod.filii. Præsidētes regimini.] Ponit diuersum quod ampliat: ibi, Nec requirētes, Et protestatur: ibi, Non tamen.

¶ præsupponendum primo,ꝙ excōicatus non potest esse iudex, & si iudex incidat in excōicat.onem, pendente tpe quo est excōmunicatus, non habet exercitium iurisdictionis Item præsupponendum est, qui occupat & detinet aliquod regnum, vel prouinciam, non habet iurisdictionem. cum reuera non sit dominus regni uel prouinciæ.

CASVS. Aliquis iudex sæcularis est excōicatus maioꝛi excōicatione; certū est ꝙ participantes & cōicantes ipso sunt excōicati.excōicatione minoꝛi,hoc ē peccant mortaliter : In illis partibus est inquisitor fidei a sede Apostolica deputatus:vult capere realiter aliquē hæreticū,non tā pōt capere talē hæreticum pp potentiā ipsius hæretici, vult inuocare brachium sæculare: hoc est potestatē illius iudicis sæcularis excōicati ꝫ talem iudicis sæcularis absq; eo ꝙ incurrat sententiā excōicationem, nunqd licite potest inuocare brachium secularis? Rūdet Romanus Pontifex ꝙ sic, & hoc verum si excōicatus non habeat superiorē. Idem est de tyranno, qui occupat aliquod regnū vel prouinciam, & de facto habet iurisdictionem, nō autem de iure: sed tamen per illam inuocationem non

ti,[a] & participes,[b] nel socij criminis ad testimoniū admittantur: Præsertim in probationum aliarum defectum contra hæreticos, credentes, fautores, receptatores,& defensores eorum: si ex verisimilibus cōiecturis,[c] & ex numero testium,aut personarum tam deponentium, quā eorum contra quos deponitur, [d] qualitate, ac aliis circunstantijs sic testificantes falsa non dicere præsumātur.

¶ Idem eisdem.

¶ Ordinarij vel eorum delegati & Inquisitores sine pœna excommunicationis facere habent executionem iustitiæ contra hæreticos,per habentes iurisdictionem sæcularem in loco, licet excommunicati sint, vel de facto tantum illam iurisdictionem possideant. h. d. Dominicus.

CAP. VI.

PRæsidentes[e] † regimini alicuius regni, prouincię, siue loci, licet excommunicati, [f] vel de facto tantum, & non de iure iurisdictionem habentes, ac eorum officiales, [g] ad requisitionem ordinariorum, vel delegatorum ipsorum, aut inquisitorum hęreticæ prauitatis,non valentium sine mora dispendio [h] vel negotii periculo recursum habere ad superiores, qui legitime in locis ipsis possint iustitiam exequi, possunt & debent contra hæreticos, credentes,fautores, receptatores, & defensores eorum, iustitiam & suum officiū exercere. Nec requirentes huiusmodi excōmunicatos, propter hoc sententiam excommunicationis [i] incurrunt. Non tamen præsidentibus præfatis, [k] vel officialibus eorundem, propterea in aliis casibus intelligatur concessum, aliquid vel permissum.

¶ Idem eisdem.

¶ Excommunicatus propter contumaciam non respondendi super hæresi,de qua erat suspectus, post annum damnatur vt hæreticus. h.d. Dominicus.

CAP. VII.

CVM † contuma-

minoris excōicationis? Rūdet Romanus Pontifex ꝙ sic, & hoc verum si excōicatus non habeat superiorē. Idem est de tyranno, qui occupat aliquod regnū vel prouinciam, & de facto habet iurisdictionem, nō autem de iure: sed tamen per illam inuocationem non aegrit ipse tyrannus aliquā iurisdōnem in dicto regno, vel ꝙ uincia. No.primo ea sum in quo valet ꝙ cessus habitus p iudicē excōicatū. uide materiā de re iudic. ad probandū, in ant. No.secundo, ꝙ Papa pōt statuere, ꝙ participans excōicato nō incurrat excōicationem. ad hoc sup. de sent.ex ō.si uero &c. Inquisitionis. Dom.

[Glos.prima dicit vnde sumpta.]

c ¶ præsidentes.] Decurrata est de narratione facti, q̄ incipiebat: Quæsiuistis.

f ¶ Excōicati.] maiori excōicatione,& publice.[Idē Arch.] vt sit maior dubitatio. ad hoc de re iud. ad probandum. de cler. excom. mini.si celebrat.Io.and.

[Glo.seq.quærit & remittit.]

g ¶ Officiales] Nūquid officiales excōicati iudicare possū t? Dic vt sup. eo.lib.de supplen negli. prel. Romana.

[Gl. seq recitetur p qōnē &solutionē.]

h ¶ Dispendio.] qñ ergo sine morę dispēdio hæc pōt tunc essent excōicati eos requirendo: q̄ cōicās cūm excōicato,excōicatus est,seruata dist. de senten. excom nuper. in antiq. fallit hic. ubi ergo non est casus iste, ergo nec fallit regula.

ADDITIO. Idem Arch.alleg.6.q.3.sicut Apostol.cum tribus c.seq.Io.And.

[Gl.seq.ponit duas lecturas.]

i ¶ Excommunicationis) minoris, & si intelligeres ꝙ isti essent excommunicati, quia iurisdictionem illam exercebant, tunc qui communicauerunt illis in iurisdictione, excommunicati essent excommunicatione maiori.supra de sen excom.nuper.& c.si concubinæ.sed hoc speciale est; quia illam pœnam euitant. & sic dicamus excommunicationis, s. etiā maioris uel minoris,& facit quod dixi sup. eo. lib de sup.neg. prela Romana.

k ¶ Prælibatis.) sc excōicatis, uel tm de facto iurisdictionem habentibus,& est similis protestatio.sup.eod. lib.de ta.reg.c.unico. (Et ibi concor.in ult.gl.)

CVm) Præmittit constitutionis causam, & constitutionem subdit;ibi, Si suspectus.

† De intellectu uide Alb. tract. de agnos. assert. q.30. nu. 73.

¶Vide gl. in cle. 1. de priuil. & in c.pe. extra de sen. excō.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Et dicit Io.Mon quod deciditur hic dubium.no.11. ¶ 3.tursus.Et quomodo multis modis contrahitur cõtumacia,remittit Archid.11.q 3 certum & vt dicit, est graue peccatum. 8. q.1. ſciendum. & no. 4. quæſt.1.in ſum.Ioan.and.

CASVS. Aliquis denunciauit epõ,q̃ quidam Titius erat hæreticus: vnde eps fecit fieri secretas informationes, p̃ quas legitime sibi constitit, q̃ Titius erat suspectus de hæresi: fecit ipsum citari ex officio suo citatione formali, vt veniret de fide respõsurus:in termino sibi assignato non comparuit:quare eps reputauit eum contumacem, & illũ tamquam contumacem excommunicauit & publicari fecit: iste Titius excommunicatus non curauit de excommunicatione: sed corde & animo induratus pertinaciter sustinuit per vnum annũ: nunquid censetur hæreticus,vt tanquã hæreticus possit condemnari? Respondetur q̃ sic,quia per informationes erat præsumptio vehemens vt citaretur personaliter respõsurus de fide: & sua contumacia facit præsumptionem vehementem trãfire in p̃sumptionem violentam sufficientem ad condemnandum de crimine.iuxta.c.afferre.de p̃sump.in antiq. Nota differentiam inter præsumptionem & suspicionem. super quo uide no. per dominum Antonium in repetitione c.vestra.de coha.cler. Not q̃ malum malo additum plus aggrauat: nam hic operantur duo id quod vnum faceret:secundum Io.Mo.Dom.

[Prima gl.dicit vnde sumpta.]

a ¶ Cum contumacia.] olim incipiebat Consultationi.

[Gloss. seq. not. in præsumptione tres succeſſiuos gradus.]

b ¶ Vehementem.] Nota 1 ex hac decretali suspitionem vehementem, præsumptionem violentam. pro pter suspicionem citatur ut veniat respõsurus:sũ contumax est,iam dicitur vehementer suspectus & excõmunicatus,si per annum in illa persistit, iam ista quæ erat vehemens præsumptio transit in violentam:vnde extunc vt hæret.eius condemnatur ut hic. Indeest q̃d no.Ber.sup.de præsump.literas.in glo.pen.q̃ non uehemens præsumptio, sed violenta condemnationem inducit. [Allegat Arch.de pur.cano inter uerſi.attendentes. & inf.c.proxi.in prine.] Et est ſi. ad hoc quod no.de simo.in ſinuatum.in vlt gl.

c ¶ Respondetur.] Ergo vt habeat locum hæc decretalis,requiritur q̃ hoc expreſſum sit in citatione, ut scilicet de fide veniat respõsurus 2 sicut & in sententia requiritur q̃ citata fuerit pars, ut veniat auditura sententiam alias sine appellatione rescinditur. ſt quæſtio pẽd.c. ſen.ſine appel.reſcin.l.1.§.item cum ex eo.

ADDITIO. Debet citari pars ut veniat auditura sententiam, etiam ferendam in casibus, quibus procedit simpliciter & de plano, ut in cle.de uerb. ſig.ſæpe. § penult.

d ¶ Hæreticus.] sic & in aliis criminibus excommunicatus; quia non venit respõsurus de crimine, ſi in excommunicatione ſtat per annum; poſt annum habetur pro conuicto.11.q.3.tursus.& c.quicunque.

ADDITIO. Licet habeatur pro conuicto, non tamen pro hæretico, vt notatur in c.excommunicamus sup.eod. §. qui autem. in antiq.in glo. videtur in fin. Ioan. and.

Accusatus.]Istud c.legitur vsque ad § Eum. Et pro intellectu ipsius est primo

¶ Idem eiusdem.

¶ Abiurans in iudicio hæresim propter vehementem præsumptionem, ſi iterato labitur (licet non fuiſſet probatum plene) relapſus dicitur, ſecus ſi ſe uis erat preſumptio. h d.usque ad §.Eum vero. Dominicus

CAP. VIII.

Accusatus c † de hæresi uel suspectus,cõtra quem de hoc crimine magna & vehemens f suspicio orta erat , ſi hæ-

† Dictio, ſi, deeſt in antiquioribus. codicibus etiã impreſſis. & series ſonis indicat abeſſe oportere.

resim in iudicio abiurauit, & postea committit in ipsa, cẽseri debet quadam iuris fictione a relapsus,licet ante abiurationem suam hæresis crimẽ plene probatum non fuerit contra ipsum.Si autem leuis, & modica suspicio illa fuerit, † quamquam ex hoc b sit grauius c puniendus,non tamen debet in hæresim relapsorum pœnad puniri.

¶ Culpabilis in uno articulo hæresis generaliter poſtea abiurando,relapſus dicitur ſi cõmittit etiam in alium articulum ſeparatum. h d Dom.

¶ Eum vero qui in una hæresis ſpecie, vel ſecta e cõmisit , aut in uno fidei articulo, f seu Eccleſiæ ſacramento errauit, & poſtmodum hæresim simpliciter, g vel generaliter abiurauit , ſi † extunc in aliam etiam hæresis ſpeciem, siue ſectam, aut articulum seu ſacramentum committat, uolumus ut relapsum in hæresim iudicari.h

¶ Qui poſt abiurationem hæreſis,de qua conuictus fuerat uel poſtea conuincitur , facto uel uerbo hæreticis communicat in rebus hic prohibitis:relapſus dicitur h d. Dom.

¶ Ille quoque de cuius lapsu in hæresim ante abiurationem constiterat, uel nunc constat: si poſt illam hæreticos receptet † deducat, uisitet, siue associet,aut dona,vel munera i eis donet,uel mittat, seu fauorem eis impendat, qui excusari non possit, k etiam sine adoratione, (vt uerbis l vestris vtamur) merito debet iudicari relapsus cum illum ex approbati † a se prius erroris consequentia non sit dubium id in feciſſe.

1 ¶ Fictione.]Ideo dicit,q̃a vere non potest dici relapsus,de quo non constat an fuerit lapsus:sicut dicit ca non.q̃ non põt dici renatus, qui prius non fuit natus. de cõſe.4.dis.qui in maternis.& c.ſi baptizata. Neq.n. dici in eum regeneratio poteſt, quem generatio non præceſſit, ut ibi dicit.

propter vehementẽ erg suſpicionem fingitur i lapsus.ita q̃ post abiurationem rediẽs, fingitur relapsus: ſæpe enim iura talia fingunt. de hoc. 50.diſtinct. ferrum.

b ¶ Ex hoc.]scilicet quia poſt abiurationẽ reperitur lapsus.

c ¶ Gravius.]scilicet q̃ ſi nũquã abiurasset.

d ¶ pœna.] sup.ca.ad abolendã. ſillos quoque & supra eod.sup eo.

¶ EVM VERO. Iste §.legitur usq. ad § Licet uero, ibi secundo. Casus Titius fuit accuſatus de hæresi, & de vna ſecta a hãc eorum (Quot autem & quæ ſint ſectæ hæreticorũ, habetur in c. pe.24.q. 3.) vel aliquis fuit accuſatus de hæresi, eo quod errabat in uno articulo fidei, uel in vno ſacramẽto Eccleſiæ,vtrum cẽseatur relapſus? Respondetur q̃ censeri debet relapsus,uel relapſus? Respondetur q̃ censeri debet relapsus, & ideo pœna relapſorum erit puniendus . Nota primo, q̃ hæreticus dicitur committens in vnum articulum fidei tantum.

Nota ſecundo, q̃ diſpoſitio generalis poſita poſt enumerationem ſpeciei alicuius, includit ẽt alias ſpẽs ſeparatas, ad hoc ſu.co.li.de procu. qui ad agendum. Dom.meus.

e ¶ Secta.]multas potes uidere 24.q 3 c.pen.

f ¶ Fidei articulo.]quos habes explicatos, §. de ſum ma tri. ſimiter.in ant.

[G.o.ſeq.recitetur per quæſtionem:ſecũdo quærit re-

a ¶ Fictione.

mittit,& arguit.]

g ¶ Simpliciter.] per hæc uerba puto q̃ ſi abiurasset ſolum in illo capitulo, licet laberetur in alio, non diceretur relapſus 2 Et nota q̃ indefinita æquipollet vni uerſali. Ad idem de priuileg.ſupra,qui circa. Et nunquid de uno articulo infamatus ſe teneat de omnibus expurgare, notatur de conſe. diſt. 3. ego Berengarius.& puto hanc literam pro illa parte facere, q̃ non teneatur:tamen ſi id faciat uel aliter:& habebit poſt modum locum pœna relapſorum 3. ut ſequitur.

[Gloſſa ſequens ſignat contrarium, & ſoluit.

h ¶ Iudicari.]contra. C.de tranſactio. ſi de certa ff.de tranſact.q cum tutoribus. i. ubi generalis tranſactio reſtringitur ad id, de quo ſpaliter actum erat. Solu.illa locum habent in nõ connexis 4 ſed hic omnes hæreſes ſunt connexæ, quia habent causas adinuicem collig atas: & de uanitate conueniunt in id ipſum.ſupra eo. excom mu. 1.& 2. unde non quærimus an ſit relapſus in illã hæteſim, in quam prius fuerat lapſus:ſed quærimus, an fuerit relapſus in hæresim. Semel ergo lapſus i hæreſim, poſt abiurationẽ iterum lapſus, licet in alia ſecta, dicitur relapſus.

i ¶ Munera.] Differen tia eſt inter donum, & munus. Munus enim ex cauſa datur:donum ex cauſa & ſine cauſa.ff. de verb.ſignif. inter donum.l.munus eo tit.ad principium tituli, dicit q̃ munus ſumitur tribus modis:pro dono, pro onere, & pro officio.Io. And.

K ¶ Non poſſit.]puta propter neceſſitatem famis.42. diſt.quieſcamus.76.diſt. non ſatis. vel ignorabat illos hæreticos:& ſic per ignorantiam excuſatur. ſ.de reg. iur.ignorãtia. [Io.Mo.allegat de conſt.cap.2.in antiq. Io. And.

l ¶ Verbis veſtris.] ſic ſup.de reb eccleſiæ non alienãdis,hoc conſultiſſimo [& clem.de priuil.c.1.de pœnit en.& remiſ.c.2.Io.And.

m ¶ Id.]scilicet receptare,deducere,uiſitare, aſſociare, donare, mittere, uel fauorem impendere.

¶ LICET. Iste §.legitur usq.ad §.porro ſi propter huiusmodi.Et in principio huius paragraphi, Casus ſm ueriorem intellectum ſic figuratur. Titius fuit accuſatus de hæresi:fuerũt ꝓducti teſtes ad ipſum conuincẽdũ:q̃ui teſtes(vt moris eſt)iurauerunt deponere ueritatem:ipſi tamen teſtes falſum depoſuerunt,dicentes, q̃ neſciebant iſtum hæreticum:poſtea pœnitentia ducti,reuerſi fuerunt ad iudicium: & uoluerunt deponere contra iſtud quod prius depoſuerunt:dicendo q̃ ſciebant iſtum hæreticum.vtrum ſint admittendi? Vi-

2 Sic vult gl.& doc. ibi i verſi. fictione. §.eo.facit c.ad abolẽdã. ſu.e. tñ ꝓſuetudo hẽt ſuſpectus in uno ar.co gitur omnem hęresim gñaliter abiurare.Fort.

3 placet Ioa. And. Font.

4 Idẽ Io Mon.allegat 16.q. 2.ſed & il lud, ibi dĩ,q̃ p vnũ membrũ i totũ cor pus diffũdit macula. Io.An.

† In ipreſſis recentioribus. legitur, acceptet.

† In recẽtioribus im preſſis legitur, approbata, ꝙ uetuſta cõdicũ fidẽ.

Universidad de Deusto - Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

detur, ꝙ non: quia deponendo falsum, commiserunt periurium: modo periuri repelluntur a testimonio. Hac ratione non obstante respondetur, ꝙ ipsi admittuntur etiam ex interuallo: & istud est fauore fidei: ꝙ verum est, concurrentibus ueri similibus circũstantiis, de qui bus in litera, uidelicet, si apparet, ꝙ isti testes non deponunt ex animi leuitate, nec odio, nec amore pecuniæ: sed amore fidei. Sed sanctissime pater uellẽ informari a vobis, vtrum in quisitores speciales a sede Apostolica deputati ad inquirendũ, & puniendũ de crimine hæresis, possint cognoscere de diuinationib. & sortilegiis? Rñdet ꝙ nõ quod verum est: nisi istæ diuinationes, uel sortilegia sapiant hæresim: sicut est emittere nefarias preces circa aras idolorum: dæmones consulere, & eorum responsa suscipere: tunc. n. de istis possunt isti Inquisitores cognoscere. Item nõ possunt ipsi Inquisitores cognoscere de usuris. Et hoc ideo: qa si inquisitores haberent examinare istas causas, possent retardari causæ inquisitionem fidei tangentes: cum aliæ causæ sint a fide extraneæ. Nota ꝙ periurus repellitur a testificãdo etiam post peractam pœnitentiam. ad hoc sup. de testa. testimonium. Not. quod testis in causa hæresis potest ex interuallo corrigere dictũ suũ. Quid autem in aliis causis, uide de test. cũ clamor. & de test. cog. præterea.

†De intellectu vid Alb. in repet. ca. de hæret. in hoc ca. li. q. 16. nu. 179.

¶ Testis in causa hæresis falsum deponens, licet periurus sit, probat dicendo cõtrariũ: dum tamen in indicijs constet dictum non corruptionem, sed ueritatem continere.

¶ Licet † vero periuri à testimonio etiam post pœnitentiam repellantur: [a] si tamen ij, qui coram inquisitoribus iurãtes tam de se, quã de alijs super facto hæresis dicere veritatem, eam celando [b] deierent, & postmodum [c] velint corrigere dictum suum, contra se ac alios suos complices deponendo: cum crimen huiusmodi sit exceptum, si ex manifestis indiciis [d] apparuerit tales non animi leuitate, aut odii fomite, seu corruptione pecuniæ, sed zelo fidei orthodoxæ dictum suum uelle corrigere, ac modo, quę prius tacuerant, reuelare: in fauorem fidei, nisi aliud obsistat, [e] stari debet tam cõtra se, quam contra alios attestationibus eorundem.

¶ Inquisitores super hæresi deputati, non se intromittant de diuinationibus, uel sortilegijs non sapientibus hæresim manifestiam. h. d Domi.

¶ Sane cum † negotium fidei, quod summe priuilegiatum [f] existit, per occupationes alias non debeat impediri: pestis Inquisitores hęreticę, a sede Apostolica [g] deputati, de diuinationibus, aut sortilegiis (nisi hæresim saperent [h] manifeste [i]) intromittere se non debent: nec punire talia exercentes, sed eos relinquere suis iudicibus puniendos.

¶ Inquisitores hæresis de quæstionibus usurarum se intromittere non possunt. h. d.

¶ De quæstionib. † præterea usurarum motis etiã contra illos, [k] quibus restitutionem usurarum in pœnitentia pro hæresis crimine iniunxerunt, ac illi se, & sua ad hoc faciẽdum in iudicio ecclesiæ obligarunt, intromittere se non possunt, ne per causas huiusmodi offendiculum [l] negotio fidei præparetur.

¶ Inquisitores possunt compellere hæredes fautorũ hæreticorũ (qui tamen hæretici non erãt) ad implendam pœnitentiam iniunctam in bonis temporalibus, secus si mortui sint antequam fuerit pœnitentia iniuncta. h. d Domi.

¶ Si vero † pro his, quę in hæresi receptando, uel defendendo hæreticos, [m] seu eis fauendo, non tamen existens hæreticus quis commiserit, sub obligatione bonorum suorum Inquisitoribus se adstrinxit ad recipiendã ab eis præsentiam, & compro-

probationi. & de hoc ꝛ. qui fi. sint leg. transmissæ.
ADDITIO. Et ꝛ. eo. excõicamus §. vlt de cler. peregrinant. inter quatuor. de homi. pro humani. in fi. Io. And.
¶ Aliud obsistat.] scilicet, ꝙ p̃ dictum periurii: vnde si de falso redarguerentur, non stabitur eorum dicto. de testi. ex tenore.
f ¶ Priuilegiatũ.] No. magis priuilegiatum anteponi. ꝛ. de off. legati. volentes. 2i. diffin. denique. ff. de off pro con. l. vlt.
g ¶ Apostolica.] multo minus alii. [idem Archidiaconus.]
[Gloss. seq. reci. per q. h ¶ Saperẽt.] ficut est circa 1 ars idolorum nefarias preces emittere, sacrificia offerre, dæmones consulere, eorum rñsa suscipere 26. q. 2. hi qui. & q. 4 igitur. vel adiocendas hæreticos. uel faciant prædicta cum corpore, uel sanguine Christi, uel in sortilegiis vt possint habere responsa, puerũ rebaptizant, uel his similia. [Glo. seq. recitetur & obiectionem, & solutionem.]
i ¶ Manifeste.] In dubio 2 ergo hoc casu non habent iurisdõ. nẽ: & licet alias iudex cognoscat an sua sit iurisdõ, & in dubio dicatur iurisdictionẽ habẽre. ff. de iud. si quis ex aliena quæ in ordinario loquitur: hic tamen nisi id manifeste appareat, se non intromittit. & est si supra. co. li. de cens. c. 5 no toria & ꝛ. de præ. ca. 1. su. de off. deleg. ca. vlt. [Idem Ioan. Mon. & Arch.)
K ¶ Etiam contra il los.] quasi dicat multo minus si contra alios.
l ¶ Offendiculum.] Pluribus intẽtus minor est ad singula seu sus. Et sæpe qui ad vtrumque festinat, neutrum bene perագit. 16. q. 1. presbyteros. & C. de assessio. nemo.
[Glo. seq. signat eo-

Casus litteralis de quo infra Hęres.

a ¶ Ad salutẽ.] vt puta vt fundaret, vel ędificaret Ecclẽsiã, hospitale, vel aliũ piũ locũ, vel faceret simile piũ opus: vt in Auth. d eccl. ti. §. si qs ad ędificationẽ. coll. 9.
b ¶ Temporalib.] hoc dicit: quia secus si in ieiuniis, vigiliis, oronib. vel similib. consiterit illa pœnitentia. ideo est si nõ posset illud iniũctũ licet saltem ferũ, expleri p aliũ: sicut esset theologiã audire, uel similia.
ADDITIO. Licet ieiunia de quib. sup. p cognatos pũt impleri, vt dicit Io. Mo. 13. q. 2. animæ: non tñ sunt in bonis temporalibus exequenda; vnde bis cõpetit hoc sacramentum.
c ¶ Hæredes.] 12. q. 2. ꝙs q filios. de sepul. c. vlt. de rap. in litteris. [& de sen. excõ. a nobis. & in his oĩb. de hoc. Ioan. And.
d ¶ Onere.] 16. q. 1. si qs laicus. de dec. patronalis. & c. cũ nõ sit in C. de seru. & aq. l. & prouincia. sup. de pig. ex litteris.
e OR. & O. Iste §. legitur vsque ad finẽ capitulj. & in eo casus sic figuratur: Aliquis recepit in domo sua aliquos hæreticos, quos sciebat hæreticos, vel alias. eis auxiliũ fuisset, tñ non erat hæreticus: certum est ꝙ venit grauiter puniendus: vt per totã rubricam C. de receptatoribus. qa (ut ibi dicit) sine illis latrones diu latere non possunt. Or ponamus ꝙ ipse receptator hæreticorum fuit conuictus; & fuit ei aliqua pœna iniuncta, quæ cõsistebat in tpalib. puta, ꝙ ipse ædificaret ecclesiam: nondum ecclesia ędificata, sed tamen incepta, ipse receptator mortuus est, vtrum sui hæredes possunt compelli ad complendum huiusmodi pœnitentiam, quæ consistit in temporalibus? Responder Romanus Pontifex ꝙ sic: nam bona sua fuerunt tacite obligata ad complendam dictã pœnitentiam: ideo si quis fuit accusatus de hæresi, & pendente accusatione moritur, nõ est extinctum crimen: sed contra hæredes potest causa prosequi ad finem, ꝙ bona sua fisco applicentur: nã ex quo lapsus est in hæresim, perdidit omnia bona sua, & fiscus incepit esse dominus. Item ad aliũ finẽ, ut memoria ipsius defuncti damnetur: imò si durante uita hæretici, nõ fuisset incepta accusatio; post mortẽ eius posset accusari ad finem, vt memoria eius damnetur, & bona eius fisco applicentur. postea in fi. c. dẽ clerici non debent dare in instructiones hæreticis, qualiter ipsi rñdebunt ad singula capitula sibi proposita per Inquisitores: quod si fecerint, poterunt Inquisitores tales clericos incarcerare, uel aliàs punire secundum quod eis videbitur. Nota primo ex ista c. iuncta glos. ꝙ aliquis non dẽ relapsus in hæresim: nisi cõstet eum plene & pfecte incidisse in hæresim: qa de hoc fuit conuictus: sed non dicitur vere relapsus si prius erat solummodo præsumptio contra ipsum: sed dicitur fictẽ relapsus, tñ est puniẽdus pœna relapsorum, ac si esset vere relapsus. No. ulterius ex §. Cum vero. ꝙ si quis erraverit in vno articulo fidei, vel in vno sacramento Ecclesiæ, uel in una secta hæreticorum, & abiurauerit hæresim specialiter; puta qa abiurauerit suã hæresim in vno articulo fidei, aut sacro Ecclæ, aut in alia secta: si postea labatur in alio articulo, uel sacro, uel alia secta hæreticorũ, non dr relapsus, sed tãtummõ lapsus: secus si abiurasset generaliter & simpliciter suã hæresim. Not. ibi, Ille quoque, ꝙ si qs fuit conuictus de hæresi, & illã abdicauerit; si postea receptet hæreticos, censetur occulte relapsus: licet aperte non constet, ꝙ credat eorum errori: nã ex cõsequẽtia prioris erroris p̃sumptio est ꝙ credit errori ipsorum, & eẽ fetur relapsus. No in §. Licet, ꝙ testis non solũ deierat dicẽdo falsum: sed ẽt celãdo veritatẽ. Itẽ nota casum, in quo testis per iurus admittit ad testificãdũ. Itẽ nota casum in qno testis ex interuallo põt dictũ suũ corrigere, licet rr. ꝛ. sed istud est fauore fidei. No. ibi, Si vero ꝙ restranxit cũ onere suo reali, ad quemcunq; possessorẽ vel successorẽ perueniat res ipsa & ad hoc allegatur iste §. vt si res tua sit mihi obligata & hypothecata; licet rem illam alienes, tũ remanet mihi obligata: & potero agere hypothecaria

† Aliàs, ad occupationẽ.

† Aliàs ita; ipsos ea facere, &c.

1 Crimina rr. morte delinqdẽtiũ extinguũtur. l. 2. & 3. C. si reus vel acc. mor. fue. fallit in crimine hæresis. vide Docto. in c. filii ꝛ. e. & Gẽ dissaluũ tracta. de hæret. q. 22.
2 Hæc lex ꝙbat idẽ in crimine læsæ maiest. Io. and.

¶ Extincto.] ꝛcta extinguũtur morte: 1 ut 33 dist. quorundã. 23. q. 2. admonere. ff. de iis q mor. si. cõsci. l. vlt. ex quo igitur extinctũ est crimen. & pnã non est imposita p crimine iam extincto, nõ imponatur ulterius.
† ¶ Casu.] ſ q a nõ fuit reincorporatus unitati Ecclesiæ. ¶ Post mortẽ.] 24 q. 2. sane 2. & C. ad l. Iul. maiest. l. vlt. 2 intellige hoc vsq; ad 40. annos. nam postea abdicari non poterunt, etiam a Romana ęcclesia a filiis catholicis ꝛ. qui illa tanto tempore bona fide possederunt, quod verum est, si parentes catholici putabãtur, ut sup eo. lib. de præscrip. c. ult.
h ¶ Impedire.] manifeste uel non manifeste; dummodo hoc constare possit.
i ¶ Castigare.] sic inf. de pœn. Romana.
ADDITIO. Idem Io. Mon & Arch. cauent tñ epi & Inquisitores ne impedimentũ officii falso imponant alicui, quod dic in cle. eo. tit. c. 2. §. pen. Ioan. And.

plendam; & ea licet iniuncta, nõ tamen peracta decessit: si per huiusmodi pœnitentiam onus impositum fuerit proficiens ad salutem, [a] in bonis eius temporalibus [b] exequendum, ad complementum ipsius per Inquisitores cogi debent hæredes, [c] uel alii, ad quos cum suo onere [d] bona huiusmodi deuenerunt.

¶ Porro si propter huiusmodi hæreticorũ receptationem, defensionem, seu fauorem, quis ed faciendã pœnitentiam, quam Inquisitores, ipsi iniungere vellent, bona sua obligauerit eisdem: & antequam ei pœnitentia iniungeretur, decesserit: eius hæredibus nõ est satisfactio pro extincto [e] iam crimine iniungenda.

¶ Post mortem hęretici declarari potest eum hæreticum fuisse, ad finem confiscandi. Dominicus.

¶ In eo uero casu, [f] quo hæredes ad successionem non debent ob hæresim sui auctoris admitti, non obstante ꝙ auctore ipso uiuente hoc non fuerit (interueniente ipsius morte) per sententiam declaratũ, ad † confiscationem bonorũ post mortem [g] eiusdem nihilominus procedatur.

¶ Clerici instruentes hæreticos ne Inquisitores veritatem inuestigent, puniri possunt per eos: & religiosi grauius puniuntur. h. d. Dominicus

¶ Sacerdotes insuper & alii clerici, qui negotium inquisitionis, instruendo citatos hæreticos, uel eorum credentes, de celanda veritate, vel dicenda falsitate, seu eos indebite liberando, inuenti fuerint impedire: [k] (cum non sit dubium eos † ipsa facere in fauorem hæreticę prauitatis) per Inquisitores a talibus compesci possunt, & pœna debita castigari, [l] tam per captionẽ personarum, quàm aliàs, prout culpa exegerit de-

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Delinquentis.] nam grauius delictū est grauius vindicandum 24.q.1.nō afferamus. sup.de excess.prælatanta.& in æqualibus delictis æquales sint pœnæ. inf. tit.proxi.c.vnico.in fi.

b ¶ Religiosi.] Isti si reperiantur hæretici,nō sunt dicendi religiosi,sed religionis obumbratione fuscati.sup.eo.tit. ad abolendam. §.primo, &c.

c ¶ Immutationis.] sup.eo.tit.c pen.

d ¶ Sæculares.] scilicet clerici uel laici, & concor. optime s. ne cle.uel mon.c.sed nec.

e ¶ Consimilib.]de quibus uidistis supra proxi.§.

† Quæ sit illa dixi §.e.c.i. & ista pœna, nō legib. inuēta. l. aūt dānū. §. solent. ff. de pœn. c. quāuis. de pœn.j. eo. Ana.c. a nobis. i. i.colla de aposta. Ion.

† Cōcor. rescriptū Inno. iiij. incip Ad extirpanda.§.cæte rū teneatur. & aliud. & aliud hic nō glossat. Io.Mona dicit,q inter terminos istius decret. & sup proxi. §.facerdotes.non cadit iuris diuersitas: cum tam laici,q clerici sub eō sint inquisitionis officio,& hoc minus dubium: quia ibi, sit ut a priuato,hic autem ut a iudice:quod est grauius. Ioan.And.

CASVS. Communitas huius ciuitatis fecit unū statutum, per quod statutum impeditur inquisitio ℨ hæreticos facienda: quia fecit statutum ne aliquis ciuis posset de crimine hæresis accusari,uel ne aliquis ciuis huius ciuitatis posset ferre testimoniū in crimine hæresis; Quæritur quale erit officium inquisitoris fidei a fede Apostolica deputati circa tollendum huiusmodi statutum? Respondetur,q ipse inquisitor fidei conuocabit ciues & eos compellet, ut sibi exhibeant illud statutum, & si uideat, q per illud statutū impediatur inquisitio p. ritatis hæretica, poterit cōpellere ciues ad tollendum & rumpendum illud statutum, uel ad modificandum illud statutum, ut non tollatur inquisitio hæreticæ prauitatis. Not primo argu. q quælibet vniuersitas potest sibi facere statuta de quo sup.de cōstitu.cum omnes.

Nota secundo, q ordinarius loci potest petere editiones statutorum laicorum, ut uideat si sint aliqua ℨ fidem catholicam. Dom.

f ¶ Directe. puta ne aliquis ciuis illius loci accusari possit, uel contra eum inquiri super crimine hæresis; vel q nullus contra alium de crimine hæresis audeat testificari,uel his similia.

[Gl. duæ seq. notant duo,& in secundo fit remissio.]

g ¶ Indirecte.]puta ut nullus possit de aliquo crimine uniri ab aliquo ℨ a potestate, uel ut nullus alius quā

linquentis. a ¶ Religiosi b etiam sunt immutationis. c † pœna, vel alia grauius punienti,quā sæculares, d si inuenti fuerint in hæresi, uel consimilibus e deliquisse.

¶ Vrbanus quartus.

¶ Non ualent statuta per quæ inquisitoris hæresis officiū impeditur uel retardatur.

CAP. IX.

STatutum † ciuitatis, castri,villæ, uel alterius loci, per quod negotium inquisitionis hæreticæ prauitatis directe, f vel indirecte, g ne in eo libere procedi valeat,contigerit impediri, uel quomodolibet retardari, h nullius existere firmitatis: ipsiusque ciuitatis uel loci dominum, Potestatem, Capitaneum, Consules, vel Rectores, per quem, uel quos eadem ciuitas, seu locus regitur,quocunque nomine i censeantur, ad statutum huiusmodi loci diœcesano vel eius vicario, aut inquisitori seu inquisitorib. labis præfatæ, sine moræ k dispendio † exhibendum; & si tale l inuentum fuerit reuocandum omnino, uel saltem eatenus moderandum, quod per illud inquisitionis processus non impediantur,uel aliquatenus retardentur, m per censuram ecclesiasticam decernimus compellendos. n

¶ Clemens quartus inquisitoribus hæreticæ prauitatis.

¶ Officium inquisitoris hæresis morte concedentis non expiret etiam quo ad negotia prius nō cæpta uel extorta. h.d.

CAP. X.

NE † aliqui o dubitationem sollicitam excitantes in dubium reuocent, an officium inquisitionis hæreticę prauitatis sollecitudini vestræ infra certos limites ab Apostolica sede commissum, expiret a per mortem Romani Pontificis,qui commisit: Præsenti declaramus edicto, ipsum officium, non solum quo ad negotia viuente mandatore incœpta, b immo etiam quo ad integra & non cepta, c & quod plus est, quantum ad ea, quæ tunc nequaquam emerserant, d infauorem c fidei post committentis obitum perdurare.

¶ Idem eisdem.

¶ Informat inquisitores ad Deum, ut eius timorem hominum metui anteponant, in procedendo simul vel separatim contra hæreticos, & suos fautores; & etiam in eos absoluendo cum vere redierint.

CAP. XI.

VT † officium f inquisitionis contra hæreticos in prouincia, g in qua vobis idem officium est commissum auctoritate Apostolica, positis efficacius adimplere: Discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus vbi que h in præfata prouincia simul, vel separatim, i aut singulariter (prout negotij vtilitas suadebit) contra hæreticos, credentes, receptatores, fautores, & defensores eorum,necnon contra infamatos de hæresi vel suspectos, iuxta sanctiones canonicas (hominibus videbitur,q eā hæresis poterint melius tractari. Sed ponamus,q aliquis suspectus de hæresi, vel fautor & receptator hæreticorū, non potuit ad plenū cōuinci de hæresi:vt verumtn erat suspectus: Inquisitor indicit sibi purgationē: ipse aūt ad iudiciū inquisitoris se purgauit cum abiuratione suæ hæresis: postea iste vult redir ad vnitatē ecclesię: vtrū sit recipiendus? Rūdet quod sic:tū inquisitor dēt esse cautus, & videre,an tales redeuntes ad vnitatem ecclesię fingant redire, & ne decipiant ipsos inquisitores sub specie agni. h.d. vsq; ad §. Verum. No.primo,quod si aliqua eā a sede Apostolica cō mittatur plurib. simpliciter:vnus delegatus non potest in eā pce dere fine alio: & si pcedat, potest pars aduersa appellare. Istud colligit ex isto c.arg.a speciali: quia si speciale sit fauore fidei, vt in causa hæresis vnus inquisitorū deputatorū simpliciter possit solus de causa cognoscere: ergo ius cōe est in ℨriū: No.quod si hęreticus abiuret hæresim, & velit redire ad ecclesiam: ecclesia nō dēt sibi claudere gremiū. No. quod talis hęreticus rediens ad ecclesiam est absoluendus. fm formam traditā

† Cōcor. rescriptū Vrbani iiij. incip. licet ex oīb. vnde hoc c.accipiet lucē hī impressum ī bullario literarū pro officio sanctissimę inquisitionis.

in c.cum desideres, de sent.ex com. in antiq.

[Prima glo.diuidit, & summat.]

f ¶ Vt officium.] Diuido decretalem in tres partes. In prima informat inquisitores ad Deū, vt eius timorem hominū metui anteponant in procedendo simul vel separatim contra hæreticos suos fautores, & etiam in eos absoluendo cum vere redierint: & durat vsq; ibi: Verū quia.Ibi secunda pars, in qua eos instruit in mō examinationis testiū, & in ꝓbis, quę testificata scribere debeant,usque ad §. compescendi. Ibi, incipit tertia pars,in qua eos instruit circa personas,per quas impediri posset, uel differri inquisitionis negotium.

g ¶ Prouincia.)inspicit factum:quia idem in ciuitate, diœcesi uel alio certo loco.

h ¶ Vbique.] sic ordinarius in qualibet parte diœcesis suę potest causas audire, & pro tribunali sedere. ℨ. eo.lib.de offi.ordi.cum episcopus,a idem de offi.lega.nouit.

(Glo.seq.ponit regulam contrariam, dat simile, & illud determinat.)

i ¶ Separatim.) regulariter contra, nisi ex forma commissionis id habeat. supra de offi. deleg causam. & c.cum plures.supra eod.lib.Sed hoc speciale fauore fidei, vt efficatius, &c. vt supra dixi. & æquiparantur in hac parte ordinariis quorum quilibet per se procedere potest. ff. de offic. proconſ.l.1. quod de ordinariis intellige, qui insolidum iurisdictionem habent, sicut est in scholaribus, episcopis, magistris, & doctoribus. C.ne filii pro parte.auth. habita,secus in illis qui non

ADDITIO. Et intellige de inquisitione simpliciter. nam si cum clausula:& vsque ad voluntatis beneplacitum,distingue,vt sup.eod.lib.de rescrip. si gratiose. Io.And.

a ¶ Expiret.)sicut potestas delegatorum datorum ad causas.§.de off. dele. vndiqj, & c. gratum & c.relatum.

b ¶ Incepta.)de quibus non dubitabatur per iura proxime inducta,& no. incepta: quia per quemlibet iudicialem actum,ēt præter citationem iuridictio perpetuatur vt dicit solet in decre. de offi.dele. licet.ibi, vti non cœperit.

c ¶ Non cœpta.] no. quia si hoc esset speciale fauore fidei ca-tholicæ,vt].dr: ergo vbi nō est fauor eius, ibi nō est regulare. & sic nota terminatam ꝓpetuatā in aliis ꝓcessibus. ADDITIO. Non tñ cō debet inquisitores q abuti cōcessione per tationis armorū, ut ratione in clem.eod.tit.c no-lentes.

n ¶ Compellēdos.] arg. sic sup.de iureiu. c.ii. cet de excep. c.ult. de sent.ex com.decer nimus.

NE aliqui.] vtilitatem ponit du-bitū, q secundo decla-rat ibi, ꝓsecutio.] ¶ pro intellectu huius c.est præsupponendū, q Inquisitores a sede Apostolica deputati habent iurisdictionē delegatā. CASVS. papa deputauit aliquē Inquisitorē in prouincia Burdegal.illę Inquisitor cępit inquirere contra aliquos qui erat suspecti de crīe hæresis: uel nō incępit & ingrese nec exercere suā iurisdōnem delegatā; postea papa hoc pēdēte papa mortuus est nunq̄ ꝙ est expirata iurisdictio inquisitoris ad minus quo ad cās nō incœptas? Videtur ꝙ sic p dictū ca. grauatū. allegatū in ꝓpositione. Item secundo est præsupponendū, ꝙ Inquisitores a sede Apostolica deputati habent iurisdictionē delegatā. CASVS. papa deputauit aliquē Inquisitorē cępit inquirere contra aliquos qui erat suspecti de crīe hæresis: uel nō incępit & ingrese nec exercere suā iurisdōnem delegatā; postea papa hoc pēdēte papa mortuus est nunq̄ ꝙ est expirata iurisdictio inquisitoris ad minus quo ad cās nō incœptas? Videtur ꝙ sic p dictū ca. grauatū. allegatū in ꝓpositione. Rnd Rom. pontifex dicens, ꝙ fauore fidei ipse statuit & ordinat, ut p mortem papæ non sit extincta iurisdictio inquisitoris, & si crimen hæresis nondum erat ortum, puta quia tpe mortis Papæ Titius non erat hæreticus, postea mortuo papa incepit esse hęreticus male sentiendo de fide, certè inquisitor poterit inquirere de illo crimine & Titium punire, & hoc est fauore fidei. Nota primo arg. ꝙ concessio facta sub nomine summi Pontificis videtur facta contemplatione dignitatis & non contemplatione nominis propriꝰ, de quo sup.eod. lib.de reſcri.ſi gratioſe. Nota secundo, ꝙ multa statuit pro fauore fidei contra regulas iuris cōis. Dom. (prima glo.dat simile, & summat.)

o ¶ Ne aliqui.) Sicut officium legati non expirat re integra mortuo papa,ut sup.de offi.lega.c.fic & officium inquisitoris hæreticæ prauitatis in fauorem fidei re integra non expirat,ut hic.

ADDI-

bitationem sollicitam excitantes in dubium reuocent, an officium inquisitionis hęreticę prauitatis sollecitudini vestræ infra certos limites ab Apostolica sede commissum, expiret a per mortem Romani Pontificis,qui commisit: Præsenti declaramus edicto, ipsum officium, non solum quo ad negotia viuente mandatore incœpta, b immo etiam quo ad integra & non cepta, c & quod plus est, quantum ad ea, quæ tunc nequaquam emerserant, d infauorem c fidei post committentis obitum perdurare.

¶ Idem eisdem.

¶ Informat inquisitores ad Deum, ut eius timorem hominum metui anteponant, in procedendo simul vel separatim contra hæreticos, & suos fautores; & etiam in eos absoluendo cum vere redierint.

CAP. XI.

VT † officium f inquisitionis contra hæreticos in prouincia, g in qua vobis idem officium est commissum auctoritate Apostolica, positis efficacius adimplere: Discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus vbi que h in præfata prouincia simul, vel separatim, i aut singulariter (prout negotij vtilitas suadebit) contra hæreticos, credentes, receptatores, fautores, & defensores eorum,necnon contra infamatos de hæresi vel suspectos, iuxta sanctiones canonicas (hominibus videbitur,q eā hæresis poterint melius tractari. Sed ponamus,q aliquis suspectus de hæresi, vel fautor & receptator hæreticorū, non potuit ad plenū cōuinci de hæresi:vt verumtn erat suspectus: Inquisitor indicit sibi purgationē: ipse aūt ad iudiciū inquisitoris se purgauit cum abiuratione suæ hæresis: postea iste vult redir ad vnitatē ecclesię: vtrū sit recipiendus? Rūdet quod sic:tū inquisitor dēt esse cautus, & videre,an tales redeuntes ad vnitatem ecclesię fingant redire, & ne decipiant ipsos inquisitores sub specie agni. h.d. vsq; ad §. Verum. No.primo,quod si aliqua eā a sede Apostolica cō mittatur plurib. simpliciter:vnus delegatus non potest in eā pce dere fine alio: & si pcedat, potest pars aduersa appellare. Istud colligit ex isto c.arg.a speciali: quia si speciale sit fauore fidei, vt in causa hæresis vnus inquisitorū deputatorū simpliciter possit solus de causa cognoscere: ergo ius cōe est in ℨriū: No.quod si hęreticus abiuret hæresim, & velit redire ad ecclesiam: ecclesia nō dēt sibi claudere gremiū. No. quod talis hęreticus rediens ad ecclesiam est absoluendus. fm formam traditā in c.cum desideres, de sent.ex com. in antiq.

[Prima glo.diuidit, & summat.]

f ¶ Vt officium.] Diuido decretalem in tres partes. In prima informat inquisitores ad Deū, vt eius timorem hominū metui anteponant in procedendo simul vel separatim contra hæreticos suos fautores, & etiam in eos absoluendo cum vere redierint: & durat vsq; ibi: Verū quia.Ibi secunda pars, in qua eos instruit in mō examinationis testiū, & in ꝓbis, quę testificata scribere debeant,usque ad §. compescendi. Ibi, incipit tertia pars,in qua eos instruit circa personas,per quas impediri posset, uel differri inquisitionis negotium.

g ¶ Prouincia.)inspicit factum:quia idem in ciuitate, diœcesi uel alio certo loco.

h ¶ Vbique.] sic ordinarius in qualibet parte diœcesis suę potest causas audire, & pro tribunali sedere. ℨ. eo.lib.de offi.ordi.cum episcopus,a idem de offi.lega.nouit.

(Glo.seq.ponit regulam contrariam, dat simile, & illud determinat.)

i ¶ Separatim.) regulariter contra, nisi ex forma commissionis id habeat. supra de offi. deleg causam. & c.cum plures.supra eod.lib.Sed hoc speciale fauore fidei, vt efficatius, &c. vt supra dixi. & æquiparantur in hac parte ordinariis quorum quilibet per se procedere potest. ff. de offic. proconſ.l.1. quod de ordinariis intellige, qui insolidum iurisdictionem habent, sicut est in scholaribus, episcopis, magistris, & doctoribus. C.ne filii pro parte.auth. habita,secus in illis qui non

Universidad de Deusto
Biblioteca

qui non habent insolidum, sicut est cum capitulum cognoscit; quia tunc quilibet singularis per se non est iudex ad hoc, quod no. 15. q. 7. eps. nullus. & de offic. ord. irrefragabili, & concor. ad hanc decr. inf. eo. per hoc. Io. And.

a ¶Diuino.] 11. q. 3. Iulianus. sic sup. eo. lib. de immunita. eccle. cleticis. ad idem se legitur sup. eo. vergentis.

† In periculo. medo cibo. medo posito. Iã quodã manuscripto hñ ita nominũ metu, Do mini nõ timore postposito, procedatis.

ADDITIO. Et cap. a nobis 2. in fi Arch. hic tractat, an valeat absolutio nõ seruata forma, & tenet, quod valet. & vide in præalle. cap. cum delideres. Io. And.

b ¶procedatis.) hodie restricta est potestas inquisitorum in quibusdam per cle. eo. tit. multorum.

c ¶Labe.] gñaliter, simpliciter. Vel dic ea de qua suspectus, vel conuictus erat. de hoc dixi ẽ. eodem, accusatus. §. 1. Ioan. And.

d ¶Formam.] 11. q. 3. cum aliquis. sup. de sen. excom. cum desideres.

e ¶Ecclesiæ quæ gremium non claudit ẽ. eo. super eo.

f ¶Consueuit.) 1. q. 7. quotiens cordis. & c. saluberrimum. de consue. dist. 2. ego Berengarius.

g ¶simulata.] 27. d. quod interrogasti. 1. q. 1. sicut ficti. 12. q. 5. cauete. est tamen interdum vtilis simulatio. 24. q. 2. vtilem. & die de hoc vt ibi. 24. q. 1. officij.

h Fallentes.] mentiri Deo possunt; fallere aũt ipsum nõ possunt. de consue. dist. 2. panem de alteri.

i ¶Lupum.) sup. de renuncia. nisi. §. ppalitiam. & 23. q. 4. tres personas. & 81. dist. oportet Io. And.

k ¶VERVM QVIA.) Iste §. legitur vsque ad §. cõpescendi. Et in eo casus sic figuratur. Aliquis inquisitor hæreticæ prauitatis a sede Apostolica deputatus ℨ aliquem suspectum de hæresi cæpit inquirere: ipsum uocari fecit ad comparendum coram se respõsurum de fide: qui comparuit in die sibi assignata: fuerunt adducti testes: Quæritur quam cautelam debet habere iudex in examinãdo testes; vtrum possit illos examinare in præsentia solius notarii, vel loco eius in præsentia duarum honestarum personarum, quem admodũ fit in aliis causis, ut in c. quoniam ℨ falsam, de prob. in anti. vel vltra illas duas personas debat adhibere alias duas personas honestas? Respondet Romanus pontifex, quod in crimine hæresis debent examinari testes in præsentia notarii, vel loco eius in præsentia duarum personarum: & vltra debent adhiberi duæ aliæ honestæ personæ: ita ꝙ notarius postq̃ legerit depositiones testium, dẽt legere cora illis personis attestationes & dicta testium: quæ personæ habebunt approbare, ꝙ ipse fideliter redegit in scriptis dicta ipsorũ testiũ. Or santissime pater, dr in c. sicut ne cle. vel mona. sęcularibus negotijs se immisceant: ꝙ si notarius vel tabellio efficiatur religiosus, non dẽt amplius exercere offm tabellionatus, vel notariatus. Sed vtrum in negotio fidei possit religiosus exercere officiũ notariatus, hoc est, vtrũ possit redigere ī scriptis dicta & depositiones testium examinatorũ in causa hæresis? Rñdet Romanus pontifex, ꝙ sic: nõ obstante quocumque statuto vel iure suæ religionis seu ordinis, puta, si habebant statutũ ꝙ nullus religiosus in quocunq; negotio possit exercere officium notarij, vel tabellionis. Nota ex hoc §. verũ. ibi. [Religiosus & d secretas.] ꝙ ista coniunctio co pulatiua, & ponitur expositiue, pro, id est, nã non requiritur ꝙ illæ personæ sint religiosæ, dummodo sint discretæ, & honestæ. Nota vlterius, ꝙ acta iudicis nõ requirũt testiũ subscriptionem. c. cum ℨ falsam. de prob. in ant. secus esset dicendũ in actis extraiudiciariis; quia subscriptio est de substantia instrumenti. veruntamen in actis extraiudiciariis quando sunt duo notarii, non requiruntur testes: quia vnus notarius æquipollet duobus testibus. l. dominæ. ff. de testib. Nota quod ratione fidei testes in causa hæresis sunt examinandi in præsentia duarum honestarum personarum. Ratio specialitatis est, quia agitur de maiori præiudicio: ideo cum maiori cautela est ꝓcedendum. Nota notarius efficiat religiosus vel presbyter nõ pot exercere officium notarij, quia istud officium est sęculare, nõ specialiter fauore fidei religiosus vel presbyter potest exercere officium notarij in causa hæresis: ergo ius commune est contrarium.

l ¶Duas.] Integrum. n. est iudicium: quod plurimorũ sententijs confirmatur, supra de officio delegati, prudentiam & ad idem 20. dist. de quibus.

m ¶Discretas.) semper enim qui graues causas ecclesiasticas audiunt, debent esse discreti. sup. de consan. & affini. c. 1.

n ¶Idoneos. sic sup. de prob. quoniam contra falsam & die vt ibi.

ADDITIO. Et in extraueg. debent quam allegat sequens glo Io. And.

(Glo.

[Glo. seq. not. ad quæstionem de tabellione facto monacho. &c. & ponit opinionem Gul.]

a ¶præmissa.) per hanc litteram bene patet, ꝙ tabellio factus monachus non potest exercere quoad alia tabellionatus officiũ, & hoc etiã bene patet ex extrauaganti Bonifacii. De

si ijdem fratres religiosi, & clerici sint in sacris ordinibus constituti) exercendi libere officium ipsum quo ad præmissa, a non obstante statuto aliquo contrario canonis, b vel ordinis quocumque vallato munimine potestatem.

¶ *Instruit inquisitores circa personas, per quas impediri posset vel differri inquisitionis negotium, hoc dicit.*

¶ Compescendi præterea monitione præmissa, c per censuram ecclesiasticam, appellatione postposita, d prædicatores, quæstuarios † (ubi conti gerit pro inquisitionis, seu fidei negotio congregationem fieri, uel alias eidem negotio quomodo libet ex hoc impedimentum aliquod afferri) a prædicationis officio, quod ad ipsos e nullatenus pertinet (quorum interest tantum charitatiua subsidia suppliciter petere, ac indulgentiam si forte habent exponere) liberam vobis & singulis vestrum

contra hęreticos vel fautores eorũ: vel etiam cõstitutiones a sede apostolica approbatas? Rñdet ꝙ ipsi sunt priuandi officio & regimine suæ dignitatis, & tanquam infames & fautores hæreticorum sunt habẽdi: hoc dicit in longum. Nota, ꝙ quis non est trahendus extra suam diœcesim vltra duas dietas. ca. nonnulli. supra de re scrip. Sed vtrũ sit correctum c. statutum. ℨ. eo. lib. de rescip quod c. loquitur de vna die ta? Dicendum est ꝙ non: nisi inquantum ad istum articulum, & hoc fauore fidei, & est speciale hic in fide: nam illud ca. statutũ. loquitur generaliter. Nota vlterius quale debet officium quæstoris: videlicet, ꝙ nõ debet prædicare, sed simpliciter debet exponere suas indulgentias: & requirere a populo charitatiua subsidia: Et istud uerum, ꝙ quæstor non debet prædicare, nisi alio iure esset sibi permissũ. Not. ꝙ inquisitor hęreticæ prauitatis potest quæstoribus inhibere ne faciant quæstã tpe quo uacat pro fide: & ipsum oportet facere congregationem populi. Not. quòd inquisitor potest inuocare, brachium sæculare, ad capiendum illos, qui impediunt ne hæretici possint capi. Nota, quòd si iudices sæculares nolint præstare auxiliũ inquisitoribus ad capiendum hæreticos, vel eorum fautores: sunt ipsi iudices suspecti de hæresi, & priuantur iudicatura.

† In manuscript. legit cõitatibus.

† Hic Papa vt ipo nere legẽ successori ℨ c. fi. de rescr. sup. eo. & loqtur hic tex. de priuilegio p sonæ & ordinis. ℨm Lapũ. alleg. sua 106. citatũ p rhi. Fon.

ꝛ Idẽ Io. Mona. & Archid.

concedimus auctoritate præsentium facultatem. f

¶ Deniq; vt circa præmissa plene uobis & singulis vestrum coercionis expedita & inuiolabilis adsit auctoritas; uolumus ut ea omnia viriliter exequamini (si opus fuerit) inuocato auxilio ꝑ brachij sæcularis, contradictores per censuram ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo: Non obstãtibus aliquibus priuilegiis uel indulgentiis, quibuscumq. personis cuiuscunque conditionis, dignitatis, uel gradus, religionis uel ordinis, comitatibus † uel uniuersitatibus ciuitatum & locorum specialiter uel generaliter, sub quacunque uerborum expressione uel forma a me morata sede cõcessis, uel in posterũ † concedendis: cũ ex huiusmodi, uel aliis priuilegis & indulgẽtiis nullum uobis in tãtę pietatis negotio velimus obstaculum interponi: & constitutione de duabus h dietis edita in concilio generali. ¶ Statuimus

vt 12. q. 2. c. indigne. de sent. excõ. sacro. in antiq. Ioan. And.

d ¶ Postposita.) quia hoc operetur, habes supra de appel pastoralis. & not. eo. tit vt debitus.

e ¶ Ipsos.) scilicet quæstuarios.

f ¶ Facultatem.) hoc nullt dicere, ꝙ si facta per inquisitores congregatione pro negotio fidei veniant aliq de Rugiualli, uel alii quæstuarij, & velint ibi ꝓdicare: possunt compelli per censuram ecclesiasticam desiste re.

g ¶ Auxilio.] 23 q. 5. prodest. de offi. ord. c. 2. [Glo. sequens allegat, quærit, arg. pro: soluit contrarium.)

h ¶ Duabus dietis] supra de rescri. nonnulli. Quid dicemus de noua decre. supra eod. lib. statutum. de rescri. Vides, quod ista decret. fuit Clementis: & sic quo ad hoc videtur ista decre. per illã correcta. cũ sit posterior. ad idem supra eo. lib. de constit. c. 1. cum suis concor. Contrarium dico, ꝛ quia decre. illa locum hẽt in litteris

Universidad de Deusto
Biblioteca

r Rō est, quia licet ista cōstitutiones nō ēprio ritas, neq. posteritas simul. n. ap‡batæ sūt, facit ad hoc fm Dom. tex. & gl. l. 2. C. de test. tuto. Fon.

‡ al. præfuerint.

‡ al. ita, & seruate.

litteris impetratis a parte contra partem: licet in conseruatoribus locum habeat, vt ff. eo. lib. de offi. dele. ca. vlt. §. conseruatoris. Sed istud est quoddam speciale fi dei fauore, quod non tollitur per generalem constitutionem, licet postea subsecutā. 1 ad hoc ff. de reg. iur. xi. Io. And.

a ¶ Subiectis.) quia extra territorium ius dicenti impune non paretur. de iurisd. ca. 2. su. eo. lib. ff. de iuri. omn. iud. l. vlt & hoc quod hic dr̄ habebamus su. c. excōicamus 1 §. moneantur.

b ¶ Approbatas.] oīa enim nostra facimus, quibus auctoritatem nostram impertimur. C. de ver. iur. eun. l. 1.

§. sed neque (& supra eo. lib. de prębend. si Apostolicæ. Ioan. And.

c ¶ Publicum.] sic ff. de pœ. felicis & inf. c. proximo.

VT commissi vobis.] Ponit septē vtilia ponit exhibēdo officio inquisitorū. Secundum: ibi, Aduocādi. Tertium: ibi, conuocandi Quartū: ibi, Et contra illos. Quintū: ibi, Nec non. Sextū ibi, ꝓriuādi. Septimū: ibi, Sunt autem. Dominicus.

CASVS. Papa deputauit inquisitorem hæreticæ prauitatis in ꝓuincia Burdegalen. q̄ritur de potestate ipsius inquisitoris: vtrū poterit publicare, & publicari facere excōicationes, quas ꝓtulit in hæreticos, & eorū fautores: puta ꝙ aliquis hæreticus fuit citatus, vt veniret perēptorie & personaliter risurus de fide, coram tali inquisitore: in die assignata non comparuit: vnde Inquisitor reputauit eum contumacē & tāquam cōtumacē excōicauit: numquid inquisitor ist. m excōicationē poterit publicare in ꝓuincia Burdegalē. in qua est deputatus inquisitor? Respondet Romanus Pontifex dicens, ꝙ vt facilius causa hæresis possit examinari, & veritas sup crimine hæresis possit haberi: statuit: & ordinauit, vt Inquisitor possit hæreticos citari facere p alios, & snās a se latas possit executioni facere de mādari: & vlterius ꝙ possit vocare peritos ut sibi assistāt, & ꝓbēat ei consiliū, qualiter ipse debeat ꝓcedere ad ꝓlationē snārū ℨ hęreticos. Item ꝙ Inquisitor habeat ptātē conuocandi populū ad ꝓiudicandū ℨ hæreticos, vel eorū fautores. Sed ponamus ꝙ aliquis hæreticus incidit in hæresim in prouincia Burdegalen. postea se transtulit ad prouinciā Turon. nunquid iste Inquisitor deputatus in ꝓuincia Burdegalē. poterit ipsū ꝓsequi et in prouincia Turon. Rndet Romanꝰ Pōtifex, ꝙ sic, & vt facilius possit ueritas criminis haberi, potest Inquisitor ꝓcipere q̄buscunq; ꝓsonis, vt apud eū ꝓducāt & exhibeant libros siue processus & regist̄a facta ℨ hæreticos. Item poterit mitigare vel commutare pœnas hæreticorū, qui fuerunt cōdemnati ad ꝓpetuā immutationem, vel aliā pœnā, fm ꝙ videbit ei expediens. Sed ponamus, ꝙ aliqs clericus bñficiatus incidit in hæresim, & corā inquisitore fuit cōuictus, nunqd inquisitor poterit talē hæreticū priuare quibuscunq; bñficiis suis? Rndet ꝙ sic dum tñ illud faciat cū consilio epi siue diœcesani. Vel si diœcesanus fuerit absens, ꝙ faciat illā priuationē cū consilio vicariorū ipsius epi. Et istud verum, ꝙ requirēdi sūt epi vel eorū vicarii in priuatione hæreticorū vel eorū fautorū & receptatorū a beneficiis, & aliis dignitatibus ecclesiasticis: nisi dicti epi vel vicarii scierint cōtulisse hmōi beneficia ꝓfectis hæreticis, vel eorum fautoribus & receptatoribus: nā tunc nō essent requirēdi, immo absque cōsilio eorū posset inquisitor tales hæreticos vel fautores priuare dictis beneficiis & dignitatibus ecclesiasticis. Nota ꝙ inquisitor hæreticæ prauitatis potest cōmittere aliis, ut ipsi publice denuncient suas excōications, quas ꝓtulit Inquisitor cōtra hæreticos, ꝓtulit. Rō dubi tādi fuit: qa videbitur ꝙ inquisitor hoc facere non posset: eo ꝙ vi electa industria sua ꝓfonat. c. vlti. sup. de of. ord. dele. Sed rō decidēdi fuit fauor fidei, ut in ca. fin. eo. lib. ꝓplenam ecclesiā diœcesani, qa sicut instituto in beneficiis ecclesiasticis fit cū auctoritate epi: ita similiter destituto debet fieri cum consilio ipius c. cū ex iniuncto. eo. tit. in antiq. Secus esset dicendū cū inquisitor priuat aliquē officiis publicis, quia tunc non requiritur cōsilium epi. Nota ulterius, ꝙ si eps scienter cōtulerit beneficia ecclesiasticū alicui hæretico, vel eius filio: poterit Inquisitor fidei talē hæreticū, vel eius filiū priuare dicto beneficio absque consilio epi. Veruntū dicit glo. ꝙ nō ꝓsumitur ꝙ eps scienter contulerit beneficiū ecclesiasticū tali hæretico, imo ꝓsumitur, ꝙ ignorabat ipsum fuisse hęreticum cap. ꝓsumitur. infra de reg. iur. Vbi de crimi. agi. opor. l. 1. & sic secundum hoc esset regula, ꝓsumitur.

insuper, ut Potestas, Capitaneus, seu rector, uel consules, seu quiuis alii, qui ciuitati ꝓsunt, uel loco alteri ad ꝓsens, aut ꝓsunt ‡ in futurum, ad requisitionem diœcesanorum, uel vicariorum suorum, seu Inquisitorum hæreticę prauitatis, iurent ꝓcise attendere in uiolabiliter & ‡ obseruare, ac facere a suis subditis obseruari toto tempore regiminis in terris suæ iurisdictioni regimini ve subiectis, [a] constitutiones contra hæreticos, credentes, receptatores, fautores, & defensores eorū, ipsorūque filios, & nepotes a sede Apostolica promulgatas, ac etiam approbatas: [b] quas qui iurare noluerit, & seruare, ut infamis & tamquam hæretici corum fautor, ac de fide suspectus, & officio & honore sui regiminis spoliet̄ur; nec ulterius Potestas, Capitaneus, Consul, uel rector habeatur in aliquo aut decetero in ‡ aliquam dignitatem, uel officium publicum [c] ulterius assumatur; & quæ ut potestas balliuus, consul, uel rector fecerit, nullam obtineant firmitatem.

¶ Bonifacius Octauus Inquisitoribus hæreticæ prauitatis,

¶Comprehendit ista decreta, plura utilia pro expedendo officio Inquisitorum: dat enim eis potestatem committendi citationes, & sententiarum denuntiationes; dat potestatem uocandi peritos, clerū et populum ut eis assistāt, dat potestatem procedendi contra illos, qui de sua in aliam prouinciam se transtulerunt; dat potestatem repetendi libros & processus, commutandi & mitigandi pœnas; priuandi, & priuatos nuntiandi officijs & honoribus hęreticos, fautores, & defensores eorum: ita tamen quòd hoc fiat de diœcesanorum uel in eorum absentia vicariorum suorum consilio; nisi ijdem scienter talibus beneficia contulissent. hoc dicit. Io. And.

CAP. XII.

VT [d] ‡ cōmissi uobis officii debitū utilius

‡ al. ad alia quā, &c.

prīn. huius c. dr̄ No. ꝙ vbi criminosus inuenitur, ꝙ ibi de crimine conueniri l. 1. C. vbi de cri. agi. opor. No ta, ꝙ cum inquisitor priuat hæreticum & filios hæretici corū, beneficiis & dignitatib. ecclesiasticis requiritur ꝙ epūs scienter cōtulerit beneficia ecclesiastica filio talis hæretici, vel eius filio: poterit inquisitor tales hæreticos vel fautores priuare beneficiis & dignitatibus ecclesiasticis. Nota ꝙ inquisitor hæreticæ prauitatis potest cōmittere aliis, ut ipsi publice denuncient suas excōications, quas ꝓtulit Inquisitor cōtra hæreticos, ꝓtulit. Rō dubi tādi fuit: qa videbitur ꝙ inquisitor hoc facere non posset: eo ꝙ vi electa industria sua ꝓfonat. c. vlti. sup. de of. ord. dele. Sed rō decidēdi fuit fauor fidei, ut in ca. fin. eo. lib. ꝓplenam ecclesiā diœcesani, qa sicut instituto in beneficiis ecclesiasticis fit cū auctoritate epi: ita similiter destituto debet fieri cum consilio ipius c. cū ex iniuncto. eo. tit. in antiq. Secus esset dicendū cū inquisitor priuat aliquē officiis publicis, quia tunc non requiritur cōsilium epi. Nota ulterius, ꝙ si eps scienter cōtulerit beneficia ecclesiastica alicui hæretico, vel eius filio: poterit Inquisitor fidei talē hæreticū, vel eius filiū priuare dicto beneficio absque consilio epi. Veruntū dicit glo. ꝙ nō ꝓsumitur ꝙ eps scienter contulerit beneficiū ecclesiasticū tali hæretico, imo ꝓsumitur, ꝙ ignorabat ipsum fuisse hęreticum cap. ꝓsumitur. infra de reg. iur. Vbi de crimi. agi. opor. l. 1. & sic secundum hoc esset regula, ꝓsumitur.

CAP. XII.

VT [d] ‡ cōmissi uobis officii debitū utilius

‡ al. ad alia quā, &c.

prīn. huius c. dr̄ No. ꝙ vbi criminosus inuenitur, ꝙ ibi de crimine conueniri l. 1. C. vbi de cri. agi. opor. No ta, ꝙ cum inquisitor priuat hæreticum & filios hæretici corū, beneficiis & dignitatib. ecclesiasticis requiritur ꝙ epūs scienter cōtulerit beneficia ecclesiastica filio talis hæretici, vel eius filio: poterit Inquisitor tales hæreticos vel fautores priuare beneficiis & dignitatibus ecclesiasticis. Nota ꝙ inquisitor hæreticæ prauitatis potest cōmittere aliis, ut ipsi publice denuncient suas excōications, quas ꝓtulit Inquisitor cōtra hæreticos, ꝓtulit. Rō dubi tādi fuit: qa videbitur ꝙ inquisitor hoc facere non posset: eo ꝙ vi electa industria sua ꝓfonat. c. vlti. sup. de of. ord. dele. Sed rō decidēdi fuit fauor fidei, ut in ca. fin. eo. lib. ꝓplenam ecclesiā diœcesani, qa sicut instituto in beneficiis ecclesiasticis fit cū auctoritate epi: ita similiter destituto debet fieri cum consilio ipius c. cū ex iniuncto. eo. tit. in antiq. Secus esset dicendū cū inquisitor priuat aliquē officiis publicis, quia tunc non requiritur cōsilium epi. Nota ulterius, ꝙ si eps scienter cōtulerit beneficia ecclesiastica alicui hæretico, vel eius filio: poterit Inquisitor fidei talē hæreticū, vel eius filiū priuare dicto beneficio absque consilio epi. Veruntū dicit glo. ꝙ nō ꝓsumitur ꝙ eps scienter contulerit beneficiū ecclesiasticū tali hæretico, imo ꝓsumitur, ꝙ ignorabat ipsum fuisse hęreticum cap. ꝓsumitur. infra de reg. iur. Vbi de crimi. agi. opor. l. 1. & sic secundum hoc esset regula, ꝓsumitur.

[Prima glossa superscriptionē exponit, & summat] lis iuris.

d ¶ Vt commissi.) Hic incipiūt decret. Bonifacii, & habent quidam hic rubricam de inquisitorib. hæreticæ prauitatis; sed non debet hic esse rubrica: & fuit error scribentiū ex superscriptione ꝓueniens; qui putauerunt qd Bonifacius viij. esset superscriptio: & residuū esset rubrica. Et cōprehendit ista decret. plura vtilia ꝓ expediendo offō inquisitorum. dat. n. eis potestatem cōmittendi citationes, & sententiarum denuntiationes: dat ꝓtātem vocandi peritos, clerum & populū vt eis assistant: dat potestatem procedendi contra illos, q̄ de sua in aliam prouinciam se transtulerunt: dat potestatem repetendi libros & processus: cōmutandi & mitigādi pœnas priuandi, & priuatos nunciandi officijs & honoribus hæreticos, fautores, & defensores eorum, ita tamen ꝙ hoc fiat de diœcesanorū, vel in eorum absentia, vicariorū suorū consilio, nisi ijdem scienter talibus beneficia contulissent. hoc dicit. Io. And.

a ¶ Vestigijs.] in diuersis commissionib. quas sui temporibus fecerant inquisitoribus hæreticæ prauitatis. Io. And.

b ¶ Singulis.) possunt enim ꝓcedere simul & diuisim, supra cap. proxi. in ptinc. Ioan. And.

c ¶ Sententiarum.) han etiam cōmittunt conseruatoribus: sed de inquisitoribus maior erat dubitatio, quia illorum mi- nerium vt electū sup. de off. deleg. ca. vlt. m.

d ¶ Tulerit s.] Vide inf. eadem fin. c. ubi plenam cognouimus facultatem, & hoc idē repetas in fine cuiusdam versiculi.

e ¶ Repederit.] sic ff. c. r. & c. proxi. §. verum. & inf. eo. c. vlt. Io. And.

ADDITIO. cum eīs ibi dicatur, quod oporset cum multa cautela procedere ad tantam cautelam sunt peritorum consilia opportuna. Io. Mon.

f ¶ procedendi.] Quid in casu conuerso, in eo. s. qui alibi crimen hęresis commisit, & modo est in prouincia huius inquisitoris? Dic, ꝙ poterit cognoscere: 1 quia vbi inuenitur, conuenitur quis de crimine, C. & inf. eo. c. vlt. & sic secundum hoc esset regula, ꝓsumitur.

perire ꝙ interdum duo inquisitores cognoscerent. pone, peccauit in Rauēnati, & transiuit ad Mediolanū, fm hoc Rauennas & Mediolanensis poteris cognoscere: nec est mirum, ut ff. eo. c. per hoc.

ADDITIO. Forsan peccauit adorando vel degradizando, hoc dico quia vbicunque sit malecredens, ibi peccat, & vide quod post Ia. & Pet. no. Cy. C. de summa trini. l. 1. in fine. Io. And.

g ¶ Quibuslibet.) siue sint ipsi scribentes vel alii ad quos quomodocunque deuenerint dicta scripta.

(Glo. seq. reciteur per contrarium, & soluit.)

h ¶ Vel mutandi.] ꝛr contra. ff. de reg. iur. l. Paulus & l. acta. §. r. & sup. de offi. dele. in litteris. functus est enim iudex officio suo iudicando bene uel male ut ibi. Ioan. And.

(Glo. seq. exponit distinguendo.)

i ¶ Honoribus.) no. in ea parte, qaa priuat, uel priuatos denunciat dignitatibus ecclesiasticis & ecclesiasticis beneficijs, requiritur consilia diœcesani vel eo absente eius uicarij, quia sicut institutio fit eis auctorizantibus; sic etram debet fieri destitutio, de institu. ex frequentibus, de hæret. cum ex iniuncto in fi. Sed cum priuat officijs publicis & honorib. nō requiritur consilium eorum vt patet ex ordinatione illius litteræ; & ideo quia cessat in illis superior ratio. Io. And. ideæ.

ADDITIO. Sed hodie die vt in clem. eo. tit. multorum. Ioan. And.

k ¶ Scienter.) simile ff. eo. c. 2. ad hoc. & ff. eo. decreuit & præsumemus ignorare, pisi probentur scire. ff. de reg. iur. præsumitur.

l. ¶ Puniendos.) quia unde debetur pœna, non uenit præmium. ff. de leg. 1. si seruus plutium. §. 1. & 2. in fi. 16. q. 1. legi. cum simi.

Contra.) primo soluit dubiū, quod secundo fortifi catsibi, Etia fi. Tertio, illud ampliatsibi, & sicut Presupponendum pro intellectu huius c. ꝙ si quis baptizetur coactus quia per violentiam fuit portatus supra fontes,

& vberius exequamini, sanctæ memoriæ Innocētij, Alexandri, & Clemētis prędecessorum nostrorum vestigijs [a] inhærentes, vobis & vestrum singulis [b] committendi citationes, & denuntiationes sententiarum, [c] quas in quoslibet hęreticos, credentes, receptatores, defensores, & fautores eorum tuleritis; [d] Aduocandi quoque prout expedierit, [e] peritos quoslibet, vt vobis assistant, & in huiusmodi ferendis sententijs præbeant consilium opportunum; ac eis, ꝙ super his vobis humiliter pareāt in virtute obedientiæ iniungendi; Conuocandi etiam clerum, & populum ciuitatū, castrorum, aliorumq; locorum, prout dicto negotio fidei videritis expedire: Et contra illos, quos in prouincia, in qua vobis inquisitionis officium est commissum, hæresis crimen constituerit commisisse, licet ad alias partes se trāsferendos duxerint, procedendi: [f] Necnon faciendi a quibuslibet [g] assignari vobis libros, seu quaternos, & alia scripta, in quibus inquisitiones factæ, ac processus ꝙ quocunque auctoritate sedis Apostolicę, vel legatorū eius, habiti contra hæreticos continentur: Et illorum, qui vestris mandatis obedientes humiliter stant propter hæresim in carcere, vel muro recluſi, pœná, vna cum prælatis, quorum iurisdōni subsunt, mitigandi vel mutandi, [h] cum videritis expedire: Priuandi prętea, vel priuatos nuntiandi dignitatibus, ac alijs beneficijs, ecclesiasticis, de diœcesanorum, vel eis absentibus, vicariorū suorum cōsilio, & officijs publicis, ac honoribus [i] qui buscunque, eosdem hæreticos, credentes, receptatores, & defensores ipsorum, eorumque filios, & nepotes, plenam concedimus facultatem. Sunt autem diœcesani in priuando tales, vel nunciādo priuatos beneficijs huiusmodi requirendi. Nisi forte constaret legitime, ꝙ ijdem scienter [k] hmōi personis eadem beneficia contulissent: tunc enim eos in his requirendos nō esse censemus, sed potius a suo iudice puniendos. [l]

¶ Idem.

¶Christiani ad Iudaismum transeuntes & redeuntes, hæretici reputantur. hoc dicit secundum Zen.

CAP. XIII.

CONtra ‡ Christianos, qui ad ritum trāsie-

‡ Vide Alberti- nū trac. ꝛ agno. asser. cath. & hæret. q. 23. nu. 59. & q. 25. nu. 44.

Universidad de Deusto
Biblioteca

pra fontes. & fuit immersus cũ ,platione verborum: Ego baptizo te in nomine patris, & filij, & spiritus sanctiꝰ: talis non recipit sacrum baptiſmi. Secus si coactio eſſet cõditionalis: puta pp metum mortis, vel cruciatus corporis conſentiꝰ, vt baptizaretur: tunc em̃ licet fuerit coactus: tñ recipit ſacrum baptiſmi. Idem eſt præſupponendum q̃ per ſacramentum baptiſmi obligantur infantes, & et ignorantes, vt in c. maiores. de baptiſin antiq.

† al. eſt. CASVS. Aliquis Titius Chriſtianus abnegato CHRISTO, & fide Chriana, ſe tranſtulit ad ritũ Iudeorũ: vñ inquiſitor fidei fecit ipſum conueniri coram ſe citatione formata, vt veniret rñſur[a] de fide: & fuerunt ꝛ cum ,ducti teſtes, q̃ depoſuerũt, q̃ alias ſuſceperat ſacramentum baptiſmi: ſed poſtea illi renunciauerit, & ſe traſtulerat ad ritum Iudaicũ: ipſe aũt ad ſuã excuſationẽ propoſuit, q̃ per coactionẽ fuerat cõpulſus ſuſcipere ſacrum baptiſmi: & q̃ ob hãc cãm nõ fuerat obligatus fidei Chriane: vñ inquiſitor dubitauit, vtrum ꝛ iſtum poſſet ,pcedere tanquam ꝛ hæreticum: Conſuluit Romanũ Pontificẽ, qui conſuluꝰ rñdit cũ diſtinctione: Aut iſte dũ fuit baptizatus fuit p̃ciſe coactus ad ſuſcipiẽdum baptiſmũ: tunc nõ eſt ,pcedendũ ꝛ talem vt hæreticum: Aut non fuit p̃ciſe coactus, ſed metu mortis ſuſcepit ſacrum baptiſmi: & tunc dicit Romanus Pontifex, q̃ tam ipſe, q̃ eius fautores & receptatores ſunt tamq̃ hæretici condẽnandi. Idẽ dicendum eſt de infante ſeptennio, qui a parentibus ſuis, vel aliis fuit portatus ſupra fontes, vt baptizaretur: nã ſi renunciet fidei Chriſtianæ, ꝛ ipſum & ſuos fautores poterit inquiſitor fidei procedere tamq̃ ꝛ hæreticum: Nota principalem effectum huius c. q̃ Chriſtiani tranſeuntes ad ritum Iudeorum, ſunt hæretici cẽſendi: & tamquam hæretici ſunt puniendi. Nota vlterius, q̃ infantes baptizati ante ſeptennium, licet ignorent quid agant, tamen per ſacrum baptiſmi obligantur ad fidem Chriſtianam obſeruandam: & ſic ad ſacramentum baptiſmi obligantur etiam ignorantes.

a ¶ Redierint] forte prius fuerant Iudæi, poſtea facti ſunt, Chriſtiani: iſti dñr redire: hi qui numq̃ fuerant Iudæi, ſed ſemper Chriſtiani, illi dicuntur tranſire.

ADDITIO. Et ſciendum q̃ ꝛ ſecundos hꝰ in officio inquiſitionis littera Clementis quarti, data Viterbij, Pontificatus ſui anno tertio. Contra vtroſque littera Gregor. X. Lugduni ſuo anno ſecundo: & vtraque incipit: Turbato corde, & ambu mandabant inquiſitoribus quod hic dr. Item in vtraque ſequebatur ſic: Iudæos autem, qui Chriſtianos vtriuſq; ſexus ad eorũ ritũ execrabilẽ hactenus induxerũt aut inueneris detẽptos inducentes, pœna debita puniatis: ꝛ dictores, & c. inuocato, &c. Conſtat aũt q̃ decr. vlt. inf. eod. tit. in ſi reſeruat mandata p̃deceſſorum iſtius libri cõſtitutionibus non obſtantia: vbi aũt p̃dicta littera nõ eſſet, videretur q̃ Iudæi talia facientes nõ caderẽt in officium inquiſitorum. Sicut. n. non cadunt pp hæreſim, cum conſtet eos large hæreticos: quia non credũt articulos fidei, maxime reſpicientes humanitatem Chriſti vt no. 24 q. 3. illi qui §. quia vero, ſic nec proprie cadit in eos fautoria, &c. Io. And.

[Secunda glo. ubi eit & ſoluit.

b ¶ Infantes.] i. minores ſeptennio: vñ videbãtur nõ obligati ad fidem: quia ætas illa ignorat quid videat. 1 C. de fal. monet. l. 1. vñ nec ſponſalia tales ꝛ here- pñt. ſ. eo. lib. de ſpon. c. vnico, ſed ꝛ ium eſt verũ: quia tali ſacramento obligati ſunt, etiam ignorantes. ſup. de bapt. maiores. de conſe. diſt. 4. quæris. (Et ratio ibi patet in parte prima, & not de hoc ea. diſtin. nihil.) Sicut & putinitur & ignoranter rebaptizatus. eadem diſtin. qui bis. & cap. ſeq.

ADDITIO. Per baptiſmum obligantur non ſolum ignorantes, ſed etiam furioſi: dummodo non obſtet præcedens contraria volũtas, vt ibi. Ioan. And.

(Tertia gloſſa rãdet per diſtinctionẽ & quæſtionem.)

c ¶ Abſolute.] ergo abſolute coactus a nõ recipit ſacramẽtũ baptiſmi, ſed conditionaliter, & metu mortis coactus bene. 45. diſt. de Iudæis. ſ. de bap. maiores. coacta em̃ voluntas, voluntas eſt. 15. q. mer. 10 quæritur. Eſt aũt abſoluta coactio, cũ quis renitens inuitus & reclamans fertur ad fontes: & cum verborum prolatione immergitur, & eſt ſi ſo. diſt. presbyteros. ſ. quod metus cau. c. ſacris. (vbi dr hoc in gloſ.) Io. And.

d ¶ Iudæos.) nõ ergo pñt iſti ſe iuuare p̃ pfeſſionẽ ꝛ atẽpſerũt C. de apoſta. l. hi q̃ ſanctã, licet alias infideles nõ recipiat ad teſtimoniũ ꝛ de teſti. c. r. Io. And.

(Vltima glo. quærit, arg. negatiue, ſoluit ꝛ ium.)

e ¶ procedendũ.) erit ne per iſtud c. canon ille corr ectus 1. q. 4. Iudæi. vbi dr, q̃ bona Iudæorũ deuoluunt ad catholicos filios, ſed bona hæreticorũ ſunt cõfiſca ta. ꝛ. eo. cum ſm, quia correctio iurium eſt vitanda. Dicendum vr q̃ non, vt iſtud c. loquatur de pœna perſonali, nõ de damnatione bonorum: maxime, quia hæc noua iura q̃ corrigere intendunt, hoc exprimunt. ſ. de conſec. præben. c. 2 inf. de ſen. excom. c. vlt. Contra vr, cũ aperte dicat eos puniendos vt hæreticos: ergo ipſorum bona non deuoluuntur ad filios ꝛ. eo. cum ſm, qd tutius vr. 3 Nec neceſſe eſt vt noua lex corri gẽs præcedentem de illa faciat mentionem. ſ. eo. de conſti. c. i. Io. And.

ADDITIO. Quod ibi loquitur de Iudæis præuaricantibus in Chriſtum, intelligitur de alia præuaricatione, non de iſta de qua loquitur hoc c. Ad 11. q. 2 relatum. & q. 3. exiſtimat. ſecundum arch.

DEcreuit) ponit dictum quod ſecundo determinat ibi, Quod intelligendum Io. And.

CASVS. Innocentius quartus in quibuldam ſuis cõmiſſionib. dicebat, q̃ pp hæreſim maritorum non debent dotes mulierum confiſcari: Quæritur vtrum iſtud ſit verũ indiſtincte? Rñdet Romanus pontifex, quod non: immo fallit qñ mulier ſcienter contraxit matrimonium cum hæretico; quia tunc etiam dos ſua debet confiſcari: immo ipſa eſt de hæreſi ſuſpecta: & tamquam de hæreſi ſuſpectam poteſt contra ipſam & cedi. Nota primo quod ſi maritus committat crimen dignum confiſcatione bonorum, nõ comprehenditur dos mulieris: ſed a bonis ipſius deducenda eſt ipſa dos. Not. vlterius, quod mulier ꝛ heus matrimonium cum hæretico eſt ſuſpecta de hæreſi: ideo ꝛ ipſam, vt ꝛ ſuſpectam de hæreſi eſt procedendum: & ideo ipſa peredit ſuam dotem.

ſ ¶ Decreuit.) in commiſſionibus per eum factis ſuper prauitate.

a ¶ Confiſcari.) vt ſic mulier mariti odio nõ grauetur ꝛ. de reg. iur. non debet cũ ſuis concor. quia, nec vxor pro marito conuenitur. C. ne vxor pro marit. per totũ. niſi in cauſa primipilarij. C. in quib. cau. pig. uel hyp. contra I facris.

ADDITIO. Vide de conſue. c. penul. in antepe. glo.

[Vltima glo. ſoluit duo dubia.)

b ¶ Tunc.) ſ. tempore contractus. ergo ſi tunc ignorabãt; licet poſtea ſciuerint, non habet locũ pœna, ut ſic inſpiciatur initiũ. ꝛ. de empt. & ven. cũ dilecti. 1 Præſumũtur aũ ignorare, niſi probentur ſcire. ff. de probat. verius. de hoc ꝛ. c. & ꝛ. de reg. iur. præſumitur. Io. And.

Tatutum.) primo ponit ius antiquũ. Secundo, duas determinationes ipſius. v. ri maribi. Primum. Secundaibi, Hoc ſane, Io. And.

CASVS. Iure cautum eſt, quod ſi quis effigiatur hæreticus, q̃ filiis ſui puniuntur pro delicto patris: ita q̃ ipſi filii ſunt incapaces quorũcunque beneficiorum eccleſiaſticorum, & dignitatum et ſæcularium, & hoc vſque ad ſecundam generationẽ. Quæritur, qualiter illud intelligatur? Reſpondet Romanus Pontifex q̃ intelligitur in diſcendentibus per lineã maſculinam, q̃ ſunt incapaces beneficiorum eccleſiaſticorum vſque ad ſecundam generationem: ſed non deſcendentes per lineam maſculinam vſque ad primam generationem. Et ſecundum hoc ſi filius & filiam, ex ſi io habet nepotem, & etiam ex filia habet alium nepotem, vtrum nepos ex filia ſit in capax beneficiorum eccleſiaſticorum vel dignitatum ſæcularium? Rñdet q̃ non, ſed ſolum nepos deſcendẽs ex filio eſt incapax illorum beneficiorum eccleſiaſticorum, & dignitatum ſæcularium. Vel ẽt ponamus q̃ mulier hæretica habet filium, ex eo nepotem, certe ſolus filius eſt incapax, & ideo nepos non ſubiacet prohibitioni. Sed vtrum iſtud ſit verũ indiſtincte, q̃ filii hæreticorum puniuntur vſque ad primam vel ſecundam generationem, ſiue pater eorũ deceſſerit in errore ecclеſiæ? Rñdet q̃ non, ſed illud intelligitur de illis, qui in errore ſuo deceſſerint, non aũt de illis, qui fuerint emendati & incorporati eccleſię. Nota primo vnum caſum, in quo filius punitur, q̃ delicto patris, pu- ta qñ pater fuit hæreticus. Idẽ eſt in crimine læſæ maieſtatis in l. quiſquis. C. ad l. Iu. maie. ubi dr, ſi qs committat crimen læſæ maieſtatis, qa machinatus eſt in mortẽ principis, vel ſuorũ conſiliatorũ, qui ſunt pars principis ipſius principis, debet decapitari, & bona ſua deant confiſcari & applicari fiſco, & filii ſui puniuntur ꝛa ſunt incapaces cuiuſcunq; doni, ſicut doni legati, et paſſiue, quia ut ibi dr, dẽnt eſſe ꝛ ortidi, & debiles, q̃ mine læſæ maieſtatis diuinæ, ut hic. Nota vlterius q̃ dicto, vſq; fiat incluſiue, quia dicit vſq; ad ſecundum gradum: & tamen ipſe ſecundus gradus compredẽdatur. Et iſtud aliquando eſt in facto, vt ſi uendam tibi aliquam petiã terræ vſque ad talem arboremtali quando eſt quæſtio vtrũ arbor ſit incluſa vel excluſa. [Prima gloſſa reſpondet per q. de quo Innocẽtius.]

c ¶ Innocentij.] ſi loquatur de quarto, habebamus id in commiſſionibus per eum factis, vt dixi ſ. ca. proxi.

CAP. XIIII.

DEcreuit f † fælicis recordationis Innocẽtius Papa quartus, q̃ pro pter hęreſim maritorum, vxorum catholicarũ dotes non debeant confiſcari. a Quod intelligendũ fore cenſemus, niſi forte mulieres ipſæ cum viris matrimonia contraxiſſẽt, quos hæreticos tunc b ſciebat.

¶ Idem.

¶ Filij hæreticorum uſque ad ſecundam lineam paternam, ad primam uero materternam, ſunt inhabiles ad beneficium eccleſiaſticum, uel officium ſaculare, ſi patres ante mortem, eccleſiæ reincorporati non fuerint. h. d. ſecundum Dominicum,

CAP. XV.

STatutum † felicis recordationis Innocentii, c & Alexandri d præceſſorum noſtrorum, ne uidelicet hęretici, credentes, receptatores, defenſores, & fautores eorum, ipſorumque filii vſque ad ſecundam generationem, ad aliquod beneficium eccleſiaſticum, ſeu publicum officiũ admittantur, quòd ſi ſecus actum fuerit, ſit irritum & inane: Primum & ſecundum gradum f per paternam lineam compreni, & ſi ille filius habeat fi'ium, ipſe nepos ex filio prohibitioni ſubiacet: ſed ſi filia habeat filium, nepos ex filia non ſubiacet huic prohibitioni. Item mulier aliqua eſt hæretica, & habeat filios, ſoli filii includuntur hac prohibitione: ſed nepotes ex filiis nõ & hoc intendit hæc declaratio. Et hoc ſecundo caſu cũ mater fuit hæretica, intelligas verũ ſi pater fuit catholicus, eius reſpectus nõ habeat. & facit in hoc contra id q̃ notat Accurſius. C. ad l. Iul. ma. l. quiſquis. ubi dicit, q̃ eadẽ eſt pœna cum mulier committit crimen læſæ maieſtatis quo ad deſcendentes ſicut cũ uir. Eſt tamen ſciendum, q̃ ubi alias non caueretur de deſcendentibus p maternam lineam, illi nullo gradu comprehenduntur per ſententiam iuris vel hominis, ut ꝛ de pœn. ubicunque. ſed quòd filii etiam filiarum includerentur, vñ ꝛbari per decr. ſupra de pæ. in quibuſdam. §. ſacri. ubi ponit poſſeritates. & ꝛ. tit. proxi. c. unico. & videbantur illi puniri & per uerba & per mentem, per uerba, quia ſunt deſcendentes, & a uerborum ſignificatione non eſt recedendum ff. de leg. 3 l. non aliter. & differentia agnationis & cognationis hodie ſublata vñ, in authẽ. coll. 9. de hære quæ ab inteſtata. defer. & de mente idẽ videbatur, quia voluerat conſtitutio punire hæreticũ in filiis. 24 q. 3. ca. cum ergo. §. ſed qui. & ff. quod met. cau. Iſti quidem. ſi enim ex vnica filia nepotẽ haberet, & ille non includeretur, non punirentur in filios, idem vñ de mente, ideo ne quis ducat filiam hæretici in vxorẽ, ſicut enim uir infidelis ſaluatur per mulierem fidelem, & ſic dãnari poſſet. Arg. de diuor. gaudemus. Vnde qui emit mancipia, de origine ſolet quærere ff. de ædil. edict. quod ſi nol. t. § qui mancipia, ſed de iure ſecus eſt ut in prædicta decretali, ubicumque. infra de pœnis, niſi ubi aliud cauetur, ut hic. & bene facit ff. de ſenato. l. liberos. ubi dicitur ſenatores vocari debere ipſos ſenatores, & filios eorum, & nepotes natos ex eis, nepotes uero ex filiabus nati, ſenatores non dicentur, ſed patris ſui conditionem ſequentur.

f ¶ Primum & ſecundum gradum.) id eſt, filios & nepotes, & hoc patet etiã ex §. ſeq. & ſupra eo. tit & lib. ut commiſ-

Mulieris hæreticæ filii puniuntur, nõ autem nepotes.

† Vide Gondiſ. trac. de hær. q. 23. & Zachimum de hæret. ca. 28.

Universidad de Deusto
Biblioteca

commissi. ad finem, & est casus quo filius punitur propter delictum patris. de hoc dixi supra eod. tit. & libr. c. 2. §. hæret c. (in glo. filii.)

[Gl. seq primo facit vim in verbis textus, secundo arg. ad quæstionem.)

a ¶ Volumus.] ſ dixit, declaramus hic: dicit volumus: quia inquantum punit descendētes per masculinū, declarat ius netus: inquantum descendentes per fœmininū statuit ius nouum ad idem ſ. de pœn. vbicunque. Et bene facit hæc littera ad quæstionē, qua quæritur, an filii illegitimi includantur hac prohibitione: & vt ꝙ non: quia non sunt in patris potestate. Institu. de nupt. circa finem. sed ꝙ potestas nil operetur, probat hæc littera, quæ punit descendētes per maternā lineam primi gradus, cum tamē filius in potestate matris non sit. & hoc ꝛ æquū ne plus habeat luxuria, quam castitas. in auth. de testi. & ea, q̄ pa in fin. coll. 4 licet interdum secus. sup d̄ biga. quia circa. verū est tamen, ꝙ isti alio capite prohibentur, & a successione, vt supra qui fil. sint legiti. per venerabilem. in fin. & ab honoribus. 56 dist. per tot, supra de fil. presbyt. per totum.

b ¶ Esse.] nunc quia viuunt.

c ¶ Reincorporatos.] quia lapsi fuerāt simpliciter, non relapsi. de quo dic, ut supra eo. tit. & ii. accusatus.

d ¶ Insistūt.) ad hoc supra de tempo. ord. ex tenore. & supra de fur. cap. ultimo.

e ¶ paratī.] ex quo non stat per eos, non eis debet imputari de hoc supra de eo qui mit. in poſſ. c. 1. & 2.

¶ Vide eō ci. Tri. ſeſſ. 24. de ref. c. 5. & Repertoriū Inquiſi. verbo epi ſcopus.

¶ Idē Ioā. And. Phi. notantes ex gl. q̄nque appellatiōe filiorum venire illegitimos. Bal. ſi. pronūtiatio. ff. d̄ uer ſig. Imol. in l. ex facto. §. ſi quis rogatus. ff ad Trebel. pulchre Hip. l. infans. ff de ſica. Fon.

hendere declaramus; per maternam uero ad primum dumtaxat volumus [a] hoc extendi.

¶ Hoc ſane de filiis & nepotibus hæreticorum, credentium, & aliorum huiuſmodi, qui tales eſſe, uel tales etiam deceſſiſſe probantur, intelligendum eſt ſe [b] uidetur, non autem illorum, quos emendatos eſſe conſtiterit, & reincorporatos [c] eccleſię unitati, & pro culpa huiuſmodi ad mandatum eccleſiæ pœnitentiam recepiſſe: quam ipſi uel iam perfecerunt, uel humiliter proſecutioni eius inſiſtunt, [d] uel parati [e] fuerint ad recipiendam eam.

¶ Idem.

¶ *Inquiſitor Papæ ſuper hæreſi ſine ſpeciali mandato non inquirit contra epiſcopum: ſed ſi eum culpabilem ſcuerit, nuntiabit Papę. hoc dicit. Io And.*

CAP. XVI.

INquiſitores †[f] hæreticæ prauitatis ab Apoſtolica ſede, ſeu alio uel aliis quibuslibet [g] deputati, de huiuſmodi crimine inquirere contra epiſcopos nequeūt, aut eius prætextu procedere contra eos; niſi in litteris commiſſionis Apoſtolicæ, [h] quod hoc poſſint, contineatur expreſſe. [i] Si tamen inquiſitores ipſi epiſcopos uel alios ſuperiores prælatos ſciuerint, uel inuenerint circa crimen hæreſeos commiſiſſe, aut eos de hoc diffamatos exiſtere, uel ſuſpectos: id tenebuntur ſedi Apoſtolicæ nuntiare. [k]

¶ Idem.

¶ *Non derogatur ordinarijs ſuper proceſſu hæreticorum, licet Papa generaliter alteri deleget. Et ſuper eodem facto epiſcopus & inquiſitor poſſunt procedere communiter vel diuiſim, uel proferre ſententiam: in qua ſi diſcordant, debeat Papa referre. Et epiſcopi qualitercūq; procedant debent ſeruare modum inquiſitoribus impoſitum. hoc dicit. Dom.*

CAP. XVII.

PEr † hoc qđ negotiū hęreticę prauitatis alicui, uel aliquib. ab Apoſtolica ſede generaliter [a] in aliqua prouincia, ciuitate, vel diœceſi delegatur, diœceſanis epiſcopis, quin & ipſi auctoritate ordinaria, vel delegata [b] (ſi habent) in eodē procedere valeāt, nolumus derogari. ¶ Verum vt dictū inquiſitionis negotiū efficacius, melius, vtiliuſque procedat: concedimus, quòd ꝑ epiſcopos ipſos, & per inquiſitores de facto eodem inquiri valeat cōmuniter vel diuiſim: [c] & ſi diuiſim proceſſerint, teneantur [d] ſibi inuicem communicare proceſſus, vt per hoc poſſit melius veritas inueniri: [e] & niſi hoc caſu inquiſitores in ſententiæ prolatione diœceſanis, vel è contra duxerint deferendum, [f] per vtroſque ſimul ſententia [g] proferatur: in qua ferenda ſi nō conuenerint, per vtroſque negotium ſufficienter inſtructum ad ſedem Apoſtolicam remittatur. [h] † ¶ Siue autem ordinaria, ſiue delegata epiſcopi poteſtate procedāt: illum in procedendo modum obſeruent, quem inquiſitores poſſunt & debent per iura [i] communia, vel per ſpeciales conceſſiones, ſeu ordinationes [k] ſedis Apoſtolicę obſeruare.

¶ Idem.

¶ *Epiſcopis & inquiſitoribus hæreſis non reſiſtant, ſed omnino pareant domini temporales, & de eo crimine nō cognoſcant: aliàs prout dicitur hic puniuntur. h. d. ſecundum Zenzę.*

CAP. XVIII.

VT INQVISITIONIS negotium ſine offendiculo & ſcandalo valeat exerceri, & ſub tuitione ſedis Apoſtolicæ libere procedere, ſtatuimus, vt ſi quis inquiſitor, ſeu alius quicunque, cuiuſcunque dignitatis, ſtatus, ordinis, vel conditionis exiſtat, ſine ſpeciali mandato Romani Pontificis, ſeu Apoſtolicæ ſedis legati, in aliquem archiepiſcopum, epiſcopum, vel alium prælatum, aut clericum ſæcularem, vel regularem, ordinem cuiuſcunque exemptum, aut non exemptum, ſeu in aliquem nobilem, comitem, baronem, vel alium quemcunque, cuiuſcunque dignitatis, ſtatus, ordinis, vel conditionis exiſtat, ſine ſpeciali mandato Romani Pontificis, ſeu Apoſtolicæ ſedis legati, ſententiam excommunicationis, vel interdicti, aut aliquam aliam ſententiam, vel cenſuram ecclęſiaſticam, ſeu penam, quæ ſit in iure, vel ab homine, quod accidit in ordinario, cum Papa ſibi cōmittit crimē, ſecus ſi eū monet ad ſuū officiū excitādo.

N. P.

non poſſit inquirere ſ hæreticos? Videtur quòd ſic, ꝙ ca. ſtudioſi. de offi. lega. in antiq. vbi ſi Papa mandet alicui legato cognitionem alicuius cauſæ ſpectātis ad iuriſdictionem iudicis ordinarii, videtur illā adimere à iudice ordinario: ita ꝙ manus ipſius ordinarii ſint clauſæ, vt non poſſit de illa cauſa cognoſcere: ſic in propoſito videbāt in negotio fidei: cum Papa committit alicui Inquiſitori negotiū fidei, ꝙ videatur cognitionem illius ademiſſe à iuriſdictione iudicis ordinarii. Hoc tñ non obſtante tñdet Romanus Pōtifex in cōtrarium, ꝙ per hoc nō eſt ſuſpēſa neq; limitata iuriſdictio iudicis ordinarii: & inter ipſos non eſt locus p̄ceptionis: imò quilibet ipſorum poterit ꝙ ſe cognoſcere ſc. diſponendo ſ. de reſcriptis. iſto libro. & illud fuit ordinatum in fauorē fidei: ſed ponamus ꝙ ordinarius loci cœpit inquirere & procedere contra aliquē hęreticum: vtrum ꝓtra eū dem & eodem tempo re poſſit Inquiſitor inquirere & procedere? Rñdet ꝙ ſic: & ſi velint, poſſunt ſimul proceder: ſed ſi velint, poſſunt ſeparare & ſe paratim procedere: Sed demū concluſo & renunciato in cauſa, debet Inquiſitor & ordinarius cōuenire in eodē loco, & cōmunicare ſuos proceſſus. Et ſi poſſunt conuenire in eadem ſententia, certum eſt ꝙ habent ferre ſententiam, ſi vero non poſſunt concordare, debent referre ad ꝓpam. No. ibi. Sede Apoſtolica ꝙ ordinarius procedens contra aliquem hæreticum, debet obſeruare ordinem, qnē obſeruaret inquiſitor deputatus à ſede Apoſtolica. Sed quæritur, quis eſt ille ordo, quē obſeruaret inquiſitor Papæ? Rñdet ꝙ partī eſt expreſſus in corpore iuris cōis, & partim eſt expreſſus in ſua commoſſione. No. ut dſ in c. ad abolendam. eod. tit in antiq. ꝙ ſi exempti ſint ſuſpecti de hæreſi, Papa facit ordinarios ſuos delegatos tanquam ad aliud criminē hæreſis, ut auctoritate Apoſtolica non ordinaria procedant contra tales exemptos, ſed quantum ad non exemptos, ipſi procedant auctoritate ordinaria.

[Prima glo. notat à contrario.]

a ¶ Generaliter.] bene dicit, quia ſecus eſſet, ſi fieret de certis criminibus, & perſona ſpecialis commiſſio, quantum enim ad illam cauſam præiudicaretur ordinariæ poteſtati, ut ſupra de offic. deleg. ſtuduiſti. quia generi per ſpeciem, &c. ſ. de reg. iur. generi. cum ſuis concord.

ADDITIO. Idem cum glo. tenet Arch. & Idem Io. Monac licet prius effuderit multa verba, &c. Io. And.

[Gloſſa ſecunda ſpecificat dupliciter delegationē hominis & iuris.

b ¶ Delegata ſi habent.] forte habent delegatā 2 ab homine, quod accidit in ordinario, cum Papa ſibi cōmittit crimē, ſecus ſi eū monet ad ſuū offiū excitādo.

quod dic vt ſ. de offic. ord. licet. & c. graue. vel habēt delegatam à iure: ſicut eſt videre in hoc crimine ſuper exemptos ſup. eo. tit. ad abolendam. in fine.

c ¶ Diuiſim.] & ſic plures Inquiſitores communiter & diuiſim de hoc crimine cognoſcere pñt. ſ. eod tit. & lib. vt officium. ſaluo eo quod dicitur ſ. eo. multorum. in clemen.

d ¶ Teneantur.] no. quòd non dicit, poſſint: vnde non relinquitur eorum voluntati: cum ius hoc neceſſitati ſubiiciat. Io. And.

[Gloſſ. ſeq. allegaduas concor. quærit, & ſoluit.]

e ¶ Veritas inueniri.] ad quod elaborare iudex debet 14. quæſt. 2. quanquā. n. ſ. de proba. quoniam contra. Sed quid dices, ſi proceſſus illi inueniātur eſſe contrarii? tunc ip ſi conſiderabūt, q̄ vero proximiora loquātur, & per ipſorum dicta ſe iudices informabunt, ſupra de teſti. in noſtra. ff. de teſti l. 3 9. diſt. ego ſolus. Si aurē epiſcopus ſecundum ſuū pronunciare vult proceſſum, inquiſitor ſecūdum ſuum, quid iuris inf. ſequitur.

f ¶ Deferendum.] ad idem ſup. de reſcript. paſtoralis.

[Glo. ſeq. ſoluit cōtrarium.]

g ¶ Sententia.] licet ergo de vnius delicto inquiratur per plures etiam diuiſim, vnica tamen ſnīa fertur. Et ſic non obſtat ſup. de offic. leg. licet. ff nau. cau. ſta. licet. vbi dicitur ꝙ de delicto vnius ſæpius non q̄ritur, quia illa loquuntur quando iam pronunciatum eſt. quod dic ut not. 2. q. 5. habet hoc proprium & ſup. de accuſ. de his.

ADDITIO. Idem tenet. Io. Monac. & Arch. qui alleg. no. per Innocentium de pur. can. o pen. ſoan. An.

h ¶ Remittatur.] quid iuris aliàs cum iudices diſcordant, habetur ſup. de re iud. c. vlt.

i ¶ Iura communia.] ſup. & inf. hoc eo. tit.

k ¶ Ordinationes.] etiam hoc volumine non inſertas, dummodo non his conſtitutionibus contraria. ſ. e. ca. vlt. in fi. ſunt enim ibi reſeruatæ, & de his loquitur procœmium huius lib. in fin.

† Vide Zē chinum. tract. d̄ hæret. ca. 15. & Reper. inquiſitorū verbo, Epiſco. §. qē epiſco.

VT inquiſitionis.] Iudices ſæculares tenentur obedire in negocio fidei epiſcopis & inquiſitoribus, præcipue in iis, de quibus in littera. Item crimen hæreſis eſt mere eccleſiaſticum, ideo iudex ſæcularis de eo nullo modo poteſt cognoſcere, nec principaliter nec incidenter h. d.

CASVS. Epiſcopus Pictauen. vel inquiſitor à ſede Apoſtolica deputatus vult ꝓtra aliquem hæreticū procedere, forte ad ipſius captionē & carcerationē, videt ipſe epiſcopus vel inquiſitor ꝙ non eſt ſufficiens ad ipſum capiendum, requirit iudicem ſæcularem vt ſibi præbeat auxilium, vtrum iudices ſæculares teneātur obedire epiſcopo vel inquiſitori ſedis Apoſtolicæ i captione & in carceratione ſuſpectorum de fide? Reſpōdet Pontifex dicens, ꝙ leges factas à Federico Impe-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ratore, inquantū respiciunt fauorem fidei illas approbat: postea ꝓcipit, vt iudices sæculares in prædictis pareant & intendant epis & Inquisitoribus fidei à sede Apostolica deputatis. Sed q̃ritur vtrum iudices sæculares possint de isto crimine cognoscere saltē ꝫ mere laicū? Rñdetur ꝙ nō: quia crimen hæresis est mere ecclesiasticū: hoc est, crimē hæresis est mere de foro ecclesiastico: & ideo iudices sæculares non poterunt de eo cognoscere, nec principaliter neq; incidēter. Postea imponitur pœna potestatibus sęcularibus famen cientibus ꝫ istam constitutionem. [Olim.] No. ꝙ Federici fuit alias Imp. Roman. sed postea ꝑ Innocētium quartum fuit depositus eo ꝙ erat schismaticus c. Apostolicæ. supra de re iud. eod. lib [Terminetur.] Si episcopus vel Inquisitor habeat carcerem pōt eligere vt suspectus & hæresi reponat in suo carcere, vel in carcere iudicis sæcularis: & pro captione & cōductione hæreticorū pōt requirere potestatem sæcularem, vt sibi præbeat auxilium circa suspectos de hæresi: sed tamen potestas sæcularis non adhibebit custodiam ad custodiendum istos suspectos: sed ipsē episcopus vel Inquisitor. [Indilate.] Vnde snīa lata in causa criminali pōt mandari executioni statim non expectato lapsu decem dierum: ideo dicit textus. Indilate. Verumtñ tenet panorm. quod etiam in causa criminali non debet snīa exequi, nisi prius lapsis decem diebus: licet illud non seruetur, imo illa die qua fuit lata snīa demandatur executioni [De hoc crimine.] Istud crimen est mere de foro ecclesiastico: sacrilegium est mitti foris: ideo si laicus sit sacrilegus pōt accusari coram iudice ecclesiastico vel sæculari: sed inter eos est locus præuentionis: iuxta notata in c. cum sit generale. de fo. comp. No. ex isto capitulo principalem effectum, ad quem emanauit presens c. videlicet, ꝙ si episcopus vel Inquisitor prauitatis hæreticæ cognoscat se impotentem ad capiendū suspectum de hęresi, vel alium malefactorem, potest requirere iudicē sæcularem: & quod plus est, poterit eum monere sub pœna excommunicationis: & potestas sæcularis tenetur sibi impertiri auxiliū. Idem dicendum est cōtra, vt si potestas sæcularis habeat aliquem subditum quem non pōt cōprimere, si ille subditus potestatis ſęcularis timeat excommunicationem, potest iudex sæcularis requirere iudicē ecclesiasticū, vt talem suū subditū excō municet, & hoc facere tenebit ipse iudex ecclesiasticus c. de of. or. in antiq. No. vnū casum in quo iudex sæcularis non pōt suū subditū, puta mere laicum condēnare: videlicet qñ crimē est mere ecclesiasticū, vt si

† Hæ Federici Imper. leges, quarū hic meminit Bonif. iuſu Illustr. Card. ing liū in vni uersa rep. Christia na, sūt im pressæ in ter literas Apost. pro officio sā ctissimę i qsitionis, Romæ an no Dñi. 1578.

nis [a] negotium contra hæreticam prauitatem, ad Dei gloriam & augmentum fidei nostris temporibus prosperetur, leges [b] † quasdam per Federicū olim Romanorum imperatorem, tunc [c] in deuotione Romanæ persistentem Eccleſię, promulgatas, quatenus [d] Dei & Ecclesiæ sanctæ suæ honorē promouent, & hæreticorum exterminium prosequūtur, & statutis canonicis nō obsistunt approbātes, & obseruari volētes: Vniuersos sæculi Potestates & dominos temporales, ac prouinciarum, terrarum, ciuitatum, aliorumq; locorum rectores, quibuscunque dignitatibus vel officijs, aut nominibus [e] censeantur, requirimus & mouemus, vt sicut reputari cupiūt & haberi fideles, [f] ita pro defensione fidei diœcesanis episcopis, & Inquisitoribus hæreticæ prauitatis à sede Apostolica deputatis, aut in posterum deputandis pateant, & intendant, in hæreticorum, credentium, fautorum, receptatorum, & defensorum ipsorum inuestigatione, captione, ac custodia dili genti, cum ab eis fuerint requisiti: & vt præfatas personas pestiferas in potestatē seu carcerem episcoporum, aut Inquisitorum dictorum, vel ad locū, de quo ipsi vel aliqui ex eis mandauerint, infra eorundem dominorū potestatem, vel rectorum districtum ducant, vel duci faciant sine mora: vbi per viros catholicos [g] à præfatis episcopis, seu inquisitoribus vel eorum aliquo [h] deputatos, sub arcta & diligenti custodia teneātur donec eorum negotium per Ecclesiæ iudicium terminetur. ¶ Vtq; de hæresi à diœcesano episcopo, vel inquisitore seu inquisitoribus condemnatos, præ-

a ¶ Negotium contra hæreticam prauitatem.] Hoc est negotium fidei. Extra. de hæret. c. 1. & ibi Abb. & Host. & Ioan. And. & Panor. & Imol. & Felin. & Dec. & Alex. & Ioan. de Imol. & Ioan. Andr. & Card. & Butr. & Imol

Universidad de Deusto
Biblioteca

peccatū ꝟ naturā est oīum carnaliū pessimū, de quo ui de plene B.Tho. 2. 2.q. 154. art.12.

† Vide cōcil. Trid. sess. 24. de refor matri. c.6.

† al.professionem.

a ¶ Naturæ cōtrarias.] in quibus sexus perdit formā: & scelus est tale q̄ non proficit scire. Venus mutatur in aliam formam. C de adul.l.cum vir. & oīum carnalium criminum pessimum est vsus ꝟ naturam 23.q. 7. adulterij. & si totus mundus vteretur illo uitio, non excusat. ead. cau. & 1. quæst. flagitia.

b ¶ Eo ipso.] propter hoc facit ad propositum.

c ¶ perdant.] C.de incest. nupt. l cum ancilis. & l. seq. & l. si quis. ff. de ritu nupt. l. incestæ & Inst. de nup. §. si aduersus.

d ¶ Et mulier.] repete, & cum secundum leges ciuiles, mulier, &c. quare hoc dicā, videbis inf. & die mulier ingenua. C. de rapt virg. l. vnica §. & si quidem in ancillis. n. & libertinis nō habet locum pœna malorū, ut ibi.

e ¶ Humanā legē.] C. de raptu virginū. l. vnica. & bene dicit humanam i. ciuilem: quia fm canonum legem secus: rapta n secundū nos licite ꝟhit cū raptore, si prior dissensus transeat in cōsensum. 36. q. 2. ria. & c. seq. & sup. de rap. c. penul. & vlt.

f ¶ Consortib.] delicti, vt quia comitati sunt raptorem in inuasione vel rapina, ut in prædicta. l. vnica. C. de rapt. virg. l. vnica. §. pœnas autem.

g ¶ Ipso iure.) propter hoc facit ad propositum, & habes hoc in Auth. de rapt. ma quæ ra. nu. in fin. colla. 9. (Gl. seq. primo exponit litteram: secundo quærit, ponit opi. Io. & contrarium soluit.)

h ¶ Certoque casu) cum parentes mulieris non superstent, nec alter eorum, vel superstites ipsi, nel alter consenserit talibus nuptiis, hoc casu bona deuoluūtur ad fiscum, vt in prædicta Auth. de rap. mulier. in fi. Sed nūquid de iure canonico habebit locum hæc pœna: cū secundum canones licite contrahat, ut ꝟ dixi? Notat Io. 2 36. q. 2. de puellis. alias § quibus, q̄ pœna iua locum non habebit secundum canones, secundum quos cessat interdictum, nisi in ſpōſa alterius rapitur. 27. q. 2. statutum. & accedat quod no. 2 q. 3. § notandū in fi. de secun. nup. c. penul. & ult. & secundum hoc bene dixi sup. repete, & cum fm leges ciuiles: quia secundū canones ꝟ. Sed satis uidetur, quod licet secundū nos teneat matrimonium, pœna legis habeat locum in iis quæ nō essent de temporali iurisdictione ecclesię; cum enim illa ibi tractet de lucro capiēdo, non de diminutione sui patrimonii, & pœna illa sibi per legem obueniat, quare lex eo quod confert priuare non posset? 3 & accedit quod dixi ꝟ. de regu. iur. c. 2. secus forte in pœna, de qua in prædicta decre. ult. de secun. nup. ibi enim priuat lex eo quod non contulit. (Facit. ff. de adop. si arrogator. Io. And.)

i ¶ Illicitas.) vt is qui defert arma, ferrum, & lignamina Sarracenis de iudæis, ita quorundam. Io. And.

k ¶ Omittens.) hoc habet locum in priuato. ff. de ve-

2 Qđ hic vī placere Archi. Io. And.

3 Quasi sub cōditione tulerit si raptori non nubat.

turæ [a] contrarias incestas nuptias contrahentes, eo ipso [b] suarum dominium rerū perdāt: [c] Et mulier,[d] humanam [e] legem transgrediens, & (præsertim parentibus suis non consentientibus) raptoris † nuptias eligens, bona omnia, quæ per legem sibi obuenerāt a raptore, ac aliis consortibus [f] raptus, ipso iure [g] amittat: certoque [h] casu deferantur in fiscum: Ac etiā illicitas [i] species transuehens: Aut rerum vectarum professionem † omittens: [k] earundē specierum & rerum proprietate hoc ipso priuetur: & fisco rerum & specierum dictarum proprietas acquiratur. Bona [l] hæreticorum (qui grauius, [m] horribilius, ac detestabilius quām prædicti [n] delinquunt) ipso iure [o] de fractis nostrorum consilio decernimus confiscata.

¶ Confiscationis tamē huiusmodi executio, vel bonorum ipsorū occupatio fieri non debet per principes, aut alios dominos temporales, (iuxta Gregorii Papæ prædecessoris nostri declarationem) P aūtequam per episcopum loci, vel aliam personam ecclesiasticam, ¶ quæ super hoc habeat potestatē, sententia super eōdem crimine fuerit promulgata.

¶ Idem.

¶ In causa hæresis, procedatur simpliciter & de plano: & dicta testium & accusatorum non publicantur si periculum timeatur h d secundum Zen.

CAP. XX.

STATVTA

l ¶ Bona hæreticorum.] secus in bonis ecclesiarum, in quibus intitulati erant ipsi hæretici, vt in cle. eo tit. volentes. post principium. Io. And.

m ¶ Grauius.] ergo sunt grauius puniendi. 24. q. 1. non afferamus.

n ¶ Quām prędicti.] ſ. ꝟhentes nefarias nuptias: rapta q̄ cū raptore ꝟxit: transuehēs illicitas species: vel rerum vectarum professionem omittens. Io. Andr

[Gl seq. dicit determinatum antiquū dubium: & dicit a quo tpe, causam prorogat. arg. ad quęlionem, & remittit.]

o ¶ Ipso iure.] determinatum fit ergo qđ olim dubitabatur per decr. sup. eo. excōcatemus. 1. 2. responso. nobis dicebatur: ita q̄ bona damnatorum si laici fuerint, confiscentur, intelligamus ergo cō fiscentur ipso iure, ut ipso iure confiscata a tempore commissi criminis. C. eod. tit. 4. Idem dico in crimine læsæ maiestatis. ff. de dona. l. donationes. secus est in aliis criminibus. ff. de don. l. post contractum. 4 Et puto confiscationem hanc locum habere, etiā si ille catholicos filios habeat, & illæ textus non distinguit: super hoc tamen fuerūt opiniones. no. sup. eo. tit. vergentis.

ADDITIO. Bona damnatorum de hæresi, sunt ipso iure confiscata a tpe commissi criminis, intantum q̄ vēre dicantur ipsa bona per officium vel fiscum de manibus possessoris, nullo dato pretio per quoscunq̄ manus transiuerint, vel aliqđ loco pretii esset in manib. hæretici. Arg. ff. solu. matr. ii cum dotem. §. fi. & l. seq. ff. de leg. 2. l. imperator. & l. seq. &c. Io. And.

P ¶ Declarationem.) quam hodie non habemus.

¶ Ecclesiasticā) sæcularis enim super hoc ecclesiastico crimine iudicare non potest. iuxta c. prox. §. penultimo.

S Tatuta.) istud capitulum diuiditur in tres partes. In prima parte ostendit q̄ in causa hæresis est procedendum summarie, & de plano sine figura & strepitu iudicii. In secunda parte tibi, Iubemus ostendit qualiter in causa hæresis sit procedendum, si imminet periculum accusatoris & testium. In tertia uero parte ibi, Constitutiones. confirmat constitutiones suorum prædecessorum.

CASVS. Certum est, q̄ a iure cōi est certus ordo iudiciarius introductus, qui debet obseruari in examinatione causarum tam ciuilium, quām criminalium: videlicet, vt offeratur libellus, iuretur de calumnia, fiat litis contestatio, ut ꝟ. de litis cōtestatione. c. unico. in antiq. & in auth. ofteratur libellus. C. de litis contestatione. Item quod quædam sunt de substātia iudicii ordinarii, ita q̄ sine illis processus non ualeret. Sed utrū

ista sint obseruāda in crimine hæresis, cum iudex procedit ꝟ hæreticum? Rūdet q̄ non, imò ꝟ hæreticum potest iudex ꝓcedere sine figura & strepitu iudicii: Vnde ista verba, sine figura & strepitu iudicii, important, vt possit procedere sine datione libelli in scriptis concludentis: sed tā debet fieri petitio verbalis scripta apud acta. Item illa verba important, vt possit procedi sine litis contestatione, vt probata veritate criminis, fiat condemnatio: t amen si reus compareat, eit fidē litis cōtestatio. Item non debet omitti probationes: tñ dilationes breuiores possunt tradi. de hoc vide Landeatis latius in clem. si cle. sæpe. de verb. signific. Or sanctissime pater certum est q̄ habetur in cap. qualiter & quando de accus. in antiq. & q̄ quando contra aliquem examinatum procedi tur per viam accusationis vel inquisitionis, debet sibi exhiberi capitula, super quibus accusatur, vel ꝟ ipsum inquiritur. item nomina & dicta testium cōtra ipsum productorum: & etiam nomina accusatorū. Sed quid si aliquis accusetur de hæresi, an iudex teneatur accusatori tradere nōia accusatoris & testium contra ipsum productorum & examinatorum? Respōdet Romanus pontifex cum distinctione: aut imminet periculū accusatori vel testibus, aut eorum cōsanguineis: quia ille, cōtra quem de hæresi hēt amicos potentes, qui possent reprimere vel molestare accusatorē, vel testes, vel eorum cōsanguineos, tunc iudex non debebit tradere accusato nomina accusatoris neque testium: sed tenebitur illa ostēdere aliis personis, videlicet Inquisitori si ēps procedat contra suspectum de hæresi. Si vero Inquisitor procedit: tunc tradat nomina accusatoris, vel testium epi scopo, vel eius vicario, si ipse episcopus fuerit absens, & aliis personis honestis. Sed ponamus q̄ Inquisitor timet q̄ episcopus vel eius vicarius, aut illæ personę honestiæ reuelēt parentibus & amicis hæretici nomina accusatoris & testium, vel alia secreta? Rūdetur, q̄ inquisitor poterit in eos ferre excōmunicationem: & si ꝓfero in vos sententi. m excommunicationis, quam incurretis ipso facto, quotiens reuelabitis secreta ista. Si autem ēps vel inquisitor videat periculum imminere, poterit exhibere accusato nomina accusatoris & testiū: & ēt dicta & depositiones testium: & sic episcopus debet habere rectam conscientiam, vt licet cū videat q̄ non imminet periculum, faciat exhiberi nomina & dicta testium. Si autem videat imminere periculū, non faciat exhibere. Nota primo, q̄ declarans non dicitur addere: cum hic ponantur ista verba tanquam diuersa. vide tex. in clemen. 2. de elec. No. secundo arg. q̄ in causis vbi proceditur simpliciter & de plano, non admittuntur aduocati: & sic à contrario: secus vbi in plenariis, cum tex. non prohibeat interessentiam, sed ipsorum repetitum. Not. ex §. Iubemus, quod in causis debet fieri publicatio nomi-num testium, etiam si imminet periculum graue cōtra tales personas: quia est speciale in causa inquisitio nis: contrarium est regulare.

[prima glossa diuidit & summat.]

a ¶ Statuta.] in prima parte vsque ibi, Iubemus. cōcedit in negotio inquisitionis hæreticæ prauitatis procedi posse simpliciter & de plano. In secunda dicit quid iuris, si ex publicatione nominum accusatorum & testium ipsis periculum immineret: & quid si non immineret; & fictiones 1 vitare ꝓcipit, ne dicat periculum vbi non est: vel econuerso. In tertia: ibi, Constitutiones. statuta prædecessorum suorum super hoc negotio edita, his constitutionibus non aduersa, corroborat. Ioan. And.

b ¶ Quædam.] aliàs quorundam: aliàs quædam.

c ¶ Clementis.] iste & alii hic expōli multum ampliauerunt officium inquisitionis: intantum quod quia tendebat ad noxam, habuit restringi per alium Clementem in clem. eod. titu. 1. & 2. Ioan. And.

d ¶ Negotio.] idē 2. in aliis quatuor casibus, qui habentur in clem. de iud. dispendiosam.

e ¶ possit.] non dicit per quos: intelligo ergo & per inquisitores deputatos à papa, & per ordinarios, & per delegatos. ad hoc eo. tit. per totum in fi.

[Glo. seq primo ponit distinctionem modernorum hodie terminatam per clem. secundo quærit. arg. pro & contra, & soluit.]

f ¶ Figura.] dittrinxerunt moderni qui notant istam materiam. ſ. de accus. olim. Inno. & Host. Guli. in Spe. de inquisitione. §. nunc tractemus. ver. quid igitur. 3 si autē detur potestas procedendi simpliciter, de plano, & sine iudiciorum strepitu: an addatur ibi illud verbum, sine iudiciorum figura. Vt primo casu omnem iudiciarium ordinem seruare teneatur in libelli oblatione, in exceptionibus, dilationibus, litis contestatione, iuramenti & testium receptione, & sententiæ prolatione, & aliis: sed operabuntur illa verba, q̄ si aliquid omittatur, non ideo vitiabitur processus: & magis poterit partium aduocatorum & testium inutilē strepitum refrænare: tamen omittere non poterit litis contestationem, vel aliud substantiale q̄ etiam de cōsensu partium omitti non posset, vt no. sup. de offic. de leg. de causis sup. eod. lib. de re iud. c. vlt. In secundo casu quando additur ibi, sine figura, vt hic: nullum ordinem iudiciarium seruare tenetur. arg. um. ad hoc. C. de iati. lib. toll l. vnica. §. similique modo 2. tunc enim si fiet sententia, quamuis omissa solemnitate, vt probatur & no. C. quorum leg. l. vnica hodie dicit in cle. de verb. signific. sæpe. & vide q̄ ibi no. in 5. glos. S. d dubitari tolet 4 an inferior à papa etiam legatus in casu ali as non permisso à iure, possit cognoscere de aliqua causa, vel eam committere de pia no summarie sine strepitu & figura iudicii? Et vt ꝟ non: 5 absurdum enim esset dicere, q̄ minor legem maiorum tot vigiliis & laboribus adinuentam tollere possit 6 de elect. cap. ecclesia vestra 2. 21. ditt. inferior. C. de inoffic. test. si quando. Et in cle. de elect. ne Romani. in princ. licet successor conditoris, qui pari fungitur potestate, illam tollere possit. ff. ad Trebel. illeta quo. §. tempestiuum. C de elect. innotuit. sup. eo. lib. de concess. præb. cap. 2. & ipse idem conditor qui condidit sup. eo. lib. de rescrip. statutum. §. 1. & præterea regula dicit, beneficium iuris nemini denegari debere. ſ. de re. iu. indultum. 28. ditt. de his. In ꝟ um q̄ possit, vī: quia legatus omnia pōt, quæ papa specialiter sibi non reseruat: gerit enim vices eius: & si est de latere, maius omnibus post principem imperium censetur habere. sup. eod. lib. de elect. h abbatem. Item legatus quando sibi videtur, secundum æquitatem procedit sup. de transac. c vlt. & dicit Apo. olus, in cuius locū vī esse legatus: Omnia mihi licent 11. q. 1. aliud. Ad idem ff. de offic. proconsl. sed in aliam. in fi. dici pōt per iura prius allegata, quod inferior à Papa etiam legatus, iuris solemnitates quo ad hoc tollere

2 Hæc duæ glossæ desunt in antiquioribus codicib⁹, & ex lect. Ioan. An. hic fuerūt translatæ.

3 Arg. hoc tractat ſ. eo. lib. de ele. indēnitatib. §. si vero. & Ioan. Mo. hic, q̄ oīa recido pp Clementā. Io. An.

4 De hoc in Spe. ti. 2. §. super est in fi. r. co. Io. An. 5 Idē Do. Phil. l. nec quic̄. ibi. Bal. ff. de offic. pe. Immo. cā. fi de cōfir. vti. vel in uti. Fon. 6 Vnde in fest. Phil. q̄ non ponet clausulam, nō obstante gl. 1 cle. 2 in fine de resc. quia illa ponit à solo pīcipe. Bal. l. refer. C. de pe. bus imp. offer.

Universidad de Deusto
Biblioteca

non possit in casibus non expressis: vnde ꝙ inferiores non seruates prodita sunt appellationū remedia. 2.quæst. 6. per totum. solus autem princeps potest ius alterius auferre: 1 cognoscat ergo & committat etiā legatus ordine iuris seruato. Ad hoc ꝙ. de verb.signif.super quibusdā. de iureiurā. ad nostrā. 3. & c.ego. No. ad hoc.ff.de offic.proconsul.l.nec quicquā. § d plano & §. vbi de cretum.legatus enim habet instar proconsulis. ꝙ de offic leg. ca. 2. eo.lib. & proconsul ea quæ communia sunt pūdib. seruare debēt, vt in prædicta l. nec quicquam in fine nec in generali demandatione vī mādatum ꝙ specialiter mandatum non fuisset. ꝙ. eod. lib. de offic vica. cū in generali. & ꝙ. de reg. iur. in gnali. & delegatus à papa in causa sibi delegata maior est legato. de offi. leg. studuisti. & ordinario. ꝙ. de offi. delega. sane. 2 & tamen tenetur ordinem iudiciarium observare. ꝙ. de iudi. exhibita. de libel. oblatio. cap. 2. & 3. de lit. contest ca. vnico cum similibus. Io. And.

† Hodie semper p̄ sumit̄ imminere tale periculum, & iō indistincte solet obseruari, vt in crimine hīs nūquam publicentur nomina accusatorum, vel testiū vide extranagātem Innocentij Papæ, quā affert Repertorium inquisitorū verbo nomina. 1 præsumitur tamen ꝙ id faciat ex iusta causa. vide Bal. tit. de allodiis, ī vsib. feudorum, & Garsiā in l. Gal. §. & quid si tm̄. ff de lib. & posthum.

† Dictio, per, deest in manuscri. codicibus.

a ¶ periculum.] timetur mors, vel detruncatio ipsorum filiorū vel parentum suorū, vel deuastatio substātiæ ipsorum, vel his similia.

b ¶ Absente.] ergo dicecesano præsente coram officiali non fiet. nisi forte vt coram honesta persona, de qua sequitur. Ad idē supra eo vt cōmissi. sup eo. lib. de offic ord. cap. 1. in fine de tempor. ord. cum nullus. §. 2.

c ¶ Haberi commode possit.] 22. q. 2. faciat homo ff. de verb. sign. l. nepos. Io. And.

d ¶ Promulgare.] vbi ergo non fiet talis promulgatio, licet indicatur secretum: reuelās excommunicatus non esset.

ADDITIO. Idem Archid.

vel Inquisitores graue periculum a imminere, † si contingat fieri publicationem nominum eorū: ipsorum nomina non publice, sed secreto coram diœcesano episcopo, vel eo absente b ipsius vicario, quando Inquisitores procedunt: quando vero procedit episcopus coram Inquisitoribus, si haberi c commode possit copia eorundem, ac nihilominus, siue episcopus, siue Inquisitores processerint, aliquibus alijs personis prouidis & honestis, iurisque peritis (quas ad hoc vocari, & eis per † totum processum super quo deliberandum est serioſe manifestari, ac integraliter explicari, & de ipsorum consilio ad sententiam vel condemnationē procedi volumus) exprimantur: sicq; (non obstante quod illis, contra quos huiusmodi depositiones fuerunt, nomina ipsorum nō fuerint publicata) adhibeatur ad cognitionem iudicis instructā plena fides depositionibus testium eorundem.

¶ Et vt eorundem accusatorum & testium periculis efficacius occurratur, & cautius in inquisitionis negotio procedatur: præsentis constitutionis auctoritate permittimus ꝙ episcopus vel inquisitores secretum possint indicare illis, quibus (vt præmissum est) processum huiusmodi explicabunt: & in eos si arcana consilij, seu processus sibi sub secreto ab eisdē episcopo, vel inquisitoribus patefacta præter eorum licentiam alijs patefecerint, excommunicationis sententiam, quam ex secreti violatione ipso facto incurrant (si eis expedire videbitur) promulgare: d sic tamen quòd inquisitores episcopum, e vel episcopus inquisitores non excommunicent hac de causa: sed ipsi ex iniuncto ex nunc à nobis sub virtute sanctæ obedientię districto præcepto ad secretum huiusmodi teneantur.

¶ Cessante vero periculo supra dicto, accusatorum & testium nomina (prout in alijs fit iudicijs) f publicentur.

¶ Cæterum in his omnibus præcipimus, tàm episcopos, quàm inquisitores, puram & prouidam intentionem habere, ne ad accusatorum vel testium nomina iupprimenda, vbi est securitas, periculum esse dicant: g nec in eorum discrimen securitatem asserant, vbi tale periculum imminere, super hoc eorundem conscientias h onerantes.

¶ Constitutiones vero, ordinationes, & mandata alia prædecessorum nostrorum in negotio hæreticę prauitatis facta, concessa, seu etiam ad consulta responsa, quæ constitutionibus suprascriptis † super eadem editis prauitate nō obuenient, in suo volumus robore permanere. i

TITVLVS III.

De schismaticis.

¶ Bonifacius octauus.

¶ In prima parte ponit arengam vsq; ad versi. Iacobum videlicet in qua dicit quod Columnenses Iacobus & Petrus olim Cardinales, & filij Ioannis fratres, scilicet dicti Petri diutius expectati noluerunt ad cor redire, sed in profundum malorum descendentes sua aggrauabant delicta: quare varias pœnas tulit in eos, quas ad certitudinem præsentium, & memoriam futurorum hic inserit. Secundo ponit pœnas, quas protulit in ipsos Iacobum & Petrum, vsque ad versi. Contra natos. Ibi tertio ponit pœnas, quas tulit contra filios & posteros dicti Ioannis, vsque ad versi. Omnem. Ibi quarto imponit pœnas his, qui decetero deliberate dictos Iacobum & Petrum pro Card. natibus habuerint, vel eis vel prædictis natis Ioannis fauorem præbuerint, vsque ad versic. Hęc & alia. Ibi quinto & vltimo ratificat, innouat, & confirmat prædicta, & ea præcipit inuiolabiliter obseruari: & inhet similes excessus puniri similibus pœnis in posterum. h d. Ioan. And.

[Prima glossa diuidit & summat.]

a ¶ Ad succidendos.] in prima parte ponit arengam vsque ad versi. Iacobū videlicet. In qua dicit, ꝙ Colūnenses Iacobus & Petrus olim Cardinales, & filii Ioānis, fratres scilicet dicti Petri, diutius expectati nolue rūt ad cor redire, sed in profundū malorū descēdentes sua aggrauabant delicta: quare varias pœnas tulit in eos, quas ad certitudinē præsentiū & memoriā futurorū hic inserit. Secūdo pon t pœnas, quas protulit in ipsos Iacobū & Petrū, vsque ad vers. Cōtra natos. Ibi tertio ponit pœnas, quas tulit contra filios & posteros dicti Ioānis, vsq; ad vers. Omnē. Ibi quarto imponit pœnas his, qui decetero deliberate dictos Iacobū & Petrum ꝙ Cardinalibus habuerint, vel eis uel ꝑdictis natis Ioan. fauorē ꝑbuerint, vsq; ad vers. Hæc & alia. Ibi quinto & ultimo ratificat, innouat, & cō firmat ꝑdicta, & ea ꝑcipit inuiolabiliter obseruari, & iubet similes excessus puniri similib. pœnis i posterum. h d. Io. And.

† Hujus appellatione non veniunt baltardi. pe. de Ancha. phil. dixi ꝙ. tit. proxi. ca. statutū. ad do gl. in clem. j. de bap. Nic. de Vbal. in trac de succes. ab intest. Fō.

b ¶ Infructuosos.] arbor n. quæ inutiliter terram occupat, dicitur ad succidendum. Luc. 13. Ecce anni tres sunt ex quo venio quærens fructum in ficulnea hac, & non inuenio. succide ergo illam. ut ut. de pœn. c. 1. Ioan. 15. Omnem palmitem in me non ferentem fructum tollet eum. Ezech. 17. Numquid germinabit? nonne radicitus euellet eum? Matth. 3. Omnis arbor quæ non facit fructum bonum excidetur & in ignem mittetur. Matth. 21. Nunquam ex te fructus nascatur in sempiternum. Luc. 13. Dimitte illam & hoc anno usque dum fodiam circa illam & mittam stercora. Ioan. 15. Omnem palmitem fructum ferentem purgabit. Ioan. 15. Sicut palmes non potest fructum ferre a semetipso nisi manserit in vite. Ioan. 15. Qui manet in me & ego in eo hic fert fructum multum. Ioan. 15. In hoc clarificatus est pater meus ut fructum plurimum afferatis. Ioan. 15. Ego vos elegi ut eatis & fructum afferatis. Ioan. 15. Fructum meum dabo illis. Ioan. 15. Fructum afferunt in patientia. Luc. 8. Qui in bona terra sunt hi sunt qui in corde bono & optimo audientes verbum retinent & fructum afferunt in patientia. Ioan. 15. Omnem palmitem fructum ferentem purgabit. Ioan. 15. Sicut palmes non potest fructum ferre a semetipso nisi manserit in vite. Ioan. 15. Qui manet in me & ego in eo hic fert fructum multum. Ioan. 15. In hoc clarificatus est pater meus ut fructum plurimum afferatis. Ioan. 15. Ego vos elegi ut eatis & fructum afferatis. Ioan. 15. Fructum meum dabo illis. Ioan. 15. Fructum afferunt in patientia. Luc. 8. Qui in bona terra sunt hi sunt qui in corde bono & optimo audientes verbum retinent & fructum afferunt in patientia.

CAP. VNICVM.

AD succidēdos a infructuosos b palmites pestiferos & nocuos, quos (quasi ficus c fatua) domus d † de Columna produxit, nescientes e in semitis iustitiæ f dirigere gressus suos ad cor reuerti, & agere pœnitentiæ dignos fructus, licet diutius expectatos: (Iacobum videlicet de Columna, & Petrum nepotem ipsius, olim sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, § & filios quondā Ioannis de Columna fratris dicti Iacobi, & patris Petri præfati, posteros & gna exeidi, & in ignem mitti cēsetur, ut terra, quę sub nociua occupatione inutilis arboris sterilis habebatur, per nouam plantationem ad fructificandū culturam recipiat congruentem, vt sup. de dolo & contu. veritatis. in princ in parte decisa.

c ¶ Fatuus.] Matthæi 7. Lucæ 7. Cum esuriens, ueniens ad finem non inuenisset ibi fructum, perpetua sterilitate, sua maledictione illam damnauit. 24. q. 3. c. cum ergo. § sed qui pro persecutoribus.

d ¶ Domus.] nō dānat tota domū, sed quosdā infructuosos palmites ex domo, ut ꝙ. dixi. & q̄ sunt illi, ꝙ. dicet.

e ¶ Nescientes.] Dauid in ꝑsal. Saltum me fac. obscurentur oculi eorum ne videant, & dorsum eorū semper incurua. nec dixit ꝑsal. id optando, sed iudicando. 37. dist. c. ideo prohibentur § 1 ut itaque.

f ¶ Iustitiæ.] cum sederit iustus super sedē, nō aduersabitur sibi quidquam malignum. C. de sum. trī in epistola, inter claras. vnde ꝑsal. Fiant uiæ eorum tenebræ, & lubricum, & Angelus Domini persequens eos. 23. q. 4. c. Nabuchodonosor § item qui per prophetam.

[Glo. seq. primo exaggerat. secundo tractat quo numero testium damnentur Cardinales, & an ille numerus fuit hic seruatus.]

g ¶ Cardinales.] quanto maiores erāt, ingrati beneficiorū se ꝙ ecclesiam erigendo & malignando grauius puniri debebant. de pœ. di. 2 principium, & non debent Cardinalis 72 presbyter Cardinalis 6 diaconus Cardina ꝑsul. 2 q. 1. & 27. 2. q. 5. præsul. 1. & forte hunc numerū seruauit hic Papa, & forte nō, nec. n. adstringebatur, lex. n iudicari sibi potuit, sed imponi non potuit. sup. eo. li. de rescrip. c. ult. C. de leg. l. digna uox. sup. de elec. innotuit. i De intellectu. c. 27. 2. q. 5. præsul. 2 q. 1. vide B. hic Papa, & forte nō, nec. n. adstringebatur, lex. n iudicari sibi potuit, sed imponi non potuit. sup. eo. li. de rescrip. c. ult. C. de leg. l. digna uox. sup. de elec. innotuit. Th. 2. 2 q. 70. art. 2. ad 3. arg.

h ¶ Conscientias.] si. sup. eo. lib. de rescrip. statutum. §. assessoré. i ¶ Permanere.] non obstante eo ꝙ in huius sexti l. bri volumine insertæ non sunt, sunt enim referuatæ per hunc textum: & de his exemplificatio ꝙ dicitur supra in principio huius libri ad finem, vt ibi etiā dixi.

DE SCHISMATICIS.

¶ Dictum fuit supra titulo proxi. de hæreticis: verum qa schismatici incidunt in hæresim, vt c. inter hæreses & schismat. 24. q. 3. ideo post titulū de hæreticis, adnectit titulū de schismaticis. Sed pro declaratione cantur schismatici? Dicendum ꝙ schisma accipitur dupliciter, prout ad propositum sufficit. Vno modo stricte: & tunc schismaticus dicitur ille, qui putat potestatem Ecclesiæ esse apud plures. Et licet sciat vnū esse papam: putat tñ alium habere potestatem. Et sic diuidendo Ecclesiam venit contra illum articulum, vnam sanctam Ecclesiam. Alio modo accipit schismaticus latę pro illo qui non diuidit potestatem Ecclesiæ, ita ꝙ non putat potestatē Ecclesiæ esse apud plures: sed tamen est rebellis: quia non vult obtemperare papæ, dicens illum nō habere potestatem. Helias Regnier. Ad

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Profundum.] ff. de iud.cum non abhomine.

b ¶ Tunica.n.] inde Domini vestimentum scissum non fuit: sed super eum iactauerũt sortem, Ioan. 19.16.q. vlt. sicut Domini vestimentum,per qđ denotatum fuit,ꝙ ecclesia scindi non debet, q̃ in vnitate tota consistit, vt no. & 24.q.1. per totum.

c ¶ Gladiũ.] sumptũ de p̃sal. Miserere mei Deus, & habes in canone de pẽa.dist.1.periculosè vnde & sicut gladio, sic & lingua quis occidit. 50. dist. si quis viduam. Ioan. And

d ¶ Insana.] de sum. tri.damnatus. in fi.

e ¶ Vtebantur.] primo sigillo post depositionem uti non debebant. Ad hoc sup. de appel.vt nostrum.

f ¶ Signum.] cũ potius sit contrarium æstimandum. 24. q.3. cum sancti.

g ¶ Lacerare.] habet enim hoc proprium antiq. hostis inuidia, vt quos improborum actuum perpetratione Deo sibi resistente deiicere non valet: opiniones eorum falsas simulando dilaceret. 2.q.5. habet hoc proprium.

h ¶ Responsum.]si C. si quis Impera. maledix.l.vnica.[vide de cle. ma. c.1.in glo.2.] de pẽn. distin. si enim inquit.

i ¶ Veritas.]quę semper uincit.8.dist.veritate.

k ¶ Ex causis.]eas nõ expressit: nec habuit necesse exprimere. Ad idem supra de re iud. sicut.

l ¶ Expositis.]ad idẽ sup.de ludæis,ita quorundam.

[Glosi seq. adiuuat text. soluit dubiũ, qđ remittit.]

† al. ita: quia totũ tenorẽ cõstitutioni p̃senti inferere, & cætera.

m ¶ Publicatis.]labores ergo impiorũ iusti edent: & thesaurizabunt iustis eorum diuitiæ. Sapientiæ 11. prouerbiorum 28. & 23.q.7.quemadmodũ. & c.1.& redeuntes nõ

† al. ita: in uerba blasphemia &schismatica.

fautores & sequaces eorum) in virtute altissimi exurgentes, spiritualiter & temporaliter cõtra eos duximus procedendum. Consequenter dictis Iacobo & Petro descendentib. in profundum [a] malorum & molientibus inconsutilem tunicam [b] Domini, sanctę videlicet ecclesiæ scindere vnitatem, & ut gladium [c] acuentibus linguas suas, & prorumpentibus non tam in verba † blasphemiæ & schismatica, quàm insana, [d] quæ in scriptis redacta sub sigillis, quibus antequam essent depositi, vtebãtur, [e] per Vrbem & diuersa mũdi climata destinauerunt, æstimantes loquacitatem facundiam,& maledicere conscientię bonæ signũ, [f] & conficta materia disputandi,quia ueritate nõ poterant, nos saltem lacerare [g] conuitiis præsumpserunt: quorum dicta licet possemus superiori assertione conuincere, & luce clarioribus rationibus cõfutare, duximus eorum latratibus non dare responsum, [h] vt contrita eorũ rabies,auctoritate sonora præsidentis in supremo iudicii solio frangeretur, & patens veritas [i] per seipsam ueniret in publicam notionem, nostrumque silentium eis foret: processus tamen contra ipsos & alios fecimus successiue varios,diuersisque temporibus spirituales & temporales pęnas & sententias contineutes, & multas, quorum quia † totum tenorem constitutionis in præsenti inferere longum esset, ex eis quædam compendiose collata huic nostræ constitutioni duximus inferenda, ad certitudinem præsentium, & memoriã futurorũ: uidelicet quod ex causis, [k] quæ rationabiliter nos mouerunt, de fratrum nostrorum cõsilio deposuimus dictos Iacobum † & Petrum a Cardinalatibus eiusdem ecclesiæ, & ab omni Cardinalatus commodo & honore, ipsosque iudicauimus schismaticos, & blasphemos, & tanquam hæreticos puniendos expositis [l] personis eorum a fidelibus capiendis,omnibus beneficijs, officiis, honoribus, dignitatibus, & prælaturis perpetuo priuantes eosdem, & reddentes inhabiles ad habenda, cunctis eorum bonis mobilibus & immobilibus, iuribus, & iurisdictionib. publicatis. [m]

¶ Contra natos [n] insuper & posteros dicti Ioannis spiritualiter & temporaliter duximus multipliciter procedendum, eorum † bonis & iuribus publicatis & confiscatis, ipsisque posteris dicti Ioannis per masculinam & fœminam lineam descendentibus, indignis perpetuo redditis ad Cardinalatus honorem, & quælibet officia, beneficia, & ministeria in ecclesia memorata uel eius curia: alibi [o] vero vsque ad quartam generationem.

¶ Omnem personam præsentem & futuram p cuiuscunque fuerit præeminentię, conditionis, dignitatis, aut status ecclesiastici uel mundani (etiam si foret sanctæ Romanæ ecclesię Cardinalis) q̃ quę ipsos Iacobum & Petrum, uel eorum alterum scienter & deliberate pro Cardinalibus habuerit, [r] & tenuerit, aut ad Cardinalatum admiserit, seu uerum eorum uel alicuius ipsorum suffragium in electione Romani Pontificis admiserit, aut in Pontificem Romanum elegerit, nominauerit, assumpserit, uel recuperarẽ bona sua ex quo sunt expresse damnata.de hoc sup. de cle. coniug. quod à te.

[Glo.seq. recitetur per obiectionem, qđ soluit duplici rõne.]

n ¶ Contra natos.] hos licet laici essent, procedere potuit tum rõne ecclesiastici ministri, tum propter rẽ spiritualem iurisdictionem, quam habebat in eos, & habet in alios per concessiones Ludouici & Constantini 63.dist. ego Ludouicus. 96.dist. Constantinus. palea est supra eo.lib.de elec.fundamenta.Io.And.

o ¶ Alibi.] f. extra Romanam ecclesiam, & eius curiam, & fũmirur hic ecclesia Romana stricte.

p ¶ Fuerám.]ff.sup. de eo ne aliquis.

q ¶ Cardinalis.] episcopi bene cõprehenduntur: quia constitutio inf. de senten. excommun.quia persona losum.de excommunicatione non loquitur.

r ¶ Habuerit.]nota ex sum in quo punitur ꝙ deliberata cogitatio, a cõ aliàs cogitationis ca penam nemo mereatur. tur. de pẽnit.distinct. 1.cogitationis. de hoc ea.distin. ¶ cogitatio. lo.And.

[Gl. seq. arguit pro & contra, & remittit demum id p̃sequitur per modum quæstionis ponens opinio. & rationes. Hodien. demum soluit, & obiectioni respondet.in fi. allegat ius nouissimum.]

a ¶ Sede vacante.] nota dinalium vacãte sede nõ fungitur iurisdõne Papę Et Trium.arg.etiam posset sumi, quasi si hoc hic nõ vetuisset Papa, collegiũ id potuisset, & de hoc no. Hug. Ioan.& alij 79.dist.nullus missum ex eo.in fin. in antiq. Sed quid dicemus? succedit collegium in iurisdõne, & eius exercitio,nec nec Dixit Host.ꝑ sic, saltem in ijs quæ de grandi necessitate euidẽti & imminenti expediri oportet, pro eo facit quo ad hoc decre.3.eo.lib.de elec. vbi periculũ.¶. idem quoq. 2 quod et multũ facit ¶. morebatur autem Host. his tõnibus: dicebat enim, alia collegia hoc habent.de maio. & obed. his quæ, &c. cum olim.& 3. eo. li. eo tit.cap. vnico.tum quia sic vtuntur Cardinales arg.3.de ele. venerabilem ¶.obiectioni ver.ꝙ aũt.3.de offi.ordi irrefragabili.¶.excessus. de for. cõp.cum cõtingat: tũ quia alius iudex non superest.3. de ele. licet. in fi. in quo casu concederunt, quę alias nõ concederentur, vt ibi, & C. de decur.l. generali.lib.10. ff. de his quæ in fra. cre.l. ait prætor.¶ si debito rem.tum quia necessitas non habet legẽ. 3. de regu. iur. quod non est.tum quia nõ est verisimile, ꝙ Deo placuerit contrarius intellectus, ne videatur gregem suum & Ecclesiam sine pastore reliquisse.inf.tit.proxi.c.1. Nec obstat fm Fite: hoc enim est verum: immo habent caput ecclesiæ generale,& proprium,scilicet CHRISTVM: immo illud sed sentire ab hæresi non est longum. 3 22.distin.c.1.& 2.& esset res monstruosa. de offi. ordi.quoniam in plerisque. Nec obstat quod dicitur ex hoc posse schisma,scan.alum,& vacationem diutinã sucederet.ried restringi debet ad necessaria vel vtilia Ecclesiæ seu rei publicæ:quibus omnino prouidendum est.7.q.1.scias Cauere ergo dẽt ne nimis laxent habenas.ff.de offi.proconi nec quicquam ¶.vbi decretũ, & ¶ seq. Præterea ad potestatem Cardinalis spectat vacante sede delinquentes anathematizare.79.dist. si quis pecunia, & anathema mucro est epalis.19.q.2.c.1. & maior pẽna in ecclesia.24.q. 3.corripiantur,in princ.vnde si possunt maiorem pẽnã imponere, ergo & minorem.3.de deci. ex parte.3. Item canon dicit ꝙ episcopi Cardinales vacante sede vicem metropolitani obtinent.23.dist.in nomine Domini.& exponi dẽt, ideò, Papæ qui & metropolitanus est.3.de offi.vicarij.& sup.nec alius posset Romanæ Ecclesiæ metropolitanus esse, nec debemus oĩum

ceperit,seu dederit in his vel ad hoc auxiliũ, consilium,vel fauorem, excõmunicationis sñia duximus innouandum, a qua (absque expressa licentia Romani Pontificis) non possit absolui, nec etiam per collegium Apostolicæ sedis,eadem sede [a] vacante, eamq; prelatione, dignitate, statu, & honore ecclesiasticis omnino priuamus: nihilominus omnes, qui dictis Iacobo & Petro, alias [b] & natis dicti Ioannis fauorem prębuerint,vel auxiliũ in rebellione,vel schismate persistentibus, excommunicationis [c] sententia innodantes: Hæc & alia per nos facta in præ- dictis nostris processibus, & in litteris nostris bullatis super eis confectis cõtenta, hac constitutione perpetuo valitura ratificamus, confirmamus,& etiam innouamus,eandẽque † de nouo facimus de quærere ius expressum: multa.n.supplentur,quod patet de celeb.miss.cum Marthę. ¶.1. & concedi oportet, quod saltem illam iurisdictionem habet collegium, quam & legatus Apostolicæ sedis, quæ non expirat mortuo Papa sup.de offi.leg.c 2. eo.lib.non enim illa duraret,nisi collegiũ sedes Apostolica censeretur, & posset dici, ꝙ Cardinales habent potestatis plenitudinem habitu:tunc inquantum Romana Ecclesia censentur, quæ non moritur. 12. quæst. 2. liberti 2.supra eodem lib.de rescript.si gratiosè. etiã si vnus tantum Cardinalis collegij superesset. 65. distin. si forte. supra de postu. gratum. iurisdictionem vero habent in exercitio secundum modum spurius dictum.Quicquid Cardinales de facto obseruẽt, videtur quod vacãte sede non debent se intromittere, nisi de prouisione, & ijs quæ ad prouisionem pertinent; nisi ex grandi causa & imminenti periculo per prędictam decre. supra eo.lib. de elec. vbi periculum.¶ idẽ quoque.Nec obstat si minora collegia possunt, ergo & illud: quia ob accelerandã prouisionem Ecclesiæ, in cuius tardatione imminet periculum,speciale quid statui debuit.& est si. supra eo.lib.de hære. accusatus.¶. sane.dic vt in clem. ne Romani. de elect.

† al.decernimus.

fratrum nostrorum consilio prędictorum. ¶ Et vt dictorum malitia non inueniat successorem,& punitæ trãsgressionis exemplarretrahat alios ab offensa,ac in obliuionem [d] veritas veniens, nõ vagetur incerta: statuimus atque decreuimus, † vt & ipsa inuiolabiliter obseruentur: & quod similes [e] excessus & culpæ pœnis similibus in posterum puniantur.

a Vide quod dic. in gl. Ioan.

b Alias.] f. etiam extra Cardinalatus officium.

[Glo.seq. soluit quæstionem.]

c Excommunicationis.) quia istius excommunicationis sicut superioribus absolutionem sibi non reseruauit,intelligatur illam ordinarijs concessisse.de sen. excom.nuper in antiq.

d Obliuionem.) si supra de testi. significauit. & cap. Albericus.

e ¶ Similes.]in æquali delicto similes sunt pœnæ,in authen. vt fra. fil. in fin. coll. 9 grauius autem delictum,grauius vindicetur.22.quæst.1. non afferamus. Ioan.And.

TITVLVS IIII.

De homicidio.

¶ Innocentius quartus in concilio generali Lugdunen.

¶ Per assassinos faciens, vel tantum mandans aliquem interfici, tamquam ab omnibus diffidatus absque alicuius prolatione sententiæ incurrit excommunicationis & depositionis ab officio & beneficio h.d secundum Zen.

DE HOMICIDIO.

¶ Dictum fuit sup.de hæreticis & schismaticis,qui delinquunt in offensam fidei Christianæ: verum quia homicidię maxime, de quibus in primo capitu. huius tituli, committunt offensam in fidem Christianam, videlicet cum infideles occidunt Christianos: ideo post titulum procedentem ponitur titulus de homicidio.

Pro hu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

PRo humani.] Et est premittendū q̄ hanc decre. non glossarunt (quod constat) Inn. Ber. Petrus, & Abbas, qui tā Innocentianas alias glossauerunt: Fran. autem & Boa. scripserunt, sed nihil vtile. Hostien. autem satis prolixe prosecutus est istam,
& (vt dicit Hostien.) hoc prœmium ponit quare Dei filius fuit incarnatus; quomodo & quare beatū suarum pastorum; & quō summus pontifex successor est Petri, & Dei locum in Petri, & Dei locū in terris tenet. per quod sollecita cura Dominici gregis ad eū pertinet. Io. And.

¶Istud capitulū est locale. Et diuidit in tres partes. primo ponit exordium, secundo ibi, Cū igitur, ponit maleficium assassinorū. In tertia parte ibi, Sacti. proferuntur plures pœnę contra istos assassinos.

CASVS. In quadam Montana eundo ad ciuitatem Romanā erāt aliqui homines qui dicebātur assassini, infideles, dediti voluptatibus: qui nō timebant mortē: vnde erant complures, qui cū sciebāt Christi fideles euntes ad ciuitatē Romanā, mādabāt istis assassinis, vt istos occiderēt: qui assassini multos Christianos occidebāt: Romanus pontifex volēs obuiare huiusmodi malis, profert plures pœnas in istos assassinos, & illos qui eis mandabant, vt peregrini & alij Christi fideles euntes ciuitatem Romanam occiderentur. Nos. Innocentius iiij. animarum. quia plures Christianos repertebant indispositos, & in peccato mortali: ideo non solum occidebant corpora, sed etiam animas. Impetrare. id est, saluum conductū accipere, a domino istorum assassinorum: & istud erat in opprobrium Christianæ religionis, vt Christiani acciperent saluum conductū ab istis assassinis. Non sequatur. & sic punitur affectus, licet non sequatur effectus. Diffamatus, quia dlibet Christianus poterit ipsos diffamare, & bona sua occupare; & erit iustū bellum. No. primo q̄ redemptio facta p̄ Christum, nō cōcernit omnia animalia, sed tantum humanum genus. No. secundo, q̄ solus Petrus habuit a Christo generalem curam totius gregis. 21. dist. in nouo. Dom.

(Prima glossa diuidit.

a ¶Pro humani.] in tres diuide partes: In quarū prima ponit prœmiū vsque: ibi, Cū igitur, ibi ponit horrendū assassinorum factum: vsque: ibi, Sacri. ibi imponit pœnam multiplicem illis, qui per tales quemquā Christianorum interfecerint, mandauerint, receptauerint, defenderint, occultauerit. Io. And.

† De intellectu vide Albertin. in repe. c. r. d hęre. li. 6. adde multa huc spectantia p Antoniū Capiciū in. i. decisione Neap. 155. incip. Notarius Marcus.

† Vide Turrecr. in summa de Ecclesia lib. 2. cap. 35. & 39.

CAP. I.

PRo † humani[a] redemptione generis, de summis cęlorum ad ima mundi descendens, & mortē[b] tandem subiens temporalem Dei filij Iesus Christus, ne gregē sui pretio [c] sanguinis religiosi redemptū ascensurus post resurrectionem ad patrem, absque pastore desereret, [d] ipsius curam Beato Petro Apostolo (vt suæ stabilitate, [e] fidei cęteros in Christiana religione firmaret, eorumque mentes ad salutis opera, suę accederet [f] deuotionis ardore) commisit. vnde nos, eiusdem Apostoli effecti (disponente Domino, licet immeriti [g]) successores, † & ipsius redemptoris locum in terris (quanquam indigne) tenentes, circa gregis eiusdem custodiam sollicitis excitati vigilijs, [h] & animarum saluti iugis attentione cogitationis intendere summouendo noxia, & agendo profutura debemus, [i] vt excusso a nobis negligentiæ somno, [k] nostrique cordis oculis diligētia sedulo vigilantibus, animas Deo [l] lucrifacere sua nobis cooperante gratia valeamus. ¶Cum igitur illi, qui sic horrenda inhumanitate, de testandaque sęuitia mortem sitiunt aliorum, vt ipsos faciant per assassinos occidi, non solum corporum, sed mortem procurant & animarum: [m] (nisi eos exuberans gratia diuina prœuenerit, ut sint armis spiritualib. prœmuniti [n]) ac omnis potestas tribuatur a Domino [o] ad iustitiam exercendum. Nos tanto periculo volentes occurre animarum, & tam † ne farias plumptiones ecclesiasticæ animaduersionis mucrone ferire, ut metus pœnę, meta huiusmodi pręsumptionis existat:

b ¶Mortem.) vere igitur mortuus est, & languores tulit, & dolores portauit. s. de cele. Mis. cū Matthę. circa medium. fuit. n. verus, de sum. trin. c. 1. s. de hęre. cum Christus.

c ¶Pretio.] vnde dicit canon, quis non pōt amplius amare, q̄ Christus, q̄ animam suā posuit pro ouibus suis, 23. q. 4. quis nos.

d ¶Desereret.] nota q̄ prælatos se etiā ex nulla causa absentā tes, qui non dimittit vicarios & sic dimittunt gregem suū sine pastore, & per hāc licteram satis patet, q̄ potestas petri transiit ad posteriores: alias post Petrū sine pastore remansisset Ecclesia, q̄ non est verū, vt inf. sequitur. Ad idem 43. dist. c. 1. & idē pōt hic arguis circa collegium Cardinalis, cum vacat sedes, vt dixi s. tit. proxi. c. vni co. Io. And.

e ¶Stabilitate fidei.] hac debemus armari, vt 23. q. 1. nisi bella. in fin.

f ¶Accederet.] vere bo, opere, & exēplo. 2. q. 1. qui ep̄atum, & e. seq. 43. distin. sit recto. s de vo. magnæ. § 1. de sacra. vnct. ea. vnico. §. ad exhibendū. 11. q. 3. præcipue. Io. And.

g ¶Immeriti.] humiliat se vt Aug. in cap. non dicens, Secundus locus gubernaculorum traditus est mihi, qui remum teneram non noueram. 40. dist. c. ante omnia. in fi. Io. And.

h ¶Vigilijs.] sup. in proœmio istius libri. sup. de offi. leg. c. 1.

i ¶Debemus.] ad idē s. de priui. cū & plātare. 1 prin. k ¶Somno.] 86. dist. fratrem.

l ¶Deo lucrifacere.] sup. eo. lib. de regul. non solum.

m ¶Animarum.) quod plus est. 12. q. 1. præcipimus.

n ¶Præmuniti.] & ideo dat canon consilium, q̄ nullus expectet in vltimis pœnitere, de pœn. dist. 7. c. vlto

o ¶A domino.) potestates igitur sunt a Deo vñ Christus Pilato. Ioan. XIX. Non haberes in me potestatē &c. Et canon, Qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit 11. q. 3. qui resistit. Et vniuersitas nō posset aliquā ratione constare: nisi tantus eam differentiæ ordo seruaret. 39 dist. ad hoc.

ADDITIO. Illud quod Christus dixit Pilato, Non haberes in me ptātem, & sm Archid. intelligendum est negatiue: quia nullam potestatem habebat super eum: quasi diceret, super me nullam potestatē habes; & si quam habes, illam habes a Deo. Inducit & illud ad Rom. 13. Omnis potestas a domino Deo est. 22. q. 1. cap. mouet te. §. sic etiam, siue iubente, siue finente. 23. q. 1. quid culpatur iuxta fin. 2. q. 4. Quę situm. Ioannd.

a ¶Præsertim pro maxime.

b ¶Formidātes.) probabiliter. maxime propter qualitatem assassinorum, qui non timent mortem, & dicūtur esse del Vezo dela Montagna.

ADDITIO. Ille est quidam baro Sarracenus: & prout dicitur, sunt illi sui serui ita nutriti, q̄ pando mandato domini sui credunt saluari. Et dicit Holt. quòd multi Christiani principes per tales mortui sunt. Et dicit Arc. per hanc particulam pro bati decretalē nō loqui de iis, qui nō sunt sub alicuius dominio sed pro pecunia homines accidunt: qui vulgariter assassini dicūtur. facit pro eo litteras. per prædictos, quæ sequitur. Io. An.

c ¶Prælatus.] etiam episcopus: quia decre. quia periculosum. de sen. excom. 5. co. li. nō eximit illos a pœna excommunicationis. [Glossa sequens re citetur pro obiect. & solutionem.)

d ¶Mandauerit.) Si mandauit, ergo cogitatio nō tetit in suis finibus: & ideo non est mirum si punitur: alias secus. de pœ. dist. 1. cogitationis. extra. initius proceditur cū mandante in casu infra eod. lib. de sentēn. excomm. quicunque. vbi mandans & reus cans re integra, pœnam euadit. hic autē puto q̄ etiam si reuocauerit re integra, pœnam incurrit, cum ex solo mandato iam ipsius ligatus esset. & ad hoc facit quod statim sequitur.

ADDITIO. Quod ligatus esset ex solo mandato patet: quia hoc ipsum mandare est delictum consumma super quo vide quod dixi de illo qui cogitauit & aliquid egit: sed nō perfecit, ad finem quæstionis quā infra de reg. iur. in pēnis. in Mercu. Io. And.

e ¶Receptauerit.) tenentur receptatores, vt aggresso. C. de iis qui la. occul. 1. 1. & 2. pessimi. n. sunt receptatores sine quibus delinquens diu latere non potest

f ¶Excommunicationis.) ex quo Papa non reseruauit absolutionem, puto q̄ ordinarius possit absoluere s. de sen. excom. nuper ad hoc sup. tit. proxi. c vnico.

g ¶Libere.) etiam illo non vocato si posideret. sup. eod. lib. de præb. licet. 2.

ADDITIO. Holt. exponit, idest, non obstante appositio vel contradictione cuiusquam. Io. And.

Prælatis.] primo ponit dictum, quod secundo probat per euitationem absurditatis: ibi, alioquin.

CASVS. Aliquis laicus famosus latro surripuit clerico suo sacerdoti bona sua, & sic tenebat ipse latro a fisco, siue sacerdoti bona sua, & sic tenebat ipse latro a fisco, siue sacerdoti bona sua, quam clericus poterat intentare crimina siue furti, quam clericus poterat intentare crimina licite vt ciuiliter: vñ ipse clericus depositus querimoniā

præsertim[a] cum nonnulli magnates taliter primi formidantes, [b] coacti fuerint securitatem ab eorūdem assassinorum dominō impetrare: sicque ab eo non absque Christianæ dignitatis opprobrio redimere quodammodo vitam suam Sacri approbatione cōcilii statuimus vt quicunque princeps, prælatus, [c] seu quæuis alia ecclesiastica secular isve persona, quempiam Christianorum † per prędictos assassinos interfici fecerit, uel etiam mandauerit [d] (quamquam mors ex hoc forsitan non sequatur) aut eos receptauerit, [e] uel defenderit seu occultauerit, excommunicationis [f] & depositionis a dignitate, honore, ordine, officio, & beneficio incurrat sententias ipso facto: & illa libere [g] aliis per illos, ad quos eorum collatio pertinet, cōferantur. Sit etiam cum suis bonis mundanis ominibus tanquam Christianę religionis æmulus, a toto Christiano populo perpetuo diffidatus. † Et postquā probabilib. † constiterit argumētis aliquē scelus tam execrabile cōmisisse, nullatenus alia excommunicationis, uel depositionis, seu diffidationis aduersus eum sententia requiratur.

¶Bonifacius octauus.

¶ Sine pœna irregularitatis possunt clerici de suis malefactoribus conqueri coram iudice sæculari, etiam de crimibus, ex quibus debetur pœna sanguinis, expresse protestando, quod ad pœnam sanguinis non intendunt. h. d. Io. And.

CAP. II.

PRęlatis [h] † uel clericis quibuscūq. qui de laicis [i] suis malefactoribus q̄ relā penes sęcularē [k] iudicē deponētes, petunt emēda [l] sibi fieri, & [m] ne cōtra eos talia de cętero p̄sumātur, † testan

† Diffidare, q. d sit pter doctores hic vide Felinū in c querelā extra de iuteiurā. Dominicus.

† prætor doctores hic vide Felinū in c querelā extra de iuteiurā. Dominicus.

[Prima glossa ponit summam, & quid declaret.]

h Prælatis.) Sine pœna irregularitatis possunt clerici de suis malefactoribus conqueri coram iudice sæculari, etiam de criminib. ex quibus debetur pœna sanguinis, expresse protestando, q̄ ad pœnam sanguinis non intēdunt. Et emanauit hæc decre. ad declarationem eorum quæ no. 23. q. 3 Maximianus. & q. 5. vnum solum. & sup. eo. tit. postulasti.

ADDITIO. Et ad quæstionem uenerialem 11. & 14. eo. tit.

i ¶Laic.s.) Si enim de clerico vel ecclesiastica psona coram iudice laico conquereretur, habet locum pœna sup. de foro compe. c. si diligenti.

K ¶Sæcularem.] poterunt etiam conqueri coram ecclesiastico iudice s. de foro compe. cum sit. dic ut ibi.

l ¶Emendam.] Licet iniuriam passus rancorē dimittere teneatur, non tamen emendam. 90. dist. si quis cui tristatus, de hoc 23. q. 4. si is qui.

(Glosla sequēs dat tria similia, & obiect. dupliciter soluit.]

m ¶Prouideri.] prouidet ergo iudex in futurū, sicut & in seruitutib. ff. ¶ ser. ven. legi. & l. harū. f. cut & in ctū de fu alimentis ff de lib. agno. l. si quis. §. alimenta. & circa futuras expensas. s. de procu. auditis in fine. ubi de hoc

Iudex an possit pro uidere eis ea quę habēt tractu.

[Et

Universidad de Deusto
Biblioteca

[Et infra de sent.excom Romana.§.causam. Io.And. & supra de sepult. in nostra. licet dicat lex ꝙ tractus futuri temporis non spectat ad iudicem. ff. de vsur l. 1.§. t.illud enim locū habet in vsuris quę sunt odiosę: vel non spectat,ita ꝙ statim detur exactio.hic autem prouidebit statuendo pœnas comminando vel pœnam malefactoribus imponendo, & sic metus pœnæ erit meta præsumptionis, & clericorum prouisio.sup.e. proximo.

ADDITIO. Vide quod dixi in text. Io. And.

a ¶ Protestando expresse.] Not.ꝙ requiritur expressum,vbi nō sufficit tacitū. ad idē supra eo.lib.de elect. nullus. & c indemnitatibus,in prin.& caute facit clericus si de hac protestatione conficiat publicam scripturam. ad idem supra de simo ex diligenti.in fi.de cle exc. mini. proposuit.& qđ no. de offic. delega. cum in iure·

† al.uolsit

b ¶ Irrogari.) In casu quo non debet irrogari,habebamus casum. sup.eo.postulasti.

[Glos.seq.reci.per. obiec. solutionem.)

c ¶ Iustitia.) Idem si contra iustitiam, cum clericus non fuerit in culpa.& absit vt ea q̄ pp bonum & licitū facimus, &c 23.q.5. de occidentis. & facit qđ dixi supra ne cle. vel mon.cap.vlti. quod simili modo prouidit prælatis temporalem iurisdictionem habentibus: nec obstat ꝯ. ca. proxi. ut ibi dixi.

† De intellectu vide Antoninum Gomeziū tom. 3 uaria resolut. c 3.de homicidiōu 18. adde Deciū in c. 1. de cff. deleg. & Alexādrū consi. 140. lib. 2.

ADDITIO Et in decre.vlt.ne cle.nel .Mon. Io.And.

d ¶ Taliter.)scilicet cum expressa protestatione, ut dictum est supra.

e ¶ Materia.)hoc idem dicebatur in prædicto canone 23.q 5.unum solum .in fi.

I S qui.] Ponit dictum cuius causas subdit: ibi, Cum mandando.

CASVS. Ego clericus uel sacerdos concepi odium contra aliquem, volens de eo assumere vindictam,cōueni cum aliquibus familiaribus meis, uel cum aliis, vt ipsi eum verberarent: tamen eis expresse inhibuit, ne eum occiderent, nec membrum aliquod amputarent.Isti acceptauerunt illud mandatum damnatum, & eum taliter uerberauerint, ꝙ mors est inde secuta, vel detruncatio membrorum:vtrum sim factus irregularis? Videtur ꝙ non,quia illis inhiberam, ne eū taliter verberarent ꝙ mors posset inde sequi, uel membri mutilatio.Non obstante ista ratione dubitandi respōdetur,ꝙ nihilominus incuro irregularitatem:nam de dicta operam rei illicitę:ideo sunt mihi omnia imputanda quæ possunt sequi ex illa re illicita: quia debui cogitare ꝙ inde sequeretur mors vel mutilatio membri. Nam debuit cogitare, ꝙ alius se defenderet, & quod isti sunt animati contra ipsum, & inde eū taliter verberarēt,quod sequeretur mors vel mutilatio membri.

do[a] expresse,qđ ad inuindictam seu pœnam sanguinis non intendunt, imputari nō debet:quamuis alias in tali casu de iure debeat pœna sanguinis irrogari, [b] si iudex mortē illis inferat iustitia [c] exigēte. Alioquin si prælati aut clerici propter metū huiusmodi, qa iudex ad pœnam sanguinis posset ꝓcedere, de suis malefactoribus taliter [d] cōqueri nō auderent, daretur plerisq. materia [e] trucidandi eosdem,& ipsorum bona libere deprædandi.

¶Idem.

¶Mandanti aliquem uerberari secuta mors imputatur. h. d secundum Zenc.

CAP. III.

S ꝯ qui[f] mandat aliquem uerberari, licet expresse & inhibeat,ne occidatur ullatenus, uel mē bro aliquo mutiletur, irregularis efficitur, si mandatarius [h] fines mandati excedens mutilet uel occidit: Cum mandando in culpa i fuerit, & hoc euenire posse debuerit cogitare.[k]

Et istud verum, quia propter mutilationem membrorum effectus irregularis, si talis fuerit mutilatio, ꝙ in de facta fuerit separatio mēbri. Nam si quis clericus verberet aliquem intantum ꝙ reddat membrum inutile,non propter hoc efficitur irregularis, nisi fiat detrūcatio alicuius mēbri. Quid si aliquis amputauerit alteri digitum: vtrum sit irregularis ? Ista quæstio præsupponit aliam,vt delicet vtrum digitus sit membrum hominis:Vnde dicendum secundū doctores, ꝙ digitus non est membrum , sed officium membri. ff. de statu. ho.l.non sunt. §. partus . ideo si qs alicui amputat digitum,non propter hoc efficitur irregularis. Not.quòd quo ad pœnam irregularitatis paria sunt aliquem interficere, vel membris mutilare.& ad hoc clem. 1. eo. & tit.& ibi gl.quæ alleg.concor- (prima glossa dicit quid declarat)

f ¶ Is qui.] Determinat notata per Innocentium & Hostiensem supra eodem tit. ad audientiam. & per Hostiensem. eod. tit.Petras.

ADDITIO. Guil. de hoc tractat in Spec. de lega. §. iuxta. vers.sed quæritur qđ. sed non exprimit de illo, qui expresse ꝓhibuerat. Ioan.And.

[Glo.seq. objicit.

g ¶ Expresse.] per hoc videbatur non teneri : quia plus est expresse contradicere , quam minime consentire,supra de oap.& eius effe.maiores.sed si non consentiens irregularitatem non incurrit . (Fac t eodem titu.dilectus. &c. significasti 2. de cleri pug.in duel. cap.2.)ergo multo minus expresse contradicens.Ioan. And.

h ¶ Mandatarius] iste etiā tenetur.quod dic ut no. ꝫ.de senten.excom.muliere. §.

i ¶ Culpa.)istud est regulare, quòd ubi culpa præcessit, quis tenetur de casu:quod dic ut plene not sup eo. tit. sicut dignum.sicut & quando culpa præcedit non excusat metus.ff qđ met.cau.l.si mulier. fallit in matrimonio sup despon.ueniens 2.(Et per hanc litteram patet decre.locum non habere in illo qui licite uerberari mandabat.]

ADDITIO. ista duo,s.culpa & mora astringunt ad earari mandabat.]

susus qui sequuntur.C.de cond.ob tur.cau.l. fin. C.de condi.fur l.2.Io.Mona.hoc patet de comm.cap.vnico. de depo.c 2.Io.And.

k ¶ Cogitare.]eo.de cætero.c.continebatur. Et ad legē Aquil.l.qui occiderit.§.in hac.

DE VSVRIS.

¶ Dictum fuit supra titu. proxi.de homicidio: uerum Concedentem ponitur titulus,de vsuris. Vsurarum

quia vsurarius est homicida sui ipsius & animæ suæ. vt in c.1.infra eod.iuncta glo. ideo post titulum prā-

VSurarum voraginem.] Dicit Franc. ꝙ hæc constitutio facta fuit propter Florentinos, Senenses, Pictorienses,Lucanos, Astenses: qui circuibant diuersas ꝓuincias ad exercendum vsuras immoderatas:& quia per multos prę latos & principes recipiebantur,ideo hic fuit prouisum. Ioan. And.

CAP. I.

CASVS. Statutum fuit in concilio Lateran.quod habetur in c.quia in omnib. eo. tit in anti.ꝙ vsurarij manifesti in vita nō debent admitti ad cōionem, & post mortem non debent admitti ad ecclesiasticam sepulturam. Item ꝙ rectores ecclesiarum parochialium nō dēt admittere oblationes taliū vsurarios manifestorum. Vlterius dī,ꝙ clerici admittē- tes vsurarios manifestos ad cōionem vel a d ecclesiasticam sepulturā, vel recipientes eorum oblationes, sunt suspensi ob officio. Sed vtrum puniant alia pœna? Rñdetur ꝙ sic,s. pœna maledictionis ętернæ: quia peccāt mortaliter: Mandat em Papa illam cōstōnem concilij Lateranēsis obseruari sub interminatione ętернæ maledictionis: hoc est, sub pœna peccati mortalis. Et sic presbyter admittens vsurarium manifestum ad communionem altaris, vel ad ecclesiasticam sepulturam, vel recipiens eius oblationes, peccat mortaliter. Sed vtrum sint alia remedia inuenta ad compescendum istud crimē vsurarum, statuit Romanus pontifex, vt nulla persona ecclesiastica sine sit collegiū vel vniuersitas, vel etiam persona particularis admittat vsurarios manifestos, nec patiatur ꝙ ipsi exerceāt vsuras in suis locis & terris,siue in eis collocēt locū ad exercendum vsuras:imò clerici expellent tales vsurarios, infra tres menses: alias incurrunt pœnas hic contentas:nam si sint episcopi, sunt ipso facto suspēsi. Si vero sint inferiores prælati,incurrunt sniam excōicationis, nisi eos expellant infra tres menses a suis terris. Si autem illæ terię pertineant ad collegium vel ad vniuersitatem ecclesiasticam, sunt interdictæ quousque fuerint expulsi dicti vsurarij. Sed quid de dominis temporalibus, vtrum temporalis dominus non debeat permittere tales vsurarios manifestos, vt ipsi locēt domos in suis terris? Respondet quod illud quod dictum fuit de sententijs suspensionis,interdicti, vel excōicationis, habet locum in personis ecclesiasticis: sed laici non incurrunt illas pœnas ipso facto : verumtamen poterunt per ordinarios compelli, vt tales vsurarios a suis terris expellant; alias poterūt illos ex communicare. Et excōicatio respectu laicorum non est canon latæ sententię, sed ferendæ , in cōionem opinionē:Nā dicto,Cæterū.) est aduersatiua,quæ non esset,nisi sic intelligeretur. [Al enigenas.] ideſt,alios non oriundos de terris suis. (Conducere.) Et sic non prohibet quin vsurarius possit locare domum ; dummodo non exerceat vsuras in illis terris : licet alibi per suos fautores exerceat. (Cæterum.) ponit qua pęnā puniendi sunt laici,qui tolerant alienigenas exercere vsuras suas in sua iurisdictione. (Ordinarios.) i. diœcesanos.(Compescantur.) ideſt moneantur & excommunicentur,vel etiā suspendantur. c qui per cōmunionem.c.quia in omnibus alleg ꝙ recipiens vsurariū manifestum.c.quia in omnibus alleg ꝙ.recipiens vsurariū manifestum ad communionem altaris,peccat mortaliter. Idem est dicendum de illo qui usurarium manifestum tradit ecclesiasticæ sepulturæ: vel qui oblationes suas recepit,unde illud c. aggrauat pœnā illorū, qui admittunt manifestos usurarios ad communionem altaris vel ecclesiasticam sepulturam , vel qui recipiunt eorum oblationem: quia dixit quod peccāt mortaliter.Et sic addit ad c.quia in omnibus. allegatū.Sed qualiter istud intelligitur: ꝙ clerici non debent recipere tales manifestos vsurarios ad cōionem? Aliqui exponunt ad cōionem , id est, non debent eis tradere corpus Christi.Alij dicunt, quod non debent recipere ad cōionem, ideſt, ad auditionem diuinorum seruitiorum,sed eos debēt ab ecclesia expellere, qñ dñr diuina officia, sicut expelliūtur excōicati. Dicit panor. ꝙ iste intellectus est verus, & de iure procedit. Sed quæritor qui dicuntur usurarij manifesti? Glo.dicit ꝙ usurarius manifestus dr ille qui de illo crimine fuit cōuictus uel confessus, & sic manifestum accipitur pro notorio notorietate iuris : quia notoriū crimen dr, qñ quid illud crimen fuit confessus indifferenter,uel de illo fuit cōuictus. Vel dicendum est, ꝙ manifestus hic accipitur pro notorio notorietate facti: quia tenet bancā publicam ad usurā, & offert se cuilibet uolenti recipere pecuniā sub usuris.No.ibi, aderit,ꝙ legislator debet sub ditis suis tollere libertatem delinquendi: quod est ꝯ plures, qui per statuta sua diminuunt pœnas a iure introductas pro delicto. Vnde talia statuta non dent ualere:quia inuitant homines ad delinquendū.Nam quanto minores pœnæ pro delicto imponuntur, tanto homines habent maiorem libertatem delinquendi.

Nota principalem effectum huius c.quod habentes temporalē iurisdictionem, siue sint clerici, siue laici, nō debent permittere, quod in terris suis alienigenæ locent domos ad exercendum usuras : imò si sciant tales iam conduxisse,debent expellere infra tres mēses.Quid de indigenis ? Rñdet glossa quod cum istud c.sit pœnales,non se extendit ad indigenas,sed solum ad alienigenas Rationem diuersitatis ponit glosſ: ꝙ indigenæ expellerentur cum maiori scandalo : nam eorum parentes scandalizarētur. Item quod alienigenæ nō habent talem affectionē ad illos inter quos se collocauerunt : ita ꝙ inhumanius cōsueuerunt ab eis exiorquere pecunias, quam indigenę. Ex hoc tā non sequitur quin aliæ pœnę possint exerceri in indigenis: uidelicet,pœnæ c.quia in omnibus.eo.tit.in antiq.cum tu & c.præterea.eo tit.

[Prima glo.diuidit & summat.]

VSurarum uoraginem.] primo innouat.& obseruari præcipit Lateran.concilium ꝯ usurarios editum, usque ad uers. & quia. Ibi præcipit omnibus dñis & uniuersitatibus terrarum , nē permitant alienigenas in terris suis conducere domos ad exercendum fœnus,uel conductas hr̄e, & ꝙ aliquis eis ad hoc domos non locet:usque ad uer. Qui uero, ubi imponit pœnā clericis ꝫ tacientibus, usque ad uer.Cœterum.ubi imponit pœnam laicis,& hoc facit usque in fi.

Voraginem.) lex dicit usurarum dulcedinem ff.de his quæ in fraud. credit.l. ait prætor.§.si quid in fraudem. uersi si uero.

Animas.) recipientium, & bene deuorat 2 alias ipsorum:quia prohibitæ sunt usuræ in nouo & ueteri testamento & iure canonico. 14.q 3.& 4. per totum.§. eo.per totum,& forte hodie iure ciuili secundum ea quę no sup.eo.quia in omnibus.

Falcultates.) soluentium.sup.eo.tit. quanto.

Constitutionem] sup.eo.tit.quia in omnib. quæ prohibet usurarios manifestos ad communionem altaris admitti : præcipit oblationes eorum nō recipi: & in morte illis denegat ecclesiasticam sepulturam: & clericos contra facientes punit, & infra de sepult. eos in clem.

Maledictionis.) ideſt, pœnæ ętернæ,quæ pro mortali tantum debentur.24.q.3.Dans,quando.

1 Dulcedo dr in recipiēte, voragodi citur insoluente.

2 Lucan. Hinc usura vorax, auidum, que intrā pore fœnus. Ioā. and.

† Leteranen.concilij sub Alex. iij c.25.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Quo,) ideſt, quanto.
b ¶ Eo.] ideſt, tanto. ſic ſup. de conſti. cum M. in princ.
c ¶ Adimetur.] No. q tollenda eſt occaſio delinquẽ
Occaſio delinquẽdi tollẽda eſt. di. ff. de vſufructu, l æquiſſimũ, & vtilius eſurienti panis tollitur, & c. 15 q. 5. non omnis. idem. ſup. de cohabita. cler. & mulier. cap. 1.

ADDITIO. Et ſup. eo. lib. de ſtatu mona. vnico. in fi. r. reſpon. Ioã. Mona. alleg. C. de lati. lib. tol. l. 1. §. ſed nec furandi. Arch. alleg. 14. q. 4. nec hoc pterendum quoque. Io. And.

Collegiũ vnde dr d ¶ Collegium) dictum a colligendo. & de hoc ſup. eod. de elect. cap. 1. de excel. præla. dilecta. ff. quod cuiuſque vniuerſi. l. i. §. quibus.

(Glo. ſeq. reci. per quæſtionem rationis. ſecundo per q. quid ſi ſit ciuis vl incola. tertio, quis dicatur oriũdus. in fi. de differentia quinque verborum remittit.)

e ¶ Alienigenas.) hęc ergo conſtitutio nõ extenditur ad indigenas: 1 & tũ illi ſunt alias pœnis vſurariorũ
1 Secũm Guliel. & Gar. & dicit Franc. puniendi: & potuit eſſe rõ: quia maius ſcandalum eſt in alienigena vſuras exercente, quam in indigena; & minus ſcandalum in expulſione illius. q̃ iſtius: & maſe habuiſſ gis conſueuerunt veteri inter ſuos exercere fœnus, ſe a cõpoſitoribus huius cõſtitõnis. apud Lug. Io. And. quam inter eẍneos; & ideo fuit magis prouidendum & dato qđ iſti alienigenæ eſſent ciues vel incolæ, lo- cum habet hæc conſtitutio in eis (ſm Guliel. idem Franc. & Ioan. Mona.) Et hoc forte voluit repetitio verbi, & alios non oriundos, vt dicamus alienigenas etiam ſi ſint ciues vel incolæ, & alios etiam qui ciues vel incolæ non ſunt. Oriundus autem de ciuitate dicituris, qui vel in vico ciuitatis illius ortus eſt. ff. ad municip. l. qui ex vico. vel etiam ſi pater eius inde originem ducit. C. eodem titu. l. 1 ſſumptio. §. filius, & C. lib. 10. de municip. & origi l. 1. & l. filios. Quę autẽ differentia ſit inter ciuem, municipem, accolam, aduenam, & incolem, not. ff. ad munici. l. 1. & C. de inco- I. ciues lib. 10. (Archid. alleg. ff. de verb. ſign. pupillus §. incola. & §. aduenã. & C. de la. li. tol. l. 1. in prin. Io. And.

ADDITIO. Oriundus de ciuitate dicitur qui ibi ortus eſt: vel cuius pater inde originem duxit. Nõ ficin auo: aliàs inquirendus eſſet ager Damaſcenus vbi natus eſt Adam, vt no. in præalleg. §. filius. & in præalleg. l. filios. & vide ſup. eo. lib. de ſepul. is qui. ſuper gloſ. 2. Ioan. And.

(Glo. ſeq. reci. per quæſtio. qui ſint manifeſti.)

f ¶ Manifeſtos.) manifeſti dicunt illi de quibus notorium eſt de iure, vt quia confeſſi vel condemnati vel de facto: vel quia habent operis euidentiam, quę nulla tergiuerſatione poſſet celari, vt quia tenet altare ſuum paratum, poterit autem epiſcopus eos publicare ſi conuicti fuerint, vel confeſſi coram ipſo: vel ſi contra eos fiat probatio teſtium: vel ſint certa argumenta cum fama. ſup. eo. cum tu. & c. cum in diœceſi.

ADDITIO. Et hoc dicit Arch. ſufficere quo ad conſtitutionem iſtam per eadem iura. dat ſimile in hæreticis. de hære. excommunicamus. §. 1. & in adulterio. ſu. de adult maritis. Ioan. And.

g ¶ Tres menſes.] ergo tempus duorum mẽſiũ, quo tempore publicationis regulariter ligat cõſtitutio. de hoc ſup. de Poſtu. c. 1. interdum augetur, interdum diminuitur, vt hic, & ſup. eo. lib. de præben. cum ſingula. de hoc inf. in fi. lib. ſuper data.

[Glo. ſequens dat tria ſimilia, reliquum per quæſtionem.]

in terris ſuis conducere, vel conductas hſe, aut alias habitare permittant; ſed huiuſmodi vſurarios manifeſtos f omnes infra tres menſes, g de terris ſuis expellant, h nunq̃ ali quos † tales decetero ad miſſuri. Nemo illis ad fœnus i exercendum domos locet, vel ſub alio titulo k quocunque concedat.

¶ Qui vero contrafecerint, l ſi perſonę fuerint eccleſiaſticæ, Patriarchæ, Archiepiſcopi, Epi, m ſuſpẽſionis, minores n vero

† al. ita

h ¶ Expellant.) ſic doctor monachũ audiẽtem leges vel phyſicã de ſcholis ſuis expellere debet. ſup. eo. ne cle. vel mona. c. 1. in fi. ſic & lenones debent de ciuitatib. expelli, in Aut. de lenonibus. §. ſancimus igit. colla. 2. & leproſi. de coniugo lepro. c. 1. & ꝓpter ſimplicem alicuius denuntiationẽ nõ debet dñs terræ eum q dr eſſe talis, expellere; ſed tunc dr ingreres & ſi verum eſſe reperit, expellere. 3. de offi. ordi. cap. 1. ff. de offi. præſ. l. præſes ꝓuideat. aũt in his cõſcientiæ ſuæ. ſi. 3. de hære. cap. vlt.

ADDITIO. Dicit Clericus vſanus q̃ per-

mitti poſſet bannum, q̃ omnes fœneratores alienigenæ infra certam diem exirent terram ſub certa pœna. alleg. de clandeſt. deſpon. cum inhibitio, qui ma. ac poſ qui in tua. Ioan. and.

i ¶ Ad fœnus.] quid ergo ſi aliquis locauit domũ alicui vſurario quem vſurarium ignorabat: vel nõ loca- uit ad exercendum fœnus? Dic q̃ probabilis ignoran- tia illum excuſabit. ff. loca. ſi quis ignorans, ſupra de ſenten. excom. ſi vero. 2. & cap. in audientia. in dubio tñ præſumuntur ad hoc conducere, ſi conſueuerunt vſuras exercere. 2. ff. de accuſa. ſi cui qa ſemel malos & c inf. de reg. iur. ſemel. & ex quo ſcit, debet eum re- pellere. ſup. de loca propter. quia peruerſe conuerſa- tur in ea, vt ibi, &c.

(Glo. ſeq. exemplificat, prorogat. in q. ar. negatiue, & ponit opi. Guli.)

K ¶ Titulo.] puta pignoris, commodati, depoſiti, precarii, & huiuſmodi: & idem ſi ſine vllo titulo illum ibi ſineret eſſe. 45. diſt. recedite, ſed ſi vẽdit, donat, vel permutat, non videtur habere locum hæc conſtitutio per verbum, concedat: quod ſolus vſus conceſſionem, non domini translationem notare videtur. Sed Gul. dixit idẽ ſi manifeſte apparet, quod ad exercendum fœnus vult accipere: quia præſumitur ex in- fraudem agi, ſup. de pigno. illo. & de empt. & vend. ad noſtram. nam verbum concedo, eſt generale: & acci- pitur ſm naturam ſ̃ctus cui addicitur. arg. ff. loca. l. 3 vno, & hi etiam ſunt tituli. ff. & C. pro emptore, & prodonato.

ADDITIO. Hoc quod tenet Guli. placet Archid. qui dicit quod idem tenuit Io. de Gerſona magiſter ſuus. Io. And.

l ¶ Contrafecerint.) ſcilicet talibus locando, vel permittendo habere domos conductas, vel non expelledo infra tres menſes, nec obſtat verbum contrafecerint, quia & qui non facit, facere videtur. ff. de reg. iur. qui non facit.

ADDITIO. Concor. ſup. eo. lib de hęret. vt inquiſitio nis §. vlt. in prin. Io. And.

m ¶ Epiſcopi.) niſi fuiſſent expreſſi, non incurrerent hanc pœnam, infra de ſenten. excommu. quia Periculoſum.

n ¶ Minores vero perſonę.) repete eccleſiaſticæ.

a ¶ inteh-

a ¶ Interdicti.] in vniuerſitatem enim vel collegium. non fertur excomunicationis ſententia, ne contingat innocios irretiri. infra de ſent. excom. Romana. §. vni uerſitatem.

b ¶ Quam.] intelexit Gul. ſententiam excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti.

c ¶ Suſtinuerint.] ſcili cet prælati, ſingulares perſonæ collegium ſeu vniuerſitas.

d ¶ Ipſorum.] ſ. prælatorum, clericorũ collegiorum, ſeu vniuerſitatum: & dic, ideſt ipſorum iuriſdictioni ſubiectæ: & ſic punitur alter pro alteri delicto, quod dic ut 1. q. 4. in ſum. 24. q. 4. in ſumma.

ADDITIO. Quod hic not. Gar. & l. Mo. Io. And.

e ¶ Quamdiu.] illis ergo recedentib. ceſſabit interdictum. 81. diſt. ſi qui de hoc ſup. de mat. contra. c. ulti. & de ſpon non eſt.

f ¶ Extunc.] extremum tempus menſis deſignat. ff. de cond. & demon. l. fi. §. ſi ita. Io. And.

g ¶ Ceſſante.] ſic ſup. de hæreti. ad abolendum. in fi. & de crimi. agi. opor. auth. qua in prouincia reatus enim omnem honorem excludit. C. vbi ſena. vel clau. l. de priuileg. c. 1.

h ¶ Cenſuram.] ſupra de verb. ſig. quærenti: ſed quia & quia pati debet quis legem quam ipſe tulerit. ff. qđ quisque iuris. l. 1. ſupra de conſtitu. cum omnes. hanc conſtitutionem primo debebat in ſua curia facere ob ſeruari. decet enim eum ſecundum leges 1 viuere. C. de legi. digna vox.

ADDITIO. Secundum Gul. qui alle. quod de Chriſto legitur, q̃ legem quã dederat carnaliter impleuit. 15. q. 1. c. ideo. §. ſi ergo. circa medium: ſubdit q̃ ſæpe ſubditi conqueruntur, q̃ alligantur eis onera importabilia, quæ imponentes, digito ſuo tangere nolunt. 26. q. 7. alligat. Io. And.

Q Vamquam.] Tres partes ſecundum Gar. & Ioan. Mon. primo prouidet quando ſint ſepeliendi uſurarii manifeſti. ſecundo: ibi, Omnes. punit faciẽtes contrarium. Tertia: ibi, Nullus. ponit duas prohibitiones, & irritat teſtamenta.

ADDITIO. Et dicit Boatin. q̃ præcedens reſpicit alienigenas: illa vero omnes. Die ſecundum Fran. qđ decre. præcedens prouidit ne exigantur vſuræ, ima pro ſatiſtione vſurarum indirecte vſurarii compellũtur, & repete quod dixi ſup. eo. lib. de ſoro comp. Romana contrahentes in prin. Io. Aud.

¶ Ex intellectu iſtius cap. eſt præſupponendum quod habetur in cap præterea. & in c quia in omnibus. eod. tit. in anti. videlicet, q̃ vſurarius manifeſtus nõ debet tradi eccleſiaſticæ ſepulturæ: ſecus ſi vſuras reſtituerit, vel reſtitui mandauerit in teſtamento.

CASVS. Titius vſurarius manifeſtus veniẽs ad mortem, in teſtamento ſuo ante mortem præcipit hæredibus ſuis, vt ipſi reſtituerent vſuras illis perſonis, a quibus eas acciperat. deinde mortuus eſt: eo mortuo hæredes ſui voluerũt eum tradere ſeu tradi facere eccleſiaſticæ ſepulturæ: dicebant creditores vſurarii, a quib, ipſe Titius acceperat vſuras, q̃ erat ſibi denegẽda eccleſiaſtica ſepultura, donec & quousque ipſi hæredes reſtituiſſent vſuras, quas Titius defunctus acceperat, dubitatur quid iuris ſit: Vnde conſultus papa rndet, q̃ ipſe defunctus non debet ſepeliri neque tradi eccleſiaſticæ ſepulturæ, donec ſui hæredes tradant & reſtituant vſuras illis perſonis, a quibus fuerunt extortæ: vel præſtent cautionẽ cum fideiuſſoribꝫ. vel pignoribus: & ſic red dãt creditores certos de pecuniis recuperãdis & habendis. Sed quibus præſtabit iſta idonea cautio? Reſpondet q̃ illi a quibus fuerunt extortæ vſuſæ, ſi ſint præſentes: ſed quid ſi ſint abſentes? Reſpondet q̃ tunc pũtabitur iſta cautio epiſcopo, vel eius vicario. vel rectori eccleſię parochialis qui ſtipulabitur pro abſente đ vſuris reſtituendis: ita q̃ abſenti acquiretur actio ac quinque ſcuta: & ſic de cæteris: Aut non eſt certum quantum a quolibet fuit receptũ pro vſuris: tunc cautio iſta debet continere ſummam ad arbitrium epiſcopi vel vicarii, vel rectoris eccleſiæ parochialis: & debet ſcribi quot annis ipſe exercuit vſuras, & quantum ſingulis annis potuit accipere pro vſuris. Saluo, quòd ſi appareat plus vel minus receptum fuiſſe pro vſuris, illud plus vel minus reſtituetur. poſſea ſtatuit, quòd nullus vſurarius poſſit teſtari nec aliquis interſit eorũ teſtamentis, niſi facta fuerit ſatisfactio vſurarum, ut dictum eſt. Se no publico, ideſt, notario. (Arbitrio.) ſi male arbitrentur dictæ perſonæ, tunc tenentur de malo arbitrio. & male arbitrantes de ſuo reſtituere tenẽtu. Subiacere.) nõ intelligitur quòd ſi religioſi admittant vſurarium ad eccleſiaſticam ſepulturam, quòd ipſi ſint priuati communione altaris: ſed ipſi incurrunt pœnas ſuſpenſionis & excommunicationis editas p cap. quia in omnibus. eod. titu. in antiq. ut i. iud ca. ad dat ad illud cap. quia in omnibus. videlicet, p ſi uſura rius ordinauerit vſuras reſtitui, non debet ſepeliri, niſi prius præſtita cautione cum fideiuſſoribus vel pignoribus. Nullus interſit in teſtamento vſurariorum. Not. primo, q̃ hæc decre. non habet locũ niſi in manifeſtis vſurariis. Not. ſecundo q̃ indiſtincta dicitur diſpoſitio, quæ ſit in genere, nõ expreſſa certa ſpecie. ad hoc de reg. iur. c. eo. lib. Dominicus.

† al. ita: idem in eodem.

[Prima g oſſa ſummat.)

i ¶ Quamquam.) manifeſtis vſurariis licet mandauerint uſuras reſtitui, eccleſiaſticæ ſepultura negabitur niſi primo ſatisfiat uel ſecũdum formam huius decreti, donec cauetur. Sepelientes eos contra hanc cõſtitutionem Laterañ. concilii pœnam incurrunt. Teſtamẽta ipſorum aliter facta nõ ualent, nec debet eis aliqs intereſſe, uel eos abſoluere, uel ad confeſſionem admittere hoc dicit Io. And.

[Glo. ſecunda de q. remittit, & ſoluit]

CAP. II.

Q Vãquã a uſurarii ma-

gio, per cenſuram h eccleſiaſticã compeſcantur.

¶ Idem.

¶ *Manifeſtis uſurarijs licet mandauerint uſuras reſtitui, eccleſiaſtica ſepultura negabitur, niſi primo ſatisfiat: uel ſẽcundum formam huius decr. idonee caueatur. Sepelientes eos contra hanc conſtitutionẽ Lateran concilij pœnam incurrunt. Teſtamenta ipſorũ aliter facta non ualent, nec debet eis aliquis intereſſe, uel eos abſoluere, uel ad confeſſionem admittere. h. d. Io. And.*

ſi ipſe præſens ſtipulatus fuiſſet vſuras ſibi tradi. Sed vellem informari, quam ſummam debebit continere iſta cautio? Reſpondet Romanus pontifex cum diſtinctione: Aut certum eſt quantum a quolibet eſt receptũ pro vſuris: & tunc illud debebit contineri iſta idonea cautio. puta promitto reſtituere tali decem ſcuta quæ talis pro quo fideiubeo accepit pro vſuris: & tali quinque ſcuta: & ſic de cæteris: Aut non eſt certum quantum a quolibet fuit receptũ pro vſuris: & tali

a ¶ Mani-

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Manifesti.] qui dicuntur vsurarii manifesti, dixi sup. c. proxi. Tamen quo ad casum nostrum satis posset et dici manifestus, si coram sacerdote 1 & testibus publice faterur a se vsurarium, & usuras restitui mandat: forte libros rationum tradens secundum Guil. ad quos edendos cum de vsuri agitur, hodie cogi pōt per cle. ex gratia. eod. tit. §. cæterum. vide quod dicam. inf. super glo. antepen. Io. And.

1 Idem si corā notario. Phil. Fon.

2 Quia aliud si clām delictum. Phi. Font.

† Supple, cum effectu, iō sit cautus dūt Io. A. Do. aduocatus ne ī simplr formet articulum, q mutuauit ad usuras gabitur. §. eod. cum tu. & c. Michael. dicit tamen Guil. qa in mutuantibus tm nisi p benē recepisse, texnō loquit faciunt not. in simili. §. tit. pxi. ca. 1. & pmissio de dādo nō cōcludit dationē. 1. q. 1. eos. Fō.

3 Dicebat hic Guli. q isti fœneratores d Tuscia dicebant, q solum ultim' d cum in peccato decesserit: nisi alias de mortui contrigīre dam nabit. ex a nobis 2.

quo oēs prædecessores mādauerant usuras restituri. Ioā. And.

nifesti a de usuris, quas receperant † satisfieri b expressa quantitate uel indistinctæ c in ultima uolūtate mandauerint: d nihilominus tamen eis ecclesiastica sepultura denegetur, c donec de vsuris ipsis fuerit (prout patiuntur facultates f eorū) plenarie satisfactum: uel illis quibus g facienda est restitutio: si præsto h sint ipsi, aut alii, qui eis possint acquirere, i uel eis absentibus loci ordina-

ADDITIO. Vsurarius potest dici manifestus, si fatet se vsurarium publice coram testibus & sacerdote, q est iudex illius, quo ad respiciendū forum animæ de pæn. dist. 1. quem præsumit. vltra medium. versi. quare qui. & dist. 5. c. 1. vltra medium. versi. caueant. 11. q. 3. abſit.

b ¶ Satisfieri.) debet autem satisfieri ei a quo pecunia est extorta, vel eius hæredi, illis non extantibus, vel non petentibus, vel non curātibus pauperibus ero gabitur. §. eod. cum tu. & c. Michael. dicit tamen Guil. quod hoc casu debet publice proponi edictū in locis a quorum incolis sunt extortæ, quòd omnes a quibus extortæ sunt, veniant: & si aliqui appareant, quibus fides est adhibenda, potius restituetur illis, quam pauperibus erogetur. ad hoc facit de homicid. licut dignū §. eos.

c ¶ Indistincte.] i. non expressa aliqua quantitate: qa mandauit in genere restitui quæcunque extorserat per vsurariam prauitatem.

[Glo seq. primo ponit quid dedit causam cōstitutio ni: secundo de vsurario non mandante notat duo.)

d ¶ Mandauerint.] dicebat Lateranen. concilium. sup. eod. c. 3 q vsurarii si in hoc peccato decedebant: non admittebantur ad ecclesiasticam sepulturā: ex quo autem mandauerant de restituendo, non decedebant in illo peccato: & sic non habebat locum pœna constitutionis. huic ergo elusioni 3 prouidit hic Georgius. Et scire debes, q dato q vsurarius de restituendo nō mandet: hæres nihilominus restituere tenetur. sup. eod. tua nos. vbi de hoc: etiam si ad hæredem de vsuris nihil peruenerit: tenetur tamen inquantum se extēdunt vires hæreditatis. quod dic vt 12. q. 2. eps qui filios. sup. de sepul. c. vlti. si autem vsurarius restitui non mādet, licet hæres paratus sit restituere: denegabitur illi sepultura, cum in peccato decesserit: nisi alias de mortui contritione appareret. 26. q. 6. qui recedunt. sup. de sent. excō. c. nobis 2.

ADDITIO Hæres vsurarii tenetur secundum vires hereditatis, & non vltra: si fecit inuentarium. C. de iure delibe. scimus. & in auth. de hære. & fal §. hinc nobis. secundum Guli.

(Glo. seq. notat, inducens duo iura: secundum dupliciter obiicit.]

And. e ¶ Denegatur.] est ergo hic opus facto: scilicet restitutione vsurarum in cautione, nec satis est hic bene vele. 86. dist non satis. quia & uerba sunt cum effectu intelligenda. §. de cle. non resi. relatum. Sed nonne qui mandat, soluere uidetur. ff. de solu. l. qui mandat. ergo mandatum hoc sufficere deberet? sed illud totum habet facta solutione per mandatarium, qui enim per alium facit, per se facere videtur §. de reg. iur qui per alium. sed uidetur q ex quo iste de quo loquitur texqui scilicet mandauit usuras restitui peccatum confessus est, & sic diuino iudicio iam relictus, sepultura pri-

4 Similis uandus non sit cunque die. & c. sed imponitur hæc pœna, non q de salute ipsius desperetur propter hoc, quia sepultura nec prodest 4 nec nocet quo ad Deum. sup. de sepul. sacris mēt. & in & est sim. sup. de rap. super eo.

[Gl. seq. declarat textum, secundo quærit, opinionem ponit, & soluit.)

f ¶ Facultates,] paupertas igitur excusat. quòd verum est, si sit nota. sup. e. cum tu. vnde si nihil potest restitue re, nihil restituat, si partem, illam restituat. Et totam tñ nō habita ratione ne egeat, ut not. eod. titu. cum tu. in gloss. ante pe. & ibi dixi, quia cō cordant illi glo. quod hic Archidia. Vnde ptius deducentur usu ræ tamquam æs alienum, quam soluātur legata, & alia quæ re licta sunt titulo lucrativo. intelligitur cū hæreditas ære alieno deducto. C. de leg. l. si uniuersæ. Quæri solet an hæres usurarii, quando hæreditas nō sufficit, satisfacere debeat primo uenientibus? Dixit hic Gul §. q non, immo fiet eis & aliis satisfactio pro rata. unumquemque contingente, arg. §. de testa. relatum. 2. in fin. ff. de pact. l. si plures. satis uideretur hoc casu haberi debere cōsideration temporis, ut ille qui prius soluit usuras, recipiat quod suū est integraliter, & sic de singulis secundum regulam §. de reg. iur. qui prior. cum illorum par sit causa, ut ibi dixi. & in hypotheca hoc considerabimus. C. qui pot. in pig. ha. l. si fundus. sed uidentur esse bona usurarii hypothecata. §. eod. cū tu. Et not. §. eod. tua. in prima glo. Io. And.

g ¶ Vel illis quibus.) tolle hic litteram, q est inf. bene per 12. lineas: ibi, idonee de restitutione facienda sit cautum illis, quibus, &c. usque, de ipsa parochia postea accipe quod est infra, aut seruo publico de ipsius ordinarii mandato. deinde redeas, super quibus quidem, &c.

h ¶ Si præsto.) id est præsentes.

(Glo. seq. primo exemplificat, secundo quærit. argu. pro & contra. & sol. distinguendo.

i ¶ Possint acquirere.] ut serui proprii, filii in potestate patris, serui in quibus habemus usumfructum, serui alieni bona fide possessi, & liberi homines, quos bona fide possidemus ut seruos. insti. per quas perso. nobis acqui. per totum ff. de acq. rerum do. l. acquirendi. sed nunquid procurator domino absente hanc personalē obligationem acquiret? Et uidetur, q sic, quia procurator quod ex re domini acquirit, domino acquirit. ff. de procu. l. procurator. In contrarium mutuat, fideprocurator pro pecunia domini quam mutuat, iussores recipit, domino non acquiret personalem obtra fideiussorem, nisi dominus sit priuilegiata persona. ff. si certum peta. l. pecunia. Item si procurator stipulatur de euictione, non acquirit. ff. de acquir. possel. l. possessio quoque §. & si possessio. Dixit Gar. 6. hic distinguendū, aut procurator stipulatur in iudiciis, aut in contractibus, si in iudiciis, semper acquirit dom. si non absenti utilem. ff. de procura. l. si procurator. Si in contractibus, aut præsente domino, aut absente, si præsente, acquirit utilem. ff. de uerbor. oblig. procurator. præsenti. Si absenti aut ex re domini, ut quia stipulatur pensionē domus domini, & tunc acquirit dominō utilem. ff. de procur. §. quod procurator. Si autē extra rē domini, aut dominus est persona priuilegiata, ut miles, pupillus, uel adultus, & tunc acquirit. ibidem. ff. si cert. pet. l. si pecuniam. Aut non est dominus sed persona priuilegiata, & tunc domino nil acquirit, sed tenetur per actionem mandati redere actionem. ff. de acquir. possess. l. possessio quoque. §. & si possessio. Et dic & nota quod dicit de rectore parochiæ in qua testator habitat coram aliquibus fide dignis de ipsa parochia c (quibus quidem d ordinario, vicario & rectori prædicto modo, cautionem huiusmodi eorum nomine liceat præsentis constitutionis auctoritate recipere: ita quòd illis e perinde f actio acquiratur) aut seruo g publico de ipsius ordinarii mandato h idonee i de restitutione facienda sit cautum: Cæterum si receptarum vsura-

rio, a aut eius vices gerenti, siue rectori parochię, b in qua testator habitat coram aliquibus fide dignis de ipsa parochia c (quibus quidem d ordinario, vicario & rectori prædicto modo, cautionem huiusmodi eorum nomine liceat præsentis constitutionis auctoritate recipere: ita quòd illis e perinde f actio acquiratur) aut seruo g publico de ipsius ordinarii mandato h idonee i de restitutione facienda sit cautum: Cæterum si receptarum vsura-

puletur rem ipsam principalem dño debitam, scilicet vsuras: quę licet sint accessorię quo ad recipientē, quo ad absoluentē & postea repetentem sunt ipsa res principalis, quæ sunt ipsa res debita repetenti: procurator non acquiret domino, per d. l. possessio quoque. §. fina. ADDITIO. In fructibus de quibus loquitur hæc glo. quin pro curator possit illos tñ pulari dño, non dubitatur. Sed de pensione quæ nō germinat, sed ex fctu debet, cōter legitæ cōtra: nisi in subsidium, alleg. ff. de insti. l. 1. & de exer. l. 1. §. sed ex contrario. & idem Franc. Accurtius in l. Iulianus. alias, inter eum. §. si procurator. ff. de act. emp. simile qd scripsi de decu. pastoralis. supra per 1 glo. Io. And.

[Gl. seq. soluit duo dubia: scilicet de quo loco. & quo ordinario.)

a ¶ Loci ordinario,] intelligas de loco in quo degit vsurarius. Et per ordinarium in telligas ep. scopum de iure: licet idem in Decano, archipresbytero, vel abbate: quia alias de consuetudine iurisdictionem haberet in spiritalibus: secundum Gu. ii. & vide quod scripsi de testam. c. ip. Ioannes. super ver. dæcesanum. Et non est mirum si per ordinarii vel eius vicarium act. o acquiratur, cum etiam si ipse det aliquem qui recipiat cautionem, vtilis actio acquiratur per illum ff. rem pup. fal. fo. l. 3.

[Glossa sequens allegat concord. reddit rationem, & prorogat.]

b ¶ Parochiæ.] sic supra de conuer. coniug. dudum. Et enim ill, publica persona. 1. dist. ius publicum. & quod dicit de rectore parochiæ in qua testator habitat, intelligas idem multo fortius de rectore paroch ę illius, cui facienda est restitutio: ei. n. acquirit, cū quasi index & mittitur suus sit, secundum Gar. Io. Mo & Archid. ff. de in ius voc. l. eum p o quo.

c ¶ Parochia.] quia magis creditur indigenis notis, quam extraneis ignotis. in auth. collat. 6 de testib. § si vero ignoti. 5. de elec. postquam. & erunt saltem duo. ff. de reg. iur. pluralis. vt per eos si opus fuerit, cautio probari possit.

ADDITIO Dicit Archid. q sint de parochia, non pur de substantia, sed de bene esse: vnde sufficit q sint idonei. aliegat ad hoc 4 q 3. ca. si testes. §. ad fidem. 3. q. 9. c. testes. §. si debitum. & quod no. 3. q. 5. canoni, ca. in glo. Ioan And.

d ¶ Quibus quidem] interpositio est, quæ circa tabellionem non ponitur, quia de illo non dubitatur.

e ¶ Illis.] a quibus scilicet vsurę fuerunt extortæ, vel eorum hæredibus, vel successoribus.

f ¶ Perinde.] idest, ex tali stipulatione: aliàs perinde scilicet ac si ipsi idem stipularentur.

g ¶ Seruo publico.] idest, tabellioni, sic dicto, quia publicum exercet officium, non q sit seruus. C. de tab. l. 1. ADDITIO. Concor. ff. de adop. non aliter. & ff. de mag. §. pen. cum concord. Io. And.

h ¶ Mandato.] ergo tabellio hoc casu non acquirit actionē extraneo ex sua stipulatione, nisi eam faciat de ordinarii mandato. & idem videtur dicere antiqua glo. ff. rem pup. fal. fo. l. 2. ibi profecto dicemus seruū

N. P.

publicum apud prætorem stipulari debere.

[Gl seq. primo soluit duo dubia, quæ cautio sit idonea, & quid si idoneam dare non potest: secundo soluit: tertio soluit alia duo dubia.]

i ¶ Idonee.] nomine idonee, pignora vel fideiussores intellige. ff. manda. si mandato Titii. §. fina. alias verbum, cautionis, nudam promissionem designat. C. de verb. sign. iancimus si autem pignora vel fideiussores dare nō potest, iuret se pignora vel fideiussores dare non posse, & se facturum quod cauet. C. de episco. & cler. in authent. generaliter. supra de donat. inter virum & vxo per vestras. insti. de satisda. §. sed hodie. infra de sent. excom ca. vlt. §. illis etiam. hoc maxime quando hic est verisimile eum scilicet aliam dare non posse. Sed cum soluentes vsuras habeant actionem ad repetendum: quare sic sollicit fuit hic Papa prouidere illis per cautionis remedia? Sol. ideo vt haberent plura auxilia. ff. de libe. lega. l. 3. Item quia magis sunt securi per fideiussores vel pignora. ff. qui satisd. cogan. l. 1 & fit hoc non tantum in fauorem illorum, quantum in odium vsuriariorum. Et scire debes, quod si recepta huiusmodi cautione nomine eorum quorum interest, vsurarius manifestus vsuras repetit, non audietur. sup. eod. quia fruitra. Et posset in animarum fauorem episcopus istas vsuras recipere, & soluere illis à quibus iste petitor extorserat. [AllegIo Mo. ff de neg. gest. si liber homo. in fi. de pign. act. l. solutum. §. solutam.] Et idem secundum Guliel. & Gar. 1. si non esset manifestus, & hoc probare posset petitorē scilicet vsurariū. si autem iste vsurarius qui sic fuit sedit, conualuit, tenebitur ex satisdatione secūdum eos, quia & si non satisdedisset, tenebatur sup. eo cum tu. & si petitor esset notorius vsurarius, etiam si hæres non exciperet, dixerunt prædicti doctores q ex officio suo iudex eum repellet sup. de excep. excepti. nem. ff. de posti. l. quos prohibet. secus si notorius vel manifestus non esset.

1 Idem Ber. eo. ti. quia frustra. ad finem 2. gl. Io. And.

k ¶ Illam.] scilicet quantitatem manifestam.

[Glo. seq. exponit, quærit, & soluit.]

l ¶ Alioquin.] idest, si quantitas manifesta non appareret. & repete, exprimi volumus aliam. Sed quomodo fiet expressio & moderatio, de qua loquitur iste versiculus? Respōdeo considerabit iudex quanto tempore ille vsuras exercuit, & quantum nunc habet in bonis, & quantum habebat tempore quo fœnerare incœpit, & super hoc considerabitur fama vicinię, & an alias mercationes exercuerit, & an in eis fortuna ei prospere cesserit, & an fuerit improbus exactor, an curialis fœnerator. hæ similes circunstantiæ sunt circa hoc considerandæ: & secundum eas magis uel minus arbitrandum. C. de bonis quæ libe. cum oportet. §. 1. 22. q 5. hoc uidetur.

m ¶ Teneatur.] propter sui malitiam parti læsæ resarcire tenetur. C. si tut. uel cur. inter 1 etiam. & facit litem suam. supra eodem lib. de re iudi. cum æterni. insti. de oblig. quæ ex quasi delic. in princ. Et si nullam quantitatem moderatur, tunc tenetur in totum; nam & residui commemorato totum admittit. C. de hære.

Universidad de Deusto
Biblioteca

instit.l.2.ff.de verb.sig.l.ceterorum.caute ergo faciet si in cautione certam & verisimilem exprimit quantitatem & adiicit q̄ etiam vltra illud satisfiet, inquātum constabit eum vsurarum ratione teneri.

Vsurarii. ‖ diu non restituūt usuras, ñ debēt ab aliquib. peccatis absolui.

ADDITIO. Idem consuluit Guli. Cleri. & Archid.

a ¶ pœnæ] supple statutæ in Lateranensi concilio edito supple contra vsurarios: hoc dico, quia hic nō habet locum pœna contra vsurarios statuta, sed habet locum pœna statuta in recipientes eos ad oblationes & ecclesiasticā sepulturam.

b ¶ Subiacere.] hodie sunt excommunicati ipso facto, non obstantibus exceptionibus vel priuilegiis. per cle. de sepul. eos qui.

† Al. satisfactione.

c ¶ Absoluat.] etiam ab aliis peccatis. 24.q.2.legatur. quod patet: quia nec ad confessionem debent admitti, vt supra dixi. Nec dimittitur peccatum, & c. infra de reg iur. peccatum. caueant ergo religiosi qui interdū de præda plus quàm de anima solliciti sūt.

[Glo. seq. exponit litteram: secundo quærit. arg. pro: & soluit contrarium. tertio soluit obiectionem: quarto quærit: ponit opin. sed aliter soluit.

d ¶ Aliter facta.] scilicet non facta satisfactione, nec præstita idonea cautione. Quid dices de codicillis? Vt q̄ valeant, diuersa enim sunt. C. de codicill. l. fi idem. & hæc constitutio est pœnalis, ergo est restringenda. sup. eo. lib. de elect. statutum. & prohibitis maioribus, minora petere non prohibetur. ff. de seruis expor. l. cui. qui filii sint legi per venerabilem circa princ. Dic cōtra secundum Gul. & Gar. [Io. Mon. & Arch.] Et hoc patet ex principio, vbi dixit, in vltima voluntate. & arg. sup. de testam. cum esses. quia large codicilli sunt testamentum: quia mentis testatio. 13.q.2.c placuit. §. sed aliud. inst. de test. in prin. ff. de iure codicil. l. consiliuntur. & l. ab intestato. alias facile esset constitutionem hanc in hoc eludere. & dic idem 1 de qualibet vltima voluntate, & quia istud crimen ecclesiasticum est, potuit papa irritare testamenta laicorum 2 per quæ in alios transferebantur bona, & fiebat durior cōditio exactorum; erit ergo quod cuincere valebunt & habere sup. vt lite pend. eccles. 1 in fi. habet. n. ratione huius criminis iurisdictionem in talibus. sup. de iud. nouit sup. qui filii sint legi. per venerabilem. sup. eo. lib. de so. comp. c. vlt. Quid si primo testamentum fecit, postea cauit? Dixit hic Gar. [& etiam Io. Mo.] q̄ non firmatur per hoc testū; quia ab initio non valuit. vt ꝫ de reg iur. non firmetur cum suis concordan.

1 placet Io. Andr. phi. & alijs. Font.

2 Secūdū Guli. & Gar. & idem Io. Mon.

3 Speciaiter allegat Gar. & Io. Mo. ff de test. l. 3. & Ieius qui apud hostes & l. fi filius f. Io. And. uide q̄ no. Clemen. 1. de Gul. Fon.

3 Satis videtur sufficere, si ante mortem cauit: cum testamentum morte firmetur. sup. de celeb. Miss. cū Martha. Nec obstat regula, non firmatur. quæ de solo tractu temporis loquitur.

ADDITIO. Communiter legistæ non recipiunt hoc dictum per leges. ff. de test. superius alleg. & hoc est in testamentis, in codicillis bene. ff. de leg. 3. l. 1. §. 1. & vide quod ibi not. & ff. de bo. posses. secundum tab. l. 1. §. exigit. Io. And.

ram, pœnæ a Lateranensis concilii contra vsurarios promulgatæ statuimus subiacere. b

¶ Nullus manifestorum vsurariorum testamentis interfit, aut eos ad confessionem admittat, siue ipsos absoluat: c nisi de vsuris satis fecerint vel de satisfaciendo † pro suarum viribus facultatum præstent (vt præmittitur) idoneam cautionem.

¶ Testamenta quoque manifestorum vsurariorum aliter d facta non valeant, sed sint irrita ipso iure.

TITVLVS II.

DE EXCESSIBVS PRAELATORVM & subditorum.

[Dictum fuit supra per discursum titulorum præcedentium de variis delictis subditorum, sed ne prælati superbirent ponit nūc gñalem tit. de delictis tàm prælatorū, quàm subditorum.]

De excessibus prælatorum († & subditorum.)

¶ Bonifacius Octauus.

¶ Mendicantes non possunt acquirere noua loca ad habitandum, vel antiqua alienare vel mutare absque speciali licentia Papæ, qua de hac prohibitione faciat mentionē. In acquirentibus tamen loca pro eremitica vita ducenda, cessat prohibitis. hoc dicit. Ioan. And.

CA. VNI. VM EX

Vm ex.] Tria facit. primo ponit proœmium: Secundo, prohibitionem cum decreto: ibi, Nos super hoc. Tertio, prohibitionis determinationem: ibi, Per hoc.

CASVS. Significatum fuit domino Papæ, q̄ fratres Prædicatores vel Minores, vel alii Mendicantes plura loca de nouo acquirebant, recipiendo illa titulo donationis à dominis locis nouos cōuentus ædificabāt, mittendo religiosos aliorum cōuenturum ad illum locum: unde insurgebant magna scandala. Ea propter supplicatū fuit domino Papæ, vt de remedio dignaretur pronidere opportuno: Qui papa volens obuiare futuris scandalis, ordinauit, q̄ mendicātes nō acquirerēt noua loca nec mutarēt: sed essent cōtenti suis locis acquisitis & ædificatis ante istam constitutionem, nisi obtēta licentia à Papa, & q̄ in licentia Papæ ponat ista clausula, non obstante constitutione, cum ex eo. de excess. prælat. & subdit, ita q̄ apponat clausulam derogatoriam ad istam constitutionē. Et hoc locum hāt, quā isti Mendicantes vellēt locū acquirere in locis populosis, puta in ciuitatibus si autem in eremo vellēt ducere vitā eremiticam: tunc ista constitutio non extenditur ad illa loca: & sic Mendicantes sine licentia speciali ipsius Rom. Pōtificis possunt de nouo acquirere loca in eremo ad habitandum, & ibi ædificare oratorium. [Scādala.] inter ipsos & rectores ecclesiarū parochialē, in medio dignaretur prouidere opportuno: qui Romanus Pontifex prouidit vt sequitur. [Loco.] populosa. aliàs obstaret. ers. seq. [Muta. e.] Sed vtiū possint mutare loca acqsita cum licētia papæ: quia Mendicantes diu obtinuerūt à sede Apostolica vt possent in hac ciuitate ædificare conuēctum, cum ibi nullus esset cōuētus fratrum mendicantiū: nunc volunt mutare ad alium locum forte extra ciuitatē: vtrum respectu mutationis requiratur noua licentia Papæ? textus iste dicit q̄ nō: sed de hoc dicam statim (In eremo) & in locis non populosis. No. principaliter q̄ Mendicantes licet eorum religio sit approbata, tñ non pūt nouum conuentum ædificare sine speciali licentia papæ, nec noua loca acquirere: & hoc pp scandala, quæ ex huiusmodi noua acquisitione oriebātur inter ipsos & rectores ecclesiarū parochialiū quibus appropinquabant. No ulterius quod Mendicantes non possunt antiqua loca sibi à sede

† Hæc duo uerba & subditorum. dicuntur, quia ea, quæ hic dicuntur, tangunt etiam subditos, & non solum prælatos.

de Apostolica concessa mutare transferēdo de vno ad alium absq; speciali licentia papæ, non est dubium de locis acquisitis ante istam. Sed quid de locis acquisitis post istam constitutionem? Hæc constitutio fuit disputata Bonon. nam Bonon. habent de more, q̄ quādo insurgit aliquod dubiū super aliqua re, tenētur illud dubium disputare publice: nam fratres Minores ꝫ ob seruantia incēperunt ædificare ad latus cuiusdā montis, qui dicitur mons beatę Mariæ, iuxta Bononiam: & inceperunt ædificare in parte montis vbi vigebat vētus australis, & ideo voluerunt transire ad aliam partem montis: dubitatum fuit an possent: Dicit Dominicus de sancto Geminiano, q̄ ille qui disputauit illā quēstionem, tenuit q̄ ipsi Minores de obseruantia non poterāt transire ad illam partem montis sine speciali licētia papæ: sed tamen ille tex ficit ꝫ: quia dicit, Hactenus, id est, vsque ad hanc constitutionem: & cū ista constitutio sit pœnalis, debet intelligi in suis propriis termi nis: ideo putat Dominicus de sancto Geminiano, q̄ absque licentia Romani Pontificis ipsi Minores possunt mutare locū de vna parte montis ad aliam partem [Eremiticam.] & sic Mendicantes possunt eligere vitam eremiticam, de consensu tamen suorum prælatorum, nec requiritur consensus cōuentus, & in eremo possunt acquirere nouum locum; nec requiritur licentia papæ, quia in eremo non est multitudo populi, ideo cessat scandalum in litteras. Not. etiam q̄ ille qui est prohibitus nouum locum acquirere, non videtur prohibitus antiquum cum nouo permutare. Textus tamen posset induci in contrarium cum hic ista æquali prohibitioni subiaceant. Nota finaliter hic tres titulos, qui concludunt alienationem rei. vide de rebus ecclesiæ non alien. nulli. Dominicus.

† Dicens hic q̄ in quiet. nisi: ideo putat Dominicus de sancto Geminiano, q̄ absque licentia Romani Pontificis ipsi Minores possunt mutare locū de vna parte montis ad aliam partem [Eremiticam.] & sic Mendicantes possunt eligere vitam eremiticam, de consensu tamen suorum prælatorum, nec requiritur consensus cōuentus, & in eremo possunt acquirere nouum locum; nec requiritur licentia papæ, quia in eremo non est multitudo populi, ideo cessat scandalum in litteras. Not. etiam q̄ ille qui est prohibitus nouum locum acquirere, non videtur prohibitus antiquum cum nouo permutare. Textus tamen posset induci in contrarium cum hic ista æquali prohibitioni subiaceant. Nota finaliter hic tres titulos, qui concludunt alienationem rei. vide de rebus ecclesiæ non alien. nulli. Dominicus.

[prima gl. summat, & dicit quid determinat.]

a ¶ Cum ex eo.] Mendicantes non possunt acquirere noua loca ad habitandū, vel antiqua alienare, vel mutare absque speciali licentia papæ, quæ de hac prohibitione faciat mentionem, in acquirentibus tamen loca pro eremitica uita ducenda, cessat prohibitio. hoc dicit. Determinat autem hæc decr. no. sup. eo. nimis. 2. in fi. ult. gl. Io. And.

b ¶ Mendicantes.] hi dñr mendicantes quibus victū tribuit incerta mēdicitas, & qui redditus aut possessio ex regula, uel constitutionibus habere nō possunt sup. eod. lib. de reli. do. c. unico. & quo ad casum decr. nostræ in omnibus Mendicantib. idem ius cōcor. sup. eo. lib. de Regular. cōstitutionem: qui n. similem cum aliis vitam suscipiunt, similem sentiant in legibus disciplinam. supra de sta. mo. recolentes.

[Glo. seq. notat, quærit, & remittit.]

c ¶ Ad habitandum.] Not. quia de locis acquisitis ad habitandū tm̄ fit hic prohibitio: ergo aliàs quàm ad habitādum bene possunt loca acquirere. Sed quo, ex quo sunt Mendicantes? Dic ut dixi ꝫ. eo. lib. de reli. do. ca. unico. in gl. veterem.

d ¶ Scandala,] bene ergo fecit hic, quidē do, quia sui officii est scandala remouere, sup. eo. lib. de offi. leg. cap. 1.

e ¶ Deinceps.] futura igitur comprehendit hæc constitutio: olim enim hic prohibitum licebat, vt sup. eod. nimis 2. ver. ad hoc.

f ¶ Suffragari.] ergo Papa priuilegiū suū reuocare, moderari, & in totum tollere potest: licet deceat eius priuilegium esse manſurum. infra de regu. iur. decet, ubi de hoc.

g ¶ Alienationis.] intelligo etiam p quem non transferatur dominium; cum sic large loquatur, dicendo cuiuslibet. ad idem ꝫ. de reb. eccl. non alie. nulli. & C. de reb. alie. non alie. l. sancimus. licet interdum suma tur solum pro eo cum tractu, quo trāsfertur dominium. C. de fundo. l. 1. Io. And.

h ¶ Mentionē.] ergo necesse est de iure communi in rescripto fieri mentionem. de quo dic vt sup. eo. lib. de conit. c. 1. in gl. quæ incipit, Est contra.

ADDITIO. ibi etiam de hoc no. Archi. ponens ad litteram quod dicit in Spec. de instru. edi. § nunc autē. uer. & scias. vbi de priuil. loquitur & de rescri. uide de rescrip. præsenti. § ratione causæ. uer. item q̄ est contra jus. Ioan. And.

i ¶ Decernentes.] Hodie trāsgressores sunt ipso facto excommunicati per cle. de pœnis, cupientes. 1. respōso.

k ¶ Eligendam.] Isti sunt digni conuenienti honore. 16.q.3. qui uere & pure, & an tales subsint episcopo, ibi nota, & possunt eremitæ aliàs nō religiosi habere proprium. 19.q.3. § econtra paulus.

l ¶ Licentia.] ergo nota q̄ religiosus Mendicans de licentia prælati sui potest uitam eremiticam eligere. ADDITIO. Vide quod dixi in antiq. de reg. sane in fi. ult. gl. Io And.

m ¶ De propinquo.) De hoc inf. de uerb. sign. c. pen. Ioan And.

† Per istud excludit hic legatus de latere. Phi. Fon.

Alienatio q̄ cōtinet.

Religiosus mēdicans de licentia sui prælati pt vitā eremiticam eligere.

TIT. VII.

De priuilegijs.

¶ Innocentius quartus in concilio generali Lugdunen.

¶ Exempti uel priuilegiati, ut non teneantur nisi sub certo iudice respondere, ratione delicti, contractus,

Universidad de Deusto
Biblioteca

tum quia multotiens excessus prælatorum præstant causam, vt subditi obtineant a papa priuilegium exemptionis, eo quod prælati grauant subditos: ideo post tit. de excessibus prælatorum, annectit titulum de priuilegijs.

Vnde hic titu. non solum tractat de priuilegijs exemptionis, sed de pluribus aliis, sed occasione sumpta a priuilegijs exẽptionis, tractat generaliter de omnibus priuilegiis.

aut rei, si hæc sint inita, uel sita in loco non exempto, conueniuntur coram ordinario: sed ratione domicilij.

VOlentes] Primo præmisso proœmio vel exordio ponit declarationem circa priuilegium exemptionis, & declarationi obiicit, & soluit, & protestatur. Secundo declarationem prorogat ad priuilegium de certo iudice. Tertio determinat qd iuris de priuilegio qđ eximit a pœna censuræ. Secunda: ibi, Et idipsum. Tertia: ibi, In eos. Sed Io. Mon. qui diuidit in quinque partes de exordio facit primam, de obiectione & solutione tertiam.

CASVS. Canonici ecclesiæ beatissimi Hilarii maioris Pictaui. obtinuerunt priuilegium a sede Apostolica, vt essent exempti a iurisdictione episcopi Pictauẽsis, sed immediate essent sub ecti ecclesię Romanæ, datis sibi certis conseruatoribus: Isti exempti perpetrauerunt delictum in diœcesi Pictauensi in loco nõ exẽpto, sed extra locum exemptum: pro quo fuerunt conuenti coram epo Pictauensi, vel eius officiali habente ad hoc spãlem potestatem: Nam ex gñali commissione non posset officialis epi inquirere de criminibus, nisi haberet ad hoc specialẽ potestatem ab epo: iste cõuentus coram officiali Pictauensi proposuit, quod nõ tenebatur litigare corã officiali Pictauensi, eo & pro eo, quod erat exemptus a iurisdictione epi Pictauensis: & ideo petebat remitti ad suum iudicem & conseruatorem suorum priuilegiorum. pro parte promotoris causarum officii fuit propositum, quod non debebat remitti ad suum iudicem: quia cessabat priuilegiũ pp delictum in loco non exempto perpetratum: Dubitatum fuit, an deberet remitti ad suum iudicẽ. Vnde Papa consultus rñdet, quod non: sed tenetur litigare coram epo, & puniri fm ordinationem epi. Idem si exemptus conueniatur pio contractu celebrato, uel pro re existente extra locum exemptum. Sed quid sanctissime pater, vtrum ex istis tribus modis priuilegiũ exemptionis de nihilo sibi seruiat? Respondet q non est it priuilegium inutile, sed de multis sibi seruiet: Nã posito quòd exemptus deliquit vel cõtradixit in loco exempto, qui locus est intra limites diœcesis episcopi loci, & exemptus habet domicilium intra diœcesim Pictauensem, & ita tamen deliquit vel cõtraxit in loco exempto: licet ratione domicilii posset aliàs conueniri coram ordinario: tamen nõ poterit propter priuilegium suum. Item ponamus q exẽptus deliquit, uel contraxit, vel possidet rem extra locum exemptum, & etiam extra diœcesim illius episcopi, intra cuius limites habet domicilium: tunc ratione domicilii posset coram illo episcopo conueniri, intra cuius limites habet domicilium, & posset eum punire, nisi iudex delicti eum requirat: sed tamen quia est priuilegiatus, nõ poterit coram illo episcopo conueniri ratione domicilij. Idem dicendum est ratione contractus, uel rei existentis extra locum exemptum, & diœcesim intra quã habet domicilium. Sed si deliquit extra locum exemptum. s. in diœcesi, in qua habet domicilium, si ista duo concurrant, cessabit priuilegium exemptionis. Sed ponamus quòd aliquis impetrauit priuilegiũ a sede Apostolica, vt non posset cõueniri nec teneretur respondere, nisi sub certo iudice, utrum in trib. dictis casibus possit conueniri coram alio iudice? Respõdet quòd sic, videlicet concurrentibus duobus: videlicet domicilium & delictum, vel domicilium & contractus, vel domicilium & res: tunc enim in his duobus casibus poterunt conueniri coram iudice domicilii. Sed ponamus qđ aliqua ecclesia obtinuit priuilegiũ, vt religiosi illius ecclesiæ non possent a quocunque iudice suspendi, interdici, uel excõicari: vtrum possint suspendi, interdici, vel excõicari ab ordinario si conueniãtur pro delicto, contractu, uel pro re? Respondet Romanus pontifex, q non, ad quem cũque locum se tranferrent, nisi se tranferrent ad certũ prioratum, tunc possent ab ordinario suspendi, interdici uel excommunicari quamdiu in tali Prioratu tolerentur: licet illi prioratus sint renouabiles ad nutũ prælati. [Volentes] Textus exigit, ut si delictum habeat certam pœnam, imponatur illa pœna, si autem nõ habeat certam pœnam, imponatur pœna extraordinaria, uel sicut ius exigit, ut si contumaces fuerint, excõmunicentur, vel mittantur in possessionem; iuxta illa quæ habentur in cap. quoniam frequenter. supra ut lit. non conteſt. [Non utique.] id est, non caret omni commodo exemptionis, & respondet tacitè quæstioni, quasi dicat, non carebit omnino commodo exemptionis, ut dixi in casu positione: videlicet in domicilium sit in diœcesi, & deliquit alibi, nõ posset conueniri in loco domicilii, licèt aliàs cessante priuilegio ibi posset conueniri. Item si deliquit extra diœcesim & extra locum exemptum, si domicilium sit in diœcesi, non poterit ibi ratione domicilii conueniri. Item si exemptus deliquit extra locum exemptum, & extra diœcesim domicilii, si iudex delicti petat fieri ad ipsum remissionem, iudex domicilii non poterit in eum exercere suam iurisdictionem, id est, non poterit talem capere nec mittere ad iudicem delicti: quod facere posset si iste non haberet priuilegium exemptionis. Item si iudex contractus requirat iudicem domicilii, ut faciat citari talem, ut comparere habeat coram iudice contractus, non poterit iudex domicilii istud facere obstante priuilegio exemptionis, & in omnibus istis habet commodum priuilegium exemptionis.

Nota primo, q si exemptus delinquat extra locum exemptum, potest conueniri coram ordinario, dũtamen delinquat in diœcesi ordinarii, & istud uerum, ni si aliud diceretur in priuilegio exemptionis. Nam iste tex. intelligitur quando Papa dixit in priuilegio suo. Talem ecclesiam cum ministris suis eximimus a iurisdictione ordinarii: Sed ut dicit Ioan. And. in mouella, plures ecclesiæ habent ampliora priuilegia, videlicet ut non possint conueniri coram ordinariis, nisi coram certo iudice etiam pro delicto uel cõtractu, uel re existente in diœcesi ordinarii, tunc ualerent talia priuilegia: dum tamẽ apponatur clausula derogatiua ad istã constitutionem. Sed adhuc est quæstio, utrum sufficeret, si Papa diceret, non obstante constitutione Innocẽtii quarti? Quidam dicunt q non: quia illa constitutio aliàs prohibuit illud quod ista prohibet, sed illa fuit declarata per istam. Communis opinio est sufficere dicere non obstante constitutione Innocentii quarti in concilio Lugdunen.

[Prima gl. summat, & subdit quid declaret.]

a ¶ Volentes.] Exempti uel priuilegiati ut nõ teneantur nisi sub certo iudice rñdere ratione delicti, scilicet, si tractus, aut rei, si hęc sint inita uel sita in loco non exẽpto, conueniuntur corã ordinario, sed rõne domicilii nõ. Monasterio priuilegiato ut eius monachi a quocũq; interdici, suspẽdi, uel excõicati nõ possint, cessat in illos ordinatiorũ iurisdictio quoad illa, nisi illi monachi mittantur ad prioratus subiectos ordinatiissquia tũc et ibi tenentur ad prioratus subiectos ordinarii, id est, quoad prædicta sex illos iudicant, quamdiu ibi manent. hoc dicit. Determinat autem hæc decretalis, diffuse no. 6. q. 4. c. vlti. & sup. eod. tit. ex tuarum.

ADDITIO. Et quæ no. Innoc. sup. eod. recipimus. & Host. in summa huius tit. §. fi. sub §. sed & dici posset.

† Vide cõ. cil. Trid. sess. 25. de reformat. cap. 3. ubi hæc decretalis innouatur.

tatem, quam nonnullis Apostolica sedes priuilegio exemptionis a indulsit, sic integram obseruari, vt & illam alij non infringant, b & ipsi eius limites non excedant: c † Declaratione irrefragabili diffinimus, quòd quantuncunque † sic exempti gaudeant libertate, nihilominus tamen ratione delicti, siue contractus, aut rei d de qua contra ipsos agitur, rite possunt coram locorum ordinarijs conueniri, & illi † quo ad hoc e suam in ipsos iurisdictionem, prout ius exigit, exercere. Numquid f ergo carent omnino in his commodo libertatis? non utique: quia nec coram ordinarijs ipsis, dummodo sit in loco exempto g commissum delictum, vel contractus initus, aut res litigiosa, nec vbi domicilium habent, si alibi delinquant vel contrahant, aut res ipsa consistat, conueniri possunt aliquatenus super istis: nec domiciliorum prætextu locorũ diœcesani (si vbi deliquerunt vel contraxerunt, aut res ipsa consistit, illi conueniantur) remittendi eos illuc, vel ipsis vt illic respondeant, iniungendi habent aliquam potestatem: saluis nihilominus casib. alijs, in quibus eos episcoporum iurisdictioni subesse canonica præcipiunt instituta. h Et idipsum i decernimus circa illos, k quibus vt non nisi sub vno certo l iudice teneantur de se conquerentibus respondere, Apostolico priuilegio est concessum.

¶ *Monasterio priuilegiato, vt eius monachi à quocumque interdici, suspendi vel excommunicari non possint, cessat in illis ordinariorum iurisdictio quo ad illa: nisi illi monachi mitterentur ad prioratus subiectos ordinarijs: quia tunc etiam licet vtrobique sint monachi, ordinarij etiam quo ad prædicta illos iudicant, quãdiu ibi manent. h d.*

¶ In eos m † autẽ, quibus ne interdici, suspendi, vel excõmunicari à quoquã valeant, à sede Apostolica est indultum: sicut sunt religiosi quãplures, in quorum priuilegijs continetur, ne quisquam Episcopus, vel archiepiscopus monasteriorum suorũ monachos pro vlla causa, vllove loco interdicere, suspendere, vel excommunicare præsumat: ijdem ordinarij iurisdictionẽ suam quantum n ad ista vbitus fuerat à papa, ibi incertus, quẽ imperator duceret eligendũ: ꝑterea ibi per modũ rescripti & iuris cõis facta fuit interpretatio hic in modũ gię & priuilegii q̃ et apparet ex titulo, & ex lra q̃ seq̃, Aplico priuilegio.

m ¶ In eos aũt. Istud quod sequitur intelligas sane, secundum determinationem decr. ꝑ eo tit. ne aliqui.

n ¶ Quantum ad ista.] sinterdictum, suspensionem, & excoicationem: ergo quantum ad alia salua manet iurisdictio. licet ergo ista exercere non possint ordinari, possunt tñ cãm eorũ audire & iudicare: si nõ pareãt, poterũt in possessionẽ mittere, & similia facere

a ¶ Exẽptionis.] per quæ verba dicatur data tal exemptio, videbis. inf eod. tit. si Papa, & proprie Apostolicæ se dis sit eximere. 16. q. 4. frater. 9. q. 3. nunc vero.

ADDITIO. Vnde legatus etiam de late ne hoc non posset. §. Alias de const. vti. ea. tin. vt dicit Abbas. Nec epi. scopus. de excess ꝑ at. ne: archiep. Ecopus. eo. ti. sicut vnire. Io. And.

b ¶ infringant.] Iidi feue. itate ecclesiastica coercentur. sup. eo. quanto. & papa tolet talium priuilegia de. cernere ꝑ. eod. dilecti.

c ¶ Excedant.] ꝑ. eo. porro & ca. patentib. ne priuilegiũ amittere. mereantur. 11. q. 3. priuilegium ꝑ. eo. tua. sum. limites. n. transgredienti non sunt. sup. de sepul. c. 1.

ADDITIO. Arch. alleg. 25. q. 1. quæ ad perpetuam. & 9. q. 2. c. Io. And.

d ¶ Aut rei.] hæc vera, si ꝑ tus sit initus, vel maleficium factũ in loco nõ exempto, & res litigiosa nõ exẽpta, vt inf. patebit.

e ¶ Ad hoc.] tria supponuntur enarrata. Io. A. [Glo. seq. declarat obs. & sol. quam facit textus.

f ¶ Nunquid ergo.] quia videretur aliquibus, ꝑ per hoc exempti æquiparentur non exemptis, vt indistinte possent coram ordinariis conueniri · ideo de hoc obiicit & soluit: & hoc dicere intendit, ꝑ indistincte ratione domicilii non possint exempti, vt iudex domicilii nec potestatem habeat cognoscendi, nec remittendi; & rñ. ille est vnus modus sortiendi forum ꝑ. de foro comp. ca. vlt. Item si delictum, contractus, aut res litigiosa sunt in loco exempto, gaudebunt exemptione: si. n. Anglicus delinqueret Bonon. nonne. puniretur per iudicem Bonon. Fingamus ergo & æqui.

g ¶ Exemptos.] vt sicut ille qui aliàs non est de iurisdictione, ratione delicti efficitur de iurisdictione: sic exemptus qui aliàs de iurisdictione nõ est, ratione delicti de iurisdictione efficitur. idem ꝑ in contractu & ꝛc.

[Glo. seq. reci. per q & solutionem.]

g ¶ Exemptos:] dicit hic Ber ꝙ monasterio exẽpto ecclesia, cęmeterio, domus monasterii, atrii, hortus areę, quæ sunt iuxta ecclesiã, intelliguntur exẽpta. 12. q. 1. necessaria & c. nulla. 17. q. 4. diffinimus. & c. id constituimus. sup. de immu. eccl. c. 1. & de cẽ. c. 1. h ¶ Institutæ] vt sup. de hęre. ad abolendã. in fi. sup. eo. lib. de pb. c. 1. de sta. reg. c. vnico. in fi. Idem si capellas haberent non exemptas. sup. eo ex ore. & c. cũ capella. sic sup. de cõsuet. c. cũ inter vos. sup. de sent. excom. nõ nulli & ꝑ eo. ti. auctoritate. [vide ꝙ no. in cle. de sepul. dudũ in gl. multotiẽs. & de pę. & rem. c. 2 in gl. pen.

ADDITIO. Bene facit ad propositũ huius gl. decr veniens. sup. de ꝓscri ver. christma. per quã patet ꝙ chrisma, oleum sanctum, consecrationes basilicarũ, & ordinationes clericorũ, & his similia, sunt à diœcesanis epis postulanda: nisi aliud ipsorũ priuilegiis concedatur. & allega. ẽt Host. q 1. inter dicimus. Io. And.

i ¶ Et idipsum.] s. ꝙ dictũ est de exemptis.

ADDITIO. Tã circa conuentiones, q̃ circa remissiones. Io. And.

k ¶ Illos.] non exemptos, sed priuilegiatos tm, vt sequitur. [Glo. seq. reci ꝙ obie. & duplicè solutionẽ.

l ¶ Certo] ittud solui ꝑtiũ de decr. sup. de reseri. ad hæc, quia hic certus iudex datus est interpretatio hic in modũ rescripti & iuris cõis.

2 In quo tamẽ plus hẽt dięce sanus Bo non. q̃ in Anglio. pp causas pales, q- bus sibi subest, vt inf. glo. 2. Io. And.

Exempto monasterio eccle sia, cœme teriũ hortus, area intelligũtur exempta.

† De intellectu vide Dec. in c. tuarũ. nu. 49. extra de priuil.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ADDITIO. Dicit Host. q̃ etiam deponere illos potuerunt, & in arctum monasterium detrudere, si causa talis fuerit: potestati.n.ordinariorum non detrahitur, nisi inquantum est expressum: sicut & de præscriptione dicitur, supra de præscriptionibus, auditis, & ca.cum olim. Io. And.

a ¶ Residean.] ad idem supra eod, quoniam. & cap. cum capella. & nota litterã: quia si irent illuc causa visitandi, vel causa solatii, vel vt viatores: illos quo ad

† Al. illorum. ista non coercent ordinarii. ff. de iud. l. hæres absens

ADDITIO. ver. nam vbi, & procedit hoc etiam si ibi delinquãt tunc vel contrahant secundum Innocen.

[Glo. seq. alleg. duas concor. soluit contrariũ. finis reci. per quẽstionem.]

b ¶ Dependere.] concor. supra eod. lib. de præb. cum singula. & si. sup. de præb. extirpã dæ. §. qui vero nec obstat decre. de elect. cõstitutis. quæ loquitur cum monasteria non sunt annexa nec pendentia. Et talis habebit vocem in vtriusq; prælati electione, si est consuetudo: alias conuentus eli

Priores si habẽt ius eligẽdi p̃ latum in maiori monasterio, à quo prioratus corũ dependent. geret. 16. q. vlt. c. vlt. sup. de elect c. 1.

ADDITIO. secundum Host. Idem Io. Mo. & Arch. Vide quod dixi post Innoc. de reli. do. c fin. §. vlt. qui distinguit, an habeat electionem superioris: & an prioratus bona sint distincta. Io. and.

c ¶ Quo ad præmissa] scilicet suspensionem, excommunicationem, & interdictã, & intelligas hoc quando prioratus ille tale priuilegium non habet nec ex se, nec ex superiori monasterio: quia si maius monasterium haberet priuilegium, q̃ monachi sui & prioratuum sibi subiectorum à quo quam excommunicari non possent, & c. tunc secus.

1 Cui resistere non pũt. de testamẽtis ad monasteriũ. versi. tales. Ioã. And. d ¶ Quandiu morantur.] ergo post reuocationẽ eorum cessat scopus quo ad prædicta in eos iurisdictione vti non poterit, nisi præueniatur de foro comp. proposuisti. secundum Host. & Io. Mon.

CVm de.] præmissa causa prouidet, & promissionẽ declaratibi, vnde. Hæ priuilegiatur locus studii. de priuilegiis doctorum habetur. C. de profess. & medi. l. medicos. lib. 20. ff. de ex. tut. l. sed & reprobari. §. vlt. Ioan. and.

¶ Pro intellectu huius c. est præsupponendum primo illud quod habetur in c. super specula. de magi. in antiq. videlicet, q̃ clerici præbendati & beneficiati existentes in studio gñali, de licentia suorum prælatorum (quia hoc est necesse) percipiant fructus beneficii & grossum præbendæ, sed non distributiones quotidianas, quia existens in studio, licet reputetur præsens vt percipiat fructus beneficij sui, & grossum præbendæ, non tñ reputatur interesse diuino officio. Secundo est præsupponendum, q̃ habere studium generale dependet à potestate principis concedentis priuilegium.

CASVS. Aliquis clericus beneficiatus est in curia Romana, & studet in iure diuino vel humano, vel in iure canonico vel ciuili, vtrum possit percipere fructus beneficii quasi studens in studio generali? Rñdet Romanus Pontifex, q̃ iustis de causis ad hoc animum suũ mouentibus iamdiu disposuit, quòd in curia esset studium generale, sic quod studens in curia Romana percipiat fructus beneficii sui, quasi studeret † studio generali. Vnde curia Romana non accipitur pro ciuitate Romana, nisi tandiu quandiu est ibi curia: nam regentes sequuntur curiam [Quasi] aliqui exponunt quasi, pro, vt: quia re vera Ecclesia Romana est mater Ecclesiarum omniũ. Alii dãt q̃ stat, propter quã Ecclesia Romana nõ est vera mater, sed quasi mater: quia mater proprie dicitur illa, q̃ peperit filium: Ecclesia aũt re vera nõ parit, sed dicit quasi mater: quia quasi parit, videlicet spiritaliter in regeneratione, quæ fit per baptismũ. [Ciuilis,] Ista verba veniũt exponitiue ad duos termi nos tequẽtes, s. diuini & humani. Alii dicunt q̃ veniunt exponitiue ad vocabula humanitus quod ius canonicum vocetur ius humanũ: vel ius ciuile dr̃ ius humanũ. Vnde ius humanum dicitur ius factum ad conferuationem humani generis.

† Al. mo nachum.

No. primo ex princip. cap. secundum vnam expositionem, quod quando dictio, quasi, iungitur qualitati veræ, accipitur prout hic intelligitur ex isto cap. si dicamus quòd Ecclesia Romana sit vere mater: sed quando dictio, quasi, iungitur qualitati, non vere diminuit.

No. vlterius, quod studentes non solum dicuntur si bi proficere, sed etiam omnibus aliis, idest, ad profectum omnium aliorum: nam Ecclesia vniuersalis indiget viris litteratis ad sui regimen. Nota q̃ licet ius canonicum sit extractum à iure diuino, tamẽ dicitur ius humanum: quia fuit factum ad politiam humani generis: sicut exponitur in proœmio decretalium: ibi, Humani generis. Nota principalem effectum huius c. q̃ studentes in studio generali percipiunt fructus siue redditus suorum beneficiorum ac si residerent, idest, percipiunt fructus, quos percipere deberent ratione præsentiæ. Glos. fina. dicit q̃ non omnes studentes in studio generali percipiunt fructus suorum beneficiorum, sed soli theologi ca. super specula. ne clerici vel monachi sæcula nego. sa immisceant q̃ loquitur de studentibus in theologia. nec obstat iste tex. quia debet interpretari secundum illud c. super specula. Illud non placet modernis doctoribus: immo dicunt, q̃ studentes in quacunque facultate debent percipere fructus beneficiorum, quos perciperent in præsentia. maxime si studeãt in iure canonico vel ciuili. nec obstat c. super specula. quia dicit specialitatem in theologia respectu contrarii statutiideo valeret statutum q̃ studentes in iure canonico vel ciuili nõ perciperent fructus beneficiorum: sed in theologia non valeret tale statutum.

Nota etiam q̃ sedes Apostolica appellatur quasi mater omnium. Nota finaliter, quòd curia Romana habet priuilegium studii? & sic locus vbi studium dicitur, habet certa priuilegia. De priuilegiis vero Doctorum habetur. C. de profes. & medi. l. medicos. libro decimo, & ff. de accusat. tuto. sed & reprobari. §. fina. Dominicus.

[Prima glo. summat.

e ¶ Cum de diuersis.] Curia Romana habet studium generale, & eius priuilegia. h. d.

2 ¶ Mundi.

4 ¶ Mundi.] bene dicit: quia Apostolicus totius orbis est dominus. sup. de fo. comp. c. vlt. & sup. in proœmio huius lib. cum suis concor.

b ¶ Quasi matrem.] 2. q. 6. ad Romanam. 19. dist. in memoriam. & quasi, ideo dicit: quia Ecclesia Romana est mater

† Vide eccl. Trid. sess. 5. reform. c. 1. in fi. per gratiam: vnde de nitum natura, gignit

† In manuscriptis ita: Alex. iij. bet dici renatus, ideo dixit, quasi: quia mater proprie, dicitur q̃ parit.

ADDITIO. Idem Io. Mona. qui dicebat q̃ ecclesia de non esse (cum essemus natura filii iræ. ad. Ephesi 2.) ducit ad esse spirituale per sacramentum baptismi. vnde ille iã natus est auctus per gratiam, quæ gratia non destruit naturam sed perficit, secundũ Augusti. Io. and.

c ¶ Communem.] debet enim lex esse communis. 4. distinctio. erit autem. & supra in proœmio huius libri.

[Glos. seq. ponit duas lecturas.

d ¶ Videlicet.] Istud posset venire expositiue ad vtrumque, quasi dicat diuini, id est, canonici, humani, id est ciuilis: sed melius est. [Idem Ioan. Monac.] quod veniat expositiue tantum ad verbum, humani, id est, politiui scilicet canonici & ciuilis, & quod diuini, intelligatur proprie de facta pagina.

[Glo. seq. quærit & soluit secundum & tertium dictum reci. per duas quæstiones.]

e ¶ Sedem eandem.] Nunquid intelligimus quòd hic de sede Apostolica dicit, late, vt comprehendat etiam loca vicina per duas dictas legales: prout dicitur sup. eo. lib. de præben. præsenti? Non credo, sed intelligam per sedem, ciuitatem, vel locum vbi est curia cũ suis suburbiis tentum, ad hoc inf. de sent excommunì. si ciuitas, aliàs sequeretur, q̃ curia vel studio assistente Bonon. studentes Imolæ vel Mutinæ gauderent priuilegio: quod esset absurdum, supra de cler. non resid. nuæ. prorogatio igitur illius decret. presenti. suum speciale casum contingat & puto quod Viterbien. studens Viterbii, veniente curia & permanente, gaudebit hoc priuilegio: sed curia recedente cessabit gaudere, & si ego studens Bonon. gaudebo priuilegio studii: sicut & eram tolleretur Bonon. studium, vel eius priuilegium, gaudere cessarem. Non obstat prædicta decr. præsenti. § fane quia ibi odium: vt hic fauor. & horum diuersa est ratio infra de reg. iur. odia. cum suis concor.

Si vero, aliquis existens in curia pro impetratione facienda, vel ibi procurator vel aduocatus existens, in studium scholas intraret, vt huius constitutionis beneficio gauderet, fraus sibi non proderit 2 supra de renunc. c. 2. cum suis concord. Sicut nec vera causa rei publicæ absẽte dicitur, qui causa propria commodi in legatione est. ff. ex quib. caus. maio. l. non vere & facit quod dicit not. & quod not. Moderni. de magistris. c. vltim. antiq.

[Glo. seq. recit per duas quæst.]

f ¶ Integre.] quot dianis distributionibus exceptis sup. de magistris. c. vlt. sup. de præbend. licet illæ enim non dantur etiam præsentib. qui non interfunt diuinis. sup. eodem lib. de cler. non resi. c. vnico. Nec intelligas quod de iure communi existentes in studio percipiant corpus præbendæ, saluo quod de facta pagina dicimus, sed hic intendit dicere quod si ex dispensatione, consuetudine, vel statuto ecclesiæ existens in studio potest percipere præbendam, hoc poterit studẽdo in curia.

ADDITIO. pro existentibus in studio quod percipiant corpus præbendæ, est argumen. 82. distinct. proposuisti. in gloss. sufficit. & 37. distinct. de quibusdam. Contra eos est quod not. 12. q. 2. Vulteranæ. & 16. quæstio. 2. generaliter.

ABbates.] Sunt duæ partes. Prima tractat de benedictione super populo fienda, & per abbates super hoc primilegiatos. Secundatibi, Nec eis. De collatione tonsuræ. Iterũ prima dicit qd eis liceat determinando locum & tempus. Secunda: ibi, alibi, ponit quid non liceat, & exceptionem subditibi, Nisi. Secunda principalis miscendo quid liceat, ponit quid non liceat, a quo excipit: ibi, Nisi. Ioan. And.

¶ Si Abbas a sede apostolica obtinuit priuilegium, vt possit impertiri solemnem benedictionem; istud priuilegium restringitur quandiu est in monasterio, vel in capella sibi pleno iure subiectis. hoc dicit. Præsupponendum est, quod simplex sacerdos licet possit populum benedicere benedictione non solemni: soli tamen episcopi possunt impendere benedictionem solemnem, quæ sit dicendo: Sit nomen Domini benedictum. Humiliate vos ad benedictionem. 95. dist. c. ecce ego dico.

CASVS. Aliquis Abbas obtinuit a sede Apostolica priuilegium, vt posset impertiri solemnem benedictionem, & non fuit dictum in quocunque loco; sed simpliciter fuit ei concessa facultas, vt posset impertiri solemnem benedictionẽ. Iste Abbas inuitatus ad funus cuiusdam defuncti, voluit impertiri istam solemnem benedictionem, aut cum esset in aliqua processione, voluit impertiri benedictionẽ solemnem, vtrum possit? Respondet Romanus pontifex dicẽs, q̃ nisi aliud fuerit dictum & nominatim expressum in priuilegio suo, nõ poterit impertiri benedictionem solemnẽ, nisi in monasterio suo, & in capellis sibi perpetuo iure subiectis; in quibus ipse Abbas est tamquam episcopus. Sed utrum sit permissum abbati conferre primã tonsuram extraneo, non suis conuersis? Rñdet q̃ non, etiam si illi extranei conuolarent ad monasterium animo conuertendi se ut fierent monachi [Insignuit.] s. simpliciter. [Elargiri.] quia in his tribus consueuerunt episcopi benedictionem solemnem impertiri populo. No. primo, q̃ benedicere populũ benedictione solemni, spectat solis epis, q̃ tenent locum apostolorũ, & alii inferiores prælati, puta rectores ecclesiarum parochialium tenent locum 72. discipulorũ. Not q̃ Abbates de iure communi non habent facultatem impe tiendi benedictionem solemnẽ, sed possunt a sede Apostolica obtinere priuilegium, ut illam benedictionem solẽnem possint impertiri. Nota tres horas, in quibus epis potest benedicere populum benedictione soleni, videlicet post laudes, post Missarũ solẽnia, & post uesperas.

CAP. II.

¶ Alexander quartus. †

¶ *Dicit quomodo intelligatur priuilegium, quod habent quidam Abbates de populo benedicendo, & quibus possint Abbates conferre tonsuram. Io. Andr.*

CAP. III.

ABBA-

Universidad de Deusto
Biblioteca

No.q̄ si Abbates possunt conuersis suis conferre primam tonsuram, per quam confertur ordo clericalis.

No.q̄ si Papa dedit alicui abbati priuilegium benedicendi populum benedictione solemni: illud priuilegium non extenditur extra monasterium ipsius abbatis, & loca sibi pleno iure subiecta: nam illud priuilegiū tendit in diminutionem auctoritatis ep̄alis: nō debet stricte interpretari, vt minus lædat. Et si abbas daret benedictionem populo extra monasteriū vel loca sibi non pleno iure subiecta, ipse delinqueret, & posset eum eps punire non obstāte priuilegio exēptionis: quia priuilegia tūm valent quātum sonant.

[Prima gl. summat.]

a ¶ Abbates.] dicit quomodo intelligatur priuilegiū quod habent quidam abbates de populo benedicēdo, & quib. possint abbates conferre tonsuram Io. And.

[Secunda glosl recit. per quæstionem.]

† Aliàs, expresse.

†Vide cōcil. Trid. sess. 23. de refo. c. 10.

a ¶ Abbates.] Licet hic de abbatibus exprimat: idem intelligo de prioribus, archipresbyteris, vel aliis, quibus hoc priuilegiū concessum esset, cum eadem sit rō: ista autem decr. olim inter extrauagantes incipiebat Quoniam nonnulli. [De qua loquitur Guil. in Spec. eod tit. Io. And.]

ADDITIO. Opinionem gl. tenet Archi. propter identitatem rationis. alleg. sup. de consti. translato. bene facit inf. eo. vt Apostolicæ. Io. And.

b ¶ pleno iure.] s. in spiritualibus & temporalib. 3. eod. cum plantare. §. in ecclesiis. & sup. c. quoniam per confessionem.

Ecclesia qñ dicat̄ spectare pleno iure ad monachos.

Bñdictio solemnis qualiter fiat.

ADDITIO. Dicit hic Archid. Alanum scripsisse, q̄ tunc ecclesiæ pleno iure pertinent ad monasteria, quādo in eis sacerdotes instituunt, & omnes obuētiones percipiunt præter stipendia ministrorum. de præb. auaritiæ. & c. de monachis. vbi de hoc in antiq. & 16. q. 2. in summa Ioan. And.

c ¶ Solemnem.] s. quam faciunt episcopi solemniter dicendo: Sit nomen Domini benedictum, &c. quia priuatam benedictionem exhibent etiam presbyteri simpliciter. 95. dist. ecce ego dico.

ADDITIO. Non tamen præsente episcopo. 21. dist. denique. Io. And.

d ¶ Alibi.] scilicet extra ecclesias sibi pleno iure subiectas.

ADDITIO. Dicit Archi. q̄ multi priuilegiati hoc male obseruant. propter quod esset eis priuilegium auferendum. 74. dist. ubi ista, & c. seq. Io. And.

e ¶ Expresso.] Quantumcunque ergo generaliter loquatur priuilegium: hoc non poterit: nisi id in priuilegio sit expressum, & cap. fin. sup. eo. lib. de hæret. inquisitores.

f ¶ Conuolauerint.] vt ibi conuertantur & fiant monachi.

tes, [a] quos Apostolica sedes in exhibitione benedictionis super populum speciali priuilegio insigniuit in ecclesiis, quæ ad eos pertinent pleno iure, [b] quando in eis diuina officia celebrant, possunt post Missarum solemnia, & vespertinas ac matutinas laudes, benedictionem solemnem [c] super populum elargiri. Alibi [a] autem publice, aut per vias, ciuitates, castra, & villas, populis & plebibus benedictionem facere vel impartiri non valeant: Nisi hoc eis expresso [e] † Apostolico priuilegio sit concessum. Nec eis † licitum sit aliis, quàm monasteriorum suorum connersis, & qui ad illa connolauerint, [f] & in quos ecclesiasticam, & quasi episcopalem [g] iurisdictionem obtinent, primam clericalem conferre tonsuram: [h] Nisi eis id competat ex pleno præfatæ sedis indulto. [i]

¶ Idem.

¶ Exempti in locis non exemptis oratoria vel capellas sine diœcesanorum licentia construere non possunt: nec in exēptis sine licentia Papæ. Nec possunt exempti assumere causas proprias seruorum liberorum hominum in se, etiā si illi sint sui censuales. h. d. Ioan And.

CAP. IIII.

AVCTORITATE] Sunt tres partes. Prima ponit triplicē prohibitionem contra exemptos. Secunda contra facientes iubet compesci per ordinarios: ibi, Quod si. Tertia prouidet ordinariis contra conseruatores, ibi, Et si quas. Secunda, principalis, ibi, Inhibemus. ponit inhibitionem & exceptionem. Tertia ibi, Causas. ponit illam inhibitionē, quam declaratibi, Etiā. Ioan. And.

ADDITIO. De æta. & quali. cum contingat: datur cōsilium q̄ hoc non fiat intra annum probationis: quia certum est, q̄ postea exire posset, & fraus fieri, quæ præcauenda est. de ser. non ordi. c. 1. sent. excom. religioso. Io. And.

g ¶ Quasi ep̄alem.] Hoc dixit: quia vere ep̄alē habere nō posset. fur posset christiana re, & alia facere, quæ sunt ep̄alis ordinis. si igitur abbas in parochia sua, vel alio loco habet iurisdictionem in spiritualibus: quod aliàs de iure debet ha bere episcopus: etiam puros laicos nec conuersos, nec conuertendos poterit clericare: aliàs non: sicut n. ep̄s laicum nō suæ iurisdictionis ordinare nō potest absque licentia sui ep̄i. sup. eod. lib. de temp. ordi. cap. vlt. sic nec iste abbas talem poterit ordinare.

h ¶ Tonsuram.] Cōfertur enim ipsam clericalis ordo. de æta. & quali. cum contingat. & hoc intellige secundum determinationem illius de abbate benedicto & presbytero: saluo eo. qd habes de suppl. negli. prælat. cap. 1. & possunt tales abbates confertre etiam superiores ordines vsq; ad lectoratum inclusiue. 69. dist. c. 1. in prædi. cap. cum cōstingat. Vide quod ibi dixi: subi etiam tenet Bos. & hic Archid. quòd alteri conferens imprimis characterem. Ioan. And.

ADDITIO. Faciunt hæc quæ tetigit glo. pro abbatibus, qui benedicunt calices, patenas, vestes sacerdotales, cruces, & similia, de quib. sup. de sacra unctio. cap. unico. ante finem. de consc. dist. 1. uestimēta. nam si benedicunt & consecrant personas, fortius & res. 12. q. 1. præcipimus. A cōsecratione calicis in quo fit unctio, ut in præ. cap. unico. abstinere debent, in aliis superioribus & similibus, ubi fit solum verbalis benedictio, sustineri pōt, qñ ad opus suarum ecclesiarum id agūt. aliàs abstinere debent, cum nec solemniter benedicāt populum. ut hic, nec aquam etiam benedicant solemniter. sup. de consecr. eccl. uel alta. aqua. maximè quia eorum benedictio simplex est, vel ad plus missa, ut no. in cle. de stat. monach. attendentes. §. statuimus. De mitratis dicam infra eod. ut Apostolicæ. supra 2. glos. Ioan. And.

i ¶ Indulto.] puta quia habent priuilegiū: quia quoscunque etiam non subditos uolentes ab eis ordinati, clericare & ordinare possint, tenor etiam priuilegiorum seruabitur. sup. eod. porro.

AVctoritate] Sunt tres partes. Prima ponit triplicē prohibitionem contra exemptos. Secunda contra facientes iubet compesci per ordinarios: ibi, Quod si. Tertia prouidet ordinariis contra conseruatores, ibi, Et si quas. Secunda, principalis, ibi, Inhibemus. ponit inhibitionem & exceptionem. Tertia ibi, Causas. ponit illam inhibitionē, quam declaratibi, Etiā. Ioan. And.

¶ Præsupponendum est illud, quod habetur in c. cū olim §. insuper. eod. tit. in anti. videlicet q̄ nullus hēt ædificare nouum oratorium, vel capellam, aut eā donare, vel altare nouum exigere sine licentia diœcesani: & si quis ꝛium fecerit, tam capella, seu oratoriū, vel altare, quam fructus sui cedunt diœcesano, non vt percipiat fructus tamquā suos, sed vt in tali ecclesia, vel oratorio possit instituere clericum absque cōsensu fundatoris.

CASVS. In diœcesi Fictauensi est monasterium exēptum, vel ecclesia exēpta: isti exēpti ædificauerunt vel dotauerunt de nouo aliquam capellā, aut oratorium sua, ꝓpria auctoritate: vtrum licite fecerint? Rādet q̄ non, si sine licentia diœcesani illam capellā de nouo ædificauerūt in loco nō exempto. sed vtrum in loco exempto possint capellā exigere sua auctoritate propria? Rādet quod non absque auctoritate papæ, qui habetur loco diœcesani; alioquin perderent capellā cum fructibus: ita q̄ si patronus diceret: ex quo non habeamus iuspatronatus in tali capella, reuocando dotem est audiendus; imò illam dotem iamque assignatam non poterit recuperare. Sed quid si fanctissime pater, sunt aliqui homines, qui tenent ab exemptis possessiones; sed tñ ipsi homines sunt dñi di rectis: quia illas possessiones tenent ad aliquem censum annuum: isti homines conueniuntur coram ordinariis, vtrum exempti possint petere, vt isti sui homines remittantur ad suos conseruatores? Respondetur, q̄ non: si causa super qua fuerunt conuenti, sit cōmodum ipsorum hominum: secus si esset cōmodum exē ptorum, & tangeret ius suorum exemptorum, & dominium directum illarum possessionū esset apud exēptos: quia tunc pro hominibus conuentis posset suscipere defensionem, & petere remissionem ad suos conseruatores: sed quādo commodum possessionum spectat ad ipsos homines, non possunt exempti pro eis suscipere defensionem, nec petere vt causa remittat coram suis cōseruatoribus. (Causas.) Et dicuntur causæ fuorum hominum, qñ commodum & incommodum spectat ad ipsos homines: ita quod ex fine litis non sunt exempti cōsecuturi aliquod commodum vel incommodum. Nota primo, q̄ exempti delinquentes in eo. loco non exemptis, puniri possunt per ordinarios, ad hoc. eo. vt & li. c. 1. Not. secundo, q̄ legati excōicatio la tā in casu non sibi commisso, est nulla, ad hoc sup. de præben. c. fi. Dominicus.

[Prima glossa. summat.]

a ¶ auctoritate.] exempti in locis non exemptis oratoria vel capellas sine diœcesanorū licentia cōstruere non possunt: nec in exemptis sine licentia papæ: Nec possunt exempti assumere causas proprias suorum liberorum hominum in se, etiam si illi sint sui censuales, hoc dicit. Io. And.

b ¶ Oratoria.) oratoria debent esse id quod verbum sonat. 42. dist. c. vlt & penult. & ista publica oratoria sine diœcesanorū licentia non construent in loco nō exempto, & de his oratorijs habetur sup. de censib. c. 1. eo. parentibus, priuatim autem orare in domo sua cuilibet licet: nō erigendo ibi altare, nec missam celebrando.

ADDITIO. nisi hæc duo faciat de auctoritate diœcesani. quod dic vt de conse. d. 1. vnicuique. & duobus c. seq. Io. And.

propter hoc exemptorum ipsorum conseruatores in eos sententias protulerint, illas penitus reuocamus. [h] Inhibemus insuper, ne in locis ēt exemptis hoc ipsi exempti facere audeant: nisi super his licentiam vel priuilegium habeant sedis Apostolicæ [i] spāle. Causas [k] quoque siue lites proprias [l] suorum hominum liberorum, [m] quę videlicet tantum ad ipsos homines pertinent, [n] ijdem exempti suo nomine, siue vt actores, siue vt de seruat mater ecclesia, ipso iure excommunicati sunt per cle. de excess. prel. ex frequentibus.

f ¶ Exceptis.) supra eo. vt priuilegia. & c. q̄ nonnullis. supra de sent. exc. permittimus, hodie dic vt inf. de sent. excom. c. vlt.

g ¶ Compescantur.) Ecce ergo quod exemptus propter delictum in loco nō exempto commissum, subest ordinario, supra c. a.

ADDITIO. Probat etiam decre. ista idem de exempto quoad tertium membrum, quod de celebrantib. loquitur. Ioan And.

h ¶ Reuocamus.] conseruatores. n. priuilegiorum ad hunc casum iurisdictionem suam extendere nequeunt, cum se ad hunc casum priuilegia non extēdūt: supra c. primo, nec se intromittere possunt, nisi de manifestis iniuriis. supra eodem lib. de officio delega. c. 1. & vlti.

i ¶ Sedis Apostolicæ.) quia 2 sicut eps est diœcesanus in loco non exempto, vt supra. sic & Papa est diœcesanus in loco exempto: puto tamen q̄ hoc casu sufficeret licentia legati de latere. argum. inf. de verb. sig. veniens in prin & supra de ele. si abbatem; & ad hoc facit quod dixi supra eo. 1. de ele. cupientes. circa prine. in glo. in hoc casu.

k ¶ Causas quoque.) & facit iste §. ad ea quæ not. Inno. & Host. sup. de appel. dilectus.

l ¶ Proprias.] palam est illam propriam causam esse, cuius damnum vel emolumentum ad aliquem suo nomine pertinet. ff. quando appe. sit l. 1. 2. q. 6. biduum. ver. palam.

m ¶ Liberorum.] in seruis enim secus: & in hoc nulla dubitatio.

[Glo. seq. reci. per tres quæstiones. Secunda ibi, de furto Tertia ibi, & illud.]

n ¶ pertinent.] dicebant Inn. & Host. in prædi. decre. q̄ si aliquis turbat cultorem agri mei, vel colonos meos, ꝛ illum datur mihi vtile interdictum, Vti possidetis: & ēt actio iniuriarum, si in iniuriā meam illud factū sit. ar. ff. de vi & vi armata. l. vim facit. ff. de actio. emp. & ven. qui pendente, & ff. de posti. l. 1. §. si quis tabulas. De furto tamen eis facto dominus non agit: sibi enim subduxit imputent, qui non bene custodierūt nec in-

1 Intellige de altari cum ara consecrata; nō em̄ phibet alias erigi altaria cum imaginibus sācto rum ad orādum.

2 Hinc no tāt doct. Papā esse diœcesanū & iudicē ordinarū exēptorū. vidē glo. no. in ca. nulla. 53. dist.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Dicit ñ hic Arch. q̃dñi agere pñt, nec eorũ subditi molestentur.

nec iniuriarum, si non sit factum in iniuriam 1 dñi, sed propter speciale odium subditi. Et illud habuerunt pro indubitato, quod dominus in iudicio nomine subditi agere non posset, vt ei satisfieret, cum nec illud eius principaliter interesset, nec sit eius procurator, alioquin eadem ratione ius subditi remittere posset isti autem exempti, forte vt duriorem causam adversariorum illorum suorum hominũ redderet, assumebant in se causam, vt actores vel rei, quod non licet eis, etiam si illi sint eis censuales, id est, certum censum soluentes: quia non propter id sunt ipsorum serui.

NE aliqui.) Præmittit duplicẽ constitutionis causam: & constitutionem subdit: ibi, Omnes. in qua exceptionem interserit: ibi, Illis.

¶Dicit Fran. ẽod. ca. q̃ priuilegium de quo hic loquimur, in noc. IIII. concesserat multis laicis, clericis, & religiosis. Sed Alexãder omnia illa priuilegia reuocauit p̃ter concessa regibus, reginis, regum filiis & fratribus, vel similibus personis: quæ antiquitus talem gratiam a sede Apostolica habuissent: & incipiebat illa cõstitutio, ad perpetuã rei memoriã. Clemẽs cuius fuerat hæc constitutio clementius Alexandro, sic temporauit, vt, si præter exceptos nõ extenderetur ad sententias ordinariorum: & temporationis causa pulchra fuit & formosa, quam ponit exordium: & eiusdem Clem. fuit decre. ne aliquis, supra eo. lib. de hęre Io. And.

† De differẽtia inter indulgẽtias, & priuilegia videl c. cũ personæ. ẽod. Archid. & Do. q. 1. §. fi. Bal. ĩ c. 1. & c. at si clerici. de iu. & Ioan. de Ana. in c. exsimunatione. de simonia.

CASVS. A sede Apostolica fuit mihi concessum fauore meæ personæ vt a quoquam non possem excommunicari, suspendi, vel interdici, & ponamus q̃ priuilegio meo nõ fuit facta expressa mẽtio de meo ordinario, quia non fuit dictum, cõcedimus tale priuilegium, vt non possit excommunicari suspendi, aut interdici, a quocunque etiã diœcesano suo: sed simpliciter fuit dictum, ut nõ possem a quocumque excommunicari, suspendi vel intercedi: vtrum per hmõi priuilegium admaturo meo diœcesano potestas, vt non possit me excommunicare, interdicere, vel suspendere? Ñdet Romanus pontifex, q̃ non: quia meu priuilegium non extenditur ad ordinariam, sed ad alios iudices. Et ista sunt vera quando priuilegiũ tale fuit cõcessũ alicui ordini vel loco religioso, puta tali monasterio: tunc mõ religiosi illius monasterij non possunt excõicari suspendi, aut interdici a quocumq; iudice sensores aliquatenus non assumunt: Etiam si sint ipsis dicti homines censuales; cum id nequaquam licitum sit eisdem.

¶Clemens quartus.

¶Priuilegiũ Papæ, quod quis excommunicari, suspendi, vel interdici non possit, non extenditur ad sententias ordinariorum, nisi tale priuilegium sit concessum regibus, reginis, vel ipsorum filijs, vel religioso loco, vel ordini. h d. Io And.

CAP. V.

NE aliqui [a] de indultis Apostolicis cõfidentes, alios cõfidẽtius in suo iure molestent, & ordinariorum iurisdictionem contemnant pariter & eludant: Omnes indulgentias, † & priuilegia, quibuscunque singularibus personis ecclesiasticis, vel sęcularibus cuiuscunque [b] sint pręeminentiæ, dignitatis, conditionis, aut status, quod interdici a quocumque, [c] vel excommunicari non possint; nec terrę vel ecclesiæ ipsorum ecclesiastico interdicto supponi, subquacunque forma verborum concessa; [d] (illis per quæ regibus, & reginis eorumque filijs, [e] necnon & religiosis quibuscunquæ, non personarum tãtum, sed ordinum priuilegiatorum, vel locorum ratione, [f] in hoc immunitas huiusmodi conceditur dumtaxat exceptis) de fratrum [g] nostrorum consilio ad ordinariorum sententias & processus edicto perpetuo prohibemus extendi.

¶Idem.

¶ Inferiores prælati, quibus per priuilegium conceditur vsus mitræ: si sunt exempti in prouincialibus, & episcopalibus concilij vti possunt mitris aurifrisiatis, non habentibus laminas aut gemmas. Et si non sunt exempti, albis & planis vtentur, in alijs locis vtãtur ut indulta permittũt.

CAP. VI.

VTAPOSTO-

est ab ordinario, sed personæ particulares possunt, nisi essent reges vel reginæ, vel eorum filij: quia etiam tales personæ particulares non possunt excõmunicari, suspendi, nec interdici a suis ordinarijs. Nota primo q̃ priuilegia tribuunt priuilegiatis materiam alijs iniuriandi. Et hęc est legitima causa reuocandi talia. Nota secundo, differentiam esse inter indulgentiam & priuilegium, vide de sepultu. in nostra. vide Io. And. de ver. sign. cum olim. Dom.

(Prima gl. summat dicens quo olim incipiebat.]

a ¶Ne aliqui.) ¶ priuilegium Papæ, quod quis excommunicari suspendi, vel interdici non possit, non extenditur ad sententias ordinariorum, nisi tale priuilegium sit concessum regibus, reginis, vel ipsorum filijs, vel religioso loco, vel ordini hoc decit. Et olim decretalis ista extrauagans erat, & incipiebat, ga pro qualitate, alias quoniam.

b ¶ Cuiuscumque.] ĵ. moderabitur illud verbum.

c ¶ A quocumque.] intelligas nisi a papa vel legato de latere. ĵ de verb. sig. venie. r. respon. & hoc idem priuilegium insellegunt habere hi qui sunt recepti in speciales filios Romanę ecclesię, vt ibi: sii autem in speciales subiectos tunc sunt exempti. ĵ. eodem, si papa §. finaliter.

d ¶Concessa.) tolle quod est infra de fratrum nostrorum, & c. redeas sup. illis. & tolle quod est infra, dumtaxat exceptis, per quæ, &c.

e Filijs.) est simile quod habes sup. eo. lib. de offi. de leg. c. vlt. 2

ADDITIO. Et in cle. de bapt. præsenti. Est tamen & dissimilitudo: quia decre ult. nil dicit de filiis. & decr. præsenti. dicit de liberis, & addit de principibus. Io. And.

f ¶Ratione) sic ergo intelligatur supra eo. tit. & lib. c. 1. §. in alios & sic nulla correctio, vt ille §. loquatur de priuilegio concesso religiosis, non propter personam, sed propter locum, vel ordinem, vt si ordo Prædicatorũ vel minorum sit in hoc priuilegiatus, vel monasterium Sancti Proculi. Si autem religiosus aliquis suę prorogatiua personę haberet hoc priuilegium secus esset.

VT Apostolicæ.) Primo pręmittit constitõis cãm. Secundo constitutionem ponit: ibi, De fratrum. & hæc duo facit: quia primo prouidet de locis concessis. secundo de aliis: ibi, In aliis. Iterum primo statuit de exemptis: Secũda de non exemptis: ibi, Non exempti.

¶Pro intellectu huius. c. est præsupponendum, q̃ eps dicitur celebrare in vestimentis epalibus, qñ est indutus ornamentis Pontificalibus, quæ sunt quatuor: scilicet, mitra, baculus pastoralis, annulus, & compagus: Vnde mitra, quæ habet duo cornua designat duo testamẽta, vetus scilicet, & nouum. Et fuit ordinatũ, quod epi haberent mitram ad instar Moysi, qui reuersus fuit cornnus a monte, vbi accepit legem Dei, & ignorabat, q̃ esset cornutus. Aliud vestimentum est baculus pastoralis qui dr crossa. Aliud est annulus, qui datur epis in signũ matrimonij inter ipsos & ecclesiam. Aliud dicitur compagus, sive callige epales, quę alio nomine dicũtur scandalia.

CASVS. Aliqs abbas a sede Apostolica obtinuit, vt posset vti mitra & aliis ornamẽtis episcopalibus: iste abbas comparuit in synodo episcopali, vt tenebatur, quia non erat exẽptus, vel erat exemptus, tamen habebat populum non exemptum, ratione cuius tenebatur comparere in synodo: & certum est q̃ iste abbas debet esse in eodem statu, in quo celebrat missam, & ipse fert mitram pretiosiorem mitra episcopali, puta quia sua mitra in medio habet lapides pretiosos. Item habet laminas aureas vel argẽteas: vtrum possit vti ista mitra? Respondet q̃ non potest vti tali mitra, quantumcunq; sit exemptus. Vtrũ autem exemptus possit vti mitra aurifrisiata, non habent sit exempus, vtetur mitra alba & plana non aurifrisiata, quãdiu erit in synodo & in consilio. Et istud ordinatum fuit, ne detrahatur auctoritati & honori epali, quia ignorantes putant q̃ ille qui habet maiores ornatus sit maioris auctoritatis, iuxta illud, Hunc homines decorant, quem vestimenta decorant [Ecclesiastici. 45.] vnde matrimonium contrahitur solũ inter episcopũ & ecclesiam, ideo eps debet portare annulum. Ex quo sequitur q̃ alii inferiores prælati non debent portare annulum. ideo dicit Io. An. q̃ clericus annulatus aut est episcopus aut fatuus. quod uerũ est, nisi habeat aliam dignitatem, vt quia est doctor, tunc enim in signum matrimonii inter ipsum & scientiam potest deferre annullum. (Aurifrisiatis) id est, non habentes laminas neque lapides pretiosos. Nota primo, q̃ de iure communi abbatibus & aliis inferioribus ẽpalis ab eps non competit vsus mitræ ratione suæ dignitatis. Nota secundo, q̃ priuilegium licet sit stricte interpretandum: tamen debet taliter intelligi, vt tota liter non frustretur suo effectu. Dominicus.

(prima glossa summat decretalem, & illam commendat.

licę [a] sedis benignitas, quæ nonnullis Abbatibus, † alijsque prælatis, quibus non competit [b] ex propria dignitate, concessit in ecclesiarũ [c] suarum gloriam, & honorem, quòd mitra † & alijs põtificalibus vti possint: prouideat, ne inde scandala oriantur; si tamen [d] quòd ipsi priuilegiati suorum priuilegiorum non frustentur effectu: & ex maioritate, ac decore maiori ornatuum, maioritas appareat dignitatum: [e] De fratrum nostrorum consilio pręsenti decreto statuimus, ut Abbates & alii, quibus mitræ vsus est ab eadem sede concessus: Exempti quidẽ in prouincialibus concilijs, (& episcopalibus synodis) quibus nonnulli eorum interesse tenentur [f]) mitris tantummodo aurifrisiatis, non tamẽ aureas uel argenteas laminas, aut gemmas habẽtibus vti possint. Non exẽpti uero simplicibus, [g] & albis ac planis vtantur. In aliis [h] uero locis exemptis, & non exemptis, mitris liceat illis uti, prout concessa eis ab eadem sede indulta permittunt. [i]

a ¶ Vt Apostolicæ.] inferiores prælati, quibus per priuilegium conceditur vsus mitræ, si sunt exempti in prouincialibus & epalibus concilijs vti possunt mitris aurifrisiatis, non habentibus laminas aut gẽmas: & si no sunt exẽpti albis & planis vtãtur: in aliis locis vtãtur, vt indulta pmittunt. Aequissima fuit huius decre. prouisio vt infra patebit.

b ¶ Non competit.) quia sunt ipsi prælati inferiores episcopis.

(Glo. seq sol. quæstionem.)

c ¶ In ecclesiarũ suarum.] Idem puto 1 si alicui inferiori prælato personaliter propter ipsius personæ p̃rogatiuam fuerit priuilegium tale concessum: quod interdum contingit. vt supra de ẽptis cũ in iuuẽtute: vbi propter prærogatiuam personæ, concessum fuit eṗo ornamentum archiepiscopale.

1 Et merito cũ fortiora sint priuilegia data ps̃onis cõ tẽplatiõe ecclesiarũ q̃ cõtẽplatione ipsarũ. ĵ. ca. proxi. Io. And.

d ¶ Sic tamen.] concor. supra eod. ca. 1. in prin.

e ¶ Dignitatum.] 100. dis. rationis. hoc vult dicere, veniebat Abbas ditissimus in hoc priuilegiatus ad concilium episcopale habens pulchriora ornamenta, & mitram epalem: ita q̃ ipse per inspectionem ornatuum videbatur episcopus. idem in ,puin

† Vide Antoniũ Capyc. cũ decisione neapo. 209.

f ¶ Tenentur.) forte propter capellas non exemptas, uel propter populum non exemptum.

g ¶ Simplicibus.]ut non solum non habeant laminas uel gemmas, sed etiam nec aurifrisiatas.

h ¶ Aliis]a prouincialibus, & episcopalibus, synodis & concilijs, puta cum celebrant in ecclesijs suis uel alienis.

i ¶ Permittunt.] Inspiciendus est igitur tenor priuilegiorum & seruandus. infra capitulo proximo. supra eodem, porro.

CVm personæ.] Hæc est prima Bonifacij in titulo. Diuiditur in tres partes, & ultima pars potest sub diuidi, quia primo tractat quãdo priuilegium sufficit uel dat causam præscribendi, Secunda ibi, Si uero. qñ neutrum horum occurrit.

CASVS. In diœcesi Pictauen. sunt aliqui, qui dicunt se habere priuilegium, ut sint exẽpti a potestate ordinarij, ptẽ tu quorũ priuilegiorum plura nefanda committunt, confidentes de suis priuilegijs, ita quòd sæpissime exinde oriuntur plura scandala, utrum eps ꝑt eos cõpellere & monere, ut sibi ostendant sua priuile-

CAP. VII. CVM † PER-

cialí, ibi enim in ornamentis præcellebat alios epi compos, quòd satis erat inducens, & scandalizabãtur epi, prouidere ergo æquiter voluit, ita q̃ scandalum tolleret, & priuilegium aliquod conferret. Et nota q̃ non est pompositate respuendum, immo ratione defendendum, q̃ doctores rogati, uariati, & ornati incedant, ut per illa dignitas doctoratus 2 appareat, sed sunt scholastici reprehendendi, qui sibi uestes doctoribus sofũ congruentes assumunt.

2 Quę sint insignia doctoratus, uel militiæ uide p̃ignor. de Homodeis cõci. 129.

f ¶ Tenentur.) forte propter capellas non exemptas, uel propter populum non exemptum.

g ¶ Simplicibus.]ut non solum non habeant laminas uel gemmas, sed etiam nec aurifrisiatas.

h ¶ Aliis]a prouincialibus, & episcopalibus, synodis & concilijs, puta cum celebrant in ecclesijs suis uel alienis.

i ¶ Permittunt.] Inspiciendus est igitur tenor priuilegiorum & seruandus. infra capitulo proximo. supra eodem, porro.

CVm personæ.] Hæc est prima Bonifacij in titulo. Diuiditur in tres partes, & ultima pars potest sub diuidi, quia primo tractat quãdo priuilegium sufficit uel dat causam præscribendi, Secunda ibi, Si uero. qñ neutrum horum occurrit.

CASVS. In diœcesi Pictauen. sunt aliqui, qui dicunt se habere priuilegium, ut sint exẽpti a potestate ordinarij, ptẽ tu quorũ priuilegiorum plura nefanda committunt, confidentes de suis priuilegijs, ita quòd sæpissime exinde oriuntur plura scandala, utrum eps ꝑt eos cõpellere & monere, ut sibi ostendant sua priuile-

gia, ut

Universidad de Deusto
Biblioteca

gia, vt videat an sint taliter exempti a sua iurisdictione ꝙ non possit eos punire pro suis criminibus? Rñdet, ꝙ potest eps tales exemptos compellere, vt ostendent sua priuilegia sibi ep̃o vel suis commissariis, & ꝙ vel eius commissarius possit legere priuilegia integraliter: & si petat ꝙ priuilegia illa exhibeantur occasione articuli super quo est cõtrouersia: sed tunc habita lectura integrali omnium priuilegiorũ non habebit copiã omnium, sed solũ illius articuli, de quo est contrauersia. Sed quæritur vltra, numqd eps pendente ista exhibitione, an priuilegia sua sint sufficiẽtia ad impediendum suam iurisdictionem, poterit in eos exercere suã iurisdictionẽ? Respondet Romanus pontifex cum distinctione: Aut enim isti priuilegiati ad fundandam suam intentionem, id est, ad probandum suam exemptionem allegant priuilegium exemptionis tantum aut priuilegium, & præscriptionem simul: aut allegant solum præscriptionem, & sunt in possessione exemptionis: tunc pendente litigio super exhibitione priuilegiorum suorum, non poterit eps eos turbare in sua possessione exẽptionis, neq; in eos poterit exercere suam iurisdictionem: Si autem allegant solũ præscriptionem, quia dicunt præscripsisse libertatem, nõ extinctiue, ita ꝙ nulli subsint: quia non possunt esse acephali, sed dicunt præscripsisse libertatem translatiue: hoc est, non subsunt ordinario naturali, sed alteri: & in isto casu quamdiu probabitur præscriptio, reputabũtur subditi epi: ita ꝙ eps poterit in eos exercere suã iurisdictionẽ Rõ diuersitatis inter priuilegium & præscriptionem: quia priuilegium est plus fauorabile quam sit præscriptio, quæ est mere odiosa: ideo pẽdente iudicio sup̃ prescriptione, eps uretur iurisdictione sua ordinaria? quamquam reuera talis non sit sibi subditus. [Infamiam] quæ infamiam iuris: nã quædam sunt delicta, quæ ipso iure irrogant infamiam, id est, ipso facto. de quibus in l. 1. ff. de quibus irrogatur infamia. Alia sunt delicta, quæ non irrogant infamiã ipso facto: sed per sñam iudici. [Loco securo.] vbi eps non posset exemptis inferre violentiam: quia forte eps sibi remoueret eorum priuilegia, & illa non possent recuperare sine magnis laboribus & miseriis [Integraliter.] Licet pro pleuti non sit controuersia de oib. articulis, sed de vno solo tantum. Not. primo ꝙ exemptus a iurisdictione ordinarii dicitur habere libertatem. ad hoc ff. eo. tit. & lib. c. 1. Nota secundo arg. differentiam esse inter priuilegium & indulgentiam. ad hoc ff. eod. tit. & lib. cap. ne aliqui uide not 22. q. 2. in summa. & de sepul. in nostra. in prin. Dominicus.

[Prima glosa diuidit, & summat.]

a ¶ Cum personæ.] in prima parte demonstrat quid iuris cum quis solo priuilegio se dicit exemptum. In secunda ibi. Si autem. quid iuris: cum super hoc pscriptionem allegat. In tertia: ibi, Quod si tales. quid iuris cũ allegat vtrumque.

ADDITIO. Et hæc vltima pars subdiuiditur: quia prima tractat quãdo priuilegium, vel sufficit, vel dat causam præscribendi. Secunda ibi. Si vero quãdo neutrum horum occurrit. Et pro parte sumi potuit ex extrauaganti Alexandri iiii quæ incipit, quia plonæ. de quæ etiam mentionem fecit Gul in Spe. de appel. § restat. versi si autem iudex & hoc eo. tit ver si. & not.

b ¶ Infamiam.] sup. tit prox. c. vnico. prouidendum fuit: quia crudelis erat negligẽdo famam suam. 12. q. 1. nolo.

c ¶ Læsionem.] metas enim priuilegiorum suorum seruare debent. supra eodem tit. & lib. c. 1. in principio.

d ¶ Securo.) ad idem ff. de fide instr. accipimus. vnde si locus nõ est securus, licet parti appellere. ff. vt lit. nõ contesta. accedens. 2. sup. de app. ex parte. 1. & j. de sent. excom. venerabilib. § & hoc ipsum alta littera est secreto. 1

ADDITIO. Sed prima verior, secundum Ioan. Mo. & Archid.

e ¶ Prudentibus.] sup. de consan. & affi. c. 1.

f ¶ Carentibus.] 3. q. 5. ꝙ suspecti. vnde bonum est ꝙ de ipsorum consensu assumantur. de offi. deleg. super quæstionum.

g ¶ Competentem.] supra de dila. c. 1. alias posset appellari, vt ibi. considerandum est circa hoc, quæ habentur supra de appel. cum sit.

h ¶ Moderandum.) sic supra eod. libro de appellatio. legitima.

i ¶ Impedimento.] sic supra eo. lib. de ele. quam sit. & c. cupientes. § ꝙ si. & c. commissa. § 1.

[Glo. seq. rationem reddit, dicens opinio. Innoc. approbatam, & Hostien. reprobatam, ad ipsius rationem respondens.)

k ¶ Integraliter.) ne præcedentia vel sequentia arcten. articulũ de quo contendit. ff. quædam talia ape. l. 2. § diem & capite edenda est ratio. ff. de eden. l. arge tarius. § 1. & l. 1. § editiones. & §. edere non vt. & approbatur hic opi. Inn. qui hoc quod hic dñ, notabat pra de fi. instr cõtingit. in 2 Et reprobatur opi Hostiẽ. qui ibi not. ꝙ priuilegium erat legendum & ex re hibendũ solum in illo capitulo, de quo erat qstio. nã si totus tenor legeretur, posset lectio dare litigãdi materiã, sicut editio, quod est ꝙ mẽtem ipsius decre. contingit, q̃ debet verbis pserri. de uer. sign. intelligentia, sed non statur huic, sed primę rationi: nec ita ex simplici lectura oritur litigãdi materia sicut ex transcripto, ꝙ pluribus diebus & noctibus videntes & prælegẽtes aduocati litigia inde sumunt, vt ibi: & licet utraque opinio satis habeat æquitatem: prima tamen magistratione & illo textu fulcitur, & ideo hic approbatur.

[Glo. seq. obiicit, & soluit.)

l ¶ Tradere.) sed quare reus probare cõpellitur & ede re propria instrumenta contra se: contra id supra de ba. c. 1. C. de eden. l. qui accusare? Dic quòd ille primitegiatus siue agat, siue excipiat, habet probare ex eo ꝙ de iure communi intentio episcopi est fundata: & ꝙ dicit de editione, locum habet in priuata, vel propria scriptura,

† Supplẽt Dñi. & phi. seu alii, quorũ iurisdõ fundata est iure cõi, autsta tuto, priuilegio notariis, quia notorium facti, vt late Anch hic operatur idẽ ꝙ notoriũ iuris. Font.

scriptura, qua quis vsurus non est; porro in cõi, vel propria scriptura, qua quis vsurus est, locum nõ habet, qđ dic vt no. in prędicto c. 1. de prob. & ff. de fi. instr. G. per tot. ff. de eden. l. 1. § editiones. & in cle. de vsu. ex gtaui. in glo. vide quod ibi. Io. And.

a ¶ Solummodo.) qa non simul allegant priuilegium, & præscriptionem, de quo in sequen. § tractabit.

b ¶ Canonicam.] xl. annorum, vt infra se quitur cum titulo: qđ dic vt ff. eo. lib. de præscrip. c. 1. Io. And.

Glo. seq. obiicit, & & dupliciter solu it.)

c ¶ Ordinarijs.) Mirum est quomodo ordinarij cognoscũt in causa sua: contra id 4. q. 4. cap. j. C. ne quis in sua causa. in rubro & nigro. Solu. ordinarius bene cognoscit de cã ecclesiæ 1 licet non de propria quod dic vt no. 2. quæst. 7. si quis ergo. de cleri. male. ca. 1. & j. de pẽnis. Romana. Itẽ ordinarius dicit suam esse iurisdictionem, & subditi hoc negat: sua sit iurisdictio. 2 de iud. si quis ex alie na. Sed ad omnẽ suspicionem vitandam melius vt id expediatur. sup. de fo cõp. si quis contra. & ff. de iurisd. omn. iud. præter.

ADDITIO. Idem Mona. Archid. remittit ad no. per Inn. de dila. præterea de cenub. venerabili. de verb. sig ex parte. Io. And.

d ¶ Huiusmodi.) canonica. f. nec potest subditis obedientiã præscribere contra prælatum, quod dic vt sup. de præscri. cum non liceat.

e ¶ Munitos.) & sic allegans hæc duo simul, auditur, vt sup. de præscri. auditis. (Vide de hoc de verb. signi. abbas.) Contra eo. tit. veniens. dic vt dixi j. de reg. iur. nullus pluribus.

ADDITIO. Archid. remittit ad no. 23. dist. quamquam in glo sic ergo. Io. and.

f ¶ Per se.) sine præscriptione.

g ¶ Prædictis.) sup. 1 & 2. respõso.

h ¶ Quadraginta annorum.) quia minor non currit ff. ecclesiam. 16. q. 3. c. placuit 2. ver. quas actiones. sup. de præscri. de quarta.

i ¶ Violentia.) sic possidentes cum pati debent pœnã, ergo non præmium. inf. eo. lic. 3. eo. lib. de præb. cum sit 15. q. 1. legi.

ADDITIO. Ioan. Mona. alleg. de translat. inter corporalia. § sed neque. ff. solu. matr. si ab hostibus. Ioan. And.

(Glo. seq. allegat vnam concor. signat vnum contrarium, & remittit.)

K ¶ Præcario.) sic sup. de resti. spol. olim 1. licet. n. ista sit iusta causa possidendi: non dat tũ titulum pscribendi, ne ille qui precario concessit, ex liberalitate sua illiberalitate recipiat ff. naturam ff. actus. ff. de preca. l. 1.

l ¶ Turbentur.) hoc idem si solum priuilegium allegarẽt, vt probatur in sequenti §. in prin.

m ¶ Iure communi.) 16. q. 7. omni basilicæ.

n ¶ In eosdem.] no. quantus fauor priuilegio debetur: est enim priuilegium ex se fauorabile, sed præscriptio odiosa. sup. de deci. tua. & cap. ex parte. & dixi de hoc infra de reg. iur. odia.

EPiscoporũ, & aliorum.] primo ponit quadruplicem prohibitionem: Secũdo pœnam adiicit pœnis antiquis: ibi, Qui vero.

CASVS. Propter delictum comitis Pictauen. fuit ciuitas Pictauen. interdicta interdicto generali, & totus comitatus Pictauen. in quo comitatu Pictauen. sunt alii qui exempti, secundum eriorem intellectum. qui putantes se non teneri ad interdictum, quod diœcesanus imposuit, eo quia sunt exempti, contemnunt illud interdictũ, & celebrant diuina officia ianuis apertis & alta voce

CAP. VIII.

EPISCOPO-

Certũ est, ꝙ a iure antiquo sunt aliquæ pœnæ introductę ff. nõ obseruãtes interdictũ: Sed vtrũ vltra illas pœnas sint aliæ pœnæ introductæ; Rñdet ꝙ sic: qa est eis interdict⁹ ingress⁹ ecclesiæ donec fuerit satisfactũ ad arbitriũ epi. Et notanter dr ad arbitriũ: quia nõ tenetur satisfacere ad dictũ epi: nisi ut bonus iudex fuit arbitratus. Sed quid, pone ꝙ eps Pictauen. prulit in aliquos suos subditos sñam excõicationis & mandauit eps, ut tales subditi nõ reciperẽtur ad diuina? Certum est, ꝙ tales non dẽnt ad diuina admitti. Sed quid? qa licet eps mãdet subditis, ut illos nõ reciperẽt ad diuina, nõ tñ mãdet exemptis; nunquid exempto possunt tales excõicatos admittere ad diuina? Rñdet ꝙ nõ: & si ꝛrium fecerint, incurrunt prędictã pœnam: quia eis est interdictus ingressus ecclesiæ, & efficiunt irregulares. in c. is qui. de sen. excõ. j. eo. lib (Conceditur.) ut in c. alma. j. de sen. excõ. eo. lib. ſ. basſa noce & ianuis

clausis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

clausis. Nota primo, ꝙ diuina officia non debent populo celebrari in locis interdictis: & celebrantes in locis interdictis incurrunt graues pœnas, & maiores pœnas incurrunt exempti, quam non exempti. l presbyteri C. de epis. & cle. vbi magis puniẽdi sunt illi, q plurimũ honoris a principe susceperũt: ideo si exempti delinquãt grauius sunt puniẽdi, quam cæteri. Item quia isti priuilegiati cõfidentes de suis priuilegijs, prius cæteris violabãt interdictũ: ideo propter frequẽtiam delicti ordinatum fuit, ꝙ plus cæteris punientur. Nota vlterius iuncta gloss. ꝙ celebrans præsente excommunicato nõ est irregularis: sed est ei interdictus ingressus ecclesiæ: tamẽ est proximus irregularitati: quia si se immisceat diuinis, efficit irregularis. c. is qui. de sent. excõ. istomet libro. Nota vlterius, ꝙ appellatione sacramentorum ecclesiæ, non venit sepultura. Nota insuper, ꝙ decreti appellatione cõprehenditur constitutio iuris communis. Quid autem sit proprie decretum. vide gl. sup. eo. lib. de reb. eccl. non alie. c. 2. No.

† Vide el. ex frequẽ ribus. de sen: excõ. Cald. 3 fi. 4 tit. de sen. excõ. & late Fel. in c. a nobis ex de excep.

† Ciuitatis appellatione qd veniat vide per Feli. in c. Rodulphus ex de res.

finaliter, ꝙ eadem pœna punitur faciens celebrare diuina in loco prohibito qua punitur celebrans, ad hoc cle. grauis de sen. excom. Dom.

[prima glossa summat.]

a ¶Episcoporum.) interdictus est ingressus ecclesiæ regularibus, vel sæcularibus, quamuis exempti, q sciẽter celebrant, vel celebrari faciũt diuina in ciuitatib. vel locis interdictis: nisi fm permissionẽ iuris: vel excommunicatos, vel interdictos publice ad diuina officia, sacramenta, vel sepulturam admittunt. hoc dicit. hodie aggrauata est pœna, quod dic vt de sepult. in clem. eos. & in clemen. de senten. excommuni. ex frequentibus.

b ¶Communi.] de formis videbitis. ꝛ. eo. titu. si papa.

c ¶Interdicti.) vide cle. de sent. excom. c. 1.

d ¶Ordinarijs.) sic sup. eo. tit. cum & plantare.

e ¶Delegati.) ergo interdicere possunt. ad idem sup. de offi. deleg. c. 1. &c. sane 2.

ADDITIO. Saluo quod habes in extrauag. Bonif. pro uidere attendentes. Io. And.

f ¶Vel a iure.] vt sup. eo. lib. de ele. vbi periculum. §. ciuitas. & sup. de censi. quamquam, & inf. de pœn. felicis. in fine.

g ¶Officia.) celebrans præsente excommunicato maiori excommunicatione, vel interdicto, nõ est irregularis. ꝛ. de sen. excom. is qui, vbi de hoc, interdum tamen licet celebrare præsentibus interdictis, quod dic vt ꝛ. de sent. excom c. vlt.

h ¶Sepulturam.] vide cle. de sepul. eos qui.

i ¶A iure statutas.) sicut diuersa sunt narrata, sic diuersæ, puisiones iuris, si q celebrãt in ciuitate, castris, vel villis, nisi quantum eis a iure permittitur, cõpescãtur per ordinarios. ꝛ. eo. auctoritate, si celebrãt in loco interdicto, vltra quam a iure permittitur sciẽter sunt irregulares. ꝛ. de sen. exc. is qui, sed si presentibus excommunicatis celebrant, secus, vt ibi, & sup. dixi.

(Glo. seq. primo ostendit vicinitatẽ irregularitatis secundo tractat, an in nõ exemptis locum habeat ista pœna.

k ¶Ingressum.] hoc aduerte, quia vt ꝛ. dixi, licet quidam ex istis non sint irregulares: tamen per decretalem istam sunt vicini irregularitati contrahẽdæ: quia si post hmõi interdictum in ecclia celebrauerint, tem incurrunt, vt ꝛ. de sen. excom. is cui. Scire debes ꝙ quidã hanc decretalẽ, & eius pœnam, dicunt locum habere tantũ in exemptis: & ꝙ ei facit, quia multo maiore pœna sunt digni, quibus cum pluribus honoris ꝙ iniuriones principum est delata, repetiuntur in crimine. C. de epis. & cler. l. presbyteri. Et est canonizata. 5. q. vlt. presbyteri. vnde dicamus hoc statutũ circa eos tãtum, ne priuilegiorum ptextu flagitiorum crescat auctoritas. C de priuil. schola. l. 2. lib. 12. sed contrarium credo, scilicet hanc decret. & eius pœnam habere locum etiam in non exemptis per litteram, quæ sup. dicit, quantumcumque, &c. quasi dicat decreta. ista, ꝙ vult & exemptos nõdum non exemptos hac constitutione ligari. ad idem sup. de præb. c. 1. cum simi.

1 ¶Contempserunt.) sic supra de immunit. eccle. quoniam.

CAP. IX.

PER † EXEMptionem.) Eximitur quandoque ecclesia quãdoque ipsius canonici, quandoque clerici. Ista tria quid importent, ordinate declarat. Et tria facit hæc decret. quę satis patent. Secunda ibi, Verum. Tertia ibi, Si autem.

CASVS. papa per suum priuilegium vel indultum eximit aliquam ecclesiam a iurisdõne diœcesani, ꝙ vnam de formis in c sequen. quia dicit papa: talẽ ecclesiã eximimus a iurisdõne ordinarij: vtrum per hoc videatur Papa non solum exemisse ecclesiam a iurisdõne ordinarii, sed etiam ministros ipsius ecclesiæ. Rñdet ꝙ non. Ve ponamus, ꝙ est aliqua ecclesia quæ uentualis, vel collegiata, in qua est rector habẽs administrationem: Papa illam ecclesiam exemit a iurisdõne ordinarii sub hac forma: Talem ecclesiam eximimus, vel per aliam formam: vtrum uideatur tantum modo locus exemptus, vel vtrum cum hoc videantur monachi exempti, & etiam rector parochialis, qui est vicarius perpetuus? Rñdet ꝙ per illud priuilegium videtur solum exemisse ipsius monasterii religiosos clericos & conuersos: sed non videtur exemisse vicarium perpetuum, neque populum ipsius parochiæ: & iõ ipse vicarius remanebit sub iurisdictione epi. Sed quid, ponamus ꝙ Papa per suum priuilegium exemit canonicos eccłæ Pictauen. in qua sũt ministri diuersi nici: vtrum videantur exempti capellani? Respondet ꝙ non: eriã si essent ministri habentes dignitatem: dũ tamen non haberent canoniã in ecclesia Pictauen. Secus si papa in suo priuilegio est vsus vocabulo clerici, puta quia dixit, Nos eximimus a iurisdictione ordinarij clericos ecclesiæ pictauen. quia tunc vr exemisse omnes ministros ipsius ecclesię. Nota primo ꝙ exempta aliqua ecclesia a iurisdictione epi, videntur exempti similiter ministri ipsius ecclesiæ: quia ista exẽptio ecclesiæ dicitur exemptio realis, & se extẽdit ad personas. Nota ꝙ quando eximitur ecclesia, videt locus exemptus, & ẽt ministri illius ecclesiæ: non tamen vicarius perpetuus ecclesiæ parochialis: neque parochiani illius ecclesiæ per illud priuilegiũ sunt exempti a iurisdictione diœcesani. Nota ꝙ appellatione canonicorum venit solum habentes canoniam in ecclesia. Nota, quòd appellatione clericorum veniunt omnes ministri ecclesiæ.

(Prima glossa diuidit, dicit quid declaret: & vnde sumpta.)

¶ Per exemptionem .] Tria dicit hęc decret: quę tatis parent. Et emanauit declaratiue ad ea quæ not. Innoc. & Host. sup. eod. cum capella. & c. recepimus. Et fuit sumpta de extrauaganti Inno. quæ incipiebat: Ad perpetuam.

ADDITIO. Guil. tamen in Spe eo. tit. versi. Item licet allegabat, c. cum super. quæ in summa dicebat, ꝙ abbas cõtra epm agens super exẽptione ecclesiæ monachorum & parochianorũ succubuit in vltimo: quia nihil de parochianis in priuilegio dicebatur. Io. And.

(Glo. secunda soluit quæstionem, & remittit.)

¶ Ipsa ecclesia.] cum atrio secundum ea quæ dixi secundum Ber. sup. eo. c. 1. & subintelligatur exempta. & bene patet p hoc c. & per decr. illã sup. eo. lib. de præben. quamuis ꝙ eximit ecclesiam catedralẽ, ne sub generali vocabulo ecclesiarum ciuitatis intelligatur ea exemisse omnia etiam minora beneficia de ecclesia, vt ibi dixi.

¶ Non autem.) subintelligitur exemptus', &c.

¶ Curam habet.] vnde tales presbyteri habent instituti ab epis, & intelliguntur esse epetui, quia nequunt absque rationabili causa ex iũc ab epis amoueri. sup. eo. lib. de capel. monã. c. vnico. & hoc casu propter hãc curam & populum non exemptum, prælatus exemptus vadit ad synodum episcopalem. supra eod. tit. & lib. vi. Apostolicæ.

[Glo. seq. dat simile, secundo obiicit, & soluit.]

¶ parochiani.] sicut aliud est clericus, aliud est populus supra eo. ex parte. 1. & infra de sentẽ. excõ. si sententia. 1. respõso. sed huic videtur contradicere ꝛ supra de verbo. signif. cum clerici. vbi nomine ecclesiæ 1 cathedralis, intelligitur solum capitulũ, nõ inferiores clerici vel conuersi. sed ibi de iuramento loquitur, ꝙ stricte intelligitur, nec extenditur ad ea, quibus non fuit cogitatũ. supra de iureiur. c penu. Iurisdictio autẽ ita pendet penes episcopum & capitulum, ꝙ non penes inferiores clericos intelligatur, ergo

ptionem a ecclesiæ concessam, ipsa ecclesia b & ipsius monachi vel canonici, clerici etiam & conuersi, perpetuoque oblati (non autem c ecclesiæ eiusdem presbyter, qui parochianorum curam d habet, quo ad ea quæ ad curam eandem pertinent, nec ipsi parochiani c etiam) intelligantur exempti. † Verum si canonici alicuius ecclesię eximantur; ipsi soli canonici, nõ autẽ f ecclesiæ, uel alii eius clerici g sunt exempti. Si autem clerici cuiuscunque ecclesię eximãtur; tunc tam canonici, quam alii clerici eximũtur, nõ tamen ecclesia: nisi aliud in exemptionis priuilegio exprimatur.

¶ Idem.

¶ Formas priuilegiorum ponit hæc decretalis, quarum quædam exemptionem conferunt quædam non. Io. And.

CAP. X.

SI PAtriarchæ.) Papa.] Hæc est optima decre. in materia interpretationis priuilegiorum, primo distinguens inter uerba narratiua & assertiua, ponit sex formas uerborũ quæ assertiue prolatæ sapiunt exemptionem: & de ultimis quattuor rationẽ subdit: Secunda: ibi, Et est idẽ. ponit alias octo, & sic quattuor decim, usq; ibi, Nõ sic. Et ibi ponit tres formas, per quas non datur exemptio usque ibi, Licet. ubi de formis aliis protestatur. Io. Andreæ.

¶ Illud c. ponit formas, per quas potest probari exemptio aliquorum.

CASVS. Eps Pictauen. uel eius officialis uolebat punire, & corrigere Titium de aliquo excessu, unde fecit ipsum citari ad comparendum personaliter ad se purgandũ sup tali excessu: Titius conuentus in termino sibi assignato, comparuit, & opposuit, ꝙ erat exẽptus a iurisdictione epi, & ideo petebat remitti ad suum iudicẽ, siue conseruatorem suorum priuilegiorũ, Certũ est, ꝙ intento epi, siue eius officialis est fundata de iure cõi, ideo iste Titius tenetur probare suam exceptionẽ. sup. eo. tit. & lib. c. cum personæ. vnde Titius ad probandum suam exceptionem, produxit quoddam instrumentum delegatorium, in quo dicebatur, Conquestus est nobis talis Titius Romanę ecclesię immediate subiectus, utrum fuerit sufficienter, pbata exemptio? Rñdet ꝙ non, quia illa uerba narratiua non faciunt fidẽ sed solũ uerba dispositiua, nisi in uerbis dispositiuis cõtineretur, ꝙ talis Titius est subiectus Romanæ curiæ. Sed uellẽ informari, quæ uerba sint necessaria ad hoc ꝙ aliquis dicatur eximi a iurisdictione ordinaria & ꝙ quæ uerba põt, pbari exẽptio; Rñdet ꝙ pluribus modis põt probari exemptio, dummodo probetur per unam de formis quæ sequuntur in littera, uidelicet si dicat Papa in uerbis dispositiuis, Nos talem ecclesiam eximimus a iurisdictione ordinarii. uel sic, Dicimus talẽ ecclam tenere ad pprietatẽ B. Petri. uel sic, Dicimus vt

declara-

Universidad de Deusto
Biblioteca

declaramus talē eccleſiam ſubiectam Romanæ Eccleſiæ, vel ad eccleſiam Romanam nullo medio pertinere. vel aſſerimus talem eccleſiam nullo medio ad Romanam Eccleſiam pertinere. Sed quid, ponamus ꝙ in verbis aſſertiuis dixit papa in ſuo priuilegio, uel in ſententia: Nos talem eccleſiam aſſerimus exēptā a iuriſdictione ordinarii: uel aſſerimus talem eccleſiam ſpectare ad ius & proprietatē beati petri: vtrū ſufficiēter ꝓbetur exēptio? Rñdet quòd ſic: Nam omnes eccleſiæ de iure cōi ſpectāt ad Romanam Eccleſiam: ideo ſi Papa in priuilegio ſuo uel ſēntia apposuerit iſta uerba, in uerbis diſpoſitiuis, vel aſſertiuis, dēnt illa verba aliqd operari. Sed qd, qa Papa dixit in ſuo priuilegio, ꝙ talis eccleſia potiatur libertate Romanæ Eccleſiæ; utrū ſit ꝓbata ſufficienter exēptio? Rñdet ꝙ ſic. Idē ſi dicat Papa: talis eccleſia in ſignū libertatis ſoluet annuū cēſum. Secus ſi diceret ſolū Papa idefinite, ꝙ talis eccleſia ſoluet annū cēſum Eccleſiæ Romanæ. Idē ſi dicat ꝙ in tali eccleſia non audeat ordinarius collocare ſuam ſedē, tūc enim vī talis eccleſia priuilegiata. Sed quid ponamus ꝙ Papa dixit in aliqua ſnīa, uel priuilegio, Nos recipimus tales religioſos talis ordinis in noſtros proprios & ſpāliter ſubiectos Romanæ Eccleſiæ, an videātur iſti exēpti a prāte ordinarii? Rādet ꝙ ſic, Secus ſi dixiſſet papa. Nos tales recepimus in proprios & ſpeciales filios. Nam per illa uerba non viderentur exempti a iuriſdictione ordinarij. Idem dicendum eſt ſi Papa aliquibus concediturindultum vel priuilegium, vt a quoquam non poſſint excōmunicari uel ſuſpendi: & ꝙ in ſignū huius ſoluāt Eccleſiæ Romanæ annuū cenſum: nam per illa verba nō videntur exēpti a iuriſdictione diæſani. Poſtea dicit Romanus pontifex in fine, ꝙ p præſenti non potuit cogitare omnes formas quibus pōt conferri exemptio: Nam per alias formas pōt probari exemptio, dummodo cōſtet de mente Papæ. Not. ꝙ poſita in lege gratia exempli, non reſtringunt legē ad caſum expreſſum: ſed extenduntur ēt ad alia ſimilia. ¶ Nota, ꝙ exemptio appellatur libertas, & ꝙ illam allegans debet eam probare. vide ſup. eo. tit & lib. c. cum perſonæ. Dominicus.

(Prima gloſſa ſummat, & dicit quid declaret.]

a ¶ Si Papa.] formas priuilegiorum ponit hæc decreta'is, quarum quædam exemptionem conferunt, qdā non. Et de hoc not. per Innoc. & Hoſtien. ſup. eod. recepimus. & per Hoſt. ſup. eo. cum capella.

[Gloſſa ſecunda exemplificat.]

b ¶ Principaliter.] puta impetrat litteras prælatus ſuper reuocatione rei eccleſiaſticæ male alienatæ, quib. dſ, coqueſtus ē nobis T. prælatus talis eccleſiæ nobis immediate ſubiectę, ꝙ p deceſſor eius, &c. ung talia verba ſolemnis uocare, narratiua, nō aſſertiua, unde ſ. legi talia verba narret, ad hoc bene concor. ſ. q. 6. hæc quippe. & qd ibi no. in i. gloſſa. ADDITIO. Vide qd no. in cle. de proba lit teris. in gl. narratiuis. Archi. remittit ad ſū. Azo de fal can. adie. & 19. diſt. c. 1. uer. itaq. in gloſſ. eſt hic argu. ſubdit etiam hic tolli opinionem quam no. Bernand. de reſcript. nonnulli. in glo. ſic ergo, ultra medium. Io. And.

[Glo. ſeq. ſignat cōtrarium, & ſoluit.]

c ¶ Probata.] Contra videtur quod no. Ber. ſ. de cenſ. cum olim. in 1. gloſſ. ubi dicit, ꝙ ſtatur publicæ ſcripturæ in qua continetur de finibus epiſcopatuum, licet iſta ſint facta ob aliud, ſed illud habet locum in ipſa probatione finium, quæ fit per argumenta. ſup. de proba. cum cauſam. & cui ios cōmune non eſt contrarium, & ſequerentur hoc ca ſu plenæ probationes & ideo ſecus.

d ¶ Aſſerat.] No quia. ſup. dixit, narret. ergo hic de aſſertiuis, ibi d narratiuis. hodie plene probant narratiue

litterarū Papalium, ſi ſunt de ſuo facto. & ſuper his ſtatur gratia, vel ipſius intentio: per cle. de proba. litte ris. & vide quod ibi no. in glo. antepenult.

e ¶ Eccleſiæ.) ſup. de reſt. in integ. c. 2 de arbi. cum tpe.

f ¶ Sine medio.) ſup. eod. cum olim 1.

(Glo. ſeq. allegat concor. arg. & remittit.)

g ¶ Debeant.] Optime concor. ſup. eo in his. (Et cōcor. quas his alleg. Arch. ibi inuenies in ult. glo. Et nota ar guendū a verbis. ſup. de deci. ad audiētiam. de quo dic ut no. 22. q. 5. humanæ. & 5. de uerb. ſig. propterea. lex tamen non debet imponi uerbis, ſed rebus ſup. eo. lib. de elect. commiſſa. ad fi. Io. And.

h ¶ Et eſt idem.] ſcilicet ꝙ eccleſia debet plene iudicari exempta.

i ¶ Libertate.) ſupra eo. cum olim 2.

k ¶ Indefinite.) quia ſecus ſi poſt determinationē alicuius certę libertatis conceſſæ, ut infra §. idem.

l ¶ Collocare.) in locis. n. exemptis hoc non poſſunt epiſcopi. 18. q. 2. luminoſo. ſup. eod lib. de offi. ord. cum epiſcopus.

(Gloſſa

Glo. ſeq. reci. per duplicem obiec. prima ad quid ualeat conceſſio: ſecunda, de duabus legibus, & vtrique reſpondet.

a ¶ Non exiſtunt.] ſed ſunt priuilegiati, vt ſ. de verb. ſign. veniens. 1. reſpon. recipiendo, ergo illos in filios, vī illos recipere in amorem filialem: ſicut ſubdiaconus ordinatus a ¶ papa nō in exēptionem, ſed in honorem intelligitur ordinatus: princeps tamē eos quos in patres elegit, nō vult aliis ſubiici, vt in auth. conſtit. quæ de dignit. coll. 6. & ſi dominus apud acta nominat ſeruum ſuum filium, dicitur ei libertatē conceſſiſſe. C. de lati. lib. 10. l. 1. vnica. §. ſimiliqs modo. ſed ibi ſibi ſoli fit præiudicium: hic autem fieret præiudiciū ordinario, cuius iuriſdictioni potius eſt ſubiecti, & lib. cum perſonæ. 21. quæſt. 1. peruenit. vbi ergo Papa exprimit aliquos ſpeciales ſubiectos: ſi eſſent alii ſubiecti, nō eſſent ſpeciales ſubiecti: & ideo illa verba exemptionem faciunt. vt ſ. proxi. reſponſo. Hoc patet etiam ſupra in quarto exemplo: ſufficit enim quòd dicatur ſpecialiter ad Romanā Eccleſiam pertinere, vt ibi. ſed licet aliquis ſit filius, non ſequitur quod ſit ſpecialis ſubiectus: quia vnius poteſtatis filius alteri poteſtati poſſet eſſe ſubiectus. 1 & ideo aliud hic, aliud ibi, Filiatio ergo amorem & priuilegium denotet ſpecialis ſubiectio exemptionem.

b ¶ Cenſum.] non enim omnes eccleſiæ exemptæ ſolunt cenſum: nec omnes quæ cenſum ſoluunt, ſunt exemptæ. ſup. eod. tit. recepimus. vnde non probat hoc C. de probat. ad probationem ſup. de offi. delegat. cum contingat.

c ¶ Idem dicimus.] ſcilicet quod non propter hoc exempta cenſebitur.

d ¶ Non poſſunt.] de quo dic vt ſup. eod. tit. & lib. ne aliqui. Io. And.

(Glo. ſequens notat, allegat concordantias, & dat ſimile.]

e ¶ Subiecti.] ergo no. quòd vnum & idem verbum diuerſificatur ſecundum adiuncta 2. ff. de contrahen. emptio. l. quod ſæpe. §. veneni. & ff. de verbor. ſignif. c. qui venena. vnde ſi indefinite dicatur, quòd ad inſtar dicitur, vt ſupra §. & eſt idem. ſi poſt certam libertatē, non propterea vltra id intelligitur exempta, vt hic. & ſimi. ſupra de donationibus paſtoralis.

Similiter ſi aliqui recipiantur in proprios & ſpeciales ſubiectos, cenſentur exempti. Non ſic ſi in proprios & ſpeciales filios Romanæ eccleſiæ ſint ſuſcepti: tales quippe exempti propterea nō exiſtūt. a Si vero dicatur ſimpliciter, quod aliqua eccleſia Romanæ Eccleſiæ annuū cenſum b ſoluat: non propter hoc exempta eccleſia dici debet. Idem c dicimus ſi circa aliqua per priuilegium concedatur libertas, & clauſula de cenſu annuo perſoluendo ſequatur, vt ſi aliquibus ꝙ ab alio quàm à Papa, ſeu eius legato excommunicari, ſuſpendi, aut interdici non poſſint, d vel aliquid aliud ſpecialiter à ſe de Apoſtolica ſit indultum, vel etiam dicatur, ꝙ in ſpeciales Romanæ Eccleſiæ filios ſint aſſumpti, & ſequatur in priuilegio, quòd Eccleſiæ Romanæ ad iudicium † libertatis percepte annuum cenſum ſoluant. His enim & conſimilibus caſibus ſic † inſertis priuilegiati articulis, ordinariorum iuriſdictioni quantū ad alia ſunt ſubiecti. e

¶ Licet autem ſic diuerſos priuilegiorum, quibus eccleſię ac monaſteria eximuntur, tenores, ad litium materiam amputandam duxerimus deſignandos: per hoc tamen alijs exemptionum, ſi reperiantur, ſeu aliarum libertatum modis, vel eorum effectibus nolumus aliquatenus derogari.

¶ Idem.

¶ Priuilegiati, vt tempore interdicti celebrare poſſint diuina clauſis eccleſiis, alios etiā extraneos admittere non poſſunt. Et ſi fuerit ſingularis perſona ſuper hoc priuilegiata, familiares ſuos admittit: ſecus in familia conuentus taliter priuilegiati. Hoc priuilegio non gaudet ille, cuius culpa ponitur interdictum. h. d. Dominicus.

CAP. XI.

LIcet † vobis f conceſſum exiſtat, g vt interdicti tempore ianuis clauſis excommunicatis cepto, tunc iſta perſona priuilegiata poſſet talem ſanum facere celebrare in medio interdicto. Sed quid, ponamus, quòd iſta perſona ſit priuilegiata, utrum poſſit facere celebrari in locis interdictis, & poſſit ſecum introducere eius familiares, habet enim plures miniſtros ſiue familiares, ſunt aliqui, qui non audierunt Miſſam, utrum poterit facere celebrare aliam Miſſam in loco interdicto? Certe non. Nota primo, ꝙ de iure tempore interdicti non eſt licitum, diuina celebrare. Hodie dic ut in cap. alma mater. inf. de ſent. excommun. Nota ſecundo, ꝙ priuilegium non extenditur principaliter ad alias perſonas quàm expreſſas. Dominicus.

[Prima gloſſa dicit quid declaret.]

f ¶ Licet uobis.] declarat notata per Ber. Inn. & Hoſtien. ſup. eod. quod nonnullis.

g ¶ Exiſtat.] per ſpeciale priuilegium. & ſic facit ad titulum. Idem Archidiaconus.

† De materia vide latiſſime in cā. alma mater. ſ. de ſen. excō.

Universidad de Deusto
Biblioteca

[Glo.seq.aperit dubium quod recit.post per modum obiect. secundo opponit, & dupliciter soluit.]

a ¶ Exclusis.] istud erat quod inducebat dubitationē: per eius contrarium, quasi à cōtrario non excōicatos, nec interdictos, & aliūde veniētes admittere poterāt. & arg.à contrario fortissimum est. ℨ. de his quæ fiunt à prælat. cū Apostolica, in fi. sed hoc nō est verum, nisi illi super hoc sint privilegiati, vt patet: qa ex quo locus interdictus est, videtur omnib. interdictum ibi audire diuina, nisi super hoc sint priuilegiati: nec priuilegiū vnius alteri penitus prodest. ad hoc ℨ. eod. sane. & præterea ante hanc decretalē in dubio erat tutius hoc tenere propter periculum animarū, & ideo amplectendum erat. de homi. ad audientiam. de sponsi. iunenis. Sed oppono qōd hæc decret. est superflua: cum hodie sine priuilegio competat tempore interdicti talem celebrare de iure communi, vt ℨ. de sent. excom. cap. vlti. Potest dici, quod iuris in concessione per priuilegium dictum est, idem in concessione per ius commune, vt ibi. & ideo forte generaliter dixit, sup. concessum, non dicens qualiter. Vel dic qꝫ ēt per priuilegium posset habere locum casus noster, & subauditus primæ glossellæ. Pone enim qꝫ papa interdicendo locum vetuisset celebrari, etiam secundum formam illius decretalis (sæpe enim propter rebellionem delinquentium aggrauantur pœnæ) & postea concessisset aliquibus celebrare ibi secundum formam iuius decretalis; habemus ergo hunc casum dubitabilē ad litteram. Contra istam decretalem vide hodie seruari in ciuitate Bononiēn. tēpore generalis interdicti: quia religiosi sic priuilegiati admittebant foreses ad diuina.

†Familiares & domestici q dicantur, docet. Specu. titu. de testē. §. 1. adde glo. in c. litteris. uerbo, familia. extra de testib.

†al. fuerit.

1 Vide extrauagantem. inn. IV. incip. Malitia huius tēporis. extat ipressa inter litteras Apostolicas, p offic. sanctę Inquisitionis.

& interdictis exclusis, a voce submissa diuina celebrare possitis: ad ea tamen aliquos ēt si aliunde venerint (nisi super hoc priuilegiati b existant) reciperenulla ratione debetis.

¶ Cum conceditur singulari personæ, c vt modo præmisso, d tempore interdicti celebrare valeat, vel audire diuina: eius familiares† domestici c ad audiendum cum ea, & celebrandum sibi diuinum officium, licite admittuntur. f

Non sic autem in familiaribus alicuius conuentus, seu collegij est censendū: illi enim nisi priuilegiati fuerint, admitti nō debēt. g

¶ Huiusmodi quoq; concessione gaudere non potest is, cuius causa, h seu culpa, dolo vel fraude, fuit †, sententia interdicti prolata, seu qui ad perpetrandum delictum, cuius occasione lata extitit, præbuit consilium, auxilium, vel fauorem.

¶ Idem.

¶ Episcopi cum altari viatico celebrare possunt, & sibi facere celebrari: ita tamen quòd non violent interdictum. h.d. Ioan. And.

CAP. XII.

QVoniam Episcopi i †eorumq; superiores le habent diuersis ex causis à suis ecclesijs, & diœcesibus absentare k frequēter, nec semper pñt cōmode l ad ecclesias accedere pro Missa celebrāda, vel audiēda in ipsis, sine qua eos trāsire non decet m absq; causa rationabili vllam † diem: Prælenti casu aliàs priuilegium esse posset inutile: qꝫ esse non dēt. ℨ. eo. in his. sed in hoc ſcdo. casu conuentus pōt fieri familiaribus p se celebrare diuina: & ideo priuilegiū. 2 est restringēdū. sup. eod. vt priuilegia. versus finis. Quid dices si in conuētu nō sunt nisi tres, & duo sunt infirmi: nunqd tertius posset celebrare cū familiari? Not. Host. in pdi. decre. qd nonnulli dicunt. qꝫ sic: ne inutile sit priuilegium: ad instar eius qd dr de singuli pſona sup. ℨ. proxi. ADDITIO. Dicit Archid. qꝫ nō audet hoc tenere, cum priuilegium sit cōuentus nō aliorū. Aut ergo solus celebret, aut abstineat secundum eū. facit ad primum qꝫ de incluso not. de consecr. dist. 1. hoc quoque. Io. And. h ¶ Casa.] ad idem sup. eod. qꝫ nonnulli. in fin. in rebus tales admittantur ad auditionem diuinorum: tamen prohibētur appropinquare altari. ℨ. de sent. excom. cap. vlt. ℨ. penult.

Q Voniam.] Primo ponit cōstitutionis causam: Secundo concedit episcopis priuilegium altaris viatici. Io. And.

¶ Præsupponendum pro intellectu eius qꝫ diuina officia, maxime Missarum solemnia, non debent celebrari in loco profano, sed in ecclesia.

CASVS. Aliquis eps proficiscitur ad curiam Romanam, vel alium locum: certum est qꝫ qualibet die debet celebrare, vel audire Missam. Sed ponamus qꝫ non posset commode ire ad ecclesiam pro audiendo vel celebrando Missam: nunquid poterit facere celebrari in itinere cum altari viatico & portatili? Respondet qꝫ sic, dum tamen illud fiat in aliqua camera honesta. & Missa celebrata poterit iter suum arripere. Nota primo ex hoc cap. qꝫ Missarum solemnia debent celebrari in ecclesia, & non in loco profano. Nota vlterius privilegium clausum in corpore iuris, quod habet episcopus, vt possit Missam facere celebrari in loco profano & profano cum altari viatico & portatili, si non habet accessum ad ecclesiam.

[Prima glossa summat.]

i ¶ Quoniam episcopi.] cum altari viatico celebrare possunt, & sibi facere celebrari, ita tamen quòd non violent interdictum.

k ¶ Absentare.] & si hoc faciunt propter vilitatem ecclesiæ, censentur esse præsentes. sup. de cleri non resid. ex parte, peregrinari tamen ad loca remota non debet episcopus sine licentia Papæ. de consec. dist. 5. non oportet 2. sup. de vo. & vo. redemp. magnæ.

l ¶ Commode.] & sic dicuntur tunc posse 22. q. 2. faciat. ff. de verb. sign. l. nepos proculo.

ADDITIO. Vide de verb. signifi. intelligentia sup. 3. glo. Io. And.

m ¶ Non decet.] inspiciendum ergo est in concessione priuilegii quid deceat. ad idem sup. eo. lib. de elect. cum non deceat, cum suis concord.

[Glo.

[Gl. seq. facit quatuor, primo ponit septē indulgentias eorum: secundo alios habentes hoc priuilegiū: tertio de ipsius vsu: quarto de ipsius expedientia.]

a ¶ Indulgemus.] Ista est igitur iuris indulgentia, q̄ pri habent episcopi, aliam hēs supra eo. qꝫ nonnullis, aliā a ℨ. de pœnit. & remiſſ. cōi c. vlt. aliam sup. eo. li. de offi. deleg. c. 2. aliā de senten. excom. qa periculosum. aliam ℨ. de iur. calum. cap. fin. adde aliā per cler. de cele. Miſ. dignū. [Et chid. qꝫ nō audet hoc tenere, cum priuilegium sit cōuentus nō aliorū. Aut ergo solus celebret, aut abstineat secundum eū. facit ad primum qꝫ de incluſo not. de consecr. dist. 1. hoc quoque. Io. And. h ¶ Casa.] ad idem sup. eod. qꝫ nonnulli. in fin. in rebus tales admittantur ad auditionem diuinorum: tamen prohibētur appropinquare al tari. ℨ. de sent. excom. cap. vlt. ℨ. penult.

Q Voniam.] Primo ponit cōstitutionis causam: Secundo concedit episcopis priuilegium altaris viatici. Io. And.

¶ Præsupponendum pro intellectu eius qꝫ diuina officia, maxime Missarum solemnia, non debent celebrari in loco profano, sed in ecclesia.

CASVS. Aliquis eps proficiscitur ad curiam Romanam, vel alium locum: certum est qꝫ qualibet die debet celebrare, vel audire Missam. Sed ponamus qꝫ non posset commode ire ad ecclesiam pro audiendo vel celebrando Missam: nunquid poterit facere celebrari in itinere cum altari viatico & portatili? Respondet qꝫ sic, dum tamen illud fiat in aliqua camera honesta. & Missa celebrata poterit iter suum arripere. Nota primo ex hoc cap. qꝫ Missarum solemnia debent celebrari in ecclesia, & non in loco profano. Nota vlterius privilegium clausum in corpore iuris, quod habet episcopus, vt possit Missam facere celebrari in loco profano & profano cum altari viatico & portatili, si non habet accessum ad ecclesiam.

[Prima glossa summat.]

i ¶ Quoniam episcopi.] cum altari viatico celebrare possunt, & sibi facere celebrari, ita tamen quòd non violent interdictum.

k ¶ Absentare.] & si hoc faciunt propter vilitatem ecclesiæ, censentur esse præsentes. sup. de cleri non resid. ex parte, peregrinari tamen ad loca remota non debet episcopus sine licentia Papæ. de consec. dist. 5. non oportet 2. sup. de vo. & vo. redemp. magnæ.

l ¶ Commode.] & sic dicuntur tunc posse 22. q. 2. faciat. ff. de verb. sign. l. nepos proculo.

ADDITIO. Vide de verb. signifi. intelligentia sup. 3. glo. Io. And.

m ¶ Non decet.] inspiciendum ergo est in concessione priuilegii quid deceat. ad idem sup. eo. lib. de elect. cum non deceat, cum suis concord.

[Glo.

1 Priuilegiū, an, & qualit. sit interpretandū vide Host. & Dec. in c. cum cōtingat de priuileg.

consſlōne indulgemus a eisdem, vt altare possint habere viaticum, & in eo celebrare, ac facere celebrari, vbicunque absq; interdicti trāsgressione b illis permittitur celebrare vel audire diuina.

TITVLVS VIII.

De iniurijs & damno dato.

¶ Gregorius decimus in generali concilio Lugdunensi.

¶ *Represalia contra personas ecclesiasticas concedi, vel concessa extendi non debent: contra facientes (nisi reuocent intra mensem) singulares sunt excommunicati, vniuersitates interdictæ Ioan. And.*

CAP. VNICVM.

ITem pignorationes, c quas vulgaris eloquutio d represalias nominat, in quibus alius pro alio præ gra uatur, c tanquam graues

2 Priuilegia interpretanda sunt de his quæ sunt de iure communi.

† De materia huius capitis præter doctores hic, vide Io. de Lignano tracta. de represaliis. doctores in c. Dñs. 23. q. 2 Iacobum a Cæ nibus, & Martinū Laudensē in trac. de repsaliis, & summistas uerbo represaliæ.

gno tempore guerrarum inter regem Francorū & regem Angliæ. Nota qꝫ vulgaris loquutio est attendēda seu considerāda, & dēt proferri proprio significato, maxime qñ verbum profertur ab habente imperium. Et dicitur vulgaris loquutio, illud quod dr a plebe & populo. Et sm Io. And. debet scribi loquutio per litteram q. sicut eloquens; non autem per c. quia descendit à verbo loquor, qd per q. & nō per c. scribitur. No. qꝫ pignorationes regulariter sūt prohibitæ, accipiēdo pignorationes prout hic accipiuntur, scilicet cum alius pro alio capitur; quia regulariter alius pro alio non potest cōueniri: etiam maritus p uxore, nec vxor pro marito. No. qꝫ represaliæ concessæ homini alicuius regni non dēnt extendi ad personas ecclesiasticas. Quid de scholaribus: vtrū possint extendi ad scholares? Certe non: Auth habita, ne filius pro parte. C. & licet iste textus loquatur de studentibus in iure ciuili: tamen est eadem ratio in studentibus in aliis facultatibus, maxime in iure canonico. Nota pœnam qua puniuntur cōcedentes pignorationes contra personas ecclesiasticas, uel illa cōcessa generaliter extendentes ad personas ecclesiasticas. Nota qꝫ vulgaris loquutio quandoque interpretatur vocabulum iuris. Et qꝫ quandoque attendimus vulgarem modum loquendi. Alibi dicitur quandoq; vulgaris quæstio, de pe. dist. 1. vulgaris, & dicitur vulgaris a uolo, uis: quisque enim facit quod vult, secundum Ioan And. Dom.

[Prima glo. summat, & construit.]

c ¶ Et si pignorationes.] Represaliæ contra personas ecclesiasticas conceditur, vel concessæ non debent extendi contra facientes nisi reuocent infra mensem, singulares sunt excommunicati, uniuersitates interdictę, hoc dicit. Et sic construe; Etsi, id est, quamuis pignorationes sint iure ciuili prohibitæ tanquam graues legibus, & contrariæ naturali æquitati, quas vulgaris eloquutio nominat represalias, in quibus alius pro alio prægrauatur, ut tamen, &c.

d ¶ Eloquutio.] intelligas quorundam locorum, & no. cōsiderandum qualiter vulgus loquatur. ff. de fun. instruc. & instru. lega. l. cum de lanionis. ℨ. finam. sup. eo. lib. de reb eccle. non alie. hoc consultissimo. & sup. dispon. ex litteris.

[Clos. seq. inducit primo tres conc. secundo soluit tria obstantia; tertio quærit & soluit distinguendo: quarto iterum quærit & soluit.]

2 per q̄ iura, & hāc decre. dicūt Card. & arc epi scopū nō posse cōcedere, ut clericus pignoret. Gul. hēt hoc, p dabio. Ioan And.

e ¶ Prægrauatur.] qꝫ esse nō debet, ℨ. de iis quæ fiunt a maiori par. c. quæsiuit. C. de inoffi. test. si quis suo. ℨ. de reg. iur. non dēt. cum suis concor. 2 Nō obstat qꝫ hæres, bonorū possessor quenitur pro defuncto; quia eadem persona cēsetur, idem in successore ad prædecessorem. sup. de sol. c. 1. C. si certum pet. l. 1. nec obstat de fideiussore, qui rōne suæ obligationis conueniturs tñ conuenietur seruato tenore illius auth. C. de fideiuss. auth præsente. & quod no. inf. de fideiuss. c. 2 in 1. glo. sed quærebat hic Gar. an condēnato debitore intelligatur cōdemnatus fideiussor? Sol. aut est fideiussor ℨ. ctus, aut iudicii. In contractu condemnato debitore nō intelligitur cōdemnatus fideiussor contractus, sed agendū erit cū eo actione ex stipulatu. ff. de fideiuss. l.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Græce.§ si cum fideiussore,ibi n. dicitur quod agitur cum vtrisque: si.n.condemnato debitore condemnaretur & fideiussor, ad quid ageretur cum fideiussore? si vero fideiussor nō interuenit in iudicio, sed tm promisit reum in iudicio sisti : condemnato reo absoluitur fideiussor: quia iā adimpleuit quod promisit, videlicet:quia fecit reum iudicio stare. ff.de fideiuss. Græce.§.1. si autem iudicatum solui promisit, condemnato reo condemnatur & fideiussor per consequēs. ff. iu. sol.l.1. & est idem dicendū si totius causę fideiussor est acceptus,vt in prędicto §. ff.de fideiuss. Græce.§. 1.ad fi.§.Item quærebat ipse Guliel. quid si clericus principalis debitor,cuius occasione repręsaliæ sunt cōcessæ,captus etiam habeat hæc decreta. locum? Dicunt quidam pœnam illius decret locum non habere:tū quia hic idem grauatur ꝓ se ipso, tū quia constitutio pœnalis est, & restringēda, ad hoc sup.eo.lib.de ele. statutum.

a ¶ Legibus.] C. ne vxor pro marito. per totum. ne fil. pro pa. per totum. [Et auth. & omnino. ibi posita sumpta de corpore,ut non fi.pigno. §. 1.collat.5. Ad idē ff. quod met. cau. l.extat C.de act. & obligat. auth.immo.] & C.vt nullus ex vica.pro alie.vica.debi.tenea.l.1.lib.11. est enim sanctius nocentem impunitum relinquere, q̄ innocentem condemnare ff.de pœnis absentem. Bene est tamen interdum reperire ꝓ lege permittente puniri aliquis sine culpa, sed non sine causa: quod dic vt inf.de reg iur.sine culpa.

b ¶ Naturali.] Concor.igitur hic æquitas naturalis rigori, quæ est ꝓ aliter alterius odio non grauetur: & ꝓ quis non locupletetur cum alterius iactura. infra de reg.iur.non debet. &c.locupletari. & quod quis alteri non faciat,& c.1.distin.in prin.supra de maio. & obe.dilecti. Interdum tamen discrepant.sup. eo.lib.de re.permu. c.vnico cum suis concor. [& ff.q i & a qui.l.prospexit quæ quid dicat vide de fer.cap.2.super 1.gloss. Ioan. And.]

c ¶ Ecclesiasticis.]Clericis, Templariis, Hospitalariis, Conuersis, & Deo deuotis. 12. quæst. 1. duo. supra de sent.excommu. parochianos, supra eodem lib.de ele. sciant.

d ¶ Specialius inhibentur.] Tolle quod est infra præsenti decreto, distinctius inhibemus, & redeas supra, eas concedi,&c. solent enim plus timeri quod specialiter,& c.24.distin.quamquam. & supra de hære.si aduersus.

[Glossa sequens ponit duas lecturas, & unam opinionem.]

e ¶ Concedi.]pro credito clerici unius diœcesis ꝛ clericos alterius diœcesis in qua sit debitor constitutus, seu pro credito alicuius laici unius diœcesis cōtra laicos, & clericos alterius diœcesis, quod grauius esset. Dicunt tm doctores c.illud 23.q.2.dominus,nō esse correctum, tunc.s.quando dominus vel ciuitas requisiti non vult 1 iustitiam facere: ita ꝓ & tunc ad clericos non extendantur.

si personæ singulares fuerint, sententiam excommunicationis incurrant:si vero vniuersitas, ecclesiastico subiaceat interdicto.

TITVLVS IX.

De pœnis.

¶ Innocentius quartus.

¶ De veteri iure poterit archiepiscopus cum in prouincia sua iurisdictionem suam exequitur, punire notorios iniuriantes sibi,nunciis, & familia sua, si per id sua iurisdictio impeditur, aliàs non, nisi consuetudo amplius tribuat: sed hodie tales iniurias tunc punit,etiam si iurisdictionem non impediant.h.d.

CAP. I.

ROMA- legibus, [a] & æquitati naturali [b] contrariæ, ciuili sint cōstitutione prohibitæ : Vt tamen earum prohibitio in personis ecclesiasticis [c] tāto amplius timeatur, quāto in illis specialius [d] inhibentur eas concedi [e] contra personas p̄dictas, seu bona ipsorum, † aut quantumcunque generaliter prætextu cuiuslibet consuetudinis (q̄ potius reputamus abusum [f] fore) concessas, ad illas extendi [g] præsenti decreto districtius [h] inhibemus.

¶ Illi autem qui contrafecerint, aduersus personas easdempignorationes,seu represalias concedendo, vel extendendo ad eas,ni si præsumptionem [i] huiusmodi reuocauerint a cōcessionis uel extēsionis tempore infra mensem, [k] f ¶ Abusum.] quia contra libertatem ecclesiasticam, supra de iureiu. c. 1.

g ¶ Extendi.] Facit differentiam:inter cōcedi,& extendi: quia ciuitas vel superior dicitur concedere: ille cui conceduntur dicitur extendere: puta quia ciuitas Bonon. dedit represalias ciui suo contra Florentinos, quas ille extēdit contra clericos.

h ¶ Districtius.] id ē, stricte,vel proprie, sed licet quam per ciuilē constitutionem inhibitum esset.

i ¶ præsumptionē.] id est, concessionem vel extensionem represaliarum.

[Glossa sequens primo remittit : secundo quærit, & ponit duas opiniones : tertio soluit aliud dubium.]

k ¶ Mensem.] Quot dies habere dēat mensis dixi supra eodem libro de elect. quām sit. Quid si infra mensem illum procedium fuit ad actum, quia fuit persona ecclesiastica pro alio pignorata: nunquid habebit locum hæc pœna infra mensem? Dic secundum Gar. quōd in ultimum p̄fatum reuocandum erit inf. mensem. inf. de sent excom.quicunque.vel secundum Guliel. reuocatio re integra fieri debet antequā procedatur ad actū: aliàs locum habet pœna.argu. ff.de man.si mandasset. ff. ad Maced. si tamen. & l. filius. supra de rescrip. ex parte decani. sed si ante illam constitutionem cessæ erant vel extensæ represaliæ contra clericos, non habet locum pœna:quia constitutio futura respicit.supra de consti.cap vlti. non tamen amplius vtenna locum habebit, quæ est latæ sententiæ, ut patet ex verbo,subiaceat.

ADDITIO. Idem Guliel. Archid.

DE POENIS.

Visum fuit supatit. proxi. de pœnis in specie: verum quia non est nouum vt aliquibus particulariter enumeratis apponatur clausula generalis, ut l.si seruus.§. inquit. ff. ad l. Aquil. ideo posit tit. præcedentem ponis titulum de pœnis.

ROmana.] primo cum duplici modificatione declarat ius vetus, & exceptionē subdit: Secundo ibi,Sibi etiā, illud prorogat, sedam moderationem tollens, & forsan territā tem pesans, & dicebat Host.ꝓ hic erat vnum mirandum, quod

ꝓ primum dictum statim corrigitur per secundū.Io. A.

¶ Pro intellectu huius c.est præsupponendum,ꝓ rārat chiepiscopus in sua prouincia non pōt exercere iurisdictionem suam in iurisdictione subditorum suorum,scilicet suffraganeorum per viam simplicis querelę,nisi esset legatus natus, vt in cap.1.de offic.leg.in antiq. Itē est præsupponēdum, ꝓ regulariter archiepiscopus non pōt suā sedem collocare nisi in sua particulari diœcesi.

CASVS. Archiepiscopus Remen.visitat suam prouinciam:infert sibi iniuria à subditis suorum suffraganeorum:vel suæ familiæ inferitur iniuria : vel etiam ipse Archiepiscopus non visitat suam prouinciā ; sed mittit nūcium ad citādum suos suffraganeos, vt tali die compareant in tali loco, in quo est celebratus suum generale concilium prouincia le: infertur nūcio iniuria;vtrum archiepiscopus possit punire inferentes iniuriam? Respondet Romanus Pontifex, ꝓ olim de iure antiquo poterat punire si impediebatur eius iurisdictio : aliàs non,nisi consuetudo magis tribueret. Sed hodie ēt cessante cōsuetudine potest archiepiscopus punire tales iniurias, etiam si per eas non impediatur eius iurisdictio.

a ¶ Romana.] De veteri iure poterit archiepiscopus cum in prouincia sua iurisdictionem suam exequitur punire notorios iniuriantes sibi, nunciis, & familiæ suæ,si per id sua iurisdictio impeditur : aliàs non: nisi & consuetudo amplius tribuat : sed hodie tales iniurias tunc punit, etiam si iurisdictionem non impediant hoc dicit.

b ¶ Licet.]idest,licitum est.

c ¶ Visitanti.] Quod singulis annis facere potest seruata forma decret sup. eodem lib.de censi. Romanæ. etiam si episcopi non sint negligentes.eo.tit.c vlti. Et tolle hic quod est inf. propria auctoritate punire eos qui tunc,&c.

d ¶ Aliis.] quibuscunque, etiam si de familia sua non sint.

e ¶ Illo.] transmittat quod infra.

f ¶ Debita]quod dic vt no.9.q.3.c.2.sup.de offic.or. pastoralis.

ADDITIO. Host remittit ad decret.Romana.§ eo. lib.de sup.neg.præl.Io. And.

[Glossa sequens allegat vnam concordan. obiicit per quatuor iura : remittit : & soluit distinguendo.]

g ¶ punire.] Et sic est iudex in causa sua.ad idem 23. quæst. 4. Guliarius. Sed contra : quia nemo sibi vel suis ius dicere debet. C. ne quis in sua causa.l. vnica. 23.quæst.4.inter querelas.& quæst.5.de occidendis & quæst.4.cap.1.de hoc vide 2.quæst.7.si quis erga.sup. de cleri. maled.cap.1. [Hostien. allegat. C. de his qui ad eccle. confug. denunciamus. ff. de iud.l. Iulianus. quorum leg.1.respon.de iurisd. omn.iud. qui iurisdictioni. de offic. præs. senatus.] Dixit hic Bernard. ꝓ

N. P.

si iniuria illata prælato,ipsum tantum contingit : nō potest aliquem pro iniuria illa punire : si vero tangit ecclesiam, vel publicam vtilitatem ; potest iniuriantes punire : immo nec talem iniuriam remittere posset 63.dist. Salonitanæ, ad instar filii familias, qui potest remittere iniuriam sibi factam in quantum ipsum tangit: sed non in quantum tangit patrem.ff. de iniur.l. 1.§. vsque adeo. iniuriam igitur sibi vel suis illatam, per quam eius iurisdictio impeditur, poterit punire archiepiscopus,si notoria fuerit, alias non de veteri iure:nisi consuetudo amplius tribuerit, puta quòd etiam notorias, [1] & eas quæ iurisdictionem non impedirent, punire possent : consuetudo enim iurisdictionem tribuit. supra de foro compet. cum contingat.sed modo Innoc. iurisdictionem ipsorum prorogando huius decret. beneficio concedit,ꝓ tales iniurias, etiam si iurisdictionem non impediant, punire possint.

h ¶ aliis.] ad idem supra eod.lib.de offi. ord.cap.1 in fine.

i ¶ Et.] pro,idest.Vel secundum alios 2 proprie,vt.s. etiam manifestos per publicam famam.extra de accu. qualiter 2.punire possint.

k ¶ Exinde.] idest,ex iniuriis supradictis.

DEgradatio qualiter.] Duo facit principaliter. In prima ponitur consultatio. In secunda responsio : ibi, super quo. Et hæc duo facit. Primo tractat de verbali : Secundo actuali: ibi, Actualis. Iterum secunda duo facit. Primo dans simile, ponit formam subtractionis insignium. Secundo formam verborum : ibi, poterit autem. Et determinat not.per Guliel. in Spec de accus.§. secundo loco. ver. & nota. & versic seq. & §.quarto. per totum.§. & per Franc. Vercel.supra eod.lib.de reiudi.ad Apostolicæ. sumpta occasione à depositione Imperatoris, de qua ibi.Ioan. And.

¶ Illud capitulum ponit formam, quam debet obseruare episcopus in degradatione actuali,

CASVS. Iure cautum reperitur, quòd clericus etiam sacerdos potest non solum deponi verbaliter ab ordinibus pro certis criminibus,& delictis,sed etiam degradari actualiter,vt in crimine hæresis : in homicidio per insidias pensatas : nam si clericus aliquem per insidias pensatas occiderit, eum ab altari euelles, vt in cap.1.de homicidio, in antiq. secundum ueriorem intellectum huius capituli. Sed quæritur qualiter debeat fieri degradatio actualis? Respondet Romanus pontifex, quod fit eo modo, quo princeps sæcularis consueuit exauctorizare suos milites exigentibus eorum delictis.Nam de more quando exauctorantur milites, traduntur eis insignia militaria,& postea deponuntur gradatim secundum quòd eis.tradita fuerunt.Similiter est dicendum in sacerdote degradando vel alio clerico : quia debent ei tradi ornamenta sibi tradita in promotione : & postea debet il-

1 Immo ēt occultas, dum modo de illis cōstare possit secūdum Hottiē. & Archid.

2 Scilicet Host.Ioā. Mo.& Archid.

Universidad de Deusto
Biblioteca

la, gradatim remouere, dicendo in remotione cuiusli bet vestimenti verba contraria verbis prolatis in promotione [Ordinibus.] Vnde ecclesiastici ordines dicuntur gradus: quia volẽs ordinari debet per gradus: non per saltum ordinari. Vel ideo dicuntur gradus: quia ordo confert ordinato gradum honoris. (Numero.) sex in degradatione episcopi, & tres in degradatione presbyteri vel subdiaconi. [Castris] idest, exercitio seu collegio aliorum militum, vt dicit Ioannes Andreæ in nouella. (Vas.) idest, calicem. (Tunc.) idest, remotis vestimentis. (Potuit) tamen non est necesse.

† Qualiter hodie fieri possit degradatio vide Conc. Trid. sess. 13. de reform. c. 4. adde citatos in c. 1. 3. de hæret. eo. lib.

Nota primo q̃ verbum, degradatio, in genere sumptum, potest comprehendere degradationem & depositionem.

Nota secundo, q̃ licet papa simpliciter consulatur: nihilominus respondet quandoque distinguendo: tamen quandoq; non vult respondere, vt in c. de multere. de spon. Dominicus.

[Prima glos. ponit cõstitutionis causam, & summat.]

a ¶ Degradatio] Bene sciamus qualiter clericus degradatus tradendus erat curiæ sæculari. sup. de verb. sig. nouimus. sed prius erat sciendum qualiter deberet degradari, & hoc docet nos de cretalis, dicẽs in summa quibus assistentibus fieri debeat degradatio, quibus vestibus, ornamẽtis, libris & instrumentis in degratione fiat hæc spoliatio, & quibus verbis vtatur ipse degradans.

b ¶ Canonibus.] 15. q. 7. felix. & § si autẽ. & c. seq adiunge eñ sibi episcopus in causa presbyteri sex episcopos, in causa diaconi tres, vt ibi: & dicamus q̃ eo. iure censebitur subdiaconus. sup. de ser. non ordi. miramur. & hæc vera prætorquam in casu. sup. eod. lib. de hær. cap. 1. & sic verum est dicere, q̃ spiritualia facilius construantur, quàm destruantur: quia solus episcopus dat ordinem, quem solus tollere non potest. 15. q. 7. episcopus sacerdotibus sup. de translat. inter corporalia.

Tene hodie qđ nouissime sanci uit Cõcil. Trid. initio huius c. citatũ.

tio † [a] qualiter fieri debeat, à nobis tua fraternitas requisiuit. Super quo tibi taliter respondemus, quòd verbalis degradatio seu depositio ab ordinibus vel gradibus ecclesiasticis est à proprio episcopo, sibi assistente in degradatione clericorum in sacris constitutorum ordinibus, certo episcoporum numero diffinito, canonibus [b] facienda: quamquam proprij episcopi sententia sine aliorum episcoporum præsentia [c] sufficiat in degradatione eorum, qui minores dumtaxat ordines receperunt.

¶ Actualis vero siue solemnis cælestis militiæ militis, ideſt, clerici [d] degradatio, cum ad eam fuerit procedendum, fiet vt exauctorizatio eius qui militiæ deseruit armatæ, cui militaria detrahuntur insignia, [e] sicque à militia remotus castris reijcitur, priuatus consortio & priuilegio militari.

¶ Clericus igitur degradandus vestibus sacris indutus, in manibus habens librum, vas, vel aliud instrumentum seu ornamentum ad ordinem suum spectans, [f] ac si deberet in officio suo solemniter ministrare, ad episcopi præsentiam adducatur: cui episcopus publice singula, siue sint vestes, calix, liber, seu quæuis alia, quæ illi iuxta morem ordinandorum clericorum in sua ordinatione ab episcopo fuerint † tradita, seu collata, singulariter auferat, ab illo vestimento seu ornamento, quod datum vel traditum fuerat vltimo, inchoando, & descendendo gradatim degradationem continuet vsque ad primam vestem, quæ datur † in collatione tonsuræ: tuncque radatur caput illius, seu tondeatur, ne tonsuræ seu clericatus vestigiũ remaneat in eodẽ g.

¶ Poterit autem episcopus in degradatione huiusmodi vti verbis aliquibus ad terrorem, illis appositis, quæ in collatione ordinum sunt prolata, dicendo presbytero hæc vel similia verba in remotione planetæ: Auferimus tibi vestem sacerdotalem, & te honore sacerdotali priuamus: sicque in remotione reliquorum insignium similibus verbis vtens. In ablatione vltimi, quod in collatione ordinum fuit primum infrascripto vel alio simili modo pronunciet siue dicat: Auctoritate Dei omnipotentis Patris, & Filij, & Spiritussancti, ac nostra, tibi auferimus habitum clericalem, & deponimus, degradamus, spoliamus, & exuimus te omni ordine, beneficio & priuilegio [h] clericali.

a ¶ præsentia.] Requiritur tamen præsentia capituli 2. 5. de accus. qualiter 2 de excess. prælat. c. 15. q. 7. episcopus nullius. nisi de consuetudine sine ipsis hoc facere posset. sup. eo. lib. de consue. c. 3.

d ¶ Ideſt clerici.] sup. de cleri. ægro. cap. 1. (& ibi concordantiæ. Io. And.

e ¶ Insignia.] ff. de iis qui not. infa. l. 2. §. 1. ignominiæ causa. Et talis est infamis, ut ibi. Ad idem ff. de re milit. l. 3. §. pœna, &c. Auth. vt clerici apud proprios ep. §. vlt. collat. 9.

ADDITIO. Talis cui militaria detrahũtur insignia est infamis, etiam si non ex primaï causa, ex qua exauctoratur, secus si simpliciter mitteret, vt ibi. Io And.

f ¶ Spectans.] super quo vide 24 dist. episcopus. cum c seq.

ADDITIO. Ioan. Mon. & Arch. remittunt ad quartum sen. dist. 24. & ad librum pœnitentialem, quem allegare licet, vt scripsi de ser. non ord. consul. uit. Io. And.

g ¶ In eodem.] Ita faciunt monachi: apostatæ. faciunt. n. sein totum tondere, ne appareant vestigia monachatus.

[Glossa seq. offendit quæ epi approbata, & quæ reprobata: secundo arg. ad opin. & contra opin.]

h ¶ Priuilegio clericali.] Approbata ẽ igitur opinio Alani & Bar. Brix. & reprobata opinio Hug. Io. & Be. qui dixerunt, q̃ percutiens degradatum incidit in canonem propter characterẽ, quẽ ille retinet: & in memoriam ẽt priſſing dignitatis. ff. d decl. vl. de consec. dist. 1 ostenditur. no. autem hoc 50. distin accedens. & 54. dist. ca. 2. 81 dist. dictum. 5. de hære. ad abolendam §. 1. sup. de sen. excom. contingit. quę opinio adhuc tẽ est vera in vendicta deposito, de quo loquitur principium, & in actualiter degra dato habeat locum iste finis: sicut & in ipsorũ restitutione est distinctio inter eos, ut no. 2. quæst. 6. ideo facit etiam hæc littera pro opinione Bart. Brix. no. nona quæst. prima in summa. & contra opinionem Lau. ala. Tan. Ioan. ibi positam; & contra opinionem Lau. ala. Tan. & Ber.

a Alex. remittit ad id q̃ post eum dixit Host. de pœn. c. super eo. glo. an.

† aliter. rant.

& Ber. no. 5. de cle. excom. mini. c. 2. qui dixerũt degradatum conficere. 1 verum sacramentũ Eucharistiæ.

QVamuis.] Præmittit causam inuentionis carceris, quam secundo ampliat: ibi, Nos tamen. Vel præmittit quid de ciuili iure, cuius ſtium submittit de iure canonico. Et secundum Io. Mo. & Arch. fit ratio: q̃a Deus non vult mortem peccatoris, & c. Ezech. 18 & 3. q. 4. hi qui, 23. q. 8. his & 2 quib in auth. vt non fiat. iuxta. ſ na. in princ. coll. 6. Ioan. And.

CASVS. Aliquis clericus perpetrauit aliquod delictũ, pp qđ si esset laicus, esset sibi imponenda pœna mortis: Episcopus videns, non potest eum punire pœna mortis, q̃a non hẽt sententiã sanguinis: & đ q̃ tale delictũ non est digna degradatione: vult talem clericum condemnare ad perpetuos carceres, vel ad tps: vtrũ possit? Videt q̃ nõ: quia carcer fuit inuentus ad custodiã reorum, non autem ad pœnam. l. 1. & 2. C. de custo. reor. nõ obstante, ista ratione determinat Romanus Pontifex in contrarium, videlicet q̃ eps vel iudex ecclesiasticus habens merum imperium põt aliquẽ cõdemnare ad perpetuos carceres, vel ad tps. Nec obstat q̃ carcer fuit inuentus ad custodiam: quia illud est verum in iudice, qui põt condemnare ad mortem: sed eps vel alius iudex ecclesiasticus loco illius pœnæ potest cõdemnare ad perpetuos carceres, vel ad certũ tempus, puta ad septem annos, vel aliud tempus: quia iudex ecclesiasticus nõ potest aliquem cõdemnare ad mortem. R eorum.) non conuictorum, sed suspectorũ de crimine. Vade reus conuictus de crimine quod exigit mortem, debet detineri in carceribus: & causam de dicere in vinculis, nec admittitur cum fideiussoribus vel pignoribus. Not primo, q̃ licet carcer de iure ciuili sit introductus ad custodiam reorum pendente accusatione: tamen de iure canonico est introductus ad pœnã. Not magis specifice, q̃ iudex ecclesiast cus potest subditos suos condemnare ad agendum pœnitentiã in pane tristitiæ, & aqua doloris ad perpetuos carceres, vel ad tempus: tamen communiter boni prælati in præcipuis festis consueuerunt captiuos suos visitare & pinguius nutrire. Quæritur qui iudices possunt imponere istam pœnam? Dicendum q̃ omnis iudex habens merum imperium.

[Prima glossa summat.]

a ¶ Quamuis.] quamuis inuentio carceris fuerit ad custodiam: tamen potest quis puniri pœna carceris perpetui, & ad tempus. hoc dicit.

b ¶ Nos tamen.] C. de custo reorum l. 1. & vlt. ubi dicitur. nec sanctimus, vt aut conuictos velox pœna subducat: aut liberandos custodia diuturna nõ commaceret. 2 eidem ff. de pœ. l. aut damnum. §. solent.

ADDITIO. Ad idem 19. dist. in memoriam. 2. q. 5. Mendax. & in vlt col. Io. And.

[Glo. seq cum sequentibus duabus reci. possunt per quæstiones]

c ¶ Tibi.] cui loquatur non apparet: vnde intelligatur non solum in episcopo, sed etiam in quocunq; qui iurisdictioni præst, & delicta punire potest. ad idem inf. de senten. excommun. si clericos & quod ibi dixi. Idem Archid.

d ¶ In perpetuum.] si hoc eximitur, an in perpetũ, an ad tempus, stabitur expresso: si simpliciter damnetur, perpetuo intelligitur, non tẽporaliter dãnatus. C. de pœn. l. seruus. de quo dic vt 50. dist. c. 1. sup. de constit. ex literis. ff. de postu l. puto. § 1.

ADDITIO. Arch. remittit. 81. distinct. dictum. 20. q. 1. sicut qui. Ioan. And.

e ¶ Expedire.] sicut in carcere quo ad custodiam nõ debet fieri mistio sexuum, vt C. de custo. reo. l. 3. sic dico quòd in carcere quo ad pœnam non fiet mistio & est simile, quod dicimus de monasteriis, quod nõ debent esse duplicia. 18. q. 2. diffinimus. periculosa est enim talis commistio. sup. eo. li. de statu. reg. c. vnico.

f ¶ peragendam.] hoc idem probatur sup. de hære. c. pen. in fi. sup. de verb. sig. nouimus. in fi.

VBicunque.] ponit regulã cum sua exceptione: ibi, Nisi. Nec vi ibi dictum incongrue vbicunq; quasi, vbi, sit aduerbium loci, & interrogans de loco. 13. q. 2. vbicunque sepeliamur. est enim etiam aduerbium temporis: tamen vbicunque, ideſt, quandocunque. facit sup. eod. li. de ele. vbi periculum. § pen cum cõcor. & est etiam qualitatis, quantitatis, & similitudinis, q̃ non prosequor, & dato quod dicamus, vbicunque, in quocunque loco iuris scripti vel non scripti, nil absurdum. Ioan. And.

CASVS. Iure cautum reperitur in pluribus locis, q̃ pro certis criminibus & nonnullis excessibus imponitur pœna non solum delinquenti, sed etiam eius posteritati vsque ad tertiam generationẽ, quæritur de qua generatione sunt illa iura intelligenda? Respondet q̃ intelligitur de posteritate descendente per lineam rectam masculinam, non autem per lineam fœminam. Et istud verum, nisi aliud esset expressum in constitutione: quia tunc tenor constitutionis esset obseruandus: Not. primo differentiam esse inter filios & posteros. Vide de pœn. in quibusdam. No. secundo differentiam non esse in dispositione iuris vel hominis quo ad interpretationem verborum. Dom.

g ¶ posteris.] pone exemplum supra eod. tit. in quibusdam.

h ¶ Masculinam.] & merito: quia immunitas alicui & eius posteris concessa, non comprehendit fœminas. ff. de muneri. & honor. l. vacatio. ff. de iure immunit. l. 1. §. 1. Vult glos. quod tales non gaudeant priuilegio; ergo non arcentur pœna. Præterea ex quo quis de nuptiis natus est, patrem sequi debet, & non matrem ff. de sta. ho. l. cum legitime, quod omnino verum est, & quando agitur de dignitatibus & honoribus, & pœnarum immunitatibus, ut C. de decur. l. eos indulserũt. & l. exemplo. & l. nullus. & l. si ille dixerit. 10. & C. de pœn. l. decurionum filii. & ff. de pœ. l. moris. § fi. ff. de decu. l. fi. § in filiis. & est ratio, quia filii sequuntur agnationem patris, & non matris. de hoc sup. de conuer. in fi. c.

fodere. seruorum ff. eo. & cõdenatus carcerib. ad tps, intelligit ad 10. annos. pe. de An ch. alleg. l. si fine ff. eo. de carcerib. late Guli. Letouille li. 3. ti. de cõmentariẽsib. in cõpẽdio suo de iust. & iur. Font.

† præterea docto res hic, ui de aliqua per Decĩ in c. nou. de iud.

Universidad de Deusto
Biblioteca

2.super 3. glos. Et nobilitantur ipsi filii radiis patrum, sicut & vxores radiis maritorum, in auth. de consul. circa medium. coll. 4 ff. de senat. l. 1. & l. fœminæ. & l. liberos. & adde quod dixi sup. eod. lib. de hæret. statum 2. Et quod dixi in cle. de bapt. præsenti. in gl. cõpreh. Et bene facit. ff. de vẽ. in poss. mit. l. 1. § 1.

a ¶ Iure.] § eod. lib. de hære. cap. 2. & e. statutum 2.

[Glo. seq. quærit, & opi. ponit, quam determinat. ad quod reci. per contrarium, & solu.]

b ¶ Sententia.] sup. eod. lib. de schism. at. c. vnico. Sed pone, vsq; ad tertium vel alium certum gradum iure vel sententia damnata est traq; linea masculina & fœminina: ego non damnatus cũ filia sic damnati contraho matrimonium, quæritur an filii sic suscepti de tali matrimonio sint damnati? hanc quæstionem formauit Hostien. sup. eo. ti. in quibusdam & dixit distinguendum, Aut talis mulier scienter ducta fuerit: & tũc damnati sunt filii, vsque ad expressam lineam: aut ignoranter, & tunc filii non sunt damnati propter patris ignorãtiam: sicut & ignorantia alterius parentum facit prolẽ legitimã: alias de illegitimo complexu genitam, si banna præcesserunt. sup. de clan. despon. cũ inhibitio. §. qui filii sint legit ex tenore. ff. de ritu nup. l. lege Iulia. & sic etiam posset intelligi secundum eum. c. 32. q. 4. liberi. vel loquatur aliud secundum leges Lombar. quod dic vt no. sup. de ser. non ord. c. vlt. quod dicit de sciente, vt præcise sit verum, sed quod dicit de ignorante posset esse verũ in ignorantia facti, s. q; nesciebam illum talem esse: sed in ignorantia iuris, quia sciebã illum talem esse, sed ignorabam q; ius posteros eius damnaret, secus. ar. hoc inf. de reg. iur. ca. ignorantia, sed in ignorantia facti videtur contra, sicut si qs credens contrahere cum libera, contrahat cum serua: tamen filii sunt serui domini ancillæ.

1 Vide q; dixi §. q. fil. sint legi. ex tenore. sup 2. gl. Ioan. And.

lineam descendere dinoscũtur: Nisi aliud in iure [a] vel sententia [b] sit expressum.

¶ Idem.

¶ Primo punit insequẽtes, q; cutientes, aut capiẽtes Cardinales, & eius criminis socios. Secũdo, eorũ filios & nepotes. Tertio ipsis infectatorib pœnam addit. Quarto quã satisfactionẽ cum absoluentur facere debeãt: & quid per absolutionẽ consequantur. Quinto, de nudis cõsiliarijs, vel simpliciter fauẽtibus huic crimini Sexto ad collaterales permittit pœnas extendi. Septimo ponit de insequentib. clericos, vel religiosos familiares Papæ vel Cardinalium. Octauo ponit de occidentib. Cardinales. Nono dicit Potestates seculares nihilominus pœnis legalib. cõtra tales uti debere, & hãc constitutionem etiam facere observari, & contra facientibus pœnam imponit. Io. And.

CAP. V.

FELI- ciis [a] † recordationis Honorij Papę iij. prędecessoris nostri vestigijs inhęrentes, [b] quibusdam addictis & detractis [c] de communi fratrum nostrorum consilio, hac in perpetuum valitura constitutione sancimus: Vt si quis deinceps in hoc sacrilegij [d] genus irrepserit, q; sanctę Romanæ Ecclesiæ Cardinalem [e] fuerit hostiliter insecutus, vel percusserit, [f] aut ceperet, vel socius [g] fuerit facientis, aut fieri mandauerit, vel factum ratum habuerit, [h] aut consilium † dederit vel fauorem, [i] aut postea receptauerit, [k] vel defensauerit scienter eundem: sicut reus criminis læsæ maiestatis perpetuo sit infamis, diffidatus, † nihilominus & bannitus; sit intestabilis, ut nec testamenti liberam habeat factionem, nec ad alicuius bona ex testamento, vel ab intestato uocetur: quatenus ab omni successione repulsus, publicaque repulsa confusus, minus inueniat suæ malitiæ successorem: fiant † habitationes eius desertæ: & vt non sit qui eas in habitet, dentur cuncta ipsius ædificia in ruinam: & vt perpetuę notam infamię perpetua ruina testetur, nullo tempore reparentur: nullus ei debita reddere, nullus respondere in iudicio teneatur: quidquid etiam in bonis inuenitur ipsius, fisci, vel reipublicę dominio applicetur, vt ex illis nil transmittat ad posteros, sed potius cum ipso quodammodo damnentur & sua. [l] Si qua vero feuda, locationes, officium vel beneficium spirituale, vel temporale ab aliquibus ecclesijs obtinet, sit eis ipso iure priuatus: quę sic libere ad ecclesias reuertantur, quod ecclesiarũ rectores de ipsis

cap vlt.

[Glo. seq ponit duas lecturas, & primã approbat.]

h ¶ Ratum habuerit) intelligẽ hoc si ex cõtemplatione vel nomine sit factum, vt inf. de reg. iur. ratum quis, & inf. de sent. ex. com. cum quis 2 respon. alij 1 contra, dicentes hoc specialiter, q; pœna loci habeat in rat ficante, licet non fuerit suo nomine gestum, sed credo standum regulæ.

ADDITIO. Idem Archid. qui hoc prolixe prosequitur.

2 Vt Io. Mon.

i ¶ Fauorem.) non nudum nec simplicem: quia de illis offendet inf. § illud. Idem Arch.

k ¶ Receptauerit) pari. pœna sunt puniendi pessimi receptatores, sine quib. delinquẽtes diu latere non pũt. ff. de recep. l. 1. C. de iis qui la. occul. l. 1. & 2. nisi 2 essent consanguinei vel affines. ff. eo. tit. l. 2.

(Glo. seq recitetur per contrarium)

2 Excipit a paritate pœnæ. nã vt dicit lex illa non absoluuntur, nec tã seuere puniũtur ex tranei. Io. And.

l ¶ Damnentur & sua.) regulariter contra: quia bona damnatorum transeunt in hæredes, & non in fiscum. C. de bonis damnatorum auth. bona. sed hic fallit in hoc crimine læsæ maiestatis. C. ad legem Iuliam maiest. l. quisquis. & est canonizata. 6. quæstione capitul. quæro ergo. §. verum & in crimine hæresis supra eodem libr. de hæreticis cum. secundum, & in casibus ibi positis.

ADDI-

ficiũ. l. laudabile. C. de aduocatis diuersorum iudicũ. Secus est de officio procuratoris. Nam infamis potest esse procurator. Dispensationis, quędã comminatio, nam papa nõ põt sibi imponere legẽ. Incurrat. Et iste est casus specialis, in quo quis incurrit ipso facto sententiam excõmunicationis: licet nõ inierit manus in clericos, regulariter. ẽ. ca. si quis suadente. 17. q. 4. Accensis & extinctis, ac in signum maledictionis æternæ, q; Deus dedit Dathan & Abiron in terrã proiectis. In mortis articulo cõstituti. Nam in articulo mortis possent absolui a simplici sacerdote, idonee, id est, cauere debent quod æquo animo sustinebũt pœnam sibi imponẽdã. Non negetur licet dictum sit, q; nullus debet sibi in iudicio respondere: tamen impleta pœnitentia poterit prosequi iniuriã suam, vel suorũ, vel pro contractibus post pœnitentiam celebratis poterit conuenire suos debitores. Suadebunt. Dictũ fuit ẽ. quod non solum cõmittẽtes prædicta puniri iam dictis pœnis sed etiam eorum posteriores descendẽtes per lineam fœmineam. Sed quid de linea transuersali, vt fratrum, vtrum papa poterit extendere ad collaterales? Dicit Hos. sed collaterales non incurrunt pœnam ipso facto. Ediderunt. l. si qs in hoc genus sacrilegii. C. de epis. & cler. Priuata, vult dicere si delictum sit perpetratum: immediate debent ecclesiarum rectores ciuitatis insurgere ẽ tales. ẽ. quod de consecr. dist. 1. si quis alleg. Et si non ordinauerunt, vt in d. l. si quis alleg. Et si non incurrunt ipso facto suam excõicationis, & alteri debent præsentari sede episcopali, vel archiepiscopali, & nihilominus sit interdicta ciuitas.

(prima glo. summando diuidit.)

a ¶ Felicis.) in prima parte punit Bonifacius insequẽtes, perseuerantes, aut capientes Cardinales, & eius criminis socios vsq; ad §. Quod si quis, vbi punit eorum filios & nepotes. & hoc vsq; ad §. præsenti. ibi ipsis in secutoribus. pœnã addit vsq; ad §. Cum autem, ibi post q; satisfactionem cum absoluentur facere debeãt, & quid per absolutionem consequantur vsq; ad §. Iubet. tractat de nudis consiliaris vel simpliciter fauentibus huic crimini, vsq; ad §. Ceterum. vbi ad collaterales permittit has pœnas extẽdi vsque ad §. præsentibus, ibi ponit de insequentibus clericos vsque ad §. Perfos familiares Papæ vel Cardinalium vsq; ad §. Si quis. vbi ponit de occidentibus Cardinales vsque ad §. Per hoc vbi dicit, nihilominus potestates sæculares pœnis legalibus ẽ tales vti debere, & hanc constitutionem ẽt facere obseruari, & contrafacientibus pœnam imponi.

ni Sexto ad collaterales permittit pœnas extendi. Septimo ponit de insequentib. clericos, vel religiosos familiares Papæ vel Cardinalium. Octauo ponit de occidentib. Cardinales. Nono dicit Potestates seculares nihilominus pœnis legalib. cõtra tales uti debere, & hãc constitutionem etiam facere obseruari. & contra facientibus pœnam imponit. Io. And.

soluere. Item si ab ecclesia obtineant aliqua beneficia: ipso facto ipsi sunt priuati ipsis beneficiis: ita q; ille ad quem spectat collatio illorum beneficiorum, talia beneficia conferre poterit. Sed quid sanctissime pater, ponamus quòd iste qui detinuit inuitum aliquẽ Cardinalem, vel eum peremit, vel secutus fuit hostiliter, habet aliquem nepotem vel filium, qui in ecclesia obtinet beneficium vel dignitatẽ an pro delicto patris debeat puniri ipse filius vel nepos? Respondet quod sic; Nã dicit Romanus Pontifex, quòd ipse filius vel nepos ipso facto est priuatus quibuscũque beneficijs & dignitatibus, etiam si esset præsultus dignitate episcopali, vel alia maiore aut minore dignitate: & viterius factus est incapax cuiuscunque beneficii ecclesiastici de cætero obtinendi in ecclesia, & non solum efficitur talis filius vel nepos incapax beneficiorũ ecclesiasticorũ, sed etiam quorumcunque officiorum publicorum vel sæcularium, nec potest admitti ad testimonium. Postea dicit Romanus pontifex, q; nõ solum persequentes & detinentes vel insecutores Cardinalium puniũtur prædictis pœnis, sed vltra has pœnas incurrunt ipso facto sniam excõicationis, a qua non possunt absolui, nisi a solo papa. Et hoc verum, nisi in casu necessitatis, puta in articulo mortis; nam tunc possent absolui etiam a simplici sacerdote, præstita tamen prius sufficienti cautione & idonea, q; ipsi facient pœnitentiã, quæ eis imponetur pro huiusmodi excessu. Sed quid si aliquis nõ perpetrauit istos excessus circa personas papæ, vel Cardinalium: verumtamen dedit consilium, vt Cardinal s detineretur in vinculis, an sit aliqua pœna puniendus? Respondet q; sic; quia erit puniendus pœnã arbitraria ad arbitrium iudicis secundũ exigentiã criminis. Sed ponamus q; aliquis non tenuit Cardinalem, neq; illum fuit insecutus, sed in odiũ ipsius Cardinalis detinuit & incarcerauit aliquem de suis familiaribus, vel etiã fuit aliquis qui hostiliter insecutus est aliquos clericos; nunquid est puniendus aliqua pœna? Certe sic; nam iudex illos punire debet secundum sui criminis exigentiam. Postea Romanus pontifex in fine offendit quas pœnas debent pati illi, qui occ ũt Cardinales, & q; iudices sæculares ultra istas pœnas in hoc capitulo contentas debent illos malefactores occidentes Cardinales, vel detinentes inuitos, vel incarcerantes punire pœnis legalibus, secundum q; leges ciuiles dispposuerunt. Item præcipit papa hanc constitutionem obseruari, & contrafacientibus pœnam imponi. Sequitur textus. Læsæ maiestatis. Crimen læsæ maiestatis committit non solum machinans in mortẽ principis, sed etiam machinans in mortem suorum consiliariorum sib. adsistentium. l. quisquis. C. ad legem iuliam maiestatis. ideo machinans in mortem Cardinalis, est reus istius criminis. Diffidatus. & sic auctoritate istius cap. consi tuitur iustum bellum inter ipsum & criminosum & Christianos respectu Christianorum, nõ autem respectu sui. Intestabilis actiue & passiue, id est, nõ potest facere testamentum, nec aliquid accipere de testamento, vt sequitur. Delenire, id est, debent manere in perpetua ruina, vt sit perpetua memoria de ipso, vt sequitur Postulandi. Nam aduocatus esse nõ potest infamis: quia aduocãti officium, est laudabile pro-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ADDITIO. Dicit Io. Mon. quod propter immẽ litis tem criminis non potest locum esse distinctioni. l. 3. ff. de interdict. releg. quæ distinguit inter paterna & acquisita. Io And.

a ¶ Disponant.] illis non vocatis, etiam si de facto possiderent. sup. eo. lib. dum præb. licet 2. et hoc sonat ver si libere. sup. positus.

b ¶ per rectam lineã.] de collateralibus enim tractat inf. §. cæterum.

c ¶ Põtificalẽ.) alias enim tales non includebantur, nisi fuisset de ipsis expressum. ẽ. de concess præb. dilectus ad idem ẽ. eo. libro de hæreti. Inquisitores. & j. de senten. excom. quia periculum. Io. And.

d ¶ Virili.) intelligebat nisi aliud fuisset expressum. ẽ. c. prox.

e ¶ Beneficium.) de dignitate ẽ. dixerat, hic de beneficio dicit idem.

f ¶ Insecutione.] de percussione & captione non erat dubium: sed de insecutione hic specialiter statuitur hæc pœna.

ADDITIO. Et facit ad not. de pœnit. distinct. prima. si quis pulsatus cum enim in specialem pœnam hoc inducatur, ꝙ insequens sit excõicatus: eius contrarium est regulare, ꝙ insequens & vibrans nõ tamẽ percutiens clericum excõmunicatus non sit, & idem A ch. 16. q. 4. sicut qui. Io in. And.

† In vulgaris codicib. legitur, notorie.

† al. ascẽsus.

† al. omnino.

pro sua voluntate disponant. a ¶ Quod si quis prædictorũ filium vel filios habeat, nepotem vel nepotes per rectam lineam b descendentes, beneficiatum seu beneficiatos quouis beneficio, etiam si pontificalem c adeptus vel adepti fuerint dignitatẽ, sint eis ipso iure priuati: spe promotionis omnino sublata. Nulli præterea talium filiorũ atque nepotum ex virili d sexu descẽdentiũ ab eisdem, alicuius aperiatur ianua dignitatis, aut honoris ecclesiastici, vel mundani, seu ad alicuius loci reginem sit ascensus. Sit eis postulandi negata facultas: sit notarie † iudicatus, & quodlibet aliud officium seu ministerium publicum interdictum. In iudicijs eorum assertio cõtra quemquam nihil fidei, nihil credulitatis ineueniat, ut ad testimonium prorsus reddantur indigni: sit eis ad ordines ascensus inhibitus; sit ad beneficium e vel officium ecclesiasticũ denegatus accessus: † & (vt magis famosa sit eorũ infamia) ad actus legitimos nullus eis pateat aditus: nulla porta pandatur eisdem super aliquo præmissorum, omni † spe desponsationis adempta. ¶ Præsenti nihilominus adjicimus sanctioni, vt ex insecutione f prædicta, sicut ex iniectione manuum violenta, ipso facto excommunicationis sententiam quis incurrat: & tam insecutor, quam alij supradictitanti mali participes, quandiu in sua contumacia perdurarint, singulis diebus Dominicis & festiuis, pulsatis campanis, & candelis accensis, per omnes illius loci ecclesias, in quo tantum facimus fuerit attentatum, necnon ciuitatum & diœcesium vicinarum g † excommunicati publice denuntientur; † nec ab alio, quam a Romano Pontifice possint absolutionis beneficium obtinere: nisi dumtaxat in mortis † articulo h cõstituti. ¶ Cum autem fuerint absoluendi: primo sufficienter & idonee i caueant; quod inferendę pœnę parebunt, & auxiliante Domino pœnitentiam peragent iniungendam. Deinde per omnes illius loci ecclesias principales, vicinorumque locorum, diebus Dominicis & solemnibus incedant nudi coram populo, femoralia tantum habentes, & ferulas deferẽtes in manibus, cum quibus per easdem ecclesias publice fustigentur: ituri postmodum vltra k mare, & ibidem acturi pœnitentiam per tres annos ad minus, nec exinde postmodum reuersuri absque sedis Apostolicæ licentia speciali. Verum cum talis gratiam reconciliationis meruerit, beneficio absolutionis obtento, indulgeatur ei licentia, vt suam & suorum iniuriam prosequatur: l & debitorum illorum, quæ contracta fuerint † de postmodum acquisitis m repetitio non negetur. ¶ Illud autem non duximus omittendum, quòd si quis fuerit in præmissis nudo consilio, aut simplici n fauore culpabilis, iudex in talem pœnam merito extendere possit, quæ dam iudicatio si quidem iudicatio si s. eo. lib. de rescrip. c. finam & præter hanc permissionẽ, papa eo modo id poterat, cũ non habeat imperiũ par in parem sup. de electio. innotuit. Io. And.

b ¶ Aliquo prædictorum.] scilicet insecutionis, captionis, aut percussionis, aut societatis horum criminum.

c ¶ Coercet.] ẽ. de vita & honest. cleri. vt clericorum.

d ¶ Causam.] proximam, non remotam: qđ dic vt ẽ. de hom. de cætero. de testibus ficut. [Idem Archidiaconus.]

[Glo. seq. alleg. vnam cõcor. obijc. & soluit, & arguit]

e ¶ Adimimus.) concor. C. de sacrosanctis ecclesi. s l. placet. [canonizata 16. q. 1.] vbi primo per ecclesiasticum iudicem, secundo per sæculare quis puniatur, & sic in casu nostro propter crimis horrorem: i est n. regulariter secus ubi criminaliter agitur. supra de accusat. de his. vbi de hoc, & secundum. 4. q. 5. habet hoc pro prima. sunt enim pa. tria, aliquem esse abfolutum, vel condemnatum, & soluisse ff. de except. rei iudic. si quicum totum § pla ne. & facit hæc decre. ad id quod not. sup. de iud. at si clerici. in glo. penult.

[Gl. seq. alleg. duas concor. & specialiter duas rõnes reddit.)

f ¶ priuata.] simile 25. q. 2. ita nos. & sup. eo. lib. de elect. vbi pe riculum. §. ciuitas 2 excipitur autem ciuitas Romana ab hac pœna: si enim ipsa in hoc puniretur, priuaretur etiam inferiorbis episcopus sit Romanus pontifex. & p terea ibi promptiore habemus iudicem, sci licet papam, qui huic rei potest ad hibere remedia, & pœnas imponere, ad hoc opti-

a ¶ possit extẽdere.] arbitrer ergo in hoc bonus iudex.

ADDITIO. Vel infra finitima & propinqua, ſm Archid. facit pro eo de pœn. si quis suadente. versi. qđ si terra. in clero. sed autem. alleg. 2. q. 5. si episcopus. 65. dist. c. fi. Io. And.

h ¶ Articulo.] simile 17. q. 4. si quis suade. te, de offi. ord. c. pastoralis. cum similibus. Io. And.

i ¶ Et idonee.] scilicet per pignora vel si deiussores ff. man. lit. mãdato. §. Paulus respõdit. alias verbum † cautionis nudam promissionem continet. ar. C. de verb. sign. sanctimus, sed si hoc casu sufficientem cautionem dare nõ posset, dabit iuratoriam: vel certe cauebit sub hypotheca suarum rerum. [Idem Ioan. Monachus.]C. de episc. & cler. in Auth genera liter, & ff. vt leg. not. caue. l filio. in fin. & re prius facit quod dixi sup. eod. lib. de vsu e fecundo, & quod no. ẽ. vt. de dote post diuortẽ stit per verbras. Ioan. And.

k ¶ Vltra mare.] & si Christiani nihil haberent vltra mare, esset hæc pœna in aliam commutanda. ff de interdi. & relegatorum. t. responso. ff. ad l. pompe. de parri. l. pœna.

ADDITIO. Idem Archidiacon allegat. no. s. distin. presbyter de vo. cap. 1. Io. Mon. dicit idem, & alleg. ff. de admini. re. ad ciui. pertit. legatum. Io. And.

l ¶ prosequatur. 4. q. 6. omnibus.

m ¶ Acquisitis.] quia prius acquisita erant confiscata.

ADDITIO. Ad hoc ff. man. l. si mandauero §. si is cuius. Ioan. Monac.

n ¶ Simplici fauore.) nudum cõsilium, vel simplex fauor intelligitur illius q̃ ad malefic ium faciendum nihil adjecit.

pœnam metiatur ex culpa, vt secundum quòd excessus exegerit, vindicta procedat.

¶ Cæterum quia dignum est, ut nefandi ratione flagitii, vltionis seueritas amplius extenda tur, & propter enormitatem culparum, plagarũ modus exuberet, nec pœnis solitis cõtentetur: Statuimus, ut ad collaterales, fratres videlicet, nepotes, & prone potes talium possit a extendere pœnas in huiusmodi nostra constitutione contentas circunspectio Romani Pontificis prout circunstantię rationabiles suadebunt.

¶ Præmissis etiam dignum censuimus annectendum, vt si quisquam aliquo prædictorum b excessuum quemquam de clericis uel religiosis nostræ familiæ, uel Cardinalium afficere forte præsumpserit, proportionetur pœna delicto: ita quod vindicta ex æquo excessu respondente, ab offensa nostrorum cohibeantur deinceps manus temerariæ formidine vltionis, quas Dei uel nostra seu fratrum nostrorum reuerentia non coercet.c

¶ Si quis uero per se, uel per alium occiderit Cardinalem (quod absit) vel dederit causam d mortis, vltra quam præmissa contineant, sic in eum potestas iurisdictionis insurgat, sic rigor vltionis insiliat, quòd contra uitæ subsidium, mortis solatium inuocet, viuens pœnę non culpæ, uindictæ speculũ non offensæ.

Per hoc quoque sæcularibus Potestatibus non adimimus e facultatem utẽdi legibus contra tales, aduersus sacrilegos catholici principes ediderunt. Quis enim locus reginiminis poterit esse tutus: quis rector securitate gaudebit, si Romana Ecclesia (quæ omnium ecclesiarum disponente Domino caput est & magistra) casibus istis subiicitur? si eius filii specialis huiusmodi periculis exponuntur? Quem Ecclesię filium, quem fidei zelatorem contumelia tanta nõ tangeret, & confusio tam aspera non moueret? Porro si filius est, dolebit. si fidelis, matre fidei læsa, lędetur: Qua propter si princeps, senator, consul, potestas, uel alius dominus siue rector cõtra præsumptores prędictos præsentis cõstitutionis tenorem non fecerit obseruari, tam ipse, quam officiales ipsius infra mensem, postquam res ad notitiã eorũ peruenerit, eo ipso sententiam excommunicationis incurrant. Ciuitas uero quęuis alia præter vrbem, quę talia facienti uel facientibus seu præsumentibus, in his consilium, uel auxilium dederit aut fauorem, uel infra mensem saltem taliter delinquentes (prout tanti facinoris enormitas exegerit, & facultas ei affuerit) non duxerit puniendos pontificali & supra sit eo ipso dignitate priuata, f & nihilominus remaneat interdicta.

me C. de ijs, qui ad eccl. confug. l. vlt. i. in prine pio.

DE PAENITENTIIS, Et remissionibus.

Cõtinuatio domini Heliæ.

¶ Dictum fuit supra tit. prox. de pœnis imponendis in foro cõtentioso: nunc autem dicendum est de pœnis imponendis in foro pœnitentiali: verũ quia pœnæ in foro pœnitentiali remittuntur per pœnitentiam & remissiones: ideo post titulum præcedentem annectitur titulus de pœni. & remiss. Quæritur quæ pœna veniat imponendi pro quolibet peccato mortali? Dicendum quòd licet olim illa pœna esset taxata a canonibus: tamen hodie illud est relictum arbitrio confessorum seu presbyterorum in cap. Deus qui. eod. tit. in antiq tamen non debet confessor esse nimis arctus: nec nimis largus in imponenda pœnitentia: quia pœnitentiam debet imponere ad arbitrium boni viri & nõ pro libito suæ voluntatis, vt dicit Panor. in cap. ex parte de cõstit. in anti. & c. Quintauallis de iureiuran. in antiq.

Roma-

TITVLVS X.

De pœnitentiis, & remissionibus.

¶ Innocentius quartus in concilio Lugdunensi.

¶ Quæstores non citant aliquos, licet eos monere possint Et in concedendis indulgentijs non excedant archiepiscopi statutum concilij generalis. hoc dicit. Zen.

Roma-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Romana.)Sunt tria dicta: primum & tertium inhibitorium. Secundum commissorium: ibi, Super benigna. Tertium: ibi, In concedendis. So. And.

¶ Licet archiepiscopus possit remissiones seu indulgentias concedere nō solum ijs qui sunt in diœcesi sua particulari, sed etiam illis, qui sunt in tota sua prouincia: non tamen potest excedere numerū indulgētiarum sibi a iure taxatum.

CASVS. Cum ecclesia Raueñ. magnis ædificiis & structuris indigeret: archiepūs Raueñ. videns q̄ fructus ecclesiæ Raueñ. non sufficerēt ꝓ itto ædificio complendo, voluit mittere q̄tores per totā suam prouinciam pro colligendo elemosynas fidelium: & ut Christi fideles essent magis inclinati ad dandum & contribuendū illi ecclesiæ, uoluit ipse episcopus eis impertiri de thesauro ecclesiæ, remittendo partem pœnitentiarum iniunctarū omnibus & singulis porrigentibus manus adiutrices ad ipsum opus complendum: sed timens quod suffraganei sui nollent admittere istos quæstores ad officium quæstura, dedit quæstoribus potestatem citandi suffraganeos nolentes eos benigne recipere in suis diœcesibus, vtrum possit? Respondet quòd non: sed potest eos monere charitatiue, vt inducant populum ad porrigendū manus adiutrices pro isto opere pio complendo. Sed quæritur quas indulgentias siue quem numerū dierū poterit indulgere archiepiscopus, vtrū possit dare indulgentias pro libito suæ uoluntatis? Respōdet q̄ non sed solum secundum q̄ est statutum in concilio generali in cap. cum ex eod. tit. in antiq. videlicet remissionem xl dierum. & in hoc æquiparantur episcopi & archiepiscopi: nam episcopus potest similiter concedere xl. dies indulgentiarum. Not quòd carens iurisdictione, non pōt committere potestatē citandi sibi non subditos: nam hic archiepiscopus nō est iudex subditorū suffraganei: ergo non valet talis commissio. Not. q̄ licet archiepiscopus non habeat iurisdictionē in subditos suorum suffraganeorū in foro contentioso, & hoc in prima instantia: tamen in foro pœnitentiali pōt exercere iurisdictionem, eis cōcedendo remissiones & indulgentias. Nota quòd licet subditi suffraganeorū archiepiscopi admittant quæstores ipsius archiepiscopi non propter hoc efficiuntur de iurisdictione archiepiscopi: ita q̄ eos poterit punire: secus si mitteret nūtios pro exercendo iurisdictionem suam contentiosam: qa tunc posset punire impedientes iurisdictionem suā. ff. tit. prox. c. 1. Nota si quæstores veniant ad ecclesias parochiales pro petendo & colligendo charitatiua sua subsidia fidelium, si rectores ecclesiarum parochialiū nolunt eis permittere, ut declarent indulgentias suas & vt cōuocent populū: ipli sunt puniendi: & hoc verū, dūmodo illi quæstores compareant debito modo cum litteris Apostolicis, uel diœcesani loci: & hoc qñ faciūt quæstum pro aliis, secus si pro se cap. cum ex eo. eod. titu. in antiq. Not. quòd archiepiscopus non potest indulgentias concedere vltra numerum taxatum in cōcilio generali, uidelicet in dict. cap. cum ex eo. Sunt tamen aliqui archiepiscopi, qui habent speciale priuilegium & indultum, ut possint concedere indulgentias vltra xl. dies: Nam archiepiscopus Tholosanus potest concedere indulgentias usque ad centū dies. Et dicit panor. in dicto cap. cum ex eo, eod. tit. in antiq. q̄ quādo quis lucratus fuit indulgētias, est in arbitrio suo an velit interpretari illas indulgentias in hoc sęculo vel reseruare in futuro, vt ponamus q̄ pro excessib. meis eī imposita mihi pœnitentia, vt iciunarem xl. diebus: episcopus contulit xl dies indulgentiarum omnibus porrigentibus manus adiutrices ad tale opus: ¶ possum in hoc iaculo accipere illos xl. dies: & vt non ieiunem: sed sub hac consuluit panor. ut ibi. Nam fiat reseruatio in purgatorio: quia ibi pœnæ sunt multo grauio res, quam sint pœnæ huius sæculi.

¶ Prædicatores quę nuarios oino sunt ulit cōc. Trid. sess. 5 de refo. ca. 2. in fine. & sess. 21. de ref. cap. 9.

CAP. I.

ROmana Ecclesia; & infra. ¶ Quæstoribus † autem fabricæ [a] Remeñ. ecclesię, Remēsis archiepiscopus, seu eius officiales citādi suffraganeorum ipsius ecclesiæ subditos (quos ijdē quæstores sibi resistere, aut nolle parere dixerint) vt super hoc [b] cōpareant coram ipsis, nequaquam tribuant potestatem. [c] Super benigna uero ipsorum [d] receptione, ac subuentione ipsi fabricę facienda, possunt eosdē suffraganeos & alios Christi fideles Remensis prouincię [e] charitatiue mouere. [f] In concedendis quo que indulgentiis non excedat Remensis [g] archiepiscopus statutum concilii † generalis. [h]

¶ Bonifacius octauus.

¶ Concessio generalis confessoris non tangit episcopo specialiter reseruata, nec obtentu consuetudinis potest quis sibi eligere confessorem. hoc dicit. Zen.

CAP. II.

SI episcopus suo

a ¶ Fabricæ.) quia cōferentibus ad opus fabricæ dari solent remissiones, ideo de his quæ oribus in hoc ti. posuit. Quis autē teneatur ad opus fabricæ, dic vt sup. de eccl. ædi. c. 1. & ca. de his. sed cū quarta fabricæ & clericorum subsidia non sufficiunt: heri solet ad pdicta, sicut & alia pia loca eleemosynarum collectio. ad hoc su. eod lib. de sta reg. cap. vno, ad fin.

ADDITIO. Quarta fabricæ pertinet ad ordinationē episcopi. 12. q. 2. vobis. & ca. vulteranę. 10 quæst. 3. vbi. co. vbi de hoc secundum Archid. Ioan. And.

b ¶ Super hoc.] sc. q̄ resistunt, vel parere nolunt.

c ¶ potestatem.] sicut nec possunt foranеos officiales statuere propter citationes faciendas, vt su. eod. lib. de offi. ordi. Romana.

d ¶ Ipsorum.] quæstorum.

e ¶ Prouinciæ.] quasi velit notare, quòd indulgentia non prosit ijs, qui subiecti non sunt. quod dic ut supra. eo. tit. quod autem.

f ¶ Monere.] & remissionum & indulgentiarum litteras concedere, ut sup. eo. notiro. Et est casus in quo archiepiscopus iurisdictionem habet in subditos suorū suffraganeorum. alii not. de offi. ordi. pastoralis, & 19. quæst. 3. cap. 2.

ADDITIO. Dicit hic Archid. quòd confirmatus in episcopū non sacerdos, istas indulgentias cōcedere nō potest, nec capitulum vacante sede. In contrarium allega sup. eo. li. de sup. negl. præla si episcopus. & c. eccle siæ. ubi dicitur, q̄ capitulū uacante sede administrat in spiritualibus. uide quod scripsi de excess. præla. accedē tibus, in antiq. Io. And.

g ¶ Remensi.) vel alius quilibet. sup. eod. lib. de offic. ord. Romana in fi. sup. tit. prox. c. 1. fine.

h ¶ Generalis.) eo. cum ex eo. & si excesserit, non valet ff. eod. c. ult. Io. And.

SI episcopus.) Primo ponit dictum, cuius rationem. subdit: ibi, Cum in generali. Secundo consuetudinē reprobat: ibi, Nulla quoque. Io. An.

¶ Si episcopus subdito suo contul erit facultatē eligendi confessorem doctum & idonenm, q̄ eum possit absoluere ob omnibus peccatis, non poterit confessor a casibus episcopalib. absoluere, nec valet cōsuetudo, ut quis

vt quis pro libito suæ voluntatis sibi eligat cōfessorē.

¶ Pro intellectu huius c. est præsupponendum illud quod habetur in c. omnis vtriusque sexus. eod. tit. in antiq. licet olim omnes sacerdotes reciperint eandē potestatem & mistam, ita q̄ non erant parochię distinctæ: tū propter quasdā diuisiones inter Apostolos & discipulos, & postea inter sacerdotes fuerūt diuisę & distinctæ parochię, & territoria in foro pœnitentiali, sicut in foro contentioso.

¶ Item secundo est præsupponendum, q̄ posiq̄ fuit facta illa distinctio parochiarum, fuit ordinatum q̄ quilibet teneret cō fiteri proprio sacerdoti, & non alteri: & si alteri cōfiteretur, non teneret absolutio: quia sententia à nō suo iudice, est nulla, c. at si clerici de iud. in antiq.

¶ Item tertio præsupponēdum est, q̄ quis dī habere plures proprios sacerdotes, scilicet rectorem ecclesiæ parochialis, episcopum, legatum, & Papam, qui habet generaliter curā omnium Christianorum: & sufficit habere licentiam ab altero istorum: Mendicantes vero sunt delegati a sede apostolica, per cle. super cathedram. de sepultutis, in clem.

CASVS. Cum haberem meum curatum suspectum ex certa causa: vel videbam imperitum, & nolebam mihi confiteri, accessi ad episcopum meum, vt daret mi hi potestatem eligendi confessorem: vnde eps dedit mihi facultatem eligendi confessorem sub hac forma per verba ġalia, Damus tibi facultatem eligēdi confessorem idonū, qui te possit & valeat absoluere de quibuscunq; peccatis tuis: non tū apposuit istā clausulam, etiam nobis reseruatis: vtrum per istam facultatem videatur eps dedisse licentiam absoluendi de casibus episcopalibus? Rñdetur q̄ non: sed iste confessor meus habebit illā potestatem, q̄ haberet rector meus parochialis. Sed quid, ponamus q̄ longo tpe fuit obseruatum, vt quilibet sibi eligeret confessorem pro libito suæ voluntatis: an valeat talis consuetudo? Rñdetur: nec valeret 3ria consuetudo: & in hoc addit quod c. ad c. omnis vtriusque sexus. allegat. scilicet ut non valeat contraria consuetudo.

No. q̄ episcopus est generalis rector suæ diœcesis, ideo potest concedere facultatem alicui vt possit eligere suum confessorem: quia cōcurrit cum quibuscunq; rectoribus suæ diœcesis. Not. q̄ episcopus concedendo facultatē, vt possim eligere confessorē idoneū, q̄ me possit absoluere de quibuscunq; peccatis meis: non vt dedisse ptātem eligendi confessorem, qui me possit absoluere de casibus episcopalibus. Sed quid de rectore parochiali? ponamus quod meus rector parochialis dedit mihi facultatem eligendi confessore idoneum: utrum possit eligere simplicem sacerdotē, vel vtrum sit necesse vt eligam sacerdotem habentem simplicem potestatem, videlicet curam animarum? Rñdetur. q̄ si rector meus parochialis det mihi simplici ter facultatem eligendi confessorem, tunc nō possum confiteri simplici sacerdoti: sed requiritur q̄ talis habeat curam animarum. Sed qñ meus rector dat mihi licentiam cōfitendi tali sacerdoti, quem sibi nomino, tunc possum tali sacerdoti confiteri: quia meus curator facit illum delegatum. c. fi. de offi. & pote. iud. deleg. in antiq. c. omnis vtriusque sexus. allegato.

No. q̄ potestas dandi licentiam confitendi peccata dependet a superioritate: vnde concedens debet esse superior illius, cui concedit. ad hoc eo. tit. omnis.

No. finaliter, q̄ habens auctoritatem eligendi confessorem, debet eligere idoneum: & si non eligit idoneum, videtur esse in culpa. Dominicus.

[Glo. prima exponit, quęrit, arg. negatiue, & soluit contrarium.]

a ¶ Suo subdito.) puta archidiacono, archipresbytero, abbati, prioti, vel similibus personis, q̄ immediate subsunt epīs. Quid dicemus de inferiorib. puta laicis parochianis certę parochię nunqd illis epūs potest licentiam dare, vt sibi confessorem eligant? Vī q̄ nō ff. eod. omnis. de pœn. dist. 6. placuit. de paro. nullus. Dic ff. 1 quia quilibet de diœcesi pōt recurrere ꝓ pœnitentia, & ad proprium sacerdotem, & ad epm, vel archipresbyterum cathedralis ecclesiæ: qui quo ad hoc est vicarius epī, vt sup. de offi. archipresby. officium. [vide q̄ ibi dixi.] Vnde credo q̄ sufficiat alterius licētia, scilicet vel episcopi, vel parochialis sacerdotis. ADDITIO. Vide quod not in cle. de priuileg. religiosi. in glos. puto. Ioan. And.

b ¶ Idoneum] qui sciat circunstantias cōsiderare, & diuersis medicamentis vti ad sanandum ægrotum. supra eod. omnis. de pœn. distin. 6. qui vult. de homicidio. sicut dignum.

[Glo. seq. quærit qui sunt casus, & octo exprimit.]

c ¶ Reseruantur.] sed qui sunt isti casus? 2 Dic q̄d absoluere excommunicatos maiori excōicatione, nō cōpetit simplici sacerdoti, sed epō, vt ff. de sen. excom. nuper, Imponere pœnitentias blasphematoribus Dei & Sanctorum. ff. de cle. male. c. 2. Sortilegiis ff. de sortile. c. 2. Commutatio quorūlibet virorum, vt ff. de vot. & vo. redempt c. 1. Dispositio male ablatorū incertorū uel certorum, quando nō extant hi quib. facienda est restitutio. ff. de Iudæ. cum sit. [Et ibi hoc tenet Hostien. fm Archid. Contra sup. eo. lib. de testa. cap. 2. ut ibi dixi super ver. libere.] pœnitentia matrimoniorū clandestine contractorum vel 3 interdictum ecclesiæ per episcopos solet imponi supra de clande. despon. cum inhibitio. & de matrimonio contracto contra interdictum eccle. c. 1. & ulti. Solent episcopis reseruari pœnitentię omnium publicorum enormium criminū oppressionis filiorum ex proposito uel ex casu, cuiuscunque homicidii, falsi testimonii, uel falsi in 3ri, periuriis, incestus, corruptionis monialium, coeuntis cū brenis, & his similia ad hoc 50. dist. miror. &c. in capite. 33. quæst. 2. quicunque. cum similibus casib. ut no. Host. in sum. huius tit. §. cui confitendum sit in fin. colum.

ADDITIO. Vide per Ray. in sum. huius tit. §. item nunquam parochialis. per Guli. satis in repertorio eo. tit. §. sequitur uidere Io. Mon. tract. in decre super cathedram hodie innouata in cle. de sepul. dudum. uide quod ibi no. uer. per huiusmodi. in glo. hoc intendit. Io. And.

d ¶ Concessurus.) ut ff. de reg. iur. in generali. cū suis concor. ad idem sup. eo. lib. de offi. c. ult.

e ¶ Consuetudine.) est enim onerosa ecclesiis: ideo non valet. sup. in antiq. de consue. c. 2. & ex ea frangitur ecclesiasticę disciplinæ nerus. sup. de consue. cum uenerabilis etiam esset hoc 3 obedientiam principalis præscribere: quod esse non potest. sup. de præscrip. cum non liceat.

f ¶ Eligere.) episcopi, & archiepiscopi, & superiores, & inferiores ab episcopis exempti, habent a iure licē tiam ꝓ idoneum confessorem sibi eligunt: qui potest eos soluere & ligare sup. eo. tit. c. ult.

g ¶ Ligare.] ideo dixit: quia cuicunque uolo possum confiteri

1 Idē Pet. de Anch. & expresse Do. & Philip. fm quē bene facit cle. dudum §. i ecclesiis. de sepul. ca qcunq; to. q. 1. c. licet. sup. de fer. dotes in ca. omnis utriusque sexus.

2 Casus Epis reseruatos referunt cōi rer. Summarū cōpilatores.

Universidad de Deusto
Biblioteca

confiteri peccata mea, petendo etiam salubre animę consilium: sed ille non pōt ligare vel soluere, ut hic vides. Sic dicimus de laico in necessitate: q possumus ei cor. fieri sed ipse non pōt soluere: quia non hēt claues de pę. dist. 1. quem pœnitet. [ver. tanta. & eadem uerba habentur dist. 6. c. 1. post princ.) Et not. de offi. ord pastoralis. Io. And.

INdulgentię. Quia breue est nō diuidiur, & se summat.

¶ Et dicit Archid. q quadoque indulgētia demōstrat remissionem pœnę 2. q. 3. c. fi. in fi. Quandoque concessionem gratię. sup. vt lit. pen. c. fi. de priuil. dudum. Quando; dispensationē. 77. dist. cap. vltim. in fi. & 3. de ele. dudum. Quandoque ius cōe. 33 quæst. 2. interfectores, & 35. q 3. de inceltis, vtrōbique de hoc. Quandoq; ponitur, q vacare vel operam dare: vnde dr. Indulgere gulæ nolli, quæ ventris amica est. Io. And.

† Vide B. Tho. in q. additis ad 3 parte q. 26. ar 3.

† Scilicet Lateran. sub Inno. iij. c. 26. & refertur 1 c. cum ex eo. ex de pœnit. & remiss.

¶ Si episcopus in concessione indulgētiarum excedat concilium generale, non valent indulgentię hoc dicit.

CASVS. Certum est, q episcopi habent potestatem limitatam respectu indulgentiarum concedendarū: quia aliqui erāt ita largi, q claues ecclesiæ contemnebātur: vnde limitata fuit eorum potestas: videlicet vt pro dedicatione ecclesiæ oēs qui ita die porrigerent manus adiutrices, consequantur vnum annum indulgentiarum. sed alias nō possent epi concedere nisi xl. indulgētiarum dies. Sed ponamus q epūs aliquis fecit Trinitatis quia in die dedicationis ecclesię dedit duos annos indulgentiarū: vtrū valeant dictæ indulgentię? Rndet Romanus pontifex q nō. Sed quomodo intelligitur q non valent indulgentiæ? Rndet glo. q non valent in eo q excedūt: quia numerus dierum est separabilis, & in separabilibus vtile per inutile non vitiatur: sed in numero quē non excedunt, valent dictę indulgentiæ. Dominicus de Sancto Geminiano dixit, q non valent etiam in eo, q excesserunt ignominiā ipsorum eporum, qui excesserunt concilium gñale, ipsum contemnendo, sed panor. dicit quod valent vsque ad numerum xxxtum. No. primo arg. q est licitū allegare sine certa determinatione quotę legis vel canonis, de quo per Io. and. in c. vestra, de coha. cle. & muli. No secundo arg. q factum contra legem prohibentem, est nullum: licet non sit appositum decretum. Dominicus.

[Prima glo. dicit quid declaret.]

a ¶ Indulgentiæ.) declarat opinionem. no. sup. eo. tit. cum ex eo. Et reprobatur opinio Io. & Ber. ibi not. & approbatur opinio Host.

b ¶ Casibus.) ad pia opera: puta ędificationem vel reparationē ecclesiæ, refectionē vel ædificationē pontiū vel viarum, sustentationem hospitalariorū, vel simila.

(Gl. seq quærit & soluit per tres rationes: ponit opinionem contrariam, cuius rationi respondet.)

c ¶ Non obtinent.] quid dices: nunquid saltem, in eo q poterant dare, tenebit indulgentia? Videtur q sic:

¶ Idem.

¶ Decretalis, cum ex eo, in pluribus episcopis indulgentibus locum habet. h. d. Zen.

CAP. III.

INdulgentiæ, a † quę ab vno vel plurib. epis in ecclesiarum dedicationibus, vel alijs quibuscunq; casibus b conceduntur: vires non obtinent, c si statutum excesserint concilij d † generalis.

TITVLVS IX.

De sententia excommunicationis suspensionis, & interdicti.

quia regulariter vtile per inutile non vitiatur. ff. de reg. iur. vtile vbi vide argum. de hoc pro, & 3. Preterea hæc est quædā liberalitas: & in liberalitatibus vel donationib. dicimus q tenent pro parte vsque ad legitimum modum, & in residuo non, vt de dona. l. sancimus. 12. q. 2. si quos de seruis. Præterea hic agimus de separabili, scilicet de numero dierum: vbi nō vitiatur vtile per inutile. ff. de aqua quoti. & æstiu. l. 2. §. Trebatius. (Vide de censi. cum Apostolus. super glo. quid ergo.) Et hoc verum puto. 1 Alij contra. (scilicet Io. Monac.) dicentes in dubio gentias in nullo tenere: quia qui priuilegio abutitur, perdit illud, 11. quæstio. 3. priuilegium. cum similibus. sed nō est verum, quod qui abutitur priuilegio, perdat illud, licet mereatur perdere, sic dicit ca. vnde principis in fi. & ibi not. Innocen. dic vt not. Innocen. supra de deci. suggestum.

d ¶ Concilij.] generalis, supra eod. cum ex eo.

CAP. I.

CVM † medicinalis a sit excommunicatio, non mortalis, b disciplinās, non eradicans, duntamen is, in quem lata fuerit, non contemnat; c caute prouideat iudex ecclesiasticus, vel iniusta: & vtrum sit digna excōmunicatione. Item decreuit concilium, ut si excommunicatus petat tradi sibi copiam snię excommunicationis, quòd excommunicator hoc facere teneatur inf. mensem, si fuerit requisitus. Sed ponamus q aliqs iudex ecclesiasticus nō seruauit tenorem huius capituli: q a. potulit excōmunicationē simplici verbo seu verbotenus, uel etiā ꝑtulit in scriptis: sed non exp. essit causam rationabilem dignam excōicatione: uel noluit tradere copiā excōicationis ipsi excōicato petenti: an sit, puniendus aliqua pœna? Rādet Romanus Pōtifex, q statuit concilium, q dicta sententia excōicationis tamē iniusta relaxet sine difficultate, idest, sine aliqua cautione de stādo iuri, & sine expensis: etiam excōicator excōmunicabit excōicato in expensis occasione iniustæ excōicationis factæ. Item ultra hoc ipse excommunicator erit suspēsus ab ingressu ecclesiæ per vnum mēsem: & si dūrāte illo mēse se ingerat diuinis, incurrit irregularitatem, a qua non poterit absolui, nisi per solum Papam. (Medicinalis.) q a plures rubore confusi eo q videt se vitari ab alijs, & priuari legitimis actibus, teuertuntur ad bonū obedientiæ: & sic excōmunicatio retrahit excōicatum a peccato ad bonū obedientiæ. (Contemnat.) licet excōicatus sit in peccato: tamen si contemnat excōicationem, eius peccatum aggrauatur. (Scriptis.) si ꝑferatur sententia sine scriptis, tenet sīa: aliàs non absoluetur excommunicatus & tamen dicit littera, q superior eum absoluet, ergo erat excōmunicatus, tñ excōicatio erat iniusta, idem punitur excōicator, vt sequitur. (Expresse) ꝑ oppositum dicere, talem. Titium ex causis rationabilib. in his scriptis excōicamus, sed requiritur, q exprimat causam, propter quam illum excommunicat, puta quia tales fuit contumax, & sua exigente contumacia in his scriptis excommunicamus. vel sic dicēdo, Talis recusauit facere tale q. d. licet fuerit debite monitus, quare ipsum in legendo scriptis excommunicamus. (Publicum instrumentum) istud non est de necessitate, sed de cōsilio, si excommunicatus petat copiam excommunicationis, vt petat cōici instrumentum, vt si excōmunicator negaret se requisitū esse, quòd excommunicatus posit probare requisitionem. Animaduersione, [Fulminare.] hoc est proferre indeliberate & indiscrete, sed quando plene deliberat cum discretis, dicitur proferre. Et hæc est differentia inter fulminare ex communicationem & proferre, tñ vnum sępe ponitur pro reliquo. (Obseruari.) idest, vt proferatur in scriptis, apponatur causa rationabilis, & detur copia. (Sanctiones.) immo efficiuntur irregulares. Not. primo ex illo ca. q iudex ecclesiasticus dēt esse discretus in ꝑferēda excommunicatione: & debet exercere officium corrigentis & medētis, ideo si iudex ecclesiasticus videat subditū suum non curare de excōmunicatione: & sic videt excōicationem non proficere, non debet sed debet in eum exercere aliam pœnam, scilicet capere personæ, & pignorationem bonorum. Nā iuxta illud dex dēt in contumacem exercere pœnam, quam uidelicet magis timeri. Et ideo dicit Dominicus de S Geminiano, q si iudex ecclesiasticus ignorans conditionem excōmunicatis illum excommunicauerit, & uidet q excommunicatio non proficit, quia excommunicatus non curat de excommunicatione, debet illum absoluere & communioni ecclesiæ restituere, licet beneficium absolutionis regulariter non conferatur ni-

si pœnitenti; & dicit beatum Thomam hoc tenere.

Not. vlterius, q sententia excommunicationis dēt proferri in scriptis: tū istud non est de substātia excōicationis, sed est de iustitia: Nā teneret excō catio, etiā si non esset lata in scriptis: secus esset de sentētia definitiua: quia de substantia snię diffinitiuæ est, q ferat in scriptis: alias nō ualeret snia, nisi in cāis summariis, in quibus ualet snia: licet non feratur in scriptis. l. 1. vel 2. C. de sen. ex bre ui. recit. in auth. nisi breues eod. tit. in cle. sæpe. de uerbo. signif.

† Al. est.

Nō. q excōicator debet in excōicatione inferre causam propter quam excōmunicat, & in hoc differt snia excommunicationis a snia diffinitiua, quia in sententia diffinitiua nō tenet iudex exprimere causas mouentes ipsum ad sententiandum, licet sit honestum ut illas exprimat. Not. q excōicator tenetur inf. mensem tradere exēplum excōicationis excōicato si requirat. Idem dicendum est de aliis actis causæ, uidelicet ut exempla tradantur parti, originalia tū debent remanere apud notarium. c. quoniā 3 falsam de probat. Not. q snia excōicationis lata sine scriptis, vel sine cā rationabili expressa, tenet de mero iure, licet sit iniusta. Hoc probat iste textus, dum dicit, q si excōicator uiolauerit istam cōstōnem, q superior relaxabit excōicationē. ergo talis excōicatio tenebat. No ibi, Superior uero ad quem q ubi notorie cōstat de iniustitia excōicationis, superior non debet excōicatum remittere ad excōicatorem, sed potest eum absoluere non facta remissione, secus si notorie non constaret, quia tunc deberet ipsū remittere ad excōicatorē. Sed qualiter constabit de iustitia excommunicationis? Dicendum q apparebit de iniustitia excōicationis ex lectura snię, si non lata sit in scriptis, uel si in scriptis, tū est lata absq; expressione alicuius causæ rationabilis, vel per instrumentum publicum, per quod habetur q iudex noluit excōicato tradere copiam excōicationis, alias superior non absolueret, nisi esset appellatum. No. q si suspensus ab ingressu ecclesiæ diuinis se immisceat, contrahit irregularitatem, a qua non poterit absolui nisi per Papam.

[Prima g'ossa summat.

a ¶ Cum medicinalis.] iudex qui excōicat, suspendit, uel interdicit, in scriptis hoc faciat & causā cōscribat, & requisitus exemplum sententiæ tradat inf. mēsem. Qui contrafecerit, per mēsem ab ingressu ecclesiæ & diuinis est suspensus, & relaxabitur illa sententia per superiorem absq. difficultate, & condemnabitur lator in expensis, & alias pœna condigna. Si sic suspensi celebrant ut prius, sunt irregulares, nec absoluuntur ab alio quam a papa.

b ¶ Non mortalis.] vt 2. q. 1. multi. & 24. q. 2. notandū.

c ¶ Non contemnat.] & tunc amplius ex contemptu ligatur. 24. q. 2. notandum. 11. q. 3. § cum ergo. & sup eo. tit. per tuas. Crescit igitur homo per meritum obediētiæ, parendo iniquæ sententiæ. 8. q. 1. sciendum. 11. q. 3. quid ergo.

d ¶ Corrigentis.] siue plectendo, siue ignoscendo, hoc solum bene agitur, ut uita hominum corrigatur, ut 13. q. 5. prodest.

e ¶ Medentis.] sanabit & medebitur quantum in se erit, alias non erit qd sibi imputetur. 34. dist. c. Eph 4. 7. dist. c. ulti. Faciat igitur quod sententia sit iusta ex animo, ex ordine, & ex causa. de quibus dicitur supra eo. sacro.

f ¶ Excommunicat.] suspendit, uel interdicit. inf. eo. c. § & hæc eadem.

g ¶ In scriptis. 1.] nota casus in quibus scriptura requiritur, de his plene dixi sup. eo. lib. de censi. c. 1.

[Glo.

r Et an scriptura sit necessaria nisi Felinū in Rubrica de constit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

[Gl.seq.exemplificat:secundo quærit: ponit opinionem,& soluit:tertio notat duas differentias.)

a ¶ Causam.) vt quia peremptorie citatus coram nobis renuit cõparere,& de iustitia nõsurus: uel quia iussus, vt inf.talem diem centum Titio soluereț, ad quæ sibi ex causa depositi tenebatur facere, recusauit: idcirco , &c.& est hic ordo retrogradus: a primo debet causam exprimere,& postea excõicare. Sed nunquid hæc cõstitutio locum hẽt, cũ excõicatio fertur ℨ certam personam,ut 5.

1 Scãm Hosti.q ẽt hãc opin. attribuit Innocen. Io. Andr.

q. 1 quidam & 3.de off ord.si sacerdos? Dicunt q dam q non .Et hoc placet Io.Mon.& Archi. ad hoc sup eo. lib.de elect. qui ℨ certam.Sed tutius est tenere ℨrium:tum quia hæc constitutio generaliter loquitur: tũm quia certam psonam, sed non expressam ligat sententia, quæ tñ postea exprimetur.ad hoc.ℨ.eo. Romana.§. caueant. Et nota ex hac littera duas diuersitates inter sniam excommunicationum & alias diffinitiuas:quia vtraq debet ferri in scriptis,sed si diffinitiue non feratur in scriptis , non tenet, ut sup.eo.li. de re iud.cap vlt.sententia autem excõicationis licet non sit lata in scriptis,tenet:sed locum habent pœnæ, quæ inf sequuntur Item in definitiuis non est necesse exprimere causam.sup de re iud sicut sed in snĩa excommunicationis secus,ut hic uides .

2 Vide Abbatẽ i , nostram . 1. extra de iureiur.

b ¶ Propter quam.) & licet falsa 2 sit causa,ligat tñ excommunicatio.11.q.3.c 1.& 3.sup.eo.sacro.de absolutione dic ut sup.de offi.ord.ex parte.

c ¶ Exemplum.]totale,alias non esset exemplum,sed pars.Io.And.

ADDITIO Vnde dicit Host. ꝙ continere dẽt excõmunicationem de uerbo ad uerbum, & annum & diẽ arg. de restri. eam te.2.q.8.per scripta.§.libellorum.Io. And.

d ¶ Excommunicato.]per hoc videtur loqui,cum excommunicatur certa persona,fateor hoc quo ad traditionem exempli.

ADDITIO Quasi diceret, nihilominus ferri debet in scriptis & exprimi causa, quæ ita conueniat generali, sicut speciali,snĩæ immo plus generali quæ non debet ferri nisi ex causa,inf.eo.Romana. §.caueant.plus dixit Host.quod si innominatus qui comprehendi poterat sub generali,petat exemplum , debet sibi concedi. Io. And.

[Glo.seq. circa regstionẽ hãc quatuor dicta ponit]

e ¶ Requisitus.] alias ergo nõ habebit locũ pœna q̃ sequitur.& est si.sup.eo.lib.de app.ut super. & c.ab eo.& intelligo ꝙ requisitio fiat loco & tempore competentibus.arg.præ.ca ab eo & sup.de elect. cum in ueteri. & intelligo mensem a die sententiæ non a die requisitionis.sic 2.q.6 c.ult.§.diffinitiua.& ea.q. & eod.c.uersic. iudicibus.& C.de app.l. iudicibus. si autẽ requiratur post mensem, non hẽt locum hæc cõstitutio pœnalis, sed nihilominus illam dare tenetur , sicut &c. acta causæ.de proba.quoniam contra.ad hoc de do.& contu.cum dilecti.

[Gl.seq allegat duas cõcordantias,quærit,arg. affirmatiue,& ꝓtariũ soluit,sed a pars soluit quæstionem.)

f ¶ Authentico.]ista sunt paria.sup.de fid. instr.c.2.ad idem ℨ.eo.lib. de offi. ord.si canonici. Sed nunq d sufficerent testes? Vt ꝙ sic.C. de fide instr.l. in exercendis.

& diuinis officiis nouerit se suspensum.

¶ Superior[1] uero ad quem recurritur, snĩam ipsam sine difficultate[m] relaxãs, †latorem excommunicato ad expẽsas, & omne interesse condẽnet , & alias puniat animaduersione condigna, ut pœna[n] decente discant iudices,quã graue sit excõmunicationum sententias sine maturitate debita fulminare. Et hęc eadem in suspensionis & interdicti sententiis uolumus obseruari. o

¶ Caueant aũt ecclesiarũ prælati & iudices vniuer-

ADDITIO. Idem Host. supra de sup. ne prælati.

sup.de fide instr.cum Io.dic illud regulare: sed hoc speciale 3 sicut & alia quæ dixi sup.de censi.c. 1.

ADDITIO. Hosti. Io. Mona. & Archid.

g ¶ Iudicum.] quorumcunque, ut etiam sacerdotes excommunicantes hoc seruare debeant.4 ℨ. de offi. ordi. cum ab ecclesia & ibi Host. & Io. Mon. & Archi. rum. Pœna tamen suspensionis,de qua infra loquitur,in episcopis locum non habet, ut ℨ.eo. quia periculo plus.

3 Idẽ Host. & Abb. Fel.

h ¶ Temerarius.]nun na ℨ quid requiritur ꝙ sit temerarius in dolo ? Quod vi per ius hãc litteram . ad hoc ff. vi bono. rap.l. 2.§. ff. de fer. & Io. Mo. & Archi. Fortasse. Item. C. sum specialiter,reservatis Romano põtifici . alios habes de hoc fecerit ℨ ad idem quem- ff.de iud.eum quem- temere. & est si.sup.eo. lib.ne ele. vel mo.c.2. & per litteram illam puto, ꝙ si excommunicator non fuit in aliqua culpa,puta nõ erãt necessaria ad scribendum,& periculum erat in mora, credo ꝙ nõ habeat locũ pœn.ad hoc.ff.de usufructu.l.æqui simum.& sup.eo.lib.de elect.indemnitatibus.in fin.

i ¶ per mensem.] quo lapso ipso iure restitutus est ss. diist.si quis amodo & supra de spon non est nobis.

ADDITIO Dicit Host.hoc uerum, si sententiam ferens uit, & peccatum confessus sit, & pœnituerit, alias ꝙ quo ad se suspensus remanet.sup.de coha. cle. & mu. c.si. Io.An.

K ¶ Ab ingressu ecclesię.]de hac suspensione habes ℨ. eo.is cui.& adde quod dicam inf.eo. is qui.

ADDITIO. Innocentius in decretali, sacro.sup.eod.in antiq recte tenuit, quod terminatum est in d. c.is cui. 1.& 2.respõso hic vt innuere contrarium,ꝙ sic suspensus celebrans non sit irregularis, cum suspendere ab ingressu ecclesiæ non sit suspendere ab officio, cum etiã extra ecclesiam celebretur. Et Host.ponendo hoc dictũ Inno.expresse ponit de eo qui celebrat in ecclesia,ipsi tamen contrarium tenuerunt in decretali, sacro. & hic loquitur Inno.opinionem recitando quorundam, ut patet ex eius uerbis.Io.And.

l ¶ Superior.)istud satis habebamus.sup.eo.sacro.

m ¶ Difficultate.] scilicet cautionis exigendæ,uel remissionis faciendæ.

ADDITIO.Vnde dicunt Ber. & Host.quòd sine mora sine satisfactione, sine causæ cognitione, & sine aliquo excommunicati grauamine hoc fieret, cum eui- deter appareat contra hanc constitutionem latam fuisse.Io. And.

n ¶ Pœna.]sic sup.de aucto.& usu pal. nisi specialis,si. dist.§.qui ea.

o ¶ Obseruari.]& sic ista tria sunt paria . & habes si ℨ. eod.tit.is cui.ad idem supra de app.ad hæc quoniam- & c.dilectus. de consue.cum dilectus. de elect.cum in ter R.cum si.& intelligas de interdicto uel suspensione ẽt a spiritualibus ,plata , secus si interdiceretur ingressus ciuitatis uel pomerii.ff. de fer. expor.cui pacto ff.de inter.& releg.per totum. secũdum modernos,qui de hoc plane not. in prædicta decretali . & hæc quoniam.Io.And.

a ¶ Sicut

a ¶ Sicut prius.] quasi in officio suo agens, vt dicit canon.11.q.3.si qs eps in concilio Et ℨ.eod.is cui in fi. n.nũ. ꝙ verum est in quocunq; officio cantando, & in quibuscunq; horis officiet ecclesiam , vt in prædicto canone. & concor sup.eod.lib.de re iud.cum æterni.

ADDITIO. Idem hic,Ber. & Host. dicebat Franc. ꝙ si intrat chorum cũ aliis legẽdo & cantando, locus est irregularitatis: & sic intelligitur illud , qđ prius positum est in c. si quis epẽs.Ioan. And.

b ¶ Irregularitatem.] quodergo in antiquis canonibus statutum erat de excõicatis, extenditur ad suspẽsos . 11.q.3.c si quis episcopus in con cilio. & sup.de re iud. cum æterni.

c ¶ Summum.]no. casum specialiter,reservatis Romano põtifici . alios habes de hoc leg.ꝙ translationem & de excess.prael. sicut vnite.in antiq.

Solet.] Sunt duæ partes : In prima ponitur duplex quæstio.secunda ibi, Et an in secunda ibi,] In prima. ad vtrãque responsio. Et primo soluit primam: secundo excipit : ibi, Nisi tertio, exceptionem moderatur : ibi, In quo casu. Secunda secũdæ distinguunt iudiciarii. CASVS. Certum est,cum quis prætendit excommunicationem in se latam esse nullam aliqua rationabili causa (quia prætẽdit a appellasse legitime antequam in ipsum proferretur excommunicatio & sic erat exẽptus a iurisdictione excõicatoris: Vel dixit,ꝙ in excõicatione fuit expressus error intolerabilis: quia cõtinebat præceptũ quod erat contra Deum & conscientiam illius, cui præcipiebatur) potest petere absolutionem ad cautelam (si & inquantum indigeat) ad tollẽdum murmur & scandalũ populi.Sed ponamus, ꝙ excõicatus aduersarius se opponit,ne ille absoluat ad cautelã.utrum superior debeat illũ absoluere non obstante oppositione? Rñdet Romanus Pontifex cum distinctione : Aut opponẽs dixit,ꝙ ille fuit excommunicatus pro manifesta offensa,& offert probare infra octo dies, tunc differenda est absolutio per illos octo dies : Et si probatum fuerit,ꝙ ipse fuit excõicatus pro manifesta offensa non absoluetur nisi præmissa satisfactione & cautione de stando iuri. Si aũt opponens non offert se probare ℨ. octo dies,ꝙ sit excõicatus pro manifesta offensa : tunc superior eum absoluet ad cautelam. Sed quid , ponamus ꝙ ille, qui fuit excõicatus , dixit excommunicationem esse nullam pp aliquam causam:& non petit absolutionem ad cautelam sed vult admitti ad probandum illam causam: vtrum pendẽte illo articulo probationis sit euitandus tanquam excommunicatus.? Rñdet Romanus Pontifex , ꝙ sic in iudicijs : nam poterit suos debitores conuenire pendẽte articulo probationis, & de facto si cõueniat, poterit excipere debitores , ꝙ non tenentur cum ipso processum facere,eo ꝙ est excommunicatus: nã est similiter imputandum quare non petiit absolui ad cautelã: sed in aliis actib. extraiudicialibus, puta in electione, & postulatione nõ euitabitur:ideo probatione ista pendente poterit eligi in prælatum alicuius ecclesiæ, sed si postea appareat excommunicatũ esse,nõ tenebit electio de ipso facta.[Innodatũ.]& sic excommunicatione nullam. [In prima,] sequitur ratio ad vtramque quæstionem.(Emenda:)idest, satisfecerit.vel si proponatur, ꝙ fuit excommunicatus pro manifesta offensa, absoluetur præstando cautionem de stando iuri. Nota primo ex prima parte huius c ꝙ dicens excommunicationem in se latam esse nullam, potest petere absolutionem ad cautelam, nec in hoc est sibi ipsi contrarius , quia per hoc non fatetur se excommunicatum, secus est de illo, qui petit directe absolutionem : quia tunc fatetur se excommunicatum . Nota ulterius iuncta glo. ꝙ sententia excommunicationis lata post appellationem in appellantem, est nulla: & hoc verum post appellationem legitimam interpositam ex causa rationabili, & vera: aliàs exprimẽdo mẽdose causam rationabilem quilibet posset se eximere à iurisdictione sui iudicis . Nota vlterius ꝙ snĩa excommunicationis dicitur esse nulla , quando in ea fuit appositus error intolerabilis: puta,si in excommunicatione dicat iudex: cum aliàs monuerimus talem Titium vt Caiũ occideret, vel vt furtũ faceret , vel ne eleemosynã daret : ipse tñ nihilominus noluit ipsum occidere, vel noluit furtum facere, vel eleemosynam dedit, ob quam causam eum in his scriptis excommunicamus, veruntamen respectu eleemosynæ non est verum indistincte, ut excommunicatio dicatur cõtinere errorẽ intolerabilem,si aliquis fuit excõmunicatus eo ꝙ dedit eleemosynam:nam si aliquis pauper sit contumax & noluerit iudici obedire, põt iudex monere suos subditos ne illi pauperi tradant eleemosynam:sed prima facie præceptum de nõ dando eleemosynam esset irrationabile,nisi aliàs qualificaretur.Nota ꝙ dicẽs excõmunicationem esse nullam, si petat admitti ad probãdum causam nullitatis,pẽdente probatione nullitatis est vitandus in iudicijs, sed in extraiudicijs nõ est vitandus:immo si sciat pro certo se non esse excommunicatũ, licite põt missam celebrare.Nota ẽt ꝙ absolutio ad cautelam petitur quando dr nulla excõicatio. ad hoc de offic. deleg. cum contingat . Nota finaliter duos casus,in quibus excommunicatio dicitur nulla.

[Prima glossa summat.

d ¶ Solet.] Qui petit absolui ad cautelam, dicens excommunicationis sententiam in se latam esse nullã, absoluetur cuiuscunque contradictione non obstante, nisi dicatur & probetur infra octo dies excommunicatus pro manifesta offensa. Qui probat se excommunicatum post appellationem,probatione pendente in iudiciis euitabitur,extraiudicium uero non hoc dicit.Ioan.and.

e ¶ A nonnullis.]scholasticis, vel iure peritis conflictum rationum habentibus. sic supra. de restitu.spol. frequens.

ADDITIO. De quibus philosophus : Dubitare de singulis,non est inutile.Ioan.And.

[Glo.seq.reci. per q an etiam delegatus absoluat ad cautelam,ponit duas opi.cõtrarias,ad secundam obiicit & respondet dupliciter.)

f ¶ Per superiorem.]excommunicatoris,quod dicut ℨ.eo.per tuas.Et per hãc litteram, quæ sic generaliter

si , ne prædictam pœnam suspensionis incurrant : quoniam si contingeret eos sic suspensos diuina officia exequi,sicut prius[a] irregularitatem [b] non effugient iuxta canonicas sanctiones, super qua non nisi per summum[c] Pontificem poterit dispensari.

¶ Idem in eodem.

¶ *Qui petit absolui ad cautelam, dicens excommunicationis sententiam in se latam esse nullam,absoluetur cuiuscunque contradictione non ob-*

stante:nisi dicatur & probetur infra octo dies excommunicatus pro manifesta offensa: Qui probat se excommunicatum post appellationem : probatione pendente in iudicijs euitabitur,extra iudicium uero non hoc.Io.And.

CAP. II.

Solet[d] à nonnullis[e] in dubiũ reuocari , an cum aliquis per superiorem[f] absolui postulat ad cautelam , dum in se latam excommunicationis

† Vide Abb. Fel. & alios I c.Apposto. ext. de except. vbi multa tradunt de absolutione ad cautelamhuc spectãtia.

sententiam ferens

Universidad de Deusto
Biblioteca

loquitur: dixit Ber. q̃ quilibet iudex ordinarius & delegatus hãc absolutionem impertiri põt. Inn. & alii 1 contra in delegato, dicentes, q̃ delegatus ẽt papæ non absoluit ad cautelam ex generali causę commissione, delegata enim potestas est stricti iuris, & id solum potest, quod ei specialiter est commissum, & sine quo causa expediri non potest. supra de offi. deleg. c. 1. & c. prudentiam. sed fine absolutione ad cautelam bene potest causa expediri: quia cum patebit illum excommunicatum poterit p̃ delegatum in veritate non ad cautelam absolui, vt in c. prudentiam, sed quòd delegatus papæ absoluat ad cautelam, vt expresse. ẽ. de appell. ad præsentiam. Sed qui tenent cõtrarium dicunt, q̃ illud fuit propter specialem cõmissionem. Vel illud in auditoribus: secus in delegatis: quasi auditores habeant ordinariam de hoc, de rescri. auditor. in cle. in 1. glossa.

1 Io. Mo. & Hostiẽ. sed Arch. non vult accedere huic dicto. Io. A. † Dicit Frãc. (sed male) q̃ idẽ si iniustã q̃ ẽ falsum, q̃ patet. v.g. q̃ tuas q̃ latius hic refellit. Io. and.

ADDITIO Ber. de quo in princip. huius glossę in duobus errauit: primum dixi in textu super verbi. nullam. Secundum sumpsi ex eo q̃ decreta per tuas. eod. titu. in antiq. dixerat, q̃ sedes Apostolica consueuerat concedere absolutionem ad cautelam, & quasi intelligeret id inferioribus non licere, dixit hoc nouum per hanc decretalẽ inductum, q̃ quilibet, &c. vt sequitur. Sed illa verba non ponebantur ibi ad designandum aliquid speciale in Papa: sed ad instruẽdum. quale remedium posset haberi in illo dubio. Io. And.

sententiam afferit esse nullam, † sine contradictionis [a] obstaculo munus ei debeat absolutionis impendi? Et an [b] ante absolutionem huiusmodi [c] is, qui se offert in iudicio [d] probaturum se post appellationem legitimam excommunicatione innodatum: vel intolerabilem errorem [e] in sententia fuisse patenter expressum: sit in cæteris [f] (excepto probationis illius [g] articulo) euitandus?

¶ In prima igitur dubitatione sic statuimus obseruandum, vt petenti [h] absolutio non negetur, quãuis in hoc excommunicator, vel aduersarius se opponat: [1] Nisi eum excommunicatum pro manifesta [k] dicat offensa. In quo casu terminus octo dierũ, [l] indulgebitur sic [m] dicenti, vt si probauerit quod opponit, non relaxetur [n] sententia, nisi prius sufficiens præstetur emenda: [o] vel competens cautio de parendo iuri, si offensa dubia [p] proponatur.

¶ In secunda vero quæstione statuimus, vt is, qui ad probandum [q] admittitur, pendente probationis articulo, in cæteris, quæ vt actor [r] † in iudicijs attentauerit, inmihi iusta causa, &c. ff. ex quib. cau. ma. l. prima. & si minor esset, vel ecclesia audiretur, etiam si probationes negligenter infra terminum omisisset, huiusmodi reus ad probandum contrarium peteret dilationem illa actori, quia si non plene probauerit, adhuc alias plenas probationes inducet. C. de temporibus imeg. restit. l. petendæ. & sic in his casibus auditur infra dies statutos: & post etiam si postulat per præfatam legem, petenda. immo etiam post terminum ipsi reo datum per prædictam legem admitteretur, cum ex facto illius impeditur.

ADDITIO. Dixit Innocentius idem dicendum in exceptione spoliationis, & alii, in quibus certus terminus datur ad aliquid probandum. Ioannes Andreæ.

2 ¶ Manifesta.] idest, notoria q̃ dicit supra de verb. signi. cum olim. & c. ex parte. vbi de hoc idem in manifesta cõtumacia, vt j eodem, venerabilibus. § fecus. & idem putarem si peteret absolui ad cautelam à sententia excommunicationis canonis, & diceretur causus talis esse, quo absolutio fieri non deberet ante satisfactionem, vt supra eo. lib. de offi. deleg. c. vlti. § pars vero. & supra de censib. quamquam. in fine. & de immun. eccles. quoniam. in fine. & de hæret. quicunque. in prin. cum suis similibus.

[Glo. seq. recitetur per quæstionem, an ex causa augeatur dilatio.]

1 ¶ Octo 2 dierum.] 2 Ff. dixit Ber. q̃ hic & supra de sent. pro. c. vltim. & infra de sent. pro. c. quæsitum. & supra de exceptio. pia. (de qua tamen die vt ibi dixi in nouella glos. licet.) & vbicunque tertius terminus à iure statuitur, si petatur maior dilatio, negabitur iusta causa cessante: sed si causa subesset, dixit eum audiendum ex illa generali clausula, si qua sit iusta causa, &c. ff. ex quib. cau. ma. l. prima. in fi. de diuconus. Io. And.]

3 ¶ Dubia.] & sic non ostendit de nullitate per quam debeat Io. And.

4 ¶ Ad probandum.] de nullitate. s. q̃ sententia fuerit lata post legitimam appellationem, vel q̃ contineat intolerabilem errorem, &c.

5 ¶ Vt actor.] secus sit vt reus. ẽ. de iud. intelleximus. de ex ec. cum inter. ẽ. eod. lib. de rescri. c. 1. & repellitur à iudice etiam reo non opponente sup. de except. exceptionem.

[Glo. seq. de oratione quærit, & tres reddit.]

2 ¶ Extra iudicium.] quæritur, quare aliud in iudicio, & aliud extra iudicium? Reddebat Ber. 1 super hoc tres rõnes. prima, quia in iudicijs nõ tollitur actio, sed differtur. ẽ. eod. lib. de except. pia. & sic non est multum præiudicium. C. de preci. Impera. offe. l. quotiens quia quod differtur, non aufertur. 24. quæst. 3. cap. 1. sed in extraiudicialibus magnũ est præiudicium: q̃ a non fine magno damno à rebus nostris reuocamur. ff. quemadmodũ testa. aper. l. sed si quis ex signatoribus. Secũda, quia facilius inter dicentur iudicialia, [C. de hære. quoniã.] quã extraiudicialia. ff. de procura. mutus. 1. respon. cum concor. & ea quæ sunt iuris, quàm ea, quæ sunt facti. ff. de pœnis. l. quidam serui. Tertia, quia in iudicio vbi alium impetimus, leuius impediri debemus, quàm extra iudicium vbi nullum impetimus: sed tantum iuri nostro innitimur.

ADDITIO Quarto, quia extra iudicium non est paratus iudex medius sicut in iudicio, facit supra de appella. ẽ. pe. secundum Hostien. & Ioan. Moanach. Ioan. Andreæ.

b ¶ In officiis.] publicis, vel diuinis. vnde ex quo de appellatione constitit, secure celebrat, vt prius. sup. de appe. ad præsentiam nostram. & c. dilectus.

[Glo. seq. recitetur per quæstionem, an statim efficax sit admissio, soluit & remittit: signat contrarium, & ibi remittit.]

c ¶ Admittatur.] non statim est efficax admissio, sed postea in processu apparebit: quia si admissus fuerit ad electionem, postea discutietur de appellatione: & si apparebit prius per eum legitime appellatum, apparebit illum bene admissum sinautem, apparebit tunc illum excommunicatum: sic non valere vocem suam, vel ius eo. licet. ibi soluitur in vlt. glo.

Statuimus.] primo ponit prohibitionem de sententia non ferendã cum quadam protestatione: Secundo dat modum quo ferri potest: ibi, Quod si. Tertio vltiat sententiam aliter latam, & comminatur ferenti: ibi, Aliter. Ioan. And.

¶ pro intellectu huius c. est præsupponendum, q̃ monitio non est de substantia excommunicationis, sed est de iustitia: ideo si iudex non præmissa monitione alicui excommunicet, tenet sententia excommunicationis, sed est iniusta: ideo venit relaxandus in c. sacro. eod. tit. in anti.

CASVS. Episcopus vidit aliquẽ concubinarium, vel alium criminosum, certum est, q̃ non potest talem excommunicare, nisi monitione præmissa: videlicet, vt eum moneat sub pœna excommunicationis canonicæ, & competenter, vt concubinam dimittat: & si præmissa monitione concubinam non dimiserit, poterit eum excommunicare: Or ponamus, quod aliquis episcopus, vel alius iudex ecclesiasticus aliquẽ suum subditum iuste excommunicauit: certum est, quòd Christi fideles debẽt illum excommunicatum euitare in locutione, & aliis actibus, vt rubore confusus recognoscat reatum, & redeat ad gremium sanctæ matris ecclesiæ, & bonum obedientiæ, & si faciat contrarium, incurrunt sententiam excommunicationis. Episcopus videt aliquos fideles, qui illum excommunicatum nõ vitant: in eos tulit sententiam maioris excommunicationis, dicendo: excommunico tales, eo q̃ communicant, & participant cum tali excommunicato: vnum teneat excommunicatio: Videbatur quòd ficta sunt excommunicati minori excommunicatione: Respondet Romanus Pontifex, quòd cum quis vult excõmunicare maiori excommunicatione participãtes cũ excõmunicato, debet illos monere trina & canonica monitione: & si aliter facit, non tenet excommunicatio. Et istud fuit specialiter ordinatũ ad refrenandũ motus excommunicationis: quia excommunicatores ad relationem aliquorum facillime mouebantur ad excommunicandum participãtes cum excõmunicatis. sed vtrũ istud sit verum indistincte, quod iudex non possit excommunicare participantes non præmissa canonica monitione? Respõdet quòd non: sed fallit in iis, qui participant in crimine damnato. forte aliqua Berta (dissoluto matrimonio) adhæret alicui concubinario: vnde maritus suus conqueritur: fuit monita per iudicem vt desisteret: & quia monita noluit desistere, fuit excommunicata: hoc non obstante, aliquis sciens eam esse excommunicatam; uel suus concubinarius communicauit cum ea in crimine damnato: ipse participans. est excommunicatus ipso facto. c. si concubinæ supra eod. tit. in anti. & ultra iudex potest illũ excommunicare absque canonica monitione præmissa: & sic est excommunicatus duplici excõicatione. s. a iure & ab homine. [Ab eo.] secus si ab alio, q̃ a monitio non est de substantia excommunicationis, sed de iustitia, ideo si eps. vellet excõicare participantes cum excommunicatis ab alio, q̃ ase, sine monitione nõ teneret excommunicatio. Ratio est: q̃ a iudices sunt magis incensi quando auctoritas eorum ptemnitur, q̃ quando ptemnitur auctoritas aliorum. [Et aliis.] sic in mensa, in osculo, in salutatione, in choro, & in aliis tendẽtibus ad pmodum excommunicati: quia permissum est participare cum excommunicato in damnũ ipsius: aliàs excommunicatus ex dolo suo perciperet pmodum, quod est ẽ. c. intelleximus. de iud. in antiq. [Damnato.] non præmissa monitione, quia ipso facto incurrunt excommunicationem maiorem, & indigent solẽni absolutione, ut in d. c. si concubinæ. [Indurescat.] Nam cum excommunicatus uidet se admitti ad omnes actus, non curat de excommunicatione, quia excõmunicatio non aggrauat ossa: ideo cõtemnit auctoritatem & claues ecclesiæ, sed cum uidet se uitari ut leprosum, dimittit inobedientiam, & reuertitur ad gremium ecclesiæ. Nota primo ex isto cap. quod excommunicatus maiori excommunicatione euitandus est in loquutione & osculo, vt si forte aliquis canonice communicatus sit in ecclesia, dum offertur pax, nõ debet ab aliis canonicis osculari: aliàs osculans incurrit excommunicationẽ minorẽ. Nota quòd licet participans cum excommunicato maiori excommunicatione incurrat minorem excommunicationem, tñ non potest excommunicari maiori excommunicatione, nisi prius fuerit monitus, vt desinat ab ista participatione, sed monitione facta si non desistat, poterit excõicari. Ex quibus sequitur, q̃ participans cum excommunicato maiori excõicatione peccat mortaliter, & hoc q̃ gs fuit publicatus & denunciatus, sed ante denunciationẽ non peccat mortaliter, sed solum venialiter, ni ita faceret in ptemptũ auctoritatis ecclesiæ. Nota quod participans cum excommunicato in crimine dãnato pro quo fuit excommunicatus, potest excommunicari sine monitione. Nota vnum casum in quo monitio dẽt præcedere sententiam, licet regulariter monitio non sit de substantia sententiæ, sed solum de iustitia. Rõ est, quia multotiens iudices uidentes se turbatos, indiscrete & iniuste excõicabant participantes, licet de

Universidad de Deusto
Biblioteca

participatione non plene constaret: ideo ad refrenandū istud, fuit ordinatū ꝙ monitio non solum esset de iustitia excōicationis, sed de substantia. Dicitur hic ꝙ participans cū excommunicatis, non debet excommunicari maiori excommunicatione, nisi monitione

† De participantibus cū excōicatis vide c. sicut Apostoli. 11. q. 3. & ibi la te Turrecre. & B. Th. in qō. additis ad 3. par. q. 23. arti. 1. & 3.

præmissa, vtrum excommunicator possit facere monitionē generalem hoc mō; Monemus per ꝑsentes oēs & singulos Christi fideles, ne cū tali excommunicato cōicēt seu participare ꝑsumant, edendo & bibendo, loquēdo sedendo, ambulādo, aut alia vitæ necessaria ministrando, sub pœna excōicationis ꝙ eiapsis sex diebus in hic scriptis, ꝓferimus, quorū sex dierū duos pro primo, duos ꝓ secō & reliquos duos dies pro tertio & peremptorio termino eisdem affignamus. Vel vtrū ad hoc ꝙ participantes eū excōicato maiori excōicatione sint excōicati, requiraꝫ ꝙ fuerint particulariter moniti videlicet, ꝙ moneat petrū: & si monitione facta non desistat, ꝙ illum excōicet. Cōis tū opinio doctorum est, ꝙ si iudex intēdit excōicare gñaliter oēs participantes cum excōicat, dēt esse monitio gñalis: si vero intendat excōicare particulariter, debet fieri monitio specialis. No. ꝙ est dare duplicem speciem excōicationis. s. maioris & minoris, vide de excep. a nobis. Not. finaliter hic tex. expressum. ꝙ faciens actum ℈ legem, puniri debet: licet actus per eum gestus non teneat. ad hoc sup. de reg. non solum. eo. lib. de reli. do. c. vnico eo. lib. Dominicus.

(Prima gloss. tria facit, ponit summam, declarationem, & prorogationem.)

a ¶ Statuimus.] Excommunicatio lata in participātes excōicatis in locutione, & similibus, canonica monitione non ꝓmissa, non tenet. Declaratur autem hæc decret inf. eo. constitutionem. Et ad sententias interdicti & suspensionis extenditur. inf. eo. statutum.

ADDITIO. Et illæ duæ sunt in scholis una istā legendæ: quę & conjuncta fuissent, nisi oblitiſſet diuersitas auctorum. Io. And.

b ¶ Excommunicatis.) maiori excommunicatione.

c ¶ Alijs.] puta osculo, salutatione, mensa, choro, & similibus. (Dabat Host. versum.

Si pro delictis anathema quis efficiatur,
Os, orare, vale, communio, mensa negatur.)

Sic enim scienter communicantes excōicato, sunt excōicati minori excommunicatione ipso iure. 11. q. 3. cum excōicato. & c. qui excommunicauerit, & a quibus repellant hæ excommunicationes, habes. 3. q. 4. Engeltrudā. & de exce. a nobis de cler. exco. mini. si celebrant. Sunt aūt quædam personę exceptæ, quæ sine hac pœna excommunicato communicant, 11. q. 3. quoniam multos. de senten. ex com. quod in dubijs. & ca. inter alia.

ADDITIO. Plenius per Host. in remiſ. quas dedi in c. cum desideres in 4. glo. eo. tit. in antiq. ad sum. eo. tit. ℈ fi. sub §. vtile. Io. And.

d ¶ Monitionem canonicā.) hoc est regulare in e excō

mus,[a] † vt nullus iudicum participantes cum excommunicatis [b] ab eo in locutione & alijs, [c] quibus ligatur participans excommunicatione minori, ante monitionem [d] canonicam excommunicare maiori excommunicatione præsumat: saluis constitutionibus [e] contra illos legitime promulgatis, qui in crimine præsumunt participare damnatos. ¶ Quod si ex locutione & alijs, quibus participans labitur in minorem, excommunicatus fortius indurescat: [f] poterit iudex post monitionem canonicam huiusmodi participantes [g] consimili [h] damnare censura. Aliter autem in participantes excommunicatio prolata non teneat: [i] & proferentes pœnam [k] legitimā poterunt formidare.

¶ Idem in eodem.

¶ Episcopi nullam interdicti vel suspensionis incurrunt sententiam, nisi in sententia sint expressi. hoc dicit. Io. And.

CAP. IIII.

QVIA †

non incurrit maiorem excommunicationem, quia sic communicās peccat in eū, qui damnauit, & ab eo est absolūtus. sup. eo. nuper. sed ista sua sententia se ligare non potuit. ff. de arbi. l. pen. ff. de iud. Iulianus. tamen dicit, ꝙ minori excommunicatione ligatus est, quæ iure ſultur. Alii contradicentes, ꝙ & minor & maior excommunicatio. s. per communionem in crimine & in locutione contrahitur a iure, non ab homine & hoc tenet Host. 3 3. eo. nuper. probat hoc per vnum, quamuis enim & tūc, &c. quod bene facit ꝙ prima parte, quia absoluitur ab excommunicatione ab homine, quia tunc absoluetur a proprio ordinario.

f ¶ Indurescat.] quia videt se habere communionem cum hominum, quam non haberet, & inter homines esse tolerat. est grauis pœna. C. de apostā. hi qui sanctam.

g ¶ participantes.] scilicet in locutione & similibus.

h ¶ Consimili.] scilicet maiori.

ADDITIO. Vt sic contumacia crescente crescat & pœna. 3 1. dist quoniam in fi. vt lit. non conte. quoniam. §. vlt. Io. and.

i ¶ Non teneat.) not. casum, in quo non tenet ipso in re excommunicationis ſnia, & fuit hoc statutum propter episcopos, qui statim excommunicabāt cum pars ꝓ ticibus: alios dicam inf. eo. præsenti.

k ¶ pœnam.] sup. eo. sacro. vbi puniuntur qui admonitione non præmissa excommunicant subditos.

ADDITIO. Host. & post eum Io. Mo. & archid. dicunt ꝙ tenetur iniuriarum. 11. q. 3. illud. &c. temerarium. Et de sacrilegio 24. q. 3. non in perpetuum, & exercbit ad tempus arbitrarium communione hominum & ingressu ecclesiæ. ea. q. de illicita. & ad has pœnas ꝙ eum agetur coram ipsius superiore. inf. eo. venerabilibus. §. 4. Io. and.

Q Via.] ¶ Tria facit. Primo præmittit constitutionis causam. Secundo constitutionem ponit principaliter. Tertio excipit ibi, Nisi. Et istud verbum, Quia, est redditiuum rationis & causæ. Io. And.

CASVS. Dictum fuit supra eo. tit. proxi. c. 1. ꝙ inde volens suum subditū excommunicare, debet caute & discre- e procedere, quia debet proferre ſniam excommunicationis in scriptis, non verbotenus. & in excommunicatione debet exprimere causam rationabilem, & dare copiam ipsius excommunicationis intra mensem excōmunicato si fuerit requisitus: alias est suspensus a diuinis: Sed vtrū illa constitutione ligetur epūs, qui excōmunicauit suum subditū sine scriptis, vel si in scriptis, excommunicauit sine causa rationabili, vel noluit dare copiam excommunicationis excommunicato? Rīdetur, ꝙ non, quia in constitutione pœnali ponitur, vt aliquis faciat tale quid: & ꝙ non faciēs incurrat pœnam suspēsionis vel interdicti, aut excommunicationis: epūs non incurrit illam pœnam, nisi de ipso fiat expressa mentio in constitutione pœnali, puta si dicatur, ꝙ faciens tale quid, vel nō faciēs, incurrit ſnam excōicationis vel suspēsionis: aliter etiā si fuerit epūs: non tū negat, quin sententia illa fuerit iniusta, & debeat epūs excōmunicator cōdemnari in expensis, & non vel relaxari per superiorem: sed epūs non incurrunt pœnam excommunicationis, suspensionis, vel interdicti, nisi de ipsis fiat expressa mentio. Nota primo periculose ſum esse episcopos impeditos fore circa illa, quæ concernunt pontificale officium. Nota secundo, ꝙ in generali suspensione non includuntur epūs, si non exprimantur. Dominicus.

[Prima glossa exprimit periculum, de quo dicit textus.]

a ¶ Quia periculosum.] Et ideo vitandum. 24. distin. quiescamus. sup. eod. lib. de elect. vbi periculum. ff. de Carbo. l. 1. § 2. [vel 3. vide de inramen. calum. c. 2. super glo.] Quia igitur officium episcoporum & superiorum communius & generalius est, & plures grauaretur si illud impediri contingeret, ideo papa non tam episcopis quam subditis per hanc constitutionem voluit prouidere, consistit enim istorum officiorum in chrismatis confectione, in frontis chrismatione, ordinum collatione, ecclesiarum & altarium consecratione, & sic multum periculum in suspensione ipsorum.

b ¶ superioribus.] archiepiscopis, Patriarchis, & Primatibus.

[Glo. seq. recit. per q. ponit opinionem antiquam & moderna contrariam, & pro ratione remittit.

c ¶ Officij.] per hanc literam non credebam olim ꝙ constitutio ista haberet locum in pœnis suspensionis à beneficio, licet Host. contra. ſ. de ele. cum in cūctis & Gar. eo. tit. cupientes. ſ. eo. lib. tamen hodie non dubito, ꝙ etiam in suspensionibus à beneficio, non solum ab officio, ingressu ecclesiæ, vel similibus locum habet hæc constitutio, hoc probatur sup. eod. lib. de elect. si compromiſſarius. §. huiusmodi. & quæ potuerit esse ratio ibi dixi.

d ¶ Suspensionis.] secus 2 in excommunicatione,

quia in illa priuilegiati non sunt, & noluit papa eos intantum priuilegiari, ꝙ tolleret quo ad eos canonē, si qui suadente. & alios ſimiles. [vt sup. eod. lib. de homic. pro humani.]

ADDITIO. Idem tenent Innocen. Hostien. Io. Mona. Franc. & Archid. Io. And.

e ¶ Constitutionis.] ℈ eod. sacro. & ca. cum medicinalis. eod. lib. de solut. ca. 2. de elect. cum in cunctis. cum ſimilibus.

f ¶ Sententiæ.] aliud est constitutio, aliud sententia, vt ℈. c. prox. §. caueant. si ergo Papa vel legatus, vel alius ferat aliquā sententiam suspendendo contrafaciētes: hęc non comprehendet episcopos.

g ¶ Mandati.] vbi si mandat Papa, ꝙ omnes prælati & clerici, soluant tantam pecuniam, suspendendo non soluentes infra terminum assignatū: per tales ergo constitutiones, sententias, & mandata episcopi non comprehenduntur: neglecta enim huiusmodi maiora videntur, quæ specialiter non designantur. ff. de iniu. item apud Labeonem. §. hoc edictum.

episcopus sententias latas à subditis suorum suffraganeorum, nisi hoc habeat de consuetudine, non relaxet. Secundum, quòd generalis sententia archiepiscopi ligat tantum subditos. Tertium, quod pro præteritis vel præsentibus culpis, monitione non præmissa, ab eis lata sententia est iniusta. Quartum, quod pro futuris culpis vel iam commissis, scilicet nisi satisfaciāt, excommunicare non debent, nisi mora, culpa, vel offensa, vel alia iusta causa subsit. Quintum, ꝙ in vniuersitatem vel collegium non feratur excommunicationis sententia: sed in illos, qui culpabiles extiterunt. Ioan. And.

CAP. V.

ROMA-

ADDITIO. Vide de reſcri. ſedes super tertia glossa. in antiquis. Io. And.

h ¶ Ipſis.] constitutione, ſententia, vel mandato.

[Glos. seq. ponit antiquam litteram, & opinionem Host. quam improbat.

i ¶ De episcopis.] nota ꝙ caute puto remotam litteram, quæ olim hic erat, quæ sic dicebat, de episcopis & eorum superioribus expressa, &c. per quam dicebat Hostien. quod licet in sententia diceretur de episcopis, quod non comprehendebantur archiepiscopi, plus dicebat, ꝙ si dicebat de episcopis & superioribus, nomine superiorum intelligebātur archiepiscopi, sed non patriarchæ. Ad hoc de reſcri sedes. & omnia iura quæ inducuntur, ad pœnalia iura restringenda. Sed dic contra. 3 quia non est superiorem ordinem episcopo reperire, & ob hanc causam Papa se vocat episcopum, vnde eoipso ꝙ de episcopis exprimitur, veniunt superiores, quia non inſpicimus dignitatem, sed officium pontificale, vt in prin. c. 3 Idē Io. Mona.

k ¶ Habeatur.] hic erat olim plus de textu, & erat quædam declaratoria illius decret. solet. quæ non habebatur onem, vnde fuit ſublata.

ADDITIO. Dicebatur ibi, ꝙ id quod dicit finis illius capituli, solet. non extenderetur ad ſententias episcoporum, vel archiepiscoporum, vt ibi etiam dixi in fine. Io. And.

ROmana.] partes patent per §. Io. And.

CASVS. Archidiaconus Pictauen. vel abbas monasterii ſancti Cypriani, vel alius ꝑlatus subditus episcopo Pictauen. protulit in aliquem subditum ſententiam excommunicationis, qui subditus excommunicatus dixit excommunicationem iniuſtam, & per hoc adiuit metropolitanum omiſſo medio, videlicet epō

Universidad de Deusto
Biblioteca

victauen. vtrum archiepſ Burdugalenſis, qui eſt metropolitanus, poſſit cognoſcere de iuſtitia, vel iniuſtitia ipſius excõicationis? Dicit ꝙ non, quia non eſt iudex excõicantis, nec excõicati in prima inſtantia: niſi ſit conſuetudo, vt poſſit adiri metropolitanus omiſſo epõ. c. cum contingat. de foro comp. l. more maiorum. ff. de iuriſd. om. iud. l 1. C. de emã. li. Sed quid ſanctiſſime Pater, ponamus ꝙ archiepſ fecit ſtatutũ proferendo ſnĩam ex communicationis generaliter in quoſcunque violantes illud ſtatutum: Quæritur, ad quos ſe extendit illud ſtatutum: vtrum ad illos qui ſunt de ſua particulari diœceſi tantum, vel ad alios? Reſpondet ꝙ ſe extendit ſolum ad illos, qui ſunt de ſua particulari, & propria diœceſi: quia non poteſt facere ſtatuta attingentia ſubditos totius ſuæ prouinciæ & diœceſim ſuorũ ſuffraganeorum, niſi in negocio communi, & de conſenſu ſuorũ ſuffraganeorum. Sed vtrum epiſcopus vel alius iudex poſſit ferre ſnĩam excommunicationis in aliquem nõ præcedente canonica monitione, aut aliquis perpetrauit aliquod crimen: vtrum poſſit iudex eccleſiaſticus illum excommunicare abſq; monitione? Rñdetur ꝙ non: & ſi de facto excommunicet, illa excommunicatio eſt iniuſta, & relaxabitur per ſuperiorem: tñ tenet excommunicatio. Et hoc verum, qñ lata fuit pro criminibus ſeu exceſſibus præſentialibus: ſed pro futuris culpis non poterit ferre excõicationem, niſi culpa vel mora præceſſerit: vt iudex in actione perſonali condãnauit aliquem reum ad ſoluendum acto ri aliquam pecuniæ ſummam. ſ. certum tempus, reus non ſatisfecit: certum eſt, ꝙ eps poterit illum excõicare ex tunc, niſi ſoluat intra tale tempus: vel vĺ, ꝙ clerici ſunt negligentes & remiſſi in diuino officio, vel ſi eſt alia iuſta cauſa vt excommunicator datus in defectum ordinarii, põt excõicare hoc modo: Moneo vos, vt tale beneficium non conferatis ſ. tale tempus: alioquin, i. ſi contrarium feceritis: vos exnunc, prout extunc: & econuerſo, extunc prout exnunc vos excõmunico. Sed vtrum iudex poſſit excommunicare collegium vel vniuerſitatem? Rñdetur ꝙ non: ſed ſi ſint aliqui in vniuerſitate culpabiles ſunt excommunicãdi nominatim: aliàs ſi vniuerſitas eſſet excommunicata, quicunq; ſubrogati poſtea eſſent excommunicati: licet non eſſent culpabiles, ꝙ eſſe non debet. Nota primo ex iſto c. ꝙ archiepſ non poteſt relaxare ſnĩam excommunicationis latam à ſubdito ſui ſuffraganei, ẽt ſi notorie appareret eſſe iniuſta: quia non eſt iudex excõicatoris. Nota ꝙ valet conſuetudo, vt poſſet adiri ſuperior omiſſo medio: & illa conſuetudo dabit excõicato ptãtem adeundi ſuperiorem omiſſo medio. Nota ꝙ iudex non debet ſubditum ſuum excõicare pro delicto, niſi prius ipſum monuerit, vt deſiſtat: ſi nolit delittere vel ſatisfacere, poterit illũ excõicare: & tunc excõicatio erit iuſta, & tenebit: aliàs eſſet iniuſta, & debebit relaxari per ſuperiorem ſine difficultate. Nota ꝙ pro futuris culpis non debet quis excommunicari: niſi ex cauſa rationabili, quæ debeat mouere iudicem. Nota ꝙ non põt ferri ſnĩa excõicationis in corpus vniuerſitatis vel collegii. Sed quid ſi de facto excommunicetur collegium vel vniuerſitas, vtrũ uniuerſitas ſit excommunicata vel collegium excõicatũ? Aliqui dñt ꝙ non: quia collegium non eſt capax iſtius cenſuræ, vt hic dr. Sed dicit gloſſa, tenendum eſt, ꝙ

na [a] Eccleſia: & infra.

¶ Cæterum interdicti, ſuſpenſionis, vel excommunicationis ſententias latas ab officialibus archidiaconorum, [b] ſeu quibuslibet alijs iuriſdictionẽ habentibus ſuffraganeorum Remenſis eccleſiæ ſubditis, Remen. archiepiſcopus, & eius officiales (omiſſis ipſis excommunica toribus) non relaxent: [c] ſalua contraria ſuper hoc conſuetudine, [d] ſi quam habent.

¶ Porro excommunicatio num ſnĩæ [e] à Remenſi archiepiſcopo ſuiſque officialibus generaliter promulgatæ, ſubiectos [f] eiuſdẽ iuriſdictioni archiepi tantum ligant. Sed nec in ſpecie, [g] nec in genere [h] ꝙ pro futuris culpis, vel iam commiſſis, ſi nil ſatisfaciant, excommunicare non debent, niſi mora, culpa uel offenſa, uel alia iuſta cauſa ſubſit. Quantum ꝙ in uniuerſitatem, uel collegium, non feratur excommunicationis ſententia, ſed in illos, qui culpabiles extiterunt. Ioan. And.

collegium uel aliud corpus eſt excommunicatum: & omnes de collegio ſunt excommunicati: quod uerum eſt quantum ad iſtam eccleſiam militantem: & illi qui erunt poſtea ſurrogati, debent ſe tenere pro excõmunicatis: & petere relaxationem à dicta excommunicatione.

[Prima gloſſa diuidendo ſummat]

a ¶ Romana.] Huius decret. quinque ſunt dicta. Primum ꝙ archiepſ ſnĩas latas à ſubditis ſuorum ſuffraganeorum niſi hoc habeat de conſuetudi ne non relaxet. Secundum, ꝙ generalis ſnĩa archiepi ligat tñ ſubditos. Tertium, ꝙ pro præteritis uel præſentibus culpis, monitione non præmiſſa, ab eis lata ſententia eſt iniuſta. Quartum, ꝙ pro futuris culpis, uel iam commiſſis, ſi nil ſatisfaciant, excommunicare non debent, niſi mora, culpa uel offenſa, uel alia iuſta cauſa ſubſit. Quintum ꝙ in uniuerſitatem, uel collegium, non feratur excommunicationis ſententia, ſed in illos, qui culpabiles extiterunt. Ioan. And.

b ¶ Archidiaconorum. Juel ipſis archidiaconis, & ſic nota inferiores epiſcopo iuriſdictionẽ habere. de hoc 25. diſtinctio. perfectis. ſupra de offi. ord. cum ab eccleſiarum.

ADDITIO. Et hic per Archidiaconum.

c ¶ Non relaxent.] quod ſi fecerint, non tenet relaxatio, cum nec excommunicantium. nec excommunicatorum ſunt iudices, ut ſ. eod. titu. uenerabilibus 1. teſponſo. Ioan. And.

d ¶ Conſuetudine.] & ſic conſuetudo in talibus iuriſdictionem dat. idem ſup. eo. lib. de offic. ord. Romana. & de foro compet. Romana. § 1. [Io. Mo. allegde no. oper. nunc. ſignificantibus, magis propr. e facit de præb. referente. quæ loquitur de Remen.] Idem intelligas, ſi haberet priuilegium ſuper hoc à Papa, illa enim ſunt ad hoc paria, priuilegium & conſuetudo 3. q̃. 3. conqueſtus ſup. de offi. ord. duo ſimul. cum ſimilibus.

[Glo. ſeq. ponit differentiam inter canonem archiepiſcopi, & eius ſententiam.

e ¶ Sententiæ.] canon quem facit archiepſ in concilio prouinciali, iſte ligat ſubditos totius prouinciæ. 18. diſt. c. ult. ad hoc de præb graue. de accu. ſicut olim. 1 ſententia autem lata ab archiepiſcopo, puta quicunque furtum fecerit, ſit excommunicatus, illa non comprehendit ſubditos totius prouinciæ, ſed ſolius diœceſis ſuæ. & de hac loquitur hic, nec etiam ipſi ſubditi probabiliter ignorantes ligantur, ut ſ. eo. lib. de conſt. c. 2. intelligo tñ delinquentes in diœceſi ipſius archiepi ſcientes illa ſententia ligari, quia iam per delictã effecti ſunt ſubditi. de fo. comp. c. ult. de rap. c. 1. Ratio autem huius dicti eſt, quia ſicut in ſpecie non põt liga re ſubditum ſuffraganei ſui, ſic nec in genere, immo multo minus. arg. de reſcrip. paſtoralis.

f ¶ Subiectos.] & de hoc demum cum in ſua diœceſi delinquunt, ut ſup. de conſt. c. 2. 2 reſponſo.

g ¶ Specie.] Excommunico P. quia furtum fecit, uel ſacrilegium commiſit.

ADDITIO. Vel dicit, excommunico P. quia ædificat uel ædificauit in cœmeterio eccleſiæ, ſecũdum Innocen. qui idem repetit de generali. de qua in ſeq. glo. Ioan. And.

h ¶ In genere.] excommunico omnes qui ſacrilegiũ commiſerunt.

a ¶ Com-

1 ¶ Competenti.] ſupra eod. ſacro. & cap ſtatuimus. ADDITIO Et inf. eod. conſtitutionem. & ibi dicam quod hic no. Hoſt. de non ferenda ſententia, quam iudex credit non proficere. Ioan. And.

b ¶ Iniuſtas.] non dicit nullas. ligat ergo excommunicatio lata non præmiſſa monitione. fallit in caſu ſ. eo. ſtatuimus. incurrit ergo ex communicator pœnam cõſtitutionis, ſupra eo. ſacro. ſaluo eo quod habuiſti ſupra c. prox.

[Gl. ſeq. ſignat contrarium, & triplicit er ſoluit. Iterum ſignat contrarium, & ſoluit.

c ¶ Futuris.] quia tractas futuri temporis, ſ. di. diem. ff. de vſu. l. 1. & abſi lego. cum ſi ff de libe. & C. agno. l ſi quis. § alimenta. Dic quod tractus futuri temporis, non ſpectat ad iudicem, ita ꝙ ſtatim de ſpunſ. tur exactio. Vel dic, ꝙ lex loquitur in uſu ſ. Diſtinctio, ꝙ ſunt odioſę. ſ. ſententia, de quod non condemnanti bit ad futuras uſuras, quæ committuntur ex mora: aliàs bene prouidet iudex in futurum. C de vſur. l. in bonę fidei. ſicut in alimentis, vt in præd. ſ. alimenta. Vel dicto §. alimenta. Vel loquitur lex, cum nõ eſt obligatus: ſi vero eſt obligatus inconti nenti, tunc iudex pro uidet in futurum: vnde & propter præſentem contumaciam condemnat ad futuras expenſas, vt ſupra de proſur. vbi de hoc. & ſupra de ſepul. in noſtra. & ſup. eod. lib. de homi. c. 2. ſed quantum ad caſum noſtrum expreſſe contradicit. de ſent. excommun. a nobis 1. vbi fertur ſententia excommunicationis pro futuro delicto. & iup. eo. lib. de conſtit c. 2. Solu. dic ꝙ aliud eſt, ſtatutum, & aliud ſententia; ſtatutum enim bene poteſt fieri pro futuris delictis hoc modo; ſ ſtatuimus, vt nullus hoc faciat, & qui fecerit, ſit excommunicatus ipſo facto. aliud eſt ſententia, quæ ſic profertur: excommunico Tran. ſi furtum fecerit, ꝙ hoc hic prohiberur. aliud ergo eſt ſtatutum, & aliud ſententia, vt prohibebatur ſup. d prox. & dixi ſup eo. c. § porro.

[Glo. ſeq. quærit, & ſoluit]

d ¶ Infra tale tempus.] eſt ne ergo correcta decreta. ſ. de appe præterea 2. Non: ſed declaratum eſt quo caſu poſſit hoc modo proferri ſententia.

e ¶ Mora.] condemnatus in actione perſonali, ſi non ſoluit infra quatuor menſes vt debuit, poſtea poterit iudex præcipere vt ſoluat infra certum tempus, aliàs fit excommunicatus, hic enim mora præceſſit.

ADDITIO. Inn. & Hoſtien. idem ponunt, cum priquod infra 10. dies ſoluetur. Ioan. And. mus terminus fuit hominis, vt quia ꝑceperat iudex,

f ¶ Culpa.] quia negligẽtes fuerunt clerici in diuinis officiis dicendis, poterit iudex dicere, excommunico omnes, qui nõ interfuerunt horis canonicis; hic enim pro culpis, & offenſis præteritis, vel præſentibus, ex communicationum ſentẽtias abſque competenti [a] monitione præmiſſa promulgent: & ſi contra præſumpſerint, iniuſtas [b] nouerint eſſe illas.

¶ Caueant etiam ne tales ſententias excommunicationis, † ſiue ſpecialiter, ſiue generaliter in aliquos pro futuris [c] culpis, videlicet ſi tale quid fecerint, vel etiam pro iam cõmiſſis ſub hac forma: ſi de illis infra [d] tale tempus minime ſatisfecerint, proferre præſumant: niſi mora [e] in exhibenda ſatisfactione, vel culpa, [f] ſeu offenſa [g] præceſſerit, quibus merito ad iniungendam ſatisfactionẽ huiuſmodi, & taliter prohibenda ſimilia inducantur: aut alia rationabilis (quã in ipſis ſententiis expri munt) cauſa [h] ſubſit.

¶ In vniuerſitatem vel collegium [i] proferri excõmunicationis ſententiam penitus [k] prohibemus: volentes animarum periculum vitare, quod exinde ſequi poſſet, cum nonnunquam contingeret innoxios huiuſmodi ſententia irretiri: [l] ſed in illos duntaxat de collegio uel vniuerſitate, quos culpabiles [m] eſſe conſtiterit, promulgentur. †

¶ Idem in eodem.

¶ Prælatus contra potentiam temporalem, etiam ſpiritualia gladio, ſcilicet eccleſiaſtica cenſura ſe tueri poteſt. hoc dicit. Io. And.

CAP. VI.

DILE-

culpa præceſſit caſum.

[Glo. ſequens ponit exemplum: quærit obijciendo & ſoluit.]

g ¶ Offenſa.] vt in coniugato, qui tenuit concubinã, ſeparetur ab ea, & excommunicetur; ſi vlterius redeat ad ipſam. ſ. eo. ſi concubinę. Sed dices quãdo erit reperire casũ in quo nõ intercedat mora, culpa, vel offenſa? Sol. ſi ſtatim poſt condemnationem factam a in perſonali iudex præcipit, quod ſoluat infra certũ tẽpus ferendo ſnĩam ex cõmunicationis: hic non præceſſit mora: vadit ad eccleſiam, inuenit clericos ſolli citos circa horas: hic non interceſſit culpa: vel inuenit clericos bene continentes excommunicat eos, qui non ſeruant continẽtiam: hic nõ præceſſit offenſa.

h ¶ Cauſa.] pone exemplum ſup de teſta conſtitutis, ſed ibi præceſſerat offenſa ꝙ parte. ſed poteſt poni in executionibus, qui excommunicant cõferẽtes beneficia: qa præiudicari poſſet ei, qui debet acceptare ſecundum formã decret. de conceſ. præb. quia cunctis.

ADDITIO. Vel pone per decr. ad noſtrã 2. de iureiu. & per decre. 1. & vlt. de eo qui fur. Inn. dicit & Hoſt. ꝙ iuſta cã eſſet, ſi excõicarent cruce ſignatos, non portantes publice crucem, non. n. debet ſubtrahere bonũ exemptum, ſupple nec ſe celare, vel ſm eos excommunicat tolerantes hæreticos vel conſimiles. ſup. de hære. excommunicamus §. credentes, &c. Ioan. And.

i ¶ Collegiũ.] an vniuerſitas uel collegiũ poſſint accuſari de crimine, not. 12 q. 2. eps qui manupium, & ſupra de ſimo. dilectus 2.

ADDITIO Ibi dedi alias remiſſiones: vbi ẽt ſcripſi an poſſit vniuerſitas de publico crimine per ſyndicũ accuſari. & vide quod dixi ſup. tit. 2. c. vlt. iuper gl. pen. de ſingulari. an puniri poſſit uniuerſitate punita. Io. And. (Gl. ſeq. recit. per q. & ponit duas opi.)

k ¶ penitus.) per hanc litteram dicunt quidam (ſcilicet Hoſt. Io. Mona. Archi. & Fran.) ꝙ non tenet ſententia, & poteſt eſſe ratio; quia uniuerſitas uel collegium non eſt materia capax ad recipiendum talem ſententiam. Ber. contra, dicens, quod ſi ſententia fuit lata, bene tenet, & hoc eſt tutius.

l ¶ Irretiri.) Intelligas quo ad eccleſiam, ſecus quo ad Deum, cuius opinio nec fallit nec fallitur. de ſent. excom. a nobis 2.

m ¶ Culpabiles.) ſicut prælatus, uel conſules, & huiuſmodi maiores, ut ſup. de ſimo. dilectus.

† Dicẽdo ſm Io. A. & phi. excõico oẽs illius uniuerſitatis qui meo mandato rebellauerũt, & nota hic excõicationẽ differre ab interdicto quo iuſte Innocentes ſuſpendunẽ non eſt. ſ. de ſpõſa. uide Ioã. Calde. in trac. de eccle. interdicto. Fõt.

† In manuſcriptis de ſunt hæc duo uerba, in eodem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶Et dixit Host. ꝙ hæc decre. dirigebat cuidã fratri Minori, & pẽnitẽtiario papæ, qui legatus erat in illis partibus, & vocabat fratrem Io. Lemouicensis, qui sup hoc papã cõsuluerat, an Decano liceret vtrõque gladio se tueri. Conquestus.n. fuerat ẽm Host. & Boa. balliuus corã eo, ꝙ ipse decanus, ꝓpria Cæsar erat: quia vt presbyter, & vt inimiles, nunc censura, & nũc armis ꝓcedebat contra ipsum, & eius terram. Io. And.

CASVS. Eps Pictauen quendam Titiũ dominum tpalem puta balliuũ, vel alium dñm temporalem pp aliqđ crimen vel cõtumaciam excommunicauit: ipsumq; pro excõmunicato in tota sua dioœesi fecit publice denunciari: vnde ipse balliuus videns se a populo vitari, ut leprosus, in corde suo fuit ita commotus cõtra ẽpm Pictauen. & ipsum ẽpm Pictau. in odium huiusmodi excõmunicationis spoliari fecit aliquib. bonis suis, & illa bona violenter occupauit tanquam sua: Eps Pictauen. videns se spoliari bonis suis, & illa per violentiam occupari, supposuit interdicto ecclesiastico totam terram illius dominii temporalis, & mandauit illud interdictum seruari, vtrũ licitum fuerit epõ Pictauen. pro iniuria sibi illata circa bona temporalia supponere interdicto terram dñi temporalis bona occupantis? Respondet Romanus pontifex ꝙ sic, nam cuicumque est permissum a iure se posse defendere, ut in l. vt vim atque iuriũ. ff. de iust. & iure, & quia epŝ nõ erat potens ad se defendendũ defensione temporali contra potestatem illius domini tẽporalis: ideo potuit licite supponere interdicto ecclesiastico totam terram ipsius domini. Et ponit Romanus pontifex, quia permittitur cuilibet (immo tenetur) defendere suum proximũ cum sibi infertur iniuria: aliàs si negligenter ipsum proximũ defenderet, videretur esse particeps & fautor iniuriantis. ergo multo magis permittitur alicui se defendere cum iniuriatur in persona sua vel in bonis suis. Nota primo ex hoc c. affectũ principalem huius c ꝙ prælatus ecclesiasticus gladio spirituali põt se defendere ꝫ potẽtiam temporalẽ: ideo si aliquis iudex ecclesiasticus iniurietur ab aliquo ſegulari, põt ipse iudex ecclesiasticus talem iniuriantem excommunicare, vel terrã suã supponere interdicto ecclesiastico, vt hic textus, & ad hoc allegatur semper præsens capitulum. Nota vlterius ex principio c. illud ad quod allegatur, vim vi repellere licet. No. ꝙ excommunicatio, interdictum, & aliæ censuræ dicuntur esse propria arma ecclesiæ. Nota ꝙ ecclesia habet apud se gladium temporalem & spiritualem, sed habet gladiũ spiritualem actu & habitu, gladium autem temporalem habet solum in habitu. No. ꝙ quilibet tenetur defendere suum proximum ab iniuria eidem proximo illata. Nota insuper, ꝙ negligentes defendere ꝓximum iniuriatum, vñ esse participes criminis, & fouere ipsum injuriãtem. Nota vlterius, ꝙ sociis & vicinis licet de iure defendere iniuriam consocii & vicini. Nota finaliter ꝙ licitum est spiritualem potestatem iuuari temporali, & sic econuerso temporalem spirituali. Dominicus.

[Prima glossa summat.]

† Vide Dec. in c. cũ nõ ab hoſe. in 1. no. de iu. & in c. ſignificaſti de off. de leg.

a filio Decano b Aurelianensi: & infra.

¶ Præterea cum omnes leges omniaque iura vim c vi repellere, cunctisque sese defensare permittant, licuit † vtique ipsi Decano (si prædictus d balliuus eum bonis e suis mundanis iniurioſe spoliare, vel ea violenter occupare f præsumpserit, vt superius g est expressum) contra illius violentiam iniuriamque se tueri. Et quoniam aduersus eius nimiam h potentiam sufficiens temporalis defensio sibi forte non aderat, potuit se etiã spiritualiter, gladio videlicet vtendo ecclesiastico, i defensare, ac recurere propter k hoc ad arma spiritualia, quæ sunt ecclesiæ propria, & pro suo munimine l illis vti; præsertim cum dictus balliuus post latas in eũ (ab † eodem Decano) ex aliis causis excommunicationis sententias, sicut idem Decanus asseruit, ipsum tanquam exinde prouocatus m sententiis ipsis contemptis, bonis ipsius spoliasset eisdem: n & propter hoc postmodũ ipse Decanus sententiam tulerit interdicti tanquam spirituali se mucrone defendens contra illius iniuriam & violentiam sibi ab eodem occasione prædictarum sententiarum, & in ipsarum contemptum illatam.

¶ Et quidem cũ liceat cuilibet suo vicino o uel proximo pro repellenda ipsius iniuria suum impertiri auxilium: immo si potest & negligit, videatur iniuriantem fouere, ac esse particeps eius culpę; licuit profecto ipsi Decano proprio sibimet a subuenire subsidio, & suammet temporalem iniuriã sua propria spirituali defensione tueri, sicq; vtrunque b quodammodo gladium & temporalem & ecclesiasticum, alterum vidélicet altero adiuuare: maxime quia hi duo gladij consueuerunt exigente necessitate sibi adinuicem suffragari, c & in iuuamen alterius subuentione mutua frequentius exerceri.

a ¶Dilecto.] Prælatus contra potentiam temporalem, etiã spirituali gladio, scilicet ecclesiasticæ censuræ se tueri potest, hoc dicit.

[Glo. secunda rect. per obiectio. de cap. quæſuit.] † Iste ver. habã rõ. dem Otto. non obſtant

b ¶ Decano.] decanus iste de cõsuetudi. ne vel priuilegio, habebat ordinariam vel saltem potestatem fulminandi cẽſuram, & concor. 5. de app. dilectus. de offi. ord. refragabili. § excelſus. supra de ver. ſign. ex parte 1. alias secus de his quæ ſi. 2 ma. par. cap. quæſiuit. de hoc supra de offi. ordin. cum ab eccleſiarum.

c ¶ Vim vi] supra de homicid. ſignificaſti, ſecundo. vbi sunt hæc verba: & ibi de hoc in gl. magna, quę posſet hic repeti: Et vniuerſalis propoſitio omnes leges, &c. restringitur ad particulares: ac ſi diceret, ꝙ materia loquẽtia. Et

d ¶ Prædictus.] in parte decisa sub illo infra.

e ¶ Bonis.] ergo licet defendere non solum personã sed bona: tñ pro defensione bonorum non licet sic ſeruire, sicut pro defensione personæ. ſup. de homic. c. 1. ibi, te tnaque. eo. tit. ſuſcepimus. & dic vt eo. tit. ſignificaſti. 2. & 23. q. 1. §. 1. & q. 3. in prin.

f ¶ Occupare.] vt non sit geminatio verborum, ſpolia te referatur ad mobilia, occupare ad immobilia.

g ¶ Superius.] in parte decisa.

h ¶ Nimiam.] respectu tporalis potentiæ ipsius decani: nam potentioribus pares esse non possumus. ff. de alte. iur. mut. cau. fa. l. 3.

i ¶ Ecclesiastico.] dicit Ambrosius 2 & ex nimia humilitate loquitur, ꝙ arma sua sunt lacrymæ. 23. q. vlt. conuenior. gladius autem hic continet quod censitur supra de verb. ſign. quærenti.

k ¶ propter hoc.] scilicet quia tporalis defensio sibi non aderat.

l ¶ Munimine.] nota, ꝙ non loquitur hic de prælato, q vleiſcitur, ꝙ vtrum facere possit, no. ſup. de maled. c. 2. q. 7 ſi quis erga sed solum de eo qui se defendit.

m ¶ prouocatus.] i. turbatus vel commotus ad idem ſup. de offi. deleg. ſuſpicionis, aliter ſumitur supra de appe. cum ſit Romana.

ADDITIO. Scilicet prouocatione ad causam. Alibi ponitur pro imitatione boni exempli: vnde cantat ecclesia in festo martyrum Marcelli & petri: quorũ gaudemus, prouocemur exemplis. Io. Mo. & Archi.

n ¶ Eiſdem.] contra tales prodita est pœna per constitutionem inſ. eod. quicunque, quia excommunicati sunt ipso iure, niſi infra octo dies reſtituant, ut ibi.

o ¶ Vicino.] ergo quilibet tenetur vicinum ſuum & amicum suum defendere, ut 23. q. 3. non in inferenda, & c. fortuito. 83. dist. error. & 5. eo. quantæ, vbi de hoc multo ergo fortius seipsum, vt sequitur.

(Glo. ſeq. obiicit & ſoluit per diuersitatem vsus.)

a ¶ Sibimet.) quia ordinata † charitas a ſe incipit. 22. q. 5. ſi nõ licet. Sed videtur ꝙ hoc non licuerit isti Decano: excessit em moderatam inculpatæ tutelæ: quod facere non debuit. ſup. de reſtit. ſpo. olim 1. 3. eo. ſi vero & de homi. ſignificaſti 2: ad ſin. maior. n. est pœna ſpiritualis, quę ligat animam, quã temporalis, quæ ligat corpus: ſicut anima præcioſior est corpore. 12. q. 1. præcipimus. ad idem. 11 q 3. corripiantur, & hæc forte fuit dubitatio decretalis, sed papa hic approbat hanc defensionem: & ita quocũque modo licitũ est se defendere, dummodo corporalis læſio non inferatur: maxime quia huiusmodi ſnĩæ ſunt medicinales. ſup. eo. c. 1. 2. q. 1. multi. & 24. q. 3. notandum. in fi.

Vide B. 22. 7. q. 4. Martii. 4. Mag.

b ¶ Vtrumque.) ergo duplici defensione, potest quis vti, vt infra de reg. iur. nullus pluribus, cum ſuis concanonicis.

ADDITIO. Dicit Io. Mon. ꝙ ista non sunt aduersaria, sed sibi mutuum subsidium præstantia, vt hic. Ioan. And.

Vide † recurere in 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

Vide B. 2. c. 1. q. 4. Martii. 4. Mag.

Enerabilibus.) Alias incipit, Cæterum, & sic alleam Io. Mo. Decretalis ista habet multa dicta. Et primo vsque ad §. porro. ostendit quando habeat vel non habeat archiepiscopus iurisdictionẽ absoluendi excõmunicatos a subditis suffraganeorum, vel ab ipsis suffraganeis: Secundo vsque ad §. Sed si. ostendit eo casu quo iudex est, absolutionem ante omnia siendã in casibus. Tertio: ibi, Sed si & §. pen & vlt. tractat de absolutione ad cautelam danda, quando de nullitate, sed de iniustitia quæritur. Quarto: in §. Sane quod. qñ, non de nullitate, sed de iniustitia quæritur. Quinto: inde in §. Denique. quandam consuetudinem approbat. Sumatur aũt ẽm has partes, dicunt Io Mo. & Archid. ꝙ inter Archiepm Ro. homagẽ. & eius suffraganeos grãdis fuit quæstio coram Inno. iiij. & ut dicunt ex registro patere. primo proponebant suffraganei ꝫ archiepi scopum querelam super multis articulis. Secundo pars archiepiscopi respondebat ad illa: & hę duę partes sunt decisæ. Tertio per ipsum Inno. fuit sententiatum & constitutum vt hic: & q̃ plura ẽt de hac parte tertia sunt decisa. Et de eadem materia absolutionis, & de eo dẽ Rotomagen. & suffraganeis loquit decret. ad reprimendam, de offi. ord. Dicit autem Arch. se de libro domini Inn. quasdam glossas habuisse quę hic ponuntur ad litteram. Per hoc patet ꝙ Guli. in Spec.

amicum suum defendere, ut 23. q. 3. non in inferenda, & c. fortuito. 83. dist. error. & 5. eo. quantæ, vbi de hoc multo ergo fortius seipsum, vt sequitur.

(Glo. ſeq. obiicit & ſoluit per diuersitatem vsus.)

a ¶ Sibimet.) quia ordinata † charitas a ſe incipit. 22. q. 5. ſi nõ licet. Sed videtur ꝙ hoc non licuerit isti Decano: excessit em moderatam inculpatæ tutelæ: quod facere non debuit. ſup. de reſtit. ſpo. olim 1. 3. eo. ſi vero & de homi. ſignificaſti 2: ad ſin. maior. n. est pœna ſpiritualis, quę ligat animam, quã temporalis, quæ ligat corpus: ſicut anima præcioſior est corpore. 12. q. 1. præcipimus. ad idem. 11 q 3. corripiantur, & hæc forte fuit dubitatio decretalis, sed papa hic approbat hanc defensionem: & ita quocũque modo licitũ est se defendere, dummodo corporalis læſio non inferatur: maxime quia huiusmodi ſnĩæ ſunt medicinales. ſup. eo. c. 1. 2. q. 1. multi. & 24. q. 3. notandum. in fi.

b ¶ Vtrumque.) ergo duplici defensione, potest quis vti, vt infra de reg. iur. nullus pluribus, cum ſuis concanonicis.

ADDITIO. Dicit Io. Mon. ꝙ ista non sunt aduersaria, sed sibi mutuum subsidium præstantia, vt hic. Ioan. And.

c ¶ Suffragari) 23. q. 5. prodeſt. ſup. de offi. ord. c. 1. tñ 2 videtur quod temporali gladio vti non potuerit: quia post aduentum Christi fuerunt gladij & potestates diuiſę. 10. dist. quoniam. 96. distin. cum ad vetum. Dic illud verum de executione gladii tporalis in modum iustitiæ: sed hic loquimur de executione ipsius gladii, non in modum iustitiæ, sed defensionis: quo gladio cuilibet priuato licet vti, primo non niſi iudici: & ſic non obstat.

cem suffragari, c & in iuuamen alterius subuentione mutua frequentius exerceri.

¶ Idem.

¶ Excommunicatos a subditis suffraganeorum, archiepiscopi non possunt absoluere: sed excommunicatos a suffraganeis vel officialibus bene, ſi ad eos appellatum fuerit h. d. Io. And.

CAP. VII.

VENERABILI-

piscopo Pictauen. protulit in subditum suum sententiam excommunicationis: excommunicatus dicit sententiam excõicationis iniustam, vel non dicit iniustam, sed adiuit metropolitanum archipm Burdeg. vel eius auditorem omisso epõ Pictauen. vtrum possit metropolitanus cognoſce e an ſententia ſit iuſta vel iniuſta, vel absoluere ipſum excõicatum? Rñdet quod non: quia non est iudex, ne excõicatoris, nec excõicati. Idem si eps Pictauen vel eius officialis excommunicauit aliquem subditum ſuum; nam tunc archips Burdeg. non posſet talem subditum absoluere: & hoc verum est, niſi fuerit appellatum ad ipſum archiepiſcopum: nam tunc posſet eum absoluere. Et iſte est vnus casus in quo archiepiscopus habet iurisdictionem in subditos ſuorum ſuffraganeorum. Sed quid ſi non fuit appellatum ad ſuperiorem: vtrũ posſit metropolitanus cognoſcere de iuſtitia vel iniuſtitia excõicationis? Rñdet quod non: niſi in duobus casibus, quãdo aliquis ſubditus ſuffraganei fuit excommunicatus ad inſtantiã partis: ſed coram archiepiſcopo petit ſuffraganeũ puniri de iniuſtitia iuxta c. ſacro. eo. titu. in antiq. Alius caſus est, qñ eps ſuffraganeus non proceſſit ad inſtantiam partis: ſed ex ſuo officio: in his em̃ casibus põt excommunicatus conqueri de iniuſta excommunicatione ſuffraganei coram archiepiſcopo. Not. primo, quod archiepiſcopus non potest absoluere excõicatum a ſubdito ſuffraganei; quia nõ est iudex nec excõicati, nec excommunicationis.

Not insuper tres caſus in quibus metropolitanus cognoſcit inter ſubditos ſuorum ſuffraganeorum. Primus, quando fuit appellatum a ſuffraganeo, vel eius officiali. Secundus est, quando ſubditus ſuffraganei fuit a ſuffraganeo excommunicatus: & conqueritur de iniuſtitia excommunicatoris apud metropolitanũ, vt metropolitanus illum puniat, iuxta c. ſacro. eo tit. Iantiq. Tertius caſus est, qñ ſubditus ſuffraganei fuit excommunicatus ex officio iudicis, & non ad inſtantiam partis. Nota vlterius, quod archiepiſcopus non potest adiri per viam querelæ, a ſubditis ſuffraganeorum, & ſic patet, ꝙ aliud est via querelæ, aliud via appellationis de quo de off. leg. c. 1. Nota finaliter quod archiepiſcopus non est iudex ſubditorum ſuffraganeorum: quod intellige per viam querelæ, & ſic proprie loquitur iſte textus. Dom.

¶ Prima

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ prima glo. summat principium.

a ¶ Venerabilibus.] Excommunicatos a subditis suffraganeorũ, archiepi non possunt absoluere: sed excõicatos a suffraganeis vel officialibus bene, si ad eos appellatum fuerit, hoc dicit principium.

b ¶ Rothomagensi.) idem in aliis archiepiscopis, ẽ. eo. lib. de pœnis. Romana & ẽ. eo lib. de offi. ord. Romana, in fine.

c ¶ Subditis.] ergo in feriores epis bene possunt excõicare. qd dic vt 2. q. 1. nemo. ẽ. de offi. ord. cum ab ecclesiarum.

d ¶ impertiri.) nisi hoc habeat de cõsuetudine. sup eo. tit. & lib. Romana. 1. respõ. in fin.

e ¶ prouocatum.) seruato tñ eo quod habes j. §. sed si ex causa, & § seq.

† Amplia in alio casu not vt per Abb. in c. in literis, de offi. dele. vbi vide omnino Decium.

f ¶ De parte aduersa.] non dicit de iudice, quia tunc secus, vt patet per sequentia.

g ¶ Appellationis.) si enim appellasset: archiepiscopus tunc esset competẽs index: est. n. vnus de casibus in quo iurisdictionẽ habet in subditos suffraganeorum, no. sup. de offi. ord. pastoralis.

h ¶ Ipsis.] Archiepo vel officiali eius.

i ¶ Pœna. sup. eo. sacro. & c. cum medicinalis [eod. tit. & lib. sup.)

ADDITIO. Vide qđ dixi sup. eod. statuimus. super vlt. gloss. Io. And.

k ¶ Debeat eum.) qa tunc archiẽs est competens iudex, scilicet rei: & sic vna via permittitur quod alia prohibetur: quod dic vt inf. de reg. iur. cum quid.

l ¶ pro alio.] secus enim si ex officio, vt patet in proxi. §.

m ¶ Defensione.) ut sup. c. prox & est similis distinctio sup. de appel. cum speciali.

ADDITIO. Vide quod ibi not. in gloss. sed qualiter. & supra eo. sacro. ver. cumque eo. in 1. glo. Io. And.

n ¶ Causam suam.) & ante omnia illa absoluetur. j. §. 2. nisi in casu ibi posito.

¶ PORRO. Iste §. hoc dicit. In casibus in quibus sup. fuit dictum, iurisdõnem deuolui ad archiepm, archiepũs absoluit excõicatum anteq̃ de causa incipiat cognoscere, & hoc nisi dicat excõicatus ꝑ manifesta offensa: tũc nõ absoluitur nisi facta satisfactione, hoc dicit. Iste §. legitur vsq; ad §. sed si ex causa legitima,

a ¶ Venerabilibus.] Excommunicatos a subditis suffraganeorũ, archiepi non possunt absoluere: sed excõicatos a suffraganeis vel officialibus bene, si ad eos appellatum fuerit, hoc dicit principium.

b ¶ Rothomagensi.) idem in aliis archiepiscopis, ẽ. eo. lib. de pœnis. Romana & ẽ. eo lib. de offi. ord. Romana, in fine.

c ¶ Subditis.] ergo in feriores epis bene possunt excõicare. qd dic vt 2. q. 1. nemo. ẽ. de offi. ord. cum ab ecclesiarum.

d ¶ impertiri.) nisi hoc habeat de cõsuetudine. sup eo. tit. & lib. Romana. 1. respõ. in fin.

e ¶ prouocatum.) seruato tñ eo quod habes j. §. sed si ex causa, & § seq.

† Amplia in alio casu not vt per Abb. in c. in literis, de offi. dele. vbi vide omnino Decium.

f ¶ De parte aduersa.] non dicit de iudice, quia tunc secus, vt patet per sequentia.

g ¶ Appellationis.) si enim appellasset: archiepiscopus tunc esset competẽs index: est. n. vnus de casibus in quo iurisdictionẽ habet in subditos suffraganeorum, no. sup. de offi. ord. pastoralis.

h ¶ Ipsis.] Archiepo vel officiali eius.

i ¶ Pœna. sup. eo. sacro. & c. cum medicinalis [eod. tit. & lib. sup.)

ADDITIO. Vide qđ dixi sup. eod. statuimus. super vlt. gloss. Io. And.

k ¶ Debeat eum.) qa tunc archiẽs est competens iudex, scilicet rei: & sic vna via permittitur quod alia prohibetur: quod dic vt inf. de reg. iur. cum quid.

l ¶ pro alio.] secus enim si ex officio, vt patet in proxi. §.

m ¶ Defensione.) ut sup. c. prox & est similis distinctio sup. de appel. cum speciali.

ADDITIO. Vide quod ibi not. in gloss. sed qualiter. & supra eo. sacro. ver. cumque eo. in 1. glo. Io. And.

n ¶ Causam suam.) & ante omnia illa absoluetur. j. §. 2. nisi in casu ibi posito.

¶ PORRO. Iste §. hoc dicit. In casibus in quibus sup. fuit dictum, iurisdõnem deuolui ad archiepm, archiepũs absoluit excõicatum anteq̃ de causa incipiat cognoscere, & hoc nisi dicat excõicatus ꝑ manifesta offensa: tũc nõ absoluitur nisi facta satisfactione, hoc dicit. Iste §. legitur vsq; ad §. sed si ex causa legitima,

bus: [a] & infra. ¶ Cæterum Rothomagensi [b] archiepiscopo vel eius officiali, non licet excommunicatis ab archidiaconis vel alijs subditis [c] suffraganeorum ipsius archiepiscopi (cum nec excommunicantium, nec excõmunicatorum sint iudices) absolutionis beneficium impertiri: [d] excommunicatos autem ab ipsis suffraganeis, vel eorum officialibus possunt absoluere, si ab ipsis litigantibus ad eos † fuerit prouocatum. [e] Neutra vero partium appellante, si qua ipsarum per archiepiscopum vel eius officialem ab excommunicatione cõtra eam lata pro reliqua postulet se absolui: vel alias coram eis de parte [f] aduersa querimoniam sine appellationis [g] interpositione deponat, non est in hoc ab ipsis [h] (cum sui non sint iudices) audienda. Sed si excommunicatus deponat apud eos de suffraganeo, vt imponatur ei pęna, [i] & ꝑ suo interesse super iniusta excommunicatione querelam, audire vtique debent [k] eum: secus autem si conqueratur de ipso, vt relaxetur huiusmodi sententia contra se ab eo pro alio [l] promulgata: quoniam tueri hanc causam nõ ad ipsum suffraganeũ, sed ad eum, pro quo est sententia lata, spectat. Attamen si suffraganeus, vel extra iudicium pro suorum defensione [m] † iurium, vel etiam in iudicio ex suo procedẽs officio, † inquirendo videlicet, vel simile quid agendo aliquem excommunicet: in hoc casu conueniendus est ipse suffraganeus coram archiepiscopo, vel eius officiali: quia ipsius interest defendere causam suam. [n]

¶ *Archiepiscopus in casibus in quibus iurisdõnem habet, ante cognitionem causæ absoluit excommunicatum ad petitionem partis, vel ex officio, nisi dicatur excommunicatus pro manifesta offensa vel contumacia ꝓsumpta & manifesta ponit exempla. h d Io. And.*

¶ Porro archiepiscopus, vel eius officiales excommunicatos a suffraganeis, semper antequam audire causam incipiant, in casibus in quibus eis iurisdictio cõpetit, iuxta Ecclesiæ formam [a] debent absoluere: ut pote si post diffinitiuam fuerit excommunicationis sententia promulgata, & ad eos † fuerit appellatum: [b] exceptis casibus, [c] in quibus iura prohibent post sententiam appellare.

Similiter si suffraganeus extra iudicium excõmunicet aliquem pro eius offensa, uel pro sui defensione iuris, & super hoc querimoniam ille proponat, est ille primitus iuxta formam Ecclesiæ absoluendus; nisi suffraganeus probaturum se offerat, quòd pro manifesta offensa excommunicationis eum uinculo innodauit. [d] Idem est [e] etiam si quemquam pro ꝓsumpta contumacia (uidelicet quia citatus uerberauit, uel citatus dixit ꝙ non compareret, utrum de istis credatur nuntio siue executori? Dicit Io. Andr. quòd non, quia quantum ad ista non est iuratus, & sic regulariter creditur nuntio in ijs quæ concernunt executionem suam, sup qua est iuratus: in aliis autem nõ ei credaretur, ideo cautela est, quando citatus infert in iuriam nuntio citanti, quòd vocentur testes, & petat instrumentum sibi fieri. Not. quòd si alicui assignetur terminus ad probandum aliquam exceptionẽ dilatoriam. & infra illum terminum nõ probauit, & fuit excommunicatus, poterit coram iudice ad quem, probare illam dilatoriam. Et sic habet locũ ẽt in interlocutoria illud commune dictum, non allegata in causa principali, allegabo in causa appellationis, non probata probabo, & non solum qñ appellatur a diffinitiua.

† Notan. bene. Dom. & vbi facit. & nota in c. vnic. de cens. lib. 6. & in c. quod sine. de appel. lib. 6.

† alipsos

a ¶ Formam] sup. eo. cum desideres.

[Gl. seq quærit, ponit opinionem contrariam.]

b ¶ Appellatum.) post diffinitiuam sententiam, & post excommunicationem. 1 Et hic terminari puto dubitabilem quæstionem, qua quæritur ex decret non solũ supra eod. lib. de appell. an appellatio interposita post diffinitiuam infra decem dies, reuocet per modum attentati excommunicationem medio tempore inter sententiam & appellationem latam, sicut reuocat alia attentata? Et per istam litteram est dicendum quòd non, immo est necessaria absolutio 2 de tali n. sententia loquitur ille §. & quod ita sit uerum, patet quia excommunicatio aut statim ualet, aut statim non ualet. sed pone quòd post latam diffinitiuam sententiam infra decem dies iudex excommunicat partem non parentem, postea illa pars non appellat, non est dubium quòd bene ligat sententia, speciale ergo fit in illa, ꝙ p appellationem sequentem non annulletur, licet male fecerit iudex exequendo infra decem dies & excommunicãdo, cũ tolleret ibi hõc ium iuris. [appellandi, quod esse non debet j. de reg. iur. indultum. A lii dñt 3 hoc esse immutatum per decr. non solum, quæ est posterior, quod non credo ratione prædicta.

1 Quia appõnẽ non suspẽ ditur excõc. sup. đ of. ord. ad reprimendam. I. A.

2 Idẽ Gul. in Spe. de app. §. de off. uer. si uero post eo tit. usis cui sina.

3 Io Mon. hic & inf.

c ¶ Casus.) quos uide supra eo. lib. de app. Romana. §. si autem.

ADDITIO. dicit Io. Monac. ꝙ licet illis casibus non relaxetur excommunicatio, iudex tamẽ appellonis post quam cognoscere incepit, an sit recipiendi appellatio, inhibere poterit ne dicta excommunicationis sententia executioni mandetur, ut ibi.

d ¶ Innodauit.) sup. eo. soler. & dabitur terminus octo dierum ad hoc probandum, ut ibi.

e ¶ Idem est. (ſ. ꝙ primitus debet absolui, ut dicitur in fine.

(Glo.

macia dubia: & appellaui a sententia ad metropolitanum tamquam a sententia iniusta: quia volo probare quod fui detentus iusto impedimento, nec potui uenire ad iudicium, & sic non fui cõtumax: peto vt iudex appellationis me absoluat in principio litis: certe sum

ſię formam [a] debent absoluere: ut pote si post diffinitiuam fuerit excommunicationis sententia promulgata, & ad eos † fuerit appellatum: [b] exceptis casibus, [c] in quibus iura prohibent post sententiam appellare.

Similiter si suffraganeus extra iudicium excõmunicet aliquem pro eius offensa, uel pro sui defensione iuris, & super hoc querimoniam ille proponat, est ille primitus iuxta formam Ecclesiæ absoluendus; nisi suffraganeus probaturum se offerat, quòd pro manifesta offensa excommunicationis eum uinculo innodauit. [d] Idem est [e] etiam si quemquam pro ꝓsumpta contumacia (uidelicet quia citatus uerberauit, uel citatus dixit ꝙ non compareret, utrum de istis credatur nuntio siue executori? Dicit Io. Andr. quòd non, quia quantum ad ista non est iuratus, & sic regulariter creditur nuntio in ijs quæ concernunt executionem suam, sup qua est iuratus: in aliis autem nõ ei credaretur, ideo cautela est, quando citatus infert in iuriam nuntio citanti, quòd vocentur testes, & petat instrumentum sibi fieri. Not. quòd si alicui assignetur terminus ad probandum aliquam exceptionẽ dilatoriam. & infra illum terminum nõ probauit, & fuit excommunicatus, poterit coram iudice ad quem, probare illam dilatoriam. Et sic habet locũ ẽt in interlocutoria illud commune dictum, non allegata in causa principali, allegabo in causa appellationis, non probata probabo, & non solum qñ appellatur a diffinitiua.

† Notan. bene. Dom. & vbi facit. & nota in c. vnic. de cens. lib. 6. & in c. quod sine. de appel. lib. 6.

† alipsos

a ¶ Formam] sup. eo. cum desideres.

[Gl. seq quærit, ponit opinionem contrariam.]

b ¶ Appellatum.) post diffinitiuam sententiam, & post excommunicationem. 1 Et hic terminari puto dubitabilem quæstionem, qua quæritur ex decret non solũ supra eod. lib. de appell. an appellatio interposita post diffinitiuam infra decem dies, reuocet per modum attentati excommunicationem medio tempore inter sententiam & appellationem latam, sicut reuocat alia attentata? Et per istam litteram est dicendum quòd non, immo est necessaria absolutio 2 de tali n. sententia loquitur ille §. & quod ita sit uerum, patet quia excommunicatio aut statim ualet, aut statim non ualet. sed pone quòd post latam diffinitiuam sententiam infra decem dies iudex excommunicat partem non parentem, postea illa pars non appellat, non est dubium quòd bene ligat sententia, speciale ergo fit in illa, ꝙ p appellationem sequentem non annulletur, licet male fecerit iudex exequendo infra decem dies & excommunicãdo, cũ tolleret ibi hõc ium iuris. [appellandi, quod esse non debet j. de reg. iur. indultum. A lii dñt 3 hoc esse immutatum per decr. non solum, quæ est posterior, quod non credo ratione prædicta.

1 Quia appõnẽ non suspẽ ditur excõc. sup. đ of. ord. ad reprimendam. I. A.

2 Idẽ Gul. in Spe. de app. §. de off. uer. si uero post eo tit. usis cui sina.

3 Io Mon. hic & inf.

c ¶ Casus.) quos uide supra eo. lib. de app. Romana. §. si autem.

ADDITIO. dicit Io. Monac. ꝙ licet illis casibus non relaxetur excommunicatio, iudex tamẽ appellonis post quam cognoscere incepit, an sit recipiendi appellatio, inhibere poterit ne dicta excommunicationis sententia executioni mandetur, ut ibi.

d ¶ Innodauit.) sup. eo. soler. & dabitur terminus octo dierum ad hoc probandum, ut ibi.

e ¶ Idem est. (ſ. ꝙ primitus debet absolui, ut dicitur in fine.

(Glo.

Universidad de Deusto
Biblioteca

[Glos seq. reci. per. q. an captus à priuato, &c.

a ¶ Captus.] sic sup. de pig. c. significante, & quod dicit captus, intelligere possumus etiam à priuato: qa ex quo venire non potuit, non fuit contumax: ergo nec excommunicandus. 11. q. 3. nemo episcoporũ. sed quo ad restitutionem expẽsarũ bene distinguitur, an a iudice, an a priuato captus fuerit, vt in primo casu non condemnetur ad expensas: secundo sic: quia habet regressũ contra illum priuatũ capientem ff. si quis cau. l. 2. in fin. & l. 3. & intelligas, captus, non sui procuratione & dolo: vt in dicta l. 2. ad fi.

ADDITIO. Et p̃batur per clemen. de pœn. multorum. ver. illis. Ioan. And.

b ¶ Impedimento.] puta valetudine, tempestate, vi fluminũ. [sicut fuit quarta die Ianuarij, & pluribus sequentibus in flumine Rheni currẽtibus annis Dñi Mcccxxxv. quod ita creuit, quòd pluribus diebus transiri non potuit.] Multa impedimenta videre potes. ff. si quis cautio. l. 2. & 4. Et quod dicit de impedimento: idem dic si alia rationabilis causa præter impedimentum subesset: puta quia probabiliter credebat terminum prorogatum. supra de in integrum restit. ex literis.

c ¶ In iudicio. 1) quia si extra iudiciũ hoc dixerit, secus, sicut nec noceret confessio extra iudicium facta, quod dic vt supr. de confes cap. vlt. vnde per hoc videtur, q̃ si nuntio citanti dixerit se nolle 2 venir, & nuntius sic retulerit: nõ propterea dicatur vera contumacia. & facit quod dixi sup. de confes. c. 2.

d ¶ Offensa.) supra de verb. sig. ex parte. &c. cum olim.

e ¶ Tutum.) iusta erat excusatio, si uera fuisset, supra de appel. ex parte. sup. eo. lib. de priuileg. cum persona. cum sim. (supra eodem libro de offic. deleg. statuimus 2. Ioan. And.

f ¶ Decendium.] sic supra de ele. cum dilectus. ad fin. transit igitur interlocutoria in rem iudicatam, si p̃ decẽdies nõ fuerit appellatũ quo ad partẽ: sed non quo ad iudicem, qđ dic vt su. de appel. cũ cessante. Io. And.

¶ SED SI CASV S. Dictum fuit supra. §. proxi. quòd si quis dicat excommunicationem iniustam, & petat absolui a superiore, est statim absoluendus. Sed ponamus quòd iudex me citauit vt̃ comparerẽ in aliquo loco mihi non tuto, quia ibi sũt inimici mei capitales: Vel si sint absentes, tñ scio veraciter q̃ statim sunt reuersuri: misi procuratorem meũ ad me exonerandum & proponendã istã exceptionẽ declinatoriã q̃ locus non est mihi tutus: iudex assignauit mihi in q̃sonã p̃curatoris mei terminum peremptorium ad probandũ illam dilator ã: produxi aliquos testes, & probaui meam exceptionem: hoc non obstante iudex pronunciauit illum locũ esse tutum: ab ista sententia appellaui legitime: post illam appellationem iudex me excõicauit: vel forte me excõicauit an appellationẽ, sed in excõicatione sua expressit errorẽ intollerabilẽ: ego a diui superiorẽ, & coram eo petij sententiam excõmunicationis declarari nullã: vtrũ iudex superior debeat statim me absoluere, & dicere sententiam nullam; Respondet q̃ non; sed debet me absoluere ad cautelã: & si quatenus absolutione indigeam. Not. quòd excõicatio lata post appellationẽ legitimã, est nulla. Not. cum quis dicit sententiam nullam, debet hoc probare, pendente tamen probatione pot excommunicatus absolui ad cautellam.

g ¶ Illico.] ante n. quã de nullitate pronuntiet, oportet q̃ doceat de ueritate causæ appellationis, nec sufficiat ad hoc pronunciant

tiandum q̃ ostendat se ex causa legitima appellasse, idem sup. de appel. interposita. in prin.

¶ SANE CASVS. Iftes §. Ligitur vsque ad finẽ. & in eo casu sic figuratur: Episcopus Pictauen. excõicauit aliquem suum subditũ, & excõicatio est iusta: qa fuit excõicat⁹ p̃ manifesta offensa; excõicatus vult adire archiepm̃ Burdegal. p̃ obtinẽda eius absolõne: vtrum archiepiscopus Burdegalen. possit talẽ absoluere, ac si excommunicatio esset iniusta? Rñdet q̃ non: sed dẽt eum remittere ad excõicantem episcopum, vt eũ absoluat, facta prius satisfactione. Si autem constaret archiepo, q̃ dicta excõicatio est iusta, tũc statim deberet absoluere & remittere ad excommunicatorem: quod verum est, nisi talis remissio fieret ad cõsultationem excõicatoris: quia aliqui iudices malunt sententiam suam iniustam retractari per alios, q̃ per se. Sed si dubitet an sit iuste vel iniuste excõicatus, debet eũ relaxare; nec tenet remittere ad excõicatorẽ, nisi vel deferre excommunicatori: quia potest q̃ aliquis est excõicatus an appellationẽ, sed in excõicatione sua expressit errorẽ intollerabilẽ; & coram eo petij sententiam excõmunicationis declarari nullã; & iudex superior debeat statim me absoluere, & dicere sententiam nullam; Respondet q̃ non, sed debet me absoluere ad cautelã: & si quatenus absolutione indigeam. Not. quòd excõicatio lata post appellationẽ legitimã, est nulla. Not. cum quis dicit sententiam nullam, debet hoc probare, pendente tamen probatione pot excommunicatus absolui ad cautellam.

g ¶ Illico. ante n. quã de nullitate pronuntiet, oportet q̃ doceat de ueritate causæ appellationis, nec sufficiat ad hoc pronunciant

Solit. do Hel.

¶ *Si certum excõicationem esse iustam, sit remissio: si certũ est eam iniustam, non fit; si est dubium, fieri potest relaxatio: sed hon̄stius est remittere: tenet tamen relaxatio vbi archiepiscopus est iudex, licet non fiat remissio. hoc dicit Io. And.*

¶ Sane si certum est excommunicationis sententiam esse † iustam, velut cum propter manifestum excessum est in aliquem promulgata, superior iudex (nisi periculum sit in mora) excommunicatum ad excommunicatorẽ prorsus remittere debet; nec debet [a] eum absoluere, nisi excommunicator requisitus malitiose illi absolutionis beneficium deneget exhibere. [b] Si vero constet huiusmodi sententiam esse iniustam, nequaquam remittendus est ad suum excommunicatorem excommunicatus: sed debet sine difficultate aliqua mox absolui. Quòd si dubitetur, vtrum iusta sit vel iniusta, superior (nisi excommunicatori deferat) relaxare iuxta formam Ecclesiæ potest illam: quamquam honestius & conuenientius agat, si ei deferat in hoc casu. Vbi autem superiori competit [c] de excommunicatione cognoscere, absolutio seu relaxatio, quam ipse fecerit, tenet, licet forsitan sit iniusta: quoniam etsi contra ius litigatoris: non tamen contra ius constitutionis a absoluit.

¶ *Archiepiscopus in casibus in quibus excommunicare potest, si consuetudo habet, emandas pecuniarias exigere potest, hoc dicit Io. And.*

¶ Denique à subditis suffraganei emendas pecuniarias † potest archiepiscopus secundum consuetudinem regionis exigere in casibus, in quibus ei licet eos excommunicationis vinculo innodare. [e]

¶ *Summatur sup. in §. Sed si ex causa, ibi videas.*

¶ Potest quoque archiepiscopus beneficium absolutionis iuxta formam Ecclesiæ nonnunquam impendere ad cautelam, vt pote si afferitur in excommunicationis sententia iniustum absoluet ad cautelam, si & in quantum absolutionem indulgeat, priusquã cognoscat de meritis causæ. [ſ̃m consuetudinem.] istud non refertur ad emendam, sed ad casus in quibus iurisdictio pertinet ad archiepm̃ siue de iure siue de consuetudine. [tribuebat.]] puta si dicat ex communicator: cũ alias monuerimus sub pœna excommunicationis canonice, & competenter talem Titium, ne tali pauperi daret eleemosynã; hoc tñ nõ obstãte dedit eidẽ pauperi eleemosynã: ea pp̃ ipsum Titium ob hanc cãm in his scriptis excõicamus. Veruntamen licet istud prima facie appareat iniustũ, potest tamen esse iustum: quia iste pauper forte est rebellis, & non potest conuinci nisi illo modo, scilicet necessitate famis.

a ¶ Nec debet.) tamen si absoluerit, tenet absolutio, vt j. §. vbi autem.

b ¶ Exhibere.] sup. eo. per tuas, supra de offi. dele. cum contingat; & c. prudentiã.

c ¶ Competit.) Si igitur non competeret, non teneret absolutio propter defectũ iurisdictionis: ubi competit, tenet: licet iniusta, 1 sicut & iniusta excommunicatio. 11. quæst. 3. capit. 1. par enim ius dominus esse voluit ligandi & absoluendi. de pœniten. distin. 1. verbum.

d ¶ Constitutionis.) ad idem 2. q. 6. dist. nitiua. & sup. de re iud. cum inter.

ADDITIO. Io. Mo. allegat. ff. quæ sen. fiat appel. re. l. 1. §. item cum, & ff. de tut. & cur. da. ab his, l scire. Io. And.

e ¶ Innodare.) excommunicatio enim non est pœna, sed medicina quædam, supra eodem capitulo. 1. ante ergo quam excommunicet pro satisfactione delicti in absolutione vel post, pœnam pecuniariam imponere poterit, q̃ facit ad ea quæ no. supra de pœnis. licet. Io. And.

ADDITIO. pœnam pecuniariam imponere post absolutionem, est honestius quam id facere in absolutione; ne obstet decre. ad aures. de simo. & vide quod ibi dixi super verbo, contrarium, sibi etiam allego 49. constitutionem concilij generalis, cuius mentem posui de accu. sicut olim Io. And.

a ¶ Into-

1 Pet. de An. remitt ad nota. cle. 1 ẽ do. & con tu. not in auth. q se mel. C. qũo & qñ iudi. glo. ꝓbat Fel. c. 3 fulujt 5. colu. de of. deleg. Fon.

† Peruiã supplicationis, restõnis in integrũ, appõnis Do. Font.

2 An negãs velle cõparere semp dicatur cõtumax, vide Dec. in c. consuluit de of. dele. & Ab. & cũ parati. de appell.

† Pet. de Anch. hic remittit ad 23. q. 5. ca. si vos. 21. q. 5. si quis cuiuslibet. q̃ non est in li. meo & an ecclesia possit exigere pœnas connẽtionales. sup. de arbi. c dilecti. F.

Vide Petrusin. in c. q. de app. & Felt. in ca. qđ sup his, de fi. de insiru.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Intolerabilem.) 11.q.3.si is qui potest. & quomodo hoc intelligatur, Vide sup.eo.per tuas.

b ¶ Iustitia.] sicut si præcepisset, vt hominē percuteret: & dicit se hoc fecisse pro exequenda iustitia: vel pp delictum suum prohibuerat eum date eleemosynam, sicut etiam interdum ob hoc quis prohibet ab oblatione.b. 17. q. 4.c.minor. vel propter delictum illius cui eleemosynā tribuere volebat: qa vtilis panis eturienti tollitur,quā &c.5 q.5. nō omnis.Io.And.

c ¶ Absouere.] alias vbi ita replicaret, denuntiaret sententiam nullam sup.eo. per tuas.

d ¶ Similiter.] quod hic dicit, dixerat §. eo.§. sed si ex causa. ADDITIO. Scilicet duo addit, quæ dixi in tex.in vltim. glo. Io. and.

e ¶ Postquam.) De

† Et qñqs hoc no q̄ necesse est dēat ab- prius cōtare i absolui ad pellatum, quando cautelā,vi fieri habet relaxatio de per Ab. ad cautelā de excōi- I.c.veniēs de testib: catione, quæ dicitur lata: & post per hoc iam obtinui in cau-

‡ Et q̄d il sa qua petebat absle qui di- iutio ad cautelā ex- cit se ex- cōmunicationis,q̄e cōicatum dicebatur lata post post appel appōnem legitimā: lationem, & eodē die lata fue deāt hoc rat excōicatio & in- tp̄s ꝑare, terpolita appellatio: vide per nec apparebat q̄ primo, dicebant enim quod petēs Aretin. & habebat hoc necesse probare,ſ. quod prius appellatū Feli. in. c. fuerat:licet non habeat necesse probare veritatē cau- cum tu. de sæ:quia illa probata non absolueretur ad cautelam, testib. immo pronūtiaretur nulla sententia sup.eo. per tuas, de offi.deleg cum contingat. & ita est verum per hāc No.primo litteram, tunc ergo iudex appellationis absoluit ad q̄ iudex cautelam, quando constat, quod post appellationem ecclāstic̄ lata est sentētia excommunicationis:nec adhuc con- ꝑt compel stat de veritate causæ.

lere iudi- ADDITIO. De hoc per Innoc.& Hostien.eod.tit. cē laicum per tuas.Io. And.

vt ſeruet f ¶ Priusquam incipiat.] Plus ergo potestatis habent iura cano in hac absolutione ad cautelam, quam inhibitione, nica ℨ lai- quam facere non possunt:nisi prius incipiant cognocos dispo- scere de veritate causæ appellationis interpositę ante nentia in diffinitiuam,quod dic vt sup.eod.lib.de appellat.Romateria mana.§. quod sim.

peccati: quia pec- D Decernimus.) Commode non diuiditur ſm Io. catum est And. Decernit tñ qui sunt cogendi, qua pœna, cōicare ex per quē,qua forma,& ad quid, & hoc timembre est. cōicatis. ¶ Et de hac decre (eam tñ non allegādo) fecerat mē No. secun tionem Abbas de excep.pia dicens,q̄ Alex.iii. statue- do hic tres rat etiam in ſeculari foro tales repellendos,& hęc de actus iudi- cre.fuit pars illius,quia nonnulli, ſupra de immu eccciales,qui le eo.lib.vt dixi.in prin.Io. And.

sunt ꝓ hi- ¶ Iudex ecclesiasticus per censurā ecclesiasticā pōt biti excōi- iudicem sæcularem compellere,ut in materia peccati catis. Do. ius canonicum obseruet, & faciat obseruari.h.d.

¶ Pro intellectu huius c.est præsupponendū,q̄ cum excōicato maiori excommunicatione non est cōmunicandum: & peccant excōicantes q̄nque mortaliter, q̄nque venialiter:mortaliter,quando excōicatus fuit publicatus:venialiter,quando nondum fuit publicatus. Item repellitur excommunicatus a iudicio, in quantum actor.c.intelleximus, de iudi. in antiq.in ca.pia.de excc.eo.lib.Item repellitur a testificādo ab officio aduocatio nis,& aliis actib. quibuscunq; tendentib. ad suum honorem & commodum.

CASVS. Titius excōicatus maiori excōicatione: fecit me cōuenire corā iudice sæculari (q̄ forte erat laicus) corā quo iudice sæculari mihi obtulit libellum in scriptis cōcludentē: cui per me petit rideri die adueniente ego excipiēdo ꝓpoſui, q̄ eidem libello non tenebat respondere eo & pro eo q̄a Titius actor erat excōmunicatus maiori excōicatione: Titius excommunicatus replicando ꝓpoſuit, q̄ ita exceptio excommunicationis nō erat admittenda in foro sæculari: vt iudex sæcularis non curat de ista exceptione: Sed nō obstante ea vult me cōpellere ad respondendū illi libello ipsius excōicati:nunqd est mihi prouisum de aliquo remedio? Rūdetur q̄ sic:nam debeo adire iudicē eccleſiasticum,ſ.ēpm loci, vt ipse moneat sub pēna excōicationis dictū iudicem sæcularem, vt admittat istā exceptionē in foro sæculari: & si nō admittet monitione præmissa, ipsum excōicab 1. Idē de aduocato, vt si aduocatus mei aduersarij sit excōicatus maiori excōicatione, possum ℨ eum ꝓponere ex ceptionē excōicationis:& si iudex sæcularis nolit illam exceptionē admittere, possum adire eſm, vt illi moneat, quatenus in suo foro sæculari admittat istā exceptionē. Not.primo ex hoc c.q̄ excōicatus non pōt esse in iudicio vt actor,de hoc in dictis c.intelleximus. & c.pia. alleg. In aliquibus tñ casibus pōt esse in iudicio tamquam actor,ut q̄ dixi se iniuste excōicatum. Not.ℨ excōicatus non pōt esse aduocatus.c. possessionem.§. de proba.nec procurator,nec notarius,& in effectu in quibuscunq; actib. iudicialib.repellitur. No.q̄ excōicatus non pōt ferre testimoniū. No.q̄ exceptio excōicationis pōt ēt ꝓponi in foro sæculari:non solū in iudicio eccleſiastico Et istud non solū procedit de iure canonico,sed ēt de iure ciuili,vt no Bart. in l.placet. C.de sacrosan.eccl.sed tñ hodie in foro sæculari istud non seruatur. Sed non video quo iudex sæcularis,qui potest repellere actorē excōicatum ab agendo, & pon repellit:sed cum eo cōicat,possit euitare maculā peccati mortalis.Glo hic quærit vtrum excōicatus possit facere testamentum glo. arguit pro & ℨ: postea inclinat in hanc partem,q̄ excōicatus non potest facere testamentum: quæ decisio glossę non placet Doctoribus

bus. Sed communis opinio Doctorum est q̄ excōmunicatus maiori excōicatione potest facere testamētū, quia ſpecialē est in aliquibus casibus a iure cōi expressis, vt quis non possit facere testamentū: ergo ius cōe est in contrariū. Vtrum notarius excommunicatus possit conficere instrumentum testamenti? Rūdetur quòd non.

¶ Glo. prima fortificat textum, & allegat tria similia.

a ¶ Sæculares.] certū est q̄ potestas ſęcularis minor est ecclesiastica.sup. de maiori.& obedien. solitæ. & ei subest:vt ibi, & 96.dist. duo sunt.]& clementina de iureiu.Romani.de re iu. pastoralis. ad fin. ver. nos tam.] & ideo censura ecclesiastica coerceri potest vt sequitur. Et quid continetur nomine censuræ,habetur sup.de verb.sign.quęrenti.& concor. ad hanc decre.sup.eo.lib.de fo.comp. c.2.& de iureiu. licet.sup.de excep c.2.Io.And.

b ¶ Canonica.]24.q.3.de illicita.12.q.2.c.indigni.sup. de sentten. excomm. sacro. & illa recte dicetur canoni ca de qua cauetur ſ.c. proxi.2 respōſo.

[Glosſ. sequen.ampliat textum in uno, in secundo remittit.]

c ¶ Agendo.)& recomeniendo,quia sicut nec agere, sic nec reconuenīri pōt supra de excep. cū inter priorē A defendendo aūt non repellitur, vt supra de iud. Intelleximus.ratio ibi patet. Et quid de impetrando vi d ¶ Patrocinando) ecclesia ergo priuat aliquē(interdum perpetuo,interdum ad tempus)officio postulandi.& concord. supra de hæret. si aduersus. & c.excōicatus.§ credentes. supra eod. lib. de pœnis.felicis.§. alieno delicto, vt ibi.& sunt isti partim de ordine non postulantium, quia etiam pro te postulare nō possunt in agendo.de quo dic vt 3.q.7.§.tria.Est autem postulatio desiderium suum uel amici sui in iure apud eū qui iurisdictioni præest exponere, uel alterius deside rio contradicere, vt ibi. & ff.de postul.l.1. & intellige hoc non solum in aduocato,sed ēt in procuratore sup. de prob.post cessionem ſi.n. non auditur pro ſe,multo minus pro alio.4.q.6.omnibus.ad hoc sup.eo.dilecto. (Go.)eq primo.tex.ea diuuat,secundo quærit, & circa id dat quattuor remissiones. arg. pro opin.ponit ad quam induxit textum pro & cōtra,tertio quærit, & po opinionem pro & contra, & tertiā distinguentē.

e ¶ Et testificando. [excommunicatus ergo(maiori in 2.in fi. vnde si dicatur excōicationis sententia nulla,in defectum probationum consueuerunt absolui ad cautelam,ut ibi vides, q̄ non potest testificari. Sed nunquid excōicatus poterit testari? 2 De hoc per Inno. de per Gar.& (io.Mona.]de ysur quamquam per Guli.in 5pe de instru.edi.§ compendiose.circa prin & uidetur q̄ licet ista iudicialia prohibentur,extra iudicialia nō ſicut supra eod.folet. ad fin.secundum Host.& Gar.tesparari no potest. quia separatus est a cōione ecclesiæ, & separato a cōione ecclesiæ omne beneficium ex legibus descendens interdicitur. & Guli.sequens Inno.& per de Samo.tenet. supra de excep.pia q̄ pōt testari & Vide Et de Vandalis tenuit opinionem Host. & Gar. & hoc propter petiendum cōionis.s cum excommunicato, cui communicandum non est,denegatur.in Auth de priuileg.do.hære.mu.nō præstan.§.antepe.& actus legitimi eis interdicuntur, vt hic,& est similis secūdum eos deportato,qui est intestabilis. ff. de testa. eius cui.§.1. arg.pro & contra.supra de hære.excommunicamus.§. credētes. Quid dices de tabellionatu: nunquid instrumentum confectum per excōmunicatum valet? Videtur valere. arg.prædi. §. credentes. vbi dicitur de excommunicato, qđ si satisfacere contēpserit infra annum, extunc instrumenta per ipsum confecta non valent: ergo a contrario prius,id est,ante annum confecta valebant, licet esset excōicatus. Alii contra ꝓ quibus optime. 3. q.4.nullus. ibi,nullus anathematizatorum suscipiatur:nec à quo quam credantur quæ dices sæculares a per censuram ecclesiasticam ab ecclesiasticis iudicibus, canonica b monitione prœmissa, repellere excommunicatos ab agendo, c patrocinando, d & testificando c in suis curiis & iudiciis compellantur.

¶ Gregorius decimus in generali concilio Lugdunensi.

¶ Non valet excommunicatio lata in participantes, nisi fuerint moniti nominatim. Et canonica monitio dicitur, quæ habet dierum interualla: nisi necessitas facti aliud suadeat. hoc dicit Ioan. And.

CAP. IX.

CONSTITVTIOnes sæculares a per censuram ecclesiasticam ab eis dicuntur vel conscribuntur.supra eod. nouerit. Alij, vt Hosti.& Gul. dicunt q̄ quandiu eius excōicatio est occulta, valet instrumentum ab eo cōfectū, vel si sit manifestamnee potest probari. argu. ff.de ossi. pū. Barbarius 3.q. 7.§.tria. C.de testa.l.1. supra de re iud. ad probandum de excep.pia § si vero. secus si sit notoria.de excep.exceptionē, de cohabita cle. & muli. vestra.sicut enim ibi notorius cōcubinarius suspēsus est quo ad se & quo ad alios: ita notorie excōicatus tabellio,& prætor publice nuntiatus, repellitur etiam ab extra iudicialibus.j.eo.licet Ioan And.

ADDITIO. Excōicatus an post absolutionem testificari possit, prolixe tractat hic Archi.de quo satis. 4.q.1.in sum.& dixi plene post Inno.supra de testi. testimonium cuius Inno opinio hic placet Archi.ibi.vide quod hic dixit Io. And.

CONstitutionem]Sunt duæ partes. Prima declarat constitutionem Inno.secunda ibi:Statuimus, dat formam monitionem & vnum casum excipit:ibi, Nisi.Io.And.

¶ Emanauit præsens cap.ad declarationem capitu. statuimus supra eod titu. & lib. vbi dicitur, quòd licet participantes cum excommunicatis maiori excommunicatione, incurrant minorem excommunicationem & peccent mortaliter: tñ non possunt ratione illius peccati excommunicari, nisi prius fuerint moniti canonice & debite,ut desistant a participatione.

Istud capitulum declarat quæ dicatur canonica & debita monitio.

CASVS. Dictum fuit in d.c. statuimus ꝓ antequam excōicator excōicet participantes cum excommunicatis à se,dēt illos monere canonice:alias nulla esset excōicatio. Sed quæritur, quæ dicatur canonica, & debita monitio? Rūdet, ꝓ illa monitio dī canonica in illo casu,quādo fuerunt participantes moniti nominatim vt desisterent a participatione, & sic nō valeret monitio generalis: Nam dicit textus, ꝓ monitio debet fieri nominatim . Item debet esse trina,id est facta tribus edictis,uel uno peremptorio pro omnibus, & illæ trinæ monitiones debent habere interualla aliquorum dierum, & non incōtinenti, nisi causa rationabilis suaderet,ut illa fieret absque aliquo interuallo dierum. vt si quis moneatur,vt restituat uxorem alicuius vel desistat a participatione ipsius, si daretur interualium dierum iste detinens uxorem interim teneret eandem,licet iniuste, & infra illud tempus non posset excōicari ideo debet arctari tēpus,ut infra diem vel tempus restituat, forte intra 24.horas,uel alium diē uel tempus. [Non tenere.]huiusq̄durat tenor illius constōnis.[In hoc

Universidad de Deusto
Biblioteca

hoc casu.)ponderatis ista verba in hoc casu, quia facit ad multa, vt dicam statim Not primo ex hoc, vt dicat monitio canonica in casu c.statuimus, alleg. debent moniti nominatim exprimi in monitione. Sed qualiter intelligitur illud? Respondet Host. ℣ intelligendũ est quando monẽs intendit aliquos excõicare nominatim, debet etiam illos monere nominatim, vt si iudex intendit excõicare Petrum, debet illum nominatim monere. sed si iudex non intendit excommunicare nominatim sed solum in genere: sufficit monere in genere hoc modo: Monemus sub pœna excommunicationis omnes parochianos talis ecclesiæ ne tali excõicato maiori excõicatione participent seu cõicent. Si postea inuenio Petrum participasse cum ipso, non possum excommunicare nominatim, sed solũ generaliter & in confuso Verumtamen glo. tenet contrarium: & mouetur per hæc uerba hic posita, in hoc casu, quia text⁹ intendit inducere specialitatem in hoc casu, & tamen nõ esset aliqua specialitas in hoc casu, si prædicta opinio esset uera, ideo dicunt moderni ℣ in hoc casu, siue excõicator intendat excõicare generaliter siue nominatim, debet nominatim monere hoc modo. Moneatis tales ut desistant a participatione. Not. ℣ tres monitiones quæ debent præcedere excommunicationem, debent habere int erualla, nec possunt fieri continue, & ad minus inter quamlibet monitionem debent esse duo dies: ex quo itle textus loquitur in plurali, & si fiat una monitio peremptoria, pro minori debet continere sex dies, pro hoc est glos in l. properandum. C. de iudiciis. l ad peremptorium. ff. de ind. potest tamen ex cõicator ex causa abbreuiare illud tempus: unde põt dicere: Moneo te ut infra tres dies desistas a tali participatione: & hoc pro primo edicto: & si non desistas, moneo te secundo ut desistas: & elapso termino poterit dicere, Moneo te tertio ut desistas. Quibus tribus terminis elapsis, poterit illum excommunicare, uel si velit se expedire unico cõtextu, poterit dicere: Monemus omnes & singulos parochianos unica monitione canonica & peremptoria pro oibus, ut desistant infra sex dies a participatione. Quorum sex dierum duos pro primo, duos pro secundo, & reliquos duos pro tertio, & peremptorio termino assignamus.

Not. arg. ℣ allegans statutum in iudicio, debet totũ illud edere. sic facit hic Grego. de decre. Inno.

Not. effectum declarationis: quia tollit dubium qđ erat in dispositione præcedenti, & sic declarans nihil addit. Dominicus.

(Prima glo. summat.

a ¶ Constitutionẽ.]Not. ualet excõicatio lata in participantes, nisi fuerint moniti nominatim, Et canonica monitio dicitur, quæ habet dierum interualla, nisi necessitas facti aliud suadeat. h. d.

b ¶ Innocentii.]sup. statuimus.

[Gl. seq. distinguit duplicem participationem, & soluit quæstionem.

c ¶ Participatione.)denotat ℣ est quædam paricipatio, quæ inducit maiorem, s. quæ in crimine fit. sup. r. si concubinæ. & c. nuper. & alia quæ inducit minorẽ, vt cum quis participat scienter excõicato maioti in loquutione, osculo, mensa, & similib. Et ab hac excipiuntur certæ ℘sonæ: uxor, filius seruus & alijs, de quibus, 11. q. 3. quoniam multos. supra eo quod in dubiis. & c. seq. Et sm Guli. & Gar. [& Io. Mon. & Hug. in dicto c. quoniam multos.]incurrit quis minorem excommunicationem mittendo nuntium vel litteram excõicato, ac si ille personali ter loqueret, ad hoc supra eo. lib. de elect. vbi periculum. § nulli. 1 Ipse. n. loqui videtur, nuntium mittendo vel litteras. ff. de constitu. pecu. l. & licet.

ADDITIO. Fac. 27. quæst. 2. lex diuina. in princ. palea cit. Ioan. And.

d ¶ Minorem.] de ip sius effectu habetur 3. q. 4. Engeltrudam, & supra de except. ãnobi. Ioannes. Andreæ.

e ¶ Non tenere.] idẽ in suspensione & interdicto. j. eod. statutum.

f ¶ Scrupulum.] hoc dicit: quia ante istam cõstitutionem si iudex monebat in genere. ℣ nullus communi caret, dicebant quidam talem monitionem canonicã, alii contra: quod dubium: hæc constitutio declarat.

g ¶ In hoc casu ſ. qñ propter participationẽ vult participantes excommunicari maiori.

ADDITIO Quasi diceret, ℣ alias bene põt fieri monitio gñalis. sup. de o ff. ordi. si sacerdos. supra de Iudæ & si Iudæos. in fi. de vsu post miserabilem. uide concor. eo. tit. & lib. Romana. §. caueant super glo. pone exemplum. Io. And.

h ¶ Seruatis.)ſ. ℣ inseratur cã super qua fit monitio: & ℣ sint præsentes per quos possit probari: & ℣ sint ibi in terualla supra eo. sacro. & j. eo. ca.

[Gl. seq. dicit primo quæ sit nominalis monitio, secũdo ponit opinionem quam non approbat: tertio quærit: arg. pro, & soluit contrarium.

i ¶ Nominatim)ſ. propriis nominibus expressis, vel alijs indubitabilibus circunstantijs, q̃ habeant vicẽ proprii nominis. ff. si cert. pet. l. certum supra testib. licet. sup. eo. lib eo. tit c. 2. Idẽ si dicat, moneo filiũ terræ illi ne uicũ filiũ habeat. ff. de lib. & posthu. l. 2. & infra de exhęre. liberorum. § notãm. secus si duos haberet. quia tũc neuter eorũ monitus vī ut ibi. Dñt tñ qđ, ℣ hæc decretalis locũ hẽt qñ singulares & notãs pœnæ excõicantur, quia tunc requiritur monitio specialis: secus si sũt gñaliter ferretur. sñia tũc dñt sufficere. gñaliter. & sic adhuc remaneãt antiqua iur. sed tutius est dicere. ℣ hodie in gñe excõicatio in participates ferri nõ pot. sit, & sic sit sublatũ ℣ dr̃ s. eo. quod in dubiis, in fi. sed valebit monitio, si iudex gñaliter monet oẽs de colle gio vel vniuersitate? Et vī ℣ sic: quia tñ ualet gñalis monitio quo ad cĩa, quantũ ispecialis quo ad quædam. ff. de admin. tut. si duo in fin. & quia semper in gñalibus ſ specialia insunt. vt ff. de regu. iur. semper in gñalibus. sed contrarium est uerum. Guil. hic per hanc constitutionem, & sm eum si ignorat nomina illorum de conuentu, cogat rectorem conuentus uel vniuersitatis ad indicandũ sibi illa nolã. ff. de cond. ob tur. cau. l. 4 §. fi.

ADDITIO. Simile quod no. sup. eo. li. de concef. præb. si capitulo. in prin. 6. gl. Io. And.

K ¶ Statuimus.]Sic construe: statuimus quoq; vt indi ces siue monitionibus ytantur, siue vna pro omnibus, obseruent aliquorum dierum competentia interualla inter monitiones, quas iura permitti faciũt, vt sententia excommunicationis canonice promulgetur.

a ¶ Vna pro omnibus.)dicit ergo iudex interdum: monemus te pro prima: qua finita monet pro secunda: qua finita monet pro tertia, &c. Interdum vna monitione facit tres: monemus te ℣ vsq; ad diẽ talem pro primo: talem pro secũdo: talem, ℘ tertio, &c. Interdum vnum tantum dat dilationẽ, vt monemus te, ℣ usque ad talem diem ℣ primo, secundo, & tertio perẽptorio a cõmunione talis &c. & hoc vltimo casu est interuallum inter monitionẽ & sententiam.

ADDITIO. Secundum Guli. & Gar. & Archid. Sed Io. Mon. dicit, quod hoc non consonat litteræ. Io. And.

b ¶ Cõtentia.)hoc iudex moderabitur pro persona rum, & negotii qualitate. sup. de app. cum sit Romana.

c ¶ Necessitas.)vt quia partes sunt ad rixam vel arma parant, nec curãt monitiones epi. ff. de vsuf. l. ęgssimũ. interdum. n. nec locus, nec tps patit plenius deliberare consilium. ff. de exer. act. l. 1 respõso.

ADDITIO. Et quandoque res celeritatem desiderat. fi. de dam. infec. l. 1. Io. And.

Præsenti.)Breue est, nec eget diuisione uel summa: licet multum egeret notione rationis, vt in glo. Et est sciendum, ℣ Guli hic quasi viderit integram, & archid. post eum dicunt, ℣ quidam asseruit si post appellationem excommunicatio. & interdictum in vxorẽ, familiam, & terram suam prolatum, petiit ad cautelã absolui ab excommunicatione, & prædictum interdictum relaxari. Respondetur quòd generale interdictũ in loca vel terram, non relaxatur ad cautelam. Et ex hoc not. Gul. ſ. speciale in vxorem & familiam relaxari posse, vt in gl. pen. Io. And.

CASVS. Dictum fuit. sup. c. venerabilibus, isto tit. & lib. ℣ quando quis dixit excõicationem ℘ se latam esse nullam, & petit relaxari ab excõmunicatione ad cautelam, ℣ ipse est audiendus. Sed pos amus quòd aliquis fuit interdictus, non autem excommunicatus: & dixit interdictum nullum, petendo relaxari ad cautelam, utrum sit audiendus? Respondet quòd non: quia relaxato ad cautelam non habet locum in interdictis, sed solum in sententia excommunicationis. sed ex hiis etur relaxatio interdicti usq. ad finem causæ. Not. primo ℣ relaxatio ad cautelam appellatur beneficium, & sic non videtur ℣ iudex necessitetur ad hãc relaxationem, de quo sup. eo. solet No. secundo, ℣ interdictũ generale qñ refertur ad locum generalem. vide de ver. sig. cum in partibus. Dom.

(Glossa prima obijciendo quærit: tres opiniones ponit, quas reprobat, & soluit.)

d ¶ Declaramus.)No. quòd quidam olim contrarium diceb ant, & pro eis facit hoc: quia excõicatio & interdictum paribus passibus ambulare videbantur. ad hoc supra de appel. ad hæc quoniam. sup. eo. cum medicinalis. sup. eo. Romana. in princ. & c. venerabilibus in principio. isto eo. tit. & lib. j. eo. si autem. & cap. is cui cum similibus. vnde sicut excommunicatio potest tolli ad cautelam, vt supra c. solet & ca. venerabilibus. §. fi. & sic & si §. penult. & vltim. sic de interdicto videbatur: immo multo magis: quia per interdictum plurimum puniuntur non obnoxii: sed per excommunicationẽ non sic. sup. eo. tit. & li. Romana in fi. unde potius videtur in eo, quam in excommunicatione subueniendum: quia et plures ligat, & plura bona tollit: & quia alias sunt paria. j. eo. is cui. supra eo. c. 1. Quæ ergo fuit huius iuris ratio? Respõdetur abbatis aliorũ solutionibus: quo rum quidam dixerũt, sic placuit Gregorio, q̃ reprobatur per hoc verbum, declaramus. Alii dixerũt hoc factũ, vt magis timeret censura ecclesiastica. Tertii, ne finis vnius negotii alterius sit exordium. C. de fruct. & lit. expen. terminato. [Vide de do. & contu. cap. finem in fi. glo. sed nũquid. Icum hæc ratione non roborentur:

Die 1 quòd hoc statutum est propter communionis periculum in excõmunicato: ergo ad aliorum cautelam fit hæc absolutio, sed in principatione interdictorum nõ est tantum periculum, & ideo secus: unde etiã interdicti tempore quædam sacramenta ministrantur, & interdum celebrantur. sup. de sponsa. non est uobis de pœnit. & remiss. ℣ in te. supra eod. respon. o. & c. permittimus. j. eod. quoniam. & ca. ult. Sed contra supra de appel. ad præsentiam. vbi ad cautelam excommunicato datur absolutio. Vnde dic, ℣ ideo aliud in excõmunicatione quam in interdicto, quia excõicatio est mortis æternæ damnatio, & ideo festinare debemus, vt mortuus & à Christo separatus per excõicationem, redintegretur Christo per absolutionem. Maioribus. n. malis debet syncera charitas subuenire. 50. dist. vt constitueretur. In interdicto autem non traditur quis fatanæ, nec est ibi tantum periculum, & ideo nec tantũ festinandum. Et etiam ratione, quia in interdicto uolunt iura vnum pati pro reliquo, in excommuuicatione secus, ut supra dixi. præterea excommunicatio non põt suspendi, nisi in torum relaxetur, & ideo in ea locum habet absolutio ad cautelam intetdictum põt suspendi, & ideo non est necessaria relaxatio ad cautelam. sup de app. ad hæc quoniam.

[Glo. seq. ponit 12. casus in quibus est excommunicatio nulla.)

e ¶ ad cautelam.]quod fit in excommunicationis sententia tunc quando dicitur nulla, vt si post appellationem legitimam. Secundo, si continet intolerabilem errorem, vt sup. eo. tit. & lib. venerabilibus. cum si. Tertio in casu supra eo. tit. & li. Statuimus. Quarto si dicatur ℣ iudex non erat is qui tulit sententiam. de cõsue. c. 3. de priuileg. cum olim. Quinto, si a iudice suo lata est, sed excõmunicato. 24. q. 1. audiuimus. & ea. aperte, Sexto, cum qs excommuuicatur a delegato contra de legantis intentionem sup. de præbend. ca. vlt & supra de priuileg. auctoritate eod. lib. Septimo, si ab intruso, uel a tutisdictione suspenso. 12. quæstion. 2. c. alienationes. Octauo, si feratur a violante interdictum hominis. supra de excess. præla. tanta 1. Nono ubicunque prælatus subditum excommunicat contra priuilegii sui tenorem. supra de priuileg. cum capella. & c. quanto. Decimo, secundum quosdam quos sequor in casu supra de excess. præla. cum ad quorundam. Plures ex his casibus comprehenduntur sub quarto. Vndecimo, si feratur a delegato impetrato ab excommunicato in casu non permisso supra eo. lib. de rescrip. cap. 1 Et adde nouum casum supra eo. li de of. ord. quia plerique.

[Glos seq. remittit, quærit & soluit.]

f ¶ Generaliter.)quid sit generale, habes sup. d e verb. sig. cum in partibus. Quid si feratur non generaliter I loca, sed specialiter in personam? 3 Dic quòd bene potest fieri relaxatio ad cautelam. Argumẽ a contrario istius litteræ, quia specialiter interdicto omnia sacramenta negantur ante absolutionem, & sic idem ℣ in excommunicato.

ADDITIO. Idem scilicet ℣ tunc possit fieri absolutio ad cautelam, tenent Guli. Gar. Cle. Pi. Boat. Ioan.

CAP. X.

PRæsenti generali declaramus d edicto, beneficium ſrelaxationis ad cautelam, e quo ad interdicti sententias, in ciuitates, castra, uel quęlibet alia loca, siue terras aliquas generaliter f promul

1 Vide Feli num in c. Aposto. extra de except.

2 Istos octo notauerat Ho. ſ. eo solet. duos sequẽtes posuerat hic Gar. Ioan. Mona. & Franc. ad debat ex. sũ ſ. eo. li. de of. or. Roma. in fi. Sed dic ut ibi no. Io. And.

3 Idem si gñaliter, puta i uniuersitatẽ. uel collegiũ, secũdum. Põt.

Excõicationis sententia in qbus casi bus dicat nulla.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Mona. & Archidia. Ad hoc sup. e. venerabili. per quam decre. hoc tenuit Inno. sup. de appel. ad hæc quoniã in 1. gl. scilicet ꝙ fiebat absolutio ad cautelã in interdicto, sicut in excommunicatione: quod intellige de interdicto personæ, nõ loci per hanc decre. Io. And.

a ¶ Non habere.] vn de si id fiat, non valebit relaxatio, p hanc litteram. & est simile supra de ijs quæ vi, metusve causa fiunt. cap. vni o. eo. li. Idem Gar. Ioan. Mon. & Archid.

QVicunque.] Ista decretalis, vt dicit Io. An. habuit breuiloquum dictatorẽ, ita quod multa ipsius membra vix possunt breuius summari: pp ꝙ glossam non summauit tamen ipsam diuidendo potest dici vt in rubro.

ADDITIO. Et dicit Fran. ꝙ quia multi prælati timebant quandoque exercere censuram propter grauamina, q̃ eis vel suis inferebãtur: ideo edita fuit hæc constitutio. Io. And.

¶ Dans licentiam occidendi, vel capiẽdi, vel grauandi excommunicatorẽ, vel illũ ad cuius instantiam fuit lata excõicatio, incurrit sententiã excommunicationis ipso facto, nisi re integra licẽtiã datã reuocaret: & si excõicationẽ ipsam p duos menses sustinuerit: ab ea absolui nõ poterit, nisi a Papa. h. d.

CASVS. Aliquis iudex sæcularis eo ꝙ periurbabat iurisdictionem ecclesiasticam fuit excommunicatus auctoritate iudicis ecclesiastici: ipse ex hoc indignatus dedit mãdatum subditis suis occidẽdi excõmunicatorem, vel eum in carcerãdi, vel ipsum aut parẽtes suos seu amicos grauandi: uel illum ad cuius instãtiã fuit lata excommunicatio: vtrum ex donatione huius ꝑcepti incurrat aliquam pœnam? Rãdet Romanus Pontifex ꝙ nisi ꝑceptum suum reuocauerit re integra: ipso facto incurrit sniam excommunicationis: & si p duos menses illam sustinuerit, non poterit absolui nisi a papa: & si processum fuerit ad captionem bonorum (nisi restituerit infra octo dies) incurrit sententiam excommunicationis. Quid de illis qui acceptant licentiam: vtrum incurrunt aliquam pœnam? Respondet Romanus Pontifex ꝙ sic: Nam incurrũt excommunicationem ipso iure: & si illam per duos menses sustinuerint, non poterunt absolui nisi a Papa. Idem si suo proprio motu volentes cõplacere excõicato grauauerint excõicatorem: vel illum ad cuius instantiam fuit lata excõitatio, vel eorum consanguineos & affines vel amicos: nam incurrunt excommunicationem: quam si per duos mẽses sustinuerint, non poterũt absolui nisi a papa. Not. primo ꝙ licitum est re integra reuocare quod quis fecit, vide in reg. ꝙ semel. ff. de reg. iur.

Not. secundo, ꝙ aliud est satisfacere pro re, aliud rẽ restituere: & sic obligatus ad rem restituẽdam non adimpleret satisfaciendo pro illa. Dom.

[Glo. prima dicit vnde orta: soluit dubium, & solutionis obstaculum.]

gatas, locum aliquatenus non habere. a

¶Idem in eodem.

¶ Primo excommunicat certis limitationibus dantes licentiam offendendi in personis uel rebus suis uel suorũ; exercentes contra aliquos ecclesiasticam censuram uel exercere facientes, uel illam seruantes Secundo ibi. Eadem pœnam proregat ad utentem uel motu proprio id agentem Tertio ibi, Qui autem pœnam aggrauat h. Io. And.

CAP. XI.

QVicunque b pro eo qđ in reges c principes, barones, nobiles, ballinos, uel quoslibet ministros d eorum, aut quoscunque alios excommunicationis, suspensionis, seu interdicti sententia fuerit promulgata: licentiam alicui dederint occidendi, capiendi, seu alias in personis, aut bonis suis uel suorum c †grauandi f eos, qui tales sententias protulerunt, siue quorum sint occasione § prolatę, uel easdę sententias obseruantes, seu aliter excommunicatis communicare uolentes (nisi licentiam ip sam re integra h reuocauerint, uel si ad bonorum captionem occasione ipsius licẽtię sit processum, nisi bona ipsa fuerint infra octo dierum i spatium restituta, aut satisfactio pro ipsis impensa k) eo ipso sententiam excommunicationis incurrant. l

¶ Eadem m quoque sentẽtia sint innodati omnes, singulos comprehendit. ff. de initi. l. hoc articulo. ff. de pigno. act. l. si necessarias. §. si annua. de off. præ. l. 3. supra de ma. & obedien. solitæ. ad finem. per quod patet etiam imperatorẽ includi, vt dicit hic Archid. tñ vt dicit Guil. signũ vniuersale quã doque ponitur ꝓ pars ticulari. 1. q. 7. si quis omnem. 15. q. 2. mulier. Io. And.

b ¶ Quicunque. Ioriri potuit ex facto decre. sup. eo. dicto. & dic, quicunque etiam episcopi. Nec obstat. sup. eo. quia periculosum. quia non loquitur in sententiis excommunicationis.

ADDITIO. Dicebat Gul. quòd vniuersale, quicunque, singulos comprehendit. ff. de initi. l. hoc articulo. ff. de pigno. act. l. si necessarias. §. si annua. de off. præ. l. 3. supra de ma. & obedien. solitæ. ad finem. per quod patet etiam imperatorẽ includi, vt dicit hic Archid. tñ vt dicit Guil. signũ vniuersale quã doque ponitur ꝓ pars ticulari. 1. q. 7. si quis omnem. 15. q. 2. mulier. Io. And.

† Vide Alex. p. s. lib. 4. Bal. i. l. si qua p calumniam. C. de epis & cle. Canonistas i c. cum non ab hoie, ext. de iudic. Couarru. in practicis q. c. 33. & Grammaticum de cisio 81.

c ¶ Reges.) est aũt ordinarius regis is episcopus in cuius diœce si deliquit, vel domicilium hẽt 1. 95. dist. si imperator &c. duo sunt. vbi de hoc. & supra de maiori & obed. omnes.

d ¶ Ministros.) ad clericos potest referri & sic proprie sequit verbum, suspensionis. e ¶ Suorum. Iconstantiarum: & sic nota ca sum in quo percutiẽs & mandans percuti laicum, excõmunicatus est, id idem. 3 eod. lib. de elect. sciãt cuncti 2 & de immu. eccl. quoniam. f ¶ Grauãdi.) puta ne quis emat ab eis, uel eis uendat. vel his similia. concordat. sup. de priuileg. quamo de immu. eccle. c. vlt eo. lib.

g ¶ Occasione.] quorum interest principaliter defende re sententias ipsas in iudiciis. sup. eod. tit. & li. venerabilibus. § 2. in fi.

h ¶ Re integra.) littera sequẽs contradicit istis: vbi dicit, licet res non sit integra, infra octo dies potest fieri emendatio. Potest dici ꝙ hoc locum habet in iniuria personali, illud in reali, vt in prima statim fit excõica tus, in secunda tunc quando infra octo dies non refti tuerit. Idem Arch. & hoc videtur voluisse Gul. qui dicit rem integram hic dici priusquam ad grauandum personas processit sic. Sed Gar. & Ioan. Mo. exponunt re integra, ideꝫ, iniuria nõdum illata in ꝑsona vel rebus. Vel dic quod id quod sequitur, respicit tempora istius cõstitutionis, vt si tempore istius constitutionis prætextu illius licentiæ aliqua erant occupata, nisi octo dies reddantur, habeat locum pœna & est si. sup. de re eccle. non alie hoc consultissimo. §. laici. ubi in compulsionibus iam factis datur tempus ad reuocandum, in faciendis ipso facto imponitur pœna, primum verius.

i ¶ Octo dierum.] similis dilatio temporis. sup. de excep. pia & sup. eo. tit. & lib. solet.

K ¶ Impensa.) scilicet cum res non extat, uel placet ꝛc. so. Simile supra eod. lib. de vsu. quamquam. ff. commo. l. 3. §. 1.

l ¶ Incurrant.] & si prius excommunicati erant, modo duplici funiculo sunt ligati, quod esse ꝑt, vt not. 1. q. 4. Engeltrudam. sup. de iudæ ita quorundam.

m ¶ Eadem.) scilicet maioris excommunicationis.

2 ¶ Vti.] & sic mandans & mandatarius eadẽ pœna puniuntur, sic ff. de vi & vi arm. l. 1. §. quotiens. nec excusat hic iussus maioris: quod dic vt dixi inf. de reg. iu. quod quis. ff. ad leg. aquil. liber homo. 2.

[Glo. seq. quærit, & soluit.]

a [aliàs.] id est, præter aliquam licentiã. Sed nũquid ille tunc ratam habẽs excõicatus erit? Distingue, vt sup. eo. cum quis.

[Glo. seq. dat simile.]

c ¶ Obtinere.] simile in incẽdiariis ecclesiarum: qui ex quo denũtiati fuerunt, non possunt absolui ab alio quàm a papa sup. eo. tua. & si Papa hoc nõ expressisset perpetuo potuisset ordinarius ipsum absoluere, vt sup. eo. nuper.

S I iudex.] Hic incipiunt constitutiones Bonifacii, & ista prima est expediẽs & vtilis valde, & ꝛspissime practicatur. E diuiditur in duas partes, prima dicit ꝙ ad cognoscere (tũ parte vocata) de clericatu, quẽ allegat captus per iudicem laicum: & causam reddit: Secũda ibi, Et si notoriũ. subdiuiditur in tres; Primo ponit tres casus, quibus ante cautionem fit remissio: Secundo ibi, Idem; addit quartum, quem probat triplici argumento legali. Tertio: ibi, Non sic penit quintum quo fit remissio ante cognitionem iudex tamen laicus interim non procedit.

CASVS. Aliquis Titius erat suspectus vel diffamatus de aliquo delicto; propter illam suspicionem fuit per iudicem sæcularem captus & incarceratus; postea cũ iudex sæcularis vellet de crimine cognoscere, & ꝛ cũ procederet; ipse excipiẽdo proposuit, ꝙ erat clericus, & cognitio illius criminis spectabat ad iudicem ecclesiasticum; quare petebat remitti ad iudicem ecclesiasticum; sed iudex sæcularis noluit eũ remitte re, dicebat quòd ipse non erat clericus. Et ito theme oriuntur tria dubia. Primum dubium est, ad quem spectat cognitio huiusmodi causæ, vtrum ipse clericus vel non; hoc est vtrum iudex ecclesiasticus cognoscit de ista causa, vel ipse iudex sæcularis. Secundo quæritur, supposito ꝙ cognitio huiusmodi causæ spectet ad iudicem ecclesiasticum; an remaneat ille sub custodia iudicis sæcularis, vel sit remittendus ad iudicẽ ecclesiasticum. Tertio quæritur, supposito quod ille debeat remanere apud vnum istorum iudicum an debeat iudex sæcularis procedere ad deterominationem causæ? Ad primam quæstionem respondetur, quòd cum in casu isto agatur de re spirituali, iudex sæcularis non potest cognoscere de ista causa; nec fiet ꝓ, responderur, aut ille detentus per iudicẽ laicum reputatur clericus cõmuni fama & æstimatione vulgi; & pro clerico se gerebat ante captionem, & in isto casu fiet remissio ad iudicem ecclesiasticum, & ꝛ postea apparet quòd sit laicus; iudex ecclesiasticus illũ remittet ad iudicem sæcularem. Si autem communi fama non reputabatur clericus ante captionem; quia non in cedebat in habitu clericali, tunc remanebit in carceribus iudicis sæcularis. Sed vtrum pendente ista cognitione, an sit clericus vel non, vtrum iudex poterit ꝓcedere ad cognitionem causę principalis? Respondet ꝙ illa quæstio est præiudicialis: & faciet sopire quæstionẽ principalem. Cognitio dubitationis an sit clericus vel non, pertinet ad iudicem ecclesiasticum: vocato tamen iudice sæculari, & illo cuius interest: quia forte fuit captus ad istantiam partis. Et causæ quare isti sunt vocandi est ista: quia forte iudex ecclesiasticus ꝙ nuntiaret istum clericum, & forte esset clericus qui esset degradatus, qui non deberet gaudere priuilegio clericali: vel fuit goliardus, & fuit priuatus priuilegio clericali: ideo isti quorũ interest, sunt vocandi qñ cognoscitur an iste sit clericus vel non. Vestes. Non dicit vestem in singulari: qa in vestibus inferioribus non debet habere habitum distinctũ: ideo iura loquentia de ista materia loquũtur semper in numero pluali. Not. primo ꝙ iudex sæcularis sine metu excommunicationis potest capere clericum in delicto deprehensum, licet textus hoc non dicat. Sed vtrum istud verum sit, etiam sine licentia iudicis ecclesiastici? Doctores dñt, ꝙ si iudex sæcularis videat ꝙ clericus criminosus non sit in periculo recedendi; & possit habere licentiam à iudice ecclesiastico, non debet talem clericum capere auctoritate sua propria, aliàs incurreret excõicationem; Sed si videt ꝙ periculũ sit in mora, & ꝙ talis fugeret, & sic crimen remaneret impunitũ: ꝑt talem clericũ capere absque metu excõicationis, non tñ ad finem retinendi, & illum clericum, puniendi de crimine; sed ad finem ipsum remittendi suo iudici ecclesiastico. Et quamuis iura dicant, ꝙ qñ quis temere iniecit manus violentas in clericum, incurrit sententiam excommunicationis: tñ in hoc casu non facit temere, nec incurrit excõmunicationem. Not. ꝙ qñ clericus criminosus fuit captus per iudicem sæcularem, & petatur remitti ad iudicem ecclesiasticũ, debet remitti iudici ecclesiastico: & quæstio vtrum talis sit clericus, vel non, pertinet ad iudicem ecclesiasticum. l. omni innouatione cessante. C. de sacrosan. eccle. vbi dicitur, ꝙ si coram iudice sæculari emergat aliqua quæstio spiritualis, debet fieri remissio ad iudicem ecclesiasticum. No. ꝙ pendente quæstione ista, an sit clericus vel laicus, non debet iste remanere sub custodia iudicis sæcularis, sed ecclesiastici, si ante deprehensionem reputabatur clericus. Item nota ꝙ si ante captionem gerebat se pro laico, non dẽt remitti ad iudicem ecclesiasticum, donec sit cognitum an sit clericus. No. ꝙ licet captus ante captionem gerebat se pro laico, tamen quæstio an sit clericus vel nõ, est quæstio præiudicialis, & facit dormire & quiescere causam principalem.

[Prima gl. ponit summam, & quid declarat.]

d ¶ Si iudex. Si malefactor captus a iudice laico dicit se clericum, huius rei cognitio ad iudicem ecclesiasticũ spectat. Et si notorie, vel publica fama, uel cõmuni æstimatione habetur ꝓ clerico, statim sit remissio. Idem si prius se gerebat pro clerico, & modo deprehensus fuit in habitu clericali. Si autẽ prius se gerebat pro laico, licet modo in clericali habitu deprehensus fuerit, non fiet remissio donec fuerit de clericatu probatũ, sed interim ꝙ cum iudex in nullo procedet:

Universidad de Deusto
Biblioteca

hoc dicit. Et declarat decretalis ista ea quæ nō. Innocentius & Host.sup.eo.vt famæ.

[Gl.seq.inducit tria similia.]

a ¶ Repetat.] sic & ciuitas repetit suum ciuem. ff. de rei ven.l.1.§.1.ff.ad muni.l.de iure.sic & petit suo ciui iustitiā fieri, & violen ter ablata restitui. 23. quæst.2. dominus, sic & pater repetit filiū, quod dic vt ꝛ de conuer.in fi. cap.vlt.sic & miles armatæ militiæ per magistrum militum in ciuilib.& criminalibus iudicatur. C.de iurisd.om.iud.l. magisteriæ.& sic clerici coram suo iudice. ꝛ. de iud. at si clerici. Ioan.And.

b ¶ Iudice.] sæculari, qui malefactorem detinet.

c ¶ Ecclesiasticum.] vide quod est infra, cognitio pertinebit in textu.

d ¶ Spirituali.] de qua 1 nec principaliter nec incidenter habet sæcularis iudex se intromittere.supra de ord.cogn.tuam.qui fi. sint legi.per venerabi lē.& c lator.cum simi libus.

e ¶ Interest.] puta aduersario,qui illum fecit detineri: & pro maleficio fecit puniri; & sic hi sunt vocandi quorū interest. sic supra de maio. & obed. inter quatuor. C.de enjc.emptor fun di. Et ff. de re iud. de vnoquoque.& sup. de empt.& ven.cap fin.si autē non est aduersarius puta quia iudex procedit ex officio, cita bitur iudex.vt sup.dicit. & concor. sup.eo. tit. & lib. venerabilibus.§.2.

f ¶ Notorium.] facti, scilicet ꝙ nulla possit tergiuersatione celari.sup.de co habi.clerī.& mulie.vestra quia notorie cognoscitur ꝙ clericus, vt Archidiaconus, vel archipresbyter, vel presbyter Bon. vel his similes,uel si est notorium iuris, ad idem sup.de verb.sign.cum olim.

g ¶ Debeat.]hoc ideo dicit, quia si esset clericus bufo vel goliardus, & gestasset artem illam per annum, vel tertio monitus non destitisset,vel esset clericus vxoratus non incedens in habitu, vel esset bigamus, 2 vel degradatus, talis non remitteretur, quia priuilegio nō gaudet, vt sup.eo.lib. de vita & honest.cler. ca.vn. eo. Adde quod habes in cle.1.eod.tit. de cle.coniug c.1.de biga.c.vnico.de pœnis.c.2.in fi.

ADDITIO. Idem Archid. hic vide quod scripsi supra eod.tit perpendimus, & cap. contingit 2. super gl. & per hoc fine distinctionum prolixitate uidere potes casus quibus clericus perdit priuilegium clericale. Io. Andr.

1 Et ī dubio, eccl'asticus ē in dex ita Pe rusinus ī c.dilecto. de app.in fine.

a Saluo ꝙ no.ff.eod. lib.de biga.c.uno. in gl. ue. Io.An.

neat, & is se clericum dicens ad curiam ecclesiasticam petat remitti, vel curia ipsa eum tamquam suum clericum repetat, a iudice b illum inficiante clericum,ac ob hoc minime remittendum: dubitationis huiusmodi,an scilicet sit qui repetitur clericus, ad iudicem ecclesiasticum c (quia de re ecclesiastica & spirituali d vocato tamen iudice sæculari, vel alio cuius interest e) cognitio pertinebit. Et si notorium f fuerit,quòd idem malefactor sit clericus, qui huiusmodi priuilegio gaudere debeat, g statim absque alia cognitione,vel h fama publica de hoc extiterit, aut i ipse pro clerico cōmuniter habebatur: k incontinenti etiam ante cognitionem l de clericatu,ecclesiasticæ curiæ debet reddi.

¶ Idem esse censemus, si reus ipse ante deprehēsionem pro laico publice se non gerens, deprehensus fuit in habitu clericali: tōsuram videlicet & vestes deferens clericales: m nā talem debemus clericum (donec constet de contrario) reputare. n Sicut de illo, qui in possessione ingenuitatis existit: si dicatur ab alio libertinus,legalis o sanxit auctoritas vt probandi necessitate non ipse sed aduersarius adstringatur. Iustum est enim vt ipse talis, quem gestat ex habitu (quousque appareat aliud) præsumatur,qualis is esse, cuius fert habitum, comprobatur. P Ex stigmate ꝙ namque cōsueto Fabricensibus † imprimi,latitans Fabricensis agnosci tur. r Et custodes aquarum (quos hydrophilacas nominant) quæ eis infigi solet annotatione signati s manifesti sunt omnibus & angariarum nomine non tenentur. Iſque status alicuius esse videtur, in quo ipse deprehenditur, donec contrarium doceatur. † ¶ Non sic autem volumus obseruari, si ante deprehensionem pro laico publice se gerebat, ac pro tali communiter habebatur, quamuis deprehensionis tempore in publicis fabricis, & nō alibi, & dat primicerio qui reponat in publicis armamentis. Et est stigma instrumentum quo eorū brachia figurabantur, cui erat impressum nomen Imperatoris, facies uero non figurabantur. C. de pœn. si quis.& est si.huic supra de crimi. fal ad audientiam.

ADDITIO. Dicit Archid. quòd stigma est cōstans igneorum vulnerum. Dicunt derivatores, quod est ignum, character,cicatrix, cōstura, inussio,ꝙ fit cudio ferro. ad Gal. 6. Stigmata domini mei Iesu in corpore meo porto. Io. And.

f ¶ Signati.) C. de aquæd. l. decernimus. ad fin. & tur nomen Imperatoris. Hydrophilaces, aut dicuntur ab hydria quod est vas vbi aqua defertur, uel hydro aqua, philattain, id est, custodire, inde Hydrophilaces, id est, custodes aquarum, & est ſi quod de gazophylacio dicitur supra de proba.ca.1.

h ¶ Vel.]repete,ſi,Et dicas, vel fama, &c.

i ¶ Aut.]repete iterum præfatam conjunctionem, ſi.

k ¶ Habebatur.]sic.ff.ad Macedl 3. ff. de offic. præto. Barbarius.sup.de iure patro. consultationibus.

l ¶ Cognitionem.]scilicet cum est fama vel communis existimatio, quia si est notorium,ibi nō est necessaria cognitio.

ADDITIO. Vnde supra dixit, absque alia cognitione, hic dicit ante cognitionem. Ioan.And.

m ¶ Clericales.] sup. de vita & hone. cleri. vt clericorum, & cap. clerici.

n ¶ Reputare.] vt in quo statu repertus eo iudicetur pro præsenti, licet posset inquiri de alio statu. ff. de iniur.item apud ꝙ. si quis virgines. & j. in fi.cap.

ADDITIO. Archid. alleg. 24 distinct.qua lis. 24. quæstio.2. nec quisquam & sup. eo. in præsentia. Ioann. And.

o ¶ Legalis.] C.de lib.cau.ea quæ. ff. de lib.cau liberis.§. fi & 1 cum necessitas. ff. de proba.l.circa.

p ¶ Comprobatur.] hoc vult dicere, hi qui portant talem habitum solent clerici esse, vnde ille putatur clericus sicut hic demonstrat, vt ꝙ similem enim aliis vitam suscipiunt, & c.supra de statu mona. recolentes.

q ¶ Ex stigmate.]idē verbum habes 33.q. 2.hoc ipsum.

r ¶ Agnoscitur.]hoc habes. C.de fabrica.l. stigmata.lib.11.Et dicitur Fabricensis qui publica arma fabricat.

s ¶ Signati.] C. de aquæ.l. decernimus. ad fin. & ſi sed detentus in fa- cultari carta quomodo litigabit coram ec clesiastico? Dic ꝙ forte relaxabitur datis fi deiussoribus,sed non propter hoc remittetur infra eod.si clericos,in fi. vel litigabit per procuratorem,na tura enim facti hoc habet, quod interdum per alium quis prosequatur causam.sup.de iud.mulieres.de statu reg.c.unico.ff.de custo.reo.l.diuus.hanc aūt fidem faciet per publicum instrumentum ordinationis suæ.2.q.1.legum. per testes poterit etiam hoc probare.sup de cler.pereg.tuæ.

ADDITIO. Idem archid. vide quod dixi in regula, non licet.ſ. de reg.iur. Io. And.

t ¶ Præsumptionem.]no qū præsumptio est, non sufficit possessio, nisi fiat fides de titulo.& concor.sup.eo. lib de præscri.c.1.

u ¶ Interim.]id est pendente probatione de titulo clericali, est enim hoc præiudiciale, de quo primitus debet cognosci,ut sciatur, an ut clericus ab ecclesiastico, vel ut laicus à laico puniri debeat. & est ſi. C.de ord. cog.vult 3.q.11.in fi.Io.An.

x ¶ Processus.] ergo non solum iudicare prohibetur sed etiam procedere, ad idem sup.eod.lib.de hære.c.ut inquisitionis.§.penult.

Statutum.] Duo facit: primo ponit cōstōem prorogantē,cui secūdo decretū adiicit, ibi, Decernentes. Et uide quam difficile est prouidere malitiis, ꝙa faciles erant iudices excōicare cū participibus, emanauit decretalis,Statuimus.quæ uetuit participātes excōica tis maiori, nisi monitione præmissa: Faciebant iudices frauden faciēdo monitionem generalem, & ꝫ hos, ꝙ uidit Greg.in c. constitutionem. Sed demum iudices qui excommunicare non poterant particīpantes, nisi nominatim monitos,sine monitione dicebant, excōmunico talem, & suspendo à diuinis omnes sibi parti cipantes, uel faciebant gēalem monitionē de non participādo sub pœna suspensionis uel interdicti. Io. And.

a ¶ Clericali.] multo ergo fortius si ēt deprehensus sit in habitu laicali, & hoc denotat ꝙ dicit: quamuis, & c. & licet dicamus ꝙ vltima mora nocet. ff. de peri. & commo.rei ven.l.illud.hęc vltima possessio non relevat in hoc quòd fiat remissio.

ADDITIO. Dicit Io. Mo. ꝙ est ratio digna no. quia hic plura faciebat contra ipsum quàm pro ipso, vt patet in textu: & ideo à pluribus denominabitur, etiam secundum illum iudicabitur, vt no. ſ. titu. proxi.c.vlt. Io. And.

[Gio.seq. primo signat contrarium, & soluit; secundo quærit opponendo,& duplicīter soluit.]

b ¶ Fecerit.] coram iudice ecclesiastico. Idem Io. Mon. & Archid. vt ꝫ. responso. & sic cōtinentia cau. fa diuiditur ꝫ id ꝫ. de sequestris. cap. 1. & est ideo, quia natura causæ requirit alium iudicē de ordi.cogn.tuam q. fi. sint leg.lator.cum. fi. sed detentus in fa- cultari carta quomodo litigabit coram ec clesiastico? Dic ꝙ forte relaxabitur datis fi deiussoribus,sed non propter hoc remittetur infra eod.si clericos,in fi. vel litigabit per procuratorem,na tura enim facti hoc habet, quod interdum per alium quis prosequatur causam.sup.de iud.mulieres.de statu reg.c.unico.ff.de custo.reo.l.diuus.hanc aūt fidem faciet per publicum instrumentum ordinationis suæ.2.q.1.legum. per testes poterit etiam hoc probare.sup de cler.pereg.tuæ.

ADDITIO. Idem archid. vide quod dixi in regula, non licet.ſ. de reg.iur. Io. And.

t ¶ Præsumptionem.]no qū præsumptio est, non sufficit possessio, nisi fiat fides de titulo.& concor.sup.eo. lib de præscri.c.1.

u ¶ Interim.]id est pendente probatione de titulo clericali, est enim hoc præiudiciale, de quo primitus debet cognosci, ut sciatur, an ut clericus ab ecclesiastico, vel ut laicus à laico puniri debeat. & est ſi. C.de ord. cog.vult 3.q.11.in fi.Io.An.

x ¶ Processus.] ergo non solum iudicare prohibetur sed etiam procedere, ad idem sup.eod.lib.de hære.c.ut inquisitionis.§.penult.

Statutum.] Duo facit: primo ponit cōstōem prorogantē,cui secūdo decretū adiicit, ibi, Decernentes. Et uide quam difficile est prouidere malitiis, ꝙa faciles erant iudices excōicare cū participibus, emanauit decretalis,Statuimus.quæ uetuit participātes excōica tis maiori, nisi monitione præmissa: Faciebant iudices frauden faciēdo monitionem generalem, & ꝫ hos, ꝙ uidit Greg.in c. constitutionem. Sed demum iudices qui excommunicare non poterant particīpantes, nisi nominatim monitos,sine monitione dicebant, excōmunico talem, & suspendo à diuinis omnes sibi participantes, uel faciebant gēalem monitionē de non participādo sub pœna suspensionis uel interdicti. Io. And.

repertus fuerit in habitu clericali: a tunc enim restituendus nō est, quousq; fidem de titulo fecerit b clericali,cuius eidem probationis onus incūbat pp præsumptionē, c quæ aduersus ipsum orta est ex delatione laicalis habitus procedenti. Contra eum tamen interim d quamuis processus e iudicis penitus conquiescat.

¶ Idem.

¶ Non tenet suspensio vel interdictum lata in participantes,non præmissa monitione canonica.h d. Ioan And.

CAP. XIII.

Statutum f Gregorij g Papæ decimi factum ad declarationem constitutionis Innocentianæ, h quæ prohibet participantes excōmunicatis ea participatione, quæ solum † minorem inducit, i maiore excommunicatione ligari monitione canonica k nō præmissa: in suspēsionis & interdicti sententiis (quæ pro huiusmodi participatione plerunque ab ordinarijs, vel delegatis † iudicibus promulgātur) præcipimus inuiolabiliter obseruari: †Decernētes easdem sententias non tenere aliter l promulgatas.

¶ Idem.

¶ Per negligentiam non prosequentis debito tempore appellationem, excōmunicatio post eam lata nō conualescit: sed poterit tunc denunciari, & debebit vitari, donec de sententia nullitate docuerit.h d. Ioan. Andr.

CAP. XIV.

Si- Licet.] Primo obiectioni respondet. Secundo quæstionem soluit,ibi, excommunicatus.

CASVS. ꝓone ꝙ fui conuentus coram iudice ecclesiastico, coram quo proposui aliquam exceptionem declinatoriam, forte quod erat cōsanguineus aduersarii mei, uel aliquam exceptionem dilatoriam proposui, Iudex noluit admittere istam exceptionem, sed pronunciauit ꝙ ea non obstante procederet in principali,unde appellaui in scriptis,& legitime expressa causa rationabili in mea appellatione,& petii cum debita instantia,ut mihi daret apostolos,qui iudex dedit mihi apostolos refutatorios,assignando mihi terminū ad procedendum coram ipso in principali, qua die aduenientē non comparui: ideo tāquam contumacem me excommunicauit,certum est, ꝙ si causa inserta in mea appellatione sit uera, non sum excommunicatus. Accidit ꝙ non fui prosequutus meam appellationē: sed ipsa mea appellatio fuit deserta, quid debeo facere? Certe debeo redire ad excommunicatorē ad procedendum in principali. Sed ponamus ꝙ causa inserta in appellatione mea ꝓp quam appellaui, erat uera, & non fui prosequutus meam appellationem, licet causa quare appellaui sit uera, tamen præsumitur falsa: ex quo non sum prosecutus meam appellationem, ut est uerisimile, quòd causa ista est falsa,& iudex debet me (hoc non obstante) publicare excommunicatum. Sed nunquid in desertione appellationis potero probare quòd excommunicatio est nulla, ꝙa appellaui ex causa

a ¶ Statuimus.eod.tit.ꝙ iudex non potest excommunicare participantes cum excommunicatis à se maiori excommunicatione, nisi præcesserit canonica monitio: Sed nunquid sine canonica monitione pōt suspendere vel interdicere participantes cum excōicatis à se maiori excommunicatione? Ridet ꝙ non, quia idem est dicēdum in istis duabus sententijs sicut dictum fuit in ſnia excommunicationis: videlicet, vt non possit iudex suspendere vel interdicere participātes cum excommunicatis, nisi p̄missa monitione canonica.

[prima glossa summat.]

† al.solā.

f ¶ Statutum.] non tenet suspensio vel interdictum lata in participantes, non præmissa monitione canonica.h.d.Io.And.

g ¶ Gregorij.]ſ.eod. tit. & lib. constitutionem.

h ¶ Innocentianæ.] sup.eod.tit.statuimus. ittomet lib.

i ¶ Inducit.] dicut dixi sup.eod.constitutionem.

k ¶ Canonica.]quod dic ut sup. eo. constitutionem.

l ¶ Aliter.] scilicet non præmissa canonica monitione nominatim, parificata igitur sunt in hoc excommunicatio, suspensio, & interdictum. ad idem inf. eod.is cui. in fi. & concord. sup. eod.tit.c.1 §. hæc eadem.

† Not. ꝙ delegati p̄ñt excōi care, suspendere, interdicere, quamquā hoc in litteris delegationis nō exprimatur ſm doct. uide no. ꝫ. e. statuimus. Fōt. † Si tñ iudices procedant cōtra istos aliter ꝫ per censuras. text. non procedit: ſm doct. post Ioā. And. quia suppliant alia remedia. Font.

Universidad de Deusto
Biblioteca

se legitima? Certe sic: non tñ coram iudice ad quē appellaui, sed coram iudice à quo: sed interim me publicabit excōicatum, nisi petam beneficium absolutionis ad cautelam. Nota ex hoc, ꝙ quantūcumq; quis appellauerit à sua interlocutoria iudicis inserta causa rationabili in appellatione, videlicet tali, q̄ si esset vera, deberet legitima interpretari: ꝙ hoc non est suspensa iurisdictio iudicis à quo: sed ea appellatione nō obstante poterit in principali negotio procedere. Nota insuper principalem effectum ad quē emanauit præsens c. videlicet, ꝙ si appellās per negligētiam suam nō prosequatur appellationem: sed appellatio efficiatur deserta: non propter hoc conualescit excōicatio ꝛ eum lata post appellationem legitimam: tamen est præsumptio de falsitate causæ appellationis.

† Vide Abb. in c. testimoniū. extra de testib.

[Prima glossa ponit quid declarat, & summat.]

a ¶ Licet.] emanauit ad declarationem eorum, quæ not. Ioan. Tan. Ber. & Moderni. sup. de appell sæpe. Et hoc dicit: per negligē tiam non prosequentis debito tpe appellationem, excōicatio post eam lata, non conualescit: sed poterit tunc denunciari: & debebit vitari donec de sententiæ nullitate docuerit.

[Glo. seq. recit per q. & solutionem.]

b ¶ Excommunicationis.] licet de excommunicatione exprimat idem puto. (Idem Archid.) de sententia suspensionis & interdicti, cum eadem sit ratio. ad hoc sup. cap. proxi. & sup. eo. c. 1. & inf. eo. is cui. in fi. & sup. de appel. ad hæc quoniam. & idem in qualibet sententia, quæ nulla est ipso iure: ita ꝙ non esset necesse appellare. sup. eo. lib. de re iud. c. vlt. quia tunc si condemnatus appellaret, & non prosequeretur, non propter hoc cōualesceret sua eadem ratione. quod dico verū, nisi talis esset casus, quo ratificaretur per appellationē sententia nulla, vt lata cum falso procuratore. ff. rem ra hab. l. 3. §. falsus de quo vide sup. de re iud. c. 1.

c ¶ Legitimam.] si causa fuit vera ex quo fuit legitima, sententia est nulla. sup. eod. per tuas. sed nisi prius appareat de eius veritate, non poterit denunciari nulla: licet tunc posset fieri absolutio ad cautelam. sup. eo. tit & lib. venerabilibus. §. sed si ex causa. & §. vlt si ergo fuit nulla, solo tractu temporis non potuit conualescere. sup. eod. lib. de despon impu. c. vnico. & inf. de reg. iur. non firmatur, cum suis concor.

[Glo. seq obiicit, & soluit.]

Infamia retro notatur ille, qui appellationem interiectā nō prosequitur.

d ¶ Conualescat.] cōtra ff. de his qui no. infa. l. furti. vbi retro notatur infamia condemnatus de furto, qui appellationem non prosequitur. sic videtur retro debere censeri excommunicatus, ex quo appellationem nō prosequitur. Sed non obstat, quia lex illa loquitur de appellatione emissa, post sententiam ab ipsa sentētia, hic de appellatione emissa ante sententiam, vnde ibi appellatio suspendit effectum sententiæ iam latæ. sup. de iureiur. venientes. hic ante sententiam iurisdictionem suspendit: vnde sententia postea lata, non tenet propter iurisdictionis defectum.

ADDITIO. Idem Archid. qui alleg. s. de consuet. ad nostrum & C. si à non compe. per totum. Io. And.

e ¶ Expresse.] interdum enim fertur sententia excōmunicationis in personam incertam. 5. q. 1. quidam. §. de offic. ord. si sacerdos.

f ¶ Ab homine.] de quo dicꝫ vt no. §. de appell. cum sit Romana. Io. And.

[Gl. seq. arguit negatiue: ponit opi. contrariam, quam coadiuuat, & coadiuuatio ni respondet.]

g ¶ Nunciari.] nota non sequitur, iste denunciatus est excommunicatus: ergo excommunicatus est. hic enim denūciatur qui forte excommunicatus non est. & facit ad quæstionē de qua dixi sup. eod. lib. de excep. pia. Sed nunquid ad repellendum acto rem sufficiat probari denunciationem excommunicationis? videtur enim ꝙ non: p hunc textum, & per rationem dictam superius: cum illa decret. pia. dicat id probari debere apertissimis documentis. Hostien. tamen no. contrarium & ibi Arch. vt ibi dixi & pro parte illa facit hæc decret. nam hic per talem denunciationem vitatur à iudicialibus, & extraiudicialibus, & legitimis actibus, vt sequitur: licet forte excōmunicatus non sit, vt prędixi. sic dicam ꝙ ex quo denunciatione non dubitatur, vitatur & repellatur ab agendo, donec ostendat se absolutum, vel sententiam nullam. sed si volumus tenere primum: huic respondetur, ꝙ hic non solum de denunciatione, sed etiam de sententia excommunicationis constabat.

h ¶ Legitimam.] idest, ex legitima & vera causa interpositam, vt superius dixi.

ADDITIO. Hæc glossella procedit in appellatione interposita ante sententiam. Io. And.

i ¶ Alias.] tolle exempla quæ dixi supra eod. titu. & lib. præsenti.

[Glo. seq. recitetur per contrarium, quod dupliciter solvit.

k ¶ Docuerit.] potest exponi, idest docere cœperit: quia pendente probationis articulo, ab extraiudicialibus & legitimis actibus non repellitur, & sic cessabit contrarium decr. 3. e. tit. & lib. solet. in fi. Vel die illud habere locum in eo qui debito tpe appellationem prosequitur: illud in eo qui prosequi neglexerit: vnde infra. pœnam euitabitur ab extraiudicialibus, donec doceat, &c. & sic stabit proprie hoc verbum.

ADDITIO. Idem Archid qui etiam dicebat, ꝙ pro denunciatione iudicis prima facie præsumitur. de renunc. in præsentia. de elect. bonæ. ver. & pro his licet per illam amplius non ligetur. de appell. pastoralis. in fi. Io. And.

CAP. XV.

SI † CLERICOS a tuæ iurisdictioni subiectos b propter commissos excessus, etiam per laicos capi facias, & eos (ne fugiant) in carcere, pœna c debita postea castigandos, includas: te vel capientes eosdem (licet nondum appareat incorrigibiles d illos esse) nulla

Cum in his. Secunda dat regulam, à qua duos casus excipit, ibi, Nisi.

¶ Et no. ꝙ dicit clericos in genere, non distinguendo an sint vel non sint in sacris, in modo tamen capiēdi & detinendi debet in his haberi distinctio. 45. dist. cum beatus. Io. And.

¶ Pro intellectu huius cap. est præsupponendum quod habetur in ca. at si clerici. de iud. in antiq. videlicet qđ punitio clericorū spectat ad iudicem eccle siasticum & non sæcularem. Et præsupponendum quod iudex ecclesiasticus non debet clericum detinere in vinculis.

CASVS. Est aliquis clericus, qui est suspectus de delicto non tamen est incorrigibilis, iudex ecclesiasticus videns ꝙ non potest eum capere propter potentiam ipsius clerici suspecti, vel forte quia nō habet captionem extra septa domus episcopalis, manda uit iudici sæculari, vt talem clericum caperet & retineret in carceribus, quod fecit ipse iudex sæcularis, vtrū capiens & etiam episcopus mandans, & executores mandati fiant excommunicati? videtur ꝙ sic, quia initiciens manus violentas in clericum, & mandans in eum incurrit excommunicationem. Hoc tamen non obstante respondet Romanus Pontifex dicens, ꝙ tales non incurrunt sententiam excommunicationis. Sed pona mus ꝙ ad mandatum iudicis ecclesiastici iudex sæcularis cepit talem clericum, & eum incarcerauit, & ad requisitionem iudicis ecclesiastici eum sibi restituit, ille clericus sic captus offert dare fidejussores de iudicio sisti, vtrū iudex ecclesiasticus debeat recipere istos fideiussores, & talem clericum relaxare siue elargire & dimittere? Respondet ꝙ sic, nisi crimen esset adeo graue, ꝙ verisimiliter timeretur de absentia ipsius clerici, ꝙ dimittat suos fideiussores & fugiat, quia tūc non esset liberādus, sed deberet manere in carceribus. Idem est de iure ciuili, quia criminosus non est detinendus in carceribus si offerat fideiussores, nisi crimen effet tam graue ꝙ timeretur de fuga criminosi. Nota primo, ꝙ laicus capiens clericum de mandato iudicis ecclesiastici, non incurrit sententiam excommunicationis, quia illud non facit iniuriose & temere, sed licite. Nota illud ad quod alleg. præsens cap. ꝙ detinens clericum in carcere, incurrit sententiam excommunicationis, & pauci iudices in hoc enadunt sententiam excommunicationis, quia multoties propter malitiam detinent clericos corporaliter in carceribus suis, & sic incurrunt sententiam excommunicationis. Nota ꝙ criminosus captus pro delicto suo, si offert dare fideiussores, est demittendus.

[Prima glo. summat, diuidit, & dicit quid corrigit, & declarat.

a ¶ Si clericos.] prælatus capi faciens, & includens etiam per laicos, clericum nondum incorrigibilem, ex communicatus non est, nec etiam ipsi capientes. Secundo dicitur, Talis si dat fideiussores de parendo iuri detineri non debet, nisi iusta causa id suadeat. Et correxit prima pars, quæ no. Ber. supra eod. vniuersitatis. in ul. glo. & cap ut famæ. & declarat quod ibi notant Moderni.

[Secunda glo. respondet per quæstionem.]

b ¶ Tuæ iurisdictioni subiectos.] cui loquatur non apparet, ideo dico decre. locum habere in quolibet iudicis habente: siue de communi iure, siue priuilegio vel consuetudine ad idem C. de spor. l. vlt. & facit quod dixi sup. eo. lib de pœnis. quamuis

ADDITIO. Intellige glo. de habente iurisdictionem puniendi crimina, vt infra 4. glo. & in remissione quam dat fi. glo. & facit cle. 1. inf. de celeb Miss. ad fi. Io. And.

c ¶ pœna.] quia carcer non est pœna, quod tamen dic vt sup. eod. lib. de pœnis, quamuis.

credimus excommunicatione nodari: e Cum in his (nisi aliàs ex proposito excedatur f in ipsis) temeritas vel iniuria g nequeat deprehendi. Eosdem quoque clericos, h si de parendo iuri tibi fideiussoriam i dederint cautionem, detinere non

d ¶ Incorrigibiles illos esse.] huius contrarium not. Ber. in præd. glo. dicens, ꝙ si apparebit clericum incorrigibilem, capi poterat per laicos sine pœna, aliàs non, & sic etiam soluebat cōtrarium de decre. vniuersitatis. ad decret. vt famæ. supra eodem tu dic vt in sequenti glossa.

[Glo. seq. alleg. septē concord. signat vnum contrarium, ponit duas opiniones, quas reprobat, demum soluit.]

e ¶ Nodari.] concor. 5. eod. vt famæ. contra 5. eod. vniuersitatis. vbi excommunicatum incurrunt abbas & laici, qui de ipsius mandato monachum verberabant. Ber. & Host. soluebant, vt dixi in glo. prox. quod est falsum, vt hic vides. Alii dicunt ꝙ decre. vt famæ loquitur in episcopo, decre. vniuersitatis. in abbate, sed hoc patet falsum per istam decret. quæ loquitur in quolibet iurisdictionem habente, vt dixi sup. glo. 2. Dic ergo ꝙ decre. vt famæ. & ita loquuntur in captione & inclusione, quæ de mandato prælati cuiuscunque, qui crimina punire possit, potest fieri etiam per laicos, licet ille nondum incorrigibilis appareat. decr. vniuersitatis. de verberibus loquitur, quæ si prælatus clericō vel monacho per laicum inferri iubeat, sed iniuriose, non est dubium, si in modum iustitiæ, vel disciplinæ (de regul. cap. vlt.) hoc tamen per laicum facere non debuit, sed per clericos, vel per semetipsum, si erat minor episcopo, & ideo mandans & mandatarius excommunicati sunt, vt ibi.

f ¶ excedatur.] ad idem sup. de rest. spol. olim. 1. in fi. & hoc vult dicere, si clericus captus quiete se duci pmittit, & ducentes eum non resistentem calce, pugno, vel alio modo percutiunt, vt iam vidi de facto, isti bene sunt excommunicati, hoc sonat littera.

ADDITIO. Imponenda est enim sæuientibus fræni remperies. C. de custo. reo. l. 2. in fi. Io. And.

[Glo. seq. alleg. duo iura, arguens ad quæstionem, & ponens tres solut. ipsius.]

g ¶ Iniuria.] 17. q. 4. si quis suadente. & sup. de sentē. excom. contingit, & facit hæc littera ad quæstionē de mintacalem de illo qui fugiens inimicos obuiauit clerico equitanti, à quo equū petiit, vt fugere posset, quē cum ille negasset, tibi per vim abstulit, & postea remisit, an talis sit excommunicatus? Bart. Brix. in q. dominicali. 82. quidam cum fugete. opiniones posuit, quarum vna fuit, talem excommunicatum non esse, quia id non fecerat diabolo suadente, ad cautelam tamen ab episcopo absolui poterat, alia fuit talem excommunicatum sed mitius puniendum. 50. dist. presbyteros. sup. quod metus causa. facris. Tertia fuit Tan. quam ibi sequitur Bart. talem excommunicatum, sed propter id nulla pœna puniendum.

h ¶ Clericos.] idem in laicis, & bene etiam eodem modo dicit lex. ff. de custo. reo l. diuus.

[Glo. pen. respon. per quæstionem.]

i ¶ Fideiussoriam.] ergo non nudam tantum. idem & multo fortius si pignora darent, 2 cum sit melius pignori incumbere, quàm in personam agere. inst de ob. quæ ex deli. §. furti. & ff de reg. iur. plus cautionis. Et qui se promisit satisdatum, satisdat si pignora vel fideiussores det. ff de consti. pe. l. promissor. in fine.

Sœuientibus imponenda est temperies fræni.

1 Io. Mo. olim hoc tenuit, sꝫ postea ad didit vt se quitur in gl. Io. An.

2 Idē Archid.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Causa rationabilis.] eum plures forte fuerint malefactores, vult vnum detinere, vt per eum veritatem manifestantem alios capere possit.
ADDITIO Fa.23.q.vl.ca.vl.ẽ.de confes. ca.1.sup.eod. lib.de hæte. in fidei.& c.accusatus.§.licet.Ioan. And.

SI sententia.] Sunt duæ partes, quę patent, prima soluit dubium & excipit: ibi, Nisi: & solutionem declarat: ibi, Vnde secunda: ibi, Cęterum soluit secũdum dubium duas limitationes interserens: ibi, Qui culpabiles, & ibi. Dũmodo. Tertio: ibi, Cũ vero. soluit tertiũ, rationem interserens: ibi, Ne sententia.
CASVS. Ponamus q̃ clerius ciuitatis pictauen. est interdictus, vtrum etiã populus? Respondet q̃ non. Sed ponamus q̃ pp delictum domini vel maioris huius ciuitatis fuit ciuitas interdicta nunquid ciues qui nõ sunt culpabiles pãt audire diuina extra ciuitatem? Respondet q̃d sic: non aũt in ciuitate. Sed ponamus q̃ eps pictauen. suppossuit in interdicto ecclesiastico populum istius ciuitatis, vtrum sola vniuersitas videatur interdicta, vel ẽt omnes particulares de populo sint interdicti? Ñdet q̃ non solum tota vniuersitas vł interdicta, sed etiam omnes particulares ciuitatis. No. primo q̃ licet de iure cõi sententia excõicationis non possit proferri in collegium siue vniuersitatem, tñ potest proferri sententia interdicti, & in hoc differunt sententia excõicationis & interdictum. No. q̃ interdicto clero alicuius loci, non vł interdictus populus: nec ecõtra, interdicto populo non vł clerus interdictus: Nã licet appellatione populi comprehendunt oẽs ciues, non tamen comprehendũtur omnes homines alterius professionis, vt sunt clerici. Nã duo sunt genera hominũ, quidã sunt clerici, alij sunt laici. No. pro interdicto loco non videntur ciues siue habitatores loci interdicti, ideo extra locum interdictum potuerũt audire verba diuina. No. effectũ interdicti qñ profertur in personã videlicet, vt illi personæ, denegetur auditio diuinorũ officiorũ, & etiam denegentur sacramenta; tamen sacramentum baptismi, confirmationis, & pœnitentiæ pũt recipi ab interdicto, & etiam in loco interdicto.
[prima glossa summat, & dicit quid approbet, & declaret.
b ¶ Si sententia.] Interdicto clero non est interdictus populus, nec econuerso, interdicta ciuitate propter delictum dñi, ciues non interdicti extra ipsam audiunt diuina: interdicto populo singulares de populo intelliguntur interdicti. hoc dicit. Et approbat primũ dictum quod notat Host. sup. de priuil. ex parte. super verbo, populum. Secundum & tertium declarant notata per Ber. Innoc. & Host. sup. de priuil. quod nonnullis.
c ¶ In clerum.] interdicto clero alicuius ecclesiæ, nõ dummodo & ipsi propter dominũ vel rectorem puniendum in eis non fuerint interdicti) f possunt extra & ipsam licite interesse diuinis.
¶ Cum vero alicuius terrę populus interdicto nodatur, singulares ex eo persona, quas interdictas esse constat (ne sententia effectu careat, h cum diuinorũ auditio, & sacramẽtorum perceptio populo, vt vniuersis non competant) i non debent alicubi k (casibus expressis l à iure dũtaxat exceptis) audire diuina, vel ecclesiastica recipere sacramenta.

¶ Idem.

¶ *Interdicta ciuitate suburbia & continentia ædificia dicuntur interdicta. Et interdicta ecclesia, capel'a contigua & cœmeterium contiguum dicitur interdictum h.d.Io.An.*

e ¶ Domini.] nota quia secus si propter delictum ciuium, & hoc etiam patet inf. dum dicit qui culpabiles non existunt.
f ¶ Interdicti.] aliud ergo est interdicere solum ciuitatem, aliud ciuitatem & ciues [Aliud ciues tantum.] Et no. q̃ pœna spirituali, scilicet interdicti bene punitur vnus pro delicto alterius de hoc 1.q.4.in summa. 24.q.3.in summa. si igitur sunt interdicti, audire non possunt diuina. inf. §. prox.
g ¶ Extra ipsam.] ciuitatem intelligas, & extra continentiam. inf. §. prox.
h ¶ Careat.] & sic violaretur nexus ecclesiasticæ disciplinæ: quod esse non debet. supra de consuet. cum inter vos. & sic not. intelligendum, vt res, potius valeat quàm pereat. supra de verb. sig. abbate. ff. de re. dub. l. quotiens.
i ¶ Non competant.] quia vniuersitas est res imaginata, in qua non cadũt talia. sup. eo. tit. & li. Romana in fi. 1 vbi autem tractamus de his quæ vniuersitati competunt: ita dicitur illud esse penes vniuersitatem quod non penes singulos. ff. de in ius voc. l. sed si hos. §. qui manumittitur canonicata. 13 q.2. qui manumittitur. populus autem est idem hodie, qui fuit ante centum annos: vnde tunc interdicto populo & nondum relaxato, qui nunc est, dicitur interdictus 7.q.1. denique. 16. dist. habeo. ff. de iudi. proponebatur.
k ¶ Alicubi.] etiam in loco non interdicto.
l ¶ Expressis à iure.] c ult. quo ad diuina, quo ad sacramẽta habes ẽ. de pœn. & remiss. q̃ in. c. & j. c. quoniã si ciui-

SI ciuitas.) Sunt duę partes, secunda: ibi, Ratione. prima soluit dubiũ, & obiectioni respondet: ibi, Nam licet. Secunda pars distinguit secundum membrum. ibi, Secus. Io. And.
CASVS. Ponamus q̃ Papa vel legatus vel alius iudex ecclesiasticus supposuit hãc ciuitatem sub interdicto ecclastico, non facta mentione de suburbiis, & burgo sãcti Hylarij, quod non est de ciuitate: vtrum interdicta ciuitate dicantur suburbia esse interdicta? Ñdet q̃ sic: ita tenet. de q̃ non est licitũ populi recolere nõ suburbia: alias interdicto vno, intelligeretur alterũ interdictum. & ad idẽ ẽ. de præb. c. 1. 64. dif. nolle. cum si. vł tamen arg. contra institu. de iur. nat. §. plebiscita. vbi appellatione populi vniuersi ciues intelliguntur, & connumeraris patricijs & senatoribus: sed illi ciues dicuntur de professionis sunt illi vero alterius. ad idẽ 12.q. 1. duo sunt. sicut & ex presso laico in rescripto per generalem clausulam, non conuentur clerici, vt no. supra de foris. sedes.
[Glo. seq. fortificat textũ per tria iura fibi cõtraria, & soluit.]
d ¶ Econuerso.] hoc idem probabat olim per decr. præd. ex parte. vbi lata fuit sententia interdicti in ciuitatem & populũ. sed ibi vnus esset superfluum, si in ciuitate interdicta esset modici effectus: nam habitatores de facili haberẽt accessũ ad suburbia. Sed ponamus q̃ aliqua ecclesia esset suppposita interdicto: virũ ipsa interdicto? Ñdet q̃ sic: & non solũ ecclesiæ ipsi cõtiguæ sed cœmiterũ oppidum, vrbem, & villam: Nam ciuitas dr ciuium vnitas: & sic ędificia & structuræ murorum (non dr tas) sed appellatur vrbs; nec est de substantia ciuitatis q̃ ibi sit epus. Nam anteq̃ essent epi, erat ciuitas: & administrabant epi cõiter, sed voluerunt contendere inter se: ideo fuerunt distincta q̃ vnus administrat inf. certos limites; & sedes eius collocaret inter se diffusum, ne tępore guerræ egeat magna custodia hominum & victualibus. Oppidum dicitur magnũ & amplum castrum, & necesse est q̃ sit amplũ, ut homines tpe guerrarum possint in eo retrahere bona sua. Villa strictę accipiendo, accipitur pro illa parua casa, quæ est in iure ordinata ad reponendum instra agri, vt sant aliqui in agris & vineis suis, qui hẽnt aliquã paruam casam, in qua reponunt instrumenta suas; sed large accipitur pro congregatione hominum se collocantium infra ędificia, quæ non sunt vallata muris, nec clausula murorum ambitu. Not. quod in loco interdicto non est quis sepeliendus.
(prima glos. summat.)
a ¶ Ciuitas.) interdicta ciuitate, suburbia, & continentia ædificia dr interdicta: Et interdicta ecclesia capella contigua & cœmeterium contiguum dicitur interdictum, hoc dicit.
b ¶ Suburbia.) ad idem ff. de verb. sig. l. 2. & l. ædificia & l. vt alphenus. & l. qui in continentibus.
c ¶ Prædicta.) scilicet ciuitas, castrum, vel villa.
d ¶ Vilipendi.] ad idem sup c. proxi. in fi. & §. de consuet. cum inter vos.
ADDITIO. In c. sup. proxi. interdictum enervabatur, vel effecta carebat, hic aliqualem effectum habebat, sed vilipendebatur, & contor. sup. de priui. vt priuilegia. in fi. Io. And.
e ¶ Continentib.] satis vł iudicis arbitrio relinquẽdum quæ dicantur continentia ædificia, & non dicit contiguis, vt proximo responso.
f ¶ Vt prius.) hoc dicit, quia celebrari potest licet non vt prius. inf. c. vlt.
g ¶ Contiguis.] contigua sunt, quorum extrema se inuicem contingant.
ADDITIO. Vide quod dixi eod. lib. de consec. ecclesiæ vel alta. c. vnico. super glo contigua. Io. And.
(Glo. seq. dat simile: quęrit, & soluit.
h ¶ Sepeliri.] est si. ẽ. eo. is cui. 2. respon. si. n. alicui interdicitur ingressus ecclesiæ, & sepultura cœmiterij, vt ibi. Sed pone tunc temporis aliquem ibi sepultũ, & postea relaxatũ est interdictum: nunqd talis exhumabitur? non, si pœnitens decesserit ẽm Inno. qui hoc not. ẽ. de excess. prælat. c. vlt. quia res deuenit ad eum casum, &c. Host. no. §. ẽ. de consue. eccle. vel alta. consuluisti.
ADDITIO. Facit quod not. eo. tit. a nobis 2. in fin. pen gl. & vide quod no. in cle. de sepul. eos qui. in gl sed qui. Io. And.
1 ¶ Existant.) idẽ habuimus in pollutione §. eo. lib. de consec. eccles. vel alta. c. vnico. Est autem secus eg̃no, vt ibi: s. quod cœmeterio interdicto, non dr interdicta ecclesia etiam contigua: & ibi patet ratio.

ri latiorẽ. ¶ Ratione quoque simile, si sit ecclesia interdicto ł suppposita, † vel ł subiecta: nec in capella eius celebrari, nec in cœmeterio ipsius eidem ecclesiæ contiguit g poterit sepeliri. h Secus si ei contigua non existant. 1

¶ Idem.

¶ *Celebrans scienter in ecclesia polluta, vel præsente excommunicato maiori excommunicatione, irregularitatem non contrahit. Dominicus.*

CAP. XVIII.

I Squi k in ecclesia sanI Squi in.] Duę sunt partes, secunda: ibi, Is vero. Prima soluit duo dubia, ẽm: ibi, Vel qui. & rõnem interserit: ibi, Cum id. Secunda ponit pœnam violantis interdictum, declarando quis violet, & quid importet pœna. Io. And.
CASVS. Aliquis Titius in ecclesia aliquem iniuriose verberauit vsque ad sanguinis effusionem: vel aliquam mulierem cognouit carnaliter, etiam vxorem propriam. & sic ecclesia est polluta: nunquid celebrantes in tali ecclesia polluta efficiuntur irregulares? Ñdet q̃ non: nam celebrantes in loco polluto non contrahunt irregularitatem, nisi fuerit cautum in iure & expressum. Idem dicendũ est de illo, qui celebrat scienter præsente excommunicato maiori excõmunicatione. Sed ponamus q̃ aliqua ecclesia suppossita interdicto ecclesiastico: aliquis in ea celebrauit; vtrũ efficiatur irregularis? Ñdetur q̃ sic: nisi impetret a Romano Pontifice, vt possit celebrare diuina etiam in loco interdicto: & talem celebrantẽ in loco interdicto solus papa potest absoluere: & efficitur talis celebrans ineligibilis actiue & passiue: hoc est non põt eligere nec eligi. Not. primo q̃ effusione sanguinis humani iniuriose facta, polluitur ecclesia. Not. q̃ in ecclesia polluta non dẽnt diuina celebrari: sed prius per episcopum dẽt talis ecclesia reconciliari. No. q̃ celebrans diuina in ecclesia pulluta, est puniendus ad arbitriũ superioris. Nota q̃ celebrans in loco interdicto contrahit irregularitatem; puta quod irregularis efficitur ineligibilis actiue & passiue. Nota q̃ celebrans præsente excommunicato, non contrahit irregularitatẽ: sed est proximus irregularitati, quia est suspensus: & durante suspensione non debet celebrare, & si faceret, est puniendus.
(prima glo. dicit quid declaret)
k ¶ Is qui.] declarat & approbat quæ no. Ber. sup. de priuileg. tuarum. in 2. Inn. & Host. de excessib. prælatanta.
ADDITIO. Et Host. de consec. eccle. c. fin. vet. & Abbas de præben. in Lateranen. Guli. in Specul. t. 2. §. iuxta, ver. illud quoque, vbi etiam dicit idem de celebrãte in Ecclesia, cuius ostia clausit episcopus, & reliquas fustulit propter discordiam patronorum, de iure patro. c. 1. & 2. Io. And.

Nota primo quod operetur interdictũ in hominem, quia talis non dẽt recipi ad diuina. No. secundo q̃ interdictum põt proferri in vniuersitatẽ, licet secus sit in excõicatiõe. §. eo. tit & li. Romana. §. vniuersitatẽ. Dominicus.

Interdicto clero alicuius ecclesiæ pp hoc nõ intelligit ecclesia interdicta.

†Hęc duo verba: suppossita, vel. de sunt ĩ manuscriptis codicib.

Not. primo duos actus per quos ecclesia polluitur, de quo ẽ. de consec. ecclę. c. vni. eo. li. No. secundo, q̃ ille dẽ temerarie agere, qui scienter facit actũ a iure sibi prohibitum, de hoc ẽ. de ele. auaritiæ. eo. li. Dñicus.

a ¶ Sanguini-

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶Sanguinis.)intelligas humani, & iniurioſi. de ſemine ẽt intelligas humano etiam vxorio, & de hoc vide plenius.ſ.eo.lib.de conſacra eccl.vel alta. c. vni.
b ¶Nodatis.] iſtis interdictus eſt ingreſſus eccłæ. ſ. eo.lib.de priuileg.eꝓorum. (Vide ꝙ ibi dixi ſuper gl. pe.) Vnde caueat, ga proximus eſt irregularitati.ſ. eo.tit.is cui 1.reſpon.Io. And.
c ¶Tamen.)alias,inde.alias, tamen.
d ¶In iure.]Suſpenſi ergo a confeſſionibus ſuis ab officio ad certum tempus, eadem ratione ſi celebrant, non incurrunt irregularitatem.
ADDITIO. Idem Hoſtien. de cleri. excom.mini. c.ſi.& Guli in præalleg §.iuſta. verſi.in ſuſpenſis. Io. And.
e ¶Sciẽter.]ſecus ergo ſi ignoranter : niſi talis eſſet ignorantia, quæ excuſare non deberet.ſ. de cle. excõmi. Apoſtolicæ. ſupra de poſtu.c.1.
f ¶A iure.ſup. eo.ca. vlt.
g ¶Liberari.] ad idẽ ſup.de cleri.excõ. mi. Apoſtolicæ. ſup. eod. de re iud.c.1.& ſ.eod. tit.& lib.c.1.
h ¶Ineligibilis.] & etiam impoſtulabilis. ſup.de poſtul.c.1.quia violans interdictum, etiam poſtulari non poteſt,ut ibi.
i ¶Cum aliis.] amittit ergo poteſtatẽ eligendi actiuam & paſſiuam,& de hoc ſolet recitari §. de elect.ne pro defectu.

guinis,[a] aut ſeminis effuſione poluta, Vel qui preſentibus maiori excommunicatione nodatis, [b] ſcienter celebrare preſumit;licet in hoc temerarie agat, irregularitatis tamen [c] (cum id non ſit expreſſum in iure [d]) laqueum non incurrit.

¶Scienter celebrans in loco interdicto, in caſibus non permiſſis, irregularis & ineligibilis eſt h.d.Dom.

¶Is vero qui ſcienter [e] in loco celebrat ſuppoſito interdicto (niſi ſuper hoc priuilegiatus exiſtat, aut a iure [f] ſit conceſſum eidem) irregularitatem incurrit ; a qua nequit per alium, quam per Romanum Pontificem liberari, [g] adeo efficitur ineligibilis [h] quod nec ad eligendum cum [i] alijs debet admitti.

Quoniam) ponit dictum, cuius rationem vrgentem præmittit.Io.And.
¶Pro intellectu c.eſt preſupponendum primo,quod ſacramentum baptiſmi & ſacramentum confirmationis tempore interdicti licite conferuntur. Itẽ præſupponitur ſecundo,ꝙ in his duobus ſacramẽtis vtimur chriſmate:nam in ſacramento baptiſmatis imponitur per presbyterum in vertice capitis: & in ſacramento confirmationis per epiſcopum.Item eſt præſupponendum ꝙ chriſmate veteri non eſt vtendum:nam chriſma debet comburi in fine anni.
CASVS. Certum eſt ꝙ ſacramentum baptiſmatis & confirmationis pſit conferri tempore interdicti: Ponamus ꝙ ciuitas pictauẽ.fuit ſuppoſita interdicto, vtrum chriſma tempore cœnæ poſſit confici in ciuitate pictauen. Rñdet ꝙ ſic; quia in die cœnæ Domini pro exercitio illius anni debet confiſci chriſma propter indigentiam : quia non vtimur chriſmate veteri poſt annum Nota quod permiſſo tempore prohibito, vſu rei, intelligitur eſſe permiſſa creatio illius rei ; Et ſic permiſſo conſecutiuo , neceſſario videtur permiſſum antecedens. Dominicus.
[Prima glo.ponit ſummam , & quid.declaret.]
¶Quoniam.) tempore interdicti chriſma die cœnæ Domini cõfici põt: & cauſam reddit. Et declarat.not. per Hoſt.ſup.eo.permittimus , per quam olim probatur quod hic dicitur.
l. ¶Baptiſmo.] poſt baptiſmum enim ſacerdos vngit chriſmate in vertice non in fronte:ꝙ eſt ſolius 1 epiſcopi.ſ. de conſue. quanto , primum patet de conſue. diſt. 4 poſtquam,& duobus c. ſeq.& cap. presbyteris & cap. nullus miniſtrorum.
m ¶Quæ.] ſcilicet baptiſmus & confirmatio.
n ¶Adultis.] Idem hodie in pœnitentia. quod dic vt j.eo.c.vl.
o ¶Interdicti.) vt ſ. eo.reſponſo.& ſup.de ſpon.non eſt vobis.
ADDITIO. Et vide quod de matrimonio & ordine ibi dixi poſt Inno. Tamen eſt aduertendum, ꝙ illa iura loquebantur de baptiſmo paruulorũ tantum: hic exprimit de adultis: quod placuerat Vin. in decret. reſponſo in antiq. Io. And.
(Vltima glo.ſuſtinet textum.)
p ¶Dubium non eſt.) quaſi dicat, conceſſo baptiſmo & confirmatione tẽpore interdicti, ſatis eſt conceſſum confici chriſma. Eteſt ratio: quia vtens chriſma nõ debet eſſe vſui:nec de ſi lo veteri chriſmate dẽt quis chriſmatrix& deponitur ſacerdos,ꝙ de illo veteri chriſma te vngit baptizatum, niſi in mortis articulo.de conſecra. diſt.1.

CAP. XIX.

QVoniam [k] † in baptiſmo [l] & confirmatione (q̃ [m] nedũ pueris , ſed & adultis [n] propter moræ periculum exhiberi poſſunt licite tempore interdicti [o]) chriſmatis vtimur vnctione: poſſet ,licet terra interdicta exiſtat) chriſma die cœnę Domini confici,dubium P non exiſtit.

¶Idem.

¶Suſpenſus ab ingreſſu eccleſia, in ea diuina celerans eſt irregularis.Et moriens impœnitens ſuſpenſione illa durante, caret eccleſiaſtica ſepultura.Et ſuſpenſio ab ingreſſu eccleſia vel officio,per appellationem ſequentẽ non ſuſpendi tur.h.d.Dom.

CAP. XX.

IS

ſi quis de alio , vnde omni anno in die cœnę debet chriſma confici,& vetus cremari.de conſecra.diſt.1. litteris, vere ergo inſurgit huius decreta.diſtũ:quia ſi tempore interdicti permittunt ſacramenta,in quibus vtimur chriſmate: & vetus chriſma non debet eſſe vſui:ergo reſtat quod permiſſum intelligitur eo tempore die cœnę chriſma conficere:quia conceſſo principali, & acceſſorium, infra de reg.iur. acceſſorium, cum ſuis concor.
ADDITIO. Io.Mon.alleg.ſup.de offi.deleg. præterea.ff. de procur. ad rem mobilem, & l. ad legatum. Io. And.
IS cui.] Diuiſio patet:quia ſunt tria dicta.To And.
CASVS. Alicui eſt interdictus ingreſſus eccleſiæ: quamuis eſſet exemptus vel non exemptus ẽm aliquos : puta quod iudex eccleſiaſticus aliquẽ ſuum ſubditum excõicauit non in ſcriptis vel alio modo: certum eſt ꝙ ſibi interdictus eſt ingreſſus eccleſię; Ponamus quod durante interdicto ingreſſus eccleſiæ talis celebrat, nunquid efficitur irregularis? Certum eſt quod ſic. Sed ponamus quod alicui eſt interdictus ingreſſus Eccleſiæ:durante interdicto non eſt ingreſſus eccleſiam,nec celebrauit diuina: & ſic non cõtraxit notam irregularitatis; ſed antequam eſſet finita illa interdictio,mortuus eſt: vtrum ſi: ei interdictus ingreſſus cœmeterii vel eccleſię? Rñdet ꝙ ſic: ideo poſt mortem nõ debet ſepeliri in cœmiterio eccleſiaſtico niſi interdictum fuerit relaxatum. Sed ponamus quod

¶aliquis fuit ſuſpẽſus vel interdictus:Ille appellauit, vtrum per appellationem ſit ſuſpenſa ſententia interdicti uel ſuſpenſionis? Reſpondet ꝙ non.Nota primo ꝙ ſequens & proueniens ex illo. Nota ſecundo ꝙ ſuſpenſus efficitur irregularis quæcũque diuina officia celebret ꝺ quo per Innocen. cap.ſin. de excel.præla.Dominicus.
(Prima gloſſa dicit quid approbet.)
a ¶Is cui.]Approbatur quod not.Inno.& Hoſt. ſupra eo.ſacro.
ADDITIO. Quia Inno. uidebatur contrarium ꝺ cere in decr. tũ medicinalis. ſupra eo.& ideo vide quod ibi ſcripſi ſuper gloſ. de hac.
b ¶Interdictus.] ab homine vel a iure,ſupra eo.ſacro.ſupra eo. tit.& li.c.1.ſ.ſi quis.& ſupra eo. lib.de priui. epiſcoporum. cum ſimilibus.
c ¶In ea.)Ergo ſecus ſi extra eam : & hoc no.etiam ſupra vbi dixit in ipſo. ſi igitur ſub aere,uel ſub tentorio,vel in domo priuata celebret vel concelebret forte celebrantibus cum altari viatico, ut ſupra de priuilegiis,in his & inf.eod.tit cap. vlt.irregularis non erit.
ADDIDiO.Idem Inno.& Hoſt. in dec.ſacro & Gul.in §pe.de leg § iuxta.ver.quid ſi quis ſuſpenditur,& Archid.hic,& ſup.de offi.leg. 2.Io. And.
[Gloſ ſeq.dat ſimile, & quæſtionem ſoluit.]
d ¶Cœmeterio.] Sicut ergo interdicta eccleſia,interdictum eſt cœmeterium ſupra eo.ſi ciuitas.in fi (iſto libro.)ita interdicto mihi ingreſſu eccleſiæ,& cœmeterium tñ contiguum vel non , ut ibi diſtinguitur, quia ſiue hic,nec hic diſtinguendum credo , an cœmeterium ſit contiguum vel non , ut ibi diſtinguitur, quia illa diſtinctio habet locum ubi res interdicitur,ſ.eccleſia:quia res eccleſiaſtica contigua ipſi eccleſiæ interdicta,ut eſt interdicta , ut ibi.ſed vbi refertur interdictum ad hominem,vt hic,quid ad eam,an cœmeterium nõ ſit contiguum uel ſiũ & per hoc illuderentur cenſuræ poſſet in iſto,licet non in illo cœmeterio ſepeliri.
ADDITIO.Et talis illuſio reprobatur , ſup.eo.tit.& li. & ſententia.§ vlt.& c.ſeq.i.reſpon. cum concor.& infra.eo.eos qui.Io. and.
[Glo.ſeq alleg concor.ſecundo ſoluit quæſtionem: tertio quærit & remittit, duas opiniones ponit, & ſoluit.]
e ¶Sequẽtem.] iſta ergo ſunt paria quo ad hoc.ſicut quo ad id.ſup.eo.tit.c.1.& ſupra eo. ſtatutum. iſto libr. cum ſi.& concor. ad hoc ſup.de app.ad hæc quoniam. fiat,uel diuinorum,vt ſonat littera : quia in ſuſpenſione a temporalibus puta ingreſſu poſſeſſionis uel poteſtis.ff.de appell.non tantum .taliũ enim ſuſpenſionum vel interdictorum effectus bene ſuſpenditur per appellationem ſequentem , niſi eſſet caſus in quo ad ſententiam publice intereſt ſtatim puniri ff.eod. conſtitutum.Quid in ſuſpenſione & beneficio ; de hoc per Innocen & Hoſtien in prædicto decret.ad hæc quoniam. placuit Inno. 2 ꝙ in omni ſuſpenſione eccleſiaſtica non ſuſpendat appellatio Hoſtien diſtinguit: aut ſuſpendatur a beneficio : & tunc tum ipſum beneficiũ

cui [a] eſt eccleſiæ interdictus [b] ingreſſus (cum ſibi per conſequens cenſeatur in ipſa diuinorum celebratio interdicta)irregularis efficitur , ſi contra interdictũ huiuſmodi diuinis in ea [c] ſe ingerat, in ſuo agens officio ſicut prius.Talis quoque ſi hoc interdicto durante decedat:non debet in eccleſia, uel cœmeterio [d] eccleſiaſtico(niſi † pœnituerit)ſepeliri.
¶Sane ſicut excõmunicatio, ſic ab officio vel ab ingreſſu eccleſiæ lata ſuſpẽ ſpirituale ſit,vera eſt hæc opinio: aut ſuſpenditur a percptione beneficij, de qua conſtat quòd eſt temporalis: & tunc bene ſuſpendet appellatio eius effectum.Idem ſim eum ſi dicat, ſuſpendo te a præbenda : ſecus ſi dicat,ſuſpendo te a canonia:quia illa ſpiritualis eſt.ſatis videret 3 hæc decretalem ꝙ ſuſpenſio a beneficio bene teleue tur per appellationẽ ne.lo.an. ſequentem : cum hic dicat, ab officio & ab ingreſſu eccleſiæ, & ſi idem eſſet in ſuſpenſione beneficij hoc ex preſſiſſet.puto igitur ſolum in his mere ſpiritualibus: per quæ ligatur anima,decreta. hanc locum habere.

3 Idẽ hic Archi.eadẽ ratione.

REligioſo.) Diuiſio patet ſecũdaibi, Quamuis.Et ſatis ſe ſummat. Io And.
CASVS. Habemus ꝙ ſi religioſi alicuius monaſterii ſe uerberauerint in clauſtris monaſterii,ꝙ abbas illos poteſt abſoluere in illis caſibus, in quibus epiſcopus poteſt abſoluere Item habemus,ꝙ ſi religioſus iniecerit manus violentas in clericũ , dẽt abſolui a papa:& non poteſt abſolui ab alio quã a papa.Sed vtrum hoc ſit uerum indiſtincte, ſiue iniectio violenta ſit leuis vel atrox ? Reſpondet quòd iura hoc dicentia ſunt intelligenda in his caſibus,in quibus qs. inijciens manus uiolentas in clericum non poſſet abſolui a ſuo epiſcopo:Nam etiam ſi ſit inops religioſus vel detentus infirmitate ,uel alia cauſa legitima poſſit excuſari,ut non accipiat iter Romam:põt eum epiſcopus abſoluere etiã de caſibus reſeruatis ſedi Apoſtolicæ. Sed ponamus ꝙ quidam Titius laicus intrauit religionem eo animo, ut elapſo anno probationis faceret profeſſionem : accidit quòd durante anno probationis aliquis iniecit manus violentas in eum : utrum ſit excommunicatus?Reſpondet ꝙ ſic, eo ꝙ erat ſpes de clericatu & religione . Nota quòd religioſis eſt interdicta vagatio.ad hoc ſupra ne.cle.vel mo. ca. 2.eo. lib.Dominicus .
[Prima gloſſa dicit quid declaret, & approbet & reprobet.
f ¶Religioſo.] Prima pars declarat.decre. ſup.eo.cũ illorum.uer.quòd clericum. Secũda reprobat quod no. Inno.& Abbas ſupra de reg.iur.ſtatuimus. & approbat quod ibi no.Hoſt.& ſupra eo. c.2.
g ¶Eo caſu.)puta quia leuiter 4 percuſſit ſupra e.par uenit.Vel eſt debilis vel delicatus ſupra. eo.mulieres. c.ea noſcitur.Vel eſt æger, vel in mortis articulo.ſup. eo qđ de his.Vel habet inimicitias capitales.ſupra eo. de cætero idem in ſimilibus.
[Glo.ſeq.obiicit,& ſoluit.)
h ¶Exhiberi.)Contrarium uidebitur per decret.prædictam,cum illorũ.ubi dicitur, ꝙ ſi clericum percuſſerit ſæcularem,non niſi per ſedem Apoſtolicam(ut ſcandalum euitetur)abſolutionis beneficium poterit promereti: unde videbatur quòd indiſtincte monachus percutiens clericum abſoluendus eſſet a ſolo papa propter ſcandalum,quod eſt cum monachus clericum percutit ; cum dignior ſit cœtus clericorum.16.quæſt 1. legi.ſed textus ille ſane debet intelligi ſecundum determinationẽ huius decre.nec enim pro eo quòd monachi ſunt , debet eorum cõditio eſſe deterior 16.q.1. ſunt nõnulli in fi. Et puto ꝙ ſi monachus non hẽt vñ

4 Nõ ergo reſtringo ad leuiſſimam.ſup quo vide qđ ibi ſatis not.ſup ſi.1.glo. Io. And.

5 Similis gl. in cap. qualiter , lo. 2. ext. & accuſa. ſed qualiter hoc poſſit intelligi. uide B. Th. 22. q 148. p totũ . & cap. 186. ar.1.

vadat;&

Universidad de Deusto
Biblioteca

vadat: & monasterium etiam pauperrimum, sibi prouidere non potest: absoluet illum episcopus eo iure quo absoluit inopes. sup. eo. c. quod de his.

[Glo. seq. reci. per contrarium.]

a ¶ Sæculari clerico.] supple vel laico.

b ¶ Non possit. & ob hanc causã dicebant Inn. & Abbas contrarium in prædi. decret. statuimus, & pro eis facit lex. ff. de statuli. l. statuliber. ubi statuit liber quæ facit medio tempore, facit ut seruus, non ut liber: sed contrarium est ueram, vt hic. Nec obstat ꝙ eras poterit laicari: quia idem in clerico sæculari in minoribus ordinibus: & ꝓterea tunc est ecclesiastica persona. 18. q. 4. quisquis.

† Vide Felinũ in c. cũ deputati. extra de iudi. & Iasonem in l. penu. ff. de iuri. di. om. iu.

c ¶ Violentas.) idem puto si volentes in casu sup. eo. contingit. i. d ¶ A canone.) 17. q. 4. si quis suadẽte. quo priuilegio etiã interdum gaudet clericus coniugatus. supra eo. lib. de cleri. coniug cap. unico.

EOs qui] Sunt duæ partes, quæ patent. Secunda ibi Idem.

¶ pro intellectu huius c. est præsupponendum, ꝙ incidens in canonem, si quis suadente diabolo. 17. q. 4. non potest absolui a suo episcopo, sed a solo Papa, si iniectio fuit enormis. Idem dicunt aliqui ẽt si iniectio fuerit mediocris. & hoc nisi in articulo mortis, uel nisi haberet aliquod aliud legitimum impedimentum, ut non posset ire ad Papam pro obtinenda sua absolutione.

CASVS. Inieci manus violentas in clericum & atrociter, & sic sum excommunicatus, a qua excommunicatione non possum absolui nisi a papa: sed eo ꝙ eram in periculo mortis constitutus propter infirmitatem, uel eo quia' volebam intrare bellum uel mare, petii beneficium absolutionis a meo diœcesano uel simplici sacerdote, fui absolutus, lapso impedimento perueni ad sanitatem, uel fui regressus a bello uel mari, nunquid tã cito q̃ potero debeo adire Papam pro obtinenda absolutione, quia me absoluens absoluit cum hac cautione, vt parerem mãdatis papæ? Respondet ꝙ sic, & si non fecero, ipso facto incido in pristinam excommunicationem. Sed quid, cum incidissem in excommunicationem pristinam, accessi ad Papam & obtinui absolutionem sub hac forma, quòd Papa me absoluebat: sed quia ignorabat qualitatem meam & meas facultates, remisit me ad meum diœcesanum pro pœnitentia suscipienda & satisfactione: & iniunxit mihi, vt intra tres menses præsentarẽ me conspectui diœcesani, intra illum terminum non præsentaui me corã meo diœcesano, nunquid reincidam in pristinam sententiam excommunicationis? certe sic.

Nota primo quòd constitutus in periculo mortis potest absolui a sententia canonis uel hominis, & a simplici sacerdote, etiam si absolutio sit reseruata Romano Pontifici. Nam in reseruatis Apostolicæ sedi excipitur periculum mortis. Et in periculo mortis potest quis absolui a simplici sacerdote a quacunque excommunicatione.

Not. duos casus in quibus absolutus ipso facto incidit in pristinã excõicationẽ regulariter cõtracta. Primus casus quando fuit absolutus propter imminens periculum, qui cessante periculo non potuisset absolui nisi a Papa: & se præsentare debet coram papa quãcitius potest cessante periculo. Alius casus est, quando quis absolutus fuit a papa, qui Papa cum remisit ad

periculum uel aliud impedimentum ab eo, a quo alias nõ poterat, si cessante impedimento se non præsentat cum commode potest ei a quo alias absolui debebat, recidit in eandem sententiam. Idem in absoluto, qui se debet alicuius conspectui præsentare, si hoc non faciat. Ioan. And.

diœcesanum uel ad aliũ, si non repræsentat intra tempus, ipso facto incidit in pristinam excõmunicationem. Nota insuper quòd quandoque sententia canonis & hominis æquiparantur. Nota ultimo ꝙ absolutio facta ab excommunicatione per illã qui nõ est iudex propter periculum imminens, nõ est apta durare perpetuo, sed tãtum limitatur ad tẽpus impedimenti. Dominicus.

(Gl. prima dicit. qd corrigit, & summat.) e ¶ Eos qui.) Corrigit notata ꝓ Ber. & alios sup. eo. de cætero. Et hoc dicit: Absolutus ꝓp mortis periculum vel aliud impedimẽtum ab eo a quo alias non poterat, si cessante impedimento se non præsentat cum cõmode potest, ei a quo alias absolui debebat recidit in eandem sententiam. Idem in absoluto, qui se debet alicuius conspectui præsentare, si hoc non faciat.

[Glo. secũda enumerat xxxii. casus excõmunicationũ huius libri, & remittit ad lii. casus Clementinarũ.] f ¶ Canonis.] multi sunt casus, 1 in quibus est qs excommunicatus a canone, & quidem scilicet 32. inducuntur per cõstitutiones huius sexti 2 libri, quos hic omnes ordinatim enumerabo. primus supra eod. lib. de elect. ubi periculum. §. nulli. Secundus eodem. §. Quarto. Tertius eod titu. sciant cuncti. Quartus, Statuimus eo. titu. generali. Quintus eo. titu. fundamenta. §. porro. Sextus eo. tit. indẽnitatibus. §. posttremo. Septimus de offi. deleg. c. vlt. §. pars uero. Octauus. sup. de his quæ vi metusve cau. fi. c vlt. Nonus, de iudi. mulieres. Decimus, de re iud. ad Apostolicæ. in fi. Vndecimus, de re. eccl. non ali. hoc cõsultissimo. §. laici. Duodecimus, c. c. in fi. Tertius decimus, de reli. do. cap. unico. Quartusdecimus, de cẽsi. quam quam. §. qui uero. Quintusdecimus, de immu. eccle. clericis. §. nos. igitur. in fi. Sextusdecimus, ca. decre. ue r. prælatis. in fi. iti duo hostes sunt sublati per cle. de immu. eccle. quoniã. Septimusdecimus. eod. tit. quoniã. Octauusdecimus, eodem titu. cap. vlti. Nonusdecimus, supra ne cle uel mo. cap. 2. in princ. Vicesimus, eod. cap. in fin. Vicesimusprimus, de hære. cap. 2. 1. respon. Vicesimus secundus. eo. ca. 2. resp. sed potius credo illum canonem ferendæ sententiæ, vt ibi dixi. Vicesimustertius. eo. titu. ut inquisitionis. in fin. Vigesimusquartus. de schisma. ca. unico, uer. omnes. Vigesimusquintus, eodem cap. uersi. & nihilominus. Vigesimussextus, de homi. pro humana. ad fi. Vigesimusseptimus, de iniuriis & damno dato cap. uno. Vigesimusoctauus, de pæn. felicis §. præsenti. Vigesimus nonus. eod. cap. ad fin. Trigesimus. supra eo. gẽgi. Duo autem inducuntur per hanc decre. qui de iure veteri non erant, vt no. supra eo. decreto. Casus quem habuimus sup. eo. c. prox. & quẽ habebimus. 7. c. proxi. sunt declaratorii ueteris iuris, & nõ nouo iure promulgati, & ideo inter eos non computantur. Quinquagies tales casus expressos & duos tacitos iductos ꝑ clementinam.

Nota in cle. 1. 7. eo. tit. in glo. est sciendum.

ADDITIO. Qui fuit additus ex illis casibus ibi no. 16. sunt papales, idest, reseruati papæ: quos ibi signanter expressit in suprascriptis vere pauci sunt Papales, s. quintus. 23 & 28. Item tricesimus post perseuerantiã duorum mensium: sed non prius, decret. clericos de immuni. eccle. omitto: quia est renocata. Ex his etiã casib. quatuor requiruntur satisfactionem, ante absolutionem, quos vide s. eo. solet. in glo. id est, notoria. Io. And.

a ¶ Legitimum.) aliquas exempla posui s. e. proxi.

b ¶ Decernimus.] Nõ dicit declaramus, & sic suo tempore, vera fuit opinio Gofred. Bernar. & Hostien. qui dicebant eũ non recidere. dicebat tamen Hosti. hoc pretextu multi illudunt pro dũc censuræ, vnde prouidendum esset, modo igitur est prosum. ¶ Idem.) s. quod in ipso iure. d ¶ Hæc.] scilicet duo dicta, scilicet præsentare pœnitentiam, & satisfacere iniuriam passis. Ioan. And.

CVm quis absque.) sunt duo dicta, & vtrumque subdit rationem sui ibi, Cum habeam. secundum ibi, Cum quis. Dom.

CASVS. Titius me offendit: aliquis meus familiaris volens mihi complacere & vindictã sumere, nomine meo sine mandato, Titium verberauit iniiciendo in eum manus violentas: certum est ꝙ ipse est excommunicatus: sed vtrum sim excommunicatus? Respondet Pontifex cum distinctione, aut habui ratã iniectionem: quia postquam meus familiaris factum illud resciui, ipsum occultaui laudando factũ: & tunc incurro sententiam excõicationis: aut non habui ratum illud factum, & tunc non sum excõmunicatus. sed quid ponamus quòd non fecerit nomine meo, sed alio nomine, tamen postquam sciui quòd ille verbera erat inimicum meum, mihi placuit, & in corde meo habui gratum, & gaudium sum, vtrum incurram sententiam excommunicationis? Certe non, quia quod non fuit gestum, ratum habere nõ possum. sed quid in primo casu ꝙ ex rahabitione incido in excommunicationem, vtrum sim excommunicatus à tempore ratihabitionis, vel à tempore iniectionis? Respondet quòd à tempore ratihabitionis, & non à tempore iniectionis, nam ratihabitio retrotrahitur, & mandato æquiparatur, id est, sum excommunicatus habet suum effectum a tempore ratihabitionis & non ante. Nota primo quòd si quis nomine meo delinquat, non sum puniendus, nisi illud delictum factũ habeam ratum. No. magis specifice, quòd si quis nomine meo iniecerit manus violentas in clericum, nõ sum excommunicatus, nisi illam iniectionem ratificem. Quæritur de qua ratificatione intelligitur: utrũ

aliud impedimentum legitimum, a pro absolutionis beneficio habere recursum) ab alio absoluuntur; si cessante postea periculo, vel impedimento huiusmodi, se illi, à quo his cessantibus absolui debebant, quam cito commode poterunt, contempserint præsentare, mãdatum ipsius super illis, pro quibus excõicati fuerant, humiliter recepturi, & satisfacturi † prout iustitia suadebit: Decernimus b (ne sceleratę illudant ecclesiasticæ) in eãdem sniam recidere ipso iure.

¶ Idem c statuimus de his, quibus (cum a sede Apostolica vel a legatis ipsius absolutionis beneficium a quibusuis sententijs

consequuntur) iniungitur, vt ordinariorum suorum vel aliorum quorum libet suscepturi pœnitentiam ab eisdem, se conspectui repræsentent, & possit iniuriam, seu his quibus propter hoc obligati existunt, satisfactionem exhibeant competentem; si hæc d cum primum cõmode poterunt, non curauerint adimplere.

¶ Idem

¶ Si percussionem in clericum sine meo mandato, tamen nomine meo factam, ratam habeam, excommunicatus sum; secus si meo nomine non sit facta Io. And.

CAP. XXIII.

CVm qs absq; tuo mãdato f manus iniecit

necesse requiratur, quod sit ratificatio apparens: vel sufficiat quod sit ratificatio nõ apparens: Puta a liquis meum inimicum verberauit nomine meo: ego postquam sciui factum illum, celaui in domo meo: Certũ est ꝙ sum excommunicatus, quia ista ratificatio est apparens: Sed quid si non ratificauit per exteriora signa: sed in corde meo fui contẽtus, & ipsum laudaui: sed per exteriora dixi ꝙ non ratificabã tale factum, & illum repuli a domo meo? Respondet glo. quod quantum ad Deum sum excõmunicatus, & peccaui mortaliter: sed quantum ad ecclesiã militantẽ, quę non iudicat de occultis, non sum excõicatus. Nota quod ea quę non sunt gesta nomine meo nõ possum rata habere. Nota quod si quis verberauit inimicum meũ, licet habeam ratum, dummodo non fit nomine meo; non sum excommunicatus.

Nota quod ratihabitio trahitur retro, & operatur idem ac si in principio actus interuenisset, vide in reg. ratihabitionem infra de reg. iur. Not. quod dictio, Si vero, est aduersatiua, & aduersatur in facto & in iure: quia in præsenti ver. ligatur, & in seq. non. Dominicus.

† al. iniecerit.

[Prima glo. dicit quid declarat, & quid approbat. summat, & subdit exemplum regularum.]

e ¶ Cum quis.] Declarat & approbat no. per Io. 17. q. 4. omnes ecclesiæ, per Bernar. & modernos supra eod. mulieres. Et hoc dicit si percussionem in clericũ sine meo mandato, tamen nomine meo factam ratam habeam, excommunicatus sum: secus si meo nomine nõ sit facta. Et per hanc decretalem exemplificamus regulas infra de reg. iur. ratum quis, & regulam, ratihabitionem.

(Glo. secunda quærit, ponit opin. contra quam alle. duo iura: demum subdit alias duas opiniones, & secundam approbat.)

2 Hostiẽ. hic posuit dictã Inno. sed ipse Inn. vt hic tenendo qm eũ tarde pœnituit, ꝙ non potuit reuocare: alias secus hæc distinctio colligit ex principio & fine sue gl. Io. And.

f ¶ Mandato.) Quod si quis mandauit clericũ verberari: & postea ante manũ iniectionem reuocauit mãdatum: demum mãdatarius percussit antequã reuocatio peruenerit ad eũ? In hac quæstione vt tenere Bar. sup. eo. mulieres, talem esse excõicatum, ad ꝙ bene faciunt iura ibi per eum allegata: & idem per eosdem iura ibi tenet Host. est tamen arg. contra. ff. de acqui. hære. si quis mihi bona. ad fi. & sup. eo. lib. de proeu. c. vlt. in fi. Inno. ibi dixit talem excommunicatum non esse: 2 tenetur ti de culpa, de qua alias puniri posset. canon. dolum requirit. Bert. Brix. in fi. quæstionum suarum venerialium, in quæstione quę incipit: aliquis mandauit (& est 89.) dixit quod talis quo ad Deum non tenetur, tamen quo ad ecclesiam excommunicatus est, quod certum videtur.

ADDITIO. Quosdam casus quibus pœnitentia liberata pœna potest de iure patro. enm laici, super 1. glo. Io. And.

a ¶ Cle-

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶Clericum.] large summitur, vt 12. q. 1. duo sunt. [Glo. seq. exemplificat, quærit, & opi. ponit.]

1 Obserua ex hac gl. modũ ꝓbandi ratificationẽ actus per aliũ gesti de quo vide no. in l. 3. ff. de adimen. l. & in l. quo. n. §. 1. ff. rem. rat. habere.

b ¶Tuo nomine.) puta tui 1 contẽplatione seruitor vel amicus tuus clericum qui tibi iniuriam realẽ vel verbalem intulerat, percussit: quem tu postea ratũ habẽdo receptasti, & magis amicum habuisti. Sed qd dices retento hoc themate: si ille amicũ vel seruitorẽ talem nõ receptauit, vel illũ expulit, nec per aliqua exteriora põt apparere qd ratum habuerit: sed tamẽ in veritate ratum habuit in corde? Dixit Host ꝫ eo. mulieres, talẽ quo ad Deũ esse legatum, non tñ quo ad ecclesiam militantem quæ nõ iudicat de occultis, de simo. sicut nobis, & sup. eo. a nobis 2.

[Glo. seq. respon. per quæstionem.]

c ¶Incurris.) Ex rati habitione prædicta. dico ergo eum excommunicatum ex nunc scilicet ex quo ratũ, habuit, non ex tunc quo fuit facta iniectio: licet infra dicatur ratihabitionẽ retrotrahi: quia satis trahitur ad tẽpus anterius cum ex facto anteriori ligat, licet exnũc: nec enim ſnia excõicationis trahitur retro, sicut aliæ ſententiæ, ſup. eo. licet. quę ſtatim ligat, aut non ligat, nec ſuſpendit effectum ſuum ſup. de appel. paſtoralis, & facit quod dixi. ꝫ eo. venerabilibus. §. porro. in gloſ. poſt diffinitiuam. Io. And.

d ¶Comparari.] vt infra de reg. iur. ratihabitionem, & dic vt ibi no.

e ¶Non ſit facta.) puta inimicus inimicum ſibi clericum percuſſit: ego gaudeo, forte illum poſtea recepto, & illi communico.

ADDITIO. Tunc tamen incurro minorem: & ſm hoc exemplum quod dixit tex. vltius intelligendum eſſet de maiori. Io. And.

f ¶Geſtum) iuſ. de reg. iur. ratum quis, & dic vt ibi.

† al. illius.

in clericum a tuo b nomine violentas; ſi hoc ratum habueris, excommunicationem latam a canone in cunctanter incurris: c Cũ ratihabitio retrotrahatur, & mandato debeat comparari. d Si vero iniectio eadem tuo nomine non e ſit facta, tunc licet pecces ratam habendo eãdem nõ tamen propter hoc excõi cationis vllius † vinculo innodaris; Cum quis ratũ hẽre nequeat, quod eius nomine non eſt geſtum. f

¶Idem.

¶Tempore interdicti etiam ſani ad pœnitentiam admittuntur, niſi ſint excõicati; qui non niſi in mortis articulo admittentur, vel niſi cauſam dederint interdicto; qui non admittentur, niſi ſatisfaciãt vel caueant prout poſſunt. Item illo tempore Miſſa & alia diuina officia ſub pœna diſtributionum ſicut prius in eccleſiis celebrantur ianuis clauſis; plane ſine excommunicatis & interdictis, & ſonitu campanarum. Et quater in anno alte cum campanis, & ianuis apertis excõicatis interdictos admittere; ita tamen quod hi propter quorum exceſſum latum eſt, non appropinquent altari. In cæteris ſeruandum eſt interdictum; Et reuocata ſunt priuilegia vltra id quibuſcunque conceſſa. h.d. Io. And.

CAP. XXIIII.

ALma mater g Eccleſia plerunque nonnulla rationabiliter ordinat & conſulte, quæ ſuadente ſubiectorum vtilitate poſtmodum conſultius ac rationabilius reuocat, † in meliuſve commutat. a

¶ Sane a noſtris dudum fuit prædeceſſoribus conſtitutum, vt in terris ſeu locis eccleſiaſtico ſuppoſitis interdicto, nulla (certis caſibus & ſacramentis b exceptis) diuina celebrentur officia, uel miniſtrentur eccleſiaſtica ſacramenta. Quia uero ex diſtrictione huiuſmodi ſtatutorum excreſcit indeuotio populi pullulantur hęreſes, & infinita pericula animarum inſurgunt, c ac Eccleſijs ſine culpa d earum debita obſequia ſubtrahuntur: cum fratribus noſtris deliberatione habita ſuper his diligenti: Concedimus, quòd tempore interdicti ab homine, uel a iure c prolati, non tantummodo morientes, ſed † etiam uiuentes, tam ſani f etiam quàm infirmi, ad pœnitentiam (quæ propter pronitatem & facilitatem hominum ad peccandum, g ſumme neceſſaria eſt) licite admittantur: h dum tamen excommunicati non fuerint, quos admitti (præterquam in mortis † articulo) 1 nolumus ad eandem. Illis etiam propter quorum culpam, dolum vel fraudem lata eſt ſententia interdicti, vel qui ad perpetrandum delictum, cuius occaſione ipſum interdictum eſt latum, præbuerunt auxilium, conſilium, vel fauorem: niſi de ipſo delicto (ſi ſint tales quòd id facere valeant) prius ſatisfecerint, vel de ſatisfaciendo idoneam k dederint cautionem: aut ſi ſatisfacere nequeunt, vel huiuſmodi cautionẽ præſtare iurauerint, l quòd cum poterunt ſatisfacient: & ad ſatisfactionem huiuſmodi per eum vel per eos, qui facere ipſam debent & poſſunt, præſtandum, dabunt conſilium, & auxilium, ac iuxta poſſe ſuum fideliter laborabunt: non eſt pœnitentiæ ¦ beneficium aliquatenus concedendũ. † Nam int mortis, al ticulo nu. la eſt ca ſuum re ſeruatio: atq; ideo omnes ſa cerdotes quoslibet pœnitẽtes à quibuſ uis peccatis, & cẽſu ris abſoluere põt, ita Conc. Trid. ſeſſ. 14. ca. 7. de caſuũ reſeruatiõe. 3 Vide Cõc. Trid. ſeſ. 6. c. 4. de lapſis & eorũ re paratione

¶Clericum.] large ſummitur, vt 12. q. 1. duo ſunt. [Glo. ſeq. exemplificat, quærit, & opi. ponit.]

b ¶Tuo nomine.) puta tui 1 contẽplatione ſeruitor vel amicus tuus clericum qui tibi iniuriam realẽ vel verbalem intulerat, percuſſit: quem tu poſtea ratũ habẽdo receptaſti, & magis amicum habuiſti. Sed qd dices retento hoc themate: ſi ille amicũ vel ſeruitorẽ talem nõ receptauit, vel illũ expulit, nec per aliqua exteriora põt apparere qd ratum habuerit: ſed tamẽ in veritate ratum habuit in corde? Dixit Hoſt ꝫ eo. mulieres, talẽ quo ad Deũ eſſe legatum, non tñ quo ad eccleſiam militantem quæ nõ iudicat de occultis, de ſimo. ſicut nobis, & ſup. eo. a nobis 2.

[Glo. ſeq. reſpon. per quæſtionem.]

c ¶Incurris.) Ex rati habitione prędicta. dico ergo eum excommunicatum ex nunc ſcilicet ex quo ratũ, habuit, non ex tunc quo fuit facta inie-ctio: licet infra dicatur ratihabitionẽ retrotrahi: quia ſatis trahitur ad tẽpus anterius cum ex facto anteriori ligat, licet exnũc: nec enim ſnia excõicationis trahitur retro, ſicut aliæ ſententiæ, ſup. eo. licet. quę ſtatim ligat, aut non ligat, nec ſuſpendit effectum ſuum ſup. de appel. paſtoralis, & facit quod dixi. ꝫ eo. venerabilibus. §. porro. in gloſ. poſt diffinitiuam. Io. And.

d ¶Comparari.] vt infra de reg. iur. ratihabitionem, & dic vt ibi no.

e ¶Non ſit facta.) puta inimicus inimicum ſibi clericum percuſſit: ego gaudeo, forte illum poſtea recepto, & illi communico.

ADDITIO. Tunc tamen incurro minorem: & ſm hoc exemplum quod dixit tex. vltius intelligendum eſſet de maiori. Io. And.

f ¶Geſtum) iuſ. de reg. iur. ratum quis, & dic vt ibi.

g ¶Alma mater.) Corrigit hæc decretalis in quibuſdam ius vetus, vt infra patebit, & dicit hoc. Tempore interdicti etiam ſani ad pœnitentiam admittuntur, niſi ſint excommunicati, qui non niſi in mortis articulo admittuntur, vel niſi cãm dederint interdicto, qui non admittentur niſi ſatisfaciant, vel caueant gl. ut poſſunt. item illo tempore, Miſſæ & alia diuina officia ſub pœna diſtributionum ſicut prius in Eccleſijs celebrantur ianuis clauſis, plane ſine excommunicatis, interdictis, & ſonitu campanarum. Et quater in anno alte cum campanis & ianuis apertis celebrare poſſunt: & excluſis excommunicatis, interdictos admittere: ita tamen quod hi propter quorum exceſſum latum eſt, non appropinquent altari. In cæteris ſeruandum eſt interdictum, & reuocata ſunt priuilegia vltra id quibuſcunque conceſſa. hoc dicit. Et poteſt diuidi in quattuor partes: in prima præmittit prœmium vſque ibi: Sane, ibi ſecunda, in qua tractat de ſacramento pœnitentiæ, quomodo & quibus ſit exhibendum tempore interdicti vſque ad §. Adiicimus. Ibi tertia. Vbi tractat quomodo diuina officia ſint illo tempore celebranda vſque ad §. Cæteris, ibi quarta & vltima, in qua quo ad ęqtera ſeruari præcipit interdictum, & priuilegia contraria reuocat.

(Gloſſa ſecunda allegat duas concor. dat ſimile, & ponit notabile.

Sed vtrum ſit indiſtincte verum, quod tempore interdicti non debent celebrari diuina? Reſpondet quod non, ſed intelligitur quòd non debent celebrari diuina publice apertis ianuis, & pulſatis campanis: ſed poſſent celebrari diuina non cantando, ſed ſubmiſſa voce: & prębẽdati nõ intereſſentes horis diuinis perdunt ſuas diſtributiones, quèadmodum, ſi diuina celebrarẽtur alta voce: ſed iſtud fallit ſi quatuor feſtiuitatibus: vt delicet in feſto Paſchæ, Natiuitatis Domini, Pentecoſtes, & Aſſumptionis Beatæ Mariæ Virginis: in illis quattuor feſtiuitatibus licet locus ſit interd. ctus, poterũt pulſari, cãpanę, & celebrari diuina alta voce; etiam admiſſis interdictis in auditione diuinoꝝ officiorũ: & cũ illis qui ſunt cauſa interdicti: ſed debent remotius ſtare, & non debent appre pinquare ad altare pro faciendis ſuis oblationibus, vel cauſa orandi. Poſtea Romanus põtifex iubet antiqua iura obſeruari, non obſtantib. illis, quæ in 3tium ſtatuuntur. No. primo ꝙ interdictum quęque refertur ad locum, & non ad perſonas loci; quę ſit econuerſo, vt ſup. eo. tit. & lib. cap. ſi ciuitas. Nota ſecundo, ꝙ ex non celebratione diuinorum & ſubſtractione ſacramentoꝝ inſurgit hęreſis, indeuotio, & periculum animarum. Zabarel.

[Glo. prima ſummat. & diuidit.]

g ¶Alma mater.) Corrigit hæc decretalis in quibuſdam ius vetus, vt infra patebit, & dicit hoc. Tempore interdicti etiam ſani ad pœnitentiam admittuntur, niſi ſint excommunicati, qui non niſi in mortis articulo admittuntur, vel niſi cãm dederint interdicto, qui non admittentur niſi ſatisfaciant, vel caueant gl. ut poſſunt. item illo tempore, Miſſæ & alia diuina officia ſub pœna diſtributionum ſicut prius in Eccleſijs celebrantur ianuis clauſis, plane ſine excommunicatis, interdictis, & ſonitu campanarum. Et quater in anno alte cum campanis & ianuis apertis celebrare poſſunt: & excluſis excommunicatis, interdictos admittere: ita tamen quod hi propter quorum exceſſum latum eſt, non appropinquent altari. In cæteris ſeruandum eſt interdictum, & reuocata ſunt priuilegia vltra id quibuſcunque conceſſa. hoc dicit. Et poteſt diuidi in quattuor partes: in prima præmittit prœmium vſque ibi: Sane, ibi ſecunda, in qua tractat de ſacramento pœnitentiæ, quomodo & quibus ſit exhibendum tempore interdicti vſque ad §. Adiicimus. Ibi tertia. Vbi tractat quomodo diuina officia ſint illo tempore celebranda vſque ad §. Cæteris, ibi quarta & vltima, in qua quo ad ęqtera ſeruari præcipit interdictum, & priuilegia contraria reuocat.

(Gloſſa ſecunda allegat duas concor. dat ſimile, & ponit notabile.

a ¶Commutat.] quia ſecundum varietatem temporum ſtatuta expedit variari, ſupra de conſang. & affin. non debet, & opt. me. 63 diſtin. quia ſancta §. verum. nam etiam ptiuilegium reuocatur cum tendit ad noxam. ſupra de decim. ſuggeſtum. Et no. quòd raro inuenies, & forte nunquam (ſaluo eo quod dixi. ſupra de hæret. contra Chriſtianos) ꝙ conſtitutio Bonifacii reuocet ius, antiquum, quin verba exprimat, quæ hoc denotarent, vt vides hic, & ſupra eodem lib. de reſcript. ſtatutum. ſupra de conceſſio. præbenda. 2. & de cenſi. feticis. ſupra eod. licet hoc non ſit neceſſe, vt ſupra eo. lib. de conſt. cap. 1. eſt tamen vtile, vnde non debemus eſſe faciles ad dicendum per ſuas conſtitutiones vetera iura eſſe correcta, vbi id non exprimit. quia ſi hoc intenderet, in illis expreſſiſſet, vt in illis. ad hoc ſupra de celeb. Miſ. cum Martheus. verſi. Ioannes, cũ ſuis concor.

[Gloſſa ſequens ſpecificat ſacramenta per miſſa.]

b ¶Sacramentis.] permittebatur enim baptiſma paruulorũ, pœnitentia morientium, & viaticum, cõfirmatio in fronte. ſupra de ſpon. non eſt 1 de pœnit. & remiſ. ꝙ in ſ. ſup. eod. reſpon. permittebatur etiam confectio chriſmatis. ſupra eodem tit. & lib. 10 Miſſæ ſemel in ſedo corpore Chriſti ꝙ infirmis. ſupra eodem permittimus. tenet ẽt matrimonium contractum ab excommunicato maiori. ſup. de eo qui dux. in matrim. quam pol. per adul. ſignificaſti. licet enim illud ſit ſacramentum, non tamen ſic confertur gratia per illud ſicut per alia. 2 de hoc. 1. q. 1. quicquid.

c ¶Inſurgunt.] & omnibus his fuit prouidendum. ſupra de conſtit. cap 2. de ſepul. cap. 1. Audiui de quodam loco in Marchia, quòd tanto tempore ſteterat interdictum, quòd facta relaxatione homines illius loci 20. & 30. annorum qui nunquam audierant Miſſam, dicebant presbyteros celebrantes.

ADDITIO. Simile quod dicit Hiero. ad atheranchiam, ubi loquitur de natis in obſidione, qui non deglutiebant quam non nouerant libertatem Ioan. And.

d ¶Sine culpa.] quod regulariter eſſe non debet, ſ. de reg. iur. ſine culpa. cum ſuis concor.

e ¶Aliare.) ponę exemplum ſup eod. lib. de elect. nbi dicitur ſacramenta ſunt ſacramenta ſine periculum §. ciuitas. de cenſi. quamquam. de immun. eccleſ. de uſu. cap. 1. de pœnis. cap. ulti.

f ¶ſani.] uide quòd uerificatur hic falſa opinio, quam poſuerat Goffre. ſupra de ſpon. non eſt nobis. in fi. ubi dicit textus, pœnitentias morientium, dicebat Goffred. Tancre. & Vinc. & etiam uiuorum: quoniam nulli deneganda eſt, pœnitentia: allegat. de pœnit. & remiſ. quòd quidam. de pœnitent. diſtinct. ult. cap. ulti. prophetauit, & ſuo tẽpore falſum dixit, licet hodie per hanc decret. ſit uerum.

g ¶Ad peccandum] quia procliuis eſt curſus ad uoluptatem, & natura imitatrix eſt uitiorum. 20. quæſtione. 3. procliuis & omnis ætas ab adoleſcentia prona eſt ad malũ. 12. quæſtione 1. omnis ætas. & natura humana facile labitur ad delicta. in authen. de monachis. §. ſi uero his. col 1. unde eſt pœnitentia ſecunda 3 poſt naufragium tabula, quaſi uſtinemur poſt caſum. de pœnit. diſt. 1. ſecunda poſt naufragium. & poſtq baptiſmum, qui lapſus fuerit in peccatum, per eam reparatur. ſup. de ſumma trin. firmiter, ad fidem.

[Gloſſa quærit, argu. pro, ſoluit contrarium]

h ¶Admittantur.] ſed, nunquid talibus ſanis poſt pœnitentiam dari poſſet Euchariſtia? & uidetur ꝙ ſic: cum ipſa per pœnitentiam intelligatur. ſupra de pœnit. & remiſſ. quod in te. Sed dic contra, 4 nam licet eo caſu per pœnitentiam intelligatur uiaticum, vt ibi non tamen ſimpliciter Euchariſtia: nam iſta eſt regula à canone tradita, ꝙ nulli pœnitenti eſt denegandum in morte uiaticum. 5 50. diſt. pœnitentes. in fi. licet igitur Euchariſtia, ut uiaticum eo tempore permittatur his qui ſunt in uia huius ſæculi: non tamen ſanis reperio permiſſum, & ſic antiquitati ſtabo, & dicam prohibitum. C. de appellat. præcipimus ad hoc inf. §. proxi. in fi. ubi dicit, ſolummodo.

ADDITIO. Sic circa ſacramentum nihil ſit immutatum, niſi quo ad pœnitentiam. & idem Arch. Io. An.

i ¶Articulo.] tunc enim ipſi pœnitentes abſolui poſſunt à ſacerdote. ꝫ. de ſepul. c. fin. ſetiam ſi tale eſſet excommunicationis genus, quod non poſſent abſolui niſi à papa. 17. q. 4. ſi quis ſuadente.

k ¶Idoneam.] ergo non nudam, ſed pignora uel fideiuſſores. C. de uerb. ſign. ſancimus.

l ¶Iurauerint.] ad idem ſupra de donatio. inter uirum & uxorem. per neſtras. C. de epiſco. & cle. authen. generaliter.

4 Idẽ Archid.

5 Quid ſit illud uiaticum Panor. ponit ca. qſi in te hic alleg. tex. in c. inter rogo. q. 1. Font. Cautio idonea pignora uel fideiuſſores cõprehẽdit, nõ nudã promiſſionẽ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Relaxatio.] facit ad ea quæ not. de pœnit. & remiſ. quod in te.in fi. 1 igitur ſi is propter cuius culpam latum eſt interdictum, ſatisfacere vult, tolletur interdictum: ſi non propter eius culpam, ſed alterius ipſe punitur, eius ſatisfactio non requiritur ꝛ. eod. tit. & lib. ſi ſententia. § 1.

1 Et uide ibi q̃ poſt Inn dixi ſup ſi. ul. gl. Io. An.

ſi autem culpabilis fuit, puta conſiliarius vel auxiliarius, licet tollatur cautio & ininngatur pœnitentia non relaxabitur interdictum.

b ¶ Eccleſiis] non intelligas de eccleſiis interdictis, ſed ſitis in loco interdicto, quod patet ſupra. § 1. ibi, terris ſeu locis. ad idem ſupra de verbor. ſigni. cum in partibus. ſic etiam loquitur ſupra de pœnit & remiſ. quod in te. de priuileg. quod nonnullis ibi, cum commune terrę fuerit interdictum.

ADDITIO. Ad huius intellectum vide quod ſcripſi ſupra eodem tit. & lib. cap. præſenti ſuper verſ. loca. Io. And.

c ¶ Monaſterii] & nomine eccleſiarum intelliguntur monaſteria. 54. diſt. cap. abbati. §. hac autem auctoritate.

ADDITIO. Vide quod not. & dixi ſupra eod. lib. de ſuppl. neglig. prælat. grandi. inuer. præſertim. in glo. no. & ſuper ipſa. Ioan. And.

d ¶ Sicut prius.] hoc ſtatim determinat p̃ ſequentia.

Nec tunc etiam quo ad iſtos vel alios, qui circa hoc minime deliquerunt (vbi ciuitas, vel locus alius, ſeu vniuerſitas interdicti exiſtunt) facienda eſt relaxatio [a] interdicti, ſed eſt eis ſolummodo iniungenda pœnitentia ſalutaris.

¶ Adijcimus præterea, quod ſingulis diebus[b] in eccleſijs [b] & monaſterijs [c] Miſſæ celebrentur, & alia dicantur diuina officia, ſicut [d] prius: ſubmiſſa tamen voce, ianuis clauſis, excommunicatis ac interdictis [e] excluſis, & campanis etiam nõ pulſatis. Et tàm canonici, quàm clerici eccleſiarum, in quibus diſtributiones quotidianæ illis, qui horis interſunt canonicis tribuuntur: [f] ſi ad officia non venerint ſupradicta, diſtributiones eaſdem amittant: ſicut interdicto perderent non extante, ſi diuinis officijs non adeſſent.

¶ In feſtiuitatibus vero Natalis Domini, Paſchæ, ac Pentecoſtes, & Aſſumptionis & Virginis gloriоſæ, campanę pulſentur, & ianuis apertis, alta voce diuina officia ſolemniter celebrentur, excommunicatis prorſus excluſis, ſed interdictis apmiſſis: quibus ob reuerentiam dictarum ſolemnitatum (& vt ipſi ad humilitatis gratiam & reconciliationis affectum † facilius inclinentur) præfatis diebus participationem permittimus diuinorum: ſic tamen quòd illi, propter quorum exceſſum interdictum huiuſmodi eſt prolatum, altari nullatenus appropinquent. [h]

¶ Cæteris, quæ circa obſeruationem interdictorum à noſtris ſunt prædeceſſoribus inſtituta, in ſuo robore duraturis: non obſtantibus quibuſuis priuilegijs, eccleſijs, monaſterijs, ordinibus, religionibus, ſeu perſonis eccleſiaſticis, ſ ęcularibus, vel regularibus, exemptis & non exemptis, ſub quauis forma vel expreſſione verborum ab Apoſtolica ſede conceſſis, [i] quæ contra tenorem præſentis conſtitutionis nullis volumus ſuffragari: cum quibuslibet tàm ſæcularibus, quàm regularibus ſufficere debeat, vt tempore interdicti modo præmiſſo diebus celebrẽt ſupradictis.

[Gloſſa ſequens definit alterationem : ſecundo quærit & ſoluit.]

g ¶ Aſſumptionis.] nota terminatam altercationem quærentium quod eſt ſolemnius feſtum: an feſtum Aſſumptionis, an feſtum Natiuitatis 3 virginis gloriоſę: habet enim Eccleſia quod ſit celebrius feſtum Aſſumptionis, vt hic vides. Videbat. & ſupra de obſeruat. Io. And. ieiu. cap. 1. Sed in his feſtiuitatibus quantum poterit celebri? Dic q̃ in vigilia feſti ad veſperas; 4 quia tunc quo ad officium vſque ad veſperas feſti. uæ diei incluſiue, cõ pletorum autem & re liqua poſt veſperas cã tare non poterunt ſecundum hanc formã per iura prædicta.

h ¶ Appropinquent.] Vberiorem gratiam igitur habebunt qui non peccauerunt, ſ ii qui peccauerunt, & merito: nam & ſpeciale eſt in hac ſententia contra regulam iuris quòd alius pro alio puniatur. ſupra de iniu. & damno dato. cap. vnico.

[Glo. ſeq. exemplificat, ſecundo ſoluit duo dubia.]

i ¶ Conceſſis] erant fratres Minores, prædicatores, & quidam alii priuilegiati, vt ſupra. certis ſuis feſtiuitatibus celebrare poſſent tempore interdicti, interdum vſque ad octauas: hæc & ſimilia priuilegia ſunt reuocata: puto. [Idem Archidia.] etiam per hæc verba generalia reuocatum priuilegium Templariorum & Hoſpitalariorum, quo in eorum locum ecclęſia in loco tempore interdicti, & celebrantur diuina. ſupra de priuileg. vt priuilegia. Et intelligas de prioribus priuilegiis, quæ reſpicit hæc conſtitutio, non de poſterioribus: cum ſibi vel ſucceſſoribus legem imponere non potuerit: licet indicare potuiſſet. ſup. eod. lib. de reſcrip. cap. vlt. C. de legi. digna vox. de elect. innotuit, in antiq.

do aduentu ſemel in anno aperibatur vna eccleſia in

2 Hęc uerba uſq; in finẽ huius gloſſulæ nõ ſũt de gl. I. An. nec hũc uetuſtioribus. Illa aũt uerba, & pro pecunia, intellige q̃ põt recipi pecunia non tanquam precium ſed ad ſuſtentationẽ & pro eleemoſyna.

a Et ſic dicit Ioan. And. in ſuis additionibus.

b Et ſic dicit Ioan. And. in ſuis additionibus.

c Et ſic dicit Ioan. And. in ſuis additionibus.

d Et ſic dicit Ioan. And. in ſuis additionibus.

e ¶ Interdictis]quid de non interdictis? Videtur à contrario quòd eis præſentibus poſſit celebrari: ſed dic contrarium, quia interdicto loco omnibus interdictum intelligitur ibi audire diuina, niſi ſuper hoc ſint priuilegiati, & videtur expreſſum ſupra eo. lib. de priuileg. licet. quæ decret. etiam videtur ſuperflua per iſtam. Sed dic vt dixi, in princip. immo ſi decret. illa intelligeretur de priuilegio iuris communis, puta dato hodie per hanc decret. ibi eſſet caſus.

f ¶ Tribuuntur.] & illis tantum, non aliis tribus debent, & conſuetudo contraria non valet. ꝛ. eod. lib. de elec. non reſi. cap. vnico.

DE VERBORVM SIGNIFICATIONE.

¶ Dictum fuit ſupra per diſcurſum titulorum præcedentium de variis conſtitutionibus editis ſeu factis circa iudices, circa iudicia, circa clericos, circa matrimonium, & circa delicta, vtrum quia aliquotiens dubitatur de ſignificatione verborum poſitorum in dictis conſtitutionibus: ideo annectitur titulus præſens, de verborum ſignificatione.

TITVLVS XII.

De verborum ſignificatione.

¶ Innocentius quartus.

¶ *Declarat hic Innocentius quid ſignificet verbum priuilegij; Recepimus vos in proprios filios Eccleſia Romanæ. & quis locus dicatur eſſe deſertus. h. à. Io. And.*

CAP. I.

VEniens.] Iſta decret. diuidit in quinq; partes: primo declarat quid conferat priuilegium filiationis. Secundo ibi, illum. quis locus dicatur deſertus, & circa eccleſias talium locorum quatuor articulos declarat: Tertio in §. Cæterum diffinit articulum decimarum: Quarto ibi, In aliis. fit relatio iuris epiſcopalis, & parochialis: Quinto ibi: Per declarationem. fit proteſtatio de iure vtriuſque. Et ſcias grout infra tangit gloſſa quæ incipit, Sed in quo. quod fratres Templi & Hoſpitalis in quæſtione, quam habebant cum Epiſcopo Tyberiacenſi produxerunt quædam priuilegia Alexandri, & Lucii, de quorum certis verbis dubitabatur quid ſignificarent: q̃ hic in principio diffinitur. Sed Innocentius tangit, & dicitur S. Iacobi, & eſt in Hiſpania, & ſunt laici vxorati, habent tamen clericos in ſuo ordine, & ſic legentes clarius, q̃ hic loquitur de quodam ordine, qui certis diebꝫ. in ſeptimana abſtinentes a thoro vxorum, habent aliquæ obiectiones, de quibus infra dicetur. Et quod in c. ſequitur, ideo non ſummauit, quia non reſpicit titulum. Ioan. And.

CASVS. Romanus Pontifex, Hoſpitalarios S. Ioannis recepit in proprios & ſpeciales filios ſedis Apoſtolicæ, ſecundum communem intellectum huius ca. & ſuper hoc fuit confectum inſtrumentum authenticũ ad fidem ſuper hoc faciendam, poſſea accidit, q̃ aliqui iſtorum Hoſpitalariorum perpetrauerunt aliqua delictatione quorum fuerunt conuenti coram ordinario loci in cuius diœceſi perpetrauerant delicta, qui Hoſpitalarii conuenti excipiendo propoſuerunt, q̃ nõ tenebantur litigare coram diœceſano, quia erant exẽpti à ſua iuriſdictione, & produxerunt dictum inſtrumentum: Ad illud probandum dicebat diœceſanus, q̃ per illa verba, Recepimus vos in proprios & ſpeciales filios: non erat exempti a iuriſdictione ordinarii, & per conſequens tenebantur coram eo litigare: Conſultus Romanus Pontifex interpretando, ſeu declarando illa verba, reſpondit, q̃ per illa uerba non uidebatur fuiſſe eis exemptio à iuriſdictione ordinarii, qd ergo important illa uerba? Rñdet Romanus Põtifex, q̃ illi, qui ſic ſunt recepti in proprios & ſpeciales filios Romanę eccleſię, non poterunt excõicari, ſuſpendi uel interdici à quo quam iudice, quã à Papa, uel eius delegato, & hoc importãt illa uerba, ſed per hoc nõ ſunt exempti à iuriſdictione ordinarii. Sed ponamus, q̃ Romanus Pontifex Hoſpitalariis S. Ioannis, dedit priuilegium, ut ipſi in locis deſertis ad ipſos ſpectãtibus, poſſint capellas ædificare ſine licentia diœceſani: Itẽ q̃ poſſent præſentare diœceſano clericos idoneos ad ſeruiendum in illis capellis: Dubitatum fuit de iſto uocabulo, Deſertis, quis locus dicetur deſertus? Conſultus Romanus Pontifex, rñdet, q̃ ille locus dr̃ deſertus in hoc caſu quantum ad propoſitum noſtrum, qui non fuit cultus à memoria hominum à Chriſtianis, uel Sarracenis, uel etiã ſi fuit cultus à Sarracenis, non tamen à fidelibus a memoria hominum, tunc ille locus dr̃ deſertus quãtum ad effectum priuilegii, vt ipſi Hoſpitalarii poſſint in eo ędificare capellas, & vti priuilegiis à ſede Apoſtolica ſibi ꝑceſſis in locis deſertis. [Recepimus.] huc uſq; durant illa verba: [In præmiſſis.] quia in aliis caſibus dicitur deſertum à tempore, quo quis renunciauit appellationi: licet nõ ſit lapſum tempus memoriam hominum excedens. [Subiecti.] licet dicti fratres haberent facultatẽ conſtituendi eccleſias in locis deſertis, & inſtituendi clericos ibi, tamen quia non eſt cõmiſſa cura animarum ipſis clericis, ideo debent præſentare diœceſano, vt committat illis curam animarum. Et licet iſti Hoſpitalarii poſſint inſtituere clericos in illis capellis, inſtitutione quæ dicitur inſtitutio collatiua tituli: non tamen poſſunt inſtituere inſtitutione auctorizabili, ſed requiritur q̃ adeant diœceſanum, vt dictum eſt. [Reſeruato.] quia ſi iſti Hoſpitalarii habeant proprias poſſeſſiones in locis deſertis, quas poſſeſſiones ipſi colunt propriis manibus vel propriis ſumptibus coli faciunt, ipſi ſoluunt decimas illis clericis ſui ordinis, & non parochialibus eccleſiis. Sed vtrum eorum clerici, qui recipiunt decimas, debeant ſoluere quartam epiſcopo? Reſpondet, q̃ non: immo in hoc ſunt priuilegiati, vt non ſoluant aliquam portionem epiſcopo pro iure decimandi, ſed de aliis poſſeſſionibus, quas non colunt, nec coli faciunt propriis ſumptibus, debent ſoluere decimas epõ. [Derogari.] Hoc refertur ad primum dictum capituli, hoc eſt, per illa verba, Recepimus vos in ſpeciales filios Romanæ eccleſiæ, nõ probant exẽptionem: tñ dixit Roma. Pontifex. q̃ ſi iſti fratres obtinuerunt à ſede Apoſtol. exemptionem, non intendit per hoc præiudicare aliis ſuis defenſionibus, per quas poſſent probare exemptionem maiorem: ſed ſolum intendit declarare q̃ per illa verba, Recepimus vos in proprios & ſpeciales filios ſedis Apoſtolicę, non probatur plena exemptio. Notã pr mo principalem effectum principii huius cap. videlicet, q̃ per illa verba: Recepimus vos in proprios & ſpeciales filios Romanę eccleſię, nõ probatur plena exemptio: ſecus ſi papa dixiſſet, recepimus vos in proprios & ſpeciales ſubiectos Romanę eccleſiæ, vt in ca. ſi papa. de priuileg. Nota vlterius quid important illa verba, Recepimus vos in proprios & ſpeciales filios Romanæ eccleſiæ: nam important, vt illi fratres non poſſint excommunicari, vel ſuſpendi, aut interdici ab alio quam à papa, vel legato de latere. Et licet textus non faciat mentionem de ſuſpenſione, tñ eſt idem dicendum ſicut de interdicto: nam ſuſpenſio eſt quoddam interdictum, vt dicit glo. Nota q̃ locus dr̃ deſertus, qui à memoria hominum non fuit cultus, & talis cultus appellatur noualе. Et dr̃ noualе, terra de nouo reducta ad agriculturam, quæ non fuerat culta à memoria hominum. Et ponderanda eſt dictio, Hominum, per hoc enim ſoluitur quęſtio vtrum illa terra dicatur noualis, quæ non fuit culta à centum annis: nec fuerunt percepti fructus, ſed tñ apparent ſulci, & apparet q̃ aliàs fuit culta? Dicẽdum, q̃ nihilominus dr̃ talis terra noualis quia ſulci non ſunt in memoria hominum. Et ſic licet in aliqua terra appareãt ſigna: dum tamen non fuerit culta à memoria hominum: illa terra dicitur noualis. Nota quòd quis non poteſt ædificare eccleſiam in loco non exempto ſine licentia diœceſani. Quid ſi de facto ædificauit abſq; licentia diœceſani? Dicendum q̃ locus ille non debet deſtrui: ſed dos applicabitur epõ, qui poterit de illa eccleſia diſponere, & in ea clericum inſtituere: non ad

Universidad de Deusto
Biblioteca

præsentationem ꝙdificantis, & illi clerico assignare illam dotem. No. ꝙ fratres S. Ioannis non sunt à iurisdictione diœcesanorum exempti, priuilegio clausо in corpore iuris, quia dicit textus, ꝙ bene apparet, ꝙ fuerunt recepti in proprios & speciales filios Romani pōtificis, sed protestatur papa, ꝙ non intendit derogare eorum priuilegijs si habeant ampliora priuilegia. No. vnum casum, in quo decima non soluitur ecclesiæ parochiali, sed clericis illius ordinis, vt si fratres S. Ioannis habeant possessiones, quas excolunt vel excoli faciūt propriis sumptibus, non soluunt decimas ecclesijs parochialibus, sed clericis sui ordinis.

† Petr. de Anch. negat p hūc tex., ꝓbari legatos cognoscere posse, d causis exēptorū, qa hic est priuilegiū, non ius, / cōe, ātē æqparat ordinariis, q exēptos non iudicāt, no ꝛ. de of. leg. trāslationē Font.

Nota casum, in quo eps non consequitur quartamdecimarum: videlicet clericis fratrum S. Ioānis & hoc verum de decimis receptis à terris, quas excolunt propriis manibus, vel propriis sumptibus excoli faciunt, secus si dederint illas possessiones alii excolendas, vel in emphyteusim, vel ad perpetuum censum, ideo fratres S. Ioannis qui tradunt aliis suas possessiones, sub hac qualitate: tradimus tibi tales possessiones gratas & exemptas à solutione cuiuscunque decimę, male faciunt, nec illo modo possunt tradere suas possessiones, & hoc verum nisi habeāt amplius priuilegium: nam priuilegium tantum valet, quantum sonat.

Nota etiam, quòd per receptionem in proprios filios, non conceditur exemptio, de quo vide supra de priuileg. si Papa. Nota finaliter argum. quòd legatus de latere potest se intromittere, de reseruatis Romano pontifici. de quo supra de offi. deleg. quod translationem. Dominicus.

[ꝓrima glossa summat.]

a ¶ Veniens.] Declarat hic Innocentius quid significet verbum priuilegii: Recipimus vos in proprios filios ecclesiæ Romanæ, & qs locus dicat esse desertus.

b ¶ per illa verba.] quasi dicat, possent illi habere alia priuilegia per quæ essent exempti, sed per ista nō sunt, est enim quædam declaratio, per quam non prēiudicatur aliis defensionibus, vt dicit in fi.

c ¶ Non intelligi.] Idem habes ꝛ. eod. lib. de priuileg. si Papa. §. similiter. & vide ꝛ. de hoc in glo. sed in quo sunt isti priuilegiati.

d ¶ Latere.] nota igitur differentiam inter legatos de latere & reliquos. ad idem sup de offi. leg. c. penul. & sup eo tit. c. 1. Satis est ergo hic, ꝙ verba aliquid conferant & aliqđ operantur. sup. eo tit. abbate.

[Glo. seq. soluit duo dubia.]

e ¶ Interdici.] satis puto idem in suspensione, cū illa sit quoddam interdictum: & omnia ea continē tur sub appellatione censuræ. supra eod. tit. quærenti. Et quod dicit, à quoquam, intelligo etiam ordinario. Nec obstat sup. eod. lib. de priuileg. ne aliqui. quia vt ibi dicitur, illa decreta. non habet locum in religiosis, quibus concessum est priuilegium tale. ratione loci vel ordinis. ad idem supra eo. lib. de priuileg. cap. 1. §. in eos.

1 Hoc patet s. e. t. is cui, cōiuncto s. rū. e. t. & 2. ad id. 3. tit. e. t. idem, si quis cui illa decer. eod. tit. decret. epōd. s. eod. lib. de priuileg. & decret. sup eo lib. de offic. deleg. lib. Ant.

f ¶ penitus.] ſ quia non est memoria, ꝙ habitatus, vel cultus fuerit à Christianis, vel Sarracenis, & idē in sequenti casu, scilicet quando habitatus vel cultus fuerit, scilicet à Sarracenis: nec est contrarij memoria scilicet ꝙ à Christianis fuerit habitatus, vel cultus.

g ¶ Detentus.] supra de re iud abbate. eod. lib.

h ¶ Construendas.] petita licentia à Papa, vt infra ver. quas in locis.

i ¶ Legis diœcesanæ.] est lex diœcesanæ, & lex iurisdictionis, de quibus plene no. 10. q. 1. in summa. & supra de offic. ord. dilectus. subeuntes ego lege iurisdictionis præter id, quod sunt exempti per priuilegium Alexandri, vt sequitur.

ADDITIO. Vnde sub diœcesanis poterunt: conuenire secundum Innoc. & vide ꝙ not. supra eodem lib. de priuileg. c. 1. in cos. in glo. 1.

k ¶ petita.] intelligas & obtenta, confidenter autem postulent, quia illam obtinebunt. sup. eod. lib. de censi. Romana. ver. si vero.

l ¶ A sede Apostolica.] aliàs sufficit licentia diœcesani. de consec. dist. 1. nemo. & concor. ad hoc sup. eo. lib. de priuileg. auctoritate. vbi quo ad hoc distinguitur inter loca exempta & non exempta.

m ¶ Examinandi.] ne ad animarum regimen promoueantur indigni, cum hoc casu promotori inferatur pœna. ꝛ. de elec. nihil est. est enim ars artium, regimen animarum. sup. de ætat. & qual. cum sit.

n ¶ A bcis.] scilicet diœcesanis episcopis.

o ¶ Subiectæ.] concor. sup. de præb. in Lateranen. & c. de monachis. & eod. lib. & eo. tit. c. 1. sup. de priuileg. cum & plantare. §. cum in ecclesiis. Et tales rectores sic instituti sunt perpetui vicarii, nequeuntes absque causa rationabili remoueri. s. eo. lib. de capel. mo. ca. 1. p ¶ Bonis.] vndecunq; prouenient, licite tamen acquisitis. de hoc 14. quæst. 5. in summa. sup. de deci. ex transmissa.

q ¶ A quibus.] clericis scilicet ordinis sui.

[Glo. seq obicit, & soluit exprimendo sex, in quib. obtinent isti fratres.]

r ¶ Persoluāt.] sed in quo sunt isti priuilegiati quoad hoc

hoc: nonne isti fratres de iure sunt priuilegiati, ꝙ non teneantur ad decimas laborum & noualium. ꝛ. de decim. ex parte 1. sunt. n. isti, de quibus hic papa loquitur Templarij, Hospitalarij, Hierosolymitani: qui cū Tybe riacen. epo gonem habebant super diuersis articulis: generalis: a In alijs b eorum possessionibus iure communi, seu quolibet alio ecclesijs parochialibus & diœcesano episcopo reseruato. Per declarationem c autē huiusmodi nolumus defensionib. alijs, seu iuribus partiū derogari.

¶ Nicolaus tertius. †

¶ Declarat manifestū & euidens esse symonima, & idem significare, quo ad casum dec. de elect. si forte. Ioan And.

CAP. II.

CONstōnem d felicis recordationis Greg. defecisset. Sed quid si illud crimen seu vitium non sit euidens, sed manifestum, & potest probari. (Vnde euidens proprie dicitur quod semel factum semper durat. c. euidentia. de accusationibus, in antiquis. sed manifestum dicitur quod non durat in apparenti, sed tamen potest probari de facili) utrum sit idem? Respōdet Romanus pontifex, quòd sic, quia quantum ad hoc euidens & manifestum idem significant. Sed ponamus quod canonici ecclesiæ pictauen. simul conuenerunt, & adinuicem promiserunt mediante iuramēto, & sic est coniuratio, uel sine iuramento, & sic est simplex conspiratio, quòd non reciperent expectantes auctoritate Apostolica, sed eos repellerent, utrum tamquam conspiratores sint puniendi? Respondet quòd sic; Et si per modum statuti hoc fecerint, non valet huiusmodi statutum. Nota primo iuncta gl. differentiam inter euidens & manifestum: nam euidens accipitur pro notorio facti euidentis, quod cunctis apparet. Nota ulterius, quod licet capit. si forte. allegatum, dicat, quod si opponatur contra electum euidens defectus, quòd de illo est prius inquirendum, & deficiens in ꝓbatione puniatur, ac si in probatione omnium defecisset: Idem est dicendum de defectu manifesto, sed hoc poterat colligi in dicto capitulo, si forte, quia ibi fit mentio de defectu scientiæ: qui defectus proprie non dicitur euidens, sed manifestus, quia probatur faciendo debitam examinationem. Nota, quod differentia est inter coniurationem & conspirationē, quia coniuratio est, quando plures simul conueniunt de stando contra aliquem, & suam conuentionem firmant iuramento: Sed conspiratio est, quando plures faciunt monopolium, & conueniunt de stando contra aliquem: sed conueniunt sine iuramento. Et dicitur conspiratio a con, quod est simul: & spiratio, quasi simul', id est, una spiratio. Vel dicitur a con, quod est contra. Et tales coniurationes, & conspirationes, tam secundum leges, quàm secundum canones sunt prohibitæ, secundum leges est tex. in l. denunciamus. C. de his, qui ad eccle confu. l. unica C. de monopo. & imponitur secundum leges grauis pœna. Nota etiam tres modos, quibus potest prouideri dignitatibus, per electionem videlicet, promotionem, & postulationem. Nota finaliter, quod patiens defectum in memoria, uel intellectu, est inhabilis ad dignitatem. Et pondera, quia vult textus, quod talis defectus possit esse euidens & manifestus. Dominicus.

[ꝓrima glossa diuidit & summat, & dicit quid primo declaret.]

d ¶ Constitutionem.] ꝓrimo declarat manifestum, & euidens esse synonima, & idem significare quo ad casum decre de elect. si forte. Secundo declarat conspiratores & coniuratores, q iurauerūt & statuerunt de non

† In pleriſque antiquis codicib. et ꝛpreſſis ita Nicolaus quartus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

recipiendo aliquem in canonicam ad mandatum papæ, donec possent resistere. Tertio declarat tale statutum detestabile & illicitum multis ex causis. Secũda, ibi: Certum. Tertia ibi: Statutum quoque. Et declarat primum dictum, vt supra dixi decre. supra eod. libro. de elect. si forte. Et quæ ibi not. Card. & Guliel.

a ¶ Lugdunensi.] sup. eod. lib. de elect. si forte. cuius verba ad litteram infra sequũtur vsque ad verbum, in illo. vbi ponit declarationem, & hæc omnia vsq; ibi, expone, vt ibi dixi.

b ¶ Defecisset.] vt supra eod. lib. de elect. cap. 1.

[Glos. seq. obiicit, soluit, solutionẽ fortificat.]

c ¶ Manifestum.] videbatur contra: quia constitutio, si forte. loquebatur in euidenti & non manifesto: & aliud videtur euidens, & aliud manifestum. Euidens enim est quod semper palam est & euidenter apparet. 1 Argumen. 1. Quæstio. 1. vt euidenter, & supra de accu. euidentia. ff. de cõtraben. emptio. l. ea, quæ, quod enim est in euidenti, nulla potest fergiuersatione celari. supra de cohab. cler. & mulierum. ca. vlt. supra de offic. ord. c. ordinarii. §. cæterum. eod. lib. Manifestum vero aliquando probatione indiget. 11. q. 3. eorum. de hoc nota. 2. q. 1. manifesta. supra de cohab. cleri. & mul. vestra. Sed contrarium est verum per hanc, constitutionem & merito: nam constitutio, si forte. requirit probationem examinis in euidenti defectu. & probatur manifestum, supra de electio. bonæ 1. C. si mi. se. ma. dix l. 3. ibi, Nisi palam & euidenter ex instrumẽtorum probatione, &c. & præterea hæc duo videntur synonyma. sup eodem tit. cum olim. Nam & si, oppona

† al corporeis.

1 Macrobius sup somno Scipionis li. 2. chartа 23. negari non potest q visus affirmat I.A.

2 Sunt ergo paria aliqd esse uel leuiter posse fieri.

tur euidens defectus scientiæ, non palam: hoc apparet: sed eit necesse examinationẽ fieri; examinatione autem hoc fiet certum. 2 ff si certum petatur. l certum immo etiam not. Gul. in decreta si forte. quòd si obiiciatur contra electum, quòd est omnino illiteratus, & ideo repellendus: licet non dicatur euidenter, uel manifeste, in exceptione habebit locum decreta. ipsius formam: quia idem est verborum sensus, & ideo idem ius esse debet supra de consti. translato. ff. ad legem Aqui. illud & ad hoc facit insti. de excusa. tut. §. similiter ea qui litteras nescit, &c. & formulæ verborũ hodie sunt sublatæ. instit. de uerb. oblig. §. 1. C. de formu. & impetra. act. sublatis. l. 1: & 2. & uerba non debent præualere sensui: sed e contra supra eodem tit. intelligentia. & e, propterea & 1. q. 1. Macion. intelligamus ergo euidentem & manifestum, cuius probatio est in euidenti & manifesto: licet id in exceptionis forma non exprimatur. aliàs sequeretur quòd si dico electum cæcum, ex quo non addo euidenter vel manifeste, nõ haberet locum constitutio, quod esset absurdum.

d ¶ In visu.] vnde oculo carens non promouetur. 55. distin. si Euangelica.

e ¶ Intellectu.] ergo siue memoria, siue intellectu careat, nõ promouebitur ad dignitatem. 39. distinct. Petrus.

f ¶ Ad intentionem cõstitutionis ipsius.] quasi dicat interdum bene sunt diuersa, ut dixi supra in gl. videbatur in prin.

[Glo. seq. no. ad quæstionem quam solus distinguendo.]

g ¶ Statutum.] Ex hoc & ex eo quod dicit in fine, videbatur, quòd canonici possint facere statuta, 3 dummodo aliàs sint licita. Solet dici, quòd capitulum sine episcopo statuta facere non potest, quæ tangant generalem statum ecclesiæ, vel tangant episcopum, vel eius iura. sic intelliguntur de consuetudinibus. sup. de his, q fi. a præla. nouit. tell. n. prælatus caput, a quo non licet membrum recedere, de præscri. cum nõ liceat, & hæc vera sunt, etiam si capitulum talia statuat cũ archidiacono suo, uel ppõsito, vel alio, qui post episcopum præsit capitulo. Si vero statuant super iis, quæ non tangunt episcopum, uel statum ecclesiæ, sed sua singularia negotia: puta quod certis modis quotidianas obuẽtiones distribuant, uel quòd certo modo ad capitulum uocentur, puta per talem campanam, uel alio modo: uel quòd certis temporibus etiam non uocati ueniant ad capitulum, uel his similibus, satis potest dici, quod super his tenet ipsius capitali constitutio sine episcopo aliàs licita, & legitima. ad hoc supra de rescriptis, edoceri. supra de constitutionibus, ex litteris ff. quod cuiusque vniuer. nomi. l. 1. §. 1.

ADDITIO Et de hoc scripsi post Compost. Inno. & Host. de const. cum omnes. in prin. & ibi uidentur quo modo respondetur ad decre. cum dilectus, de elect. & vide quod scripsi de rescri. constitutus. super ea bo, per decanum Ioan. And.

h ¶ prædicto modo.] scilicet cum procuratorio capituli & communibus expensis [Glo.

[Glossa sequens primo ponit pœnam conspiratorum, & tres] actus, a quibus repelluntur, & vn de dicantur, Secundo tractat de prælato auctorizante. Tertio notat ad quæstionem.]

a ¶ Canonicas.] 11. quæstio. 1. coniurationum. & cap. conspirationum. capitu. sequenti, & est pœna taliom depositio, vt ibi. item conspiratores repelluntur ab accusatione, denunciatione, & testimonio contra quos conspiraverunt. 3. quæstio. 4. conspiratores. supra de accusatio. qualiter & quando. & c. cum oportest. de simon. licet. Hely. & c. per tuas. & cap. cum oporteat. Est autem coniurare simul, vel in vnum iurare. Conspirare simul, vel in idem spirare, credo autem, quòd prælatus qui huic constitutioni per capitulum facte auctoritatem in terposuisset, eadem pœna puniretur, omnis enim nostra actus quibus auctoritatem impertimur. Cæle veteri iure enucleau. l. 1. vltra medium. & sup. eodem libro. de præben. si eum & c. si Apostolica. Per hanc decretalem probatur, quòd per instrumentũ probatur crimen: producitur enim instrumentum, in quo continebatur quod tales canonici tale statutum fecerint: per quod prohabebatur illos esse conspiratores. Ad idem supra eodem lib. de iureiuran. cum in potentionibus. [Vbi etiam de hoc in quarta glos. ff. l. 1. quæstio. 6. cap. ei qui §. diffinitiua. uers. nullus. supra de iis, quæ fiunt a præl. quanto in fi.

ADDITIO. Et facit quod not. ff. ad Turpil. in senatus, ad legem Aquil. con-

canonicas[a] puniendos.

¶ *Statutum de non recipiendo aliquem ad Papæ mandatum multis ex causis est detestabile & illicitum. hoc dicit.*

¶ Statutum quoque ipsum (quod capitulo prælibato & singulis eius personis libertatem[b], obedientiam eidem ecclesiæ Romanæ debitam exhibẽdi saltem vsque ad sententiam & † Pontificum Romanorum iudicium, seu speciale mandatum liquido interdicit, promptum futurorum grauaminum & expensarum discrimen ingerens, contra legitimas sanctiones laudabile[c] votum execrantium lites vetat: iniustam item mouere compellit, imquę controuersię seu liti cedendo, bonam fidem, seu cõscientiam agnoscere prohibet, & adigit ad peccandum[d]) conspirationem & coniurationem continere contra libertatem & auctoritatem sedis Apostolicę manifeste, ac aliàs detestabile prorsusque illicitum reputamus.

¶ Idem.

¶ *Constitutio amplissima pœne cunctas declarans hæsitationes, qua circa diui Francisci regulam contingere possunt: præsertim an fratres Minores (quos Cordigeros uocant, illius regulæ professores sint ad omnia Euangelij consilia obligati Et utrum aliquid proprium habere: & pecuniam recipere, legataque sibi relicta agnoscere ualeant: cum multis alijs ambiguitatibus hic luculentissime resolutis.*

CAP. III.

EXijt qui seminat[e] † seminare semẽ suũ; De sinu patris in mũdum veste scilicet humanitatis indutus Dei filius Iesus Christus verbum Euãgelicum faturus in singulos probos & reprobos, insipientes & ignaros, studiosos & desides, & iuxta prophetam colonus futurus, in terra semen suum doctrinam Euangelicam sine delectu dispersit in omnes, qui omnia tracturus ad se, omnes saluare venerat: qui tandẽ seipsum Deo patri pro salute omnium in redemptionis humanę pretium immolauit.

¶ Licet autem hoc semen in singulos communicatiua Dei charitate dispersum, aliud ceciderit † secus uiam, super corda scilicet dæmonum suggestionibus peruia: aliud supra petram, corda scilicet nullo fidei vomere penetrata: aliud inter spinas corda scilicet hominum diuitiarum sollicitudinibus lacerata: Et ideo vnum prauis affectibus cõculcatum: aliud aridum, quia gratię carebat humore: reliquum uero legitur inordinatis sollicitudinibus suffocatum. Aliud tamẽ mite cor & docile terra bona suscepit, hoc est Minorum fratrum mitis & docilis in paupertate, ac humilitate, per almum Christi confessorem Francisc um radicata religio, qui ex illo vero semine germinans, germen illud per regulam sparsit in filios, quos sibi, & Deo per suum ministerium in ob-

tra negantem. in prima gloss. vide disputationem in regula. semel malus. Ioan. Andr.

b ¶ Libertatem.] exhibendi, quod est infra.

c ¶ Laudabile votũ.] supra de syndi. capit. vnico. vnde nec dolum facit qui rem deserit, vt litem effugiat. ff. de aliena iudi. mutan. causa fa. l. item si res. in fine. & magnum est commodum a lite recedere propter quod indebitum per transactionẽ solutum non repetitur. C. de transa. l. 2. & ff. de condi. indebi. in summa.

d ¶ Ad peccandum.] ad quod statuto, consuetudine, vel iuramento adstringi non possumus. supra de consuet. ca penult. & vlt. 22. quæstio. 4. in malis & c. si aliquid. & per totum.] de regu. iur non est obligatorium. & c. in malis. supra eod. lib. de iure. cap. 1.

ADDITIO. In dicto capitulo, non est obligatorium. habes casum legis, obuenire. ff. de pac. doct. quam hic alleg. Ioan. Monach. & Archidiaconus. Ioannes Andreæ.

e EXiit qui seminat.] Ne crederet aliquis hanc cõstitutionem esse sublatam: ideo sic decisse hic ponitur, vt habeatur pro reseruata, & de ea loquatur proœmium huius libri in fine, ut ibi dixi. Et quia sic decisse venit sub bulla, & quia infra etiam proh betur glossari, prohibitioni parebo.

ADDITIO. Idem Archidiaconus dixit. Ioannes Monac. ideo fitto ratem. Illam tamen prohibitionem & eius pœnas Ioan. xxii. suspendit ad Apostolicæ sedis beneplacitum per constitutionem suam, quia nonnumquam. Ioan. Andreæ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

seruatione Euangelij generauit. Isti sunt filij, qui docente Iacobo verbum æternum Deum filium insitum humanæ naturæ in horto virginalis vteri potens saluare animas, in mansuetudine susceperunt. Hi sunt illius sanctę regulæ professores, quæ Euangelico fundatur eloquio: † vitæ Christi roboratur exemplo: fundatoris militantis ecclesiæ, Apostolorum eius sermonibus actibusque firmatur. Hæc est apud Deum & patrem munda & immaculata religio, quæ descendens a patre luminum, per eius filium exemplariter, & verbaliter Apostolis tradita, & deinde per Spiritum sanctum beato Francisco, & eum sequentibus inspirata, totius in se quasi continet testimonium Trinitatis. Hæc est cui (attestante Paulo Apostolo) nemo decrete debet esse molestus, quam Christus stigmatibus suæ passionis confirmauit, volens institutorem ipsius passionis suæ signis notabiliter insigniri.

† Non tñ pona, vt i extraua. ga quorũ dã. §. adhuc. Fon.

Gala. 6.

¶ Sed nec sic contra fratres ipsos Minores & regulam, hostis antiqui cessauit astutia, quin potius contra eos nitens superseminare zizaniam, interdum æmulatores agitatos inuidia, iracundia, & indiscreta inscitia concitauit: mordentes fratres, & eorum regulam, quasi illicitam, inobseruabilem, & diserimino sam, caninis latratibus lacerantes: non attendentes hanc sanctam regulam (vt prædicitur) præceptis ac monitis salutaribus institutam, Apostolicis obseruationibus roboratam, per plures Romanos Pontifices approbatam, & etiam per sedem Apostolicam confirmatam, tot diuinis testimonijs communitam, quæ credibilia facta sunt nimis in tot sanctis viris † in obseruuntia huius regulæ agentibus & finientibus dies suos, quorum nonnullos sanctorum catalogo sedes eadem ex eorum vita, & miraculis fecit adscribi. Ac noui ssime quasi diebus istis per piæ memoriæ Gregorium papam nonum † prædecessorem nostrum approbatam esse ex euidenti vtilitate, quam de ipsa consequitur vniuersalis ecclesia, in generali Lugdunen. concilio declaratur. Nec nos minus attendimus, immo profundius cogitamus, sicut pensare debent subtilius cęteri catholicæ fidei professores: quia ipse Deus ordinem prædictum, & eius obseruatores inspiciens, sic eos ab insurgentibus in ipsos rancoribus salutari subsidio præseruauit, quòd nec ipsos fluctus tempestuosus allisit, nec animos in ordine ipso degentium constraint: quin potius in vigore regulari concrescant, & amplientur in suorum obseruantia mandatorum.

† Quos ponit Anton. circa fi. 3 partis suæ ctonicæ.

† Vel potius decimum. Isfe Greg. 2 o cil. Lugd. celebrauit, i quo fuerunt quingẽti epi. 2 o abbates, & alij pla ti circa mille, ut patet in chronicis

¶ Verumtamen, vt ordo prædictus (quibuslibet præcisis anfractibus) distincta & pura vigeat claritate, & sicut fratres eiusdem ordinis nuper in generali capitulo congregati prouiderant: dilectis Filijs Generali & nonnullis alijs Prouincialibus eiusdem ordinis Ministris, qui in capitulo ipso conuenerant, in nostra præsentia constitutis, cum ad plenam obseruationem regulę eiusdem in vigore spiritus eorum seruere noscatur intentio: Visum est nobis (vt mordacibus huiusmodi mordendi vias præcluderemus) aliqua, quę in ipsa regula uideri poterant dubia, declarare: nonnulla per prædecessores nostros etiam declarata, pleniori claritate differere: in aliquibus etiam regulam ipsam contingentibus puritati eorundem conscientię prouidere.

¶ Nos autem, qui a teneris annis ad ordinem ipsum affectus nostros † ereximus in illis succedendo: cum aliquibus eiusdem confessoris sociis, quibus eius uita, & conuersatio nota erat: super ipsa regula, & sancta ipsius beati Francisci intentione frequenti collatione tractauimus. Et tandem Cardinalis, ac postmodum eiusdem ordinis per prędictam sedem gubernator, & protector, & corrector effecti, conditiones prędicti ordinis ex imminenti nobis cura palpauimus in Apostolatus officio, tam de pia intentione confessoris prędicti, quam de his, quę regulam ipsam & eius obseruantiam continent: ex prędictis longa etiam experientia informati, nostros ad ordinem præfatum conuertimus cogitatus. Et tam ea, quę per eosdem prædecessores approbata & declarata esse noscuntur: quam etiam ipsam regulam, & eam contingentia, maturitate plena discussimus. Nonnulla in præsenti serie statuimus, declarauimus, certius approbauimus, approbata confirmauimus, edidimus, & concessimus, plura etiam ordinando seriosius & clarius, quę infrascriptis articulis plenius exprimuntur.

¶ In prrimus, quia (sicut intelleximus) ab aliquibus hęsitatur, an fratres eiusdem ordinis, tam ad consilia, quam ad præcepta Euangelii teneatur: tum quia in regulę prędictę principio habetur: Regula & vita Minorum fratrum hęc est: scilicet, Domini nostri Iesu Christi sanctum Euangelium obseruare, viuendo in obedientia, sine proprio, & in castitate: tum ex eo, quòd in eadem regula continetur sia: Finito ve-

ro anno probationis recipiantur ad obedientiam, promittentes vitam istam semper & regulam obseruare: tum etiam, quia in fine ipsius regulæ continentur hæc verba: Paupertatem, & humilitatem, ac sanctum Euangelium Domini nostri Jesu Christi, quod firmiter promisimus, obseruemus. Licet fœlicis recordationis Gregorius Papa nonus prædecessor noster hunc articulum, & nonnullos alios eiusdem regulæ declarauerit: quia tamen eius declaratio propter aliquorum insurgentium in fratres & regulam inordinatos vel mordaces insultus, & multorum postea emergentium casuum considerãdos euentus, in aliquibus obscura, in aliquibus semiplena, & in multis etiam contentis in ipsa regula insufficiens videtur: Nos obscuritatem, ac insufficientiam huiusmodi, præfatæ interpretationis declaratione amouere volentes, & cuiuslibet ambiguitatis scrupuli in eisdem de singulorum mentibus plenioris expositionis certitudine amputare: Dicimus, quòd cum in principio regulæ non absolute, sed cum quadam modificatione, seu specificatione ponatur: Regula & vita Minorum fratrum hæc est: scilicet Domini nostri IESV CHRISTI sanctum Euangelium obseruare, viuendo in obedientia, sine proprio, & in castitate: quæ tria eadem regula multum arcte prosequitur, & nihilominus alia nonnulla subnectit præcipiendo, prohibendo, consulendo, monendo, hortando, & sub alijs verbis ad aliquem modorum reducibilibus prædictorum, de intentione regulæ liquere valet apertius, vt illud quod in professione quasi absolute subnecti videtur, promittentes vitam istam semper & regulam obseruare; & quod in fine subiungitur: & sanctum Euangelium Domini nostri Iesu Christi, quòd firmiter promisimus, obseruemus: totum ad ipsius regulæ modificatum, vel determinatum, seu specificatum principium reducatur: videlicet ad obseruantiam Euangelij, vt prædicitur, per ipsam regulam in illis tribus modificatã, uel determinatam, seu specificatam: Cum non sit verisimile ipsum sanctum verbum ab ipso semel cum quadnm modificatione, vel determinatione, seu specificatione prolatum, licet quasi succinctorie repetitum, voluisse in sui repetitione data sibi per eum modificatione, seu specificatione sine certa causa carere; Et vtriusque iuris argumenta nos doceant, † ea, quæ in principio ad medium, & ad finem: illa vero quæ in medio, ad finem atque principium, & ea quæ in fine, ad vtrumque, vel eorum alterum sæpe referri. Et dato, quòd absolute diceretur: omnino promitto sanctum Euangelium obseruare: cum † professor huiusmodi intenderet se ad omnem cõsiliorum obsernantiam obligare (quod vix aut numquam posset ad litteram obseruare, propter quod talis promissio illaqueare professitentis animum videretur:) Clare videtur promissionem huiusmodi ad alium intellectum absque intentione promittentis non debere perstringi, nisi vt obseruantia Euangelij sic sicut tradita reperitur à Christo, videlicet, quòd præcepta vt præcepta, & consilia vt consilia à promittentibus obseruentur. Quem intellectum etiam in eisdem uerbis habuisse idem beatus Franciscus in serie sui processus in regula patenter ostendit: cum aliqua Euangelica consilia indicat ut consilia sub uerbis monitionis, exhortationis & consilij; nonnulla vero sub prohibitione ac verbo præcepti: per quod patet, quòd non fuit loquentis intentio, † quòd frates ex professione huiusmodi regulæ ad omnia consilia, sicut ad præcepta Euangelica tenerentur: sed solum ad illa consilia, quę in eadem regula prœceptorie uel inhibitorie, seu sub uerbis æquipollentibus sunt expressa. Vnde nos ad fratrum eiusdem ordinis conscientias plenarie serenandas: Declaramus, quòd ex professione eiusdem regulę fratres ipsi ad ea tantum Euangelica obseruanda consilia sunt astricti, quę in ipsa regula prœceptorie uel inhibitorie, seu sub uerbis æquipollentibus exprimuntur. Ad nonnulla uero alia per Euangelium data consilia eò magis secundum exigentiam sui status tenentur plusquã cęteri Christiani, quò per statum perfectionis, quem per professionem huiusmodi assumpserunt, se obtulerunt Domino holocaustum medullatum per contemptum omnium mundanorum. Ad omnia autem, quę in ipsa regula continentur, tam præcepta, quàm consilia, quàm cætera; ex uoto professionis huiusmodi non aliter tenentur, quã eo modo, quo in regula ipsa traduntur, ut scilicet teneantur ad eorum obseruantiam, quæ in eadem regula ipsis sub uerbis obligatoriis indicuntur. Cęterorum uero obseruantiam, quę sub uerbis monitoriis, exhortatoriis, informatorijs, & instructorijs, seu quibuscumque alijs continentur, eatenus magis condecet de bono & æquo eos profe-

Declaratio regulæ sancti Francisci

† al. ita, ne n professor, &c.

An Cordigeri sint obligati ad obseruationem oĩum cõsiliorũ Euãgelii.

† Ecce ex verbis colligit intẽtio. Fon.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Fratres Minores nō possint habere aliquid proprii.

qui, quò imitatores tanti patris effecti, Christi semitas elegerunt.

¶ Porro cum ipsa regula expresse contineat, quòd fratres nihil sibi approprient, nec domum, nec locum, nec aliquam rem: sitque declaratum per eundem prædecessorem nostrum Gregorium nonum, & nonnullos alios hoc seruare debere, tam in speciali, quàm etiam in communi: quam sic arctam abdicationem venenosis obtrectationibus aliquorum insensata damnauerit astutia: ne fratrum eorundem perfectionis claritas in talium imperitis sermonibus laceretur. Dicimus, quòd abdicatio proprietatis huiusmodi omnium rerum, non tam in speciali, quàm etiam in communi propter Deum meritoria est, & sancta: quam & Christus viam perfectionis ostendens, verbo † docuit, & exemplo firmauit: quamque primi fundatores militantis Ecclesiæ prout ab ipso fonte hauserant, volentes perfecte viuere, per doctrinæ, ac vitæ exempla in eos deriuarunt.

† Vide extraua. Io. 22. incip. quia quorundā tit. de verb. signif. & Turre. in sum. de ecc. li. 2. c. 112 ad 2. argum.

¶ Nec his quisquam putet obsistere, quòd interdum dicitur Christum loculos habuisse: nam sic Iesus Christus, cuius perfecta sunt opera, in suis actibus viam perfectionis exercuit, quòd interdum infirmorum imperfectionibus condescendens, & viam perfectionis extolleret, & imperfectorum infirmas semitas non damnaret: sic infirmorum personam Christus suscepit in loculis: & sic in nonnullis aliis infirma humanæ carnis assumēs (prout Euangelica testatur historia) non tantum carne, sed & mente condescendit infirmis. Sic enim humanam naturam assumpsit, quòd in suis operibus perfectus existens, in nostris factus humilis, in proprijs permansit excelsus. Sic & summæ charitatis dignatione ad actus quosdam nostræ imperfectioni conformes inducitur, quod à summæ perfectionis rectitudine non curuatur. Egit namque Christus & docuit opera perfectionis. Egit etiam infirma, sicut interdum & in fuga patet, & loculis: sed vtrumque perfecte perfectus existens, vt perfectis & imperfectis se viam salutis ostenderet, qui vtrosque saluare venerat: qui tandem mori voluit pro vtrisque.

† al. error nex.

¶ Nec quicquam ex his insurgat erroneum, † quòd taliter propter Deum proprietatem omnium abdicantes, tanquam homicidæ sui, vel tentatores Dei viuendi discrimini se committant. Sic † enim seipsos cōmittant diuinę prouidentiæ in viuendo, ut viam non contemnat prouisionis humanæ: quin vel de ijs, quæ offeruntur liberaliter, vel de ijs, quæ mendicantur humiliter, vel de ijs, quæ conquiruntur per laboricium, sustententur: qui triplex viuendi modus in regula prouidetur expresse. Profecto si (iuxta promissum Saluatoris) nunquam deficiet fides Ecclesiæ: per consequens, nec opera misericordiæ subtrahentur: † ex quo Christi pauperibus omnis ratio diffidentiæ cuiuslibet videtur esse sublata. Et quidem vbi (quod non est aliquatenus præsumendum) hæc cuncta deficerent, sicut nec cæteris, ac, nec ipsis fratribus iure poli in extremæ necessitatis articulo ad prouidendum sustentationi naturæ via omnibus extrema necessitate detentis concessa præcluditur: cum ab omni lege extrema † necessitas sit exempta: nec talem abdicationem proprietatis omnimodæ, renunciationem vsus rerum, cuiquam videatur inducere: nam cum in rebus temporalibus sit considerare pręcipuum, proprietatem, possessionem, vsumfructum, ius vtendi, & simplicem facti vsum, & vltimo tanquam necessario egeat, licet primis carere possit vita mortalium: nulla prorsus potest esse professio, quę à se vsum necessariæ sustentationis, excludat: verum condescendens fuit ei professioni, quę sponte denouit Christum pauperem in tanta paupertate sectari, omnium abdicare dominium, & rerum sibi concessarum necessario vsu fore contentam.

† Immo patent tali cōpulsi officio indebitā eleemosynā facere. Glo. ad. c. 1. de iudic. c. sæpe. de cens. Abb. c. 1. de empt. & uend. Sil. † De cōsec. dist. 4. c. 1. Host. & Ioan. de eo. tit. Ioan. Andr. cum. de reg. iur. Fons.

Nec per hoc, quòd proprietatem vsus & rei cuiusque dominium à se abdicasse videtur, simplici vsui omnis rei renunciasse conuincitur: qui inquam vsus non iuris, sed facti tantummodo nomen habens, quod facti est tantum, in vtendo prębet utentibus nihil iuris; quinimo necessariarum rerum, tam ad vitę sustentationem, quam ad officiorum sui status executionem (excepto quod de pecunia infra subiungitur) moderatus vsus; sed secundum eorum regulam & veritatem omnimodam concessus est fratribus: quibus rebus fratres licite vti possent durante concedentis licentia, & iuxta id quod in prędicta serie continetur; Nec his obuiare dignoscitur, quod ciuilis prouidentia in humanis rebus humanè constituit; videlicet non posse usum, uel vsumfructum a domino perpetuo † separari: quod ne dominium dominis (semper abscedente vsu) redderetur inutile, temporalem vtilitatem tantum in constituendo prospiciens ista decreuit. Retentio namque dominii ta-

† Videtur hoc tenere Host. & Ioan. Andr. in cap. Quorundā. de verb. sig. in extraua. Ioan. 22. Fortasse. c. 2.

lium rerum cum concessione vsus facta pauperibus, non est infructuosa Domino; cum sit meritoria ad æterna, & professioni pauperū opportuna, quæ tanto sibi censetur vtilior, quanto commutat temporalia pro æternis. Profecto non fuit confessoris Christi regulam instituentis intentio; quinimmo contrarium in ipsa conscripsit, contrarium viuendo seruauit: cum & ipse temporalibus ad necessitatem vsus fuerit, & in pluribus locis in regula vsum talem licere fratribus manifestet. Dicit namque in regula, quòd clerici faciant diuinum officium, ex quo habere poterunt Breuiaria: ex hoc patenter insinuans, quòd fratres sui habituri essent vsum Breuiarij, & librorum, qui sunt ad diuinum officium opportuni. In alio quoque capitulo dicitur, quòd Ministri & Custodes pro necessitatibus infirmorum, & alijs fratribus induendis, per amicos spirituales sollicitam curam gerant secundum loca & tempora, & frigidas regiones: sicut eorum necessitati viderint expedire. Alibi etiam exhortans fratres per congruum laboris exercitium ad otium euitandum: dicit, quòd de mercede laboris pro se & suis fratribus corporis necessaria recipiant.

In alio quoque capitulo continetur, quòd fratres vadant pro eleemosynis confidenter. Haberur † etiam in eadem regula, quòd in prædicatione, quam fratres faciunt, sint examinata & casta eorum eloquia ad vtilitatem & ædificationem populi: annuntiando eis vitia, virtutes; pœnam & gloriam. Sed constans est, quod hęc præsupponunt scientiam: scientia requirit studium: exercitium vero studij conuenienter haberi non potest sine vsu librorum. †

† Liber. de pau. Ex quibus omnibus satis claret ex regula: ad victum, vestitum, diuinum cultum, & sapientiale studium, necessarium rerum vsum fratribus esse concessum.

Patet itaque sane intelligentibus ex prędictis regulam quo ad abdicationem huiusmodi, non solum obseruabilem, possibilem & licitam: sed meritoriam & perfectam: & eo magis meritoriam, quo per ipsam professores ipsius magis a temporalibus propter Deum (sicut præceditur) elongantur.

¶ Ad hæc cum fratres ipsi nihil sibi in speciali acquirere, vel eorum ordini possint, etiam in communi, & cum aliquid propter Deum ipsis offertur, conceditur, vel donatur, ea (si secus non exprimat) offerentis, concedentis, vel donantis, verisimiliter creditur intentio, vt rem huiusmodi oblatam, concessam, vel donatam perfecte concedat, donec auferat, a se abdicet, ac in alios transferre cupiat propter Deum: nec sit persona, in quam loco Dei congruentius huiusmodi rei dominium transferat, quam sedes præfata, vel persona Romani Pontificis Christi Vicarij, qui pater est omnium & fratrum Minorum nihilominus specialis: Ne talium rerum sub incerto videatur esse dominium: cum patri filius suo modo, seruus domino, & monachus monasterio res sibi oblatas, concessas vel donatas acquirant: omnium vtensilium & liberorum, ac eorum mobilium præsentium & futurorum, quæ & quorum vsumfructum, scilicet ordinibus vel fratribus ipsis licet habere, proprietatem & dominium † (quod & felicis recordationis Innocentius Papa quartus prędecessor noster fecisse denoscitur) in nos & Romanam Ecclesiam plene & libere pertinere hac præsenti constitutione in perpetuum valitura sancimus.

† De hoc dominio vide extraua. Io. xxij. Incip. Ad cōditorem. canonū. tit. de verbo. sig. & extrauag. Quorūdā eod. titu.

¶ Prętera loca empta de eleemosynis diuersis, & oblata, seu concessa fratribus sub quacunque forma verborum (licet fratres sibi cauere debeant, quòd huiusmodi verbis statui suo incompetentibus non vtantur) a diuersis seu pro in diuiso possidētibus, seu certas partes in ipsis locis habentibus, in quibus ipsi possidentes pro indiuiso, seu certas partes habentes, nihil sibi in oblatione seu concessione huiusmodi reseruarint: similiter, & in ius & dominium ad proprietatem nostram & Ecclesiæ prædictę eadem auctoritate suscipimus. Loca vero seu domos pro habitatione fratrum à singulari persona, vel collegio, vel ipsis fratribus ex integro concedenda, seu etiam offerenda (si talia de voluntate conferentis fratres inhabitare contigerit) perseuerante tantum voluntate concedentis inhabitent. Ac illa libere, præter ecclesiam & oratoria ad ecclesiam destinata, & cœmeterium (quæ tam ad præsentia quàm ad futura in ius & proprietatem nostram, & prædictæ Romanæ Ecclesię simili modo, & auctoritate recipimus) mutata concedentis voluntate, ac ipsis fratribus patefacta dimittant: in quorum locorum dominio seu proprietate nihil nobis vel præfatę Romanæ Ecclesię retinemus omnino: nisi ea specialiter de nostro, seu ipsius Romanæ ecclesiæ recipiantur

Universidad de Deusto
Biblioteca

capiantur assensu, & si in eisdem locis reseruauerit dominium sibi in concedendo concedens prꝛeter inhabitationem fratrum, speciale
† al. tale. † qominium in ius Ecclesiæ sæpedictę non transeat, sed potius plene liberum maneat concedenti.

¶Insuper nec vtensilia, nec alia prꝛeter eorum vsum ad necessitatem & officium sui
10 status executionem (non enim omnium rerum vsum habere debent, vt dictum est) ad vllam superfluitatem, diuitias, seu copiam, quæ deroget paupertati, vel ad thesaurizationem, vel eo animo vt ea distrahant siue vendant, recipiant, nec sub colore prouidentiæ in futurum, nec alia oc-
20 casione: quinimmo in omnibus appareat in eis quo ad dominium omnimoda abdicatio, & in vsu necessitas. Hoc autem secundum exigentiam personarum & locorum, Ministri & Custodes simul & separatim in suis administrationibus & custodijs cum discretione disponant: cum de talibus interdum personarum qualitas, tem-
30 porum varietas, locorum conditio, & nonnullę aliæ circunstantiæ plus minusve, ac aliter prouideri requirant. Ista tamen sic faciant, quòd semper in eis & eorum actibus paupertas sancta reluceat: prout ipsis ex eorum regula inuenitur indicta.

¶Cęterum cum in eadem regula sit sub
40 præcepti districtione prohibitum, ne fratres recipiant per se vel per alios, denarios, vel pecuniam vllo modo: idque fratres in perpetuum seruare cupiant, & velut iniunctum necesse habeant adimplere: ne ipsorum puritas in huiusmodi obseruatione præcepti maculetur in aliquo, & ne
50 fratrum conscientiæ aliquibus aculeis stimulentur; Articulum istum propter detrahentium morsus profundius quam nostri prædecessores fecerint, assumentes, ac ipsum clarioribus determinationibus prosequentes: Dicimus in primis, quod fratres ipsi a mutuis contrahendis abstineant, cum eis
60 mutuum contrahere (ipsorum statu considerato) non liceat; † possint tamen ipsis pro satisfactione facienda pro eorum necessitatibus, quę pro tempore occurrerint (cessantibus eleemosynis, de quibus satisfieret commode tunc non posset) circa cuiuslibet obligationis vinculum dicere quòd per eleemosynas & alios amicos fratrum ad solutionem huiusmodi faciendam intendant fideliter laborare. Quo casu procuretur a fratribus, quòd ille qui dabit eleemosynam, per se vel per alium non nominandum ab ipsis, si fieri poterit: Sed ab eo potius iuxta suum beneplacitum assumendum, huiusmodi satisfactionem faciat in totum vel in partem, prout sibi Dominus inspirabit. Si tamen ipse hoc nollet facere, vel non posset, vel quia recessus eius immineat, aut quia quibus hoc velit committere notitiam non habet fidelium personarum, seu quacunque alia occasione vel causa: declaramus & dicimus, quod in nullo regulę puritas infringitur, aut quomodolibet ipsius obseruantia maculatur, si fratres ipsi alicuius vel aliquorum sibi curent dare notitiam, vel aliquos seu aliquem nominare, aut etiam prꝛesentare, cui vel quibus, si eleemosynam facienti placuit, committi possit executio prædictorum; ac ipsius habeatur assensus super subrogationibus infrascriptis: Ita tamen, quòd penes ipsum dantem, dominio, proprietate, ac possessione ipsius pecuniæ, cum libera potestate reuocandi sibi pecuniam ipsam semper vsque ad conuersionem ipsius in rem deputatam, plene, libere, ac integre remanentibus, in ipsa pecunia nihil omnino fratres iuris habeant, nec administrationem, seu dispensationem, nec contra personam nominatam vel non nominatam ab eis, cuiuscunque conditionis existat in iudicio, vel extra, actionem, persecutionem, aut aliquod aliud ius intentent, qualitercunque persona prædicta in commissione huiusmodi se habeat: licet tamen fratribus suas necessitates innuare ac specificare vel exponere personę prędictę, ac eam rogare quod soluat. † Possint etiam personam eandem exhortari ad inducere, quod fideliter in re commissa se habeat, & animæ suæ saluti in commissa sibi executione prouideat: Ita tamen, quod ab omni eiusdem pecuniæ administratione seu dispensatione, & contra prædictam personam actione seu persecutione (vt prędictum est) fratres abstineant omnimodo. Si vero personam huiusmodi nominatam, vel non nominatam a fratribus (quo minus per se possit exequi quod prędicitur) contigerit per absentiam, infirmitatem, voluntatem, seu locorum distantiam, ad quæ ipsa nollet accedere, in quibus esset solutio seu satisfactio facienda, vel per occasionem aliam impediri, liceat fratribus cum conscientiæ puritate quãdam aliam personam subrogandam ad prædicta in commissa in nominando, & alias (si ad primum

† Quia ibidẽ meo sit tuum, ꝙ prono mẽ fratri Minori non conuenit & hãc prouisionẽ, circa pecuniã peprobat. clem. exiui. ibi vide a §. Porro vsque ad §. Proinde. Fon.

† Quõ probãt illa, de Bar. in l. ciuitas. ff. si cert. pet. Doctores Authen. hoc ius potrectũ. C. de sacrosanct. eccle. Font.

primum dantem non possint vel nolint habere recursum) cum ista persona facere, sicut supra proxima declarauimus eis licere cum prima. Duarum enim personarum ministerium per viam subrogationis (vt dictum est) communius & generalius videtur posse in prædictorum executione sufficere: cum prædicta satisfactio præsumatur posse celeriter expediri. Si tamen (vt interdum dictum est) propter locorum distantiam, in quibus esset satisfactio facienda, & conditiones seu circũstantias alias, casus emergeret, in quo videretur plurium personarum subrogandarum ministerium opportunum: liceat ipsis fratribus in hoc casu iuxta negotii qualitatem (seruato modo prædicto) plures personas assumere, nominare, seu prꝛesentare ad istud ministerium exequendum.

¶ Et quia oportet & expedit fratrum necessitatibus, non solum illis pro quibus iam esset solutio seu satisfactio facienda (vt superius proxime dictum est) sed etiam imminentibus siue tales necessitates ingruentes immineant, quæ breui tempore expediri valeant, siue tales (licet paucæ comparatiue) quarum prouisio ex sui conditione necessario tractum temporis habet, vt in libris scribendis, ecclesijs seu ædificiis ad vsum habitacionis ipsorum construendis, libris & pannis in locis remotis emendis, & aliis similibus, si quæ occurrerint, cum moderamine suprædicto salubriter prouideri.
Sic in istis necessitatibus clare distinguimus: sic in eis fratres posse tute & salua conscientia procedere declaramus: uidelicet ut ingruenti uel imminenti necessitate, quæ breui tempore, uel quæ interdum ex aliquibus circunstantis non sic breui (vt supra in proximo casu dictum est) ualeat expediri, tã quòd dantem eleemosinam, quàm quò ad nominatum uel substitutum, in omnibus & per omnia (sicut in articulo solutionis pro necessitatibus prꝛeteritis faciendæ supra proxime declarauimus) procedatur.
In ea uero necessitate quantumcunque prꝛesentialiter ingruenti, quæ tamen ex qualitate sui (vt prædicitur) tractum temporis habet annexum: † quia in eo casu uerisimile est, quòd tum ratione distantiæ locorum, quæ expeditio necessitatis ipsius ex sui conditione requireret: tum etiam circunstantiarum ipsius necessitatis ratione pensata, frequenter casus accideret: in quibus ad expeditionem necessitatis huiusmodi oporteret quòd per diuersas manus & personas transiret pecunia necessitati huiusmodi deputata: quarum omnium personarum impossibile quasi esset dominum principalẽ pro ipsa necessitate pecuniam deputantem, seu etiam substitutum ab eo, & tertium etiã ab ipso substituto (si casus talis accideret) postea subrogatum, habere notitiam: declaramus & dicimus, quòd in hoc articulo, prꝛeter dictos duos modos in necessitatibus prꝛeteritis & ingruentibus, quæ possint breui tempore, uel interdum non breui (ut supra exprimitur) expediri (ut prædiximus) obseruandos, ad obseruandam ipsius regulæ, ac professorum eius omnimodo puritatem:
Quod si prꝛesto sit eleemosinæ huiusmodi elargior, uel eius nũtius, qui possit hoc facere & uelit: expresse illi prædicatur a fratribus, quòd sibi placeat (ut dominio talis pecuniæ cum libera potestate reuocandi sibi pecuniã ipsam, penes ipsum semper usque ad conuersionem † ipsius in rem deputatam libere remanere, ut in aliis duobus casibus superius dictum est) per quoruncunque manus pecunia seu eleemosina ipsa tractetur, siue personas ab eo uel a fratribus nominatas, totum suo consensu, uoluntate ac auctoritate procedat; quo assensum suum prębente prædictis, secure fratres re empta uel acquisita de illa pecunia, per quemcunque (iuxta modum annotatum superius) uti possint.

¶ Ad maiorem autem prædictorum omnium claritatem, hac in perpetuum ualitura prouisionis serie declaramus, quòd fratres (præfatis modis, ut prædicitur, circa pecuniam in supportandis eorum prꝛeteritis & ingruentibus necessitatibus obseruatis) non intelligantur nec dici possint per se uel per interpositam personam pecuniam recipere contra regulam, uel professionis sui ordinis puritatem: cum manifeste pateat ex prꝛemissis, ipsos fratres non solum a receptione, proprietate, dominio siue usu ipsius pecuniæ: uerum etiam a contractatione qualibet ipsius, & ab ea pecunia penitus alienos.
In eo uero casu, quando (antequam ipsa pecunia in licitum rei habendę uel utendę cõmercium sit conuersa) concedentem pecuniã mori contigerit, si concedens in concedendo dixerit uel expresserit, quòd persona deputata pecuniam ipsam in necessarium usum fratrũ expenderet, quicquid de ipso concedente uiuendo uel moriendo contingeret, siue concedens huiusmodi hæredem reliquerit, siue

non

Universidad de Deusto
Biblioteca

non: possint fratres ad personam deputatam (non obstante concedentis morte, vel hæredis contradictione) pro ipsa pecunia expendenda recurrere, † sicut poterant ad ipsum dominum concedentem.

† Obseruatis modo & forma. §. ita tamen. ff. eo Fon.

Quia vero puritatem ipsius ordinis intima cordis affectione zelamus: cum in prædictis casibus ad determinatam necessitatem (vt prædicitur) per aliquem pecuniam concedi contigerit, concedens pecuniam rogari possit a fratribus, quòd si quid de pecunia ipsa (habita necessitate determinata) supererit, cõsentiat ipse concedens, quòd residuum præfatæ pecuniæ in res alias pro aliis ipsorum fratrum prædictis necessitatibus cõuertatur: quo non consentiente prædictis, ipsum residuum (si quod fuerit) restituatur eidẽ. Caueãt tamen fratres, ꝙ sollicite se coaptent, ut non plus scienter concedi consentiant, quam veri similiter æstimari possit rem necessariam, pro qua pecunia ipsa conceditur, valituram.

† Alita: Et quia in prædictorum

Et quia † prædictorum seriosa expositione a dante uel recipiente de facili posset errari, vt clarius vtilitati dantium, puritati ordinis, simplicitati aliquorum simplicium, saluti animarum hinc inde securius consulatur: intellectum illum, qui satis in hoc casu a sane intelligente percipitur, ꝙ præsentis ac in æternũ ualituræ constitutionis serie Iucidamus: uolentes illum ad communem deduci notitiam videlicet, quod semper quando pecunia fratribus ipsis mittitur uel offertur (nisi expresse per mittentem uel offerentem aliud exprimatur) prædictis modis prorsus oblata intelligatur & missa. Non enim uerisimile est aliquem eleemosinæ suæ sine expressione modum illum præfigere, per quem & donans merito, uel † illi, quorum necessitatibus intendit per donum huiusmodi prouideri, † uel effectu doni, uel suæ conscientiæ puritate fraudentur.

† Al. & illi.

† Al. pro uidere.

¶ Ad hæc, quia fratribus ipsis interdum in ultimis uoluntatibus sub diuersis modis non nulla legantur, nec expresse quid de his agẽdum sit, in regula uel prædecessorũ nostrorũ declarationibus continetur: ne in ipsis dubitari contingat in posterũ, prouidendo legãtibus, & fratrum conscientiis præcauendo: Declaramus, ordinamus & dicimus, ꝙ si testator modum secundũ quem fratribus eorum conditione inspecta) recipere non liceret, exprimat in legando, ut si legaret fratribus uineam uel agrum ad excolendum, domũ ad locandum, uel similia uerba in similibus pro

Legata fibi relicta an possint fratres? Minores agnoscere Vid S. ad nostram in cl. exiui. & quę ibi dicat Card. in sua gl. in verbo. Sęcło quæro & Bart. in suo tract Min. Fon.

ferret, aut modos similes in relinquendo seruaret: a tali legato & eius receptione per omnem modum fratres abstineant.

Si uero modum licitum fratribus in legando testator expresserit, ut si diceret: lego pecuniam pro fratrum necessitatibus expendendam, uel domum, agrum, vineam, & similia, ad hoc quod per certam personam uel personas idoneas distrahantur, pecunia de rebus ipsis accepta, in ædificia uel alia fratrum necessaria conuertatur: aut in legando similibus modis uel uerbis utatur.

In hoc casu illud in omnibus & per oĩa (consideratis eorum necessitatibus & moderaminibus supradictis) quantum ad fratres seruari decernimus, quod per nos est superius in concessis pecuniariis eleemosynis declaratum. Ad quæ legata soluenda tam hæredes testatorum, quam executores se liberales exhibeant: † Et etiam prælati & sęculares, qui bus de iure vel consuetudine prouisio ilta cõ peteret (cum expedierit) se ex officio suo promptos exhibeant ad pias uoluntates deficientium adimplendas. Nam & nos etiam per modos licitos, & fratrũ regulę congruos intendimus prouidere, quòd hæredum cupiditas legitimis iĉtibus feriatur: ne pia defunctorum destituatur intentio: ac ipsi fratres pauperes opportunis auxiliis non fraudentur: Si uero fratribus ipsis generaliter aliquid absque modi expressione legetur, in hoc legato sic indeterminate relicto, in omnibus & per omnia intelligi ac seruari uolumus, & in perpetuum præsenti constitutione iubemus, ꝙ supra in pecunia seu eleemosyna fratribus indeterminate oblata uel missa, uolumus ac expressius obseruari: uidelicet, ut sub modo licito fratribus intelligatur esse relictum, ita quòd nec legans merito, nec fratres ipsi effectu relicti fraudentur.

† Nota quod iudex in executione testamenti debet esse pius.

¶ Quia uero libros, & alia mobilia, quibus tam ordo quam fratres utuntur, quorum dominium (cum non sint dominii aliorum) ad præfatam Ecclesiam specialiter spectare dinoscitur, interdum contingit seu expedit utendi, uel etiam commutari, fratrum utilitatibus & eorum conscientiis prouidere uolentes, eadem auctoritate concedimus, ut commutatio talium rerum, & ad eas res, quarum usum fratribus licet habere, de Generalium & Prouincialium Ministrorum in suis administrationibus coniunctim uel diuisim auctoritate procedat, quibus etiam de dispositione usus talium rerum concedimus ordinare. Si

Si vero res huiusmodi æstimato pretio vendi contingat: cum fratribus ipsis per se vel per alium recipere pecuniam (regula prohibente) non liceat: ordinamus & volumus, ꝙ talis pecunia seu pretium recipiatur & expendatur in rem licitam, cuius vsum fratribus licet habere, per † procuratorem a præfata sede, vel à Carnali gubernationem per ipsam sedem gerenti eiusdem ordinis deputandum iuxta modum in superioribus necessitatibus præteritis & ingruentibus ordinatum. De vilibus † autem mobilibus vel parum valentibus liceat ex præsenti nostra concessione fratribus (pietatis seu deuotionis intuitu, vel pro alia honesta & rationabili causa) obtenta super hoc prius superiorum suorum licentia, iuxta quod inter fratres in generali vel in prouincialibus capitulis, tam de ipsis rebus vilibus seu parum valentibus, & earum valore, quam præfata licentia, scilicet a quibus & qualiter sit habenda, extiterit ordinatum, intra & extra ordinem alijs elargiri.

† Nota quod iudex in executione testamenti debet esse pius.

Licet † autem contineatur in regula, quod fratres habeant vnam tunicam cum caputio, & aliam sine caputio, & videri possit illa fuisse instituentis intentio, quod necessitate cessante pluribus non vtantur: declaramus, quòd possint fratres de licentia Ministrorum & Custodum coniunctim & diuisim in administrationibus sibi commissis, cum eis videbitur (pensatis necessitatibus & alijs circunstantijs, quæ secundum Deum, & regulam attendendę videntur) vti pluribus: nec per hoc videantur à regula deuiare, cum etiam in ipsa dicatur expresse, quòd Ministri & Custodes de infirmorum necessitatibus & fratribus induendis sollicitam curam gerant, secundum loca & tempora, & frigidas regiones. Et quamquam prædicta regula contineat, quòd de fratribus induendis & necessitatibus infirmorum Ministri tantum & Custodes sollicitam curam gerant: & diligentio illa, tantum, † adeo Ministros & custodes in hac cura perstringere videatur, ꝙ ab ea cæteros prima facie excludat; quia tamen sollicite considerare nos conuenit & tempus & regulę institutæ, quo frates isti ad comparationem præsentem numero pauci erant, & forsan Ministri & Custodes videbantur tunc ad ista procuranda posse sufficere; ac nihilominus multiplicationes fratrum & moderni temporis qualitatem; nec sit verisimile Beatum Franciscum institutorem regulæ vel ipsis Ministris & Custodibus impossibilitatis iugum voluisse præfigere vel ex ipsius impossibilitatis consequentia fratres ipsos suis necessitatibus velle carere: concedimus, quòd ipsi Ministri & Custodes possint per alios huiusmodi curę sollicitudinem exercere. Debent etiam & alij fratres curam huiusmodi, quę prefatis Ministris & Custodibus præcipue incumbit ex hac regula, cum sibi ab illis commissa fuerit, gerere diligenter.

Fratres Minores ad laborẽ teneanť. Et an religiosi matinib. operari teneanť vide omnino Bea. Tho. 2. 2. q. 187. arti. 3.

¶ Continetur quoque in regula, quòd fratres, quibus gratiam dedit Dominus laborandi, laborent fideliter & deuote; Ita quòd (excluso otio animæ inimico) sanctæ orationis & deuotionis spiritum non extinguant. Quia vero ex verbo isto fratres ipsos de otiositate vitæ, & de regulæ transgressione improbe notare interdum hactenus aliqui sunt conati: nos mursus huiusmodi nefarios reprimentes; Declaramus, quod confideratis verbis prædictis, & forma seu modo loquendi, sub quibus fratres ad huiusmodi exercitium inducuntur, non videtur ea fuisse instrumentis intentio, quod vacantes studio, vel diuinis officijs, & ministerijs exequendis, manuali labori seu operationi subijceret, vel ad hoc illos arctaret: Cum exemplo Christi & multorum sanctorum Petrum, labor isse spiritualis tanto illi præponderet, quanto quę sunt animæ, corporalibus præferuntur. Ad alios vero qui se in prædictis spiritualibus operibus non exercent, † nisi tales aliorum fratrum licitis seruitijs occupentur, (nec otiose viuant) verba prædicta declaramus extendi.

† Hoc est, nõ cõcionãtur ad plebẽ, nõ psallunt, nõ legũt. Font.

Nisi & tales tam excellentis & notabilis contemplationis & orationis existerent, quòd merito propter hoc non essent a tanto bono pro huiusmodi exercitio subtrahendi. fratres enim quicunque studio vel diuinis ministerijs non vacantes, sed aliorum fratrum studio, vel alijs diuinis officijs & ministerijs vacantium seruitijs inhærentes tantum, pro seruitijs eisdem cum ipsis quibus seruiunt, sustentari merentur; quod astruitur illa æqua lege, qua strenuus pugnator ille Dauid iusse decreuit, videlicet, quòd descendentium ad prælium, & remanentium ad saracinas, portio æquaretur.

Lib. 1. Rec. 30.

¶ Verum quia expresse continetur in regula, quod fratres non prędicent † in episcopatu alicuius episcopi, cum ab eo illis fuerint contradictum nos in hoc & deferentes regulæ, & nihilominus auctoritatem Apostolicæ

† Vide etiã Trid. sess. 5. de reform. c. 2. & sess. 24. de reform. c. 4.

Universidad de Deusto
Biblioteca

stolicæ plenitudinis conseruantes, dicimus, quòd prædictum verbum ad litteram sicut regula ipsa protulit, obseruetur: nisi per sedem Apostolicam circa hoc pro vtilitate populi Christiani sit concessum vel ordinatum aliud, vel in posterum concedatur, seu etiam ordinetur. Et quia in eodem capitulo regulæ immediate subiungitur, quòd nullus fratrum populo penitus audeat prædicare, nisi à Ministro generali fuerit examinatus, & etiam approbatus, ac ab eo prædicationis officium sibi sit concessum:

Nos & statum præteritum ipsius ordinis in paucitate sui, & modernum in ampliato fratrum numero, ac vtilitatem animarum (vt condecet) aduertentes: concedimus nedum Generalem examinare & approbare fratres prædicaturos in populis, ac illis concedere licentiam prædicandi, quatenus personæ idoneitatem & prædicationis officium licentia ipsa respiceret, prout in regula continetur: verum etiam Prouinciales Ministri hoc possint in capitulis prouincialibus cum Definitoribus, quod etiam hodie obseruari dicitur, & in fratrum priuilegijs contineri: quam quidem licentiam præfati Ministri reuocare & suspendere valeant & arctare, sicut quando id eis videbatur expedire. Sed quoniam in desiderijs nostris hoc geritur, vt ad Dei gloriam salus proficiat animarum: ac dicto ordini, per quem iugiter ad amorem diuinum affectio Christianæ religionis accenditur, meritum & numerus augeatur: concedimus & præsenti statuto firmamus, licere non solum Generali, sed etiam Prouincialibus Ministris, personas fugientes a sæculo in fratres recipere: quæ Ministrorum Prouincialium licentia per ipsum Generalem (sicut expedire viderit) possit arctari. Vicarij vero Prouincialium Ministrorum ex officio vicariæ licentiam hanc sibi nouerint interdictam; nisi per Ministros eosdem (quibus hoc posse committere Vicaris & alijs licere decernimus) hoc ipsis Vicarijs specialiter committatur. Caueant tamen ipsi Prouinciales, quòd hoc non indiscrete, non passim, sed sic considerate committant, vt illos quibus hoc committi contingerit, fidelibus consilijs fulciant, quæ omnia discrete procedant. Nec indifferenter omnes admittantur ad ordinem: sed illi tantum, qui suffragantibus eis litteratura, idoneitate, vel alijs circunstantijs possint vtiles esse ordini, sibique per vitæ meritum, ac alijs proficere per exemplum.

Ad ordinē B. Frācisci recipiēdi quales esse debeant.

¶ Insuper dubitantibus fratribus prędicti ordinis, an pro eo quòd in regula dicitur, vt decedente Generali Ministro, à Prouincialibus Ministris & Custodibus in capitulo Pentecostes fiat electio successoris, omnium custodum multitudinem oporteat ad generale capitulum conuenire: aut (vt omnia cum maiori tranquillitate tractentur) sufficere possit, vt aliqui de singulis prouincijs, qui vocem habeant aliorum, intersint: Taliter respondemus, vt scilicet singularum prouinciarum custodes vnum ex se constituant, quem cum suo Prouinciali Ministro pro se ipsis ad capitulum dirigant, voces aut vices suas committentes eidem. Quod etiam constituerint per seipsos, statutum huiusmodi duximus approbandum. Quod idem prædecessor noster Gregorius nonus in casu huiusmodi dicitur respondisse.

Ministri Gallię debent conuenire, & debent ibi eligi per conuentiones.

¶ Denique † quia continetur in regula supradicta, quòd fratres non ingrediantur monasteria monacharum, præter illos quibus à sede prædicta concessa fuerit licentia specialis: quamquam hoc de monasterijs paucarum monialium inclusarum fratres attentius intelligendum esse credideri, cum eorum sedes prefata curam habeat specialem, & intellectus huiusmodi per constitutionem quandam tempore regulæ datæ, vigente adhuc Beato Francisco, per Prouinciales Ministros fuisse credatur in generali capitulo declaratus: ijdem fratres certificari nihilominus postulauerunt, an hoc de omnibus generaliter, cum regula nullum excipiat, an de illis solum monalium excipiat, an de illis solum monasterijs monialium prędictarum debeat intelligi?

† Vide cōstitutionē Bonifacij octauj de reg. Monachorum.

Nos vtique generaliter id esse prohibitum de quarumlibet cœnobijs monialium respondemus: & nomine monasterij volumus claustrum, domos, & officinas interiores intelligi: pro eo quòd ad alia loca, vbi homines sæculares conueniunt, possunt fratres illi causa prędicationis vel eleemosynæ petendę accedere: ijs quibus id à superioribus suis pro sua fuerit maturitate vel idoneitate concessum, exceptis, seu pro prædictarum monasterijs inclusarum, ad quæ nulli datur accedendi facultas sine sedis eiusdem licentia speciali; quod etiam ipsum idem prædecessor noster Gregorius nonus, in eo casu dicitur respondisse.

† Francisci sanctę memorię cōfessor Christi

¶ Cęterum † sanctę memorię cōfessor Christi Franciscus mādasse dr̄ circa vlumum vitę suę cuius

(cuius mandatum, ipsius dicitur testamentum) quòd uerba ipsius regulæ non glossentur, & (vt uerbis vtamur eiusdem) quòd sic vel sic intelligi debeat, non dicatur: adiiciens quòd fratres nullo modo litteras aliquas ab Apostolica sede petant: & alia quædam interserens, quæ non possent sine multa difficultate seruari: propter quod fratres hæsitantes, an tenerentur ad obseruantiam testamenti prædicti, dubitationem huiusmodi per eundem prædecessorem nostrum Gregorium nonum petierunt de ipsorum conscientiis amoueri: qui (sicut asseritur) attendens periculum animarum, & difficultates, quas propter hoc possent incurrere, dubietatem de ipsorum conscientiis amouendo, dixit fratres ipsos ad ipsius mandati obseruantium non teneri: quod sine consensu fratrum & maxime Ministrorum, quos vniuersos taugebat, obligare nequiuit, nec successorem suum quomodolibet obligauit: cum non habeat imperium par in parem. Nos autem circa prædictum articulum nihil duximus innouandum.

¶ Ad † hoc a nonnullis prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus circa declarationem ipsius regulæ, & ipsam regulam contingentia, diuersas litteras intelleximus emanasse. Sed nec per hoc mordacium prædictorum contra regulam ipsam, & fratres quieuit insultus: nec per ipsas litteras statui fratrum prouidere † in multis in quibus de nouo vel aliter necessario prouidendum esse multorum postea casuum contingentium experientia indicauit. Nos itaque ne litterarum huiusmodi & prędictis constitutionis diuersitas uel intellectus aduersitas in prędictorum obseruatione fratrum animos perturbaret: & vt plenius, clarius, & certius eorum statui & obseruantiæ prædictæ regulæ consulatur in omnibus & singulis illis articulis, quos constitutio ipsa contnet, quamquam ipsi vel eorum aliqui contineantur in aliis litteris Apostolicis supradictis: Hanc nostram constitutionem, declarationem, seu ordinationem tantum a fratribus ipsis præcise ac inuiolabiliter decernimus perpetuis temporibus obseruandam.

† Francisc⁹ sanctas posuit bullā in tercia fol. 2 glosatis litteras Apostolicas ipsius ordinis

¶ Cum igitur ex prædictis & aliis per nos cum multa maturitate discussis, regula ipsa licita, sancta, perfecta, & obseruabilis, nec ulli patens discrimini euidenter appareat: illa & omnia suprascripta per nos statuta, ordinata, concessa, dispositi, decreta, declarata etiam, & suppleta, de Apostolicę potestatis plenitudine approbamus, confirmamus, & volumus existere perpetuæ firmitatis; in virtute obedientiæ districtæ præcipientes, quòd hæc constitutio sicut cæteræ constitutiones, vel decretales epistolæ legatur in scholis. Et quia sub colore liciti, nonnulli contra fratres ipsos & regulam, in legendo, exponendo, atque glossando possent dirum uirus suæ iniquitatis effundere: ac ipsius constitutionis intellectum ipsum in diuersas & aduersas sententias producentes suis adinuentionibus deprauare: & opinionum diuersitas, ac distorsio intellectus multorum pios animos posset inuoluere, & a religionis ingressu multorum corda subtrahere: talium detrahentium vitanda peruersitas cogit nos uiam ipsis ad prædicta præcludere, & certum procedendi modum hanc constitutionem legentibus præfinire.

Ex cōcatio fulminatur cōtra glossantes istam decretalē nō obstantibus quibuscunq; priuilegiis, cuius cōcationis absolutionē sibi papa reseruat.

¶ Itaque sub pœna excommunicationis & priuationis officii ac beneficii districte præcipimus, ut præsens constitutio cum ipsam legi contigerit, sicut prolata est, sic fideliter exponatur ad litteram: concordantiæ, contrarietates, seu diuersæ, uel aduersæ opiniones a lectoribus seu expositoribus nullatenus inducantur. Super ipsa constitutione glossæ non fiant (nisi forsan, per quas uerbum uel uerbi sensus, seu constructio, uel ipsa constructio quasi Grammaticaliter ad litteram uel intelligibilius exponatur.) Nec intellectus ipsius per legentem deprauetur in aliquo, seu distorqueatur ad aliud, quam littera ipsa sonat. Et ne secundum prędicta contra detractores huiusmodi oporteat vlterius laborare: uniuersis ac singulis cuiuscunque præeminentiæ, conditionis, aut status, districte præcipimus, ne contra prædictam regulam & statum fratrum prædictorum, seu contra præmissa per nos statuta, ordinata, concessa, dispositi, decreta, declarata, suppleta, approbata, & etiam confirmata, dogmatizent, scribant, determinent, prædicent, seu praue loquantur publice vel occulte. Sed si quid penes aliquem in his ambiguitatis emerserit, ad culmen prędictæ sedis Apostolicę deducatur, vt ex auctoritate Apostolica sua in hoc manifestetur intentio: cui soli concessum est in his statuta condere, & edita declarare.

¶ Glossantes vere in scriptis constitutionem ipsam aliter, quam eo modo, quem diximus: Doctores vero insuper & lectores dum docēt in publico, ex certa scientia & deliberatè intellectum constitutionis huiusmodi deprauantes, facientes quoque commentum, scripturas, seu

Universidad de Deusto
Biblioteca

PRiuilegium.) Non diuiditur: quia pendet vsque ad vltimam dictionem.

CASVS. A sede Apostolica fuit concessum priuilegium quibusdam religiosis, uidelicet ꝙ fratres illius ordinis habitantes in cellis illius ordinis, vel ipsæ cellæ nō possēt excōmunicari uel interdici: dubitatur de hoc uocabulo, cella. inserto priuilegio: & qualiter accipiatur in materia priuilegii? Respondet quòd cella in hoc casu accipitur pro loco solitario segregato a communitate hominum; ideo si fratres illius ordinis haberent Prioratus in loco populoso, priuilegium suum non se extenderet ad tales religiosos, sed solum ad illos, qui habent cellas separatas a communi victu hominū. Nota primo ꝙ in materia priuilegiorum, per quę cōceditur exēptio religiosis habitātibus in cellis monasterii, appellationem cellæ veniunt solum modo loca solitaria: largo tamen modo accipiendo cellam, appellatione cellæ uenit parua camera, quam non debēt habere religiosi: immo debent comedere in eodem refectorio, & dormire in eodem dormitorio, & debent omnes esse in aperto, & dicitur cella a celando; quia unus religiosus non debet celari ab aliis nec occultari, & unus religiosus debet videre alios religiosos in dormitorio & refectorio.

Nota secundo optimum tex. ꝙ idem est dicere fratres, qđ monachi. vide de iudic. cām. Nota ulterius, ꝙ excōmunicatio & suspensio referūtur ad homines: interdictū ad loca. 11.q. 3 nemo episcoporum. de cle. excom. min. postulasti. 2. respon Io. Mona. & Ioan. and. Dominicus.

¶ Prima glossa summat.

a ¶ Priuilegium.) Exēptis cellis alicuiusmonasterii, quid appellatio cellę significet, hic ostendit.

† In isto versi not. ꝙ papa pōt sibi rebellantes excōicare & vltra adhuc aliter punire. Fon.

ras, seu libellos, ac ex certa scientia & deliberate determinantes in scholis, seu prædicantes contra prædicta, uel aliqua, seu aliquod prædictorum (nō obstantibus aliquibus priuilegiis, uel indulgentiis, aut litteris Apostolicis: quibuscunque dignitatibus, personis, ordinibus, aut locis religiosis uel sæcularibus generaliter uel singulariter sub quacunque forma uel expressione uerborum concessis, quæ nolumus aliquibus in præmissis quomodolibet suffragari) excōmunicationis sententiæ, quam nunc in ipsos proferimus, se nouerint subiacere: a qua per neminem nisi per Romanum Pontificem possint absolui. Insuper † tam istos, contra quos per nos excommunicationis est prolata sententia, quam alios (si qui fuerint) contra præmissa vel eorum aliquod uenientes, ad sedis memoratæ uolumus deduci notitiam: ut quos prouisus modus æquitatis nō arcet a vetitis, compescat rigor Apostolicæ vltionis. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ declarationis, ordinationis, concessionis, dispositionis, suppletionis, approbationis, confirmationis, & constitutionis, infringere, uel ei ausu temerario contrarie. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Siriani, xviij. Calend. Septembris, Pontificatus nostri anno secundo.

¶ Bonifacius octauus.

¶ Exemptis cellis alicuius monasterij: quid appellatio cellæ significet, hic ostendit. Ioann. And.

CAP. IIII.

PRiuilegium a monasterio tuo concessum, vt monachi, siue fratres in cellis ad monasterium ipsum spectantibus † habitantes, ab alio quam a Papa, uel eius legato b excommunicari, aut suspēdi, uel ipsæ cellę interdicto supponi non possint, non fratres in Prioratibus ecclesijs, seu capellis eiusdem monasterii commorantes, c aut ipsos Prioratus, ecclesias, vel capellas, ab ordinariorum iurisdictione in aliquo d sed residentes tantum in cellis, & cellas ipsas (hoc est e loca secreta f & solitaria, quę ab hominum separata conuictu g sunt ad contemplandum, h & Deo vacandum specialiter deputata) defendat.

¶ Idem.

¶ Priuilegiato aliquo ut possit conferre beneficia clericorum suorum: quòd appellatio clericorum suorum designet ostendit, Ioann. And.

(Glo. seq. soluit dubium.)

b Legato.) Intellige generaliter, sicut generaliter loquitur: ex quo aliud non exprimitur, & est simile qđ dixi. sup. eo. lib. de rescrip statutum. 1. respon. in gl. quia verbum.

c ¶ Commorantes.] Large loquitur: quia interdum sunt instituti perpetuo: interdum ad tempus, interdum ad solam moram ibi trahendam. de sta mo fratr. na. cap. 2. ad fi. sup. eo. lib. de temp. ord. cum nullus in fin. & de capel. mona. cap. vnico. sed quo ad casum nostrum non est curandum.

d ¶ In aliquo.] Tolle defendat, quod est in fin. & ireti repere, sed defendat tantum, &c.

e ¶ Hoc est.] Propter hoc facit ad t. talum nostrum de verb. sig.

ADDITIO. Alias locari potuisset g pro 2 i. vel sub tit de priuil Io. And.

[Glosl seq declarat textum.]

f ¶ Secreta & solitaria.] Cella dr a celando & occultādo, & sic hoc casu locus solitarius, & talem uitā debentes digni sunt coueniente honore. 16. q. 1. qui uere. & ad has cellas religiosi etiam Mendicantes de prælatoris licentia transeūt de rē. supra eo. lib. de in excel. præla. ca. unico. Alias aūt large sūmendo dicimus cellas quę sunt etiam 3. claustrū monasterii, unde ex tem monachi, dispensat abbas cum eo, ut habeat suā cellam extra cōe dormitorium, tamē infra monasterii septa. 20. q. 4. capit. vlt. & de talibus cellis hoc priuilegium intelligitur.

g ¶ Conuictu.] Id est communi victu.

ADDITIO. Pictio composita a con, & uiuo, unde & simul comedentes conuiuere uere dicuntur. Archid.

h ¶ Contemplandū.] de uita contemplativa 2 & actiua dicitur supra de renun. nisi cum pridem. ad finem.

ADDITIO. Archidiaconus inducit illud Gregorij quòd quies ex corde nobis est appetenda. s. quæst. 1. in scripturis. versicu. quies. per quod videtur contemplatiua præcellere. Ad idem ead. quæst. qui episcopatum. quod dicit verum, secundum Augustinum: nam duodecim sunt in quibus vita contemplatiua præeminet actiuæ, vt dicitur in sum. de virtutibus. vbi tractat de præeminentia vitæ contemplatiuæ ad actiuam. & vide quod scripsi de regul. fane. in magna gl. Ioan. And.

SIcut nobis.] Communis diuisio: qa in prima conuuttatio à verbis duplicis gratiæ causata: In secunda latior responsio: ibi, Verum. vel ibi, Breui respondemus latitudo responsionis patet in versic. similibus, & in versic. etiam si. Dominicus.

CASVS. Episcopus Fictauen. à sede Apostolica impetrauit priuilegium, vt posset cōferre beneficia suorum clericorum cedentium, & decedentium: episcopus habet clericos beneficiatos in aliis diœcesibus: dubitabatur quid contineretur appellatione clericorum suorum? Respōdet, appellatione clericorum suorum continentur illi soli clerici, q̄ sunt in continuo seruitio episcopi & viuunt expensis propriis episcopi: ideo si aliqui diuites morabantur in domo episcopi, sed viuebant expensis suis, & non expensis episcopi priuilegiati: illi non sunt censendi sui clerici quantum ad materiam priuilegij. Oraculo. unde oraculum dicitur responsio facta ad interrogationem alterius. Nota quod si alicui a sede Apostolica concedatur priuilegium, ut possit conferre beneficia suorum clericorum cedentium uel decedentium: appellatione clericorum suorum ueniunt soli illi, qui sunt in continuo seruitio priuilegiati, & uiuunt expēsis suis propriis, & hoc uerum in priuilegiis, quæ sunt odiosa, aliàs uero appellatione clericorum suorū ueniunt omnes subiecti. supra eo. cum tibi. in antiq. Nota quod gratia quandoque fit alicui, ut non effectui mancipetur in eum, sed ut ipse aliis cōferat utilitatem. Ad idem de præbend si cui ꝙ c. fi is cui. e. lib. Nota ulterius, quod breuitas desideratur etiam in uerbis condendis. Ad hoc supra de iureiur. breui. & de breuitate nide no. de pœniten. & remiss. significauit, & supra eod. lib. de testā. si pater. super 1. gloss. Io. And. Domi.

[Prima glossa summat.]

a ¶ Sicut nobis.] Priuilegiato aliquo ut possit cōferre beneficia clericorum suorum: quid appellatio clericorum suorum designet, ostendit, &c.

b ¶ Decedentium.] Nūquid talis posset cōferre beneficia suorum clericorum cedentium uel decedentium in curia Romana? Item nunquid posset conferre beneficia clericorum suorum alio modo uacantia, dic sicut supra eo. lib. de præbend. quamuis 2. in gl. ista duo. Ioan. And.

c ¶ Residentem.] ex sola residentia si non interessent diuinis, non percipierent quotidianas distributiones: unde nec isti percipient. supra eod. lib. de cleri. non re-

¶ Idem.

¶ Priuilegiato aliquo, vt possit conferre beneficia clericorum suorum; quid appellatio clericorum suorum designet, ostendit. Ioan. And.

CAP. V.

SIcut † nobis a significare curasti, tibi gratioſe concessimus, vt beneficia clericorum tuorum cedētium, vel decedentium b possis conferre; quodque ijdem clerici præbendarū suarum fructus percipiant, ac si in suis ecclesijs personaliter residerent c. Verum quia dubitas, qui clericorum tuorum appellatione debeant contineri; Breui respondemus d oraculo, quòd illos in his, & similibus e casibus tuos volumus intelligi clericos, qui per te, non quæsiti f propterea vel recepti sine fraude, & fictione qualibet, vere tui clerici familiares existunt, & in tuis expēsis continue g domestici commensales; etiam † si quos ex illis aliquādo pro tuis h gerendis negotijs abesse contingat.

fi. c. 1. & super hoc vide quod ibi dixi in glo. not. quòd si quis dominus.

[Glo. seq. recitetur per quæstionem.]

d ¶ Respondemus.] per hoc videtur ꝙ ista decretalis sit veteris iuris declaratoria 2, non noui promulgatoria: licet argum. contra. infra dum dicit, volumus, & quòd sit declaratoria patet: quia tractat de verbi significatione. ad hoc supra eod. c. 2. respon. 1. in fin. nec bene occurreret ratio, quare hoc esset ius nouum & non vetus. prætorea priuilegium prius concessum fuerat: postea priuilegiatus consuluit Papā circa priuilegium prius concessum: sic est responsum per quod patet, quòd a concessione priuilegij etiam antequā emanasset hæc decret. priuilegium sic erat intelligendū. Ioan. And.

[Glossa sequens exemplificat, obijcit, soluit, & rationem reddit.]

e ¶ Similibus.] pone conceditur ei priuilegium, ut cum clericis suis super pluralitate beneficiorum curatorum, uel dignitatum dispēsare possit: uel eis conferre ius ad uacaturas, uel similia. Et bene dicit, in his, & similibus: quia in aliis casibus dissimilibus appellatio clericorum omnes subiectos clericos comprehendit supra eod. cum tibi. & potest esse ratio: quia hæc de priuilegio loquitur odioso 3. quia per primum tollebatur ius seu potestas conferendi beneficium ei, ad quem ordinario iure spectabat, per secundum minuitur cultus diuinus, & non deseruiens ecclesiæ recipit stipendium: ergo bene ambitiosa, & restringenda sunt talia indulta. supra eodem lib. de præbend. quamuis 1. quod non est in decre. cum tibi. Io. Andr.

f ¶ Quæsiti propterea.] sic supra de electio. c officii, sup. eod lib. de reseri. statutum. §. insuper. de iud. mulieres. & de renun. ca. 2. sic, & affectata tutela immunitatem non præbet. C. de iis qui spon. mune. subē. li. 10. l. 1. & 3.

g ¶ Continue.] ciuili 4. modo intelligendum est verbum. ff. de ser. si cui. de confecrar. distinct. 5 nunquam. sicut & seruitus dicitur cōtinua, & aqua quotidiana. ff. de ser. urb. prędd. l. foramen. ff. de aqua quoti. & æsti. l. 1. §. quòd autem, & fluuius dicitur continuus, qui quandoque exaresc it. ff. de flu. [& nequid in flu. pub.] l. 1. 1. responso.

[Glo. seq. soluit duo dubia.]

h ¶ Pro tuis.] sup. de cleri. non resident. ex parte. Et si ægrotaret, seruire intelligitur. ff. de statuti. cum hæres. §. Stichus. Nec sumo ita amare uerbum, qn etiam pro suis propriis interdictū possit abesse. Ad hoc sup. eod. lib de præb. præsenti. 1. & 2. responso. sicut iudex. propter sua propria negotia differre potest & dimittere. 5. causam. ff. de iud. si longius.

ADDITIO. Quod clericus pro suis propriis negotiis possit abesse, tenet etiam Archidiac. q tamē signat contrarium. supra eod. lib. de elect. si postquam. §. 1. non soluit. Tu die quòd illud speciale, ne propter eius absentiam proteletur uacatio. Item sibi sibi potuit

2 Idē Io. Mo. & ea dē ratione. I. An.

3 Cū ocurrūt fauor & odiū, dicimus priuilegia odiosa. exēpla. vide not. 5. de foro 2 pe. i 1. gl. & c. l. An.

4 Vid Bar. il. 1. ff. so. mā. & plene Fel. in prœmio Dec. & in c. ex teno re. de testi bus.

5 Hoc melius stelliges p no. 8 d voto. ꝙ super his, in 3. gl. Io. An.

†al. ita; ēt si ex illis aliquos aliqñ, &c.

Universidad de Deusto
Biblioteca

prouidere si iustam causam habebat absentiæ obtinẽdo licẽtiam. Item nec ille textus amarissime sumitur, vt ibi no. in glo. & ita in fi. Ioan. And.

SEQVVNTVR REGVLÆ IVRIS.

De regulis iuris.

¶ Quarum cognitio cum vtilis, & necessaria sit, teste Alberico in rubric. ff. eod. damnetque Sali. eos in l. qđ te. ff. si cer. pet. l. quod Neruа. ff. depo. qui solis singularibus doctrinis studeant Quas & sine vituperio ipse Pontifex nescit. gl. c. veniens. de præscript. negligentes interim iura regularium, quarum ignorantia nullo modo excusabilis est. l. is non. ff. de cõfes. gl. l. professio. C. de mu. pa. lib. 10. Ideo adnotaui tibi ad glo. quicquid melioris doctrinæ est in Mercu. Ioan. And. commentariis Phili. Petri de Ancha. Dyni, Alberici Rosatis, Io. Van Kel. Iaco Fon. Burgen.

[Glossa ista primo coninuat rubri. Secundo ad situationem opponit, & dupliciter soluit. Tertio per modum summæ de regula quærit quinque, & de iure tria.]

NOn est nouum, vt aliquibus specialiter enumeratis generalis clausula subsequatur, quæ omnia comprehendat, vt 49. distinct. per totum. 23. q. 5. de occidendis. supra de proba. quoniã contra fallam. sup. eodem lib. de procu. qui ad agendum. ff. ad legem Aquil. si seruus seruum. § inquit lex. in fi. C. de sacrosc. eccle. l. generali. Id circo post rubricas supra positas, quę secũdum suas materias iuris regulas comprehendunt, ponitur hic rubrica generalis ad materias vniuersas. De regu. iuris. Si quæratur quare in principio compilationis non posuit Bonifacius hanc rubricam, cum sæpe præmittatur clausula generalis secutis postmodũ specialibus, vt supra de prob. cum rubricis sequentibus. de reb. eccle. non alie. cũ rubricis sequentib. de re. cre. cum rubricis seq ff. de serui. cum rubricis sequẽtibus? Posset dari coloratiua responsio, quia quæ vltimo dicuntur, melius memoriæ commendantur. de cõsecra. distinct. 2. liquido Est autẽ vera 2. solutio, ideo hũc ordinem obseruatum, vt ostenderetur ius non sumi ex regula, sed regulam ex iure. si enim a principio posita fuisset, forsitan crederet aliqs q̃ ius sequens regulas, ex regulis sumeretur. in fine igitur ponitur, vt appareat ex iure quod præcesserit, regulas sumi. ff. eo. l. 1. Videndum est igitur primo quid sit regula, vnde dicatur, qualiter constituatur, & quod sit eius officium, & quę ipsius sit potestas. Secundo videndum quid sit ius, vnde dicatur, quomodo hic sumatur. Tertio quæ sunt hæ iuris regulæ, singulariter & clare eas prosequendo videbimus.

1. Istud ꝺ clarat Anch. hic. Fõ

2. Idẽ doctores. Fõ.

Regula qualiter designat.

¶ Circa primum, Regula secundum Grammaticos, est multorum simílium collectio. Lex autẽ describit regulam eam esse, quæ rem quæ est, breuiter enarrat. ff. eo. l. 1. Dicitur autem regula, quæ regit vel normã recte viuendi, præber, & ab hac regula quæ dicitur norma recte viuendi, dicitur regularis. Dicitur etiã regula eo quod recte ducit, nec aliorsum trahit, quasi a rega, vel regula, quæ idem est quod rectitudinis forma. Sicut enim per regulam nouit scriptor modum recte scribẽdi, fecator modum recte secandi, & sic de singulis: ita per has regulas modum recte iudicandi cognoscimus ad hoc 3. dist. regula. Est autem regula latine, idem quod canõ græce. 3. dist. canon. Et dicitur regula proprie quasi regulariter vera, quamuis patiatur exceptiones in se. Quæ an contineantur sub regula, fuerũt opiniones, quæ no. ff. eo. l. 1. 3 & facit quod no. dist. 3. regula. Subtilitatibus tamẽ circa hoc omissis, breuiter & grosso modo sic dico, q̃ quo ad potestatem verbosi cũ. § . q -rum, quæ in ea proferuntur, vniuersaliter vel saltem indefinite affirmando vel negando comprehendi ex ff. si quis in iniuriarũ. exceptiones 4. quãs non diceretur exceptio, sicut si dicecau. Font. -tur, omnis homo currit, excepto equo Titii, hæc. non est exceptio, quia equus non comprehendebatur sub illa propositione, omnis homo: sed si dicerem, omnis homo currit, excepto Titio, tunc propria est exceptio, quia propositio, omnis homo, bene cõprehendebat Titium. tollitur ergo Titius virtute exceptionis quo ad materiam de qua fit sermo, vt scilicet dicatur non currere. Sic quo ad iuris determinationem exceptio non cõprehenditur sub regula: quia contraria ratio: & plus est in exceptione quã in regula, hoc ergo operatur exceptio, vt illud quod aliãs sub verbis regulæ cõprehẽdebat, ad determinationẽ regulæ exceptionis virtute tollatur. Constituitur autem regula (vt supra ꝺ diꝭ.) per verba quæ de sui natura omnia comprehendant: id est, per signa vniuersalia affirmatiua, quæ omnia comprehendunt. supra. eo. omnis res. & c. defleat. ff. eo. l. omnis definitio. & l. omnes actiones. & l. omnia fere. & l. omnia quæcunque. Item per verba negatiua, q̃ vniuersaliter negando excludunt omnia, vt j. eod. nemo potest. 1. & 2. j. eod. nullus. 1. & 2. ff. eo. l. nemo. & l nullus. Item per verba indefinita, quæ simpliciter prolata æquipollent vniuersali: vt us. 5. 19. ditin. cap. 1. supra de priuileg. qa circa. C. de hæret. ven. l. vlt. & ideo omnes regulæ paucis exceptis traduntur per signa indefinita affirmatiua vel negatiua, vt sup. eod. & inf. eod. & ff eod. titu. satis apparet. Officium autem regulæ est plures similes casus simul iungere clausa rationis, vt ff. eo. ti. l. 1. Quæ sit potestas regulæ, an scili cet constituat ius de nouo, an antiquum recitet, dubitatur: & videtur quòd ius de nouo nunquam constituat, quod iure & ipso facto probatur iure ff. eod. l. 1. Facto, quia in octogintaocto regulis infra positis non est vnam etiam solã inuenire, quæ ius de nouo constituat, vt in prosecutione patebit. E contra videtur: quia regula Catoniana de nouo statuit, quòd legata quæ sunt inutilia ratione legantis tãtum, vel ratione legatis & legatarii, vel legatarii, & eius a quo legatum est præstandum, vel ratione rei tantum, vel milla ratione rei legatæ, & personæ legatarii, tractu temporis nõ cõfirmantur: etiam si causa impedimenti remoueatur. ff. de reg. Caton. l. 1. in princi. ff. de lega. 1. l. cetera. ꝙ. 1. ergo ipsa regula constituit ius de nouo. Ad hæc faciunt infinita iura, in quibus Papa iudicat ex regulis, vt supra de constitu. cap. 2. de rescrip. c. 1. & c. pastoralis. de iud. nouit. supra de foro compe. si diligenti. de fide instru. inter dilectos. ad fin. & de præsumpt. duobus. de excep. cum venerabilis. de reg. ad Apostolicam. de consang. & affi. cap. vlt. cum mille similibus, ex quibus videtur quòd ius sumatur ex regula. Subtiliter discurrunt doctores, quòd tres species casuum est considerare, quidam sunt iam determinati, & in illis regula non constituit ius, quia inuenit iam constitutum. Iste sunt quidam exceptiã legis determinationẽ, & in illis similiter regula non constituit ius, quia non elucidantur sub regulæ determinatione. Quidam sunt in quibus est eadem ꝙuitas, quæ est in casibus a iure determinatis, nec tamen reperiuntur in iure positi, & in illis regula facit ius propter identitatem rationis non patientis ius similium casuum esse diuersum. Aperitur ius dici posset 6. quòd aut constitutio iuris præcedit traditionem regulæ, & regula de iure iam constituto, quasi materiatum de materia producitur, & tunc proprie habet locum distinctio prędictorum casuum, vt videlicet in iã determinatis, & exceptis non faciat ius, in non determinatis, in quibus est eadem ratio, ius constituat, sed ubi non est ius constitutum ante regulæ dispositionem, sed inuenitur sola simplex traditio regulæ, tunc ipsa regula est ius vel iuris constitutio: & non ab alio, sed a constituente procedit, & ita potest intelligi prædicta lex prima de reg. Caton. probatur hoc satis per antiquas regulas. supra eodem titu. quas veritate inspecta esset inuenire præcessisse iuris traditionem, vides enim pro maiori parte quod ubi sunt decreta Alexandri 3. sunt primæ in tulis, maxime post concilia antiqua, vt s. de rescrip. de

renun. cum duabus rubricis sequenti. de offi. vic. cum duabus rubricis seq. de iis quæ vi metusve cau. fiunt cum duabus sequen. de dolo & contu. cum duabus sequen. & multis aliis: & tamen omnes regulæ sup. eod. titu. præcesserunt Alexan. iij. excepta vltima, quæ fuit Lucii iij. qui ipsum se cutus est, vt ex chronica & decretalium ordinatione satis apparet. Si igitur prima regula sup. eodem titu. exemplificetur per decret. supra de sponsa. præterea 1. secunda per decreta. & si quæstiones. de simo. tertia per decreta. de voto, magnæ, & sic de singulis, dico quòd regulæ illæ dictæ iura præcesserunt, vnde regularum dispositio nõ potuit ex ipsis iuribus sumi, quæ nondum erant: immo potius vt determinatio ipsorum iurium facta per regulas. Ad hoc faciunt omnes illæ decretales superius allegatæ in quibus papa pronunciat per regulas. Ego tamen non recedo a verbis legis, & dico ꝙ per regulam non statuitur ius, sed ex iure sumitur regula: aliãs nõ video quomodo posset dici regula iuris. Sicut enim in regula ligni vel ferri necesse est illas materias præuenire, lignum scilicet, vel ferrum: ad hoc ꝙ dispona-tur ex eis regula: sic in regula iuris necesse est ius, ꝙ sit ibi materia, præuenisse, ad hoc, vt regula possit indisponi & tunc proprie loqtur dicendo de regulis iuris, aliãs dicere debuisset de iure regularum. Et si dicatur ꝙ in casibus non expressis a iure, vbi est ratio, iura quæ hoc volunt. de rescrip. inter cæteras de transactionibus. Et si obiiciatur de regula Catomana, dico quòd non proprie 1 dicitur regula, nec inter regulas ponitur. ff. eod. tit. Et si dicatur quòd aliquę regulæ præcessissẽ videãtur iuris expressam traditionem: dico ꝙ ius quod est idem ꝙ ratio, ut 5. distin. consuetudo. 9. distin. sana quippe, ab exordio rationalis creaturæ præcesserat 5. distin. in prin. vel saltem dispositione concedentis regulam, ius præcessit: videns enim formator regulæ sic esse debere de iure, quod in eius saltem mente sedebat, formauit regulam. allegatur tamen regula pro iure, non tam ex origine, q̃ ex forma, & prior est eius cã pro quo, facit regula: 2 habet enim aduersarius necesse ostendere rationem quare in illo casu regula nõ loquatur, & facit quod dicam infra eod. utile. Ad secũda quo quæritur quid sit ius, & unde dicatur, & quomodo hic sumatur: dicendum est breuiter, ꝙ ius est ars boni & æqui. & c. ff. de iustitia & iure. in prin. & dicitur a iustitia, ut ibi, & sup. de uerb. sig. ius autem, quã summum in rebus bonum est colere. 12 q. 2. cum deuotas species. 1. distin. ius generale. cuius species diuidas & subdiuidas, ut ibi per totum. & ff. & inst. de iust. & iure. co, non autem pro iure ciuili, ut probatur inf. eo. in secunda regula, quæ de iure ciuili, non procedit, ꝙ dicit ibi dicam. Tertio autem ordinate has regulas est uidere, & primo primam.

Bonifacius octauus. †

REGVLA I.

Beneficium [a]

Regula [a] Hæc est. Philippus gl. de ꝓbat. Ioannes de Imo. Ioannes Andreas. Franciscus Zabarella. Ioannes de Lignano. Ioannes Calderinus. Ioannes Baptista de Sancto Blasio. Ioannes Franciscus de Ponte. Ioannes Fabri. Ioannes Antonius de Butrio. Ioannes de Anania. Ioannes Ludouicus Bellonus. Ioannes Petrus Ferrarius. Ioannes Franciscus Aretinus. Ioannes Franciscus Ripa. Ioannes Franciscus Aymo

Universidad de Deusto
Biblioteca

de isto titulo administratiuo, qui non pōt acquiri sine canonica institutione. ¶Quæritur insuper vtrū existens in pacifica possessione beneficii teneatur facere fidē de sua canonica institutione: vel vtrū sit defendendus in sua pacifica possessione absque eo q̄ probet q̄ fuit canonice instituatus? Respondetur q̄ ad instantiam diœcesani cuius interest scire an possidens beneficia possideat iuste absque periculo animarum, & etiā ad instantiam subditorum beneficiati, si exigūt, vt ipse faciat fidem de titulo administratiuo, tenetur facere fidem, sed non ad instantiam alicuius priuati præcedentis ius in beneficio.

¶ Vtrum quis possit obtinere beneficium ecclesiasticū respectu iuris possidendi, absq; eo q̄ probet canonicā institutionem, vt si q̄s dicat se possedisse & expulsum fuisse, an sit necesse q̄ probet canonicam institutionē? Quidam dicunt q̄ sic per istud c. p. Ex quo sequitur q̄ quis non potest probare possessionem, nisi probet titulum & institutionem. Et simile est in vito repetente vxorem: quia licet homo non possit possideri: tamen cum titulo matrimoniali possidetur: ideo si vir dicat possedisse vxorem & se spoliatū fuisse, nō admittitur nisi probet matrimonium præcessisse. Sic in spiritualibus beneficiis doctores formant istam quæstionem in cap. litteras. de restit. spol. in anti q. & sunt varii: Nam quidam dicunt q̄ petens restitutionem beneficii, tenetur allegare & probare titulum, id est institutionē & collationem: Alii dicunt q̄ non tenetur allegare nec probare titulum: sed sufficit q̄ alio modo coloret suā possessionem. Alii dicunt quod nō requiritur q̄ coloret suam possessionem: sed sufficit probare q̄ ipse exercuit actus conuenientes tali beneficio: puta quod habuit stallum in choro, & votem in capitulo: & sic de aliis Communis conclusio doctorum antiquorum & dominorum de Rota (licet dominus Panor. recedat ab eorum opinione) est, quòd ille qui agit possessorio pro recuperatione beneficii, non tenetur de necessitate p̄ bare canonicam institutionem, sed tenetur colorare suā possessionem vno de tribus modis: Primo probando q̄ habuit possessionem illius beneficii auctoritate superioris, & non per dictam institutionem, sed per testes vel instrumentum in quo continetur qualiter episcopus mandauit alicui tali, vt poneret me in actualem possessionem, vel quia intrauit possessionem scientē superiore, vel quia possedit longo tempore. Alii dicebant, quod tenebatur allegare titulum. Sed Panormi. tenet quòd non est necesse probare, allegare, nec colorare titulum prædictum. cap. litteras. de restit. spol. in fine illius cap. & cap. litteris. eod. titu. vbi dicitur, quòd prædo venit etiam restituendus: Nam ex quo quis fuit spoliatus est restituendus; verumtū, vt dixi, seruatur quòd non admittitur nisi colorauerit titulum altero de tribus modis.

[Glossa primo ponunt exempla, & ius nouū super huius regulæ ratione fundatum. Secundo notant causam imp̄scriptibilē, & de similib. remittunt. Tertio ponunt quadruplicem significationē beneficii. Quarto, quid sit instituere, & ad quē spectat, & circa illud duas obiectiones soluendo. Quinto de dictione, potest, ponūt differentiam inter affirmatiuam & negatiuā locutionē. Sexto signant & soluunt tria ℣ia loquentia in proprietate ecclesiæ, vel in prouentibus tantū, vel in iure eligendi. Septimo ad quæstionem de clerico a quo titulus petitur, arguunt pro & cōtra: ponunt duas opiniones, quas distinguendo concordant.]

¶ Beneficium Ecclesiasticum. pone casum per cap. 16. q. 7. si quis deinceps. ℣. de instru ex frequentibus. ff. de decurs. l. Herennius Modestinus. Super ratione autem huius regulæ fundatur decreta. sup. eod. lib. de eo qui mit. in pos. cap. eum qui: quia procedit, cum agitur de beneficio ecclesiastico in absentia partis lite non contestata; nec fit missio in possessionem causa rei seruandæ: quia sic sine institutione canonica beneficium obtineret. Considerandum igitur in beneficiis canonica institutio, nō antiqua possessio: & sic nota casum in quo nō currit præscriptio. idem est in matrimonio carnali.

a licite b sine institutione canonica obtineri. c

ecclesiasticum non potest

34. q. 5. quod Deo. ℣. de consan. & affin. nō debet. & idem in aliis casibus, qui no. 16. q. 3. clerici. & ℣. de præscrip. cū non liceat. Sumitur aūt hic beneficium largo modo, vt comprehendat dignitates, personatus, ecclesias oēs cum cura & sine cura, quæ cum tit. habentur. sic 1. q. 3. si quis dator. ℣. de concess. præb. nulla. ff. de ser. expor. l. seruus. Sumitur āt interdum stricte, vt distinguatur a præbenda 12 q. 2. alienationes. de concess. præb. ex parte. aliàs includit præbēdam. 1. q 3 c. vlt. de verb. sig. tur. in antiq. Alibi stricte sumitur pro solis simplicibus beneficiis sine cura. ℣. de præb. c. vlt. & ℣. eo. tit. & lib. cum in illis, & ibi ratio patet in littera. Cum igitur in beneficio quolibet requiratur canonica institutio, vt hic: videndum est quid sit institutio. Instituere aūt est ius canonicum in ecclesia vel ecclesiastico beneficio tribuere: q̄ dic, vt not. ℣. de instit. auctoritate. in antiq. Et iure cōi ad epm spectat. 16 q. 7. nullus oino. de hæ. cum ex iniuncto. in fi. Non obstat de offi. Arch. ad hoc, quia institutio ibi sumitur pro inuestitura, & sic intelligatur dec. de inst. cū venissent. & q̄ ibi no. Vt q̄ ēt capitulum vacante sede instituere possit. arg. 7. q. 1. pontifices. de hær. ab abolendam. ℣. eo. lib. de temp. ord. cum nullus. Arg. ℣ 24. dist. presbyteri. 71. dist. fraternitatē. ne sede vac. c. 2. Dic vt no. ℣. de mai. & obe. cū olim. & terminatur hoc ℣. eo. li de inst. c. 1. inter collationem aūt, præsentationem, & institutionem magna est differentia, ut ℣. eo. lib. de præb. cum in illis. ℣ cum autem.

ADDITIO. Sciendū est, q̄ Dynus non fuit canonista vnde dicet at glossam Ber. in c. auctoritate. de inst. superius allegatam esse decret. ex frequentib. de inst. de casu decre. gōnem formabat. inf. eod. in dultum. volens hanc regulam (quia prima erat) copiose glossare. sicut de prima filia patresfamilias facere consueuerūt, se contulit ad. summam Host. de initit. & aliquid vltra, & contra ibi descripta subtiliter posuit. Io. And. a ¶ Non pot. 1] Hæc dictio, potest, negatiue posita vt hic, necessitatē importat: cum aūt affirmatiue ponitur, necessitatē non inducit. Ad primum. 2. q. 6. c. 1. sup. de accu. de his. Ad fin 4. q. 3. ca. placuit. ℣. item in criminali. ver. potest. de præb. de multa. in fi. de appell. oblatæ. ad fi. ff. de arbi. quin etiam. & ideo dicit lex, q̄ verbum, potest, necessitatem non importat. ff. de offic. præsi. sæpe. & l. seq.

b ¶ Licite.] Superabundat, id. n. dicimur posse, q̄ licite possumus. 22. q. 2. faciat. vbi de multip ici potentate & supra de rescrip. suscitatus. per Ber. & Inno. de conc. præben accedens.

c ¶ Obtineri.] Contradicit huic regulæ ℣. de iurep. cra. Sol. ibi non præscribitur ecclesiæ tanquam beneficium, sed vt proprietas. Item necessitatis cā vel pietatis, vel causa impensi obsequii sine canonica institutione possidet quis ecclesiasticos prouentus, nec ex eo canonicus vel beneficiatus propriè dicitur. 12. q. 2. quicunque suffragio. 16. q. 1. possessiones. & q. 3 clerici. & ca. fi. eps. sup. de magi. quoniam. Eodem modo respondetur ad c. 32. dist. si qui uero. 12. q. 1. quia 50 dist. fundat de cleri. pug in duel. Henricus. item arg. contra. supra de electio. in Genesi. sup. de iurepatr. consultationib. vbi possessio dat ius eligendi & præscribendi. supra de cō possess. cum ecclesia 2. Solu. per possessionem acquiritur ius eligendi, & præsentandi, quia procedit ex actibus nostris. ff. de acquirend. possess. l. 1. Institutio autem procedit ex actibus aliorum, quæ ad hoc, vt valeat, debet esse canonica, vt in qua præcipue quatuor requiruntur. Primo q̄ persona sit quę instituatur, qui possit. 16. q. 7. nullus. Secundo, q̄ institutus sit talis, qui possessio beneficii nō attenditur. Benefi. com prehēdit dignitates, personatus, ga nonatus, ga uit, hic Philip.

possit institui. de instit. c. fina. quia non laicus, ut ibi vel ipse idem instituens. eo. tit. ca. ult. Tertio, q̄ illius beneficii institutio ex iure ꝓptio, vel denoluto, vel delegato ad instituentem pertineat. eod. tit. ca 3. [Vnde secundum Dynum vicarius episcopi vel capitulum vacante sede, id non

¶ Idem.

REGVLA II. POSSES-

possit, quod dic, ut supra eo. lib. de offi. vicario cap fin. de instit. ca. Inter sede vacan. ca. vnico. Quarto, q̄ seruetur forma constitutionis illius. sup. eo. lib. de elect. cap. vlt. 1 [Dic, ut ibi no. in vlt. gl. in confirmationibus enim locum habet, sed in collationibus non, ut ibi. Item dat exemplū per decr. 2 eo. lib. de elect. & per regulam, actus hoc eod. tit.] Et no q̄ hæc regula est in argumētum contra clericum, q̄ est in quieta possessione beneficii sui, & petitur ab eo titulus possessionis, scilicet institutio, quod teneatur illam ostendere: nam & libertus Ecclesiæ licet sit in quasi possessione libertatis, probat manumissionem suam. 12. q. 2. ca. longinquitate. & cap. seq. & hoc probat decre. de appe. personas. in parte decisa, ubi de hoc per Lau. nam & possidens pro hērede uel possesso re, cogitur probare titulum. C. de pet. hæred. l. cogi. ad hoc facit quod no. de dolo. & cōtuma. contingit in gl. quem. ꝓgenitores. supra de reg. vidua. & in prædicta. l. cogi. 2. q. 5. §. 1. & pro hoc facit quod no. Inno. de pro curato. ex insinuatione. & Ber. Compo. de reser. capitulum in gl. 5. §. item quęritur an executor. uersi. sed secundum hæc primam opinionem tenebāt Mel. & Ber. 14. per iura prædicta. Io. & Lau no. 100. dist. contra morem clericus habens duo beneficia, cogitur dicere titulum: habēti autem unum solum, sufficit possessionem offendere. arg. ad hoc supra eo. li. de reseri. ca. 1. & de offi. ordi. eo. li. c. ordinarii. 2 Dici potest, 3 prima pars ueram cum episcopus ex suo officio uult uidere ut eccle. benefi. c. unico. Secūdam cum alius agit, forte dicens se ius habere in ꝓbenda: tunc actor q̄ od asseuerat, & c. ℣ q. ult. actor. & præal. ca unico. ut ecclesia. benefi. & C. de ꝓba actor. & hoc probatur ex iis quæ no. Innocen Ber. Compost. in prædict. glos. & per Host. & de hoc de simo. licet Hely super uer. officii sui debet tum. (Cuius uerba posuit arch. in decre. ordinarii. 10. and.)

Possessor.) Istud capitulum hēt duos intellectus secundum duos modos punctuādi textum. Nam qui dam faciūt punctum post dictionem, fidei: Alii autem faciunt punctum post dictionem, tempore.

¶ pro intellectu huius cap. est præsupponendum illud quod habetur in glossa posita super uerbo fidei, qualiter hic accipiatur fides', & q̄s dicatur bonæ fidei possessor, & q̄s malæ fidei possessor. unde fides hic accipitur pro conscientia, ut dicamus possessor malæ fidei, idest, conscientiæ, ullo tempore non præscribit. quis autem dicatur bonæ fidei possessor, illud colligit ex c. fi virgo. 34. q. 2. & l. apud antiquos. circa medium. C. de fur. & ser corru. nam ille dicitur bonæ fidei possessor, qui putat se dominum rei, quā possidet & ignorat rem esse alienam: Econtra uero is dicitur malæ fidei possessor, qui habet conscientiam rei alienæ.

¶ Casus secundum primum intellectum sic figuratur: uidelicet faciēdo punctum post dictionem, fidei. Alius quis Titius uendidit mihi rem quæ nō erat sua: puta, uineam, domum, pratum, uel aliquam aliam rem: sed erat cuiusdam alterius, & illam mihi tradidit: ego ēm ptor ab initio bene sciebam rem esse alterius, & non uēdentis, & sic qñ res fuit apud me, sciebam illam esse alterius, hoc tamē non obstante detinui illam rem per xx. uel xxx. annos, Elapso illo tēpore dñs rei uenit, petiit sibi illam rem, & fecit me conueniri, petendo, ut iudex declararet illā dominū esse istius rei, & me compelleret ad sibi restituendū vna cum fructibus: Ego autem excipiendo ꝓposui, q̄ illam rē possederā per iongum tempus, videlicet p xxx. annos: & p illo medio p̄scripseram: ille replicando proposuit, q̄ non poteram præscribere pp malam conscientiam: q̄a sciebam rem esse alienam. & illud probauit: Quærit quid iuris: vtrum possum me tueri præscriptione? Rūdet q̄ non, etiam si longissimo tempore possedero: quia possessor male fidei non præscribit vllo tempore, supplicatis, nec longissimo: quia possessor malæ fidei est continue in peccato mortali: & diuturnitas temporis nō diminuit peccata, sed auget. c. fi. de p̄scri. in antiq.

¶ Alij faciunt punctum post dictionem, tpe. Et secundum hunc intellectum casus sic figuratur: Titius vendidit mihi rem alienam puta pratum vel vineam, puta bam illum esse dominum tempore traditionis: in ista bona fide perseueraui magnum tp̄s, sed non per totum tp̄s præscriptionis; postea superuenit mala fides, ideſt, scientia rei alienę antequam compleuissem præscriptionem, vtrum possim præscribere? Respondetur q̄ non possum complere huiusmodi præscriptionem; quia requiritur q̄ habeam bonam fidem in omni tpe præscriptionis; Nam malę fidei possessor vllo tempore, ideſt, qui in aliquo tempore præscriptionis habet malam fidem, non præscribit.

¶ Pro expeditione primæ glosſ. vī q̄ possessor malæ fidei possit præscribere longissimo tp̄; & arguitur de l. cum notissimi. C. de p̄scri. xxx. vel xl. annorum. ibi, p̄scribitur res longissimo tempore, & cum mala fide. Glo. facit dīam inter ius canonicum & ciuile; & dicit q̄ contrarium procedit de iure ciuili, quod non habuit respectum ad salutem aīarum; sed ad bonum commune dumtaxat; & iō cum mala fide procedebat p̄scriptio longissimi temporis; sed ius canonicum habuit respectum non solum ad bonum cōe, sed ēt ad salutem animarum; Nam subiectum scientiæ iuris canonici est homo dirigibilis non solum in bonum cōe sed in Deum; & ius canonicum considerauit q̄ possidens cum mala fide est continue in peccatum mortali; & tanto aggrauatur peccatum, quanto diutius infelicem animam detinet allegatam: ideo noluit, vt possessor malæ fidei posset præscribere.

¶ Sed vtrū leges ciuiles sint correctę p ius canonicū glo. exordii materiam vtrum leges succumbant canonibus, & hoc in terris imperij? Rūdet, q̄ ubi versatur periculū aīæ, leges succumbunt canonibus, ideo leges illæ sunt correctæ, ita q̄ est iudicandū secundum ius canonicum, & nō fm leges, sed in materia non cōcernēte periculum aīæ, leges sunt seruandæ in foro suo, & ius canonicum in suo; Nam papa non potest tollere leges quo ad iudicium sæculare, nisi in iis q̄ us uertit periculum animæ; cum potestates sint distinctæ, videlicet ecclesiastica a ptāte sæculi; Ideo dicit Ber. q̄ p̄scriptiones longissi tpis quę procedunt ex sola negligentia non petentis, & non ex facto possidentis p̄scribuntur cum mala fide, vt puta, debeo tibi decem scuta ex aliquo contractu, tu non petis illa decē scuta p spatium xl. annorū, ista præscriptio currit ina la fide, licet sciam me esse debitorem tuū, ideo si postea facias me conuenire, potero me tueri præscriptione longissimi tp̄s, quia ista p̄scriptio est ex sola negligentia tui creditoris, de qua in cap fi. de p̄scri. in antiq. Vtrum in præscriptione requiratur bona fides durante toto tpe p̄scriptionis, an sufficiat habere bonam fidem ab initio præscriptionis, licet postea scnam fidem ab initio præscriptionis, licet postea sequatur mala fides? Rūdet q̄ in omni tempore præscriptionis requiritur bona fides, ut est hic tex secundum vnum intellectum. Sed quid erit si completa præscriptione superuenit mala fides, ut ponamus q̄ aliquis vendidit mihi rem Titii, putabam vendentem esse dominum rei, & sic habebam bonam fidem & cum ista bona fide tenui illam rem vsq. ad præscriptionē completam: Completa præscriptione sciui q̄ res erat Titij; vtrū tenear ībi restituere & facere cōscientiam?

Iuris canonici subiectū dē esse hō dirigibilis ī Deū & in bonū cōe

Universidad de Deusto
Biblioteca

glo.in d. cap. si virgo 34.q. 2. concludit ꝙ non teneor sibi restituere, licet superueniat mala fides, qa ex quo completa est præscriptio, per præscriptionem res est facta mea saltem quantum ad dominium vtile, & secundum alios quantum ad dominium directum, sed in vsucapiones res efficitur mea completa vsucapione quantum ad dominium directum,

Vsucapio quid sit. præscrip. quid sit.

de hoc per Panorm in c.fi.de præscrip. in antiq. Quæritur, vtrum ad hoc, vt quis possit alienam rem præscribere, sufficiat bona fides? Respondet ꝙ non, sed vltra bonam fidem requiritur titulus, & hoc in præscriptione longi temporis 10. vel 20. annorum, vel in præscriptione longissimi temporis, cum quis præscribit rem ecclesiæ, vel est præsumptio contra ipsum, vel sibi restitit ius commune, nisi allegaret præscriptionem centum annorum, vt in ca. 1.de præscrip.eod.lib.vt quando quis præscribit decimas in parochia mea, non sufficit probare possessionem per 40. annos, sed requiritur ꝙ ipse alleget, & probet titulum, vel alleget possessionem centum annorum, alias non requiritur titulus. cap.de quarta.de præscrip. in antiq. Quæritur quid sit vsucapio, & quid sit præscriptio. Glossa remittit ad ea quæ habentur in summa.16.qō. 3. vbi dicit glossa. Vsucapio est acquisitio dominii per continuationem temporis possessionis lege definiti: quam definitionem accepit à l.3.ff. de vsuc. Sed præscriptio est exceptio ex tempore subtantiam capiens, quæ actioni personali vel in rem, idest, reali opponitur.

¶ PRO expeditione glo. finalis in verbo præscribit. vſ ꝙ quis præscribat cum mala fide, & arguitur de c.placuit.16.q.3 c.1.de præscrip sup.in antiq. vbi dicitur, ꝙ si populus alicuius diœcesis fuerit occupatus ab infidelibus, & lapsus in errorem hæresis, si episcopus proprius sit negligens in reuocando populum ab errore, episcopi vicini possunt illū requirere, vt adhibeat diligentiam pro reuocando populo, & facta monitione debet expectari per al quod tempus, quo elapso si vicinus episcopus reuocauerit huiusmodi populum, & populus sibi obediuerit per tres annos, præscribit, licet sciat populum alienum, & sic præscribit cū mala fide. Dicit glo ꝙ regulariter præscriptio non procedit cum mala fide, sed est speciale in illo casu fauore fidei contra regulam communem, vt vicini episcopi spe lucri reuocent populum ab errore hæresis.

[Glo. prima ponit exempla. Secundo dicit regulam non procedere secundum leges nisi dicantur correctę, circa quod ponit duas opiniones contrarias, & tertiam quæ distinguit. Tertio ponit aliud diuersum inter leges & nos. Quarto dat remissionem de mala fide, quę præscriptionem sequitur. Quinto subdit etiam titulum requiri, signat contrarium & soluit. Sexto remittit de præscriptione, vsucapione, & iocr uptione.]

a ¶ Possessor.] pone casum.34.q.2.si uir.& o.s.de pscr. c.ult. Hæc regula secundum leges uera in præscriptione 10.uel 20. 1 annor. C. de præscr.long.temp.auth. malæ fidei. In præscriptione autem 30.uel 40.annorū non requiritur bona fides.16 q.3.cap placuit, ut § potest.sup.de præscrip.vigilanti.C.de præscrip.30.uel 40. annorum, cum notissimi. Nisi uelis dicere leges esse correctas.2 per prædecret.de præscrip.cap ult.ubi de hoc. Quod quidam abhorrent, dicentes papam non posse tollere leges, nisi quo ad suum forum. Alii uero dicunt Papam indistincte quo ad utrumq; forum posse leges tollere.de hoc.19.distinc.constitutiones.de test.cum esset. In his autem tenens medium, credo ꝙ Papa ubi non habet temporalem iurisdictionem, non potest tollere legem quo ad forum ciuile, nisi in his in quibus uertitur periculum animæ, cum potestates diuinę & humanę sint.96.dist.cum ad uerum.10.dist.quoniam.ubi de hoc. & qui filii sint legit.causam. 2 In his autē in quibus periculum animæ uertitur, quo ad utrumque forum, tollit legem probatur hoc de iud. nou. de præscri.ca.vlt.& de secun.nup.e.pen.& vlt.sup.eod.lib.de foro compet.cap.vlt de iureiur.cap.2.eo.lib. de excep. cap.2.de sentēn.excommun. decernimus: nam in his leges sacros canones imitari non dedignantur. supra de iudic.clerici. in Authen. vt non luxu contra natu.

1 Habita dist. inter p̄sentes, uel absentes, & qui quo ad hoc dicātur p̄sentes, & qd de illo q̄ nullū hēt domicilium, uel hēt plura no. C. de præscrip. lōgi tēp. l.fin uide Spe. de p̄scri.uerb. q̄n aliqs. Io. And.

2 Dicit Dy & ratio est fm Anc. peccatum.

for[a] malæ fidei [b] vllo tē-

pore [c] non præscribit. [d]

ex quibus satis posset inferri idem de iure canonico circa hoc quod de iure ciuili. Sciendum est autem, ꝙ secundum nos non solum ab initio, sed in qualibet parte p̄scriptionis, 3 debet præscribens etiam agnoscere bonam fidem, ut hic, & in concord. In his autem in quibus etiam secundum leges requirebatur bona fides, sufficiebat ab initio bonam fidem agnouisse, ut in prædicto §. pote. & l. cum notissimi. Si autem quæratur de eo qui completa præscriptione incipit habere malam fidem, an teneatur rem restituere? Dic 4 ut no.14.q.6.cap.1.& 34.q.2.si uirgo, & sup. de præscrip. uigilanti. non solum autem in præscriptione requiritur bona fides, ut h.c. sed etiam 5 titulus, qui det causam præscribendi. de hoc.10 q.3 quia. 16.q.3. dilectio. de præscrip.si diligenti. arg.contra.eo.tit.de quarta.& ca.ad aures.& c.ult.ubi non fit mentio de tit. Sol. dic breuiter, ꝙ si ius commune uel præsumptio non est contra possessorem, sufficit bona fides, alias necesse est allegari titulum & probari, nisi allegetur præscriptio tanti temporis, cuius contrarii non sit memoria. sup. eod.lib de præscrip.cap.1. Quid autem sit præscriptio, quid usucapio, quæ in eis requirantur, quis eorum effectus, plene no.25.q.3.in summa. Quomodo interrumpatur, ea.q § potest.ver. hæc de præscriptionibus & § de præscrip.cap.illud.

ADDITIO. Quod in præscriptione sufficiat ab initio bonam fidem agnouisse, videtur ꝙ melius dicant leges quam canones, cum à principio legitime facta vitiari non debeat per illud superueniens, a quo non potera[1] inchoari.] e factum legitime fe.tit.in ambiguis § non est nouum. Sol. vt dicit hic Dyn regulæ loquuntur in actibus perfectis, secus in inchoatis tantum, vt hic, & probatur sol. secundum eum fl. de verb.oblig. li sub una §.1.& l. pluribus.& de scel. pro parte.de ser.rusti.prædi via.§ quæ cum quę. Ioan.And.

[Secunda glo. de significationibus fidei remittit.]

b ¶ Fidei.] multis modis sumitur fides, quod dic. vt no.sup.de fide cath.in rub. & 22.q.1.monet. hic sumitur pro conscientia. sic 28.qō.1. omnes deinceps §. ex his.fi.de præscr.c.ult.

[Tertia glo. ponit duas lecturas.

c ¶ Vllo tempore.] potes facere pactum ante & post, & sic habebis duos intellectus: Primus est, ꝙ nulla antiqua dicitur possessio, & c.5 de præscr. vigilanti. Secundus, ꝙ nullo tempore præscriptionis debet agnoscere malam fidem sup.eod.c.vlt.

ADDITIO. Idem Dynus.

[Glo.vlt.signat contrarium, & dupliciter soluit. Secundo signat aliud, in quo remittit. Tertio quærit, & remittit. Ioan.And.]

d ¶ Non præscribit.] 6 si ergo possidens conscientiā hēt rei alienę non præscribit. Contra 16 q.3 placuit, ut quicunque supra de præscric. ibi præscribit, qui certus est rem esse alienam. Sol. illud speciale in fauorem fidei catholicæ, sicut alia.2.quæst.7 li hæreticus.§.sed. lib. de hæret.cap.1.& 4 C.de episc.audien.l.nemo. cum simi. Præterea satis uidetur suam conscientiam purgasse, & bonam fidem agnouisse, qui verum dñm requisiuit.ar.ff.eo scienti cum satis concor. & sic auctori tate canonis excusatur.sic ff.de nox.l.generaliter, ubi nō usucapit qui scit seruum alienum, qui sibi ab alio bonæ fidei possessore fuerat datus pro nexa, ex quo nexus dñs requisitus noxam emendare non uult. Item contra §.de iure pat. cura. Sol. ut ibi & 16.q.3 si sacerdotes, in 1 glo. ultra medium, quod etiam uidetur ca-

tra.Si quæratur qs dicatur bonæ fidei possessor & maler.1 dic, vt notatur de præscri.si diligenti.in glo.pen. ADDITIO. Et hic per Dynum repetentem: quo ad hoc, quod ibi no.Io.And.

1 Habet

per

Sine possessione.] Casus in hoc capitulo figurat pluribus modis: Et primo per capitulū, causam, de p̄scri.in anti. Vnde sciendum, ꝙ iura spiritualia nō cadunt in laicū, nec respectu habendi, nec respectu possidendi; hoc est, nec respectu proprietatis, nec respectu possessionis, vt c. Massana de elect.in ant. c.decernimus.de iudi. Secundo est præsupponendū, ꝙ ius decimandi est ius spirituale: & sic non cadit in laicam: licet fructus decimales sint res temporales.

¶ Idem.

REGVLA III.

Sine possessione [a] præ-

¶ Casus, hoc præsupposito sic figuratur: Quidā laicus de facto emit ab epō ius decimandi infra limites meæ parochiæ: & cum illo titulo percepit decimas cum bona fide: quia credebat titulum valere: Hoc facto ego rector feci illum conueniri coram iudice competēti: & proposui in meo libello ꝙ eram rector talis ecclesiæ, & in ea fueram canonice institutus: & ꝙ erā fundatus de iure communi habendi & percipiēdi decimas omnium fructuum excrescentium in mea parochia; & ꝙ iudex condemnaret talem laicum ad restituendū mihi decimas per eū perceptas, & ad cessandum in futuro. Laicus cum deberet rndere meo libello, excipiēdo proposuit, ꝙ illas decimas percepérat per x. xx.xxx xl. annos: & sic illas præscripserat: Ego rector replicando proposui, ꝙ ipse non poterat præscribere, nec possidere illas decimas propter incapacitatem; quia ius spirituale non cadebat in laicum: Quæritur, nunquid bene dicam: ita quòd non obstante detentione facti non possit se tueri præscriptione contra me? Respondetur quod laicus se non potest tueri præscriptione: quia dictus laicus non habuit possessionem habentem admiculum iuris: & præscriptio non procedit sine possessione.

¶ Alio modo potest figurari casus per c. porro.16 q.3. Qui in seruitute. ff.eo & primo per dictum capitulū, porro, certum est ꝙ hæreticus est incapax possessionis cuiuscunque rei, id est, proprietatis & possessionis: & sic hæreticus non potest possidere: nunquid potest præscribere res quas apud se detinet bona fide? Respondetur quòd non: quia præscriptio non procedit sine possessione, & cum hæreticus no possit possidere, ideo non potest præscribere, vt in 1 qui in seruitute. Certū est ꝙ seruus non potest aliquid possidere nomine suo: sed dicitur possidere nomine domini sui: ergo etiam non potest præscribere: quia sine possessione præscriptio non procedit.

¶ PRO expeditione primæ glossæ positæ in verbo, Sine possessione, quæritur quotuplex est possessio? Dicendū est ꝙ duplex est possessio: Nam quædam est possessio quæ habet plurimum iuris, & modicum facti: alia est possessio quæ habet plurimum facti, & modicum iuris. Prima possessio est, vt illa quæ acquiritur per procuratorem c. cum nostris. § de concess. præb. in anti. nā illa habet plurimum iuris & parum facti: quia in ea plus operatur iuris dispositio, quàm factum hominis, & illa possessio non parit causam vsucapiendi, nisi interuenerit factum nostrum, id est, ratam habuerimus. Alia est possessio quæ habet plurimum facti, & parum iuris, sicut illa quę per nosmetipsos acquiritur, & illa dicitur habere plurimum iuris, quæ per seruos nostros ignorantibus acquiritur.

¶ Vtrū ad p̄scriptionem sufficiat possessio facti, vel requiratur possessio iuris? Rndetur ꝙ nō sufficit possessio facti, ꝙ dr quasi pedū positio; sed requirit possessio iuris, id est, quod habeat admiculum iuris, id est ꝙ præscribens sit capax possessionis, vt in primo exēplo dictum est, videlicet de laico respectu iuris decimādi.

¶ Vtrum ad hoc quod quis possit præscribere, requiratur quod possidebat continue per tempus sufficiēs ad præscriptionem, vel sufficiat possidere per interualla; licet non continuē? Dicendum ꝙ possessio debet esse continua per x.xx. vel xxx.annos, si requiratur ad præscriptionem spacium xxx.annorum; sita ꝙ non fiat conjunctio temporum, & non interuenerit interruptio, ꝙ interruptio, quandoque fit naturaliter per inundationes aquarum, quando locus fuit aquis inundatus, & ista interruptio prodest hominibus quorum interest, & pluribus aliis modis potest fieri ista interruptio. Alia est interruptio ciuilis, quæ quandoque fit per litem contestatam, quandoque fit per solam citationem. l. cum notissimi. C. de præscriptione triginta uel quadraginta annorum. Et ista interruptio ciuilis non prodest omnibus quorum interest, sed prodest interrumpenti & suis hæredibus, vt Titius vendidit mihi rem alienam, quam tamen credebam esse ipsius Titii, & non alienam, & sic habebam bonam fidem, nondum completa præscriptione quidam non dominus fecit me conueniri. & litem fuit contestatus; & sic interrupit meam præscriptionem; ista interruptio non profecit vero dominos nec eius hæredibus, sed solum interrumpenti.

¶ Vtrum interrupta præscriptione ciuiliter possit possessor præscribere, dum tamen habeat bonam fidem; licet incipiat titubare, an res sit sua vel petentis, utrū ista mala fides impediat præscriptionem? Glo. Respondet ꝙ de iure ciuili solum fit interruptio præscriptionis, sed si actor dimittat processum, puta quia renunciat instantiæ, & reus acceptat istam instantiam, vt in authen.qui semel.C.quomodo & quando iudex. licet instantia sit extincta, tamen remanet effectus, vt non possit currere præscriptio, & sic debet incipere præscriptionem de nouo, sed de iure canonico non potest præscribere, quia incipit esse malæ fidei. Sed contra istā regulam arguitur de c. cum ecclesia de causa possess. & proprie. vbi dicitur, ꝙ ius eligendi potest præscribi, & tamen non potest possideri, quia est incorporale, & res incorporales non possidentur, ergo male dicitur in regula nostra, quòd sine possessione præscriptio non procedit. Glo. metu contrarii subaudit ad tex. sine possessione, uel quasi possessione, & licet iura incorporalia non possideantur, tamen quasi possidentur, & in rebus incorporalibus habet locum ficta possessio, quæ id operatur in rebus incorporalib. quod operatur uera possessio in corporalibus.

¶ PRO expeditione glo fin. positæ in uerbo, procedit, videtur ꝙ quis potest præscribere sine possessione; Et arguitur sic, Captus ab hostibus nō possidet, quia possidetur ab alio, & qui possidetur, non possidet. l.qui in seruitute.ff.eod. & tamen captus ab hostibus præscribit l.iustio.§ vlti.ff.de vsucap. Respondet glosa, ꝙ captus ab hostibus non possidet per se, sed si ante captionem ab hostibus possidebat per seruos suos uel famulos, vel filios suos, durante captiuitate possidet: Et ipse reuersus recuperat possessionem, & fingitur iure postliminii nunquam perdidisse possessionem, eo quòd possidebat a tempore captionis, secus si tempore captionis non possidebat per seruos, quia tunc non posset præscribere. Item secus si nō possidebat per seruos vel alios quos habet in potestate, sed per seipsum possidebat ante captionem, quia tunc perdit possessionem & sic non posset præscribere.

[Prima glo. dicit unde sumpta, & ponit & specificat exempla. Secundo de multiplici possessione remittit. Tertio tractat qualis possessio in præscriptione requiratur. Quarto quomodo possessio debet esse continua. Quinto, de quasi possessione.]

a ¶ Sine possessione.] hæc regula sūpta est ex l.fi.ff.eo. tit. qui in seruitute est. per quam etiam potest hic poni exemplum casus, & per c.16.q.3.porro. & sup de pscr. causam quæ. seruus cum ab alio possideatur, non possidet, ut in primo casu, hæreticus & Paganus, ut in

Universidad de Deusto
Biblioteca

secundo: laicus spiritualia, vt in tertio. Sciẽdum est autem ꝙ possessionũ alia iuris, alia facti: alia iuris & facti. & hæc interdum habet plurimũ iuris & minimũ facti: interdum econtra, quod prosequere, vt not. sup. de concess. præbend. cum nostris. & C. de acquirend. possess. l. 1. Vt ergo cur-

rat præscriptio, debet quis possidere de facto & de iure. de facto planum est: quia qui non possidet, non præscribit: & debet possidere proprio nomine, non alieno: aliàs ille præscriberet, cuius nomine possideret. 16. quæst. 3. clerici. de restitu. spolia. cum veniebat. in fine præscript. si diligenti. ff. de acquiren. possessio. quod meo. debet etiam possidere de iure: quia ad præscriptionem requiritur ciuilis possessio. 1 id est, quòd talis sit persona, in quã cadere possit huiusmodi possessio, vt probatur per iura inducta in principio glo. ad hoc etiam 14. quæst. 1. in princ. Et quod ibi not. & de probat. ex litteris. in fine. ff. de vsucapio. sine possessione. hoc dico: quia laici de facto interdum possident decimas & spiritualia, vt not. Bart. Brixien. 14. q. 1. in prin. 1. glo. magnæ & in fine. ad hoc supra eod. lib. de restit. pol. ad decimas. nam, vt ibi patet, aliud est possidere, aliud est legitime possidere. Et not. quòd hæc possessio facti debet esse continua: quia si interrumpatur possessio, interrupta est præscriptio. 16. q. 3. c. placuit, vt §. potest. de præscr. illud. C. de præscri. 30. vel 40. ann. cum notissimi. si tñ fiat interruptio ciuiliter, puta per litis contestationem, secundũ canones videtur, ꝙ amodo non currat præscriptio: quia præsumitur titubare, & malam fidẽ habere, 2 sed leges q̃ de mala fide nõ curant, nouos 40. annos requrunt, vt in prædicto § potest. & hoc no. Ioan. 16. q. 3. c. 1. Et quod dicit regula de possessione, hoc intelligas, vel de quasi possessione: quia incorporalia nõ possidẽtur, sed quasi possidentur. ff. de vsucap. l. sequitur §. si viam. ff. de acqui. posses. l. 3. in prin. & tamen præscribuntur. 3. de cau. possess. cum ecclesia.

ADDITIO. Idẽ Dynus, qui de hoc formauit obiectionem ad hoc vltimum: quem vide. Ioan. And.

a ¶ Præscriptio.] nec vsucapio. ff. de vsuca. l. 3. & l. fin.

[Glo. vlt. præmissa ratione regulæ, ponit duas obiectiones legales, quas soluit: in fi. obiicit de decr. cõtingit, & tripliciter sol.]

b ¶ Non procedit. 3] præscriptio est verbum iuris: parit. n. actionem vel exceptionem ex tempore, ꝙ ex eo acquiritur dñium, etiam directum secundũ Martin. Ias. de hoc. 16. q. 3 § põt circa principium. 4 Vsucapio autem est acquisitio dñij per continuationẽ possessionis temporis lege diffiniti. ff. de vsuca. l. 3. ex quibus satis patet ratio regulæ, q̃ 3rium patitur de lege dicente, ꝙ captus ab hostibus vsucapit. ff. de vsuca. l. iusto. §. vlt. & tñ nihil possidet cum ab alio possideatur. ff. de acqui. poss. cum hæredes §. in his. Sed lex 5 intelligit, ꝙ vsucapit per alium quem habebat in potestate tẽpore quo captus fuit: vnde rediens postliminio recuperat potestatem, quam eius fictione videtur cõtinuisse, & sic vsucapione dñium quẽuis se, sed si p se possidebat, perdit possessionem, & licet postliminio reddeat, fictio postliminij non extenditur ad possessionẽ quæ consistit in facto, & sic nec ad vsucapionem quæ ex possessione procedit. ff. de cap. & postli. reuer. in bello §. factæ & de vsucap. l. si is qui pro emptore. vbi de hoc. Item opponitur, ignorans possessionem non quærit, cum animus sit de substantialibus. C. de acqui. poss. licet & l. quemadmodum, & tamen ignorans præscribit. ff. pro solu. l. 2. §. Celsus. Solu. 6 Ignorans per se possessionem non quærit, tamen bene põt ignorans q̃rere possessionem ministerio filii vel serui, quem habet in potestate, vt in contrario, & sic vsucaperet, ut ibi Item opponitur de dec. sup. in an. de dolo & contu. contingit. ibi enim præscribit annaliter ille qui non possidet. Sed potest illud dici speciale in odio illius cõ-

Prolixe tractat hic Dyn⁹, ꝙ ad præscriptionẽ requritur ciuilis & naturalis possessio, vt ciuilis tñ. s. quæ aĩo retinetur. Sed naturalis tñ nõ sufficit, ubi alius ciuiliter possidet, &c. quem vide I. A.

2 Verũ si actũ sit i iudicio. glo. c. qñ frequẽter ut lite nõ pẽdẽt. §. peremptorium. Sed attamen actus extra iudicialis ante plures præscriptionẽ incepta, postea tuit reum i mala fide. l. si fũdũ. C. de rei uend.

3 Exponit Dynus, i. si inchoata licet qñq. inchoata sine possessione continuetur Io. A.

4 Reg. possessor. in 14. col. satis tenet cũ Ioã. ui de Dynũ ibi. Feli. i rub. de p̃scr. dicentẽ dñium nõ acquiri p̃scribẽdo q̃ fallit nouẽ casibus.

5 Idem Dynus.

6 Idẽ hic Dynus Io. And.

tumacis, qui non permittit actorem ingredi in possessionem secundum decretum iudicis, causa rei seruandæ: vel iam missum expulit: ne sit melioris cõditionis contumax q̃ obediens, vt ibi. nec debent stulti esse melioris conditionis quàm periti. 16. q. 1. legi. 5 eo. lib. de

PREGVLA IIII. PECCA-

scriptio [a] non procedit. [b]

¶ Idem.

tum † [a] non dimittitur,

præb. eum qui beneficium. ff. quod vi aut clam. seruus. vel aliter ibi loquitur de quodam temporis lapsu, quod habet aliquem constituere possessorem tantum: hic autem loquitur de quodam temporis lapsu, ꝙ per præscriptionem inducit dñium. vt sup. dixi: & sic non obstat. Vel dic ꝙ canon fingit illum possidere in odiũ illius contumacis, vt sup. dixi. ad hoc ff. de bo. au. iudi. poss. l. quamuis. sæpe enim iura fingunt ex causa quod non est. 50. dist. ferrum. vbi de hoc de transla. inter corporalia. C. de rei vxo. act. l. vnica. circa principium, & de hoc sup. de spon. is qui.

PEccatum non dimittitur.] Istud capitulum potest intelligi de remissione peccati quo ad Deum. Ité quo ad ipsam ecclesiam, id est, de absolutione facienda à sacerdote. Item potest intelligi de vitio realiter est, de vitio efficiente rem ipsam: videlicet de vitio furti, & uitio violentiæ; ita ꝙ ista vitia reddunt rem furtiuã impræscriptibilem vel inusucapibilem. Et sm istũ intellectum põt figurari casus per l. sequitur. §. qđ autem ff. de vsucap. ponamus ꝙ Titius furatus fuit mihi rem meam: certum est ꝙ illã rem ipse nõ põt vsucapere duplici de causa: Primo, quia ipse Titius habet malam fidem; Secũdo, quia res est furtiua, & affecta vitio furti: Sed ꝙa itte fur rẽ ipsam furtiuam vẽdidit cuidam bonæ fidei emptori; nunc emptor rem ipsam vendidit, & tradidit alteri bona fide: Vtrũ itte secundus emptor possit rem vsucapere, ita ꝙ sit purgatũ vitium furti: attento ꝙ bona fides reperitur in alienante, & in illo cui est alienata? Rñdetur ꝙ non: quia furtum est vitiũ reale quod afficit rem furtiuã, & eam sequitur quocunq; uadat, sicut lepra segtur leprosum, nec purgatur illud uitium, nisi res fuerit restituta dño cui fuit subtracta, in tantum ꝙ ipsum uitium reddit rem furtiuam inusucapibilem, quia donec fuerit purgatũ vitium furti, non dimittitur peccatum, id est, vitium furti, donec restituatur ablatum, id est, donec res furtiua fuerit restituta domino cui fuit subtracta.

¶ Secundum aliũ intellectum casus sic figuratur: Aliquis Titius subtraxit rem alienã scienter facta subtractione, ipse forte ad cor rediens, habuit displicentiam de huiusmodi peccato, & de illo fecit confessionẽ suo sacerdoti; tñ vult remanere in simplicib. contritione & confessione absque satisfactione & restitutione rei licet habeat facultatem, & possit rem ipsam restituere, & petit impendi sibi beneficium absolutionis, utrum suus sacerdos licite possit eum absoluere? Respondetur quòd non: quia non dimittitur peccatum, nisi restituant ablatum.

¶ Vel etiam potest intelligi vtrum sit dimissum peccatum quo ad Deum per solam displicentiam? Respondetur ꝙ non ꝙa non dimittitur peccatũ nisi restituatur ablatum, quod est verum si ipse habeat facultatẽ restituendi. cap. si res aliena. 14. q. 6. peccatum. secundum primum intellectum: Nam peccatum violentiæ & furti non purgatur per quascunque manus ambulauerit, nisi res furtiua restituatur dño cui fuerit subtracta. l sequitur. §. quod autem. ff. de vsucap. sed facta restitutione domino tunc dicitur purgatum uitium. Vel secundum alium intellectum: peccatum non dimittitur, id est, non debet dimitti a sacerdote per canonicã absolutionem, nisi restituatur ablatum. c. quamquam sup. de usu. isto lib. Et dicit Panormit. in c. cum tu. de

Secundus casus.

fessione & absolutionem, ille textus loquit copulatiue ideo dicit Panor. ꝙ non debent impendi ista duo, scilicet confessio & absolutio copulatiue, sed. põt tamen

men admitti ad confessionem: & si nolit facere, non est absoluendus.

¶ Pro expeditione glo. queritur quę differentia est inter peccatũ, delictũ, & crimen? Rñdetur ꝙ peccatũ consistit in faciendo: quia dicitur prauus actus: sed delictum dr̃ desertio bo-

ni, & dr̃ delictũ quasi derelictum. Sed crimẽ est peccatum graue ac

cusatione & damnatione dignum: & dicitur illud ꝙ potest duci in publicam accusationem: & in foro contentioso potest punirri.

¶ Vtrum sit vetum indistincte ꝙ nõ dimittit peccatum, nisi restituatur ablatum? Rñdetur ꝙ non, sed intelligitur, si subtractor habeat facultatem restituẽdi. sed si non habeat facultatẽ restituendi quia est inops: si habeat propositum restituendi dum peruenerit ad pinguiorem fortunam, peccatum ei remittitur.

¶ Sed quid: ponamus ꝙ est perempta: & sic eã non põt restituere, quia fuit combustus liber furatus, vtrũ furripiens liberetur? vel vtrũ tenebatur restituere ẽsti mationem. Respondetur glo. ꝙ si nõ habeat facultatẽ restituendi, quia res est perempta: tenetur restituere æstimationem: licet res sit perempta sine culpa sua: quia eo ipso ꝙ subtraxit rem, fuit in mora. & mora tra hit ad se periculum interitus: & ideo tenebit soluere æstimationem rei; secus si non posset restituere rẽ, neque æstimationem propter paupertatem. Sed vtrũ pp paupertatem sit omnino liberatus? Rñdetur cum distinctione: aut ipse distinguit pœnam corporalem: qa eum esset debitor ex maleficio, creditor voluit vt ipse lueret in corpore: quia quis non admittitur ad faciendum cessionẽ bonorũ, si pars requirat vt puniatur in corpore; & iudex illum punire debet corporali ter; & si postea perueniat ad pinguiorem fortunam, non tenetur satisfacere: secus si non sustinuit pœnas corporales, sed voluit creditor expectare pinguiorem fortunam: vel est debitor ex contractu: & tunc põt facere cessionem bonorum. l. 1. C. de cess. bono. c. Odoardus, de solu. & cum peruenerit ad pinguiorem fortunam, tenetur satisfacere.

¶ Alia glo. in verbo, restituatur: quærit vtrũ ad dimissionem peccati requiratur actualis & realis restitutio rei subtractæ: ita ꝙ non sufficit obtinere remissionem ab illo cui facta est subtractio. Panor. formatist ã quæst. c. cum tu. de vsur. in anti. & Dynus hic. Sed dicit glo. quod non requiritur realis siue actualis satisfactio: sed sufficit ꝙ alio modo satisfaciat, q̃ per realem & actualem restitutionem. Et ideo sufficit si creditor remittat ei liberaliter: & ponderandum est verbũ, liberaliter, secus ergo si extorqueretur remissio per fraudem, vt faciunt plures qui ita dicunt: subtraxisti tibi talem rem: remittas si velis sed debet esse liberaliter restituere: si alius dicat, dono vel remitto: ista restõ dr̃ fieri liberaliter: & habetur pro actu & reali restitutione. Et intelligitur quod remissio ꝙ nalis prodest, nisi in casibus in quibus quis non põt remitte re, ut in iuribus allegatis in glo. in quibus debet interuenire realis restitutio.

¶ Quæritur cuius expensis dẽt mitti res subtracta ad eum cui est subtracta, si non sit in eodem loco? gl. non soluit: sed remittit ad notata in c. episcopi. §. sed notã dum 3. q. 1. Sed Panor. in c. cum tua, de vsur. in anti. cõ cludit, quod si ille qui rem subtraxit, se absentauit a loco, & rem secum transtulit: tunc suis expensis rem debet mittere illi cui est subtracta: secus si ille cui facta est subtractio, se absentasset a loco.

¶ Sed quæritur, cui est facienda restitutio indebite vel eius hęredib. ita ꝙ non sufficeret si elargiret pauperibus: nam facere eleemosinã de alieno est species furti: sed si non sint hæredes, debet dare pauperibus.

¶ Vtrum sit verum indistincte ꝙ indebite subtractũ

debet restitui illi, cui est subtractum, si sit præsens, vel eius hęredibus, & põt haberi copia sui vel hæredum? Rñdet glo. ꝙ quando in subtractione sit turpitudo ex parte subtrahentis tãtum: tunc est facienda restitutio ei cui res est subtracta, vel eius hæredibus si possit haberi copia ipsorum: sed si sit turpitudo ex parte vtriusque, vt in eo quod qs est lucratus in ludo prohibito: quia ludens non põt licite retinere, nec restituere illi a quo lucratus est: tunc debet illud erogare pauperibus 14. q. 5. nõ sane, vel ecclesię, si illi facta est iniuria. sup. de simo. c. de hoc in antiq.

nisi restituatur [b]

[Gl. prima ponit exempla: Secundo distinguit trianomina: Tertio tractat quid si restitui non possit.]

a ¶ Peccatum non dimittitur. 1) Hic ponitur ꝓ regula verbũ Augustini quod hẽt. 14. q. 6. c. 1. 3. de vsur. cum tu. Et per hoc potes ponere casum per l. ff. de vsucap. l. sequitur. §. quod autem. Et nota quid est peccatum, delictum, & crimen. Inter hæc ſm Aug. hæc est dria: quia peccatum est idem quod prauus actus: Delictum vero boni desertio, quasi derelictum: Crimen vero est peccatum graue, accusatione, & damnatione dignissimum. 18. dist. c. 1. in fi. de hoc not. de pœnit. dist. 1. si peccatum & dist. 3. ille rex ad fi. & de hoc C. si aduer. deli. super rubrica: alias l. 1. Quod autem dicitur in hac regula: verum intelligas: si illud ablatum restitui põt, vt in prædictis iuribus; si autem restitui non potest, restituetur eius æstimatio; etiam si res illa casu perierit sine culpa sua; quia in ipso instanti fuit in mora, ad hoc 16. q. 1 decimæ. sup. de commo. c. vnico. C. de fur. subtracto. Si autẽ nec estimationem potest soluere, quia euidenter est inops; tunc bene dimittitur peccatum: remaneat tamen obligatio: & si postea ad pinguiorem fortunam perueniret, tenetur. Argum. 26. q. 6. si quis. sup. de solũ: Odoardus ff. de cessio. bon. l. is qui. Nota tamen quod inops, qui debet ex contractu, sufficit si bonis cedat. C. qui bo. ced. posl. vlt. Inopus qui debet ex maleficio, castigatur verberibus 12. q. 2. fraternitas. quod ego sup. dixi, quod tenetur si peruenerit ad pinguiorem fortunam; verum dico, si pœnas corporales passus non fuerit; alias secus, vt no. Ber. secundum Lau. de homi. sicut dignum. §. eos. in 3. glo.

1 Dicit Io. Monac. ꝙ æquitas huius regulę probatur per doctrinã, q̃ dat de restitutione iustus. C. qñ licet ab emptio. di. 1. & 2. Io. And.

peccatũ, delictũ, & crimen, differunt.

[Glo. seq. ponit casum exceptum. Secundo dicit cui fieri debeat restitutio. Tertio q̃rit, remittit & soluit.]

b ¶ Restituatur. 2] quod dicit de restitutione, intelligas nisi is cui facienda est restitũ, liberaliter remittat; quia satisfactum intelligitur, qualitercunq; satisfaciat. ff. quib. mod. pig. vel hyp. sol. l. item liberatus, in prin. ff. de accu. si rem. §. satisfactum. licet proprie verbis in hærendo aliud sit restituere, aliud remittere. ff. de ver sign. si cum prætor. & l. plus est, & l. restituere. Et quod dico de remissione; verum intelligo, nisi in casib. vbi remissio non liberat, vt sup. de rescrip. eo. li. c. statutum §. si quidem, & 3. de cens. i. exigit. in fi. Restitutio aũt ista facienda est ei a quo fuit extortũ; vel eius hæredib. si extant. 18. dist. quoniam, de vsu. cum tu. C. de solu. inuito. Cuius aũt expensis mitti debeat ad eos si sint remoti, no. 4. q. 1. §. sed notandum, & in prædic. decre. cum tu. & tene ꝙ ibi no. Host. his autem non extantib. soluens nõ liberatur; quia onus non remittitur. & c. 14. q. 5. forte, de iureiur. eã re. ff. de const. pecu. l. si vero, & expressum est de homic. sicut dignũ. §. eos. Et quod sup. dixi, restituendum ei a quo fuit extortum, intellige si fieri põt. Si vero nescitur a quo; pone casum de iudæ. c. cum sit, pauperibus erogabitur prouidentia episcopi, vt ibi. Item dico id verum cum turpitudo versatur ex parte recipientis tm̃, si ucro ex parte vtriusq; & transfertur dñium, nec repetitio cõpetit, nec restituetur dando eis, sed pauperibus erogabitur 14. q. 5. non sane, vel eccl esiæ, si sibi facta esset iniuria, supra de simo. de hoc. Argum. contra, supra eod. titu-

2 Vide Abbatem in c. 1. de iureiura. vbi ait posse iudicẽ ex offo cogere de tentorem ad restitendã rẽ, q̃ sine peccato retinere non potest.

veniens,

Universidad de Deusto
Biblioteca

veniēs.Sol.vt no.in prædi.decre. de hoc.1.q.3 si quis dator. vbi de hoc. Pone ꝙ superetſt ille à quo extorſū, excōicatus tū eſt: nunquid ei debeo reſtituere? ſuper hoc vide quod no.12.q.6.nos ſanctorum & ſup.de hæreti.c. vlt. Satis poſſet dici deponendum in ædem ſacram. Arg.C. de iure emphy.l.2.

ADDITIO. Hoc quod dixit hæc gl. §. in prin. de liberali remiſſione, intelligit Dynus cum res eſt reſtitutioni parata,quaſi tunc fingat reſtituta & poſtea reſtituent donata arg. ff. de dona.inter vi & vxo l.3 in fi. de iure do.l.vir abeo.ſi certum peta.ſingularis,circa fi.& de ſolut.l.,pcu lo, vel non remittitur peccatum ei qui reſtituere pōt propter rationem poſitam in glo. multum puto in his animum ponderandum: nec tutū puto in illum q gerit in mente nō reſtituere remiſſione nō facta. Io.An.

[Glo.ſeq.quærit,& ſoluit.

a ¶Ablatum.] pone,nihil abſtuli, ſed iniuſte damnū dedi, ex quo nihil ad me peruenit. Idē teneor.n.damnum paſſo : alias non remittitur peccatum. 12.q.2.ſi quis de clericis,de iniur & dam.dat. ca ff.de elect & effu.l.vlt. Tenetur etiam hæres meus: licet ad me vel ad ipſum nihil peruenerit ex maleficio, ſecundum ca nones,quod dic vt no.12.q.2.epiſcopus qui filios, de ſepul.c.vlt. ſm leges ʒ. C.ex delic.defun. inquantum hæ con.l.vnica.Hæc regula ſic expoſita non patitur in ſtantiam:& adde quod dicam inf.c.proxi.

¶Idem.

REGVLA V.

PEccati [b] venia non datur niſi correcto.

b ¶Peccati venia.) colligitur hæc regula ex c.24 q.2. legatur.ſupra eo. lib.de ſchiſma.c. vnico. C.de hæreti.

¶Idem.

REGVLA VI.

NEMO POTEST [a] ad impoſſibile obligari. [b]

PEccati venia.) præſupponendum eſt quod iſtud capitulum intelligitur de venia culpæ, nō aūt de venia pœnæ,quæ appellatur impunitus,quantum ad pœnam temporalem imponendam in hoc ſeculo; qa dimittitur talis pœna quandoq; ne correcto, vt in iurib.allegatis in glo Caſus in hoc c. poteſt figurari p c. nicum.de ſchiſmati.eod.lib.&c. quod quidam, de pœnit. & remiſ. quod quidam. Titius perpetrauit aliquod peccatum: quia forte tenuit aliquam concubinam, & tenet adhuc;tandem confeſſus fuit ſacerdoti tale delictum perpetraſſe,non eſt correctus nec emendatus de crimine : quia non hēt propoſitum abſtinēdi ſe in futuro;quæritur vtrum iſta confeſſio ſit fructuoſa? Reſpondet quod non,quantum ad vitam ætērnā: quia peccati venia non datur niſi correcto. Veruntamen quantuncunque appareat ſacerdoti aliquem eſſe in peccato,ſi velit confiteri,non debet ei denegari cōfeſſio,vt in dicto c. qđ quidam,de pœnit.& remiſ.Sed audita confeſſione dēt eum inducere ad debitam correctionem, & propoſitum non redeundi.Si autem nō poſſit eum inducere ad dimittendum peccatum: non debet nec poteſt eum abſoluere, ſed tamen debet ſibi Iniungere pœnitentiam : quæ non erit ſibi fructuoſa quo ad vitam æternam : quoniam non eſt correctus, ſed eſt inimicus Dei: & non poteſt mereri quo ad vitam æternam,ſed proficiet ſibi ad multa bona: videlicet ad minus ſupplicium patiendum. Item ad bona temporalia. Item vt Deus inducat eum ad veram pœnitentiam. Item quia dēmon.habebit minorem potēſtatem in eo,quam ſi eſſet vacuus omni bono. Item vt ipſe reddatur aſſuefactus in bono. Arguitur cōtra textum de c.denique. 4. diſt. vbi dicitur quod plures faciebant magnos exceſſus circa vſus carnium in dieb. dominicis quadrageſimæ, & eis videbatur quod niſi facerent iſtos exceſſus, non poſſent peragere tempus quadrageſimę, vnde plures fuerunt moniti per ſuperiorem vt deſiſterent ab iſtis eſcis: Dicit ibi textus, quod cum venia relinquantur : & ſic datur venia nō correctis.Glo.reſpondet,ꝙ ibi accipitur venia pro impunitate,quę eſt imponenda in hoc ſæculo,& talis dimittiur non correcto propter ſcandalum euitandum: ſed venia culpæ non dimittitur niſi correcto.

(Prima gloſſ.facit quattuor. Primo exemplificat regulam.Secundo illam declarat diſtinguendo duplicē offenſam. Tertio ſucceſſiue ſignat, & ſoluit duo ʒria. Quarto iuſtificat contrarium regulæ.

Monachæos,per quæ pones caſum. Ad huius autem regulæ entendiam ſcire debes, quod peccator nō ſolū delinquit in Deū, ſed etiam in eccleſiam:per contritionē autem,quæ contritio virtus vocatur, deletur peccatū quo ad Deum, & per pœnitentiam ſuſceptuin a ſacerdote oſtenditur 1 deletum quo ad eccleſiam. De hoc pœniten. diſtin. 1.per totum. Licet tamen per contritionem deletum ſit quo ad Deum : tamen adhuc de crimine accuſari poteſt 33. quæſt.2.admonere, vbi de hoc,& de accu. de his ad hoc ff.de ædi. edic.l. quid ſit fugitiuus. Si ergo ſemel conteritur & pœnitet vltrius non cogetur pœnitere;ſi in iudicio accuſatus abſoluitur, vlterius non poterit accuſari, niſi in caſibus no.2.quæſt.5.habet hoc preprium, & in prædicto cap. de his. Remiſſiones ergo quæ fiunt ab eccleſia confe rentibus ad hoſpitale, pontes, vel alia pia loca, non profunt niſi correctis, de quibus dic vt plene not. de pœniten & remiſ.quod autem. Signatur contrarium ad hanc regulam.4.diſt.denique, ibi enim datur venia non correcto: ſed ibi exponit venia,ideſt, impunitas: loquitur ergo hæc regula de venia culpæ, nō pœnæ:quod patet dum dixit peccati venia propter ſedalum enim vitandum interdum reliquuntur peccata impunita 50 diſt.vt cōſtitueretur 23.q.4 quidam, cum ſimilibus, pro quolibet igitur mortali debetur duplex pœna,æterna videlibet & temporalis,de pœnit.diſt.i ſi peccatum Dauid.Venia temporalis,interdum in hac vita datur non correcto ex cauſa: & ſic loquitur ʒrium: interdum ſine cauſa.27.q.1.ſiquæ æterna autem non: & hoc dicit hæc regula.Item contra,de pœniten.& remiſ.quod quidam & c officit.vbi datur pœnitentia non correcto.Sed dic quòd licet ibi imponatur pœnitentia, non tamen datur remiſſio:& ideo pœnitentia illa inutilis dicitur quo ad vitā æternam,de pœniten.diſtinct.3.ad finem,& diſtinct 3.fal. ſas. Merito ergo datur peccati venia correcto : quia correctionem neceſſario habet dolor peccati præcedere:Nam vt dicit Aug. 2 in canone: Quomodo gaude bis te forte correctum,niſi te primo doleas fuiſſe peuerſum? 23.q.7.cap. vlt. Correctus autem vlterius peccator dicendus non eſt.50.diſtin.ferrum.32.q.1.apud miſericordiam.

ADDITIO. Ad propoſitum materiæ de peccato tacto in princ.huius glo.dicit Ioan.Monac.quod omne peccatum committitur in Deum, vt in pſalmo, Tibi ſoli peccaui:propter quod neceſſaria eſt ipſius remiſſio,eſt etiā neceſſaria peccantis diſpoſitio: cum actus actinorum ſecundum philoſophum ſint in patiens prædiſpoſito. Deus ergo in venia peccati principaliter eſt agens : Inſtrumetnale in hoc eſt homo pœnitens quia gratia diuina præueniente fit adiutor Dei ſecundum Apoſtolum. 1.ad Corinth.3. inducit illud Aug. Qui fecit te ſine te, &c. & ſic ſoli contrito datur venia.Io. And.

NEmo poteſt.] Caſus variatur multis modis ſecundum ꝙ multiplex eſt impoſſibilitas : de quibuſdam poſſibilibus vide in glo. ponamus exemplum in impoſſibilitate iuris ſecundum.l.inter ſtipulantem.§.ſacrā.ff de verb.obli. Aliquis,puta Titius mihi ſtipulatꝰ promiſit dare rē ſacrā puta eccleſiā vel calicē: certū eſt ꝙ iſtud eſt impoſſibile: quia dare eſt accipientis facere,& res ſacra eſt in bonis Dei: vtrum valeat talis ſtipulatio? Rēdetur quod non : quia eſt impoſſibilis de iure,& nemo poteſt ad impoſſibile obligari. Vel aliter,& melius ſic: Impoſſibilium nulla eſt obligatio. vniuerſale ſignat negatiuum omnem obligationem denegat.nec conſtituit ſtipulatio pœnæ promiſſa.ff.de verb.obli.ſi quis promiſit mihi liberum hominem:an valeat talis promiſſio?certe non. Vel ponamus exemplum in impoſſibilitate facti : aliquis promiſit transferre eccleſiā Pictauen. ad ciuitatem pariſienſ. vel ad alium locū:talis promiſſio non valet:quia continet impoſſibilitatē facti. Vel aliquis promiſit tangere cælum digito : talis non eſt obligatus, quia iſtud eſt impoſſibile:etiam ſi apponatur pœna, non eſt obligatus nec ad impoſſibilitatem,nec ad pœnam.

[Prima gloſſa primo ponit vnde ſumpta: & triplicē impoſſibilitatem,& cuiuſque exempla:Secundo ponit triplicem rationem regulæ : Tertio in quibus locum habeat:Quarto ſupplet de turpi.]

a ¶Non poteſt]hæc regula ſumpta eſt ex l.ff.eod.tit. l.impoſſibilium.Scire debes, quòd impoſſibilitas propriè tripliex eſt:iuris, & facti, & naturæ. 1 De prima pone caſum 54.diſti.abbati.de pact. cap.vlti.ff.de verb. oblig.l. inter ſtipulantem. §. ſacram. ſtipulatio enim rei ſacræ vel liberi hominis non tenet,ut ibi.De ſecunda ibidem, & ff.de verb. oblig l. generaliter & l.ſeq. non enim tenet promiſſio ſi id promitto qđ impoſſibile eſt de facto,vt montes Alpium vltra mare deferre ff.de ſtatuliber.l.cum hæres.§. 1. Item ſi dare promitto quod natura dari eſt impoſſibile,ut ſolem,Lunam, & Stellas:vel facere quod natura eſt impoſſibile fieri, vt cælum aſcendere, vel digito tangere.ff. de verb ob lig.l ſi ſtipulen.1. & 2.reſpon. 2 Huius autem regulæ ratio ſatis patet:quia omnis obligatio aut in dando,aut in faciendo conſiſtit.ff. de verb.oblig.l.2 in prin.ſed ꝙ non eſt nec eſſe poteſt, dari vel fieri non poteſt, ergo ibi conſtitui nequit obligatio. Item obligatio actionem parit.ff.de procu.licet §. ea ſed quod non eſt, nec eſſe poteſt,obligationem parere non poteſt, & ſic nec actionem.Item actio eſt ius perſequendi in iudicio qđ debetur.inſti.de act. 2 reſponſo. Debere autē eſt habere ſed quod non eſt, nec eſſe poteſt de alio habet in matrimonio, & vltimis voluntatibus, 3 & ſingulis contractibus,in ſententiis & præceptis ff.quæ ſit.de inter.act.l.confeſſionibus. & ad.leg.Aquil.l.inde Neratius.§ vlt.not ſupra de confeſ c vlt.Item in legibus. 4 & conſtitutionibus, quæ debent eſſe poſſibiles.4.diſtin.erit. Eſt tamen in hoc differentia,ꝙ impoſſibilis conditio appoſita in contractu, vitiat contractū & inſtit.de inutil.ſtipu.§ Impoſſibilis. In teſtamēto tamen & matrimonio ob ipſorum fauorem habetur pro non adiecta. 5 de condi. app ca.ulti.ubi de hoc & C.de inſti & ſubſtit.l.reprehendenda. Et ꝙ dicit hæc regula de impoſſibili, intelligas etiam hoc de turpi,& de hoc dicam.inf.eo non eſt obligationum. & cætera.

ADDITIO. Ad propoſitum huius regulæ,Nemo pōt, caſtiqui dabant verſus :

Vltra poſſe meum non lex me iuſta coegit.
Nec putat eſſe reum qui torum poſſe peregit.

[Glo.ſecunda primo tractat de iuramento, naturali obligatione,& pœnæ promiſſione Secunda pars reſpōdet per quæſtionem: Solutioni opponit:& dupliciter reſpondet ſubdens opinionem.

b ¶ Obligari.]etiam iuramento: quia temerarium eſt ꝙ ſtatuit nec obligatur etiam naturaliter. vnde dicit lex ff. eo. tit impoſſibilium nulla eſt obligatio. uniuerſale ſignat negatiuum omnem obligationem denegat.nec conſtituit ſtipulatio pœnæ promiſſa.ff.de verb.obli.ſi homo mortuus: 6 Nota ergo ꝙ ſi Bononiæ cōſtitutus promittam centum hodie Romæ me tibi daturum: quia impoſſibile eſt promiſſum, non naſcitur obligatio vt hic:& eſt expreſſum in.iſti.de ver. obli §.loca.p. terquam in caſu.ff.de verb.oblig.l.vlt.§. ſi inter eos.ſ. quando ſtipulator & promiſſor Bonoñ. conſtituti notificauerunt diſpenſatiorbus ſuis Romæ conſtitutis, ſtipulationem eo die fore futuram : mandans promiſſor ſuo diſpenſatori vt ſolueret, & ſtipulator ſuo, vt receiperet ea die. arg. contra ſup. de dolo,& contu.cum di ecti.ff de debi. Celſus ff. mā.l.mādato 2.§ Paulus reſpondit. Dic ſolu. ibi eſt vnum mandatū duo poſsibilia continens, 7 & ideo ad vtrunque obligatur,& ſi deficiat primum, tenetur ad ſecundum.hic aūt vna eſt obligatio tantū,& tota impoſsibilis,uel ad minus primum impoſsibile,ex quo ſequitur ſecundū. Prætera contractus ſunt volūtarii. C. de act.& oblig. l.ſicut iudicium autem redditur in inuitum. ff.de ver. obli inter ſtipulantem.§.1. & ob hoc etiam notauerūt Goff & Hoſt.in dicta decre.cū dilecti,quòd ſi iudex citet aliquem eo die, quo impoſsibile eſt eum compare re, 8 ꝙ non eſt omino inutile mandatum,immo li cet non teneatur comparere in die propter impoſsibilitatem,tamen tenetur comparere poſt diem, & poteſt eſſe ratio huius, quia principale eſt ibi ꝙ ueniat,acceſſorium,quòd veniat tali die,& ꝓncipale nō vitiatur propter accelſorium;ſed potius econtra,vt dicam ʒ.eo. accelſorium.Io. And.

ADDITIO. Pet.de Bellaper.contra,ſupra quo nide Cynum C.de fer.dies feſtos.in q.2.in fi.& quod dixi in prædic.decre.cum dilecti & de app. cum parati in fin. Io. And.

PRiuilegium perſonale.) Caſus in hoc capitulo figuratur per c.2 §.de aucto. & vſu palli.Romanus pōtifex alicui archiepō conceſsit pallium ,qđ eſt infigne ornamentum aſſumptum de corpore,hoc eſt,de altari beati Petri, quia conſueuit papa ibi celebrare, & quādiu celebrat illud palliū eſt ſupra altare, poſtea Romanus Pontifex aſſumit illud, & tradit,archiepō, ſi eſt præſens, vel nuntii,ſi eſt abſens. Ponamus ꝙ Papa dedit vni archiepō pallium,vtrum ſuus ſucceſſor poſſit eo vti, vel utrum requiritur quòd ſucceſſor obtineat aliud pallium? Rōdet Romanus Pontifex,ꝙ cum illud priuilegium ſequatur perſonam, & extinguatur cum perſona, quia ēt archiepſ ſepelitur cū iſto pallio, iō requiritur, ꝙ ſuus ſucceſſor obtineat aliud pallium.

¶ Vel poteſt poni exemplum in viro, qui habet priuilegium ut non conueniatur a muliere pro dote, niſi inquantū facere pōt,ut puta , contraxi matrimonium cū Berta per verba de præſenti, & recipi dotem ab ipſa Berta,ut poſſem ſuſtinere onera matrimonii, poſtea ſolutū fuit matrimonium, ſoluto matrimonio , mulier vult repetere ſuam dotem,quā mihi dedit. Certum eſt ꝙ non ſum excutiendus in ſolidum, quia habeo illud priuilegium, vt non conueniar niſi inquantum facere poſſum,& hoc ne compellar egere. Sed quid;vtrū mei hæredes habeant illud priuilegium. videlicet ut non conueniantur in ſolidem,ſed deducta ratione egeant, quia adiuerunt hæreditatem ſine beneficio inuentarii ? Reſpondetur ꝙ hæredes mei non habebunt illud priuilegium, quia priuilegium perſonale perſonam ſequitur, & extinguitur cum perſona.

[Prima glo primo dicit unde ſumpta, & ponit exēpla: Secundo dicit regulam nō procedere in iure cōi, ſed bene conuenire reſcripto,pacto,& cōpromiſſo peraſonaliter. Tertio diſtinguit duplex perſonale priuilegiū,dicens quid de tali:Quarto dicit priuilegiū prius quandoque extingui,& remitti: Quinto ſucceſſiue ſignat duo contraria, & vtrumque dupliciter ſoluit.]

c ¶ Priuilegium perſonale. 9)Hæc regula ſumpta eſt ex l.ff.

6 Idē Pet. tenet ibi gl. & hic Dynus. & And.

7 Idē Pet. de Anch. in principio allegās. d. ca. dilecti.

8 Idē vī ſi dies eſt feriata.Ioā. And.

9 Bene facit ʒ.eo.li. de priuileg. c.1 §. ultim.ibi, ubicunq; illi fuerint.vt ibi ſcripſi.Io. And.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ex l. ff. eo l. priuilegia quædam & l. in omnibus causis. Pone casum 7 quæst. 1. petitii. de auctori. & vsu pal. ca. 2. C. de legi. leges. in fi ad idem. ff. de contti. prin l. 1. in fi. ff. de censi. l. ætatem. in fin. & ff. solu. mat. maritus 3. & l. 1 eq. vbi hæres mariti extraneus condemnat

1 De hoc ff de don. inter virū & uxo. c. 1 Io. And.

insolidum, non habita ratione ne egeat: 1 cum maritus condēnaretur in quantum facere posset habita ratione ne egeat. 2 Item in personali priuilegio qđ datur patri, patrono, & militi facere possunt: quod re iud. l. sunt qui in id. & l. patronus. & l. item miles. Et nota, quòd dicit priuilegio: quia ius commune ad vnam personam directum ad omnes extenditur. 61. diminamur. de re iud. in causis. ff. de iuris & facti ignoran. l. regula. ℸ. vlt. Et idem in rescriptis directis ad personas: quia cū personis extinguūtur. sup. de ossi. deleg. quoniā. sic & pacta personalia psonas nō trāsgrediuntur. sup. de transactio de ætero. & cap. veniens ff. de pact. iurisgentium. § pactorum & compromissum non extenditur ad hæredes, nisi de ipsis caueatur supra de arbi. cap. vlti. Et intelligitur hæc regula de priuilegio personali, id est, personæ concessō. Idem si esset personale. ex parte concedentis, vt supra eo lib. de rescrip. si gratioſe. Priuilegiorū ergo aliud personale aliud reale, vt supra de præsum. mandata. si autem simpliciter concedantur, an dicantur personalia, an realia? Dic vt notatur 25. quæstio. secunda in summa. 6. quæst 1. possessiones. & sup de instru. cū veniſset. & quod dī hic, ꝙ priuilegiū personale extinguitur cū persona: intelligas idē in reali vt scilicet extincta re extinguatur priuilegiū. 16. q. 7. & hoc diximus. de verborū significatio. Abbate. in fin. ff. qñ dies lega cred. l. si vsusfructus. qđ dic verum, qñ ipsæ res vel loca, puta ecclesia, ciuitas, vel loca alia sacra vel profana destruūtur superioris auctoritate, fm Io. & Lau. qui hoc not. in prædicto cap. & hoc diximus. ad hoc de cōsecra. dist. 1. placuit. de noui operis nuntia. c. secundo. & in prædicto l. si vsus fructus. non ergo vlterius vocandus erit aliquis clericus illius ecclesiæ, vel municeps illius loci. Si autē de struatur ab hostibus, retinet oīa sua priuilegia: & remanent ibi clerici. 7. q. 1. pastoralis. 19. quæst. 3. qui semel. Item si auctoritate superioris trāsferatur ad alium, locum, vel ad alii vniatur. 16. q. 1. & temporis. & cap. seq. de relig. dom. quia monasterium. ff. de contrahen. empt. l. æde. secundum Inno. quia ad hoc bene not. ℸ. de noui operis nuntia. c. 2. Et licet hic dicatur priuilegium tunc extingui cum extinguitur persona: interdum ēt ante extinguitur, cum abutitur priuilegio: quia tunc meretur extingui. 1 q. 3. priuilegium. & in c. sib. ibi not. & 22. dist. cap. reuocantes. & de constitu. cū accessissent. & de priuileg ac credentibus. & de deci. suggestum. Ad hoc autē qđ dicitur hic, quòd priuilegium se quitur personam, contradicit sup. de usu pal ex tuarū. Solu. priuilegium indeterminate concessum persona sequitur præcise, ut hic: priuilegium autem vsu pallii conceditur cum determinatione loci & tēporis; & ideo extra locum personam non sequitur. 4 tenor enim priuilegiorum attendēdus est & seruandus. sup. de priuileg porro & cap. recepimus. Vel dic vt ℸ. dicā contra priuileg. antiqua. 21. dist. denique. ff. de offi. pro consul. l. vlt. ubi præsente maiore minor nō vtitur priuilegio. Solu. speciale est ob superioris reuerentiā: & dic vt ℸ. Vel dic ꝙ sequitur personam semp habitu, licet non actu. sic est ubi ad tempus suspenditur iurisdictio 81. dist. si quis. vel reuerentiā superioris. sup. de officio leg. volentes. uel ob cām. C de cura. fur. l. penul. ℸ. 1. de hoc dicam ℸ. eo. quod alicui.

ADDITIO. Intelligitur hæc regula de priuilegio personali, id est, personæ concesso, ita quòd persona sit

le personam sequitur, & extinguitur cū persona.

¶ Idem.

3 vt condemnentur in quantū cum persona extinguitur. ff. de re iud. l. sunt qui in id. & l. patronus. & l. item miles. Et nota, quòd dicit priuilegio: quia ius commune ad vnam personam directum ad omnes extenditur. 61. diminamur. de re iud. in causis. ff. de iuris & facti ignoran. l. regula. ℸ. vlt. Et idem in rescriptis directis ad personas: quia cū personis extinguūtur. sup. de ossi. deleg. quoniā. sic & pacta personalia psonas nō trāsgrediuntur. sup. de transactio de ætero. & cap. veniens ff. de pact. iurisgentium. § pactorum & compromissum non extenditur ad hæredes, nisi de ipsis caueatur supra de arbi. cap. vlti. Et intelligitur hæc regula de priuilegio personali, id est, personæ concessō. Idem si esset personale. ex parte concedentis, vt supra eo lib. de rescrip. si gratioſe. Priuilegiorū ergo aliud personale aliud reale, vt supra de præsum. mandata. si autem simpliciter concedantur, an dicantur personalia, an realia? Dic vt notatur 25. quæstio. secunda in summa. 6. quæst 1. possessiones. & sup de instru. cū veniſset. & quod dī hic, ꝙ priuilegiū personale extinguitur cū persona: intelligas idē in reali vt scilicet extincta re extinguatur priuilegiū. 16. q. 7. & hoc diximus. de verborū significatio. Abbate. in fin. ff. qñ dies lega cred. l. si vsusfructus. qđ dic verum, qñ ipsæ res vel loca, puta ecclesia, ciuitas, vel loca alia sacra vel profana destruūtur superioris auctoritate, fm Io. & Lau. qui hoc not. in prædicto cap. & hoc diximus. ad hoc de cōsecra. dist. 1. placuit. de noui operis nuntia. c. secundo. & in prædicto l. si vsus fructus. non ergo vlterius vocandus erit aliquis clericus illius ecclesiæ, vel municeps illius loci. Si autē de struatur ab hostibus, retinet oīa sua priuilegia: & remanent ibi clerici. 7. q. 1. pastoralis. 19. quæst. 3. qui semel. Item si auctoritate superioris trāsferatur ad alium, locum, vel ad alii vniatur. 16. q. 1. & temporis. & cap. seq. de relig. dom. quia monasterium. ff. de contrahen. empt. l. æde. secundum Inno. quia ad hoc bene not. ℸ. de noui operis nuntia. c. 2. Et licet hic dicatur priuilegium tunc extingui cum extinguitur persona: interdum ēt ante extinguitur, cum abutitur priuilegio: quia tunc meretur extingui. 1 q. 3. priuilegium. & in c. sib. ibi not. & 22. dist. cap. reuocantes. & de constitu. cū accessissent. & de priuileg ac credentibus. & de deci. suggestum. Ad hoc autē qđ dicitur hic, quòd priuilegium se quitur personam, contradicit sup. de usu pal ex tuarū. Solu. priuilegium indeterminate concessum persona sequitur præcise, ut hic: priuilegium autem vsu pallii conceditur cum determinatione loci & tēporis; & ideo extra locum personam non sequitur. 4 tenor enim priuilegiorum attendēdus est & seruandus. sup. de priuileg porro & cap. recepimus. Vel dic vt ℸ. dicā contra priuileg. antiqua. 21. dist. denique. ff. de offi. pro consul. l. vlt. ubi præsente maiore minor nō vtitur priuilegio. Solu. speciale est ob superioris reuerentiā: & dic vt ℸ. Vel dic ꝙ sequitur personam semp habitu, licet non actu. sic est ubi ad tempus suspenditur iurisdictio 81. dist. si quis. vel reuerentiā superioris. sup. de officio leg. volentes. uel ob cām. C de cura. fur. l. penul. ℸ. 1. de hoc dicam ℸ. eo. quod alicui.

ADDITIO. Intelligitur hæc regula de priuilegio personali, id est, personæ concesso, ita quòd persona sit

4 Facit ca. qm. ℸ. de priuileg. Phi. allega. Bal. l. nō specia li. C de test. tenētē ℸ gloſ. tex. est & glo. in c. illa. 12. dist. addo ibi Rot. Cur. c. fi. de cōsue. poætem an Cathe lanextra suā dioc esim ue scaut car nibus die sabbati

REGVLA. VIII.

SEmel a malus, semper præsumitur esse malus.

proxima causa priuilegii, vt in dictis exemplis, & sic solui quod opponitur de in integrum restitutione minoris, quæ transit ad hæredes ff. de in integrum restitutione, non solum. ff. de minori. l. interdum. Et de Velleiano, quod etiam transit ad hæredes. C. ad Velle.

hæredes in his enim persona non est proxima & immediata causa priuilegii: sed ipsius &c. Io. And.

SEmel malus. ℸ] Sic And. Casus in hoc capitulo formatur multis dictis hinc inde formatur multis modis: Vno modo per capitulum, paruuli. 22. q. 5. hoc crimen. Vno modo: Quidam Titius fuit in aliqua causa productus reddi non in testem: qui productus iurauit deponere meram & purā veritatem sine falsitate: postea depositi falsū. & sic deierauit: quo facto in aliqua alia causa fuit in hoc

(prima glosa ponit exēpla. ℸ. cundo, quomodo hæc præsumptio potest dici hominis, facti, & iuris, sed non de iure, interseriens circa præsumptionem duas remissiones, & conuertens regulam, subdit vnde procedat hæc præsumptio. Tertio dat simile de pauper, & remittit. Quarto dicit hanc præsumptionem quandoqiad 6 lios transire. Io. And.)

a ¶ Semel malus. 6)pone casum in semel periurio. 22. q. 5 paruuli. In semel contumace. ℸ. de præsumptis. bam. In semel calumniante. ff. de accu. l. 2. ad hoc. 1. go præsumitur eum qui semel malus fuit, semper ma lum esse, & pōt hæc dici præsumptio hominis, quia cōtra hominem sic præsumitur. Potest etiam dici præsumptio facti quia ex semel facto sic præsumit test etiam dici præsumptio iuris, quia ius sic præsumit ex facto, vt hic vides, & iurib. supra signatis, de quibus. diuersis præsumptionibus prosequere ut not. per Io. 50. dist. ferrum. 53. distin. fraternitatem per Bernard. despon. is qui. per Accur. ff. quod met. cau. l. non est ueri simile. Hic ergo vides quòd præsumitur ex præterito circa præsens, & futurum, interdum præsumitur ex præsenti circa præteritum, interdum circa præsens, interdum circa futurum: quod prosequere vt not. 44. dist. multis. 34. quæst. 2. cum per bellicam. de præsum.

scribam, & in prædicēis cui. Licet autem vt sup. dixi, hæc posset dici præsumptio iuris, non est iuris & de iure: admittit. n. probationē in ℸrium: & probato ꝙ pę nituerit, vlterius malus non dicetur. 50. dist. ferrum. de consecra. dist. 4. c. 2. de reseri. eam te. de test. testimonium ff. de rēdi. edic. quod ita. saluo eo quod dī de hære. ad abolēdā §. illos quoque, sup. eo. lib. cod. tit. super eo. Not. ergo ꝙ si semel fuit bonus, semper psumitur bonus. 61. dist. miramur. & sup. de præsump. mādata, & prima facie quis præsumitur bonus. 1 t. q. 3. in cunctis, de præsumpt. dudum ff. de lega. 2. cū pater. ℸ. rogo. Qui autem semel malus, semper psumitur malus, 1 vt hic, & ff. de re milit. l. non omnes. ℸ. a barbaris. C. de suscep. & arca. l. si aliquid. lib. 10. Et pro cedit hæc præsumptio, tum ex præsumētis natura corrupta: tum quia natura humana prona est ad delicta. 1. q. 1. omnis ætas. in Auth. de mona. § si vero his. colla. 1. Item in simili quilibet præsumitur pauper; qa nudus natus fuit. 47. dist. sicut hi. C. de proba. l. ex personaliter. ff. de magistra. conue. l. 1. ℸ. si magistratus, vbi tamē probatur semel esse soluendo: adhuc idem præsumitur, 2 & sic intelligitur lex. ff. de priuileg. cred. l. si creditores, in fi. Quæritur autem quare quis psumatur virtutibus plenus, & non diuitijs? vide per Ber. & Hostien. de scru. c. vnico. Et no. quod hæc præsumptio interdum transit ad filios: quia qui patrem incontinentem habuit, incontinens præsumitur, & ob hoc illegi timos non promouetur. 26. dilii. per totum, & metuit crimen parentis in filio. 6. quæst. 1. si quis cum, ad hoc sup. eo lib. de hære. flatutum, de schisma c. 1. ad hoc ff. de ædili. edi. quod si nolit, alias, si seruus, ℸ. qui man-

ADDITIO. Facit hæc regula, semel malus, & c. ad qō. nem de notorio, qui fecit vnum instrm falsum, an ya spec. de instrum. edi. ℸ. si retrat. versū. quid si tabellio. Io. And.

Ratum.) Casus pōt figurari multis modis: Primo, per c. cum quis. de sent. excom. Aliquis Titius verberauit quendā clericum meum inimicum, non tñ nomine meo: postea sciui ꝙ illum clericum verberaueram. & sup. de præ- tum quod fecerat, vtrum incurram sententiam excommunicationis? Certe non: quia non possum ha bere ratum quod nomine meo non est gestum.

¶ Aliomodo pōt poni casus per l. si pupilli. ℸ. sed si ego. ff. de nego. gest. Filius meus exiſtens in mea potestate habebat peculium: quidam Titius gessit negotia in illo peculio, nō nomine meo; sed nomine filij mei, & exposuit in administratione aliquid de suo: postea te contra me peculiorenus vel insolidum: quia non ratificaui illam gestionem, vtrum gestor debeat agere contra me peculiorenus vel insolidum: quia non esset mihi ꝙ si gessisset illa negotia nomine meo, eis obligatus insolidum ad illa quæ exposuit de suo? Respondetur, quod hic non tenetur nisi peculio tenus; quia ex quo non gessit nomine meo, non possum habere ratum.

¶ Pro declaratione istius regulæ opponitur ℸ textū de capitulo Lugdunen. 9. q. 2. & c. quod sicut. de elec. in antiq. Dſiin d. c. Lugdunē. quod quidam episcopus promouerat ad ordines clericos alterius diœcesis proprio episcopo non consentiēte: postea proprius episcopus ipsius nomine non est gestum.

¶Idem.

REGVLA IX.

RAtum a † quis habere non potest, quod

factam, illa electio assumit vires; ergo male dicitur ꝙ quis non pōt habere ratum illud quod nomine suo non est gestum. Respondet glo. c. Lugdunen. quod ille episcopus alienus ordinauit clericos nomine proprij episcopi, & sub spe ratificationis, eo quia erat amicitia inter ipsos episcopos. Vel melius dicē dum est, ꝙ illa ratificatio non validat collationē ordinationis, quia de se valeat; qa eps alienus pōt ordinare clericos alienos, & recipiunt ordinē, sed nō ordinis executionem; sed vbi proprius epūs ratificauit & dispensauit cum eis. Et ad c. sicut. dicendum, quòd loquitur de consensu confirmante.

[Prima glo. ponit exempla. Secundo allegat. 5. iura in contrarium: & ponit tres solutiones: quarum primam reprobat, & demum soluit. Tertio signat contra rium de vna l. & soluit. In fine remittit].

a ¶ Ratum.) pone casum. 9. q. 2. c. 1. sup. eodem ſlib. de sentent. excommunic. cum quis. 2 respon. ℸ. de nego. gest. si pupilli. ℸ. sed si ego. vbi si liber homo gessit negotium filii vel serui peculiate tantum, contemplatione ipsius, ratihabitio sequens patris vel domini nihil operatur; quia per ratihabitionem non tenetur vltra id, ad quod prius tenebatur, sad quantitatem peculij.

3 Cōtradicit ad hāc litterā. 9. q. 2. Lugdunen. 16. q. 1. cap. vlt. sup. de elect. quod sicut, de ijs qui fi. a præla. cum nos, de iure pa. cura in his iuribus habet quis ratum quod suo nomine non est gestum. Sol. dixerunt quidam, quod secundum canones poterat ratum habere quod meo nomine non est gestum, per iura prædicta, ut not. de restit. spol. cum ad sedem. in gl. penul. sed hæc solutio extirpatur per hanc regulam. Alii dixerunt hoc fallere in spiritualibus, in quibus ratum habeo quod meo nomine nō est gestum, per iura prædicta, & hæc not. in prædi. decre. quod sicut. in glo. ſie patet. Vel quod in capitulo Lugdunen. fuit ordinatio facta nomine proprii episcopi; & spes in eo posita, quod ratum haberet, vt ibi no. Vertus dic, quod ordinatio facta a non proprio episcopo bene tenet quo ad ordinem, licet non quo ad executionem. sup. de tempo. ordi. quod translatum. sup. eo. lib. cod. tit. c. 1. & ibi igitur episcopus proprius nō ratificauit collationem ordinis quo ad ordinem, quia non erat necesse; sed executionem illi dispensatiue contulit, quòd non habeat. Alia etiam iura non proprie loquuntur de ratihabitione, sed de quodā nouo consensu; quæ sunt valde diuersa, & super hoc vide quod dicam inf. eo. non firmatur. Item ℸ. C. ad Macedo. l. vlt. vbi ratum habet pater contractū filii suo nomine non gesto. Sodupliciter pōt esse gestum meo nomine: vocaliter, ut sup. eo. lib. de sent. excom. cum quis. & realiter, ad mei præiudicium, vt quando filius meus mutuum contrahit sine meo assensu, sit in mei præiudicium. ff. ad Macedo. l. 1. & hoc possum ratum habere: quia quod ibi ius reprobat per dissensum, approbat per consensum. An autem vnus iudex possit ratum habere sententiam latam per alium? Dic vt no. 9. q. 2. c. 1. de his quæ fi. a præla. cum nos. de offi. deleg. prudentiam in glo. 2 in fin. per Bar. Brix. in quæstione venerali, quæ incipit, episcopus Mutinen. De materia huius regulæ adde quod inf. dicam c. proxi.

3 De hoc satis etiā per nynū per te videas: qui ēt ponit exemplū. l. si seruꝰ. ff. ā prec. vbi si filiꝰ meus suo nomine rogauit rem precario ratiū habēdo: nō plus teneor quā priꝰ. ſ. de peculio. Io. And.

ADDITIO. De quattuor modis quibus negotiorum gestoribus actio competit, no. ff. de neg. gest si pupilli. ℸ quid ergo, vide libel. in Spec. de iud. ℸ. 2. verb. ex prædictis, & vide quod dixi super glo. in regula, Ratihabitionem. Io. And.

Ratihabitionem.) Casus in hoc c. sic figuratur per c. vlt sup. de iureiuran. & l. licet. ff. de iudiciis. & hēt locum in iudiciis, pronamus sic casum per dictā l.

Licet

Universidad de Deusto
Biblioteca

licet. Quidam Titius asserens se esse meum procuratorem cum non esset, quandam actionem deduxit in iudicio nomine meo ꝫ meam debitorem: non fuit ei oppositum ꝙ non esset procurator meus: certum est ꝙ processus factus cum fallo procuratore non tenet. Sed quid? ponamus quòd

† Vide Bar. in l. si pupilli. §. Itē quæri. ff. de negot. gest. Sali. in l. non ideminus. C. de acc. vbi docet qualiter hęc regula ꝓcedat in delictis, adde Romanū singul. 511. Mathesilanū singu. 180.

posteà ratificaui, ꝓbaui, & laudaui gesta per ipsum, vtrum valeat ꝓcessum ac si ab initio mandassem ei vt nomine meo prosequeretur contra meum debitorem? Respondet ꝙ sic: nam ratihabitio retrotrahitur, & mandato comparatur.

¶Alio modo pōt figurari casus per c. fi. sup. de iureiuran. eo. lib. Ego habebam ꝫ te aliquam causam; lite contestata inter nos, & iurato de calumnia, seu veritate dicenda, si causa erat spiritualis, feci meas informatas, & extractas a meo libello: in qbus positionib. asserui duas positiones contrarias; nunquid sum periurus? Rndet ꝙ sic. Sed ponamus ꝙ ego non feci illas positiones de directo contrarias: sed procurator meus illas fecit, & postea ratificaui, & laudaui, & homologaui, an sim periurus? Certe sic, per rationem huius regulæ: quia ratihabitio retrotrahitur, &c.

¶Alio modo pōt poni casus per capitulum, cum qs sup. de sent. excom. iſtomet libro ; Cum quidam clericus intulisset mihi iniuriam, quidam Titius meus familiaris volēs mihi complacere, absque mādato meo talem clericum verberauit, & in eum manus violētas iniecit nomine meo: postea cū sciuissem istud factum, mihi placuit, & ratificaui, & homologaui: Queritur nunquid sum excommunicatus, ac si mandassem illum clericum verberari? Respondet ꝙ sic: quia ratihabitio retrotrahitur, & mandato comparatur.

¶Alio modo pōt casus figurari per l. finalē. C. ad Macea. Filiusfamilias existens in potestate sui patris recepit pecunias mutuo in casibus non permissis: & sic ꝫ senatusconsultum Macedonianum: Certum est ꝙ patet suus nō poterat conueniri a creditoribus pro illis pecunijs. Sed quid? Pater postea ratificauit, & approbauit ꝫctum filii sui: nunquid poterit cōueniri pater ac si mandasset filio suo, vt contraheret? Certe sic; & hoc per rōnem istius regulæ; quia ratihabitionem, &c.

[Prima glo. dicit vñ sumpta, & ponit exēpla. Secundo dicit in ea duo debere concurre, & ad ſm signat ꝫrium: Tertio sucessiue exprimit quattuor casus exceptos, & ipforum rationem reddit: Quarto ponit simile. Quinto soluit vnum dubium. Io. And.

a ¶Ratihabitionē.] Hæc regula sumpta est ex l. ff. eo tit. l. hoc iure. §. deiecit, & l. semper qui. §. 1. pone casum in iudiciis 2. q. 6. non solent. §. eo. lib. de iureiur. c. vlt. ff. de indi. licet In maleficiis. sup. eo. lib. de sent.

1 Idē hic Dynus al legat. ff. si ta. testa. nul. ex l. 1. §. ita aūt. & in Authē. de iis qui ingt. ad app. §. si vero. C. de re. cre. si quis vsuras. de condi. infer. l. vlt & ff. qui satisf. cog. l. die. §. vlti. Io. An.

nem † a retrotrahi, & mandato non est dubiū comparari.

habitio sit mandatum, sed quod mandato comparatur. Item fallit in casu ff. de offi. proconsul. & legat. obseruare in fin. proconsul. n. dando legatum antequā ingrediatur prouinciam, nil agit: si autem postquam ingressus est, dationem illam ratam habuit, valet: non tamen retrotrahitur ad totum tempus, sed ad id tantum quando ingressus est prouinciam, vt ibi. Ratio: quia ratihabitio operari non potest, nisi quod posset mandatum expressum. Item fallit. ff. de acquirenda hæreditate, si quis mihi bona. §. iussum, vbi ratihabitio tutoris in adeunda hæreditate mandato non comparatur & esset idem inuenire in omnibus, in quibus consideratur initium: & sic non est contra. 16. q. 3. §. potest. ff. eodem quod initio, & inf. eod. non fit. matur, & ibidem, & de hoc per Ber. supra de pact. c. 2. & per Goffredum supra qui ma. accu. poss. insuper. Item fallit in casu supra de rescrip. nonnulli, vbi de hoc, & c. ex parte decani. in fi. vbi non valet rescriptum impetratū sine mandato licet ille cuius nomine impetratum est postea ratum habeat, & hoc facit ius acquisitum illi contra quem facta est impetratio: quod auelli ab ipso inuito ꝫ non potest, ad hoc sup. eod. lib. de elect. ab eo qui contra. Et est simile huic regulæ in eo quod dicit, quòd ratihabitio retrotrahitur: quod dicit lex, quod appellans condemnatus de futuro, si non prosequitur appellationem, retro notatur infamia: videtur enim ratam habere sententiam. ff. de ijs qui not. infam. l. furti. Olim dubitabatur ad idem in excommunicatione post appellationem lata: sed dic ut sup. eod. lib. de sent. excom licet. Et tenere debes ꝙ si faciens condemnatus est, & satisfecit ad interesse: sed ad pœnam bene. ff. de vi & vi ar. ma. l. 1. §. quotiens. ff. de admi. tuto. l. tres tutores. ff. de iurisd. omn. iud. l. adeo.

ADDITIO. Idem hic Dynus, qui etiam prolixe prosequitur. Io. And.

¶Idem.

REGVLA XI.

Cvm † sunt b partiū

iura obscura, reo a fauendum est potius, quam actori. b

¶Idem.

Cvm sunt.] Casus in hac regula sic figuratur per capitulū, in nostra. de testi. & attesta. in antiq. Tu actor & ego reus habeamus litem inter nos coram iudice competente: proposuimus facta contraria: & fuimus admissi ad illa probanda: tu actor ad probandū intentionem produxisti quattuor testes: ego ad probandum meum factum cōtrarium produxi alios quattuor testes: Isti nostri testes sunt pares in dignitate, & in cæteris: & deponūt æque verisimiliter & in effectu sunt oīno æquales; & sic iura nostra videntur esse dubia; quæritur quorum testium dicta debeant index insequi: & pro qua parte dēt ferre sententiam? Respondetur ꝙ sententia est ferenda pro me reo ꝫ reactorem, quia cum partium iura sunt obscura, reo fauendum est potius quam actori, & hoc uerum in decisione causæ, nam ab initio potius fauendū est actori quam reo; ideo si actor in suo libello posuerit verba ambigua, potest illa interpretari secundum unum intellectum. l. si quis. ff. de iud.

[prima glo. dicit vnde sumpta, & ponit exempla. Secundo ponit quattuor casus exceptos. Tertio ampliat regulam. Quarto distinguit, opponit, & soluit.]

b ¶Cum sunt.] hæc regula sumpta est ex lege ff. eo tit. l. fauorabiliores. pone casum. 3. q. 9. indicet. sup. de fide instrum: inter dilectos. ff. de act. & obligat. Aristinus. Hęc autem regula uera est, nisi actor foueat fauorabiliorē cām: puta matrimonii, libertatis, testamenti, uel dotis: tunc enim fallit regula: quia fauendū est actori. 33. q. 1. si quis acceperit. sup. de proba. ex litteris. ff. de manumiss. l. antepenul. Et habet hæc regula locum non solum in sententia ferenda, ut sup. sed et in iam lata, puta a duobus ordinariis: uno absoluente, & altero cōdemnāte: tenet enim sententia pro reo lata, nisi in supradictis casibus sup. de re iu. c. vlt. ff. de re iud. inter pares. Et not. quòd dicit obscura: si enim certum esset reum esse obnoxium puniretur: quia culpa est relaxare windictam. 23. distin. quia sunt. & hoc dico cum est certū iudici vt iudici: secus si vt Deo. sup. de offi. ord. si sacerdos, vel vt homini. 3. q. 7. iudicet. de offi deleg. paſtoralis. §. quia vero. si certum est eum non esse obnoxiū, absoluitur: idē si dubium, vt hic vides. sanctius est enim nocentem absoluere: quam innocentem condēnare ff. de pœnis, absentem. & sic in re dubia fertur certa sententia. Contra. 11. q. 3. graue. & de spon. de multa. ad hoc. C. de transact. vt responsum. sed hic non est dubium, immo certum: quia ex quo actor non probauit clare, debet reus absolui. 6. q. vlt. actor 1. vt eccle sia. beneficia. vt nostrū. C. de proba. actor. sic notat Bern. de spon. iuuenis. Et vide quod de triplici ambiguitate not. 33. dist. c. vlt.

ADDITIO. Nota quòd dicit, partium, in plurali. Forsitan autem si iura actoris tantum: non sic si iura rei tantum, vt in fi. Dicit Io. Mon. quòd huius regulæ triplex est ratio. Prima quia actor impetit, reus defendit. alleg. intitit. de interdict. §. commodum, C. de dila. si qñ. secunda, quia nullus præsumitur obligatus, vel obnoxius in auth. colla. 6. quib. mod. natu. effi. sui. §. natura. & quidem. Tertia, quia reus in iudicio pugnat pro libertate: vnde debitor dicitur cliens debitoris. C. de noxalis. 3. & pronerb. 22. qui mutuū accipit, seruus est fœneratis. Io. And.

a ¶ Reo.] sic dicto a re quæ petitur, vel super qua impetitur sup. de verb. sig. forus.

(Glo. secunda. signat contrarium: soluit & remittit: & iterum regulam exemplificat. & exponit.)

b ¶ Actoris.] contra. ff. de re iud si quis intētione. vbi ambiguam orationem actoris in sui vtilitatem interpretamur. Sol. 2 Illud in principio litis in quo fauetur actori hoc in fine in quo fauetur reo, quod dic vt not. & tenet. Et sic tenet sum. Ioan. Andr. in nouella. de testibus. spoliato cum ad sedem in glos. 2. in fin. In quā actori, nisi fauor causæ aliud inducat. vt sup. dixi. Et in fine est ꝙ cū semplene probauit actor: & talis est cā, in qua non est deferendum iuramentum: puta criminalis, vel famosa, vel ardua. C. de probat. sciant cuncti. C. de dolo, dolum & C quòd met. cau. l. metum. abeundum, deferri debet reo, nisi ex circunstantiis personarum & causæ videatur iudici illud deferendū actori. Et iureturan. c. vlt. [vide & adde qđ ibi dixi.] Nec intelligas hanc regulam in obscuris probationibus in reo; quia illas contra eum interpretamur. de probatio. licet quod dic vt dicam ſ. eo. contra eum. Io. And.

In iudiciis.] Casus figuratur in capitulo, necesse 3 q. 9. Certum est ꝙ accusatus de aliquo crimine coram iudice competenti, tenetur comparere personaliter: ita ꝙ nō admittitur eius procurator. l. fi. C. de procura. & hoc per rationem huius regulæ: quia in iudiciis dēt esse acceptio personarum. Et sic tenet sum. Philip.

Ratio modo potest poni casus per capit nouit. de iud. in antiq. 2. quamus quòd coram iudice aliquo ordinario uel delegato (non refert) conuenitur aliqs constitutus in dignitate vel officio, vel amicus, vel inimicus: vtrum fauore personæ debeat iudex recedere a debita iustitia, ita quòd fauore personæ possit aliter iudicare, quā in persona alterius, in quo nō est illa prærogatiua? Respondet quòd non: quia in iudiciis non debet esse acceptio personarum: & iudex magnum debet iudicare vt paruum.

REGVLA. XII.

In † iudiciis c non est acceptatio personarum habenda.

¶Item potest poni casus per cap. statutum. §. insuper. sup. de rescriptis istomet libro, vbi dī: si legatus proficiscatur extra: licet recipiat expensas ab ambabus partibus, sed moderatas, non debet plus recipere ab vna parte, quam ab alia: quia in iudicio non debet esse acceptio personarum.

¶Item figuratur casus in l. si cum dies. §. si arbiter. ff. de arbitris, vbi est casus ꝙ si arbiter assignauit partibus locum ad audiendum sententiam: si partes nō possunt honeste accedere ad locum, non tenentur comparere: & si non compareant, non incurrunt pœnam appositam in compromisso. Sed quid si vna partium poterat honeste comparere, altera autem non poterat honeste comparere, ita pars quæ poterat comparere, non comparuit, vtrum sit committa pœna? Respondetur quòd non, vt seruetur æqualitas, & non sit acceptio personatum. Glo. format plura contraria, sed in hoc remanet, ꝙ quantum ad modum procedendi, & iustitiam minis trandi in iudiciis, non debet esse acceptio personarū, vt in assurgendo, & in assignando locum honorabiliorem c. solitæ. de maio. & obed. in antiq. Nam in aduentu episcopi vel imperatoris debet iudex assurgere, & locum honorabiliorem ei dare, & sic quantum ad honores est habenda acceptio personarum. Item est habēda acceptio personarum in impositione pœnæ, quia quantum ad impositionem pœnæ mitius agitur cum persona constituta in dignitate, quam cum alia persona c. 2. de offi. deleg. sup. eo. lib.

[Prima glosſ. ponit exempla. Secundo signat in contrarium quattuor canones. 4. decr. & 2. leges soluit, & dat quinq; similia. Tertio ponit quattuor modos quibus dicitur iudicium. Quarto & vltimo notat, & instruit.)

c ¶ In iudiciis] pone casum. 3. q. 9. necesse. sup. de iudicio. & sup. eo. lib. de referi. statutū. §. insuper. & §. seqq. ff. de arb. si cum dies. §. si arbiter. Aliorum enim honores alii non debent esse occasio nocendi. C. de ista. & imagi. l. vlti. ad hoc. 12. q. 3 si quis uero. Signantur contraria ad hanc regulam. 40. dist. c. 145 dist. cum beatus. 97. dist. nobilissimus. 4. q. 1. qui contra pacem. de offic. deleg. sane. 2. no. lib. de offi. deleg. ca. 3 & de sen. excō. quia periculosum. ff. de pœnis aut facta. C. de mo. multos in fi & sup. de simo. per tuas 1. ubi de hoc. Sol. in pœnis defertur dignitati & personæ. 3 ut ibi, & de hoc de transac. c. vlti. Arg. contra sup de iureiu. cum quidam. dic ut ibi. Idem in sedendo uel assurgendo. 93. distinct. non oportet & not 3. q. 9 c ulti. In iudiciis autem uel sententia non est habenda personarum acceptio, ut hic. in eis enim æqualitas est seruanda. C. de proxi. sac. ser. l. in sacris. lib. 11. (Et l. unicu. que. lib. 12. vnde priuilegium unius litigantium transit ad alterum. C. de fructu & liti. ex pen. l. fi. Signatur ad hoc cōtrarium instītu. de iure natura. §. sed & quod principi. ubi de hoc. & hic per Dynum .] Idem in pœnitentiæ exhibitione. 26. q. 7. sacerdos in princip. in fide Christi susceptenda. de consecrat. distin. 4 nec quemquam. & in aliis sacramentis. de coniug. seruo. cap. 1. Et in paucis. de penitentia non sufficere possumus. 42. distinct. quiescamus. & in aliis operibus pietatis. 16. q. 1. si cupis. hoc ergo quod dicit in iudiciis, solvit contraria. Et nota quod iudicium 4 interdum ponitur pro eo qđ precedit sententiam, ut hic. & 2. q. 1. sicut fine iudicio

† Vide omnino B. Th. 2. 2. q. 63. ar. 1. & 4. adde Hippolytū. Marsilium singu. 168. in ci. æqualitas semꝑ seruanda.

3 Fallit, si pœna lege vel statuto vniformiter taxatur. Bal. l. nemo in pri. C. de ſum trin. Philip.

4 adde gl. insist. 9. b. nō est permis. facere testa. § pterea.

Universidad de Deusto
Biblioteca

dicio.& cap.in primis. Interdum pro condemnatione. de conse.dist.1 imorem. Interdum pro discretione 3.q. 7.§.tria. Interdum pro vltima voluntate. sup eo.lib.de sepul.c pen.Io.Mo.ponit 15. significationes super rub. de iud.quas d at per hoc versus,

Actio, lis, auctor,
forus, arbiter, ultima
uelle.
Quæstio, discrepare.
sen. instan. discutio,
posse.
Pernicies & pœna,
processus iudicialis.

Et not. quòd licet index vti non debeat in iudiciis acceptione personarum, vt hic: & in concor.tñ vtile est in arbitrariis iudicem gratiosum habere.sup.de'of. deleg.c.consuluit.& facit de accusatio. nulli & quòd ibi not. Caueat tamen iudex ne in facienda gratia in currat pœnam constitutionis, de re iud.cum æterni.3. co.l.b.Io.And.

1 Io.And. Albe.

Vad intel ligũt textũ d ignorãtia ꝓbabili non supina & dicit Ioã. An.& alii ꝙ rescriptũ nõ valet vbi tacet expectatiua, aut reseruatio: per ca. in nostra. de rescrip.q̃uis de præbẽ. li.6.

2 Hãc glo. cõmẽdãt doctores ibi, vnum no.& Dynus hic ponit multiplicem ignorãtiã & eius effectum in dãno vitãdo, captãdo lucro ĩ pœnis. & dicit vbi ignorãtiã iuris non excusare rusticos ſagaces. l. Athletæ § rusticis. ff. de exc. tuto.

† Præter doctores hic, vide Alexandrũ cõsil. 105. inci. dubitatur an mulier rusticana. lib. 6. & Mariannũ Socinũ cõs. 51. vo lu. 4.

¶ Idem.

REGVLA XIII.

IGnorantia [a] † facti, non iuris excusat.

¶ Idem.

Et not.quòd licet iudex vti non debeat in iudiciis acceptione personarum, vt hic: & in concor.tñ vtile est in arbitrariis iudicem gratiosum habere.sup.de'of. deleg.c.consuluit.& facit de accusatio. nulli & quòd ibi not. Caueat tamen iudex ne in facienda gratia in currat pœnam constitutionis, de re iud.cum æterni.3. co.l.b.Io.And.

IGnorantia facti. 1]Casus in hac regula primo põt figurari per capitulum,si sacerdotes.16.q.3 secundũ tertium casum,qui ponitur in dicto c.si sacerdotes, hoc modo:Ponamus ꝙ quidam laicus donauit monasterio sancti Cypriani aliquam ecclesiam : quæ donatio nõ valuit: quia laicus non potest donare ecclesiã, sed episcopus cum consensu capituli::accidit quòd prælatus ecclesiæ monasterii sancti Cypriani, qui recepit donationem,mortuus est::cui alii accesserunt, qui crediderunt illam ecclesiam monasterio suo donatã ab epi scopo cum consensu sui capituli: nunquid illi poterũt præscribere illam ecclesiam?Respondetur quod sic:quia ipsi prætendunt ignorantiam facti, quia putabant ecclesiã illã donatã esse ab habẽte potestatẽ :sed prædecessor prælatus cui donata fuit illa ecclesia non posset præscribere,quia habebat ignorantiam iuris.

¶Item potest poni casus per cap.si quis a simoniacis.1. q.1 & etiam per cap.si beneficia. sup.de præben.eo.lib. Cum ego tenerem canonice aliquod beneficium incõpatibile;fuit mihi collatum aliud beneficium incompatibile,quod fuerat reseruatum per papam, qđ ignorabam, dimisi primum beneficium, & apprehendi possessionem secundi, eo quòd istud secundum beneficiũ erat magis pingue quam primum, postea apparuit illud beneficium secundum esse reseruatum dispositioni Papæ & fuit a me euictum, volo nunc redire ad primũ, quæritur an possim?Respondetur ꝙ sic, quia igorabã illud beneficium esse reseruatum Papæ, & sic erabã in facto,secus si errassem in iure, quia sciebã reseruationem Papæ, sed ignorabã quod illa reseruatio papæ impediret collationem. Iuxta illã regulam sequitur quod qui habet iustam causam litigandi,licet postea condemnetur in principali,non tamẽ in expensis. vt not.Bar.in l.destitisse.ff.de iudic. vbi habetur ꝙ si quis credebat habere bonam causam litigandi,& pendente lite superueniat mala fides, & desistat a lite seu instantia,non debet condẽnari in expensis .Sed vtrum habeat locum in causa appellationis, vt si quis habeat iustam causam litigandi & cuitet expensas? Quidam dicunt quòd non,quia esset ignorantia iuris, nam in cã appellationis ex actis principalis causæ iudicandum est.Glo.respondet ꝙ si fuit iudicatum ex eisdem actis procedit illa opinio, vt in causa appellationis quis debeat condemnari in expensis, licet habuerit iustã causam ignorantiæ. Sed si fuit aliquid de nouo probatũ, virtute cuius fuit aliter iudicandum, tunc appellans non debet condemnari in expensis, quia potest prætẽdere iustam ignorantiam.

[Prima glo.ponit exempla,& remittit.Secundo ponit & exponit vnum notabile. Tertio succesſiue signat & soluit duo contraria.]

a ¶ Ignorantia facti. 2]Pone casum in ignorãtia facti in ordinato ignoranter a simoniaco. 1.q.1.si quis a simoniacis.In eo qui ignorabat beneficium reseruari per papam, vel alii collatum.sup.eo. lib.de præb.si beneficia.simile sup.eo.li.de reseri.gratia. In eo qui locat militi credens eum paganum.ff. loca. l.si ignorans.nõ enim disciplinam cõtempſit qui militem ignorauit, vt ibi. Ignorantia iuris. Pone casum. 1.q.4.§.notandum.in fi.sup.eod. lib.de præbẽ.eum qui ibi stultus, & C.de iur & fac. igno. l.2.& l.cum quis. Hæc regula non indiget glosſis:cum eius materia plenissime habeatur. 1.quæst.4.§ notandum. in tex.& glo.38 distin. in summa & de hoc dic vt ibi. Vnum not.quod cum quæritur de condemnatione expensarum, dicimus ꝙ in principali causa probabilis error excusat ab expensarum condemnatione 2.quæst.ca. paulum de electio. cap.1.in fi.supra eod.lib. sed in causa appellationis distincte victus condemnatur victori in expensis 2.q. 6.omnimodo supra de appe.eos.§. ne temere. Ratio autem huius diuersi iuris colligitur per hanc regulã: in principali enim causa est error facti, quia in ea est probationibus,quæ in facto consistit,proceditur sine in appellationis causa proceditur ex actis prioris cause: vnde est error iuris: & ideo non excusat a condemnatione, vt hic:& ideo no.Inn. & Host. supra de dolo & cõtu. finem. quòd si in causa appellationis nõ procedi tur per sola antiqua acta, sed inducantur probationes nouæ,per quas pronuntietur,tunc probabilis error excusat victum a condemnatione expensarum ꝙ verum puto:& videtur casus prædictæ decre.sup.eod. lib.de electio ca.1.in fin. Ad primum dictum huius regulæ signatur contrarium.33.q.2.in lectum. ubi impotẽtia tenetur pœnitentia probabiliter ignoranti factum: sed ad cautelam. Item contra de consecra. dist.4.qui his. ubi ignoranter rebaptizatus ordinari non potest: iniuria primi sacramenti Vel dic ut ibi not.

ADDITIO.Item contra.ff.de fideiussor. l 3.uide quod ibi not.in glo.fi.Io.And.

Error p

REGVLA XIIII.

CVm † quis [b] in ius succedit alterius, iustam ignorantiæ causam censetur habere.

CVm quis in ius.) Casus figuratur per capitulum,si sacerdotes.16.q.3. prout dictum fuit in primo casu præcedentis cap. qui casus est proprie casus huius cap. Item potest figurari per cap. cura. de iure patronat. in antiq. Ponamus ꝙ quidam obtinuit per sententiã rẽ alienã non spectantẽ ad illos,qui fuerunt mihi condemnati,sed ad alios; tenui istam rem per tempus sufficiens ad præscriptionem: vtrum potui præscribere? Respondetur ꝙ non:quia habui malam fidem. Sed quid ponamus,ꝙ ego sum mortuus: vtrum meus successor poterit illam rem præscribere? Respondetur ꝙ sic quia ipse habet iustam causam ignorantiæ; Nam qui in locum alterius succedit, censetur habere iustã causam ignorantiæ.

[Prima glo.dicit unde sumpta: & ponit exempla:Finis dicit ꝙ exemplificat præcedentem. Secundo dicit duo,s.regulam loqui quãdo cum successore agitur,& de quolibet successore. Tertio soluens unum contrarium distinguit]

b ¶ Cum quis in ius.] hæc regula sumpta est ex lege ff.eo.tit l.qui in alterius. pone casum 16.q.3.si sacerdo tes.sed tertium casum ibi nota. & de iurepatro. cura. & ff.de depos.l.1.in fine & l.2. ibi enim hæres vẽdens rem depositam credens illã fuisse defuncti, non tenetur ad rem,sed ad pretium. Quod autem in hac regula dicitur,uerum est,si cum ipso successore agatur.secus si ipse agat:quia certes debuit esse de facto suo certus ad iudicium prouocat ut in prædicta l. qui in alterius 3.Et est simile,quia deliberatoriæ dantur reo,sed non actori: quia certus debet esse ad iudicium prouocandum.de

dum.de hoc dicam inf.eo.nõ licet. enim etiam si agat, probabilis posset esse ignorantia. Intelligitur aũt hæc regula generaliter de quolibet successore, siue sit singularis siue vniuersalis,de qbus dicã inf.e.is q̃ in ius. quæ videtur cõtra,sed nõ est: quia ibi loquitur de iure, hic de facto. Vbi ergo q̃retur de pscriptione,in qua sufficit bona fides, ꝙ dicut no.5.eo. lib.de pscriptionibus.cap.1.præscriberet 1 successor bonæ fidei,quod non præscriberet prædecessor cũ mala fide. vbi autem requiretur titulus: si iniusũ titulum habuit prædecessor, talem qui non det causam præscribendi:successor q̃ eodem iure v titur, non præscribit ff.de diuer.& temp.pscriptioni. l.cum hæres.Et aduerte:quia regula ista venit exemplificatiue ad præcedentem:ignorantia facti probabilis excusat,ut ibi: vel si in ius succesſit alterius,ut hic.

¶ Idem.

REGVLA XV.

ODia † restringi, [a] & fauores conuenit ampliari.

ODia restringi.]Casus in hac regula, figuratur multis modis.Primo per c.quædam lex. §.qđ scripsi. 33.q.3.& per ca.tua 1.supra de deci. in antiq. Dicitur in § quod scripsi ꝙ Anglici erant nouiter cõuersi ad fidem catholicam: vnde a sede Apostolica obtinuerũt priuilegium,ut possent cõtrahere matrimonium cum suis affinibus & cõsanguineis, & papa concessit eis illud priuilegium generaliter,ut possent ꝛtrahere matrimonium cum suis affinibus, postea quidã alius populus fuit de nouo conuersus ad fidem catholicã:dubitabatur,vtrum priuilegium Anglicorum esset extendendum ad istum populum de nouo conuersum? Respondet quòd non.

¶ Item potest poni exemplum per ca.1. supra de filiis presby.hoc modo; Aliqs clericus qui patiebatur de defectum natalium, a sede Apostolica obtinuit priuilegiũ ut posset obtinere beneficium ecclesiasticum & curatum; virtute suæ dispensationis obtinuit vnum beneficium; postea dimisit illud beneficiũ per rẽuntiationem,& vult obtinere aliud beneficium virtute suæ dispensationis; vtrum possit? Respondetur ꝙ non;quia ista dispensatio restringitur ad unicũ beneficiũ,ea sit odiosa, nisi diceretur in dispensatione , qđ posset obtinere aliud beneficium uno demisso. Sed si simpliciter fuit dispensatus ad beneficiũ ecclesiasticũ etiam curatum; virtute suæ dispensationis nõ pot obtinere aliud beneficium:qa ista dispensatio est restringenda. vel si sit dispensatũ cum aliquo, qui patitur defectum natalium, ut possit obtinere beneficiũ ecclesiasticũ:virtute suæ dispensationis non poterit obtinere plura beneficia : qa ista dispẽsatio est odiosa, ideo dẽt restringi : secus est in fauorabilibus, ut in iuribus allegatis in glo.& in c.licet.2.responso.de priuileg.e. lib.vt ponamus,ꝙ ali cui ep̃o fuit concessum priuilegiũ a sede Apostolica,ut possit audire & celebrare diuina in loco interdicto:vtrum istud priuilegium restringatur ad psonam suam,vt ipse solus possit audire & celebrare diuina i loco interdicto? Rñdetur ꝙ cum istud priuilegium sit fauorabile:ideo non solum eps,sed ẽt familiares sui poterunt audire & celebrare diuina in loco interdicto: Nam tale priuilegium cum sit fauorabile,debet ampliari, & nõ restringi,quia odia restringi,& fauores conuenit ampliari.

[prima gl.ponit exẽpla,& prosequitur illa.Secũ addu cit regulã ad solutionẽ vnius ℣rij. Tertio ad q̃nem.]

b ¶ Odia restringi 2.Pone casum in primo dicto.35.q. 3.ꝙ scripsi. vbi priuilegiũ odiosũ de ℣hendo,ſin gradu prohibito,restringitur sup.de deci. tua 1.vbi decimæ noualium non accreſcũt laicis habentib. decimas in feudum,ut sup.eo.lib.de filijs presby.cap.1.& vlt.In secundo pone 16.q.2.c.1.supra eodem lib.de priui.licet 2.nñso.C.de sen.pas.& rest.l.1.quę canonizata est 2.q 3. in fi.& concor.ad hanc regulã 16 q 3.§.põt sup.eo.lib. de priuile.ne aliqui ff.de lib. & posthu.l.cum quidam. Si ergo ius uel priuilegiũ odiosum est, restringendum est 3.si fauorabile, ampliandum, ut sup. si fauorabile & odiosum,ut Macedonianum,ampliatur pacto:qa illi iuri non põt renuntiari.ff.ad Macedonia.sed & si pater.in fine.Item extenditur nõ solum ad pecuniã , sed ad rẽ aliã datã in fraudem.ff.e.ti.sed Iulianus. §.mutui & l.3.§.1.Et p hanc regulam soluũt ℣rium decr.de deci.ex parte 3.ad decre.eo. ti.cum contingat. In dec. enim,ex parte, erat fauor, ſ.priuilegium, & ideo cõcesſis decimis intelligũtur cõcesſa ẽt noualia , sed in decret cum contingat erat odium.ſ præscriptio.ℨ.de præscriptio.vigilati. & ideo licet pscripserim decimas:nõ videor pscripsiſſe noualia postea insurgentia,ut ibi. Et fac at ad q̃nem q̃ not.Host.sup. de præscriptio. cum ex officii.de ꝑato,qui præscripſit visitationem, & nũquã fuit ꝓcuratus; modo petit ꝓcurationẽ: an sit audiẽdus? Et dicit ꝙ non. præscriptio.n odiosa est, & iõ vnum sine altero acquiri põt per eam:nec tunc est visitationi annexa procuratio, sed ius cõe fauorabile, & id eo uisitatiõni,quæ de iure cõi fit, annexa est procuratio,ut ibi.odia igitur restringenda sunt: vnde alterius odio quis grauari non debet.inf.eo. c.non debet. & adde hic quod ibi dicam.Io.And.

REGVLA XVI.

DEcet † concessum [a] fuerat tinere aliud beneficium:qa ista dispensatio est restringenda.vel si sit dispensatũ cum aliquo, qui patitur defectum natalium, ut possit obtinere beneficiũ ecclesiasticũ:virtute suæ dispensationis non poterit obtinere plura beneficia : qa ista dispẽsatio est odiosa, ideo dẽt restringi : secus est in fauorabilibus, ut in iuribus allegatis in glo.& in c.licet.2.responso.de priuileg.e. lib.vt ponamus,ꝙ ali cui ep̃o fuit concessum priuilegiũ a sede Apostolica,ut possit audire & celebrare diuina in loco interdicto:vtrum istud priuilegium restringatur ad psonam suam,vt ipse solus possit audire & celebrare diuina i loco interdicto? Rñdetur ꝙ cum istud priuilegium sit fauorabile:ideo non solum eps,sed ẽt familiares sui poterunt audire & celebrare diuina in loco interdicto: Nam tale priuilegium cum sit fauorabile,debet ampliari, & nõ restringi,quia odia restringi,& fauores conuenit ampliari.

DEcet cõcessum.]Casus ĩ hac regula figuratur multis modis.Primo figurari pt per c.si cui.de ꝓben. eo.li.papa alicui ep̃o cõcessit, ut ipse posset de aliquibus bñficiis ꝓuidere idoneis psonis, ita ꝙ istud priuilegium fuit cõcessum ep̃o in fauorem ep̃i conferentis beneficia, non autem in fauorem personarum quibus cõferebãtur;accidit ꝙre existente integra . anteq̃ eps contuliſſet illa beneficia, & sic anteq̃ eps fuisset usus suo priuilegio, Papa mortuus est;vtrũ per mortẽ Papę sit extinctum & expiratũ priuilegiũ? Rñdetur ꝙ non; & hoc per rõnem istius regulæ, quia indultum principis dẽt esse ꝑmansurum. ¶ Item põt figurari casus ꝑ Auth.constitutio,quæ de dignitatibus, colla.6. Filius aliquis familias existẽs in potestate patris fuit assumptus ad dignitatem patricii ; certum est ꝙ liberatur a patria potestate,postea perdit illam dignitatem,quia

† Præter doctores hic, vide Alexandrũ cõsil. 105. inci. dubitatur an mulier rusticana. lib. 6. & Mariannũ Socinũ cõs. 51. vo lu. 4.

† Vid Abba.in c.fi. de off. le. & i c.pe. de cle.nõ resident.

1 Io. Mo. ponit hic exẽplũ ꝑ id ꝙ post eũ de dictione bñficiũ,dixi sup.e.li.ꝛ sen.ex.ciuitas, ĩ fi.ꝛ respõ. Itẽ p l. ff. de le.1.qui filiab.§ 1. Dy.ponit per decr. statutũ . sup.e.li.ꝛ ele. Io.A. 3 Nisi rescriptum esset utilitatem pub.l.2.§. exer.ff.de infa. Dy. Phil.

Universidad de Deusto
Biblioteca

fuerat assumptus ad certum tempus: vtrum remaneat in potestate sui patris? Rñdetur ꝙ nõ: sed dẽt esse sui iuris, qa concessum beneficium dẽt esse permansurum.
¶ Ex hac regula colligitur primo, ꝙ priuilegium principis alicui cõcessum, debet esse permansurum, & hoc intẽligitur, ut dicit glo. de priuilegio reali, & non de priuilegio personali, quod personam sequitur, & cum persona exingultur, ut in regula, priuilegiũ. sup. eodem tit. Not. vlterius, quòd licet priuilegium principis debeat esse permansurum: perditur tamen certis ex causis: scilicet per abusum, non tamen ipso iure: sed abusus est iusta causa inducendi principem ad reuocandum suum priuilegium aliquibus cõcessum: ideo iura dicũt, ꝙ q priuilegio abutitur, meretur priuilegium pdere. Item perditur priuilegium per non vsum. ff. de nũdi. ubi dicitur ꝙ si quis a principe impetrauit nũdinas, & non vratur, perdit nundinas per nõ vsum. Item pditur priuilegium, si post concessionem incipiat esse grande preiudicium alterius. c. suggestum. de deci. in antiq. vbi priuilegium cõcessum Cistercien. de decimis non soluendis, quia incipit esse in grande prẽiudicium ecclesiæ parochialis, fuit reuocatũ. Item aduertendum est ad illud quod dicit gl. fi. ꝙ verbum, decet, quantum ad principem ponitur proprie: & quãtum ad subditos ponitur impropríe. & est sensus, ꝙ imponitur necessitas subditis seruandi priuilegium, sed princeps sine iusta causa non posset illud priuilegium reuocare, & hoc quando fuit concessum subdito principis: secus si esset concessum nõ subdito, ut sunt priuilegia, quæ principes & imperatores concesserunt ecclesiis, quia tale priuilegium concessum non subdito, est contractus ab initio voluntarius, sed ex post facto est necessitas.
[vrima glo. ponit exemplum. Secundo tractat de personali & tẽporali priuilegio & dato ab alio quã a principe. Tertio ponit quinque casus, quib. perditur priuilegium: & vltimum declarat.]
a ¶ Decet concessum.] Pone casum 25. q. 2 c. 1. & 2. ẽ. eo. lib. de pben. si cui nulla. in Authen. coll. 6. constitutio. quæ de dignitati. in fi. vbi filius familias per dignitatem sibi delatam factus sui iuris, dignitatis suę administratione finita remanet sui iuris 1. Ad hoc 5. eo. li. de priuileg. c. 1. in principio. Priuilegia ergo principis sunt ꝑpetua, & hoc verum in realibus: personalia enim extinguuntur cum personis. quod dic, ut dixi supra eo. priuilegium. idẽ dico de priuilegio ad tempus date. Pone casum de verborum significatio tua supra eo. li. de rescrip. si ꝓp & licet hic exprimatur de principe, idem in beneficiis aliorum. 12. q. 2. si ẽps. de instit. cũ venissent. possunt enim epi dare priuilegia. de re iud. cum inter vos de hoc 25. q. 2. in summa. Et not. ꝙ licet priuilegium debeat esse perpetuum, vt hic: tẽ tinguitur tamen propter abusum, delictum, negligentiam, contrarium factum, & superuenięs enorme prẽiudicium, quod dic ut not. 22. distin. renouantes. 11. q. 3. priuilegium. de deci. suggestum 2. Vnde dico ꝙ ab ipso principe verba priuilegii interpretanda sunt, ita ꝙ alteri enorme præiudicium non afferant. sup. de verborum signifi. q. d per nouale. Si autem ex post facto superueniat præiudicium: pone casum per decret. suggestum. de deci hic, cum sit necesse directe uenire contra verba priuilegij, crederem, ꝓponendam principi quæstionem de priuilegio ꝙ de nouo tendit ad noxam: & cõtra illud non deberet 3 propria auctoritate veniri, ſm Lau. qui hoc sentit 25. q. 1. c. vlt in fi & Ber. in prędi. decret. suggestum in vlt. glossa.

1 Et retinet ofium cognatorũ & agnatorũ iura Dynus.

2 Vbi ẽt remiſi ad ſpe. de in ſtru. editio. §. nũc aũt. in fi. vbi plures casus tales narrantur. Jo. An.

3 No. Phi. isto casu requiri re ciſſiriã.

ADDITIO. Beneficium in ista regula positum large sumitur. & vide quod scripsi de verborum significatio. olim super gl. fin. Et dic mansurum, etiam si cessat causa concessionis priuilegii: dummodo illa cã fuerit impulsiua. ff. de donatio l. 2. §. vl. & l. seq. ff. de postu. l. 1. §. sexum. vel fuerit finalis, sed aliquæ rcliqæ illius cãę remaneant, ut patet in quodam seruo. ff. de quæst. l. vnius §. seruus. & in illo ꝙ fuit decurio, ꝙ non torquer. ff. de decurio. l. vlt. & in illa q̃ desiit esse vxor, cõtra quã turpis actio nõ instituitur. ff. rerũ amotarum. l. 2. & 3.

¶ Idem.

REGVLA XVII.

INDVLsum [a] a principe [b] beneficium esse mansurum. [c]

sed cum. Secus quando causa fuit finalis, & nullæ reliquiæ remanent. facit sup. eod. lib. de præben. si pauper. ff. de actio. & obl qui cum hærede, de inof. test. Pap. §. nec impuberis. Dy. 10. And.

b ¶ Principe. Jqui solus secundum quosdam põt priuilegium in alterius præiudicium ꝓferre. 9. q. 3. nũc vero. & c. seq. 3. de concess præben. propositum. C. de quadrien. præscri. bene a Zenone. quod non est verum, vt no. 25. q. 3. in summa, in prin.

ADDITIO. Dic ut no. & dixi sup. de relig. domi constitutus. in gl. hoc uidetur. Jo. And.
[Glo. vltima ostendit istud, decet, esse æquiuocum.]
c ¶ Mansurum.] & omni malitiæ & diminutioni contrarium. in Auth. cõstitutio. quæ de dignit. & in fi col. 6. Et no. ꝙ hoc verbum, decet, ꝙ ponitur in hac regula, quãtum ad ipsos subditos necessitatem importat, & quantum ad ipsum principem, potestatem: ipsum. n. priuilegium per se concessum diminuere vel moderari, & etiam in totum tollere potest. primum probatur sup. eo. li. de deci. c. 2. & de sta. reg. c. vnico. de priui. c. f. & c. ne aliqui. & c. seq. Secundum probatur sup. eod. li. de elect. quia sæpe. de immuni. eccle. cle. cis. de sent. excomm. c. vlt. in fi. Ad hoc 63. dist. c. verum C. de legi. l. digna vox.

ADDITIO. Clementinas, quæ idem probant. vide de sepul. dubium. in princ. in glos. multotiens. Joan. Andr.

1 Indultum a iure.] Casus figuratur primo per capitulum, de his. 28. distin. in licentia nubendi data ab Apostolo: Licet iure ciuili cautum sit ꝙ vidua debet abstinere per annum numerandum a tempore mortis mariti, q̃ dicitur annus, ita ꝙ si mulier inf. annum luctus 9trahat, incurrit graues pœnas, vt C. de secun. nupt. verum tamẽ ab Apostolo & etiam iure canonico fuit data potestas mulieribus, vt possent contrahere matrimonium inf. annum luctus mortuo primo marito, q̃ sint solutæ a lege viri: vtrum episcopus vel alius possit tollere mulieribus iliam facultatem & licentiam nubendi infra annum luctus? Respondet quod non: quia illud fuit concessum mulieribus a iure, & sic nõ eis est auferendum. ¶ Item potest casus figurari per c. licet canon. sup. de elect. eod. li. Certum est ꝙ clericus promotus ad ecclesiam parochialem, hẽt annum a iure inf. quem debet ꝓmoueri ad sacerdotium si inf. annum non promoueatur ad sacerdotium, est prinãdus sua ecclesia parochiali. Sed vtrum eps possit præcipere tali clerico sub pœna priuationis, ut ipse promoueatur ad sacerdotium intra dimidium, & sic abbreuiare ipsis sibi indultum a iure? Respondet quod non, quia indultum est tali clerico a iure, ut habeat annum ad promouendum ad sacerdotium, ergo episcopus non potest sibi auferre illud tempus.
¶ Item potest poni casus in quadrimestri dato condẽnato in actione personali ad soluendum. l. 4. §. si qs condemnatus. ff. de re iudic. Cõueni Titium super actione personali coram iudice competente, fuit mihi condemnatus, certum est quòd ipse habet quatuor mẽses ad soluendum. l. 1. & 2. C. de usuris rei iudi. sed vtrum iudex possit illud tempus abbreuiare? Respõdet quòd nõ: nisi subsit iusta causa per rationem huius litere: quia indultum a iure concessum nemini est auferendum. Et si iudex sine causa abbreuiaret illud tempus, illud suppletur a iure. l. 4. ff. de re iudicata.

¶ Item

¶ Item posset poni casus in decem diebus datis ad appellandum.
[Gloss. prima primo ponit exempla. Secundo opponit de quatuor iuribus, & soluit distinguendo & exẽplificando. Tertio inducit regulam ad solutionẽ quæstionis.]
a ¶ Indultum a iure.] Pone casum in licentia nubendi data ab Apostolo. 28. distinct. de his. In anno dato ad promotionẽ sacerdotii. sup. eo. lib. de ele. cõmissa. 1 In quadrimestri tempore dato cõdemnato in p fonali actione ad soluendum. ff. de re iud. l. 4. §. si quis condemnatus. Contra supra de re iudic. quod ad constitutionem. supra de appel. cum sit. & cap. oblatæ. ff. de re iudi. l. 2. cum suis similibus: Sol. quoddam est iuris b. dicrum quod non potest alicui auferri, vt inducię 4. annorum ad petendam restitutionem. supra eod. li. de i integ. restitut. c. 1. Et illud verum est in illis & aliis inductiis, quæ dãtur a lege sine tacito vel expresso mi nister. o indicantis. Quoddam est quod sine causa auferri non põt ; & sic intelligatur hæc regula: sed cum causa, & causa cognita bene. & no. de hoc plene in dicta decre. cum sit. & illud verũ in inductiis, quæ licet dentur a iure, interuenit tamen eis tacitũ vel expres dum ministerium iudicantis, vt in deliberatoriis 20. dierum & similibus. Quod ergo hic dicit, quòd beneficium non auferendum, intelligas ab hoĩe, cum iuris nemini est auferendum, sine causæ cognitione: alio enim iure interdũ tollitur alterius iuris beneficium. Pone exemplum in sotemiter vouente qui non contrahit. supra eod. lib. de vot. & voti redim. ca. vnico. In contumace, in non veniendo. In notorio criminoso, & in tertio appellante, qui non audiuntur appellantes. 24. q. 3. de illicita. de appel. proposuit. & c. sua nobis. C. ne lice. in vna & eadem causa ter appel. per totum, sed vbi ius aufert, vel non permittit hominem auferre, 3 cessat regula: si cui est videre in patre qui a iure habet vsum fructum in bonis adunentitiis filii. C. de bon. quæ lib. l. cũ oportet & l. vlt. & tñ auferrit gp relinquentem eo condi tione, ne ad pattem pertuemiat vsusfructus. in Authẽ. vtlic matri & aniæ. in princ. coll. 1. 9. Item a lege datur marito administratio bonorum paraphernalium, & ta men auferri per mulieris prohibitionem. C. de pact. conuen. l. hac lege. Sed ista quæ fiunt permittente lege, per hominem fieri non videntur. sed potius p legem permittentem. Et hæc est regula pro clerico electo, qui confirmationem debet petere infra tres menses, vt supra de elect. quam sit. post præstitum consensum, vt ibi episcopus ei mandat ꝙ petat confirmationem infra mensem: videtur enim quia non possit hoc mandare: ex quo eodem vel alio iure non cauetur, ꝙ hoc possit: ergo beneficium illi electo indultum tollere non poterit, per hanc regulam, & ea quæ supra dixi. Joan. And.

1 Indultum a iure. † à iure beneficium, non est alicui auferendum.

¶ Idem.

REGVLA XVIII.

NOn firmatur [b] † tractu temporis, quod de iure ab initio non subsistit.

On firmatur.] Casus primo figuratur p capitulũ, principatus. 1. q. 1 vbi dicitur, ꝙ aliquis fuit promotus ad principatũ, hoc est ad prælaturã simoniace: certum est ꝙ ista promotio est nulla, quia simonia est accidit ꝙ ille promotus simoniace administrauit irrehẽsibiliter, & fuit toleratus in sua administratione per aliqua tempora: vtrum promotio validetur, ita ꝙ assumat vires? Respondetur ꝙ non: quia quod ab initio non valuit, tractu temporis non conualescit.
¶ Item potest poni casus per c. si eo tempore. sup. de restitut. gratiam expectatiuam, per quam Romanus Põ tifex mandabat canonicis eccleſię Pictauẽsis vel alicui prælato, vt ipsi de beneficio ecclesiastico prouiderẽt si ꝙ vacaret, alioquin de proximo vacaturo, etiam si illud beneficium esset dignitas, personatus vel officium aut illi immineret cura animarum, & ponamus ꝙ tẽpore impetrationis impetrans non habebat perfectam ætatem requisitam ad ecclesiam: Accidit ꝙ antequam vacaret ecclesia parochialis, effectus est perfectæ ętatis: vtrum illa gratia expectatiua reassumat vires: & sic iste impetrãs virtute suæ gratiæ possit promoueri ad ecclesiam parochialẽ? Rñd. ꝙ non, quia quod ab initio non valuit, tractu temporis non conualescit. Item potest figurari casus per l. inter stipulantem. §. sacram ff. de verb. obli. Aliquis mihi stipulanti promisit rem sacram, puta calicem sacratum, certum est ꝙ ista stipulatio non valet: quia res sacra non cadit in commercio hominum. Accidit ꝙ ista res sacra desiit esse sacra, forte calix fuit cõstatus: vtrum virtute stipulationis prædictæ, quæ erat nulla, possim petere, vt ipse compellatur ad tradendũ mihi illam rem, quæ amplius non est sacra? Respondetur ꝙ non: quia quod ab initio non valuit, tractu temporis non conualescit.
¶ Item potest poni exemplum in homine libero, & in aliis rebus quę cadunt in commercio hominum.
[Prima gl. dicit vnde regula sumpta, ponit exẽpla: & remissiones de initio spectando, & ꝙ in annullãdis non loquitur regula. Secundo allegat in contrarium duos canones. 5. decre. & duas leges, & dat vnam solutionem specialem: secundo generalem, cui solutioni opponit decre. cura. & tripliciter soluit. Iterum opponit de decre. 2. de eo qui dux. Soluit, & principalem solutionem declarat.]
b ¶ Non firmatur.] Hæc regula sumpta est ex l. ff. eod. tit. l. ꝙ ab initio. pone casum. 1. q. 1 principatus. vbi nõ conualescit simoniacus ingressus. §. eod. li. de resc. si eo tpe. vbi spectatur impetrantis ętas q̃ habebat impetrationis tpe. ff. de verb. oblig. l. inter stipulantem §. sacra. ubi nõ valet liberi hominis stipulatio, licet postea seruus fiat. Vel rei sacræ, licet fiat profana. Ad idem §. eo. lib. de sent. excom. licet. ff. qui & a qui. ma. li. si seruo. ubi libertas data seruo alieno, nõ valet, licet postea efficiatur seruus meus. Ad idem inst. quibus non est permiss. fac. test. §. pterea. ubi test nũ furiosi uel impuberis nõ valet, licet postea efficiatur maior uel sanæ mentis. Concor. ad hoc 16. q. 3. §. põt. uersic. ꝙ ab initio. sup. de elec. auditis. cum si. (Quod dictũ est de furioso uel impubere dicit idẽ Dynus de seruo, si postea fiat liber, de filiofamilias, si postea fiat sui iuris, de capto ab hostib. si postea redeat, &c.) Nota ergo ex hac regula initium spectãdum. alibi habes, de fine, sed prosequere hoc brocardum, ut no. sup. de elect. dudum 1. Item not. ꝙ a principio nullum est ipso iure tractu temporis nõ conualescere, secus autem si non esset nullũ, sed annullãdũ. 4. §. de postu. bonæ 2. de elec. ꝙ sicut. Expresse 3 12. q. 2. si qua de rebus. 16. q. 1. ca. ulti. de iis quæ fi. a prælа. cum nos. & ibi de hoc de regula. significatum. de jure patr. cura. de despon impub. de illis de coniug. ser. proposuit ff. de ritu nup. l. si quis in senatorio. 5 C. de nup. & si contra. in his omnibus dicitur, quia conualescit ꝙ a principio nullum erat. Sol. ad prædicti. cap. si qua de rebus dic ꝙ nõ obstat ſm Jo. q̃ ibi no ꝙ contra ctus factus p clericos uacãte sede, tenet ipso iure, sed restituitur eccꝛa. Sed Hug. ibi, Tanc. & Goff. & Ber. extra ne sede uacante. c. 1. dñt 3tium, §. ꝙ non tenet ipso iure, & dicunt ibi rescindi quantum de facto processit, & ꝙ potest postea haberi ratum, dicũt esse specialem fauore eccleſiæ. Vel dic gñaliter ad illud, & ad omnia 3ria supradicta, ꝙ illud ꝙ ab initio nullũ est, non

† Si tñ nõ cõstet de iure principi ꝓp tps immemoriale. secus. Jo. An. Phi. p l. hoc iure §. ductus aquę ff. ꝺ aqua quoti. & ꝓ hãc regu. dñt, si archipsbyter prope mortuus renunciet suę dignitati i manus presbyteri ac ceptantis nolie epi, electio a canonicis factæ cõfirmari nõ valet.

4 per hoc tollitur illud ꝺ ſnia negligentia appellantis conualescentię, nã illa ſ fuit principio nulla Ph. Jo. And.

5 Dicit I. Mo. ꝙ ibi est utilũ qualitatis, qua ſublata tenet qđ est actum hic utilũ in facto. Jo. An.

Universidad de Deusto
Biblioteca

firmatur solo tractu temporis. vt hic. Sicut n. tempus non est modus inducendæ obligationis. 10. q. 3. quia cognouimus. de censi peruenit. C. de pac. si certis annis nec tollendæ ℨ. de præscrip. causam. ff. de act. & obligat. l. obligationum fere. § placet. sic nec reparādæ, vt hic. Ad idem. ff. de ser expor. l. si minor. sed nouo subsequenti consensu interdū tacito, interdum expresso sublata causa impedimenti bene, vt per contraria probatur. 1 Ad hoc C. si ma. fac. ratum habue l. 1. & 2. Probatur hoc optime sup. eod. lib. de desponsa impube. ca. 1. valeant ergo ex subsequenti consensu exnunc, non vt extunc. Simile ff. de officio proconsulis. l. obseruare. in fin. Speciale tamen videtur secundum Bern. in ℨctu minoris vbi non tenet contractus, nisi tutor vel curator ibi sit præsens: licet postea consentiat. Instit. de aucto. tuto. §. tutor ff. eo tit. l. obligari. Item in electione, quæ si nulla est, subsequenti consensu nō confirmatur. ℨ. de elec. auditis. secundum Ber. qui hoc not. ℨ. eo. lib. de reb. eccle. alie. vel non. dudum. in gl. magna, in fi. Sed adhuc obstat & solutio contradicit prædic. decr. ℨ. de iure patro. cura. Ibi etiam tractu temporis confirmatur quod ab initio non valebat. Solut. ibi non fuit solus tractus temporis, sed bona fides cum tempore legitimo, quòd præscriptionem inducit. & facit quòd dixi sup. eo cum quis. vel fuit illud propter scandalum, vel fuit ibi etiā tacitus consensus ejī, vt ibi no. Item solutioni cōtradicit, sup. de eo qui dux. in matrimo. quam polluit per adult. c. 2. vbi matrimonium contractum cum secūda viuente prima, mortua prima ex nouo consensu cōfirmari non potest. Sol. illud est propter impedimentum perpetuum. ſ. adulterium cum sponsalib. de facto, vt supra eod. tit. ca. vlt. licet ergo superueniat casus, ſ. mors primæ, a quo potuerat cum secunda matrimonium inchoari, remanet tamen impedimentum prædictū, pp quod nouus consensus nō pōt inducere matrimoniū cum secūda: & ibi de hoc. 2 Illa ergo quæ de necessitate desiderant initium, vel quæ ideo nō valent, qa subest in eis perpetuum impedimentum, nec tractu tē poris, nec nouo subsequenti consensu confirmantur, vt hic & ibi: sed ea quæ de necessitate non respiciunt initium: nec subest in eis perpetuum, sed tēporale tantum impedimentum, & non solo tractu temporis confirmantur vt hic, tū sublato impedimento nouo subsequenti consensu interdum tacito interdum expresso bene, vt in contrariis, & sic solutionem intelligo supradictam. Ioan. And.

2 Vñ Dy distīguit, aut erat cā impediens aūt cessat, & nulla sup uenire cōfirmans: Aut cessauit, & superuenit cōfirmans, primo & secō casu locū hēt regula, in tertio uero casu ſi. & hoc recidit in idem. Io. And.

2 placet Dy. p l. ſi expſſim. ff. de app.

¶ Idem.

REGVLA XIX.

NOn † a est sine culpa qui rei quæ ad eum nō ptinet, b se immiscet. c

† Io. A. tā git hic an

NOn est sine culpa.] Casus in hoc capitulo potest figurari in clerico iacente lapidē, per c. clerico. 30. dist. iuncto cap. nec is. §. cum itaque. 15. q. 1. Et primo prò intellectu huius c. est præsupponendum, q̄ est per missum hominibus exercere ludos causa virtutis exercēdę, sicut proiicere lapidem, vel exercere alios ludos ad exercendum fortitudinē corporis. ponamus q̄ aliquis cleri cus inter laicos dimissa veste & habitu clericali proiecit lapidem, & aliquem hominem ibidem transeuntē occidit, non proposito deliberato: qa non fuit in culpa quātum ad homicidiū: vtrum sit censendus irregularis? Rūdetur q̄ sic: quia istud ſ. proiicere lapidem, non competebat suo statui, & sic fuit in culpa, quæ præcessit casum. ¶ Item pōt poni casus in clerico sagittante per dictum c. clerico. Quidā clericus cū balliſta misit aliquam sagittam, & hominem trāseuntem occidit non proposito deliberato: vtrum sit irregularis? Certe sic, quia culpa præcessit casum: & se immiscuit actui, qui non competebat suo statui. ¶ Item potest poni exemplum per capit tua. de homicid. sup. in monacho chirurgico: Certum est quòd ars chirurgica est monachis prohibita: Accidit quòd aliquis chirurgicus monachus alicui infirmo dedit medicinā iuxta artem chirurgicam: ille infirmus mortuus est: vtrum monachus sit in culpa? Respondetur q̄ sic: quia immiscuit se actui non conuenienti suo statui.

¶ Item potest poni exemplum in fure: ponamus q̄ aliquis Titius surripuit mihi aliquas res: istas res postea perdidit per casum fortuitum: quia cum essent in domo sua, per incendium fuerunt cōbustæ: vtrum fur teneatur mihi restituere illas res, licet sint perditæ per casum fortuitum? Rūdetur q̄ sic, quia fur semper est in mora restituendi rem. ¶ Ex hac regula colligitur, q̄ regulariter quis non tenetur de casibus fortuitis, nisi culpa vel mora præcesserit casum.

[Prima gl. dicit vnde sumpta, & ponit exēpla in prin. & in fi. ex quibus infert hunc de casu tenerī: in medio obiicit, & soluit.]

a ¶ Non est sine.] Hæc regula sumpta est ex l. ff. eo tit. l. culpa est. Pone casum in clerico iacente lapidem: & cæco sagittante. 50. dist. clerico. 15. q. 1. §. cum itaque. in monacho chirurgico. supra de homi. tua. 1 respondeo. Scire. n. debet quod suum non est, ad alios pertinere. C. vnde vi. cum quærebatur. Si hæc regula vera esset, ergo est culpa gerere aliena negotia & sic est ℨ. ff. de neg. gest. l. 2. & per totum. vbi prodita est actio gerēti: ex improbitate enim non debuit actionem consequi. 22. q. 4. ſi ad peccatum supra de consuetu. cap penul. ff. de fur. itaque fullo. Sol. officium hoc debet homo homini. 22. q. 4. c. 2. supra de testam. cum in officiis. ibi primo loco, & c ff. de ser. expor. l. seruus. Et nota quòd ꝓprie loquendo inter Deum & hominem est religio: in decre. iuramenti religio. 52. q. 4. vnusquisque. Inter prælatum & subditum obedientia. 2. q. 6. qui se fecit. Inter maiorem & minorem reuerentia. sup. eo. lib. de offic. delega. c. 2. Inter patrem & filium dilectio. 5. q. 5. non osculatur. Inter consanguineos pietas. Inter dominum & seruum, seruitium: Inter patronum & liberum, obsequium. Inter hominem & hominem officium. C. de neg. gest. officio. ff. de inofſi. test. l. 2. Non potest ergo dici ad eum non pertinere: nam vides q̄ olim appellans pro condemnato habebat biduum vt in ꝓpria cā, nō triduum, vt in aliena. ff. de appel. non tantum ff. quando appel. sit. l. 2. ad hoc 2. q. 5. nō solent. Exemplificare potes hanc regulam ēt in imperito medico, & iudice, 3 qui per imperitiam male iudicauit, qui tenetur actione in factum in quantum religiosi iudicantes vi debitur æquum ff. de var & extraord. cogn. l. ſi iudex. Inſiſt. de obligq̄ ex quaſi delic. in prin. quia imperitia culpæ comparatur 1. q. 1. non est putanda. in fi. 29. diſt. c. vlt sup. de æta & qualit. ad aures de homic. tua. ff. eo tit. l. impetitia. ſi ergo est in culpa se miscendo, ergo tenetur de casu: quia semper ſi casum culpa præcognit, tenetur quis de casu. 4 de homic. presbyterum. & c. continebatur. & c. ad audientiam. & sup eod. lib. eo. tit. c. ult. de hoc 50. dist. de iis supra de homic. sicut dignum. in gl. pen. Ad hanc regulam concor. supra de ſen. excom perpendimus Io And.

b ¶ Non pertinet.] 5 dicit Io. Mo. ratione facti vel modi. ad primum allegat de homi. continebatur ad ſe cundum eo. tit. ad audientiam. ff. ad legem Aquil. ſed & ſi §. fi. cum l. ſeq. Io. And.

c ¶ Se immiscet. 5] tractat hic Dynus an teneatur, qui impedire potuit iniuriam fieri, & non impediuit. Et dicit hoc planum de iure canonico q̄ tenetur. ſ. eo. lib. de sent. ex com. d lecto & facit ad hoc. ff. de noxal. 2. in prin. & ff. de re mili. omne delictum. §. qui præpositum. Sed ut dicit, contrarium no. ff. eo tit. l. culpa. Tamen ut dicit textus illius legis facit pro a contrario. Item facit ad Syllania. l. 1. § eodem autem pro gl. facit ea. l. 1. §. sed in eo. de hoc supra de senten. ex com. quæ. Ioan. And.

Nullus

NVllus pluribus.] Casus figuratur primo p c. audi tis. de præscrip. in antiq. Ponamus q̄ epſs Picta. dicit ecclesiam beati Hilarij maioris Pictauis esse sibi subiectam de iure cōmuni ; vnde fecit conueniri Decanum, & capitulum illius ecclesiæ coram iudice competenti: & petit, in suo libello, vt il la ecclesia declaret si bi esse subiecta, & q̄ clerici, & canonici cō pellantur sibi obedire; Decanus vero, & capitulum excipiēdo proposuerunt, q̄ sint exempti à iurisdictione ordinaria ipsius epi. Ité ꝓposuerunt, q̄ posito, q̄ non essent exempti, tamen ipſi præscripserāt libertatem contra episcopum Pictauen. & sic ipſi allegant duas exceptiones contrarias: quia si sunt exempti per priuilegium sedis Apostolicæ, nō est eis necessaria pſcriptio, vtrū sint admittendi ad ꝓbādum istas duas exceptiones? Vt q̄ nō: qa actor non potest simul proponere plures actiones. l. 1. C. de ser. corrupt. sic videbatur in reo, q̄ reus non posset etiam simul proponere plures defensiones. Sed hac rōne dubitandi non obstante, rūdetur in contrarium: videlicet q̄ reus pōt plures defensiones proponere etiam contrarias. Et rātio huius colligitur per istā regulam, iuncta regula, cum sunt partium iura. sup. eod. & l. fauorabiliores ff. eo. tit. Nec obstat motiuum; nam iura magis fauent reis, quàm actoribus. ¶ Item potest figurari casus per l. interpositas. C. de transact. Titius conuenit aliquem suum debitorem coram iudice competenti, corā quo dedit in scriptis suum libellum, cui petiit per reum rū desireus autē excipiendo allegauit transactionem facti. inter ipsū & Titiū: Titius replicando ꝓposuit, q̄ illa transactio erat nulla: primo quia fuerat facta per metum. Item allegauit q̄ ille cum quo fuerat facta transactio, erat seruus transigentis: vtrū debeat Titius admitti ad probandum istas duas defensiones? Respōdet q̄ sic: quia nullus prohibetur vti pluribus defensionibus, etiam si illæ defensiones essent inuicem contrariæ, ut dictum fuit in primo casu.

¶ Prima glossa dicit vñ sumpta, & ponit exempla. Secundo exponit regulam etiam de contrariis; & 11. ca pit. Tertio interserit de electionibus & actoritatis; & remittit Quarto obiicit ad id q̄ dixit de con gnar. deinde soluit distinguendo, subdens adhuc aliā solutionem, quam non approbat. Quinto notat, remittit, & concor. aliegat.

a ¶ Nullus pluribus.] Hæc regula sumpta est ex l. ff. eo tit. l. nemo ex his. pone casum 24. q. 1. q̄squis. ubi negat Aug. quod dicebat Vincen. eum facere, dicens q̄ positis. vbi allegatur exēptio & pſcriptio. C. de transact. in tepositas. vbi dr transactionem non tenere, tum quia metu interpositā, tum quia facta cum seruo proprio. Et quod dicit, defensionibus, intelligas etiam contrarias. 15. q. 2. in principio. vbi de hoc ff. de excep. l nemo. nemo ex his. impedit enim ius interdum contrarias defensiones proponi. pone casum. ff. de nox. l. quotiens. §. prætor, ibi conuentus noxali, negans seruū habere in potestate, conuictus de mendacio tenetur inso dum, nec pēnitere pōt. Idem in cōuento de pauperie. ff. si quadru. pau fe. dica. l. 1. § interdum. Idem in eo q̄ negat pecuniam numeratam, conuictus de mēdacio, non potest dicere se soluisse. C. de non numer. pecun. Auth. contra qui propriā. [Vide de hoc in Spec. de exc. §. viso. vers. sed quid si debitor. & ibi in vers. si tra ditur de creditore qui negat se numerasse, & pignus recepisse, cum ab eo pignus reperitur.] Idem in eo qui negat se socium, amittit priuilegium, vt conueniatur quantū facere potest. ff. de re iudica. sed hoc ita. §. 1. idem in eo q̄ negat sibi pecuniam solutam, si conuin-

N. P.

¶ Idem.

REGVLA XX.

NVllus † a pluribus vti defensionibus, ꝓhibetur.

† Io. And. hoc dicit accusatū homicidij specificati negantē, si quinear excipere posse ꝺ sua defensione, etiā si suā negationem iurauerit Phil. ꝓ no. Bar. in Aut. ℨ qui priam. ego allego tex. in §. itē si vasa. si de inuesti. ꝓ trouer. neque dēt dicere necessariam, sicut vult Lot. sing. 28. vide la so. §. siqs Inſt. ꝺ act.

NVllus † a pluribus vti defensionibus, ꝓhibetur. nam conuentus rei vendicatione vel pignoratitia, negans se possidere, conuictus de mendacio, cōmodum possessionis amittit, ut ibi, & Aquilia inficiatione creſcit in duplum. ff. ad l. Aquil. l. 2. & hæres qui negat legatum, conuictus non recurrit ad solemnitatem iuris, vt dicatur testamentum imperfectum. Inſtit. de fideicommiſ. hær. §. vlt. Item impedit. Inſtit. de fideicōmiſ. libertati. §. sed quod. & in Auth. de trien. & semi. §. studium. & §. illud actor colla 3. 1 Duas autem electiones qs simul prosequi non potest: nec vna electa redire ad alteram. sup. eo. li. de elect. vt quis duas. 2 & facit sup. de re iud. cum olim. An aūt quis pluribus actionibus vti possit, no. 13. q. 2. in prin. de relig. domi. cum dilectus & per Inno & Hoſtien. de reſtit. in integ. constitutus. & plene. ff. de tributo. quòd in hęredem. § eligere. 3 [Nec valet si dicas idem debere d ci in exceptionibus, in quibus reus est actor. ff. de except. l. 1. ꝙ in actionibus. & est ratio; quia rei fauorabiliores, ratio rationis: quia in potestate actorū est agere, sed conueniri non est in potestate reorum. ff. de do excep. l. pure. §. fin. Dynus.] Licet autem ex titulo duplicato non agatur. ℨ. de fide instrum. inter dilectos. C de contrah emp cum res. tamen bene excipitur. sup. de concess. præben. post electionem. de relig. domi. constitutus & c. cum dilectus. In illa aūt decret. de præscrip. veniens, simul ꝓponebantur illa duo, priuilegium & pſcriptio, per quorum vnū videbatur recedi ab altero, vt ibi patet. Sed nonne contraria allegans non audinitur, vt 23. q. 7. quod autem, in prin. de appel. sollicitudinem. in fin. C. de fur. & ser. corru. l. 1. Quidam indiſtincte dixerunt allegantem ℨria nō audiri per prædictam decret. inter dilectos, sed obstant supradicta iura. Alii dixerunt. ſ. Gul. Naſo. Tan. & Goffre recitando, q̄ illud habet locum in actore, & in eadem instantia iudicii. nam secus in diuersis. ff. de inofficioſo testa. l. papinia. §. sed nec impuberis. in reo autem non habet locum, vt sup probaui. Sed huic opinioni contradicit prædic. decre. veniens. nam ibi erāt mutuę petitiones. & super eo, super quo se defendebat abbas, non audītur ibi allegans ℨria: præscriptionem, ſ. & priuilegium. Et ideo dixerunt quòd non auditur allegans contraria in eadem instantia iudicii, vt in contrariis, sed in diuersis bene: & ideo dixit lex, q̄ qui primo egit de inofficioſo testamento, & succubuit: potest postea dicere nullum, vt C de inofficioſo testam. l. contra maiores. 4 Sed huic contradicunt de præscrip. auditis. & c. cum olim. vbi in eadem instantia proponuntur. Vnde dixerunt alii q̄ sub conditione licet proponere contraria: puta propono talem exceptionem, in qua si succubuero, extunc propono talē, facit de excep. cum venerabilis. & q̄ ibi no. & sic intelligunt 5 dictas decre. auditis. & c. cum olim. & hoc recitat Goff. seruari in curia. Sed hoc non colligitur ex ipsis decre. & videtur quoddam diuinare. Vnde verius dicas, q̄ aut sunt contraria quæ proponuntur ex principio, aut ex fine. Si ex principio, sunt contraria, sed ad vnum finem tendunt: pone casum in prædicta decre auditis, & in decre. cum olim & in decret. post electionem cum si. tunc proponi possunt in eadem instantia, & vnum non præiudicat alteri. 6 Si autem ad finem contrariam rendunt; pone exemp'um per decre sollicitudinem. tunc simul vel in eadem instantia non proponuntur, vt supra dixi. Nec credas quod in prædic. decre. veniens. priuilegiū in eo q̄ priuilegium sit contrarium pſcriptioni in eo q̄ præscriptio, sed te-

1 Dñt cōter Doct. q̄ This ofbus est rō spālitatis ut puniaē mendaciū Io. And.

2 Ego ibi dixi cām post Per de Anch.

3 Pet. Dy. hic, & oēs in l. edita. C. de edē. & ca. 2. de lib. oblat.

4 Idē Dy. & est rō; qa ℨriane origine ſi affectu.

5 Vide q̄ ibi dixi, su per ſi ante pen. gl. Io. And.

6 Est de mente Dy ni per leg. scio. §. ult. ff. de appe.

Universidad de Deusto
Biblioteca

nor priuilegij erat contrarius præscriptioni: p præscriptionem.n.ibi dabatur abbati plena, & pura potestas recipiendi ordines à quocunque vellet epo; sed p priuilegium cum determinatione dabatur prædicta potestas: si eps catholicus non esset, &c. Dicunt tñ quidam referre in verbis an scilicet dicat, allego priuilegium, & præscriptionem: & tunc debet audiri, an dicat, allego pscriptionem, & priuilegium: & tũc nõ auditur, quia ponit carrucam ante boues, & sic intelligũr decre. Sed, vt ibi patet, primo priuilegium fuerat allegatum: vnde præcedens ratio verior est. Et nota q̃ exceptionem objciẽs non contestatur litẽ. ff. de lit. contest. l. nec fatetur, vt j. eo. exceptionem. & adde quod ibi dicam. & cõcor. ad hanc regulam. de appel. cum parati.

¶Idem.
REGVLA XXI.

QVod semel placuit.] Casus sic figuratur per capitulum primum de iud. in antiq. Quidam Titius fuit conuẽtus coram aliquo iudice sibi suspecto: fuit petitum à iudice, vtrum vellet eum recusare tamquã suspectum: & dicit illi: Si tu velles posses me recusare vt suspectum pp talem causam: verum tamen si velis coram me litigare, ego ministrabo tibi bonã iustitiã; & delibera an velis coram me litigare? Ille respondit: ego cõfidens de legalitate vestra, sum contentus corã vobis litigare: & hic semel sibi placuit litigare coram eo: postea pœnitentia ductus voluit illum recusare vt suspectum: vtrum possit? Respondet q̃ non: quia q̃ se mel placuit, amplius displicere non potest, & hoc verum nisi superueniat aliqua causa de nouo.

[Prima glo. ponit exempla quatuor specierum. Secundo ponit. 23. casus, q̃ p ures includunt, quibus regula fallit. Tertio dicit aliquid generale incidere in hanc regulam: de quo generali remittit. Quarto ponit quatuor quæ requiruntur ad regulam: scilicet q̃ placitum non sit a iure reuocatum, q̃ scienter placeat: q̃ non sola mente: & quod alterius interes-.]

a ¶ Quod semel placuit] hoc 1 casum in matrimonio 32. q. 5. horrendus. de iureiu. quem: dinodum. ff. de adulter. si vxor. in fi. In electo. 8. q. 2. dilect. filiui. & eod. li. nulli. de electio. ff. si decuri. l. pen. in fin. In iudice. 3. q. 3. offeratur de cau. pos. cum ol m. C. de iudi. apertissimi. Idem in aliis omnibus. 4. dist. in istis. 3. de proba per tuas. ff. de neg. ge. Pompeius. 2. Fallit in tertium hæc regula ex causa superueniente: vel de nouo ad notitiam perueniente supra eod. lib. de electio. vt circa. & cap. nulli, supra de excep. p. nouas. q. a quæ de nouo emerunt, nouo indigent auxilio. sup. de offi. delega. inhuanie. ff. de interrog. act. de ætate. § ex causa. Item falli in casu. ff. de munc. & honor. ut gradat. m. § reprobari. vbi medicus sen. el probatus siẽ rum reprobatur, & est illud speciale propter hominũ sanitatem: ne vniuersitatis membra malo medic cor rumpantur. Itẽ fallit in omnibus casibus in quibus à iure permittitur pœnitere vel variare, sic in ap, ellatione à qua licet appellanti recedere. 2. q. 6. si quis libellos. de offi. delegat gratem. supra eo. li. de elect. quamuis. & cap. prouida. & sup. de appell. interposita. Item in patrono laico, qui variare potest accumulando sup. de iure patro. quod autem. & c pastoralis. In Cardinali, qui variat in casu sup. de elect. licet. In moniali sup. eodem li co. ti. indemnitatibus §. fi autem. Et in testamento quod mutari potest usque ad supremum uitæ exitum 13 q. 2, ultima uoluntas. de celebra. Missa. cum Marthæ. ff. de adi leg. l. 4. Non obstat pactum de non mutando C. de pactis. l. pactum quod dotali. ff. de le. 3. si quis in principio. i. responso. & in libello qui usque ad litis contestationem mutari potest. C. de eden. l. edita. de hoc de libel. obla. cap. 2. & accusans ante inscriptionem pœnitent. de accus. c. licet. Item iudex mutat interlocutoriam suam. supra de appella. cum cessante. & dic, ut ibi. ff. de re iud. quod iussit. Item in mandato, societate, & deposito licitum est pœnitere. Institu. mandati. §. recte. supra eod. lib. de procurato. cap. 2. & penult. ff. pro socio sed & socius. §. vltimo. ff. de depos. l. 1. §. penult. & regulariter in contractibus innominatis. quod dic vt plene not. ff. de condi. cau. da. caus. nõ se. si pecuniam. Item præcariũ ad certum tempus cõcessum, etiam ante tempus reuocatur. ff. de preca. l. cum preca rio ratio. quia certi temporis adiectio est contra naturam illius contractus. Item soluuntur sponsalia de futuro per secuta sponsalia de præsenti. de ipon. si inter. & sponsalia de præsenti per ingressum religionis, de conuersio. coniug. ex publico. & ingressus religionem, ante annum uel professionem pœnitent. & dere gu. ad nostram. & protestus unam religionem, etiam inuito prælato profitetur, & ingreditur aliam. eodem ritu licet. Et a simplici uoto receditur per sequens matrimonium. sup. e. li. de uoto, & uo. redempti. capitulo unico. ratio ibi. Item a no. o de certa religione. ne profitenda receditur per ingressum etiam regulæ lastoris. supra eodem libro. de reg qui post uotũ. Item fallit in casu in quo licet infaticuum pœnitere. sup. de regula ad nostram. & eodem libro, & titulo constitutionem in fine.

Item in electo, qui consentit electioni de se factæ; qui propria auctoritate pœnitet ante confirmationem. de transla. inter corporalia. secundum Ber In similibus casibus, quod semel placuit, adhuc potest displicere. Et incidit in hanc regulam illud generale, quod nullus potest uenire contra factum suum. de quo dic ut no. 55. distinct. pœnitentes de elect. Nofi. & de cleri. coniuga. diuersis fallacijs. Et not. quod hæc regula non habet locum in iis quæ improbatur a iure 2. ut in prædic. capitulo pœnitentes 55. distinct. supra de pact. capitulo ultimo sup. de foro competenti. si diligenti. C. de arbit l. pen. ubi licet partes faciant pactum de non recedendo ab arbitrio, & appellatione renuntient: nihilominus recedere possunt. [Expone, & remitte ut dixi de arbi. cum dilectus, super fine ultimæ glo si.] Item habet locum in iis quæ scienter placent, & non per errorem facti. 38. distinct. quamuis. 22. q. 2. in quibus & supra de elect. cum in cunctis. & de sol. capitulo ultimo. de coniug servo cap. 2. & ul ti. ff. de iurisdictio. omnis iud. si per errorem. Item requiritur q̃ od non placet ex sola mente, sed uerbo uel facto sup. de spon. tuæ. Et quòd alterius interest, facit inf eod. mutare. & quod ibi dicam.

ADDITIO. Dynus hic plene tractat an faciens secundum testamentum habeat necesse specialiter reuocare primum, in quo erant uerba derogatoria.

Secundo, an sufficiat solum generalis reuocatio, Et dicit quòd forte non erraret qui diceret secundum ualere. per §. & si quidem. in Authent. de testament. imperfect. ubi sufficere uidetur expressa reuocatio; nec requiritur specialis. Tamen ipse tenet cõtrarium, scilicet q̃ requiritur specialis, per l. si quis. in princ. ff. de lega. 3. superius allegatam, ubi dicitur, nisi specialiter dixerit, &c. Si uero specialiter reuocat, certum est ualere secundum, ut ibi: nisi transisset ad naturam contractus excedens fines ultimæ uoluntatis. ff. de donat. cau. mor. l. ubi ita donatur. Et quod illud in testamento fieri posset, quod in contractu, patet. ff. de assign. liber. l. assignate. & not. ff. de ita. hæredes. § ultimo. Ioan. And.

NOn debet aliquis.] Casus primo sic figuratur per capitulum, si habes. 34. q. 3. Ponamus q̃ Titius manus violentas iniecit in clericum, vel aliud graue delictum perpetrauit dignum excommunicatione, vtrũ filius pro delicto sui patris delinquentis debeat excõmunicati; Rñdet q̃ non quia quis nõ debet, grauari odio alterius, & istud est regulare. aliquando tñ propter delictum patris puniuntur filii, vt in crimine læsæ maiestatis, l. quisquis. C. ad legem Iuliam maiestatis. & in crimine hæresis. sup. de hære. per totum. ifto met libro. Item potest figurari casus per capitulum, si compromissarius. §. 1. sup. de elect. Certũ est q̃ si canonici alicuius ecclesiæ cathedralis, vel collegiatæ eligant in suum platum aliquem indignũ, sunt priuati pro illa vice potestate eligendi. Sed ponamus q̃ canonici compromiserunt in aliquos arbitros, qui arbitri scienter elegerunt indignum, utrum canonici compromittentes sint priuati potestate eligendi pro illa vice? Rñdet ibi q̃ nomine isti canonici ex dolo arbitrorem puniantur. Item potest poni casus in l. si quis. circa finem. C. de inofficio. testamen. vbi dicitur, q̃ antiquitus mater poterat filium suum etiam non doli capacem exhæredare odio mariti: hodie illa lex corrigitur, q̃ odio mariti vxor non poterit filium suũ exhæredare, nisi cõmiserit causam ingratitudinis erga matrem, & hoc per rationem huius regulæ, ne filius grauetur odio patris sui.

[Prima glosa primo ponit exempla. Secundo obiicit de tribus iuribus, Respõdet, remittit, & dat simile. Iteruit. Tertio dat simile ad regulam, & continuat infra proximam.]

a ¶ Non debet aliquis.] Pone casum in filio, qui non excõicatur pro peccato patris. 24. q. 3. si habes. In compromittentibus, qui non puniuntur dolo cõpromissarii, supra eo. lib. de elect. si compromissarius. §. 1. Idem C. de inofficio. testam. si quis in suo. versus finem, vbi reuocatur lex antiqua, q̃ permittebat filium exhæredari a matre propter paternum odium. Ad idem 1. q. 4. Iudæi de fimo. nobis, & c. sicut tuis. supra eod. lib. & dam. da. & si pignorationes. C. de pœnis. l. sancimus, cum simi. Contra. 2. q. 6. biduum. ver. si adversus absent. de caus. poss. cum olim. ff. de tribut. procuratoris, vbi negligentia, vt in primo: factũ, vt in secundo: dolus, vt in tertio, procuratoris nocet domino. Sed die q̃ ratione mandati ipse dñs videtur id facere: vnde eius odio grauatur in quantum fines mãdati pater, in eo q̃ excedit non. de off. deleg. cum olim. In fi. Idem dic in hærede, qui grauatur pro defuncto: hoc p Gar. in prædicta decre. & si pignorationes. Item in fideiussore, qui grauatur, p principali, vt not. de 370. dist. neminem. vbi in odium ordinantis deponitur: sed delictum ordinati, q̃ se permisit sine titulo ordinari, vt ibi no. Item contra 56. dist. per totum. 1. q. 4. ecclesia. § item peccato. 6. q. 1. si quis cum. 15. q. vlt. cum multæ. 24. q. 3. in princ. 35. q. 2. ita nos. de consect. dist. 1. in sancta. ibi, perit iustus sæpe pro impio, sup. de filiis presbyt. per totum. supra de spon. non est vobis. de hæret. vergentis. supra eod. tit. eod. lib. c. 2. §. 2. cum multis similibus. Sol. triplex est pœna, æterna, spiritalis & temporalis: quod prosequere, vt not. 1. q. 4 in summa. & 24. q. 3. in summa. de his quæ fiunt a maio. par. cap. c. quæ huit., pœna 2 ergo temporali vel spiritali alia ab excõmunicatione sæpe punitur vnus pro alio & speciale est: & rationem videre potes, vel in odium criminis: pura læsæ maiestatis, hæresis, vel schisma dis. Ad hoc supra eod. lib. de schisma. cap. vnico. Vel quia incontinentia paterna timetur in filio, & facit quod dixi supra eod. semel, in fin. Item contra. ff. de insti. sed & si pupillus. §. cæterum. in fi. Sed ibi fuit culpa præponentis, & eodem modo soluitur. ff. de officio. proconsul. obseruare. § 1 quia ibi culpa fuit proconsulis secum ducentis vxorem. Item contra. C. in quibus cau. pign. ta. contra l. fatis. vbi bona mulieris, in casu mariti primipilarii sunt tacite obligata: ita qd si ipsius bona exhausta sunt, bona uxoris distrahuntur. Sed illud est speciale. Facit ad hanc regulam. inf. eo. damnum quod quis, & quod ibi dicam: & satis continuatur hæc regula cum inf. prox. per quam etiam respondetur ad contraria supra signata.

ADDITIO. Dicebat Io. Mo. ad propositum 56 dist. superius alleg. q̃ vnius delictum quandoque causat defectum in alio, vnde esse non legitime natum, non est nota delicti, sed defectus. de purga. cano. accedens, & secũdum eum intelligitur regula, quod non impingitur in toto, licet in tanto Illegitimi tamen alieno vitio laborant: & ideo digni sunt venia. C. de na. lib. l. legem. Ioan. And.

¶Idem.
REGVLA XXII.

NOn † dẽt aliquis alterius odio prægrauari.

¶Idem.
REGVLA XXIII.

SIne culpa, [b] nisi subsit causa, nõ ẽ aliqs puniẽdus.

SIne culpa. 3] Illud capitulum continet duas regulas, Prima est, q̃ non debet quis puniri sine culpa; Secunda regula est, quòd punitur quis sine culpa, quãdo subest iusta causa. Casus quo ad primum dictum potest figurari per l. si putator. ff. ad legem Aquiliam. Aliquis Titius putabat frondes alicuius arboris existentis in suo fundo: accidit quòd aliquis transeundo sub illa arbore fuit occisus: vtrum putator teneatur. l. Aquilia? Respondet: aut potest apprehendi culpa in ipso putatore: quia forte arbor illa erat iuxta iter publicum, & non præclamauit antequã proiceret frondes, & tunc tenetur l. Aquilia: Aut arbor ipsa erat in medio sui fundi: & quia nõ potuit cogitare quòd ibi aliquis transitum faceret: quia alicui non erat licitum transitum facere per suum fundum, & sic non tenetur, quia non est in culpa: & sine culpa non est aliquis puniendus.

¶ In secundo dicto figuratur casus per c. si cuius. 34. distinct. Aliquis Titius contraxit matrimonium cum vidua corrupta: vtrum efficiatur bigamus? Dicitur ibi q̃ sic, & non poterit promoueri ad ordines: & non punitur ex culpa sua sed quia subest iusta causa, videlicet propter defectum sacramenti.

¶ Item posset poni exemplum per capit. tua. de cleri. ægro. in antiq. Aliquis Titius clericus sine culpa sua incidit in lepram: vtrum possit priuati redditibus saltem parte redituum suum beneficij? Respondet quòd sic: & ideo ptiuatur sine culpa: non tamen sine causa.

[Prima glo. ponit exempla regulæ & exceptionis: reddit rationem regulæ, & remittit.]

b ¶ Sine culpa.] hic ponitur regula, & eius exceptio. In regula pone casum 56. distinctio. satis perueršum. sup. de constitut. cognoscentes. ff. ad leg. Aquil. si putator. In exceptione pone casum in marito corruptæ, qui à promotione sine culpa repellitur: tamen ex causa propter sacramenti defectum. 34 distinct si cuius. In clerico leproso, qui sine culpa propter scandalum priuatur ecclesia de cleric. ægro. capitulo tua. quod dic, vt ibi scripsi.

Item in domino serui, qui noxam dedit, qui compellitur emendare noxam, vel dare seruum pro noxa. Institut. de noxa. actio. in princip Regulariter ergo nullus punitur sine culpa. 15 quæst. 7. in mentum de homi. Ioannes, & c. vlti. C. de pœnis, sancimus. supra de consue. cap. pen. & supra regula proxi. cum suis concord. Et est ratio: quia pœna est mensura culpæ. de offic. deleg. sane 2. de transact. capitulo vlt mo. de homi. sicut dignum. vbi autem non extat mensurandum, mẽsura locum non habeti ergo vbi non est culpa nec-

Universidad de Deusto
Biblioteca

pœna. Bene tamen ex causa punitur quis sine culpa supra, vt lit. non contest. cũ frequẽter. §. si vero, in fine. Et hæc materia plus gl. non indiget: prosequere enim eam, vt not. distinct. renouantes. supra de constitu. cognoscentes, & de priuile. antiqua.

ADDITIO. Dynus ponit exemplum in hac regula cũ fauore publicæ vtilitatis res aufertur possessori, & datur militi, q̃ virtuose se habuit. 1 ff de euic. Lucius. de rei vend. Item si verberatum. §. 2. Io. An.

¶ Idem.

REGVLA XXIIII.

QVod quis mãdato a facit iudicis, dolo facere non videtur:

a Vide Fe. c. q̃ in ecclesiarũ. 1. col. de cõsti. Bar. in l. itẽ si verberatum. de rei vend.

QVod quis mãdato.] Casus figuratur primũ per capitulum, miles. 23. q. 5. & aliqui intelligunt in milite sed idem in executore sententiæ.

CASVS. Quidam Titius commisit homicidiũ vel aliud crimen dignum vltimo supplicio: fuit captus p iudicem sæcularem: quia talis Titius erat laicus: & q̃a iudici constitit de crimine perpetrato p ipsum Tituũ eundem condemnauit ad mortem, vt laqueo suspenderetur, & iudex p̃æcepit militi deputato ad executionẽ sententiæ, vt illum Titium laqueo suspẽderet: iste miles paruit iudici, & Titium laqueo suspendit, vtrũ iste miles censeatur homicida: & tanquam homicida sit puniendus? Respondetur q̃ non: quia non est in dolo, nec in culpa, eo quòd necesse habuit iudici parere. ¶, Alii intelligunt illud capitulum in aliis militib. & non in executoribus sententiarum, & tunc secundum illum intellectum casus figuratur: Aliquis miles perpetrauit rebellionem contra rempublicam: & fuit ordinatum q̃ bellum ei indiceretur, & fuit ordinatũ q̃ alii milites illum militem & alios rebelles occideret, qui milites parendo mandatis Regis uel Imperatoris rebelles occiderunt, vtrum sint censendi homicidæ, & tanquam homicidæ puniendi? Respondet quod non: quia non sunt in dolo, eo quod istos rebelles occiderunt ad mãdatum Regis vel Imperatoris, uel alterius iudicis. ¶ Item potest casus poni per c. fi clerici. 3. de senten. excom. ponamus q̃ eps victauen. eo quia non habet territorium, nec potest capere malefactores, nisi infra septa domorum episcopaliũ: vnde episcopus præcepit laicis, ut quendam clericum criminosum caperent & ad se adducerent, ad præceptũ epi illi laici talem clericum cæperũt, & epo adduxerunt, & incarcerauerũt: vtrũ ipsi incurrerint aliquam sententiam excommunicationis? Respondet q̃ non, quia mandato licito epi obtemperauerunt, & hoc faciendo non fuerunt in dolo. ¶ Item potest poni casus per l. si quis. §. dolli mali. ff. de iurisd. omnium iudic. hoc modo. Ibi. n. dicitur; si quis album prætoris positum causa perpetuæ iurisdictionis corruperit, incidit in pœnam quinquaginta aureorũ: Accidit q̃ prætor alicui minuit ut ipse corrumperet album suum, itte ad mandatum prætoris corrupit album, vtrum incidat in pœnam quinquagin ta aureorum? Respondet q̃ non, quia antequam quis incidat in illud edictum, requiritur q̃ ipse commiserit dolum, & dolo facere non videtur, qui ad mandatũ iudicis aliquid facit.

¶ Prima glossa dicit primo vnde sumpta, & ponit exẽpla, secundo exponit regulam, & rationem reddit, tertio illam conuertit.

2 Dyn. ẽt ponit exẽplũ l. ff. de aqua plu. arc. l. mllite, qui de mãdato iudicis occidit. 23. q. 5. miles. ℞ ℞ ī prin. ff. de sol. si stipulatus, §. si lã cẽ. Io. An.

a ¶ Quòd quis mandato. 2] Hæc regula sumpta est ex l. ff. eo. tit. l. nõ vñr data. §. qui iussu. ponе casum in militе, qui de mãdato iudicis occidit. 23. q. 5. miles. In laico vel clerico, qui de mandato epi capit clericũ. supra. eo. li. de ien excom. si clericos Et in eo qui iussu prætoris corrupit album, qui excusatur a pœna. ff. de iurisdict. omnium iud. si quis id. §. doli mali. Et hæc uera, cum iudex aliquid mandat officium suum exercẽdo. 3 ff. ad Trebel. seruo. §. cum p rætor. Et causa qua-

3 Dissimile. Dy. ut no.

re tũc excusatur parẽs, est iudicial is auctoritas, vt ibi, secundo, ne contra publicam vtilitatẽ impediatur punitio maleficiorum, vt ff. ad leg. Aquil. ita vulneratus. & si vero non exercet officium suum: non est parendum ordinationi eius in gl. 2. in. And.

cum habet b parere necesse.

¶ Idem.

REGVLA XXV.

MOra sua.] Casus in hac regula figuratur multis modis: primo per capitulum decimæ. 15. q. 1. Aliquis meus parochianus tempore messium vel vindemiarum non soluit mihi decimam, sed illam retinuit apud se; Accidit q̃ aliquo casu fortuito decima periit sine culpa sua, q̃a milites transeuntes violenter illam decimam rapuerunt, vel inimici sui, inimicitia tamen contracta sine culpa, decimam per violentiam accepe runt, nunquid tenetur mihi soluere æstimationem decimæ peremptæ? Respondet quòd sic, quia ille fuit in mora soluendi mihi decimas: & sua mora debet ei esse nociua. Item potest figurari casus per capitulum vnicum, de commoda. supra. Sed pro intellectu huius casus est præsupponendum, quòd commodatarius non tenetur de casu fortuito, quando fuit commodatum gratia recipientis: verumtamen tenetur de dolo & culpa. Ponamus ergo sic casum: Commodaui tibi librum meum ad vsum tuum, certum est quòd si liber meus non perierit culpa tua, sed casu fortuito tu es liberatus; Sed ponamus quòd commodaui tibi librum meum ad certum tempus ad tuum vsum, lapso tempore isto interpellaui, & requisiui te, vt librum mihi restitueres, q̃ facere recusasti indebite & iniuste, & sic fuisti in mora restituendi mihi librum meũ: postea liber meus aliquo casu fortuito perijt apud te: numquid teneris mihi soluere æstimationẽ libri? Certe sic. Item põt imponi casus in fure, qui semper est in mora restituendi rem

Dynus

furreptam: si res pereat periculo

de reat

ra a † sua cuilibet est nociua.

¶ Idem.

[Prima glossa dicit primo vnde sumpta, & ponit exẽpla: secundo ponit tria, quæ requirunt ad moram: & quomodo tunc tenetur de casu fortuito, vel depositario, qui fuit in mora, de commoda. c. vnico. depos. bona fides. Idem in fure, qui statim est in mora. C. de fur. l. subtracto. Circa hanc tñ regulam no. q̃ ad hoc, quod quis dicatur morosus, requiritur q̃ sciat se debere, vel scire debeat quod interpellatus fuerit a die vel homine: & quod habuerit possibilitatem dandi, hoc habes ff. de rebus credit. l. q̃ te, & tunc tenetur morosus de casu fortuito: ẽt si eodem modo fuisset res apud dominum perituræ: ſm Accursium, licet Martinus contra, vt no. in dicta l. q̃ te & probatur & ff. de leg. 1. cum res §. vlt. fortassis em dominus tem vendidisset: & apud alium perisset, & hoc tenet Bernar. supra de commo. c. vni. & de depo. bona fides. Et not. q̃ dicit, mora sua: nam in duobus casibus debendi altero interpellato alter liberatur interpellatus non est interpellatus tenẽ. ff. de vsu. l. moratus. Et imputet sibi qui alterius obligationem in se suscepit. Vnum not. q̃ si debitor primo fuit in mora soluẽdi, & postea creditur in mora recipiendi, vel contra: quomodo decidi. cum homines. De mora autem & multiplici eius effectu, plene no. ff. de vsur. l. mora. (Et per Hostien. in summa de vsur. §. ex quib. causis. sub §. & mora, & per ipsum & Inno. de loca. propter. per Dynũ eo. tit. potuit.) Sed numquid mora semel cõmissa purgari potest? 2 Vt quod non. 12. q. 2. longinquitate. q. 2. puella, de electio. cum in cunctis. ibi, decurso tempore, de supplen. negligen. præl. licet & ca. vlt. ff. de a. & obliga. l. traiectitiæ. C. de contrahen & committen. tipul. magnam. Contra quod posset purgari. 28. dist. cap. 1. vbi de hoc, & 100. dist. quoniam de supplen. negligen. præl. litteras, de elect. quod sicut. in fi. de reb ecc. non alie. si quis presbyterorum. de loca. & conduc. propter. in fi. & c. potuit in fin. ibi de hoc, & de elect. c. vlt. ff. si quis cau. l. & post tres. ff. de peri. & commo. rei vendi. l. 1. C. de fideiuss. sancimus, supra eo. li. de præben. si tibi. Solu. dic quod vbi dies præfigitur a canone vel lege pœnam imponente, mora purgari non potest: pœna em semel commissa non purgatur, & sic intelliguntur prima iura, & hæc regula, & hoc est verum, nisi eadem lege vel alia, vel canone caueatur in eo casu moram posse purgari, & pœnam euitari. & sic intelligantur contraria. Lex autem illa, & si post tres, loquitur de præparatorijs iudiciorum, in quibus mora bene purgatur, vt ibi, cũ suis similibus: sed post litem contestatam nõ purgatur. ff. de verbo. oblig. l. si insulã, multo ergo minus purgabitur pœna semel cõmissa per ff. nisi forte figeretur nõ fuisse in mora 2. q. 6. bidenum, de iudicum. Bertholdus. ff. de in integr. restit. l.

diuus, sicut em a pœna canonis non appellatur. sup. de appellat. consuluit. 3 & c. quia nos, nec pœna legis vt ff. de verb. sig. si qua pœna. sic nec purgatur, vt s. dictum est, & hoc not. Gar sup. eo. lib. de ele. cupientes. §. quod si per 20. & Io. And.

3 Vide q̃ ibi notaui in glo. primato.

† Facit hæc rña, vt citatus corã iudice inppetenti non teneatur ꝓparere: si cõstat de non iurisdõne. Bart in l. contumacia. §. contumax. ff. de iud. de quo latius hic per Fran.

REGVLA XXVI.

EA quæ fiunt.] Casus figuratur primo per capitulum, quorum vices. 67. distinct. hoc modo. Ponamus q̃ aliquis sim plex sacerdos, vel alius constitutus in dignitate: puta archidiaconus decanus, vel cantor, non tñ episcopus, ordinauit aliquẽ in diaconum proferendo verba apta ad talem ordinẽ, vtrum iste sic ordinatus receperit talem ordinem? Respondet q̃ non: quia potestas ordinandi clericos non dependet ab ordine sacerdotis, nisi fuerit epus. Vel sic: Ponamus, quod aliquis simplex sacerdos nõ epus protulit ista verba apta ad conficiendum chrisma: vtrum conficiat? Ridet quod non. Idem est de confœratione monialium; & generaliter cum quis facit ea, quę non spectant ad officium suum: illa per eum facta viribus non subsistunt. Item possent poni alij casus: videlicet per capitulum, indulgentiæ, de pœniten. & remiss. eo lib. supra. Aliquis epus vel archiepus concessit subditis suis porrigentibus manus adiutrices ad aliquod pium opus, centum dies indulgentiarũ: vtrum valeat talis concessio indulgentiarum? Certe nõ; quia ad officium epi vel archiepiscopi spectat solum dare xl. dies indulgentiarum, & non centum.

[Prima glo. dicit primo vnde sumpta, & ponit exẽpla: secundo dicit regulam ẽt in bono quod fit, locum habere: & quod loquitur in alias iudice: tertio q̃rit, & ponit duas opiniones contrarias: quarto signat cõtrarium, & soluit: quinto dicit regulam non loqui in spiritualibus, quæ dependent ab ordine.]

b ¶ Ea quæ fiunt.] Hæc regula sumpta est ex l. ff. eo. tit. l. factum a iudice. ponе casum 68. dist. quorũ vices, vbi simplex presbyter ordines conferendo, chrismando, virgines consecrando, nil agit. Item supra eo. lib. de pœnit. & remiss. indulgentiæ, vbi non tenet indulgentia data ab epo vltra tenorem concilij generalis. Ad idem ff. de iurisdic. omnium iudicum l. vbi dicitur, extra territorium ius dicenti non pareatur impune. idem si. supra iurisdõnem suam velit ius decere. Et habet hæc regula locum ẽt cum bonum est id qđ facit iudex: tñ ex quo ad eius non spectat officium viribus non subsistit: ponе exemplum 96. distin. bene quidem: bonum em est statuere res ecclesiæ alienari non posse. 12. q. per totum 2. de reb. eccle. non ali. per totũ: tñ statutum Imperator is super hoc non valuit, quia ad eius non pertinebat officium, vt ibi. Ad idem de appel. dilectus. ibi em officialis archiepi bonum & æquum decreuerat: tñ quia id ad suum nõ pertinebat officium ratione appellationis interposite ad papam, non valet quod fecit: generale em est, quod non sufficit bonum facere, nisi & bene id fiat. 16. q. 1. monachi. 2. de poe. tal. c. 2. ff. de re milit. l. 3. §. in bello, & facit 23. q. 5 relegantes, & de colluſi. c. 1. & quod ibi no. Et q̃ dicit regula, ea quæ fiunt a iudice, alias subaudi: nam in eo quod facit non pertinens ad officium suum, nõ dicitur iudex, sicut ergo procurator fines mandati nõ debet excedere, sic nec iudex fines iurisdictionis, & hoc dico, siue sit ordinarius, siue delegatus, siue arbiter: saluo eo quod de prorogatione no ſup. de offi. de leg. P. & G. Quæri solet, si iudex, qui de decem tortum potest iudicare, iudicat de xx. an valeat sententia in decem. Dixit Io. quod non: 4 quia res iudicata non põt pro parte tenere, & pro parte non tenere. ff. famil. erciscun. in hoc iudicio, & hoc ipse not 2. quæstio. 6. §. diffinitiua. ver. cum certa ratione in fine. Ad contraria ibi signat 12. quæstio. 2. si quos de seruis. C. de do. iat. sancimus, potest responderi id speciale fauore

4 Vt de mẽte Phi. hoc: cum quantitates sint diuisibiles. ad bo. l. r. §. si stipulanti. idẽ Fran. Are tin ad eũdem in l. consulta diuplia. C. de test.

donatio-

Universidad de Deusto
Biblioteca

donationum. Ad decre. de arbit. cum tempore. de præben. dilectus. potest dici, quòd ibi sententia continebat plura capitula: vnde in vno potest tenere, in alio non: hic autem continet vnum tantum, & cum Ioan. concor. Accur. 1 ff. de iurisd. omnium iud. l. vlt. Hug.

1 Qui tñ ȝ tñ not. C. de re iud. l. 2. Io. And.

tamen & Lau. tenent contrarium, scilicet, q̃ sententia bene tenet in decem, & dicũt sententiam rescindi tñ in superfluo, & hoc no. ex verbis illius ver. cũ certa. dũ dicit, q̃ ȝ ius gestum videtur. C. quando ꝓuo. nõ est necess. l. certa. & pro eis facit qđ no. de don. Apostolicæ. & reg. in eo. vtile. & quod ibi dicam. pro Io. optime facit prædict decre. sup. eo lib. de pœn. & remiss. in dulgentiæ. Pro Hug. & Lau. sup. eo. li. de arb. c. 1. ff. de arbi. l. idem. §. si plures. Et facit hæc reg. pro his quę di

2 Vide ȝ cil. Trid. sess. 7. de confir. cano. 3.

xi sup. eo. quod quis mandato. Ad primũ casum ȝ 95. dist. c. 1. vbi presbyteri crismabant 2 in fronte. Sed illud ad tempus à Greg. fuit specialiter cõcessum, & dicit ibi: & tunc ad eorũ spectabat officium; & si non ex ordine, ex demandatione, & vide quod de hoc no. de consec. d. 5. manus, in vlt gl. Nec habet locũ hæc regula in spiritualibus, quæ potius dependent ex potestate ordinis q̃ iurisdictionis. Hinc est, q̃ si ep̃s, qui hoc potest ex ordine, consecret alienam ecclesiã vel altare: vel ordinet alienum subditum, q̃ non põt ex iurisdictione; consecratio tamen & ordinatio bene tenet: licet ordinatus executione careat. 7. q. 1. ep̃s in dicœcesi. de tẽp. ord. quod trãslationẽ. & dixi s. eo. ratũ. Io. And.

3 Hæc glossula ex nouella Io. And. huc fuit translata.

4 Phi. hic docet præsumptiones doli. Dy. Io. A. perũt, an cõpromittẽtes possent ȝ pactũ petere reductionẽ ad arbitriũ boni viri, q̃ Rit Io. An. an notariũ priuilegiũ, & renunciã te foro ordinarij. Fon.

a ¶ Non spectant.] 3 & hoc constat. facit ff. de re iu. contumacia. §. contumax non vf. vbi vero dubitatur, tenetur quis ire allegaturus priuilegium. ff. de iud. si quis ex aliena. secundum Dynum: quod dic vt no. de acce. veniens. & in gl. Io. And.

Scienti & consentienti.] 4 Casus in hac regula figurat per l. 1. ff. de actio emp. & ven. pro intellectu huius casus est præsupponendum, q̃ quando venditor vendit aliquam rem, debet p̃dicere emptori onera ordinaria illius rei: alias teneretur ipsi emptori. Sed po namus, q̃ tibi empori stipulanti vẽdidi domũ meam quæ debebat seruitutem domui vicini mei, forte seruitutem stillicidij recipiendi, vel altius non tollendi, vel aliquam aliam seruitutem: & tu emptor sciebas bene: q̃ domus mea debebat istam seruitutem: ego autem sciens. q̃ esses informatus de ista seruitute, non p̃dixi tibi illã seruitutem in venditione facienda, vtrũ possis agere contra me actione ex empto, vt diminuã tibi de precio quantum minus valet domus tibi vendita propter illam seruitutem? Rãdetur q̃ non: quia eras informatus de ista seruitute: ideo non erat opus q̃ vlterius de ea te informarem: quia scienti & consentienti non fit iniuria, neque dolus.

(Prima glo. primo dicit vnde sumpta: & ponit exẽpla: secundo supplet de scire debente: & dicit in regula principium ponderandum: tertio ponit rationem regulæ; & notat copulam; quarto succesliue signat: & soluit tria contraria.

5 Dyn. de iniuria ponit exemplũ per l. 1. ff. de in iu. §. vsq; adeo. de dol. ponit pl. 2. ff. de lib. hom. exhi. §. si quis volentem. Io. And.

b ¶ Scienti.) Hęc regula sumpta est ex l. ff. eo. tit. l. nemo videtur fraudare eos qui sciunt & consentiunt. Pone casum in ingenuo, qui sciens & consentens ȝxit matrimoniũ cum serua, vel econtrario 29. q. 2. si quis ingenuus, & c. si fęmina. In clericis, qui scienter & voluntate iocosa se adinuicem percutiunt. §. de sent. exc. c. 1. Item in eo, qui sciebat rem quam emebat seruitutem debere. ff. de actio. emp. & ven. l. 1. in fi. 5 Et concordat ad hanc regulam l. eo. eum qui certus. Et quod dicit hæc regula, scienti, dic vel scire debẽti. ff. de æd. edic. l. 1. §. si intelligatur. Ad hoc 16. distin. quod dicitur non fit iniuria, neque dolus.

¶ Idem.

REGVLA XXVII.

Scienti b & cõsentienti non fit iniuria, neque dolus.

¶ Idem.

REGVLA XXVIII.

Qvæ c a iure conuenit, coniu. dudum. in fi. & quod dicit hæc regula non infert dolum scienti & volenti; verum est vt ex eo agi possit: infertur tñ ita, quod nascitur ex eo actio per exceptionem elidenda ff. de fur. inter omnes. §. vlt & penult. Et no. q̃ hæc regula formata est copulatiue, & non disiunctiue; vnde hæc duo coniunctim requiruntur. s. q̃ sciat & consentiat: scienti enim & nõ consentienti bene infertur iniuria & dolus. 15. q. 1. illud cũ similibus, ad hanc regulam signatur cõtra, de sent. exc. cõtingit 1. ibi: huius manus iniectio & sinõ violenta, tñ iniuriosa nosci tur. Sol. non est iniuriosa, qui iniuria fit ipsi clerico volenti, vt hic: sed est iniuriosa, quia fit iniuria toti ordini clericali: & ideo ibi sequitur, cum canon ille, &c. & ibi de hoc. Itẽ ȝ C. de rapto. vit. l. vnica, ubi si rapio virginem etiam volentem teneor. Sed hoc ideo; quia id voluit persuasione dolosa, quod plus est, quam violenta. 7 ff. de ser. corr. l. §. persuadere. Item contra. C. de fur & ser. corrupti. l. si quis seruo. ibi sciens & consentiẽs agit furti, & ideo corrupti. Sol. de rigore & rei veritate illi scienti & consentienti nõ fuit facta iniuria: tñ de quadam æquitate agit, ac si iniuria vel dolus sibi fuisset illatus, vnde nec furtũ fuit ibi factum, nec seruus corruptus; ex æquitate tñ agitur de vtroq;. 8 & facit hęc regula ad id quod dixi sup. eo. possessor malæ fidei, ad fin

Qvæ a iure.] Casus figuratur per capitulũ, quãdo. & q. sup. de iud. in anti. Laicis concessum est per ecclesiam, vt quamuis laici essent incapaces iuris spiritualis, & ei annexis, vt possent iuspatronatus possidere. (quatenus ipsi inducerentur ad fundandũ, vel ædificandum, aut dorandum ecclesias) vt clericos ido neos in illis ecclesijs possent præsentare diœcesanis, qui diœcesani ad præsentationem patroni illos instituerent: Sed vtrum laici possint extendere illud priuilegium ad hoc ut possint cognoscere de causis annexis causis spiritualibus? Est ibi textus, quod non, quia ista concessio facta laicis est exorbitans a iure communi, non sunt trahenda ad aliquam consequentiam.

[Prima gl. dicit primo vnde sumpta: & ponit exẽpla: secundo dicit idem in ampliando: tertio soluit q̃stionem.]

c ¶ Quæ a iure.) Hæc regula sumpta est ex l. ff. eo. tit. l. quod ȝ rõnem. Pone casum 16. q. 1. hinc est etiã. sup. de priui. sane. ff. de consti. prin. l. in fin. Et concor. ad hanc regulam inf. eo. q̃ alicui. &c. in argumẽtum. Potes igitur intelligere hanc regulã in priuilegio, ut singulorum priuilegia legem cõem non faciunt. 26. q. 2. non exemplo. Item in iure pone casum in vel. leiano. nam rẽ quilibet intercedendo obligatur, falsa fit mulier, hoc ergo non trahit ad consequentias. 9 Et idem in similibus, & vide q̃ dixi sup. eo. priuilegium. & quod not. de priui. sane. & not q̃ sicut ea quæ exorbitant a iure communi, ad consequentiã trahenda non sunt vt hic: sic nec ampliandã, sed restringẽda vt sup. eo. li. de fil. presb. is qui in fi. 10 ad idem ȝ eo.

odia. Item licet fauorabile priuilegium amplietur, vt ibi non tamen ad consequentiam trahitur, vt hic. Et facit hæc regula ad quæstionem qua quæritur: An fratres Eremitani, vel fratres sancti Augustini, & alii religiosi Mendicantes; & non Mendicantes cõprehendãtur cõstitutione illa extrauagãti nouiter edita p̃ Bonifaciũ papam octauũ, quæ incipit: super cathedram præeminentiæ Pastoralis, quæ habetur i cle. de sepul dudum. in qua exprimuntur solummodo Minores & prædicatores. Et quidquid alii dicant, dicendum est q̃ nõ extendit ad alios religiosos Mẽdicantes vel non Mendicantes, vel ad fratres clericos, sed solũ Minores & prædicatores ampliatur: tum quia intentio Papæ vł hæc fuisse, vt per verba ipsius constitutionis apparet: tum quia exorbitans a iure communi illa constitutio, & ideo ad consequẽtiam nõ trahenda nec amplianda, vt hic, vult. n. illa constitutio dari quartam, ẽt de his, de quibus de iure dari non debet: sicut de ornamentis relictis, pro fabrica anniuersario xx. xxx. & sic de singulis, puta re lictis pro luminaribus, vel certis pẽnis. de testa. c. vlti. de ver. sign. ex parte 3. dicam ergo illa iura mutata & correcta per constitutionem 1 solũ quoad expressos in ea: quo ad alios remanẽãt adhuc ipla iura. Correctio. in natu. si est vitanda sup. de ele. ecclesia vestra 2. cũ si. Intellectus. n non arguimus de similibus ad similia, & cõcordat q̃ dicã. ȝ eod. in fœnis. & facit ad hoc optime sup. eod. lib. de ele statutũ. & de reg. constitutionem. & ita pronuntiatũ fuit per profundissimæ scientiæ, & bonæ memoriæ virum dominum Ioannem de Monte Murlo: & per me in quadam quæstione, qua fuimus ad consilendum assumpti.

¶ Exorbitant.] quan 2 deuiant vel discordãt: & idẽ Verbum in decre. prima, de fil. presb. sup. eo. lib. quam alleg. Io. And.

Quod omnes tangit.] Casus figuratur multis modis, ẽm glo. Primo, per c. 1. 66. distin. Ponamus q̃ aliquis fuit electus & cõfirmatus in archiepm alicuius prouinciæ: qui quidẽ electus & confirmatus petiit pallium: super cathedram præeminentiæ Pastoralis, quæ habetur i cle. de sepul dudum. in qua exprimuntur solummodo Minores & prædicatores. Et quidquid alii dicant, dicendum est q̃ nõ extendit ad alios religiosos Mẽdicantes vel non Mendicantes, vel ad fratres clericos, sed solũ Minores & prædicatores ampliatur: tum quia intentio Papæ vł hæc fuisse, vt per verba ipsius constitutionis apparet: tum quia exorbitans a iure communi illa constitutio, & ideo ad consequẽtiam nõ trahenda nec amplianda, vt hic, vult. n. illa constitutio dari quartam, ẽt de his, de quibus de iure dari non debet: sicut de ornamentis relictis, pro fabrica anniuersario xx. xxx. & sic de singulis, puta relictis pro luminaribus, vel certis pẽnis. de testa. c. vlti. de ver. sign. ex parte 3. dicam ergo illa iura mutata & correcta per constitutionem 1 solũ quoad expressos in ea: quo ad alios remanẽãt adhuc ipla iura. Correctio. in natu. si est vitanda sup. de ele. ecclesia vestra 2. cũ si. Intellectus. n non arguimus de similibus ad similia, & cõcordat q̃ dicã. ȝ eod. in fœnis. & facit ad hoc optime sup. eod. lib. de ele statutũ. & de reg. constitutionem. & ita pronuntiatũ fuit per profundissimæ scientiæ, & bonæ memoriæ virum dominum Ioannem de Monte Murlo: & per me in quadam quæstione, qua fuimus ad consilendum assumpti.

¶ Exorbitant.] quan 2 deuiant vel discordãt: & idẽ Verbum in decre. prima, de fil. presb. sup. eo. lib. quam alleg. Io. And.

REGVLA XXIX.

Qvod † oẽs tangit, b muni exorbitant a nequaquam ad consequentiam sunt trahenda.

¶ Idem.

REGVLA XXX.

In † obscv- pluribus, vt singulis: & tunc omnes debent cõsentire. l. ti per fundum. ff. de serui rusti prædio. fallit in pluribus casibus. Primo, fauore liberationis. l. maiorem ff. de pact. Item in arbitris fauore litium dirimendarum: si fuit compromissum in plures arbitros, valet sententia facta a maiori parte. Itẽ in pluribus patronis cõpetat iuspatronatus, præsentatio facta a maiori parte valet pp fauorem ecclesiæ: ne ecclesia patiatur detrimẽtum propter lõgam moră & vacationẽ.

debet ab omnibus approbari.

¶ Idem.

REGVLA XXX.

In † obscv-

[Prima glossa primo ponit exempla, & in fine reassumit primum exemplum secundo signat contrarium, & remittit: declarat incidens contrarium: & ponit ius nouum: tertio arguit ad quæstionem: ponit opiniones contrarias, & secundum reprobat.]

† Dy. declarathãc regulam in contra ctib. i. vltimis volũtatib & indelictis q̃ vltimũ prosequitur ꝓbdi.

b ¶ Quod omnes tangit.] 3 pone casum in archiepiscopo consecrando ab omnibus suffraganeis. 66. dilli. cap. 1. In electione facienda ab omnibus canonicis. de electio. quia propter in antiquis. In concedendo hausum aquæ: in quo omnes vocandi sunt, qui ius hẽnt. ff. de aqua plu. arcen. l. in concedendo. ad idem 54. distinctio c. 1. 8 quæst. 1. licet de tempo. ordina. si archiepiscopus. C. de auth. præstan. l. vlti. ff. de adopt. l. nam ita diuus. nam sic qui læduntur, vocandi sunt in confirmatione ad optionis, vt ibi. Et not. q̃ dicit id qđ tangit omnes, debere approbari ab omnibus: ergo non valet quod facit maior pars, & sic contra 65. dist. c. 1. sup. de his quæ fiunt a maio. par. c. 1. ff. ad munici. quod maior. sol. 4 Aut competit ut singulis, aut vt collegio q̃ prosequere, vt not. per Bernar. & Innocen. de constitu. cum omnes Fallit autem hæc regula in casu. In fin. de re. di. §. religiosum, ver in commune, 5 vt not in præ di decre cum omnes. Ad id quod supra dixi, q̃ sufficit quod facit maior pars collegii, contradicit decre. de iud. cum olim. in fine ibi, plena omnium qui præsentes fuerint, &c. Sed ibi subauditur, vel maioris partis, vt ibi not. in vlti. glo. nã illud dicuntur omnes facere, quod facit maior pars 8. 50. distinct. Apostolica. de elect. o. cum inter canonicos. in prin. ff. de munici. quod maior interdum tamen requiruntur duæ partes. de elẽctio. licet. & eo. tit. scriptum. cum similibus. supra eo. li. de cleri ægror c vnico cum concor. Et facit hæc regula in argumentum ad id de quo olim dubitabatur, an in electione inferiorum dignitatum, vel canonicorũ vocentur absentes: & videbatur quod nõ per prędict. decre. cum olim. in fine. hodie determinatum est supra eo. lib de præben. cum in ecclesiis. Item est argumen. ad quæstionem, an papa possit statuere inuitis acolytis, q̃ ipsi contineant. & hæc quæstio not 82. dist. proposuiti. & ibi dixi Ioan. quod non: quia castitas suaderi potest, non imperari. 32. quæstio. 1. integritas. Bartho Brixien. ibi contra, cuius dictũ penitus est falsum, nisi intelligas de promouendis: sed ipse de promotis etiam intellexit, vt eius verba demonstrãt. Monachis autem professis, qui renuntiauerunt proprię voluntati, aufterior regula posset indici, et iam ipsis non approbantibus, secundum Innocent qui hoc no. de regula. super eo. Et est satis expressum supra eo. li. de statu regula cap unico ibi monialibus indicitur auferior uita: licet non possit sine omniũ uoluntate ordinem mutare. de his quæ ui metu. cau. fi. c. pen Et no. q̃ secundum primum casum quem posui, archiẽps de iure cõsectandus est ab omnibus suffraganeis: Papa tamen sibi hoc vsurpat, 7 secundum Io. qui hoc not. 24. q. 1. pudenda. & 51 dist. qui in aliquo.

3 Dyn. ponit exem plũ per l. recepitũ. ff. de ser. rusti. prædio. Io. A.

4 Idẽ Dy.

5 Ad idẽ ff. de religi. si plures. facit ẽt. ff. de pac. maiorẽ de curatore. cõsil. § fin, ubi suffi cit alterius auctoritas Dy.

6 Nisi dicat nemine discretes, pãte Car. in cle. 1. de reb ec cl. non alie.

7 Rectius dixisset hoc Papæ cõpetere suo iure, & eius cõsecrãdi ecclesiã suffraganeis, ut ipsi archiẽps cõsecrẽt, ut patet p. c. si archiẽps ex. de tẽ. or nec c. q̃ in alio. 51. dist. & c. pudẽda. 23. q. 1. dicat ȝ iũ.

Inobscuris] Casus in hac regula primo figuratur p

cap.

c.ex parte.sup.de cenſib & per l.nummis.ff.de leg.3.in c.ex parte,dicitur.ponamus, ꝙ in ciuitate Pictauē.sūt duæ mēſuræ,vna maior,alia minor:aliquis emiſit votū,ꝙ tali eccleſiæ ſolueret tot mēſuras,: puta ſex ſextaria frumenti, vel ſex boſſellos frumenti: eſt menſura maior,alia minor,
& non declarauit aliter animum ſuum: videlicet ad quā mēſuram interdebat illud frumentum ſolui:ſed locutus eſt in diſtincte. quæritur,
ad quam menſuram debet ſolui huiuſmodi frumentum? Rñdet ꝙ ad minimam menſuram:quia in obſcuris minimum eſt ſequendum.

¶Item poteſt poni caſus per dictam l. nummis.Ponamus ꝙ in aliqua regione habent noua ſcuta & antiqua:aliquis in teſtō ſuo legauit Titio decē ſcuta:quæritur,quæ ſcuta videantur legata ad hoc, ꝙ hæres poſſit cōpelli ad ſoluendum illa ſcuta? Rñdet ꝙ vñr legati nūmi minoris valoris : & ſic legata vñr ſcuta noua; & non vetera: niſi alias appareret de voluntate teſtatoris tacite vel expreſſe, quia tunc ad ipſam eſſet recurrendum,ſed qñ poteſt cōiecturari mens ipſius teſtatoris,in dubio habet locum iſta regula.

(Prima gloſſa dicit vnde ſumpta, & ponit exempla. Secundo ponit præambula regulæ & ipſius rōnē. Tertio ſignat contrariū de mediocritate ſequenda.Remittit,ſoluit,ſolutioni obiicit,reſpondet, & declarat.)

a ¶ In obſcuris.]Hæc regula ſumpta eſt ex l. ff. eo tit. ſemper in obſcuris.& l.ſemper in ſtipulationibus. Pone caſum ſupra de cenſib ex parte.vbi in dubio nō cōpelluntur ſoluere vota ad maximam, ſed ad minimā menſuram ad idem ff. de lega.3.nummis.vbi nummis ſic in genere legatis debentur minimi. Circa hanc regulam not. ꝙ in obſcuris non eſt ſtatim inſpicimus qđ eſt minimum, immo inſpicimus primo quod eſt uerius & quod plerumque conſueuit fieri,ut ℣.eod.in ſpicimus.cum ſuis concor. & ff.eo.tit.l. in obſcuris inſpici. & ſi hoc ſcire non poteſt, tunc inſpicimus qđ eſt minimum, vt hic. Primo ergo inſpicimus quod expreſſe agitur,puta x.lib. Bonon. vel quod agitur tacite. 2 Tacite dico, vel ratione rei q̄ vēditur x.lib.uel rōne pſonæ,vel rōne cōſuetudinis. vltimo,qđ eſt minimum,vt hic.& eſt ſimile quod dixi ſupra. eo.cū sūt partium. Et potuit eſſe ratio huius regulæ,qa de minimo non eſt dubium ſenſiſſe, quia ſi intellexit de maximo,ergo de minimo, quia plus in eo latet ſub ſe minus ſed non econuerſo.& de hoc dicam ℣. eo.plus ſemper Alibi tamen habes argumenta de mediocritate ſpectāda.19.quæſt.2.hoc ius de offi.cuſto.c.1.& eſt expreſſum ff.de leg.1.l.legato.in prin.vbi de hoc.3. ff.de auro & argento leg.qui lancem C.de dona.ſi quis argentum. §.ſi vero.& §.ſequen.cum ſimil.vide de cenſi.quanto. in 3.glo & de filiis presbyter.litteras.in vltima glo.Et poteſt dici, ꝙ in ſpeciebus & artificiis medium inſpicimus,vt not ff.manda.l.fideiuſſorem. & ſic intelligantur illa iura. In quantitatibus autem iniicimus quod eſt minimum, vt ſupra dixi, & in prædict. l.fideiuſſorem.& ff.deleg.1.apud ſulianum. §.ſcio ex facto quæ videtur contraria eſt ſupradictam ſolutionem,nam ibi legato fundo,ſi duos fundos habebat teſtator, debetur minimus ſi non apparet de quo ſenſerit,ſed ibi nō erat medium.Et aduerte, quia viliſſimum hominem habere non expedit, & ideo legato uel promiſſo homine,medioeris debetur, vt in prædi.l.legato.Sed uilliſſimos nummos habere nobis expedit,unde etiā bagatinos,ut in prædicta l.nummis . & uile triticum, ut prædi.l.fideiuſſorem . & ideo in his debetur minimū.
Item habet locum hæc regula in pœnis ut ℣.eo.in pœnis.ut ibi dicam.

1 Idē hic Dy. ꝙ mo dū obiectionis. Io. And.

2 Vide ꝙ poſt Dyn. dicā℣.eo. inſpicimus . in text. & ſup fi.gl. Io. An.

3 Et diſtinctionem ibi poſitā plene ꝙ ſequitur hic Dyn. tractās ēt plene qñ cōtractibus,& qñ in delictis locū habēt hæc regula, &c. Io.A.

EVm qui certus.) Caſus poteſt figurari primo ꝙ c.ſi duobus.de ap.& per l.1.in fi.ff.de act. emp. & uen.

ris[a] minimum eſt ſequendum.

¶ Idem.

DĒ in illo c.ſi duobus. ꝙ duo litigabant corā eſpō Pictauen.vel eius officiali: qui tulit ſententiam diffinitiuam cauſa huiuſmodi: a qua ſententia ambæ partes appellauerunt(quod poteſt fieri: quia forte reum condemnauit in principali, & ipſum abſoluit ab expenſis & ſic actor appellat, eo ꝙ iudex reū non cōdemnauerat in expenſis:& reus appellauit, eo ꝙ iudex eū cōdēnauerat in principali:) Vnde appellauit ad archiepūm Burdegalen.alius ad Papam: Ille qui appellauit ad Papam appellationem ſuam reuelauit coram Papa, alius coram archiepō Burdegalen fecit citari ſuam partem aduerſam, & archiepūs ſciebat, ꝙ ipſa pars aduerſa appellauerat ad papam:Hoc non obſtante:quia ipſa pars non comparuit,archiepūs illā excōicauit.utrum valeat ſnia archiepi? Rñdet ꝙ non: quia ex quo ſciebat talem appellaſſe ad papam:& ſic ad maius tribunal, nō erat amplius certiorādus,ſecus ſi ignoraſſet. Et hoc colligitur quid proderit mittere exoniatorē. ꝙa ſi alīgs fuit exoniatus,& iudex faciat proceſſum ℣ impeditum & exoniatū,non valet proceſſus, alias ſi non miſiſſet exoniatorē,teneret proceſſus, ſed poſtea probato legitimo impedimento veniret reſcindēdus. c. venerabilib. qs vēdat mihi aliq̄ rē debentē ſeruitutē, vel alia one ra, dēt me emptorē certiorare de oibus oneribus ordinariis,alias poſſū agere ℣ ipſum , quādo minus fuiſſem rē ipſā empturus.Sed qđ, ponamus, ꝙ ego ſciebam one ra illius rei, & ꝙ res ipſa debebat illā ſeruitutē, & uen ditor nō me certiorauit, vtrū poſſim agere contra vēditorē actione ex empto, vt reſtituat mihi partē pretii, quanto minus fuiſſem rem emturus, ſi me certiorāſſet de illis oneribus? Rñdet qđ nō, quia qui certus eſt, certiorari non debet.¶ Glo.arguit de c. cum inter uniuerſas.ſupra de ele.vbi dicitur, quòd licet canonicus ſciat mortē ꝓlati,tñ eſt vocādus, vt ponamus ſic,Eccleſia Pictauen. uacabat per mortem uel renunciationē, ſcio illam vacationem,non compareo ad electionem, etiā canonici non vocauerunt me,certū eſt ꝙ poſſum proſequi contemptum, & licet ſim certus, tamen ſum ad hoc certiorandus.Reſpondetur,ꝙ non ſum certiorādus de vacatione,uel morte prælati.cū ſciā illam uacationem, ſed ſum certiorādus de die aſſignata ad electionem faciendam, ideo abſentes ſunt vocādi ad electionem faciendam, ideo abſentes ſunt vocādi ad electionem,licet ſciant vacationem.

(Prima gloſſa primo ponit exempla . Secundo ſupplet de illo,qui certus eſſe debebat. Tertio tractat de canonico,qui ſciebat eccleſiam uacare:& allegat concordantias ad regulam.Quarto arguit ad queſtionem.)

b ¶ Eum qui certus eſt.] 4 pone caſum 11. diſt.c.ultimo. uer.ſæpe dilectionem tuā,&c.ſupra de appe. ſi duobus. In archiepiſcopo, qui ſciens illum excommunicatū, qui appellauerat ad Papam.ff.de act.emp.& uend.l. in fine . In eo qui ſciebat rem; quam emebat ſeruitutem debere,quia nō aget ex empto quāto minoris, ſ ut ibi.& facit ſupra eodem.ſcienti,,& quod ibi dixi & not.ff.eod.titu.nemo uidetur.& quod ibi dicit qui certus eſt ſubaudi uel eſſe debet, nam non eſt neceſſarius ſingulorum auribus intimari, qđ eſt publice promulgatum.16.diſt.quod dicitis de poſtulat.prælatorum,c. 1.ff.de inſti.ſed eſt & pupillus . licet autem canonicus qui certus eſt de morte epiſcopi , de ipſius morte non debebat ulterius certiorari , ut ſupra de electio. cū in ter uniuerſas, tamen citari debet ad electionem faciendam,ut not.Bernar.in dicta decreta.cum inter uniuerſas quod uerum puto, nā qui certus eſt ut homo certioratur ut iudex.2 q.1.multi.& interdum certus adhuc certioratur ad cautelam,ut in prædicto c.11.diſt. c.ulti.& concilium indiſtincte dicit abſentes uocādos qui ſunt

REGVLA XXXI.

EVm † qui certus eſt [b] certiorari ulterius nō oportet.

† Not. hanc regulā quā dat tutelam & certum. do, ibi de minato ceſſat regula, quia hoc plura ſcit. Phil.

¶ Idem.

REGVLA XXXII.

NOn licet[a] actori, quod reo licitum non exiſtit.

qui ſunt in loco, & c. de elect.quia pp.præterea licet ſciat eccleſiam vacare,diem tamen aſſignatam ad celebrandum electionem ignorat: & ideo vocandus eſt,& dies notificandus;arg.ff. de adul.l.denunciaſſe. concordat ad hanc regulam ſup. de reſcrip.ab excōicato.ibi, qui de facto
fuo certus, &c. & de loca. & conduc. potuit.ibi dies ſtatuta in terpellat ſine alia hominis requiſitione, vt ſup.eod.lib. de electio. cupientes, circa principium , ibi , vel poſt obtentam de ipſorum electione notiſ tiam,&c. Et eſt hæc regula in argumentum ad quæſtionem qua quæritur, an is , qui ingreſſus religionē in fine anni exiuit, ſi iterum eandem religionem ingrediatur,an debeat habere annum : & ſatis videtur, quod non per hanc regulam : niſi conditio perſonæ, vel religionis mutata eſſet, & hoc tenet Bar. Brix.in quæſtionibus ſuis in quæſtione quæ incipit: Aliquis intrauit monaſterium. [Eſt venerialis 68. & idem Guliel.in Spec.de ſtatu monachorum, verſi.38. & vide quod ibi dicam.

ADDITIO. Qui ſciebat rem quam emebat, ſeruitutem debere : non aget ex vendito quanto minoris, vt tactum eſt circa princ. huius glo. Si vero ignorabat, agit etiam ſi venditor ſciens ſeruitutem vel vitium, dixit ſe nolle teneri nomine ſeruitutum, vel vitiorū: hoc enim ſ̄ſiale pactū non trahitur ad illa quæ vendi tor ſciuit.ff.de actio.empt. & vendi l.hoc aūt,& facit quod ibi not.Dynus , & dixi poſt Vin.de pœniten.rem. cū infirmitas, in fine , & vide in Spec.de empt.& vend. § videndum verſicu. quid ſi venditor equi. & verſi.ſequen.Aduerte. Dynus ſignans l. denuntiaſſe. ſupra allega. ff. de adulte.pro contraria ad regulam: ſoluit quod in his quibus neceſſaria eſt denuntiatio, non ſufficit ſcientia, vbi vero ſola ſcientia eſt de ſubſtantia,non requiritur denuntiatio, &c.Io.And. Phil. Francus.

NOn licet actori. 2] Caſus in hac regula pōt figurari per c.prudentiam. ſup.de mutuis petitio.in antiq.Ponamus, quod a ſede Apoſtolica impetrani rescriptum delegatorum ad aliquos iudices in cauſa, quæ ſperabatur moueri inter te & me:& fuit cōmiſſa cauſa ꝓdictis iudicibus cum clauſula,remota appellatio ne; Coram eiſdem iudicib. conueni te : & obtuli libellum meum : Cum reſtaret per te, reum reſpondere meo libello:voluiſti me reconuenire: & obtuliſti mi libellum reconuentionis : lite contestata in tua cā reconuentionis;& concluſo & renunciato in cauſa,iuramento & vtilitate:volui appellare:vtrum poſſim,& an ſit appellationi meæ deferendum? Reſpōdetur quod non: quia non debet licere actori quod reo licitum non exiſtit.

[Prima gloſſa dicit primo vnde ſumpta : & ponit exempla ; Secundo dicit quare formatur regula. Tertio ponit quaſdam differentias.]

a ¶ Non licet actori.] Hæc regula ſumpta eſt ex l.ff.eod.tit.nemo uidetur.Pone caſum 4.q.4.cap.2.ibi, accuſatores & accuſati æqua audiantur rōne.ſup.de mu.pe. prudentiā.vbi remorio appronis prodeſt reo vt acto ri,ad hoc C.de proxi.ſacr.ſcri.in ſacris 3.§. & qm. lib. 12.[Dynus ponit exempla;ſi reus poſt publicationē attestationum non reuocaſt ,puocator:ergo nec actor in aud hanc reg.ſup.eo.in iudiciis, & ꝙ ibi dixi.Formata aūt ſunt hæc regula per hunc modum; quia fauorabiores ſunt rei,q̄ actores; vñ ſi quod actori licet multo magis reo,qui fauorabilior eſt vt ſup.eo.tit.cū ſunt

¶ Idem.

REGVLA XXXIII.

MVtare[b] conſilium actor recuſet ordinarium : quod non pōt reus ſm leges,de hoc C.de iud.apertiſſimi.& C.de iur.omn.iud. l.nemo ſed ſm canones bñ reſeruatur ordinarius 11. q.1.peruenit, de ſo.comp ſi quis ℣ clericum, ſm formam decret.de appel. cum ſpeciali, adhuc remanet differentia quo ad hęc;quia in pdicto caſu actor vnū eligendo 4 reliquum ſola voluntate recuſat, ꝙ non pōt reus; 5 imo neceſſe habet cauſam allegare & corā arbitris probare, ut in prædi. decret. cū ſpeciali. & a principio habet proponi exceptio de ſuſpecto, de hoc plene 3.q.3.offeratur,de re iud.inter monaſteriū. Ex ſuperuenienti aūt cauſa reſeruatur per actorem,& de,ff.deleg.cām quæ, & c.inſinuante. cum ſim. Item reus de maiori excommunicatione excipit contra actorem,ſed non actor contra reum,de iud.intelleximus.de exce. cum inter priorem. Item magis punitur contumacia actoris, quam rei, quod probatur ſup.de do.& contu.cauſam quæ,& ſup.eo.titu. actor, qui,& idem in ſimilibus. Et not. quod ſi reus vult ſe onerare ſuperfluа probatione,mos ei gerendus eſt,vt ff. de prob.l.circa,& facit hæc regula.

MVtare.] Caſus in hac regula pōt poni primo per c.publicato.de elec.in antiq . Vacāte eccleſia Pictauen. canonici illius eccleſiæ ſtatim cōuenerunt in vnum pro electione futuri paſtoris celebrāda:& ordinauerunt, ꝙ ipſi procederēt ad electionē prælati per formam ſcrutinij:& elegerunt duos vel tres ſcrutatores ad recipiendum vota ſingulorū: ſcrutatis votis, & publicato ſcrutinio, aliqui canonici videntes ſe decē ptos ob aliquam cām , voluntrecedere a ſua deliberatione,& volunt mutare cōſilium; Quæritur an poſſint? Certe non:& hoc per rationem huius regulæ:q̄a quis mutare conſilium non pōt in detrimentum alterius. ¶Item poteſt figurari per l.per fundum.ff.de ſer. ruſti. præd. Ponamus ꝙ ſint plures habentes aliquem fundum cōmunem, qui volunt imponere aliquam ſeruitutem in ſuo fundo : certum eſt,ꝙ antēq̄ valeat impoſitio ſeruitutis, requiritur quod omnes conſentiant in impoſitione ſeruitutis. Sed ponamus quod aliqui iſtorum conſenſerunt in impoſitione ſeruitutis : cum poſtea dñs ſperaret habere conſenſum aliorum,primi volunt mutare ſuum conſilium, & alij poſtea conſenſerunt: vtrum poſſint mutare ſuū conſilium in præiudicium fundi dominantis? Dicitur ibi quod non,per rationem iſtius regulæ.

(Prima glo.dicit vnde ſumpta & ponit exempla: & remittit ad regulam ꝙ ſemel & ad caſus ibi exceptos, alium addens.)

b ¶ Mutare.] hæc regula ſumpta eſt ex l. ff. eo.tit. nemo pōt mutare. Pone caſum in electione. 9. q. 2. dileĉtiſſimi.ſup.de elect.publicato , & c.ab eo.lib.6.In eo, qui ſeruitutem ceſſit,qui mutare non pōt,licet nondū ſocii ceſſerint.ff.de ſeruit.ruſti prædin.l.per fundum. ad idē C.de neg.geſt.l.vlt.ff. quorū leg. l 1. §. prodeſt. Illa igitur regula ſup.e.ꝙ ſemel intelligitur ſm iſtā.ſ. qñ ex mutatione voluntatis, vel placiti alteri impedimentum vel detrimentum affertur,ut dixi: & fallit in caſibus ibi no. Item fallit in ſuo hēde abſtinente, vel repadian-

1 Iſtud eſt regulare per l. cū clerici. C. de epi. & cle.glo.in uer. elegat. cum no. ſupra de off. de leg.l. 3. ff. de eo ꝙ cer.lo.vh.

4 Vel delegatum impetrando recuſato ordinariū, tñ & qñque reus imꝑetrat. ℣. de teſcri. certū. & ibi dedi conco. in princ. Io. And.

5 Et ſic eo caſu fallit regula ff. eod. ōis definito.in prin ci.Io. An.

Universidad de Deusto
Biblioteca

xepudiante:qui re adhuc in eodem statu manente adire pōt:vel tempus ad deliberandum petere. C. de repu.

1 Glo. seq. Phil. hære. l. vlt ff de iur. deliber. si quis suus. 1 [Eodē mō rūdetur ad l. ff. de col. bo. non nunquam.] Et facit hęc regula ad ea quæ no. sup. de ele. in causis.

2 Hæc gl. de nouella Io. An. huc translata. a ¶ In alterius, &c.) a contrario 2 vbi alteri non præiudicat, licet mutare. Et sic facit ad qōnem dñi mei, quam scripsi ꝛ. eo. lib. de renun. c. 2. in glo. exquisite. in fi. Io. And.

quis non potest, in alterius a detrimentum.

¶ Idem.

10 GEneri b †per speciem derogatur

REGVLA XXXIIII.

mihi prouidere: vnde papa dedit mihi executorē, qui mandauit, vt ipse cōferret mihi illam ecclesiā: ꝺ ibi ꝙ si eps dispensauerat cum filio antequam veteret litteris meis, ꝙ meus executor non poterit vti sua iurisdictione: & tñ litteræ meæ erant speciales. & priuilegium epi generale, & generi per speciem non derogatur? Rndet glossa, quod ista regula etiam fallit isto casu, qñ virtute generalis potestatis est processum ad dispensationem: ideo si antequam eps dispensasset præsentarem litteras meas & cœpissem illis vti: tunc per meas litteras, quæ sunt speciales, esset derogatum illi priuilegio generali.

[Prima glossa dicit vnde sumpta; & ponit exemplas. Secundo dicit in rescriptis loqui regulam non in priuilegiis, & causam reddit. Tertio signat contrarium, soluit, & remittit, & ponit dictum gl. quod tres casus excipit. Quarto no. duo, & ad fm signat contrarium. & soluit.]

b ¶ Generi.] Hæc regula sumpta est ex l. ff. eo. tit. l. in toto iure. vone casum 93 dist. c. vlt in diacono, qui est minor presbytero nisi in illo speciali c. in quo obtinet vices epi. Itē sup. de off. leg. studuisti, vbi de cī cognoscit delegatus specials, non legatus s gñalis ff. de pœnis sanctio legum, quę nouissime certam pœnam generaliter irrogat his qui legis præceptis nō obtemperant: ad eas species pertinere non vr, quib. specialiter ipsa lege pœna addita est, concor. ff. de leg. 3. l. vxorem. §. codicillis, sup. de rescrip. pastorali. §. 1. & de hoc eo. tit. c. 1. & 25. q. 2. in summa. Hæc regula habet locum in rescriptis, siue primum sit generale, & fm speciale, vt in prędicto. cap. pastoralis, siue primum speciale, & fm generale, vt eod titu. abbatem, siue eodem tempore datum sit generale & speciale ad hoc sup. eo. lib. de rescri. c. pen. rescriptum aūt speciale non tollit priuilegium gñale, vt eod. titu. cū ordinem, qđ est ꝛ. nisi de ipso priuilegio fiat mentio in rescripto, ut ibi volunt quidā huius regulæ dictū extendere ad priuilegia, vt fm speciale deroget primo generali: sed hoc est falsum, quia semper valet primum, siue sit generale, siue speciale, si m secundo non tollatur expresse. de pscri. c. veniens. ꝛ. eo decret. cum suis si. Rō diuersitatis est: quia per primum priuilegium ēt generale consequit qs statim plenū ius; sed p primū rescriptū gñale non cōsequit qs plenā iurisdōnem in speciebus, de quib. rescr. pastoralis, & c. ad hæc, & ideo statim tollitur facilius. Contra. ꝛ. de offi. deleg. ex parte, vbi fm spāles derogat primo gñali: sed ibi si bene intueamur, vtrāque fuerat spāle: & dic ut ibi. 3 [Et vt dixi in ꝓdicta decret. su de rescr super fi. vlt gl.] Notauit igitur Gof. sup. de offi. leg. c. 2. ꝙ hæc regula fallit in trib. casibus. In priuilegijs, vt de rescrip. cum ordinem, & cum gesnus ad vnicam rē refertur, vt in hac decre. ex parte, & cum spāles litteræ non exhibentur re integra, supra de fil. presbyt. ex tua. Nota ex hac regula, quod non tantum valet genus quo ad spēm quantum ipsa spēs, ad idē sup. de appel. c. 2. eo. li. de procurat. qui ad agendum ff. si qs cau. sed & si. §. quæsitum, cum sim. de hoc 23. dist. quamquam, de offi. ordina. si sacerdos. Item nota, quod licet per spēm generi derogetur, ut hic, & sup. eo. lib. de præbend. dudum, tamen species sub genere bene continetur 13. qu̇æstio. 2. non æstimemus, & prædicta decre. dudum. & optime. ff. de leg. 3. hoc legatum. vbi generale verbū, quę vxoris causa parata sūt, singulas continet species. & ff. quæ in frau. cre. l. vlti. Contra. ff. de donat. l. filius familias. vbi dicitur, ꝙ si filio concessum est donare, non potest moris causa donare: nisi id specialiter fuerit ꝓmissum. & sic gñali verbo, donatio, specialis donatio moris causa nō continetur, quę species est, vt Instit. de dona. in prin. & est speciale, ꝙ ibi non tantum valet genus quo ad speciem, quātum species, vt sup. dixi. & potest esse ratio: quia de his nō uidetur actum uel cogitatum. C. quæ res pig. oblig. posl. 1. vel quia quandoque genus, vt proprium attribuitur speciei. ff. de adoptio l. 1.

ADDITIO. Dinus qui materiam huius regulæ, generi, & c satis plene hic notauit, dixit eam amplificari posse in legatis, in substitutionibus, in contractibus, in legum latoribus, & in rescriptis quem vide. Io. And.

PLus semper.] Casus in hoc c. figuratur primo per c. cos erat controuersa, quæ pœnitentia esset imponēda pro certo crimine, de quo in dicto c Aliqui dicebant ꝙ erat imponenda pœnitentia v. annorum, alii vii. alii x. annorum: Vnde Papa approbat opinionem illorum qui dicebant, ꝙ ꝓ illo crimine, debebat imponi pœnitentia quinque annorū: quia illa pœnitentia imponēda plus, continet in se id quod est minus. Itē figuratur per ca. 1. de arbi. eo. li. Tu & ego litigabamus ad amicē: vnde cōpromissimus in tres arbitros, qui cām examinauerunt: & concluso, & renuntiato in causa, ipsi tulerunt diuersas sententias, nec poterant concordare in vna sniam: quia vnus te condemnauit in xl. aureos, alius in xx. quæritur quæ istarum sententia valeat? Rndet ꝙ snia illius qui condemnauit te in minori summa. i. in xx. quia omnes alii vr consensisse in illam summam: & hoc per rationem huius litteræ: quia in maiori summa minor inest.

(Prima glossa dicit vnde sumpta, & ponit exempla, commentat duas alias regulas. Secundo succesiue signat duo contraria, & soluit. Tertio ponit casum exceptum, & exponit, de quo pluri intelligatur regula.

1 bi quidam imponebant pœnitentiam x. annorum, alii arbitrio pronuntiantibus quilibet diuerso numero. ꝛ. eo. lib. de arbi. c. 1. & de arbi. l. diem §. si plures. & facit l. si. v. & ibi canon hanc vltimam sequitur. Item in eo ꝙ plus. Pone casum. 24. q. 1. si quis dederit. ubi dominem vel iumentum, vel uehiculum, hēt & non econtrario. Et est hæc regula ratio quare minus sed non econtrario, ut dixi sup. eo. in obscuris sequimur minimum: quia plus, continet in se. Et concor. ad hanc regulam ꝛ. eo. c. licet. Contra. ꝛ. eo. lib. de sb cū in illis. §. vlt. ubi ꝙ mandatur pro deo videri de beneficio qđ spectabat ad collationem capituli non adiecto cōmuniter vel diuisim, non pōt prouideri de beneficio quod spectabat ad collationem alterius de capitulo. Sol. Illud facit forma mandati, & intentio scribentis, qui alterum solum grauare nō intendebat. Item contra hanc regulam & illam ꝛ. eo. cui licet & sup. eo. lib. de præbend. cui de non sacerdotal. ubi si mandatur alicui prouideri de præbenda integra etiā eo uolente sibi non poterit de dimidia prouideri: uel si mandatur alicui prouideri de præbenda certi ualoris, de pbēda minoris valoris, ēt eo uolēte, prouideri nō poterit. Ibi in

¶ Idem.

REGVLA XXXV.

PLus a † semper in se continet quod est minus.

¶ Idem.

REGVLA XXXVI.

PRo possessore b † haconceditur merum imperium, & denegatur cognitio ciuilium: Nam illæ sunt species distinctæ, vt not. ff. de iur. om. iu. l. imperium. & sic vna concessa nominatim, denegata sit altera. argu. C. de procura. maritus Dyn.

PRo possessore.] Casus in hac regula figuratur multis modis: Primo per c. ecclesia sanctæ Mariæ sup. vt li. pen. in auth. l. ꝙ si dolo. ff. de rei ven. Tu possidebas rem quā asserebā ad me pertinere: non est dubium, ꝙ possum agere contra te rei vendicatione Sed quid, posnamus, ꝙ tu desijsti illam rem possidere dolo tuo, quia data opera scienter ad me fraudādum desijsti illam rē possidere: nunquid possum agere ꝛ te rei uendicatione, & tecum agere si adhuc possideres? Rndetur, ꝙ sic: quia pro possessore hēt qui dolo desiit possidere: iō possum te conuenire vtili rei vendicatione, & in ea uenit restitutio rei si possis rem recuperare a nouo possessore: Si aūt restitutio non sit possibilis, iudex te condemnabit ad æstimationē rei, quæ æstimatio fiet per iusm meum: verumtū si taxauero excessiue, iudex potest restringere taxationem meam ēt post iusm, quia istud iusm, est iusm affectionis. quia iurabo, ꝙ nollem carere illa re pro decem scutis, & non est iusm uerita tis: iō non possum redargui de periurio: sed si esset instrumentum veritatis, iudex non posset amplius restringere illam taxationem vel resecare, vt in auth. posita super l. properandum. C. de iud. Itē pōt casus figurari ꝙ l. sed & si. §. quod ait ff. de petit. hære. possessor pro hærede dolo desiit possidere: certe non poteit conueniri, ac si adhuc possideret: secus si non desiit dolo possidere, sed casu fortuito res periit: & hoc uerum, nisi esset in mora restituendi, ut in fine.

Plus in qualitate nō includitur minus in qualitate.

ADDITIO. Et sic solutur contrarium de l. solemur. ff. de iudi. §. Iatrunculatos ubi †Io. An. q̄rit hic, an statuta recipiāt interpretationē, uel extensionē: uide eum & Dynū de materia regulæ.

(Prima glossa dicit unde sumpta, & ponit exempla. Secundo dicit regulam intelligi non taliter, sed in tātum. Tertio dat simile, subdens de fictione. Quarto notat tria. Primo, hoc casu qūq̄iurari in litē. Secundo, regulam ēt in prælato locum habere, tñ quoad propria. Tertio notat contra regulam: & de probatione remittens dicit illum verum in eo, qui a principio sine dolo possedit.)

b ¶ pro possessore.] Hæc regula sumpta est ex l. ff. eod. tit. l. qui dolo. desierit. & l. parem esse, & l. ad ea §. semper. Pone casum sup vt lit. penden. ecclesia sanctæ Mariæ 2. ff. de rei vendi. ꝙ si dolo. & l. si autem. § sed & is. vbi conuentus rei vendicatione, si dolo desiit possidere, hī pro possessore. Item in conuento petitione hæreditatis ff. de peti. hære. sed & si. §. qđ ait. & §. perinde inquit. Item in cōuento noxali ff. de noxa si bonæfi dei. ff si ex noxa. cau. agat. l. 2. §. 1. Idē in conuento ꝙ vi aut clam. ff. ꝙ vi aut clam. l. semper. §. antepen. & idem in similibus. Hæc autē regula vera est quo ad hoc, vt in tm teneatur qui dolo desiit possidere, in quantum possidens, non tñ tenetur taliter, nam contra possidentem datur directa, hic autem datur vtilis, vt ff. de noxalib. l. electio §. ultimo. [Et quia istæ non differunt. in substantia. ff. de nego. gest. actio. ideo effectualiter habetur pro possessore. Dynus. & vide quod not in

Spec.

Universidad de Deusto
Biblioteca

specu.de interro.§.1.versi. quid ergo si legi. Quid sit dolus dixi supra eo tit.scienti. Et est si ad hanc regulã supra de dolo & contu.contingit . vbi ille, qui cauꝫ rei seruandæ non potest adipisci possessionem ob dolũ vel potentiã rei, elapso anno efficitur verus possessor, ac si possedisset corporaliter.ad idem ff. de dolo & eleganter §.si dolo . Et not.hic de fictione : quia ius fingit eum prouidere, qui nõ possidet in veritate . & Imperator : Consentaneum nobis est, vbi nulla stipulatio fuit interposita, intelligi eã adhibitam.C.de rei vxor. act. circa prin.ad idem ff.de adopt si arrogatur. 16.q.3.si sacerdotes.de transla.inter corporalia . & facit quod dixi supra eo.sine possessione . Dicit tamen lex,ꝙ per fictionem iuris veritas non confunditur nec deletur. C.de iure dot.in rebus.Et not.ꝙ contra eum,qui dolo desiit possidere & fecit vt non haberet possibilitatem dandi,iuratur in litem ad æstimationem rei: & ibi prędicit iuramentum , & sequitur iudicis taxatio , & est speciale,quia illud iusm est de effectu,non de veritate quod dicit plene not. in ff.de in lit. iurã. videmus. §.iurare.Itẽ not.ꝙ hæc regula locum habet in priuato & ẽt in pãto quo ad bona propria. Si autem ecclesia desinat possidere dolo prælati,non hẽt locũ in ecclesia iste rigor:quia delictum personæ , &c.vt j.eo.delictũ.

1 Ibi dicit Bern. ꝙ si lit.pen.ecclesia 1.in vlt.glo.Itẽ not. ꝙ regula dicit,do- posse desideat re litis ꝙ indicatur,desiit possidere,absoluitur ,sup.de exce.ad- test. præsu mitur dolo desiis- se: nisi ꝙ- riũ ,pber. Dyn. plus dicit hic ſidem si post libel lum recepti:uel si denuntiauerat sibi actor se daturum libellum: alle. ff. ex qui. cau.i pos.ea.l.2. & qđ no. eo. Ful.§. quid sit la titate. all. ẽt l.si fundũ. C. de rei uen. & de eden.l. quidã. §. nihil.Ioã. And.

cũ suis concor. & hoc not.Ber.secundum Lauren.§.vt lo : quia si sine dolo rꝑ quo mota est lis , uel quo res rꝑ litis ꝙ indicatur,desiit possidere, absoluitur ,sup.de exce.ad- uersario.1.ff.de rei uen.sinautem.circa prin.Sed si item rum incipiat possidere,& iterum agatur contra eum, non obstat exceptio rei iudicatæ, vbi dr,Si agẽs dicat reum dolo desiisse possidere:reus autem dicat, quòd desiit sine dolo:quis hẽat probare, quæri solet:de quo dic, vt not per Ber.in prædi. decre. de excep.aduersario.& quod supra dixi, ꝙ qui sine dolo possedit.Si aũt a principio dolo se possedit, puta, per vsuras , furtum vel rapinam, vel simili modo: etiam si sine dolo possidere desiit :puta naturali interemptione , vel casu vel furto, vel violentia:nihilominus tenetur. j. de vsu. cũ tu, de rap.super eo.& C.de fur.subtracto.ff. de vi & vi arma l.1.§.rectissime.& facit qđ dixi supra eo.mora.

2 Hęc glos fulaex no nella I.A. huc est translata.

a ¶ Habetur.] quo 2 ad sui damnum, non quo ad cõmodum: vnde possessori cauetur, non ei qui dolo desiit.ff.de rei uen.l.hæc si res.& l.is qui dolo . Ioan. Andreæ .

V Tile non debet.] Casus primo figuratur per l.sancimus.C.de dona . licet quilibet sit moderator rei suæ,tamen iura uolunt,ut quis non possit facere donationem vltra summam centum aureorum, absq; insinuatione,& donando immense,ius præsumit,ꝙ ibi sit aliqua circumuentio:ideo iura uolunt , ut antequam fiat talis donatio, ꝙ denũtietur iudici . Sed ponamus ꝙ donaui alicui summam mille aureorum : utrũ ista donatio annihiletur in totũ, uel ualeat in summa centum aureorum quam possum donare ? Rñdetur quòd ualet talis donatio usque ad summam legitimam,sed ultra non ualet : & hoc per rationem huius litteræ: quia utile non dẽt uitiari per inutile : ꝙ uerũ est , qñ utile separabile est ab inutile. Itẽ potest casus figurari per c.si quos 1.q.1. Dicitur ibi,ꝙ eps uel alius prælatus ecclesiæ , seruum ecclesiæ bene meritum pot manumittere:licet manumissio sit alienatio: & prælatus ecclesiæ non possit alienare res ecclesiæ,maxime mancipia . Sed ponamus ꝙ prælatus ecclesię alicui seruo bene merito dedit libertatẽ , & vltra dedit sibi aliquã possessionem ecclesiæ:certũ est , ꝙ donatio illius possessionis ecclesię non ualet:sed utrum propter adiectionẽ istius donationis inutilis uitietur manumissio? Rñdet ꝙ non & hoc per rationem huius litteręꝫ : quia vtile non debet per inutile, vitiari : quia manumissio erat vtilis: ideo non potest vitiari per adiectionem donationis rerum ecclesiasticarum, quæ est inutilis.

[Prima glossa ponit exẽpla:Secundo vltra tria exempla alleg.ad hanc partem Brocar. xxii.iura, s.ix. can. iiij.decre.& ix.ll.ad partem contrarium allegat tres can. 3.de creta. & 4. lib. ponit solu Barth. Brixiendemum plenius soluit respondens ad cõtraria.]

REGVLA XXXVII.

V Tile [b] † non debet per inutile uitiari.

b ¶ Vtile non debet .) Pone casum 12.quæst.2.si quos de seruis . vbi eps manumisit seruum bene meritum, cui dedit vltra x. sed illud amplius tantum reuocabitur supra de præben.dilectus.vbi confirmatur factum legati in vno capitulo & non in alio.C.de dona.sanctimus.vbi tenet donatio pro parte, & pro parte non tenet.[Dynus ponit exemplum per l.si duobus.§.hæres ff.de leg 1.vbi debetur legatum ad quod præstandum dãnatus est hæres & non hæres.] Et no.ꝙ hoc est Brocardicum:& pro hac parte faciunt iura supra inducta ad idem 37.dist.turbat.& ca.si quid veri. 1.q.1.nonne Sodomitæ & c.dominus declarauit.12.q.5.quia.17.q. 4.quæstio.22.q.4.inter cætera. 23.q.4.qđ.crgo de confe.dist.4.si non sanctificatur.supra de arbi.cum tempore.de dona. Apostolicæ.& quod ibi not.de testi.Raynutius.& c.Raynaldus.Institt. de inuti. stipu. §.quod iuss vbi stipulator mihi & alij,tenet stipulatio pro dimidia pro alia dimidia non ff.de vsu. vsuras.vbi illicitæ vsuræ etiam mistę sorti non vitiant sortem & eo.tit.placuit. vbi stipulatus vsuras vltra modum licitum , vel vsuras vsurarũ,licitas tantũ petit , licet non vltra.& ff. de iud.eo.l.sue generalis. vbi si generalis procurator, vel specialis dotis dãdæ cã constitutus, amplius quam fuerint mulieris faeultates promiserit: non ualet ipso iure promissio in superfluo: sed usque ad licitum modum bene.& C.de transact. si ex falsis.ubi transactio tenet pro parte,& pro parte non.C.de usur. cum alle gas.C.si cer.peta.si pro mutua . ubi pœnæ promissi renet usque ad legitimam quantitatem usurarum,& nõ ultra.& C.de secun.nup. hac edictali. §. si uero.ubi si ultra statutum modum relinquitur uitrico uel nouer cæ,id quod plus est solummodo reuocatur.C.de libe. præter.uel exhære.auth.ex causa.ubi dicitur ex cã præteritionis,uel exhæredationis irritũ est testamentum, quantum ad institutionem:cætera namque firma permanent: 3 per quæ & similia probatur utile per inutile non uitiari .Econtra quod utile uitietur per inutile probatur 9.dist.si ad sacra.23.dist.c.quorundam 3 q. pura.supra de offi.deleg.cum super. & c.super quæstio num .§.si uero.de re iud.ad probandum . ff. de aqua quotidia.& æstiua.l.1.§.item quæritur ff.de arbi.l.2. dius.alias incipit,parui refert . ubi compromissum in seruum & liberum factum non tenet ff.de transactio. eum hi.§.prætor ,ubi requiritur totum utiliter gestũ. & Insti quib.mod-tol.obligat.§. prætera.ubi prior ilꝓ utilis uitiatur prætextu sequẽtis nouationis licet fit inutilis. Solu.dixit Bartho. Brixien. & hoc no.3.q. 9 pura.quòd utile per inutile uitiatur , ubi in iure id inuenitur expressum:alias non . Vel dic plenius,quod regulariter 4 utile non uitiat ꝓ inutile,ut hic patet:qui des enim ꝙ hæc pars probandi, scilicet negatiua, hic ponitur pro regula . Habemus igitur stare regulæ,nisi specialitatis ratio, uel casus specialis cõtra regulã appareat,ut dixi supra in rubrica . Est autem contra hãc regulam casualiter inuenire utile uitiari per inutile, ut in contrariis.Et est specialitatis rõ,quia utile & inutile sunt inseparabilia, 5 ut uides in c. quorundam.in decre.cum super.& in l.Pedius.& in decre. super quæstionum & in decreta. ad probandum. in l Pedius.& in omnibus contrariis probatur optime hæc solutio. ff.de aqua quotidia.& æstiua.l.1.§. Trebatius. & ſitẽ quęritur.

quæritur.dicitur enim in §.Trebatius.ꝙ si habeo seruitutem ducendi ad aquam certũ numerum pecorum,si plus ducam,superflua poterit dns remouere,& in § itẽ q̃ritur.dr,ꝙ si hab eo seruitutem ducendi certam aquã per fundum tuum , & ego aliam aquam illi misceo, quod a toto potero prohiberi . Ratio ergo diuersitatis est : qa pecora separabilia sũt, aqua missa in separabi lis,ideo in primo prohibeor solum a superfluo, in secundo a toto.Item probatur opti me.ff.de ædilit.edict.l.plerumque.& l.ediles.§.cum autem.& § seq.vbi si difficilis est separatio , redhibito vno,redhibetur & reliquum.ad idem.ff.de leg.1. plane. in princ. ff. de verborum oblig. l.1.§. sed si mihi. & l. quæ extrinsecus.cum similibus . Colligitur solu. ff.de vsur.l.pecuniæ.1.respon.in vlt. gl. & Arg.contra ff.de dona. inter uirum & uxo.si sponsus.§.2. Sed illud speciale donationum fauore.Item contra prædicta.ff. communia prædi.l.proprium solum. ubi si uendo proprũ solum, ita ut mihi & uicino seruiat : mihi soli & non uicino seruitus acquiritur.& ff.quod cum fal.tu.l.1.§. sed Pomponius. ubi si uerus tutor auctoritatem præstitit cum falso tutore,tenet ipsius ueri tutoris auctoritas. Et ideo subdistinxerunt quidam si utile & inutile sunt inseparabilia, & uitium est in re:tunc vitiatur, ut supra dictum est . Si autem uitium est in persona adiecta,tunc non uitiatur, & sic intelligantur hæc cõtraria.Sed hæc solutio reprobari uidetur per prædi.de creta.de offic.deleg.cum super.& ideo posset responderi ad prædict.l.quod cum fal.tut.ff. vt ibi no. Bernard. Vel posset dici ꝙ in illa l. uerus tutor & saisus auctoritatem non simul,sed separatim ꝓstiterunt, & ideo cũ actus commiscui non fuerint, vtile non habet per inutile separari.Ad l.proprium. ff. communia prædi.bene fateor ꝙ seruitus est res indiuisibilis: sed ibi uendens, seruitutem integram sibi,& intehram uicino acquirere uoluit 1. Seruitus autem uicini bene est separabilis a seruitute uendentis,& ideo altera utilis per alteram inutilem non vitiatur.Ad leges autem superius allegatas.ff.de arbi.l.Pedius.& ff. de trãsactio,rum hi.§.si prętor,dico quòd ibi non erant duo quorum alter ũ vtile per alterum inutile,sed vnum solum,s.transactio sufficiat ad alimentis in secundo casu inualida,quia nõ quærat prętor de omnibus quæ mãdat orator. in primo casu vnum fuerat compromissum,& non duo.Sed ad hoc vltimum est melior prima solutio. Videtur tamẽ fallere predicta solutio in casu. ff. de fideiusso. l.Græce.§.illud. vbi dicitur, quòd si fideiussor obligatus est in duriorem causam quam principalis,omnimodo nõ obligatur,sed secundum opinionem illam,quę exponit omnimodo non obligatur,in eo.s.quod excedit,nõ contradicit.

E Ex eo non debet.] Casus figuratur per l.papinianus §. memini.ff.de inoffi.testa. pater meus instituit tamen ingredem suum, quòd me filiũ suum exhęredaret,tamen per suum testamẽtum legauit mihi aliquam rem:puta pratum, vineam vel domum : hæres scripsit post mortem patris adiuit hæreditatem;hęre dit.te adita conueni hæredem scriptum querela inofficiosi testamenti;succubui in querela;quia hæres probauit quod commiserim ingratitudinem erga patrẽ meum: volo postea capere legatum mihi relictum in testamento; Respondet quod non possum; quia non debeo habere legatum ex testamento quod nisus fui impugnare.

[Prima glossa ponit exempla; Secundo dicit tria debere concurrere,scil.cet quòd persueneret,ꝙ non ratione officii id faciat, & quod idem sit capitulum. Tertio inducit concor. & simile . Quarto conuertit regulam.)

a ¶ Ex eo non debet.] pone casum in eo qui dicit decretales epistolas nõ esse auth. quia nullam debet pro se allegare.29.dist.si Romanorum. ad idem 8.dist. quo iure.Item pone in eo q impugnat compositionem, q ex ea beneficium non consequitur. sup. de censi. cum olim . Item in eo qui impugnat testamẽtũ , dicens illud inofficiosum:qui si id improbe dixit & succubuit 2. quicquid ex testamen 10 capiebat , perdit ff. de inoffi testam.Papinianus. §. meminisse. quod nisus extitit impugnare.

¶ Idem.

REGVLA XXXVIII.

E X eo nõ [a] debet quis fructum consequi ,

ad idem 13.q.2.quã præposterum. sup. de testi.pscriptis. C.de iis,quib. ut indig.l.alia causa est.Et dicit lex:absurdum est quem redire ad id ꝙ semel renuntiãdũ putauit.C.de re.credi.si qs iusiurandũ.Et facit ad hãc regulam.sup.eo ꝙ semel;& ꝙ ibi dixi.Et quod hic dicit: nisus extitit.dic cũ effectu , saltem ꝙtum in eo fuit: qa pseuerauit:Si aũt simpliciter ,ptestarrtur,secus esset,vt intelligit Ber.prædict. decre.de testi.pscriptis. Idem si inciperet agere vel excipere,& desisteret ante sniam 3, ut ꝓbant ꝓdictæ leges.§.meminisse. & l.alia cã est. & hoc no.Ber.in ꝓdicta decret.de cẽsi.cum olim. (Et hic Io.Mo. allegat uerba intelligenda cum effectu.de cleric.non resid.relatum. hæc allegatio non uidet bona: quia effectum non habuit q̃ succubuit , sed intellexit effectum ex pseuerãtia.) Et qđ dicit hæc regula,verum intelligo nisi forte necessitate officii habuerit impugnare 4: nam tunc ,ꝓrio nomine fructum consequi posset;hoc ,ꝓbatur 3.q 7.§.tria. & cap. infames versi.si contra patrem pupilli. ff de postu.l.ult.ff de iud.Iulianus ait & melius.C.de admini.tuto.uel curat.cũ quædam.ubi filius prætextus a matre,tutor uel curator in stituti hæredis hæreditatem adeundo nomine pupilli sibi non præiudicat.ad hoc sup.eod.lib.de elect.c.pe.§. porro.Item licet quis impugnet sententiam in uno c. Raynaldus.& facit quod dixi sup.regula prox.Et con cor.ad hanc regulam 1.q.7.c.1 & 96.dist. si Imper.de postul.c.vlt.Et simile est quod dr. Frustra legis implorat auxiliũ, &c. de vsu.quia frustra. Item not ꝙ sicut non debet quis consequi fructum ex eo quod impugnat,vt hic:ita econuerso non debet quis impugnare id ex quo fructum consequitur.19.distinct.ca.1.3.q.3.si quis testibus.3 q 8. cuius in agendo. de censi cum olim.in fi.an hoc de transa.ex litteris. & apte,ff.de iur. dot.l.cum in fundo.ver. & si quidem. ff.solu.matr.sed & si ideo.Et hoc sane intelligas secundum ea, quæ dicta sunt supra in alio casu

C Vm quid.] Casus in hac regula figuratur multis modis.Primo,per c.denique.3.dist.hoc modo, statutum fuerat ante illud c.denique.ꝙ omnes Christi fideles ieiunarent diebus quadragesimæ, & sic abstinerent ab esu carnium:Ex qua constitutione insurgebat dubium, vtrum diebus quadragesimę esset licitum uti ouis, caseo, lacte,& aliis lacticiniis;decidit ur in illo c. quod non, quia cum prohibitus sit esus carnium,uidẽtur prohibita quæ trahunt originem semẽtinam a carne,nam cum quid prohibentur,prohibenrur omnia q̃ sequuntur ex illo .

¶ Item põt poni casus per c. eos 81.dist.sic : ponamus qđ aliquis in pœnam sui delicti fuit suspensus ab officio,utrum in consequentiam uideatur ẽt suspensus a beneficio? Rñdetur quod sic, quia propter officiũ datur beneficium.Et cum quid prohibetur,prohibentur omnia quæ sequuntur ex illo .

¶ Item figuratur casus per c.papaoralis.de app.in antiq. Alicui propter contumaciam suam vel delictum suũ est prohibita cõmunio Ecclesiæ , in qua est stipendiatus, vtrum videantur sibi prohibita stipendia ordinaria illius ecclesiæ? Respondeo quòd sic, per rationem huius regulæ .

[Glo.seq ponit exempla.)

2 Hoc dr: qa si obtinuisset, certũ cẽt ex illo legata non deberi, ut l.i. statim alleg.§.si ex causa. & l.Titia. Io.And.

3 Et sic ẽt rndet ad l.post le. ff. d iis q. vt indi.

4 Vel dic ꝙ aliud ẽ dicere, testamentũ falsum,aliud inofficiosum; qa ſic pdũtur legata.si ãr dicã minꝰ solẽne, legata nõ ꝓ dunt.Dy. Ioã.An.c. si de iure iur.§. eitẽ re,ꝓbans, & tñ succũbens, vtitur remediis sui aduersarii.exẽplũ,ex positione negata non adiuuaris;dixi j. e de ꝓfes. c.1. tñ per probationes positionis negatæ bñ adiuuaris,ut docet Phil.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶Cum quid.Ipone casum in prohtbito a carnibus, qui prohibitus intelligitur ab omnibus quæ trahunt sementinam originem.4 dist.denique.Et prohibita cõ cupiscentia per legem,prohibita intelliguntur omnia mala quę sequuntur ex illa. de consti. nam concupiscentiam. Item prohibita alienatione, prohibita intelliguntur vẽditio, donatio, manumissio, &c. C. de reb. alie. non alie. l. ult ad idem de rebus eccle.non alie. c.nulli. Item prohibito officio & beneficiũ. 82. di.cos. Itẽ & furto ꝓhibito, prohibetur oĩs rei aliena illicita vsurpatio: & prohibita mẽchia, oĩs illicitus concubitus prohibetur. 14.quæ.5.pœnale. 32.q.3 meretrices. Et cui prohibetur ecclesiæ communio, & eius stipendia prohibita intelliguntur.de appella.pastoralis.in fin ad idem. ff.de ser. expor.l.cui pacto.Et concor.ad hanc regulam inf.eod. accessorium.

quid a prohibetur, prohibentur omnia, quę sequuntur ex illo.

¶Idem.

REGVLA XL.

PLuralis locutio, b duo

ADDITIO. Est regula huic similis: Aliquo prohibito, omne id prohibetur, per quod peruenitur ad illud. & hæc loquitur de consequentia prohibitionis mediorũ, per quæ peruenitur ad extremum. Ista uero loquitur de consequentia prohibitionis extremorum, quæ procedunt ex primo prohibito. Et in hoc simili pone exemplum. ff. de sponsa. l.oratio. & ibi concor. Ioan. And.

1 Facit hæc reg. ꝙ ꝑ duos testes reprobetur ffir.l opt. C. de ℨ. & 2mi. ſtip. ꝓhil. citat c. 3. loco. de testi. hic d, ꝓb. vid doct. l. ĩ exercẽ dis. C. de fide instr.

Pluralis locutio 1.]Casus in hac regula potest figurari per c.hoc quoque de consecra.dist.1. iure cautum repetitur, quod cum sacerdos Missam celebrat, de honestate debent esse plures audientes, ut illa uerba, Dñs vobiscum: possunt verificari: Sed quæritur quot debent esse ꝑsentes? Rñdetur ꝙ sufficit ꝙ sint duo: qa pluralis locutio, duorum numero est contenta.

b ¶ Item potest casus figurari per c. is cui.§.1. de ꝓben. sup.eo.li. Papa dispensauit mecum, ut possem obtinere plura beneficia, aliter non declarãdo: Quæritur quot beneficia potero obtinere virtute dispẽsationis? ibi dicitur ꝙ virtute illius dispẽsationis potero solũ obtinere duo beneficia: quia cum dispensatio sit odiosa, est restringenda: & in odiosis sufficit ꝙ verba possint verificari, & illa uerba uerificabũtur in duobus beneficiis: quia pluralis locutio, duorum numero est contenta.

¶ Item põt casus figurari per l.libertas.§ post annos.ff. de manumiss.test. Aliꝙs Titius veniẽs ad mortem suã condidit testamentum, & in testamento suo cuidam seruo legauit libertatem post annos: quæritur post quot annos seruus consequatur libertatem? Respondetur post duos annos, quia uerbum, annos, uerificatur in duobus per rationem huius regulæ.

[prima gl. ponit exempla. Secũdo opponit de una. l. & dupliciter soluit. Tertio dicit in testib. regulã procedere, uel numerus non ad icitur, opponens 16 casus, ubi plures quam duo requiruntur. Quarto dicit regulã in pronominibus locum non habere.]

b ¶ Pluralis locutio.]Pone casum de consecr. dist prima, hoc quoque.ibi, Dominus vobiscum, duos numero comprehendit. Item sup.eo.lib.de præben.is cui §.1. ubi beneficiorum nomine duo tm beneficia continentur. Item per l.ff.de manumiss. test.l.libertas. §. post annos nam si legetur libertas seruo post annos, de duob. intelligitur. Item si promittitur uel legatur post dies, de duob. intelligitur. ff.de verb sig.l.inter illam. §.ita datam. Item p l.ff.de testi. ubi numerus, ubi sunt hæc verba, & 4.quæst.3. ubi numerus. Contra ff.de opt. leg. l.1. vbi dicitur, quod si alicui legata est seruorũ optio, tres eliget. Solu. spãle est in fauorem ultimæ voluntatis, ut ibi potius sequamur quoddam medium, quam minimum, quia ad minus de duobus intellexit, ex quo dicit in plurali, & forte de pluribus: sequamur ergo quoddam mediũ, & sic optet tres. Vel dic, vt ibi no. quod ibi legatus fuerat equus vel seruus, quę serui testato ris elegerint: quos seruos legatarius optare debeat? tunc optabit tres seruos qui eligent sibi equum vel seruum legatum: & ideo tres, quia duo de facili discordarent.8.quæst. 1.nec nouum.§.de arbit.c.1. ff.de arb. item si vnus. §. principaliter. Et quod hic dicit, ꝙ pluralis locutio est contenta duorum numero, verum est regulariter, & ubi eodem uel alio iure non adiicitur numerus, ut in prædicta l.ubi numerus, canonizata.4.q.3.c.vbi numerus. In causis igitur & instrumentis regulariter duo testes sufficiunt: interdum tamen vnus sufficit, vbi.5.nulli fit præiudicium, de consec.distin.4. placuit. & multi sunt casus in quibus requiruntur tres ad minus: Facit 2 Inst. Cod. mo in depositione pecuniæ. in Auth. de fide instru.§ si quis igitur coll.8. Item quando imperitus litteratum ꝙhat in scriptis. C.si cer.pe.l.vlt.2. In instrumẽto dequo fit comparatio. C. de fide instr.l.pe. Quando pater legitimat filium naturalem in instrumento publico. in Authen. vt liceat matri & auiæ.§.ad hæc.col.8. Quando mulier fatetur se pro interecessione aliquid recepisse. C. ad Vell. antiquæ. Quando quis vult infirmare testamentum, quod facit post transcursum decennij. C. de test. sancimus. In inuentario. C. ad leg. Fal. Auth. sed cum testator. In priuata scriptura, ut fidem faciat. C. ꝙ po. in pig. ha. l. scripturas. Item quinque requiruntur dum contractus excedit libram auri in ciuitate. C. si cer. pet. Auth. sed nouo. & in codicillis. & donatione causa mortis similiter quinque. C. de don. cau. mor. l. vlt. Item in testamentis, communiter septem in testamẽ caeci, octo C. qui test. fa. posl. hæc cõsultissima. alli quãdo quinque, vt in testo rustici, vt in municipiis & villis, vbi est hominum raritas. C. de testi. l. fi. Aliquãdo sufficiũt duo vel tres, vt in testõ facto inter filios & nepotes. C. de testi. hac cõsultissima. Item interdum requirũtur xv. testes. C. de prox sac. scri. l. vna. Interdum plures. 2. q. 4. prẽsul. & c. seq. Vide plenius de his in Spe. de testa. de numero. Et not. ꝙd quod hic dicitur Papa de plurali locutione, non habet locum in pronominibus, vt nos, uos, uester, & c. nam unus platus scribitur & quibus, vt nos, uos, uester, & c. nam unus platus scribitur & ei scribitur in plurali, & papa semper de scribit sic. de cri. fal quam graui.

REGVLA XLI.

IMPVTA-

rum numero est contenta.

¶Idem.

tri a non debet ei per quem non stat, si non faciat quod per eum fuerat faciendum.

IMputari non debet. 1]Casus figuratur p c. cum sit Romana de appe. in antiq. Certũ est ꝙ appellãs debet appellationem suam prosequi infra annum: cui nõ impellationem ꝓsecutus inf. annum, & si non fuerit appellationem ꝓsecutus inf. annum, appellatio fit deserta: Sed ponamus ꝙ non steterit ꝓ appellatem quo minus prosequeretur suam appellationem: utrum appellatio sua efficiatur deserta, uel debeat fieri dari altius annus? Respondetur ꝙ ex quo fecit diligentiam sibi possib lem, debet sibi dari altius annus, & in secundo anno fuerit impeditus, licet de mero iure sua appellatio sit deserta, tamen per beneficium restitutionis consequetur aliud tempus ad prosequendum suam appellationem.

¶ Item potest casus figurari per c. cõmissa. §.1. ff. de elect. Certũ est de iure, ꝙ promotus ad ecclesiam patrochialem debet promoueri infra annum ad sacerdotium, & si nõ fuerit promotus ad sacerdotium intra il tium, & si nõ fuerit promotus ad sacerdotium intra il quod tẽpus, uacat ecclesia, & poterit ordinarius ecclesiam, ut uacante alteri conferre: Sed ponamus ꝙ non fuerit ꝓmotus, sed ob defectum diẽ. essãt qa est falsus uel absens, non potuit ꝓmoueri ad sacerdotium. Respondutrum elapso anno sit priuatus sua ecclesia? Respondetur quod non: quia ex quo per ipsum non stetit, non potest debet sibi imputari. Glo. tamen dat consilium, quod quando non fiat per ipsum, debet intra illud tempus facere.

facere protestationẽ qualiter non stat per eũ: & de hac protestatione habere actum siue instrumentum: tamẽ hoc non est de necessitate: sed glo. dat illud cõsilium.

[prima glossa ponit exempla. Secundo ꝙparat impossibilitatẽ a principio, & ex post facto prouenientẽ, dicẽs illũ adhuc obligatum, cui signat ꝗtum, & remittit, alegans duas concor. Tertio quærit, allegat pro & contra: & soluit respõdens ad contraria.]

a ¶ Imputari non debet. 1]Pone casum in eo qui debet appellationem prosequi infra annum: cui nõ imputatur si per eum non stetit. 2.q. 6. anteriorum. In eo qui debet promoueri ad sacerdotium infra annũ: cui non currit annus ipsi si iusto impedimento detentus promoueri non potuit. sup. eo. li. de elect. commissa. §. 1. In eo qui rem emit sub pacto legis commissoriæ, scilicet quod infra terminũ ꝗ pretium solutum non esset res foret inempta: & emptor in termino soluere volẽs si non habuit cui solueret, sibi non imputatur. ff. de lege commisso. l. lege commissoria. in fine. Alias incipit, si fundus lege commissoria. ad idem 44. dist. Ephesius. sup. de eo qui mit. in possess. 2. vbi de hoc. & facit. C. de condi. infer l. vlt. Et no. quòd dicit, per quem non stat: quia non sufficit velle, nisi ad opus procedat quãtum in eo est. sup. de eo qui mit. in possess. ca. 1. Impossibilitas ergo facti sicut a principio annullat obligationẽ supra eo. nemo potest: ita ex & post facto elidit, vt hic. Si tamen tenetur quis aliquid facere infra certum tẽpus, nec per eum stetit, licet non imputetur, tamẽ post b ¶ Celsus. Contra 5. de spon. sicut ff. de leg. 3. l. ea pus tenetur de do. & contuma. cũ dilecti. ff. de arbit. de impotentia protestetur. 3 quæst. 6. post appellationem. de hoc de appel. ca. vlti. & C. de iure emphy. l. 2. in fine. cum suis concord. Ad id quod dixi, ꝙ post tempus tenetur contra 5. de spon. sicut ff. de leg. 3. l. ea vt dixi sup. eo. nemo potest. Et concor. ad hanc regulã de elect. ca. vlt. vbi tempus datum ad eligendum non currit ei qui non põt eligere, nisi ex quo in mora fuit petendi licentiam. ad idem de concess. præben. quia diuersitatẽ. Quid dices 2 de eo qui sua culpa incidit in casum, ꝙ quem postea facere non potuit quod per eum fuerat faciendũ: Videtur primo quòd sibi sit imputandum: quia regulariter quis de casu tenetur qui sequitur culpam. 50. distin. sæpe, & cap. studeat. de ꝛta tis & qualit. ca. 1. & quod ibi no. & facit 86. distin. non sanct. cau. l. si mulier. vbi metus illum non excusat, qui sua culpa incidit in metum. In contrarium videtur ꝙ prædicta iura, de elect. ca. vlt. de concess. præben. quia diuersitatem. arg. de pig. significante. ibi, in captione, &c. de sponsa. veniens 2. Sed casus est specialis. Et dicit lex, ꝙ qui iniuriose vel libidinis cã inimici, vel mulieres fuerit ostã, si fures non ab eo inducti postea res aportent, non tenetur furti. ff. de fur. l. verum, & l. qui iniuriæ in prin. præterea deportatus, si non potuerit ꝓ curatorem dimittere, bene restituitur: & tamen culpa sua absens erat. ff. de mino. l. Papinianus. Item debitor propter inopiam excusatur cedendo bonis, etiam si sua culpa in illam inciderit. de solut. Odoardus ff. de dolo. nam his. Satis videtur dici posse, quòd imputandum sit illi propter iura primo inducta. Hinc etiã dicitur. ff. qui satisd. co. l. ũ fideiussor. vbi dicitur, ꝙ si reus non potest satisdationem dare vbi conuenitur, & in eius loco eiusdẽ prouinciæ dare velit, si satisdatio necessaria erat, audiendus est, si voluntaria nõ; quia ipse sibi necessitatem imposuit. ad idem. ff. si quis cau. l. 2. §. si quis tamen, vbi dicitur quòd qui in iudicio comparere debebat, si quid est, quod ei imputetur, tempestatẽ vel vim fluminis prętendere non poterit. ad hoc de elec. cum in veteri. Ad iura in contrarium inducta respondeo & dico, quòd decret. vlt. de ele. & decre. de concessio. præbend. quia diuersitatem. loquuntur de quadam pœna canonis prodita solum ℨ negligentes: vnde ibi culpa siue negligentia non punitur. hoc satis ꝓbat ipsa decret. quia. Vel dic, ꝙ si ex culpa imponitur aliqua pœna. vt suspẽsio, ut in ꝓdicta decret. qa, vel deportatio, ut in l. ꝓ apinianus, tunc culpa illa ulterius puniri non dẽt. ad hoc 13. q. 2. c. vlt. de iudi. at si clerici, aliàs. n. sequeretur quod suspensio idẽ esset qđ priuatio, & deportatio, idem quod bonorum ademptio: qđ esse non dẽt. [Vide quod dixi in prædicta decret. quia, super glo. sic patet, &c. quod dicam post Dyn. ℨ. eo. quod ob gratiam.] Ad decret. significante, dico, ꝙ forte sine culpa sua erat in captione, & ibi ẽt est alia ratio: s. quod primo pecuniam miserat per eum quẽ fidelem nuncium credebat. Ad prædict. l. verum, & l. qui iniuriæ, dico quod verum est, quod non tenetur furti: tñ conuentus de iniuria tenetur emendare damna per illos fures illata: quia qui occasionem damni, & c. de iniuri. & dam. dato. c. vlt. Ad hoc quod dicitur de inope, dico quòd impossibilitas casus hoc inducit.

REGVLA XLII.

ACCESSO-

¶ Idem.

deportatio, ut in l. ꝓ apinianus, tunc culpa illa ulterius puniri non dẽt. ad hoc 13. q. 2. c. vlt. de iudi. at si clerici, aliàs. n. sequeretur quod suspensio idẽ esset qđ priuatio, & deportatio, idem quod bonorum ademptio: qđ esse non dẽt. [Vide quod dixi in prædicta decret. quia, super glo. sic patet, &c. quod dicam post Dyn. ℨ. eo. quod ob gratiam.] Ad decret. significante, dico, ꝙ forte sine culpa sua erat in captione, & ibi ẽt est alia ratio: s. quod primo pecuniam miserat per eum quẽ fidelem nuncium credebat. Ad prædict. l. verum, & l. qui iniuriæ, dico quod verum est, quod non tenetur furti: tñ conuentus de iniuria tenetur emendare damna per illos fures illata: quia qui occasionem damni, & c. de iniuri. & dam. dato. c. vlt. Ad hoc quod dicitur de inope, dico quòd impossibilitas casus hoc inducit.

ACessorium. 3]Casus figuratur per c. de prudentia. sup. de dote post diuor. resti. in anti. Sed pro intellectu huius casus, est primo præsupponendum, ꝙ dos est accessoria ad matrimonium: quia non est dos sine matrimonio, licet posset esse matrimonium sine dote. Ponamus ergo ꝙ ego contraxi matrimonium cũ aliqua Berta in casu prohibito: quia ipsa erat mihi affinis, & istud ignorabamus: ipsa dedit mihi centum aureos in dotem: postea mulier fuit certiorata de impedimento, vnde accessit ad papam & impetrauit iudices delegatos ad cognoscendũ de isto impedimento affinitatis: istis iudicibus delegatis mandauit Papa, ut si eis conster de impedimento, separent matrimonium, non autem mandauit Papa, vt compellerent me ad restituendum sibi dotem, mulier in suo libello petiit separationem matrimonii & restitutionem dotis: Ego excipiendo proposui, ꝙ super restitutione dotis iudices delegati non possunt se impedire, cum rescripta delegatoria sint stricti iuris, & non extendantur ad alias res nõ expressas in scripto: Mulier replicabat ꝙ ipsi iudices poterant etiam cognoscere de dote: qa dos uenit accessorie ad matrimonium, & commissa causa super matrimonio videtur data commissio super dote: Dicitur ibi quod delegati poterunt se intromittere de matrimonio & de dote: quia dos uenit accessorie ad matrimonium, modo accessorium sequitur naturam sui principalis.

¶ Item põt casus figurari per l. non dubium C. de legi. & c. si diligenti. sup de foro compet. in antiq. dicitur in illa l. non dubium. quod ℨctus ℨ legem celebratus est nullus. Sed quid? ponamus quod in illo contractu interuenit iuramentum ad confirmandum contractũ: an valeat? Dicitur in illa l. quod non, quia iuramentum est accessorium ad contractum, & istud verum, quòd non valet talis contractus de iure ciuili: sed de iure canonico non est uerum indistincte, si illud iuramentum sit sine preiuditio salutis æternæ. c cum contingat. de iureiurando. in antiq.

¶ In capitulo, si diligenti, de foro ꝓpe. in anti. dicitur, ꝙ clericus non põt consentire in iudicẽ laicũ: nec prorogare eius iurisdẽnem ẽt de licentia sui proprii epi. Sed quid? ponamus quod aliquis clericus consensit litigare coram iudice sæculari, & iurauit seruare illum consensum, an valeat iuramentum? Dicitur ibi quod non: quia iuramentum est accessorium ad cõsensum, & accessorium sequitur naturam sui principalis.

3 Io. A. & phi. dicũt nõ obligatũ ad principale teneri ad accessoriũ, faciendo principalẽ attn ꝓtestatio limitat uoluntatem l. 2. ff si qs cau. Pe. de Anch. tenet cõtra

Universidad de Deusto
Biblioteca

[Prima glossa dicit vnde sumpta, & ponit exempla. Secundo signat & soluit sex ℨria. Tertio ponit quandam distinctionē Accur. & subdit duas cōcordantias.] a ¶ Accessorium.] Hęc regula sumpta est ex l. ff. eo. tit. cum principalis, & l. nihil dolo. §. cum principalis. pone casum in principali destructo: quia dī destructum & accessorium. 16 q. 7. & hoc dicimus. Item si causa principalis. ſ. matrimonii cōmittitur: sic & accessorii, ſ. dotis & dote post

ā Ibi gl. dicit ꝙ ecclesia nō cognoscet de dote principali ter per l. i ℨctib. i fi. C. de non nu. pec. c. ex tenore §. de foro cōp. Cāp. in 1. par. q. 90. tracta. de dote. 2 per quę iura patet, ut ēt dicit Dynus regulam locū habere, siue loquaſ de principali inducēdo, siue tollendo, siue cōfirmando. Io. And.

3 Qđ non militat in accessoriis legatis sicut institutione principali, ergo ſ principale, & ista est rō in iuſo accessorio. Hip. sing. 126.

diuorcii resti. de prudentia. 1 Ratio, vt dicit Io. Monachus, quia dos non potest esse sine matrimonio, licet matrimoniū possit esse sine dote: patet; quia dos accedit matrimonio. ff. de iure dot. l. 3. Item si non tenet contractus nec ipsius accessorium. C. de legi nō dubiū concor. de foro competen. si diligenti. de offi. dele. prudentiam §. fexta. in fi. de fide inſt. um inter dilectos. ad finem. ℨ eo. lib. de rescrip. ca. 1. & cap. penul. & de præbendis, ſuper eo Et optime p̄ decretale ℨ. eo. lib. de offic. deleg. si super gratia. vbi potestas executorum dato rum ad gratiam, non petit re integra morte concedēs, sicut nec gratia, vbi potestas illa accessoria est ad gratiā, & de præscript. cum ex officii. vbi sicut nō præscribitur visitatio, nec procuratio ratione visitationis debita. 2 Contra ℨ. de iureiur. debitores, & c. cū cōting at, vbi de hoc, & supra eod. lib. eo. tit. licet vbi tenet accessorium, & non principale Sol. illud pp animæ periculum, quod eueniret, si non seruaretur iuramentū & dic, vt in prædicta decretali. cum cōtingat. Item contra C. de episcopali audientia, Authen. liberi furiosi. vbi tenet legatum, & non testamentū, vel hæredis institutio. Solu. illud speciale in odiū filiorū, 3 qui contempserunt patrem, ut not. Ber. in præsticta de cretali, inter dilectos. Item ℨ. C. de luiti. pig. Intellige re vbi sublata personali, remanet hypothecaria. Sed

rium a naturam b sequi cōgruit principalis.

¶ Idem

QREGVLA XLIII.
Vi tacet, c consenti-

dic vt ibi: quia nō fuerat sublata personalis pacto, sed tpe, & personalis tollitur spatio trigin-a, hypothecaria spatio quadraginta annorū: Et ideo sublata personali tempore, adhuc remaner hypotecharia per decem annos C. de præscriptio. triginta annorū. Item notissimi. secus si pacto vel alio modo ut sup. dixi. Item contra. C. de prędi. minor. l. & si is, qui desierat esse curator, vendidit rem minoris, & sic non tenuerat vendi tio: valet tamen obligatio de euictione. Sol. licet non tenuerit venditio quo ad pupillum vel minorem, tenuittā quo ad illum curatorem olim: & ideo cū quo ad ipsum tenuerit principale, non mirum si tenet accessorium. Item contra C. si aduersus vendi. l. prima. & Auth. sacramenta. dic vt supra. Item ff. quibus modis vsufruct. amitt. l. quid tamen. in principio. & l. Græc. ff. de fideiussoribus l. generaliter. Sed illa sunt spalia. Item no. Accursius. C. de pactis l. pacta, quæ contra, & ff. ad legem Falcidiam, quod die bonis §. ſ. ꝙ in pactis quæ fiunt præter legem, tenet accessorium, & non principale, in his quæ fiunt ℨ m legem, vtrunque: in his quæ contra, neutrum. Concōrdat ad hanc regulā ff. de pecu. lega. l. 1. & 2. ubi dicitur quōd peremptio principali perimitur accessorium.

4 Hæc gl. ex nouella. Io. an. huc est translata.

b ¶ Naturam.) Regulæ 4 iuris ciuilis, vt uides super gl. & antiquæ concord non posuerunt hanc dictionē, quam tamen posuit noua decret si super, quam alleg. gio. Ioan. And.

QVi tacet.) Casus figuratur per c. nonne. ℨ. de præsump. hoc modo: dicitur ibi ꝙ Christus fuit a Iudæis de duobus interrogatus siue accusatus: Primo ꝙ erat Samaritanus: Secundo, ꝙ dęmonium habebat: Christus respondit ad vnum illorum: videlicet quod ipse dęmonium non habebat: de alio tacuit: an esset Samaritanus, nunquid videtur consentire quōd erat Samaritanus? est ibi textus quod sic.

Item potest casus figurari per l. 2. §. voluntate. ff. soluto matrimonio. Dī ibi ꝙ si filius familias ℨhit matrimonium ſ̄ aliquo constituta sibi certa dote, & fiat dissolutio matrimonii per mortem mariti, vel ꝙ repudium: ꝙ actio competens pro dote repetenda est communis patri & filiæ. Sed quid? Ponamus ꝙ pr̄ solus egit secundum te filia & tacēte: numquid filia vr̄ consentire? Est ibi textus ꝙ sic quia qui tacet, consentire vr̄. Qualiter aurē intelligatur ista

re videtur.

¶ Idem.

REGVLA XLIIII.
ISQVI d †

regula, habemus in regula sequenti, is qui.

[Prima glosſ. ponit exempla: secundo ponit septem effectus taciturnitatis, & remittit.

c ¶ Qui tacet.] pone casum 54. dist. si seruus 2. sup. de præsump. nonne. ff. soluto matrimonio. Secunda. Et nouus. ſ. eo. lib. de confeſ. si post præstitum. ff. solu. matrimonium. ff. de tribu. l. 1. §. scientiam. ff. de exer. l. 1. §. sed his. Prima regula fallit. 27. dist. c. 1. 54. dist. si seruus. 20. q. 2. c. 1. de præsum nonne 1. ℨ. de iur. calum. c. vlt in fin. 5. eo. lib. de confeſ. si post præstitum. ff. solu. matri. l. 2. §. voluntatem. ff. de lib. agno. l. 1. §. pœna. ff. de loc. item quæritur. §.

qui pro impleto, & ꝙ vbicunque tacitū pactū inducitur a lege. ff. de pact. qui in futurum. Secūda fallit in eo ꝙ tacet verbo, sed contradicit facto uel signo. 74 dist. ca. 1. Itē in epiſcopo qui tacet commonitus a vicinis epis, ꝙ habetur pro contumace. 65. distin. si forte. Item in his in quibus requiritur expressus cōsensus, vt in adulto q catechizat. de cōse. dist. 4. cum pro paruulis. & in seruitute imponenda. ff. de serui. vrb. prædi. l. 1. filius §. iniurium, & in furto. ff. de fur. qui vas. §. vetare. & in soluendo matrimonio. ff. de ritu nup. in eo iudicere. C. de testa. iubemus. item in casibus not. 2. q. 7. plerique. Quid ergo in his dicemus: nunquid tacens habebitur, p consentiēte, an pro ℨdicente? Sol. Dicunt quidam ꝙ regulariter tacēs habetur pro consentiente. facit ad hoc ℨ. de reg. prox. Fallit in casibus supradictis. vel die secundo ꝙ aut est tale factum quod fieri non pōt me prohibente. Pone casum 54. distin. si seruus. & ſ taciturnitas habetur pro cōsensu. Fallit in casib. supradictis, aut est tale ꝙ fieri pōt me ꝓtradicente. Pone casum. ff. de ℨhen. emp. rem alienam, & tunc taciturnitas non obest: nam dicit regula iuris: culpa caret qui scit, sed ,phibere non pōt. ff. eo l. culpa. secundum Ioā. qui hoc no. 17. distin. c. 1. & Ber. de præsump. nonne. Vel die tertio ꝙ in facto concupiſcibili, honorabili, & meritorio, taciturnitas habetur pro consensu, ut in primis iuribus. Et not. ff. manda. qui patitur. In facto autem non est concupiſcibile, honorabile, & meritorium, sed onerosum, necessarius est expressus consensus 2. siquidem ꝙ quis assumat ꝓcuratoris officium, ꝙ res sua curetur, ut in secundis iuribus secundum Inno. ꝙ hoc no. de elect. in Genesi. Et Ioā. Mo. in regula. qui tacet. Quod uerum puto, hoc addito, ꝙ vbi ius in pœnā statuit quem tacērem haberi pro consentiente uel confiteri si post prętiturn cum similibus. Concordat aūt ſ. 3, hic habebitur, licet factum sit onerosum, exempli fica per decre. de iura calum. c. vlt. in fi. & sup. eo. li. de confeſſ. si post prętiturn cum similibus. Concordat aūt ad hanc regulam lex. ff. communi diui. l. Sabinus. vbi ſocius patens habetur pro consentiente quantum ad hoc, quia non agit ad demolitionem, & sic quō ad hoc habetur pro cōsentiente: agit tamen ad interesse: & sic quō ad hoc habetur pro cōtradicēte, & ueritate cōsiderata tacēs non loquitur, & sic nec contradicere nec consentire videtur. Huius aūt uarietatē 4 videtes per solutiones superiores simul iunctas.

a ¶ Non faterur.] Nota 5 quia non dicit, non cōsentit. & sic non contradicit regula, qui tacet. super confeſſione. uel negatione non super consensu & dissensu fundatur. hæc regula, & regula iuris ciuilis: pp attinē tiam aūt, quā hēt cōfeſſio ad cōsensum, & negatio ad dissensum. glosſatores iuris ciuilis & nostri illam ma teriam adaptauerūt huic regulæ, quæ proprie spectat ad regulam, qui tacet, ubi etiam dixi. Io. And.

[Nouus 6.] Casus primo potest figurari per ca. si quis acceperit. 33. q. 1. Ponamus ꝙ aliquis Titius cō traxit matrimonium cū aliqua muliere corrupta: fuit longo tpe cū ista muliere: tractu tēporis mulier petiit separationem, dicendo quōd cupiebat effici ma ter, & procreare filios & filias, & quōd maritus eius nō erat potens ad coitum: Vir ecōtra dicebat, ꝙ immo

mulier est corrupta, & sic non potest cognosci ex aspectu corporis an fuerit cognita uel non. Ponamus ꝙ vir prima inspectione apparet potens ad coitum, quid tunc ps̄umemus? Respondetur quōd si maritus prima facie appareat potēs, ps̄umemus cognouisse vxorem: quia in obscuris præsumitur quod est verisimilius.

¶ Item potest figurari per cap. 1. de frigi. & malefic. in antiq. Si mulier dicit se virginē, illud faciliter potest ppendi ex inspectione corporis: quia deputabuntur aliquę matronæ mulieres honestę, quæ videbunt in locis, in quibus cognoscitur virginitas, an talis sit virgo an corrupta. Sed quando mulier dicit se corruptam ab alio, tunc pōt perpēdi ex inspectione viri, vtrum habuerit genitalia arida vel vtilia, & si vir hēt genitalia vtilia, tunc in dubiis præsumitur quōd eam cognouit.

¶ Item pōt casus figurari per c. inter dilectos, de fide instru. ubi erat contentio de nomine, cuius erat sigillum appositum in instrumento: ꝙ aliqua pars sigilli erat deleta: Dicebatur quod ī scriptura sigilli debebat esse Lotharius, & tamen non erat verisimile quōd inter l, & t, posset poni o, propter paruum spatium: Dicitur ibi quōd præsumptio est quōd debet esse i, quod occupat minorem locum, quia in dubiis inspicimus quod est verisimilius.

¶ Item potest figurari in filio dicēte se exhærdatum ex iniusta causa, & agente querelam contra testamentum patris, vt testamentum rumpatur, & redeatur ad cām intestati, si hæres scriptus dicat. filium ingratum, & filius dicit se gratum: q̄ritur, cui incumbit onus probandi? Certe in dubio præsumitur pro filio, ꝙ plerunque filii consueuerunt esse grati & obedientes parentibus pp affectionem sanguinis, & in dubio pręsumitur quod est verisimilius, ideo ista præsumptio transfert onus probandi in hæredem.

[Prima glosſa dicit vnde sumpta, ponit exempla, & remittit.]

b ¶ Inspicimus.] hæc regula sumpta est ex l. ff. eo. ti. l. in obscuris inspicimus. pone casum in vito, qui contra xit cum vidua, & longo tpe habitauit cum ea, illa dicit se incognitam: in hoc ubscuro præsumitur cognita, ꝙ est verisimilius. 33. q. 1 si ꝙs accepit Item cancellata uel obscurata littera nominis, præsumitur ibi illam litteram fuisse, de qua est verisimilius. de fide instru. inter dilectos. Item in dubio verisimile est filium iniuste exhæredatum. C. de inoffic. testa. Auth. non liceat parenti. Quia verisimile est, ꝙ ingratitudinem nō commisit, vt in hoc ad propositum. Hic autē repete quod dixi sup. eo. ti. in obscuris.

ADDITIO. Quæ est contra, cum dicat spectādum quod est minimum: & ibi soluitur: quæ solutio etiam patet ex textu. l. eo. ti. semper in stipulationibus, quem ibi uide. Io. And.

7 Dicit hic Io. A. ꝙ iuramētū Apostolici iuramentis seruare statuta, nō extēditur ad illa quibus litterę suę spāliter derogant.

cotem fecro. §. fi. ff. de pub & vectig. ex dignitate personæ. l. Titia ff. de aur. & arleg ex amore pso nę. l. si seruus plurīū. de l. 2. a cōsuetudine Dy. & rhyl.

REGVLA XLVI.
IS

ris quod est verisimilius, uel quod plerunque fieri consueuit.

¶ Idem.

REGVLA XLV.
INſpicimus b in obscu-

tacet, non fatetur a: sed nec utique negare uidetur.

¶ Idem.

matronæ mulieres honestę, quæ videbunt in locis, in quibus cognoscitur virginitas, an talis sit virgo an corrupta. Sed quando mulier dicit se corruptam ab alio, tunc pōt perpēdi ex inspectione viri, vtrum habuerit genitalia arida vel vtilia, & si vir hēt genitalia vtilia, tunc in dubiis præsumitur quōd eam cognouit.

¶ Item pōt casus figurari per c. inter dilectos, de fide instru. ubi erat contentio de nomine, cuius erat sigillum appositum in instrumento: ꝙ aliqua pars sigilli erat deleta: Dicebatur quod ī scriptura sigilli debebat esse Lotharius, & tamen non erat verisimile quōd inter l, & t, posset poni o, propter paruum spatium: Dicitur ibi quōd præsumptio est quōd debet esse i, quod occupat minorem locum, quia in dubiis inspicimus quod est verisimilius.

¶ Item potest figurari in filio dicēte se exhærdatum ex iniusta causa, & agente querelam contra testamentum patris, vt testamentum rumpatur, & redeatur ad cām intestati, si hæres scriptus dicat. filium ingratum, & filius dicit se gratum: q̄ritur, cui incumbit onus probandi? Certe in dubio præsumitur pro filio, ꝙ plerunque filii consueuerunt esse grati & obedientes parentibus pp affectionem sanguinis, & in dubio pręsumitur quod est verisimilius, ideo ista præsumptio transfert onus probandi in hæredem.

[Prima glosſa dicit vnde sumpta, ponit exempla, & remittit.]

b ¶ Inspicimus.] hæc regula sumpta est ex l. ff. eo. ti. l. in obscuris inspicimus. pone casum in vito, qui contra xit cum vidua, & longo tpe habitauit cum ea, illa dicit se incognitam: in hoc ubscuro præsumitur cognita, ꝙ est verisimilius. 33. q. 1 si ꝙs accepit Item cancellata uel obscurata littera nominis, præsumitur ibi illam litteram fuisse, de qua est verisimilius. de fide instru. inter dilectos. Item in dubio verisimile est filium iniuste exhæredatum. C. de inoffic. testa. Auth. non liceat parenti. Quia verisimile est, ꝙ ingratitudinem nō commisit, vt in hoc ad propositum. Hic autē repete quod dixi sup. eo. ti. in obscuris.

ADDITIO. Quæ est contra, cum dicat spectādum quod est minimum: & ibi soluitur: quæ solutio etiam patet ex textu. l. eo. ti. semper in stipulationibus, quem ibi uide. Io. And.

60 IS qui in ius 7.] Casus potest figurari p ca Eleutherius. 28. q. 2. & per c. dilecti. de foro cōpeten. in anti. Dicitur in c. Eleutherius, quod quædam mulier fundauit monasterium de licentia diœcesani in cuius diœcesi erigebatur monasterium, & ipsum dotauit redditibus: in die dedicationis ipsius monasterii inter episcopum & religiosos fuit facta conuentio, videlicet ꝙ oblationes quæ euenirent in festis dedicationis & martyrum, quorum reliqæ erant in monasterio, episcopus hēret mediam partē, & abbas & religiosi aliā mediam: Hoc facto, tractu temporis mortuus est abbas: succesſit alius abbas, qui noluit seruare illam conuentionem: Dubitatum fuit utrū ipse teneretur vti eo iure, quo vsus fuit prædecessor? Respōdetur quōd sic, per regulam huius textus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Item in c.dilecti.dicitur, Impetrauì aliquod rescriptum delegatorium ℨ te:antequam vterer meo rescripto, es mortuus:nunquid virtute rescripti potero facere cõuenire tuos hæredes? Dℨ ꝙ sic.nec obstat c.P.& G.de offi.deleg.in antiq. vbi dicitur ꝙ rescriptum delegatorium nõ extenditur ad personas in rescripto non expressas:quia illud intelligitur quãdo sunt omnino alienę personæ: secus si sint eædem pſonę vere vel iuris fictione.Et istud verum, quãdo rescriptum est impetratum cõtra aliquem expressum in rescripto: secus si solum esset comprehẽsus virtute clausulæ generalis, & quidam alii:quia tunc hæredes illorum comprehensorum in illa clausula generali non possent conueniri virtute clausulæ generalis illius rescripti.

[Prima gl.dicit vnde sumpta:ponit exempla: secundo ponit sex casus exceptos:tertio reddit rationem regulæ,dicens eam in priuilegio personali uel pacto locum non habere.]

1 al.incipit, si qs: sed litera,is qui, uenit sub bulla. Io. And.

a ¶ Is qui in ius 1.] Hęc regula sumpta est ex l.ff.eo.tit.qui in ius.& l.aliud.§.fi. & l.non debeo.] pone casum in pacto,quia eodem vtetur successor quo prædecessor 18.q.2.Eleutherius. Item conuenitur successor per rescriptum imperratum contra prædecessorẽ. sup. de foro cope.dilecti.de hoc de rescri.significauit.Item pone in hærede q̃ non vsucapit ꝙ non vsucapiebat defunctus.ff.de diuer.& temp. præscrip.l.cum hæres.ꝙ dic ut ibi sup.eod.cum quis in ius hæres enim successor est iuris.Hæc regula fallit.ff.de proba.l.Procula.vbi

2 Ratio est, ꝑsumi tur.n. fraus illa Procula fideicommissum, quod compensare potuisset cum testatore, cum hæredibus nõ compẽsat 2. Item fallit vbicunque morte defuncti cõfirmatur dotis debitũ quã pe titum remisisse. natio,ibi enim non pẽnitet hæres.C.fa.ercisc.un.l.filiq. item in casu ff.ad leg.Fal.reperitur.Item fallit in contuentionibus, vbi ex persona successoris mutatur forus,hinc est quòd clericus etiam in ciuilibus & patrimonialibus cõuenitur coram suo iudice.11.q.1. nullus episcopus, & c.clericum nullus. vbi de hoc de foro compet.cum sit.& c.si diligenti.Item fallit in casu.sup. eo.lib.de iur.pat.c.vno. vbi ecclesia, quæ succedit laico patrono hẽt sex menses, cum tamẽ ipse laicus solũ quattuor habeat. Item legatarius legatum acceptare non potest pro parte,& pro parte respuere,si tamen decedat pluribus relictis hæredibus, vnus pro sua parte poterit acceptare,& alter pro sua respuere.ff.de leg.1. l.legatarius. [alias incipit pro parte.] Et est ratio huius regulæ, quare eo iure vti debet,quia plus iuris habere non potest,quia nemo plus iuris, &c.ℨ eod.nemo põt, cum similibus.minus non:quia hæres censetur eadem persona cum defuncto,successor cum prædecessore,patet ergo idem ius vtriusque. Et no. ꝙ dicit,eo iure;qa

3 Idẽ Dyn ꝙ modũ obiectionis declarans p cõ cord. ad quas remittit hæc gl. p cludit reg.proce dere i iure cohęrẽ pſonę, Ioã.And. philip. non eo priuilegio ex sui persona,si personale 3 fuerat prædecessoris:priuilegium, vt ℨ.eo priuil.cum suis cõcord.Idem dico de pacto personali ℨ de transact.de cęnis, & ℨ de præben.nisi,cum similibus,& facit hæc regula ad ea quę no. de præb.tuis.

PRæsumitur ignorantia.] Casus potest figurari per l. ca si vero 2.de sent.excom.in antiq. vbi dicitur, si clericus nõ incedat in habitu clericali, & aliquis iniit hæc gl. p cit manus violentas in eũ;nõ incurrit excommunicationem,si ipse ignorabat talẽ esse clericũ, secus si scieret.Sed quid in dubio præsumemus, vtrum præsumere debeat i iure ipse sciebat talem clericum,nel quòd ignorabat, & si sit præsumptio scientiæ, quòd sibi incumbebat onus probandi.? Respondeo quod præsumitur ignorantia, quia habitus demonstrabat illum laicum, ideo ista præsumptio transfert onus probandi in clericum.

¶ Item potest figurari casus per l.veritus. ff.de probat. Sed pro intellectu istius casus est præsupponendum,ꝙ si,testator legat rem suam vel alienam,valet legatum: & si legat testator rem alienam, hęres tenetur illam redimere,si possit,vel tradere æstimationem,& hoc verũ si testator sciebat rem alienã: secus si ignorabat: quia credebat rem esse suam.Sed ponamus ꝙ aliquis Titius testator legauit mihi rem alienam, forte pratum vicini sui: postea mortuus est testator: eo mortuo egi ℨ hæredẽ seruptum:&petii ut mihi traderet illud legatum:hæres excipiendo proposuit,ꝙ illud legatum nõ valebat, ex eo ꝙ testator legauerat mihi rem alienã:Ego econtra replicando allegaui, ꝙ licet testator legasset mihi rem alienam, tñ ipse sciebat rem alienam: & sic petebam vt hæres illam redimeret, & mihi traderet: vel mihi daret æstimationem, vtrum hæres teneatur probare ꝙ testator ignorabat illam rem alienam? Respondetur ꝙ non:sed ego legatarius teneor probare ꝙ ipse testator sciebat rem alienam, quia in dubio præsumitur ignorantia, quia præsumptio transfert onus probandi in me legatarium.

[Prima gl.ponit exẽpla. Secundo signat ℨria,& soluit remittẽdo.Tertio dicit regulam cessare in his quæ quis scire uel indagare tenetur, in his quæ sunt iuris naturalis,intermittens de uirtute huius præsumptionis,& de triplici modo probandi ignorantiam.]

b ¶ Præsumitur ignorantia 4.]pone casum 32.dist.pro posuisti.in fi.secundum ꝙ ibi iacet littera.de sent. excom.si vero 2.& ff.de prob.l.verius. (Sic & dñs præsumitur ignorasse cum seruus eius susceperit militiam. C. qui milita.non pos.super seruis.Dynus.)contra.16.dist. quod dicitis.1.q 1.si quis a simoniacis.9.q.1.ordinatio nes.34.q.3.in lectum. sup.de elect. innotuit. cum fi.in quibus iuribus dicitur,ꝙ non præsumitur ignorantia, sed potius scientia.Sol.dic ut no.de postu.c.1.in 3 glo. de consti.c.2. & in prædict. c.32, dist propositi. quòd circa ea quæ publice fiunt, præsumitur scientia, nisi probetur ignorantia,circa ea autem quæ fiũt occulte,præsumiti ignorantia,nisi probetur scientia,ut hic.Et scias ꝙ hæc regula uera est in his,quæ quis scire uel indagare non tenetur.In his autem quæ quis scire uel indagare tenetur,non habet locum; sicut in eligendo prælato.61.dist.c.2.q.3.dilectissimi.de elect.cum in cunctis. & ideo ibi pręsumitur scientia, nisi probetur ignorantia, vt eo.tit.innotuit. Ad hoc est quod dicit lex, quòd magistratus tenetur de idoneitate tutoris uel curatoris,quem nominauit,inquirere, & ideo imputatur ei si idoneus non est.C.de magistra.conue.l.penul.& per totum 5. Et illud ꝙ hæc regula dicit, præsumitur. Est autem huius uirtutis hæc præsumptio, ut transferat onus probandi in aduersarium,ut sup.dixi.& idem est in aliis casibus,qui not.5.q.vlt. actor sup.ut eccle. benefi.vt nostrum. Item not ꝙ ignorantia tribus modis probatur:Vno modo per sacramentum, & sic probo in ueritate me ignorasse.de sent.excom si uero 2. de exceptpastoralis.supra eo.li.de elect. ut circa. & tunc debetur id ex quo necessario 6 sequitur me ignorasse puta me tunc anniculum,uel furiosum.3 q 9.iudicas. de succes.ab intestat cum dilectus. Tertio quãdo probatur me ignorasse,puta me tunc absentem fuisse,& hoc dicere uoluit Ioan.1.q.1. si quis a simoniacis.& licet in facto proprio probabilis interdum sit ignorantia, ut 34.quæst.2. in lectum. probabilior tamen in alieno. ff.pro suo.l.ult.quod dic ut not 1.quæst.4.§ notãdum. & quia ignorantia iuris præcipue naturalis non excusat,quod dic ut no.in prædi §.notandum,de tali ignorantia non loquitur hæc regula, cum ibi par sit pœna scienti & ignoranti.16. quæst. 1. si cupis. C. de in ius vo.l.2.

Loco-

LOcupletari.] Casus primo ponitur per l.naturaliter in fi.cum l.seq.ff. de condi.inde.sic: Ponamus ꝙ alicui pupillo mutuaui pecuniã sine auctoritate sui tutoris:qui pupillus pecuniam illam nõ consumpsit: sed eam exposuit vt bonus paterfamilias, ita quòd ex illa ipse factus locupletior:

¶ Idem.

REGVLA XLVIII.

LOcupletari a non debet aliquis cum alterius iniuria, vel iactura. b

¶ Idem.

REGVLA XLIX.

IN pœnis c † beniregula,iactura:intelligas enormi: nam priuilegiũ bene affert iacturam: licet enormen inferre non debeat de hoc 25.q.2. rescripta de verbo.signif.olim.ad hoc C.de preci.impe.offer.l.quotiens.

b ¶ Iactura. 2].large sumitur pro omni damno.de pœnis, suam.

ADDITIO. Dicebat Dynus, quod regula iuris ciuilis,scilicet l. iure naturæ ff.eo.vnde hæc sumpta fuit, vbi dicitur detrimento & iniuria:&, ꝓpter

2 Hęc gl. ex nouella Io. ¶ An. huc fuit translata. † Hic adde ꝙ vbi in dubio vertit fauor aię, durior pęna imponitur. argu.not. c. ad audiẽtiã.de homic.vnde An.ch.consil.179.interpretat cũ qui ꝑsternat se.vsurarium fuisse talẽ i tota vita sua.

ipse illam pecuniam mihi restituit: postea vult repetere tanquã indebite solutam: an sit audiendus? Certe non: nam ex quo cõstat quod ex pecunia mea fuit factus locupletior: esset contra naturã quòd ipse locupletaretur damno meo.

¶ Idem potest poni casus per l.vlt.C.de vsuca.ꝑ emp. Ponamus ꝙ a pupillo emi aliquam rem,quã mihi vẽdidit sine auctoritate tutoris: ipse tradidit mihi rem: solui ei precium: modo ipse vult repetere ipsam rem & retinere pretiũ,quod apud se habet, saltem ex quo factus est locupletior: an sit audiendus? Respondetur quòd non.

[Prima glossa dicit vnde sumpta, & ponit exempla. Secundo ponit quatuor casus in quibus fallit,rationẽ reddens,& exponens hic disiunctã pro coniuncta.Tertio allegat concor.signat contraria,& soluit:etiam regulam exponit de enormi iactura.]

c ¶ Locupletari.] Hæc regula sumpta est ex l. ff.eo.tit. 1.iure naturę. Pone casum 17.q.vlt §.de dona. Apostoli ex, vbi non dicatur monasterium cum iactura cathedralis ecclesiæ.ff de condic.indebi. l. naturaliter.in fi. & l seq vbi si pupillus accepit mutuum & locupletior factus est pupillus, cum post pubertatem agẽrem exceptione repellit C.de vsuca.pro emptore.l.vlt.& concor.89.di. ecce.12.quæst 2.bonæ rei.11.q.3.si quis uero.14.quæst. 5.denique.12.q.2.primum, in prin.C. de epis. & cleri. si quis presbyter.& supra de pœ.suam.vbi sunt hęc verba:& ideo priuilegiũ interpretamur ne alteri enorme præiudicium afferat de verborum sign.quid per nouam.9.q.3. nunc vero.25.q.2. de ecclesiasticis. de consue. cuniã, quæ si infra debitum tempus nõ opponitur, locupletatur petens cum aliena iactura.C.de non numerata pecu.l.in contractibus. Item in expensis factis in re aliena.ff.de do.ex cep.l.Paulus.sed vbi est auctoritas iu ris,non põt dici iniuria. 23. quæst. 4. qui peccat.Quod ergo hic dicit,iniuria uel iactura,expone vel pro & sic 37 dist cap.1.sup.de foro compe.dilecti. C.de verborũ signif.l.penul.& ideo etiam prædict. l. iure naturæ.ff. eo.tit. vnde hæc sumpta fuit, dixit detrimento,& iniuria, & cautius. Concord.ad hanc regulam.ff. de seruit.rusti.prædi.l.Imperatores. in fine.vbi aqua de publico flumine ita demum duci permittitur,si sine alterius iniuria id fiat.idem ff.de seruit.vrba.prædio.l.fistula. C. de seruit.l vlti. in fin. cum similibus.ex quibus probatur, quòd etiam in meo facere non debeo quòd noceat in alieno.contrarium tamen probatur.ff.de dã no infect.l fluminum. § vlt. & l. Proculus ff.de aqua pluuia arcen.l.1. §.denique. Dici solet,cum facio aliquid in meo ex quo alii noceo, aut immitto in alieni, vel opus facio,& tunc non licet, vt ff.seruit.vend.l. seruit.§.Aristo.& l.testatrix, aut nõ immitto,nec opus facio in alienum,& tunc aut id dolo facio, vt noceam alteri, & tũc prohibeor:aut nõ facio dolo, sed eo solo proposito vt mihi prosim, licet per id alii noceam, & tunc non prohibeor.ff.de aqua pluuia arcen.1.§.denique,cum suis concor.& facit ad hoc quod no. 11.q. 3. si quis vero.de aucto.& vsu pal.c.3.Et quod dicit hęc

3 Idẽ Io. Mo. dicit tñ, ꝙ non diceretur dubiũ, qñ ex actis apparere posset cassationis cã. C. de sen.q̃ sine certa quã ti.l.3 ff.de re mi.milites. §. missionũ, & dixi in dec.super eo.Io.An.

de postu. puto. §. 1. Item quia de pœnis non arguimus similia: r quia pœnę non excedunt proprium casum: de pœni. dist. 1. §. pœnæ. Item vbi est tale verbum, puniantur, priuentur: intelligimus per sententiam, non ipso iure. de ele. cap. quia propter. nisi ibi essent verba quæ aliud saperẽt: puta, ipso iure, vel eo ipso. ꝙ. eod li. de elect ꝙ fit. in fine. licet ibi Card. contra, sed primum credo secũdum Guil. Item quia in dubio mitiorem casum eligimus. ff. de suspec. tut. l. hæ enim & sup. dixi. An iudex possit pœnas moderari, not. 2. q. 3 c. si quem. §. notandum. in glossa, quę incipit. vt inf. 3. q.

1 Quæ nõ sunt de mẽte, nec habẽt eũ dẽ effectũ sup quo uide qđ scripsi ꝙ. eo. lib. de ele. si post quam. § i. sup. glo. & ita, & remissiones, quas ibi dedi, &c. Io. A.

a ¶ Benignior] Dicit canon illa digniora sunt imitatione, quæ sunt excellentiora pietate. 9. dist. c. vlt.

b ¶ Interpretatio.] de multiplici interpretatione vide quod no. 1. q. 1. clericum nullus. §. ex his omnibus. de postula. præla c. 1.

[Glo. seq. ponit rationem.]

c ¶ Facienda.] ratio: quia odia restringi, & fauores conuenit ampliari. sup. eo. odia. cum suis concor.

gnior [a] est interpretatio [b] facienda. [c]

¶ Idem.

REGVLA L.

ACtus [d] legitimi contra, ipso iure, vel eo ipso, eod li. de elect ꝙ fit. in fine. licet ibi Card. contra, sed primum credo secũdum Guil. Item quia in dubio mitiorem casum eligimus. ff. de suspec. tut. l. hæ enim & sup. dixi. An iudex possit pœnas moderari, not. 2. q. 3 c. si quem. §. notandum. in glossa, quę incipit. vt inf. 3. q.

d ¶ Actus legitimi.] hæc regula sumpta est ex l. ff. eo. tit. l. actus legitimi. vt emancipatio, acceptilatio, hæreditatis aditio, serui optio, tutoris datio, &c. per ꝙ. exemplificare potes hanc regulam. ponit etiam Dynus exẽplum in auctoritate tutoris: quæ si interponatur sub conditione, interpositio est nulla. ff. de aucto. tutor. l. 1. & sic conditionalis. Item exemplum pone in sententia quæ non dẽt ferri sub condition. 2. q. 6. biduum. Item electio vel postulatio non debet fieri sub conditione. supra eo. lib. de elect. in electionib. Item matrimoniũ non contrahitur in diem. 32. quæst. 2. solet quæri. sup. de condi. appo. c. vltimo. Contra 18. dist. c. ult. 86. dist. tanta 10. q. 3. vnio, in fin. in quibus excommunicatur quis usque ad duos menses. Sol. ibi sumitur excõmunicatio pro remotione a sacramentis, excõmunicatio enim debet esse perpetua. 10. q. 1 quia sacerdotes. exponimus tamen perpetuã, id est, donec pœnituerit. 27. q. 1. de viduis. r. responso. quia pro contumacia fertur. facit supra de constit. ex litteris. Item contra. §. de elect. cum in veteri vbi eligendi potestas in certum tempus confertur. Sol. electio est ille actus legitimus, qui non recipit diem: vnde non possunt canonici sibi aliquem eligere in præiatum vsque ad festum Resurrectionis, vt nic sed potestas eligendi non est ille actus, & ideo datur in tps, ut ibi, nã & procurator datur ad tẽpus supra eod. lib. de procura. ff. quem sub ea. hinc est quòd etiam de iure communi tempora ad eligendũ sunt taxata. de elect. ne pro defectu. de concef præb. cap. 1. supra eod. lib. de iure patro. ca. vnico cum simi. Item cõtra 7. q. 1. pastoralis. 3. de fi. presby. veniens. ubi præiatura ecclesiæ dari videtur ad tempus. Solu. vt ibi not. in vit. gio. 2. Item contra: quia matrimonium licet non

1 Est pp mandatũ Papæ, dicit phil. allegans Io. A. c. cũ bãficio. ꝺ præb. sup. eod.

ditionem non recipiunt, neque diem.

¶ Idem.

REGVLA LI.

SEmel [e] Deo dicatum, recipit diem, 3 vt supra: recipiat tamen conditionẽ. de condi. appo. super e. Sol. Veritate in specta nondum est matrimonium vbi non interuenit purus consensus, vt ibi patet, immo nec sponsalia, vt sup. eod. lib. de spon. c. 1. in fin. Item contra ad id quod sup. dixi de donatione tutoris. inst. qui tes. ta. tu. da. po. §. ad cer tũ. ubi tutoris datio die recipit. Sol. quod sup. dixi, habet locũ I. tutore dato a iudice secus 4 si a testatore vt in prædi. §. Itẽ ad idẽ ꝙ. ff. de tutelis l. muto, §. penul. vbi datur a iudice sub conditione, si sa tisfecerit: & illa si satisfecerit, pura est. Et facit quod habes supra de elect. significasti. Et not. quòd sicut hi actus non recipiunt conditionem vel diem, sic nec diffunctionem, vt in prædicto c. in electionibus. Et eod. tit. vt quis duas. Item nota ꝙ regula ista indistincte loquitur de actibus legitimis, qui non recipiunt cõditionem nec diem: lex autem stricte dixit, Actus legitimi qui non recipiunt, &c. quasi dicat, al. qui sunt qui recipiunt, & aliqui non. & loquitur ipsa lex in actibus qui non sunt contractus, sed quasi. Contractus enim bene recipiunt conditionem ff. de contrahen. empt. l. hæc venditio. Et sic etiam potest solui id quod supra dixi de matrimonio, secundum Lau Gof. & Bero. qui hoc not. de condi. appo. super eo. in princip. & facit j. eod contractus.

ADDITIO. Ad probandum quòd contractus bene recipiunt conditionem, allegat Dynus instit. de empt. & ven. §. emptio. ff. de in diem addi. l. 2. de peri. & comm. ven. l. necessario pro empto. l. 2. si sub conditione. vnde locatio, societas, mandatum, & similia qui sunt legi timi actus, certum est quòd conditionem & diem recipiunt. Io. And.

[e] Semel Deo.] Casus in hac reg. figuratur multis modis. Primo per c. ligna. de consec. dist. 1. ponamus ꝙ aliqua ecclesia vetustate consumitur, ita ꝙ ista ecclesia pro sui conseruatione indiget nouo tecto. deponitur ligna antiqua: vtrum sit licitum de illis lignis adificare domum priuatam? Rñdetur ꝙ non quia ex quo illa semel fuerunt Deo dicata, non debent redire ad vsum hominum.

¶ Item põt poni casus in ea vestimenta. ea. dist. Ponamus: aliqua casula vel aliud ornamentum ecclesiæ et de panno aureo: istud ornamẽtum vetustate consumitur: sunt aliquæ petiæ integræ: vtrũ ex illis sit licitum facere bursas ad vsus hominum? Rñdetur ꝙ non quia ex quo semel illæ petiæ fuerũt dicatę Deo, ex illis nõ debet aliquid fieri ad vsum priuatorum hominum.

¶ Vel põt poni casus sic. Ponamus ꝙ aliquis priuatus fecit fieri vnum calicem; qui calix est in dñio illius q fecit fieri: fecit antequam sit consecratus. Sed ponamus ꝙ iste calix cecidit inter manus episcopi, qui illũ consecrauit: vtrum epꝰ teneatur reddere calicem illi cuius erat ante consecrationem? Respondetur ꝙ non; sed tenetur soluere pretium calicis illi cuius erat antequam esset consecratus. Et hic est vnus casus, in quo inuitus cogitur accipere pretium rei suæ.

[Prima gl. ponit exempla: secundo dicit etiam in re aliena regulam procedere. Item in eadẽ forma: tertio dicit quòd in non dicatis non procedit; signat contrarium & remittit: quanto notat nedum dominium, sed etiam vsum prohibitum.]

e ¶ Semel Deo. 5] pone casum. 12. q. 2 nulli. 3. de relig. do. ad hæc. ff. de reli. & sum. fu l. ii qs sepulchrũ. §. 1. ad idem 19. q. 3 quę semel. de consec. dist. 1. ligna. & c. vestimenta. de foro competent. conquestus. de serui permuta. mancipia. C. de sacrosan. eccle. Authen. præterea. Et habet locum hæc regula non solum in re propria, sed etiam in aliena consecrata; vnde si aurifaber habebat calicem, quem episcopus cõsecrauit, amplius non

2 Etiã ꝑ dispensationẽ vã. fm Io. And. licet multi dicant ꝙ.

non reddetur aurifici calix ipse: sed eius æstimatio, & est casus specialis, in quo priuatur quis re sua. 14. q. 6. comperimus. Et quod dixi in calice, idem est in quali bet re inanimata: secus autem inanimata, puta in seruo, & sic non est cõtra. 54. dist. frequens, &c. seq. ratio est, quam ibi not. Io.

in prædi. ca. comperimus, & Ber. in prædi. decret. de reli. do. ad hæc, qa res animata, homo, delinquit ꝑ mittendo se conseruari inanimata ve ro non. Et est si. 7. q. 1. eps in diœcesi. & ff. de acqui. poss. si rem mobilem, & l. Pomponius. in princ. Et hoc quod hic dr, intelligas in eadem forma: quia ob redemptionem captiuorum vel vrgentia debita, calices & vasa alia ecclesiastica vendi põt ęt laicis, conflata tũ & minuta. 10. q. 2. hoc quia bona ecclesiæ non dicata vel consecrata bñ transeunt ad humanos vsus, ęt serui ecclesiæ uenduntur, vel donantur laicis ęt ad seruiendum. 12. q. 2. ecclesia ficis. Argu. ꝺ de re. permu. c. 3. dic ut ibi. Item no. ꝙ di cit ad usus: quia non solum in dominium laicorum, sed nec etiam in usum transire debent res Deo dicatę. idem de consecr. distin. 1. vestimenta. ne vltio quæ Balthasar, &c. ut ibi (& Danielis. 5.)

a ¶ Humanos.] i. sęculares. i. fæcularium personarum. ad idem 1. dist. c. 1. 12. q. 2. qui diuinis & humanis. de vetus. cum esses. Hoc dico: quia ad usus clericorum qui & homines sunt, bene possunt reduci, de consec. dist. 1. ligna. Alibi sumitur humanum pro humili. 50. distin. 24 q. 1. si quis dederit. 33. q. 2. latorem. in fine.

ADDITIO. Humanus accipitur etiam pro benigno, mansueto, & misericordi: & inhumanitas econtra, ꝙ ex officii. in prin. de cen. licet. & in cle. de reli. do. quia contingit poss. princ. Io. And.

b ¶ Transferendum.] adde quod dixi sup eo. priuile gium. Ioan. And.

REGVLA. LII.

NOn [f] præstat impedimentum.] Casus figuratur per c. si uerum. 31. q. 2 hoc modo: Titius ꝺxit matrimonium cum Berta consanguinea sua, & in effectu inter ipsos erat impedimentũ, ita ꝙ matrimonium non tenuit, obstante impedimento: postea ꝺxit eũ alia, in qua non erat impedimentum; vtrum valeat illum ꝺm matrimonium? Rñdetur ꝙ sic, nec obstat primum matrimonium, quod fuit nullum; & ꝙ de iure non est sortitum effectum. Vel in electionib. ponamus sic casum: Canonici ecclesiæ Pictauen. vacante sua ecclesia celebrauerunt electionem nullam: postea ista electione non cassata celebrauerunt secundam electionem: vtrum prima electio, quæ fuit nulla (non tñ fuit cassata) præiret impedimentũ secundæ electioni? Dr ꝙ nõ. Contra iitam regulam opponit glo. de c. r. sup. de spon. eo. lib. ubi sponsalia quę sunt nulla, præstant impedimentum matrimonio ꝺhendo: vt contraxi sponsalia cum Berta, quæ non tenuerunt propter impedimentũ religionis, vel cõsanguinitatis: vtrũ potero ꝺhere matrimonium cum consanguinea Bertę? Dr ꝙ non. Dicẽdum quod illud intelligitur, qñ sponsalia sunt nulla non ex defectu consensus: sed si essent nulla ex defectu consensus, possem contrahere matrimonium cum consanguinea Bertę, ut dicitur in d. c. 1.

[Prima glo. primo ponit exempla; secundo quinq. casus exceptos, & quintum non approbat: tertio notat in maleficijs regulam non loqui.

c ¶ Non præstat impedimentũ.] 1 pone casum in matrimonio secto 31. q. 2. si uerum. In electione quæ nõ tenet. sup. de electio. congregato. In stipulatione quæ non tenet. ff. de verb. obl. si dari. Vides tñ circa matrimonium ꝙ sponsalia, quæ sunt nulla ꝑ affinitatẽ vel consanguinitatẽ, præstant impedimentũ in consanguineis alterutrius ex publicæ honestatis iustitia. Ratio est: quia publicæ honestatis iustitia inducitur ex solo consensu, unde ex quo sunt aliqua ex consensu, licet aliàs sint nulla, inducitur publicæ honestatis iustitia. Si autem essent nulla ex defectu consensus, nõ incucitur. sup. eo. lib. de sponsa. c. 1. sicut & impedimentum affinitatis inducitur ẽr per il legitimum coitũ. 35. q. 3. de incestis. Circa

dimentum, [c] quod de iure non sortitur effectum.

¶ Idem.

REGVLA LIII.

CVi [g] licet.] Casus primo figuratur per c. ecce 95. dist. vbi quæritur, vtrum liceat sacerdoti benedicere populum in fine Missæ: Rñdetur ꝙ sic, quia licitum est sacerdori quod est plus, s. conficere corpus Christi, ergo est ei licitũ ꝙ est minus, s. benedicere populũ in fi. Missæ. Et hoc intelligitur de benedictione simplici, nõ aũt de benedictione solemni, q̃ de iure cõi spectat solis epis, & aliis superioribus, licet ex priuilegio spectat aliquib. abbatibus, quæ bñdictio solẽnis impertitur in tribus horis, videlicet in Matutinis, in Missa, & in Vesperis. ¶ Itẽ põt casus figurari per c ex parte 3. de deci in antiq. Papa concessit priuilegium aliquibus religiosis, ut ipsi possint percipere decimas in certa parochia; postea fuerunt facta noualia: vtrum ex illis noualibus ipsi percipiunt decimas? Respondetur qđ sic, per rõnem huius regulę, quia si fuit eis concessum qđ est plus, uidetur eis concessum illud quod est minus. Secus si illud priuilegium esset concessum alicui laico, per c. tua eo. ti. Item secus si religiosi prescripsissent decimas antiquas, quia cũ præscriptiones sint odiosæ, non possent percipere decimas de noualibus; nã præscriptio non currit sine possessione, quia illi religiosi non possent dicere quod habuerunt possessionem istorum noualium.

[Prima gl. dicit vnde sumpta, & ponit exẽpla, secundo ponit brocharda, tertio succellive signat, & soluit septem cõtra quarto signat contraria ad negatiuum.]

¶ Cui

2 Vide qđ ibi dixi, & de hoc in præall. decre. cũ nostris. ꝺ cõce. præben. in 4. gl. Io. An.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶Cui licet.] Hæc regula sumpta est ex l.ff.eo.tit.nō dēt cui plus licet, quod minus est non licere. Et fallit hæc regula in casib. ibi not. Pone casum: presbyter in Missa conficit corpus Christi, quod maius est: bene ergo pōt benedicere populum, quod est minus. 95 dist. ecce. Itē concessis de cimis laborum, quod maius est, & noualiū quod minus est. ℨ. de decim. ex par. 3. Item cui concessum est testari, puta filiosfamilias in peculio castrē si: ergo & donare cā mortis. ff. de don. causa mortis, l. tam is, concor. 12. q. 1. præcipimus. cui committuntur animæ, & res ecclesiæ ēt. sup. de dote pot diuor resti. per veltras, cui committit vxor corpus, bene pōt cōmittere dotem. Et no. ℭ istu l est vnū brocardum: cui licet plus, & minus. Aliud, quod licet maiori, & minori. 95. dist. illud superfluū. Aliud negādo: cui nō licet minus, nec maius, de sent. excom. cum illorum, & quod nō licet in minori, nec in maiori, de elec. cum in cunctis, vbi de hoc. Cōtra ad hanc regulam sup. eo. lib. de præbē. cui de non sacerdotali. Sol. illud facit forma mandati, & eodem modo rūde ad c. eo tit. cum in illis. ℨ. vlt. & facit quod dixi supra. eo plus semper. Itē contra, de cōsecra. dist. 2. comperimus. Sed illud speciale pp vnionem. Et sic etiam rñdetur ad l. ff. de admini. tut. cum quēritur. Nam pupillus potest omnia nomina, quæ ferit tutor respuere; sed non quædam respuere, & quædam approbare. Item contra, de transla. c. vlt. vbi permittitur transire ad maiorem dignitatem, sed non ad minorē. solue vt ibi no. in glo. penul. Item ℨ. 22. q. 2. l. arorem, vbi pōt communicare, sed non obligationem dare, ad idem. 17. q. 4 miror. Item contra de torneamentis. cap. 1. de rapt. c. 2. vbi conceditur pœnitentia & non sepultura. Solu. vt no. in præd. c. 1. de torneamen. quia regulare est qđ hic dr: nisi a minore prohibeatur ex causa, vel vt cōsultatur viuis, vt ibi, vel ob aliam causam. Item ad negatiuam ℨ. 36. dist. qui ecclesiasticis, & 1. q. 1. si qui epi, vbi qui iniuste ordinem contulit, priuatur collatione illius ordinis: sed nō minoris vel maioris, sm Ber. licet Hugo. contra, sed dic ut sup. proxi. dixi. Plus ergo qualitate includit minus, sed non semper, vt sup. sicut plus quantitate non semper includit minus, vt dixi sup. eo. tit plus semper.

† No. licitū esse in licitis, & permissis arguere à maiori. de quo plene Bal. in l. cōuenti culam. C. de epi. & cler.

† De materia regulę uide ℭ plenissi me tradit Cassanē i catalogo gloriæ mūdi, part. 12. considera tione 99.

ADDITIO. In hæc regula, cui licet, &c. Io. Mo. dicit ponendum exemplum per ℨ. is qui exequitur. instit. manda. vbi si mandaui fundum emi pro centum, mādasse videor ℭ ematur pro minori, si haberi pōt: & remittit ad regulam, plus semper. Dynus ponit exēplū in patre, cui licet occidere adulterum inuentum cum filia: multo magis contumelijs afficere. ff. de adul. nec in ea. ℨ. ius occidendi. Item iudex potest deferre factori iurm in litem, quod est plus: poterit ergo taxationem iusiurandi adijcere, quod est minus. ff. de in lit. iuran. videamus ℨ. pen. Io. And.

1 Eadē rę spōsio ad l. in causę. ff. de procura. ubi licet procuratorē in totū reuocare, nō in parte secundum Dy.

QVi prior est tempore.] Casus figuratur per c. vlt. 17. dist. inn ctio c. de maio. & obe. in antiq. Ponamus quod inter canonicos alicuius ecclesiæ est cōtentio, quis debeat primo se subscribere in instrumento, in quo continentur actus capitulares, vel est contentio inter canonicos in sessionibus, quis debeat esse in loco honorabilior: vel in optione præbendæ est contentio, quis debeat habere electionem? Rñdetur quod antiquior canonicus est cæteris præferendus: quia qui prior est tempore, prior est iure.

¶ Item pōt poni casus in pluribus expectantib. auctoritate Apostolica, quorum vnus pcedit in data, ut ponamus ℭ Papa hoc anno fecit mihi grām in eccla Pictauen. ga mādauit canonicis illius ecclesiæ ut conferēt mihi pbendā fi qua vacaret, alias primo vacaturam: postea Papa in dicta ecclesia fecit tibi similē gratiam: quæritur quis nostrum sit præferendus in assecutione præbendæ? Respondetur ℭ ego qui sum prior in data: quia qui prior est tempore, prior est iure.

¶ Item pōt poni casus in pluribus creditoris. vt si sint plures creditores alicuius debitoris, & vendantur res ipsius debitoris: quēritur quis debeat esse prior in debito consequendo? Rñdetur idem, q̄ ille qui est prior in tempore. (Prima gloss. dicit vnde sumpta, & ponit exempla: ad vtilitates c. certificari. eo. tit. in antiq. quia sicut ecclesia paro

cet a † quod est plus, licet vtique quod est minus.

¶ Idem.

QREGVLA LIIII. Vi prior † est tempore, b prior est iure.

¶ Idem.

QREGVLA LV. VI SENTIT

chiali: ex illis quæ obuenerunt rōne fu nerūs, ecclā parochia lis debet hīe quartā, vel aliā portionem, sm ꝓsuetudinē regio

onus, a sentire debet commodum, & econtra. b

¶ Idem.

IREGVLA LVI. Nre c communi, potior est conditio prohibentis. d

¶ Idem.

CREGVLA LVII. ON-

mum exemplum signat contrarium & soluit. secundo dicit regulam procedere in his quæ pendent a voluntate duorum, nō in legibus vel testamentis: signat ℨ. rium & remittit: Item procedit cum par est ius vtriusque.)

b ¶Qui prior est tempore.] Hæc regula sumpta est ex l. ff. eod. tit. l. quotiens vtriusque. Pone casum in iure cessionis & subscriptionis. 17. dist. c. vlt. ibi præponitur prius ordinatus. [& ℨ. de maio. & obed. c. 1. ubi de hoc Dynus alleg. ff. de albo scri. l. 1. 2. & 3. & C. de consu. l. 1. lib. 12. In assecutione præbendæ qui primo impetrauit. 2 sup. eo li de prēben. cum cui. Ex duob. emptoribus vel donatariis. Præponitur in rei vendicatione ille, cui res prius tradita fuit. C. de rei vend. quotiēs, in prin. & in fin. Sed quare in hoc vltimo casu præfertur ille, cui fuit primo res tradita. & nō ille cui primo fuit vendita vel donata: quod esse deberet sm hanc regulam? Sol. hæc regula locum habet in iis, quorum vtriusque par est cā, ut in prędi. l. quotiens. ff. eod. tit. sed post venditionem quis remanet dominus: vendēdo ergo & tradendo scdo, prior est causa secundi, ut ibi. 3 hoc probat C. de hære. vel act. vend l. qui tibi. tenetur tū priori ex empto quāti sua interest, vt ibi: sed per litteras papæ quis statim est canonicus: & ideo in eis attendimus datam, ut in prędicta decreta. eum cui, & facit quod no. de spon. duorum. ca. vlt. in glo. Et nota quod hęc regula locum habet in contractibus, & in ijs quæ duorum voluntate dependent: sed in legibus & constitutionibus quę pendent ex vnius voluntate, reuocat posterior priorem. Idem in testamentis eadem de causa: quia ex vnius voluntate dependent. Ad primum de consē. dist. 1. c. vasa. de consp̄iri. c. 1. ff. de leg. non est nouum, & ℨ. eo. lib. de consti. c. i. vbi etiam de hoc. Ad sm. 13. q. 2. vltima voluntas. Et sup. de celebra. Misc. cum Marthę. & ff. de lega. 1. si mihi. Ad primum, contra. 33. q. 2. hoc ipsum in fi. 50. dist. Dño sancto, vbi dr, quod potius stamus antiquo iuri quam nouo. Sed dic vt ibi, & vt supra dixi. Hæc regula in his locum habet quę par ius habent in materia priuilegia considerantur non solum ex tempore, sed ex causa. ff. de priuileg cred. priuilegia. hinc est quod receptus auctoritate Apostolica præfertur omnibus ēt ante receptis aliorum auctoritate. sup. eo. lib. de prębē. hi qui. Et creditrix dotalis præfertur ēt in quibusdam anterioribus creditoribus, non tamen filijs ex priori matrimonio, qui agunt de dote materna. C. qui pot. in pig. hab. l. vlt. & ibi de hoc: & plene per azo. in summa eo. tit [Sed longe plenius hic per Dynum cuius distinctionem vide.]

ADDITIO. In hac regula, qui prior, &c. Dynus ponit exemplum in creditoribus, quibus res sunt obligatæ, vt potior sit qui prior est tempore. ff. qui pot. in pigno. l. potior, & l. creditor, & C. eo. l. si fundum, &c. Ioan. And.

QVi sentit onus.) Casus primo figuratur per ca. de lapsis. 16 q. 6. ponamus ℭ aliquis clericus perpetrauit aliquod delictum pp quod fuit condemnatus agere pœnitentiam in aliquo monasterio: nūquid bona sua transeunt in monasterium, vel monasterii? Rñdeō ℨ si fuit condemnatus ad agendum perpetuam pœnitentiā in monasterio bona sua transeunt in monasterium: quia ex quo monasterium sentit onus, etiam debet sentire emolumentum.

¶ Item pōt poni casus per c. 1. de sepul. ℨ. eo. lib. vbi dr, ℭ si parochianus eli gat sepulturā alibi q̄ in sua ecclesia paro-

condemnatus ad agendum perpetuam pœnitentiā in monasterio bona sua transeunt in monasterium: quia ex quo monasterium sentit onus, etiam debet sentire emolumentum.

¶ Item pōt poni casus per c. 1. de sepul. ℨ. eo. lib. vbi dr, ℭ si parochianus eligat sepulturā alibi q̄ in sua ecclesia parochiali: ex illis quæ obuenerunt rōne funerū, ecclā parochialis debet hīe quartā, vel aliā portionem, sm ꝓsuetudinē regionis c. certificari. eo. tit. in antiq. quia sicut ecclesia paro

onus, a sentire debet commodum, & econtra. b

¶ Idem.

IREGVLA LVI. Nre c communi, potior est conditio prohibentis. d

¶ Idem.

CREGVLA LVII. ON-

chialis sustinuit labores administrando & celebrādo diuina: ita similiter dēt esse particeps in emolumētis. ¶ Item potest poni casus per c. filiis. 16. q. 7. Certum est, ℭ patronus in ecclesia patronata ex iure patronatus consequitur aliqua emolumenta: quia ad illam eccle siam potest præsentare virum idoneū. Item in sessioni bus & sepulturam præ cæteris honorandus. Item si patronus deueniat ad paupertatem, ecclesia tenetur si bi subuenire præ cæteris egentibus. Sed quid ſ pona mus ℭ ecclesia oprimitur: nunquid patronus tenetur eandem defendere? Respondetur ℭ sic: quia ex eo sentit commodum, sentire debet onus.

¶ Item potest figurari casus per c. significatum. de præ. in antiq. ubi dr, ℭ ex quo clericus percipit fructus & emolumenta ecclesiæ: ita similiter tenetur & debet eam officiare, & facere diuinum seruitium: quia ex quo consequitur emolumētum, ēt debet habere onus: quia beneficium datur propter officium.

(Prima glossa dicit vnde sumpta: & ponit exempla in vtroque d. cto, secundo ponit quatuor casus quib. fallit regula.]

a ¶ Qui sentit onus. 1]Hæc regula sumpta est ex l. ff. eo. tit. l. ſm naturam cuiusque rei. Pone casum in cleri co qui propter lapsum detruditur in monasterium ad pœnitentiam peragendum, quia res eius proficient monasterio. 16 de lapsis. Ad idem sup. de sepul. cap. 1. ibi, sint consolationum socii, &c. & C. de fur. & ser. cor. l. vlt. ℨ sed cum in secunda. vbi commodatarius si furti ne ab eo furtipiatur res commodata, & agens furti cō sequatur pœnam a fure: pœnā ipsam non restituit domino, ne fit damno tantummodo deditus, qui eam cō modatam accepit: sed licet ēt lucrum sperare. In secū dario ibi ſ. & econtra: pone casum in patrono qui defensare debet ecclesiam. 6. q. 7. filius. in clerico qui fo fecit, non est ferendus qui lucrum amplectitur onus ār subire recus. 1. C. de cad. tol. l. vnic. ℨ pro secundo. in fi. Concor. ad hanc regulam. 7 q. 1. c. ibi. 22. q. 2. charitatē. cūs concor. & 3. eo. rōni. & sup. eo. lib. de elect. cum non deceat. ff. de peri. & commo. rei ven. l. id ꝓ pott. Et nota ꝓ hęc regula fallit interdum rōne ætatis vel pfectionis: interdum rōne naturæ contractus: interdum ex speciali pacto. Primum patet C. de leg. tur. l. vlt. in fi. sibi enim minores, licet ad tutelæ grauamen nō vemant, successionis emolumentū nō amittunt. inst. de cessu in fabi dicit textus, plerunque vbi successionis emolumentum, ibi & onus tutelæ debet esse: ideo aūt diximus, plerunque: quia si fœmina impubes manumittit, ipsa ad hæreditatē vocatur, cū alius tutor sit. Secunda patet ff. pro socio. l. de i lo. & l. nō ob eā. ibi n fit damno quod intulit, immo eo non obstante damnum emendare tenetur, & est ratio, vt dixi, natura ℨctus, cōsh enim societas tantum ob lucrū. [Vide quod no. ff. de neg ge. l. si negotia absentis] Tertiū patet. ff. de pac. do. l. famil. g. ad idē. ff. fa. ercis. l. licet. Ad ad hoc ℨ. eo. lib. de pac. c. 1. & vlt. Item fallit vbi ex causa quis prohibetur ab emolumēto, licet onus habeat, sicut in iudice ꝙ nihil à partib. dēt exigere, nisi expēsas mode

ratas cū proficiscitur pro eā. nec tunc illas, si partes no tabiliter pauperes sunt, sup. eo. lib. de rescrip. statutum. ℨ. insuper. & ℨ. seq. & idem in similibus. Et concor. ad hanc regulam ea. decre. ℨ. assessorem.

b ¶ Et econtra.) Vnus 2 intellectus est: qui sentit commodū, sentiat onus. hunc glo. prosequitur. Alius sensus est: qui non sentit onus, non sentiat commodū. & pro hoc 33. dist. præter hæc. ℨ. eo. lib. de elect. generali. ℨ. illos, &c. fo. And. 2 Hæc glosula ex nouella I. And. hic fuit translata.

IN re cōmuni.] Casus in hac regula figuratur primo per c. 1. 33. q. 5. hoc modo, Ponamus ꝙ Titius cō traxit matrimonium cum Berta: contracto matrimonio & consummato, alter coniugum vult intrare religionem altero inuito, & in præiudicium alterius? Respondet ꝙ non potest, quia in re communi potior est conditio prohibentis. ¶ Item potest poni casus per cap. quia propter. de elect. in antiq. Vacante ecclesia Pictauensi canonici ecclesię super electione futuri pīati voluerūt cōpromittere in aliquos arbitros, alię ex canonicis non consensērunt, sed dicunt ꝙ volunt hīe vocem, vtrum possint impedire potestatem translationis in arbitros, & ne fiat compromissum? Rūdetur ꝙ sic, quia in translatione potestatis in arbitros requiritur consensus omnium, & hoc per rationem huius regulæ quia in re cōi potior est conditio prohibentis.

[Prima glossa ponit exempla, & remittit, & vi casus excipit.

c ¶ in re communi. 3]Pone casum in duobus coniugatis, quorum vno vouere volente & altero prohibēte, potior est causa prohibentis. 33. q. 5. c. 1. Itē vno prohibente ne procedatur per viam compromissi, potior est ipsius cōditio. ſup. de ele. quia propter. ibi, vice omniū. Ita duobus communē habēntibus parietatem, alter non potest destruere & reficere altero prohibente. ff. de ser. vrb. præd. parietatem. & fuerant hęc verba l. ff. cum cōi di. l. Sabinus & ibi de hoc. Et fallit hæc regu in casibus ibi no. Primo quando non interest socii, puta quia incrustare vult vel dipingere. ff. de ser. urb. pb. l. quidam Hibr. ſ. parietatem. vel vult scalas iuxta parietem ponere vt e. tit sitiulam. in fi. Secundo qñ ob hoc quæsita est vt opus fiat ff. communi di. si ædes. (Et sic loquitur. ff. pro socio, cū duobus. ℨ. item Mela.] Itē quando ædificium reficeret. C. de ædi. priua. si vt propo nis. ff. de dam. inf. c. si ædibus. & l. in reficiendo. Intelligē ꝙ in his casibus quibus reficere vel facere licet, nō velit socius facere iure seruitutis, ꝙ non liceret. præal leg. l. parietem. de ser. vrb. præd. sed iure cōionis licet. & sic intendit gl. Et facit ff. pro socio, cum duobus ℨ. idē rndit item fallit religionis fauore, vt si ibi sepeliri velit, vt ff. de reli. si plures. rem in commune sepul chrū alium mittere. Institu. de rerum di. ℨ. religiosum. ver. in cōe Item cum donator seu communem habet cum donatario. C. de don. sancimus ℨ. ne autem. Accu. Et scire debes aliquid esse commune vt singulis, aliquid vt collegio, vt tetigi supra eo. ꝙ omnes. & habes sup. de consti. cum omnes. Io. And.

[Glo. seq ponit rationem regulæ.)

d ¶ Prohibentes.] quia volens nō solum dominus est, vt in prædi. l. parietem. ff. de ser. vrb. præd. Io. A.

2 Vide Decium cōs. 35.

c. I pētia de prob. per casus positionē peculiariter declaratur.

CONtra eum.) Casus in hac regula primo pōt figurari per c in præsentia. de proba. in antiq. hoc modo: Ponamus ꝙ dicebatur ab aliquibus ꝙ intraueram aliquā religionē, & intra, & in ea fecerā professionem ego aūt excipiendo proposui, ꝙ eo tempore quo intraui religionem, eram minor annis, & sic professio nō tenebat, ppea nō eram obligatus religioni. Ad probandū meā intētionē, vez ꝙ erā minor annis, feci meos articulos, in qb. cauebar, ꝙ erā minor annis, & nō dicebatur vtrū esse minor annis 14. vel xxv. vnd iudex exami-

Universidad de Deusto
Biblioteca

minauit meos teſtes, qui omnes diſpoſuerunt, q̃ ſũ in traui religionem eram minor annis: publicatis atteſtationibus meorum teſtium, pars aduerſa contra me ⸗ propoſuit, q̃ non probaueram ſufficienter meam intẽtionẽ, quia ſolum probauerã, q̃ eram minor annis, & nõ q̃ eram impubes

† Nota q̃ verba obſcura uel dubia interpretanda ſũt cõtra proferentẽ qui aptius dicere potuit. ad hoc c. cum dilectus. de cõſue. AD.

& minor xiiii. annis: eſt ibi textus q̃ fiet interpretatio cõtra me, vt præſumatur q̃ uolueram dicere q̃ eram minor. xx v. annis.

¶Item põt poni caſus per l. cum in lege. ff. de cõrah. empt. & ven. p onamus q̃ habebam duas ædes vicinas & contiguas: quælibet ipſorum erat altior diuerſis reſpectib. quia vna in parte anteriori erat altior: reliqua autem erat altior in parte inferiori: vendidi tibi vnã iſtarum domorum, & in venditione apposui iſtud pactũ, ſi illicidia vt tunc ſunt, ita erunt in futurum: Vtrũ videar apposuiſſe ſeruitutem domui retentæ, vt non poſſim eã eleuare in illa parte, in qua recipit ſtillicidia domus vendita? Rñdetur q̃ in dubio præſumitur q̃ apposui ſeruitutem domui retẽtæ, vt nõ poſſem eam altius eleuare in illa parte, qua recipit ſtillicidia domus venditæ: q̃a fuit in poteſtate mea apertius declarare. l. tribus. C. de pact. Bar. in l. Labeo. ff. de contrahe. empt. & ven. Et hic eſt ẽt glo. ſatis ampla. Sed quid dicemus ad l. ſi in emptione. ff. de act. empt. & vend. ubi textus in contrarium: quia ibi dicitur, cũ fundus venderetur: ſeruus Stichus accederet, id eſt, venditus fuit ſeruus Stichus cũ fundo: & vẽditor habebat duos ſeruos Stichos: dubitatur de quo Sticho intelligitur tale pactum? Dicitur ibi q̃ eſt in poteſtate venditoris retinere quem voluerit, & ibi illa verba fuerunt dicta nõ a uenditore, ſed ab emptore. Ideo dicunt aliqui, quòd ſi verba fuiſſent prolata a venditore, q̃ fieret interpretatio ꝫ emptorẽ: q̃a verba ſic proferentur in ꝫctu: nec inſpiceretur a quo fuerunt prolata, ſed cuius fauore proferuntur: ita q̃ ſi illa verba apponerẽtur gr̃a vẽditoris, fiet interpretatio contra venditorem: Si gratia emptoris, fiet interpretatio contra emptorẽ. Tñ iſtud non placet glo. nec Bar. in dicta l. veteribus. immo dicunt, ſi conſtet quis protulit verba, fiet interpretatio contra eũ. ſed in l. illa non conſtabat a quo fuerant illa verba prolata: ideo eſt in optione venditoris tradere q̃ Stichum voluerit. Vel dicit glo. ſta q̃ iſta regula fallit in iudiciis, quia non fit interpretatio contra proferentẽ. l. ſi quis. ff. de iudi. Ratio eſt: quia ſi fieret interpretatio ſecundum intentionem rei conuenti, & non actoris libellantis, teus diceret q̃ de illa re non intellexerat.

¶Itẽ fallit hæc regula q̃n alias ꝫctus eſſet inutilis: vt ſi ſtipulatus ſum hoc modo, promitis mihi dare centũ calendis Iulii, non dico proximis, quæritur de quibus calendis Intelligitur: vtrũ de proximis vel de aliis? eſt ibi textus q̃ intelligitur de proximis, & interpretatio fit pro me ſtipulante, quia ſi attenderetur tua intentio, tu diceres q̃ tu intelligeres de ultimis, quæ ſunt circa iudicium finale, & ſic ſtipulatio eſſet inutilis.

[Glo. ſeq. dicit vnde ſumpta, & ponit exẽpla & ad alterum remitt. c. Secundo ſucceſſiue ſignat, & ſoluit ſeptem contraria, tertio diſtinguit principaliter quinq; membra, ſextum & ſeptimum addit in fi.]

1 Circa iſtam glo. ibi, cũ dubitaẽ q̃d ſit veriſimilius dicit Phi. in repretandũ ſm q̃ apparet ex principali conſtitutione. utverbis eam præ-

tra[a] † eum, qui legem dicere potuit apertius, eſt interpretatio facienda.

minibus officiatur, ſtelligitur de pſentibus & futuris. Sed ibi nõ eſt obſcuritas, ſed generalitas. ad idẽ de priuileg. quia circa ubi generaliter remittens decimas, rẽ̃ hæc futuras & præſentes intelligitur remiſiſſe. Itẽ ꝫ. ff. de verb. oblig. l. eum qui. vbi intelliguntur caledæ primæ ad voluntatẽ ſtipulantis. Sol. inutilis eſſet ſtipulatio, ſi eam intelligeret & diceret. Itẽ contra. ff. c. ti. l. in ambiguis. ubi ſtatur animo proferentis Sol. illa in teſtamentis, reſcriptis, & legibus, ut ibi no. hic aũt in contractibus. ſe ſtipulatus ſum hoc modo, promitis mihi dare centũ calendis Iulii, non dico proximis, quæritur de quibus calendis Intelligitur: vtrũ de proximis vel de aliis? eſt ibi textus q̃ intelligitur de proximis, & interpretatio fit pro me ſtipulante, quia ſi attenderetur tua intentio, tu diceres q̃ tu intelligeres de ultimis, quæ ſunt circa iudicium finale, & ſic ſtipulatio eſſet inutilis. Vtigitur plene liqueat hæc materia, licet de ipſa tractetur de ſpon. ex litteris 1. ff. de pact. l. ueteribus. tu tñ nota q̃ obſcuritas uel ambiguitas aut apponitur in uoluntatibus, aut in conuentionibus factis in iudicio, aut in confeſſionibus, aut contractibus & pactis aut in ſententiis. 2 Si in ultimis uoluntatibus ſubdistingue, quia aut conſtat de uoluntate expreſſe uel tacite. Si expreſſe, illa ſeruatur, quia nihil eſt quòd tantũ debeatur hominibus, q̃ q̃ ultimæ uoluntatis liber ſit ſpoſ. in ma. c. 2. C. de ſacroſanctis eccle. l. 1. Si conſtat tacite, ut per coniecturam, illa ſeruatur ad. hoc 26 quæſt. 6. qui recedunt de teſt. requiſiti. ff. de leg. 1. ſi ſeruus plurium in ſi. niſi dicta uoluntas turpis eſſet ut ff. de condi. inſti. l. quidam. uel alias contra ius. vone exemplum, ſupra de teſt. tua. cap. Raynutius. in ſi. ff. ad leg. Fal. Titia. quia priuata diſpoſitio teſtatoris, &c. de teſta. requiſiti. ff. de leg. 1. l. nemo poteſt. ſi non conſtat expreſſe nec tacite, ſtetur uerbis teſtamenti. ad hoc 22. q. 2. is autem. de celebra. Miſ. in quadam. de ſpon. ex litteris 1. ff. de exer. l. 1. §. ſi is qui nauem. ff. de leg. 3. l. non aliter. Si autem uerba ſunt nimis larga, ſequimur benignius, & minimum, ff. de leg. 3. l. nummis. ſupra eodem, in obſcuris cum ſuis concor. & ſic eſſet hæredis electio. C. de cond. indeb. l. ſi quis ſeruum. ff. de leg. 3. l. nemo gato. Et lex ff. eo. tit. ſi domus. & l. qui duos. loquuntur cum hæres eſt in mora, ut no. de teſt. indicãte. ad hoc Inſtitu. de leg. §. ſi generaliter. Si uero non apparet quæ pars ſit benignior uel minor, neutra tenetur. ff. de teſt. tu. l. duo ſunt. ff. de manumiſ. teſt. l. cum ex plurib. ff. de libe. & poſthu. nominatim. Si quæritur ad quem ſpectat indagatio? Dic quòd ad iudicem. C. de fideicommiſ. l. uoluntatis defuncti. Si in iudiciis ſit ambiguitas, ſit interpretatio pro proferente. 3 Rõa debitor ſemper negaret ſe de hoc ſenſiſſe. C. de annali excep. l. ult. in fi. ff. de uerb. obl. inter ſtipulantem. §. 1. ar. ff. de trib. l. illud. §. 1. & ff. de eo quod cer. lo. l. non utriq; §. damus. & hoc in litis exordio de hoc de reſti. ſpo. cum ad ſedem Si uero in probationibus ſit ambiguũ, interpretamur contra producentem de condi. apoſ. per tuas. de proba. in pſentia de teſti. eſt tu. de fide inſtru. inter. in fi. debent enim probationes eſſe claræ. de præſcrip. auditis. ſaluo eo, quod poſſent teſtes obſcure deponentes interdum iterum interrogari. de teſtibus. cum clamor. quod dic ut ibi notatur. Et eo. tit. per ſionibus ſi confiteatur quis incertum, certificare cogitur ff. de confeſſ. l. certum. alioquin accipietur q̃ magis expedit aduerſario, ut ibi, & ff. de inter act. de ætate. §. nihil. Ad hoc ſupra de accuſa. cum dilecti. ſupra eo lib. de confeſſ. cap. 2. In contractibus aut eſt certum de conſenſu, aut de diſſenſu, aut eſt dubium. In primo ſtatur ei quod ſenſerũt. ff. de rebus dub. l. in ambigua. de ſpoſa. c. 1. Secundo nil ualet. 27. q. 2. ſufficiat. 30. q. 2. cap.

§. 2. cap. unico, ſupra de rapt. cum cauſa. de pigno. illo vos. 29. q. 1. §. 1. ff. de contrahen. empt. l. venditionib. & ibi errot non ſolum corporis, ſed et materię vinditionem impedit: nil eſt tam contrarium conſenſui ſicut error. ff. de iuriſdi. omnium iudi. ſi per errorem. ff. de iudi. l. 2. & errare eſt aliud pro alio putare. 37. diſt. quãuis, & 22. q. 2. in quibus, non tamẽ omnis error i matrimoniũ impedit, ſed error tã tum perſonæ & cõditionis, quod dic vt 29 q 1. §. 1. & in ſumma. tenet ẽt pignus cum obligatur æs pro auro. ff. de pigno. actio. l. 1. In tertio caſu. l. cum eſt dubium: & ſubſtingue, aut poteſt valere ſecundum vnius intellectum tantum, aut ſecundum vtriuſque: ſi ſecundum vnum tantum, valeat ſecundum quem valere poteſt. ff. de verb. obligat. l. quotiens. Et habet hoc locum etiam in contractu matrimoniali in foro iudiciali. In foro autem animæ ſtaretur ei qui diſſenſiſſet in tali dubio, ut ſupra de ſpon. tua nos, ſi ſecundum vtriuſque intellectum poteſt valere, valeat quod eſt veriſimilius. ff. de verborum oblig. l. eum qui ita ſtipulatus. ff. eod. tit l. in obſcuris, & de verb. ſign. abbate, & ſup. eod. inſpicimus, cum ſui concord. Sed ſi dubitatur quod eſt veriſimilius, ſeruetur quod in hac regula dic. ff. de verb. ob lig. l. quicquid. & l. ſi quis ex piurib. fundis. Et hæc vera, cum neuter dolum committit. Si autem alter dolũ committat, contra eum fieret interpretatio. 22. q. 5. ca. qui peccat. §. ex his, & c. quacunque, ſi vterque, tunc ad communem ſignificationem recurreiur, vt dicta decreta, ex litteris, vbi de hoc. 2. q. 5. c. hoc videtur. §. ſi ergo, & idem reperitur in iuramentis, vt ibi not. In ſententiis ſuis interpretari poterit præſes prouinciæ vel procurator Cæſaris. ff. de appel. ab executore, in prin. minor non. C. de ſenten. ex breuic. re. l. 2. vbi de hoc ff. de re iud. l. iudex. functus eſt eũ officio ſuo, ſi ne bene, ſiue male iudicando: quod intellige in diffinitiua: ſecus in interlocutoria, quod dic ut not. de appella. cum ceſſante, & ibi plenius ſcripſi. De fructibus iud. l. Paulus, & ſupra eo. lib. de appel. cum appellationibus, & de hoc no. 35. q 9. c. loci noſtri. §. quia ergo, alias incip. his ita. in 1. gl. 1. q. 1. c. clericum nullus. §. ex his, de poſtula. præla. c. 1. & ibi de multiplici interpretatione. De legibus non eſt dictum: quia in eis nihil eſt obſcurum vel ambiguum 4. diſt. ca. erit. & in Proœmio decretalium C. de nouo cod. com. in 1. conſtit. ibi, erit lex certa & breui ſermone conſcripta. Si tñ ambiguitas videretur in eis eſſe, recurritur ad condẽtem: quia ille ſolus interpretari poteſt, qui condere. 1. q. 1. §. ex his. de iud. cum veniſſent, de ſent. excom. inter alia. C. de leg. l. vlt. Et idem in priuilegiis, que ſunt leges priuatæ, per eadem iura. (& ſupra de offi. ord. § ſi vero, & ſi. eo. tit. l. Neratius, & vide quod dixi poſt inno. Hoſt. & Compoſt. de reſcrip. cauſam, ſu. glo. penul.)

ADDITIO. per l. veteribus. ff. de pact. ſuperius, circa prin. huius glo. allegatam, & ff. de ſer. vrb. prædi. ſi arborem. §. hęc lex. & de contrahen. empt. cum in lege, & l. Labeo. ponit Dynus in eo qui uendens & tradens domum dicit ſtillicidia vti nunc ſunt, ita ſunto vt dicere licidiorum non eo contra quod domus vendita debeat ſeruitutem vicinis. Io. And.

¶Idem REGVLA LVIII.

NOn † eſt a obligatogiũ, cõtra bonos mo

depoſita dolum committeres: vtrum ualeat tale pactũ iuſo firmatum, ut non poſſim agere contra te? Rñdetur quod non: quia iſtud iuramentum eſt contra bonos mores, & inuitat te ad delinquendum: & non eſt obligatorium contra bonos mores iuramentum.

¶Item põt caſus figurari per c. 1. 22. q. 4. Ego promiſi tibi occidere patrem meum: & caſu quo ipſum non occiderem, tibi ſtipulanti promiſi & iuraui ſoluere centum: non occidi patrem meum: utrum poſſis agere contra me etiam condictione ex ſtipulatu ad centũ? Certe non ꝫ quia iſtud iuſm eſt contra bonos mores, & ideo non eſt obligatorium. ¶ Item figurat caſus per c. Quintauallis, de iureiur. in antiq. Vxor & filię Quintauallis, id eſt, illus hominis ſic uocati, habuerunt uerba, imò uerba eum uicinis ſuis: uicinæ fecerunt cõueniri uxorẽ & filias Quintauallis ſuper actione iniuriarũ: Quintauallis promiſit & iurauerit quod erat contentus ſtare ordinationi & uoluntati uicinæ iniuriatę: ipſa uicina noluit habere emendam pro iniuria ſibi illata: ſed uoluit pro omni emenda quòd Quintauallis expelleret a ſe uxorem, & filia ſe exhæredaret, ſi unquam uerbum iniurioſum proferent contra ipſam uicinam: accidit quod uxor & filiæ Quintauallis protulerunt uerbum iniurioſum ꝫ uicinam, alias iniuriatam: dubitauit Quintauallis utrum eſſet obligatus ad repellendum a ſe uxorem, & exhæredandum filias: unde ipſe conſuluit Romanum pontificẽ: qui conſultus reſpondit quod non: quia ſuum iuſm erat contra bonos mores: & non eſt obligatorium ꝫ bonos mores iuramentum.

(Prima glo. dicit unde ſumpta, & ponit exempla: ſe cundo dicit fallere regulam decr. ſi uero: tertio iſtius regulæ dat concor. & aſſignat duplicem rationem.)

a ¶Non eſt obligatorium) Hæc regula ſumi' potuit ex l. ff. eo. tit. l. contractus 3 quidam. uer. excepto. per q̃ pone exemplum: nam non ualet pactum q̃ dolus futurus non preſtetur. ut ibi. Item pone in eo qui iurauit patrem occidere, vel ſimile quid facere. 22 q. 4. c. r. & per totum. In eo qui iurauit uxorem & filios expellere de iureiur. Quintauallis, & per l. ff. de leg. 1. ſi quis inquilinos, in fi. ubi quod ſcriptum eſt in teſtamento contra bonos mores & iuramentum, nullius eſt momenti, ad idem de pact. dot. l. conuenire, ubi pactum ne cum uxore agatur rerum amotarum, non ualet: quia per illud inuitantur mulieres ad furãdum. Non eſt ergo præciſe nera regula quæ dicit, q̃ iuſm ſeruandum eſt, ſi poteſt ſine interitu ſalutis æternæ ſeruari. §. de iureiu. ſi uero. 4 nam ſi eſt contra bonos mores, non obligat, ut hic, & in ſupradictis in rib. Idem in. quolibet temerario. eod. tit. ſicut, &c. tua nos, & quando ui uel dolo præſtitum eſt. §. eo. lib. de iureiu. licet. quod dic ut ſupra, quod me. cau. abbas, & 15. q 6. cap. 2. Et facit ad hanc regulam, infra eo. in malis. (Facit etiam §. eo. lib. de elect. ubi periculum. § qui autem, &c. quia ſęge de reb. eccle. non alie. § contractus.) Et habuiſti idem de impoſſibili. ſup. eo. nemo poteſt. (ut hic dixi, hoc eſt impoſſibile moris uel iuris: & ut hic dicit Dynus, quæ contra bonos mores ſunt, impoſſibilia dicuntur de iure. ff. de condit. inſt. filius, & l. conditiones, & l. quidam ergo, &c.) Non tenet ergo turpe pactum uel contra bonos mores, ſupra de pact. c. vit. ergo nec iuſm quod acceſſorium eſt, & facit ſupra eod. acceſſorium, & uide quod ibi dixi. Et no. q̃ debemus rebus uti eo modo ad quem ſunt inſtitutæ. ut 22. q. 2. is autem. Sed iuramentum non eſt inſtitutum, ut ſi iniquitatis uinculum 22. q. 4 inter cętera. ergo miquitatem non uinculat uel obligat, ut hic uides.

ADDITIO Loquitur ergo regula cum dicit contra bonos mores: in prohibitis propter turpitudinem ſui. In prohibitis uero fauore perſonæ iuramentum illius cuius fauorem reſpicit, facit ut lere quod non ualebat, ſecundum Dynum, ut in Auth. ſactamenta. C. ſi aduer. uen. ſupra eo. lib. de pact, ca. 2 de iureiu. eo. 2. cum ſuis concor. Io. and.

Dolo

3 Ibi uide. p hili.

4 Hic intelligi p. q̃ non ſo lũ mores qui iure canonico reprobantur, dñt mali: ſed ẽt illi, qui iure ciuili, tñ ſoã. An. quem admodũ. ſup. de iureiur. uel nasũult q̃ iuramentũ ꝫ mores a iure ciuiles probatos nõ ſit nullũ niſi reprobeẽt iure canonico. ſed d iſto larius ibi Immo. char. 12. & 13. phi.

Ca. Quintauall. de iureiu. pe culiariter declarat.

Universidad de Deusto
Biblioteca

DOlo facit] Casus figuratur per c.nullus.14.q.4. iuncto c. debitores,de iureiur. in aut.& l.dolo. de exc.doli,hoc mõ: Ponamus quod Titius mutuauit mihi sub vsuris aliq̃ pecunię summã, & fuit facta pactio vallata stipulatione: quia ex nudo pacto etiam iuxta contractũ non parit actio,nisi sit vallatũ stipulatione. l. 1. C.de vsuris, ergo Titius mutuauit mihi pecuniã sub vsuris: satisfeci de sorte principali, de vsuris non satisfeci: vult agere ꝫ me ad vsuras, dico ꝙ non teneor ꝫa ēt si soluerē vsuras, posse eas repetere tamquã indebitas, & esset illas mihi restituturus, & sic dolo petit illud ꝙ est mihi restituturus: vtrum bene dicã? Rndef ꝙ sic. Sed si iurassem soluere vsuras: tũc deberẽ soluere, vt seruarem iurm, non aũt virtute obligationis, & ex vi actionis; sed ideo, quia possum seruare iuramentum sine interitu salutis æternæ: iõ debeo vsuras soluerem vt seruem iurm: sed postea potero illas condicere tamquam indebite solutas.

(prima gl.dicit vnde sumpta,& ponit exempla: secundo notat duo necessaria vt procedat regula:)

a ¶Dolo facit Hæc regula sumpta est ex l. ff. eo. tit.l. in condẽnatione.§ dolo facit. vone ergo casũ in vsurario qui non petit vsuras a debitore: ipsas em restituere cogeretur.14.q.4.nullus.ad idẽ de iureiur. debitores. 1.respon.ad idem ff.de excep.do.l.dolo. vbi hęrede dãnato a debitore,debitor non põt ex testõ agere: & dolo mali exceptione vti põt, & ibi etiã sunt hæc verba. Duo aũt notantur circa hanc regulam: primo ꝙ hic dr̃, locum habere qñ restituenda est res ei a quo petitur: commodatarius em repetit rem a fure quã restituere eũ oporte domino. C.de ser.corrup. l.vlti.§. sed cum. Vir soluto matrimonio petit dotem a socero, quam vxori & eius liberis eum restituere oportet. ff. matr.si socer.§. Lucius. (Et ibi de hoc, & C.loca. si quis conductionis, si em restituturus esset socere a quo petit, locus esset regulæ.) Idẽ in vsurario qui vsuras repetit quas alijs soluit, si non est solnenda: præstita cautione de ipsis restituendis ei a quo percepit. arg.de restit.spo.olim 2. & no.de vsu.quia frustra. Secundo nota hanc regulam non habere locum in possessorijs iudicijs, sed in petitoriis, & hoc etiam no. Goff.de offi. deleg.venerabili, & Bernar.de restit. spo. in litteris, & probatur. ff.quo lega.1.in prin. vbi dr̃ ꝙ hæredi restituitur quod legatorum nomine præter eius voluntatem per legatarios possidetur. 3.q.1. cap. 2. de ord. cog. c.vlt.& in prædict decreta in litteris, & in c.seq & C. de rei vendi.ordinarii,cum suis concor & ff. de iud si de vi Io. And.

Regula dolo facit, i possessoriis locũ non habet.

NOn est in mora.) Casus in hac rla figurar multis modis. Primo mõ per c. incognitus 17.q. 2. pro intellectu huius regulæ est præsupponendum, ꝙ si seruus alicuius dñi dño ignorante efficiat monachus, & faciat professionẽ, non tenet professio: sed dñs põt illũ repetere, qd verum est, nisi dñs tacuerit per trienniũ: ita ꝙ per lapsum illius tpis triennij cũ taciturnitate validat ingressus, & hoc facit tacitus cõsensus resultãs ex ista taciturnitate. Hoc ꝑsupposito pone sic casũ: Habebã aliquẽ seruũ, q̃ me dño ignorante intrauit aliquã religionẽ, & in ea fecit professionẽ; 7. trienniũ nõ reuocani seruũ meuũ: sed ēt per me nõ stetit: quia non poterã ire ad loca longinqua ꝓp infirmitatẽ, vel aliud iustũ impedimentũ: vtrũ dẽar mihi imputari, ut non possim seruũ meũ repetere obstante lapsu triẽnij? Rndet ꝙ nõ; sed ipsum seruũ possum repetere nõ obstãte lapsu triennij; quia nõ fui in mora. ¶ Itẽ põt casus figurari ꝑ c. de quarta, de ꝑscr. in ant. Ego rector alicuius ecclesiæ parochialis non solui quartã diœcesano, qa ꝑdecessores mei præscripserant: vtrũ dicar esse in mora, & sim punien dus tamq̃ morosus vt incurrã pœnã impositam ꝫ morosos per diœcesanũ? Rndetur: quod nõ: quia possum me tueri defensiune legitima. Itẽ põt poni casus p l. lecta. § sed cum sortis. ff. si cer.pet. Vsuræ nõ currunt qñ quis nõ est in mora: Pone ꝙ ꝓmisi tibi reddere centum cum vsuris: postea facisti mihi pactũ de sorte principali soluẽda: vtrum durãte tẽpore currant vsuræ? Rndetur ꝙ non: quia potes me tueri exceptione legitima: ideo ꝓp exceptionem non sum in mora. (Prima gl. primo dicit vñ sumpta est, & ponit exẽplas: secundo reddit rõnem, & ponderat ꝙ dicit legitima.)

b ¶Nõ est in mora) Hæc regula sumpta est ex l. ff. eo. tit. nulla intelligitur, & nihil interest 1. Pone exẽplũ in dño qui non requisiuit inf. triennium seruũ suum fugitiuum monachũ factum, dr̃ em fuisse in mora, qd est verum, nisi tueri se possit exceptione legitima, puta loginquitate loci. 17.q.2. si quis incognitus. Item pone in clerico qui non dr̃ in mora soluendi quartam decimarum, si tutus est exceptione prescrip. sup. de quarta. Item pone per l.ff. si cert. pet. l.lecta est. § sed cum fortius, vbi sunt hæc uerba, ubi ille q. tutus erat exceptione dilatæ sortis per tertium pactum non dr̃ in mora, & sic nõ veniunt usuræ, ut ibi. ad idem ut lit. non contest. quoniam. §. si uero aliter. in fi. Potes ēt exemplificare per ea quæ dixi sup. eo. imputari non debet. Et no. quia ut dixi sup eod. mora sua cuilibet, ut quis dicatur morosus, necesse est ꝙ sciat vel scire debeat se debere: sed ille qui tutus est exceptione legitima, nescit se debere, uel nescire debet: ergo non est in mora. (ita ꝙ ꝓout dicit Dynus ab oib. effectib. more, quos post eũ scripsi in regula, mora super 1. gl. exẽptus erit & indẽnis.) Itẽ no. ꝙ dicit exceptione legitima, q̃ est, cũ est obligatus iure naturali & ciuiliter sed ob stat exceptio, puta pactũ de nõ petendo, uel similia, nõ est obligatus iure naturali tm̃. Et facit qd circa finem tũ no. 1.q.4. in fi. & ff. de sol. is q. Et intelligit exceptio illa ltima q̃ replicatione nõ eliditur, pone exemplum Debebas mihi decem, tibi feci pactum de non petendo, sed per metum uel furoris ꝛpe hoc feci, tunc exceptio pacti non est legitima, quia eleditur replicatio ne furoris uel metus, & ideo diceris in mora fuisse, & idem in similib.

¶Idem.

REGVLA LIX.

DOlo a facit, qui petit quod restituere oportet eundem.

¶Idem.

REGVLA LX.

NOn b est in mora, qui potest exceptione legitima se tueri.

¶Idem.

REGVLA LXI.

QVOD †

ADDITIO. Idẽ Dyuus ad hoc ff. eo. nihil. ff. de excep. l. 2. De replicatione plene scripsi de excep. a nobis. Io. An.

QVod ob. 2) Casus in hac regula põt poni multis modis, Primo mõ per c. Ad Apostolicã. de regularibus in ant. Intraui religionẽ nõ Mendicantiũ, nondum lapso anno uolo facere ꝓfessionem solemnẽ, id est promittere in manib. prẽlati seruare obedientiam, paupertatem, & castitatem, conuentus aũt consentit, utrum possim facere talẽ ꝓfessionem ꝓbationis? Dr̃ ꝙ sic, quia annus probõnis introductus est in fauorẽ intrãtis, ut experiatur ne assumat onus importabile. Itẽ in fauorem monestrij, ut possit experiri mores intrantis, ideo non debet retorqueri in eorũ leꝯionem. Item põt figurari per l. non eo minus. C. de proc. Certum est ꝙ si minor fuit in iudicio sine auctoritate curatoris, feratur snia contra ipsum, non tenet sententia. Sed potes namus ꝙ minor fuit in iudicio sine auctoritate tuto ris uel curatoris, licet aliqui teneant, ꝙ si litiget ꝓ se, non tenet snia, secus si per procuratorem. ponamus ergo ꝙ minor constituit procuratorem sine auctoritate curatoris, qui procurator fuit admissus, quia non fuit ei propositũ ꝙ ipse fuerat cõstitutus a minore sine auctoritate curatoris fuit deuentum usque ad sniam definitiuam, quæ fuit lata pro minore usque ad suam vltatemiam valeat talis sententia? Dr̃ quòd sic: ne illud quod est introductum in fauorẽ minoris, ueritatur in eius detrimẽtum: qa fuit introductum in fauorem minoris, vt interueniret curator, ne minor decipiatur.

(Prima glo. ponit exẽplas: secundo sue cessiue signat, & soluit septẽ ꝛria: tertio conuertit regulam.)

a ¶ Quod ob gratiã.) Oeconomus qui in fauorẽ ecclesiæ constitutus est, ecclesiam vacantem grauare non dẽt. 12.q.2. charitatẽ. Itẽ pone per decre. de reg ad Apostolicã in religionib. non Mendicantibus; per decr. eo. tit nõ solum. sup. eo. lib. & c. seq. Item pone per l. C. de procu. non eo minus. vbi sententia pro minore lata, qui sine tutore causam egit, bene rene. vnde dicit ibi textus, minoribus ætas in damnis subuenire, nõ in rebus prospere gestis obesse confueuit. & habes idem C de legi. l. quod fauore ff. de legi. l. nulla iuris rõ. & prosequere vt ibi vtrobiq. & facit in auth. de Illustri. & qui superi: illustres sunt colla. 5. vbi licet concessum sit clarissimis, ꝙ per procuratorem agere possint, nihilominus & per se agunt si uolunt: nec cogere potest aduersarius minorem vti beneficio restitutionis in integrum sibi concesso ꝫ cõ plum per l. 3. §. duæ. ff. ad Car. Dicit etiam ꝙ confirmat hæc regula. & ipsius exempla traduntur. ff. de leg. commi. l. 2. de in diem adiec. Sabinus. de fide instru. l. plures. de secund. nuptiis. generaliter. §. in his.] Consilium facit forma mandati. & facit quod dixi sup. eod. plus (ꝓ Item contra sup. de mu. per prudentiã. vbi clausula, appellatione remota, impetrantis fauore apposita, non est necessaria, quia ex ipsius Sol. ibi: quia id locũ habet, cum princeps aliquid concedit ad instantiã pe tentis, hoc cum motu proprio: puta minoribus vel ecclesiis. Et sic etiam respondetur de decre. ac constru. cões ff. quo. l quisque iur. l. 1. & probatur eod. tit l. 3. & facit optime ad hanc solutionem. sup. eo. lib. de ꝓb. tã no. 1.q.4. in fi & ff. de sol. is q. Et intelligit exceptio illa ltima q̃ replicatione nõ eliditur, pone exemplum Debebas mihi decem, tibi feci pactum de non petendo, sed per metum uel furoris ꝛpe hoc feci, tunc exceptio pacti non est legitima, quia eleditur replicatio ne furoris uel metus, & ideo diceris in mora fuisse, & idem in similib.

ob a gratiam alicuius conceditur, non est in eius dispendium retorquendum.

¶Idem.

REGVLA LXII.

NVllus b ex consilio, dummodo fraudulẽtum non fuerit, obligatur.

NVllus ex consilio.] Casus figuratur per l.2. in fi. ff. man. Cum Titius haberet aliquam pecuniam, & erat dubius an deberet illam fœnerare, idest, mutuare sub usuris, uel exponere in emptionem prædiorũ, ipse petiit a me consilium: ego dedi consilium ei, ut potius pecuniam suam fœneraret, quam in emptionem prædiorum collocaret, quod fecit insequendo consiliũ meum: postea sui debitores, quibus pecuniam fœnerauerat, sunt facti non soluendo: quia mercantiæ suæ pertinebant ad alios mercatores, ipse uidet se decepetum ex consilio meo, uult agere contra me actione mandati, ut restituam sibi damna & interesse, quæ ipse consecutus est ex consilio meo, utrum possit? Rndet ꝙ non, nisi fraudulenter fecerim, ut si erant debitores mei, & dedi ei tale cõsilium, ut debitores mei mihi satisfacerint, tunc ex consilio do oso teneret.

Prima glo. dicit unde sumpta, ponit rationem regulæ & exceptionem, secundo distinguit, tertio ostendit quid differt consilium a mandato.]

b ¶ Nullus ex consilio.] Hæc regula sumpta est ex l ff. eo. tit. l. consilii. Ratio huius regulæ colligitur ex cano ne 14.q.1. quod præcipitur ex decre. de arb. cum olim ex l. ff. man. l. 2. in fin. per quam exemplificare potes: & ibi de hoc. Et ff. de uerb. sig. sæpe. in fi. & instit. de obli. quæ ex deli. §. ope. Nullius enim tenetur consilium sequi, immo explorare & deliberare debet apud seipsũ, an sibi expediat, neene, ut in prædictis iuribus. Si autem consilium sit fraudulentum, bene obligatur consulẽs, licet duret ratio supradicta, & hoc ratione fraudis, exemplifica per canonem 86 dist. tanta. sup. de renun. sane. ff. de dolo. si cum scires. Nota igitur & breuiter circa hoc, aut consilium datur circa contractum uel quasi, aut circa maleficium uel quasi. Primo casu subdistingue, aut tale consilium non est fraudulentũ, & tunc nõ tenetur, 5 ut hic, & in supradictis iuribus. ff. de dolo, eleganter in fin. aut est fraudulentum, & tunc tenetur actione de dolo ipsi cui consilium dedit ut in prædict. l. quod si cum scires. ubi ille qui dolose mihi consuluit, & forte sui lucri causa, mutuare debitori non idoneo, tenetur mihi actione de dolo. ad idẽ ff. de proxenetis l. 2. In secundo casu, scilicet cũ datur circa maleficium: tunc tenetur consulens, non tñ illi cui, sed illi contra quem consilium dedit, nec tunc tenetur actione de dolo, sed eius maleficii nomine, nã si consuluit occidi, homicida est 50. dist. si quis viduam de homi. sicut dignum. Si consuluit seruo ut fugeret uel furtum faceret, tenetur furti 6 uel serui corrupti ff. de ser. cor. l. 1. §. persuadere. Si consuluit Titium mihi iniuriam facere, tenetur mihi actione iniarum, de pœni. distin. 1. non solum. ff. de iniur. l. non solum. Idẽ ubicunque cadit nomen maleficii; ipsi autem cui dedit consilium non tenetur, tum quia scire debebat id sibi non expedire, ut supra dixi. tum quia de improbitate sua nullus consequitur actionem ff. de fur. itaque fullo. Differentia est ergo inter mandatum & consilium: nam mandator obligatur mandando, sed nõ cõsullens consulendo, ff. man. l. 2. & instit man. §. tria gene & ꝑdic. l 2. ubi de hoc.

5 Sentit ff. de dolo, eleganter in fin. aut est fraudulentum, & Bar. l. non solũ. § si mandato. ff. de intori non idoneo, tenetur mihi actione de dolo. ad idẽ iur. circa fin. & l. si circa maleficium tenetur consulens, non tñ illi remunerandi. § si cui, sed illi contra quem consilium dedit, nec tunc tenetur actione de dolo, sed eius maleficii nomine, nã si tibi. i mãdato non consuluit occidi, homicida est 50. dist. si quis viduam de homi. sicut dignum. Si consuluit seruo ut fugeret cõsil. loq. uel furtum faceret, tenetur furti 6 uel serui corrupti ff. tur. phil. de ser. cor. l. 1. §. persuadere. Si consuluit Titium mihi

6 Non tñ pœni distin. 1. non solum. ff. de iniur. l. non solum. Idẽ cõdict. ne furtidit consilium non tenetur, tum quia scire debebat id ua. ff. de sibi non expedire, ut supra dixi. tum quia de improbi cond. fur. tate sua nullus consequitur actionem ff. de fur. itaque proinde. fullo. Differentia est ergo inter mandatum & consi- quod dic. lium: nam mandator obligatur mandando, sed nõ cõ- ut ibi no. sullens consulendo, ff. man. l. 2. & instit man. §. tria gene & ꝑdic. l 2. ubi de hoc. sæpe. l A.

Exce-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Exceptionem.] Casus figuratur per c. illud. §. de præscri. hoc mod. Titius detinebat rē ad me pertinentem: feci eum conuenīri corā iudice competente: obtuli ei libellum, cui petiī rīderi: Cum restaret ipsum rīdere meo libello: Titius excipiendo proposuit, q̄ ipse possederat illā rē per tp̄s sufficiens ad præscriptionē: petebā vt ipse, p̄baret se præscripsisse illā rē: Dicebat ipse, probato primo q̄ res fuerit tua, dixi q̄ sufficienter, p̄baui meā intentionē per tuam exceptionem peremptoriam: & aliter non teneor probare rē ad me pertinere: quæritur an bene dicam? Respondet q̄ non, quia teneor probare me esse dominum illius rei, quam peto: quia exceptionem obiiciens non vī aliquid de intentione aduersarii cōfiteri. Vel pone q̄ a te petii centum scuta, & per libellū meū dicebam, q̄ illa promiseras mihi soluere infra certum tempus: & petebam te condemnari ad reddēdum & tradendum illa centum vna cum expensis: tu excipiendo proposuisti, q̄ mihi solueras illa centum, vel tibi feceram pactum de non petendo: vtrum per illam confessionem videatis mihi confiteri quod mihi promisisti, vt sim releuatus ab onere probandi meam intentionem? Respondetur q̄ non. Et gloss. ponit tres rationes istius dicti: quia potest fieri q̄ dicas, q̄ fecissem tibi pactum de non petendo, licet non esses mihi obligatus. Item si dicat reus rem præscripsisse, nō vī confiteri q̄ res pertinebat ad actorem: quia forte pertinebat ad alium: & non tenetur quis rē restituere actori: misi probat suam esse l. fi. C. de rei vend. Item opponens exceptionem peremptoriam videtur negare intentionem actoris, & si ex propositione huiusmodi exceptionis resultaret cōfessio, ipsa produceret duos effectus contrarios, scilicet affirmationem & negationē quod est contra l. qui hominem. §. vlt ff. de sol. Et obiiciens exceptionem peremptoriam uidetur negare in tētionē actoris. Pro hoc facit l. vnica. C. de lit. contest. vnde tria sunt de substantia ordinis iudicarii, videlicet q̄ offeratur libellus: Item q̄ fiat litis contestatio: & feratur sententia in scriptis, vt gl. in dicto c. de causis: de officio & potestate iudicis delegati. in antiq. & in l. prolatum C. de senten. & interlo. omniū iudi. Quæritur vtrum per propositionem exceptionis peremptoriæ fiat litis contestatio? Dicit Cinus in dicta l. unica. de litis contesta. q̄ sic: quia si quis negaret intentionē actoris, videtur facta litis contestatio, modo proponēdo exceptionem peremptoriā reus tacite videtur negare intentionem actoris: Nam exceptio peremptoria tacite habet negationem inclusam. Sed habemus contrarium in c. 2 de litis contesta. istomet lib. & Bart. in dicta l. unica. alleg. respon. ad illud cap. dicit, q̄ procedit opinio Cyni, quando oblato libello per actorem, reus incontinenti proponeret exceptionē peremptoriam: secus si dato libello reus captaret terminum ad respondendum libello, & termino aduenīte reus proponeret exceptionem peremptoriam. p anor. in c. unico de lit. contest. in antiq. concludit ℈ Bart. quia cap. 2. de lit. contest istomet libro loquitur indistincte quod per propositionem exceptionis peremptoriæ non fit litis contestatio, non distinguendo vtrum vlta propositio exceptionis peremptoriæ fiat ex interuallo vel inconti-nēti. Item quia exceptio peremptoria proponitur ad contrarium effectum litis contestationis, & iura allegata pro alia parte non faciunt ℈: quia rīndendo ad factum siue narrata uel ad ius fit litis contestatio: & sufficit rīdere ad narrata dicendo, nego narrata in tuo libello esse uera, uel ad ius, dico penta in libello non debere fieri: tū practici communiter faciunt lit. con testi respondendo ad vtrumque, scilicet ad factum & ad ius. de hoc per gl. in c. 2. allegatam.

¶ Idem.

REGVLA LXIII.

Exceptionem [a] obiiciens, non uidetur de intentione aduersarii confiteri.

¶ Idem.

REGVLA LXIIII.

Qvae (Prima glo. ponit exēpla: & remittit: Secundo obiicit: ponit opinionem, quam nō approbat, & soluit rēdens triplicem rationem regulæ, & supplens cautelā quā improbat: tertio ,progat regulā ad replicationē.] a ¶ Exceptionē.] pone casum ℈. de præscr. illud ff. de excep. l. non vtiq. & habes hęc verba ℈. ff. exce. cum venerabilis. Et ,p sequere hāc materiam vt ibi no. Et aduerte, q̄ mirabilis vī hæc regula, nam si ego excipio de pacto de nō petēdo, videor confiteri debitum fuisse: si dico, interrupi ℈. hoc pscriptionē, uideor fateri te præscripsisse, si dico, ℈ te præscripsi, ergo primo id tibi debitum erat q̄d præscripsi, & sic actor nil amodo deberet cogi probare, sed excipiens tantum, & facit ad hoc ℈ de transact. p terea 2. ideo dixerunt quidam ı hic loqui de exceptione non numeratæ pecuniæ, & similibus. Quas Dynus hic dicit non esse exceptiones iuris, sed facti vel intentionis] in quibus reus nil fatetur, ut not. in dicta l. non vtique. Sed secundum hoc mihi uī hæc regula superflua, & ipsius nulla dubitatio. Die ergo q̄ huius regulæ rō triplex est: prima, qu a licet dicam, feci pactum de non petendo: poterit esse, q̄ illud non erat vere debitum, uel naturaliter debitum tantū, uel nullo modo. Item licet dicam, interrupi, forte nō erat cōpleta præscriptio, imò hoc dicere videor, q̄ cōpleta fuit, non fuerit dicendo me interrupisse, vel si cōpleta fuerat, sine titulo fuerat & bona fide. Idem in aliis exceptionibus. Secunda, quia per exceptionem nego me debere, si per ipsam de intentione actoris dicerer confiteri, eadem exceptio duos contrarios effectus haberet, q̄d esse nō dēt. ff. de sol. qui hominē §. ult. de baptist. & eius effect. maiores. Cum igitur per exceptionē neget intentionem aduersarii, non est congruum me per ipsam dicti fateri. Et ,quod dicitur. ff. commo. si is §. ult. de cōmo. si speciale propter iustam ignorantiam soluentis, ne sit in dāno solum. Tertia, quia reus priuilegiatus est ut possit proponere duas exceptiones ēt contrarias, vt dixi sup. col. nullus pluribus. Sicut ergo expresse dicere posset, nego te præscripsisse, & posito si præscripsisti interrupti, uel nego me promisisse, & posito pactum non petendo. sic dicendo tuam præscriptionē interrupi, uel pactum de non petēdo feci ti, uel hic simile, intentionem aduersarii non fatetur, cū adhuc dicere possit, non promisi, non præscripsisti, & sic de singulis. Titius tamen esset ipsi reo sic dicere, ℨ Nego me promisisse, & posito quòd promiserim, mihi pactū de non petendo fecisti, & sic de singulis. Ad hoc ı. q. 2. in prin. & not. in prædic decre. cum uenerabilis. & in ℈dict. l. non vtiq; Sed q̄ hæc forma verborū docet me sic titi, ubi conscientia, & veritas est in contrarium; non uidetur tenere Guliel. supra de offi ordi. Romana. iux est amplectenda, 4 cum prius animas, demum linguas nō oporteat fieri eruditas, ut in prœmio. ff. n fi. Facit quod dixi sup. de confes. c. 1. in glos. 1. ver. ad propositiones. Vnum not. quia idem quod dicit hæc regula in exceptione, intelligas & in replicatione, unde sicut exceptiones non confitetur actionem, ita nec replicans exceptionē, eadē de causa. sicut enim se habet exceptio ad actionem, ita replicatio ℨ ad exceptionem, & triplicatio ad replicationem. & hoc satis probatur sup. de excep. dilecti [ff. de excep. l. 2.

Qvæ contra] Casus in hac regula figuratur multis modis. Primo per cap. non solum. supra de regu. iuris. Iure prohibetur Mendicantibus religiosis ne ipsi recipiant aliquem ad professionē faciendam infra annum probationis. Sed pone q̄ ipsi fecerunt ℨ ium. vtrū teneat professio? Et ibi textus q̄ non, quia talis professio est facta contra ius.

¶ Item ponitur casus per c. 2. de testi. in antiq. prohibetur iudicibus ne recipiant aliquos testes parte non uocata contra [a] ius fiunt, debent vtique pro infectis haberi.

¶ Idem.

[a] Sed pone q̄ cum litigārem contra te coram iudice competentes lite contestata negatiue super meo libello, & datis meis articulis iudici, ipse iudex te non vocato, neq; citato recepit & examinauit meos testes an valeat receptio & examinatio testium? Respondetur quod non.

¶ Item potest poni casus in alienatione rei ecclesiasticæ, quæ non potest alienari sine causa, & cum auctoritate prælati: si causa non subsistente & sine auctoritate superioris fuerit aliena ta, tō valet alienatio.

[Prima glossa remittit ad exempla, & ponit alia, & remittit de materia. Secundo obijcit in specie, & in genere de prohibitis, quæ facta tenent uel confirmantur, & tripliciter soluit: ponit & quartam solutionem, quam improbat: Tertio obiicit de maleficiis, & soluit.]

a ¶ Quæ contra.] pone exempla quæ dixi sup. eo. non præstat impedimentum. Item 25. quæst. 2. imperiali. vbi sunt hæc uerba. & sup. eo. libi de reg. non solū, & sup. de testi. c. 2. & C. de leg. non dubium vbi de hoc. Obiicitur ad hanc regulam de matrimonio contracto post simplex votum, quòd tenet. sup. eo. lib. de vot. c. vnico & sup. de matrim. contract. contra. inter. eccle p totū & in 2. & de sententia sub condit. one late, quę tenet. 2. quæ. 5. biduum. & in ecclesia consecrata per aliencum, ut 7. q. 1. episcopus in d. œcesi. & de oībus, quæ fieri prohibentur, tñ facta tenent. 1 Item obiicitur de iis, quę fiunt contra ius, & postea cōfirmantur: quæ tenent secundum loan. qui hoc not. 10. dist. vides. & Ber. ibidem not. de spon. duo. c. vlt. in vlt gl. & Accur. in præd. l. non dubium: hanc regulam habere locum in iis, quæ perpetuam habent prohibitionis causam: Contraria in iis, quæ temporalem. Vel dic hanc regula esse ueram nisi eodem uel alio iure tolleretur 2. & sic in ℈ pōt hæc uer. uel illud ius, &c. Vel dic q̄ illa non fiunt directe & cōtra ius: q̄a licet ius non assistat non tū plene resistit. Quidam tamen distinguere uoluerunt, dicentes, q̄ aut ius prohibet, & addit, q̄ si contra prohibitionem fiat, non ualeat, aut simpliciter prohibet. In primo casu habeat locum hæc regula cum suis con. & facit ad hoc sup. de reg. ad Apostolicā, sed hæc distinctio reprobatur per ꝑdict. l. non dubium vbi habes expresse, q̄ sufficit legislatorē aliquid prohibuisse, licet non decreuerit, si contra factum fuerit, non ualere. Item obiicitur de maleficiis, quę de iure fortiuntur effectum. i. alias fieri possunt. Et facit quod dixi supra eo. tit non præ plementum & illud hic adde: nam matrimonium nullum interdum nō habet ꝑ infecto: immo impedimentum secundo, & electio nulla interdum præstat impedimentum secundę. quod dicunt no. de elect. auditis. Io. And.

IN Pari.] Casus figuratur primum per capitulū, non tanc. 14. q. 5. Cum haberem item cū Titio, fuit tali ter proesſum, q̄ fuit deuentum ad renūtiationem & conclusionem, q̄ fuit deuentum ad renūtiationem & publicationem: dedi ei certam pecuniæ quantitatem, ut ipse ferret sententiam pro me, iudex illam pecuniam tur pit, non est dubium, q̄ ipse iudex illam pecuniam turpiter recepit, & ego similiter illam turpiter dedi: volo postea repetere illam pecuniam sic p me traditam, dicendo q̄ ipse illam recepit ob turpem causam, utrum possem? Respondeo, q̄ nō: quia ipse est possessori, & in pari delicto melior est conditio possidentis: tamen pecunia non deberet remanere apud iudicem, sed fiscus debet illam habere: sed si solum ,p missis sem, non posset iudex agere cōtra me, quia sum possessor.

¶ Item potest poni casus per c. quia frustra. §. de usuris hoc modo: Exercui usuras ꝑ aliqua tpa, postea deueni ad paupertatē, & illas usuras nō restitui: Et ponamus, q̄ ēt accepi pecuniā sub usurīs: illas usuras cum forte principali sōlui creditori, uolo illas usuras repetere tanq̄ indebite solutas, fuit pro parte aduersa oppositū, q̄ a pluribus aliis debitoribus acceperam usuras, dicit ibi q̄ non possum repetere usuras, nisi restituam usuras illis, a quibus recepi.

¶ Item potest poni casus per l. ubi autem ff. de condi. ob tur. cau. Aliquis Titius dedit pecuniam alicui virgini ob stuprum committendum cum ea, ista mulier recepit illam pecuniā: Titius vult eam repetere dicendo, q̄ mulier illam recepit ob turpem causam, utrum possit? Et ibi tex. q̄ non: quia est ibi in pari turpitudine, unde dicit gl. in pari turpitudine, uel in pari cā.

¶ Et respectu causæ pot sic poni exemplum p c. si a sede. §. de præben. eo. lib. Cum uacaret aliquod beneficium, fuit collatum duobus: quia ꝑ papa illud tibi contulit, & ordinarius mihi, quæritur quis erit potior: q̄a non apparet de proprietate collationis? Dicitur q̄ ille est potior, qui possidet; & si neuter possidet, illa est potior, qui habet causam a Papa.

[Prima glo. dicit unde in utroque membro sit sumpta, & utriusq; membri ponit exempla, obiicit ad unū exemplum, & soluit; secundo notat, signat contrariū & ibi remittit.]

b ¶ In pari.] Inquantum hæc regula dicit de delicto sumpta est de l. ff. eod. tit. l. cum par delictum. inquantum dicit de causa, sumpta est de l. ff. eo. ti in pari causa. pone casum in delicto per can. 14. quæst. 5. non sane. In eo scilicet qui repetit pecuniam quam dedit ꝑ iniquo iudicio. Ité in eo qui usuras quas soluit, repetit, cū ipse sit in pari delicto. 3 de usur. quia frustra. Item per l. ff. de condi. ob tur. cau. l. ubi aurē. & l. seq. ubi habes q̄ nō repetitur quod ꝑp stuprum, uel ut male iudicetur datum est. De causa pone per decre. §. eo. lib. de præben si a sede, & ꝑ l. ff. de uerb. oblig. si seruum, aliās incipit, si Stichum. §. sequitur. vbi dicitur, q̄ cum quæritur de damno, & par est utriusq; causa, potior est, qui tenet, quàm qui prosequitur, & aduertes; q̄a male uideor exemplificare per decre. iſtam, si a sede, nā ibi non erat par causa: quia fuerat unī collata ꝑ pa ꝑ alteri per ordinariam. Sed non quæritur de paritate quo ad tempus: quia cui primo collata fuerit, dubitatur: & ideo in hac pari causa temporis, potior erit conditio possidentis. 4 Et nota q̄a hic exhibetur fauor reo: absoluitur in pari causa uel delicto. C. de condit. ob tur. cau. l. 2. vnde semper dicere consueuimus, q̄ in pari delicto uel causa, potior sit excipientis conditio, ut in præallegatis iuribus. Ad hoc de concess. præben. ex tenore. de adul. c. penul. & vlt. Contradicere uidetur decre. illa de cōcess. præben. cū sup sed solue ut ibi, in gl. q̄ incipit, quia frustra. in fine. [Dynus ponit hanc distinctionem 5 cuius verba vide ad litteram.]

ADDITIO. Io. Mo. in decre. sup. eo. lib de testi. c. 1. dixit regulam istam in pari, &c. locum habere in iis, quæ in se sunt turpia, ut occidere & furari. Vbi uero factum in se nō est turpe, sed qualitas rei adiectæ uel ꝑsonarū facit illud turpe, tunc nō est melior condō possidentis

† De commodo possessionis vide doc. in l. quotiēs. C. de ret ven.

3 Nec ob. q̄ delictū fit circa diuersa. Dy.

4 Vide Fel. in c. capitulū S. Crucis. col. 14. & 15. de rescri. gl. & ibi not. c. q̄a sæpe. de ꝑben. lib. 6.

5 Dicit q̄ de eodē crimine tu non accusas. sed de diuerso pari, uel minori bñ, dū tuā tuorū que iniuriā prosequeris. i. neganda. C q accu. non pos. aliās non auditis, nisi maior crimen obiicias. si ciuiliter agas ꝑcedit ie gula. Bar. l. cum mulier. ff. so. mat. uide Ang. Inst. de exce. col. 3. Pa nor. c. intellexi-mus nu. 5 de aduł.

Universidad de Deusto
Biblioteca

quod dicit, ꝓbari de simo. veniens. & rō redditur. ff. de condi sine causa. l. auunculo. 1. & 2. ñi. Et hic dicit, ꝙ allegatio ibi posita facit, ꝙ regula licet decisio videatur facere ꝫ: quæ plus respexit factum, q̄ qualitatē, ne agens esset in dāno: loquitur lex de pecunia data noīe dotis p̄ neptē auūculo: quæ ꝓmittitur repeti quasi ex nulla cā data: date ergo nō est prohibitum etiam in spiritalibus: sed adiectio facit illud turpe quādo scilicet datur ex pacto, uel taxatione, quę habet vim pacti & ideo repetitur. facit. ſ. de magis. c. 2. & vide ꝙ no. ā simo. in c. de hoc. 10. And.

¶ Idem.

REGVLA LXVI.

CVm nō [a] stat per eum ad quē pertinet, quominus conditio impleatur, haberi debet perinde ac si impleta fuisset.

¶ Idem.

REGVLA LXVII.

QVod [b] † alicui suo nō licet nomine, nec alieno licebit.

[Cum non stat.] Casus figuratur primo p̄. si quæli-bet. §. prophetauit. 22. qō. 2. vbi est textus, ꝙ Deus mandauit Abrahæ, vt filium suum duceret in montē & sibi illū sacrificaret: ad præceptum Domini Abrahā filium suum duxit in montem, & cum paratus esset illum occidere & Deo sacrificare, fuit impeditus per angelum: vtiū perinde sit ac si filium suū occidisset quātū ad meritum? Rndetur ꝙ sic. Item figuratur casus p̄. c. quoniam frequenter. §. porro, sup. vt lite non cōtestet. in antiq. Certum est, ꝙ iudex nō pōt procedere ad sententiam diffinitiuam ferendam parte non citata, & si pars sit absens, debet citari citatione formali ad audiēdum sentētiam: ponan.ª, ꝙ iudex decreuit citationem ꝫ eum absentem, & misit executorem, ut ipse reus veniret auditurus ferri sententiam, iste reus misit suos familiares, qui impedierunt executorem, ne posset eum citare, nunquid habetur pro citato? Respondeo ꝙ sic, quia p̄ eū non stat. Item potest poni casus per l. vlt. C. de condi. insertis. Aliquis Titius veniens ad mortem condidit suum testamētum, in quo legauit seruo suo libertatē, si ipse seruus daret decē scuta heredi testatoris: seruus post mortē domini sui obtulit illa decē scuta hæredi scripto, qui hæres noluit illa accipere: vtrum conditio habeatur pro completa ut seruus cōsequatur libertatem? Respondetur quòd sic. Idem si alius nomine serui obtulisset illam pecuniam.

[Prima glosſa dicit vnde sumpta, ꝙ ponit exempla Secūdo notat tria. Tertio obiicit, & sol. d stinguēdo.]

a ¶ Cum non stat.] Hæc regula sumpta est ex l. ff eod. tit. l. in iure ciuili. pone exemplum Abrahæ Gen. xxii. p̄ quē non stetit quo minus, ſm Dominū p̄ceptū filium immoleat: vnde perinde apud Dominum gratum fuit ac si immolasset. 22. q. 2. c. si quēliber. § prophetauit. & c. seq. Item pone in eo qui impedit, ne ad cum citatio perueniat, ut sup. ut lite non contest. quoniam. §. porro. In stipulatione ff. de cond. & demonst. l. iure ciuili. Item potest ponere in libertate legata, ut aliqd detur ti. & idem in aliis legatis ſi. de cond. & demon. l. cum pupillus. & in institutione hæredis ff de condit. insti. l. 3. Nota tamen, ꝙ si mihi decem promiseris, si te vice-rō, tacite videtur hoc actū, ut resistere possis: & sic habetur pro expresso. ff si cer. pe. l. cum qd. Et no. ꝙ dicit, p̄ eū ad quem pertinet; nam si fiaret per alium tertiū: uel ēt p̄ impedimentum mei ipsius: tunc habet locum regula sup. eo. imputari, quia tunc licet nō imputetur quod per me non fiat, vt ibi: tamen nō habebitur pro impleto, ut hic 1: & ff de cond. & demon. l. quibus diebus. in prīe. Item not. ꝙ si libertas legata est seruo, si decem hæredi dederit, & p̄ hæredem fleterit quo minus seruus dederit illa decem, perinde est ac si impleta esset conditio, quia ille libet erit, tenetur tamen postmodum ad illa decem, nisi forte obtulerit & hæres non susceperit. C. de condi. insert. l. vlt. Sed dicit lex, ꝙ si testator legat liberto decem sub condōne, si cū filio

1 Et sic patet, qđ ista per illā non est sup̄flua. Dy. tamē dicit illā loq; q̄do impedit per casū: ista uero quādo ipe ditur per eū cuius interest cōdonem nō impleri. Io. An.

fleterit, & filius moriatur, & sic p̄ eum, vel p̄ casum in eius persona contingentem stat quominus conditio impleatur: non tamen debetur relictum. ff. de adimle. ga. l. Seio. in princ. Sol. cum stat per eum. i. p̄ factū eius vel impedimentum ab eo præstitum, habetur conditio pro ꝑpleta: & sic simpliciter vera est regula. Sed si stat p̄ casum in p̄sona eius contingentē, distingue, aut erat relictum contemplatione eius, in cuius p̄sona erat implenda conditio: & tunc non debetur relictum, ut in p̄dicta l. Seio. aut fuore eius, cui relinquitur: & eo casu debetur. ff. de an. lega. l. Meuia. in prin. aut dubitatur: & eo casu relictum debetur, quasi in dubio sit interpretandum legatarii fauori relictum, si ex veritate vel ex coniecturis aliud non apparet. ff. de condi. & demon. l. illius libertatis. & C. de legi. l. 1.

ADDITIO. Idem Dyn. & plenius. C. de instit. & substi. l. 1. 10. And.

Qvod alicui 2.] Casus figuratur per capitulum, sicut non suo. 26. distinct. 10. Certū est, ꝙ quis nō potest exercere vsuras nomine suo: alias incurrit varias pœnas a iure statutas: quia denegatur ei communio quamdiu est in sæculo, & sepultura post mortem: sed & patitur alias pœnas, de quibus dictum fuit sup. de vsu. 6. lib. sed vtrum ad minus aliquis possit nomine alieno, id est, ad vtilitatem alterius exercere vsuras? Respondetur quòd non, per rationem huius c.

¶ Item potest poni casus per l. si quis. in fi. de iurisdict. omn. iudi. Certum est, ꝙ corrumpens album prætoris incidit in pœnam illius legis. Sed vtrum sit mihi licitum corrumpere album prætoris nomine alieno. i. ad mandatum alterius? Respōdetur ꝙ non immo incido in pœnam, & etiam ipse mandans, si ratum habuerit.

[Prima glosſa ponit exempla, secunda dicit in maleficij regulam loqui: aliàs ipsius falsitas pateret. in de. legato, liberto & laico: Item locum habet in eis, quæ sunt ordinis.]

b ¶ Quod alicui.] Pone casum per capitulum 46. distinctio sicut non suo. meo enim nomine mihi non licet fœnus exercere, ita nec alieno. Item per decretal. de crimi. fal. ad falsariorum, sicut enim proprio nomine litteras Papales falsare non debet, ita nec alieno. Item nec nomine alieno, nec proprio album prætoris corrumpere debeo. ff. de iuris. omnium iudic. si quis. id. in fine. [Clemen. de regu. ut professores. dat nouum exemplum, huic regulæ. Dynus etiam ponit per contrarium, quia licet quis non possit corrumpere album prætoris nomine proprio, ita nec alieno, ut ex literis Athen. vt hi qui obli. §. quis vbi sicut tutor non inquietat pupillum nomine proprio, ita nec alieno, ut ex literis cessio.] Et nota, quòd hæc regula uera est in maleficiis. Indecens enim est crimen suum commodis alienis impendere, ut in dicto capitu sicut. non suo. hoc dico, quia delegatus ex delegatione cognoscit de ea, de qua & proprio nomine cognoscere non posset. 2. q. 6. si quis eps. exponit quos alias punire non potest. ff. de offi. deleg sane 2. Et libertus nomine alieno agere non potest patronum in ius; quod nomine proprio non potest. C. de in ius vocan. l. quæsitum. Et laicus, qui non potest clam spiritualem tractare proprio nomine, tractat alieno, ut sup. eodem libro, de procuratoribus, capitulo primo. & idem in similibus. Item habet locū in his quæ vt demandati possint, requirunt ordinis administrationē, vnde sicut suo nomine sacerdos simplex non christmat in fronte, non ordinat ad sacros, ita nec episcopi sui mandato: cum tali demandari 3 non possit, & de hoc sup. de consecra eccle. vel alta. aqua. & facit quod p̄ dicti sup. eo. ea quæ 10. And.

Potest.]

POtest.] Casus potest figurari per c. vlt. sup. de procur. & per l. 1. ff. de procur in matrimonio hoc mō: Aliquis vult contrahere matrimoniū cum aliqua mutiere per procuratorem: nunquid poterit? Est ibi textus quòd sic. & hoc verum dummodo ipse procurator hēat mandatū spāle a dño suo: Et in hoc articulo dī habere mādatū spāle qñ hēt mandatum de ẓhendo cum certa mulie re, puta cum Berta: quia non sufficeret mandatum gēnale, vi delicet ad ẓhendum cum aliqua honesta muliere.

Item pōt poni casus per l. Arethusa. in fi. ff. de stā. ho. Aliquis testator dedit libertatē ancillæ suæ si ipsa daret decē millia hēredi suo: accidit ꝙ ista ancilla erat p̄gnans, & cum esset in actu pariēdi quidā Titius adimpleuit conditionem: nunquid statim efficitur libera, vt pariat liberum? Respondetur quod sic: quia qui potest per se, potest per alium. Io. And.

[Prima gl. ponit exēpla, & 16 casus exceptos: secundo ponit 5. casus exceptos a regula conuersa: rōnem ipsorum reddit, & adiungit duo similia, dicens regulā qui facit: non esse superfluam, in fi. arg. & remittit.]

a ¶ potest.] potest quis per alium iurare 63. di. tibi do mino. licet per alium matrimonium ẓhere. ſ. eod. lib. de procu. c. vlt. sic ff de procu l. 1. §. 2. (Et ibi de hoc, & fide admini. re. ad ci. l. 2. in gl.] de sta. ho l. Arethusa. in fine. hæc regula fallit in eo cui cōmittitur certum mi nisterium. sup. de offic. deleg. c. vlt. sup. eo. tit. is cui & 2. q. 3. abolitio. de cler. non residen. quia nonnulli. ff. de solu. inter artifices. Item in pœnitentia suscipienda, de pœn di. 1. quē pœnitet. & in prin. quam per se quisque recipere dēt. Ratio est pudor, qui est maxima pars pœnæ, vt ibi. Item in eo viro qui veniam ætatis impetrat, ꝙ per se facere cēt. C. de iis qui ve. æta. impe. l. 2. Item adoptare vel arrogare non pōt quis per alium. ff. de adoptio. post mortem. §. neque. Ratio est: quia adoptio imitatur naturam. Item fallit in iudice, qui per seipsum recitare debet sententiam: nisi sit eps siue superior. 1. 3. eod. lib. de re iud. c. vlt. C. de iudi. auth. ad hæc. Item in eo qui incipit conferre sacrām vnitatis: q̄ id per alium perficere non potest. 23. dist. quorundam. Item abbas per se verberando potest corrigere monachum, non per alium, maxime laicum, de sent. excō. vniuersitatis. Item dominus nouum emphyteutā non debet. C. de iure emphyteu. l. vlt § pen. (Item violēter, & cum statim potest de possessione expellere per se, tamē per procuratorem. ff. de vi & vi arma. l. cum fundum. Dynus.) Item qui est in possessione seruitutis & proclamat in libertatem per se agit, & non per procuratore. C. de asser. tollen. l. 1. & regulariter in criminalibus causa, vt 2. q. 6. ſi qñ. Item quæ sunt meri imperii vel gladii ptātis, non delegantur ſm leges, nisi in casu. ff. de offic. eius cui man. est iurisd. l. 1. Iecus secundum canones. de hoc no. 95. dist. c. 1. 23. q. 4. illud. & sup. de offi. ord. quod sedem, & de rapto. in archiepātu, & per hæc respondere debet adultus, qui catechizatur, & non per alium, de consecra. dist. 4. cum pro paruulis. Item fallit in casu. sup. eo. lib de elect. cupientis. Item in ca sup. eo. lib. de iudi. c. 1. & in casu sup. eo. lib. de offi. leg. c. penul. ſ. riſo & de hære. c. 2. in prin. hæc igitur & similia ſpecialia sunt. Et nota, ꝙ ēt eo nuerso quæcūq; dam per alium possum, quæ non per me. 2 Eps clericum suum per alium potest verberare, non autē per seipsum. 89. dist. non liceat. C. de epis. & cleri. auth. sed neque. item in episcopus per alium litigare debet. 5. q. 3. c. vlt. (Et idem illustri. C. de procurat. l. penult.

REGVLA LXVII.

POtest [a] † quis per aliū, quod potest facere per seipsum.

¶ Idem.

REGVLA LXIX.

IN † malis [b] promissis

Dynus.] Item prælatus clericus habens temporalem iurisdōnem audit & iudicat de causa sanguinis alīus, non per se. sup. eo. lib. ne clerī. vel mona. c. vlt. Item religiosa mulier per alium pōt esse in iudicio, non per se, sup. eo. lib. de iudi. c. 2. supra eo. lib. de ele. indemnitatibus § sed cum eas. Item eps tuitionem, gubernationē & curam viduarū, & pupillorum & peregrinorum, nō per seipsum, sed p alium archipresbyterum. ſ. vel archidiaconum gerere debet. 88. dist. eps gubernationem, & ibi de hoc, & omnia ista sunt etiam specialia contra regulam secundū quam quod possum per alium, & per me. Et accidit hoc, vel ratione personæ cui hoc non conuenit, vel etiam ratione rei, puta causæ criminalis & interdum per alterum consequitur quis quod per se consequi non posset, vt supra eo. lib. de concess. p̄ben. c. auctoritate, & ff. de statu homi. l. Imperator 2. ff. quæ res pig. non pos. l. Aristo. sicut & quædam potest quis tanquā alius, non tanquam ipse. instit. de inoffi. test. §. ſi tutor. ff. de adoptio. ſi pater. §. qui duos, vbi nepotem ex filio adoptat auus tanquam genitum ex alio filio. & hoc non tanquam auus, sed tanquam quidam extraneus, ad idem ff. de in ius vocan. l. quæsitum. cum similib. (Multa exempta quibus licet alieno nomine, quod nō licet proprio, & vide supra eo. quod alicui suo, in secunda parte quæstionis.) Et nota, quia id dicimur posse, quod de iure possumus, hanc ig tur regulam credo loqui de iis, quæ de iure ſortiuntur vel sortiri pōt effectum, non igitur superabundat regula. inf. eo. qui facit per alium, quæ generaliter loquitur, vt etiā maleficia comprehendat, & ista regula loquitur de potestate faciendi, illa de effectu iam facti. 3 Item nota ex hac regula, quod ſicut per se pōt quis subscribere ita per alium. quod dic vt no. sup. de re iud. cum inter vos, in glo. potest enim.

† Vide B. Th. 2. 2. q. 89. ar. 7 & Turrec. in c. ſi aliqd 22. q 4.

Eps hēt tuitionē curam & gubernationē pupillorum, uiduarū, & peregrinorū per alium.

posse dicimur, ꝙ de iure possum[a].

3 Idē ibi Dynus.

IN malis.] CASVS. Titius promisit mihi suum patrē occidere, vel adulterium committere, vel aliud malum perpetrare: vtrum teneatur istam suam promissionem adimplere, & possit ad hoc compelli? Respōdetur, ꝙ non. Vel ponamus, ꝙ Titius apud me deposuit rem suam, & promisit ēt quod si cōmitterem dolum in re deposita, ipse non ageret ẓ me ad rem restituendam: postea dolum commisi in ipsa re, quia per dolū meū illam rem perdidi: nunquid poterit ipse agere contra me non obstante sua ꝓmissione, ut sibi restituam rem depositam vel æstimationem rei? Rndetur ꝙ sic: nec tenetur obseruare suam promissionē. De hac materia tractatur sup. in reg. non est obligatorium & possunt hic poni exempla, quæ ponuntur in illa regula.

[Prima glo pro exemplis & materia remittit, & distinguit malum promissum a male promisso.]

b ¶ In malis.] Pone exempla quæ posui ſ. eo. non est obligatorium, & ꝑsequere hanc regulā, ut ibi dixi Et habes hæc uerba. 22. q. 4. c. in malis promissis, & ibi de hoc per totam qōnem. Et no. ꝙ dicit in malis promissis: nam licet mala promissa non debeant seruari, ita interdum male promissa, puta per dolum uel metū, seruantur, quando. ſ. seruari possunt sine salutis æternæ dispendio, si iuramentum interſit, de iureiu si uero, in ant. & dixi in prædicta reg. sup. eo quon est.

ADDITIO. Idem Dyn. qui dicit mala promissa ipso iure vitiari. ff. de pact. iure gentiū. §. & generaliter, & de uer. obli. l. generaliter, & l. ucluti, & l. stipulatio hoc modo, & l. ſi plagii, & l. ſi ſtipuler. instit. de inut. stip. §. quod turpi. Sed male promissa, puta per dolum, uel metum, uitiātur interdum ope exceptionis. C. de inut. stip. l. dolo, &c. Ioan. And.

Universidad de Deusto
Biblioteca

1 Hæc gl. ex nouella Io. An. huc fuit translata.

a ¶ Non expedit.] secundum 1 vtilitatem: nec licet secundum æquitatem: nec decet ſm honeſtatem, & de his omnibus. ſup. de vo. magnæ. poſt prin. Ioan. And.

IN alternatiuis.] Caſus figuratur per c. inter cæteras. ſup. de reſcr. Ego expoſui domino papæ, ꝙ Titius rector eccleſiæ S. Deſiderii Pictauen. erat homicida, ſimoniacus, cõcubinarius, & plures alios defectꝰ patiebatur, pp quos erat indignus bñficio eccleſiaſtico: vnde papa ſcribit ꝙbuſdam iudicibus ſi cõſtaret Titiũ eſſe homicidã, concubinariũ, ſimoniacũ, ꝙ ipſi ſibi eccleſiam per ſnſiam auferrent, & forte mihi cõferrẽt: vtrum neceſſe ſit, ꝓbare oẽs iſtos defectus anteq̃ poſſit remoueri ab eccleſia? Rñdet qđ non: ſed ſufficit probare vnũ ex illis: dumtñ iſte defectus per ſe ſufficiat ad probationem: 2 quia illi defectus ſunt expreſſi alternatiue, & in alternatiuis erit i optione mea exprimere defectum quem voluero. Idem eſt ſi illi defectus fuiſſent expreſſi copulatiue hoc modo: Si tibi conſtet, ꝙ talis Titius commiſerit ſimoniam & homicidium, auferas ſibi eccleſiam ſancti Deſiderii pictauenſis: tunc.n. ex quo alterum ſufficit ad priuationem, dictio, &, accipitur pro, vel, vt dicitur in dicto c. inter cæteras.

¶ Item põt poni caſus in debitore hoc modo: Titius mihi ſtipulanti promiſit dare equum, vel decem ſcuta, vtrum poſſim petere, vt compellatur mihi ſoluere equum, & decem ſcuta? Reſpondet quod non: ſed debeo eſſe cõtentus altero ipſorum, ſed vtrum ſit in electione ſua ſoluere decem ſcuta, vel equum? Reſponde tur quod ſic: quia in alternatiuis, &c.

[Prima gloſſ. dicit vnde ſumpta, & ponit exempla: Secundo ſubdit de alternatiuis ordinis. Tertio ſignat contrarium, ſoluit, & remittit.]

2 Intelligẽ affirmatiuis, ĩ negatiuꝰ requritur ꝙ neutrũ fiat.

b In alternatiuis. 3] hæc regula ſumpta fuit ex l. ff. eo. tit. l. in eo quod plus eſt, vbi verba coniuncta nõ ſunt, ſufficit alterutrum eſſe factum. Pone exemplum per canonem. 12. q. 2. bonæ rei. in fi. ſup. de reſcri. inter cæteras, & in viro, qui in cauſam ſoluti matr. monii dotem, vel eius æſtimationem reſtituere promiſit. ff. de iure dot. plerumque, in fi. ad idem ſ. de plus peti. vnico. vbi dr, plus petere cauſa, & in eo penlis condemnatur, qui ex duobus alternatiue debitis præciſe petit alterum, ad idem de appel. ſignificauit, vbi de hoc, & de reſcr. ex parte, & facit de præb. c. 2. ff. de condi. inſtit. l. ſi hæredi plures. Sunt tamen quædam alternatiua, in quibus debet ordo ſeruari. ff. de leg. 2. cum pater ſ. penul. vt cum mandat teſtator aliquid dari liberis: aut his deficientibus, conſanguineis, aut affinibus quia tunc ſequimur ordinem. Eſt ad hoc argumentum qđ dixi de ordine ſequendo 43. dist. ſit rector. in fi. ſup. eo. lib. de electio. c pen. in prin. & eo. lib. de præb. c. mandato. in fi (Et hoc eo. tit. inſpicimus, vt ibi dixi.) Contradicit ad hanc regulam inſti. de leg ſ. ſi generaliter.

4 Io. And. & Ph. hic dicunt regulã procedere in eccleſia ꝓ ſcribente rẽ priuati longo tẽpore.

Solu. illud cum eligens fuit in mora. ff. de op. leg. l. mãcipiorum. ſup. eo. lib. de conſue. c. vlt. & ſic no. Bern. in prædic. dicre. de reſcri. inter cæteras, & facit quod dixi ſup. eo. contra eum.

QVi ad agendum. 4] Caſus in hac regula figuratur per ſ. pot. 16. q. 3. & l. ſi quis emptionis. C. de præſcri. 30. vel 40. annorum. Titius poſſedit rem alienam cum titulo, bona fide, & cum aliis requiſitis ad ꝓſcriptionem legitimam. Certum eſt ꝙ ſi cadat a poſſeſſione illius rei quam præſcripſit, hẽt actionem ad illã pe-

tendam: Sed quid, ſi nõ cecidit a poſſeſſione, & vẽtus dñs agit ꝫ eum: nunquid põt excipere de ꝓſcriptione? Rñdeo ꝙ ſic: quia qui admittitur ad agendum, multo magis ad excipiendum. Item figuratur caſus per l. 1. §. quod ait. ff. de ſuperficie. vbi eſt textus, quòd ſi quis cõducat rem alienam ad longum tps, & ea dat a poſſeſſione rei, põt agere ꝫ poſſeſſorem: & hoc verum, actione vtili, & non directa: iuxta notata ff. ſi ager vectigalis. Sed nunquid poterit excipere ꝫ verũ dominum? Reſpondetur, ꝙ ſic, per rõnem huius regulæ.

[Prima gl. dicit vnde ſumpta, & ponit exẽpla. Secundo ponit rationem regulæ. Tertio dicit regulam procedere in eiſdem perſonis. Quarto dicit etiam fallere in poſſeſſoriis.]

REGVLA LXXI.

QVi c ad agendũ admittitur, eſt ad excipiendum multo magis admittendus.

¶ Idem.

REGVLA LXXII.

QVI

c ¶ Qui ad agendũ.] Hæc 5 regula ſumpta eſt ex l. ff. eo. tit. nuitus nemo §. cui damus. pone caſum in eo qui legitime ꝓſcribit quia ſi cadit a poſſeſſione, datur ſibi actio: multo fortius dum poſſidet, datur excepti. 16. q. 2. c. placuit. vt §. põt. in prin. ad idem de præſcri. in lud. in antiq. Item conductor ſoli ad ſuperficiem ad non modicum tps habet vtilem rei vendicationem, & ꝫ dominum: multo fortius excepti. onem ff. de ſuperfi. l. 1. §. quod ait. Rationem huius regulæ etiam habuiſti §. eod. cui licet plus, & minus licet, 6 ſed plus eſt agere, quam excipere, ergo ſi põt primum, multo fortius ſm, vt hic. nam video exceptionem dari cui non datur actio, vt excõicato. ſup. de exce. cum inter priorem. Itẽ qui mala fide præſcripſit, ſm leges exceptionem habet aduerſus oẽm potentem, & ſi a poſſeſſione cadat, non habet actionem 16. q. 3. §. poteſt, verſ. quod ſi. & C. de præſcrip. 30. vel 40. annorum. ſi quis emptionis Et ubi actio tpe tollitur, perpetuo durat exceptio. ff. de do. exce. §. vlt. & venit in compenſatione, quod non venit in petitione, ſecundum l. vt debitum naturale. ff. de compen. l. 1. Et. Et econuerſo interdum venit in petitione, quod non in compenſatione: ſicut ei tuendere in depoſito. C. de compen. l. fin. & ſup. de depoſito. na fides, & eſt ſperiale. Et adde quod no. de iureiur. quemadmodum in gl. nam cui. Et die ꝙ ad agendum admittitur ꝫ eam, ꝫ quem excipere vult. hoc dico, nõ obſtet quod dicitur de publiciana: nam habens Publicianam actionem, contra alios excipit non cõtra dominium ff. de publici. l. penul. & vlt. & idem de ſimilibus, hoc autem regulariter fallit in poſſeſſoriis iudiciis. C. de loca. & condu. l. ſi quis conductionis, vbi cõuentus poſſeſſorio, ſi dicat ſe conduxiſſe, ante omnia poſſeſſionem reſtituit 7. & poſt agit, & facit quod dixi ſupra eo dolo. nam contra prædonem agentem poſſeſſorio (ſ. interdicto vnde vi.) non admittitur exceptio: tamen admittitur actio, de reſti. ſpol. in litteris. & c. ſeq. Et generaliter agenti poſſeſſorio, refertur quæſtio proprietatis agendo, & tamen non excipiendo, de ordi. cognitio. c. vlt. C. de rei ven. ordinarii, de concel. præben. poſt electionem, in fine. de appel. conſtitutis. 2. in fine. de accuſ. accedens.

QVi facit per alium] ponamus ꝙ ininuxi famulo meo ut clericũ uerberaret: quod fecit ad mãdatum meum, & nomine meo: nunquid ſum excõicatus ipſo facto, ac ſi ego illum uerberaſſem? Reſpondetur quod ſic. item poteſt poni caſus in matrimonio. Cõtraxi matrimonium cum aliqua Berta: cõtracto matrimonio cognoui conſanguineã vxoris meæ, & ſic eſt affinitas inter me & vxorem meam: vtrum pp affinitatem ſuperueniẽtẽ diſſoluatur matrimoniũ ia ꝙtractum? Rñdetur quòd nõ: qa quid ab initio tenet, nõ diſſolui tur licet perueniat ad eum ſtatum, in quo nõ ualuiſſet. Item põt poni caſus in furioſo: Certum eſt ꝙ furioſus facit a per alium, eſt perinde b ac ſi faciat per ſeipſum.

¶ Idem.

REGVLA LXXIII.

FActum legitime c retractari non debet, licet caſus poſtea eueniat, a quo non potuit inchoari.

FActum legitime.] Caſus figuratur per c. pen. de eo. qui cog. conſan. vxo. ſuæ. in antiq. hoc modo: Contraxi matrimonium cum aliqua Berta: cõtracto matrimonio cognoui conſanguineã vxoris meæ, & ſic eſt affinitas inter me & vxorem meam: vtrum pp affinitatem ſuperueniẽtẽ cãm impeditur eius effectus, & c. vſque adeo, & de cler. egro. presbyterum. & cum ſim. & eodẽ modo reſpondetur ad leges. ꝙ ꝓpter ſuperuenientem factum erat, exẽplifica per can. 33. dist. Rñdetur quòd nõ: qa quid ab initio tenet, nõ diſſolui tur licet perueniat ad eum ſtatum, in quo nõ ualuiſſet. Item põt poni caſus in furioſo: Certum eſt ꝙ furioſus facit a per alium, eſt perinde b ac ſi faciat per ſeipſum.

¶ Idem.

REGVLA LXXIIII.

QVod alicui d gratioſe conceditur, trahi non debet ab aliis in exemplum.

¶ Idem.

REGVLA LXXV.

FRuſtra e ſibi fidem

eſt per alium, &c. quando ille actus poteſt expediri per alium.

[Glo. ſeq. dicit vnde ſumpta, & pro exemplis, materia & obiectionis ſolutione remittit.]

a ¶ Qui facit p aliũ.] Hæc regula ſumpta eſt ex l. ff. eo. tit. l. quod iuſſu alterius. Pone exempla in regu. & ꝓſequere eã, vt dixi ſ. eo. põt quis. Et non ſuperabundat hæc regula per illam, vt dixi ibi in fine.

ADDITIO. Dyn. ponit hic ſpecialia exẽplã, quæ vide. Io. An.

b ¶ Perinde.] hoc r procedit de quadã iuris interpretatione, cũ vere loquẽdo factum eſt ab eodẽ diuerſis temporibus, nõ repꝛſentat idẽtitatem eius facti. ff. de condi. indeſi non ſortem. §. libertus & in auth. de ſanctiſſ. circa prin. ſecũdum Dynum probatur hoc ſupra eo. li. de elect. vt quis duas. Io. And.

FActum legitime.] Caſus figuratur per c. pen. de eo. qui cog. conſan. vxo. ſuæ. in antiq. hoc modo: Contraxi matrimonium cum aliqua Berta: cõtracto matrimonio cognoui conſanguineã vxoris meæ, & ſic eſt affinitas inter me & vxorem meam: vtrum pp affinitatem ſuperueniẽtẽ diſſoluatur matrimoniũ ia ꝙtractum? Rñdetur quòd nõ: qa quid ab initio tenet, nõ diſſolui tur licet perueniat ad eum ſtatum, in quo nõ ualuiſſet. Item põt poni caſus in furioſo: Certum eſt ꝙ furioſus facit per alium, &

Universidad de Deusto
Biblioteca

cor.95.dist.esto subiectus.ibi,cur ego te habeo vt principem,cum tu me nō habeas vt senatorem? sed nonne hosti seruanda est fides? 22.q.4.innocens 23. q.1.noli.Sol,vt ibi not.& in dicto c.peruenit. illud enim uerū est cū ipse hostis nobis fidē seruat, & sic concor. cū hac regula.Item contra

1 An hosti sit fides seruāda, vide Bart. & Ang. in l. conuētionum.ff.de pac.& oīo B.Th.2.2. q.40.ar.3. & glos. & ibid.Turre.i c. dñs noster.23. q.2.

33.q.5.Deo pari.vbi dī,q̄ si vir & vxor pari consensu continere vouent, vno labente, alter perseuerare debet.Solu. ibi non fuerat fides homini promissa, sed Deo, nam sine vlla conditione adimpleri debēt, quæ Deo vouentur. 32 q. 5.c.vnico. in fi Et vides,q̄ licet vxor adulterata fuerit, nihilomin' vir peccat adulterando.32.q.6.c.1.p tot.frustra igitur debitum petit,q̄ quod debet non impendit, & fructra legis auxilium inuocat,q̄ committit in legem.de vsu.quia frustra.in antī.& ibi de hoc. vnum nota q̄ partes sibi adinuicē alī quid sub pœna promittunt: & una pars primo frangit idem,aut expedit magis alteri parti pœnam prosequi & stare pacto vel ɔtractui, aut magis expedit sibi idē ipere:In primo casu licet sibi fides sit fracta, ipse tū pro sua parte seruet eandem: & pœnam petere potest cum effectu.ff.eo.ti.cū per.in fin.]In secūdo casu secure frangit fidem,& fiet hinc inde pœnarū mutua cōpēsatio,ut ɔ.de pœ.constitutis & ibi dicit intelligas & quæ ibi no.& est ad hoc simile quod no de conuento super spōnsatione:cui aut expedit magis rehabere rem propriam, aut retinere rem quam possidet, in primo casu agat,in secundo excipiat. hoc not. Ber. de ordi.cogn.c.vlt.

Anto. de But.1c.2.d do & ɔtu. & doc.i l. iubemus. C.de sacr. eccle.

ADDITIO. Dicebat Ioan. Mon. q̄ in hac regula, frustra, &c.poterat exemplum poni per i quoniam. C. de re permu.ff.de mino.auxilium in fi. intelligit etiā regulam circa idem factum,nō circa diuersa. argu.ff.de leg.2.cum pater.§ plane. Dynus allegat § libertis.Ra.1.o etiam huius regulæ sumi potest ex regula, ex co. tit.fo.6.nd.

DElictum.] Casus figuratur p c.si ēpm. 16 q.6. hoc modo: Aliquis epūs commisit aliquod graue delictum,propter quod fuit depositus & priuatus suo epātu,utrū bona ecclesiæ debeant confiscari? Vel pone, q̄ epūs tenebat a rege castrum in feudū;& p̄missit fidelitatē regi:postea epūs deliquit in regem: quia commisit proditionē in regem:fuit depositus, vtrū castra redeāt ad regem? Certe non.Item potest poni casus in syndico procuratore ecclesiæ,qui commisit falsum, & si fuisset causa p̄pria,debuisset causam perdere,vtrum delictū ipsius syndici debeat nocere ecclesiæ? Certe non.

[prima glossa ponit exempla,secundo signat cōtrarium,& soluit,solutioni triplici obuiciť,& īndet. Tertio succedit soluit tria contraria, Quarto ponderat q̄ dicit,delictum,& quod dicit,personæ.]

2 ratificātur pupillus, & ecclesia ex vna parte & ipsorū administratores ex altera. C.de epis. & cleri. l orphanotrophos. Dynus.

a ¶ Delictū.]Pone casum in epo deposito pp crimen, ob hoc.n. no debet ecclesia rebus suis expoliari. 16. q. 6.si ēpm & ibi de hoc. Ad idē cle.de hære.nolētes. post prin.Item pone in procuratore qui falsauit īstrumentum,quia pp hoc non perdet ecclesia causam,de exce. cū venerabilis,&c.& delictum tutoris non obligat pupillum.2.ff.eo.ti.l neque & ff.de tab exhib.l.pe.Cōtra. 16.q.3.placuit 2.vb delictum plati non repetentis rem ecclesiasticam,uocet ecclesiæ ad idem de pscti.c.1.& p totum.Solu.delictum aliud in faciendo, & hoc nō prædicat ecclesiæ,ut hic, & aliud in non faciēdo, & hoc bene p̄iudicat,ut ibi.Ad hanc solutionem contradicit 75.quæstio.2.ita nos.vbi delictum, quo ī est in faciēdo præiudicat ecclesiæ. Solu.dici potest secundum Ioan.

REGVLA LXXVI.

quis postulat ab eo seruari,cui fidem a se præstitam seruare recusat. 10

¶ Idem.

DElictum [a] † personæ non debet in detrimentum ecclesiæ redundare.

REGVLA LXXVII.

RAtioni [b] congruit, ut succedat in onere, qui substituitur in honore. 20

qui hoc ibi not.& in dicto c. si ēpm. q̄ hæc regula intelligitur de detrimento facultatum; illud aūt detrimento honoris:vel potius ibi nocet delinquentibus q̄ in omittendo,secundum ea quæ no.sup.eo.peccat.tamen illi significationi non semper stat,ut ibi dixi. Item hoc q̄ dicit personæ, intelligere possumus prælato,& est vulgare dñorum meorum Anglicorum de referi.ex parte S.personæ & de appell. bonę memo. riæ.vel indistincte de qualibet persona intelligatur.ea. dem ius delictum ecclesiæ non nocebit,sed tam cum effectu, quia daretur restitutio vsque ad quadriennium tantum,nisi ex causa plus temporis daretur,ut sup.eo.ti. de restitu integ.c.1:

& sic nō est ɔtra.In decre cū venerab.lis. dici potuit extraiudiciale,uel ibi solus procurator deliquit in faciendo, scilicet in īstrumentum falsando. Item contra statis congrue potest distingui inter iudicialia,& extraiudicialia vt in iudicialibus iudicium fauore, siue fit in faciendo siue in omittendo, p̄iudicet ecclesiæ.& in decretalibus siue p̄iudicauit ecclesiæ delictum quod fuit in omittendo, sed fuit restituta:

RAtioni congruit]Casus figuratur per c.filiis aetate. 16 q.7. Certum est q̄ licet iusp̄atronatus sit annexum spīritualibus, tamen illi iuri succedit iure hæreditario. Et nō est dubiū quin patronus ecclesiæ teneat defendere ecclesiam si opprimatur. Sed q̄ de hæredibus, qui succedunt iuri patronatus, nūquid teneantur defendere ecclesiam si opprimatur? Respondet quod sic,quia ex quo succedunt in honore, etiam debent succedere in onere.

Glossa sequens ponit exempla, & dicit regulā posse resolui.]

b ¶ Rationi.]Pone casum in filio patroni hæredes,qui succedit in honore iuspatronatus, sic in onere defendi ecclesiam succedere debet.16.q.7.filius ac nepotibus.Item pone in prælato, ɔ qui succedit in honore sic & in onere soluendi p̄decessoris debita pro ecclesiæ vtilitate contracta.ɔ.de sol.c.1.Idem in iudice.ff.de iudi l.mortuo iudice. quod cum iudicare opportuerat.Idem cum qui ei substituitus est,sequi oportet.Ad idem sup.de offi.dele.cūm Abbas.& concor.ad hanc regulam.100 dist.rationis,& ɔ.eo.qui sentit onus. & q̄ ibi dixi,hic adde. Et per illam regulam potest etiam hæc resolui,ut si succedat in onere, qui substituitur in honore.ad hoc 40.dist.non nos.

ADDITIO. Io.Mo.dicit in hac regula,rationi,&c.esse exemplum ponendum per l.1. C.de fideiuss.& dicit in one re non cohærente personæ,nam in illo secus.ff.de adimen leg.l.legatum & de ali.leg. Caio. in princ.& de condi.& demon.l.legatum.secundum Dynum. Io.An. In

IN argumentum.] Casus figuratur per c.1.55.di.hoc modo. Certum est q̄ beneficia regularia dēnt conferri regularib. & sæcularia sæcularib. & maxime religiosi nunquam debent habere administrationem ecclesiarum sæcularium, ne eis detur materia vagandi. Sed ponamus q̄ est tanta penuria clericorū sæcularium,q̄ nō inueniuntur sæculares, quibus possunt conferri illa bñficia: tunc poterunt conferri regularibus in defectū clericorū sęcularium. Sed ponamus q̄ modo reperiūtur sæculares: vtrum illa beneficia sęcularia nūc possint conferri religiosis? Respōdetur q̄ nō: q̄ illud ex necessitate fuit ordinatū: ideo nō debet trahi ad cōsequentiam:nam in argumentum, &c.

[Gl.seq.primo dicit vnde sumpta: & ponit exempla, interferens solutionem superfluitatis. Secundo no.ex regula generale,quod determinat.]

a ¶ In argumentū. 1) Hæc regula sumitur ex l. ff. eod tit.q̄ propter necessitatem,p one casum 55. dist.c.1. vbi ex necessitate temporis propter ministrorum defectum, monachus permissum fuit assumi ad parochiales ecclesias: cessante hac necessitate in argumentum trahi non debet,vt ibi. 2 Item per decre. sup. de ele. cum in cunctis.ibi:ne quod a quibusdam pro necessitate temporis, &c. Et alienatio sacrorum vasorum pro pter necessitatem redimendorum captiuorum concessa, 3 ad consequentiam trahi non debet. C. de sacr. eccl.l.antepe.quæ incipit.sancimus. Et concor ad hanc regulam,sup eo.quæ a iure, & ɔ eod.quod alicui. Nec superfluit hæc regula, per illas quæ loquuntur in eo quod conceditur ob fauorem vel gratiam: hæc in eo conceditur ob temporis necessitatem. Et dicit etiam in argumentum,quasi dicat iurista, vel arguēs q̄ non dēt arguere de eo quod interdum ex necessitate cōcessum est:quia argumenta de similibus ad pene, non,necessitatis non est similitudo:ergo non procedit argumentatio. Et cōcordat ad hanc regulā 35.q.1.c.1. per quod ex exemplificare potes: nā a principio generis humani licite cōtraxit frater cū sorore:quia ex necessitate id fiebat:hodie aūt creuit humanū genus, & sublata est necessitas,& ideo non licite ɔhitur ɔ.quartum gradum,de consanguinit.& affinit.non dēt.C.de qui fil.diffra.l.1 & 2.vbi propter necessitatem famis licet filium distrahere: 4 q̄ aliās non liceret. (Hoc ideo,quia ibi est prohibit o dicit n.littera. l.2.id licere in hoc tantummodo casu: aliās vbi non esset in contrarium prohibitio expressa, vel quæ æquipollet expresse:id quod propter necessitatē concessum est,propter eādem vel maiorem necessitatem bene posset in argumentum trahi: Nam quæ conueniunt in identitate rationis,per constōnem iuris separari nō dēnt.ff. de pg.& per hunc modum dic concordari gl. l. 2.ad glo. quæ propter.ff.eo.tit.cui videtur contra. 5) Et nota ex hac regula illud generale,q̄ cessante cā cessat effectus,& de pœni & remissio.cum infinitas,de quo dic vt nota de renun. post translationem. 61. distin. §.his omnibus. 19.q.2. duæ. cessante igitur necessitate propter quam d spensatum est,cessat constitutio. 1. q.7.q̄ pro remedio, quod verum est circa facienda, non circa facta, vt ibi nota.& de iureiur.& si Christus in fi.& ad hoc supra eōdem, factum legitime.in fine. & est etiam hoc verum,nisi vtilitas succedat loco necessitatis,sicut est de monachis ordinandis, vt probatur. 16.q.1.sunt nonnulli.in fi.

NEmo potest.] Ponamus quòd habebam aliquam rem q̄ non erat mea, sed illam detinebam inuito dño: vendidi tibi illā rem, & tradidi:vtrum in te sit translatum dñium illius rei? Rñdetur q̄ non: quia nō potui in te transferre plus iuris, quàm ego haberem:& cum non essem dominus illius rei, non potui illam in te transferre.

[Prima gl.dicit vn de sumpta:ponit exēpla & concor. Secundo miscet tria contraria,& soluit inducendo etiam alios casus, quibus fallit]

REGVLA LXXVIII.

IN [a] † argumentum trahi nequeunt, quæ propter necessitatem aliquando sunt concessa.

¶ Idem

REGVLA LXXIX.

NEmo potest [b] plus iuris trāsferre in alīū, quàm sibi competere dignoscatur.

¶ Idem.

REGVLA LXXX.

IN toto, [c] partem non est dubium contineri,

b ¶ Nemo potest.] Hæc regula sumpta fuit ex l.ff.eō. tit.l nemo plus. Pone casum 1. q.7. Daibertum de do. inter vi. & vxo.nuper vbi sunt hæc verba & ff.de acq. re.do l.traditio & facit ad hanc regulam.sup de pign. cum ɔ.& sup.eo.is qui in ius.ibi dum dicit,eo iure,& sic non maiori & concor. quod dī,nemo dat quod nō hēt.de iure patr q̄ aūt. Cōtra de elec suffraganeis. ubi mādat archiepūs qui consecratus non est, electum per suffraganeos consecrari & ff. de acq.re.do.non est notum. vbi credite r pignus distrahit cuius dñium non hēt de consecra dist.4. solet.vbi etiā baptismū dat qui nō habet.Solu.vt ibi no.1 q.1.c.1. qa hoc est ḡhale, illa sunt specialia, specialitatis rōnem facile considerare poteris. Et idem no.Ber.in prædic.decre.a.nuper & de iure pat.cura.nam speciale in baptismo, vt in prædic. c.solet.& demandare iurisdōnis est, ergo archiepūs cōfirmatus demandare potest epīs qui consecrati erant, vt epūm consecrent:& in creditore est speciale, sicut & in tutore & curatore, C.de admi tut.l.vlt.& l.ea quæ, & in procuratore. Instit.de re diuis. §.nihil. In indice. Insti.de offi.iudi.§.fi.In executore.ff.de cuic si pignora. In vsufructu formali. ff. de vsufr.l. quòd nostrum. [ibi tamen plus non transfertur,sed per constitution ɔ variatur species vsusfructus: & qui primo erat causalis, qui non est seruitus, fit formalis qui est species seruitutis.Dynus.) In ed qui bona fide emit a malæ fidei possessore qui vsucapit.Inst.de vsucap § q̄ autem. Vel præscribunt hoc secundum vetera iura,sed immutatum est per ius Auth.vt spon.lar.§ rursus. In censitis ribus o & flumine.ff.de acqui.re.do.l.ergo.§ alluuio. In donatione libertatis Inst.de liber §.vlt.

ADDITIO.De his casibus no.præ alleg.l.nemo.& p̄di. l.traditio.& Inst.qui.alie.licet, post prin. Io. And.

IN toto.) Casus figuratur per l. si q.ff. de except. rei iud. Pone q̄ cum tenebas & possideres quandā domum,quam dicebam ad me spectare, feci te cōuenīri & illam domum totam volui vendicare:q̄a no probaui illā domum ad me spectare,fuisti absolutus ab impetitione mea & ego ɔdemnatus in expensis rōne temere vocationis ad ius: postea tractu tpis volui a te vendicare partem illius domus; tu excipiendo proposuisti, q̄ aliās fuerat controuersia inter te & me de & super illa domo, & q̄ fueras sniāliter absolutus ab impetitione mea, & sic mihi obstat exceptio rei iudicatæ,ego aūt replicando proposui, q̄ non debet mihi obstare exceptio rei iudicatæ: q̄a prius petebam totā domum, & nunc peto partem ipsus: nunq̄d bene dico? Rñdetur q̄ non:q̄ totū continet partē,& q̄ fui expulsus a tota domo, bene segtur q̄ fui expulsus a parte. (Gl.seq.remittit p exemplis & materia, & dat cōcor.) c ¶ In toto.) pone exēpla q̄ dixi ɔ eod. plus semper.&

6 Vt no. in §. fi. tim alle. cēsitores sunt qui signant p̄ dia militibus assignanda, vel q̄ auferunt illa non sol uentibus tributa,& aliis dāt. Vel iudices q̄ uni auferunt, alii dant dñium. Io. And.

Pars in to to cōprec ¶ In toto.) hendītur.

prosequere vt ibi, & concor. ff. de exceptio. rei iud. l. si quis cum totum petijsset: si partem petit, exceptio rei iudicatæ vocet: nam pars in toto est, concor. 14. q. 5. penale. & 32. q. 4. meretrices, de pœnit. dist. 1. ca. facilius Deum. § hoc idem. Ioan. And.

¶ Idem.

REGVLA LXXXI.

IN generali.] Casus figuratur per capitulum, si eps. sup. de pœnit. & remissio. eo dem lib. Eps meus dedit mihi facultatem eligendi confessorem quem voluero, vt illi possem confiteri peccata mea, vtrum ille cõfessor possit me absoluere de casib. episcopalibus? Rñdetur, q̃ non. Vel sic: eps Pictauen. constituit Titium officialẽ suũ generalem; vtrũ iste habeat potestatem conferendi beneficia? Respondetur, quod non; nisi fuerit sibi data specialis potestas, vt possit conferre beneficia: quia in generali. &c.

[Glo. seq. primo ponit exempla, secundo æquiparat obscurum & generale: tertio quærit, & soluit, quarto notat, & ad quæstionem arguit, & de ea remittit.]

Obło gnalis nõ cõprehendit uxorẽ & liberos.

a ¶ In generali.] Pone casum 16. q. 1. frater noster. ubi generalis commissio facta legato per papam, non extenditur ad causas fidei. Item pone per decre. sup. eo. lib. de pœni. & remissio. si eps, vbi habes hæc verba. Itẽ per legem C. quæ res pig. obli. pos. l. 1. vbi in generali obligatione pignoris non veniunt vxor & alumni, & quæ quis verisimiliter non est credendus specialiter obligasse, & satis optime sup. eo. lib. de offi. vicar. cum in generali. Et no. quia non solum in obscuris inspicimus id quod est verisimile, sed etiam in generalib. De primo sup. eod. inspicimus, de secundo hic, & in cõcor. & ff. de pecul. l qui peculi, ubi qui administrationem concedit, non vt permittere generaliter quod specialiter est permissurus. 1 Et ff. de pigno. l. obligatione generali, & in pignoris obligatione generali rerum quas suis habuit vel habiturus est, ea non continebuntur, quæ verisimile est aliquem specialiter obligaturum non fuisse, puta supellex. Item uestis relinquẽda est debitori. Si quis quærat quomodo scietur, quæ sunt illa, quæ verisimiliter in specie non dicere-tur quem concessisse? Respondeo 2 põt hoc cognosci ex impossibili, vel inhumana, vel dura separatione, ut puta ministeria artis suæ, uel quæ ad affectionẽ pertinent, generali obligatione non ueniunt, in prædicta l. obligatione. & l. seq. & probatur optime C. cõmunia utriusq; iudi. l. possessionum, ubi habes, quod possessiones in quib. sunt adscriptitii, ita dẽt diuidi, quod penes vnũquemque integra familia remaneat, vt pater a liberis, cõiunx a viro, frater a sorore non separentur. Et not. ex hac regula verbũ generale restringi. ad idem sup. eo. lib. de rescrip. cap. 2. & c. si eo tempore, de præben. eum cui. & c. quamuis, cum similibus [sup. eo. lib. de iureiuran. c. 1. de procurato. qui ad agẽdum. Ioan. Mona. qui hic plus quàm super omnibus aliis regulis scripsit, colligit hic quinquaginta modos quibus arctatur generalitas.] Item facit hæc regula ad quæstionem de eo, qui generaliter tenetur contra omnes aliquem iuuare, nunquid contra se vel filios? & not. de hoc 22. q. 5. de forma. in 1. glo. & de iureiur. petitio. in vlt. glo.

1 Vñ non concedit, q̃ donet. ff. de don. filiusf. nec q̃, in fraudem credi toriũ alienet, ff. q̃ i fraudem credi. l. si p̃ filio. secundum Dyn.

2 Idẽ Io. Mon. qui etiã ponit exemplũ p̃ l. inter eos. ff. de re iu. cui⁹ casum dixi de appel. pastoralis. sup glo. fin.

3 Hęc glosula exnouella Ioã. And. hũc fuit translata.

¶ Idem.

REGVLA LXXXII.

QVi contra c † iura mercatur, bonam fidem præsumitur non habere.

¶ Idem.

REGVLA LXXXIII.

BOna d fides non patitur, a vt semel exactum iterum exigatur.

¶ Idem.

REGVLA LXXXIIII.

CVm quid b vna v. a prohibetur alicui, ad

primo anno: nam secundo anno visitans, iterum pecuniam exigit. & idem si de necessitate ecclesiæ iterum eodem anno visitaret: & sic potest intelligi de cẽ si cum venerabilis, vbi de hoc. & 18. q. 2. visitandi. Idẽ dico in exactione pœnæ, vbi de hoc actum est in cõtractu, vt totiens pœna cõmittatur & exigi possit, quotiẽs cõtractũ fuit: nam tũc pœna semel exacta, et ab eodẽ iterũ exigitur: 3ctus em ex quenuentione legem accipiunt: inf. eo. 3ctus, cum suis concor. Sed veritate in specta in his casib. & sibilib. nõ est idem, sed aliud, licet eiusdem gẽeris. Et facit hæc regula ad qõnem, quam no. Io. 12. q. 2. monemus, an si ecclesia consecuta est suum a possessore, quod facere potest, vt ea. q. A postolicos, an adhuc idem possit petere a prælato? & certe non: quia bona fides hoc nõ patitur, vt hic: ad pœnam tamen agere bene posset 3 alie. si quis.

a ¶ Non patitur.] quasi 1 non sustinet, non permittit; & hoc propter contradictorium. Io. And.

b ¶ Vm quid.] Casus figuratur per l. vlt. C. si manci. ita vene. ne prostitu. Ego habebam ancillam, quã multum diligebam: veruntamen fui compulsus illã vendere: sed in venditione apposui pactum, q̃ tu eam libera: accidit q̃ noluisti eam prostituere publice, sed 2 eã pone eam fecisti prostitui: quæritur, nunquid, efficiatur libera? Rñdetur q̃ sic: Nam sicut tu ea nõ poteras ꝓstituere, neque ẽt per cauponem per rationem huius regulæ: quia cũ quid, &c. Vel sic: pone q̃ vendidi tibi aliquam rem, & in vẽditione apposui pactum, quod illam rem non posses alienare: vtrũ potueris eam obligare? Rñdetur quod non: quia tunc indirecte illa res alienaretur, & cum quid prohibetur vna via, ad id alia via non debet admitti.

¶ Idem.

REGVLA LXXXIIII.

CVm quid b vna v. a prohibetur alicui, ad id alia non debet admitti.

¶ Idem.

REGVLA LXXXV.

COntractus c † ex conuentione legem d accipere dignoscuntur.

[Prima glosa ponit exempla; secundo successiue signat duo contraria: & ad ea remittit; tertio notat.]

c ¶ Qui contra.] Pone casum in eo qui recipit ecclesiã de manu laici. 16. q. 7. si quis deinceps. In eo qui emit spiritualia de simo. non satis. ad idem C. de agri. & cen. l. quemadmodum. lib. 11. vbi qui emit ascriptitium sine gleba, contra legum interdicta mercatur, & malæ fidei possessor dicitur, & ideo quia talis præsumitur non habere bonam fidem, ideo non præscribit, vt in prædictis iuribus. [Ad idem sup. eo. lib. de reb. eccles. non alienan. c. 2.] Contra sup. de donatio. Apostolicæ, sed solue vt in glo. sed videtur Item contra sup. de iure pat cura. Solue vt ibi. Et sic patet, quod iuris ignorantia non excusat in præscriptionibus, sicut nec in vsucapionibus. ff. de vsuca. l. numquam.

ADDITIO. Dyn. in hac regula, qui 3. &c. ponit exemplũ in eo q̃ emit a pupillo, quẽ talẽ sciebat, siue auctoritate tutoris. C. de auct. ſtitan. eũ qui de vſuc. procon. prore. l. vlt. de 3h. emp qui a quolibet, & dicit, q̃ huius iuris est ratio: quia aut emptor sciebat a iure prohibitum, & sic fides mala concluditur a parte, aut ignorabat, & tum mala fides pp iuris errorem præsumitur. ff. de vſuc. si fur. & dicam super glo. Io. And.

BOna fides.] CASVS. Cum deberem Titio aliquam pecuniæ summam, sibi satisfeci, vel alius nomine meo. Vel sic, Cum Titius & ego essemus aliqui obligati in aliqua summa pecuniæ, vnus nostrum soluit tam pecuniam, vtrum ab altero possit peti illa pecunia per aliũ soluta? Respondetur quod non, quia bona fides, &c.

[Prima glo. dicit vnde sumpta, & ponit exempla, dicẽs etiam in pœnis regulam veram, vbi vnica exactio competit, tertio arguit ad quæstionem.]

d ¶ Bona.] Hęc regula sumpta fuit ex l ff co. tit. bona fides. Ecclesia non debet suum repetere cum augmento, sed si semel exactum iterum exigeret, augmentum reciperet. 12. q. 2. fraternitas, ad idem de pœnis. c. fraternitas. Item per l. ff. de bo. pos. non est ambigendum. §. condemnatio. Et habet locum hęc regula ẽt in pœnis, quę semel exactæ, ab eod. iterum exigi non debent. 4 ad hoc 13. q. 2. c. vlti. de iud. ac si clerici. C. de pœn. l. omnes. Ab eodem ideo dicit, quia si plures insolidum tenentur ad pœnam, soluta pœna per vnum, non liberatur alter. 12. q. 2 cum deuotionem. ff. ad l. Aqui item Mela. § sed si plures. an autem res & pœna simul peti possint? dic vt nota. 15. q. 2. si ecclesiæ, hanc autem regulam dico veram in iis quorum causa unica exactione finitur, unde si decem debeo, ipsorum solutione tollitur omnis obligatio, unde non patitur bona fides, utilla iterum exigantur, & si soluantur, ut indebita repetuntur, quod dic ut not. 1. q. 4. in fi de solut. c. ult. si autem unica exactione non finitur obligatio, pone casum in exactione debiti uxoris ad uitũ, & e conuerso, non habet locum regula. Item in procuratione, quam exigit episcopus uitians primo via, s. per remedium iuris cõmunis, cui cõceditur alia via, per beneficium s restitutionis in integrũ, vt de in integ. resti. coram, sed dic vt ibi in vlt. glo. Item prælatus de mobilibus per ecclesiam acquisitis testari non põt: & tñ in ægritudine moderate põt de ipsis aliqua erogare. de testa. ad hoc in antiq. Item pater non potest filium priuare quarta; & tñ libertates dando minuet quartam. [Vide in Auth. de triẽ. & remis. § phibemus. col. 3. & quod ibi not. in gl. hoc est.) & sic alia via priuat eum. ff. de inoff. test. Papinianus. § quoniam autẽ. uer. cum igitur. & est speciale libertatum fauore. Satis circa hoc dici posset, q̃ cum aliquid prohibetur habito principaliter respectu ad prohibitum, non ad uiam uel modum quo prohibetur, exemplifica per iura in prin. inducta, & per decre de concess. præb. constitutus, tunc sufficit prohibitum vna via vel modo, vt ad id in eius fraudem alia via, vel modo admitti non debeat, ut hic, speciale tñ est in libertate, vt sup. dixi. Si aũt prohibitio principaliter se habet ad viã vel modum non ad rem, tunc secus, vnde alteri ecclesiæ alligatus eps non eligitur, sed postulatur. Item qui iurauit non accusare, bñ denuntiat, quia sibi non est prohibitum deferre crimen, sed per modum accusationis deferre prohibitum. est. Idem in casu de iudi. examinata, ubi petendo rem una actione, repellor, & per aliam admittor; & hoc ẽt uidere in omnib. actionibus, nam deponens agens commodati repellitur, agens depositi admittitur, & sic de singulis.

c ¶ Contractus.] Casus figuratur per l. 1. §. si cõuenerit. ff. depo. Certum est q̃ depositarius nõ tenetur nisi de dolo, & lata culpa, ut si res deposita petierit apud depositarium per dolum suum uel culpã tenetur soluere æstimationem rei peremptę. Si aũt res perierit leuissima culpa, nõ tenetur: ut ponamus q̃ tradidi tibi libros meos custodendos, fecisti pactum cum aliquo ut intraret tuũ studium, & acciperet meos libros: certe tu teneris, vel dimisisti illos in ua publica, quia tu scis q̃ nõ erat locus tutus: periit periculo tuo, sed si adhibuisti diligentiã ut bonus pater familias, tu es liberatus. Sed pone q̃ apud te deposui libros meos, & fuit conuentum inter te & me, q̃ si perderentur culpa leuissima uel casu fortuito, restitueres illos, si pereant casu fortuito, nunquid potero agere contra te? Certe sic, mediante illa conuentione, quia ex conuentione partium contractus accipiunt legem.

[Glo. seq. primo dicit unde sumpta, & ponit exẽpla, dicẽs ita intelligi de quentione honesta & postibili.]

c ¶ Contractus.] dicunt uulgares, pactũ rũpit leges, & hoc dicit hęc regula, quę sumpta fuit ex l. ff. co. tit. l. 3ctus. Quidã ponunt casum per canonem 18. q. 2. Eleutherius, vbi conuentio inter episcopum diœcesanũ & fundatricem inita de obligationib. obuentionib. in festo ipsius ecclesiæ seruanda est. Depositarius de iure cõi tenetur solum de dolo lata culpa, quæ cõparatur dolo, si tamen interuenit conuentio, ut teneatur de leui & leuissima culpa, & etiã de casu fortuito, 2 illa seruatur, de depo. c. 2 ad idem ff. depositi. l. 1. si conueniat, & ibi sunt hæc uerba. concor. de commo. c. unico sup. eo. lib. de pact. c. 1. Et quod dicit regula hic cõuentione, intelligas honesta, & non contra bonos mores: unde si conuenerit ne dolus præstetur, nõ valet cõuentio, ut in prædi. l. 3ctus ff. eo. tit. In impossibili idem quod dic ut dixi sup. eo. nemo potest.

d ¶ Legem.) hoc 3 verbum largissime ponitur, supra eo. contra cum qui legem, &c. Io. And.

Domnum.)

† Paternon põt filiũ priuare quarta.

† Not. q̃ cõuentio partium legẽ indúcit, quę in contractibus seruãda est. p. h.

2 De hoc tractat hoc large Dynus dicens, qđ scripsi de proc. qui ad agendum, & plene de cõmo. canonc. Ioã. And.

3 Hęc glosa aliã de fuit huc relata.

DAmnum.) Casus figuratur pe.c.displicet,23.q.4. hoc modo: aliquis clericus suspectus de delicto aliquo enormi,fuit couentus coram suo episcopo: & quia constitut de crimine, fuit cõdemnatus ad perpetuos carceres: accidit q̃ ille clericus putans euadere manus iudicis & carceres, se ꝓcipitauit i terrã, & se vulnerauit, & forte mortuus est: vtũ istud sit imputandum iudici, & eius familiæ? Rñdet q̃ nõ: sed est imputãdum ipsi ꝓcipitanti.

¶Idem.

REGVLA LXXXVII.

DAmnum[a] quod quis sua culpa sentit sibi debet nõ alijs † imputare.

¶Idem.

REGVLA LXXXVIII.

INfamibus[b] portæ non pateant dignitatum. [c]

¶Item per c. si clericus, supra de præbẽ. isto libro. Sunt duo expectãtes in aliqua ecclesia,quorũ vnus est prior in data, alter posterior: iste secũdus fuit diligẽtior primo,& obtinuit ꝓbendam vacãtẽ: postea ille qui erat primus in data, vult illam præbendam repetere a secundo: vtrum possit? Respondetur quod non.

¶Item per l.cum duobus,alias est in l. si fratres.§.5. ff.pro socio. Eramus socij omnium bonorũ: accidit q̃ tu commisisti aliquod delictum propter quod fuisti condemnatus ad certam pecuniæ summam: vtrum illam pecuniam possit soluere de bonis nostris communibus? certe non.

(Glo.seq dicit vnde sumpta: & tota instat in exẽplis.) a ¶Damnum l.)Hæc regula sumpta fuit ex l.ff.eo. tit.quod quis ex sua culpa. Pone casum per canonem 23.q.4. displicet, vbi si quis ad iudicem ductus se de equo proijciat,& lædat,sibi soli imputet. Idem per decre.sup. eod.lib. de præb. si clericus, vbi clericus, qui negligit petere præbendam sibi debitam cum vacat, sibi imputare debet,non sequenti expectanti. Ad idẽ, ff.pro so.l.cum duobus §. fi. & l. seq. vbi socius oĩum bonorum damnatus ex contractu ob contumaciam suam, vel ex maleficio:puta furto vel simonia,non recuperat quid a socio. 2 Cõcor.50.dist.ꝓpe. & c.quidam homi. c.vlt.ff. ad l.Aquil. si putator.Ite procurator pœnam quam ex suo delicto prestitit, a domino non recuperat.ff.de procu.qui proprio.§.idem econtra. Ad idẽ C.de euic.l.emptor fundi, vbi dr̃,quod si emptor in iudicio non fuit, re euicta de euictione non agit ꝫ conditorem: quia culpa sua res euicta videtur.

ADDITIO. Ponit etiam Dynus per l. si quis negotia. ff. de neg. gest.vbi gestor negotiorum sibi imputat, si soluit indebitum.

INfamibus. 3] CASVS. Conueni Titium super actione iniuriæ:vel alia actione q̃ infamat:fuit cõdemnatus,& fuit effectus infamis: vacat aliqua dignitas ecclesiastica vel sęcularis: vtrum possit illam obtinere? Certe non, eo quod est infamis: & ei potest impoui talis infamia.

(Prima glo. ponit exempla; & remittit de infamia:& dicit dignitatem large sumi.)

b ¶infamibus.) Pone casum per canonẽ 61.dist.tantis Daniel, & de excessi. præla. inter dilectos & dicit lex, neq; famosis & notatis, & quos scelus & vitæ turpitudo inquinat, & ques infamia ab honestorũ cętu segregat, dignitatis portæ patebunt. C.de dignita. l.2. lib.12.ad idẽ 33.dist.laici, vbi dr̃,q̃ opinio ordinandi vacillare non dẽt de testi. c. vlt. de accu. omnipotens. C. de infamib.vntica. lib. 10. Deinfamia autem quid sit, & quomodo ꝫhitur: & de multiplici eius genere, dic ut not. 3. q. 7.§. tria. ver. porro infamia. Et quod dicit regula de dignitatib. intelligas ecclesiasticis & sęcularibus:infamis enim iudex esse nõ potest.3.q.7. infamis, bene tamen potest arbiter esse. ff.de arbit.l. Pedius.3.q.7.c infamis.§.tria. ver.cognitores. An procurator possit esse, quære no.50.dist.accedens 2 q.7. infamis,& q. 10. c. vlti.& de iura. cal. impetatorum, in vlt.glo.& institit.de except.§. vlt.

¶Idem.

REGVLA LXXXVIIII.

CErtum[d] est, quod is committit in legem, qui legis uerba complectens, contra legis nititur voluntatem.

DAta Romæ apud sanctum Petrum quinto nonas Martij[e] Pontidignitatib. participare nõ debeant infames quæcunq; infamia. C.de decu.l.infamia l.ne q̃s,de infam.& l. infames pœnæ.ff.de postu.l.1.§. ait prꝰ 2. & de assess. l 2.ff.de iud.cũ ꝓtor, &c. Et vt dicit, nõ solũ impedit ꝓficiscedi & remoueri facit a dignitatibus habitis. C. de decu.l.infamia.lib.10.de digni.l.iudices. lib.12.

CErtum.) Casus figuratur p.l.si quis id q̃ perpetuæ iurisdõnis.de iurisd.omn. iudic. Si ꝓtor in albo suo causa perpetuæ iurisdõnis aliquid posuerit, quicunq; illud corriperit,dẽt puniri, sed ponamus quod ꝓtor fecit aliquam legem generalem, & illam fecit poni in albo ꝓtoris:aliquis nõ corrupit nec deleuit, sed cũ glutino posuit pãnũ, ita q̃ nõ pot legi:vtũ incidat in pœnam? Rñdet q̃ sic: q̃ licet non committat ꝫ verba edicti,tamen committit contra mentem.

(Glo.seq.ponit exempla:& pro materia remittit.)

d ¶Certum est.] pone casum. 14.q.3.plerique; ꝫ.eo.lib. de elect.auaritiæ.ff. ad Velleia.q̃uis.§.fi cũ essem.eod. 1.q.1.sunt nonnulli. de sim.intantũ, de emp.& vend. nostram ꝫ.eo.lib.de elec.commissa.§ porro, de immunitate. Sed consuetudo est Romanorũ Pontificũ(quæ ecclesiarum &c.vlt.ff.de legibus.l.fraus. C.de leg.l.ꝰ dubiũ. vbi sunt hæc verba. Circa aũt hanc regulã nõ insisto : prosequere.n.cã.vt no.14. q. 3 plerique. Et de priuile.quanto. Accursius ff de leg.l. contra legem. Et facit quod dixi.sup.eod.cum quid vna.

ADDITIO. Dyn. hic ꝓsequens illos iiij. modos fraudis q̃ no.ꝫ.de priuile.quãto. dicit alios, quos ibi scribunt pro ista consuetudine facit lex. C. de quadri. pꝛsti.lib.x.ſm Dinum. dicit Dynus de infamia iuris & facti, de quibus dico hanc regulam intelligi : cũ ibi scripsi:an liceat offendere verba, & nõ mẽte.Io.an.

[Prima glo.arguit, & remittit.]

DAta Romę.] Nota argm̃,q̃ tabellio in instrũmẽto scribere locum sui ꝫcessus, & de hoc dixi ꝫ.eod. lib.de re iud.Abbate sane.ad finem.Io.Mon. (Secunda gl.instruit de Calendis, Idibus, & Nonis.) e ¶ Quinto nonas Martij.) id est, tertia die intrante Martio.Scire debes q̃ mensis diuiꝰ per calendas, nonas, & idus. Et dr̃ calendæ a calo, i. voco: quia tunc calo, fiebat vocatio ad nũdinas : & istæ nũdinæ fiebãt in .j. die, vel vij. mensis,vt patet in calend.Vñ in prima die idus mẽsis dr̃, calẽdis.in ij.dr̃ quarto nonas,interdũ sexto nonas: quia sunt quidã menses qui habent vj. nonas, alij,iiij.tm. Et hi qui habent sex , sunt quatuor tm, f. Martius, Maius, Iulius, Octob. vnde versus.

Sex nonas Maius, October, Iulius, & Mars,
Quatuor ac reliqui : tenet idus quilibet octo.

In Martio igitur prima die decimus calendis:secunda.vi.nonas, id est, vi.die ante nonas: in tertio v. nonis,id est,quinta die ante nonas:& sic deinceps vij. die

dicebamus nonis:quia eo die erant nundinæ . Si vero mensis habeat iiij. nonas tantum:secunda die dicebamus,quarto nonas:quinta die dicebamus, nonas:quia eadem die erant nundinæ.post has nonas, siue essent in v.siue septimo die, secundum diuersitatem mẽsiũ, quam supra posui , de nominabamus dies ab idibus.[De hoc 18.dist. ꝓpter r.] Idus autem interpretatur diuisio :quia tunc diuidebantur nundinæ:& quia idus semper erat 8.die post nonas:quia quo libet mense per 7.dies durabant nundinæ:ideo statim post nonas:siue 5.siue 7. die dicebatur 8.idus , idest 8. die ante idus sequenti die dicebatur 6. idus , idest,7. die ante idus subsequẽti 6.idus: & sic de singulis Ter tiadecima die,cum mensis habet 4. nonas tantum:vel 15.cum habet.6.dicimus idus:quia tunc diuidebantur nundinæ:deinde denominabamus per calendas, vt si mensis habet 31.dies : & quatuor nonas tantum, sicut Ianuarius:post idus dicimus 19. calend. & demum. 18. & demum 17.vsque ad calendas,id est,octauo die ante calen.Cum ergo dicimus 15. calend. Martii, idẽ est dicere.15.die ante calen.Martii,id est, 14.die exeunte Februario:& sic de singulis. Si autem mensis habet 30. dies,post idus decimus 18. calen. & demum 17 & sic de singulis ,vsque ad fin. Si vero mensis habet 28. vt Februarius,tunc post idus sequenti die dicimus statim 16.calen.Si vero mensis habet 31.dies , & 6.nonas,vt Martius:tunc post idus sequenti die dicimus 17.calen. calen.Aprilis, idest,17.ante calen.id est,16.exeunte Martio.Idem in aliis.Menses autem quot dies habent,notabis fa. ꝓ hos versus.

Iunius, Aprilis, Septemque ; & Nouemq. tricenos:
Plus vnum reliqui, sed habet Februs octo uicenos,
Cui si bissextus fuerit) superadditur vnus.

[Tertia glosa instruit de more curiæ circa episcopum scribendum in litteris:& circa formam bullæ.& circa ꝓnunciatum, & quando incipiat .]

Scire debes q̃ Romanus pontifex ex sola electione facta a duabus partibus Cardinalium vocem habentium:de quo dic vt ꝫ.eo. lib de elec.vbi poterit. Sed consuetudo est Romanorũ Pontificũ(quæ vitanda. Sed consuetudo est Romanorũ Pontificũ(quæ ꝓtius eorum ante consecrationem & coronationẽ non electionem scribunt pontificatum in data:licet prædicti decret. li- cet supra eo.de elect.dicat Romanus Pontifex habeatur qui a duabus partibus, &c.Inquantum dicit, pũtamen ꝓ ista consuetudine facit lex. C. de quadri. infalsa. vnde & dies coronationis dicitur ortus imperator, nisi coronã suscepta ff de mili. testa.l.antepen. & ibi potest intelligi. C.de sacr.l.vltima . nec dr̃ Imperat nec archiepiscopus nisi recepto pallio supra de ꝫ.eo.in Authen.de con.in fi.coll.5.sed tunc ante coronationem scribunt ante datã ,locum & diẽ ponendo. Data suscepti a nobis Apostolatus officii anno, &c. & tunc etiã non scribunt se simpliciter episcopos: sed scribunt : Talis(pone) Bonifacius electus episcopus.Item tunc non bullant bulla integra: sed tunc tẽporis si quas litteras concedunt, ponunt mediam bullam,id est,illam partem, quæ habet capita sculpita:& ex alio latere quo ponitur nomen, plana est bulla sine nomine.2 post coronationem 3 autem scribunt pontificatum in data,vnde quod prius scribebant, data suorum & dant bullam cũ nomine suo . Et sunt hæc bene notanda: quia iam vidi in quadam ecclesia cathedrali ꝓtestatum a nobis Apostolatus officii:scribunt, data pontificatum & quando incipiat .]

Scire debes q̃ Romanus pontifex ex sola electione facta a duabus partibus Cardinalium habentium:de quo dic vt ꝫ.eo. lib de elec.vbi vocem præsulatum assumit.sup. de elect licet de- videatur. Sed consuetudo est Romanorũ Pontificũ(quæ electionem ante consecrationem & coronationẽ non scribunt pontificatum in data:licet prædicti decret. li- cet supra eo.de elect.dicat Romanus Pontifex habeatur qui a duabus partibus, &c.Inquantum dicit, pũtamen ꝓ ista consuetudine facit lex. C. de quadri. infalsa. vnde & dies coronationis dicitur ortus imperator, nisi coronã suscepta ff de mili. testa.l.antepen. & ibi potest intelligi. C.de sacr.l.vltima . nec dr̃ Imperat nec archiepiscopus nisi recepto pallio supra de ꝫ.eo.in Authen.de con.in fi.coll.5.sed tunc ante coronationem scribunt ante datã ,locum & diẽ ponendo. Data suscepti a nobis Apostolatus officii anno, &c. & tunc etiã non scribunt se simpliciter episcopos: sed scribunt : Talis(pone) Bonifacius electus episcopus.Item tunc non bullant bulla integra: sed tunc tẽporis si quas litteras concedunt, ponunt mediam bullam,id est,illam partem, quæ habet capita sculpita:& ex alio latere quo ponitur nomen, plana est bulla sine nomine.2 post coronationem 3 autem scribunt pontificatum in data,vnde quod prius scribebant, data suorum & dant bullam cũ nomine suo . Et sunt hæc bene notanda: quia iam vidi in quadam ecclesia cathedrali ꝓtestatum a nobis Apostolatus officii:scribunt, data pontificatum & quando incipiat .]

Pontificatus[a] nostri anno[b] quarto.

(Vltima gl.quærit, arguit pro & contra , opiniones ponit,& soluit,vltimo ponit conclusionem operis .]

b ¶ Anno quarto.)fuit hæc data, & iste annus pontificatus sui currẽtibus annis domini Mccxviii Quæro autem quando inceperunt ligare nouæ cõstitutiones huius Sexti libri.De iis loquor quę sunt iuris noui ꝓmulgatoriæ,non declaratoriæ ueteris iuris.

(Vide quod not.in prœmio cle.in glo.vñ per hanc.] Et vide quòd a tempore huius publicationis post duos menses in Auth.vt fa.no.constit.in rubro & nigro,circa prin §.vt autem apertius; & hoc tenet Ber.supra in prœmio,in fi.gl & supra de constit. c 2 & facit quod not.de postu.præla.cap.1.cum.n.id sit iure ciuili expressum, & nostro iure ꝫrium expresse non sit cautum, ergo illud ius seruabimus, & ideo ſm hoc finitis duob. mensibus scilicet tertia die intrante Maio, eodem anno inceperunt ligare. Item & nostro vñ iure roboratũ. supra ne cle.vel mo.cap.ult.& supra de sent. exco. nouerit.& supra.eo.lib.de concess.præbend. quia cunctis. circa prin.& in his omnibus. De hoc tñ videtur tenere Io.82.dist.proposuisti in gl. ex hoc.quòd secundum canones ligat constitutio poti sex menses, allegat 18.di. culti.quod de constitutione principis non loquitur, & sed quod illud tempus duorum mensium non sit tempus ordinariorum , videtur probari supra de pæn.& remiſ.cum infirmitas. ubi constitutio principio non ligat,nisi ex quo perprælatos fuerit publicata.ad idem supra eo.lib de præb cum singula. ubi datur unus mẽsis a tempore notitiæ.ad idem in Authen. ut in privatis do.sacra myst.non fi.circa fin. coll.5.vbi dantur tres menses.

ex hoc errore in assecutione præbẽdæ primo præferri. Et hoc modo Bonifacius fuit electus die sęda exeunte Decembri : coronatus & conseratus fuit die 23. Ianuarii. Habebat vnus expectans eius auctoritate litteras cũ tali data:Data quarto calẽ.Ianuarii, pontificatus nostri anno 4.Alius expectans eadem auctoritate & in eadem ecclesia, habebat litteras huius datæ: Data nonas Aprilis, pontificatus nostri anno tertio.& hoc est dicere,data quinto die Aprilis, & superior data tertia die exeũte Decembri, vt supra dixi proxi glos. vacabat prębenda in illa ecclesia,& quærebatur cui deberetur : & errore peritorũ huius iuris hunc modum ignorantium pronuntiatũ & obtentum fuit, illum qui habebat datam sub tertia die exeunte Decembri priorem esse,& debere præferri:quia considerabant dicti iurisperiti , quòd siue annus inciperet a promotione Romani Pontificis,quę fuerat,vt prædixi,die secunda exeunte Decembri,siue a natiuitate, omnimodo ille erat primus & verum dicebant illo modo computando:sed quia annus pontificatus incipit a consecratione & coronatione nõ ab electione,vt supra dixi,quæ coronatio,vt prædixi,fuerat vigesimatertia die Ianuarii, ideo male fuit obtentum,& huius rei errore fuit posterior priori prælatus, quia certum est,quòd ex quo annus pontificatus Boni facii incipiebat,vt prædixi,quòd is qui nonas Aprilis, id est,quinto die Aprilis habuit gratiam, præcedebat in gratia illum,qui habebat datam sub tertio die exeũte Decembri,scilicet quarto calend.Ianuarii , eodem anno fere in nouem mensibus , vt clare patet computanti. Semper ergo iurisperiti , qui pronuntiare habẽt super posteritate & prioritate impetrantium, aduertere debent diem pontificatus,id est,coronationis,vt recte pronuntient. & idem in similibus casibus . & hoc alias,ut dixi,in iure non bene probatur, qua de causa, ut talis error ab eis euitetur,hoc hic scripsi,quod alias scriptum non reperi.

ADDIDIO. Computationem annorum Domini quidã inchoant a natiuitate,alii a circuncisione , alii ab incarnatione,alii 8.calend.Octobris, sicut fiebat ante aduentum Christi de hoc uide in Spe.de instru. edi.§.2.1. & 2.col.Io.And.

(Vltima gl.quærit, arguit pro & contra , opiniones ponit,& soluit,vltimo ponit conclusionem operis .]

b ¶ Anno quarto.)fuit hæc data, & iste annus pontificatus sui currẽtibus annis domini Mccxviii Quæro autem quando inceperunt ligare nouæ cõstitutiones huius Sexti libri.De iis loquor quę sunt iuris noui ꝓmulgatoriæ,non declaratoriæ ueteris iuris.

(Vide quod not.in prœmio cle.in glo.vñ per hanc.] Et vide quòd a tempore huius publicationis post duos menses in Auth.vt fa.no.constit.in rubro & nigro,circa prin §.vt autem apertius; & hoc tenet Ber.supra in prœmio,in fi.gl & supra de constit. c 2 & facit quod not.de postu.præla.cap.1.cum.n.id sit iure ciuili expressum, & nostro iure ꝫrium expresse non sit cautum, ergo illud ius seruabimus, & ideo ſm hoc finitis duob. mensibus scilicet tertia die intrante Maio, eodem anno inceperunt ligare. Item & nostro vñ iure roboratũ. supra ne cle.vel mo.cap.ult.& supra de sent. exco. nouerit.& supra.eo.lib.de concess.præbend. quia cunctis. circa prin.& in his omnibus. De hoc tñ videtur tenere Io.82.dist.proposuisti in gl. ex hoc.quòd secundum canones ligat constitutio poti sex menses, allegat 18.di. culti.quod de constitutione principis non loquitur, & sed quod illud tempus duorum mensium non sit tempus ordinariorum , videtur probari supra de pæn.& remiſ.cum infirmitas. ubi constitutio principio non ligat,nisi ex quo perprælatos fuerit publicata.ad idem supra eo.lib de præb cum singula. ubi datur unus mẽsis a tempore notitiæ.ad idem in Authen. ut in privatis do.sacra myst.non fi.circa fin. coll.5.vbi dantur tres menses.

5 Hoc dicit ꝓ cõstones septem præ decessorũ, de quib. nõ dubitatur, q̃ prius ligarent: licet nouiter ꝓ Bonifacũ fuerit hic inserta. Illi aũt fuerunt ꝫ Greg 9 et 10.& Inn 4. Alex.Vr ban. & Cle.Nicolai 3.Alior cõstiones non memini hic inserta. Io.A.

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

menses.& in Authen.ut neq; miles neque fœneratus § si igitur, coll.9.vbi dantur xxx dies tantum. Dixit ac cursius quòd in prædictis legibus dicitur esse specialc.& idem de supradictis decre.est dicendum. Fateor. n.ꝙ licet constitutio principis liget post duos menses vt supra dixi, id locum habet cum in ipsa constitutione aliud non cauetur,nec tempus adiicitur, illud.n. seruandum est, & intelliguntur sic contraria vtriusq; iuris. De hoc habui quæstionem de facto a principio huius libri. Et dicebant contra me quidam adeocati quòd constitutiones huius libri non ligabant, nisi ex quo iste liber publicatus fuit Bonon. vt sic ignorantes non ligarentur:per cap. proposuistis.82.distinct & 32. q.4.dixit Sara.& ego contra eos dicens, quòd secundũ dictum ipsorum in ciuitatibus,in quibus nõ viget studium,& ad quas liber iste directus non fuit adhuc cõstitutiones huius libri non ligarent: quod esset absurdum. Satis ergo probabili ratione id tenendum videtur quod supra dixi.& audiui etiam tempore Nicolai tertii cassatam electionem cuiusdam episcopi,quia nõ seruauerat decre.cupientes supra eo.lib.de elect. quæ tamen ante duos mens solummodo fuerat publicata.

Excusatio.l. An.

An autem constitutio respiciat pendentia, dixi supra eo.lib.de elect.licet canon. Quæ his scriptis sunt super flua, defectuosa, vel falsa, radenda, supplenda,& corrigenda se ostenderunt:in quibus aliqualiter excusari meretur:quia corrigi sum paratus: tum quia ex quo scribere cœpi, singulis quasi diebus binis lectionibus, & aliis præter lecturãin cuitabilibus negotiis implicatus singula ponderare non potui: tũ quia domini mei superius iam dicta mandato, & studentium deuictus instantia,ea non meo velle librata publicate compellor, quinimo etiam ex falsis scriptis sm philo.2.Metaphy. commendabor,quia per ipsa veritatis inuestigandæ materiã aliis præparaui. [Sicut canones.1.q.1 spiritusã ctus.in fi.& c.ita sit ꝙ ẽt per ministerium reproborum spiritusanctus probos coilligit.]Suscipiant igitur iustic studentes minutæ scientiæ labores meos, reminiscentes ꝙ vidua,quæ obtulit duo sola minuta propter sui affectum larga plus omnibus dñ obtulisse, Mar.12.24. q.1.odi.de pœnit.dist.1.c.1.versus fi.nam si Deus dede rit.maiores & summe vtiles eis in posterum labores meos offeram,iam licet nouiter inchoatos.

ADDITIO. Data huius Sexti vt dictum est supra in principio huius glos. fuit anno Domini Mccxcviii.de tempore compilationis Decreti not.2 q.6.§.forma.De tempore Latera concil.dixi de iis quæ fi.a prælatis.cũ Apostolica.in fine.De tempore generalis, dixi de decic.penul.De tempore vtriusq; Lugdunen. dixi sup. eo. lib de elect.nemo super glo.2.de Tempore Vien concilii.vide not.in cle.de censi.cum sit naturæ consonum in glo.penu.lo.And.

FINIS.

REGVLÆ IVRIS CÆSAREI,

EX QVIBVS MAIORI EX PARTE SVMPTAE sunt regulæ Pontificij iuris, vnde Alphabetico ex Pandectis Florentinis hic referuntur.

ABSENTIA eius qui reipublicę causæ abest, neque ei, neque alij damnosa esse debet. Regula. 183

Actus legitimi qui non recipiũt 1 diem, vel condõnem, veluti emancipatio, acceptilatio, hæreditatis aditio, serui optio, datio tutoris: in totum vitiantur per temporis vel conditionis adiectionem. Nonnunquam tamen actus suprascripti tacite recipiunt, quæ apperte comprehensa vitium adferunt, nam si accepturn feratur ei qui sub conditione promisit:ita demũ egisse aliquid acceptilatio intelligitur, si obligationis conditio extiterit:quę si verbis nominatim accepti lationis comprehendatur, nullius momenti faciet actum. 78

Ad ea 2 quæ non hãt atrocitatem facinoris vel scelerisignoscitur seruis,si vel dñis, vel iis qui vice dñorũ sint, veluti tutoribꝫ & curatoribꝫ obtemperauerint.

¶ Semper qui dolo fecit quo minus hãret, pro eo est habendus ac si hãret. ¶In ꝛctib. successores, ex dolo eorũ quib.successerunt, non tm in id quod ad eos per uenit, verum ẽt in solidum tenentur: hoc est, vnusquisque pro ea parte qua hæres est, 3 conueniatur. 200

¶ Referr ad vniuersos qđ plice sit per maiorẽ partẽ.

Absurdũ est plus iuris hãre eum cui legatus sit fundus,q̃ hæredem,aut ipsum testatorẽ si viueret. 121

Bona fides non patitur, vt bis idem exigatur. 58

Bona fides tantundem possidenti præstat, q̃tum veritas:quoties lex impedimento non est. 179

Capienda 4 occasio est quæ ꝑbet benignius rñsum.

¶Quod factum est cum in obscuro sit, ex affectione cuiusque capit interpretationem. 129

Consilii non fraudulenti nulla obligatio est, Cæterũ de ¶ dolus & calliditas intercessit, de dolo actio cõpetit.

¶ Socij mei socius, meus socius non est. 48

Contractus quidã dolum tm duntaxat recipiunt qui dã & dolum, & culpam. Dolum tm depositũ, & precarium:Dolũ & culpam, mandatũ, cõmodatum, venditum, pignori acceptũ, locatũ. Item dotis datio, tutelæ, negotia gesta:in his quidem 3 diligentiam.Societas. nis si quid nominatim conuenit, vel plus, vel minus in singulis ꝛctib.nam hoc seruabitur quod initio cõtr. de & rerum cõio, & dolum, & culpã recipit: sed hoc ita, tum, pignori acceptũ, locatũ. Item dotis datio, tutelæ, negotia gesta:in his quidem 3 diligentiam.Societas. nis si quid nominatim conuenit, vel plus, vel minus in singulis ꝛctib.nam hoc seruabitur quod initio cõtr. de & rerum cõio, & dolum, & culpã recipit: sed hoc ita, tum

Universidad de Deusto
Biblioteca

8.sup.de exhib.pec. potest;ita nulla amittitur, nisi in qua vtrumque in cõ trarium actum est. 196
Filiusfamilias neq; retinere, neq; recuperare, neque adipisci possessionem rei peculiaris videtur. 94
Fraudis interpretatio semper in iure ciuili nõ ex euentu dumtaxat, sed ex consilio quoq; desideratur. 80
Fructus rei est vel pignori dare licere. 72
Furiosi vel eius cui bonis interdictum sit nulla voluntas est. 41

1 Harme. li.6.ti.eo. non quid non habeat actor. GEneraliter cum de fraude disputatur, non quid habeat actor: sed quid per aduersariũ habere nõ potuit, considerandum est. 79
HÆredem eiusdem potestatis iurisque esse, cuius fuit defunctus constat. 60
Hæreditas * nihil aliud est, quàm successio in vniuersum ius quod defunctus habuerit. 63

*l. 24. §. tit. proxi. Hoc iure vtimur, vt quicquid omnino vim fiat, aut in vis publicæ, aut in vis priuatæ crimen incidat.
Deiecit, 2 qui vel iussit, vel mandauit, vel ratum habuit. Ratihabitio mandato comparatur. ¶ In ẜctibus quibus doli præstatio, vel bona fides inest, hæres insolidum tenetur. 195

2 l.1.§.deiect.l.sup.de vi & vi arm. I D quod nostrum est, sine facto nostro ad aliũ trãsferri non potest. 11
Imaginaria venditio non est pretio accedente. 16
Imperitia culpæ adnumeratur. 175
Impossibilium nulla obligatio est. 145
In ambiguis orationibus maxime sententia spectanda eius est qui eas protulisset. 97
In ambiguis ꝓ dotibus rũdere melius est. ¶ Non est nouũ, vt q̃ semel vtiliter constituta sunt, durẽt: licet casus extiterit à quo initiũ capere nõ potuerunt. ¶ Quoties æquitatẽ desiderij naturalis rõ aut dubitatio iuris moratur: iuris decretis res temperanda est. 86
In cõdemnatione personarum, quæ in id quod facere põt, dãnan: non totũ q̃d hũt extorquẽdũ est: sed & ipsarũ rõ habẽda est ne egeãt. ¶ Cũ verbũ, restituas, in lege inuenit: & si nõ specialiter de fructib. additũ est: tũ ẽt fructus sunt restituendi. ¶ Vnicuiq; sua mora nocet, q̃d & in duobus reis promittẽdi obseruatur. ¶ Dolo facit qui petit quod redditurus est. 134

l. 70. sup. d iur. do. In contrahenda venditione ambiguum pactũ contra venditorẽ interpretãdũ est. ¶ Ambigua aũt intẽtio ita accipienda est, vt res salua actoti sit. 133

l.19. ẽ. de re iud. In eo q̃d plus sit, ſp inest & minus. ¶ Nemo alienæ rei exp; omissor idoneus vr̃, nisi cum satisdatione.
¶ Pupillus pari posse non intelligitur. ¶ Vbi verba cõiuncta non sunt, sufficit alteruttũ esse factũ. ¶ Mulieribus tunc succurrendum est, cum defraudantur, non vt facilius calumnientur. 111

Ant. Aug. li.1.c.7.l. videam' sup. de vsur. l. dolo. sup. de dol. exce. In eo quod vel eis qui petit, vel is a quo petitur, lucrũ petitur est, durior causa est petitoris. 34
In is quę offĩ per liberas fieri personas leges desiderant, seruus interuenire nõ põt. ¶ Non debeo meliores cõdõnis esse, q̃ auctor meus quo ius in me trãsit. 136

In vulg. In his officijs. In iure ciuili receptũ est quoties per eũ, cuius interest ꝑdõnẽ nõ impleri, fiat quominus impleaĩ, pinde haberi ac si impleta cõdõ fuisset: q̃d ad libertates & legata, & ad hæredũ inſtiones perducitur, quib. exemplis ſtipones quoque cõmittuntur, cũ per ꝓmissorẽ factum esset quominus stipulator conditioni pareret. 122

l. 24.ẽ. de condi. & dem. In negotiis ẜhendis, alia cã habita est furiosorum, alia eorũ qui fari põt, q̃uis actum rei nõ intelligerẽt. Nã furiosus nullum negotiũ ẜhere põt, pupillus omnia tutore auctore agere potest. 5
In obscura voluntate manumittentis fauendum est libertati. 140
In obscutis inspici solet quod verisimilius est, aut quod plerumque fieri solet. 125
In oĩb. causis id obseruatur, vt vbi ꝑsonæ condõ locũ facit bũficio, ibi deficiente ea, bũficiũ quoq; deficiat. Vbi vero genus actionis id desiderat, ibi ad q̃uis prosecutio eius deuenerit, non deficiat ratio auxilij. 59
In omnib. casis ꝓ facto accipitur id in quo quis aliũ perhorescit quo minus fiat. 48
In omnibus obligationibus in quibus dies non ponitur, præsenti die debetur. 14
In omnibus quidem, maxime tamen in iure æquitas spectanda est. 91
In parti cã possessor potior haberi dẽt. ¶ Hi q̃ in vniuersum ius succedunt hęredis loco habentur. 171
In personam seruilem nulla cadit obl̃o. ¶ Gãliter probandũ est vbicunque in bonæ fidei iudicijs cõferetur in arbitrium dñi vel procuratoris, eius conditio, pro boni viri arbitrio hoc habendum esse. 23
In testamentis plenius voluntates testantium interpretantur. 3
In totum oĩa quę animi destinatione agenda sunt, non nisi vera & certa scientia perfici possunt. 114
In toto & pars continetur.
In toto iure generi per speciem derogatur. Et illud potissimũ habetur, quod ad speciem directum est. 81
Inuitus 4 nemo rem cogitur defendere. ¶ Cui damus actionẽ, eidẽ & exceptionẽ cõpetere multo magis q̃s dixerit. ¶ Cũ quis in alicuius locũ succesſerit, nõ ẽt æquũ ei nocere hoc q̃d aduersus eũ 5 nõ nocuit in cu ius locũ cesserit. ¶ plerunq; emptoris eadẽ cã dẽt esse circa petendũ ac defendendũ q̃ fuit auctoris. ¶ Quod cuiq; pro eo præstatur inuito, non tribuitur 70
Inuito 6 beneficium non datur.
Is dãnũ 7 dat q̃ iubet dare, eius uero nulla culpa ẽ, cui 8 parere necesse sit. ¶ Q̃d pẽdet, nõ ẽ ꝓ eo quasi sit. 130
Ius nostrum non patitur eundẽ in paganis & testato & intestato decessisse: earumq. rerũ naturaliter inter se pugna est, vt testatus & intestatus quis sit.
Iure 9 naturæ æquum est neminem cum alterius detrimento & iniuria fieri locupletiorem. 207
Iura sanguinis nullo iure ciuili dirimi possunt.

LIbertas in æstimabilis res est.
Libertas omnibus rebus fauor abilior est.
MArcellus ait, Definit debitor esse ius qui nactus est exceptionem iustam, nec ab æquitate natu rali abhorrentem.
Melior conditio nostra per seruos fieri potest, rior fieri non potest.
Minus est actionem habere quam rem.
NEc ex prætorio, nec ex solemni iure, priuatorũ conuentione quid quam immutandum est, obligationem causæ pactione põt immutari, & ipso iure & per pacti conuenti exceptionem: quia actionẽ modus vel lege, vel per prætorem introductus potestorum pactionibus non infirmatur, nisi tunc cum choatur actio, inter eos conuenit.
Nemo alieno nomine lege agere potest. ¶ Temporaria permutatio ius prouinciæ non innouat.
Nemo damnum facit, nisi qui id facit, quod facere ius non habet.
Nemo de domo sua extrahi debet.
Nemo dubitat, soluẽdo videri eũ qui defenditur.
Nemo enim in prosequendo deteriorem cãm, sed melioremfacit, &c Melius est §. sub regula, non solet deterior, &c. quam sit regula ab alijs distincta.
Nemo ex ijs qui negant se debere, prohibetur etiam alia defensione vti: nisi lex impedit. ¶ Quoties concurrunt plures actiones eiusdem rei nomine, una quis ex perierit debet.
Nemo ideo obligatur quia recepturus est ab alio quã præstiterit.
Nemo potest gladij potestatem sibi datam, vel cuiusli bet alterius correctionis ad alium transferre.
Nemo põt mutare ꝑsoliũ suũ in alterius iniuriã.
Nemo plus commodi hęredi suo relinquit quã quod ipse habuit.
Nemo plus iuris ad aliũ trãsferre põt, q̃ ipse hẽret.
Nemo prædo est qui pretiũ numerauit. ¶ Locupletior non ẽt factus qui libertũ adquisierit. ¶ Cum de lucro duorum quæritur, melior est causa possidentis.
Nemo qui cõdemnare non põt, absoluere potest.

Nemo videtur fraudare eos qui sciunt & consentiũt. 188.
Neq; in interdicto, neq; in cæteris causis pupillo nocere oportet dolũ tutoris, siue soluendo est siue nõ est. 159.
Neq; pignus, neq; depositum, neq; precariũ, neq; emptio, neq; locatio suæ rei consistere põt. ¶ Priuatorum conuentio iuri publico derogat. 45.
Neratius consultus, an quod beneficium dare se qua si viuenti Cæsar rescripserat, iã defuncto dedisse exisi mateſ, rũdit, nõ videri sibi principẽ q̃d ei quẽ viuere exitimabat, cõcessisset, defuncto cõcessisse: quẽ nõ mo dũ esse bĩficij sui vellet, ipsius æstimationẽ esse. 152.
Nihil consensui tã cõtrariũ est qui & bonæ fidei iudicia sustinet, q̃ vis atq; metus, quẽ cõprobare contra bonos mores est. ¶ Non capitur quisquis publicũ sequitur.
Nihil dolo creditor facit, qui suum recipit. ¶ Cũ principalis causa non consistit, nec ea quidẽ quæ sequuntur locum habent. 172.
Nihil interest ipso iure quis actionem non habeat, an exceptionem infirmetur. 113.
Nihil peti põt ante id tempus quo per rerum naturã persolui possit. Et cũ soluendi tempus obligationi additur, nisi eo præterito peti non potest. 147.
Nihil tam naturale est, quã eo genere quidq; dissolue re, quo colligatum est, ideo verborum obligatio verbis tollitur: nudi consensus obligatio contrario consensu dissoluitur. 36.
Non aliena qui dũtaxat omitti possessionem. 162.
Nõ dẽt actori licere ꝓ reo nõ pmittti. ¶ In re obscura melius est fauere repetioni, q̃ aduẽtitio lucro. 42.
Non dẽt alteri ꝑ alterũ iniqua conditio inferri. 75
Non est singulis cõcedendũ q̃d ꝑ magistratũ publice fieri, ne occasio sit maioris tumultus faciendi. 137.
Infinita æstimatio est libertatis & necessitudinis.
Non fraudantur creditores cum quid non adquiritur a debitore, sed cum quid de bonis diminuitur. ¶ Nemo ex suo delicto meliorem suam conditionem facere potest.
Non oẽ quod licet, honestum est. ¶ In stipulationibus id tempus spectatur quo contrahimus. 87
Non potest dolo carere qui imperio magistratus non paruit. 159
Non põt videri desisse hẽre qui nunquam habuit. 209
Non potest videri improbus qui ignorat quantum sol uere debeat. 100
Non solet deterior conditio fieri eorum qui litem cõtestati sunt, q̃ si nõ essent, sed plerunq; melior. 137
Nemo enim perlequẽdo deteriorẽ cãm, sed meliorẽ facit. deniq; pott litẽ contestatã hæredi quoq; prospicitur: & hæres tenetur ex omnibus causis. 138
Non solent quæ abundant vitiare scripturas 15
Non videtur cepisse, qui per exceptionẽ remouetur a petitione.
Non videtur defendere, non tm̃ qui latitat, sed & is qui præsens negat se defendere, aut non vult suscipere actionem.
Non videtur quisquam id capere, quod ei necesse est alii restituere. 53
Non vr̃ rẽ amittere, cuius propria non fuit. 84
Non vr̃ data quæ eo tpe quo dantur accipientis non fiunt. ¶ Qui iussit iudicis aliquid facit, nõ vr̃ dolo malo facere, quia parere necesse habet. 127
Non ut ex pluribus causis deberi nobis idem põt, ita ex pluribus causis idem possit nostrum esse. 120
Non vult hæres esse, qui ad aliam transferre voluit hęreditatem.
Nullus videtur dolo facere, qui suo iure vtitur. 56
Nulla intelligitur mora ibi fieri, ubi nulla petitio est
Nullum crimen patitur is qui non prohibet, cum prohibere non possit. 170
Numquam actiones præsertim pœnales de eadem re concurrentes alia aliam consumit. 33
Nuptias non concubitus, sed consensus facit. 31
OMnis definitio in iure ciuili periculosa est: parum est enim ut non subuerti possit. 113
Omnis hæreditas q̃uis postea adeatur: tũ cũ tpe mortis continuatur. ¶ Numq̃ ex postfacto crescit præteriti delicti æstimatio. 181
Omnes actiones quæ morte aut tẽpore pereunt, semel inclusæ iudicio saluæ permanẽt. ¶ Non vr̃ perfecte cuiusq. id esse quod ex causa auferri potest. 182
Omnia fere iura hæredum perinde habentur ac si continuo sub tempore mortis hęredes extitissent.
Omnia quæcunq. causæ cognitionẽ desiderant, per libellum expediri non possunt.
Omnia quæ ex testõ proficiscuntur, ita statũ euentus capiunt, si initium quidem sine vitio ceperint. 202
Omnia q̃ iure cõtrahuntur, cõtrario iure pereunt. 101
PArem esse conditionem oportet eius qui quid possideat vel habeat, atque eius cuius dolo malo factũ sit, quo minus possideret vel haberet. 192
Pœnalia iudicia semel accepta, in hæredes transmitti possunt. 125
Plerunq. fit vt ẽt ea quæ a nobis arbire possint, perinde in eo statu sint, atq. non essent eius conditionis ut abire possent. Et ideo q̃d fisco obligamus, & uẽdicare interdum, & alienare, & seruitutem in prędio imponere possumus. 206
Plus cautionis in rem est, q̃ in persõam. 26
Præter bonorum possessorem hæredis loco in omni causa habet. 118
Priuilegia quædã causę sunt, q̃dã personæ: & iõ q̃dam ad hæredem transmittuntur, quæ causæ sunt, Quæ personæ sunt, ad hæredem non transeunt. 157
Pupillus nec velle, nec nolle in ea ætate, nisi apposita tutoris auctoritate creditur. nãm quod animi iudicio fit, in eo tutoris auctoritate necessaria est. 150
Pupillum qui proximus pubertati sit, capacem esse, & furãdi, & iniuriæ faciendæ. ¶ In hæredẽ nõ solẽt actiones transire, quę pœnales sunt ex maleficio: velut furti, dãni, iniuriæ, vi bonorũ raptorũ, iniuriarium. 111

QVamdiu possit valere testamentum, tamdiu legitimus hæres non admittitur. 90
Quatenus cuiusq. interfit, in facto non iure consistit. 25
Quæ ab initio inutilis fuit institutio, tempore tractu conualescere non potest. 210
Quæ dubitationis tollendæ causa contractibus inseruntur, ius commune lædunt. 83
Quæ legata mortuis nobis ad hæredem nostrum transeunt, eorum commodum per nos ijs quorum in potestate fumus eodem casu adquirimus, alter atque cum stipulati fumus: nam & sub conditione stipulantes oĩ modo eis adquirimus: etiam si libertate nobis præstita a dominis conditio existat. 28
Quæ 2 propter necessitatẽ recepta sunt, non debent in argumentum trahi. 123
Qui 3 actionem habet ad rem recuperandam: ipsam rem habere videtur. 15
Qui auctore iudice comparauit, bonæ fidei possessor est. 180
Quidquid caloræ itacundię uel fit, uel dicitur, non prius ratum est, q̃ si perseuerantia apparuerit iudiciũ animi fuisse: ideoque breui reuersa uxor, nec diuertisse uidetur. 49
Qui cum alio cõtrahit, vel est, uel esse debet non ignarus conditionis eius: hæredi autem eius hoc imputari non potest: cum non sponte cum legatariis contrahit.
¶ Non solet doli exceptio nocere his quibus uoluntas testatoris non refragatur. 20
Qui dolo desierit possidere, pro possidente damnatur quia pro possessione dolus est. 174

l. pe. sup. de oblig.
l. 15. supr. de cõd. & demon.
Aug. li. 4. c. 9.
l. 138. sup. eod.
l. 29. ẽ eo.
l. 56 supr. mandat.
1 Perperã hic ĩ vul. edidi: ad ditus. l. Si filius fa-- mi. quę ẽ l. 78. ẽ. de uerb. obl. nam nec ĩn antiq. nec ĩ manuscr. ex tat. nec eam Bul ga. interpretatus est.
2 l. 7. eod.
3 l. is qui actionẽ.

Qui

Universidad de Deusto
Biblioteca

Qui in alterius locum succedunt,iustam habent cãm ignorantiæ:an id qđ peteretur deberetur. ¶ Fideiussores quoq; non minus q̃ hæredes, iustã ignorantiã possunt allegare.hæc ita de hęrede dicta sunt si cũ eo agatur:nõ et si agar,nam plane qui agit,certus esse dẽt,cũ sit in potestate eius qñ velit experiri : & ante dẽt rem diligenter explorare:& tũc ad agẽdum procedere. 43
Qui in ius dominũve alterius succedit, iure eius vti debet.¶ Nemo videtur dolo exequi,qui ignorat causam cur non debeat petere. 138
Qui in seruitute est, vlucapere non potest:nam cũ possideatur possidere non videtur. 161
Qui non facit quod facere dẽt, vł facere aduersus ea: quia non facit.& qui facit quod facere non debet:nõ videtur facere id qđ facere iussus est. 164
Quintus Mutius Sempronio . Quo tutela redit, &c.in regula.Quo tutela redit quæ est. 74
Qui per successionem quamuis longissimam defuncto hęredes constiterunt, non minus hæredes intelliguntur,quam qui principaliter hæredes extiterint. 155
Qui põt facere ut possit conditioni parere:iam posse videtur . ¶ Quod quis si velit hre non potest,id repudiare non potest. 135
Qui potest inuitis alienare:multo magis & ignoranti
l.2. sup.đ bus & absentibus potest . 27
bon. pos. Qui rem alienam defendit,nunq̃ locuples hr . 127
Qui sine dolo malo ad iudicium prouocat: non videtur moram facere. 64
Qui tacet,non vtique fatetur:sed tamen uerum est eũ non negare. 185
Qui vetante prætore fecit,hic aduersus edictum fecisse proprie dicitur. ¶ Eius est actionem denegare,qui possit: & dare. 103
Arist. 1. Polit.c.8. Quod a quoquam pœnæ nomine exactum est,id eidẽ restituere nemo cogitur. 47
Quod attinet ad ius ciuile, serui pro nullis habentur:
l. Qđ uero.sup.de leg. non tamen ex iure naturali: quia quod ad ius naturale attinet,omnes homines æquales iunt . 33
Quod contra rationem iuris receptum est,non est producendum ad consequentia. 174
Quod euincitur in bonis non est. 151
Quod ab initio vitiosum est,non potest tractu temporis conualescere. 30
Quod ipsis qui contraxerunt obstat,& successorib.eorum obstabit. 186
Quod iussu alterius soluitur, pro eo est quasi ipsi solutum esset. 141
Quod nullius esse potest,id ut alicuius fieret,nulla obligatio ualet efficere . 144
Quod quis,dum seruus esset, egit:proficere libero facto non potest. 189
Quod quis ex culpa sua damnum sentit,non intelligi
l.ulti.sup. de vsur. tur damnum sentire. 204
Ant.Aug. li.cap.4. Quo tutela redit,eo & hæreditas peruenit,nisi cum fęminæ hæredes intercedũt. Nemo põt tutorẽ dare cuiq̃ nisi ei quem in suis hæredibus cum moritur habuit, habiturusve esset si vixisset. ¶ Vi factum id vł esse,q̃ de re quis cum prohiberetur,fecit. Clam , quod quisq; cũ controuersia haberet,habiturũve se putaret, fecit. ¶ Quæ in testamento ita scripta sunt , vt intelligi non possunt:perinde sunt ac si scripta non essent ¶ Nec paciscendo, hæc legem dicendo, nec stipulando quisquã alteri cauere potest. 74
Quotiens dubia est interpretatio libertatis,secundum libertatem respondendum erit. 21
Quotiens duplici iure defertur alicui successio , repudiato nouo iure,qđ ante defertur, supererit uetus. 92
Quotiens idem sermo duas sententias exprimit,ea potissimum accipiatur,quæ rei gerẽdæ aptior est. 68
Quotiens nihil sine captione inuestigari potest,eligendum est quod minimum habet iniquitatis. 201
Quotiens vtriusque cã lucri ratio vertitur:is præferẽdus est cuius in lucro causa tempore præcedit. 59
Regula est quæ rem q̃ est, breuiter enarrat nõ vt ex regula ius sumatur:sed ex iure quod est, regula fiat. Per regulam igitur breuis rerum narratio traditur.Et(vt ait Sabinus)quasi causæ coniectio est , quæ simul cum in aliquo vitiata est,perdit officium suũ. 208
Res a iudicata pro veritate accipitur . 10
Secundum naturam est commoda cuiusq; rei eum sequi,quem sequuntur incommoda. 210
Semper 3 in coniunctionibus,non solum quod licet, sed considerandum est:sed & quod honestum est . 158
Semper in dubiis benignior præferenda sunt : 57
Semper generalibus specialia insunt. 190
Semper in obscuris quod minimum est sequimur. 9
Semper in stipulationibus, & in cæteris contractib.id sequimur quod actum est, aut si non appareat quid actum est, erit consequens vt id sequamur quod in regione in qua actum est, frequentatur: Quid ergo si ne
que regionis mos appareat,quia uarius fuit?ad id qđ minimum est redigenda summa est. 30
Semper qui non prohibet pro se interuenire, mandare creditur: Sed & si quis ratum habuerit quod gestũ est,obstringitur mandati actione. 61
Seruitutem mortalitati fere comparamus 4. 210
Seruus Reipublicæ causa abesse non potest . 212
Sicuti pœna ex delicto defuncti hæres teneri non dẽt, ita nec lucrum facere si quid ex ea re ad eum peruenisset. 59
Si filiusfamilias sub conditione stipulatus emancipatus fuerit:deinde extiterit conditio,patri actio competit:quia in stipulationibus id tempus spectatur quo contraximus . 19
Si in duabus actionibus alibi summa maior ,alibi infamia est, præponenda est causa æstimationis:ubi aũt æquiparantur famosa iudicia. & si summam rei dispa
rem habeant,pro paribus tamen accipienda sunt. 105
Si librarius in transcribendis stipulationis uerbis erraſſet,nihil noceret quominus & reus & fideiussor teneantur. 93
Si nemo subiit hæreditatem,omne ius testamenti solu
uitur. 142
Si quis obligatione liberatus sit, potest uideri accepisse. ¶ Non potest uideri accepisse, qui stipulatus potest exceptione submoueri. 118
Si quis prægnantem vxorem reliquit, non uidetur sine liberis decessisse 147
Totiens in hæredem damus 5 de eo quod ad eum peruenit, quotiens ex dolo defuncti conuenitur, non quotiens ex suo. 43
Vani timoris iusta excusatio 6 non est. 146
Vbicunque causæ cognitio est, ibi prætor desideratur. 108
Vbi lex duorum mensium fecit mentionem,& qui sexagesimo & 7 primo die uenerit, audiendus est:ita enim Imperator noster Antonius cum diuo patre suo rescripsit . 102
Vbi non uoce,sed præsentia opus est, mutus si intelligat habet,potest uideri respondere . Idem & in surdo hic quidem respondere potest ¶ Furiosus absentis loco est,& ita pompo.lib.1. epistolarum scribit . 167
Vbi pugnantia inter se in testamento inueniuntur, neutrum ratum est ¶ Quæ rerum natura prohibentur nulla lege confirmata sunt . 149
Velle non creditur qui obsequitur imperio patris uel domini. 29
Verum est neque pacta neque stipulationes factũ possse tollere,quod.n impossibile est , neque pacto neque stipulatione potest comprehendi, utilem actionẽ aut pactum efficere possit. 32
Vni duo pro solido hæredes esse non possunt. 134

FINIS.

CLEMEN-

CLEMENTINAE
CONSTITVTIONES
SVAE INTEGRITATI

VNA

CVM GLOSSIS RESTITVTÆ.

VENETIIS, Apud Iuntas. M D C.

Universidad de Deusto
Biblioteca

CLEMENS Papa V. natione Gallus, prouincia Vasconia, diœcesis Burdegalensis, anno MCCV. Romanus Pontifex creatur. Is non modo in Concilio Viennensi, sed etiam ante, & post ipsum Concilium plurimas constitutiones edidit: quas cum & assidua occupatione, & morte præuentus in unum collectas volumen, & sub congruis titulis collocatas edere vt decreuerat, non potuisset: Ioannes XXII. eius successor publicauit. Eas Ioannes And. Bononiensis glossis illustrauit.

TABVLA TITVLORVM CLEMENTINARVM.

Tabula Titulorum Clementinarum secundum ordinem Alphabeti.

A

De Etate & qualitate & ordine præficiendorum. libro 1. tit.6. 45
Appellationib.li.3.ti.12. 99

B

Baptismo & eius effectu. lib.3.tit.15. 170

C

Causa possessionis & proprietatis, libro 2. titu.3. 70
Celebratione missarum.lib 3.tit.14. 167
Censibus exactionibus & procurationibus.lib. 3.titu.13. 163
Concessione præbendæ. lib.3.tit.3. 120
Consanguinitate & affinitate.lib.3.tit.1. 179

D

Decimis, primitijs, & oblationibus, lib.3. titu.8. 138
Dolo & contumacia.lib.2.tit.4.

E

Electione & electi potestate lib.1.ti.3. 21
Exceptionibus lib.2.tit.10. 89
Excessibus prælatorum.lib.5.tit.6. 199

F

Foro competenti. lib.2.tit.2. 65

H

Hæreticis lib.5.tit.3. 185
Homicidio voluntario, vel casuali. lib. 5.titu.4. 195

I

Immunitate ecclesiarum. lib.3.tit.2. 177
Iudæis & Sarracenis.lib.5.tit.2. 183
Iudicis. lib.2.tit.1. 61
Iurepatronatus. lib.3.tit.12. 159
Iureiurando.lib.2.tit.9. 82

M

Magistris, & ne aliquid exigatur pro licentia docendi.lib.5.tit.1. 181

O

Officio vicarij.lib.1.tit.7. 50
Officio & potestate iudicis delegati.lib. 1.tit.7. 51
Officio iudicis ordinarij.lib.1.tit.9. 53

P

Pœnitentijs, & remissionib.li.2.tit.9. 215
Pœnis lib.5.tit.8. 206
Præbendis & dignitatibus. lib.3. tit.2. 113
Priuilegijs, & excessibus priuilegiatorum. lib. 5.titu.7. 202
Probationibus.lib.2. tit.7. 79
Procurationibus.lib.1.tit.10. 55

R

Rebus ecclesiæ nõ alienandis.li.3.ti.4. 123
Regularibus, & transeuntibus ad religionem.lib.3.tit.9. 141
Religiosis domibus.lib.3.tit.11. 154
Reliquijs & veneratione sanctorũ.li.3.ti.16. 171
Renuntiatione.lib.1.tit.4. 41
Rerum permutatione.lib.3.tit.5. 127
Rescriptis.lib.1.tit.2. 15
Restitutione in integrum.lib.1.tit.11. 59

S

Sententia & re iudicata. lib.2.tit.11. 61
Sententia excommunicationis.li.5.ti.10. 215
Sepulturis. lib.3.tit.7. 129
Seqstratione possessionũ & fructuũ li.2.ti.6. 77
Statu monachorum. lib.3.tit.10. 145
Summa trinitate & fide catholica.lib.1.tit.1. 8
Supplẽda negligentia prælatorum.li.1.tit.5. 43

T

Testamẽtis & vltimis volũtatib.li.3.t.6. 127
Testibus. lib.2.tit.8. 80

V

Verborum significatione.lib.5.tit.11. 220
Vita & honest. cleric.lib.3.tit.1. 109
Vsuris.lib.5.tit.5. 196
Vt lite pendente nihil innouetur.lib.2.tit.5. 74

FINIS.

Universidad de Deusto
Biblioteca

TABVLA CAPITVLORVM
CLEMENTINARVM.

Tabula Capitulorum Clementinarum secundum ordinem Alphabeti.

A

Abbates. de rescrip. 15
Ab ecclesia. de rest. in int. 59
Abusionibus de pœniten. & remis. 213
Ad compescendas. de seq. pos. & fruct. 77
Ad nostrum. de cens. 165
Ad nostrum de hæret. 191
Appellanti. de appel. 105
Archiepiscopo. de priuil. 205
Attendentes. de sta mona. 151
Auditor. de refer. 18

C

CAusa beneficiali de ca. pos. & propr. 70
Causam electionis. de elect. 27
Cedit quidem. de Iudæ. 184
Constitutionem. de elect. 30
Cum à repulsione. de appell. 107
Cum concessa. de elect. 41
Cum de quibusdam. de relig. dom. 154
Cum ecclesiæ. de æta. & qual. 46
Cum ei quem. de conc. præb. 120
Cum ex eo. de sent. excom. 219
Cum illusio. de renuat. 41
Cum Iudæi. de test. 80
Cum lite. vt lit pend. 76
Cum rationi. de elect. 21
Cum secundum statuta. de pœnit. & rem. 213
Cum sit nimis. de magist. 182
Cum sit natura. de cens. 163
Cupientes, de pœnis. 210

D

DIgnum prorsus. de celeb. missa. 169
Diœcesanis. de vi & hon. cler. 109
Dispendiosam. de iudi. 63
Dudum de iud. 61
Dudum. de sepult. 131

E

EOs, qui. de sepult. 129
Eos, qui. de regul. 141
Eos, qui de consan. & affin. 179
Et si. de refer. 16
Et si de offi. ord. 54
Ex frequentibus. de sent. exc. 215
Ex grani. de vsur. 197
Excommunicationis. de except. 89
Exini de paradiso. de verb. sign. 220

F

FIdei catholicæ de summ. trin. 1
Frequens. de excess. præl. 199

G

GEneralem de æta. & qual. 49
Gratiæ. de refer. 19
Grani. de celebr. miss. 168
Gravis de sent. excom. 217

I

IN plerisque. de elect. 39
Instrumento. de procur. 55
Inter sollicitudines. de magi. 181
Iudices. de offi. & pot. iud. deleg. 51

L

LItteris nostris, de probat. 79
Littera. de refer. 20

M

MOnasteriorum de re. eccle. non alien. 123
Multorum. de hæret. 185
Multorum. de pœnis. 209

N

NE concessione. de re. permu. 127
Ne in agro. de statu mona. 145
Ne Romani. de elect. 23
Nolentes. de hæret. 189
Non potest. de procur. 56

P

PAstoralis. de re iud. 92
Per litteras. de præb. 115
Plures ab vno. de iu. patro. 161
Præsenti constitutione. de censib. 167
præsenti de bapt. & ei. effe. 179
Procuratorem. de procur. 18

Q

QVamuis. de appella. 104
Quamuis sacris. de so. comp. 65
Quamuis rigor. de appel. 100
Quæ de ecclesiis. de offi. vic. 59
Quia contingit. de relig. dom. 155
Quia regulates de sup. negl. 48
Quod circa. de elect. 38
Quoniam qui. de vi. & hon cler. 110
Quoniam ex constitutione. de immu. eccl. 177

R

REligiosi. de priuil. 203
Religiosi. de deci. 132
Religiosus. de procur. 57
Religiosis. de testam. 129
Romani. de iureiur. 82

S

SAepe contingit, de verb. sign. 233
Si ante. de do. & cont. 71
Si a iudicibus de appel. 99
Si appellationem. de appel. 106
Si beneficiorum. de deci. 140
Sicut appellationem. de appel. 102
Si de beneficio. de præb. 113
Si dignitatem. de præb. 171
Si dominum. de rel. & ven. san. 74
Si duobus. vt lit. pend. 195
Si furiosus. de homicid. 189
Si iuxta. de præb. 116
Si plures. de præb. 206
Si quis suadente, de pœnis. 219
Si Romanus de præb. 125
Si summus. de sent excom. 39
Si vna. de reb ecc. non alien. 149
Statutum. de elect. 31

T

TEstibus. de testi. 91
V

VT calumnijs. de sent. & re iud. 53
Vt clericorum. de offi. iud. ord. 219
Vt constitutio de iu. patr. 141
Vt professores. de regul. 46
Vt ij qui. de æta. & qual.

FINIS.

IOANNES

IOannes epṡ.] dinide in quatuor partes, aut in duas, & secundam in tres. In prima ponit salutatio, dum dicit [Ioannes epṡ seruus seruorũ Dei] Mandat supleo, & dicit salutem, & Applicam benedictionẽ, [Dilectis filiis] s. doctorib. & vniuersis scholaribus Bononiæ, cõmorãtib. i. morã gerentibus & facientib. Et seqs. textu. [Qm̃ nulla iuris sanctio.] Et ibi ponit exordium. Dicit Clemens in hoc exordio, q̃ iura sunt ita ambigua, & dubia, q̃ non põt reperiri modus aliquis vt iura bene declarentur, pp malitiam hominũ, quia dum iura fiunt de nouo, & quis bene sufficienter clara, tñ hoies sunt adeo, & intantum proclines, & habiles, seu proni ad malum, q̃ ipsi interpretãtur iura aliter q̃ legislator ea intellexerit, & illa diuertunt, & subuertunt de intentione ipsius legislatoris. Et narrat Clemens Papa, q̃ tanti casus emergunt de nouo quotidie, q̃ impṡe est tot iura condi, & fieri, quare dicit, vt tantæ malitiæ obuientur, & iura aliquo modo clarificentur, & de cætero non tm̃ diuersifientur, q̃ necessaria, q̃ princeps declarabit ipsa iura, & declarõnẽ illã tenebunt hoies insequi, & sic suo sensui nõ inniti. Quare dixit formalis textus Qm̃, p qa. Et no. q̃ quia, & qm̃, ponunt in eodẽ sensu: sed qd., ppriẽ ppoitur, & sic sequentẽ sensũ alligat, ut qm̃ discis, disco, dicit ergo, quia nulla sanctio, i. nulla constõ iuris digestum, i. ordinata, consũmata, & explicata, q̃ tũcũq. cõsilio tãe humanæ naturæ, nec sufficit ad machinationes, i. ad dubitationes inopinabiles eius. s. iuris, nec ulla sanctio attingit, i. iuxta tangit, ad decisionẽ lucidã, i. lucidandã: ambiguitatis nodosæ, i. difficilis, eo prẽsertim, i. intantum, q̃ vix aliquid statuitur adeo certũ, i. taliter, & ita certum, quod pro, &: & clarum quin reuocetur in dubium, i. quin dubitetur, ex causis emergenti bus iura iam posita, i. iam edita, & facta non põt mederi, i. quo ad decisionem qõnũ emergentiũ, segtur in textu. Quia ergo talias est, q. ẽt. Et hic dat consilium, ac si diceret. Posq̃ iura sunt taliter, & ita ambigua, seu dubia, q̃ nulla sanctio possit fieri ita clara, quin adhuc remaneant dubia aliqua: & iõ hic dat unum cõsiliũ, q̃ auctoritas principis est necessaria pp malitiam hominum, qui hoies ab adolescentia sua sunt procliues ad malum, iõ dicit textus Ergo i. propter rõnẽ sequentem, quia sensualitas humana declinat ad malum ab adolescentia viri procliuis, i. facilis, ad malũ per qd., q̃ propter malitiam non possunt fieri iura ita clara, quin homo, qui est procliuis ad malum, ea reddat ambigua: ideo subuersio, i. destructio morum, s. bonorũ, repit, i. latenter subintrat: frequenter, i. sæpe, in eleitas superioris est necessaria, ut declaret iura dubia sic facta dubia propter malitiam hominis procliuis ad malum, ut ipsa auctoritas, idest, ut ipsa iura declarata auctoritate principis, seu declaratio ipsius principis, vollat ambigua, scilicet dubia, lites auferat per eluci dationem, idest, per declarationem iurium: & dirimat, idest, sopiat, & extinguat altercationes tam per suffragium, idest, auxilium determinationis opportunæ, quam extirpet vitia per sarculum cultoris prouidi. Et ponitur ibi sarculum, quo euellunt inutiles herbæ: sic princeps per sarculum sumptum, i. nam sarculum dicitur instrumentum, quo euellunt inutiles herbæ, sic princeps per sarculum suum, idest, per auctoritatem suam tollit fatuas interpretationes hominum. Et dic, ut auctoritas principis inferat, idest seminet virtutes per declarationem iurisq̃ qñ princeps declarabit iura ambigua, i. seminabit virtutes, & verã sciam, cũ sua auctoritas non minorem vim hẽat, q̃ ipsa lex bene interpretata. Et vt auctoritas ipsius principis corrigat excessus q̃ pro, &, & vt reformet mores corruptos in bonos. [Hæc sane.] Hic est narratio, q̃ qua Ioannes papa cõmendat, uel laudat actum Clemẽtis, i. laudat Clemẽtẽ q̃ fecit istas Clementinas, & excusat tarditatem suam, uidelicet quare citius librum illum nõ tradidit Clemẽs. Et dicit ipse Ioãnes narrãs, q̃

† In anst. quis codicib. titulus huius libri hẽt ita, Incipiunt cõstiões Clementis papæ V.

CLEMENTIS † PAPAE V. CONSTITVTIONES. PROOEMIVM.

IOANNES Episcopus seruus seruorum Dei. Mandat supleo, & dicit salutem, & Apostolicam benedictionẽ, [Dilectis filiis] s. doctoribus & vniuersis scholaribus Bononiæ, cõmorãtibus & facientibus. Et seqs. textu. [Qm̃ nulla iuris sanctio.] Et ibi ponit exordium. Dicit Clemens in hoc exordio, q̃ iura sunt ita ambigua, & dubia, q̃ non põt reperiri modus aliquis vt iura bene declarentur pp malitiam hominũ, quia dum iura fiunt de nouo, & quis bene sufficienter clara, tñ hoies sunt adeo, & intantum procliues, & habiles, seu proni ad malum, q̃ ipsi interpretãtur iura aliter q̃ legislator ea intellexerit, & illa diuertunt, & subuertunt de intentione ipsius legislatoris. Et narrat Clemens Papa, q̃ tanti casus emergunt de nouo quotidie, q̃ impṡe est tot iura condi, & fieri, quare dicit, vt tantæ malitiæ obuientur, & iura aliquo modo clarificentur, & de cætero non tm̃ diuersifientur, q̃ necessaria, q̃ princeps declarabit ipsa iura, & declarõnẽ illã tenebunt hoies insequi, & sic suo sensui nõ inniti. Quare dixit formalis textus Qm̃, p qa. Et no. q̃ quia, & qm̃, ponunt in eodẽ sensu: sed qd., ppriẽ ppoitur, & sic sequentẽ sensũ alligat, ut qm̃ discis, disco, dicit ergo, quia nulla sanctio, i. nulla constõ iuris digestum, i. ordinata, consũmata, & explicata, q̃ tũcũq. cõsilio tãe humanæ naturæ, nec sufficit ad machinationes, i. ad dubitationes inopinabiles eius. s. iuris, nec ulla sanctio attingit, i. iuxta tangit, ad decisionẽ lucidã, i. lucidandã: ambiguitatis nodosæ, i. difficilis, eo prẽsertim, i. intantum, q̃ vix aliquid statuitur adeo certũ, i. taliter, & ita certum, quod pro, &: & clarum quin reuocetur in dubium, i. quin dubitetur, ex causis emergenti bus iura iam posita, i. iam edita, & facta non põt mederi, i. quo ad decisionem qõnũ emergentiũ, segtur in textu. Quia ergo talias est, q. ẽt. Et hic dat consilium, ac si diceret. Posq̃ iura sunt taliter, & ita ambigua, seu dubia, q̃ nulla sanctio possit fieri ita clara, quin adhuc remaneant dubia aliqua: & iõ hic dat unum cõsiliũ, q̃ auctoritas principis est necessaria pp malitiam hominum, qui hoies ab adolescentia sua sunt procliues ad malum, iõ dicit textus Ergo i. propter rõnẽ sequentem, quia sensualitas humana declinat ad malum ab adolescentia viri procliuis, i. facilis, ad malũ per qd., q̃ propter malitiam non possunt fieri iura ita clara, quin homo, qui est procliuis ad malum, ea reddat ambigua: ideo subuersio, i. destructio morum, s. bonorũ, repit, i. latenter subintrat: frequenter, i. sæpe, in eleitas superioris est necessaria, ut declaret iura dubia sic facta dubia propter malitiam hominis procliuis ad malum, ut ipsa auctoritas, idest, ut ipsa iura declarata auctoritate principis, seu declaratio ipsius principis, vollat ambigua, scilicet dubia, lites auferat per eluci dationem, idest, per declarationem iurium: & dirimat, idest, sopiat, & extinguat altercationes tam per suffragium, idest, auxilium determinationis opportunæ, quam extirpet vitia per sarculum cultoris prouidi. Et ponitur ibi sarculum, quo euellunt inutiles herbæ: sic princeps per sarculum suum, i. nam sarculum dicitur instrumentum, quo euellunt inutiles herbæ, sic princeps per sarculum suum, idest, per auctoritatem suam tollit fatuas interpretationes hominum. Et dic, ut auctoritas principis inferat, idest seminet virtutes per declarationem

Clemens papa vidẽs, & attendẽs hæc q̃ diximus in exordio, & uolens seu cupiens prospicere reformationi deformatorum, & soluere difficilia, & intendens promulgare, i. pronunciare, & manifestare plurimas cõstitutiones, quas ediderit, i. quas fecit, & composuit, in quibus statuit multa salubria, i. multa utilia ad salutẽ. Et quamuis ipse Clemens decreuisset, i. deliberasset mittere istas constiões collectas, i. simul aggregatas in vnũ uolumen: tñ propter hoc q̃ nimium i. valde fuit occupatus circa magna, & propter hoc q̃ sublatus est de medio, i. propter hoc q̃ mortuus est, s. nõ nimis senex, illa fuerunt in cã quare non expleuit, i. quare nõ adimpleuit propositum suum, i. suam uoluntatem, q̃ erat de mittendo subditis Clementinas, quare dicit Ioannes papa sic. Nos Ioannes, qui successimus e dẽ Clementi papæ, & impediti fuimus a tpe nostræ promotionis, i. a tpe quo fuimus electi in papam, & nõ potuimus cõmittere, & mittere pdictas constões sistas Clementinas sub bulla nostra. Et dic ordinando aliquakr textum. Sane, i. certe Clemens papa V. præ decessor noster, attendens, i. intelligens hæc quæ diximus in exordio, & cupiens, i. desiderans prospicere reformationi defor matorum, & cupiens soluere difficilia, ediderit, i. fecit cõstitutiones plurimas ante & post concilium: in quib. constõnibus ipse statuit multa salubria, i. vtilia: & ipse Clemens decidit, i. terminauit nonnulla dubia, i. aliqua dubia, quæ dubia sunt frequentata in iudiciis, & extra iudicia. Et licet, i. quamuis Clemens decreuisset mittere eas. s. Clementinas collectas, i. aggregatas in vnum uolumen: & quamuis decreuisset, i. deliberasset mittere eas collocatas sub congruis titulis, & dare eas subiectis, s. suis in commune, i. ut communicarẽtur inter subditos: tamen occupatio assidua circa magna, quia erat impeditus super rebus arduis, ac, i. etiã conditio humanæ sortis, i. humanæ formæ, quę sustulit, i. remouit ipsum Clementem de medio per mortem. ista. s. fuerunt in causa, quare ipse Clemens non expleuit propositum suum, i. suam deliberationem: Nos ẽt Ioannes, qui successimus eidem Clementi Deo permittente, & sic disponẽte, in officio Apostolatus, quia sumus Papa, idest, vicarius Christi. sicut & ipse Clemens fuit: Et supple postquam successimus eidem Clementi in officio Apostolatus, sic debemus sibi successisse in plenitudine effectus, & potestatis: suppleo, & maxime debemus sib successisse in his, s. rebus, quæ concernunt compendium, idest lucrum uniuersi, s. orbis: Et nos Ioannes circumsepti, idest, circumquaque septi, & circundati, & vndique cincti tot grandibus agendis, & arduis rebus fuimus hactenus, idest, vsque huc, & vsque ad hoc tempus impediti ab exordio, id est a principio nostræ promotionis, q̃ tam ex hoc qđ dicimus, quam ex aliis causis rationabilibus, quas, puidimus committendas sub silentio, idest, quas tacemus. pro nunc suppleo, non potuimus has constitutiones, seu Clementinas communicare. Nunc igitur, id est, modo & in præsenti tempore transmittimus, idest, uobis mittimus illas cõstitutiones, seu Clementinas, captata opportunitate, idest, captato, & desiderato tem

pore congruo,& conuenienti. Segtur textus [Vniuersitati.] Et hic ponitur conclo: quare nos Ioannes mandantes uniuersitati Bononiēsi per scripta Aprica, quatenus eas, s. Clementinas suscipiatis prępto effectu, & studio alacri, vsuri. s. fitis eis Clementiis, seu cõsionibus de cætero, i. amodo in iudiciis, & scholis, illis suppleo ꝓtionibus, seu Clemētinis existentib. nobis manifestatis, & cognitis. h. d. præsens decretalis. No. primo ibi, [Doctorib.]doctores pferendos scholarib. ex ordine litterę. ꝓ hoc 43. dist. sit rector. Not. ex verbo, [Cõmorãtibus.] id qđ not. glo. & extra gl. in procœmio Gregorianno. Et colligit paulus quinq. necessaria scholarib. ut ꝓficiãt, q̃ ponit Host. in c. vnico. de officio primi. & ibi dixi. Not. ꝙ sensualitas humana proclivis est ad malum. Not. causas quare oportet aliquem esse principem humani generis. Zabarella.

[Glosa prima primo allegat duo pp quæ nomen Ioannis non extollit, ostendens hoc nomẽ viguisse in Romanis pontificibus, in glosatoribus & doctoribus canonicis. Secundo rationẽ inducens, operis imperfectionẽ excusat. Tertio auctorem proemii de sex virtuosis commendat, & de mutatione nominis, & aliis in salutatione dicendis remittit, & procœmium diuidit.]

¶ Ioannes eps seruus seruorũ Gratiosum hoc nomen per interpretationes, deriuationes, uel etymologias extollere non est meum: suspicionis rõ patet. Esset ẽt hoc refricare notissima. In Apostolatu tñ hoc nomen super cætera viguit 22. Est enim ipse qui loquitur, cum tñ reliqua Romanorum Pontificum nomina 11. nõ transcenderint numerum, ad quem ẽt solius Benedicti nomen ascendit. Inter canonistas ẽt commentarios hoc nomen viguit. Habuimus. n. Ioannem Theutonicum pferendum, non ex ordine, sed ex fructu. Ioannem Gallen. Vulteranum. Ioannem Hispanũ, Ioannem Fauẽtinum, Ioannem de Faucona, Ioannem de Anchona, Ioannem de Deo ẽt Hispanũ, Ioannem de Languicella Cesenatẽ. Ioannem Monacũ Cardinalẽ. Ego etiam q̃ minor sum inter 12. doctores; collegij Bononiẽsis me quartũ fuisse Ioannem, nunc inter eos solus, sed inter commentatores decimus; & denigro forte pepyrũ nõ dignus occupare membranas. Et qa (prout patet hic in exordio) ẽt compositores iurium uix pñt tam clarũ certumq. statuere, quin dubia multa relinquant, excusabilis ero, ꝙ in hac prima lectione, uel glossatione singula non perfecte rimantur. Nam ẽt in rebus experimur, quæ naturaliter generantur, ꝙ in eis paulatim de imperfecto ad perfectum venitur. Sic & qui de veritatis cognitione a principio parum attingũt, postea quasi pederentim ad quandã pleniorem veritatis mensuram perueniunt. Igitur sub hoc excusationis clypeo, licet uarijs occupatus, ꝓ fiduciam Clementinę diuinę has Clementinas glosãdas aggrediar. Est ãt sciẽdũ, ꝙ iste dñs Io. Pontifex industriosus, & mundus, simoniã fugans, & iustitiam amans, scia magnus, statura pusillus, conceptu magnanimus prius Iacobus uocabatur. De hac uero mutatione nois, & aliis, q̃ salutationem hanc respiciunt, dic ut no. in salutatione. lib. 6. Diuidoãũt hoc procœmium ꝑter datã, in quatuor partes, aut in duas, & secundam in tres, ut ibi. In prima ponit salutatio usq. ibi: Qm̃, ibi exordiũ, usq. ibi, Hæc sane: ibi narratio usq. ibi, Vniuersitati. ibi conclusio usq. in fin.

Ioannis nomẽ ziguit, sup cætera inter summos pontifices, & iuris canonici interpretes.

rum Dei, dilectis filijs doctoribus, & scholaribus vniuersis Bononiæ commorantibus, salutẽ, & Apostolicam benedictionem.

Q Voniam nulla[a] iuris [b] sanctio[c] quãtumcunque perpenso [d] digesta [e] consilio ad humanæ naturæ varietatẽ & machinationes [g] eius inopinabiles sufficit, nec ad decisionem lucidam

[Glo. seq primo ponit actum diuersum Clementis & Ioannis: Secundo quærit de differentia trium exordiorum, quam declarat.]

a Q Voniam nulla.]Exordiũ. Est sciendũ, ꝙ Clemẽs suæ nodosæ[h] ambiguitatis [i] attingit: eo præsertim quod uix [k] aliquid adeo certum clarumque statuitur, quin ex causis emergentibus, quibus iura iam posita mederit nõ possint, in dubium reuocetur: Quia etiam † ab adolescentia viri procliuis[m] ad malum sensualitas[n] humana declinat: per quod morum subuersio in clero, & populo frequenter obre-

bat, quo ꝓtiones quædã ante concilij, & in concilio Vien. & post concilij promulgatur: quib. præcipiebat vti in iudiciis, & in scholis: Ioannes autẽ decisso sub bulla illo procœmio Clementis ponit procœmiũ suũ cum exordio. Sed cũ habeamus tria exordia, Gregorij ix. Bonifacij viij. & Ioan. xxij. in quo differant videamus. & dico ꝙ Gregorius in suo exordio principaliter ostẽdit quæ emanauerit ius positiuũ, & ipius iuris effectus, & ibi plenius dixi. Bonifacius vocant roncare. Esaiæ 7 in fin. Vepres & spinæ in vniuersa terra, & omnes montes saculo sarcientur. Et 1. Reg. 13. in fi. Descendit omnis Israel vt acueret vnusquisq; vomerem suum, ligonem, securim, & sarculum. Differentia inter fullonẽ & sarcinatorem notatur instit. man. 1 fi.

¶ Insertat] Hiere. 1. sup de maio & obed. solitæ ver potuisses.

¶ Reformet]de accusa. sicut olim.

h ¶ Hæc sane.]narratio ponẽs & commendans actum Clementis. illius etiam propriam tarditatem excusans.

i ¶ Papa]id est, admirabilis. Et dr à Pape, quod est interiectio admirandi, & uere admirabilis, quia vices Dei in terris gerit. Inde dixit ille Anglicus in poetria nova,

Papa stupor mundi,

& circa finem, Qui maxima rerum. Nec Deus es, i nec homo, quasi neuter es inter utrumque. Etymologia vero nominis est, id est, pater patrum.

k ¶ Consonas.]4. dist. erit autem.

l ¶ Ante] istæ solæ emanauerunt ante concilium, de iudicandum, de immu. eccl. qm̃, de sent. excom. ex frequentibus. Reliquæ omnes in concilio vel post concilium, ut in ipsarum subscriptionibus patebit

m ¶ Decidit]concor procœmium Gregorii ix.

n In vnum volumen.] non tamen sub nomine libri, unde male dicunt qui allegant septimũ librum, nã si sub nole libri cõposuisset constitones, quæ emanauerũt post compilationem Sexti, iuxta morem insertæ fuisset. Item hoc expressisset, ut fecit in procœmio sexti.

o Date] nota pro eo quod in fine dicam.

fal. Quia ergo.

vertice, & per hanc appetimus delectabilia corpori, & fugimus nociua, nec omnino potest extingui, vt dicam inf. de hære. ad nostrum. versi. secundo quòd [in verbo, sensualitas.]

a ¶ Obrepit] quasi latenter subintrat, & idem verbum 61. dist. nullus inuitis,

& de celebr. Miss. cum creatura & inf. de statu mon. ne in agro. in princ.

b ¶ Determinationis.] facit inf. de elect. ne Romani. in prin.

c ¶ Altercatiões.] quo adverbor ũcertamina.

d ¶ Succidat.]respicit quod prius dixerat vsque ad ver. quia ẽt, quod sequitur respicit quod dixerat in ipso ver. quia.

e ¶ Sarculum]Instrumentũ quo euellunt malæ & inutiles herbas, quæ nascuntur interbonas, quod Boñ. vocant roncare. Esaiæ 7 in fin. Vepres & spinæ in vniuersa terra, & omnes montes sarculo sarcientur. Et 1. Reg. 13. in fi. Descendit omnis Israel vt acueret vnusquisq; vomerem suum, ligonem, securim, & sarculum. Differentia inter fullonẽ & sarcinatorem notatur instit. man. 1 fi.

¶ Insertat] Hiere. 1. sup de maio & obed. solitæ ver potuisses.

¶ Reformet.]de accusa. sicut olim.

h ¶ Hæc sane.]narratio ponẽs & commendans actum Clementis. illius etiam propriam tarditatem excusans.

i ¶ Papa.]id est, admirabilis. Et dr à Pape, quod est interiectio admirandi, & uere admirabilis, quia vices Dei in terris gerit. Inde dixit ille Anglicus in poetria nova,

Papa stupor mundi,

& circa finem, Qui maxima rerum. Nec Deus es, i nec homo, quasi neuter es inter utrumque. Etymologia vero nominis est, id est, pater patrum.

k ¶ Consonas.]4. dist. erit autem.

l ¶ Ante] istæ solæ emanauerunt ante concilium, de iudicandum, de immu. eccl. qm̃, de sent. excom. ex frequentibus. Reliquæ omnes in concilio vel post concilium, ut in ipsarum subscriptionibus patebit

m ¶ Decidit.]concor procœmium Gregorii ix.

n In vnum volumen.] non tamen sub nomine libri, unde male dicunt qui allegant septimũ librum, nã si sub nole libri cõposuisset constitones, quæ emanauerũt post compilationem Sexti, iuxta morem insertæ fuisset. Item hoc expressisset, ut fecit in procœmio sexti.

o Date] nota pro eo quod in fine dicam.

pit, [a] † necessaria est superioris auctoritas, vt tã per determinationis [b] opportunæ suffragium, tollat ambigua, lites auferat, altercationes [c] dirimat, & obscura succidat, [d] † quàm per cultoris prouidi sarculum [e] extirpet vitia, virtutes inserat, [f] corrigat excessus, moresq; reformet. [g]

¶ Hæc [h] sane fœlicis recordationis Clemens Papa [i] quintus prædecessor noster prudenter attendens, & prouide cupiens deformatorum reformationi † prospicere, soluere difficilia, ac sanctiones quæstionibus, & negotijs imminentibus cõsonas [k] promulgare: Dudum nedum in concilio Viennensi, quin etiam ante [l] & post ipsum concilium cõstitutiones plurimas edidit, in quibus multa vtilia statuit atque salubria, & nonnulla dubia in iudicijs, & extra frequẽtia decidit. [m] Et licet eas collectas in vnum [n] volumen, & sub congruis titulis collocatas mittere decreuisset, et dare [o] in commune subiectis, assidua tamen occupatio circa magna, ac sortis [p] humanæ conditio, quæ ipsum de medio [q] sustulit, in causa fuerunt, quare suum in hac parte propositum non impleuit. [r]

¶ Nos etiam qui sicut eidem (licet immeriti) in Apostolatus officio, Domino permittente, [f] succesimus, sic & in affectus plenitudine, in his quæ compendium [t] vniuersi concernunt, [u] succesisse debemus, [x] tot grandibus agendis, & arduis fuimus à nostræ promotionis exordio circunsepti, [y] quod tam ex hoc, quàm ex causis rationabilibus alijs, quas sub † silentio [z] prouidimus committẽdas, prædictas vobis communicare constitutiones fuimus hactenus impediti. Nunc igitur (opportunitate [a] captata) illas vobis sub bulla nostra trãsmittimus: Vniuersitati [b] vestræ per Apostolica scripta mandantes, quatenus eas prompto affectu susciptiatis, & studio alacri, [c] eis sic [d] vobis manifestatis & cognitis, vsuris de cętero [e] in iudicupatio circa magna, ac sortis [p] humanæ conditio, quæ ipsum de medio [q] sustulit, in causa fuerunt, quare suum in hac parte propositum non impleuit. [r]

¶ Nos etiam qui sicut eidem (licet immeriti) in Apostolatus officio, Domino permittente, [f] succesimus, sic & in affectus plenitudine, in his quæ compendium [t] vniuersi concernunt, [u] succesisse debemus, [x] tot grandibus agendis, & arduis fuimus à nostræ promotionis exordio circunsepti, [y] quod tam ex hoc, quàm ex causis rationabilibus alijs, quas sub † silentio [z] prouidimus committẽdas, prædictas vobis communicare constitutiones fuimus hactenus impediti. Nunc igitur (opportunitate [a] captata) illas vobis sub bulla nostra trãsmittimus: Vniuersitati [b] vestræ per Apostolica scripta mandantes, quatenus eas prompto affectu susciptiatis, & studio alacri, [c] eis sic [d] vobis manifestatis & cognitis, vsuris de cętero [e] in iudi-

p ¶ Sortis.]sumitur hic pro fortuna vel euentu. sic 26. q. 2. fors, alibi pro sortilegio. de sorti. c. 1. alibi pro capitali. de vsur. cap. 1. & 2. alibi pro parte vel portione. de præb. cum secundum 21. dist. clericos in prin.

q ¶ De medio.]est, de hac uita, quæ quare dicatur medium, habes 23. q. 4. hæc autem vita.

r ¶ Non impleuit]concor. de pign. c. 3.

s ¶ Permittente.] & forsan agente. omnia enim quę fiunt, aut iusto iudicio facit, aut suo permissu ita fieri sinit. 26. q. 5. nec mirum. §. aruspicine. ver. nec ideo.

t ¶ Compendium.]est breue, & vtile de hoc de rescrip. dispendia. lib. 6.

u ¶ Concernũt]quasi simul cernũt, uel conspiciunt.

x ¶ Debemus.]debet ergo successor perficere factum prædecessoris sui 12. q 5. quia Io. 63. dist. c. 2. de rescrip. litteris. vbi de hoc, & 11. quæstio. 3. si episcopus ante.

y ¶ Circunsepti.]id est circundati, vel vndique cincti.

z ¶ Silentio.]sit rector discretus in silentio. 43. distinct. sit rector. in princi contra illos qui dicunt tacenda. Ouidius fine titulo.

Quis minor est vmquam, quàm tacuisse labor?

Et Cato;

Virtutem primam esse puto compescere linguam.

Et Seneca ait: Dixisse me quãdoq; pœnituit, tacuisse nunquam.

a ¶ Opportunitate.] 23. q. 4 non potest. in fi & de eo qui cogno. consangui. vxor. veniens 2.

b ¶ Vniuersitati] conclusio huius procœmij.

c ¶ Alacri.]concordat

† Dictis, sub, deest in antiqo rib. exemplaribus.

proœmium institutionum in fi.

d ¶ Sic.]scilicet permissionem nostram sub bulla.

[Glo seq. primo per hunc textum arguit & remittit, Secundo excludit v. casus non dubios, contra quintum allegans, dicens reliquos sic examinandos, maxime in trib. speciebus. Tertio narrat quædam euentia tpe Clementis & post mortẽ ipsius, ex quib. arguens pro & contra tribus rationibus concludit, ꝙ eius tempore ligauerint, & tribus aliis concludit contrarium, quod dicit æquum, definitionem Papæ reseruans.]

e ¶ De cætero.]Vt per hanc litteram ꝙ hæ constitutiones non ligauerint tpe Clementis. Item nec tpe Ioannis, nisi post hanc datam, & post duos menses ab illa, & uide quod scripsi super data 6. libro. Hunc passum (quem periculosum est decidere) prosequendo, exclu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

damus primo casus indubios. Indubitatum est autē, q̄ constōnes, quę præcesserunt concilium, de quibus dixi super verbo, ante, ēt tunc ligabant. Item indubitatum est q̄ ante mortem Clementis ligabant. inf. eo. tit. cap. vnico & inf. de elec. ne Romani. de iureiu. Romani. de re iud. pastoralis. Constat. n. q̄ Papa Clem. solenniter illas publicauerat, & quod statim ligarent, mandauerat. Item indubitatum est, q̄ constōnes declaratoriæ ligabāt: & hoc siue princeps in illis vtatur verbo declarationis, vt infra de elec. quod circa, & c. seq. siue non, vt inf. tit. 2. gratię & inf. ti. 3. constitutionē de offi. deleg. iudices, de testi. c. 2. & de cr. quæ sunt sub titu. de præb. & 3. & vlteriores sub titu. de appel. & his similes. Item sunt quæ sine pœnæ adiectione præcipiunt veteta iura seruari, vt inf. de æta. & qual. c. 1. de off. ord. c. 1. de censi. c. fi. & de reliqui & vene. san. c. 1. & de illis non expedit dubitare vel quærere. Idem dico de his quæ priuilegiant. inf. de celebrat. miss. dignum, de bap. c. vnico. de priuileg. ar chiepiscopo & facit ad hoc de concess. præb. c. 1. post princ. lib. 6.

rEt quod priuilegiū corpori iuris in fertum regulariter it ius, vide Fel. in ca. 1. extra de rescri. & contra hāc glossam uide eundē Fely. in c 2. de consti.

Hæc vera, nisi dicas aliud in priuilegio dato & aliud in eo q̄ dat constitutio, quo casu imitari debet naturam cōstonis, facit de off. deleg. si super gratia. li. 6. in alijs ergo remanet dubium q̄ expedit examinari, & maxime in pœnalib. quæ sunt multæ, & in his q̄ decretum apponunt, de elec. c. 4. & vlt. & eius plerisque, vel quæ excludunt, de æta. & qual. ut hi qui. de reg. vt professores. Circa hoc sciēdum est, q̄ constōnes concilii, licet non cēs fuerint in concilio publicatæ, tñ postea de facto fuerunt publicatæ, & ipsarum habita copia, & iam habebatur, q̄ ligarent, & quia patuit aliquas ex illis inepte, aliquas prolixe, aliquas defectiue cōpositas, aliquas ēt non expedire, noluit Clemens q̄ cōpositio illa p̄cederet, sed (vt refert) sub excōcatione pœna mādauit, q̄ illas habentes inf certos dies reditoret ēt cameræ, vel incenderent, vel dilacerarent ēt eafdē. Demum p̄ peritiores fecit illas recenseri, qui aliquas & paucas in totū reseruauerūt, aliquas in totum resecarunt, aliqaas mutauerunt quo ad verba, mente seruata, in aliquibus menti, & verbis detraxerunt, & addiderūt, & has licet nō sub his verbis in cōcilio publicatę fuissent, uoluit sub nōie cōcilii reseruari, & multas constones utiles addens, de quib. nō fuerat in concilio tractatū, vt de rescriptis oēs, q̄ sunt post sc̄am, & de elect. oēs post p̄mā, cū similib. fecit illas una cū quibusdam constonibus, quas prius ediderat sub debitis titulis cōpilari. Et (vt à duo Altrebanten. audiui, q̄ tunc dictoriarū erat aud tor) Clemē. p̄cepit illas in audiētia publicari, & ipse dns auditor dixit, q̄ inchoauit & finiuit in audientia publicationē illarū. Memini tunc audiuisse, q̄ Clemens mandauerat, q̄ constones p̄ter p̄dictas quattuor ligarēt post quattuor mēses. Aliq dicebāt, q̄ ordinauerat eas ligare, post q̄ essent per studia publicatæ, mortuo Clemēte, ita rū p̄nōū haberi copia de cācellaria non poterat, & sic remanerūt curiales, q̄ vltra illas quattuor nō ligarent. Creato dno Io. adhuc primo anno sui Pontificatus & ultra uiguit hoc dubium. Sed quia quibusdā petentib. per ipsum auditores dati in causis beneficialib. cum clausula, simpliciter & de plano &c. interdū sic rndit, constitutione habetis, cęperūt dicere auditores palatii, q̄ ipse uidebatur uelle q̄ constones ligarent. Contrarium uidebatur, quia petierat & receperat cōstitutiones ipsas examinandas, & corrigendas, & aliqua correxit & mutauit, vt j sit. l. vnico Finaliter delioerauerunt auditores illam habere pro constone, de qua Papa sic dixerat, reliquas priori dubio relinquendo. Ex his ergo concluditur pro & q̄ quod ligauerint, facit prædicta assertio domini auditoris, qui dicit se de mandato Clementis publicationem in audientia finiuisse. & sic fuit omnis actus & legis condendæ perfectus, de quo C. de legi humanum. Ité contrarium sonat in absardum, quòd constitutiones, q̄ attribuūtur concilio & Clementi, à tempore finiti concilij non ligant infra quinquēnium, & à tempore Clementis intra biennium, ex quo ergo fuit constitutio concilij, vel Clementis, & uerbum, statuo, designat rem perfectam. de uerb. sign. in his, cum concor. ergo ligabant post tēpus limitatum à iure. Item non apparet nec fertur quod dns Io. de his constitutionibus fecerit aliam publicationem in audientia, ergo innituntur ista facti. Sed hoc dicere multos illaqueat, & maxime ponderatis constōnibus de ui. & honest. cle. quoniam de sepul. ca. i. de statu mon. c. i. de reli. do c. i de pri. c. i per quas id tenedo multi clerici, & infiniti religiosi ligati dicentur. Item sonat in absurdum dicere, q̄ ligarēt constitutiones, quæ occultabantur. 3 quare benignius uideretur ponderatis, dns Io. hic uoluerit p hoc uerbū, decreteq̄ quod tempore huius datæ sit ipsarū publicatio facta. Nec obstat publicatio facta tempore Clementis, quia licet illas publicare fecerit, illas tñ non dedit, quod patet, quia supra dr, q̄ date decreuerat, sed suum propositum non impleuit, quod satisfacit. Hęc sic dicta sumantur in modum collationis, non definitionis, quam hoc casu conditor facere posset, non glossator.

a ¶ In scholis]de his uerbis dic ut supra in proœmio Greg. in uti. glo.

b ¶ Data] circa hanc datam uide quod notaui in fi. lib. super eius datā.

c ¶ Nouembris.] quare mensis iste sic denominetur, dicam inf. de reliqui. & uene. dan. si dominum. uer. licet igitur.

d ¶ Pontificatus.] qui incepit Nonis: ideſt, quinto die Septembris: anno dominī Mccc xv i. qua die consecratus fuit Benedictus & coronatus, licet prius fuerat electus septuma Augu. Et per hoc patet, q̄ fardauerat mictere constitutiones has fere per xiiij menses post coronationem, & hæc est causa quare superius se excusauit. Ioan. Andr.

TITVLVS I.

De summa trinitate & fide catholica.

¶ Clemens v. in concil. Vien.

¶ *Fatetur concilium vnicum Dei filium in essentia Dei æternaliter subsistentem, verum corpus humanum assumpsisse de Virgine, & in eo passum, & iam mortuum lancea perforatum, approbans in hoc ordinem, quem tradidit Euangelista Io. h d.*

CAP. I.

FIdei catholicæ a fundamento b præter quod (teste Apostolo c) nemo potest aliud ponere, firmiter inhærentes, aperte cum sācta matre Ecclesia confitemur, vnigenitum d Dei filium e in his omnibus, f in quibus Deus

hasc imur per baptismum & sacramentum. 12. q2. q. ui astulerit. Not q̄ cōfessio fidei dēt esse firma. in ver. firmiter. & aperta in verbo, aperte. Ad primum, eo. tit. firmiter. Ad fm, est illud ad Romanos. 10. Corde creditur ad iustitiam, ore aūt cōfessio fit ad salutem, ad hoc 11. q. 3. nolite. Zabar.

Nota q̄ statim tēpore conceptionis Christi, fuit perfectus homo, & fuit anima rationabilis sibi infusa: quia fuisset incongruum filium Dei assumpsisse corpus non formatum: q̄ hoc facit glo. in verbo, vnigenitū, & allegat Aristotelem in 1. phycor. vbi dicit, Frustra fit per plura, quod potest fieri per pauciora. In alijs autem a Christo non infunditur anima statim cum fit cōceptio; sed oportet q̄ prius recipiat fœtus alimentum, & quod recipiat sua dilationem, & extensionem membrorum, vt sic disponatur ad aiam recipiendā. Et dī q̄ in fœmina expectatur per 80. dies, a conceptione embryonis; in masculo vero 40. dies, vide glo. in verbo, vnitas. Et in Decreto 5. dist. 1. in glo. fi. No. corpus Christi erat passibile: quare potest pati frigus, calorem, famem, sitim, & omnes alias penalitates humanas, præter ignorātiam & peccatum, & si ipse non fuisset mortuus in cruce, ad vltimum senio defecisset. De hoc habetur in glo. in verbo passibile, præsentis decret.

[Prima glosa summat & diuidit.]

a ¶ Fidei catholicæ.] Summa huius concilij hæc est: Fatetur cōsilū vnicū Dei filiū in essentia Dei æternaliter subsistentem, verum corpus humanū assumpsisse de virgine & in eo passum: & iam mortuum lancea perforatum: approbans in hoc ordinem, quem tradidit Euangelista Io. Secundo reprobat & hæreticā iudicat doctrinam, quæ hēt q̄ substantia animę rationalis seu intellectiuę, sit & per se humani corporis nō sit forma. Tertio asserens cōtinuū vnū baptismā, sicut vnū Deū, & vnā fidē, approbat opinione, quę habet per illud conferri ēt parvulis quo ad habitū informātem gratiam & virtutes. Partes patent. Sci a: ibi, [Porro.] Tertia, ibi, [Ad hoc.] Ité hæc prima pars facit tria, primo asserit q̄ eternam diuinitatem Christi: Secundo veram humanitatem ipsius: Tertio ipsius passionem: & mortem. & figurā inducens ordinem approbat, quem de plagis Christi ponit Euangelista Ioannes.

b ¶ Fundamento.] quod est Christus.

c ¶ Apostolo] 1. ad Corinth. 3. & concor. t. q. 1. cum Paulus. de presbyt. non bap. c. fin.

[Glo. seq. probat per rationem Anselmi, Dei filium vnigenitum.]

d ¶ Vnigenitum.] et dixit Anselmus: In sancta trinitate quamlibet parvum inconuenientes est impossibile: esse q̄ pater alium filium genuisset, ille per ola similis humanis quos esset uerbū: & sic essent in deitate duo uerba sed cum uno Dei uerbo omnia perfectissime dicuntur & creantur, aliud superfluum & nugatorium fuisset, nam dnorum ad idem suffragantium quorum alterum sufficit alterum superfluum est; quod nō est in deitate possibile; & philosophus.] physicorum. Frustra fit per plura. quod pōt fieri per paucio. a. Io. And.

e ¶ Quod non fuisset.] per hoc i cōprehendit immensitatem & æternitatem. de spiritu sancto & eius æterna processione. 1. q. 1. omnibus. lib. 6.

f ¶ Omnibus] per hoc i cōprehendit immensitatē, omnipotentiam, incommutabilitatē, & ineffabilitatē. Ité essentiā, substātiā, seu naturā, de his omnib. sup. fo. firmiter in prine. Et in diuinis hæc tria vltima iegetimus ad maiorē expōnē. Sic n. ad diuinā essentiā habeatur respectus quasi matematice, id est, abstracte, non reducta consideratione ad personas, sic est essentia. Si cōsideretur concrete habito respectu ad personas, sic est substantia; quia in qualibet persona subsistat, & est tota. sup. eod. damnemus, ver. nos aūt. Si vtroq; modo: quasi in cōsideratione vniuersali, sic est natura: quia naturale est diuinæ essentię quod sit vna, et q̄ in ea sint personæ, simplex tñ est impartialis & indiuisibilis.

g ¶ Exisset.]dānati sūt ergo Bonosiani, 2 qui Christū dicebāt nō p̄ priū, sed adoptiū filiū Dei 24. q. 3. quidā ver si Bonosiani. & de hoc de cele. Mis. in quadā.

[Glo. seq. ponit errorem Arianorum & ipsorum motiuum, cui respondet.]

h Æternaliter]Ariani 3 negauerunt filiū coæternū patri. 15. dist. c. 1. 24. q. 3. quidā. ver. Ariani.]& arguebāt sic omne quod natum est, principiū habet: ergo filius qui natus est, principium habuit, & esse cœpit. vñ dicebat Arianus: si filius est, natus est: si natus est, ergo ipse fuit q̄ non erat filius. Sed vt ℣ eum dicit Ambrosius li. 1. de trini. c. 5. idem posset dicere de Deo, q̄ si cœpit esse pater, ergo primo fuit Deus, quam pater, & fuit ipse quo non erat pater: sed cum ex hoc sequeretur eū mutabilem primæ generationis accessione mutatū, hoc dicere amentia est: semper eīm fuit pater, semper & filius: nam ex vi correlatiui, posito vno ponitur & reliquum. Dicebat ergo Aug. lib. de fide, ad Petrum c. 2. si Dei filius virtus & sapiētia Dei est, nec vnquam fuit Deus sine virtute & sapiētia Dei est, nec vnquam fuit se pater, ergo primo fuit Deus, quam pater, & fuit ipse quo non erat pater: sed cum ex hoc sequeretur eū mutabilem primæ generationis accessione mutatū, hoc dicere amentia est: semper eīm fuit pater, semper & filius: nam ex vi correlatiui, posito vno ponitur & reliquum. Dicebat ergo Aug. lib. de fide, ad Petrum c. 2. si Dei filius virtus & sapiētia Dei est, nec vnquam fuit Deus sine virtute & sapiētia Dei est, nec vnquam fuit est Deo patri primum probat Apostolus 1. ad Cor. 1. & habetur 37. dist. § hinc ēt. Ergo dicit Greg. & Augu. q̄ sicut splēdor, qui gignit ab igne, cœternus est illi, & esse cœternus: si ignis esset æternus: sic est intelligendum ex Deo natum esse sempiternū, vt sit patri filius cœternus & hoc, p̄sequit magister sniatū. lib. 1. dist. 9. i ¶ Simul vnitas.] dicunt theologi 4 quod in instanti conceptionis perfectus fuit hō, & fuit anima rationalis infusa: tum pp infinitam virtutem agentis. s. spiritus sancti: tū quia incongruū fuisset filium Dei corpus assumpsisse nisi formatum. In alijs autem non infunditur nisi organizato embryone, & bene habili tato ad ipsam recipiendam. de hoc 32. q. 2. quod vero, quod dicitur quidam fieri per differentiam sexuum a 40. vel 80. die à conceptione embryonis, de hoc 5. dist. § 1. de purifi. post partum c. vnico.

k ¶ Fieret ver' hō.] cōcor. 5 e firmiter. ver & tandem, ibi, verus hō factus est, & considera verba: non. n. fuit Christus cōpositus ex deitate & humanitate, nam simplicitas deitatis nullā recipit cōpositionē, vt ibi satis not in prin. Et q̄ ibi dī, Christū fuisse cōpositū: verū est respectu humanitatis, q̄ fuit cōposita ex aīa rōnali & humana carne, vt ibi, & hic. & ē de hęre. cū Chīs. & vide quod not. de conse dist. 2. hoc est q̄ dicimus.

[Glo. seq. primo exprimit quomodo corpus Christi fuit passibile Secundo, quare, tres causas reddens.]

l ¶ passibile.] intanū q̄ (vt d cit Aug.) omnes defectus 5 nostros assumpsit filius Dei præter ignorātiā & peccatū, de hoc 3. sen. 15 dist. licet igitur in assumptione sui ipsius caro fuerit á spiritu sācto ab omnib. reliquijs peccati mundata, 6 vnde Angelus ad Virginē, Luc. 1. Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus altissimi obūbrabit tibi: q̄ ex te nascetur sctm, vocabitur filius Dei. ñ vt dicit ipse Aug. Si in cruce mortuus non fuisset, ad vltimum senio defecisset. frigus ergo, calorem, sitim, & alias humanas pœnalitates pati poterat, & sic habuit corpus passibile. Fuit aūt hoc con-

2 De horū dānatione frequēs fit mētio ab Inn. Papa 1. epistola. 21. & 22.

3 De Ario & eius nō dānatione facta in cōcilio Necæno, vide latiſ sime per Nicephorū lib 3. historiæ ecclesiasticæ, c 5. & multis sequen.

4 Vide Magistrum et Thgologos lib 3. sen. dist. 2. & B Tho. 3. par. q. 6. art. 3. & 4.

5 Vide B Th. 3. parte q 14. & 15. ubiplene.

6 Exponesano modo, mūdata, id est, immunis & penitus libera.

Universidad de Deusto
Biblioteca

cōgruum ꝑ nostros defectus assumeret ꝓp iustitiā satisfactionis,q̄ pro nobis faciendā assumpserat,vt ꝑ no bis perfecte satisfaceret ꝑ pœnalitates carnis nostræ. Itē ꝓp fidē incarnationis: sine his.n.pœnalitatib.humana natura hominibus nota non fuisset.Item pp exemplum patiētiæ nobis.
prædendum ad tolerādas pœnalitates carnis humanæ.

a ¶ Animam.] non spiritum vitalem tm. de cele. Mis. in quadam,vbi pluribus auctoritatib probatur ꝙ hic de vera anima dr.

b ¶Rationalem.] nō dicit sensitiuam vel vegetabilem tantum. de quib. inf. in parte proxima dicetur.

[Glo. seq. præmittit de duplici annorum computatione,& quærit quare tunc solutionem eiulat, deinde soluit.]

† Vide Guidonē Carmelitā in summa de hæresib.titu. de hæresib. petri Io.& eius sequaciū. &c.

c ¶Ex tempore.] qđ tempus satis notum est.Et ab hac incarnatione computant quidam annos Dñi.23.dist.in nomine Dñi in prin. alij a natiuitate, & de hoc in Spec. de in.tru.edi.in 1.col.Dubitari ꝑ posset de tpe incarnationis quare tunc & non prius, vel tardius: canonistæ dicunt satis esse dicere cum ꝓaulo,O altitudo diuitiarum,& c.ad Roma. 11. in fi.de pœni. dist.4. si ex bono circa prin.ver. cur ergo nam & in ptāte miserantis est q̄ & quantum misereri velit.facit de pœn dist.2.si.n. inquit,vltra medium.ver sicut,& quod no.qui cle.vel vo. c.2.Dicunt tñ theologi, ꝙ certū est non fuisse conueniens ante peccatū Deum incarnari, cum opus incarnationis,principaliter ordinetur ad obꝛonem peccati, vt dr Luc̄ 5.Non sanis, sed infirmis opus est medico:nec venit vocare iustos,sed peccatores 2 q.1.multi.de pœn.dist.1.libenter.Item nec fuit cōueniens statim post peccatum Deū incarnari.cū em̄ ex superbia peccatum ꝓueniisset, sic liberandus erat hō, vt humilitatis recognosceret se liberatore indigere:ꝙ magno cōsilio Dei actum fuit, vt cognita sui infirmitate hō clamaret ad medium, & grāe posceret auxilium. Ad finem vero sæculi nō debuit differri, vt de imperfectione humanæ naturæ per incarnationē peruenireꝫ gradatim ad perfectionē gloriæ in fi. sæculi. Item fuit ꝗ̄uum post datā legem Mosaycā & propheticam,q̄ multi sperabant,tuncincari Deo genus humanū per incarnationem & tps gratiæ,qđ si dilatū fuisset ad fi.sæculi,forsan reuerentia & notitia Dei, & morum honestas in terris fuisset abolita:fuit ēt hoc conueniens ad manifestandā diuina virtutē saluantem ꝓ fidem ꝓteriti, ꝓsentis, & futuri,ut no. Ber. sup.eo.tit. super rubrica.

[Glo.seq.quærit quare de Maria voluit incarnari,& non de alia,& tres rationes reddit.

d ¶Virginali]quare de Maria virgine,& non de alia voluit incarnari ? Dñt sancti, ꝙ sicut ex supertbissima natus est morbus,sic per ꝛrium ex humillima inchoari debuit medicina:vñ verso nomine Euæ ipsi virgini dictū est, Aue. Luc.1.Itē sicut ad sūmā humilitatē Dei filius voluit incarnari, sic sūme humilē eligere voluit, in qua & a qua tāta dēret humilitas inchoari: vñ ipsa i cātico suo dicit ibidē, Respexit dñs humilitatē ancillæ suæ.Tertio,q̄a(vt q̄dā refert historia 2.) prima ipsa fuit q̄ virginitatē Deo obtulit,vñ q̄a nouū doni genus obtulit,nouo & in audito dono debuit honori.In conjugū aūt Ioseph ꝓsensit instinctu spiritus sancti ad tc lādū mysteriū,qđ dic vt 37. q.2.c.2.ver. si.& c.inuenta.

2 Vide B. Aug.in libro de sācta uirginitate ca. 4. & Bea. Th.1.par. q.28 ar.4.

mam a intellectiuā, seu rationalem, b ipsum corpus vere per se & essentialiter informantem,assumpsisset ex tempore c in virginali d thalamo, e ad vnitatem suæ hypostasis f & personæ. Et ꝙ in hac assumpta natura, g ipsum Dei verbum omnium h operanda salute, non solum affigi cruci, i & in ea mori k voluit: sed etiam emisso † iam spiritu perforari lancea sustinuit latus suum, vt ex inde profluentib. l vndis aquæ m & sanguinis,formaretur vnica & immaculata, n ac virgo sancta mater Ecclesia coniux Christi.Sicut o de latere primi hominis soporati ꝓ Eua sibi in coniugium est formata: q̄ vt sic certæ figuræ primi & veteris Adæ (qui secundum Apostolum r est forma futuri) in nostro nouissimo Adam, id est, Christo veritas respondeat.

e ¶Thalamo.] idest cubiculo vel vterō.

f ¶Hypostasis]Græci eodem modo vtuntur hoc nōmine hypostasis, 3 quod nos vtimur hoc nomine ꝓsona,de hoc nomine 1.sent. 23. & 25.dist. hypostasis aūt componitur ab hypos, quod est sub,& stasi ,quod est status vel stans & dicitur hypostasis substātia intellectiua sine forma : s. primordialis materia,& dr qua si substans:quia habet subsistare omnib. accidentibus, & ofa accidentia ad se recipit, 1 nullo tamen informatur secundū Hug.

g ¶Natura.] f. vera humana. Io. And.

h ¶Omnium.] quo ad sufficientiam; sed quo ad efficaciā pro prædestinatis tantum Rom.8.b. de hoc de conse.dist. 2. semel 2.

[Gloss.seq.de cruce tria prænuntiat, ponēs quattuor quare Christus crucis mortē elegit,subdēs de quadruplici specie lignorum ipsius.]

i ¶Cruci.] In huius passionis memoriam videmus in singulis particularibus ecclesiis depictā crucem in altum erigi: celebramus ēt festum inuentionis ipsius, de conse. dist. 3. crucis Dicit Aug. Crux quæ erat supplicium latronum, nunc transit ad frontes Imperatorum:si tm̄ honotem Deus contulit supplicio suo, quātum cōferet seruo suo ? Inter alia fuit quadruples ch. quare Christus crucis 4 mortem elegit. primo,vt in illa pendens in aere se inter Deum & hominem mediatorem ostenderet:& sic no. 1.ad Timoth.2. & 10 distin.quoniam. Secundo, vt damna,quæ obuenerant per lignum primis parentib.vetitum,per lignum vincis restauraret. Tertio,vt diabolū qui per lignum vincebat,per lignum superaret;& hęc duo Gregorius in primit in præfatione de cruce, Qui salutē humanigen. neris,& c.de qua de conse dist.1. Inuenimus,& 3 de li. & vene.san.si Dñm,ante medium. Quarto,vt eu deus ter ostenderet, pro quib. restaurandis patiebatur,ꝓ superis angelorū ruinis replendis; pro iustis de limbo educendis;& pro amicis colligendis & adunand.sapio inimicis reconciliandis. primum designatur per brachium superius.Secūm per inferius.Tertiū per dextrā. Quartū per sinistrū. Fertur ēt crux quattuor genera lignorū habuisse.s.cedrum in stipite : palmam in palo longum:cupressum in ligno ex transuerso; oliuam in tabula super crucē loco quarti brachij,& dare uersus.

Ligna crucis, palma, cedrus, cupressus, oliua.

Et quomodo proprietates lignorum bene cōueniant, instant theologi,quod omittio.

k ¶Mori.] de consecr.dist 2.timorem.

l ¶Profluentibus.] separatim de hoc de consec. dist. 2.capit.1.

m ¶Aquę.]& fuit vera aqua,de quo satis de cele. Mis. in quadam,& fuit aqua regenerationis,& sanguis redemptionis,vt ibi.

n ¶Et immaculata.] ad Ephesios 5. ante finem.

o ¶Sicut.]ponit figuram,quam etiam inducebat Hilarius de celeb.Mis. in quadam.ver.per hoc.

p ¶Soporati.] ergo dormitio Adæ & mors Christi cōueniunt in figura,sicut conueniunt in figura vigilans & uiuēs:si de latere ergo viuētis debuisset formari Eua, q ¶Formata.] Genesis 2.

r ¶Apostolum.]ad Roma.5.post medium. [Glossa.

¶Gloss.seq exponit secundum Greg. figuras quattuor Euangelistarum]

a ¶Ezechiel.]1.c.& 17.in princ.Io.Gregorius in 4.hō. super Ezechielem de vitione quattuor animaliū habentium facies diuersas,scilicet hoīs, leonis, bouis,& aquilæ.dicit, ꝙ iure ꝓ hominem figuratur 1 Matthæus,quia cēpit ab humana generatione. Marcus per leonem: quia cœpit a clamore in deserto. Lucas per vitulum:; quia cœpit a sacrificio. Ioan. vero digne per aquilam: quia cœpit a diuinitate Christi. sicut enim aquila cunctis auibus altius volat,& irreuerberatis oculis solis radios intuetur;sic ille altius cæteris ascendit , qui dicens , In principio erat verbum , & verbū erat apud Deum, & Deus erat verbum: dum in ipsam diuinitatis substantiam intendit, quasi more aquilæ oculos fixit in solem.

b ¶Dixi.] 19.dist.c.1. ad finem.Et ad litterā hic ponitur textus Euangelii, quem glossare non est meum.

c ¶Sanctorum patrum]scilicet Aug sup Io.sermone 120.& 15. de ciui. Dei c. 26.ipse & Amb. super epistolā ad Rom. & Theophyl. super Io.

d ¶Doctorum]vt Thomæ 3.parte.q. 62.art.5.Io.Scoti. super 4.sent. Fertur etiam ꝙ tempore concilii congregati fuerunt ad hoc theologi doctores per Clementē, qui hoc tenuerunt.

e Duntaxat]de bap.maiores.in prin. cum suis concor.

[Gl.seq.ponit litteram antiquam , & decisionis causam, & illam exponit.Secundo quærit, quæstionem soluit.& illam tripliciter soluit.

f Aperuit.] sequebatur in constitutione concilii ēt textus Matthei , qui ejiciebatur in quibusdam libris antiquis sub alio ordine hoc narrare per Anticipationem intelligi & exponi debebat: Et hoc remouit Ioānes fortē ex eo ꝙ ille textus in Matthæo cōiter non habetur. Et anticipatio dr ab ante & capio,cū.s.ante capiatur qđ ualet ad fidem hoc disputasse.qđ hic dr de hoc ordine sine dubio cōiunx Christi Ecclesia,q̄ regeneratos ita formari poterat ꝑ plagam & unionem Christo uinēre, sicut Christo mortuo:nec in Hoc disputatio hæc respicit fidē. Sed opinio hic dānata detrahit miraculo,euidentius enim fuit miraculum hoc de corpore mortuo,quā de viuo manasse. Itē detrahit figuræ hic positæ,ut sup dixi.Item detrahit fidei Io.Euangelistæ,qui vltimus Euangeliū suum scribens notabiliter expressit hunc ordinem, & his respectibus concilium hunc ordinem approbat.

g ¶Porro.]Secunda pars,quæ duo facit: primo quam dictā opinionem reprobat: Secundo illam pertinaciter hæreticos iudicat.

¶Porro.]Casus.Hæc est secunda pars, in qua tangitur ꝙ dicebant aliqui animā intellectiuā seu rōnalē seu substantiā animæ rōnalis non esse formā uere, & per se humani corporis:Et Opinionem istorum sic dicentium dicit Clemens erroneā, & cōtra ueritatē:& dicit eos esse hæreticos,qui talem opinionē pertinaciter substinere uoluerint.[Porro,]pro sed, sed nos reprobamus omnem doctrinā,idest, reprobamus omnes qui dant talē doctrinam asserentē, idest,affirmantem,temere, idest,fatue,aut ēt non solū reprobamus doctrinā uel positionem asserentē, sed etiā uertentem in dubium, idest, reprobamus illos q̄ dubitant ꝙ substantia animæ rationalis seu intellectiuæ non sit forma uere ac per se humani corporis : talē opinionē reprobamus ut erroneam ac ueritati inimicam,& fidei catholicæ: Diffinientes, idest, determinātes.s. nos Clemens, ut ueritas fidei synceræ.i.integræ. nota. i. manifesta & cognita sit cunctis, idest,omnib. hominibus.ac etiam ne subintrent aditus vniuersis erroribus : ꝙ si quis deinceps i. amodo præsumperit asserere, idest, affirmare, defendere,seu tenere pertinaciter,ꝙ anima rationalis seu intellectiua nō sit forma humani corporis p se & essentialiter, talis sit cēfendus i.iudicandus tanquā,idest,sicut hæreticus. Nor q̄ illa dictio, præcludatur, s̄ posita, est composita de præ, & cludo,cludis . Vnde antiqui dicebant cludo cludis , sed moderni dicunt claudo,claudis. Et pōt cōponi fm antiquitatem concludo concludis , excludo excludis. & præcludo præcludis. Et qđ dr in tex.præcludatur ad ius,idest claudatur introitus seu via', ne de cætero homines dicant illam falsam opinionē. Et nota super dictione,porro:ꝙ porro est aduerbiū ordinis,idest, consequenter porro ēt dr certe, uel ualde, uel longe, uel sed, uel utique.Nor.in uerbo,pertinaciter , ꝙ pertinax,cis, penultima correpta , sed producta in genitiuo omnis generis , idest ualde uel imprudenter & sine uerecundia tenens,durus,perseuerans in sua opinione , impudens, constans, irreuocabilis,indocilis', obstinatus . Nā pertinax nullo modo vult doceri, sed semper putat habere saniorem intellectū, ideo dicitur indocilis . Inde pertinacitas,tis.i.assiduitas,perseuerantia , imprudentia:idem & pertinacia, ciæ & fm papam pseuerātia est in uirtute, pertinacia in malo . Nota uerbū temere, ꝙ est in prinipio.temere aduerbiū est,id est,præsumptuose,stulte,sine causa sine consilio. Itē uerbum deinceps exponas,idest ab hodie in antea.& est aduerbiū temporis uel ordinis,& desinit in ps,& ut dicit Huguitio,cōponitur a de,& incepto.Nota, ꝙ ueritas debet esse syncera,idest,non inuoluta.de sent.excō a nobis 2. Et qđ sit ueritas,not Archi.eo.tit.c.unico.lib.6. & de consec. dist.2.corpus.Nota in uerbo, ptinaciter, ꝙ sola pertinacia est q̄ facit hoīem hæreticum, de quo in l.Fran.Zab.

† Vide cōc.Lateranē. sub Leone x. sess. 8. in decreto incip. Apostolici regiminis.

a ¶Ani-

deret. Hæc est, inquam ueritas illius prægrandis aquilæ uallata testimonio , quam propheta uidit Ezechiel a animalib. cæteris Euāgelicis transuolantem, beati Ioannis uidelicet Apostoli & Euangelistæ, qui sacramēti huius rem gestam narrans & ordinem in Euāgelio suo, dixit: b Ad lesum autem cū uenissent, ut uiderunt eum iā mortuum , non fregerūt eius crura, sed unus militum lancea latus eius aperuit & cōtinuo exiuit sanguis & aqua; & qui uidit, testimonium perhibuit,& uerum est testimonium eius:& ille scit, quia uera dicit, ut & uos credatis. ¶Nos igitur ad tam præclarum testimonium ac sanctorum c patrū & doctorum d communem sniam Apostolicæ considerationis (ad quam dūtaxat e hæc declarare pertinet)aciem conuertētes, sacro approbante concilio: Declaramus, prædictum Apostolū & Euangelistam Ioannem rectū in præmissis factæ rei ordinem tenuisse:narrādo, quod Christo iā mortuo unus militum lancea latus eius aperuit.

¶ *Reprobat & hæreticū iudicat doctrinam, quæ habet , quod substantia animæ rationalis seu intellectiuæ, uere & per se humani corporis non sit forma. Io. And.*

¶Porro g †doctrinā omnem asserere, idest, affirmare, defendere, seu tenere pertinaciter, ꝙ anima rationalis seu intellectiua nō sit forma humani corporis p se & essentialiter, talis sit cēfendus i.iudicandus tanquā, idest, sicut hæreticus. Nor q̄ illa dictio, præcludatur, s̄ posita, est composita de præ, & cludo,cludis . Vnde antiqui dicebant cludo cludis , sed moderni dicunt claudo,claudis. Et pōt cōponi fm antiquitatem concludo concludis , excludo excludis. & præcludo præcludis. Et qđ dr in tex.præcludatur ad ius,idest claudatur introitus seu via', ne de cætero homines dicant illam falsam opinionē. Et nota super dictione,porro:ꝙ porro est aduerbiū ordinis,idest, consequenter porro ēt dr certe, uel ualde, uel longe, uel sed, uel utique.Nor.in uerbo,pertinaciter , ꝙ pertinax,cis, penultima correpta , sed producta in genitiuo omnis generis , idest ualde uel imprudenter & sine uerecundia tenens,durus,perseuerans in sua opinione , impudens, constans, irreuocabilis,indocilis', obstinatus . Nā pertinax nullo modo vult doceri, sed semper putat habere saniorem intellectū, ideo dicitur indocilis . Inde pertinacitas,tis.i.assiduitas,perseuerantia , imprudentia:idem & pertinacia, ciæ & fm papam pseuerātia est in uirtute, pertinacia in malo . Nota uerbū temere, ꝙ est in prinipio.temere aduerbiū est,id est,præsumptuose,stulte,sine causa sine consilio. Itē uerbum deinceps exponas,idest ab hodie in antea.& est aduerbiū temporis uel ordinis,& desinit in ps,& ut dicit Huguitio,cōponitur a de,& incepto.Nota, ꝙ ueritas debet esse syncera,idest,non inuoluta.de sent.excō a nobis 2. Et qđ sit ueritas,not Archi.eo.tit.c.unico.lib.6. & de consec. dist.2.corpus.Nota in uerbo, ptinaciter, ꝙ sola pertinacia est q̄ facit hoīem hæreticum, de quo in l.Fran.Zab.

a ¶pos-

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ positionem.]vtuntur theologi & artiſte hoc verbo,quo etiam nos vtimur.de confeſ c.1.vbi de hoc ſatis libr.6 fatetur autem quis & credit id quod ponit. de iureiu.c.vlt.eo.lib.

b ¶ In dubium]de hæreticis,dubius.

[Glo.ſeq.primo excludit animarum dubium, declarãs quare de iſta dubitatur. Secundo ꝓbat opinionem hic approbatam tribus rationibus,exprimens duo propter quæ contraria opinio eſt hæretica. Tertio reſpondet ad quattuor rationes opinionis contrariæ.

nem ſeu poſitionem [a] temere aſſerẽtem,aut uertentem in dubium; [b] ꝙ ſubſtantia anima rõnalis,ſeu intellectiuę, [c] uere ac per ſe humani corporis nõ ſit forma: uelut erroneam,ac ueritati ea

c ¶ Intellectiuæ]de ſenſitiua enim & vegetatiua non fuit opinio: ſenſitiua enim qua ſentimus ꝙ ſenſus corporeos,certũ eſt ꝙ corrumpitur corpore corrupto: & ſic nõ põt dubitari quin ſit corporis forma.Idẽ de vegetatiua,qua vegetamur,nutrimur, & augm ſumimus.

1 De materia huius gloſſæ uide pleniſſime B.Th. citatũ ẽt in fine gloſſæ par. 1.q. 17. artı.1. & ibidẽ Caietanũ

In prima cõcamus brutis,in ſecunda ẽt plantis. Sed de intellectiua 1 uel rõnali fuit ẽria opinio, quæ ꝑtꝑue fundabatur ſup rõne ꝑdicta. Cũ em uniri,non dicto accidentaliter, ſed ꝑ ſe & eſſentialiter ſit inſeparabiliter vniri:ergo forma nõ põt eſſe ſine materia propria.ſed alia intellectiua cũ ſit incorruptibilis remanet corrupto corpore,corpori non unita: ergo non unitur corpori vt forma ꝑ ſe & abſolute. Sed anteꝙ huic inductioni indeã, eſt ſciendũ ꝙ opinio hic approbata pro qua facit de celebr. Miſ.in quadã ſic probatur ẽm Philoſophũ viij. Metaph. Differẽtia ſumatur a forma rei,ſed differentia cõſtitutiua hoĩs eſt rõnale, quod de homine dicitur rõne animæ intellectiuæ: ergo ipſa eſt hominis forma. Itẽ demõſtratur ex rõne ſpeciei humanæ:natura.n. rei oſtenditur ex ipſius operatione: propria uero operatio hoĩs,inquantum homo, eſt intelligere:oportet ergo ꝙ ſortiatur ſpeciẽ ẽm illud quod ipſius operis eſt principium.ſortitur autem ſpeciem unũ quodq;per propriã formã, ex quo relinquitur ꝙ principiũ intellectiuũ,uel alia intellectiua ſit propria hoĩs forma.Sed aduertendũ, ꝙ quanto forma eſt nobilior, tanto plus dominatur materiæ corporali, & minus ei immergitur,& plus eã excedit ſui uirtute, unde anima vegetabilis,plus quã forma metalli, ſenſibilis,plus quã vegetabilis, intellectualis ergo in nobilitate ultima intantũ excedit in homine materia corporalem,ꝙ hẽt aliquã operationẽ & virtutẽ,in qua corporalis materia non cõicat:quæ virtus dr intellectiua.Demõſtrat etiam id Ariſto.2.de anima. quia id quo primũ aliqd operatur eſt forma illius, cui operatio attribuitur, ſicut quo primo ſanatur corpus, eſt ſanitas, quo primo ſcit alia,& ſcientia, ſanitas ergo eſt forma corpus, & ſcientia forma eſt animæ ad corporis vnionẽ. Secũdo inducebat id qđ dicit philo. 3. de anima. anima ergo eſt forma corporis,& ſcientia eſt forma animæ. Certũ eſt aũt ꝙ primũ quo viuit corpus,eſt anima, & cũ uita manifeſtetur ẽm diuerſas operationes in diuerſis gradibus uiuẽtium, id quo primo operamur vnũquodq; illorũ operũ uitæ,eſt anima. Anima enim eſt quo primo nutrimur,ſentimus, & mouemur ſecundũ locũ,et go ſimiliter id quo primo intelligimus,ſiue dicatur intellectus,ſiue anima intellectiua, eſt forma corporis.

Actio alicui tripliciter attribuit.

Et hoc negãs oportet ꝙ inueniat quomodo iſta actio ei conueniat, experitur ẽm quiſquis ſeipſum eſſe q intelligit Attribuitur aũt actio alicui tripliciter, ut patet 5. phyſico,aut ſecũdũ le totũ, ſicut medicus ſanat, aut ẽm partẽ,ſicut homo uidet per oculũ, aut per accidens,ſicut dicimus ꝙ album ædificat, quia accidit ædificatori eſſe album. Cum ergo dicimus Andream intelligere,certum eſt hoc ſibi non attribui ꝑ accidẽs cũ hoc inquantum eſt homo de ipſo eſſentialiter ꝑdicet, ergo aut oportet dicere ꝙ intelligat ẽm ſe totũ,ꝙẽt poſſit Plato dicens hoĩem eſſe animam intellectiuã,'aut dicere oportet ꝙ intellectus ſit aliena ꝑs ipſius animæ.primũ ſtare nõ põt,qa idẽ ipſe homo eſt qui percipit ſe intelligere & ſentire: ſentire vero non põt ſine corpore;vnde oportet animã ſenſitiuã eſſe aliquã hominis partẽ, relinquitur ergo ꝙ intellectus quo Andreas intelligit, ſit ꝑs ipſius Andreæ, ita ꝙ intellectus aliquo mõ ipſi corpori vniatur. Et licet alig dixerint hanc vnionẽ eſſe per ſpeciẽ intelligibilẽ:qua ꝺ piex habet ſubiectum intellectum poſſibilẽ & phantaſma:a ſali quod ſ intellectus ut motor vnitur corpori, quod uanũ eſſe patet multis rationib.& iſtæ duæ ſufficiant. Intellectus nõ mouet corpus niſi per appetitũ, cuius motus præſupponit operationẽ intellectus. Nõ ergo ideo intelligit A,quia mouetur ab intellectu,ſed ꝙ tius eõtrario quia intelligit, ideo ab intellectu mouetur cõcluditur ergo ꝙ unitur vt eſſentialis forma. Itẽ ſi anima intellectiua ſe haberet ut motor, certũ eſt ꝙ nauis põt eſſe ſine nauta,qui ſe habet ad eam ut motor,ergo etiam poſſet eſſe ꝙ Chriſtus corpus humanum ſine alia ſumpſiſſet,quod eſt contra fidẽ ꝑ eo.ca & ꝑ eo firmiter Cum ergo principaliter incarnatio ordinetur ad ſalutẽ aiæ,inutilis fuiſſet incarnatio, ſi alia non eſſet eſſentialis corporis forma. Et per hoc vides rationem quare opinio hic damnata iudicatur hæretica, quia eſt ꝛre opinio hic damnata iudicatur hæretica, quia eſt ꝛ fidẽ incarnationis. Eſt ẽt contra fidem reſurrectionis, habet enim fides ꝙ reſurgemus cũ corporibus,ꝙ nanteſſamus,ut patet eo.tit c firmiter. in fi. 1.patris.ſed ſi anima non eſſet eſſentialiter forma corporis,ad qđ reſurgerent corpora,non uideamus. Tenentes opinionẽ hic reprobatam,primo inducebant qđ in principio dixi. Ad qđ rñdetur ꝙ ẽm ſe cõuenit animæ corpori uniri ſecundum ſe conuenit corpori ſeu ſuũ eſſe, & ſicut leue manet cũ a loco proprio fuerit ſeparatum cũ aptitudine & inclinatione ad proprium locum, ita anima humana manet in ſuo proprio eſſe cũ fuerit a corpore ſeparata habens aptitudinẽ & inclinationem naturalem ad corpus vnionẽ. Secundo inducebant qđ dicit Philoſophus 3.de aĩa,ꝙ intellectus eſt ſeparatus, & ꝙ nullus corporis eſt actus,ergo non unitur corpori vt forma. Sed dicit ꝙ philoſophus intelligit ſeparatum, quia intellectus non eſt uirtus alicuius organi corporalis,ſicut virtus viſiua oculi,conſtat enim ꝙ intellegere non eſt actus, qui poſſet exerceri per aliquod organum corporale ſicut uiſio, ſed eſt in materia inquã tũ ipſa aĩa cuius eſt hæc virtus eſt hominis forma & terminus generationis humanæ. Et ꝙ ſit in materia probatur 2. Phyſico. qa homo generat hoĩem, dr ergo aĩa intellectiua ſeparata ẽm virtutẽ intellectiuã, quæ non eſt alicuius organi corporalis. Et ſic etiam rñdetur ad id qđ tertio dicebant, ꝙ ſi intellectus uniteretur corpori ut forma, cũ omne corpus habeat determinatã materiam, ſequeretur ꝙ intellectus haberet determinatã materiam, & ſic non eſſet cognitinus omnis, quòd eſt ẽ rõnem intellectus. Sed dico quòd hoc procederet ſi uirtus intellectiua eſſet actus organi corporalis,fateor enim ꝙ actus illos,uiſus cum oculo, tactus cũ manu, & ſimiles bene oportet limitari ex materia, ſed cũ aĩa intellectiua his organis non utatur,ſubſiſtens, & hẽat eſſe ſecundũ ſe, ergo alterius formæ non eſt ipſius formæ ſecundum ſe, anima ergo intellectiua habens eſſe ſuũ & ſuũ ſubſiſtens,non unitur corpori ut forma. Ad quod rñdetur, ꝙ anima intellectiua illud eſſe in quo ſubſiſtit,cõicat corporali materiæ ex qua materia & anima intellectiua fit unũ,ita ꝙ illud eſſe eſt totius compoſiti, eſt etiam ipſius animæ quod non eſt in aliis formis, quæ non ſunt ſubſiſtentes. Et propter hoc anima humana remanet in ſuo eſſe deſtructo corpore, non aũt aliæ formæ. Curioſius qui hoc plenius diſquerere vellet, videat in ſumma San. Tho.parte 1.q. 76.in prin. Io And.

a ¶ Catholicę.] fidei,quod ſequitur, & poſtpoſitũ fuit ad euitaretur hiatus, quod proprie in Rhetorica dici tur eum vocalis eadem ſequitur vocalem.

b ¶ Pertinaciter] per tinacia in malo,perſeuerantia in virtute; vnde pertinax valde vel imprudenter tenens,durus,irreuocabilis,indocilis,obſtinatus, & idem verbum infra de vſur.ex graui.§.pen.

c ¶ Ad hoc.] tertia pars, primo ponens de eſſe baptiſmi. Secundo de ipſius effectu.Io. and.

¶ §.Ad hoc.] Caſus Hæc eſt tertia pars, quæ primo ponit de eſſe baptiſmi: Secundo,ponit ꝺ effectu ipſius.Et primo dicit,ꝙ omnes dẽt fideliter confiteri vnicum baptiſma,quod regenerat omnes baptizatos in Chriſto Ieſu, & tale baptiſma celebrat eſt in aqua,in nomine patris & filij & ſpiritus ſancti. Et credimus ꝙ ẽm ſe eſt vnus Deus. [Ac.] i.etiam anima non eſſet eſſentialiter forma corporis,ad qđ reſurgerent corpora,non uideamus. Tenentes opinionẽ hic reprobatam,primo inducebant qđ in principio dixi. Ad qđ rñdetur ꝙ ẽm ſe cõuenit animæ corpori uniri ſecundum ſe conuenit corpori ſeu ſuũ eſſe, & ſicut leue manet cũ a loco proprio fuerit ſeparatum cũ aptitudine & inclinatione ad proprium locum, ita anima humana manet in ſuo proprio eſſe cũ fuerit a corpore ſeparata habens aptitudinẽ & inclinationem naturalem ad corpus vnionẽ. Secundo inducebant qđ dicit Philoſophus 3.de aĩa,ꝙ intellectus eſt ſeparatus, & ꝙ nullus corporis eſt actus,ergo non unitur corpori vt forma. Sed dicit ꝙ philoſophus intelligit ſeparatum, quia intellectus non eſt uirtus alicuius organi corporalis,ſicut virtus viſiua oculi,conſtat enim ꝙ intellegere non eſt actus, qui poſſet exerceri per aliquod organum corporale ſicut uiſio, ſed eſt in materia inquã tũ ipſa aĩa cuius eſt hæc virtus eſt hominis forma & terminus generationis humanæ. Et ſic ẽm materia probatur 2. Phyſico. qa homo generat hoĩem, dr ergo aĩa intellectiua ſeparata ẽm virtutẽ intellectiuã, quæ non eſt alicuius organi corporalis. Et ſic etiam rñdetur ad id qđ tertio dicebant, ꝙ ſi intellectus uniteretur corpori ut forma, cũ omne corpus habeat determinatã materiam, ſequeretur ꝙ intellectus haberet determinatã materiam, & ſic non eſſet cognitinus omnis, quòd eſt ẽ rõnem intellectus. Sed dico quòd hoc procederet ſi uirtus intellectiua eſſet actus organi corporalis,fateor enim ꝙ actus illos,uiſus cum oculo, tactus cũ manu, & ſimiles bene oportet limitari ex materia, ſed cũ aĩa intellectiua his organis non utatur,ſubſiſtens, & hẽat eſſe ſecundũ ſe, ergo alterius formæ non eſt ipſius formæ ſecundum ſe, anima ergo intellectiua habens eſſe ſuũ & ſuũ ſubſiſtens,non unitur corpori ut forma. Ad quod rñdetur, ꝙ anima intellectiua illud eſſe in quo ſubſiſtit,cõicat corporali materiæ ex qua materia & anima intellectiua fit unũ,ita ꝙ illud eſſe eſt totius compoſiti, eſt etiam ipſius animæ quod non eſt in aliis formis, quæ non ſunt ſubſiſtentes. Et propter hoc anima humana remanet in ſuo eſſe deſtructo corpore, non aũt aliæ formæ. Curioſius qui hoc

tholicę [a] inimicam fidei prædicto ſacro approbãte concilio reprobamus, Diffiniẽtes,vt cũctis notã ſit fidei ſyncerę veritas, ac præcludatur vniuerſis errorib. aditus, ne ſubintrent, ꝙ quiſquis deinceps aſſerere,defendere,ſeu tenere pertinaciter [b] ꝑſumpſerit, quod anima rationalis ſeu intellectiua, non ſit forma corporis humani per ſe & eſſentialiter,tamq̃ hęreticus ſit cenſendus.

¶ *Aſſerens confitendũ vnum Deum, & vnam fidem, approbat opinionem, quæ habet, per illud conferri etiam paruulis, quo ad habitum, informantem gratiam & virtutes. Io. And.*

¶ Ad hoc [c] † baptiſma vnicũ [d] baptizatos omnes in Chriſto regenerans, eſt (ſicut vnus [e] Deus [f] ac fides vnica [g]) ab oĩbus fideliter confitẽdum. [h] Quod celebratum in aqua, [i] in nomine [k] patris,& filij,& ſpiritus ſancti,credimus eſſe tam adultis,quam paruulis communiter perfectum [l] remedium [m] ad ſalutem.

¶ Verum,quia quantum ad effectum baptiſmi in paruulis,reperiuntur doctores quidã theologi [n] opiniones [o] cõtrarias habuiſſe: Quibuſdã ex ipſis dicentibus,per virtutem baptiſmi paruulis quidem culpa remitti, ſed gratiam non conferri: [Alii's.] ſi do ctorib.aſſerentibus,& dicentibus contra, ſ. ꝙ ẽt culpa, quæ pceſſit; non ab ipſis, ſed a peccato primi parẽtis remittitur,& virtutes & gratia informans infunduntur. ſ.in eis paruulis quo ad habitum: [Etſi,] i. quamuis non infundantur pro illo tempore quo ad vſum. [Ideo nos.] Clemens attẽdentes, i.reſpicientes gñalem efficaciã mortis Chriſti, quæ efficaci a mortis applicatur pariter, tã paruulis q̃ adultis ꝙ baptiſma baptiſmatis, duximus ſecundã opinionem eligendã tanquam probabiliorem & conſonam dictis ſanctorum & doctorum modernorũ theologiæ, quod.ſ.ſecũda opinio dicit gratiam informantem conferri tam adultis quam paruulis in baptiſmo, & etiam virtutes infundi.

† al. ad hæc.

a ¶ Catholicę.] fidei,quod ſequitur, & poſtpoſitũ fuit ad euitaretur hiatus, quod proprie in Rhetorica dici tur eum vocalis eadem ſequitur vocalem.

b ¶ Pertinaciter] per tinacia in malo,perſeuerantia in virtute; vnde pertinax valde vel imprudenter tenens,durus,irreuocabilis,indocilis,obſtinatus, & idem verbum infra de vſur.ex graui.§.pen.

c ¶ Ad hoc.] tertia pars, primo ponens de eſſe baptiſmi. Secundo de ipſius effectu.Io. and.

¶ §.Ad hoc.] Caſus Hæc eſt tertia pars, quæ primo ponit de eſſe baptiſmi: Secundo,ponit ꝺ effectu ipſius.Et primo dicit,ꝙ omnes dẽt fideliter confiteri vnicum baptiſma,quod regenerat omnes baptizatos in Chriſto Ieſu, & tale baptiſma celebratum eſt in aqua,in nomine patris & filij & ſpiritus ſancti. Et credimus ꝙ ẽm ſe eſt vnus Deus. [Ac.] i.etiam vnica fides, quod.ſ. baptiſma celebratum eſt in aqua, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sanctiſq; baptiſmate. Vide exẽu aliqualiter ordinatum. [Ad hoc.] Et ſuper confitendum eſt ab omnibus fideliter baptiſma vnicũ regenerãs omnes baptizatos in Chriſto, ſicut nos confitemur ꝙ eſt vnus Deus. [Ac.] i.etiam vnica fides, quod.ſ. baptiſma celebratum eſt in aqua, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sanctiſq; baptiſmate. In nomine patris,& filii,& ſpiritus ſancti. Et nos Clemens hoc baptiſma eſſe perfectum remẽdium ad ſalutẽ habendã tam paruulis, q̃ adultis.i. cõiter omnibus.[Verum.]pro ſed:ſed doctores quidam theologi reperiuntur habuiſſe ɔrias opiniones quantũ ad effectũ baptiſmi,ſ.traditũ paruulis:[Quibuſdam.] i.aliquibus ex ipſis,ſ. doctoribus, dicentibus culpã remitti ipſis paruulis.ꝙ virtutẽ baptiſmi Sed ipſi doctores dicebant eis paruulis gratiam nõ conferri:[Alii's.] ſi do ctorib.aſſerentibus,& dicentibus contra, ſ. ꝙ ẽt culpa, quæ pceſſit; non ab ipſis, ſed a peccato primi parẽtis remittitur,& virtutes & gratia informans infunduntur. ſ.in eis paruulis quo ad habitum: [Etſi,] i. quamuis non infundantur pro illo tempore quo ad vſum. [Ideo nos.] Clemens attẽdentes, i.reſpicientes gñalem efficaciã mortis Chriſti, quæ efficaci a mortis applicatur pariter, tã paruulis q̃ adultis ꝙ baptiſma baptiſmatis, duximus ſecundã opinionem eligendã tanquam probabiliorem & conſonam dictis ſanctorum & doctorum modernorũ theologiæ, quod.ſ.ſecũda opinio dicit gratiam informantem conferri tam adultis quam paruulis in baptiſmo, & etiam virtutes infundi.

d ¶ Vnicum.] quare ſic dicatur, habetur de conſ.diſt. 4.aliud.Io. And.

e ¶ Vnus.]ad Epheſi 4 hẽ de triplici vnitate,& inf. de excel.prælа.frequens,ad finem. & inf.de ſent. excom. c.1.& vt dicit Ambr.lib. de trin.& exponit magiſter. 1 ſent.24.diſt circa prin. cum vnũ dicimus Deum,vnitas excludit numerum deorum, nec quantitatem in Deo ponit: qa nec numerus, nec quãtitas in Deo eſt.

f ¶ Deus.]in hoc verbo ponit cãm efficientẽ baptiſmi.

g ¶ Vnica licet ſpecie differat,quod dic vt no. Bart 3. eod.tit.ſuper rubr.

h ¶ Confitendum.] vnde in ſymbolo dicitur: Confiteor vnum baptiſma.

i ¶ In qua.] cauſa materialis.

K ¶ In nomine.] cauſa formalis.

l ¶ perfectum.]ſine pœnitentia exteriori, de conſec. diſt.4.ſine pœnitentia.

m ¶ Remedium]cauſa finalis.Io. And.

n ¶ Theologi.] & canoniſtæ de hoc de conſec. diſt.4. nihil & c.paruuli.

[Glo.ſeq.dicto vnde oritur dubium,ponit de infuſione virtutum in baptiſmo duas opiniones, quas reprobat, & tertiam hic approbatam probat per figurã, rõnem oſtendens non obſtare vllũ ex quinque impedire valentibus. Vltimo reſpondet duabus rationib. opinionis contrariæ,& remittit.]

o ¶ Opiniones.] Et ſciendũ ꝙ primo fuit opinio Donatiſtarũ, i ꝙ paruuli inutiliter baptizabãtur, quæ reprobata eſt, & ad ipſorũ rõnes rñſum eſt de baptiſmatis. Sed ibi dubium eſt reſtã, an paruulis infundant virtutes & gratia: ꝙ hic ſoluitur. Eſt ergo hic

1 Hãc hæreſim Pelagianis tribuit Aug.li.de hæreſibus c.88.tribuunt, etiã & alij.

2 De hoc dubio vide theologos lib.4.ſent. di.4. & 8.Tho. 3.parte q 69.art.6.

Universidad de Deusto
Biblioteca

hic sciendū, ꝙ quorundā fuit opinio, ꝙ pueris nullo mō dantur virtutes in baptismo, sed solū ab originali mūdant: sed postea qñ decedūt, vel qñ perueniunt ad ætatē adultā eis virtutes infunduntur: si seruent innocentiam. Hanc cōiter theologi reprobant per id quod hꝫ Ecclesiastes 11: qđ sonat illud quod habetur 25. distin. quaelis. in princip quare si pueris ante mortem non fuerint concessæ virtutes & gratia informans, in morte non cōferuntur, & sic non saluabuntur, qđ est falsum. Error aūt huiꝰ opinionis vī fuisse ex ignorātia discernendi habitum ab actu. Alij dixerunt ꝙ puerit dātur virtutes & gra: nō tñ in seipsis, sed in sua radice, ſ. charactere sacri: cuius virtute cum venerint ad perfectam ætatem & cum perfectis organis solutæ fuerint potentiæ, consequentur gratiā & virtutes. Et Hug. videbatur miscere hanc opinionē primę. de conse. dist. 4 nihil. Sed ꝙ hoc esse non possit, patet quia si puer verteretur in furiam ante perfectam ætatem, pœnitentiæ in eo nō solueretur, & ita numquam haberet virtutes explicite. Item ꝙ potentię sint aliquo impedimento ligatæ, non impedit habitum, sed actum: quia dormientes & vinolenti habitus habent, sed ligatos. Tertia fuit hic opinio approbata, ꝙ virtutes & gratia dētur in habitu legato pp pueritiā: sicut in dormiente pp somnum, sed discedente pueritia inclinantur ad bene operandum: nisi aliquid spiritui sancto resistat, & habetur de hoc figura j. Regum. xvij. vbi Dauid paruulus armatus armis Saul regis nō potuit eis vti contra Goliam: Sic puer in baptismo armatus gratia & virtutibus, pp imbecillitatē illis vti non pōt quo ad actum. Et ꝙ hoc sit verum, patet qa cū pueri sicut adulti per baptismum efficiantur membra Christi, necesse est ꝙ a capite recipiant fluxū, uel fructus gratiæ, & virtutis: cuius influxionis non est impedimentū ex parte Dei, qui omnes vult saluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire. 1. ad Timot. 2. & sup. de baptis. maiores, ver. absit. Nec ex parte gratiæ, quæ ex vi sacramenti omnibus præsto est: & facit de consec. dist. 4. fine pœnitentia. Nec ex parte sacramēti, ꝙ pro omnibus institutum est, nec ab illo vllus excluditur, vt in decre. maiores, ver. cum ergo. Nec ex parte paruuli, qui nec resistit, nec resistere pōt infusioni gratiæ, nec curamus ipsius reluctantiā vel gemitū in baptismo. de consecra. dist. 4. cum videmus, & c. seq. Nec ex parte Ecclesiæ, in cuius fide saluatur, & quæ nulli claudit gremium, de hęret. sup. eod. lib. 6 nec aliquem decipit. 22. q. 1. de viduis. de dona per tuas. Huic autem opinioni 1 approbatę, non obstat qđ habitus virtutū habilitat ad actum, sed pueri non sunt habiles ad agēdum quæ ſm virtutes sunt, ergo non recipiunt habitum virtutum in baptismo: Nā dico quod habitus facit habilem ad actum, tollendo inhabilitatē, quæ est ex imperfectione potentię, nō quæ est ex parte corporis, vt patet in dormiente. Nec obstat quod dī in noua influentia, oportere, ꝙ recipiēs vel influens aliter se habeāt nunc quam prius, sed anima pueri baptizati non alio mō se habet in instanti pōt baptismum q̄ prius, quia caret vtroque termpore vsu liberi arbitrij. Item nec Deus influens aliter se habet: Concluditur ergo, ꝙ pueri ēt baptizati gratiam & virtutes nō recipiunt. Ad quod tñdetur, ꝙ licet agens principale sit immobile, agens instrumentale aliter se habet nunc q̄ prius ad puerū: quia nunc & nō prius baptizatur; ex quo ēt sequitur, ꝙ aliter se hēt baptizatus: quia nunc

† al. ipsis.

Gratia paruulis p baptismum cōfertur.

Salutem omnium optat Deꝰ: vult eīs oēs ad agnitionē veritatis venire.

1 Ex hac glo. hēs ꝙ baptizatis infunditur virtutes: Nā habilitatur aīa in baptismo sed non corpus, cuius habilitas requirit in operatione virtutū. Zab.

ri: Alijs econtra asserēti bus, qd & culpa eisdē† in baptismo remittit, & virtutes [a] ac informās [b] gratia infunduntur quo ad habitū, [c] & si nō pro illo tēpore, quo ad vsum. Nos aūt attendentes generalem efficaciam mortis Christi (quæ per baptisma applicat pariter omnibus [d] baptizatis) opinionem secundam, quæ dicit, tam paruulis, quam adultis conferri in baptismo informantem gratiam, & virtutes, tāquam probabiliorem, et dictis sanctorum, [e] ac doctorū modernorū theologiæ magis consonam, et concordem, sacro apptis, tum quia charitas & gratia habent easdem operationes, tum quia dicit Aug. 15. de trin. ca. 18. loquens de charitate. Nullum est isto Dei dono excellentius. Sed omni dono distincto a gratia, ipsa gratia excellētior est, tum quia si sic distinguerentur, posset a Dei virtute separari, & sic aliquis esset Deo gratus, sed nō charus, & econuerso. Alij vero dicunt, quod gratia est habitus qui fundatur in essentia 2 animæ: charitas 2 vero est alius habitus, qui fundatur in voluntate. c ¶ Ad habitum.] de similibus de baptis. maiores. ver. quamuis. in 1. glo.

ADDITIO. Habitus hic accipitur pro quadam habitatione, quæ proprie dī habitudo, & sic non est aliud q̄ quædam habilitatio per remotionem impedimenti. Vnde ꝙ dicit hic textus, habitum, textus in c. maiores ver. quāuis, de baptis. vocat aptitudinem. Est ergo sensus, ꝙ baptizatis ēt paruulis infundantur virtutes quo ad habitum i. vt habitus virtutum, quos posita acquirent, sint eis meritorij ad salutem. Card.

d ¶ Omnibus.] etiam ficte recipientibus quo ad characterem, & gratiam gratis datam: sed nō ad gratiam facientem gratum: nisi cum fictio illa recederet, de conse. dist. 4 tunc valere, & c. pen.

[Glo seq. primo nominat vnū sanctum, & quatuor doctores, dicens eos conuenire in virtutibus theologalibus: de moralibus ponit primo opinionem Thomæ, & vnam rationem ipsius. Secundo ponit opinionem contrariam, quæ ad rationem illam respondet, & pro se duas rationes inducit.

e ¶ Sanctorū ac doctorum modernorum.] de sanctis habemus Aug. 3 Iulianum, lib. 1. de baptis. paruulorū, doctores habemus Magistrum 4. sent. 4. dist. in prin. & ibi Alex. Alber. & Tho. apertius. Et breuiter oēs Theologi moderni in hoc cōcordant quo ad virtutes theologicas ſ. fidem, spem, & charitatem: sed de virtutibus moralibus, vt iniustitia, fortitudine, temperantia, prudentia, & aliis de quibus 28. q. 1. §. ex his, bene discordant moderni theologi. Thomas. n. & sui tenēt ēt moderales infundi 3 nam vt dicunt morales, acquisitę non ordinant ex se in vltimum finem, nec inclinant ꝙ hō fit bene mobilis a spiritu sancto, ergo est fateri illas infusas. Sed qui tenent 3 rium tñdent ad hoc, ꝙ morales acquisitæ coniunctæ charitati, quæ est forma virtutis: vtrunque sufficienter perahunt: & sic non est necesse ponere eas infusas. Inducunt ēt isti illud phylosophum, quod frustra fit per plura, & c. ut dixi in principio capitulis sed per virtutes morales acquisitas pōt homo cū theologicis finem suum acquirere sine moralibus infusis, proprium. n. est charitati nos Deo vltimo fini cōiungere. Est enim ſm Aug. rectissima affectio, quæ nos Deo coniungit: ergo non requiritur infusis theologicis ꝙ aliæ virtutes morales infundantur. Item si paruulis

paruulis infunderetur, ergo & adultis: sed exprimitur ꝙ adultis nō sicte baptizatus nō plus se sentit sobrū, prudentem, temperatum, vel iustum, quām prius: ꝙ si infundantur, sentire deberet, ex quo ætas nō impedit cū virtus moralis sit habitus inclinans p modū natūræ, quia ſm Philosophum ij. Et hic. Virtus est quę habentem perficit, & opus eius bonum reddit: ergo cum sacramentū baptismi sit commune, omnis gratis donans, videtur quod non in fundatur adultis nec paruulis.

a ¶ Virtutes.]de theologicis nō est opinio inter modernos, sed de moralib. sic, vt indicam. dār aūt virtutes quasi virum tuentes, & perseuerantes a vitijs, de pœnit. dist. 2. illa anima, & c. seq. Io. And.

b ¶ Informās gratia] hanc multi theologi dicūt esse idē esse in quod habitus charitatę

a ¶ Eligendum.] ergo illam sequi tenemur. de ho. co tit. c. vnico. lib. 6 in 6. glos.

probante concilio duximus eligendum. [a]

TITVLVS II.

De rescriptis.

¶ Clemens v. in concilio Viennensi.

¶ Maior prælatus pro membris suis (etiāsi sint de mensa) reum conuenire nō potest per rescriptū Apostolicū, nisi vbi possent administratores mēbrorū. Contrafaciens in expensis, & interesse punitur, & processus est irritus. Io. And.

CAP. I.

DE A E SCRIptis.

ABbates [b] † [c] aut alii religiosi, q̄ buslibet administrationibus præsidētes [d] occasione debita ipsi prioratui: vos habebitis damnū sicu ego, nisi mihi soluatur: Ego facerē eū conueniri, sed ego non possum, nisi in ciuitate in qua moramur: ego volo eū bene vexare sed no possū, capiatis ista cām ad manū, & faciatis eū cōueniri: Dicit abbas, Dñe prior nō possū: qa ego sum de aliena dioecesi a sua, & dicimus per c. statutum. in versi. cū aūt ꝙ si actor & reus sint diuersæ dioeceſis, ꝙ si actor debet cōuenire reū in sua dioecesi, & in ciuitate sua ideo si vellē illū conuenire, oporteret q̄ illum cōueniē in ciuitate sua, qđ nō vis. Dixit prior suo abbati, Dñe abbas, nō timeatis, immo facietis illum conueniri alibi, quia vos impetrabitis litteras a sede Apostolica, ut eum conuenire valeatis in proxima ciuitate distante a sua dioece si una dieta, & sic fecit abbas. Et per istam fraudē fiebat, ꝙ qui erat actor & reus ciuitatis, efficeret reus & actor diuersarum ciuitatū, & sic multotiēs exeludebat reū a sua dioecesi contra voluntatē & intellectum c. statutū. ſ. alleg. Vnde Clemēs videns ista fraudem sic fieri, fecit ista cōstitutionē, in qua continetur ꝙ decætero, abbates vel religiosi, ꝙ sidentes alicui ad ministrationi, nō poterunt auctoritate litterarum Apostolicarū vel legatorū, cōuenire reos eis subditos occasione dictorū bñficiorū, uel occasione suarū abbatia rum, nisi ubi & coram quibus sunt subditi immediate, vel nisi ubi conuenirent, si haberent specialē administrationē. Etiā si illa bñficia essent de mēsa abbatis, qa abbas nō poterit conuenire hominē illius beneficii, nisi in loco in quo potuisset antequā bñficiū esset unitū, & de mensa sua. Si aūt contra factū fuerit, in ex pensis condēnabitur abbas, & processus habitus est irritus, nisi prædicta sint facta de partium consensu.

[Gl. prima ponens casum simul summat, diuidit & declarat quare emanauerit hæc constitutio.]

a ¶ Abbates.]casus. Maior ꝓlatus pro mēbris suis, ēt si sint de mensa, reum conuenire non potest per rescriptum Apostolicū, nisi ubi possent administratores mēbrorū. Contra faciens in expensis & interesse punitur & processus est irritus. Et sūt duæ partes in prima duplex prohibitio, in secunda ibi, [Si quis] duplex pœna, scilicet iuris & hominis. Causam dedit constitutionis fraus, quæ sæpe committebatur ad decre. statutū. ſ. eo. lib 6. quia si prior alicuius domus Bon. dioecesis contra me Bon. impetrare nolebat, habebat necesse impetrare Bon. Sed si plus expediebat, uel placebat ei me conuenire Ferrariæ, impetrabatur ibi rescriptum sub nomine maioris, puta Camaduleñ. Cisterciēñ Carthusiēñ. & similis, cui suberat illa dom⁹, & sic quasi actor & reus essent diuersarum dioecesum fiebat cōmissio in loco uicino dioecel. Bonoñ. intra dietam, & conttat ꝙ hoc multum frequentabatur ad excludendam dioecesim rei. Eodem modo si domus erat Ferrariæ me Bon. conueniebat Ferrariæ ipse maior, quod Prior Ioci non p[ossi]sset. Io. And.

† Hi habētes prīcipaliter c. hac cōstiōne. de off. deleg. lib. 6. Bal. per illum tex. i Auth. habita C. ne fil. pro patre. gl. c. a sub diacono. dist. 39. q̄ gl. limitatur a Dō. ibi p c. gs. §. quamq̄ de pb. lib. 6. Barba. Pōt. Nota primo ꝙ in realib. cōputanē dietæ a loco in quo est res sic colligit Lau. ibi, loca ipsa cuius dictū tenet hic cardinalis per c. dilectus. 2. ſ. co. tit. Not. secūdo pœnā indebite uexantiū alios in iudi.

b ¶ Abbates.]ſolent isti uocari patres abbates. ſupra de reg. c. fin.

c ¶ Alij]hoc nomen non ſp positionē facit, de hoc ſ. eo tit. c. ſedes. in 3. Glo.

[Glo. seq. tripliciter exemplificat præsidentes regularibus. Secundo, dicit idem de secularibus.]

d ¶ Præsidentes.] ut magistri hospitalis Cruciferorū, & his similes. Idem si denominent Priores, ut Camaldulen.

Universidad de Deusto
Biblioteca

duleñ.vel Ministri,ut in ordine Minorum. vel quodcunque sit nomen præsidentium talī loco vel ordini, cui subsunt hæc membra. Et late intelligas litteram, siue sint prælati ordinū vt prædicti: siue plati monasteriorū habentiū membra, vt Nouanualanū, Popolinū, Fructuariēs ē, & his simi-

1 Adhanc glosā præter Imolā & alios hic uide tradita p Iasonem in l. tale pactū. §. vlt. ff.de pact.

les. Et licet i nō intelleserit, vt puto de p̄sidentibus capitulis prouincialibus monachorum, de q̄bus de sta.mo.in singulis. & c. ea quæ illi enim non impetrant pro monasteriis ,puincia. si tū daretur q̄ impetrare possent, locū haberet qđ hic dicit ex idēitate rationis. Et licet de religiosis loquatur, idē tū de sæcularibus, qui simili modo præsēssent, sed quia id rarum , hoc frequentatū, ideo de religiosis loquitur.

¶Nisi hoc fuissent eis prohibitū, potuissent. q̄ impetrare rescriptū regulariter permittit, q̄n nō &c. docet hic Barb. Fōt.

a ¶ Occasione.] si ēm causam propriam vel capituli talis prælatus agere uellet,& p illa impetrare, tunc non haberetur consideratio loci, vbi situ est membrum.

b ¶ Legatorum.] vel delegatorum.sup.eo.statutum §. in nullo.li.6.De infe-

2 Idem Barb.infe rēs quòd ordinarii citāt ultra unam diem.

rioribus ordinariis non est dubium , cum in eis locū non habeat decre.statutum 2.sed id quod habetur de offi ord.cum episcopus,& c. vt litigantes. lib.6.

[Glos.seq soluit dubium casus conuersi.]

3 Et c.edoceri,de re scri.in oībus his plene de hoc.Et est simile in patre & filiā, qui cōcurrūt in petitione dotis, & inuicē de plationē cōtendūt, quod dic ut l.3. ff.sol. ma. & l. 1.§.fi. & l. non solum.eo. tit. Pet.de Anch.

c ¶ Conuenire.]in actore loquitur , non in reo. hinc est,q̄ si ego Bonon pro membro Boñ. volo conuenire ipsius mēbri maioré, qui est diœcesis Aretinæ,non potero impetrare Boñ. sed Aretii, vel in loco vicino infra dicta, ſm formā decr.statutū,§ cū aūt. Identitas.n. qua hic idē fingitur administrator mēbri & suus maior in reorum tauorem inducta, in eorum grauamen retorqueri nō dēt,de reg iur. qđ ob gratiā. lib.6 cum suis concor. Friorem autem illius membri conuenīā Boñ.vt ibi §.cum vero . Et quod prius dixi procedit hic,posito q̄ etiam in realibus consideretur locus domicilii,ut no.ī palle.§.cū uero.in gl.olim dicebamus.

[Glo.seq soluit duo dubia.]

d ¶ Coram quibus]de loco erat dubium, de personis non,sed forsan hoc interdit, q̄ si is qui impetratus a priore loci poterit recusari, et recusari poterit impetratus p maiorē ordinis, facit qđ scripsi de offi.deleg. insinuante Hoc scias, q̄ licet prior domus pp excōicationē repelleret ab agēdo,ille maior nō repellitur,qui excōicatus non est , solū enim personas corā quibus, & loca in quibus fit conuentio, determinat hęc lra.

e ¶ Liceret.]agere enim possent, & defendere quamdiu administrationes tenent,quamuis sint obedientia rii.de hoc satis,& quis cui præferatur,no post Inno.& Host.de iud.cum deputati de restī. spo olim r.de testi. cū olim.de relig.domi. cū nenerabilis 3 ubi no.Inno. ad fin q̄ qū in casu defensionis iudex ,p̄cedere dēt ad missionē in possessionē,hoc non facit ēt si unus ſt cōtumax,nisi omnes uocentur. allegff.de euict. Herennius.& ff ex qui.cau.in pos.ea.l.hoc autem .

f ¶ Nec occasione.]iste uer. non fuit de prima compilatione concilii.

o Idē virtū. Zab.

g ¶ Super hoc.]scilicet super reconuentione reorum.

h ¶ Haberēt.]innuit q̄ loca, q̄ sunt de mēsa,interdum nō habent speciales gubernatores. concor.7.de suppl. neg præla.c.vnico.vnde licet illorū fructus clericis cōcedantur ad firmā , non vacant per mortem illorū.7. de excess.prælа.frequens. ver.quidam etiam.& ibi de sta.monach. & aliquid not.Inn.& Hostiēlis de reb.eccl. non alie vt super.

i ¶ Vexare.] ex sola enim impetratione non veniunt expensæ, vel interesse, nisi sequerei vexatio uel conuentio.

k ¶ In expēsis.] legitim.3.3. eo. statutum §. cum vero, in fin.

l ¶ Corā q̄ o] cōcor. quod not. sup.eo.c.fi. in vlt. gl.& quod illa decret. vocat damna, hæc vocat interesse. m ¶ processus.]circa principale .

n ¶ Ipso iure.]idest sine ope exceptionis. concor. sup.eo.c. & cap. statutum. in fin. lib.6.

Et si principalis] pro euidētia huius cap. not. id quod habetur in cap. statutū. §.1.eod.tit. lib.6.scilicet q̄ inter cætera, q̄ exiguntur in delegato Papæ,exigitur q̄ sit in dignitate: per quod apparet q̄ stricte intelligitur de dignitate,scilicet propria iudici delegatiquia sic in dubio uerba debent intelligi, ut naturalem & propriam naturam plus respiciant quam accidentalem. de sent excom si quem. de tela. si pater.libr.6.quod non est modicum fundamentum ad dicenda.Io. de Imola.

¶Ista Clementina seu constitutio fuit edita ad excludēdum & remouendum unum dubium q̄ erat: Videret aliqs iuuenis canonista, pater sanctissime,ticio per decretale uestrā,statutū sitam in rub. de referi.lib.6.q̄ causæ delegatæ a sede Apostolica possunt cōmitti per sonis decoratis dignitate,idest,existētib.in dignitate, uel personis obtinentibus personatum,uel canonicis ecclesiæ cathedralis:sed dubito,an officialis principalis epi,& ēt officialis foraneus, & prior conuentualis, uel prior clausstralis monasterii sint in tali dignitate constituti,uel personatu,q̄ possunt causę istis delegari & commiti ab apostolica sede? Et rndet papa, q̄ principalis officialis epi,& prior conuentualis , quāus ēt tales non sint assumpti per electionem, sunt tamen tales personæ, q̄ eis possunt & debent causæ a Papa delegari, & erūt idonei iudices delegati: Officialis autē foraneus, qui solummodo in certa parte diœcesis, uel ad certos actus constituitur, & non ad omem iurisdictionē epi exercēdā, & prior clausstralis sui monasterii nō sunt capaces formæ, hoc est, nō sūt tales personę quibus Papa intendat committere causas suas delegatas,nisi expsse exprimat dum delegabit , sic dicendo. Et uolumus q̄ talis officialis foraneus, uel talis prior clausstralis cognoscat de tali causā hoc dicit. Ideo dicit tex.quamus principalis officialis epi,aut(pro uel) religiosus obtinens prioratū conuentualem dari uel leat delegatus(cape parenthesim .) Et quamuis prior connentualis non consueuerit assumi per electionem ad prioratū. Et sic remouet unū dubium ,q̄ q̄s posset dubitare quomodo Papa delegat causas tali priori cōuentuali,qui non eligitur ad prioratum suum: videtur quòd non habeat dignitatem, cum talis sit solum modo prior ad voluntatem sui abbatis,& est obedientiarius, & sic vī quòd non constitutus in dignitate? Remouet illud dubiū per hoc qđ dicit: quis ad prioratum eundem non consueuerit per electionem assumi,tali priori poterit committi cā a sede Apostolica,& sęqtur in textu:

Officiali tū foraneo, aut religioso clausstrali priori sui monasterii papa non committit causas a sede Apostolica. Ex dictis nostris textus non vī dicere q̄ principalis officialis epi , uel prior conuentualis, sint tales personæ,q̄ eis potest delegari: sed vī dicere ac si illud ēt quia foris in diœcesi constituebatur, uel foraneus,qui forum teneat,uel foraneus,quia de foris ve nit,ut aduena, vel peregrinus, cuius sunt reprobata iudicia,ut in gl.in ver. foraneos.§. de offi.ord.in c.Romana,tales officialis non est persona cui possit delegari a Papa,nisi hoc dicat papa in sua commissione,per. Nō.de dictione, &si, quæ ponitur hic pro una dictione,pro quāuis, vt in gl.1.2.ad hoc de postu.c.fi.ubi dixit. Nō.q̄ prior conuentualis est in dignitate,quod no.gl. in ver.conuentualem & eam signa. Franc. Zab.

[Glo.prima summat, diuidit, & dicit qđ declaret.]

a ¶ Et si]Casus. Principalis officialis epi,& prior cōuentualis,licet obedientiarius,delegari possunt a Papa officialis vero foraneus,uel prior clausstralis nō. Et partes patent.quia prima duorum permissiua.Secūda duorum prohibitiua,ibi,[In officiali.]Et declarat in q̄ tum de religioso loquitur,no. 16 q.1.de præsentiū.de priule.cum olim 2. per Host in sum.de offi. deleg. §. 40 quid ergo monacho.[& ff.de iud l.cum prior.] Et multum olim dubitabam de his casib. & forte fuit pars impulsiuæ causæ constitutionis istius . Exponas, Et si,pro quamuis.Io. And.

[Glo.seq.vnius thematis duo dubia soluit: de termino remittit. Item quærit, & remittendo soluit, & ad si mile remittit.]

b ¶ principalis.] quid ergo si plures officiales insoliti sunt esse principales. Innuit hęc littera, q̄ delegari possit qui est principalis. Itē quid si simpliciter delegetur officialis?intelligitur de principali.iuxta not. de offi. deleg quoniam abbas . Et si neuter principalior, sed æque principalis,uterq. dic ut ibi.Sed quid si desit ēt Dico per prædictam decret.quoniam, q̄ si non erat ex tunc remanet,nisi aliud canonicum eum impediat. & de hoc satis per Archid.in canonico, qui desit esse ca nonicus.de rescrip.statutum.§. 1. lib.6.

[Glo.seq.addit duo talium nomina, & ius uetus Secundo soluit dubium.]

c ¶ Officialis. Alibi dicitur missus dñicus. de reg. c.2. de frig.c.1. Alibi vicarius.de offi vica.c.fi.lib.6.Olim delegabatur officialis.de offi deleg. insinuante de app.dilecti.ulti.Et per hoc uerbum vī vicariū in spiritualibus,qui alias officialis non est, delegari non possit.Ad hoc de temp.ord.cum nullus.§ 1. & 2.lib.6 falsa certa scientia principis,ut dicam in vlt.gl.

[Glo.seq arguit a contrario.Secundo duas quæstiones.]

d ¶ Episcopi.] ergo secus in officiali archidiaconi, vel inferioris ab epo Sed quid de officiali quē dat capitulū epali sede vacante? Licet ille dici non possit officialis epi,qui non est.faciat consti cum accessisset. inf. de procu.c.fi. credo tū q̄ hæc constitutio etiam illum intendit includere,cum sit officialis iurisdōnis episcopalis facit de maio & obe.c.vnico.lib.6.Et idem puto de officiali electi confirmati nondum consecrati.su.de elect.trāsmissam.maxime qa quo ad officiū iurisdictionis consecratio nihil addit. facit de temp. ord. cum nullus. §.1. in fi.lib.6.

e ¶ Conuentualem] de istius ætate. infra de sta.monach. ne in agro. §. cæterum. Et quæ dicatur ecclesia conuentualis,plene scripsi de iure pa nobis.vbi no.Host. & Inno.eo.tit.postulati.& de hoc de elect.ca.1.Et hic patet approbatam quod no.Abb.de præb.nisi.q̄ prioratus est dignitas,si conuentualis est, alias non.

[Glo.seq.fortificat dubium, & dupliciter respōdet. Secundo arguit ad quæstionem, de qua remittit.]

f ¶ per electionem.]seu per prouisionem.Et intelligo de obedientiario,qui remoueri pōt ad nutū sui maioris alias nulla fuisset dubitatio de isto vero, & de officiali,quē ep̄s ad nutum remouet, merito dubitabatur quasi isti non sint in dignitate, ex quo non sunt ppetui.sed satis est,q̄ possunt esse perpetui 1.i. quamdiu viuent.ff pro soc.l.1.facit de his, quæ fiunt à præla. cū Apostolica Instī. de auctori.tut §.neque.ff.de cond.indeb.l.sufficit.Item per mortem, uel remotionem taliū priorum,licet sint obedientiarii,uacat prioratus,vt patet.inf.de supplen.negli.præla.quia regulares.Facit autem hoc ad qōnem de clausstrali,an possit vicarius esse episcopi,uel coadiutor prælati, de quo satis notaui de cle.ægro.c.fi.in summa,coadiutor.in 4.q.tertii mēbri & ibi remissionem inuenies,an possit esse delegatus ordinarii,uel arbiter.

g ¶ Legato]vel delegato, ut dixi sup.cap. proxi.

[Glo.seq.quærit,quæstionis dubium aperit,allegans ad negatiuam,deinde ad affirmatiuam.]

h ¶ Delegatus.]quid dices de conseruatore: procedit dubium in officiali, non in priore per decret. vlt.i.rñ. de offic.deleg.lib.6.quæ requirit,q̄ conseruator sit episcopus. 2 vel superior,vel abbas,vel habens dignitatem,uel personatum in ecclesia cathedrali, vel collegiata,sub quibus non vī officialis includi,quē tamen quo ad alios delegatos bene includit decr.statutū.in prin. quæ simpliciter requirit,q̄ sit dignitate præditus, vel personatum obtineat.sic per hoc videtur, quod licet dignitate præ aliis ꝺdotatus possit esse delegatus, quia tamen non habet dignitatem in ecclesia cathedrali, vel collegiata non possit esse conseruator. In 2 trarium ex quo dignitatem damus,non constat q̄ ista sit alterius ecclesiæ,quam cathedralis,ex dignitate ēm episcopi descendit in iure connexionis:ergo idem ius. de consti.translato.egeret declaratione.

[Gl.seq.recitat opin.quæ quęstionem soluit.Secūdo textum prorogat.Tertio determinat.

i ¶ Foraneo.]de quo de offi ord.Romano. in princip. lib.6 ubi tenent Innoc & Host.q̄ tales officiales foranei,qui in certa parte diœcesis,uel ad certos actus cōstituuntur,habent delegatā,3 & q̄ ab eis appellatur ad consistōnem Et q̄ dī vnum consistorium epi,& officialis,intelli de generali,& principali. ad quod bene facit hæc decre.de appe Romana in prin.lib.6. Et quod hic dicitur de officiali foraneo,intelligo etiam de decano rurali,qui in parte diœcesis ad tempus gerit uices epi,de quo ī.de offi.arch.ad hæc,in fin.qui ēt officialis foraneus dici pōt.Et hæc intelligo vera, nisi tales officiales, vel decani ex alio capite admittātur,vt quia canonici cathedraliū ecclarum, vel his sipes.1.A. [Gl.seq pōit opi.Sed signat duo iura ī ꝛriū,& soluit]

1 Adde gl.& q̄ ibi notaui..c vt circa. §.1.ð ele. li.6.& uide glo. in l.1. ff.proso.

† Alias ita:In officiali tū foraneo , aut religioso monasterii , seu priore clausstrali, nequaquā &c.

prioratus an sit dignitas.

2 Licet nō conseratus . Imola. q̄ uis.n.non ueniat ap pellatiōe epi,uenit appone habentis dignitatē Barb. Fō.

3 Videtur mirum,q̄ hēant de legatā,cū uniuersitas cārū certi loci, & holum sit eis cōmissa. ad hoc uide quod legitur,& no. ff.qs & à quo appel. l.1.§. 1.pet.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶Clausirali.]de quo de statu mona cum ad monasterium.ver.prior.q̃ idem dicit Guli. in prædicto ver. q̃ tenet curia de sanctista, custode, uel camerario monasterii. Sed ẜ. de præb.licet.de concess præb.ex tenore. ex quarũ subscriptionibus patet, q̃ clausiralis, & superior delegãtur a papa.

Sol. tge illorũ iurium adhuc non erant determinatæ qualitates psonarum, quib.dẽnt tales cãæ delegari:sed postea fuerũt p decre. Inno. iiij. q̃ hodie nõ hẽmus eo.ti.pręsenti. & postea immutatũ in parte per decret.Bonifa. eo.ti.statutũ. in prin. lib.6. [Glo.seq. ponit casum exceptum.]

b ¶Obseruari.] nisi id fieret ex certa scientia principis hoc expresso, 1 vt no in pdicta decr.cũ olim.d priuil. & facit qđ no.s e.statutũ.li.6.in gl.pone. In legato secus, quẽ arctat cõtõ minoris. 2 facit ẜ de off.ordin. collatio & quod no.de hær.c.vlt lib 6. in magna glo.

1 Quod sufficit: ẽm Barb. & si nõ di cat nõ obstãte tali lege. Vid doctores in c. nonulli. ẜ e. Do.e t.su. li.6. Bal p illũ text. in l.fin.ad fin. C de lat. li.tol. & certa sciẽtia pt per testes probari, ut ait Barba. hic.

2 Idẽ Io. de Im.ad de gl. c.fi. de hær.li. 6.Barbat. tenet contra gloss. Fon.

AVditor.] Summus Pontifex facit hoc nouum statutum. Et figuratur sic casus. Titius & Caius erãt in cõtrouersia super aliquo benefic.o, quod quidẽ beneficium Titius ad se pertinere dicebat. Econtra autẽ Caius illud beneficium prætẽdebat ad se spectare. Illi duo adiuerunt summum Pontificem, qui impeditus aliis negotiis non potuit cognoscere, nec declarare ad quem beneficium spectaret, sed quendam Semproniũ in curia existentem deputauit auditorem, qui audiret de controuersia Titii, & Caii, & pronunciaret dictum beneficium fore & esse debitũ Titio, si quod ius ipse Titius haberet: vel pronunciaret debitũ Caio, si Titius non hꝫet. Ite auditor sic disceptauit, seu terminauit dictam controuersiam, & pronunciauit beneficium fore debitum Titio, & Caium condemnauit ad ea ad quę veniebat condemnandus. Modo iste Titius uidẽs beneficiũ de iure fuisse sibi adiudicandũ ab ipso auditore, volebat vt ipse auditor conferret sibi beneficiũ, quod sibi adiudicauit. Quæritur, an iste auditor possit conferre illud beneficium cui ipse adiudicauit fore debitũ. Et rñdet summus Pontifex, q̃ auditor in curia Romana ab ipso deputatus: si pronuntiet beneficiũ dẽri alicui, q̃ ẽt iple poterit dictũ beneficiũ cõferri ei cui adiudicauit. Et reddit rõnem, ut vitetur circuitus. nam qñ papa deputauit aliquẽ auditorem ut cognosceret de cotrouersia aliquorũ: postquã ipse cognouit, si ipse auditor non posset prouidere, nec conferre, op portet, q̃ ille cui auditor declarauit beneficiũ sibi debitum, iterum iret ad Papam, vt ipse Romanus Pontifex sibi conferret, & sic esset circuitus, quia primo fuit ad papam, & fuit delegata cã, & sic de papa fuit ad alium auditorẽ, & itetũ de auditore ipso rediret ad papam, ut papa sibi beneficium conferret, quod auditor declarauit sibi esse debitũ, q̃ esse non dẽt, qa circuitus est uitandus. No. q̃ dubiũ istius capituli erat ex eo, q̃ papa qñ deputauit Sepronii auditorẽ in cõmissione sua, dixit q̃ cognosceret cui beneficium erat de iure debitũ, & nõ dixit q̃ conferret ei cui declarabit debitũ. Modo dubitatur, an virtute istius commissionis poterit dictum beneficiũ cõferre, & sua sniam mandare executioni? Et rñdetur q̃ sic, vt nitetur circuitus. Not. q̃ est quidã auditor ẜ dictarũ & cameræ, & de illo videas Goff. & Host. in summa. de off.ord. in prin. & talis hẽt iurisdõnem ordinariam. Alius est auditor cãrum, qui habet ordinariam iurisdict. in cognoscẽdo, & delegatã in definiendo. Et de isto uide Guli. in Spe. tit. 3. ẜ. post principium, dicit tamen Bonifacium octauum fuisse interlocutum, q̃ in curia Romana nullus habeat ordinariam nisi papa. nota differentiam inter suum & debitum, quia si auditor pronuntiaret esse suum, tunc non posset alio modo prouidere. Secus si pronunt.aret beneficium fore debitum, quia tunc auditor non pronuntiat simpr̃ suũ esse: sed restat adhuc executio suę declarõnis. Not. dum dixit in textu, [vitetur.] q̃ ibi ponitur simplex pro cõposito, vitetur i. euitetur circuitus. Nã frustra fit per plura q̃ æque cõmode possit fieri per pauciora. h. d ¶No. q̃ expectãs beneficium ad beneficium, & põt dicere beneficiũ sibi de iure debitũ. licet gl. in c. veniens de renũ. dicat, q̃ hẽt potestatem officii implerationẽ. q̃ dic vt ibi dixi. No. finaliter casum mirabilem in quo pt delegari extenditur

li, a nequaquam hoc uolumus obseruari.b

¶ Idem in eodem.

Breuius nõ põt sũmari.

CAP. III.

AVditorc † in Romana d curia deputatus à e nobis, de beneficio f (quod ,pnũtiabit ẜ alicui de iure fore debitũ h) ponit a sibi absque commissione alia (vt euitetur circuitus b) prouidere. c

¶Idem.

¶ Expectans beneficium perdit gratiam, sic consequitur aliud, quod cum illo, quod

† Videdoctos in c.fin de off. deleg. & ibi Abbas. in fi. de rescr. Card. in c. ad nostrã. de iure patro. Host. in summa. de rescr. in fi. Ioan. And. in c. ad audientiam. de rescr. Dom. in c. ex parte. de rescr. Ant. de Butr. in c. ex parte. de rescr. Ioan. And. in c. ex parte. de rescr. Host. in summa. de rescr. in fi. Ioan. And. in c. ad audientiam. de rescr. Dom. in c. ex parte. de rescr. Ant. de Butr. in c. ex parte. de rescr.

ad non commissa, ut euitetur circuitus Z.b

[Glo. prima dicit quid determinauit. Secundo an in libello ut peti necesse. Tertio an auditor habeat ordinariam.]

c ¶ Auditor.] Breue est & nouum quod hic statuitur determinans no. per Gompost. eod. tit. mandatum. ad fin & per Guli. in Spec. ut. de actio. & peti ẜ fin actio nibus, versi. sed si ad ipsam prædendam. & versi. seq. Et patet hic expeditum quod ibi no. f. ẜ coram auditore peti poterit beneficium pronuntiari debitum, & cõferri. Et scias quod hodie est tutũ ẜ hoc in libello peti, quia tũ, q̃ esti non petatur in libello conferri, sed solum debitum pronunciari, q̃ post pronunciationem peti poterit & conferri: sicut enim confert, licet non fuerit commissa collatio, sic conferrat, licet nõ fuerit petita primo libello petita. Item scias q̃ de auditore ẜ dictarũ & Cameræ tenent Goff. & Hostien. de off. o. d. in prin. q̃ habent ordinariam. De aliis auditoribus causarum no. Guli. in Spe. tit. 3. ẜ 1. post principium, q̃ habent ordinariam in cognoscendo, delegatam in definiendo. Sed Arch. 11. q 1. experientiæ dicit Bonifacium octauum interlocutum fuisse: quod in curia nullus habeat ordinariam nisi Papa, & facit quod dicam j. in. ne Romani. Io And.

[Gl. seq arguit a contrario: & dat simile.]

d ¶ In Romana curia.] in dato ergo extra curiã non hẽt hoc locum, nec in aliquo corrigitur decretalis in per c. de off. deleg. & est sim. j. de sequestr. pos. c. vnic.

[Glo seq. argumentatur a contrario; dicens quis dicatur datus a papa.]

e ¶ Deputatus a nobis.] ergo ab alio, puta legato, ad quem etiam spectaret beneficii prouiso non poterit prouidere, ẽt si fuerit sibi commissa pronuntiatio, qa nec aliter auditor pronuntiat, sed auditi & relato. de off. deleg super qõnum. facit ad primum. ẜ eo. seq. eo. Et intelligo deputatum a papa illum qui secundum morem curiæ, per referendarium, uel officialẽ ad hoc datum ex auditoribus palatij deputatur ad talem, beneficialem causam delatam ad curiam audiendam, & hoc in minoribus; Cathedralium enim, & regularium ecclesiarum causas propria voce Papa committit: & vt plurimum Cardinalibus.

f ¶ Beneficio.] large sumitur vt comprehendat etiã dignitates, 4 cum eadem sit ratio. concor. de regular. c. 1. ubi de hoc.

g ¶ Pronuntiabit.]& sic uidebatur functus officio suo de off. deleg. in litteris. Io. And.

[Glo. seq. declarat unum quare. Secundo q̃rit, arguit negatiue, & contrarium soluit.]

h ¶ Debitum. Jsi pronuntiaret illud suum, tunc cessaret prouisio. Est ergo differentia inter suum, & debitum. de præb. si tibi absenti. lib. 6. 5 sicut inter ius & beneficio, & ad beneficium. eo. tit. e pen. de concess. præb. c. vlt. eo. lib. Quid de electo, qui appellauit a delegatione confirmationis, uel cassatione electionis, numquid auditor q̃ pronuntiat bene appellatum, uel iudex cat cassationem electionis, poterit confirmare? Vt q̃ prata non, q̃ hic solum logtur de prouisione illius cui de tuitũ erat. In ẜrũ vr̃a hoc faceret delegatus, de exce.

significauerunt, de re iudica. ad probandum, ex quo. n. bene appellatum est, facit quod facere debebat princi palis de excep. dilectæ, & facit quod not. C. de app. eos. in prin. & quod dixi de testa. Raynald. ver. condemnatus. Item de confirmatione nõ videbatur dubium, sed de prouisione. nã primam facit officialis & capitulũ vacante sede, qui nõ faciũt secundam, vt de offic. vica. c. ult & de institu. c. lib 6. quia ergo illud plus dubitabile, ideo concessum.

a ¶ Poterit.] nõ quic quid iudicis potestati committitur, & c. ff. de iud. non quicquid. de offic. deleg. consuluit. licet ergo auditor hoc possit, non tamen tenetur ad hoc.

b ¶ Circuitus.] C. de atb. l. ne in arbitris. in fi de adop. Li. fi de condi. indebi. dominus testamento. & ibi con. de hoc. in fi. vlt gl. Esset autem circuitus si oportet ad papam redire pro noua commissione, vel pro collatione ad ipsum, vel ad executorem. Dicebant ergo quidam hoc tenebant, quod auditor fungitur vice iudicis in sententiando, & vice executoris in conferendo, ut not. in glo. in princ. alleg.

[Glo. seq. ponit dictum, cui obiicit & soluit.]

c ¶ Prouidere.] intelligo etiam si non ex facto papæ, sed inferioris, legati, vel delegati fuerit beneficium illi debitum, quod esse posset, iuxta not. de conc. pb. si so. lib. 6. Huic tñ obstat ratio, quam inducebant Cõpost. & Gal. f. quod per talem collationem nulli fit præiudicium, quia cum conferre spectat ad Papam, non refert an per ipsum aliquod beneficium non potui habere. Videns hoc, inueni aliũ modum, taliter quòd consecutus sum beneficium curatum, sed est modici auctoris: Modo curatus meæ parochiæ est mortuus, & cura mea est bona & sufficiens, ego uolo illam curam habere, virtute vestræ gratiæ iam pridem à uobis impetratæ, non obstãte hoc, quod sum aliud beneficium curatum cõsecutus. Quæro à uobis pater sanctissime, an ego possim illam habere per vestrã gratiam, & virtute ipsius? Rñdet Papa, Amice rñdeo tibi quod renuntiare videris gratiæ impetratæ, vt de dignitate, vel beneficio curato tibi prouideaꝫ, si assequeris aliud bñficiũ pacifice ante adeptionem eiusdem, id est, ante adeptionem beneficii virtute gratiæ obtenti, quod. ſ. beneficium obtinuisti, non per gratiam nostram, sed alio modo retinere non possis simul de iure cum dignitate vel beneficio curato, virtute gratiæ impetratæ, non virtute gratiæ, sed alio modo forsan, quia fuit tibi resignatum, resignaueris, uel resignare paratus sis. Et per hoc soluetur istud dubiũ, & pone sic: Pater sanctissime, ego audio q̃ uos dicitis, quia ego non possum hꝫe curam meæ parochiæ virtute meæ gratiæ, eo q̃ assecutus sum aliud beneficium curatum, ego bene ponam remedium, quia ego resignabo uobis primam curam q̃ habui, alias q̃ per vestram gratiam, & assequar istam curam, & sic satisfaciam huic textui, q̃ simul de iure cũ dignitate uel de beneficio retinere non possim? Rñdet Papa ad illud dubium, tu arguis in uanum, quia licet, idest, quamuis paratus sis illud beneficium resignare, aut iamq; resignaueris, tu non potes aliud beneficiũ consequi virtute gratiæ, postquã executionem tuæ gratiæ uel mandati non expectasti, hoc dicit. Notemus q̃ ista Clementina ampliat decretalem, si pauper, quia glo. prima illius decretalis dicit, nota uerbũ, pauper, quod non sine mysterio dictum puto. Si. n. gratia speciali, quæ nõ est de iustitia, fit prouisum alicui, nõ postea antequam uacet aliquod beneficium, quod posset habere per suam gratiã, ipse adeptus est aliud beneficium non uirtute suæ gratię, nõ expirat gratia, quia illa decretalis loquitur de forma gratiæ, qua ꝑuidetur necessitati pauperũ, quæ est iustitia, uel quasi. prouisione igitur facta impetranti cessat causa iuris, & sic ipsius executio. Sed ista Clementina non distinguit de qua gratia, uel de gratia speciali, uel de gratia quę sit pauperi, quę est quasi iustitię, ideo generaliter debemus eam intelligere, nec facere dictam distinctionem ad capitulum, si pauper. li. 6. de pręb. Not qđ vbi canon non distinguit, nec nos distinguere debemus, sic vbi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus. in l. de pretio ff. de publicia.

[Prima gl. ponens casum summat, dicit quid approbat, & quid addit, tertio quęstionem soluit.]

d ¶ Gratię.] expectans beneficium perdit gratiam, si consequitur aliud, quod cum illo, quod expectat de iure tenere non posset Et approbat quod notauit de ꝑben. si pauper. lib. 6. in prima gl. & idem ibi Archid. Et per illam decretalem determinatur quid iuris si consequitur beneficium is, pro quo scriptum est in forma pauperum, hic de illo pro quo scriptum est in forma gratię. & in illo casu non distinguitur qualitas beneficii adepti, isto sic. Et quia generaliter loquitur hoc principium, generaliter intelligitur de cuiuscunque gratia papę, vel alterius.

[Glossa sequens argu. pro opinione, secundo dubium soluit.]

e ¶ Renuntiare. Jdem tenet Inno & Compostellanus in illo qui litigabat super beneficio, & recepit ẽm, qđ cũ primo tenere non posset, ſ. ꝙ per hoc renuntiat liti. hęc not. ẜ. eo. in nostra, ut ibi plenius scripsi. Et puto hanc decr. locum habere etiam si protestetur recipiendo ẽm quod gratię renuntiare non intendit, cum protestatio sit facto ẜria. de constit. cum M. nec defendat in his prędicial. bus sup. de elect. ut quis duos. lib. 6.

† Gratias quæ expectatię di cũtur omnino sustulit con cil. Trid. sess. 24. de refo. c. 19.

facit quod scripsi cum Inno. contra Hostien. in prædi. decret. in nostra.

a ¶ Eiusdem.] dignitatis vel curati quod expectas.

b ¶ Beneficium.] curatum scilicet vel dignitatem, vel personatum, per decret. de præbend. de multa. Et idem puto in casu decr. litteras, de concess. præbend. vel cum secundum, de speciali iure requirit continuam residentiã. iuxta not. per Innocent. de cler. non resi. c. fin.

† Al. ita, gratię prę dictæ.

c ¶ Pacifice]puto idē si acceptata collatione per eum staret, quominus haberet pacificam. ad quod sup. de elect. commissa. §. 1. de præbend. licet episcopus lib. 6.

ADDITIO Idem Pau. & Stepha. & Zenzel. qui intelligit possessionem pacificam liberum exercitium curæ, licet possessionem pacificam maioris partis beneficii non sit adeptus, de quo dicit not. sup. de ele. comm. sta. lib. 6. nec definit esse pacifica, si ex post facto controuersia moueatur, secus si in ipsa apprehensione, ut i. si post perfectam. C. de euictio. Pet.

d ¶ De iure.]de hoc sup. eo. gratia. lib. 6.

e ¶ Nō posses.]si ergo esset tale ꝙ cum illo teneri posset, non perit gratia, vt Inno. in decre. si pauper. & hoc etiam tenet Io. de Deo in quæstionibus suis lib. 1. q. 23.

f ¶ Illud] quod adeptus es interim.

g ¶ Resignaueris.] gratia ergo perempta non reuiuiscit, licet res reuertatur in priorem statum. Et facit ad quæstionem de clerico, qui contraxit matrimonium, quod postea dissoluitur per professionem sponsæ non cognitæ, uel quia reperitur cōsanguinea, de quo scripsi de cle. coniug. c. 1. 1 in princ.

1 Ibi Do. & capel. Tholosa. q. 229. Fō.

h ¶ Paratus. 2] Si tamen vellet dimittere secundum beneficium, posset per collationem ordinarii consequi primum olim sibi debitū, non n. interdicit quod sit inhabilis ad id, sed quod ex vi gratiæ nō est sibi plus debitum, nec per executores gratiæ conferendum. Et sic not. casum, ꝙ ex facto superuenienti paratur exceptio cōtra gratiam, quæ tenuit à principio. Alios casus colligas ex not. de præb. quia sępe. lib. 6. in vlt. glo. Io. and.

2 In hac gl. latissime examinat Barbatia post Cardinalem pluralitatem bñficiorū. Font.

ris, si ante adeptionem eiusdem [a] aliud beneficium [b] pacifice [c] assequaris, quod simul de iure [d] cum dignitate, vel beneficio virtute dictæ † gratiæ tibi debito, retinere non posses; [e] licet illud [f] resignaueris, [g] aut sis resignare paratus.

¶ Idem.

¶ *Gratia super vacaturo non comprehendit beneficium post datam in substantia creatum. hoc dicit Ioannes de Imola.*

CAP. V.

LItteras [h] † nostras [k] super conferendo tibi [l] beneficio vacaturo [m] directas, ad beneficiū post datā [n] ipsarum creatū [o] † ad Papam, & narrauit sibi casum, vt sup. Qui respondit Papa, Amice nos statuimus litteras nostras directas super beneficio vacaturo tibi conferendo non extendi ad beneficium creatum post datam ipsarum litterarum, hoc dicit. Nota quod per istam Clementinam Papa statuit nouum ius, & probo per hoc quod dicit, (Statuimus.) Nota quòd papa dat litteras ad beneficium vacaturum, sic & legatus de latere referat vacaturum per modum, de quo in penult. c. de off. legibro 6. Nota initium spectandum, de elect. dudum 1. Item attendendum tempus datæ. eo. tit. eam te. de quo inf. plene. Zabar.

[Prima glo. dicit qualis si sit dispositio huius c.]

i ¶ Litteras.] Brevis & fortis est, ius nouum inducens, quod forsan plus ab extrinseca, quàm intrinseca causa iustificatur, ut infra dicam.

[Glossa sequens cum sequenti ampliat litteram in tribus casibus.]

k ¶ Nostras.] Idem in litteris reseruationis legatorū, cum eadem & fortior sit ratio.

l ¶ Tibi] idem puto ubi Papa dedisset potestatē conferendi primum uacaturum, non expressa persona cui conferri debet. Idem si contulisset fructus beneficiorum primi anni, quę uacare contingeret in diœcesi, uel prouincia, cum in his sit eadem ratio.

[Glo. seq. exponit litteram, & soluit dubium.]

m ¶ Vacaturo.]in uacante non procedebat dubitatio: nec distinguo an debeatur simpliciter uacaturum, an debeatur cum beneficio acceptandi, cū eadē sit ratio.

[Glo. seq. soluit litteram, & dat simile.]

n ¶ Post datam.]etiam si paulo post, & facit quod not. Host. sup. eo. c. fin. inspicimus ergo an extaret beneficiū tempore datæ, sicut inspicimus ętatem impetrantis illo tempore. sup. eo. fi. eo. si eo tempore. lib. 6 & concolo tempore. sup. eo. fi. eo. si eo tempore. lib. 6 & concor. sup eo. eam te. de præben. dilectus 2. ibi de hoc.

[Glossa sequens primo ponit tria exempla. Secūdo quęrit de reuocato, pro allegationibus remittit & soluit. Tertio quęrit quid in dubio, allegat contra impetrantem. Secundo pro, & illud approbat, & contrarium respondet.]

o ¶ Creatum.] Pone, cōstruitur noua ecclesia, de eccl. edi. ad audientiam, creatur noua dignitas, de consuet. cum olim construitur noua præbenda de præben. dilecto & c. uacāte. Sed quid dices de beneficio olim creato sed tpe datę suppresso, nunc autem renouato? pro & contra, quę no. sup eo. quamuis lib. 6. vī ꝙ bene extendatur ad illud. arg eius ꝙ not. de const. cū accessissent. in fi. & facit quod scrip. post Hostiēsem de cens. ii. ficauit super fi. penul. glossę, & hoc præcipue, quia hoc ius nouū est, ut inf. dicetur, & de creato tm loquitur, non de renouato. Sed quid si dubitaf an data pcedat creationē beneficii, vel ē? data quia eadem die factū fuit vtrumque, nec apparet quod prius sit. ī. eod. titu. c. pen. lib. 6. Contra impetrantem facit, quia ipse petit beneficium: probet ergo illud sibi debitū: ad quod vī necessarium, ꝙ illud prius fuerit creatum, si ergo hoc non probat, nō fiat executio. facit de sent. excom. venerabilibus. ad fin. & quod ibi no. in gl. pen. lib 6. & in dubiis iudicamus pro reo. ī proba. in præsentia. & ex litteris. de testi. cum tu. secundum vnā lecturam, succūbet ergo in dubio ille petens. pro impetrante facit: quia sn tali dubio fauetur ei, qui potiorē habet gratiā vel habet eam a maiore, vt in prædicta decret. pen. & de præb. si a sede. lib. 6 Item in dubio inter pretamur vt res valeat de ver sig. abbate. Itē siponim impetrantē esse reū, planū est ꝙ succumbit actor: idē vī si ponimus eum actorem. Nam aduersarius excipit, & quo ad onus probandi reus in excipiendo fit actor. ff. de excep. l. 1 si ergo exceptionē non probat. sī quod post datam creatū fuerit, succumbet. Nec dicas ꝙ hæc sit negatiua, quia etiam si per verba negatiua proponeretur, vt nego tunc extitisse, vel dico ꝙ tunc non extabat, hēt resolutam affirmatiuam, & quæ ꝓbari pōt. de renun. super hoc. Item multū facit pro ipsa quia hæc decre. ponens ius nouum, parat exceptionem ꝛ impetrantē. Obtinebit ergo vt olim impetrans, nisi de illa fiat fides. & hoc verum puto. Non obstant prius allegata, quia hic de iure actoris constat de fide, de gratia, & de uacatione.

[Glo. seq. obiicit, & obiectionem fortificat per sex absurditates: soluit inducens rationem extrinsecam, & unum simile, demum rationem impugnat In fi. reassumit quintam absurditatem, dicens in canonicis expectantibus capitulum locum non habere.]

a ¶ Statuimus]non dicit, declaramus. ponit ergo ius nouum, quod vī iniquum, quia certum est beneficiū nouiter creatum nondum ordinatum vacare: quare ergo non debetur expectanti vacaturum alteri nō de bitum: maxime cum fauorabilior sit expectatio uacationis per creationem. q̄ per mortem. facit de concess. præb accedens. Nec vī ponderandum tempus datæ: quia si tunc extaret beneficium quod debito modo, & non in fraudē expectantis suppressum esset, uel extinctum, non deberetur expectanti. de ptōnibus, cum accessissent. Item sequeretur ex hoc, ꝙ si impetrauit plex erat, sed nunc curatum, non deberetur. & idē ēē litteras ad beneficiū cū cura, illud quod tpe datæ simin simplici. Item ꝙ si impetrarem ad collationē alicu tus, & beneficium tpe datæ non spectabat ad ipsius collationem, licet tpe uacationis spectet, ꝙ non debe rent: & hæc falsa, cum inspiciamus in his tps uacatio nis, & collationis, ut probatur ī de præb. ſi de beneficio, & eo ti. ei cui. lib. 6 Plus, quia per hoc vī, ꝙ canonico expectanti pbendā non deberetur pbenda ex supercrescentib cum illud sit pbendā de nouo creare. de consōnib. cum M. de præb. dilecto. Item ꝙ non debetur præbenda, uel portio in ecclesiis non habitibus numerum: eadem ratione contra id, quod not. de con cess. præb. c. fi. li. 6. Quare dico, ꝙ hoc nouū inducit hæc constitutio, ꝙ sicut rescripta ad lites non extendūtur ad lites post exortas, ut ṡ eo. c. fina. sic nec rescripta beneficialia. ad beneficia posit creata. cū illa ēt sint odiosa de præben. quāuis lib. 6. & sic duo requiruntur con currere, ꝙ beneficium in rerum natura fuerit tempo re datæ, & ꝙ uacet tēpore collationis, ad qđ facit ff.

TITVLVS III.

De electione & electi potestate.

¶ Clemens v in concilio Vien.

¶ *Religiosus eligi non pōt ad prælaturam non ēpalem alterius religionis, vel habitus: si cōtra fiat, est irritū. h. d. Io. A.*

CAP. I.

GVm † rationi [b] non congruat, statuimus [a] non extendi.

Vm rationi.] Ista constitutio prohibet religiosis unius professionis, ne eligantur prælati in pfessione alterius religionis. Et figura sic casū: Cū in ciuitate aliqua, puta ciuitate parisiēsi, sint religiosi diuersæ pfessionis, ſmo nachi nigri, & monachi albi, q nūcupantur vulgariter monachi S. Ambrosii. Accidit ꝙ abbas monachorū nigrorū senio fractus sublatus est de medio: cōuentus tendens ad electionē noui abbatis, camerariū San. Ambrosii [qui erat alterius professionis, ꝙ a monachus albus] elegit in suū abbatē, & prælatum: q̄ritur an bñ fecerint? Rñdet Papa in hac Clemē tina, & dicit: Prohibemus ne religiosus aliquis eligat ī abbatē alterius religionis, uel habitus. q̄ suæ. Et redditrōnem: cū rōni non congruat, ut hoīes diſparis ꝓfessionis, uel habitus socientur simul, i. est dē monialibus ad fratres. Et sic dē monialibus ad fratres, quod si secus, i. aliter fuerit factum q̄ ista Clemētina intelligat, eo ipso irritū sit & inane. Et sumus in versiculo, [Per hoc aūt.] Pater sanctissime, audiui quaſ liter prohibitis ne religiosi vnius professionis eligā tur in abbatem alterius: Sed quæro a uobis, qd si aliquod capitulum sæculare uellet eligere unum monachum nigrum, uel album in suum epm, quæritur an possit eligi in epm cuiuslibet ecclesiæ regularis, uel sæcularis? Et vī ꝙ non, cum idem monachus non sit eiusdem professionis cum capitulo: Ad hoc rndet papa in hac uerba: Per hoc autem non intendimus prohibere quin religiosus licite possit eligi in episcopū cuiuslibet ecclesiæ, hoc dicit. Not. ꝙ est idem in mulieribus religiosis: cum dicat. Homines, quod nomen comprehendit utrumq. sexum, cum declinetur hic & hæc homo, cōis generis. No. rationem de omnibus esse reddendam, de quo hic tractat Zenzelinus, sed plene dixi de reser. si qñ. Not. ꝙ sufficit inducere rōnem etiā non inducto aliquo textu, uel gl. nel alia auctoritate alicuius doctoris, quod no. hic Zenzel. & probat principium in uerbo, rationis. pro hoc de præb. ratio nam etiam lex non est aliud quam id quod ratione constitit. i. dist. consuetudo. Zab.

[Prima glo. summat, & diuidit, & dicit quid corrigit, & soluit quęstionem.]

b ¶ Cum rationi.] Religiosus eligi non pōt ad prælaturā non episcopalem alterius religionis, uel habitus:

† De materia huius c. uide notata p Antoninū de Butriū in ca. abbate extra de ver. signi. adde textū cū ibi no. in c. fi. cut tuis in prin. ext. de sim.

1 Idem Pau. super verbo, extendi, ubi supple ēt in secūda vel vltetiori collatione. idē & plenius Gennā fm cū cū. dicat generaſe nō extendi, &c. dēt intelligi ī quacunq. uacatiōe, quod hoc ergo vt ſpetrari non debeat, cēseri dēt ppe tno nouiter creatū, ꝙ post data tam creatū fuit. alleg. quod no. de priui. ca. vlti. Pet.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Si contra fiat, est irritum. Et primo prohibitionis cām ponit. secundo prohibet: tertio decernit: quarto protestatur: partes patent. prima pars corrigit cōem opinionē iure fulcitā & consuetudine i approbatā, quæ habebat, q professus unius religionis in platum alterius posset assumi. Et licet

a Vide ad hanc glo. quę notat hic Ioan. de Imo.

[a]dam distinguerēt religionem maiorem a minori, ego putabam q satis esset eligendū esse professum tria substantialia regulæ, ut maiori, uel minori religioni præfici possit: quod etiam placebat Arch. 16 q. 1. qui vere. eodem titu. nullus. lib. 6. per quam decretalem aperte hoc probatur ibi dum dicit, vel alterius. probabam etiam hæc rationes quia si præfici potest religiosus ecclesię sæculari propter curam, ut probatur 16. q. 1. doctor. & c. seq. de stamon. q Dei. Fortius ergo regulari, licet minoris religionis, ut dicere soleo in decret cum ad monasteriū, eo. ti. hic autem expediuntur ibi no & 16. q. 7. in nona.

[Glo. seq. soluit dubium respondens huic decretali. Secundo quærit, arguit pro: contrarium soluit, & ad simile remittit.]

a ¶ Homines.] hic & hæc homo comprehendit etiā fœminam; vnde etiam in monasterio monialium quo ad suas prelaturas habet hoc locum, nec impedit verbum, religiosus, quod sequitur, quia fœmininum sub illo masculino comprehenditur de hoc eo. ti. generali. lib 6. in glo. 2. Sed dubitari posset an locum naberet

2 Vide Cō cil. Trid. sess. 25. tit. de Regularibus & Monialibus, c. 7.

in monasterio monialium, 2 quæ per mares regūtur. 18. q. 2. qui religiosus & in c. decima. Vt q non, quia inter illos non est societas, de qua sequitur, nec esse debet, ut in c. in decima. Satis puto idem per uerba generalia, quæ sequuntur, & similis quæstio not. eod. tit. Monialibus. §. fine. in fi magnæ glo.

[Glo seq quærit, & soluit.

b ¶ Monasteriis.] ecclesias ergo sæculares nō comprehendit, ut inf. dī. Quid de ecclesia sancti Ambrosij Mediolan ubi est duplex collegium, s. monachorum, & regularium canonicorum? Dic, q cum quodlibet collegium sit ibi diuisum, quia monachi per abbatem regūntur, & canonici per præpositum, locus erit huic constitutioni in illis prælatis assumendis. Io. And.

[Glo. seq. allegg. duas concor. ponit prouisionem, & responsionem antiquam.]

c ¶ Secundum.] habebatur hoc 16. q. 7. in nona. & facit eo. ti. cum causam. sed secundum datum antiquum prouidebamus ad hucquia se conformabat prælatus habitui illorum, quib. præfectus erat. s. ut de vi. & honest. Deus qui, vbi de hoc. Ad cap. in nona. respōdeba mus illud in vera disparitate, qualis est sæcularis clerici, uel laici ad professos. & circa hoc uide quod scripsi de teſta. Ioannes. in 3. appositione. & quod not. eo. ti. officii. in glo. pen.

[Gl. seq. ponit nomina, soluit dubium, & remittit.]

d ¶ prælatum.] puta Priorem, Magistrum, Ministrum Custodem, præpositum, archipresbyterum, vel quodcunque sit nomen. Et no. q licet ratio superior sit generalis etiam quo ad socios, tamen nō prohibet eligi in locum, & fratrem; quod intellige cū distinctione, an sit minoris religionis, paris, uel maioris, ut not. de præben. cum singula. §. pen. lib 6.

e ¶ Religionis.] sup. dixit, professionis, ex quo ergo diuersa est religio, puta Cisterciēn. & Curtusiēn. licet forsan idem profiteatur, vtraque cadit sub prohibitione.

[Glo. seq. tractat de regularibus canonicis, licet diuersi coloris.]

f ¶ Vel habitus.] non dicit coloris, per quod videt q omnes regulares canonici, qui „phitentur regulā Augustini, licet uarient in colore, quia aliqui hñt colorē nigrū, alii album, alii griseum, alii miscium, inuicem

† Barbati

eligi possunt, quod uidetur maxime, quia dicitur ip- pulcherri forum habitum esse lineam togam, quam sub cappa me esa deportant. facit etiam inf. de ætatu mo ne in agro. post minat ut ptin. facit etiam quod no. 16. q. 7. in nona. Item in qui- tutem de

nis, [c] vel habitus [f] decætero g eligatur. h Quod si, secus actum extiterit, sit eoipso irritum, & inane. i † Per hoc autem, quin religiosus [k] in episcopum sæcularis, [l] vel

vt homines [a] disparis „professionis, vel habitus, timul in eisdem monasterijs [b] socientur: [c] Prohibemus, ne religiosus ali quis in abbatem, uel prælatum [d] alterius religio-

bus dam religionibus cret & te- est uidere, q ett & du net cōtra plex color: unde ui- Cardi. demus q Cisterc ien sid. affice ses. & griseo & albo re ignorā colore, prout placet, tes, & an- ntur: ubi uero co- te publica lor esset de habitu, & tiene con ipsius substantia, di- ūnis. Io- uersitas coloris indu lus prin- ceret diuersitatem ha eptā mē bituum. & facit infra ligatur. fi

de reg. eos qui 10 And.

g ¶ Decætero.] electiones ergo prius factas non uitiat Cōpōn. etiam si super illis constitutionis tempore lis pende- c. capitu- ret facit quod no. & dixi de postu. c. vnico. lib 6. lū simile

[Glo. seq. primo soluit duo dubia, secundo quærit, Cruciā. S. arguit pro, & soluit.] relicto. S.

h ¶ Eligatur.] non prohibet postulari ex cā: sed puto dixit. sup. q a Papa. & simi no. de elect. cap. in dementitatibus. post Imo. ptinc. lib 6 Sed nunquid per uiam prouisionis talis fe- ex simi- fici poterit? Quod uidetur, cum ista sunt diuersa, de. de. præbend. cum in illis. lib 6. & hæc constitutio ius uetus & pap corrigit: in casu ergo non expresso statur iuri antiquo, priuil C. de app præcipimus. in fin. de testa. sancimus & licet confirmā hoc posset defendi contrarium tamen esse uidetur, q re mandā de mente constituentis per rationem hic expressam, inferend quæ communis est, & hoc saltem in eo, qui prouider per appo- ex iure ad ipsum deuoluto, propter delictum, uel ne- tionem, gligentiam electoris, facit inf. de sup neg præb. c. 1. & decret. quod ibi dicam.

i ¶ Inane.] confirmatio ergo secuta nihil operat, cor. quod no. sup. eo quām sit. lib 6. in fi. vit gl.

k ¶ Religiosus.] etiam nouitius. su. eo. ti. nullus. lib 6. Fonda & uide quod ibi no. in vlt. glo. et iam si sit mendicans: faluo quod habes eo. ti. quorundam. lib 6. inf. de regu la. ut professores.

[Glo. seq ponit opinionem quam reprobat, de secu laribus collegiatis: arguit pro & contra, & declaratio nem exposcit.]

l ¶ Sæculari.] dicunt quidam, q ex quo religiosus per mittitur eligi in epm ecclesiæ sæcularis, q in prælatū alterius sæcularis ecclesiæ non potest eligi, sed hoc non credo per prædictum uerbum, s. in eisdem mona steriis, & cum id non sit expresse mutatum, in suo sta tu persistant antiqua iura, quæ id permittunt, s. dist. ad uitā priscis. 58. dist. c. 1. 16 q. 1. doctos. cū multis. c. seq. de stat. mon. q Dei. Incidenter ergo dictum est hic de sæcula- ri, cum principaliter de regulari intenderet protesta- ri, ut sequitur, & satis placet hoc in sæcularibus eccle- siis non collegiatis. Sed de collegiatis maius est dubium, sed q & in illis possit facit quod not Bet. su. de stat. mon. c. in 3. glo. & ea q Dei timorē & no. Ioan. de Imo. in 3. dist. c. 2. 74. dist. m. c. quorundam. 6. q. 7. in nona. In 3. extēdit vbi tenet. monachum non posse habere præpositurā prioratū vel decanatum ecclesiæ sæcularis, nisi ex dispensatio ne hoc fiat ob necessitatē curę animarum. Item hic fo la disparitas habitus impedit, fortius impediret dēt di q Quanda spatitas habitus, & „pfessionis, ut in casu illo, & cum do religiosus præferitur collegio sęcularium clericorū, uide & hoc maxime in simul utentibus, in quibus plus ar ctat principium decreta. & qui quandoque fungun- tur priuilegiis religiosorum. de vi. & honestate. Clerici & no. 16. q. 1 de eccmas. Egeret hoc declaratione, sed ut prædixi, uerbum, in eisdem monasteriis, multum fa cit, quod possit hodie sicut olim, nisi dicas, q uerbum, & monasteriis, ponatur pro ecclesiis sic. 16. q. 7. nemini. nō. 2. Posset ēt dici, q clerici sęculares non habent certum

habitum,

habitum, cum non sit expressum in iure de colore vel forma, per quæ vel quorum alterum oportet habitum differri, vt pdixi. & licet fatear certas formas, & colores esse prohibitos, inf. de vi. & hon cle. qm sup. eo. tit. clerici, nō ex hoc sequitur certum habitum esse præfixū: tā large dicimus habitū clericalē conuenientem & nō prohibitum clericis, sicut & laicalem cōuenientem laicis, de senten. excom. si iudex. lib 6.

a ¶ Cuiusliber.] quasi dicat, etiam si sit alterius religionis, vel habitus. Ioannes Andr.

cuiuslibet [a] regularis ecclesiæ licite possit eligi, non intendimus prohibere.

¶ Idem.

¶ *Cœtus Cardinalium sede*

Clem.

NE Romani.] Diuiditur in sex partes: Quia primo ponit de potestate Cardinalium sede vacāte, secundo de officio Camerarii vel pœnitentiarii: ibi. [Eo tē:] Tertio determinat quid comprehendatur appella tione diœcesis, & qd si Papa moritur extra curiā: ibi, [Sane.] Quarto determinat quid si cōtingat oēs Cardinales exire cōclaue: ibi, [Porro.] Quinto de exceptione eorum nō opponendæ ꝫ Cardinales eligentes Romanum pontificem: ibi, [Cæterum.] Sexto arctat venire debentes existentes extra curiam vt veniant, licet intellexerint sedem vacare: ibi, [Verum. Ioā. de Imola. Si Papa moriatur, Cardinales præsentes dēt expectare absentes per decem dies, vt ipsi congregati in vnū conueniant de electione noui Romani Pōtificis, qui quidē Cardinales intrabunt quoddā conclaue, i. quēdam locū secretū, quod conclaue erit planū, & nulla erunt in illo conclaui intermedia, seu nullæ erunt partes in medio, & isti Cardinales semel inclusi in cōclaui, non poterunt exire, & nullus cū eis poterit loqui. Et p vnā fenestram bene arctam & sinistram ministrabit Cardinalibus potus & cibus: Et si intra tres dies non eligant Papā, ipsi nō habebunt per quinque dies nisi vnū ferculum: non comedent nisi de uno epulo: Et si in illis quinque diebus adhuc non eligant, ipsi non habebūt nisi panem, vinum, & aquam, & non recipient suas distributiones de camera: immo si aliquas recipient ibi tenebuntur illas restituere. Et dēnt esse ita inventi ad electionem dicti domini Papæ, q non debent se interponere de aliquo alio negotio quousq; electionē suā fecerint. Item si quis Cardinalium non intrauerit conclaue, vel si intrauerit tñ exiit, alii existētes nihilominus procedant in dicta electione, & illū exeuntē non admittent. illum amplius recipiēt, nisi exierit pp infirmitatem, quia post infirmitatem recipietur, si intret pdemne negotio electionis. Item expectati per decem dies, si ipsi ueniant, ipsi admittentur. Item illud c. vbi periculum, dicit quòd aliquotiens Papa moritur alibi quām Romæ, quid erit si moriatur alibi? Ibi dicit q si Papa obiecit extra ciuitatem Romanam, q Cardinales debent illum eligere in ciuitate illius territorij, in quo obiit. Et dicit quòd rectores illius ciuitatis ita cito quām scient mortem Papæ, q ipsi debent compelle Cardinales, ut ipsi eligant Papam, & si ipsi non faciant (dicit Papa) ipsi rectores erunt infames. & priuabuntur officiis suis. Et dicit concilium q feudis, si feuda habeant. Item dicit q Cardinales debēt eligere Papam libere, & sine cōuentione uel pactione aliqua. Et si aliquod inf̄m ipsi Cardinales alicui præstitissent de aliquo eligendo, dicit papa q tale iuramentū non tenet. Item dicit quod tota ecclesia debet orare super prouisione electionis noui pontificis. ¶ His suppositis accedo ad Clementinā, quæ aliquotiens aliquid supplet ad dictum capitulum: aliquotiens cōfirmat & determinat ea quæ decidūtur in dicto c. ubi periculum. ¶ Figura sic casum: Pater sanctæ. Deus

vos seruet à mala peste, quia vidi si aliquo casu effectis sublatus de medio, idest, si effectis mortuus quō vos docetis me qualiter deberem eligere, si ius haberem eligendi Romanum pontificem. (Sed quæro à uobis, an nullæ sint aliæ solemnitates ad eligendum Romanum pontificem præter istas positas in dicto capitulo. ubi periculum, & si ego observarem dictum capitulum, ut iacet ad pedē litteræ, an mea electio esset valida? Et respondet Papa, q sic: dummodo adiungam ea, quæ sunt in isto capitulo, seu ista

vacant eiurisdictionem Papa lem non exercet, nisi inquantum permitrit concilium Lugdunen. nec illud, vel eius partem alterare potest. Io. And.

CAP. II.

NE RO-

Clementina, in cuius principio dī, q olim erant diuersæ opiniones an ea. ubi periculū, posset modificari, uel immutari, uel aliquid ei detrahi, uel addi per cœtum Cardinalium: Summus Pontifex cōsiderans, q lex superioris non debet tolli per legem inferioris, reprobat opinionem satagentem. i. dicentem & procurantem, q constitō edita in concilio Lugdun. in c. ubi periculum. (Ecclesia uacante) pōt corrigi, immutari, aut quicquā idest aliquid pōt ab ea detrahi. Et dicit q non uult q Cardinales sede uacante aliam iurisdonem habeant, præter iurisdōnem eius concessam in dicto concilio, ubi periculum ¶ Hoc tū plus hēnt, quia si contingat q Camerarius moriatur pendente tempore, quo papa est mortuus, uel maior, uel aliqui ex pœnitentiariis, papa Clemens uult, q cœtus & congregatio Cardinalium tales personas eligant, quia papa nō intēdit q per obitum suum talia officia uacent. Et maxime i. præcipue uult ut pœnitentiarii eligātur, cū sint ipsi populo per quàm necessarii, quia ipse Clemens uult, si pœnitentiarii moriant nō obstante q sint impediti in electione Romani Pontificis, tñ uult q eligātur noui, & q in locum pœnitētiariorum mortuorū Cardinales subrogent nouos. ¶ Item quia cōcilium dicit in c. ubi periculum, q si contingat Papam mori extra ciuitatem Romanam, q papa est eligendus in ciuitate illius territorii, in quo mortuus est: Sed supplico, declaretis mihi quid uos intelligatis per territorium, & dicatis quid continet? Rñdet papa, q nomine territorii tota diœcesis intelligitur, & intelligatis q si audientia causarum & litterarum Apostolicarum sit in uno loco, & q contingat papā mori in alio loco, q Papa nō est eligendus in loco in quo moritur, sed in quo remansit curia sua. Et nisi forsan papa antequam moreretur determinasset audientiam causarum alibi profecturam, quo casu constō concilii Lugdunen. obseruaret. ¶ Sed pone, Accidit q Cardinales existentes in conclaui nō referunt electionem, immo oēs simul exierunt cōclaue, uel succesiue exierūt, quæritur quid iuris, an pp hoc electio non sit facienda? Respondet papa, q rectores ciuitatis ad quos executio prędictæ constitutionis, ubi periculum pertinet, constringent ipsos Cardinales ad iterum intrandum conclaue: aliàs si nō faciant incurrunt pœnas contentas in dicta constitutione, ubi periculū. Sed quæreret aliquis, quando Cardinalis reintrabunt conclaue deputatum, incipient ne ipsi de nouo procedere in electione, ac si nunq intrassent? Rñdet papa, q non: sed incipiēt in quo erant qū exierūt cōclaue. ¶ Itē quæro, pone q sunt multi Cardinales excōicati, erunt ne ipsi repellendi ab electione, cum sint incapaces? Rñdet papa, q tales nō poterunt repelli aliqua exceptione, ut uitentur seu euitētur dissensiones uel diuisiones seu schismata, qa si possent repelli exceptione excōicationis, ipsi Cardinales fortasse negarent se excōicatos, & esset lōgū expectare „pbationes aliorū, & nimis prolongaretur, uel differretur electio, q esse non debet. ¶ Sed quæro, durante tempore electionis sunt aliqui in prouinciis, qui fuerunt electi in aliqui-

Casus. §. Et tamē.

Casus. §. Sane.

Casus. §. Porro.

Casus. §. Cęterum.

Casus. §. Verum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

bus dignitatibus, quid facient ipſi, quomodo ipſis prouidebitur de confirmatione ſuæ electionis, an teneatur venire ad ciuitatem Romanam, ac ſi papa non eſſet mortuus? Reſpondet ꝙ teneatur venire vel mittere, ac ſi curia Romana non vacaret, hoc dicit totum illud ca. cuius ordo facilis eſt. Not. ꝙ opiniones doctorum variæ præbent obſtaculum, & dilationem expeditio ni alicuius negotij. Nam in tali varietate alteram ſequi, non eſt temerarium, vt notatur in d. cap. ne innita ris. ſup. de conſt. Et ſecundum Pau. ſine reprehenſione pōt vnus adhærere vni, & alter alteri, quia opinionibus eſt deferendum. ſup. de reſt ſpo. Et per hoc dicendum eſt, ꝙ ſi iudex in iudicando ſequitur vnā opinio nem de pluribus, non facit litem ſuā: quod dic vt not. Bar. in l cū prolatis. ff. de re iudi. Vide hic plenius per petr. de Anchar Not. quod opinio non conſonans veritati eſt reijcienda. Zabarella.

[Prima gl. ponens ceſſum ſimul ſummat, & diuidit, & dicit quid ſupplendo determinat, & quid prima pars approbet vel reprobet.]

a ¶ Ne Romani.] Caſus. Cœtus Cardinalium ſede vacante iuriſdōnem Papalem non exercet, niſi inquantum permittit concilium Lugdunēſ nec illud vel eius partem alterare poteſt. Secundo dicit, ꝙ officium Camerarii, vel Pœnitētiariorum Papæ durat eo mortuo, qui ſi debriunt, poterit cœtus pro tpe vacationis alios ſubrogare. Tertio determinans diœceſim intelligi id quod in concilio dicit de territorio & diſtrictu, ſtatuit moriente papa extra curiam, ipſius electionem fieri debere in loco, vbi erat cauſarum & litterarum audiē tia, licet ſuſpenſa, niſi prius ordinatum eſſet de curia tranſferenda. Quarto prouidet caſui, quo contingeret Cardinales omnes exire conclaue. Quinto ſtatuit per exceptionem excōicationis, ſuſpenſionis, vel interdicti ab electione non repelli. Vltimo electos & alios, qui mittere vel ire tenentur ad curiam, adſtringit ad id ſede vacātē. Et principaliter determinat & ſupplet, dicēdo vbi periculum ſup. eo. Quas autem opponens approbet, dicam per partes. Et prima pars determinat qđ not. 79 dist. nullus 2. & corrigit quod not Hoſt. de pœnit & remiſ. cum ex eo. cuius opinionem & rationes ſcripſi, de ſchiſma c. vnico. lib. 6. & approbat quod ibi not. & quod tenet Archi in decre prædicta, vbi periculum §. cæterum, in fi quod ſpecialius contingit hunc ceſſum Gar. etiam ſequebatur Hoſt. eo. tit. cupientes. §. quod ſi. vt etiam dicam in fi.

b ¶ Indeterminata.] habes igitur exemplum opportunæ determinationis, de quo loquitur prooemium hatuim conſtitutionum.

c ¶ Dilationem.] Iumme periculoſam, vt in ea. conſti. in princ. Io. And.

d ¶ Cęteras.] quæ patere poſſunt ex gl. prædicta ſup.

e ¶ Inferiorem.] 21. dist. inferior. ſup. de maio. & obe. eū inferior. C. de leg. l. ſi. & hoc maxime cum ille inferior ab illo ſuperiore recipit pātem, 1 vt in caſu noſtro cœtus cardinalium à papa, per quod idem videtur de conſil ſup. eod. tit. ſignificatū. 9. q. 3. cuncta.

f ¶ Tolli. Iuuari poſſet per gœnæ adiectionem 2 de eo. tit. ſi cui. lib. 6. in glo. nota.

[Glo. ſeq. ponit alia duo nomina, & rem.]

i ¶ Cętū.] Collegium vocatur. de ſchiſma. ca. vnico. lib. 6. quæ ſatis reſonant in idem, vt patet 15 dist. canones in fi. alibi dicitur gremium. 23. dist. in nomine Domini. ante medium. Quomodo vero Cardinales habent ius collegii, vel capituli, nec ſentiunt iure ſingulorū in diuerſis titulis locatorum, ſatis tractauit Hoſt. de Iudæ. ad libertandam.

K ¶ Cardinalium.] vnde ſic dicātur, nec ſup. de offi. archipresbyt. ca. 2. in 1. gl. Ioan. Andr.

l ¶ Modificari.] diminutionē coatinet, de uerb. ſign. c. fi. & multa uerba hic ponit, ſeptem ſcilicet, vt omnem modum per quem conſtitutio tangi poſſet, includat. Io. Andr.

m ¶ Diſpenſari.] hoc addit, quia ſtante conſtitutione maioris, minor quandoque contra illam diſpenſat. de ætat. & qual. c. vnico. lib. 6. cum ſimilibus.

n ¶ Partem.] quid iuris ſit de toto, & c. ff. de rei vend. quæ de tota & ſup. de dona. inter virum, & uxo. noper.

[Gloſ. ſeq. reſpondet ad rationem Hoſt. quem excuſat, & hanc definitionem coadiuuat.]

o ¶ Non conſonam.] quod ergo dicebat Hoſt. ꝙ alia collegia hoc habent, ergo & collegium Cardinalium. Rādetur illis permiſſum, huic expreſſe prohibitū, & ſi per antiqua iura conceſſum prius erat, per iſtam poſt. riorem conſtitōnem eſt correctum de conſtitu. c. 1. h. t. Et ſic breuiter reſpondetur ad quamplures exrationibus Hoſtienſis, qui tū excuſabilis eſt, quia non uidet decret. ubi periculum. Ad id quod dī nō eſſe tenēdum le, filium Dei voluiſſe mortuo papa gregem fidelium eſſe ſine paſtore, uel eccleſiā ſine ſpōſo? Rādetur ꝙ ſpōſus, rector & paſtor eſt Chriſtus & caput 3 eccleſiæ, q̄ eſt ipſius corpus. Primum patet 76. dist. ieiunium. in fi. Secundum 93. dist. c. 1 circa medium. Tertium de conſecra unctio. ca. 1 uerſſed ubi 3. q. 4. c fi. Licet ergo deficiat vicarius, nō deficit principalis, qui uicarius ſuſtinet. Ab lum Petro & ſucceſſoribus Apoſtolicis datus fuit. Abſurditas autem huius opinionis appatet, quia ſm eam non eſſet neceſſarium papam eligi, 4 ex quo cœtus cardinalium Chriſti uicarium haberet. Item nec eſſet. hoc expediens, quod cuique patet, & facit de concil. de præben. quia diuerſitatem. in prin. & in deciſa.

[Glo. ſeq. quærit, & negatiue ſoluit.]

p ¶ Reprobamus.] Sed nunquid per hoc reprobatur opinio Goſſ. Hoſtien. & Compoſt. & Guli. quæ habet Cardinales tollere poſſe, quod de numero duara partium ſtatuit conſilium Lateranen. ſup. eo. tit. licet forte dinando ꝙ nominatus à pluribus in ſcrutinio ſit papa, ut ibi ſcripſi? Dic quod non: quia illud conſilium approbat, cum dicit, niſi maior in illam opinionem conueruerit concordia, ex quo ergo concordat nominatum uel nominandum à pluribus eſſe papam, uidetur ille nominatus ab omnibus, & facit quod no. ſup. eo. tit. ſi cui. lib. 6. in glo. nota.

[Gloſſa

[Glo. ſeq. dicit opi. Hug. reprobatam, & rōnem eius tollit per inſtantiam.]

a ¶ Poteſtatis.] reprobatur ergo quod notat Hug. 79. diſt. nullus 1. cuius dictum recitat Hoſt. ſup. eod. licet. qui dixerat Cardinales poſſe tunc creare Cardinalē: cum poſſint tūc creare Papam, quod plus eſt. ſed videmus quod capitulum creat epiſcopum, nec tamen conferit beneficia ad illius ſolius collationem ſpectantia, ne ſede vacante ca. vnico. lib. 6.

b ¶ Pertinentis.] ſi ergo aliquid diuiſim ad collegium pertinet, quod forte prior ipſorum expedit, vt eſt moris, hoc non impedit: facit prædi. decre. vnica. & de reſcrip. edoceri.

c ¶ Permittitur.] in ſidem quoque.

d ¶ Camerarium.] ad quem ſpectat temporalia pauperib. eroga re. vt no. Io. ā. q. 1. c. i. hodie aūt magnum eſt officium: & iuriſdōnem exercet circa omnes debentes Camerā, & auditorem habet etiam ad hoc, quem puto quod habere poſſit ſede vacā te, per hanc litteram, prouiſione tū penden te Cardinales nil ab ipſo recipient, vt prędicta decre. vbi §. p. o uiſionis.

e ¶ Maiorem.] ex pœnitentiarijs, 1 quod ſequitur, & eſt ſenſus ꝙ officium pœnitentiarie maioris, qui ſolet eſſe Cardinalis, vel aliorum minorum, non expirat. Tempore tamen incluſionis maior pœnitētiarius, ſi eſt Cardinalis, ſper ſe nō poteſt vti officio: ſi tū nollet in clauſura manere etiam perſonaliter vtetur officio, ut fecit dominus Tuſculanus.

f ¶ Quorum.] Interpoſito:

[Glo. ſeq. dicit quid approbat, duas lecturas ponēs.]

g ¶ Expirare.] hoc de pœnitentiarijs tenebat Hoſtien. de ſententia excōmunicationis, quod de his, in fine, vbi determinat quod non in Speculatr 3 §. ubi defen- tor camerę habent ordinariam, quod ſi verum eſſet de tota communi, durareteſſorum officiorum mortuo papa de offic. leg. cap. 2. lib. 6. ſed hic de mareſchallo dicitur & vide quod dixi ſupra eadem compil. tit. auditore. in 1. glo. Secundum quod dicimus iſtos habere delegata, ſpeciale hic induxit quod durat delegata poſt mortem delegantis, ſicut & ſupra de hæreti. in

h ¶ Huiuſmodi.] 2 puta quia incidit in furorem, uel infirmitatē, quę impedit executionem officij idē Cardinalis puto, ſi recederet vel nollet officium exercere.

i ¶ Cæteris.] poteſt ſuppleri vel pars maior: quia quod maior, & c. 56. di. A gnoſtica, de electi. tū inter canonicos, in princ. ff. ad munic. l. quod maior. & hoc verum vbi ſolum pro numero deficientium ſubrogant, vbi vero ampliori, neceſſaria ſit plena concordia, 3 & ſic intelligo quod ſequitur.

k ¶ Deficientium.] tolle quod eſt inf. alios ſubrogare.

l ¶ Quantum ad pœnitentiarios.] ſecus ergo quo ad Camerarium.

[Glo. ſeq. quærit, & ſoluit.]

m ¶ Si hoc.] videlicet quod ꝙ ampliori numero ſubrogētur pœnitentiarii. Sed nunquid nullo deficiente poterit cœcus ꝙ ampliori numero cōcorditer pœnitentiarios ſubrogare? De verbis videtur quod non, cū conſtitutio ſit prohibitoria præter caſus præmiſſos, & iſtud nō videtur præmiſſum, niſi cum aliquis deficit. Io. And.

n ¶ Concorditer.] idē in decr. vbi periculū. § nulli. & § idē quoque. vnus. 4 ergo ſolus hoc impedire poterit. facit quod no. §. eo titu. quia propter. ver, vel ſaltem.

o ¶ Conſtitutionem prædictā.] in § porro.

[Glo. ſeq. ſoluit dubium, & reſpondet contrario.]

p ¶ Moriente.] vel cedente, quod eſſe poteſt, vt de renunc. c. 1. lib. 6. Nam tunc quo ad ſedē cenſetur mortuus. 7. q. 1. §. ecce in quibus, & cum hic ſit eadem ratio & fauor prouiſionis Eccleſiæ, & ceſſet ambitio ceſſat etiam contrarium. de decre. lib. ſexto.

q ¶ Regulariter.] hoc dicit propter caſus interdicti & rebellionis ibidem exceptos. Io. And.

[Glo. ſeq. fortificat textum per ſimile, & per rationem. Secundo obiicit, & reſpondet.]

r ¶ Diœceſim.] iuſtum fuit hic plus ponderari diœceſim, quam diſtrictum, ſicut & in caſu, de reſcrip. ſtatum. li. 6. maxime quia ſtante diœceſi, diſtrictus facile variantur, qſque per conceſſiones imperiales, qſque per occupationes principum, vel ciuitatum, ad rales autem mutabilitates eccleſiarum ſtatus non mutatur. 10. dist. c. 1. 101. dist. c. 1. & de relig. domi. c. 7. Si ergo Papa moritur apud Bazanum vel Nouantuiam, quæ loca ſunt diſtrictus Bonon quia tū loca ipſa ſunt diœceſis Mutin. in ciuitate Mutin. conuenire debent Cardinales, & ibidem includi. Sed cum locus ille nō diſtinguatur per ciuitatem Mutinenſem, qūo regens ciuitatem Mutinen. illos includeret quare melius videbatur accipere propriè territorium vel diſtrictum, ſed forte ponderauit auctor ꝙ multa ſunt loca, 6 quæ non diſtinguunt per ciuitates aliquas, ſed per ſingularia dominia: qui domini ēt ciuitatibus non reſpondet. Illi ergo nō ſunt de diſtrictu ciuitatis, ſunt tū de diœceſi,

ad

3 Vide Abbatem in c. non pōt extra de re iudic.

4 Vide Alex. cōſi. 124. in 2.

5 Mots. n. ciuillis æquiparat naturali, vbi opera tur eundem effectum, de quo vide Abbatem in ca. niſi, de probat & Alexā. conſi. 1. in 5. volum.

6 Talia loca nō ſūt de diſtrictu ciuitatis ſm hāc glo. ꝙ no. & adde qđ no. Io. And. & de lureium. inimis. & dixi in c. ſtatutum. §. cum vero de reſc. & in c. ſi propter. e. tit. c. 1. ver. ad idē quæritur. lib. 6. reſcr.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ad primum dico quod Cardinales se debent offerre, & sperandū est quod hoc facient: quia non facile continget quin aliqui se offerant, quos alij sequentur nolentes perdere vocē suam, vt de facto videmus. posset ēt esse locus remissioni, de qua inf. de re iud. pastoralis, circa medium.

a ¶Hoc casu.] aliis ergo casibus sumitur vt habetur ff. de verb. sign. pupillus § territorium: tamen & alibi territorium ponitur pro diœcesi. 26 q. 2. si quis episcoporū: cui concor. de consti. c. 2. li. 6. Quandoque etiam parochia ponitur pro diœcesi. 12. q. 2. bonæ rei: de donat. Apostolicæ. in princi. quandoque ponitur pro regione. 9. q. 2 episcoporum.

b ¶Alibi.] id est in loco alterius diœcesis.

c ¶Non ibi.] vt moritur.

[Gloss. seq. dat duo similia.

d ¶Vacare.] licet vacet, inspicimus primum statum, ita mulier vidua vacans denominatur a dignitate prioris mariti, donec alteri nupserit: concord. in decre. de foro competent. ex parte. in fin. vlt. gloss. ponderamus igitur hic habitum sine actu. sic sup. ead. compil. de summa trinit. cap 1. in fin.

e ¶Ordinatum.] ad idem de præbend. si Apostolica. in fi. lib. 6.

f ¶Transferenda.] ad aliam diœcesim, alias idem quod sup.

g ¶Prouisio.] scilicet q̄ fiat electio in loco vbi Papa moritur, vt in d. §. porro.

h ¶Porro.] prouidet casui non determinato per capit. vbi periculum. Nam licet ibi §. sane, prouiderit quid iuris cum aliqui ex Cardinalibus exeunt conclaue, improuisum erat quid iuris, quando omnes exeunt, & casus iste post mortem Clementis fuit de facto.

i ¶Omnes] bene dicit: quia si aliqui vel aliquis remaneret, in illos vel illū resideret ius eligendi, vt colligitur ex prædicta decret. § sane, & facit quod no. de postul. præla. gratum. cum suis concord. 1 Vbi vero omnes mortui essent, quid iuris: scripsi post Host. sup. eod. licet.

K ¶Hi ad quos.] de quibus habetur in §. præterea.

[Glo seq. quærit, & soluit; secundo duas quæstiones subdit, de quibus remittit: Tertio quærit, & quæstio am pliando, prouisionem exposcit.]

l ¶Compellant] sed quid si aliqui territoriū illorū exeant? faciant de his qui intra destrictum ipsam manent. Sed nunquid illi soli poterunt eligere? Idē quid si nulli remanent? Vide quod dixi sup. in glo. iustum. Item quid si omnes remanent, & aliqui citius reintrant conclaue, nunquid illi poterunt eligere? etsi alij non haberent iustam causam, planum esset. Sed quid si alii non intrantes habent iustum metum mortis, vt allegabatur post mortem Clementis, & dicatur dominus temporalis non esse potens ad securitatem ipsorum, vel etiam tunc dicebaturi quid fiet, & qs de iusta causa meius cognoscet? Ista non decisa, nec tunc prouisa adhuc egebunt prouisione.

† Notat per de Anch. qd si prima electio cecidit effectum iterum in electione. Burr. in h. tit. in fine. Ioan. & Imol. ff. de reg. iur.

m ¶Contentas.] in §. quod si præmissa.

n ¶Incursuri.] quia pœna ciuium & rectorum est punitio ciuitatis, videntur etiam includi pœnæ, de quibus ibi in §. ciuitas.

o ¶In quo erant.] habita distinctione, an lapsi essent tres dies tātum, an etiam octo, vt ibi in §. conclaue.

[Glo. seq. dicit quid approbat, & quid prorogat, & opi. Compo. recitat.]

p ¶Cæterum.] iste §. approbat, quod not. Ioan. 79. dist. ca. 1. vbi not. de vitio eligentium obijci non posse & prorogat opinionem Compost. not. sup. eo. licet: qui dixit contra electionem ēa ctam per duas partes excipi non posse de excōicatione vel suspensione eligētium, etiam si sit notoria. Nec obstat secundum alii communiter, quod peccant talibus: faciunt enim hoc auctoritate illius iuris, quod omnem exceptionem reuocet: alleg. ff. de iuris, l. Seruius. § si quis rium. Item secundum ipsum in casu necessitatis licite excommunicato communicatur, sed maior necessitas, quam carentia vicarii Iesu Christi non posset haberi, 22. dist. omnes. 2. q. 6. ad Romanam; & facit sup. de hær præsidentes lib. 6. hic approbatur hæc opinio, etiā quo ad actum electionis faciendæ.

q ¶Facultas.] facit supra eod. indemnitatibus. §. vt autem lib 6.

r ¶Cuiuslibet.] iuris vel hominis. Item qualiscunq; sit suspensio, vel interdictum.

s ¶Iuribus aliis.] 79. dist per totum. 23. dist. in nomine Domini. sup. eod. licet.

[Glo. seq. dicit approbatam opi. Gar & Io. Mo. licet mala ratione falsificatam. & contrariam reprobatam, subdens absurditatis causam.]

a ¶Verum

a ¶Verum quia.] approbat quod not. Gar. & Io. Monachus §. eo. cupientes. 1. respon. lib. 6. super uers. cōparare, qui dicebant electum non uenientē tunc intra tempus illius constitutionis incurrere pœnam, mouebantur autem illa ratione: quia iurisdictio Papæ, & ipsius exercitium remanet penes collegium Cardinalium, quæ ratio reprobatur. §. 1. respōso. Dicebant tamē q̄ papa deberet pœnā remittere, ex quo uenit ante creationem Papæ, licet post tēpora. alle. ff. si quis in ius. voc. non ierit l. 2. §. fin. Archi. ibi in fine primæ partis pp uerbum, coram nobis, tenebat contrariū, s. q̄ non incideret in pœnam tunc non veniēdo. Cum scripsi super illa decretali, hūc casum non tetigi, quia mihi uidebatur contra æquitatem, quòd tunc incideret, & per illud uerbum, corā no bis, de rigore videbatur q̄ incideret. Quid em pōt diuinare ad fr. ctus ad ueniendū ōs sit papa creandus? em ergo posset oi die ceeri, ergo omni die paratus sit is qui adstrictus est ad causam prosequēdā. & licet rigorosum videatur, respicit tamen expeditionem Ecclesiarum & forte propter hoc non vtitur hic verbo, declaramus: sed verbo, statuimus.

b ¶Prouisis.] per decre. vbi. & iura quæ allegaui in §. proxi. partis.

c ¶Orationibus.] qualis debeat esse oratio, r vide q̄ dicam]. de reliqui. & vene. san. fi Dominum ad fi. & quem. odo in ea sperādum est, ibi dixi satis in vltimo membro glosse.

d ¶Effundendis.] vt in decre. vbi periculum. in fin. & verbum, effusionis, largitatem & abundantiam denotat. 16. q. 1. reuertimini.

e ¶Alii.] personæ instructæ opponētes & appellātes 2. f ¶Quacunque causa.] per hoc videtur q̄ citatus, qui tendit ire uel mittere ad curiam, mortuo Papa tenetur. ad idem: cuius contrarium not. §. de accus. licet ut ibi scripsi super verbo, accessisset.

g ¶Mittere.] sicut hi quos arctat decre. 1. sup. eo. lib. 6. decre. 1. de app. & decret. quamuis de offi ord. eod. libr. Item electi cathedralium vel regularium ecclesiarum quos arctat constitutio, cupientes, nisi sint iuste impediti, vt eo c. § quòd si. Item postulati, quia sunt ecclesiarum allegati, vt ibi. §. denique vel fœminæ. sup. eo. indē.

h ¶Ac si nō vacaret] & sic patet q̄ j. tempora statuta.

Causam electionis.] Diuiditur in quinque partes vt patet in rubro, quarum secunda est ibi, [Quòd si forsan:] Tertia ibi, [Verum] Quarta ibi, [intimatio.] Quinta ibi, [Idem quoque.]

¶ Præsupponatis notata in c. statuimus lib. 6 eo. tit. vbi dicitur, si aliquis fuerit electus ad aliquam dignitatem, vel fuit sibi prouisum de beneficio, vel forsan fuit postulatus, q̄ si aliquis contra talem prouisionem se opponat, vel forte fuit appellatum a tali electione, prouisione, vel postulatione, & talis appellans similiter & appellatus seu defendēs, dēat arripere iter suū a die quo se opposuerūt vel appellauerunt intra mensem, vt vadant ad Papā, qui de causa appellationis disceptabit. Item dicit dictū c. q̄ si una pars a die quo se opposuit, intra mēsem iuit Romam, & ibi suam partem aduersam per xx. dies expectauit, & non venit, procedatur in negotio electionis, nō obstāte cuiusq̄ absentia, sicut de iure fuit. Item aliquotiens aliqs opponit in formā electionis, id est, contra formam electionis, dicendo electionem rite non esse factam: immo q̄ fuerunt omissæ solēnitates iuris: si talis opponens non posset probare peccatum formæ, idest. electionem non esse factam secūdum formam, quam accepit a iure, tunc talis condemnabitur alteri parti in expensis, quia ipse soluet expēsas, damna & interesse, q̄ vel quas habuit ille vel fecit contra quem oppositum est in formam. Aliquotiens aliquis se opponit nō in formā electionis, sed in personam, id est, contra personam electam, dicens eam non esse capacem electionis, quia dicit talē esse excōmunicatū, quare est ineligibilis. Vel dicit talē personam nō esse, legitimam, nec de legitimo matrimonio, ideo illā per sonam dicit nō esse eligendam, & sic opponit in personam, id est, ꝫ personam illam electam. Et ille qui opponit in personam, si non probet ea quæ opponit contra illam, tunc talis opponens est suspensus triēnio a suis beneficiis, immo perpetuo priuatus est, si se interim, id est, pendente illo triennio immiscuerit ad illa beneficia. His additis figura casum in Clementina. Pater sanctissime, audio doctrinam vestram, in qua dicitis q̄ si aliquid opponatur ꝫ prouisionem, uel postulationem factam ad personatum, dignitatem, vel canoniam, & ob hoc fuerit appellatum ad Papam, appellas & defendens, & quorum interest a die oppositionis uel appellationis intra mensem arripiant suum iter eundi Romam, quia causa est deuoluta ad summum pontificem: Sed quæro, an eo ipso q̄ opposui me ꝫ aliquē, q̄ fuit electus ad dignitatē, & me oppono ꝫ formam, uel an eo ipso q̄ appellaui vel me opposui, cā ipsa sit deuoluta ad sedem Apostolicam? Et rndet papa q̄ non sic, dicendo: Nos censemus causam electionis, postulationis, seu prouisionis emissam, id est, deuolutam ad sedē Apostolicam, cū ipsa appellatio fuerit specialiter inter posita in præsentia appellari, id est, in præsentia illius contra quem appellatur, aut si fuerit interposita in præsentia procuratoris eiusdem appellati, aut cū fuerit intimata, i. est, notificata alteri eorum, i. in personam appellati, aut in personam sui procuratoris intra mensem ab interpositione ipsius appellationis, uel saltem cum fuerit intimata post lapsum temporis, ꝫ post mensem quam cito poterit fieri commode. Intelligatis cū fuerit intimata potestio, idest, dato libello sub scriptura authentica, uel electo tenore illius, quia talis appellatio q̄n intimatur, debet legi coram appellato, & copia appellationis data modo simili sicut modis supra dictis, si copia fuerit petita, & inde fuerit data. Et sic habemus, q̄ cā appellationis non dī emissa, nec

CAP. III.

CAVdeuoluta

1 Capitulo igit ag gregato, nō dī dissolui collegiū per recessum ēt maioris partis: qa in solo remanente dī ius collegij remanere: sed autequā congregē tur. nisi duæ partes accedant, non fingitur capitulū cōueniſſe in loco Petr. de Anchara.

Universidad de Deusto
Biblioteca

deuoluta ad sedem Apostolicam, nisi fuerit intra mensem, uel post mensem quam cito commode poterit, intimata & notificata, sic uidelicet, uobis petro tali electo ad talem dignitatem, quia scio electionē esse inualidā, uel quia scio uos incapaces illius electionis, uobis intimo & notifico, ꝙ de tali electione de uobis facta appello ad curiā Romanā, & ibi causam appellationis prosequi intendo. Hoc facto, causa appellationis dicitur emissa ad sedem Apostolicam. Sed quæro, si appellans non possit intimare, id est notificare appellationē suam appellato, quo modo ꝓuidebitur, quia forsan appellatus aufugit, & non est in prouincia, nec potest eius procurator inueniri, uel forsan quia appellatus habet domum remotā ita ꝙ appellans non potest sibi intimare. Respondet papa, ꝙ appellans debet ire ad ecclesiam cathedralem in ciuitate uel diœcesi cuius sit beneficiū uel dignitas de qua fuit electus, & ibi suam appellationem publicari faciet, & copiam dabit appellato modo præmisso supra, quandocunque copia petita fuerit. Et ideo dicit textus, ꝙ si forsan contingat appellatum abesse, ideſt absentem esse, & contingat talem procuratorem non inueniri, scilicet, ꝙ possit intimari appellatio: tunc appellans faciat appellationem suam publicari in domo in qua ipse appellatus consueuit cōiter habitare. Vel si talis publicatio non possit fieri in domo, quia domus eadē existit in remotis partibus: tunc faciat publicari suam appellationem in ecclesia cathedrali, in cuius ciuitate vel diœcesi beneficium quod litigiosum est, consistat, id est, sit. Et nihilominus volumus publicari dictam appellationē utroque casu scilicet, in ecclesia cathedrali, vel in loco in quo est beneficium, ac de ipsa scilicet publicatione quādocunq. fuerit petitum, fieri copiā appellato volumus modo præmissio & supradicto. Et sum in verficulo, [Verum.] Et quæro ponendo sic, ꝙ appellatus non abest, nec eius procurator, nec domus eius longe distat: sed ipse appellatus, hoc est, ille contra quem appellatum est, est ita potens & in timendus, ꝙ appellans non audet intimare suam appellatio nem? Rndet papa, ꝙ talis appellatio debet publicari solemniter in loco publico, in quo loco est verisimile ipsum appellatum vel eius procuratorem uerisimiliter nō posse ignorare Et ideo dicit textus, [Verum,] pro sed, si intimatio fieri nequeat, ut præfertur, ꝓpter metum appellati: quia est ita potens ꝙ appellans non est audēs ire ad eum. vel si intimatio fieri nequeat propter metum & timorem suorum parentū: Nos Clemēs volumus eandē appellationem sic publicari solēniter in loco publico, ꝙ possit verisimiliter peruenire ad notitiam appellati, seu procuratoris eius: Intimatio uero aliter facta careat omni effectu, nec causa cēseatur deuoluta ad sedē Apostolicā per eādē appellationē, ni si certa notitia eius appellationis aliter peruenisset ad appellatum intra tempus prædictum, scilicet, intra mensem. Et istum modum intimandi vult obseruari in aliis casibus, in quibus requiritur intimatio facienda: ideo dicit textus. [Idem quoq; obseruari volumus in aliis casibus in qbus requiritur intimatio facienda.] hoc dicit. Not. primo ibi. [Vel saltē.] de aduersatiua, [Vel,] cui qñ adijcitur dictio, [Saltem,] ut hic, signat dim inutionem. de rescrip. statutum. § cum vero lib. 6. Nota secundo casum, in quo datur tempus arbitrarium ad purgādum moram temporis determinati de quo in glo. in uerbo, commode. Zabar.

[Prima glo ponens casum simul summat, diuidit, & dicit quid determinat]

¶ Vide cōcil. Trid. sess. 14. de refor. c. 2.

a ¶ Causam.] Casus, primo ponit formam secundum quam appellans appellationē intimat appellato, ut per ipsam causa beneficialis ad curiam deuoluatur. Secundo prouidet cum appellatus, uel ipsius ſ specialis procurator nequit haberi. Tertio prouidet cū per mesam [a] ſelectionis, [b] postulationis, seu prouisionis, [c] per appellationem ab ipsa uel occasione [d] ipsius, ad sedem [c] Apostolicam emissam: tunc demum ad sedem eandem deuolui [f] censemus, cum in appellati [g] aut procuratoris eiusdem in ipsa causa specialis [h] constituti præsentia interposita [i] fuerit: aut eorum alteri [k] intra mensem ab interpositione [l] ipsius, uel saltē post lapsum eiusdem mensis (quam cito commode [a] fieri poterit) legitime intimata: porrecto [h] videlicet [c] sibi sub scriptura authentica, [d] vel perlecto [e] illius tenore et copia modo consimili [f] (si petita [g] fuerit †) inde facta.

¶ Quod si forsan apellatū abesse, & procuratorē talē [h] nō inueniri cōtingat, [i] in domo, [k] quam ipse appellatus habitare [l] cōsueuit: vel (si dom⁹ eadē in remotis [n] existat) in ecclesia cathedrali, [o] in cuius ciuitate vel diœcesi consistit beneficiū: & nihilominus vtroque [p] casu in ecclesia vel bñficio [q] de quo agitur, volumus appellationem hmōi publicari, ac de ipsa qñcunque petitum fuerit, copiam modo [r] premisso fieri appellato. ¶ Verum si propter appellati aut suorū metū, [s] vel potentiā intimatio fieri nequeat (vt præfertur [t]) appellationem eādē in loco [u] aliquo publico [x] sic solemniter [y] volum⁹ publicari, qd ad appellati, seu eius procuratoris [z] notitiā possit ve resimiliter [a] puenire. Intimatio verū aliter facta omni † careat iuris effectu: Nec causa per appellationem eandē ad sedem censeatur deuoluta [b] prædictam, nisi ad

tum appellati, uel suorū intimatio fieri non potest. Quarto utitur intimationem aliter factam. Quinto prorogat hunc modum intimandi ad alios casus. Et determinat nō per Inno. Host. Io. Mona. & Arch. cod. tit. & 1. libr. 6. super uerbo, intra mensem. per Cō post. ibidē & Guil. in Spe. tit. de citatio §. sequitur post princ. plenius de app. § qaaliter. versi. cautus etiam sit. & ver quid si procurator. adhuc apertius per Guliel. Mandegori. in libello electionum in fi. per ipsum Io. Mo de reg. iur. in generali lib. 6. vltra mediū. & quod not. ℨ. eo. cupientes. 1. responso. lib. 6. super uer. notitiam.

b ¶ Electionis.] etiam episcopalis vel cathedralis ecclesiæ, ut dicam. inf. §. pen

c ¶ Prouisionis.] hæc tria exprimit decre. ℨ. eo. ti lib. 6.

[Glos. seq. approbat opi. Compost. quā plenius recitat.

d ¶ Occasione.] id est, ꝓp causam electionis, postulationis, uel prouisionis, ut si appellet ur a grauamine illato in iudicio: quo casu locum habet decre. 1. sup. eo. li. 6. secundum Compost. qui plus ibi not. ꝙ si super prima appellatione dentur iudices extra curiā, & ab illorum grauamine appelletur, locum habet decr. illa & dicit sic seruasse Inno. licet quidam contra, ꝙ solum in causa primæ appellationis habet locum hæc decretalis, quod est contra mentem, quia per secundam appellationem sicut per primā possit proteiari vacatio, ut ſ. n. dicebat Spec. in ver. princ. allegato grauē esset dicere: ꝙ aduersario meo dicē-tis se appellasse ad curiam, teneat credere, cum appellatio hoc casu habeat vim citationis, vt inf. dicam. Et quomodo appellatio interdum expediat authentica scriptura patet ℨ. c. proxi §. penult.

e ¶ Vel perlecto.] patet ꝙ primo casu cum porrigitur, non est legi necesse, concor. de appel. appellatio lib. 6. Et itud per, designat integrā lectionem: simile ff. de verb. sign. Vrbana § pernoctare.

f ¶ Consimili.] scilicet sub scriptura authentica.

g Si petita.] si ergo non petitur, 1 sufficit legisle; cō cor. sup. de sepult. c. 1. in fi. lib. 6. de sen. excom c. 1. eod. li. per quod c. patet: ꝙ vtile consiliū esset appellato de petitione prædicta facere confici publicum instrumē-tum si fas esset de hoc per testes fidem fieri posse: licet ibi secus: vt ibi no. aut. Io. And.

h ¶ Talem.] specialem: de quo prę misit.

i ¶ Contingat.] collige litteram: quæ est infra: volumus appellationem huiusmodi publicari. Io. And.

k ¶ in domo.] id est ante domū. eo. em inuito non dēt dominum ingredi, faceret. n. iniuriam. ff. de in ius voc. l. plerique. & l. seq. hoc dixi, de eo qui mit. in pos. c. fi.

l ¶ Habitare.] etiam si sit inquilinus. ff. de dam. infec. l. 4. § si domum.

Glo. seq. soluit duo dubia.]

m ¶ Cōiter.] licet ergo ibi non habitet vltra dimidiū annised minus: ex quo tñ ibi habitat plus q̄ alibi, ibi poterit fieri intimatio ad hoc ff. de ver. sig. maiore. Sed æqualiter habitaret in duob. locis; in quolibet illo rum fieri poterit; vbi elegerit appellans; & tutum esset fieri in vtroque: facit de sepul. cum quis. §. 1. lib. 6.

n ¶ In remotis.] ex remotione ergo loci statuitur ius diœcesum: de sent. excom. relatum: de temp. ordi. cum huius § 2. lib 6 & vt ibi not. puto hoc arbitrarium: de hoc ſ. de resti. in integ. tum ex litteris in glo. penul.

o ¶ Cathedrali.] concor. inf de foro comp. quamuis.

p ¶ Vtroq. casu.] ſ. cum publicatio fit ad domum: vel in ecclesia cathedrali propter domus instantiam.

q ¶ Beneficio.] etiam si esset cāpestre, vel rurale, & si nō sit ibi notarius, nec pſentia testiū illos adducat, & sic seruat in hoc casu, & in casu decre. vl. eo tit. lib. 6

r ¶ Modo prēmisso.] scilicet sub authen. scriptu.

s ¶ Metum.] iustum. de appel. si iustus.

[Glo. seq. litterā exponit, & dubiū soluit.]

t ¶ Vt præfertur.] qa nec dño, nec ſ speciali, procuratori, nec ad domū habitationis, et in bñficio, nec in ecclia cathedrali & bñficio. Si aūt dñs vel appellās locū adire nō possit personaliter, 2 possit tñ adire p. procuratorē, vel eē, nō p. procuratorē, sed pſonaliter pōt adire; nō erit loc⁹ ei qd dr, sed intimationem ad domū fieri oportebit, & hoc vult. littera ista vt pfertur.

[Gloſſ. seq. notat ex singulari.]

u ¶ Loco aliquo. licet ergo sanū sit cōsilio, qd not. Gul. Man. de. in libello prędicto sup forma pen. ſ. ꝙ in pluribus locis fiat publicatio, qa tanto maior præsumptio erit ℨ appellatū de scientia. facit de postul. præla. c. 1. qui ma. accu. posſ. cum in tua. per hanc tamen litteram patet satis esse, qd fiat in vno loco, dūmō sit publicus, &c. vt hic dicit.

x ¶ Publico.] ad tollēdas illorū fraudes, q̄ captata opportunitate absentiæ illorū quos tāgit, vt p quospossit insinuari, faciunt tales intimationes, facit in Au. de litig. § oēm coll. 8. & sic r qd no ℨ. eo. tit. c. vit. lib. 6.

y ¶ Solemniter volumus publicari.] concor. eo tit. qa pp. in fi. fiet autem in loco viciniori eo. tit. ꝓbi periculū. § porro. lib. 6 de pſump quoſdā: & c. quanto. in publica Missa populosa: vel sermonibus, vel nundinis: vel alto. &tu per populum frequentato.

z ¶ Procuratoris.] specialis: de quo prius dixi.

a ¶ Verisimiliter.] Facit extrauag. Boni. rem non nouam, post prin. Et no. ꝙ inspicitur verisimilitudo concor. ℨ. de præsumpt quia verisimile & c. litteras, de reg. iur. in spicimus. lib. 6.

[Gloſſ. seq primo declarat opi. Inn. & Hoſt secundo decre. cupientes: tertio, an vitietur appo: & notans tria tempora, ponit duas opiniones contrarias: & ponit quam approbat; obijcit & soluit.]

b ¶ Deuoluta.] quod 3 ergo no. Inn. & Hoſt. in glo. in prin. allegata, ꝙ decre 1. eo. tit lib. 6 arctat ēt ignorantes, ex quo appo publice fuit emissa; cum constitio illa voluerit prouidere contra vacationes ecclesiarum: vel est falsum, vel intelligendum non de appellato, sed de alijs quorum interest: vel intelligendum est secundum proximum dictum; quando. ſ. ita publice factum est, quod verisimiliter potuit ad appellati, vel specialis procuratoris notitiam peruenire; & hoc tunc demū, qñ ꝙ p. metum vel potentiam: 4 &c. ut ibi: cum. n. talis appellatio habeat uim citationis peremptoriæ, ut ibi: ad idem de appellatio. sæpe; ita quod non uenientis interminо iuris habetur cōtumax: & proceditur contra eum ut contra contumacem; & in principali absurdum esset contumacem censeri ignorantem: cui appellatio intimata non esset. Et hæc ola uera puto: etiam in electionibus cathedralium &

2 Not hic si mortuꝰ est personalis rō ne loci, vbi dēt actus necessario explicari, an per alium dēat actus necessario ex pediri, ad qđ vide qđ no. in c bonę infra de ele. Per.

† Al. omnino.

3 Ad hāc glosā vide aliqua per Fely. in c. cum dilecti. ex de resci.

4 Idē doctores. Fō.

Universidad de Deusto
Biblioteca

regulariū ecclesiarū de quib. loquit decre. cupiētes, vt ex quo nō aliter q̄ per appłonē deuoluunt ad curiam, necesse sit per hūc modū intimationē fieri. Fortius. nponit & arctat constō, cupientes, q̄ decret. 1. priuat. n. iure q̄sito, & totali ꝓsecutione ꝓcessus, & ad persoma lē arctat cōparationē.

Sed decr. 1. punit solū in processu fiendo in partis absentia, & per eam satis est procuratorem mittere, ergo ēt fortius ibi faciēda est intimatio. Et sic ab olim seruauit curia, quando tamen appellatus non poterat haberi, variē loquebantur doctores: quod tamen expeditum est. Et nota q̄ licet hæc littera vitiet intimationem, & impediat deuolutionē: non vitiat appellationē, quominus super ea posset extra curiam impetrari. Vnde in talibus appellationibus no. tria tempora. Primū, quo præscribitur appellationi ne possit interponi, & est x. dierum notitia. de app. concertationi. lib. 6. Secundum quo præscribitur deuolutioni principalis negotij ad curiā: si nō fiat intimatio: vel fiat, sed nō debito tpe & debita forma: & de hoc hic. Tertio, quo ꝑscribitur ꝓsecutioni, & in deuolutis seruāda sūt tpa decre. 1. & decre. cupiētes, in alijs dat annus, & ex cā biennij & vltra de appellat. cum sit, & c. ex rōne. prædictorū aūt fm non pōt esse fine primo, i. deuolutio fine appłone, sed primū bene pōt esse fine secundo, de ap. cordi. li. 3. vnde dicit Io. Mo. in prædi. regula, in gñali, q̄ cum negotium tractari in consistorio principis sit hic speciale, hoc ius singulare facilius tollitur, quam commune. alleg ff. de pact. si vnus. § pactus in Aut. de non alie. § quia vero. col. 2. Audiui aliquos dicentes, q̄ mens huius litterę est, q̄ non valeat appellatio ꝓdicto modo non intimata: ita quod non valet impetratio super ea facta, etiam extra curiam. Mihi placet primum dictum: quod etiam placet Io. Mona. vt prędixi, sed obstat: quia fm hoc erit in potestate appellantis eludere decr. fatemur, & non deferre principale negotium ad curiam. Sol. appellato & ignoranti non appellanti interdicit hæc coitutio prouidere,

1 Ad hāc glossam vide decisionē Rotæ. 40. incip. fuit dubitatū in nouis. & decisi. 44. incip volueruṅ

1 quare consulo quod appellans vadat vel sufficientem mittat, vt si veniret appellatus, forte sciens quē ignorare credebat, procedi posset; vel si Papa ad curiā citare vellet appellatū: alias ex parte appellati nullo veniente: planū est quod pœna processus de qua decr. 1. loquitur, locum habere non posset: sed pœna decre. cupiens. de qua prædixi: bene posset habere locum, etiam appellato non veniente.

2 Vide Decium cōsil 74. & Rotam & decis. 127. in nouis.

a ¶ Appellatum.] non repetit de procuratore, per qd vī quod hoc casu, ubi non per modos prędictos habetur notitia: non sufficiat procuratorem sciuisse.

[Glo. seq. exponit, & exemplificat.]

b ¶ Plena & certa.] No. q̄ non sufficit talis 2 qualis; sicut in casu decre. illud. de cleri. excom. mi cum simili. Et plena dicit: ut totius appellationis & oīum obiectorum in illa notitiam habuerit: sic ēt testis dicit plenā ueritatē, de accu. cū dilecti. Certa dicit: ut inducitatū sibi sit: uel debeat sic appellatum: ex quo aūt

appellatū a eius plena b & certa notitia, intra tēpus c prædictum aliter peruenisset. Idem quoq; in alijs d casib. obseruari volumus, in quib. requiritur intimatio facienda.

¶ Idem.

¶ Decretalis, vt circa, locū non hēt, cum appellās ius suum vel ecclesiæ directe prosequitur: sed cū in formam vel personas opponit crimina vel defectus: quorum circunstantias si non specificat super illis non auditur, ēt si inret dicisse de nouo. Nec ēt in eadem cā super illis auditur alius

certus est, certificari vlterius non dēt. de reg. iur. eū qui certus. Posset aūt hoc constare: q̄a super appłone coīluit aduocatos, amicos, vel simili mō, forte per amicū ꝓpriū vel amicū appellātis 3 sibi plene fuerat itimata.

[Glo. seq. notat notificationem post tps factam non

non appellans, & prosequens cōe, non proprium interesse: potest tamen assistere appellanti. Appellans, qui non seruat formā, ēt si appellationi renuntiat, per viam querelę nō prosequitur obiecta, ēt alia, nisi in casib. exceptis. Omissio formę, licet appellantem a probatione repellat, non tamen infirmat probationem super his legitime factam aduersarij confessione, vel aliter. hoc dicit. Io. And.

CAP. IIII.

CONSTITV-

loquitur: & q̄ fiat intra tps hic expressum, his & alijs concurrentib. sic deuoluitur, q̄ constituit absentē contumacē, & ꝓceditur in ipsius absentia in principali, ēt ad diffinitiuam, ex quo non venit intra tpa. Sed an sic constituat eum contumacem, quod non possit appellare a diffinitiua ℨ se lata, dubitari solet, & Comp. post. in ꝑdi. decre 1. eo. tit lib. 6 in glo. qualiter probatione, in 5 q̄ tenet, quod qū citatio vel notificatio ꝓsonaliter apprehendit, sit vere cōtumax, nec appellet; qū vero facta fuit ad domū, eccleſiam, vel locū publicum: tunc sit ficte contumax, & appellare possit, & forsitan hāc opinionē multum vrgere in curia. Aliquibus vī, q̄ satis sit hoc casu absentem puniri in processu & diffinitione causæ: non est autem per hoc æquum appellatione priuari, cū non sit expressum: & vide quod dicā inf. de dolo & contu. si ante. Supradicta, ꝓcedunt in his beneficialibus, in quibus locum hēt decre. 1. In his vero, in quibus locū hēt decre. cupientes planum est, quod non punitur contumax solum in processu, immo cadit ab omni suo iure, vt ibi. § quod si per 20. [Glo. seq. primo allegat in exemplum quattuor iura, secundo amplians casum allegat octo: tertio allegat quinque, quibus dicit constitutionem cessare.]

d ¶ In alijs casibus.] vt ℨ. de ap. c. 1. ℨ. de renunc. c. vnic. ℨ de procu. mādato ad idem ℨ. vt lit. non conte. q̄m. In casibus tenetur quis non solum intimare, sed require: 16. q 3. placuit 2. sup. de empt. & vend. c. fi. ℨ. de offic. ord. si canonici, & c. quāuis, de sen. excom. c. 1. de sepult. c. 1. li. 6. & ℨ. de sepult. dudū, & ℨ. de hæret. c. 1. cum simi. In quibus etiam tutum est hunc ordinem obseruari. Sunt ēt quędam intimationes, quę fieri debent Papæ, in quibus non puto q̄ hic dī locum habere vt supra de præben. grauc. ver. metropolitani. de stat. monach. c. fi. ver. quod si forsan de cleri. ægro. c. vnico. ℨ fi aūt lib. 6. & in extraua g. Bonifac. sancta Romana, & ℨ. de hæret. nolentes: ad fi. Io. And.

CONstitutionem.] Consuenit hic dicere dominus Pet. q̄ tex. huius Clem est difficilior aliquo alio huius

huius voluminis, adeo q̄ numquam legabat hanc decre. & ꝑcedentem, quin sibi darent laborem. Diuiditur autem in quinque partes, quia in prima declarat decr. vt circa. non habere locum vbi exceptio, quæ opponitur directe seu principaliter concernit opponentis ius vel ecclesiæ. In secunda: ibi, [Cæterum:] declarat in casibus exceptis in decre. vt circa. non admittendum eū qui omisit debitā ſpecificationē circunſtantiarum. In tertia: ibi, Sane [declarat appellationē fectam in cā beneficiali, & eū qui prosequitur propriū interesse omissa forma decreta. ut circa. alium volentem uenire pro interesse cōmuni, & non appellantem non debere admitti ℨ appellatum in eadem cā prosequendo eosdem articulos, licet possit assistere appellanti ne colludat, & prosequi suū interesse, si illud prętendat. In quarta ibi, [Insuper.] declarat appellantem nō seruata forma debita decre. vt circa non esse audiendū per viā querelæ regulariter, etiam si illa appellatione nollēt uti. In quinta: ibi, [Illius,] declarat omissionem formæ decre. ut circa. repellere probationem fiendam, & nō vitiare iam factas Io. de Imola.

¶ Constitutionem.] Debetis scire q̄ lib. 6. eo. titu. est vnū capitulum nuncupatum, vt circa q̄ multū erat ab initio in se dubiū: sed Bonifacius illud capitulum suo tempore declarauit in quantum potuit, & illud declarauit p quattuor capitula, ideo si sciatis istud capitulum uos bene scietis quattuor uel quinque. alia. Capitulū est qui circa per c. qui contra per c. procurator. & per c. constitutio. lib. 6. Et illa quattuor capitula hic nominata sunt declaratiua illius decre vt circa. ita q̄ repore Bonifacii nulla dubia noua emerserunt super illa decre vt circa quæ non declarasset, sed eo mortuo dubiū, & reperta sunt dubia, quare vidēs Clemens papa q̄ Bonifacius tantū laborauerat ad declarandū illam decretalē, quę adhuc post ipsum Bonifaciū remanserat dubia, ipse Clemēs uoluit illā de dubiis nouiter emersis declarare per istā constōnē seu Clementinam hic positam. Et vt bene intelligatis istam Clementinam, vos oportet scire q̄ dicit cap. sæpe nominatum ut circa. & scire dubia, quæ emerserunt tēpore Bonifacii, & et declarationes dubiorum, alias istam Clementinam profunde non intelligetis, quare non admiremini si aliqualiter sit prolixa, quia dū eā intelligetis, uerbis breuioribus bene & subtilius eam redigetis. Capitulū vt circa ista dicit quæ sequuntur, illi qui opponunt ℨ electionem alicuius, qui fuit electus ad aliquam dignitatem, vel qui se opponunt ℨ postulationem alicuius, qui aliquis fuit postulatus qui eligi non potuit; vel illi qui se opponunt ℨ prouisionē alicuius, cui sit prouisum de aliquo beneficio, tales se opponentes ℨ ejurantur in oppositionibus suis, ipsi debent exprimere in libello seu instrumento publico omnia ea, quæ intendunt opponere ℨ personas eligētium, quia dicit cat. uel suspenſæ, vel secundum q̄ dicitur in ca cōi inter. 3. de consue. vel secundum c. cū dilectus uel quia sciēter elegerunt indignum, secundum c. cum in cunctis. Vel opponit ℨ eligentes, quia dicit q̄ sunt infames, q̄ bus sunt actus legitimi interdicti, & eligere est actus legitimus ff. de reg. in. l. actus. Vel forsan opponit ℨ personam electi, dicendo & exprimendo electum esse illegitimum, ergo incapacem, uel dicendo excōicatum, vel dicendo infamem. Vel forsan opponit ℨ formā electionis, dicendo electionem non esse factam secundū formam decretalis, quia dicit q̄ non est concors, uel saltem a duabus partibus celebrata, & hoc q̄ū unus eligitur & alius postulatur, ut ℨ. c. scriptū, in antiq. Et omnia ista debent exprimere opponens in instrumento publico, & ℨ electionem, postulationem, uel prouisionē esse uera, & se posse probare. Si autem talia non exprimerēt opponentes, ipsi uel eorum adhærentes nō audiantur, ni si aliqua de nouo emergent uel peruenirent, seu super ueniat facultas probandi. Et opponentes debebūt iura re corporaliter, id est, sacrosanctis Euangeliis tactis, alias non satisfacient isti constitutioni, & ℨ non probātes ea quæ obiiciunt in personam uel in formā. intelligitur pœna statuta in c. statuimus. ℨ. eod. & sic habemus ea quæ dicuntur in cap. ut circa. Nunc uideamus qualiter illud c. ut circa fuit declaratū per c. is qui & certe sic intelligitur, quia ille qui obiicit ℨ formā electionis, uel qui obijcit seu opponit ℨ personam & præstat iuramentum corporale, ℨ. recitatū, q̄ credit esse uera, & credit se posse probare ea quæ opponit, non est adhuc audiendus, quamuis talia exprimat, & nō satis facit constitutioni, vt circa. nisi determinate & nō disiunctē iurauerit se credere ea quæ opponit, esse uera dicendo, Ego scio q̄ ille, quem uos elegistis, est illegitimus & excommunicatus, quare electio uestra est nulla, & non satisfaceret constitutioni si diceret opponēs, credo uel scio, uel credo q̄ talis electus est illegitimus uel excōicatus. Item illa decretalis, vt circa. dicit q̄ qñ ego appello ℨ aliquam personam nominatam, puta ℨ Petrum ne eligat ad dignitatem aliquā, debeo observare formam illius decret. ut circa quæ forma declaratur ꝑ illud c. qui cōtra. uidelicet, q̄ ego debeo inscribere in instrumento authentico & publico, ea quæ uolo ℨ eū obiicere, sic ac si esset iamq̄ electus, qd nō fuerat dictum formaliter in illa decretali, ut circa. sed fuerat dictum uirtualiter & intellectiue, ut declarat illa decret qui contra. lib 6. Si autem appellās uel opponēs non sic faciat, non ualet eius appellatio interposita, nec etiam appellans audietur super expressis in appellatione sua. Et sic habemus capitulum, ut circa, declaratū per duo c. scilicet per c. his qui & per c. qui ℨ. & ꝑ hoc possumus intelligere illa duo c. & illa scire. Item c. procurator. declarat illud c. vt circa. quia illud ca. vt circa. dicit q̄ appellantes ab electione, postulatione, vel prouisione, debent exprimere ea quæ uolunt obiicere ℨ aliquem in instrumento publico & authentico & fuit declaratum per c. qui contra. Sed quæro an ille qui se vult opponere uel appellare ab electione, postulatione, vel prouisione in persona vel in formā, an ip se possit constituere procuratorem ad appellandū ℨ postulationem, prouisionem, uel electionem. Et si possit constituere, quæro qualiter debet constituere, & q̄n sit idoneus procurator? Respondet papa in illo c. procurator procurator non reputetur decęteto idoneus ad appellandum ℨ electionem, postulationem, aut prouisionem, quam si id est, nisi omnia sint specialiter expressa, quæ uult obiicere in formam uel in personam in ꝓcuratorio eius, & nisi habeat speciale mandatum corporaliter iurandi in anima eorū, quo ipse extitit ꝓcurator, & iurabit in animas dnorum suorum, q̄ ipsi credunt expressa in procuratorio q̄ sibi miserunt uera esse. Et per hoc habes c. ut circa. declaratum in hoc q̄ loquitur de constitutione ꝓcuratoris per c. procurator lib. 6. & per consequens habes illud c. procurator, declaratū. Restat finaliter c. ut circa. declarare per c. cōstitutio. lib 6. eo. tit & postea accipiemus nostra Clemētinam, & facillime eam intelligemus. Nos uidemus q̄ formam debent habere appellantes ab electionibus, postulationibus & prouisionibus. Sed quæro, mihi vī q̄ uidi unum ca de appellationibus, nuncupatum, ut debitus honest. quod dat formam qualiter debemus appellare. Item uidi c. cordi lib. 6. eo tit quod ca. dat formam appellandi. Et uidi cap. 1 ℨ. eo. quod dat etiā formam appellationis, ergo mihi vī q̄ illud c. ut circa. sit superfluum. Dicit Papa, Amice non iurberis pp diuersitatē multorū capitulorū, quia capitula quæ allegas ℨ illud c. ut circa. intelliguntur q̄n contingit appellari in iudicio. Illud uero c. ut circa. intelligitur q̄n appellatur extra iudicū, ideo dicit c. illud, cōstitutio. in textu formaliter, Cōstō felicis recordationis prædecessto-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ris nostri Gregorii Papæ edita, id est, facta & cõpilata in concilio Lugdunensi, exprimẽs, id est, declarans formam, ℓm quam debeat appellari ab his, qui se opponunt electionibus, postulationibus, ac prouisionibus, talis constitõ non uendicat sibi locum. i. non habet locũ nec intelligitur nisi cum. i. qñ solũ appellatur extra iudicium. Quando uero contingit appellari in hmõi negotiis. s. qñ appellatur ℨ electionem, postulationẽ, uel prouisionem, quia qñ contingit appellari in hmõi negotiis, & in iudicio, opportet iura anteriora obseruari scilicet c. ut debitus. de app. & c. condi. lib 6. cũ talia iura pillã constitutionem, ut circa. non fuerint immutata. Et hæc sufficiant pro pñsumptione. ¶ Or accedamus ad casum nostræ Clementinæ, quæ etiam tendit ad declarationẽ dicti c. ut circa. de dubiis emergẽtibus post obitum Bonifacii. Et dicit ꝙ illud cap. ut circa nõ hẽt locum qñ ea, quæ opponuntur, directe respiciunt ius ecclesiæ, vel ius personæ opponentis, sed tm̃ hẽt locum vbi crimen uel defectus opponuntur per quẽlibet petitorem appellantẽ, vel oppositorẽ in formã uel personas. i. ℨ formã electionis, vel contra personas electas. Et sum in versi. [Cæterum.] Et pone ꝙ appellans qñ interponit appellationẽ suã ℨ electum, uel ℨ formã electionis, ꝙ ipse omittit debitam specificationem circunstãtiarum uel defectus, Quæro si postea in prosecutione negotii uelit specificare circunstantias criminis uel defectus, an sit audiendus? Respondet ꝙ nõ, q̃uis asserat dictas circunstantias, de nouo ad se peruenisse. Sed antequam procedam ad declarationem uerficuli sequentis, uolo declarare aliqua uerba super posita. Et quæro qd hoc est dictu, quod dicit hæc decretalis, vt circa. non hẽt locum qñ ea quæ opponuntur, respiciunt directe ius ecclesiæ vel ius opponentis? Ad hoc rñdeo, ꝙ qñ capitulum eligit aliquem ad aliquam dignitatem, & non aduocauit eꝑm vt veniat ad electionẽ, & eꝑs se opponit tali electioni, dicẽdo ꝙ iure ecclesiæ est, quòd eꝑs vocetur ad electionem talis dignitatis. Vel sic, ꝙ ecclesia habet ius ꝙ eligatur aliquis de gremio ipsius, & si aliquis non existens de gremio fuerit electus, ille qui se opponit tali electioni, dicendo ꝙ electus non est de gremio ecclesiæ, talis opponit ea quæ respiciunt ius ecclesiæ, & in tali oppositione non seruatur forma illius decre. vt circa. uel sicut dicit glos. in verbo ecclesiæ, ꝙ si ecclesia vel prælatus nomine ipsius se opponit, puta dicendo hoc esse de iure ecclesiæ, ꝙ alius abbas alicuius monasterii habeat uocẽ in c uel alius habeat vocem in electione, tunc illud respicit ius ecclesiæ, vt s. e. in anti. c scriptum. & c. in constitutis. &c. Cumana. & de cã possessionis, cum ecclesia. iõ pro hoc videas glo. istius Clemẽtinæ. Similiter illa uerba, quæ respiciunt ius opponentis, hoc volunt dicere, puta quia aliquis qñ videt ꝙ uolunt canonici aliquẽ eligere ad aliq̃ dignitatẽ, cuius dignitatis collatio ad ipsum pertinet, tunc talis se opponit, dicendo: non potestis eligere, q̃a ego solus habeo ius eligendi, & si contingat vos eligere, tali electioni faciẽdæ me oppono, vel fortassis opponit se electioni iã factæ de Petro, qa cũ ipse esset de electorib. ipse fuit cõcẽptus & neglectus, uel forte aliqs opponit ea q̃ respiciunt ius suũ, dicẽdo, Ego fui legitime electus, quare nõ ꝓcedatis ad aliã electionẽ alias electioni me oppono. His & similib. casib. nõ est necesse obseruare cõstitõnẽ, ut circa. Itẽ in hoc qd dicit, ꝙ opponens crimina non debet dimittere, quin dicat circunstantias criminis ℨ personã, ℨ q̃ opponit, nec dẽt omittere specificationem circũstantiarum: Quæro, qd hoc est dictum? Rñdeo ꝙ si opponens ℨ personam dicens eam homicidam: & nil aliud dicat, talis non dicit nisi crimen, & non dicit circunstantias. Item si opponens dicat ille, quem vos vultis eligere: uel ille, quem iam elegistis, est periurus, non satis dicit, sed debet dicere, talis est homicida, & talem interfecit in tali loco, in præsentia talium Item si dicat eũ esse periurum, dẽt dicere, talis est periurus, qa in tali cã tulit testimonium, & iurauit ea quæ dicebat esse uera, postea fuit probatum ℨ rium, & fuit reprobatus tãquã periurus in tali foro corã tali iudice, in pñsentia taliũ, vt patet per acta grapharii illius curiæ. Et sum in versi. [Sane.] Et pone ꝙ aliquis cuius intererat, puta canonicus illius ecclesiæ, vel patronus, appellauit ab electione, postulatione, vel prouisione, qa opponit crimina uel defectus ℨ electũ, & nõ seruauit formã decretalis, ut circa: quia illa, q̃ vult opponere ℨ electũ, nõ expressit in suo libello, vel si illa expressit nõ iurauit corporaliter sacrolo, Euãgeliis tactis: vel eℨ si iurauit corporaliter, non expressit ea quæ vult obiicere in libello vel instrũento, tã nõ obstante ꝙ non obseruauit formã dictæ cõstitõnis, ipse sq̃ prosequitur suam appꝓnem, quia quo ad aliqua bene obseruauit formã constõnis, ut circa. quo ad alia nõ obseruauit, & sic quo ad illa quæ obseruauit constitutionẽ, vt circa. põt prosequi appellationem suã. Et dum prosequeretur suam appellationẽ, uenit q̃dã alius, qui non appellabat ab electione, nec appellabat contra psonã electã, qui voluit admitti. i. recipi in eadem causa principaliter: quia dicebat habere commune interesse, sicut ille qui appellauerat, sic talis eligeretur, quia homicida vel illegitimus, quare uolebat admitti eandem causam, sicut ille qui appellauerat: quamuis ipse non appellaret, & uolebat admitti in cã contra electum non tamquam adhærens cum appellã te, sed volebat admitti vt principalis, quæritur, an talis bene dicat? Dicit quòd non debet admitti pro interesse cõi, etiam prosequendo eosdem articulos, quos prosequebatur appellans, tamen poterit assistere appellanti, ne ipse colludat. i. ne ipse fraudem committat cum illo contra quem appellauit. Sed quæro vltra, patet sanctæ, ego pono ꝙ itte superueniens hẽt aliquod interesse particulare, si talis eligatur, vult admitti ad causam, an possit? Dicit ꝙ sic, nam prosecutionem priri interesse nõ denegamus. Et sum in versi. [insup] & pone ꝙ ille appellãs ab electione, postulatione, vel prouisione, videns ꝙ melius prosequeret si ageret per viam simplicis querelæ illud quod intendit, quam taceret ꝓ suam appellationem: Quid fecit, certe ipse, qui appellauerat hoc fecit: quia ipse egit contra eum, contra quem appellauerat, & deferebat suam appellationẽ. Vel forsan econtra: quia appellatus egit contra eũ quid facit iste qui appellauit, & deferuit appellationẽ & egit ꝓ viã simplicis querelæ, ipse vult uti suis obiectionibus tam expressis quam non expressis in ipsa appellatione sua, quam interposuerat, an possit? Respondetur quòd ipse dẽt repelli ab obiectionib. expressis in appellatione sua, & aliis non expressis, si non seruauit formã dictæ constitutionis, vt circa. puta quia non iurauit corporaliter, nõ audiri debet, & ille qui non iurauit corporaliter, nõ audiri si super obiectionibus expressis, præterquã in casibus in constitutione præmissa exceptis, uidelicet quando ille qui appellauit, non seruauit formam cõstitõnis, ut circa. auditur super nouiter emergentibus, uel ad suã persoñ, & quamuis illẽ repellat a probatione facienda: in omissio formę illius constitutionis non infirmat. nec infirmidat. pbationem iam factam per confessionẽ aduersarii: hoc dicit. Totum illud c. est satis obscurum, sed pro Deo pensetis ad casum, & ad aliquas gl. Ordinetis. Nos Clemens decernimus constionem seu decretalẽ, vt circa. editam. i. factam seu compilatam in concilio Ludunensi. i. dum concilium Lugdunense celebratur locum non habere: qñ ea. i. qñ illa quæ opponunt. s. ab appellante, ab electione postulatione, seu prouisione, respiciunt directe ius personę opponentis sicut declaratur: vel quando respiciunt ius ecclesiæ, vt dixi in casu vel præsuppositione. Sed decernimus vbi crimina vel defectus opponuntur per competitorẽ id est, illum qui appellat, & petit eligi appellando, ne alius eligatur: vel appellando ab electione id facta vt ipsa cassetur, vel per oppositorem vel quemlibet aliũ appellantẽ in formã vel in persoñ. Et dic, vbi crimina opponuntur, scilicet ℨ personã electã, vel defectus ℨ formã electionis. Cæterũ, pro sed: sed cũ ꝓdictus appellans circa crimina vel defectus omittit. i. dimittit debitam specificationem causarũ, sicut declarauit sup. proximodum in prosecutione negotii, hoc est in pro se cutione oppositionis vel appellatione, non est audiendus super his. s. quibus omisit debitã specificationem causæ: et i. quamuis asserat. i. affirmet per iuramentum huiusmodi circunstantias vel probationes peruenisse ad se de nouo: Sane pro sed, vel pro certe, si quis cuius interest, puta canonicus eiusdem ecclesiæ dixerit appellandũ de electione, postulatione vel prouisione, opponendo crimina vel defectus omissa, id est dimissa, & non seruata forma dictæ constitutionis, vt circa. eo. scilicet appellante postmodum huiusmodi appella tionẽ prosequente: alius s. nouus superueniens eas nõ appellans, non debet admitti in eadem causa principali ter. p. cõ interesse p. osequens eosdem articulos con quos appellata: quos articulos appellans, suppleo prosecutis. scilicet, id est, q̃is possit assistere appellanti ne collu dat: propter hoc est quod dicitur, sed et scilicet noniter. venienti nõ denegamus prosecutionẽ proprij in teresse. Insuper si appellans ab electione, postulatione vel prouisione, agat causam per viam simplicis querelæ, vel de eadem in eã s. causam appellato agẽte. repellit pellitur in aliis, id est, ab aliis obiectionibus, s. non ex ab obiectionibus expressis in appellatione sua: & re pressis, nisi constiterit ipsum seruasse formam prædictam, vt circa. Et dic prædictam formã, scilicet iurando: quia alias non auditur. & si seruauerit prædictã formam, scilicet iurando: quia alias non auditur sup non expressis, præterquam in casibus exceptis in constitutione præmissa; quia in illis non tenetur seruare formã illius constitutionis. Etiam si non prosequatur appellationem suam, nec illam exhibeat. i. ostendat & affirmet se nolle vti illa, dum tñ fides sit ab eo, scilicet ab appellante. q̃a per ipsam appellationẽ q̃estitum est ius aduersario suo repellendi eundẽ appellantem per ipsam appꝓnem: licet. i. quamuis omissio formæ illius constitutionis repellat appellantẽ ab obiectionibus propositis vel proponendis, & eo. rã probationibus, faciendo in formã electionis, vel in personas eligentiũ: vel in personam electi, tamen illa

ipsum est quæsitum ius aduersario: puta quia expressit aliqua in appellatione contra electum, quę non posset probare: & sic reus posset absolui: tamen his nõ obstãtibus non poterit agere per viam simplicis querelæ, nec ꝙ possit opponere ea quæ obiecit in appꝓne. Itẽ dicit vltra, ꝙ quãuis

omissio illius constitutionis repellat appellantem ℨ formam electionis, vel ℨ personas eligentium, vel ℨ personã electi ab obiectionibus ꝓpositis vel ꝓponendis, & quamuis illẽ repellat a probatione facienda: in omissio formę illius constitutionis non infirmat. nec infirmidat. pbationem iam factam per confessionẽ aduersarii: hoc dicit. Totum illud c. est satis obscurum, sed pro Deo pensetis ad casum, & ad aliquas gl. Ordinetis. Nos Clemens decernimus constionem seu decretalẽ, vt circa. editam. i. factam seu compilatam in concilio Ludunensi. i. dum concilium Lugdunense celebratur locum non habere: qñ ea. i. qñ illa quæ opponunt. s. ab appellante, ab electione postulatione, seu prouisione, respiciunt directe ius personę opponentis sicut declaratur: vel quando respiciunt ius ecclesiæ, vt dixi in casu vel præsuppositione. Sed decernimus vbi crimina vel defectus opponuntur per competitorẽ id est, illum qui appellat, & petit eligi appellando, ne alius eligatur: vel appellando ab electione id facta vt ipsa cassetur, vel per oppositorem vel quemlibet aliũ appellantẽ in formã vel in persoñ. Et dic, vbi crimina opponuntur, scilicet ℨ personã electã, vel defectus ℨ formã electionis. Cæterũ, pro sed: sed cũ ꝓdictus appellans circa crimina vel defectus omittit. i. dimittit debitam specificationem causarũ, sicut declarauit sup. proximodum in prosecutione negotii, hoc est in pro se cutione oppositionis vel appellatione, non est audiendus super his. s. quibus omisit debitã specificationem causæ: et i. quamuis asserat. i. affirmet per iuramentum huiusmodi circunstantias vel probationes peruenisse ad se de nouo: Sane pro sed, vel pro certe, si quis cuius interest, puta canonicus eiusdem ecclesiæ dixerit appellandũ de electione, postulatione vel prouisione, opponendo crimina vel defectus omissa, id est dimissa, & non seruata forma dictæ constitutionis, vt circa. eo. scilicet appellante postmodum huiusmodi appella tionẽ prosequente: alius s. nouus superueniens eas nõ appellans, non debet admitti in eadem causa principali ter. p. cõ interesse p. osequens eosdem articulos con quos appellata: quos articulos appellans, suppleo prosecutis. scilicet, id est, q̃is possit assistere appellanti ne collu dat: propter hoc est quod dicitur, sed et scilicet noniter. venienti nõ denegamus prosecutionẽ proprij in teresse. Insuper si appellans ab electione, postulatione vel prouisione, agat causam per viam simplicis querelæ, vel de eadem in eã s. causam appellato agẽte. repellit pellitur in aliis, id est, ab aliis obiectionibus, s. non ex ab obiectionibus expressis in appellatione sua: & repressis, nisi constiterit ipsum seruasse formam prædictam, vt circa. Et dic prædictam formã, scilicet iurando: quia alias non auditur. & si seruauerit prædictã formam, scilicet iurando: quia alias non auditur sup non expressis, præterquam in casibus exceptis in constitutione præmissa; quia in illis non tenetur seruare formã illius constitutionis. Etiam si non prosequatur appellationem suam, nec illam exhibeat. i. ostendat & affirmet se nolle vti illa, dum tñ fides sit ab eo, scilicet ab appellante. q̃a per ipsam appellationẽ q̃estitum est ius aduersario suo repellendi eundẽ appellantem per ipsam appꝓnem: licet. i. quamuis omissio formæ illius constitutionis repellat appellantẽ ab obiectionibus propositis vel proponendis, & eorã probationibus, faciendo in formã electionis, vel in personas eligentiũ: vel in personam electi, tamen illa omissio formę constitutionis, vt circa, non infirmat probationem factam per confessionem aduersarii, vel alias factam legitime.

[Glossa prima dicit quid approbet vel declarat: & summat.]

a ¶ Constitutionem.] Licet Bonifacius aliqua declauerit, de quibus tempore dubitabatur circa decret. vt circa. vt s. eo. is qui. & c. qui contra. & cap. procurator. & cap. constitutio. lib. 6. post eum tamen noua dubia emerserunt: quæ Clemens hac sua constitutione declarat, quę breuiter summari non potest. Sed hoc dicit decretalis, vt circa. locum nõ habet, cum appellans ius suum, vel ecclesiæ directe prosequitur; sed cum in forma vel per sonas opponit crimina, vel defectus: quorum circunstantias si non specificat super illis, non auditur, et si iure illas diceret de nouo; nec etiam in eadem causa super illis auditur alius non appellans & prosequens commune non proprium interesse: potest tamen assistere appellanti. Appellans, qui non seruat formam, etiam si appellationẽ renuntiat, per viam querelę non prosequitur obiecta, nec etiam alia, nisi in casibus exceptis. Omissio formę licet appellantẽ a probatione repellat: non tamen infirmat probationem super his legitime factam aduersarii confessione vel alias. Aliquas opiniones determinat, de quibus dicẽ per partes. Et principaliter approbat quod obscure no. Archidiaconus in decreta. vt circa. dicens ibi, quod electus non tenebatur seruare illam constitutionem; sed satis erat quod in sua appellatione seruaret antiqua iura. Io. And.

b ¶ Vt circa.] s. eo lib. 6. & ita restringas hanc declarationem ad illam decre. nam decre. i. & decr. cupientes. eod. tit. & lib. non contingit hęc declaratio. Nam illæ locum habent etiam si nõ appelletur propter crimina vel defectus, sed propter interesse proprium appellantis: nec mirentis; nam illæ arctãt ad veniendum vel mittendum intra certa tempora decre. vt circa. ad exprimendum & iurandum

c ¶ Directe.] semper enim secundario vel indirecte contingit ecclesiam.

[Glos. seq. dupliciter exponit vel restringit, exprimens quare]

d ¶ Ecclesiæ.] posset coniungi & non coniungi verbũ opponentis, quod sequitur, & hoc intendit, ꝙ si ecclesia vel prælatus ipsius nomine se opponit, puta dicendo hoc esse de iure ecclesię i illius ꝙ vocẽ habeat in electione. s. eod. scriptum, & c cõstitutis & c. Cumana de causa poss cum ecclesia. vel ꝙ de ipsius gremio de beat eligi, vel ꝙ ad eam spectat prouisio de consue. cũ dilectus, de reit. in integ. c. 2. de verb. sig. abbate. nõ erit locus formæ decre. vt circa. Idem si loquitur de ecclesia ad quam facta est efectio, postulatio, vel prouisio, vt quia dicuntur facta prędicta contra priuilegia ipsius ecclesiæ. de electio. consideraumus vel opponitur de numero 2 sup. de rescrip.

[Glo. seq. declarat, quærit, arguit negatiue, & contrarium soluit.]

e ¶ Opponentis.] vt quia dicit beneficium ad se spectare, vel sibi debitum, vel quod in se habet prouidere forte iure ad ipsum solum deuoluto; vel quod fuit conceptus, vel quia est canonice electus: his & similibus casibus in appellatione non est necesse seruare constitutionem, vt circa. Percepi dubitatum in curia in hoc casu: Scripserat Papa mihi prouideri de beneficio in certa diœcesi, quod non excedat valorẽ quinquaginta florenorum, vel si de loco sim oriundus; pro Titio scripsit simpliciter secundo, quod sibi prouidere tur in eadem diœcesi de vacanti, vel primo vacaturo: post hoc vacante beneficio in diœcesi, facio mihi per meum executorem illud conferri: Titius etiam fa-

1 Exceptiones, q̃ opponuntur i casibus beneficialibus interdum cõcernũt ius ecclesiæ vt hic exemplificat glo. cũ qua ꝑcor. Gul. Pau. & Ge. interdũ exẽptiones cõcernũt ius opponentis, & exemplificat vt i gl. seq. interdum concernunt formam, interdum personã, contra q̃ crimina opponuntur, Circa istos obiectus ĩ formam, vel personam quærit d. glo. se. de dubitabili quæstione, quam vide. Ber.

2 Quia re ceptus est per reseri ptũ Apostolicũ cõtra numerũ, non facta mẽtione de numero. Imo Fox.

Universidad de Deusto
Biblioteca

eit sibi idem beneficiū per suos executores conferri, & appellat a prouisione mihi facta, & processibus executorū meorū, dicens q̄ beneficiū excedat summā taxatā, vel q̄ nō sum de diœcesi oriūdus, dubitabatur an decr. vt circa in appellatione seruari debuerit? Vī nō, p hoc principiū, quasi appellatio fundet super iure appellantis non super defectibus vel criminibus. Contrarium vī, quia utro que casu opponitur cōtra formā prouisionis, & non solū cōtra electionem, circa quā statutæ sunt formæ conciliij quia propter eod. tit. sed ēt ꝑ prouisionē cadit obiectus in formā, ut patet in littera ipsius decre. ut circa. Item secundus obiectus satis est in p sonā, ut defectiua dicatur ex loco originis, quo ad illud beneficium, & licet illud procedat a rescripto, sat s tamen conuenit iuri communi. facit q̄d not. de reser. si proponēte in gl. fin.

† Nota differētiā inter cō petitorē & oppositorem. & q̄s sit cōpetitor, dic ut in glo. eiusdē oppositor ād est q̄ electꝰ ē unicus ut li. pē. ca. 1. & 2. lib. 6. Zabarel.

a ¶ Sed repete, decernimus locum habere tantum, & cęteri.

b ¶ Competitorem. Ieiusdem dignitatis, uel beneficii cuiuscūque, & coniunge appellantem. quod sequitur.

c ¶ Appellatum.] nō dicit ad sedem Apostolicā uel ad nos. ut sup. proxi. quod facit pro opinione, quā tenui in decre. vt circa in gl. ad Papam tamen certū est q̄ solum in extraiudicialibus appellationibus hoc locum habet supra eod. constitutio. lib 6.

d ¶ Personas.] eligentium uel electi, prouidentium vel prouisi, postulātium vel postulati: ideo vtitur plurali, ad hoc infra §. fin. & quæ possunt in his opponi, notaui in decre. vt circa.

e ¶ Defectus.] respicit formā & personas: sed quod sequitur, crimina, respicit personas.

f ¶ Opponuntur.] satis notabant hæc verba istius constitutionis, ibi dum dicebatur, se opponunt proponendo aliqua, &c. vtilissimum tamen fuit hoc declarari.

g ¶ Circunstantiarū.] approbat hæc littera quod not. in decre. vt circa. in glo. quid ergo. & in decre. procurator. eo. tit. lib. 6. scilicet q̄ nō sufficit opponere periurium vel homicidium, nisi fiat illorum expressio, sic & alibi debent exprimi circunstantiæ. de cler. ægro. c. unico lib. 6.

h ¶ Super his.] scilicet, super quibus omisit debitam specificationem: ac si dicatur, q̄ si quędam plene specificauit, quędam non, & legitime iurauit, super specificatis audietur, super aliis non, etiamsi vult iurare q̄ circumstantias seu probationes ipsarum de nouo percepit, ut sequitur.

[Glo. seq. obicit, soluit, & notat.]

i ¶ De nouo.] videbatur contrarium per decre. vt circa. vbi super nō opp sitis auditur appellans cum iuramento, q̄ illa de nouo peruenerint ad ipsius notitiā: ergo idem videbatur de circunstantiis, non sufficiēter expressis. Sed contrariū hic determinatur. quia ubi nō oppono quod ignoro uel quod scio, sed non credo me posse probare, hic nullū vitium est: ideo nullum est ergo ut postmodum admittat cum iuramento, ut ibi: sed ubi oppono & circumstantias non exprimo, hic uitiū est, quia noa debite opponoo. Item quia non uidetur iuramentum posse defendi, quo iuraui me credere posse probare, ex quo nunc dico me nouiter circunstantias vel probationes pcepisse, ergo merito hic aliud q̄ ibi dicit. Et sic no q̄d dicere soleo, de cōfir. uti. vel inuti. bonæ. quod interdum expedientius est in totum veritatem tacere, quam non perfecte dicere. Io. And.

k ¶ Sane.] determinat aliqualiter nota per Compost. 3. eo. c. 1. lib. 6. in glo. unde merito. ver. sed ad q̄d admittetur.

l ¶ Interest.] de hoc interesse notatur in decr. vt circa.

m ¶ prouisione.] facta uel faciēda quod dic ut supra. eod. qui contra certam. libr. 6.

n ¶ Forma.] specificationis, de qua supra.

o ¶ Omissa.] in quibusdam.

p ¶ Eodem.] scilicet appellāte, & idem in adhærente, per decre. vt circa uer. alioquin.

q ¶ Prosequēte.] quo ad illa, quibus seruauit constitutionem. vel in quibus constitutio non arctabat, ut supra. t. respondo. Cetum est enim, quod si aliqua sufficienter expressit, aliqua non, quo ad expressa tenet appellatio, dummodo in aliis constitutionem seruauerit.

r ¶ Non appellans.] nec etiam adhærens, vt sit fortius dubium: Sed littera sequens quæ dicit q̄ potest assistere, videtur contraria; sed illud propter interesse.

[Glo. seq. arguit a contrario, determinat, & quæstionem soluit.]

s ¶ Eadem causa.] ergo in alia potuit, hoc uerum per viam actionis, etsi non fuit de adhærentibus, ut dicā ꝑ. proxi. §. Et si dicas, quid proficit hæc appellatio? Dic q̄ multū: quia succumbet appellans in instantia, & punietur in expensis & pœnis. decret. 1. supra eod. lib. 6 & fiet executio ꝑ ipsum. Itē forsan ille tertius posset non aget, uel agēs ex aliquo expite forsā repellet. Io. And.

t ¶ Communi.] scilicet quando, & in his persequitur ius uel interesse ecclesiæ, uel cōmune sui & appellantis, vt cum dicitur, criminosus is qui est electus, uel protisus, est defectuosus, uel electio, uel prouisio facta per eū qui no potuit propter crimina uel defectus, vel facta ꝓuisio ꝓ litteras subreptitias, uel his similia.

[Glosl. seq ostendit in quo ampliat, obiicit, iustificat, & obiectioni respondet.]

u ¶ Articulos.] scilicet uō specificatos, & hoc voluit versi. alioquin. in decret. vt circa. quo ad appellantem & adhærentes: sed ista latius loquitur. Et licet in prima facie videretur iniquum, quòd unus possit id a quo repellitur alter propter ineptitudinem propositionis, vel defectum proponentis. facit 2. q. 1. prohibentur. 10 q. vlt. libellorum. in fi supra de accusa. ueniens. ff. de accusl. hi tamen. in fi. & l. 4. in fine vbi not. de accusatore repulso propter ineptitudinē libelli. & bene facit ff. de adul. si maritus 2. in fi & de libe. hom. exhib l. 3. §. hoc inteiectum. Item licet grauue videatur, ꝑ negligētia vel culpa unius male exprimentis, noceat ecclesiæ & omnibus aliis habentibus æquale interesse de regul. iur. delictum & regula, non det aliquis. lib. 6. Tamē fateri oportet hoc æquū, quia alias inutilis fuisset quo ad hoc & derisoria prouisio decret. vt circa. si appellans posset submittere pædagogū, qui sibi assistens in eadem cā, vt dicit textus, clare formaret & exprimeret per eum male formata, & insufficienter expressa. Ad contra. respondetur, ꝑ loquuntur in alia causa, vel instantia. Item imputet sibi qui à principio non appellauit. Item quia via nullitatis illi non deficit. de appel. concertation. lib. 6. & proa ¶ Nec colludat.] s. sufficit forma seruata, & est fi de procura. ca. 2. in fi. lib. 6. Et ꝑ profit sic adesse, ibi not. in vlt. glo. & ff. de inoff. test. si suspecta.

[Gl. seq duas lectuas ponit, & notat.]

b ¶ Prosecutionē proprij.] si dicat pp q̄d ēt fuit appellatū, planum est ēt si non fuerit forma seruata, vt in 1. rū. Vel intelligitur de prosecutione, quam facit per querelam. Et nota ꝑ etiam publica vel popularis actio habet ēt q̄nque ꝑ priuatum interesse. ff. de sepul. vio. l. 3. § si adeptus de procu. licet in popularibus, in prin. cum suis concor.

[Glo. seq. duo euidentia la prosequitur.

c ¶ Insuper.] ad huius § intellectum, & præcedentis & sequentis, scire debes quod Compost. not sup eo. c. 1. li. 6. in glo qualiter vtraque ꝑ lapsis temporib. illius decret. pars appellans, q̄ intra tempora illius decret. non fuit appellationem prosecuta, pōt electionem uel prouisionem impugnare per modum querelæ ex eisdem causis, ex quibus appellauit, vel ex aliis, quia tpe illius constitōnis nō statuitur, vt post illud super illis vel aliis non audiatur appellans, sicut dicitur in iudicialibus appellationibus de appel. cum sit Romana, & sicut dī in decret. cupientes, & vide quod ibi not. in §. si vero. 40 in gl. intra idem, sed statuitur ad hoc, vt post illud tempus procedi possit partis absentia nō obstāte. Itē scias ꝑ forma decre. vt circa, quo ad illa obiecta in quibus requiritur ipsa forma, duplex est: vna, q̄ in appellatione omnia, & singula exprimantur in instrumento publico seu litteris, &c. Secunda, q̄ super obiectis debito modo fiat mentio. Si prima forma seruetur, sed scāa non, quia non iuratur, vel non debito modo, non auditur appellans, ēt super expressis. sup. eo. tit is qui. libro 6. Si vero seruetur forma scāa, quia debito modo iuratur, sed non prima, quia nō debito modo exprimitur, tūc aut nihil exprimitur, aut aliquid exprimitur debito modo, aliquid non: primo casu non auditur appellās, nisi in casibus exceptis in decret. vt circa. in §. nisi, in casib. exceptis, sed super obiectis non specificatis non, si. Secō casu auditur super expressis. Item in prædictis ē: si velit iurare q̄ circunstantias de nouo pererepit, ut sup. 2. respon. hæc vero quo ad illa obiecta, in quibus pellat, in quibus arctat constitutio, & propter aliqua in quibus non arctat, vt sup. 1. rūsō, tunc licet neutra formā seruetur, auditur appellans, illa prosequēs, quæ constitutio non respicit, his visis prosequor litteram.

[Glo. seq. duo quidentialia prosequitur.

d ¶ Appellans.] vel adhærens, quia de utroque loquitur decre. vt circa. ver. alioquin. Alter ergo qui nec appellans esset, nec adhærens, bene admitteretur, cum pellans esset in eo ratio posita in fine huius §.

[Glo. seq. quærit & soluit.]

e ¶ Querelæ simplicis.] Nunquid ergo reprobatur opinio Compostel. de qua dixi in principio huius partis? Dic quod non: ipse enim non fuit locutus de pœna decret. vt circa, quam etiam non vidit, sed de pœna decretal primæ, quæ hoc solum habet, q̄ post tempus ibi statutum proceditur in partis absentia. Sed decretalis, dat, a non tamen ei propter hoc prosecutionē b proprij interesse denegamus. ¶ Insuper c si appellās d ab electione, postulatione, vel prouisione, per viam querelæ c simplicis causam agat, f vel eam appellato agēte defendat, repellitur g ab obiectibus in appellatione † sua expressis b & alijs, i nisi constiterit ipsum formā seruasse præ-

vt circa, imponit pœnam non seruanti formam in iurando, quod non auditur, etiam super expressis, nō seruanti in exprimendo q̄ non pōt obijcere nō expressa, simpliciter ergo in pœnam ab obijciendo repulsus, nec per viam querelæ possit obijcere, & hoc vult ille. § sed punitur solū in processu ñēdo in eius absentia, & per appellationem, prosequi potest obiecta in eo statu, in quo causam inuenit, ergo & per querelam, & sic verum sit dictum Compost. cum ergo diuersæ sint culpæ, non mirum si diuersa sint pœnæ. & simi. quod not. sup eo. Cumana. in vlt. glo.

f ¶ Agat.] facit de appel concertation. lib. 6 & quod not. per Inoc. & Hostien. de appel. dilecto.

g ¶ Repellitur.] instante appellato, vt dicam in fine huius partis.

h ¶ Expressis.] si intelligas singulariter & clare, tunc exponas quod sequitur, formam seruasse prædictā, scilicet in iurando, cum n. non iurans non auditur, etiā super expressis per viam appellationis, ergo nec per viam querelæ de reg. iur cum quid. lib. 6.

i ¶ Aliis.] non expressis.

K ¶ Præterquam.] excipit à verbo, aliis, & est sensus, appellans, qui formam non seruauit in exprimendo, auditur super nouiter emergentibus, vel ad notitiam peruenientibus, vel super quibus superuenit probanti facultas, illis ergo casibus non excludetur etiam per viam querelæ.

l ¶ Nolle vti.] videns. n appellans quod formam non seruauerat de consilio aduocati celat appellationem, vel dicit q̄ illa non vult vti, ut causam per viam querelæ prælequi possit. Et facit hæc littera ad quæstionē, an inuito impetrante, is contra quem impetratum est, possit vti rescripto de qua satis scripsi per Inn. & Host. de resti. spol. ex conquestione. Io. and

m ¶ De ipsa.] appellatione, in qua non fuit forma seruata, vel illorum expressio facta.

n ¶ Iudice.] coram quo per viam querelæ simpliciter agitur causa.

[Gl. seq soluit dubium, tripliciter dissimilitudinem exprimens.]

o ¶ Fides.] plena. Nec sufficeret illa semiplena, de qua not. Compostel. in c. 1. sup eo. lib. 6. in glo. quid si papa. vbi dicit per vnum testem, & litteras quas procurator absentis de cuius procuratorio constat, uult impetrare super appellatione probari appellatum. Illud enim locum habet quo ad processum in partis absentia faciendum, & quo ad probationem deuolutionis, sed hic loquitur de pœna repulsionis, ut ita ini sequitur. Item illud coram iudice appellationis, hoc coram iudice querelæ. Item ibidem de probatione appellationis, hic necesse est probare formam appellationis. Videsautē per hoc quomodo expedit appellat ō, quod sibi in forma publica appellatio intimetur, supra eod. cap. proxi.

p ¶ Quæsitum.] optimè concord. sup eo. ab eo. lib. 6. & cum hoc respiciat fauorem appellati, eo patiente bene procederet hæc obiectio ad hoc inf §. proxi. non sic in casu illius decr. ab eo. vt ibi not. in vlt glo.

q ¶ Formæ.] si intelligas de forma iuramenti, planum est, si de forma expressionis, idem; cum distinctione, quam scripsi sup. § proxi. in prin. hoc dico quo ad repulsionem, de qua sequitur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Legitime.] si ergo num exceptio super articulis, super quibus recipi non debeat, hoc sibi non nocet. ꝑ sueuerũt articuli admitti, saluo iure impertinentium, & non admittẽdorum de quo scripsi de off. deleg. cum contingat. super glo. pen. de testi. ex parte.

b ¶ Non infirmat.] bene concor. de accu. ca. 1. & 2. lib. 6. & facit quod not. sup. eod. si forte. lib. 6 in 5. glo.

IN plerisque.] CASVS. ¶ Pater sanctissime, vidimus multas ecclesias cathedrales pauperrimas, & priuatas auxilio, facultatũ seu diuitiarũ, quæ non habent clerũ nec populũ, & videmus aliquãtas ecclesias vacare prælato, & hi ad quos spectat eorũ ꝓuisio, frequenter assumunt religiosos mendicantes ad honorem pontificatus uel prælaturæ, qui religiosi assumpti, non possunt, ꝑdesse aliquo modo ipsi ecclesiæ, nec possunt præsse, vt decet & conuenit, immo obnubilant & obscurãt serenitatem seu claritatem pontificalis dignitatis institabilitate uagationis, & opprobrioꝫ mendicitatis: Ego quæro pater sancte, an isti tales prouidentes ecclesiis de talibus personis pauperrimis bene faciant? Et rñdet papa, ꝙ secus: quia nullum religiosum uel mendicantem eligat ad dignitatem ecclesiæ cathedralis, quæ careat clero & subditis Christianis. Item dicit Papa, ꝙ talis religiosus nunq̃ petat licentiam à suo superiori, ut talem dignitatẽ adipiscatur, nec ipse superior fratrum prouincialis unq̃ valeat dare licentiam tali religioso mendicanti, immo dicit, si religiosos petierit licentiam ad adipiscendam, i. ad capiendã talẽ dignitatẽ, & passus fuerit eligi in epm, vel permiserit se consecrari, ꝙ ipse nullo modo recipiatur in epm, sed patiatur talis religiosus pro ambitione tali, ꝙ ipse erit redactus, ideſt positus ad suũ monasterium, ut in illo viuat seu degat humiliter, & ꝙ in illa religione seu monasterio suo nunq̃ assumat, nec ascẽdat ad aliq̃ dignitatẽ. Et si aliquis ꝑ premissa fuerit attentatũ, ois decernimus vana, non obstante i. non ꝟiante quacunq; ꝓsuetudine. Or pater sanctissime, videtur nostrã constitutionem nobilem, in qua non vultis pauperẽ cum paupere nubi, quia non vultis ꝙ ecclesia cathedralis priuata subsidio facultatũ, habeat prælatum religiosum & pauperẽ: Sed q̃ro, an similiter intelligatis in aliis ecclesiis tã cathedralibus, ꝙ non habentibus diuitias & bonos redditus, an in talib. prohibeatis ne religiosi mendicantes eligantur? Et rñdet ꝙ nõ: immo vult papa Clemens, ꝙ in talibus cõe seruetur, nec vult in illis ius cõe coarctari, ideſt, restringi uel ampliari hoc dicit. Ideo vide textũ: Improuida superiorum prouisio assumit multos, præsertim religiosos, frequenter i. sæpe, ad honorem pontificatus. i. in epos in plerisque ecclesiis nedum priuatis, subsidio i. auxilio: facultatum. i. diuitiarum, sed & caretibus clero & populo Christiano. quod referimus, ideſt, recitamus, & narramus: doleutes, ideſt, cum dolore, qui scilicet religiosi assumpti, nec sunt valentes, ideſt, ꝓsentes prodesse, prout expediret. ideſt, prout conueniens esset ipsi ecclesiæ, nec valentes præsse: ut ideſt sicut decret. Et quia religiosi electi ad ecclesias cathedrales carentes populo & clero, obnubilant serenitatem. i. detorpãt & obscurant nobilitatẽ pontificalis dignitatis institabilitate uagationis & mẽdicitatis opprobriosæ: Et hic illa institabilitate uagationis, qa per totam suam vitam fiant uagando & discurrendo in formã electionis, vel personas eligentium, vel electi propositis vel prorogendis, & eorum facienda probatione repellat,† probationem tamẽ factam super his per aduersarij confessionẽ,† vel alias legitime a non infirmat. b

¶ Idem.

¶ *Sine speciali licentia Papa nullus prouidere potest ecclesiæ cathedrali clero carenti, & populo Christiano. Religiosus per prælatum licẽtiari nõ debet, vt tali prouisioni consentiat, consentiens etiam si fuerit consecratus priori prælato subiacet, nec in episcopũ recipitur, nec ad aliquem honorem promouetur, quæ contra fient irrita decernit. Io. Andr.*

CAP. V.

IN plenitudine.] CASVS. Sine speciali licentia Papæ nullus prouidere potest ecclesiæ cathedrali, clero carẽti & populo Christiano. Religiosus per prælatum licẽtiari nõ debet, vt tali prouisioni consentiat: cõsentiens etiam si fuerit consecratus, priori prælato subiacet, nec in epm recipitur, nec ad aliquem honorem promouetur: quę contra temeritatem, ideſt cõtra fatuitatem tam facientium, ideſt, eligentium tales religiosos, quàm frequentius recipientium huiusmodi prouisiones, quia etiam punit religiosos patientes se eligi, & sibi prouideri de talibus dignitatibus, statuimus de consilio nostrorum fratrum, scilicet Cardinalium, ut nullus deinceps, ideſt a modo uel deinceps, prępollens, ideſt clarens quantacunque dignitate, prouideat de pastore ecclesiæ cathedrali, si sibi, qualitercunque. i. quomodocunque subiectæ, quæ cathedralis ecclesia careat clero, populo uel subditis Christianis, nisi fulciatur super hoc speciali auctoritate sedis Apostolicæ. i. nisi hoc, scilicet quod eligat religiosum, ad talem dignitatem, impetret à sede Apostolica quod talem religiosum eligat, uel nisi impetret à sede religiosus impetret à sede Apostolica, qđ eligatur, quæ pro &: & nullus religiosus unquam licentietur à prælato forsan prouinciali, quod consentiat tali prouisioni, s. quod eligatur: quod i. quia: quia si licentiatus cõsenserit huiusmodi prouisioni, & fecerit se aut permiserit se in episcopum consecrari, nullatenus. i. nullo modo recipiatur in episcopali honore, sed in pœnã tantę ambitionis, ideſt, pro pœna huius quod ambiuit talem honorem, ipse degat, ideſt viuat cum paupertate, quę pro &: & iaceat semper prostratus & humilis sub prælato, ideſt, subditus suo prælato suę religionis aut monasterij, ita quod eidem religioso passo de se fieri talem electionem nullus sit accessus in religione sua, aut extra religionem suam, cuiuslibet, ideſt cuiuslibet honoris, uel administrationis: enim pro quia, vel pro certe, nos Clemens decernimus irritum esse & inane, ideſt uanum & nullius effectus quicquid contingit attentari uel fieri, suppleo contra præmissa nel contra aliquid præmissorum i. sanctę dictorũ in illa constitutione, non obstante. i. non contrariante quacunque cõsuetudine. Sane, ideſt certe, & recte decernimus quę præmissa esse specialiter prouidenda, circa prælatos ecclesias. i. circa ecclesias cathedrales carentes clero & populo Christiano, quod ideſt quia: quia nec. i. nõ intendimus circa prouisionem quorumlibet aliarum ecclesiarum non carentium clero & populo coarctare seu restringere iuris communis, nec intendimus ampliare ultra mites iuris communis, nec intendimus ampliare ultra. Et sic concludit qđ illa constitutio habet locum solum in ecclesiis cathedralibus carentibus clero & populo, & non habet locum in aliis ecclesiis habentibus populum, immo in ipsis omnimodo vult seruare eius commune. Nota primo quòd ecclesię (maxime cathedrales) debent habere facultates, & facultates dicuntur earum prędium, ibi, prędio facultatum, nam sine temporalibus spiritualia diu esse non possunt. ¶ si quis [Glossa seq. primo ponit dictum, & pro solutione contrarii remittit se. un. lo soluit dictum.

e ¶ Christiano] talia loca quæ sunt in potestate hostium nõ ꝫ definunt esse sacra. Ad idem loca ff. de reli. & sumpti. fu. respõde vt not. 7 q 1. pastoralis in fin.

3 Faciunt notata ꝑ Innocentiũ in ca. penul. & vlt. extra de sepul.

Non putes tamen quòd sit necessarium quod locus sit captus ab hostib. satis enim est, quòd clero careat & subditis Christianis: per verba huius decre. licet non sit in hostium potestate.

f ¶ Religiosos.] qui laborant ad hoc & interdum importune & per cornpetelas, vt dicere possit cũ psalmista: Laqueus cõtritus est, &c. psal. 123. Nisi quia dominus erat. Vidi iam religiosum consecratum ad titulum. qui non erat in rerum natura, nec fuerat: quod patere posset per prouinciales [id est, per librũ in quo scriptæ sunt prouinciæ]

g ¶ Superiorem. Jad quos spectat quouis iure prouisio: Et maxime quattuor primi

§ quis obiecterit. de vi. & hon. cle. vt quisque. & c. quoniam. Not. secundo quod in episcopis opprobriosa est mendicitas, pro hoc glo. in verbo. opprobrio, ad hoc de renunc. ad ſupplicationem Zab.

[Prima glosſa ſummat, & diuidit.]

a ¶ In plerisq;.] Casus.

Sine speciali licentia Papæ nullus prouidere potest ecclesiæ cathedrali, clero carẽti & populo Christiano. Religiosus per prælatum licẽtiari nõ debet, vt tali prouisioni consentiat: cõsentiens etiam si fuerit consecratus, priori prælato subiacet, nec in epm recipitur, nec ad aliquem honorem promouetur: quę contra temeritatem, ideſt cõtra fatuitatem tam facientium, ideſt, eligentium, tales religiosos, quàm frequentius recipientium huiusmodi prouisiones, quia etiam punit religiosos patientes se eligi, & sibi prouideri de talibus dignitatibus, statuimus de consilio nostrorum fratrum, scilicet Cardinalium, ut nullus deinceps, prępollens, ideſt clarens quantacunque dignitate, prouideat de pastore ecclesiæ cathedrali, si sibi, qualitercunque. i. quomodocunque subiectæ, quæ cathedralis ecclesia careat clero, populo uel subditis Christianis, nisi fulciatur super hoc speciali auctoritate sedis Apostolicæ. i. nisi hoc, scilicet quod eligat religiosum, ad talem dignitatem, impetret à sede Apostolica quod talem religiosum eligat, uel nisi impetret à sede religiosus quæ pro &: & nullus religiosus unquam licentietur à prælato forsan prouinciali, quod consentiat tali prouisioni, s. quod eligatur: quod i. quia: quia si licentiatus consenserit huiusmodi prouisioni, & fecerit se aut permiserit se in episcopum consecrari, nullatenus. i. nullo modo recipiatur in episcopali honore, sed in pœnã tantę ambitionis, ideſt, pro pœna huius quod ambiuit talem honorem, ipse degat, ideſt viuat cum paupertate, quę pro &: & iaceat semper prostratus & humilis sub prælato, ideſt, subditus suo prælato suę religionis aut monasterij, ita quod eidem religioso passo de se fieri talem electionem nullus sit accessus in religione sua, aut extra religionem suam, cuiuslibet, ideſt cuiuslibet honoris, uel administrationis: enim pro quia, vel pro certe, nos Clemens decernimus irritum esse & inane, ideſt uanum & nullius effectus quicquid contingit attentari uel fieri, suppleo contra præmissa uel contra aliquid præmissorum i. sanctę dictorũ in illa constitutione, non obstante. i. non contrariante quacunque cõsuetudine. Sane, ideſt certe, & recte decernimus quę præmissa esse specialiter prouidenda, circa prælatos ecclesias. i. circa ecclesias cathedrales carentes clero & populo Christiano, quod ideſt quia: quia nec. i. nõ intendimus circa prouisionem quorumlibet aliarum ecclesiarum non carentium clero & populo coarctare seu restringere iuris communis, nec intendimus ampliare ultra mites iuris communis, nec intendimus ampliare ultra. Et sic concludit qđ illa constitutio habet locum solum in ecclesiis cathedralibus carentibus clero & populo, & non habet locum in aliis ecclesiis habentibus populum, immo in ipsis omnimodo vult seruare eius commune. Nota primo quòd ecclesię (maxime cathedrales) debent habere facultates, & facultates dicuntur earum prędium, ibi, prędio facultatum, nam sine temporalibus spiritualia diu esse non possunt. ¶ si quis

[Glossa ſequens quærit, arguit negatiue & affirmative, & declarationem ponit, dicens primum plus placere.]

d ¶ Ex populo.] certum est, qđ clerus & populus r sunt diuersi. de priuil ex parte. de sent. excom. si ſnia lib. 6. Quid si habet alterum tantum? hic & ꝫ eo. ponitur casus, per quod videtur qđ carere debeat utroque. Habes autem alterum, non caret utroque, & sic non vr arcta re constitutio nide simile habens codicẽ, non includi sub carentibus. Decreto & Codice, & habẽs panem genũ, non includitur sub carentibus pane & uino, & hũs arbus clero & populo, alias non esset diuersum dicere, clero & populo, & dicere clero uel populo, & esset hoc incidere in impropriet atem locutionis sumendo copulatiuam pro disiunctiua, quæ impropriet ates excusantur tamen non sequendæ, ut not. de verb. signif. præterea. pro hoc facit, qa foret absurdũ, qđ illi clero uel populo, quẽ habet ecclesia, subtraheretur eps, & hoc multum urget. Contra, carere est non habere, sed si dixisset si non habeat, uel nisi habeat clerũ & populum, ꝑpter quod requiritur qđ habeat utrunque, ergo si habet alterum tantum, arctat constitutio, & idem in prædictis exemplis dicatur, si non habeat, uel nisi habeat Decernim & Codicem, requiritur qđ habeat utrumque. Idem cum dicitur, si non habeat panem & uinũ, argentum & aurum, & in simil. bus, ut cum dicit, nullos eligatur, nisi habeat, uel si non habeat ætatẽ, scientiam, & mores, singula ꝫ requiruntur, ut sup. eo. eũ in cunctis. Idem si dicatur, si careat scientia, moribus, & ætate. facit de æta. & qualit. eam te. Pro utraque parte potest induci. si de rebus dub si is qui ducenta §. utrũ. Egeret declaratione, sed primum plus placet,

risque a ecclesijs nedum (quod dolentes b referimus) prędio c facultatum priuatis, sed & clero carentib. & populo d Christiano, e multos frequẽter & religiosos f præsertim improuida superiorum g prouisio ad Põtificatus assumit honorẽ: qui, nec (ut expediret) ꝑdesse, nec pesse (urdeceret h) valẽtes, institabilitate vagationis i & mẽdicitatis opprobrio k sere nitatẽ l Pontificalis obnubilant m dignitatis.

¶ Volẽtes igit cõtra temeritatẽ tã facientiũ, quam vt frequentius recipientiũ prouisiones hmõi ꝓuidere: de consilio fratrũ nostrorũ, statuimus, vt nullus de cætero quãcunq; n dignitate ꝓpollens (nisi speciali o super hoc auctoritate sedis Apostolicæ fulciat) de pastore P prouideat cathedrali q ecclesiæ sibi qualitercunq; r subiectę, quæ clero careat & suoditis Christianis: f Nullusq; religiosus a suo vnqua quod prouisioni tali cõsentiat, licentiatur prælato. t Quòd si licentiatus u etiam huiusmodi prouisioni cõsenserit, & in episcopum x se fece

pales patriarchæ, & quidam archiepiscopi, qui sub eis sunt, consueuerant hoc facere.

h ¶ Decret.] s q 1. qui episcopum.

i ¶ Vagationis.] consueuerunt tales discurrere, & vicarias episcoporum quærere, maxime habentiũ diœceses latas, interdum principibus adhærere familiares qui causa honoris quæruntur habere capellanos episcopos.

k ¶ Opprobrio]nedum in episcopo, sed in quolibet clerico 93. dist. diaconi. vlt.

l ¶ Serenitatẽ] de qua infra de pœnis, si quis suadẽte circa fin. Ioan. And.

in. ¶ Obnubilant] saltem quo ad vulgus. de hoc 93. dist. legimus, facit supra de priuileg. c. 1.

n ¶ Quantacumq] propter patriarchas hoc dicitur, vt prędixi.

o ¶ Speciali.] si ergo haberet generalem auctoritatẽ prouidẽdi episcopatibus spectantibus ad prouisionẽ papalem, non sufficit per hanc literam.

p ¶ De pastore.] vtitur hic vocabulo generali, vt archiepiscopos, episcopos, & etiam patriarchas cõprehendat. alibi latius supra eod. ne pro defectu de regu. iur. quamuis,

q ¶ Cathedrali.]in alijs locum non habet, vt in fi.

r ¶ Qualitercumque.]non distinguit ergo siue plene subsit, siue quo ad prouisionem tantum.

f ¶ Christianis.]circa quattuor patriarchales 5 sedes principales quamdiu sunt in potestate infidelium vel schismaticorum, prouidit Bonifacius in sua extraganti. sancta Romana.

t ¶ Prælato.]qui contra faciens puniendus esset pœna arbitraria, ex quo circa ipsum certa hic non statuitur de of. deleg. de causis.

u ¶ Licentiatus etiam.] ergo & habita licentia consentire non potest. concordat supra eo. quorundam §. in fine. lib. 6.

x ¶ Et in episcopum.]. Not. quòd ex solo cõsensu nõ est locus pœnis inferioribus, sed tunc demum cum sequitur consecratio. hoc probat hæc copula.

[Glossa seq. primo ponit dictum, & pro solutione contrarii remittit se. un. lo soluit dictum.

e ¶ Christiano] talia loca quæ sunt in potestate hostium nõ ꝫ definunt esse sacra. Ad idem loca ff. de reli. & sumpti. fu. respõde vt not. 7 q 1. pastoralis in fin.

3 Faciunt notata ꝑ Innocentiũ in ca. penul. & vlt. extra de sepul.

Non putes tamen quòd sit necessarium quod locus sit captus ab hostib. satis enim est, quòd clero careat & subditis Christianis: per verba huius decre. licet non sit in hostium potestate.

f ¶ Religiosos.] qui laborant ad hoc & interdum importune & per cornpetelas, vt dicere possit cũ psalmista: Laqueus cõtritus est, &c. psal. 123. Nisi quia dominus erat. Vidi iam religiosum consecratum ad titulum. qui non erat in rerum natura, nec fuerat: quod patere posset per prouinciales [id est, per librũ in quo scriptæ sunt prouinciæ]

g ¶ Superiorem. Jad quos spectat quouis iure prouisio: Et maxime quattuor primi

4 vid Cõciliũ. Tri. sess. 4. de refor. c. 2.

5 De his quattuor sedibus Patriarchalibus: vide cõc. Lateranẽ. sub Inno. 3. ca. 5. refertur in c antiqua extra. de priuileegiis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Permiſſerit.] in abſolute coacto ceſſaret pœna. 3.qđ met.can.ſacris. nec imprimeretur character. ſupra de bap. maiores.

b ¶ Honore.]quia nec admittetur quo ad executionẽ pontificalis officii, nec permittetur pontificalibus inſigniis vti: & ſic minus poterit quam alter epͥs nullius eccleſiæ. de ord.ab epi. c.ſi.

c ¶ Monaſterii.] includit etiam canoniã regularem. de ætate. & qual. intelleximus de priuil. cum olim. 2.in princ. & per hanc

r Vide Felinũ in c. nonnulli. verſi. amplia illa, extra de reſc. litteram patet hãc pœnam ſolum in religioſis locum habere.

d ¶ Prælato.] ergo p talem promotionem non fuit ſoluta obedientia, ſecus ſi prouiſio tenuiſſet. 18. q. 1.ca. vnico. 16.q.1. ne pro cuiuslibet.

e ¶ Proſtratus.] concor. de decima. quamuis ſit, in fi.

f ¶ Cuiuslibet.] concor. inf. de regular. vt pfeſſores. & p hoc excludit etiam tales.

g ¶ Vel aliquod.] igitur ,quiſio de tali eccleſia facta non valet nec licentia conſentiendi religioſo data, vel ipſius conſenſus; vel conſecratio ſubſecuta quo ad ipſius executionẽ, non dico quo ad characterem facit quod not. de conſecratio. dist. 5. manus in vlt. gl. & facit quod dixi ſup. de conſuetu quanto. ſuper 1. glo. item nec valet ,motio facta de tali contra proximum dictum.

h ¶ Non obſtante.]multa ſimilia vide de conſtit. 4.1. lib 6.in gl.pen.& concor.inf.eo ſtatutum.

i ¶ præfatas.] cathedrales clero carentes, & populo Chriſtiano.

k ¶ Aliarum]non cathedralium, vel etiam cathedralium habentium clerum, & populum Chriſtianum.

l ¶ Ampliare.]ſimile de innouatione dicitur, q̃ ius vetus conferuat, nouum autem non creat. de priuileg. ex parte. 1. in fi. & c. quia intentionis. & optime conuenit huic fini extrauag. Cle. quę incip. meruit. Io. And.

QVod circa.]Illud c. determinat, ſeu declarat conſtitutionem quorundam. lib. 6. In illo c dicitur, q̃ ex uocatione quocunque modo facta in diſcordia, de religioſo mendicãte ad prælaturam extra adminiſtrationem ſui ordinis, non acquiritur illi ius, nec tali electioni poterit conſentire, etiam de licentia prælati ſui. Item dicit de uocatione facta a minori parte, ſeu de numero ad quamlibet prelaturam de religioſo non mendicante, & ſecus factum irritum decernit. Hoc habito præſuppono, quod duplex eſt electio, quædam eſt quæ in facto conſiſtit. vt quando ſunt decem electores. & octo unum eligunt, alii duo eligunt. Sed cõtra illos duos opponitur, q̃ ſunt excommunicati, quare ille qui eſt electus ab octo, dicit: Ego ſum electus ab omnibus, & ſi aliquis dicat: Certe tu non es electus, niſi ab octo, & ſunt decem electores: ergo tu non es electus ab omnibus. Ipſe reſpondet: iius fingit me eſſe electum ab omnib. quamuis nõ ſim electus, niſi ab octo: quia poteſtas eligendi eſt translata in octo, poſtquam alii ſunt excõicati. His præſuppoſitis cum gloſſa poſita in uerbo, q̃ in facto: Pone caſũ, Quidã religioſus fuit, aut permiſerit a conſecrari, in epiſcopali nullatenus recipiatur honore, b Sed in tantę ambitionis pœnã ſub religionis, aut monaſterii c ſui prælato d ſemper ſic degat humilis, iaceatq; proſtratus, e quòd nullus eidem in f religione ſua, vel extra ad gradũ honoris, vel adminiſtrationis cuiuslibet f ſit aſcenſus. Nos em̃ quicquid contra præmiſſa, uel aliquod g præmiſſorum contigerit attentari, irritum eſſe decernimus, & inane, contraria quacũq. conſuetudine non obſtante. h ¶ Sane circa præfatas i eccleſias præmiſſa ſic ſpecialiter prouidẽda decernimus, quòd circa prouiſionem quarumlibet aliarum, k facultatum ſuperiorum, nec coarctare intendimus, nec vltra iuris cõis limites ampliare. l

¶ Idem.

¶ Capitulum, quorundã quo ad diſcordiam, & minoritatẽ numeri, intelligitur quo ad uoces facti, non ſecundum iuris fictionem. h. d Ioan. And.

CAP. VI.

QVod circa m religioſorum electiones n ſuper diſcordia, o & minoritate p numeri Bonifaciana conſtitutione q cauetur, de diſcordia, & numeri minoritate, in aliqua dignitate electus, q̃ nõ eſt de ordine ſuo, ſed extra ſuũ ordinẽ, & cũ eſſent decẽ electores, fuit electus ab octo, de electorib. & alii duo electores elegerunt quendã aliũ nõ religioſum: ſed itte religioſus opponebat ꝫ eos, q̃ erant excõicati, & ſic nõ hẽbant uocẽ in capitulo: & q̃ vox illorũ duorũ eſt translata, & confuſa in alios octo, qui ipſum elegerunt, & ſic fictiue dicebat ſe electum ab omnibus: Modo quæro an ipſe bene dicat, & an ſatisfaciat conſtitutioni quorundam poſitæ eo. lib 6 Ad quod reſpondet papa q̃ nõ: & dicit in textu. Nos Clemens declaramus illud qđ cauetur in conſtitutione Bonifaciana circa electiones religioſorũ ſuper diſcordia numeri, ſi in religioſis mendicantibus, & minoritate numeri, ſcilicet in religioſis non mendicãtib. dẽt intelligi ſm ea quæ conſtituunt in facto: q̃ requiritur, quod ab omnibus eligatur, & q̃ omnes cõueniant, non aũt in fictione iuris, uel eius effectu: quia quãuis ſint aliqui qui ſint excõicati, ue ſimiles. Aperte dico q̃ nõ, quo ad caſus conſtitutio ſolum nocet, quia impedit mẽdicãtem, & non mendicantẽ, quẽlibet ſuo caſu, ſed coelectum non iuuat, nec hoc colligi poterit ex uerbis vel mente conſtõnis ipſius. Non. n. hoc ipſo quod nõ ualet electio mendicantis facta in diſcordia, ualet electio coeligentis, aliàs ſequeretur q̃ ſi ex xx. canonicis, xviij. elegerunt mẽdicantẽ, ualeret electio facta per duos. Itẽ nec ſequitur q̃ ſi ex xx. electoribus nouẽ elegerunt ſup eo. ſcripti, ad ſi. & c. indemnitatib. §. ſi uero, & §. ſi qua uero, quod ergo nõ mutatur, &c C. de teſta. faciamus, nec correctiones iurũ dilatamus ſup. eo. cum ex pediat lib. 6. Sed in caſu decre. indemnitatib. vſ ſecus quo ad electum p ſcrutinium, à duplo maiori numero, a principio, uel per acceſſum debito mõ factũ, uel per compromiſſum, cui minor pars ſe opponit, cuius confirmationem exceptio partis aduerſę impedire nõ põt. Et ſic erit in hoc ſimile electioni Cardinalium, vt vtrobique uoces talium ſuffragium afferant, & cõputentur in numero duarũ partiũ, ut in cõti cle. ꝫ eo. ne Romani § cæterũ, & ſatis credo, q̃ hoc fuit de mente. Sed tenens Ztium, dicere poſſet, q̃ illa decre. dicit ēt eo caſu officium confirmatoris nõ deficere, hoc ergo venit i examinatione electionis, an ex uocibus eligẽtium ſit canonica. Sed ſi hęc littera ibi in § [Sane.] q̃ conſideratione numeri, faciet pro primo dicto, qñ uero electa eſt a maiori parte, ſed nõ duplo maiori, tunc cum admittãt partis minoris exceptiones, licet ſummarię cognoſcendæ, vſ q̃ licet, nõ quo ad adminiſtrationẽ impediendam, tñ quo ad electionem caſſandam habẽt poterunt. Et in his etiam expediret declaratio, et circa uoces abſentium non uocandorum, vel vocatorũ, qui uenire noluerũt, vel expreſſe renũtiauerunt, quas computari ſonat in abſurdũ, licet hoc

Glo. ſeq. primo declarat litteram, ſecundo quęrit, & ſoluit quo ad decre. quorundam, quò ad decre. indemnitatibus. diſtinguit, & declarationem expoſcit ſubdens de non uocandis, vel vocaris, qui contemnũt vel renunciant, & de non conſtitutis in ſacris.

a ¶ Quæ in facto non in fictione.] hoc intendit, Si ex decem electorib. octo elegerunt mendicantem, duo aliũ, vel cõtradicunt, ſed ꝫ iſtos duos aliquid opponiẽ propter quod negatur ip ſos vocem habuiſſe, vt quia dicuntur excõicati ſuſpenſi, irregulares, priuati ea vice poteſtate eligendi, vel his ſimiles: gg qđ dicitur totum capitulum eligentiũ in illis octo cõſiſtere, & per cõſequens electionem fingi concordem: hoc nõ iuuat mẽdicantem. 2 Item ſi ex decem canonicis vel monachis quatuor tantum elegerunt religioſum nõ mendicantem: qui dicit illos ſex vel tres ex illis fuiſſe tales, vt ſup. per quod concludit fingi electionẽ ſuã factam à toto capitulo, uel a maiori parte, hoc eũ nõ iuuat. unde qđ nõ de cõcef. præb. auctoritate. lib. 6. in vlt. gl. Sed quæ 10. ſi ita eſt q̃ uoces in iuris effectu aliàs non valẽtes, ut excõicatorum, & his ſimilium, computantur in numero, quo ad hoc ut reliqua electio dicatur diſcors, uel facta per minorem partem, an prædictorũ voces augeant ēt numerum & ſuffragium, intantum q̃ ex illis uocib. ſequi poſſet cõfirmatio, quæ alias fieri nõ poſſet illis exclusis, ut patere põt in prædictis terminis de electo per vj. de x. q. vi. oẽs uel tres ex eis ſunt excõicati, ue ſimiles. Aperte dico q̃ nõ, quo ad caſus conſtitutio ſolum nocet, quia impedit mẽdicãtem, & non mendicantẽ, quẽlibet ſuo caſu, ſed coelectum non iuuat, nec hoc colligi poterit ex uerbis vel mente conſtõnis ipſius. Non. n. hoc ipſo quod nõ ualet electio mendicantis facta in diſcordia, ualet electio coeligentis, aliàs ſequeretur q̃ ſi ex xx. canonicis, xviij. elegerunt mẽdicantẽ, ualeret electio facta per duos. Itẽ nec ſequitur q̃ ſi ex xx. electoribus nouẽ elegerunt ſup eo. ſcripti, ad ſi. & c. indemnitatib. §. ſi uero, & §. ſi qua uero, quod ergo nõ mutatur, &c C. de teſta. faciamus, nec correctiones iurũ dilatamus ſup. eo. cum ex pediat lib. 6. Sed in caſu decre. indemnitatib. vſ ſecus quo ad electum p ſcrutinium, à duplo maiori numero, a principio, uel per acceſſum debito mõ factũ, uel per compromiſſum, cui minor pars ſe opponit, cuius confirmationem exceptio partis aduerſę impedire nõ põt. Et ſic erit in hoc ſimile electioni Cardinalium, vt vtrobique uoces talium ſuffragium afferant, & cõputentur in numero duarũ partiũ, ut in cõti cle. ꝫ eo. ne Romani § cæterũ, & ſatis credo, q̃ hoc fuit de mente. Sed tenens Ztium, dicere poſſet, q̃ illa decre. dicit ēt eo caſu officium confirmatoris nõ deficere, hoc ergo venit i examinatione electionis, an ex uocibus eligẽtium ſit canonica. Sed ſi hęc littera ibi in § [Sane.] q̃ conſideratione numeri, faciet pro primo dicto, qñ uero electa eſt a maiori parte, ſed nõ duplo maiori, tunc cum admittãt partis minoris exceptiones, licet ſummarię cognoſcendæ, vſ q̃ licet, nõ quo ad adminiſtrationẽ impediendam, tñ quo ad electionem caſſandam habẽt poterunt. Et in his etiam expediret declaratio, et circa uoces abſentium non uocandorum, vel vocatorũ, qui uenire noluerũt, vel expreſſe renũtiauerunt, quas computari ſonat in abſurdũ, licet hoc videatur ex fictione. Item de non conſtitutis in ſacris, in collegiis marium, communiter tenetur per decre. 2. inf. de ęta & quali. q̃ illorum rõ, vel computatio non habeatur, ſicut nec haberetur illorũ qui canonici uel profeſſi non eſſent, quaſi ſit mens huius, q̃ alias vocẽ habẽs ex fictione, nõ excludatur à numero, talis autem uocẽ non habet, licet iure nouo. Vnde idem vſ de abſente nõ vocando uel uocato, qui venire noluit, vt prædixi. unde nec in duabus partibus Cardinalium eligentiũ Papam computamus nõ excluſos, ſicet cõputemus excõicatos, ut in prædicta decret. ne Romani, § cæterum, primum patet. eo. tit vbi periculum §. ſane lib. 6.

dralis eccleſia vel collegiata ea vacãte, nõ obſtãte cõſuetudine deductis expenſis reſeruãdũ eſt ſucceſſori: Niſi tũc certæ dignitati competat iuriſdictio cum ipſius emolumẽto Ioan And.

CAP. VII.

STATV-

Ordo litterę.

b ¶ Declaramus.]Idem fertur olim Bonifac. declaraſſe, ut dixi in decreta identitatibus. §. ſane.

STatutum [Prima pars ponit dictum cum certa determinatione. Secũda abillo excipit, ibi, [Cæterũ]. ¶ Preſſuppone ſtatutum c quia ſæpe, quod eſt iſtud. Vacante cathedrali, regulari vel collegiata eccleſia, ſingulares perſonæ, capitulum uel conuentus, ſq̃ occupãt bona à prælato dimiſſa, uel vacationis tpe obuenientia, tales ſunt ſuſpenſi ab officio & quibuſcunq; bñficiis ſeu quibuſcunq; dignitatib niſi plene reſtituãr, non obſtantibus priuilegiis, conſuetudinib. vel ſtatutis quacunque firmitate vallatis. i. firmatis. Figura ſic caſum: Video q̃ ſtatutum dicit q̃ oĩa bona, omnes fructus vndecunq; ꝓuenientes, & bona dimiſſa à ꝓlatis dẽnt fideliter reteruari ſucceſſori: Et videbatur q̃ nõ: quia dẽnt illis eſſe vel pertinere ad quos tranſit iuriſdictio: cum acceſſoriũ ſequatur principale, ſed iuriſdictio tranſit ad capitulum: ergo & fructus tranſire debent: cum fructus ſint acceſſorium ad illam iuriſdictionem: quia mediante iuriſdõne ueniunt fructus. Illa dubitatione non obſtante decidit in Ztium, niſi in vno caſu, quẽ ponit, ibi: [Cæterum] & pone q̃ ita fuit ſtatutũ, q̃ archidiaconus vel archipresbyter haberent iuriſdõnẽ eꝓalem cũ emolumento, vel eſt cõſuetudo: an talis cõſuetudo vel ſtatutum corrumpat per cõſtõnem, quia ſæpe? Et dicit q̃ non, & ſic habes q̃ iſtud ſtatutũ, quia ſæpe, qđ eſt ſuper bonis dimiſſis a prælatis eccleſiarũ cathedraliũ, corrumpit & derogat oĩ ſtatuto uel conſuetudini, prætereũ ſtatuto vel cõſuetudini poſita in § cęterũ. hoc dicit, Nos Clemẽs declaramus ſtatutũ editũ. i. factum & cõpillatum ſuper bonis dimiſſis a prælatis cathedraliũ vel collegiatarum eccleſiarum: aut ſuper bonis obuenientib. tpe vacationis earum, ſ. eccleſiarum reſeruandis fideliter futuris ſucceſſoribus, habere locum in omni emolumento quod prouenit ex iuriſdõne i. ratione iuriſdictionis, & qđ prouenit ex figilio curiæ eccleſiaſticę vel ſæcularis: aut alias undecumq; quod ſ. emolumẽtum ꝓueret ad prælatos non uacantib. eccleſiis, cõſuetudine qualibet contraria ſiſti ſtatuto non obſtante; ita tñ quod in iſtis & ſimilib. rationabiles expenſæ deducantur: quia iſti qui receperunt illos fructus dimiſſos a prælatis tpe uacationis, ſi aliquos ſumptus faciãt, ipſi Poterunt deducere tales ſumptus [Cæterũ,] pro ſed; ſed nolumus præſentem conſtõnem extendi ad ſingulares pſonas, ad quas iuriſdictio deuoluitur ratione dignitatum, quas dignitates obtinent cũ emolumento, conſuetudine, priuilegio, uel alio iure ſpeciali. Not q̃ expenſę dẽnt deduci, & illæ ſolæ deducuntur, de quib. de dolo & cõtu finem. & ibi gl. Not. in ver. cæterũ, q̃ cõſuetudo dat iuriſdictionem, et ſpirituale, de hoc. 9. q. 3. conqueſtus, de fo. compe. cũ cõtingat. Zabarella.

Universidad de Deusto
Biblioteca

[Glos. prima summat, & dicit quid reprobet, vel approbet]

a ¶ Statutum.] emolumentum ex iurisdõne sigillo curiæ, vel aliàs pertinens ad prælatũ cathedralis ecclesię, vel collegiatæ ea vacãte, nõ obstante cõsuetudine (deductis expensis) reseruandũ est successori: nisi tunc certæ dignitati competat iurisdictio cum ipsius emolumento, reprobat qđ nor. sup eo. quia sæpe. lib. 6. Et approbat qđ ibi not. Archi. de quo statuto hic loquitur.

b ¶ Collegiatarũ.] in aliis. n. non habet locum decret. quia sæpe. sed decre. præsenti. de offi. ord. eo. lib de qua fit extensio inf. titu. 2. quia in fi.

[Glo. seq ponit opinionem, contra quam aliegat]

c ¶ Dimissis] per hoc probabat ibi Archi. qđ decre loquit de bonis plati distinctis, nõ de communibus prælato & capitulo. allega. 12. q. 2. hæc huius, & cap. non liceat & cap. charitatem, & c. de laicis. & ca. illud. & q. 5. licubi. facit sup. ne sede vac. c. vnico. lib. 6. de reg. c. vit. eo. lib. Sed littera, aliàs vndecunque, quæ hic sequitur, multum facit contra.

d ¶ Reseruandis.] nec occupandis, per collegia, conuentus, capitula, vel singulares personas ipsorum, circa quod principaliter prouidet ista constitutio. 1 per quem autem sint reseruanda, ibi dixi. [quia per æconomum vel per alium deputatum.]

[Glo. seq ponit motiua opi. reprobatæ. Secundo opi. approbatæ, ad q. rñdet. Tertio declarationẽ iustificat.]

e ¶ Declaramus.] hic patet qđ reprobat, nõ corrigit opinionẽ meã, quia nõ statuit hoc esse de iure nouo, sed declarat hoc fuisse de veteri, & approbat opinionem Arc. Sed videamus motiua. Mihi prius videbatur, qđ ex quo iurisdõ transfertur in capitulũ iure cõi, qđ omnis fructus iurisdõnis iure accessorij capitulo deberetur. Sed Arch. 3. pp verbũ ibi positũ, vacationis tẽpore obuenientia item vt dicebat, capitulũ hẽt custodiam, & administrat nõ suo, sed alieno nomine, vsurpare igitur nõ dẽt qđ hẽt custodire, & dicebat Bonifacium declarasse. Cum ultimo legi Sextũ, dixi, qđ nõ recederẽ ab opinione mea, nisi declarationẽ uiderẽ. Ad verbũ, obuenientia, rñdebã per relatum, q, vt ibi not. Ad id quod dicit, de custodia, rñdebã q iurisdõne non succedat quo ad cui custodia tñ, immo quo ad exercitium, aliàs sequeretur qđ visitando non posset procul rationem recipere: de qua dicã inf. de hæret. multorum Stemus declarationi, q iustificari põt ex eo quod ibi notaui in prima glo. cum. n. canonici uidentes fructus sibi deberi, vacationem prolixam forte procurent, difficultates ingerant, & tardius eligant, quia propter fructus iurisdictionis, vel figilli si eos perciperent, hoc contingere posset, merito & hi cer seantur esse prohibiti.

e ¶ Emolumento] Idem verbum de fin. on. nemo. in prin. de testi. c. 1. lib. 6.

[Gl seq. ponit duas lectiones, & secũdam reprobat.]

g ¶ Ex iurisdõne.] ex qua soluuntur iudicis officio pę næ pecuniaria vel emendæ de offic. ord. dilectus, facit de sen excom. venerabilibus. § denique lib 6. & quod not. de pę licet. Forsan etiam loquitur de quota litis, quæ de consuetudine deberi potest secundum Guli. qui hoc not. in Spe. de sala. § 1. vers. si vero ordinarius. & § seq quod non placet per decr. cum ab omni. 2 de vita & hone. cler. vt ibi dixi.

h ¶ Sigillo.] siue ad vsum causarum, vt cum sit littera citatoria, vel aliquid tale, siue ad 3ctus: puta quia recognoscuntur vel publicãtur sub sigillo curiæ, forte cũ non sit ibi vsus tabellionũ, facit de fi. instr. cũ dilectus, de fo. cõp. Romana ad fi. lib. 6.

i ¶ Vel secularis.] vt quia prælatus tpalem iurisdõnem habebat. in loco. de app. si duobus, de delic. pue. c. 2.

[Gl. seq. mouet dubium, soluit, & litteræ respondet.]

k ¶ Consuetudine.] nor. quia decret. quia sæpe, vitiat nõ solum cõsuetudines, sed etiã priuilegia, & statuta: hic vero solum cõsuetudinem, dico qđ hoc ipso quòd declaratur illud statutum locum habere in casibus prędictis, cui statuti pars est vitiare priuilegia, cõsuetudines, & statuta contraria, ergo & illa quo ad hos casus sublata dicantur. 3 Sed puto qđ cõsuetudine, quæ secuta esset controne ipsam, quia sæpe, hæc littera tollere noluit, 4 ne obstet decr. 1 de consti. lib 6.

[Glo. seq ponit opinionem, & exemplificat]

l ¶ Expensæ]hoc etiam tenebat ibidem Arch. vt quia salaria dantur officiali, q iurisdõnem exercet, vel qui figillat, vel fiunt expeniæ in miniũris, chartis, cera & similib. facit 3 eo vt præterit. 12. q. 2. hæc huius. titi. ff de admin. tut. cum plures. § 1. & l. 1. ff de tu. & rat. di. l. 1. § sed nonnullos. ff de pet. hær si quid. § sicut.

[Gl seq mouet dubium, arguit negatiue Item affirmatiue quod approbat, & contrarijs respondet.]

m ¶ Singulares personas.] salua pace componẽtis hic remanet dubium, an hoc intelligatur de singularibus personis, ẽt ipsorum collegiorum? Et vt qđ non, quia cõstitutio expresse tollebat quo ad hos contraria priuilegia, &c. Videtur contra, quia aliàs ista uerba sunt figura, &c. Videtur contra, quia aliàs ista uerba sunt superflua, cum certum esset constitutionem ipsam extraneo non ligare, sed solum capitula. & personas ipsorum, per quod puto qđ ãi de singularib. personis collegiorum intelligatur Et secũdum hoc dicam ibi, sublata priuilegia, & c. quo ad singulares personas collegiorum, quæ nõ iure dignitatum hoc vendicant, cum priuilegia dignitatum ibi sublata non essent.

[Glos. seq. soluit duo dubia.]

n ¶ Dignitatum]quid si ratione personarum vel officiorum? Videtur qđ idem, & intelligo hanc litteram, siue dignitas sit in ipsa ecclesia uacante, siue in alia, puta quia archidiacono in ecclesia cathedrali hoc competit, uel in ecclesia collegiata hoc competit archidiacono, qui tamen ipsius est canonicus.

o ¶ Cum eius emolumento.] ergo secus si iurisdictio tantum.

[Glo seq dat tria exempla.]

p ¶ Speciali] pura statuto facto in fundatione dignitatis uel ecclesiæ 18 q. 2. Eutherius, de consue. cum dilectis, uel re iudicata, de re iud. c. cum inter, uel arbitrio. de præscr. cum olim. de arb. cum olim.

q ¶ Extendi.]si. sup. de off. ord. præsenti. § lib. 6.

Cum

Cvm concessa.] CASVS. Fuit aliquis valde ambitiosus, qui quotidie non pensabat aliud, nisi quomodo posset habere beneficia vel dignitates, fuit qđ fecit ipse videns qđ erat religiosus, dixit, ego nõ possum habere bẽficia, quia non possum eligi nec postulari sine licentia mei superioris: Certe (dixit ipse) ego vadam ad eum, impetrabo licentiã, vt ego possim eligi, vel qđ mihi possit prouideri de aliquo beneficio; quæro an per talem licentiã impetratam a meo superiori possim obtinere beneficia? Rñdet Papa qđ non, cum ista concessio licentiæ paret viam vitio ambitionis, hoc dicit. Cum licentia concessa religioso, a suo superiori vt ipse religiosus possit dare assensum, id est, cõsensum electioni vel prouisioni, si quam electionẽ vel prouisionẽ contigerit de eo fieri, paret. i. præparet viã vitio ambitionis, eã licentiã sic concessam nolumus esse dicere. i. esse nullius firmitatis, i. nullius valoris No. ambitionẽ reprobari. p hoc 7. q. 1. ambitionis c. tit aua titiæ. & c. quorũdã. li. 6 No. qđ nõ est aperienda via vitiandi. decre. 1. & 2 respon. loquitur de electione facta, sed potius pciudẽda. C. de in di. vidu. l. 2. in fi. Zab.

[Glos. prima dicit quid inducat.]

a ¶ Cũ]Se summat, inducẽs ius nouũ, & æquissimũ.

b ¶ Superiore.] qui sine capitulo solus hoc potest. sup. eo. si religiosus. 2. respõso. lib. 6.

c ¶ Prouisioni.] latum verbum quod comprehendere potest nominationem postulationem, præsentationem, & collationem: & facit quod no. sup. eo. si compromissarius §. idem. in fi. vlt. g. lo. lib. 6.

Glo. seq. textum iustificat, & prorogat.]

d ¶ si quam.] licet hic videatur reprobare licentiam cum non expediret illum præficii: & forsan prælatus licẽ tiã specialẽ daturus non esset ad illũ, tñ credo idem in speciali: vel si exprimatur locus, vt putat qđ cõsentire posset, si eligatur ad talem prælaturã forte vacãtem, cum ibi ẽt subiit ratio ambitionis quæ sequitur.

e ¶ Ambitionis.] quę sępe religiosorum occulos excæcat. sup. eo. quorundam. in princ. lib. 6.

f ¶ Nullius.] per hoc dico qđ ẽt electioni prius factę ipso ignorante consentire non posset, quasi super cessum. ver. subiectum. in fin.

Glosſ. seq. exponit litteram, & probat inductiue rationem, per quam contrarium seruabatur: secundo soluit quæstionem de clerico sæculari.]

g ¶ Firmitatis.]Si ergo ex tali licentia consentiret, cõsensus non valeret, & priuatus esset ob iure sibi ex electione quæsito. sup. eo. si religiosus 1. respõso. lib 6. Et latius videbatur hoc esse de mente veteris iuris, in q tũ dedi. decre. 1. & 2 respon. loquitur de electione facta, sed potius pciudẽda. C. de in di. vidu. l. 2. in fi. Zab. a. eod. tit. q. sit. Tñ tenebamus 3rium, dicentes qđ si cut male facit abbas absoluẽs monachũ ad aliud monasterium nisi illud habeat paratum, & conuet quod illum recipere velit: tñ valet si hoc facit & de hoc per lono. c. si. per Hoſt. de iureiuran. sicut ex litteris, ita male faciebat præpatus talem dando licentiam, tñ data tenebat, per quod videtur quod valeret talis licentia si daretur clerico sæculari de consentiendo & transeundo: quia quo ad solum consensum non fit accessaria; propter vim enim possessionis magis notatur ambitio in professo. Et licet actiua potestas eligendi non debetur ad beneficium non vacans, de concess. præbend. constitutus, passiua bene datur. de transla. cap. si. de si. presbyt. c. 1. & 2. lib. 6.

DE RENVNCIATIONE.

¶ *Renunciatio dignitatis vel beneficij facta per procuratorem ad hoc constitutũ, tenet: licet prius procurator fuerit reuocatus: ipso tamen & superiore cui fiebat cessio, ignorante, nisi per malitiam ipsorum vel aliorum reuocatio ipsis fuerit occultata. Ioan. Andr.*

¶ Dictũ est 3. tit. pxi. de modis medijs acquirẽdi beneficia ecclesiastica, videlicet electione, postulatione, prouisione. verũ tñ beneficia modis supradictis acqsita aliquotiens perduntur seu dimittuntur, & illud accidit per renũtiationem, resignationem siue cessionem, quod idem est, idcirco post rubricam præcedentem ponit rub. de renunciatione.

CAP. VNI.

Cvm illusio.] CASVS. Abbas nostre dominæ de Exulduno, vel prior aliquis, forsan sancti Paterni, constituit procuratorẽ suum ad resignandum beneficium suum in manibus sui superioris facta constone procuratoris ad renuntiandum beneficio suo vel abbatiæ suæ: ipse vel prior constituens pœnitentia ductus reuocauit huiusmodi procuratorem: sed ipsam reuocationem non notificauit, nec intimauit ipsi procuratori, nec superiori in cuius manibus erat fienda reuocatio; procurator constitutus ignorans istam reuocationem hoc est ignorãs qđ fuit reuocatus, renunciauit. i. resignauit hmõi beneficium in manibus superioris, quę renunciatio fuit admissa per superiorem: quæritur vtrum teneat renunciatio siue resignatio, & vtrum superior possit illud beneficium conferri alteri? Dicit qđ cum illusio sit reprobata in personis ecclesiasticis, quę debent mõstrare exẽplum bontatis cæteris hominib. ideo valet renuntiatio facta per procuratorẽ, & collatio alteri facta per superiorem valet, ac si numq̃ fuisset facta reuocatio per ipsum constituentem: Et hoc nisi ipse constituens notificauerit procuratori vel superiori ipsam reuocationem: quia si constituens (puta abbas prædictus) notificaret qualiter ipse reuocauit procuratorẽ suũ: tũc talis procurator nõ posset resignare dictũ beneficiũ. Sed vtrũ istud inditũ recte sit verum, ẽt si per procuratorẽ steterit, quo minus reuocatio fuerit sibi notificata, quia forte procurator intelligẽs reuocationem factã celauit ne sibi notificaretur qđ ipse effet reuocatus, vel forsan ipse procurator fecit detineri buntiũ itinere, vel si forte steterit p superiorẽ, ne notificatio resignationis perueniret, vel forte steterit per cxneũ, dicit qđ tunc reuocatio siue cessio vel resignatio bñficij hꝫ pro non facta, & intimatio seu notificatio resignationis hꝫ pro facta, hoc dicit, H r. Nota primo casum, in quo sufficit qđ reuocatio perueniat ad procuratorem: rõnem reddit glossa in verbo, [Ignorantem.] Nota secundo qđ reuocatio procuratoris põt fieri expresse & tacite, probat verbum. [Quomodolibet.] iuncta glosſa. Zab. No. qđ quis põt renunciare beneficio p procuratorẽ. nro hoc vide glosſam super verbo. [Procuratorẽ.] Nota principium huius textus, ad qđ allegatur, qđ maior constantia & honestas requiritur in pſonis ecclesiasticis, quam in cęteris, ideo varitio magis reprobatur in clericis q̃ in laicis. Nã laici se cõformãt vitę clericorũ & platorũ, iuxta illud. Si peccauerit vnctus, faciet peccare populũ, & dic [Vnctus,] id est, clericus vel plat us. Nota quod varians non est audiendus. l.

† Vide Fel. in ca. ex parte decani, extra de rescrip.

diendus l.si quis. C. de iureiuran. Not. principalē esse ectum,si quis reuocauerit procuratorem suum, & non notificauerit reuocationem,si aduersarius fecerit impensas, ipse reuocans tenetur soluere expensas. No.q paria sunt notificatio reuocationis,vel si stetit per procuratorem vel per alium,quo minus reuocatio veniret ad eius notitiam: & hoc quo ad audiendam renunciationem, & effectum ipsius. Sed quæritur, quid iuris si cōstituens non notificauit reuocationem,sed ipse procurator fuit aliunde certioratus,q ipse est reuocatus, forte per aliquos vicinos vel extraneos, reddendo ei inūm reuocationis: vtrum hoc sufficiat? Dicendum q sufficit q fiat sibi notificatio,& nō refert.i.non est curæ per quem notificatio fiat. Sed quid in tacita reuocatione, quia constituens est mortuus, vtrū valeat renunciatio siue resignatio beneficii postea per procuratorem facta? Dicēdum est q non;quia per mortem constituentis beneficium erit vacans. Et hoc fuit practicatum in archiepiscopum Tholosanum,qui licet haberet archiepiscopatum per renuntiationem seu resignationem, tamen necessaria fuit alia collatio.

† Sub ista voce dicit Car. p tex. hunc non comprehendi epātum. Fel.in. rubr.de maiorita. & obed. in col.6. Fōt.

[Prima glo.summat,& dicit quid determinat.]

*¶ Cum illusio.] Renuntiatio dignitatis vel beneficii facta per procuratorem ad hoc constitutū,tenet:licet prius procurator fuerit reuocatus:ipso tū & superiore,cui fiebat cessio ignorante:nisi per malitiam ipsorum,vel aliorum reuocatio ipsis fuerit occulta. Ponit[e]dictum, & exceptionem a dicto:ibi, nisi forte. Et determinat not.per Inno.sup.eo.tit.veniēs,quę quasi ad litteram no. Arc.sup.eo c.2.lib.6. Item no. per Goff. Inn.Host.& Ægi.sup.eo. quidam.Io.And.

[Glo.seq.alleg.duas concor.vbi idem verbum habetur, & illud exponit.]

a ¶ Illusio.] Idem verbū de postu. præla. bonæ 2.ver. nec obstabat de re iud.cū olim.de ali.iud.ma.cau.fac. c.1.de appel.suggestū,de præben.dilectus.ff. de re iudi.si prætor.de iudę.in nonnullis. inf. de re.permu.c. vnico.Et ponitur pro deceptione 1 vel derisione.

1 Illusio quid significet, & de ea vide Fel. in cap. ex parte decani. extra de rescript.

b ¶ Ecclesiasticis.]de iurepa.cum autem.sup.de elec. publicato.& eo. tit nulli.lib.6.s.q.c. dilectissimi.

c ¶ Maxime.] hoc dicit:quia etiam laicis regulariter prohibetur variatio,de quo satis no de reg.iur. quod semel.lib.6.

Procurator ad petendā licentiam cedendi datus, qñ potest restituere.

Glos.ff.seq. quærit, opinionem ponit, quæ contrario respondet, soluit,& de alio casu remittit]

d ¶ Cedendum]Quid de procuratore dato solum ad petēdam licentiam cedendi? Dicebat Vin.de ele.cum post petitam, per ver.ibi, obtentam, & Inno.in decret. quidam,per decre.lectę eo tit. q valet reuocatio, etiā post petitionē præsentatā superiori. Nec obstat quod dr de postulatione, cū ista non fiat ita publice & solēniter vt illa, & cū hic nullius interfit, & sic soluit de postulat.bonæ 2.ver nec obstabat.sed si superior ignorans reuocationem,dedit licentiam, tenet licentia fm Inno.quamuis fm eum distingui posset,an per procuratorem,an per nuntium petierit cessionem,ad quod facit littera sequens,& quod inf.dicam.Satis dici posset per hanc decre.quod si procuratori ad hoc cōstituto, & hoc petenti data fit licentia cedendi priusquā reuocatio peruenerit ad procuratorem vel superiorē, cessante malitia, cogatur cedere per decret. quidam. De postulatione vero post reuocationem superiori p̄sentatam quid iuris, scripsi post Host. in prædi decret. bonę.verb. nec nocebat. super verbo, videtur.

e ¶ procuratorem.] nō video q quo ad hoc sit ius diuersum, an constituat vnum vel plures insolidum vel illusio a & variatio in personis ecclesiasticis b maxime c sint vitandę: præsenti constōne sancimus,vt si quis ad cedēdum d Pontificali aut alij cuilibet dignitati, † vel beneficio procuratorem e sponte f ac libere g constituerit, & ipsum ignorantem h postmodum duxerit quomodolibet i reuocandum: teneat k cessio facta coniunctim, laicum vel clericum de procur.c.1.lib.6. vī tamen tuius constituere clericum, facit quod scripsi de procur.accedens.

f Sponte.] seeus ergo si per iustum metum.

g ¶ Ac libere.]potest respicere libertatem constituentis, & facit §. de pcu. accedens, & libertatē constituit.f. pure, non in diem vel sub cōditione,sed hoc casu patet idem: si tū ante cessionē & notitiā reuocationis dies vel condō eueniisset, cum extunc censeat purā. ff.qui po. in pig.h.l. potior. 2.respōsio. & quod ibi no.

h ¶ Ignorantem.]planū est ergo, q si reuocatio peruenisset ad procuratorem, satis esset per hāc litteram, & sit ratio: quia talis procurator censetur cōstitutus ad negotium, in quo sufficit q reuocatio ad ipsum puenerit ff.man.si mandasse.sup.de rescr. ex parte decani. i ¶ quomodolibet.] puta,expresse reuocādo,vel inhibendo, vel alium ad illud cōstituendo, non reseruato primo,de procura.nō iniuste. Si vero mortuus fuisset prius ipse constituens,planum est mandatum tunc reuocatum,& diceretur beneficium vacare morte, non renunciatione,de præben.dudum lib.6.

[Glo.seq.ponit opinio.Vin & tres alias,quas omnes quo ad hunc casum ostendit esse reuocatas.]

K ¶ Teneat.] Vincentius primo videbat hoc tenere in prædi.decre.veniens.sed subdebat postea, q si constituens possessioni incūbebat,& publice reuocauerat mandatum q concedi poterat,q renūtiatio non tenebat, licet teneat ad expēsas & interesse ei cuius interfuit.alleg.ff.si cer pet.eius qui, & q habetur de præb. dudum, in fi.lib.6.facit ad idem de procu c. vlt.lib.6. in fi.Sed illud specialissimum in carnali matrimonio contrahendo.vt ibi no concor.ff de manumiss. vin.si pater.in prin.pro & contra ff.de diuor l.si pœnituit. Et vide quia quo ad casum istū tollitur opinio Dyni, qui dicebat in prælegat.l.si pater.q sufficiebat procuratorem reuocatum,licet nō certioratū, ad hoc vt impediretur actus, quem procurator gerebat, ex quo ipius mandatarij non intereat. Alij dicebāt semper procurator esse expressa reuocatione certificari debere, præsertim de expressa reuocatione certificari debere, quæ per di.l.si mandassem.ff.mand.secus in tacita, qua fit per mortem: & sic rndēt ad l eius qui.sed primo dicto Salicet.l.illa,si pater. quare dicunt alij, q aut mādatarius interuenit vt nudus minister, aut vt procurator:primo casu reuocatio sine certioratione impedit actum gerē dum,& sic loquit lex illa,si pater,vbi filius erat minister patris,quod probant;quia manumissus non est ipsius,sed patris libertus.ff.de manumiss.l.nepos.ff.de iudic.filius, & sic loquatur l.prædic. si pœnituit, & prædic.decre.vlt. de procura. Secundo casu cū procurator verba contractus cōcipiat in suam personam & de cō sti pecu. eū qui §. sed si actori. distinguūt,si actus gerendus est talis ad cuius esse requiritur voluntas dñi: tunc vt non valeat actus,sufficit reuocatio sine certioratione: exemplum in traslatione dñij rei meæ: fit de vero ff.de dona.l.2.§.sed si quis donaturus. Fallit fallem. de liberationis ff.de sol.cum quis.§ 1. & l. qui hominem.§ si Titium. Si vero ad esse actus non requirit consensus domini, vt si mandauit librum vel equum emi, reuocatio sine certioratione non impedit illum actum, vt l.si mādassem. Quicquid dicatur in aliis casib.quod ad casum istum reuocatio sine certioratione procuratoris vel superioris non impedit cessionem, licet mandatarij non interfit,& tractetur de perdendo dñio:ratio constitutionis ponitur in prin.& concord. quod no.ff.de contrahen. empt.l.1.in fin.

2 ¶ Manibus.]scilicet papæ, si fuit dignitas epālis.de transla.c.1.& 2.si inferior, in manibus confirmatoris vel collatoris,etiam si sint inferior epō de hoc monet & 7.q.1 de loco Not.tamē inn q in dubiis nō improbabiliter dicitur in illius manibus quem renūciare debere, qui possit illum inuitum destituere.

ADDITIO Vide eo.ca.fi & ibi Inno. Quid iuris si ad abbatem spectat præsentatio, & ad epm confirmatio? Dicit ibi Inn. quod requiritur consensus abbatis in renuntiatione, cū eius interesse de offi. Arch. ad hæc. Similiter in renuntiatione requiritur consensus eligētium,sicut & præsentantis.quod tenet hic Paulus, & remitti ad not per Inno in c.sup hoc eo.tit Pet.de Ancha

b ¶ Facienda.] si persona cui faciēda erat cessio, fuit expressa in mandato, illi faciēda erat notificatio. Si vero mandatum erat generale,puta ad cedendum in manibus eius, qui recipere posset, non vī iuuare no tificatio, nisi facta sit illi qui recipit: impūtet enim sibi qui omnibus debuit intimare, uel saltē procuratori.

c ¶ Deducta.]& de hoc per ipsum fiat fides.simile sup. ex.compil.de elect.constitutionem § penul.

d ¶ Per ipsos.]superiorem vel procuratorem.

e ¶ Alios.]resolue plurale in singulare.vt §. de priuil.

f ¶ Eorum alterum.] satis est ergo q impedita fuit notificatio facienda,etiam si alteri fieri potuisset.

g ¶ peruenisse.] videtur q in hac intimatione seruāda sit forma decret.de elect.causam. ut ibi dixi in fi.

DE SVPPLENDA NEGLIGENTIA prælatorum.

¶ Visum est supra qualiter prælati in ecclesia instituā turnerum quia aliquando prælati sunt negligentes, dubitaret aliquis quis posset supplere negligentiam iplorum:ideo hic inseritur rubrica, de supplenda negligentia prælatorum.

Via regulare.]ero intellectu huius cap præsupponitur illud quod dictum est c.nulla. sup.de concess.prēb in antiq.ubi dicitur, q si collatio alicuius beneficii spectet ad prælatum ecclesiæ, forte ad prælatum inferiorum eō;quia forte ad prælatum ecclesię collegiatę, si ipse prælatus intra sex menses non conferat, & hoc a tempore suæ scientiæ,idest, a tempore quo ipse dicit scit, q beneficium uacat:tunc collatio deuoluitur ad superiorem,scilicet ad episcopum.

CASVS. Aliquis abbas regularis fuit negligens ad cōferendum aliquod beneficium per sex menses a tempore quo beneficium spectabat ad eius collationem; an diœcesani, hoc est, epi uel archiepiscopi possint sup plere negligentiam prælati regularis, sicut possunt sup plere negligentiā prælati secularis? Ándet Clemens, q ñ.Sed quæritur,qua auctoritate possunt supplere, an auctoritate sua iure ad eos deuoluto, uel auctoritate Apostolica sibi a papa delagata? Clemens distinguit: aut ille ꝑlatus negligēs erat exēptus a iurisdictione epi, aut non erat exēptus: Si ipse nō erat exēptus, tunc iure suo collator deuoluit ad ipsum epm:Si uero erat exemptus a iurisdictione epi: tunc prælatus superior facit auctoritate Apostolica sibi delegata per hoc cap. & non sua: cum non sit superior ad illum prælatum. Sed quæritur, utrum eps illud beneficium regulare poterit conferre clerico sæculari:unde si sit bñficium sæculare, vtrum poterit conferre regulari? Dicit quòd nō:sed regulare beneficium debet conferre clerico regulari, & sæculare sæculari. Et sum in uersi. [Eadem quo que auctoritate.] Sed quæritur, quid iuris si prælati regulares volunt huiusmodi beneficium uacans retinere, & suæ mensæ vnire, vtrum eps debeat illud tolerare, id est, pati? Dicit q non, sed ad epm spectat utrū debeat uniri uel non. Sed quid si ipse prælatus uelit augmentare pensiones antiquas, utrum sit ei pmisūs Dicit Clemens q non. & sum in uersi. [Præmissa.] Sed quæritur,utrum illud sit uerum indistincte, q intra sex menses ipsi prælati teneantur huiusmodi conferre beneficia:Dicit q non est intelligendū de beneficiis spectantibus ad mensam post unionē h.d.R.Not. q eps pōt supplere negligentiam prælati regularis, & conferre beneficia regularia,etiam posito q prælatus regularis negligens sit exemptus a iurisdictione epi q tūc cōfert Auctoritate Apostolica delegata p hoc c.Not.q qū collatio deuoluitur ad superiorē, tunc superior tenetur conferre illi personæ, cui ꝑlatus negligens debebat conferre.Not.q collatio deuoluit ad superiorē,in cuius diœcesis est beneficiū uacans,& non ad epm in cuius diœcesi est ꝑlatus negligēs. Not q p̄lati exempti a iurisdictione epi, non possunt beneficia spectantia ad suā collationē unire suæ mensæ,et si ipse prælatus haberet epālem dignitatē: quia nullus est auctor in causa suaꝫ bene posset unire mensæ cōuentus.Not quòd prælatus regularis non potest imponere nouas pēsiones nec antiquas augere, sed spectat ad epm ne illud fiat.Not. q prælati regulares non pñt occupare bona alicuius beneficii,quod spectat ad ipsorum collationem, sed debent reseruare successori.b. Not.finaliter id ad quod allegatur illud ca. q regulares non possunt retinere beneficia plura,etiam simplicia. Et not. q omnia beneficia sæcularia regularibus sunt incomptabilia.

Casus. §. Eadem quoque.

[Prima gl.summat,& dicit quid declaret, deinde diuidit,& rursus dicit quid declaret.]

h ¶ Quia regulares.]Casus. Si prælati regulares non cōferunt intra sex menses prioratus, administrationes & ecclesias uacantes, quæ non sunt de mēsa, sed solēt speciales(licet obediētiarios rectores) habere; diœcesani auctoritate sua,uel Apostolica, si sint exēpta,cōferunt

¶ Prælati regulares non conferunt intra sex menses prioratus, administrationes, & ecclesias uacantes, quæ non sunt de mensa; sed solent speciales licet obedientiarios, rectores habere; diœcesani auctoritate sua uel Apostolica, si sint exempta, conferunt illa personis, quibus per prælatos fuerant conferenda. Nec permittunt illa applicari mensis prælatorum: uel pensionibus grauari. Declarantur etiam decret. de offic. ordi. præsenti. & de prabend. cum singula in talibus prioribus & ecclesijs locum habere. Io. And.

TITVLVS V.

De supplenda negligentia prælatorum.

¶ Clemens v in concilio Vienensi.

QVIA regulare.]ero intellectu huius cap præsupponitur illud quod dictum est c.nulla. sup.de concess.prēb in antiq.ubi dicitur, q si collatio alicuius beneficii spectet ad prælatum ecclesiæ, forte ad prælatum inferiorum eō;quia forte ad prælatum ecclesię collegiatę, si ipse prælatus intra sex menses non conferat, & hoc a tempore suæ scientiæ,idest, a tempore quo ipse dicit scit, q beneficium uacat:tunc collatio deuoluitur ad superiorem,scilicet ad episcopum.

CASVS. Aliquis abbas regularis fuit negligens ad cōferendum aliquod beneficium per sex menses a tempore quo beneficium spectabat ad eius collationem; an diœcesani, hoc est, epi uel archiepiscopi possint supplere negligentiam prælati regularis, sicut possunt supplere negligentiā prælati secularis? Ándet Clemens, q ñ.Sed quæritur,qua auctoritate possunt supplere, an auctoritate sua iure ad eos deuoluto, uel auctoritate Apostolica sibi a papa delagata? Clemens distinguit: aut ille ꝑlatus negligēs erat exēptus a iurisdictione epi, aut non erat exēptus: Si ipse nō erat exēptus, tunc iure suo collator deuoluit ad ipsum epm:Si uero erat exemptus a iurisdictione epi: tunc prælatus superior facit auctoritate Apostolica sibi delegata per hoc cap. & non sua: cum non sit superior ad illum prælatum. Sed quæritur, utrum eps illud beneficium regulare poterit conferre clerico sæculari:unde si sit bñficium sæculare, vtrum poterit conferre regulari? Dicit quòd nō:sed regulare beneficium debet conferre clerico regulari, & sæculare sæculari. Et sum in uersi. [Eadem quo que auctoritate.] Sed quæritur, quid iuris si prælati regulares volunt huiusmodi beneficium uacans retinere, & suæ mensæ vnire, vtrum eps debeat illud tolerare, id est, pati? Dicit q non, sed ad epm spectat utrū debeat uniri uel non. Sed quid si ipse prælatus uelit augmentare pensiones antiquas, utrum sit ei pmisūs Dicit Clemens q non. & sum in uersi. [Præmissa.] Sed quæritur,utrum illud sit uerum indistincte, q intra sex menses ipsi prælati teneantur huiusmodi conferre beneficia:Dicit q non est intelligendū de beneficiis spectantibus ad mensam post unionē h.d.R.Not. q eps pōt supplere negligentiam prælati regularis, & conferre beneficia regularia,etiam posito q prælatus regularis negligens sit exemptus a iurisdictione epi q tūc cōfert Auctoritate Apostolica delegata p hoc c.Not.q qū collatio deuoluitur ad superiorē, tunc superior tenetur conferre illi personæ, cui ꝑlatus negligens debebat conferre.Not.q collatio deuoluit ad superiorē,in cuius diœcesis est beneficiū uacans,& non ad epm in cuius diœcesi est ꝑlatus negligēs. Not q p̄lati exempti a iurisdictione epi, non possunt beneficia spectantia ad suā collationē unire suæ mensæ,et si ipse prælatus haberet epālem dignitatē: quia nullus est auctor in causa suaꝫ bene posset unire mensæ cōuentus.Not quòd prælatus regularis non potest imponere nouas pēsiones nec antiquas augere, sed spectat ad epm ne illud fiat.Not. q prælati regulares non pñt occupare bona alicuius beneficii,quod spectat ad ipsorum collationem, sed debent reseruare successori.b. Not.finaliter id ad quod allegatur illud ca. q regulares non possunt retinere beneficia plura,etiam simplicia. Et not. q omnia beneficia sæcularia regularibus sunt incomptabilia.

[Prima gl.summat,& dicit quid declaret, deinde diuidit,& rursus dicit quid declaret.]

h ¶ Quia regulares.]Casus. Si prælati regulares non cōferunt intra sex menses prioratus, administrationes & ecclesias uacantes, quæ non sunt de mēsa, sed solēt speciales(licet obediētiarios rectores) habere; diœcesani auctoritate sua,uel Apostolica, si sint exēpta, cōferunt

Universidad de Deusto
Biblioteca

runt illa personis, quibus per prælatos fuerunt conferenda. Nec permittunt illa applicari mensis prælatorū vel pensionibus grauari. Declarantur etiam decre. de offic. ord. præsenti. & de præbend cum singula. in talibus prioratibus & ecclesiis locū habere. Et sunt quattuor partes: prima ponit de negligentia Regulariū in beneficiis conferendis per dioc̃esanos suplenda: et de modo supplendi. Secundo de ecclesiis non applicandis mēsis prælatorum: nec pensionibus grauandis: ibi, [Eadem.] Tertia determinat de q̃ ¶ Idest, cō cil. Lateranē. sub Alex. 3. c. 8. bus ecclesijs prædicta intelligantur g. ibi, [Præmissa.] Quarta declarat duas Bonifacianas: ibi, [In quibus.] & quas opiniones declarat infra dicetur.

a ¶ Regulares. Jin sæcularibus er o non haberet locum hæc constitutio, inquantum ponit ius nouū, & præiudicat priuilegio exemptionis.

b ¶ prælati.] si ad collegia regulariū sine prælato spectaret collatio, quod esse potest. de reg. c. fi. lib. 6. prius ad prælatum, & demum ad dioc̃esanum deuoluerentur potestas 1. facit ſ. de præb. si de beneficio.

1 Idē Panor. & Imol. hic notantes, q̃ negligētia inferioris deuoluit ius immediatū ad superiorem Fon.

c ¶ Beneficia.] ecclesiastica. & vide quod dixi de cler. coniug. c. cum Ioannes.

d ¶ Dispositionem.] idest collationē vel prouisionē. hoc dico: quia si ad solā p̃sentationē vel electionē ipsorū spectarētur: ad cōfirmatē vel instituentē de uolueretur potestas, siue sit dioc̃esanus, siue alius 2. e ¶ Committere.] vtitur isto verbo, quia se prælati excusabant dicentes, q̃ illarum ecclesiarum non fiebat collatio vel prouisio, sed solū quædam cōmissio, quasi illi essent castaldi, ministri vel pædagogi.

Glo. sequens ponit lecturam, secundum quam reprobat opinionem, subdens indubitatum.]

2 Idē Panor. hic, &c. cū in cūctis. de elect. notans q̃ negligentia deuoluit eligendi, præsentandi ad confirmātem. Fon.

f ¶ Lateran.]de concess præben. c. 2. Et si intelligimus de prioribus etiā conuentualibus, hic reprobatur opinio, quę habet, q̃ tempus generalis concilii, scilicet triū mensium, locū habeat in prouisionibus talium sicut in electionibus, nā ut dicebat Inno. in decre. ne ,p defectu. de elect. inter electionem & ,puisionē dinersitatis ratio non apparet: quod Compost. verum esse dicebat in perpetuis, sed non in temporalibus. Hoc aūt certum est, q̃ si prioratus est principalis prælatura in ecclesia regulari collegiata, & ei prior per viā electionis prouidetur, locum habet cap. ne pro defectu.

g ¶ Locorum. Jergo non personarum, si ergo prælatus alterius dioc̃esis habet prioratū, quē cōferre negligit in dioc̃esi Bonoñ. eps Bonoñ. supplebit. probat hoc decre. 2. eo. tit. ibi in tuo epatu, nec distinguit vnde sint collatores, facit quod dicam inf. in glo. proxi.

[Glo. seq. soluit duo dubia, & obiectioni respondet, secundum soluit alia duo fortiora.]

h Sua. Jauctoritate quod sequitur Et procedit hoc in prioribus, ecclesiis, & administrationibus non exēptis, ēt si ꝓlati ad quos prouisio pertinet, sint exēpti. de priuileg. quoniā. & c ex ore. facit de præb. ca. 1. lib. 6. Itē procedit hæc suppletio, q̃ facit dioc̃esanus suo iure intra secundum semestre, quo elapso ad proximū superiorē, siue bt metropolitanus siue papa, collatio deuoluet. c. tit. c. vit. Non obstat littera q̃ sequit̃, qa licet circa exēpta concedat Papa ius suum, circa nō exē pta non. Item licet concedat suppleri vice sua negligentiam aliorum, non tamen concedit dioc̃esanis vt supplent suam propriam. Sed modo remanet dubium satis forte, nunquid in exēptis deuolutis ad eūm curret ips semestre epō: & si currit, an ad metropolitanum deuoluatur potestas tempore lapso, an ad papam. Et circa primū videtur ꝓ non currat ſ. de pb. si de beneficio. & quod ibi no. in glo. sed nunquid. Circa secundum, dato ꝓ currat, vī ꝓ ad papā non ad archiepm. deuoluatur. ad hoc de cler. ægro. cap. vnico. lib. 6 & vide quod dixi de hære. ad abolendam super glo fi.

i ¶ In exemptis.] olim secus. eo ti sicut & de præb. cum singula. in fi. lib. 6 & sic in hoc ius nouum induxit.

K ¶ Apostolica.] concor. de offi. ord. irrefragabilis. & de hær. ad abolendā de cleri ægro. c. vnico. lib. 6 eo. lib. de statu mo. cap. unico & inf. de statu mo. attendens. de reli. do. quia contingit.

[Glossa sequens soluit vnam quæstionem.]

l ¶ Negligentiam] inquantum hæc decret. ponit ius nouum, & præiudicat priuilegiis exemptionis, nō puto ꝙ locum habeat, qñ prælatus priuatus esset propter delictum, cum hoc non sit expressum. facit de elect. quamquam. 1. respōso. libr. 6. secus in non exemptis, eo c in fin.

[Glo. seq. alleg vnam concor & arguit opi. quā determinat.]

n ¶ Sęcularibus.] facit de præb. cum de beneficio. lib. 6. Facit hęc littera pro eo quod not. Per. & Abbas in prædi. decre. eo. tit. sicut. ubi dicunt, ꝙ ad ecclesiam, ꝙ consueuit regi per sęculares clericos, monachi regularem præsentare non possunt. quod uerum crederem in non curatis, uel si præsentant illum ut claustralem

[Glo. seq. idem facit quod superior proxima.]

n ¶ Religiosis.]concor de reb. eccl. non alie possessiones. dicebat ibi abbas ꝙ illud ca. non loquitur de cōuentualibus ecclesiis monachorum, sed de aliis, in q̃bus ministrare consueuerunt, & ꝙ si per negligentiā monachorum deuoluitur ius conferendi talem ecclesiam ad episcopum, non ponet ibi clericum, sed monachum, 3 quod hic approbatur, & limitatur per literam, quæ sequitur.

[Glo seq. alleg concor: & ibi remittit, & arguit ad quas quæstiones.]

o ¶ Monasteriorum.]concor. de præben. cum singula. prohibemus. lib. 6 Et quid si non sit idoneus in monasterio, ibi not. Et opume facit hæc littera contra illa, ad quæstionem quam olim disputaui, An is ad quem deuoluitur eligendi potestas, teneatur eligere de illo collegio, de quo tenebatur qui neglexit, ꝙ vide in mercurialibus sub hoc tit. & est posita sub regula, contra eum. Item benefacit ad id quod scripsi sup. de elect, cap. publicato in ultima quæstione.

p ¶ Eadem.]Itē §. & sequens determinat. not. per Inno. & Host. de præb. in Laterañ. de priuileg. pastoralis.

q ¶ Auctoritate.]ſ Apostolica, etiam in exemptis.

r ¶ Applicent.]vide qd dicam ſ. de sta. reg. ne in agro. § ad

§. ad hoc, vt patet, quod licet esset casus veniendi, per ordinarios fieri debet.

a ¶ Pensionesve.] de præben. auaritiæ. de censi. prohibemus.

b ¶ Nouas.]quę dicantur nouæ, not. de censi. significant.

c ¶ imponant.] auctoritate sua: alias ex causa possent nouæ pēliones impoñ, vel antiquæ augeri per episcopum, de hoc, de censib. prohibemus. quod quomodo intelligāt Innoc. & Hostiē. ibi dixi super glos. 2. d ¶ Soluantur.] concor. præb. decr. significauit, de censi. & de iureiurand. tua nos 1. Io. And.

e ¶ Præmissa.] scilicet quę dicta sunt ſ. in 1 & 2. responso.

f De mensa.] Illa ergo non intelligerentur vacare. & sic in illis non habebit locū quod dicitur de negligentia suppleuda, vt probatur inf. de ex cessi. prælato frequēs. verſi. quidam ēt. item nec habebit locum ꝙ dī de pensione imponenda vel de augenda, cum totum sit abbatis, & abbates fructus talium pōt vendere, & locare, vt in prædi. ver. quidam. & facit quod not. Inno. de ita reg. 2. versi. prioratus.

§ ¶ Cum oportuerit.] idem videtur de stat. monach. cum ad monasteriū. versic. tales, & vide quod ibi dixi, & qui cle. vel vo. inſuuante super glo fi. 3.

[Glo. seq. ponit dictum de quo remittit: Secundo obiicit, & soluit: Tertio dat dubium solutum super quo nouum statutum exposcit.]

h ¶ Reuocari.] Et in talibus clausſtralibus habet locū quod dicitur eos non debere stare solos, vt patebit ſ. de stat. regula. ne in agro. § ad hoc. Sed aduerte: quia non videbatur, ꝙ in talib. obedientiatus locum hīet ēpō hodie conferat monacho prioratum, & abbas cui negligentiam suppleuit episcopus, eras reuocet illum. Nec dicas quod sic institutiū per episcopum suppleterem, abbas reuocare nō posset: quia nec plus nec alter confert supplens quam negligens, vt probat sup. ſ. responso. Item fm illud aperta esset via ad perpetuandum clausſrales: quod tū etiam Papa non facit. sup. de conſir. vtil. vnut. ad nostram, & c porrecta. Volens enim abbas præficere nepotem vel sibi charū, permittet labi tempus, vt ille demum per episcopum instituatur. Item esset perpetuus, & tali fraudi claudenda est via. de dinor. quanto in fin. & propter hanc causam comminter olim hæ suppletiones non fiebant sed satis quod satisfiat iuri in eo quod suppletur: quod abfacere neglexit. Nec potest negari quin hoc sit vtisatisfaciem. a emberlent abbates de negligentia notaēt ics per hanc decre. hodie teneri, ꝙ manualia quæ nō sunt de mensa, & temporales prioratus vacāt per mortem vel remotionem eorum. qui præsident illis; Vnde & hodie Papa, qui recipit fructus vacātium, recipit fructus talium, nec resilli potest per hanc litteram & per sequentē, & tendit hoc ad noxiam: quia superiores locorum manualiū tales occupationes fructuum timentes, dimittunt in talibus prioratibus illos, quos alias remouerent, & quos remoueri forsitan expediret: & sic inducit hic quasi quandam perpetuationem clausſtralium. Et ob hanc causam si assisterem papæ, consulerem declarari vel statui, ꝙ cum sibi reseruat, vel alteri cōcedit fructus vacantium in vrbe, prouincia vel dioc̃esi, nō includeruntur manualia, sed quandiu durarēt gratia 20. vel alia quota, de qua videretur statuendum fructuum ipsorum manualium solueretur priuilegiato singulis annis: & sic non impediretur clausſtralium priorum correctio & remotio, nec in illis priuilegiatus frustraretur priuilegio.

i ¶ In quibus.] prioratibus, administrationibus, & ecclesijs manualibus, quæ non sunt de mensa.

[Glo seq. dicit quid determinat, & quid reprobat.]

K ¶ Constitutionem.] de offi. ord. presenti lib 6 & determinat quod ibi prolixe not. Archid & reprobat quod ibi not. Ioan. Monac qui diceber prioratus commendatios proprie non vacare: & ideo in illis decre talem illam locum non hīe. Sed si intellexit de his quę sunt de mensa, tunc vera.

[Glo seq. dicit quid approbat, & reprobat, & rationi contrariæ respondet.]

l ¶ Statutum.]de præben. cum singula. lib. 6. & approbat hic duas opiniones meas ibi not. in 1. responso. in 4. & vlt. glo. prima. ſ quod decretalis illa locum haberet etiam in prioratibus manualibus. Secunda quod locum haberet etiam in non curatis. In secunda concordabat Archid. In prima resistebat, probans per id quod habetur ibi. In secundo responso datur illis optio. Dicebat n Bonifacium consultum sic responsisse, sed cum vidimus legi Sextum, quod induxit Archi. pro se reuoluebam contra eum: Certum est enim ꝙ in perpetuis non daretur optio, etiam ante illam decretalem, per decre de multa. ergo de temporalib. debebat intelligi.

m ¶ Curam.] hoc inducebat dubium an determinaret etiam verbum, prioratibus & hoc decidit in fine.

n ¶ Alium.] puta sæcularem presbyterum, vt in didecret. cum singula. in princip. de statu monah. ne in agro. § cæterum.

1 ¶ Clemens v. in concilio Viennensi.

¶ Dioc̃esani seruare dēnt, & a suis subditis seruari facere curā loquentia de qualitate personarum præficiendarum ecclesijs. Io. And.

TITVLVS VI.

De ætate & qualitate, & ordine præficiendorum.

DE

Universidad de Deusto
Biblioteca

DE ÆTATE ET QVALITATE, &c.

¶Visum est quibus titulis & modis præficiunt homines in eccles.s: dubitaret aliquis vtrū prælati debeant esse idonei Et quia idoneitas cōsistit in ætate & qualitate, & ordine, ideo annectit rubricā de ætate & qualitate ordinandorum.

CAP. I.

VM † eccle-
siæ, [a] quib. præficiunt̄ psonę minus idonee scientia, [b] moribus, vel ętate, [c] grauia ꝓpter hoc(vt docet [d] experientia) nonnunquam perferant in spiritualib. & temporalibus detrimenta: Nos volentes per locorū dicœcesanos,quibus ratione [e] officij hoc cōpetit , præcipue [f] super hoc diligentius præcauere, eis districte iniungimus,vt ipsi statuta canonica, ꝙ quæ super preficiēdis personis in hmōi ecclesijs hactenus emanarunt, diligentius per seipsos obseruent; & faciant a suis subditis [h] inuiolabiliter obseruari: si diuinam [i] offensam & sedis Apostolicę debitam vitare voluerint vltionem. [k]

† Vide cōcil Trid. sess. 24. de refo. c. 12.

¶ Idem.

¶In capitulo cathedralis ecclesia vel collegiatę vocem non habet qui non est subdiaconus Habens beneficium,cui annexus est ordo. post annum, nisi prius (impedimento cessante) promoueatur ad illum, in capitulo vocem non habet donec fuerit ordinatus: & interim perdit distributionem dimidiam Ioan.And.

CAP. II.

VT †

¶Præmissa ratione ex citat officium diœcesanorum circa observantiam canonum loquentium de promouendis ad bñficia: ibi, [Nos volentes] Imo. CASVS. Iure cautum est in cap. cum in cunctis. cap. ne pro defectu. cap. nihil de elect. in antiq. c. grauc. de præben. & digni. ꝙ ille ad quem spectat collatio beneficiorum, debet illa conferre personis idoneis, quæ idoneitas cōsideratur respectu ætatis, videlicet ꝙ ille cui confertur dignitas minor dignitate epali, sit ætatis 25. annorum. & ille cui confertur epatus, sit ætatis completæ triginta annorum & inchoauerit 31. annum. Item idoneitas consideratur respectu qualitatis, puta quod ille cui ꝙfertur dignitas, sit bonæ famę & honestæ conuersationis, ex legitimo matrimonio, & ꝙ sit sufficientis scientię. Item idoneitas consideratur respectu ordinis, vt nemo assumatur in episcopum nisi sit in ordine subdiaconatus. Sed quęritur, ad cuius officiū pertinet ista obseruare? Dicit Clemens, ꝙ eps quantum ad se debet seruare iura antiqua, videlicet ꝙ nō cōferat beneficium vacans, nisi personis idoneis. Itē eps quantū ad patronos sibi subditos, dēt illos compellere, vt non conferant bñficia, nisi personis qualificatis. Et in hoc illud capitulum continet aliquid noui: quia nihil dicitur de diœcesano in iuribus antiquis, licet dicatur aliquid de concilio gñali. cap. graue, allegato, hoc dicit. Colligo aliqua notabilia. No. ꝙ quis non est præficiēdus. i. instituendus in aliqua ecclesia , nisi sit idoneus scientia, moribus, & ætate. Vnde secundum diuersitatem beneficiorū requiritur diuersa ætas, quia in epatu requiritur ętas triginta annorum, in ecclesia parochiali & aliis dignitatibus inferioribus ab episcopatu, requiritur ætas 24. annorum, tñ pro simplici dignitate pōt episcopus dispensare in 22. anno: in aliis beneficiis, vt in prębendis requiritur ætas 14. annorum: quia ibi sufficit maturitas consilij; ideo illa ætas requirit. In aliis, vt in capellaniis, quæ non requirunt maturitatem consilij, requiritur ætas septem annorum. In aliis, vt in prioratibus qui non hēnt curam animarum, requiritur ętas 22. annorum. Et de hac materia singulariter tractat Panor. in c. cum sis. de præb. & dignita. in anti. Item in præficiendo requirit idoneitas in moribus: ꝙa si esset malę vitę, posset inducere laicos ad malum exemplum. Item requiritur ꝙ sit sufficiētis scientiæ: ꝙa in eo requiritur theologia, & ꝙ sciat nouū & vetus testm̄ ad prædicādū suis subditis. Item requiritur ꝙ sit iurista, vt possit conseruare iura suæ ecclesiæ. In abbate vero non requiritur magna scientia; sed sufficit ꝙ sit expertus in negotijs in rectore ecclesiæ parochialis sufficit scientia canonum pœnitentialium. Hæc optime tractat Inn. in c. cum in cunctis. ꝙ eps̄ pōt compellere subditos

a ¶Vm ecclesiæ.] ¶Visum est quibus titulis & modis præficiunt homines in ecclesijs: dubitaret aliquis vtrū prælati debeant esse idonei Et quia idoneitas cōsistit in ætate & qualitate, & ordine, ideo annectit rubricā de ętate & qualitate ordinandorum.

b ¶Moribus.] de elect. in antiq. No. ꝙ eps̄ pōt compellere subditos suos ad obseruationē canonum. i. quod potest monere prælatos sibi subditos, vt non conferant beneficia personis non idoneis. Quæritur hic. Si prælati sint negligentes super eo quod hic disponitur, qualiter percent? Dicit Lau. & Zen. ꝙ mortaliter. 4. distin. denique, quod no. gl. de offi. Arch. ex quæ, de quo ꝙ Arch. 76. dist. vtinā. pro hoc ista littera: ibi, [Districte inginngimus.] Zabarella.

[Prima gl. summat, & exponit]

c ¶Cum ecclesiæ.] Cs ¶Ætate.] de ordine nihil dixit, sicut nec decret. est. sup. eo Et vide quod no. de præben. si pro pauperibus. lib 6. in glo. 2.

d ¶Docet.] facit sup. de elect. quam sit, in prin. lib. 6. vbi de hoc.

e ¶Ratione officii.] excitat ergo ipsorum officium, non constituit illos delegatos. sup. de offi. ordi. licet & cap. penult.

f ¶Præcipue.] duplex punctuatio.

g ¶Canonica.] sup eod. per totum de elect. cum in cū ctis, & in c. nihil. de præbend. graue. cum similibus.

h Subditis.] non sufficit prælato, ꝙ sit bonus in sentiam, si etiam sit, quantum est in se, bonus in subditis, de simo. licet in princip. cum concord.

i ¶Diuinam offensam.] concor. huic fini. de elect. nbi periculum. § qui autem, & c. perpetuæ, & c. committa in fi lib. 6. & inf. de cen. ad nostram. in fin.

K ¶Vltionem.] specialiter circa hoc statutam: de generali vide quod not. de treu. & pa. c. 1. de celeb. miss. dolentes, de elect. generali. lib. 6.

VT ij qui.] ¶primo declarat non existentem in sacris non hꝫ vocem in capitulo cathedralis ecclesiæ vel collegiatæ: Secundo idem dicit de habente beneficium, cui annexus sit ordo, nisi ad illum promoueatur

moueatur cessante impedimento intra annum: quia illo elapso tunc nō habet vocem in capitulo, & ei sub trahitur pars dimidia distributionum. Secunda: ibi, [Illi vero.] Imola

CASVS. Vacat ecclesia cathedralis, collegiata vel cō uentualis forte per mortem prælati: tunc canonici vel regulares professi conueniunt super electione facienda: sunt tamen aliqui canonici vel religiosi, qui nō sunt in sacris cōstituti, licet sunt professi vel canonici prębendati: sed constituti in sacris proposuerunt ex parte sua, ꝙ alii non constituti in sacris non admitterentur, id est, non reciperentur ad electionem faciendā: Quæritur quid iuris? Dicit Romanus Pōtifex: Clemēs vt intitulati in ecclesia inducantur ad suscipiendos sacros ordines: statuit, id est, statutum facit, ꝙ illi non cōstituti in sacris non habeant vocem in capitulo, dū celebrabit electio, vel aliud capitulum. Sed ponamus ꝙ sit dignitas vacans, vel psonatus, vel aliud beneficium, quod requirit certū ordinē: puta ꝙ si qs assumatur ad talē dignitatē, ꝙ ipse sit diaconus vel presbyter: quidā subdiaconus fuit assumptus ad illā dignitatē vel beneficium, & non fecit se promoueri intra annū ad ordinē requisitū illi dignitati vel beneficio, ꝙ pœnam incurrit talis, qui accepit talem beneficium vel dignitatem, & non ponit se in ordine annexo illi beneficio vel dignitati: Rndet Clemēs, ꝙ talis nō habebit vocē in capitulo, & perdit medietatē distributionum, donec fuerit promotus ad ordinē requisitum in tali beneficio. Sed quæritur vtrum pœnæ antiquæ sint sublatæ per istud capitulū? Dicit ꝙ non: sed remanēt in suo robore. Et sunt illæ pœnæ, ꝙ si qs beneficiatus fuerit monitus vt intra annum promoueatur ad sacros ordines, & intra annū nō fecerit se ꝓmoueri, tunc poterit priuari illo beneficio. Sed p. clem. de ele. in 6. fuit statutum in ecclesia parochiali, ꝙ ipso iure perdit beneficiū absq; monitione, sed non lo quitur in aliis beneficiis: ideo in aliis beneficiis remanent iura antiqua incorrecta, videlicet. ꝙ debent promoueri post monitionē: sed absq; monitione incurrūt pœnas huius capituli. Not. ꝙ ordo nō dr annexus ita ꝙ non cōstitutus in tali ordine nō possit habere illud beneficium, sed intelligitur ꝙ habens illud beneficiū debet promoueri ad illum ordinē. Not. ꝙ mancipati, id est, deputati diuinis officiis & ministeriis quam citius possunt debent promoueri ad sacros ordines ad illum finem, vt ab illo statu nō possint retrocedere, hoc est, ꝙ postquā habent beneficiū, & dicunt velle ecclesiasticari, & sub illa spe accipiunt beneficiū, non retrocedant, id est, non mutent suam voluntatē, nec vxorem accipiant: quare qui sunt semel in ordine, non possunt retrocedere, id est, reaccipere statum quem dimiserūt tacite, accipiendo beneficium vel dignitatem. Et si retrocedit, & habebat animū retrocedendi dū accipit beneficium, talis tenetur ad restitutionem omnium fructuum beneficii. Secus autem si non haberet animum retrocedendi a principio, quia forsan postquā tenuit beneficium per aliquod spatium, ipse cognouit ꝙ non posset saluari cum beneficio, & ꝙ melius soluerēt cū matrimonio, & dimittit beneficium & retrocedit, credens ꝙ talis non tenetur ad restitutionē fructuū, nisi essent opulentissimus, ita ꝙ restituēdo, facultates suæ, & status eius parum diminuerentur. Nota ꝙ constitutes beneficiatus habet vocem in capitulo, & hoc accipiendo in factis impropriis, scilicet pro collegio & conuentu, quia ꝓprie capitulū dr in ecclesia cathedrali, collegiata, dicitur in aliis ecclesijs sæcularibus, & cōuentus in ecclesijs regularibus, sed vnum sæpe ponitur pro reliquo. Not. ꝙ habens dignitatem requirentē certū ordinem, & illam tenet, per lapsum vnius anni, & non promouetur ad illum ordinem requisitum illi dignitati, nō priuat illa dignitate, sed punitur pœnis hic contentis in c. cum in cūctis de elec. in antiq. & in c. licet de elect. libr. 6. Not. de dictione, [Vt,] quæ hic ponitur in vim causæ: sed regulariter facit modū. de cōdi. appo. verū & ꝙ ibi dixi No. ꝙ inhabilitas vocis, surgēs ex defectu ordinum sacrorum, non est remissibilis p habiles: etiam si hoc sibi ab aliis concedatur. concor. ponit gl.

ij, [a] qui diuinis in cathedralibus uel collegiatis sæcularibus uel regularibus[b] ecclesiis sunt mancipati [c] officiis, [d] vel mācipabūtur in posterum, [c] ad suscipiēdos sacros ordines propen-

[Concordatur.] Zaba.

[Prima glo. summat, & dicit quid dederit causam constitutionis, & infert a simili.]

a ¶Vt ij.] Casus. In capitulo cathedralis ecclesiæ, vel collegiatæ vocem non habet, qui non est subdiaconus habens beneficium, cui annexus est ordo, post annum, nisi prius, (impedimento cessante) promoueatur ad illum, in capitulo vocem nō habet donec fuerit ordinatus, & interim perdit distributionem dimidiā partes sunt duæ, quæ satis patent. Causam dedit cōstitutioni quod not. Host. de præben. extirpendæ. §. qui uero. ubi dicit esse æquum, ꝙ sicut minor subdiacono non eligitur in epm̄ sita nec eligat, vt bene cōueniant electus & eligentes, dicens ibi per constōnes legatorum in prouincia prouinciæ hoc esse statutū, ꝙ non existētes in sacris non habeant uocem; talē autem constōnem facere possunt nedum legati, sed etiam epi. vt scripsi post eum, de offi. archipresb. c. fi. unde constat, ꝙ multi epi tales constitutiones habebant. Not. et ipse Hostien. eod. tit. de offi. archipres. cap. 2. ꝙ sicut inter Cardinales nullus est quin sit saltem diaconus, ita & inter canonicos nullus deberet esse, quin esset saltē subdiaconus. argu. § eo. quæ. is. de consc. distin. 1. episcopus Deo sacrificans. & c. iubemus. facit quod dicit canon, illicitū esse eum qui nō sit in ordine, ecclesiasticis misceri tractatibus. 96. dist. satis euidenter. tales enim retrocedere possunt a statu clericali, de elect. cum ex eo li. 6.

r Vide Alex. cos. 106. in 2. uol. col. 6.

b ¶Regularibus.] Si ergo in ecclesiis regularibus non constitutus in sacris vocem nō habet. ergo nec in numero computatur de facto, non de fictione, vt not. in cle. 5 de ele. quod circa. in fine penult. gl.

[Glo seq. exponit & infert solutionem dubii, quam fortificat, prorogat & determinat.]

c ¶Mancipati.] quasi dicat, nuncupati, electi, vel deputati. & quia mancipare est seruire, uel in seruitutem, vel in potestatem reducere, ideo utitur hoc uerbo. qđ ēt habetur 28. dist. de his in prin. 1. q. 4. saluator. vltra mediū. In his ergo qui non sunt deputati ad diuina officia, quales sunt conuersi uel professi laici, præcipue in ecclesiis regularibus, nihil puto mutatum per hāc constōnem & sic saltum manet quod not. de elect. ex eo ꝙ lib 6. in fi. & ita seruatur, alias sequeretur ꝙ per hanc constitutionem moniales non haberent uocem in suis capitulis, quæ propter sexus fragilitatem non sunt capaces 2 ordinum de hoc 23 q. 1. diaconissam, hac eadem ratione uideretur ꝙ extranei, qui non sūt in ecclesiis instituti, sed in certis actibus habēt uocem in capitulo, non includatur hac constitutione, quod intelligo nisi per ius capituli suæ ecclesiæ habeant talem uocem in aliena.

2 Fęminæ cur sacrū ordinū sint incapaces, docēt theologi scholastici li. 4. senten. distin. 25. ubi late Sotus q. 1. art. 2.

d ¶Officiis.] etiam si sacri ordines annexi non sint, & sic differt a proxi. respōso.

[Glo. seq. dupliciter obiicit, soluit, & utriq; obiectioni respondet.]

e ¶In posterum.] ꝙ posteris indici possit asperior status, non dubitatur: sed vt absurdū ꝙ hic indicatur iam inutilitatis, saltem non professis. hoc dico propter id qđ not. de reg. iur. ꝙ omnes. lib 6. Itē nō absurdum, ꝙ constitutio liget præterita contra id §. de consti. c. fin. Dicas ꝙ hæc decr. non priuat de beneficio, sed solum uoce capitali, & tū certum est, ꝙ cum būficium assumpserit,

Universidad de Deusto
Biblioteca

pserit, ut expediens & necessarium officium ecclesiæ erat, si ingrueret necessitas eum ad sacros ordinari, & hoc tenuerit, posset & priuari beneficio. ℨ. eod quæ zis. Nō mādabit ergo q nō uult laborare. Quod primo in ℨtium allegauit, locum habet i cōtinentia, quæ non indicitur inuito. 32. q. 1. integritas. Quod dixi secundo, nō obstat, quia constitutio ista non ligat præteritas institutiones, sed futuros tractatus & actus capitulorū. Item nō utilit uocemin capitulo prætitā, qđ esset respicere præterita, sed prēstandam; & sic respicit futura.

Propēsius quid significat.

a ¶ propensius.]Idem verbum de offi. ord. c. 1. deriuatores exponunt, ideſt, extēsius, sed illud: vbi dicimus protensius: sed propensius deriuatur a prope uel propere, quasi velociter. vel festine.

b ¶ Ve nullus.]iam institutus vel instituendus, vt patet per præcedentia.

[Glo. seq. ponderat verbum, per quod solut dubiū: ad solutionem inducens quattuor similia.]

Canonicus nō in sacris actus non collegiales exercere pōt.

c ¶ In capitulo.]Hallū chori non aufert. & p hoc uerbum pater, q si esset actus expediēdus vt a priuatis nō a capitulo, ad tale bene admitterentur. per quod puto q talis canonicus nō in sacris præbendam & domū optare posit, sicut constitutus in sacris, si ecclesiæ statutum uel consuetudo non obuiet: cum ille actus nō sit collegialis, & competat ex canonia & præbenda, non ex uoce capituli: sicut & potest delegatus dari de rescrip. statutum. lib. 6. agere pro præbenda de probat. ex litteris. episcopum iociare, & fructus percipere de ele. non resi. ad audientiam. ecclesiam defendere. de concef. præb. ex parte. de elec. generali de reb. eccle. nō alienan. c. 2 lib. 6.

[Glo. seq. alleg. duas concordantias: quærit pro, contrarium soluit, illud amplians.]

d ¶ Concedatur]concor. sup. de ele. cōstitutus & ℨ. de reg. ut professores. Sed quid si actū electionis imminētis participant sibi socij? Videtur q possint, per ea quę not sup. de ele. cum Vintoñ. in vlt glo. Contrarium crederem, quasi sit inhabilitas in persona, per hanc litterā, per quam etiam non credo eſm contra hoc dispensare posse. & facit verbū, nullo modo ℨ. proximo rūso.

[Glo. seq. primo quærit: arguit negatiue, contrariū soluit per duo iura & tria similia, & contrario rūdet: secundo qhærit, & soluit per vnum capitulum, & quatuor absurditates, tertio subdit duas quæstiones & soluit.]

Canonico sufficit esse in sacris tpe electionis, ad hoc ut eligere possit.

e ¶ Constitutus & habens ętatem, de qua infra, cap. proxi. quod cap. fuit summe necessariū propter istud, vt ibi dicam. Sed pone (quod de facto nunc satis occurrit) canonicus dum vacat ecclesia non est in sacris sed tempore quo imminet electio facienda, est in sacris, habet ne uocem in electione? Si ponderemus initiū iuris ea quæ not. de elect. dudum 1. vī. q non q tunc non erat habilis, Tu dicas q satis est, q tpe faciendæ electionis sit habilis, quod satis probatur. ℨ. de elect. cū inter R. in fi. & ℨ. de excep. Apostolicæ. Idem enim de cernimus de eligendo, vt in præd. decr. dudum 1. & 2. Sic ēt is qui non esset canonicus tpe vacationis, si tēpore electionis canonicus esset, admitteret cum aliis, & eligeret, & qui tēpore vacationis nō esset in loco vnde uocari deberet, si tpe electionis ptens esset, admitteret ad eligendū. de hoc sup. de elec. ecclesia 2. Qđ dicitur in electionibus spectari initium, intelligit de initio electionis, nō vacationis. Sed fortius quæro, nū quid canonicum non cōstituti in sacris, in proximis tēporibus ordinari uolenti, quæ tempora incidunt in

Canonicus in sacris non cōstitutus tēporibus ordinari uolenti, quæ tempora incidunt in nō est ab tra terminum iuris datum ad eligendū, teneant socii

sius a inducantur: Statuimus, ut nullus b decæterо ī huiusmodi ecclesiis uocē in capitulo c hēat (etiam si hoc sibi ab aliis libere concedatur d) nisi saltem in subdiaconatus ordine fuerit constitutus. e ¶ Illi uero, qui dignitates; personatus, officia, uel præbendas, f quibus certi g ordines sūt annexi h pacifice nūc obtinent in eisdem i ecclesijs, uel obtinuerint i futurum: nisi (iusto impedimento a cessante) ad huiusmodi ordines se promouerī fecerint intra annum, b extūc c donec d ad eos promoti fuerint nullo modo c vocem in capitulo habeant earundē. Ipsisque distributionum, f q dantur his, qui certis g horis intersūt, h pars dimidia i subtrahat, non obstātibus quibuslibet consuetudinibus k vel statutis. l Pēnis aliis, quæ contra tales promotum. c ¶ Concedatur]concor. sup. de ele. cōstitutus & ℨ. de reg. ut professores. Sed quid si actū electionis imminētis participant sibi socij? Videtur q possint, per ea quę not sup. de ele. cum Vintoñ. in vlt glo. Contrarium crederem, quasi sit inhabilitas in persona, per hanc litterā, per quam etiam non credo eſm contra hoc dispensare posse. & facit verbū, nullo modo ℨ. proximo rūso.

[Glo. seq. primo quærit: arguit negatiue, contrariū soluit per duo iura & tria similia, & contrario rūdet: secundo qhærit, & soluit per vnum capitulum, & quatuor absurditates, tertio subdit duas quæstiones & soluit.]

Canonico sufficit esse in sacris tpe electionis, ad hoc ut eligere possit.

e ¶ Constitutus & habens ętatem, de qua infra, cap. proxi. quod cap. fuit summe necessariū propter istud, vt ibi dicam. Sed pone (quod de facto nunc satis occurrit) canonicus dum vacat ecclesia non est in sacris sed tempore quo imminet electio facienda, est in sacris, habet ne uocem in electione? Si ponderemus initiū iuris ea quæ not. de elect. dudum 1. vī. q non q tunc non erat habilis, Tu dicas q satis est, q tpe faciendæ electionis sit habilis, quod satis probatur. ℨ. de elect. cū inter R. in fi. & ℨ. de excep. Apostolicæ. Idem enim de cernimus de eligendo, vt in præd. decr. dudum 1. & 2. Sic ēt is qui non esset canonicus tpe vacationis, si tēpore electionis canonicus esset, admitteret cum aliis, & eligeret, & qui tēpore vacationis nō esset in loco vnde uocari deberet, si tpe electionis ptens esset, admitteret ad eligendū. de hoc sup. de elec. ecclesia 2. Qđ dicitur in electionibus spectari initium, intelligit de initio electionis, nō vacationis. Sed fortius quæro, nū quid canonicum non cōstituti in sacris, in proximis tēporibus ordinari uolenti, quæ tempora incidunt in nō est ab tra terminum iuris datum ad eligendū, teneant socii

electū cum ecclesia. Sed quid si ipsius prælati electio imminet facienda, & nullus de capitulo est in sacris? Hic satis crederem, q superiorē habeat expectare lapsum termini iuris, facit prædicta decret. unica. ne sede vac. 2. respon. de elect. commissa. in prin. lib. 6. licet ergo canonici qui sunt in sacris, non expectent canonicū, cū ipsi sint capitulum, superior tñ, qui hēt uti iure denoluto, vt pœnæ denolutionis sit locus, habebit necesse usq; ad iuris terminum capitulum expectare. & hæc etiam egerent declaratione, & repetita intelligātur infra prox. respōso.

f ¶ Præbendas.]in collegiatis ecclesiis, ut ℨ. dicam.

g ¶ Certi.]non dicit, sacri, per quod dico etiam in minoribus hoc locum habere.

[Glo. seq. tria dicit exponendo quod de annexione dixit.]

h ¶ Annexi.]de iure communi, primæua institutione, antiqua consuetudine uel statuto. Et intelligo hāc litteram, siue certis pbendis annexi sint ordines, siue in certis quæ tamen postea certificatæ sint, puta quia tertia uacans est sacerdotalis, vt ut scripsi de concef. præb. proposuit. in prin. Nec intelligo de annexione, qua no possunt conferri, nisi ei qui sit in ill⁹ ordine, quia tūc non est dare, q hēat istud beneficium non habens ordinem annexum. Dico tamen q ū per litteras Papales ad hoc sufficientes consequeretur beneficium nō existens in ordine, adhuc locus esset huic decret. nisi etiā ad non recipiendum ordinem sufficientem dispensationem haberet.

[Gloss. sequens quærit de principali prælato, allegat propter duas rationes, contrario plus accedit, & declarationem exposcit.]

i ¶ In eisdem.]cathedralibus uel collegiatis, de quibus præmisi. Sed mihi remanet dubiū, an hoc c. in utroq; respōso locum habeat in principalibus prælatis ecclesiarum collegiatarū, puta archipresbyteris uel plebanis plebium, uel his similibus? Et videtur q sic, per hoc lib. 6. eod. lib. de offi. leg. c. penult. in princ. Certum est aūt q illi dignitati annexus est ordo presbyteralis ℨ. eod. c. 1. si ergo non fuit presbyteri intra annum, locus erit huic pœnæ. Nec occurrit ratio quare plus arctetur habens personatum uel canoniā, quā habens principalem prælaturam, immo uidetur maior in illo ratio, quia plus est astrictus. de rescrip. edoceri. & in seipso debet ostendere qui subditis facere opportet. de elect. cumin cunctis, in princip. & a capite inchoa. ri debet rationis editio ff. de eden. argentarius. ℨ. edi. aūt. in contrarium facit de elect. statutū. lib. 6. Nec obstat hæc littera, quia tales non hēnt dignitatē ecclesiis: immo hēnt ecclesias uel dignitates ecclesiarū sag quo uide qđ dicā ℨ. de præb. c. 1. Item absurdū uidere principalē prælatum ecclesiæ priuari nocē ꝓp ordinis defectū, non sine graui dāno ecclesiæ, cuius negotia dēt ordinare. Vñ pōt dici, q cū ꝓlatus & capitulū sint diuersa. ℨ. d his q. fi. a pla. in rub. & nigro. ne sede vac.

sup. vnico. lib. 6 cum multis similibus; sub appellatione capituli non includatur prælatus, ut hic, & ℨ. prox. ibi. Et si dicatur, q de quadam largissima verbi signi ficatione prælatus nosse capituli comprehendaſ, quasi illius corporis caput, de his quæ fi. a prælat. nouit & faciant not. de concef. præb. post electionē. Mihi tamen est satis, quod communiter nō comprehendatur, ut probātur ea prædicta, vt sit hoc ius correctiuum iuris veteris, & pœnale, non largissimam, sed potius stricam interpretationē recipiat de regu. iur. quę a iure. & capit. in pœnis. lib. 6. Item licet prælatus, & capitulum faciant unum corpus, & unam ecclesiam, & sic loquūtur contraria, nō per hoc sequitur prælatum in eludi sub appellatione capituli, immo potius sumitur contrarium. & idem uideretur dicendum circa decretalem, vt professores. ℨ. de reg. & tamen utrobique necessaria effet declaratio.

a Impedimento.]concor. ℨ. de elect. commissa. § 1. li. 6. & ibi uideas exempla: vbi vero impedimentum ꝓ ueniſſet ex culpa sua, non uidetur excusari. de hoc, su. o. c. 1. & in hoc differt a parte. supr. proxi. in qua non excusat impedimentum, & merito hic aliud, quia hic est pœna negligentis.

b ¶ Intra annum.]à tempore quo ligat constitutio in prius institutis, & a tpe habitæ possessionis, vel quo p eor stetit, quominus haberet in instituendis. supra de elect. commissa § 1. & de præb. licet 2. lib. 6.

c ¶ Donec.]scilicet anno elapso, prius ergo non est locus huic pœnæ, posset tamen excludi etiam prius a voce capituli ex alio capite. sup. prox. respōso, hoc est dicere, si habens præbēdam diaconalem subdiaconus eſt, licet nō diaconus, nō excluditur a voce, nisi post annum. Si vero nec esset subdiaconus, & si ipsa præbenda effet subdiaconalis tantum, excluditur etiam intra annum, sed a distributionib. solum post annum, & eū excusat impedimentum.

d ¶ Donec.]i Illis ergo ordinatis cessat pœna. con. cor. sup. de elect. quia ſæpe. lib. 6. & quod not. de mat. contract. contra c. fin.

e ¶ Nullo modo.]universale negatiuum excludit cōnem capituli, ut sup. proxi. respon. dispensationē epi. copi, ut ibi dixi.

[Glo. seq. arguit, & dubium soluit.]

f ¶ Distributionem.]per hoc uerbum, & uerbū, capitalo, quod præcedit, pater in beneficiis quib. non debetur uox capituli, & in quibus non sunt distributiones is collegiata e. i capellania, uel altare, ex cuius institōne ees has pœnas nō competere: puto tñ q si in ecclesia collegiata e. i capellania, uel altare, ex cuius institōne capellanus tenetur officiare ecclesiam, ut in ecclesia Bonoñ. si in illis horis aliquæ distributiones eis deberentur, quo ad illas locus esset hic pœnæ, si ꝓmotus non esset, licet non quo ad reditus capellaniæ, altaris, de quibus hic non cauetur.

g ¶ Certis horis.]No. pro cōsuetudine ecclesiarū colle giatarum, quæ distributiones ordinant non per oēs horas 2. sed per certas, & aliquas attribuunt Missæ, q uenisset ex culpa sua, non uidetur excusari. de hoc, su. o. c. 1. & in hoc differt a parte. supr. proxi. in qua non excusat impedimentum, & merito hic aliud, quia hic est pœna negligentis.

b ¶ Intra annum.]à tempore quo ligat constitutio in prius institutis, & a tpe habitæ possessionis, vel quo p eor stetit, quominus haberet in instituendis. supra de elect. commissa § 1. & de præb. licet 2. lib. 6.

c ¶ Donec.]scilicet anno elapso, prius ergo non est locus huic pœnæ, posset tamen excludi etiam prius a voce capituli ex alio capite. sup. prox. respōso, hoc est dicere, si habens præbēdam diaconalem subdiaconus eſt, licet nō diaconus, nō excluditur a voce, nisi post annum. Si vero nec esset subdiaconus, & si ipsa præbenda effet subdiaconalis tantum, excluditur etiam intra annum, sed a distributionib. solum post annum, & eū excusat impedimentum.

d ¶ Donec.]i Illis ergo ordinatis cessat pœna. con. cor. sup. de elect. quia ſæpe. lib. 6. & quod not. de mat. contract. contra c. fin.

e ¶ Nullo modo.]universale negatiuum excludit cōnem capituli, ut sup. proxi. respon. dispensationē epi. copi, ut ibi dixi.

[Glo. seq. arguit, & dubium soluit.]

f ¶ Distributionem.]per hoc uerbum, & uerbū, capitalo, quod præcedit, pater in beneficiis quib. non debetur uox capituli, & in quibus non sunt distributiones is collegiata e. i capellania, uel altare, ex cuius institōne capellanus tenetur officiare ecclesiam, ut in ecclesia Bonoñ. si in illis horis aliquæ distributiones eis deberentur, quo ad illas locus esset hic pœnæ, si ꝓmotus non esset, licet non quo ad reditus capellaniæ, altaris, de quibus hic non cauetur.

g ¶ Certis horis.]No. pro cōsuetudine ecclesiarū colle giatarum, quæ distributiones ordinant non per oēs horas 2. sed per certas, & aliquas attribuunt Missæ, q nō est de horis. de celeb. Miſ. c. 1 & decr. vnica. de cler. resid. nō dicit de horis, sed de officijs. Honestius est, & iuri consonās, ut per oēs horas fieret ipsarū cō pūtio, q aūt pro Missa, matutino, & vespera debeat

fieri æqua contributio', facit inf. de reliq. & venera. sanct. cap. unico. in fi.

h ¶ Intersunt.]dato q p dictis intersint, alias priuarētur illis in totū, q dicit vt ℨ. de cler. nō resi. c. vnic. lib 6. [Glo. seq. solut duo dubia de inopia: & cui pars accrescat.

1 ¶ pars dimidia.] & si reliqua dimidia ad sustentationem ipsorum non sufficit: 3 & imputent sibi cum per ordinis receptionem hanc pœnam uitare possint. facit qđ not. de elect. quia ſę pe. lib. 6. in glo. aliud Et sic non obstat qđ not. de elect. cum Vintonien. in glo. nota q in fi. & uide quod no. & dixi de appel. pastoralis. in fi. vlt gloſſ. Et scias q ista dimidia subtracta accrescit aliis interessentibus diuinis. institu. de leg. ℨ. si eadem ff. de vſufru. crescl. 1. in fi.

3 Hæc gl. reprehendit Guil. de monte Lauduno sed eā dedīt hic Io. Imol. quem uide to.

† Vide qđ disponat Cōci. Trisest. 23. de reforma. ca. 13.

nisi esset aliter ordinatum. facit de cler. non resid. ca. vnico. lib. 6. & uide quod dicam ℨ. de uita & honest. cleric. c. 2.

i ¶ Consuetudinibus.]concor. inf. de sepul. c. 2. ℨ. pen. in fi. & ℨ. de stat. mon. c. 2. ℨ. sane. & 2. in fi. de relig. do. c. 2. ℨ. vt autem. & ℨ penul. de iure patro c. 1 in prin. & in fi. & simi. ℨ. de pœ. si quis suadente. post princ. de pœ. & remiſ. c. 1. de sent. excom. c. 1.

l ¶ Statutis.]nota q non renocat priuilegia. concor. de capel. mo. c. vnico. lib. 6. & quod ibi not.

m ¶ In iure.]ℨ. eod. quæris. de elect. licet canon. libr. 6. & uide quod ibi not. in gl. antepen. de regularib. hēs. ℨ. de sta. mon. ne in agro ℨ. cæterum. Ioan.

Generalē.]CASVS. Visum est ℨ. qualiter requiritur certa ętas in ꝑficiendis, nunc q̄ritur vtrū requiratę certa ætas in ordinandis? Et rūdet q sic, quia in subdiacono requirit, q cōpleuerit decimūseptimū annū, & attigerit decimumoctauum; In diacono requiritur q compleuerit 19. & q sit in 20. In presbytero requiritur q compleuerit 24. annum, & q sit in 25. anno. In minoribus vero ordinib. sufficit, q fuerit extra infantiā, & compleuerit septimū annum. h. d. H. R. ¶ Colligo aliqua notabilia: ærimo, q qui non pōt promoueri ad diaconatus ordinem, nisi sit in 20. anno. nec ad ꝓsbyteratum, nisi sit in 25. Sed q̄ritur, utrum defectus ætatis impediat receptionē ordinis? Dicēdū q nō, immo quis in 20. anno potest recipere ordinē presbyteratus, sed non habebit executionē illius ordinis donec attigerit ætatē legitimā, & ipso iure est suspensus ab executione ordinū, vsq. ad illam ætatem legitimā, & si qs ꝓsbyter in ætate minori 25. annorū celebraret tunc ℨheret irregularitatem. No. dictionem [Verò,] et ℨ. in c. constōnem, de elect. etiam uidebis dictionem, [Decernimus.] No. q ad receptionem ordinum requiritur, ut ordinato non obstat aliqd canonicū, supplet ꝓaulus. ſimpedimentam, de sent. excom. q de his & c. quamuis. puta secundum Gen. irregularis defe vel vitium. de corp. vitia. per totum. Zaba.

[Glossa prima commendat c. & dicit quid corrigit. & quid determinat, & obiectionem soluit.]

n ¶ Generalem] breue & summe necessariū propter constōnem ℨ. proxi. Determinat autem ætatem sacrorum ordinum, & corrigit canones. 87. distin peruenit, per totum. 78. dist. c. 1. & 3. & vlt. & 28. dist. de his, in quibus dicebatur, q hās 20. annos, subdiaconus, 25. diaconus, 30. presbyter fieri poterat, & debeant esse anni

Universidad de Deusto
Biblioteca

completi.& ibi determinat etiam no. de elect. cum in cunctis.§ inferiora.de temp. ord. uel non est compos. Et sine dubio,licet hæc decre. optime coniungatur proximæ:melius tamen intitulata fuisset sub rubri. de temp.ord.ista enim rubrica tractat de ætate,& qualit. eorum,q ꝓficiũtur,illa de qualitate illorũ qui ordinantur, sed propter connexitatẽ sic transit.& est simile quod dixi supra eodem. 6.ad aures.

† Dictio, impedimento, defectu antiquoribus exemplaribus.

[Glossa sequens allegat simile: probat obseruantiam: ponit opinionem,quam impugnat, & expedientiam huius iuris. in fin. quærit, & soluit, de alia quæstione remittit.

a ¶ Obseruantiam.] simile 1. ff. de appella. quamuis. procedebat autem hæc obseruantia a prælle.§ inferiora, quia cum ibi de ætate antiquorum canonum in sacerdotio demantur v. anni,& plus,quia qui 25.attingit,potest fieri sacerdos,ita videbatur 5.demendi de ætate diaconi, & subdiaconi,p quem etiam in 25 dabatur subdiaconatus nec mirũ, si dicebantur antiqui canones in hoc correcti: nã per illos seruabantur interstitia temporum inter ordinẽ & ordinẽ,q̃ hodie non seruãtur. Vnde laicus in carnispriuio,i festo resurrectionis presbyter esse posset. Sed Host.dicens antiquos canones seruandos dicebat ꝙ in §.inferiora.dispensabatur in ætate pp curam animarum,& sm Inno.suberat necessitas, ex quo uocatus fuerat ad beneficium,quod regrebat ordinẽ. Sed mirandum est hoc, cum enim sine aliqua dispensatione promoueatur ad curam, ergo & ad ordinem annexũ curæ. Item sonat in absurdum,ꝙ maior 24.annis possit habere curam,& sacerdotium, & non solum sacerdotium.Item aliud absurdum,quia sm id eadem erit ætas episcopi, & sacerdotis, quare sæpe clamaui in scholis,& ad curiam scripsi, & præcipue domino Richardo sancti Eustachii diacono Cardinali,ui determinaretur hæc ætas,ꝙ summe fuit necessarium pp proximã decretalẽ,alias innumerosæ, & inextricabiles q̃stiones emersissent,volens.n.habere uocem in capitulo maiorũ 14 minor 20.recepisset subdiaconatum,fuisset obiectum,illum nihilominus excludendum,quasi non rite promotum propter defectum ætatis, iuxta illud quod no.de præben.ei cui,li.6.Ipsi replicassent antiqua iura correcta per diffuetudinem, & per §. inferiora.contra quos duplicatũ fuisset de prædicta opinione Inno.& Host.quam ẽt sequitur Arch.in prædicta decre.ei cui. Sed quid de promotis ante hanc decretalem intra hanc ætatem? puto satis esse ꝙ nunc sit in ætate §. de tempo.ordin. uel.non est.Si uero nec adhuc sunt in ætate,excludentur ab executione ordinis vsq.ad ætatẽ legitimã,ut ibi.]De ordinato uero intra pubertatẽ ad sacros, an teneatur continere, 2 not. & scripsi de cleri promo. cap.vnico.

1 De materia huius glo. tene ꝙ nouissime fanciuit Cõc.Trid. sess 23. de refor.c.11. & 12. & seq.

2 De hoc dubio sui de richardũ libr.4. sent. dist. 25. arti.4. q 2 & Paludanum eadẽ dist. 63.

b ¶ Antiquis.] Allegatis in 1 glo. Sed contra,quia canon antiquus 77.dist.c 1.& perm.tebat quẽ subdiaconatum in 14 anno. Sol.illud uerum,computationem incohando post infantias,ut ibi not.

c ¶ Decernimus.]non dicit declaramus,quod facit ꝓ opinione Inno.& Host.

d ¶ Libere.]idest, sine dispensatione, dato ꝙ non habeat beneficium quod ordinem requirat.

e ¶ In decimooctauo.]intelligo inchoato: satis ergo est ꝙ attigerit,vt in §.inferiora. & idem de sequẽtib. Certum tñ.n ꝙ maior 17. est in anno 18 nec litteram obseruantiam [a] volentes antiquis [b] iuribus in hac parte pferri: Decernimus, [c] vt (alio non obstante impedimẽto † canonico) possit quis libere [d] in decimo octauo [e] ad subdiaconatus, in vigesimo ad diaconatus, [f] & in vigesimoquinto ætatis suæ anno [g] ad presbyteratus ordines promoueri. [h]

requirit, ꝙ sit 18. annorum,sed in 18.olim secus,ut dixi in 1.gl.Nota per hanc decretalem coniunctam supc.proxi. 1. responso. hodie puberem non habere uocẽ in capitulo, nisi excesserit 17.annum.

f ¶ Diaconatus.] licet in anno xx. possit quis esse diaconus, nõ per hoc potest, ꝙ possit esse archidiaconus. De ætate enim promouendorũ ad dignitates terminata per §. inferiora. nihil hic immutatur: alias sequeretur, ꝙ cum subdiaconus possit in episcopum eligi,eo. tit. a multis, & maior 17. subdiaconus esse possit, ut hic, ergo potest eligi, qđ est falsum.

3 Vide de no Cons. Trid. sess. 21. de ref. c. 12.

g ¶ Anno.]Si prius ordinatur, suspenditur ordinans a collatione ordinum, & ordinatus ab executione

TITVLVS VII.

De officio vicarij.

¶ Clemens v. in concilio Vien.

¶ Iura loquentia de ecclesiis curatis, locum habent quo ad tria in vicarijs perpetuis ecclesiarũ parochialium. Io. And.

QCAP. VNIC. VAE DE EC-

ipsius ordinis usque ad ætatem legitimam. de tempo. ord.uel non est.& per prædi.decre.eo.tit.n.dilectus.nõ puto episcopum circa ætatẽ hanc dispensare posse.

h ¶ promoueri.]sed quæ est ætas minorum ordinum. Dic ꝙ maior infantia.28.dist.de his.de temp. ord.nullus.lib.6.7. 8.dist.cap.2.& vide quod ibi notaui in summa.& c.super inordinata.de præb.Io.And.

DE OFFICIO VICARII.

[Ista rubr.continuatur ad præcedentes: Dictum est supra per discursum titulorum de promotione clericorum ad beneficia ecclesiastica: verum quia sic promoti,quandoque,sub se habent vicarios:ideo annectitur rubr.de officio uicarii.

QVæ de ecclesiis.] Diuiditur in tres partes.Secũda,ibi[Ac dꝫ ipsarũ]Tertia ibi,[Et dꝫ corũ.] CASVS. Iltud c.fm glo.seipsum summat,& decidit tria dubia.Casus sic põt poni fm prãdubium:Gauetur in c.de multa.de præb.& dignit. in antiq.& in constitutione, Execrabilis,ꝙ si obtinens ecclesiam parochialem, dignitatem, personatum,aut beneficium accepter, & apprehendat pacificam possessionem illius beneficii secundi, seu dignitatis, uacat prima ecclesia,seu primum beneficium. Sed quæritur utrum sit idem de vicaria perpetua, vt ipsa uicaria perdatur per assecutionem secundę uicariæ,sicut perditur ecclesia parochialis, dignitas, uel personatus: Et respondet Romanus Pontifex ꝙ idem:Nam quod iura sanxerunt circa ecclesias parochiales perdendas ꝙ affecutionem secundi beneficii,illud idem sanxerunt in vicariis perpetuis.Secundum dubium oritur ex ca. licet canon.de elect.lib.6.ubi dicitur, ꝙ promotus ad ecclesiam parochialem debet facere se promoueri ad ordinem presbyteratus intra annum numerandum a tempore habitæ possessionis. Sed ponamus ꝙ quidam fuit promotus ad vicariam perpetuam,& sic non erat rector,sed uicarius perpetuus,quæritur utrum ꝓmotus sic ad uicariam debet promoueri ad sacerdotium intra annum numerandum a tempore adeptę pacifice possessionis,& si non fuerit promotus, utrum vacet illa uicaria perpetua: Respondet ꝙ sic. Tertium dubium sumitur ex ca.cum in cunctis de elect.in antiq. ubi dicitur, ꝙ promotus ad ecclesiã parochialem dẽt habere ætatem 25.annorum :.Quæritur utrum sit idem in promouendo ad uicariam perpetuam? Respõdet Romanus Pontifex,ꝙ sic hoc dicit H.R ¶ Colligo aliqua notabilia. Et primo iuncta gl ꝙ si obtinenti ecclesiam parochialem conferatur alia eccla parochialis, uel vicaria perpetua ecclesiæ parochialis,& habuerit istius ecclesiæ secundæ adeptæ pacificam possessionẽ, immediate & ipso facto vacat prima parochialis, & poterit superior cui spectat collatio illius ecclesiæ, illã conferre, etiã non vocato possessore Nota,ꝙ sicut promotus ad ecclesiã parochialẽ debet promoueri intra annum ad sacerdotium, ita etiam promouendus ad vicariam perpetuã debet promoueri ad sacerdotiũ intra annum. Nota quòd in promouendo ad vicariã ecclesiæ parochialis,requiritur ętas 25. annorũ,quia itta ætas requiritur in promouendo ad ecclesiã parochialem. No.de vicario ꝓpetuo, ex quo nota esse date etiam temporalem, vt patet iniuribus allegatis in gloſ in ver.perpetuis. Nota quod verb.[Volumus,]est inductiuum noui iuris, quod colligo ex gl.& ideo vtitur verbo,volumus. Fran.& Zabarel.

[Prima glosſa dicit quid facit.]

a ¶ Quæ de ecclesiis.]Se summat tria dicens.

b ¶ Curam.]in foro iudiciali vel pœnitentiali,vt scripſit post Innoc. & Hoſt.de præb.de multa.

[Glosſa sequens remittit ad casus exceptos, & dubium soluit.]

c ¶ Amittendis.] nisi in casibus exceptis,quos collegi sup.de præbend. de multa,& puto quòd etiam constitutio Ioan. 22. execrabilis, locum habeat in his vicariis,cum expresse loquatur de beneficiis & officiis curatis,in § qui vero.

d ¶ De ipsarum.] ecclesiarum curatarum,& intellige de non collegiatis,de elect.statutum. lib.6.

[Glosſa sequens ponit vnam differentiam, & dubium soluit.]

e ¶ Promouendis.] intra annum,de elect. licet canon. li.6.& quando incipiat currere,vbi patet,& eo.tit.cõmissa.Et in hoc differt à commenda talis vicaria,quia commenda parochialis ecclesiæ non potest fieri non sacerdoti, de elect.nemo deinceps. li.6. vicaria sicut & rectoria, de institut.c.2.lib.6.concedi potest non sacerdoti,dummodo sacerdos fieri possit,ut hic, & eo.tit c. ſin. Et scias ꝙ pœna illius decr.vlt.non est sublata per istam,quod est dicere,ꝙ etiam intra annum si moniti non promouentur, priuari possunt,sicut de rectore no. quo ad pœnam §.inferiora in decr.licet canon.in glo. antepen in principio.

[Glosſa sequens dicit quid reprobat, quærit, arguit in contrarium, soluit,& in contrarium allegatis respondet.]

f ¶ Sacerdotium.] in hoc corrigitur quod no. Archid. de ele.licet canon li 6. in ver.is etiam,vbi tenebat in perpetuis vicariis illud capitulum locũ nõ habere, cũ de rectore loquatur, vt ibi patet.Sed nunquid epi cum illis uicariis super differendo sacerdotio per septennii poterunt dispensare sm formã c.cum ex eo.de elect. li.6.Vt ꝙ non, fortius.n.aditrictus est uicarius ad residentiã personalẽ,ꝙ rector.de præbẽ.extirpandæ.§ qui vero. Item vicarius non dat vicarium.eo.tit.clericos. Contrarium puto per decret istam, & quia decret. cum ex eo. generaliter permittit epos dispensare cum his qui obtinent ecclesias,quod verbum ita includit vicarios ut rectores.Item ratio permissionis illius est commune ius istis vt illis, ergo idẽ ius,de const.translato. Ad decre. clericos.respondeo,ꝙ hic vicarius non dabit

clesijs [a] curam [b] animarum habentibus per receptionem aliarũ similium amittendis, [c] Ac de ipsarum [d] rectoribus promouendis [e] ad sacerdotium, [f] Et de eorũ [g] ętate [h] à iure statuta noscuntur,in perpetuis [i] †ecclesiarum parochialium [k] vicarijs & assumptis ad eas volumus [l] obseruari.

TITVLVS VIII.

De offi. & potestate iudicis delegati.

¶ Clemens v.in Conci. Vien.

¶ Iudex ad receptionem testium in ciuili,& executor ad prouidendum certa personæ, cognitione præmissa, a Papa deputati licite subdelegant.

CAP. VNICVM.

IVDI-

vicarium,sed episcopus dispensans,ste,vt aliàs loco rectoris,ita & hic loco perpetui vicarij ponet vicarium septennalem,vt in decr.cum ex eo. § porro.

g ¶ Eorum.] scilicet rectorum.

h ¶ Ætate.] scilicet ꝙ attigerint 25. annum,habetur hoc de elect. cum in cunctis. § inferiore.e. titu.licet canon.lib.6. Et dico ꝙ sicut cum rectore non dispẽsat epus in ætate,de ætate & qual. cap.vnico.lib.6. ita nec cum vicario per hanc litteram.

i ¶ perpetuis.]in temporalibus ergo nõ habet hoc locum, de quibus sup. de appel. peruenit 2.de cler nõ resi.ca.pen.de voto.c. 1.de elect.cum ex eo. lib.6. de regularib.beneficium. eo.li. Sic & alibi distinguimus vicariam perpetuam à temporali.de rescrip. postulasti.de filiis presbyter. constitutus,& c.Michael. Perpetuos autem vicarios cognoscas per id quod habes eo.tit.ad hoc, de præbend.extirpandæ.§.qui vero, de capel.mo.c.vno.lib.6.

Vicaria perpetua in quibus ecclesiis est ꝓmissa.

K ¶ parochialium.] de his loquitur, & non simpliciter de curatis, quia solũ in ecclesiis parochialib. annexis ꝑpetua vicaria vł ꝓmissa,& nõ simpliciter in bñficiis curatis, per decr.extirpandæ.§.qui vero,de præb.

[Glosſa sequens obiicit, ꝙ uti debuerat verbo declarationis,& soluit.]

l ¶ Volumus.]probari videbantur hæc per antiqua iura primũ,de pluralitate.sup.eo.c.1.& c.prouideas,sm de sacerdotio sup.eo.tit.c.fin.tertium,de ætate probari poterat per eandem decret. fi.quę probat eum curatũ, & per decre.sup.eo.de præben.lib.6.Sed quia licet decret. 1.prohiberet eum habere vicariam cũ ecclesia:Et decret.prouideas,prohibet illũ plures habere vicarias, non tñ priuabant illum prima per adeptionem secundæ. Item licet decret.vlt. præciperet illum fieri sacerdotem,non tñ priuabat illum hoc nõ facientem.Idem de ætate.ideo utitur verbo uolumus, 1 nõ verbo declaramus, prorogãdo his casib. pœnas iuris ad tales vicarios,& forte satis erat de mẽte,vt in primo casu no. Bar.sup.eo.c.1.de secundo probat decr cõmissa.de elect. li.6.quæ sic late in suo prin.ponit uer.commissa.de tertio satis patet,ubi ponimus ſm. Siue ergo recipiat talis uicarius similem uicariam, siue dignitatem,personatũ uel beneficium curatum,uacat prima.Idẽ si conuertas, ut quia habens dignitatem, personam uel beneficium curatum,recipit talẽ uicariam,uacat prima. De dignitatib.uero & personatibus hic subticuit,quia nõ conueniebat illis, quod hic de sacerdotio dicitur.

1 Verbũ volumus indicat iꝰ de nouo, uide Abbatem in cap Sedes Apostolica. đ rescr. & in c. ex rõne, de appell. & Bar. & doctores in l. 1 C. de sum trin. & fide catho. Cõtinuatio.

DE OFFICIO ET POTESTATE, &c.

¶ Visum est de his qui gerunt uices aliorum in foro pœnitentiali,nunc uidendum est de his qui gerunt uices aliorum in foro iudiciali, & contentioso.

IVdices.]Præsupponendũ est primo,ꝙ ille cui à sede Apostolica cõmissum est nudum ministeriũ,debet illud in ꝓpria persona exercere; ita ꝙ non põt alteri uices suas cõmittere seu subdelegare,secus esset si haberet iurisdõnem delegatã.là iudice.C.de iudic.Sed ꝓsupponẽdũ est illud ꝙ dꝫ in c.fi.eo.tit. in antiq.uidelicet,ꝙ ille cui Papa commisit propter industriã suæ personæ,talis non potest subdelegare nec committere alii uices suas.

CASVS. Tu & ego habebamus causam,in qua proces-

Universidad de Deusto
Biblioteca

sum fuit vsq; ad productionem testium hincinde super petitione tua, & super meis defensionibus, quia tñ testes erant in patria longinqua, & multum distantes à nobis, nec cõmode venire potuissent, nisi cũ magnis sumptibus & expensis, Papa cõmisit vices suas alicui iudici de receptione & examinatione istorum testium: Accidit q; ille commissarius Papæ fuit impeditus, & non potuit vacare receptioni, & examinationi testium, & voluit subdelegare aliũ qui reciperet, & examinaret: Quæritur vtrũ possit? Dicit Romanus Põtifex q; sic, nã ille deputatus seu delegatus non est nudus minister, nec recipit nudum ministerium, ideo potest vices suas subdelegare, secus si reciperet nudum ministerium, puta solam examinationem sine iurisdictione. Sed quid sanctissime pater, ũ aliquis fuit datus executor ad prouidendum aliquibus certis clericis de aliquibus beneficiis in genere, puta quia mãdauit executori ut prouideret istis, & cõtentis in rescripto de beneficio, si essent vitæ laudabilis, & honestæ conuersationis: Si ille executor fuerit impeditus, vtrum possit alium subdelegare? Vt q; non, quia Papa videtur elegisse suam industriam, & non fuit ei mandatum simpliciter, sed sub conditione: Tñ dicit Romanus Pontifex q; põt subdelegare, posito q; fuit ei mandatum sub conditione, si ille esset vitæ laudabilis & conuersationis honestæ, & per illam clausulam non videtur elegisse industriam personæ, sed solum declarasse officiũ: quia si illa clausula non fuisset expressa, tamen tacite intelligebatur, hoc dicit. Nota q; in causa criminali iudex non debeat committere examinationem testium, sed ipse personaliter eos debet examinare, secus in causa ciuili, & tunc iudex cui committitur receptio & examinatio testium, potest alium subdelegare. Not. q; executor datus ad prouidendum alicui de beneficio, potest uices suas committere. Sed utrum sit dãdus casus in quo deputatus à sede Apostolica in causa ciuili ad examinandum testes, non possit committere alteri? Et dicendum est q; si, uidelicet, si iste qui nult subdelegare, non recipiat iurisdictionem, sed ei solum sit delegatus nudum ministerium, puta ad examinãdum solum, & non ad recipiendum, iurari faciendum, & ad citandum partẽ aduersam ut det interrogatoria, quia tunc uidetur sibi commissa iurisdictio, quam posset subdelegare. Et sic nota q; commissarius ad testes recipiendos & examinandos potest exercere omnia sine quibus non posset negotiũ explicari, licet de illis non fiat mentio in rescripto. Nota dictionem. [Solertem:] Solers, tis, i sapiens, ingeniosus, sagax, cautus. Nota q; inquisitio debet fieri cum solertia, in uerbo solertem, quod expone ut in gl. quasi. & concor. inf. de statu reg. c. 2. Nota quod beneficiandi debent esse uitæ laudabilis, & conuersationis honestę, simile inf. de concess. præben. clemen. unica. Zabarel.

† An q; hic dicit de receptione testiũ, pcedat i qualibet parte iudicii ut deputatus super illa à principe possit subdelegare, uide Inn. in c. quoniam cõtra falsam extr. de prob.

[Prima gl. dicit quid primũ, & sm dictum determinat, ponit differentiam inter iudicem & ministrum.]

a ¶ Iudices]Se summat dicens duo. Et primum determinat not. per Inn. & Host. sup. eo. ti. c. fi. & quæ ibi scripsi in ult. glo. & de re iud. cum Bertholdus, & quæ ibi scripsi super glos. sed qualiter. Sed m dictum approbat, quod not. Io. Mo. sup. eo. titu. is cui. lib 6. ubi tenet. q; si cõmittitur executori examinatio illius cui est facienda prouisio, ut fit in forma pauperum. q; subdelegare poterat, & not hoc principium quod dicit, iudices, per quod patet, q; tunc demum talis receptor testium subdelegat, quãdo iudex est, secus ergo si sit nudus ministerius: puta quia receptis testium iuramentis, examinatis articulis super quibus producuntur, & interrogatoriis, sm quæ debet fieri examinatio, cõmittitur id alicui expediendũ, iste n. non est iudex, nec proprie receptor, sed potius examinator ipsorum testium, & talis actus fieret die feriato, ut not. Guli. in Spe. de feriis §. 2. ver. sed quid si tunc. receptor anẽ, qui iudex est, cogit testes, citat eum contra quem producuntur ad videndum eos iurare, audit exceptiones, recipit iusa, refrenat multitudinem testium, examinat interrogatoria, punit testẽ qui aures eius offendit. C. de testi. l. nullum. cum ergo iurisdõnẽ habeat, ex quo illisim habet à principe, subdelegat. Videbatur aũt Zrius, quasi esset nudus minister, per prædict decr. vlt. sup. eod. sed illud procederet in examinatore. Et huic ver. iudices cõiun ge litteram. inf. in fine, à Sede Apostolica deputati.

b ¶ Ciuili.] Non intendit per hęc verba excludere causas spirituales, sed criminales, in quibus dẽt testes exhiberi corã iudice, vt in auth. de testi. § & quoniam. coll. 8. C. de fide instru. authẽ. apud eloquentissimum. & not. 3. q. 9. testes, & iudi. at si clerici. in 4 gl. de test. cog. c. 1. Bene tñ posset criminalis cã delegari de hoc 23. q. 4. illud 95. dist. c. 1. de rapto. in archiepiscopatu. de reti. in integ. c. pen. & in Spec. de iudi. deleg. § fin. vers. Item quod est delegatus in causa Ioan. And.

c ¶ Necnon.] resoluuntur in unam affirmationem. ff. de uerb. sig. duobus & operantur copulam, scilicet, ac diceret, &c.

d ¶ Executores.] deputati à sede Apostolica, quod est infra. Et ex tit. patet quod illi habent delegatã iurisdictionem, vt not de rescrip. tibi qui, in glo. 2. lib. 6.

e ¶ Aliquibus]nominatis sup. eo. is cui. lib. 6.

f ¶ Si per inquisitionem.] hoc inducebat dubiũ quasi in inquisitione sit electa industria personæ, & hæc clausula communiter ponitur in forma pauperum, in qua scribitur, quod cum fuerit repertus idoneus in literatura per examinatores ad hoc deputatos, committit Papa, quod si, &c.

g ¶ Solertem] quasi solicitã, vigilantẽ, astutẽ, sagacẽ & industriosam, & scribitur, per vnicũ l. datur vestius. Exiguo pulchram ducit solertia uitam.] Alias, Exiguo placitam ducit solertia vitam. Io. An.

[Glossa sequens quæritur, arguit pro: ponit distinctionem Innoc. an sapiat monitionem, an conditionem: secundo, in arbitrio executoris: tertio, in effectu processus. Secundo ponit aliam opi. in forma cõditionis, an alius lędatur necne: cui obiicit. & dupliciter soluit. Tertio ponit finale dictum Innoc. non curantis an sit monitio vel conditio, sed an dicatur, si est, an si contiterit, & an alter lædatur vel non, & per id dicit quæstionem solui.]

h ¶ Eos.]pro quibus scribitur. Io. An.

i ¶ Repererint.] sed nunquid 2 eis necesse erit q; præcedet super hoc cognitio uocatis quorum interest? Vt sic pp verbum istud, & verbum, per inquisitionem, dicit Innoc. in decre. vlt. de præsump. q; sunt clausulæ, quæ sonant in monitionem, nõ in conditionẽ, puta si persona sit idonea, & similia, & istæ non dant nouam formam mandato, sed instruunt executorem quasi gnoscat, tamen de plano sine libello, & litis contestatione, quod hodie patet ȝ. scripto præambula est conditio non subintellecta, ut scilicet primo partibus p̃sentibus illa diffiniatur, vt si fuerit infamatus si vero per litteras non tollit nec lędit ius alterius, vt si prouisor mandat alicui q; prouideat sub illis conditionibus, tenet prouisio ẽt super illis inquisitione non facta, nec uocatis partibus, q; nec congruæ sunt hic partes. Et si dicis, præiudicium fit ecclesiæ, cui plus expediret habere ius sic condi tionatum, q; alium, respondeo q; opponi non põt contra prouisionem delegati, sicut nec delegantis. Vel dic q; licet prouisio delegati ex eo, quod non seruauit formã, sit nulla, nõ per hoc sequitur, q; necesse fuerit partes in prouisione uocari. Dicit demum Inn. q; siue in monitionem, siue in conditionem sonet clausula, tenet prouisio delegati nõ præmissa cognitione, q; a non iudex, sed prouisor. de elect venerabilẽ. vers. exercuisti si monitio, uel cõditio nõ est uera, cassatur, vel cassum nuntiatur, quod attentauit prouisor tanquam obrepticium. de re iud. cum olim. in fin potest tamen prouisor assumere partes iudicis, & tunc si nõ admittit oppositionem contradictoris de fallsitate clausulæ, potest ab eo appellari, ex quo partes iudicis assumpsit, ut prædixi. Alii ȝ, cum ad id non teneatur, & facit id solum ad suam instructionem, nec sit sententia nec est de tali vico, &c. tunc enim si iuri alterius præiudicatur, cum talis fungatur uice iudicis, non poterit cõstare, nisi partibus præsentibus, & si non p̃mittit cogni tionem, processus non valebit, quod si alteri non præiudicatur, tunc ualebit quod sine cognitione facit: cũ non tanquam iudex, sed tanquam bono uiro sit hoc sibi commissum, ex quo ergo no est iudex, uel inquisitor, satis est, quod iuratus se. Et placuit (quia utile hoc putauit) sic summare prædictas glossas Innocentii & Hostiensis uaide prolixas. Et per hunc finem pateat solutio quæstionis.

Vide

a ¶ A sede Apostolica.] alias non esset dubium.

Aduertem in his illius successor, si scriptum fuit dignitati nõ ex ex presso nomine personæ. 3. eo. quoniam abbas. Quid au tem si fuisset nudum ministerium, i an tunc succedet de iudica. ret, not. Inn. & Host. sup. eo. ca. fin.

& nõ vocatis iis, quos res tãgit, dummodo cõmittens iurisdictionem habuerit, ut sic possit delegatus q; poterat delegans. Dixi tñ processus factũ cum causæ cognitione, ab iis, qui fiunt causa nõ cognita quo ad p̃iudiciũ eorũ quos res tangit, ut ibi not. Ian. & Holt. qui etiam dicunt, q; dato quod clausula: si persona sit idonea: nõ sit in rescripto, potest executor super ea partes iudicis assumere, cum subintelligatur hæc vera, nisi merum ministerium esset illi commissum. Dicit demum Inno. alios mellus distinguere in clausula, quæ sonat in conditionem, si de tali unico est, uel si doctoratus est in theologia, uel simile, quod si per tales litteras tollitur, uel læditur ius alicuius, puta prouisoris ordinari, non prouidebit executor, nisi uocatis his quos res tangit, de conditione cognoscat, tamen de plano sine libello, & litis contestatione, quod hodie patet ȝ. de iudi. dispendiosam. Et idem in similibus ubi in re scripto præambula est conditio non subintellecta, ut scilicet primo partibus p̃sentibus illa diffiniatur, vt si mandaretur inquisitio veritatis fieri contra aliquẽ si fuerit infamatus si vero per litteras non tollit nec lędit ius alterius, vt si prouisor mandat alicui q; prouideat sub illis conditionibus, tenet prouisio ẽt super illis inquisitione non facta, nec uocatis partibus, q; nec congruæ sunt hic partes. Et si dicis, præiudicium fit ecclesiæ, cui plus expediret habere ius sic condi tionatum, q; alium, respondeo q; opponi non põt contra prouisionem delegati, sicut nec delegantis. Vel dic q; licet prouisio delegati ex eo, quod non seruauit formã, sit nulla, nõ per hoc sequitur, q; necesse fuerit partes in prouisione uocari. Dicit demum Inn. q; siue in monitionem, siue in conditionem sonet clausula, tenet prouisio delegati nõ præmissa cognitione, q; a non iudex, sed prouisor. de elect venerabilẽ. vers. exercuisti si monitio, uel cõditio nõ est uera, cassatur, vel cassum nuntiatur, quod attentauit prouisor tanquam obrepticium. de re iud. cum olim. in fin potest tamen prouisor assumere partes iudicis, & tunc si nõ admittit oppositionem contradictoris de fallsitate clausulæ, potest ab eo appellari, ex quo partes iudicis assumpsit, ut prædixi. Alii ȝ, cum ad id non teneatur, & facit id solum ad suam instructionem, nec sit sententia nec est de tali vico, &c. tunc enim si iuri alterius præiudicatur, cum talis fungatur uice iudicis, non poterit cõstare, nisi partibus præsentibus, & si non p̃mittit cognitionem, processus non valebit, quod si alteri non præiudicatur, tunc ualebit quod sine cognitione facit: cũ non tanquam iudex, sed tanquam bono uiro sit hoc sibi commissum, ex quo ergo no est iudex, uel inquisitor, satis est, quod iuratus se. Et placuit (quia utile hoc putauit) sic summare prædictas glossas Innocentii & Hostiensis uaide prolixas. Et per hunc finem pateat solutio quæstionis.

a ¶ lica deputati, alijs possint committere b licite vices suas.c

TITVLVS IX.

De Officio Iudicis ordinarij.

¶ Clemens v. in Concil. Vien.

¶ *Episcopi ita debent corrigere clericorũ excessus, q; metu pœnæ ipsi arceantur, & alij pertimẽscant. Io. And.*

c ¶ Vices suas.]de ministerio quod occurreret in iudicio faciendum, non dubitatur, quia illud committit delegatus ab ordinario, ut dixi §. eo. super quæstionũ. in prin. super glo. si ergo. de hoc per Guliel. in Specu. eo. tit. §. 1. vers. sed nunquid.

CAPI. I.

DE OFFICIO iudicis ordinarii.

[Quia iudicum dupliciter sunt genera: Nam quidam sunt delegati, & quidam ordinarii: De delegatis uisũ est in tit. præcedenti, q; delegati sunt maiores quibuscunque ordinariis, quia repræsentant principem, & tanquã principes sunt honorandi: ideo dicendum est nunc de ipsis ordinariis.] Cõtinuatio.

VT clericorum[d] audaciæ qui p̃textu priuilegij clericalis ordinis† impunitatem excessuum obtinere sperantes, g† nonnulla multotiens cõmittunt enormia, p q; nemirum† diffamatur[h] Ecclesiæ, & scandala[i] grauia in populo[k] generantur. Cõtinuatio.

† Dictio, ordinis, deest in antiquioribus exẽplaribus.

VT clericorum.] Istud capitulum continet exhortationẽ ordinatoriorum, vt ipsi intendant ad ea, q; pertinent ad eorum officium.

† Debent merito spe fruc. strari p l. sed si ex gte. § q; q. ff. qđ cũ eo. l. relegatorũ. §. fi ff. de interd. & re leg l. pen. ff. de iure dot. per q; legẽ hoc no. Bal. in ca. ex parte. de consue. facit l. ẽt. §. 1 ff. sol. mat. ẽ tex. in l. 1. §. 1. ff. si qs test. liber esse.

CASVS. Quidam clerici alicuius diœcesis ppetrauerunt aliqua crimina, puta homicidium, uel furtũ, uel rapinam, uel aliud delictum: nunc q̃ritur ad quẽ spectat correctio, & quis debet illos punire: Dicit Romanus Pontifex, q; correctio ipsorum de iure cõi spectat ad eum, qui eos in clericis corrigendis dẽt adhibere tantã diligentiã, q; metu pœnæ alii pertimescant in futurum talia perpetrare. hoc dicit. H. R. ¶ Collige huius capituli flores. Primo ex principio textus iuncta glo. q; clerici pro suis delictis non sunt conueniendi corã iudice seculari, sed coram iudice ecclesiastico, nec per iudicem secularem sunt puniendi. Secundo no. q; impunitas parit, & tribuit incentiuum & cupiditatem delinquendi, & sic facilitas venię tribuit incentiuũ de linquendi. Tertio not. q; propter excessus clericorum Ecclesia dehonestatur, & scandalum in populo generatur. Et hoc uerum de Ecclesia, quo ad opinionẽ vulgi quia Ecclesia non dehonestatur. Vel dicendum, q; Ecclesia dehonestatur, i. status clericorum vilificatur, & deturpatur. No. q; nomine clericorum ueniunt oẽs clerici etiam in sacris constituti. 11. q. 1. de persona. in fi. No. q; audacia reprobatur, & accipitur hic in malum. glo. 2. alleg. concor. Zaba.

[Prima gl. summat, diuidit, & remittit.]

d ¶ Vt clericorum.] Episcopi ita debent corrigere clericorum excessus, q; metu pœnæ ipsi arceantur, & alii pertimescant. Et p̃mittit cãm mandati, quod secundo submittit, ibi, [Eisdem] & repete quod dixi sup. ea. compilatione. de æta. & qual. c. 1. in 1. glo.

e ¶ Audaciã]tolle verbũ, propẽsius cõpescatur, quod est ȝ. & ponitur hic audacia in mala parte. sic 3. dist. factæ sunt alibi in bona. 8. q. 1. audacter.

f ¶ priuilegii. 2.] tam immunitatis personæ, de qua. 17. q. 4. si quis. quam fori. sup. de foro compe. nullus.

g ¶ Sperantes.] propter quã spẽ qui sunt nequã, fiunt nequiores, de sent excom. vt formę. & facilitas veniæ incentiuum, &c. de vit. & hon. cler. vt clericorum.

h ¶ Diffamatur.] idest, male de ipsa prædicatur: vel, id est, vilificatur & dehonestatur. sic etiam exponitur supra de oblig. ad ratiocinia. c. vnico. in fi. & concord. 2. q. 5. si mala fama.

i ¶ Scandala.] quibus obuiandum est etiam si pusilla sunt. sup. de noui ope. nun. c. 2.

k ¶ populo.] conc. 2. q. 5. presbyter si à plebe. de purg. can. c. 2.

1 Ex glo. no. Cardi. q; priuilegiũ denotat immunitatem pſonæ, & fori. Fon.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Propensius.]idem verbum vide sup. ea. comp.de æta.& qual. vt hi qui. & vide quod ibi dixi.
b ¶ Episcopis.]ad quos de iure communi hoc prinet: posset tamen ad alios de iure speciali spectare 1.eod. tit.itrefragabili.de for.comp. cũ contingat. dic vt ibi.
c ¶ Metu 2 pœnæ .] concor. de elect. cum in cunctis. de vita & hone. cle. vt clericorum. cum suis concord.
d ¶ Insolentiis.] de accus. qualiter 2.ver. verum. Insolentia est morum incõuenientia, fatuitas, vel superbia, vel prauus vsus, quasi contra solitum & debitum naturæ cursum.
e ¶ Perterriti .] concord. 2. q. 7. quapropter.eo.titulo,irrefragabili. de calum.ca.2. de Iudæ . ad liberandam.

1 Vide Simile in c. cum contingat. 2 Hue spectat illud oderunt peccare boni virtutis amore, oderũt peccare mali formidine pœnæ .

† Si negligant peccant moraliter. 4. distì.c.de quinquies Aust. Fon.

† Ob illã cãm puniunt rei in ipso loco delicti Salicet.in Authen si cũ vero . C. de adult. Fon.

ET si ab Apostolicæ.] Ponit duo dicta: primo vnum in legatis sedis Apostolicæ: Secundo, aliud in aliis collatoribus: ibi, (In aliis.) Imola.
¶ Præsupponendum est, quòd obtinens beneficium quantumcunque modicum, si impetrat aliud a papa, & non facit mentionem de primo, sua impetratio est surreptitia, & nulla ipso iure: & hoc uerum, nisi Papa suo proprio motu ei concederet beneficium, vt in cap. si motu proprio. de præb. lib. 6.

CASVS. Est aliquis Cardinalis legatus in Francia in ciuitate parisien. habens potestatem conferendi beneficia ex legatione generali, vel alias habes ad hoc speciale mandatum, quia legatus concurrit cum quocunque ordinario, tñ inter ipsum & ordinarium est locus puentioni: quia primus qui confert beneficiũ, dat ius illi cui confert, Ergo impetrani beneficium a legato, & nullam feci mentionem de beneficio quod obtinebam, modo quæritur an mea impetratio sit surreptitia, ac si esset impetrata a Papa? Respõdetur quòd sic. Sed quid si impetrani ab episcopo, & non feci mentionẽ de primo, vtrum impetratio censeatur surreptitia? Dicit, quòd non, nisi illud esset incompatibile cũ primo, quia tunc primum ipso iure vacaret c. vnico 3 de off. vic & cap de multa extra de præben.in antiq.hoc dicit H R. ¶ Colligo aliqua notabilia, Primo q legatus de latere, hoc est Cardinalis, ex legatione sua generali potest conferre beneficia in prouincia sibi decreta durante tpe suæ legationis. Not q legatus non hẽt potestatẽ exclusiue supra ordinarios, sed accumulatiue, quia concurrit cũ aliis ordinariis, & inter ipsos est locus puentioni, hoc est si legatus primo conferat tunc collatio ordinarii est nulla, Si ordinarius primo cõferat, & legatus post, collatio legati est nulla. Nota iuncta glo. q legatione legati cauetur, q possit conferre beneficia. quia si est legatus, & non est Cardinalis, tũc non põt conferre beneficia, nisi ad hoc habeat specialo mandatũ. Quòd caueatur in commissione legati, q possit conferre beneficia, cauetur in c 1. de offic. leg in 6. Not. q sicut taciturnitas beneficii uitiat collationem Papæ, ita ẽt uitiat collationẽ legati, non tñ vitiat collationem episcopi, & illo um ordinariorum Et sic est differentia inter legatos Papæ, & inter ordinarios, tũ-

tur, potissime cum talia per episcopos, ad quos horũ spectat correctio, deferantur (ut plurimũ) incorrecta: propensius a compensatur: Eisdem episcopis b districte iniungimus, † quatenus sic circa correctionem clericorum huiusmodi vigilanter intendant, & diligenter sui officii dubium exequantur, quòd & ijdem clerici metu c pœnæ a suis arceantur solentiis, d † & alii eorum exemplo perterriti c prosilire ad similia merito pertimescant.

¶ Idem.

¶ *Valet collatio beneficij facta a collatore quolibet citra legatum Apostolicum, nõ facta mentione de beneficio, quod prius habebit is cui fit.h. d.10.And.*

CAP. II.

ET si ab Apostolicæ f sedis legatos de beneficio facta h collatio beneficium i aliud obtinenti, nõ ualeat, nisi de illo quod obtinet facta fuerit mẽtio specialis: k In aliis tamen quibuslibet l collationem m beneficiorum habẽtibus, u hoc nolumus o obseruari. p

nem assignat glo. penult. Nota casum in quo non sufficit mentio generalis: quod dic vt in gloss. in verbo, [specialis. Zaba.
Prima glo. dicit quid declaret, & quid corrigat, & exponit.]

f ¶ Et si ab Apostolicæ.] Breue est declarans decre. vlti. de offic. leg. lib. 6. Et principale dictum corrigit. q. de ibi not. Arch. qui dicebat idem in aliis ordinariis, quod in legatis, qui etiam sunt ordinarii, & approbat quod ibi not. Et exponas, etsi, pro quamuis.
g ¶ Legato.] de latere: nam alii beneficia conferre nõ possunt. quod dic ut de offic. leg c 1. lib. 6.
h ¶ Facta.] declarat debuisset (q procurat sem si compilatorib. adhæsissem) ad intelligeretur hoc de collatione facta etiam motu proprio legati, circa quod sunt opiniones: mihi videtur q valeat. 3 Ioan. Mona. contra. in decret vlti. de offi. leg & Archid. in decre si motu.

1 Si licet separatis. idẽ in ratificante Alex. & Aret. in l. 4. §. Cato. ff de ver. oblig. vbi Roman. nu. 6 fortassis in caute dicit, dominum non posse reuocare quoad q. dã, q a immo põt q parte reuocare in separatis] sed tunc q. urator põtotum negotiũ relinquere significãdo domino, nisi dñs ex iusta causa variaret.

2 Idẽ Cu. dinalis & Io. Imol.

præben. lib. 6. in prin.
i ¶ Beneficium.]quantumcunque modicum. de præb. si motu proprio. lib 6. in princip.
K ¶ Specialis.] In hoc approbat quod not Archi. in dic. decre. vlt. ubi dicebat q in tali collatione faciẽda erat mentio specialis beneficii, nec sufficiebat generalis, qualis est illa de præben. non põt. in fi. li 6. & facta pro Host. contra Compostellanum in his quæ scripti de præscrip. in nostra in fi. An uero etiam de qualitate curæ beneficii quod habet impetrans, facienda sit mentio, dicam infra de præb. c. 1.
l ¶ Quibuslibet.] Si ergo metropolitanus episcopus, archidiaconus, uel quiuis alius confert beneficium, in collatione nõ est facienda mẽtio prioris beneficii, sed habeatur distinctio, an de iure cõmuni possit vtrumq. teneri, uel an sit dispensatio necessaria, & cuius.
m ¶ Collationem.] De electione uel præsentatione non dubitabatur, pendent enim illa ex officio confirmatoris 3. eod. tit. cum uos, de elect. nihil est.
n ¶ Habentibus.]iure proprio uel deuoluto. Et licet de ordinariis loquatur: quod patet ex tit. idem in delegatis ab eis ad hoc uerbum sup. quibuslibet.
o ¶ Nolumus.] sed qua est ratio huius iuris diuersi le gatorũ ad alios ordinarios? Solu. licet legati de latere per potestatem expressam in iure, & alii legati ex speciali commissione quandoque beneficia conferant, faciunt hoc Apostolica auctoritate, nec sunt collatores ordinarii, immo perfectũ ipsorũ fit iudicium illis, ad quos collatio pertinet, ipsorum ergo collatio ut extraordinaria superinducta, & collatoribus iudicans est restringenda: Ordinariorum uero collatio ut naturalis & fauorabilis amplianda fecit de rescrip. ad hoc de re iud. c. fin. de reg. iur. odia lib. 6. & est similis differentia de rescrip. statutum lib. 6.
p ¶ Obseruari.] licet ergo interdum non ualeat collatio in casu sup. eo. ordinarii in fi lib. 6. hoc tamen non est ex ui suppressionis tantum. & uide quod dicam infra de præb. si plures. in glo. si intelligas.

DE

DE PROCVRATORIBVS.

¶ Visum est supra de iudicibus, nunc videndum est de iudiciis, quæ exercentur per ipsos iudices, verũ quia per sonæ quandoque nõ possunt personaliter comparere, & cõstituunt alios procuratores, ideo præmittit rubricã de procuratoribus.

INstrumẽto.] ponitur dictũ & eius ratio: ibi, (Cum per hæc.) ¶ præsupponendum est illud quod dicitur in l. filius familias, & in l. non cogendum. ff de procu. videlicet, q procurator alienius, non potest cogi præcise vt defendat causam sui domini, immo potest causam sui domini deserere & dimittere: sed tamen tenetur domino ad interesse, hoc fallit in casu huius capituli.
CASVS. Feci te citari coram iudice, noluisti vel non potuisti personaliter comparere, & constituisti procuratorem, & in procuratorio seu instro procurationis cauisti de iudicato soluendo, nuntius tuus notificauit constitutionem tuam tuo procuratori: ipse procurator certioratus per receptionem instrumenti procuratorij dicit se cõparituru, tñ sine protestatione (quia non dicit, suscipio procuratorium, & postea dabo responsionẽ, sed simpliciter dicit q ipsum defenderet aduenien te die assignationis, post dationẽ mei libelli petij, ut procurator tuus responderet libello meo, dicit procurator q te non defenderet, sed q acciperẽ defectũ, imploraut officium iudicis vt procuratorẽ compelleret ad finem, quam acciperet defectum: Quæritur utrum procurator possit compelli? Dicit Romanus pontifex q sic, quia ẽm leges si procurator præsens fuerit cõsti tuus, ipse compellitur ipsum defendere, ita ẽt si fuerit absens, ut hic. ¶ Colligo aliqua notabilia iuncta gl. primo q procurator põt constitui per litteras priuatas signatas signo manuali dñi cõstituentis, dũ tñ fuerit probatum signum, & sic est casus in quo priuata littera facit fidem Not q procurator rei quantumcunq; cõstet de procuratorio, tenetur cauere. 1. cautionẽ dare de iudicato soluendo, q cautio continet tres clausulas. Primo, q defendet dominum vsque ad finem, secundo, q dolum nõ committet: Tertio, q soluet id in quo reus erit cõdemnatus: Secus de procuratore actoris, qui non præstat istam cautionem, nisi quando est dubium de procuratorio l. 1. C. eo. Et dr esse dubiũ de dubitatur utrum notarius scripserit vel non. Non aũt dr dubium q oino reprobetur, & perinde esset ac si nullum esset reprobatum, & tũc qñ procuratorium est dubium, procurator debet cauere de rato. Nota casum in quo procurator rei præcise cõpellitur ad defendendum dominum suum. Nota q põt procurator constitui ad plures causas per eosdem, (In causis:) sic etiam tui ad unam, ut hic in glos. 3 Idem Zenzel. Nota q paria sunt non facere, uel non debito modo facere: ibi, (Debito modo.) quod dic ut in glos. 4 & idem Paulus, pro hoc quod not. sup eo. c 1. & c. mandato. Zabar.
[Prima glo. summat. & diuidit.]

a ¶ Instrumẽto.] Casus Qui sciens sine protestatione recipit instrumentum, vel litteras suæ procurationis, quibus constituens pro ipso cauebat super inclusis in dictum, & eius ratio: ibi, (Cum per hoc.)

TITVLVS X.

De procuratoribus.

¶ Clemens v. in concilio Vienensi.

¶ *Qui sciens sine protestatione recipit instrumentũ, vel litteras suæ procurationis, quibus cõstituens pro ipso cauebit, super meluis in procuratorio, do minũ defendere cogetur. I. A.*

CAP. I.

INstrumento a † vel litteris b; quibus te aliquis in causis c suis procuratorẽ cõstituens, pro te debito modo d cauit, e simplici ter (nulla facta protestatione f) à te scienter g receptis, h nõ potes postea recusare defensionem illius: immo cogi i poteris

b ¶ Vel litteris.]per quas etiam constituitur procurator. ff. eo. l. 1. in princ. sup. eo. ex insinuatione, de censi. sopitæ. & est casus quo littera & sigillum priuati facit fidem ff eo tit si procuratorem, vbi de hoc.
c ¶ Causis.] ad vnam enim & ad plures, & ad omnes dari potest. ff. eod. l. 1. & 3 & sup. eo. is qui, libro 6.
d ¶ Debito modo.] An sit idonea cautio cum promittit dominus ratum habere qđ legitime fecerit procurator, satis scripsi de dila. c fina. & hanc litteræ cõcor. l. fi. qui satisda. cog quotiens. quod enim uitiose cautum vel satisdatũ est, non vr cautum.
e ¶ Cauit.] de iudicato soluendo, loquitur n. hic de procuratore rei, ut inf. pater per verbum, defensionẽ, ad idẽ ff. eo. filius.

§. fi. & de hac cautione not. sup. eo. mandato. Io. Andr.
[Gl. seq. ponit duas lecturas, & contrarium soluit.]

f ¶ Protestatione.] Potest intelligi de generali & speciali protestatione de prima, puta quia protestatur q recipiendo instrm procuratorium uel litteras, nõ intendit se obligare mandato, sed se velle deliberare, fatit de resti. spol. olim 3. De secunda, vt qa de certa causa inclusa in procuratorio protestat, q illã vel illius mandatum suscipere non intendit, & sic protestatio iuuat, quia nec primo nec secundo casu est contraria facto: bene n. compatiũtur se instrumentum recipere & deliberare uelle. Item recipere & acceptare mãdatum in quibusdam, & in aliis non: vbi vero protestatio & factum se non compatiuntur, protestatio non iuuat, de hoc. sup de const. cum M. cum suis concor.
[Glo. seq. not. à contrario, & illud probat, addit secundum, inducens duo similia.]

g ¶ Scienter.] Requiritur scia, secus ergo si ignoraret quid contineretur in instrumento, uel litteri. ignorãs autem vel errans non consentit. 38. dist. quamuis de præben. si de beneficio. lib. 6. de iurisdom. n. si per errorem, sicut nec contemnit. de excep. Apostolicæ. de sententexcõ. si vero aliquis, de consti c. 2. lib. 6. Requiritur ẽt quod sponte receperit, quia officium est uoluntarium. C. eod. l. inuitus, sic alibi requiruntur hæc duo coniunctim, de regul constituionem, in fin. lib. 6. & in confessione, de hoc sup. de confes. c. fi. lib. 6.
h ¶ Receptis.] ẽt si prius recusauerat, & re integra penituit, & recepit sup. eo. licet. lib. 6. Posi hanc aũt receptionem competit huic exercitum officii, sicut de iudice dr. de appel super eo. 2. facit eo. tit is qui. lib 6. 4. q. 5. c. vnico, & quod not. de cle. excom. mi. c. penult.

[Glos. seq. ponit regulam, & quatuor casus quibus fallit, obiectionem soluit, & unum casum excipit.]

i ¶ Cogi.] præcise. Licet. n. regulariter procurator specialis vel generalis nõ cogatur præcise dñm defendere ẽt si satisdedit de iudicio soluẽdo, & de dño defendendo. ff. eo. l. multus. § ult. & l. seq sed saris est stipulationẽ cõmitti. ff eo. nõ cogendũ, & eũ teneri dño ad interesse. instit man. § mandatũ. tñ in casibus cogitur. si cum dñs satisdedit pro procuratore præsente, & non ꝺicente. ff eo. filius. §. fin. vbi de hoc, & in l. sed & hæ. § pen. & hoc ne fallat fidẽ dño & aduersatio, & idẽ si q absente, & postea procurator expresse vel tacite tñ habet ff. eo. si defunctus. 1. respõ & circa hoc versatur decret. ista Est & alius casus cũ agit, cogitur. n. defendere, aliàs denegatur actio. ff. eo. l. mutus § pen. Alius casus est in actione peritura, ut cogatur saltem litem

Universidad de Deusto
Biblioteca

1 Hic sũt casus in quib. quis pcise compellit ad factũ contra regulã qua cauetur, quod qnisad factũ præcise non cõpellitur, sed sufficit quod succedat obligatio de quo plene per Bart. in l. stipulationes nõ diuidũtur. §. Celsus. ff. de verb. oblig. Pot

contestari. ff. eo. sed ẽt ex his & l. mutus §. fin. 1 Et per hoc soluitur q̃ obijci posset procuratorem ẽt post susceptum mandatum re integra pœnitere priusquã interuit aduersarij. institu. man. § mandatum quia illud verũ in procuratore, pro quo constituens non cauit, secus in illo pro quo cauit, de quo hic loquimur. Quod autem dicit hæc littera, talem procuratorẽ cogi, verum intelligas nisi iusta causa procuratorẽ excusaret, vt prædicta l. filius § fi cũ l. seq. ex quibus patent exempla, nã ex illis etiam dominus eum reuocaret post litem contest. sup. eod. c. 2. lib. 6

2 ¶ [In omnibus.] tacita ergo acceptatio vniuersalis est ad omnia etiã futura, si sint inclusa, quod esse potest. ꝛ eo non iniuste.

b ¶ Causis, & negotiis.] quid ista sint, habetur de verb. sign. forus.

c ¶ Cum per hæc.] scilicet quod procuratorium vel litteras sine protestatione recepisti.

[Glo. seq. signat contrarium, & soluit.]

d ¶ Assensum]ꝛ procurator non datur inuitus. C. eo. l. inuitus, & q̃ dicit l. 1. ff. eo. ad fin. q̃ officium istud est necessarium, sumitur ibi necessarium pro vtili vel expedienti, interdum tñ ẽt est necessarium ex parte constituentis, sup. de ele. cupientes §. q̃ si de sta. reg. c. vnico. §. episcopus. lib 6. C. eo. tit. l. penul. sed ex parte constituti nõ: quia ẽt dr inuitus, nõ solũ cum contradicit, sed ẽt si non consentit. ff. eo l. filius. § inuitus. Sol. § ille determinatur per hanc decr. Verũ est n. q̃ institutus simpliciter tacens, non hr pro consentiente, vt ibi, sed qui non simpliciter tacet, sed agit recipiendo simpliciter chartam procuratorij, iste consentit, vt hic, qđ ergo dicit l. 1. in fi. & l. 2. ff. eo q̃ absens constituitur procurator, dummodo ratum habeat, determinatur per hanc decr. vt ratum censeatur habere simpliciter recipiendo chartam procuratorij. Multos casus quibus qs ipso facto agit, vel consentit, vide not. 11. q. 3 æstimãt. de appel. dilecti 2 de offi. deleg. cum super, & facit de hære. accusatus. §. ille lib. 6. Io. And.

ipsum defendere in omnibus [a] causis [b] & negotijs, ad quæ prædicta instrumenta seu litteræ se extendunt: Cũ per hęc [c] ad omnia tuum præstitisse videaris assensum. [d]

¶ Idem.

¶ Procurator habens mandatum iurandi & omnia facien di, quę requirũt speciale mãdatum, contra electum vel prouisum opponere non potest

NOn potest.] Ponit dictũ & eius rõnem: ibi, (Cum sub.) ¶ præsupponendum est illud quod habetur in c. qui ad agendum. e. tit in 6. ubi dr, q̃ si quis fuerit constitutus procurator ad omnes causas, & fiat specificatio aliquorum requirẽtium speciale mandatum, & ipsis aliquibus expressis ponatur clausula generalis, & generaliter ad faciẽdum omnia alia, & similia, quę ipse constituens faceret, si præsens esset, talis procurator admittitur ad alia specialia, licet de ipsis non fuerit mentio facta in procuratorio.

CASVS. Cum quidam Titius electus fuisset in epm Pictauen. vel forte sibi fuisset ꝓuisum iure deuoluto per archiepm Burdegalen. ego volens impedire confirmationem vel consecrationem ipsius, me opposui, & constitui procuratorem specialiter ad petendum restitutionẽ in integrũ cum clausula generali, & generaliter ad faciendum & exercendum oĩa alia & similia, quæ ipse ego constituens facerẽ, si præsens essem, procurator meus voluit obiicere aliqua crimina, vel defectus ꝛ ipsum Titiũ electũ, forte quia homicida vel Irregularis, vel illegitimus: oppositũ fuit procuratori meo ex parte Titii electi, q̃ ipse non habebat sufficiẽs mãdatũ ad opponendã ista crimina vel defectus, quęritur quid iuris? Rñdet Romanus pontifex, quod licet procurator meus constitutus sit generaliter aliquibus specialiter expressis, puta iurãdi de calũnia vel petendi restitutionẽ, & postea suppositis cãs generali, nisille procurator non admittit ad opponendũ defectus vel crimina, nisi nominatim illud caueat in ꝓcuratorio. Rõ decidendi est in c. qui ad agendum in 6. hoc dicit.

crimina vel defectus. Io. An.

CAP. II.

NOn potest [e] procurator ad agendum vel defendẽdũ, † iurandumque [f] de calumnia, & veritate dicenda, & generaliter ad omnia alia, quæ speciale mandatum exigunt, cõstitutus, (nisi aliud super [g] hoc in mandatis [h] habeat [i]) opponere in personam [k]

H. R. Not. q̃ in causis ciuilibus iuratur de calumnia, & in criminalibus iuratur de veritate dicenda. Not. q̃ ad iurandum de calumnia & veritate dicenda, requiritur mãdatum speciale. c. fin. de iuramento calumniæ, in 6. Not. q̃ istud cap. limitat capit. qui ad agendum. eod. tit. in 6. quia illud ca. intelligitur quando pares vel æqualia, & nõ maiora apponuntur, quàm fuerint illa specialiter expressa in ꝓcuratorio, secus si maiora vel grauiora, ut

in fin. huius c Not. q̃ procurator vt sit idoneus, debet dari non tantum ad agendum, sed etiam ad defendendum, pro hoc eo. titu accedens, vbi de hoc Not. ex hoc c. q̃ verborum subsequentium generalitas restringitur ad ea quæ sunt similia præcedentibus Zen. pro hoc iura allegat in glo. fin. in princ. Zab. tel.

[prima glo. summat. diuidit, & dicit qđ determinat.]

e ¶ Non potest] Casus. procurator habens mandatum iurandi & oĩa faciendi, quæ requirunt speciale mãdatum ꝛ electum, vel prouisum, opponere non potest crimina vel defectus, ponit dictum, & eius rationem: ibi, (Cum sub.) Determinat quod not. Inno. de accus. super his, in fine & Compost. de ele. c. 1. lib. 6 in glo quæritur quis procur. & Per. de Samp. & Archid. ibi. & Guli in Spec. de procu. § 1. ver. sed nunquid media, vt inf. declarabitur. Expressius autem fuerat hæc quæstio deputata per recolendæ memoriæ dominum Io. de monte Murulo, vt in mercuria. eod. tit. sub littera G.

f ¶ Iurandumque.] hoc verbum cum clausula quæ sequitur, inducebat dubium per decr. qui ad agẽdum. sup. eo. li. 6. vbi habes, q̃ si in procuratorio exprimatur aliquid requirens mandatum speciale, generali clausula submissa, illius virtute poterit non expressa, ista vero iuramenta requirunt speciale mandatum, de iura. calum. c fin. lib. 6.

g ¶ Super hoc.] quod sequitur de oppositione criminum & defectuum.

[Gl. seq. soluit dubium. ex quo infert differentiam.]

h ¶ In mandatis.] quia scilicet habet mandatum opponendi crimina & defectus contra illum, nec est necesse q̃ crimina vel defectus specificẽtur in procuratorio. vt not. Compost. in gl. prædi. & ibi per Archid. & Io. Mo. in quæst. prædi. & Gul. in prædi. §. 1. ver. sed nũquid sufficit. Et in hoc differt procurator sólum excipiens, vel opponens ab appellante, ille enim habere debet crimina & circunstantias specificatas in procuratorio ſsup. de elect. procurator. lib. 6.

i ¶ Habeat.] tenet Compost. in fi glo. quam allegaui in 1. gl. & Guli. in prædi. §. 1. ver. sed quid si procuratorio, quod non est satis de hoc casu procuratorium factum esse nisi per procuratorem sit receptum, & officium ſsuceptum, facit sup eo. c proxi. & quod ibi dixi super verbo, receptis.

[Glossa sequens soluit dubium.]

K ¶ In personam.] in formam ergo posset, vel in personas eligentiũ, vel prouidentiũ, iudicũ, testium, & his similium, nã tales ẽt ex probatione non puniuntur. de ord. cog. c. 2. & Guli hoc tenet in ver. allegatum 1. glo. in fin.

in fi. Sit etiam ratio, quia exceptio illos principaliter non contingit.

[Glo. seq. primo soluit duo dubia: secundo not. contra opinionem & distinguit, & alteri membro coaptat rationes Inno. ex quibus infert quod reprobat.

a ¶ Electi.] vel eligendi, ex quo contra certam personam, de elect. qui contra certam. lib 6. ad hoc ver. facienda, quod sequitur, & idem dic de postulatio. de elect. c. 1. in prin. lib. 6. Et 1 not. q̃ ista littera non distinguit an causa illius electi sit in curia per appellationem necne, & sic vr tolli, quod not. Compost. in glo præ. & Gul. in spec. in prædi. §. ver. sed quid si eã qui dicebant pœnã decre. 1. de elect. lib 6. non habere locum, nisi cum eã est in curia per appellationem. Si ergo esset coram metropolitano, val alio ordinario, vel in curia aliter q̃ per appellationem, dicerent non esse locum pœnę, & per ꝑs generale procuratorium sufficeret propter rationem, quam statim dicam. Sed hoc dictum vr hoc tolli, quare posset dici, q̃ licet decret. 1. de elect. lib. 6. quo ad deuolutionem negotij & citationem partium locum solum habeat in appellationib. interiectis ad Papã, & sic intelligatur quod ibi not. quo ad pœnam opponentium, locum habeat ẽt in appellationibus interiectis ad alios, vel etiam si non fuerit appellatum, quod forte fuit de mente. Facit de elect. vt circa. in fin. & c. si forte lib. 6 & sic intelligamus rationes, quas in ducebat inno. in prædi. decre. super his. bñ adaptabuntur huic casui sic generaliter ponito: dicebat. n. q̃ quia per obiectiones criminum, de quibus hic loquimur, diminuebatur status opponentis, ex eo, q̃ in probatione deficiens suspensus erat ab ecclesiasticis beneficijs per triennium, per cõtinẽm pdictam, & si se interim diuinis ingeret, perpetuo erit priuatus, ergo hic pro curator per quẽ status diminui poterat. ff. de va. & exord. col. pen. fine speciali mandato non poterat opponere alleg. ff. de mino. l. illud. de procu. l. nõ solũ §. licet primo gradu pœna sit temporalis. nihilominus diminutionem status continet; nam & relegatio & damnatio in opus publicum sunt tpales, & tñ diminutionẽ status continent. ff. de pœnis l. quidam, & sic videbat ad leges ff. pio socio, actione. §. renuntiare. ff. de iurt. l. sed si vnius. §. procuratorẽ. Quia dissoluere societatem, vel agere iniuriarum actione, dato quod non requiritur expressum hoc in illo qui habet omnium administrationem: hãc tamen rationem textus infra non exprimit, nisi dicat maioritatem vel grauitatem ex prædictis considerari, quod satis videretur, vt statim dicam. Sed cum prædicta pœna sit hodie restricta ad beneficia ipsius ecclesiæ, de electione si cõmissarius. lib. 6. in fi. si cõstitues nõ hẽt ibi bñficia, cessat tõ. ergo sufficiat generale, sed puto ꝛium per no. in vlt. glo. & per decre. per inquisitionem de elect.

[Glo seq. alleg. vnam concor. ponit dictum, de quo

b ¶ Grauiora.] concor quo ad rescripta sup. de rescri. remittit & soluit obstaculum.

[Glo. seq. allegat 4 concor. obijcit, & soluit.]

c ¶ Maiora.] cõcor. ff. de vino tritico, & oleo leg. l. vlt. in fi. de auro & arg. leg. l. Plautius. 12. dist. nos cõsuetudinẽ. de ele. scriptum. ad fi. Sed cum anima sit pretiosior corpore de pœnit. & remiss. cum infirmitas in fi. cũ concor. ergo expressa iura, quæ ligant animam ad pœnã æternã, grauiora vñr q̃ illi obiectus, qui ligant corpus ad pœnam tpalem. Sol. nego animam cõstituentis ligari ad periurium pr̃ procuratorem, nisi constituẽs sit in culpa, quod dic vt de iureiur. c. vlt. lib 6.

R Eligiosus.) Primo ponit casum similem, per quẽ secundo decidit casum alium: ibi, Ita. 1mo.

¶ Præsupponendũ est, q̃ religiosus non põt esse ꝓcurator vel aduocatus nisi in vno casu, videlicet pro vtilitate sui monasterii; & tunc requiritur quod assumat illud officium de licentia abbatis.

CASVS. Aliquis religiosus clausttralis, vel alius fuit cõstitutus procurator, vel aduocatus a conuentu in cã monasterii: certum est q̃ non põt assumere procuratorium, nec exercere, nisi de licentia sui abbatis: quærit si conuentus illum constituit procuratorem ad subsstituendũ alios, vtrum possit accipere procuratoriũ sine licentia sui abbatis? Dicit Romanus Pontifex q̃ nõ: qa sicut nõ põt assumere procuratorem siue instrumentũ procuratorium sine licentia sui abbatis, vt in cap. 2. de postul. ãdo, in antibita nec põt assumere procuratoriũ ad alium subsstituẽdũ sine licentia sui abbatis, hoc dicit. H. R. Colligo aliqua notabilia: Primo q̃ religiosus regulariter nõ põt esse procurator: fallit in casu istius capituli, qñ est ꝓ vtilitate monasterii, & de licẽtia sui abbatis. De hac materia vide Panor. in dicto cap. 2. de post. in antiq. Nota, q̃ licet miles armatæ militiæ possit esse procurator pro suis commilitonibus, tñ religiosus non põt esse procurator pro suis cõreligiosis. Not. q̃ religiosus in cã aliqua põt esse procurator vel aduocatus ꝓ monasterio, si habet consortem eiusdem litis, põt esse procurator pro suo consorte: eam rõne huiusmodi cõionis causæ aliqua permittunt, quæ alias non permitterentur. Not. q̃ textus iste facit in argumentum q̃ inhabilis ad constituendum vt sit procurator, puta miles, vel mulier, vel minor, non est ẽt habilis nec aptus vt constituatur ad subsstituendũ, & sic facit pro illa rõne quę formatur per legistas in l. quod quis. C. eo. tñ ista gl. distinguit, quia si sit inhabilis omni inhabilitate, vt seruus vel monachus, tũc nõ admittitur ad subsstituẽdũ, sicut nec ad cõstituẽdũ, ut hic: Sed si sit solum inhabilis ope exceptionis, quia miles, tunc põt aliũ subsstituere. Not. q̃ ratio huius c. est, quia monachus posuit velle & nolle in sinu & arca sui abbatis, q̃ si assumeret onus ad subsstituendum ipse abdicaret. a. separaret, abstraheret & denegaret suum velle & nolle. Not. quod sufficit licentiam superioris interuenire in susceptione mandati, ut probat verbum, suscipere

in fi. ff. de calumnia. l. 1. ff. de ver. oblig. Item quia. ff. de ver. oblig. Item quia. ff. de ver. oblig. Item quia. ff. de ver. oblig.

Universidad de Deusto
Biblioteca

pore. Not. finaliter, ꝙ pro consorte eiusdem litis pōt religiosus sine licentia superioris esse ,procurator, ꝙd dicit Panor. verū in ciuilib per hoc quod no. Archid. 2.q.5.statuit. & 2.q.6.si quando Zab.

[Glo. prima dicit quid de terminat, & litteram exponens, dubium soluit.]

Religiosꝰ est uerbū generale.

a ¶ Religiosus.] Se summat determinans notata per Innoc. & Host. de reiud. cū l. & A. in princ. Et qd dicit religiosus, generale verbum est, & includit omnem professum: intelligo tū de claustral., secus in plato, & facit de cēū. sopitę. & qd ibi not. Host. & Ioan. 12. q. 1. de præsentiū, & quod not. de testa. c. 2. lib 6.

† al. ,pcuratoris.

b ¶Et si per alium] hoc dictū: quia quādoque licet inter homines eiusdem collegij vel professionis, qd non licet inter extraneos sup. eod. comp. l. de ele. c. 1. eo. tit. quia propter, ad finem.

c ¶Licentia.] 15.q.1. monachi. 2. sup. de poit. c. 2. per q̄ iura vī ꝙ nō sufficiat licentia, nisi subsit vtilitas monastīj. Ad id quod opponitur de milite qui procurā numeri sui, respondet v t no. in prædicto. monachi.

[Glo seq ponit duas opi. contrarias, & remittit.]

d ¶Suscipere.] Et si suscipiat & contestetur lītē: licet quidā dicant deinceps excipi non posse; verius tū est ꝙ excipi pōt, ſm Host. vt latius scripsi sup. eo. in nostra. super glo qū dicat, vt quo ad ipsum mūdo mortuū exceptio sit peremptoria. Et quare aliud in milite, ibi dixi.

e ¶Consorte.] vt patet in prædic. decre. cum l. & A. in princ. de accusa. olim & c. ex parte de cens. sopitæ. Anuero consors pro consorte audiatur ante l. tem contestatā, vel pot sine mādato, colligi per no. de cōsti. cum M. in 1 glo. de solo & cōtu. cū dilecti. in gl. & in his q̄ ibi dixi & patet C. de cōsor. l. 1. & 2. ff. de iud. si petitor.

[Glo. seq. litteram determinat, & determinationem. tripliciter exemplicat.

f ¶Constituere.] repete sine licentia prælati. & intelligein his casibus, quibus sine licentia prælati persona liter esse in iudicio non posset: alias in illis casibus quibus quod per se pōt, per alīū poterit, de reg. iur. potest. lib 6. ff. eo. tit. l. si tutus. in princ. immo melius est ꝙ per alium, de syndi. c. vnico. puta, cū ipsum superiorē denuntiat vel accusat, vt in pri. decre. de accu. ex parte, & c. olim. Item ad cām electionis monasterii sui de cōse. cū dilectus, de referri. cū dilecta de re iud. ad probandū, vel suæ propriæ, cui de superioris licētia cōsentit: ergo ,procuratorem dare poterit quasi licentia et ad hoc habuerit, ex quo licentiam habuit consentiendi, de offi. deleg. præterea, & c. suspicionis.

Religiosus qnq; sine prælati licentia pōt esse in iudicio.

[Glosa sequens objcit & soluit.]

g ¶Substituere.] repete, sine superioris licētia. Per verbum, ita, quod pcedit, videbatur ꝛ, quasi sine esset pica vel organum constituentis, & per ipsum, quasi per fistulam vel lapidem canalem deueniret potestas de constituete ad substitutū. arg. 1. q. 1. si iurus. Sed negari nō pōt, quin in eo ꝙ vult actum substitutionis suscipere & substituere, frangat abdicatio voluntatis, & obediētia quam promisit: & hęc est ratio huius iuris. 12. q. 1. non dicatis, de ele. li religiosus. lib. 6. nec sine eius actu recipit officium substitutus. Et facit qd not. de ele. c. pen. lib. 6. vt in glo. & vide quod dicam in vlt. gl.

h ¶Expresse.] forsan expressa persona: sed de hoc non curo, satis est enim quod habeat mandatū substituendi etiam incertum, sup. eo. cap. 1. 2. respondo.

[Glo. seq. no. ad quæstionē. opi ponit, & distinguit.]

i ¶Cōmissum.] No. ad qōnem de illo qui cōstituit ꝓcuratorem inhabilē, cui dedit mā datū sub titiuēdi, an tꝑ procuratorem substituere possit? Et videbatur quibusdā, vt petro de or. inha. Bel. C. eo quod quidā. ꝙ sic per regu ā, qui per alīū, bilis hēs de reg. iur. lib. 6. quasi videatur a dño constitutus. ff. mandati missum. i

¶Idem.

¶Per obitum rectoris ecclesię reuocatur procurator ab eo pro ecclesia constitutus, etiam quo ad iam cœpta.

CAP. IIII.

PRocuratorē k a ꝑ la to rectore, vel alio quolibet, pro ecclesia m † sua vel beneficio constitutum, per mortem

k ad iuris. ff. de condi. in l. 1. instituto. ff. de iud. si decuriones. & ibi Bal. & Ang. Item substituere qd cuiusq; vni. l. item substituto talis, vbi licet possit hæres non instituatur in codicillis, pōt tñ in istui in testamento nominādus in codicillo, ad hoc facit ff. de seruit. rust. præd. cum esset. s. r. vbi seruitus concessa ab eo qui habuit ab alio potestantem concedendi, non ab ipso sed a primo dño videretur esse concessa. ad hoc bē facit de offi. deleg. iudex. lib. 6. vbi delegatus inhabilis subdelegat. Tu distinguas inhabilitatis speciē, aut. n. pōnit' & ipso iure inhabilis est, quo casu nec substituere, tibi ꝓbat ad hoc prædi. decr. iudex in fi. Aut est inhabilis ad officiū pp defectū auctoritatis, qua intercedente habilis esset, & eo casu necesse est illius auctoritatem inuenire, vt substituere possit, vt hic: Aut est inhabilis per exceptionem, qua non opposita habilis esset, & eo casu substituere: arg. prædi. decre. iudex in princ & per hoc soluitur quæstio de excōicato, an substituat, quam dixi de proba. post cessionem.

¶ Non potest substituere.

ADDITIO. Huic est similis qō de incapace instituto, & rogato restituere capaci, vtrum possit cogi adire, & restituere, de qua plene in l. eā q̄. C. de fideicom. Item & illa vtrum nepos filij spurij possit institui ab auo: per medium em filium spurium deuenitur ad nepotem vtrum ergo radix infecta inficiat totum, de qua per Bar. in l. Gallus. ff. de libe. & posth. Petrus.

PRocuratorem.] 1 Notabilis est casus ꝫ quē prima facie quilibet rūderet. Primo, ponit dictum Scdo. illud ampliat & declarat: ibi, [Etiam.] mola. ¶ præsupponēdū est illud qd dī insti. mādati, ꝫ. ite & l. cloditer. mādatū. C. mandat. vbi dī ꝙ re integra morte mādātis mortui, expirat mādatū. Et dī res integra vsq; ad litis cōtestō. vide olim nē, sed in mādato iurisdōnis res dī integra vsq; ad executionem, & extra iudicium dī res integra antequā pōt decidere. CASVS. Cū essem litigaturus ꝫ te quia occupabas de cimas meę ecclesiæ, cōstitui ,pcuratorē lite contestata sū mortu's vtrū ꝙ mortē mea sit reuocata ptās mei ꝓcuratoris, & vtrū sit necesse ꝙ ꝑlatus mihi succedens cōstituat nouum procuratorē? Et dicit ꝙ sic. h. d. H. R.

1 ¶ Ita quod ante litem contestatam, in negotiis, antequam

Nota casum in quo reuocatur mandatum per obitum constituentis, etiam re non integra. Zabarella.

[Glo. prima dicit quid approbet, vel reprobet.]

K ¶Procuratorem.] Se summat reprobans quod not. Inno. de foro comp. dilecti. & approbat in parte quod ibi not. Host. de hoc in Specu. de syndi. §. 1. ver. quid si aliqua, & hoc eo. tit. §. 2. ver. sed nunquid procurator. per Anch. eod. tit si duo, lib. 6.

l ¶Rectore.] de ecclesiastico loquit, qd patet ꝙ verba sequētia, tñ ēt de rectore ciuitatis loquebāt Inn. & Sp.

[Glo. seq. dicit quid de causa propria, & explanat opinionem Innoc.

m ¶Pro ecclesia.] Innuit quod secus si pro cā ꝓpria, mandatum. n. tunc finiretur morte re integrata: re non integra, non. ff. eod. si defunctus. insti. man. ꝫ. item si ad. an hu. huc. ff. man. l. inter cās. C. man. l mandatū, & ibi no. & per in prædi. ꝫ. item si. q. quando dicatur res integra, die qd in iudicijs, ante litem contestatam, in negotiis, antequam fecerit præparamenta. Hoc autem ꝙ pro ecclesia constitutus erat: monebat Inno. qui dicebat, ꝙ cum ecclesia non moriatur. 12. q. 2. c. liberti. de reseri. si gratis. scilicet ꝑlato etiā sine consensu capituli. de rescrip. c. loci. nihil est ꝙ prohibeat illum agere causam sibi commissam, etiam si res sit integra, per præd. decret. dilecti. & per decre petitio. sup. eod. titu. & per l. annua. ff. de annu. legat. de procuratore constituto ad negotia, quamuis generaliter fatebatur, ꝙ post mortem constituē tis non debebat incipere noua negotia. ff. de. nego. gesto. nam & Servius. ꝫ. si viuo. sed Hostien. aliter, vt statim dicam.

[Glo. seq. primo ponit opi. Host. & ipsius motiua, q̄ ostendit partim reprobatam, secundo opi. Archid.

a ¶Reuocari censemus.] dicebat Hostiensis ꝙ procurator iudiciorum non agit ꝑlato mortuo 1 donec sit eum vacat sedes, nihil debet innouari, ne se. vac. cap. 1. & vlt. quod loquitur de lit. contest. cum tractet de recep tione testium, & mirabatur Host. quomodo dubitatur de hoc: nec ualet secundum eum si dicas, ꝙ in pdis c. loquitur de ꝑlato conuento, non de agente: nā fis c. non permittit tunc defendere qd fauorabilius est, multominus agere. alleg. ff. eo seruum quoq. ꝫ. publice & l. Pomponius in fi & C. eo. alienam. & si Host. per hæc uerba intellexit ꝙ prædictus procurator subditus ꝑlato ex primo procuratorio litem consequi possit: hoc reprobaretur ꝑ hanc litteram, quæ dicit, reuocari censemus, non dicit impediri uel suspendi. Archi. transhanc materiam satis exquisite in prædi. decre. si ꝓpter duo. dicit procuratorem constitutum a prelato, & capitulo ecclesiæ cōi, uel principaliter capituli, durare post mortem ꝑlatis in causa uero discreta prælati secus: & sic opiones prædictas uoluit concordare. Et an hāc opinionem hæc decre. reuocare intendat, non ideo ꝙ exprimi fuisset expediens. pro ea tñ facit quod scripsi post Inno. de consue. cū dilectus super 1. glos. & quod not. de reli in integ. c. 1. ubi dicit, ꝙ mortuo abbate cō uentus ꝑ syndicum agere poteſt, & conueniri de iuri bus ꝫ pertinent ad conuentum, uel simul ad utrosque, secus in his, quæ segregatim pertinent ad abbatem, ne de vac. c. vlt. posset tñ dici hanc opinionem Archid. veram, ꝙ durat procuratoriū primis duobus casibus, non tamen procedat procurator vacante ecclesia: in casibus, quæ illa uacante tractari non possunt instituto tamen prælato procedet ex veteri procuratorio. In ter tio uero casu locum habet hæc decre.

¶ Negotia.] credo, ꝙ intendit per hoc designare pro curatorem negotiorum, & per uerba sequentia procuratorem iudiciorum.

[Glo. seq dat simile, & notat ad duas quæstiones.]

c ¶Contestata.] quantumcunque ergo sit dominus in mortis, reuocari, sicut & uiuens ex certis causis reuocare posset inuitum. de quibus ꝫ. eo. ca. 2. lib. 6. Et facit hæc decre ad id quod not. post Hostien. de offic. vica. c. penult. ꝙ mortuo eo cui dedit uicariam, expirat illius officium: 2 & ita seruamus. allegat de offic. vica. Romanus. lib. 6. per q̄ probatur, ꝙ si non esset mortuus, sed excōicatus, suspenditur, sed non reuocatur ꝑ te prælati agentis. Facit ēt ad quæstionem not. in Spec. de arbi. ꝫ. finitur. ver. si quid si prælatus. scilicet ꝙ mortuo prælato, qui compromisit de rebus ecclesiæ, finiatur compromissum: ibi videas.

DE RESTITVTIONE IN INTEGRVM.

[Visum est supra de procuratoribus: verum quia ecclesia aliquando litigat per procuratorē, & per negligentiā procuratoris sui aliquando læditur, & tunc debet restitui, & iō occasione a procuratoribus sumpta, ponit titulum generalem, de in integ rest.

TITVLVS XI.

De restitutione in integrum.

¶Clemens v. in Conc. Vien.

¶ Ecclesia probans se læsam per lapsum temporis, ad illud tempus tantum restituitur, & infra quadriennium à tempore læsionis.

AC. VNI. BECCLE sia[d] †

† De itellectu huius Clement. Matthęus de Afflictis, decis. 175.

d ¶ Ab ecclesia.] Casus: Ecclesia probans se læsam per lapsum tpis, ad illud tps tm restituitur. & ꝫ. quadrienniū ā tpe læsionis determinat not. ff. ex quib. cau. ma. sed & si per prætorem. § quoties & l. nec non §. si quis sæpius. C. de temp. in integ. resti. l. fi de resti. min. l. qd tēpore. & quod no. Gul. in Spec. 2. parte eo titu. § intra quod. in prin. & §. 2. ver sed cum dixerim.

*Eccle-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Prælatus sine mandato pōt noie ecclesiæ restitutionē petere.

*¶ Ecclesia.] cuius nomine hanc restitutionem petet prælatus, etiam sine speciali mandato, secundū Inno. qui hoc not. ī eod. fulcitata. & Guli. in Spec. eo. ti §. 2. versī prælatus autem. Si uero p lapsum temporis non lederetur ecclesia, sed so. ū persōæ ipsius ecclesiæ, vt quia lapsum est tempus quo prælatus debuit prouidere, uel canonici debuerunt eligere, tunc non competit restitutio, ut scripsi ī eo. c. fi. in 6. oppo. & nota in prędi. §. 2. uersī. ut autem.

1 De dictione, aduersus, vide Cal. in c. super spoliatione, de or. cog. Ruinum cōs. 76. li. 2. & consil. 3. lib. 3.

a ¶ Aduersus.] vsitatum est hoc uerbum in iure, & maxime in hac materia, patet C. si aduer. rem iu. & in rub seq. ī. eod c 2. lib. 6. & ponitur pro contra.

b ¶ Lapsum temporis.]pone exemplum ī. c. 2. & c. auditis &c. coram. quia intra tempus statutum probationes non produxit, uel non obtulit intra tempus statutū pretium emptori, cum posset. eo. tit. constitutus. uel pone in decennio appellationis interponendæ. eo. tit. c fi. Quid de biennio prosequendę appellationis, an ecclesia intra illud tempus non prosequens iuste impedita in digeat restitutione, uel ipso iure seruetur illæsa? not. per Inno & Host. de appel ex rōne. De præscriptione uero xl. annorum contra ecclesiam nil immutatur, per hanc cōstōnē, sed dic ut not. sup auditis loq tur enim hic de illo tēporis lapsu, contra quod restitutio competit, sed contra illud non competit, ut ibi.

c ¶ In' quo.]scilicet lapsu temporis.

d ¶ Læsam.]enormiter quod dic vt not. sup. eo. c. 1. & patet. de reb. eccle non alie. c penul. Nunquid autem ex eo ꝙ non posuit declinatorias intra terminū ad id datum sit lęsa, & restitutio competat? satis scripsi post Inno. & Host. sup. eo. coram.

e ¶ Affirmat.]in fine dicit, probabit: & ibi dicam.

f ¶ Peti potest.]de hoc non dubitabatur, nam maior læsus ex tpe quo abfuit causa reipu. vel alia iusta cā restituitur ff ex quib. cau ma. l 1. cum similibus.

Officium iudicis nō sp perpetuatur p litis contestationem.

g ¶ Finiri.]hoc est quod dicimus non ppetuari hoc casu iudicis officiū p contestationē ad hoc. sup. de offic. iud. c. 2. si tamen non staret p ecclesiam, sed p iudicem vel aduersarium, non imputatur ecclesiæ. C. de temp. in integ. rest. l. petendæ. in fi unde si per appellationem aduersarii fuerit protelata, non imputatur ecclesiæ, sicut nec minori, ff. de min. intra vtile. & facit de re. iu. imputati. lib. 6. & facit eo. tit. c. 1. lib. 6. & vide qđ scripsi sup. eo. tum ex litteris super gl. 2. Sed quid si post finitum quadriennīū detur restitutio? glo. in l. fin. C. de temp. in integ. resti. dicit ꝙ tenet, quia contra ius litigatoris, quod puto eum intellexisse, si non appelletur C. quando prouo. nō est necesse l. 2. sup de re iud. cū inter vos quidam contra 2 dicentes, ꝙ quia huiusmodi cōstitutiones contra ius commune cōceduntur, sunt restringendæ ff de actio & oblig. in honorarijs. § sed cū rescissa. de reg iur. quæ a iure. lib. 6 Item qua ratione nō tenet ipso iure sententia lata post tēpus accusationis. ff. de excu tut. scite oportet §. consequens. eadem rōne, nec hic & facit quod not. C. de iud. properandū. post princ. & hoc placuit Dyno, pro quo facit ī. de app. si appellationem.

2 Et bene y nor. nesciens gl. istā alibi: p q̄ dicit snām ī. ius litigatoris privilegiati aduersus ius cōe esse nullā ipso iure sic limitatur ca. inter uos de re iudic. Fon.

h ¶ Quadriennium.] olim dabatur annus utilis, qui vario modo computabatur ex diuersitate locorū, quæ hodie sublata est, & loco illius datur quadriennīū. C. de temp. in integ. resti. l. fi.

Restitutio qū pe-

[Gl. seq. instruit de tempore continuo & vtili.]

i ¶ Continuum.]habemus in iure tempus continuū & utile: continuum est quod continue currit, diebus feriatis & nō feriatis: in præsentia & in absentia, siue sit copia iudicis siue non. C. de præscr. long. temp. l. fin. Tēpus vero utile non currit diebus feriatis, diebus absentiæ, & diebus quibus non est agendi copia. Et istud est multiplex, quia quoddā est continue utile, quoddā utile quo ad sui principium tantū, quo ad progressum non; quandoque continuum uno respectu, ut ueniant dies feriati, & non alio; quia non currit iuste impedito. de hoc scripsi de concess. præb. c. 2. & c. quia diuersitate. in fi. & forte hoc intendit hæc littera. q̄ cōtinuum sit in principio plitte ram quæ sequitur.

aduersus a lapsum temporis, b in quo c lęsam, d affirmat, e in integrum restitutio petit f. potest: & causa restitutionis huiusmodi fiuiri g debet intra quadriennium h cōtinuum i a tempore k læsionis, etiā si minus l quadriennio a tēpus lęsionis existat. Sed non fiet restitutio nisi ad tantum tps, quantū se læsa fore probabit. b

[Gl. seq. ponit differentiam: secundo notat pro opi. Inno.]

k ¶ A tempore læsionis.]in hoc differt ecclesia a minore & a maiore, quia minori currit in prin. xvi. anni ætatis suæ: scilicet cum factus est maior. C. de temp. in integ. resti. l. fi. maiori lęso tpe absentiæ curri post reuersionē ff. ex quib. cau. maio. ab hostibus. § fi in ecclesia non sic, vt patet hic, & ī. c. 1. & 2. li. 6 Et not. ꝙ hæc littera facit pro eo ꝙ not in no. sup. eo. coram vbi dicit, ꝙ si ecclesia non probauit in peremptorio, a fine termini incipit currere quadriennium petendæ restitutionis. & nō a die sententiæ: qđ patet, quia finito termino completa fuit læsio ex qua daretur restitutio, etiam si nulla sequeretur sententia, ī. c. tit. c. 2 & 3. unde dicit ꝙ caute facit læsus in omissione probationum, & sententia, si petit restitui contra sententiam, & ad probationes omissas. Alii secūdū eum, ꝙ quadriennium computatur a tempore sententiæ, & sat. s est contra sententiam restitutionem petere. ad hoc, ff. de mino. l. 1. §. sed prius dictum plus placet Innocentio.

[Glo seq. ponit tres opin. & tertiam hic approbat coadiuuat, & contrariis respondet.]

l ¶ Si minus.] Hic erant 3 opiniones legistarum, de quibus in 1. glo. Dicebant enim, aut est læsio in cōtractu vel sententia, aut in tempore. Primo casu fatētur indistincte verum, ꝙ datur integrum quadriennīū. ī. eod. c. 1. lib. 6. §. eo. cōstitutus C. de temp in integ resti. l. fi. secundo casu subdistinguunt, aut læsio est tanti tēporis quantum est quadriennium; & tunc intra quadriennīū in integ. datur restitutio, aut læsio est minoris temporis; & tunc dicunt ꝙ non datur integrū quadriennium, sed solum tantum tempus ad restitutionē petendam, quantū fuit tempus læsionis & hoc placuit Bal. & Azo. & Accur. quos sequitur Dynus in §. ruptus insti de act. Iac. Bal. contra quem sequi videt Odofredus distinguens tempus intra quod, & tempus ad qđ fit restitutio, dicens ꝙ dummodo non reperiat negligens intra tantum tempus quantum erat tempus læsionis, habebit integrum quadriēnium, alias si intra illud tempus reperiatur negligēs, nō restituitur postea ēt intra quadriennīū, quia tempus negligentiæ cōputatur cum tempore læsionis vel absentiæ. & sic intelligit ff. quæ in frau. cred. ait prætor §. si conditionalis. primi allegant pro se. Alii in hoc vltimo dicto discordant, dicentes ꝙ tēpus intra quod, semper est uniforme, & semp habet quattuor annos, ut hic, & in cōcord. tempus vero ad quod, non datur amplius quam fuerit tempus læsionis, & sic loquitur ff. ex quib. cau. maio. sed & si per prætorem. § si feriæ & l. nec non §. si quis sępius ff. de mino. l. fi. nam in lucro foret is qui restituitur si amplius haberet de tēpore quam fuerit tps læsionis: quod esse non dēt. ff ex quib. cau. ma. l. 1. in princi. & l. videlicet. & hoc placuit Petro de Bel. & hoc approbatur, & merito: esset enim mirabilis rigor dicere ꝙ læsus in die debeat obtinuisse restitutionem intra diē, quod vult prima opinio, vel saltē necessario separasse, quod vult secunda. Item concludit prima opinio quadriennium non dari contra vsucapionē. q̄ finitur triennio insti. de usucap. in prin. cum ramen lo. & l. seq. dē hodie quadriēnīū. C. de resti. mil. si quidem anni utilis, qui dabatur olim C. de resti. in integ. resti. l. fi. quod dē hodie quadriēnīū. C de tem. in integ. resti. l. fi. quod p̄scriptioni & usucapioni est commune. Resistat ergo rūdere ad contraria q̄ inducit glo. in § quotiens,

tiens, primo ipse §. quotiens: & ead. l. §. si feriæ. determinat solum tēpus ad quod, puta vt læsus in die restituatur ad diem. & sic concordant, sed non determinat tps intra quod. Eodem modo respondeti potest ad l. necnon. §. si quis sæpius, eo. tit. vt. f. loquatur de tempore ad quod. vel si vis intelligere de tpe intra quod loquitur de anno vtili: cuius loco datur hodie quadriennium: sicut si hodie diceremus lęsum in quadriennio restitui intra quadriennium. Lex vlt. ff. de mino. facit pro: qa ibi tempus intra quod præcedit tps ad quod, & dantur ibi hæc duo tpa diuersis. Ibi enim ex tpe in integrum restōnis concessę minori, qui nouauerat, restituitur creditori tēpus quod sibi supererat de tempore actionis nouationis tempore. Per eundem modū respondeti potest ad l. si debitrix. §. si ff ad Velle. si dicetur quod ibi restitutio fiat per iudicis officium. Vel dic verius, vt ibi not. f. quod sine temporis interuallo ipso iure per l. restituitur prima actio & per eūdem modū rūde ad §. si condōnalis, superius alleg. ad l. cum pos. ff. qñ act. de pec. rūde ut ibi no. nec ibi de restone loquitur. Ad rōnem q̄ dicebant primi, ꝙ alias erit deterior conditio illius, qui vsucepit tēpore minoris ętatis, vel absentię causa reipublicæ, quā si non vsucepisset cōpleta ēm ætate vel cessante causa vsucepisset per triennium, & tu das quadriennium: Respōdeo ꝙ non est deterior, quia cessante vsucapione ille posset vendicare quod modo non potest: immo ēm quosdam est prius necessariū iudiciū rescindendæ, qđ est dicere, ꝙ prius rescindatur impedimētum vsucapionisū, & postea rescissori datur. i. pristina actio, q̄ datur vsucapione rescissi: tamen seruatur quod simul vtrunq; intentatur, qđ fieri pōt. vt no. Guli. in Spec. 4. parte eo. ti. ver. sed nūquid in eodē. Nec est melior cōditio eius ꝙ quem vsucapitur in absentia, q̄ in prędentia, quia vendicādo intra triennīū perpetuaret sibi actionē per contestationē, sed officiū non perpetuatur per cōtestationē, vt sup. dixi. æque igitur datur tempus longius.

Iudicium rescindēs & rescissorium simul intētari pōt.

[Glossa sequens objcit, & remittit.]

a ¶ Quadriennio.] Sed contra, temporalis præscriptio non currit minori, sed ipso iure seruatur illęsus. C. in quib. cau. l. fi. ergo nec ecclesię. Solue vt dixi sup. eod. constitutus. super glo. consuetudo. & c. fi. in 6. oppo.

b ¶ Prababit] Licet ergo ex affirmatione minoris vel ecclesiæ examinetur causę restōnis in integrū, vt sup. non tñ conceditur restitutio nisi læsione probata, vt hic, de quo vide in Spec. eo. tit. §. 2. ver. illud quoque.

FINIS LIBRI PRIMI.

LIBER SECVNDVS. DE IVDICIIS.

¶ Visum est de pręparatorijs iudiciorum & iudicib. nunc videndum est de iudicijs, quę per magistratus exercentur, & redduntur, qua reponitur rubrica, de iudicijs.

LIBER II. TITVLVS I. De iudicijs.

¶ Clemens v. in concilio Viennensi.

¶ *Constitutio Bonifacij, quę habet, quòd citationes etiam extra dies solemnes publice factæ de mandato Papę, in audientia litterarum Apostolicarum, vel Papali palatio affixe ianuis maioris ecclesiæ loci, in quo Papa cum curia sua degit, arctent citatum ac si ad eum personaliter deuenisset, restringitur ad eos, qui impediunt ne ad eos possit citatio peruenire, vel quorum domicilium tute non potest adiri. Io. And*

VDVM.] ¶ Primo, ponit constitutionē Bonifacij: secundo, illam restringit, ibi: [Quia vero:] Tertio, protestatur, ibi [porro.]

¶ Præsupponendum est quod habetur in constitutione Bonifacij octaui. quæ incipiebat, rem non nouam. videlicet, quod citandus citabatur in audientia contradictoriarum, vel in aula palatij Papę, & postea affigebatur schedula in valuis. i. in portis ecclesiæ principalis, vbi erat Papa, & hoc fiebat si per ipsum stetisset quo minus posset citari, vel si ad eū nō potebat tutus accessus: Et condita seu facta fuit hæc Clementina pp opiniones, q̄ a aliqui exponebant præsupponendum est, ꝙ auditor seu audientiator litterarum dat litteras simplices intitiæ, & non tertio. i. maxime aliis exponebāt p̄sertim. i. tm. Secūdo p̄sertim in tertio pōte eundo versus sanctum Michaelem. CASVS. Inter Titium & me pendebat lis coram Papa,

& erat articulus, qui non poterat expediri nisi citato Titio, quia erat sniа ferenda, vel testes producendi: q̄ritur qualiter sit citandus? Dicit ꝙ ēm constitutionem Bonifacij sufficit ꝙ citetur in ordinario contradictoriarum, vel in palatio papæ, dumtā non citetur in diebus solemnibus, sed citetur extra dies solemnes, & post affigatur citatio in valuis ecclesię principalis, vbi est Papa cum collegio: Tamē illa erat nimis rigorosa pluribus, ideo hic mitigat quia illa constitutio Bonifacij solum hēt locum contra eos, qui impediunt quominus possint citari, vel qñ ad eos tutus non patet accessus, & tūc valet modo prędicto, vi delicet ꝙ citetur vt tactum est. Item si papa decerneret ex certa scientia eum citandum ex constitutione Bonifacij, quamuis per eum non fiat quominus ci

tetur, vel si ad eum bñ sit tutus accessus, & dicat quod ipse vult vt executio talis citationis valeat, tunc valebit perinde ac si esset facta in personam. No. ꝙ quis est citandus personaliter si possit apprehendi, alias citandus est de intimatione. s de ele. in c. cām. videlicet ꝙ citatio est affigenda in valuis ecclesiæ vel alterius loci, ita ꝙ verisimile sit ꝙ executio citationis deueniat ad eī notitia. No. casū in quo dicat qs vltra duas dietas, vt hic ī gl. in ver. vñcūq; & idē Lau & Zē. No. ꝙ cessante cā legis, cessat lex. ꝓbat hoc in eo ꝙ excusat cōstitutionem Bonifacij pp malitiam ipis, Zabar.

Universidad de Deusto
Biblioteca

[Prima glo.summat,& diuidit & ponit tempus cõstitutionis.

a ¶Dudum.] Casus. Cõstitutio Bonifacij,quæ habet, quod citationes etiam extra dies solemnes publicæ facte de mandato Papæ in audientia litterarũ Apostolicarũ, vel Papali palatio, affixæ ianuis maioris Ecclesiæ loci,in quo Papa cum curia sua degit, arcent citatum ac si ad eum personaliter deuenissent, restringit ad eos,qui impediũt, ne ad eos possit citatio puenire,vel quorum domicilium tute non potest adiri.Et primo ponit constitutionẽ Bonifacii:secũdo illã restringit: tertio ,ptestat,ibi: [porro.] Et cõstitutio ista pcessit conciliũ, vt in prœmio dixi, & pater inf. c. proximo.

[Glossi. secunda tempus exprimit.]

b ¶Constituit.] in sua Extrauaga. quæ emanauit post Sextũ, quæ incipit,rem non nouam.

[Glo.seq.soluit obiectionem intitulationis.

c ¶Citationes.] Licet [quia de citatione hic tractatur] competenter poni potuisset sub ti.de dilationib. maxime cum prima citatio videatur ante iudicialis,iuxta no.per Inn.& Host.de proba.qm, vt ibi scripsi super ver.citationes,qñ ẽt per primam firmatur iudicium , & perpetuatur,& peruenitur iurisdictio. de foro comp.proposuisti. de offic.deleg.gratum,cum concord. ideo in isto titulo congrue ponitur, vt sciatur super tali citatione posse firmari iudicium,facit instit. de pœna teme. liti. §.fin.& quod no. ff. de in ius vo. super rub.& huic si.eo.tit.c.1.& 2.lib.6.

d ¶Quibuscunque.] exprimit ipsa constitutio cuiuscunq; sint statutus, dignitatis vel præeminentiæ ecclesiasticæ vel mundanæ,etiam si imperiali 2 vel regali præfulgeant dignitate:tolli etiam omnes indultos gentias,vt ibi patet.

e Vndecunque.]etiam vltra duas dietas,& extra prouinciam:est enim Papa vicarius illius, cuius est terra & plenitudo orbis terrarum, & c.de dec.tua.2.q.q.3. cuncta per mundum.Io. And.

f ¶Albo.] erat locus 3 dealbatus vbi scribebant edicta,de quo in auth.de liti §.omnem.col.8.ff.de iurisd. omn.iud.si quis id.ff.de albo.scri.l.1. & 2.& de hoc vide in Spec.de do.& contu.§ restat in prin.& de ẽdicta. §.sequitur. ver.& no.fm Vber. vbi etiam not. qui iudices citare poterant per hæc edicta, & qui non.

[Glossa sequens exprimit tres dies,& sequens quinque crimina, in quibus & contra quæ fieri solent processus.]

g ¶Solemnes.] Solent 4 esse dies Iouis septimanæ lanctæ,dies Ascensionis,& festum dedicationis Basilicarum Petri & Pauli, quod fertur esse de mense Nouembris in octaua Beati Martini.

h Generales.] 5 hæreticos credentes,&c. vt scripsi de hære.excõicamus §.sane super 1.glo. portantes Sarracenis merces prohibitas,vt scripsi de Iudæ.q olim.super glo.2.& piratas, de hoc de rapt.excõicatione, exigentes vel imponentes noua pedagia. de censi. innouamus,falsarios litteratum papalium, de crim.fal.ad fal.ad falsarium,& his similes. 5

† Modus citandi p edictũ in forma huius Clem. locũ hẽt in solo Papa, vt notat hic Zabare.eum videto.

1 Vide Marianũ Soci.trac. d citatione.art.31.

2 Not.hic per verba gñalia, cõprehendi etiã illustres,Fon.

3 Quod sit album prætorum vide per recentiores lexicographos.

4 Vide Io. And.& alios in ca. vt cõmissi.1.de hẽ. lib.6.

5 Tales

1 ¶papa.] in inferioribus etiam locum non habet saluo eo quod dicitur.infra ti.1.quamuis.

k ¶Specialiter.]non sufficeret ergo generale mandatum de citando talem , nisi Papa specialiter exprimat citationem fieri per hanc formam.

modum maioris P eccle sie loci , in quo Roman⁹ Pontifex cum sua curia residebit, ianuis affigendæ, sic valeant atque arcẽt citatos post lapsum terminum, † quẽ (cõsiderata distãtia locorũ q) citationibus ipsis apponi conuenit competentem , ac si ad eos personaliter r deuenissent.

¶ Quia vero statutũ ipsum rationabiliter editum propter malitiam temporis tunc instantis nonnullis nimis rigorosum videtur : Nos rigorem ipsum mãsuetudine

Glo. seq probat per scientiã excludi ignorantiam & errorem , & dicit quare.]

l ¶Ex certa scientia.] idem verbum de offic. delegat. pastoralis. §. præterea , & vide quod ibi nota. ignorãtia opponitur scientiæ, de ordi. ab episc.c.1.de sen. excõ. pro illorum, sicut error opponitur consensui. ff. de iurisd.omn. iud.si per errorem, & canon dicit. ꝙ ꝓpriũ erroris est approbare falsum pro vero. 35. dist.quamuis,& alibi ꝙ errare est aliud pro alio putare.22.q.2.in quibus. cadit in error in ignorantia,vt prædic.c.quamuis.quare littera ista vi excludere mandatum qñ Papa faceret per ignorantiam vel errorem , ac si intendat quod requiritur certa scientia,per quam intendat tollere ius commune, quod debeat citatio fieri personaliter vel ad domum, vt lit.non contesta.qm §.porro de eo,qui mit.in poss.c.fin. cum suis concor.inf.tit.1.c.1. & requirendi sunt amici. ff. ex quib. cau. maiores.item ait §. vlti.& leg.seq. super quo vide quod no. de do. & cont. cãm. m ¶Mandate.] constitutio rem non nouam,dicit iubente,per quod videntur hæc paria,& facit ad no.14.q.1.c.fi.18.q.2.dudum.

[Glo.seq.ponit duas vel quatuor æquiparationes.]

n ¶Litterarum.] de simplici iustitia,de cri.fal c.pen. & ibi manere solet contradictarũ auditor. Alij auditores in palatio,de quo sequitur,& propter hoc decet Romani.§ sane.sup.eo.lib.de elect.dicit causarum & litterarum audientia.

o ¶palatio.] constitutio illa dicit,aula:cui verbo concordat inf.de bapt.presenti.

p ¶Maioris.]non dicit cathedralis sicut sup. eadẽ cõpil.de ele.cãm.§.1.& inf.tit.11.quamuis rõ,quia curia posset esse in castro,villa, vel oppido 6 vbi non esset ecclesia cathedralis,& cõcor.ſ.de sen.excõ.ex frequẽtib.vbi ꝙ equiparat cathedrali & matricẽ ecclesiã loci. q ¶Locorum.]conditionib.personarum & negotij.de appel.cum sit Romana.

r ¶Personaliter.] ergo sicut personalis citatio constituit quem verum cõtumacem, non tñ manifestum.de sen.excom.venerabilib.§.secus. lib.6. sic & ista. Circa talium appellationem vide quod dicam ſ. de dolo & contu.si ante Et hoc intendit,ꝙ ille processus, q fieri possit ꝫ personaliter citatum , fieri poterit ꝫ iitum, & econuerso.ſ.in eo qui fieri non posset contra illũ nec contra iſtum , super quo vide quod scripsi de eo qui mit.in poss.c.fi.& in quẽstione,quam disputauit de receptione testium facta contra citatum ad domum, in mercu.sub tit.de testib. Item id qd ad excusationẽ cotumacię posset docere personaliter citatus, poterit & iſte, 7 & quod ille non posset,nec iſte:facit de appellat.sepe.ver.quicquid autem.

ſ ¶Rationabiliter.]concord. sup.de rescrip. statutum, de concess.præben.c.2.lib.6.

a ¶Tem-

a ¶Temperantes.] 45. dist. disciplina.& c.sunt nam qi [Glo.seq. alleg. duas concord. & dupliciter iustificat hanc restrictionem.]

b ¶Restringimus.]simile de electio.statutum.de hære.statutum 2.lib.6.& ſ.c.proxi.Et constitutio Bonifacii dicebat,ꝙ in his pſertim casibus locum habebat illa citationis forma,& accipiẽdo illud præsertim,ꝙ tantum , habebamus mentem huius constitutionis , quæ fuit æquissima : nam graue est dicere, ꝙ dicatur vere contumax ex tali citatione,quæ facile poterit non venire in eius notitiã , sicut dicitur de voce præconis ; quæ quandoque paucis innotescit : in Authẽ. de lit.§ omnẽ colla. C.quomodo & quando iud. Authen. qui semel.

c ¶Vel per alios.] simile. sup.ea.comp.de renun.ca.vnico.& de offi.deleg. statuimus. lib. 6.

d ¶Peruenire.] vt lit. non cõtest. quoniam. §.porro.& ibi de hoc.

e ¶Vel quorum.]alternatiua demõstrat, quòd sufficit alterum istorum.

f ¶Non possunt.]hoc ultimabit Papa spãliter,& ex certa scientia citationis modum committens,vt supra .

g ¶Tute.]dicit constitutio Bonifacii, cum(vt scriptũ est)æstimare debeamus,an eo ire liceat vbi est citatio facienda.

h ¶Consuevit.]de quo videre potes in Spe.de citatio. c.vlt.per totum.Io. And.

temperantes, a idem statutum & præfatum modũ citandi restringimus b ad illos tãtum, & in illis locũ uolumus sibi uẽ dicare,qui faciunt,impediunt,uel procurant per se uel per alios c quoquo modo,ne ad eos possit citatio puenire,d uel quorum e domicilia siue loca non possunt f tute g libereve adiri.¶Porro › ei quod circa citationes ab sentium tã diebus solemnibus q̃ aliis , Ecclesia † Romana diuersis ex causis interdũ, facere cõsueuit, h per præsentẽ cõstõnẽ seu moderationẽ in nullo uolumus derogari

¶ Idem.

¶ In causis etiã pendentibus beneficialibus, de cimarũ,matrimonialib. & vsurarũ,& ipsas tãgentibus, procedi potest simpliciter & de plano, absq; iudiciorum strepitu & figura.Io. And.

CAP. II.

DIspendiosam[1] prorogationem litium (quã interdũ k ex subtili[2] ordinis iudiciarii obseruatione cãrũ docet ex perientia m prouenire) restringere n in subscriptis o casibus cupiẽtes:P Statuimus, ut i causis sup electionibus,q postulationibus,uel prouisionibus, r aut ſ sup dignitati

1 ¶ Subtili.]subtilitas quandoque reprobatur, quandoq; commendatur 2 a iure.de hoc sup.eo. tit.dilecti. in glo.1.& ibi scripsi.

m ¶ Experientia.]concor.de elect.quam sit. in princi. lib.6.

[Glo.seq.objicit,& soluit , & quæstioni de eius iuris causa speciali respondet.]

n ¶ Restringere.] non videtur hoc uerbum cõuenire pro eo quod non restringit,sed subtilitatem iuris diciarii ordinis in his casibus.Sed dic quòd restringit dispendiosam prorogationẽ,de qua ꝑmisit, & hæc est constitutionis causa generalis , sed causa causæ,id est quare plus in his quam in aliis,potest dici de arbitrariis,de quibus non cogimur reddere rationem,ut dixi de rescrip.si quando.ita etenim potuisset auctor adiũgere causas primitiarum,oblationum,mortuorum,testamentorum, legatorum , maxime ad pias causas,& ijs similes,in quibus vrget eadem ratio Mouii autem forsan auctorem, ꝙ protelatio causarum beneficialiũ & matrimonialium est periculosa, ut lit.non contest. quoniam & idem periculum pẽderauit in debentib. usuras uel decimas.& hæc faciunt ad infra dicenda.

o ¶ Subscriptis.]in aliis ergo secus,in quibus nõ esset id expresse statutum uel a principe specialiter commissum, & uide quod not. de uerborum sign.sæpe in principio.

p ¶ Cupientes.]hic incipe constructum.

q ¶ Electionibus.]olim non tenebat processus in causis electionum partibus præsentibus lite non contest. ſ.de elect. dudũ 2.quæ in hoc corrigitur.& concord.illi iuri de dolo & contu.eum qui. lib. 6.[& de eo qut mit.in poſ.c.eum qui.]

r ¶ Prouisionibus.] factis uel faciendis. ſ. de elect.ut circa &c.qui contra certam . lib.6.

ſ ¶ Aut] repete in causis.

[1] Nota dispendiũ esse si lites prorogentur.c. cum finẽ. de dolo & contu. l. propẽrandum C.de iud. Zabarel.

[2] Vide gl. 2. q. 1.in summa. Fon.

Ratio de arbitrariis non redditur.

a ¶ Cano-

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Canonicatibus.]coneor.de elect.c.1.lib.6.
[Glo.seq.quærit,arguit negatiue, contrarium soluit secundo soluit tria dubia,primum,de causa monachationis per tres rationes:secundum,de causa proprietatis ecclesiæ per rationem, & quattuor similia:tertium de causa priuationis, in quo distinguit.]
b ¶ Beneficii.]nunquid in causis super hospitalibus,eleemosynariis, uel leprosariis habebit hoc locum? Videtur q̃ non. ℣.de præbē p litteras. Tu dic contra p uerbum officii,quod præmisit. ad hoc inf.de relig.do.qa contingit.ubi rectores vocantur,& tutoribus & curatoribus similatur. 1 Eadem ratione cum monachatus sit officium, puto idem in causa monachationis, & si dicatur monachus eligi. postulari,uel prouideri,hoc est planum per litteram superiorē.& facit qđ dixi post Inno.& Host.de elect.officij. Aliqua tamen iura dicūt monachū fieri,creari,recipi, ordinari.de regul.c.1.& vlt.lib.6.de elect.indēnitatibus.§ si vero.16.q.vlt cap. vlt.tū negari non potest, quin canonicatus regulares in verbis superioribus includantur, quo iure monachatus excluderentur,non video.Item prorogatio dispendiosa non minus in regularibus, quam in sæcularibus est,causa ergo non deficit. 3 Tamen per litteram istam beneficii,dico q̃ si de ecclesia agatur vt de proprietate,non est locus constitutioni, cum illa q̃stio beneficialis non sit, nec hic dicatur de causis ecclesiarū. similis differentia quo ad missionem,vt lit.non cōtest. c.2.de do.& contu.c.2.de eo qui mit.in pos.c.1.& eod. tit.eū qui.lib.6.& quo ad permutationē de rer.perm u. ad quæstiones & c.cum olim. & c. cum v niuersorum. & quo ad p̃scriptionē.de iure patr cura. de reg.iur.ca. 2.lib.6.& quo ad transactionem, ut not.de transa.sup eo.Si uero agatur ad remotionem beneficii, & negat fœdus coniugii spiritualis vel titulus,puto decre.locū habere:secus si non negatur titulus,sed pp crimen.petitur remoueri facit quod dixi post Inn. & Host.vt lit. non contest.quoniam § porro,super 2.glo.
e ¶ Ecclesiasticis.]in sęcularibus ergo nil est mutatum quamuis in ecclesiastico foro tractentur.
[Glos.seq primo soluit dubium de decima singulari:secundo quærit de Papali,& soluit per tres rationes: tertio quærit de iure percipiendi,& soluit tollens duo obstantia.]

Decimæ Papalis q̃stio an debeat tractari de plano.

d ¶ Decimis.]intelligo communibus, & qđ iure diuino debentur, quod probat sequens littera.ergo si debebantur ex pacto,pollicitatione, vel uoto,nō erit locus huic constitutioni.& facit quod not.sup.de decimis tua 2.in fi.1.gloss Quid de decima papali, de qua ℣.de decim.li beneficiorum.si inter illū cui papa concessit & clericum sit quæstio, erit ne locus huic constitutioni? puto q̃ nō fuerit hoc de mēte, nec sp est illa decima, sed q̃siquicesima,uel alia quota de vot.c fi.Et ista constitutio iura corrigens & exorbitans non est ampliand a vel habilitanda.de reg iur quæ a iure lib 6.Sed qđ si non est qō cum debitore decimæ, sed inter duas ecclesias super iure percipiendi tunc puto locum esse constitutioni per hanc litteram,& litteram quæ sequitur,& eas quoquo modo,&c. Nec obstat littera q̃ sequitur,q̃ non est determinatio huius casus, uel restrictio, sed interpositio: quod probatur ex eo quod dicit, ad quarū etiam,&c. Non obstat quod dixi super ver.beneficiis: quin causa super proprietate decimarum sit decimalis.

4 Vide B. Tho. 2 ℣. 2. q. 87. art. 1. & seq.

e ¶ præstationem.]integram,& sine deductione semi nis,uel sumptuum quo ad prædiales.de deci.cum sint homines & c.non est & c.tua 2. quo ad personales dic vt eo.tit pastoralis.
f ¶ Tenentur.]Quilibet 4 autem laicus tenetur qui se bus,psonatibus, officiis, canonicatibus,[a] uel pbē dis, seu quibusuis beneficiis [b] ecclesiasticis, [c] aut sup decimis [d] (ad quarū etiam præstationem pos[e] sunt, qui tenentur [f] ad eas, præmoniti [g] cēsura ecclesiastica coerceri [h]) nec non super matrimoniis [i] uel usuris, [k] & eas quoquo modo tan-

non ostendit immunem. ℣.de dest.a nobis. Dee lesicis dic vt eo.tit.nouū. De religiosis dic ℣.eo.tit ex parte & contra quoscunque ex his agatur,lo cum habet constitutio: & contra religiosos asserentes saltem decimam integram in præcepto non esse, emanauit constitutio ℣. de pœnis. cupientes.
[Glo.seq. alleg.tres concord & ponit quo rundam obseruantiam.]
g ¶ Præmoniti.] ℣. de decim. peruenit ℣ de sent excom. sa.ro. & c.constitutionē. lib.6. Multi seruant, & vt expediens ecclesiis q̃ faciant monitionem generalem fulminantem excommunicationis sententiam in non soluentibus decimas fructuum prædiorum, quæ hēnt in parochia,& postea non soluentes, petit ecclesia denuntiari. facit de iureiur.ad nostram 2. & coaptant eam præcedenti culpæ, moræ, vel offensæ, vt satisfiat decre. Romana.§.caueant.de sent.excom lib.6.
h ¶ Coerceri.] appellatione remota, de dect. tua.t.in fi.quod intellige vt ibi scripsi, & contra pertinaces q̃ inuocari potest brachium sæculare. de homici.postulasti.

[Glos. seq.primo distinguit an de fœdere matrimonii agatur,an de adulterio: primum multipliciter explificans & ostendens in quo corrigitur ius uetus.Secundo quærit de sponsalibus. Tertio quærit de causa matrimoniali, quæ succedit causæ successionis.]
i ¶ Matrimoniis.]Si quæratur de fœdere,nō est dubiū, siue agatur ad impediendū, siue ad dirimendum,siue ad declarandū,ut quia vendicatur coniux negās contractum.Quod autem de dirimēdo dixi, intelligo sine petatur ditimi matrimonium, quod a principio non tenuit,vt contractum inter infideles, inter quos erat impedimentum ditimēs: siue quod a principio tenuit dirimi petatur propter creatoris contumeliam super venientem in casibus de diuor.quanto. & cap.gaudemus. Hoc autem casu quando de fœdere quæritur per vetera iura,procedi non poterat lite non contestata,ni si parte contumace,ut lit non contest.accedens 2.& ea. qm hodie secus,ut hic.Quid si agatur de crimine adulterii ad separationem thori? Videtur per decre. 1.& ut lit.non contest,q̃ constō locū nō habeat: nā ut ibi patet,processus qui p iura uetera fieri poterat,parte contumace in causa matrimoniali fieri nō potest eo casu. Quid si agatur de sponsalibus? certum est q̃ ista sunt diuersa,vt patet in rubrica, de sponsalibus & matrimoniis: tamen per litteram sequentem videtur constitutio locum habere, 6 quasi sponsaliorum causa sit de tangentibus.Quid si sit quæstio successionis & natalis in qua incidit causa matrimonialis in principalis? Non habebit locum constitutio, si tamen incidens matrimonialis quæstio deferatur ad iudicem ecclesiasticum, 7 potest locum habere constitutio: nam ex per iura uetera,secundum Inno. & Host.non erat tunc necesse litera,secundum Inno. & Host.non erat tunc necesse litera,secundum Inno. & Host.non erat tunc necesse litera,secundum Inno. & Host.non erat tunc necesse bellum fieri,ut scripsi.qui fil.sint legi latores.

[Glo.seq exemplificat,& duo dubia soluit,secundo tractat quid de sæculari foro.]
k ¶ Vsuris.]cum repetuntur,uel petitur ut illas cōpenset vsurarius,uel ipsius hæres. Nec impedit hunc procedendi modum, si dicat reus, q̃ casus est quo cōpensare non tenetur, pone exemplum de vsur salubriter. & c conquæstus.Satis est enim,q̃ forma petitionis concludit cām vsurariā, & facit qđ scripsi post Inno.& Host.de foro comp cum sit.non sic forte si creditor petit debitum, & debitor excipit illud usurarium.nam hic principalis causa non est super vsura. immo super credito vel alio contractu ex quo agitur, nec constitutio ista manauit in fauorē, sed in odiū vsurariorum. Et vide qđ scripsi de fideiuss constitutus. super uerbo, calūniæ.ubi uero debitor nō simpliciter excipere, sed peteret pronuntiari cōtractum factum in fraudē vsurarum,tūc procedit constitutio.Et aduerte:quia si opinio Hug.& Lau.& quæ placet Arci.14.q.4 qđ dicā. & Gof.de fo.comp.cū sit.esset vera, scilicet quod vsuræ possint peti contra laicū in sęculari foro.decre.tamen ista non haberet locū in illo foro, nō enim potest nec intēdit pa pa iudiciarij ;ordinē tollere, nisi quo ad suū forū. facit quod not.de arbi.c.2.li.6. & eod lib.de reg. iur.c. 2.dec.tamē, ad nostrā 2.de iurei. quę ad prę dictam opinionē in ducitur,non facit, qa illa nō sunt ibi verba Papæ,sed partis iuratis,& sicut non ponūtur nouū.Et ℣ illam facit quod not.eo.tit. ex litteris in vlt.gl & in prędicta dec.cum sit.de offi.ord. ca.1.& 11 q.1. in sūma & 6. q.1.c.i. & hæc decret. quæ trib.tūm ecclesiasticis causis hāc admiscet.Ad id q̃ dī,q̃ leges etiā in his ecclesiasticis pœnam imponunt,respondet per de ere.de hęre.vt inquisitionis §.pen.& c.seq. in fi lib.6.
a ¶ Tangentibus] causas electionum & ,puisionum tangeret cum quęreretur ad quem pertineret electio vel prouisio,causas usurarum, cum peteretur relaxari iuramentum de illis soluēdis.de iureiu.c.j.
b ¶ Valeat.]non dicit debeatur.per quod patet,quod potest iudex etiam contradicentibus partibus seruare iudiciarium ordinem in causis prędictis.ff.de iudi.nō quicquid de of.deleg. cōsuluit.non sic in illis,in quibus dubitat.in fi.per quod cōsulo,q̃ in casibus, in quibus dubitatur,an constitutio ista locum habeat,de quibus sup. nor & similibus: iudex ad omne dubium tollendum seruet ordinem iudiciarium.
c ¶ Et figura.] Quid importent hęc verba,determinat prędicta cōstitutio,sæpe ℣. de verb.sig. quæ sūme fuit necessaria propter istam ut ibi no.in ℣.glo.
d ¶ præsentia.]concor.de of.leg.c.pen. in fi li.6.ad idē C.de sacrosan ecc.sancimus.j & 2.& l.vlt.in fi. C.de transac.l. vlt in prine.
[Gl.seq.notat differētiam ex qua cōsilium infert.]
e ¶ pendētia.] Concor.℣.de seq. pos.c.1.de proba.ca.1. de reind.ca.i.de senten. excomm.c.i.in fi. Fuit autem hoc dictum de pendentibus per appellationem, quia quo ad illa non sufficeret verbum, præsentia, per id q̃ no.in prædicta l sancimus,in fi. & pp ea quæ not.sup. de elect.licet canon & quæ no. Cōpost.de cōst. cognoscentes.quæ quasi ad litteram ponit Gul.in spe.de ap pel.§.de officio ver.sed quid si dū causa.Dato tamē q̃ hæc uerba non fuissēt expressa, quia tamē cōstitutio ista dat modum procedendi tantum,de sui natura respiciebat pendentia quo ad facienda,ut not.in prædi decre.licet canon.

DE FORO COMPETENTI.

[Visum est sup.de iudiciis, uerum quia cōuenti in iudicio quandoq; excipiunt de incōpetentia fori, & dubitaret aliquis quid esset forū cōpetēs,ideo, &c.]

Quamuis.] præsupponendum est illud q̃ dī in c episcopum.9.q.2.& in duob.c. seq. & illud q̃ habetur.7 q.1.c.placuit, & in duob. c.seq & illud quod habetur in l extra territorium.ff.de iurisdi om.iudi. uidelicet, quod iudex qui habet territorium limitatum,potest sedere in quacunq parte sui territorii,debet tū seruare limites maiorū suoum, hoc est, dēt sedere vbi sui maiores sueuerūt sedere,extra territoriū est priuatus iurisdōne,nisi inter subditos volētes, & iudice illius territorij cōtētiente,& tūc fit prorogatio de loco ad locum.
CASVS. Aliqs dūs sęcularis, puta dux, comes, baro, miles concepit odium ℣ epm Niuerñ. ut uidimus a tēporibus retroactis, & illū expulit a suo episcopatu,ita quod nō auderet intrare episcopatum,etiā istud extitit practicatū in epo Engolimeñ modo q̃ritur vtrū epūs possit exercere iurisdōnem in dioc desi,i qua est vt exul & expulsus a sua,contra expultores, id est, contra illos, qui illū expulerunt? Item cōtra fautores & consiliarios ipsius comitis, ducis vel baronis.expellentes ipsum epm? Respōdet Romanus pont. q̃ sic,dū modo petat licentiā ab epo in cuius dioc est,& q̃ uis ēt licentiam nō obtinuerit ab eo,poterit suā iurisdictionē exercere.Sed utrū possit exercere iurisdōnē suam inter suos subditos,quia dicimus q̃ pōt exercere in dioc alterius petita licētia à dioc sano, quā uis non obtenta,cōtra fautores,expultores & cōsiliarios;quare dubitat,an posset inter subditos: Et distinguit Romanus Pont. Aut episcopus expulsus potest exercere iurisdōnem per alium,& tunc non potest exercere ī aliena dioc inter subditos inuitos, sed dēt deputare officialem.Si uero nō posset exercere p se,nec p alium,quia iste dominus temporalis hoc non permittit,nec patitur, tunc petita licentia & nō obtēta ab episcopo ī cuius dioc est, potest inter subditos inuitos suam iurisdictionem exercere,dum tamen eos subditos,qui non sunt de fautorib. & cōsiliariis.non conueniat ad locum distantem à sua propria dioc ultra duas dietas Sed qđ si isti epi expulsi dicunt q̃ nō audent conuenire uel citare ut iurisdictionem suam exerceāt cōtra istos fautores, cōsiliarios vel expultores,nec ad domum nec ad ecclesiam cathedralem, qa ipsi sūt ita malitiosi & potētes, q̃ nullus audet eis facere quicquā q̃ ipsis displiceat. Ité si ipsi episcopi expulsi dicūt, q̃ nō pōt exercere suam iurisdictionem in sua dioc nec per se,nec per alios,an ipsis simpliciter sit credēdū, & an nulla regratur ,patio,uel saltē nūquid tenebuntur iurare sic esse ut dicūt? Rādet Romanus pon. quod ipse vult stare sup his assertionib. eorūdē eporum simpliciter,tñ Rom. pont.iniungit ipsis epis sub pœna quam expectabūt a diuino iudice,hoc est a Deo,ne circa præmissa asserant aliquid dolose & ℣ conscientiam. hoc dicit.H.
Et ut bene ad longum ponatis casum,accipiatis diuisionē gl. & procedatis per partes, & sic nihil omittetis ¶ Colligo aliqua notabilia, primo q̃ episcopus non potest iurisdictionem suam exercere extra suā dioc cesim, nisi cognosceret inter uolentes, & haberet licētiā ab epo illius dioc esis siue illius territorii, & de hac licētia dēt fieri mēto in processibus.puta sic dicēdo,solo tibi accōmodato. Not.secūdo,casū quo iudex pōt exercere iurisdōnem extra territorium inter subditos inuitos,dummodo petierit licētiam,licet nō obtinuerit.No.q̃ si eps appellat iniuriose a sua dioc esi, tunc in persona ipsius fit iniuria suæ ecclesiæ, & eam potest uindicare, & sic episcopus potest esse iudex in causa suę ecclesiæ. Nota ordinem obseruandum in

gentibus [a] uentilandis, procedi valeat [b] de cęte ro simpliciter & de plano,ac sine strepitu iudicij & figura. [c] Volentes nō solū ad futura negotia, sed ad p̃sentia, [d] & adhuc ēt p appellationē pendentia [e] hoc extendi.

TITVLVS II.

De foro competenti.

¶ Clemens quintus. in cōcilio Viennensi.

¶ *Concedit concilium certo casu episcopis expulsis à suis sedibus, quod in locis aliarum diœcesum seruata forma, quam limitat, possint procedere contra expultores, consiliarios & fautores, & inter subditos ius dicere. Ioan. Andr.*

QC. VNIC. VAM-

Universidad de Deusto
Biblioteca

cirādo expulsores, fautores & consiliarios: quia si possint commode apprehendi, debent citari personaliter si vero nō possint cōmode apprehendi, debent citari ad suum domiciliū: Si nō possint citari ad domiciliū tunc debent citari in valuis suæ ecclesię parochialis vel ecclesiæ cathedralis, alias si non possint citari in ualuis suæ ecclesiæ parochialis uel cathedralis, debēt citari in propinquis locis, quod est bene notandum. Not. dictionem, [Quamuis,] id est, quamquam: uide. licet, tamen coniunctio aduersatiua, & acuit penultimam. Not. ꝙ dictio, [Canonibus.] canon canonis. m. t, græce, latine dr regula, cōsuetudo approbata, siue in stitutio. 3. dist. canō Et in una significatione est id, ꝙ in concilio gñali uel prouinciali statuit, & sic accipit de constōne, c. canonū statuta. In alia significatione vr esse id qđ ab emphyteuta de re emphyteutica soluit. & sic ur sumi ab Azone in sūma. C. đ iure emphyt. ver. ex hoc aūt contractu. Etiam dr illud quod sumit ꝙ pedagio uel uectigali. ff. de publica. & uectiga. uel canon largitionalium titulorum est summa tributi, & pstatur de regulari pstatione à prouincialib. fisco. Et dicuntur tituli, quia ex specialibus titulis. 1. litteris breuibus cauta legūtur. ut C. de iure fisci. l. penul. Canon frumēti urbis Romæ est certus numerus mēsurarum frumēti, quod singulis annis metebatur Romæ. l. 1. & de canone frumentario urbis Romæ. C. li. 11. quod erat etiam de oleo, & ꝛ hoc non licebat alicui beneficium uel indulgentiam aut priuilegiū impetrare, & impetratum non ualuit, ut ibidem dr. Inde uenit canonia, & est ius quod peruenit electione uel receptione in fratrem. Vel est ius precipiendi fructum pbend ę siue redditus. c. relatum de prēben. Canonica monitio est qñ interuenit citatio cū tribus monitionibus, uel una perēptoria tres continens, de qua in c. constōnē. de sen. excom. lib 6 Not. interdictum 1. prohibitum, de interdico interdixi interdictum, quasi interim dicere uel interim dictum, scilicet ꝙ interim annunciatur à iudice, non ꝙ perpetuo maneat, quasi quādiu dictum & statutum est à iudice. ¶ Et not. hic ꝙ in generali interdicto debent ista conferri ab ecclesia, scilicet baptismus. paruulorū, penitentiæ morientium. Potest etiam eps paruulos baptizitos confirmare. Itē semel in mense uel septimana populū interdictū & excōicatū ad ecclesiā aliquam conuocare, & ei prædicare. Itē pōt eucharistia in morte uere pœnitētibus dari. Vnde in decretali noua, scilicet. c. permittimus. de senten. excom. supra in antiq. dr. permittimus ecclesiarū ministris semel in hebdomada tpe interdicti nō pulsatis campanis, uoce submissa i. basia & suppressa, ianuis clausis & firmatis, excōicatis & interdictis exclusis, Missarū solēnia celebrare eā conficiendi corpus Dñi, quod decedentibus in pœnitentia nō denegatur. Item permittitur in c. quod in te. de pœni. & remi. ꝙ clerici decedentes, qui plene seruauerunt interd ctum, in cœmeterio eccl̄siæ sine campanarū pulsatione, cessantibus solemnitatibus omnibus cum silentio tumulentur. Item conceditur ꝙ in conuētualibus ecclesijs bini, & bini, uel simul tres horas canonicas ualeant & possint legere potius quàm cantare, ianuis clausis, interdictis & excōicatis exclusis & expulsis, uoce ita demissa & suppressa siue bassa, ꝙ exterius non possint audiri. ꝙ existentes extra ecclesiā illos dicentes horas non possint audire. Et sic patet ꝙ interdicti & multo fortius excōicati non possunt auscultare horas canonicas. Item peregrinis accipientibus signū Crucis ob reuerentiā Crucifixi, non est pœnitentia deneganda, qđ et aliis peregrinis pōt misericorditer indulgeri. ¶ Itē not ꝙ extrema unctio, hoc est ultimū sacrum, non dēt dari alicui laico uel clerico, uel et religioso in loco generali interdicto suppositio, nisi super hoc hēat priuilegiū speciale. ¶ Et not ꝙ olim interdictū aliud erat, nam erat quædā formata & solemnis conceptio uerborū, quibus prætor aliquid fieri iubebat uel prohibebat, qđ tūc maxime faciebat cū de possessione uel quasi possessione inter aliquos contendebatur, ut infra. de interdi circa princi. & ff. eod. Et plura sunt interdicta. Vnū est interdictū, de aqua quotidiana & æstiua, & dat habenti ius aquæ quotidianæ uel et æstiuæ ducendę ad pdia sua cum aliquis ducere prohibet, ut. ff. de interdi. l. 1. in prin. ¶ Itē est interdictum fraudatorium quo tutoris creditor tenetur pupillo, ut si cum consilio fraudis participasse constabit ut fraudaretur, ut ff. de solu. l. pupilli circa princ. Hoc interdicto tenetur ꝙ fraudē participando emit à creditore, qui non fit soluendo, melius forte diceretur à debitore. ¶ Item est interdictū de glande legenda, idest colligenda ut alios fructus. Et datur ei cuius glans uel fructus in fundū alię cidit, ut singulo tertio die liceat legere. i. colligere & exportare. Et glandis noīe oēs fructus continentur, ut i. unica. ff. de interdic. ¶ Item est interdictū, de itinere actuq; priuato restituēdo, prohibitorū ad tuendas. i. defendendas tantūmodum rusticas seruitutes, & datum contra prohibentes aliquem uti seruitute suę, ut ff. eo. l. 1. §. 1. Et datur confessoria contra negantem seruitutem, ut. l. si forte §. sciendū ff. si seruitus uendicetur. & etiam datur aduersus eum, qui aliū iniuste prohibet sua uti seruitute, nam tūc et dr confessoria, ut dicto §. sciendum. l. pallegata. ¶ Itē est interdictū, de libero homine exibendo. i. ostendendo & competit unicuique de populo ad petendū in publicū hoīem liberū ꝛ & aduersus eū, q liberū hominē inuitum captū dolo malo detinet in seruitute. Item est interdictum, de liberis exibendis, seu deducendis & datur partibus uel parentibus cōtra eos qui liberos suos uel nepotes in potestate eorum existentes siue eorum uoluntate detinent, unde l. 1. ff. eod titu de interdict. ait prætor, Qui quæ uel in potestate Lucii Titii est, si is ea ui apud te est, dolo ve tuo factum est, quominus apud me patrem esset, ita eū eamve exhibeas. ¶ Item est interdictum de migrando, quod datur inquilino, i. cōductori q domos conduxit, ut ipse libere cū rebus suis possit de habitatione migrare, si tū locatori satisfaciat, & d pēsione tollē tporis, ut ff. e. l. 1. §. si pēsio.

Domini

Domini mei plura alia interdicta habetis, quę vobis scribā inf. in c. eos qui. de sepul. sub verbo interdicti. Nam habetis interdictum, de mortuo inferendo. Itē interdictū inomētaneæ possessionis. Itē interdictum, ne quid in loco sacro fiat. Itē interdictum ne qđ fiat in loco publico uel itinere. Item interdictum, ne quid fiat in mari, uel flumine publico. Item interdictum, ne quid fiat in flumine publico, ut aliter fluat q̃ priori æstate fluxit. Item interdictum, de noui operis nuntiatione. Item interdictum de loco publico fruēdo. Item interdictum, de precario. Item interdictum, quod vi aut clam. Item interdictum, quorum bonorū. Itē interdictum, quorum legatorum. Item interdictum, de riuis, Itē interdictū, Saluianum. Item interdictum, de sepulchro ędificando. Item interdictum, de tabulis exhibendis. Item interdictum, de ripa munienda. Item interdictum, ut in flumine publico nauigare liceat. Item interdictum, vnde vi. Item interdictum, de ui & vi arma utrobi. Item interdictum, uti possidetis. Item interdictum, to. Et sic habetis 35. vel 36. interdicta, quare ita ad eos qui, de sepulturis.

[Prima gl. summat, diuidit, & causam impulsiuam ponit.

a ¶Quamuis.] Casus. Concedit concilium certo casu epis expulsis a suis sedib. ꝙ in locis aliarū dioeesium, secuta forma, q̃ limitat, possint procedere ꝛ expulso res, consiliarios, & fautores inter subditos ius dicere: Et primo statuit de ꝓcessu faciendo ꝛ expulsores, consiliarios, & fautores ꝛ Secundo de iurisdōne alias inter subditos exercenda. Tertio de licentia dioeesanorum petenda: Quarto de fide adhibenda uerbo ipsorū epōrum. Quinto de suffragio uicinorum epōrum. Sexto protestat de iure pstandum locis, ubi tales epi iurisdictionem exercent. Secunda, ibi, [eisdem.] Tertia, ibi, [Volumus.] Quarta, ibi, [Sane.] Quinta ibi, [eorundē.] Sexta, ibi, [per præmissa.] Et quia in Viennensi cōcilio plures erant epi a suis sedibus expulsi, & maximē Itali, ut Mediolanen. & Vincen. & aliqui alii, illis institutis fuit hæc constitutio promulgata.

b ¶Canonib.] 9. q. 2 epm. & duob. c. seq. 7. q. 1. placuit. 2. & 6. seq. & nota pro generali allegatione, de quo dixi de cohab. cle. & mulie. uestra.

c ¶Generaliter.] vt clarius patet exceptio, præmitte regulā generalē. ff. ut lit. non conte. quoniam, in princ.

d ¶Iurisdictionem.] contentiosam 1. De illa q̃ consistit in excommunicando, & absoluendo, & in collatione beneficiorum, & delegatione causarum, dic ut not. de off. leg. nouit. Celebrate potest etiam ibi cum altari portatico. de priui. c. fi lib. 6. sed an cum pontificalib. dicā inf. de priui. c. 2.

e ¶Episcopis.] secus de inferioribus. in electis tamen confirmatis idem puto de elect. transmissam. de translat. c. 1. & 2.

f ¶Proteruia.] idest crudelitate, uel terribilitate. in Græcismo versus.

g ¶Improbus.] etiam fidelium, & de istorum pœna, quod inf. de pœn. si quis suadente.

h ¶Expulsi.] 7. q. 1. pastoralis. & c. scisc itatis. 3. q. 6. hoc quippe. 17 q. 4. si quis deinceps.

i ¶Persequentium.] Quando persecutionem fugere liceat necne, plene in textu, & in glo. 7. q. 1. §. hoc tunc de renun. nisi. §. propter malitiam.

[Glo. seq. soluit vnū quare quærit de loco exempto. arg. pro & contra, & soluit.

K ¶ Aut earū parte.] quia nomine partis continetur dimidia. de deci. c. 2. §. 1. li. 6. cū concor. ne aliquis crederet hic sic sumi: ꝛ subdit, aliqua 3. Si ergo in aliqua ēt minima particula diœcesis proprie secure morari & procedere pōt, nō est locus constōni per hanc litteram: statur tū ipsius assertioni super hoc, ut sequitur ꝛ. Quidsi in aliquo loco diœcesis suæ tamē exempto securus manere & procedere posset, & ibi de facto residere non. 18. q. 2. luminoso. de off. ord cum epis. lib. 6. pro & ꝛ inf. de priui. c. 2. Dico per hanc litteram, & per prædi. c. luminoso. ad fi. ibi, nisi ab abbate, & c. ꝙ ex quo ibi recipitur, ibi sedere poterit; nam si hæc constō dat sibi licentiam sedendi in loco nō subdito diœcesi alterius, fortius in non subdito suæ diœcesis. q ēt quo ad aliqua subditus est, vt in prædi. decr. 2. ꝛ de priuil. & tunc per hanc litteram sedere non poterit in alia diœcesi.

l ¶ Per alium.] si ergo per alium potest in propria, nō procedat in aliena.

m ¶Inibi.] idest, in aliqua parte diœcesis propriæ.

n ¶ Exercere.] contra illos inf. §. sane.

o ¶Ecclesiis.] quasi innuat epm iniuriā ecclesiæ vindicare posse, sed non propriam. de hoc 2. q. 7. si quis ergo. & c. si quis ab epō. & ꝛ. de maledic. c. 1. de pœ. Rom. lib. 6 & per Inn. de verb. sig. c. ex parte.

p ¶Indulgendum.] Iolim. n. hoc non licebat, unde dixit Vincen. de procu. petitio. in fin. 1. gl. ꝙ episcopus expulsus non possidēs iurisdōnem exercere nō poterat, alle. 1. 1. q. 1. si quispiā. de conse dist. 1. hoc ergo. facit quod post eum scripsi, qui filii sint legi. per venerabilem. §. rationibus. super uerbo, loco.

q ¶Insignibus.] quod expone, ut de rescrip. statutum. post prin. lib. 6.

r ¶ Vicinioribus.] Ieoncor. sup. de electio. ubi periculū. §. porro. lib. 6. in uiciniori ergo id facit siue sit ciuitas, siue locus insignis.

s ¶Et iurisdōnem.] ista duo requiruntur coniunctim, habitatio secura, & liberum iurisdōnis exercitium. p hanc copulam requiritur, & tertium, ꝙ locus sit securus citatis, ut sequitur.

t ¶Possint.] tolle litteram. ꝛ procedere.

u ¶Expulsores.] tales tenentur etiam qui uenientem non admittunt. ff. de acq. possi. clam possidere. § qui ad nundinas.

[Glo. seq distinguit, & remittit.]

x ¶Consiliarios.] est consilium & fauor, qui adiicit ad delictum, & qui non adjcit. de pœ felicis. §. illud. li. 6. & uterque tenetur, sed primus plus, ut ibi. Quo aūt de fraudulento consilio dato circa delicta quis obligatur ei contra quem, non cui dedit, no. de reg. iu. nullus ex consilio. li. 6.

y ¶ Fautores.] vide quod dicam inf. de pœ. si quis suadente. in princ.

1 De hoc articulo vide oīno B. Th. 2. 2. q. 186. ar. 5

3 Dictio, pars, iuncta uerbo aliqua, verificatur ī qualibet minima parte. vid Bar. in l. si seruus. §. ꝓtor ait. ff. de acq. hæ. Iaf. in l. 1. C. de pac. & Alex. consi. 68. lib. 4.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶Loca huiusmodi.] viciniora, in quibus habitare, & ius dicere possunt.
[Glo.seq.soluit unum quare.]
b ¶Fautoribus.] non dicit, uel ipsorum procuratoribus:quia in his arduis non cogitur quis procuratorē dare de hoc de procu. querelam. 5.q.3.si ægrotans.
c ¶Secura.] vide qđ dicam inf. de re iu.pa storalis. versi Pisana. & super hac securitate non statur uerbo episcoporum,vtinf dicam,& debent esse secura, etiam quo ad iter,vt lite non contestata, accedens 2.
d ¶Et ipsi.] Expulsores,consiliarii,uel fautores, & tolle litterā, citati fuerint, q̄ est ȝ.
e ¶Domum.] habitationis,facit Clem.ȝ. de elect.causam §.1.
f ¶Alioquin.] ideſt, si personalis citatio, uel ad domum tuto fieri potest.
g ¶Cathedrali.] con cor.pręd. decre. causam, & est hoc specialissimum, & facit qđ dixi ȝ tit.proxi.dudū.
h ¶Dicto modo.] personaliter ad domū habitationis, uel in ecclesia cathedrali domicilii.
i ¶Vt.] tolle litterā, citent, uel citari faciant, &c.
K ¶Diebus.] non vī ergo sufficere,quod una die fiat citatio,duo autem sufficiant,quia pluralis locutio, & c.de præben is cui.lib. 6.secundo respon.de reg.iur.pluralis.lib.6.tutius tamē est, quòd fiat tribus diebus.de cle.non resi.ex tuæ.24 q. 3.de illicita.

Citatio ā possit fieri die feriato.

[Glossa sequens soluit contrarium,ponit opinio. de qua remittit.]
l ¶Fetiuis.]specialis casus,quo fit citatio die feriato. ȝ id ȝ.de fer c.1. & vlt.in prin.C.de fer.l.fi. & ratio huius statim sequitur. Aliqui nō curāt, an fiat citationis præceptum,uel citatio die feriato: sed an fiat ad diē feriatam, & tunc etiam diligunt,an citetur, ut compareat,an ut respondeat, de quo satis scripsi in prędic. decr.vlt.de fer.in prin.& Guli.in Spec de cita §.1 ver. Item excipitur qnod citatio fit ad diem & ver.seq.
[Glo seq.quærit,& soluit.]
m ¶Ad diuina.]quid si conuenisset ad audiendum verbum Dei?satis puto satisfactum constitutioni p id quod sequitur, & quia prędicatio uerbi Dei in diuinis includitur.facit de off or.inter cętera & sic in loco interdicto hęc citatio fieri non poterit,de sent.excom.1. respon.c.fi.super uerbo, ecclesiis.

1 Ad hoc vide Alexan.in rubri.de acqui.hær. & Aretinum i e. qualiter, & qñ cl 2 extra de accu.

n ¶Verisimilius.]quam si fieret aliis diebus, uel loco.
o ¶præsumatur.]non est præsumptio iuris,& de iure, i quæ dicitur fictio. reciperet enim probationem contrariam,qui ma.accu.pos.c.fi.
p ¶Ecclesiis.] non repetit,cathedralibus,propter uerbum,locorum,quod submittit,& est simi.inf. de sentē. exc.c 1.& sup.u.proxi.c.1.
q ¶Competenti.]de appe.cum sit.

r ¶Eisdem episcopis.]expulsis.
[Gl.seq.declarat duo hic indulta.]
s ¶Indulgemus.] Ia duobus consistit hęc indulgentia,quia subditos trahunt inuitos, & quia sufficit diœcesanorum licentiam petere, & hoc locum habet in expulsis. Alij vero inter subditos, uolentes in aliorum diœcesi de licentia diœcesanorum ius dicere possent, ut satis scripsi de off.legat. nouit super 1.glo. inter inuitos non.de offi ord cum episcopus. lib.6.

†al verisimiliter.

Glo. sequens soluit quattuor dubia, scilicet de laicis, de prorogantibus, quę alias non subsunt, si aliter solus subest, & de sortitis forum.
t ¶Subditos.] etiam laicos in his, quæ de iure, uel consuetudine spectant ad forum ipsorum. de excep.ca. 2 lib.6 Inter non subditos ergo qui prorogare vellent iurisdictionem ipsius, non habita, licet petita diœcesani licentia, iu dicare non possent. hanc litteram, per quam idem puto si aliter solus est subditus, sit reus, uel actor, cuius aduersarius non subditus ibi litigare consentit, cū hoc ius præiudicialiter & exorbitans a communi iure non sit dilatandum.de reg. iur.quæ a iure. lib.6.fortius si alter dissentiat, si dixisset de suis subditis,tunc potuissent de subdito etiam inuito actori. nō subdito iustitiam facere. Ista tamen littera sic late posita, comprehendere etiam uidetur eos, qui non ratione domicilii,sed delicti,uel contractus subditi sunt,q̄ non puto fuisse de mente, nec talis proprie subditus dicitur, ȝ licet fortiatur forum quo ad casum illum.
u ¶Patiantur.]ipsi subditi.
x ¶Moram traxerint.] in hoc differt dictum a præcedenti:nam ibi procedit in loco vicinioti, hic non curamus,an alter locus insignis sit uiciniori:dummodo ille non distet ultra duas dietas,ut sequitur.
y ¶Diœcesib.]vel ipsarum parte,ut sup. in prin.
[Glo.seq primo declarat latā significationē secūdo tractat an ibi ſm suas constōnes procedere possit.]
z ¶Omnimodam.]temporalem, & ecclesiasticam, spiritualem, ciuilem. & criminalem,etiam si depositionē beneficii vel ordinis exigat Per illud.n.omnimodam, satis patet,q̄ iurisdictio sumitur hic vt genus comprehendens & merum & mistum imperium, 4 ff.de iurisdict. om.iud l.3 & 4.exigentib.ergo culpis incarcerare possent de sen.exc.ut fama.e.o.ti si clericos.lib. 6. de pœ.q. uis.eo.lib.Item per hanc litteram puto q̄ nedū secundum ius commune, sed etiam secundum constōnes suas possit inter subditos iudicare, 5 siue constōnes dinent litem,siue decidant casus,uel puniāt, dūmodo casus decidēdi,uel puniendi intra suā diœcesim eueniant, ut hęc sit mens,q̄ iurisdictionē, quam in diœcesi existēs inter subditos exerceret,exercere possit hoc casu, sed certū est q̄ existēs in diœcesi, nō iudicaret, nec punire

a Paulo in fi. de iudi. ff. nouum.

3 Gl. cōmu. in l. fi. de iudi. ff. nouum. & Bal. in l. fi. C. de iudi. & Bal. in l. fi. C. de iudi. & Bal. in l. fi. C. de iudi.

punire subditos secundum cōstitutiones suas de actibus cōmissis extra diœcesim.de 5tii. c. 2.li.6.ergo nec illud facere poterit extra diœcesim existens.
a ¶Exercere.]etiam g alium: dummodo in loco illo morā trahat.ad hoc sup. proximo responso.ibi, citari faciant de reg.iur.potest lib.6.
[Glo. seq. litteram exponit, & dubium mouet.]
b ¶Non fuerint.] quasi hi qui tales fuerunt possint ulterius trahi, nam si procedi tur contra eos, ut expulsionis culpabiles, satis est quòd locus sit uicinior,licet ultra duas dietas,ut su. Sed si ad petitionem alio rum citantur, videtur sufficere quòd eps ibi moretur, licet locus distet ultra duas dietas; & hoc durum est secundum quod possset trahi ultra quatuor dietas. Si ergo hoc intendit littera, debuerat aliquā metam adiicere:puta qđ tunc licet ultra duas dietas,nō tñ vltra qua tuor trahi posset.ut sę pe fa-it curia Romana,maxime in litteris conseruatoriis.
c ¶Dietas.]vulgares de hoc satis,de reseri.nonnulli.
d ¶A fine.]concor.de reser.statutum § cū uero.lib.6.
e ¶Non trahantur.]quod intelligo etiam si intra illas de facto trahi non possint.
f ¶Ante omnia.]non ualet ergo processus factus licē tia non petita.simile de elect prouida,lib.6.
ADDITIO. Vtrum ista licentia debeat præcedere exercitium vide hic per Pet.de Ancha.in 14. notabili, qui dicit,q̄ quando dispositio requirit iussum,tunc debet præcedere, & non sequi. auctoritas autem debet adhiberi in ipso actu incontinenti ante uel post: Cōsensus vero potest præcedere,uel sequi. Sed licētia debet præcedere,ut hic. Et similiter cōsilium,concor.uide hic p eum.Ista est dictio Bar.in l si autem plures. ff de aqua plu.arcen. Ex Pet de anch.
[Gl.seq.soluit quatuor dubia. ſ de inferiori, de officiali,de diffante,& de capitulo uacante sede.]
g ¶Diœcesanis.]Per diœcesanos intelligo eos,qui habent in loco epāli iurisdōnem, uel quasi 1. facit fi ca. & ibi dicam,q̄ intelligo si eam sic habent,q̄ diœcesanus epūs illam exercere nō possit ibidem,alias si diœcesanus posset,licet & illi possint, ſp epūs requiretur. sed an officialis episcopi dare poterit hanc licentiam, vel sufficiet ab eo peti, non puto ex generali officiali tu.facit de temp.ord.cum nullus.2.respon.lib.6.eod.li. de offi.vica.c.2.& 3 & maxime præsente epo.de of.or. Roma.in fi eo.li per quam vī epūm requirendum,si est in diœcesi,uel circa illam. Sed quid si multum distat, nec eū ibi official.s a quo possit haberi?vī de mente, quod tacta requisitione apud locum habitationis hoc potest.facit 2.q.6.bidcum.ȝ.ead.compi.de elect. cām. iud.si longius & facit quod not.de restit.in integ. tum,ex litteris.in fi Capitulum autem uacante sede hanc licentiam dare poterit, uel sufficiet illam ab eo peti.facit fi.ca.& prædi.decre.cum nullus.§.2.& inf.de sacr.c.1.& quod ibi dicam.
[Glo.seq soluit dubium:quærit,& soluit.]

exercere : a Ita tamen quòd subditi, qui expulsores,vel eorum fautores aut consiliarij non fuerint, b ultra duas dietas c à fine d suæ diœcesis non trahantur. e ¶Volumus insuper ut ante omnia f à diœcesanis g locorum, in quibus moram traxerint, petant licentiam in præmissis: h quam si obtinere nequiuerint,i† procedant k nihilominus prout superius est expressum. ¶ Sane l si prædicti episcopi asseruerint se non fuisse ausos præfatos expulsores, consiliarios,vel fautores, personaliter, vel ad domum aut publice(vt præmittitur)in eorum ecclesia cathedrali citare, uel ipsos malitiose præstitisse impedimentum,ne per eos potuerint sic citari, aut quòd in suis diœcesibus iurisdictionē per se, vel per alium contra ipsos m exercere nequeunt, uel non audēt,stari sup his n volumus assertionibus o eorundem: Ipsis districtius iniungentes sub interminatione diuini iudicij, ne circa præmissa cōtra conscientiā p quicquā mēdaciter,aut dolose asserāt, uel cōfingant. Eorundem aūt ęporum snias,& processus, quos in præmissis casibus,q̄ in alijs diœcesibus duxerint

† al verisimiliter

notuit.si tamen alias præter casum quo sedere potest ibi per hanc constitutionem,ibi delinqueret,bene cognosceret diœcesanus 4.q.6.ca.1. & de raptoribus.ca.1. Quid de minore prælato habēte iurisdōnem in loco, scripsi post Inn. & Host.de ma. & obe. cum inferior.
l ¶Sane.]summe fuit necessarius iste §.ut aliquis fructus ex superioribus haberetur.
m ¶Contra ipsos.]No quia dato quòd epi expulsi contra alios,uel circa alia possent per se, uel per alios iurisdōnem in suis diœcesibus exercere: satis est q̄ contra illos non possint,ut locum habeat constitutio
[Glo seq nota a contrario,tria ponens exempla.]
n ¶Super his.]super aliis ergo ipsorū assertioni nō stabitunde si dicant loca ad q̄ citant illos eis fore secura,in hoc eis nō credit,cum hoc non sit de hic expressis Eadem ratione non creditur si dicant loca in quibus procedūt,esse uiciniora,in quibus possint tute manere & processus facere,& citati uenire.Item nec creditur eis in eo q̄ dicāt aliquem expulsorem, cōsiliariū uel fautorem:ille tamen cui hoc impinguitur, habet se super eo defendere,& sic intelligas supradicta.
[Glo.si q exprimit quattuor specialia,sic soluens cō trarium.]
o ¶Assertionibus.]Hic multa specialia,q̄ creditur assertioni iudicis.Item quòd creditur sine iuramento,& q̄ uni soli,& in causa propria.Regulariter contra de proba.quoniam.de testi.ueniens.& c licet.& c.nuper. vbi de hoc.de conse.dist.4 paruulos.4 quæstio 4. nullus.cum similibus.
p ¶Conscientiam.]concor.de renun.nisi in fi.de vot. c.fi.de reseri.statutum.§.assessorem.lib.6.
[Glo.seq.arguit a contrario: contra illud argumentum obiicit,& soluit.]
q ¶Præmissis casibus.]ergo alios processus vicini nuntiare nō tenentur,ȝ 11.q 3.curæ. de treuga & pace.c 1. Solutio patet per litteram sequentem, nam factos in alienis diœcesibus extra prędictos casus exequi non

Universidad de Deusto
Biblioteca

tenentur, factos in propriis sic, vt in contrariis.
a ¶ Ab eis.] non videtur ergo sufficere q̄ requirantur a tertio, etiam cuius interfit.
[Glo. seq. alle. duas concor. & dubium soluit.]
b ¶ Requisiti.] simile de fo. comp. postulatii. eo. tit. Romana. ver. fin. lib. 6. episcopus requirens illos non faciētes puni re non posset: aget tñ corā illius superiore, vt illū cogat, & puniat. de iu. pat. nullus. nisi istā hñet cām non petendi, ut quia noto rii sunt iniusti. de off. delega. si quando. de offi. leg. studuisti.
c ¶ Quanticunque.] ēt cuius initii, uel cōtrari non sit memoria q̄ alias releuat ab onere probādi titulū. de præscr. c. 1. lib. 6.
d ¶ Habentib.] habēt n., qñq. inferiores in loca, uel in personas ep̄alem iurisdōnē, vel quasi. de petiuil. abbates. in fi. lib. 6.
† al p̄mit titur.
[Glo. seq. arguit a contrario, & huius ra tionem reddit.]
e ¶ Vt prædicitur.] dat intelligere, q̄ si alias inter subditos ipsorū diœcesanorū iudicarent, bene p̄ tacituritatem & tpis lapsum eis præiudicari posset: sed isto casu cum hoc faciunt iuris auctoritate, diœcesanis nulla negligētia p̄t adscribi, ergo nec ℨ ipsos p̄scribi. 1
f ¶ Generetur.] quando exercens iurisdōnem in loca, uel in certas personas, uel causas acquirat possessionē illius generalem, uel specialem, & quando præscribat, satis scripsi post Inno. de capel. mona. c. 2. & de hoc in Spec. de iurisd. om. iud. ad fi. ver. illud etiam & de præ ben. §. 1. ver. sed pone miles.
1 Ex hac gl. iūcto textu, notat Card. q̄ vtēs po testate sibi p̄ius p̄mune añ priuile giū cōpetenti non censetur hoc facere aīo præ scribēdi. Font.

faciendos, deuenient, seu denuntiari faciant p̄ suas diœceses conuicini epi- 10
scopi, cum ab eis a fuerint requisiti. b ¶ Per præmissa quoq. nullum ex trāscursu temporis quanticunque, c vel alias quoquo modo locorum diœcesanis, uel aliis quibuscunq. iurisdictionem habentibus d in locis prēmissis, in quibus prædicti episcopi sic expulsi iurisdictionem (vt prædicitur e †) exercebunt, f prēiudicium generetur.

TITVLVS III.

DE CAVSA POSSESSIONIS, & proprietatis.

[Visum est sup. de iudiciis & foro competenti: verū quia aliqua causa intentatur super propr etate rei deductæ in iudicio, quædam super possessione ipsius rei, dubitaret aliquis, quid sit cā proprietatis, & quid causa possessionis, ideo ad nos informandum annectit rubricam, de causa possessionis, & proprietatis.

CAusa.] ¶ Duæ sunt partes sicut duo sūt dicta. Sed a ibi. [Et in spoliātis.] Imo. ¶ Præsupponēdū est primo illud q̄ dr in c. appellāti.] de app & 2. q. 6. ad fin. & l. eos. C. de app. uidelicet, q̄ ad officiū iudicis appōnis spectat cognoscere an bñ, uel male fuerit appellatū, sed de 60
alio articulo appōnis nō dēt se intromittere. Sicē dr i c. Romana. de fo. comp. in 6 Secundo præsupponitur, p rōne decidendi ad textum, q̄ licet de iure ciuili non posset adiri Imperator in prima instantia omissis mediis: tñ de iure canonico licitū est adire papā omissis mediis ēt in prima instantia, q̄a papa est ordinarius totius orbis, & concurrit cū oīb. aliis: tō in electione actoris est coram quo uelit defensorem, siue reum conuenire, uel coram ep̄o, hoc est corā iudice ordinario, uel coram papa, qui papa dicitur ordinarius ordinariorum. CASVS. Tu & ego litigabamus coram officiali pictauen. super aliquo beneficio, qui officialis contra te tulit sententiam, a qua appellasti immediate ad papam, cā potestas ſi uoluisses appellare ad archiepiscopū Burdegalen. quod non feciſti: Intimasti, & notificasti appellationem, & comparuimus ambo coram papa, & voluimus, q̄ dimissa cā appōnis ipse papa cognosceret de cā principali: quæritur utrum possit istud fieri? Et vt prima facie q̄ non, ut dictum est in prima p̄suppositio nestū Romanus pontifex dicit, qđ poterit cognoscere de principali, i. dimisso articulo appōnis, cum ipse papa sit generalis ordinarius, & concurrat cum oīb. ordinariis. Sic etiam, ut dicitur legatus papæ omisso articulo appellationis potest cognoscere de principali causa. ca. 1. de offi. delega. in anti quis. Sed ponamus fācētissime pater, quod aliquis fuit spoliatus re aliqua, & mouit cō trouersiam super articulo proprietatis, in quo processum extitit usq. ad conclusionem & renuntiationē cau sæ: Ego actor, qui fui spoliatus anteq̄ fuerat renuntiatum, & conclusum in cā, volo suspendere causam proprietatis, & venire ad possessionem, an possim? Dicit quod sic, & hoc in odium spoliantis. hoc dicit. H. R. ¶ Colligo aliqua notabilia. Et primo q̄ quis non debet appellare ad papam omisso medio, nisi obseruet formam c. 1. de appel. in 6. No. secundo, q̄ quis etiam in prima instantia potest litiga re coram papa omisso medio. Not. tertio, q̄ si spoliatus intentauit petitorium intra conclusionem, & renūtiationem, i. antequam fuerit conclusum, & renuntiatum in causa, potest suspendere, & dimittere petitorium, & venire ad possessorium. Et ratio, quia probationes sunt faciliores in possessorio, quàm in petitorio, quia in possessorio sufficit probare possessionem, & spoliationem: in petitorio uero requiritur probatio dominii, quæ probatio est ualde difficilis, ideo consuluit lex, qui petitorio. ff. de rei uendit. quòd quis primo agāt possessorio, quam petitorio. Sed tamen (vt hic dicitur, & in c. pastoralis. eo. tit. in antiquis) aliquis p̄t primo intentare petitorium, deinde uenire ad possessorium. Sed quæritur, nonne dimittens petitorium, & ueniens ad possessorium uenit condemnandus in expensis? Dicit Glo. quòd non, quia nihil præiudicat aduersario, cum poterit postea uenire ad petitorium in eodem statu, in quo prius remansit. Et hoc debet facere ante conclusionem causæ, videlicet q̄ potest suspendere petitorium, & uenire ad possessorium: secus si post conclusionem. Vnde concludere & renuntiare in causa est, quando partes nihil amplius uolunt allegare, nec producere, & tunc iudex dicit, postquam nihil aliud uultis allegare, nec producere, ego habeo pro concluso, & renuntiato. No. vlterius, q̄ vt actus pariat effectum, debet esse legitime factus: probatur in uerbo, legitime. ad hoc de transla. c. 2. de procu. cle. 1. & q̄ ibi not. gl. in uerbo debito. No finaliter, quod appellatio est comma ne remedium appellanti, & appellato, ibi, [Tam appellanti, quam appellato:] pro hoc de appel. sæpe. c. obiatæ. & c. Nicolao. & c. interposita. Zab.
g ¶ Causa.] se summat.
[Glosla secunda soluit duo dubia.]
h ¶ Beneficiali.] compichendit minora, & maiora beneficia, & præbendas & de hoc de reg. iur. c. 1. lib. 6. in non beneficialib. autē non hēt locum, ſi ſi de eccleſia,

vt de proprietate sit quæstio. facit quod dixi sup. ea. cō pil. de iud. dispendiosam. super uerbo, beneficiis.
[Glo. seq. obijcit, & soluit.
a ¶ per appellationem.] fortius si per querelam: vide bitur autē q̄ illud solum super quo appellatum erat, esset p̄ appellationis iudicem cognoscendum, vnde coram iudice appellationis nō fit reconuētio, de hoc scripsi de mu. pet. c. 1. cognoscat ergo id solum super quo appellatur, siue ante istam fuerit appellatum, ad hoc inf. de app. appellāti. cum suis concor. siue à sententia. 2. q 6. ad finem. siue extra iudicium, de elect. vt circa lib. 6. sed ex quo deuoluta est causa per decre. 1. de elect. lib. 6. non expectato appellationis euentu, voluit papa hoc licere. & hoc probat ver. inf. decernimus. per quod respondetur ad iura prædicta. potest etiam dici, q̄ decre. vt circa. locum nō habet cum quis suum prosequitur interesse
b ¶ Ad sedem Apostolicam.] in inferiorib. ergo secus
c ¶ Deuoluta.] ita q̄ causa ipsa est in curia, secundum formam decre. 1. de elect. lib. 6. vt qa appellatio legitime interposita est. c. tit. vt circa. & appellatio legitime infinuata, vt in cle. sup. de elect. causā. & intra debitum tempus, vt ib. §. pen.
d ¶ Appellato.] vtrunque enim q̄ qualiter arctat illa constitutio. 1. de elect. vterque ergo sentiat commodum sicut onus de reg. iur qui sentit. lib. 6.
[Glo. seq. notat & remittit: contra gl. obiicit, & dicit. ¶ spoliantis.] per hoc patet q̄ loquitur in possessorio recuperādę, de possessorio retinendæ, an intētari possit per cū qui petitorium intentauit illa pēdente, notauit & dixi sup. eo pastoralis super. 4. glo quæ gl. in ea parte qua dicit ante medium, q̄ de possessorio pōt re dirī ad iudicē ſi proprietatis, reprobari vī per hūc text. q̄ ſuſpenſo petitorio tranſitur ad poſſeſſoriū, ergo id nō licebit in caſu cōuerſo, in quo caſu ceſſat Sed glo. duplicater poteſt defendi, ſ quia non dicit q̄ ſuſpēſo poſſeſſorio redeatur ad petitoriū, ſed q̄ de poſſeſſorio inchoato redit ur ad petitorium: q̄ potest intelligi renuntiato priori iudicio. Item volens dicere q̄ ſuſpēdi & pendere poſſit poſſeſſorium, dicet hoc ſpeciale hic addi in cauſa appellationis, vt dixi in gl. fortius, vt q ibi. im nō licuiſſet, hodie liceat in odium ſpoliātis. [Glo ſeq ſoluit obiectionem: arguit à contrario, & illud detertionat.]
f ¶ Conclusionem.] quæ licet fieri poſſit, vt hic: tamē contingit facta ergo concluſione hoc non licebit, q̄ verū puto niſi in caſu decr. paſtoralis. in fi. ſup. eo. vt dicit hoc in aliis cauſis non beneficialibus tunc licet, & in iſta ſaltem eo caſu quo ſuſpendit petitoriū & ſuſpendere.] Sine meru condemnationis expēſa
h ¶ Et.] pro vel, ff. de uerb. ſignif. ſæpe. de reſcrip c. 2. vbi de hoc
[Glo. ſeq not. pro opi. & recitat contrarium.]

per appellationem a ad sedem Apostolicam b legitime deuoluta, c tam appellanti, quàm apellato d licere decernimus, ne dum petitoriū, sed & possessorium intentare. Et in spoliantis e odium ante causę conclusionē f suspendere g petitorium à se & h ab aduersario i intentatum, in solo k possessorio procedendo.

TITVLVS IIII.

De dolo, & contumacia.

i ¶ Aduersario.] Hęc littera & sequēs approbare videtur quod no. Io. 2. q. 2. c. 1. & Ber. ſ. de ordi. cog. c. fin. Goffre. & Inn. & Abbas de reſti. ſpol. ex cōqueſtione ſ. quando ſuper eadem re intentat vnus peritoriū, alter ſup. illa intentat poſſeſſorium recuperandæ, prius audiatur, & ſic utilius eſt ſibi agere q̄ excipere quod Holt nō placuit: qui dicebat ex vi actionis eum non prius audiēdum, ſed ſimul, dicēs, quod in decre. ex conqueſtione. prius excepit, poſt modum egit, vt ibi ſcripſi.
[Glo. ſeq. no. ſignat ℨ rium, ibi remittit, & huic litterę tñdet.]
K Solo.] quaſi nil habeat docere de petitorio Et per hoc videtur, q̄ petens reſtitutionem beneficii, nō habeat iuſtificare poſſeſſionem, vel probare titulum, de reſti. ſpol. in literis. contra de fil. presb. conſtitutus, uide q̄ dixi ſuper gl. 2. & q̄ not. Holt. in

¶ Clemens quintus in concilio Vienneñ.

¶ Appellans ante diffinitiuam etiam à diffinitiua lata eo absente citato, uel non, appellare potest: niſi prima appellatio fuerit friuola manifeſte, quo caſu non appellat tamquam manifeſtus contumax. Ioan. Andr.

C. VNIC. † AN-

ſum. de reſt. ſpol. § in caſib. ver. quid ergo. uolens ſe defendere contra hunc tex. reſpondebit per decre. ex parte, de reſti. ſpol. vbi intentans poſſeſſorium, probat coniugium, & per decre ad decimas. eo. tit. li. 6 Aliud eſt ergo intentare petitorium, aliud iuſtificare poſſeſſorium ex titulo, vbi natura poſſeſſorii hoc requirit: ſed uide quod dixi in prędi. decre. ex parte in gl. quaſi dicat. vltra medium.

DE DOLO ET CONTVMACIA.

[Viſum eſt ſupra de cauſa poſſeſſionis & proprietatis: & qa aliquando in cauſa poſſeſſionis & proprietatis dolus cōmittitur ratione cōtumaciæ, quare poſſet aliquis dubitare de effectu illius doli vel cōtumaciæ: ideo ponit Clemēs de dolo & cōtumacia rubricā.

CLemens ante.] Ponit dictum, a quo ſecundo excipit, ibi, [Niſi.] Imola. ¶ Præſupponendum eſt q̄ contumax in non veniendo non poteſt appellare, & hoc in odium ſuæ cōtumaciæ, puta ſi fuit citatus vt ueniret coram iudice ad audiēdam ſententiam, & non uenit, & ſic fuit contumax, talis non poteſt appellare. 1. q. 6. §. ſunt quorum, in prin. 24. q. 3. c. de illicita. G. de iudic. l. properandum. §. cum autem. & quorum appellationes non recipiuntur. l. 1. & l. cum autem C. de iud. Secundo præſupponendum eſt, q̄ iudex non tenetur deferre appellationi friuolę interiectæ ab interlocutoria, & poteſt dare apoſtolos refutatorios, & procedere ad ulteriora, & citare partē appellantem ſi uelit, uel ſi nolit, non requiritur quod citet, ut in c. eum qui. eo. ti. in 6. quia frustra citaretur.

CASVS. Ego conueni te coram competenti iudice, & proceſſum fuit uſque ad productiones teſtium hinc inde, ſaltem pro parte mea feci probationes, & productiones, & probaui meam intentionem: tu reus propoſuiſti tuas defenſiones, & admiſſus, ideſt, receptus ad illas probādas, cū uelles producere aliquos teſtes, ego actor dixi illos non eſſe recipiēdos: iudex in loquendo pronuntiauit non debere recipi, tu reus ab illa ſententia interlocutoria appellaſti: iudex vidit q̄ tua appellatio erat friuola, forte quia inſerta in inſtrumento appellatorio erant falſa, & ſic non detulit, ideſt, aliquem honorem non fecit tuæ appellationi ob reuerentiā iudicis ſuperioris ad quem appellabat, ſed dedit tibi apoſtolos refutatorios, & citauit te ad procedēdū ad vlte

Petitoriū ſi intereſ p vnum, & poſſeſ. ſoriū per alterū, qs prius audietur.

Beneficij reſtitutionē petens an hēat probare titulum.
† Nota q̄ appellari pōt ante diffinitiuā, q̄ eſt veiū indā ſtincte de iure canonico, dū tñ appellatur ex cā rōnabili. c. vt debitus. ex dē appel. ſed de iure ciuili nō appellatur, niſi in certis caſib. Zabarel. Cōtinuatio.

Universidad de Deusto
Biblioteca

riora cause, vel te nō citauit: nunc adueniente die assignationis iudex procedit ad expeditionē causæ. & tādem tulit sententiam diffinitiuam cōtra te: Postea peruenit ad notitiā tuā ꝙ sententia fuit lata contra te: voluisti appellare. quæritur, vtrum possis? Dicit ꝙ si manifeste cōstaret, quod appellatio prima interiecta ab interlocutoria esset friuola, puta quia nullam causam grauaminis expresserat in sua appellatione: vel forte bene expressit causā, sed illa causa erat notorie falsa, vel forte expressit causam verā, sed nō erat rationabilis, certe illo modo secunda appellatio à diffinitiua nō est admittenda: & ea nō obstante iudex à quo non debet exequi suā sententiam diffinitiuam, hoc dicit. H. R. Nota ꝙ appellās ante sniam diffinitiuam à iudice & recedens, etiam si eo citato ꝛ eum feratur diffinitiua sniā, pōt à dicta sniā appellare intra tps debitū, nisi eius prima appellatio esset friuola manifeste: quia si prima appellatio interposita in interlocutoria esset friuola, tūc ipse nō posset amplius appellare à diffinitiua: & istud notabile cōtinet medullā totius capituli. Nota ꝙ de iure canonico quis pōt appellare à sniā interlocutoria, & à quocūq; grauamine: secus est de iure ciuili, nisi esset tale grauamē, ꝙ nō posset reparari in diffinitiua, qa si nō posset reparari in diffinitiua, etiam de iure ciuili ab interlocutoria posset appellari. ante diffinitiuæ tempus. C. quor. appel non recip. & l. a. C. de episc. audi. Nota ꝙ qñ appellatur ab interlocutoria, iudex pōt dare apostolos refutatorios, & nō obstāte appellatione ipse pōt ꝓcedere ad vlteriora, posito ꝙ causa appellationis sit irrationabilis. c. cū q. co. ti. in 6. nisi post cognitionem appellationis dicatur, bene appellatum: qa iure reuocatur quod gestum est pendente appellatione: Secus in diffinitiua: quia ibi pendente appellatione iudex nō pōt procedere, nec debet. Not ꝙ si is qui appellauit ante sniam, appellet iterū à sniā diffinitiua ꝛ se lata, ꝓp hoc nō renuntiat appellationi prius interposite, ut in gl. super verbo, appellare. Not. ex magna gl. in prin. quatuor modos, per quos quilibet appellatio ab interlocutoria dicitur manifeste friuola, & quilibet illorū modorū excludit facultate denuo appellandi. uideatis dūm panor. in clem. ista: quia bene elucidat istam magnā gl. Not. tex. ibi, (Diffinitiua sententiam.) & not primo ꝙ sententia in genere secundum Hug. est iudicium, uel litis decisio, uel firma, & indubitata & secura rūsio, uel animaduersio, uel sēsus siue intellectus, & dr à sentio, sentis. Itē sententia quidam color rhetoricus dr. s. breuis oratio aliquid moralitatis generaliter comprehendens, ut.

Obsequium amicos, ueritas odium parit.

Inde sententiosus, sa, sum, id est, plenus sententiis. Itē sm Isidorū, sniа est determinata acceptio alterius partis ꝛdictionis. Sententia sm Azonem in summa. C. qūo & qñ iud. sniam proferre debeat, qñq; potest dici cuiusq; orationis significatio, qnq; ponitur ꝙ opinione magistrorū, qnq; dr quicquid de re aliqua placet, qnq; est deportatio, qnq; excōicatio, uel interdictiū: sed improprie, quia excōicatio, uel interdictum potius ponit q̄ finē sniæ imponit, ideo potius potest pœna dici q̄ sententia uel diffinitio, sententia dicitur qnq; iudicantis ꝓceptum, nō naturę, non iuri, non bonis moribus ꝛriū. Et secundū hāc significationē distinguit, quia sententiarū alia est diffinitiua, alia interlocutoria alia cōuentionalis, alia quæ dr ꝓceptū, alia mulcta, alia dispensationis. Sententia diffinitiua est diffinitio iudicialis controuersię finem imponēs ex pronunciatione iudicis, damnationem, i. condemnationē uel absolutionem continens. Et hæc sententia diffinit principalem quæstionem, ut qñ auditis vtriusq; partis allegationibus causa terminatur, & finis principali negotio imponitur, quam semel lata iudex reuocare nō potest. Sententia interlocutoria, est sententia seminplena, quæ profertur inter principū & finem causæ, nō

te[a] diffinitiuam sententiam, [b] à iudice quis appellando recedat, & iudex suæ appellationi nō deferens, [c] eo citato vel etiam non citato [d] vlterius in causa procedens, contra ipsum etiam absentem [e] sententiam diffinitiuam promulget; [f] poterit idem appellans a dicta sententia inter principales, & super emergentibus, & incidentibus quæstionibus, puta super libello offerendo, uel concipiendo, uel danda dilatione, aut denegāda, & super testibus recipiendis, uel non, & similibus, principali causa durāte, vt qñ iudex nō residens ꝓ tribunali, id est, in tribunali interloquēdo inter partes sine solēnitate scripturę aliquid pronunciat de plano, vel super aliquo incidēti vel emergenti extra primum intentum principale, & hanc sententiā potest iudex reuocare siue ipse sit ordinarius, siue sit delegatus, siue arbiter. Hoc debet tamen fieri cum causę cognitione, & iudice concedente nō procedente 3. q. 3 § à iudice. secundum Gof sententia conuentionalis est amicabilis compositio, vt qñ iudex conueniat aliquē & commonet eū, ne faciat ꝛ conuentionem. Sententia per errorem lata, a qua non est appellatum, reuocatur, si error ꝓbabilis postea detegatur, vt in c. fraternitas de frigidis & maleficiatis sufficiat pro nunc. Vide gl. in c. ad compescendas. in verbo diffinitiua. Not. textum. (Appellando). Appellas, lare. a. p. id est, ad alium iudicem vocare. vel alterius iudicis audientiam postulare. Et vt dicit Bern. fi. de consideratione. Appellasse inique, iniquū est Iniqui & impune, iniquarum appellatio num fomes Iniqua autem omnis appellatio, ad quem iustitiæ inopia nō cogit. Appellare nō ut graues, sed si graueris licet. Vnde appellatione interiecta debet apostolos petere a iudice, a quo appellans. Vnde apostoli in iure, dicūt litteræ datæ appellanti in quibus contineтur allegationes, & qualiter in causa processum sit. Itē apostolorū alii sunt conuentionales, scilicet quando pars admittit appellationē, siue in iudicio iudice refutāte siue tacente, vel extra iudicium: vt extra de appel. c. sæpe. & c. oblatæ. Alii sunt apostoli testimoniales: testificātes de appellatione facta. Alii sunt dimissorii ꝙ quos appareat, ꝙ iudex detulit appellationi. Alii sunt apostoli refutatorii: per quos apparet ꝙ iudex nō detulit appellationi. Alii sunt reuerendi siue reuerentiales: f. quando ob reuerentiam superioris appellationi defertur, iur in c. 1. de app. in lib. 6. in gl.

[Glo prima dicit quid determinat.

a ¶ Si ante.] Se summat: & determinat casum dubium circa decret. eum qui. eod. tit. lib. 6. & quod ibi tangit Archid & quod not de re iudi. inter monasterium. in vlt glo.

b ¶ Sententiam.] & sic oportet appellationē iustificari pellauit ut inf. de app. appellanti.

c ¶ Non deferēs.] si detulisset, sententia postea per ipsum lata non valuisset. ꝙ die vt de app. cum appellationibus. li 6. Bene autem fecit iudex non deferendo ex quo putabat ex falsa causa appellatū. nūquam reuocabitur quod p eum fiet, nisi prius iustificetur appellatio; quod dic ut eo. tit non solum lib. 6.

d ¶ Non citato] quia citare non tenetur: ut in prędecret. eum qui.

e ¶ Absētem,] Fortificabāt dubium hæc duo, ꝙ citatus fuit, & ꝙ fuit absens, per quæ aperte uidebat cōtumacia in non ueniendo ut inf. dicar.

f ¶ Promulget.] quod potuit, si lis erat contestata, & liquebat de causa. sup. eod. prout. Et idem si non erat contestata, sed erat de casibus, quibus procedi potest ad sententiam lite non contestata contra contumacem: qui habentur vt lite non contestata, quoniam, in textu. & in glo.

a ¶ Tēpus debitum.] scilicet decem dierum, & a tēpore notitiæ, de appel. concertationi. lib. 6.

[Glo. seq. ponit opin. quam probat: & pro solutione contrarii remittit.]

b ¶ Appellare.] Not. tra tempus debitum [a] appellare: [b] Nisi eius pri-

ma appellatio esset friuola manifeste.

& Archid. de elect. c. 1. lib. 6. Sic vera interpellatio, quę fit expresse per hominem. ff. de vsur. mora. Ficta q̄ tacite fit ꝓ legē, vt in persona minoris. ff. de leg. 2. l. Titia Seio. § vsuras. C. in quib. cau. rest. in integ. non est ne. l. in minorum. De vero & ficto placet opinio secūda: reprobata prima & quarta. Et licet tertia in se sit vera, quia vere iudici contumaciter resistit is, qui non inuentus citationis notitiam habuit, & non venit tñ quia id iudicialiter non constat, & ex præsumptione iudicamus, habemus illum pro ficto: & vbi iudicialiter ergo constaret, hi etur pro vero, & sic posset intelligi. § finautem de quo submittam. Item 7 sciendum ꝙ circa contumacis apꝓnem est opinio ēt quadruplex: Communis habet ꝙ fictus appellat. C. quo modo & qñ iud. l. ab eo. ff. qñ appel. sit l. 1. in fin. C. de lib. cau. si is. & facit hæc decre. Secunda singularis opinio Iac. Bal. & Odof. quam sequebatur dñs meus in l. properandum. ꝙ ēt ficte contumax non appellet, & hoc dicunt per §. finautem ea. l. de iud. quæ loquitur de parte non inuenta: pro his facit ff. de iud. l. & post edictum. in fin. sine suppletione legendo. Sed vt ibi dicit glosl. si finis ille loquetetur de eo qui nec vere, nec ficte contumax esset, non esset necessaria appellatio: quia ipso iure sniа nulla esset, & si exponas qđ ibi dicit: audietur beneficio nullitatis sine appellationis remedio, non conuenerit responsio narrantis ꝛ illud, de fide instru. inter. § caterum. Alij dicunt ficte contumacem appellare posse, qui venit iudice sedente pro tribunali, alias non appellat: & sic intelligunt. § finautem. Alij dicunt nedum fictum sub ēt verum appellare posse, dummodo non sit manifestus, quem sup vocaui euidentem vel veriſſimum, & pro his facit hęc littera, & de sent. excom. venerabilibus. §. idē est, vbi videtur expressum, ꝙ citatus non veniens sit præsumptiue contumax: quia potuit impediri sic ꝙ venire non potuit. Cum ergo eo casu beneficio absentię restitueretur contra sniam, de re iud. cum Bertholdus. de restit. in integ. ex litteris. & de hoc ff. de damn. infec. si finita. §. si forte. de re iud. quæsitū. fortius ergo beneficium probabilis absentię illum excusabit a cōtumacia, vt appellare possit vt præsens, & obtinere sniam retractari propter iniquitatem sui, non propter absentiam tantum, fateor tñ ꝙ ubi præsens appellare nō posset, vt quia tertio citatus: tunc necessaria esset restitutio, de qua in prædictis iuribus. Et ex his concludi posset (& scio ꝙ nouum videbitur) ꝙ si contumax qui non venit, appellat; iudex a quo appellat, si scit illum euidentem vel verum contumacē, appellationi non deferet, sed in causa uel executione ꝓcedet: iudex tñ ad quem, appellationem reciperet, & prius, de hoc prędiudiciali cognosceret. s. an potuerit appellare, & si causa cognita inuenerit illum manifestum vel euidentem contumacem vel verum, siue inuentum, siue nō inuentū: quia tñ postea citatum se nouit, nec apparet ipsius iustum impedimentum vel excusatio, & sic contempsit, pronuntiabit apꝓnem non deuoluere, & in appellationis cā non procedet. si vero sibi constabit illum, licet inuentum, fortius non inuentū qui postea se citatum nouit, iuste impeditum, propter quod venire non potuit, vel saltem excusabile, vt qa credidit terminum prorogatū, de restitu. in integ. ex litteris, & facit quod ibi scripsi post Vin & Tan. cum per hoc appareat eum non fuisse contumacem, quia non contempsit ff de re iud. contumacia pronunciabit apꝓnem denoluere, & de illa cognoscet. Et est simile quod scripsi ꝛ de appel. ad hæc si in vna, & sup. de restit. spol. sollicite. de testi. veniens 2. de app. non solū. lib 6. in 3. glo. Ad textum ergo redeundo vi sm prædicta, ꝙ de prima appellatione vt prędiudicialis primo cognoscetur de ord cog tam. cuius euentus alterius cognitioni dabit vel denegabit initium, de ele. si forte. lib. 6.

7 Hic est sexta pars glossæ.

Sed

6 Iste ergo quē citatio a principio non apprehendit, sed ipsius notitia superuenit post modū, nec cōparuit, dēt censeri fictus, & nō verus, quia de ista scientia non apparetiu dici in figura iudicii. Et hoc tenet Cy. in l. ꝓperandū. C. de iud. in 8. q. versi. sed qd si citatus. allegat. ff. ꝙ fal. tu. l. 2. Petrus de Ancha.

Universidad de Deusto
Biblioteca

2 Hic incipit secunda pars glos. 1æ.

Sed 1 ſm hoc quid releuat ſecunda appellatio, cum pronunciato ꝙ primo fuerit bene appellatum, reuocetur ſnia per modum nullitatis vel attentati. de appel. non ſolum. lib. 6. & pronunciato ꝙ male fuerit appellatum, apparet illum poſtea contumacem fuiſſe, & ſic nil reuocabitur.

& facit quod ſcripſi poſt Inno. & Hoſt. de appell. interpoſita in fi. r. reſponſo. R ñdeo: valet ad hoc, quia nõ cogitur proſequi primam, ſed proſequendo ſecundam, ſi excipiatur de cõtumacia, replicabit de iuſta appõne, de qua iudex ſecundo cognoſcet, non vt pronuntiet bene vel male appellatũ, vel vt reuocet attentata, ſed ſolum vt pronuntiet illũ appellare potuiſſe vel non: & ſic appellationem deuoluere vel non: & ſic iudex appõnis tertio ſuper eodem articulo interiectæ (quod non licuit) de hoc cognoſcit & pronuntiat ſ. de appel. ſua nobis. Itẽ valet: qa ſm hoc audietur proſequens ſecundam, licet tpe quo proſequitur ſit lapſum tps primæ proſequendæ, bñ facit de ſent. e. com. licet. lib 6. Si vero ẽt tpe ſecundæ appõnis lapſum erat tps proſecutionis primæ, vide qđ ſcripſi de appel. directe ſuper gl. 2. Item valet ꝙ poſſet aliquod ꝓbabile dubium primo appellantẽ excuſare a contumacia, licet appõ per probata iuſta pronuncia ri non poſſit: facit de ele. c. 1. lib 6. Item poſſet ſecũda eſſe interpoſita ad alium iudicem qui magis expediret appellanti q̃ primus. ex prædictis 2 ſolui vr qđ no. ſ. ea. compil. de ele. cãm. §. pen. in vlt gl. ꝙ arctatus per decret illam, qui non venit nec miſit, ſi appellat a diffinitiua, ſi non doceat de iuſto impedimento, quod excuſet contumaciam, non debeat audiri: fortius eñ cadit vera contumacia in citato per ius cõe, quod ignorare non licuit, quam in citato per iudicem.

2 Hic eſt octaua & vltima pars gloſſæ.

TITVLVS V.

Vt lite pendente nil innouetur.

¶Clemens quintus in concil. Vienenſi.

¶ Si duo litigantes ſuper beneficio, moriantur ſiue vterq; in curia, vel ſolus poſſidens, vel neutro poſſidente alter tãtum, altero alibi moriente: ad Papam, & in conuerſis caſibus ad ordinarium ſpectat collatio, ſi ad alterum beneficiũ pertinebat. Si autem alter tãtum moritur; ſi ſuperſtes vel alius cuius interſit, litem proſequitur, ex futuro euentu apparebit, ad quem collatio ſpectat. Io. And.

CAP. I.

SI duobus a * ſediſſent, ſm glo. Sed quid ſi vnus mortuus eſt altero ſuperſtite. i. viuente Dicit quod non eſt conferendum donec lis fuerit finita ℨ ſuperſtitem, & tunc euentus demonſtrabitur ad quem ſpectat collatio: quia ſi dicatur bñficium ſpectare ad defunctum, tunc conſiderãdum an defunctus ſit mortuus in curia Romana, quo caſu collatio beneficij ſpectat ad Papam: aut mortuus eſt extra curiam, & tunc collatio ſpectat ad ordinariũ. Sed quæriſ, nunqd loco defuncti poterit ordinarius alium ſubrogare? Dicit Clemens ꝙ ſic. Sed q̃ritur an per iſtam Clementinam Papa idem intelligat in priuatibus, in dignitatibus, & aliis beneficijs, in quib. ratione ſuæ poteſtatis hẽr plenam & meram diſpoſitionem, ita ꝙ ſi is qui moritur extra curiam, habebat perſonatum vel dignitatem in controuerſia cum aliquo, an ordinarius poſſit perſonatum vel dignitatem conferre, ſicut diximus de ſimplici bñficio? Dicit Clemens ꝙ per iſtam clementinam nõ intendit derogare principio capituli ſecũdi de præb. lib. 6. ſed iſta Clementina fuit ſpãliter facta ad decidendum dubium, quod fuit qñ vnus moritur in curia, alius autem moritur extra curiam, h. d. H. R. ¶Colligo aliqua notabilia. Et primo, ꝙ ſi beneficiatus moriatur in curia Romana, tũc collatio ipſius ſpectat ad ſolum ꝓpam priuatiue, ita quod nullus alius poteſt conferre illud beneficium, niſi ipſe ꝓpa, & ſic collatio ad ipſum Papam ſpectat priuatiue: quia priuat oẽs ordinarios. Not. ꝙ iſta clementina venit declaratiue ſiue ad declarationem capituli ſecundi de præb. lib. 6. No. de Romana curia, & dicit Pau. ꝙ pro eodem accipiunt hoc caſu ſedes Apoſtolica & Romana curia. de conceſ. præb. c. 1. & c. præſenti. lib. 6. cuius c. præſenti, moderationẽ dicit Paulus locum hãre in caſu huius cle. Not. ꝙ per obitum beneficiati extinguitur titulus beneficii. Nam ſecundum Zen. mors eſt diſſolutio corporis & animæ. de pœnit. diſt. 2. charitas. ver. corpus. de cele. Miſ. in quadam.

[Prima gloſſa dicit quid determinat, ponit caſum, & diuidit.]

a ¶Si duobus.] Determinat caſum dubium circa decret. ſecundam. de præb. lib. 6. quæ reſeruat collationi Papali beneficia in curia vacãtia, an locum habeat in duobus litigãtibus in curia ſuper bñficio ſibi collato ſi alter moritur, vel vterq. Et diſtinguit principaliter duo m embra: quia aut vterque moritur in curia: aut vterque extra: aut alter tantũ. In primo diſtinguit, aut vterq; moritur in curia aut vterq; extra: aut alter tñ poſſidet, & alter eñ, & hoc vltimo caſu, aut alter tñ poſſidebat, aut neuter, & ſi alter, aut q̃ morit in curia, aut qui extra. In ſecundo ẽt principali mẽbro, ſcilicet cũ moritur alter tantum, tunc ſubdiſtinguit: quia aut beneficium ſpectabat ad mortuum: aut ad ſuperſtitem, aut ad neutrum. & ſi ad mortuum: aut moritur in curia, aut extra: & ſecundum principale mẽbrum proſequit ibi, [Si vero alter.]

Tertio proteſtat: ibi, [Salua tamen.]

¶ Duobus.] vel pluribus, cum ſit eadem ratio, cõcordat quod not. de reſcript. duob. lib. 6.

a ¶ Romana curia.] quod dic vt not. ſ. de præbend. præſenti, lib. 6.

b ¶ Beneficio.] large ſumitur comprehendens dignitates. de præb. c. 2. lib. 6. ſaluo quod ibi not. in 2 glo.

[Glo. ſeq. primo notat a contrario: ſecundo ſoluit dubium de electo, & per id opinionem confirmat: tertio quærit: ponit opi. quã partem reprobat: quarto impugnat obſeruantiam curiæ.]

c ¶ Collatio.] Secus ergo ſi litigarent illud ſibi debitũ. & concor. quod dixi ſ. in cle. de reſcri. auditor. Et per hoc puto ſolui quod dubie tangebat Archid. de elect. ſi electio. lib. 6. de electo in præpoſitum non confirmato, qui moritur in curia, an præpoſitura vacet in curia allegabat pro & contra, quæ not. 63 diſt. quanto. puto ꝙ non, ẽt ſi ibidem ſuper electione vel confirmatione litigabant, per hanc litteram: durat enim prima vacatio. i vſque ad confirmationem. facit de elect. cupientes. §. quid ſi in gl. vlt. quæ incipit, & pertinet. Sed de prioribus beneficiis cõ firmati in curia ad dignitatem cuius adeptio facit il la uacare, dubitat an vacent in curia, & placet Archi. in decre. cõmiſſa. de electio li. 6. ꝙ non: quia nõ uacãt per confirmationẽ ſed per poſſeſſionẽ pacificã: uel ex quo ſtat per confirmatũ quo minus illã hẽt, ut ibi, & de præben. licet eps. eo. lib. dicebat tñ, ꝙ ſi ille confirmatus manet in curia, & per procuratores poſſeſſionem apprehendit ꝙ beneficia uacabunt in curia, quia talis poſſeſſio quo ad priora beneficia fingit illũ mortuum. 7. q. 1. § ecce. in quibus. ſed mori non potett niſi vbi perſonaliter eſt, ergo & c. Non placet hoc dictũ, ex quo ſequeretur, ꝙ beneficium per procuratorem renũciatum in curia, vacaret eo loco ubi eſſet renuntiatio nis tempore qui procuratorem conſtituit: quod eſt falſum: ut ipſe idem not. in decret 2. de præben. & ad §. ecce. reſponde per not de reſcrip ſuſceptum. lib. 6. in glo. penult. quia non eſt uere mortuus, ſed fingitur: & illa fictio bene poteſt trahi ad locum ubi poſſeſſionẽ apprehenditur ergo procurator mandatũ habens poſſeſſionẽ apprehenditur: ibi & ea die uacat beneficiũ: ſed ubi amicus uel negotiorum geſtor 2 id feciſſet, procedere poſſet illa opinio: q̃ tunc uacant per acceptionẽ vel ratificationẽ per illum factã in curia, & non prius. facit de præben. ſi tibi abſenti. lib. 6. Item aduertendũ eſt, qđ ape curia priora beneficia electi in epiſcopum in curia conſecrati ſtatim confert: quod puto fieri nõ poſſe illo non conſecrãte, niſi prius habeat poſſeſſionẽ ſpatus: non. n. per ſolam cõſecrationẽ uacant priora, ſed per conſecrationem & translationem, & lapſũ temporis quo debuit conſecrari, prout eriã ſcripſi poſt Innoc. & Compoſt. de elect. cum in cunctis. uer. cũ ne-

Cõtinuatio domini Heliæ.

¶Viſum eſt ſup. de contumacia: quia per eã fit miſſio in poſſeſſione, qñque ex primo decreto, qñque ex ſecundo, & ſic fit nouatio & aliquid innouatur. Et dubitaret aliquis vtrum lite pendente aliquid debeat innouari, vel vtrum omnia debeant manere in eodẽ ſtatu, quo ſunt lite pendente, ideo annectit, id eſt, adiungit hic rubricam, vt lite pendente.

SI duobus.] præſupponendum eſt illud quod hẽ in c. 2. de præben. lib. 6. videlicet ꝙ licet generaliter collatio beneficiorum ſpectet ad Papam ratione plenitudinis poteſtatis: tñ ſpecialiter & priuatiue collatio beneficiorum vacantium in curia Romana ad ipſum ꝓpam ſpectat: ita quod nullus alius illa bñficia põt conferri ſine ipſius mãdato ſpeciali; Alia vero bñficia vacantia extra curiam Romanã ordinarij pñt conferre, & concurrunt cum ꝓpa accumulatione, & poſſunt præuenire ꝓpam, niſi Papa inhibuiſſet ne ipſi haberent conferre.

CASVS. Duo litigabant coram ꝓpa in curia Romana ſuper aliquo bñficio, quod bñficiũ quilibet dicebat ad ſe pertinere: iſti litigantes ſunt mortui in curia Romana: quæritur ad quem ſpectat collatio beneficii: Dicit Romanus Pontifex Clemens, ꝙ ad ſolum Papã ſpectat collatio, niſi ius illius beneficij neutri cõpetiſſet, quia ſi nullus eorum litigantium hñet ius in beneficio; ſed aliquis tertius habebat ius: tunc ꝓpa illud bñficium conferre non debet, cum non vacet. Sed qđ ſi vnus eſt mortuus in curia, alius mortuus eſt extra curiam, quæritur ad quẽ ſpectat collatio? Diſtinguit Clemens, an poſſidẽs beneficium mortuus eſt in curia, & alius non poſſidens mortuus eſt extra curiam: & tunc collatio beneficij pertinet ad ſolum ꝓpam priuatiue: ſi autem poſſeſſor mortuus eſt extra curiam, tunc collatio pertinet ad ordinarium loci, in quo eſt beneficium, qui ordinarius poteſt præuenire ꝓpam. Sed quid iuris ſi neuter poſſideat, et vnus mortuus eſt in curia, alius mortuus eſt extra? Dicit Clemens, ꝙ collatio ſpectat ad ꝓpam ratione ſuæ poteſtatis. Et idem ſi ambo poſſidebant, ſed per vltimum gloſſa. ſuper vltimo. glo. ſi ergo cõſecrationis tempore poſſeſſionem habebat, tunc ſtatim vacant priora, & in curia ubi conſecratur. & per hoc videtur ꝙ ſi conſecratur in curia poſſeſſionem non habens, nadit ad partes epiſcopatus, & poſſeſſionem apprehendit, ꝙ priora illius beneficia nõ vacẽt in curia, niſi ſpecialiter fuerint reſeruata. Scio tamen ꝙ curia hoc non reciperet.

in Romana [a] curia ſuper beneficio [b] ſibi collato [c] litigantibus, [d] in eadem [†] curia mori [c] contingat [f] vtrumque, collationẽ huiuſmodi beneficii ad Romanum Pontificẽ: [g] ſi uero extra dictam curiã, [h] ad ordinarium [i] decernimus pertinere: niſi [k] forſan alius ab eis [l] in dicto beneficio ius [m] haberet. Quòd ſi unum in dicta curia, alterum uero extra mori contingat, ſi moriens in curia beneficium poſſidebat, [n†] ad Romanum Pontificem, [o] ſi uero alius, [p] ad ordinarium pertineat collatio ſupradicta. Neutro [q] autem ipſorum [r] beneficium poſſidente, erit Romanus Pontifex propter auctoritatis præregatiuã [ſ] in collatione huiuſmodi præferendus. ¶ Si uero [t] alter tantummodo, ſiue poſſeſſor, ſiue petitor decedat: [u] ſi ſuperſtes uel alius cuius interſit, [x] cauſam nihilominus proſequatur: [y] (cũ mori contingat vtrumque, collatione huiuſmodi bñficii, & cętera.

[Glo. ſeq. primo dat ſimile: Secundo ponens ius ve tus commendat hoc nouum.]

n ¶ poſſidebat.] Sicut ergo in multis caſibus eſt melior conditio poſſeſſoris. de præben. ſi a ſede. lib. 6. ſic fit melior conditio illius, penes quem moritur poſſeſſor. Et not ꝙ ſi hæc conſtitutio non emanaſſet, vr adhuc poſt mortem quærendum ad quem de iure beneficiũ ſpectaſſet, ut ℨ dicitur, cum alter moritur, ut eo cognito haberetur conſideratio loci mortis illius: ſed quia hoc fuiſſet difficile, & facile neglectũ, ideo fuit utiliter prouiſum.

o ¶ pontificem.] collatio, & c. ut ſequitur.

p ¶ Alius.] ſcilicet moriens extra curiam, & repete, beneficium poſſidebat.

[Glo. ſeq. queſtionem ſoluit.]

q ¶ Neutro.] Idem puto ubi poſſidebat uterque, ut in paritate poſſeſſionis ſemper ſit potior conditio ꝓpæ. facit de reſcr. duobus. lib. 6 & quod not. eo. lib. de ꝓb. ſi a ſede. & poſſent ambo prouocare in interdicto uti poſſidetis, uel quia uterq; cõtra reliquũ appellauit, ut ſæpius experimur. ſed forte hunc caſum omiſit, qa utroq; poſſidente neuter poſſidere uidetur, quia non inſolidum. facit de probatio. licet. uel quia non pacifice. facit de electio. commiſſa. lib. 6.

r ¶ Ipſorum.] ſcilicet quorum alter mortuus eſt in curia, & alter extra curiam.

ſ ¶ prærogatiuam] concor de præb. ſi a ſede. lib. 6.

t ¶ Si uero.] ſecundũ principale mẽbrũ diſtinctionis.

u ¶ Decedat.] in curia uel extra.

x ¶ Interſit.] ſiue ratione tituli, in quo ius habebat in re uel ad rem, ſiue ratione iuris eligendi, uel præſentãdi, uel conferendi quod ſe contendit habere: & forte mortuum eligerat, uel illi prouiderat. ſ. eod. c. 2. lib. 6. in glo. penul.

y ¶ Proſequatur.] ſi a nẽ proſequeret, lis non pẽderet.

a ¶ interim]

†Not. hic Imo. ꝙ ex poſſeſſione præſumitur titulus, nõ ſolum ad commodũ poſſidẽtis ſed etiam tertii. Fon.

3 Vide De ciũ in ca. poſt ceſſionẽ. in primo notab de ꝓbat. & Felynum in c. olim. in principio de præſc.

4 Vide Romam decẽſione 1. in mouis.

a ¶ Interim.]scilicet illa lite pendente.
b ¶ Non possit.]supra eod.c.2.lib.6.
c ¶ Euentus]Cõcor.de elect.si forte.lib.5.de frigi.fraternitatis.in fi.cum suis concor.iste autem euentus est dubius.ff.de pecul.quod debetur.
d ¶ Pertinebit.] collatio de qua præmisit.
e ¶ In curia.]fit defunctus, quod sequitur.
[Gl. seq.soluit duo quare.]
f ¶ Ad neutrum.] alterũ membrum subdistinctionis qũ pronuntieretur beneficiũ spectare ad superstitẽ, non exprimit quasi in dubitatum,quia tunc non uacat : & sic nec per papam,nec per ordinarium conferendum:ad vtrumq; autẽ impossibile est spectare.facit de elect. ut qs duas lib. 6 & ideo et illud non exprimendum.
g ¶ Pertinebit.] Constat enim qꝺ in curia non uacauit, etiam si ille qui mortuus est, decesserit in curia.
h ¶ Pertinere.] cõcor. de præb. cap.2.lib.6.& facit de concess. præb. proposuit.

CVm lite.] ponit dictum quod secundo limitat & declarat: Secunda:ibi,[Dumtamen.]Imo a.

¶Lite pendente nihil est innouãdum.Et quo ad hoc litem dicimus pendere postquam a iudice competenti citatio emanauit,& ad partem peruenit . Et capitulũ istud venit declaratiue ad titulum, videlicet qñ dicat litis pẽdentia. Et dicit ex quo reus est citatus,& libellus est oblatus, quia in eo fuit inserta petitio actoris, vel aliquid æquialẽs, tunc lis dicitur pendere . Sed quæritur,Iudex decreuit aliquem fore citandum,qui audiens ꝙ iussus erat citari,se absentauit, & per eum sterit,quo minus citaretur: Quæritur si nuntius fuerit ad domũ,& illã nõ repererit, sed miſit citationem ad domũ,uel eũ citauit ī pſona uxoris, q̃ritur an per hoc lis dicat pendere?Et respondet ꝙ sic.hoc dicit.Not.ꝙ cõpetẽs iudex seu idoneus dr, qui hẽt in cã iurisdictionẽ cum exercitio , dato ꝙ illa iurisdictio posset p exceptionẽ elidi , siue exceptio contingat iurisdictionẽ, siue contingat personã, valet enim utroq; casu processus,si non excipiatur, merito ante exceptionẽ dr cõpetens,seu idoneus . Et not.glos. in cle.nostra singulariter:quia põt facere ad multa , cũ sæpe fiat mentio de iudice competenti. Not. ꝙ quãquã ad perpetuandã iurisdictionem sufficiat citationẽ emanasse a iudice, licet non peruenerit ad partẽ , tñ quo ad inducẽdũ litis pendentiã,oportet ꝙ peruenerit citatio ad partẽ,ut in gl.in uer.& ad partẽ tñ dicit tex. si factum est per partem, quominus citatio peruenerit ad eam , tunc non impeditur litis pendentia Not.consiliũ gl. ult.ad inducendam litis pendentiã,ꝙ inseratur in citatione copia libelli , ut pars citata possit plene instrui super quibus sit in iudicio conueniẽda Not. ꝙ quo ad hoc ut citatio inducat litis pendentiam,quo ad reuocandũ innouata, expedit ꝙ facta sit a iudice competenti . Not. ꝙ is per quem fiat ꝙ citatio ad eũ non peruenit, hr pro citato.simile secundum Zenze ff. de euic.l.si ideo, & l. si dictum.§.præsente.Zabarel.

interim [a] beneficium de iure conferri nõ possit [b] ad quẽ collatio eius pertineat, futurus declarabit euentus . [c] Nam si ad defunctum pertinuisse bñficium fuerit declaratum, ꝓ tinebit [d] ad papam, si ille in curia; [e] uel ad ordinarium , si extra curiam sit [f] defunctus . Qꝺ si ad neutrum [f] illud spectasse constiterit,ad ordinarium collatio pertinebit: [g] Salua tamen in præmissis omnibus Romani Pontificis potestate,ad quem Ecclesiarum,personatuũ, dignitatum , aliorumque beneficiorum ecclesiasticorum plena & libera dispositio , ex suæ potestatis plenitudine noscitur pertinere.[h]

¶Idem.

¶Lis dicitur pendere quo ad hoc, vt nihil debeat innouari cum citatio legitime peruenit ad partem,uel per eam stetit quominus peruenire, cum tali expressione quòd potuit instrui super quo conueniatur.

CAP. II.

CVm † lite pendente [i] nihil debeat innouari : [k] litem quo ad hoc [l] pendere censemus, post quam [m] a iudice competenti [n] in ea citatio [o] emanauit , & ad partem [p] citatam peruenit , uel per

[Glo.prima dicit,[& prosequitur quid determinat] i ¶ Cum lite pendente.] Declarat qũ lis pendere dicatur,determinans quod not.Host.eo tit.c.1. ubi dixit ꝙ sicit emanasse,nisi peruenerit, vt hic.
a ¶ Factum]dolose,vt in iuribus statim allegandis.
b ¶ Peruenire.] Con cor. cle. sup. de elect. cãm,de renuntia.cap. vnico. de iudic. dudum. de for compet. quamuis.
c ¶ Expressa. 1 Con cord. sup.de procura. non potest.ad idem. de elect.vt vitea.& c. procurator lib.6.
[Glo seq litteram exponit, consulit, & dubium soluit.]
d ¶ Plene.]Si ergo 2 dicat iudex,cõpareas die tali responsurus Titio super quadam domo, non erit sufficiens expressio,nec dicetur lis pendere super domo: vel domus esse litigiosa, & est similis de do. & contu. ca.2. est ergo consiliũ sãoris cui expedit in ducere litis pendentiã,ꝙ inseratur libellus in citatione. de dila. c.1. bñ facit cle.ſ.de ele cãm, ſæpius est secundæ,vt hic sequester,stri,stro. Et dicitur sequester reconcilator,qui discordes pacificat, & qui certantibus medius interuenit , qui apud Græcos a mesos dicitur, apud quẽ pignora vel res aliæ litigiosæ deponi solent.i.solent tradi in custodiam. Et dicitur sequester a sequendo , vel a sequor : eo ꝙ eius qui electus est vtraque pars certantium, & l tigãtium sequatur fidẽ:vnde Deut. 5. Ego sequester & medius fui inter Deum & vos. Inde hæc sequestra,stręi.recon ciliatrix:& proprie certantes pacificans. Item proprie (vt ad nostrum propositum) sequester est is apud quem res litigiosa deponitur a pluribus & sequestratur, ut ei qui in cã vicerit, reddatur. Itẽ sequestrum dicitur illud scriptum, quod de sequestratione confitetur, & si sit ex causa voluntaria,transfert possessionem in sequestrum.Sequestratio est rei de qua ag tur separatio, vel dispositio,uel de possessionis interdictio. Interim.n. ꝙ res apud sequestrũ est, nec actor nec reus possidet. ff depo.l.licet. No.ꝙ sententia lata super possessorio, potest esse diffinitiua,quod colligit glos.in verb.possessorio, q̃ nota. Nota finaliter casum in quo titulus beneficij potest sequestrari, quod colligit gl.in verbo, beneficium.Zabarel.
e ¶ Ad compescendas.] si super beneficio ꝫ ipsius possessorem,qui triennio nõ possedit, in petitorio vel possessorio vna diffinitiua fertur in curia , ẽt si nulla fore dicatur, ipsius beneficij sequestratio per loci ordinarium fieri dẽt : quam impediens vel sequestratos fructus occupans, excõicatus est: & si est de litigantibus cadit a iure suo, & respicit pendentia. Nouum & a quissimum est, quod inducit hæc cõstitutio: quæ primo ponit nouum casum sequestrationis fiendę:secundo ponit impedientem : ibi, [Si quis autem.] Tertio constitutionem ad pendẽtia prorogatibi, [Permittis.] Quarto exceptionem:ibi, [Non obstante.
f ¶ Compescendas.]id est, refrenandas. Et componitur a con,& pesco quod verbum non est in vsu,concor.Clement.de offi.ordi.c.1.
f ¶ Vna.] fortius ergo si plures.
[Glosa sequens soluit tres casus.]

dictionem sufficiat citationem emanasse secundum canones, & vide quod dixi de offic.deleg.c. vlt.in fi. tamen quo ad inducendam litis pendentiam nõ sufficit emanasse,nisi peruenerit, vt hic.
a ¶ Factum]dolose,vt in iuribus statim allegandis.
b ¶ Peruenire.] Concor. cle. sup. de elect. cãm,de renuntia.cap. vnico. de iudic. dudum. de for compet. quamuis.
c ¶ Expressa. 1 Concord. sup.de procura. non potest.ad idem. de elect.vt vitea.& c. procurator lib.6.
[Glo seq litteram exponit, consulit, & dubium soluit.]
d ¶ Plene.]Si ergo 2 dicat iudex,cõpareas die tali responsurus Titio super quadam domo, non erit sufficiens expressio,nec dicetur lis pendere super domo: vel domus esse litigiosa, & est similis de do. & contu. ca.2. est ergo consiliũ sãoris cui expedit in ducere litis pendentiã,ꝙ inseratur libellus in citatione. de dila. c.1. bñ facit cle.ſ.de ele cãm, ſæpius est secundæ,vt hic sequester,stri,stro. Et dicitur sequester reconcilator,qui discordes pacificat, & qui certantibus medius interuenit , qui apud Græcos a mesos dicitur, apud quẽ pignora vel res aliæ litigiosæ deponi solent.i.solent tradi in custodiam. Et dicitur sequester a sequendo , vel a sequor : eo ꝙ eius qui electus est vtraque pars certantium, & l tigãtium sequatur fidẽ:vnde Deut. 5. Ego sequester & medius fui inter Deum & vos. Inde hæc sequestra,stręi.reconciliatrix:& proprie certantes pacificans. Item proprie (vt ad nostrum propositum) sequester est is apud quem res litigiosa deponitur a pluribus & sequestratur, ut ei qui in cã vicerit, reddatur. Itẽ sequestrum dicitur illud scriptum, quod de sequestratione confitetur, & si sit ex causa voluntaria,transfert possessionem in sequestrum.Sequestratio est rei de qua ag tur separatio, vel dispositio,uel de possessionis interdictio. Interim.n. ꝙ res apud sequestrũ est, nec actor nec reus possidet. ff depo.l.licet. No.ꝙ sententia lata super possessorio, potest esse diffinitiua,quod colligit glos.in verb.possessorio, q̃ nota. Nota finaliter casum in quo titulus beneficij potest sequestrari, quod colligit gl.in verbo, beneficium.Zabarel.
e ¶ Ad compescendas.] si super beneficio ꝫ ipsius possessorem,qui triennio nõ possedit, in petitorio vel possessorio vna diffinitiua fertur in curia , ẽt si nulla fore dicatur, ipsius beneficij sequestratio per loci ordinarium fieri dẽt : quam impediens vel sequestratos fructus occupans, excõicatus est: & si est de litigantibus cadit a iure suo, & respicit pendentia. Nouum & a quissimum est, quod inducit hæc cõstitutio: quæ primo ponit nouum casum sequestrationis fiendę:secundo ponit impedientem : ibi, [Si quis autem.] Tertio constitutionem ad pendẽtia prorogatibi, [Permittis.] Quarto exceptionem:ibi, [Non obstante.
e ¶ Compescendas.]id est, refrenandas. Et componitur a con,& pesco quod verbum non est in vsu,concor.Clement.de offi.ordi.c.1.
f ¶ Vna.] fortius ergo si plures.
[Glosa sequens soluit tres casus.]

eam factum [a] fuit, quominus ad eius notitiam peruenirent:[b] Dumtamẽ in citatione prædicta talia sint expressa: [c] per quæ plene [d] possit instrui super quibus in iudicio conuenitur.

TITVLVS VI.

De sequestratione possessionum & fructuum.

¶Idem. †

¶Si super beneficio contra ipsius possessorem, qui triennio non possedit in petitorio vel possessorio vna diffinitiua fertur in curia, ẽt si nulla fore dicatur, ipsius beneficij sequestratio per loci ordinarium fieri dẽt: quã impediens vel sequestratos fructus occupans, excõmunicatus est. Et si est de litigantibus, cadit a iure suo, & respicit pendẽtia.

Et est illud summarium Clementinę. Not. quod iudex & superior debent obuiare malitijs hominum subditorum: qa melius est ante tempus occupare , quam post causam vulneratam remedium quærere. Not. tex. [Ad compescẽdas,] ideſt, refrẽnandas,ut in gl. Not. [Apud,] id est, circa , & debet scribi per d.Not. [promulgata.] vt sup. in cle.si ante de do. & contu. Not. [Sequestretur. sequestro,stras. a p. id separare, & propriè certantes pacificare. vnde.

Diuido , pacifico, dic designare sequestro. Inde sequester, stri quod,& tertiæ de

† Vide Ægidium Bellameram decisione 54.

CAP. VNIC.

AD † cõpescendas [e] litigantium malitias, diffinimus,vt vna [f] clinationis inuenitur : sed regulariter.i.cõmuniter & sæpius est secundæ,vt hic sequester,stri,stro. Et dicitur sequester reconcilator,qui discordes pacificat, & qui certantibus medius interuenit , qui apud Græcos a mesos dicitur, apud quẽ pignora vel res aliæ litigiosæ deponi solent.i.solent tradi in custodiam. Et dicitur sequester a sequendo , vel a sequor : eo ꝙ eius qui electus est vtraque pars certantium, & l tigãtium sequatur fidẽ:vnde Deut. 5. Ego sequester & medius fui inter Deum & vos. Inde hæc sequestra,stręi.reconciliatrix:& proprie certantes pacificans. Item proprie (vt ad nostrum propositum) sequester est is apud quem res litigiosa deponitur a pluribus & sequestratur, ut ei qui in cã vicerit, reddatur. Itẽ sequestrum dicitur illud scriptum, quod de sequestratione confitetur, & si sit ex causa voluntaria,transfert possessionem in sequestrum.Sequestratio est rei de qua ag tur separatio, vel dispositio,uel de possessionis interdictio. Interim.n. ꝙ res apud sequestrũ est, nec actor nec reus possidet. ff depo.l.licet. No.ꝙ sententia lata super possessorio, potest esse diffinitiua,quod colligit glos.in verb.possessorio, q̃ nota. Nota finaliter casum in quo titulus beneficij potest sequestrari, quod colligit gl.in verbo, beneficium.Zabarel.
e ¶ Ad compescendas.] si super beneficio ꝫ ipsius possessorem,qui triennio nõ possedit, in petitorio vel possessorio vna diffinitiua fertur in curia , ẽt si nulla fore dicatur, ipsius beneficij sequestratio per loci ordinarium fieri dẽt : quam impediens vel sequestratos fructus occupans, excõicatus est: & si est de litigantibus cadit a iure suo, & respicit pendentia. Nouum & a quissimum est, quod inducit hæc cõstitutio: quæ primo ponit nouum casum sequestrationis fiendę:secundo ponit impedientem : ibi, [Si quis autem.] Tertio constitutionem ad pendẽtia prorogatibi, [Permittis.] Quarto exceptionem:ibi, [Non obstante.
f ¶ Vna.] fortius ergo si plures.
[Glosa sequens soluit tres casus.]

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Contra possessorem.] si ergo contra petitorem pro possessore fertur sententia, non fit sequestratio. Item si in er duos vel plures petitores beneficij fertur snia pro vno ꝫ reliquum vel reliquos, nõ fit sequestratio. hoc probat hęc littera. Item si fertur snia contra possessorem, non tũ pro petitore, qui forsan ad probationem agebat, non est locus sequestrationi. : quod probat littera sequẽs ibi, petitorio vel possessorio, & in fine huius partis & facit qđ no. Host. in summa huius tituli, ad finem.

b ¶ Diffinitiua.] in interlocutoria ergo nõ habet locum hæc cõstitutio. Est autem interlocutoria, quæ inter principium & finem causæ fertur super his quæ incidunt vel emergunt. Diffinitiua vero principalẽ quæstionem diffinit: de quo satis in Spec. de senten. prola. in 1. colum.

c ¶ Super beneficio.] ecclesiastico. concor. ꝫ. de compil. de iudi. c. 2. si ergo inter petitorem beneficij & possessorem esset quæstio alia personalis vel realis, & feratur diffinitiua pro petitore, non erit locus constitutioni.

d ¶ Dumtaxat.] si ꝫ. ea. compil. de rescriptis, auditur. & fuit hoc prudenter sic temperatum: absurdum em fuisset per singulas sententias ordinariorum vel delegatorum possessores possessione priuari.

e ¶ Possessorio.] hic patet qꝫ ẽt super possessorio fertur sententia diffinitiua. 2 concor. de iud. c. vlt.

f ¶ promulgata.] per auditores curiæ, a quorum sententijs appellatur & puto decr. procedere, siue principalis snia feratur i curia, siue super sententia lata per ordinarium, a qua fuit appellatum ad curiam, diffinitiua sententia feratur ibidem, dummodo pro petitore contra possessorem, vt dixi.

g ¶ Beneficium.] Not. qꝫ non fructus tantum, immo etiam beneficium sequestratur: & hæc sunt diuersa. & est simile qꝫ notatur de præb. si tibi concesso. lib. 6. in glo. 2. Iura ergo beneficij & beneficiati exercebit sequester qui possidet. super quo vide quod no. & scripsi de iud examinata.

h ¶ Etiam.] prudenter fuit hoc additum ad tollẽdas cauillationes dicẽtium, qꝫ in materia sequestrationis odiosa appellatio beneficij non comprehendit infra scripta. de præben. c. vlt. eo. tit cum in illis. lib. 6.

i ¶ Triẽnio.] pacifice. si. C. de fideic. l. 1. Iuta duo requirunt ne fiat sequestratio, qꝫ triẽnio sit possessũ, & qꝫ pacifice. de his ergo præiudicialibus bene poterit possessor excipere & probare: nec puto sufficere annum tertiũ inchoatũ, vel pro maiore parte illius tertij anni illum possedisse: requiritur em triennium consummatum. simile de regula. ad nostram.

k ¶ Antea.] ideſt ante litem motã, quę nunc est finita per vnam snam: post litem enim motam, non possidetur pacifice, quod requirit hæc constitutio: & per hoc patet inutiliter de illo quęri, qui tempore sententię non possederat triennio: quod tũ triennium est completum tempore quo petitur sequestratio.

l ¶ Loci ordinarium.] non distinguit, an ad illum spectet institutio necne. & est simile de vsu. quamquam.

1 Tenet Bar. dicẽs idem si feratur pro petitore, pendenti in beneficio ius reale. Font.

† Supplet Bar. finito ante lit. dicens & in ꝓscriptione articulãdum, est annos esse ꝓpletos aũ motionem litis c. cõmissa. de elec. in 6. notabi. Bar. et moderni in l. Celsus ff. de vsuca. Font.

† De sequestratione vide pgl. in c. dilectus. ꝫ. c. doc. in l. ab executore. C. quorũ appella. non recipi.

2 Et a tali appellat si iudicẽt proprietati, alias secus sic intelligit de Anch. hoc notat. q. 6. i summa. & c. cũ ad sedẽ. de ꝫ. rest. spolia. Font.

3 Vide regulã Cancellariæ de trienna si possessore.

contra[a] possessorem diffinitiua[b] sententia super beneficio[c] apud sedem Apostolicam dumtaxat[d] in petitorio vel possessorio[e] promulgata,[f] beneficium[g] ipsum, etiam si[h] dignitas vel personatus existat, & curam habeat animarum, a possessore huiusmodi (dumtamen triennio[i] † pacifice antea[k] ab eo possessum nõ fuerit) per loci[l] ordinarium apud aliquam personam idoneam[m] sequestretur, † quæ plenam de ipso & debitam curam gerens, id quod de fructibus ipsius (debitis eiusdem supportatis oneribus[n]) supereſſe contigerit, illi restituat,[o] qui finalem ꝑ in causa victoriam obtinebit. ¶ Si quis[r] autem sequestrationem huiusmodi impedire, vel fructus sequestratos quoquo modo præsumpserit occupare,[t] excõmunicationis incurrat sententiam ipso facto: [u] a qua (nisi impedimento prius amoto, & occupatis per eum fructibus[u] restitutis[x]) nullatenus[y] absoluatur. Et nihilominus[z] si de litigantib. fuerit; [a] iure (si quod in huiusmodi beneficio, vel ad

lib. 6. & quod ibi not. quandoque tñ per ordinarium comprehenditur instituens, & distituens, de offi. ord. c. 3. in prin. lib. 6. & ꝫ. tit. prox. c. 1. Et no. casum, in quo de causa deuoluta ad curiam se inferior intromittit. ad idẽ de appel. cũ tenea mur. & quod ibi dixi post Host.

m ¶ Idoneam.] æquũ esset hanc sequestrationem fieri existenti in, ordine quẽ requirit beneficium. 4 de elect. nemo deinceps. & ca. cum ex eo. lib. 6. de regula. beneficium. eodem lib. ad hoc littera quę sequitur.

n ¶ Oneribus.] concor. de offic. ord. præsenti. § porro. lib. 6.

o ¶ Restituat.] cum sequester habet limitatam potestatem, scilicet de restituendis fructibus, qui ad one ra supersunt, dico qđ illos nõ posset in emptionem prædiorum pro beneficio vel alias in vtilitatem beneficii conuerterer: ꝫ posset ubi nõ esset ea lis limitatio, ut in prædicta decret. ꝓpter senti. & de officio ordina. cum vos. in fine.

[Glosa sequens dat tria exempla.]

p ¶ Finalem.] per pronunciationem Papalem, vel factam de ipsius spãli mandato facit de verb. sign. constitutionem 2. respõso. lib. 6. vel per secundam snam, a qua non est appellatum: vel per tertiam, licet sit appellatum. de appel. directæ, & c. sua, nobis. quod dic vt inf. de iud c. 1.

q ¶ Obtinebit.] hoc proprium est sequestri, ꝫ res sequestrata restituatur victori.

[Glo. seq. ponit dictum, cuius obiectionem soluit.]

r ¶ Si quis.] pars vel alius, & includit episcopos. Nõ obstat de sent excom quia periculosum. lib. 6. quia nõ loquitur hic de interdicto vel suspensione, sed de excommunicatione.

s ¶ Occupare.] in mala parte ponitur, quandoque in bona. de hoc de elect. in general. 1 respon. lib 6.

t ¶ Ipso facto.] alios casus in quibus ipso facto per has cle. quis excommunicationem incurrit, no. & vide ꝫ. de sent. excom. c. 1.

u ¶ Fructibus.] vel ipsorum æstimatione, si fructus non extant. facit de transs. veniens.

x ¶ Restitutis.] non sufficit ergo cautio de restituendo. & concor. ꝫ no. de elect. quia sæpe. de immu. eccl. quoniam. in fin. lib. 6.

[Glo. seq. dicit per quem: secundo arguit ad quæstionem pro & contra: & remittit.]

y ¶ Nullatenus absoluatur.] per ordinariũ, quia alias his cõcurrentib. absoluere poterit. de sen. excõ. nuper. & per illud negatiuũ verbũ vſ ꝫ absolutio ꝫ hæc facta non teneat. 5 cui cõcor. ꝫ. de sepul. c. 1. & de hæret. c. 2. in fi. & c. 3. post prin. de pœnis c. 1. In 3rium vſ cum hæc forma sit a iure data, non ab homine. facit ꝫ scripsi post Goff. de rest. spo. c. vlt. in prin. ad idẽ facit de sen. excom. venerabilibus. §. vbi autem. lib. 6. vi-

z ¶ Nihilominus.] ideſt, non eo minus ꝫ excommunicatus est, & sic imponitur duplex pœna. quod dic vt not. de iud. vt si clerici.

a ¶ Fuerit.] ille impediens, vel fructus occupans.

a ¶ Vel ad ipsum.] hæc enim sunt diuersa, habere ius iure, vel ad rẽ, vt satis patet de cõcess. præb. c. vlt. lib. 6. [Gl. seq. alleg. cõcor. mouet dubiũ. alleg. ,ꝑ & cõtra.]

b ¶ Cecidisset]simile de præben. eum qui. 2. respõ. li. 6. probabiliter dubitatur, an ordinarius ipse pronũtia re vel declarare possit ipsum impedientem vel occupantem cecidisse a iure suo: mouet dubium: quia causa est in curia, unde non videtur plus posse ordinarius, quã permittat ista constitutio: & hoc non est de præmissis. Ad contrarium mouet, ꝫ occupatio uel impedimentum fuit intra suam diœcesim, & sic poterit pœnam iuris pro delicto declarare, præcipue cum hic non sit necessaria prius, sed sufficit declaratio.

c ¶ Pendentia.] concor. cle. sup. de iud. dispendiosam. in fin. & vide qđ ibi notatur. [Glo. seq. cõmendat si nem, & dubium soluit.]

d ¶ Non obstante.] multũ expediens fuit iste finis, alias ad impediẽdam sequestrationem quilibet de facto opposuisset nullitatem sententiæ, & allegasset pro se, ꝫ sententia nulla nõ meretur habere nomen sententiæ. de iud. c. fi. lib. 6. ff. de re iud l. 4. § condemnatũ, cum suis conputauit. § 2. sunt autem multi modi nullitatis, quos not. de re iud. c. 1. ubi de hoc. remisi ad Specu. de lentem. prola. § iusta. puto tamen ꝫ licet alia nullitas nõ posset opponi, illa tamen opponi poterit, perquã negatur iurisdictio 1. opportet enim ꝫ constet de sententia vt hic dicitur, & per consequens de iurisdictione auditoris, qui tulit illã sententiam. bene facit ff. de pœnis l. 2. in fi & quod not. de offi. deleg cũ in iure ex quo tũ de iurisdictione & pronuntiatione constat, alia nullitas allegata sequestrationem non impedit. facit de te fib. veniens 2. de spon. c. vnico lib 6. C. de edic. di. Hadrit. tol. l fin.

DE PROBATIONIBVS.

[Visum est supra de iudiciis: verum quia in iudiciis probationes sunt necessariæ, ideo annectit rubr. de probationibus.]

Litteris.] primo ponit dubium. Secundo, illud ostendit Secunda: ibi, [Volentes.] Imo. CASVS. Papa mãdauit archiepo Bituricen. vt mihi conferret & prouideret de beneficio vacante, puta sic dicendo: Venerabili fratri archiepiscopo Bituricen. in dño salutem, & Apostolicam benedictionem: Mandamus quatenus conferas tale beneficium vacans ifti: quod beneficium reseruauimus nobis: tum decetero irritante. Accidit ꝫ archiepus Bituricen. dicit se beneficium alteri contulisse, an possit illud dicere: & si contulerit alteri, an ualeat eius collatio? Certe dicit ꝫ non potest hoc dicere, quia papa il le. Et ad hoc probandũ propono meã gratiã, in qua pa pa dicit, ꝫ illud beneficiũ sibi reseruauerat cũ decreto irritante: utrum sim audiendus, ita ꝫ illa uerba narrata in gra mea faciat fidẽ? Dicit ꝫ sic cum super illis ipsum[a] forsitã cõpetebat eidem) hoc ipso se nouerit cecidisse: [b] præmissis nedum circa futura, sed† etiam circa per appellationem pendentia[c] negotia obseruandis: Non obstante[d] si contra præfatã sententiam de nullitate forsan opponatur.

TITVLVS VII.

De probationibus.

Clemens v. in concilio Vien.

¶ Verba litterarum Apostolicarum, quibus papa proprium factum narrat plene probant, si super illis gratia uel intentio papæ fundatur. Io. And.

CAP. VNICVM.

Litteris[e] †nostris,[f] quibus dignitates quaslibet seu bñficia collationi nostræ, uel sedi Apostolicę[g] reseruasse, [h] aut resignationem bñficii alicuius recepisse, seu recipiendi potestatem alii cõmisisse,[1] uel aliquẽ excommunicasse, seu suspendisse, seu aliquem capellanum nostrum uel familiarem fuisse, uel alia[k] similia, super quibus gratia uel intentio[l] nostra vt non admittatur probatio in contrarium, secũdum glo. & communem intellectum. Vide dominũ panor. super hoc in eo. cap. Not. differentiam an papa dicat, reseruamus nobis, an dicat: sedi Apostolicæ. de hoc in gl. 3. & idem Pau. nam primo casu morte papæ extinguitur: secundo non. de rescri. si gratioſe. in 6.

[Prima gl summat. & dicit quid inducebat dubiũ.

e ¶ Litteris.] Verba litterarum Apostolicarum, quib. papa proprium factum narrat, plene probant, si super illis gratia uel intentio papæ fundatur. Inducebat dubium dict. si papa. sup. de priuil. li. 6. vt l. dicam.

f ¶ Nostris.] de litteris enim inferiorum dubitabatur an fidem faciant etiam quoad assertiua, de quo satis not. & scripsi sup. eod. post cessionem.

g ¶ Sed: Apostolicæ.] quomodo hæc sunt diuersa, patet de rescri. si gratioſe. lib 6.

h ¶ Reseruasse.] narramus, quod est] Has reseruationes faciunt etiam legati, cum moderatione tamẽ, quæ habetur de offi. deleg. c. 3. & 4. li 6. sed in hoc differũt, quia de legati reseruatione non sufficeret fieri fidẽ ꝑ ipsius uerba narratiua 2 de testi cum a nobis salua cõsuetudine curiæ, de qua ibi scripsi, & de side instr. qđ super his.

i ¶ Commisisse]hæc possunt facere inferiores, non tamen possent concedere facultatem recipiendi renuntiationem, & conferendi. quod dic ut de offi. leg. c. pe. 2. respõso. li. 6.

K ¶ Alia similia.] ut quia confert beneficiũ quod narrat vacare per priuationẽ, quam fecit de Titio: uel scribit ordinario, ꝫ nullam iurisdictionẽ exerceat in personas, vel loca quæ narrat se exemisse.

l ¶ Intentio.] licet ergo littera nõ sit gratioſa, sufficit ꝫ & super illis narratis intentio papæ fundetur, ut quia mandat cõtumacẽ citari, moneri, priuari, uel capi, quẽ dicit sæpius excõicasse, uel suspensisse; uel mãdat eum euitari: uel cõmittit alicui prouisionem beneficii expressa persona, uel nõ expressa, cui prouideri debeat, quod uacare narrat altero de prædictis modis.

† Vide Alex. cõs. 34. li. 6. & Deciũ cõs. 151. & 410. & 520. & Crauettã cõs. 104. & Martheũ de Afflictis decis. 405

2 Hic ex late recitatis per Barb. collige ꝫ creditur Cardinali asserenti se legatũ Archiepiscopum. 97. distin. idẽ si asserat aliquid speciale sibi commissum, qđ solet committi legatis, & nõ piudicat alteri c. ꝫ translationem de offi. le. & super illis narratis intentio papæ fundetur, ut quia dic. li. 10. C. Fonta

[Glo.

Universidad de Deusto
Biblioteca

[Gl. seq. soluit contrariũ, & de quæstione remittit.]

a ¶ Fundatur.] in narratiuis ergo super quib. nõ fundatur papalis intentio, haberet locũ decret. si papa. r. ꝛesponso. de priuil. lib. 6 patet exemplum in eo quod ibi not glos. 2. facit qđ not. 3. q. 6. hæc quippe. & 93. distin. Dñs. Nunquid aũt instrumentum sententiæ, in quo dicitur libellũ oblatum, litem contestatam, & similia, de his fidẽ faciat? Scribsi post Innoc. & Hostiensem. ꝛ eo. quoniam cõtra super uerbo, quæ occurterint. & not in Specu. de instrum. edi. §. restat. ad fi. uer. in summa & facit quod not. in Spec. de proba. §. fin. uer. sed pone iudex & de procurator. §. 2. ad fi. uer. illud quoque

[Glo. seq. quęrit, arguit, & soluit distinguendo.]

b ¶ Fecisse narramus.] quid, si talia narrata 1 super quibus fundatur intentio papæ non sunt de facto suo. Per hanc litteram videtur ꝙ illa non probent, & facit versi qui sequitur, super sic narratis: secundũ quod vꝛ ꝙ si confert beneficium, quod narrat in curia uacasse per mortem beneficiarii, cũ hæc narratio non sit de facto suo; non probet: qđ videtur graue. tñ rõnem hẽt in tanto: quia in facto proprio non sic præsumit error, ut in alieno. de resc. ab excommunicato. cũ suis cõcor. bene facit ꝛ. de sent. excom. si sumus. Satis puto ꝙ talia uerba, ꝑbant saltem præsumptiue, ex quo super illis fundatur intentio papæ, ita ꝙ præsumptioni stabitur nisi ꝛriũ probetur. facit quod not. de rescr. nõnulli in glo pen. poterit tñ probari ꝛrium, puta illũ mortuũ esse extra curiam, quod fieri non posset in iis quæ papa narrat de suo facto, & hoc forte vult littera ꝛ. ibi, fidem plenariam 2 quasi intendat, ut contra illam ratio nem non admittatur probatio: qđ intelligo de probatione, q̃ perimat narrationẽ, uel ipsam falsam ostẽdat. probatio uero per quam stante narratione leueareť probãs, bene admitteretur. pone in terminis, papa narrans renunciationem beneficii factã in manibus suis, & per eum acceptatam, confert illud, vel conferri mã dat. bene potero probare ꝙ illud beneficiũ tẽpore concessionis spectabat ad me, non ad cedentem: uel ꝙ ipse cedens prius cesserat in manibus ordinarii, uel per ipsum fuerat illo priuatus, & his similia, quæ narratio nẽ Papæ non perimunt. facit de accu. cum dilecti. Ex his distingue narratiua rescriptorum Papalium: aut sunt per his non fundatur intentio Papalis, & tunc nõ probant, ut in decre. si papa. aut fundatur, & tunc subdistingue, aut sunt de proprio facto, & faciunt plenissimam, quæ perimi non potest: aut de alieno, & tunc faciunt plenam sed perimi potest, ut prædixi.

c ¶ Censemus.] quasi iudicamus, sententiamus, statuimus, iubemus, deliberamus, existimamus, hæc omnia sonat hoc uerbum, vt ꝛ dicam de concess. præb. c. 1. d ¶ Pendentia.] concor. Clemen. de iud. suspendiosam. in fi. ibi uide

fundatur a fecisseb narramus, cẽsemus c super sic narratis fidem plenariã adhibendam: Volentes ad præterita & pendentia d (etiam per appellationem) negotia hoc extendi.

TITVLVS VIII.

De testibus.

¶ Clemens v. in cõcilio. Vienñ.

1 Vide Alexãdrũ cõsil. 15. in cip. uisis narratis, lib. 6.

2 Et an ꝑ tale uerbũ excludatur cõ traria, ꝑbatio, uide Deciũ in c. proposuisti. in 3. notab. de ꝑbat. & Alexandrũ cõsil. 112. lib. 6.

DE TESTIBVS.

CVm Iudæi.] primo, ponit dictum. Secundo contrafacienti pœnam imponitibi,] Quod si.] ¶ Aliqui ponunt istam cle. in tit. de prob. tamen dominus Panor. ponit in titul. de testibus. Istud capitulum supplet concilium Lateranẽ ꝛ. eod. in c. Iudæi. In principio c. dicitur, quòd Christianus contra Iudæum in testem admittitur, ubi dicit, decernimus feciendos quicunque voluerint Iudæos præferre Christianis: & reddit rationem, cum eos scilicet Iudæos vel Sarracenos opporteat subiacere Christianis, & cum opporreat eos foueri ab ipsis Christianis so la humilitate. Ista Clementina plus dicit, quia aliquotiẽs principes auari vt tributũ haberẽt ab istis Iudæis ipsos faciebãt uenire ad suas ciuitates, & fulciebant quãplurimis priuilegiis, forsan Iudæi erant priuilegiati, qđ in quacunque causa, siue in criminali, siue in ciuili, Christiani non possent esse testes contra ipsos Iudæos, ꝙ nullus contra Iudæos ferret testimoniũ, nisi esset Iudæus, & sic conueniebat & dicebat Christiano, si volebat habere testẽ contra Iudæum, ꝙ ipse Christianus accipere Iudæum pro teste: Et illud erat bene graue ipsis Christianis, quòd ipsi Iudæi infideles essent melioris conditionis, quam ipsi Christiani: Ideo papa Clemens fecit hanc Clementinam, in qua cauetur, quòd non obstante consuetudine quacunque uel priuilegio, ipsi Iudæi conuincantur per testes Christianos. His præsuppositis, figura sic cæsum: Sunt nonnulli principes & quãplurimi, qui auaritia cæci attrahunt ad prouincias multos Iudæos uel Sarracenos, ut ab istis Iudæis, uel Sarracenis quorannis, id est singulis annis possint ab ipsis Iudæis uel Sarracenis pecuniam quasi infinitam extorquere, dictos Iudæos uel Sarracenos priuilegiando priuilegiis priuantibus quamplurima iura comunia; & non solũ iura, sed etiam Christianam religionem inficiunt, & in opprobrium quamplurimum habẽt, siue religioni oprobriosum est: Nos Clemens papa cõstituti ad hoc ut orthodoxam, id est sanctam fidem conseruemus, quãtumadmodum, id est sicut fecit beatus Petrus, & melius si possibilitas nos nõ redarguat, in Domino exhortamur & supplicamus prineipes tales, ne deœtero, id est deinceps, & amodo concedant talia priuilegia ipsis Iudæis vel Sarracenis, & ne permittant, id est patiantur seruare iam concessa: quia si ipsi Iudæi uel Sarraceni præsumpserint uti talibus priuilegiis concessis a principibus: nos volumus ꝙ cẽio, id est cõcatio Christianorũ eis, id est ab eis subtrahatur, id est secludatur & remoueatur: & si ipsi Christiani ꝓ hoc noluerint abstinere a cõione dictorum Iudæorum uel Sarracenorum, compellantur ipsi Christiani abstinere censura ecclesiastica, id est per cẽsurã ecclesiasticã, quæ est excõicatio, si opus fuerit. h. d. H. R. Not. ꝙ Christiani producti in testes contra Iudæos possunt per exceptionem criminis a testimonio repelli: quia licet Iudæi sint, non tñ debet legitima exceptio illis subtrahi, ut not. glo. in uerbo, Christianos. Not. ꝙ Iudæi regulariter non cõpelluntur per Ecclesiam, sed per iudices secularcs, in casib. tñ de eis iudicat ecclesia, ut in glo. nerbo, principum. No. ꝙ principes non possunt priuilegiare Iudæos uel Sarracenos in iis quę sunt opprobriosa fidei, ut hic textus iũcta gl. præalleg. in uerbo principũ in fi. Not. ꝙ exhortatio est quoddam cõsilium, & est regulariter ad instar consilii. Consilium autem reuerẽtię obligat, secus in consilio perfectionis, ut in glos. in uerbo, exhortamur. Item de religione Christiana, sic mitur autẽ & aliis modis religio, de quo remittit gl. in uerbo religioni. sed pan. prosequitur. No. ꝙ superior ex officio dẽt prohibere obseruantiam illicitã & prohibiti: sm pau de iis quæ fi. a ma. par. c. 2. de sentẽ. excom. nouerint. de sup. negl. præla. c. unica. Zabar.

[prima

[Prima glo. summat. & dicit quid suplet.]

a ¶ Cum Iudæi.] Casus. ꝑ testes Christianos conuinci possunt iudęi & Sarraceni, nõ obstantib ꝛriis priuilegiis regũ & principum: qbus ꝙ vtantur, subtrahitur illis Christianorũ commercium: per hoc partes patẽt. Secundo ibi,] Quod

b ¶ supplet concilium Lateranen. sup. eod. Iudæi.

b ¶ Sarraceni.] vnde vtrique dicantur, scripsi de Iudæis & Sarracenis super rubrica.

c ¶ Criminalibus.] de vtrisque forte continebat priuilegium, sed forsan de alteris tantum.

d ¶ Christianos.] licet Christiani contra illos recipiantur in testes, possunt tamen per exceptionem criminis per eos a testimonio repelli, vt satis scripsi post Host. sup. eo. Iudæi.

[Glo. seq. ponit regulam: remittit ad casus exceptos, & ponit mottuum.]

e ¶ principum.] vide quod dixi ꝛ. de bap. c. vnico. Iudæi non compescuntur per ecclesiam, sed seculares principes: sub quibus degunt. de Iudæ. Iudęi a. & c. postulatti. & c. nõnullis. in fi & facit ꝛ. de re iud. pastoralis. in princ. & s. de vsu post miserabilem. in casibus tñ eos iudicat ecclesia, qui no. in prædicto. c. Iudęi. ad quos addas istum casum. Consueuerunt autẽ principes propter magnum lucrũ, quod a Iudęis in terris suis degentibus consequuntur, eis fauere & eos priuilegiare, ut hic, & de vsu quanto. circa illa tamen quę sunt opprobriosa fidei, illos priuilegiare non debent, vt hic.

[Glosa sequens obijcit, & soluit.]

f ¶ Iudæi.] eo. Iudæi. Sed cum in iudicijs sit seruanda paritas, de mut. per. c. a. C. de proxi. sacrin. sacris. de excom. inter. ergo vt iudicum, ꝙ si ut Christiani Iudæos non recipiunt ꝛ se, sic nec ipsi ꝛ Iudæos recipi debeant. vel æqualitas ista respicit personas actoris & rei, ut rei non liceat vni, quod non liceat alteri de reg. iur. non licet. lib. 6. sed non respicit personas testium, alias sequeretur ꝙ fide dignus, qui non respicit contra se crimen sum vel excommunicatum in testem, nec contra illum in testimonium recipi posset.

g ¶ Religioni.] quattuor modos quib. sumitur religio, no sup. de regula. super rubrica.

h ¶ Exhortamur.] curialiter loquitur hic Papa, & est simile de illat. non recolentes ꝛ. de iud. c. i. poterit eũ eis cõminari, & infligere eis pœnam. de Iudæ. Iudæi. 2. de maio. & obed. oẽs & c. solitæ. de iud. nouit. Licet autem hęc exhortatio videatur consilium, est tamen reuerentię, 2 cui necessario parendum est de hoc de qua. & qualit. ad aures.

i ¶ Permittant.] concor. de his quæ fiunt a ma. par. ca. quæsiuit. de sent excom. nonerit. concor. concil. Vienñ. sup. de sup. negl. p. æla c. vnic.

k ¶ Vti.] non ponit impertrantem tantum, sed vtentem. simile de rescrip ex tenore.

l ¶ Subtrahatur.] hic indirecte excõicat illos ecclesia. de Iudæis, Iudæi, & c. si Iudæos. & c. postulatti. de dec. priuil. quanto. de de terris. de vsu. post miserabilem & cap. quanto. de

m ¶ si opus fuerit.] scilicet quia monitioni non parent, quæ semp præcedit censuram. de sen. excõ. sacro.

N. F.

dæi a quidam & Sarraceni b (sicut accepimus) quod super ciuilibus aut criminalibus c conuinci per Christianos d nõ possint, se priuilegijs regum & principum e tenentur: quia id nedum iuri f ꝛrium, sed & Christianę religioni g opprobriosũ est quamplurimum & aduersum: reges eosdem & principes in Domino exhortamur, h ne concedant hmõi deœtero priuilegia, vel seruent, aut seruare † permittant i etiam iam concessa. Quòd si Iudæi aut Sarraceni priuilegiis talibus vti k præsumpserint, Christianorum communio eis subtrahatur, l sic quod Christiani ab eorum abstinere communione, censura ecclesiastica (si opus fuerit m) compellantur.

¶ Idem.

¶ *Publicatis attestationibus testes produci non possunt ẽt in causa appellationis super eisdem articulis vel directe contrarijs. Io. And.*

CAP. II. TESTI-

TEstibus] Primo, decidit casum dubiũ. Secũdo, illius rationem reddit ibi, [Cum non minus. Imo.

¶ Ista Clementina determinat c. fraternitatis. in quo dr, quod in causa appellationis super nouis articulis seu capitulis testes noui & veteres producantur: erae etiam dubium & nõ terminabatur per illud cap. an in causa principali etiam liceret producere nouos testes vel veteres si minus fuerat probatum, & fuerat renuntiatum & cõclusum in causa. Et ibi respondet, ꝙ non licet nouos testes producere, nec in causa principali super eisdẽ articulis seu directe cõtrarijs. His præsuppositis.

CASVS EST. Titius habebat domum q̃ dicebam meam esse. & sic intentabam ꝛ ipsum rei vendicatio nẽ & sic controuersia inter nos fuit nata: nos in iudicio intantum, possimus: quod articulos, ꝓpositiones, & testes nostros hinc inde produximus, ita ꝙ renunciauimus & conclusimus in causa, & testes publicauimus: id est quicquid testes de posuerũt, & dicta ipsorum legimus, & sciuimus quicquid dixerunt & posuerunt. Hoc facto publicatis testibus, video quod testes quos produxi, non satis dñe pro me, ut possim per eos probare me dñm domus, quam Titius possidet: quid facio? aduisaui me ꝙ producerem tales & tales, & instruam eos taliter, ꝙ ipsi dicant verba per quæ domus mihi adiudicabitur, vel ẽt non volo producere testes nouos super eisdem articulis datis, sed super directo ꝛrijs, quæritur an possit? Rñdet Clemens ꝙ non pp merum subornationis. Or video ꝙ in causa principali non possum producere testes nouos super eisdem articulis, vel directe ꝛrijs: pono ꝙ in principali cã fui condemnatus, a qua quidem sñia appellauit: quæro mõ an coram iudice ad quem, hoc est, coram iudice, qui cognoscit an bñ appellauerim vel non, possim ꝓducere testes nouos ad plenius probandum, ꝙ minus plene probaui in cã principali? Et rñdet ꝙ non, pro tribus rõne: Videlicet pp merum subornationis. Sed an iterum possim producere testes qui fuerunt producti in cã principali super nouis articulis? Rñdet ꝙ sic. h. d. H. R. ¶ Vide tex. Sicut non licet in eã principali producere alios vel eosdem testes super eisdem articulis, vel super directo ꝛrijs: hoc dico, testib. & eorum attestationibus rite receptis & publicatis: sic dẽt licere in cã appłonis, cum subornatio nõ sit minus timenda, imò tam. est timenda, q̃ in cã principali h. d. No. publicatio attestationum impedit testes super eisdem articulis vel directe ꝛrijs produci qñ receptio illorum testium seu depositio tenuit alias, ut in gl. cum tex. in verbo. rite. No. ꝙ si publicatio attestationum est indiscrete facta: puta inscia vel inuita parte ex causa rationabili ꝛdicente, non impedit quo minus pars, quæ testificata non adhuc vidit, testes producere possit, vt glo. in verb. publicatis. Nor. ꝙ parte aduersa consentiente cessat dispositio huius cle. Not. glo. in verbo. [Producere,] quia nescio alibi No. ꝙ super veterib. capitulis nullo modo probatis vel probabilibus aliter q̃ per testes, puta per instrumenta, licet producere testes in cã appllationis, in quib. casibus non hẽt locum hæc Clementina, sed procedit lex,

Clement. I per

Universidad de Deusto
Biblioteca

per hanc. C.de tẽporibus appel.in gl.fi.No.tex.[Rite,] idest recte, ſm priſcianum.& dr a ritu Capias vero dicit,recte.iuxta more, legitime, probe. Not. [attestationibus,] idest, dictis testiũ. Vñ attestationes sunt dicta testium vel testimonia ordine iuris in scriptis redacta.Not. [publicatis.] nota quod dicta testium dicuntur publicata,quando inter partes legit illud qd quilibet testis deposuit, & partes sciunt quomodo testes deposuerunt, vel pro eis, vel cõtra,& actor scit q̃ talis testis deposuit tale quid,& illud facit pro me: & talis testis deposuit tale qd, & illud facit contra me, & seruit reo. Ex autem reus scit quod talis testis deposuit tale quid, quod facit pro eo:alius testis deposuit aliud quod facit contra eum: & isto modo dicta testium dñr publicata,quia publice fuerunt lecta, idest,coram partibus. No.[Non minus,] imò tantum: quia tantum est timenda subornatio testium in causa appellationis sicut in causa principali. Not.de verbo, rite,quæ exponit Zen.idest,solemniter.quia hoc verbum iuris solemnitatem denotat.ff.de bon.poss.ex tab. l.non putauit. § non quæuis. de inoffi testam.l.2. pro hoc de fum.tri.c.1.ver.vnam.vbi distinguitur inter rite & recte Not.de articulis exhibendis in litib.de.hoc inf.de verb.sign.sepe. Z bar.

[Prima glo summat, & ponit causam quare breuiter glosauerit hanc decretalem]

a ¶ Testibus.] Casus Publicatis attestationib testes ꝓduci non possunt [etiam in causa appellationis]super eisdem articulis, vel directe ꝛris. Determinat not s. eo.fraternitatis.& 4.q.3.si quis testibus.Et quia decretalem illam solemniter commentati, & ipsius commenti habetur copia,facilius hanc tranſibo.

b ¶ Rite.] hoc dicit pro tãto, quia si receptio testium non teneret, puta facta p eũ q̃ non erat iudex causæ, vel facta super principali lite nõ cotesta eo,casu quo fieri non potuit vt lit non conteſt. accedens 2.publicando 2 itarũ attest nonũ non impediret productionem tite fiendam.facit quod no.§ eo cum causam.in fi.vti.glo.Itẽ si aliqui testes deposuissent super articulo non incluſo super quo vide ꝙ scripſi post Inno. in decret.fraternitatis in 5.quæſt.

c ¶ Publicatis.] repete, rite hoc dico pro tãto, quia si indifferete, inicia vel inuita parte iudex publicaret, pars q̃ æ te ificata nõdum didicit adhuc & testes ꝓducere posset; & hoc casu verificari posset ꝙ not. Bal. § eo constitutis 2.in vlt. glo. vt ibi scripſi.

d ¶ Eisdem.] super nouis enim hoc licet, et in causa principali, & quę sunt noua plene scripſi in decre. fraternitatis in q 2.

[Glo.seq.primo dicit quid de indirecta.Secundo,de directa,dat casum excepium: & ponit exempla.]

e ¶ directo contrarijs. 4] indirecta vero contrarietatem bene licet probare p testes pot tot attestationes publicatas,puta absentia partis uel testis,a loco,eo tpe de quo deponit,per modum decreta. ex tenore.s eod. quod intelligo ut ibi dixi. ad idem C. de contrahen. tipal.optimam super directa vero contrarietate non licet, nisi opponeretur falsitas directa ipsius testis cum corruptione, de quo scripſi de proba. c.licet super glo. 2.Essent autem directe contraria capitula de maioritate, & minoritate,de legitimate & illegitimitate,de p̃sentia & absentia,de furore & sana mẽte,de actu spõtaneo & coacto, de virginitate & corruptione, q̃ talia & similia de eisdem personis & actibus,de eodem instanti temporis sic contrarie formarentur.

f ¶ Alios vel eosdem.] reprobat opinionem Hostien. qui dicit in appellationis causa articulum antiquum posse reprobari per testes nouos, sed nõ per antiquos.

g ¶ producere.] hoc regulare fallit in multis casibus, quos scripſi in decreta. fraternitatis, in 9. q. & notat Spec. in titu. de testib.§ satis vtiliter. & quod dicit producere, intellige contra partem inuitã, super quo vide quod scripſi in vlt. q.

ADDITIO. Petrus de Anchar. ponit hic xij. vel xiij. casus,in quib. licęt super eisdem articulis testes

bus a rite b receptis, & eorum attestationibus publicatis, c sicut non licet super eisdem d vel directo e contrarijs articulis alios f vel eisdem testes in principali causa producere: g nec non debet in appellationis h causa licere: Cum i non minus in appellationibus, quam in principali causa subornatio k sit timenda.

1 Fallit si testes erant periturí. Ang. in l. cum hi § trãsact. ff. de transact.

2 Idẽ ait Card si testes nõ iurauerunt An partes pñt iuſm remittere, vide hic Barb.

3 Idẽ dicit Zen. si iudex rite publicasset. ad dit Bart. & probet se nõ diſſe testificata. & ꝓcedit ẽt text. si pars didicerit nulla publicatione facta.

4 Testis si primo dicit vnũ, deinde aliud, cui dicto standum, vide hic per Barb. & in l. eos. ff. de fal.

TITVLVS IX.

De iureiurando.

¶Clemens quintus in concil. Vienenſi.

¶Iuramenta,quę Rom. Eccl. præſtant Romani principes,ſi debitatis exiſtunt. Io And.

CAP. VNI.

ROMA-

excipere attestationibus publicatis.

[Glo.seq.ostendit quid reprobat, & quid approbat & remittit.]

h In appellationis causa.] Reprobat cõem opinionẽ legistarum dicentium, ꝙ publicatis attestationibus in principali, licebat producere in causa appellationis testes super eisdem capitulis. In hoc concor. Hug.Io. Andr. Azo,& Accur.per l eos. C.de appel. & C. de temp. appel.per hanc dicentes, ꝙ § qui vero.in Auth. de testibus,coll.7.loquitur de testibus producendis in causa principali, sed canonistæ ꝛ, ſ.Glo. Lau. Vin.Tan. Phil.Goff & Innocen.in prædi.decre. quibus videtur consentire Guliel in Spec.de testi.§.satis vtiliter. vers. sic.& breuiter.& mouebantur per rationem hic inſer. tam.& vide quod no.in c.fraternitatis.in 3.glo.& ꝙ ibi scripſi.

i ¶Cum] pro quia,redditiuum causæ. concor. de cõſue.c 2.& certe hic rationi legistæ respondere nõ pñs, quæ sumitur etiam ex precede nti § quia vero. vbi de hoc.Ad leges Codicis, quas pro se inducunt facile respondetur,ut intelligantur de veteribus capitulis nullo modo probatis, vel probatis aliter quam per testes, super quibus in appellationis causa bene licet producere testes. Io. And.

K ¶Subornatio] ad huiusmodi intellectum, vide quod scripſi in decret. fraternitatis. in 5.q.

DE IVREIVRANDO.

ROmani.] istam clementinam lego vsq; ad §. [Dudum.] quæ ponit vnum exordium : in quo dicit, quod Romani principes, id est, Imperatores submiserunt & adstrinxerunt se vinculo iuramenti : puta iurando , sua capita Romanis Pontificibus submittendo. Sed hgusta sic casus Certum est ꝙ Deus nobis dedit vicarium in terris, cui dixit, quæcunque ligaueris, ligata erunt, & quęcunque ſolueris, ſoluta erũt: hoc dicebant Iesvs Beato Petro vicario suo, Petre quoscunque excõicaueris in terris, excommunicati & maled.cti erunt in cęlis: Et quoscunque ſolueris, i. dissolueris absoluendo in terris erunt, absoluti in cœlis: Modo quero, nonne Iesvs voluit istos principes, quibus dedit iurisdõnẽ temporalem, hoc est, dedit eis potestatem super rebus temporalibus. exercẽdis, esse aliquo mõ subiectos suo vicario, idest, Romano pontifici? & nonne voluit ipsi principes præstent ipsi Romano pontifici aliqua iusa : & nonne voluit vt ipsi submittant sua capita ipsi Romano pontifici? Ad quod respondet ista tertia Clemens,

Clemens, ꝙ sic,dicendo vt sequitur, principes Romani professores fidei orthodoxæ,id est:sanctæ, venerantes feruore fidei,id est,cum magno affectu & prõpitu dine claræ deuotionis sacrosanctam Romanorum Ecclesiam , cuius Romanæ Ecclesiæ noster redemptor Christius est caput: ac id est,etiam principes Romani, venerantes Romanum Pontifi-ẽ vicarium eiusdẽ Christi nostri redemptoris non reputauerunt indigũ se submittere. id est:subiicere sua capita,id est,se ipsos eidem Romano Pontifici, a quo ipsi principes assumunt approbationẽ suæ personæ ad apicem imperialis celsitudinis assumendę: nec Romanus Pontifex approbat eos, ſ. inſpiciẽdo an sint tales ꝙ pñt tẽpore necessitatis fidẽ Christianam,id est, fidẽ Christi defendere. Et a quo Romano Pontifice ip si principes assumunt id est, habent uel capiunt coronam imperii: nec non, id est, etiam ipsi principes accipiunt vnctionem, id est, vnguentum quo vnguntur,& consecrationem,quia Papa eos consecrat:quæ pro, & ipsi principes nõ reputauerunt indignum , immo crediderunt bene dignum se adstringere illi Romano Põtifici, & eidem ecclesiæ vinculo iuramenti,i quæ ecclesia transtulit imperium a Græcis in Germanos,id est, Alemanos . Nam Græci solebãt habere imperium Et a qua ecclesia ius & potestas eligendi regem aliquem,suppleo postmodũ ꝓmonendum in Imperatorem peruenit ad certos principes eorum,quia sunt certi princeps in Germania, q habent potestatẽ & ius eligẽdi aliquem regem in Imperatorem , quod ius ecclesia eis concessit. Textus de se satis patet. Not.ꝙ Papa est Christi vicarius,& si aliquis inuenit ꝙ est Petri vicarius:illa est impropria locutio,uel exponit,id est,gerit vicariã . q̃ gessit Petrus. Vicarius.n.non dat vicariũ.de offi vica.c.clericos.hoc volt gl.in verbo,[Christus] Not.in uers. [Prout tamen. & c.] ꝙ papa probat iurm Imperatoris esse prestã & diuina ꝓtatio inducit obligationem in futuum. Quod nõ sit uerum,dic per doct.in l.si certis annis. C. de pact & l.cũ de in rem uerso.ff.de usur.per Bart. in casu vero huius Clementinæ nõ erat nuda præstatio: sed titulus.ex quo & aliis verisimilib. coniecturis Patet hic ipsum exigit tamquam debitum . facit ꝙ legitur & notatur in c.peruenit de censib per.de Anch.

a ¶ Romani,]Casus declarat illa forte fidelitatis iuramenta,quæ præstat Imperator Ecclesiæ Romanæ ap probationis suę tempore, ſm formam capituli,tibi do mino, & tempore coronationis, ſm formam in pontificali descriptam.Et primo ponit exordiũ in quo dicit, Romanos principes pro tpe Romanis pontificibus ſua capita submiſisse,& se illis adstrinxisse vinculo iur. Secundo ibi:[Dudum]narrat assertionem Imperatoris Henrici se negantis Romano Pontifici per fidelitatis iuramentum adstrictũ , exprimens ꝙ dedit causam denegationi prædictę Tertio:ibi, (Nos itaq;) prouidens ꝛ futura pericula ponit duo iuramenta, q̃ præstiterit ipse Henricus Ecclesię Romanę.Primũ approbationis ſuæ tempore per procuratores ad id mandatum habentes, ſm formam c.tibi dño.Secundum, tpe coronationis & consecrationis suę, quod in urbe præstitit per seipsum, secundum formam in Põtificali descriptam.Quarto ibi:[Cæterum.] narrans talia etiã sacramenta præſtita p Albertum immediatũ prædecessorem ipsius Rodulphi, & alios reges Romanos declarat illa forte fidelitatis iuramenta. Quinto ibi:[porro.] ponit formam iuramenti, q̃ ipse Henricus præstitit in ingressu Italiæ, & quam innouauerat coronationis tempore, quæ dicit patere p litteras ipsius Henrici in archiuis curiæ Romanæ reseruatas . Io. And.

b ¶ Orthodoxæ] simile argum. de sum. trin. damnamus. versic licet ergo. & ibi exponitur.

c ¶ professores.] Venerantes,quod est inf. & redeas retrograde vsque ibi,fauore.

d ¶ Christus.]ad Col

† De hac imperii trãslatione uide i c venerabilem. & ibi late ꝙ glosã & doctores. extra de elect.

putarũt indignũ,seque illi & eidẽ ecclesię, quę à Græcis imperium transtulit † in Germanos, & a qua ad certos ſ eorum principes ius & potestas eligendi regem in Imperatorem postmodum promouendum peruenit, m adstringere vinculo iuramenti , prout tam mos obseruationis antiquæ n temporibus nouissimis renouatę,quàm forma iuramenti huiusmodi sacris inserta canonibus o manifestant.

¶ Dudũ sane inter quondam Henricum Imperalos.1.de sac.vnc.c.unico.uers.sed vbi.

e ¶ Vicarium.]de homi. pro humani. li.6.de translat.c.2.& 3.Et cum dicitur ꝙ est vicarius Petri, ut 63.dist. ego Ludouicus.1 q.1 non æquales,& q 7 quotiens.est impropria locutio. Vel exponitur,id est,gerit vicariã, quam gessit Petrus: Vicarius enim non dat vicarium, de offi.vica.clericos.

f ¶ promptitudine.]quasi parata & expedita affectione,& sine difficultate.

g ¶Venerantes.]17.dist.§.huic & 19 dist.in memoria. 21.dist.nunc aũt.& c. intantũ cum ſi. & hic tolle litteram , non reputarunt indignũ sua submittere capita-

h ¶ Apicem.]apes, apis, volatilis quædam est, de qua de consec.dist 5.nunquam de deci.nuntios & 7.q.1. in apibus.sed apex, apicis,ponitur pro summitate, honore uel distinctionis nota:quod.n in summo est, a pedibus vel infimis distat, & hæc summitas temporalia respicit de maior & obed.solitæ.

i ¶ Submittere.]facit.63.dist. Valentinianus.de iudi. nouit.versi.nos igitur.

K ¶ Seque.]adstringere vinculo iuramẽti, ꝙ est infra.

l ¶ Ad certos.]qui sunt illi,not.de re iudi.ad Apostolicæ in fin.lib.6

m ¶ peruenit.]de elect.uenerabilem.

n ¶ Antiquæ.]concor.ſ.de transla.quanto & mos fidelissimæ uetustatis eruãdus est.C.de test.testamẽta.

o ¶ Canonibus]63.dist tibi domin.

DVDVM. Postquam diximus in § præcedenti,qualiter principes non reputauerũt indignũ subiicere sua capita Romanis pontificibus vinculo iuramenti: Iste § dudum.narrat qualiter Henricus Imperator asserebat & affirmabat se non esse adstrictum Romanis põtificibus vinculo iuramenti ab ipso Henrico præstiti. Et dat seu exprimit causam quare dicit se non esse adstrictum,usque ad §. [Nos itaque.]

CASVS. Diabolo parte litis instigante, bellum inter Henricum regem Romanorum Imperatorem & charissimum Robertum amicum nostrum:filiũ nostrũ in Christo regem Sicilię fuit suscitatum: ita ꝙ grande damnum ecclesię imminebat nisi pax in ꝓximo tempore fuisset tractata: Et nos papa uidẽtes gtãdia perícula,

Universidad de Deusto
Biblioteca

eula, quæ timebãtur ex hoc bello prouentura: intendẽtes celeri, id est, veloci & opportuno, id est cõueniẽti obuiare remedio, misimus litteras quibusdã Cardinalibus existẽtibus tunc in ciuitate Romana: quæ literæ tractabant de pace reformãda & fiẽda inter ipsos reges: Et inter alia inserentes & affirmantes, quod cum ipsi reges essent special issimi filij Ecclesiæ, & cũ ipsi debeãt esse promptissimi defensores, & ꝙ aliàs fuissent adstricti multipliciter iuramento fidelitatis ipsi Ecclesiæ: Nos Papa supplicabamus eis quod inirent pacem adinuicem, & ꝙ essent muniti deceẽtero pro omni genere armorum securo pacis. His auditis & visis, Cardinales quibus litteræ fuerant: missę, istas litteras p̃sentauerunt Henrico regi Romanorum & Imperatori, & illi supplicauerunt, vt suum propositum & voluntatem pro respoſo haberent: Qui quidem Henricus audiẽs istas litteras facientes mẽtionem, ꝙ multipliciter erat adstrictus iuramẽto fidelitatis: & hoc molestę ferens, tamquam iratus respondit, se non fore cuiquam ad fidelitatis iuramẽtum adstrictũ, & de sua respõsione publice tabelliones requisiuit, quod secrete facere debebat, & voluit acta habere, qualiter ipse dicebat se nõ esse subditum, nec confitebatur se alicubi subditum. Et ista dicebat in præsentia plurium hoc audire volentium. Item ultra dicebat, quod ipse nesciebat quòd antecessores sui Romani Imperatores vnquam iuramentum huiusmodi præstitissent; & dicebat quòd non erat memor quod vnquam talia iuramenta præstitisset. Hoc dicit. vide tex. [sane,] pro sed [Dudum.] id est, olim graui discordia suscitata, id est, orta inter Hẽricũ quõdam Imperatorem, tunc regem Romanorum, & Robertum charissimum filium nostrum in CHRISTO regem Sicilię. Nos Romanus pontifex intẽdentes obuiare, id est, contraire, ne bellum fortius insurgat; celeri, id est, veloci remedio; & oppotuno, id est, ꝙueniẽti: multis grandibus periculis, quæ pericula timebantur verisimiliter prouentura exinde, idest, mediante illo bello, duximus litteras destinandas, id est, mittendas sub certa forma, hoc est, deliberauimus mittere literas quibusdam ex fratribus nostris Cardinalib. sanctæ Romanæ ecclesiæ tunc in urbe Romana existentibus: quę scilicet litteræ erant pro pace reformanda, & pro concordia solidanda, id est, firmanda inter eosdẽ reges iam nominatos. Et nos, scilicet inserentes in eis litteris, ꝙ cum ipsi reges sint special issimi filii ipsius Ecclesiæ: & quod cum ipsi sint adstricti ipsi Ecclesiæ multipliciter; & ipsi debeant esse promptissimi defensores eiusdẽ ecclesię: vult concludere Romanus pontifex: quod amplius bellum contra se inuicem non duerant: sed pacifice viuant: quia scribitur: Regna in se diuisa desolabuntur. Dictis autem litteris deductis, id est, lectis & declaratis in notitiam dicti Henrici iam promoti ad imperiũ, & idem Henricus requisitus ab eisdẽ Cardinalibus vt ipse responderet, id est declararet voluntatem & propositum suũ super contentis in litteris illis: Et cũ ipse Henricus, supplico, tulisset, id est, portasset in animo suo molestę, id est, male cõtentus, ex eo scilicet quòd habebatur mentio in dictis litteris de iuramẽto fidelitatis per eum p̃stito, ipse non respondit Cardinalibus familiariter nec secrete vt, id est, sicut qualitas pacis tractandæ exigebat, id est, requirebat. &c. texms satis pate:. Not. de dictione [Quondam,] quæ remouet de præsenti, & ponit de præterito, vt hic. & ff. de postula. l. cui. §. affinitates tamen de sua natura denotat tria tempora, præteritum, præsens, & futurũ: sicut olim & dudum, de quo de offic. deleg. cũ olim. Not. quod ad Papam spectat reformare pacem inter Christianos, & sedare discordias, & scandala. Item & ad alios prælatos si militer hoc pertinet, & maxime ad bonos iudices, vt l. 5 quisitum. ff. de vsufruct. & capit. in præsentia. de probatio in nouel. capitulo 1. & de indi. capit. nouit. & 23. qu. 1. per totum. Petr. de Anchar.

† Ligue n. es ꝓpter stola Leo nisse dra Apulia nasse pos tãs ne sui Gelo tãs tra cim Cas tonum ta federata turisq; ꝓ ges Ecc lia inter gnos Ec † ad obe bam.

† al. ita: si bi sub iuramento, &c.

† & aliàs multipliciter essent adstricti, ipsius Ecclesię debeãt † esse promptissimi defensores. Dictis autem litteris in notitiam dicti Henrici ad imperiũ iã promoti sic deductis, idem Hẽricus ab eisdem Cardinalib. requisitus, vt super contentis in illis suum propositũ respõderet, quasi molestę tulisset, quod de iuramẽto fidelitatis huiusmodi per eum præstito in dictis litteris mentio haberetur, non familiariter, [i] nec secrete, [k] vt tractandæ pacis qualitas exigebat, sed multis tabellionibus accersitis [l] & requisitis [m] ab eo quòd de responsionibus suis conficerent publica instrumenta: [n] inposſt Innocen facit de treug. & pac. capitulo 1. & de indi. capit. nouit. & 23. qu. 1. per totum. Petr. de Anchar.

a ¶ Qui nondum coronatus erat. Io. And.

b ¶ Siciliæ.] quæ est speciale patrimonium Ecclesiæ. de re iudi. ad Apostolicæ. verſic. præter hęc cum suis concor. lib. 6.

c ¶ Discordia] diuersitatem cordium designat.

d ¶ Celeri.] de celeritate vide & pro contra. de electio. cap. fi. lib 6.

e ¶ Obuiare.] vide quod not. de rescrip. ad hoc in vlglossa. & quod ibi dixi.

f ¶ In urbe.] antonomastice. de penit. & remiſ. significauit. ibi, de hoc, de verb. signi forus. ver. testes.

g ¶ pace.] quod ad eum spectabat. de iudi. nouit & ad alios prælates. 50 dist. per totum. de treug. & pac. c. 1. & vide quod not. de re iudi. ad Apostolicæ. ver. decernuit. lib 6. [per Arch. 23. q. 1. noli.]

h ¶ In eis] litteris ad Cardinales directis.

i ¶ Non familiariter.] quasi non mansuete, domestice, & amicabiliter.

k ¶ Secrete. 35. q. 3. in loco.

ADDITIO. Tangit hic pau. remissiue, quis grauius peccet, vel ille qui delinquit occulte, vel ille qui publice not. de eccle. mis. ab homine. 81. dist. clericus 32. q. 4. nemo pet.

l ¶ Accersitis.] quasi collectis, vel circa se sitis.

m ¶ Requisitis.] nota tabellionem debere esse rogatum de hoc in Specul. de instrumen. edi. §. 2. versꝰ sed pone. & §. 1. in 1. colum. [per Innocen. supra de fide instr. c. 1.]

n ¶ Instrumenta] ad perpetuam rei memoriam. 22. q. 5. maximum. 27. q. 1. omnes feming.

a ¶ Respondit.] tria capitula continet hæc responſio.

b ¶ Cuiquam.] Romanum pontificem includebat. de maior. & obe. solitæ. ad finem.

c ¶ Præſtiterat.] per nuntios, vt sequitur.

¶ Innouarat.] per seipsum. Ioan. And.

¶ Nos itaque. iste §. legit vsq. ad §. cæterũ. Et dicit qd fecit papa qũ audiuit Cardinales referentes ea, quæ dixit Henricus, & qđ responſum ipse Henricus dedit litteris suis, & quomodo Hẽricus non habuit litteras papæ gratas, & quomodo ipse Henricus dixit se non iurasse in coronatione sua quãdo fuit promotus in Romanum Imperium, nec post coronationem: Et etiam Cardinales retulerunt ipsi Papę, qua liter ipse Henricus quando recepit litteras papæ, quæ tractabant de pace: & cum secretæ esse deberent, ꝙ ipse eas publicauit, accersitis, idest, conuocatis tabellionibus, & in copia multorum hominum: & quomodo ipse nesciebat, quòd antecessores sui iurassent, & quòd ipse erat immemor, ꝙ vmquam iurasset. Et per hoc habes totum. § præcedentem repetitum. His sic recitatis Cardinalibus Romano Pontifici, ipse Romanus Pontifex attendẽs, ꝙ ipse dimitteret ipsum regem, qui de responſione sua haberet tabelliones ut conficerent instrumenta, ut posset in futurum præiudicare Romanæ Ecclesię, & talia sic recitata in principio istius §. in graue præiudicium redundarent ipsi Ecclesiæ, quatenus ipse papa, siue Romanus Pontifex prosperit annectere, & in ius commune, siue in corpore iuris redigere & scribere de huiusmodi iuramentis in huiusmodi constitutione, seu Clementina, recitans quomodo dictus Henricus quamprimum, i quamcito, & illico, siue statim ꝙ fuit electus in Romanum Regem, ipse misit nuntios, & procuratores ad nos, hoc est, ad Romanam curiam, ut ipse confirmaretur in Imperatorem, qui nũ tii procuratorium habebant ad iurandum in animam ipsius, ꝙ omnia, quæ iuranda erãt iurarent: quę quidẽ iuramenta recepimus in Auinione, ubi tunc eramus in præsentia plurium Cardinalium, Archiepiscoporũ, Episcoporum, & Abbatum hic existentium: quare illũ regem nominauimus, & eius persõnam approbauimus, & declarauimus eum esse habilem, & idoneum ad hęc, & imperialis cellitudinis dignitatem. & de ea placuit illum inungi, & consecrari, & a prædictis nuntiis accepimus iuramentum. Item similiter misimus Cardinales ad eum vt ipsũ sibi impenderent, & de nostro receperunt ab eo iuſm corporale, sicut continetur: & forma illius iuramenti describitur in libro pontificali Romano. Et forma qualiter ipse iurauit po que attendentes, ꝙ si huiusmodi responſio facta per regem Henricum pertranſeat sub dissimulatione, nel ꝙ pallietur silentio, ipsa posset redundare in magnũ & euidens præiudicium Romanæ Ecclesiæ: ideo prouidentissimus admodum dignum, i. valde dignum, fore iudicauit ibi, Ego rex Rom. hoc dicit. vide tex. Nos itaque esse opportunum, idest, conueniens, ut annectamus aliqua breuiter hmõi conſtioni præsenti in hmõi Clemẽtina. Et sum. in tex. ibi. [Dictus namque.] Et recitat qua ter Henricus tex quando fuit electus, & quomodo ipse iurauit & fecit illa, quæ tenentur facere Imperatores quando eliguntur, ideo dicit, Dictus namq. Henricus primum, ipse destinauit, i. misit ad nos nuntios solemnes, hoc est, vnam ambasiatam, quam gallice Ambaſſade appellamus, dans eis nuntiis mandatum speciale & plenum per suas litteras patentes, i. apparẽtes, & manifestas, & bene cognitas, nobis exponendi pro eo, i. nomine eius deuotionem ipsius, quia præceperat nuntiis suis dicendo. Dicatis Rom. pont. qualiter ego sum deuotus, & obediens. Et dans eis nuntiis mandatum spãle exponendi reuerẽtiã filialem, quam ipse dicebat gerere ad nos syncero, i. integro affectu, i. desiderio, & ẽt ad Romanam Ecclesiam, dicendo ꝙ erat filius ipsius Ecclesiæ: quare supplicabat ut electionem de se factam papa confirmaret, & eum discerneret inungendũ, & consecrandum, necnon, i. etiam habebant dicti nuntii speciale mandatum petendi, & impetrandi gratiam a nobis & fauorem. Et ipsi nuntii habebant mandatum speciale offerendi, & præstandi pro eo, i. nomine eius iuramentum fidelitatis debitæ nobis, & debitæ ei Romanæ Ecclesię in ipsius animam, quia per suam animam iurabat, ꝙ teneret, & faceret omnia, quæ sui prædecessores fecerant. Ideoque ipsi nuntii habebant mandatum iurandi in ipsius animam per iuramentum fidelitatis, & per iuramentum cuiusl. bet alterius generis, ac nihilominus, idest, non minus habebant tales nuntii mandatum speciale petendi a nobis unctionem, & habebant speciale mandatum petendi consecrationem impendi ipsi Hẽrico regi per manus nostras: Et etiam petebat diadema imperii impendi, idest tradi per manus nostras: hoc dicit. Not. [Decreto,] ideſt, statuto, & habemus decretus, ta, tum, & hoc decretum, ti, statutum patrum, definitum iudicium. Inde hic, & hæc decretalis, & hoc le, vt illa dicta sunt decretalia, ideſt, quæ in decretis continentur. Et pluraliter hæc decreta, torum, pro libro in quo continentur decreta. Inuenitur etiam decretalis substantiue, ut in tali decretali dicitur. Item decretus, ta, tum, inuenitur a decresco, scis, & potest, de, ibi esse augmentatiuum, uel priuatiuum. Et decretum est supinum duorum uerborum, scilicet decresco, & decerno, & decreui est eorum præteritum Decretum secundum Specul. dicitur multis modis, quandoque dicitur sententia diffinitiua, ut ff. de re iud l. decreta. uel inter locutoria. ff. de assesſo. l. 1. in fin. Quandoque dicitur id quod papa constituit, seu statuit de consilio Cardinalium nulla facta consultatione, & tunc in scriptis redigitur. ut de rescr. cap. præsenti Et accipitur hic sic in proposito. Quandoque dicitur consensus eligentium in scriptis redactus, ut 2. q. 1. legum. de elect innotuit. Quandoque est illud quòd capitulum, vel ordo, siue uniuersitas, vel maior pars ordinauit. ut ff. quod cuiusque vniuer. nomine. l. plane. Quandoque est iudicis auctoritas in alienationibus rerum præcipue minorum interpoſita, ut C. de prædiis mi. l. interpoſita. Quandoque dicitur auctoritas principis in rescriptis beneficiis interpoſita, ut de rescrip. cap. gratia lib. 6. Et secũdum Azonem illud decretum est confirmatorium gratiæ, quia ex hoc princeps insinuat suam uoluntatem, quę seruanda etiam secundum eum ligat ignorantes. Est etiam quoddam decretum decurionum, quòd in inuitos super muneribus rerum tribui potest, exceptis qui liberalium studiorum laboribus inseruiunt, & qui medendi causa funguntur, ut medici. C. de decret. decurt. l. exceptis. lib. 10. Et dicuntur decuriones, i. existentes de curia. Quandoque decretum est iussus iudicis, quo mandat bona alicuius propter eius contumaciã possideri. Et est duplex: quoddã est primũ, quoddã secun-

secundum, ut ff. de dam. infect. l. si pupillus. §. Iulianus. Nota quod contra ea, q̃ publicè delinquuntur, publice prouideri debet: sic enim prouidit papa per hãc publicam constitutionẽ contra publica delicta Henrici. No. quod dẽ breui fieri, quamuis multa dicanẽ dũmodo breuiter, vt hic in versi. breuiter. Zabarella.

a ¶ Pallietur.] idest, quasi pallio cooperiatur. concord. de vsu. pal. c. nisi in fi.

b ¶ Redundare.] prouidet circa futura de hoc de ser. non ordi. cap. 1.

c ¶ Admodum.] ponitur pro ualde. concor. de cen. grauis. & de cor. vi. c. 1. de magistris, quanto. infra de re iud. pastoralis. ver. nunquid etiam, & infra de magistris. cap. 1. post prin.

d ¶ Exponendi.] No. formam secundum quam constituendi sunt nuntii Romanorum regis petentis approbationem ecclesiæ.

e ¶ Dicebat.] Seneca 82. epistola, Nil carius existimamus, q̃ beneficium quamdiu petimus: nil vilius cũ accipimus.

f ¶ Animam.] cõcor. de iuramen. cal. c. fin. li. 6. & de testi. præsentium. lib. 6.

g ¶ Diadema 1.] proprie dicit corona imperialis, uel regia, & differt a serto, q̃ sit de floribus insertis, & a corona, quę dicitur circulus capitis de quolibet metallo: diadema vero solum de auro, & lapidibus pretiosis. & componitur à dia, quod duo, & demo, is ex sui enim rotũditate principium demit & finem.

h ¶ Oblatis.] respicit tria ad quę mandatũ habebant, scilicet exponẽdi deuotionem, petendi fauorem, vnctionem: & offerendi iuramentum.

i ¶ Decreto.] de quo

a Diadema regiũ Roma. q̃ exteris gẽtib. candidam fasciã esse cõstat. vide Alex. de Alex. Genialiũ dierũ. li. 1. ca. 28. de uariis coronarum generib. Aulũ Gellium. li. 5. noctium Att. c. 6.

tio pallietur, a posset in magnum, & euidens præiudicium Romanę Ecclesię redundare, b dignum, admodum, c & opportunum fore prospeximus, ut de iuramentis huiusmodi constitutio ni præsenti aliqua breuiter annectamus. Dictus namque Henricus quamprimum fuit in regem Romanorum electus, solemnes ad nos nuntios destinauit, dans eis per suas patentes litteras plenum & speciale mandatum exponendi d nobis pro eo deuotionem ipsius, & reuerentiam filialem, quam ad nos, & Romanam Ecclesiam syncero gerere se dicebat e affectu: necnon petendi, & impetrandi a nobis fauorem, & gratiam consuetos: offerendi quoque nobis, & præstandi pro eo, & in ipsius animam f debitæ nobis, & eidem Ecclesię fidelitatis, & cuiuslibet alterius generis iuramentum, ac nihilominus petendi a nobis per nostras sibi manus impendi unctionem, consecrationem, & Romani imperii diadema. g Prefatis itaque nuntijs in nostra, & fratrum nostrorum præsentia constitutis ad secundum dicti tenorẽ mandati Auinione, ubi tunc eramus, cum nostra curia residẽtes, in publico consistorio, in quo erat prælatorum, & aliorum, tam clericorum, quam laicorum non modica multitudo, & præmissis per eos coram nobis expositis supplicando petitis humiliter & oblatis: h Nos eodem mandato, & decreto i electionis eiusdem Henrici ex parte principum tam

ecclesiasticorum quàm sæcularium, qui eundem elegerant, nobis per dictos nuntios præsentatis, plena cum eisdem fratribus deliberatione discussis, factaque nobis de electione huiusmodi concordi, & legitimà plena fide, examinata quoque persona ipsius Henrici, prout absentia patiebatur eiusdem, & de ipsius fide, probitate, & aliis quæ in persona imperatoris sunt merito requirenda, k cum pluribus prælatis, & aliis magnæ auctoritatis uiris, qui eiusdem Henrici mores, conditionem, & statum plenius nouerant, l inquisito, eiusque persona; cuius etiam nos, & fratres nostri aliqualem m prius notitiam n habebamus, propter quod facilius transiuimus in examinatione huiusmodi, idonea reputata, ipsum nominauimus, denuntiauimus, † & declarauimus Regem Romanorũ, ipsius approbantes personam, eumq; sufficientem, & habilem declarantes ad suscipiendam imperialis celsitudinis dignitatem, ac decernentes vnctionem, consecrationem, imperijque Romani coronam sibi per manus nostras debere concedi: Et subsequenter à prefatis nuntijs sufficiens ad hoc ab eo (vt præmittitur) mandatum habentibus secundum formam in decretis, quæ incipit: Tibi domino, o comprehensam, fidelitatis recepimus iuramentum. Postque idem Henricus consecrationis, & coronationis suæ tempore aliud eisdem Cardinalibus, quos ad impendendum sibi huiusmodi consecrationis, & coronationis insignia miseramus ad vrbem, illud nostro nomine recipientibus, iuramentum præstitit corporale, quod in libro Pontificali P Romano præstandum Pontifici per Imperatorem coronationis suæ tempore ne continetur; cuius tenor dignoscitur esse

6 l. distin. episcopus & de electione. innotuit.

k ¶ Requirenda.] facit de sup. negligen. præla. grandi.

l ¶ Nouerant.] ab his inquirenda sunt talia de purg. cano. cum p. de elec. postquã. & scriptum.

m ¶ Aliqualẽ.] quasi non plenam, quia tunc non uidetur examinatio personæ necessaria. de hoc 33. distinctio. qui episcopus. in gloss. secunda. 47. dist. de Petro. & facit de appel. constitutis 2.

n ¶ Notitiam.] fuerat enim pro promotione fratris sui Teuerensis archiepiscopi aliquo tempore in curia.

o ¶ Tibi domino.] 63. distin. & fuit iuramentum Ottonis, ut ibi patet. & dicebat Gulielmus in pecu. eo. titu. §. 1. vers. illud autem. post principium: quod electus præstabat primo illud iuramentum legato apostolicæ sedis: postea quãdo coronabatur: iterum præstabat illud papæ.

p ¶ Pontificali.] quod alias uocatur ordinarium episcopale. & no ta Hostien. de fer. non or. consuluit. quodlibe le liber auth. fit: quia illius

† No. hic

De iureiurando. Tit. IX. 87

illius libri verba ibi ponũtur: simile quod de arbore dicitur per cap. 35. q. 5. ad sedem. Inducitur etiã 15. dist. canones. & ca. sancta. 33. dist. quæ ipsis. facit de offi. archid. cap. 1. & cap. ad hæc. hoc apertius ꝓbat hæc littera.

a ¶ Futuris.] illud est contra Ioan. qui not. 93. dist. legimus. quod sola principum electio facit verum Imperatorem: vides em quod etiam approbatus ab Ecclesia Imperator non est, donec coronationẽ & consecrationẽ receperit ab Ecclesia, & facit ꝓ dictam in §. porro. super verbo, reges, in glo.

b ¶ Polliceor.] dicitur l. 3. ff. de polli. quod pactum est duorum consensus atque conuentio: pollicitatio vero solus offerentis. ꝓmissum.

¶ CÆTERVM. CASVS. Hic Papa siue Romanus pontifex probat contra ipsum regem, qui dicebat se nescisse, seu ignorasse, quod antecessores sui Imperatores vnquam prestitissent iuramentum: Et probat papa dicendo, Q nunquam fuit. hæsitatum, id est, dubitatum, quin huiusmodi iuramenta exisstãt data a retro principibus id est, ab antecessoribus suis: immo ꝓbat Albertus quondam Imperator prædecessor ipsius Hẽrici, similiter Rodulphus tempore Bonifacij viij. ꝓstiterunt iuramentum fidelitatis ipsi Bonifacio. Domini mei aperui vobis portam iustitiæ capitulis: ideo uos supplico ut residuum videatis per vos. Nota text. [Cæterum,] vt supra i cle. ne Romani. de elect.

e ¶ Immediatus.] figuranter hoc dicit, cũ in possessione vltima tempora spectãda sint de causa possess. cum ecclesia. post princip. eccum concor.

d ¶ Bonifacio.] familiaris est hæc proba-

talis. Ego Henricus Romanorum rex annuente Domino futurus a Imperator, promitto, spondeo & polliceor, b atque iuro coram Deo, & beato Petro, me decætero protectorem, procuratorẽ † & defensorem fore summi Põtificis, & huius sanctæ Romanæ Ecclesię in omnibus necessitatibus, & vtilitatibus suis, custodiendo, & conseruando possessiones, honores, & iura eius, quantum diuino suffultus adiutorio fuero, secundum scire & posse meum recta & pura fide: sic me Deus adiuuet, & hęc sancta Dei Euangelia.

¶ Cæterum quin iuramenta huiusmodi fidelitatis existant à retro Romanis principib. nõ fuit hactenus hæsitatum, immo tam quondam Albertus rex Romanorum immediatus c prędecessor memorati Henrici Bonifacio d Papæ viij. prædecessori nostro tẽpore approbationis eiusdem Alberti, quàm Rodulphus pater ipsius & alii prædecessores eiusdem Romanoum reges diuersis nostris prędecessoribus iuramentum fidelitatis & obedientię pręstiterunt. Idemque Bonifacius memoratum Albertum iuramentum huiusmodi ab eo recepto de fratrũ suorum consilio (præsente prelatorum & aliorum multitudine copiosa) auctoritate Apostolica recepit in specialem suum filium e & ecclesiæ memoratę, ipsumque in regem Romanorum assumpsit, in Imperatorẽ post modum promouendum. Verum quia sæpe fatus Henricus, qui in proximis diebus fuit de hac luce subtractus, non virtutem & mentem, sed nudum verborum insectans † corticem, f sensumque confundens, iuramẽta restringendo prędicta, curiose videbatur asserere (vt prefertur) illa ad debitum fidelitatis huiusmodi non extendi: nouo morbo curiositatis g huius, luculentę veritatis antidotum h prędictis declarationis oraculo prouidimus apponendum. Quia ergo capitulis iuramento † fidelitatis i contentis sollicita meditatione pensatis, ipsa capitula k in prefatis Imperatoris iurametis quantum ad effectũ, mentem, & virtutem l ipsorũ non est dubium continerı: Nos præmissis & aliis rationibus, ne quis in Romanum assumptus principem, uel in posterum assumendus, an iuramenta huiusmodi per dictum Henricum Imperatorem præstita, & per successores ipsius in futurum prestanda fidelitatis existant, in dubitationem deducere audeat, uel super his cõtrarium astruere veritati, auctoritate Apostolica de fratrũ nostrorum consilio declaramus, illa iuramenta prędicta † fidelitatis existere, m & censeri debere.

¶ Porro pręter iuramenta prædicta idem Hẽricus suorum inhærens prędecessorũ uestigiis, n priusquam ingrederetur Italiam, uel ibidem iura aliqua exerceret, sub

tio, cum papa alium papam inducit in testem, ut not. Ioan. 9. q. 3. patet.

c ¶ Filium.] de priuileg. si papa, uerb. similiter. lib. 6.

f ¶ Corticem.] quod facere non debuit. 1. q. 1. Marcion. de verbo. significi prætera & ca. intelligentia. ff. de legi. l. scire. Io.

† al. ituẽ.

g ¶ Curiositatis.] sumitur hic pro subtilitate exquisita, nimia cura. sic de renun. ca. 1. in prin. lib. 6.

h ¶ Antidotum.] ponitur pro contra dono. num. dic vt not. ff. de pet. hære. sed & si. §. consuluit, uel pro cõtra datũ, unde dicit solet id q̃ datur ꝛ uenenum, vnde pro medicina ponitur. de iura. calum cæterum inde dẽ quidam liber Antidotarius: quia ꝛ vitia compositus est.

† al. in iuramente.

i ¶ Fidelitatis.] quid habetur. 22 q. 5. de forma. & facit 5. eo. ego N. & videre potes q̃ not. Hosti. in summa. de feu. § quid si fidelitas. vbi etiam ponit plenam & plenioremfidelitatis formam. In quo & quid differat ab homagio, dicam inf. de re iud. pastoralis. § rursus. (de hoc per Inno. de reg. iur. c. ult)

K ¶ Ipsa capitula.] contenta in fidelitatis iuramento.

l ¶ Virtutem.] ad maiorem expressionem inculcat hæc uerba.

m ¶ Existere.] non per hoc sequitur, q̃ subiecti Imperatori sint de temporali dominio Ecclesiæ. facit quod not. 81. dist. nec. legitur, & in Spec. de feu. §. 2. uersi. 4. Ioan. And.

[Glos. sequens tractat de tribus coronis imperii, & ubi, & per quos dentur, & quomodo de triplici sunt metallo, & quare, & dat simile.

† Dictio, prædicta, de est in antiquiorib. codicibus.

n ¶ Vestigiis.] qui, scilicet in ingressu Italiæ iuramentum tale præstiterat. Scire debes (prout habetur etiam in Pontificali)

Universidad de Deusto
Biblioteca

quod rex Romanorũ coronatur triplici corona. Prima est ferrea, quã recipit ab archiepiscopo Coloneñ. in Aquisgrano eiusdem diœcesis: ferrum autem fortitudinẽ designat, qua vincere dẽt rebelles, & infideles conculcare. Secunda est argentea, quam ingressus Italiam recipit a Mediolanẽsi archiepiscopo in villa Modicen. eiusdẽ diœcesis: tamen ipse Hericus recepit illam Mediolani in ecclesia † sancti Ambrosij: argentum autem designans munditiam & claritatem, significat ipsum principem talem esse debere. Tertia est de puro auro, qua coronatur per Papam in ecclesia sancti Petri, ad altare sancti Mauritij: & designat aurum, quod omnibus metallis est excellentius, ipsum Imperatorem aliis regibus & principibus in potentatu & iustitia excellentiorem esse debere. Sic olim in historijs metallis dabatur tributũ Romanis, vt scripsi de fide instr. inter dilectos. super gl. indictio.

† al. Mediolanis.

ADDITIO. Hanc triplicem coronã triplici carmine adnotatam videas.

Ferrea Romani gestãt diademata reges.
Est argẽtea post hæc his oblata corona
Hinc aurum capiti fuluum datur imperiali.

a ¶ Tactis.] episcopi etiam cum fidelitatẽ iurant, tangunt sacra, vt probatur sup. eod. Ego N. in fin. Non sic quando testimonium dicunt, vel de calumnia iurant. quod dic vt de iura. calum. cap. fi.

b ¶ Exterminaret.] idem verbum de hæretic. excommunicamus § moneatur. & § seq Et dicitur quasi extra terminos vitæ, vel iurisdictionis suæ eos ponere: vnde ponitur etiam pro dissipatione, desolatione, & exilio.

c ¶ Parentelam.] alludit vulgari Italicorum, & ponitur pro affinitate. Consanguinitatem eum inire non posset. facit instit. de legitima agnat. tu. in fine.

d ¶ Successorum.] vide quod not. & dixi eod. tit. ne fratris.

[Glo. seq arguit non coronatum priuilegiare posse: remittit & talia diuersorum dicta ponit, subdens textum antiquum.]

e ¶ Reges.] Romanos vt sequitur. Et per hanc litteram videtur quod rex Romanorũ, qui nondum est Imperator vel coronatus, priuilegia dare possit: de quo satis notatur in speculo de rescrip. præsentata. § fi. ver. item quod est

1 Qui electus ẽ Imperator ãpossit ante coronationẽ priuilegia cõcedere, nide late Feliy. in c. eã te. de rescript. & Dec. cõsil. 19. uiso tenore.

testimonio suarum patentium litterarum in manibus dilecti filij Ioannis de Mollianis † scholastici ecclesiæ Tullen. capellani nostri ad hoc specialiter per nos missi, nostro & præfatæ Ecclesiæ nomine recipientis promisit, & tactis [a] sacrosanctis Euangelijs iuramẽto firmauit, quod eandẽ Ecclesiam, & fidem catholicam pura fide, totisque viribus conseruaret reuerenter, & etiam defensaret: omnemque hæresim, schisma, & hæreticos quoslibet, fautores, receptatores, & defensores ipsorum exterminaret [b] pro posse: ac numquam cum Sarraceno, Pagano, schismatico, seu alio quolibet communionem catholicæ fidei non habente, aut cum aliquo alio præfatæ Ecclesiæ inimico, vel rebelli, seu eidem manifeste suspecto, vnionem quamlibet seu parẽtelam, [c] aut confœderationem iniret, sed tam nostram, quam successorũ nostrorum personas, honorem & statum manuteneret, defenderet, & conseruaret contra omnes homines cuiuscũque existerent præeminẽtiæ, dignitatis, uel status. Eidem etiam † adijciens iuramẽto, quòd manuteneret semper atq; seruaret priuilegia omnia per prædecessores suos reges [c] ac Imperatores Romanos præfatæ Romanæ, & alijs quibuslibet Ecclesijs quocunque concessa tempore, & continentiæ cuiuscunque. Ipsaq; omnia, & specialiter ac præcipue per claræ memoriæ Constantinum, [f] Carolum, [g] Heuricum, Otthonem quartum, Fridericum secundum, atque Rodulphum prædecessores ipsius super concessione, recognitione, adnotatione, quittatione, & libera dimissione terrarum, & prouinciarum Romanæ ecclesiæ vbilibet positarum, quarum etiam multas nominatim expressit: sedi Apostolicę Romanisque Pontificibus super † quocunque tenore concessa recognouit, confirmauit, & ex certa scientia innouauit, ac etiam de

† al. Mediolanis.

[Glo seq. de donatione Constantini ponit duas opiniones, secundum approbans.]

f ¶ Constantinum.] disputant aliqui, an donatio Constantinum facta Ecclesiæ Romanæ in persona B. Siluestri, de qua 96. distinct. Constantinus. (Palea ei) valuerit, & an successor illam reuocare potuerit? Accurtius tenet, quod donatio non valuit, in Auth quo modo oportet episcop. post princip. Sed Ioannes contra, qui hoc notat 63. distinctio. Ego Ludouicus, quòd ualuerit: & quòd sit irreuocabilis, probat hæc littera, & supra de electio. fundamenta § ne autem. lib 6. & facit quod not. Hostien. in sum. de immunit. eccl. § pe. fin.

g ¶ Carolum.] de quo 11. quæst. 1. nolumus. de indi

obtentum, & hoc disputauit, & tenuit Iac. de Are. cius quæstionem ad litteram posuit Cynus in l. bene à Zenone C. de quadri. præscrip. Inno. in decre. venerabilem, dicit q̃ si Imperator non posset recipere coronam in loco debito, nihilominus auctoritatem administrandi recipere potest a Colonensi archiepiscopo, ad quem spectat, vel ex ipsa electione habet illam secundum eum, refert Hostien. de verbo. sig. super quibusdã. & quod vidit in Alemania per princ. præsidi rib. cadari & teneri, qd rex eligen. Romanorum post electionem concordem habeat omnem potestatem, quam Imperator, & q̃ vnctio a nihil addit, & facit qd ne nouo. Ioan. 93 distin. legimus vt scripsi super ver postquam. [& sic est glo. vel. futurus. in gl.] modo dic. Sed quod plus est, videtur di, & habeo formas aliquando quarundam litterarũ, ad ius adquæ de regalibus Inno. in iij. dicuntur extrahi, quæ manarunt super negotio discordiæ electionis, de qua loquitur decret. venerabilem. quarum altera dirigebatur archiepiscopis, episcopis, & prælatis & principib. Alemaniæ & Sclauoniæ; altera specialiter Moguntino, inter alia referentes quod inconcussa consuetudo imperij facta, certa, tationi consona, iuri subnixa, per patientiam iedis Apostolicæ tolerata, & per tolerantiam approbata, hoc habet, quod duobus electis in discordia, uterque admittat vt rex, & omnẽ imperij iurisdictionẽ exercet: quod declarat ibi papa locum habere, donec per papã reprobata. alterius electio fuerit approbata, aut

[a] ¶ Aduocatus.] vide quod notaui, & scripsi de elect. venerabilem. ver quod autem.

b ¶ In eo esset.] facit 43. dist. Ephesijs. 47. dist. quod adnos, de testi. constitutus.

c ¶ Aurea bulla.] patet ergo q̃ ante coronationẽ non vtitur bulla, sed sigillo. Sic & Papa aliter vtitur bulla ante coronationem q̃ post, vt not. in fi. lib. 6. super data priuilegia imperialia cum aurea bulla vidisse nõ memini nisi vnum: nec ẽt multum vt̃ expediens priuilegijs bullam auream appendi: propter pretiositatem enim metalli est de subtractione bullę periculum, ob quam ẽt causam prudentes plati & principes temporis nostri sigillis argenteis vel aureis non vtuntur.

d ¶ Archiuis.] habẽt idem verbum auth. ad hęc 30. q. 1. peruenit. vbi no. Dicitur archiui i armaria librorum, & deriuatur ab arca. Hieronymus in prologo Hester, dicit se ipsum librũ legisse de archiuis Hebræorum. [vide not. de probat. cum causam. de præscript. ad audientiam.]

DE EXCEPTIONIBUS.

¶ Visum est supra de armis actorum, nunc videndũ est de armis reorum, quę appellantur exceptiones siue defensiones.]

EXcõiciationis] primo decidit dubium. Secundo illud determinat & declarat: ibi, tenuata tamen Imo.

¶ Præsupponendum est quod habetur in § qui autem se vult excusare. instit. de ex eo. tu. vel cura. videlicet si alicui competant plures excusationes, si velit tantum vnam proponere, potest: Et si succombatin illa, nõ quã potest eam probare, tunc potest proponere aliam, & sic de aliis. Ergo idem est dicendum partibus vocatis ad iudicium, vt competunt eis plures exceptiones dilatoriæ, possunt

nouo concessit: & terras ipsas atque prouincias recognouit ad ius & proprietatem ipsius Ecclesiæ plenissime pertinere: easque nihilominus ex abundanti de nouo ecclesię sæpefatę donauit, sub prædicto se obligans iuramento, quod ipsas aliquamve ipsarum partem nullo vmquam tempore occuparet, seu quantum in eo esset, ab alio permitteret occupari: Nec in eis aut aliqua parte ipsarum iura aliqua, possessiones, aut tenutas haberet, seu quomodolibet possideret; nec in eis etiam potestatiæ seu cuiusuis capitanię, aut iurisdictionem quamcunque per se vel per alium exerceret; quodque (vt princeps catholicus & sępe dictę Ecclesiæ aduocatus [a] atque defensor) ipsam iuuaret, & consilijs, & auxilijs illi assisteret opportunis contra quoscunque inobedientes & rebelles eidem: & præcipue contra occupãtes seu turbantes terras prædictas, seu prouincias, vel partẽ quamlibet earundẽ. Sed eodem ẽt iuramento promisit, quod tam ipsam Romanam Ecclesiam, q̃ alias ecclesias, libertatẽ ecclesiasticã, bona, iura, prælatos, & ministros ecclesiarum ipsarum manuteneret, conseruaret, atq; defenderet, suo posse: Et quod Ecclesię Romanę vasallos contra iustitiam nullatenus offensurus deuotos ac fideles ecclesię, etiam in imperio constitutos benigne tractaret, nec eos opprimeret cõtra iustitiam, aut (quantum in eo esset [b]) per alium opprimi sustineret, sed in suis potius iuribus & iustitijs conseruaret. Hoc quoque iuramentum, & etiam pristinum, pro eo nobis per suos nuntios (vt præmittitur) præstitum, receptis suæ coronationis insignijs innouauit, prout in patentibus ante coronationem ipsam eius regio magno sigillo, & alijs post coronationem eandem eius imperiali aurea [c] bulla munitis inde confectis literis, (quas in archiuis [d] & diligenter conseruari fecimus) plenius continetur.

TITVLVS X.

De exceptionibus.

¶ Clemens quintus in concil. Vienensi.

¶ *Exceptio excõmunicationis opponitur dilatorie quando cunque, peremptorio non abstante. Io. And.*

CAP. VNI.

EXcom-

1 Quę exceptiones dilatoriæ possint opponi ante litem contestatam.

xa nullam proposuisti, quæritur vtrum bene dicam? Dicit Romanus pontifex, q̃ non: Nam exceptio excommunicationis est exceptio anomala: nec

est

Universidad de Deusto
Biblioteca

est de natura aliarū exceptionū dilatoriarum: quia ibi est periculum excōicationis, qđ imminet in quacunq; parte litis, & incurrit snīam excōicationis minoris, & aliqñ maioris, qui participat cū excōicatis in crimine prohibito. hoc dicit. H.R. ¶ Colligo aliqua notabilia. Primo, quod

† Not q̄ excōicationis exceptio licet sit dilatoria potest obijci in qua liber pars litis cōtra naturam dilatoriarum pulchrā rōnē huius notabil. assignat hic Imola.

exceptio excōcationis potest opponi in quacunq; parte litis, & post renunciationē & conclusionem in cā ad impediendam prolationē sententiæ diffinitiuę, immo & potest opponi post sententiam ad impediendam executionem sententiæ.

[a] † exceptio dilatoria [b] in qualibet parte litis [c] opponi [d] potest, termino peremptorio [e] per iudicem assignato, [f] ad proponendū exceptiones declinatorias † & dilatorias, [g] non

Not. cum glo. q̄ exceptio excōcationis aliqñ est dilatoria, vt si opponatur contra actorem, aliquando est peremptoria, vt si opponatur contra electum vel contra eligentes. Et dr peremptoria: quia petimit & destruit electionē eligentiū, & consecrationē seu cōfirmationē electi, ita q̄ reddit electū inhabilē ad electionem. Not. q̄ iudex pōt præsidere & statuere terminum ad proponendum oēs exceptiones dilatorias, & post illam terminum nō auditur reus: quia ille terminus peremptorius habetur loco litis cōtestatæ: quia sicut post litis contestationem quis nō auditur ad proponēdum exceptiones dilatorias: sed oēs debet proponere ante litis contestationem, ita q̄ post terminum peremptorium quis non auditur c. pastoralis. allegato: sic & ille terminus perēptorius habetur p̄ litis cōtestatione quo ad exceptiones dilatorias proponendas. Not. tex. [Excōicationis.] Excōicatio l. 1. est extra cōionē Ecclesiæ separatio, vel censura ecclesiastica excludens a cōione fideliū. 11.q.3.c. nihil & § euidēter vel æternæ mortis damnatio. 11.q.3. nemo eorum. & c. nullam. Et excōicationis duæ sunt species, q̄ frequenter vsitantur, de quibus. 3.q.4. Eugeltrudā. Vna quæ maior est, & dr anathema & excludit ab ingressu Ecclesiæ, & a cōione fideliū, & a sacris: Alia est minor, quæ solum separat a sacrorum perceptione, idest, receptione de qua in c. si celebrat de cle. excom. mini. Not. exceptio est rei defensio, per quā ipse reus se defendit & tuetur ab actore. Et sm Azonem in summa. C. eod. tit. q̄ponitur large & impropriē pro omni defensione prout reo competit, & si nulla actori competit actio: Et nunc quidā vocant eam exceptionem facti, vt qñ sine actione quis calumnioſe ponit. Et plures sunt exceptiones, quędam sunt dilatorię, quædam peremptorię, quędam perpetuæ, quædam temporales, quædam sunt anomalæ, & est exceptio rei iudicatæ. Exceptio dilatoria est quæ causam differt & prolongat. insti. eo. tit. § appellantur. Exceptio perēptoria sm Spec. vocatur sic, quia actionem vel intentionem agētis perimit, vt cū quis petit decem ex causa mutui, alius excipit de pacto facto inter ipsos de non petendo, dicendo: Domine actor tu petis a me decē ex cā mutui, reminisce q̄ tali die fecisti pactum meum, q̄ numquam petes a me illa decē, quare excipio de pacto non petendo, & ista exceptio perimit actionem. Exceptio perpetua est, quæ perpetuum hēt effectū, vt cū petis a me decem ex cā debiti, excipio q̄ tu remisisti mihi. hæc exceptio perpetua dici pōt, & perpetuo cōpetit, qñcunque actor agit: quia exceptio non competit, nisi quis agat. ff. de excep. Exceptio tpalis est, quæ ad tps vtilis est, vt cū petis debitum, excipio ℥ de pacto facto de non petendo, nisi vsque ad quinquennium: iō si petis a me ante quinquennium excipiam, post quinquennium non possum excipere: quia mea exceptio est tpalis, & solum durat vsque ad quinquennū. de qua de reſcr. c. plerunq;. Exceptio anomala est, quę non sequitur normam. i. regulam aliarum: quia pōt opponi ante litē contestatam & post, & intra litis contestationem, vt exceptiones aliæ de quibus scilicet dubitatur an sint perpetuæ an temporales, vt

exceptio matrimonii, & exceptio nō numeratæ pecuniæ, & non numeratę dotis, vt no. in stit. de exc. §. appellantur. Exceptio rei iudicatę non pōt opponi, nisi qñ fit super eadem re, & qñ est ex eadē causa & eadē persona. Not. [Termino peremptorio.] peremptorium dicitur a perimendo, eo q̄ olim perimat, ut terminus peremptorius vltra quem non dantur vlteriores dilationes. Similiter exceptio dicitur peremptoria, quæ perimit actionem. Etiam citatio dr peremptoria: quia omnes alias citationes abbreuiat & accelerat, vt qñ quis citatur vno edicto peremptorio pro tribus, vel trib. citationibus præmissis, & quartum peremptorium, vt l. ad peremptorium. ff. de iud. Not. [Seruata constitutione.] scilicet c. pia. eod. tit lib. 6. vbi dicitur, si quis reus actori opponat excōicationem exprimat speciem excōicationis maioris vel minoris, & nomē excōicatoris, quē nisi intra octo dies probauerit, die qua ꝓponitur non cōputata, cōdemnatur in expensis: Sed si tunc deficiat, & iterum eandē opponat & probet, repelletur excōicatus, & valebit processus interim subsecutus. Item non nisi bis potest opponi excommunicationis exceptio, nisi emergat noua vel euidēs ꝓbatio de antiqua. Et si opponatur post snīam, impediet sententiæ executionem, sed snīa valebit. Item ex officio suo potest excōicatum publice repellere qñcūq. Hoc dicit illa constitutio, pia. quę est constitutio fel. re. Inno. No. q̄ gñalis renunciatio tacita, vt hic, vel expressa, sicut illa quę fit in fine litis, de qua. de causa post pastoralis, in fi. speciales prouisiones nō tollit per hoc quod no. de transact. c. 1. Zab.

[Glo. prima dicit quid reprobet, vel approbet.]

a ¶ Excōicationis.] Se summat reprobans quod not. Host. eo. tit pastoralis, qui dixit obstare lapsum termini huic exceptioni ꝓponendæ, licet vbi terminus status nō est, opponi posset vsq; ad snīam, & approbat q̄ ibi no. Ber. & Host. & Gul. in Spec. eod. tit. §. 2. ver. sed nunquid post, & intelligititur hoc de maiori excommunicatione, quæ repellit ab agēdo sup. eo. a nobis facit de sent. excom. si quem. Io. And.

[Glo seq. distinguit, & de quęstione remittit.]

b ¶ Dilatoriæ.] sad differendam litem actoris excōicati. de iudi. intelligimus. opponitur em̄ interdum in citer vim peremptoriæ, puta ad perimēdam electionē pro ponitur. pter excōicationē eligentium vel electi quo casu locum non habet decre. pia eo. tit. lib 6. & ibi not. dicit Gul. in Spec. q̄ etiam qñ opponitur contra iudicem, vel ℥ procuratorem, non obstat lapsus termini hoc no. in prędicto. §. ver. quid si terminus, & versi seq. de secundo dixi de procura. in nostra.

c ¶ Litis.] principalis, de cā vero appellationis plene scripsi eo. tit. significauerunt in textu & super glo. pen.

d ¶ Opponi.] quadruplex huius iuris ratio habetur in dec. pia in princ. glo.

[Glo. seq. ponit opinionem quam contra hanc tenet Host. tuetur.]

e ¶ Perēptorio.] tenet Host in decre. pastoralis. & Guliel. in Spec. de dila. §. 1. ver. eeceptoriæ. q̄ talis terminus, & si hic non exprimitur, intelligitur peremptorius, allegat decre consuluit de offic. delegat hoc probat littera illius dec. pastoralis, & Guli. ibi extunc. vt ibi scripsi. Sed dato q̄ iudex peremptorie expresserit, nō obst. hoc vult hęc littera.

f ¶ Assignato.] iste terminus assignari debet ad pertinentem actoris, non rei, vt satis dixi sup. eo. pastoralis.

g ¶ Dilatorias.] nunquid ad peremptorias proponendas posset iudex statuere terminum peremptorium? Fuit dat opinio quod non, de qua sup. eodem, pastoralis, super. 1. gloss.

[Glo. seq. iustificat textum, & ampliat.]

a ¶ Non

a ¶ Non obstante.] hanc opinionem in decre. pastoralis. approbare solebam hac ratione: quia quadruplex ratio illius decr. pia. ita vrger post terminū, sicut prius. Item quia lis contestata est quasi quidā peremptorius terminus dilatoriarum de re iud. inter monasterium, & tamen post illam proponitur hæc exceptio. Item terminus datus ad exceptionē illam probādam, qui lapsus est, non impedit illam proponi de nouo: ergo nec termi nus datus ad proponendum. Item sententia non præcludit viā huic exceptioni, multo minus termini lapsus: hæc omnia probantur in prædicta decr. pia. Et his rationibus puto decre. hāc locum habere, etiam si nominatim de exceptione excommunicationis terminus datus esset: Nec enim potest iudex beneficium iuris auferre reo, per qđ est sibi permissum quod in qualibet parte litis illā opponat de reg. iur. indultum cum concor. lib. 6.

b ¶ Constitutione.] eod. titu. pia. lib. 6. quæ statuit sub qua forma proponatur, & quotiens terminum probādi, & pœnam non probantis.

obstante: [a] Seruata tamen constitutione [b] felicis recordationis Innocentii Papæ quarti edita circa hoc in concilio Lugdunensi.

TITVLVS XI.

De sententia, & re iudicata.

Clemens v. in concilio Vien.

DE SENTENTIA ET RE IVDICATA.

CAP. I.

[Visum est supra de partibus iudicis, & de iuribus actoris & rei: verum quia examinato negotio, & iuribus partium auditis, iudex debet ferre sententiam secundum allegata & probata: ideo annectitur sequēs rubrica.]

VT calumniis.] ¶ primo præmissa ratione decidit unum casum. Secundo simili ratione decidit alium: ibi,] similia.] Tertio declarat & ostendit constitutionem locum hīe etiam ad pendentia per appellationem: ibi, [Quæ ad causas.] Imola. ¶ Præsupponēdum est primo ex ꝓb vna & eadem sententia non est licitum ter appellare: Secundo præsupponendum est, ꝓ licet ab una & eadem sententia non possim ter appellare: tamen post quia lata est die feriato, vel me non citato: vel q̄ lata est iudice deambulante, & non sedente pro tribunali, vel si allegem aliquam aliam causam.

CASVS. Tu & ego habuimus litem coram auditore Caluiginaci, vel coram alio iudice inferiore: ipse tulit contra me sententiā: appellaui ab illa snīa corā officiali pictauen. qui officialis sententiam ipsius auditoris confirmauit: ab illa confirmatoria iterū appellaui, & sic bis appellaui, & appellaui ad auditorem archiepiscopi Burdegalen. qui etiam confirmauit duas primas sententias. Certum est quod nō possum appellare ab illa tertia sententia. Sed ponamus q̄ antequā faceres exequi tuam sententiam, feci te citari coram iudice ordinario, & ꝓposui q̄ prima snīa lata per auditorem Caluiginaci erat nulla: Modo quæritur, vtrū pendente causa nullitatis snīa debeat exequi, vel utrū fit differenda, & prolonganda in euētum nullitatis, idest, quousq; fuerit iudicatū an snīa prima auditoris Caluiginaci valeat, an non? Respondet Romanus pōtifex, q̄ vt obuietur malitiis hominū, q̄ pendente causa nullitatis, sententia debet exequi: sed si postea pronūtietur snīam fuisse nullam, tunc executio reuocabitur. Sed quid, sanctissime pater, si non appellaui a tertia sententia, sed appellaui a quadam interlocutoria a qua interlocutoria a qua appellaui, & dedit mihi apostolos refutatorios, & pēdente appellatione processit ad diffinitiuam, & voluit exequi suā snīam? Ego dico q̄ non potest, pro eo q̄ pendet lis super appellatione interiecta super interlocutoria. Quæritur utrū ista litis pēdentia debeat impedire sentētiam? Dicit q̄ non: sed si iudicetur bene appellatū quia sententia erat nulla, tunc executio sententiæ reuocabitur. hoc dicit. H.R.

¶ Qui tres sententias contrarias inquauis causa reportauit, de illarum nullitate non egit, nec excipit ipsarum executione non facta & respicit etiam pendentia. Ioan. And.

¶ Colligo aliqua notabilia. Et primo, quòd habens tres sentētias contra se super eodē articulo, non potest appellare a tertia, siue sit diffinitiua, siue interlocutoria: sed bene pōt agere de nullitate. No. iuncta glo q̄

† De iterlectu vid Oldradū cōsil. 106. incip. qđ littera executoria.

† Not q̄ habens tres sentētias conformes contra se, si agat de nullitate, antequam admittatur ad agendum, prius debet parere sententię & executioni cum effectu. Nota, q̄ per appellationem ab interlocutoria non suspenditur officium iudicis, nisi iudex detulerit suæ appellationi c. 1. sup. de dolo & cōtuma. arg sumpto a contrario sensu. Not. q̄ si appellatur ab interlocutoria, & pendente appellatione ferat snīa & executioni demendetur: si dicatur bene appellatum & male pronuntiatum: tūc sententia est nulla, & executio reuocabitur, nec nocebit appellanti. Not. tex. vt calumniis. & dic illas præsumi in quotidiano litigatore, qui nec accusator nec testis esse potest. Romanus singu. 314. per c. suspectos. 3. q. 5. Idem Corsetus in sing. suis uer. an redemptor sub littera T. per c. nullus. eod. cā & q. facit. § 1. 46 distin. & habens iustā cām decipiat illos calumniatores. c. dominus. 23. q. adde quæ ego dixi in c. cupientes. de elect. Not. quid sit cā possessionis, & quid causa proprietatis. ℥. de cau. pos. & proprie. c. causa & in c ecclesia Sutrina. illo. eo. titu. & notatur in cano. redintegranda. 3. q. 1. Et dicitur petitorium, quando quis petit rem pure & simpliciter. Sed possessorium dicitur quando duo sunt in controuersia de aliqua re vel beneficio, & alter petit sibi possessionē illius rei adiudicari: & postea cognoscitur super ꝓprietate, & si fuerit uictus in proprietate seu petitoria ipse restituet possessionem quam habuit. Not. [Executioni.] tū tex. fallit si executio sit irreuocabilis. arg. ca. baptizari. 5 dist. exemplum, ut cognitio virginis in cā matrimoniali. 32. q. 6. si Paulus. est decisum per 430. q. Tholosanæ capellæ. Item fallit si nullitas sit euidētissima Bal. per illum tex. ibi. C. ne liceat in vna eademq; causa. ter. prou. l. 1. Oldrad. consi 106. idem tenet declarans hanc cle. item non fiet executio, si adsit prompta ꝓbatio nullitatis. arg. l. is a quo ff. vt in posteg & hic vide sing. Corseti. versi sententia. posiū sub littera S.

¶ Et no. q̄ si iudex tulit snīam, in qua condemnat Titium in centum, ipse illico non mandat suam sententiam executioni: immo Titius habet tempus quod dat iudicatis ad soluendum, s quattuor menses. Quattuor mensibus elapsis si Titius non soluerit, iudex mittit apparitorem, idest, clientem ad domū Titii: & facit executionem de bonis suis vsq; ad summam illorū centum, in quibus fuit condemnatus, & bonis acceptis usque ad dictam quantitatem, sententia iudicis dr executioni mandata. Not [Sententiæ diffinitiuæ.] quid sit sententia diffinitiua, & sententia interlocutoria, vide s. in cle. si ante. de do. & contu. Et not. hic plures diffinitiuas ferri super eodem facto: & illæ simul plus possunt una sola l. de pupillo. §. opus ff. de ope. no. nunper quam dixit Aug. referentē hic Barba. q̄ optimum

est

Universidad de Deusto
Biblioteca

est petere confirmationem sententiæ, quamuis ab ea appellatū non sit facit tex.in l.si quos.& ibi Bar.suadet.C.de decur.q confirmetur contractus iurisgentiū. Not [Tali prætextu,]idest tali colore, q dicit se appellasse ab interlocutoria vel grauamine, non dēt pē dere executio prædictarum trium sententiarum, vt apparet in textu ibi[Similiter.]

[Gl.prima summat, dicit respicere pendentia, commendat & dat simile]

† Causa dr beneficialis qū agitur de titulo bñficii simplicis, aut maioris, dignitatis: secus si agat de ecclesia, vt de proprietate. gl. in cle. 1.§. de cā possess.

a ¶ Vt calumniis.]Casus. Qui tres sententias contrarias in quauis causa reputauit, de illarum nullitate non agit nec excipit; ipsarum executione non facta. Et respicit etiam pendentia nouum & æquum quod hic dicitur; cui est simile §.ea. compil. de sequestra.possess.c.fin.& huic princ.concor.de pœnis.calumniam.

Calūniis litigantiū est obuiādum.

b ¶ Quauis.] includit spirituales, quasi spirituales, criminales, ciuiles, & mistas.

† In quodā manuscripto ita:ad agēdū uel excipiēdum de nullitate, &c.

c ¶ Tres.]succesiue,& super eodem articulo: non.n. locum habet hæc pars quando super diuersis articulis licet eiusdem causæ, tres interlocutoriæ sunt latæ contra partem.

d ¶ Contra se.]de tertio,qui vult propter suum interesse executionem sententiæ impedire,habetur eo.ti. cum super & ibi satis no.Inno. & Host.

e ¶ possessorio.]concor.prædi.decre.1.de sequestra.

f ¶ Sententias.]non dicit diffinitiuas:sicut ∫ parte ,pxi. per quod patet etiam in interlocutoriis quorū facienda sit executio, locum habere quod hic dr, & in quo iure petatur illarum executio, vide in Spe.de sen.excom.§.penul.circa fi.

[Glo seq.quattuor remissiones facit.]

1 De materia huius glossæ ui de Sebastianum Vantium in tract.d nullitatibus processuum, & sententiarum.

g ¶ Agendum de nullitate.] Modos 1 nullitatis,& coram quo iudice agatur de nullitate, & an coram iudice appellationis de hoc agi possit,scripsi post Innoc.& Host. eo.tit.c.1.de appel.dilecto.& Spec.eod.tit.§.iuxta.per totū,& ad fi.& ibi.uersi sed si causa.tractatur an ſnia pronuntiata nulla ex prioribus actis cā iudicetur.

h ¶ Aliquius ex eis.]hoc intelligo quādo simpliciter in secundo & tertio iudicio confirmata est prima sententia,& si diuersa continebat capitula, vel vnum separabiliter, licet in parte fuerit infirmata: tamen quo ad illa capitula,vel partem, in qua vel in quibus confirmata fuit,primo & secundo dicam hoc locum hre, & in aliis non.exemplum patet de testa.Raynutius.& cap.Raynaldus.

[Glos.seq dubium soluit.]

Vide Fel.lī ca. excepptionem. extra de excep.

i ¶ Nullatenus admittatur.]per hanc litteram[videtur q etiam si non petat 2 victor executionem,per modū tamen exceptionis repellere poterit de nullitate agentem.& est simile quod plene scripsi,de ord. cog.cap.fi. vltro ergo se offerat executioni, & sententiis pareat, si de nullitate vult agere.concord.de ordi.cog.cū dilectus.

k ¶ Donec.]facta ergo executione poterit agere, & si obtinebit in causa nullitatis,obtinebit etiam reuocationem executionis.facit de rest.in integ.ſsscitata.C. de preci impe.offe.Auth ſupplicatio.

l ¶ Plenarie.]concor.de restī.spol.c.fi. & patet per hoc verbum,q non facta executione etiam minimæ partis

lumniis[a] litigantium occurratur, is qui in beneficiali,† vel alia quauis [b] causa tres [c] contra [d] se in petitorio uel possessorio [e] sententias [f] reportauit,ad †agendum [g] de nullitate ipsarum,uel alicuius [h] ex eis, nullatenus admittatur; [i] donec [k] huiusmodi sententiæ plenarie fuerint executioni mandatæ.

¶ Similiter ſi ille contra quem tres sententiæ diffinitiuæ [m] latæ fuernit, [n] ab interlocutoria uel grauamine ante prolationem ipsarum uel earum alicuius [o] se appellasse, [p] & causam appellationis huiusmodi q adhuc pendere [r] proponet,sententiarū prędictarum executionē tali prætextu nolumus impediri. [s] Quæ ad causas qualitercunque etiam per appellationem pendentes[t] †duximus extendēda.

Idem.

¶Sententia lata contra citatum extra citantis territoriū existentem nulla est ipso iure. hoc dicit.

CAP. II. PASTO-

eius quod pronuntiatum fuit,impedietur agens. ſ.3. q.3.redintegranda.

m ¶ Diffinitiuæ.]hoc non expressit sup.proxi.respon. n ¶ Fuerint.]succesiue,ut ſ.dixi:quia uictus a prima & a secunda sententia appellauit:a tertia vero non potuit appellare. de appfua nobis.

[Glo.seq. practicat quomodo id esse possit]

o ¶ Alicuius.] maxime in ultima. hoc procedit cum ſ. dico me appellasse a grauamine illato per iudicē secundæ appellationis,qua appellatio ne pendente confirmauit ipse iudex primam & secūdam sententiā. hoc dico,quia ſi a grauamine illato p iudicem primæ appellationis appello,& iste postea fert diffinitiuam,ſi ab illa nō appello, non erit dare tertiam diffinitiuam. multo minus ſi appelarem a grauamine iudicis causæ principalis ſi uero appellabo ab illa sententia,& utraque appellationem prosequor,tunc procedere posset casus iste. facit cle. sup. de do.& contu. ſi ante.

† In quo ita:ad agēdū uel excipiēdum de nullitate, &c.

p ¶ Appellasse.]proponat,quod est infra.

q ¶ Huiusmodi.]emissæ ante sententiam ab interlocutoria vel grauamine, cuius prosecutio forte studio se differtur, vt videatur finis causæ principalis.

[Glo.seq.quærit, & soluit.]

r ¶ Pendere.]alias appellasse non iuuaret illum, ſi deferret,uel ∫ eum finita esset illius appellationis cā. Sed quid ſi dicat se sic appellasse,& causam appellationis finitam pro se, ſ.quia pronuntiatum fuit bene appellatum? Dico etiam, q tunc non impeditur executio per respon.3. proxi. allegat enim nullitatem: quia per id constat iudicem a quo fuit appellatum, diffinitiuā ferre nō potuisse.Sed ſi aduersarius ab illa pronuntiatione qua pronuntiatum fuit bene appellatum, intra tps debitum appellaſset,tunc adaptaretur hęc littera.quia adhuc illius appeilationis causa penderet.

ſ ¶ Impediri]licet ergo ex pendentia illius appellationis dubitetur, an ſaltem vltima sententia teneatur, vult tamen q fiat executio, ſalvo iure retractationis, tam sententiæ quàm executionis ſi iudicetur bene appellatum,ut dixi sup. proxi.respondeo: non enim impedit hæc litterra appellationis illius prosecutionem dummodo ipsius fatalia non sint lapsa.

r ¶ pendentes.]vide sup.ea.compil.de iud. dispendio ſam.in fin.

P Astoralis.]¶ Præsupponendum est secundum opinionem Legistarum in l.omnes. §. executoribus C.de epiſ.& cler.uidelicet, q licet iudex nō possit facere citari aliquem realiter extra territorium: nō potest facere citari verbaliter,pura ſi quis de ꝓuincia Lemouicensi deliquerit in prouincia Pictaueñ. præses Pictaueñ.non potillū facere citari realiter, i. non pōt facere illū capi in prouincia Lemouicensi:sed ipse præses Pictaueñ dēt rogare præsidem Lemouicen. ut illū q delituit in pictaueñ.quæ est in prouincia sua capiat,& ſi bi remittat.sed ſi aliquis habeat principale domicilium in prouincia Lemouicensi, & in hac ciuitate Pictauē ſi habeat opertorium, & contrahat in hac ciuitate:tūc ratione cōtractus poterit hic conueniri,vel ſi possidet aliquas

aliquas res in hac ciuitate: tū principale domicilium habet in ciuitate Lemouicensi:tunc poterit citari verbaliter in ciuitate Lemouicensi:tenet Legistæ q decretum de citando debet fieri in territorio Pictauensi,& non Lemouicensi:quia decretum de citando est iurisdictionis.Sed denuntiatio per clientem seu apparitorem potest fieri extra territorium,quia denuntiatio p clientem facta non est iurisdōnis, sed nudi ministerii, hoc præsupposito est pro rōne dubitandi.Sed pro ratione decidendi præsupponendum est,q ſnia lata ∫ nō citatum,est nulla ipso iure nec opus est, q declaretur nulla per iudicē.Item pſupponendū est, q rex Siciliæ est vasallus Ecclesiæ Romanæ,& in aliquo non subest Romano Imperatori,quia regnum Siciliæ est in partibus imperii,quas donauit Imperator Constantinus Silueſtro papæ,quādo illum ſanauit, seu curauit a lepra. CASVS. Olim fuit controuersia,seu lis inter Henricum Imperatorem,& Robertum regem Siciliæ,occasione cuius inter ipsos fuit conceptum odium capitale,seu inimicitia mortalis, quia Rex Siciliæ procurauit mortem Imperatoris,& quasdam ciuitates Imperatoris fecit sibi rebelles:Imperator indignatus fecit citari regem Siciliæ voce præconis i.uoce clientis,& cū tuba,uel forte fecit citari personaliter,ut ipse rex com pareret coram ipso Imperatore in ciuitate Pisana,quę ciuitas inimicabatur capitaliter ipsi regi Siciliæ:Quare hoc uidens, & sciens ipse rex Siciliæ, non comparuit,& sic fuit reputatus contumax, & pp eius contumaciam Imperator declarauit crimina ∫ ipsum obiecta esse uera,& notoria,& tulit sententiam ∫ ipsum regem dicendo ipsum regem Siciliæ esse proditorem, & hostem Romani imperii. Item declarabat illum esse reum criminis læsæ maiestatis, & bona sua confiscauit,non solum bona,q tenebat ab Imperatore,sed etiā regnum Siciliæ,quod pertinebat ad papam,& indixit, seu præcepit debitorib.ipsius regis, ut nihil ipsi regi, uel eius fisco,seu receptori,uel ꝓcuratori soluerēt sub certis pœnis sibi Imperatori applicandis. Lapsu tps Henrici Imperatoris mortuus est: rex Siciliæ conquestus est Romano Pontifici de ista ſnia ∫ ipsum ab Imperatore lata:Et ad tollēdū murmur populi licet ſnia esset nulla, in Romanus Pontifex declarauit illā esse nullam ppter multas cās,quę clare patent.hoc dicit.H.R. ¶ Colligo aliqua notabilia.Et primo,q citatus ad locū non tenetur,& non ſecurū,non tenetur comparere, sed tenetur mittere exoniatorē, immo ēt ſi non notorū sit q ille locus non sit tutus,ipse non tenetur mittere exoniatorē,nec appellare, & processus factus est nullus. Nō q iudex nō dēt ſniam præcipitare, & maxime in crimine grauiſsed plene dēt oīa rimari, & inquirere.l. oēs.C.de epiſco.& cler.& in hoc cap.ibi,non maturo fuit iudicio,sed p̄cipitio, & de tanto crimine promulgata.No q iudex non pōt aliquem citare extra territorium ēt verbaliter.Et ſi arguatur d.l omnes §.executo rib.C.de epiſ.& cle.dicit Bart. q ſi ista duo territoria sunt sub dñio alicuius principis,tunc præses unius territorii pōt citare in territorio alterius, ut præses Pictauen.in territorio Lemouicensi, & sic intelligittur illa l.oēs.C.de epiſ.& cle. §.executoribus. Si vero illa duo territoria non sunt sub dominio alicuius principis: tunc præses unius territorii non potest citare,nec realiter,nec verbaliter aliquem in territorio alterius, ut hic in propósito nostro:quia regnum Siciliæ dr subiectū Romano pontifici,& non Imperatori. Sed hoc nō placet domino Salicetо in d.l.oēs. nec uoluit dicere il la lex,oēs,quod quis possit citare extra territoriū, uel non citare,quia illa lex solum dicat q cliens, vel apparitor citans in territorio,habebit certas sportulas,i.certum ſalarium. Si extra prouinciam citet,habebit duos ſolidos, non ſāt. dicit q iudex possit facere citare ex tra territoriū. Vel illa lex intelligitur,q iudex territorii pōt rogare aliam iudicē, ut faciat citari aliquē de ſuo territorio. & tunc clienſ habebit duos ſolidos, ut dicit illa lex, omnes, alleg. Et hoc tocindit hic doctor

† Nisi hodie fuisset ex præsumptione, ut hic dicitur, ibi non obseruata.

res iuris canonici, & Salicetus in prædicta l.oēs,q iudex extra territorium non pōt citare,nec realiter,nec verbaliter:sed dēt requirere iudicem illius territorii, ut faciat illum citari quē vult, & q sibi illū remittat. Notemus textum.Et primo primam rōnem,ca.nidelicet, pastoralis cura solicitudinis nobis diuinitus super cunctas Christiani populi nationes iniuncta,nos inuigilare remediis subiectorum, eorundē periculis obuiare, & scandala remouere compellit,&c Et dic, cura solicitudinis pastoralis cōpellit:, Crimen læsæ maiestatis est,ubicūque quis ∫ vrbem aliquid molitur. i.machinatur,aut ubicunque quis profugit ad hostes, uel hostes iuuat qualicunque cā,uel armis, uel consilio, uel pecunia,uel qui subiectas prouincias nititur facere rebelles,uel seditiones,aut bella mouet in ciuitate,uel qui platum,magistratum, uel principem occidit, uel qui circa latus eius militat,uel arma fert, & occupat contra rempublicam.Et idem dr crimen perdullionis. i.hostile:nā perdulliones dīr hostes!Secus ſi committitur hoc crimen,non contra rempublicam: quia tunc non dr perdullionis,sed simpliciter læsæ maiestatis.Et no q non subditus crimen læsæ maiestatis non cōmittit,ut hic in clementina nostra maxime in §. rursus. Nam Robertus rex Siciliæ non eo modo subfuit.i. eo modo non fuit subditus imperatori Henrico,q crimē læsę maiestatis in eum commiserit.Et dicit Buinardus in repe. l.quiſquis. C.ad l.iul.ma. q extraneus etiā in imperio contra Imperatorem conspirans,non commit tit istud crimen lęsæ maiestatis Sed Barto.in extraua. qui sint rebelles,in gl.uerbi rebellando,sentit contrarium,dicens præsentem textum solum loqui in hominibus Ecclesiæ. Adde ēt contra Guli. de monte Lau. q prelati ecclesiastici habentes temporalia, committunt istud crimen. Arg.in c.causam qui fil.sint legi. & facit fing. Lo. Roma.701.Nota[Iurisdictionum,] vt supra in cle.quamuis,de foſ.competen. Nota [Si qū uenire in suam imperii fortiam:]quia supra dixit,quod Imperator protulit contra eum sententiam declarando eum conuictum de criminibus impositis contra eum. Item priuauit eū terris suis, & ēt regno Sicilię. Item promulgauit sententiam capitalem,pura,& condemnamus eum ad ſuttinendum mortem quotieſcunque inciderit in manus nostras, & quotieſcunque inciderit in potestatem ipsius Henrici. Et hoc ēt quod vult dicere,qñ dicit:ēt promulgauit ſniam mutilationis,& capitis:ſi qñ.i.ſi contigerit, quòd aliquando ipse Robertus ueniret in ſuam fortiam.i.in ſuam potestatem,& in potestatem ſui imperii. Nota Pet. Anchabi, quia uerum, quòd papa hic ex officio reuocauit ſententiam imperatoris: constita enim iniquitate iudicis inferioris, nullo petente superior reuocat acta.c. ex tenore,in fi.ibi not.de reſcript. Nota [Notorium,] idest manifestum bene cognitum omnibus. inde notorius,notoria,tium, idest manifestus. Et ſecundum iuristas notorium multipliciter dicitur, uel distingui tur.Nam aliud est notorium iuris, aliud facti.Notoriū iuris est de quo quis canonice est condemnatus, uel in iure confessus, uel per legitimas probationes conuictus.Notorium uero facti est, cuius testis est populus, & dissimulationi,siue iustificationi non est locus.Et intelligitur populus esse testis,siue sit crimen ibus notū,qui sunt in loco illo,siue maiori parti. Ite in notorio iuris exigitur quendoque probatio contra negantem.In notorio uero facti,non requiritur ordo iuris, qui est aliàs regulariter obſeruandus.Euidentiam patrati sceleris,clamore non indigetaccusationis. Et ſi forte iudex uelit taliter delinquentem, ſecundum q ius postulat, & requirit, corrigere,uel punire, & ille appellat, non ex appellationi huiusmodi deferendum immo semper debet procedere iudex corrigendo,uel puniendo. Item notorium facti ſubdiuidit, quia aliud est notorium facti permanentis actu,vt cē quis publice teneat adulteram, vel concubinam in domo: Aliud est notorium facti transeuntis actu,

vt si quis in publico interfecit hominem, uel fecit sacrilegium, uel aliquid simile. Aliud est notorium factipsumpti, vt si aliquis publice habitus est pro filio consanguineo, uel affine alicuius. Et hoc à quibusdam dr notorium præsumptiũ. Dicunt aũt quod est notorium iuris, notorium facti, & notoriũ psumptum. Et est notorium, ut si aliquis publice habitus est pro filio alicuius, vbi non sequitur alia probatio, nec requiritur: ꝙ enim aliquis sit filius istius, nõ potest vere probari. Idẽ dicunt in fornicatione. Si enim clericus iuuenis, & cu pidus secum habeat euidenter in domo iuuencũlam suspectam, non est notoria fornicatio, sed præsumpta. Nam vt dicit Ouidius in epist.

A iuuene & cupido, credatur reddita virgo.

Notant Im. & Pet. Anch in v̄er. etto igitur ꝙ rex. ꝙ nõ obstante l. 1. de iis qui per me. iu. & l. nõ est verisimile. ff. quod metus cã. ꝙ Robertus non tenebatur comparere, quia factum fuit ℨtium præsumptioni II allegatarum Et terror armorum per l. 1. ff. de vi & vi arma. efficit ne pg fidei promissionem teneat credere capitalibus inimicis. c. accedens, ut lite non contest. neque offerre meipsum iuriosæ morti. Vnde relaxatus a carcere, nõ dẽt ad mortem, vel iustam, vel iniustam redire, ſm Pe. Anch & Anto. quæ refert, & sequitur Imo. cui puncto sit Pet. Anch obstat l. nam & Seruius ff. de neg. gest. & l. 4. ff. de cap. & postli. reuer. vbi est pulcher tex. de Marco Attilio Regulo, qui è Roma rediit ad Chartaginenses. allego gl. bene facientem in l. succurrit. ff. ex quib. cau ma. Card. in cle. 1. § fi. de spon. dicentem, periurii esse magis homicidio. Sed Card. non uidit gl. in ca. 1. 13 dist. & glo. cap. ille qui, 22 q 5. Nota, [De more,] i. de consuetudine immo etiam de iure naturali quis repellit inimicum, & non male diceres de more. i. de iure naturali: sed proprie de more. i. de consuetudine. Et declinatur hic mos, ris. masc. gen. i. consuetudo: vt talis mos est in partibus nostris. i. talis consuetudo: & iste sequitur morem patriæ suæ. i. consuetudinem, sed differunt, quia mos est quo facit moram, & sic diffinitur: Mos est quædam consuetudo de moribus tracta tantummodo. Vel sic: Mos est quædam lex uiuendi nullo vinculo adstricta, siue lex non scripta, sed tantũ vsu æui retenta. Vel mos est vetusta, & probata cõsuetudo, siue lex non scripta. Sed consuetudo est quoddã ius moribus institutum, quod pro lege suscipitur, cum lex deficit. Item mos. i. vitius hominis, sed proprie in plurali habet hanc significationem, ut iste habet bonos mores: & proprie dr de bono, sicut vitium de malo. Inde morosus, sa, sum: & producit primam mos, ris. Nota in versi. [Absoluendo.] ꝙ Imperator propter delictum in eum commissum non potest absoluere qui condemnato tenetur, a fidelitate, & aliis hic expressis, si non sibi, sed papę subsunt: econuerso papa absoluit fideles imperii ab Imperatoris obedientia, cum ipsum deponit, similiter absoluit alios laicos ab obedientia, & fidelitate dominorum temporalium capit. Apostolicæ. circa fi sup. eod 15 quæst. 6 alius, &c. nos sanctorum, de hęre. c. fi. de pœnis. ca fi. Quærit Pau. si sentẽtia hic tenuisset, nunquid debitores debuissent soluere? Host. c. significauit. de cens. dicit ꝙ non, ex quo super crimine lata est sua, & bona confiscata debent fisco tãquã hæredi solui. C. de bo. dam. l. fi. inest. n. tali iuramento conditio, nisi creditor mutauerit statũ, ad hoc sup. de iureiu. quemadmodum, ita ꝙ a fidelitate secuta depositione, nõ intelligat liberatus, sed a principio rebellionis. vr. n. sub ipsa conditione, nisi sit rebellis &c. ita intelligatur qđ not in l. qui ergo. § si hæres. ff. de leg. 1. Petrus de Anch allegat ẽt notata in ca. 1. tit. Hic finit lex Cor. in vsibus feud. col. 10 adde quæ pulchre notãtur per doctores in l. si cum Cornelius fundum ff. de solu. & libe Not. [In feudum.] Feudum id est bñficiũ, & beneuola actio tribuẽs gaudiũ capiẽti, capienſque tribuẽdo in id quod facit, & sua sponte parata. Vel feudũ est illud bñficiũ, quod ex beneuolentia alicuius ita traditur alicui, ut proprietate rei, quæ in feudum detur penes dantem remanẽte, vsumfructum eiusdem rei ita ad accipientem transferat, ut ad eum hęredesque suos masculos, & fœminas, si de eis nominatim dictum fuerit, & in perpetuũ pertineat: ad hoc vt ipse, & eius hæredes fideliter seruãt domino, siue illud seruitium nominatim dictũ fuerit a domino qua tur aũt feudum a fidelitate, uel a fide, quam uasallus domino præstare tenetur. Nec n. debet aliqua inuestitura fieri ei qui fidelitatem facere recusat: non vult nisi feudum eo pacto sit acquisitum, uel de eo fidelitas non præstetur, ut in constitõibus feudorum, ꝙ quos fiat inuestitura, & per quos recipitur ibidem, in quibs. causis feudum amittatur. c. 2 § 1. in vsibus feudorum not Habemus ẽt feudum ligũ ſm Spe. Et est qñ cã. & occasio homagii capit a dño, ut quia Baro dicit alicui pauperi militi, quòd aliquam rem immobilem sibi da ret, si ei faceret homagium, & illam dẽdit: talis res uocatur feudum ligium, & talis uasallus uocatur homo litigius Et feudatarius est ille, qui feudum recipit ab aliquo domino, qui etiam uasallus dr a vulgariter loquentibus, latino uocabulo beneficiarius appellatur. Nota in hoc tex ꝙ quædam sententiæ, quæ sunt inualidæ in substantia, sunt ualidæ quo ad opinionẽ vulgi: & qñque exigitur cassatio sententiæ nullæ propter opinionem vulgi, & saluantur text. dicentes cassari sẽtentiam, quæ est nulla: electionem quæ est null⁹, quia cassantur quo ad opinionem in labiis vulgi ad hoc gl. c. auditis. de elec. c. inter dilectos, de excessib. prælatorum. Imo Nota, [Iuris naturalis.] quod ius naturale commune est omni nationi, eo quod ubique instinctu naturę habetur, non aliqua constitutione facta ab homine, sed ab ipso naturæ conditore. s. Deo, ut matris, & fœminæ coniunctio, liberorum succesſio, & puerorum educatio. i. nutritio. Item ius naturæ dr æquissimum, ueluti, Quod tibi non uis fieri aliis non facere. i. tu non facias aliis illud quod tibi non uis fieri. Inde dicuntur etiam præcepta naturalia, quæ in lege & Euangelio cõtinentur, vt, nõ mœchaberis. Nos habemus ẽt ius ciuile, & accipitur diuersimode, ut dixtin. 1. c. ius naturale. Vno modo ius ciuile est id qđ quisque populus, vel ẽt quæque ciuitas sibi proprium diuina humanaque causa constituit, ſm Isidorum. li. 5. Secundo dr ius ciuile, lex duodecim tabularum, ꝙ fuit origo totius iuris ciuilis, ſm gl. inst. de iur. naturali gentiũ & ciuili. §. ex non scripto. in uerbo, origo. ff. de origine iuris. l. 2 §. 1. Et dr lex duodecim tabularum, lex scripta in duodecim tabulis, quarum decem a ciuitatibus Atheniẽsium, & Lacedemoniorum a decem uiris fuerunt allatæ, id est apportatæ, & duæ ad declarationem illarũ per eosdem decem uiros positæ additæ, ut dicit gl. o in uerbo, decem viros. §. deinde. c. Moyses di. 7. Tertio dr ius ciuile, ꝙ ex legibus, plebiscitis, constitõibus, senatusconsultis, principum decretis, uel auctoritate prudentium inuenitur. Quarto dr ius ciuile, illud quod non est prætorium. Quinto dr diusputatio prudentiũ, quæ fuit facta sub lege duodecim tabularũ. Sexto dr ius ciuile, quicquid habemus scriptum de iure. Septimo, quicquid iure naturali, vel gẽtiũ subrrahitur, uel quod non est ius naturale, nec gentium. Et sic accipiẽdo, ius canonicum dr ius ciuile, & ita sumitur. 1. distinctione, ius autem. Nos habemus ẽt ius gentium, quod est sedium. c. hostilium occupatio, munitio, bella, captiuitates, seruitutes, postliminia, fœderas pacis, inducię, legatorum non uetandorum, uel non uiolandorum religio, connubia inter alienigenas prohibita. Et dr ius gentium, quia eo oẽs fere gentes utuntur. c. ius gentium. 1. dist. ¶ Multa sunt alia iura. s. ius aureorum annullorum, ius militare, iuspatronatus, ius publicum, ius priuatum. ius quasi naturale, ius Quiritum, ius prætorium. ius canonicũ. Et si vis, vide de omnibus istis iuribus breuiloquum qui intitulatur, Guarinus Veronensis, Floro salutem plurimã, &c. Et dr ius, iuris, a iubeo, bes, quia iubet. Et

Et est ius lex diuina: Fas lex humana. Transire aũt p agrum alienum fas est, ius vero nõ est Item ius dicit esse lex scripta. Item leges humanæ sunt, iura diuina sunt. Idẽ ius gẽale est. Lex est eius species. No. [Vulgi,] vulgus, gi, ei, plebs, populus, multitudo gentium: dicitur a volo, vis, eo ꝙ vnusquisq; facit quod vult: inde & hic hæc vulgaris & hoc vulgare. Inde vulgariter aduenit, vt ille loquitur vulgariter, id est, sicut vulgus, & nõ litteraliter.

[prima glos. ponit casum, & simul summat, & diuidit.]

a ¶ Pastoralis.] Casus. Tres partes principales habet hęc constitutio, scilicet exordium, narrationem, & conclusionẽ. Prima ponit exordiũ breue. Secunda: ibi, [Sane] narrans causas & esse ctum cuiusdam sententiæ latæ per quondam Imperatorẽ Hẽricum in regem Robertum cum supplicatione defectuum, ostẽdit nullitatem illius tum ex ipsius causis & aliis insertis in illa quam ex personis a quo & in quem sententia lata fuit. Tertio ibi, [Vt igitur.] concludendo declarat illam sententiam irritam: illam etiam irritat, quatenus de facto processit Secundo subdiuiditur: quia primo narrat sententiæ causas, defectus & suppletionem, vt dixi. Secundo ibi, [Vetus.] subicit illam examini, & dicit quatenus. Tertio ibi, [Notorium.] improbat citationem, & processum ex metu citati rationabiliter affectum. Impetratori, & ratione loci, Quarta: ibi, [Vt illud.] illam improbat ratione loci in quo & de quo citatio facta fuit. Quinta: ibi, [Deinde.] concludendo contra sententiam, prius soluit duplex obstaculum, quo dici posset regem vasallũ imperii in imperium deliquisse. Sexto ibi, [Rursus.] ostendit diuersis modis in illa sententia Imperatorẽ suæ potestatis terminos excessisse Septimo ibi, [Cæterum.] soluit suppletione defectuũ, ꝙ in sententia fecit imperator.

b ¶ Cura. hic incipe exonstructum. & tale uel simile puto ꝙ erat exordium decisum de decre. pastoralis. in cõpil Grego. sub diuersis titulis collocata, vt dixi sup. de reserip pastoralis. in prin.

c ¶ Diuinitus.] per verbum illud: Pasce oues meas: Ioan. vlt de elect significati. de maio. & obed. solitæ.

d ¶ Christiani.] de homi pro humani. lib. 6. & facit extrauag. Bonifacii, vn m sanctam. Et facit hæc littera ad id quod dixi s. ead. cõpil de test. c. 1. scilicet ꝙ regula inter Iudæos 2 non cõpetit Ecclesia.

e ¶ Nos, &c.] quod est infra.

f ¶ Inuigilare.] ponit hic, in pro valde, sicut de fideiuss. cap. 1. d. quo vide in Specu. de d sput. & alleg. §. post hæc. versicu illis. ibi imponitur. Et huic exordio, concord. prop mium sexti, & de offic. deleg. officii. eod. lib.

g ¶ Sane.] narratio.

h ¶ Imperatorem.] inchoauerit enim discordia eo nondum coronato. s. ea. cõpil. de iureiur. cap. 1. post principium.

i ¶ Asserente.] forte veraciter, quod tamẽ sententiam non iustificat, vt sequitur in §. rursus.

k ¶ Ipsius.] Imperatoris, vel regis. primum placet.

l ¶ Subditis.] idem si cum non subditis uel hostibus C. ad leg. Iul. maiest. si quis. canonizata. 6. q 1.

m ¶ Conspirationes.] vide quod scripsi de iudi. exhibita.

n ¶ Et ordinauerat.] rex Romanorum Robertus.

o ¶ Fultæ.] id est munitæ, firmatæ, uel adiutæ.

p ¶ Etiam in urbe.] Romana scilicet.

q ¶ Absentem.] an super crimine cõtra absentem sententia ferri possit, not. de dolo & contu. uetitatis.

r ¶ Declarato.] vtile consilium est in notoriis sic interloqui. & facit ad not de iureiu. ad nostram. 3. s. de off. deleg. c. 1. lib. 6.

s ¶ Supplendo.] de effectu huius clausulæ, uideas in Spe. tit. 2 § nunc ostendendum uer. 18.

t ¶ Si quis.] scilicet defectus.

u ¶ Maie. ji. q. 5. præsentium, de offi. custo. c. 1.

a ¶ Noueres

1 Vide Turrecremată in summa de Ecclesia. lib 2. cap. 29. & cap. 77.

2 In qb. casib. Ecclesia cõpescat Iudæos, declarauit Sanctissimus dñs Gregorius xiii. in sta tuto inc. Antiqua Iudæorũ improbitas. edito hoc ann. 1581.

† In recẽtioribus legitur, declarata.

† Noter dixit pœnæ capitalis, cũ illa sit uaria ſm petr. de Anc. p l. rei capitalis. ff. de pœnis. ad de glo. & moderanos in l. trãsigere. C. de trãsa. intelligeretur I dubio de minori al leg. P A. in c. quãto de iureiur. glo. in l. criminali. C. de iurisd. omn. iud. adde etiã glosam l. C. ne christ. man. uid Fel. c. ex litteris. 1. col. de constitu.

† al. omissa.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Nouerca.]sicut se habet nouerca ad priuignos, q̃ sæuire solet in illos, sic se habet ad iustitiam voluntas præcipitantis iudicis. hoc intendit. Inde dixit quidam Gaudet in afflictos sæuire nouerca potestas. sic ẽt dicit canon, q̃ negligentia est nouerca eruditionis. 83. distin. nihil.

b ¶ Præcipitatione .] de iniquitate dicitur, q̃ omnia præcipitat, de pœn. distin. 3. inter hæc hircum 1. Et est præcipitiũ quod fit sine modo, & cũ periculo. de sepul. ex par. e.

c ¶ profutura.] vt eccle bene vnico.

d ¶ Limæ.] 7 q 1. §. cum vero. versi. ferrũ. Et est instrumentum fabrile & ferreũ, quo metalla roduntur, poliuntur, minuuntur, & purgantur.

e ¶ Libramini.]habetur hoc verbum. 45. dist omnis. de re iudicum æterni. lib 6. Et est librare per libram, quæ certum habet põdus, aliquid põderare vel æquare: inde dicitur quòd in mense Septembri sol ingreditur signum libræ: quia tunc dies & nocte æquantur.

f ¶ Cauſis.]ex causa facile deprehenditur iniquitas sententiæ. de resti. in integ. cum ex litteris & ideo datur consilium, ne causa exprimatur. ad reiud. sicut.

g ¶ A quo .] scilicet Imperatore.

h ¶ Et in quem.] scilicet regem.

i ¶ Illius.]sententiæ.

k ¶ Exercitus.] collectio hominum in expeditione.

l ¶ Suos.]propinquos, familiares, & subditos.

[Glo. seq arguit pro opi & remittit.]

m ¶ Notorio .] facit hæc littera ad ea quæ scripsi de app. ex parte. 1 Nam videtur hic colligi, q̃ non solum assignato loco notorie non tuto possit appellari etiã exceptione non opposita: sed etiam q̃ sine appellatione citatio non arctet. & facit quod no. Spec de cita. §. 1. uer. si. item q̃ citatio sit ad locum. 1 & 2. uers. sed quid si citatus. & quod not. Inno & Host. de dila. c. 2.

n ¶ Stipatum]quasi uallatum, circundatum, uel fulcitum.

† al. visa ma quoq; † al. ita: ad p̃missa fuisset peremptorie citatus nunquã uenire debuit ad iudicẽ exercitu feroci & gradi, ipsiq; citato, ut p̃mittitur odio cõsti patũ nunquã etiã &c.

† Dictio, sententiæ deest in artiqnis ẽdicib.

nouerca [a] iustitię, uoluntaria scilicet iudicantis præcipitatione [b] processit, partus forsan se deteriores haberet, si ipsius sententiæ † inefficatia in publicum præconę iustitia non prodiret. Nos circa eam tali vti prouisione volentes, quæ (detectis ipsius defectibus) seminata per eam extinguat pericula, & in ratione reddenda sit posteris profutura: [c] ipsam subiiciendã esse prouidimus limæ [d] iustitiæ, ac rectæ libramini [e] rationis.

¶ Eiusdem igitur cauſis [f] & continentia, nec non cõditione illorũ, a quo [g] & in quem [h] lata fuit, diligenti & debita consideratione pensatis, patenter ex eis illius [i] adstruitur euidẽtia nullitatis, & manifeste arguitur temeritas promulgantis. ¶ Notoriũ quippe ac indubitatũ extitit quòd grandis exercitus [k] tempore dictorum processuum & suæ, continue Imperatori assistens regem ipsum & suos [l] persequitur odio capitali: insanaq; † ciuitas, in qua lata fuit memorata sna, regem capitali habebat odio notorio [m] & antiquo.

¶ Esto igitur quòd rex ipse alias ad † præmissa fuisset legitime per Imperatorem citatus, nunquid uenire debuit ac iudicem exercitu feroci ad grandi, ipsique citato (ut præmittitur) odioso stipatum [n] Nunquid etiam debuit cõparere in loco admodum [o] populoso: multum potẽti, ac præfato P in eum odio pronocato? Quis enim auderet, uel qua ratione audere aliquis teneretur consistorii q̃ talis subire † iudicium, & se in hostium sinu [r] reponere, ac ad mortem per violentam [s] iniuriam, nõ per iustitiam inferendã ultroneũ se offerre? [t] Hæc quidem iure timẽtur, hęc de more uitantur, [u] hæc humana fugit ratio, hæc abhorret natura. [x] Desiperet [y] igitar qui citationem huiusmodi saperet arctasse citatum † Vt illud tanquam nociſſimum nullatenus omittamus, quòd regem extra districtum [z] imperii in regno scilicet Sicilię notorie ac continue tempore supradicto morantem citare non potuit Imperator: nec citatio si quam forsan de ipso intra imperii fines fecit, citatum extra imperium constitutum arctauit. [a]

¶ Nos quoque regis ordinarius iudex, quod ad Imperatoris iudicium citare mus, uel citari aut remitti faceremus eundem, nequaquam [b] fumus requisiti: [c] immo licet ad nos curiam nostram temporibus illis rumores frequenter de curia Imperatoris venirent, & iuxta eum etiam quidã ex fratribus

o ¶ Admodum.]pro valde. sic in decre. Romani. versus itaque. sup. ea. compil. de iureiur.

p ¶ Ac præfato]capitali.

q ¶ Consistorii]idem verbum 2. q. 6. anteriorum. §. ad hoc. & auth. sed lis. de appel. ex infinuatione. & dicitur a cõsisto, tis Hester. in princ. Sedebat sup solium in consistorio palatii.

r ¶ Sinu.] Idem verbum. 12 q 1. §. 2. circa fin. de Iudæos. & huic concor. vt lit. non contest. accedens 2. vbi patet. q̃ non sufficerent litteræ de conducto.

s ¶ Per violentam .] per hanc litteram uidetur. q̃ si captiuus ad pœnam uel periculum mortis relaxatur iuramento suo de redeundo ad carcerem certo die, si mors erat iniuriosa, redire non teneatur: alias tenetur.

t ¶ Offerre .] quasi diceret nullus, nisi ex multæ patientię meriti, sicut Ambitiosus 23 q 6. conuenior.

u ¶ Vitantur]etiam per volucres. Ouidius 2. de remedio amoris.

Quæ nimis apparent retia vitat auis.

x ¶ Natura]qua quis non solum seipsum, sed nec alium vult offendi, unde Tul. li. 3. de offi. Homo natura obediens, homini nocere non potest.

y ¶ Desiperet] concord. de renun. nisi cõpridem. versicu. sed ut cas

[Glo. seq. not. & remittit.]

z ¶ Districtum imperii]per hanc litteram & sequentes patet. q̃ Imperator nõ distringit totum orbem, licet dicatur dñs mundi 1 ff. ad l. Rhod. de iactu. l. deprecatio 7. q. 1. in apibus. facit in glo. pro ipso ius fundat intentionem, quo fundat intentionem suam in decretis episcopi in diœcesi, de quo scripsit Host. de offic. archid. c. fi. super 1. glo. a ¶ Arctauit.] de consti tuto. c. 2. lib. 6.

b ¶ Nequaquam.]asserit puram negatiuam quam per cipere poterat.

c ¶ Requisiti.] hic & in inferioribus declarat no. de compe. c. vlt. in prin. 5. q. 6. c. 1. de rapto. ca. 1. De hac requisitione, vide quod no. in Spec. de compe. iu adi. §. 1. ver. sed quomodo. & de accu §. 1. uer. sed nunquid. & §. fin. ver. vt autem.

a ¶ Essent.]pro ipsius coronatione, ut in ca. Romani. sup. de iureiurando.

b ¶ De processibus.] de discordia bene scierat prius, de iureiurando Romani.

c ¶ Forsan.] non est nota dubitationis. de hoc de test. c. 2.

[Gloss. seq. quærit, ponit duas opi. & duas incidentes quæstiones, in quarum qualibet ponit duas opiniones contrarias.]

d ¶ De more.]sed nũquid de iure uoluit hoc dicere? Accursius in l. si cui. §. fin. de accu. dicit q̃ remissio ista fit ex urbanitate, uel ex uoluntate, uel loco habet se cũdum eum cum reus, latitat, quod etiam videt placere Innocentio, de tap. c. 1. Sed gl. ibi & Host. dicunt, in omni graui delicto remissionem fieri ad iudicem delicti, per §. si vero quis comprehẽditur in authent. ut forum in authent. ut nulli in coll. 9. Immo dicunt quidam q̃ iudex delicti ad hoc potest cogere iudicẽ sub quo degit per uerbũ, iubemus, ibi positum quod est necessitatis. 14. q. 1. quod percipitur. ff. qd iussu. l. 1. & 2. & sic non obstat. qd dicit. q̃ par in parẽ non habet imperium. de elect. innotuit. cum in hoc iudex delicti sit maior, & hoc placuit Iacobo de Rauẽna, & Petr. in auth. qua in p̃incia. C. ubi. de crimi. oportet. pro his facit quod not. Hug. 65. dist. c. fi. Contra eos facit quod ibi no. lo. qd credo uerius. f. quod male faciat iudex requisitus non remittendo: sic tamen qui requirit, si alias non est illius iurisdictionis cogere, uel punire non potenti, sed agetur coram superiore illius, ad quod facit de foro compet. Romana. §. contrahentes. li. 6. ibi, ad denuntiationem, non dicit, ad mandatũ, uel præceptum, facit ẽt de offi. ordin. pastoralis. in principio, & quod not. de offi. delegati ad hoc potest cogere iudicẽ sub quo degit per uerbum, iubemus. in §. fi uero. quia licet Imperator ibi iubebat, uel puniendi nõ concessum, igitur nõ latem iubendi, uel puniendi nõ concessum, igitur nõ amittet. 35. q. 2. amputato. Dicunt etiam prædicti doctores

Universidad de Deusto
Biblioteca

fi.huius §. proprie terminos potestatis excessit in messem nostram,&c.

a ¶ Districtum.]cum Roma sit de temporali domino Ecclesiæ. quadragesimatertiadi stinc.ego Ludouicus. vigesimatertia q. vlt. igitur.de elect. fundamenta.lib.6.

[Glo.seq. quærit,& remittit.]

b ¶ Debitis.]quid de debitoribus per iuramentū obligatis, hoc posito ꝙ hæc sententia fuisset iusta, scripsi post Host. de cēsib. significauit. sup gl. 2. c ¶ Fidelitate.] hoc benefacit papa de subditis imperio. 15. q. 6. alius.& c. nos sanctorum,& eo.titu. cap. 1. lib.6.& hoc ratione criminis, de hære.cap. fi.de pœnis. ca.fin.procedit autem hoc ex superioritate, de qua j. § fin.

d ¶ Subiectæ.] arg. ad not. 16 q. 7. filiis in 1.glo.ſquòd per damnationem, uel confiscationem iudicis sæcularis non perdit qs iuspatronatus. 1

e ¶ Falcem] quòd facere non licuit. de elect. uenerabilem.in princ. cum suis concor.

f ¶ Sic graui.] læsæ maiestatis.

g ¶ Licuerit.] facit ad not. ff. de constit. princ.l.1. & C.si contra ius, uel util. pu. l. vlt.per Innoc. de constitu. quæ in ecclesiarum. per Hostiensem in sum. de rescript. §. quas vires. ver. potest autem.facit etiam ad quæstionem de iudice habente arbitriū,q̄ no.inf.de uerb.signifi. sæpe.super versi. defessiones.

h ¶ Nomine.] sic eo. tit.c.fin lib 6 2. q. 1. in primis, in fin.

i ¶ Vulgi.] cuius opinio quandoq. inspicitur.ff.de flu l. 1. & ff. de fnn.instr.l. cum de lanionis.§.a finam. de pur.vul.per totum. & not.de rescr. nonnullis.in 4.gloſſ Ouidius de ponto.

[Vulgus amicitias

†al.subia cerent.

1 Hāc gl. late ꝓsequit hic Io.Imo q̄ rēs an bonis confiscatis,cōfiscetur i ꝓfonatus

† Hęc duo uerba, & loca. desunt i antiquioribus codicibus.

ti extra districtum[a] imperij commissorum ad Imperatorem nullatenus pertineret: inhibendo etiam in eadem ſnia sub magnarū appositione pœnarum, quarum aliquas sibi applicari mandauit,ne quis dicto regi præsumeret in suis respondere debitis,[b] in ipsiusve familiaritate, vel seruitio remanere, aut eidem contra ipsum Imperatorem quouis modo impendere consilium, auxilium,uel fauorem: cum debitores,seruitores,& auxiliatores huiusmodi extra imperium,& in regno constituti prędicto nullatenus Imperatori subessent, † nec ex committendis in regno eodem dictis possent pœnis adstringi,uel aliqualiter condemnari per ipsum; absoluendo quoque ab omni fidelitate,[c] obligatione, seruitio, promissione, ac pacto prouincias omnes,ciuitates, & castra (& † loca) ipsiusque uassallos, & feudatarios & alios quoslibet eidem regi quomodolibet obligatos;cum includerentur in absolutione huiusmodi terræ, & personę nobis, & Ecclesiæ Romanæ, & subiectæ,[d] propriæ terminos potestatis excessit, in messem nostram mittens perperā suam falcem.[e] ¶ Cęterum defectus suppletio circa processus adhibita supradictos, non tantum ualet ad iustificationem ipsorum,& sententiæ supradictę, quantum ad eorum suggillationem & notam; cum nullam super præmissis potestatem haberet Imperator in regem, sibi alias quàm vt præfertur non subditum, non citatum legitime, aut remissum, & extra districtum ipsius continue, ac notorie consistentem: nec prædicta suppletio circa subditum etiam ad ea potuisset de ratione referri, per quę de crimine præsertim sic graui[f] delato, defensionis[g] (quę a iure prouenit naturali †) facultas adimi valuisset; cum illa Imperatori tollere non licuerit, & quę iuris naturalis existunt. ¶ Vt igitur sicut memorata sententia iuris caret effectu, sic auctoritate, & nomine[h] rei careat iudicatæ, ut nec in opinione communi, aut vulgi[i] labijs nomen habere sententiæ mereantur; vt etiam in magnum iustitiæ ac pacis obsequium scandalosis occurratur periculis,quæ cum nostra & Ecclesiæ, prouinciarum multarum,regnorum, & gentium turbatione non modica possent occasione ipsius prorumpere suboriri:Nos tam ex superioritate,[k] quā ad imperium non est dubium nos habere, quā ex potestate,in qua uacante imperio Imperatori succedimus :[l] & nihilominus ex illius pleni tudine potestatis,quam Christus rex regum,& dominus dominantium[m] nobis licet immeritis in persona beati Petri concessit,[n] sententiam,& processus omnes prędictos, & quicquid ex eis[o] secutum est,vel occasione iplorū, de fratrum nostrorum consilio[p] declaramus fuisse,ac esse omnino irritos,& inanes,nullumque debere, aut debuisse sortiri effectum, seu nocumentum,uel notam afferre cuiquam, uel quomodolibet attuliſſe. Ipsosque nihilominus quatenus processerunt de facto,& quicquid ex eis secutum est,uel ob eos, uel in posterum sequi posset,in irritum reuocamus.

vtilitate.probat.]

K ¶ Superioritate.]vt in constone,Romani. sup. de iureiu.

l ¶ Succedimus.] de fo.compe. licet ex suscepto. & huiusmodi ptāti non participant legati de latere.ꝺ hoc Spe.tit.2.§.nunc oītendum.ver.19.I. Azm ¶ Dominantium.] Apo.19.cap. vltra medū, 1.ad Timoth.6.& facit 7.dist.quæ ꝫ mores.in fi.dec.tua 2. n ¶ Concessit.] Matthæi 16.

o ¶ Ex eis] concor. de relict. qualiter. in fi.inf. de immu.eccle. quoniam.

p ¶ Consilio.] vide quod no.eo.ti.ca.2.li. 6.in 1.glo.

q ¶ Reuocamus.]Cōcor.de reb. eccles.non alie.ſquis.eod.titu.ad audientiam. & quod not.ibi.de offi. ord.c. pen. & 2. quæſt.1. primates.

Si

TITVLVS XII.

De Appellationibus.

Clemens quintus in Concilio Vienensi.

¶ Valet appellatio coram maiore parte plurium iudicum. Sed appellato est appellatio, delatio, & terminī prefixio intimanda. Zabarella.

Si à iudicibus.] CASVS. Tu & ego litigabamus super aliqua re coram pluribus iudicibus delegatis nobis datis vel ordinarijs: tulerunt sententiam contra te absentem legitime citatum, vel contra te præsentem,& non appellasti,sed voluisti peritos consulere,id est, voluisti petere consilium à peritis & sapientibus, an deberes appellare uel nō consilio habito vis appellare: quæritur, vtrum ad hoc ꝙ valeat appellati o,requiratur,ꝙ omnes iudices simul conueniantur,uel an sufficiat ꝙ adeantur separatim vnus in domo,alius in ecclesia, & an ēt possis petere apostolos separatim ab eis? Dicit Romanus Pontifex, ꝙ sufficit interponere appellationē coram omnibus,uel coram maiori parte etiā separatim, & valet ac si simul conuenirentur.Sed quid? appellasti ab omnibus simul, & interposuisti appellationem tuā in absentia mea,nunquid debes mihi appellationē intimare, & ēt delationem ubi delatum est negotiū principale, & ēt termini præfixionem,ut in termino possim me præsentare coram iudice ad quem appellatur? Dicit ꝙ sic: quia intimatio legitime est fienda mihi appellato fm tenorē c. causam sup. de elect. hoc dicit.H.R.¶Colligo aliqua notabilia.Primo iuncta gl. ꝙ quis potest appellare à pluribus iudicibus separatim,uel à maiori parte,licet olim secus. Not.secūdo differentiam inter appellantem ab electione,prouisione,uel postulatione,& appellantem à diffinitiua vel ab interlocutoria: quia appellans ab electione,postulatione,uel prouisione dēt intimare,id est, notificare appellationē suam parti appellatæ, hoc est contra quem appellatur,& sic dēt intimare appellationē tūm. Sed qū appellatur à diffinitiua sententia,uel ab interlocutoria,requiritur intimatio recusationis,quia non detulit appellationi tuæ,vel admissioni appellationis tuæ & debet intimare terminū sibi præfixum intra quem debet arripere iter suum ad prosequendam appellationem,ut ipse appellatus etiam suum iter arripiat ad se præsentandū & defendendū. Et ratio diuersitatis est, quia quando appellatur ab electione,postulatione,vel prouisione,solum intimatur appellatio,non tamen de latio,vel termini præfixio: quando autem appellatur a sententia diffinitiua, requiritur ꝙ intimetur appellato appellatio.¶Item delatio vel recusatio, & termini prefixio est,quia in primo casu terminus statuitur à iure intra quem quis debet arripere suum iter, si appellatio fuerit admissa.puta quia appellans intra mēsem in secundo casu,quando appellatur à diffinitiua, non statuitur à iure terminus,ut quis prosequatur uel defendat appellationem, quare statuitur ab homine. Nota iuncta gl.Paria sunt intimationem nullam facere, & facere,sed non legitime. Et dicitur fieri non legitime quando fit ad domicilium cum possit apprehendi personaliter.Not. quod licet quis possit appellare à pluribus separatim iuxta formam hic contentā, tū cum quis appellat,non dēt ab uno solo,sed ab omnibus,vel à maiori parte appellare,ex quo omnes pariter proceduut : quia non pōt unus solus iudex grauare,ut gl in verbo, simul, ꝑpe finē: Si aūt unus solus ex pluribus grauet,tunc ab illo solo pōt appellari No. ꝙ tam appellatio, q̄ apostolorum petitio potest separatim coram iudicib. fieri,ut glo.hic in verbo,appellare. Ex quo no.ꝙ qualitas in fine posita,concernit omnia præcedētia, de quo per Bar.in l.ꝑtor. §. fi.vi bono. rapto. Not.ꝙ appellatio nō est necessario interponenda in præsentia appellati, sed sibi ignoranti est possibilis intimatio, i.notificatio,seu insinuatio fienda, quando talis est appellatio,quæ ipso facto non deuoluit causam. Et utrū appellatus ire teneatur nisi citetur, vide

CAP. I.

Ià iudi-

hic per doctores, & in cle.cām.sup. de ele.No.licet coram pluribus iudicibus possit separatim appellari,ipsi tñ iudices debent postea simul conuenire ad deferendum appellationi,i.an debeant admittere appellationem vel non, & debent simul conuenire ad præfigendū,i.ad statuendū terminū,ut in gl.in verbo,ꝓfixionis. Not.textum,[a iudicibus.] Iudex. n. dr, quasi ius dicens populo,vel iure,siue iuste disceptans,& est etymologia: iure aūt, disceptare est iustus iudicare. Non.n. est iudex,si non est in eo iustitia,ut e fons. §. in omni quoq; negotio de verb.sign.Et iudex est,q̄ ex iurisdictione propria aut sibi delegata & cōmissa, ius hēr sit per causas litigiorū, uel litigantium cognoscendi.Et multi sunt iudices:quidā est iudex ordinarius,& est ille,q hēt potestatē à te iure suo,hoc ipso ꝙ est talis, ut eps, ballius,ꝓses ,puinciæ,& cōsimiles. Est alius iudex qui dr delegatus,& est ille,qui habet ptātem de causa, aliqua cognoscēdi ab aliquo sibi cōmissa, quia etiam dr iudex extraordinarius. Vel iudex delegatus est,cui causa cōmittitur terminanda,uel exequēda, vices delegantis repræsentans, & in iurisdictionē nihil proprium hns,ut ff. de offi.eius cui man.est iurid. l.j. in fi. & l.3.de offi.deleg. vel delegatus est is cui à Summo Pontifice,uel ordinario,uel delegato principis cā cōmittitur. Inde subdelegatus qui dr respectu delegati. Est alius iudex,qui dr iudex competens,qui causę iurisdictionē habet cum exercitio sibi dato,ꝙ per exceptionē possit elidi,siue exceptio contingat personam, ut q̄a suspectus; siue contingat iurisdictionē ,ut quia rescriptum surreptitium,vt in cle. cum lite. sup. ut lite penden. nil inno. in glosſ. Est alius iudex,qui dr in cōpetens,& est in quem licet nō idoneū consenserimus, uel quia ipse nullā iurisdictionē habebat, uel quia in teruenit error in adeundo ipsum, vel quia cōpulsus sum in eum cōsentire. Est alius iudex,qui dr compromissarius,& est ille, qui ex cōpromisso,i. ex consensu partium,& ex litigantiū electione de cā cognoscit,qui nullā hēt iurisdictionē propriā,seu delegatā. ff. de arbit.l.1. Est alius iudex,q dr pedaneus iudex,& est ille cuius officiū est de minutis causis & infirmis cognoscere,& inutilib. & uilib. licet sit ordinarius. Est alius iudex,qui dr iudex Chartularius Et olim tales iudices erāt priuilegiati ab Imperatore, ut q uellēt coram eis litigare,possent: sed ipsi non poterant aliquē cogere ad litigandū corā eis. Et dīr etiā hodie iudices ordinarij creati à comite Palatino,qui non habent administrationē nisi in habitu,ut no.in l.1.ff. de iudi. & l. fin.C.ubi & apud quos cognitio rettōnis agenda sit, & isti iudices uocantur hodie notarij Apostolici & imperiales,& chartularij à charta:quia dū creantur,mittuntur in possessionē chartæ. Est alius iudex,qui dr domesticus,& isti iudices dīr esse,ex quibus pro magna parte pendet ius & cōsilium. Hi etiam dicuntur assessores,eo ꝙ assident,i. iuxta sedent. Vel fiunt similes, siue comparantur iudici : & in causæ cognitione simul præbent consiliū,uel officiū,ut patet ex rubr. C. de assesso.Not.[Apostolo.] Apostoli in iure dicuntur litteræ datæ appellanti, in quib. cōtinentur allegationes,& qualiter in cā processum sit. Item Apostolorū alii sunt cōuentionales,ſquando pars admittit appellationē,siue in iudicio iudice refutante, siue tacente, uel extra iudicium, vt extra de app. cap. sæpe. & cap. oblatæ. Alij apostoli sunt testimoniales, testificantes de appellatione facta. Alii sunt dimissorii,per quos apparet ꝙ iudex detulit appellationi. Alij sunt refutatorii,ꝑquas apparet ꝙ iudex non detulit appellationi. Alii sunt reuerendi,siue reuerentiales.ſquando ob reuerentiam superioris appellationi defertur,ut c.1. de appel.lib.6 in gl.& sup in cle.si ante.de dolo & contu. Not.[Dilationi.]Dilatio,dilationis venit à defero,defers,q̄d significet,vide sup.in cle.si ante.de do.& cōtu. Not.[Terminum præfixionis]Præfigo, gis, cōponitur de præ & figo,ꝙ idem est,quod imponere,immittere, inferre,fortiter & stabiliter imponere, & producit fi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Et dic terminum p̄fixionis, i. impositionis terminj, q̄ a iudex dēt imponere, statuere, & ordinare terminū ipsi appellanti, intra quem ipse arripiat iter suū ad eundū prosecutū appellationē suā. Not. [intimatio.] onis, uenit de intimo, aui a.p.i. demonstrare, indicare, nūtiare, notificare. Et dr̄ ab intimus, vel ab in & timos, q̄ est mēs, quasi in mēte inculcare, & immittere, ſm Hug. Vel dr̄ ab in, & time, q̄ est aīa, uel mēs ſm rapiā. Not. q̄ appellatio dēt intimari appellato ignorāti. Dic tñ sufficere, q̄ eius procuratori specialiter in cā constituto intimetur. de elect. cle. causam. 1. respon. Zabarel.

† Nota q̄ indiffinite dr̄ iudicib. in omnib. igit cuiuscunque speciei iudicib. vendicat sibi locū: ut i gl. 1. Pet. de Anch.

[Prima gl. diuidit, & declarat de quibus iudicib intelligatur.] a ¶ Si a iudicibus.] se summat. Et sunt duæ partes. Secūda: ibi. Est tñ.] Et quod dicit iudicib. intelligo ordinariis, vel delegatis: siue sint ad causas, siue sint executores ad gratias, & idem ēt puto de arbitris iuris, a quibus appellari pōt. de offic. deleg ab arbitris, cum eadem sit ratio.

† In quodam manu scripto ita: Est tñ appellato ēr ignorāti. &c.

b ¶ Appellandū.] in iudicio, vel extra a sententia vel grauamine forte dato ergo q̄ haberi possit ipsorū copia, locus esset ei quod hic dr. Sed ante cōstitutionem istam tunc solum sic diuisim de facto appellabamus, quando cōmuniter iudices haberi non poterāt, vnde seruabatur, q̄ singulariter requirebātur, ut cōuenirēt.

[Glo. seq. ponit opinionem Inno. quam coaptat.]

Appellās ab vno ex plurib. iudicib. an bene appellet.

c ¶ Simul.] Scire debes q̄ Inn. in decr. cū sup. de offi. deleg. in gl. magna circa med. dicit q̄ ab vno, ex plurib. iudicib. non potest appellari, nisi appellet ur ab oībus quia cum non sit licitum appellare nisi a grauamine, & vnus sine aliis grauare non possit, quia solus iurisdictionem non habet, ergo non ab vno, sed ab oībus simul appellandum est. Sed si Inno. intellexit simul in loco, & congregatis tpe quo appellatur hoc hic corrigitur: sed si intellexit simul respectu formæ, vel interpositionis, hoc hic non tangitur: licet. n. hic separatim appeletur, tamen ab omnibus appellatur. Hoc tamē scias, q̄ quotiens vnus ex pluribus iudicibus procedere potest & ab ipso solo si procedit ur: poterit appellari, de primo uide quod not. de arbi. c. 2. lib. 6.

d ¶ Coram ipſis] vide quod no de elect. vt circa. li. 6. in præsentia enim iudicis appellandum est. 2. q. 6. biduum. vbi de hac, & sup. eo. tit suggeitum.

[Glo. seq. exponit: quærit & soluit.]

Appellatio qualiter interponitur a duob. iudicib. qui etiā diuisim haberi nō possunt.

e ¶ Maiori.] qñ sunt plures, q̄ duo. Nā in duob. nō est dare partē maiorē: oportebit ergo tūc, q̄ corā ambob' fiat appellatio: si diuisim possunt haberi. Sed q̄d si ambo ēr diuisim nō possūt haberi: vel qñ sunt plures: nō pōt haberi pars maior ēr diuisim? Sol. ex quo nō stat p appellātē sibi nō nocet facta igit. ptestatione appellet corā illis: uel illo: quos u ei quē habere pōt: vel si nullum potest habere: coram publicis & honestis psonis eo. tit. c. fi. de offi. ord. pastoralis. si haberet copiam iudicis ad quem: coram illo appellet. 2. q. 6. biduum.

f ¶ Appellare.] separatim: ut sequitur, est enim mens litteræ: quòd quilibet istorum actuum, appellatio & apostolorum petitio separatim fieri possit.

Ignorātia p̄sumit.

g ¶ Talis.] supple, & apostolorum petitio.

h ¶ Ac si simul.] concor. de re iud. c pen lib. 6.

i ¶ Ignoranti.] scienti enim certificari non debet de re gu. iur. eum qui certus. lib. 6. Præsumitur autem ignorantia. de reg. iur. præsumitur. lib. 6. cum concor.

K ¶ Delationis.] vbi delatū est, tunc negotiū principale hoc est coram iudice appellationis. sup. eo. cū appellationibus. li. 6. & ideo intimandū est appellato. Et facit hæc littera ad id, q̄ non q̄ deferre appellationi, & terminum illi præfigere sunt diuersa.

subsecutę fuerint, intimatio legitime n facienda.

¶ Idem.

¶ Sufficit apostolos peti vno contextu ſæpius & instanter: ad quos recipiendos ſi iudex certum terminum statuat, appellans illos non petens in termino, appellationi renuntiat. Idem cum iudex statuit terminum iuris incertum, intra quem appellans illos debite nō petiuit, vel oblatos recipere renuit.

CAP II.

QVAMuis.] Præsupponendū est: q̄ quis pōt appellare a quocunq; grauamine: siue inferatur in interlocutoria, siue in diffinitiua Et appellans dēt petere apostolos, i. rāsionē iudicis. Et quare dicātur apostoli, vide sup. de apostolis dimissoriis & reuerēt. ibi. CASVS. Iudex dedit sniam cōtra me: appellaui: q̄ritur an debeā petere apostolos sæpius, uel ultra sit necesse, q̄ inter petitiones apostoloꝝ sit aliq̄ interuallū, ali quod spatiū tpis, vel vtrū sufficiat multiplic. re vno & eodē ptextu dicēdo: Dñe detis mihi apostolos, & iterū supplico q̄ detis mihi apros, & iterū vos deprecor, q̄ detis mihi apostolos? Et dicit, q̄ possum petere apostolos sæpius vno & eodē ptextu. Sed q̄d erit si iudex a quo appellaui nō dedit apros, sed mihi assignauit terminū ad dādū apostolos, q̄ritur vtrū die assignata debeā cōperare corā iudice, ut illa die recipia apros, ita q̄ videat renuntiare appellationi, nisi cōpareā? Dicit q̄ illa die debeo ꝑpare, alias si non cōpaream, sniā pōt executioni demandari. Sed quid si iudex assignet mihi diē intra terminū iuris: qui terminus est ttigintā dierum a die sniæ: cōputādo q̄ ferī sniæ ꝛ plenē l. a iudicib. C. eo Si aūt ferat ꝛ absentē; tūc incipiunt currere illi dies triginta a tpe notitiæ. l. 2. C. cūo & qñ iudex. utrum sit necesse comparere in omnib. illis triginta diebus; uel vtrum sufficiat se: mel cōparere? Dicit q̄ sufficit aliquo die comparere, dum tamen compaream loco & tpe congruiss; puta q̄ non tamen comdum iudex est in mensa, uel in lecto, vel in balneo. Sed quid iuris? h iudex uoluit dare apostolos, uel q̄mittere a rigor iuris b exposcat, eū qui appellat debere petere apostolos congruo loco & tēpore, c ſępius & instāter: Nos tamē antiquam, & cōem obseruantiā d † litigantiū sequi & æquitatē rigori prę ferri e volētes; decernimus f sufficere, quòd per appellantem simul uno contextu g apostoli h instanter & sæpius postulentur.

Appellatio ꝑ uia cautelę fit hodie cuilibet iudici.

[Glo. seq. exponit: dubium soluit: & vnam diuersitatis rationem subdit.]

n ¶ Legitime.] p̄ modū qui hr̄. ē. ea cūpii. de elect. cautum. ut ibi patet in fi. Nec puto hāc intimationē solā fa sam. ut ibi patet in fi. Nec puto hāc intimationē solā faciendam: qñ sic separatim appellatur: sed ēt fiet qñ simul a iudicib. appellat, uel qñ unus solus esset iudex a quo appellat: pp rōnes: quas sup notaui. Et aduerte quia decr. illa, cām nil dicit de intimatione delationis uel terminis: sed solius appellationis, & eī rō: quia cauſæ beneficiales: de qb ibi dicitur, quo ad principale deferuntur per appellationes, & habēt terminū ita tutū a iure ad se p̄sentandum: & hæc pars cur notificatur appellatio ignorare non debet: aliæ uero nō & ideo si deferatur: uel terminus statuatur ab homine, notificetur hæc appellato: qui potuit ignorare.

Appellatus ab ea quę ꝑ uia cautelę fit, potest appellare.

Appellatio ꝑ uia cautelę facta.

Appellatus ab ea quę ꝑ uia cautelę fit, potest appellare.

Apostoli uaria habēt noia.

[Glo. seq. exponit: quærit & soluit.]

Iudex appellatione pendente non ꝑdit iurisdictionem.

Appellatio ꝑ uia cautelę facta.

Appellatus ab ea quę ꝑ uia cautelę fit, potest appellare

Universidad de Deusto
Biblioteca

pareat: non tñ puto ꝙ teneatur plus petere. sic procedat ꝙ dixi de vice secunda: sed satis est ꝙ exhibeat se paratū recipere, sicut in ꝑdi. decr. si a iudice. Et licet (vt dixi) hoc sit tutius: non tñ æstimo eum ꝙ bis cōparuit negligētem vel renūtiantem dici posse: alias sequeretur quod singulis diebus de termino xxx. dierum post appellationem extantibus ad cōparendum posset vrgeri.

[Glo. seq. not. differētiam litteræ, quam declarat, & ex eo dif fert.]

†al. tradi.

a ¶ Intra dictum.] Not quia ꝑ proxi. responso dixi in assigna to termino: hic dicit intra dictum terminum vbi ergo est certus terminus, debet in termino cōparere: nec tunc sufficere id ante terminū facere. vbi vero sub hac incertitudine, scilicet intra terminum iuris satis est intra illū terminū petere iterato. Et no. ꝙ licet termin' sit incertus, cū respondit se daturum intra terminum iuris: puto tñ ꝙ si responderet se daturū in termino iuris, vel vltima vel penultima die termini iuris, ꝙ terminus certus esset, nec tunc sufficeret ante terminum comparere. Et per id videtur hic expressum, ꝙ citatus vel iussus ut compareat, vel aliquid agat intra certum terminum vt quotidie fit satis est quòd intra terminum quandocunque, dum tamen loco & tempore congruo compareat, vel id agat. exempla patēt de dolo & cōtu. cum dilecti. de cōsue. c. fi. & de præben. si pluribus. lib. 6. eod. lib. de electio. c. 2. & c. cupientes. § quod si per uiginti.

† Dictio, ꝑfixo, de est in antiqorib. codicib.

b ¶ Terminum.] qui etiam ipsum iudicem artćat, vt dixi in 1. responsio.

[Glo. seq. quærit, & soluit, cōtrariam obseruantiam ponēs, quā partim cōmēdat: in fine quærit & arguit.]

Apostoli cuius ex pensis debent tradi.

c ¶ Oblatos.] Sæpius uidi dubitari, cuius expensis apostoli sint tradēdi. Communius seruatur ꝙ expēsis appellātis: sed hæc littera facit contrarium dum dicit, oblatos sicut ergo libellū, quem actor tenēt reo offerre. 3. q. 3. offerat suis expēsis traditisue & iudex, apostolos ad idē de offerend. si canonici. ꝙ hoc facit 2. q. 6 ab eo. vbi dī ꝙ traditio apostolorum expedit ex officio iudicis. Item facit C. eo tit. eos in fi. vbi dicitur, ꝙ etiā non petenti dari dēnt hic & utitur verbo dandi, & uerbo exhibendi, quo uerbo & utitur decre quia & decr. ab eo. tit. lib. 6. & decre. ut super eo. tit dicit, tribuat & l. iudicibus. C. eo canonizata 2. q. 6 in fi. dicit, conuenit prætitari. satis est ergo, ꝙ cuicunqshorū uerborū attribui possit gratuita datio. Itē præcedēs decre. 1. & decr. ut super. præcipiunt eos exhiberi, & quod præcipitur necesse est fieri. 14. q. 1. quod præcipitur. de verbo. sign. in his. ex quibus uidetur gratis offerendos apostolos. & facit ad materiam quod scripsi de electio. ut præterit. ut dixi. Cōtrarium seruatur, quod æquitatem hēt saltem in delegatis. Dubitari solet etiam an clausos & sigillatos appellans recipere teneatur. & arg. decre. intimauit. eod. tit. uidetur quòd non.

turum, appellationi suæ renuntiasse appellans intelligitur, nisi intra dictū a terminum b congruo loco & tempore instanter & sæpius saltem uno contextu petat apostolos ab eodem iudice sibi dari, † uel si recipere recusat oblatos. c

¶ Ponit tres casus, quibus appellans non habens apostolos, appellationē prosequi potest. h. d. Io. And.

¶ Quòd si iudex in termino ad dandum apostolos præfixo per eum, ipsos appellanti petenti non dederit: d aut e dum peterē tur apostoli, responderit se daturum eosdem, nullo termino certo sibi præfixo; f † uel intra g iuris terminū se eos asseruerit uelle dare, & postea per appellantem congruo † loco & tempore sæpius & instanter uno contextu ēt requisitus, eos non curauerit intra eundem terminum exhibere: appellationem suam extunc h prosequi possit appellans, ac si expresse fuissent eidem apostoli denegati. i

Idem.

¶ Appellans prosequi & finire tenetur appellationem extraiudicialem intra annum a die interpositæ appellationis, uel illati grauaminis: quo non facto (impedimento iusto cessante) appellatio est deserta. hoc dicit.

CAP. III.

Sicut appellationem. ¶ Præsupponendum est ꝙ appellatio debet prosequi & finiri intra annum, & si appellans fuerit impeditus in primo anno, dabitur sibi alius annus. Sed quæritur, qd iuris si fuerit impeditus etiam in secundo anno, utrum dabitur sibi tertius an nus? Vide panormit. in c. fi ratione. in antiq.

CASVS. Apellauit grauamine extraiudiciali, puta cum essem in pacifica possessione uineæ, domus, prati, uedi te paratū cū armis ad me impediēdum: appellaui a futuro grauamine, uel cū canonici uellent eligere inhabilem in epm: ego decanus me opposuit: utrum ista appellatio debeat terminari & prosequi intra annū? Dicit ꝙ ficialias appō cessabit deserta, ideſe est, de relicta.

d ¶ Dederit.] hic tolle litteram ꝫ. appellationem suam, extunc, & c. idem facias in fine sequen. uer.

e ¶ Aut si.] secundus casus per quem patet, ꝙ appellās q sufficienter petit apostolos coram iudice, qui respondit se illos daturum, nullo termino statuto, cōparere vlterius non tenetur, fortius ergo si nihil responderit, alias inutile foret quod diceretur sup. 1. responso. & adhuc fortius si denegauerit: sed hoc erat expeditum in decret. ab eo.

f ¶ præfixo,] tunc uel postea.

g ¶ Vel intra.] tertius casus. & per id quod dicitur hic, & ꝫ. eo §. similiter, patet, ꝙ iudex a quo potest intra tempus iuris tenere impeditum appellantem. nec. n. cogitur intra terminū illos dare. facit de elect. commissa. lib. 6. licet ergo satis sit appellanti intra terminū illos petere ꝑ modum qui sequitur, tenetur tamē finem termini expectare, ut uideat an iudex offeret, & morā purgaret.

† Habes ꝙ illud ꝙ incumbit iudici, de beto ꝑ tempore cōgruo loco & tpe. loco, non qñ est in prædio, vel Mis. fa. ꝙ. de nostr. uel cū est in maiori bus oni. par. fol. l. cū ꝙ. §. fi. & ver. §. ibi ꝙ dat. Fet.

h ¶ Extunc.] scilicet in primo casu lapso termino præfixo ꝙ dicem: in secūdo post responsionem iudicis si postea terminū non statuerit, in tertio post iuris terminum. sic intelligo litteram, ut sic cuique casui cōueniat iste finis, ut sup.

[Glo. seq. specificat septem casus ex textu, & duos addit, & pœnam ponit.]

i ¶ Denegari.] nec tenet, ꝓcessus sup principali postea factus ꝑ iudicem a quo, ꝑ dicit ꝫ. eo. ab eo. in fi. &. Ex hac ergo constitutione elicias quattuor casus ꝫ appellantem, & tres contra iudicem. Primus, contra appellātem, cum apostolos nō petit. Secundus & tertius cum in termino certo ad id dato, uel intra incertū illos nō repetit. Quartus, cum ill'os sibi oblatos non recepit. Cōtra iudicem, ut denegasse uideatur, sunt tres casus, cum in certo termino per se statuto illos nō tradit, uel se traditurum dicit, sed terminum nō statuit, vel dicēs se daturum, intra iuris terminum requisitus illos non tradit. Duos casus addit, scilicet quando nō respondet uel denegat. Iudicis pœna est, ut processus ꝑ ipsum habitus postea non teneat. Appellātis, ut appellationi renuntiasse uideatur. sup. eo. ut super. &c. ab eo. lib. 6. & hic Io. And.

relicta. Sed quæritur, quando incipit currere annus? Dicit, ꝙ si appellauerim à grauamine illato: tunc incipit currere annus à die interpositę appellationis. Si vero appellaui à futuro grauamine, tunc incipit currere à die grauaminis: hoc dicit. R. H. ¶ Colligo aliqua notabilia. Et primo nota, ꝙ dies appellationis in qua interponit appellatio, non computatur i termino ani ad prosequendum & finiendum præfixi. gl. in verbo, à die. Ex quo nota, ꝙ dictio, a, coniuncta dierum numero, excludit illam diem cui adiungitur: exemplū hic in littera, à tali die. simile notatur in ca. statutum. de præben lib. 6. Nota ꝙ futuro grauamine appellatur extra iudicium dumtaxat, & tunc tempus anni currit nō a die interpositionis ipsius, sed a die illati grauaminis. Et no. singulariter duo ex hac littera. Primum notabile: quia sicut datur annus ad'prosequēdum in appellatione iudiciali, & ex causa datur bien nium ita in extraiudiciali. Secundum notabile, quòd tempus anni datur ad prosequendum & finiendā in utraque appellatione, & quòd cessante impedimento utraqi appellatio per ipsum anni remanet deserta. Et circa impedimenta vide hic gl. pen. Et die latius, notatur in c. cum sit de app. Nota, quòd appellatio extra iudicium, comparatur appellationi iudiciali, di fcomparatur etiam vt not. eo. tit. bonæ de hoc in gl. 3. Grauamine. de hoc in gl. in verbo, à futuro Zabarella. [Prima glo. dicit quid approbet, & reprobet, & remittit.]

a ¶ Sicut appellationem.] in hac decre. & seq. breuiloquus fuit auctor, ita quòd summandæ nō sunt. Hic approbat in vno dicto quod no. Inno. eo. tit. cōstitutus. & c bonæ. in alio determinat no. C. de temp. app. l. fi. §. illud & reprobat opinionē Host quā not. e. ti. ex rōne. approbat, ꝙ olim disputādo termināui, ut inf. patebit.

b ¶ Iudicialem.] 2. q. 6 ei qui. ꝫ. eo. tit. cū sit Romana.

c ¶ Extraiudicialē.] de qua eo. tit. cōcertationi lib. 6. & hoc probamus olim per decre. constitutus. eod. titu. quæ loquitur de appellatione extraiudiciali: & tamen appellans non impeditus excluditur à prosecutione post annum, quod ibi Inno. tenebat cum determinatio ne huiusmodi capituli, scilicet, ꝙ quando appellat à futuro grauamine, tunc à tempore grauaminis annus prosecutionis incipiat. Et xij. differentias inter extraiudicialem & inter iudicialem appellationem scripsi Host. eo. tit. bonæ.

[Glossa sequens primo notat, allegans 4. concor. & vnam differentiam. Secundo ponit 5. opi. & quintam addiuat 5. rationibus. Tertio primam approbatam probat aliis 5. rationibus. Quarto respondet ad opi. & rationes contrarias.]

d ¶ A die.] Ergo vī quòd illa pars diei, in qua appellauit, cedat lucro appellantis, nec cōputetur in anno de elect. c. 1. de excep. pia. de restī. spol. frequēs. sup. de præben. statutū. lib. 6. & in hoc differat à tēpore appellationis interponendæ, quod currit de momento ad momentū. de re iud. ꝙ ad consultationem. Scire debet olim hanc quæstionē disputaui, ſ. quando debet currere tēpus appellationis prosequendæ. Accur. in l. 6. C. de temp. app. ponit tres opiniones. scilicet hic approbatam, & aliam ꝙ incipiat a tempore inchoatæ prosecutionis: pro qua facit lex illa ibi, & annale tempus. Post inchoatam litem præterierit. Tertia est, ꝙ appellans si non prosequitur intra annum a tēpore appellationis, vel biennium ex causa, rata manet sentē tia: sed ſi inchoauit intra hæc tempora: tunc à tēpore inchoationis habet annum, & ex causa biennū: sed

ut ibi no. fm has duas opiniones posset prosecutionis tempus extendi ad quadriennium. Est quarta opinio, quam ipse not. in Auth. de iud § appellationes. coll. 6. vt cursui ipsius anni præponantur duo menses per §. prędictum. vbi vī expressum. Est quinta opinio, quæ placet Host. eo. tit. ex rōne, ꝙ currat annus à tempore sententiæ, a qua fuit appellatum, alleg 2. q. 6. anteriorem ver. & sancimus, sed ibi loquitur de tempore appellationis interponendæ. Iuuabam hanc opinionem per l. iudicibus C. eo. quæ habetur 2. q. 6. in fi. vbi tempus apostolorum petendorum currit a tēpore sententiæ, ut etiam dixi sup. c. proxi in gl. 3. ad idē ea. q. propter superfluam facit eod. tit non solum. lib 6. vbi attentata post sententiam, scilicet ante appellationem reuocantur per modum attentati. Idem tempus restitutionis in integrum supplicationis contra sniam curit à tempore sententiæ de restitu. in integ. c. 1. lib. 6. C. de preci. Impe. offe. Auth. quæ supplicatio. Item annus executionis qui datur delegato, currit a tempore sententiæ. de offi. deleg. quærenti. sic dicam de isto, & uidetur casus. C. de temp. appel. l. 1. ꝙ de tempore prosecutionis videtur debere intelligi. Prima opinio quam in solutione tunc tenui, sic probatur: Istud tempus datur appellanti & ad prosecutionem appellationis. 2. q. 6. ei qui alias incipit, si quis appellat. C. de tēp. appe. ei qui. eo. tit. cū sit. & c. reprehensibilis sæpe & c. constitutus. de sent exc. licet. lib. 6. ergo oportet appellationem præcedere huius tēporis cursum, ne lex sit impossibilis. 4. dist. erit aūt cum simi. Item decre. ad hoc 2. eo. tit dicit post appellationem. Item lex 2. in prin. & l. 3. post prin. C. de temp. app. ad idē. eo. tit. Nicolao. de dolo & contu. cum olim. in fi. Itē cum decem dies dētur ad deliberandū an expediat appellare, non cōputabuntur in tempore prosecutionis, nam ista diuersa sunt, ꝙ paret de proc. nō iniuste. in fi. C eo. tit. inuitus. Et facit quod ibi not. alias cum tempus interponendę currat a tempore scīæ illius snīæ, 2. q. 5. biduum. eo ti. concertationi. li 6. si tps prosequendæ curret a tpe sententiæ, 1 secundum id post annum posset appellare, sed non prosequi. simile quod no. ff de exc tut. quinquaginta. facit ff de requi. re. l annus. per quæ iura, & per decre. ex parte. sup. de rescrip. hanc partem elegi, quę hic approbatur. Ad ꝫ. dicta respondetur, ꝙ secunda, & tertia opinio absurditatem habent, de qua dixi sup. potest ergo exponi quod dicit ibi lex, ut ibi not. prēterierit, i. præcesserit nosc atur, uel clarius, ideſt, cursum suū compleuerit, & per eundem modum tollitur quarta, & qđ dicit §. appellationes. post duos menses tempus fatale suum inchoare cursum, exponas, ideſt, inchoatum prosequi & finire, vel quod ibi dī est locale, uel spāle, ut ibi no. Pro quinta opinione non facit decr. ex ratione, ut patet ex ea, & ibi scripsi. Lex, iudicib. non obstat; quia licet appellare, & apostolos petere sint diuersa, & habeant diuersa tpa: quia tñ fiunt coram eodem, & fm accessorium primi, & in sola petitione ꝓsistunt, voluit ius unum tps cū alio confundi: sed appellatio, & prosecutio fiunt coram diuersis; ꝙ prosecutio in multa difficultate consistit, quare ius noluit unum tps in aliud imputari. In tempore restitutionis, supplicationis, & executionis, non est dare diuersa tempora, quę possunt confundi, sed unum solū in decre. non solum in beneficio deliberandi procedit, quod habet uictus per decendium quo reuocantur ante appellationem, & post sententiam innouatam. Lex 1. C. de temp appe. uarios habet intellectus, ut ibi no. Io. And.

e ¶ A futuro] quia in iudicio nō appellatur nisi a gravamine illato, uel comminato: ideo non iudiciali, sed extraiudiciali procedit hęc diffinctio. si ergo appellat canonicus ne fiat electio eo excluso, uel ne fiat de Titio, uel ne fiat nisi de nominato per maiorem partem capituli, uel appellat possessor ne possessione inquietetur, ex tunc & non prius cum contra appellationes factum fuerat, illas ꝓsequi tenetur: sic loquūtur de electum nobis. & c. auditis. & eo. ti. constitutus. & c. bonæ.

Restitutionis, & executionis tēpus currit a tē po e sententiæ.

† al. scien tiæ.

Appellari nō pōt in iudicio a grauami ne futuro

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶Finite.] in hoc conuenit tempus restitutionis in integ sup.ea.compil.de restit.in integ.c.vnico.& approbat in hoc quod no.Inno.sup.eo.ex ratione.& Ber.supra eo.cum sit,& c.oblatæ.

b ¶Impedimento.] de hoc quod peruenit quandoq; ex parte iudicis,quandoque ex parte appellantis, quandoque ex parte appellati, satis sup.eo.ex ratione, & in Spe.eod.tit.§. nunc breuiter.

c ¶ Deserta.] idem verbum inf.eod.ca.3. & C.eod. l. quoniam. 1.10. And.

QVamdiu.] Primo ponit dictum. Secundo, ab illo exceptionem: ibi, [Nisi.] Imo. ¶ Præsupponendum est illud, quod dicitur in c. Romana. eo.tit.lib.6.videlicet, ꝙ licet appellans de iure habeat annum ad prosequendam suam appellationem,ita ꝙ non efficitur desetia nisi post annum: veruntamen iudex à quo potest illum terminum abbreuiare, & hoc uerum,respectu prosequendæ appellationis,non autē respectu finiendæ & terminandæ appellationis

CASVS. Tu & ego litigabamus,fuit lata sententia contra te:appellasti, iudex dedit tibi apostolos assignando tibi terminum duorū mensium ad prosequēdam tuā appellationem. Pendente illo termino duorum mensium,cōpromisimus in arbitros, i consensimus in aliquos arbitros, q haberēt decidere causam principalem intra medium annum. Quæritur utrum pendēte illo termino medij anni, currat tps assignatū ad prosequendum apostolos? Dicit ꝙ non,sed pendente termino arbitrij,terminus assignationis quiescit. Et finito cōpromisso habebis tps,quod restat. Sed quid si expresse, & ex consensu nostro prorogauimus terminū vsq; ad annum; quia forte viget tempestas & pestis: Vtrū pendente prorogatione currat tps assignationis? Dicit, ꝙ non,immo partes possunt facere istam prorogationem, nisi iudex ex suo officio videns periculum imminere, præciperet partibus ut ꝓcederent, & inciperet tunc currere à tpe ꝓcepti: quia forte ex causa matrimonij, vel electionis, vbi imminet periculū. Nota primo quòd pendente cōpromisso inter appellantem & appellatum,non curritꝫ tps assignationis ad ꝓsequendam appellationem nīn, uel prosequendam & finiendam Not. quòd partes ex cōmuni cōsensu aliter q̄ p compromissum possunt ꝓtelare & prorogare tps ad ꝓsequendam appellationem nīn uel ꝓsequendam & finiendam. Not quòd iudex ex cā pōt ꝓcipere partibus,ut ꝓcedant in cā appellationis, nō obstante cōpromisso uel alio cōsensu partiū,& sic illa Clementina addit tria ad Auth.si tñ.C.de temp app.quæ sumitur ex illa Auth.ut prima gl.dicit. Primo addit, quia Authentica bene dicit, ꝙ pendente ꝓmisso nō curritꝫ tps ad finiendā appllonē, & nihil dicebat de termino assignationis ad ꝓsequendā tīn. Secūdo, quia illa Authentica solū loquitur de ꝓmisso, & nō de ꝓrogatione uel alio cōsensu: illa cle.loquitur de omni cōsensu. Tertio addit in hoc ꝙ dicit, ꝙ iudex de officio suo pōt ꝓcipere partibus ut procedant, & hoc ex cā, videlicet qñ cā appellationis deliberat celeritatē, ut in matrimonio ſpūali & carnali.Not. [Ex dilatione.] id est,ex ꝓrogatione. Nā dilatio, est tps in cā ꝓrogatio. Vel ſm Bal. est tps qd hēt certum principiū & certum finem. Vel sic: Est tps datū a lege, vel a iudice partibus ad veniendū. Et talis est duplex, ſ prima, quæ datur ab hoc vel a iudice. Secūda, quæ datur a iure vel a leg;, vt patet in rubrica de feriis. Et dilationū (ſm Ho.

Dilatio quid sit.

nire[a] tenetur appellans. Quod si iusto impedimento[b] cessante non fecerit, debebit eius appellatio deserta[c] censeri.

¶Idem.

¶ Tempus ad prosequendam appellationem ab homine vel à iure prefixum,non currit appellanti compromisso durante, vel de partium expresso consensu, nisi periculo imminente ex mora iudex aliud decernat.

CAP IIII.

QVamdiu[a] † appellationis prosecutio per compromissum[e] vel aliàs[f] de partiū expressog consensu differtur, tēpus in sum.tit de dilatio §. 1.) aliæ sunt citatoriæ, q̄ dant vocato ad cām, vel ad veniendū ad iudicē ante litis cōtestationē: intra quas citatus se ꝓparabit, vt veniat in termino,& nihilominus post terminū,ut de off.de leg.consuluit.Aliæ sunt dilationes restitutoriæ, q̄ dantur his q̄ spoliati fuerunt, vel quæ,dantur ad appellandum,quæ sunt decē dierum vel ad restitutionē in integrū perendā, q̄ olim intra annū vtilem,hodie intra quadriēnū cōtinuum dantur, ut C.de in integr. restit.l. fi. Aliæ sunt deliberatoriæ,quæ dantur reis ad deliberandum, de Matthæus. quibus.C. de litis con iaum. testa. Aliæ sunt perem Auth. tioriæ,quę dantur vo ti. C. de senti.probare, de qui tēp. appel. bus in l.1. C. de dilatio. Aliæ sunt executoriæ,q̄ dant cōdēnato ad hoc, ꝙ satisfaciat, de his l.2 de viur. Aliæ sunt revocatoriæ,q̄ dant hñti ius revocandi domū:de quib. hī l.2.§. legatis ff.de iudi. Alię sunt vacatoriæ, siue feriales, ut in l. 1.C. de fer.& ff.eo.& 25.q.4. p totū. Aliæ sunt perfecutoriæ, q̄ dātur ad appellationē ꝓsequendā, de quibus in Auth.ei qui appellat.C.de tēp app. Et hic in no. ꝓposito. Aliæ sunt saluatoriæ,ut pœnitentiales. Aliæ p ceptoriæ,de ap.c præterea. Aliæ electoriæ,vt de cēsen. coniu.c.ex publico ff de adop.l mancipium. & de cleric. claudabile. Alię exēptorię,vt q matr.acc.pot c.fi. Alię refutatoriæ,ut de app ꝓpōnas,&c. secundo requiritur. Aliæ executoriæ,ſ ad proponēdas exceptiones cessas a iure de excep.pastoralis. No. ꝙ pendente cōpromisso, dormit cursus fataliū, & sic finito cōpromisso, resumit suū cursum, & cōputant vltima tpa cū pr.osib. de verb.sig.dilecto.& de in integ.rest.cle.vnica. No. ꝙ in causis in quib.vertitur periculum,pōt iudex etiam partibus non prosequentibus ad appellationem procedere de hoc in glo. in ver.imminere.Zabarel.

[Gl.prima dicit vnde sumpta, & litterā exponit.]

d ¶Quamdiu.] Sumi potuit ex Auth.si tñ.C. de temp app.sumpta de corpore Authenticorum.de appell.§. cui.3.q tñ in tribus hic suppletur, vt inf. dicam.& q̄ dicit,quamdiu,exponas,i quantumcunque diu, vnde dicit Auth.etiam si decies mille anni influxerint.

[Glo. seq. ponit casum diuersum,pro ratione remit tit,& litteram declarat.

e ¶Compromissum.]non sic in eligentibus, qui committunt, quibus bene currunt. electionum tpa de electi.si compromissarius 1.rē sponso.lib.6. & no.uer fitatis ibi no.in glo. fin. Si ergo compromissarius non pronunciat: reuertitur appellans ad idem,& idem puto si pronunciat: sed appellans vult pœnam soluere & appellationem prosequi:nec ita littera cōtradicit: immo fauet,cum dicit tempus interim non currere. Item etiā ante pronuntiacionem compromisso durante,poterit appellans ad iudicem redire soluendo pœnam, vt no.de offi.deleg.significantibus.in 2 glo.

f ¶Vel alias.] hoc supplet nęc decre.quod nō dicebat Auth.pone mortalitas, vel alia pestis cepit esse in loco appellationis prosequendæ, ita ꝙ conuenerunt ꝑtes, appellans & appellatus differre ad certum tempus, ita quod tempora non currerent,vel aliquid tale.

[Gl seq.no.a ꝛrio,ponit exēpla, & causam reddit.]

g ¶Expresso.]non sufficeret ergo tacitus,puta ꝙ simul appellans & appellatus ad dominū redeunt,vel ion in cā gam peregrinationem timul arripiunt, ei aliquid in let imputet eorum ibi appellans, qui hic litigat.I cui dolo & per procuratorem p osequi poterat.

a ¶ Ab

a ¶Ab homine.] hoc est ſm, in quo ſuppletur Auth. quę loquebatur solum de tempore iuris.

b ¶Currere.] non intelligas, ꝙ compromisso deserto, vel tempore, de quo conuenit,finito,habeat appellans integrum tempus: sed solum habebit quantū tempore compromissi supererat: dormit.n. tunc illius temporis cursus.facit sup.ea. compil.de restit. in integ.c. vnico qd plene not. de verb.signi.dilecto. ſ ex qui. cau. ma.sed & si per prętorem §. quotiens.

c ¶ Appellanti.] nec appellato.

d ¶Nisi forte.] tertium, in quo ſuppletur Authen.

e ¶Imminere.]ꝛ. eo. oblatę ad fin.quæ ponit exemplum de cā electionis, vel matrimonio ſpirituali. idem ibi dixi de matrimonio carnali, ſecundum Gof.Hoſt. & Ægi. alleg. vt lit.non conte. qm. idem dicit ibi Gof. in alijs, quæ celeritatē desiderant.ff.de dam.infe.l.1.de fer.l 1. & 2.

ADDITIO Idem ſi ex dilatione fit aliis preiudicium, vt ſi esset qō hæreditaria, vel natalium,quæ differtur in fraudem legatorū, qui filij sint legi. lator. Ex quo no.ſm Lau. ꝙ ubi interest tertij, puta rei publicæ, seu Ecclesiæ, vel priuati: vel vbi periculum animarū imminet,potest iudex compellere partes ad litigandum. C.quomodo & qñ iudex. & Auth.qui semel de collu.

f ¶Præciperet.] post illud ergo præceptum incipient currere tempora,hoc intendit.

APpellati.[1] CASVS Appellaui ab interlocutoria iudicialiter lata,vel a grauamine exiudicia li. A grauamine hoc modo: quia cū essem canonicus Ecclesiæ Biturien ſi,alij canonici volebant eligere Tiem. tium: appellaui ne eligeretur, & in appone inferui causam appōnis: quia dixi ꝙ erat illegitimus: inueni quod hæc cā erat falsa: volo prosequi alia.ſ.q̄ est exaliquis fecit me citari ad locū non totum, & est notorius, ꝙ locus nō est tutus? Certū est ꝙ non teneor comparere:veruntn ex abundanti appellauiꝫ pendente appone fuit reconciliatus, ita ꝙ mō habeo totum accessum;aduersarius meus vult impugnare assignationem mihi factam ex ista noua causa, quia non potest suos accessus,vtrum possit? Dicit ꝙ ex cā superuenienti assignatio nō iustificatur. Et quid si iudex fecit me citari? Dicit ꝙ non teneor respondere corā ipso, quia excōicatus est minori excōicatione. Iudex interlocutor ſi pronunciat: appellaui; nunc dico ꝙ erat excōicatus maiori excōicatione, vtrum ex ista noua causa possim iustificare meam appōnem? Dicit ꝙ non: hoc dicit. H.R. ¶Colligo aliqua notabilia; & primo ꝙ appellans ab interlocutoria vel grauamine, tenetur cām grauaminis exprimere in sua appone, nec pōt iustificare appōnem suam ex nouis causis expressis in appone: secus ſi appellatur a diffinitiua: quia non est opus exprimere causam,sed sufficit dicere:volo a vepello a vestra sententia diffinitiua tanquam iniusta.Not secundo, ꝙ sicut appo non potest iustificari ex causa non expressa in appone, ita processus iudiciales non possunt iustificari ex causa non expressa in sententia diffinitiua, vbi non requiritur expressio causæ, & hoc verū nisi in casibus, in quibus ius dicit

ad prosequendam eandē ab homine[a] vel a iure prefixum currere[b] nolumus appellanti:[c] Nisi[d] forte iudex videns ex dilatione periculum imminere,[e] præciperet[f] in illa procedi.

¶Idem.

¶ Ante diffinitiuam appellanti non licet prosequi causas in appellatione nominatim non expressas. Nec processus primi iudicis cis iustificari, vel impugnari potest, nisi ex actis coram eo.

CAP. V.

APpellanti[g] ab interlocutoria,[h] vel a grauamine iudicis,[i] non licet alias[k] causas prosequi, quam in appellatione sua nominatim[l] dumtaxat expressas:[m] Nec processus[n] primi iudicis[o] appellationem nō est admittendam, quia tunc causa ēt in diffinitiua esset exprimēda.Not.ibi, [Casus ꝙ in appellatione ante sententiam potest quis exprimere & prosequi plures causas: & de hoc in gloss. in ver. expressas.ibi,& not.quę hic vult Zabar.

[prima gloss. dicit quid facit.]

¶Appellanti.] Se summat, habens duo dicta, quæ varias opiniones determinant, vt infra dicetur.

[Gloss.seq. ostendit reprobatam opi. Inn. & contrar am reprobatam.]

h ¶Ab interlocutoria.] per hoc & per verbum,nominatim, ꝙ inf.sequitur,reprobatur opinio Innoc. quam no.de no oper. nun. cap. pen. vbi tenet, ꝙ satis est appellantem ab interlocutoria exprimere illā iustitiam, ēt si non adijciat in quo, vel quare: & licet ibi hoc approbet, prius tñ ibi dixerat, ꝙ nimis est generale hoc verbum,sicut & si diceret se grauatum,& nō exprimeret in quo, dicit aūt opinionem suam ampliusprocedere,qñ appellans diceret sciam iniustam, quia ex instrumentis, testibus, vel alijs productis alitet vel contrarium pronuntiari debuerat. inducit decre.eo.tit.ex parte 1. Hoſt. ibi contra dicens, ꝙ appellans habet exprimere cām quare sit iniusta, & maxime per decre. cordi. eo. tit. lib.6 & hoc placet Gui.in Spec de appel § qualiter in princ.& hic approbatur & merito,quia non esset alias differentia in expressione inter appellantem a diffinitiua & ab interlocutoria, cuius contrarium vult decre.vt debitus § eod. & prędi decre.cordi.& facit quod ibi no in 5.glo An vero sententia super peremptorio sit diffinitiua vel interlocutoria dicam inf.c.fi in princ.

i ¶Iudicis.] Facit pro Inno qui intellexit decr.cordi. qñ exiudicium appellatur tantum a iudice, vide ꝙ ibi no.in 4 glo & hoc dicit, quia appellatio ꝛ partem, iustificatur ex futuro grauamine vt sup.c.2.

k ¶Alias causas.] ēt notorias, licet in notorium releuare possit ab onere probandi, non tamen releuat ab onere proponendi, 2 vt scripsi sup. vt lit. non contesta.c.2.super.1.glo.

l ¶Nominatim.] Concor.de sent excom.consōnem. lib. 6. in appōnibus,in quibus arctat decret. vt circa. de elect.lib.6.fortior sit expressio,ut ibi, & eo.tit. constitutio.& in cle.de elect constitutionem 2. respon.

[Glo, seq. primo dicit opin. Ber. approbatam, & ꝛriam reprobatam.Secundo not.& remittit.]

m ¶Expressas.] Approbat quod no. Ber eod.tit.cum cām.in vlt.gl.& reprobat quod not.Ioan 2 q.6.nō ita, & ipse Vin.& Gof in decre.vt debitus, vt scripsi super verbo,probabili, & iura quę pro eo faciunt loquunt cum appellatur a diffinitiua.ff eod.scio.in fi. Et not. pro hoc plurale quod adiicitur, causas,& per illud singulare verbum, appellanti, contra ſtyum curiæ, quæ habet ex pluribus causis expressis in appellatione nō exprimere nisi vnam in rescripto cōmissionis, super quo vide quod scripsi in prædi. decre.cum cām, super vlt glo.& quod not.in spec.de appel.§.de officio. iu pen.col.

[Glo.seq.ostendit opin.Inno.approbatā,& ꝛriam reprobatam, cuius iuribus rūdet hic,& inf. glo. 2.]

n ¶Nec processus.] Hic approbat quod not Inno. in pāli.decret. penult. de noui.opi.nun reprobans quod tol not. Hostien.& quod not. glossin decret 2. vt lit.

non con-

Appellās ab interlocutoria, qd exprimere dēt.

2 Sequūtur pa. & Imo. hic. vide Iaſ in 1 2.col. 7. ff. ſi qs in ius voc. non ierit. Fe. c.cum dilecta de reiect. col. 16. Font.

Stylus curiæ in cōmittenda cā appellationis.

Appellatio a diffinitiua ex nouis causis iustificari potest.

non contest.in glo. quare dicit, quod ẽt tenebat Io.& Vin.ibi.tũ Host. contra, & no. ꝙ dicit processus, quia diffinitiua à qua fuit appellatum, bene pōt iustificari, & impugnari ex nouis causis vel nouiter probandis, & sic loquuntur iura, quæ inducebat Hostien. de fide instru.e um Ioan.de testi.fraternitatis. saluo quod habes in cle. de testi.c.2.

a ¶Iudicis.] a cuius grauamine vel interlocutoria fuit appellatũ, de quo præmisit. b ¶Ex nouis.] Vnde quod dicebat glòss. prædi. decre. 2. vt lit. non contest.ꝙ ex grauamine receptionis testium factę lite non contestata iustificabatur præcedens appellatio, reprobabam olim inducens decre. delecto. sup.eo.tit.per quam patet, ꝙ etiam præcedens grauamen non iustificat appellationem, nisi fuerit expressum in illa: si ergo iniquitas iudicis præcedens appellationem illam non iustificat, ergo nec subsequens, duo ergo requiruntur coniunctim, ꝙ grauamen præcesserit appellationem, vt hic, & ꝙ fuerit expressum in illa, vt supra proximo responso.

[Glo.seq. reprobat vnam lecturam, ponens aliam quam exemplificat.

c ¶Probandis.] non intelligas ꝙ veritas grauaminis probanda non sit coram iudice ad quem, ẽt ad iustificandam appellationẽ, licet probata non fuerit coram iudice a quo: quod dic vt sup.eod.tit.interposita. i. respon. sed hic intelligit grauamen iudicis, vel iniustitia processus oportet ꝙ pateat ex actis corã iudice: vnde si proposui exceptionem, probationẽ obtuli, & admissus nõ fui, hoc probato apparet grauamen: sed si exceptionem legitimam, pbaui, & iudex illam repulit, hoc probato grauamen apparet. Sed si excipiebã actorem excommunicatum minori, iudex illam repulit, non iustificatur appellatio, nec impugnatur processus probando illum excommunicatum maiori, de quo in primo iudicio non fuerat obiectum. Item si appellaui propter exceptionem, de loco non tuto, non admissam, non iustificabitur processus, licet nunc probetur me postea reconciliatum.

d ¶Impugnari.] Impugnatio respicit appellantem, iustificatio respicit appellatum: neuter autem ipsorum vti poterit his, quæ coram ipso acta vel exhibita non fuerunt.

SI appellationem.] CASVS Tu & ego litigabamus coram officiali Biturcensi: ipse tulit sententiam ʒ re: intra xxx. dies non petiſti apostolos: vel si petiſti, non compariſti in termino tibi assignato per iudicẽ a quo, ad dandũ tibi apostolos: vel si cõparuiſti tñ non introduxiſti tuam appellationem intra terminum tibi assignatum, tũ postea prosecutus fuiſti tuam appellationem: Vtrum non obstante prosecutione prima sententia tranſiuit in rem iudicatam? dicit quod sic.

¶Colligo aliqua nobilia. Et primo ꝙ per negligentiã appellantis efficitur appellatio deserta. i. perinde habetur ac si non fuiſſet appellatũ: nec tunc fieret deuolutio ad superiorem. Not. secundo ꝙ appellatus pōt prosequi cãm applonis appellante non prosequente. quia appellans potest renunciare appellationi quo ad effectum eius, ita ꝙ appellatio deserta non assumit vires ex prosecutione. Not. ergo sententiã totius c. videlicet, ꝙ sententia a qua fuit appellatum, transit in rẽ iudicatam ac si non fuiſſet appellatum, dummodo appellatio non fuerit prosecuta sed deserta, puta, lata est snia contra me, à qua appellaui, sed intra xxx. dies non petij apostolos: Quæritur, an talis sententia transuerit in rem iudicatam ac si non fuiſſet appellatũ? Dicit ꝙ sic. Sed pone ꝙ post xxx. dies petij apostolos, & prosequor meã appellationem: quæro an ista prosecutio impediat executionem sententiæ? Certe non: quia postquam transiuit in rem iudicatam potest mandari executioni intra tempus legitimũ, forsan intra quatuor menses, qui dantur iudicatis ad soluendum iudicatum. [Gl. prima dicit quid reprobet vl approbet. e Si appellationem.] Reprobat quod not. Inno. eod. tit. ex ratione approbans & fortificans quod ibi not. Host. enſis.

trasiuisse, h.d. Zabar.

CAP. VI.

SI † appellationem [e] per negligentiam [f] appellantis desertam, [g] appellans ipse cum appellato, [h] aut appellatus [i] etiam per se & principaliter prosequatur; non ideo minus in rem

[a] iudicatam censebitur transiuisse sententia, [b] a qua fuerat appellatum.

¶ Idem.

¶ A peremptoria repulsa ex alio quam propter ineptitudinem, secundò appellans, & succumbens non auditur super ea in appellatione à diffinitiua. hoc dicit Zabarel.

CAP. VII.

CVm [c] a repulsione [d] exceptionis peremptoriæ [e] secundo [f] appellans succumbit, [g] non est in causa appellationis postmodum a diffinitoriam est repulsa: appellauit, & cõfirmata est prima interlocutoria, iterum appellauit, & iterum confirmata est prima, & secunda: quia non potuit plus appellare: processit in principali, & lata contra ipsum diffinitiua appellauit ab illis, & in causa huius appellationis vult repetere contra illam interlocutoriam, & uidebatur quòd posset per prædictam decretal. contrarium hic respondetur, vnus tamen casus excipitur.

[Glo. sequens primo dat duas lecturas, & duas remissiones circa illas. Secundo prosequitur quæstionem, opinionem ponens, & probat.]

d ¶ Repulsione.] vel interlocutoriam per interlocutoriam.

e ¶ peremptoriæ.]& sic parat præiudicium negotio principali: alias non liceret repeti, ut in p. prædi. decr.

[Glo. seq. notat a contrario, mouet dubium, allegat pro & contra. & soluit.]

f ¶ Secundo.] Si ergo semel tantum appellasset & succubuisset, non haberet locum quod hic dicitur: Si vero secundo appellat, sed appellationem non prosequitur, hic uidetur dicere, locum habere arg. sup. c. proxi. videtur contra per id quod inf. dicam. quod credo ubi renuntiat sponte: quasi licet tarde utatur iuris consilio expectando euentum negotii principalis. & sic nõ posse tenus resistat, ut inf. dicam.

g ¶ Succumbit.] si succumbit in secunda appellatione, ergo tres habet snias contra se, & sic a tertia non licuit appellare eod. ti. directe. & c. sua nobis. C. de li. in una causa l. una. sup. ea compil. de re iud. c. 1.

Actio in facti ori ex sẽtẽtia diffinitiua.

Appellare tertio nõ licet.

prosequitur, sed etiam cum uterque: & quod plus est, etiam si solus appellatus, quod forsan no cogitauerat Hostien. Sit huius ratio, quia petendo pronuntiari male appellatum, non est sibi contrarius in eo, quòd dicit sententiam tranſisse in rem iudicatam: licet enim de appellante dubitetur propter contrarietatem, quæ videtur in esse, an possit simul prosequi appellationem, & nullitatem sententiæ: de quo satis scripsi eod. tit. dilecto in vlt. glo. [post Innocen. & Hostien. & uide in Specul. de sentent. prolat. §. iuxta. ad fin.] In appellato tamen dicente male appellatum, & sententiam tranſisse in rem iudicatam, nulla est contrarietas. Sed dices, immo est contrarietas inquantum dicit appellationem esse desertam: & propter hoc snïam tranſiisse rem iudicatam: & non desertam, in quantum super eius iustitia pronuntiari petit per appellationis iudicem, & sic negat, & asserit illum iudicem. Sol. Et tamen appellatus qui reus est, potest uti cõtrariis, maxime quorum finis non est contrarius, & actor potest in duobus instantiis. quod dicit not. de reg. iu. nullus plurimus. lib. 6. nec hic dicitur, quòd in eadem instantia hæc duo proponat appellatus.

i ¶ Rem iudicatam.] hoc est ergo quod dicunt iura, quòd rata manet sententia, & quòd appellans cadit a causa. eo ti. cum sit. & c. sæpe.

Glo. seq. dubium resoluit.

h ¶ Sententia.] quę tamen erat aliqua, ut quia contra iustis litigatoris lata. si. n. a principio fuisset nulla, sicut propter appellationem omissam non transiret in rem iudicatam, ita nec propter interpositam & desertã, de sent. excom licet. li 6. & quod ibi not.

CVm.] ¶ primo ponit dictum a quo, secundo excipit, ibi. [Nisi.] Imola.

CASVS. Tu & ego litigabamus coram archidiacono Fidzaueñ. proposuiſti defensiones peremptorias ad excludendam intentionem meam, archidiaconus inter locutus est illas defensiones non debere admitti, nec esse admittendas: Appellaſti de archidiacono ad officialẽ episcopi, qui confirmauit sententiam interlocutoriã archidiaconi: Secundo appellaſti de officiali episcopi ad archiepiſcopum Burdegaleñ qui ẽt confirmauit illas duas sententias contra te latas: certum est, ꝙ tu non posses amplius appellare: Tu reuersus ad archidiaconum, qui cognouit super principali, qui etiam sententiam diffinitiuam tulit contra te, & iterum ab illa sententia diffinitiua appellaſti: in causa appellationis vis allegare exceptiones peremptorias, q̃ fuerunt repulſæ a principio, quæritur utrum possis? Dicit Clemens quod non, nisi repulſę fuerint, quia eas proponebas inepte, & nunc in causa appellationis proponis eatenus quia forte allegabas præscriptionem, & non allegabas bonam fidem, & titulum, & ideo archidiaconus & titulum, ideo possum admitti in causa appellationis. No. ꝙ non licet tertio appellare. de hoc in gloſſ. in uerbo. [Succumbit.] No ꝙ ſicut actor succumbens propter ineptitudinem iterum auditur. de iudi. examinatis. [Glo. prima dicit quid determinat, & casum ponit.]

e ¶ Cum a repulſione.] determinat casum dubiũ circa decret. vlti. eod. tit. lib. 6. qui talis est; Titius contra eum opposuit exceptionem peremptoriam, quæ per in

Universidad de Deusto
Biblioteca

[Glo.seq.ponit tria exemplа.]

a ¶ Diffinitiua] prolata siue per primũ ad quem debuit causa remitti b x) ‘no fuit pronuntiatũ male appellatum, per quascũque manus. de excep. dilectæ. siue per vltimũ, qui forsan ex vi dilationis in principali processit, siue per alium, ad quem forte post causam remissã ad primum fuit in alio articulo bene appellatum, ita ꝙ expedito appellationis articulo, definit postea principale.

[Gl.seq.obiicit,& soluit.]

Appellare secũdo & succũbere tantũ est quantum non appellare.

b ¶ Super ea.]peremptoria sit tertio repulsa. & est mirabile quòd non appellans auditur, vt in prædi.decr. si.sed secundo appellans & succumbens non, vt hic cum secunda repulsio appellationis non deberet plus posse quam appellationis omissio.Nam & in appellatione a diffinitiua,æquiparamus ista,nõ appellare,uel secundo appellare & succumbere:sed licet ista æquiparenrur in diffinitiua , in interlocutotia non.lata.n. tali interlocutoria,secundum leges debuit,sed ſm canones potuit appellationem differre ad euentum negotii primi.primum patet C.de episc. audi.l.2.de iud. apertissimi.C.eod.tit.eos.§.super his & quorum appe. non recip.l.penult.secundum patet in prædi.decreta. vlt.si ergo distulit iuris consilio , & postea uictus appellauit.contra talem interlocutoriam auditur: sed si posse tenus interlocutotiã impugnauit, scilicet semel & iterum appellando , ille articulus tã solemniter discussus vlterius examinari non debet,ex quo in secũda succubuit,per quod videtur, ꝛ quòd etiam iudex causæ principalis ante diffinitiuam nõ possit illam interlocutoriam reuocare , nisi tunc, scilicet in cã appellationis interpositæ a diffinitiua.

[Gl.seq ponit quat. tuor exempla.

c ¶ Prius.] in causa principali.

d ¶ Inepte.] similiter

de iud.examinata.ff.de flum.l.1.§.Labeo. exemplum:

tiua a emissæ audiendus vlterius super b ea : Nisi tunc rite proposita ex eo prius c repulsa fuisset , quia proponebatur inepte.d

petebas hæreditatem uel electionis confirmationem, excipiebam te illegitimum , & quia nõ specificauit ꝙ debui,tertio succubui:quod modo specificio in appellatione diffinitiuæ:super quo vide quod scripsi,qui filii sint legi.peruenit.super 1. gloss. Ad idem faciunt quæ scripsi de elect.dudum 2. in prin. Vel contra prouisum possessionem petentem excipiebam de crimine nunc addo infamiam de accu.accedens.Vel cũ ius commune fundaret actionẽ suã, excipiebam de præscriptione: nunc exprimo titulum. de præscri.c.1.li.6. Vel opponebam peremptoriam non priuilegiatam, vt lite non contest.c.1. lib. 6. in vim dilatoriæ ad impediendum litem cõtestatam. succubui primo, secundo, & tertio , rediens ad iudicem principalis causæ , lata diffinitiua a qua appellaui, illam exceptionem ui peremptoriæ proponere potero.

FINIS LIBRI SECVNDI.

LIBER TERTIVS.

DE VITA ET HONESTATE clericorum.

¶ Visum est ſ. de iudic.ꝛ & singulis partib. iudiciorum : verũ qa clerici in sacris cõstituti dẽnt ab ipsis abstinere per c. vnicũ ſ. de syndi. & ſ. d postu. per totũ.ideo post illã annexit rubricã, &c. Vel sic: V.sum est ſ. de iudiciis & singulis partib. iudiciorum, à quib.clerici dẽnt abstinere:Et quia nõ sollũ ab illis dẽnt abstinere , sed ẽr à vita & moribus malorum de bent abstinere, vt præsent exemplũ bonæ vitæ cæteris: ideo , & c.Vel sic: Visũ est ſ.de actibus iudicialibus, nunc videndũ est de actibus extrajudicialibus,qui cõpetũt tam laicis quam clericis: Et quia clerici sunt dignores, iõ præmittint de actibus cõpetentibus clericis, & postea determinat de actib. cõpetentib. laicis.

Idem videtur Card. hic Felx.in c. qualiter & quãdo, de accu.

Videtur

Carnifex vnde dr.

Macellarii qui dicuntur.

† Vide conc.Trisſ.22. de refor. c.1. & Bern. Diaz in pract.crimi.canonica.c.63.

Ideſt,pluribus rebus vna vẽditio, vel diuersarum rerũ cõmutatio, vt ſi quis daret vel ꝛmutaret mantellũ pro capa:vel econuerſo:Vnde dicitur commercium quasi commutatio mercium. Illa vero mirabilis incarnatio IESV CHRISTI fuit commercium,quasi cõmutatio mercij,ſ. diuinitatis & humanitatis : Nã homo quodammodo cõcessit Deo humanitatem, Deus homini largius est diuinitatẽ. Descendit diuinitas,& ascendit humanitas, & exaltata est super choros angelorũ: Vnde canitur,O admirabile commercij, creator generis humani animatum corpus sumẽs,&c. Not. ꝙ hęc dispositio est stricti præcepti. ibi, [Directe præcipimus.] concor.de decimis,non eũ.Ex quo infertur ꝙ facientes

Lœcesanis.] ¶ Tria facit:præcipuit, punit, & excitat. Secunda : ibi, [Quisi.] Tertia: ibi, [Aduersus.]

CASVS. Quidam iuuenis constitutus in præsentia Romani Pontificis quęsiuit ab eo, vtrum omnes artes competant clericis ex debito suę honestatis. Et respondet Romanus pontifex quod non, immo si velint euitare pœnas hic contentas, ipsi debent abstinere ab officio carnificum, & ab officio tabernariorum.Et spectat ad officium diœcesani,ut clerici ab eo prius c repulsa fuisset , quia proponebatur inepte.d

LIBER TERTIVS.

TITVLVS I.

De vita & honestate clericorum.

¶ Clemens v. in concilio Vienensi.

¶ Punit clericos coniungatos, & alios personaliter & publice carnificum & tabernariorum officium exercentes, qui per diœcesanos nominatim & tertio moniti illud officium non dimittunt , vel dimissum resumunt. Excitat etiam diœcesanos contra illos clericos , qui seculares actus exercent.1o. And.

CAP. I.

Lœcesanis a † locorum districte præcipimus, vt clericos b carnificum , c seu macellariorum , d aut tabernariorum e officium publice & personaliter f exercẽtes,nominatim g & tertio moniti illud officium non dimittunt, vel dimissum reassumunt Excitat etiam diœcesanos cõtra illos clericos, qui sæculares actus exercent. Et tria facit: præcipit, punit, & excitat secũda: ibi, [Qui ſ.] Tertia: ibi, [Aduersus.] Determinat & declarat decret. penult. in princ & vlt eod tit & quod not. Guli.in spe cul.de cleric.coniu.ver.sed nunquid dices. Et no.Verbum,[Diœcesanis.] non dicit, ordinarijs locorum, sicut ſ.ea.compi. de seque posc.ꝛ. per quod vſ. ꝙ alij ordinarii licet in loco iurisdictionem habeant, hoc non possint inquantum hęc constitutio nouum inducit & facit quod dicam ſ. de iurepa.c. 1.post prin.

[Gl.seq soluit dubiũ de exẽptis,circa ꝙ distinguit.]

b ¶ Clericos.] puta ꝙ includat etiam exẽptos,qui delinquerent in loco non exempto : cum per id subsint diœcesanis: vbi vero delinquerent in loco exẽpto,nõ vſ quod ad illos extendatur hæc constitutio, cum ex citet officium diœcesanorum tantum. ad hoc de offi. ord.licet. & c.pen maxime:quia qñ iura ista volũt dare iurisdõnem super exemptos, hoc exprimũt,vt paret ſ.ea.compil.de sup negli præla.c. vni. cum suis cõcor.

c ¶ Carnificum.] carnifex dr a carnifico,cas:quia carnes facit & vend. facit de appel. signicante. vnde & homicidę solent dici carnifices.

[Glo.seq dicit vnde dicantur, causam ponit, & dubium soluit.]

d ¶ Macellariorum.] hi sic dicuntur : quia pecora vel quadrupedia mactãt a macello,as, quod est mactare & trucidare & pp horrorem & vtilitatem istorũ duorum officiorum, ſ macellarii & tabernatii,hoc est specialiter de his prouisum: licet multa alia sint vilia, puta aptare pelles, & coria, & his similia : tñ constitutio locum habet solum in expressis.

e ¶ Tabernariorum.] Taberna dicta est a tabulis,quę mercibus substernuntur, & proprie dr domus in qua panis, vinum & carnes coctę venduntur:talia loca nedum tenere,sed nec ingredi debent clerici.eo.tit.clerici 44.dist.clerici.

[Glo.seq.soluit dubium, & contrario respondet.]

f ¶ Publice & personaliter.] Coniunctim requirunẽ hæc duo.ſi ergo occulte vel per aliũ hoc exerceat, cessat pęna, licet nõ culpa.& sic soluit ꝙ opponi posset de decr.fundamẽta.de cle.li.6.§.vt ergo.& § seq.de dec. multeres.de sen.excõ.q. aliũ de reg. iur.lib. 6.cũ 2co.

g ¶ Nominatim.] i. pprijs nominibus eorũ expressis:quasi no sufficiat diœcesanos monere in genere clericos diœcesis suæ, vel clericos talis plebanat, vel talis ecclesiæ; sed monere dẽt exprimẽdo illi⁹ vel illorũ nomina,

mortaliter peccare. 4.distin. denique. in fi.offi. archi. ea quę.vbi de hoc. Not.casum in quo requiritur monitionem fieri per ipsum prælatum in verbo, [Moneant.] vnde secundum Pau. non sufficeret alterius monito. de hoc infra de deci. cle. 1. Zabarel.

[Glossa prima summat, diuidit, dicit qd determinat , & dubium soluit.]

a ¶ Diœcesanis.] Casus punit clericos cõiugatos, & alios personaliter & publice carnificum , & tabernariorum officium exercentes, ꝙ per diœcesanos nominatim & tertio moniti illud officium non dimittunt, vel dimissum reassumunt Excitat etiam diœcesanos cõtra illos clericos, qui sæculares actus exercent. Et tria facit: præcipit, punit, & excitat secũda: ibi, [Qui ſ.] Tertia: ibi, [Aduersus.] Determinat & declarat decret. penult. in princ & vlt eod tit & quod not. Guli.in spe

Universidad de Deusto
Biblioteca

nomina, & concor. de sen. excom. constitutionem lib. 6. & inf. de sent. excom. grauis in fi.

a ¶Tertio.] de sent. excom. sacro. & c. constõnem. lib. 6. debet ergo hȝe aliquorum dierũ interualla, ut ibi dȝ, nec dȝ hoc sufficere ꝙ emanaret vnum peremptorium ꝓ hanc litteram.

b ¶Moderãdum.] de appe. cũ sit Romana.

c ¶Nullo.] simile de coha. cleri. & mulie. sicut.

d ¶Taliter.] scilicet per diœcesanos nominatim, & tertio prefixo termino congruenti.

e ¶Prœmissum.] scilicet publice & personaliter.

f ¶Resũpserint.] lapso termino. hoc dico: quia si habuisset terminum mensis, & v. die dimisissent, decimaquinta resumpsissent, dummodo intra terminum postea dimississent, non esset locus pœnæ. 1

g ¶Quandocunq;.] quasi etiam post tempora longiora. & est simile de ord. cog. c. 2. Io. And.

[Glo. seq. litteram exponit, duas lecturas ponit, & inducit simh ¶Omnino.] s. quo ad duo priuilegia, q̃ poterant habere, per decre. vnicam. de cleconiu. lib. 6. & si hic coniungis totã illam partem, scilicet priuilegium clericale quãdiu, & c. multum facit ad id quod no. de cle. coniug. Io. in 4. q. sed si istud, omnino, intendit perpetuitatẽ priuationis inducere, vt si coniungatur hic illud verbum, solum. priuilegiũ clericale eo ipso amittant, resultaret contrarius intellectus. similis disputatio de hac dictione, omnino. ff. de fideiussoribus. l. Græce. §. illud.

i ¶In rebus.] proprijs, in quibus alias gauderent immunitate. eo. tit. c. vlt. de immu. eccle. c. 1. lib. 6.

K ¶Quandiu.] Recuperabunt ergo desistentes priuilegium. & facit de vita & hone. cle. c. vlt. & qđ ibi dixi post Inno. ibi etiam no. Ber. & facit quod no. 32. dist. nullus. & 18. dist. si qui sunt presbyteri.

1 Quia in talibus finis ẽ spectandus. Pau. Cardi. Fon.

2 De hoc verbo vide Iaſ. in l. Cẽturio ff. đ vulg. & Abbatẽ in ca. 1. in vlt. no. extra de sent. & re iudicata.

tio [a] moneant, vt sic ab huiusmodi officijs intra conuenientem † terminũ monentium ipsorum arbitrio moderandum [b] de sistant, & quod ipsa nullo [c] vnquam tempore reassumant.

¶Qui si taliter [d] moniti ab his non desiterint, aut ipsa (vt prœmissum [e] est) exercendo resumpserit [f] quandocumque, [g] coniugati omnino, [h] non coniugati vero in rebus: [i] & si omnino incedant vt laici, † in personis priuilegium clericale, quãdiu [k] prœmissis institerint, eo ipso [l] amittant.

¶Aduersus vero alios [m] clericos, negotiationibus vel commercijs secularibus, vel officijs non conuenientibus clericali proposito publice insistentes, vel arma portantes, sic canonica seruare studeant instituta [n] quod quibuscunq. vestibus? Dicit ꝙ cleterici dẽnt abstinere à veste diuerso calore colorata, & si vtantur publice, ipsi incurrũt pœnas hic contentas Sed quæritur nunquid presbyteri pñt portare caligas scacatas? Dicit ꝙ non. hoc dicit. H. R. ¶ Colligo aliqua notabilia Et primo, ꝙ per decentiam exteriorem cognoscitur honestas morum interiorum. No. ꝙ clerici prohibentur portare vestes diuersiscoloribus coloratas: Vade si sint clerici beneficiati, ipso facto sunt suspensi a perceptione fructuum sui beneficij per sex menses: Si non sunt beneficiati, tunc per sex menses sunt inhabiles ad obtinendum beneficium quodcunque. Si vero sint in dignitate constituti, tũc magis puniũtur. Not. ꝙ clerici interueniẽte cã sufficienti, puta causa timoris, pñt assumere vestes laicis. No. [vitgata] ideſt, viridi. No. [sancimus] vt sup. in clem. cum ilfusio de denuntiatione. Not. [Censemus.] vt sup. cle. causam. de electione. No. [Tõsuram,] ideſt, coronam clericalem. de tõdeo. Not. [Deferentibus,] ideſt, portãtibus a defero, defers, detuli: & est compositum de fero, fers, vt sup. in cle. si ante, de dolo & cõtu. No. [personatum.] personatus, tus, tui. Et

& illi ab excessibus compescantur huiusmodi, & ipsi de damnabili circa hęc negligentia nequeant reprehendi.

¶Idem.

¶ Prœmisso exordio punit primo clericos beneficiatos vtentes publice virgata vel partita veste. Secundo subdiaconos, & diaconos. Tertio omnes clericos tonsuram publice cum tali veste portãtes. Quarto, habentes dignitatem, personatũ, beneficium curatum; & sacerdotes & religiosos publice portantes talem vestem vel insulam. Quinto: punit oẽs prędictos vtentes tabardo notabiliter breui, integre fodenato, Sexto: certas caligas clericis interdicit. Io. And.

CAP. II.

QVO-

persona fœ. ge. est rationabilis creaturæ individua substantia. Et secundum hoc dicitur persona: quasi per se una. & est etymologia. Et secundum hoc persona videtur spectare ad deitatem. Item persona dicitur histrio repręsentator comœdiarum: quia diuersis modis plonat diuersas pſonas repræsentando. Et hinc pſona dicitur in Grãmatica ipsum suppositũ, qñque ꝓprietas persona fiti, qñq; ꝓprietas vocis, qñq; vox ipsa, qñq; modus significandi, & qñque personalis proprietas. Item persona dicitur in Ecclesia, qui dignitatem habet præcteris. Et hoc ab histrione sumptum est, qui diuersas ꝑsonas repręsentando, diuersos solet accipere ornatus, secundum dignitatem personæ, quam hẽt repręsentare. Et hinc tractũ est vt persona dicatur in Ecclesia, quæ dignitas personatus dr, nam fm diuersos gradus dignitatis personæ distinguuntur in Ecclesia. Et hinc ẽt tractum est, ut in Grammatica vna persona dicatur prima, alia secunda, alia tertia, quod fit rõne dignitatis. Inde venit hic personatus, tus, tui, dignitas vel officium personę, fm Hug. & hæc personalitas, tatis. Not. [per decentiam,] ideſt, per cõuenientiam habitus: quia non omnes habitus sunt conuenientes clericis. Not. ibi, [Scacatis] ꝙ scacatio dr claudo vel claudico, siue inæqualitas & est Græcum. & inde sumptũ est hoc nomẽ scacatus, ta, tum. Et dic caligis scacatis, ideſt, inæqualibus. Glo. tractat pro. residuo. Not. ex cã rõnabili licitum est clerico vti veste virgata vel partita, & dic rationabilem causam, scilicet timoris, etc.

tit. clerici. Not. ꝙ hic punitur solum qui publice, vtitali veste: secus ergo si occulte, puta in camera vel in prãdio: vt quia caret alio panno. Solus ergo publicus vsus hãc pœnã meret. fi. s. c. proxi. secũdũ Pau. Zabai.

[Glo. prima summando diuidit, & dicit ad qd emanauit.]

a ¶ Quoniam.] Casus: præmisso exordio punit primo clericos beneficiatos vtentes publice virgata vel partita veste: Secundo subdiaconos & diaconos. Tertio. & omnes clericos tonsuram publice cum tali veste portantes. Quarto habẽtes, dignitatẽ, personatũ, beneficiũ curatum, & sacerdotes & religiosos publice portãtes talẽ vestẽ vel insulam. Quinto punit ǫmnes ꝓdictos utẽtes tabardo notabiliter breui, integre fodenato ad Sexto certas caligas clericis interdicit. emanauit executiue

b ¶ Congruentibus.] congruentibus uestium respicit nõ solum clericos, de quibus hic & in iuribus prælleg. tis, & monachos, de quib. ꝺ ſta. mona. ne in agro. sed etiam omnes laicos. 41. dist. §. 1. & c. parsimoniam. 30. dist. si quis virorum. & variatur ex diuersitate sexuũ. ea. dist. si qua mulier.

c ¶ Cessante.] sup. eo. Deus qui.

d ¶ Indignum.] de sent. excom. in audientia. eo. titu. si iudex laicus. lib. 6. deinin. item apud. § si quis virgines. & est simile de stat mona. recolentes.

e ¶ Clericus.] includit habentem primam tonsuram tantum de æta. & qual-cum contingat.

[Gl. seq. allegat duas concor. & dubium soluit.]

f ¶ Partita.] dicit canõ, ꝙ diuersi coloris, uel diuersæ partis uestis esse non debet. 20. q. 1. c. vlti. in fi. alibi, ꝙ uestis non debet esse uaria sericis texturis, nec habere uariorum colorum ornamenta. 21. q. 4. c. 1. in fi. Et ꝙ licet uestes rubei & viridis coloris prohibitæ sint clericis. sup. eo. c pœnæ tamen istius constitutionis locum habent solum in uestibus hic expressis. & concor. qđ dixi sup. c. proxi.

g ¶ publice.] concor. sup c proxi.

ADDITIO. Dicit Lau. ꝙ dicitur publice portare cum multitudini hoc pateat: sicut etiam dicitur publice alea tor, vel usurrarius, uel maleficus, uel meretrix, ue excõi eatus. de excef. prælat. inter. de maleſi. c. 2. de exceptione exceptionem. 34. dist. uidua. In domo uero dr secre re, quia domus rem secretam, & non publicam denotat. 6. q. 1. ex merito. Zabarella.

[Glo. seq. soluit dubium, & solutionis obiectionẽ.

h ¶ Vtentur.] uestibus ergo etiam prius factis publice uti non poterit sine hac pœna, nec propter hoc constitutio respicit præterita: damnat enim solum futurum vſum. & facit quod dixi sup. ea. compil. de æta. & qualitate.

i ¶ Rationabilis.] puta timoris eo. tit. c penult.

k ¶ Sex menses.] inchoandos post talem publicam delationem.

[Glo. seq. quæſt. soluit, & rationem reddens contraria respondet: inducit simile, & dubium soluit.]

l ¶ Beneficiorum.] omnium, propter indefinitam de hoc de elect. vt circa, libr. 6. offendit enim vniuersum ſtatũ Ecclesiæ, nec minus vnam ecclesiam q̃ aliã. & sic soluitur, de elect. si cõpromissarius. §. huiusmodi. & §.

niam [a] † qui abiectis uestibus proprio congruentibus [b] † ordini, alias assumere, & in publico portare rationabili causa cessante [c] præsumit, professorum illius ordinis prærogatiua se reddit indignum: [d] Præsenti constitutione sancimus, quòd quicunq; clericus [e] uirgata uel partita [f] ueste publice [g] utetur [h] (nisi causa rationabilis [i] subsit) si beneficiatus extiterit, per sex menses [k] a perceptio

ne fructuũ beneficiorũ, [l] quę obtinet, sit † eo ipso [m] suspensus. [n] Si uero beneficiatus non fuerit; in sacris tamen ordinibus citra sacerdotium [o] constitutus, per idem tempus [p] reddatur eo ipso inhabilis [q] ad ecclesiasticum beneficium obtinendum. Idem quoque censemus de clericis aliis [r] vestem talem [s] simul & tonsuram [t] publice deferentibus clericalem. ¶ Diguitatem uero, personaseq. lib. 6. vbi specialiter offenditur ecclesia, ad q̃ indignus eligitur, vel ad quam dignus electus impeditur: & est simile ſ. de pœnis c. 1. post prin. posset autem talis eligere, de elect. cum Vintoñ.

m ¶ Eo ipso. hic ergo non est necessaria monitio nec sententia. aliter s. ea. proximo.

[Glo. seq primo solui tra dubia: secundo quærit & soluit, & de duobus remittit: n ¶ Suspensus.] si tamen interim illos perciperet, non est irregularis, cum hoc non sit expressum in iure. de sent. excom. is qui libr. 6. nec beneficiis priuatus, cũ hoc hic nõ exprimatur, sicut in casu, de elect. ca. 1. §. fin. & c. cupientes §. cæterum. lib. 6. tenetur tamen, ad ipsorũ restitutionẽ. Sed cui fiet restitutio? hic uidendum est cui accrescant fructus tempore suspensionis, puto ꝙ quotidianæ distributiones accrescãt sociis, vt di xi sup. ea. compil. de æta. & qualita. vt hi qui. fructus pbẽdæ uel distincti beneficii accrescant ecclesiæ. de cleri. non resi. c. penult. & sic intellige quod no. 91. dist. clericus uictum. & quod not. Inn. de coha. cler. sicut. Quid aũt si isti suspensi nollent interim officiare ecclesiam, & an interim eligant uel el gantur? Vide quod not in prælleg. §. cæterum. in glo. non ergo.

o ¶ Sacerdotium.] hic ergo est ius diuersum inter sacerdotium & alios sacros ordines. concor. 55. dist. ex anti. quis. ne cle. uel mo. c. fi.

p ¶ per idem tempus.] sex mensium.

q ¶ Inhabilis.] tenet Guli. in Spe. tit. §. superest. uersic. sed nunquid potest, ꝙ legatus & episcopus hanc pœnã infligere possint, etiam in perpetuum clerico & laico ex cã. & uides ꝙ in defectum beneficii succedit hæc pœna 1 inhabilitatis: alibi deficiẽte beneficio succedit pœna excommunicationis ꝑ de deci. cap. 1.

r ¶ Aliis.] qui nec beneficiati sunt, nec in sacris.

s ¶ Talem.] iurgatam uel partitam.

[Glo. seq. infert ex copula, & arguit. Secundo quæritq; quæstionem declarat, soluit. opi. ponit. Tertio, specialia quærit & soluit.

t ¶ Et tonsuram.] si ergo uestem ferant siue tõsurã, nõ est locus pœnæ. & facit ad ea q̃ not. & scripsi de apost. tuæ. uides enim ꝙ constitutus in minoribus, sæcularibus uestibus utens, non incurrit hãc pœnã, nisi immisceat tonsurã. Et quia de tonsura clericorũ iura uariis verbis utuntur: quædam dicunt rasuram in parte superiori admodum sphæræ. 24. dist. § clerici & c. seq. Dicitur autem sphæra rotunditas, uel corpus, seu spatium rotundum: quædã dicit coronã & rasurã. 12. q. 1. duo sunt. quædam tonsuram & coronam. eo. tit. clerici. de ele. contu. cap. ult. & inf. de celeb. Miſ. c. 1 quędam simpliciter tonsuram. eo. tit. clericus. simile de cle. coniu. Ioannes. & c. ex parte eo. tit. c. unico. lib. 6. & eo. lib. de biga. altercationis. de senten. excom. si iudex. & hic, quid hæc uerba intendant, uideamus. Circa hoc scien dũ, ꝙ clericis deputatis ad diuina ministeria, competit rasura & tonsura in modum coronæ ratione figuræ; quia corona est signum regni & perfectionis, cũ sit circularis carens angulo, in signum carentię sordiũ, quia ubi angulus, ibi sordes. se ergo & alios uirtutibus regere, & sordib. mundare dẽnt: & sic in Deo regnabũt, ut in prædi. decre. duo per rasurã autẽ ex parte superiori capilli

† al ita: sit ipso facto suspensus

Suspensionis tpe durante cui accrescũt fructus cleri ci suspẽsi.

Corona, tõsura, & rasura differentes aliqualiter quid in clericis repræsentant.

Sordes sunt i angulis.

† al competętem.

1 Notat Imo. ꝙ inferior a papa ex statuto in habilitare põt clericos ad obtinẽda bñficia Fon.

capilli subtrahuntur, ne mens ipsorum per occupationes temporales retardetur a cõtemplatione mysteriũ diuinorũ. Summitas enim capitis est eminentia mẽris. facit de sacra vncti. c. vnico. ver. fi. in veritate per ipsius ergo denudationem mẽtis releuatio designatur: Et qa conuersi ministeriis diuinis non occupantur, superius nõ raduntur: licet inferius tondeantur, quia tẽporalia deponunt. Tõsura uero ex parte inferiori capillos tondet vsq; ad releuationẽ sensuum, scilicet visus & auditus: ne scilicet oculos uel aures impediãt. & est signũ qp pscindẽda sunt vitia cordis & corporis ne intuitũ diuinorũ impediant: & ex his debetur corona cęlestis. Vnde dicit canon, qp incedere dẽnt clerici detonso capite & patẽtibus auribus. 24. distin. c. penult. Ex pdictis videtur qp proprie rasura respiciat partem superiorem: quã dicimus clericalẽ: corona, circulum capillorum: tonsura, abscissionẽ ipsorum. facit de sent. excom. contingit. 2. ibi, circuncisis crinibus. Hostiensis tamen in decre. clerici. eod. tit. vt ibi scripsi, qđ s. dixi clericam, vt uocare tonsuram, dicens qp maiorẽ tonsuram, & altiorem, & rotundiorem coronam dẽt habere monachus, quam clericus. & notauit etiam de hoc in summa, eo. tit §. 2. Hæc dicta ad discutiendũ an tonsura cõsistat in clerica, uel in tõsione criniũ, uel in utroque: & specialiter per hoc ad textũ, an clericus in minoribus deferens talẽ uestẽ cũ clerica & longis crimibus, uel ecõtra tonsis crinibus, sed sine clerica incurrat hãc pœnã. Et in primo casu, si clericã caputio uel aliter cooperit, & in secũdo, si tonsionẽ criniũ cooperta portat forte uestito caputio: certũ est qp non est locus pœnæ: per uerbũ, publice, quod respicit utrumque s. uestem & tonsuram: remanet ergo dubium cũ alterũ solũ defert & publice egeret declaratione: sed credo de mente, qp si tantũ in publico exhibet, ꝛ, qp uideatur clericus cũ ea uestẽ, locus sit pœnæ. raro enim uel nunquam in capite caputiũ, oirretum, cappellum uel aliquid tale deferens, ostendit utrumque.

† al. pileũ iuuenũ.

Clericus anres habeat parẽtes.

1 Infula fasciaerat in modũ diadematis (ut ait Seruius li. 10. Aeneid.) a qua depẽdẽbãt uittæ ab utraque parte.

tum seu beneficium aliud obtinens, cui cura immineat animarum, necnon cæteri in sacerdotio constituti, ac religiosi quilibet, quos oportet per decentiam habitus extrinseci [a] morum intrinsecam honestatem ostendere, si (præterquã ex causa rationabili) publice uestem ferant huiusmodi, aut infulam [b] seu pileum † lineum [c] publice portent in capite, sint eo ipso beneficiati, videlicet a perceptione fructuum beneficiorum, quæ obtinent, suspensi per annum. Cæteri [d] uero sacerdotes & religiosi quilibet per idẽ tempus [e] reddãtur inhabiles ad quodcũq; [f] beneficium ecclesiasticum obtinendum.

¶ Sed & tales § & cæteri quicunque clerici utentes epithogio [h] seu tabardo foderato usq. ad orã, [i] & ita breui, quòd uestis inferior notabiliter uidea tur: [k] epithogiũ ipsum† sæculares clerici & religiosi administrationẽ habentes, teneantur intra mensem [l] dare pauperibus. Cęteri uero religiosi administrationem non habẽtes, intra idem tempus illud teneantur suis superioribus assignare in pios usus aliquos conuertendum. [m] Alioquin beneficiati suspensionis, cæteri [n] uero inhabilitatis pœnas prædictas per idem tempus [o] se nouerint incurrisse. Huic insuper adiicimus sanctioni [p] Ut clerici præserga usque ad talos 23. dist. penult. & si breuitatẽ uestis superioris diceremus huius constitutionis causam ut deretur constitutio locum habere etiam in tali rabardo non sic foderato: quod non credo, cum sit pœnalis & sic non extendenda. de electio. statutum. lib. 6.

l ¶ Intra mensem.] quia supra dixi utentes, uideatur ꝛ mensis incipiat poti inchoationem usus.

[Glo. seq. arguit, quærit & soluit.]

m ¶ Conuertendum.] facit ad not. 12. q. 1. non dicatis. qp monachus administrationẽ carens eleemosynã facere non possit. Sed quid si talis monachus erat in studio de licentia abbatis, a quo multũ distat? Satis puto qp tunc quis administrationẽ non habeat, hanc erogationẽ facere possit: per ea quæ not. Host. in summa de pœnit. & remiss. §. quibus & qualiter. char. pen. uers. qđ facientibus eleemosynam. ubi tenet quod monachus, qui de licentia abbatis est in studio uel peregrinatione, põt facere gratuitum eleemosynã moderatã al legat de offi. deleg. præterea. ff. de procu. ad rẽ. & l. ad legatum. de iud si longius. fortius ergo faciet hanc ne cessariam. & facit quod not. de accu. ex parte.

n ¶ Cæteri uero.] non beneficiati.

[Glo. seq. ponit tres lecturas.

o ¶ per idem tempus.] annale, ut sic respiciat qđ proxime dictum fuit, a uer. dignitatẽ, citra. uel ut restringatur pœna potest intelligi de sex mensibus, de quibus in principio dixit. uel die diuersificari pœnas fidictas, scilicet anni & sex mensiũ secundum qualitates diuersas clericorum, de quibus præmisit, ut semestre locum habeat in iis, de quibus loquitur usque ad uer. dignitatem est in usu, cum maior uel saltem eadem ratio.

d ¶ Cæteri.] nõ beneficiati; & religiosi pœnam hic expressam incurrunt ultra pœnã excõicationis, qui ligatur per aliam constitutionẽ de cleri. uel mo. c. 2. lib. 6.

e ¶ Per idem tempus.] annale.

f ¶ Quodcunque beneficium.] includit præstimoniam, uel pẽsionẽ, quã haberet in titulũ. facit quod dixi de resc. postulasti. g ¶ Et tales.] de quibus proxime dictum est.

† al. ipsũ

h ¶ Epithogio.] Dictũ est ab epi, quod est supra, & tego tegis.

i ¶ Oram.] sine aspiratione designat finẽ uel extremitatem rerum præcipue regionum & uestium. Vnde dicitur 1. Regũ. 24. qp Dauid scidit oram clamidis Saulis. 2. q. 7. § de his. & Genesis 42. Repeterũr in ora faccorum ligatas ipecunias. ad Hæbreos 11. Sicut arena, quæ est ad oram maris. Nõ aspiratur etiam qñ scribitur pro pluralis de os, oris. aspiratur autem qñ designatẽ pus: ut horam Tertiã, uel Nonæ.

Ora sine aspiratione & ora aspiratione, qđ de notat.

k ¶ Videatur.] Dicit canon qp superiores uestis clericorum debet esse talaris, idest, longa usque ad talos 23. dist. penult. & si breuitatẽ uestis superioris diceremus huius constitutionis causam ut deretur constitutio locum habere etiam in tali rabardo non sic foderato: quod non credo, cum sit pœnalis & sic non extendenda. de electio. statutum. lib. 6.

l ¶ Intra mensem.] quia supra dixi utentes, uideatur ꝛ mensis incipiat poti inchoationem usus.

[Glo. seq. arguit, quærit & soluit.]

m ¶ Conuertendum.] facit ad not. 12. q. 1. non dicatis. qp monachus administrationẽ carens eleemosynã facere non possit. Sed quid si talis monachus erat in studio de licentia abbatis, a quo multũ distat? Satis puto qp tunc quis administrationẽ non habeat, hanc erogationẽ facere possit: per ea quæ not. Host. in summa de pœnit. & remiss. §. quibus & qualiter. char. pen. uers. qđ facientibus eleemosynam. ubi tenet quod monachus, qui de licentia abbatis est in studio uel peregrinatione, põt facere gratuitum eleemosynã moderatã al legat de offi. deleg. præterea. ff. de procu. ad rẽ. & l. ad legatum. de iud si longius. fortius ergo faciet hanc necessariam. & facit quod not. de accu. ex parte.

Eleemosynã facere an qđ monachus possit

Universidad de Deusto Biblioteca

† No. q̃ obreptio uitiat litteras bñficiales ipso iure, q̃ melius ꝓbat hic, q̃ alibi. & ñ hoc de reſcr. ad au dietiã. 2. Zab.

a ¶ Vel alteri.]Si intelligas ſecundæ, planum eſt, q̃ ſequitur de gratia ſurreptitia, vt eod. tit. ca. cum in illis. li. 6. ſed ſi de prima hoc intelligas: tunc licet gratia ſit ſurreptitia quo ad diſpenſationem pluralitatis, non tñ quo ad prouiſionem dignitatis, ex quo propter illã paratus eſt dimittere primam. Vnde ſi Mutinenſis Archidiaconus impetrat archidiaconatũ Bononienſem nõ curatũ, uel curatũ, hoc tñ expreſſo; & diſpenſatur cum ipſo ſuper vtroq. tenendo, licet diſpenſatio pluralitatis non valeat, ex quo Mutinenſis Archidiaconus habet curam, & hoc non expreſſit propter rationem quã ſ. dicam ſuper uerbo, momenti; videtur tamen quod valeat impetratio, ita q̃ per ipſam Mutineñ dimittendo, conſequi poſſit Bonon. Non enim habetur in iure expreſſum, q̃ impetrans qui tenetur facere mentionẽ beneficiorum, quæ habet, teneatur etiam qualitatem eorum exprimere: ſicut nec hꝰ in iure, q̃ teneatur exprimere qualis ordo ſit annexus beneficio, uel quantitatem reddituum, quam habet ex uno beneficio, vel pluribus, licet beneficia teneatur exprimere. cum ergo per expreſſionem nulla fiat diſpenſatio, ſed ſolum uitiatur ſurreptio. eod. ti. non poteſt. in fin. lib. 6. vꝰ q̃ valeat impetratio, ex quo illud expreſſit, licet non expreſſerit illius curam, ſicut ualet, licet non expreſſerit annexionem ordinis, uel redditꝰ quantitatem vt dixi, & ratio decre. cum in illis adaptatur, cum de dignitate conſequenda quæritur, non cum de exprimenda: Niſi dicas aliter legendo, q̃ hoc nouum declarat, uel inducat hæc conſtitutio: i q̃ et qualitas curæ imminens beneficio quod habet impetrans, exprimenda ſit in impetratione, quod probat littera, nullius penitus, quæ ſequitur, quaſi hoc ſit de his quæ poſſent mouere principem ad gratiam denegandam. facit eo. ti. quamuis. & c. is cui. 1. reſpon. li. 6. & quod no. Compoſt de reſcri. c. capitulum in fine magnę gloſſæ, & vꝰ expreſſum ſ. ea. compi. de offi. ordi. ca. 2. ſi intelligitur illud ſpeciale, quod ibi ponitur de ſpecialitate, quæ ẽt exprimat qualitatem curæ, & talem expreſſionẽ communiter hodie faciunt impetrantes, & caute. Poſſet da ri tertia lectura, q̃ miſtura diſpenſationis, & gratiæ ꝓ uiſionis in eadem littera conceſſarum uitiat vtramque, quæ ſi ſegregatæ forent, ualeret prouiſionis gratia, ut primo dicebatur. Contra hanc facit de reg. iur. vtile. li. 6. & quod ibi no licet enim ſecunda gratia diſpenſationis pendeat a prima, & ſic ſit inſeparabilis, prima tamen gratia, ſ. prouiſionis bene eſt ſeparabilis a ſecunda, quare illa utilis per illam inutilem utiari non deberet. hoc egeret declaratione. in dubio tamen placet prima lectura. Ad inducta ſecundo reſpodetur, primo ad litteram ſequentem, ut ſtatim dicam. Ad id quod allegatur de motu principis, reſpondeꝑ de decret. non poteſt in fine ſuperius allega. in decret. is cui ſecundum cum primo tenebatur, & ideo primũ eſſe debuit non curatum, ſi enim primum dimitteret, cura non obſtaret, ut ibi, 1. reſpon. decre. 2. de offi. ordi. requirit ſpecialem mentionem beneficii, ut non ſufficiat generalis. & eſt pro Hoſt. contra Compoſt. in iis, quæ no. de reſcri. in noſtra. in fi. ſed non requirit expreſſionem qualitatis, ut ſuperius dixi.

b ¶ Nullius.]vniuerſale negatiuum eſt, & adhuc ſub mittit penitus. & facit ad ſuperius dicta, quib. tamen non obſtabit hæc littera ſi dicas, gratia. ſ. ſuper pluralitate conceſſa fecit enim mentionem ſup. de mandato prouiſionis & de gra diſpẽſationis. Primum conſiſtit in gratia facienda ſecundũ, in iam facta. facit q̃ no. de prẽb. ſi cui. lib. 6. in ult. glo. uel ſi exponas alteri de ſecunda, ut ibi dixi in prin. glo.

1 Sic dicẽ dũ eſt, q̃ ſi dictio, alieni, referat ad ſm tãtũ, uiolabis litterã ꝫ l. non aſſ. ff. de le. 3. & Hoſt. c. in noſ. ſu. de reſc. re fert Clemẽtẽ pro nuntiaſſe ꝓ hac opinione, & illã ſeruat hodie Cancellaria. Fon.

vel alteri earũ imminet non habita mentione, gratia hmõi velut ſurreptitia nullius[b] † penitus eſt momẽti:[c] quamquam confectis ſuper ea litteris ſit inſertum,[d] quòd animarum[e] cura (ſi dignitatibus[f] ipſis vel alteri earũ immineat) nullatenus negligatur.

¶ Ad hoc ſi alicui prouideri mandemus de dignitate[g] ad cuiuſcunque vel quorũcunq. collationem, ꝓuiſionem, ſeu quamuis[h] diſpoſitionem aliam in litteris. Et dicit Lau. quòd quandoque littera eſt falſa, ut quando omnino præter conſcientiam principis emanat, & tunc quicquid ex ea fit, nullum eſt de falſ. ſuper eo. pro hoc de offic. vica. ca. penultim. Quandoque ſurreptitia, ut quando de ſcientia principis eſt habita, ſed aliquid falſum eſt ſuggeſtum, uel uerum ſuppreſſum: ut hic, de conceſſ. prębend cum noſtris. Cardina.

d ¶ Inſertum]quod ſumi poteſt ex decr. de offi. ordi. ordinarii. c. ordinarii § prouideat, lib 6.

e ¶ Animarum cura 2.]hoc inducebat dubium: quaſi per hoc de curato papa prouideri voluerit & ſufficiat quacunq. parte litteræ talis uoluntas appareat ut ſic fi nis trahatur ad principium. facit de appel. ſecundo requiris cum concor. de reſcr. olim. ſicut ſufficit quacunque parte actorum certificetur ſnia C de ſentẽ. quę ſi. cer. quan l. 3. ſed hæc clauſula non ponitur ad gratiã augendam, ut inf. prox. reſponſ. ſed ad indemnitatem dignitatis in executione ſeruandam, nec ſonat in condition em prouiſionis, uel qualitatis expreſſionis, ſed potius in monitionem: unde ualeret prouiſio hac monitione non ſeruata, ut no. eodem titu. non poteſt. 2. reſpon. lib. 6.

f ¶ Si dignitatibus.]quid ſi non ponitur, ſi, puta quia dicitur prouiſio, quod animarum cura dignitatib. imminens nullatenus negligatur? Idem puto per id quod proxime dixi. Item intelligitur imminens, ideſt ſi qua imminet.

g ¶ De dignitate.]deer. ẽt, cum in illis. eo. tit. 2. reſpon. loquitur de dignitate, uel perſonatu, & ibi in 3 reſpõ. ſcilicet perſonatus. remanet ſecundum. ſ. vt ibi ſcripſi. & idem Guli. in prædi. vetſtꝰ. ſed nunquid.

ADDITIO. Infers ex hoc textu, q̃ cũ obreptio vitiet litteras beneficiales ipſo iure, proceſſus vigore talium factus eſt nullus, licet ſecus ſit in litteris iuſtitiæ. de reſcri. ſuper

h ¶ Quamuis.]illud uerbum non eſt in decre. cum illis. per quod quandoque, dicebant impetrantes, ad hoc ut aliquid adderet electionem includi. Iamdudum conſuleram contrarium in quadam cauſa Florentina, illa ratione, quia cum regulariter in iure indefinita æquipolleat uniuerſali de quo not. de electi. ut circa libr. 6. illud uerbum nihil addet. Item quia cũ per decre. cum in illis. verbum diſpoſitionis, non includat electionem, quaſi diuerſæ ſint ſpecies, uniuerſale adiectum illi ſpeciei, quamuis illam amplificet, tamen aliam non includet, maxime in hoc caſu, quo de materia reſtringibili loquimur, ꝫ vt ibi in ſecundo, § modo vides hoc hic approbatum. Vidi etiam dubitari, ſi nullus ipſorum modorum exprimatur; quia ſimpliciter mandatur prouideri de dignitate, uel primam quæ uacabit, uel quam duxerit acceptandam. nũquid includatur dignitas, cui ꝓuidetur ꝓ electionem? Et tenẽt aliq̃ ꝓ hoc caſu ita uenit modus electionis, ſicut

certa[a] eccleſia[b] pertinente, quam intra menſem[c] duxerit acceptandam, inhibentes illi vel illis, ad quorum collationẽ, prouiſionem, ſeu electionẽ,[d] dignitates in ipſa eccleſia pertinere noſcuntur, ne interim[e] ad collationem ipſarum ſeu prouiſionem procedant, vel quemquam eligant ad eaſdem, de dignitate ad quam cõſueuit[f] quis per electionem aſſumi, impetranti non poterit prouideri; cum[g] in conceſſione gratiæ[h] (ad quam non augendam, ſed exequendam debent quæ de inhibitione ſequuntur referri) nullam de electione fecerimus mentionem.

¶ Idem.

¶ Litterę ſuper prouiſione elericorum non includunt hoſpitalia, & loca ſimilia, & habentia iura ſpiritualia, niſi id exprimatur. hoc dicit. Ioan. And.

CAP. II.

PER litteras[1] à ſede Apoſtolica vel legatis[k] ipſius ſuper prouiſione[l] quorumlibet clericorum directas,[m] † de xenodochijs,[n] leproſarijs, eleemoſynarijs[o] ſeu hoſpitalibus (etiamſi eccleſias[p] vel capellas, animarum, ſiue aliud beneficium ad quod quis cõſueuerit aſſumi per electionem, ſiue quodcunque aliud beneficium eccleſiaſticum: Vacauit hoſpitale vel eleemoſynaria, vel leproſaria: Quæritur vtrum iſta loca pia comprehendantur ſub illa clauſula? Dicit q̃ non, niſi expreſſe fuerit dictũ de iſtis locis: nec ſufficit clauſula generalis, ſiue cuiuſcunq; conditionis fuerit illud beneficium eccleſiaſticũ, etiam poſito quòd illa loca pia haberent iura ſpiritualia, puta decimas, & ſepulturas: hoc dicit H.R. ¶ Colligo aliqua notabilia. Primo not. quod in materia odio ſa appellatione benefi cij eccleſiaſtici non veniunt iſta loca pia de quibus in littera iſta dicit: Et inſurgit iſtud odium, quia iſta loca pia ſunt ambitioſa. Itẽ vt euitetur ꝓvotum captãdę mortis. Nor. quod ad hoc vt iſta loca pia comprehendantur ſub gratia, non ſufficit mentio ſub clauſula generali cuiuſcunq; conditionis ſit beneficiũ eccleſiaſticũ, ſed oportet q̃ de illis fiat mentio expreſſa: hoc modo, ſiue ſint hoſpitalia, vel eleemoſynatiæ, vel leproſariæ. No. textum. [Directas.]id eſt miſſas, & venit a dirigo gis, dixi, quaſi in diuerſam partẽ rego. Et dr̃ a di, & rego, gis & cor. ri. Vnde ditige greſſus meos, ideſt, rege paſſus meos. No. q̃ comparantur litteræ Apoſtolicæ, & litteræ legatorum, ſimile de offi. leg. collatio lib. 6. quando quẽ tũ diſcõparantur, ut tangit hic Cardinalis in 3 q. [Gloſſa prima ſummat.]

† Directas. ſubaudi, ali cui, uel ail quib. executorib.

i ¶ Per litteras.]Gaſus litteræ ſuper prouiſione clericorum, non includunt hoſpitalia, & loca ſimilia, & habẽtia iura ſpiritualia, niſi id exprimatur.

k ¶ Legatis.]de latere, per decre. 1. de offi. leg. lib. 6. Gl. ſeq cum ſecunda ſequenti ſoluit duo dubia.]

l ¶ Super prouiſione.]ſatis videretur idem in litteris, quæ emanant ſuper reſeruatione fructuũ beneficiorũ, ut alia illis non includantur, niſi exprimantur per rationem, quam inf. dicam.

m ¶ Directas.]intelligo etiam proprio motu. nam motus proprius non ampliat gratiam, vel vim verborũ, licet excludat ſurreptionem eius, pro quo ſcribitur ſ. eo. ti. ſi Romanus.

n ¶ Xenodochiis.]de relig do. c. 3 & varia nomina talium locorum, vide 23 q. vlt. ſancimus, & ibi de hoc, & 1. q. 7. ſi quis omnem. ad fin. in Auth. de ali. & emphy. in prin. col. 9. & de eccle. tit § ſi ea colla.

o ¶ Eleemoſynariis.]in multis locis hoſpitalia uocantur eleemoſynarię in aliquibus domus Dei, de appel. dilecti. multa enim monaſteria ſine certo loco hoſpitalitatis habent talia officia eleemoſynariorum: & cũ omnia iſta deputata ad certum uſum, ad alium uſum ſine ꝓ papæ licentia conuerti nõ debeant. inf. de reli. do. c. 2. poſt prin. merito non comprehenduntur ſub litteris beneficialibus, qua ratione idem puto de fabricis. Eleemoſynaria, hoſpitale & Dei domus, idẽ.

[Glo ſeq. rationem ponit quam determinat: ſecũdo diuidit quattuor membra, & in tertio diſtinguit.]

p ¶ Eccleſias.]quia talia ſunt loca religioſa, quod intelligas ſi auctoritate epi ad hoc ſũt inſtituta. de reli.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Accessorii iureuenit quod principaliter non ueniret. † Nota q̃ hoc uerbũ facit nouũ ius & hoc tenet Zenze. de hoc de iud. decernimus Zabarel.

do. ad hæc. & ideo talia ſpiritalia ꝑtt illis accedere, & facit q̃ ſcripſi poſt Inno. & Hoſt. de iurepa. ex litteris. Et aduerte, quia ſi hoſpitale ſit principale, cui accedit eccleſia uel capella, per litteras non debetur, vt hic: ſi vero conuertas q̃ eccleſia ſit principale habens annexum hoſpitale: tunc non puto hoc locum habere, ſed tunc iure acceſſorij ueniet q̃d principaliter non ueniret. benefacit eod. tit ſuper eod. lib. 6. de reg. iur. acceſſorium. & quod ibi not. Quid in dubio, ut quia extat hoſpitale & eccleſia, & neſcitur quod ſit principale, & quod acceſſorium? Sol. ſi apparet poſſeſſio & denominatio per quam poſſumus alterũ præeligere, illud ſequemur. eo. tit. cum de beneficio. lib. 6. de proba. per tuas, cum ſi. ſed ſi non apparet repellam impetrantem: conſtat. n. de hoſpitali, nec conſtat illud acceſſorium eccleſiæ: nam & ſi hoſpitale & eccleſia eſſent annexa, ita q̃ neutrum principale, puto hãc deceret. locum habere per no. ne ſe. uacan. c. 1 facit quod no. de concef præb. ſi capitulo lib. 6. in gl. quæro in ſi.

a ¶ Decimas.] id eſt ius percipiendi decimas. An autem de redditibus horum locorum debeat ſolui decima, habetur in declarationibus, de quibus dicam. inf. d. deci. cap. 2.

b ¶ Spiritualia.] vt cœmeterium, & ius funerandi. ſ. de relig. domi. quia contingit. in fin.

c ¶ Decernimus.] videtur ergo eſſe ius nouum, & hic incipe conſtructum.

[Gloſſa ſequens quærit & ſoluit, ſecundo quærit & remittit.]

d ¶ Prouideri.] vnde nec hodie talia clericis ſæculatibus in beneficium dari poſſunt. ſ. de reli. do. c. 2. 2. reſpon. in princ. Sed eſt dubium, an in duobus caſib. ibi exceptis in uer. niſi in fundatione, &c. locum habebat hæc decr. & puto q̃ ſic, cum generaliter loquatur: nec ſequitur, ſi concedi poſſunt illis caſibus in beneficiũ: ergo in eluduntur in litteris: tolle inſtantiam ſ. c. proxi. eo. tit. quamuis 1. li. 6. Sicut ergo certę qualitates ſunt in litteris beneficialibus exprimendæ, ſic & ina ad hoc ut talia in litteris includantur, & tunc facta ex preſſione talium debebuntur ſolum in illis caſibus, niſi in expreſſione appareat Papam amplius voluiſſe. Et nunquid cum beneficiis permutari poſſint, dicam inf. de re. permu. c. unico.

c ¶ Apoſtolicis. 1] No. q̃ nõ repetit de legatis, & hoc forſan per id q̃ dixi in gl. proxi. Et eſt ſimile, quia legatus non confert eccleſiam ſpectantem ad præſentationem laici patroni: quam tamen Papa confert. de iurepa. cum dilectus. de offic. leg. dilectus. quod intelligas hoc expreſſo, ut ibi dixi. ſi ergo ſit circa illa reſtricta poteſtas legatorum, & circa alia. de offi. leg. c. pen. & antepe. lib. 6.

f ¶ Litteris.] Probatio ergo teſtium uel alia non ſufficerent in hoc caſu. facit quod no. eod. tit. ſi motu proprio. lib. 6. in ult. glo.

g ¶ Expreſſe.] per quod ſufficere non videntur verba generalia, vt q̃ de quibuſcunque beneficiis, dignitatibus, perſonatibus, officiis, &c. & facit ſup. ea. compil. de offi. ordi. c. 2.

S I plures.] Ponit dictum ad quod adducit ſimile, ſecundaribi. (Sicut.) Imola. ¶ Præſupponendum eſt illud quod dictũ eſt in c. de multa. eo. tit. in antiq. vide licet, quod ſi alicui obtinenti dignitatem uel perſonatum, uel eccleſiam parochialem conferatur aliud ſimile beneficiũ incompatibile, & accipiat poſſeſſionẽ

1 Secũdũ Imol. qui vult, q̃ legatus nõ poteſt expreſſe collationi ſuæ reſeruare hęc loca. unde ꝑ hãc glo. notat Barba & poſt cum Fely. cap. nullus de foro compe. col. 11. q̃ procedit arg a contrario etiam ſi corrigat ius cõe in generę. Fon.

pacificam illius: tũc uacat ipſo iure primum, ita quod collator poterit illud conferre.

CASVS. Ex diſpenſatione tenebam duas dignitates, vel duos ꝓſonatus, vel duas eccleſias parochiales, vel vnam dignitatem, & vnam eccleſiam parochialẽ, vel ꝓſonatum, & vnam dignitatem, uel duo beneficia incompati- † Vide cõbilia: fuit mihi collatum tertium beneficium ſimile: iſtud tertium acceptaui, & adeptus fui poſſeſſionem pacificam: Quæritur, vtrum duo beneficia ſuperiora, q̃ obtinebam, uacẽt ipſo iure, uel tantum unum ex illis? Dicit Clemens Papa, quod duo prima beneficia uacant ipſo iure, ſi-

CAP. III.

SI plures [h] †obtinens [i] dignitates [k] aliã dignitatem aut beneficium curam animarum habens acceptet, diſpenſatione ſuper [l] hoc legitima non obtenta, eius [m] poſſeſſione adepta [n] pacifice, dignitates, quas prius habebat, ipſo facto cut ſi tenerem tantum unum ſine diſpenſatione, per adeptionem alterius ſimilis beneficii uacat primum ipſo iure, per dictum c. de multa. eo. tit. in antiq.

Nota primo iuncta glo. q̃ quis non poteſt obtinere duo beneficia in compatibilia ſine diſpenſatione: tamen epiſcopus poſſet diſpenſare in duabus dignitatibus, non autem in duabus eccleſiis parochialibus. De hac materia uide Panor. in c. de multa, de prębend. in antiq. Not. q̃ beneficia, quæ requirunt reſidentiã perſonæ, dicuntur incompatibilia: quia nemo poteſt eſſe in duobus locis ſimul & ſemel naturaliter.

No. quòd ſi alicui habenti duo beneficia incompatibilia, ex diſpenſatione conferatur tertium, & habuerit pacificam poſſeſſionem illius tertii, ipſo facto uacant duo prima: Vnde diſpenſatus ad duo beneficia incompatibilia, ſua diſpenſatio non ſe extendit niſi ad duo beneficia quæ primo obtinebat. cap. non poteſt. eo. d. tit. in 6. & ſi uellet dimittere unum, & aliud acceptare, & tunc debet eligere unum de duob. primis: quod ſi detur ſibi, ipſe non debet acceptare aliud. ſed debet prius dimittere unum de obtẽtis Sed ſi nolit ſe ponere in illo periculo, quia forte ſecundum beneficium eſt litigioſum, tunc coram tabellione debet proteſtari q̃ habita pacifica poſſeſſione illius ſecundi beneficij, ſe non intendit tale primum beneficium retinere, ſed intendit reſignare illud in manibus alicuius tertij.

[Gloſſa prima ſummat, dicit quid approbet, & conſequitur.]

h ¶ Si plures.] Caſus, quo caſu uacat una dignitas per receptionem alterius uacant etiam plures. Approbat quod no. Compoſt. de ele. dudum 2. ad fin. & Guil. ponens ad litteram, ꝓprius verba in Spec. tit. 2. §. videndũ verſi. quid ſi habens duos, & Io. Mo. de offi. ord. c. ordinarij. lib. 6. & Archidiaconus in decre. non poteſt. eod. tit. lib 6. debuiſſet clarius formari, ut inf. dicam.

i ¶ Obtinens] per ſufficientem diſpenſationem, ut aliqua fiat dubitatio.

K ¶ Dignitates.] perſonatus vel beneficia curata, uel alterum cum altero, cum ſit eadem ratio.

l ¶ Super hoc] ſcilicet ſuper illa uel illo retinendo una cum primis, vel cum altera primarum.

m ¶ Eius] dignitatis uel beneficij curati ultimo collati & acceptati.

[Glo. ſeq. prorogat, probat & determinat.]

n ¶ Adepta.] Idem videtur ſi per eum ſtaret quo minus adipiſceretur eo. tit. licet epiſcopus. de elect. commiſſa. li. 6. quod probat ſimilitudo, quæ ſequitur, ſecus ſi collatio verum quando tenet collatio vltimi, ſecus ſi collatio non teneret: quia tunc abſtinendo a poſſeſſione pœnã

[Glo. ſeq. ꝓmo ſoluit obiectionem ſuperfluitatis: Secundo ponit duas opi. reprobatas, & ipſarum iurib. reſpondet. tertio mouet, & aperit dubium: ponit opin. & diſtinguendo ſoluit.

a ¶ Vacare.] Si intelligas de jis, quæ per diſpenſationẽ habeãtur, uidebatur expeditum eo. ti. non poteſt. 2 reſpon. libr 6. inquãtum ibi dicitur quod diſpẽſatio data ſuper duobus, intelligitur de primis duobus: ergo tertium in locum primi, vel ſecũdi ſurrogare non põt: ſed quia poterat etiã nominatim ſuper illis diſpenſatum eſſe, ſcili cet ſuper tali, & tali beneficio, & dignitate, quem caſum §. ille non contingebat, utilis fuit declaratio. Et uidebatur quibuſdam quod non vacarẽt, ſed princeps deberet eligere quam ex primis dimitti uolebat. arg. ff. de excu. tut. l. 6. quę incipit, ſi duas. Alias uidebatur, q̃ ipſe idẽ prouiſus eligeret, per decre. ꝓterea. eo. ti. & c. referente. expeditum eſt, q̃ uacant omnes primæ. Ad l. prædictam rñdebat Compoſt. q̃ licet quis plurib. tutelis grauari non debeat; ꝓ unius tñ receptionem non uacat altera. Ad decretales rñdebat quod correct. ſunt per decr. de multa. & hæc ſatis plana. Sed remanet dubium ſatis forte, nunquid ualeat collatio ultimi? hoc dico propter decre. ordinarii. de offi. ord. lib. 6. ubi dr, quod habenti pluralitatem talium, etiam cum diſpenſatione ſufficienti non põt aliud tale conferri, niſi diſpenſatio ẽt extendatur ad illud: uel niſi prius habita reſignet, & utitur collationẽ aliter factam. & facit quod ibi not. poſt Gar. in ult. gl. & forte fuit hoc dubium huius decr. cum. n. illa decr. ordinarii. dicat collationem ultimi nullius eſſe momenti: ergo per eam non uacat prima. Sed in prædicta decr. non poteſt. Archidiaconus tenet q̃ non ualet collatio ultimi. Ad hoc eo. tit eum qui lib. 6. & ſic dicitur per magnum uirum pronuntiatum in curia: contra q̃ ſi pronuntiationem refert, q̃ pendebat appellatio: hoc ergo declarare procuraſſem ſi compoſitorib. adhæſiſſem. Puto tñ q̃ ſi habenti unum curatum confertur ſe cundum tale, ualeat collatio ſecundi, & ex quo ſtat p eum quominus hẽat poſſeſſionem ſecundi, uacat primum. Si verò habenti plura talia ex diſpenſatione ſufficienti confertur aliud tale, valet collatio, ſi diſpenſatio eſt etiam quo ad illud, & tunc de uacatione iuris quærimus. Si uerò nõ 1 dimiſit, collatio vltimi non ualuit, tamen per acceptationem non perdit primatimmo illa retinet, ſed ſano uſus conſidens collationem ultimi non ualere, ipſius poſſeſſionem non apprehendat, ut ſic humanitas iuſtę plenitudinis non auferatur. 2 q. 6. ſi quis libellos. de app. cum ceſſante & faciunt nota. de cler. coniug. diuerſis. cum concor. ſi vero poſſeſſionem ipſius ultimi apprehendit, hęc poſſeſſio facit primam uacare, nam hoc ea ſu cum ex tali uitioſa poſſeſſione uacaret unicum, vacabunt & illa per litteram quæ ſequitur.

[Glo ſeq quæſtionem ſoluit, & ampliat.]

b ¶ Sicut ſi.] per hanc litterã dico, q̃ ſi caſus eſſet, quod poſſeſſio ſcã non faceret vacare vnicum, ut eo. tit ſup eo. & c. ſi tibi cõceſſo. li. 6. nõ uacabũt illa plura, & hoc puto verũ ſiue ualuerit, ſiue ñ ualuerit collatio vltimi.

c ¶ Vacaret.] per decre. de multa. eod. tit. & hodie per conſtitutionem Ioannis. execrabilis. ſi primum abſq.

vacare [a] cenſemus: Sicut [b] ſi dignitatem unicam obtinenti alia ſimilis conferretur, eius pacifica poſſeſſione habita prima de iure vacaret. [c]

¶ Idem.

¶ Valet prouiſio facta proprio motu Papæ tacentis beneficia prouiſi quæcunque ſint, & quotcunque. h. d. 1o And.

CAP. IIII.

SI Romanus [d] Pontifex [e] de beneficio [f] alicui motu proprio [g] prouideat, [h] de beneficijs, quæ obtinet [i] non habita mentione, prouiſionem, ſeu gratiam huiuſmodi fore validam [k] declarauit mentionem de obtentis: q̃ritur, vtrum illa collatio ſit ſurreptitia? Dicit Clemens q̃ nõ, quia ꝓprius motus tollit omnem ſurreptionem: tamen per illam collationem papa non vr mecum diſpenſaſſe de obtentis beneficiis incompatibilibus, ſi illud beneficium eſt incompatibile, niſi iſtud dicatur in collatione. Q̃ritur quomodo cognoſcemus, q̃ Papa proprio motu mihi confert beneficium, uel quãdo confert ad preces mei? Dicit Clemens, q̃ Romanus pontifex non vr mihi cõferre beneficium proprio motu, niſi expreſſe illud dicatur in collatione, ut in c. ſi proprio motu. eo. tit. in 6. No. q̃ proprius motus papæ validat gratiam ẽ vitium ſurreptionis, ideſt ualidat gratiam, ut illa gratia non dicatur ſurreptitia. Aliam autem inhabilitatem illius pro quo ſcribitur, non tollit, niſi aliud exprimatur, ẽt ſi in illa inhabilitas ſurgat ex detentione plurium beneficiorum incompatibilium, ut gl. in uer. ualidat. quã tene menti, & maxime in eo q̃ poſtea dicit ſatis eſſe illi clauſulæ, q̃ certum operetur effectum. Et adde hic aliam gl. quæ habetur ſ. e. tit in clem. 2. in ver. directas. quæ dicit, q̃ motus proprius non ampliat gratiam, vel uim uerborum, licet excludat ſurreptionem. No. quod nomine beneficii intelligitur de quocunque, ut hic, iuncta glo. 3. & idem Pau. Nor. de uerbo, declaramus, per quod nouum ius non inducitur. de hoc de iudic. decernimus. Zab.

papæ motus ꝓprius quid operatur.

[Gl prima ſũmat, & dicit q̃d approbet, & reprobet.]

d ¶ Si Romanus.] valet prouiſio facta proprio motu papæ tacentis beneficia prouiſi quæcunq. ſint, & quotcunque. Approbat quod no. per Arch. & me, eod. tit. ſi motu proprio. lib. 6. & reprobat quod ibi no. Io. Monachus.

e ¶ Pontifex.] De legato eſt opinio 2. no. de offi. leg. c. vlt. lib. 6. & no. ſu. ea. compi. de offi. ord. c. fi.

f ¶ Beneficio.] Large ſumitur. de reg. iur. c. 1. li. 6.

g ¶ Proprio.] quod non intelligitur niſi exprimatur, ut in prædi. decr ñ motu. in fi.

h ¶ Prouideat.] vel prouideri mandet: cum eadem ſit ratio.

i ¶ Obtinet.] iuré, uel ſpe. ſup. eadem compi. de reſcri. gratiæ.

[Gl. ſeq. exponit litteram dicens, quare ſic.]

K ¶ Validã.] quo ad uitium ſurreptionis, i. non ſurreptitiam: aliam enim inhabilitatem illius pro quo ſcribitur non tollit motus proprius, ubi aliud non addat, ẽt ſi illa ex taliũ plural. tate procedat, ut quia ſine diſpenſatione habebat pluralitatem dignitatum, uel curatorum, quæ facit quem inhabilem, etiam ad minora beneficia, de elect. dudum 2. & ibi dixi in 1. gl. & patet apertius per conſtõem Ioannis, execrabilis. ſatis eſt ergo illi clauſulæ q̃ certũ hẽt effectum. Et adde hic aliam gl. quæ habetur ſ. e. tit in clem. 2. in ver. directas. operabitur prę ter intẽtionem ſcribẽtis. ſup. c. 1. de qua

2 Dic idẽ ẽo. Car. hic & Ancha. inde vlt. vt ibi notaui. F.

3 Idẽ Zab. & panor. hic, Rota deciſ. 11. cũ ſeq. in nouis: Geminianus 351. 104. & Ale. conſ. 215. lib. 7.

intentione si appareat,illi stabitur, ut dixi de rescript. cum adeo in fine.

a ¶Declaramus.]reprobat ergo, non simpliciter corri git opi.contrariam.

[Glossa sequens rationem reddit.]

b ¶ Quantocunque.] Ratio enim propri motus excludens surreptionem ,puisionis ita coaptatur curatis, uel simplicib. multis, vt vni. Item p id non intelligitur in retentione dispensatū esse. eo.ti.nō potest.in fi.li. 6. & per hoc ibi hanc opin.tenebam in i gl.

SI beneficio.] CASVS. Papa mandauit priori sancti Cirici deExolduno,ut mihi prouideret de primo beneficio uacaturo in collatione ep̄i Lemouicen. vacauit beneficiū per tm̄ tps, q̄ collatio deuoluta fuit ad capitulum Ecclesiæ Lemouicen.secundum tenorem,c.nulla.de concess.præb.in antiquis. Quæritur vtrum de isto beneficio mihi possit prouideri virtute meę gratiæ,seu mandati, ira q̄ prior sancti Ciriei executor possit mihi prouidere de beneficio illo,quod deuolutum est ad capitulum:Dicit Clemens q̄ non, quia papa per suas litteras non intendit grauare ni si ep̄m Lemouicen.&non capitulum.Sed beneficium vacauit per tm̄ tps, q̄ collatio deuoluta est ad Papam:quæritur virum virtute meæ gratiæ possit mihi prouideri de illo beneficio? Dicit Clemens q̄ sic, & sic gratia conceditur in præiudicium concedentis. Sed quid si collatio beneficii pertinet ad inferiorem,puta ad abbatem,qui prælatus fuit negligens in conferēdo, ita q̄ collatio deuoluta est ad ep̄m: quæritur, utrum il lud beneficium cadat sub gratia mea, quandiu est intra sex menses,in quibus eps potest conferre? Dicit,q̄ sic:hoc dicit.H.R.¶Colligo aliqua notabilia. Primo,q̄ quando episcopus est grauatus,ut aliquis executor de beneficiis ad episcopum pertinentibus prouideat alicui,tunc executor potest prouidere de beneficio eius collationi spectante iure deuoluto : siue etiam ad eius collationem pertinet originaliter.Not.q̄ executor poterit prouidere de beneficio spectante ad collationem episcopi, etiam si deuolutio fuerit facta ad Romanum pontificem.Et hoc est uerum,dum tamen deuolntio habeat initium in persona episcopi originaliter,quia prima collatio pertinebat ad episcopū: secus si deuolutio habuit initium in persona alicuius inferioris, & collatio propter negligentiam inferioris fuit deuoluta ad episcopum , & de episcopo ad papā. Et possem reddere rōnem , quia dum papa mandabat executori , ut mihi prouideret de beneficio uacaturo in collatione episcopi,ipse solum uolebat grauare ipsum ep̄m,sed si ipse conferret beneficium , quod fuisset deuolutum,ipse non videretur grauatus,& per cōsequens intentio papæ non adimpleretur.Item si papa conferret,uel executor illud beneficium,quod sibi deuolutum fuit ab episcopo,quod etiam ad ep̄m fuerat deuolutum per negligentiam prælati inferioris , ipse exoneraret episcopum,ita q̄ episcopus non amplius teneretur conferre beneficium:quare executor nō poterit prouidere de beneficio, q̄ deuolutum est ad ipsum papam per deuolutionem episcopi .

[Prima glossa dicit quid facit.]

c ¶Si de beneficio.] Sefummat quattuor ponens casus, & quasdam opiniones determinans, ut ¶.dicam.

d ¶ Cuiuscunq]exemptos,& non exemptos, & superiores episcopis, per hoc intendit includere .

[Glo.sequens soluit quæstionem distinguendo.]

e ¶Scribamus.]executori idem si scriberetur ipsi epi

CAP. V.

SIde beneficio c ad cuiuscunque d episcopi collationem spectante alicui conferendo scribamus : e sibi illud conferri non poterit, cuius collatio ex negligentia f † ipsius episcopi g ad eiusdem capitulum h deuoluta existit: i Licet prouideri sibi possit de illo etiam, cuius ad ipsum episcopum ex sui capituli,k vel alterius cuiuscunque, l siue ad m nos ex scopo.saluo q̄ in vlti. casu cum est deuolutum ad papā , distinguitur,an per litteras executetur offm̄,an constituatur delegatus,q̄ offi.ordin.licet. & cpen.de rescrip cum aliquibus. lib.6.

[Glossa sequēs duo dubia soluit.]

f ¶Ex negligentia.] Idem si ex delicto,licet sit opinio an hoc casu deuoluat ad capitulū,ut scripsi.de elect. cū in cunctis .in fi.& sup vlt.gl ubi uero ex cōmissione epi capitulū, uel alius haberet cōferre:hoc non impedit executorē,ut probatur eo ti.c fi.lib. 6 facit quod not. de inst.c. fi. alias posset facile eps eludere impetrantem.

[Gl.seq.qrit opinionem ponit, quam determinat.]

g ¶ Episcopi.]Sed nunquid negligentia ipsius executoris,quando.s.eo sciente ultra sex menses vacauit, beneficium,quod conferre poterat,oberit ei? Compostin.de cer.capitulū. de refer.in magna gl.in 4.chart. versi.item nunqd executor.tenet q̄ non,& decre.2.de concess pb. in ordinariis collatorib.loquitur, non in executore, q̄ confert vice Papæ.Aduerte,q̄ uerū est hoc si executor prouidere p̄t ad cuiuscunq. collationē spectet, nec ipse acceptationis adiicitur.hoc dico per decret.unicam.l. tit.1.& uide quod ibi dicam in gl ista terminus.sed si certa persona grauatur per rescriptum, & illius tps est lapsum:tunc conferre non poterit donec deuolutur ad papam, hoc probat decret.ista.

h ¶Capitulum.]vel alium,cum eadem sit ratio,& facit,inf.versi. vel alterius.

i ¶ Exittit]Intelligo tpe prouisionis ſuæ , non date, & sic est dare q̄ potestas huius executoris variat tm̄ tpa.& si j ti.c. vnico. quandiu enim beneficium est in collatione episcopi, confert illud,illo ad alium deuoluto non confert illud.ita est de beneficio ad inferiores spectante,q̄ ipse non confert,donec ad ep̄m deuoluatur,ut sequitur Rom. quia cum ep̄m papa grauare voluerit, confert executor q̄ diu est in manib.epi: nam licet ex deuolutione:proprium tm̄ est pro ea vice,& ipse tm̄ ex collatione grauat:q̄ est in manib.alterius nō confert executor,quia papa illum grauare noluit.

[Glosl.sequens quærit,dubium aperit, & soluit.]

k ¶ Capituli.]Cōiuge hic & in casu sequēti finē capituli.Sed q̄d si ad capitulū spectabat electio tm̄, & scribebat ad collationē epi, nunqd deuoluto iure ad ep̄m ofert executori? Dubiū facit illud q̄ q̄rit, an deuoluat eo casu prouisio,an electio,de quo satis scripsi ā elec. pro defectu. Item facit dubiū, q̄a &si dicatur deuolui collatio,tm̄ ex quo primo gradu assumebatur electio nē, non uidebatur includi in litteris,in quib.solum de collatione fit mētio ad q̄ satis facit.s.eo.ti.c.1.circa fi. ibi,ad quam consuevit quis per electionem assumi .

l ¶ Cuiuscunq.]Hoc dicit, q̄a p quoscūq. gradus, siue p̄ximos, siue mediatos ad ep̄m deuenerit, executor ofert quandiu est in manibus episcopi. Ioan.And.

[Gl.se.dicit primo qd determinat: secō distinguit inter deuoluta,& ꝓpria,rōnē reddit:tertio arguit ad qōnē.]

m ¶Siue ad nos.]Determinat q̄ no.In.& pet de off.de leg.sup eo.vbi dicebāt quosdā tenere q̄ delegatus Papæ ,puideret de bñficio ad Papā deuoluto. Fuit ēt hęc qō olim disputata p dñm Iacobū Canonicū Bon. q̄ in Mercu.vide in littera D.sub rub. de off. & pote.executorū.& tenuit q̄ nō posset si dicatur in rescripto,uolētes illi gratiā facere spālem , dixit.n. q̄ cū in illo alius quām pa pa non lædatur, non debet dici gratia,nec de deuolutis Papa sic scribit.induxit de cōce.præb litteras, & c. cū nostris. mirabilis solutio fuit ista. Scias aūt quod beneficium deuolutum ad Papā semper cōfert executor, ex quo prim̄ collator est de his qui p litteras grauabantur: siue nominatus , ut hic: siue innominatus, ut quia scribitur ad cuiuscunque collationem:cum eadem sit ratio:sed secus in beneficiis spectantibus ad collationem Papæ,quia uacauerunt in curia.eod.tit.c.2.lib 6. tunc enim Papa confert iure proprio non deuoluto:nec mirum si aliud in deuoluto:nam Papa dando executorem ad prouidendum auferebat collatori potestatem. de concess. præb. si capitulo. lib 6. ex quo ergo collatio de illo deuoluta est ad Papā, conferat executor, ut hic.Et licet aliàs in beneficiis fiat stricta interpretatio.eo. tit.quamuis. lib 6. hic tm̄ sit larga ꝫ concedentem. de consuetud. cū dilectus . Facit ēt hæc littera ad qōnem not. de offic. ficis ad papam deuoluta conferre , præferretur tm̄ delegatus quo ad illa q̄ sibi specialiter sunt commissa. de offi.lega studuisti. & facit de reg.iur. generi.li.6.

[Glo.seq.exponit,dicens quare sic.]

a ¶ Episcopi.]primi collatoris:quod puto necessariū. enim de Archidiacono uel capitulo ad episcopum, demum per ipsius negligentiam gradatim ad papā datur,non confert executor , cui ad collationem episcopi scribebatur. Io.And

[Glo.seq.distinguit tria tempora.]

b ¶ Succedentium .]Et sic habemus primo tps epi: secundo tempus medium aliorum facientium gradum inter ipsum & papam:tertio tps papale, primo & ultimo tempore confert executor,medio uero nō,& semper intelligas,ubi tempus acceptationis elapsum non impediat executorem.inf.tit proxi.c.unico.

SIiuxta.]primo ponit unum dictum . Secundo circa illud soluit vnum dubiū fm:ibi. (primaque.) Imol. ¶ præsupponendum est,quod quis non potest obtinere duas præbendas in vna & eadem ecclesia. c. nulla. de concess præben.in antiq.

CASVS. Papa mandauit epō & capitulo ecclesiæ Rutinensis,uel victauensis, vel Bituricensis, ut me recipe rent in canonicū & fratrē,& ut mihi assignarent p̄bendam uacantē,uel primā uacaturam,& ēt quòd assigna fui receptus in fratrem , etiam fui adeptus possessionem eiusdem præbendæ:postea uacauit dignitas, cui annexa est præbenda, puta archidiaconatus;quæritur, virum possim acceptare dignitatē cum præbenda? Vr quòd nō,qa in ista eccla non possum habere duas p̄bē das,tū Romanus pontifex decidit ꝛrium,sed per adeptionem dignitatis & p̄bendæ sibi annexæ, prima præbenda uacat ipso iure,& collator pōt illam conferre. hoc dicit.H.R.¶Colligo aliqua notabilia. primo q̄ si mandatur prouideri per rescriptum papæ alicui de dignitate,an prouideri possit illi de dignitate habē e p̄bendam annexam. Gl.est in uersi. mandati.quę vr in hoc dubitare . Et primo dicit, q̄ hoc egeret declone.

In fine vero sentit q̄ debeatur,sed loquitur eum mādatur prouideri de dignitate, alias habenti præbendā a capitulo.Nota q̄ expectans p̄bendam ex gratia Apostolica, non potest acceptare præbēdam dignitati annexā:quia dignitas,quæ est principalis,non est debita secus si expectat dignitatē: tunc.n.illam pōt acceptare , licet præbenda sit ei annexa.Nota, q̄ archidiaconatus est dignitas, quia ex vi mādati super dignitate cōsecutus hic fuit archidiaconatū . Nota casum singularē in quo rescriptū ad p̄bendam cōsummatur successiue in duobus, quod est mirabile,cum uideatur consummatū per adeptionem primæ.eod.tit.lib 6.Zabarella.

[Prima glossa summat.]

CAP. VI.

SIiuxta c nostri formā mandati d canonicatū & præbendam ecclesię Rutinensis adeptus , dignitatem quam duxerit acceptandam e ibidem expectet: archidiaconatum † inibi g post h va-

† Nota q̄ archidiaconatus est dignitas, uide doctores in ca. de multa. de præben. Archidiac cnū in c. 1. de cōsue tu. li. 6 & Abbatē in c. nouit. ꝛ iudic.

c ¶ Si iuxta.]Adeptus in ecclesia dignitatem habentem præbendam annexam,perdit primam præbendā, quam habebat in illa.

[Glosl. sequens ponit duas lecturas:declarationem petit:æquitatem exprimit.

d ¶ Mandati.] non solum secundum vnam lecturam factū narrat,prout acciderat in hac ecclesia,de qua loquitur,sed etiam fortificat dubium:quia fortius si ex receptione capituli vel aliter hēt hanc canonicam & præbendam.facit eo.tit.c.antepe li.6. vbi enim auctoritate Apostolica præbendam expectans ꝛsecutus est vnā, non videbatur q̄ aliam consequi posset facit eo. tit.non potest.2.respon.lib.6.cum concor. Sed cum ad huc,pēderet gratia in parte principaliori,& facta fuisset super vtroq; vno contextu, æquū fuit vt prima dimissa secūdā ꝛsequi posset . Alia lectura est,q̄ iste textus ponat ius,quasi dicat,ex quo papa de dignitate & p̄benda sibi voluit prouideri , cōsequitur dignitatē hñtem i p̄bendam annexam,licet prius aliam fuisset adeptus:sed vbi solum de dignitate scribebat,non poterat consequi dignitatem habentem p̄bendam annexam:cum hoc papa non intendere Egeret declaratione. Suadet tm̄ æquitas quòd decre. locum habeat siue ex vnico rescripto debeatur vtrumq;, siue ex diuersis successiue, siue sola dignitas debeatur per rescriptum aliàs habenti præbendam ab ordinario collatore.

[Glo.seq remittit, quæstionem soluit:ponit dictum quod determinat.

e ¶ Acceptandam.]de quo dic vt j.tit.c.unico.& idē puto si nō haberet beneficium acceptandi.sed debere tur prima vacans,cū ratio sit eadem,& fortior. Quod aūt hic dr de potestate acceptandi , respicit dignitatē: præbendam ergo quæ prius vacauerat necesse habuit petere,nec sibi fieret piudicium, per decre.si clericus: eo.tit.li.6 vr tm̄ qd si habens canonicatum & ius ad p̄ bendam primo vacantem,& ad dignitatem quam duceret acceptandā: præbendā quæ primo sine dignitate uacauit , noluerit petere, ꝓtestans qd hæc faciebat quia oēs dignitates ecclesiæ p̄bendas habebant annexas,& totū simul cōsequi uolebat,satis esset hæc iusta cā ad negligentiam excludendam, cum mutationes beneficiorum nec populo , nec iuri sint gratæ. 21.q.1. c.1.de transla. quanto.sed si potestas acceptandi respiceret etiam præbendam,tunc nullum dubium.

Beneficiorū mutationes gratę nō sunt.

f ¶ Archidiaconatum.] Factum ponit, nam idem in quauis alia dignitate.

g ¶ Inibi.]in ecclesia illa.& vide inf.de regula. cap. 1.lib.6.

[Gl.seq.ostendit per textum quæstionem solui.]

h ¶ Post.]datur intelligi,qd si prius vacauerat cū sua

prębenda,& ipſe ſciens recipit aliã prębendam:in acceptatione archidiaconatus ſibi viam præcluſiſſe vr.
[Glo.ſeq.aperit dubium:quærit & ſoluit.]

a ¶ Annexa prębenda.] Iſtud inducebat dubiũ:ſi.n. non fuiſſet annexa retenta prima prębenda conſequetur dignitatem ſine prębenda, quæ cum illa vacauit eo.tit. qa ſæpe.lib.6. ſed cum dignitatem ſine prębenda non poſſit habere propter annexionem,nec duas prębẽdas in eadem eccleſia de conſeſ.præb.litteras ratione annexi in principali impediri videtur:ſed prompta eſt prouiſio,ſcilicet vacationis primæ, quam ſubmittit. Sed qd dices in caſu conuerſo: adeptus ſum dignitatem per reſcriptum Apoſtolicũ : expecto ibi prębendam cum beneficio acceptandi, vel ſi vacat prębenda cum dignitate cui eſt annexa;nunquid prima dignitate dimiſſa conſequi potero hanc prębendã cum ſua dignitate: Puto ꝙ non, quia non eſt eadem ratio principalis ad acceſſorium,& acceſſorij ad principale.de conſecr eccl. vel alta.c.vnico lib.6.Facit eo.tit.quia ſæpe.& c.ſuper eo.de reg.iur.acceſſorium.lib.6.cum concor.

b ¶ Poterit.]quod intellige vbi alteri non debetur ex prioritate tpis vel prærogatiuę gratiæ vel alio iure.

c ¶ Hoc ipſo.]Patet ꝙ in prębendis eiuſdem eccleſiæ ipſo iure per receptionem ſecundæ vacat prima.
[Gl.ſeq.rõem red^dit,notat,arguit,& opi.ponit]

d ¶ Vacabit.]non.n.poſſet eſſe triplex in eccleſia ſine diſpenſatione Papali,nec valet in hoc conſuetudo.de conſue.c.1. lib 6. Et no.ꝙ plus abhorrent iura habere duas prębendas in vna eccleſia,q̃ aliàs habere duo ecclesiata. primum.n. non licet ẽt iure annexionis quã hẽt ꝓbenda ad dignitatem, vt hic ſed ſm licet iure annexionis,q̃ habet curatum ad prębendam eod.tit. ſuper eo.lib.6. Et facit ad opinionem, quam teneo in decr. litteras de conceſ.præben.ſequendo Inno.ſ.q̃ in duabus canonijs eiuſdem eccleſiæ non poſſit eps diſpenſare, licet diſpenſare poſſit in canonia & perſonatu vel officio. rationem huius ibi plene ſcripſi ſuper vlt.glo.

cantẽ non obſtante quòd certa ſit ſibi annexa [a] prębenda,poterit [b] acceptare: Primaque prębenda hoc ipſo [c] vacabit,[d] quod ſecundam cum archidiaconatu prædicto pacifice fuerit aſſecutus.

TITVLVS III.

De conceſſione prębẽdæ, & eccleſiæ non vacantis.

¶ Clemens v. in concil. Vien.
¶ *Decretum conditionale ante conditionis euentum non afficit poteſtatem ordinarij vel alterius collatoris : ſecus quando acceptationi beneficij tempus adijcitur cum decreto Et qui beneficium vacans ab executore petit vel recipit, illud intelligitur acceptaſſe, qua vacatio nota dicitur expectanti, ex quo in loco beneficij publice ſcitur.*

DE CONCESSIONE PRÆBENDÆ ET eccleſiæ non vacantis.

¶ Viſum eſt ſupra de prębendis & dignitatibus: verũ quia aliquis dubitare poſſet vtrum prębendæ,dignitates, & alia beneficia eccleſiaſtica poſſint conferri ante quam vacent, vel etiam promitti:ideo annectit rubricamde c oncẽſſione prębendæ.

C. VNI.

Vm [e] ei.] Diuiditur in quatuor partes: primo declarat qñ afficit decretum conditionale non adiecto termino menſis. Secundo,qñ afficiat illo adiecto:ibi, [Secus] Tertio,an pet endo ſibi cõferri beneficio,vel recipiẽdo illud collatũ videatur qs acceptare:ibi,[Quinetiã.] Quarto declarat qñ qs dicat hãe notitiam vacationis bñficii:ibi [Cæterum]Inno.la. ¶ Preſupponendum eſt, ꝙ ſi papa mandet alicui prouideri de beneficio eccleſiaſtico vacãte,alioquin de proxime vacaturo , licet collator nõ obediendo mandatis Apoſtolicis male faciat:tñ ſi cõferat alteri,collatio valet, ex quo mandatũ non continet decretum irritans: aliàs ſi haberet decretum irritans collatio alteri facta eſſet nulla. Et appellamus decretũ irritans,illã clauſulam,quæ conſueuit apponi in mandatis Apoſtolicis,ſcilicet, decernentes irritum & inane quicquid in præiudicium mandati noſtri attentatũ fuerit. Vel decretum irritans eſt qñ Papa mandat eps uel archiepo, conferas bñficiũ primo vocatuũ tali, qñ ſi nõ feceris, & alteri feceris collationẽ, ois ſint irrita & nana. CASVS. Aliquis pauper clericus ꝓmotus ad ſacros ordines ſine titulo vnde poſſit ſuſtentari,acceſſit ad Apoſtolicã ſedem,& notificauit: Papa, qd ſuus eps ſine titulo eum ordinauit, & ꝙ recuſauit ſibi prouidere de aliquo beneficio unde poſſit ſuſtentari, adeo ꝙ ipſe clericus cogitur mẽdicare. Papa deputauit aliquos ad ipſum examinãdum, an eſſet idoneus ſcientia ad obtinendum bene ficium:hoc facto, quia conſtitit papæ ꝙ erat idoneus, ipſe mandat eps cum decreto irritante, vt ſi conſtaret illum pauperem clericum eſſe vitæ laudabilis & honeſtæ conuerſationis, ſibi conferret beneficium certi valoris,puta 20.vel 30.librarum, vel etiã minoris valoris, ſi ipſe veilet acceptare: antequã executor illarũ litterarũ præmiſſiſſet inquiſitionem ſuper vita laudabili iſtius clerici pauperis : vacauit beneficiũ valoris 20.vel 30.librarum,quod beneficium ordinarius contulit alteri : Quæritur,vtrum valeat talis collatio? Vr ꝙ non:quia in mandato continebatur decretum irritans , quod ligat manus ordinarii, ne poſſit conferre illud beneficium: Tamen dicit Romanus Pontifex, ꝙ collatio per ordinarium facta valet : quia decretum erat conditionale: Vel etiam ponamus ꝙ executor inceperat inquiſitionẽ ſuper vita & honeſtate iſtius clerici : tamen beneficiũ illud erat minoris valoris 20.vel 30.librarum, & ſcribebatur ſub conditione, ſi vellet acceptare, & antequam iſte clericus illud beneficium acceptaſſet , ordinarius contulit alteri,quæritur,vtrũ valet collatio? Dicit qd ſic. Sed quid ſi mandabatur iſti clerico prouideri de beneficio vacãte, vel ꝓximo vacaturo,ſi intra mẽſem ipſe acceptat cũ decreto irritante : tamen ordinarius cõtulit alteri intra menſem, q̃ritur, vtrum valeat collatio? Dicit ꝙ non, quia tempus videtur apponi in fauorem acceptantis. Sed quæritur quando dicatur iſte clericus acceptaſſe beneficium: vtrum ſolum quando exprimit verbũ acceptationis coram executore,dicendo:accepto illud beneficium,& peto vt mihi conferatis,vel quando non exprimit,acceptoſ;ſed tantũ dicit,conferatis? Reſpondet qd ſufficit petere collationem beneficii ſine expreſſo verbi acceptationis.Sed queritur quando currit tẽpus illius menſis intra quem pauper clericus poteſt acceptare? Dicit quod tempus incipit currere a tẽpore ſcientiæ & notitię, quo ipſe ſcit beneficium vacare. Sed q̃ritur vtrum ad hoc qd ipſe dicatur habere notitiam,& ſcire beneficiũ vacare, requiratur qd aliquis ſibi notificet,dicendo, vade ad collatorem, vacat tale beneficium,quod potes acceptare intra menſem. Reſpondetur qd hoc nõ requiritur,immo dr habere notitiã vacationis illius beneficij,ex quo vacauerit,ubi ceſ immo ſibi imputabit ſi ipſe nõ fecerit inquiſitionẽ.

Not. primo iſta gl. qd qñ papa ſcribit ꝙ clericus pau-

pere ipſe cõſueuit illum facere examinari, vtrum ſit ſcientia idoneus,poſtea mandat vt ſibi conferatur beneficiũ ſi cõſtititerit ꝙ ſit vitæ laudabilis & honeſtę cõuerſationis. Not. ſecundo, ꝙ qñ ſcribitur pro clerico pauere ſub forma prędicta cũ decreto irritante, illud mandatum nullas habet vires,niſi prius cõſtiterit de vita laudabili : ideo eſt conſiliũ quod impetrans citius quam poterit faciat inquiri de ſua vita & cõuerſatione.
Nota quod ſi mandetur eps vt conferat beneficium certi valoris,ipſe eps non põt conferre beneficium minoris valoris nec minoris : quia verba gſa non ſunt ampliã da nec reſtringenda.
Nota ꝙ decretum cõditionale irritãs non habet effectum , niſi implera conditione.
Not. ꝙ qñ papa ſcribit, cum decreto irritãte, ſi acceptet] certum tempus,manus ordinarij ſunt ligatæ vſque ad illud tempus. Not. ꝙ nõ refert qñ quis acceptet beneficium verbo,vel re ipſa. No. ꝙ promouendus ad beneficium, dẽt eſſe idoneus in ſcientia, & quę ſcientia exigitur not.Inno.de ele. cum in cunctis,in prin. Not. ꝙ promouendus debet eſſe vitæ laudabilis, & hoc per penditur ex bonis operibus, & abſtinentia vitiorum, ſecundum Pau.Zabarel.
[Prima gla.ſumat, & diuidit, & dicit qd determinat.]

a ¶ Cum ei-] Decretum cõditionale ante cõditionis euentũ non afficit poteſtatã ordinarij vel alterius collatoris:ſecus qñ acceptationi bñficij ipſi adiicitur cum decreto. Et qui beneficium vacans ab executore petit vel recipit, illud intelligitur acceptaſſe : quæ vacatio non dr expectanti , ex quo in loco bñficij publice ſcitur.Partes patent. Secunda: ibi, [Secus.] Tertia.ibi, [Quinetiam]Quarta ibi,[Cæterum]Et determinat casus dubios circa decre.quia cunctis. eo.tit.lib.6.

b ¶ Reputamus.] p relationẽ examinatorũ ad hoc deputatorum, qb.creditur:& eſt iſta forma pauperum,in qua fit examinatio qũo legant,cantent,& cõtruant.

c ¶ Idoneum] iunge hic litteram , prouideri manda mus de beneficio, &c.

d ¶ Si per.] ecce conditionem de qua inf. loquitur.

e ¶ Inquiſitionem.]An ad hãc vocãda ſit pars, plene not.ſup.ead. compil.de offic. deleg.c vnico.

f ¶ Valoris.] De penſione prouideri non poſſet, de prąben.quamuis i.lib.6.

g ¶ Adiicientes.] niſi hoc fuiſſet additũ de beneficio minoris æſtimationis ẽt ſibi volenti prouideri nõ poteſſet,de prąben. cui de non.§.vlt. lib.6.

h ¶ Si voluerit]ſecunda conditio.
[Glo.ſeq.aperit dubiũ:& reſpondet & ℨ opi.notat.]

i ¶ Extunc.] Hoc fortificabat dubium,quaſi a tpe dabat papa voluerit ꝙ decretum afficeret, ſed ℨrium rẽdetur, & ſupplemus ex nunc vt valeat extunc. 1 Fa-cit de vot. & vot.red licet ad ſi. & ſic facit hæc littera ℨ Ægi.pro Inno. Hoſt & Abbate in eo quod ſcripſi de appel.prętera 2.ſuper ver. excommunicatum.

k ¶ Attentari.] non dicit ẽt ignoranter, & tñ ex inferioribus patet, ꝙ certis caſibus hoc decretum afficit ignorantes.per quod patet,quod decretũ papæ afficit ignorantes.& de hoc de electio.ſi eo tempore.lib.6.& Probatur de prąben.c.pen.eo.lib.

l ¶ Effectum.] Alias fuiſſet cõdictum ſuper incerto,eo. tit.e.r.§.ſubiunctum.in ſi.lib.6.
[Glo.ſeq.exponit,& conſulit.]

m ¶ Extet.] prima. ſ. ꝙ per executoris inquiſitionem ſit repertus,& c. vtile conſilium eſt ꝙ ſuper illa pronuntiet executor: vel quod facta mentione de illa in

ei [a], quem in ſcientia reputamus [b] idoneũ,[c] ſi ꝓ [d] inquiſitionẽ [e] executoris ſibi deputati à nobis repertus fuerit eſſe vitę laudabilis,& conuerſationis honeſtę,de beneficio certi valoris [f] alicui prouideri mãdamus, adijciẽtes [g], quòd de beneficio minoris valoris poſſit eidem ſi voluerit [h] prouideri, ac extunc [i] † etiam inane decernentes & irritum ſi ſecus à quoquam quauis auctoritate contige-

bus rationibus quæſtionem ſoluit ,ſolutioni obijcit, & reſpondet,opinionem ponit,& dicit primum æquum, tertio format dubium,& ſoluit]

ꝓ ¶Executorem.] Si.n. non afficit poteſtatem ordinarij,ergo nec executoris alterius,qui maior eſt ordinario,de off. deleg. ſane. 2 & cũ hoc oporteat intelligi de executore ſecundo : primus.n.cõferret beneficium ẽt poſtq̃ eueniſſet conditio. Item cũ hic dicatur ꝙ ſecundus confert ante conditionis euentũ,per qd a ℨtio infertur ꝙ poſtq̃ eueniſſet cõditio primi,conferre nõ poſſet 2.ité cum generaliter de executore loquatur, per quod ẽt executorem in forma gratię vr includere: hic vr ſolui ꝙ hic fuit diſpuratum,an impetrans primo in hac forma pauperum præferatur ſecundo , qui impetrauit in forma gratię in eadem eccleſia, vel ad collationẽ eiuſdẽ, & ponitur in Mercuriali in littera N,ſub tit de præben. hic. n. vr ꝙ dummodo conditio præceſſerit vacationẽ vel ſaltem collationem factam ſecundo,debet primo. 3 Facit de reſcri.tibi qui lib.6. ſed obſtat eo.lib. & tit.c. ſi pro te Sol.ibi cõditio pendebat ex altertius arbitrio,ita ꝙ illo recuſante nullum ius hẽat impetrãs:hic vero pẽdet ex exiſtentia rei, 4 vt in primo caſu, vel ex voluntate ipſius cui facta eſt gſa in ſcõo Aliquib. vr ꝙ ſecundus impetrãs ante cõditionem in forma gratiæ ꝓferat, & ſm hoc licet hęc prima conditio quo ad idoneitatem perſonę ſit de ꝓſenti,inquiſitio tñ circa id fienda eſt de futuro. De ſecunda ẽt non dubitatur quin ſit de futuro, & ſm hoc ſequeretur ꝙ ſi duo impetrauerunt ſub hac forma, ſi ſecundus prima præuenit ad ꝓdonem , erit potior 5 cum prius ipſius decretum afficiat, vt hic. facit prædi. decre.ſi pro te. & quod no.eo. tit. ſi ſoli lib.6. æquum vr quod prius dixi, vt ex quo cõditio primi præceſſit collationẽ facta ſecundo, præferatur primus ſecundo habenti formã gratiæ vel pauperum:nec verum eſt ꝙ ſemper debeatur illi ,ꝙ quo prius eſt affecta, vt ꝓbat prædi.decre.tibi. 6 ſit ergo eſt fortior gratia cõditionata ex exiſtentia rei vel voluntate eius pro quo ſcribit, q̃ deponẽs ex voluntate tertij, ut prædixi. Sed fingas hunc caſum. Habet A.hanc formam pauperum in certa eccleſia,ſecundo hẽt B. ſpãlem gratiam in eadẽ.& talem quæ afficit: vacat beneficiũ in ipſa eccleſia, qđ ante primi conditionem exrantem ordinarius cõfert C.demũ exiſtit conditio poſtq̃ executor B.ſibi contulit illud;& poſt quæ executor A. primi illud ſibi tulit,

2 Supple ſecundo. & hoc verũ ait ꝑe. de Anch. ſi ſecundus non habet decretum.

3 Petr.de Anch.poſt Lap.tenet ℨtium:gąſa facta pure illi ſcõo, ſtatim habuit effectũ ſuum, quę iam nõ hẽt exiſtẽtia ꝑdõnis impedire. arg. c.ab eod. de elect. lib. 6.l.in ſulã.§. ſi. ff.ſol.matrimo.

4 Ancha. dicit ex ptãte executoris, cuius declaratio-ni ſtatur arg no.in ſi.c.prudẽtiam,de off.deleg.

5 Idẽ Ancha. quia bñficium eſt ei affectum, & forte ſic practicaretur. Immola.

6 Immo non ꝓbat cũ vtraq; gſa fuerit ibi pura, vna hic ditionalis qua pendente nil eſt obſo ne.Fon.

Universidad de Deusto
Biblioteca

quæritur cuius sit beneficium ? Dico ſm prædictã opinionẽ per decr. pen de prẽben. li 6. q̃ prius est potior. collatio em̃ ordinarij facta C. nõ valuit nec tenuit impediente gratia illius B. pro quo beneficium illud erat affectum in eũ casum, in quẽ non debebat illi A. effectus ergo cõditionis postea existentis, q̃ est vt decretum afficiat, ut hic, per illam collationẽ impediti nõ potuit. collatio em̃ facta B. non tenuit, ex quo prius extiterat primi condõ. 1 ex quib. cõcluditur qđ prędixi. assurgat ergo primus ſcõo, ex cuius persona cõsequitur qđ alias sibi periſſet : & est ſimile eod. tit. auctoritate. lib 6 Si vero collatio facta B. pẽsisset ꝺ̃dõnem primi, tunc ẽt planum esset q̃ B. potior esset beneficiõ, per hanc litteram. Idem ſi tenetur secunda opinio, quæ habet, q̃ forma gratiæ præueniens condõnem faciat ſecundum potiorem, ẽt in hẽneficio post conditionem vacante.

1 Immo tenuit pe. Anch. for titer repugnans gl. Immo ẽt ait glo. in prima cõditione huiu⁹ tex. de iure non ꝓcedere. Fon.

[Glo. ſeq. dicit quid approbat, & exponit.]

a ¶ Secus] Hic approbat quod no. ſup. eo. tit. quia cũctis. in prin. lib. 6. & quod no. Arch. eo li. de præben. dudum, & dic ſecus in hoc. ſ. quod in casu iſto non valeret collatio ordinarij, vel alterius executoris intra mensem facta licet ante acceptationem.

[Glo ſeq. ſoluit dubium, & litteræ reſpondet.]

b ¶ Cenſemus.] Licet per hoc verbum videretur ius nouum inducere, cũ tñ rõ antiqua & directe ab olim inuenta fuerit hęc forma ℨ decret. quia cunctis, ut ibi no. in 1. glo. puto q̃ reſpiciat præterita. 2 nec ℨdicat hoc verbum, quod ſm deriuatores ponitur ẽt pro iuſſu, deliberatione, æſtimatione, & ſententię prolatione, & concor. inf. proxi. reſpon. & dixi ſup. ead. compil. de proba. litteris.

2 Ex hac glo. nota quod qñ cõſtõnis rõ est antiqua, extenditur tunc cõſtõ ẽt ad ꝓterita, quod est valde notabile. Abb.

[Glo. ſeq. ſoluit dubium, & ponit ſtylum, ſecundo quęrit ponit opin. & duas ipſis rõnes, & ſoluit, ad rõnes illas rñdens. tertio aliam quæſtionem ſoluit, & ſolutionem impugnans. tenet ipſius contrarium]

c ¶ intra menſem.] iſte terminus inualuit de ſtylo & more curiæ. Idem tamen dicas de quolibet alio termino maiori vel minori in litteris expreſſo. Solet autem curia ſic ſcribere : Beneficiũ eccleſiaſticũ cũ cura, &c. ẽt ſi dignitas, &c. ſi quod vacat ad prẽſens, vel vacabit in tali, &c. quod per te vel procuratorem tuũ ad hoc legitime cõſtituũ intra vnius menſes ſpatium poſtq̃ tibi vel eidem procuratori vacatio hmõi innotuerit, duxeris acceptandum, conferendum tibi, & c. diſtrictius inhibẽtes venerabilibus, &c. ne de illis interim ẽt ante acceptionẽ huius diſponere quoquomodo pſumant: ac decernentes irritum & inane, & c. tñ ex hac littera vr̃ q̃ minus plena clauſula. ſ. habens mandatum cum poteſtate acceptandi & ſpatio temporis & decreto ſufficiat. Sed quæritur an talis expectans poſſit acceptare poſt menſem beneficium adhuc vacans? Vr̃ q̃ ſic: cũ hæc clauſula in ipſius fauorẽ oppoſita ad

Acceptare valens intra mẽſem an poſt menſem acceptare poſſit.

3 Cuius dictũ fortificat Petr. de Ancha. per l. iꝭ qui bonis. §. 1. ff. ꝺ ceſſi. bo. tñ tenet cũ gl. per l. Tha. is §. iura. ff. ꝺ fideicõ. lib. & ſequitur Imo. Fon.

ſi vacationis ipſius notitia d duxerit acceptandũ vt appoſitio menſis eiuſdem aliquid afferat c impetranti. Quin etiam f

putatum. ¶ Secus a autem fore cenſemus b, cum de creto appoſito, alicui pro uideri mãdamus de beneficio quod intra mẽſem c

dicatur, bñficium qđ in tali loco vacauerit quod duxerit acceptandum, tibi conferẽdum collationi noſtræ præſentibus reſeruamus, inhibentes ne intra menſem poſt quam tibi de vacatio

ne conſtiterit, aliquis de illo præſumat quacunq. auctoritate diſponere, &c. ponderetur ergo reſcriptoris tenor de priuil. porro Si aũt ſm nouam formam Papa dat canonicatum, & circa prẽbendã dat bñficium ac. ceptandi inf. menſem: tunc licet reſeruatio & executoris poteſtas adiungatur prẽbendę, infra menſem acceptare poterit, vt ſupra dixi: ita q̃ poſt menſem ex vi reſeruationis acceptari vel per executorem conferri non poſſit: quia tamen canonicus est ex vi canonicatus, vr̃ qđ ſi nullus ibidem expectat ẽt poſt menſem, ſibi petenti per ordinarium conferri debet, & cum decreto. i. q̃ alteri collata non tenet, per decre. ſi clericus. 2. reſpon. de prębend. lib. 6. ſed hoc caſu poſſet dici ℨ rium: quia in caſu decret. ſi clericus. expirauerat poteſtas executoris : ſed hic adhuc durat quo ad aliam, quæ vacabit, ſi acceptabitur infra menſem: nihil ẽrgo mirum ſi ibi ordinarius aditur. Item ſicut nec ibi ordinarius habet poteſtatem ſuper neglecta. 4 ita nec hic, & hoc teneas.

Referipto tñ tenor eſt ponendus.

Oppoſitio. Expoſitio. Fontana.

[Glo. ſeq. primo ſoluit vnam quæſtionem, ſecundo ſoluit incidentem ex tertia.

d ¶ Notitia.] hoc determinabit iu fin. Et nota quia in iſta forma non est locus decre. ne captandæ eo. tit. lib. 6. vt poſſit acceptare primũ incertum quod vacabit: illa em̃ locum hẽt vt ibi patet, cum ſimpliciter ſcribi libertate tur de beneficio quod duxerit acceptandũ: tũc em̃ põt conſe ſe fortunæ ſubmittere, acceptando primum vacaturũ, negligẽti vel alterius ex cauſa : ſed qñ ſcribit de beneficio qđ a Fonta. vacationis notitia intra menſem duxerit acceptandum, hæc verborum forma non patitur quod vacaturum acceptet: fateor tñ q̃ vacans põt acceptare, ẽt ſi vacabit tempore gratię. verbum. n. notitia vacationis, præſentem & futurum includit, dummodo vacet, de priuileg. quia circa nec obſtat ſi præcedat verbũ, quod vacabit in reſeruatione ſine verbo prẽſentis tp̃is, ſi quod vacat: nam illud vacabit, quod vacãs reperitur vnde dicit lex q̃ verbũ oportebit, tam prẽſens q̃ futurum tp̃s ſignificat ff. de verbo. ſign. l. verbum. in princ. & tit. Ad idem eo. tit. verbum erit. & aliud eſt dicere, vacabit: aliud, vacare inchoabit. & hoc conuenit huic

Oportebit. Fontana.

ſi ſcriptum. ff. de verb. obl. ſciendum. Sic ſatis eſt q̃ hæres ſe immiſceat, licet verbo non adeat. inſti. de hę re. quali §. pen. ff. de aeq. hære. l. Iulianus. §. ſi ſeruũ. & l. ſi quis extraneus §. interdum. Tamen quandoque non

non ſufficit facti proſecutio. de app. ab eo. 1. reſpõ. li. 6. de elect. eccleſia. j. de baptiſ. c. 1. & penult. ſed in decr. ab eo. eundo ad iudicẽ appellationis non ſatisfit iuri volenti per apoſtolorum delationem ipſum iudicem inſtrui. Electio & baptiſmus formas habent, nec ſine illis ſufficeret 1 animus ẽt de quo conſtaret : ſed cum hic ſolũ de animo & acceptatione quæraꝰ : de illo ſatis conſtat per hic expreſſa. Io. And.

a ¶ Executorem.] licet petitio & collatio de quibus hic loquitur, requirunt executoris præſentiam, cũ alias de acceptatione non apparet: acceptatio tamẽ ſine præſentia executoris fieri poteſt, dummodo de illa fides fieri poſſit, vt no. eod. titu. quia cunctis ad fin. lib. 6 quod etiam ibi placet Inno. Hoſtien. Arch. & Gul. in Spe. de act. & peti. § pen. uerſi. item not. aa. idẽ licet Compoſt. videatur uelle cõtra rii. de reſcrip. eo. capi. in glo. magna. circa ſi. verſũ. quid ſi litteræ.

4 Dicit Imo. Hoſtien. ibi expreſſe. Et ſic ſtat ordinari potitas ex cauſa ſufficit ergo alterius.

b ¶ Aut.] nota alternatiuam ſufficit ergo alterius.

c ¶ Præſenti .] Idem in procuratore haben te ad hoc ſpeciale mandatum, quod probat ſtylus cu riæ quem præmiſi, & ſcripſi de præb. accedẽs. ad hoc huius cap. ibi, uel per alium. Sicut & electio per procuratorẽ fieri poteſt. de elect. quia pp, & ca. penult. & matrimonium contrahi. de procu. c. fin. lib. 6 facit etiam eod. lib. de reg. iur. poteſt quis. & ff. de procur. ſi qui Stichum. & ff. de lega. 1. ſi ſit. §. ſi quis ita. Not. ibi. ff. de uer. obl. l. ult. in prin. & l. ſi ſtipulatus fuerim. in prin. quæ non loquuntur in procuratore.

[Gloſſa ſeq. quæſtionem ſoluit.]

d ¶ Cæterum] æquiſſima & expediens fuit etiam hęc prouiſio.

e ¶ Loco.] ſi locus ubi ſita eſt eccleſia careret habitatoribus, ſatis uideretur ponderanda notitia loci vicinioris. facit ſ. ea. compil. de foro compe. quamuis de elect. ubi periculum. § porro. lib. 6.

f ¶ Vel eccleſia.] not. per alternatiuam, q̃ ſatis eſt quòd eccleſia ſit publica, licet in loco vel oppido ſit occulta.

[Glo. ſeq. ſub dubio forte ponit dictum, per quod ẽt ſoluit quatuor dubia, & ſolutionem fortificat.]

g ¶ Nota erat.] forte quo ad hunc caſum inductus eſt rigor iſte, q̃ menſis currat etiam ei qui non fuit in culpa, vt quia tantũ diſtabat a loco beneficii, quod poſt facti am gratiam cum tunc vacaret, vel paulo poſt uaſſet. intra menſem id ſcire non potuit, uel procuratorẽ habebat in loco, ſed mortuus eſt, uel his ſimile: per hoc tñ quod in hoc caſu ſpecialiter ſtatuitur, ut ꝑ bat littera, quæ ſequitur in hoc caſu: & quod præcedit ibi, ꝓdictæ uocationis, non recedo ab eo quod no de prẽb. ſi clericus lib. 6. hic enim datus eſt menſis in litteris, qui currit a tempore notitiæ. Determinat ergo quando dicatur habere notitiam in hoc caſu, ibi uero punitur ſimpliciter negligentia, & ſic non ſe tangũt. Et ide dico de iis quæ notaui de reſcrip. capitulũ. ſug glo. & ita dico ẽt quod hic dicitur locum non habere

beneficium quod acceptare poterat, petendo ſibi per ſuum executorem a conferri, aut b recipiendo ſibi præſenti c collatũ : ipſum ex hoc acceptare & collationem taliter ſibi factam valere cenſemus.

¶ Cæterum, d vt tam diuturnis vacationibus, quã fraudibus & litibus occurratur, prædictę vacationis notitiam impetrantem interpretamur habere, ex quo ipſa vacatio in loco e vel eccleſia f huiuſmodi beneficij publice nota g erit. Imputet quidem ſibi ſi hoc caſu, quo de ipſius commodo agitur, id quòd per ſe vel per alium ſcire h potuerit, ignorauit.

TITVLVS V.

De rebus eccleſiæ non alienandis.

¶ Clemens v. †in cõci. Vien.

¶ *Religioſus qui concedit alicui ad uitam vel certum tẽpus, iuraꝝ, reddit⁹ vel poſſeſſiones adminiſtrationis cui præeſt, ſuſpenſus eſt ab officio niſi duo concurrant, nec valet conceſſio duos caſus excipit. h. d. Io. And.*

MCAP. I. ONASTE-

in caſu decre. ſi pluribus. de prębe. lib. 6. Vnde ſi papa contulit proprio motu prębendam, ſi qua vacabat in eccleſia, & duę equales uacabant: notitia uacationis poſtquam currunt decẽ dies prouiſo ad eligendũ nõ recipietur p̃ hunc modũ: q̃ ibi forſan tp̃e quo fiebat gr̃a, uel prius erat notitia vacationis, de qua hic dicitur, quã forſan impoſſibile eſſet ſcire prouiſum intra decem dies : & ſic in totum ſibi periret priuilegium optandi, qui non fuit in culpa : & idem dico de extrauagan. Ioan. quæ incipit : ſuſcepti. circa medium. ſed dato quòd hic ſubſit impoſſibilitas, uel de ſit culpa, durat tamen circa alia beneficia priuilegium acceptãdi facilius ergo procedit hic iſte rigor, ut in principio dixi, & tamen ex littera ſequenti videtur colligi, q̃ vbi ita deficit culpa, q̃ nec per ſe, nec per alium ſcire potuiſſet, nõ est locus huic rigori.

† al. ita. Idem.

h ¶ Scire potuerit.] imputatur ergo illi, qui ſcire potuit inquirendo, ſic etiam imputatur illi, qui ſcire potuit peritiores conſulendo. ff. de bono. poſſeſſ. l. in bonorum. unde dꝺ quòd vigilantibus, &c. ff. de his quæ in fraud. cred. l. pupillus.

Imputat ei qui peritiores cõſulere potuit.

DE REBVS ECCLESIÆ NON alienandis.

Cõtinuatio.

[Viſum est ſupra de conceſſione prębendæ & eccleſiæ non vacantis. poſſet aliquis dubitare, vtrũ res eccleſiæ poſſit alienari vel non, ideo annectit rubricam, de rebus eccleſiæ non alienandis.

MOnaſteriorum. CASVS. Quidam religioſus. Prior alicuius prioratus, vel habens aliquam adminiſtrationem in abbatia noſtræ dominæ de Exolduno, conceſſit alicui ad ſuam uitam redditus & fructus ſuæ adminiſtrationis ſiue prioratus : & hoc fecit ſine cauſa rationabili, vel ſi fecerit cum cauſa, tamen ſine decreto abbatis: quæritur, vtrum ualeat talis conceſſio ? Dicit q̃ non: & concedens incurrit pœnas huius cap. Sed quę ritur, vtrum religioſus poſſit locare, vel dare ad firmã aut vendere ad modicum tempus fructus ſuę adminiſtrationis ſiue prioratus ? Dicit q̃ ſic hoc dicit. H. R. Not. q̃ religioſus non poteſt alienare fructus & redditus ſui prioratus ſiue adminiſtrationis ad magnum tempus, & ſi contra fecerit incurrit pœnam ſuſpenſionis, quæ ſuſpenſio etiam ſuſpendit a celebratione, & ſi celebrauerit incurrit irregularitatem. Nota ibi, [Cõtus.] q̃ abbates aliquando habent ſpecialem iuriſdictionem in prioratibus ſibi ſubiectis, & tunc alienatio fructuum & iurium prioratus poteſt fieri cum conſenſu abbatis & conuentus ſeu etiam capituli quãdo capitulantur, & non requiritur conſenſus epiſcopi. Et iſtud hodie ſeruatur, quia priores faciunt decretari iſtas alienationes in capitulo gũali. Nota q̃ bñficiatus

poteſt

potest locare fructus sui prioratus ad modicũ tempus. Sed quæritur qđ tps dr modicum? Quidam dicũt per c.fi.ne plati vic.suas in antiq. ꝙ beneficiatus pōt locare fructus sui beneficii ad septē annos.sed cōis opinio est ꝙ potest locare ad decem annos.Nota ibi,[Cupientes occurrere dispendiis,] id est damnis,ꝙ melius est ante tēpus occurrere quam post causam vulneratā remedium quærere. Nota,inhibemus perpetuo edicto , id est prohibemus siue statuto in æternum duraturo:quia uolumus ꝙ istud edictum siue statutũ , de reb. ecclesiæ nõ alienandis , sit perpetuum , ita quòd numquam alienentur res ecclesiæ Not. reditus,tus , tui , penultima correpta. & dicit a redeo redis, & significat duo. Reditus em dicitur quod redit , quia singulis annis redeat. Vnde Ouidius de fine titulo .

† Propter expressionẽ huius verbi hæc consto ab omnibus ut lex generalis est seruanda. ut l. 3. C. de legib. Bonifaci⁹ de Vital.

Turpe thori reditu census augere paternos.

Item reditus,id est reuersio: Vnde Ouidius in Epist.

Vera queror reditu verba carere fide .

Et dic redditus,ideſt census qui singulis annis reddũtur Nota[Possessiones.] possessio, secundum Azo C. de acqui.& retinend. poss. est corporalis rei detentio, corporis & animi & iuris adminiculo concurrente. Vel sic, possessio est ius quoddam quo aliquis rẽ corporalem vere in potestate habet. Et dicitur corporalis rei ideo quia sola corporalia possidentur. Incorporalia aũt dicuntur quasi possideri , & quasi tradi per patientiã & vsum. Nam incorporalia non possunt corporaliter apprehendi , sicut sunt iura & seruitutes , & iõ non possidentur c.conquestus . de foro compe. in glos. ff.de vsuca.l sequitur.§.si via & tñ præscribuntur. possessiones sunt agri, fundi late patentes, publici, priuati, quos etiam in initio quisque vt potuit occupauit atque possedit, vnde & nũcupati sunt. Inde possessiũcula,culæ,ideſt parua possessio:nomen diminutiuum de possessio.Not.in verb.]Conuentus.] ꝙ sicut non licet prælato sine consensu capituli agere,sic nec contra hęc.Lau.qui alleg de iudi.causam.Sed primum regulariter non est uerum de rescrip.edoceri.dic, vt ibi.Itẽ nec secundum,nisi quando contractus sapit alienationem,vt hic Zabarella .

[prima glos.summat,& dicit quid facit,& diuidit.]

a ¶ Monasteriorum.] religiosus qui concedit alicui ad vitam vel certum tempus iura,redditus,vel possessiones administrationis cui præest, suspensus est ab officio,nisi duo cõcurrant:nec valet talis cõcessio.Duos casus excipit.& tria facit primo prohibet.Secũdo:ibi, [Si qs.]punit & decernit. Tertio excipit: ibi,[Verum]

b ¶ perpetuo.]ideſt, generali, vel perpetuo duraturo. de elect. vt circa.& c.perpetuo. lib. 6.

c ¶ prohibemus.]saltem quo ad pœnam fateri oportet quod est iuris noui editoria .

[Glo.seq.notat a contrario,& incidens dubium soluit.]

d ¶ Religiosus.]sæcularis ergo clericus non cõprehendit hæc constitutio , sed si tales concessiones faciunt, dic vt legitur & not.16.q.1.possessiones de iis quæ fiũt a prælat.continebatur.si alias alienant, locus est cano ni.12.q.2.monemus.eo.tit.si quis.si locans, dic vt not. ne prælati uices suas c.fi.

Glo.seq.exponit,& quæstionem soluit.]

riorum [a] & aliarum administrationum regularium dispendijs occurrere cupientes, perpetuo [b] prohibemus [c] edicto , † ne quis religiosus [d] monasterio,prioratui, ecclesiæ, seu administrationi cuiuis [e] præsidens , iura redditus [f], aut possessiones [g] eiusdem,alicui [h] ad vitam eius [i] seu aliud certum tempus, pecunia [k] etiam inde recepta quouismodo [l] concedat, nisi necessitas [m] aut vtilitas [n] monasterij,prioratus, ecclesiæ, aut administrationis huiusmodi hoc exposcat, conuentus sui, aut si conuẽtum non [o] habeat, prælati proprij [p] assensu ad hoc nihilominus [q] accedente. Si quis autem contra hoc fecerit, † pœnam [r] suspensionis ab officio [s] eo ipso incurrat, nec ex concessione ipsius recipienti ius aliquod acquiratur [t]. ¶ Verum præ-

e ¶ Cuiuis.]id est siue perpetuæ siue temporali.maxime enim propter obedientiarios, qui faciebant hoc ꝙ ctus reuocari timentes ad clausꝛum, emanauit hæc cõstitutio,& dato ꝙ nõ sint obediẽtiari,facilius remouentur a suis administrationibus.de accus.qualiter 2. in fine de simo. licet.

&c. per tuas non autem puto eam locum habere in religioso, qui præest ecclesię ſcũlari , & quasi clericus sæcularis . & hoc probat principium.

f ¶ Redditus .] differunt a fructibus,vt patebit in fine . Io.And.

g ¶ Possessiones.]ceſtas, 1 vel omnes ,

h ¶ Alicui.] priuato vel collegio.

i ¶ Eius.] recipientis vel concedentis:& talis concessio dicitur perpetua. ff.pro socio. l.1.& not. 10 q.2.perpetua.

k ¶ Pecunia.]an dans hanc pecuniam repe

missa ad locationes [a] vel etiam reddituum aut fructuum [b] venditiones ad tempus modicũ [c] faciendas declaramus vllatenus non extendi.

¶ Idem.

¶ Episcopus vnire potest eccle siam alteri , vel loco religioso donare,etiam non vocato re-

[Gloſſ.seq.dubium soluit, & solutionis obiectioni respondet,opin.ponit quam improbat,& de incidenti quæstione remittit.]

a ¶Locationes,]prohibitus alienare,obligare, vel vẽdere,pōt locare,& quod plus est conductorẽ creditoribus delegare.ff.d leg. 2.l.pe.§. institu to. Ad id ff.de loca. non solet. plati ergo locant, nec per statutum epi possunt adstringi vt locẽt certis personis de locat.c.2.Quod aũt dixi ꝙ locare non est alienare,illud verum est si fiat ad modicum tps, vt hic: & sic non obstat eod.tit.nulli.vt ibi dixi, licet Accur. in prædicto.§.institu-to.in fin.dicat ꝙ prohibitus alienare locet ad centum vel mille annos, sed non approbatur, & Dynus ibi [d] Si aũt platus locãs ad modicũ tps,intra tps moritur: quid iuris, no.ne pięla.vices suas. c. fin.

b ¶Fructũ.] concor.de elect. generali in fi.lib.6 & [Glo.seq exponit,quærit,ponit opin quam cõmendat,subdens quinque alias opi.& pro pluribus haben dis remittit.]

c ¶Ad tps modicũ] Determinat tã verbũ, locationes, ꝙ verbũ, vẽditiones. vt sit sensus: ꝙ locano ad modicum tps,& venditio fructuũ ad modicũ tps non inclu cum in ,phibitione. Sed dubitatur quod dicatur moderatus tps glo ff.de superfi.l 1 §. quod ait. dicit id relinquendũ iudiris arbitrio. allegat ff. de iure delibe.l.1. in fi.ff. de effrac.l. 1.§.1 & facit de offic.deleg. de causis de accu inquisitionis 1. respondeo.& ꝙ not.de loca. poterit. & ꝙ no. sup eo.hoc consultissimo lib.6. & vt hoc æquũ ꝓp varias conditiones regionum. Idem tenuit olim in l. fi. ff. si ager vectiga sed postea in additione vt approbasse ꝙ modicũ tps dicatur intra decem niſi C.de præscri.long.temp.l.fi. qui & a qui. ma.si cũ fideicommisso.§. Aristo.ponit ẽt opinionem , quæ habet ꝙ modicum tps dicatur triginta dierum. ff. de iti. actuque priuato.l.1.§.1. Alij biennũ. ff.loca. & condu. cẽ dñi.instit.de libel.ob.in fi. Alij quinquennium. facit quod no.Io.de coniu.ser.licet & quod not.Host.vt vi su. c.fi.De diuersis spatijs temporum pōt argui per ea quæ scripsi de fideiuſſ.c.fi. de cler. coniuga. Io. in 4.quæstione.

[a] Vna.] CASVS. papa vel epꝰ cõsiderans paupertatẽ alicuius ecclesiæ, voluit vnire aliã ecclesiam illi ecclesiæ certis ex causis: Et ponamus ꝙ illæ ecclesię habent rectores: quæritur vtrũ ad vnionem requiratur cõsensus rectorũ? Dicit ꝙ non. Sed quid si velit vnire ecclesiam parochialem alicui monasterio : quæritur, vtrum requiratur consensus rectoris ? Dicit ꝙ non, tñ nõ aufertur ꝓp aliquod prędiudicium ipsi rectori dummodo subdens quinque alias opi. & pro pluribus haben dis remittit.] ante vita,sed quantum ad valetudinem vnius non requiritur consensus rectoris.Sed quid si epꝰ vult vni re ecclesiam suæ mensæ epali, quęritur, vtrum possit eã cõsensu capituli ? Dicit ꝙ non quia nõ pōt se facto authorizare in cã sua, sed opus est qd adeat archiepꝰ. Sed utrum ipse possit aliquam ecclesiam parochialẽ vnire mensæ sui capituli? Dicit ꝙ non,quia capitulum non pōt dare consensum ad suam utilitatem Not.ꝙ epꝰ pōt vnire unam ecclesiam alteri sine consensu rectoris, sed tñ per hoc non fit prędiudicium ipsi rectori. No.ꝙ epꝰ alicui loco religioso pōt cõcedere aliquas ecclesias cũ cõsensu capituli. c. pastoralis. de dona.in antiq.tñ ut dictum est, non fit prædudicium rectori. c. cõsultationibus.eo.tit in antiq. No.ꝙ antiqtus ut epꝰ

esset particeps in suffragijs aliquorum religiosorum, donabat ecclesiam tenẽdam cum perceptione iuriũ, fructuum. Not.per hoc quod dicit, [Decernimus,] ꝙ hic Papa inducit nouum ius.Not.ꝙ dictio, alter,repetit eãdem qualitatem , probatur hic in verbo, [Alteri.] iuncta glosſ. quæ intelligit, alteri.ſ. ecclesiæ. Simile not. de dictione, alicuius, de rescript. sedes.Not.ꝙ ecclesia dari pōt loco religioso , & multis modis pōt ecclesia spectare loco religioso, de quibus de præben. de monachis. & sup. de supplen.negli.prælа.cle.vnica. Zabar.

[Glosſ. prima dicit quid faciat , & quid determinat.]

d ¶ Si vna ecclesia.] *ctore vel defensore.h.d. Zab.*

CAP. II.

SI vna † ecclesia [a] alteri [c] ecclesiæ,seu dignitati [f] alicui vel præbendæ [g] per episcopũ, [h] suo consentiente [i] capitulo vniatur, [k] aut religioso loco donetur [l] ex eo quòd rector [m] ipsius ad hoc

† Circa vniones vide statuta in cõc. Trid. sess. 7. de refo. c.6. & sess. 24. de refer.c.13.& 15. & sess. 25. de refor.cap.9.

Se summat duo dicens:& quas opiniones determinet, infra dicam : sed quę not. Innoc.& Host. vt ecclesiast. benefi.c.vno.in fine.

e ¶ Alteri ecclesiæ.]1o.q.3.vnico,& si sit alterius diœcesis per vnionem non præiudicatur diœcesano.de relig.do.c.2.& scripsi de priuil. pastoralis.

f ¶ Dignitati.] de pręben.extirpandæ § qui vero.

g ¶ Præbendæ.]vt in prædic.§ qui vero,& e.tit.exposuisti, & intellige per prædic decreta ẽt de præbenda cathedralis ecclesiæ,non obstante infra proxi. respon so,vt ibi dicam.

[Glo.seq.opi ponit, quam probat, & remittit]

h ¶ Episcopum.] de excess. præla. sicut vnire, vbi not. Innoc.& Abbas post eum, ꝙ licet ad abbates spectent ecclesiæ pleno iure, tñ illas vnire non possunt, vel vnam alteri subijcere,cum hoc sit episcopale p præd. decr.alleg. etiam de consue. cum dilectus, facit quod dicam infra.c.proxi,& infra de sta.mon.ne in agro §. ad hoc vbi dicam, an hoc scribere possint.

[Glossa sequens , successiue ponit duo dicta Hosti. quæ improbat.]

i ¶ Consentiente.] Non est iste casus, in quo sufficiat consilium , & hic reprobat quod not. Host. de iis quæ fiãt præla.nouit. vbi dicit episcopũ sine capitulo posse donare ecclesiam loco egenti ad sustentationẽ ministrorũ: allegat de dona. consultationibus. Item quia facit quod dẽt prouidendo egentibus . & in hoc officium suum exercet 12.q.1. præcipimus, &c.se. 10.q.1. regenda,&c.seq 93.dist.diaconi. ergo non est locus ꝫdictioni.de pręben.extirpandæ. 1.& 2.respon. Dicebat tamen , quod tutius erat consilium canonicorũ requirere,sed prout vides hic requiritur consensus, & sm hoc intellige prędict.decre.sicut vnire.in prin & de priuil tuarum,in prin.Not.etiam ipse Host. eo tit.cognoscitur,ꝙ de cõsuetudine præscripta 1 potest epꝰ cõpetere,vt sine consensu capituli possit conferre ecclesiam alteri ecclesiæ ad ædificationem.Et contraria eo. titu.tua.& c.pastoralis,& de dona. pastoralis,intelligi de iure communi: & cum epꝰ circa hoc indulgentiam vel præscriptionẽ non hẽt, tñ consilia præscribi non pōt sm eum:secus ẽt dixi de voluntaria concessione, quæ sine causa fieret ecclesiæ habenti congruam sustentationem.arg.1.q.2.pastor. vel quasi fieret laico: sed non puto hoc præscribibile,ꝙ ẽt in casu licito alienet prælatus sine consensu capituli, vt scripsi de do. pastoralis,in fi & facit finis huius capituli.

1 Vide Fel. & alios in ca. auditis ex de præscrip. & omnino eundẽ Fel. in ca. cum cã de re iudica.

K ¶ Vniatur.]de vnione satis not.ne sede vac. c.1. 16. q.2.& temporis.

l ¶ Donetur.] iunge litteram inf. nequaquam id poteris impugnari, & facit quod metus causa, cum dilectus, & quod ibi not.

m ¶ Rector.]de rectore ecclesię,nõ de plato cui subest

ecclesiæ

Universidad de Deusto
Biblioteca

1Idem Pa nor. Fon. ecclesia loquitur, cuius consensus requiri vī de sta.mo.c.1.§ ad hoc. 1 infra

[Glo seq.rationem reddit, quam opin.coadiuuat, & ostendit reprobatam opin.Hostiensis.]

a ¶Vocatus.]non extitit,ꝙ est infra. Et rō huius summitur de dona. consultationib. fit. n. talis vnio vel donatio sine prēiudicio rectoris, vt ibi. Dicebat ergo Innoc.in decret.vt nostrum, ꝙ dignitas instituta diminui nō poterat irrequisito illo,cuius erat sine cau

Vnio dua rū eccle siarū pōt fieri sine consensu ambarū.

fæ cognitione. No tū Host. de excef. præla. sicut vnire. ꝙ eps ecclesiam vnire nō poterat sine collaudatione vel consensu ambarū ecclesiarū. alleg.eo. tit.c.1.& de ijs quæ fi.à prēl.c.1. & in hoc dicebat eum a Papa differre, vt ibi scripsi:quod hic reprobatur.

[Glo.seq. docet quod approbat, signat contrarium & dupliciter soluit.]

b ¶Vacabat.] approbat quod no.Ioā.& Host. vt eccl. benefi.vt nostrum,in fine,vbi tenent ecclesiā vacantē vniri & donari posse: sicut & dignitas vacās supprimi

Ecclesia vacans vniri & donari pōt.

posset, de const. cum accessissent. Contra ne se.va.c.1. vbi sede vacāte non dissoluitur vnio:æque igitur videretur ꝙ tunc fieri nō posset.Sol.illud in epālibus sedibus. Vel ibi Papā principalius mouit secunda rō:ne.s. notari posset de subita mutatione,& ꝙ ordinationem prius factā feci sset contemplatione personæ tunc viuentis nunc defunctæ:alias etiam vnionem episcopatuum facit mortuo altero eōrum,vt 16. q. 1. & temporis.

[Glo.seq.ponit obiec.& solu.quam fortificat per similia,& per opinionem.]

Minus ꝑ hibet q̄n maius ꝑ mittitur.

e ¶Defensor.] Videbat ꝛrium, quia si res ecclesię vacantis ex cā dignitati donetur, oportet defensorē dari, ut eo.tit.dudum.li.6.Est ergo hoc de casibus,in quibus minus prohibetur, vbi maius permittitur: pōt em ecclesia vacās dari sine defensore, vt hic:sed possessio vel res ecclesiæ non, vt ibi. Et est simile de ele. nemo deinceps li.6 & ꝙ no.de consuet.cum dilectus.in 3.gl. de transla.c.vlt.in glo.pen. Dicebat Inno.de ele.significatti, vt ibi scripsi, super glo. 2. ꝙ eps & capitulum poterant aliquid statuere super bñficio vacāte, & electus illud seruare tenebatur.alleg.decre.vt nostrum,ꝙ

aIdē Pan. intelligit ibi Host.ex cā & ad tempus, 2 sed perpetuū ꝓiudiciū nō pessent inferre dignitati vel rectoriæ, ipsa sic manente: licet illam possent in totū tollere. de const.cum accessissent, vel religioso loco cōferre, de don.cōsultationibus,& c.pastoralis. Et ad id quod dr, qui pōt totum,pōt & partē. de offi.deleg.pastoralis.in princip.ff.de rei vend.quę.de tota.Rīdet Host.ꝙ in totum cōferri permittitur vt diuinus cultus augeatur. de const. ex parte, & vt pauperes sustententur. de ꝓben.expositi permittitur ēt tolli : quia superflua vel onerosa.arg.68.dist.chorepi. Diminutio vel detractio denegatur, vt ecclesiastica bñficia in sua integritate ꝑ maneant,nisi ex cā magna.remittit ad dec. dudū.eod. tit.de prēben.maioribus, & c.vacante. Ex his patet ꝙ sæpe id quod minus videtur, est maius, eod. respectu

3 placet doctorib. Font. quo ius plus illi resistit ex causa. 3

[Glo.seq iustificat,& dicit qd approbat & reprobat.]

d ¶Quod si episcopus.] Quod hic dr probatur olim per c.quæsti sunt.17.q.4.& approbat quod not.inf.Io. in §.prædente,& quod not.de don.pastoralis, & reprobat quod no.Inno.in dicto c.vt nostrum, vt eccle. benefi vbi tenebat, ꝙ auctoritate capituli sui episcopus poterat ecclesiam in suos vsus conuertere.

[Glo.seq.primo rōnem reddit,quam per opin.coadiuuat.Secundo arg.a minori,qōnem soluit.Tertio no. ad duas opin.Host.& vtramque determinat.]

e Mensę suę.]vt dicebat Io.in gl.ptius alleg.eps non pōt auctorizare in facto proprio, 4 sicut nec œconomus,10.q.2.hic vsus.in fi.nec tutor.ff.de au.tu.l.1. & l. pupillus.nec prælatus, de insti.c.fi. & idem de capitulo, & statim sequitur : quod ēt tenebat Gul. in Spec. de ijs quæ fi.a præla. in fi. & facit quod dixi post Inn. de censi. probibemus. super glosf. 2. Et not. quia si nō valet vnio, cum alter solus.f.eps vel capitulum auctorizat in facto ꝓprio, fortius non valet cum auctorizaret vterque vt si communiter mēsæ epi & capituli per eos vnitur ecclesiæ.Facit autem hæc littera

4 Videalex.cōsil. 79.li.1. cap. circa primum. & consilio.in quo ad ꝓ fama. col.

ad no. per Host.in summa de deci.§. & vtrum, ver.12. in fi.vbi tenet. ꝙ laicus habens decimam per antiquū feudum ab alia ecclesia, non pōt illam donare epō ne ipse eps auctorizaret in facto proprio.puto tū ꝙ bñ posset illam donare capitulo epali,auctoritate epi: & est rō:quia cum in casu illo sufficiat auctoritas epi sine capitulo, vt dixi in decret.cum apostolica. de ijs q̄ fi.a præla. non pōt dici ꝙ capitulum eo casu auctorizet in facto ꝓprio:sed in vnione vel datione ecclesiæ secus,cum ibi consensus capituli sit necessarius. de ijs q̄ fi.à præla. tua.de dona. pastoralis. Ité facit pro & ꝑ ad id ꝙ ipse Host.no.de const. cum accessissent. ubi tenet, ꝙ dignitas non confirmata per Papam, de ecclesia cathedrali tolli pōt per ipsius capitulum ex iusta cā, & epō auctorizante, si bona episcopi & capituli sint diuisa:si vero essent cōia,nonne auctorizaret eps in facto suo? Sed dicit tunc recurrendum ad Archiepm, vel ad Papā de iurepa. nullus. Vī quod cum iste non sit de casibus archiepo reseruatis, qui no. de offi.ordi. pastoralis, quod eo casu & isto de quo textus loquitur,ad papam sit necesse recurri. 5

f ¶Ipsi.] suo scilicet.

[Glo. seq. in quæstione remittit, secundo diuersitatem ponit,& rationem reddit.]

g ¶Capitulo.] Cum capella curata donatur capitulo, quis habeat eius curam, vide qd scripsi post Host. de ꝓben.exposuisti,super glo. 3.& eo.tit.cum non ignores,in prin.Et no.quia singulari præbendæ ēt maioris ecclesię pōt vniri ecclesia per epm & capitulum, vt.s. proxi.respon.capitulo vero non, vt hic, & rō sumitur. 12.q.2.qui manumittitur,cum suis concor. quia capitulum non auctorizat in facto proprio., cum singulari præbendæ capituli vnitur ecclesia.

[Gl.seq.ponit dictū Host. ꝙ dicit declarari debuisse.]

h ¶Ecclesiam.]Declarari debuisset, an sit idē in donatione, q̄ facit eps capitulo, suo de eo quod spectat ad mensam suam,quod no. Host.de ijs quæ fi.a præla. nouit. & ponit casum de epo abundante, & capitulo egente, & dicit quod valet.inducit quod sup. dixi in glo.non est. Dicit ēt quod non obstat iuramentum de non alienando, cum non sit proprie alienare quod in dominio ecclesiæ retinetur.ff.de legat.2. vnum ex familia & l.Imperator §.fi.& l.seq.dicit tamen ꝙ tutius esset, quod illud fieret superioris auctoritate insti.de aucto.tut. in fi.

[Glo.seq.sub dubio quęstionem soluit,& contra solutionem allegat.]

i ¶Decernimus:] Licet rō huius iuris sit antiqua:forte noluit cōprehēdere prēterita.Et est simile de postu. c.vnic. lib. 6. Sed ꝫ hoc facit littera sequens, quę consuetudinem damnat, consuetudo vero notat tempus prēcedens, ergo videtur prætera respicere.

[Glo.seq.exponit,& dat simile.]

K ¶ quamuis.] ſ. ēt cuius contrarij vel initij non sit memoria. 6 Damnatur ergo hæc consuetudo,quod eps auctorizet in facto proprio. Alibi quod quis sit index in appellationis a se interiectæ, de consue. cap. 2. lib. 6. ꝙ

DE

DE RERVM PERMVTATIONE.

[Visum est supra de bonis ecclesiæ non alienandis, dubitaret aliquis, vtrum res ecclesiæ possent permuta ri,hoc est de vna persona in aliam transferri: ideo annectitur rubrica,de rerum permutatione.]

TITVLVS V.

De rerum permutatione.

¶ Clemens v. in concilio Vienensi.

¶Collatio de beneficiis causa permutationis uacantibus facta alijs quam permutantibus non tenet hoc dicit .Zabarel.

CAP. VNICVM.

NE concessio ne a iuris utentibus b præsertim circa spiri-

duntur in beneficium, non videntur posse cum beneficiis permutari, cum beneficiorum adinuicem permutatio fieri debeat.

c ¶ Ex causa.]bene ergo licet renuncianti in actu renunciationis hoc exprimere, ꝙ renūciat pmutationis causa, & dato ꝙ hoc non exprimatur, satis est quòd constet ex coniecturis vel prius actis.

†In uetustioribus codicibus ēt impressis cōstanter lrgitur ita:si beneficia ex cā, &c.

f ¶ Volentibus]ergo tractatus permutationis inter partes procedere potest: tamen ipsa permutatio expeditur superioris officio. & uide quod scripsi. sup.eo.quæsitum.

[Glo. seq.generaliter intelligit, dicens, quòd episcoporū est permutare,& rationē reddit: quærit de capitulo uacante sede, & soluit distinguendo in fi.ampliat textū, & soluit contrarium.]

g ¶ Conferantur.] ꝑ illos in quorum manibus, fiebat resignatio, vel per alios collatores. Hoc tū scias, ꝙ episcoporū est permutare,uel permutationib. auctoritatem præstare & non inferiorum, ut not Host.

Episcoporū & non inferiorū est permutationib. auctoritatē ꝑstare.

in summa huius tit.§.quis potest.uer.& nunquid & dixi.s.eo.quæsitum, cum.n. concilium Turon. prohibet permutationem,contra id non dispensat,nisi cui permissum est,& idem Archidiaconus,eo.tit.c.unico.lib. 6.& facit quod not.s.c.proxi.in prin. ipsi tamen inferiores,quorum est conferre uel eligere, habent consētire,ut not.in prædict. decre. unica. Quid de capitulo vacante sede episcopali : poterit ne permutationi auctoritatem præstare? puto ꝙ sic,cum hoc sit iurisdictionis episcopalis,in qua tunc succedit.de maio.& obed. iis quæ,& c.cum olim.eo.tit.c.unico lib.6. cum cōcurhæc uera,nisi beneficia illa uel alterum illorum spectarent ad collationem episcopi solius sine capitulo: quia cum in talium beneficiorum collationem non succedant:ergo nec in consensu, quem necesse hēt ꝑstare collator.& idē si hēt eligere uel ꝑsentare, ut scripsi,ne sede uacātec. 2 ne una uia cōcedat qd alia ꝓhibet de reg.iur.cū qd lib.6. Si uero una cū capitulo haberet facere p̄dicta,cū capitulū tūc possit conferre, eligere,uel præsentare.ne sede uac.c. unico.lib.6 ergo poterit vt capitulum consentire, & ut eps auctorizare. puto aūt ꝙ hoc decretum afficiat, nedum collationē, sed etiam omnem electionem,postulationem,& prēsentationem,quæ fieret de alio ad aliud beneficium sic renuntiatum: hoc enim est de mēte, & eadē rō est 2.Et decre. de præb.cum in illis.lib.6.loquitur in impetrationibus beneficiorum,quæ sunt odiosæ.

Capitulū sede uacāte,pōt permutationibus auctoritatē ꝑstare.

2Not non exorbitātia ex idē titate rō. nis extendi Font.

h ¶ Volumus.] hoc iure nouo;quasi innuat ꝙ olim in hoc casu necessaria erat gratiosa prouisio, & sic soluātur not.eo.tit.cum uniuersorum.de præb.inter cætera. sicut alias in simili casu agitur ad interesse. ff. de præscrip.verbis l.naturalis.in prin & in fine.

TITVLVS VI.

De testamentis & Vltimis voluntatibus.

Clemens v. in concilio Vien.

¶Ordinarius loci rationē exigit a religiosis etiam exemptis de testamentorum executionibus quas gesserunt:& si circa id deliquerint,illos punit. Io. And.

DE TESTAMENTIS ET VLTIMIS voluntatibus.

[Visum est supra de actibus uiuentium:nunc uidendum est de actibus decedentium,siue morientiū:ideo annectit rubricam,de testamentis,&c.]

Cōtinuatio.

Universidad de Deusto Biblioteca

RElegiosis. ¶ Præsupponendum est primo, quòd ad curam episcopi spectat & pertinet vt vltimæ voluntates demandentur executores vel hæredes ad exequendum huiusmodi voluntates, & ad reddendū rationem de iis, quæ fuerunt relicta a testatore. Secundo, præsupponendum est, ꝙ religiosi non possunt deputari executores ali cuius testamenti sine consensu sui abbatis.

CAP. VNIC.

CASVS. Titius tendens ad mortem, facit suum testamentū: instituit pauperes hæredes, vel aliqua legata eis reliquit: ad exequendum suam uoluntatem facit suum executorem aliquem religiosum, qui accepta uit huiusmodi officium executoris petita prius licentia a suo abbate & obtenta: Episcopus voluit cogere illū religiosum, vt ostenderet qualiter fuerit executus voluntatē testatoris: dicit ille religiosus, ꝙ erat exēptus a iurisdictione episcopi, & ꝙ non tenebatur corā eo cōparere: q̄ritur vtrū ille religiosus bene dicat? Dicit ꝙ nō, immo non obstante sua exemptione pōt compelli ad reddēdā rōnem: & si deliquerit, episcopus poterit illū punire. Not. ꝙ religiosus datus executor ab aliquo testatore, non potest hmōi officium acceptare, nisi petita & obtenta licētia a suo abbate. Not. ꝙ episcopus pōt cogere hæredes qñ non sunt executores specialiter deputati ad reddendum rationem qualiter impleuerūt voluntatem defuncti. Not ꝙ si executor testamēti de liquerit in exequendo testamento, eps poterit illum punire. Not. casum in quo exempti perdūt priuilegiū exemptionis, videlicet si fuerint deputati executores alicuius testamenti. Alium casum habes in c. 1. tit. pro xi. Not. ꝙ quis dicitur præscindere materiam delinquendi, qñ obuiat rei, quæ posset esse cā delinquendi, vt hic clare patet. Not. ꝙ consummatio testamenti dr executio testamenti: simile sup. eo. tua. Zabarella.

[prima glos. summat, diuidit, & dicit quid determinat.]

a ¶ Religiosis.]ordinarius loci rationem exigit a religiosis etiam exemptis de testamentorū executionibus quas gesserunt, & si circa id deliquerint, illos punit. Et primo ponit motiuū constituentis. Secundo constitutionē. Tertio pœnā. Et incipe constructum ibi: [Volentes.] Et quo ad rationem per executorem reddēdā determinat quod not in Spe. de inst. edi. §. nec uero aliqua. uer. sed an simplex. quod quasi ad litteram ponit Archi. 88. dist. episcopus tuitionem.

[Glo. seq. tractat quid de deputatis, soluens distinguendo tria membra, & in tertio subdistinguit.]

b ¶ Deputatis.] not. ꝙ non dicit, deputandis: per quod videtur uelle ꝙ constitutio respicit præterita: quod uerū puto de futuris gestionib. fiendis etiam per iam deputatos, quamuis exēptos & facit quod not. ff. ead. compil. de æta. & quali. vt hi qui in gl. quod posteris, & de ui. & hone. cler. c. 2 post princ. Sed in præteritis gestionibus factis iam per exemptos ante hanc constitutionē, non puto ꝙ hæc decre. locū hēat: ad qđ facit littera sequens: coniat enim ꝙ circa iā gesta pcidi nō potest materia delinquendi. Si uero exemptus religiosus prius deputatus iam ante constitōnem partem gesserat, partē uero gessit post constitōnem, si ratio post gestorum non connectitur prius gestis: quia singulis annis pcipit certos redditus, quos cōuertit in certos pios vsus, de postea gestis rationē reddat: ad hoc de elect. & eo tempore lib. 6. sed si ratio post gestorum sine prius gestis inutilis videretur, non tamen cogetur ad illam reddendam. ad hoc sup. de app. super eo 1. reddat ergo papæ, legato, vel suo superiori, ut quo ad illā ſtemus

& obtenta, c suſcipere f) volētes præscindere materiam g delinquendi; Præsentis constitutionis auctoritate statuimus, quòd tales h (etiam si prælationis fungātur officio) locorum i ordinariis † debitam reddere, k ipsique ordinarii ab eisdem absque dolo, fraude, seu negligentia, de susceptæ executionis officio

antiquo iuri.

c ¶ Cuiuslibet.]comprehendere vult etiā codicillos & Vide qđ scripsi eod. titu. super rubrica.

ADDITIO. Dicit paulus ꝙ vltima uoluntas comprehendit omnem testamētorū speciem, siue sit militare vel priuatum, solemne uel nuncupatiuum. C. eo. hac consultissima. & l. iubemus. & de his p Host. in summa. eod. §. 3. & §. compendiose. uers. ad huius autem. Zenzelinus dicit, ꝙ comprehendit quamlibet vltimā uoluntatem, siue sit testamentum, siue codicillus, siue donatio cā mortis: siue epistola, cum indistincte loquatur. ff. de effra. l. 1. de priuile. quia circa. dicit et pau. ꝙ procedit, quod hic dicitur, etiam si ultima uolūtas sit confecta in sanitate, dumtamen sit morte confirma ta. 13. q. 1. c fi de cele. Mis. cum Matthæ Zabarella.

† Videc. Tuc. sef. 22. de reform. ca. 8.

d ¶ Quod vtique.]interpositio: quæ tamen habebat eo. tit. c. 2. lib. 6. & de clausſtralibus loquitur, ut ibi no.

[Glo. seq primo dicit quid reprobat: secundo quærit, arguit negatiue, & soluit.

e ¶ Obtenta.] reprobatum uidetur quod disputando soluerat dominus meus, in hoc casu tacitam licētiam superioris sufficere, qđ uide in Merc. eo. tit. sub lit. G. [alias sub littera S.] Sed dubitatur nunquid superior qui religioso dedit licētiā suscipiendi hoc executionis officium, possit licentiam reuocare re nō integra. vt fortior sit quæstio: Et uidetur ꝙ reuocari nō possit, cum sit adstrictus rationi reddēdæ, ut hic: & qui semel suscepit, exequi cogitur. eo. tit. Ioannes puto quod male facit sine causa reuocando, non tamen credo quòd subditus resistere possit, cum uelle non habeat. & optime facit 33 q. 5. manifestam. tunc ergo perficiet executionem collega, si quem habet, uel is de quo testator

Frater Minor

Minores nō possūt esse executores.

provsidit uel episcopus. quod dic ut eo. tit. c. 2. lib. 6. & ut ibi no. in glo. penult.

f ¶ Suscipere.] Fratres Minores non licentiantur hodie ad hæc officia, nec illa suscipiunt quod dic. ut inf. de verb. sign. exiui. §. proinde. uersic. item ꝙ executione. & §. cupientes. uersi. uerum etiam.

g ¶ Materiam.]concor. de usur. c. 1. lib. 6.

[Glo. seq. quæstionem soluit.]

h ¶ Tales.]scilicet religiosi etiam exempti. & per hoc puto ꝙ in sæcularibus exemptis non habet locum qđ hic dicitur. & licet subsit eadem ratio: satis est tamē ꝙ eorū priuilegiis constitutio ista nō derogat 1 & fuit forte impulsiua ratio: quia religiosi plus delinquebāt in his. Est simile j. de cen. cap. 1. & de priuileg. c. 1. & de pœnis cupientes post prin. de sen. excom. c. 1. de. ci. c. 1. & uide quod not. in i. glo.

i ¶ Locorum ordinariis.] non dicit, diœcesanis. & facit ad id qđ scripsi eo. tit. Ioannes sup uer. diœcesanū.

[Glo. seq alleg. concor. quærit & remittit.]

k ¶ Reddere.]tationē teneantur, quod sequit. cōcor. j. de relig. do. quia cōtingit §. illi etiam. Quid si testator liberauit eum onere rōnis reddendæ. Vide quod scripsi. eo. tit. Ioannes. in penult. q. ubi etiam aliquid de modo rationis reddendæ not. & in Spec. prædict. §. Fonnunc uero. uer. sed nunquid secundum dictum

[Glo.

[Glo. seq notat, per quod dubium soluit.]

a ¶ Exigere.]nota ꝙ duo ponit, & vt diuersa: p ꝙ vſi, ꝙ isti executores ēt ordinariis non perentib. rōnem reddere debeant: si tñ offerunt: sed si ordinarius nō recipit, eis non imputabitur. de reg. iu. imputari. lib. 6.

b ¶ Exemplum. su. ea. compil. de off. ord. c. 1. cum suis concor.

c ¶ Debita]arbitraria, ex quo certa statuta non est de off. delega. de causis.

d ¶ priuilegio]j. c. px. & uide qđ ibi dicam.

teneantur exigere a rationem: Illos, quos circa id deliquisse repererint, in aliorum exemplū b pœna debita c (quocúque non obstante priuilegio) d puniturі.

DE SEPVLTVRIS.

TVisum est sup. de testamentis: verū quia testatores in testō eligūt suas sepulturas: ideo annectit rubricam de sepulturis.

TITVLVS VII.

De sepulturis.

Clemens quintus in Concilio Vienen.

CAP. I.

IOS qui.]CASVS. Certis ex causis potest episcopus istam ciuitatem sub interdicto ecclesiastico, cuius interdicti effectus est, ut tpe interdicti non administrentur mysteria diuina, exceptis duobus. videlicet Baptismatis, & Eucharistiæ. Durante interdicto aliquis mortuus elegit sepulturam apud locum nostræ dñæ Burdegalen. uel apud alium locū exē ptum ab epo, vel archiepiscopo: modo quæritur, vtrū illi exempti possint impune tradere sepulturæ corpus istius mortui? Dicit ꝙ non, immo ipso facto sunt excō municati. Et idem dicendum est, si aliquis tradat sepulturæ alicui ecclesiæ excōicatum publice, uel interdictum. uel publicū usurarium Not [Temeritatis] Temeritas, tis, idest fatuitas, præsumptio. & habemus temere aduerbium, vt sup. in cle. de sum. trī. & fide cath. Si interdictum dixi sup in cle. quamuis. de fo. compe. & ibi dixi ꝙ sunt plura interdicta: & promisi uobis ibi dicere de aliis interdictis, quæ hic subiiciam, & cō tinuabo ad alia s videlicet, ꝙ est interdictum, quod dr interdictum de mortuo inferendo, & hēt locum, ut qs non prohibeatur mortuum inferre. & sepelire quo libet in ferre, & sepelire, ut ff. de interd. l. 1. in prin. ut si uis prohibeatur, uel sepulchrum ædificare, uel lapides ad ædificandum per fundum ducere, ut ff eo. l. 1. §. prætor ait. & § si iter mihi §. vim habes c. & §. fi. ¶ Item est interdictū momentaneæ possessionis, & est illud quo agitur de possessione retinenda, sicut uti possidetis, ut ff. ti pos. l. 1. §. 1 uel agitur de possessione adipiscenda, agitur de possessione recuperanda, ut unde ui. ff. eo. ti. de interdictis. §. 1. ¶ Item est interdictum, ne quid in loco sacro fiat, & omnia sequentia hmōi dantur cuilibet de populo ad prohibendum ne fiat, j q̄ prohibitio nem si quid actū fuerit interdicto ꝙ vi, aut clā, suis sūptib. uel destruere cogetur o ē qđ factū fuerit, aut i pristinum statū reducere, uel reddere tenetur, ut ff. ne qd in loco publico. l. 1. §. ait ptor ꝙ in uia. ¶ Itē interdictū ne qd fiat in loco publico, uel itinere, & hoc interdictū prohibitorium est, & tam publicis utilitatibus, quam priuatorum per hoc prospicitur. Loca enim publica vtiq. priuatorum vsib. deseruiunt iure scripto ciuitatis, ut l. 1. §. 1. Item interdictum ne quid fiat in mari, uel flumine publico ripave eius quo peius nauigetur, aut iter publica quo peius eatur. Hoc interdictum datur perpetuo omnibus: & in omnes habet condemnationem in id, quod actoris interest, ut l. 1. in fi. ff. de via pub. & itinere publico reficiendo. ¶ Item interdictum ne quid fiat in flumine publico, ut aliter fluat q̄ priori

æstate fluxit, ideſt, ut æqua fiat altior, depressior, rapidior cum incommodo eu ellentium, ut ff. ne quid in flumine pub. l. 1. in prin § non aūt omne. ¶ Item interdictum, de noui operis nuntiatione, datur ei q̄ prohibetur ædificare, nisi postquā satisdederit, ut ff. de nou. ope. nunt. l. ptor aūt. § hoc autem interdictum. ¶ Item interdictum de loco publico fruendo, est publicæ utilitatis causa propositum, quia tuetur vectigalia publica, ergo quis prohibetur uim facere ei suo ue eius qui conducit locū publicum fruendum ab eo, qui locandi ius habuit, quo minus loco publico sibi frui liceat ex lege locationis, uel conductionis, & hæc habentur l. 1 §. 1. in prin. ff. de loco publico fruendo. ¶ Item interdictum, de precario, quod restitutorium est, datur ei, qui precario rogauit, & precario hēt, immo ēt si non rogauit, dum tñ possideat, ut ff. eo. l. 1. in rebus. §. 1. & per totam l precarium vſ rogare, & habere, si rogauit pro se, & hēt pro suo, vel si rogauit procurator suus, uel negotiorum gestor, & ipse ratum habet, ut ff. eo. l. cerre. §. 1. dum tamē accipiat in personam suam ꝛctum, aliter non, ff. de adquir. posſ. l. posſessio §. fin. ¶ Item interdictum ꝙ ui, aut clam. datur aduersum eum, qui in loco alterius aliqđ opus construxit, uel destruxit, dumtamen factum sit in solo. ff. eo. ti. l. 1. §. hoc interdictum. Et ēt si vi, i. per uiolentiam, aut clam, i. occulte sine notificatione alteri facta fecit, cum timeret ne si sciret, sibi prohiberetur, vt ff eo. ti. l. 1. ¶ Item interdictum, quorum bonorum, a prætore inuentum est. Et datur filio emancipato aduersus hæredem, uel possessorem, uel contra illum, q̄ pro hærede, uel possessore possidet, ad vniuersa bona adipiscenda: non ad singulares res. Et est duplex, i directū & utile: Directum datur ei, qui est bonorum possessor; Vtile datur ei, qui succedit iure ciuili ex testamento, uel ab intestato. ¶ Item interdictum quorum legatorum, competit heredi ad repetendum legata, quæ sine uoluntate eius legatarius occupauit. Repetet itaq. hæs ut deducat Falcidiam, alioquin si repeteret statim recepturus, exceptione doli poterit remoueri. ¶ Item interdictum de riuis, est utilissimum, quia riuos, specus, & septa reficere, & purgare prætor aquæ ducendæ causa permittit, dumtamen non aliter aquam ducat, quàm priore ætate fluxit, ut in leg. 1. in princip. ff de riuis. ¶ Item interdictum Saluianum, competit domino fundi aduersus colonum in fua domo habitantem, & eius hæredes de rebus coloni tacite pignoratis pro mercibus, quas colonus in fundum intulit, ut l. prima, ff. eod. titulo. ¶ Item interdictum de tabulis exhibendis, datur omnibus, quibus aliquid est adscriptum in tabulis, uel pure, uel in diem, uel sub conditione, siue sint hæredes, siue legatarii, siue fideicommissarii. ¶ Interdictum de ripa munienda, merito propositum fuit: Nam ripas fluminum publicorum reficere & munire utilissimū est, ne ob id omissum nauigatio deterior fiat, ut in l. unica. §. 1. ff de ripa munienda. ¶ Item interdictum, ut in flumine publico nauigare liceat, est quo perspicitur, ne quis in flumine publico nauigare, nauem, ratemve agere, uel in ripa onerare prohibeatur, sed ut per lacum, fossam, stagnum publicum nauigare liceat, ut in l. unica, § 1. in princip. ff. eodem titulo, ubi subdit Vlpianus: Lacus est, qui habet perpetuam aquam: stagnum uero, quod tempo-

† De lectu uid Decium i c. ad hæc. extra de priuil.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ralem cont inét aquam ibidem ſtagnantem, q̃ quidem aqua plerumq. hyeme colligitur. Foſſa eſt receptaculum aquæ manufactum. ¶ Item interd. ctum vnde vi, locum hẽt cum quis poſſeſſionem ſoli per uim amiſit: Et datur directe contra deiectorem illi, qui de poſſeſſione alicuius rei immobilis deiectus eſt, ſine omni cã, ut reſtituatur poſſeſſio, de qua deiectus eſt, & oia ablata, immo dato q̃d ibidem eſſent aliqua, quæ penes violentum fuerint mortua, uel aliquæ res, quæ caſu fortuito perierunt, nõ propter hoc liberabitur, ſed in totum condemnabitur ad earum æſtimationem: quia nec mortalis, nec fortuitus caſus liberat deiectorem. ¶ Item interdictum de vi, & vi armata: cum interdicto vnde vi, datur & proponitur ei, qui deiectus eſt. Fuit. n æquiſſimum vi deiecto ſubueniri, ergo ad recuperandam poſſeſſionem hoc interdictum iuuenitur eſt. Ne quid n. per uim admittatur legib. proſpicitur publicorum, & priuatorum, necnon cõſtitutionib principum, vt l. 1. ff eo. ti. §. hoc interdictũ. & §. ſeq. Item interdictum vti poſſidetis, locum habet in reb immobilib. ſ dum defendi, vel ædium poſſeſſione contenditur. Inſt eo. ti. de interdictis. §. ſed interdictum. Habet etiam locum in incorporalib. vt in qua ſi poſſeſſione, & datur poſſidendi ciuiliter, & poſſidendi naturaliter: uel etiam quaſi poſſidendi gratia retinendæ poſſeſſionis. Et proponitur quotiens inter litigatores contentio eſt, vtrum poſſideant; quia alteruter magis ſe poſſidere affirmat. ¶ Item interdictum vtrobi, idem eſt cum interdicto uti poſſidetis: niſi q̃ in hoc differunt: quia illud in erdictum, ſ. vtrobi, locum hẽt cum quæſtio eſt de retinenda poſſeſſione rerũ mobilium, ut ff. vtrobi. l. vnica. § hoc inter. Sed uti poſſidetis, locum hẽt cum quæſtio eſt de retinenda poſſeſſione rerum immobilium. ¶ Item interdictum de vxore deducenda, marito datur aduerſus & contra eum, qui dolo eam retinet ſine uoluntate mariti, licet ipſa nolẽ te. ff eo. ti. de interd. l. 1. Et de omnibus istis interdictis nihil ad propoſitum noſtrum, niſi in illa ſignificatione, ut dixi ſup. in cle. quamuis. de for. comp. quia tẽpore interdicti nulla conferuntur ſacramenta, uel nulla ſolemniter celebrantur diuina, & tempore interdicti ſolum confertur baptiſmus, & pœnitentia, & alia, ut dixi ſup. in illa cle. in prin. Sed omnia iſta alia interdicta ſcripſi pro dominis canonicis, ut ipſi non habeant pœnam ad illa interdicta inuentiganda, quia ipſi quã plures allegantias abhorrent, ideo continuetis adinui cem iſta interdicta: quia utile eſt iſta ſcire.

¶ Not. ibi: [Decernimus.] q̃ totiens quotiens utitur papa hoc uerbo, decernimus, ipſe nouum ius Iducit. No. q̃ temeritas reprobatur, 17. q. 4. ſi quis, ne cler. uel mona. c. 2. lib. 6. No. de pluralitate claauium. de hoc in gl. 2. & 20. dist. §. 1. Zabarella.

[Glo. prima ſummat, diuidit, & dubium ſoluit.]

a ¶ Eos qui. Excommunicati ſunt etiam exempti, q̃ in caſibus non permiſſis defunctos ſepeliunt in cęmeteriis tempore interdicti: uel qui ſcienter ſepeliunt excõicatos publice, nominatim interdictos, uel manifeſtos uſurarios. Et primo ponit: ſecundo tollit obiãtia: ibi. [Nulla.] Et per hoc quod dicit eos, includit cuiuſcunq. profeſſionis uiros, clericos, & laicos: includit ẽt mulieres. & de hoc de elect. in generali. lib. 6.

1 Vide B. Th. in q. additis ad 3. p. qu. 17. ar. 1. & 3.

b ¶ Clauium.] de exceſ. prælа. c. ſi de pœn. c. ſi. & no. ,p pluralitate claauium. 1 de hoc remiſſionem dedi. de ſum. tri. c. 1. ad ſi.

[Glo. ſeq. notat. & fortificat.]

c ¶ Cęmeteriis.]ſi igitur in cãpis & locis priuatis eos ſepeliant, non eſt locus huic pœnę: quod intelligo ẽt ſi locus ille eſſet uicinus uel cõtiguus eccleſiæ uel cæmeterio: quia ex quo ad uſum cœmeterii non eſt per

ępm bene dictus. de conſe. diſt. 1. nemo. non erit locus huic pœnæ. quare autem in cęmeteriis corpora ſepeliã tur. uide not. 13. q. 2. cum grauia.

d ¶ Tempore.]quo tpe interdicta eſt eccleſiaſtica ſepultura. de pœn. & rem. q̃ in te. de priui. ut priuilegia.

[Glo. ſeq. ponit duo exempla, & dubium ſoluit.

e ¶ A iure.] hoc dicit propter clericos, qui ſeruauerunt interdictum: quibus conceditur eo tpe ſepultura, cũ ſilentio, & abſq. cã. quatuor

panarum pulſatione: vt in prædi. decre. q̃ in te. & propter priuilegiatos circa confratres. de quibus in prædi. decre. ut priuilegia. In quatuor vero feſtiuitatibus in quibus eo tempore celebrari põt alta uoce, & c. de qui bus. in decr. vlt. §. pen. de ſen. exc. lib. 6. non puto poſſe mortuos ſepeliri, licet multotiens fuerit ſtium obſeruatum: & hoc bene probat decre. cum & plantare. § q̃ ſi de priui. & ille §. qui diebus illis permittit participatio nem diuinorum, de audiendis officiis loquitur, nõ de ſacramentis: quod patet ex diuiſione ea. Item ceſſat cã ibidem expreſſa de ſpe reconciliationis.

f ¶ Excommunicatos.]ab homine uel a iure, & intel ligas de excõicatione maiori. de ſen. excõ. ſi quẽ. licet enim excõicati minori ſic decedentes ſepeliendi non ſint, vt no Inn. eo. ti. ſacris. huic tamen pœnæ tunc locus non eſſet. de hæreticis, qui excommunicati ſunt ſpãliter fuerat prouiſum. de hære. c. 2 1. reſpon. lib. 6.

[Gloſſa ſequens tractat quæ ſit excõicatio publica, & quid de occulta, ibi not.]

g ¶ publice. de hoc de re iud. ad probãdũ de exceptionem. in gl. pe quæ gl. non placet ſimpliciter quo ad caſum iſtum: licet. n. fatear iſtum publice excõicatum, ſ quem publice lata eſt ſnia, licet denunciatus nõ ſit: cum prædicta decre ad probandum, non dicat publice nuntiatum, ſed publice excõicatum non tamen fateor, q̃ hoc ipſo q̃ excõicatus eſt per iudicem, loco quo iudicare conſueuit præſentibus officialib ſuis, & partibus, uel altera contumaciter abſente dicatur publice excõicatus, ſed ex qualitate fori multitudine. ſ. vel paucitate officialium. & aſſantium, dicatur publica, uel non publicatita q̃ in hoc ueritas rei ponderet, 2 vt quo ad hunc caſum uideamus an præſumatur ſepelientes ſcire, uel ſaltem ſit caſus quo ſit cõgruum & ſimo tandum ſi ignorarunt q̃ publice ſciebatur, 12. q. 2 qui & humanis. alias poſſet eſſe occultus: licet per iudicē in banco coram duob. uel trib. fuerit promulgata ſicut in auth. de litig. §. omnem uero. coll. 1. ad hoc mouet mens & ratio iuris præponderanda uerbis: 3 & quod alleg. ibi in gl. nõ probat, ut ibi dixi: & ultra iura, quæ communiter allegantur de do. & contu. c. fi. de eo qui mit. in poſ. c. fi. de cle. non reſi. ex tuæ. ff de in iti. ſed & ſi. §. 1. & 2. bene facit cle. ſu. de ele. ca. cãm. §. verum & facit ſup. de iud. diſpendioſam. de for. comp. quamuis. facit quod no. Compoſ de conſuet. cum dilectus. quod ſcripſi de elect. illa. in glo. magna circa fin. Et per hoc quod dicit, publice, dico q̃ ſi eſſet occultus dato quod ſepeliens ſciret, non eſt locus huic pœnæ. An uero ſit locus excõicationi minori, not. de priui. ad hæc in gl. additur aũt hic pœna ad pœnam, q̃ ſtatuit decre. ſpõ. rum. de priui. lib. 6. quæ per hanc ſublata non eſt.

h ¶ Nominatim.]concor. de priui. cum & plantare. §. excõicatos. & uide quod ibi not. ad idem eo. ti. ſi priuilegia. de præb. in Lateranẽ. de cle. excom. propoſuit & eſt ſimile ſup. ea. compila. de vi & non. cle. c. 1. & per hanc litteram & prædictas ſimiles uidetur, quod poſſit in cęmeterio ſepeliri interdictus non nominatim, dummodo locus interdictus non ut.

i ¶ Interdictos.] vt ſuffice. e, q̃ interdictꝰ ſit tale, q̃ priuet ſepultura, ut in caſu. de ſen. exc. is cui. 2. in fi. & facit quod ſcripſi poſt Inn. & Hoſt. hoc eo. tit. ſacris.

[Glo.

[Glo. ſeq. remittit, excipit, determinat, id declarans.]

a ¶ Manifeſtos] qui ſint manifeſti, no. de vſur. c. 1. & 2. in prin. lib. 6 & intelligas niſi cautũ ſit de reſtituendo ut ibi, & puto ſufficere, quo ad ſepulturam: non dico quo ad validandum ipſius teſtamentum, q̃ caueatur poſt mortem 1 quod verum intelligo in illo qui iuſſit ſatisfieri de vſuris: aliàs enim non ſufficeret cautio hæredum, cum deceſſerit in peccato. de uſur. quia in omnibus, & hoc probat littera illius decre. quamquã de vſur. lib. 6. in prin. & ſi. ſ. ñ. accumulatur autem hæc pœna ad pœnam prædicti Laterañ. concilij, quæ ad huc hodie locum habet, cum expreſſe ſub lata non ſint.

b ¶ Scienter.] requirit ergo ſententiã hęc excommunicatio. cõcord. de ſent. excom. ſignificauit, & c. cum deſiderens, & de hæret. c. 2 in prin. lib. 6.

[Gl. ſeq declarari petit quinque dubia, circa quæ ponit nouem modos quibus iura loquuntur: inducit tres rationes pro, & vnam contra.]

c ¶ Sepelire] hic occurrunt dubia, quæ principis declaratione pluſquã gloſſantis opinionem expoſcunt: ſcilicet an portantes ad ſepulturam, qui tñ non ſepeliunt, ſint excommunicati. Item quæritur de concomitantibus funus. Item de fodientibus, fabricantibus, uel aperiẽtibus ſepulchrum. Item de prælatis, clericis, uel miniſtris eccleſiarum, in quarum cœmeteriis ſepe liuntur, qui id non prohibent, uel patiuntur. Item de ijs clericis uel laicis, qui portant cereos, cruces, & ſimilia. Et circa hoc aduertendum, q̃ quandoq; iura prohibẽt in cœmeterio ſepeliri, ut hic, & de priui. ad hæc. de ſen. excom. is cui 2. reſpon. lib. 6 quãdoq; in cęmeterio tumulari. eo. tit. ſacris. Quandoq; ſepulturæ tradi de uſu. quia in oĩbus de hære. c. 2. 1. reſpon. lib 6. Quando que ad ſepulturam admitti, de uſur. quãquam. lib. 6. eo. lib. de priuileg. eporum. Quandoque ſepulturæ cle ricos intereſſe. de rap. ſuper eo. Quandoque corpora cum pſalmis ad ſepulturam duci. 23. q. 5. placuit. Quãdoque iubent ſepultura carere. de torn. ea. c. 1. de pœni. & remiſ. omnis. Quãque præcipiunt extra cęmeterium ſubterrari. de ſta mo. cum ad monaſterium. Quandoque permittunt cum ſilentio tumulari de pœnit. & remiſ. quod in te. Cũ ergo hic puniat ſepelientem, & nõ ſepelientem, & nõ admittentem, intereſſentem, uel cooperantem (ſepelire autem eſt mortuum humo uel tumulo concedere) uideretur ſolos humo uel tumulo corpus imponentes ligatos eſſe. facit pro hoc æquitas, ne ex unius furnere multitudo ligetur. Item conſtat, q̃ portantes & cõcomitantes, uel fabricantes, ſi non ſequretur talis ſepelitio, excõicati non eſſent. In contrarium eſſet hæc cõſtitutio ludibrio, ſi vnus ſolus ribaldus, vel ſeruiẽs, per quem poterit id expediri. ligari dicatur, reliquis vſitatis pompoſe & ſolemniter expeditis.

[Glo. ſequens remittit, dubium ſoluit, remittit etiam de quæſtione, & de ipſius dubio incidẽti quod ſoluit.]

d ¶ Subiacere.]alios caſus quib. quis ipſo facto excõicatur per has cle. vide no. j. de ſent. excom. c. 1. hãc aũt pœnam locum habere non puto in aliis caſibus quib. denegatur ſepultura: quos habes no. eo. ti. ex parte de ſta. mo. c. 2. & c. cum ad monaſterium. Quid de illo, qui ſepeliit manifeſtum vſurarium, excommunicatum publice, nominatim interdictum, & tempore interdicti: nunquid vna vel quadrupli excommunicatione ligabitur ex hoc facto? vide de hoc plene quod ſcripſi in quæſtione Gualterij, ſiue tamen vna ſola, ſiue plurib. liter ſuffragante.

¶ Idem in eodem.

¶ Pars, quæ titulum reſpicit hoc intendit: Prædicatores & Minores in locis ſuis libere ſepeliunt illos qui hoc libere elegerint. De funeralib. tamen & quibuſcunque obuentionibus & relictis, etiam de quibus alijs non debetur canonica, quartam & non vltra ſoluent eccleſiæ parochialis: hoc dicit. Ioan. And.

CAP. II.

DVdum.]præſupponendum eſt, q̃ facultas prædicãdi uerbũ Dei pertineret ſolis epis & rectoribus. parochialium eccleſiarũ de iure cõi. Item facultas audiẽdi cõfeſſiones, iniungendi pœnitentias & abſoluẽdi, de iure cõi pertinere epis. & archiepis, & rectorib. parochialem eccleſiarũ. Item facultas funerandi, i. ſepeliendi, pertinet ſolis rectorib. parochialium: & non pertinet monaſteriis, niſi reſpectu ſuorũ fratrum. Item præſuppone, q̃ Minores & prædicatores fuerunt priuilegiati in iſtis tribus: quod priuilegiũ fuit eis cõceſſum multum large: poſtea fuit caſſatũ huiuſmodi priuilegiũ: & tũc quia erãt magnæ diſcordiæ, ideo huiuſ-

Excõicatio tio a multipliciter multiplicato delicto.

Sepultus in cœmeterio tpe interdicti, an dẽat exhumari.

Universidad de Deusto
Biblioteca

modi prædicādi facultas eis fuit data, videlicet, q̄ ipſi poſſent prædicare in ſuis domibus & aliis locis publicis, niſi epiſcopus vellet prædicare, vel prædicari facere: quia tunc ipſi ceſſant. Quantū ad ſecundā facultatem ipſi Minores & Prædicatores petant licentiā pro audiēdis confeſſionibus ab ipſis epīs: & licē tia obtenta eligant ex fratrib. idoneiores ad confeſſiones audiendas, & abſoluant à peccatis, niſi à caſib epalibus: tamen abſoluere poſſunt à caſibus epiſcopalibus, ſi ſibi fuerit permiſſum ab epō. Quantum ad tertiam facultatē ipſi Minores, & Prædicatores poſſunt ſepelire corpora mortuorū, dum tamen ſoluāt quartā, vel legitimam rectori eccleſiæ parochialis. Itē ipſi nō debent procurare, q̄ aliqui eligant ſepulturā in domibus ipſorū, vt faciant eis donationes inter viuos, quas facerēt inter mortuos, alias ipſi rectores habebūt quartā ſi ne legitimam, ac ſi illi feciſſent donationē in morte: hoc intendit totū iſtud magnū capitulū. Not. q̄ de iure cōi officium prædicandi ſpectat ad epōs & rectores parochialium: tn ēt ex ſpeciali priuilegio poteſt competere aliis, & non extenditur iſtud priuilegium ad alios Mendicantes, cum ſit odioſum: ſed crederem q̄ alii Mendicantes etiam haberent ſimile: ſed illud non eſt clauſum in corpore iuris: ideo ſi eis moueretur quæſtio, ipſi tenerentur probare. Not. q̄ prædicatores & Minores ſolū habent facultatem prædicādi in ſuis domibus & locis publicis. Not. q̄ parochianus dimiſſo proprio curato pōt frattibus priuilegiatis conſiteri: nec tenetur petere licentiā à ſuo proprio curato, licet eſſet ſibi meritoriū, ſi peteret pp bonū obedientiæ. Not. formam, quā dēt quis obſeruare in cōfeſſionibus audiendis: quia primo debet audire cōfeſſionē deinde pœnitentiam iniungere, & poſtea abſoluere. Et ſi confitens ſit excōicatus, tunc presbyter debet illum abſoluere ab excōicatione. Not. q̄ iſti Prædicatores & Minores eandem habent potēſtatē, quam habēt rectores parochiarū. ¶ Item nota, q̄ ipſi habent ius liberæ ſepulturæ. Et dicunt doctores, q̄ ſi conſuetudo ſit q̄ primo portetur corpus ad Eccleſiam parochialem: & ibi rector, ſeu curatus liberet eis illud corpus, q̄ illa conſuetudo eſt ſeruanda: ſed alias ipſi Mendicantes poſſunt proceſſionaliter ire ad domum defuncti, & portare corpus: licet gl. teneat contrariū: quia in hoc nō approbatur. Not. de verbo, innouamus, q̄ exponit Lau. id eſt, reſtituimus: q̄a fuerat reuocata, de reſcri. quamuis. lib. 3. q. 3 §. notandū, & dicit Lau. q̄ innouare nihil aliud eſt niſi canones qui in deſuetudinem abierant reparare. 18. diſt. pp Not. ibi,] Bonifacius] q̄ conſtitutiones fiunt ad perpetuam memoriā pro quā ēt fiunt inſtrumenta & ſcripturæ aliæ: & ſic recipiuntur teſtes & publicantur. 1. q. 7. ſalubertimū. Zabarel. Not. q̄ quæſtio erat inter rectores, & clericos ex vna parte, & istos fratres ex altera. Ex hoc colligit Paulus, q̄ nedum ſacerdos, ſed clericus habeat partem oblationū, & funeralium, ad hoc de fil. presby. c. propoſuit. & c. ex parte. quod ſatis vī verum ſm eū: niſi conſuetudo vel ſtatutum aliud inducat. de verb. ſign. cum inter. In contrarium tamen facit littera inf. in verſū. verum ibi, [Sacerdotibus & Eccleſiarū rectoribus,] &c. Soluit, q̄ illud non excludit portionem clerici, ſi eſt in eccleſia cauſa iuuandi ſacerdotē, qui ſine clerico celebrare, & alia ſimilia facere non pōt.

dum [a] † à Bonifacio Papa octauo prędeceſſore noſtro infraſcripta edita decretali, Benedictus papa vndecimus prędeceſſor noſter aliam [b] illius reuocatoriam promulgauit, quia (vt probauit effectus) nedum [c] pacis ab auctore [d] ipſius ſperatæ fructum non attulit, quinimo diſcordiæ, pro qua ſedanda proceſſerat, fomentum [e] non modicum miniſtrauit: [f] Nos eam omnino [g] caſſantes, aliam à præfato Bonifacio editam ſacro inſtante [h] & approbante concilio innouamus: ſubijcientes tenorem [i] illius, qui dignoſcitur eſſe talis: Bonifacius epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei ad perpetuam rei memoriam. [k] Super cathedra [l] de conſec. diſt. 1. iubemus, & de vita. & hone. cle. vt quiſquis. Not. in ver. [Hora illa duntaxat.] & c. q̄ in cōcurſu prædicationis præferuntur prælati illis fratribus: habent enim prælati in hoc ius potentius, vt ſpon ordinarium & ius commune: frattes autem extraordi nariū & priuilegium: ſed in concurſu talis fortius eſt ius cōmune, quam ſingulare, & ordinarium auxiliū quām extraordinariū, vel. eius militis. §. ſi militia. ff. de re ſia mil. & l. in cauſæ. ff. de mino. §. cauſa. Et potentior eſt cauſa naturalis quā acci dentalis, vt l. qui habebat ff. de tutel. & l. liberi. §. præſcriptio. ff. ad municip. Petrus de Anch.

[Gloſſa prima diui dit, & ſubdiuidit, & docet, quid vnaquęq; pars faciat: & ſummat partem, quæ titulum recipit.]

a ¶ Dudum.] duæ ſunt principales partes: in prima prœmium Clementis innouans in concilio conſtitutionē Bonifacii, & caſſans reuocatoriam Benedicti: in ſecunda conſtitutio, ibi, (Bonifacius) quæ ſubdiuiditur in titulū & conſōnem, ibi: (Super cathedram.) quæ conſtitutio præmittit exordium: in quo dicit ſe vigilem circa ſcandala cleri tollenda. Secundo ibi: (Ab olim,) narrās diſcordiam Prædicatorum, & Minorum cū clero ſuper prædicationibus, confeſſionibus, & ſepulturis. Primo prouidet circa prædicationes: Secundo ibi: (Statuimus.) circa confeſſiones. Tertio ibi: (Huiuſmodi.) circa ſepulturas. Quarto ibi: [Nos etenim.] reuocat priuilegia, cōſuetudines, ſtatuta, & pācta contraria. Quinto ib: [Cæterum.] hortat & ſcipit pdictos ordines, & profeſſores ipſorū per cleriū benegne tractari, & cōtrafacientib. cōminatur. Et patet quę titulū reſpicit hoc intendit, Prædicatores & Minores in locis ſuis libere ſepeliunt illos, qui hoc elegerint. De funeralibus tamen & quibuſcunq; obuenientibus, & relictis ēt, de quibus alias non debetur canonica, quartam & non ultra ſoluent Eccleſiæ parochiali.

b ¶ Aliam.] quæ incipiebat: inter cunctos.

c ¶ Nedum] non attulit fructum, quod eſt infra.

d ¶ Ab auctore.] Benedicto.

e ¶ Fomentum.] id eſt, nutrimentum.

f ¶ Miniſtrauit.] ſimul de ætate & qualitate, ad aures.

g ¶ Omnino.] ſimile de immu. eccle quoniam. [Gloſſa ſequens alleg. x. iura huius conſtitutionis præter iſtud, per quæ derogatur priuilegiis, vel exemptionibus.

h ¶ Inſtante.] Multotiens dixi, quòd concilia fieri priuilegiatis vel exemptis non expedit, quod colligo ex hoc Vienneſi concilio hic & ſupra cap. proxi. & ſupra titu proxi. cap. vnico. & ſupra de ſupplen. negli. prælā quia regulares. de ſta. reg. attēdentes. de religio. domi. quia contingit. de iure patro. ut conſtitutio. de priuil. religioſ. & cap. archiepiſcopi. de pœn. & remiſ. abuſionibus. de ſent. ex com. cap. i.

i ¶ Tenorem] ſimile de confirma. vti. vel inuti. cap. penultimo.

K ¶ Memoriam.] vide quod not. de re iud. ad Apoſtolicæ in 1. gl. lib. 6.

l ¶ Cathedram] ſecundum Hug. Græcum eſt, & ponitur pro alta excelſa ſede iudicis præſidentis: & componitur à chatos, quod eſt ſedes, & hedra, quod eſt ſponda, quaſi ſpondata ſedes. ponitur etiam pro ſede doctoris vnde in Græciſmo.

Rex ſolium, doctor cathedram, iudexque tribunal.

poſſidet, ac ſedem præſul: prætorque curule.

Quaſi curule: quia ferebantur in curru. De hac cathedra iudicantis, & docentis, 40. diſt. multi.

a ¶ Etſi.] pro quamuis.

b ¶ Alueum.] Alueus dicitur venter fluuiorum. dicitur etiā quas factum ad modū alnei fluidi, in quo lauantur pedes, carnes, & olera: & dicitur ab aluo, quod eſt quoddam uentris receptaculum recipiens cibum.

c ¶ Confluunt.] 2. q. 6. ca. 2. cum ſeptem cap ſeq.

d ¶ Torrens] dicitur fluuius, vel aqua ueniens cum impetu in imbre, quæ in æſtate torreſcit, ideſt areſcit.

e ¶ Inſtantius.] nota, quod habens ad multa intendere, ad id q̄ eſt grauius deberet manum apponere: ſicut iuris præſumptione, qui vult ſe liberare, ſoluendo, ſe liberat ab eo, quod eſt grauius ff. & C. de ſolutio leg. i. ſecundum Monac.

f ¶ Raditus.] frutra ramos conatur incidere, qui radicem non euellit. de pœnit. diſtinct. 2. quia radix.

g ¶ Vepribus.] vepres dicuntur ſpinæ, quæ vi prehendunt, & lacerant carnes, & veſtes.

h ¶ Anfractibus.] ſic dicti: quia undique frangunt, & dicuntur viæ aſperæ diuerticulis circunfractionibus, & ruinis. & habetur idem uerbum de elect. quoſcundam. lib. 6.

i ¶ Antiſtites.] hi ſolent dici epiſcopi quaſi ante alios ſtantes.

k ¶ Includit.] 12. quæſtione ſecunda, duo ſunt. de ætate & qualitate, cum contingat.

præeminentiæ paſtoralis diuina diſponente clementia conſtituti: etſi [a] multis, & arduis, quę in amplum Romanæ curiæ alueum [b] vndique confluunt [c] quaſi torrens, [d] prægrauemur negotijs, curis excitemur innumeris, cogitationibus plurimis diſtrahamur: circa id tamen ferue ntibus † votis intendimus, vacamus inſtantius [e] ac operoſæ ſtudium ſollicitudinis impartimur, ut ad diuini nominis † gloriam, exaltationem catholicæ fidei, & profectum fidelium animarum (præciſis radicitus [f] diſſidiorum vepribus, g & litigiorum anfractibus [h] omnino ſubductis) inter eccleſiarum antiſtites [i] ad curam, & regimen gregis Dominici deputatos, cæteraſque perſonas, quas ordo clericalis includit, [k] pacis tranquillitas uigeat, feruor charitatis exæſtuet, [l] inualeſcat [m] concordiæ unitas, † animorum identitas perſeueret; ſcimus enim & ex euidentia [n] facti colligimus, quòd non niſi in pacis tempore bene colitur pacis auctor: nec ignoramus, quod diſſenſiones, & ſcandala prauis actibus [o] aditum præparant, rancores, & odia ſuſcitant, & illicitis moribus auſum præbent. p

¶ Ab olim ſiquidem inter prælatos, & rectores, ſeu ſacerdotes, ac clericos parochialium eccleſiarū per diuerſas mundi prouincias conſtitutos ex vna parte, & Prædicatorum, & minorum ordinum fratres ex altera (pacis æmulo, q ſatore [l] † zizaniæ ſprocurante) grauis & periculoſa diſcordia extitit ſuſcitata, ſuper prędicationibus fidelium populis faciendis, eorum confeſſionibus audiendis, pœnitentiis iniungendis eiſdem, & tumulandis defunctorum corporibus, qui apud fratrum ipſorum eccleſias ſiue loca noſcuntur eligere ſepulturam.

¶ Nos autem (pij patriſt more laudabili) moleſte ferentes incommoda filiorum, reducentes ad exactię[u] conſiderationis examen, ac intra pectoris claustra ſollicite reuoluentes, quam ſit plena periculis, [x] quam onuſta [y] diſpendiis, quamque in diuinæ maieſtatis conſpectu reddatur exoſa [z] diſcordia ſupradicta: Et propterea intendentes paternæ ſolicitudinis ſtudio illam prorſus euellere, ac omnimode ſubmouere, nullis umquam futuris temporibus fauente † Domino ſuſcitandam; grandi quoque deſiderio cupientes, ut huiuſmodi negotium quod potiſſime inſidet cordi noſtro, finem ſalubrem, [a] & celerem per Apoſtolicæ ſolertię[b] ſtudium cōſequatur, diligenti cum fratrib. noſtris deliberatione præhabita ſuper eo, ad honorem[c] Dei, & exaltationem Catholicę fidei, quietum ſtatum partium prędictarum, ac ſalutis animarum fidelium incrementum, de † ipſorum fratrum conſilio, auctoritate Apoſtolica; ſtatuimus, & ordinamus, ut dictorum ordinū fratres in eccleſijs, & locis[d] eorum, ac in plateis communibus[e] † libere ualeant clero & populo prędicare, [f] ac proponere

l ¶ Exæſtuet.] quaſi ferueat, bulliat, uel caleſcat.

m ¶ Inualeſcat.] quaſi ualde ualeat, creſcat. & abunder.

n ¶ Ex euidentia.] de electio. quam ſit. in prin. lib. 6.

o ¶ Actibus.] Eccleſiaſt 28. abſtine te a lites, & minues peccata.

p ¶ præbent.] concord. C. de iudi. procurandum. in princip.

q ¶ Aemulo.] concor. proœ. compilat. Grego. de hoc ver. nota. 43 diſtinctio ſcimus. & facit 16. quæſtio 2. ca. 1. poſt principium.

r ¶ Satore.] ideſt, ſeminatore.

ſ ¶ Zizanię.] ſeges vel herba peruerſa, ſcilicet lolium 50. diſtin. naſce 24 q. 1. quoniam. Et quandoque ponitur pro ſorde omnium ſegetum. huic litteræ cōcor. de elect. licet.

t ¶ Patris.] qui habet quærere conſiliū pro liberis. ff. de adul. nec in ca. in fin. Ioan. Mona.

u ¶ Exactæ.] quaſi exquiſitæ. C. manda. in remandata. † Ioan. Mona.

x ¶ periculis] dictis a pereo peris.

y ¶ Onuſta. quaſi onerata. de elect. ubi periculum, in principio lib. 6.

z ¶ Exoſa.] ideſt, perfecte odioſa.

a ¶ Salubrem.] quaſi ſalutis uberem.

b ¶ Solertiæ.] vide quod dixi ſ. ea. compila. de offi. deleg ca. vnico.

c ¶ Ad honorem] ſimile de vſu. pal. cap. ad honorem.

d ¶ Locis eorum.] quicquid eſt intra ſepta, uel ambitū, etiam in pratis, uel hortis, uel alijs ſpatiis, uidetur includere.

e ¶ Communibus.] in priuatis ergo ſecus.

f ¶ Prædicare] etiam tempore interdicti. de ſenten. ex commu. † reſponſo.

† al. ita: auctore Domino.

† al. ita: de fratrū noſtrorū, cōſil. &c.

† Ideſt publicis, iō ait pet. de Anc. papa ſine aliorū, ꝓ iudicio de eis diſponit. argu. l. ſi cut locus §. fina. ff. quēadmodū. ſeru. amitta ex quo ego infero, q̄ papa pōt diſponere aliq̄d faciendū. Ire dñi tpalis fauore fidei. Font.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Prelati noſe non uenit rector eccleſię.

a ¶ Verbum Dei.] de offi. ordi. inter cætera. ir. prin.
b ¶ Prælati.] iure cõi, uel conſuetudinatio, ſecundum Io. Mo. qui dicit rectorem eccleſiæ non contineri nomine prælati, cum ſ. ſit expreſſus poſt prælatum in ver. ab olim de vicario tñ dicit idē qđ de plato: qa qđ per ſe non poſſunt ordinarii, p alios faciunt. de offi. ord. inter cætera. & cod. tit. ſi epiſcopus. lib. 6
c ¶ In qua.] hora.
d ¶ Generalibus.] id eſt, locis habentibus ſtudiũ ex priuilegio, vel conſuetudine cuius initii non ſit memoria de cle. non reſi. tuæ. infra de priui. c. 2. lib. 6. & in prœmio digeſtorum §. hęc autem tria.
e ¶ Niſi.] à primo dicto huius ver. excipit non a duobus ſequentibus, quod ſatis uerba demonſtrant.
f ¶ Superior.] non reſpectu epiſcopi, de quo præmiſit, ſed clerici, cui ſupereſt de conſuetudine, uel priuilegio, ſecũdum Io. Monac.
g ¶ Generaliter.] ſe cus ergo vbi ſpeciali ter uocaret prælatos, doctores, uel huius ſimiles.
h ¶ Eccleſiis.] nec ipſarum capellis, uel cæmeteriis, de ſen. exc. ſi ciuitas. lib. 6. ſecundũ Io. Mo. ſecundũ quem not. qđ in ver. præcedẽ. permittitur his prædicare cum certa modificatione: hic prohibetur niſi certis caſibus: quare cum de iure cõmuni illis prædicare non competat, ſed ſolum prælatis, & curatis. infra §. huiuſmodi. reputat iſtis omnẽ locum interdictum, qui non repetitur, hic permiſſus.
i ¶ Sacerdotibus.] puto ſufficere ſi illi ſunt vicarii perpetui, cum ad eos ſpectet cura. de offi. vica. c. ſi. de præb. ſuper eod. lib. 6. & idẽ puto in temporalibus datis in caſu licito auctoritate epiſcopi, ut de elect. cum ex eod. lib. 6.
[Glo. ſequens ſubdiuidit.]
k ¶ Statuimus.] ſecundum articulus confeſſionum circa quas prouidet, primo de licentia petẽda. ſecundo de confeſſionibus eligẽdis, & præſentandis, ibi. (Ac deinde. tertio limitat locum, & numerum, ibi, (extra ciuitates.) quarto prouidet qñ licentia datur, & electi acceptantur, & qñ non acceptantur ibi? quando denegetur licentia, dat

† Supplet Zen. extra monaſteria, & loca ſua, ut uerba operentur aliqđ ultra pcedẽtia. de ver. ſi. Abbate Font.

† al. nec debeant.

† In quodã manuſcripto ita: inuitati fuerint uel uocati fortaſſis ſ. extiterint, aut de ipſorũ beneplacito, &c.

verbũ a Dei, hora illa dũtaxat excepta, in qua locorum prælati b prædicare voluerint, uel coram ſe facere ſolemniter prædicari, in qua c prædicare ceſſabunt: præterquam ſi aliud de prælatorum ipſorum uoluntate proceſſerit ac licentia ſpeciali. In ſtudiis autem generalibus, d vbi ſermones ad clerum ex more fieri ſolent diebus illis, quibus prædicari ſolemniter conſueuit, ad funera etiam mortuorum, & in feſtis ſpecialibus ſiue peculiaribus eorundem fratrum poſſunt ijdem fratres, & liceat eis libere prędicare: † niſi e forte illa hora, qua ſolet ad clerum in prædictis locis Dei verbum proponi, epiſcopus, uel prælatus ſuperior f clerum ad ſe generaliter g conuocaret, aut ex aliqua ratione, vel cauſa vrgente clerum ipſum duceret congregandum. In Eccleſiis h autem parochialibus fratres illi nullatenus audeant, uel † debeant prędicare, uel proponere verbum Dei: niſi fratres prædicti à parochialibus Sacerdotibus i inuitati † fuerint, uel uocati, & de ipſorum beneplacito, & aſſenſu, ſeu petita licentia fuerit, & obtenta; niſi epiſcopus, uel prælatus ſuperior per eoſdem fratres prædicari mãdaret.

¶ Statuimus k etiam, & ordinamus auctoritate prædicta, ut in ſingulis ciuitatibus, & dioœceſibus, in quibus loca fratrum ipſorum conſiſtere dignoſcuntur, uel in ciuitatibus, & dioœceſibus locis ipſis uicinis, in quibus loca huiuſmodi non habentur, l Magiſtri † Priores prouineiales Prędicatorum, aut eorum Vicarij; & Generales, † & prouinciales Miniſtri, & Cuſtodes m Minorum, & ordinum prædictorum, ad prœſentiam prælatorum n eorundem locorum ſe conferant per ſe, uel per fratres, quos ad hoc idoneos fore putauerint, humiliter petituri, vt fratres, qui ad hoc electi fuerint in eorum ciuitatibus, & dioœceſibus confeſſiones ſubditorum ſuorum confiteri ſibi uolentiũ audire o libere ualeant, & huiuſmodi confitentibus (prout ſecundum Deum expedire cognouerint) pœnitentias imponere ſalutares, atque eiſdem abſolutionis beneficium impendere de licentia, gratia, & beneplacito eorundem: Ac deinde p prædicti magiſtri, priores, prouinciales, & miniſtri q ordinum prædictorum, eligere ſtudeant perſonas ſufficientes, r idoneas, uita probatas, ſ diſcretas, modeſtas, atque peritas, ad tam ſalubre miniſterium, & officium t exequendum: quas ſic ab ipſis electas repreſentent, uel faciant prælentari u prælatis, ut

ſonalis ergo p̃ſentatio fieri dẽt. Nã dñ p̃ſens q̃ locus

ſenſibus corporis facit ff. de verb. oblig. l. 1. In prin.
[Glo. ſeq. arguit iſtos curatos: tenet contrarium, & tationem reddit.]
a ¶ Impediant.] cum determinatione, q̃ habetur inf. ver. per hmõi, & licet iſta ſint de cura animarum, & articulus præcedẽs & ſubſequens: per qđ vi deretur iſtos eſſe curatos ſaltem in tanto, uel ex delegata poteſtate, vt hic: uel ordinaria, vt inf. ver. ſi vero. Dicit finaliter ioã. Mon. quod iſti non ſunt curati: quod etiam ſecundum eum eſſet quo ad fratres Minores contra conſtitutionem, exijt. de verb. ſign. lib. 6. ſi ratio: quia nec ipſi adſtricti ſunt ad executionem vel exercitiũ iſtorum actuum: nec fideles ſunt adſtricti, vt in his ad eos recurrant: & ſic licet ex priuilegio huius perpetuæ conſtitõnis hoc poſſint, non per hoc ſunt cenſendi curati.]
b ¶ Deputati.] ſimile de accu. ſicut olim.
[Gloſſ. ſeq. dubium ſoluit, & remittit.
c ¶ Audituræ.] ſi non electus ſe ingerit, uel electus extra dioœceſim, in qua deputatus eſt, bona fide illi confeſſus, & ab illo abſolutus, tutus eſſet quo ad Deum, & vide qđ not. de elect. dudum 2 in gloſſa, quia cum iam deſierit, & quod ibi ſcripſi.
d ¶ Paucitas.] ſimile de voto, q̃ ſuper his. ver. quamuis. 21. diſt. in nouo. in fin.
[Glo. ſeq notat, & quæſtionem ſoluit & conſoluit.]
e ¶ Exigit.] not. numerum præſidentium deputari ſecundum quantitatẽ ſubiectorum. Simile de vi. & hone. cler. quoniam, cũ ſuis concor. ſi autem contendit epiſcopus cum fratribus, dicens minorem numerum ſufficere: recipiat epiſcopus numerum de quo videtur, de reliquis recurrat ad arbitrium boni viri, i. iudicis ff. de verb. oblig. continuus. § cum ita, ſecundum Ioan. Mona. qui dixit, quod caute forte faceret epiſcopus, ſi in principio cum concedit licentiam, taxaret numerum: liceret in principio quandoque quod nõ liceret ex poſtfacto. ff. de pact. in traditionibus C. de do. quæ ſub mo. l. 1. & perfecta facit de condi. appoſ. verum.
f ¶ Conceſſerint.] quam ſine cauſa reuocare nõ poſſent. de reg. iur. decer. lib. 6.
g ¶ Actione.] ſimile de cenſi. cum Apoſtolus ante medium. de immunita. eccl. aduerſus.
[Gl. ſeq. arguit ad quæſtionem, & contrariũ ſoluit.]
h ¶ Quemquam.] vr quod omnes refutari nõ poſſint: dic contra ſecundum Io. Mo. cum hoc uerbum, iuris

de eorum licentia gratia, & beneplacito in ciuitatibus & dioœceſibus eorundem huiuſmodi perſonæ ſic electæ confeſſiones confiteri ſibi volentium audiant, imponant pœnitentias ſalutares, & beneficium abſolutionis [in poſterum †] impendant, a prout ſuperius eſt expreſſum: extra ciuitates & dioœceſes, in quibus fuerint deputatæ: per quas eas volumus & non per prouincias deputari, b confeſſiones nullatenus auditurę. c ¶ Numerus autem perſonarum aſſumendarum ad huiuſmodi officium exercendum, eſſe debet prout † vniuerſitas cleri & populi ac multitudo uel paucitas d exigit e eorundem. ¶ Et ſi ijdem prælati petitam licentiam confeſſionum huiuſmodi audiendarũ conceſſerint: f illam prędicti Magiſtri, Miniſtri & alij cum gratiarum recipiant actione, g dictęque perſonæ ſic electæ cõmiſſum ſibi officium exequantur. Quòd ſi forte iam dicti

† al. Matgiſter.

† al. Generalis miniſter.

† De hoc verbo, libere, vid. Franciſcũ d' Aretio conſi. 76. inci. Diligenter, & Dec. cõſ. 131. & in c ſi, p debilitate, de offi. deleg.

2 Et hæc ſuis eſt iã declarata per extrauag. inci. Vas electionis. habet in extrauag. cõib. tit. de hæret.

prælati quemquam h ex dictis fratribus præſentatis eiſdem ad huiuſmodi officium nollent i habere, vel non ducerent admittendum: eo amoto vel ſubtracto, loco ipſius ſimiliter eiſdem præſentandus prælatis poſſit & debeat alius ſurrogari. k

¶ Si vero ijdem prælati prælatis fratribus ad confeſſiones (vt præmittitur) audiendas electis, huiuſmodi exhibere licẽtiam recuſarint: l nos ex nunc ipſis, vt confeſſiones ſibi confiteri volentiũ m libere, n † liciteq; audire valeant, & eiſdem pœnitentias imponere ſalutares, atque eiuſdem beneficium abſolutionis impartiri o gratioſe concedimus p de plenitudine Apoſtolicæ poteſtatis.

¶ per huiuſmodi autem conceſſionẽ nequaquam intendimus perſonis ſeu fratribus ipſis ad id aliter deputatis, poteſtatem in hoc impendere amplioré, quàm in eo curatis uel parochialibus ſacerdotibus eſt à iure conceſſa: q

i ¶ Nollent.] factum & proprium motum, non cauſæ cognitionem denotat, ſecundum Io. Mona.
k ¶ Surrogari.] ſi non recipitur, ſed ex iuſta cauſa: quia non eſt qualis ſupra deſcribitur, ſibi imputent qui malum elegerunt, ſi ſine cauſa ſuccedit Papæ licentia, ut ſtatim ſequitur, ſecundum Ioan. Mona.
[Gloſſ. ſeq. ſupplet tertium caſum.]
l ¶ Recuſarint.] ſi nõ recuſat expreſſe: ſed non dat, vel negligit, videretur q̃ locũ haberet, hoc priuilegiũ poſt trinã monitionẽ uel requiſitionẽ: per decr. 1. de ſuppl. negl. præla. & facit de app. ab eo. li. 6. & ſup. ea. cõpil. de app. quamuis.
m ¶ Volentiũ.] forte non intellexit de religioſis, qui ſecũdum ſuorum ordinum ſtatuta ſuis prælatis confiteri debẽt, vt etiam dicebat cõſtitutio Benedicti.
[Gl. ſeq. notat contra opinionem.]
n ¶ Libere.] denotat q̃ non eſt neceſſe licẽtiam ſacerdotis parochialis haberi, & eſt ſimile de præben. licet epiſcopus. lib. 6 cuius contrarium videtur hic velle Ioan. Monac.
[Gl. ſeq. ſoluit dubium, reſpondens ad otrariũ, & opi. ponit.]

o ¶ Impartiri.] abſoluti ergo non habebunt neceſſe vlterius confiteri porprio 2 ſacerdoti: nec obſtat decret. omnis, in prin. de pœni. & remiſ. quæ intelligitur de illo, qui alteri legitime confeſſus non eſt, ut dicebat Benedictus in conſtitutione, inter cunctas. Et idẽ q̃ ſcripſi poſt Hoſt. in c. omnis, ſuper verbo, proprio, huius tamen contrarium tenebat prolixe hic Io. Mo. niſi cum iuſta cauſa ſubeſſet, non confitendi proprio ſacerdoti. Ioan. Mand.
p ¶ Concedimus.] concor. ſup. ea. compil. de foro compe. quamuis. § uolumus.
[Glo ſeq. exponit & remittit: quæſtionis ſoluit: ſolutionis obiectioni reſpondet.]
q ¶ Conceſſa.] hoc intendit: q̃ in caſibus eꝓ reſeruatis non poſſunt abſoluere, & q̃ ſint illi no. de pœni. & remiſ. ſi eꝑs, lib. 6. & hic per Io Mo. & plene per Hoſt. in ſumma huius tit. § cui confitendũ in fi. 2. coll. Dicit autem hic Io. Mo. q̃ epiſcopus caſus de quibus ante hanc conſtõnem poterant curati abſoluere, ſibi reſer-

uare posset hac constitutione non obstante, quia licet fratres sint exempti, parochiani nō: allegat de priuile. ex ore. eo. tit. per exceptionem. lib. 6. Nec dicitur a iure concessum, quod iure reuocatū est. arg. ff. de diuort. l. diuortium. Item si posset arctare potestatem ordinariam curatorum, fortius hanc extraordinariā, ne idem subditus censeatur diuersi iuris quo ad curatos & quo ad fratres, de priuileg. quia circa. sit ergo sensus, ꝙ non absoluat frater, quem non absoluit curatus. ista igitur accidentalia & de bene esse, nō mutant substātialem & ordinariam potestatem episcoporum, de hære per hoc lib 6. Non obstat si dicas ꝙ hoc erit auferre, uel decurtare priuilegiū: quod fieri nō poterit, ēt indirecte. de priuileg. quanto, quia licitum est cuilibet facere quodlibet re propria: dummodo non faciat animo in iniuriandi, nec alicui faciat iniuriam, &c. de elect. cū ecclesia Vulterana. cum suis concord.

†al.eorū.

a ¶ Prælati.]episcopi & superiores: vnde videmus ꝙ hodie aliquibus ex illis concedunt casus reseruatos.

b ¶Huiusmodi quoque.] circa partem istam plures quæstiones occurrunt quam circa precedentes: nō patet, quia hic de lana & lacte, uel redditu: igitur, sed nō ibi. vidi aūt & habeo formā cuiusdā litteræ, quæ dī ab ipso Bonifacio epo Moreñ. emanasse ad querelam clericī Morenī quaūdam ex illis determinat, declarādo & iudicem dando in modū cōseruatoris, quas inf. subiungā, & rationes quas inducit, per iura probabo.

c ¶ Sepulturam.] quam aliās de iure communi non haberent, ex quo populum non habent, hoc scripsi post Inno. & Host. de hære. excommunicatus 1 § quia vero.

d ¶ Prædicare.] uide quod scripsi post. Innoc. & Host. de hære. excommunicatus 1 § quia vero.

e ¶ Debeatur.] sup. eo. tit. c. 1. 12. q. 2 quicūq; suffragio. [Glo. seq tractat de distributis in ipsos, de mādato defuncti uel sine, per executores uel legatarios.]

f ¶Obuentionibus omnibus.] declarat prædicta commissio, ꝙ si non relinquitur fratribus: sed frater datur executor ad certam summam distribuendam arbitrio suo, uel sibi legatur aliquid distribuendū: quam summam, uel ꝙ legatum ipse executor, uel legatarius postea distribuit in eosdem, ꝙ debetur quarta: cū eo casu recipiatur ab executore uel legatario, ut a ministro. ff. de leg. 2. si quis Titio, & si cui plus quam per legē Falcidiam. l. diuus. Nec obstat litteræ infra ad quoscunq; & c. quæ cum cā dubitationis tollendæ adiecta fuerit, obuentionum generalitatem nō minuit. ff. mand qui mutuum, & ff. de reg. iu quæ dubitationis. Idē ibi declaratur qū nil relinquitur fratribus, sed decedēs mādat executori, ut ipsis fratribus det aliquid, uel oro. mittatsquia cum illud palam capere possunt relicti iure censetur & debetur quarta, sicut & fideicōmissum

nisi forsan eis ecclesiarū prælati [a] vberiorē in hac parte gratiam specialiter 10 ducerent faciendam ¶Huiusmodi [b] quoq; statuto & ordinationibus nostris adijcimus, vt fratres dictorum ordinum in ecclesijs uel locis suis † vbilibet constituti liberam (vt sequitur) habeant sepulturam: [c] videlicet quòd omnes ad eam recipere valeat, qui sepeliri elegerint in locis & ecclesijs memoratis. ¶ Verum ne parochiales ecclesię, & ipsarum curati siue rectores, qui ministrare habēt ecclesiastica sacramenta, quibus noscitur de iure competere, prędicare, [d] seu proponere verbum Dei, & confessiones audire fidelium, debitis & necessarijs beneficijs defraudentur, cum operarius mercedis exhibitio debeatur: [e] auctoritate Apostolica constituimus & ordinamus eadem, vt dictorū ordinum fratres de obuētionibus [f] omnibus, tam † funeralibus, ꝧ quā quibuscunque & quomodocumque relictis distincte vel indistincte, † ad quoscunque certos, uel determinatos vsus, de quibus etiam quarta siue canonica portio dari siue exigi non consueuit, vel non debet de iure, [h] nec non de datis [i] uel qualitercunque donatis in mortę, seu mortis articulo in infirmitate donantis, uel dantis, de qua decesserit [k] quomodocumque directe uel indirecte, [l]

tacitum nō capaci dimissum subiacet Falcidiæ: probatur hæc. ff. de iure fisci l. 3 § si quis, & § quando. ff. de ijs quib. ut indig. l in fraudem. C. ad leg. Falcid. l. 3. [Gl. se ponit ius reuocatū ex quo ifert duo rigorosa] g ¶ Funeralibus.] declarauerat Benedictus illa esse funeralia, quæ cū funerare deferuntur, in prædicta constitutione, inter cūctas, & ibi statuerat de cādelis, ꝧ dātur ad manus, quæ tam non deberi: sed de ex quo reuocata est illa constitutio, puto etiam de illis candelis deberi; & licet hoc sit rigorosum: hoc tamen vult illa littera, & verbum, omnibus, quod præcedit, & quibuscunque, quod sequitur: per hæc verba etiam puto eos teneri de iis, quæ legantur pro Missis dicendis.

¶[Gl. seq. quæstionē soluit & remittit.]

h ¶ De iure.] vt patet de testa. c. fi. de verb. sign ex parte 3. Et per hoc patet, ꝙ ista constitutio est iuris veteris correctoria, & restringenda, & ad alios ꝧ ad Prædicatores & Minores non extendenda, ut not. de regu. iur. quæ à iure. lib. 6 & cod. libr. de regula co. stitutionem.

ADDITIO. Ista constitutio est veteris iuris correctoria; cum debeatur quarta uigore eius etiam derelictis priuilegiatis, contra c. fi. de testa. ideo merito est restringenda, ut dicit hæc glo. Abbas Siculus.

[Glo. seq. dicit quid de legato in uita soluto.

i ¶ Datis]declarat prædicta comissio, ꝙ si testator legata de. soluit in vita, nihilominus debetur quarta: qz vt uere vt legatū: vñ legatarius illud iterū post mortem, non petit, & si Falcidiæ locus sit, illā ꝓpterea non cra dit primū probat. C. de leg. filia. ff. de leg. 2. Lucius & l. Lucius 2 §. impuberem ad idem. ff. ad leg. Falc. cum quo § fi. secundum probatur. C. ad leg. Falc. in donationibus, & l penult. C. fami. ercis si cogitationem.

[Glo. seq. dicit quid de sepulto in ipsorum habita.]

K ¶ Decesserit.] hac rōne declarat prædicta cōmissio, ꝙ licet tales petāt cū illorū habitu sepeliri, quarta debetur, de qua decederent, deberet quarta eo. tit. de hac. [Glossa sequens tractat quid de dato uel relicto sin gularibus fratribus.

l ¶ Indirecte.] per hoc dicit commissio prędicta patere, ꝙ quarta debetur de iis, ꝧ testatores reliquunt, uel dant in infirmitate de qua decedunt, uel dari mandat post mortē, de hoc in testamento mentione non facta singularibus 2 fratribus, ad eorū cōmoditates: puta emptiones librorum uel uestium, addens rationem, ꝙ id eis cōuentui quæritur, sicut per monachum monasterio, per seruum domino, & patri per filiū 12. q. 1. non dicat. s. 19. q. 1. c. 1. in fi. insti. per quas personas, in princip. C. eo. tit l. 1. in fi. & l vlt. & in legato serui impicitur persona domini, & an ibi legare potuerit, & c. ex tali legato potest dominus fideicommissi gra-

uari. hæc probantur ff. de leg. 1. l. cum filiosa. de leg. 2. si alienus seruus. de hære. instit. l non minus. C. de hære. instit. l. neq. Non obstat ꝓdictis de testa. requisiūi. ad fi. qđ loquitur in illo, qui pōt hīe proprium. Io. And. [Glo. seq. quærit, recitat opi. contrarias, & declarat circa primam.]

a ¶ Quartam.] quæro an Prædicatores & Minores teneātur ad hanc quartam de ijs quæ relinquunt eis. dē per eos qui apud illos non sepeliunt? Prædicta commissio recitat, ꝙ non leuis opinionis doctores di xerunt quartam debere ecclesię parochiali de oībus relictis à suis parochianis, etiā si sepulti fuerint apud illum, placuit autem hæc opinio Hostien. uer. & Ægid. Sed Trancr. glosi. Innocen. & Abbas contra. quę opinio placet Archidia & mihi, vt scripsi eod. tit. cap. 1. & hic Ioan. Moua. dicit demum illa commissio, ꝙ ex qualitate personarum, & quantitate relictorū, & ex præteritis præsumi potest fraus, maxime quia quando non tenebantur ad quartam, sepulturas præcipue diuitum tot is viribus procurabāt, & vt dicit ex his iura quandoque præsumunt fraudem, & faciunt coniecturas: supposita vero fraude constat quod debet, de testamen. officii. & c. requisiti. in fin. & c. fin. primum probatur de renuntia. cap. 2. lib. 6. ff si quis cautionib. & penult. C. fami. ercis si cogitationem. Iulianus, alias, inter sos. ibidē. de vsufr. qui sic misses, de pig. act. l. vel vniuersōr, de leg. 2. si seruus plurium in fin. Io. And.

[Glossa sequens tractat an legatum integrum solendum sit fratribus.]

b ¶ Largiri.] per hoc dicebant ipsi fratres, ꝙ hęredes debebant eis soluere integra legata, quorum quartā curati de manibus suis recipere debebāt, sed declarat prædicta commissio, ꝙ sicut falcidia est in bonis hęreditariis ita quarta in bonis ecclesiarum parochialium, quare curati i eam vendicare possunt, & inhibere hæredibus, vel per fideicommissum grauatis, ne illam soluant fratribus: præcipue cum illos suspectos habere possunt, ꝙ sibi non soluant eandem, ad hoc ff. de ad Trebel. hæres, in fi. ff. ad leg. Falc. lineam margarita.

[Glo. seq. tria dicit circa funus: primo deferendum ad ecclesiam parochialem.]

c ¶ Integre.] ita ꝙ nō diminuetur propter obuentiones, quas habuit parochialis sacerdos in missa funeris dicta apud suam ecclesiā prius q̄ funus portaretur ad fratres, ſm Io. Mon. quia iuri communi statur, vbi nō est mutatum alleg. de elect. constitutio. lib. 6. Dicit etiam quod si consuetudo habet, semper prius funus portabitur ad propriam ecclesiam Ista enim decre. non tollit cōsuetudines, nisi prędcedentibus aduersas. Dicit etiā, ꝙ ubi non est consuetudo etiam esset deferendum, vt sic haberet Missam in propria ecclesia, & sic recipiat ibi vltimum vale, a suo curato. allega. in arg. de conse. dist. 5. nō oportet. 2. nec illud electioni sepulturæ repugnat, sed cōcordat. d ¶Onere.] concor. sup. ead. compil. de foro competen. quamuis. §. penul. in fine.

[a] ¶ Quartam.] quæro an Prædicatores & Minores teneātur ad hanc quartam de ijs quæ relinquunt eis. dē per eos qui apud illos non sepeliunt? Prædicta commissio recitat, ꝙ non leuis opinionis doctores di xerunt quartam debere ecclesię parochiali de oībus relictis à suis parochianis, etiā si sepulti fuerint apud illum, placuit autem hæc opinio Hostien. uer. & Ægid. Sed Trancr. glosi. Innocen. & Abbas contra. quę opinio placet Archidia & mihi, vt scripsi eod. tit. cap. 1. & hic Ioan. Moua. dicit demum illa commissio, ꝙ ex qualitate personarum, & quantitate relictorū, & ex præteritis præsumi potest fraus, maxime quia quando non tenebantur ad quartam, sepulturas præcipue diuitum tot is viribus procurabāt, & vt dicit ex his iura quandoque præsumunt fraudem, & faciunt coniecturas: supposita vero fraude constat quod debet de testamen. officii. & c. requisiti. in fin. & c. fin. primum probatur de renuntia. cap. 2. lib. 6. ff si quis cautionib. & penult. C. fami. ercis si cogitationem. Iulianus, alias, inter sos. ibidē. de vsufr. qui sic misses, de pig. act. l. vel vniuersōr, de leg. 2. si seruus plurium in fin. Io. And.

[Glossa sequens tractat an legatum integrum solendum sit fratribus.]

b ¶ Largiri.] per hoc dicebant ipsi fratres, ꝙ hęredes debebant eis soluere integra legata, quorum quartā curati de manibus suis recipere debebāt, sed declarat prædicta commissio, ꝙ sicut falcidia est in bonis hęreditariis ita quarta in bonis ecclesiarum parochialium, quare curati i eam vendicare possunt, & inhibere hæredibus, vel per fideicommissum grauatis, ne illam soluant fratribus: præcipue cum illos suspectos habere possunt, ꝙ sibi non soluant eandem, ad hoc ff. de ad Trebel. hæres, in fi. ff. ad leg. Falc. lineam margaritarum.

[Glo. seq. tria dicit circa funus: primo deferendum ad ecclesiam parochialem.]

c ¶ Integre.] ita ꝙ nō diminuetur propter obuentiones, quas habuit parochialis sacerdos in missa funeris dicta apud suam ecclesiā prius q̄ funus portaretur ad fratres, ſm Io. Mon. quia iuri communi statur, vbi nō est mutatum alleg. de elect. constitutio. lib. 6. Dicit etiam quod si consuetudo habet, semper prius funus portabitur ad propriam ecclesiam Ista enim decre. non tollit cōsuetudines, nisi prędcedentibus aduersas. Dicit etiā, ꝙ ubi non est consuetudo etiam esset deferendum, vt sic haberet Missam in propria ecclesia, & sic recipiat ibi vltimum vale, a suo curato. allega. in arg. de conse. dist. 5. nō oportet. 2. nec illud electioni sepulturæ repugnat, sed cōcordat. d ¶Onere.] concor. sup. ead. compil. de foro competen. quamuis. §. penul. in fine.

fratribus ipsis, vel alijs pro eisdem, quartā [a] partem (quam auctoritate Apostolica taxamus & ēt limitamus) parochialibus sacerdotibus & ecclesiarum rectoribus seu curatis largiri [b] integre [c] teneantur; Facturi & curaturi, quòd nec alij, nec alijs à quibus quarta huiusmodi minime deberetur, ad ipsorum fratrū vtilitatem, vel commodū huiusmodi fiant relicta, aut in eos taliter data vel donata procedant, seu quod in morte vel ab infirmis huiusmodi dandum vel donandum fratribus ipsis existeret, in eorundē dantiū vel donantiū sanitate sibi dari vel donari procurent. In quibus per ipsos vitandis, eorum intendimus conscientias onerare; [d] vt si (quod absit) per fratres ipsos dolo vel fraude quicquam in hac parte agi fortasse contigerit (præter id quod eos propterea dictis sacerdotibus, rectoribus & curatis teneri volumus) etiam districta ratio in extremi iudici examine requiratur ab eis. Vltra portionem autem huiusmodi nihil valeant parochiales rectores, curati & prælati exigere supradicti, neque illis dicti fratres amplius impendere sint adstricti, neque ad id à quoquam possint aliqualiter coerceri. [e] Nos etenim (vt in cunctis æqualiter & pacifice fauente Domino procedatur) vniuersa priuilegia, gratias, indulgentias, verbo [f] seu scripto, sub quacumque forma ꝧ vel expressione seu conceptione verborum, à nobis vel prædecessoribus nostris Romanis Pōtificibus cuicunque ordinum prædictorum concessa, necnon consuetudines, conuentiones, statuta & pacta, [h] inquantū sunt præmissis vel alicui prę[i] contraria, ea penitus reuocamus, vacuamus, cassamus & irritamus: quinimo cassa, vacua & irrita nuntiamus, & decernim[s] nullius ꝓrsus existere firmitatis.

¶ Cæterum vniuersos ecclesiarum prælatos cuiuscunque prę[e]minentes, quas habuit parochialis sacerdos in missa funeris dicta apud suam ecclesiā prius q̄ funus portaretur ad fratres, ſm Io. Mon. quia iuri communi statur, vbi nō est mutatum alleg. de elect. constitutio. lib. 6. Dicit etiam quod si consuetudo habet, semper prius funus portabitur ad propriam ecclesiam Ista enim decre. non tollit cōsuetudines, nisi prędcedentibus aduersas. Dicit etiā, ꝙ ubi non est consuetudo etiam esset deferendum, vt sic haberet Missam in propria ecclesia, & sic recipiat ibi vltimum vale, a suo curato. allega. in arg. de conse. dist. 5. nō oportet. 2. nec illud electioni sepulturæ repugnat, sed cōcordat. d ¶Onere.] concor. sup. ead. compil. de foro competen. quamuis. §. penul. in fine.

[Glosi sequens tractat quid de pacto fir mato per sententiam & confirmationem.]

h ¶ Pacta.] dicit Ioan. Mona quòd super pacto quod erat super sepultura, sententiatum erat per Papam, & confirmatum pactum ante hanc constitutionem, quòd per istam litteram illa sententia & confirmatio non tollitur, immo stabit, quia non est expresse sublatum. C. de appel. præcipimus. in fi. nec sequitur, pactum eo sublatum, ergo & pactum firmatum sententia & confirmatione. 2 plus enim potest hoc tale quam hoc simplex, facit de pact. quamuis, de iureiuran. licet. de foro competenti. cap fin. lib. 6. inducit etiam authen. vt cum de appella. cog. in princip. & §. 1. coll. 8. vbi not legem nouam non extendi ad causam pendentem vel decisam, etiam a ad præterita referatur.

i ¶ Præmissorum.] ergo non solum vltimum articulum de sepulturis, sed etiam præcedentes duos respicit, secundum. Io. Monach.

a ¶ Cooperatu-

priuilegium ēt si ne scriptura valet.

2 Romanus lingul. 8. per glo. dicit pactū iuratum nō tolli per clausulā nō obstāte pacto, vide Rotā in nouis deci. 298. Cor. in reper. rubric. de iureiur. in 21. priuil. remissiones ibi positas, & glo. cū ibi pme notatis. c. cū non deceat. de electio. li. 6. Font.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶Cooperatores.] de offic.ordin inter cætera.in fin.

DE DECIMIS, PRIMITIIS. & obligationibus.

Cõtinuatio.

¶Visum est sup. de vno iure parochiali, scilicet de iure funerandi: verũ quia est vnum aliud ius parochiale, s. ius decimarum:ideo,&c. De iuribus parochianorum vide panor.in rubric. de paroch. & alien.parochianis. in antiq.

† Alias ita: nihilominus eis districte præcipiendo mandantes, &c.

REligiosi.] ¶ Præsupponendum est, ꝙ licet religiosi cuiuscunque ordinis teneantur soluere decimas de fructibus suarum possessionum, tamen sunt aliqui exempti, vt non soluant decimas de terris,quas ꝓ prijs manibus excolunt, & excoli suis faciunt proprijs sumptibus:similiter non soluunt decimas de fructibus animaliũ. Secundo præsupponendum est, ꝙ isti religiosi exempti aliquando committebant fraudes: quia coniungebant animalia suorũ vicinorum cum suis, vt fraudarent ecclesias parochiales à decimis: vel etiã fingebãt emere animalia, & dimittebant empta apud venditorem.

† Al.& ꝓ positiuonis.

CASVS. Sum in titulo de decimis, vellem informari de tali dubio, scio ꝙ sanctitas vestra aliquos religiosos priuilegiauit, vt non teneantur soluere decimas de fructibus possessionum suarum,quas ꝓprijs manibus excolunt, vel etiam quas excolunt proprijs sumptibus, nec etiam de suis animalibus, sed accidit ꝙ isti religiosi tradunt possessiones suas excolendas aliquibus colonis ꝓ certis redditibus,& tradunt illas possessiones liberas à decimis, vt consequãtur maiores redditus. Item ducunt animalia vicinorum suorum cum suis,vt vicini sui non soluant decimas,quæritur, vtrũ possint istud facere impune? Dicit Clemens ꝙ non:immo si tales religiosi habeant administrationem,post vnum mensem postquam fuerint requisiti a rectoribus ecclesiarũ restituere decimas, sunt suspensi a diuinis.Si vero sint simplices religiosi, tũc post duos mẽses ipso facto incurrunt excõicationem,à qua non veniunt absoluendi nisi post restitutionem. Sed ponamus ꝙ laicus donauit se & sua monasterio priuilegiato: quæritur, vtrum talis laicus debeat soluere decimas? Dicit Clemens ꝙ nõ,hoc dicit. Helias Renier. ¶Colligo aliquot notabilia prim o, ꝙ religiosi priuilegiati immerito turbaretur; nec eadem æquanimiter pati posset, quin super hoc prouisionis opportunæ remedium adhiberet, ipsosque nihilominus cælestis indignatio principis digna pro meritis rependentis, cuius obsequia fratrum ipsorum sedulitas curiosa prosequitur, minime præteriret.

tiæ, status vel dignitatis existant, ac sacerdotes parochiales, & curatores sine rectores prædictos, præsentium tenore rogamus & hortamur attente,nihilominusq; † eis districte præcipiendo mandamus, quatenus pro diuina & Apostolicæ sedis reuerentia prædictos ordines & professores eorũ habentes affectu benevolo commendatos, fratribus ipsis non se difficiles, graues, duros, aut asperos sed potius fauorabiles, propitios, ac benignos, piaq; munificentia liberales se studeant exhibere:sic eos in prædicationis officio & † propositionibus verbi Dei, ac in omnibus alijs supra dictis tamquam cooperatores a eorum idoneos,& laborum suorũ participes prompta benignitate recipiant, ac affectuose admittere non omittant, vt proinde illis ætemæ beatitudinis præmiũ augeatur, & animarũ salutis incrementa felicia procurentur. Nec ipsos lateat, quòd si secus ab eis agi fortasse contigerit in hac parte, Apostolicæ sedis benignitas, quę ordines & professores eosdem ubere fauore prosequitur, & gerit in visceribus charitatis, contra eos non immerito turbaretur; nec eadem æquanimiter pati posset, quin super hoc prouisionis opportunæ remedium adhiberet, ipsosque nihilominus cælestis indignatio principis digna pro meritis rependentis, cuius obsequia fratrum ipsorum sedulitas curiosa prosequitur, minime præteriret.

TITVLVS VIII.

De decimis (primitijs † & oblationibus.)

¶Clemens quintus in concil. Viennensi.

¶Ponit quattuor casus, in quibus religiosi grauantes vel fraudantes ecclesias circa decimas eis debitas si requisiti per illos,quorum interest,non desistũt intra mensem,vel de vsurpatis vel retentis intra duos menses non fecerint emẽdam,suspensi sunt ab officijs, administrationibus, & beneficijs : & talia non habentes sunt excommunicati. Secundus,tertius & quartus casus ibi,Seu qui. Io.And.

CAP. I.

REligiosi b † in glossa concor. Zabarel.

[Prima glossa summat', diuidit , & soluit duo dubia.]

b ¶Religiosi.]ponit quattuor casus,in quib.religiosi grauãtes vel fraudãtes ecclesias circa decimas eis debitas,si requisiti per illos, quorũ interest, nõ desistunt intra mensem, vel de vsurpatis vel retentis intra duos menses non fecerint emendã,suspensi sunt ab officijs, administrationibus, & beneficijs:& talia nõ habentes sunt excõmunicati.Secũdus,tertius, & quartus casus ibi.(Seu qui.) Et primo ponit constitutionem, cũ suis pœnis,quã secundo moderatur:ibi,(Cæterum.) Et per hoc verbũ,religiosi, patet in sæcularibus clericis uel laicis qui in hoc delinquerent, nõ esse locum his pœnis.concor. s. ea.compil.de restia.cap. vnico j.de priuil. causa 1.& facit quod j. dicam in casu secundo . & potest esse ratio: quia communius religiosi delinquebant in his, & quia ambire & cõcupiscere aliena reprobabilius est in religioso de electione, quorundam. lib 6.simi. de hæreticis.accusatus.in fi. eod.lib.In religioso trãslato ad ecclesiam secularem (licet forte non fuerit de mente] videtur has pœnas locum habere per verbum uniuersale, quod sequitur. & facit quod not. de electione. quorundam.lib.6.in glo penult.

a ¶Quicunque.]etiam Hospitalarios & Cistercienses ineludit.de quibus eo.tit.ex parte 1. Et comprehendit etiam feminas,de hoc de elect.generali.lib. 6. in gl.2. c.1.& cap.quid per nouale.de priuileg cap.vlt. Glo.seq soluit quæstionem,quando debentur priuatis.]

c¶ Ecclesijs.]per hoc puto constitutionem locum nõ habere,quando illæ decimæ deberentur priuatis, puta per antiquũ feudum.de iis quæ fi. à præla. cũ Apostolica vel priuilegium.facit j.c.proxi.agant.ergo tũc via ordinaria.ista enim constitutio illis noluit subuenire.facit eo tit.tua 2.

d¶ Debitas.]de iure communi vel singulari : est autem debitum quod exigitur ab inuito.ff.de verb.sign.

e¶ Spectantes.]tunc ergo cessat constitutio , & meritò:quia nemini facit iniuriam qui iure suo utitur, ut sup.de elect.cum ecclesia cum concor.

f¶ Appropriare.]j. dicit, vsurpare. & de his j. dicam. § ¶ Coniugibus.]concor.de elect.auaritiæ. lib. 6.& inf. tit. 2.c.1.§ quia uero.

Glo.seq.notat pro Aegidio .

h¶ animalibus.] per hunc uersic. & sequentem approbata vt lectura Aegidij dicentis, de eccl.ædifi.cum dicat ꝙ priuilegiũ leprosorũ de non soluendis decimis,de nutrimentis animalium intelligitur, idest,de animalibus, quæ nutriunt . sic n. adaptantur fraudes quæ sequuntur.sic ergo vt intelligenda decre. ex parte 1.2 etiã licet aũt religiosi facientes has duas fraudes ligentur his pœnis, leprosi non sic,alias religiosi non sint,ut dixi in 1.glo.1o. And.

i¶ Familiarium.]simulantium r scilicet: in hoc tamen non est uis per id quod sequitur, intelligitur tũ de non plene oblatis,ut in fin. & est si. de priuileg auctoritate.in fin.lib.6.

k¶ Pastorum.]qui tenentur de custodia de hoc de re gu.in.quamuis Io.And.

l¶ Gregibus.]licet stricte grex differat ab armento, ꝙ est maiorum animalium, vt equorũ & boum,grex vero minorum, vt porcorum,caprarum, & ouium:hic tamen large sumitur pro maioribus & minoribus,quæ gregantur.& facit ff.de abigeis.l.fi. Cui uero ecclesiæ debeatur decima de fructu gregis,not.13.q.1.§.2.& cod. tit.ad Apostolicæ Io.And.

[Glosa sequens arguit & respondet.]

quicunque a , qui noualium b aut alias decimas ecclesijs c debitas d ad eos ex ali qua causa legitima non spectantes e , appropriare f sibi præsumpserint, aut exquisitis fraudibus siue coloribus g usurpare. Seu qui de animalibus h familiarium i & pastorũ k suorum, uel aliorum etiam animalia ipsa eorum gregibus l immiscentium m : Seu qui de animalibus , quæ in fraudem ecclesiarum in pluribus locis emunt, empta que tradũt uẽditoribus , uel aliis ab ipsis tenenda n:Seu qui de terris , quas tradũt alijs excolendas o decimã solui ecclesia non ꝓmiserint P , aut ꝓ hibuerint: ¶ nisi post requisitionem ꝙ eos, quorũ interest, r super hoc eis factã s

m ¶ Immiscentium.]hic iunge litterã infra decimam solui, &c.ex hac mistura vt, ꝙ deberent pdere prinilegiũ etiã circa propria animalia, vt sic inutile adiectũ vitiaret quod erat vtile de off. deleg. cũ super.sed hic ista sũt separabili.ff.de aqua quotid. & æstiu.l.1.§.Trebatius . de quo dic ut not. de reg. iur.vtile. lib.6.

n ¶ Tenenda.] sicut ergo priuilegium de decimis laborum nõ extenditur ad terras, quas colẽdas tradunt vt sequitur: ita priuilegium denutrimentis animalium, non extenditur ad animalia, quæ traduntur aliis nutrienda.

[Glo.seq.primo dicit,in priuilegiis duo requiri, secundo tractat de quibus colonis intelligatur: tertio, an coloni teneantur ad decimas.]

o ¶ Excolendas.]in priuilegio enim de decimis laborũ hæc duo requiruntur,ꝙ prædia sint propria.eo.tit. dilecti.& ꝙ illa laborẽt ,ꝓ prijs manibus vel sumptib. 2.eo.titu.licet. & intelligo hoc non solum de colonis censualibus,sed etiam partiariis.de vtrisq;not. eo.tit. tua 2. 3. Dicebant tũ quidã ex his priuilegiatis super decimis laborũ ꝙ includebantur terræ datæ colonis partiarijs:qa sumptibus ipsorũ coluntur ꝓ ꝓ partem,s. fructuũ quam habent ex cultura coloni .sed ut dixi in prædicta decre.tua.& cap. cum sint homines . pars talis coloni potius est fructus quam lucrum:submittit enim illa fortunæ, & diuinæ misericordiæ . qñ igitur conducunt operarios , dant certum pretium uel certos corbes pro cultura : dato quòd nil proueniat ex prædio,tunc suis sumptibus colunt. 4 Sed nũquid eo loni partiales uel censuales priuilegiatorũ, simpliciter super decimis non soluendis teneantur ad decimas puto ponderanda uerba priuilegiorũ.facit de priuile. porro. q̃ si eximunt terras ipsorum ab hoc onere, colentes illas priuilegio participant:si uero eximunt personas,tunc licet illi de sua parte nõ soluant,coloni nõ exempti de sua soluent s facit eo.tit.a nobis.& 16.q.1. quæsti de priuileg.per exemptionem.lib.6.

p ¶ Non permiserint.]facto.

[Glo.seq.addit tertiũ casum, de quo quærit.arguit, pro, contrarium soluit.]

q ¶ Prohibuerint.]verbo. In tribus ergo vltimis casib. vult hæc constitutio non permittentem uel prohibentem:in primo,appropriantem vel usurpantem.Sed dubitatur,an liget non soluentem, quod videtur per uerbũ quod sequitur,retinere. Non puto ꝙ hoc sit de mẽte , ꝙ religiosi non soluentes decimas incurrant has pœnas:aliud enim est appropriare uel usurpare, aliud non soluere:& uerbum retinere,quod sequitur,respicit illas appropriatas uel usurpatas . vbi ergo ex aliquo feudo.sibi rite donato, uel per priuilegium percipiunt decimas intra certos limites, quos excedunt, vel certa quota illis debetur q̃ excedunt vel non permitunt, uel prohibent colonos suos decimas soluere in casibus in quibus debentur, locus est his pœnis.

r Interierit.] scilicet per prælatos ministros illarum ecclesiarum,quibus debentur.

[Glo.seq.alleg.concor.notat, differẽtiã & tres casus.]

s ¶ Factam.]concordat de off. ordi.si canonici. libr.6. sufficit autem quomodocunque de hac requisitione legitime conflet non sic in casu decre.1. de sent.excõ. lib.6.ubi oportet conflare per publicum instrumentũ, uel sigillũ authenticum,& est speciale,ut ibi not. Et ex illo

2 Idẽ doc. Fon.

3 Idem doct. placet per Anch. & Imol. cõmendatibus gl. & faciunt hic dicta Bar.in l.fi merces §. vis maior. ff.loc. c.tua.e.cũ sit.sup.eo.

4 Idem Imol. & Pe.de Ancha.

5 Quia separatorũ est separata rõ. not. Archi.11. q.1.c.clerici cum.sicut fructus ecclesiæ adfirmã dati aut uendi ti, immo si portantur ad uẽdendum, dicit per. de Anch. non gaudent priuilegio ecclesiæ, facit l.licitatio. §. ult. ff. d publ. c.pe.de cẽsib.lib.6.

Universidad de Deusto
Biblioteca

illo & ifto ca.& ex dcere.1.f.de priui.not. casus in quibus requisitio partis etiam unica constituit quē contumacem : etiam quo ad incurrendas suspensionis & excommunicationis pœnas .

a ¶ A Præmissis.]prohibitione, fraudulēta emptione, & immissione.

b ¶ Mensem.] quot dies habere debeat, not. de elect.quàm sit lib.6.

[Glo. seq ponit diuersitatis rationem,& dubium soluit.]

c ¶ Duos menses.]ff. dat unum mensem tātum,quia sufficit desistere ,hic uero requiritur emenda , quam durius est facere, & ideo datur maius tēpus . & uidetur ꝙ isti duo menses currunt ab usurpatione uel retentione , licet superior currat a requisitione.simile de sepul. c.1.in fi.li.6 sed puto de mēte ꝙ requisitio respiciat utrumque casum.

[Glo.seq. declarat, petit dubium quod aperit.]

d ¶ Officii. 1.] declarari debuisset, an intelligeret & de diuinis, an de aliis officiis, puta quia sacrista,cellarius, camerarius eleemosynarius, uel his similes,& pro hac litera & lectura facit de solu.c.2.de regu. iur.in pœnis lib. 6.pro prima facit; quia infra non reperit de officiis.

[Gl.seq.dubium soluit,& opi.ponit quā determinat.]

e ¶ Donec.]sic suspensi indigent absolutione: quia de satisfactione dubitari posset,non sic in suspensis ad tēpus determinatum, puta mensem uel annum secundum Inno.qui hoc not.de æta.& qua.cum bonę.Sapiens credere ꝙ sufficiat iudicis declaratio super satisfactione sine alia absolutione.In excōicatis uero necessaria est absolutio post satisfactionem,'ut infra patet.

f ¶ Non habeant.]similis distinctio sup. ea.compil.de vita.& honest cleri.quoniam , in princ.& circa fi & ff. de statu mona.ne in agro.§.si qs.& inf.de pæ.multorū.

g ¶ Quibuscunque.]per quæ possent prædictæ sententiæ impediri:priuilegia enim super decimis illis concessa,tollere non intendit quod patet ex principio.

h ¶ præmissa.]ff.secundo & tertio casu.Io.And.

i ¶ Oblatos.]de his 28.q.1.ut lex continentiæ.vbi no. an tales conueri & oblati intelligantur renuntiasse propriis & continentiam uouisse. Io. And.

k ¶ Cum effectu.] tollit hoc uerbū fictiones & fraudes.Item conditiones & pacta , quæ suspensum tenent talem oblationum effectum.

[Glo.seq declarat.& obiectionem soluit.]

l ¶ Se & sua.]non sufficit ergo ꝙ bona donassent manentes,in sæculo, ipsorū fructu retento.non obstat de priuilegiis,ut priuilegia.tales enim confratres sunt,& in aliquibus priuilegiati,ut ibi, sed plene oblati non sunt,vt hic.

SI beneficiorum .] Duæ sunt partes principales.aut duo sunt dicta:primo enim declarat secundū q̄ taxationem,& secundum quam monetā solui debet de cima beneficiorum alicui concessa.Secundo prohibet propter illū occupari uel distrahi ornamenta diuinis

1 Dicunt hic p.et. ff Ancha. & Imo.ꝙ habens exercere diuina officia & ēt alia de qb. in gl. hic ab illis suspēditur si aūt hēat solū diuina officia exercere, benigni' est ꝙ ab illis suspensus dicatur potius ꝙ excōicatus , cum excōicatio sit nimis magna pœna. ca.feram' 24. q. 1.vñ §. ꝙ si.vt dicere, ꝙ si excōicatus nec curauit repetere officia, qua si sola suspēsio ab illis esset nimis parua pœna. & hoc credere. vanor.nil dicit Petr. Ancha.& Imo.glo. non satis exemplificant.Vide si qd boni dicat Za. Font.

a præmissis [a] destiterint intra mensem , [b] aut si de iis q̄ contra præmissa usurpare uel retinere præsumpserint, intra duos [c] menses damnificatis ecclesiis emendam nō facient competentem : sint & tandiu maneant ab officii [d] administrationibus & beneficiis suis suspensi , donec [e] destiterint & satisfecerint, vt superius est expressum. Quòd si religiosi huiusmodi administrationes uel beneficia nō [f] habeāt, eo casu quo alii supradicti suspensionis , ipsi sententiam excōicationis incurrant, ante satisfactionē condignam nullatenus ab soluendi : priuilegiis non obstātibus quibuscunq. [g]

¶ Cæterū præmissa [h] extēdi nolumus ad animalia, quæ per religiosorum ipsorum donatos , seu oblatos [i] tenentur,dum tamen illi religiosi eisdem cum effectu [k] donauerint aut obtulerint se [l] & sua.

¶ Idem in eodem.

¶Decima beneficiorum alicui concessa ,sibi debetur secundum taxationem,& de moneta currente.Nec possunt collectores propter hoc distrahere vel occupare ornamenta.hoc dicit.Io.And.

CAP. II.

SI beneficiorum [m] decimarum,quas repetitas tempore Bonifacij octaui vidi sub bulla. De primo vī quod non 1 includanē. sup.ea, compil. de præben.per litteras, pro & p̄ inf. de relig.do.quia cōtingit.§.vt aūt. Expedium est in prædictis declarationib. in principio , vbi sic de redditibus & prouentibus le

prosatiarum , domorum Dei , & hospitalium pauperum , qui in vsus infirmorum & pauperum cōuertuntur decimę non soluentur. Secundum etiam expeditur ibi in fine , vbi dī ꝙ de redditibus ecclesiasticis deputatis ad fabricam ecclesiarum decima persoluetur.sub mittit demum,ꝙ de oblationibus & eleemosynis, quæ dantur ad opus fabricę, non debetur decima. Tertium ēt ibi est expedium quod si habētes prædicta hāt illa a in beneficium uel ex meta gratia , ipsi tenentur ad decimam. Si autem habent illa ex contractu conducticnis ad firmam , uel emptionis fiduum,vel pro merce de uel remuneratione sui laboris , tunc illi quorum est proprietas,illa decimare debebunt.Quarum ēt ibi expeditur , ꝙ de minutissimis oblationibus , recipiunt ecclesiasticæ personę rōne ecclesiarum pro sepulturis & dandis pœnitentijs & distribucionibus , soluetur decima. De quinto nihil ibi dicitur, sed videtur ꝙ non includantur, sicut nec includebantur in reseruatione fructuum, quam sibi fecit Dominus noster. Tu dic contra:quia constat illa esse beneficia ecclesiastica ex quo sic sunt per episcopum ordinata. 1.q.3 qua fitum. & cap.penul.de præbendis,facit pro: quia nisi fuissent excepta , intelligeretur inclusa.

[Prima gl.summat diuidit,notat ad rubricam, quārit de quinque & soluit.]

m ¶ Si beneficiorū.]Decima beneficiorum alicui cōcessa,sibi debetur secundum taxationem,& de moneta currente.Nec,possunt collectores propter hoc distrahere uel occupare ornamenta diuinis officiis deputata.Secundatibi,(Nec per.)Et not. sub rubrica de decimis.pōit de decimis beneficiorū,quas papa 2 fæpe imposuit sibi vel aliis soluendas ex cā & ad tps facit de Iudę.ad liberādā de vo.c. fin. & an in his locū habeat constitutio,dispendiosam.ff. ea. compi.de iud.dixi supra.

[Glo.seq. declarat duas diuersas consuetudines.]

per uerbo, decimis.Item per hoc qđ dicit beneficiorū, quæritur de quinque.Primo an includantur hospitalia,xenodochia,& loca similia.Secūdo,de fabricis.Tertio de iis qui habent prioratus,domos,grangias,pensiones,uel redditus a monasteriis uel ecclesiis. Quarto, de quotidianis distributionibus', quę dantur solum in tereſſentib.horis , & de minutis oblationibus an uenīāt decimādæ.Quinto,quid de capellanis uel beneficiis altariū. Et sciendū ꝙ tpe Clementis quarti & Honorii emanauerunt declarationes super solutione decimarum

ma cuius [a] simpliciter [b] concedatur ad [c] tempus : secundum taxationem [d] decimę in illis partibus,in quib. fiet concessio, consueram, [e] & ad [f] monetam [g] currentem [†] communiter ipsa decima leuari poterit, & debebit.

Nec per collectores, [†] leuatores , siue exactores ipsius decimæ , ecclesiarum calices, [h] libros, & alia ornamenta diuinis officijs deputata, [i] ex eā pignoris,vel distractionis capi, [k] vel recipi volumus , nec distrahi, seu quomodolibet occupari.

TITVLVS IX.

De regularibus & transeuntibus ad religionem.

¶ Clemens v. in concil. Vien.

¶ Professi ordinum Mendicantium , etiam licite transeuntes ad non Mendicantes, licet administrationes habeant,non habent uocem in capitulo,etiam si alij de capitulo id concedant , nec deinceps cōsequi possunt administrationes,prioratus,uel officia , etiā tāquam vicarij ,nec pro se uel alijs animarū curam gerere; & irritat contra factum.vltimo ponit casum exceptum. Ioan. Andr.

CAP. I

VT professio- [g] ¶Currentem.] facit de malefi.c.2.cū forte currerēt ibi Turoñ. Boñ. vel Sterlingi, 4 collectores volebant ꝙ fieret solutio in florenis, vel soluentes volebāt soluere in Turoñ vel florenis, cū illa moneta ibi nō curreret, hoc prohibet, & hoc dicebāt in illis declarationibus,ꝙ soluentes pecuniam cambiare non tenebant. Et not.quod dummodo moneta cōiter currat, licet & alia currat,in illa fieri poterit solutio. per hanc literam,& sic erit electio soluentis, de reg.iur.in alternatiuis.lib.9.

[h] ¶Calices.] concor. de pig. c 1.

[i] ¶Deputata.] In alijs ergo non habet locū hæc prohibitio, vt si extant ciphi argētei, libri iuris , vel artū vel romacii, ornamēta, mēsalia lectisternia, vī similia.

[K] ¶Capi.]dicitur in declarationibus, quod non soluentes per ſcularem potestatem cogi non debent, nisi nō soluentis tanta fuerit rebellio,quod propter ecclesiasticæ censuræ contemptum, inuocandum sit contra ipsum brachium sæculare.

DE REGVLARIBVS, &c.

¶ Quia clericorū duo sunt gña , quidam.n.sunt sæculares,alij religiosi. De primo genere dictum est in titulis præcedentibus, nunc dicendum est de alio genere clericorum, videlicet de regularibus.] Cōtinuatio.

VT professores.] CASVS. Et aliquis religiosus de ordine Mendicantium, qui tractu temporis de licentia Papę transiuit ad ordinem non Mendicantium , videlicet ad ordinem Sancti Benedicti , vel Sancti Augustini: quæritur an in huiusmodi ordine possit obtinere aliquem Prioratum, vel aliam administrationem, vel ēt aliquod beneficium : vel an cogatur remanere simplex monachus claustralis; Dicit Clemens,si ad tēpus

4 Qualis nummus fuerit sterlingus vide Conarruuiā tract.de collatio- ne veterū numismatum, c. 20

Universidad de Deusto
Biblioteca

tempus hmõi constitutionis talis transiens ad ordinem non Mendicantium habeat aliqua officia vel administrationẽ illa officia vel administrationes debẽt sibi remanere: sed tñ non habebit vocẽ in capitulo, ẽt si alij monachi consentiant. Sed quid si aliquis Mendicans post illam constitutionem velit transire ad ordinem non Mendicantium: quæritur, vtrum possit obtinere illa officia & administrationes? Dicerem ꝙ non, nec ẽt possunt esse vicarij, ꝙ alijs: rõ est in principio. c. Sed ponamus ꝙ erat religiosus de ordine non approbato: vtrum ista cõstitutio cõprehendat ipsum? Dicit ꝙ non

¶Colligo aliqua notabilia. primo, ex prin. c. ꝙ quilibet dẽt esse contentus ea vocatione qua vocatus est, nisi vellet dimittere primam religionem, & transire ad frugẽ melioris vitæ. c. licet eo tit. in antiq. Nor. ſcdo, ꝙ ordines Mendicantiũ appellanẽ ordines paupertatis: nã tales nec in cõi nec in particulari quid debẽt hre. Alij vero religiosi ẽ nihil debent habere in particulari, sed bene in cõi. Tertio, ꝙ religiosus Mẽdicans de licentia sedis Apostolicæ põt transire ad ordinem nõ Mendicentem, ẽt ad ordinem laxiorẽ: sed talis tunc Mendicans non habebit vocẽ in capitulo ẽt si ab aliis religiosis sibi concederetur: sed tales dẽnt esse simplices monachi clausirales. Not. ꝙ constõ ista in cipiebat ibi: [Sacro concilio.] & principiũ Clemẽtinę, videlicet, Vt professores, est cã seu motiuum quare ista constõ fuit facta. Vide diuisionem gloss. & maxime gl. in verbo, inibi, quia glo. vł tenere, ꝙ debemus punctare nostrũ tex. post aduerbiũ, [inibi.] & nõ ante, videlicet ibi, [obtineant.] Not. iterum istam constitutionem, videlicet ꝙ professi ordinem Mendicantium, & licite transeuntes ad non Mendicantes, licet administrationẽ habeant, non hũt vocem in capitulo, ẽt si alij de capitulo id concedant, nec deinceps consequi possunt administrationes, prioratus, vel officia, etiam tamꝝ vicarii, nec pro se, nec pro alijs animarum curã gerere: & irritat ʒ factum, & vltimo ponit casum exceptũ. Et rõ totius istius notabilis est, vt professores & religiosi, ẽt cuiuscunque ordinis melius maneant in suis religionibus: quia si transeundo de vno ordine in aliũ, hẽnt in alio in quo secundo intrãt, tantã auctoritatem, præeminentiam, vel maiorem aliis, ipsi nunꝝ vel vix starent in vno ordine per annum; sed quolibet anno ipsi exirent & ingrederentur nouum ordinem: iõ constitutum est, ꝙ tales sic transeuntes, de cætero non possẽt obtinere aliquas administrationes, prioratus, vel officia: immo oportet ꝙ sint simplices religiosi. ¶ Item pp istam rõnem, quæ sequitur, fuit edita ista constõ: quia si tales qui transeunt forsan de ordine Mendicantium ad ordinem nõ Mendicantiũ, possent habere beneficia, administrationem, &c. multæ orirentur discordiæ, multa schismata, id est, multæ diuisiones, quæ sępe producunt & generant ambitionem. Nam religiosi, qui primo intrauerunt ordinẽ, si viderent istos religiosos, qui venerunt de alia religione, assumere beneficia vel administrationes, ipsi sibi in uiderent, & ex illa inuidia orirenẽ multa alia inconuenientia, vt apparet bene inspicienti: quare Clemẽs fuit motus facere hanc constõnem, & illa rõ hł in textu in primo capitulo, vsque: ibi. [Sacro.] Not. quod idem est dicere ordo paupertatis, quod ordo Mendicantium, & dicit Lau. Mendicantes dici a mene, quod est defectus: ideo luna dr mene pp defectus, quos patitur. Not. casum in quo non possunt illi de collegio alij cõicare vocem, de hoc in glo. de capitulo. Zabar.

[Prima glo. summat, diuidit, docens, quid singulæ partes continent, & quæstionem soluit].

a ¶ Vt professores.] professi ordinum Mendicantiũ ẽt licite transeuntes ad nõ Mendicantes, licet administrationes habeant, non habent vocem in capitulo, etiamsi alij de capitulo id concedant: nec deinceps consequi pñt administrationes, prioratus, vel officia, etiam tanquam vicarij: nec pro se vel alijs animarum curam gerere: & irritat ʒ factum, vltimo ponis casum exceptum. Et primo ponitur constitutionis causa: Secundo constitutionis ipsius moderatio:

discordiarum [h] & schismatum productiua ambitio [i] reprimetur: † Sacro concilio approbante statuimus, [k] Mendicantes quoslibet, [l] qui ad nõ Mẽdicantium [m] ordines, ẽt auctoritate Apostolica [n]

ibi, [Ad illarum.] Secundo tria facit. primo prouidet circa uocẽ & locũ capituli. Secundo circa futuras administrationes vel officia: ibi, [Ad prioratus.] Tertio decretũ apponit: ibi, [quicquid.] Et per hãc litteram, [Professores,] & ꝙ ʒ. sequitur, [Mendicantes quoslibet,] dicit decre. nõ hre locum in illo qui infra 15. ętatis annũ, vel aliàs intra annum probationis fecit 1 professionẽ in ordine Mẽdicatiũ, si intra ipsũ annũ exiuit, & trãsiuit ad non Mendicãtes, cũ illa ꝓfessio nõ ad finem erit cũ ordini in spẽ, sed religioni in gene re. eo tit. c. 1. & c. non solum. & cap. conitonem. lib. 6.

b ¶ Paupertatis.] vide quod dixi de statu monachorum recolentes, in fi.

c ¶ Eo.] id est, intantum.

d ¶ Vocatione.] id est, religione.

e ¶ Persistere.] studeant. quod est inf. & hł hoc 1. ad Corinth. vij. 21. q. 1. c. 1. eo. tit. licet, in principio.

f ¶ Quo.] id est, in quantum.

g ¶ In ipsis.] Mendicantibus, manentibus, vel transeuntibus, & hic iunge verbũ, reprimetur: & redeas retrogade.

h ¶ Discordiarum.] facit sup. ea. compil. de sepul. dudum. post princip.

[Glo. seq. contra ambitiosos duo iura & tres rationes inducit.]

i ¶ Ambitio.] concor. de ele. auaritiæ. in princ. & quorundam. in prin. lib. 6. dixit ille Statius Poeta.

Ambitus impatiens, & summo dulcius vnum

Stare loco, socijsque comes discordia regnis.

Et Seneca epist. 78. Ambitiosis, alias ambitione, non ad iucundum est multos videre post se, quam g sine aliquem ante se.

K ¶ Statuimus.] cõstat ꝙ aliqui ordines Mendicantes habebãt quędam ex his per priuilegium, quod modo in multis ampliatur, & fit ius cõe, simile, de offic. leg. quod translationem, de sent excom. c. vlt. lib. 6.

[Glossa sequens casus differentiales colligit, & dubium soluit.

l ¶ Quoslibet.] prædicatores, Minores, Eremitæ sancti Augustini, & Carmelitas. de ele. quorundam. de reli. do. ca. vni co. lib. 6. & ibi habetur qui dicantur ordines Mendicãtes, & ex illis iuribus, & hoc c. eo tit. non solũ. & c. constõnem lib. 6. de sta. reg. c. vnic. ¶. sane. eod. lib. de excess. pręla. c. vnico. eo. li. & inf. de pęnis cupientes. in princ. collige differantias Mendicantium ad nõ Mendicantes, & adde quod dicam ʒ. de sent. excom. c. 1. & per prædi ¶. sane. dico hanc constõnem locum habere, etiam in fœminis ordinum Mendicantium, si transeant ad non Mendicantes, facit quod not. de elect. generali. in prin. lib. 6.

m ¶ Non Mendicantiũ.] cessat ergo constõ, cum Mendicans transit ad alium ordinem Mendicantium: vel cum ille qui transit, est non Mendicans, siue transeat ad Mendicantem, siue ad non mendicantem, vt sic ex quattuor casibus vnum solum includat.

n ¶ Apostolica.] ab hoc excipit. in fin.

a ¶ Transiuerunt.] repete, etiam auctoritate Apostolica. & vide quod dixi ¶. ead. compil. de ætate & qualit. vt hi qui super ver. in posterum.

Gl. seq. præmisso dicto Ouidii. ponit duas lecturas obiicit, ponit, solu. quam impugnat. demum soluit, & huic litteræ triplici- ter respondet, & remittit.]

b ¶ Inibi.] aduerbiũ ex in & ibi compositum Ouidius fecit libr. quem intitulat in Ibim, ideſt contra Ibim A duersariũ eſt suum & corriualem, quia cum vxore sua mœchabatur, vitupe- perare volẽs, vocauit illum Ibim, ab ibis, ibidis, quæ dicitur ciconia, auis vituperabilis, quia immunda ex causa quam taceo alias tamẽ auis cõmẽ dabilis, ꝙ pia in parentes fenes: quod prosequitur Ambr. in Hexameron. v dixit ergo ibi Ouidius.

Ibidis interea tu quoque nomen habe

Sed illud inibi difficilius exponitur, nam clarius formari debuisset. Circa quod sciendũ est, ꝙ hic est duplex punctuario: Prima post hoc aduerb ũ & tunc exponitur inibi, scilicet in ordinibus non Mẽdicantib: & iungitur ibi: quamuis nunc inibi obtineant priora tus, &c. & sic legendo non prohibet hanc vocẽ hre in ſeculari ecclesia collegiata, si ibidem administratione haberent. Sed si punctuetur prius, ideſt ante hoc adverbiũ; resultat contrarius intellectus, & exponitur inibi, ſ. in ecclesiis, in quibus obtinent prioratus, administrationes, &c. Credo tamen ꝙ prima punctuatio sit de mente. Sed vł admirandũ quo ad prius transeuntes & prælatos, ꝙ remaneant prælati, & in capitulo uocem non habeant. Et si dicis, capitulum expediret ne gotia sine tali prælato ac si vacaret sedes: Respõdeo ꝙ in uacatione est istud expressum quoad quædam. Itẽ vacatio præsumitur esse breuis propter tempora a iure limitata, de quibus no. de elect. si electio li. 6. in gl. quem ante se. & facit ¶. ea. compil. de elect. ne Romani. in fin. sed platus iste vltra quadraginta annos viuere posset, quare non puta hoc fuisse de mente, ꝙ si talis est abbas vel principalis prælatus monasterii, qđ in tractandis negotiis monasterii vnà cũ capitulo vocẽ nõ hẽat. Vnde põt intelligi littera de uoce habenda in capitulo generali vel prouinciali. de statu monacho. in singulis ʒ. tit. l. c. 1. in fi talis enim abbas uel prior in illis capitulis vocem non habebit cum aliis abbatibus vel prioribus: & hoc ſonat littera, aut locũ, ſolent. n. tales in talibus capitulis sibi vendicare certum locũ in numero, puta fm vel quartum. facit de priuileg. ex tionem habentibus in monasteriis, qui tamen nõ sunt principales prælati monasterii, & illi in capitulo etiã speciali ipſius monasterii uocem non habebunt, unde nec de abbatibus expreſſit littera. Et licet quædam monasteria regantur per priores, de illis tamẽ non intellexit: tamen illud verbum: regimẽ quodcunqs mutum eſt generale. z sed cum excludat a uoce capituli, & capitulum sit quid diuersum a principali p rælato ut not. ead. compil. de c ¶ Locũ.] hoc plus ponit quam prædicte. ut hi qui. forte propter istud qđ proxime dixi: & licet ꝓhibeat locum capituli, non prohibet tñ chori, ut ibi dixi.

transibunt in posterum, qui ve hactenus transiuerunt, [a] quãuis nunc prioratus, administrationes, uel officia, aut curam animarũ, uel regimen quodcunque obtineant inibi, [b] vocem aut locum [c] in capitulo non habere, etiam si hoc sibi ab aliis [d] libere cõcedatur. ¶ Ad† prioratus quoque administrationes, aut quæcunque in antea non assumi officia, [e] etiam tamquam uicarios [f] seu ministros,

d ¶ Ab aliis.] de capitulo. & concor. prædict. decre. vt ij qui & de elect. constitutis.

Glo. seq exemplificat, & opponit, declarationem ponens. Secundo, quærit, arguit pro: contrarium soluit, & allegatis respondet.]

uel locum aliorum [g] tenentes: quodque animarum curam & regimen, nec pro se possint, nec pro aliis exercere. [h] Quicquid autem in contrariũ attentatum fuerit, sit irritũ [i] ipso iure quouis priuilegio [k] non obstante.

¶ Ad illorum autẽ Mendicantium ordines, [l] quos Apostolica sedes eo modo subfistere † uoluit, ut eorũ possessoribus ita in illis remanere liceret, † quòd nullum ext unc ad-

e ¶ Officia.] ergo non poterunt sacristiæ, camerarii, castaldi, œconomi, syndici, vel his similes & egerẽt hæc etiam declaratione. videtur enim includere solum officia subiecta ecclesiasticæ regulæ. pro & contra. 1. q. 3. saluator. circa medium. Sed vidi dubitari an possint prædicare? & Videtur ꝙ sic: quia verbum Dei non debet esse alligatum. 2. ad Timoth. 2. & Apostolus ad Philippenſ siue per occasionem. siue per veritatem Christus annuntietur, in hoc gaudeo, & gaudebo. ad

idem 19. distin secundum. ubi dicitur quòd non refert quis prædicet, sed qualia prædicet Contrariũ puto, cũ prędicare sit officium curæ: & officiũ & cura sint eis hic prohibita, nec etiam pro aliis exerceant. primum probatur de officio ordina. inter cætera. ʒ ea. compil. de sepul. dudum ¶ huiusmodi. de hære. cum ex iniuncto & cap. excommunicatur ¶. quia uero. & quod ibi dixi, & cap. sicut. si de Iudæis. quam sit. Auctoritates Apostoli intelliguntur de iis, quibus cõpetit. 42. distin. quiescamus. qui licet propter uanam gloriam uel tẽporale commodum prædicent, gaudet Apostolus de prædicatione, licet non de ipsorum motiuo. Ad c. secundum. respondet ut ibi not. & uide quod not. 92. distin. sancti. 16. q. 1. adiicimus. Foreor tamẽ ꝙ in hoc inferiot pœna non competit, ut infr. dicam. sed ad hoc ualet istud scire, quia possunt prohiberi, & hoc facientes puniri.

f ¶ Vicarios.] prouidet ergo contra fraudem, qua tales procurassent amicos prælati administrationibus uel curæ animarum, per quos fecissent se constitui uicarios. & facit de reg iur. quod alicui. lib 6.

g ¶ Locorum aliorum] plura ponit, ut omnem fraudẽ quæ in nomine fieri posset, excludat. facit, in authen. ut nulli iu li. ha. lo. ſerua. in princi. coll. 9. de elect aua ritiæ. & c. fundamenta. lib. 6. cũ similibus & forte hoc dictũ propter id quod not. Host de offic. vic. cap. clericos. ubi dicit quòd uicarius non substituit alium in uicaria, ex causa tamen ad modicum tempus ponit alium loco sui.

h ¶ Exercere.] repete, statuimus.

[Glo. seq. in hoc decreto distinguit.]

i ¶ Irritum.] irritat ergo suffragium uocis & promotionẽ fiendam contra hanc constitutionem: illa n. cadunt in decretum istud, quæ sunt retractabilia. Sunt enim quædam de officio curæ, quæ si exercuissent, nõ essent irrita, vt baptizare, Eucharistiam dare, & his ſimilia. Item quædam quæ consistunt in facto, & nequeunt non fuisse, sicut prædicare de quo ꝓdixi, castaldi, & ſimilia, & uide ꝙ dicã ʒ. de hær. c. 1. uer. duro.

k ¶ priuilegio.] prius concesso, tamen iam cœpit curia priuilegiare contra hanc constitutionem, nec uoluit, nec potuit papa legem inducere succeſſori, de elect innotuit cum concor.

l ¶ Ordines.] approbatos per ſedem Apostolicam, tñ post concilium generale.

4 Vide Felynũ in c. nonnullis ver. sexto amplia extra de rescr.

ne dicit An c. com prehẽdit mẽbra nõ caput. sed larga ſignificatione etiã caput. de iss quæ fiũt. nouit. Fõ.

† al. suſtinere.

† al. liceat

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Admitti terent.]ita ꝙ oportet ꝙ desinãt in seipsis.
b ¶ Approbatos.] etiam minoris religionis.
c ¶ Transeundi.]singulariter,non collegialiter,vt patet de religi.do.cap.vnico in fi.li 6. In his ergo cessat ratio inducta in princ.cap.quia non expedit in ea vocatione manere, in qua vocati sunt.

EOs qui.] Se summat. præsupponendum est primo, ꝙ duplex est professio, per quam quis obligatur religioni: Quædam est expressa,quæ fit per ista verba: promitto Deo & tali sancto, puta sancto Benedicto (si sit in ordine sancti Benedicti)& tibi abbati obedientiam, & reuerentiam, & castitatem:& iste talis obligatur irrevocabiliter, dumtamen aliquod impedimentũ non obstet. Alia est professio tacita, quæ inducitur plurib. modis: Aliquando inducitur quando nouitius immiscet se actibus professorũ: Aliquãdo inducitur assumptione habitus professorũ, & perseuerat triduo professor.Aliquando inducitur talis professio tacita ex delatione habitus religionis: idest portãdo habitũ religionis per annum integrum, & ista est matera huius capituli.Secundo præsupponendũ est, ꝙ inter habitus religiosorum professorum est aliqñ differentia latens, idest nõ apparens: aliqñ est differentia patens & apparens.Differentia habituum professorũ dr latẽs, qñ nõ est differentia in colore,scissura, & figura:sed est alia differentia forte quia habitus professorũ benedicunt, habitus autem nouitiorum nõ benedicuntur. Vel nulla est alia differentia inter habitus professorum & habitus nouitiorum, nisi quia habitus professorũ dantur in capitulo,uel ante magnũ altare:habitus uero nouitiorũ dantur in alio loco.Vel forsan talis est differẽtia quia habitus professorũ dantur per abbatẽ,& habitus nouitiorum dantur per aliũ,forsan per priorẽ uel aliũ officiarium seu religiosum. Alia est differentia inter habitus professorum & nouitiorum,quæ est patens & omnibus nota,quæ est in colore,ut habitus nouitiorũ sunt alterius coloris ab habitu professorum. Est etiã differentia patens in scissura, sicut in ordine fratrum Minorũ,quia nouitii non habent caputium sutum cũ suo habitu:professores uero habent est ẽt differẽtia in figura, quia nouitii habent habitũ breuiorem in aliqua parte habitus quam habeant professi.

CASVS.Titius intrauit religionem approbatam,recepit habitũ: tũ uoluit experiri & tentare asperitates & labores illius: ẽt monasterium uoluit experiri mores illius Titii: Ipse Titius portauit habitum per lapsum vnius anni,non proclamauit nec protestatus fuit:vtrũ per delationem habitus uideatur fecisse tacitã professionẽ? Distinguit:aut habitus nouitiorum nõ sunt distincti ab habitibus professorum, & tunc dr fecisse tacitã professionẽ, & inducitur professio per lapsum anni,ẽt si maneret in monasterio per xx.annos in tali habitu nouitiorum.Si aũt habitus nouitiorũ & professorum sunt distincti in colore,in scissura, & in forma siue figura, & non accipit alium habitum,nisi habitum nouitiorum , tunc per lapsum anni non dr professus Not ꝙ quis obligatur religioni, ẽt per tacitam professionem & quia gl.2.vf iuuenibus intricata propter diuersitatem casuum,pono aliquas conclusiones. Prima est:Delatio habitus manifeste distincti , ut in colore, scissura,uel forma seu figura, quantocũque tẽpore nõ inducit professionem. hoc probatur hic in fine textus iuncta glo.fi.Secunda conclusio: Delatio habitus indistincti siue per modũ,de quo in c 1 eo tit.lib.5 ut quia non solũ professi & monachi illo uruntur,sed ẽt gerẽtes uitam cõem cũ eis:nõ inducit professionẽ in eo,q mitterent[a] ad professionẽ eorum,qnibusque concessit licentiam generalẽ ad approbatos[b] alios ordines transeundi,[c] præsentem nolumus constitutionem extendi.

Idem

in pupillari ætate eũ assumpsit, quantocunque tẽpore deferatur,vt probatur in d c.eo.tit.li 6. nec hodie corrigitur per istum tex.vt no.hic in glo.super verbo,portauerint.secus autem in eo qui eum habitũ assumpsit in pubertate:inducit enim in eo tacitam professionẽ

¶ Pubes per annum deferens habitum nouitiorum non patenter distinctum ab habitu professorum, intelligitur professus.Io.And.

CAP. II.

EOs[d] qui deinceps[e] in discretionis consti

post annum, ut probatur in d.ca.1.§.qui vero.li 6. Tertia conclusio: Delatio habitus extra religionem quãtocunque tẽpore nõ inducit professionem.Hoc voluit tacite iste tex. in versiũ aliqua religione. argumento illo sumpto per Trium, & expressius tenet hic glo.in

uer.aliqua.quam singulariter notabis facit c. ut clerici de reg.Quarta conclusio: Delatio habitus indistincti ut est ille quo utuntur pariter monachi & conversi, inducit intra annum post pubertatem professionẽ tacitã in c.1.eo.lib.6 Quinta conclusio: Delatio habitus distincti latenter,puta per benedictionem,inducit per annũ professionẽ in illo monasterio,in quo habitus delatus fuit.Hæc conclusio singulariter probatur per istũ tex.assumptio aũt habitus professorũ inducit professionẽ in genere,si datur pseuerantia tridui.de quo tñ dicendũ,vt habeẽ in c.constitutionem eo.tit.li. 6.in fi.ẽt si talis habitus patenter distinguatur ab habitu professi,ut probatur in d.c. 1 in fi. nec in hoc ille mutatur per istũ,quia loquitur in alio casu, ad quem littera ista restringitur,ut notatur hic in gl.magna in verbo,hodie uero quo ad hunc casum . Ex prædictis & ex magna gl.in uer.ex his nota triplicẽ habitũ nouitiorũ. Et ꝙ ad professionẽ faciendã tacite uel expresse requiritur pubertas,ita ꝙ masculus debet esse xiiij annorum,fœmina vero xij. nec sufficit ad istum effectũ ꝙ prudentia uel malitia suppleat ætatẽ: & hoc voluit gl.in uersũ.ætate.Nota de habitu nouitiorũ. & quo ad hoc dr nouitius quicunque non professus,taliter accipitur hoc uerbum ꝛ.in cle.proxi. §. sane 1.ubi de hoc in gl.1.scholasticis.Nota de professione q̃ obligat specialiter religioni in genere.de hoc in gl.licet igitur.Zab.

[Glo.prima dicit quid determinat.]

d ¶ Eos qui.]Se summat determinans decre.ex parte eo.tit.& quod ibi not.Ber. & Innoc. & ipse Innoc. & Host.eo.ti.c.2.& Abb.eo.ti.consulti.& decr.1.e.ti.li.6.

[Gl.seq.probat ꝙ ius nouum continet, dicens q̃ de iure neteri,& quomodo capitulum suum casum non excedit,distinguens triplicem habitum.

e ¶ Deinceps.]per hoc patet,& per uerbum infra, decernimus,ꝙ hæc constitutio ius nouum statuit, & præterita non respicit.Dicebamus enim olim, ꝙ tunc delatio habitus per annũ inducebat professionẽ tacitam, qñ erant habitus indistincti : & sic intelligebat decre. ex parte.eod.tit.ut ibi not.in fi. vlt. glos.Si uero erant distincti.secus,qualiscũque foret distinctio. eo. tit.Statuimus & apertius eo.tit.c.1.in fi.li.6. Hodie uero quo ad hunc casum distinguimus qualis sit distinctio habitus, an patens altero de tribus modis hic expressis: an latens,puta ꝑ benedictionẽ uestiũ, pson dantẽ,ꝛo habitus benedicta uel data ꝑ prouincialẽ uel in capitulo, alte eũ uel formã dationis.ex duabus.n.capis quarũ altera ra non:primã a secunda discernere nescis.Primo casu delatio talis habitus, ẽt ultra annũ nõ inducit tacitã, sed co sic.Ideo aũt dixi quo ad hunc casum,q̃ quo ad alios casus adhuc stamus iuri antiquo,ut sufficiat qua liscunq.distinctio: Vnde adhuc hodie maior qui scienter & sponte recipit habitũ distinctũ per modũ quem ꝛ.dixi latentẽ,si perseuerat triduo, professus est,quod dic ut eo.tit.constitutionem libr. 6.Ex his not.triplicẽ habitum nouitiorũ, distinctum,indistinctum, & indistinctissimum.Item primus, scilicet distinctus duplex,

habens.s.distinctionem latentem,& patentem, vt hic. In habitu ergo non nouitiorum latẽter distincto, vel indistincto,uel indistinctissimo, dummodo receptus fuerit ab adulto,delatio ꝑ annũ inducit tacitã,& hoc indubitatũ . Delatio vero habitus nouitiorum patenter distincti,uel indistincti, uel indistinctissimi, vbi receptus fuerit ab impubere, per lapsum anni non inducit tacitam, & in his casibus adhuc uerum esset qd no. Inn. decre.ex parte & Abbas in decre. consulti. qui dicebant, ꝙ delatio habitus nouitium distincti quantocunq. tpe, non induceret professionem. Et Abbas dicebat, ꝙ videt litteram papalem absolutoriam concessam illi, qui talẽ habitum detulerat fere ꝑ xx annos hæc probatur s.eo. ex parte 1.& ea.statuimus.& eo.tit. ca.1.lib.6 & hic. Dubitatur tñ ne decretalis ista intendat corrigere quod ultimo dixi de habitu indistinctissimo recepto ab impubere,ut inf.dicam. Ætate.]xiiij. 1 in viro.& 12.in muliere & requiritur ætas consummata.s.eo.ad nostram . Nec sufficit ꝙ prudentia,uel malitia suppleat ætatem.de hoc sup. b ¶ In aliqua.] secus ergo si extra religionem , & sic non corrigitur decre.ut clerici. sup.eod.

c ¶ Religione.]per sedem Apostolicam approbata.de uo c vnico li.6.sup.eo.c proxi.in fin.siue sit Mendicãs uel non.Io.And.

[Glo.seq exponit, & dubium soluit.

d ¶ per annum.]integrum.eo.ti.c.1.lib 6 & ibi,& ꝙ si torum &c.& per hanc litteram,quę hr sup.eo.ex pargrum annum,licet annum non excesserit: debet ergo nolens obligari,intra annum deponere.sup eod.Statuimus.Io.And.

Glo seq exponit, casum excipit, quem dicit nõ correctum,& dubium soluit.

e ¶ Portauerint.] licet enim ante annos discretionis induerint:ex quo tamen post illos per annum portauerunt,sunt professi:hoc uerum, nisi eo casu tãta esset indistinctio habitus ꝙ seculares illis conuenientes uterentur illo.eo.ti.c.2.respon.lib.6.Nisi dicatur ꝙ hęc decre.quæ solum põderat dilatationem non assumptionem,illud corrigat,secundum ꝙ non esset hodie dare habitum indistinctissimum.Sed non credo,ꝙ hæc decre.illud corrigat, quod probat littera s.nouitiorum habitum facit de electione.cum expediat.li.6. cum cõ cor.Item intelligas hanc litteram de illo, qui sponte recepit,uel saltem portauit, alias non obligaret porro,quæ fieret durante probabili metu. quod me.cau. f ¶ Iliam.]licet igitur illa tacita professio de qua eo. ne,ut ibi.ista tamen obligat in specie, ut hic.

g ¶ Colore.]vt quia nouitii album,alii grisæum, uel nigrum: apud quasdam Moniales distinguuntur professæ per uelum album ab nigro.Sed communius est illud distinctiuum consecrationis.

h ¶ Scissura, uel forma.]patet in ordine Minorum,ubi nouitii non habent sutum caputium.

[Glo.seq addit casum de quo remittit.]

¶ professorum.]adde casum qñ protestatur ꝙ p lapsum non intendit obligari religioni:& hoc præcipue si protestatio fuit conuentionalis. de hoc scripsi post Vin.eo.ti.ex parte post Host,eo ti.ca.2.& c.ad apostolicam & de hoc in Spec.de sta.mona. in ult.q.

Clemens quintus in concilio Vienen.

DE STATV MONAchorum,uel canonicorum regularium.

[Visum est ſ. qualiter quis obligatur religioni ẽt per tacitam professionem, uerum quia posset dubitare aliquis de statu obligatorum , iõ subiicit rubricã, de statu monachorum, & canonicorum regularium.]

¶ Præmittit exordium breue, in quo constitutionis causam ponit, & generale interdictũ monachorum nigrorum circa exquisitum ornatum,uel notabilem excessum in uestibus, cibis, potibus,equitaturis, & lectisternijs.

CAP. I.

NE IN †AGRO[k] Do-

[E in agro.] Diuidit in decẽ partes, vtpatet in rubro.Secunda,ibi, [Statuimus.] Tertia, ibi, [Sane.] Quarta, ibi,[Porro.] Quinta, ibi , [Si quis autem.] Sexta,ibi, [Quia vero.] Septima, ibi, [Ad hæc.]Octaua,ibi,[Cæterum.] Nona ibi,[ad ampliationem.] Vltima,ibi,[Præmissa.]Imola.

CASVS.Vidi s de regularib. & qualiter quis obligatur religioni,sed uellem informari de conuersatione obligatorum religioni,& utrum sit eis licitum uti quibuscunque uestib.cibis,& lectisterniis ad libitum suæ uoluntatis? vel vtrum aliquam modestiam in prędictis teneantur seruare? Dicit Clemens Romanus Pontifex,ꝙ ipsi debent cauere, ne ponant excessum in uestimentis,cibis,& lectisterniis. Et tõ huius constitutionis ponitur in prin.huius c Et quia cap.est nimis longum,ideo,accipiatis diuisionem gl.uestræ,& procedatis per partes secundum diuisionem.No.ꝙ ista cle. hẽt decem partes.Prima incipit,ibi, [Ne in agro.] in qua ponit exordium,& causam quare fecit istam ꝛstionem & prohibet generaliter monachis ne excedant in habitu,siue in uestib. cibis, & potibus,equitaturis, & lectisterniis.Secundo,ibi,[Statuimus.]spaliter prouidet circa uestes proximas habitui,ut sunt almutia , caputia , calceamenta,zonæ,cultelli,calcaria, sellæ, & frænа equorum:& ultimo circa habitum superiorem.Tertio, ibi,[Sane.]prouidet circa ipsorum monachorum confessionem,communionem,& circa expositionem rtæ, & circa instructionem,seu doctrinam patiorum nouitiorum.Quarto,ibi,[Porro],quidet circa uenationes, & aucupationes,qualiter, & qñ debẽt uenari. Quinto, ibi,[Si quis autem.]ponit aliquos transgressores istius constitutionis , & iubet puniri alios secundum disciplinam rtarem.Sexto,ibi.[Quia vero nonnulli,]prouidet seu statuit ꝛ professores euntes ad curias principũ, uel alias uagantes,uel intra septa monasterii arma tenentes.Septimo,ibi,[Ad hæc præcedentium.] prouidet ꝛ ipsorum solitudines.Octauo, ibi,[Cæterum prioratus.]prouidet de priorum ætate,& ipsorum sacerdotio, professione,& habitatione.Nono,ibi,[Ad ampliationẽ aũt.],quidet de monachorũ ordinatione,& de ipsorũ doctrina.Decimo,ibi,[Præmissa igit ola.]cõfirmat,& innouat decretalẽ ꝛ.eo. cum ad monasterii,& c.in singulis.Et ꝑ partes poteris legere Clementinam.

[Prima glosa summando diuidit.]

k ¶ Ne in agro.]ꝑmittit exordiũ breue,in quo ꝛstionis causam ponit,& generale interdictum monachorum nigrorum circa exquisitum ornatum,uel notabilẽ excessum in uestibus,cibis,potibus, equitaturis, & lectisterniis,

†No. primo ꝺ laudib.regu. monach. de hoc in 2.ibi ĩ uestib.& ibi in cibis ꝺ morib. re formãdis tã in uestib.q̃ ĩ cibis.& quo ad cibos, dic ꝙ quq. modis excedit.ꝺ ꝛsecr. dist. 6. quinq. quos ,plegtur Stepha.ĩ quo non expedit instare.Zabar.

Universidad de Deusto
Biblioteca

sternis. Secundo specialiter prouidet circa uestes habi tui proximas, almutias, capucios, calceamenta, zonas, cultellos, calcaria, fellas, & frænaipsorũ, & vltimo circa habitũ superiorẽ. Tertio circa ipsorũ cõfessionẽ, cõionẽ, expositionem rẽ, & institutionẽ nouitiorũ. Quarto circa uenationes, & aucupationes ipsorũ. Quinto punit certos prædictorum trãsgressores, omnes alios punit iubens, iuxta disciplinam regulæ. Sexto contra professos euntes ad curias principum, uel alios uagãtes, uel ꝛ septa monasterii arma tenẽtes. Septimo circa ipsorum solitudines. Octauo prouidet de priorũ ætate, & ipsorum sacerdotio, professione, & habitatione. Nono de Monachorum ordinatione, & ipsorũ doctrina. Vltimo confirmat, & innouat decr. 5. eo. cũ ad monasteriũ, &c. in singulis partes huius diuisionis, quæ aliter & fieri possent, signabo in textu.

x ¶ Agro.] habet Dñs agrũ, ut hic, & uineã, de magist. c. vlt. in fin. dominum de elec. cũ in cunctis. in prin. de custo. Eucha. ca. 2. & amplam, in qua sunt mãsiones multæ. de pœn. dist. 4. in domo. quid vltrà nõ intlemus in his, quia ipsius est terra, orbis terrarũ, &c. de decı. tua 2.

Glo. seq. alleg. duas concor. & ponens antiquum, & modernum statum ordinis, & duplex significatum coloris, constitutionem commendat.]

a Sacra.] concor. 3. eo. recolentes in princip de priuil. cum & plantare. in prin. Sanctitatem, & uenerationem huius ordinis ostendunt documenta patrum, & abundãtia temporalium, quibus monasteria huius ordinis pullulauerunt: sed nunc ı pro dolor quam in multis deficiunt uerborum, & exemplorum documenta, & ad imitar filii prodigi dissipatæ sunt patrum substantiæ, & quandoque nostri cupiunt replere de siliquis uentrem suum, Lucæ xv. 15. dist. § hanc etiam ille filius. & cum habitus nigredo in mortificationem carnis uitiorum fuerit inuenta, utinam meritorum, & uirtutum obfuscationes per illam hodie oõ signentur, ad quod opera tum laborat hæc constitutio 10. And.

[Gl. seq. soluit dubiũ, & rõnem diuersitatis reddit.]

b Nigrorum.] in aliis non uidetur hæc constitutio locum habere, in quantum. s. ius nouum inducit, saluo q̃ infra dicam. § fane. in prin & § quia uero. cum § sequentibus & potuit esse considerato, quia alii monachi communiter habent corpus, & caput maius, ut Cistercienſi. Camaldulen. & his similes: quo quia carent nigri monachi, minus ibi uiget correctio. facit inf. capi. prox in prin.

c Obrepat.] quasi latenter subintret. & est idem uerbum in proœmio huius compil. post prin.

d Segetem.] 24. q. 1. quoniam uetus 56 dist. nasci.

e Coalescat.] quasi calescat, alatur, uel nutriatur.

f ¶ In illa.] religione nigrorum.

g ¶ Honestatis.] Ecclesiastici 24. Flores mei fructus honoris, & honestatis.

h ¶ Eis.] interdicentes. quod est infra.

i ¶ Inordinatum.] beatus Bernardus ℣ Cluniacen.

minico sacra [a] videlicet monachorum nigrorum[b] religione, indecorum aliquid obrepat, [c] aut uitiosum quicquam pernicioſe † in segetem [d] coalescat, [e] sed ut in illa [f] potius flores honoris, & honestatis [g] fructus in ubertate succrescant: eis [h] in uestibus inordinatum [i] omnem seu exquisitum [k] ornatum, aut cultum, necnon in cibis [l] & potibus, equitaturis, [m] & lectisterniis [n] quemuis notabilem interdicentes excessum.

¶ *Specialiter prouidet circa uestes habitui proximas, almutias, caputia, calceamenta, zonas, cultellos, calcaria, fellas, & frænos ipsorum, & ultimo circa habitum superiorem.* Ioan. And.

¶ Statuimus, Ut superiores uestis ipsorum habitui proxima, nigri, [r] aut albi coloris [s] existat, iuxta morem apud eos seruari solitum in regione [t] qua degunt; [u] nec in qualitate panni regularis excedatur modestia, nec quæratur quod pretiosius, & subtilius, [x] sed quod utilius uaalet inueniri. ¶ Sit etiam uestis ipsa rotũda per circuitum, & non scissa, nec longitudine nimia, aut breuilate [y] notanda: largas etiam manicas habeat usq. ad pugnum [z] protensas non consutitias, uel quo modolibet [a] botonatas. Almutijs de panno nigro, uel pellibus caputiorum loco cum caputijs habitus, quem gestauerint, sint contenti, iuxta tamen dispositionem abbatis scissis super homeros, [b] & honestis caputijs vti possint. ¶ In uestibus sendatum [a] pro foderaturis † non portent. Aestiualibus [b] largis, aut botis [c] altis pro calceamentis utãtur. Nullus zonam, cultellum, calcaria cum ornatu deferre, aut cum sella clauorum ornatu decorata superfluo, uel nimis aliàs sumptuosa, siue cũ frẽno ferraturam ad ornatum [d] habente equitare præsumat.

¶ Rursus in locis in quibus fuerit congregatio duodecim [e] monachorũ, aut supra, intra septa, [f] monasterij abbas, † prior, aut alius præsidens portet flocum [g] de panno pro flocis aut cucullis in ipso monasterio consueto: [h] monachi vero alij in monasteriis, in quibus flocos soliti [i] sunt portare, debent etiam vti eis. In alijs autem monasteriis, & intra domos, & alios Prioratus, vbi non est tanta congregatio monachorũ, cucullas [k] clausas deferant & honestas. Cum uero abbates, priores, aut alios præsidentes & monachos alios extra monasterium proficisci contiget, flocum, cucullam, aut capam [l] clausam habeant: & subtus capam, si eam portauerint, cucullam deferant: aut si malue rint scapulare. Cum autẽ ad seruiendum in diuinis officiis albis [m] vel sacris vestibus induentur, aut cũ occupabũtur ī operib. vti eis liceat scapulari.

¶ Verum ne ex diuersa acceptione, quam in diuersis regionibus huiusmodi vocabula, flocus videlicet & cucula, dicuntur habere, hæsitandi circa præmissa materia relinquatur: cucullæ nomine habitum longum & amplum, sed manicas non habentem: nomine vero floci habitũ qui longas & amplas habet manicas, nos intelligere debeamus.

¶ *Prouidet circa monachorum confessiones, communionem, expositionem regulæ, & institutionem nouitiorum, Io. And.*

¶ Sanc [n] † singulis mensibus [o] tam in monasterijs quàm extra (sublata occasione quacunque) ad confessionem saltem semel accedant omnes, & singuli [p] monachi. Et in prima [q] Dominica mensis cuiuslibet in monasteriis semper communicent: nisi ex causa forte, quam abbati, priori, aut pœnitentiarijs monasteriorum non differant intimare, eorumque iudicio, vel abstineant, [r] uel accedant. Regula quoque cum in capitulo legitur ab illo qui præest ipsi capitulo, vel alio, cui hoc ipse iniunxerit, propter iuniores [s] vulgariter † exponatur. [t] Nouitijs [u] etiam fidelis [x] deputetur instructor [y] tam in diuinis officiis, quam in obseruantia regulari.

¶ *Prouidet circa uenationes, & aucupationes monacho rum Io. And.*

¶ Porro [z] a venationib. [a]

k ¶ Exquisitum.] hoc soluit omne ℣ ornatu. quod de mũditia, vel ornatu posset opponi. quod dic ut notꝫ. 21. q. 4. in summa. & per totum. de custo. Eucha cap. ult in ultim. glos.

l ¶ Cibis, & potibus] de vita & hone. cler. a crapula. & de his in regula 39. & 40. dist. capitulis. Dicit autem Anastasius: Abstinentia continentiæ nutrix est, quę facilius frænatur, si non delitiarum calcaribus incitetur.

m ¶ Equitaturis] de his inf. dicetur.

n ¶ Lectisterniis] Lectisternium ponitur. lectus cum stramento: & sumitur pro sternere, & strato, & parato, & omni ipsius paramento.

o ¶ Excessum.] sonat in uitium. ℣. ii. 2. cap. 1.

p ¶ Statuimus.] secunda pars.

q ¶ Habitui.] floco, cuculle, uel scapulari, ut inf dicetur.

r ¶ Nigri, brunꝰ, aut albi.] hos tres colores permittendo, alios omnes, uel miscuios prohibet, qꝫ multi non ponderant, quod ergo dicit regula 45. de colore, non causentur monachi, non intendit, qꝫ omnibus coloribus liceat eis uti, nam etiam sæculariꝫ decricis sunt quidam interdicti. de vi. & hone. cler. cleri. ci 2. sed hoc intendit, quod non causentur inter colores permissos, quod iste sit fixior, pulchrior, uel melior illo.

s ¶ Coloris.] isti colores sine tinctura ex lana possunt haberi, & ideo potius approbati.

t ¶ Regione.] regio, regionis dicitur a rex, regis, patris, i. quam rex regit, & habet diminutiuum regiuncula, quasi parua regio.

u ¶ Degunt.] concor. 12. dist. illud. 76. dist. vtinam.

x ¶ Subtilius.] vnde dicit regula prædicta. cap. 52. de grossitudine non causentur monachi.

y ¶ Breuitate.] de uita & hone. cle. clerici. 23. dist non liceat 2.

z ¶ pugnum. hoc est clausa manus cum apprehensione digitorum, & dꝫ a pungo, qui enim manu vult pugnare, stringit pugnum. non denudent ergo brachium, ut faciunt dominę, & quidam Hispani, nec utantur guernachiis, quas prohibet hæc littera.

a ¶ quomodolibet. ergo etiam unum, uel duos botonos portare non licet.

b ¶ Humeros. apud nos cõius scindunt ante pectus: & tñ ℣ imponitur pœna. Et aduerte quia modum scissuræ non reliquit hic dispõi abbatis, sed solum in deferẽdo uel nõ: satis tñ uiderei sufficere dispositio tacita, scilicet cum ipse abbas caputio utatur. ista vero scissura debet esse tanta, ꝙ appareat & patens sit. facit sup tit proxi. c. fi. & quod dixi. sup. ea. compil. de vita & honest. cleri. ca p. 2.

a ¶ Sendatum.] omne sericum comprehendit, & vide quod dixi inf. c. 1. sup. per ver. sericis.

b ¶ Æstualibus.] in vulgari vocamus itiuale, & sunt calceamenta corii, quibus in æstate vtor & optima fiunt apud sanctum Seuerinum.

c ¶ Botis altis.] quæ capiunt supra talos, & aliquid de crure, & ligantur quãdoque, & hos infra vocat sotulares corrigiatos.

d ¶ Ad ornatum.] per hoc verbum supra dilatum patet, ꝙ nõ ad ornatum, sed propter ingruentem necessitatem talib. vteretur, essent excusabiles. ad hoc de vita & honest. cler. clerici. & infra. S. porro.

e ¶ Duodecim monachorũ.] inclusa præla to de simo. c. fi. de priuileg. ex ore.

f ¶ Septa.] id est claustra. sic dictam a sepio, pis, per, c, scripta aliud significabit, ut dicetur infra, de hæret. ad nostrum. in princip.

g ¶ Flocum.] in regula nõ habetur hoc nomen. & infra dicetur quid sit flocus.

h ¶ Consueto.] sic ergo videntur excusabiles Monachi Angliæ, si meliori panno vtuntur quam nostri.

i ¶ Soliti.] concord. 32 d. ſt. ca. 1. de censi. cum Apostolus. in fi. Ioan. And.

k [Cucullas.] de hoc 20. q. 3. præsens. 19 q. 3. capitu. 2. de ætate & qualita. cap. inteller ximus.

l ¶ Capam.] rondelli qui nunc in vsu sunt, non sunt propriæ capæ, siue capa dicatur à capite, siue à capio capis: quia totum hominem capiat: non enim habent capucium appensum. Et not. quia licet sub capa sit portandum salterium scapulare, sub floco vel cuculla nõ, quasi illa sint habitus, sed non capa.

m ¶ Albis.] non ponitur pro colore, sed pro uestis sacra de qua sequitur versus.

Dicitur vrbs Alba, vestitur presbyter alba. Vrbs illa de qua loquitur uersus, est de prouincia (Lombardiæ.)

n ¶ Sane.] tertia pars.

o ¶ Mensibus.] arctantur ergo monachi singulis mensib⁹, ad quod fideles arctãtur singulis annis. de pœniten. & remiſſ. omnis. propter religionis enim perfectionẽ aliquid debẽt ad pensum sanctæ institutionis adiicere. 4. dist. de nique.

p ¶ Singuli.] concor. de excess. præla nimis. 1. & 2. in fine. Et dubito an per hoc intẽdat dilatare hanc constitutionẽ quo ad alios monachos, quod satis est honestum.

q ¶ In prima.] nõ puto, ꝙ solemnitas festi occurrẽtis ea die, puta Resurrectionis, pẽtecostis, vel patroni monasterii, habeat hoc altare facit eod. tit cum ad monasterium in prin.

r ¶ Abstineant.] concor. de pœniten. & remiſſ. omnis

s ¶ Iuniores.] vbi ergo tales non essent, ista expositio non fieret. facit de elect. indemnitatibus. § pœn. lib. 6. & infra de iure patron. c. 1. § sane.

t ¶ Exponatur.] 8. q. 1. oportet 43 dist. § vltimo

u ¶ Nouitijs.] id est scholasticis non instructis, qui sub disciplina degunt: dato etiam quòd sint professi, cum eadem & fortior sit ratio aliter sumitur. sup tit. 1. cap. fi. cum concor.

x ¶ Fidelis.] non solum catholicus, sed etiam diligens, & fidelis & legalis.

y ¶ Instructor.] 12. q. 1. c. 1. 28. distinc. de his in Authen. de mona. § volumus. in fin. col. 1.

z ¶ Porro.] quarta pars.

a ¶ Venationibus.] Hæ propriæ fiunt ad bestias, aucupationes, de quibus sequitur. fiunt ad aues: in-

de accupator, auium captor.

Alba dupliciter accipitur.

Monachi singulis mensibus cõmunicent.

| Vide cõcilium Trident. Sess. 25. tit. de Regulari bus. c. 10. Et qd dispositio huius. §. habeat locũ i canonicis Regularib. tradit Oldradus. cõs. 222.

† Not. de gula exponenda uulgariter, ꝙ fit ad plenã eius notitiam. Ex hoc ifert Paul° ad examinationẽ testiũ, quibus capitula dẽnt legi uulgariter, si nõ intelligãtur litteraliter, & debent eis exponide verbo ad verbũ, vt no. i. Spe. de teste §. nunc tractãdum. post prin. Card.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶Interesse.] concord.inf.de bapt.præsenti,cum concordan.
b ¶ Venaticos.] de aliis, qui sunt ad custodiam, non prohibet.
c ¶ Præsumant.]hæc prohibentur etiam sæcularibus clericis.& cleri. venar. cap. 1. & 2. cum suis concord.
d ¶ Familiaribus] tenetur quis de facto familiæ .de hoc de restitut. spoliat. cum ad sedem in glos. penult.
e ¶Saltus.] de saltibus & viarijs habetur.ff.d vsufruct.l.vsufructuarium venari. primo responso,& primo §. Dicitur autem saltus nemus raras habens arbores, vbi feræ, & venatores & canes bene saliunt, dixit quidam.
Esse nemus, saltus, saliētis, dicitur actus. Viuaria dicuntur talia loca, quia ibi viuunt, & nutriuntur ferę,& circa pisces vtimur hoc verbo Garenæ non est nostrum vulgare,& forte dicūtur a gartio, gartis.Et quomodo & quare dicantur ista loca foretæ, sylux , insulæ, & prata, scripsi post Hostien.de don.cum dilecti super 1.glos.
[Glossa seq. ostendit reprobatam opinionem. Host.
f ¶ Personalem.] reprobat quod not. Hostien.de cle vena. c.2. vbi dicit per ver. vagationes, q si redditus clericorum etiā religiosorum consistūt in venatione, puta cuniculorum, vt in prouincia, vel ferarum, vt in anglia , licebat illis tamen tempore competenti, maxime deficiente familia, & in proprijs personis venationē capere & vendere, cum id non sit vagari,sed necessitati & vtilitati ecclesiæ subuenire. ad q clerici tenentur. 7. q. 1.præsentium, & cap. placuit, vt nemini.16. q. 1. qui vere. & cap. vos autem.quo ad religiosos hoc hic corrigitur.
g ¶Si quis autem.] quinta pars.

Religio sorū reddit⁹ quā doq; cōstituī venatione.

& aucupationibus omnes semper abstineant : nec eis interesse, a aut canes, vel aues venaticos b per se,vel alios tenere præsumant, c nec a familiaribus d secum morantibus teneri permittant,nisi saltus, e viuaria,vel garenas proprias, vel ius venandi in alienis haberent, in quibus cuniculi vel ferę aliæ forsan essent , quo casu hoc eis permittitur : dum tamen intra monasteria seu domos, quas inhabitant, aut eorum clausuras venaticos canes non teneant, nec venationi præsentiam exhibeant personalem. f.

¶ *Punit certos prædictorum transgressores, omnes alios puniri iubens iuxta disciplinā regula. Io. And.*

¶Si quis autem g præmissorum temerarius extiterit violator , regulari h subiaceat disciplinæ ; Et nihilominus si sotulares i non corrigiatos & altos,k aut caputia (vt præfertur l) non fissa m portare præsumpserit, si quidem abbas, uel prior non n habens abbatem proprium fuerit, per annū se nouerit à beneficiorum collatione suspensum : Si vero alius o fuerit, ab administratione, si quam obtinet, sit per annum suspensus. Quōd si nullam p habeat, eo ipso per annum reddatur inhabilis ad administrationem & ecclesiasticum beneficium obtinendum. ¶ Si qui vero eorum venationi , aut aucupationi clamosæ , vel aliàs cum canibus aut aui bus q ex proposito r interfuerint, iuxta præmissam personarum distinctionē s dictarum suspensionis & inhabilitatis pœnas per biennium ipso facto incurrant. Abbate autē vel priore a collatione (vt præmittitur t) beneficiorum suspenso , ad priorē claustralem cum consilio & assensu conuentus , vel maioris partis ipsius , eorundem beneficiorum collatio deuoluatur.

¶ *Prouidet contra professos euntes ad curias principum ; uel aliàs vagantes , vel intra septa monasterij arma tenentes.Io.And.*

¶ Quia vero u nonnulli monachorum ipsorum (sicut accepimus) suaui x iugo y obseruantiæ regularis abiecto , interdum (proprijs relictis monasterijs se in eis secure morari non posse fingentes, vel alio colore quæsito) per curias principum eundo discurrunt : & nisi a prælatis eorum petita pensio uel subuentio assignetur eisdem, conspirantes in illos, eisque proditionem , vel alia grauia imponentes, eos capi, & incarcerari, ipsorumque monasteria comburi procurant, & interdum monasteriorum ipsorum bona in totum vel † in partē non modicam occupare præsumunt : Nos eorū in

Sotulares vnde dicuntur.

& duob.seq.18.& duobus sequentibus,& de hoc scripsi de regu.cap.fin.
i ¶ Sotulares.] à sub & talo, nec recedit à præmissa permissione spiritualium : sed dicit sotulares cum illis vtuntur tales esse debere.
k ¶ Altos.] de quibus prædixi ibi, botis altis.
l ¶ Præfertur.]in parte v.uerb.almutiis.
m ¶ Non fissa.] supet humeros.
n ¶ Non habens.] concor.eod.tit.in singulis.in prin.
o ¶ Alius.] quam abbas, vel prior non habens abbatem.
p ¶Nullam habeat.] similis dist. sup. ea.cōpil.de vita & honest. clerico. quoniam. de decic.1. & inf.de pœnis multorum.
q ¶Dubius.] si ergo sine his fieret venatio vel aucupatio cū retibus vel laqueis, non est locus huic pœnæ.
r ¶ Ex proposito.] secus si ex casu, & concor.de senten excom. cum voluntate. in princ. de schis. c. vnico.ver.omnem.
s ¶Distinctionem.] ut scilicet abbates, & Priores nō habentes, abbates, à collatione beneficiorum, alii administratione beneficiorum sint suspensi , & non habentes sint inhabiles per biennium, & ex maiorita te pœnæ pateat, quod ista est maior culpa quàm præcedens. t ¶Vt præmittitur.] restringit ergo hanc prouisionem ad hos casus.in aliis ergo sentiatur quod habetur ne sede vacan. c. vnico.lib.6.
u ¶Quia uero.] secunda pars, cuius causa potuit esse,quod not. Io.Mo. de elect.gener. li.ver. clericos. li.6.
x ¶ Suaui.] Matthæi 11.in fin. & die suaui iustis & appetentibus de pœnit.distin.1.perfecta. quibus est claustrum quasi aqua piscibus.16 q.1. placuit. 2.aliis est carcer. de sentēn.excom. ut fama. ad vtrumque.22. dist.de his.
y ¶Iugo.] Idem ver.in prædic.c.de his.& de præsum.

cum In iuuentute.in princ. & dī a iungo gis & sic solet uocari instrumentum, quo boues iunguntur.
a ¶ Canonici.]de hac ergo parte non dubitamus quin liget etiam monachos non nigros.
b ¶Non habentes.] illos enim q̄nque pro ipsarum administrationum cauſis illuc ire oportet, quas ,psequi possunt, licet non sint perpetui.de iud.cum deputati.
Glo. seq.ponit secūdum Hug. 12.abusiones clausturi: primā ,psequēs, de qua hic loquitur, & totidē sæcularib, secūdū Cyprianū.)
c ¶ Curias principum.) de offic. ordinario. Inter duodecim abusiones claustri enumerat istam Hug.de Folleto,lib. 2. de animæ claustro,sic dicens : Duodecim abusiones claustri, quibus tota religio fallitur ,Prælatus negligens , discipulus, inobediēs,iuuenis otiosus, senex obstinatus, monachus curialis , monachus cauſidicus habitus pretiosus,cibus exquisitus , rumor in claustro,lis in capitulo,dissolutio in choro , irreuerentia circa altare. Et hæc singula ibi pulchre prosequitur,& dicit ibi ad propositum, q cum dicitur monachus curialis, ex adiuncto desinit, & ex maiorita gnatur aliquid leuita tus.Ordo enim claustri & ordo curiæ , diuersus est,ibi dextra tua repletur muneribus,hic lauas manus tuas inter innocentes.Ibi pauperum res violenter auferuntur, hic a paupere sponte offeruntur.Ibi laudator peccator in desideriis animæ suæ , hic bene fit iusto. Et post pauca submittit q monachus curialis pro sæculari principe Alpium frigora , & Italicos calores libenter patitur, qui pro magistro spūali multo minora forsan inuitus pateretur, & huic concor.47.dist.oēs. Et ex quo circa ista vagamur,ad religiosorum refrigerium,scire debes,q Cyprianus librum fecit de duodecim abusionib.sæculi, dicens q sunt hę, sapiens sine experibus, senex sine religione , adolescens sine obedientia,dies sine eleemosyna, fœmina sine pudicitia, dies sine virtute.Christianus contentiosus, pauper superbus,rex iniquus, eps negligēs , plebs sine disciplina, populus sine lege, dicens q sic suffocatur iustitia:& ibi singulas ordinate prosequitur .
d ¶ Specialis.)generaslis ergo,puta q possint se quò voluerint absentare non sufficit.
[Glo.seq.notat ad hanc pœnam duo requiri, & illa sufficere,& contrarium soluit:
e ¶ Ipso facto .) ad hanc excommunicationem ꝫhendam duo videntur necessaria , s.quod intrauerint curiam, & q causa damnificandi monasterium vel prælatūs.licētiā uero habere,non puto ponderandum,cum hic non repetatur.hinc est q etiam de licentia prælati

hac parte reprobis ausibus obuiare uolētes, hoc edicto perpetuo prohibemus,ne monachi aut regulares canonici a administrationem aliquā nō b habentes,ad curias c principū absque speciali d prę latorum suorum licentia se conferre præsumant. Quòd si ut suis prælatis aut monasterijs damnum aliquod inferant, † ad dictas curias se cōferre præsumpserint, excomuni cationis sententiam eos incurrere uolumus ipso facto.e Prælatis eorum di stricte nihilominus iniungentes,ut ipsos a prædictarum curiarum accessu, & alijs quibuslibet uagationibus & discursu diligenter compescere, ac super hoc non parētes eisdem, seuere corrigere nō omittant.Præfatę quoque sētētię,monachos f infra g septa monasteriorum sine licētia abbatum suorum intrās curiam, si ad hoc intrat, ligatus est ex s.lo igiē exitu claustri,ob hanc causam non ligatur . simile ne cler.vel mona.c.3.& vlt.Idem ex quo intrauit ob hāc causam,licet damnum nō intulerit, siue quia non potuit,siue quia pēnituit,ligatus

arma h tenentes i decernimus subiacere.

¶ *Prouidet circa monacorum solitudines. Ioan.And.*

¶ Ad hæc k prædecessorum nostrorum l vestigijs inhærentes m perpetuo prohibemus edicto , ne monachi h singuli in singulis sibi commissis administrationibus, vel prioratibus habitare præsumāt. Sed si prouentus prioratuum seu administrationū huiusmodi duobus o forte non suppetant: ijdem prioratus seu administrationes, nisi per abbates ad sustentationem duorum sufficientes reddantur, locis aliis uicinioribus ad eorum monasteria pertinentibus, uel ipsorū monasteriorum officiis P,aut inter se inuicem, q prout erit commodius, cum consilio & assensu l abbatum per

Domū intrans aīo furandi , an statim teneatur furti.

Arma & tela differunt.

latissime intellexisse. Io. And.
i ¶ Tenentes.) Veniens de foris ad clausturū cum armis non animo tenendi,nec tenet,ex delatione ligari non videtur, vt verbum cum effectu , &c de cleri.non resi. relatum,cum concor.
K ¶ Ad hæc.]septima pars.& expone,ideſt,præter, vel vltra hæc.
l ¶ Nostrorum.]scilicet Alexandri & Honorii. eo.tit.c. 2.de capel.mona.c.pen.& vlti.
m ¶ Inhærētes]concor. de iuramen. calum.ca. 1.& de re iud.cum olim de tornea.c. 1.Io.And.
n ¶ Monachi.]simpliciter loquitur,vnde de omnibus intelligitur.Io. And.
[Glo. seq.notat contra opi. & remittit.)
o ¶ Duobus.] scilicet priori & socio , & per hoc patet non esse necesse , quod prior habeat duos socios :licet quidam contra per decreta. vltim.de capellis mona. ad quam responde, vt ibi scripsi super verbo , monachos.
p ¶ Officiis.] vt eleemosynariæ , sacristiæ,cellerariæ,& similibus.
q ¶ Inuicem.)quia.s.duo talia loca , quorum neuter sufficit ad priorem & socium vnientur.
t ¶ Assensu.]si hoc non addidisset,sufficiebat consiliū quærere.de arb.cum olim. & licet hic reqratur cōsensus abbatis, nihilominus necessarium puto cōsensum

Universidad de Deusto
Biblioteca

capituli ecclesiæ cathedralis. ℣. ea.compila. de rebus eccle.non alie.si una.

[Glo.seq dicit qd approbat, secundo quærit,alleg.,p & contra ponit opi.q̃ approbat cũ determinatione.)

a ¶ Ordinarios]approbat, quod not Innoc.& Abbas de excess. prælat. sicut vbi tenent, quòd abbates ecclesias, etiam pleno iure sibi subiectas, vnire non possunt. & facit quod dixi ℣.ead.compila.de re eccle. non al.c.si vna.de retum permu.c. vnico. Quærit Archid. de præb cum singula. lib.6. an abbates possint hoc præscribere, allegat quòd sic. de excess prælat.accedentibus. Allegat ad contrarium.100 dist. contra morem.94. distin.illud tenet quod possint saltem circa prioratus simplices manuales non habentes curam, sicut possent vnire grangias uel maneria. ff. de leg.1. quòd in rerum § ulti. de deleg.2. Caius.§.1. ff.de verbo. signi l locus ad hanc allegatio nem facit quod nota. de præb.tuæ.Satis videtur per ea quæ not. de præscrip. auditis.& quæ scripsi in prædicta decreta accidentibus. quòd cum illud sit dignitatis & iurisdictionis ordinis, quòd præscribi possit, tamen cum titulo, nisi præscriptio sit talis cuius initii non sit memoria.de præscrip. c.i.lib.6.

† al & ecclesiis.

1 In hoc casu dubitat Abbas quia dicunt pleno iure esse subiectas, possint abbates illis exercere epalia iurisdictionalia, vt no.gl.singularis i cle.1 ¶ rebus ecc. nõ alie.& facit qđ plene dixit ipse Abbas in c.significasti. de fo. comp. hęc ex pa normit.

(Glo seq.probat quod dicitur,monachos non manere solos,de claustralibus intelligi.

b ¶ Ad claustrum.] sepius dixi & scripsi de capel.mona.ca.fi.quæ concor.huic,quod intra, quæ tractant de monachis ne soli maneãt in capellis, de claustralibus intelliguntur:quod patet hic & ibi.Si ergo monachus est perpetuus inhitus ad curam populi, & sic nihil hẽt cõmune cum monasterio 15. q.1. ne pro cuiuslibet socium non tenet, & sic seruatur de facto, nec occurrit ratio, quare abbas talem monachum de suo claustrali monacho sociaret,sed obedientiarius, qui claustralis est, qui solo nutu abbatis reuocatur ad claustrum, iste non debet esse solus, vt cum socio aliqualem stabilitatem claustri seruet, & idem in regulari canonico, vt scripsi eo.tit quod Dei timorẽ. super magna gl.

[Glo.seq exponit,& obiectionem soluit.]

c ¶ Seruituris.)cum titulo uel sine de capel.mona.c fi. inf.de exce.præl frequens.ver.quidem.Sed dices quòd etiam clericus secularis debet habere socium, cũ quo celebret.de fi.presby.veniens cum concor.fateor,quòd eget seruitore,sed non socio, & ideo sufficere poterit talis locus presbytero & seruienti, qui duobus monachis non sufficeret.

d ¶ Cæterum.]octaua pars.

e ¶ Conuentuales.] in quibus s. sunt plures collegialiter,de quo satis scripsi de iurepatro. nobis, non vt

Locorum ipsorum ordinarios [a] vniantur.Monachis locorum,quæ aliis vnien tur prioribus, ad claustrum [b] primitus reuocãdis, & † clericis seruituris [c] ibidẽ,de locorum ipsorum prouentibus prouisione debita facienda.

¶ Prouidet de priorum statu, & ipsorum sacerdotio, professione & habitatione.1o.And.

¶ Cęterum [d] prioratus cõuẽtuales [e] alicui,nisi xxv. annum attigerit, alii uero curam animarum habentes,etsi [f] cura ipsa per sæculares habeat presbyteros exercere,cuiquam nisi xx.annum peregerit, & conferri nequeant aut cõmitti. Qui autẽ prioratus istos, [h] uel illos habuerint, [i] infra annum computandum a tempore collationis seu commissionis sibi factæ de eis, & singuli facit de excess præla. dilecta.talis autem põt dari delegatus per Papam.sup.ead. cõpil.de resct. c.2. f ¶ Etsi.]pro quamuis.ubi vero curam deberet exercere per seipsum,puto q̃ debeat attigisse 25.annum.de elec. cum in cũctis §.inferiora.

a Locorum ipsorum ordinarios vniantur.

b Primitus reuocãdis.

† clericis seruituris

c ibidẽ.

d Cæterum prioratus cõuẽtuales

e alicui.

f cura ipsa

g Conferri nequeant aut cõmitti.

h uel illos habuerint,

i infra annum

possessionis eorum adeptæ, [k] uel inrra uigesimumquintuum ætatis suę annum, si ante [l] annum ipsum non cõuẽtuales prioratus eis commissi fuerint, aut collati,se faciant ad sacerdotium promoueri Quòd si (cessante rationabili [m] causa) non fecerint, eo ipso nulla etiam monitione præmissa prædictis prioratibus sint priuati, qui ipsis iterum ea uice nullatenus conferantur. [n] ¶ Sane, prioratus aliquis siue administratio committi alicui uel conferri non possit, nisi expresse [o] professus fuerit ordinẽ monachalem: neque prioratus aut administrationes extra monasteria obtinentes, permittantur in monasteriis, sed teneantur in ipsis prioratibus seu administrationib. (quacumque non obstante cõsuetudine P) residere habeat in ecclesiis collegiatis, & assumptis ad ipsarũ regimen.vt eod.tit.statutum. in prioratibus tamen cõuentualibus,& religiosis, & ipsorum prioribus locum habet,vt hic.

k Adeptæ.]uel ex quo per eos fuerit. de elect.commissa.li.6.

l Si ante annum.]& sic nõ sunt apti ad sacerdotium. sup.ead.compil.de ætа. & qual.generalem.

m ¶ Rationabili causa.)vt infirmitatis,irregularitatis superueniẽtis sine culpa sua, vel præcedentis, in qua sufficienter dispensatum esset.de ætа.& qualitaum., vel his similibu.

n ¶ Conferantur.]concor.de elect.committa.§ porro. lib. 6.

o ¶ Expresse.)reprobat q̃ no. Aegidius de elect.cum in magistrum. ubi dicebat tẽporalibus administrationibus monasteriorum posse præfici non professos.cum illi sint quasi cattaldi: hic aũt vides q̃ non sufficit tacita professio,ut decre nullus.de elect.lib. 6. etiam in his hodie locum habeat.

p ¶ Consuetudine;]no.casum nouum,quo damnatur con-

consuetudo.sic inf.c.proxi.in fi.& inf.tit.1.c.2.§.vt autem.& sup.ead.compil de ætа & qualit.vt hi. cum suis concor. Et no licet damnet consuetudinem de nõ residendo in prioratibus,nõ per hoc damnat illam,quę habet,q̃ tales priores vocem habeant in electione maioris abbatis, de qua no.de priuil c.1. in fi. lib.6 & dixi de relig. domi. c.fi.

(Glossa sequens notat septem æquiparantias.

a ¶ Residere.)collige ex hac constitutione, & ex illa sup.ead.cõpil.de supplen. negli. præla.cap. vnico.quo modo in multis æqui parantur prioratus manuales perpetuis beneficiis, scilicet in tempore Lateran cõcilii. de concess. præben.cap.3. in censib. nouis non imponendis, neque antiquis augendis, in fructibus ipsorum cum ua cent non occupandis,in ipsorum plura litate non habenda, in ętate,in ordine,in professione, & residentia.

b ¶ Ex studiorum.)de ele.nõ resi. relatum.

c ¶ Causa rationabili.) propter infirmitatem, aeris intẽperiẽ, capitales inimicitias, uel similia.

d ¶ Ad ampliationem.) nona pars, & huic princip. concor. de constit.cap.penultimo.

e ¶ Quilibet.] nõ potest ergo negari quin omnibus monachis locum habeat quo d hic dicitur.

f ¶ Legitima.)quam si habet & non exaudiatur, suppliet uel appelliet ad superiorem abbati ad instar ferut supplicantis cõtra dominum, C. de preci.Impe.offe l.1 de ap.de priore.de iure patronatus nullus.

g ¶ Promoueri.)ita & contra prohibitionem abbatis promoueri non debent,de temp.ord..ad aures.

h ¶ Non desit.)concor.de magistris.ca.1. & cap.quia nonnullis.

i ¶ Faculates.)Si abbas hoc non seruans, dicit facultates non sufficere,episcopus, facta de hoc inquisitione,si inueniat illas sufficere, illum coget ad hoc, uel ponet ibi magistrum.de magistris,c.2.

k ¶ Præmissa.] decima pars.

l ¶ Statuti.)eo.tit.cum ad monasterium,& c.in singulis, & ibi uide de his prohibitis.

m ¶ Obseruari.] precedens ergo dissuetudo circa præscripta uel supradicta non iuuat, & tamen innouatio facta de facto non proficit.

a nisi ex studiorum [b] vel alia causa [c] rationabili ad tps forte ab hmõi residentia excusentur.

¶ Prouidet de monachorum ordinatione & ipsorum doctrina.1o.And.

¶ Ad ampliationẽ [d] autem cultus diuini: statuimus, quod monachi quilibet [e] ad monitionem abbatis se faciant ad omnes ordines sacros (excusatione cessãte legitima [f]) promoueri. g Rursus, ut ipsis monachis proficiendi in scientia, via opportuna non desit, [h] in singulis ipsorum monasteriis, quibus ad hoc suppetunt facultates, [i] idoneus teneatur magister, qui eos in primitiuis scientiis instruat diligenter.

¶ Confirmat & inouat decretalem supra eodem, cum ad monasterium,&c.in singulis. hoc dicit.1o.And.

¶ Præmissa [k] igitur omnia, & ea nihilominus, quę felicis recordationis Innocẽtius Papa quartus prędecessor noster circa statum monachorum ipsorum pro vberiori cultu obseruantiæ regularis, quo ad vsum camisiarum, abdicationem proprietatis,silentium, & esum carnium,ac de eorum capitulis de triennio in triennium celebrandis,& etiam quo ad quælibet alia statuit, l (quę omnia innouamus & approbamus) expresse volumus,& statuimus firmiter obseruari.

¶ Idem in eodem.

¶ Moniales, quæ nulli subsunt nisi Papa, & canonici seculares,q̃ ordinarios, & aliæ exemptæ per suos prælates debẽt annis singulis visitari. Et ponit numerum personarum visitationi interesse debentium.hoc dicit.1o.And.

CAP. II.

A Ttendẽtes [n] † quod vbi gubernaculum disciplinę contemnitur [o] restat vt religio naufragetur, [p] prouidendum censuimus esse præcipue, ne per contemptum huiusmodi ¶ in his qui se Christo [r] uoto celebri [s] desponderunt, quicq̃ reperiatur incongruum, quod in regularis ponat honestatis gloria maculam, & dici,& pœnã imponit: ibi, [Statuimus.] Quarto: ibi, (illas quoque.) cõstitutionẽ prorogat ad canonicas cum quadam protestatione. Quinto: ibi,(Ipsos autẽ determinat comitiuam uisitantium. Sexto,ibi,(Si qui uero,)punit illos qui uisitantes prædictos impediunt.

o ¶ Contemnitur.)45.dist.Salomon.&c seq.Io.Chrysostomus: vbi non timetur reprehensor,securus accedit tentator.& facilitas uenię,&c. de uita & honesta. cleri.ut clericorum,cum suis concor.

p ¶ Naufragetur.]quasi naufragium patiatur, facit de pœnit.dist.2.post naufragium.24.q.1.non turbatur.23. dist.c.1.post princ.

q ¶ Huiusmodi.]correctionis & disciplinæ.

r ¶ Christo.)27.q.1.quæ Christo.

s ¶ Celebri.) Dicitur a cœlo, & ponitur pro sancto,pro solemni,pro festiuo,pro frequentato.

† Vide cõc.Trid. sess.24. ti. de Regularibus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶Offendere.)quod grauius est,quam offendere terrenam,de hęret.vergentis.
b ¶per ordinarios.] annis singulis debeant visitari, quod est inf.
c ¶Apostolica.]auctoritate,quod sequitur.
(Glo.seq. distinguit duas species exēptarum, & ad quæstionem respondet.
d ¶Alia.]istorum ergo monasteriorū exēptorum duæ sunt species: aliqua sunt exēpta,quæ nō recognoscunt superiorē: nisi Papam;alia sunt exēpta , quia sunt ordinum exemptorum;sicut monasteria ordinis Cistercien. Camaldul.& similiū;Illa ergo nō corriget ordinarius loci,sed Abbas vel Prior, cui subsunt Si autem monasteria Monialium, subsunt. aliis monasterijs Monialium,cum illa maior prælata clausurā exire non debeat eotit.c.vnico,lib.6.videtur quod illud monasterium sic subiectum possit ordinarius visitare. Archidiaconus in p̄di.decret.vnica.tenet quod illa maior ꝓlata per se visitare nō possit, sed cū iuste fit impedita, visitabit per alium.10.q 1.episcopum facit de offic. ordi.inter.eod.titu. si episcopus lib.6. & secundum hoc cessabit ibi officium ordinarii.
[Glo.seq.in quæstione remittit,& aliam soluit.
e ¶Annis singulis.)an sufficiat hoc fieri in fine primi anni.& in principio secundi,vide quod scripsi eo. tit. in singulis, in prin.hæc autem visitatio fiet semel tātum in anno:iterari tamē poterit,si subsit causa:quod dic vt no.de offic.archi.mandamus.de censi.cum venerabilis , quod de non exemptis est indubitatum : sed idem puto de exemptis.nec ista littera contradicit.
f ¶Debeant.) male facient prelati , qui has visitationes omittunt, cum hoc verbum sit præcepti,& necessitatē importet de appell.oblatę. in fi.de senten.excom. vt famæ,& si quandoque sapiat honestatem:sed illud speciale.de despon.impu.c.1.
g ¶Impendant.) capitula super quibus inquirunt visitatores monasteriorum,formauit Guli.in Spe.de inquisitione.§ nunc tractemus. versi licet autem.
h ¶Moniales.) Abbatissas includit.de.simo. cap. fi.de priui.ex ore.
i ¶Dolentes.] concor sup.eo.recolentes.in princ. de celeb.Miss.dolentes.inf.de censi.ad nostrum.in princ. sup.ea.compil.de elect.in plerisque.
k ¶Excedere.) iunge hic litteram,non vtantur.Ioan. Andr.
l ¶Sericis)immo nec habere debent sericam texturā. 21.q.4 c.1.sed portare debent vestes aptas professioni & sanct:monię.21.q.4 c.fi.23.dist.sanctimoniales,& facit sup.ea. compil.de vita & hon.cle.quoniā. in prin. Fulgentius ad Probam: Vestis talis sit sacræ virginis, quæ tenuis sit intimæ castitatis,

Monasteriorū exēptorum duæ sunt species.

Visitatio iterari p̄t.

Debeo, debes necessitatē importat.

diuinam merito possit offendere [a] majestatem.

¶Hoc igitur sacro apprōbante concilio' duximus statuendum, vt singula Monialium monasteria [p] ordinarios, [b] exempta videlicet, quę ita sedi Apostolicę,quod nulli alii subiecta noscuntur, Apostolica:[c] non exempta vero ordinaria auctoritate, ac exempta alia [d] per alios quibus subsunt, annis [e] singulis debeant [f] visitari. ¶ Visitatores autem huiusmodi sollicitudinis studiū diligenter impendant, [g] vt Moniales [h] ipsæ (quarum nonnullas dolētes [i] audiuimus in subscriptis excedere [k]) pannis sericis , [l] variorum foderaturis,sandaliciis,[m] comatis & cornutis [n] crinibus, scancitis & virgatis [o] caputiolis non vtantur : non choreas , [p] non festa [q] sęcularium prosequantur, non die noctuve per vicos & plateas incedant, [r] aut voluptuosam alias vitam ducant , easq; solertius [s] retrahant ab insolentijs [t] quibuslibet & mundi huius illecebrius, [u] ac inducant easdem ad impendendum in monasterijs suis deuotum & debitum virtutum Domino famulum. Ad quæ omnia [x] obseruanda Moniales easdem (non obstantibus exemptionibus & priuilegijs quibuscunque , quibus tamen quo ad alia [y] nolumus præiudicium generari) per illos de quib. supradictum est, compelli [z] iubemus remediis opportunis.

¶Statuimus insuper , vt quæuis ad regimen abbatiarum assumptę in monasterijs, in quibus abbatissæ sunt solitæ [a] benedici, intra annum a sue competę fuerint , Apostolica auctoritate præcipimus visitari: Per hoc tamen non intendentes earū statum , regulam seu ordinē approbare. [1] ¶Ipsos autem visitatores notariis duobus , [k] & personis duabus [l] suæ [m] ecclesiæ: quattuorque uiris [n] alijs honestis utique & maturis [o] præcipimus in ea, quam uisitando facient, inquisitione fore contentos. P ¶Si qui uero uisitatores ipsos q ¶ in p̄missis impedire [r] presumpserint, facientes, per locorū ordinarios , si exemptæ non fuerint,suas si vero exemptę fuerint , Apostolica auctoritate præcipimus visitari: Per hoc tamen non intendentes earū statum , regulam seu ordinē approbare. [1] ¶Ipsos autem visitatores notariis duobus , [k] & personis duabus [l] suæ [m] ecclesiæ: quattuorque uiris [n] alijs honestis utique & maturis [o] præcipimus in ea, quam uisitando facient, inquisitione fore contentos. P ¶Si qui uero uisitatores ipsos q ¶ in p̄missis impedire [r] presumpserint,

m ¶Sandalitiis.) de his de vsu pal.c.fi.& 94.dist.§.cōpagis,& sunt calceamenta , quibus vtuntur epi induti pontificalibus.
(Glo.seq.tractat an Moniales tondeantur.
n ¶Et cornutis.]per hanc copulam non videtur prohibere comas ipsarū vbi cornutæ nō sunt, facit.30 dist. quicunque.& 20.q.3.c.2.vbi tenet hoc Lau. cū ibi p̄cipiat clericos tondēri & non Moniales apud nos cōiter tondentur Moniales:& c. quęcunque. de sæcularibus fœminis intelligitur, quæ in sui velamen & subiectionis signum crinibus vtuntur.Refert Vegetius de re militari,qđ cum Romanis neruorum & funium copia defecisset,& non possent ad resistendū bellatoribus machinas reparare , Romanę mulieres absciss̄is crinib.eos maritis tradiderūt per quos repara tis machinis aduersariorū impetū repulerunt;maluerunt.n.(vt ipse dicit) pudicissimæ fœminæ maritis conuiuere capite deformato, quam integris crinibus hostib. seruire, sic puto plus Monialibus expedire ꝺformato capite Deo cōuiuere,q̄ crines poliendo humani gūis hosti seruire.10.And.

o ¶Virgatis.)hæc prohibentur etiam sæcularibus clericis sup.ea.compil.de vita & hon. cleri. quoniam.in prin. & in fine.
p ¶Choreas.]vide quod dicam infra,de celeb. Miss.c. vnico.circa medium.
q ¶Festa.) Cyprianus de laude virginitatis sic loquitur ; Nec computari iam potes inter puellas virgines Christi,quæ sic viuis,vt possis adamari.
r ¶Incedant.) etiam ex honesta causa, debent enim manere sub clausura.eo.tit.c. vno.lib 6.
s ¶Solertius.] sup.ea.compil.de offi.ord.cap.vnico.ibi exponitur.
t ¶Insolentiis.] sup.ea.compil.de offic.ord. cap.2. ibi exponitur.
v ¶Illecebris) scilicet carnalibus, vel illicitis delectationibus:sic dictis,quia illiciunt.
x ¶Omnia.] & similia de const.translato. de reser.inter.ff.de legi.non possunt. vnde si portarent vestes rubeas vel virides,vel in similibus hic non expressis excederent, coercebunt ordinarii.
y ¶Alia.] lagis dicecesanæ vel iurisdōnis, quę plene no.ff.de offi.ord dilectus. per hoc tamen non eximit illas a procuratione , cum illa sit annexa visitationi. de præscript.cum ex officii. de censi. cum venerabilis.
Glosf sequens soluit dubium principale, & quoddam incidens.
z ¶Compelli.) per hoc vī ꝙ non possunt exemptas destituere;facit quod scripsi post inn de æta. & qualit. in fi.de reser.dilectus.1,&. facit.§.eo.ti.ea quæ

Mulieres Romanæ ꝙ maritis naram & parabant crines ꝙ seiderunt.

PROCURATIO visitationi annexa.

versi. hæc eadem, quam per hanc immutari non puto quinetiam hodie illa loca visitent uisitatores a capitulis prouincialibus deputati. qđ patet, quia visitant nō exempta,vt ibi, ergo ordinariorum potestas nō impedit ipsorum officium, exerceant ergo ordinarij quo ad exemptas cen surā & disciplinas regulę,sup c.proxi. §. fi qs, & hæc sunt remedia opportuna, de quibus sequitur.
(Glo seq.infert,quę rit & soluit.
a ¶Solitæ.)licet ergo Abbatissæ benedicātur,tñ non oēs. inspicitur ergo mos monasterij, cōcor. s. cap. ꝓpos par.2.uer.monachis alienationes. & 21. q. 2. allegationes. Quid si aliquæ fuerint bñdictæ , aliquæ non? puto si de more seruato per xl. annos patere posset,illum se quendum,licet prius uel post seruatum fuerit contrarium. argu. de p̄eb.cum de beneficio li.5.ubi uero affirmatiua uel negatiuanti tpis non apparet : puto pœnā istā m non habere ,
ex uaria obseruatione uideatur hoc uoluntatem,ad hoc de censi. ex parte.
(Glo seq. ponit differentiam inter benedictionem abbatis & abbatissæ: secundo quærit,an sit iterabilis: & duas opiniones ponit.
b ¶Benedici) ut scripsi post Host.de accusa. memini mus. minus habet benedictio abbatissę quàm abbatis:q abbas benedictus monachos benedicit. de sup. negli.præla.c.1.& confert minores ordines, de æta. & qualit.cum contingat quod ex fragilitate sexus abbatissa non facit,de pœnit.& re noua.cum similib.Licet ergo bñdictio abbatis nō sit simplex,sed mixta inter simplicem & ordinariam , ut scripsi post Host. de æta. & qualit.tuam. benedictio tñ abbatissæ simplex uidetur. item licet benedictio abbatis, a qua dependet ordinandi potestas his diebus dari debeat, quibus danda est ordo,fm Hostien. qui dicit id tutius,de æta.& qua.cum contingat. de ista tñ, a qua potestas illa non dependet,minus videtur dubiū, quin quoliber die data illi uel suis dependentiis non esse præfixum. Sed dubitatur an hæc benedictio sit iterabilis? Hug.hic tenet ꝙ non.1. q. 1. manus,est.n.quasi sacramētum, & ad iniur benedictionis nuptiarum.de secun.nup.c.1. & 3.Quidam contra.Inquirendū esset quid seruet cuiuscetum est aūt pro his benedictionibus dandis uel c ¶Tempore.] sic ēt currit tempus consecrationis epi scopi,ꝙ post confirmationem 100.dist.c.1.de hoc de elect.
[Gl.seq ponit quinq; exēpla notabilia ꝓ necessitate.]
d ¶Rationabilis.)puta ipsius infirmitas,uolūtas dięcessani per ipsum sępius requisiti,uocatio sedis,uel his similia.1.de puto si possessionē abbatiæ non habuisset, neqs per eam stetisset,ad hoc 92.dist.si qui epi.de elec. committa.lib 6. Item si corrupta promota esset per eū qui posset,nō bñdiceretur. & facit qđ no. Host.20.q.1. nuncupata,per eum qui posset,dixi:quia corrupta nō ꝓ in abbatissam eligi,ut ibi,& facit 1.q.7.c.1.uer.no

uimus,& not.31.q.1.quomodo virginibus,non.n.posset corrupta virginitatem hortari. 29. dist.c penult. in fi.ergo non præsit virginibus.
[Glo.seq.quæstionem soluit.
e ¶Cecidisse.)in abbatibus,in quibus hoc non exprimitur, nō hēt locum hæc pœna:licet enim masculinū 2 cōprehendat fœmininū, nō tñ conuertitur:exemplo.n.&c.ff. de leg. 2. si ita sit scriptum.
f ¶per illos.)siue sint collegia ad quę spectat de iure cōi elect. 16.q.vlt. c.vlt.& de elect. c.1.siue sint alii ad quos de iure speciali spectet prouisio. de rest.in integ.c.2.
g ¶Vulgo.]facit inf. ca.proxi.in prin.cum concor.
h ¶Canonicę sęculares.) de his de elect.c. indemnitatib.§. pen. lib.9.& no.12. q. ult. c. ult.& de maior. & obed.dilecta.1.ī gl. pe. i ¶Approbare.] imò reprobare vī 18. q. 2. pernicioſam.
K Duobus.) negatiue sumitur,1.non pluribus facit 26. distin.
capit.1.& de hoc no.de testi.licet 1.Idem repete de sequentibus,& hæc probat littera, contentos, quæ sequitur.
(Glo.seq.soluit contrarium.
l ¶Duabus.]decre.ut iuxta.de off. ord. dicit de duabus uel tribus: sed hæc decret. specialiter loquitur in monasteriis Monialium.
m ¶Suę ecclesiæ.] cathedralis uel inferioris.
n ¶Viris alijs.]non distinguit, sint clerici uel alii,tamen decret.ut iuxta.de offi. ordina. præcipit sęculares excludi.
o ¶Maturis.]ætate.de ele.cum in cunctis.in prin.
Glo.seq.ponit duo diuersa,& dubium soluit.
p ¶Contentos.) circa uisitationem aliorum monasteriorum & locorum seruetur decre.ut iuxta,de offi or. circa uisitationem,q̄ facit episcopus de proprio capitulo, petiae regulari, seruetur. extrauag. Bonifacii de offi ord. debent. hic aūt taxat numerum intromittendorum in capituto tempore uisitationis, per hoc tamen non restringit numerum procurandorum statutum.de censi.cum Apostolus.
q ¶Ipsos.)ordinarios uisitātes apostolica auctoritate, uel propria,uel superioris ipsorum monasteriorum.
(Glo.seq.primo soluit quæstionem, secundo quærit, arguit primo & contra.
r ¶Impedire.) per hanc litterā puto ꝙ necesse sit impedimentum præcedere,& monitionem sequi,ad hoc ut locus sit huic pœnæ:hoc dico qa uidi prælatos seribentes quandoque Monialibus , quod parent se certa die ad recipiendam uisitationem ipsorum, & in eisdē litteris faciunt monitionem ꝙ nullus impediat: talis eīm monitio dēt fieri ut desistant ab illato impedimento,ut locus sit huic pœnæ,facit quod scripsi de cō cess.p̄eben.cum nostris,& super glo.2 Sed nunquid illato impedimento fiet monitio nominatim, an sufficiet generalis?pro & contra facit supra.ea.compil. de uita & honestate clericorum,c 1.de sent. excom. constitutionem lib 6.
(glo.seq remittit ad similes;secundo dubium soluit.

2 Vide Archid.in c. fiquis sua dente.17. q.4.

Visitans quot psonas secum debet hre.

Visitare uolens,an dēat prębentes uisitādos.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Ipso facto.)est ergo iste casus quo sufficit monitio nec est necessaria snia.concor. decr.sup.ead.compil.de vi.& hone.cle.c.1. Absoluit aũt ordinarius ex quo Papa non reseruat, vt de sent.excom.nuper.

1 VM de quibusdam.] Accipe glo.& sm diuisionẽ ꝓsequere particulas, & non indigebis positione casus. Not primo, quod ad hoc ꝙ quis dicatur religiosus, oportet quod promittat tria vota ꝗsunt de substãtia cuiuslibet religionis, s. obedientiam, paupertatem, & castitatem. Secundo not. iuncta glos. personas quibus permittitur prędicare. No. tertio casum, in quo ꝙs ipso facto incurrit snĩam excõicationis: videlicet, si mulieres Beguinæ assumant statum suum post istam cõsõnem, vel si non dimittant, tũc.n.ipso facto sunt excõicatę. Not. tres sunt ordines B. Francisci: Primus est magistrorum, qui ꝓfiteantur omnia substantialia ordinis & religionis cuiuslibet: Et iste est strictissimus, de quo in clemen. exiui de paradiso. de verb. sig. Secundus ordo B. Francisci, est ordo S. Claræ sororum, quæ etiam profitentur illa substantialia: Sed differt a primo; quia iste habet proprium in cõi, quod non habet primus ordo Minorũ. Tertius est ordo cõis masculis & fœminis, in quo existentes promittunt obedientiam, & quandam habent regulam, non proprie quo ad tria substantialia, sed ad quendam modum viuendi per sedem Apostolicam approbatum, & hoc voluit glo. in ver. obedientiam. Et ille tertius ordo est pro viuentibus in coniugio, tamen secundum modum viuendi eis datum abstinent certis diebus qualibet septimana a thoro: Ideo nota ex prædictis, ꝙ non professentes tria substãtialia, non dĩr proprie habere regulam, sed quãdam modum viuendi, & per consequens, non dĩr proprie regulares. Not. ẽt quod nedum fœminis & laicis maribus prædicare non licet, sed nec etiam & laicis, qui non sunt curati vel priuilegiati. No. ꝙ nomine mulierum continentur mulieres cuiuscumque conditionis, ẽr virgines, de hoc in glo. 2. No. in §. (Sane.) in fine, ꝙ inspiratio ad bonũ procedit a Deo: & hæc est lex priuati, quę superat omnem, de reg. licet. de renun. nisi. §. verum. 21. q. 2. duæ. dat Lau. ver.

Tu spiras vbi vis, tu munera diuidis vt vis,
Tu qd vis cui vis, tu quẽ vis munere quo vis. Zab.

(Prima glossa summando diuidit, dicit quid causam constitutioni dederit, tandem subdit de quibusdam declaratoriis.

b ¶ Cum de quibusdam.] primo ponens constõnis cãm abolet & damnant statum Beguinarũ, & excommunicat illum sectantes, vel de nouo assumentes. Secundo ibi: (prædictis.) excõicãt religiosos dãtes circa

seu aliquo præmissorum (nisi moniti resipiscant) ipso facto [a] excommunicationis sententiam se nouerint incursuros, priuilegijs, statutis, & consuetudinibus quibuslibet in ꝓrium minime valituris.

TITVLVS XI.

De religiosis domibus, vt episcopo sint subiectæ.

¶ Clemens v. in concilio Vienen.

¶ Mulieres statum Beguinarum sectantes, & de nouo assumentes, ac religiosi in hoc dantes concilium vel fauorem ipso facto sunt excommunicati : status tamen pœnitentialis per hoc non interdicitur, secundum Paue.

id cõsilium, auxilium, vel fauorem. Tertio protestãtes statũ pœnitentiæ & humilitatis per id mulieribus nõ prohiberi; ibi, (Sane.) Constitutioni forte causam dedit, quod no. Hostien. de pœniten. & remiss. cum ex eo. dum. n. ibi dicitur, quod quæstores eleemosynarum non hospitentur in locis incongruis, dicit ibi Hostiensis, parcit ꝙ non dicit prostibulis: sed cauendũ est a qua prostibula, sicut sunt hospitia Beguinarum, quod perniciosum genus est mulierum, quæ de facili alios quam religiosos admittũt, a quibus omnibus modis est cauendum. 18. q. 2. diffinimus. & c. pernicioſam. Alibi etiam no. Host. quod a Beguinis cauendũ est. de fri. fraternitatis, post prin. de vi. & hone. cle. monasteria. alibi no. de iureiu. & si Christus, ver. Angelus. quendã dixisse tempora mutata in malum, ex quo conscientia cœpit esse peccatum: Deus nouit iuramentum, & Beguinatus religio. Dicitur quæ dam declaratoria super hac constitutione emanesse, quam de curia hẽ non potuit, & a quibusdam audiui, quod a curia non manauit. Vide autem duas contrarias, & vt puto in Alemania compositas, quarum altera videbatur edita ad consultationem episcopi Argentini.

c ¶ Mulieribus.] virgines, nuptas, & viduas comprehendit, de hoc ff. de verb. sign mulieres in princ.

d ¶ Beguinabus.] de erroribus 2 Beguinarum ꝙ frequadorum Alemaniæ. j. de hæret. ad nostrum.

e ¶ Vulgariter.] insipicitur elocutio vulgi sup tit. pro xi. c. vlt. ver. illas quoque, infra de hære. c 1. §. fane. de torne. c. 1. de iniurijs. & si pignorationes, in prin. lib. cum suis concor.

f ¶ Nuncupatis.) hic iunge litteram, nohis fide dignatus &c. quod sequitur est interpositio.

[Glo. seq. rimittit, & quæstionem soluit.]

g ¶ Obedientiam.] vide quod scripsi, qui cler. vel vo. consuluit, & qđ no. in Spec. de statu mon. ver. 37. Et ꝙ hoc vĩ, ꝙ hæc constõ sorores minorum, quæ dicuntur tertij ordinis, non includat, cum illæ ꝓmittant obedientiam, & habeant regulam non ꝓprie quo ad tria substantialia: sed quendam modum viuendi per sedẽ Apostolicam approbatum, quod mihi constat. & facit inf. de sent excom. cum ex eo. in prin. Secundus autẽ ordo est sororum Sanctæ Claræ, quæ profitentur substantialia, sed differunt a primo, quia habent ꝓprium in communi, quod non habet ordo Minorum.

h ¶ Affectio.) hic 95. dist. olim.

i ¶ Insaniam.) sicut illæ de quibus habetur 26. q. 5. episcopi. quæ sequi se dicunt Dianam.

k ¶ Disputent.] quod etiam maribus laicis non licet de hæret. c. 2. §. 1. lib. 6. C. de sum. trin. l. penul.

l ¶ Prędicent.) hoc non licet mulieribus ẽt ꝛ ꝓlatis ꝓlicis

de pœnit. & remiss. noua. 23. dist. mulier. 33. q. 5. mulierẽ nec licet maribus laicis. de hæret. cum ex iniuncto. nec clericis, nisi sint curati, vel super hoc priuilegiati. sup. ead. compil. de sepult. dudum, post prin. & §. huiusmodi. in principio.

a ¶ Introducant.] qđ hæreticum est. de hæret. ad abolendam. in prin.

b ¶ Sanctitatis.] secundum Gregorium: Simulata æquitas, duplex est iniquitas: ratio est, quia malum facite, & abutit bono.

c ¶ Abolendum.] con cor. 63. dist. chorepiscopi.

d ¶ Ipso facto.] ex quo Papa sibi vel alteri absolutionem non reseruat, absoluet ordinarius, de sen. excõ. nuper.

e ¶ Dudum.] respicit præterita, quia illud exprimitur, & quia ratio huius antiqua.

f ¶ sectentur.] quasi sequantur, vel assequãtur.

g ¶ Religiosis.] alios non ligat, ut dicam j. de sen. excõ c. r. (Glo. seq. obiectionẽ soluit.)

h ¶ Incursuros.] quia participans crimini damnato, incurrit eã dem pœnam excommunicationis. de sen. excom. nuper & cap. si concubinæ. non videbatur hoc exprimi ne cesse: sed quia ut scripsi in prædict. decr. nuper, illa pœna locum non habet nisi duo cõcurrant, quod crimini, & criminoso participet, ideo fuit hic expressum.

i ¶ Virtutum.] sup. tit. prox. i. c. vlt uer. visitatores. in fine.

[Glos. seq. de humilitate dicit unde dicatur, & pluribus auctoritatibus illam commendat, tres ipsius gradus interse. it.]

k ¶ Humilitatis.) 1 ab humo dicitur, & vt beatus Bernardus dicit libr. de gradibus humilitatis: Humilitas est virtus, qua homo veritissima cognitione sibi vile & post multa: Gloriosa res est humilitas, quia ipsa quoq. superbia palliari se appetit ne vile ſcat. facit & in scripturis ꝑ in fine. de talibus dicitur, quod sub specie agni lupum gerunt. de hæret. ut officium. lib. 6. Gestiamus ponens decem humilitatis indicia, ponit illud octauum, cum quis se reliquis inferiorẽ non super fide pronũtiat ꝓbiorum, sed intimo cordis credit affectu. Inde dicũtur tres gradus humilitatis: ꝓrimus, subdere se maiori, & non præferre se æquali. facit 22. dist. de Constantinopolitanæ in fine. Secundus, subdere se æquali, nec præferre se minori. Tertius subdere se minori. facit de pœnit. dist. 2. c. 1. ꝓrima dicitur sufficiens & necessaria, secunda abundans, tertia superabundans. De humilitatis efficacia, diabolus ad Macharium, ut legitur in uitis patrum: Iciunas interdum, & ego nullo unquam cibo reficior tu sæpe uigilas, me numquam sopor oppressit: humilitas tua sola me uincit & Ambrosius dicit ꝙ humilitas est claues, quæ aperit regnum cælorum, & referat mysteria scripturarum. Et Gregorius in 4 Domi nica de aduentu: Qui sine humilitate uirtutes congregat, quasi in uentum puluerem portat, & unde aliqd ferre cernitur, inde deterius cæcatur. & ui de 95. distinct. Dominus. 100. distin. contra morem.

fidei articulos & ecclesiastica sacramenta opiniones catholicæ fidei cõtrarias introducant, [a] & multos super his decipiẽtes simplices, eos in errores diuersos inducant, aliaque quamplura periculum animarum parientia † sub quodam velamine sanctitatis [b] faciant & committant: Nos tam ex his, quam ex alijs de ipsarum opinione sinistra frequenter auditis, eas merito suspectas habentes, statum earundem sacro approbante concilio perpetuo duximus prohibendum, & a Dei Ecclesia penitus abolendum. [c] eisdem & alijs mulieribus quibuscumque sub pœna excommunicationis, quam in contrarium facientes incurrere uolumus ipso facto [d], injungẽtes expresse, ne statum huiusmodi dudum [e] forte ab ipsis assumptũ quo quo modo sectentur [f] vlterius, vel ipsum aliquatenus de nouo assumant. ¶ Prædictis uero religiosis, ꝙ per quos eęidem mulieres in huiusmodi Beguinarij statu foueri, & ad ipsum suscipiendum induci dicuntur, sub simili excõmunicationis pœna quam eo ipso ꝙ secus egerint se nouerint incursuros [h], districtius inhibemus, ne mulieres aliquas prædictum statũ (ut præmittitur) dudum assumptum sectãtes, aut ipsum de nouo forsitan assumentes, quomodocumque ad mittant: ipsis super eo sectando uel assumẽdo præbentes ullo modo consiliom, auxilium, uel fauorem, nullo contra præmissa priuilegio ualituro.

¶ Sane per prædicta prohibere nequaquam intendimus, quin si fuerint fideles aliquæ mulieres, quę promissa continentia uel etiam non promissa honeste in suis conuersãtes hospitiis pœnitentiã agere uoluerint, & uirtutum [i] Domino in humilitatis [k] spiritu deseruire, hoc eisdem liceat prout † Dominus ipsis inspirabit.

¶ Idem.

¶ Ponens constitutionis causam, statuit hospitalia reformari per collatores ipsorum, & cogi rectores eorum ad conseruationem locorum, & suorum iurium, & ad hospitalitatem tenendam, statuens per locorum ordinarios suppleri defectum uel negligentiã collatorum etiam circa exempta. Io. And,

CAP. II.

QVIA. † contra utiles & necessarias ipsis locis, & non cõuenientia in suos proprios vsus. Et quia rectores isti possent esse negligentes, iõ statuit concilium, ꝙ ordinarius loci eos compellat ad faciendum inuentarium de omnibus bonis spectantibus ad illa loca. Item ꝙ compellant ipsos ad reddendum rationem quolibet anno. Item ordinauit concilium ꝙ illa loca non darentur clericis in titulũ, sed ꝙnis honestis, quæ habent unde possint reſarcire

† al ita: put ipsis Dominus ministrabit.

† Vide cõci. Tri. sess. 7. de reforma. ca. 15. ubi hãc cõstitutionem innouat, cũ derogationib. tenuis. & in ea. con sess. 25. de refor. c. 3.

Universidad de Deusto
Biblioteca

damna, si qua eisdem locis intulerint. Item dicit, ꝙ si in illis locis sint pauperes tendentes ad mortem, licet de iure communi debeant recipere sacramenta ecclesiastica a rectore parochialis ecclesiæ. c. 1. de sepul. & c. 1. de cele. Miss. in antiq. tñ habitur cõsuetudini illius loci, vt si cõsueuerint accipere sacramenta a capellano illius eleemosinariæ vel hospitalis: tunc rectore illius ecclesiæ parochialis inconsulto, debet eis ministrare sacramenta. Not. primo ꝙ epũs non potest redditus deputatos ad locũ pauperum, deputare ad alium locũ; immo pertinet hoc soli Papę. Et sic est casus pertinens ad solum papam, ꝙ Papa põt alienare redditus deputatos ad hospitalia, & eleemosynarias. Nota ꝙ rector hospitalis tenetur epõ vt archiepõ loci reddere rõnẽ de male administratis. Not. ꝙ eleemosynarię quæ non sunt annexæ alicui ecclesiæ parochiali: vel quę sũt ad aliquod monasteriũ, non possunt alicui cõferri in titulum. Nota ꝙ collator illorum locorum debet exigere a rectoribus vt faciant inuentarium, & reddant rationem de redditibus illorum locorum: alias collatio est nulla, & sic fuisse factum scio in hospitali villæ Exolduneñ Not. iuncta glo. ꝙ pauperes existentes in eleemosynariis & leprosariis, debent recipere sacramenta diuina a rectore ecclesiæ parochialis, in qua fuerit eleemosynaria: nisi aliud habeat consuetudo vt in dicto hospitali villæ Exolduñ est quidam vicarius perpetuus, qui singulis hebdomadis tenetur celebrare vel celebrari facere duas Missas tali die qua voluerit, & tenetur audire confessiones pauperum existentiũ in domo seu hospitali, ita ꝙ si ueniret infirmus ad portam volens intrare, rector nõ tenetur illum recipere, nisi primo fuerit cõfessus a suo curato: & eo existente in domo, si iterum petat confiteri, vicarius tenetur illum audire confiteri, & sibi conferre alia sacramenta: & iste vicarius est perpetuus, & tenetur intra annum promoveri ad sacerdotium ſm formam cle. sup. ea. cõpil. quæ de ecclesiis. de offi. vica. immo cũ simplici tonsura dictam vicariã poterit tenere. No. ꝙ rectores hospitalium non possunt vltra victũ & vestitũ fructus & redditus conuertere in proprios vsus, etiã si fructus sint a solo separati. vide hic textum iuncta glo. in verbo, vsus suos. Not. per te expositionẽ textus quia multa exposui supra quæ videntur sufficere pro multis dictionibus. Not. ibi, [Interdum,] ꝙ iura aliqñ a daptantur ad ea, quæ raro emergunt, ꝛ id ff. de legi. nã ad ea de quo de despon. impu. littera. Not. cõtra eos qui nolunt recuperare bona ecclesiæ: male enim faciunt: quia vt dicit Zenze. nedũ deperdita recuperare immo si possunt noua acquirere tenentur, alias enim imputat. 12. q. 4. quicũq. C. arbi. tut. ꝙ quid. Zabarella.

[Glo. prima summat, & diuidit.]

a ¶ Quia contingit.) primo ponens constitutionis causam statuit hospitalia reformari per collatores ipsorũ & cogi rectores eorum ad conseruationem locorum & suorum iurium, & ad hospitalitatẽ tenendã, statuẽs per locorum ordinatios suppleri defectum vel negligentiã collatorum etiã circa exempta. Secundo præcipit hospitalia in beneficium non concedi, nisi in duobus casibus: & reprobat contrariam consuetudinẽ, submittẽs quales esse debeant, quibus administratio ipsa committitur, & de ipsorum iuramento, inuentario, & ratione reddenda: & decretũ apponit. Tertio declarat constitutionẽ non extẽdi ad hospitalia religiosorum, vel militarium ordinum. Quarto conferuat antiquas consuetudines talium locorum circa diuina officia & sacramenta. Secunda ibi: [Vt autem.] Tertia: ibi, [Præmissa.] Quarta: ibi, [Cæterum.]

b ¶ Xenodochiorum.] de hoc & sequentibus nominibus. supra. ea. compil. de præbẽ. per litteras. & ibi dedi remiss.

c ¶ Cura.) t palium, ut innuunt sequentia.

c ¶ Excusare.] repetendo illa in iudicio, quod possunt in ecclesiastico, etiam si illi sint laici. de foro competente. cum sit.

e ¶ Dependi.) permittunt, quod sequitur. (Glo. seq. not. pro curatis & aliis beneficiatis.

f ¶ Deformari.] hæc est ꝓbatio malæ administrationis 12. q. 2. quatuor. de elect. fundamenta ver. nunquid li. 6. C. de admini. tuto. lex quæ. facit constitutio 10. Execrabilis. 1. respon. reparari autem debent de redditibus locorum qui supersunt. quod die vt de eccle. ædi. ca. 1. & cap. de his.

g ¶ Inhumaniter.] de præscri. cum ex officii. post prin. de censi. licet.

h ¶ Vsus suos.] scilicet vltra victum & vestitum forte in patrimonio augendo vel conseruando facit de pig. cap. 3. & patet ꝙ isti fructus etiam separatos a solo curato: non faciunt. De aliis clericis & prælatis not. de offi. or. præsenti. lib. 6.

i ¶ Largitione.] in vita & morte.

k ¶ Non ad alium.] etiam pium. & est huic simile de app. c. 3. & ibi concor. de hoc in prima glo. & bene facit ff. de admi. re. ad ci. perti. l. 1. cũ concor. primæ glosæ: quandoq. tamen rebus utimur ad alium vsum quã fuerint inuentæ. de pœnis, quamuis. lib. 6.

l ¶ Sedis Apostolicæ.) nota per hanc litteram solum papam alterare posse vsum illorum, quæ per fideles donata sunt vel relicta. & addendus est ille casus ad alios. de offici. leg. quòd translationem.

m ¶ Conuerti.) per sollicitudinem diœcesani. eo titu. de xenodochiis.

n ¶ De iure.) vt episcopi, ut in prędi. cap. de xenodochiis.

o ¶ Appositо.] per diœcesanum de consensu patroni de consue. cum dilectus. facit, 18. q. 2. Eleutherius. de iurepatr. præterea 2.

p ¶ Legitime.] spatio xl. annorum cum titulo, nisi sit tanti temporis præscriptio, cuius initij non sit memoria. quod die vt de præscri. cap. 1. lib. 6.

q ¶ Sedis Apostolicę.) hoc dicit: q̃a licet episcopi possint aliqua episcopalia iura remittere vel cõferre, non tamen

tamen possunt a se correctionem & visitationem de qua hic loquimur abdicare. de hoc de censi. cum venerabilibus. de relig. do. constitutus.

[Glossa sequens notat]

a ¶ Indebite.] Ad hęc debet de loco. & dic vt de reb. eccl. nõ alie. si quis presbyterorum.

b ¶ Facultates.] quarum semper in sumptibus & procurationibus habenda est ratio. de vi. & hon. cler. quoniam. de censi. sollitarium. c. 1. de cõsuet. c ¶ In quo.] scilicet in reformando & cõplẽdo, vt dictum est.

d ¶ Negligentiam.] hoc patebit ex facto notorio. de censi. Romana. §. notoria. vel per assignationẽ termini ad hoc præfixi & elapsi. facit inf. tit. proxi. c. 1.

e ¶ Inungimus.] nõ dicit permittimus, p hoc patet quod ordinarij ad hoc tenentur ex præcepto: & facit quod dixi. §. tit. proca. 2. post princ. super ver. debeant.

f ¶ Priuilegiatos.] de priuileg. quoniam. & cum capella. eod. tit. volentes. §. in eos lib. 6.

g ¶ Apostolica.] concord. ea. compil. de supplẽ negli. prælato. cap. vnico, & ibi concor. de hoc.

h ¶ Censuram.] de verborum signi. quæ renti.

i ¶ Remedijs.] inuocando (si expediens sit) brachium seculare, de offi. ordi. cap. 1. & quoniam.

k ¶ Ad alia.] sic sup. tit. 1. cap. 2.

[Glo. seq. quærit de monacho: dicit quid iudicatum, & quare. ponit opi. cõtrariam. subdit quid de laico & ponit huius constitutionis prohibitionem.]

l ¶ Secularibus.] 1 dubitatur, an hospitalib. præfici possit, & de leprosarijs iam vidi obtẽtum, quod eis pẽ. fici poterant per illud quod not. Inno. de eccl. adi. cum dicat, vbi dicit collegium leprosorum religiosum & licitum, & a iure approbatũ, & per c. quidam 18. q. 2. Archid. ibi ꝛ, dicens, ꝙ ipsum c. quidam loquitur de triplici genere locorũ & personarum. Vnde quod ibi de monachis dr, non hospitalia, sed martyria & monasteria. respicit, sit ratio: quia ꝙ monachus extra monasterium intituletur, non est permissum, nisi pp curam animarum, de reg. super eo. vbi ergo regimen hospitalis non caret cura, qui dicit religiosum illi præfici posse, non dicit ius expressũ. Nec est verũ qđ dicit. in collectione leprosorũ, religiosorũ, vt ibi. & scripsi. & facit qđ

tingit[a] interdum, quòd xenodochiorum, [b] leprosariarũ, eleemosynariarum, seu hospitalium rectores, locorum ipsorum cura [c] postposita, bona, res, & iura ipsorum interdum ab occupatorum & vsurpatorum manibus excutere [d] negligũt: quin immo ea collabi & deperdi, [e] domos & ædificia ruinis deformari [f] permittunt: & non attento quòd loca ipsa ad hoc fundata, & fidelium erogationibus dotata fuerunt, vt pauperes infectique lepra reciperentur † inibi, & exponentibus sustentarentur illorum, id renuunt in huma niter [g] facere, prouentus eosdẽ in vsus suos [h] dam nabiliter conuertentes, † cum tamen ea, quæ ad certum vsum largitione [i] sunt destinata fidelium, ad illum debeant non ad alium [k] (salua quidem sedis Apostolicæ [l] auctoritate) conuerti: [m] Nos incuriam † & abusum huiusmodi detestantes, hoc sacro concilio approbante sancimus, vt hi ad quos id de iure [n] uel statuto in ipsorum fundatione locorum appositо, [o] aut ex consuetudine prescripta legitime, [p] uel priuilegio sedis [q] Apostolicæ pertinet, loca ipsa studeant in prædictis omnibus salubriter reformare, ac occupata, deperdita, & alienata indebite in statum reduci debitum faciant, & ad ipsarum miserabilium personarum receptionem, & sustentationem debitam, iuxta facultates [b] & prouentus locorum ipsorum rectores prædictos compellere non omittant. In quo [c] si forte commiserint negligentiam, [d] vel defectũ, ordinarijs locorũ iniungimus [e] vt etiam si pia loca prędicta exemptionis priuilegio munita consistant, † per seipsos vel alios impleant omnia præmissa & singula, & rectores eosdem vtique nõ exemptos, propria: exemptos vero & alios priuilegiatos, [f] Apostolica [g] ad id auctoritate compellant.

¶ Contradictores cuiuscunque status aut conditionis existant, ac prębentes eisdem circa præmissa consilium, auxilium, vel fauorem, per censuram [h] ecclesiasticam, & alijs iuris remedijs [i] compescendo: nullum tamen per hoc exemptionibus seu priullegijs ipsis quo ad alia [k] præiudicium generando.

¶ *Præcipit hospitalia in beneficium non concedi nisi in duobus casibus, & reprobat contrariam consuetudinem, submittens quales esse debeant, quib administratio ipsa committitur, & de ipsorum iuramento, inuentario & ratione reddenda, & decretum apponit. Io. And.*

¶ Vt autem † præmissa promptius obseruentur, nullus ex locis ipsis sęcularibus [l] clericis in beneficium [m] conferatur, et si de consuetudine (quam reprobamus [n] penitus) hoc fuerit obseruatum: nisi in illorum fundatione secus constitutum fuerit, seu per electionem [o] sit de rectore locis huiusmodi prouidendum. Sed eorum gubernatio viris prouidis, idoneis, & boni testimonij committatur P † qui sciãt, velint, & valeant ¶ loca ipsa, bona eorũ ac iura vtiliter regere, † & eorum prouentus & redditus in personarũ vsum miserabilium fideliter dispensare, & quos in usus alios bona prædicta cõuertere præsumptio ueri simili non existat;

2 Vide Fel. in ca. in nostra. corol. 32. de rescri. & Oldr. consil. 156.

de sui natura sunt perpetua. 55. dist. præcepta iste vero erit tpalis ad instar tutorum & curatorum, de quibus sequitur & præsidentium ciuitati Romanæ, de quib. de elect. fundamenta. lib. 6, vel aliis ciuitatib. vel vniuersitatibus, de quibus satis scripsi post Host. de iud. c. fi. facit ad hoc sup. ead cõpil. de sup. neg. prel. c. vnico in princ. ibi, committere, & quod ibi dixi, consuetudo non recipit hanc litteram: immo ita hodie sicut olim instituuntur perpetui rectores in locis talibus, & facit litteram regere, quæ sequitur: declaranda esset in hoc mens huius litteræ.

q ¶ Valeant.] cum effectu, sup. de cle. non resi. c. 3. & 4.

[Glo. seq. ponit formam iuramenti tutorum & curatorum, & quibus. dentur.

m ¶ Beneficiũ.] concor. s. ead. compil. de prębẽ. p litteras & vi de ꝙ ibi dixi in glo. vnde nec. & quod ista tim dicam super ver. committatur.

n ¶ Reprobamus.] cõ cor. sup. ea. compil. de æta. & quali. vi hi q. cum suis concor. Si autem expresse non reprobasset consuetudinem, puto ꝙ duraret, sicut statutum, de quo sequitur. de constitutionibus. cap. 1. lib. 6.

o ¶ Electionem.] per superiorem confirmandam. 2

[Glo. seq. ponit lecturam, quam dicit consuetudine nõ approbari, & declaratio nem posc it.]

P ¶ Cõmittatur.] si in illigeretur ad tps, s. quandiu placuerit cõmittenti: tunc esset litteta illa clarior, quæ scilicet pro habuit illa in beneficium concedi, quasi si diceret, beneficia

Universidad de Deusto
Biblioteca

Tutores & curatores quid iurare tenentur.

a ¶ Tutorum & curatorũ.] iurant n. isti facere vtilia pupillis vel adultis quibus deputantur, & prætermittere inutilia ipsorũ, & res & personas ad commodum & vtilitatem eorum bona fide custodire, & saluare: in uectarium de rebus eorum facere, & administrationis suæ rationem tempore debito reddere cũ residuorum resignatione: eo saluo, quòd semper vti valeant veritate, quod vide in Spe. de tute. in 1. col. & probatur C. de epi. audien. l. de creationib. C. de curato. furio. l. fi. cum similibus. Tutor autem datur pupillo, curator adolescenti. & interdum maiori furioso vel prodigo, vel his similibus. datur etiam bonis, & ad causas & lites, de quib. omnibus in Spec. de curatore.

† al. gubernatio.

Tutor & curator q̃ bus dant.

† al. inuẽtarium.

b ¶ Iuramentum.] concordat infra de hæret. c. 1. §. porro.

[Glossa seq. notat istos ad satisfaciendum non arctari, & dat simile.]

Tutorũ, & curatorũ quid tenentur facere circa bona pupillorum.

c ¶ Præstare.] Not. quia de satisfactione nil dicit: ad quam tñ tutores & curatores tenentur, nisi sint testamentarij, vel ex inquisitione dati. C. de tutore vel curatore, qui non satisfe. l. in dubium. & l. non omnium. de curatore furioso. l. fin. initi. de satisfda. tuto. in princ. & sic soli legitimi, & sine inquisitione dati satisfdant. & ibi de hoc. & in Spec. de tuto. §. si autem. ver. horum. cum autem isti rectores ex inquisitione dentur, merito satisfactione non onerantur, facit C. de episcop. & cleri. orphanotrophos in prin. nisi propter vxorẽ & filios suspectus esset 23. distin. de Syracusanę, sed tali suspecto committi non debet, vt supra.

d ¶ Bonis.] mobilibus & immobilibus de testa. relatum 2. ff. de verborum signũ. l. bonorum.

Inuentariũ & repertoriũ idem.

e ¶ Inuentaria.] q̃ alias repertorij dicuntur. ff. de admi. tut. tutor, qui repertoriũ, & ad hoc tutores & curatores tenentur. C. de admi. tuto. l. tutores 2. de curatu. l. fi. & formas diuersorum inuentariorum vide in Spe. de instr. edi. § fi. & de his ibi ver. sunt etiam

[Glo. seq. soluit dubium respondens contrario.]

1 Idem Zabar. & pano. hic. & Alexã. cõsi. 1. nu. 4. lib. 7.

f ¶ Annis singulis.] per hanc litteram vī quod ēt non petitam teneatur offerre, alias si terminus statutus nõ esset (pone exemplum supra ead compil. de testa. cap. vnico.) satis videretur sufficere q̃ hoc faceret cũ reddere. & quisitus 1 esset. de iureinr. c. 1. eod. & facit quod no. cõsi. 1. nu. de elect. cupientes. § si vero. in 5. glo.

[Glo. seq signat cõtrariũ: ponit opinionẽ & soluit.]

in quibus sub obstrictione diuini iudicij illorum ad quos dictorum locorum commissio† pertinet, conscientias oneramus. Illi etiam quib. dictorum locorum gubernatio seu administratio committetur, ad instar tutorum a & curatorum iuramentum b præstare, c ac de locorum ipsorum bonis d inuentaria c † conficere, & ordinarijs seu alijs quibus sub sunt loca huiusmodi vel deputandis ab eis, annis f singulis de administratione sua teneãtur reddere g rationem. Quod si secus a quoquam fuerit attentatum: h collationem, prouisionem, seu ordinationem ipsam carere decernimus omni robore firmitatis.

¶ Declarat constitutionẽ nõ extendi ad hospitalia religiosorum, vel militarium ordinum hoc dicit.

¶ Præmissa i vero ad hospitalia militarium k ordinum, aut religiosorum etiam aliorum l extendi minime volumus; quorum tamen hospitalium rectoribus in sanctę obedientiæ virtute mandamus, ut in illis secundum suorum ordinum instituta & antiquas obseruantias prouidere pauperibus & hospitalitatem debitam in illis tenere procurent: ad quod per superiores eorum arcta † districtione cogantur, statutis quibuslibet non obstantibus in præmissis.

¶ Conseruat antiquas cõsuetudines talium locorum circa diuina officia & sacramenta. Ioan. And.

¶ Cęterum m nostræ intentionis existit, q̃ si qua sint hospitalia, altare n vel altaria, & cęmeterium ab antiquo habentia: & presbyteros celebrantes, & sacramẽta ecclesiastica paupertibus ministrantes, seu si parochiales o rectores cõsueuerint in illis † exercere præmissa, antiqua consuetudo seruetur, quo ad exercenda & ministranda spiritualia supradicta. P

g ¶ Reddere rõnem.] ℨ C de episc. & cler. orphanotrophos. in fi. & auth de eccl. tit. §. pen. col 9. vbi df tales ad rõnẽ reddendã non teneri. Sol. illud correctum per auth. posterior. de san. episs. § œconomos col. 9. ita ibi soluit gl. Tu dic verius primas leges nõ correctas, sed loquunt de rõne reddẽda orphanis vel pauperibus, ad q̃s isti non tenentur, qa sonat ibi textus, dicens q̃ non subiacent tutelaribus vel curatoribus rõnibus § œconomos loquitur expresse de rõne reddenda eṗo, ad q̃s tenentur, vt ibi, & hic: sed hoc ibi additur, & singulis annis ad hoc teneantur.

Hospitalia magis pauperibus rectoribus rationem reddere non tenentur.

h ¶ Attentatum. ſ. qa conferuntur in beneficium sæcularib. clericis vel personis, nõ talibus, vt dictus est supra.

† al. ecclesiastica.

i ¶ Præmissa. ℨ de supplet ione ordinariorũ, ēt quo ad exempta, q̃ non cõferantur in beneficium, de iuro, inuentario, & ratione reddenda.

K ¶ Militarium.] vt sancti Io. Hieroly. sanctæ Mariæ Theutonicorum, Calatrensiũ, & similem.

l ¶ Aliorũ.] sunt quædam religiones super hospitalitate fundatæ, vt Cruciferorum: vel dato, q̃ non sint ad hoc fundatæ, habent tñ hospitalia.

m ¶ Cæterum.] quæra pars.

[Glo. seq. ponit duas differentias hospitalium speciei, & remittit.]

Hospitalia militarium ordinum.

n ¶ Altare.] talia hospitalia cum ecclesia vel altari, cœmeterio vel alio iure parochiali, vel quæ alias

Hospitalia de consuetudine non tenentur reddere rationem.

o ¶ Parochiales.] sin quorum parochis constructa sunt hospitalia, pro quibus facit ius cõe de præscript. ex transmissa, & de restit. spol. ad decimas. lib. 6. statuit tamen consuetudini. Licet ergo hospitale & ipsius familia & pauperes ibi degentes sint de parochia matri cis eccl̃ię, potuit tamen pscribere hospitale, quod per proprium sacerdotem illis spiritualia ministrentur. Ita

Hospitale pscriptum.

p ¶ Supradicta.] concor. vigesimaquarta, quæstione prima, pudenda. de elect. nihil est, in fi. & facit inf. de sanctis. priuileg. cap. 1. in. fine.

Ordinaus.

DE IVRE PATRONATVS.

[Vidimus supra de præbendis, & dignitatibus & aliis beneficis clericorum tam sæcularium, quàm religiosorũ: ueniũ quia nonnunquã in dictis beneficiis est effectus præsentationis & al; quod ius, q̃d patronis debetur: id eo annectit rubricam de iure patronatus.]

TITVLVS VII.

De iure patronatus.

¶ Clemens quintus in concil. Viennensi.

¶ Si præsentatis ad ecclesias per patrones ecclesiasticos, in quibus ipsi non consueuerunt omnia onera supportare, non assignetur intra terminum competentem congrua portio diœcesanus eam assignare debet: Quod locum non habet quando onera sunt per patronos supportanda. h. d. Zabar.

CAP. I.

VT constitutio.] Præsupponendũ est q̃d dicitur in cap. de monachis. de præbendis. in antiq. videlicet quòd si aliquibus religiosis vel clericis competant ecclesiæ quantum ad proprietatem, forte ex donatione capituli uel cõuentus facta cum cõsensu episcopi uel abbatis, & cum causa rationabili, scilicet pro alimentis religiosorũ, & ibi religiosi præsentant episcopo clericũ sæcularem, quem appellamus uicariũ perpetuum uel rectorẽ: ratione curæ episcopus non debet instituere aliquem nisi sibi constet, quòd ipse præsentatus habeat portionem seu pensionem a dictis religiosis vnde decenter possit viuere, soluere iura episcopalia, & hospitalitatem tenere. Secundo p̃supponẽdum est q̃d ℨ in c. 2 eo. tit in 6. videlicet, q̃ illud c. intelligitur ēt si monachi sint exempti a iurisdictione episcopi. illud c uenit quodammodo executiue: quia ponit quid iuris si patroni præsentantes nolint assignare pensionem decentem ipsi uicario perpetuo.

CASVS. Fuit a nonnullis in concilio Viennensi propositum, q̃ cap. de monachis. alleg & c. 1. eo. titu. in 6. erat quasi nullius efficaciæ, eo q̃ non prouidebat si religiosi nollent assignare certam pensionẽ dictis uicariis. vnde concilio primo prohibuit epis, ut non instituerent aliquem vicarium ad præsentationẽ religiosorũ patronorũ, nisi prius eidẽ vicario fuerit assignata certa portio. Et si patroni nolint portionẽ illã assignare, tunc episcopus dēt eis præfigere terminum ad assignandũ huiusmodi portionẽ, & termino elapso facultatẽ assignandi hmõi portionẽ denoluitur ad ipsum in pœnã patronũ: quæ Pœna est ista? quia forte episcopus assignabit prædium nel partem parochiæ, quæ erat magis propitia ipsis religiosis: & debet episcopus procedere cum summa conscientia in assignatione hmõi, quærãtur, vtrũ ista sint ueta indistincte, uidelicet q̃ eps non debet uicarium instituere, nisi prius fuerit sibi assignata portio cõg. ua? Dicit quod non est uerum indistincte: quia in aliquibus prioratibus ipsi religiosi supportant ola o. era, quia soluunt iura episcopalia, & tenẽt hospitalitatẽ, idest tractant uicarium honeste tanq̃ hospitem, & nõ tenentur assignare aliquam portionẽ: sed sufficit q̃ teneant vicariũ honeste tam in victu q̃ in uestitu, ut non uituperetur sacerdotalis officium. Not q̃ cũ ecclesia competit ad clericos ex donatione. epi cum consensu capituli, cuius donationis effectus est q̃ ipsi clerici tenentur assignare congruam portionem ipsi uicario ꝑpetuo vñ possit viuere, iura episcopalia supportare, & hospitalitatem tenere. Not. q̃ si religiosi uel clerici nolint assignare congruam portionẽ, episcopus potest illi assignare, & de hoc papa onerat, conscientiã episcopi Not q̃ si religiosi supportẽt onera illius ecclesiæ, tunc non tenẽ ur assignare portionẽ siue pensionem ipsi uicario, sed sufficit q̃ vicarium habeãt honeste tractare. No. casum in quo cessat privilegium exemptionis, hic q̃ religiosi exẽ pti subsunt episcopo: puta si nolint decẽter tractare vicarium perpetuum. Not q̃ instituti is in beneficiis debet assignari vndeꝛ possint habere congruam sustentationẽ. et iura episcopalia solucre: subaudit Pau. & alia incumbentia supporta. de præbend. de monachis, & eod. tit. c. 1. lib. 6 Et quæ dicatur sufficiens portio istorum, not. de præb. extirpandæ. 21. q. 1. cap. 1. de rescrip. cum adeo. Not. quòd debet assignari terminus cõ petens habentibus p̃sentare, intra quem prouideant de congrua portione. de hoc in glos. in uer. competentem. Zabarella..

† In antiquioribus codicib. cõstanter legit ita: ae ei quæ dam, &c.

[prima glo. simul summat & diuidit, item remittit & exponit.

a ¶ Vt constitutio.] in prima exordium, in quo expedientiam obseruantiæ antiqui iuris pro cõstitutionis causa ponit. in secunda constitutio, ibi: [Diœcesanis.] quæ tria facit: primo prouidet circa assignationẽ partis prouentuum ecclesiarum faciẽdam prælatis, uel uicariis ipsarum, per patronos ecclesiasticos, qui non solent ipsarum onera supportare. Secundo ibi: [Sane] circa illos patronos, qui solent supportare prædicta. Tertio ibi: [Ad quæ.] circa executionem constitutionis dat prãtẽ diœcesanis, & tollit obstantia. determinat opiniones, de quibus dicam super uerbo,] Deuolu atur.] & hic, Vt ponitur causatiue sic de appellatus. ubi dixi.

¶ Constitutio Clementis iiij. de præb. c. 1. lib. 6. quæ supplet constitutionem Alexandri, eo. ti. de monachis. circa exemptos, & consuetudinem reprobandam, de quo sequitur.

a ¶ Non obstante.] concor. de præben. extirpandæ.

b ¶ Habere.] & reliqua incumbentia onera supporta re, ut in prædictis iuribus.

d ¶ Expedit.] ecclesiarũ utilitati, & aliarũ saluti, ut ibi.

e ¶ Declarare.] hoc facit inf. §. fane.

f ¶ Adiscere.] adiicit circa formam inhibitionis. Item determino statuendo, de præsentato instituendo, de assignatione post terminum per ordinarium faciendã, & illud quod habetur in fine.

[Gl. seq quærit & soluit.]

g ¶ Diœcesanis.] 1 q̃d de inferioribus, ad quos spectat institutio, q̃ esse pōt de off. deleg. c. de cler. pereg. c. fi. de pb. referẽte. § ea. cõpil. de pb. li de bñficiis. Solu. in quãtu ponit hæc decre. ius nouũ, in illis nõ hẽt locũ ius canonicum simpliciter dixisset, ordinarius. simile sup. ead. compil. de sequestr. pos. c. unico. de statu regu. c. 1. §. tit. proxi c. 2. post prin. j de priuileg. c. 1 de panit & remiss. c. 1. & tunc tales cõprehenderet, de off. ord. ordinarii.

1 appella tione diẽ cessorũ non ueniũt inferiores prælati, uide Abbatem in c. cum olim in 4. not. extra præscrip.

in

Universidad de Deusto
Biblioteca

In princ.lib.6. & quod ibi not. Nec potest negari quin serioſe diœceſanos exprimat: cum hoc ſit hic octies repetitum, nec mirum: quia decre.de monachis. & decre.1.lib.6.de p̃bẽ.de diœceſanis etiã expreſſe loquuntur.ſi ꝫ.ead.compil.de ſuppl.negl.præla. cap. vnico.de foro cõpetẽ.quãuis.§. volumus.de vi. & hone.cleri. c.1. in princ. & quod ibi dixi. Inferior ergo prælatus habens inſtituere, ad diœceſanum recurret, vt terminũ ſtatuat ad aſſignationem. facit prin. huius cap.quòd ſi non fiat per inferiorem ad quem ſpectat, admittetur,inſtitutus, & perſ diœceſanos fiet aſſignatio, & reliqua hic expreſſa. & eſt ſimile quod de literis commendatitiis ſcripſi in præd. decre. fin. de cleri. pere. ſuper vlt glo.

† al. epos

† al: præmittitur.

[Glo.ſeq.primo dicit quid addit quærit quid ſi contra fiat.al leg.ꝙ ualeat,ſecundo ꝙ non ualeat,reſpondens ad q̃dam contrariã:tertio ſoluit tenendo primum,& contrariis reſpondet.]

a ¶ Inhibentes.]hic addit fortionem expreſſionem in hibitionis: Scripſerat enim Alexander diœceſano, ꝙ prouideret,ꝙ nullum,&c. Clemens quartus ſtatuerat & mandauerat conſtitutionem inuiolabiliter obſeruari,hic Clemẽs quintus inhibuit diſtricte ſub obteſtatione,&c. Sed quæro quid ſi contra hanc inhibitio nẽ diœceſanus admittit preſentatum aſſignatione non facta? Videtur ꝙ ualeat de præb.dilectus.2. de conceſ. præb.ſi ſoli.in princ.& facit quod not.de offi ord.Romana.ad ſi lib.6 & eo.lib.de immu. eccle.decer.ad ſi. ex quo non apponitur decretũ, vt ibi & facit de ſponimpu.ad diſſoluendum in ſi.Item cum hæc principaliter fauorem epiſcopi & inſtituendi recipiant,ut ſup. in princi.poſſunt ſuo renuntiare fauori, de regula.ad Apoſtolicam.C.de legib.qđ fauore.& facit ff. de nouiope.nuntia.l.1.§.& poſt operis. Contra de elect.prouida.lib.5 ubi nõ ualet cõfirmatio facta ,illa inquiſitione omiſſa,quæ præmitti debebat: ita nec hic ualeat non p̃miſſa hac aſſignatione,ad idẽ c. ti.c.ſi.ubi omiſſio citationis vitiat confirmationẽ. Itẽ ꝫ hoc.eo tit cũ dilectus.vbi non ualet collatio poſt inhibitionẽ legati.Ad idem p̃di.decr.ſi ſoli.ver. aut.ubi inhibitio executoris ad cõpellendũ afficit ẽt ſine decreto:nam plus operatur expreſſa inhibitio quam mãdatum, 1 ut ibi patet.& ſic reſpondetur ad principium ipſius decreta. & decre dilectus,in contrarium allegatum.Item non obſtat ꝙ hic non apponitur decretum: quia ſufficit legislatorem aliquid prohibuiſſe,&c.C.de leg.non dubium.de reg.iur.quæ contra,lib.6.cum concor.Nec eſt verum ꝙ hic verſetur ſolum fauor inſtituentis & inſtituti,immo verſatur fauor eccleſiarum & ſalus animarum,ut patet in decre.1.de præb. & ſic renuntiare non potuerunt.facit qđ dixi poſt Inn.& Hoſt.& Cõp. de reſcrip.cum dilecta ſuper 4.glo.Per hoc vī quòd inſtitutio uel confirmatio non ualeat, puto ꝙ cũ diœceſanus non recipiat poteſtatẽ confirmandi ab hac cõſtitutione,ſed det cõſtitutio iuriſdictionem habẽti certum modum ſine decreto,ꝙ confirmatio contra hanc inhibitionẽ facta ualeat: 2 & ꝙ hoc ſit de mente,colligo per verbum præcedens,ſub obteſtatione, &c.Faſis. de offi. deleg. & cõcor.facit ſ de Iudæ.c.unic.Ad decr. prouidea,tũdeo

ſtrictius inhibentes, [a] ne præſentatum [b] aliquem per quamcumq; perſonã eccleſiaſticam ius [c] præſentandi ad eccleſiam aliquam habentẽ, admittãt, niſi intra certum terminum competentem [d] per diœceſanos ipſos † præſentantibus præfigẽdum, ipſi præſentato fuerit corã [e] eis (ut præſcribitur†) congrua de prouentibus eccleſiæ portio aſſignata: Quam ſi forſan ijdem præſentantes intra terminum [f] ipſum aſſignare neglexerint, ne factum eorum noceat [g] præſentato: ſtatuimus, ut extũc [h] diœceſani debeant præſentatum (niſi aliud canonicum obſiſtat) admittere, & in pœnam [i] præſentandum ad diœceſanos ipſos poteſtas aſſignationis hũiuſmodi deuoluatur [k] Præcipimus autem diœceſanis eiſdem ſub ipſius obteſtatione diuini iudicii,ipſorumque conſcientias oneramus, [l] quòd non nudum,ſed unacum domino temporalium, ut §.ſane.alias non fieret aſſignatio iſta, quia rector totũ haberet ſuper quo uide quod ſcripſi, de præb.de monachis.ſuper ſi.vlt. gl.

† In quodam manuſcripto ita:Eccleſiaſtica uolumus ceſſura cõpelli nulla pactione ſeu cõuentione in contrariũ habita, ualitura,nõ obſtãtibus, &c.

† al. epos

† al: præmittitur.

i Actus ꝫ mandatũ an teneat, & an ꝫ de cretũ, uid ꝙ Deciũ in c. cau sã matrimonii. in 4.col. in. ſi. de offi. dele.

2 Vide ad iſtam glo. Deciũ in inhibitionẽ facta ualeat: ea.de cau ſis. de offi. deleg. & cõcor.facit ſ de Iudæ.c.unic.Ad decr. prouidea,tũdeo

a ¶ Inhibentes.]hic addit fortionem expreſſionem in hibitionis: Scripſerat enim Alexander diœceſano, ꝙ prouideret,ꝙ nullum,&c. Clemens quartus ſtatuerat & mandauerat conſtitutionem inuiolabiliter obſeruari,hic Clemẽs quintus inhibuit diſtricte ſub obteſtatione,&c. Sed quæro quid ſi contra hanc inhibitio nẽ diœceſanus admittit preſentatum aſſignatione non facta? Videtur ꝙ ualeat de præb.dilectus.2. de conceſ. præb.ſi ſoli.in princ.& facit quod not.de offi ord.Romana.ad ſi lib.6 & eo.lib.de immu. eccle.decer.ad ſi. ex quo non apponitur decretũ, vt ibi & facit de ſponimpu.ad diſſoluendum in ſi.Item cum hæc principaliter fauorem epiſcopi & inſtituendi recipiant,ut ſup. in princi.poſſunt ſuo renuntiare fauori, de regula.ad Apoſtolicam.C.de legib.qđ fauore.& facit ff. de nouiope.nuntia.l.1.§.& poſt operis. Contra de elect.prouida.lib.5 ubi nõ ualet cõfirmatio facta ,illa inquiſitione omiſſa,quæ præmitti debebat: ita nec hic ualeat non p̃miſſa hac aſſignatione,ad idẽ c. ti.c.ſi.ubi omiſſio citationis vitiat confirmationẽ. Itẽ ꝫ hoc.eo tit cũ dilectus.vbi non ualet collatio poſt inhibitionẽ legati.Ad idem p̃di.decr.ſi ſoli.ver. aut.ubi inhibitio executoris ad cõpellendũ afficit ẽt ſine decreto:nam plus operatur expreſſa inhibitio quam mãdatum, 1 ut ibi patet.& ſic reſpondetur ad principium ipſius decreta. & decre dilectus,in contrarium allegatum.Item non obſtat ꝙ hic non apponitur decretum: quia ſufficit legislatorem aliquid prohibuiſſe,&c.C.de leg.non dubium.de reg.iur.quæ contra,lib.6.cum concor.Nec eſt verum ꝙ hic verſetur ſolum fauor inſtituentis & inſtituti,immo verſatur fauor eccleſiarum & ſalus animarum,ut patet in decre.1.de præb. & ſic renuntiare non potuerunt.facit qđ dixi poſt Inn.& Hoſt.& Cõp. de reſcrip.cum dilecta ſuper 4.glo.Per hoc vī quòd inſtitutio uel confirmatio non valeat, puto ꝙ cũ diœceſanus non recipiat poteſtatẽ confitmandi ab hac cõſtitutione,ſed det cõſtitutio iuriſdictionem habẽti certum modum ſine decreto,ꝙ confirmatio contra hanc inhibitionẽ facta ualeat: 2 & ꝙ hoc ſit de mente,colligo per verbum præcedens,ſub obteſtatione, &c.Faſis. de offi. deleg. & cõcor.facit ſ de Iudæ.c.unic.Ad decr. prouidea,tũdeo

b ¶ Competentem.]de elect.c.1.de appel. cum ſic. vt circa. lib 6.

c ¶ Coram.]vide quod ſuper hac dictione not.de elect.

d ¶ Terminum ipſum.]à diœceſano ſtatutum.

e ¶ Noceat.]facit de elect.publicato. & ad ea,quæ ibi ſcripſi in 10. q.

f ¶ Extunc.]ideſt,lapſo termino, & extremum tẽpus deſignat.ff.de condi.& demon.l.4.in fine.

[Glo.ſeq.ponderat litteram per id quæſtionem ſoluens:ſecundo quærit,& ſoluit.]

g ¶ Et in pœnam.]non dicit, & poſtea in pœnam,nec ſupra proxi.dixit,prius debeant: per quod dico quòd dummodo lapſus ſit terminus non attento ordine huius litteræ ſicut aſſignatio patronorum p̃ceditinſtitutionem,ſic & diœceſani prius poterunt aſſignare,& poſtmodum inſtituere:faciunt not.de reſcrip. cum dilecta.in 4.glo & ſic illud,ex tunc,quòd præcedit,determinat uerbum,debeant,& uerbum, deuoluatur. Sed in quo eſt hic pœna,cum nihil uideatur referre, an ꝑ ipſos,an per epiſcopũ hoc fiat,ex quo modus nõ excediturſ Solu. aſſignabit forte epiſcopus tale prædium quod ſibi tenere uoluiſſent: perditio ergo electionis eſt hic pœna.facit de præben. ſi pluribus.in ſi. lib.6.ff. de leg.2.ſtatuliberum.§.Stichum. & eſt ſimile de ſupnegl.præla.unico.ea.compil.

[Gloſſ.ſeq.ponit duas opiniones hic deciſas.]

h ¶ Deuoluatur.]Tan.Goffr.Inno & Hoſtien.dicebant de præbend.de monachis. quòd ſi monachi aſſignare nollent hanc portionem,epiſcopus elapſis ſex menſibus ordinaret eccleſiam,per decre ſicut de ſuppl.negpræla. Sed Archid.in decre.1.de præb.lib.6 dicit decr. ſic loqui in defectu præſentari,non in defectu prouentuum,quare dixit epiſcopum hoc caſu non poſſe eccleſiam ordinare, ſed coget illos ad aſſignationem faciendam, hodie melius prouiſum eſt per hanc litteram.

[Glo.ſeq.allegat duas concor. & dubium ſoluit.]

i ¶ Oneramus.]concor.ſ.de uoto cap.fin. ubi concor. de hoc ſ.tit.proxi.cap.vlt.§.ut autem. in ſi ſ.de hæret. cap.1.poſt princip.Et per hanc litteram,& ea quæ no. de reſcrip.ſtatutum.§.aſſeſſorem.lib. 6. uideo quòd per patronos uel presbiteros non poſſit epiſcopo ſ̃itio referri,

referri,& ꝙ ſi appellarent patroni, dicentes ꝙ exceſſit uel presbyter,dicens ꝙ portio non ſufficiat,eps nõ deferret,fateor tñ quòd ſuperior ad quem appellatũ eſt, emendaret quod male factum eſſet.ſupr.de app.paſtoralis.in princ.Idem puto cũ ante lapſum termini eſt cõtentio inter patronos, qui dicũt portionem antiquam uel auctã ipſos ſufficere & epiſcopũ hoc negantẽ.

a ¶ Moderationem.] ideſt,moderatam taxationẽ, hoc dico, quia moderationis uerbũ diminutionem ſapit de verb.ſig. c.fin.& eſt huic ſimile de ele.cupientes. poſt prin.lib.6.

b ¶ Odio uel fauore.] plentati,uel præſentãtium.

c ¶ Vel alias.] puta præmio uel timore. 11.q.3. quatuor. de re iud.cum æterni.lib.6. inf.de hære. c.1.

d ¶ Vel minori.] cor.de offi. cuſt. c.1.& quod ibi no. in 3.glo.

e ¶ Sane.] hic declarat p̃dicta omnia, ut infra dicam.

[Gloſ.ſeq.rationem reddit, infert,ſed tenet contrarium.

f ¶ Obſeruentur.] ex quo enim præſentati, & inſtituti non ſuſtinent oner, ſed procurationem,cathedraticum, & alia iura epiſcopalia, & hoſpitalitatis opera & his ſimilia ſubeũt patroni: nõ fiet aſſignatio prædicta etiam pro ſuſtentatione rectoris,vt ſequitur. Si ergo aliqua onera,puta procuratio ſubeũt patroni, reliqua ſubit presbyter,vī quod aſſignatio fieri debeat ſufficiens pro his oneribus tãtum, quæ ſubit presbyter.facit de præſcrip. accedentes. de ſta.mo.in ſingulis. de deci. tua 2. puto. n. hoc eſſe de mente horum iurium, ꝙ aut omnia ſubeant patroni,aut eis presbyter. facit de conſe. diſt.2. cõperatio multa habet incomoda ff. famil. ercis. l. primus ff.de admi.tut.cum quæritur.Nam particularis exactio facit de exerci.act.l.2 ſ.de cenſi.cum inſtantia, & hoc probat ſequens littera.

g ¶ Perpetuis.]de capel.mona.c vnico.lib 6.

h ¶ Vicarijs.]repete perpetuis.de offi.vica.ad hæc.

i ¶ Subire.]teneantur,quod ſequitur.

k ¶ Decenter.] hoc reſpicit honeſtatẽ de vo. magnę. honeſte ergo locabuntur in ſede de exceſ.præl.c.1. de ma.& obe. ſolitæ.& honorabit in eis ſacerdotale officiũ.de hære.cũ ex iniuncto. verb.licet aũt 95. diſt. etio.

l ¶ Præſtare.] hic patet. ꝙ etiam pro ſuſtentatione rectoris non fiet aſſignatio.

m ¶ Sufficientem.) vide quod not.21. q.1. de reſer.

n ¶ Ad obſeruationem.]non'poterunt ergo tollere uel minuere portionem per epiſcopum aſſignatam,facit de præben.auaritiæ.

o ¶ Alio.]ſ.cum rector uel vicarius ſuſtinet onera, & intra tempus per diœceſanum ſtatutum aſſignatio per patronos facta non fuit.

p ¶ Conſuetudinibus.) concor.vide ſ.ead.cõpil. de

N.P.

moderationem [a] portionis † ipſius debite faciant, nec odio [b] vel fauore,vel alias [c] in pluri vel minori [d] circa illam ſcienter excedant. ¶ Sane [e] in prioratuum vel aliorum tam regularium quam ſæcularium locorum eccleſijs, in quibus religioſi [f] vel alij ad quos eorum redditus pertinere noſcũtur,prædicta conſueuerũt onera ſupportare,præmiſſa nullatenus obſeruentur: [g] ſed onera omnia, quæ eccleſiarum ipſarum perpetuis [h] presbyteris, aut vicarijs [i] incumberẽt ſi dicta eis aſſignatio facta eſſet, religioſi & alij ſupradicti plene lubire [k], ac presbyteros, ſeu vicarios ipſos decenter [l] tractare,nec non ſuſtentationem eis præſtare [m] ſufficientem, [n] & congruam

† al. epos

† al: præmittitur.

a ¶ Moderationem.] ideſt,moderatam taxationẽ, hoc dico, quia moderationis uerbũ diminutionem ſapit de verb.ſig. c.fin.& eſt huic ſimile de ele.cupientes. poſt prin.lib.6.

b ¶ Odio uel fauore.] plentati,uel præſentãtium.

c ¶ Vel alias.] puta præmio uel timore. 11.q.3. quatuor. de re iud.cum æterni.lib.6. inf.de hære. c.1.

d ¶ Vel minori.] cor.de offi. cuſt. c.1.& quod ibi no. in 3.glo.

e ¶ Sane.] hic declarat p̃dicta omnia, ut infra dicam.

[Gloſ.ſeq.rationem reddit, infert,ſed tenet contrarium.

f ¶ Obſeruentur.] ex quo enim præſentati, & inſtituti non ſuſtinent oner, ſed procurationem,cathedraticum, & alia iura epiſcopalia, & hoſpitalitatis opera & his ſimilia ſubeũt patroni: nõ fiet aſſignatio prædicta etiam pro ſuſtentatione rectoris,vt ſequitur. Si ergo aliqua onera,puta procuratio ſubeũt patroni, reliqua ſubit presbyter,vī quod aſſignatio fieri debeat ſufficiens pro his oneribus tãtum, quæ ſubit presbyter.facit de præſcrip. accedentes. de ſta.mo.in ſingulis. de deci. tua 2. puto. n. hoc eſſe de mente horum iurium, ꝙ aut omnia ſubeant patroni,aut eis presbyter. facit de conſe. diſt.2. cõperatio multa habet incomoda ff. famil. ercis. l. primus ff.de admi.tut.cum quæritur.Nam particularis exactio facit de exerci.act.l.2 ſ.de cenſi.cum inſtantia, & hoc probat ſequens littera.

g ¶ Perpetuis.]de capel.mona.c vnico.lib 6.

h ¶ Vicarijs.]repete perpetuis.de offi.vica.ad hæc.

i ¶ Subire.]teneantur,quod ſequitur.

k ¶ Decenter.] hoc reſpicit honeſtatẽ de vo. magnę. honeſte ergo locabuntur in ſede de exceſ.præl.c.1. de ma.& obe. ſolitæ.& honorabit in eis ſacerdotale officiũ.de hære.cũ ex iniuncto. verb.licet aũt 95. diſt. etio.

l ¶ Præſtare.] hic patet. ꝙ etiam pro ſuſtentatione rectoris non fiet aſſignatio.

m ¶ Sufficientem.) vide quod not.21. q.1. de reſer.

n ¶ Ad obſeruationem.]non'poterunt ergo tollere uel minuere portionem per epiſcopum aſſignatam,facit de præben.auaritiæ.

o ¶ Alio.]ſ.cum rector uel vicarius ſuſtinet onera, & intra tempus per diœceſanum ſtatutum aſſignatio per patronos facta non fuit.

p ¶ Conſuetudinibus.) concor.vide ſ.ead.cõpil. de

teneantur. ¶ Ad quæ omnia integraliter adimplenda,& nihilominus ad obſeruationem [n] debitam aſſignationis per diœceſanum in caſu alio o (ut præmittitur) faciendæ,religioſos prædictos & alios quoslibet à diœceſanis eiſdem eccleſiaſtica † volumus cenſura compelli: Non obſtantibus exemptionibus, aut alijs quibuslibet priuilegijs, conſuetudinibus, P vel ſtatutis ,quæ circa præmiſſa q vel eorũ aliquod religioſis ipſis, aut alijs in nullo volumus ſuffragari.

¶ Idem.

¶ *In plures hæredes unius ex pluribus patronis transit iuspatronatus per ſtirpes, hoc dicit Zabar.*

CAP. II. PLVRES * †

CASVS. Frater meus & ego habeamus ius patronatus in aliqua eccleſia; uolumus preſentare perſonam idoneã,certũ eſt ꝙ ſi patroni diſſentiãt, tunc preſentatus a maiori parte dẽt inſtitui.cap. q̃m.eod.titu in anti q. Sed quæritur, utrũ filii fratris mei habebunt quilibet ſuã uocẽ, uel utrũ ipſi ſimul habeãt vnã uocẽ? Dicit ꝙ ſolũ hñt unam vocẽ, quia iuſpatronatus competit per ſtirpes,non per capita. Sed quæritur, utrũm poſſumus conuenire inter nos ut preſentemus epiſcopo aliquẽ clericum alternis uicibus? Dicit ꝙ ſic,ut facilius prouideatur eccleſiis. Sed utrum laicus poſſit præſentare tres clericos ſub conditione, ut eps eligat quem uoluerit? Dicit ꝙ ſic,quia poteſt laicus patron' uariare,ſecus ſi eſſet patronus clericus.

¶ Colligo aliqua notabilia.Primo, ꝙ plures hæredes non hñt niſi unã uocẽ, quia ſi defunctus uiueret, ipſe non haberet niſi vnam vocẽ. Nota ꝙ patroni poſſunt conuenire inter ſe, vt preſentent alternatis vicibus. Not ꝙ patroni plurium eccleſiarum inter ſe poſſunt illa iura diuidere, vt ſcilicet vnus ſit patronus in vna,alius in alia,licet ſit ſecus in patronatu libertorum,talis enim patronatus inter patronos diuidi non poteſt, licet alimentorum præſtationes diuidere poſſint.ff famil.ercis.l. quædam. Et primo ideo,quia fortius eſt ius patronatus libertorũ, q̃ eccleſiarum, vnde illud non alienatur, iſtud autẽ ſic.Item illud tranſit in ſuos,etiam non hæredes, vt ff de iurepatro.l.filij.iſtud non hoc vult gl.in verſi.libere. Not. dicitur, patronis eccleſiæ, & dic eccleſiæ, quia ſunt & alij patroni,de quibus in glo.habemus. Not in §. [Quibus]de verbo [permittimus,)ex quo inducitur nouum ius,vt probatur hic iuncta glo.in hoc verbo,quod not.ſingulariter Zabarella.

[Gloſſa prima primo dicit quid prima pars determinet,recitans duas opiniones contrarias,& tertiam mediam, quam impugnat.ſecundo pro opinione reprobata inducit tres æquitates, & tria ſimilia, & unã decre & intricationem,quę inſurgit ex opinione hic approbata,quam explicat.tertio,ſubdit dictum Goff. quarto inducit pro opinione approbata duo iura & æquitatem, propter quam indicat quid videtur faciendum.

† In quodam manuſcripto ita:Eccleſiaſtica uolumus ceſſura cõpelli nulla pactione ſeu cõuentione in contrariũ habita, ualitura,nõ obſtãtibus, &c.

† De intellectu uide Lãbertinum de iure patronat. ar. 12.q.1. par. 1.nu. 5.

* ¶ Plures.)Se ſummat tria dicens,& partes,quarum prima pars determinat notata 16.q.vlt piæ mẽtis plenius ea.q.ſi plures & eo.ti.c.1. p q̃ patet hic reprobari opinionẽ, quæ placere videbatur Alan.Hug.Lau.Ioa.

Clemen. I. Tancr.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Tancr. Vincen. Bernar. & Goffre. quę mihi etiam placebat. Et approbat opinio Innoc. & Hostien. dicentium in prædicti ꝙ in iure patronatus successio fit ꝑ stirpes, non ꝑ capita: cum hoc esse debeat in linea descendenti. inuitu. de hæred. quæ ab intesta. defe. §. & quia placuit ut sic plures uni succedētes, loco unius habeant. ff. de cōd. & demonst. cui fundus. & dicebat Inno. hanc æquitatem præferendam subtilitati contrariæ. ff. ad l. Aquil. ita vulneratus. in fi. ff. de instit. l. i. his cōcor. Rofredus Beneuētanus in libello suo, eo. tit. § nunc de vltimo. Primi ℨ, ad ꝙ inducebat Vin. ꝙ patroni veniunt ad successionem libetti per capita, non per stirpes. institut. de succes. lib. § sed nostra alias incipit, multis. facit ad hoc, quia stipulationes indiuiduæ, non diuiduntur inter hæredes. ff. de verb. obl. l. 2. & l eadē. §. Cato. & l. stipulationes non diuidantur. Archid. in prædicti. si plures. concordare volait opiniones, dicens opinionē Innocentii esse verā in his, qui ex diuersis causis sunt patroni. Et ita ponebat Ror. vt si vnus ex fundo, alter ex dote: Oēs n. ex altero descēdētes loco vnius habentur: quādo vero vnicus fuit patronus, tunc locum habeat opinio contraria, ut sic inspiciamus initium. Sed licet hoc aliquantulū mulceat aures, cui nec vt hæc decre. obstare: quæ ponit plures patronos, & vnum ex plurib. non unum solū: tū non video rationem quare aliud in duobus patronis ex diuersa causa, quam ex eadem, vt si duo dederint dotē. Item nec video quare magis inspiciamus stirpem primo gradu, quam secundo uel vlterioribus. Cum igitur in hoc omnes concordent, ꝙ hoc ius eſt simplex & indiuisibile: itē concordent ꝙ in hæredes & in æqualibus partibus æqualiter tranſit, licet forsan vt dicebat Inn. pinguior sit uox illius, qui plus hēt in hæreditate: Item cum omnes concordent eum qui aliquid in dote posuit, ita patronū esse, sicut eū qui plus posuit, & de oībus his scripsi eo. titu. c. i. mihi placebat opinio hic reprobata, quæ licet in parte haberet contrariam æquitatem, tū expediens mihi videbatur ecclesiis, ut sicut patronis per capita debetur ius ꝓcessionis, ius alimētorū, & ius defensionis: ita ꝑ capita debeatur ius præsentationis: s. vt quot sunt capita patronorū, tot sint suffragia uocum, & nō plura, ad hoc facit eo. tit. c. 3. quod loquitur etiam de hæredibus fundatorum in pluri, & tamen dicit perficiendum illum qui Plurimorum approbatur assensu: & nō plura dixit, ut scilicet si patronus sit hæres cōpatroni, solum vnam uocem habeat, cuius contrarium īnuit hæc littera, vt scilicet si sit de hæredibus triū patronorum, in trib. vocibus partem habeat, uel si solus esset hæres trium, habeat tres uoces. facit de re iud. cū olim. Et ex opinione hic approbata timeo ꝙ nascētur inextricabiles quæstiones. Pone ꝙ A. patronus, cuius hēdes hēri dēnt pro una uoce, habuit tres filios, quorū primus B. nomine, habuit duos filios, secundus. C. nomine habuit quatuor, tertius D. nomine habuit sex, quo iure oēs isti habēt unā uocē, eo iure habent duo filii B. tertiam illius uocis, quatuor filii C. aliā tertiā: sex filii D. aliam tertiā. Si ergo ad aperiendum intellectum dicendorum, hanc uocem reducamus ad unū as, idest ad xii. uncias, & faciamus ꝙ quælibet uncia in uoce fit Bonoñ. grossus, & quilibet grossus valeat. 12. Bonoñ. paruos, quælibet stirpes habebit quatuor uncias: quid erit ergo si vnus ex duob. tres ex quatuor & duo ex sex, præsentat Titiū: & reliq. scilicet unus ex duob. unus ex quatuor, & quatuor ex sex præsentant Seium? de numero personarum patet, de unciis etiam patet: quia præsentatores Titii habent sex uncias & quatuor denarios, præsentatores Seii habent quinque uncias & octo denarios: sed explica stirpem. Item descendendo ad tertium gradum, si unus ex illis duobus filiis B. habeat unum solū filium, qui clericus est, alter octo, quorum duo ēt sunt clerici, ille solus habebit duas uncias, & illi octo diuident alias duas, & sic quilibet ex illis octo habebit tres denarios. Item si quilibet ex quatuor filiis C. habuit filios: primus quatuor, quorum unus clericus: secundus tres, quorū duo clerici: tertius duos clericos: quartus unum, quatuor filii primi hēnt vnc. ā, & sic quilibet tres denarios, tres filii secundi vnciam, & sic quilibet quatuor denarios: duo filii tertii vnciā aliā, & sic quilibet sex denarios, & solus filius quarti hēt integrā unciā. Itē si ex tertia stirpe, s. ex sex filiis D. quilibet hēt filios: pone quilibet ex tribus duos, & sic sex: quorum vnus solus est clericus, & quilibet ex aliis trib. quatuor, & sic duodecim, quorum octo sunt clerici, quilibet ex parentibus habebit octo denarios: quilibet ergo ex duobus filiis primorum trium habebit quatuor denarios, & quilibet ex quatuor filiis secundorum trium habebit duos denarios. Habemus ergo secūdū prędicta triginta septē pronepotes ex duodecim nepot b. natis ex tribus filiis patroni: Finge ꝙ vacat ecclesia, & ifit triginta septem discordāt, viginti laici ex eis ꝓsentant vnum, decē & septē quos dixi clericis, alium: Tu qui dicis per stirpes deberi uoces patronorum, extrica mihi casum tū, quo iure etenim ponderas stirpē in primo gradu, eo iure et in ulterioribus, vt prædixi, in unciis bene pōt explicari: quia pars clericorum hēt sex uncias & vnum denariū, pars laicorum sex uncias minus vno denario. Ad hue fortior intricatio, ubi ponit alium compatronum habuisse totidem descendētes, quorum aliqui cōcordant cum clericis prędictis, alii cum laicis. Et scias ꝙ si in p̄dicto computo fuissem ultra ternarium vsus in pari numero: vt v. vii. vel ix. adhuc fortior esset intricatio. Itē si esset intricatio tanta in pronepotib. quanto amplior in filiis pronepotū vel ulterioribus? quod est dicere, si hęc intricatio est in tertio gradu, quanto maior in quarto, quinto & vlteriorib. itē si intricatio est in casu sic explicite & certitudinaliter posito, quāto maior in eo posit, p̄bationes certificando? ro tanto ter reor de hac approbatione: nec sic terreor de eo quod scripsi post Inno. & Host. de elect. scriptum. super uerbo, ꝓposui: vbi dico ꝙ platus possit h bere tertiā electionis, capitulū tertiā, clerus tertiā: qa fateor ut ubi scripsi, ꝙ possit esse intricatio in calculo, non tñ tanta vt hic: & hoc pp successiuas stirpes. Dicebat ergo Gof. eo tit ꝙ consuetudo per quam in quibusdam partib. vt Neapoli, ius patronatus diuiditur per uncias, possit excusari, ut fiat diuisio nō respectu iuris patronatus, qđ est indiuisibile, sed respectu portionū, ēm quas hęredes succeſerunt patrono vni uel plurib. & nō respectu portionū, quas contulerūt ędificando vel dotādo, & pōt esse utilitas harū diuisionū, vt ecclesia in alendo & in honorib. magis teneantur ei a quo plus percerit, sed actus p̄sentandi cōis sit omnib. possit ēt eis gratificationem (quę aliquando facienda est. eo. tit. cū autem.) vox illis p̄ferri, qui plus cōtulit, & hoc diuīū mihi placebat. Sed vt dixi, opinio hic approbata pro qua facit de rescrip. pastoralis. in prin. de testa. licet ex quadam. ibi, non ut que, uno, &c. in tanto habet æquitatem: quia ab urdum erat patronum instituendo decem hędes, forsan ad hunc finem, ut defraudare posset compatronum actu p̄sentandi, quod esset si illi hęrent decē uoces, & ille unā. & qa hoc ita posset contingere in secundo gradu, tertio & ulterioribus, sicut in primo, nō vī habere rōnem opinio Archidiaconi, & pp hanc fraudem vel iniquitatem multotiens cogitaueram, ꝙ bonum esset statuere, ꝙ extantibus descendētibus hæredibus sanguinis ex aliquo patronorum, ius illud non posset transmitti in extraneos. In hęredes vero sanguinis transiret per capita ēt quo ad actū p̄sentationis: & tunc non conqueretur patronus de cum patrono, sed de Deo creante, si plures descendentes p̄ burent copatrono, quam sibi. Deficientib. uero compatronis, tunc patronus descēdentes nō habens, posset transmittere in extraneos: quib. ēt succederent soli descendentes sanguinis, & per capita. Et forsan non esset absurdum statuere, ꝙ nullo casu in extraneos. i. non descendentes posset transmitti, ut sic facilius liberaretur ecclesiæ ab hoc iuſ. facit de deci. prohibemus, & c. fi. Glo.

Ius patronatus trā sit ad hæredes per stirpes.

Stipulationes in diuiduæ inter hæredes nō diuidūtur.

patrono duo iura debentur.

Ius patronatus quōnes inextricabiles producere pōt ex hęredum multitudine ad quos tranſit.

(Glo. secunda quærit, & soluit.

¶Plures.) quotcunque, cū sit eadem ratio sed ad minus duos comprehendit. de reg. iur. pluralis. lib. 6. cum concor. & dic plures etiam singulares; in collegiatis. ēm minus est dubiū, de ijs quæ fi. a præla. c. ea noscitur.

a ¶Ab vno.) ergo seeus si plures a pluribus, vel un[a] a plurib. vt dixi in magna glo.

b ¶Patronis ecclesiæ.) habemus patronos libertorum, & patronos causarum, de quibus dixi eo. tit. super rubrica.

(Gloss. seq. dubium soluit.

c ¶Relicti.) licet verbum, relicti, ad viui tabulas nō pertineat. ff. de tab. exhi. l. 1. ad fi facit de foro comp. conquestus. idem tamen puto si inter viros transferat vendē do, pluribus vniuersitatem, vel permutando cum pluribus, vel pluribus donādo, qui sunt modi transferendi, vt nota. eo. tit. cum secundū donationem tamen non posset facere priuatis sine consensu episcopi. vt plane scripsi eo. tit. illud.

d ¶Hæredes.) sui vel extranei, cum non distinguat. de hoc 16. q. 7. considerandum, & dixi eo. tit. cum secundum.

e ¶Rectoris.) & clerici, cum eadem sit ratio. est tū in hoc opinio, an patronus præsentet clericum: tenet tū quod non. eo. tit. postulasti.

[Gl. seq. de tribus opi. primam approbatam, & duas alias reprobatas.]

f ¶Et vt.) circa hunc ver. erat triplex opinio. Prima, ꝙ hoc fieri posset: Secunda, ꝙ nō posset: Tertia, ꝙ posset de auctoritate epi, alias non hic reprobatur secunda, quam tenebat Inn. eo. ti. c. 1. & tertia, q̄ ipse idem tenebat Ber. eo. ti. c. 1. in fi. 1. glosse. & apertius ibi Tan. tenebat Hostien. quod placebat Vin. Phil. & Gof. inducebant. l. quoties de vsuf. & ff. de ser. l. via. in fi. ad idem ff. cōi diui. l. communi diuidundo. § cum de vsufructu.

g ¶Facilius.] optarem hanc rationem ponderatam fuisse sup. proxi. responso.

h ¶Patronos.) oēs. facit quod no. de elect. quia proper versi. vel saltem alias iure communi, &c. de reg. iur. in re communi. lib. 6.

(Gl. seq. dupliciter litteram exponit, & cōtrarium & soluit: secundo soluit qōnem, contra sol. alleg. tria iura, quibus respondet, & solutionem iustificat.)

i ¶Libere. Jd est sine superioris auctoritate, & sic improbat quod no. Inno. in decr. querimoniam. Item dic libere, ēt si non vacet ecclesia. facit de dona. consultationib. sup. ea. compil. de reb. eccle. non alie. si vna. hoc probat plurale, alternis vicibus: certum est ēm ꝙ vna vice non concurrit duplex vacatio. Nō obstat concess. præben. e. fi. quia illud fiebat in fraudē vacaturæ, hoc erat ad tollendam discordiam, & ad faciliorē prouisionem ecclesiæ. Et eadē rōne videretur patronos plurium ecclesiarum posse inter se diuidere: s. vt vnus sit patronus in vna, & alius in alia vt not. Vin. eod. titu. ca. 1. & c. ex insinuatione. Sed contra ff fami. ercil. l. quædam. ff. de ali. leg. 3. ff. de iurepat. l. fi. per quæ patet, patronatum libertorum inter patronos diuidi nō posse, licet alimentorū præstationes diuidere possint. Sed dici posset ꝙ fortius est ius patronatus libertorū quam ecclesiarum, vnde illud nō alienatur, istud sic: illud transit in suos etiam non hæredes. ff. de iurepa. filii. ff. de lib. le. Aurelio. §. Cuius. istud non vt scripsi post Innoc. eo tit. cum secundum.

Item vt ibi nota. permutatur patronatus cum patronatu, quare ergo pars patronatus vnius ecclesiæ cum parte quam habet cō patronus in alia, non poterit permutari, ut qđ iuris de toto, &c. de offi. deleg. pastoralis. §. 1. ff. de rei vend. quæ de tota.

k ¶Alternis vicibus.) idest, quod vnus prima vice qua occurret vacatio, alter secunda, alter tertia. has ēt vicissitudines qnq; seruant singulares personæ collegiorum in collationibus spectātibus ad collegia. de præb. c. vlt. lib. 6.

l ¶Quibus etiam.) tertium dictum inducēs ius nouum & æquissimum. quod intelligo

TITVLVS XIII.

De censibus, & exactionib. & procurationibus.

¶Clemens v. in cōcilio Vien.

¶Religiosi subire tenentur onera, quæ incumbebant ecclesiis per eos ante hoc concilium acquisitis, nisi priuilegio, exāptione, vel alia iusta causa iuuentur: quę priuilegia vel exemptiones non iuuant in ecclesiis post concilium acquirendis h. d. Io. And.

CAP. I.

VM

de laicis, vt inf. dicam.

m ¶Ex eadem cā.) facilioris prouisionis ecclesiarum.

n ¶Permittimus.] olim ergo hoc nō licebat: bene ēm poterat laicus præsentato uno alii præsentare. eo. titu. quod aūt. & c. cum autem. & potior erat conditio instituti ab episcopo, vt ibi: videbatur tñ eps primo teneri: quod intellige vt dixi eo. tit. pastoralis. Si ergo licebat sic successiue accumulare, honestum est, ut liceat etiam sic præsentare.

o ¶Plures.] quotcunque, vt dixi in prin. cap.

p ¶Præsentare.] Simul uel successiue, licet enim cum olim laicus præsentabat secundū, daretur optio epo, ipse tñ laicus instabat pro secundo: mō uero potest requere hoc epi optioni. Et sic no. ꝙ licet electiones non possint fieri alternatiue. de elect. c. 2. lib. 6. præsentationes sic, ut hic quod de laicis intelligo uel clericis præsentātib. ex patrimonio, in quibus locum habebat quod dixi sup.

q ¶Personas.] etiam in minoribus constitutas. quod dic vt de instit. c. 2. lib. 6. lo. And.

r ¶Per epm.] vel aliū instituentē, cum eadē sit ratio.

Collationes qnq; fiunt per uices.

Electiones non possunt alternatiue fieri.

DE CENSIBVS, EXACTIONIBVS, &c.

¶Visum est sup. de iurepat. verum quia patronus aliqū infundatione & ēt doratione retinet aliquem censum auctoritate epi, & alias procurationes seu cōmessiationes: ideo annectit rubricam, de censibus, & c.

Cōtinuatio.

Vm sit.] duæ sunt partes: quia primo, rōne præmissa ponit statutum suum cum exceptione. Secundo, exceptionem limitat & declarat: ibi, [priuilegia.] Imol.

CASVS. Papa alicui loco religioso ecclesiam Pictauen. vel Eituricēn. diœcesis donauit, uel forte ipse episcopus cum cōsensu sui capituli, a qua ecclesia episcopus cōsueuerat habere iura epalia, puta exigere procurationem ratione uisitationis: quæritur utrū p istam donationem ecclesia sit exēpta ab omnib. one-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ribus & iuribus eẽalibus, vel vtrum religiosi illa onera teneantur soluere? Dicit clemẽs ꝙ tenentur supportare huiusmodi onera, nisi velint assignare cõgruam pensionem vicario, vt possit illa onera supportare: & hoc verum nisi iuuaretur priuilegio exemptionis, vel alia causa legitima.ta men priuilegium vel exemptio [si qua cõpet.t] non proficit in ecclesijs pour conciliũ acquirendis. No. ꝙ q sentit cõmodũ, non debet onus recusare vulgariter: Qui sentit onus, sentire debet & cummodum. Et sumpta sunt hæc ff. de reg. iur. tũ melius dicerẽtur, quod sumunt a iuribus vn de sumitur regula.l. 1.ff. de reg.iur. No.ma gis specifice cum ecclesiã datur loco religioso ex donatione epi, papæ vel legati, tunc datur cum omnibus oneribus suis, & hoc nisi donarent pẽtionem vicario vt sustineret huiusmodi onera. No. iuncta glo. quod papa potest priuilegiare, aliquẽ vt non teneatur ad procurationem Apostolicæ sedis, vel vt nõ teneatur ad iura episcopalia. Et sic princeps põt priuilegiare aliquem a solutione taliarum, vt ille priuilegiatus non teneatur soluere tallia: tã ẽm doctores illam portionem nõ debet imponere aliis, alias peccat. No. ꝙ vicarii constituti in beneficijs spectantibus ad monachos, non tenentur ad onera, sed ipsi monachi. No. ꝙ priuilegia sunt restringenda, ꝓ hoc hac littera in fi. ibi, (Non extendi.) & de rescrip. c. vlt. lib. 6. de deci. c. 2. eo. l. b. Zabar.

[Glosa prima summat, & diuidit.]

a ¶ Cum sit.] religiosi subi e tenent onera, quæ incũbebãt ecclesijs per eos ante hoc cõciliũ acquisitis: nisi priuilegio, exẽptione vel iusta cã inueniatur: quę priuilegia vel exemptiones non iuuant in ecclesijs post cõcilium acquirendis. Secunda: ibi, (priuilegia.)

[Glo. seq dubium soluit indutens duo similia.

b ¶ Naturę.] sumptum de regula formata per modũ conuentum. ff. de reg. iur. fm naturam. & vide de reg. iur. qui sentit. lib. 6. & dicit lex, ꝙ non est ferendus qui lucrum amplectitur, &c. C. de cadu. toll. l. vnica. §. pro secundo in fine.

c ¶ Religiosi.] in alijs ergo locum non habet inquantum inducit ius nouum. simile sup. ea. cõpi. de deci. c. 1. de tessa. c. 1.

[Glo. seq. tria exempla approbat, & tria reprobat.]

d ¶ Titulo.] vt donatione. de do. consultationibus permutatione. de re. permu. ad quęstiones: vel prescriptione. de iurepa. cura. titulo vero emptionis haberi non pũt. de simo. querelã de iurepa. de iure. & an tranſeat cum uniuersitate, scripsi co. tit. ex litteris titulus & ędificationis vel fundationis adaptatur huic casui.

e ¶ Sedis Apostolicæ.] de iureiur. ego N. de cenſũ. cum instantia.

Titulo multiplici pũt ęcclesiæ ad religiosos pertinere.

¶ Glosa sequens quęstionem soluit.

sit [a] naturæ [b] consonum illos non recusare onera, qui rerum commoda cõplectuntur: Hac in perpetuum valitura constitutione sancimus, vt religiosi [c] quicunque pro monasterijs & ecclesijs, quæ ad eos quocunque sunt titulo [d] deuoluta, procurationes legatorum sedis [c] Apostolicæ, ac iura episcopalia [f] & alia prędstari pro ipsis antequam ad eos peruenissent, solita, g prompte soluere studeant: nisi forsam sedis Apostolicæ, priuilegio, [h] exemptione, [i] vel alia causa legitima [k] ab his se valeant excusare.

¶ Priuilegia vero seu exemptiones [l] huiusmodi ad monasteria, seu ecclesias, quę ad eos obuenire contingit, in posterum [m] volumus [n] non extendi.

¶ Idem.

¶ Ponit quædam grauamina, quæ prælati inferebant exemptis, præcipue Cisterciensibus, & illa fieri prohibet statuens quod episcopi, qui in monasterijs Cisterciensis ordinis charitatiue procurantur, sint contenti cibarijs, quæ per illos sibi ministrantur. Si vero procurantur ex debito, ipsis volentibus carnes ministrari debent extra septa monasterij, vel saltem extra portam, quæ dicitur Regularis. Ipsorum etiam eleemosynarij fragmenta mensarum possunt pauperibus erogare. hoc dicit. Io. And.

K ¶ Legitima.) puta compositione. j. c proxi. versũ nec cõpositiones, ꝙ intellige quo ad illa in quib. valeret cõpositio. de hoc eo. tit. cum venerabilis. vel res iudicata de re iud. cũ inter. & no. de præscr. cum ex officii. in vlt. gl. Præscriptio nõ vr hic adaptari, cũ loquatur textus de his quæ ꝓtari solebant: noua vero ꝓscriptio post acquisitionẽ illaũ bene posset adaptari in his Sed nunquid erit legitima cã si dicat indebita fuisse? Sol. puto de mente huius consõnis ꝙ percipiens in possessione defendatur, donec probetur indebitum. eo. tit peruenit. facit de elect. querelam ad finem, & ꝙ ibi no. de offi ord. duo simul, in 3. glo.

l ¶ Exemptiones huiusmodi.] intelligo generales, vel a prædictis iuribus.

[Glo. seq. allegat 2. concor. ponit tempus concilij: quæ rit & soluit.

m ¶ Inposterũ.) cõcor. de deci. nup ꝙ simile. §. ea. cõpil. de reseri. littera. Vides ergo ꝙ priuilegia vel exẽptiones, quas habebãt religiosi, ẽt circa ecclesias acquisendas nõ hñt locũ nisi in acquisitis ante cõcil. Vien. De religiosis dixi: qa circa seculares nil immutat illa cõstitutio. Et scias ꝙ cõciliũ inchoauit anno dñi M. 312. die cal. Octobris, & terminatũ fuit anno sequẽti 6. die Aprilis, & sic durauit vltra sex męses. Scito ergo qñ acquisiuerint, scias ante cõciliũ vel post. Quid de acquisitis durãte cõcilio vel post concilij anteq̃ constitutio nes ligarẽt, de quo satis dixi in procœmio, ꝙ ibi videretur ꝙ acquisitæ anteq̃ ligarent constitutiones, priuilegijs & exemptionibus gaudeãt, per ea ꝙ ibi dixi. (Glo. seq obiectionẽ soluit, & allegat quatuor similia.

n ¶ Volumus.) sit pro ratione voluntas, cum alias deceat priuilegium principis esse mãsurum. de reg. iur. decre. li. 9. cum concor. & est si. s. ead. compil. de sepul. dudum. §. pe. in fin. & §. tit. r. c. 1. in fi. de referi. cap. vlt. de deci. c. 2. lib. 6. fuit tamen motiuum, quia priuilegium tendebat ad noxã. de deci. suggestũ. vbi de hoc.

CAP. II.

AD nostrum.] præsupponendum est ꝙ aliquando patroni faciunt ordinari per episcopũ, vt tali die illa ecclesia teneatur dare unam procurationem, idest, comestionem.

CASVS. A nonnullis in concilio Viennensi fuit expositum ꝙ episcopi in fundatione ordinis Cisterciensis, qui ordo est exemptus a diœcesanis, petebant procurationes, siue comestiones, quas monasteria tenebantur soluere: cũ episcopi non essent contenti cibis vel epulis regularib. & communibus ipsis secundum regulam suam, sed petebant carnes, & etiã illas perebãt administrari sibi intra septa monasterio rum, ꝙ est ꝫ ipsorum regulam. Et cum ipsi Cistercienses nõ uelint sibi dare ꝓcurationes, ut ipsi epi petunt, ipsi rapiũt violẽter, & faciũt quã plures eleemosynas de bonis religiosorum, quamuis ẽt ipsi religiosi sufficientes eleemosynas faciant, & ẽt epi ĩstas procurationes accipiunt in pluribus locis, in quibus non debent habere de iure uel consuetudine. Item episcopi et magis grauarent monasteria Cistercien. faciebant ferrari equos suos, quamuis non indigerent. Itẽ coci episcoporũ dicebãt, dare mihi pecunias, ego feci coqui nã & paraui cibaria uestra dño meo, ego nõ tenetur sibi parare ꝙ uisitationis, immo monasteria tenentur mihi soluere, & sic iste cocus exigebat unam quantitatẽ pecuniæ. Item isti epi non approbabant compositiones factas inter prælatos super procurationib. recipiendis, immo existebant graues & rebelles, sic quod multa bona monasteriorũ dilapidabant & cõsumebant in modico tempore, & adhuc non erant cõtenti de ꝓcurationibus suarum personarum, sed ẽt habebãt magnos & paruos canes venaticos, quibus necesse erat ꝓcurationes dari. Item habebant aues venaticas, ut accipitres, & quamplurima alia onera inferebant Nã si religiosi non satisfaciebant, voluntati ipsorum eporum. item ipsi recipiũt plures ꝓcurationes in die: quia accipiunt pecuniam loco procurationum, & non uisitant ꝙ uisitare dẽnt, immo omittunt uisitare accepta pecunia pro procurationibus, & sic ipsi prælati accipiunt & exigunt ab ipsis religiosis illa, ad quæ ipsi nõ tenentur. Ite sunt aliqui prælati qui quando vident ꝙ papa mittit aliquos nuntios in diœcesi ipsorum, ipsi exigunt pecuniam pro procuratione illorum nuntiorum, & illam exigunt: saltem exigunt maiorem partẽ a locis exemptis & aliis locis religiosis, & hoc faciunt vt ipsi non tantum grauent presbyteros suos, sed etiã vt ipsi seipsos liberent. Et illi qui ista exposuerunt in concilio, dicebant ꝙ isti prælati grauabant monasteria exempta in multis aliis, quare isti exponentes quæ tunt a Romano pontifice q̃d fiendum de istis? Et dicit Clemens, ꝙ si illi prælati epi veniant ad ista monasteria exempta non causa uisitationis, sed charitatiue & gratia hospitalitatis: tũc ipsi dẽnt esse contenti, & debent recipere victualia regularia, & ista cibaria debent illis tradi intra septa ipsorum religiosorum, nõ tñ intra portam quam regularem appellant, & hoc maxime si illa cibaria non sint consueta nec secundum regulam ipsorum religiosorum. Et ad hoc quod supradixi, ꝙ isti faciebãt eleemosynas, quamuis religiosi sufficiẽter facerent: Respondet, ꝙ ipsi pũt facere eleemosynas de fragmentis mensæ, hoc est, de residuo eorũ quæ residãt ex mẽsa. Et si de extero illi prælati velint euitare indignationem sedis Apostolicæ, docet eos quiescere ab istis grauaminibus superius expressis. Nota ꝙ episcopus non dẽt recipere eadem die plures procurationes, nisi hoc haberet ex priuilegio sedis Apostolicæ: iõ dicit textus: pluresque procurationes recipiũt vna die sedis Apostolicæ priuilegio non suffulti. Nota iuncta glosa, ꝙ potest fieri compositio de & sup modo procurandi, & numero procurandorum, si contentio & controuersia fuerint inter procurandum & illum qui debet procurare: puta episcopus potest facere talem compositionem, totiens quotiens ego veniam charitatiue vos visitando, dabitis procurationem, idest alimẽta pro me, & sex de meis seruitorib, uel quattuor, vel plus, vel minus. Nota ꝙ epi cum uisitant, non debent habere canes venaticos, nec aues: immo etiam non debent habere dum non visitant: quia omnia ista sunt prohibita clericis ẽt sæcularibus. Nota: ibi, (Sunt nonnulli.) ꝙ tam exempti q̃ non exempti tenẽtur conferre ad procurationem legati seu nuntii sedis apostolicæ. No ibi, [Charitatiue recipiantur.] ꝙ monasteria tenentur ad recipiendos hospites. sic & alii clerici. de præb. de monachis. de emp. & vendi. c. 1. Et dicit Laud. ꝙ ad hoc possunt per excommunicationem compelli 44. dist. §. hinc etiam. Nota de cibis regularibus. & de hoc in gl. 3. & sunt ova, caseus, & pisces. Zabarella.

[Prima gl. summat, & diuidit.)

a ¶ Ad nostrum] Ponit quædam grauamina, quæ prælati inferebant exemptis, ꝓcipue Cisterciensibus, & illa fieri prohibet, statuens ꝙ epi, qui in monasteriis Cisterciẽ. ordinis charitatiue ꝓcurantur, sint contenti eis cibariis, quæ per illos ministrantur. Si uero procurantur ex debito, ipsis volentibus carnes ministrari debent extra septa monasterii, vel saltem extra portam, quæ dr Regularis. Ipsorum etiam eleemosynarii fragmenta mensuram pũt pauperibus erogare. Prima pars ponit grauamina, secunda prouidet. ibi, [Nos igitur.]

b ¶ Dolentes.] §. ead. compil. de statu mona. c. 2. uer. visitatores. & ibi ꝯcor.

c ¶ Regularibus.] de quibus in regula B. Bñdicti. 39. c.

d ¶ Inuitis.) non erat ergo dicenda eleemosyna, quæ de rapina fiebat. 1. q. 1. non est putanda.

e ¶ Ferris.] vide quod no. eo. tit. exigit. in gl. 2. lib. 6.

f ¶ Officii.] ꝫ id eo. tit. Romana § procurationes. lib. 6.

[Glosa seq. obiectionem soluit.)

g ¶ Compositiones.] compositio 1 per quam tollitur procuratio debita visitati, non valet: sicut enim visitatio per compositionem tolli non posset, ita nec procuratio quæ debet iure annexionis, sicut de præscriptione dr. de ꝓscrip cum ex officii. sed erant compositiones sup modo ꝓcurandi vel numero ꝓcurandorum, quæ seruandæ erãt. facit quod no. 16. q. 7. quicunque: sicut

etiam

ꝓcuratio visitati debita tolli non pũt ꝓ compositionẽ. vide plene Abbatẽ in c. cũ ex officii. de præscr.

Universidad de Deusto
Biblioteca

etiam sup decimis sit expositio .de deci ex multiplici.

a ¶ Ipsis.)prælatis.

b ¶ Consumit.]contra id eo. tit. cū Apostolus Refert Suetonius libro 2. ℣ Tiberius ꝓsidibus suadentibus prouincias onerari tributo,rescripsit, boni pastoris est tondere pecus,non deglutire.

ADDITIO . Vel potius deglubere , id est,pilos euellere : ita dēt esse, q aliter legit non intelligit.

c ¶Habent.)contra id eod. titu. cum apostolus . de cle. vena.cap. i. & 2.

d ¶ Valuæ.] de spon. cōsultationi .in principio.

e ¶ Franguntur.] an hæc liceāt etiam habenti iustam causam & possidenti, cui denegatur pēsio vel hospitium, vel procuratio : plene scripsi post Innoc. de immu eccl, cap.1. 1

f ¶ Exportantur.]hoc non possunt etiā collectores decimarum sup.ea.compil. de deci.si beneficiorum.

g ¶ Vna die.] cum tū numerus procurationum non debeat excedere numerum dierum eo tit procuratio nes . quod locum hēt etiam in uisitāte plura loca,quorum quilibet ad procurationē sufficiat. eo tit.felicis. lib 6.

h ¶ Impenso.] contra id e.tit.procurationes & ca.exigit.lib.6.eod. lib.de offi ord. si episcopus .

i ¶ Assumentes.] contra id de regu. iur.ꝓ omnes.lib.6.

k ¶ Aliis.] de quibus de excess. præla. frequens.

l ¶ Vtroque.] de priui leg. quoniam.

m ¶ Supradicta.]scilicet Cistercienſis ordinis, tamē & de aliis idem videretur,ab idē titate rationis. & sup. proxi. generaliter loqtur de exemptis.

n ¶ Gratiose .] dicit prouerbium Italicorum, non respiciendū dentem equi donati. [vnde quidam: Quadrupedis dentes donati cernere noli) cui conuenit ff. de ædi.edic.ad res donatas.

o ¶ Speciali.)puta pacto uel onere impositō fundationis tempore,vt dixi sup.c. proxi.

p ¶ Ipsorum.]ergo non aliorū priuatorum,vel ecclesiarum,etiam si domus essent ad hoc aptæ,nisi prælati consentirent ibi procuratori.

q ¶ Alioquin .) ideō si extra septa nō fuerint domus monasterii ad hoc aptæ.

(Glossa seq.alleg.vnam concor. quærit & soluit, & solutionem determinat .]

r ¶ Regularem.] licet ergo in parte domus ℣ in alia parte non licet. de sta. mo. cum ad monasteriū. Sed qd si extra portam illam non esset locus aptus ? Satis videt ℣ propter necessitatem , quæ sic arctat possint tūc intra portam illam ministrari,vt sicut propter necessitatem tempore prohibito licet carnes comedere , sic ceat ex eadem causa etiam in loco prohibito.de obser. ieiu. consilium. in fine de [illegible] quod non est facile custo. Eucha. circle 2. posset tamen dici, cū cum priuilegium istorum non tollatur intra portam , ℣ tunc eps secundum formā priuilegii cibis regularibus debeat contētari: vbi uero non habet priuilegium contrarium , sit locus ei quod prius dixi.

Cateri ceant dere ꝓhibito, ꝓ necessitate.

s ¶ Si voluerint.) honeste faceret episcopi declinando ibidē sexta feria uel sabbato, vel die qua cibaria regularia conuenirent : tamen si alio die declinant, subditi superiori inuito legem cibariorum non dabunt. 41. distin. non cogantur. & concor. de cen. cum instantia. in fine .

t ¶ Fragmenta.] dicta a frango , gis.pane ergo integros, qui de mensa leuantur,inutilis monachis, non dabit eleemosynarius , vel capones integros vel similia .

u ¶ Familiarium) cū episcopo, uel post comedentium.

x ¶ Colligūtur)in ꝓ curatione quæ dat ex debito , hoc est certū,vt videtur id inuitis monachis fieri posse , & forsan auctor de vtraq; intendit, quia si fragmenta videatur esse largita.

y ¶ Ibidem.] ad alium ergo locum mittere non posset ꝓ iudicē adiri pro fide huius rei recipienda,un de vī committendū iuramentō deferentium vel suorum nuntiorum, si personarum qualitas non diffuadeat,vel nisi de contrario fides haberetur in prōptu. facit de iureiur.cap. fin.quod me.ca. fi. Quo ad personam videtur sufficere si sit in habitu & tonsura clericali.per decre.si iudex.de sent.excom.lib.6.

h ¶pedagia vel guidagia.) exponūtur hæc de verb. significatione , super quibusdam,& omnia ista dicuntur portoria vel vectigalia, vt ibi not.

i ¶ Alieno.] de reg. iur.quod alicui.lib 6. cum concor.

† al.de ipsis eis cōstiterit, &c.

k ¶Extorquent.]vbi enim recipiuntur ista a sponsoribus soluentibus, non est locus pœnis. simile de simon.dilectus 2.

† al. extorta.

l ¶Excommunicationis.] quo ad singulares personas.

m ¶Interdicti.) quo ad ciuitates,castra,vel loca,quorū collegia, vel vniuersitates i his delinquunt, & periculosissimum est : per ℣ forsan tota Italia est interdicta:& vltra Italiam,testificentur expetti. & vide quod dicam inf.de sent. excō. grauis in prin.

† al. ita: De celebratione missarū, & aliorū officiorū.

n ¶A iure.) eod.tit. quamquam.lib.6.

[Gl. seq. supplet & remittit: secundo dubium soluit per duas rationes.]

o ¶Constiterit.] parte vocata ℨ quam fit publicatio.de quo satis scripsi ea. compil. de offi.deleg.c. vnic. Puto autem de hoc in quiri, & constare posse etiam in illo , qui soluit de hoc non cōqueritur:tū quia hoc beneficium respicit fauorem ordinis clericalis, non personæ tm, & spectat ad ius publicum.de foro comp. si diligenti. de sent.excom.contingit.1.dist.ius publicum.tum propter animarum periculum,de quo piæmisit, & præcipue in facto manifesto,de usu.cum in diœcesi. de diuor.porro.

p ¶Subditis.] uicinos etiam eōs requirere possunt 11.q.3.curę.de treu.& pace.c.1. sup ea. compil. de foro compe.quamuis.§.penult.

q ¶Donec.] licet isti restituant, & satisfaciant,ut sequitur:est tū necessaria absolutio excōicationis uel relaxatio interdicti,ut in prædicta decr.qq in fine.

Restitutio & plena restitutio in idē sonant.

r ¶Restituerint.)plenarie dicit decre qq.quod forsan hic omittit:quasi sonet in idem uerbum restitutionis & plenæ restitutionis.facit ff.de verb.signi.cum prætor.ff de usur uideamus 2.§.in Fauiana. nec sufficeret hic cautio concord.quod no.de elect. quia sæpe.lib.6.

s ¶Satisfecerint.)uide quod dixi post Inn. de cohabi. cleri.sicut.

DE CELEBRATIONE MISSARVM, &c.

¶Visum est sup.de capellis & ecclesiis tam religiosorum,quam sęcularium,in quibus diuina officia & Missarum solemnia celebrantur:ideo, &c.

a ¶Euitare.]Vide quod dixi inf.de sent.excom.c.r. in glo.Mendicantes. in fine.

Præsenti.]CASVS. Ista Clementina venit executiue, vel est executio c.quamq̄.eo. tit.lib.6. quia illud cap.dicit,℣ exigentes a clericis pedagia vel guida gia ipso facto sunt excōicatis Istud c.mādat omnibus diœcesanis, vt illos exactores denuntient & faciāt publice denūtiari excōi catos, donec & quousq; venerint ad cōdignā satisfactionē.No. [Deferunt,] i. portāt. No.℣ verbum , [iubeo,] est ꝓceptiuū & obligat, t g.hic ī verbo.[iubemus.] & per ꝓs infertur ℣ ꝓlati nō obseruantes hmōi clementinæ dispositionem,peccant mortaliter,vt in c. qđ præcipitur.14.q.1. iuncto c.2. de maio. & obed. Not.ibi,[Vel psonis.] ℣ bona clericorū gaudent eodē priuilegio cū rebus ecclesiarum, sm Lau.& Pau. Nota ex verbo, (negotiandi,) a ℨrio, ℣ in his q deferunt clerici cā negotiandi,non gaudent immunitate. de hoc in glo. a contrario.Zabarel.

(Prima gl.summat, & dicit quid declarat)

b ¶Præsenti.) Casus Diœcesani [quib.hoc constat]illos qui exigendo a clericis pedagia vel guidagia ex excōicati sunt vel interdicti publicare debent.Io And.

c ¶Iubemus]ergo obligat ex præcepto.14.q.1. quod Præcipitur,quod non bene ponderatur.simile sup eod. compil.de ita.mo c.2.de relig.do.c.2.

d ¶ personis.) vide quod dixi in decre. quamquam.

e ¶Rebus.]vel personis, vt in ꝑdicta decre. quamq̄.

f ¶Proprijs.]scilicet personarum vel ecclesiarū, vt sic eludat pro talibus rebus quæ ad vsum proprium possunt, in etiam professos,qui proprium habere non possunt, in & com.l. uniuersi.Pinres alios casus in quibus nō solu- tantur,etiam laici non soluunt vectigalia.C.de vectī. nuntur,vide quæ no ff. de publi.l.4.

(Glo.seq.arguit ad contraria,& remittit:monet dubia,& soluit.)

g ¶Non negotiandi.] a ℨrio datur intelligi,q̄ in his quas causa negotiandi deferunt,non gaudent immunitate, vt etiam no.Guli.in Spec. de immu. eccle in fi. ubi etiam arguit contra emptores reddituum clerico rum,qui uolunt immunitate gaudere,sed ipsi ēt clerici non gauderent negotiationis causa deferendo, vt hic.Si autē inter leuatorē pedagii & delatorē fit quæstio,vt quia ille negat cū clericum,uel dicit res deferri negotiationis causa , uel res illius non esse , graue esset ℣ iudicē adiri pro fide huius rei recipienda,un de vī committendū iuramentō deferentium vel suorum nuntiorum, si personarum qualitas non diffua-

alii autem grauaminibus expressis superius , prælati diligenter † abstineant, si Dei & Apostolicæ sedis indignationem voluerint euitare. a

Idem in eodem.

¶Diœcesani (quibus hoc constat) illos qui exigendo a clericis pedagia vel guidagia ex communicati sunt vel interdicti,publicare debent.Io And.

CAP. III

PRæsenti b † cōstitutione iubemus,c vt loco rū diœcesani contra eos, qui ab ecclesijs uel personis d ecclesiasticis pro earum rebus e propriis , f quas non negotiandi g causa deferunt, aut deferri faciūt vel transmittunt, pedagia h vel guidagia suo vel alieno i nomine, exigunt vel extorquent k in animarum suarum periculum , & eorum a quibus ea exigunt prælu-

cium & grauamen, excōmunicationis l & interdicti m sententias a iure n prolatas , postquam de † his ipsis constiterit, o omnino publicent,vel a suis subditis ℘ tamdiu faciant publicari,donec q illi sic exacta † restituerint , r & de transgressione huiusmodi satisfecerint s competenter.

TITVLVS XIIII.

De celebratione † Missarum,& alijs diuinis officijs.

Clemens v. in concilio Vien.

¶Prælati ad quos spectat correctio, & illis negligentib superiores ipsorum debent esse solliciti,vt horis debitis in cathedralib & collegiatis ecclesiis Horæ canonicę deuote psallantur , & quod in ecclesijs alijs celebretur conuenienter & debite diurnum officium & nocturnum.Io.And.

†De materia huj' Clemen. præter do ctores hic uid canonistes i c. & c dolentes. ex de celeb. Missarū.

[G]Raui] CASVS. Concilio generali Spiritu sancto legitime congregato fuit ꝓpositū, ꝙ plures clerici dicebant Horas Canonicas discurrendo, & quandoque verba inhonesta proferendo, & dum ibant ad diuinum officium, ducebant secum canes venaticos, & aues; vnde modicā reuerentiam faciebant ipsi ecclesiæ, & scandalum inde oriebat; constituit concilium ꝙ ipsi celebrent diuinum officiū cum deuotione & reuerētia, & pro hoc deputauit aliquos, vt cōpellant clericos ad celebrandum cum deuotione vt decet: & cātor, vel decanus, vel prior tenetur cōpellere clericos suæ ecclesiæ, & in defectu ipsorum eps. Nota ibi, [Ministri.] iuncta glo ꝙ clerici nō bñficiati non tenētur ad Horas Canonicas dicēdas, nisi essent in sacris constituti. (Nota ibi,) Fructū iuncto c. dolentes eo. tit. in antiq. videlicet quod qui est adtrictus ad dicendum Horas, illas debet dicere attente. Not. ꝙ obligatus ad Horas canonicas debet singulas dictiones & syllabas distincte proferre. Not. ꝙ beneficiati cum ad ipsas ecclesias accedūt, debēt accedere, id est ire cum humilitate: Item debēt esse honesti in corona seu tonsura & in vestibus vnde tonsura est rasura in superiori parte capitis: Sed rasura est in inferiori parte capitis. No. quod in cœmeteriis, non debent celebrari chorææ, nec cantilenæ dici, & multo minus in ecclesiis. No ꝙ licitum est turbari super delinquētes sinā Deus his tumbatur & irascitur. de reb. eccl. non alie. si quis. No. ꝙ Horę Canonicæ debent dici cū puritate. Ex hoc arg. ꝙ qui est in mortali, si dicit eas, nihil agit, sicut sunt cōcubinarii, fures, & similes, vnde in psal. Peccatori aūt dicit Deus, quare tu enarras iustitias meas? Zabare.

(Prima glo. dicit, quid facit, & diuidit, & summat. a Graui.) prima pars ponit tres species excessuū, quos secunda pars per superiores corrigi præcipit: ibi, (Ne igitur.) Et est prima species de clericorū excessibus in celebratione diuinorum. Secunda: ibi, (Nonnulli.) de dissolutionibus clericorum & laicorum, quas in ecclesiis & suis cœmeteriis faciebant. Tertia: ibi, (in multis.) de indecentia vestimentorum, vasorum, & ornamentorum ecclesiasticorū. Et principaliter hoc intendit, prælati ad quos spectat correctio, & illis negligētibus superiores ipsorum debent esse solliciti, vt horis debitis in cathedralibus, regularibus, & collegiatis ecclesiis Horæ Canonicæ deuote psallantur, & quod in ecclesiis aliis celebretur conuenienter, & debite diurnum officium, & nocturnum.

‖ Vide Io. And. & alios in c. de celebra. Miss. & Arch. in c. Eleuterius. 19. dist.

b ¶ Quæ.) negligentia.

c ¶ Consueuit.) de vita & hon. cle. ut clericorum cum suis concord.

d ¶ Ministri.) argue pro clericis, qui beneficiati non sunt, quod non teneantur ad horas. de quo fa. in c. ipsi. eo. tit. c. i. super glo.

CAP. I.

GRAVI [a] † nimirū turbatiōe mouemur, qđ ex nonnullorum rectorum negligentia, quę [b] dum spem impunitatis permittit; multam nutrire pestilentiam consueuit [c] in subditis, plerique ecclesiarum ministri [d] modestia ordinis clericalis abiecta, dum offerre Deo sacrificium laudis [e] fructum [f] labiorum suorum in puritate conscientiæ & animi deuotione deberent, Horas [g] Canonicas [h] dicere, seu psallere [i] transcurrendo, syncopando, [k] extranea quidem & plerunque vana, [l] profana, & inhonesta intermiscendo colloquia, [m] tarde ad chorum conueniendo, seu ecclesiam ipsam absque rationabili [n] causa ante finem officii excundo [o] frequenter, aues interdum portando seu faciendo portari canesque secum ducendo venaticos, [p] ac quasi nihil prætendentes de clericali militia, [q] in corona uestibus & tonsura [r] diuina etiam celebrare, aut eis interesse nimis indeuote præsumunt.

¶ Nonnulli etiam tam clerici quam laici præsertim in festorum certo rum vigiliis, [s] dum in ecclesiis deberent orationi [t] insistere, non verentur in ipsis earumque cœ-

a ¶ Laudis.] Psal. 9. Deus Deorum. ibi, Imola Deo sacrificium laudis.

[Glo. seq. dat quotam: arguit & remittit.]

f ¶ Fructum labiorū.] sumprum ad Hebræos vltimo, vltra mediū. Et arguit ex hoc ꝙ satis est, labiis 2 seruire in diuinis Horis, licet cor diuertat ad alia. de hoc scripsi post Inn & Host. eod. titul. dolentes, & facit quod de oratione dicā inf. de relig c. vnico. in glos. de oratione, in septimo inembro.

g ¶ Horas.) aspiratur, vt dixi sup ea. cōpil. de vi. & hone. cle. c. 2.

h ¶ Canonicas.) seprem de quibus eod. tit eap. 1. & quare sic fuerint per ecclesiam institutæ, & qui teneā tur ad eas dicendas, ibi scripsi: Missam de officio dicimus, sed nō de Horis; quod patet, quia etiam ꝑsbi de honestate inuitantur ad illas dicendas vel audiendas, de priuile. c. fi. lib 6. distributiones nō pro Missis vt ꝑ Horis in ecclesiis fiuntur. facit 3. tit. 2. c. 1. in fi. Canon dicitur solum duas Horas Matutinales, & Vespertinam. 11. q. 3. figs epiſcopus in concilio quod quō intelligatur, no. 92. dist. c. vlt. Pithagoras ait dicebat duorum temporum curam habendam; mane & vesperi, id est eorum quę acturi sumus & eorum quæ gessimus.

i ¶ Psallere. hic iunge litteram inf. nimis indeuote præsumunt.

K ¶ Syncopādo.) hoc exponit. eo. tit. dolentes in gl.

l ¶ Vana.) cū tñ de oī uerbo otioso reddituri simus iustum rationem in die iudicii. Matth. 12. 22. q. vlt. c. quotiens.

m ¶ Colloquia.) 1. ad Corinth. 15. Corrumpunt bonos mores colloquia mala. & no. 37. dist. turbat.

n ¶ Rationabili causa.) esset rationabilis qñ nimis fatigatus est ꝑspiritus, & cā recreationis sine scādalo alt quantulum exiit ecclesiam, ut scripsi post Inn. eo. tit. dolentes. Idem si infirmitas uel iusta occasio superueniret. 7. q. 1. illud. & c. seq. de consec. dist. 1. nullus. de cler. non resi. ex parte 2. eo. tit. c. unico lib. 6.

o ¶ Exeundo.) ēt laici Missā audiētes ante bñdictionē sacerdotis exire nō dēnt. de cōse. dist. 1. Missam. &c. seq.

p ¶ Venatio.) quod ēt extra ecclesiam eis non licet. de cle. uena per totum.

q ¶ Militia.) quę cœlestis est 11. q. 1. Christianis. de cleric. no. c. 1. ne cle. uel. mo c. 1. in fi.

r ¶ Tonsura.) sic de uita & hone. cle. clerici. 1. & sup. eād. compil eo. tit. c. 2. & quid corona & tonsura dēgnet, ibi scripsi, & habetur 12. q. 1. duo sunt.

s ¶ Vigiliis.) in quibus clericalis modestia deberet studiosius obseruari. de statu mon. cum ad monasterii. epistola ad Lucillum: Festiuis maxime diebus animo imperandum est, ut tunc a uoluptatibus solus abstineat, cum in alias omnis turba prosubuerit.

t ¶ Orationi.) uide quod de oratione dicam inf. tit. 2. c. unico. ad fin.

Choreæ vide &c.

a ¶ Choreas.) dr a choro: chorizantes. n. in suis ludi eris, cantilanis & saltibus quodāmodo tenent chorū. & de his forte loquitur Psal. 11. In circuitu impii ambulant, & facit de vita & honest. cleri. cum decorē 16. q. 1. legi. & has euitare debent Moniales sup. eād. compil. de statu monac. 2.

b ¶ Cantilenas.) 37. dist. c. 2.

c ¶ Insolentias.) de offi ord. c. 1. ea. compil. & ibi exposui.

d ¶ Violationes.) in talibus. n. facile venti ri solet de ludo ad ri xam, ex qua sequi so lēt effusiones sanguinis, vulnera & homicidia, per q̄ loca polluuntur de cōsec. eccle. vel alta. propositi. & qñ vno polluto pollutum sit reliquū, die vt eo. tit. c. vnico. lib 6.

e ¶ Perturbatur.) vide quod no. & dixi de appel. dilectus.

f ¶ Indecentib.) non ex immūditia cōtra quam prouisum erat. & cullo. Euch. c. 2. sed ex vilitate pretii, vel æstimationis ipsorū: quod patet ex eo quod de facultatibus quæritur & de his de cōsec. dist. 1. altarius palla. & c. vasa cum duobus c. seq. In fratribus vero Minorib. reprobatur excessus circa ista ornamenta. sup. de verb. signifi. exiui. versus finem. §. quamuis.

g ¶ Inualescāt.) principis obstat, & c. ut no. de referi. ad hæc. in finem.

[Glo. seq. arguit, & remittit.]

h ¶ Negligentiā.) ar guo ꝙ de iurisdōne minorum prælatorū diœcesani se non in tromittunt, nisi in casu negligētiæ, de hoc de offici. ordin. cum ab ecclesiarum, & capitularis.

[Glo. seq. quæstionem soluit.]

i ¶ Superiores.) uoluit his casibus dare diœcesanis delegatā potestatem, sicut recitat. eād. compil de supplen. negligē. prælā. c. vnico in fla. mona c. 2. de religi. domi. c. 2. quia propter hæc multum vsitata nimis præiudicatū fuit. propter legis emptionis.

X ¶ Relegata.) hic iunge litteram, sollicitam curent diligentiam adhibere.

l ¶ Debitis.) dicebat Host. eo. tit. c. 1. ꝙ pulsare & psallere Horas debitis horis: seruabatur in cathedralibus & collegiatis ecclesiis.

meterijs choreas [a] facere dissolutas, & † interdum canere cantilenas, [b] ac multas insolentias [c] perpetrare: ex quibus ecclesiarum & cœmeteriorum violationes, [d] inhonesta variaque delicta qñque sequuntur, & ecclesiasticum plerumque perturbatur [e] † officium in diuinæ maiestatis offensam, & astantium scandalum populorum.

¶ In multis insuper ecclesiis cum vasis, vestimentis, & cæteris ornamentis ad diuinum cultum necessariis, indecentibus [f] vtique (pensatis earum facultatibus) deseruitur.

¶ Ne igitur transgressiones inualescant [g] huiusmodi, alijsque veniant in exemplum, sacri concilii approbatione hoc fieri prohibentes, sancimus, vt illi ad quos id pertinet, & in eorum, si vtique exempti non sint, negligentiam [h] vel defectum locorum ordinarii: si vero exempti fuerint, aut alias circa hoc priuilegiati, superiores [i] ipsorum (omni negligentia vel incuria penitus relegata [k]) circa reformanda præmissa, & eorum singula corrigenda, necnon ut in Cathedralibus, Regularibus & Collegiatis ecclesiis horis debitis [l] deuote psallatur: In aliis uerò conuenienter & debite celebretur diuinum † diurnum, & nocturnum [m] officium, si Dei & Apostolicę sedis indignationem euitare uoluerint, sollicitam curent diligentiam adhibere: contradictores per censuram ecclesiasticam (dummodo ad eos illam exercere [n] pertineat) aliisque opportunis remediis compescendo, facientes prout ad eos spectat in his, & aliis, quę ad diuinum cultum, & morum reformationem pertinent, ac ecclesiarum & cœmeteriorum respiciunt honestatem, sacrorum statuta canonum, ad quę [o] scienda [p] diligens curent adhibere studium ¶ irrefragabiliter obseruari.

Idem in eodem.

¶ Clerici etiam religiosi, domestici, commensales Cardinalium vel episcoporum, se possunt illis in diuinis officijs coaptare. hoc dicit. Io. And.

CAP. II.

DIgnum [r] † prorsus & congruum (arbitrantes, quod clerici tam religiosi, quam alii [s] Cathedralium sacrosanctæ Romanæ [t] Ecclesię, ac, quorumcunque Ponti-

m ¶ Nocturnum.) eo. tit. dolentes. in fine.

n ¶ Exercere pertineat.) excludit fœminas licet prælatas, quod dic vt de maio. & obed. dilecta. De maioribus curatis, & qui iurisdōni præsunt, dic vt not. 2. q. 1. nemo. de offi. ordin. cum ab ecclesiarum, plenius per Host. in sum. de sententia. exc §. quis possit excommunicare. in vlt. col 10. And.

o ¶ Ad quæ.] statuta. lo. and.

p ¶ Scienda.] ꝑpter medium horū trium q̄ ꝑmisit, s. de reformatione morum nō esset facile iura colligere, de quib. scien dis hortat, sed sufficiat allegare. de vi. & hone. cle per totū, ad primum eo. tit. p totum. de cōsec. dist. 1. per totum. ad vltimum, de cust. Euch. c. 2. de immuni. eccl. per totum, & eo. tit. per totum lib. 6.

q ¶ Studium.] 20. dist. si decreta.

Dignum.) Primo ponit dictū. Secundo circa illud remouet dubium Secūdo ibi, [Nec ad dictā dū.] Imo ¶ Præsupponendū est ꝙ quilibet tenetur dicere Horas canonicas ad vsum illius diœcesis, in qua est bñficiatus.

CASVS. Ego sum cō mensalis vel domesticus alicuius cardinalis vel epi, qui dicit: Horas ad vsum ecclesiæ Romanæ; Ego sū de alia diœcesi quęritur, an possim dicere Horas meas sicut ipse, & in tali vita? Dicit Clemens ꝙ &c.

Not. ꝙ appellatione Pontificum non veniunt electi in episcopos & cōfirmati, nisi sint consecrati, etiam in concessione priuilegiorū, vt glo. cum tex. in verbo, Pontificum. Not. ꝙ quis debet se coaptare iis cum quibus eō uersatur. 22. dist. illa. in fi. 40. dist. cap. 1. in tantum quod etiam sibi propter hoc licent aliqua, alias quæ non licent, vti hic. de hoc de statu, mo recollentes.

(Glosa prima summat.

s ¶ Dignum.] Clerici etiam religiosi, domestici, commensales Cardinalium vel episcoporum, se possunt illis in diuinis officiis coaptare.

t ¶ Congruum.] quasi conueniens.

u ¶ Ac.) Romanæ,) non Compostellanæ vel Rauennatis. de offic.

† alt. ita diurnum officium & nocturnum.

† Vide quo Extrauagan tē Pii V. maximi incip. Qa nobis ꝙ quā recitatio Rotam manu Breuiarii restituitur, &. alioqñ aboletur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

de offi.archipresbyt.c.2. & dixi de constit. cum omnes,super tertia glossa.

a ¶Pontificum.] electos confirmatos nondum consecratos non videtur includere.

b ¶Habentium.)simile de præscrip.veniens, & exponitur hoc verbū, de offi.ord.ℭ sedem. in vlt glo.

c ¶Domestici.]de his de verborum signi.c.fi.lib.6.

d ¶Possint.) non dicit quod teneant: facit ff. de iud. nō quicquid.

e ¶Ipsis.) Cardinalibus vel episcopis.

f ¶Officijs.)si de cibis addedisset, hoc multū monachis placuisset, per ea, quæ not.16.q.1.c 3.

g ¶Coaptare.] facit 12. distin.illa. & hic iunge finem.

h ¶Officiū.]sic Gregorianū, Ambrosianū, vel monachale cuiusuis ordinis. Itē siue dicant de feria, uel de festo.

i ¶Licite dicere.] No.ad cōnem 1 de monacho plato ecclesię sęcularis, ℭ reget illam ℣m offm clericale non monachale.hoc placet Io.17.q.1.c.3.Goff.de statu mona.in summa.§ sed nunquid absoluitur.& Host.in sum.ipsius tit.§.2. ver. sed nunqd talis,facit de prȩscr.cum olim.Sed dicēs ℣. cessa specialis indulgentia, præter q̄ hoc nō licuisset, vt dicā in fi. Sol.isti nō sunt ꝓpter translati, sed ille nihil hēt cōe cum monachis.16.q.1. ne ꝓ cuiuslibet. k ¶Indulgemus) prius ergo hoc non licet.

1 Monachus præ latus ecclesiæ sęcularis ℭ offm dicet, huc spectant tradita p B.Th.2.2. q.185.ar. 8.cum videor.

cum [a] gratiam & cōmunionem Apostolicę sedis hūtium, [b] cōmensales domestici [c] se possint [d] ipsis [e] in diuinis officijs [f] coaptare,[g] vt illud quod ijdē Cardinales seu Pontifices dicent officium [h] licite [i] dicere valeant: Nec ad dicendum aliquid aliud teneantur, sacri † approbatione ȩcilij indulgemus. [k]

† al. ita: sacro approbante concilio indulgemus.

TITVLVS XV.

De baptismo & eius effectu.

¶Clemens v. in concilio Vien.

¶ *In fontibus ecclesiarum non in priuatis demibus debet baptisma concedi,duos casus excipit, & transgressores puniri præcipit.Io.And.*

CAP. VNIC.

PRAESENTI [1] † prohibemus edicto, ne [m] quis decętero in aulis , [n] vel cameris, [o] aut alijs priuatis P domibus , sed duntaxat in ecclesijs, in quib. sunt ad hoc fontes specialiter deputati , [p] aliquos [r] (Nisi regum [f] vel principum, quibus valeat in hoc casu

1 ¶præsenti.) in fontibus ecclesiarum,nō in priuatis domibus debet baptisma cōcedi. Duos casus excipit, & transgressores puniri præcipit.Exceptio: ibi , Nisi. punitio:ibi,(Qui autem.)

2 Vide B. Th.3.par. q. 97 de m

¶Ne quis.] omnes comprehendit,nedum eos qui ministris bus ex officio competit baptizare, 2 vt presbyteros, sacramen De diaconis dic vt 94.dist.diaconos.

ti baptis. n ¶In aulis.) aula dr̄ sala vel spatiosum habitaculum communiter quattuor habens alas.

o ¶Cameris.] concor.de appel.qua fronte, & quod ibi no.in glo.2.

p ¶Priuatis dominibus.] bene concor in Auth. vt in priua.do.sacra.myst.non fiant.col.5.per totum.

q ¶Deputati.] de maio.& obed.& his quæ de capel.mo. c. 2. & tales eccłæ dr̄ baptismales, de no. ope.nun c. 1. in prin. & de his 16. q. 1. de decimis. § 2. 13. q 1. § 2. ver. decimas, & q3 renascimur g baptismum, dr̄ matrices. de prȩscrip. ex transmissa. inf. de sen.excom c.1.

r ¶Aliquos.)hic iūge litteram inf. audeat baptismare.

(Glo.seq. dat tres cōcor. q̄ritur quis dicatur princeps:ponit xij. æquiuocationes, & soluit, dicēs tyrannos nō includi, & respondet contrario.)

f ¶Regū.) simile de offi.deleg.ca. vlt. de priuil.ne alig. lib. 6. Sed iurā illa loquūtur solū de regib hic addit de principib.

sic sup.ead.compil. de testib.c.1.Et quos hic dicat principes, dubitaf. Deus n princeps dr̄, Isaię 9.ibi, Deus fortis,pater futuri sæculi,princeps pacis. Interdum Angelus de se dicens Iosuæ 9. Ego sum princeps exercitus. Interdum Papa de consacra. dist.1.corpora.Interdum epi.de maio & obed.si quis, vel alii iudices ecclesiastici. 17. q. 4. diffiniuit. in fine.Imperator.de re iudic.ad Apostolicæ.in prin.lib.6 Rex.de sacra vnc.cap. vnico. ver.vnde in veteri.de accus.veniens,de elec innouuit. de bapt.maiores,circa fi.45.di.de Iudęis.vel alius princeps populo,de maio.& obed.omnes.Exodi.22. principi populi tui non maledices, vel loco de Iudæis Iudei.& c.seq.& c.in nonnullis.in fi.de vsuris,quanto & inf.de Iudæis,in c.1.in prin.de hæret. cum fm iu ſile homi. pro humani, lib. 6. Sed si sic large principatus sumatur pro dominio vel dominatione populi,iā ut deretur ℭ omais baroniam habens,sit princeps: sic & large omnis regens prouinciam,domium, gentem-, prolem vel plebem dici pōt rex. 23.q.4.duo ista. Apes ēt & grues habent principem.7 q.1.in apibus. & diabolus ēt dr̄ principes mundi, Ioan.14. & vitiorum,de pœnit.dist.2 princeps,& in his multum posset initiari, sed non expedit. Et componitur princeps ex primum & capio, & dr̄ quasi primum capiens locum vel dignitatem.Sunt etiam certæ dignitates sęculares specialiter sic vocatæ, ut principatus Achaię , & his similes, ad illas tamen hunc textum non puto restringi. facit de verb.sig.quamuis.Est aduertendum,ℭ decre.fundamenta.§.vt ergo.loquens de Imperatore,rege,& principe,submittit de marchione,duce, comite & barone, vel alio 3 notabili potētatu, per qd̄ vī exordine princes maior sit p̄dictis, marchione, duce,&c. Ex ex hoc puto ℭ principatus hic sumatur pro notabili potentatu merito comparando regię dignitati.facit ea. decre.fundamenta.in fi. Tyrannos autem [quibus in Italia constellatio nunc fauet] includi non puto: Nā [vt ait Gregorius] Tyrannus est ꝑprie, q̄ in republica nō iure principatur: Et philosophus, ℭ sicut regnū est rectus principatus,ita tyrannis est peruersum dñium.

Principes appellatione quos

Tyranni quis

de quo satis.4. &.5.Politi.cum ergo princeps tendat ad bonum cōmune, tyrānus ad proprium :ergo nō est princeps:Vnde Isa.32. Princeps ea quæ sunt digna principe cogitat. Absit ergo ℭ illos quanticunque sint potē tatus,hæc cōstitutio priuilegiet. ad hoc de rescri. gratioſe.in fi.libr.6 ff.de leg.1. l.legata inutiliter.2. riſo. Non obstat lib. 6. quia illud speciale fauore fidei .

[Glo. seq.ponit differentiam inter filios & liberos : arguit pro naturalibus: soluit cōtrarium , ad allegata respondens.]

a ¶Liberi.] comprehendit nepotes ex filiis & alios descendētes ff. de verb. sig.l.liberorum. secus si dixisset,filii . Appellatio enim filiorum [quia viter non comprehendit nepotes. institut. qui testa. dare tu.poſ. in fi.casualiter cōtra. ff.de verb. sign.filii & ibi de hoc.Et quod di xi, comprehendit nepotes,intellige de descendentibus ex filiis masculis. ff. de sena.l. liberos.in fi.de pęnis, vbicumque.lib.6.Vide tur hoc etiā intelligi

¶ *Festum corporis Christi celebrari debet feria quinta*

posse de naturalibus,non de legitimis , per prædictā l. liberos, 1.responso.& per id quod notat.de probat in p̄ sentia.in prin.1 gl.& dixi post Host.de sent.excō.si uetime.& per ibi nota.ff.de stat. ho. facit iustitu.de nup. na.ffi.sui.§.fi.coll.8.& 1.l.liberos.non intelligitur de naturalibus qui legitimi sunt,vt ibi not. Ad not.in de Trebel.l.ex facto.§.si quis rogatus . Ad l.vlt.allega. tio naturalium tantum , sed quo ad commodum liberorum uel honores,non:vt in contrariis .

b ¶Necessitas)hic cōparantur nobilitas & necessitas c ¶Periculo.] forte pueri baptizādi existētis in mortis art.culo.eod.tit.cap. pen. vel deferentium , ut quia est hostilitas vel locus obsessus.

d ¶præsumpserit.)baptizando in locis talibus.

e ¶Præsentiam.]ex proposito. ſ. ea.compil. de fta.mo. & honę.clę.clerici ne cle.vel.mo.c.pen.in prin. & de lande. de spon.c.vlt.circa finem.de vsur. quamquam. lib.6.ad finem.

f ¶Castigetur.]arbitrarie.de offi.deleg.de causis.cum concordantiis.

g ¶Non præsumant]sup.ea.compil.de offi.ord.c.1.cū primi collatio tenet,ex quo enim concurrente debita materia & debita forma cum intentione bapt.zandi, valet a quocunqs 2 collatū. de summa trin.ca.1.sacramētū.& in quocunqs loco est.facit de baptis. debitum.

DE RELIQVIIS ET VENERATIONE Sanctorum.

[visum est supra de ecclesiis tā sæcularibus quam regularibus,etiā de quibusdā sacramentis ecclesiasticis.nūc videdū est de reliquiis & veneratione Sanctor.

SI Dominum.)

¶Præsupponendū est ℭ Vrbanus papa Gallicus qui præfuit Ecclesiæ Romanæ tribus annis,fecit constitutionem , ℭ feria quinta post festum Pentecostes celebretur festum de corpore Christi, & ad animandum populum Christianum dedit indulgentias illis qui interessent diuinis officiis. Et quia illa cōstitutio Vrbani non fuit recepta ab omnibus, ideo Clemens Papa quintus innouauit illam constitutionem, & illam præcepit ab omnibus seruari. Accipiatis diuisionem glo. & prosequamini sicut ipsa tradit.

post octauam Pentecostes, & certa indulgentia concedun-
tur ijs , qui in festo uel intra octauam officio , uel horis intererunt.Io.And.

CAP. VNICVM.

SI Dominū [h] † in sanctis eius laudare iubemur ,[l] dignum profecto [k] iustum & salutare nobis existit, vt sibi in sui [l] quo nos quotidie spiritualiter refi.it [m] memoriā corporis laudes festiuæ uenerationis & gratias referamus. Hac igitur consideratione inducti,cōstitutionē a bonæ memoriæ Vrbano [n] debet celebrari festum Corporis Christi. Et nota ind. l gētias cōcessas illis q̄ interesūt oīb.diuinis officiis Not. lectura tui textus, & pulchra verba in illo existentia . Not.ℭ Deū iubemur laudare in sanctis eius,ideſt laudare Dei mirabilia, laudando ea ,q̄ sancti fecerūt in Dei virtute.de hoc in gl 2. Nota ℭ quandoqs iustum & honestum simul concurrunt, vt in littera ibi , (Dignum profecto,iustum, &c.quandoque uidetur aliter. Zabarella.

[prima gl.diuidit dicens quid singulæ partes faciāt, & deponit summam .

h ¶ Si Dominum)duæ sunt principales partes:in prima prooemiū Clemētis qui expressa monitione seruari præcipit constōnē Vrbani. in secūda prædicta consiō ibi:[Vrbanus.] quæ subdiuiditur in titulū & prosam ibi,(Transitu rus.] in qua præmittit de corpore Christi suaue,formosum & prolixū exordiū , principaliter ostendens causam institutionis ipsius sactamenti, & ipsius effectū. Secūda.ibi,[Licet igitur.]ponitur narratio in qua ꝑmissa multiplici causa celebrationis festi corporis Christi, dicē statuit, qua debeat celebrari . Tertio ibi,[Ideoqs]cōcludit ponens exhortationē de festo colendo cum certis indulgētiis.Et hoc intēdit.Festū corporis Christi celebrari debet feria quinta post octauā Pentecostes,& certę indulgentiæ conceduntur his,qui in festo uel infra octauā officio vel Horis intererunt.

i ¶ Iubemur.)Psalm.vlt. Laudate Dām in sanctis eius.

ADDITIO.Facit eo.tit.c.1.& eo.tit.gloriosus.li 6.

k ¶ profecto.) pro certo. 3. & est sensus laudare iubemur Dominum in sanctis ,fortius in ſerpso & est argumentum a minori.de quo de elect. cū in cunctis , uel lud magis.

l ¶ in sui] corporis memoriam,quod sequitur.

m ¶ Reficit.]de consecr.dist. 2.qui manducat.in prin.

n ¶ Vrbano .] qui fuit natione Gallicus & Trecensis, & parū vixit vltra trēniū i Papatu: & fuit is q̄ regnū si cilię

† Vide cōc. Trid. sess. 13. de sanctissimo Eucharistię sacramēto. & sess. 22.de sacrificio Missæ. & B.Thom. opusculo 57.

3 Hæc gl. notanda est ,ꝑter modos aliquos.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ciliæ cõtra Manfredũ contulit Carolo fratri regis Frãciæ, vt patet in Chronicis.

a ¶ præcipimus .] Licet hoc procemium sit simile illi quid habetur ſ. ea. compil. de sepul. dudum tamen in hoc differunt: quia illud in concilio, hoc est extra concilium. Item hic constitutio Vrbani solum seruari præcipitur: ibi constitutio Bonifacii innouatur. ratio patet, quia illa fuit per constitutionem Bene dicti reuocata, ista uero non fuit reuocata sed per aliquos non recepta.

b ¶ Sumpta cœna .] ratio huius habetur de conse. dist. 2. liqdo.

c ¶ Instituit.] Matthæi 26. de conse. dist. 2. panis est in altari. de celebra. Mis. cum Marthæ.

†In antiquioribb. codicib. deest dictio, hoc.

d ¶ Poculum .)facit hæc littera q̃ alia sit transubstantiatio corporis, & alia sanguinis. de hoc de consec. distl. 2. cum omne. & capit. comperimus. & cap. quia corpus.

† Vide ono B. Th. part. 3. q. 37. ar. 5. et q. 83. ar. 2. vbi agit de gloriosa & sanctissima huius ne. nerabilis sacramenti institutione.

e ¶ Annuntiamus.] 1. ad Corinth. 11. circa finem.

f ¶ Apostolis .] Luce 22. de conse. distl. 2. in Christo semel. in fi. & vide quod ibi not.

g ¶ Pretiosum .] 95. dist. ecce. de conse. dist. 2. nihil.

[Glo. seq. primo allegat quoram, & remittit, secundo ponit septem mirabilia in corpore Christi, ad singula inducens saltem unum casum & figuram.]

h ¶ Mirabilia.] quod optauit Ecclesiast 36. c. ibi: Innoua signa, & immuta mirabilia. de his mirabilibus dixi de celebr. Mis. cum Matthę. §. quę siuisti. Et nunc aliter tractando dicamus cum theologis, q̃ in hoc sacramento notatur mirabilis productio: quia de cęlo nobis productum est, & ad uocem sacerdotis aperiuntur cęli. & c. de conse. dist. 2. quid est

1 De figuris huius sacri. B Thom. 3. p. ar. q. 73. artic. 6. & q. 80. art. 10. ad 2. argumentum.

sanguis, quod figuratum fuit Exod. 16. in prin. Ego pluam uobis panes de cęlo. Itẽ notatur mirabilis multiplicatio, quę quotidie conficitur & sumitur, nec cõsumitur. de conse. dist. 2. in Christo semel. & cap. q̃ ãducat 2. quod figuratum fuit 2. Regũ. 6. circa finẽ, ubi dr. q̃ Dauid partitus est in uniuersam Israelis multitudinem singulis collyridã panis vnam, & assaturam bubulę carnis unã. & 4. Regum 4. in fine. de viginti panibus saturati sunt centum viri. Itẽ mirabilis ministratio, quia quo ad effectum, ita per malos 2 vt p bonos

2 B. Tho. 3. par. q. 82. ar. 7. et 8.

ministrantur. 1. quęst. 1. intra catholicam. cum c. sequẽ. vsque ad §. sed obiicitur. de consec distin. 2. utrum q̃ figuratum est 3. Regũ 17. in prin. vbi dicitur quod Hęlię, qui fugerat ad torrentẽ, corui deferebant panẽ, & carnes mane & vespere. Item mirabilis cõfortatio: qa

Papa quarto prædecessore nostro super hoc edi tam, de fratrum nostrorũ consilio districte præcipimus [a] obseruari, cuius tenor sequitur in hæc verba: Vrbanus Episcopus seruus seruorum Dei uenerabilibus fratribus Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis , & aliis ecclesiarum prælatis: & cætera.

¶ Transiturus de hoc† mũdo ad patrem Saluator noster Dominus Iesus Christus, cum tempus suæ passionis instaret, sumpta [b] cœna, in memoriam mortis suæ instituit [c] †summũ & magnificum sui corporis & sanguinis sacramẽtum, corpus in cibum, & sanguinem in poculum [d] tribuendo: Nam quotiens hunc panem manducamus, & calicem bibimus, mortem Domini annuntiamus. [e] In institutione quidem huius sacramenti dixit ipse Apostolis: [f] Hoc facite in meam commemorationem ut præcipuum & insigne memoriale sui amoris eximii, quo nos dilexit, esset nobis hoc præcelsum & uenerabile sacramentũ: memoriale, inquam, mirabile ac stupendum, delectabile, suaue tutissimum ac super omnia pretiosum, g in quo innouata sunt signa, & mirabilia [h] immutata, in quo habetur omne delectamẽtum, & omnis saporis suauitas, [i] ipsaq; dulcedo Domini degustatur, in quo vtique uitæ sustragium consequimur & salutis. [k] Hoc est memoriale dulcissimum, † memoriale sacratissimũ, & memoriale saluificum in quo gratã redẽptionis nostræ recẽsemus memoriam, [l] in quo a malo retrahimur & in bono [m] cõfortamur, & ad virtutum & gratiarum proficimus incrementa, in quo profecto proficimus ipsius corporali præsentia Saluatoris . Alia namque quorum memoriam agimus , spiritu menteque cõplectimur: sed nõ propter hoc realem eorum fulcit animæ nostræ substantiam , & quotidie 3 accipiendus est iste panis, vt quotidie prosit. de consec. dist. 2. nõ ille panis, & qui de eo manducat, in æternum nõ deficeit. ead. dist. Christus panis est & hoc figuratũ fuit 3. Regum. 19. post prin. vbi Hęlię fugienti per desertũ viã unus diei, & tandem dormenti, angelus ad caput eius posuit panem subcinericium, dicens: surge & comede, qui cum comedisset, ambulauit in fortitudine cibi illius quadraginta diebus, & quadraginta noctibus . Et qui contemnit uel negligit hunc panem sumere, debilitatur & cadit a virtutibus. de conse. dist. 2. si quotiens. & c. si quis intrat: quod figuratum est 1. Regũ 28. ad finem ibi: stratimq; Saul cecidit supra tertam , & robur non erat in eo. quia panem non comedebat illa die. Item mirabilis munditia: quia n si digne & a digniś sumatur , propinat mortis iudicium 4 de cõsecra. distinctio. 2. g scelerate. & cap. timorem . quod tangere voluit Psam. dicens: Qui manducatis, panẽ doloris. & cum bucella, quam Christus dedit Iudæ, introiuit diabolus in eum. de consecra. distin. 2. eleua. Item mirabilis transubstãtiatio. qa ẽt prece iniusti 5 fit transub stãtiatio virtute spiritus sancti, nõ minus meritorium laudabilius est in uenerie vel professo, quam in alio, probant, quia uouere opus latrię est, quæ præcipua virtus est inter morales: opus autem nobilioris virtutis est melius & magis meritorium, ergo & delatria, quę est cultus & seruitus, quę soli Deo debetur. de consecr. distin. 3. venerabile. Secundo, quia uoluens non solum quo ad actum, sed etiam quo ad potestatẽ subicit se Deo, vt de cę tero aliud agere non possit: ergo plus dat secundum Anselmũ libr. de similitudini. & cum det fructũ & arborẽ, quam qui

gelus, q̃ panes, azimos & carnes tolleret, & illa ponere t super petram: & extendit angelus summitatem virgę, q̃ habebat in manu, & ascendit ignis de petra, & consumpsit sacrificium. Itẽ mirabilis transmissio, quia transmittitur ẽt ad defunctos, non summe malos, nec summe bonos 12. q. 2. non ęstimemus & ca. Animę. q̃ figuratum fuit Danielis vlt. ad finem. ubi præcepit angelus Abachuc q̃ panes & pulmentũ qđ ferebat messoribus, portaret in Babylonem Danieli posito in lacu Ieonum, & cum nesciret Abachuc locum, apprehendit illũ angelus capillo capitis sui, & posuit eũ in Babylone super locum, & accipit Daniel prandium, &c. quędam alia miranda ex inferioribus collige. Io. And.

i ¶ Suauitas.] Sapientię 16.

k ¶ Salutis.) de conse. dist. 2. cum omni. in prin. & ca. species, in fin. Io. And.

l ¶ Memoriam.] de conse. dist. 2. semel Christus. & ca. in Christo semel.

m ¶ In bono.] sic de statu mona. cum ad monasterium. ver. prior.

a ¶ Forma

a ¶ Forma.) & quare hoc no. de consec. dist. 2. forte.

b ¶ Dixit.] Matthæi vltimo in fine.

c ¶ Sequacibus.] per fidem de successoribus Apostolorum no. 12. q. 1. videntes.

d ¶ Mortem nostrã.] æternam.

e ¶ Lignum viuificum.) ſ. Christum.

f ¶ Lacrimamur.] similę 2. ad Corint. 6. de excess. prę. nimis 1. in princip.

g ¶ Sub pedibus nostris.] Psal. 8. Domine Dominus noster. & ad Hebr. 2. vbi dicit Apostolus, q̃ omnia subiecisti sub pedibus eius. Nondum aũt videmus omnia subiecta ei. Sed quia non dimisit nõ subiectũ, & concor. de maior. & obed. solitæ. circa finem.

h ¶ Ministratorii.) sumptum ad Heb. 1. cap.

i ¶ Semetipsum] ad Ephesios. 5.

k ¶ Cum datore .) contor. de conse. dist. 2. nec Moyses & sum. trin. cap. 1. §. vna. in princip.

(Glo. seq. duo notat, & sm triplicitẽr probatur.

l ¶ Seipsum.) nor. pro forma saturationis, qua quis offert seipsum: qua breuitatis etiam causa multum vtor. Item no. pro theologis, qui tenent, q̃ idem opus meritorium laudabilius est in uenerie sacerdotis. 1. q. 1. cum scriptura. qđ figuratum fuit in historia, quę hic tãgitur de Geon, Iudicum. 1. circa mediũ, cui præcipit angelus, q̃ panes, azimos & carnes tolleret, & illa ponere t super petram: & extendit angelus summitatem virgę, q̃ habebat in manu, & ascendit ignis de petra, & consumpsit sacrificium. Itẽ mirabilis transmissio, quia transmittitur ẽt ad defunctos, non summe malos, nec summe bonos 12. q. 2. non ęstimemus & ca. Animę. q̃ figuratum fuit Danielis vlt. ad finem. ubi præcepit angelus Abachuc q̃ panes & pulmentũ qđ ferebat messoribus, portaret in Babylonem Danieli posito in lacu Ieonum, & cum nesciret Abachuc locum, apprehendit illũ angelus capillo capitis sui, & posuit eũ in Babylone super locum, & accipit Daniel prandium, &c. quędam alia miranda ex inferioribus collige. Io. And.

m ¶ Manducatis.) de consecra. dist. 2. eleua. Item mirabilis transubstãtiatio. qa ẽt prece iniusti 5 fit transub stãtiatio virtute spiritus sancti, nõ minus meritorium laudabilius est in uenerie sacerdotis. 1. q. 1. cum scriptura. qđ figuratum fuit in historia, quę hic tãgitur de Geon, Iudicum. 1. circa mediũ, cui præcipit angelus, q̃ panes, azimos & carnes tolleret, & illa ponere t super petram: & extendit angelus summitatem virgę, q̃ habebat in manu, & ascendit ignis de petra, & consumpsit sacrificium. Itẽ mirabilis transmissio, quia transmittitur ẽt ad defunctos, non summe malos, nec summe bonos 12. q. 2. non ęstimemus & ca. Animę. q̃ figuratum fuit Danielis vlt. ad finem. ubi præcepit angelus Abachuc q̃ panes & pulmentũ qđ ferebat messoribus, portaret in Babylonem Danieli posito in lacu Ieonum, & cum nesciret Abachuc locum, apprehendit illũ angelus capillo capitis sui, & posuit eũ in Babylone super locum, & accipit Daniel prandium, &c. quędam alia miranda ex inferioribus collige. Io. And.

præsentiam obtinemus. In hac uero sacramentali Christi cõmemoratione Iesu Christi præsens sub alia quidem forma [a] in propria uero substantia est nobiscum: Ascensurus enim in cælũ dixit [b] Apostolis, & eorum sequacibus: [c] Ecce ego uobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem ſculi; benigna ipsos promissione cõfortans; quod remaneret, & esset cum eis etiam præsentia corporali. O digna & nunquam intermittenda memoria, in qua mortem [d] nostram recolimus mortuam, nostrumque interitum interisse, ac lignum [e] uiuificum ligno crucis affixum fructum nobis attulisse salutis. Hæc est commemoratio gloriosa, quę fidelium animos replet gaudio salutari, & cum infusione lętitiæ deuolutionis lacrymas subministrat. Exultamus nimirum nostram memorando liberationem, & recolendo passionem Dominicam, per quam liberati sumus, uix lacrymis cõtinemus. In hac itaque sacratissima commemoratione ad sunt nobis suauitatis gaudium simul & lactymæ: quia & in ea congaudemus lacrymãtes, & lacrymamur [f] deuote guadentes, lætas habendo lacrymas, & lætitiam lacrymantem: nam & cor mgenti persusum gaudio, dulces per oculos stillat guttas. O diuini amoris immensitas, diuinę pietatis superabundantia, diuinę affluentia largitatis: dedit † enim nobis Dominus omnia, quę subiecit sub pedibus [g] nostris, & super uniuersas terrę creaturas contulit nobis dominij principatum. ¶ Ex ministris etiam spirituum superiorum † nobilitat & sublimat hominis dignitatem: Administratorij [h] namque sunt omnes in ministerium propter eos, qui hæreditatem salutis capiunt destinati. Et cum tam copiosa fuerit erga nos eius munificientia, volens adhuc ipse in nobis suam exuberantem charitatem præcipua liberalitate monstrare, semetipsũ [i] nobis exhibuit, & transcendens omnem plenitudinem largitatis, omnem modum dilectionis excedens, attribuit se in cibum. O singularis & admiranda liberalitas, vbi donator venit in donum, & datum est idem penitus cum datore. [k] Quam larga & prodiga largitas, cum tribuit quis seipsum. [l] Dedit igitur nobis se in pabulum; vt quia per mortem [m] homo corruerat, & per cibũ ipse [n] releuaretur ad uitam: cecidit homo per cibum ligni mortiferum, † releuatus est homo per cibum ligni uitalis: In illo pependit esca mortis, in isto pependit uitæ alimentum. Illius esus meruit læsionem, istius gustus intulit sanitatem: gustus sauciauit, & gustus sanauit, unde quia unde uulnus est ortum, prodijt & medela: o & unde mors subijt, exinde uita euenit. P De illo si quidem gustu dicitur. ¶ Quacumque die comederis, morte morieris. De isto uero legitur: [r] Si quis comederit ex hoc pane, uiuet in æternum. Hic est cibus, qui plene reficit, uere nutrit, summeque impinguat: non corpus sed cor, non carnem sed animam, [s] non uentrem [t] sed mentem. Homini ergo, qui spirituali alimonia indigebat, saluator ipse misericors de nobiliori & potentiori huius mundi alimento pro animæ refectione pia dispositione prouidit, decens quoque liberalitas

dat solum fructum. Tertio, quia propter votum immobiliter voluntas firmatur in bonum: ad perfectionem autem virtutis pertinet aliquid agere ex uoluntate firmata in bono, vt patet per philosophum 2. Ethicorum. Et Augustinus: Felix necessitas, quę ad meliora compellit. ergo magis meritorium. Ioannes. Andr.

† al. super norum.

Heb. 1.

m ¶ Mortẽ.] clarius ad propositum dixisset, quia per cibum in mortem homo, &c.

n ¶ Ipse.) homo.

o ¶ Medela.) & sic de cibo dicere possumus, cibus damnauit, qui saluauit, ut de muliere dicitur, & not. de sacra vnct. c. unico. uer. Per frontis. sed non est idem specie, ut hic patet. Io. And.

p ¶ Euenit.) concor. præfatio crucis, ut di xi sup. ea. compil. de sum. tri. c. 1. super uer. cruci.

q ¶ Dicitur. Genes. 2. circa medium.

r ¶ Legitur Io. 6. circa finem. de pœnit. distin. 2. charitas est a qua Io. And.

s ¶ Animam.] de offic. ordin. inter cætera.

t ¶ Non uentrem .) de conse. distin. 2. ut quid paras.

† al. mortiferi.

Gen. 2.

Ioan. 6.

a ¶ Factum

† al. tia: & non in pueniēs, &c.

litas extitit, & † conueniens operatio pietatis, vt verbum Dei ęternum quæ rationabilis creaturę cibus est & refectio, factum [a] caro, se rationabili creaturę carni & corpori, homini videlicet in edulium largiretur: panem.n. Angelorū manducauit [b] homo: & ideo Saluator ait, [c] Caro mea vere est cibus. Hic panis sumitur, sed vere non cōsumitur: manducatur, sed nō transmutatur: quia in edentē minime transformatur: sed si digne recipitur, sibi recipiens conformatur. [d] O excellentissimum sacramentū. O adorandum, venerandum, colendum, glorificandum, præcipuis magnificandū laudibus, dignis præconijs exaltandum, cunctis honorandum studijs, deuotis prosequendū obsequijs, & synceris mentibus retinendum. O memoriale nobilissimum in timis cōmendandū præcordiis, firmiter animo alligandum, diligenter reseruandnm in cordis vtero & meditatione, ac celebratione sedula recensendum. Huius memorialis continuā debemus celebrare memoriā, vt illius cuius ipsum fore memoriale cognoscimus, semper memores existamus: quia cuius domū vel munus frequentius aspicitur, huius memoria strictius retinetur.

¶Licet [e] igitur hoc memorale sacrm in quotidianis Missarum solemniis frequentetur: [f] cōueniens †tñ arbitramur & dignū, vt de ipso semel saltem in anno ad confundendam specialiter hæretico-

rum perfidiam & insaniam, [g] memoria solemnior, & celebrior habeatur. In die namque cœnæ Domini, quo die ipse Christus hoc instituit sacramentum, vniuersalis Ecclesia [p] pœnitentium re conciliatione sacri confectione [h] chrismatis, adimpletione mandati circa lotionem [i] pedum, & aliis plurimum occupata, plene vacare non potest celebrationi huius maximi sacramenti. Hoc enim circa sanctos, quos per anni circulum veneramur, ipsa obseruat Ecclesia, ut quāuis in letaniis & Missis, ac aliis etiam ipsorum memoriam sæpius renouemus: nihilominus tamen ipsorum natalitia certis diebus per annum solemnius recolat, festa propter hoc eisdem diebus specialia celebrando. Et quia in his festis circa solemnitatis debitum aliquid per negligentiam, aut rei familiaris occupationem, aut alias ex humana fragilitate omittitur: statuit ipsa mater Ecclesia certā [k] diem, in qua gñaliter omnium l sanctorum commemoratio fieret; ut in hac ipsorum celebratione communi, quicquid in propriis ipsorum festiuitatibus omissum existeret, † solueretur. Potissime igitur exequendum est erga hoc uiuificum sacramētum corporis & sanguinis Iesu Christi, qui est sanctorum omnium gloria & corona, [m] ut festiuitate ac celebritate prefulgeat speciali: quatenus in eo, quod in aliis Missarum officiis circa solemnitatem est forsitan prætermissum, deuota diligentia suppleatur, & fideles, festiuitate ipsa instante, intra se præterea memorantes, id quod in ipsis Missarum solemniis secularibus forsan agendis impliciti, aut alias ex negligentia uel fragilitate humana minus plene gesserunt: tunc attente in humilitate spiritus & animi puritate restaurent. Intelleximus autem olim dum in minori essemus officio constituti, quod fuerat quibusdam catholicis diuinitus reuelatum, festum huiusmodi generaliter in Ecclesia celebrandum. Nos itaque ad corroborationem & exaltationem catholicæ fidei, digni ac rationabiliter duximus statuendum, ut de tanto sacramento præter quotidianam memo-

rum.) quo Italici anseres deuorant: quod Romani facere non deberent, ut enim dicit Ambrosius in Hexameron V. Merito debes anseribus Roma q̄ regnas, dii tui dormiebant & anseres vigilabant: illis potius debes sacrificare quam Ioui, cedant eū dii uestri anseribus a quibus se sentiunt esse defensos: ne & ipsi a hoste caperētur. Et Isidorus 12. etymolog. Gallorū ascensus in Capitolio anseris clāgore deprehensus est; nullum.n. animal ita odorem hominis sentit ut anser. Ioan. And.

† al. cum tia.

Ioan. 13.

Philip. 4.

[m] ¶Corona.] ad Philip 4.

[n] ¶Reuelatum.] hoc nō creditur simpliciter

a ¶Factum caro.] Io. 1. de biga. debitum.

b ¶Manducauit homo.] Psalmo 77. Attendite populemeus.

c ¶Ait.) Io. 6. de consec. distinct. 2. dupliciter.

d ¶Conformatur.) uide quod not. de consecrat. distinctio. 2. non iste. & quod no. & dixi de Iud. etsi Iudæos.

Psal. 77.

e ¶Licet igitur.) secunda pars.

Ioan. 9.

f ¶Frequentetur.] quod ex multis causis sapientia Dei utile fore puidit, quod dicut de consec. dist. 2. iteratur.

g ¶Insaniam.] de quibusdam illorum erroribus, de consecra. dist. 2. cum omne. Io. And.

h ¶Confectione.) quæ fieri debet singulis annis, & vetus cremari. de consec distin. 3. in litteris. Et potest fieri tempore interdicti. de sentē. excom. quoniam. lib. 6.

i ¶Lotionem pedū.) Ioan. XIII.

K ¶Certam diem. scilicet calendæ Nouembris sic dicti: quasi nouus mensis inchoando a Martio, ut inchoabant antiqui, qui solum decem menses habuerunt usque ad tempus Iulij Cæsaris & Numæ Pompilii, & tunc distincto & correcto anno secundum cursum solis redeuntis in fine anni adeundem punctum additi fuerunt duo menses in principio anni, s. Ianuarius & Februarius: & propter horas sex quæ supererant, oportuit singulis quatuor annis addi diem bissextilem, quod dicut de uerb. sign. quęsiuit. & tunc temporis Iulius uocabatur Quintilius, & Augustus Sextilis: qui postea a Iulio & Augusto ꝺnominati fuere, uel propter ipsorum ortum, uel propter rem prospere gestam.

† Vide Concil. Trid. sess. 13. de sanctissimo Eucharistiæ sacro. c. 5. & cano. 6.

l ¶Omnium sancto-

ter afferenti. de hære. cum ex iniuncto: Mihi autem relatur, quod hoc festum adiungetur ad alia festa: de quibus in decreta. ult. de senten. excomm. lib. 9. & tunc eadem constitutione notabilia ipsius constitutionis dubia supplico declarari.

Feria qd dicatur Feria.

a ¶Feriam quintam.) scilicet diē Iouis: & licet ꝓprie feria sumatur pro festo: tamen omnem diem vocamus feriam, vel a fando: quia qualiber die fabatur Deus, Gen. 1. vel quia singulis diebus fari possumus ī diuinis vel humanis simile de ver. sign. forus.

b ¶Proximam.] intel ligebatur. ff. de uerb. oblig. cum qui calendis.

[Glo. seq. signa contrarium & soluit.]

c ¶Octauam.] contra de feriis, capellanus. illud quo ad officii celebrationem, hoc quo ad dierum numerum. & concor. eod. tit. c. 2. de festi. in integ coram, in fine.

Octaue d ¶Pentecostes.) sic dicitur a pente quod est quinque (facit de decī. cap. 1. in fin. & quod ibi not.) & cohie, decem, quia quinquies x. dies sunt inter festum Resurrectionis & Pētecostes, cōputato vtroque festo, & quidam declinant pentecoste pentecostes: alii vero hoc pentecoste indeclinabile.

e ¶Cantica.] ad Ephesios 5.

f ¶Hymnos.] hi sunt cantica laudis, sicut Threni cātica lamentationis, vt scripsi de immu. eccle. non minus.

g ¶Plaudat.] quasi manus iungat.

h ¶Iubilet.] quod est cantare uoce quadam confusa pre gaudio. unde dicunt quidam quod iubilus est gaudium quod uerbis explicari non potest, nec tamen penitus reticeri.

i ¶In pretium.] i. Corint. 6. in fi. ibi, Empti enim estis pretio magno.

k ¶In præmium.] Tobiæ 4. post princip.

l ¶Largitionem.] 86. dist. fratrem de triplici eleemosyna 4. dist. tria sed aliter per Host. in summa de pœnis. & sit electus. uer. eleemosyna. de tēp. ord. §. & cui.

m ¶Septima.

n ¶Assentas & sedulas.] i. dest cōtinuas nel assiduas. f. Glo. seq. de cratione, ptimo remittit secundo formam summam, quærens de nouem. in figl. prolixitatē excusat. A primum membrū summæ quadruplicit. A secundum dat missa etymologia. Ad tertiū rādet. Ad quartum & ad incidens proueibiū

reb. eccle. nō ali. c. fi. & p hoc vī ꝙ debeat esse vocalis de quo dicam sub septimo membro. De tertio sciendū ꝙ Cassianus 2 post Apostolum 1. ad Timo. 2. hanc diuidit in quatuor species: In obsecrationem, qua quis cōpunctus pro cōmissis ueniam deprecatur: Orationem per quam fit ascēsus intellectus in Deum, vel per quā aliquid Deo uouet uel offertur: Postulationē q̄ fit tutus in spiritus fernore pro aliis solet emittere: Gratiarum actionem, q̄ mens Deo refert per excessum in effabilē recolendo præterita Dei beneficia, vel contēplando p̄sentia, vel prospiciendo futura iā pparata dilectis B. Bernardus in quodā sermone dicit, ꝙ obsecrationes fiūt effectu verecundo, orationes puro, postulationes amplo, gratiarū actiones deuoto. De quarto dic, quod porrigenda est ad Deū. Matth. 9. cū oraue ritis, dicite: Pater noster, &c. Ad sāctos aūt porrigi pt non tamquam per ipsos implenda, sed vt precibus &

meritis

pabulum, tādem post huius vitæ decursum eis se in præmium [k] largiatur.

¶Ideoq; uniuersitatē uestram monemus & hortamur in Domino, & per Apostolica scripta in virtute sanctæ obedientiæ districte præcipiendo mandamus in remissionē peccaminū iniungentes, qua tenus tam excelsum & tam glorioſum festum, prædicta quinta feria singulis annis deuote ac solemniter celebretis, & faciatis studiose per uniuersas ecclesias ciuitatum vestrarum & diœcesium celebrari: subditos uestros in Dominica, dictā quintam feriam proxime præcedente, salutaribus monitis sollicite per uos & per alios exhortantes, ut per ueram & puram confessionem, eleemosynarum largitionem, [l] attentas[m] & sedulas orationes, [n] & alia deuotionis & pietatis o pera, taliter se studeant præparare, quōd huius pretiosissimi sacramenti mereantur fieri participes illa die, possintque ipsum susci-

memoriam, quam de ipso facit Ecclesia, solēnior & specialior annuatim memoria celebretur: certum ad hoc desīgnantes & describentes diem, uidelicet feriam [a] quintam proximam [b] post octauā [c] Pentecostes: [d] ut in ipsa quinta feria deuotæ turbæ fidelium propter hoc ad ecclesias affectuo se concurrant, & tam clerici, quam populi gaudētes in cātica [e] laudum surgant: tunc enim omnium corda & uota, ora & labia, hymnos [f] persoluant lætitiæ salutaris: tunc psallat fides, spes tripudiet, exultet charitas, deuotio plandat, [g] iubilet[h] chorus, puritas iocundetur: tunc singuli alacri animo pronaque uoluntate conueniant, sua studia laudabiliter exequendo, tāti festi solemnia celebrantes: & vtinam ad Christi seruitium sic eius fideles ardor inflamet, vt per hęc & alia proficientibus ipsis meritorū cumulus apud eū, qui se dedit pro eis in pretiū, [i] tribuitq; se ipsis in

1 De materia huius glo. uide plenissime Bea. Tho. 2. 2. q. 8 1. per totam q̄stionem.

2 In collationibus patrū col lat 9. c. 11. 12. & 13.

Oratio ad quem porrigi debet.

Universidad de Deusto
Biblioteca

meritis ipsorũ exaudiat a Deo.patet hoc ex modo orãdi quo vtitur Ecclesia:ad Christum enim nõ dicit,ora pro nobis:sed audi nos,vel miserere nobis: ad Sanctũ dicit,ora pro nobis Et tenent theologi, quòd Sancti orationes nostras cognoscũt: vnusquisq; enim beatus tantum in essentia Dei videt quantum perfectio beatitudinis requirit: hoc autem requirit ad perfectionẽ beatitudinis, vt homo habeat quod velit, nec velit aliq̃d inordinatum:sed recta voluntate quilibet cognoscere vult, quæ ad eũ ꝓtinent:ergo ẽt Sancti (cũ eis nulla rectitudo desit) hoc volunt:oportet igitur ꝙ vota hominũ orationes & diuotiones in verbo cognoscãt: Nã ad eorũ gloriã pertinent ꝙ auxilio egentibus ꝓbeant ad salutẽ:Sic enim Dei cooperatores efficiunt. Et si dicis,solus Deus cognitor est cordiũ:de simo.tua in si cũ concor.sed oratio consistit in corde:ergo & c. Rñdeo ꝙ cordium cogitationes solus Deus nouit ꝓ seipsum, sed tantũ alij cognoscere possunt quantũ eis reuelatur vel per visionem verbi, vel alio modo Fatẽdũ ergo ꝙ orationes quas ad Sanctos verbo vel corde dirigimus,Deo manifestante cognoscunt. De quinto dic,ꝙ porrigenda est per bene dispositũ, contritum & pœnitentẽ:quia cũ is qui displicet, &c.3. q.7.iudicet. 49.distinct §.1.vbi etiam not.an orationes malorũ prosint ijs pro quibus orant. Competit autem orare etiã summe perfectis,vt dicam inf.de hæret.ad nostrã.versic.2.De hoc autem dubitatur, an exaudiat Deus peccatores orantes. Arg.ꝙ sic.1.q. 1.ipsi.contra ead.q.si qs inquit.ver.ad hæc omnia. &c.sacrosancta. Dicit Thomas 1 ꝙ si peccator petit aliquid inquantũ peccator, idest secundum desiderium peccati,non auditur a Deo ex misericordia: sed quandoq; exauditur ad vindictã dũ permittitur amplius ruere in peccata. Vnde secnndũ August. 2 Deus quędã negat propitius, q̃ concedit iratus. Sed si peccatoris oratio procedit ex desiderio bonæ naturæ,Deus exaudit,nõ quasi ex iustitia: quia talis non meretur: sed ex pura misericordia: si tũ alia in oratione concurrant, de quibus inf.dicetur.De sexto dicendũ, ꝙ orare debemus principaliter salutifera, Matth.6.Primũ q̃rite regnũ Dei, & iustitiam eius.& licet Valerius lib.7.c.2.dicat ꝙ Socrates quasi quoddam humanæ sapiẽtiæ terrestre oraculum, nil vltra petendum a diis immortalibus arbitrabat quã vt bona tribuerent:patet tamen ex oratione Dñica, ꝙ ẽt aliquid determinate petere possumus. vnde Augu.ad probam dicit ꝙ ad Deum id licet orare, quod licet desiderare. dicens ꝙ oratio Dominica ostẽdit ẽt tẽporalia a Deo peti posse.dum dicit:Panem nostrũ quotidianum, & c. Tenent ergo Theologi ꝙ temporalia a Deo orando petere possumus', non vt finẽ constituamus in illis, sed vt sint adminicula beatitudinis consequẽdæ:vt.s.quasi instrumentaliter nobis deseruiant ad sustentationẽ vitæ corporalis exercendæ ad actus virtuosos:facit.1. q.3.si quis obiecerit.& quod dixi de regula. Ioannes. in oppo.2. De septimo scias.ꝙ Host.in prædict.versi.ponit xiiii.quæ requiruntur in oratione:s.quod sit fidelis,secura,humilis,discreta,deuota,verecunda, secreta,pura,animosa,attenta, cõis, feruida, operosa,& assidua. Sed in quãtũ ad ꝓsens mẽtũ pertinet, breuiter dic ꝙ modus orandi requirit humilitationẽ corporis,deuotionẽ cordis,atẽtationẽ,& breuiloquiũ.de primo Eccles.35.Oratio humilitantis se penetrabit nubes.de ele. vbi periculum §.pen.lib.6.& Cyprianus lib. de oratione Dominica.Sit orantibus sermo cũ disciplina quiẽ cõtinens & pudorem:incuruatio tamen vel corporis humiliatio, non refectionis sed deuotionis obtentu fieri debet: vt dicit Cassianus.& facit 3.q.1.sciendũ. C.de iis q̃ spon.mu.sub.l.1.& 2. Et de sexto probatur de vo.magnæ.circa fi.& p̃dic.decr. ubi periculũ, §.pen Et Aug. Quid prodest strepitus labiorũ si mutũ est cor? & Grego.in moral. Veraciter orare est amaros in compũctione gemitus,nõ verba cõposita resonare.Et ibidem; Animarum verba sunt ipsa desideria, in quibus tanto quis minus clamat,quanto minus desiderat. De tertio patet hic, de consecr.distinct.5. numquam. in princip. & Cyprianus: Nil aliud cogitet animus quã id solum qđ præcatur.de consec.dist.1.qñ aũt. & dicit Grego.ꝙ illam orationem Deus non audit, cui illa qui orat nõ attẽdit.Dicunt tamen theologi 4 hoc intelligendũ qñ attentio nullo modo orationi coniungitur;non enim requiritur ꝙ attentio semper manet in oratione per actus essentiam. r̃salm.37. Cor meum dereliquit me. satis enim est ꝙ maneat per virtutẽ:quod est qñ cum bona intentione quis ad orationẽ accedit, etsi in prosecutione mens ad alia rapiatur. Semper enim prima intentionis vis permanet: nisi tanta sit euagatio ꝙ attentio omnino depereat, & tunc locus esset ei qđ dicit Cyprianus lib. de oratione Dominica: Quomodo a Deo audiri te postulas,cum ipse te nõ audias? & Beatus Bernardus:Causamur nobis deesse gratiã: sed instius ipsa gratia conqueritur nonnullos deesse sibi, & Cassianus: Numquam orat quisquis etiã flexis genibus aut agatione distrahitur:& facit quod de officiis scripsi uagatione distrahitur;& facit quod de officiis scripsi & sollicitudinũ strepitu corde remoto,secrete & familiariter preces nostras soli Deo referamus. & facit quod not.4.dist.parsimoniam & August. de sermone Domini, Videri ab hominibus non est nefas, sed id agere, vt ab hominibus videaris, recipit enim ille mercedẽ suã.de pœnit.dist.3.cauendum.Orationes enim principaliter sunt in Ecclesia faciẽdæ.de pur post.par.c.unic. co.de immu.eccles.i.decr.lib.6. sup ead compil.de celebr.Mis.c.1.Sed ut dicit beatus Bernar. lib. meditationũ Vbicumque fueris,intra te ipsum ora, si longe fueris ab oratorio,non quæras locũ, quoniam ipse locus est. Vt quibusdam ꝙ fieri debeat ad Orientẽ;sed cũ Deus sit vbique, ad omnem partẽ possumus ad eum orare, æque tamẽ oramus & Missæ sacrificium facimus ver sus Orientẽ de hoc 11.dist.ecclesiasticarum. De ultimo dicendum,ꝙ orationis effectus 8 est duplex, hẽt enim uirtutem merendi & impetrandi. primum dupliciter, primo,

1 Id hẽt B.Th.2.2. q.83.arti. 16.

2 Tractat. 73. in Io. & de uerbis Domini sermone 53.

3 Epistola 121.c.2.5. & 12.

4 Vide B. Th.22.q. 83.arti.16.

5 B.Th.2.2. q.83.arti. 14.

6 Origenes lib. 8. in Leuiticum.

7 Epistola 121.c.3.

Primò,quia vitatur ꝙ eam tentatio Hieron.sup Matth. 14.In tẽtationẽ intrat,qui orare negligit.Et Augu.oratio est orãti ꝓficiũ, aduersario incẽdiũ,angelis solatiũ, Deo gratũ sacrificiũ. Nam principaliter valet contra vitia spiritalia.vnde Hiero. super Matth.c.17.ibi, Hoc genus dęmoniorum non eiicitur, nisi in oratione & ieiunio quod etiam habetur Matth.5.dicit sic: Nõ sanat oculum quod sanat calcaneum:Ieiunio sanantur pestes corporis:oratione vero sanãtur pestes mentis.Secundo quia procedit ex radice charitatis,penes quã cõstituit omne meritum, & est fons viuus, & c. de pœnit.dist.2.chari tas 2.de regula licet. in fi.De virtute impetrandi probatur 23.q. 8.in qualibet sup.ea. cẽpi.de ele.ne Roma ni.in fi Mar.11.Quod cumq; orãtes petitis credite,qa accipietis. Vnde ꝙ oratione reuelantur secreta diuina.2.q.1.si ergo Boetius dicit: non frustra in Deo spes ponitur: præces. n. quæ recte fiunt, ineficaces esse nõ pũt,& beatus Bernardus lib.meditatio num:Ex duobus vnũ indubitanter sperare debemus: aut dabit nobis quod petimus aut quod nouit esse vtilius.Et Aug.in lib. sent.Prosperi 1 dicit, orãs misericorditer auditur, & misericorditer non auditur. Quid.n.infirmo sit vtile, magis nouit medicus quàm ægrotus. De his Valerius lib.7.c.2.dicit,ꝙ votis sæpe expetimus quod non impetrasse melius foret.& ponit exempla,dicens: Diuitias optaueris, quæ multis fuerunt exitio: honores concupiscis,qui quamplures pessundederunt: regna tecũ ipsa volunt,quorum exitus sępenumero miserabiles cernũtur:splendidis coniugiis manus iniicis ad hoc ut aliquẽ illustrent, illa nonnumquam funditus domos euertunt. Suadet ergo eqlesti arbitrio nos submitti: 2 Effectum orationis summus in Italia nuper experti: qñ enim cum versibus illis; Exurgat Deus, & c. cœpit Ecclesia 3 rebelles orare, perempti & exterminati sunt quasi subito, qui censura ecclesiastica & armis bellicis tam diuum domari non potuere.bene facit 36.di. ca.vlt. vbi dicitur ꝙ orante Moyse vincebat populus; vincebatur aũt dum dimittebat manus & vide Host. in sum.de remiss.§.ad quid valent. uer. fateor.ubi ponit exempla de Daniele,Moyse, & Dauid orantib.Sed qui leget tiper titam historiam Hug.Horacen.Helimandum,Rufinũ & historiographos, inueniet ꝙ Theodosius imperator senior suis orationib. miraculosam victoriam obtinuit 5 Eugenium & Arbogastẽ, quorum exercitus iacula vehemẽtissimus vẽtus retorquebat i ipsos,& iacula partis Theodosii cũ maiori fortitudine vitta mẽsurã humani ictus impingebat i illos, & hoc voluit ipse Claudianus poeta,q tunc florebat dicens;

O nimium dilecte Deo,cui militat æther:
Et coniurati veniunt ad classica uenti.

8 N.P.

pere reuerenter, ac eius virtute augmentum consequi gratiarum. Nos.n. Christi fideles ad colendum tantum festum & celebrandum donis volentes spiritualibus animate, omnibus vere pœnitentibus & confessis, a qui Matutinali officio festi eiusdem in ecclesia b in qua idem celebrabitur, interfuerint, centum : c Qui vero Missæ, totidem: qui autem in primis d ipsius festi vesperis interfuerint, similiter centum: Qui vero in secundis: totidem: e Illis vero qui Primæ, Tertiæ, & Sextæ, Nonæ ac Completorij officijs interfuerint,pro qua libet Horarum ipsarum quadraginta: f Illis autem qui per octauas † illius festi Matutinalibus, Vespertinis, Missæ, ac prædictarum Horarũ officijs g interfuerint, centum dies singulis octauarum ipsarum diebus de omnipotentis Dei misericordia ac beatorum Apostolorũ eius Petri & Pauli auctoritate confisi, de iniunctis h sibi pœnitẽtijs relaxamus.

Hoc autẽ obtinuit ipsius Theodosij oratio, quæ talis fuisse legitur:Omnipotẽs Deus,tu noui ꝙ in nomine Christi filii tui vltionis iustæ,vt puto, ꝓpia susceperi:sin aliter,in me vindica.si vero cũ iusta cã, & in te confisus huc veni,porrige dexterã tuis:ne forte dicant gẽtes:vbi est Deus eorũ concor.huic fi de uo. magnæ,post princ.Et huic gloss.sit finis: de cuius prolixitate sum excusabilis:tum quia in oratione suffragio sperans,sum effectum illius expertus in asse quendis prosperis & euitandis vel saltem temperandis aduersis: tum quia secundum materiam debet esse prolixior: & si per ilia non satisfeci,excuset coæquatio textualis [de hoc de immuni.eccle. decet. lib.6.per Archi.1.q.1. dictum.]

a ¶ Consessis.] Quis est hic, & laudabim.e illum? Eccl.31.has ergo remissiones quib. pauci participãt amarè interpretari nec decet nec expedit.vt dixi de pœni. & remiss. quod autem.

b ¶ in Ecclesia.] per hãc litteram, quæ habetur etiam sup parte proxi.in fi patet ꝙ nõ sufficit interesse Horis extra ecclesiam,& intelligo etiam si dicãtur in priuato oratorio.de quo de cõse cre.dist.1.concedimus.& c.unicuique.& c.si quis.extra de censibus.c.fi.

c ¶ Centum dies.] quod est infra.

d ¶ In primis.] facit ad no.de sen.excõ.c.vlt §.in festiuitatibus.lib.6.in 1.glo.& quod de completorio sequitur,facit contra.

[Glo.seq.arguit ad duo.]

e ¶ Totidem.] argue pro æquandis distributionibus in his trib Horis,Matutino,Missa,& Vespere.Item argue ꝙ ubi in illis Horis dantur decem, in aliis dari debent quattuor.uide ꝙ dixi sup.ead. compil.de ætat. & qualitat.ut hi qui.ad finem.

f ¶ Quadraginta.] & sic ducentos.

(Glo sequens dubium soluit.)

g ¶ Officiis.) eibus quo ad dies octauæ, nec puto ꝙ hic fiat distributio, ut pariem hẽat qui certis interest.

h ¶ De iniunctis.)uide qđ scripsi ẽ pœ.& remiss.cũ ex eo.

Remissiones festi corporis Xpi participant.

TITVLVS XVII.

De immunitate ecclesiarum.

CAP. VNI.

QVO-

DE IMMVNITATE ECCLESIARVM.

(Visum est ꝛ.de ecclesiis & reb. ipsarũ, uerum qa res ecclesiæ gaudent immunitate ecclesiarum, ideo,&c.)

QVoniam.) primo præmittit causam & reuocationem constitutionis cap.clericis laicos. supra eodem lib. 6. Secundo illam reuocat. Tertio seruari præcipit ius antiquum ante prædictam constitutionem. Secunda ibi, (Nos.) Tertia ibi (volentes.) Imol. ¶ præsupponendũ est illud quod habetur in c.non minus, & in c.aduersus.eodem tit.in antiq.dicitur in c non minus, ꝙ cle-

rici pro rebus suis non dẽt soluere tallias, nec aliqua onera ad quæ laici adstringuntur: Et si dñi temporales cõpellant eos ad soluendũ hmõi onera de rebus ecclesiarum suarum, etiam de rebus propriis, [tales dñi temporales sunt monendi vt non compellant: & si non desistant, sunt excommunicandi: tamen dicitur quod clerici possunt dare per modum eleemosynæ de consensu prælati aliquid laicis.

† No. sue curendũ esse magnis periculis & incõmodis grauib⁹. de dolo, de finem. de of.or.ut ligãtes, li. 6. de statu reg. vt periculosa. lib. 6.

Et dicitur in c. clericis eodem tit. lib. 6. quòd etiam clerici de consensu prælati aliquid laicis. Et dicitur in c. clericis eodem tit. lib. 6. quòd etiam clerici de consensu prælati non possunt dare laicis: immo dicitur quod recipiẽtes huiusmodi dona etiã gratis, sunt excommunicati ipso facto: & positum fuit illud in clericis. in odium Philippi regis Franciæ, qui conferebat beneficia in suo regno: vnde papa indignatus fecit illam constitutionem, clericis, & ex illa constitutione fuerũt orta multa, scandala: vnde Clemens papa voluit quod antiqua iura seruarentur, & non illa constitutio, clericis. eodem tit. in 6 vide diuisionem gl. Not. quod laudatur celeritas. de hoc in glo. concor.

† al. præsumũtur.

† In vetusto codice manuscripto ita, ac ola & singula cõtẽta in eis penitus, &c.

[Prima glo. summat & diuidit, ponit tempus editionis, & causam constitutionis.]

niam [a] †ex constitutione Bonifacii Papæ octaui prædecessoris nostri, quæ incipit, Clericis [b] laicos. & ex declaratione [c] seu declarationibus [d] ex illa postmodum subsecutis, nonnulla scandala, magna pericula, & incommoda grauia sunt secuta, & ampliora sequi (nisi celeri [e] remedio succurratur) præsumitur † verisimiliter in futurum: Nos de consilio fratrum nostrorum constitutionem & declarationem seu declarationes prædictas, & † quicquid ex eis secutum est, vel ob [f] eas, penitus reuocamus, & eas haberi volumus pro infectis [g]: Volentes & firmiter statuentes illud [h] (contra quoscunque [i] laicos exigentes seu extorquentes ab ecclesiis ecclesiasticisque personis tallias, seu collectas, aut exactiones quascunque, [k] & contra dantes [l] ad id facendum consilium, auxilium, uel fauorem: [m] nec non & circa prælatandas subuentiones laicis ab ecclesiarum Prælatis, ac aliis viris ecclesiasticis) inuiolabiliter obseruari, quod super his à prædecessoribus [n] nostris in Lateranen. & generali conciliis, [o] quæ nos sub obtestatione diuini iudicii præcipimus obseruari districte, salubriter est prouisum.

nas extẽdi solũ ad exigentes, uel dantes in exigẽdo auxiliũ, cõsiliũ, uel fauorẽ: ita ꝙ pœnæ locum non haberẽt in soluentibus, uel recipientibus a sponte soluentibus. d ¶ Declarationibus.] dicebãtur & aliæ processisse: & ideo ad omne dubium tollendum plurali vtitur.

e ¶ Celeri.] concor. de accu. cap. fi. §. ead. compil. de iureiu. Romani. in prin.

ADDITIO. De resc. ad hæc. Et casus in quibus desideratur celeritas, not. Archid. 86. distin. cap. 1. & illos in quibus non desideratur, notat 23. distinct. communis. & de hoc de ele. c. fi. lib. 6. Cardinalis.

f ¶ Ob eas.] concor. de elect. qualiter. in fine.

g ¶ pro infectis.] per hoc puto ꝙ excõmunicatus ex viribus illius constitutionis absolutione non egeat. Et vide quanta est papalis potestas! circa ea quæ simpliciter sunt de iure positiuo: quia renocat illa ut ex tuc, & facit ad ea, quæ ipse scripsi, qui filii sint legi. per venerabilem glo. 2.

h ¶ Illud.] inuiolabili ter obseruari, quod ẽt infra.

i ¶ Contra quoscunque, &c.] quod super his &c. vsq; ad finem.

k ¶ Quascunque.] vide quod no. & dixi eod tit. nõ minus. Io. And.

l ¶ Dantes.) Dicebat constitutio Bonifacii publice vel occulte: per quod probatur, quòd excommunicatio excommunionis ligat etiam occulta. 2 delicta: ut inf. dicam de hẽ ret multorum. ad finem.

m ¶ Fauorem.) vide quod dicam inf. de pœniten. ſignus in princ.

n ¶ prædecessoribus.) Alex. 3. eo. tit. non minus. Inno. 3. eod. tit. aduersus.

o ¶ Cõciliis.] vtrũque generale, & Lateran. sed Alexandrinum vocamus Lateranẽse. Innocentianũ uocamus generale. de hoc de cap. monach. c. finali.

FINIS LIBRI TERTII.

LIBER QVARTVS.

DE CONSANGVINITATE & affinitate.

Continua tio

¶ Visum est supra de actibus clericis competentibus: nũc videndum est de actibus laicis conuenientibus: ideo, &c.

LIBER QVARTVS.

TITVLVS I.

¶ Clemens. v. in concilio Vien.

De consanguinitate & affinitate.

¶ Scienter contrahens matrimonium in gradu consanguinitatis vel affinitatis prohibito, vel cum moniali, excommunicatus est ipso iure, & publicari debet & vitari. Idem in professo & professa uel constituto in sacris. Io. And.

CAP. VNICVM.

IOs [b] †qui diuino timore [c] postposito, in suarum periculum animarũ scienter [d] in gradibus consanguinitatis & affinitatis constitutione canonica [e] interdictis, [f] aut cum Monialibus contrahere [g] matrimonialiter [h] non

Os qui.] ¶ Primo ponit statutum pœnale. Secundo illud aggrauat. Tertio protestatur. Secundo ibi, [Præcipientes.] Tertia: ibi, [per prædicta.] Imola.

¶ Habemus in iure, ꝙ contrahentes incestas nuptias, graues pœnas sustinent: videlicet ꝙ sunt infames, & ꝙ bona ipsorum confiscantur, & plures alias pœnas sustinent: de quibus in authen. inceſtas. C. de incest. & inutilib. nuptiis. Sed queritur, vtrum de iure canonico, incurrant alias pœnas. Dicit Clemens ꝙ sic. Et dicit, Contrahens cum cõsanguinea sua, incurrit sententiam excommunicationis ipso facto. Idem si cum moniali. Idẽ si clericus in sacris constitutus contrahat matrimoniũ. Idem si monachus professus ẓhat, posito ꝙ matrimonium non fuerit consummatũ. h. d H.R. Colligo aliqua notabilia. Primo, quod ratione consanguinitatis vel affinitatis matrimonium est prohibitum vsque ad quartũ gradum. c. non debet. eo. tit. in antiq. Nota secundo, ꝙ non solum contrahentes in casibus prohibitis in lege canonica, debent sustinere pœnas hic contentas: immo etiam contrahentes in casibus prohibitis in lege diuina. Not ꝙ contrahens cum consanguinea vel affine ipso facto incurrit sententiã excommunicationis, nec ipsa excommunicatio est relaxanda, nisi satisfactione habita. Not. ꝙ si sint alia iura imponentia pœnam sic contrahentibus, ꝙ ipse Clemens non intendit illis iuribus per hanc clementinam derogare.

[Glo. super Rubrica notat veritatem.]

a ¶ Rubrica de consanguinitate & affinitate.] ita venit sub bulla: sed vidi quosdam hic habere rubricam de sponsalibus. Ioan. And.

b ¶ Eos qui.] scienter contrahens matrimonium in gradu consanguinitatis vel affinitatis prohibito, vel cũ Moniali, excõmunicatus est ipso iure, & publicari debet & vitari, idem in professo & professa, vel constituto in sacris. Et incipe constructum, ibi, (Cupientes.) Et nota 1 ꝙ in sex casibus hic expressis tantum locũ habet hæc constitutio & eius pœna: vnde si contrahat quis cũ habente maritum, vel cum Iudæa, vel cum pagana, vel cum cognata spiritualiter vel legaliter, uel impedimentum publicæ honestatis, licet non teneãt matrimonia: tñ non est locus huic pœnæ, quæ in his casibus vel similibus expressa non est. Item in his sex ẓiuntur. Si enim licite, ut ex dispensatione papæ, tunc cessat culpa: ergo & pœna. de consti. cap. 2. de qua dispensatione not. de rest. spol. litteras. in prin. de sta. mo na. cum ad monasterium. & scripsi de vo c. 1.

c ¶ Timore.) concor. de elect. cum in cunctis. ad finẽ. (Gl. seb. primo no. a contrario, & illud determinat, & incidens dubium soluit, secundo quærit, arguit: pro contrario soluit: tertio quærit & remittit.]

d ¶ Scienter.] Ignorantes 2 ergo non ligat cõstitutio quod intelligo in ignorantia facti probabili, & nõ affectata, scilicet quia ignorabant se cõsanguineos vel affines. Si vero ignorabant ius, nescientes gradum in quo erant, esse prohibitum: ex quo enim sciebant gradum, ligat cõstitutio de reg. iu. ignorantia. lib. 6. cum suis cõcor. Si vero alter solus sciebat, ille solus ligatur. facit 34 q. 2. non satis & c. in lectum. de simo. de simoniace. C. soluto matri. si ignorans. Sed quid si contraxit ignorans: post tempora sciuit, & cohabitauit consanguineæ? vt ligari. arg. 1. q. 1. eos. in fi. de simo. sicut tuis. C. de incest. nupt. cũ ancillis. Contrarium credo cũ ista cõstitutio non puniat cohabitationem vel incestum, sed contractũ, vt ẓ. dicam. facit ff. de iis qui not. infamia. Qd ergo. in prin. C. de vsuca. transfor. l. 1. ad fi. ff. de vsu. qui scit. in fi. & ff. de bo. lib qui cum maior. & de minori l. 3. § scio. sicut qui ignoranter eligit indignũ, licet postea sciat, nõ incurrit pœnam concilii, cum in cunctis. de elect. cũ in hoc ponderetur initium. eod. tit. dudum probatur hęc solutio ex eo: quia sine iudicio Ecclesiæ ab illa diuertere non posset de diuor. porro. cum suis cõcor. fateor tamen ꝙ peccat cognoscendo: & sic loquuntur ẓria. de sent. excom. inquisitioni. Quid si contraxi cum illa, quam credebam esse consanguineam, affinem, vel Monialem, sed in veritate non erat? Solue per not. de sent excom. si vero 2. & c. in audientia 2.

e ¶ Canonica.] nedum diuina.

f ¶ Interdictis.] ſin quarto vel citeriori gradu consanguinitatis vel affinitatis primi gñis. eo. tit non dẽt. (Glo. seq. notat, quærit, allegat duo iura pro: soluit contrarium, & ad illa iura respondet.)

g ¶ Contrahere.) non punit ergo incestũ vel coitũ, sed ẓctũ, vt sic ẓhens ligetur, licet non consummat. Quid si non ẓ it matrimonium, sed sponsalia tñ? Arg. ꝙ ligetur. ff. de spon. oratio. ubi prohibitio nuptiarum includit sponsalia. ad idem, de eo qui duxit in matrimonium ca. cum haberet. vbi æquiparantur sponsalia & matrimonium. Non puto ligari, cum cõstitutio sit pœnalis, & verba hoc nõ importent, qd verum puto nisi consummauerit p copulam carnalẽ: qa tunc ligat qua si tunc ẓxisse uideatur. de sponsa. veniens, & c. is qui. Contrarium non obstat: qa licet fatear, ꝙ ubi prohibetur matrimonium, prohibeatur sponsalia, non sequitur ꝙ contrahenti sponsalia sit eadem pœna, quæ cõtrahenti matrimonium. bene facit de elect. perpetua. lib. 6. In decre. cum haberet. sponsalia cum adulterio inducunt impedimentum matrimonii, sicut inducunt publicam honestatem. de spon c. unico. lib. 6.

(Gl. seq. arguit, & illud determinat in uno membro: in alia alleg. pro: soluit ẓrium & allegatis respondet.)

h ¶ Matrimonialiter.) per hanc litteram, & per litteram. ẓ. eo. tit. matrimonia ẓhentes, vt ꝙ coactus ad ẓhendum non incurrat hanc pœnam. Et si de absoluta coactione loquimur, hoc est certum, quod met. caus. sãcris. sed si de conditionali, licet tali, ꝙ debuerit cadere in constantem virum, vt ligari per eã decretalem sed cum non sit matrimonium deficiẽte consensu, ita: ꝙ non inducit publicam honestatẽ, de spon. c. vnico. lib. 6. de æquitate videtur talis non ligari. facit de sen.

2 Vide positũ in c. nõ dẽt. extra de consang. & affinit. circa finẽ num. 21. vers. pro complemento quarto.

† Vide 3c. Trid. sess. 24. de reformat. ca. 5. & de intel lectu B. Ant. trac. de excõicatione. c. 34. adde Couar. li. 4. Decretaliũ par. 2. c. 3. §. 3. nu. 8.

Universidad de Deusto
Biblioteca

excom. significauit. In decre. sacris. punitur cõmunio quæ ibi interuenit, licet per metum.

a ¶ Religiosos.) scilicet professos, tacite vel expresse religionem approbatam de vo. c. vnico, lib. 6. quod intelligo etiam si professio illa tacita uel expressa non obligat illi religioni,

† In vetusto codice manuscripto ita: matrimonia ℣. hentes, & inter eos sciente ea dem cele brantes re frænare, &c.

1 Quis dicatur religiosus uide per doctores in Rubrica de relig. dom. & in c. eccl. S. Mariæ. de constit. & in c. 1. de voto lib. 6. adde Felyn in ca. non dubium. de sent. exc. lib. 6.

sed religioni in genere. pone exemplũ de reg. non tolum. & ca. seq. lib. 6.

b ¶ Et moniales.) qa supra iam nominauerat contrahentem cũ Moniali, & hic repetit de Moniali, uidetur hic probari quòd communicans in illo actu pro quo quis excommunicationẽ incurrit, excommunicatus non est. de hoc scripsi de senten. excom. contingit. 1. Posset tamen dici, quod supra punit scienter contrahentem cum Moniali, hic uero punit Monialem contrahentem etiam eo casu, quo cum ea contrahens non ligatur: vt quia hoc ignorat.

c ¶ In sacris.) stricte hoc dico propter no. 32. distin. in summa.

(Gl. seq. dicit quare non repetit scienter, & d. ctum illud determinat.

d ¶ Cõtrahentes.) non repetit scienter: quia licet ignoranter posset quis contrahere cum consanguinea, affine, vel monacha, non tamen in monachum, monacham, vel constitutum in sacris contrahentem cadit

uerentur: Necnon religiosos [a] & Moniales [b] ac clericos in sacris [c] ordinibus constitutos matrimonia † contrahentes, [d] refrænare metu pœnę ab huiusmodi eorum temeritatis audacia cupientes: Ipsos excommunicationis sententię ipso facto decernimus subiacere: Præcipientes ecclesiarum prælatis, ut illos quos eis constiterit [e] taliter contraxisse, excommunicatos publice tandiu nuncient, seu a suis subditis faciant nunciari, donec suum humiliter recognoscentes errorem separentur [f] † abinuicem, & absolutionis obtinere [g] beneficium mereantur.

Per prædicta quoque iuribus, [h] quæ sic contrahentibus alias pœnas imponunt, in nullo volumus derogari.

ignorantia, facit de rescrip. ab excommunicato. C. de hæret. Initi. l. fin. vuto tamen, quod vbi esset ꝓbabilis ignorãtia, vt in ordinato ad sacros in amentia vel dormitione: etiam eo casu quo character imprimitur, de bap. maiores. in fin. vel intra pubertatem de cleri. per sal. ꝓmo. c. unico, non esset locus huic ꝓpõ.

e ¶ Constiterit.) etiã ex officio & nemine deferente. de diuort. porro. 2. respon. & vide quod dixi sup. ea. compil. de cens. c. fin.

f ¶ Separentur.) præcedit satisfactio sicut in manifesta offensa. de sent. excom. venerabilibus. lib. 6.

g ¶ Obtinere.) per episcopum. de sententia excom. nuper. & hic patet qđ non sufficit satisfactio, nisi sequatur absolutio. eod. tit. cum desideres. in fin.

(Gl. seq. ponit triplicem speciem iurium.

h ¶ Iuribus.) de clandest. despon. cap. fin. C. de incestu nup. qui contra. Instit. de nupt. § si aduersus. de hæret. cum secundum. in prine. lib. 6. & hic. Quo ad primũ, de consanguineis & affinibus, de hoc de donat. inter vir. & uxo. & si necesse. Quo ad secundum, de professis. 27. dist. cap. 3. & cap. seq. 27. q. 1. per totum. 26. q. 2. si quis non dicam. Quo ad tertium, de constitutis in sacris. 28. dist. presbyterum. 15. quæst. vlt. cum mulier. de cleri. coniug. c. 1. & c. sane 2. qui cler. uel vo. c. 1. & 2. cũ simil. bus.

FINIS LIBRI QVARTI.

LIBER QVINTVS.

DE MAGISTRIS, ET NE ALIquid exigatur pro, &c.

[Cõtinua sic rubricã. Visum est ℣. de ecclesiis & rebus ipsarũ: verum quia ecclesia ad sui regimen indiget magistris: ideo annectit rubricam de magistris, &c.)

Cõtinua. in 1. lect.

[Nter.] istud cap. dicit, ꝙ in ciuitate Romana ĩ ciuitate Parisien. Oxonien. Bononien, & Salamantina, vbi est vniuersitas generalis, dẽt esse duo magistri, q̃ sciãt loqui idiomata de quibus ĩ textu, & ꝙ valeãt docere & erudire infideles, & errantes ibi existentes, qui diuersarũ linguarum existunt: & illi magistri in vniuersitate parisiensi debẽt institui ꝑ regem Franciæ. In Oxonien si debent institui per regem Angliæ: & sic de aliis: vt in littera: hoc dicit. H. R. Nota quod in hac cle. primo ponit exordium: in quo facit duo. primo ponit intẽtionem suam generalem. Secundo specialem: ibi, [Nõ ambigimus.] Et dic, non ambigimus, idest dubitamus. de ambigo, gis, quod idẽ est quod dubito dubitas. secunda: ibi, [Vt igitur.] vide glo. No. ꝙ Papa debet esse solicitus ut errantes reducat ad uiam veritatis. de hoc in glos. 2. 3. & 4. Nota quod commendatur uigilia cũ studiosa diligentia. Zabarel.

[Prima gl. summat, & diuidit.

a ¶ Inter.] In studiis, Romanæ curiæ, Parisien. Oxonien. Bononien. & Salamãtino. dẽt esse magistri catholici scholas regentes in linguis Hebraica, & Arabica, & Chaldea, duo scilicet pro qualibet lingua. Et statuitur per quos eis debeat de stipendiis & sumptib. prouideri. Et ponitur primo exordium, in quo duo facit, primo ponit intentionem suam generalẽ, Secundo specialẽ: ibi, [Nõ ambigimus.] In secunda: ibi, [Vt igitur. ponitur constitutio primo prouidens circa loca magistrorũ, secundo circa expensas: ibi, [Quibus]

b ¶ Sollicitudines.) cõcor. de purga. cano. inter. ubi ponitur alia, scilicet de vulpeculis capiendis.

LIBER QVINTVS.

TITVLVS I.

De magistris: & ne aliquid exigatur pro licentia docendi.

¶ Clemens v. in concilio Vien.

¶ In studijs Romana curia, Parisien Oxonien. Bononien. & Salamãtino, debent esse magistri catholici scholas regentes in linguis Hebraica Arabica & Chaldea, duo scilicet pro qualibet lingua. Et statuitur per quos eis debeat de stipendijs & sumptibus prouideri.

CAP. I.

Satisfactio præcedit manifesta offensa.

† In vetusto codice manuscripto pro ita, parentes ab inuicem & ꝑ hebraicam quibus ducit Romani. ver nos itaque.

INter [a] † solicitudines [b] nostris humeris incũbentes perpeti [c] cura reuoluimus, ut errantes in uiam ueritatis inducere, [d] ipsosq; lucrifacere Deo sua nobis cooperante [e] gratia, ualeamus: hoc est quod profecto desideranter exquirimus, ad [f] id nostræ mẽtis sedulo destinamus affectum, ac circa illud diligenti studio, & studiosa diligentia uigilamus.

¶ Nõ ambigimus autem, quin ad huiusmodi nostrum desiderium assequẽdum † diuinorum eloquiorũ sit expositio congrua ipsorumq. fidelis prædicatio admodũ [g] opportuna. Sed nec ignoramus, quin & hęc promi [h] noscantur inaniter [i], uacuaq; redire, si auribus linguam loquentis ignorantium proferantur: [k] Iõque illius cuius uicem in terris (licet immeriti) geri mus, imitantes exemplũ, qui ituros per uniuersum mundum ad Euangelizzãdum Apostolos, in omni linguarum genere fore uoluit [l] eruditos, uiris catholicis notitiã linguarum habentibus, quibus utuntur infideles præcipue, abundare sanctam affectamus ecclesiam, qui [m] infideles ipsos sciant, & ualeant sacris institutis instruere, christicolarumq; collegio ꝑ doctrinã Christianæ fidei, ac susceptionem sacri baptismatis aggregare. ¶ Vt igitur peritia linguarũ huiusmodi possit habiliter per instructionis efficaciam obtineri: [n] Hoc sacro approbante concilio scholas in subscriptarum lin-

(¶ perpeti.) quasi perpetua, continua, vel assidua, & est infiniti uum huius verbi perpetior: & ponitur pro diu tolerare, vel valde pati.

d ¶ Inducere.] 45. dist. tria sunt de spon. inter opera. [Glossa sequens exponit, & de gratia duas opi. ponit: quibus in ducit duo similia.)

e ¶ Cooperante gratia.] per quam cognoscitur quid agendum sit, & quid uitandum & adiuuamur ad faciẽdum. de conse. dist. 4. gratia & tribus vltimis capitulis. Est autem gratia operans, & cooperans: prima præparat hominis voluntatem ut uelit bonum: Secũda adiuuat ne frustra uelit. vt tũ quibusdam quòd eadem sit gratia, idem donum, uel eadem virtus operans: & cooperans: sed propter diuersos affectus diffinguuntur in uerbo. Gratia enim quæ parat hominis uoluntatem ad bonum, cũ non sit otiosa, vt augeatur & aucta perficiatur, coadiuuat ne frustra uelit, sed perducat ad opus: quodcunq. recipias coaptabitur hęc littera Huic altercatiõi Theologorum est similis altercatio Canonistarũ an sit vna fides coniugii, an sint duæ, de qua 27 q. 2. coniuges. Item altercatio Legistarum, an sint duæ possessiones differentes specie, an una tantum diuersificata per accidentia. de qua satis patet per Dynum de regu. iur. in tertia reg. lib. 6. Et an sit iuncum interesse, an tri- P. ex, de quo etiam satis per eum eo. tit. mo ra Io. And.

f ¶ Ad id.] scilicet ad inducendum errantes ad ueritatis uiam.

g ¶ Admodum.] pro valde concor. vide ℣. ead. compil. de iureiu

† al. exequdum.

1 De hac gratiæ diuisioneui de oĩno B. Th. 1. 2. q. 3. art. 3.

promo qd significat.

h ¶ Promi.) idest proferri uel promulgari, & hĩ hoc verbum, de iud. nouit ver. quicunque 23. q. 4. non potest. in fi. ponitur. n. promere pro proferre, manifestare, aperire, ore dicere.

i ¶ Inaniter.] quasi in uanum uel inutiliter.

k ¶ proferantur.] simile de offi. ordi. quoniam.

l ¶ Voluit.] Actuum 2. in prin. de uarietate linguarum 16. dist. septuaginta. in fine.

m ¶ Qui.] viri catholici.

n ¶ Obtineri.] simile eo. tit. c. finali.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶Romanam curiam) quę habet studium generale, & priuilegia studij. de priuileg. c. 2. lib. 6.
b ¶Residere.] quod dic vt sup eod. compil. de ele. ne Romani. §. saue.
[Glo. sequens ponit etymologiam tractãs de ordine litterę, & de tempore huius studij.]
c ¶Bononien) dicit Bononia, quasi super omnia bona, vel bonorum notitia nimis amabilis. non puto, q̃ ordo iste procedat ex ordine studiorũ, sed ex gratificatione pro uinciarũ, & hoc quia dicebat Romanã curiã præmitti, quę vltimo studium habuit a tẽpore Inn IIII. vt p̃d decre. 2. de priuil. lib. 6. Quicquid sit, hoc cõstat, q̃ Bonon. habuit priuilegia studij a Theodosio; de minore tamen intelligo, qui regnare cępit (prout ex Chronicis, quas veriores puto, percipio) anno Domini 425. & regnauit annis 27. quo th anno sui imperij hęc concesserit, nõ percipio: currentibus autem 452. successit Martianus.
d ¶Sufficientem.) nõ dicit eminentem con cor. de ele. cum nobis olim. de prębend. c. penult.
e ¶Hebraicæ. in originali habuimus Hebraicæ, Græcæ, Arabicæ, &c. & illud, Græcæ in ipso originali erat cancellatum: & forte pp litterã, quæ est sup. quibus vtuntur infideles, & c. cancellata fuit, cum Græci fideles sint, & olim sub obedientia Eccle fiæ. de bap. if. licet. & facit qđ not. de sum. trin. c. 1. lib. 6 th hodie schismatici sunt, nec recognoscunt caput Romanę ecclesiæ: & forte esset expedientior suæ linguæ doctrina, quam aliarũ. Iudæi autem habent litteram Hebraicam: sed linguã specialem in vulgari non habent: habemus enim q̃ euanuit ipsorum lingua vulgaris. Arabica littera est Sarracenorum, Chaldæa Chaldæorum de qua 37. distin. §. hinc etiam & c. turbat & c. de quibusdam, & th fertur q̃ hęc littera hodie non habeatur.
f ¶Per sedem Apostolicam). in stipendiis cõpetentibus & sumptibus volumus prouideri, quod equitur.
g ¶Vualiæ.] scribitur per duplex u, dixi de tempo. ordin. c. 2.
h ¶Rectores.] alios beneficiatos non vt excludere collegia exempta & non exempta, & ecclesiarum rectores h in stipendijs competentibus, & sumptibus uolumus i prouideri: contributionis onere singulis iuxta facultatum k exigentiam imponendo, Priuilegijs & exemptionibus quibuscunque contrariis nequaquam obstantibus: quibus tamen nolumus quo ad l alia præiudicium generari.

† Al. contingat.

guarum generibus vbicunque Romanam a curiam residere b contigerit, † necnon in Parisien. & Oxonien. Bononien. c & Salamantino studijs prouidimus erigendas: Statuentes, ut † in quolibet locorum ipsorum teneantur viri catholici sufficientem d habentes Hebraicæ, e † Arabicæ, & Chaldææ linguarum notitiam: duo videlicet uniuscuiusque linguę periti, qui scholas regant imbi, & libros de linguis ipsis in Latinum fideliter transferentes, alios linguas ipsas sollicite doceant earumque peritiam studiosa in illos instructione transfundant: ut instructi & edocti sufficienter in linguis huiusmodi, fructum speratum possint (Deo auctore) producere, fidem propagaturi salubriter in ipsos populos infideles. Quibus equidem in Romana curia legantibus † per sedem Apostolicam, f in studiis uero Parisien. per regem Franciæ, in Oxoni. Angliæ, Scotiæ, Hyberniæ, ac Vualiç, g in Bononien. per Italiæ, in Salamantino per Hispaniæ prelatos, monasteria, capitula, conuentus

† al. regẽ tibus.

i ¶Volumus.] hæc voluntas in suis manet terminis quia non fuit de executore prouisum.
k ¶Facultatum.] de cen, sopitæ. cum suis concordã. & inf. c. proximo.
l ¶ad alia) concor. cũ. ead. compil. de statu monac. c. 2. de reli. do c. 2.

† In aliquot antiquor. ib. codicib. ita, Hebraicæ, Græcę, Arabięç, & Chaldæę, &c. vide glo. hic in verbo, Hebraicæ.

† al. ita: vt in locorũ ipsorũ studijs, &c.

† In aliquot antiquoribus codicibus, Hebraicæ, Græcę, Arabicę, & Chaldæę, &c. vide glo. hic in verbo, Hebraicæ.

¶ Idem.

¶ Is ad quem spectat magisterium vel doctoratum tribuere, prius a doctorando recipiat iuramentum, quod in solemnitate sua non expendet vltra summam triũ millium Turonen argenteorum. Quod si non fecerit, etiam si sit episcopus, per sex menses a collatione magisterij est suspensus. hoc dicit. Io. And.

CAP II.

CVm † sit m nimis absurdum, ut quis cũ uanitate & imperitia, ad honorem ascẽdat peririç litterarum, non sine turbatione miramur illum apud scholasticos n inualuisse abusum, quod pleriq; eorum, qui quauis scientia ad doctoratus o uel magisterii assumun-

† Notãter mo tus.

de restit spol frequens. libro 6.
[Glossa seq ponit differentiam, quam improbat, & diuisionem subdit.)
o ¶Doctoratus vel magisterii.) 37. dist. de quibusdã. Et dicunt quidã, q̃ doctores in iure canonico vel ciuili, magistri dñi in theologia vel artibus: & qui docẽt septẽ liberales artes, satis per Host. in summa hius titu. §. 4. facit ad primum, proœmium lib. 6. circa medium. ad secundum eod. titu. cap penult. & vlt. & hoc recipitur apud Italicos. Sed vltramontani cõtra vocant magistros. Nec debet alicui hæc denominatio

fore molesta, cum Christus sic a discipulis vocaretur. Ioan. 3 quod ipse acceptabat Ioan. 12. dicens Vos vocatis me magister & Domine, & bene dicitis: sum etẽ. Et dñ magister quasi maior in stationc: sicut minister quasi minor. ibidem inf. ut. 2 c. 1. §. sane. dñ a monendo vel a monstrando.
& de his per Hostiẽ. in sum. eo. tit §. 1.
a ¶ Honorem.] hunc honorem sine peccato quis postulat in quacunque scientia, si est dignus. 8. q. 1. in scr. piuris. versi. ecce ego eo. tit. quanto. Ratio, quia per hoc petit opportunitatem communicandi quod haber, & quod laudabile est, & ad charitatem pertinens. In indigno vero est peccatum præsumptionis. de hoc per Archi. 48. dist. c. 1.
b ¶ principia.] ita loquuntur quidam in studijs quibusdam vltramontanis.
c ¶ Insignia doctoratus. ita loquimur nos & illa insignia sunt cathedra, birretum: apud aliquos liber, an nullus, osculum.
d ¶ Excedunt) sicut quandoque imperfectum scientia supplet perfectio chatus. de renun. nis. § pro defectu. hc quandoque in talibus imperfectum scientia supplet perfectio expẽtarum.
e ¶ Vacui) prius habitis & consumptis.
f ¶ Grauati.] oncre deputorum. Io An.
g ¶ Iuramento.] Innocẽ de Iudæ. ligantia. ut sup. ea. compil. de testig. domi. quia. uer. illi etiam. & inf. ut. 1. c. 1. §. porro. De multis iuramentorum formis expressis in iure, vide in Spe. de iureiur. §. 1. ver. illud ad quas addas istas.
h ¶ argenteorum.] ascendunt ad monetam Bonon. quingentas libras Bononeorum parucrum: ponendo 3 uron. pro duobus Venetis vel 40. Bonon. paruis, vt ua fere consueuerant.
i ¶ Doctorum.] expensas priuati examinis non videtur includere.
k ¶ Taxandos.] simile sup. de vsu. quaquam. ver. cæterum. lib. 6.
l ¶ pontificali.] alias non includeretur de sent. excom. quia periculosum de elect. si compromissarius. §. huiusmodi. lib. 6.
m ¶ Cuiuslibet.) non illius scientiæ tantum, cuius doctoratum contulit, non recepto iuramento: & est simile de tempore ordina. uel non est.
Glossa seq quærit, soluit, & remittit. Iterum quærit & remittit.)
n ¶ Sequentes.) immediate: si autẽ pendente primo scemistri iterum violet hanc constitutionem, an statim currat secũdum semestre, an tunc cum finitum fuerit primũ, dubitatur, & cõiter tenet q̃ non sit duplicatio totius: sed statim post secundum transgressionem, inchoat secũdum semestre, per leges. ff. ad leg. Aquil ita vulnerat'. & ad Turp. l. in senatus. in fi. ad Carbo. l. Carboniani. § fi. & l. sequens & facit inf. de priui cap. 1. ver. si qui vero de hoc satis scripsi de elec. cũ in cunctis. in fi. Sed nunquid suspensione pendente valet collatio doctoratus, facta per suspensum? constat q̃ iste non est easus, quo imprimatur character: Item nec datur hoc officium ex impresso characte re, sed ex potestate officii: & est quędam auctorizatio & declaratio, q̃ declarat illũ dignum ad officium doctrinę, & dat auctoritatem vt doceat. sputo igitur q̃ si suspensio erat occulta, hanc auctoritatis dationẽ non sit necesse iterari: secus si esset publica. facit de reiud. ad ꝓbandũ, & q̃ ibi no. & vide quod dixi de hæret. si aduersus, & quod not. in Spec. de instru. edi. § restat. ver si quid si tabellio.
(Glossa seq. primo soluit dubium. Secũdo mouet aliud dubium, & soluit. tertio quærit & soluit)
h ¶Suspensum.) violans hanc suspensionem, irregularis non est de sentẽ. excom. is qui. lib. 6. & dixi de excess prælat cap. fin. & declarari debuisset ad quem tunc spectaret collatio: sicut factum fuit sup. ea. compil. de sta. mo. c. 1. ver. abbate. Et sciendum, q̃ aliqui conferunt auctoritate Apostolica, vt archidiaconus Bononiensis, aliqui de cõsuetudine, aliq de iure communi, secundum Hostien. qui no in sum. eo. tit. §. penul in prin q̃ vbi aliud non apparet, episcopus cum capitulo hoc faciet alleg. eo. tit. quia ver. verum parum facit, & maxime ponderata decr. 2. eo. tit & ipsius suprascriptione: puto q̃ in studio isto, (ex priuilegio Apostolico dato ab Honorio iij. archidiaconus hoc faciat, deuolueretur ad Papam. de concess. prębend. quia diuersitatem sed quia per aliud priuilegium Apostolicum mortuo vel absente archidiacono episcopus & capitulum exercent officium, ipsi succederent, & idem esset vbi archidiaconus, vel alius cõferret de cõsuetudine, vel de iure: quia superior supplet. eo. tit c. 2. 1 respondeo. Quid de officiali archidiaconi? Dico quod ipse suspensus est, non archidiaconus, nisi ratum habuisset. de elect. si compromissarius § porro. lib. 6.

tur honorem, a cum sua solemniter principia b faciunt, aut sui recipiunt insignia c doctoratus, circa cibos, uestes, & alia sic in expensis excedunt, d q̃ & ipsi transeunte expẽsarum huiusmodi uanitate uacui e plerumque remaneant & grauati: f Et cæteri, qui uel nolunt, uel nequeunt similes expensas subire, hac occasione frequenter a receptione honoris huiusmodi retrahuntur.
¶ Volentes igitur de opportuno super his remedio prouidere, illis ad quos ubilibet pertinet honorem tribuere memoratũ, & districte præcipimus, ut quoscunque ab eis decætero dictum recipientes honorem, iuramento g prius adstringat, ne ultra tria millia Turonen. argenteorum h † in solemnitate, circa huiusmodi doctoratum i aut magisterium quomodolibet adhibenda, expendant: Ipsos † nihilominus (nisi forsan notabilis † conditionis extiterint) ut intra summam prædictam huiusmodi moderentur expensę, efficaciter exhortantes: ac si hoc illorum congruere statui viderint, iuramentum exigentes ab eis, quod certos infra summam præfatam taxandos k ab ipsis expensarum terminos nõ excedant. ¶ Si quis autem pontificali l etiam † dignitate præfulgens, non recepto prius iuramento præfato, honorem cui quam tribuerit supradictum: a collatione magisterij seu doctoratus cuiuslibet m per sex menses sequentes n eoipso nouerit se suspensum.

† Al. contingat.

† Dictio' et, id est in antiquo rib. exemplarib. et impressis.

TITVLVS II.

De Iudęis & Sarracenis.

¶Clemens v. in cõcilio Vienn.

¶ Principes Christiani compescere debent Sarracenos sibi subiectos ab inuocatione publica nominis Mahumeti & a peregrinatione, quam facere solent ad sepulchrum ipsius; hoc dicit. Io. And.

Doctoratus & alii gradus a quib. conferri pñt.

Universidad de Deusto
Biblioteca

DE IVDÆIS ET SARRACENIS.

CAP. VNICVM.

Edit.] ¶ Ista clementina iubet principibus, vt ipsi compescant Sarracenos sibi subditos ab inuocatione Mahumeti: & prohibet ipsis principibus ne patiãtur eos ire ad sepulchrum ipsius. Figura sic casum: Sunt aliqui principes Christiani in pluribus mundi partibus, qui propter eorum auaritiam vt accipiant tributum a Iudæis & Sarracenis, in suis partibus tolerant & patiuntur esse & morari: aliquotiẽs patiuntur eos esse seorsum, id est diuisos a Christianis. aliquotiẽs patiuntur & tolerant esse mistos cum Christianis in eadem ciuitate, in eodem vico: qui quidẽ Sarraceni conueniũt in vnum, id est simul in Mesquitis, id est templis eorum: & ibi faciunt inuocationẽ Machometi. Item quid vltra faciunt? Certe sciatis quod ipsi faciunt talia: Est vnus quis aliàs fuit sepultus in quodam sepulchro, & istum tanquam sanctum in lege eorum habent, & annis singulis & diebus vadunt ad peregrinationem ad illud sepulchrum: quare graue scandalũ in cordib. fidelium generatur. Quare quæro a vobis sancte pater, an tales principes benefaciant? Et respondet q̃ non; quia illud quod Deo displicet, non est tolerandum; quare inhibemus & prohibemus vniuersis & singulis principibus catholicis, sub quorũ dñio isti Sarraceni morant, q̃ de terris suis omnimodo dictos iudeos & Sarracenos auferãt, depellãt & procurent auferri a subditis suis. Et inhibemus & prohibemus expresse, ne p̃fata inuocatio Mahumeti seu p̃fessio sui nominis publice valeat ab aliquo Sarracenorum subditorum inuocari; q̃ si qui contrariũ fecerint, casti gentur, id est, puniantur ob diminam reuerentiam, ut alii perterriti exemplo, talia facere non præsumant: videatis textum Not q̃ aliqui puniuntur vt cæteri capiant exemplum simile in clemen. vt clericorum sup. de offi. ord. Nota q̃ cauenda est Dei offensa, & per superiorem non est dissimulanda, vt di. ii gl. 2. Nota de modo quo Sarraceni conueniunt ad suas Mesquitas. de hoc in glo. audiui. Zabarella.

[Prima glossa summat, & diuidit.]

a ¶ Cedit quidem.] Principes Christiani compescere debẽt Sarracenos sibi subiectos ab inuocatione publica Mahumeti, & a peregrinatione, quam facere soleant ad sepulchrum ipsius. Et prima pars ponit duplicem Sarracenorum excessum, quem secunda corrigi præcipit ibi, [Cum autem]

b ¶ Offensam.] quæ dissimulanda non est. eod. titu. in nonnullis.

c ¶ Seorsum.) puta quia totam vnam terram, villam, vel populationem tenent sub principe Christiano; uel habent vnam extremitatem terræ vel parochiæ.

d ¶ Permistim.) quia in qualibet parte ciuitatis cohabitant Christiani; quod libet istorum fertur esse in Aragonia, & diuersis terris Hispaniæ.

e ¶ Sarraceni.) qui debent a Christianis publice distingui per habitum. eod. tit. in nonnullis.

[Glossa sequens de sacerdotibus Sarracenorum ponit duas species. Item ponit de ipsorum ministeriis & eorum officiis. Item de horis ipsorum.

f ¶ Zabazala.] habui a reuerendo viro antiquo domino Ioãne thesaurario regis Franciæ, q̃ fuit captiuus eorum per quadriennium, q̃ erratum est in vocabulo quia duo habent genera sacerdotum. Primi in singulari vocãtur Foqui: in plurali vocantur Foca: & isti sunt vxorati: & manent in Mesquitis. Secundi vocantur Alhages: & isti cõmuniter non sunt vxorati, & relinquunt nũdum, & sic diuersi sunt a primis in habitu & aliis: sicut apud nos religiosi a sæcularibus clericis: & isti semel accedũt ad sepulchrũ Mahumeti: & quælibet Mesquita habet vnum sacerdotem de primis, & vnum ministrum, qui vocatur Muerdem, quod sonat p̃conem, qui supplet defectum campanarum, quas licet Sarraceni multum cõmendãt quia tñ Christiani in eis habendis præuenerunt, nolũt eis uti. Illius preconis officiũ est, quia horis de quibus infra dicetur, ascendit turrim Mesquitæ quadratã, in qualibet parte sui fenestrã magnã habentem; & ad illarum quamlibet clamat alta uoce obturatis aurib. cũ digitis, vt uox fortius resonet in sua lingua, verba hæc sonantia: nil aliud posse, nisi Deus & Mahumetus eius nuncius, venire ad orationẽ faciendã in releuationẽ peccatorũ vestrorum, & postea subiungit: Legalip ille Halla; quod est dicere, non est alius victor, nisi solus Deus, & hęc uerba omnes milites Sarraceni portãt in scutis suis; & adhuc submittit: Deus est omnipetens. Horæ autẽ quib. hoc facit, de quibus infra sequitur sunt quinque. Prima est in aurora, quam vocant Salarazobh. quod est dicere oratio matutinalis. Et forte hæc fuit cã erroris huius verbi *sin* cum male recepti, cum ab illo præcone profertur. Secunda hora est in tertiis. Tertia, in uesperis. Quarta, in crepusculo. Pletorio, quæ resonat in cęnam. Quinta, in crepusculo noctis, quæ sua lingua resonat in tenebris, & quali ta. bet istarum horarum Sarraceni faciũt certas genuflexiones, sicut de sero nos facimus ad laudem Virginis.

g ¶ Mesquitis.] quod nos vocamus basilicas, uel ecclesias, ipsi uocant Mesquitas, ludæi synagogas eodem titulo, ludæi, & c. consuluit.

h ¶ Conueniunt] audiui q̃ fęminę non conueniunt ibi cum maribus & quando intrant, hoc faciunt nudis & lotis pedibus, & cum certa deuotione.

i ¶ Mahumetum.] in historia ecclesiastica legit Mahumetum i nutritum fuisse a quodã clerico nobili Romano, qui cũ tpe Bonifacii Papæ quarti quæsita petita impetrare non potuisset, apostatauit a fide & nutriuit illum cum quadam columba alba, quæ recipiebat grana de aure eius, & sic erudita per hoc q̃ quando uolebat Mahumetus, illa ponebat in publico os ad aurem, & sic dicebat quod spiritus sanctus ad eum loquebatur & instruebat illum, iste postmodum dedit legem Sarracenis, ut hæc in historiis ecclesiasticis pleniùs reperiri possunt.

K ¶ Ad locum.) qui dicitur Mechahumetus, de quo præmittit.

l ¶ Sarracenus.) communiter habemus q̃ fuerit Mahumetus, de quo præmittit.

a ¶ Alij.) qui non cohabitant Christianis,

b ¶ Principibus.) ad quos spectat coercere tales: cum enim non sint creaturę ecclesiæ illos ecclesia non coercet, de diuor. gaudemus. Io. And.

c ¶ Perterriti.] ff. ea. compil. de offi. ord. c. 1. cum concor.

Dicto. in antiquo deest etiã in quibusdã.

Victorum.] ¶ Ista clementina est longa: capę diuisionem glossæ & prosequere tex. Et dicit, querela multorum pulsauit auditum sedis Apostolicæ; ac si diceret Papa, fuerunt nonnulli, qui conquerebantur de tali re vel tali. Not. quod querelæ multorum mouent principem, de hoc in glos. 2. & dicit Paulus eum moueri, quando quærelantes mouentur bono zelo, vt hic, & de accusa. qualiter 2. alias secus, vt in c. cũ propter in iuuentute, de pur. cano. Not. q̃ nõ debemus excedere metas nostras. de hoc in glo. 3. & pro hoc fines mãdati sunt diligẽter seruãdi de reseri. cum dilecta. de offi. deleg. cũ venerabili. Zabar.

[Prima gl. simul dividit & summat.]

d ¶ Multorum.] Primo præmittit constitutionis causam; Secundo ibi, [Propter quod.] ponit constitutionem de officio inquisitionis exercendo per diœcesanos & inquisitores. Primo ponamus quinque, quæ potest alter sine altero. Secundo tria, quæ non potest; & decretũ apponit; submittens quo impeditur, uel in tercesse nolẽs committit alij uel consentit. Tertio; ibi (Sane.) prouidet ei ca muros uel cæteres hæreticorum, ipsorum claues, custodes; & custodum ministros. Quarto; ibi, [Porro] ponit iuramentum custodum, ministrorum suorũ, nota rij, & aliorũ officia tium Quinto, ibi, [Vlij venerantur & colunt, magna Sarracenorum earundem partium, & etiam aliarum confluit publice multitudo: ex quibus nostræ fidei non modicum detrahitur, & graue in cordibus fidelium scandalum generatur.

¶ Cum autem hæc in † diuinę maiestatis displicentia non sint vllatenus toleranda, sacro approbante concilio, ipsa, in terris Christianorum districtius fieri deinceps inhibemus: vniuersis & singulis principibus b catholicis, sub quorum dominio dicti Sarraceni morantur, & fiunt prædicta, sub obtestatione diuini iudicij obnoxius † iniungentes: quatenus ipsi tamquam veri catholici & Christianæ fidei sedu li zelatores, opprobrium, quod tam ipsis quam cęteris Christicolis per præmissa ingeritur debita consideratione pẽsantes: ipsum (vt proinde æternæ beatitudinis præmium assequantur) de terris suis omnino auferant, & a suis subditis auferri procurent: inhibendo expresse, ne præfata inuocatio seu professio nominis ipsius sectilegi Mahumeti publice, aut peregrinatio prælibata ab aliquo in eorum existente dominio audiat attentari de cętero, vel quomodolibet sustineri. Hi uero qui secus præsumpserint, taliter ob diuinam reuerentiam castigentur ab ipsis, quod alij eorum exemplo perterriti c a præsumptione simili arceantur.

TITVLVS III.

De hæreticis.

¶ Clemens quintus in concil. Viennensi.

¶ Præmittit constitutionis causam. Io. And.

CAP. I.

Victorũ d † querela sedis Apostolicæ pulsauit e auditum, quod nonnulli inquisitores per sedem eandem contra prauitatem hæreticam deputati, metas f sibi traditas extendentes, g sic interdum extendunt † suę potestatis officium, vt quod in augmentum fidei per circumspectam eiusdem sedis vigilantiam salubriter est prouisum (dum sub pietatis h specie grauantur innoxij i) cedat in fidelium detrimentum. k

¶ Ponit constitutionẽ de officio inquisitionis exercendo p diœcesanos & inquisitores: primo ponens quinque, quæ põt alter sine altero. Secũdo tria, quæ non põt, & decretũ apponit submittens, qũo impeditus vel interesse nolẽs cõmittit alij vel consentit. Io. And.

¶ Propter quod ad Dei gloriam & augmentum eiusdem fidei, vt negotiũ inquisitionis huiusmodi eo prosperetur felicius, quò deinceps eiusdem labis indago l solemnius, deligentius, & cautius peragetur: ipsum tam per diœcesanos episcopos, quam per inquisitores a sede Apostolica deputatos m (omni carnali amore, n odio, vel timore, rum.) punit episcopos, inquisitores, & eorum substitutos, qui faciẽdo vel omittendo delinquunt in officio. Sexto: ibi, (Alia.) cõfirmat antiqua iura huic constituoni non obuia. Io And.

e ¶ Pulsauit.) talis pulsatio communiter principes mouet, vt hic: quandoque etiã non mouet ex causa de purg. cano. cum in iuuentute.

f ¶ Metas.] dña metior metiris: & est finis vel terminus agri, vel cuiuscunque rei: habemus meto, metis, quod ponitur pro collectione messium. de pœn. & remissio. cũ ex eo. post prin. inde dixit quidam, (Dũ tua rura metis, vicinis par cito metis.) Has vero metas non licet transgredi de sepul. c. 1. vbi de hoc.

g ¶ Excedẽtes.] alias, extendentes.

h ¶ Pietatis specie.] concor. 30. q. 1. nosse, cum suis concor. eod. titul. excommunicamus §. quia vero, de simo. ad Apostolicam inf. cap. fin. versi. nonnulla.

i ¶ Innoxii.] quod esse non debet. de sent. excommu. Romana. in fin. lib. 6.

k ¶ Detrimentum.] quod esse non debet. de pœnis, in quibusdam. de appel. cap. 3. & cap. suggestum. de offic. ordin. irrefragabili.

l ¶ Indago.] quasi indagatio, inquisitio, vel inuestigatio, de iureiura. quanto. post prin. de offic. deleg. c. 1. & vlt. lib. 6.

m ¶ Deputatos.] generaliter. sup. eod. tit. per hoc. lib. 6. & vide quod ibi notatur in prima glossa.

n ¶ Amore.) quatuor modos 1 exprimit, qb. peruerti solet humanum iudicium. 11. q. 3. quattuor. de re iudi. cum æternis. lib. 6. [Et isti quattuor modi possunt his versibus comprehendi;

Quattuor ista: metŭ odiŭ, dilectio, census,

Sæpe

† De materia & intellectu vide doctores in c. vt commissi. & c. per hoc de hære. li. 6.

Not. quid est, vide l. cum de lanionis. ff. de fun. instr. vel instr. le. & c. fi. de off.

† al. excedunt.

† Vide alios modos quib. peruertit humanũ iudicium per glossã & Turrecre. in c. quattuor & c. quinq; 22. q. 3.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Sæpe solent hominum rectos peruertere sensus.

a ¶ Citare.) hoc est primũ de quinque, de quib. dixi.

b ¶ Capere.) fm quod differt a sequenti. sæpe etenim capitur qui nõ incarceratur, de senten. ex com. si clericos. lib. 6. infra de excess. præla. frequens, in princip. & post principium.

c ¶ Manicare.) tertium.

d ¶ Ponendo.) quartum.

Manicæ & compedes sunt vincula.

e ¶ Manicis.) sicut compedes sunt catenæ vel vincula circa pedes: ita manicæ catenæ vel vincula circa manus. de vtroque

1 Psal. 149. incip. Cãtate Dño canticum nouum.

Psal. penul. 1 Ad alligandos reges eorum in compedibus, & nobile eorum in manicis ferreis Io. And.

f ¶ Oneramus.) concor. iur. eccl. copil. de iure pat. c. 1. & ibi de dict. cor. de hoc.

g ¶ Inquirere.) quintum.

h ¶ Duro.) posuit quinq; alteri soli per missa: nunc ponit tria prohibita: & ecce primum.

i ¶ Ad pœnam.) de pœnis c. quamuis lib. 6. de verb. sign. nouimus, de apostat. cap. penult.

(Glos. seq. de tormentis remittit, & dubium soluit.)

k ¶ Tormentis.) fm. De tormentis testium actoris & rei notatur 15. q. 6. in summa. facit 5. q. 3. illi qui. de regul. iur. cum in contemplatione. Puto autem quod ieiunia quæ inquisitores ad veritatem eruendam solent inducere, sint tormenta; ita q; alter hoc nõ possit sine altero. per hanc litteram. Nam cõmis verbo, intelligimus torment. corporis, dolores, & malam mansionem. ff. de iniu. item apud. §. cõmen, & § quæstionis, & ff. ad Syllania. l. 1. § quæstionem. item patet per etymologiam, qua dicitur tormentum, quasi torquens mentem Io. And.

Quæstio quid cõprehẽdit.

Tormentum torquet mẽtem.

l ¶ Ad sniam.) tertium. Olim aũt q̃n alter solus procedebat, solus sententiabat. Si ambo procedebant licet diuisim, communicabant sibi processus in fine, cum non retinebat nisi forte sententiam. eod. tit. per hoc lib. 6. & in extrauag. Benedicti, ex eo. quod tamen adhoc hodie seruabitur: quod dicit decretalis per hoc, vt si discordent in sententia, consulatur papa.

2 De materia glossæ, & an rei possint absolui ab inquisitore sine epõ, & eꝫ. vide Zach. intra. de hær. c. 15. nu. 2. Feli. in c. 3. de sen. & re iud. Dec. in l. nemo ff. de reg. iur.

(Glo. seq. quærit an solus absoluat, soluit? quod sic.)

m ¶ Contra eos.) sed nunq̃ pro eis 2 posset alter sine altero definire? vt q̃ sic: quia a iure veteri nõ recedimus, nisi inquantũ inuenitur expressum. Sed ita est q̃ olim & hodie alter solus põt inquirere, & de iure veteri, cum solus procedit solus pronuntiat, vt dixi in glo. proxima; quod hodie immutatũ est si condemnat per hãc litterã; ergo si absoluit remanet ius antiquum, facit de elect. statutum. lib. 6. & est simile quod notatur 12. dist. præceptis. 3. q. 6 accusatus.

(Glo. seq. ad duos casus prorogat.)

n ¶ Sede vacante.) vel quasi vacante, vt in casu decretalis, si episcopus, de supplen. negli. præla. lib. 6. Item intelligo sedẽ vacare quo ad hunc casum iuridõnis capitulũ: & q̃ promissum est, sed prouisus administrare non potest, quia nondum habet litteras per confir. Bonifacii iniunctos, facit de transla. c. 2.

(Glos. seq. ad quæstionem, an capitulum visitet, arguit pro & contra, ponit opinionem Ioan. Monach. & contrariam declarationem exposcit, & probationes concordat.)

o ¶ Capituli.) hæc littera infra pluries repetita: & de cre. alis infra proxima, faciunt ad quæstionẽ, an capitulum sede vacãte 3 possit visitare, & debeat procurari: de quo per Ioan. Mona. de supplen. negli. præla. ecclesiæ & per Archid. eod. titu. si episcopus, & quod possit, alleg. quia episcopus hoc potest; & est iurisdictionis, in qua succedit capitulum. de maio. & obe. his quæ, & cap. cum olim. eod. titu. cap. 1. lib. 6. de instit. cap. 1. eod. lib. ergo hoc poterit: alias tempore vacationis remanebunt crimina incorrecta. alleg. etiam præd̃am decretalem. ecclesiæ. vbi visitator datus a metropolitano a quo certus casus excipitur, in alis videtur potestatem habere: quasi per exceptionem firmetur regula. ff. de fun. instr. quæsitum §. denique. Neratius 32. q. 7. de iure transfuso de capitulo in metropolitanum: ergo capitulum hoc habet. faciunt notata per Inn. de hær. ad abolendam. In contrarium, hoc non est iure expressum, ergo nec attribuendum; licet enim capitulum conseruet iura episcopatus. 12. q. 2. charitatem, & capit. illud & ius reddat agentibus, accusantibus denuntiantibus: non tamen visitat: sed is qui datur a papa. 61. distin. obitum, ubi probatur, quod vacans Ecclesia destituitur visitatione. Sed fm Archid. dicit posset, quod illud (destituitæ) non respicit visitationis operam, sed ecclesiæ vacationem: sicut de elect. ecclesia 1. & 2. in prin. Item capitulum 4 est necessarius, non voluntarius administrator: ergo nõ poterit quod administrationi necessario non incumbit. Et hoc tenet Ioan Monach. sed Archidia. non eligit: vt tamen plus accedere primo dicto, pro quo facit: quia ille non est actus per quem præiudicetur episcopo. sicut bene ficiorum collatio, & alienatio personarum, & rerum, de quibus, de maioritate & obed. c. 1. 71. d. ist. fraternitatem 12. q. 2. si qua de rebus. egeret declaratione non solum in hoc sed in pluribus aliis articulis hoc quod dr, capitulum succedere in iurisdictione vacante sede. Volens tenere opinionem Io. posset dicere illam veram in generali in visitatione ciuitatis & diœcesis, contrariam in speciali visitatione vel inquisitione contra certas vel loca.

3 Capitulũ vtrũ se possit visitare & curare & ꝑ curatio ꝑ ꝑ Io. de Lig. & Ab bate in c. olim. extra de maior. & obedien.

[Glos. seq. de remittit, & duo dubia soluit.)

p ¶ Requisierint.) requirit ergo pars partẽ, de hoc de offi. deleg cum causa, in 1. glo. puto sufficere vnam requisitionem, & facit quod notatur 18. distin. si episcopus. in vlt. glo. & quod dixi de iureiurando, ego N. & in requisitione non est necesse terminum e. primi sed ipso iure statim currit. sic de excep. pia. lib. 6. & 5. eadem compilatione de decl. c. 1. & hic adde quod ibi dixi. Io. And.

4 De materia glossæ

q ¶ Ipso iure.) quo ad iuris effectũ. 6 fi. n. de facto tortus est, vel dure carceratus, hoc nequit nõ fuisse. ff. de capti. & postliminio reuer. l. in bello. § fact. & facit quod dixi de appel. vt nostrum. Sed si interlocutoria.

toria solum esset super carcere vel tortura, illa nulla esset & lex permittit tunc appellare; quia grauamen tolli non posset per appellationem interponendã post modum a diffinitiua de appel. super eod. 2. t. respon. 2. q. 6. ante sententiam. ff. de appel. recip. uel non. l. 2.

a ¶ Nolit.) simile de resc. scisc atatut. in fi.

b ¶ Inquisitori.) hic iunge finem, super illis, &c.

c ¶ Super illis.) carceratione, tortura, & sententia.

d ¶ Per litteras.) concord. 61. dist. c. 1. & 2. de temp. ord. nec episcopi.

(Glo. seq. ponit diuersitatem & rationẽ distinctæ.)

e ¶ Consensum.) sufficit ergo q̃ committat vel consentiat illum procedere: quæ sunt diuersa. facit q̃ scripsi de foro comp. significasti. super glo. fin. de eccle. ædifi. ad audientiam 2. super glo. vnde in electione licet primum, & non secundum. de elect. c. penult. in fin. lib. 6. ita hic delegatus episcopi vel capituli potest secundum & non primum: quod forte fuit causa huius distinctæ: alterũ vero istorum hic est necessariũ intra octo dies post requisitionẽ. post octo vero dies neutrum est necessarium, ut §.

f ¶ Muri.) eod. tit. de commissi. lib. 6. uer. & illorum.

g ¶ Vulgariter.) simile sup. ead. compil. de relig. domi. capit. 1. in prin. & ibi concor.

[Glo. seq. in quæstionem allegat pro, & soluit contrarium.]

h ¶ Duos.) nisi de vno concordarent: in casu enim discordiæ manasse videtur hæc prouisio. facit de appel. cũ speciali. puto contrarium, scilicet q̃ de vno cõuenire nõ possint: sed necessarii fiãt duo; necesse hoc prouisum pp discordiã sed ad securiorem cautelam. quod satis sonant verba. facit op. ime ff. de custo. reor. l. vlti. in princ. ibi, nec cimas de ministris, de quibus sequitur.

5 Vide Abbatem in c. cum sit. de fo. cõp. & Feli. ibi. & de cle. & ꝓcu. ff. & de rescri. & ꝓcu. in 2.

6 De materia glossæ

i ¶ Ministrum.) simile de fil. presby. proposuit in fin. facit quod dixi super rubrica, de offi. cui. Io. And.

sede uacante delegatus cum inquisitore, aut inquisitor cum altero eorundẽ propter præmissa nequeat, aut nolit[a] personaliter conuenire: possit episcopus uel eius seu capituli sede uacante delegatus inquisitori, [b] & inquisitor episcopo uel eius delegato, seu sede uacante illi, qui ad hoc per capitulum fuerit deputatus super [c] illis committere uices suas, uel suum significare per [d] litteras consilium & consensum. [e]

¶ *Prouidet circa muros uel carceres hæreticorum, ipsorũ claues, custodes, & custodum ministros. Io. And.*

¶ Sane, quia circa custodiam carcerum hæreticalium, qui muri [f] in quibusdam partibus vulgariter gnũcupantur, multas fraudes dudum intelleximus perpensatas, Nos ꝓuolentes super hoc prouidere statuimus, ut quilibet talis carces uel murus, quẽ decætero episcopo & inquisitori prædictis uolumus fore cõm, duos [h] custodes habeat principales, discretos, industrios & fideles, unum quem uolet episcopus, & prouidebit [i] eidem, alium, de quo uoluerit inquisitor, cui etiam [k] prouidebit, & quilibet prædictorum custodum sub se alium bonum & fidum poterit habere ministrum. [l] In quolibet etiam conclaui [m] eiusdem carceris siue muri, erunt duæ claues diuersæ, [n] quarum unam unus, aliam alius tenebit prædictorum custodum, & eam cum officio ministrandi, quæ incarceratis fuerint ministranda suo poterit committere uel subdelegare [o] ministro.

¶ Ponit iuramentum custodum, ministrorum suorum, & notariorum, & aliorum officialium. Io. And.

¶ Porro coram episcopo uel capitulo sede uacante & inquisitore prædictis uel substitutis ab eis, custodes supradicti, antequam suum officium exequantur, iurabũt ꝑ ad sancta Dei Euangelia corporaliter a se tacta, q quod in custodia immuratorum & aliorum pro crimine supradicto, in sua cura, vt ibi not. Vt ergo scripsi post inno. de iureiuran. etsi Christus. versi. quòd autem iuramenta, quæ præcipiuntur a iure, sicut testis, calumniæ, veritatis, vel quæ a iure, iudice, vel parte ex necessitate deferuntur, debent fieri tactis Euangelis: alias fieri possunt sine tactura. & vide quod not. 22. quæst. in summa. Sed videtur quòd plus obliget corporale: facit 2. q. 5 quãto & c. seq. C si minor se maio. dix. l si alterius. Quædã autem iura dicunt simpliciter iurari, quædam corporaliter, quædam super sancta Dei Euangelia, quædam addunt ipsorum tactũram, vt hic, & 1. q. 7 quoties. & sup. ea. compil. de iureiu. Romani. ver. porro de frigid. & maled. laudabile. Patet de primo, de iureiur. eo titu.

7 Iuramẽta ansemper pitati debeant tactis Euangeliis. Vide de abbatẽ in c. etsi Christus. & in c. fraternitatis de testib. Ancha. in c. ut circa de elect. li. 6. & Feli. in c. 1. de fide instru.

m ¶ Conclaui.) concordat de elect. ubi periculum. §. in eodem, cum suis concor. lib. 6.

n ¶ Diuersæ.) ne vnus custos sine altero possit aperire. Interdum enim in eadem ista habent plus socii plures claues, vt quilibet per se & aperire & claudere possit: cuius contrariũ hic intendit.

o ¶ Subdelegare.) quod alias nõ posset: cum sibi ministerium demandetur fine iurisdictione, in quo vt electa industria persona, de off. dele. c. fina. & puto per hanc litteram, quòd in assumendo ministro non requireretur consensus episcopi vel inquisitoris

p ¶ Iurabunt.) simile sup. ead. compil. de relig. domi. ca. 2. ver. illi etiam. de magist. ca. 2. sed in illis nihil dr de corporali tactu.

[Glo. seq. de corporali iuramento remittit, & opinionem ponit, cuius rationem determinat, ponit dictum Innocentii: subdit quadruplicem formam iurandi, & consuetudinis interpretationem, quam determinat.]

q ¶ Tacta.) vt not. de elect. vt circa. ver. coram. lib. 6. in glo. 2. in corporali iuramento non sufficit præsentia, sed requiritur tactura Euangeliorum. Quidã dicunt, quoad corporale iuramentum satis est quòd habeat corporis sensum vt visum facit 35. q. 6. eps per id quod de possessione dr, q̃ ibi requiritur actus corporalis, & cum visu transfertur. ff. de acq. poss. leg. quod meo. §. si per ne ditorem. & l. 1. §. pen. & not. de consue. ca. 2. sed illud verum, cum tradens & accipiens hoc intendunt. secus si possessio erat vacua, etsi Christus. versi. quòd autem iuramenta, quæ præcipiuntur a iure, sicut testis, calumniæ, veritatis, vel quæ a iure, iudice, vel parte ex necessitate deferuntur, debent fieri tactis Euangelis: alias fieri possunt sine tactura. & vide quod not. 22. quæst. in summa. Sed videtur quòd plus obliget corporale: facit 2. q. 5 quãto & c. seq. C si minor se maio. dix. l si alterius. Quædã autem iura dicunt simpliciter iurari, quædam corporaliter, quædam super sancta Dei Euangelia, quædam addunt ipsorum tactũram, vt hic, & 1. q. 7 quoties. & sup. ea. compil. de iureiu. Romani. ver. porro de frigid. & maled. laudabile. Patet de primo, de iureiur. eo titu.

ꝑ

Universidad de Deusto
Biblioteca

per to ℣ m.lib.6. de testib.præsentium. & c.penult.de excep.pastoralis.qui ma.accus. poss. cum in tua. de sentē.excom. ex tenore.De secundo,de hære.ad abolendam. §. statuimus. de sentent. excommu. venerabibus. de elect. vbi periculum. § super his. &c.vt circa. & c.procurator. lib.6. De tertio, de purga. cano. quotiens. Apud Italicos interpretatur consuetudo,quòd sufficit quemlibet librum uel quamlibet scripturā tangere : quod satis puto procedere,etiam vbi de corporali iuramento exprimitur, non sic vbi de tactura Euāgeliorum, vt hic, & in concor.

† Vide Arc. in c. clericus. 81. dist. & Ic. si peccauerit 2. q. 1. & Io. And. in c. ult. de hæret.

a ¶ Ponendorum.) vbi hoc exprimitur, iuratur super futuris: & sic non obstat de iureiur. c. penul.

b ¶ Poterunt. 22. q. 2. faciat.

c ¶ Secreto.] simile de elect. ubi periculū. §. nulli. lib. 6. cum suis concord. & de secreto habetur infra. capitu. proxi de pœni. distin. 1. §. hoc ergo. in princip. & ver. filiam. & de hæret. capitu. ulti. lib. 6. nec sumitur tam amarè hoc uerbum, quin alter custos in absentia alterius captiuum alloqui possit, de non secretis ipsis incarceratis.

Ministri qdā sunt infideles dñis suis.

d ¶ Absque diminutione.] non sicut infideles seruientes; uel ministri, qui semper de eo quod dominis datur, decimam, uel aliam quotam subtrahunt, ut notatur 1. q. 1. Christus 13. q. 1. §. 2. uer. sed uidere.

† De iuramēto notariorum Hostiē. & doctores in c. ut officium. §. ad conscribēdas de hæret. lib. 6. & i c. sicut, cū clerici. uel mona.

e ¶ Coram eisdem.] episcopo, uel capitulo & inquisitore uel subst itutis ab illis.

f ¶ Pro dicto crimine.] de incarcerandis ergo pro aliis criminibus non iurant inquisitori,

g ¶ Deputandi.] dato ergo quòd capitulum haberet iurisdictionem & carcerem : non tamen custodia posit orum & ponendorum, a omnem diligentiam & sollicitudinē, quam poterunt, b fideliter adhibebunt: Et quòd alicui incarcerato nihil unus in secreto c † loquetur, quin hoc audiat alter custos. Et quòd prouisionem, quam]incarcerati recipiunt ex ordinatione communi, & illud quod a parentibus & amicis, uel aliis personis fidelibus offeretur eisdem (nisi episcopi & inquisitoris uel suorum commissariorum ordinatio refragetur) ipsis fideliter & absque d diminutione aliqua ministrabunt, nec in his fraudem aliquam adhibebunt. Et idem iuramentum & coram e eisdem personis ministri custodum, priusquam suum exerceant officium, exhibebunt. Et quia sæpe contingit episcopos proprios habere carceres, sibi & dictis inquisitoribus non communes : uolumus & districte præcipimus, ut custodes ad incarceratorum pro dicto crimine f custodiam, per episcopos, uel sede vacante per capitulum deputandi, g & eorum ministri coram dictis inquisitoribus uel substitutis ab eis præstent simile iuramentum. Notarii h † quoque inquisitionis coram episcopo & inquisitore uel substitutis ab eis iurabunt i suum officium fideliter exercere. Et idem fiet de aliis personis k necessariis ad prædictum officium exequendum.

¶ *Punit episcopos, inquisitores & eorum substitutos, qui faciendo uel omittendo delinquunt in officio. hoc dicit.*

¶ Verum, quia nimis est graue ad exterminationē prauitati prædictæ non agere l quod ipsius contagiosa enormitas agendum requirit: graue est quoque & damnatione dignissimum m malitiose insontibus eādem imponere prauitatem: episcopo & inquisitori prædictis: ac aliis ad dicti executionem officii substituendis ab eis, in uirtute sanctæ obedientiæ, & sub interminatione maledictionis æternæ præcipimus, ut sic discrete, & prompte contra suspectos uel diffamatos de huiusmodi prauitate procedant, quòd malitiose aut fraudulenter n tantam labem, seu quòd ipsos in executione officii inquisitionis impediat, fallo alicui non imponant. Quòd si odii, gratiæ, uel amoris, lucri aut commodi temporalis obtentu, o contra iustitiam & conscientiam p suam omiserint, contra quenquam procedere ubi fuerit procedendum super huiusmodi prauitate, aut obtentu eodem ¶ prauitatem ipsam uel impedimentum officii sui alicui imponendo, cum super hoc præsumplerint quoquo modo uexare (præter alias pœnas, pro qualitate culpę imponendas eisdem) episcopus, aut superior suspensionis ab officio per triennium, alii uero r excommunicationis sententias eo ipso f incurrant: A qua quidem

in suo carcere, sed episcopali tales tenebit sede uacante.

h ¶ Notarii.] qui possunt esse constituti in sacris & religiosi: od dic vt eo.tit.vt officiū §. ad conscribendas. lib. 6.

i ¶ Iurabunt.] speciale i est pp magnitudinem criminis, & fauorem fidei, alias sufficere debet iuramentum in creatione præstitum. de præscript. ad audientiam. de cuius forma scripsi. nē cleri. vel monac. sicut te. [& Specu. de fide instr. §. restat uersi. sed quæro.]

† Vide Arelatanū de hæret. notab. 36. in lucem. Bernardi na, uerū notarius primo.

K ¶ personis. Iofficialibus, nuntiis ad citationes faciendas, & aparitoribus de quib. I. c. proxi.

l ¶ Non agere.) concor. de simo. nemo. & quod ibi not.

m ¶ Dignissimum.) idem uerbum. 81. dist. c. 1. in fi.

n ¶ Fraudulenter.) falso alicui non imponāt quod sequitur.

o ¶ Obtentu.) ubi ergo non pp alterū præ dictorum: sed forte ti more, uel pp uitandū scandalum hoc omitterent, non est locus pœnæ.

p ¶ Et conscientiam.) Nota, quod & copulat. a concord. de re iudicata, cum æteris. lib. 6.

q ¶ Eodem. Jodii, gra tiæ, &c. vt ī.

r ¶ Alii uero.] Inquisitores, uel substituti ab eis, uel ab episcopis, uel capitulis vacā te sede.

[Gloss. seq. inducit hoc computato. 30. iura, quòd constitutio ecclesiæ liget ad pœnam omnino occultam: dicens per hoc indubiam quæstionē de dubio hæretico. In qua recitat opinionem. In contrarium inducit xiii. iura subdit duas opiniones, & prius dictum approbat.

f ¶ Eo ipso incurrant.] hic patet aperte, ꝙ cōstitutio ecclesiæ militantis ligat etiam crimen omnino occultum

culum quo ad pœnas suspensionis & excommunicationis, ad idē sup. ead. compil. de statu monach. ca. 1. §. quia vero. infra de pœnis. c. cupientes. §. qui. vero. Nec turbentur aliqui: nā hoc idem probatur de schisma. c. 1. ver. oēs. lib. 6. & eo lib. de elect. vbi periculū. ver. nulli. & c. fundamenta §. si secus. & cap. quia sæpe. facit eod. titu. sciant. & c. sequen. & cap. in demnitatibus §. postremo. de offic. deleg. c. fi. §. pars uero. de offi. ord. ca. vlt. de iud. cap. 2. ver. proviso, & re iud. cap. 1. & 2. ad fin. de homicidio. pro humani. ver. sacri. Ad idem antiqua iura. de sent. excom. porro. & c. cum non ab homine. de temp. ordin. ca. vlt. pa tebat idem de immunitate eccleſiæ, clericis. lib 6. ver. necnon. Et ex his videtur indubitatum, ꝙ Archi. habebat pro dubio: & disputationi relinquebat in decretali, cum quis, de sen. excom. lib. 6. an hæreticus sit excōicatus. ioan. tenet quod sic. in glossē. seq. de pœni. diff. 1. cogitationis. placet etiam Gof. & Rayn. in summa, de hære. Ad contrarium inducitur. 32. dist. erubescant. & quod ibi notatur: 33. q. 5 consuluisti. & 6. q. 1. si omnia. 11. q. 6. ca. 1. ver. non potest. 30. q. vlt. § his ita. & c. seq. 32. q. 5. c. vlt. de simo. sicut tuis. in fi. & c. seq. Facit ad hoc: quia ex voluntate. 2. c. te quæ non procedit in actum, non scandalizatur Ecclesia, 14. q. 3. Deus quibus. Sunt qui volunt fateri per se. 2. natur ipes occulta de vsu. consuluit. Alij dicunt, ꝙ si factum est publicum, sed occultum quis fecerit, legari potest per Ecclesiam. 5. q. 1. quidā. de offi. ordi. si sacerdos si vero & factū & faciens sunt occulta secus, vt in fiis. Sed vtriq. dicto obuiāt iura allegata in prin. Glossæ: quare de plano fateamur, ꝙ constō militantis ecclesiæ ligat omnino occulta: non tamen nominatim de illis iudicat tribunal Ecclesię, immo ipsa Ecclesia in quantum per hominem, iudicat hominem nomina tim, & inquantum est collectio fidelium, ligatos sic occultos habet pro solutis. de senten. excom. a nobis 2. & sic loquuntur contraria.

[Glossa sequens in quæstione alleg. affirmatiue, & soluit contrarium. format incidentem quæstionem, quam soluit.]

a ¶ Excōmunicationis sententia.] ꝙ suspensionē i

excommunicationis a sententia, qui eandem incurrerint, nisi per Romanum Pontificem, nequeant, præterquam in mortis b articulo, † & tunc c satisfactione prēmissa, absolutionis beneficium obtinere; nullo in hac parte priuilegio suffragante.

¶ *Confirmat antiqua iura huic constitutioni non obuia. Io. And.*

¶ Alia sane, quę circa prēmissum inquisitionis officium a nostris sunt prędecessoribus instituta (quatenus præsenti decreto nō obuiant) sacri approbatione concilij roborata, in sua volumus firmitate manere. d

¶ Idem in eodem.

¶ *Primo, ponens constitutionis causam, determinat ætatem inquisitorum. Secundo, punit inquisitores, qui prætextu officij pecuniam illicitis modis extorquent, vel ob delictum clericorum Ecclesiarum bona confiscant. Tertio, præcipit notarijs, officialibus & socijs, vt hoc facientes reprehendant, & superioribus denuntient, si probare possunt. Quarto, prohibet inquisitoribus abusum armorum, & circa quantitatem vel qualitatem officialium. hoc dicit. Io. And.*

CAP. II.

NOlentes e splendorem solitum negotij fidei p actus indiscretos & improbos f quorum uis inquisitorum hæreti-

in fi. lib. 6. & quod dixi de solu. c. 2. in fi. secus si reseruasset. de testi. tam litteris in fi.

b ¶ Mortis articulo.) qui casus semper excipitur. ℣. c. proxi. de offi. ord. pastoralis, & vide quod ibi not.

c ¶ Et tunc.] scilicet quando in mortis articulo per eōm vel presbyterū absoluuntur: & hoc intelligo si facultas est satisfacindi, & tēpus hoc patitur, alias absoluetur cum cautione. facit. ℣. c. proxi. de sepul. cap. vlt. de senexcom. a nobis.

d ¶ Manere.) conco. eo. tit. c. vlt. in fi. lib. 6.

NOlentes.] Diuiditur in quatuor partes, vt patet in rubro. Secundo: ibi, [Inquisitoribus.] Tertia: ibi, (Notarij.) Quarta: ibi, [porro.] Imola.

¶ Pro casu nota ꝙ Inquisitor hæreticæ prauitatis non est aliquis deputandus, nisi habeat quadragesimum annum. Et sic est casus specialis cōtra capit. cum viceſimum. de officio, & potestate iudicis delegi. in antiq. Et istud fit, quia agitur de magno scandalo. Nota ꝙ inquisitor vel eius commissarij sub vmbra sui officij facientes illicitas exactiones, est ipso facto excōicatus, a qua excommunicatione non absoluitur nisi satisfactione plenaria facta: nisi in articulo mortis. Nota ꝙ pro delicto Prælati bona Ecclesiæ non cōfiscantur, & hoc verum, quando sus Ius prælatus delinquit, secus si Prælatus & capitulū delinquerunt habita deliberatione, tunc n. bona Ecclesię cōfiscarentur. Iubemus, de sacros. eccl. C. vbi nauis ecclesię fuit confiscata Imperatori. No. ꝙ si in constitutione ponatur verbum, extunc, incipit ipsa cōstitutio obligare a tempore ipsius publicationis: nō expectato lapsu duorum mensium, qui alias regulariter præfigitur; quod intelligo quo ad hoc vt contra factum non valeat: non autem quo ad hoc vt contra facientes hoc ignorantes obligati sint ad culpā: vt no. glo. notabilis in verbo, exnunc: Pro clara intelligētia huius Clementinę accipe diuisionem glossæ, & illam prosequere. Nota de splendore fidei. Et dicit Lauren. quod talia, quæ sunt fidei, in luce & splendore tracta ri debent No. quod improbi actus vitādi sunt, de hoc in glo. 2. Zabarella.

(Prima glossa simul diuidit & summat.

e ¶ Nolentes.] Casus, primo, ponens constōnis eām, determinat ætatem inquisitorum: Secundo, ponit inquisitores, qui prætextu officij pecuniam illicitis modis extorquent, vel ob delictum clericorum ecclesiarum bona cōfiscant. Tertio, præcipit notariis, officialibus & socijs, vt hæc facientes reprehendāt, & superioribus denūcient si probare possunt. Quarto, phibet inquisitoribus abusum armorum, & circa quantitatem vel qualitatem officialium partes patent.

f ¶ Improbos.) qui dederunt causam & merito huic constitutioni & præcedenti.

ADDITIO. 49. dist. huic etenim: Zabarel.

Ecclesiæ bona propter delictum prælati non confiscantur.

a ¶ Cali-

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶Caligine.]Esaiæ 5.in fi. Lux obtenebrata est in caligine.

(Gio.sequens duas lecturas ponit.)

b ¶Extunc.] ac si dicat,deinceps.vel forsan 2 voluit Papa per hoc,q̄ hæc pars constitutionis statim ligaret a tempore promulgationis, non expectato lapsu duorum mensium , de quo dixi in proœmio : non quo ad hoc q̄ contra facientes hoc ignorantes obligati essent ad culpam : sed quo ad hoc vt contra factum non valeret:prius vero datos afficere non interdit.

2 Vide Abbatē, Fel.& doctores in c.2.de cōstitut.

c ¶Quadragesimū.] concor.20.q.1. sanctimoniales. Et 3 est mirandum ℣ in Inquisitore maior ætas requiritur, quam in episcopo, qui tamen inquisitor est , & est simile de elect.nemo deinceps lib. 6.& hoc est de arbitrarijs, de quibus non cogimur reddere rationem, vt scripsi de rescrip. si quando.

3 Inquisitor debet esse antiquor Episcopo. Vide Conradū Brunum de hæret.lib. 4.c. 1.

(Glossa seq.dicit per quos,secundo quærit,soluit,& remittit.

d ¶Committi.)per ℘latos prouinciales,vel Ministros illorum ordinum,quib.deputatio talium a sede Apostolica est cōmissa.Idem puto de inquisitoribus ab episcopis vel capitulis sede vacante: vt ij quibus cōmittuntur,hīe debebant hanc ætatem.Sed quid si ℘ fiat;certū est q̄ puniendi sunt cōmittētes, transgredientes hoc præceptū, & vide quod not. de ele.generali. §. illos.in vlt.glo. lib.6.& licet hic non apponatur decretum:vī tn̄ quod non valeat cōmissio, pro & contra de ele.licet canon lib.6.& vide quod ibi not in gl.2.

(Glo.seq.dicit hic qōnem solui, contra quā allegat, deinde illud fortificat,& contrario respondet.)

e ¶Ipsorum.]cōmissarijs,quod est infra.Et per hoc,& per c.sup. proxim. soluitur quod olim dubitabatur an Inquisitores possent committere vices suas:& videbatur quod non : quia decretalis vt commissi. in princ. eo.tit.lib.6.permittit vt committant citationes & sententiarū denunciationes : vltra illa ergo permissa cōmittere non poterant.de transla.c.2. facit de offi.delega.c.vlt.§ vices quoque, vbi ēt conseruator non committit nisi illa duo,vī em̄ electa industria personę, de offi.deleg.c.vlt.& c.is cui.lib. 6. Contra: quia siue ordinariam, siue delegatam iurisdōnem inquisitor habeat, committere potest. Primum patet. Secundum.s. cum dicitur, delegatus: quod videtur verius per decretalem,per hoc.eo.tit.lib.6 pro & contra, eod tit.ne aliqui. est tamē delegatus principis, & cum iurisdōne, non cum ministerio tantum : ergo committit. ita seruatur. dant ergo inquisitores commissarios, quos vocamus vicarios vel subtitutos. sup.eo.ca.proxi.§. porro.& §.notarii,& §.verum. Ad decretalem vt cōmissi.respondetur quod non loquitur negatiue, sicut illa quæ loquitur de conseruatore. s.quod non possint nisi illa duo committere,sed loquitur affirmatiue, scilicet quod illa duo committere possint , & de illis forte dubitabatur quasi ante citationem non esset perpetua iurisdictio; & per definitiuam esset functus suo officio.Ad primum,de offi. deleg. pastoralis. §. 1. Ad secundum,eo.tit.in litteris.Io.And.

Inquisitores hæticorū an possint aliis vices suas committere, Vide Deciū in cām. de appellat. Godisalle de hære. qu. 7. Zanchiuū de hære.cap.30.

4 Vide Felin.in c.nōne de præsumpti.

ticæ prauitatis,quasi tenebrosi fumi caligine a ob fuscari : hoc sacro concilio approbāte statuimus nullis extunc, b nisi qui quadragesimum c ætatis annum attigerint , officium inquisitionis prædictæ committi d inquisitoribus. Et tam ipsorum, e quam episcoporum seu capitulorum , sede vacante super hoc deputatis commissariis, f quibuscunque districtius iniungentes , ne prætextu g officij h inquisitionis quibusuis modis illicitis i ab aliquibus pecuniam k extorqueant: nec scienter l attentent ecclesiarum m bona ob clericorum delictum n † prædicti occasione officii fisco etiam ecclesiæ o applicare. P Quod si secus in his q vel eorum altero fecerint , excommunicationis sententiæ eos subiacere decernimus ipso facto: A qua nō possint absolui r præter quam in mortis s articulo, donec illis a quibus extorserint, plene satisfecerint t de pecunia sic extorta. Nullis priuilegiis, pactis , aut remissionibus u

f ¶Commissarijs.) de episcopis loqui non videtur:& ideo licet eriam ipsi ab his debeant abstinere: pœna tamen quæ sequitur non habet locum in illis concor. inf. ver.notarij.voluit ergo dignitati deferre.de offic. deleg.c.2.lib.6.

g ¶Prætextu.]vbi ergo non eo prætextu illicite exigit , licet male faciat,non tñ est locus pœnæ.

h ¶Officii.) & sic cōmittit crimen cōcubinatus, de quo. 1. q.1. ad fin.23. q.1. ca.2.in fi & c. militare. & de immunit. eccles.quia plerique tamen tales absolui permittit infra restituendo sim. plum tantum: cum tamen concussor,soluat quadruplum. 18. dist.quoniam.in fi.

i ¶Illicitis) Pœnas pecuniarias i applicadas officio non prohiber imponi & exigi, sed illicitas exactiones fieri.ff. de offi. præsid.illicitas.in prin. & cap. audiuimus. & cap.sequen.

K ¶ Pecuniam.] intelligo large. 1. quæst. 3. per totum.

l ¶Scienter.) ignoranter ergo non tenet hæc pœna. simile sup ead. compil.de consan.& affin. c.vnico.

(Glossa seq. not. a contrario: & soluit quæstionem de monacho.)

m ¶Ecclesiarum.) de bonis ergo clericorum propriis non prohibet.Et per hoc dico,quod si monachus præesset Ecclesiæ, quod etiam eorum,quæ acquisiuit intuitu personę, applicatio illa fieri non posset:cum em̄ impediente professione sibi nō possit acquirere, & sic acquisita post possessionem adeptam sint Ecclesiæ.s. q.1.c.vnico.de priuileg.cum olim 2. ergo etiam in illis est locus ei quod hic dicitur, quod tamen in quodam inquisitoris consilio ante hanc constitutionem clamare non profuit.

Monachi sibi non possunt rere pro

n ¶Delictum.] de reg.iur. delictum cum suis concor.lib.6.

o ¶Ecclesiæ.] multo minus sibi ipsis, vel officialibus, vel fisco sæculari, cui alias applicata sunt ; ipso iure bona laicorum damnatorum de hæte. eo. tit.cum secundum. lib. 6. Et vide quod not. de concess. prebend. quia diuersitatem , & quod ibi dixi super glossa antepenulti.

p ¶Applicare.] idem verbum,de præb.cap.3.probatur autem hoc eod.tit excommunicamus.in prin.vbi bona clericorum damnatorum diuidi iubent inter Ecclesias, a quibus beneficiati sunt.

q ¶In his.)duobus proxime dictis.s.de pecunia extorquenda, & de bonis Ecclesiæ confiscandis , primum enim casum.s. de ætate, includi non puto.quod patet per sequentia;ibi, donec illis, &c.

r ¶Absolui.] per ordinarios , cum sibi non reseruet. de sent.excom.nuper.

s ¶In mortis articulo.] sup. c.proxi.in fi.

t ¶Satisfecerint.) nisi habēt vnde : alias vero pauperras excusat.de vsu.cum 11. de rap.c.2.& vide quod no. de verb. sign.ex parte 1.in fi 4 glo.

u ¶Remissionibus.] concor. de censi.exigit ad fin.de rescrip. statutum , circa finem.lib. 6. & adde quod ibi nota.

a ¶Com-

a ¶Commissarios.]nil dicit de episcopis,vt ēt sup.dixi.& facit.inf.verbum, prælatis.

b ¶ Talia.]in aliis ergo non habet locum quod sequitur.

c ¶ Corrigere.]quantum in eis est:vel, ideſt corripere quod possunt , sed nō corrigere:manus com primere possunt , sed non animum mutare. 47.dist.§. necesse.in fi. Io. And.

Corrigere & corripere differunt.

d ¶ Secreto.] 2. q.1.si peccauerit.

e ¶ Valeant.]alias,teneant.'2.q. 7.plerunq; Io.And.

f ¶ Amoueri.] licet prælatus i inquisitoris,scilicet prouincialis illum ab officio removere possit, vt hic patet; iurisdictio tamen inquisitoris non ab ipso prælato , sed a Papa immediate dependet: vt solus actus committendi uel removendi pendeat penes illum & hæc patent in priuilegiis officii ; ex quo sequitur quòd corrigere uel alterare non posset factа per illum virtute officii:sed illum amotum puniat,vt hic.

i Inquisitores hæreticæ prauitatis possunt amouere.

g ¶ Teneantur.] non dicit,possint.

h ¶ prædictos.) notarios,officiales , & socios: Io. And.

i ¶ Quibus.] ordinariis locorum.

K ¶ Perfetant.] de statu reg. c. vlt.de cleric. ægro.c. vnico §.fi autem.lib 6.

l ¶ Concessione.] facta per priuilegia officii , vt habere possint officiales armatos.

m ¶ Exequenda.] sint enim tales , qui vrlint & possint officio deseruire. si. de præben. super inordinata. de cler. non resident. cap. 3.& 4.

Vide Gandisal de hære. q.11.

A Dnostrum .] A nonnullis in concilio Vienensi fuit expositum quòd erat quædam secta hominum , qui homines vulgariter appellātur Beguardi : & quædam mulieres nūcupatæ Beguinæ:q̄ sub vmbra cuiusdā sānctitatis seminabant multos errores, de quibus ponuntur octo in textu: tunc concilium reprobauit illam secтam & errores suos: & præcepit eis vt desisterent a tali secta:& similiter præcep t episcopis ut illos non admitterent : & imponi pœnā si perseuerauerint in sua secta.Nota de verb.[Secta]q̄ accipitur hic in malū, alibi in bonū.de hoc in glosſ 3. Nota q̄ diabolus dī fator malorum.de hoc in glo.in ver.fatore.de sepul.clemen. dudum.ver.ab olim.Zabarel.

[Prima glossa summat, & diuidit.]

n ¶ Ad nostrum.]¶ Casus . Damnat sectam Beguardorū & Beguinarū Alemaniæ, & octo ipsius errores,excitās diœcesanorū. & in quisitorum officium contra illos, & Primo ponit sectam & errores.Secundo ibi, [Cū autem ,] illum damnat.Tertio excitat ibi, (Porro.)

o ¶ Displicentia.]simile sup ead.compil. de cenſi ad nostrum.

[Glossa sequens ponit differentiam.]

p ¶ Secta.), scribitur per c.& non per p, & dicitur a seco secas. alii q̄ a sequor sequeris : & est proprie habitus animorum , & propositum in malo circa falsam disciplinam. inde tales dicūtur sectі,id est separati & diuisi ab vnitate † De sofidei & ecclesiæ : tacta & ermen interdum sumitur in bona parte . C. de pactis. l. vltima fin. Per, p scripta defūgnat clausuram supr. de relig. ead. compil. de statu prin.

ADDITIO. Scribitur etiam seta sine c,& p & significat pilum durum cum quo potest trahi filium.de pœni.dist.2 sicut seta. Zabarella.

q ¶ Beguinæ.]de quibus sup. ea compil.de relig.domi.c.1.

r ¶ Satore.] idest seminatore diabolo.sup.d elec.licet de euitanda. in prin. & sup.ea.compil. de sepul. dudum post prin.

s ¶ Primo videlicet.] scio q̄ expedit textū cuicunque facultati conueniat per glossam aperiri . Item puto dicere q̄ in declarandis infrascriptis erroribus, loquor apertius mere canonistę: quia in sacra pagina licet modicum studui sub ipso excellentissimo doctore magistro Io.de Parma, ordinis Prædicatorum,per cuius doctrinam Deo duce ista clarescēt :hoc dixi,vt prolixitati parcatur.

t ¶ Gradū.]vide qā no.de pœn.dist 2.radicata.§ hæc q̄ de charitate.in 1.& 2.glo.47 dist omnes. in fin.

(Glo.seq ponit duos intellectus, quorum primus catholicus,secundus hæreticus . de auctoritate quæ facit pro secundo,remittendo respondet.]

rios habeant , tales, qui se conferant ad sua cum inquisitoribus ipsis officia exequenda . m

¶Idem in eodem.

¶ Damnat sectam Beguardorum & Beguinarum Alemaniæ,& octo ipsius errores,excitans diœcesanorum & inquisitorum officium contra illos. hoc dicit,Io.And.

CAP. III.

AD † nostrum n (qui desideranter in uotis gerimus , ut fides catholica nostris prosperetur temporibus, & prauitas hæretica de finibus fidelium extirpetur) non sine displicentia o grandi peruenit auditum , quòd secta quędam abominabilis quorundam hominum malignorum,qui Beguardi , & quarundam in fidelium mulierum , quę Beguinæ q vulgariter appellantur in regno Alemanię (procurante satore r malorum operum) damnabiliter insurrexit: tenens & asserens doctrina sua sacrilega & peruersa inferius designatos errores . Primo s videlicet , quòd homo in uita præsenti tātum , & talem perfectionis gradum t potest acquirere , quod red-

a ¶ Impecca-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Impeccabilis an possit aliquis fieri

a ¶ Impeccabilis.] Si hoc intelligeretur de Dei potentia absoluta, catholice dictum esset, per eã reddi posse quem impeccabilem. & hoc priuilegium gloriæ Virginis Mariæ creditur datum esse diuinitus: dicere aũt hominem hoc posse secundũ legem communem, quia Deus sanctis dona gratiæ suæ dispensat, hoc est hæreticum. Nam secundum legem cõmunem nullus potest impeccabilis fieri, nisi per Dei beatificam visionem, qualis solum post hanc vitã datur beatis, vt infra dicetur. & etiam dicit B. Tho. par. 1. q. 100. ar. 2. Forte mouebantur isti auctoritate Ioan. in epistola 1. ca. 3. ibi: Omnis qui natus est ex Deo non peccat. Sed Hieronymus contra Iouinianum plene huic auctoritati respondet, de pœnit. disti. 2 si enim, inquit, probans multis auctoritatibus, hominem etiã perfectum in via, aut in hac uita peccare posse: illud idem probans exemplis Dauidis, Salomonis, Iosiæ, Petri, & aliorum prælectorum, qui in uia peccauerunt. Ioan. And.

detur penitus impeccabilis, [a] & ampliùs in gratia proficere non ualebit: [b] nam (ut dicũt) si quis semper posset proficere, posset aliquis Christo perfectior [c] inueniri. Secundo, [d] quòd ieiunare non oportet hominem, nec orare [e] postquam gradum perfectionis huiusmodi fuerit assecutus:

Chiritas perfectissima in hac uita haberi nõ potest.

b ¶ Non ualebit.] Augustinus ad Hyeronimum contradicens, quod charitas in quibusdam est perfecta, in quibusdam imperfecta, sed perfectissima in hac uita haberi non potest. de pœnit. dist. 2. charitas. in qui usdam. facit ead. dist. si quis tantam. dicebat enim Psalmista 1. Ambulabunt de uirtute in uirtutem & Apostolus Lucę 17. in princ. Auge nobis fidem. quæ plene uideas, de pœnit. dist. 2. cum sanctam.

1 Psal. 83.

[Glo. seq. argurt, respondet per rationem, quam per simile probat, & concludit.

c ¶ Perfectior.] hoc est falsum: minus enim p augmentum potest peruenire ad quantitatem maioris, in ijs q̃ habent quantitatem unius rationis. & facit de priuileg. ex ore. nersi. porro. sed gratia alterius hominis se habet ad gratiã Christi, sicut virtus particularis ad uniuersalem. unde sicut uirtus iguis, quantumcumq; crescat, non põt æquari uirtuti Solis: ita gratia hominis quantumcũq; perfecti, non põt æquari uirtuti & gratię Christi: etiam dicit Tho. 3. parte. q. 7. art. 11. in fin. non est ergo facienda æquatio finiti ad infinitũ. facit de sum. tri. damnamus. uer. cum ergo. in fi.

[Glo seq primo hoc dictu improbat ratione & exẽplo. Secundo allegat pro illo dicto auctoritatem Euangelii: & tripliciter respondet.

d ¶ Secundo q̃ ieiunare.] hoc est hæreticum. constat enim quòd perfectio quantumcumque magna in hac vita ordinem Ecclesiæ non subuertit, sed perficit: sed quandiu manet ordo ecclesię, manet obedientia inferiorũ ad superiores: sic scilicet quòd eorum præceptis obedire tenẽtur. 93. dist. per totum de maio. & obedien. per totum. ergo per nullum gradum perfectionis absoluitur à præcepto ieiunij uel alijs præceptis Ecclesiæ, vt dicã infra versi. proxi. Qui tamen teneantur ad ieiunia Ecclesiæ, scripsi de obser. ieiu. super rubrica, & c. 2. in fi. Paulus ergo, qui perfectissimus fuit, per ieiunia & corporalia exercitia castigabat corpus suũ dicens: Castigo corpus meum, &c. 1. ad Corinth. c. 9. in fi. & de pœnit. dist. 2. si enim. versi. Paulus. Sed pro istis faciebat Lucæ 5. ibi, Non possunt filii sponsi ieiunare quãdiu cum ipsis est sponsus. Sed sponsus est cũ perfectis, spiritualiter illos inhabitans, Matthæi vlt Vobiscum sum vsque ad consummationẽ sæculi: ergo perfecti ad ieiunia Ecclesiæ non obligãtur. Sed ad hoc rñde tut tripliciter. Primo secundum Chrysost. illud intelligitur de discipulis, qui adhuc imbecilles in corporali presentia Christi, magis erant fouendi dulcedine, quã exercendi austeritate ieiunii, vel secundum Hieronymum illud de ieiunio veterum obseruãtiarum, quasi per id innuat Dominus Apostolos non detinendos in veteribus obseruantiis, quos perfundi oportebat gratiæ nouitate. vel tertio secundum Augustinum illud intelligitur de ieiunio quod pertinet ad humilitatem tribulationis. unde vbi Lucas dixit filios sponsi ieiunare, Matt. 9. c. dixit lugere hoc non cõuenit perfectis, quibus conuenit ieiunium cum gaudio mentis in spiritualia suspensæ. & de hoc Th. 2. 2. q. 147. art. 1. in fine.

Ieiunare tenentur pfecti.

Ieiunia obligant pfectos.

quia tunc sensualitas [f] est ita perfecte spiritui & rationi subiecta, quod homo potest libere corpori concedere quicquid placet. § Tertio, q̃ illi, qui sunt in prædicto gradu perfectionis & spiritu libertatis, nõ sunt humanę subiecti obediẽtię, [h] nec ad aliqua præcepta Ecclesię [i] obligantur: quia

[Gio. seq. probat duplicem orationem conuenire cuiq; perfecto, & de vtra que remittit.

e ¶ Nec orare.) hoc est falsum, nam homo quãtũcũq; in statu uiæ perfectus, habet orare, ut diuina virtute perseueret in illa perfectione, ad quam p. seueruntiã virtus propria non sufficit, unde omnibus viatoribus quantumcunque perfectis dicere incumbit ex Dei precepto, Matt. 6. Et ne nos inducas in tentationẽ, & reliqua contenta in oratione Dominica. hoc dicit Augustinus in lib. de perseuerantia. constat etiam q̃ multis datur gratia, quib. non datur perseuerantia in gratia, nec neges per hoc illã gratiã habebant enim p illã q̃ perseuerare poterant. Item illa inchoata est quantum ad mentem, sed non consummata quantum ad carnẽ, quod prius erit in patria, ubi non solũ perseuerare poterit, immo non peseuerare non poterit. & hoc per Tho. 1. secundæ q. 109. ar. vlt. Item quãtumcumque in vita perfectus habet orare pro beatitudinis adeptione, quã nondum habet, sicut Psalmista, Vnam petii a Domino, hanc requiram vt inhabitẽ in domo Domini. Vnde Christus inquantum homo orauit pro corporis gloria & similibus dicens, Ioa. xvii. Clarifica filiũ tuum, &c. & de hoc etiam quomodo Christo conueniebat oratio, Tho. parte 3. quæst. 21. artic. 3. de oratione autem satis scripsi sup. ead. compil. de reli. c. vnico. ad finem.

Oratio perfecti.

Sensualitas quid est.

f ¶ Sensualitas.] quæ est uis animæ appetens desiderabilia corpori, & refutans nociua, & hanc dicimus animam sensitiuam, de qua satis dixi sup. ea. compil. de sum. trini. c. unico. 2. responso.

g ¶ Placet.] dicunt isti licere quodlibet. 4. dist. deniq; in fi. Alexander ad Didymum. Et quę uoluntas sibi uendicat, honestate plerunque negamus admittere, de dit nobis multas natura blanditias, quas p erunque virtus conibet Ouidius epistolarum.

Ouidius falso dicit.

Est virtus, placitis abstinuisse bonis.

facit 11. q. 1. aliud & q. 3 qui ergo.

Papa non potest dispensare contra obedientiam.

h ¶ Tertio quod &c. obedientiæ] reprobatur, de renuntia. nisi uer. sed dices de regul. licet. & peccatũ pugnantitatis incurrit qui cum Christianũ se asserat, sedi Apostolicæ obedire contemnit. 81. dist. si qui sunt in fi. quod intellige ut not. 19. dist. nulli fas. & de elect. generali. § illos. lib. 6.

Papa non potest dispensare contra obedientiam.

[Glossa seq. improbat dictum per auctoritatem & militudinem Ecclesiæ triumphantis, & per naturalem rationem.]

Ecclesia militans.

i ¶ Ecclesiæ.] hæc sunt omnino hæretica & contraria illi articulo fidei, unam sanctam catholicã Ecclesiam. Constat enim Ecclesiã ideo unam, quia in uniuersali Ecclesia est vnum caput supremũ, cui omnes Ecclesiæ obedire tenentur, scilicet Papę. hoc illo statuẽte per quem reges regnãt, & legũ conditores iusta decernũt. Prouer. 8. alias. 3. Est enim Ecclesia militans exemplata diuinitus a triumphante, dicente Ioan. in Apoc. 21. in princip. uidi Hierusalem sanctam nouam descendentem de cœlo, &c.

De hæreticis. Tit. III. 193

Et Moysi dictum est Exod. 25. in fin. quòd omnia faceret secundum exemplar sibi monstratum in monte. cum igitur in Ecclesia triumphante sit vnus princeps supremus, cuius obedientiæ tota ipsa Ecclesia perfectissimæ ẽ subiecta, scilicet Deus: necessario sequitur toti militanti unum supremum Principem præsidere, scilicet Papam, cuius præceptis oẽs obedire tenẽtur: & hoc est de necessitate salutis, vt in extrauag. Bonifacij, vnam sanctam, & fortius in iis qui sunt perfectis. 22. q. 2. ne quis. Inde prædictum fuit, Osee 1. Cõgregabuntur filij Iudę, & filij Israel pariter, & ponent sibi caput vnum. & Ioan. 10. Fiet unum ouile & unus pastor. de bap. licet. & infra de senteu. excommu. ca. 1. cum concord. Hanc obedientiam probat naturalis ratio: sicut enim operationes rerũ naturalium, præcedunt ex naturalibus potentijs, ita operationes humanæ procedunt ex humana volũtate: oportuit autem in natura libus ut superiora mouerent inferiora ad suas actiones per excellentiam naturalis virtutis collatæ diuinitus: sic oportet in reb. humanis q̃ superiores moueant inferiores p suam uoluntatem ex vi auctoritatis diuinitus ordinatæ, ut satis probat Tho. 2. 2. q. 104. art. 1 Istorum autem superiorum mouentium unus est supremus, vt prædixi. Omnes igitur sunt subiecti motioni illius, & sunt in illo quasi membra de membro, & c. de ele. signi ficasti. quod a legant illi, non obstat ut statim dicam.

Libertas.

[Glo. seq. respondet auctoritati Apostoli.]

a ¶ Libertas.] 2. ad Corint. 3. 19. q. 2. duæ sunt, in fin. & hoc intelligitur de libertate a seruitute peccati, non a seruitute qua uiri quãtumcunque perfecti sunt adstricti Ecclesiæ vel sæcularib. principib. nam uir tus qua homo subiicitur homini ad corpus pertinet, non ad aiam, quæ manet libera, licet ergo in via per Christi gratiam a defectibus animæ liberemur, non tamen a defectibus corporis, quod patet per Apostolum ad Rom. 7. Filii ergo Dei per gratiam licet sint liberi a spirali seruitute peccati, non tamen a corporali, qua ecclesiasticis uel temporalibus dominis sunt adstricti, ut dicit glossa super 1. ad Timoth. 6. illi quicumque sub iugo. &c.

[Glo. seq. improbat primo hoc dictum per rationem; de qua remittit. Secundo distinguit absolutam Dei potentiam & legem communem. Item beatitudinem accidentalem & essentialem.]

b ¶ Quarto, quòd homo, &c. Beata.] Hoc est falsum. quia ut supra dixi, in via huius peregrinationis charitas. & uide q̃ notaui de pẽni. dist. 2. in summa. & dist. 4. ex bono. circa medium. in glos. vnde Ouidius. & facit Prou. 24. de pẽn. dist. 3. septies. vnde Apostolus 1. ad Corint. 13. in fi. Videmus nunc p speculum in ænigmate, tũc aũt facie ad faciem. Circa hoc aũt sciendum q̃ homo mortalẽ uitã agens, ẽt per Dei potentiam absolutam non vt posse obtinere omnem gradum pfectionis beatificæ, loquẽdo de beatitudine accidentali. Ratio; quia ad illius beatitudinis pfectionem pertinet perfectio impassibilitas & glorificatio, q̃ q̃ p̃dictorum cum eius impassibilitate stare nõ p̃t; secũdum et legẽ communẽ qua Deus beatificat hoies, nullus p̃t eleuari a Deo ad suæ essentiæ beatificã visionẽ, nisi totaliter moriatur, sicut cõiter est de animabus nunc beatis. vñ Exo. 33. Nõ uidebit me homo, & viuet: vel nisi sic abstrahatur a sensib. corporis, q̃ nesciat an sit I corpore, vel extra corp⁹, sicut accidit Paulo, vt inf. dicã. & de hoc Th. p. 1. q. 12. ar. 11. Sed dicere hoiem p Dei potentiam absolutam, & ipsius priuilegium speciale posse finalem beatitudinẽ consequi secundum oẽm gradũ beatificæ pfectionis, quantum ad essentialem beatitudinẽ quæ consistit in perfecta visione diuinæ essentiæ: & secũdum quosdam in perfecta Dei dilectione & fruitione secundum doctorẽ meum catholicũ est: & inducit illud Augustini 11. super Genesim, ad litteram: & in li. de videndo Deum, ad Paulinã. dicentis, q̃ Moyses ex Dei priuilegio spãli adhuc mortalẽ uitã agẽs, Deũ p essentiam vidit tãquam futurus Iudæorũ doctor. vñ Numeri 12. de ipso, palam uidit Deũ, & non p ænigmata, & facie ad faciem allocutus est eum. Exo 33. 8. q. 1 Moyses. ubi de hoc, & Paulus idem priuilegium habuit tãquam futurus doctor gentium. vnde dicit 2. ad Corint. 12. se raptum in paradisum Dei. cõstat autem intelligentib. secũdum eum, quòd omnem perfectionem beatificæ uisionis & fruitionis puræ creaturæ possibilem potuisset Deus eis cõferre & communicare per suam potentiam absolutã. alleg. Th. 4. sent. dist. 46. ar. 7.

Deũ videre essentiã nulla intellectualis natura põt.

[Glossa seq. errorem litteræ ostendit per canonẽ, auctoritatem, & rationem.]

c ¶ Quinto quòd, &c. Non indiget.] quasi hoc possit sua naturali virtute. Hoc expresse est hæreticum & reprobatum. de cons. dist. 4. c. vlt. & ibi soluitur, où opponitur de libertate arbitrii: & est ꝺ doctrinam Apostoli ad Rom. 6. Gratia Dei vita æterna, idest beatitudo perfecta. Huius rõ est: quia illud quod est proprium superioris naturæ, non potest natura inferior assequi: nisi per actionem superioris naturæ, cuius illud est proprium: sicut nec aqua põt fieri calida, nisi per actionẽ ignis: videre aũt Deum per essentiam (in quo perfecta beatitudo consistit) soli Deo est ꝓprium; nulla igitur natura intellectualis põt Deum per essentiam videre, nisi Deo hoc facienteː propter quod Dominus Ion. 14. Qui diligit me, diligetur a patre meo, & ego diligam eum, & manifestabo ei meipsum, & vide quod dixi sup. ead. compilatio. de magist. c. 1. in princip. in gloss. per quam.

Virtutum moralium duo sunt genera.

[Glo. sequens ponit duplex significatum imperfecti, s. pro non habente summam perfectionem, & pro vitioso, ponit etiam duas spẽs virtutum purgatorias, & animi purgati, per hæc concludens hæresim. in fine ostendit insaniam.]

d ¶ Sexto q̃ se, &c. Imperfecti.] Ad huius intelligentiã sciẽdũ q̃ Macrobius super secundo de somnio Scipionis dicit, q̃ Plotinus inter philosophiæ pfessores cum Platone maxime distinguebat duo genera moralium virtutum, q̃ distinctionem approbant Theologi. quædam. n. sunt modificatiuæ passionum insurgentiũ in sensualitate hoĩs, vel actionũ occurrentium hominiː sicut tẽperantia modificat delectationes existentes in cibis & venereis: fortitudo timores & audacias, q̃ sunt circa pericula mortis, & sic de aliis, & istæ dñr purgatoriæ: qa sunt hoĩum nondum purgatorum a passionũ insultibus, & p cõsequens non summe perfectorũ, sed ad id toto conatu tendẽtiũ. Aliæ sunt non regulates passiones sensualitatis, sed solũ tenẽtes ad am hominis in Deo & in summa perfectione, vt si tẽpe-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tantia terrenas cēcupiscētias ignoret, fortitudo passiones nesciat, prudētia solis diuinis inhēdat, iustitia mentem cū Deo perpetuo fœdere teneat, & hę virtutes dicunt animi purgati, quia sunt solum hominum totaliter purgatorum à passionum molestiis, quod est solum beatorum vel paucissimorum in hac uita pfectissimorum. huic conuenit qđ dicit augustinus 12. de Trini. quod nunc agit iustitia in subueniendo miseris, quod prudentia in præcauendis insidiis, quod fortitudo in præferendis molestijs, quod temperantia in coercēdis delectationibus prauis, ibi nō erit vbi nil mali erit, sed iuuitiæ erit Deo regēti subditum esse: prudētiæ, nullum bonum Deo præponere vel æquare: fortitudinis, ei firmissime cohærere: temperantiæ, nullo affectu noxio delectari. Et p hoc patet hoc fuisse posse, ꝙ anima perfecta pfectione patriæ vel summa pfectione, quā paucissimi, habuerunt in via, licentiat virtutes hīs quantū ad actum: qa hñt alios actus specie ab illis, qui in viatoribus inueniuntur, sed non licentiat q̄ ad habitū: imō tūc perfectissime illas hēt: nam hēt charitatem in summo: & per consequens oēs habitus virtutū moralium. Vnde Apostol. 1 ad Cor. 13. Charitas patiens est, benigna est, &c. & facit de pœni, dist. 2. charitas 2. Hoc viso sciendum est, ꝙ dicere imperfecti hominis esse se exercere in actibus virtutum moralium reprimēdo, t imperium passionum per iudicium rōnis, & imperiū voluntatis, hoc est benedictū: si sumamus impfectum pro nōdum habēte summam perfectionem, ut prius dixi, qualem. s. hñt beati in patria: & qualē habuerūt paucissimi in hac vita, s. Christus, beata Virgo, primi Parentes in statu innocentiæ: & forsan alii ex priuilegio speciali. Sed si sumamus impfectum pro vitioso, vel carente pfectione necessaria ad salutem, hoc est hæreticum. Apostolus. n. qui pfectissimus fuit in via, reprimebat insultus carnalium passionum. vnde dicit 1. ad Cor. 9. in fi. Sic pugno non quasi aerē verberans: sed castigo corpus meum, s. mortus carnis illicitos reprimendo, s. m Augustinum, & in seruitutem redigo, s. carnem spiritui seruire cogendo, s. m eū ad idem ad Rom. 7. Video aliā legē &c. & 2. ad Cor. 12. Ne magnitudo reuelationum me extollat, datus est mihi stimulus carnis. Item Hierem. & Io. Bapt. qui fuerūt sanctificati in vtero, s. m Theologos habuerunt fomitem inclinantem ad venialia, licet non ad mortalia: & 3 tales insultus bell uerunt. vnde cantat Ecclesia de Ioā. Bapt. Antra deserti tenebris sub annis, Ciuium turmas fugiēs petiti, Ne leui saltē maculare vitā Famine posses. Beatus Martinus legitur ꝙ carnē spiritui seruire cogebat. De beato Benedicto Gregor. dicit 2. dialogo. ꝙ insultus carnalis tētationis repiessit proiiciendo se inter virticas, & spinas, vt per vulnera corporis educeret ab alia vulnus mentis. Ex quibus patet ꝙ pfecti pfectione necessaria ad salutem non licentiant a se virtutes et in actu: immo se exercent in actib. virtutum moralū. vnde ipse Apostolus ad Philip. 4. Quæcumq; sunt vera, quęcumq; pudica, quæcūq; iusta, quæcumq; amabilia, quæcūq; bonę famę, si qua virtus, si qua laus disciplinæ, hoc cogitate, quæ accepistis, & audistis, & vidistis in me. De hæresi vidimus. De insania et huius opinionis patet: quis n sciat se perfectum ut licentiare possit vi tutum actus? certe nullus. de pœni. dis. 2. si. n. versi. nos aūt iuxta, & de purg. can. c. vlt. Ver. sed hoc. & quod ibi dixi Io. And.

[Glosſa sequens distinguendo duplex mortale, s. secundum speciem, & secundum causam: concludit hæresim, & negat rationem, in fine o.. endit insaniā, dato quod ratio esset vera.]

Exercere te i actib. virtutum me tralū an sit hominis im perfecti.

Ioā. Bapt. & Hiere fuerūt in vtero sanctificati.

a ¶ Septimo, ꝙ mulieris osculum.] Et est sciendum, quòd peccatum mortale dī dupliciter. Vno modo secundum suam speciem, vt furtum, adulterium, periurium de iureiur. etsi Christus ver. quędam, & hoc modo osculum, amplexus, vel tactus nō sunt mortalia, cum ter. Peccatū dī mortale duplici

b est, maxime cū tentatur c exercens. Octauo, quòd in eleuatione corporis Iesu Christi, non debent assurgere, nec eidem reuerentiam exhibere: d asserentes quòd esset im- possint absque libidine fieri, uel ex consuetudine regionis, vel propter pacem, vel aliam necessariam vel rationabilem causam. Alio modo dicitur mortale, procedens ex inordinata, & mala causa: vnde peccat mortaliter dās eleemosynam pauperi, ut illum inducat ad hæresim. Cum ergo non solum deliberatus cōsensus in actum peccati mortalis, sed et in delectationem ei annexam (secundum Augustinum & Theologos) sit peccatum mortale, & per consequēs consensus deliberatus in actum luxuriæ & delectationis ei annexæ, ut probant doctores, sit mortale: oscula autem libidinosa, amplexus, & tactus si fiant propter delectationē huiusmodi, sic n. solū libidinosa censent, manifestum est propter hanc causam libidinosa osculata fore mortalia, & hoc tenet Tho. 2. 2. q. 154. art. 4. nec mirum, cum id dicatur etiam de libidinoso aspectu. 32 q. 5. nec solo, & c. seq Et falsa est ratio, ꝙ natura nō inclinet ad illa, cum illa ordinentur ad actum carnalem consummatum sicut ad finem: sicut aūt natura inclinat aliquid in proprium finem, ita inclinat in omnia de se ordinata in illum finem, sicut. n. grauitas rei grauis naturaliter inclinat illam ad esse deorsum, ita ad descendendum deorsum. Item dato quòd ratio esset vera: non tamen concludit. si. n. aliquid esset mortale, quia natura non inclinat: ergo ieiunare & peregrinari, & alia pœnalia facere: credere Deum trinum & vnum, & alia quæ fidei sunt, ad quæ non inclinat natura, essent mortalia: quod est insanum.

Oscula libidinosa sunt mortalia.

[Glos. sequens reprobat id per canonem, & quinq; auctoritates, & de ratione remittit.

b ¶ Non est.] hoc reprobatur et in simplici fornicatione. 35. dist. § aliàs ea demum. 22 q. 1. predicandum. 32. q. 4. meretrices. Hoc probat Apostolus ad Galat. 5. vbi præmissa fornicatione, & aliis vitiis submittit. Qui talia agūt, regnum Dei non possidebunt. solum aūt mortale excludit a regno Dei ergo, &c. ad idē Tob. 4. ibi, Attende tibi ab omni fornicatione, & præter uxorem tuā non patieris crimē scire. sed crimen importat mortale. 81. dist. c. 1. ad idem de pœn. & remiss. Deus qui. rem est præceptum decalogi, Nō mœchaberis. Exo. 20. 22. q. 6. non mœchaberis. Ad idem Deut. 23. ibi, Non erit meretrix, &c. & 1. ad Cor. 6 Fugite fornicationem, hoc idē ratione concluditur, quam plene Thom. prosequitur quæstione, quam proxima glosſa allegaui in secundo articulo.

*Fornicatio simplex vel peccatum mortale.

c ¶ Cum tentatur.] tunc est resistendum, & actu virtutis vtendum, ut dixi supra versi. proxi-non fero. de corpo viti. significauit.

[Glosſa sequens reprobat hoc dictum per auctoritates, canones, & per rationes, in fine ostendens illorum rationem esse insaniam.]

d ¶ Octauo quod, &c. Exhibere. Jeum tū scribatur ad philipp 2. ꝙ in nomine Iesu oē genuflectatur. & de immu. eccl. decret. lib. 6. reprobatur etiam hoc de ecclesiasticis. lib. 3. miss. sane. de consec. distin. 2. nihil. Nam etiam cum Euangelium legitur, curuari debemus de consec. dist. 1. Apostolica. a. & idem 50. dist. in capite Hæresis aūt & insania huius dicti pater, quia contradicit doctrinæ veritusque testamenti. præcipit enim propheta etiam perfectis in Psal. 97 Dominus regnauit, irascentur populi: ibi Adorate scabellum pedum eius, quoniā sanctum est; quod de Christi humanitate, & specialiter de Christi carne exponit Augustinus: sic ēt dicit Apostolus ad Hebræ. 1. Introducit primogenitum in orbē terræ, & adorent eū oēs angeli Dei, constat ēt non solū p̄ præceptum Ecclesiæ. de pœn. & remiss. ois sed ēt per præceptum Christi, ꝙ oēs, quantumcunque perfecti, tenentur determinato tpe sumere corpus Christi. Ioan. 6. Nisi manducaueritis carnem filii hominis, & biberitis eius sanguinē, &c. de pfec. dist. 2. prima. & Luc. 22. Apostolis summe perfectis i dixit: Hoc facite in meam commemorationem. 3. ead. cōpi. de reliq. & vene. si dām. post prīnc. Sed qua ratione tenetur quis corpus Christi sumere & spiritualiter māducare, eadem ratione tenetur ipsū adorare, etiam latrię adoratione, vt probat Augustinus sup psal. prædi. & probat Tho. 3 par. q. 25. art. 1. & 2. Ratio autem illorum quæ sequitur est insania: fm quam Virgo beata: Euangelistæ, Apostoli: item patriarchę, prophetę fuissent summe imperfecti, cū ex gestis & verbis ipsorum appareat quod circa hoc iugiter cogitabant plus: qa omnes beati de imperfectione notarentur, ꝙ in diuina essentia vident quotidie omnia sacramenta humanitatis Christi, & illa ligidissime contemplantur.

Collatio

a ¶ Sanctitatis.] vide quod super eodē versi. dixi. ea compil. de relig. domi. cap. 1. Tullius lib. 1. de offic. Totius iniustitiæ nulla capitalior, q̄ eorū qui cum maxime fallant, id agunt, vbi boni videantur.

b ¶ Propagentur. Jest propago propaginis vitis extensa sub terra. Item alicuius progenies vel ꝙ sapia: est propago propagas, quod respicit producentē vel procreantem. inde dixit quidam.

Vitem propago, bibet inde futura propago.

c ¶ Commorantur.] uide eo. tit. vt commissi. li. 6. ver. & contra illos.

d ¶ Vltionem.] eod. tit. ab abolendam. & cap. excommunicamus.

DE HOMICIDIO VOLVNTARIO, vel casuali.

[Visum est superius de crimine hæresis, qđ est grauissimum crimen: nunc videndū est de alio crimine, videlicet de homicidio. Et quia homicidium aliquando committitur voluntarie cum deliberatione, alias casualiter; ideo annectitur, præsens rubrica, de homicidio voluntario vel casuali.]

1 Furiosus.] Se summat habens duo dicta, in quorum primo determinat tres casus, in

perfectionis eisdem, si à puritate & altitudine suæ contemplationis tantum, descenderent, quod circa ministeriū seu sacramentum Eucharistiæ, aut circa passionem humanitatis Christi aliqua cogitarent: Nonnulla etiam alia sub simulata quadam sanctitatis a specie dicunt, faciunt & committunt, quę oculos diuinæ maiestatis offendunt, & graue in se continent periculum animarum. ¶ Cum autem ex debito commissi nobis officij huiusmodi sectam detestabilem, & præmissos ipsius execrandos errores (ne propagētur b vlterius, & per eos corda fidelium dānabiliter corrumpantur) extirpare ab Ecclesia catholica necessaria habeamus: Nos sacro approbante concilio, sectam ipsam cū præmissis erroribus damnamus & reprobamus omnino, inhibentes districtius, ne quis ipsos decætero teneat, approbet uel defendat: Eos autem, qui secus egerint, animaduersione canonica decernimus puniendos.

¶ Porro dioœcesani & illarum partium inquisito

res hæreticę prauitatis, in quibus Beguardi & Beguinę huiusmodi commorantur c suum officium circa eos diligenter exerceant, inquirentes de vita & conuersatione ipsorum, qualiterve sentiant de articulis fidei & Ecclesiæ sacramentis. In illos vero, quos culpabiles repererint (nisi abiuratis sponte prædictis erroribus pœnituerint, & satisfactionem exhibuerint cō petentem) debitam exerceant vltionem. d

TITVLVS IIII.

De homicidio voluntario vel casuali.

¶ Clemens V. in concil. Vien.

¶ *Furiosus, infans, uel dormiens, hominem mutilans uel occidens, non efficitur irregularis: nec etiam ille qui aliter mortem vitare nequitens, suū inuasorē occidit vel mutilat. hoc dicit.*

C. VNIC.

I † fu- quando casualiter; ideo annectitur, præsens rubrica, de homicidio voluntario vel casuali.]

1 Furiosus.] Se summat habens duo dicta, in quorum primo determinat tres casus, in secundo, quartum p̄ supponendū est, qđ si quis hominem occiderit, vel hominis membrum mutilauerit, id est separauerit, talis efficitur irregularis: adeo qđ si rēpore homicidii non sit promotus ad sacros ordines, non poterit promoueri. Si vero sit promotus, non poterit ministrare in ordinibus susceptis, nisi cum eo dispensetur. Et licet dicant quidam, quod nullo modo possit dispēsari cū talibus: quia sunt irregulares de iure diuino per illa verba ad Dauid regem: Nō ędificabis mihi templū qa vir sanguinis es: tū communis opinio est, quod possit dispensari: sed papa non cōsueuit dispensare cū talibus.

CASVS. Quidam furiosus incidit in furiam, adeo quod erat mente alienatus: iste non fuit positus sub custodia a suis parentibus: quod fieri debebat, per l. diuus ff. de offic. præsi. Ille furiosus occidit aliquē, vel mutilauit membrum hominis: postea fuit a furore liberatus. Quæritur, an possit in ordinibus susceptis ministrare: Dicit Clemens quod sic. Idem dicendum est, de infante. Idem de illo, qui dormiendo aliquem occidit. Idē de illo qui occidit aggressorem, cum non possit aliàs mortem euitare, adeo qđ ille sic inuasus posset se defendere. hoc dicit. H. R.

† Hanc Clementinam latissime repetiuit Didacus Couarr. eum videto.

¶ Colligo aliqua notabilia. Primo, ꝙ mutilatio fit per separationem membri, sed debilitatio est quando non fit separatio, sed redditur corpus debile. Nota ꝙ furiosus ex homicidio nō incurrit irregularitatē. No. ꝙ furiosus, ꝑprie non delinquit, quia delictū non fit sine animo delinquēdi. Nota ꝙ ex homicidio vel mutilatione incurritur irregularitas. Nota ꝙ idem dicendū est de infante, sicut dictum est de furioso, secus de impubere proximo pubertati, quia in eo cadit omne delictum præter carnis, nisi malitia & vigor naturalis supleant ætatem: quia etiam talis impubes potest cōtrahere matrimonium. Nota ex quibus quis incurrit irregularitatē: scilicet ex homicidio & mutilatione, & re-

Universidad de Deusto
Biblioteca

quiritur quòd sit membrum principale: ideo clericus mutilando digitum, non efficitur irregularis, quia digitus non est membrum sed officiū membri. l. Hermaphroditus. ff. de statu homi. Nota ℣ licet sit licitum alicui vim illatam repellere, ita quod non teneatur fugere, cum esset honesta persona, cui non esset honestum fugere si resistendo occidat: incurrit irregularitatē, licet nō veniat. puniendus in foro sæculari. Nota ℣ mutilare & occidere æquiparantur quo ad contrahendam irregularitatem de hoc in glo. not. quo ad irregularitatem. Nota ℣ multiplex est irregularitas, quod videtur vel le littera ibi: (Nullā irregularitatem.) est enim quædam, quæ tantum impedit promouendum: quædam deiicit etiam iam promotum, vt 1.ot.50.distt. de his. de homi. sicut.

(prima glo. dicit quid determinat.)

a ¶ Si furiosus.) se summat habens duo dicta, in quorum primo determinat tres casus: in secundo quartū. Et primo determinat quæ habentur 15.q.1.§. de furiosis. vsque ad finem quæstionis. & quæ no. ead.q. in summa. & c. merito.

(Glossa sequens per septem, similis, & per rationem coadiuuat textum)

Furiosus iniuriā facere nō potest.

a ¶ Furiosus.) Ite siue continuo furore laboret, siue ℣ interualla: quamdiu furit, pati pōt iniuriam, sed nō facere. ff. de iniur illud. canonizatur 15.q.1. illud, & qā per eum sit, hī perinde, ac si casu aliquo accidisset sine facto personæ. ff. de admini. tuto. l. vlt. in fi. vnde si damnum dat, non tenetur Aquil. sed est perinde, ac quadrupes fecisset, vel regula cecidisset. ff. ad leg. Aql. sed & si quæcunque. §. 2. Et idem ibi dī, de infante, & alibi dī, ℣ infans vel furiosus ḡdidit vel corrupit, impunitū est. ff. de rei uendi. ℣ infans. & rōnē reddit lex, q̄ de homicidio loquitur. ff. ad leg Corn. de sica. l. infans vbi dī; infans vel furiosus si hoiem occiderit, lege Cornelia non tenetur, cum alterū iuno centia consilii, alterū fati infelicitas excusset, satis ergo suo furore punitur. ff ad leg. vomp de parricī penul. in fi. ff. de offi. præsi. diuus. 1. respon. & afflictio non est addenda afflicto. 7.q.1. cum percussio. de cler. ægro. c penul. C. de episc. audien. tam dementis. in fi. Sicut ergo furiosus non tenatur. C qui testa. fac. possī. furiosum. de successab intest. c fi. nec religionem profitetur. 17.q.1. Gonsal dus. de regula. sicut tenor. nec matrimonium ℨhit de spon. dilectus. nec baptizat, de hoc. 1.q.1.§. ecce. qñ. nec baptismū recipit nisi in casu. de bapt. maiores. ita nec occidendo irregularitatem ℨhit, vt hic, & facit 3.q.6. indicas & quis probet, ibi no & in præd. decre. cum dilectus. in glo. hoc ideo & quomodo probetur, ibi scripsi. & facit quod not. 46. distt. c. 1.

Furiosus testari nō pōt, nec religionē profiteri, &c.

Puer non doli capax aliquem occidens, an sit irregularis.

(Glo. seq. rationem reddit, quam fortificat, secundo ponit opi. Hoſt. hic reprobatam.)

b ¶ Infans.) minor septennio. C. de iure delib. l. si infanti. de despon. impu. c. vnico. in princip lib. 6. & est rō (de qua supra dixi) quia ætas illa ignorat quod videt. C. de fal. mo. l. 1 inde est, ℣ ex talio sponsalib. non cōtrahitur publica honestas. de despon. impu. litteras. & ca. accessit. Sed Hoſt. in decret. illa de delictis puerorū, dicebat, ℣ puer non doli capax, si proficiendo lapidē vel cultellū occidit aliquē, irregularis est, licet non habuerit animum occidendi: quia in lege promotionis nō voluntas, sed factū attenditur: dicebat in tale homicidium dispensatione dignū, cum cēseatur quasi casuale non habita distinctione, ex quo non discernit an dederit operam rei licitæ, vel adhibuerit diligentiam. hoc hic reprobatur. Dormiendo aliqua agit.

c ¶ Dormiens.] de illo habetur de baptis. maiores. §. verum. ff. de acq. pos. l. 1. §. furiosus. sicut aliqui dormiendo loquuntur, ita sunt qui agunt et dormiendo.

(Glo. seq. æquiparationem probat per alia nouem iura.

d ¶ Mulier.) not. quo ad irregularitatē mutilationem homicidio comparari, ad idem 51. distt. aliquantos. & c. si quis poſt. & ca. qui in aliquo. 54. distt. si Euangelica. ne cler. vel mon. clericus. & cap. sententiam de rapt. in archiep. scopatu. de cle. pug. in duello.

¶ Clemens quintus in concil. Viennensi.

¶ *Officiales communitatum facientes, dictantes, vel scribētes statuta super vsuris soluēdis, non repetendis uel non restituendis uel iudicantes secundum illa, vel non delentes illa (si possunt) intra tres menses de libris communitatum, uel illa seruantes, excommunicati sunt. Ioannes Andreę.*

cap 1. in fi. eo tit. is qui. lib. 6.

e ¶ Nullam) hoc tollit dictum illorum, qui dicebāt tales quo ad ordines suscipiendos irregulares esse, sed non quo ad susceptos: quod videbatur placere Gratiano 15.q.1. in fi. Item illorum, qui distinguebant dispensabilem ab indispensabili, ut dixi in gl. minor. in fine.

(Gl. seq. dicit quid determinat, secunda pars, & tres opin. ponit.)

f ¶ Et idem.) determinat no. 50. dist. de his sup. eo tit. c. 2. & c. sicut dignū in fi. magnę gl. per quæ patet, ℣ triplex in hoc erat opinio: Prima Hug. ℣ talis erat irregularis. Secunda. Io. & Gof ℣ quo ad suscipiendos irregularis esset, sed dispensabilis, sed in susceptis licite ministraret. Tertia hic approbata fuit Bart. Brix. en. in præsidio ca. de his & in quæstione quæ incipit: Aliquis repellendo violentiam, quam tenebat Hoſtien. in præd. decre. 2. & in decre. sicut dicens quòd Clemens quartus & curia sic tenebat.

g ¶ Mortem) propriam, vt sequitur.

(Glo. seq. exemplificat, & dubium soluit.)

h ¶ Non valēs.) Inangulatus erat, uel sic arctatus ℣ fugere non poterat. 1 nec se iuuare clamore, uel alter. Si de hoc dubitatur, in foro contentioso, non crederetur sibi, sed per circunstantias apparentes oportet hoc iudicari. in foro pœnitentiali crederetur hoc asserenti. eod. tit significauit 2. de spon. tua.

1 Vide ad hoc. cap. 1. de his. lib. 1. 2 Vide B. Th. 2. 2. q. 39. ar. 7. Vide Dec. conſ. 118. col. 2. & 3.

(Gl. seq. nota contrario, & id approbat, & obiectioni respondet.)

i ¶ Suum.) hæc littera innuit secus in illo qui occidit volentem occidere patrem, filium, coniugem, uel personam coiunctam, quam aliter iuuare nō poterat, quod uerū puto, quasi casus ille non includantur sub necessitate inuitabili, sed euitabili. Et hoc dico, dato ℣ uerū sit quod no. Inno. de sent. excom. si uero ubi tenet, ℣ eo casu percutiens clericum non est excōcatus, vt ibi scripsi, irregularitas enim ista contrahitur sine culpa etiam ex merito, ut in iudice iniste occidente. 51. distt. ca 1. & dixi de spon. inter opera. sed illa excōmunicatio non immo oportet quòd præcedat diabolica suasio circa clericum percutiendum. 17.q.4. si quis suadente.

Vide de dictione, pter, tenet apostilla ad Abbatē in c. litteras de pſum. & Dec. cōſ. 87. colum. 2. in 8. vol.

k ¶ Occidit.) etiam vibrando, nec restringas ad exemplum, quod ponit gl. pen. Ber. in decre. sicut.

TITVLVS V.

De vsuris.

(Visum est supra de quibusdam delictis, nerū quia crimen vsurarum est graue: ideo videndum est de Contra vsuris.) Ex

EX graui.] Tres sunt partes principales. In prima parte præmittit abusum circa vsurarum solutionem, & repetitionem, & constitutionem, per quam excommunicat ipso facto fauentes vsurarijs in sex casibus hic positis. In secunda præmissa ratione statuit librum seu codicem rationum vsurarii debere exhiberi ibi. [Cæterum.] In tertia parte declarat hęreticum esse asserere pertinaciter exercere vsuras non esse peccatum: & contra suspectos de hoc uel diffamatos de hoc uel de hæresi posse procedere: tertia ibi, [Sane.] Imola. ¶ In concilio generali in ciuitate Vjennensi celebrato, plures iudices ciuitatum in fraudem cōcilij Lateranensis, de quo in c. quia fruſtra. eodem tit. in antiq. fa ciebant statuta de vsuris non repetendis: & non soluendis: & per ea statuta cogebant debitores ad illas vsuras soluendas indirecte, sic videlicet cum beneficierent quòd vsuras non possent habere a suis debitoribus, ipſi mutuabant pecunias, & conueniebant simul dicentes: Ego mutuabo tibi centum vsque ad decem annos, & tu in termino solues mihi illa centum: Et iterum dabis mihi nomine mutui totidem. hoc est, iterum te obligabis in centum: & istud erat magis graue debitoribus quàm si solverent vsuras. Concilium ordinauit, quòd talia statuentes, & ēt dictantes statuta illa, & ēt successores eorum tenentes illis statutis sunt excommunicati. Sed qd si solui vsuras, & illas volo repetere, ad probandum solutionem vsurarum peto mihi edi librum rōnum: vtrum teneatur creditor mihi edere, i. monſtrare & ostēdere librum rōnum? Vī quòd non: quia est instrumentum priuatum, & instrumenta priuata non debēt edi: Dicit quòd immo debet edi: & hoc est speciale in obligationē in ciuilem, qd non licet. 2 vt scripſi eod. tit. consuluit. (ibi scribit Io. Goſſ. 14.q.3.c.1.)

1 Vide B. Th. 2. 2. q. 89. ar. 7. 2 Vide Dec. conſ. 118. col. 2.

g ¶ Exquisitis) simile de hæret. statutum. 1. lib. 6.

h ¶ Decætero.) quo ad pœnam excōcationis, quam imponit infra, respicit futura: ratio tamen constitutionis est antiqua. eo. tit. cum tu. Io. and.

(Glo. seq. quærit, arguit pro, soluit' contrarium.

i ¶ Facere.) quid ti fiat statutum, ℣ nullus pro vsura recipiat vltra 3 duos denarios pro libra in mēse? videtur ℣ locum habeat pœna, quasi de pluri negando videatur de tanto concedere. de præsump. nonne. cum concor. contrarium puto eo. ti. quanto. de treug. & pace. cap. 1.

3 Idē de

k ¶ Dictare.) concor. ne cler. uel mon. sententiam.

l ¶ Iudicare.) de scribentibus iudicata non expri-

mit, sicut in decret. nouerit. de sent. excomm.

m ¶ Incurrāt.) incontinenti sine tpis interuallo. & ui de qd scripsi in decre. nouerit. super uerbo, statuarios.

n ¶ Potestatem.) sic ergo intelligatur. de sent. excō-

petitionem impediunt ea rundem. ¶ Nos igitur pernicioſis his ausibus obuiare volentes, sacro approbante concilio statuimus: vt quicunque communitatum ipsarum Potestates, capitanei, rectores, consules, iudices, cōsiliarij, aut alij quiuis officiales statuta huiusmodi de cætero h facere, i scribere, vel dictare, k aut quòd soluatur vsuræ, uel quòd solutæ cum repetuntur non restituantur plene ac libere scienter iudicare l præsumpserint, sententiam excommunicationis incurrāt: m Eandem etiam sententiā incurſuri, nisi statuta huiusmodi hactenus edita de libris communitatum ipsarum (si super hoc potestatem n ha-

Clement. N 3 no-

Universidad de Deusto
Biblioteca

nouerit & ibi no.per Inn.& Host.&'eo.ti.grauem.&in telligo de potestate iuris & facti.

a ¶ Tres menses]in decr.nouerit,dãtur duo tantum, sed casus sunt diuersi: & ibi statutum erat contra libertatem Ecclesiæ,hic aliàs iniquum.

b ¶ Eorum.]scilicet statutorum. Et hoc dicit, quia quandoque non statuunt talia, sed affluescunt, i. in consuetudinem deducunt.

c ¶ Obseruare] vt scripsi secundum Inn. in decr nouerint obseruantes, nisi sint de psonis expssis,excommunicati non sunt

d ¶ Dolose.]satis scripsi de empt. & uend. ad nostram.

e ¶ Agetur.]quo casu procedatur simpliciter & de plano sup. eadem comp.de iudi. dispendiosam.

f ¶ Codices]licet hoc sit spãle nomen cuiusdam l.ibri similis scientiæ: tamen ampliatur ad omnes libros de

Editio rõ nisp quas actiones petitur.

4 Vide Abbarem in c. 2. de fi.instru.

buerint) intra tres[a] mẽses deleuerint,aut si ipsa statuta siue consuetudines effectum eorum [b] habentes quoquomodo præsumpserint obseruare.[c]

¶ *Fœneratores in causis vsurarum edere cogantur libres rationum suarum.1o An.*

¶ Cæterum quia fœneratores sic vt plurimum contractus vsurarios occulte ineunt & dolose,[d] quòd vix conuinci possunt de vsuraria prauitate, ad exhibendum cum de usuris a-

getur[e] suarum codices[f] rationum, [g] censura[h] ipsos,[i] decernimus ecclesiasticam compellendos.[k]

¶ Pertinaciter asserens exercere vsuras non esse peccatũ, hæreticus est.1o And.

¶ Sane si quis[l] in illum errorem inciderit,ut pertinaciter[m] affirmare[n] præsumat, exercere vsuras non esse[o] peccatum: Decernimus eum velut hæreticum P puniendum: locorum nihilominus ordi-

sum trin:damnamus.ver.non enim.ff.de eden. argentarius §.1.

[Glo.seq.de rationũ editione remittit,distinguens triplicem formam petendi,oltendit quid addit decr.hic: in fine dubium soluit.]

g ¶ Rationum]vide q̃ no.& dixi de prob.c.r. & per Azonem in sum.de eden §.nunc. de editione rõnum. Quicquid scribatur de rõnibus edendis, ueritas videtur, quod rationis editio per spãles actiones petitur a tutore,curatore,socio,procuratore,& gestore,s̃p actiones tutelæ,pro socio,mandati,& his similes,sed per edictum de edendo, iusste petitur ab illo qui fecit illã ex publico officio, sed si non petitur rõne publici officii,tunc uidetur idem in illis quod in instrumentis. Si igitur ut priuatus qs cõficiat scripturam in libro de datis & acceptis, non cogitur ad illas rões edẽdas sine eãr cognitione, & in eãr cognitione vertitur q̃d illis vtatur, uel q̃ petens sit priuilegiatus, ut fiscus ff. de eden l.3.& sic potest recte intelligi.l.1.C de edẽ.hoc ergo nouum facit hæc constitutio,q̃ addit aliũ casum priuilegiatum,in quo ẽt talium rõnum fit editio,q̃ ante constitutionem istam non fiebat,ut fuit olim determinatum per dñm Iacobum de Mysio fratrem Archidiaconi,qui quærebat de manifesto vsurario, qui ẽpo sat.sfederat.quod uide in Mercu. hoc tit. sub litera E. Item scias q̃ istis rationibus staretur 4. contra eos,pro eis non C.de prob.l instrumenta. & l.rões. & l.exemp o.& not.ff.de eden.l quædam.§.nummularios.in gl. ed an idem hodie. & facit quod not. de fid. instr in c. 2.in fin.1.glo.& 24.quæst.2.sane profertur.in glo. sed quod.

[Glo.seq. not.ex pœna expressa,& remittit,secundo, quæstionem soluit.

h ¶ Censura.]quid contineat,habetur de uerb.signi. quærenti.Non vult ergo hæc cõstitutio,ipso inuito domum ipsius ingredi,uel arcam ipsius frãgi,& uide q̃d no.in Spec.de instr.edi.§.videndum rettat.uer.pone in strumenta.Et quia hanc censuram licet non directe,tamen indirecte contra Iudæos exercet Ecclesia. eo. tit. post miserabilem,& c.quanto.satis videretur,q̃ ẽt in Iudæis haberet hoc locum,si per sæculares principes taces libros edere non cogantur,per iura prædicta,& fa]cit,quod dicam infra parte proxima.

i ¶ Ipsos]vsurarios & idẽ puto de ipsorum hæredibus vel extraneis. de vsur.tua nos, &c. Michael.ff de eden si quis ex argentarijs.§.1. & l.quædam.§ nihil. [Gl.sequens quærit,arguit,& soluit:contrario respondet,& solutionem modificat.]

K ¶ Compellẽdos.] q̃d si dicat vsurarius vel hæres se non habere rões,vel se illas perdidisse? Videretur credendum ipsius sacramento. ff.de eden. l.ptor.§. sed si seruus. C.de fid inst.l.ult. q̃d me.cau.c.vlt. & facit quod no.de priu.eum olim 1.dic.contra.facit de pur.can.c.1. In eo ergo q̃ dicit se nõ habere uel ꝓdidisse, non creditur nisi alter ꝓbet.hẽt ergo ꝓbare amissionẽ cũ causa,pone incendio,uel ruina.ff.de eden.l sigs ex argentariis.in fi.l. vlt.de fid.instr. Et q̃d no.in decr.cum olim. nõ obstat,quia ibi necesse est plene ꝓbari tenorem:non sic ergo

magnum præiudicium,si super amissione statur iuramento.facit de proc.ex insinuatione. Sed cognosco vsurarium,non qui scribit rões in libro,sed in sebedulis,quas statim dilacerat solutis credito & usuris,si talis succederet hæres nõ usurarius,sed aliàs fide dignus statim uideretur stari iuramento,si huic rei fama consentit.de testi. præterea.de prob. cũ causam.de psumpillud & hoc casu,uel q̃ aliàs non possent haberi,possit recurri ad suffragium decr.ad nostram a.de iurei. l ¶ Si quis.]vsurarius uel non.Et sic no.q̃ iura non solum puniunt usurarios,de quorum pœna eo.titu quia in omnibus & cap.præterea,& c.quamquam.lib 6.sed etiam puniunt fauẽtes,qui sad hoc opus alienigenis domos concedunt,uel tales in terris suis habitare permittunt.eo ti.usurarum. lib.6. Item fauentes per modum,de quo §. 1. respõso. grauius autem puniuntur fauentes per modum hic expressum. Et sic patet plus puniri auctorizantem,quàm facientem. de hoc de off. nic.delc.c.1.5.

m ¶ Pertinaciter]habetur hoc uerbum s̃ ead.cõp de summa Trin.c.vnico.§.porro.& ibi exposui.

n ¶ Affirmare.]vide quod no.de sum.Trin.c.1.li.6.in vlt.glos.

[Glossa sequẽ ponit duo dicta, q̃ reꝓbat & remittit.

o ¶ Nõ esse peccatũ.]ex his aliqui dicunt usurariam nõ obligatam restõni,alii fatentur eam restõni obligatam,sed sicut mutuum,commodatum,uel depositum recipiens facta restõne,ad quam obligatus est, nõ pcnitet,ita usurarius facta restõne usuræ, pœnitere nõ tenetur,sed hoc est falsum:quia obligatus restõni ex delicto,furto,usura, rapina, uel simili modo, etiam post restitutionem habet pœnitere.de homic.sicut dignum §.eos.de fur.c.ult.de rapto.cap.2. de iniur. si quis domum.cum similibus. & uide quod not. Host. in summa.de pœn.in ult.col. ver. sed nunquid sufficit & sequentibus.

[Gl.sequẽs rõnem ponit:& soluit q̃stionẽ de Iudæis.]

p ¶ Hæreticum.]nõ solum est hæreticus male sentiens de articulis fidei uel sacramentis ecclesiæ, de hæc, ad abolẽdam.in prin.sed ẽt qui peruersum habet dogma uel falsas,uel nouas opiniones gignit,aut sequitur.22. q.3 inter schisma & hæresim, & c.hæreticus. isud aũt est ꝑ doctrinam Ecclesiæ.eo.ti.c.3.& c.cũ tu in fin. Iudæi

dei vero,qui dñt hoc,inducentes auctoritatẽ Deut.23. Non fœneraberis fratri tuo: pro quib. facere vł 14 q 4 ab illo,nõ includuntur hac constõne: q̃a nõ cadit in illos ꝓprie hæresis q̃ diuisione notat, q̃a ipsi nunq̃ in vnitate fuerunt.Itẽ certũ est,ꝙ peccant in articulos fidei, q̃ nõ sapiunt humanitatẽ Christi, de quib. dr̃ de sum.trin. firmiter, & hoc scit Ecclesia, & illos sustinet, & nihil ad nos, &c.2.q.1. multi.de dinor. gaudemus. possent Ecclesiã cõpesci, si talia dogmatizarent in ter Christianos, ut scripsi post Innoc. & Host.de voto,ꝙ super his ver.defensione. si cut & in aliis casibus coercentur,qui no.de Iudæ. Iudæi siue. Ad rões vero ipsorũ rñ. An questus. & no. Host.in sum.eo.tit.§.1 aliquo. a ¶ Non omittant.]q̃ modũ de quo sup ea. compil.de hæret. c.1.

DE EXCESSIB. prælatorum.

[Visum est ſ.de vsuris. & de diuersis criminib.& eorũ pœnis, uerũ quia q̃sque ꝓlatus excedãt fines, siue limites suæ ptãtis:ideo ad nos informãdum ponit rubricam, de ex cessib.prælatorum.

[Requens.] Diuidit in tres partes: q̃a primo concilium narrat 30. grauamina,quæ infrebrantur religiosis. Secundo præmissa rõ ne s̃ illa prouidet. Et sic præcipit ab illis ꝑ latos cessare, & facere suos subditos cessare;iubens ipsorum religiosorum priuilegia & iura seruari,ibi(Verum.) Tertio contra ¶in concilio Viennensi fuit expositũ,ꝙ diœcesani nõ consenti suis finib. & metis, sed in odiũ exẽptorum, q̃ subsunt dõo Papæ immediate, vel alii,cui papa dedit iurisdictionem in exẽptos,nisi in casib.a iure ꝓmissis ad dent ꝙ obliquũ exercere illud, ꝙ de directo eis nõ gmittit,& sic non gmittitur vna via,ꝙ alia est,ꝓhibita.Item nota ꝙ exempti dẽnt contribuere in iucundo aduentu epi:ꝙ appellamus subsidiũ charitatis. Not. ꝙ Christianitatis est vna Eccła, licet hẽat plura mẽbra.

narijs & hæreticæ prauitatis inquisitoribus districtius iniungẽtes, vt cõtra eos, quos de errore hmõi diffamatos inuenerint, aut suspectos, tanquam contra diffamatos vel suspectos de hęresi procedere non omittant.[a]

TITVLVS VI.

De excessibus prælatorum.

¶ Clemens V.in concil.Vien.

¶ Prouiderat Gregorius contra xxvij. grauamina, quæ prelati religiosis inferebant. eo. tit. num.1. & 2. hoc uero concilium prouidet contra trinata, a quibus prelatos cessare præcipit, & per suos subditos cessari facere, iubens ipsorum priuilegia & iura seruari. h. d.1o.And.

CAP. VNICVM.

Requens[b] & assiduanos quorũdam religiosorum, querela circumstrepit,[c] quòd plerique episcopi,[d] & eorum superiores,[d] ac cæteri ecclesiarum prælati, ipsorum religiosorum quietem iniuste in subsequẽtibus multipliciter inquietant.[e] Quidam.n. exemptos capiunt,[f] & in carcerant, in casibus non concessis a iure. [g] Quidam[h] per grauium interminationem[i] pœnarum impediunt, ne debentes exẽptis decimas seu redditus illos soluãt eisdem: Neve[k] aliqui Missas eorum audiant:[l] Molentes[m] in molendinis, & coquentes in furnis eorum: Seruientes quoque & vasallos, & domesticos[n] eorundem, vel alios qualitercumque contrahentes & participantes cum ipsis suspendunt, interdicunt,& excommunicant absque causa rationabili[o] pro libito voluntatis: P Bona illorum interdum nihilominus illicite occupantes: Et appellationibus,[q] quas prædicti exẽpti ob prędicta, Not.ibi,(Cũ armis & erecto vexillo,)ꝙ eps vel ẽt quicunq; alius non dẽt violentiam publicã committere cũ armis & vexillo erecto,immo violẽtiæ sunt a iure reprobatæ. No.ꝙ hic prouidetur s̃ grauamina quæ ꝑlati religiosis inferunt. concor eo.tit. sane.de priuile. dilecti. & c.quãto.de censi.cle.ad nostrum. Not. ibi, [Cæteri ecclesiarum prælati.] ꝙ prælati dicuntur non epi:alibi prælati dicũtur soli epi de sepul. cle. dudum. Zaba.

(Prima glo dicit q̃d facit,& dat simile.)

b ¶ Frequens.)prouiderat Greg s̃ 17 grauamina, quæ prælati religiosis inferebant. eod. tit. nimis.1.& 2. hoc vero concilium prouidet contra triginta, a quibus prælatos cessare præcipit, & per suos subditos cessari facere, iubens ipsorum priuilegia & iura seruari: & est huic simile sup.eadẽ compil. de censib. ad nostrum.

c ¶ Circunstrepit.] sumptum 54.dist.frequens & de rest.spol. frequens. & in prine. lib. 6. & ibi exponitur.

d ¶ Superiores.) archiepiscopi & patriarchæ.

e ¶ Inquietant.) sumptum. eod.tit. nimis. in princ.

f ¶ Capiunt.) etiam prælati sunt excommunicati cum iniuriosas manus iniicĩũt in clericos.de sentẽ. excommun.uniuersitatis.

g ¶ A iure.)de priuileg.cap.1.lib.6. de hæret. ad abolendam. per has tamen constitutiones Clemen. in multis casibus habent ordinarii iurisdictionem super exemptos, quos dicam inf.de pœnis cap.2.

h ¶ Quidam.]secundum.

i ¶ Interminationem.) hoc non ligat ad pœnã, quod dic ut no.de sagit.c.vnico. cum concor.

k ¶ Neve.) tertium.

l ¶ Audiant.)quod tñ licet sine præiudicio parochialium ecclesiarum.de paro.c.2. quoddic ut ibi,& quod eis offertur,suum est de sta.mona.ca.1. religiosi tamen non debent aliquos retrahere ab accessu vel frequentina suarum ecclesiarum.inf.tit.1.c.1.

m ¶ Molentes.)quartum.

n ¶ Domesticos.)inf.tit.1.c.1.ad finem.

o ¶ Causa rationabili.) contra hoc erat prouisum. de sent excom.sacro.

p ¶ Voluntatis,)contra hos erat prouisum de priuile. quanto,sed illa loquitur de exemptis,uel priuilegiatis,ista generalius de omnibus, ut patet in fine.

q ¶ Et appellationibus.) quintum.

a ¶ Inter-

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Interponunt.] vide quod not. de priuil. auctoritate. lib. 5. in vlt. gl. per Inno. & Host. de app. dilectus.
b ¶ Mancipari.] puniendi sunt, vt 2. q. 6. decreto. de appel. de priore. Et timentibus talia sufficit protestari. quòd dic vt de appel. cap. vlt.
c ¶ Quidà pręterea.] sextum.
d ¶ pleno iure.] 19. q. 2. visis. de priuileg. quoniam.
e ¶ Nonnulli.] septimum.
f ¶ Interdicunt.) si de exemptione constat, sententiæ non ligant. de appel. si duobus. de relig. domi. cũ dilectus de hoc de accu. veniens. in vlt. gl. cum suis remissionibus.
g ¶ In exigendo.) octauum, & argue ad ea quæ scripsi de cẽsi. cum Apostolus. super verb. charitate. q eps potest exigere charitatiuum subsidium, dummodo sit moderatum. Io. And.
h ¶ Excedunt.) cum tñ illud esse debeat moderatum. de censi. cum Apostolus §. prohibemus. de offi. ord. conquerente. in fi.
i ¶ Et insolitas.) nonum.
K ¶ Contra iura.) eo. tit. c. 1. de censi. c. 3. & c. ecclesiis.
l ¶ Nouos.) decimũ. & est hoc cõtra id. de censi. prohibemus.
m ¶ Processus.) vndecimum.
n ¶ Permittunt.) per hoc pñt a delegatis vel conseruatoribus puniri, cum illorum iurisdictionem impediant de off. deleg. c. 1. etiam ab ipsis subdelegatis, si iurisdictionem habent eod. titu. ex litteris. salvo quod de conseruatoribus dicitur. eod. tit. c. vlt. §. vices lib. 6.
o ¶ Tabellionibus.) duodecimum.
p ¶ Conficiant.) in causis uel negotiis &c. ut sequitur & hoc est contra formam iuramenti ipsorum, de qua dixi, ne cle. vel mona. sicut te. & not. in Spe. de instru. edi. § restat. uer. sed quæro sub qua.
q ¶ præsentatos.) decimumtertium.
r ¶ Obedientiam.) dicendo salutem & obedientiam debitam & deuotam, uel his similia, si sunt exempti, non tenentur obedientiam profiteri. de priuileg. cum olim 2. si non sint exempti, satis est quod a principio promiserunt. de simo. ne Dei.
s ¶ Litterarũ.) fit ergo ꝓsentatio per litteras 1 de his quæ sunt a prælatis. ea noscatur. vbi de hoc in 1. glo.
t ¶ Ecclesiis.) decimumquartum, alias in ecclesiis.
u ¶ Indignas.) ad eorum remotionem dato & quod

1 Præsentatio fit per litteras ui de Lapũ alleg. 57. & Rocũ Curte de iure patr.

Eps charitatiuum subsidiũ põt exigere.

† In uetustio quodã manuscripto ita: Nonnulli & abbates indebite monachos & quersos & exẽptos, &c.

esset digni, agere possunt præsentantes & præsentati 16. q. 7. decernimus. de iurepatr ex litteris. & c. ex inquisitione. de re iud cum Berthodus.
x ¶ Quidam etiam.] decimumquintum.
[Gl. seq. ponit dictum Inn. circa id quærit & soluit sol. obiicit & rñdet.]
y ¶ Ad mensam.) nono. Inno de reb. eccl. non alie. vt super. q res in quibus ecclesia habet directum dominiũ, sed alius vtile, vt sunt feuda, non possunt dici de mensa: cum alius fructus percipiat & pro tanto illorum etiam ad ecclesiam reuersorum fieri permittitur noua infeudatio de feudis. ca. 2. Sed quæritur, quæ ecclesia dicatur propria de mẽsa prælatorum vel capitulorum, vel singularium dignitatum vel prębendarũ? Et vr q illę, quę sunt mensis eorum vni ex, in tãtum quod rectorem vel vicarium perpetuum non habent alium quam illũ, cui facta est annexio, qđ probãt hęc litteræ, & sup. ead. compil. de re seri. c. 1. de sup. negl. prælat. c. 1. illud autem potest sic esse p nouem fic factam p episcopum de consensu capituli. sup. ea. compil. de reb. eccle. non alie. si una. de stat. mona. c. 1. § ad hæc per præscriptionẽ, ut noto in prædi. decernit super per papalem concessionem, & de hac non dubitatur de pñsenti. pastoralis. Nec patet quod ecclesia, quę pleno iure subiectionis spectat ad illos, q̃ pterea dicatur eẽmẽsa, licet enim rector talis ecclesiæ institutionem & destitutionem ab illis recipiat, & ab illis uisitetur, & facta est annexio, qđ fructus ad suos usus conuertere, nisi illam habeant in mensam, uel in suos usus conuertendam, q probant prædicta decreta. Sed obstat ei q dixi in ecclesia, quæ spectat ad mensam poni & deponi pro libito nicarium tpalem. decre. extirpandæ. § qui uero. de prẽb. & § ea. compil. de iure patr c. 1. per q patet, q in ecclesia annexa quo ad tpalia instituitur rector uel perpetuus uicarius. Sed dico q aut ecclesia spectans ad mensam prælati, uel collegii, uel dignitatem habentis, uel prębendaris recipit superioris institutionem quo ad regimen ecclesiæ, uel saltem populi. & tunc locum habet quod dicitur de uicario perpetuo: aut pleno iure spectat ad illum etiam quo ad spiritualia, & tunc habet locum quod dicitur de uicaria temporali, etiam si sit curata, ut

Mẽsa ꝑpria bonorum ab aliis distincta.

Ecclesia ꝑpria mensa.

60 quo ad temporalia, nõ tamen possunt fructus ad suos

vt his, & super his vide quod scripsi si de prębendis, de monachis. de priuilegijs pastoralis.

a ¶ Ad firmã. 1) de loc. vestra. ne prælati vices suas. c. finali.
b ¶ Non vacent.) facit 5. ead. comp. de rescrip. c. 1. de sup. negli. pręla. c. vnico. §. præmissa illi non erant rectores, sed firmarij, secus si rectores fuissent, licet manuales, vt ibi.
c ¶ Nonnulli.] decimum sextum.
d ¶ Rectorib) q alibi dñr vicarij de præben. de monachis.
e ¶ Sustentari.) ꝺ id sup. ead. compi. de iure patrona. cap 1. cum concord.
f ¶ Quidam) decimum septimum.
g ¶ Cum armis.) tenentur ergo de vi publica. de hoc de ord. cog. c. 2. in 1. glo.
h ¶ Non exiitit.) & sic in præscriptione releuaretur ab onere probandi titulum, de prę scrip. c. 1. lib. 6.
i ¶ Mittuntque.] decimum octauum.
k ¶ Vt ea.) scilicet consanguineis, nepotibus, animalibus, & custodibus ipsorum.
l ¶ Abbates) decimum nonum.
m ¶ ipso iure.) concor. sup. ead. cõpil. de reb. eccle. non alie. c. 1. & ibi concedenti pęna suspensionis imponitur.
n ¶ Eosdem.) vigesimum.
o ¶ Monachãdum) quod quęque spectat ad salos platos. quod dic vt de regula. c. fi. lib. 6.
p ¶ Frequenter.) vigesimum primum.
q ¶ Et.) repetere per mittit quod alia, &c.
r ¶ præterea.) vigesimum secundum.
(Gl. seq dicit quod probet, & quod non probet, & quod de ea fu tenendum.)
s ¶ Primi anni.) de re scrip. fi propter. lib. 6. Et licet hæc littera posset induci, q priuilegium tale compręhendat beneficia ẽt spectantia ad exemptos: non tñ probat de beneficijs exẽptis:

1 Firma vox est anglica, de qua vi de Hosti. ca. ve. de lo. vbi doctores. Abbas dicas ad fir. cum.

Vel. co. tũ.

Pra. Rhedon

ex quo per eps fit priuatio, vt præmisit. Quicquid tñ dicat Archidi. in decre. propter. puto q si in priuilegio dicitur de beneficiis diœcesis suæ, venient exempta: secus si diceretur de beneficiis sibi subiectis, & est simile quod scripsi de rescrip. abbatem, vbi patet respõ. ad decr. grãue. de offic. ordi. quæ inducit ad contrarium.
t ¶ Quibus.] vigesimum tertium.
u ¶ Illicite.] Illa ẽm quę ad fructus non pertinent, vsurpare non debent. de elect. generali. §. vlt li. 6. & concord sup. ea compil. de decr. c. 3.
x ¶ Reseruanda.] de offic. ordin. pręsenti. lib. 6.
y ¶ Quidam.] vigesimum quartum.
z ¶ Vt per ipsos.] hoc alias licitum, ex animo fit illicituni: super quo vide quod not de reg. iur. loculpletari. lib. 6. 1. q. 2. si quis vero & est simile huic de decr. in aliquibus. de iudæ. c. penul. & quod scripsi si sent. excom. quantę.
a ¶ Nonnulli.) vigesimum quintum.
b ¶ Indebite.) er go secus si ex causa iusta. 7. q. 1. & temporis. 16. q. vlt. si quis vult. de cõse. dist. 3. tribus.
c ¶ Alii.] vigesimum sextum.
d ¶ Occupant.] dicendo sibi ius per violentiam, & cadunt a iure suo, si quod hñt. C. vnde vi, si quis in tãtam. 16. q. 6. placuit de præbend. cum qui. lib. 6.
e ¶ Pluries.] vigesimum septimum.
f ¶ Reparare.] quod tamen iudæis permittitur de suis synagogis, iusta primum tlatutum, dæ iudæis, cõsoluit
g ¶ Quidam.] vigesimum octauum.
h ¶ Priuilegijs.] hoc non possunt 25. q. 2. c. 1. & 2. immo nec ipsum principem decet hoc facere, de reg. iur. decret. cum suis concor. lib. 6.
i ¶ Et gñaliter.) vicesimum nonu gñale.

Licitũ ex animo sic illicitum.

concedunt ad firmam a clericis ipsis decedentibus, suis conferunt clericis: quamquam ipsę propter hoc ecclesiæ in veritate non vacent. b Nonnulli c quoque in ecclesijs monachorum iura ipsorum iniuste sibi appropriant; & de ipsorum redditibus vt volunt, ordinant; ita quod rectoribus d earum † non remanet vnde valeant sustentari e Quidam f cum g armis & erecto vexillo, molendina, & alia bona contra iustitiam destruunt exemptorum: quę etiam tanto tempore possederunt, quod de contrario memoria non existit: h Mittuntque i frequenter ad monasteria suarũ ciuitatum & diœcesum suos consanguineos & nepotes, & interdum animalia sua cũ custodibus, vt eis k de bonis monasteriorum debeat prouideri: Abbates l insuper & Priores monasteriorum frequenter cõpellunt, vt suis consanguineis & nepotibus monasteriorum suorũ seu Proratuum possessiones † concedant in perpetuum vel ad tempus: quas quidem concessiones (vel † pensiones) nos nullas esse volumus ipso iure: m Eosdem n quoque abbates & priores quandoque compellunt ad præsentandum sibi ad ecclesias vocantes, in quibus ius obtinent patronatus, & ad monachandum o interdũ suos familiares consanguineos vel nepotes. Frequenter P etiam permittunt & tacite consentiũt, quod in suo dominio temporali per milites, vasallos & ipsorum temporales officiales monasteriorum bona mobilia & immobilia per violentiam occupentur, in casibus non permissis a iure; Et q aliæ variæ iniuriæ personis ecclesiasticis, & monasteriorum hominibus irrogentur. Præterea r interdum iniuste abbates, priores, ac alios beneficiatos beneficijs suis priuant, vt sic fructus beneficiorum illorum percipere ualeant primo anno, prętextu priuilegij, quod asserunt se habere, quod usque ad certum tempus fructus beneficiorum uacantium possint percipere primi anni: s Quibus t non contenti equos, boues, thesaurum, & alia bona monasteriorum & beneficiorum vacantium illicite u occupant, quæ essent futuris successoribus reseruanda. x Quidam y militibus, & alijs potentibus dignitatum suarum redditus & prouentus uendunt ad tempus: ut per ipsos z exempti uicini fortius opprimantur: Nonnulli a etiam indebite b monasteria dirimunt: Alij c domos & hospitalia, & alia bona monasteriorum mobilia & immobilia frequenter occupant, d & detinent occupata: Plures e quoq; sine causa iusta impediunt, ne exẽpti loca sua ualeant reparare: f Quidam g statuta faciunt, per quæ derogatur priuilegiis h exemptorũ. Et generaliter i quamplures prelati religiosis

a ¶ Priuilegia.) decurtanda erant ipſis eorum priuigia, de priuil. dilecti.
b ¶ Saluatur.) de ſumma trinita. c. 1. §. vna.
c ¶ Vnus eſt Dominus.] ad Ephe. 4. hȳ de hac triplici vnitate & ſup. ea compil. de ſumma trin. c. 1. §. ad hoc, & j. de ſenten. excom. c. 1. ad idem 24. q. 1. loquitur.
Decet nō cernit honeſtatem.
d ¶ Decret.) inſpicimus quod diceat, qđ ꝓprie reſpicit honeſtatē de vot. magnæ. de elect. cum non de ceat. lib. 6.
e ¶ Corporis.) myſtici, quod eſt collecto fidelium, de cōſecra. diſt. 1. Eccleſia. cuius caput eſt Chriſtus. de ſacra. vnctio. c. vnic. ver. ſed vbi.
f ¶ Contenti.) ſ. eo. tit. accedentibus.
g ¶ Et quoniã.) trigeſimum.
h ¶ Inhibetur.) 24. diſt. quamquam. de hæret. ſi aduerſus.
i ¶ Capitula.] cōcor. 33 q 4. ſicut circa finem.

DE PRIVILEgijs, &c.

Cōtinuatio.
¶ Viſum eſt ſup. de exceſſibus ꝓlatorū: qui ſunt cauſa priuilegiorum & exemptionū: iō ſequitur de priuilegijs; qa priuilegiati quandoq; abuntur ſuis priuilegijs.

REligioſi.] CASVS. Alius parochian[a] petiit ſibi dari extremam vnctionē, quæ fuit ſibi data per religioſum forte mēdicantem ſine meo mandato: vel etiam forte in die paſchæ religioſi receperunt aliquos in ſuo altari ad recipiendum corpus CHRISTI: vel fecerunt ſolemnia nuptiarum: q̃ritur, qualiter ueniant puniendi? Dicit Clemens ꝙ ſunt excōicaiti ipſo facto, & ſolum ueniunt abſoluendi ꝑ Romanum ꝓnti. Sed quid ſi curatus præcipit parochianis, ut in una de trib dñicis uenirent ad ſuam eccleſiã, illi qui non ueniũt, ſunt excōicati a canone. Ponamus, ꝙ aliqui religioſi debeant hr̃e ptātem abſoluendi excōicatū a canone, & de facto abſoluerunt; Quæruntq̃ pœnam incurrunt Dicit, ꝙ ipſo facto ſunt excōicati. Sed ſanctiſſime parter, uellẽ informari, an ſint alia a quib illi religioſi ſe debeãt abſtinere? Dicit Clemẽs ꝙ ſic; uidelicet ne in ſuis ſermonibus detrahant ꝓlatis, epiſ, archiepiſ, uel curatis, ne diminuatur fama ipſorū prælatorū; ſẽt rauere debẽt, ne extrahant perſonas a ſuo curato, & eccleſia parochiali: alias puniunt, ut in ueri. ſi quis uero præmiſa. ¶ Colligo aliqua notabilia Primo, ꝙ quilibet tenetur recipere ſacra Euchariſtiæ & extremæ Vnctionis, & alia ſacramenta a ſuo ꝓprio ſacerdote: fallit in caſo pœnitentiæ No. ta ꝙ quis non debet admittere. i. recipere alienos parochianos ad ſolemnia nuptiarum, niſi de conſenſu curati. No quod abſoluentes aliquos a ſnia canonis, uel a ſnia lata in ſynodo. ſũt ipſo facto excōicati. Not ꝙ in caſib. poſitis in littera religioſi ſubſunt ordinariis, & pũt cōueniri coram ep̃o, & pũt declarati excōicati vſque ad condignã ſatisfactionem.
Nota ꝙ citatio debet eſſe formata ad caſum: ſic, Citatis talem ꝑ ſignificaturũ ꝙ recipit tales ad ſolemnia nuptiarum: vel quia miniſtrauit ſacramentũ Euchariſtiæ. Not ꝙ in virtute ſãctæ obedientiæ p̃icatores ſuis ſermonib. debent ei ſe ſobrij in loquela: nec debent aliquid detrahere ꝓlatis, ipſos demonſtrãdo oĝito, uel aliis demõſtrationib. & conſecturis No. ꝙ religioſi nõ dẽt detrahere teſtatores a legato, uel electione ſepulturę in ſua eccl'a matrice. No. ꝙ religioſi non debẽt induere teſtatorẽ uel ſibi cõfitentes vt aliqđ dẽt ſuis monaſterijs: aſſunt puniẽdi, ut hic: & ſuperiores illos nõ punientes, ipſo facto ſunt excōicati.
No ꝙ quandoque quis excommunicatur a canone: & in quibus caſibus hoc accidat, proſequit Matth. dic ut j. de ſẽten. excom. cle. 1. in glo. eſt ſciendũ. Not. ibi, (ut uerbis eorũ utamur,) modum excuſandi impropriam locutionẽ. de hoc in gl. concor. Et utimur quãdoque impropriis locutionibus cauſa maioris expreſſionis, ut hic, & in i uribus alleg. in glo. c. uer. utamur Zabarella.

[Glo. prima ſummat & diuidit, ſoluit unum dubiũ, & de alia remittit.

K ¶ Religioſi.) ponit ſex caſus, in quib religioſos excōicat, & abſolutionem Papæ reſeruat: & priuilegijs & exemptionibus non obſtantibus eos per ordinarios locorum denunciari præcipit: Secundo ibi, (Quibus.) ponit ſemper culpas religioſorum a quib. præcipit abſtinere ſub certis pœnis, quas eis ſiponi iubet: & quas prælatis ipſorum imponit, ſi non ſatisfecerint; Tertio ibi, (Sane.) ponit moderationem circa duos primos caſus &c. No. per hoc principium hanc conſtitionem cum ſuis

40 ¶ Ponit ſex caſus in quibus religioſos excommunicat, & abſolutionem Papæ reſeruat: & priuilegijs & exemptionibus non obſtantibus eos ordinarios locorum denuntiari præcipit. Io. And.

CAP. I.

REligioſi, k qui clericis, aut laicis ſacramentum

ſuis pœnis ita locũ hẽre in religioſis, ꝙ ſeculares clericos nõ includit. An uero includat religioſos ꝑfectos eccleſijs parochialib. quo ad nõ ſuos parochianos, dubitatur: & vide qđ dixi ſ. ea. cõpil. de deci. c. 1. in 1. glo.
a ¶ Vnctionis.] de hoc ſacramento. 95. diſt. §. ſed illud & c. ſeq. de ſacra. vnc. c. vnico. in princi. de verb. ſignifi. queſtuit. de pœniten. & remiſ. quod in te (& dic vt ibi.)
b ¶ Euchariſtiæ.] dicitur ab eo, qđ eſt bonum, & charis, qđ eſt gratia, quaſi bona gratia. & de hoc ſatis ſup. ea. compil. de reliq. & vene. ſan c. vni.
c ¶ Solemnizare.] id eſt, ſolẽniter benedicere. de hac benedictione habetur 30. q. 5. c. 1. & 4. cap. ſeqq. 23. diſti. cap. vlt. deſpon. conſultationi. de ſecundis nup c. 1. & 3.

[Glo. ſeq. quærit & ſoluit contra ſolutionem obiicit, & reſpondet.]

d ¶ Nõ habita.] ſed nũquid credet religioſus parochia no dicenti ſe habere talẽ licentiam? Vr ꝙ ſic. per id qđ not. de pœni. diſt. 6 placuit. quia no eſt plumendus immemor ſuæ ſalutis. 1. q. 7. ſanctimus. de hom. ſignificati 2. Sed ſ. quia videmus in ſacramento ordinis cũ datur anon ſuo ep̃o, ꝙ ibi regitur plena fides de licentia, & q̃hque de cã. de temp. ordi. ca. 1. & 1. lib. 6. cum ſimilib. Item iſta eſt quędam abſolutio facta per parochialẽ presbyterum, ſuper qua non creditur ei, qui ſe dicit ab ſolutum. de offi ord ex parte de ſent. excom. ſicut idem dicatur delegatio. de offi deleg. cum in iure. Sed poſſet ad primum rũdere illud ſpeciale: quia ſacramentũ ordinis non datur ꝓp recipientẽ ĩm, imò ꝓpter alios: & ideo dr̃ ſacramentum dignitatis. 1. q. 1. §. ſi ergo. & §. ecce ſi clericus. & facit quod not. de coniu. ſeruo. c. 1. in glo. 2. ſed illa ſacramenta recipit quis propter ſeipſum. Ad ſecundo allegata reſpondetur, ꝙ illa uera in foro contentioſo: ſecus in pœnitentiali, vt dixi in prædicto decre. ſicut ſuper 1. gloſſa.

[Glo. ſeq. ſoluit dubium, & remittit.]

e ¶ Parochialis.] per hoc quo ad ſcholares, mercenarios, & his ſimiles intelligo presbyterum in cuius parochia inhabitant. facit ꝙ not. de pœnis. diſt. 6. placuit. de hoc ſcripſi de pœnit. & remiſ. omnis. ſuper verbo, ſacerdote. & Hoſt. tractauit in ſumma, de paro. § pe. ver. quis intelligatur parochianus. & de pœni. & remiſſio. ſ. cui confitendum. ad finem.

(Glo. ſeq. ſoluit tria dubia & tertio tñ aliud conſuluit.]

f ¶ Presbyteri.] puto licentiam parochialis ſufficere, qui adhuc presbyter non eſt: puta quia eſt ntra annum vel diſpenſatum eſt cũ ipſo ſecundum formam decre. cum ex eo. de elect lib. 6. vel eſt parochialis collegiata. ca. 1. & quod ibi not. Videtur etiam ſufficere licentia ꝓpria gerentis curam per modum prædi. decre. cũ ex eo. facit j. de pœnis. cupientes. Puto etiam poſſe factum ſuum excuſari illum, qui hoc fecit de auctoritate ꝓpria & eps presbyter 95. diſt. olim. de pecu. cleri. ca. 2. & ſi dicatur delegatio. de offi deleg. cum in iure. Sed poſſet ad primum rũdere illud ſpeciale: quia ſacramentũ ordinis non datur pp recipientẽ ĩm, imò ꝓpter alios: & ideo dr̃ ſacramentum dignitatis. 1. q. 1. §. ſi ergo. & §. ecce ſi clericus. & facit quod not. de coniu. ſeruo. c. 1. in glo. 2. ſed illa ſacramenta recipit quis propter ſeipſum. Ad ſecundo allegata reſpondetur, ꝙ illa uera in foro contentioſo: ſecus in pœnitentiali, vt dixi in prædicto decre. ſicut ſuper 1. gloſſa.

[Glo. ſeq. ſoluit dubium, & remittit.]

e ¶ Parochialis.] per hoc quo ad ſcholares, mercenarios, & his ſimiles intelligo presbyterum in cuius parochia inhabitant. facit ꝙ not. de pœnis. diſt. 6. placuit. de hoc ſcripſi de pœnit. & remiſ. omnis. ſuper verbo, ſacerdote. & Hoſt. tractauit in ſumma, de paro. § pe. ver. quis intelligatur parochianus. & de pœni. & remiſſio.

(Glo. ſeq. ſoluit tria dubia & tertio tñ aliud conſuluit.]

f ¶ Presbyteri.] puto licentiam parochialis ſufficere, qui adhuc presbyter non eſt: puta quia eſt ntra annum vel diſpenſatum eſt cũ ipſo ſecundum formam decre. cum ex eo. de elect lib. 6. vel eſt parochialis collegiata. ca. 1. & quod ibi not. Videtur etiam ſufficere licentia ꝓpria gerentis curam per modum prædi. decre. cũ ex eo. facit j. de pœnis. cupientes. Puto etiam poſſe factum ſuum excuſari illum, qui hoc fecit de auctoritate ꝓpria & eps presbyter 95. diſt. olim. de pecu. cleri. ca. 2. &

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Suffragante.] quin scilicet pœnam incurrant & denuntientur, vt dictum est: priuilegia. n. super his concessa tollere non intendit, vt supr. patet. concor. quod dixi sup. ea. compil. de deci. c. 1. in fine.
[Gl. seq. inducit duas auctoritates, & litterã exponit.]
b ¶ Detrahant.) 6 q. 3. deteriores. dicit Hieronymus ad Rusticũ: Non est humilitatis meæ atque mensuræ de ministris ecclesiarum siniſtrum quippiam dicere: habeant illi ordinẽ suũ & gradũ. 16. q. 1. si clericatus Tullius in inuectiua contra Sallustium, in fine. Sæpe uide graui' offendere animos auditorum eos, qui aliena vitia aperte dixerunt, q̃ eos qui commiserunt. Intelligo autẽ hanc litteram cum nominatim detrahunt, vel per circunlocutionem, quæ vicem hẽat proprii nominis: alias in genere bene liceret prædicatori tãgere vitia prælatorum. vnde Dominus dixit: super cathedram Moysi sederunt scribę, &c Mat thæi 23. 1 q. 1. omnia. licet ergo in genere q̃d non in specie. de offi. ord. si sacerdos. caueãt tamen ut ẽt in genera li locutione linguam refrænẽt: quia qui in confiderate loquitur ſæpe ſentiet mala. 5. q. 5 §. sed aliud. 44. distin. sit rector.

† Vide omnino cõciliũ, Late. sub Leone x. sess. 11. 1 de creto inc. Supernæ maiestatis pſidio. † al. factionib.

c ¶ Accessu.] facit de paro. cap. 1.
d ¶ Indiscretas.) ſi non concessas. de his q̃. de pæn. & remiſ. c. 2.
e ¶ Matricibus.] cathedralibus, vel aliis de verb. sign. venerabili. de præscrip. cap. 1. & c. ex transmissa de transl. præterea 2. q̃. de sent. ex com. cap. 1.
f ¶ In aliorum.] scilicet quious debetur, vel quibus legare volebant. posset etiam intelligi de episcopis quibus competit dispositio male ablatorum incertorum, de quibus præmisit: & tunc faceret pro Hoſt. in his quæ scripsi post eum, de Iudæis. cum sit. de vsu. cum tu. alias videretur facere contra per Archid. in eo quod legitur & not. de testa. capi. 2. lib. 6.
g ¶ Sedi Apostolicæ) hos colligit Guli. in repertorio de pæn. & remiſ.

fuerit facta fides, nullo religioſis eisdem super hoc exemptionis, uel alio priuilegio suffragante. a

¶ *Ponit septem culpas religiosorum, a quibus eos præcepit abstinere sub certis pœnis, quas eis imponi iubet, & quas prælatis ipsorum imponit, si non satisfecerint. Io. And.*

¶ Quibus etiam in uirtute ſanctæ obedientiæ, & sub interminatione maledictionis ęternæ districtius inhibemus, ne in sermonibus suis eccleſiarũ prælatis detrahant: b † Aut etiam retrahant laicos ab eccleſiarum suarum frequẽtia uel accesſu, c seu indulgẽtias pronuntient indiſcretas: d Neve cum cõfectionibus † testamentorum interuerunt, a restitutionibus debitis, aut legatis matricibus e eccleſiis faciendis retrahant testatores: Nec legata, uel debita, aut male ablata incerta sibi, aut aliis singularibus suis ordinis fratribus, uel conuẽtibus in aliorum f prę̃iudicium fieri, seu erogari procurent: Nec ẽt in casibus sedi Apostolicæ, g aut locorum ordinariis h reſeruatis quemquam absoluere: i Aut perſonas eccleſiasticas præſertim k coram iudicibus delega-

h ¶ Ordinariis.] de hoc not. de pœn. & remiſ. si episcopus. lib. 5. & per Host. in ſumma, de pæn. § cui conſitendum in fi. 2. colum.
i ¶ absoluere.] a peccato vel culpa. de absolutione. n. ab excommunicatione dixi in prima parte.

tis l a nobis, ſuam contra eos iuſtitiam proſequentes vexare indebite, aut ad loca m plura, & præſertim multum remota n conuenire præſumant. Si qui vero præmiſſa, uel aliquod o de præmiſſis attentare præſumpſerint, per duos menſes ſubiaceant pœnis illis, quæ ſecundum eorum regulam vel ſtatuta pro grauibus P criminibus ſeu culpis eis conſueuerũt imponi: Super ¶ quibus abſque manifeſta neceſſitate r cũ eis non valeant diſpenſari. Cæterum prælati eorum, niſi de his, quæ occaſione præmiſſorum † exceſſuum, ad eos quoquo modo peruenerint, s uccleſijs aut perſonis eccleſiaſticis t dãnificatis, uel læſis ſatisfactionem plenariam u exhibuerunt intra menſem, poſtquam ſuper hoc fuerint requiſiti, x ſuſpenſionis y ſententiam uſque ad ſatisfactionem debitam eo ipſo incurrant, non obſtantib. † præmiſſis ſtatutis, aut quibuslibet priuilegiis cuiuſcunque tenoris exiſtant.

¶ *Ponit moderationem circa duos primos casus hoc dicit. Io. And.*

¶ Sane religioſis illis, qui bus eſt ab Apoſtolica z ſede conceſſum, ut fami-

K ¶ præſertim.] hic duplex punctuatio.
l ¶ Delegatis a nobis.] facit de immu. eccl. c. quoniam lib. 6.
m ¶ Ad loca plura.] de reſcrip. c. finali.
n ¶ Remota.) licet enim in hoc ſit prouiſum per decre. nonnulli. de reſcri. & eod. tit. ſtatutum. lib. 6. tamen q̃ndq; dãtur eis conſeruatores, quib dat. potestas trahendi vltra duas dietas, non obſtãtibus, &c.
o Vel aliquod.] No. talę̃ æqualis eſt pœna pro vno actu prohibito, & pro pluribus. tit. 1. cap 1. §. ciuitas. & facit ad not. 6. q. 1. imitare & ad id quod ſcripſi in quæſtione Gualteri.
p ¶ Grauibus.] decre. non ſolum. in fin. de reg. lib. 6. dicit, pro grauioribus.
q ¶ Super quibus.] Pœnis.
r ¶ Neceſſitate.] puta infirmitate, ſenectute, vel his ſimilibus.
ſ ¶ peruenerint. ergo eſt locus huic pœnæ.
t ¶ Eccleſiaſticis.] laicis ergo nõ prouidet.
u ¶ plenariam.] concor. s. ead. compil. de hære. c. 2. ver. a quatelligo autem q̃ fiat plenaria, quando præceptum ad illam ſuffi cit, vt probat præcedens littera.
x ¶ Requiſiti.] facit s. ead. compil. de decis. c. 1. & dic, requiſiti ab his quorum intereſt, ita vt ibi.
y ¶ Suſpenſionis.] declarari debuiſſet an ab officio, an ab administratione: puto tñ, q̃ de ſuſpenſione ab officio loquatur: & an includat ſuſpenſionem beneficii, dicam s. de pœn. cupientes.
z ¶ Apoſtolica.] generale priuilegium circa hoc, ſcilicet totum orbem reſpiciens ſolus Papa cõcedit: ſpeciale tamen quo ad ſuam diœceſim concederet epiſcopus ex cauſa quod dic vt de relig. do. conſtitutus. de reg. iur. cum inter. Simile quod dixi de altari viatico. de priuileg. in his.

a ¶ Domeſticis.) de verb. ſign. c. vlt. lib. 6.
b ¶ Miniſtrare.] cõcor. ſup. ea. compi. de relig. do. q̃ contingit. in fi. per quam quod hic de priuilegio dr, vt ẽt ex conſuetudine poſſe competere: niſi dicas q̃ illa decret. nõ dicit valere conſuetudinem, q̃ religioſi taliaribus ſuis domeſticis a aut pauperibus in hoſpitalibus ſuis degentibus, ſacramenta poſſint eccleſiaſtica miniſtrare, b nullũ ex præmiſſis uolumus quo ad hoc præiudiciũ generari.

¶ Idem in eodem.

¶ Archiepiſcopi per loca exempta prouinciæ ſuæ faciunt crucem ante ſe deferri: ipſi etiam & diœceſani ibi benedicunt, audiunt diuina, & alia celebrant, & faciunt celebrari; per hoc tamen exemptis vel priuilegiatis in alijs nullum fit præiudicium. Io. And.

CAP. II.

A Rchiepiſcopo c † p quæuis loca exempta d ſuæ prouinciæ facienti tranſitum, aut ad ea forſitan declinanti, e ut crucem f ante ſe libere portari faciat, benedicat g populo, diuina officia pri uatim vel publice ibidem audiat, & ea etiam in pontificalibus h celebret, & faciat in ſua præſentia ſine i pontificalibus celebrari k (quouis priuilegio contrario non obſtante) ſacro approbante concilio, præſentis conſtitutionis ſerie duximus concedẽdum. ¶ Simile modo concedimus epiſcopo, vt in locis eiſdem l ſuæ diœceſis poſſit populo benedicere, audire diuina officia, & ea etiã m celebrare, & in ſua præſentia facere n celebrari. Si tamen quod præxtu conceſſionis huiuſmodi, in locis ipſis exemptis vel circa hoc priuilegiatis, nullam aliã iuriſdictionẽ o idẽ archiepiſcopus, vel epiſcopus

† al. per dictos.

Epi indię ceſib. aliis celebrãtes, an poſſint vti pontifi calibus.

1 Glo. placet Card. & eã extollit, ut ſing. Barba in cap. excõica. tis. de offi. leg. Font.

pollio archiepis uti non põt in aliena prouincia.

d De priuilegi js & exce ſſib. &c. Tit. VII. 205

portari faciat, benedicat g populo, diuina officia pri uatim vel publice ibidem audiat, & ea etiam in pontificalibus h celebret, & faciat in ſua præſentia ſine i pontificalibus celebrari k (quouis priuilegio contrario non obſtante) ſacro approbante concilio, præſentis conſtitutionis ſerie duximus concedẽdum. ¶ Simile modo concedimus epiſcopo, vt in locis eiſdem l ſuæ diœceſis poſſit populo benedicere, audire diuina officia, & ea etiã m celebrare, & in ſua præſentia facere n celebrari. Si tamen quod præxtu conceſſionis huiuſmodi, in locis ipſis exemptis vel circa hoc priuilegiatis, nullam aliã iuriſdictionẽ o idẽ archiepiſcopus, vel epiſcopus bus, niſi ſuper hoc ſint priuilegiati. allegat. de renun. ad ſupplicationẽ. Sed Hoſt. ibi dicit, q̃ ẽt in pontificalibus, & ſine licentia poterunt celebrare, ſicut ſeruat gãlis conſuetudo, & ẽt prædicare, niſi ſpecialiter prohibeantur, rẽmittens ad not. extra, de hæret. cum ex iniuncto. Iſta littera vr facere pro Hoſt. in quantũ in locis exẽptis his vtitur. In q̃rium facit pro Inno. in quantum littera dicit, q̃ archiepiſ sibi celebrare facit littera vſum pontificalium cõpetere archiepiſcopo in tra prouinciã epo intra diœceſim, facit eo. tit. abbates. & c. vt Apoſtolicæ. lib. 6. Poſſet dici dictũ Hoſt. q̃cedere qñ pontificalibus vtitur ſine i iuriſdictionis exercitio, vt Miſſam celebrãdo, & prędicando. facit eo. tit. c. vlt lib. 6. & quod no. 6. q 1 c. 1. Sed obſtat s. proxi. reſpon. vt prædixi. Dici poſſet q̃ archiepus non committit epo vſum pontificalium extra ſuam diœceſim: ſed ſuo iure epus celebrans vtitur illo qđ [vt dixi] approbat cõſuetudo. Sed ſi iuriſdẽne uel officio vti vellẽt: puta ordinando, degradando, chriſmando, uel ſimilia faciẽdo: tũc ſine licẽtia epi id nõ poterũt. 9 q 3 per totum, ſi tñ circa illorum exercitium habent licentiam epi: puto quod ſi poterunt pontificalibus, & in hoc differunt pontificalia a pallio, quo nõ uteretur archiepus in aliena prouincia: ẽt de licentia illius ad quem ſpectat, niſi ſuper hoc eſſet priuilegiatus, de uſu pal. ex tuarum. ſtrictior eſt ẽm uſus pallii, q̃ pontificalium, ut ibi patet. & eo. tit. ad honorem. & c. 1. & 2.

a ¶ Domeſticis.) de verb. ſign. c. vlt. lib. 6.
b ¶ Miniſtrare.] cõcor. ſup. ea. compi. de relig. do. q̃ contingit. in fi. per quam quod hic de priuilegio dr, vt ẽt ex conſuetudine poſſe competere: niſi dicas q̃ illa decret. nõ dicit valere conſuetudinem, q̃ religioſi taliaribus ſuis domeſticis a aut pauperibus in hoſpitalibus ſuis degentibus, ſacramenta poſſint eccleſiaſtica miniſtrare, b nullũ ex præmiſſis uolumus quo ad hoc præiudiciũ generari.

¶ Idem in eodem.

¶ Archiepiſcopi per loca exempta prouinciæ ſuæ faciunt crucem ante ſe deferri: ipſi etiam & diœceſani ibi benedicunt, audiunt diuina, & alia celebrant, & faciunt celebrari; per hoc tamen exemptis vel priuilegiatis in alijs nullum fit præiudicium. Io. And.

CAP. II.

A Rchiepiſcopo c † p quæuis loca exempta d ſuæ prouinciæ facienti tranſitum, aut ad ea forſitan declinanti, e ut crucem f ante ſe libere

† al. per dictos.

Epi indię ceſib. aliis celebrãtes, an poſſint vti pontifi calibus.

1 Glo. placet Card. & eã extollit, ut ſing. Barba in cap. excõica. tis. de offi. leg. Font.

pollio archiepis uti non põt in aliena prouincia.

c ¶ Archiepiſcopo.) Archiepiſcopi per loca exempta prouinciæ ſuæ faciunt crucem ante ſe deferri: ipſi ẽt & diœceſani ibi benedicũt, audiunt diuina: & illa celebrant, & faciunt celebrari: per hoc tamen exemptis vel priuilegiatis in alijs nullum fit præiudicium. Secundario. (Simili.) Tertia: ibi, (Sic tamen.)
d ¶ Exempta.] hoc decernitur per ea, quæ habentur eo. tit. ſi papa lib. 6.
e ¶ Declinanti.] de præſcrip. cum ex officii. Et hic iungę litteram ſacro approbante conſilio præſentis conſtitutionis ſerie concedendum. Io. And.
f ¶ Vt crucem.) de hac eo. tit. antiqua, & vt lit. po. c. r. g ¶ Benedicat.] ſolemniter per illa verba: Sit nomen Domini benedictum, & vide quod not. de conſecra. diſt. 1. cum ad celebrandas 26. q. 6. miniſtrare. 95. diſt. & quod not. de priuile. abbates lib. 9.
h ¶ Pontificalibus.] intelligo ẽt am cum pallio, quod

i ¶ Sine pontificalibus.] ergo epus nõ poſſet ibi facere in pontificalibus celebrari: q̃ intellige, niſi eſſet diœceſanus, vbi hoc cõpetit ſuo iure, vt inf. dicam. facit pro Inno. hæc littera.
k ¶ Celebrari.) ponit hic duo vt diuerſa: vnde aliud eſt celebrare; aliud quaſi authorizãdo ſibi facere celebrari: aliud ſimpliciter audire. In primo & ſecũdo caſu ex cõicatus irregularitatem incurrit, & ſic loquitur de cleri. excõmu. illud in fi. in tertio non, de hoc ſcripſi de exceſ. prælа. ca. final.
l ¶ Eiſdem.] ſcilicet exemptis, vel circa hoc priuilegiatis.
(Gloſſa ſequens ponit dictum Innoc. & contrarium Hoſtien. pro vtroque alleg. & illa diſtinguendo concordat.
m ¶ Etiam celebrare.) in pontificalibus, per illud quod dicit, ſimili modo, ſcias q̃d no. Inno. de vſu pal. c. fi. q̃ epi in diœceſi

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Generetur.] concor.sup.ea.compil. de fo.com pet. quamuis.in fine.
b ¶ Acquiratur. concor.sup.eod.tit.quia intentionis.

DE POENIS.

¶ Visum est simpliciter & diuisim de pœnis: vtrũ qa non est nouum, vt aliquid specialiter enumeratis subiiciatur verbũ gñale. Vel sic, Visum est de pœnis in specie, nunc videndũ est in genere.

† al.exercent.

† al.inferant.

† al. ita: nullumq; exẽptioni eorum vel priuilegiis alias præiudicium generetur.

SI quis suadẽte.] CASVS. Aliquis fuit ita temerarius, q̃ in iurioſe id est non iure, vel animo iniuriã di manus iniecit in episcopum: vel ipsum inuitum detinuit in carcere: vel illum tamquam bannitum expulit a terra: vel si non fecit, tamen id mandauit fieri, vel fuit factum sine mandato eius: postea ratum habuit: vel etiã fuit particeps, & præbuit auxilium: Quæritur, quas pœnas talis incurrit? Dicit Clemens, quod ipso facto.i.eo ipso, & ita cito quod fecit illud factum, ipse incurrit sententiam excommunicationis: etiam in casibus in quibus olim non incurrebant excommunicationem: etiam in casibus de quibus in littera. Item si talis talia faciens obtinebat res ab ecclesia ad locationem uel in emphyteusim, perdit illas ipso facto: & filii eius sunt inhabiles ad obtinendũ beneficia in illa diœcesi. Item terra illius delinquẽtis, si nõ contineat ultra unam diœcesim, est suppolita interdicto ecclesiastico: Si uero contineat ultra unã diœcesim: tunc principalis domicilii uel ciuitas est suppolita interdicto. Item consiliarii illius sunt excõicati ipso facto. postea remouet unum dubiũ, q̃ nõ est mirandũ, si ꝓ isto delicto impoſuerit tãtas pœnas: qa illud delictũ adhuc requirit maiores No. primo, q̃ Christus dictus est primo pontifex, quasi põtẽ faciens quo inimus ad regnũ cœleſte: postea fuit appellatus papa uicarius Christi: postea epi qui faciũt nobis põtẽ dãno indulgentias peccatorũ. Not. q̃ si Papa scribat epõ, dicit: dilecto fratri, si aliter scriberet, litteræ essent surreptitiæ. Si uero scribat laicis uel abbatibus: dicit dilecto filio. Not. ex principio tex. q̃ iniicies manus violẽtas in epm dr̃ sacrilegus: quia violatrẽ sacrã. Idẽ de sacerdotibus. l. si quis. C. de epis. & cleri. No. q̃ talis iniiciens manus in epm uel ꝑsẽs auxiliũ ad illud faciẽdũ, incurrit sñam excõicationis ipso facto: a qua nõ pot absolui nisi a Papa, præterq̃ in mortis articulo: tñ recepta sanitate tenetur adire papam super satisfactione: alias incideret in eãdẽ excõicationem. Not. q̃ talis uiolator perdit ipso iure emphyteusim, & locationes, quas hẽt ab ecclesia ipsius epi. Nota casum in quo filius punitur pro delicto patris, & sic aliquis est habilis ad obtinenda beneficia in uno loco & non in alio. No. q̃ terra illius uiolatoris supponitur interdicto, cuius interdicti effectus est ille, q̃ ibi sacra non ministrentur; exceptis necessariis. s. sacramento baptismi, & pœnitentiæ siue confessionis. Nota quod diuersa sunt genera sacrilegiorum: quod innuit littera ibi, in hoc sacrilegii genus, & sic ꝓsupponit q̃ sit

exerceat, † nec personis exemptis vel priuilegiatis molestiã inferat † uel grauamen, nullumq; † exemptionis uel priuilegijs eorundem aliud prejudiciũ generetur, a nec ipsis archiepiscopo uel episcopo ius aliud quomodolibet acquiratur. b

TITVLVS. VIII.

De pœnis.

¶ Cemens v. in concilio Vien.

¶ Percutiẽs episcopum capiẽs & banniens, vel hoc mandans vel ratificans, socius, consiliarius, fautor, & defensor cum suis posteris, ciuitas in hoc delinquens, & eius officiales. pœnis varijs per concilium puniuntur Io. And.

CAP. I.

SI quis † suadente c diabolo d in hoc e sacrilegij genus prorumperit, quod quamuis f pontificem iniuriose uel temere g pcusserit, aut ceperit, seu banniuerit, h uel hęc mandauerit i fieri, aut facta aliis rata k habuerit, uel socius in his fuerit facientis, aut consilium in his dederit, aut fauorem, seu scienter l defensauerit a eundem: in illis casibus de prædictis, b in quibus excommunicationem per iam editos canones c non subiret, sit huius nostræ constitutionis auctoritate (non obstante quacunque consuetudine, a quam reprobante sacro concilio potius corrupte lam) anathematis mucrone percussus, a quo nequeat, nisi per summum † Pontificem e (præterquã in articulo mortis †) absolui. A feudis insuper, locationibus, officiis, & beneficiis spiritualib. siue temporalibus, quę ab ecclesia, cui sic offensus præest episcopus, obtinet, cadat hoc ipso, ac ad eãdem ecclesiam libere reuertatur. f Ipsius filii per masculinam g descendentes lineam, usque ad gene rationem h secũdam (omni spe dispẽsationis adempta) reddantur ipso facto inhabiles ad ecclesiastica beneficia in ciuitate i & diœcesi, in quibus idem episcopus præsidet, obtinenda. k Terra quoque ipsius (duntamen ultra unam diœcesim non contineat) usque ad condignam satisfactionem eiusdem: Necnon † locus aut loca in quibus captus episcopus detinebitur, l q̃ diu detentio ipsa in eisdẽ durauerit, ecclesiastico subiacẽant interdicto.

Quòd si terra eiusdẽ duas diœceses uel ultra contineat, diœcesis domicilii principalis ipsius & † illa etiam in qua fuerit debus, per quod puto q̃ etiam defensorem post maleficiũ punire intendit. Est ergo quidam defensor vel auctorizator delicti: & talis grauius punitur, quam agẽs. 11.q.3.qui cõsentit. 24.q.3. qui aliorum. & no. 2.q.1.notũ. de offi. delegc.1. Est alius defensor, qui ẽt delictum defendit, puta impediendo ne delinquens ad manus iudicis veniat examinandus, 27 q.1.si custos. facit 21.q.5. per totum. uel ne fiat executio. de of fi. dele. ex litteris. & hunc etiam intendit includere. & probatur eodem. tit. felicis. lib. 6. post princip ibi postea receptauerit vel defensauerit, &c. Non tamẽ puto, q̃ is qui talẽ defenderet ne lędatur a priuato: nedum tertio: sed illo offenso, puta episcopo vel eius consanguineis vicinis violentibus, includa.

† al. ita: Nec nõ locus aut loca in quibus captus episcopus detinebitur, quib. &c.

† al. ita: & illa & terra, in qua, &c.

De fauente dat triplicem modũ: & de secundo remittit. De defensore ponderat litteram distinguendo duplicem defensionẽ in facto & post: in secunda distinguit tres species: & de tertia remittit.

a ¶ Defensauerit.] quia littera ista de his quattuor tractat, scilicet de socio, consiliario, fauorem dante & defensante: de singulis videamus

Circa primũ sciendũ est, q̃ socii i proprie dicuntur secundum deriuatores ꝓpter periculi vel operis societatẽ: & dicitur socius a sequor sequeris: vnde dicunt q̃ socius ꝓprie in periculo, collega in officio, comes in itinere, consors in ꝓnio, sodalis in mensa vel in sede. Sed nos iuri æ dicimus socium in crimine. 22.q.4.si ad peccatũ. 26 q.7. illud in fin. In ecclesia de off. dele. cũ R. de sent. excom. ex tenore. In ordine. de confessis. c. in fin. In via. de vo cap. 2 In coniugio. 27 q.2 cum societas. In lucro. de spon. c 2. de sepul. c. 1. de socio criminis, de quo ad propositũ: & quem quãdoque vocamus consortium de hæreticis. cũ secundum li. 6 Dicit canon, quem malis tripliciter sociari, cõmittendo, faciendo, non corripendo. 23.q.4. ita plane. & ideo non caret scrupulo societatis occultæ, & c. 86 distinct. facientis 2.q.7. neg igere. de homi. sicut. § 2. Hic tñ puto strictã ſocium sumi pro agente, qui aliquid cooperatur ad actũ percussionis, captionis, vel bãni. Et licet in delinquendo sint quandoq; plures socii, quorum nullus ꝓprie principalior: & tales includuntur sub agentibus, de quibus præmisit: quandoque tñ vnus est principalis alter cooperans. & hic sumitur hic socius, quod patet: quia de facière præmiserat. & similis distinctio circa

b ¶ Mandauerit.) Nota casum quo punitur solũ mãdatum: & est maleficium perfectum, cõcor. de hom. ꝓ humani ad fi. lib. 6. & ut ibi no. pœnitentia & reuocatio hoc casu nõ prodest. Sed quia hoc durum vr̃, quę ex solo mãdato maleficio nõ secuto, tot pœnis inuolui: & quia rr̃ verba cum effectu recipiuntur, de clericis non residen. relatum. cum concor. ideo põt exponi hæc. s. percussiones, captiones, uel bãna iam facta, facit eo. tit. felicis. in prin. de sen. excõ. cuicunq; lib. 6. ipsius contemplatione. alias ratum habere non posset. de reg. iur. ratum quis. lib. 6. & eo. lib. de sen. excomm. cum quis, & no. eo. tit. felicis. in prin. lib. 6.

l Sienter.] qui hoc allegat, hoc probet, quod dicit ut de reg. iur. præsumitur. lib. 6.

(Glo. seq. quattuor pro sequitur, quæ ponit littera, & primo de socio ſm deriuationes, deinde ſm iuristas ponit sex societates. De secunda s. criminis ponit triplicem modum: ſm primum dicit hoc intelligi, s. de cooperante. De consiliario dat quattuor remissiones.

De

[Prima glo. simul summat & diuidit.]

c ¶ Si quis suadente.] percutiens epm, capiẽs, bannitẽs, vel hoc mandans, vel ratificans, socius, consiliarius, fautor, & defensator cum suis posteris, ciuitas in hoc delinquẽs, & eius officiales pœnis variis per concilium puniuntur. Secundo: ibi, (Nec super hoc.) excusat ri gorem dicens, quod grauiores pœnę debent imponi. Tertio: (Sane.) repetit ius antiquum, de absolutis in mortis articulo, q̃ sanati reincipiunt, si non satisfaciant.

† De inuestitura feudi hui Clemẽ ti dclo. La pũ in tex. ta. de bertatẽ cclesiast. par. 1. q.

d ¶ Diabolo] concor. 17.q.4. si quis suadente diabolo, & facit ad casum ea.q.si quis deinceps. 2 q.2. in primis, versi. de persona Ianuarij. C. de episc. & cler. l. si qs in hoc.

e ¶ In hoc] sunt enim diuersa genera sacrilegiorum, de quibus 17.q.4.§. sacrilegium. & ca. seq. & de hoc & de ipsius variis pœnis nor. ead. quæst. sacrilegium.

[Glo. seq. soluit duo dubia.]

f ¶ Quamuis pontificem.] illos ergo q̃ renunctauerit

g ¶ Vel temere.] ille igit, qui percuteret se defendẽdo, non ligabit his pœnis. facit eo. tit. in quibusdam & quod ibi no. & eo. tit. felicis in princ. lib. 6.

h ¶ Banniuerit.) cõcor de iniuriis, olim. Et no. ꝓ plus habet decre felicis. eo. tit. lib. 6. q̃ ista in eo quod punit hostiliter in sequentem, ista sola percucientẽ: capientem, vel bannientem, habet tamen plus ista in eo ꝓ punit bannientem, quod illa non facit.

[Glosa sequens notat speciale, quod impugnat, quia durum.]

i ¶ Mandauerit.) Nota casum quo punitur solũ mãdatum: & est maleficium perfectum, cõcor. de hom. ꝓ humani ad fi. lib. 6. & ut ibi no. pœnitentia & reuocatio hoc casu nõ prodest. Sed quia hoc durum vr̃, quę ex solo mãdato maleficio nõ secuto, tot pœnis inuolui: & quia rr̃ verba cum effectu recipiuntur, de clericis non residen. relatum. cum concor. ideo põt exponi hæc. s. percussiones, captiones, uel bãna iam facta, facit eo. tit. felicis. in prin. de sen. excõ. cuicunq; lib. 6. ipsius contemplatione. alias ratum habere non posset. de reg. iur. ratum quis. lib. 6. & eo. lib. de sen. excomm. cum quis, & no. eo. tit. felicis. in prin. lib. 6.

k ¶ Rata habuerit.) oportet ergo q̃ hæc facta fuerint

l ¶ Detinebitur.] concor. de spon. non est uobis & uide ibi not.

a ¶ Defensauerit.] quia littera ista de his quattuor tractat, scilicet de socio, consiliario, fauorem dante & defensante: de singulis videamus

Circa primũ sciendũ est, q̃ socii i proprie dicuntur secundum deriuatores ꝓpter periculi vel operis societatẽ: & dicitur socius a sequor sequeris: vnde dicunt q̃ socius ꝓprie in periculo, collega in officio, comes in itinere, consors in ꝓnio, sodalis in mensa vel in sede. Sed nos iuri æ dicimus socium in crimine. 22.q.4.si ad peccatũ. 26 q.7. illud in fin. In ecclesia de off. dele. cũ R. de sent. excom. ex tenore. In ordine. de confessis. c. in fin. In via. de vo cap. 2 In coniugio. 27 q.2 cum societas. In lucro. de spon. c 2. de sepul. c. 1. de socio criminis, de quo ad propositũ: & quem quãdoque vocamus consortium de hæreticis. cũ secundum li. 6 Dicit canon, quem malis tripliciter sociari, cõmittendo, faciendo, non corripendo. 23.q.4. ita plane. & ideo non caret scrupulo societatis occultæ, & c. 86 distinct. facientis 2.q.7. neg igere. de homi. sicut. § 2. Hic tñ puto strictã ſocium sumi pro agente, qui aliquid cooperatur ad actũ percussionis, captionis, vel bãni. Et licet in delinquendo sint quandoq; plures socii, quorum nullus ꝓprie principalior: & tales includuntur sub agentibus, de quibus præmisit: quandoque tñ vnus est principalis alter cooperans. & hic sumitur hic socius, quod patet: quia de facière præmiserat. & similis distinctio circa

b ¶ De prædictis.) ut in banniente, uel id mandante, vel id ratum habente socio, &c. & hæc littera probat, quòd in his casibus quibus per antiqua iura contrahebatur excommunicatio: non iteratur per hanc constitutionem.

c ¶ Canones.) 17.q.4 si quis suadente. de sent. excom. nuper & c. quicunque. Io. And.

d ¶ Consuetudine.] quæ forsan habebat tales capi vel banniri per reges vel principes. concor. de ind clerici.

e ¶ Pontificem.] concor de sent. excom. c. 1.

f ¶ Reuertentur.] concor. eo. tit ad aures & c. in quibusdam

g ¶ Masculinam.] intelligebatur etiam si non fuisset appositum. eo. tit. ubicunque lib. 6.

[Glos. seq. obiectionem soluit, diuersitatem casuum exprimens.]

h ¶ Generationem secundam.] decret in quibusdam eod. tit punit quartum: sed illa in homicidio uel mutilatione, & quo ad personas ibi expressas: scilicet patronos, aduocatos, vicedominos, feudatarios, & beneficiatos: & priuat quartam generationem, ẽt a clericoũ collegio. ista latius loquitur quo ad personas, strictius quod ad descendentes: & pœnam inhabilitatis beneficiorum in illis diœcesibus tantum.

i ¶ In ciuitate.] Not. inhabilitatem beneficii in vno loco, non in alio concor. de excess. præla. illud. & facit ꝓ not de app. pastoralis. in ult. gl. & est simile de elect. si compromissarius. §. pen. lib 6.

k ¶ Obtinenda.] non priuat obtentis: credo tamen q̃ illa permutare nõ posset cum alio beneficio illius diœcesis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Si sua sit.)vide qꝫ not. & dixi de postul. præl. c. 2.
b ¶ Vicinæ]concor. de priuil. c. super specula cum suis concor.
c ¶ Accẽsis.] extinctis & pedibus conculcatis. 11. q. 3 debent.
d ¶ Iniungendã.] con cor. cod. titu. felicis § cum autem li. 6.
e ¶ Interdicto .] concor. eo. tit. felicis. in fi. de elect. vbi periculũ. § ciuitas. lib. 6.
† al. con dignam. f ¶ Donec.]vide quod super eodem verbo di xi. § ea compil. de dec. c. i.
Balliuus, qualis dictio, & qd significet. g ¶ Balliuus.]vulgare prouincialium. de sent. excom. dilecto li. 6. in Francia dicuntur prepositi. de verb. sig. ex parte. 1.
h ¶ Scabini.] vulgare Gallicorum. concor. ad ali. iu. mu. cau. fac. c. 2. de immu. eccle. c. 1. lib 6.
i ¶ Vt præmittitur.] scilicet per sedem Apostolicam in mortis articulo.
K ¶ Tanto magis] arguit a minori. de hoc de elect. cum in cunctis.
l ¶ Desæuire.]concor. eo. tit. felicis. § si quis vero. lib. 6.
m ¶ Prohidolor.) interiectio dolentis: cum aliquis in dolore loquitur. aliqui dicunt qꝫ sunt duæ partes, & duobus accẽbus debent legi.
n ¶ Grassantibus.] quasi crudeliter, gradientibus. 2. Regum vlt. Cesset interfectio alias indignatio, quæ grassatur in populo. ad idem 23 q. 2. militare. ff. eod. capitalium. vltra medium. & § finali.
o ¶ Exẽplo.]ff. de pœnis. aut facta. § fi.
p ¶ Offensi.] de sentẽ excom. cum illorũ. & vide quod not. de calum c. 1. in glo f 2. de
† al. ita: ẽta. & qua. cum bonæ. Quę etiã tanto magis, &c. in 1. glos.
q ¶ Sanctissimi.) in Authen. de san. epis. coll. 9.
r ¶ Legati.) 2. q. 7. accusatio quoque. in fin. & 12. dist. in nouo.
s ¶ Patres.]2. q. 7. qualis.
¶ Fratres.]de crimi. quam grau.

licitum cõmissum, si sua a sit, & duæ aliæ, quæ sub ipso sint eadem loco magis vicinæ, b interdicto subiaceant supradicto. Et quia eo maior erit ipsius confusio, quo sua fuerit culpa patientior: quousque dignam †satisfactionem præstiterit, per omnes illius loci, in quo cõmissum est facinus, necnon ciuitatum & diœcesum vicinarum ecclesias, quibuslibet diebus Dominicis & festiuis, pulsatis campanis, & candelis accensis c excommunicatus publice nuntietur. Et cum absoluendus fuerit, sufficienter & idonee caueat, quòd inferendę pœnæ parebit, & auxiliante Domino pœnitentiam peraget iniungendam. d Ciuitas autẽ, quæ præmissa, uel eorum aliquod in episcopum suum commiserit, interdicto e donec f satisfecerit, subiaceat memorato. Potestas uero, consiliarii, balliuus, g scabini, h aduocati, consules, rectores, & officiales ipsius, quocunque nomine censeãtur, in præmissis culpabiles existentes, similiter excommunicationis sententiæ, a qua (nisi ut præmittitur, i non ualeant absolutionis obtinere beneficium) sint subiecti.
Quę † omnia tanto k magis in episcoporum interfectoribus sunt seruanda, quanto in eos seuerior quam in præfatos pœna debet exurgere, & grauioris indignationis aculeus desæuire. l

¶ *Excusat rigerẽ dicẽs quòd gratiores pœnæ deberent imponi. Io. And.*

¶ Nec super hęc quisquã miretur, quòd præmissa perpetrantibus pœnas nõ inferimus grauiores: licet enim (quod dicere pudet) hæc, prohidolor m frequenter occurrãt: multisque grassantibus n opus esset exemplo, o & ex dignitate offensi P pœnam meriti deceat offendentis; Episcopi enim dicuntur sanctissimi, q Christi legati r existunt, spirituales sunt patres s nostri que fratres t & coepiscopi, u columnæ. x comprobantur ecclesiæ: quare grauem oporteret esse pęnam y culpæ violantis dignitatem tantę præeminentiæ adęquandam: Volumus tamen ad presens in pœnarum exaggeratione temperare rigorem ad pœnas alias processuri, si proteruitatem z delinquẽtium hoc exposcere uideamus.

¶ *Repetit ius antiquum de absolutis in mortis articulo: qui sanati reincidunt, si non satisfaciant. Io. And.*

¶ Sane si quis in aliquo casuum prædictorum fuerit ab excõmunicationis sententia in mortis articulo absolutus, nisi postquam pristinę restitutus fuerit sanitati, quamcito commode poterit a conspectui Romani Pontificis se presentare curauerit, eius mandatum † humiliter recepturus prout iustitia suadebit: in eandem excommunicationis sententiam

t al. ita: ẽta. & qua. cum bonæ. Quę etiã tanto magis, &c. in 1. glos.
q ¶ Sanctissimi.) in Authen. de san. epis. coll. 9.
r ¶ Legati.) 2. q. 7. accusatio quoque. in fin. & 12. dist. in nouo.
s ¶ Patres.]2. q. 7. qualis.
¶ Fratres.]de crimi. quam grau.
u ¶ Coepiscopi.)24. q. 1. quotiens. de accus. licet in fine.
x ¶ Columnæ.]2. q. 7. accusatio. de accus. qualiter 2.
y ¶ Pœnam, ad æquãdam culpæ violantis dignitatem tantæ præeminentiæ. quod sequitur.
z ¶ Proteruitatem.] vt lite non contesta. quoniam in fin. de iudi. cum non ab homine.
[Glo. seq. alleg. concord. & similis litterę ponit glo. Hostiẽ. & ex his quæstionem soluit & solutionis obiectio ni respondet.]
a ¶ Quamcito cõmodo de poterit.) idem vertũ de sent. excom. eos. qui. 1. & 2. respon. li. 6. decret. decæter. cod. titu. dicit quamcitius opportunitatẽ habuerit, quod exponit ibi Hostiensis ideſt, cessante impedimento. et aliquo modo tempore indulto, quo sibi de necessariis valeat prouidere. allegat ff. ex qui cau. ma. l. ab hostibus. § fi. per hoc patet ꝙ non crederetur circa hoc absoluto: sed iudex habebit hoc ar bitrari. facit & electio. quam fit. in princip & quod ibi not. & eod. titu cupientes. § exlerũ. lib. 6. alias ipse absolutus ex friuolis excusationibus frigoris, & caloris, & his similibus constitutionẽ eluderet. facit de. do. & contu. cũ olim. de accu. ventens. Nec obstat, quòd de occultate & de animę periculo quæritur, & sic ibi credendum de homini significanti 2. de sententia excommunicat. si. vero 2. fateor id verum in foro pœnitentiali. de sponsalibus, tua. & quoad vinculũ occulte cotrahendum vnde ex quo scientiã habet de mora, scire debet se excõmunicatum: iudex tamen est non denuntiabit, nisi prius eo vocato ꝓ confessuras viderit illum esse morosum, cognitione super hoc summaria præmissa. infra titu. proxim. in fine. & facit ad ea, quæ not. ea. compil. de hęre. c. 1. ad fi.
a ¶ Alibi.]de sent. excom. eos qui. lib. 6.
b ¶ Excusare.]simile de loca. c. 1. in fine. de simo. quoniam. in fin. de pœniten. & remiſ. omnis.

MVltorum [c] ad nos gravis querela deduxit, quòd nonnulli obtinentes dat ipso facto. Quamuis enim super hoc satis plene in iure alibi [a] sit prouisum: ne tamen aliquis in hoc ex ignorantia iuris se fatagat excusare, [b] hoc expresse præmissis duximus annectendum.

¶ Idem.

¶ Procurantes capi uiros ecclesiasticos, ut renuntient beneficijs, uel ut citati non uadant ad curiam: præter pœnã excommunicationis, quam per canones antiquos incurrunt si sint prælati, a perceptione fructuum per triennium, sunt suspensi: inferiores uero beneficijs sunt priuati. Eandem pœnam incurrunt ipsi citati, qui se capi procurarunt. Resignatio etiam sic facta non tenet, etiam si per prælatos recepta fuerit uel ratificata: hoc dicit. Io. And.

CAP. II.

MVltorum [c] ad nos gravis querela deduxit, quòd nonnulli obtinentes temporale dominium [d] viros sępe ecclesiasticos [e] capere, captosque [f] donec sua resignent beneficia, aut ne citati ad Apostolicam [g] sedem ab homine [h] vel a iure [i] uenire ad ipsam ualeant, ausu detinere sacrilego non uerentur: citatos eosdem in exitu eorum † districtuum vt plurimum capientes.

¶ Considerantes igitur quantum ex his tam nostro & Apostolicæ sedis honori, [k] quàm personarum ecclesiasticarum quieto & prospero statui, non sine damnanda exempli pernicie derogetur: sacro approbante concilio statuimus, ut prẽter sententiam canonis, [l] quam facientes, & fieri procurantes præmissas [m] † incurrere dignoscuntur: procurantes ipsi personæ ecclesiasticę [n] existentes, à perceptione fructuum ecclesiarum suarum si fuerint prælati, [o] triennio sint suspensi: inferiores uero beneficiis sũt priuati. Eandem pœnam incurrunt ipsi citati, qui se capi procurãt. Resignatio etiam sic facta non tenet, etiam si per prælatos recepta fuerit, uel ratificata: Et primo ponit excessum Secundo: ibi, [Considerantes] prouidet, statuendo pœnam. Tertio: ibi, [locorum] prouidet circa ipsius publicationem, & executionem.
† al. ita: suorũ districtuũ, &c.
d ¶ Dominium.] qđ quandoque etiam habent clerici: quem casum etiam uidetur includere. ne cleri. uel mona. c. vlt. lib. 6.
† In antiquiorib. codicib. ẽt impressis legit, præmissa.
[Glossa seq. notat a contrario.]
e ¶ Ecclesiasticos.]in laicis. ergo si caperentur ad impediendam citationem ipsis factam ad curiam, nõ est locus pœnę.
[Glossa sequens dubium soluit.]
f ¶ Captosque.] hic iunge litteram, ausu detinere sacri lego non verentur, & per hanc copulam dico, ꝙ procurans capi clericum non ad resignationem beneficii vel ad citationem impediendam: licet excõicationem incurrat, non tamen alias pœnas hic in sertas.
g ¶ Ad Apostolicam sedem,] si citati essent per aliũ, non est locus hujus pœnæ.
h ¶ Ab homine.]de do. & contu. cum dilecti. de accu. uenientes.
i ¶ A iure.]de ele. c. 1 & c cupientes. de off. ord. quamuis. de appel. c. 1. lib. 6.
K ¶ Honori.] quem Papa negligere nõ debuit. de vsu pal. nisi. de immu. eccle. quoniam. lib. 6.
l ¶ Canonis) 17. q. si quis suadente. de sent. excom. nuper.
m ¶ Præmissas.) captiones scilicet & detẽtiones ob causas prædictas.
n ¶ Ecclesiasticæ.)laicos non punit, nec sunt capaces huius pęnę.
o ¶ Prælati.)nõ curo siue sint ad quorum collationẽ spectant beneficia, de quorũ renũti atione quęritur, vel

Universidad de Deusto
Biblioteca

alii: cum generaliter loquatur, & fortius hoc quo ad secundum casum de impedienda citatione.

a ¶ Suspensi.] vide quod no. de elect. cum Vuintoñ. in glo. not. quòd, in fin.

[Glo. seq. alleg. 3. concor. & ex his infert; & remittit]

b ¶ Inferiores.] similis distinctio sup. eod. compi. de vi. & hone. cle. quoniam. in prin. & circa fin. de deci. c. 1. de statu mon. ne in agro. §. si quis. Et sic patet, quod in pœnis defertur dignitati. de offi. delega. c. 2. li. 6. de hoc de transactio. ca. vltimo in vlt. glossa de iureiuran. cum qui dam.

c ¶ Obtentis.] in obtinendis nõ videtur impedire: econtra supra ca. proximo, ver. ipsius filii.

d ¶ Eandem.] suspensionis a peceptione fructuum per triennium, si sint prælati, & priuationis beneficiorum quo ad inferiores.

† Singularis tex. ad hoc ℣ no. in 3. nor. quia alias ut notãt de Imo. i gl. nullus & Anch. gesta ℣ metũ tenent ipso iure. ℭ. Abbas, qđ met. cau. & dicit hic Imo/gña liter act' qui fiunt cũ icarcerato non ualere. l. q̃ i carcerem. ff. qđ me. cau. Font.

e ¶ Sæculari.] nõ est ergo locus pœnæ, cum per potestatem ecclesiasticam se capi, pecurant. Et scias quod sæcularis potestas hoc facies, canonis excommunicationem incurrit, etiam si clerico nõ intẽdat iniuriari: manus enim est sęua & iniuriosa sedi Apostolicæ, & ordini clericali de sent excommu. contingit. Ioan. An.

f ¶ Procurarint.] & tales non solum hanc pœnam incurrunt: sed etiam, si de hoc constiterit, procedetur contra ipsos ut contra contumaces, ut iii. non conte quoniam. post prin. sup. ea. cõpil. de iudi. dudum. ff. si quis cau. l. 2 in fi. cum concor. & huic est simile de offi. delega pastoralis, in fine.

g ¶ Modo supradicto.] scilicet per captionem & detẽtionem sęcularium potestatum. & facit quod no. quod metus cau. Abbas. & c. seq.

h ¶ Receptæ.] a principio.

i ¶ Ratæ habitæ.] ex posito facto.

[Glo. seq. exponit, arguit, quærit, remittit & soluit.]

k ¶ Nullius oſno.] ita ℣ nõ ualeant ẽt quo ad renuntiantem. & facit ad ea q̃ notant & scripti de renun. ℣ in dubiis. Quid si interuenerit iuramentũ? vide ℣ no. de iureiu. si uero & tene quod habes eo ti. verum.

l ¶ Constiterit.] parte uocata. & uide quod no. sup. ea. compil. de offic. deleg. c. vnico.

m ¶ Publicare.] non requiritur sñta, quam incurrunt ipso facto, sed sufficit publicatio concord. de homi. ℣ humani. in fi. lib. 6. sup. cad. compi de censi præsenti. de priuil. c. 1. in princ.

CVpientes.] Tres sunt partes principales secundarii, bi, [illos] tertia ibi, [Sane] ĩmola.

CASVS. Dicitur in c. 1. de excess. pla. in 6. ℣ religiosi Mẽdicantes non acquirant aliqua loca de nouo Romano Pontifice inconsulto, nec loca donata a laicis recipiant, nec aliquas domos ꝓmutent ipso Romano ꝓn tifice inconsulto, & ignorante: ꝓnamus ℣ quidam religiosi fecerunt totum ℨrium, quia acquisuerunt res hæreditarias, domos suas permutauerunt, & sine consilio Romani pontificis: quæritur quam pœnam tales incurrunt? Dicit Clemẽs ℣ vltra pœnas cõtentas in c. illo primo de excess. prælat. in 6. ipsi incurrunt sententiam excommunicationis.

Item multi erant religiosi, qui in sermonibus suis subtrahebãt parochianos a solutione decimarum. Itẽ in confessionibus docebant populo. ne decimas soluerent sæ ecclesię parochialis. & qđ non soluendo nõ peccabant. Dicit Clemens pontifex Romanus, quod tales ipso facto sunt excommunicatissimo mandat ipse pontifex Romanus, quod ipsi religiosi commoneant populum, vt soluant decimas locis quibus debentur, & ℨacientes vltra pœnã illius capituli incurrunt sententiam excommunicationis. hoc dicit. HR. ¶ Colligo aliqua notabilia, & primo ℣ constitutio dispones contra Mendicantes, non includit alios religiosos non mendicantes: seeus si constitutio disponat ℨ religiosos in generẽ: tũc enim comprehenduntur Mendicantes & non Mendicantes, ut dicit gloss. in uerbo, reformant.

h ¶ Requisiti.] aliàs non tenentur. de iure iur. breui de sent. excom. c. 1. cum concor. lib. 6.

i ¶ Arguantur.] hoc spectat ad prælatorũ officium. diſt. 45. cap. 2. & ca. cum beatus in princip de accus. qualiter 2. uer. licet autem.

k ¶ Faciat.] Nota qđ religiosi correctio primo spectat ad suum prælatum. de hoc, de offic. ord. quanto.

l ¶ Gregorii.] de deci. cap. 1. lib. 6. quæ dirigitur solis prædicatoribus & Minoribus & loquitur non solum de decimis, sed de aliis rebus ecclesiis debitis, hic solum de decimis.

[Glo. seq. primo remittens de uarietate pœnarum. sionis species eũ suis diuisionibus, secundo infert suspensum ab officio nõ suspensũ a beneficio, ponẽs circa id quinq. opiniones, quarũ tres vltimas dicit ℨ iungẽdas. m ¶ Suspensi.] Nota nouam speciem suspensionis. Ad eius euidentiam sciendum varias species pœnarum a iste statutas. de officio. ord. ad reprimendam. & ibi de his in glo. 2. plenius per Hostien. in summa, de pœnis.

§. quot sint species. inter quas est pœna suspensionis, de qua prosequendo sciendũ est, ℣ de suspẽsione multiplici tractant iura: Est. n. suspensio a communione fratrum simplex. 18. diſt. si quis autem. determinata ad duos menses. ea diſt. c. fi. Quandoque ad fratres nõ sue ecclesiæ ead diſt. placuit. 58 diſt. c. fin. Est etiam suspensio a cõmunione Eucharistię donec pœniteat. de elec. Olim. de his quę fiũt a ma. par. ca. cap. 1. in fi. Item ab oblatione altaris. 27. q. 4. miror. Item a percẽptione sacramẽtorũ. 1. q. 3. sicut Apostoli. & cap. sequentib. de cleri. excom. mini. ca. fi. Itẽ a consecratione episcoporum simpliciter. de transl. c. 2. & determinata ad annũ de elec. prouida. li. 6. Item a collatione ordinum oĩum, & simpliciter. de temp ord. vel non est & ca. dilectus. & cum determinatione anni, eod. tit. eos qui. lib. 6. & trienn. de simo. c penult. Quandoq; cæterorum ordinum tantum. eo. tit. litteras. Quandoque clericalis tonsuræ tantum. eod. titul. nullus. lib. 6. Item ab ipsorũ executione qñ que simpliciter. eod. tit. nullus. lib. 6. Quandoque certi ordinis tantũ simpliciter. eo. tit. litteras vel ad tẽpus, eo. tit. uel nõ est, de simo. c. pen. Quandoque a pontificali. tantũ. de transla. c 2. Qñque ab officio sacerdotali. de of. dele. sane 2. eod. tit. c. 2. lib. 6. Qñq; non a toto sacerdotali officio, sed solum a celebratione Missæ. Qñq; per duos menses. de cleri. percuſ. præterea. Quandoque per annum. 55. diſt nullus de consecra diſt. 2. relatum. Quandoque per duos annos de cler percuſ. presentium. Item est suspensio ab ingressu ecclesiæ quandoque simplex. 17. q. 4. nullus. & c. si quis de inceps. de pœnit. & remiſ omnis. de offi. deleg. c 2. lib. 6. Quando que determinata ad mensem de sent. excom. sacro. qñ que quousque satisfecerit de censi. exigit. lib. 6. Quandoq; suspenditur quis ab ingressu & diuinis p mensẽ. de sent excõ. eo. tit lib. 6. Et quid importet suspensio ab ingressu, habetur de sent. excom. is cui. li 6. Itẽ est suspensio ab officio quandoq; simplex. de usur. quia in omnib. in fin. & sup. ea. cõpil. de reb. eccl. non alie. c. 1. Quandoque per annum de of. deleg. c. vlt. fi. ut autem. lib. 6. de re iud. cum æterni. eod lib. Qñque per triennii de cland despo. c. fi. ad fi. & sup. ea. cõpil. de hæret. c. 1. ad fin. Item est suspensio a voce capituli donec qs ordinetur. 5. ea. compil. de æta. & quali. ut hi qui. 2. ñ.

Suspensio est multiplex.

† In manuscripto codice legit non il la contõ cuius hic fit mẽtio, q̃ hẽtur in c. de de cimis, lib. 6. i omnibus exemplaribus. ita manuscriptis, q̃ ẽt impressis quę videre licuit, tribuitur Gregorio nono.

a ¶ Mendicantibus.] qui sint hi, habetur de relig. domi. c. vnico. lib. 6. sic & alibi differunt mendicantes a nõ mendicãtib. de elect. quorũdã. lib. 6. de regu. nõ solũ & c. contiñem. de sta. reg. c vnico. §. fane. eod. lib. & facit quod dicam infra de sent. excom. cap. 1.

b ¶ Religiosos.] Mẽdicantes vel alios. facit ℨ. ver. proxi sæculares ergo clericos vel laicos non arctat hęc pœna. concordantias dabo infra de sent ex com. c. 1.

c ¶ Non sufficit. ℣ psal. 33. Benedicã Dominũ, ibi declina. a malo & fac bonũ, inquire pacem, &c & 22. q. 5. de forma. 12. q. 1. duo. in fi. de pœn. diſt. 2. fi. n. ibi, scienti bonum & non facienti illud peccatũ est quod fuit verbum Iaco. c. 4. in fine.

d ¶ Populo.] cũ sermocinantur, ad clerũ nõ videtur adstringi.

[Glo. sequens quæstionem soluit.

e ¶ in prima.] octo fuit enumerat quibus voluit hoc prædicari. fuit autẽ de arbitrariis. & sicut quod dixi de rescrip. si qñ. & sic non cogimur aliter respondere, quare non dixerit de festo Natiuitatis Domini, & Resurrectionis.

f ¶ Pentecostes.] vide quod dixi sup. ea. cõpil. de reliq. & vener. sanctorum. ca. vnico: circa finem.

g ¶ Expresse.] satis ex primunt, sed parum reformant.

h ¶ Requisiti.] aliàs non tenentur. de iure iur. breui de sent. excom. c. 1. cum concor. lib. 6.

i ¶ Arguantur.] hoc spectat ad prælatorũ officium. diſt. 45. cap. 2. & ca. cum beatus in princip de accus. qualiter 2. uer. licet autem.

k ¶ Faciat.] Nota qđ religiosi correctio primo spectat ad suum prælatum. de hoc, de offic. ord. quanto.

l ¶ Gregorii.] de deci. cap. 1. lib. 6. quæ dirigitur solis prædicatoribus & Minoribus & loquitur non solum de decimis, sed de aliis rebus ecclesiis debitis, hic solum de decimis.

[Glo. seq. primo remittens de uarietate pœnarum. sionis species eũ suis diuisionibus, secundo infert suspensum ab officio nõ suspensũ a beneficio, ponẽs circa id quinq. opiniones, quarũ tres vltimas dicit ℨ iungẽdas. m ¶ Suspensi.] Nota nouam speciem suspensionis. Ad eius euidentiam sciendum varias species pœnarum a iste statutas. de officio. ord. ad reprimendam. & ibi de his in glo. 2. plenius per Hostien. in summa, de pœnis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Itē a beneficio habito simplex. de elect. nihil.est determinata ad sex mēses & annū, sup.ea.compil.de vita & honest. cleric.c.2. Ad triennū de reb. eccle. non alien. c.2.lib.6.de ele.cum in cunctis.eo.tit.c.1.& c. cupientes. §. cæterum.lib.6. Ad tempus incertum, scilicet quā diu tacuerit. de elect.

generali. lib.6. determinata etiam quo ad partem distributionum, vt in prædict. decre. vt hi qui. 2. respon. suspenditur etiā quis a beneficio obtinendo per sex menses & per annum, ut in prædi. decr. 2. de vita & honest. cleri. Quandoque per annum, & biennium. de statu mona. ne in agro. §. si quis. Item est suspenso ab officio & beneficio simplex. de testi. tam litteris. in fin. de secun. nupt. c. 1. de privileg. tuarum Quandoque determinata ad tempus satisfactionis vel restitutionis: de electio. quia sæpe. de censi. exigit. lib. 6. & quandoque hęc suspensio dicitur ab ordine & dignitate. de schismati. cap. 1 in fi. & quandoque sit alternatiue. de vita & honesta. cleri. a crapula. Item suspenditur quis ab administratione simpliciter. de solut. c. 2. & cun. determinatione triennii. de reb. eccl. non alien. c. 2. Et interdum suspenditur ab officio, administratione, & beneficio vsq; ad satisfactionem. sup. ea. compi. de deci. c. 1. Item suspenditur quis a priuilegio clericali, quandoque in persona, qñque in rebus. de vita & honestate cleri. c. vlt. & sup. ea. compil. eod. tit c. 1. Item suspenditur quis a collatione beneficiorum simpliciter. de præben. graue. ne sede vacante. cap. vnico. lib. 6. & cum determinatione anni vel biennii sup. ea. compil. de statu mona. ne in agro. §. si quis. Item suspenditur quis a confirmatione eorum simpliciter. de transla. ca. 2. quandoque per annum. de elect. prouida. lib 6. & quandoque a confirmatione inferiorum. de elect. nihil est. Item suspenditur prælatus regularis a receptione professionis. de regular. non solum. in fin. lib. 6. Item suspenditur officium minoris legati præsente legato de latere de offic. leg. volentes. Item suspenditur status canonicarū Alemaniæ. de elec. indemnitatibus. § pen. lib. 6. & sup. ea. compilatione. de statu regul. attendentes. § illas. quoque. Item suspenditur quis ab officio denunciationis & notariæ. de hær. si aduersus. Item a collatione magisterii. sup. ea. compilatione. de magi. cum sit Item ab officio prædicandi, ut hic. Et quia supra posui vt diuersa suspensionem officii, & beneficii, vi quod suspensus ab officio: non per hoc sit suspensus a beneficio: alias superfluę adderetur secunda, si includeretur sub prima, & hoc putabat Hostiensis uerum in suspensione iuris ut not post eum de iud. cum æterni li. 6. cui concor. Archid. ibi ut sic statutum iuris pœnale restringatur. de elect. 7 statutum lib. 6. facit de dect. ad audientiam. cum concor. Secus dicūt ibi in suspensione hominis de cleric. coniunga. diuersis. & cap. Ioannes de præbend. cum secundum. de ætate & qualit. cum bonæ. de appell. pastoralis. de excep. Apostolicæ. & sic dixit Hostiensis intelligēdum quod not. in summa. de uerbor. signifi. §. vlt. uer. in fin. no. & seq. Ad hoc facit quod dicitur mitius agi cum lege q̄

† In antiquioribus codicibus ēt impressis cōtanter legitur: Ad religiosos tñ monasteriorum uel ecclesiarū deci mas perci pientium, &c.

bi dicendi [a] commode facultatem habuerint) conscientia fecerint: Exinde [b] excommunicationis incursuri sententiam ipso facto, si prædicare præsumpserint prædicta negligentia (vt præmittitur) non purgata. Ad † religiosos tamen monasteriorum vel rectores ecclesiarum decimas percipientium [c] nolumus hoc extendi. [d]

¶ *Excommunicat violatores decret. 1. de sepul. lib. sexto, & absolutiones Papa reseruat: hoc dicit. Ioan. Andrea.*

¶ Sane temerarios violatores constitutionis [e] illius, quæ religiosis & clericis sæcularibus prohibet, ne aliquos ad vouendum, iurandum, vel fide interposita, seu aliàs promittendum inducant, vt sepulturam apud eorum ecclesias eligant, vel iam electam vlterius non immutent: similem [f] sententiam (pœna in dicta constitutione contenta [g] in suo perdurante robore) incurrere uolumus ipso facto; ab alio quam a sede Apostolica (præterquam in mortis † articulo) nullatenus absol-

cum ministro legis ff. de arbi. l. Celsus nec dēt iudex esse clementior lege. in auth. de iudic. §. oportet colla. 6. In contrarium 81. dist. si quis sacerdotum. & cap. eos. & quod ibi no. de consue. cum dilectus. in glo. suspensus. circa medium & de cleri. excom. mini. latores

Supplicia leuius dan. tur, si iure ministris.

nam beneficium datur propter officiū. de resci. c. fi. lib 6. & videtur expressum. 23. dist. præter hoc. & ibi directe contradicit Ioannes supradicta distinctioni Hostiensis, vt scilicet suspensus ab officio a iure, sit suspensus a beneficio, si ab hoc, non: nisi in sententia exprimat. & ibi vide. Tanc. & Vinc. dicebāt de ætate, & qualit. cum bonę. vt ibi dixi super glo. 2. distinguebat suspensum ab officio pro crimine, uel pro infamia tm̄, vel facto, de quo dubitatur an sit mortale, vt primo casu sit suspensus a beneficio: secundo, non. facit secunda q. 5. presbyter. de purg. cano. c. 2. & c. inter. fine forsan habuit a Goffr. qui no. de appel. pastoralis. in vlt. glossl. quod cum plerunque suspensio fiat ex leui causa, vt propter infamiam vel scandalū vt prædicto. c. presbyter. non subtrahetur per id beneficium, quod sine magna causa subtrahi nō debet. 16. q. 7. inuentum: quia nec sunt subtrahenda stipendia quandiu, & c. C. de exec. rei iu. l. stipendia. secus ubi suspensio sit ex magna causa. de pur. can. cum inter. vel si suspensus contemnit suspensionē de ætate & qualitate cum bonæ. Videntur illæ tres vltimæ opiniones coniungendæ & sequendæ: nisi aliud pro vel contra inferatur sententia iuris uel hominis exprimatur.

a ¶ Dicendi.] Nota contraria contrariis purgari. ad idem de purg. canonicē. & c. cum in iuuentute de hæret. c. 2. in princ. lib. 6. peccatum ergo tacendi dicendo purgatur. 2. dist. fit rector.

b ¶ Excindē.] posset exponi, id est post suspensionem, vel, id est, postquam emiserunt, cum potuerint cōfiteri tam confitentibus facere, de qua præmisit. Io. And

c ¶ Percipientium.] scil. enim non percipientes solēt in his delinquere.

d ¶ Hoc extendi.] in originali littera est hæc, per qđ videtur respicere etiam versi. illos etiam, ut scilicet religiosi tales asserentes aliqua, quæ retrahant a solutione decimarum, excommunicati non sint.

e ¶ Constitutionis.] de sepul. c. 2. lib. 6.

f ¶ Similem sententiam) excommunicationis, de qua dixit vltimo, & illam supra uocauit sententiam. reliquæ sunt pœnæ.

g ¶ Contenta.) punit illa cōstitutio eligentes, ut quo ad sepulturam intestati decedant. Item allicientes, ut si eos sepelierint, restituere teneantur corpora, si petātur, & omnia quæ pernenerunt ad eos ratione sepulturæ intra decem dies, alias ipsorū ecclesiæ ubi sepulti fuerunt, & ipsarum cœmeteria sunt interdicta.

a ¶ Absoluen-

a ¶ Absolnendos.] hoc respicit vltimum casum tm̄ sic separatū ab aliis: a superiorib. ergo excōmunicationi nos absoluēt ordinarii. de sēa excōicationis, nuper.

DE POENITENTIIS ET remissionibus.

[Visum est supra de pœnis in foro contentioso, seu litigioso: nūc uidēdum est de pœnis in foro pœnitentiali. Et quia in remissionem vel diminutionē pœnæ solent concedi indulgētiæ: ideo. &c.]

Vm secundum. CASVS. In concilio Vienneñ. fuit a nonnullis expositū, q̄ licet in statutis canonicis sit cautum, quod condemnatis non debet denegari sacramentum pœnitentiæ & Eucharistiæ: tamen plures iudices temporales cōdemnatis hoc denegabant, & ad suā excusationē allegabāt consuetudinem: Cōcilium primo damnauit illam cōsuetudinem, quæ potius abusus dicitur, & mā dat ordinariis locorum, ut moneant iudices, ut non faciant denegati illa sacramenta condemnatis: & si recusauerint obedire, illos cōpellāt censura ecclesiastica, idest excōmunicatione & interdicto, qđ nomine cōtinetur. H.R. ¶ Colligo aliqua notabilia. Primo q̄ sacramentum pœnitentię condemnatis ad mortem non debet denegari. Idem de Eucharistia, quamuis non sequatur tex. Clemen. formaliter, nec ualet cōsuetudo contraria. Secūdo, locorum ordinarios ad hoc exequēdum excitatis ibi, [Locorum.]

e ¶ Canonica.] 1. q. vlt. c. pen. de furtis c. 2.

d ¶ Si petant.] facit de eo qui dux. in matri. c. significasti, in fi. & quod ibi not.

N. v.

uendos: [a] nullis priuilegiis, aut statutis cuiuscunque tenoris existant, super his valituris.

TITVLVS IX.

De pœnitentijs & remissionibus.

¶ Clemens V. in concilio Vien.

¶ Dānatis ad mortem hoc petentibus pœnitentia concedi debet, nec valet contraria consuetudo. Secundo locorum ordinarios ad hoc exequendum excitat: ibi, Locorum, hoc dicit. Io. And.

CAP. I.

Vm † secundum [b] statuta canonica [c] vltimo deputandis supplicio, negari (si petāt [d]) non debeat pœnitentiæ [e] sacramentum: abusum damnabilem in quibusdam partibus contra hoc introductum aboleri omnino volentes, iustitiarios omnes & dominos temporales, ut ab huiusmodi desistant abusu hortamur in Domino, & obsecramus per uiscera misericordiæ [f] Iesu Christi: Locorum ordinariis nihilominus iniungentes, ut eos ad hoc cum primum commode [g] poterunt diligenter monere, & si necesse [h] fuerit; ecclesiastica censura [i] compellere non omittant.

¶ Idem.

¶ Repetit concilium generale de quæstoribus non admittendis sine litteris Apostolicis, uel diœcesanorum. Et addit per diœcesanos litteras Apostolic. prius examinar. h d. Io And.

CAP. II.

A Busionibus, [k] † quas nonnulli eleemosynarum quæstores in suis proponunt prædicationibus, ut simplices decipi confiet, de approbatione sedis Apostolicæ. Postea in vers. [Ad hæc.] recitat Clemens abusus, quos per parrabant & faciebāt illi quæstores, & mandat vt ab ipsis abstineant. hoc dicit. H.R. ¶ Colligo aliqua notabilia.

¶ Primo ex principio c. q̄ quæstores non sunt permittē di prædicare, sed solum declarare cōtenta in suis indulgentiis. Not. q̄ quæstores non sunt recipiendi, nisi exhibeant, idest, nisi ostendant litteras suæ facultatis & potestatis. Nota iuncta gl. q̄ minores epis nō possunt sua auctoritate concedere indulgentias. Not. ex fine. q̄ quæstores in hmōi officio subijciuntur ordinariis: non obstante priuilegio exemptionis. Not. q̄ abusio est emitēda: vnde priuilegiū perdit qui abutitur. 11. q. 3. priuilegium. damnatur etiam abusus clausū, 11. q. 3. ipse. Not. q̄ simplices non sunt decipiēdi, & vi nic excusari simplicitas, & quoad hoc simplices dicuntur qui de facili credunt. 22. q. 4. innocens. Zabar.

(prima glossa dicit quid facit, & diuidit.

K ¶ Abusionib.) repetit concilium generale de quæstoribus non admittēdis sine litteris Apostolicis, vel diœcesanorū Et addit p diœcesanos litteras Apostolicas prius examinari. Ponit sedo octo reprehensibiles ad

f ¶ Pœnitentiæ.] nec Eucharistiæ. eo. tit. quod in te. & de hoc satis dixi. de celebr. Miss. sane, & de sepultura patet in prin. c. vlt. 13. q. vlt. no. Host. de sepult. ex parte 2. q̄ furca suspensus non deponetur sine licentia iudicis, q̄ tamen petitam facile cōceder e dēt. ff de cadapu. l. 1. & 2. & 3. & si

† Quæstorū nomē & usū omnino abolēuit cōcilij Trid. sess. 21. de refor. c. 9.

i Vide Antoniū Gomeriū tom. 3. uariar. resolut. ca. 4. nu. 8. ubi pulchre agit de materia huius gl.

posſea fuerit pœnitens, sepelietur, vt in prædi. c. vlt.

f ¶ Misericordię.) cui nec mēsura poni p̄t, nec eius tēpora possunt definiri. 26. q. 6. is qui de pœn. dist. 1. multiplex.

g ¶ Commode poterunt.] simile de elec. quā sit, & ca. cupientes. §. cæterum. lib. 6.

h ¶ Necesse.] q̄a monitioni non parent.

i ¶ Censura.] de ver. sig. quærenti.

A Busionib.] Tres sunt partes principales, quæ patent. CASVS. Fuit in concilio Vienneñ. expositum, q̄ nonnulli, id est, aliqui quæstores eleemosynarum plures abusus perpetrabant, ut subtraherēt pecunias a populo. Concilium decreuit vt nullus quæstor admittatur, nisi ostendat litteras domini papæ, uel diœcesani, per quas sit ei concessa facultas & licētia faciendi quæstum: & nisi etiam declaret causam sui aduentus, & debet litteras suas ostendere diœcesano, in cuius diœcesi vult facere quæstū. Et si Diœcesanus timet de abusu, nō debet illos admittere,

quæstorum,quos fieri prohibet:& contraria priuilegia reuocat.
Tertio delinquentes per episcopos puniri præcipit non obstantibus priuilegiis. Secunda:ibi, [Ad hæc.] Tertia: ibi, [Quæstores.]

†al.cedũt

a ¶ Ingenio.] sumptum. C. de commer. & mer.l.2. facit.14.q.5.dixit.

†al.statutum.

b ¶ Possibile.]de ele. vt circa,in prin.lib.6. inf.de verbo. signific. sæpe.

c ¶ Generalis.]eo.ti. c.cum ex eo.

d ¶ Quæstores.]eleemosynarum. de quibus de priui.tuarum. in princip. habemus enim quæstores iudiciorum,de quibus de ver.signi.forus. & de his quæstoribus pecuniarum & ærariorum , vide quod not. ff. de offic.quæsto.l. vnica.

e ¶ Nec permittantur.]vllatenus ipũ populo prędicare, quod sequitur.

f ¶ Competat.] concor. de hæret. ut officium.§.compescẽdi. lib.6.

g ¶ Nec.]repete,permittantur.

h ¶ Litteras.]hoc addit concilium generale.

i ¶ De facto.] Hoc enim est episcoporũ, & non inferiorum. de excess. præla. accedentibus. & quo ad proprios subditos , non quo ad extraneos. eod. titu. quod autem.

k ¶ Votis.] hoc etiã est episcoporũ quod dic vt dixi de do. capit.1.

l ¶ Incerta.] vide qđ dixi supra.ea.compil. de priuil.c.1.ver.nec legata.

m ¶ Quartam.]idem puto de alia quota.

n ¶ Mendaciter.] cũ sint Dei iudicio reseruatæ.25.distin.qualis.prosunt tamen suffragia, 1 de quibus 14.q.2. animæ defunctorum.& vide quod dixi sup.eod.t.1. ꝓ autem.& quod no.Host. in summa. de remiss.

piant , & aurum subtili vel fallaci potius ingenio [a] extorqueant ab eisdem : cum in animarum cedat † periculum & scandalum plurimorum, viam, prout est nobis possibile , [b] præcludere cupientes , iuxta statuta † concilij generalis [c] duximus prohibendum districte , ne quæstores [d] aliqui (nisi Apostolicas , vel diœcesani episcopi litteras exhibuerint) quomodolibet admittantur , nec permittantur [e] (Cum solum ipsis competat [f] indulgentias sibi concessas insinuare populo , & charitatiua postulare subsidia supplicter ab eodem) vllatenus ipsi populo prædicare, nec [g] aliud exponere, quàm quod in litteris continebitur supradictis : Litteras [h] quoque Apostolicas , diœcesani episcopi (ne quid fraudis committi valeat per easdem) antequam admittant quæstores ipsos examinent diligenter.

¶ *Ponit octo reprehensibiles actus quæstorum, quos fieri prohibet, & contraria priuilegia reuocat. Io. Andr.*

¶ Ad hęc, cum aliqui ex huiusmodi quæstoribus , sicut ad nostram audientiam est perlatum, non sine multa temeritatis audacia, & deceptione multiplici animarum indulgentias populo motu suo proprio de facto [i] concedant,super votis [k] dispensent , a periurijs , homicidijs , & peccatis alijs sibi confitentes absoluant:male ablata incerta [l] (data sibi aliqua pecuniæ quantitate)remittant;tertiam,† aut quartam [m] partem de pœnitentijs iniunctis relaxent ; animas tres vel plures parentum uel amicorũ illorum, qui eleemosynas eis conferunt,de purgatorio (ut asserunt mendaciter) [n] extrahant , & ad gaudia paradisi perducãt; benefactoribus locorum , quorum quęstores existũt, remissionem plenariã peccatorum indulgeant,& alii qui ex ipsis eos a pœna [o] & a culpa (ut eorum uerbis utamur) [p] absoluant: Nos abusus huiusmodi, per quos censura uilescit ecclesiastica, & clauium Ecclesiæ auctoritas ducitur in contemptum,omnimodo aboleri uolentes : Ea per quoscunque quæstores fieri , uel attentari de cętero districtius inhibemus: Omnia & singula priuilegia , si qua super præmissis, uel eorum aliquo sint aliquibus locis , ordinibus uel personis [q] quæstorũ huiusmodi quomodocunque † concessa (ne ipsorũ prætextu sit eis materia talia vlterius præsumendi) auctoritate Apostolica quãtum ad præmissa penitus reuocantes.

¶ *Delinquentes quæstores per episcopos puniri præcipit , non obstantibus priuilegijs . hoc dicit. Ioan. And.*

¶ Quæstores autem , qui deinceps in præmissis uel aliquo præmissorum deliquerint,uel aliàs etiam quibuscunque suis priuilegijs abusi fuerint , sic per locorum episcopos puniri [r] volumus (nullo prorsus eisdem quæstoribus in hac parte priuilegio suffragante) quòd à suis temerarijs ausibus , qui vbique (ut communis habet assertio) nimium excreuerunt , pœnę formidine propensius [s] compescantur.

§. quibus prosint , & §. vlt.

o ¶ A pœna & culpa] ista est illa plenissima peccatorum remissio, quæ conceditur cruce signatis pro subsidio vltramarino. de qua scripsi post Hosti. de Iudæ. ad liberandam.quæ datur in anno centenario 2.in extrauaganti Bonifacii:Antiquorũ habet. quam solus papa concedit.

p ¶ Vtamur.]concor. ea. comp de priuil. c.1.in principio.

q ¶ Vel personis.] quandoque hoc differunt.de priuil.ne aliqui.lib.6.

[Gl.seq. ponit quatuor species iurisdictionis,quas per Clement.habent ordinarii in exemptos.]

r ¶ Puniri.] per has Clementinas quando quæ ordinarius punit exemptos, ut hic, & supra de testa. ca.1.de sta.reg.c.2. de reli.do. c.2.& iure pat.c.2 quãdoque non punit, sed pœnam iuris publicat. s.de priu.c.1.quãdoqi non punit, sed absoluit. de sepul c.1.quãdoq;solum circa loca datur iurisdictio. de sup.negli.præla.c.vni co.de priuil. c.2.generaliter datur iurisdictio contra eos.de priuil.c.1.lib.6.

s ¶ Propensius.]idem verbum s.e.ad compla. de ætate & qualitate. vt hi qui. & ibi expositi.

† al. statuta, aut quartam, partem aliis de pœnitentijs &c.

a Vide alios extra asserentes aliàs posse tertiã, vel quartã pœnitentiã remitti, vel cõmutari, vel annus quarentenæ minus recitur.

Exempti quãdoque ignorãtia per delictum.

† al. tertiã, aut quartam.

† dicunt quoniã.

DE SENTENTIA EXCOMMVNICATIONIS,suspensionis & interdicti.

[Visum est supra per discursum titulorum de plurib. delictis: verũ quia pro delictis hoĕs incurrunt sententiã excõicationis:ideo videndũ est de sententia excõicationis : Vel sic põt continuari ad rubricam præcedentem , videlicet, de pœnitentiis,&c. Visum de sacramẽto pœnitentiæ, cuius sacramenti ex cõicati sunt incapaces:dicto circo videndũ est de sententia excõmunicationis.

TITVLVS X.

De sententia excommunicationis, suspensionis & interdicti.

¶ Clemens quintus in concil. Viennensi.

¶Religiosi etiam exempti violantes interdictum positum per sedem Apostolicam vel ordinarium loci , vel generalem cessationem diuinorum factam per prouinciale concilium , vel eum qui hoc possit, seruatam per cathedralem vel matricem ecclesiam loci , excommunicati sunt ipso facto : Non obstantibus priuilegijs,consuetudinibus & statutis: & respicit pendentia . hoc dicit. Ioannes Andr.

CAP. I.

EX frequentibus [a] † prælatorum que relis [b] accepimus & nos ipsi experientia [c] certa probauimus in minoribus constituti,quod plerũque religiosi nunc patenter excusationibus fucatis [d] & friuolis inniten-
tes, nunc latenter ecclesiarum suarum ianuis perforatis, aut in eis factis fenestris , seu modis aliis exquisitis , non absque damno cathedralium & parochialium ecclesiarum & scandalo plurimorum, dirumpendo neruum [e] ecclesiasticæ disciplinę,cinitatum , terrarum , & aliorum locorum generalia [f] interdicta præsumptione damnabili violare præsumunt.

¶ Nos igitur in sancta Dei Ecclesia,cui disponẽte Domino pręsidemus,quę quidem vnica est, & vnũ Deũ prædicat atque colit,unã [g] fidem firmiter & simpliciter confitetur, vniformitatem (quantum commode possumus) conseruare volentes:circa interdictorum obseruantiam prædictorũ auctoritate sedis [h] Apostolicæ , vel a locorum ordinariis positorum, de fratrum nostrorum consilio districte pręcipiendo mandamus: quatenus religiosi [i] quicunque tam exemptos quàm non exemptos, qui huiusmodi interdictũ gñale celebratũ in aliqua ꝓuincia, & illud facientes latenter & se cetere seu colorando facta sua; Cum.n. ꝓhibitum sit omnib. clericis celebrare diuinũ officium quotiens interdictũ est positum . Item cũ sit prohibitum,ut nulli accedãt ad Ecclesiã, vt valeãt audire Missam uel aliud diuinũ officiũ;isti religiosi faciebant foramina in ianuis suis & in parietib. suis, vt populus audiret diuinũ officiũ ; ex quo ecclesiæ cathedrali graue generabatur scandalũ, ꝓꝑ quod ordinauit concilium, vt postquam interdictũ gñale erit celebratũ,ꝓ nulli sint tãaudaces ut faciant decætero, & amodo seu deinceps talia foramina in ianuis suis vel parietibus suis , aliàs ipso facto incurrũt sniam excõicationis , ut in c.alma. ra sint membra . Et dicitur ecclesia congregatio fidelium in ea existentium ; quia Sarraceni & Turci non sunt de ecclesia . Not. ꝓ vniformitas ecclesiæ est seruanda. Not. ꝓ religiosi exẽpti debent seruare interdictum celebratum in ecclesia matrice vel cathedrali. No.ꝓ non solum in legem committit qui offendit uere interdicti in tantum debet ianuis clausis celebrari, ꝓ sententia censuræ est neruus ecclesiasticæ disciplinæ.de hoc in glo.5. Zabarella.

[Prima glosia summat,diuidit, & in fine remittit de tempore huius constitutionis.]

a ¶Ex frequentibus.]Casus.Religiosi ẽt exempti violantes interdictũ positũ p̃ sedem Apostolicã,vel ordinariũ loci, vel gñalem cessationem diuinorum factã per prouinciale concilium, vel eum, qui hoc possit, seruatam per cathedralem, vel matricem ecclesiam loci , excõicati sunt ipso facto: non obstãtib.priuilegiis, consuetudinib. & statutis. Et respicit pẽdentia. Et primo ponit religiosũ excessum , qui fuit confessionis causa. Secũdo ibi, (Nos igitur.)prouisionem circa obseruationẽ interdictorum,&cessationum cum sui pœna, quam tertio ibi, [Porro.] ,progat ad pendẽtia,& tollit obstantia.Et vt in prœmio dixi, hæc decretalis præcesserit concilium, & hæc probat sequens.

b ¶ Querelis.) simile de priuile. episcoporum.lib.6.

c ¶ Experiẽtia.)quæ est rerum magistra. de elect. quàm sit.in princip.lib.6.ubi de hoc.

d ¶ Fucatis.) quasi tinctis vel coloratis. & habetur hoc verbũ de conse.dist.5.fucare. ubi no. versus.

Fucatus quid significat.

Si vitium frontis alicuius fucus inauret, &c.

e ¶ Neruũ)de ꝓsue. cũ inter. (Et exponeneruum,ideſt vigorem. Panormitanus.

f ¶ Generalia interdicta.]de ver.signif. cum in partibus.

g ¶ Vnam fidẽ.] ad Ephes.4 s.ea.compi. de sum.trin. c.vnico. §. ad hæc. de excess. præl. frequens.ad fi. Vide quod de multiplici vnitate scripsi de sum.tri.damnatus super verbo, collectiuam.

Vnitas est multiplex.

h ¶ Sedis Apostolicæ.] per hoc videtur comprehendere interdictum iuris exemplum sup. ea. compil. de pœnis.si quis suadente.§. ciuitas.cum concor.

[Glosia sequens præter istam ponit decem clementinas,quæ ligant solos religiosos,& quattuor, diuersimode tamen ligant mendicantes,& duas eis fauentes, & ipsorum querelam.

i ¶Religiosi quicunque] mendicãtes uel nõ . Et per hoc patet ꝙ clericos sæculares nõ seruãtes interdictũ uel cessationẽ,q̃ seruat matrix Ecclesia, non ligat hæc constitutio. Et multos tales casus quib. per has clemẽnas ligantur religiosi tantum , colligẽ s. de elec. c.in plerisque.uer.nullus de sup.neg præ.c.unico.de rebus ecel.non alien.c.1.de resia. c.unico.de decr. c.1.de stamo.c.1.de reli. do.c.1.uer.prædictis.de cẽsi.c.1.de priui.ca.1.de pœnis,cupientes.uer.illos etiam. & uer.seq.

Religiosi ꝓ multas clementinas ligantur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Specialiter contra mendicantes, qui transeunt ad non mendicantes, prouidet decre. 1. de regu. Generaliter ꝫ mendicantes prædi. decr. cupientes. in prin. de pœnis. Specialiter contra prædicatores & minores decre. dudum. de sepul. specialius cõtra minores. inf. eo. cum ex eo. pro religiosis ema

†Hęc duo uerba, seu parochiałe, desunt in antiquo exemplarib. ẽt impressis.

nauit. de censibus, c. 2. de excess. prælа. frequẽs. conqueruntur tñ religiosi, ꝙ constitutiones, quæ eanorem ipsorum respiciunt, sunt sine pœna: sed contra ipsos editæ sunt pœnales. a ¶ Exempti.] quo per diuersas constitutiones Clementinas probatur non expedire priuilegiatis vel exemptis ꝙ fiant generalia concilia, dixi sup. ea. compil. de sepult. dudum. in principio.

pti, a quàm non exempti cuiuscunque ordinis, & conditionis existant, cum cathedralem vel matricem b (seu parochialem †) loci ecclesiam illa viderint aut sciuerint c obseruare d (non obstantibus quibuscunque appellationib. e antea etiam ad eandem sedem, vel alium seu alios interiectis & alijs obiectibus quibuscunque f) absque dolo & fraude, cum moderatione tamen decretalis Alma, g inuiolabiliter † conseruent: Alioquin non seruantes excommunicationis sententiæ h hoc ipso volumus subiacere. i

(Glo. seq. primo exponit q̃ sit matrix, & quare de ea dictum. & dubiũ soluit. Secũdo quærit missim de duobus, & soluit. Tertio quærit de metropolitana. Arguit pro, soluit contrarium. Quarto quærit, quæstionem ipe cificat, & soluit illam & similem.

Matrix est ecclesia baptismalis.

b ¶ Matricem.) id est maiorem & baptismalem, quæ dr matrix; quia sicut mater generat, sic & illa regenerat per baptismum. sic sumitur de præscrip. c. 1. & c. ex transmissa. de transac. præterea 2. ig. tur interdicuntur qñq. loca non habentia intra se ecclesiã cathedralẽ, habent tñ matricẽ, ideo hoc expressit. & dico hoc locũ habere etiam cũ illa matrix ecclesia religiosis non seruantib. subest quo ad præsentationem, collationem, vel quia sit ipsorum vicaria, cũ hic generaliter loquatur. Sed quid dices hic ecclesiam, an epm vel prælatum tm̃, vel capitulum tm̃, vel vtrunq; missum? Et

Ecclesia qd comprehẽdit, cle. 1. de sent. excõ.

quid si vacat ecclesia cathedralis, & pars capituli seruat: & pars non seruat, & patres forte sunt æquales? In omnib. his casib. puto ecclesiam sumi pro ipsa materiali ecclesia & ipsius ecclesiæ parietibus de hoc ne præl. vic. suas. c. vlt. eũ cõcor. & ꝙ ex quo in ecclesia celebret cõtinue ianuis apertis, &c. siue pars plat̃ siue p capitulũ totũ, vel per patrẽ, siue per alios clericos ecclesiæ, non sit locus huic pœnę, licet pœnæ irregularitatis & aliæ, de quib. infra dicam, possent locum hre vt sit mẽs litteræ, ꝙ ex quo in matrice ecclesia seruat & in aliis obseruetur. Sæpissime videmus ꝙ in cathedralib. & matricibus ecclesiis inferiores clerici, nan-

Ecclesia metropolitana an dicat matrix quo ad interdictũ pro uincię.

fionarij & capellani, vt plurimũ ẽt sine plato & canonicis officiant ecclesias ipsas. Sed nunquid quo ad interdictũ, puincię dicetur ecclesia metropolitana matrix, ita ꝙ illa seruãte interdictum religiosi totius prouinciæ nõ seruãtes ligati sint hac pœna, & de scientibus loquor. Vł ꝙ sic, de post. c. 1. ver. sed inde. 12. dist. de his, ꝛium puto ꝙ nanc litteram, q̃ dicit, cathedralem vel matricẽ loci. Constat aũt ꝙ metropolitana ecclesia, pone Rauenas, non est matrix vel cathedralis ciuitatis Bonon. vel Mutin. de offi. ord. pastoralis. 9. q. 3. si autẽ. &c. nullus ligabuntur ergo religiosi diœcesis Rauennæ tantum. Item quid si interdicta est villa uel castrum non habens ineclusam certam ecclesiam cathedralẽ vel matricẽ, qđ esse posset; puta quia matrix ecclesia est in alia terra non interdicta, uel quia plures sunt ecclesiæ in villa vel castro, & nulla principalior, quia quælibet baptizat suos parochianos, & forte ex illis ecclesiis aliquæ seruant interdictã, aliquę nõ. Puto ꝙ tunc non fit locus huic constitutioni deficiunt enim mens & verba: sicut nec locũ haberent quando in loco singulariter interdicto nulla ecclesia esset, nisi illa religiosorum non seruantium. Habeant ergo tunc locum iura antiqua, vt dicam infra in glos. additur.

c ¶ Sciuerint.] alio sensu quam per visum. de quo prę missit probabiliter: ergo ignorantes talem obseruantiam non ligat hæc pœna.

(Glo. seq. qónem soluit, quinq; rationes inducens.)

d ¶ Obseruare) No. quia nõ obseruando non dicit ꝙ se conformentad dere. n. intendit hæc cõstitutio nõ diminuere ab obseruantia interdictorum, vt patet in principio, super ea. compil. de præb. c. 1. in fi. Et statuũ hic factum ad pœnã, non debet trahi ad gratiam. de transla. c. 2. vltra medium. Et argumentũ a ꝛio sensu cessat: vbi illius argumenti contrarium reperitur in iure, vt satis scripsi de elect. publicatio. super vltima glo. Item contrariorum non est eadem disciplina, vbi verba & mens resistunt. de verb. signi. c. fin. de offi. leg. siuduisti. Excessus ergo clericorum matricis ecclesiæ non dabit religiosis materiam delinquendi. de priuileg pestis. intelligo autem illos seruare quando absteneat animo obseruandi & facit quod ibi dixi super uerbo, violauerint.

†Hec, inuiolabiliter ea seq.

Argumentum a contrario quo cessat.

Cõtrariorũ non ẽt eadem disciplina.

(Glossa sequens soluit contrarium.)

e ¶ Appellationibus.] non dicit ꝙ præcedens appellatio non vitiet interdictum ne corrigat de app. ad hoc quoniam, &c. dilectis cum similibus. Sed dicit, ꝙ quãuis interdictum sit nullum propter præcedentẽ appellationem vel aliam causam, ex quo tamẽ matrix ecclesia illud seruat, religiosi violantes sunt excõmunicati.

f ¶ Quibuscunque.] quibus allegarent nullitatẽ sententiæ, quod potest esse multis modis. not. eod. tit. præsenti lib. 6.

g ¶ Alma.) eo. tit. lib. 6.

Excitat quis ipso facto per clementinas 1. 2. cauetur.

(Glo. seq. enumerat 52. casus quibus excommunicãt clementinæ: quorum 16. sunt reseruati.)

h ¶ Excommunicationis sententiæ.) est sciendum, ꝙ per 18. constitutiones clementinas comprehensũ sunt quinquaginta casus, quorum 16. sunt reseruati papæ, quib. quis ipso iure excõicatione incurrit expresse, & per duas duo tacite. Et est præmittendum ꝙ Hostiensis colligit triginta tales casus iuris veteris in sum. eo. ti. §. 1. in prin. ego collegi 32. lib. 6. eod. tit. eos qui. Nunc exprimã hos nouissimos. Primus est de seque. post. c. 1. Quatuor de sepul. c. 1. Alii quatuor, de deci. c. 1. Duo de statu mona. c. 1. §. quia vero Duodecimus, eo. tit. c. 2. fin. Tertiusdecimus & 14. de reli. do. c. 1. Alii sex & 20. de consangui. & affi. c. 1. Tres, & sic 23. & sunt Apostolicę sedi reseruati de hęret. c. 1. ad finem. Duo & sic 25. eo. tit. c. 2. Septem, & sic 32. de vsu. c. 1. Alii & 6. & sic 38. & sunt etiam Apostolici, de priuil. ca. 1. stringamus sub duob. casibus, qui sunt etiam Apostolici sup. de pœnis c. 1. in prin. & ver. potestas. Duo, & sic 43. eo. tit. cupientes. in prin 43. eo. tit. §. qui vero. 44. eo. c. in fi. & est Apostolicus. 45. hic quatuor etiam Apostolici, & sic 49. inf. c. proxi. Quinquagesimus inf. eo. cum ex eo. Duos autẽ casus tacitos habemus de sum. tri. c. vnico. §. porro. de vsu. ex graui in fi.

(Glo. seq. distinguit quatuor casus diuersos.)

i ¶ Subiacere.) additur hęc pœna ad alias, q̃ habẽtur de excess. prælc. de priui. auctoritate. & c. eporũ. li. 6. eo. tit. is qui. eod lib. Posset tñ casus esse in quo ilta pœna sine illis ligaret, & econtra. pone ꝙ sententia interdicti uere non ligat impediente appellatione uel alia nullitate, tñ matrix ecclesia illam seruat, ligantur religiosi hac pœna, sed non illis. Eꝫ bene ligat sua cum matrix ecclesia nõ seruat illã: tũc ligatur illis & non ilta. Qñ uero tenet & seruat ꝙ matrice, tunc, eorum hẽt quod

¶ Prius dixi, ꝙ ligantur vtrisque: qñque non tenet nec seruatur per matricem, & tunc neutris ligantur.

a ¶ Cessationibus.) generalibus, sequitur.

b ¶ Comprobatur.) 20. dist. de quib. de offi. deleg. prudentiam, post prin. Prouer. 14. Ibi salus, vbi multa consilia. & 15. Dissipantur cogitationes vbi non est cõsilij. & vbi sunt plures consiliarij, confirmantur.

c ¶ Generalibus.) speciales. n. seruantur solũ in ecclesiis, in quibus sunt inductæ, de appel. dilectis.

d ¶ Vnico lumine.) sumptum. ff. de offic. præsi. illicitas. §. ne te nuis

e ¶ Edita.) de offi. or. irrefragabilis. § cęterum eo. tit. si canonici. & ca. quamuis lib. 6. & ibi vide in vlti. glo.

f ¶ Pendentia.) concor. sup. ea. compil. de iud. dispendiosam, cum suis concor.

g ¶ Conuentionib.) hę sup. ea. compil. de sepul. dudum. circa finem.

G Rauis.) ¶ præsupponendũ est illud quod dr in ca. alma. lib. 6. eod. titu. quod si interdictũ sit celebratum in aliquo loco, canonici pñt celebrare diuinum officium: sed hoc dẽt facere voce submissa & bassa, & ianuis clausis, & quod nulles admittatur ad diuinum officium audiendum: alias si admittant seu recipiant, ipso facto sunt excommunicati.

CAESVS. sic figuratur. Concilio generali in spiritu sancto legitime celebrato fuit expositum, ꝙ plures domini temporales, reges, barones in contemptum ecclesiæ ecclesijs celebrare diuina, & cum non potuerant habere facultatem campanarum, faciebant populum per præconem cum sono tubæ conuocari, vt veniret ipse populus & omnes de populo ad diuinum officium. Et illud non solum faciebant in suis castris, sed hoc faciebant in ecclesijs cathedralibus & matricibus, & aliquando vocabant aliquos, vt venirent ad diuinum officium, aliquando alios, & si venire ad diuinum officium nolebant, illos compellebant, quod est pęius: Aliquando isti domini temporales conuocabant aliquos excommunicatos, vt venirent ad diuinum officium, & dum clerici videbant illos excommunicatos, nolebant finire nec perficere diuinum officium, & sic remanebant inexpletum & imperfectum: propter quos excessus oriebatur scandalum in clero & populo; Vnde constituit concilium, ut de cætero talia non faciant ipsi domini temporales: Et quod excommunicati moniti vt exeant ab ecclesia, immediate recedant ab ea: ꝙ si secus fecerint id est si ꝛium fecerint, ipsi sint excõmunicati, nec absolui poterunt, nisi per Romanum pontificem. Nota primo, ꝙ tempore interdicti generalis, puta quia tota vna diœcesis est supposita interdicto, non sunt diuina officia celebranda. Nota pœnam principum, qui compellunt celebrare clericos tẽpore interdicti: nam ipso facto incurrunt sniam excõicationis. Nor. ꝙ quis nõ debet celebrare in præsentia excõicati, quem fecit publice excõicatum: alias ipse suspendit a suis beneficijs. No. ex tex. iuncta glo. ꝙ licet sacerdos incepit celebrare Missam, si superueniat excõicatus, dẽt ipse sacerdos cessare a celebratione Missæ. Et si ipse excõicatus monitus noluerit exire, ipse sacerdos debet illum realiter extrahere ab ecclesia: & si nõ possit, debet vocare pẽsentes in auxilium. No. quod excõicatus põt iterum excõicari, tñ secunda excommunicatio non habebit effectum, nisi effectum retentionis: qa retinebit eum extra gremium ecclesiæ, quamuis fuerit reconciliatus de prima excommunicatione: tamen retinetur adhuc vt expulsus a gremio ipsius ecclesiæ, donec reconcilietur secundo. Not. ibi, (Nobiles.) quod dicuntur nobiles etiam si delinquant, ut hic. & hoc quia secundum Laur. Nota de locis insignibus de hoc in uerbo, insignium. in glo. & in Specu. de citatione. §. 1. uer. sed quæ loca. Zabarella.

† al. ita: porro hãc sanctionem, &c.

† al. ita; nõ obstãtibus priuilegiis concessis, & statutis, & consuetudinibus quibuslibet, quæ contra præmissa seu aliquod præmissorum religiosis ipsis in nullo uolumus suffragari.

¶ Idem.

¶ Domini temporales, qui cogunt aliquos in loco interdicto celebrare diuina, vel qui per præcones faciunt tunc ad illa audienda populum euocari, vel prohibent ne publice excommunicati vel interdicti super hoc per illos, qui Missas celebrant, moniti ecclesias exeant, & ipsi nominatim moniti, qui non exeunt, excommunicati sunt, & per Papam absoluendi; hoc dicit. Io. And.

(primа glo. summat & diuidit.)

h ¶ Grauis.] Casus. Domini temporales, qui cogunt aliquos in loco interdicto celebrare diuina, vel qui per præcones faciunt tunc ad illa audienda populum euocari. vel prohibent ne publice excommunicati vel interdicti super hoc per illos, qui Missas celebrant moniti ecclesijs exeant, & ipsi nominatim moniti, qui non exeunt excommunicanti sunt, & per Papam absoluendi. Et primo narrat, secundo pœnam imponit ibi, [Ne igitur.]

i ¶ Temporales.] etiam si sint episcopi vel ecclesiarum prælati, vł locum habere quod hic dicitur, ne clerici mo. capitu. vltim. libr. 6. facit de excess. prælat. tanta, & facit quod dixi ea. compil. de pœnis, multorum.

[Glo. seq. notat ad quæstionem pro qua alleg. duo iura: & regulam, & opi distinguentem alleg. duo iura in contrarium ad quę pro ipsorum responsione remittitur, & prouisionem petit.)

CAP. II.

G Rauis h ad nos plato-
rũ querela perdu-
xit, quod nobiles † quidam & domini temporales [i] (terris eorum eccle-

† Nobiles qui dicantur, & cur de nobilitate, ca. 2.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Interdictum nõdum denunciatũ an quis illud sciens seruare teneat.

†al ita; & alia diuina officia, & qñque publice ac solemniter: &c.

r Vide Felyn. in ca. Rodulphus. extra de rescript.

a ¶Suppositis.] ab homine vel a iure, & hæc littera facit ad qõnem de illo, qui scit locum interdictum ab homine vel a iure; tũ denuntiatio eius non est facta, an illud seruare teneatur: satis eũ est locum esse interdicto suppositum. vt hic, licet nõ sit publicatũ, fasiastico suppositis [a] interdicto) uedum in locorum suorum capellis, [b] sed & in collegiatis & alijs insignium [c] locorum ecclesijs, Missas &† alia diuina officia publice & solemniter faciunt celebrari. Ad officia eadem celebranda, nunc hos, nunc [d] illos uocantes, [e] & interdum (quod est deterius) cõpellentes, hisq; non cõtenti excessib, [f] per campanarum [g] non solum pulsationem, sed & voce prẽconia [h] populos etiam interdictos, vt (interdicti non obstante sententia) ad audiendas Missas huiusmodi veniant, faciant euocari. Nonnulli quoque ipsorum suis plerumque subiectis, [i] ne (licet excommunicationis, vel interdicti snĩa publice [k] sint innodati) de ecclesijs dum in ipsis Missarum celebrantur solemnia instantibus etiam celebrantibus exeant, præcipere non verentur: Ex quo frequenter contingit, q̃ non sine Dei offensa, clerique ac populi scandalo, ipsa missarum solemnia remanent inexpleta. [l]

¶Ne igitur excesus

c ¶Insignum.] de rescript. statutum. post princip. lib. 6.

d ¶Nunc illos.) concor. de ita. mo. cum ad monasterium. ver. sed nec.

e ¶Vocantes.] licet de vocatione narret, solum coactionem punit.

f ¶Excessibus.) tolle litteram infra, faciunt euocari non solum per campanarum, &c.

g ¶Campanarum.) de offic. custo c. 1. cum concor. & ibi dixi de diuersis campanarum officijs.

(Gl. seq. obiectionem soluit.)

h ¶Voce prẽconia.) vt dr̃ in authen. de litig. §. omnẽ. col. 8. vox prẽconis quandoque paucis innotescit: & hoc respectu fortior vr̃ vocatio per campanam: sed quia prẽco loquitur & edictum ponit ex parte mãdatus, ideo maior est contempus.

i ¶Subiectis.) præcipere non verentur, quod eſt inf.

K ¶Publice.) occultum. 2 enim excommunicatum non vitamus in publico. 6. quæstio. 2. cap. 2. eod. tit. cum non ab homine, vnde dicit Rayn. in sum. huius §. item quæritur. quod ille qui scit occultum excommunicatum etiam in ecclesia, caute si poterit exibit, si autem id non possit sine scandalo, non debet exire, per iura prædicta, & ne sit præditor. 2. q. 1. si peccauerit.

l ¶Inexpleta.] debet enim sacerdos dimittere officium Missæ propter præsentiam excommunicati, nisi iam incepisset canonẽ Missæ, de quo scripsi post modernos. eo. titu. cap. nuper. & facit 7. q. 1. illud, &c. nihil. & quod not. rr. quæstio. 3. sicut Apostoli.

m ¶In exemplum.] quia si ea, quæ male vsurpantur, &c. 94. distinctio peruenit 2. facit 23. q. 1. paratus. in fin.

n ¶Quomodolibet.] omnem modum cõpulsionis realem, personalem, directum & indirectum comprehendit, vt si res ipsorum occupant, consanguineos grauant in personis vel rebus, facit de elect. sciant cuncti. eod. tit. quicunque. lib. 6.

o ¶Cogere.) præsumpserint, quod est infra, & hoc est primum.

p ¶Euocare.] præsumpserint, quod sequitur: & est secundum.

q ¶Public.) concor. sup. ead. compil. de sepul. c. 1. & ibi videns.

r ¶Missorũ.) in aliis ergo diuinis officiis non est locum pœnæ.

s ¶Moniti.] non dicit nominatim, vt 7. proxi. verſi. per quod patet, quod ad prohibentes sufficit generalis monitio, puta monet, q̃ omnes excommunicati & interdicti exeant, ille præcipit vt non exeant.

t ¶Prohibere.) præsumpserint, quod sequitur: & est tertium.

u ¶Nominatim.] ex generali ergo monitione nullus ligatur ex eo quod remanet soli ergo nominatim monitionem. lib. 6. & sup. ead. compil. de vita & honesta. cleric. c. 1.

x ¶Remanere.) intellige etiam si ipsi temporales domini hoc non mandent.

y ¶Excommunicationis.] excommunicatus ergo ire rum excommunicatur. de hoc 3. q. 4. Engeltrudam, de Iudeis. ita quorundam.

Cum

CVm ex eo.] ¶Primo præmissa ratione ponit statutum suum: secundo contra facientes punit: ibi, [Quod si.] Imola.

¶Præsupponendum primo est illud quod hr̃. sup. in c. 1. videlicet, q̃ religiosi cuiuscunq; status vel præmientiæ existãt violantes seu non seruantes interdictũ, qđ debuit seruari ab ecclesia cathedrali seu matrice, hoc est parochiali, sũt excõicati. Et dicitur ecclesia matrix quasi mater suorũ parochiarum. Præsupponendum vlterius illud quod hr̃ in glo. posita in uer. Tertio, videlicet, q̃ tres sũt ordines Minorũ: Primus fuit Fratrum Minorum viuentium secundum regulã beati Francisci: quorum ordo est multum arctus, & strictus, & nõ possunt habere proprium nec in particulari nec in communi. Est secundus ordo sanctæ Claræ, & talis nõ est ita arctus. quia possunt aliquid habere ĩ cõi. Tertius est ordo, in quo sunt homines qui dicuntur continẽtes.

¶Casus sic figuratur. Nos vidimus in c præcedenti sup. eo. tit. seu rubrica, q̃ religiosi cuiuscunque status existant non seruantes interdictum seu violantes q̃ celebratur in ecclesia cathedrali vel matrice, sunt ipso facto excõicati. Sed q̃ro, an fratres Minores, q̃ sunt de primo ordine, possint admittere, & recipere homines continentes seu de pœnitentia, qui sunt de tertio ordine sancti Francisci? Et respondet papa, q̃ nõ quod si fecerint, suat ipso facto excõicati, nec poterũt absolui nisi per summũ Pontificẽ. hoc dicit. H.R.

¶Colligo aliqua notabilia, primo ex prin. ca. iniuncta gl. q̃ beatus Franciscus tres ordines instituit. Primo ordine fratrũ Minorũ: & iste ordo est arctissimus & strictissimus, quia ipsi non dẽnt hr̃e grauaria, sed debent viuere ex incerta pensione. Itẽ non debent hr̃e duas ue stes. Est alius ordo, quẽ instituit beatus Franciscus, qui dr̃ ordo sanctæ Claræ: & talis ordo non est ita arctus, nec strictus: quia bene possunt hr̃e aliquid in cõi. Alius ordo, cuius professores vocantur cõtinentes: & iste non est proprie verus ordo: quia non vouerunt tria necessaria, quæ sunt in professione: No. q̃ licet tertius ordo fuerit institutus a beato Francisco sicut ordo Minorum, & sit aliqua cõio: tũ Minores non possunt illos admittere seu recipere ad diuinum officium ac si essent extranei: & si de facto admittant, sunt ipso facto excõicati, & non possunt absolui nisi per Romanũ Pontificẽ. Not. q̃ mulieres de tertio ordine beati Frãcisci dr̃ sorores. Ex hoc ifert gl. 2. q̃ nõ sũt Beguinæ & infert hoc ex eo: q̃a sũt sub obediẽtia sm traditionem tertii ordinis: Beguinę vero nõ sũt sub obedientia: remittit gl. de relig. do. cle. 1. vbi de hoc in gl. uid. Not.

tertij ordinis, excommunicati sunt, nec priuilegia iuuant. hoc dicit Io. And.

CAP. III.

CVm † ex eo [a] quod religiosi viri fratres Minores in suis recipiunt ecclesiis ad audiẽda diuina officia tempore interdicti, fratres & sorores [b] de ordine tertio [c] (quem beatus Frãciscus instituit) existentes, qui cõtinẽtes, [d] seu de pœnitentia nuncupantur, scandalum [e] aliorum, qui ab his excludun tur, mentibus generetur censura vilescat [f] ecclesiastica, & minoris auctoritatis interdicti sententia reputetur: Eisdem fratribus minorib. [g] districtius inhibemus, ne decẽtero aliquem uel aliquos prædictorum (etiam si super hoc hi [h] vel illi [i] priuilegiis quibuscunque muniti extiterint, quę ipsis in casũ ĩ quo ordinarii sũt delegati Apli. simile & her. ad abolẽdã. & sup. negl. pl. cle. vnica. & sta. mo. cle. vlt. Zab. [prima glossa summat.]

a ¶ Cum ex eo. [Fratres. Minores si tempore interdicti recipiunt in suis ecclesijs ad diuina fratres & sorores tertij ordinis, excõmunicati sunt, nec priuilegia iuuant.

b ¶ Sorores.] illæ igitur non sunt Beguinę, vt dixi sup. ea. comp. & reli. do. c. 1.

[Gloss. seq. declarat tres ordines beati Frẽcisci, & in quo differant.]

c ¶ Tertio.] primus fuit fratrum Minorũ, qui est arctissimus, & caret proprio etiam in cõi: de hoc satis inf. tit. 1. c. 1. Secundus fuit sanctæ Claræ, qui differt a primo, quia ordo ille licet etiam fœminis, arctissimus, habet tamen proprium in communi. Sed iste tertius 1 etiam pro viuentibus in coniugio maribus & fœminis adinuentus est: & habent professi proprium in singulari: & potius est modus viuẽdi, quam proprie dicatur regula: est tamen approbatus per Nicolaum tertium & hoc constat.

[Gl. seq. obiectionẽ soluit.

d ¶ Continentes.] nõ promittunt continentiam, immo viuunt in coniugio, vt prædixi, tũ & sm modum viuẽdi eis datum certis diebus qualibet septimana abstinent a thoro, sicut & septimana vicis suæ abstinebant sacerdotes veteris testamenti. 82. dist. plurimos.

e ¶ Scandalum.) vitandum. quod dic vt not. de nouiope. nun. cap. 2.

f ¶ Vilescat.] ad hoc & ad id quod sequitur. concor. sup. ea. compil. de pœnit. & remiſ. c. 2.

g ¶ Minoribus.] alios non ligat constitutio.

h ¶ Hi.) fratres Minores.

i ¶ Vel illi.] fratres & sorores tertii ordinis, & est mirabile: quia eo casu in aliis ecclesijs recipi possent, si priuilegium est generale.

K ¶ Suis ecclesijs.] per hoc verbũ, quod etiam sup. præmisi, dico q̃ si in alienis ecclesijs hoc facerent, cessat hæc pœna: posset tũ habere locum alia pœna cõis. & est simile quod dixi sup. hoc tit. c. 1. in glo. additur.

l ¶ Admittant.] nisi in quantum illis & aliis permittitur. per decr. vlt. eo. tit. lib. 6.

m ¶ Subiacere.] si alias bene seruant interdictũ, quod seruat matrix ecclesia, non ligantur pœna illius decreti. sup. c. 1. sed ista tantum. facit de iud. at si clerici. in fin. cum suis concord.

n ¶ Auctoritate Apostolica. 2.] hoc dicit propter exẽptionem, & quia deliquerant in locis exemptis.

S I summus.] ¶ primo ponit vnum dictum. secundo, aliud illi simile: ibi, [Similiter.] Imola. ¶ pro declara-

CAP. IIII.

SI SVM-

Ordo sancti Francisci est triplex.

1 Vide gl. cle. 1. sup. uentiam. relig. do. Fon.

2 Sing. gl. sm pano. hic & ĩ c. cũ tpe. 5. de arb. ad hoc quòd exẽptus sũ põt renunciare priuilegio suæ exemptionis, & se subiiciendo ordinario. Fon.

Universidad de Deusto
Biblioteca

elaratione huius rap. sciendum est. q istud c. emanauit ad declarationem c. si aliquando eo. tit. in anti. Et præ suppono, regulariter cum aliquis excommunicatur, oportet q absoluatur in forma Ecclesiæ, videlicet q præstet cautionem de parendo iuri. præsuppono etiã

† Rõdeci dendi in hac clem. põt esse ille, quam affert gl. in c. 1. extra de schis ma. in verb. dispẽsatum quia dispensatio dẽt esse exẽssa ad de Deciũ in c. si qñ in 3. not. de rescri.

† Vide Felynum in rub. proœmii Gregoriani & in c. cũ vigesimũ de off. de le.

q imperator siue rex nõ est subditus legibus.

¶ Casus hic figuratur: Ponamus q ego sum excõicatus iuste, forte pro contumacia, vel alias: Papa sciens me esse excõicatum habuit mecum communionẽ: quia forte misit mihi litteras, in quibus dabat mihi benedictionem, & bene me excommunicatum sciebat, vel forte tradidit mihi osculum, vel alio modo habuit me cum communicare. Quæritur, vtrum Papa ex hoc videatur mihi impendisse beneficiũ absolutionis? Rñdet q non, nisi ipse papa expresse dicat, volo te absolutum esse, & tibi beneficium absolutionis impendo. Sed ponamus, q eram intrusus in aliquo beneficio, ita q non habebã titulum, & Papa scripsit mihi litteras, in quibus appellauit me episcopum illius loci, quem obtinebã sine titulo: vel ponamus q illud beneficiũ vacabat, & nullus obtinebat, & ipse in litteris suis appellauit me episcopum illius loci: an per hoc vr mihi ius tribuere in illo beneficio? Respondet Clemens papa, q non. hoc dicit H. R. Not. q non sufficit non loqui cum excõicato, sed etiam non debent sibi mitti litteræ. No. q scribens litteras excõicato, incurrit minorem de hoc in glo. arg. Idem dicit Lau. si mittit ei nuntium: quia hæc sunt paria de electio. ubi periculum. §. nulli. lib. 6 & de hoc ibi. No. q multis modis communicari dr excommunicatio. de hoc in gl. vt in conuiuio. Zabarella.

[Glossa prima summat, & dicit quare emanauit, & quid prima pars determinat.]

a ¶ Summus.] si Papa etiam scienter excommunicato participat, illo per hoc nõ absoluit, nisi exprimat hoc se velle. Et si scienter sub titulo dignitatis aliquem nominet, vel honoret, per hoc illum in dignitate nõ probat. Creditur q pp dominum Fredericum de Sicilia emanauerit hæc decre. pars prima determinat no. 92. dist. si inimicus. & eod. tit. si aliqñ. per Goff. in proœm. compil. Greg. per Inno. & Host. de priui. eg. cum olim 2. Et facit hoc c. pro ibi no. per Inn. & Host. vt sicut per participium papa non absoluit, ita nec per cuitationẽ excommunicat: vnde non incurrit minorem qui participat illi, quẽ papa vitat &c. si inimicus loquitur de illo quem vitat, & vitari præcipit.

b ¶ Scienter. Jetiam si ignoranter. nõ erat dubium per præcedentem decr. si aliquando.

c ¶ participet.] quo participio non ligatur minori, vt not. in iuribus allegi. in 1. gl. eo. tit nulli.

d ¶ Literis. Jarguc quod scribens excommunicato in

mus a † Põtifex sciẽter b etiam excõmunicato participet c litteris, d uerbo, uel osculo, e seu alio quouis f modo; ipsum p hoc absoluere nulla ratione cẽsetur, nisi se uelle g forsitan exprimat illum ex hoc pro absoluto haberi.

¶ Similiter quoq. si quẽ sub titulo cuiuslibet dignitatis, h ex certa etiam scientia, uerbo, constitutione, uel litteris nominet, i †honoret, seu quouis alio modo tractet, k per hoc in dignitate illa ipsum approbare l non intelligitur, m aut quicquam ei tribuere noui x iuris.

TITVLVS XI.

De verborum significatione.

EXiui † de paradiso, dixi tigabo hortum plan

currit minorem. & de hoc eod. tit. constitutionem. li. 6. in 3. glo.

e ¶ Osculo.] formatur ab os oris, nec debet scribi p hf ¶ Quouis modo.] vt in conuiuio, oratione, uel itinerando, vel consedendo.

¶ Clemens quintus in concilio Viennensi.

¶ Declaratur in aliquibus capit. Exijt. eod. tit. lib. 6. præsertim, an fratres Minores teneantur ad obseruationem eorũ omnium, quæ in regula sub uerbis imperatiui modi ponuntur: deinde multa inseritur, ad quæ fratres ipsi obligantur. Et consequenter eorum nouem excessib. prolixe discussis, de electiõe ministri ipsorum luculentissime tractatur.

CAP. I.

g ¶ Velle.) est sibi pro ratione voluntas. inst. de iure natu. § sed & q prin. sic & princeps sola voluntate manumittit. ff. de manu. apud eum C. de fideicom. lib. si uoluntate in inferioribus a Papa non haberet hoc locum. eo tit. cum desideres.

h ¶ Dignitati.] ecclesiasticæ vel seculari, cum eadem sit ratio.

i ¶ Nominet.] contrarium videbantur nota 59. dist. n. dominus. & vide quod not. 11. q. 1. sacerdotibus q fil. sint legiti. per tuas cõcor.

k ¶ Tractet.) vocans illos qui sunt eiusdem dignitatis, vocat illis.

[Glossa seq. notat ad opinionem.

l ¶ Approbare.) facit ad not. per Innoc. & Host. de fil. presby. veniens. vbi tenent q si episcopus Missam audiat, vel procurationẽ recipiat a male oratorio uel instituto, q p hoc non dispensat cũ illo, dato quòd sit ei sus quo dispensare possit, & ibi scripsi.

[Glossa sequens obiectionem soluit.]

m ¶ Non intelligitur.] non obstat sup. de compil. de p ba. c. unico. illud n. intelligitur cum Papa narrat factũ proprium, super eo fundatur ipsius intentio, ut ibi no. in glo. quid si talia.

n ¶ Noui iuris.] simile de hæret. præsidentes. in fi. li. 6.

& intelligenitur hoc exprimat se uelle, ut supra proxi. responso.

DE VERBORVM SIGNIFICATIONE.

[Visum est supra per discursum titulorum de singulis partibus iuris: Verum quia in iure multę dubitationes oriũtur circa verborum significationem: iõ præsens annectitur rubrica.

EXiui.] ¶ Glossa & alii scribentes quam plures nihil hic scripsere: forte quia Nicolaus 3. eo. tit. li. 6. (quod cap etiam exponit regulam sancti Fran. cisci) excõicauit glossantes illud cap. & in glossando inducentes contrarietates, concordantias, seu opiniones diuersas vel aduersas: quia tũ permisit glossas fieri p quas verbum, vel uerbi sensus, seu cõstructio quasi grammaticaliter ad litteram uel intelligibilius ponatur, & quia etiam pœnas illius cap. suspendit. Jo. xxii. in extraua. Quia non nunquã. & quia licet illa cõstitutio prohibita fuerit glossari, nõ sic illa. Itẽ quia dimittendo hanc sine expositione, inducuntur legentes ad omittẽdã ipsã, vt causas eius ignorantia, cũ tñ ipse Nicolaus præcepit vt illud c. Exijt. sicut cæteræ declaratæ legerentur in scholis: nõ aliqua præuia hic scribo.

Quoniam

Diuisio materiæ reddit faciliorem.

Quoniam autẽ per diuisionem res melius intelligitur: Inst. de leg. §. sed non vsque. no. ff. de do. excep. l. 1. gl. 1. Ideo diui dendo quia primo exordium, secundo narratio & petitio: ibi, (Quia vero dictæ.) tertio, exauditio: ibi, (Nos igitur.) Et ibi primo declarat non omnia euangelica consilia esse præcepti quo fratres, declarans quæ obligent eos ex præcepto Secundo, in §. [Cæterum.] determinat quid seruandum quo ad bona ingredientium. Tertio, in §. [Præterea de uestibus & calceamentis fratrum. Quarto, in §. [Deinde.] de ieiunijs eorum. Quinto in §. [Porro.] de non recipienda per eos pecunia. Sexto, in §. [Proinde.] de paupertate & humilitate ipsorum & enumerat 11. excessus qui sunt contra paupertatem & humilitatem, quibus prouidet. Septimo, in §. (Ex præmissis, solsit dubium oriens ex his q̃ de paupertate dicta sunt. Octauo, in §. [Dicere.] remouet quendam errorem. Nono, in §. (Damum.) determinat de electione vel institutione ministri prouincialis. Decimo in §. (In destitutione.) determinat de ipsorum ministrorum prouinciarum destitutione. Vndecimo, in §. (Cęterum.) determinat, quod fratribus carentibus ministro generali suppleat ultramarinus ordinis ministros. Duodecimo, in §. (Porro.) apponit decretum in his quę dicta sunt de prouinciali ministro, si aliter fiat.

† Alias, plantationum.

a ¶ plantationum.] Ecclesiastici 24.

† ¶ Agricola.) Christus.

c ¶ Salomon.) Christus, de quo Matth. 12. Ecce plusquam Salomon hic.

d ¶ Hortum uoluptatis.) uitam Christi, ipse enim cœpit facere & docere, Actuum. 1.

e ¶ Hic hortus.) descendit ad speciem, & applicat quæ dixit ad propositum.

f ¶ Merit.) alias messuit.

g ¶ Aromatibus.) Cant. 5. & per myrrham intelligit pœnitentiam: per aromata fructum exemplo inde prouenientem.

h ¶ Timoratæ) quinta distinctio. ad eius.

a ¶ In

doceit pariter & exemplo.

¶ Quia uero dictæ sanctę regulæ professores ac æmulatores deuoti, & alumni & ueri filij tanti patris affectabant, sicut & feruenter affectant, ad purum & ad plenum præmissam regulam firmiter obseruare: Attendentes quędam, quæ dubium poterant afferre sensum in ipsius regulæ serie contineri, pro ipsorum declaratione habenda recurrerunt prudenter olim ad apicem Apostolicæ dignitatis, † ut certificati per ipsam, cuius pedibus etiam per ipsam regulam sunt subiecti, possent Domino (pulsis cunctis dubijs) cum plena charitate conscientię deseruire. Horum autem pijs ac iustis supplicationib. plures prędecessores nostri Romani Pontifices successiue (sicut dignum erat) applicantes aures & animum, declarauerunt ea quę dubia uidebantur: ediderunt nonnulla, & aliqua concesserunt, sicut expedire uidebant fratrum conscientijs, ac purę obseruantię status. Verum quia plerunque vbi culpa non est, eam timere solent conscientię timoratę, h quę in via Dei quodcunque deuium expauescunt, non sunt ad plenum ex dictis declarationibus dictorum omium fratrum conscientię quietatę, quin certa aliqua ad regulam ipsorum q; statum pertinentia, dubitationũ in ipsis fluctus aliqui generentur & oriantur, sicut ad aures nostras pluries, & de quampluribus in publicis & priuatis consistorijs est perlatum. Qua propter per ipsos fratres nobis extitit humiliter supplicatum, quatenus prędictis dubijs, quæ occurunt, & quę possunt occurre in futurum, adhibere opportuna declarationis remedia, de benignitate sedis Apostolicę curaremus.

† Ca. Exiit. §. pen. eo tit. lib. 6. Font.

¶ Nos igitur (cuius animus ab ętate tenera pia deuotione efferbuit ad huiusmodi professores regulę, & ad ordinem ipsum totum: nunc autem ex communi cura pastoralis regiminis, quam immeriti sustinemus, ad ipsos fouendos dulcius, & attentius gratiosis fauoribus prosequendos tanto prouinciamus ardentius, quanto frequentius intenta mente reuoluimus fructus uberes, quos ex eorum exẽplari uita & salutari doctrina toti uniuersali Ecclesię cõti-

nue

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ In obedientia.) sine proprio, & in castitate.tria subsătia religionis, de statu mona.cum ad monasterium. Nota ibi (Superflue & nugatorie.) qđ superfluitas & negatio reprobantur in proœmio Greg.§.sane.

b ¶ Cum autem.] Nota de natura termini restrictiui:quia per exclusionem aliquorum cætera includit, & hoc idē est dicere quod alias dicimus, quod exceptio firmat regulam.ff.de milit. testa. tribunus §. fin. 32. quæstio.7. dominus. nota Dynus de regulis iuris super rubri.in fin. lib. 6. Secundo not.ibi, (Pœnitentia.) quod id quod disponitur de aliquo intelligitur etiam de illa quod ad aliud pertinet.

† vide cō cil. Trid. sess.25. tit. de Regularibus & Monialibus.c.i.

† vide cō cil. Trid. sess.25 tit. de Regularibus & Monialibus.c. 15.

† Vide B. Tho. 2.2. q.88. artic. 12.& 3.

cto. cap. quod præcipitur.

nue cernimus prouenire) tam pia supplicantium intentione cōmoti,ad peragendum diligenter quod petitur, studia nostra duximus conuertenda: ipsaque dubia per plures archiepiscopos & episcopos, & in Theologia magistros, & alios litteratos & prouidos,& discretos examinari fecimus diligenter.

¶ Cum igitur † in primis ex eo quod in dictæ regulæ principio habetur: Regula & vita fratrū Minorum hęc est scilicet Domini nostri IESV Christi sanctum Euangelium obseruare, in obedientia [a] uiuendo sine proprio, & in castitate. Item infra: Finito uero anno probationis † recipiantur ad obedientiā, promittentes vitā istam semper & regulam obseruare. Item circa finē regulę; Paupertatem, & humilitatem, & sanctum Euangelium Domini nostri IESV Christi,quod firmiter promisimus, obseruemus:Fuit hęsitatum, an Fratres eiusdem ordinis ad omnia, tam præcepta, quam consilia Euangelij, ex professione suæ regulę teneantur: Quibusdam dicentibus, quod ad omnia, alijs autem asserentibus, quod ad sola illa tria consilia, videlicet, viuere in obedientia, in castitate, & sine proprio, & ad ea quę sub uerbis obligatorijs ponuntur in regula, obligantur. Nos circa hunc articulū prędecessorum nostrorum uestigijs inhærentes, ipsumque articulum quo ad aliquid clarius prosequentes, dictę hęsitationi diximus respondendum : quod cum uotum determinatum † cuiuslibet habeat cadere sub certo, uouens regulam non potest dici teneri ex vi voti huiusmodi ad ea cōsilia Euangelica, quæ in regula non ponuntur. Et quidem B. Francisci conditoris regulæ hæc probatur fuisse intentio, ex hoc quòd quædam Euangelica consilia in regula posuit,alijs prætermissis. Si enim per illud verbum, Regula & vita fratrum Minorum hæc est,& cętera,intendisset eos ad omnia consilia Euangelica obligare, superflue & nugatorie quædam eorum ,suppressis cęteris, in regula expressisset. Cum autem [b] natura termini restrictiui hoc habeat, quod sic excludit ab ipso extranea, quod cuncta ad ipsum pertinentia concludit: † Declaramus & dicimus, quod dicti Fratres nonsolum ad illa tria vota nude & absolute accepta ex professione suę regulæ obligantur, sed etiam tenentur ad ea omnia implenda, quæ sunt pertinentia ad hæc tria prędicta, quæ regula ipsa ponit. Nam si ad hæc tria prędicta tantum præcise & nude promittentes se seruare regulam, viuendo in obedientia, castitate, & sine proprio, & non etiam ad omnia contenta in regula, quæ hæc tria modificant, arctarentur, pro nihilo & vane proferentur hæc verba: Promitto semper hanc regulam obseruare: ex quo ex his verbis nulla obligatio nasceretur. Nec tamen putandum est,quòd B. Franciscus professores huius regulæ, quantum ad omnia contenta in regula modificantia tria vota,seu ad alia in ipsa expressa,intenderit æqualiter esse obligatos: quin potius aperte discreuit, quod quo ad quędam ipsorum ex vi verbi transgressio est mortalis, & quo ad quædam alia non. Cum ad quędam ipsorum uerbum apponat præcepta, vel æquipollentis eidem, & quo ad aliqua verbis alijs sit contentus.

¶ Item [c] quia præter ea, quę expresse verbo præcepti, ac exhortationis seu monitionis ponuntur in regula: nonnulla verbo imperatiui modi negatiue uel affirmatiue apposito inseruntur, hactenus extitit dubitatum, an tenerentur ad ista, ut ad habentia vim præcepti. Et quia, vt intelleximus, non minuitur hoc dubium, sed augetur ex eo quod felicis recordationis Nicolaus Papa tertius prædecessor noster noscitur declarasse, quod fratres ipsi ex professione suæ regulę sunt adstricti ad ea consilia Euangelica, quæ in ipsa regula præceptorie vel inhibitorie , seu sub uerbis æquipollentibus exprimuntur, & nihilominus ad eorum omnium obseruantiam, quæ ipsis in eadem regula sub uerbis obligatorijs indicuntur: supplicauerunt prędicti fratres, ut ad ipso

a ¶ Hæc inquam.] omnia reperit vt clarior fit oratio, & potest dici color rhetoricus,qui dicitur repetitio.

b ¶ Item ordo.] no. quòd antiqua interpretatio habet vim iuris: minime enim mutāda sunt, &c.ff. de legi.minime.de quibus.cum dilectus.

c ¶ Cæterum.] secūda tertiæ vbi de bonis ingredientium. Not.ibi, [Maxima paupertate.] quòd ordi. Minorum fundatus est in maxima paupertate. de exce. prælatis.nimis 2. vbi dicitur, quòd in altissima paupertate Christus pauperi fuit. & dicitur maximū quod privilegium gradum tenet.ff.de verb.oblig. vbi autem in princi. nam superlatiuū vni soli conuenit. 63.di. metropolitano. vbi Glos. Quomodo autem paupertas cōuenit religioni, dixi, & per ibi notata patet, quòd in paupertate non est perfectio simpliciter, sed in se quela Christi: paupertas autem est instrumentum perfectionis:& hoc vario modo prout variæ sunt religiones. de hæreticis, & per Thom.2.2.q pen ar.7. & infra. §. proinde.secundo not.ibi, [Conctis pateant] quòd curandum est sed bono testimonio & opinione.de sacra vnctio. c. unico §.ad exhibendum.

† Per Lob. C. de prę. vbi Salyc. Bar. & ceteri. de vita & hō. ecclę. pœna. glo. Sali. I. hi. C. de re. do. aut filijs effect. pœna. & ibi Nicolaus. Et de hoc vide Nicolaus de Tudeschis in c. fin. de rescrip. lib. 6. & Hostien. in summa de rescrip. §. 2. nu. 3. & Ioannes Andreas in c. fin. de rescrip. lib. 6. & Panormitanus in c. 1. de rescrip. & Felinus in c. cum dilecta. de rescrip. & Ioannes Andreas in c. 1

Universidad de Deusto
Biblioteca

præsumi ex futuris circa præterita.

Religionē si quis ingreditur nō disposito de bonis, qd fiet de illis.

a ¶ Cum vero.]hic de eadem declaratione Nicolai 3. §.itē quia. Nota q̄ quantitas notabilis facit illicitū qđ alias licet.sic de referi. statutū §. insup.lib.6.Scdo not.q̄ ex futuris præsumitur circa præteritum: nam hic vetat accipi notabilem quantitatem etiā gratis:ne p̄sumat q̄ moti fuerint ad recipiendum ittū,quia oculum habuerūt ad eius bonatalia.sic 33. q 2. cū p bellicam. in fi vbi glo.de multiplici p̄sumptione scribā in glo. fin.Quæro,quia hic & in §. p̄cedenti dr,q̄ fratres non sint solliciti de bonis tēporalibus eius,qui recipitur ad ordinē, licet possit ipse dare fratrib. de suis bonis p modū eleemosynę quid si ingredi non facta dispositione de bonis suis?Sol.Quicquid sit de aliis Mendicantibus, de quo not. de proba.in præsentia quo ad fratres Minores dic,q̄ nihil habebunt fratres:dr enim in regula,q̄ uolētibus ingredi, dicatur q̄ vēdant omnia sua,& studeant pauperib' erogare:& sic fuit intētio B.Francisci,q̄ nō recipiantur nisi prius dispositio de bonis suis:qđ si ñ fuit factū, dic q̄ trāseant bona ad ueniētes ab intestato:nam solus vnus modus p mittitur fratrib. habendi de bonis illius scilicet si ille cōtulit p modū eleemosynæ,vt hic:ergo alii,p hibētur.ff.de iudi.cū prætor.de p̄sum.nō ne. pro hoc qđ dico. j.eo. proinde. q 7.

b ¶ Præterea.)hic de vestibus fratrum declarauit in d. c.exiit. §.licet autem .ibi dr, q̄ de licentia Ministrorum & Custodū coniunctim & diuisim in administrationibus sibi cōmissis, possint fratres vti pluribus:ipsi aūt Ministri & custodes licentiam cōcedant,cū eis videbitur,pēsatis necessitatibus& aliis circūstātiis, quæ sm Deum & regulā attē dendæ videntur pro hoc j.§. proxi.ubi utilitas attenditur secū dum consuetudinem patriæ, & arbitrium Ministri & Custodum.

c ¶ Vilitatem.]de eodem nota q̄ viliras rei consideratur ex pluribus,in eo autem dicit,vilitatem attendi secundum consuetudinem patriæ pro hoc 93.distin.legimus. vltra medium.

fratres: ut uere cunctis pateant esse tam salubris instituti paterni studiosi zelatores seduli,& perfecti.

Cum uero [a] facere de rebus suis quod Dominus inspirabit, ipsamet regula ingredientibus liberum uelit esse, nō uidetur quin liceat eis recipere, considerātis scilicet eorum necessitatibus & moderaminibus declarationis iam dictæ,si quid de bonis suis in trans sicut & cæteris pauperibus per modum eleemosynæ libere uelit dare. Cauere tamen in acceptatione oblatorum talium decet fratres, ne ex receptorum quantitate notabili, præsumi possit sinister oculus contra ipsos.

¶ Præterea [b] cum dicatur in regula, quòd illi qui iam promiserunt obedientiam, habeant unam tunicam cum caputio, & aliam sine caputio, qui habere uoluerint. Item quòd fratres omnes uestimentis uilibus induantur:Nosque prædicta uerba declarauerimus æquipollere præceptis; Volentes hæc determinari plenius, dicimus, quantum ad numerum tunicarum quòd pluribus uti non licet, nisi in necessitatibus quæ haberi possunt ex regula, secundum quòd hūc passum memoratus prædecessor noster plenius declarauit. Vilitatem [c] autem uestium tam habitus, quam interiorum tunicarum, illam intelligi debere dicimus, quę secundum consuetudinem uel conditionem patriæ, debeat quantum ad colorem panni &. precium vilitas merito reputari: non enim quo ad regiones omnes potest determinatus unus modus in talibus assignari. Huiusmodi etiam vilitatis iudicium Ministris & Custodib. seu Guardianis dux imus committēdum, eorum super hoc cōscientias onerantes: ita tamen quòd seruent in uestibus uilitatem. Quorum [d] etiam ministrorum, custodum & guardianorū iudicio eodem modo relinqui mus, pro qua necessitate possint ipsi fratres calceamenta portare. ¶ Deinde [e] cum duobus temporibus annotatis in regula, scilicet,a festo omnium Sanctorum usque ad natiuitatem Domini,& maxime Quadragesimæ,in quibus ieiunare tenentur inseratur in eadem regula: Aliis autē temporibus non teneantur nisi sexta feria ieiunare;& ex hoc uoluerunt aliqui dicere, quòd dicti ordinis fratres non tenentur nisi ex condecentia ad alia ieiunia, quam ad ista: Declaramus, debere intelligi eos non teneri ad ieiunium aliis temporibus, præterquam in ieiuniis ab Ecclesię constitutis.non est enim uerisimile, quòd uel institutor regulę, uel etia m confirmator absoluere ipsos intenderit a seruandis illis ieiuniis, ad quę de communi statuto Ecclesiæ obligantur cæteri Christiani.

¶ Porro [a] cum dictus sanctus volens fratres suos super omnia à denarijs seu pecunia esse totaliter alienos, præcepit firmiter fratribus vniuersis, vt nullo modo denarios vel pecuniam recipiant per se, vel per interpositam personam: istumque articulum declarans idem prædecessor noster,casus & modos posuerit [b], quibus seruatis à fratribus non possint dici nec debent per se, vel per alium pecunię recęptatores contra regulam vel sui ordinis puritatem; dicimus,fratres teneri cauere summopere, quòd pro alijs causis,& sub modis alijs, quam ponat dicti prædecessoris nostri declaratio ad dantes pecunias siue deputatos nuntios non recurrant:ne (si secus ab ipsis attentatum fuerit) trangressores præcepti & regulæ merito possint dici, nam vbi aliquid alicui generaliter prohibetur,quòd expresse non conceditur, intelligitur denegatum.Quocirca quæstus omnis pecuniæ ac oblationum pecuniarū receptio in ecclesia vel alibi,cippi [c] vel trunci ordinati ad offerentium seu donātium pecunias reponendas: nec non & quicū que recursus alius ad pecunias seu habentes ipsas qui per declarationē prædictam non conceditur: hæc inquam omnia sunt eis simpliciter interdicta. Cū [d] etiā recursus ad amicos speciales expresse tantū in duobns casibus secūdum regulam cōcedatur: videlicet, pro necessitatibus infirmorum,& fratribus induendis:idque pie, & rationabiliter considerata necessitate uitæ ad alias necessitates fratrum pro tēpore occurrentes [e] cessantibus eleemosynis seu etiam ingruentes, sæpedictus prædecessor noster duxerit extendendū: Attēdant fratres præfati, quòd pro nullis causis alijs quàm prędictis uerisimilibus [f], in uia uel alibi recurrere licet eis ad amicos hōi,siue sint dātes pecunias,seu deputati per ipsos,siue nuntij uel depositarij,seu alio quouis nomine appellētur: etiam si concessi per eādem declarationem modi [h] circa pecuniam integre seruarentur. Denique cum idē cōfessor summe affectauerit suę regulę professores totaliter [i] esse abstractos ab affectu & desiderio terrę dinationis, non permittuntur in certo loco transire, nisi soluant pedagium: licet non debeant ad hoc cogi, tamēn ex quo de facto coguntur,licitum est eis acquirere per elemosynam vt soluant,ne impediantur pro hoc quod in via sequitur,&c.

h Modi.]et q̄ ipsi nō recipiāt nec administrēt, p hoc q̄ dixi sup.§.porro,super littera,& infra, §. proximo.

i Totaliter.]nam hic ordo fundatus est in maxima paupertate,supra.& cæterum.

Quadragesimæ fratres nō tenētur ieiunare, nisi sexta feria,nō per hoc includit q̄ possint non ieiunare in ieiunijs ab ecclesia institutis:est ergo tm sensus,q̄ ad ieiunia alia extra sextam feriā non tenent ex præcepto regulæ,& sic nō plus quàm alij: sed ad ieiunia sextæ feriæ tenētur plus q̄ alij,de obser. ieiun. c. fi. Secundo, nota argum.à verisimili. ff. qđ met. cau. nō est verisimile,de pb. cū de ætate,de testi.ob carmē § fi.de reg.iu l.in obscuris,de p̄sum.qa verisimile.Tertio,no. q̄ inductū ad augendum non debet operari diminutionē: & idem è conuerso. ff. de adimen.legā. legata inutiliter, de condit. & demonst cum tale,§. fi.quia idē nō operatur contrarios effectus,de iureiuran do intellecto.regula, quod ob gratiam, lib. 6. Quarto nota, quod ad ieiunia indicta ab Ecclesia, omnes Christiani obligantur, de obseruat. ieiun. consilium. §. cum autem, quod declaro ibi. quæst. 1. & 2. & dixi sup. de hę re.ad nostrū § 2. q. 1.

a Porro.]hic de non recipienda per eos pecunia.

b Posuerit.] dicto cap.exijt,§.cæterum, vbi determinat q̄ nō licet eis mutuum contrahere, sed si quis vult succurrere, possunt se offerre quod volunt fideliter laborare, vt ei satis fiat,& hoc male seruatur: quia sæpe contrahūt mutuum, declarantur ibi & quædam alia, sed præcipuum est,quod fratres non recipiant ipsi pecuniam: sed tamē quod dare possunt aliquem eis notum,cui per eū qui vult eis facere elemosynam cōmittatur executio: dominium tamen ac proprietas ac possessio pecuniæ remanet penes dantem,cum libera potestate reuocandi vsque ad conuersionem ipsius in rem deputatam, & dic plenius in dicto cap. & duobus sequentibus.

c Cippi vel trunci.]uel,pro.i.& est cippus lignum in oratum & magnum, & perforatur ut cedat loco capsæ, hæc tamen male seruant fratres,nota differen iam inter denarios & pecuniam:quia denarius est q̄ pro decem nummis olim cōputabatur: pecunia vero proprie est substantia de pecoribus proueniēs: tamen hoc hodie cōiter accipitur pro eodem & ideo exponitte iam ibi,denario vel pecuniam,vel.pro i.& hic no minē denariorum continetur omnis moneta magna vel parua,aurea vel argentea, vel alterius generis,& hoc q̄ fauorabile est sic intelligi,& quia indistincte loquitur, licet nummis legaris veniant exiguiores tantum, ff.de legat. 3. nummis. Secundo, nota quòd id, quod per me non licet, nec per interpositam personam,regula, qui per alium, lib. 6. Tertio nota.quod in ijs quæ generaliter prohibentur,omnia intelligun tur prohibita, quæ non inueniuntur cōcessa. de hoc de transla.cap. 2.ver. sed neque, in glo. argumentum,vt ibi dixi.

d ¶ Cum etiam.] de eodem cum p̄cedēti. e Occurrentes.] pro quibus subuentum fuit ab aliquo, cui habent fratres procurare vt reddatur pecunia, & sic dicuntur necessitates non ingruentes.i.imminentes de præsenti, sed iam præteritæ:tamen quò ad hoc quod hic dicitur,idem in vtrisque,vt reprobat quod sequitur.

f ¶ Duxerit.eo. cap. exijt.§.porro,in fine. g ¶ Vel similibus.] necessarijs,non voluntarijs, declaratur autem in dicto §. porro quòd in ijs,quæ sunt necessaria ad victum, vestitum, diuinum cultum, & spirituale studium, concessus est fratribus vsus necessariarum rerum. & hæc causæ videntur generaliter omnes necessitates cōprehendere tñ quia q̄dam etiā sunt eis necessaria, q̄ nō p̄fate concernunt causas p̄missas immediate:ideo hic addiecit q̄ et hoc eis liceat pro causis similibus vt si dū transeant de loco ad locū ex cā

a Repetita,] Supra 2.§ proximis.
b Nec habent,] unde contra ipsos nō habent actionē nec persecutionem in iudicio nec extra. dicto c. exijt. §. Cæterum,& infra proximo,§.
c Quia propter,] No singulariter,ꝙ in pecunia non est dare possessionem separatam à dominio, quod probat littera in eo quod dicit, ad solos dominos vel eorum cōmissarios spectare hæc quæ hic enumerantur, & est ratio,quia pecunia facile fit nostra: vnde etiā aliena mihi mutuata per non dominum p commistionem cum mea,fit mea, si bona fide accepi. ff. de solu. si alieni: quod est singulare,& est hoc propter singularia præcepta pecuniæ numerate. ff. si cert. pet. l. singularia.
d Proinde.] hic de paupertate & humilitate ipsorū. Et numeratis nouē excessibus ,puidet de primo: deinde ,puidet de alijs in §. sequenti. Nota ꝙ fratres Minores nō habent ,pprium nec in speciali, nec in communi, & hoc non videtur speciale in eis, sed locum hēt etiam in alijs mendicantibus,ut i Prædicatoribus & similibus,quia ex regula nō licet habere redditus aut possessiones,sed ꝓpōsitum publicū uictū tribuere solet incerta mendicitas,de relig. dom. capitulo unico,libro 6. tamen nō in omnibus æquiparant. Nam Prædicatores habent aliqua in communi quo ad proprietatem,ut in extrauagan. Io. 22. quia quorundam, §. præterea. hic autem dicitur generaliter, quod fratres Minores nihil sibi appropriēt: & ꝙ hæc expropriatio intelligitur tam in spāli, quam in communi, i ferunt & in alijs quod die plenius,ut j. quæstione prima,in solutione tertiæ rationis. Secundo. no. in uersi. cum. n. quod ex exterioribus actibus repræsentatur mentis dispositio de præsumpt. ex studijs,quod tamen proprie non colligitur hic,sed potius colligitur, ꝙ is qui uult esse rectus in mente,hoc indicet ex operibus, nam ex fructib. eorum cognoscetis eos. Matt. 8 de regu. iur. ca. 2. Tertio not. qđ fratres Minores sunt incapaces successionem,sed legatorum sic, nisi fiat in fraudem de hoc j. q. 2. Quæro in eo ꝙ dixi in primo no. ꝙ fratres minores nō habent proprium, nec in spāli nec in communi: An hoc procedat quo ad oia? Antequam ueniatu ad argumentum, sciendum est, quod hæc quæstio scrupulosa est,& peperit in Ecclesia Dei pernicios effectus, præcipue tempore Ioannis Papæ 22. quia nōnulli magistri sacræ paginæ uerbis & in scriptis nisi sunt ostendere, ꝙ fratres prædicti etiam rebus usu consumptibilibus habent tantum simplicē usū facti: & ꝙ renorum, & specialiter a pecunia & eius usu totaliter inexpertos, sicut probat prohibitio de recipiēda pecunia in regula sæpius repetita a: curare fratres vigilanter necesse est, quòd cum ex causis prædictis & modis ad habentes pecunias deputatas proipsorum necessitatibus recurrere oportebit ad tenentes ipsas, quicunq; hi fuerint principales vel nūtij in omnib. sic se gerant, quòd se cunctis ostendāt in dictis pecunijs (sicut nec habent b) penitus nil habere. Qua propter c prę cipere quod & qualiterpecunia expendatur, computumque exigere de expensa, eam quomodocunque repetere siue deponere, aut deponi facere capsulam pecuniæ, uel eius clauem deferre, hos actus & consimiles sibi fratres illicitos esse sciant: Prædicta enim facere ad solos dominos pertinet, qui dederunt, & eos quos ipsi deputauerūt ad hoc ipsum.

¶ Proinde d cum uir sanctus paupertatis præmisſę in regula modū exprimēs dixerit in eadem, Fratres nihil sibi appropriēt necdomum, nec locū, nec aliquā rē: sed tanquam peregrini & aduenę in hoc sęculo, in paupertate, & humilitate Domino famulantes, vadant pro eleemosyna confidenter: Sicque declaratum existit per nonnullos prędecessores nostro s Romanos Pontifices, hanc expropriationem intelligi debere tam in speciali, quam etiam in communi, propter quod & rerum omnium concessarum, oblatarum, & donatarū fratribus (quas & quarum usum facti, scilicet ordini uel † ipsius fratribus licet habere) proprietatem & dominium in se & Romana, Ecclesia receperunt, dimisso ipsis fratribus in eis tantum modo usu facti simplicis. Ad nostrum fuerunt deducta examē, quæ in ordine fieri dicebantur, & videbantur prædicto voto & puritati ordinis repugnare: videlicet, vt ea prosequamur ex ipsis, quæ remedio credimus indigere, ꝙ se institui hæredes non solū sustinent, sed procurant: Item quòd redditus annuos recipiunt interdum in tam notabili quantitate, quòd conuentus habentes totaliter inde viuunt. Item quòd cum ipsorum negotia etiam pro rebus temporalibus in curijs agitantur, assistunt aduocatis & procuratoribus, & ad inuestigandum eosdem se ibidem personaliter repręsentant: Item quod executiones vltimarum suscipiunt † voluntatum, & gerunt; seque intromittunt quandoque de vsurarum vel male ablatorum dispositionibus seu restitutionibus faciendis: Item quod alicubi non solū ex cessiuos hortos, sed etiam vineas magnas habent, de quibus tam de oleribus, quam de vino multum colligitur ad vendendum: Item quòd temporibus messium vel vindemiarum sic copiose granum & vinum mendicando, vel aliunde emendo colliguntur à fratribus, & in cellarijs & granarijs recondūtur, quod per anni residuum & absque eorum mēdicatione possunt transigere vitam suā: Item quod ecclesias vel alia ædificia faciunt, vel procurant fieri in quantitate & curiositate figuræ & formæ, ac sumptuositate notabiliter excessiua, sic quod non videntur habitacula pauperum, sed magnatum: Paramenta etiam ecclesiastica in plerisque locis tam multa habent, & tam notabiliter pretiosa, quod excedunt in his magnas ecclesias cathedrales: Equos insuper & arma eis oblata in funeralib. recipiunt indistincte: Tamen cōmunitas fratrum & specialiter rectores ipsius ordinis asserebant, qđ prædicta seu plura ex ipsis in ordine non fiebant, ꝙ & si qui reperiuntur rei in talibus, rigide puniuntur: necnon contra talia ne fiant, sunt facta pluries ab antiquo statuta in ordine multum stricta. Cupientes igitur nos ipsorum fratrum prouidere cōscientijs, & cuncta dubia (quantum possibile nobis est) de ipsorum pectoribus remouere, ad prædicta, modo qui sequitur, respondemus. Cum enim ad veritatem vitæ pertineat, quid quod exterius agitur, interiorem mentis dispositionem & habitum repræsentet: necesse habent fratres, qui se expropriatione tanta à temporalibus abstraxerunt, & habere solum simplicem usum facti, & ꝙ hæc fuerit uita q̄ Christus docuit uerbo, & exemplo firmauit, ut dr̄ in eo. c. Exijt. §. porro. In 3trariū sunt rōnes. q̄ sunt in extrauag. præalleg. ad cōditorē & in extrauag quia inter nonnullos. & in eadem extraua. ad conditorem, determinat, ꝙ in bonis quæ in posterum conferent uel offerētur, uel alias quomodolibet obuenire cōtingit fratribus, seu ordini suo dictis, nullū ius seu dominium acquirat̄ ecclesiæ Romanæ, cuius cōtrariū dr̄ hic, ut dixi t. in rationibus partis 3trariæ, rōne secūda. Item vr ꝙ nihil hēre ,pprij, nō est summa pfection is: quia epi habent propria. 12. q. 1. epi 2. & c. seq. & tā status eorum est pfectior, q̄ religiosorū. de regula. licet. de renunn. nisi. ad fi. ex quibus colligitur, qđ ex uita epali surgit maior fructus & utilitas quā ex religione. Vn de monachus licite pōt eligi i epm. 18. q. 1. cunico. de ele. nullus. li. 6. & qa in hoc habemus extrauagantes illas, quib. est statū dum in eo ꝙ dicunt, ꝙ in his quæ cōcedātur fratrib. ad usum, ipsi fratres non hēnt simplicem usum facti, immo habent ius utēdi, nō expedit in hoc instare in plurib. rationibus. Sol. uſ dicēdum, ꝙ fratres non habēt aliqua propria nec in cōi nec in speciali, sed hēnt usum facti nō nudi, sed facti iusti & liciti, utuo lunt dictæ extrauagantes, & sic aliquo modo pūt dici aliquid hēre proprium, s. ipsum usum. Et ex hoc uſ ꝙ res usu consumptibiles eorū proprie dici possint: qa neq; naturali ratione neq; ciuili hæ res recipiūt usumfructū. instī. de usufru. §. constituit, & sic cū usus non separetur à dño, uſ ꝙ eo ipso ꝙ possunt uti dēant cēseri habere proprietatem. Sed q̄ uellet satisfacere tenē tib. cōtrariū, dicere posset, ꝙ licet in his reb. nō possit constitui usufructus, proprie tñ constituit quasi usus fructus, & satisfatur de restituendo tantundē in quantitate. d. §. constituitur. ff. de usufr. ear. rer. q̄ usu cōsu-

F. Minor. an nihil ,pprii possint hēre.

Fratres habent aliqua in communi.

hæc est altissima paupertas, in qua sunt fundati, & ꝙ hæc etiam fuit uita Christi & Apostolorum, dicētes ꝙ perfectioni vitæ Christi & aliorum perfectorum non est consonum aliquid habere proprium, sed solum facti usum: & inter istos fuit Marsilius de Menandrino Paduanus, de quo memorati de elect. uenerabilem, uersi. uerū, & multis rationibus & auctoritatibus prædicta confirmat in libris quos allegauit in d. uer. uerum. Ipse autem Ioan. xxij. in extrauag. cum inter nōnullos, declarauit, ꝙ afferere pertinaciter, ꝙ redemptor noster & eius Apostoli non habuerunt ius utendi in ijs, quæ sacra scriptura eos habuisse commemorat, & illa uendendi seu donandi, aut ex ipsis alia acquirendi est hæreticum, & idem Ioā. xxij. in extrauag. quorundam. late prosequitur hæc, respondendo rationibus, quas tenentes contrarium adducebant: & in eadem extrauag. dicitur, ꝙ in ijs quæ sunt usu consumptibilia, fratres Minores habent ius utendi, & idem dicitur in extrauag. eiusdē Ioa. ad conditorem, quia non est possibile, ꝙ fiat usus facti licitus ipsis sine iure utendi: & quia in magistri, qui tenuerunt contrarium, usi sunt rationibus apparentibus, habuerunt sequaces multos: unde secutum est ꝙ adhuc hodie est magna multitudo, quæ dr̄ Fraticellorum, qui ex hoc errore lapsi sunt in alios, dicentes quòd à ipe illius Ioxxij. quem damnant ꝓpter prædictas extrauagantes tanquam hæreticum, non fuit aliquis uerus Pontifex: & alia multa nefaria dogmatizant: & in his si comprehenduntur p epos. perfistunt, & permittentes se comburi ut ui li Florentiæ, unde sæpe cogitadi, ꝙ utile esset, qđ Ecclesia Romana permitteret libere de hoc disputari an Christus habuerit, uel non habuerit, uel habere potuerit proprium, uel nō potuerit: & similiter de uita fratrum Minorū, an possint aliquid habere proprium, cū in hoc nō uersentur articuli fidei: ex tali. n. libertate occurrere eorum errorib. qui forte de facili corrigerent in alijs, nec per hoc ēt si diceretur ꝙ Christus non habuerit proprium. aliquid inferri possit contra ꝓprietatē Ecclesiæ Romanæ: cum multa sint & in alijs immutata, prout nūc sunt facti sanctis patribus śm exigentiam temporum. Sed inter a stantibus illis extrauagantibus, & hac constitutione, & constitutione cap. Exijt. uideamus aliqua de quæstione, Et uidetur quod Fratres habeant quo ad omnia solū simplicem usum facti, per c. exijt. §. porro, ubi dicitur quòd in rebus temporalibus est considerare proprietatem, possessionem, usumfructū, ius utendi, & simplicē facti usum: & ꝙ ultimo tanquā necessario eget uita mortaliū, licet prius carere possit, & ꝙ condecens est huic ꝓfessioni, q̄ sponte deuouit Christum paupere in tanta paupertate sectari, oīum abdicare dñium, & rerū sibi necessario usu fore cōtentum. Secundo ad idē inducitur hæc littera in eo quod dicit, ꝙ rerum concessarum fratribus, licitum est eis hēre simplicem usum facti: & ꝙ dominiū & ,pprietas est penes Ecclam Romanam.

Tertio qa fratres isti profitent altissimam paupertatē. de excess. prælatis. nimis 2. & sicta lem, qua nulla maior dari potest. §. cœterū. vbi dixi in 1. not. maior autem est paupertas, quæ nihil sibi appropriat, q̄ quæ habet aliquid proprij. Quarto, qa in eorum regula ponit in principio: Regula & uita Minorum hæc est, s. Domini nostri Iesu Christi sanctum Euāgelium obseruare, viuēdo in obedientia, sine ,pprio, & in castitate ex quib. verbis uſ ꝙ beatus Fraciscus uoluerit, ꝙ fratres obseruarēt consilium Euāgelij traditū illis, qui uolunt esse pfecti, de quo Matth. 19. Si uis pfectus esse, uēdeom nia quæ habes, & da pauperib. & habebis thesaurū i cęlo. Quin to ad idē j §. diciere. ubi dicit ꝙ temerariū est asserere, ꝙ sit hērēticū dicere ultum paupertatis includi, uel non includi sub uoto Euāgelicæ paupertatis: & videtur uelle, ꝙ sub uoto Euāgelicæ paupertatis includit usum pauperis. Sexto, idem Matth. 10. ubi Xps dicit Apostolis: Nolite possidere neque aurum, neq; argētum neq; pecuniā, neq; pęras neq; duas tunicas, neq; calceamēta, &c. Ité Matt. 19. Apostoli dixerūt ad Iesum, Ecce nos reliquimus omnia & secuti sumus te. Ité ipse redēptor de se dixit Matth. 8. Vulpes foueas hēnt & uolucres cœli nidos: filius autem hominis non hēt ubi caput reclinet. Ex quibus & similibus auctoritatibus & rationibus, quę ad hoc inducuntur, nituntur aliqui inferre, ꝙ perfectissima uita sit carere omni ,pprio

Universidad de Deusto
Biblioteca

l.1.& 2.de pig.e. fi. Itē licet nō possit dari vsus licitus sine iure vtendi. tñ dici posset qđ hoc ius vtēdi nō est nisi quædam facultas, quæ nō infert aliquid esse p.o. prium: dr̄ enim res propria quando quis potest de ipsa libere disponere vt vult per modos iure non improbatos. quod dixi de resti. spol. olim. 1. fratres autem non acceptant res vt velint posse disponere vt vo sunt, sed ad vsum tantū facti, vt s̄ in l.& 1. ratione partis contrarix, id est, vt vtanē de facto in suas necessitates: qui tamen vsus nō infert aliquā proprietatē: sed vtuntur de licentia dantis, & dicemus qđ ipse dans libere pōt id quod dedit revocare quouisq; vtantur: & sic dicendo saluaretur intentio illorum, qui dixerunt fratres excludi ab omni proprio quoquo modo: nec esset aliqua absurditas: sed non video quōd in hoc sit summa perfectio, sed potius est contentio de verbis: Nam dummodo abdicauerint propria, ita q̄ nihil dicant prius quin parati sint illud dimittere, nec velint, p illo in iudicio contendere, non potest dici q̄ habeant proprium qđ impediat pfectionem. vbi considerandum q̄ abrenuntiatio proprij prout est in actu, non dicit pfectionem, sed est instrumentum pfectionis, secundū ea q̄ dixi de regula. sane q. 14. & §. cæterum. sed prout ex alio surgit in hoc est perfectio, vt sit homo paratus, si opus fuerit, omnia dimittere, vel distribuere de hoc per Thomam secunda secundæ quæst. 182. arti. 7. fratres tamen habent hanc expropriationem, seu habere debent vtroque modo, in epi. opis autem sufficit qđ sit vltimo modo, nec ex hoc dicuntur fratres esse in perfectio i statu: quia aliis respectibus episcopi sunt perfectiores tamquam per quos veluti alios regentes maior fructus prouenit in congregatione fidelium, immo & inter religiones nō pōt argui, q̄ vna sit perfectior altera, ex eo q̄ pauperior posset ēt alias excedere in ijs q̄ ptinent ad obedientiam & castitatem: & tunc diceret similiter perfectior, quia id quod excedit in melioribus, est simpliciter melius de hoc p Thomam secunda secundæ. q. 188. art. 7. & dixi de regula. sane. q. 14. & seq. Et si dicatur saltem cœteris paribus perfectior est status quando renuntiat quis omni proprietati: Dic quod etiam hoc concesso nihil resultat contra superius dicta. Et denique cum multum cogitaui, vr quod dummodo fratres minores absineant à proprio, ita quod nō habeant possessiones immobilium ex quib fructus colligantur, nec insuper habeant mobilia, de quibus agant tamquam domini cōtrahendo, sed habeant solum ad vtendum, & quæ parati sunt dimittere, vt proximo dixi, nihil refert interdicere, qđ ipsi sint domini locorum suorum suo modo, sicut & alia collegia ecclesiastica, vel quod sint domini suorū librorum, vel aliorum vtensilium, siue dicatur quod hēnt tantum vsum, nam etiam si dicantur domini, tamen improprie dicuntur solum quo ad hoc, quia possint libere vti, nec in hoc est vis nisi in verbo, nisi quo ad hoc qđ alij scōlares vel religiosi non mendicantes pro prædictis agere possunt in iudicio: Ipsi autem fratres minores nō j. §. verum. Illa vero diuersitas quæ turbauit mundum, videtur penitus exigua & nullius effectus quo ad fratres minores, an dicatur quōd inijs quibus vtuntur habeant vtendi, an vero dicatur quod habeant vsum facti, quia vtroque modo saluatur perfectio status eorum, & cōsistit hoc in sola disputatione respectu eius quod proxime dixi, nec est conuenies in hac religione, quæ in simplicitate fundata est, his insistere. sufficit enim quod sibi nihil appropriant, vt per hoc velint iudicio contendere, pro hoc dicto ca. Exijt, §. cæterum. Ad contraria dicendum quod habent tantum vsum fa-
ctionem, cum dicitur quod habent tantum vsum fa-
cti: dic. quōd habent vsum tamen licitum, qui aliquo
modo est iuris, nec propterea dicitur non esse simplex
vsus facti, quia in his in quibus vsus separatur à domi-
nio, habent tantum
vsum licitū. In aliis
autem si dicis quōd
habeant proprietatē,
dic quōd non habēt
tamquam proprieta-
tem, sed in consequē † tiam vsus: si autē di-
cis quōd non habent proprietatem, sed cōcedētis donec vsi fuerint, tunc cessat ratio.

Et licet extrauagantes prædictæ approbēt primum dictum, aliàs modum, quod habent proprietatem pp inseparabilitatem: non tamen multum in hoc refert, vt prædixi, quodcunque teneatur. Ad tertium dicitur, quod non excludit hæc paupertas vsum necessarium tantū etiam de prædicatoribus, quos pariter dicit esse in altissima paupertate, & tamen fratres prædicatores habent aliqua in communi quo ad proprietatem, vt in extrauagan. quia quorundam § præterea. & dic aliqua sus, vt sunt horrea & cellaria, vt dicit ibi glossa Zen. quod dixi supra eodem §. in primo notabili, fratres vero minores in altiori paupertate sunt in eo quod dicit de pecunia supra. §. porro. & quia non habent propriatem aliquam nisi vt prædixi supra eadem quæst. Item non possunt capere etiam vt vendant infra §. proximo, quod secus videtur de prædicatoribus. vt dico infra quæstio. sequen. cap. finali. Ad quartum dic quod obseruant illud consilium: vende omnia quæ cōmunia habes, &c. nam quando ingrediuntur, nihil secum asferunt, nec ex hoc aliquid fratribus obuerit nisi de dote vero. Ad quintum dic, quod vsus paupertatis includitur in voto perfectionis seruato vsu licito, vt supra hac q. dixi. Ad sextum dic quōd illud, nolite possidere neque aurum, &c. non prohibet conseruationem rerum ad tempus, & quo ad usum de quo per Thomam secunda secundæ q. 188. art. 7. in fine.

Ad illud, ecce nos reliquimus omnia, dic q̄ sacit pro his quæ dixi supra eadem quæstione quod non fit perfectio in hoc quod reliquerunt, sed in hoc quod Christo adhæserunt. vnde subiungitur, & secuti sumus te. quod dixi de regula. sane. quæst. 13. Ad illud, vulpes foueas habent, &c. dic quod non probat, nisi quod Redemptor non habuit proprium domum, non per hoc infertur quin habuerit aliqua propria, vt dicitur in extrauagan. cū inter nonnullos. nā loculos habuit, Ioannes xij. & licet illi qui tenent vsum facti simplicem pertinere ad summam perfectionem, dicant, q̄ Christus solum quo ad vsum facti simplicem, ut conseruaret eā casum deficientium necessariorum, contrarium tamē voluit Nicolaus iij in c. Exijt. §. porro, vbi dicit, quod in hoc Christus assumpsit personam infirmorum, qđ dic vt in dicta extrauagante, quia quorundam. & dic hoc per Thomam in dicto articul. 7. in solutione. Et potest in hoc etiam dici, quōd Christus conseruauit in loculis etiam pro distribuendo in pauperes, ut patet Ioannis xi. & hoc etiam non dissonat religionis. ipsi mo consonat, dum tamen conseruatio ista non fit in diuturna, quod per eam tollatur mendicitas. infra §. rursus. Secundo, quæro in eo quod dixit in tertio notabili, quod fratres non sunt capaces successionum. Bartolus. fecit quendam libellum, qui dicitur Minoricarum, in quo hæc & alia quàm plura similia prosequi-

tur, ab omni eo quod dictæ expropriationi esset, vel posset videri contrarium, abstinere. Quia igitur in successionibus transit non solum vsus rei, sed & dominium suo tēpore in heredes: fratres autem præfati nihil sibi in speciali acquirere, vel eorum ordini possunt, etiam in cōi: declarando dicimus, quod successionum † huiusmodi, quæ etiam ex sui natura indifferenter ad pecuniam, & etiam ad alia mobilia & immobilia se extendunt) considerata sui puritate voti) nullatenus sunt capaces: Nec licet eis valorem hæreditatum talium, vel tantam earum partem, quōd præsumi posset hoc in fraudem fieri, quasi sub modo & forma legati sibi dimitti facere, vel sic dimissa recipere: quin potius ista sic fieri ab ipsis quæ non est ad propositum attingere, nisi quatenus declaret hæc littera. Quo ad quæsitum sūt dic, q̄ quæritur, an sint capaces successionum vniuersalium ex testamento. Item an ab intestato? De vtroque tñ modo tāmen hic deciditur, q̄ taliū successionū nō sunt capaces, & q̄ ēt non debeatur eis æstimatio vt ex eo quod hic dicit, q̄ etiam iure legati non licet eis dimitti ualorem hæreditatū, uel tantam earū partē, q̄ præsumi possit hoc in fraudem fieri, & sic si iure successionis relinquitur, non tenet ētā quo ad æstimationem, pro hoc §. cæterum, §. cum vero, quia non transeūt ad eos bona etiam eius qui profitetur eorum ordinem, de quo dixi in d. §. cū vero. q̄ tñ bona transeunt ad religiosos aliatum religionum non Mendicā tium, de proba in p̄sentia, ergo multo minus dēnt posse capere ab extraneis hæreditates vniuersales. Et si dicatur q̄ hoc casu cessat ratio de qua in prædicto. §. quę est, ne videantur habere occultum ad bona ingredientium: subest tñ ratio gñalis de qua ibi, vt fratres sint remoti ab affectu temporalium: nam si succederent in hæreditate, tenerent ad onera, dicto c. in præsentia, & sic oportere eos implicari litibus. Contra id j. §. verum. Et licet in hoc possit instari ex his quæ no. Bart. in tract. Minorica & Bal. C. de sac. san. eccl. Aut. ingressi. tñ hæc littera clare hoc probat: quæ (vt prdixi) ēt iure legati prohibet fratres accipere valorem hāditatū vel tantā earum partem, q̄ præsumi possit hoc fieri in fraudē, & sic reliqt vnū solū casum qñ legat eis aliqd de hāditate: q̄ nō est tātum, q̄ possit p̄sumi in fraudē hoc fieri. omnis ergo alius modus est p̄hibitus p id dixi. §. cū vero. Ad idē j. §. porro. & §. cum ēt ubi so idē est c. extit, §. ad hæc ubi p̄mittit tm̄ q̄ iure legati certi modi consequēdi eleemosynā p̄mittunt. Ad iure legati prohibet fratres accipere valorem hāditatū vel tantā earum partem, q̄ præsumi possit hoc fieri in fraudē, & sic reliqt vnū solū casum qñ legat eis aliqd de hāditate: q̄ nō est tātum, q̄ possit p̄sumi in fraudē hoc fieri. omnis ergo alius modus est p̄hibitus p id dixi. §. cū vero. Ad idē j. §. porro. & §. cum ēt ubi so idē est c. extit, §. ad hæc ubi p̄mittit tm̄ q̄ iure legati certi modi consequēdi eleemosynā p̄mittunt. Ad hoc fieri. omnis ergo alius modus est p̄hibitus p id dixi. §. cū vero. Ad idē j. §. porro. & §. cum ēt ubi so idē est c. extit, §. ad hæc ubi p̄mittit tm̄ q̄ iure legati certi modi consequēdi eleemosynā p̄mittunt. Ad

simpliciter prohibemus. Cumque [a] annui redditus inter immobilia censeantur a iure, ac huiusmodi redditus obtinere, pauperati & mendicitati repugnet, nulla dubitatio est, quōd prædictis fratribus redditus quoscunque sicut & possessiones, vel earum † etiam vsum (cum eis non reperiatur concessus) recipere vel hæc p̄stitutio, &c. exijt.) propter refrigescētē charitatē nō bene seruat, p̄pterea ad euitāda peiora, faueri p̄t opinioni illi, q̄ vult q̄ capiāt valorē succes sionū: nam etiam ex contractis pōt percipi: tandem fient possessionati, & vtinā in alijs altem bene seruēt, stantibus, autem illius constitutionibus fratres minore snō possunt capere immobilia, etiam vt uendant j. §. proxi. ubi dico in 2. no.

a q̄ Cumque annui. prouidet secundo excessui. Nor. q̄ annui redditus inter immobilia computātur, & ad hoc singulariter allegatur. & pro hoc in Auth. vt hi qui obli. se habe. perhi. res minorum, §. vero. colla. 6. ibi glo. in uersi. redditus, de hoc j. q. 1. Sccō nota, qđ fratres isti non possunt recipere possessiones, & sic ēt si sint distracturi, pro hoc quod dico j. seq. qō. Quæro in eo qđ dixi in 1. nota, q̄ annui redditus computant inter immobilia, an hoc sit indistincte verū. So. Fridericus in consi. 175. aliàs. 80. vbi refert idqđ si ei quærenti rñdit Ioan. Paliarensis, qui dixit qđ si legatū annū p̄t continere perpetuitatē, vt quia legatarius non potest de facili deficere. tale. legatum impugnatur in hoc §. sed si persona legatarij de facere potest, cum non sit aptum esse ꝑpetuū, vr̄ualere. Vnde dixit, q̄ si legat hospitali S. Mariæ domus, ita qđ singulis annis teneatur dare Prædicatoribus annuatim decem solidos, istud legatum non ualet: sed si limitetur usque ad decem annos, vr̄ valere. arg. opt. ff. qū dies leg. ced. si cum p̄finitione, hæc tñ lex non vr̄ facere: ibi enim dr̄ q̄ legatum ara um cum p̄finitione temporis, puta x. anni est reli um causa alimentorum, intelliguntur plura legata si ex alia causa, intelligitur esse unum legatū, & primo casu legatarius decedēs non transmittit legatum sequētiū annorum ad hæredē. secundo casu sic: illa tñ lex melius faceret si relinqueret quod dares certis fratribus: quia tunc eorum obitu extingueret legatum. Ipse autem Frideri. in consi. 112 super hoc ponit duo consilia: & tādē cōcludit distinguēdo, quod aut redditus annuus relinquit ad certū usum diuini cultus, puta vinū, p̄ sacrificio, frumētū, p̄ hostiis, & conuētus est capax. arg. de excess. pla. nimis 1. in fin. de testa. c. fi. de sepul. Clemen. dudū §. verū. vbi dicit de relictis fratribus, ad certos usus quartam deberi, & sic p̄ supponit relinqui posse, p̄ hoc, quia per hoc nō tollit mēdicitas fratrū: aut redditus deputātur victui uel vestitui, uel indistincte relinquit, & aut ad modicū tempus, & quentus est capax: quia vr̄ vnum esse legatum, cuius summa est diuisa quo ad solutionē: nec per hoc tollitur mēdicitas, sed subleuatur: aut relinquitur ad tps non modicum, & nō ualet, quia tūc computatur in

Universidad de Deusto
Biblioteca

terimmobilia,vt hic:q̃ distinctio est æqua. & dic non modicum tps esse decẽnium vel vltra,not.de reb.eccl. non alie.clemen.1.in gl.fi & bene facit illa cle. ad p̃dicta:quia ibi locatio redditꝰ ad modicum tempus nõ prohiberur tamquam alienatio.

a ¶ Amplius,]prouidet de tertio.

b ¶ Euitandum,] 1. ad Thessal.5.de ui & hon.cle.cæ ab omni.

c ¶ Tamquam suum] id est temporale, ad Phili.2.de censu cum Apostolus,

d ¶ Foris,]r.ad Thimoth.3.de sacra vnc. cap vnico,vers. ad exhibendum, & dic foris,idest.infidelibus, vel idest,non tantum domesticis,sed etiam alienis, secundũ Hieronymum.

e ¶ Proximorum,]2 ad Corint.8. de renũtiatione, nisi, §. prograui. de noui ope. nunc. cum ex iniuncto.Not.quod fratres non debent se curijs immiscere,& hoc non est in fratribus minoribus speciale, sed locum habet in omnibus monachis, de statu monac cleme. ne in agro,§.qui vero.

f ¶ Verũ etiam],pui det quarto.

g ¶ Dixit,]eo. tit. exijt,§.cæterũ.ad idem 3.§ porro. Nota quod fratres nõ possunt esse executores vltimarum voluntarum,sed possunt sup eis exquerdis dare consilium,quod dic ut in seq̃ti.Quæro an hæc prohibitio,ne fratres sint executores ultimarũ voluntatum in distincte ,pcedat?Sol. Bartolus I Minotica. distinguit: inter cætera dicit,quod certoca su valet, vbi quis regrit q̃ x floren. expẽdãtur in x. pauperes, qui eligantur per talẽ fratrem Minorem ga nullũ litigiũ habebit fieri, nec ipse frater habebit administrare pecuniam,sed solũ eligere: & sic cessant rationes de quibus hic. Item nec habet speciem mali, immo si fideliter fiat,meritorium est:nam etiam ipsi fratres q̃ audiũt confessiones,melius cognoscũt pauperes vereundos,quàm alii. Dic indistincte standũ litteræ,quæ generaliter prohibet,ne suscipiant executionẽ argu. dist.19.si Romanorum,de maio.& obed.solitæ, & sic tollit distinctio Bar etiam in quibusdam alijs, in quibus limitat hanc litteram. Item ga electio est pars executionis:ga nec ista sunt sola ratio prohibẽdi ne sint executores,vt nõ sint in iudicio,vel ne contrectẽt pecuniam , sed etiam subest ratio gñalis,ne auocentur à spiritualibus laboribus,q̃bus quotidie debẽt occupari.7.6.prox.Item posset neri fraus,quia frater eligeret aliquos,cum quibus participaret: facile namq; in talibus fraudes cõfingunt:nam nec põt negari quin electio sit pars executionis, vt nunc dixi:& indistincte hic ,ph̃ betur ne sint executores: vnde etiam si ratio prohibitionis cessaret, ficit enim quod hoc aliquando contingere potest,pro hoc litera ibi,cũ hæc sæpius absque litigio & contrectatione, &c.& sic etiam si hoc non accidat,locum habet prohibitio.

h ¶ Licet,]prouidet de quinto.

i ¶ Declarauit,] dicto c.exijt.§. ed hæc, No.q̃ oro & studium sunt labores spirituales,& quomodo conueniunt religioni,di xi de reg. ſanc.q.5 & 6.& de oõne,§ de reliquijs,clem. si domi nũ,uer.ideoque, i gl. de oratione.Sed o nota,q̃ etiam religiosis licitũ est spatiari, dũ tñ honeste, & p area vel hortũ, & hoc ꝓp recreationem sui a laboribus studij: uel orationis:quod facit ꝓ tra eos q̃ sine modestia immorantur studio uel orationi: vnde accidit,q̃ sæpe in currunt graues ægritudines, & q̃doque etiam mentis alienationẽ,quod est cauendum:nam in omnibus debet seruari modus ut cum discretione fiãt de offi.cust.c.vni co.Terentius in Andria : Id arbitror in uita apprime esse utile,ut nequid nimis. Tertio nota q̃ nõ licet fratribus habere hortos,vt inde nascãtia pretio distrahantur:quia hoc appropinquat ad naturam prouentuum vt in littera & de hoc seq.contrario.

Oppono ad hoc q̃ istud non appropinquet ad naturam prouentuum,immo sint prouentus:nam fructus gñali uocabulo dicunt redditus seu ,puen. us.ff de annu.leg.libertæ.in pria C.de dona.si quis argentũ,§.1. & redditus seu ,puentus,quod dixi de dec.pastoralis, q 3.& 4.tñ ut ibi dixi,& probãt iura alle.hæc accipiũtur, ꝓmiscue:potuit enim hæc littera habere respectũ, quia §.cumque annui prohibiti sunt fratribus annui redditus,q̃ tũc videnti dicendi annui q̃ sunt certi & constituti: q̃ non sic est in fruct.b. horti,qui nõ sunt certi.Itẽ non semp̃ vendunt: ꝓpea dicit q̃ hẽre tales fructus vt pretium suis temporib. habeatur, appropinquat ad naturam prouentuum, quia non est proprie prouentus.

a ¶ Rursus.]prouidet de sexto.

b ¶ Pascit.] Matthæi 6.Lucæ 12.No.art.à verisimili,5.§.deide. vbi dixi in 2.no.Secũdo no.q̃ timor leuis nõ excusat,quod metus cã, cum dilectus. Tertio,no.arg.ab experientia,de electio. quã sit,vbi de hoc in glo. 3.lib.6. Quarto, no. quod ex præteritis præsumitur circa futura. de præsumpt. scribam . q̃q; econuerso.5.§. cum vero, vbi dixi. Quinto no. q̃ non repugnat mendicãti ꝓferuare victualia, q̃ timetur quod aliquo modo hẽri nõ poterunt . Sexto no. differentiam inter ꝗlium & assensum. de hoc de ele.cum in veteri. de arbit.cum olim & in regula,nullus ex consilio.lib.6. Septimo not. quod q̃q; specialiter onerat conscientia commissarijs,5.§. vtilitatem.dixi in 3.notabili.

c ¶ Hinc est.] prouidet de septimo.Nota q̃ fratres fundati sũt in summa paupertate & humilitate, & de paupertate 5. §.cæterum,vbi in 1.no.dixi. & ꝙ proinde,in 3.q.de humilitate,de maio. & obe.humilis.Secũdo no.quod non dẽnt habere ecclesias, vel alia ædificia excessiua:hæc tñ non seruantur, & mirum est q̃ auctor hoc adiecit, cui vsq; tunc debuit constare, q̃ in multis locis hñt excellentiores ecclesias, quam sint cathedrales , & Papa scit , & tolerat. Tertio,no. q̃ ex actibus illicitis præsumi quòd si talia ad vsus proxime dictos, vt puta agrũ vel vineam ad colendum & consimilia fratribus legarentur,per omnem modum fratres à receptione talium abstinerent, cum etiam præmissa habere vt pretium fructuum suis temporibus habeatur,†ad naturam & formam prouentuum appropinquet. Rursus [a] cum prædictus sanctus , tam in exemplis vitæ , quàm verbis regulæ ostenderit se velle , quòd fratres sui & filij diuinæ prouidentiæ innitentes , suos in Deum iacerent cogitatus, qui volucres cœli pascit, [b] quæ non congregant in horrea , nec seminant,nec metunt : non est verisimile voluisse ipsum eos habere granaria , vel cellaria, vbi quotidianis mendicationibus deberent sperare posse transigere vitam suam.Et idcirco non ex timore leui relaxare †se debent ad congregationes & conseruationes † huiusmodi faciendas: sed tunc tantum, cum esset multum credibile ex iam expertis,quòd non possent uitæ necessaria aliter inuenire . Hoc autem ministrorum & custodum simul & separatim in suis administrationibus &custodijs(cum guardiani & duorum de conuentu loci discretorum sacerdotum & antiquorum in ordine fratrum consilio & assensu) duximus iudicio relinquendum , eorum super hoc specialiter conscientias onerantes . Hinc est [c] etiam, quòd cum vir sanctus fratres suos in paupertate summa, ac humilitate fundare voluerit , quo ad affectum pariter & effectum, sicut fere regula tota clamat , conuenit ipsis , quod nullo modo deinceps fieri faciant, vel fieri sustineant ecclesias vel alia quæcunque ædificia quæ (considerato fratrum habitantium numero) excessiua in multitudine & magnitudine debeant reputari. Ideoq; volumus , quòd vbique in suo ordine deinceps temperatis & humilibus ædificijs sint contenti,ne huic tantæ paupertati promissæ, quod patet oculis, contrarium foris clamet . Quamuis [c] etiam paramenta & vasa ecclesiastica ad honorem diuini nominis ordinentur , propter quem omnia fecit ipse Deus : tamen qui absconditorum est cognitor, ad animum sibi ministrantium respicit principaliter, non ad manum : nec per illas sibi vult seruiri , quæ suorum seruitorum conditioni & statui dissonarent : propter quod sufficere debent eis vasa & paramenta ecclesiastica decentia , in numero & in maguitudine sufficientia competenter. Superfluitas autem aut nimia pretiositas , uel quæcunque curiositas in his seu alijs quibuscunque , non potest ipsorum professioni uel statui conuenire:cum enim hæc sapiant thesaurizationem seu copiam,paupertati tantæ quo ad humanũ iudicium derogant manifeste. Quapropter præmissa seruari à fratribus uolumus & mandamus.Circa [e] equorum uero & armorum oblationes , illud decernimus in omnibus & per omnia obseruandum, † quod per declarationem prædictam [f] in pecuniarijs noscitur eleemosynis diffinitum . ¶ Ex præmissis [g] au-

habeãt.

habeãt.

habeãt.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Dicere.] remouet quendam errorem: quidam enim dicebant, quod hæreticum erat dicere, quod vsus pauper, id est abdicatio paupertatis includatur vel non includatur sub voto Euãgelicæ paupertatis. Et videtur isti velle, quod ad votum Euãgelicæ paupertatis nihil pertinet dicere quod redemptor & Apostoli habuerunt bona tantum in vsu, hoc autem asserere dicit temerarium, & præsumptuosum: & sic videtur fauere illis qui dicunt, quod vsus pauper includitur sub voto Euangelicæ paupertatis: tamen hoc nõ affirmat & hodie standum est extrauauaganti, cum inter nonnullos, de qua dixi §. §. proinde. q. v. post principium.

b ¶ Demum.] hic de electione vel institutione ministri Prouincialis. Et primo determinat generaliter quo ad totum ordinem: secundo, specialem modum tradit quo ad prouincias vltramarinas Hyberniæ, & Græciæ, in §. vtrum. Prima subdiuidit, quia primo determinat q electio fiat p capitulum prouinciale: & quod fiat diesequẽti postquam fuerit congregatum. secũdo: ibi, [Ipsius.] quod confirmari spectet ad Gñalem. Tertio: ibi [Et si quidẽ.] quod si plures eligerentur in discordia, cõfirmetur electus à maiori parte numero omissa collatione, & & reiectis exceptionibus, quarto: ibi, [Et si fuerit.] q si electio fuerit infirmata, redeat ad capitulum. quinto: ibi, [Cæterũ.] q si capitulum prædicta die non elegerit, devoluatur ad Generalem. Nota differentiã inter hæc verbũ: declaramus, statuimus, & ordinamus, pro hoc qđ no. de iudi. decernimus. videtur tamen quod verbum, ordinamus, idem importet quod statuimus: & sic quod nouum ius inducat: simile qđ no. de verbo. volumus, de of. vic. elem. vnica. in gl. fi. Secundo, no. q in electione ministri Prouincialis non hẽt locum tempus Lateranẽse concilij, de cõcess. pb. c. 2. hic tñ non dilponit de congregatione concilij, sed dẽt intelligi quod fiat prout cõstitutum fuerit in capitulo ante celebratoto. Item ex hac cã quæque congregatur, & solum post congregationem currit tps, qđ hic breuissimum constituitur, s. diei: nec timeri põt q differat capituli congregatio: quia super hoc prouidet Gñalis vel vicarius ordinis, de quo 7. §. ca terum. Tertio no. casum singularẽ, in quo confirmatur electio celebrata à minori parte capituli: dummodo sit facta à maiori parte partiũ comparatione minorum: cuius contrarium aliàs est de iure. de elect. ecclesiæ. 1. Quarto no. alium casum singularem, in quo ī electione omittitur collatio zeli & meriti. Simile in electione abbatissæ, quæ fit per moniales, de electio. in decimitatibus, §. vt autem. lib. 6. Quinto no. q in confirmatione Ministri prouincialis non procedit iudicialiter: quia vt dr hic, non admittuntur exceptiones partis alterius, q tñ in aliis confirmationibus admittunt, de elect. c. fi. lib. 6 Simile in electione abbatissæ facta à duabus partibus, monialium, quæ etiam confirmatur non obstante cõtradictione partis alterius, d. cap. indemnitatibus, §. fane, quamquam autem glo. ibi dicat, quod admittetur exceptio, quæ votum eligentis reddat nullum, tñ hic vꝫ quod sufficiat, qđ fit facta à maiori parte numero, & sic attẽduntur voces fictæ, sicut fit de ele. 3. electo q circa. Sexto no. cãsum in quo infirmata electio-

electione indistincte reuertit ius eligendi ad eligẽtes: Prudẽs eat nec distinguit an elegerint indignum sciẽter vel ignoranter: cũ tñ aliàs si elegerunt indignum scientẽr: nõ deuolui ius ad eos, sed ad superiorem deuoluat, de ele. cum in cunctis eligentes. §. in fi. & c. bonæ 1. & c. quamquam. lib. 6.

a ¶ Verum.] hic de modo creandi ministrũ prouincialẽ in prouincijs vltramarinis Hybernię, & Græciæ: & perm tit ministro gñali, q si ei & capitulo gñali videbit pos sit ipse cum proborũ ordinis consilio pñcere Ministrum in prouincijs Hybernię & vltramarina: in Roma vero seu Græcia hoc idem possit qñ minister illius prouinciæ moritur vel absoluit citra mare. No. casum in quo electio ministri prouincialis nõ spectat ad capitulum prouinciale: licet iam electio abbatis qñq; non libere spectat ad conuentum. de consue. cum dilectus. Secundo no. in fi. quod qñq; onerator spãliter p scientia commissarij, §. §. rursus, vbi dixi in 5. notabili.

b ¶ In destitutione.] hic de destitutione ministrorum Prouincialium.

c ¶ Cæterum.] hic determinat q fratrib. carentib. ministro gñali, suppleat vicarius ordinis vices ei⁹. Quæro q quę creabit iste vicarius? Sol videtur quod p Papã ex quo alius modus nõ tradit. fratres autẽ Prædicatores dicunt obseruare, quod minister illius prouinciæ in qua occurrit celebrandum gñale capitulũ post obitum sui magistri gñalis, vicarius ordinis vsq. ad tps capituli: & similiter fratres minores bene constitutionem gñalem, q generali mortuo, minister prouinciæ vbi occurrit celebrandum gñale capitulum, prãtem hẽt sup alios in capitulo, quo ad ea q spectãt ad expeditionem capituli: & ex hoc ga solum hẽt prãtem in his quæ spectant ad capitulum, patet q non in alijs arg de plump nõne, & q mortuo gñali non dẽant fratres aliquem vicarium ordinis facere sine licentia Papæ & protectoris ordinis qui est. Contrarium determinat Nicolaus Papa, vt patet in sine litetis, quarum copiam vide inter constitutiones fratrum.

d ¶ Porro.] apponit decretũ in his, quæ de ministro q

†De mõ electionis facit dã, vide no. ultime fin. cita in prin. Trident. sess. de Regul. & Monialib. c. 6.

cialium electione vel institutione penitus mentionẽ oriri super hoc poterat dubitatio inter fratres: Nos volentes posse ipsos clare ac secure procedere in omnibus factis suis: Declaramus, statuimus etiam & ordinamus in constitutione in perpetuum valitura, vt cum alicui prouinciæ de ministro fuerit prouidendum, ipsius ministri electio † penes capitulum prouinciale resideat; quam idem capitulum die sequenti, qua fuerit congregatum, facere teneatur. Ipsius autem electionis confirmatio ad ministrum pertineat generalem. Et si quidem ad electionem huiusmodi per formam scrutinij procedatur (votis in diuersa diuisis) electiones plures in discordia celebrari contingat, illa quæ à maiori parte capituli numero (nulla zeli vel meriti collatione, aut consideratione habita) fuerit celebrata, exceptione seu contradictione quacunq; alterius partis non obstante, per dictum generalem ministrũ de consilio discretorum de ordine (prius tamen ex officio, prout spectat ad ipsum, diligenti examinatione præmissa) confirmetur, vel etiam infirmetur, prout eis secundũ Deum uisum fuerit expedire: Et si fuerit infirmata, ad capitulum prouinciale electio huiusmodi reuertatur.

¶ Cęterum si capitulum memoratum die prædicta ministrũ eligere pertermitat: ex tũc ministri prouinciales prouisio ad generalem ministrum libere deuoluatur. Verum si ministro prædicto & capitulo generalib. ex certa, manifesta, ac rationabili cã videtur aliquando in prouincijs ultra marinis Hyberniæ, Græciæ seu Romę, in quibus hactenus alius prouidendi modus dicitur ex cã certa & rationabili fuisse seruatus, expedire ministrum prouincialem per ministrum generalem, cũ proborum ordinis consilio potius quàm per capituli prædicti electionem pręfici in prouincijs Hybernię etiam vltramarinis irrefragabiliter, In Roma vero vel Græcia quando minister dictæ prouincię mereretur, vel absolueretur citra mare; illa vice seruetur absq; dolo, partialitate & fraude (super quo eorum conscientias oneramus) quod super hoc dictus minister cum dictorum proborum c on filio duxerit ordinandum.

¶ In destitutione b vero dictorum ministrorum p uincialium seruari uolumus quod super hoc hactenus de ipso ordine exiterit obseruatum. Cæterum c si contingeret eosdem ministro generali carere, per vicarium ordinis uinciali dicta sunt §. §. demum, & duob. seq. No. de cl. decreti. simile de rescr. statutum. in fi. li. 6. & pro hoc q no. §. de immu. eccl. elem. vnica. in 6. notab. & x. cõ trario Cardinalis de Zab.

Saepe contingit.] CASVS. Ponamus q Romanus Pontifex alicui iudici commisit aliquam cãm, & eidem mandauit, q in eadem cã, p cedat de plano, sumamatie, sine strepitu & fine figura, i. sine aliqua forma iudicij: q- rit qd significant ista verba, q procedat de plão, summarie, & c. Vel sic: Ponamus q tales causæ sint examinandæ simplr, & de plano summarie, & sine strepitu iudicij: Quæro quid importent talia verba, de plano, &c. Rñdet Clemens, q talia verba hoc volunt: Nam iudex dẽt procedere in illa cã, & dẽt dimittere plures solemnitates: Primo enim vꝫ esse remissa & dimissa illa solemnitas, quæ fit in iudicio: videlicet, oblatio libelli: quia sufficit q in tali cã, in qua Papa mãdat vt iudex ꝓcedat summarie & de plano, vt actor faciat demandam seu petitionem suam verbo, & q grapharius illam redigat apud acta curiæ: Item p dicta verba vꝫ esse remissa litis ꝓtestatio. Itẽ p dicta verba dict⁹ iudex accipit facultatẽ ꝓcedẽdi in cã tpe messium & vindemiarum, q in alijs causis facere non põt qr ferias: Itẽ p hmõi verba iudex, qui cognoscit, accipit facultatẽ amputandi dilationes: nam ipse nullas dẽt dare dilationes. Item recipit facultatem, vt possit repellere dictas dilationes seu prolongationes, & exceptiones, & appellationes: Item aduocatorum & procuratorum iurgia seu cõtentiones põt repellere. Item põt repellere multitudinem testium. Et sum in versiculo: [Non sic tñ iudex.] Et quæritur, vtrum iudex possit procedere reo non citato, Et respondet Clemens q non. Item dicit Romanus Pontifex, q per talem facultatem datam iudici, videlicet q procedat summarie & de plano: non videntur esse remissa iuramenta de calumnia, nisi expresse remitteret. Et sum in versiculo. [Verum quia.] quod declarat principium capitu. dicimus, quod actor potest in causa sine libello procedere, quæro quo mo-

† Illa duo verba: Clemẽs quintus, abstunt à vetustiorib. codicibus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

do debeat illud intelligi: & quomodo sciet iudex qd vult hẽ actor, nisi ipse actor proponat libellum iuꝝ Rñd et Clemẽ. ꝙ ista demanda seu petitio actoris dẽt dari siue verbo siue in scriptis. Videatis ergo textum, & melius dicetis oia: qñ dummodo ꝓponat suam demandam verbo suffi
cit: & hoc modo qd
grapharius redigat di
ctam demandam seu
petitionem in actis se
u prolaram verbo, &
sicut ipse illam ꝓfert
& pronuntiat. Hæc di
cit H.R. doctor egregius. No. in verbo, [Significatione. iuncta gl. in hoc ꝙ decretales dẽnt ogruere titulis, s. in prœmio Greg. & in prœ. Sexti, & in versi. [Tũdem. No. dſam inter constitutionem & sanctionem de hoc in gl. non dicit.

[Gl. prima primo decretalem commẽdat dicens illã summe necessariam, secundo dicit qd & quas o; iniones determinat. tertio diuidit summando. quarto ali-

Res optima sui natura satis ornatur.

qui
tingit,* quòd causas[a] com
mittimus, & in earum ali
quibus simpliciter [b] & de
plano, ac fine ſtrepitu, &

figura [c] iudicij procedi
mandamus[c]: de quorum
ſignificatione[c] verborum
à multis contenditur, &

qualiter procedi debeat,
dubitatur. Nos autem du
bitationem huiuſmodi
(quantum nobis eſt poſ-
ſibile[a]) decidere cupien-
tes [b] hac in perpetuum [c],

ualitura conſtitutione [d]
ſancimus, vt iudex, cui
taliter cauſam committi-
mus, neceſſario [e] libel-
lum non exigat [f], litis
conteſtationem [g] non po

te l ligo exceptis his caſib. quib. ſine libello procedit, quorũ aliquos not. Hoſt in ꝓdi. decre. prima, de libel. obla. & A curſius in gl. pat. leg. in Auth. de exhib. & obla. reis. ſed Guliel. plenius colligit in Spe. de libel. ꝓte. §. nũc dicendum. Non tñ putes, ꝙ in oi caſu quo nõ exigitur libellus, locus ſit huic conſtitutioni: ꝙ per multa exempla ibi poſita videre potes: & ſatis eſt hoc expreſſum non eſſe.

[Gl. ſeq oſtendit per uerbum, figura, iſta remiſſa: & ponit duas opiniones contrarias, & remittit.

f ¶ Non exigat.] eſt mens litteræ. ꝙ iudex neceſſario non habet exigere, nec actor neceſſario habet offerre: ſponte uero offerri poſſet & recipi, ut in fin. ſtud aũt & ſequens proprie ſunt de figura iudicij. Cum enim ſi guta cuiuſq; rei ſit ipſius apparẽs forma uel facies, in qua rei ſubſtãcia ſingitur ff. de act. & oblig. nõ figura. facit de cele bra. Miſſ. cum Matthæ. uer. ex eo. & iudiciũ ſit actus trium ꝑſonarum; iudicis, actoris, & rei. eo. titorius. C. de eſſer. tol. l. 1. in fi. ipſius forma, facies & figura principaliter cõſiſtit in his, ita ꝙ altero deficiẽte ff. quaſi figura. C. de cadu. tol. l. unica. §. ſimili modo. ibi. n. quia non erant niſi duæ perſonæ: s. iudicis & dñi ſeruí nominatis illum filium, non erat propriæ figura. Sublata igitur figura nõ uſ iudex adſtrictus ad aliquas formas rimulas. uel figuras iudiciorum, niſi quantum hic exprimitur, & expreſſa plus reſpiciunt figuram facti, negotij, uel cauſæ, quàm iudicij, ut ſ. dicam. Dicũt ẽt quidam libelli oblationem remitt per uerbum, de plano C. de neuſta. l. de ſubmerſis nauib. lib. 11. Alij contra. & de hoc ff de accu. leuia. & de off. procõſ. nec quicquam. §. ubi decretum. & in tractatu quem allegabo ſ. gl. 2.

[Gl. ſe. quærit de locutorijs: dicit quid in alijs cauſis, arguens in his illas non dari. ſoluit contrarium tribus rationibus.]

g ¶ Litis conteſtationem.] ſed eum petitio ſit in actis ſcribenda, ut ſ. uer. uerum. ſed lit. conte. non eſt facienda ut hic, quid de deliberatorijs: dabuntur ne aliquæ deliberatoriæ reo? In alijs iudicijs planũ eſt deliberatorias eſſe de ſubſtantia, ſi petantur, vt no. 2. q. 3. in ſumma. & 3. q. 3. cum accuſatus. & patet in Auth. offeratur. ea. q. unde dicunt Inn. & Hoſt. de libel. obla. c. 1. ut ibi ſcripſi ſuper 1. gl. deliberatorias arctari poſſe, ſed nõ penitus denegari, licet tacite & expreſſe poſſit lis renũtiari. alleg. ff. de fer. l. 1. C. de epiſ. & cle. Auth. gñaliter. & hoc etiam de dilat. c. 1. & 2. ſed in his cauſis ex quo nõ eſt neceſſaria conteſtatio, non uſ neceſſaria deliberatio. Ad hoc facit, qa interdum in his q̃ ſummariam cognitionem requirunt, ſimul petitur & iuratur. ff. de eden quædam. §. ſi. Sed contra, exigitur iuramentum calumniæ in his cauſis ut ſequitur. Item poteſt reus conuenire, ut ſ. uer. uerum, in deliberatorijs autem quomodo inrauit uel reconuenier? Item per hanc formam non tollitur iudicis recuſatio, cum exceptiones & defenſiones legitimæ reſeruentur, uſe quitur. Item abſurdius eſſet hũc iudicem, ſi ſuſpectus eſt, recuſari non poſſe, quàm qui ꝓcedit in figura iu dicij, cum iſte plus lædere poſſit: ſaltem igitur ſuper hoc deliberare permittatur, nec arctetur tim præ-

P 6 cipit.

Deliberatoriæ an ſint reo dãdæ i cauſis ſummatijs,

Diuiſio & ſubdiuiſio textus.

Declaratio textualis.

[Gl. ſecunda dat concor. & dicit cur conſtitutum.]

* ¶ Sæpe ptingit.] Quoniam ſecundum Quintilianum. li. 7. de oratoria inſtitutione, Optimarum rerum inuẽtio, & ſi lenocinijs verborum deſtituta ſit: ipſa tñ ſui natura ſatis ornatur, cui bene conuenit, ff. de in integ. reſt. l. 1. in prin. hanc conſtitutionem verborum blandi tijs non egentem, gloſſam dum aggredior: de cuius cã impulſiua pars fui: Ex quo enim ſciui mandaſſe concilium Vienneñ. ſ. de iud. diſpendioſam, exiſtimans non tantum vtile, ſed ſumme neceſſarium, verba de quib. hic loqmur declarari, dominos ac peritos curiæ ſollicitaui ſæpius, ꝓ conſtõne declaratoria procuranda, quę deſiderata ſe nunc exhibet. Et in ſumma determinat & declarat quid ſignificent hæc verba inſerta in iudicalib. commiſſionib. quæ fiunt a principe, uel à iure, ſ. quod procedat ſimpliciter & de plano, & ſine ſtrepitu & figura iudicij. Determinat autem ꝓ Innoc. & Hoſt. de accu. olim, de ſtatu regul. ea quæ per Aegid. de iudicijs, nouit. iu ſi. per Gul. in Spe. de inquiſi. §. nunc tractemus, verſicu. quid igitur, & per Archidiac. de elect. indemnitatib. §. ii vero. lib. 6 & per Ioan. Monac. & per me. eo. lib. de hæret. c. fi. Et ſunt 4 partes. In prima ponitur quæſtio. In ſecunda ſolutio: ibi, [Nos autem.] In tertia protogatio: ibi, [Quæ omnia.] In quarta quę dant inſtruens proteſtatio: ibi, [Si tamen.] Secunda pas in qua ponitur ſolutio ſubdiuiditur: quia primo ponitur nouem ſpecialia, vel vndecim, ſi diuidatur octauum in tria, quæ poteſt iudex ſic datus, ſecundo: ibi.]Non ſic.] ponit quintum vel ſeptimum diuidendo quartum in tria ꝓ formam huius non excluſa, tertio: ibi, [Et quia.] ponit ſex, quæ talis iudex põt, quatuor interſerens quæ non põt. Si igitur non contentat ſummarie quod poſui: quia non eſt recitare ſummando, ſic recites diuidendo prohibita à ꝓmiſſis, vt melius apprehendas. Iudex qui datus eſt ſimpliciter & de plano, ſine ſtrepitu & figura iudicij, procedere põt ſine libello, litis conteſtatione & ſerijs inductis fauore hoium, amputat dilationes, abbreuiat lites, repellit fruſtratorias exceptiones & appellationes, refrænat iurgia partium, & multitudinem teſtium: dat ſimul terminum ad ponendum articuiandum primo, ſecundo ad producenda oia acta & munimenta cauſæ: interrogat partes ubi ſuader æquitas: non citat peremptorie ad ſniam quam profert ſtans vel ſedens etiam concluſione non facta. Citare tamen tenetur & recipere petitionem in ſcriptis vel verbotenus, tunc ſcribendam in actis. Item iuramentum calumniæ, veritatis vel malitiæ, probationes neceſſarias. & defenſiones legitimas, & facta remiſſione pro teſtib. producendis dẽt tunc inſtrumenta recipere: tenetur partes ad ſniam citare, quam tenetur in ſcriptis ferre, etiam ſecundum acta cauſæ. hoc dicit.

* ¶ Sæpe cõtingit.] concor. de reſti. ſpol. ſæpe. de appel. ſæpe. Et quo vero id ſæpe accidebat, per conſtitutionẽ fuit prouidẽdum, quæ tñ interdum etiam prouidet de raro contingẽtib. de hoc de deſp. impub. ſras. in 3. gl. a ¶ Cauſas.] de negotijs extra iudicialib. ſic commiſ-
ſis non erat dubium
de accuſa ſicut olim.
b ¶ Simpliciter.] quia
ſi ſine plica vel inuolutione, facit de ſumtri firmiter, in prin. ff. de leg. 2. codicillis. §. inſtituto.

Simpliciter vnde dicit.

[Gl. ſeq no, ad qõnem. q̃ ſpecificat ponẽdo ſex alias ſpẽ., & eam dubie ſoluit, declationem poſcens, ſecundo quærit quid ſi vnica vel nulla ſit, vel ponant hæc diſiunctim, & omnia ſoluit.]

c ¶ Et figura.] Notandum eſt, ꝙ ad hæc quatuor verba triplex inferitur copula, ꝙ quod vt ſolui quod quæritur, an ſi aliquod iſtorum verborum deſit in forma commiſſionis, locus ſit huic conſtitutioni. vnde aduertendum eſt, ꝙ qñq; in commiſſione ponitur ſolum vnum horum de plano, ſ. de iud. nouit. ad ſi. de ſponſ. cum in tua concor. ff. de offi. proconſ. nec quicquam. §. de plano. de q. vnius, in fi. quis ordo in bon. poſ. ſec. l. 2. Quandoq; ponuntur, ſimpliciter & de plano. de accuſa, ſicut olim. Quandoque abſq; ſtrepitu. de ſtatu monach. ex quæ §. quod ſi quandoq; de plano & abſq; ſtrepitu. de accuſ. olim. Quandoque ſine ſtrepitu & figura de olec. indemnitatib. §. ſi vero. lib. 6. Quandoq; hæc quatuor coniunguntur, vt hic.]. de iud. c. diſpendioſam. Quandoque ad hoc additur verbum a duocatorum, de hæc. ſi. in prin. lib. 6. Quid ergo dicemus de his formijs, vbi iſta quatuor non coniunguntur? Satis, vt conſtitutionem totam & quo ad omnem ſui partem tunc locum non habere ꝓp has copulas repetitas.] §. pen. & in c. diſpendioſam. ſ. de iud. cum enim exorbiter a iure communi, habitandum vel dilatandum non eſt. de regu. iur. quæ a iure, cum ſuis concord. lib. 6. dicebamus tñ olim principaliter ꝓ hoc vltimum verbum. figura, ſubſtantialia iudiciorum tolli, vt patet in glo. in prin. alleg. & dicam ſ. in gl. eſt mens, & in glo. facit ad hoc, & forſan adhuc idem dicere non eſſet abſurdum, ſecundum ꝙ et in caſu prædi. decr. indemnitatibus, ſi vero locum haberet hæc conſtitutio ex vi verborum ſuorum, poſito ꝙ ille caſus non includeretur ſub ptẽ dicta conſtitutione, diſpendioſam. ſed certum eſt hodie, ꝙ illa conſtitutio includit caſum illius §. & ſic in illo non eſt dubium hanc conſtitutionem locum habere. In alijs ergo nõ incluſis remanet dubium, an aliquo ſup preſto hẽat locum hæc conſtitutio. Si adhæſſem compilatoribꝫ. procuraſſem declarari: quædam tamen ex ſ. dicendis alteri tantum iſtorum verborum adapta ri, videntur, vt ſ. dicam. Sed quid ſi iſta quatuor ponantur ſine copulis, vt quia dr, ſimpliciter de plano, ſine ſtrepitu & figura? Dicas idem ꝙ vltima copula in ſuperius cedentib. repetita cenſetur. de appel. ſecundo requiritis facit ff. de hær. inſt. cum in teſtamento, §. Plus dico. ꝙ eſſi nulla ſit copula, idem erit, facit ff. de ver. ſig. triplici modo. Et ſatis æque videretur dicendum, ꝙ ſi diſiunctiue ponantur, puta ſimpliciter vel de plano, vel abſque iudicij ſtrepitu vel figura: idem ſit ſenſus, & locus erit conſtitutioni: cum ratio ſit eadem: & ponetur tunc diſiuncta pro coniuncta. C. eod. ti. l. pen. ff. eo. l. ſæpe. Non ſic ſi verba huius conſtitutionis proiecta fuiſſent diſiunctiue: quia tunc ſoluta eſſet quæſtio principalis: & eſſet ſenſus, ꝙ quodlibet prædictorum verborum haberet hunc effectum, quem ponit hæc conſtitutio.

d ¶ Mandamus.] ꝙ alius non poſſet et legatus de latere, vt ſatis no. in prædecr. ſi. de hær. li. 6. Et Gul. in Spe. ti. 2. §. ſupereſt, in 1. colum.

e ¶ Significatione.] in hoc reſpicit titulum.

a § Poſſ-

a ¶ Poſſibile.] facit prooemium harum conſtitutionũ in prin. de ele. vt circa. lib. 6. ſæpe etenim per ſolutionem vnius dubitationis inducitur alia. fortior. eod. ti. cum olim. vbi de hoc.

[Gl. ſeq. oſtendit indigentiã nouæ conſtitutionis.]

b Cupientes.] ad eũ
enim promulgatorẽ
talium iurium vel re
ſcriptorum hoc ſpe-
ctabat. ſ. de ſent. ex-
com. inter alia, cũ ſuis
concor. & ſine dubio
ad hoc dubium tollẽ
dum gloſſæ nõ ſuffi-
ciebãt, ſed neceſſaria
erat conſtitutio, vt per inferiora patebit: quis. n. gloſſando probare potuiſſet: plus requiri iura præſtari, vel ſniam in ſcriptis ferri, quàm litem conteſtari; idem in ſimilibus.

Cũ ſi omnia ſint ſimpl. & de plano, an poſſit expedire ſine ordine iudiciario.

c ¶ In perpetuum valitura.] ſuperfluit, quia intelligẽbatur. 50. diſt. c. 1. ſed eſt modus loquendi cui concordat. de poſtul. c. vnico. de el ect. perpetuæ. lib. 6.

d ¶ Conſtitutione ſancimus.] non dicit ſanctione ſtatuimus: quia potius eſt conſtitutio, quàm ſanctio 1, de quo vide 3. diſt. in ſumma.

[Lgl. ſeq. arguit in alijs cauſis libellum offerẽdum: de quo remittit ad gl. & Spec. ponit quinq; opiniones & ſuam ſolutionem, quam impugnat per hoc c. & impugationi reſpondet.]

e ¶ Neceſſario.] datur per hoc intelligi ꝙ in aliis cauſis, quibus non proceditur ſimpliciter, &c. neceſſario ſit, libellus offerẽdus. de hoc notaui ſ. de libel. obla. c. 1. vbi Ber. Inno. & Hoſt. tenẽt libellũ eſſe de ſubſtantia iudiciorum inducunt prædi. decre. & Auth. offerat. 3. q. 3. & Inno. inducit Auth. de temp. non ſol. pen. ſup dote §. conteſtationẽ. col. 7 Hoſt. inducit Auth. de exhiben. & inrod. re. §. illud. col 5. vbi dicit expreſsũ, & zãdet ad e. ſi quis cũ clerico. ſũ 1. q. 1. & ad decre. prout. quia Auth dicit libellũ offerẽdum: ſed offerre ꝓprie
nõ petẽti. ff. de leg. 3. fideicõmiſſa. §. ſi rẽ. de reſti. ſpol. litteras. circa fi. de app. interpoſita. in prin. Tancre. vi. & Phil. dicebãt ꝙ ꝑdi. c. ſi quis. & prout, ꝙ de iure canonico libellus nõ erat de ſubſtãtia Guliel. de hoc tra
ctabat nil approbãs In Spe. de libel. concep. §. vtrũ libelus. Accurſius in Auth. offerat. C. de lit. coateſt. tenet ꝙ tacite poſſet omitti, ſed in principio. §. illud alleg. §. ſeq. in Auth. d. exhib. & intro. re. tenet ꝙ ẽ remitti expreſſe poſſit: vltra mediũ magnæ gl. Dominus meus in legibus dicebat, ꝙ ſi libellus petitur & offert, bene proceditur: ſi nec petitur nec offertur, nõ tenet proceſſus: quia licet poſſet expreſſe remitti, ſecundum eũ. C. de epi. & cler. Auth. gñaliter, in ſi. C. lib. 12. de priui leg ſchol. l. quoties. in fi. nõ tñ tacite: prædi. Auth. offeratur, & C. de ſen. & interlo. l. prolatam. Si vero petitur & nõ offertur, non valet proceſſus, cum nulla remiſſio interuenerit. Si vero offert, ſed non petitur nec recipit oblatus, tunc valet proceſſus: tum quia fauore rei vſ indulta oblatio, & quiliber ſuo fauori renuntiat. C. de pact. ſi quis in conſcribendo, & quia inuito non confertur bñficium, vt ff. de reg. iur. inuito & quia ſe cundum eum expreſſe renuntiare vſ oblatum nõ reci
piendo. Alij dicunt reum renuntiare poſſe, ne libellus tradatur in ſcriptis: & tunc remittit tacite, ſed ne vllo
pe. mõ tradatur, renuntiari non põt tacite vel expreſſe. ar. ff. eõi diuid. vt fundus. ff. de pæ. l. ſi præſes. Vnde di
ere ſoleo in prædi. c. 1. ꝙ petitio ſit de ſubſtãtia: ſed
it ſi fiat in modũ petitionis apud acta, non in modum li-
belli. & ſup ea iis cõteſtetur. credo tenere proceſſum:
ſatis enim prouiſum eſt menti iuris, vt ſ. dicetur in
uer. verum, parte uero petẽte neceſſe ſit in modũ libel
li petitionẽ offerri ꝓ iura primo allegata. Sed hæc opi
nio vſ hic reprobari: ſi enim ſpeciale eſt in his in qb.
procedit ſimpliciter, & de plano, &c. ꝙ nõ eſt neceſſe
libellum offerri, ſed ſufficit petitionem apud acta deſcribi, vt ſequit: ergo in alijs ſufficit petitionem nõ ſcribi, ſed eſt neceſſe libellum offerri. Sol. ꝙ hãc decri
ab opinione prædicta non recedo: Nam primo approbatur ea parte, qua dico de neceſſitate petitionem deſcribendam in actis. Si enim hoc i his, ſortius in alijs. Ad oppoſitionem rñdeo in his caſib. ſpeciale, ꝙ in his ẽt parti peẽti nõ eſt neceſſario libellus offerẽdus: ꝙ tñ petenti in alijs neceſſario dẽt offerri: ꝙ in

Universidad de Deusto
Biblioteca

capiti festinatione iudicium suscipere. ff. de admi. tut. l. tutor quia repertorium. §. 1. in fi. ff. de iure fis. l. edicto. §. cum autem.

a ¶ Non postulet.] scire debes q Ioannes Fasciosi Pisanus legum doctor composuit quædam tractatum de summaria cognitione, quæ Guli. posuit i Spec. 1. parte de offi. iudi. §. fi. vbi inter alia tractat. an in summarijs requiratur libellus vel protestatio, de quo vide in præd. §. verb. quinto. & ver. sequenti.

b ¶ Feriarum.] istud forsan induceret solum verbum, de plano: quasi plane & in domo, non pro tribunali sedendo id valeat expediri. facit ff. de fer. l. 2. & l. miles. §. sexaginta. ff. de adulte.

[Gl. seq. primo exemplificat. ponit differentiam: & à contrario quæstionem soluit secundo quærit de repentinis, & soluit.

c ¶ Ob necessitates.] sicut est tempus vindemiarum & messium, quib. etiam feriis partes renuntiare pñt. ff. de for. c. si in fi. In hoc ergo differunt hæc causæ ab alijs: quia in his procedit iudex inuitis partib. in alijs secus, in quib. præter apparentem sniam esset nulla lata parte inuita vel absente. ff. de fer. l. 1. A contrario vero huius lræ patet. q feriis introductis in honorem Dei vel sanctorum. procedere non potest talis iudex. q q videretur expedita quæ no. 15. q. 4. in summa. q Guil. in Spec. de fer. §. 2. ad fi. vt s. in causis matrimonialibus & beneficialibus, decimarum, & vsurarum non possit procedi feriis indictis ob honorem Dei, sed in feriis rusticis sic, cum in illis proceditur simpliciter & de plano &c. vt in decre. dilpendiosam. ff. ea. compil. de iudi. Sed quid dices de feriis repentinis, quæ repente indicuntur pp principis coronationem, victoriam prospere gestam, vel similem causam, de quibus. ff. ex quib. cau. maio. l. sed & si p prætorem §. fi. feriæ. C. de dilat. siue pat. C. de fer. l. 1. in fi. Puto q in illis procedere non pōt talis iudex: ad quod sufficit in illis non esse p missum, maxime cum ab alio, quàm à principe indici non possint. C. de fer. a nullo. ergo prout ab eo sunt indictæ, seruentur. Hoc maxime secundum veram opinionem, quæ habet etiam talibus feriis renuntiari nō posse. de quo in Spec. de fer. §. fi. in prin.

d ¶ A iure.] tamen in ministerio hoīs: quia ius nō determinat tempus pp varietatem locorum, quib. citius vel tardius prædicta colligūtur: & sic citius vel tardius prædicta indicuntur ff. de fer. l. præsides. de offi. procō. si in aliquem. in princ.

[Gl. seq. notat ex littera id quod dicit æquum & illud probat per rationem. & simile.]

e ¶ Valeat.] non quicquid iudicis protestati, & c. ff. de iudi. non quicquid. ff. de offi. præsi. l. sæpe. ff. de offi. de le. consuluit. q pro honestum puto, q si iudex sic datus videret graviter lædi partem ex processu tali tempore fiēdo supersedeat. habet enim iudex prout de re vtilitati causæ & partium, vt lit. non contest. accedens 2. de rescrip. statutum. ff. in super. li. 6. C. communi diui. l. iudicem ff. de leg. 3. l. potest. & facit quod no. in Spec. de arbi. in fi. ver. sed nunquid tūc sedere. vbi tractatur q arbiter in cuius compromisso renuntiarum est his feriis, non tenetur procedere tali tempore feriato.

f ¶ Amputet.] Istud & quæ sequuntur vsque ad ver fi. non sic. non videnī in his causis specialia, cum in ea causa iudex laborare debeat ad lites breuiandas, dilationum materias amputandas: & alia quæ sequuntur, iura sunt vulgaria. Sed dici potest speciale, quod in his fortius, quàm in alijs iudex hoc poterit.

g ¶ Poterit. Jid dicimus posse quod honeste possumus possum q. 22. q. 2. faciat. ff. de condi. insti. filius qui. de verb. sig. honeste. post l. nepos. vn de hoc determinat fiendum sin e partium sum. præiudicio. J. ver. non sic.

Feriæ quotuplices sūt & qb. pñtes tigantes renuntiare.

Feriæ repētinæ à solo principe iudicuntur.

stulet [a], tempore etiam feriarum [b] ob necessitates [c] hominum indultarum à iure [d], procedere valeat [e]. amputet [f] dilationum materiam, litem quantum poterit [g] faciat breuiorem, exceptiones [h], appellationes dilatorias [i] & frustratorias repellendo; partium, aduocatorū & procuratorum contētiones & iurgia [k], restiuntque superfluam multitudinem [l] refrenando. Non sic tamen iudex litem abbreuiet, quin probationes necessariæ [m], & defensiones [n] legitimæ admittantur. Citatio-

h ¶ Exceptiones.] hæc & sequētia videntur tolli p verbum absque strepitu: talia. n. p quēdam quocū clamorē & tumultū solēt examē obstrepere, & veritati habēdæ obstaculum præbere. vnde dicit canon, q cultum suum iustitia perdit, quando silentia iudicij obstrepentium turba pfundit. §. q. 4. in loco. ad q̄ facit. C. de inoffi. testa. si quis in suo. de cōfor. eiusdem li. 1. & de adul. l. adulterij. C. de stud. lib. vrb. Ro. l. vnica. in fi. li. 1 sulera li strepitu habetur de synd. c. vnico. de elec. quorundā. lib. 6.

[Glo. seq. dicit quare sic ordinetur littera. quærit, & solutionem poscit.]

i ¶ Dilatorias.] non dicit exceptiones dilatorias & appellationes frustratorias. vt p hoc innueret exceptiones surreptionis vel nullitatis contra rescriptum, vel recusationis cōtra iudicem, vel dilatoriam solutionis vel his similes repellendas: sed hoc intendit quod omnis exceptio frustratoria, & ad differendum iudicis p cessum malitiose opposita repellat. Sed quæro quam exceptionem vel appellationem per hæc verba, non dico per hanc constitutionem, possit talis iudex repellere, quam alter iudex teneatur admittere: hoc vel edoceri.

k ¶ Iurgia.] de his 3. de uerborū significatione, forus. §. iurgium.

l ¶ Multitudinem.] hoc commune uī in omnib. causis 3. de testi. significauerunt. & c. seq. ff. de testi. l. 1. in fi. tamen hoc in his amplius quàm in alijs poterunt p hanc litteram.

m ¶ Necessariæ.] actori. uel reo.

[Gl. seq. allegat quattuor iura & notat ad quæstionem Legistarum, quam soluit, & solutionis oppositionis distinguendo respondet.]

n ¶ Defensiones legitimæ.] facit ad hoc de offi. delegati ex parte. 2. quæst. 7. Iason. & ibi no. C. de preci. Imper. 12. offeren. l. quotiēs. Et facit hæc littera, & finis istius secundæ partis, & iura posita ad quæstionem Legistarum de Potestate, qui habet arbitrium, an teneatur uti prima arbitrium, an teneatur uti prima vel secunda parte partis seruare. uel possit illam contra iura & iu stitiam condemnare, & uoluntate uti. Et tenent quod iustitia & legitima partis defensio non tollitur per dationem arbitri. alleg. C. de inoffic. testa. si quando. ff. de condi. indebi. si procurator in prin. ff. de dona. ii filius, & de pecul. l. qui peculij ff. manda. l. creditor. §. Lucius. ad mancip. l. Lucius. Imperator. ff. de pactis. contra iuris ff. ad Trebel. si cum hærede. facit do regu. iur. in generali. lib. sexto, cum suis concor. & optime probat cōstitutio. Clemen. supra de re iud. pastoralis §. prunult. in fi. Et dicas arbitrium, ab eo qui potuit concessum, debet aliquid operari? Respondetur, quod ad solemnitates quæ figuram iudicij respiciūt, non tenetur, uthic. Vnde not. q de ijs quæ in iudicio aguntur actoris fol. quædam sunt acta cauæ uel litis: quædam iudicij: ecce sessiones ergo; attestationes, & ea quæ respiciunt factum proprie sunt acta causæ: Citationes, satisfationes: & similia sunt acta iudicij, de hoc per Innoc. & Hostien. de testi. causam. & per Archid. de elec. in demnitatis. §. si uero. uerba igitur, sine figura iudicij, licet tollang aliqua ex eis quæ ordināt iudicium, non tamen illa q instituunt

instituunt, & decidūt cām, non est ergo mirum si prorationes & legitimas defensiones talis iudex admittit. Nil igit talis iudex omittit per q impediatur vel occultet cognitio veritatis, vt sequit, & per singula discernete potes: illa vero quæ solemnitatē respiciūt

nem [a] vero ac præstationem iuram enti de calumnia vel malitia, siue de veritate dicenda, ne veritas occultetur, per cōmissionem huiusmodi intelligimus non excludi [b].

¶ Verum quia iuxta petitionis formā [c] pronuntiatio [d] sequi debet, pro parte agentis, & etiam rei, si

rationem Inn. Ad §. nō solum, respōdent, q § est vo Jubilis, & dēt intelligi in procuratore, qui reconueniretur cā damni infecti, iuxta secundum intellectum ibi positū in gl. Prædictis obstare vī decre. 2. de mur. peti. vbi modus præter vel contra ius datus in cōuentione, seruatur in re cōuentione, & sic arguit quòd in causis quæ requirūt plenā cognitionem, beneficio reconuentionis possit hoc casu procedi summarie, sicut in conuentione, & sic cessabit ratio Inno. Volens tenere, quod pmissi, dicere posset, q aliud est p rescriptum id tolli quod respicit fauorem partiū, vt appellare, & tūc sicut illud nō licet reo in quentione

quid [e] petere voluerit, est in ipso litis exordio [f] petitio facienda, siue in scriptis, siue verbo [g], actis tamen continuo [h] (vt supra) per quibus positiones & articuli formari [i] debeant, possit haberi plenior certitudo, & vt fiat diffinitio clarior [k]) inferenda. Et quia positio-

ita nec licebit actori in reconuentione, vt ibi: aliud sit tolli substantialia iudicij per rescriptū: & sic restringitur ad casum cōuentionis expressum, facit de reg. iur. quæ à iure. lib. 6. cum concor. & sit huius rō: quia in primo valeret impetrantis renūtiatio C. de tēp. appella. l. vlt. ad fi. in secundo non. vt dicam infra in gl. Aequetū dici posset, q aut ordinarius vel delegat cognoscit de cā, in qua de sui natura summarie procedit, & tunc sit locus prædictæ opinioni Inno. & sequacium, vt qualitas causæ reconuentionē impediat, sicut & aliàs no. de mut. peti. c. 1. ifi fi. in pen. gl. & de arb. cum dilectus. in gl. 1. Aut delegatus virtute commissionis in cā, in qua aliàs plena cognitio requirebatur, summarie cognoscit: & tunc subdistingue aut pa pa proprio motu tollit substantialia; & tūc idem q supra: ad petitionem impetrātis, & tenet arg. prædictæ decretalis, & l. vlt C. de fru. & li. expen. videat esse re missa plena cognitio & in reconuentione, & sic cessābit obstaculum Inn. vt prædixi. Pro hoc facit hæc littera sic generaliter loquēs, si quid petere voluerit. & o. & ad substōnem. facit de præb. si motu proprio & c. seq. lib. 6. & quod no. in præd decre. 2. in fi. vlt. gl.

[Gl. seq. de conuentione, an fiat post litem contestatam ponit duas opiniones cōtrarias, & secundam approbat per hoc textum.]

f Exordio] No. 3tra opinionē Ber. Vin. Inno. & Guil. & Archid. quæ habet, q vsque ad conclusionem possit fieri reconuentio: & pro opinione Alani, Tan. Gos. & Host. & Ioan. Mon. quæ placet, q ante lit. cōtest. sit faciēda. vel statim post lit. cōtest. vt no. Accursius in Auth. & consequenter, in gl. fi. in Aut. de execu. §. fancimus, in 1. gl. vt plene scripsi de mut. petit. c. 1. sup. 1. gl. & contra ipsum Inn. facit quod post eum dixi supra proxi. gl. Hoc ergo teneas, q licet quandocunque reus conuenire possit actorē durante iudicio: non tñ illa conuentio vim reconuentionis habebit, vt s. simul tractetur, & firmatur, vt de ord. cog. c. 2. nisi fiat in litis exordio. vt hic.

g Siue verbo.] eligar ergo petens quod vult, vel scriptam dare, vel verbo proferre, ut de suo ore scribatur apud acta. ut solet fieri postea.

h Continuo.] tolle verbum, inferendo, quod infra, & interserit quare.

i Formari debeant.] eauti adnocati actorum faciunt triplicari libellos: vnū dant notario, qui scribit actas, aliū reo, tertiū sibi seruant ad finem, de quo dicit, vt melius & certius positiones & articulos formet. k Clarior, Item rōne memoriæ, quæ labilis est, 23. dist. præterea. C. qui test. fac. post hæc cōsultissima, vere fi. at cum humana, pp quod non scribere petitionem posset impedire & occultare veritatem: tum quia ex

Libellos triplicati libelli. aduocati. Memoria labilis.

quo peti-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Positionis usus multũ releuat pro bante.

quo petitio in actis descripta est, exprimi poterit in sententia, ut moris est.

† Nota q̃ positiones sunt inuentæ ad facilioré litis expeditionẽ: si. n. qui cõfitet, cito cã terminat. unde dicit papa ul. quandoque dicit nõ posse delinquere pp̃ contumãciã partis qa confessio haberi non põt, ut not. Inn. & dolo. put. Cardinalis.

Positiones negatæ in articulos deducuntur,

Reus fatuus est si probaret defensiones suas acto ris ſtentiõe nõ fundata.

Positiones [a] ad faciliorem †expeditionem litium propter partium confessiones[b] & articulos [c] ad clariorem probationẽ vsus longeuus in [d] in causis admisit: Nos vsum huiusmodi obseruare[e] volentes: Statuimus, vt iudex sic deputatus à nobis (nisi aliud de partium[f] uolũtate procedat) ad dãdum simul utrosque[g] terminum dare possit, & ad exhibendum omnia a ct. & munimẽta[h], quibus partes uti[i] uolunt in causa post dationem [k] articulorum diem certam, quandocũq; sibi uidebitur, uel eat assignare: eo saluo, quòd ubi remissionem[l] fieri contingeret, pro testibus[m] producendis[n] possint etiam instrumenta produci, assignatione† huiusmodi nõ obstante[o]. Interrogabit[p] etiã examinandi: illud ergo tempus quo super his instatur, non currit in termino productionis: nec est congruum parti statui terminum ad probandum prius quam sciat in quibus releuetur, & quos articulos probare teneatur.

a Additiones.] non sufficit ergo citari nisi exprimatur id quod ad sententiam audiendam, quæ sent. sine appel la. rescin. l. 1. §. item cum ex edicto. facit de test. cum olim. ff. de dolo. & cõtuma cum quib. li. 6. nã si hoc in summarijs, fortius in alijs vt ſæpius, dixi. b ¶ Nõ peremptorie] Nõ fiunt per Argu. q̃ in alijs causis in quib. seruatur iudiciorum figura, sit necesse peremptoriũ exprimi, vbi non fit trina citatio ad sentẽtiã audiẽdã, qđ videtur tenere Io. 24. q. 3. de illicita. Beri. de off. deleg. consuluit. Inno. de accus. ad petitionem. Guliel. in suo amico Specul. de cita. §. viso impẽdimẽto autẽ, & in ver. quid ſeria: si lata. c ¶ In scriptis.] profectũ, quod est infra. Et huius contrarium tenebãt Aegidius, in decreta. nouit, etiam solũ ex vi illius verbi, de plano. Et per hoc p. o. duo, i quib. queniũt istæ & aliæ causæ. s. q̃ in his ita in alijs necesse sit diffinitiuã in scripto proferri. Item q̃ iudex si cut in alijs, ita in his hẽt illam per se ipsum proferre, & de utroque satis no. de sent. & re iud. c. fi. li. 6 vbi uideas. noluit ergo scripturam, quæ in sijs requiritur, & prolationẽ iudicis in his causis prætermitti, ne per id contingeret occultari veritatẽ propalatã & in iudicio diffinitã, & ꝑ̃s victorẽ ridiculose & frustra in tali ꝓcessus iudicio laborasse. d ¶ Stans. Jin hoc diuersũ est ius in his causis ad alias quæ requirunt figuram iudiciorũ, quę ferri dẽnt a iudice sedente, de quo vide in prædi. decr. in fin. de re iu. li. 6. in glo. penul. & urdetur quibus dã hoc induci etiam per solum illud verbũ, de plano. ut dixi in principio huius partis & hoc tenebat Aegi. in decr. nouit. e ¶ Conclusione.] ista litteram vẽ velle, q̃ in alijs causis requirentibus figuram iudiciorum necessaria sit conclusio, & de cõclusione habetur supra de procur. auditis, de causa possess. pastoralis & in constitutione Clemen. eo. tit. cã. de prob. qñ contra. de fide instr. cũ dilectus, & c. cum Ioannes. Communiter in sæculari bus foris apud nos non fit conclusio: in ecclesiasticis fit per partes. Item ipsius uel altera ipsarum inuita, ex quo sufficientes dilatationes datæ essent & elapsæ, pronũtiaret iudex conclusum in causa: & uide in Spec. de renun. & conclu. in princ.

f Faciẽdum.] patet ergo etiam in causis quib. tollitur figura iudicij, secundum ius pronũtiari debere, ut ai dixi super uerbo defensiones.

g Constitutionem nostram.] supra de iud. dispẽdiosã. Alias.] ut in casu decre. fi. de hæret. lib. 6. & in casu decret. in demnitatibus 3. si uero de electio. eo. lib. quod dic ut dixi in princ. super ver. figura.

h Solemnis ordo.] vt libelli oblatio, litis contestatio, & similia.

i Non contradicentibus.] innuit q̃ partibus contradicentibus non possit iudiciorum figura uel solemni tas ultra id quod hic exprimitur obseruari: qđ uerum intelligo qñ sic procedere non est in iudicis ptãe, ut quia z ꝑpa sic prodi mandat, ut in princ. cap. secus si sic procedere uoluntati iudicis relinquatur, ut in constitutione, dispendiosam, supra de iudic. ut ibi dixi sub verb. valeat, §. & o nota casum, quo sufficit tacitus

etiã post conclusionẽ ad petitionẽ partis interrogetur. consensus nõ reclamantis, cõcor. de accus. c. 2. li. 6. interdũ requiritur expressus, e. l. de reser. statutũ, in nullo, alias ñ ꝓtradicere sapit mediũ inter ꝓsensum & dissensum, quod dic vt no. de reg. iur. is qui tacet. lib. 6. ¶ Partibus. Juidetur per plurale q̃ cõtra dictio unius partis tantum non valeat: sed quære. Cõsensus tacitus qñque sufficit.

Iudex procedens uno mõ de ꝓsensu partiũ, an possit illis pœnitentib. & inuitis illũ modum ꝓsequi.

etiam partes, siue ad earum instantiam, siue ex officio ubicunque hoc æquitas suadebit. Sententiam uero diffinitiuam (citatis ad id [a] licet non perẽptorie [b] partibus) in scriptis, [c] & (prout magis sibi placuerit) stans, [d] uel sedes proferat: etiam (si ei uidebitur) conclusione [e] non facta, prout † ex petitione, & probatione, & alijs actitatis in causa fuerit faciendum. [f] Quæ omnia etiam in illis casibus, in quibus per aliam constitutionem [g] nostrã, uel alias [h] procedi potest simpliciter & de plano, ac sine strepitu & figura iudicij, uolumus obseruari. Si tamen in præmissis casibus solemnis [i] ordo iudiciarius in toto uel in parte non contradicentibus [k] partibus [l] obseruetur; non erit processus propter [m] hoc irritus, [n] nec etiam irritandus, [o] data Auinione xiij. Kalen. Decembris, Pontificatus nostri anno secundo.

figura: nunquid deinceps illis inuitis poterit seruare solẽnia? Vt sic, per regulam, quod semel de reg. iu. lib. 6. cum suis concord, & unico actu quis renunciat, & consentit, de constit. cum accessissent. vbi de hoc, de off. deleg. gratum, de appella. sollicitudinem. & sufficit semel factum, qui matr. accus. posi. insuper. & propter sui contrarietatẽ iste uiæ præiudiciales uidẽtur, & sic una electa non uenit alia. de postul. c. vnico. de elect. si quis, li. 6. Itẽ uniformis debet esse finis principio, de baptis. maiores, ante mediũ. de appel. secundo requiris. His rationib. puto, q̃ si partes expresse consenserunt, q̃ iudex in tota lite uel simpliciter seruaret ordinem iudiciarij, q̃ inuito iudice, qui sic inchoauit procedere, pœnitere non poterunt: ubi uero nõ consenserunt expresse, sed non contradixerũt: puto q̃ in occurrentib. postea contradicere poterunt facit littera præcedens ibi. [In toto uel in parte.] Item singulares actus iudiciorum sunt per se actus perfectiunde singulariter intitulatur, de libel. obl. cum rub. seq. bene facit. quod scripsi post Vinc. & Cõpostl. de teserip. dilectus 2. in prin. qđ ẽt no. Guliel. in Spec. de appel. restat. ver. & no. ſm Vinc. de cita. § 1. uersi. quid si reus.

Processus in causis plenis omisso iusti ordine, ẽt de partiũ cõsensu non tenet.

m Propter hoc.] posset enim subesse alia causa irritationis.

n Irritus.] ipso iure, ut alias de lit. contest. c. vnico. & tit. seq. accedens 1. & 2.

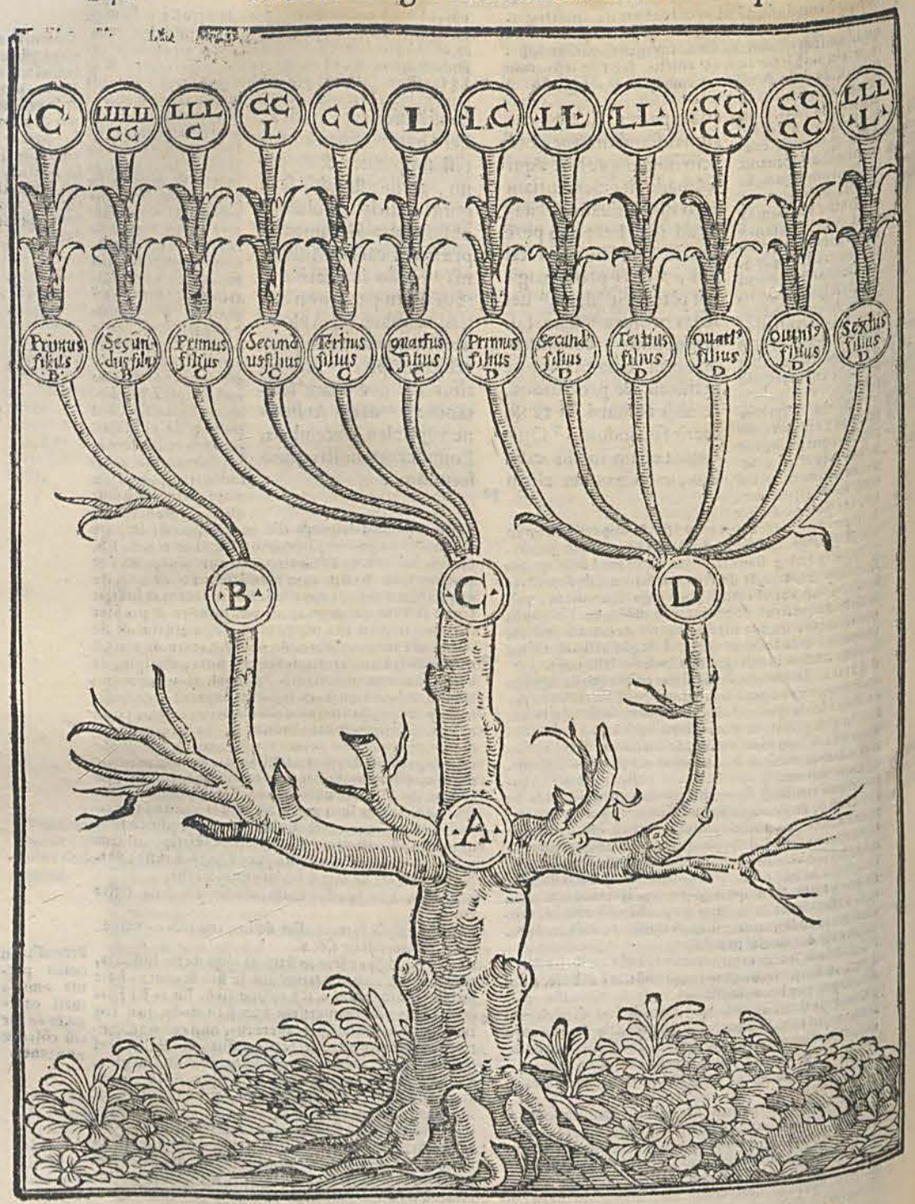
o Irritandus.] per sententiam, ut alias de re iudicata, cum causa, & c. cum Bertholdus. in fin. & concor. huic fini de iuram. calum. c. 1. 2. respon. in fi. lib. 6. Et scias q̃ iste finis non conuertitur nam si in causis quæ requirunt figuram iudicij, procederetur, non contradicentibus sine figura, non teneret processus. & idẽ si expresse consentirent, de hoc de off. deleg. de causis. in gl. 2. 2. q. 1. in primis. in 3. & c. seq & in Spec. de seu. prol. §. iuxta verb. quid si de partium, quod intellige, ut no. de re iud. c. vlt. lib. 6. in 5. gl. Ratio diuersitatis patet, qa in casu isto fit contra ius commune, sed in casu quem ponit littera, res redit ad ius cõmune, & ad sui naturam, quod facile fit, 35. dist. ab exordio ff. de pac. si unus §. quod si nõ in totum. Natura uero naturans, cũ ad illam redibimus, per interc essionẽ Virginis gloriosæ collocet cum electis. Amen.

FINIS.

---

a Positiones.] ad probandum ea quæ sunt in iure, non autem ad probandum consuetudines, & facta, nisi in casibus in quibus ius ipsum remittit ad facta, ut in c. 1. de consue. & in c. 1. de rescrip. lib. 6. & in c. 1. de probat. lib. 6. & in c. 1. de testib. lib. 6. & in c. 1. de fide instr. lib. 6. & in c. 1. de iudic. lib. 6. & in c. 1. de sponsa. lib. 6. & in c. 1. de elect. lib. 6. & in c. 1. de rescrip

Universidad de Deusto
Biblioteca

PRO istius arboris declaratione, quã formatgloſſã hic, præmitte q̃ A patronus posſitus in radice ſiue in prima cellula iſtius arboris habuit tres filios, ſcilicet B. C. D. vt patet aſcẽdẽdo ad tres cellulas ſequentes. & duodecim nepotes, vt patet aſcẽdẽdo ad duodecim cellulas immediate ſequentes: & triginta & ſeptẽ pro nepotes tã laicos quàm clericos, vt patet aſcendo ad duodecim vltimas cellulas. Et aduerte q̃ in iſtis vltimis cellulis clerici ſignificantur p̃ iſtã litterã C. & laici.

laici, per iſtam litteram L. ita quod quotiens ponitur littera C. in cellulis ſuperioribus ſignificat toto fore patronos clericos, & idem de littera L quo ad laicos.

SEcũdo aduerte, qđ iſte A. patronus habebat iuſpatronatus quod reliquit vnà cum hæreditate trib. filijs quos habebat. ſ. B. C. D. Cuius præſentationẽ ſm Card. hic ipſi filij duiſerunt in tres partes, & ſic per capita: nec adhuc habet locum diſpoſitio iſtius clem. Iuſpatronatus tñ eſt inſolidum penes quemlibet illorum, cum ſit indiuiſibile. eius præſentatio tñ pōt diui di, ſm Inno. c. 1. ſ. eo. tit. & Card. hic: & in prima voce ſuccederet primus filius iſtius A. ſ. B. & poſt eum duo ſi lij eius, ſ. primus & ſecundus, & iſti ſuccedent in illa voce per ſtirpes, ſm diſpoſitionem iſtius clem. ſm cõmunem intellectum: & poſt iſtos duos filios B. in eodem iure ſuccedẽt nouem nepotes ipſius B. ſ. tres clerici & ſex laici, qui ponuntur in duabus cellulis deſcendẽtib. à duobus filijs B. in quarum eſt prima ſra C. & in ſecunda ſunt litteræ C. duæ, & litteræ L ſex: & iſti nouem ſunt pronepotes ipſius A. primi patroni poſiti in prima cellula.

SImiliter C. ſecũdus filius ipſius A. ſuccedet in ſecũda voce, & quattuor filij eius poſiti in quattuor cellulis deſcendentib. à cellula C. ſuccedent eidem C. in illa voce per ſtirpes, iuxta tenorem iſtius cle. & eodẽ iure decem nepotes ipſius C. ſuccedent in eodem iuspatronatus per ſtirpes, quorum nepotum quinque ſunt clerici, & alijs laici. Et ponuntur oẽs iſti nepotes in quattuor cellulis ſuperioribus trahentib. ordinem à quattuor filijs C. in quarum prima ſunt vna ſra C. & tres L. in ſecunda, duæ C. & vna L in tertia, duæ C. in quarta, vna L. & oẽs iſti ſunt pronepotes ipſius A. ſi cut alij nouem, ſecundum computationem gl. hic.

SImiliter D. tertius ipſius filius A. ſuccedet in tertia voce ſicut dictum eſt de duob. primis filijs, & ſex filij eius poſt eũ ſuccedent in illa tertia voce iuris p̃ ſentandi per ſtirpes, eodem modo ſicut dictum eſt de alijs, ita q̃ illi ſex non computabuntur niſi pro vno, ſicut eorum pater qñ viuebat. ſ. D. & decem & octo nepotes ipſius D. eodem modo ſuccedent in illa voce p̃ ſtirpes ſuccedendo ſex filijs ipſius D. & iſti decem & octo nepotes ponuntur in ſex cellulis deſcendentib. à ſex filijs D. quorum nepotum nouem ſunt clerici, & alij ſunt laici, vt patet in figura, ſecundum Immolam hic: & omnes iſti decẽ & octo ſunt pronepotes ipſius A. primi patroni.

TErcio conſidera, ſecundum gl. hic quod iſti tres ſ. B. C & D. æqualiter ſucceſſere iſti A. in hæreditate, & in iure patronatus ei hẽditati annexo; & ſic diuiſa hẽditate quelibet habet quattuor vncias & totidem in iurepatronatus ei annexo, licet ſm Imo. hic, & Inno. in c. 1 eo. tit. hẽdes inæqualiter ſuccedant. Iuſpatronatus tñ ad eos tranſit æqualiter, ut ponamus qđ A habet hẽdes B. C. & D. & q̃ B. ſuccedat eidem in ſex vncijs, D. in quattuor, C. in duab. & ſic in portionibus inæqualib. omnes tñ æqualiter ſuccedent in iurepatronatus annexo illi hæreditati.

QVarto notandum eſt pro declaratione vltimarum cellularum, in quibus reponũtur pronepotes ipſius A. qđ licet aliqui illorum pronepotum ſint clerici aliqui laici: iuſpatronatus tñ illis cõpetit iure laico, non iure eccleſiaſtico, immo iure ſucceſſionis: & perinde haberi dẽt ac ſi eſſent omnes laici quo ad iſtud ius, ita q̃ clericorum non erit melior conditio p̃ cle ricatum in iſto caſu. ex quo infertur, q̃ clerici in iſtoca ſu poterunt variare in eorum præſentatione ſicut laici vſq; ad acceptationem à ſuperiore factam, nec habebũt iſti quatuor menſes ad præſentandum ſicut laici, ſm Card. hic, & Panorm. in c. eam te. de iurepatro. & ſecũdum Spe. in tit. de relig. domi. in §. vnico. ver. eſſet ẽt ſufficiens, quod eſt valde notandum pro declaratione iſtius figuræ.

QVinto notandum eſt, quando vni ſoli patrono originario ſuccedũt plures hæredes per capita: illi ẽt ſunt patroni in capita, & tunc non ſeruatur diſpoſitio iſtius cle. filij vero iſtorum hẽdum ſuccedũt in ſtirpes eorũ patrib. vt eſt videre in trib. cellulis B. C. D. deſcendentib. à cellula A. nam illi tres reſpectu A. eorum patris ſuccedẽt in capita: duo filij B. quattuor filij C. ſex filij D. ſuccedent in ſtirpes ſublatis de medio eorum patribus. ſ. B. C. D. & tunc ſeruabitur diſpotio iſtius clem. ſm gl. hic Card. & Imo. & ſecundum Roc. de cur. in tract. de iurepatro. colum. 148.

SExto pro declaratione diſcrepantiarum, quæ ſolẽt eſſe in iſtis cõpatronis, aduertẽdũ eſt circa p̃ſenta tiones, q̃ in pari numero ſtipitũ ſiue patronatuum originariorũ regulariter locus eſt gratificãdi, dũmodo merita p̃ſentatorum paria ſint, & non obſtet aliud canonicũ impedimẽtũ. Numerus tñ ſtirpis pōt eſſe par, & eius p̃ſentatorum erit impar, vt eſt videre ſi unus p̃ſentaretur ab uno filiorum B & à tribus filijs C. alter præſentaretur à tribus ſi lijs D. & ab vno filio C. ibi q̃ libet præſentat à quattuor: & tñ ſi cœtera ſint paria, p̃ſentatus ab uno filiorum B. & à tribus filijs C. præfertur: quia licet ab æqualibus præſentenẽ in numero, nõ tñ in ſuffragio. Cardi. in princ. q. 2. & Imol. col. 5. Ex quo infert. Cardi. vbi ſ. q̃ non ſunt hic tot ſuffragia uocum, quot ſunt capita patronorum: nam una ſtirpes non habet niſi unam uocem, ut decem & octo nepotes ipſius D qui ponuntur in ſex cellulis ſuperioribus partis dextræ, non habent niſi unam uocem ſicut D. eorum auus habebat, & de alijs idem.

ADuerte tñ ad unum, licet gl. magna aliter dicat hic & male, q̃ illud quod ſit à maiori parte unius ſtirpis, reſpectu minoris partis eiuſdem, habetur pro ualido quo ad illam ſtirpem, reſpectu p̃ſentationis fiẽ dę q̃ totam illam ſtirpem, dummodo non contemnatur minor pars: quia plus obeſt cõtemptus unius quã contradictio multorum, ut dicit tex. in c. uenerabilem ſ. de ele. & ideo ſi minor pars ſtirpis recte uocata à maiori in p̃ſentatione fienda diſcordet, nihil habebit in præſentatione pro illa uice, ut poſſumus uidere ſi tres ex quattuor filijs C. præſentarent unum, & quartus nollet eum præſentare, ille quartus nihil haberet in p̃ſentatione. Idem ſi quattuor ex ſex filijs D. p̃ſentarẽt unum, & alij duo alium, p̃ſentatus à duobus non hẽret ius ex parte præſentationis illorum duorum: immo dicit Panor in c. cum inter canonicos. de ele. poſt tex. ibi, quod maior pōt renuntiare ſuori introducto in honorem totius collegij, quod eſt ualde notabile & regulariter uerũ, & traditur regula per Bar. in l. qđ maior. ff. ad municip. falli: tamen in ſex caſibus poſitis per Sozi. in regula, factum in fallen. ſuis.

SEptimo not. ſm Roc. ubi ſ. in declaratione illius uerbi, ipſe, uel is à quo cauſam habuit, & gl. hic, q̃ licet iſta arbor intelligatur in deſcendentib. eodem modo dicendum eſt in collateralibus, ſ. quod fiat ſucceſſio in ſtirpes in iurepatronatus, licet aliter dicaẽ de hæreditate collateralium, ut per ſcriben. in §. cum filius. Inſt. de hæred. quæ ab inteſt. deſc. Alia tñ iurade bita patronis rõne iuſis patronatus, ut alimentain egeſtate pinguiora quàm alijs pauperib. de fructib. eccl. patronatę, honorarius locus proceſſionalis, ſtudioſum obſequium, debentur per capita patronis, licet iura præſentandi debeantur per ſtirpes, ſecundum Inno. & Panor. in c. 1. ſ. iſto tit. Card. & Imol. hic, & Roc. ubi ſupra.

ADuerte tñ ad unum dictum Io. de Im. hic col. 2. circa medium, qđ declarare ſigillatim quot gradus p̃ſentationis haberet quelibet iſtarum perſonarum ſituatarum in cellulis ſuperioribus, illud eſſet magis tędioſum quàm ſubtile, cum quilibet bonus computator hoc facilius iuueniat quàm bonus canoniſta, & ẽt propter difficultatem probationis: nam pauca habemus alia iura hæc probantia, niſi iſtam cle. ideo non eget altiori declaratione.

APOSTIL-

Universidad de Deusto
Biblioteca

APOSTILLAE SEV BREVIVSCVLAE SVPPLETIONES,

Titulos Clementinarum luculenter declarantes, cum capitulorum numero in marginibus signato.

Cap.1. [De summa Trinitate & fide catholica.]
FIRMITER credenda pro fundamento circa titulos humanitatis Christi, iuxta Euangeliũ Ioan. 19. & ꝙ virtutes per baptismum infundantur infantibus in habitu.

Cap.3. [De rescriptis.]
Subaudi regulariter exequendis: & fallit in quinque casibus de quibus hic.

[De electione.]

Cap.8. Subaudi formaliter facienda, & etiam confirmanda, canonice, aliter cassanda, fallit in quinque casibus, & qualiter causæ beneficiales, quæ ad curiam Romanam deuoluuntur, per appellationes prosequi deant.

[De renuntiatione.]

Cap.1. Subaudi vt facta canonice admittatur, & teneat. nisi cum procuratoris ad renuntiandum reuocatio intimatur superiori, &c.

[De supplenda negligen. prælat.]

Cap.1. Subaudi auctoritate Apostolica per superiores & ordinarios circa collationes priorãtuum regularium, vt non applicentur mensæ.

[De ætate & qualita. ordinand.]

Cap.3. Subaudi necessario requisita, & ad consequendas beneficia iuxta canones, & de promotione canonicorũ ad sacros ordines obseruanda, iuxta ecclesiæ consuetudinem generalem.

[De officio vica.]

Cap.1. Subaudi perpetui, vt etiam assimiletur alijs sacerdotibus curatis in iure.

[De officio deleg.]

Cap.1. Subaudi & executoris apostolici cum potestate sub delegandi certum articulum.

[De officio ordi.]

Cap.2. Subaudi & eius potestate & iurisdictione plena sibi competente, & collatione beneficiorum etiam per legatos facta.

[De procura.]

Cap.4. Subaudi vt eorum mandata generalia uel specialia ad iudicia vel negotia exequi debeant, etiam probati per litteras: fallit in quattuor casibus, de quibus hic.

[De in integ restit.]

Cap.1. Subaudi concedenda ecclesiæ læsionem probandi intra quadriennium continuum, &c.

[De iudicijs.]

Lib.ij. Cap.1. Subaudi ordinarijs & quandoque summarijs & citatione, & alijs eorum partibus: & in toto iudiciali processu canonice procedẽdo: & de citatione p edictum.

Cap.1. [De foro compe.]
Subaudi, vt s. forum rei actor quilibet sequatur, fallit in casu de quo ibi.

[De causa possessio, & proprieta.]

Cap.1. Subaudi s. simul eodem iudicio tractanda: nisi suspendatur possessorium, etiam in secunda instantia alterius partis.

[De dolo & contu.]

Cap.1. Subaudi scilicet canonece punienda: vt, s. absque alia citatione procedi possit ad definitiuam contra friuole appellantem. Cap.2.

[Vt lite pendente nil inno.]

Subaudi. s. neque per iudicẽ, neque per actorem, neque per alium quemcumque etiam post citationem intimatam partem plene informantem. Cap.1.

[De sequestra. possess. & fruct.]

Subaudi quandoque permissa, scilicet post primam sententiam latam in Romana curia in possessorio, vel petitorio. Cap.1.

[De probation.]

Subaudi quibuscunque regulariter admittendis. s. ex verbis Papæ renuntiatiuis de facto proprio uel alieno, in quo fundant intentionem. Cap.1.

[De testibus.]

Subaudi & attestationibus regulariter admittendis etiam Christianis contra iudæos & Sarracenos etiã in criminalibus: non tamen post publicationem, & in causa appellationis super eisdem vel directo contrarijs articulis. Cap.1.

[De iureiurando.]

Subaudi regulariter præstando, & obligatorio, & obseruando: & per Imperatores, & reges Romanæ fidelitatis in forma, de qua hic. Cap.1.

[De exceptionibus.]

Subaudi, excommunicationis & alij, regulariter admittendis tam dilatorijs, quàm peremptorijs. Cap.2.

[De sententia & re iudi.]

Subaudi ferenda canonice, & exequenda, & confirmanda. Cap.7.

[De appellationibus.]

Subaudi iudicialiter & extraiudicialiter regulariter admittendis, & temporalibus earum. Lib.ij. Cap.1.

[De vita & honestate clericorum.] Cap.2.

Subaudi moraliter obseruanda iuxta canones.

[De præbendis.] Cap.1.

Subaudi canone impetrandis, per quarum impetrationem etiam motu proprio vacant priora beneficia incompatibilia, nec in ea veniunt dignitates curatæ, eleemosynatiæ, nec hospitalia.

[De concessione præb en. & ecclesiæ non vacantis.]

Subaudi & mandato de prouidendo, cum sufficiente decreto ne ad id compellantur, aliàs priuantur ordinarij ante conditionis insertæ euentum sine temporis adiectione currentis, ex quo publice in loco est nota vacatio. Cap.1.

[De rebus ecclesiæ non'alienandis.]

Subaudi nisi ex necessitate seruatis seruandis: & vnione earum mensæ episcopi non facienda. Cap.1.

[De rerum permutatione.]

Subaudi & beneficiorum altàs quàm permutantib. conferendorum. Cap.1.

[De testamentis & ultimis uoluntatibus.]

Subaudi & eorum executore: ad cuius rationes reddendas religiosi etiam exempti sunt compellendi. Cap.1.

[De sepulturis.]

Subaudi ecclesiasticis regulariter prohibitis tempore interdicti ecclesiastici, aliàs exempti contrafacientes eoipso sunt excommunicati.

[De do-

[De decimis.]

Cap.2. Subaudi nõ vsurpãdis & appropriandis per religiosos: & de decimis beneficiorum secundum taxam & monetam loci exigendis absque occupatione ornamẽtorum ecclesiasticorum.

[De regularibus.]

Cap.2. Subaudi mendicantibus, scilicet etiam licite ad nõ mendicantes trãslatis, non assumendi regulariter ad locum, nec vocem capitulo, nec ad prioratus, & tacite per annum professis cum habitu professorum.

[De statu monachorum]

Cap.2. Subaudi nigrorũ & alborum moderando in vestibus, cibo, potu & sacramentis: vagatione & armis & monasterijs monialium visitandis annis singulis.

[De religiosis domibus vt episcopo sint subiectæ.]

Cap.2. Subaudi Beguinis abolitis, &c. & pijs locis, vt eorũ cura non postponatur.

[De iurepatronatus.]

Cap.3. Subaudi vt patroni per dioecesanum compellantur ad assignandum congruam portionẽ præsentatis, &c. & vt eorum plures hæredes vocẽ vnius tm habeant.

[De censibus.]

Subaudi & procurationibus per religiosos regulariter soluendis, visitantibus in temporibus à iure statutis Et pedagijs & guidagijs non exigendis ab ecclesiasticis vel ecclesijs

[De celebratione missarum.]

Subaudi & diuinis officijs debite celebrandis in cathedralibus & collegatis, &c. in quibus commensales Cardinaliũ & episcoporum possunt se illis coaptare.

[De baptismo.]

Subaudi in ecclesijs & fontibus deputatis faciendo: salua necessitate & potestate deferendi principibus: alias præsumentes castigentur.

[De reliquijs & veneratione sanctorum.]

Subaudi in quibus Dominus laudari iubetur, & de festo sacri corporis Christi cum indulgentia.

[De immunitate eccl siarum.]

Subaudi regulariter seruanda, iuxta concilium generale & Lateranense, reuocato c. clericis, e. ti. in 9.

[De consanguinitate & affinitate.]

Subaudi regulariter non contrahendo in gradibus prohibitis, neque aliàs p clericos uel religiosos: aliàs eo ipso sunt excommunicati sæpius nũtiandi.

[De magistris.] *Lib.5.*

Subaudi deputandis ad linguam Hebraicam, Arabicam, Chaldæam docendã. Et de moderatione expensarum circa doctoratum. Cap.1.

[De Iudæis & Sarracenis] Cap.1.

Subaudi quibus Machometi nominis prohibetur inuocatio, & ad veneranda corpora suorum deuotorũ peregrinatio.

[De hæreticis.]

Subaudi per diœcesanum & inquisitorum simul cõ Cap.1.
demnandis, &c. & de octo erroribus Beguinarum vel Beguinorum.

[De homicidio voluntario & casuali.] Cap.1.

[Subaudi commisso per furiosum infantem, vel ar
ctatum vt non inducat irregularitatem.

[De usuris.] Cap.1.

Subaudi super quibus statuentes, aut statuta non re
uocantes, aut iudicantes quod soluantur, aut solutæ
non reputant, sunt excommunicati; & ꝙ eorũ libri edã
tur, & pro hæreticis habeantur, negantes eas exigere
non esse peccatum.

[De excessibus prælatorum.]

Subaudi non committendis & puniendis scilicet si Cap.1.
suis iuribus non contenti alijs iniuriantur.

[De priuilegiis.]

Subaudi ministrandi sacramenta prohibitis religio Cap.2.
sis: alias ipso facto sint excommunicati. Et quod liceat
archiepiscopis crucem ante se deferre etiam per loca
exempta.

[De pœnis.]

Subaudi offendentium episcopos & filiorum, capiẽ Cap.3.
tium ecclesiasticos, ut propterea renũtient beneficiis
& excommunicantur etiam religiosi prohibentes de
cimas solui.

[De pœnitentijs.]

Subaudi non iniungendis per quæstores: aliàs puni Cap.2.
tur per ordinarium.

[De sententia excommunicationis.]

Subaudi ipso facto incurrenda à religiosis & domi
nis temporalibus & eorum subditis uiolãtibus inter Cap.4.
dictum: & ut sorores scilicet tertii ordinis tunc ad di
uina non admittantur.

[De verborum significatione.]

Subaudi uidelicet illius clausulę, simpliciter & de Cap.2.
plano sine strepitu & figura, &c. & regulæ Mẽdicãtiũ.

FINIS.

Universidad de Deusto
Biblioteca

EXTRAVAGANTES TVM VIGINTI D. IOANNIS PAPAE XXII. TVM COMMVNES SVAE INTEGRITATI *VNA CVM GLOSSIS RESTITVTAE.*

VENETIIS. MDC.

Universidad de Deusto
Biblioteca

IOANNES Papa XXII. natione Gallus, patria Caturcensis ex prouincia Aquitania, anno MCCCXVI. Romanus Pontifex creatus est. Is præter constitutiones Clementis V. prædecessoris, multas quoque suas publicauit.

Ad quas Zenzelinus de Cassanis, quem alii Genzelinum vocant, vberes composuit commentarios.

TABVLA EXTRAVAGANTIVM TVM Viginti Ioannis xxii. tum etiam titulorum, & capitulorum Extrauagantium communium per alphabeti ordinem distincta.

Tabula Extrauagantium viginti Ioannis xxij. secundum ordinem alphabeti.

A

Dapostolatus, titul. iiij. de concess. præb. & eccl nnn vacantis. pag. 37
Ad nostri apostolatus. tit. xj. de priui leg. js. 59
Ad conditorem ti. xiiij. de verborum significatione.
Ad onus. tit. j. de elect. & elect. potestate. 3
Antiquæ. ti. j. de voto & vo. redemptione. 45

C

COpiosus in misericordia. tit. viij. de iudæis & Sarracenis. 53
Cum ad Sacrosanctæ, ti. xiij. de sen. excomm. suspen. & interdicti. 67
Cum inter nonnullos. tit. xiiij. de verborum significatione. 101

D

Detum crescente malicia. tit. xij. de pœnis. 61

E

Ecclesiæ Romanæ, tit. ij. de maior. & obed. 13
Execrabilis. ti. iij. de præb. & dignitatib. 16

P

Ronidens quasi. ti. x. de crimine falsi. 57

Q

Via in futurorum. ti. ix. de torneamentis. 54
Quia nonnumquam. tit. xiiij. de verborum significatione. 84
Quia quorundam. titu. xiiij. de verborum significatione 107
Quorundam exigit. titu. xiiij. de verborum significatione. 73

S

Ancta Romana. tit. vij de religiosis domib. 48
Sedes Apostolica. ti. iiij de conc. præb. & ecclesiæ non vacantis. 34
Si fratrum. tit. v. ne sede vac. aliq. innouetur. 38
Suscepti regiminis. tit. j. de electio. & elect. ptāte. 5

Tabula titulorum quinque librorum Extrauagantium communium secundum ordinem alphabeti.

A

D E

Victoritate & vsu pallij. lib. j. 132

C

CElebratione missarum. lib. iij. 225
Censibus, exactionibus & procurationibus. lib. iij. 217
Consuetudine. lib. j. 127
Crimine falsi. lib. v. 238

D

Decimis. lib. iij. 210
Dilationibus. lib. ij. 259
Dolo & contumacia. lib. ij. 160

E

Lectione. lib. j. 128
Emptione & venditione. lib. iij. 197

F

Vrtis. lib. v. 237

H

Haereticis. lib. v. 232

I

Mmunitate ecclesiarum. lib. iij. 228
Iudicijs. lib. ij. 156
Iudæis. lib. v. 231

M

Aioritate. & obedientia. lib. j. 142

N

NE sede vacante aliquid innouetur. li. iij. 189

O

Officio custodis. lib. j. 133
Officio delegati. lib. j. 133
Officio iudicis ordinarij. lib. j. 139

P

Aenitentijs & remissionibus. lib. v. 246
Pœnis. lib. v. 248
Postulatione prælatorum. lib. j. 127
Præbendis & dignitatibus. lib. iij. 165
Priuilegijs. lib. v. 237

R

Ebus ecclesiæ non alienandis. lib. iij. 196
Regularibus & transeuntibus ad religionem. lib. iij. 214
Religiosis domibus. lib. iij. 216
Reliquijs, & veneratione sanctorum. lib. iij. 224

S

Chismaticis. lib. v. 235
Sententia excommunicationis. lib. v. 259
Sepulturis. lib. iij. 200
Simonia. lib. v. 229

T

Reuga & pace. lib. j. 151

V

Ita & honestate clericorum. lib. iij. 164

Tabula omnium capitulorum Extrauagantum communium per alphabeti ordinem.

A

ADcertitudinem, de sent. excom. 262
Ad cuiuslibet. de præb. & digni. 185
Ad nostrum. de regul. & transeunt. ad relig. 225
Ad regimen. de præb. & dign. 186
Ad Romani. de præb. & dig. 187
Ad vniuersalis de treu. & pa. 151
Ambitiosæ de reb. eccl. non alie. 196
Antiquorum, de pœn. & remiss. 247

C

CVm detestabile. de simonia. 230
Cum Matthæus. de hæreticis. 234
Cum nonnullæ j. de præb. & dign. 186
Cum nonnullæ ij. de præb. & dign. 186
Cum præexcelsa. de rel. & ven. sanc. 226

D

DEbent superioribus, de iud. ord. 139
Declarationes, de decimis. 211
Detestandæ, de sepulturis. 200
Dignum arbitrantes, de Iudæis. 232
Dispendijs. de postul. prel. 127

Di-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Tabula capitulorum Extrauagantium communium.

Discipulorum. de celebr. miss. 225
Diuina, de priuil. 243
Diuinis de pœnis. 245
Docta sanctorum, de vita & hon. cle. 164
Dudum bonæ, de schismatis. 235

E

ET si Domici j. de pœn. & remis. 254
Et si Dominici ij. de pœn. & remiff. 256
Et si deceat. de maior. & obed. 150
Et si in temporalium de præb. & dig.
Excommunicamus. de sent. excom. 1581
Ex debito. de elect. 12
Execrabilis. de præb. & dign. 167
Ex eo. de hæreticis. 232
Exhibita. de priuilegijs. 224
Ex supernæ. de præb. & dign. 165

F

FRequentes. de iudicijs. 136

G

GRaue nimis. de reliq & ven. san. 227

I

IN delictorum. de dilation. 159
Infideles. de furtis. 237
Iniunctæ. de elec. 128
Inter cunctas. de priuil. 138

M

MAlitijs. de auctor. & vsu pallij. 132
Meruit. de priuil. 243
Multa mentis, de Iudæis. 231

N

NVper i. de præb. & dign. 181
Nuper ij de præb. & dign. 182
Nuper iij. de præb. & dig. 182

P

PAstorali. de immun. eccl. 219
Præ solicitudinis de præb. & dig. 184
Postulasti de præb. & dign. 266
Prouide. de sent. excom.

Q

QVemadmodum. de pœn. & remis. 255
Quia cunctos de off. cust. 133
Quia nonnulli. de sent. excom. 262
Quod olim. de immu. eccl. 228

R

RAtio recta. de religiosis dom. 216
Regimini i. de empt. & vend. 197
Regimini ij. de emp. & vend. 199
Rem non nouam. de dolo & contum. 160

S

SAluator. de præb. & dign. 179
Sancta Romana. de elec. 139
Sane in vinea. de simonia. 219
Sedes Apostolica. de offi. deleg. 134
Si religiosus. de elect. 140
Spondent. de crimine falsi. 258
Super cathedram, de sepul. 208
Super gentes. de consue. 127
Suscepti ne sede vacante. 189

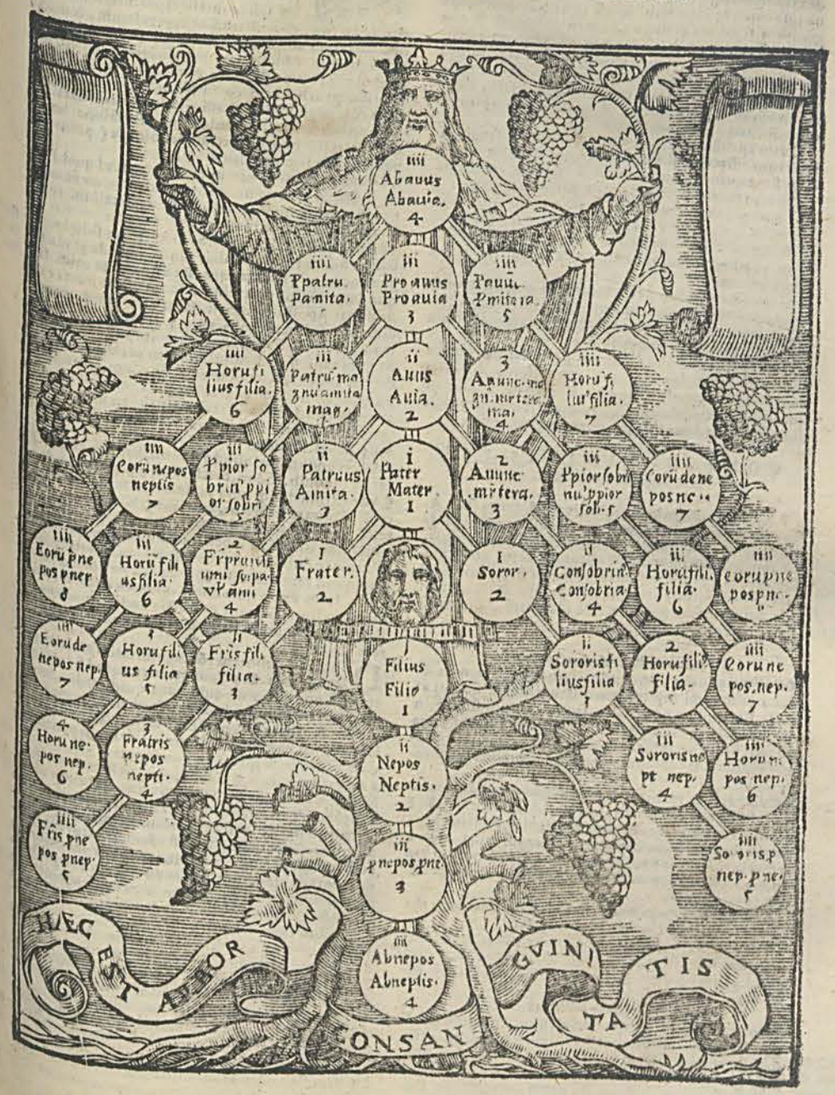
V

VAs electionis. de censi. &c. 218
Vas electionis. de hæret. 233
Viam ambitiosæ de regular & transl. ad relig. 214
Vices illius. de treuga & pace. 154
Vnam Sanctam, de maior. & obed. 143
Vnigenitus. de pœ. & remis. 253
Vt prælatorum. de maior. & obed. 419
Vt quos. de offi. iud. or. 142

FINIS.

ARBOR CONSANGVINITATIS.

Non gignunt dextros qui stant in parte sinistra,
Læua dat uxores, dat tibi dextra mares.

Universidad de Deusto
Biblioteca

FIGVRA Arboreas licet ad septimū deberet gradum potendi, cum vsq; ad eum secundum decreta sit prohibitio cōiugalis su. q. 3. cap. de affinitate, & extra de clande. despon c. cū inhibitio. tñ quia per iura noua ipsa coniugalis prohibitio est in tribus postremis gradibus reuocata, vt dicto c. cum inhibitio. & de consan. & affin. non debet, ideo vsq; ad quartam duntaxat figuram hanc duximus extēndam. Nec idipsū gradum cognitionem quoquo pacto impedit. Quin duorum aut trium computationem agnouerit, illam etiam vsque in gradum centesimum, & eo amplius si opus sit, deducere poterit.

Quam apissime hęc imprimatur, tum consanguinitatis tum affinitatis, arbor iudicet qui huiusce causæ trigesimā quintæ cum canones & legit, & intelligit.

Consanguinitas est attinentia personarum ex eo prouenies, ꝙ una descendit ab altera, uel ambæ ab eadē. Vel est uinculum personarum ab eodem stipite descendentium carnali propagatione contractum. Et dicitur a con. quod est simul, vel vnitum; & sanguine, quasi sanguinis vnitas.

Linea est collectio personarum ab eodem stipite descenden ium gradus continens, & numero distinguens, & est triplex, scilicet graduum descendentium ascendentium, & collateralium.

Gradus est habitudo distātium personarum, qua cognoscitur quota agnationis vel cognationis distantia duæ personæ inter se differunt. Et dicūtur gradus ad similitudinem graduum scalarum, uel locorum procliuium, quia gradimur de proximo in proximum.

CONSANGVINITAS PER tres regulas declaratur.

PRIMA. Regula magistralis pro linea recta. Ascendentium & descendētium quot sunt personæ de quib. quæritur, computatis in termedijs una dēpta. tot sunt gradus inter eos. Si igitur vis scire quantū d fiat abauus a Petrucio (Petrucium esse fingimus in cel lula ubi est facies) utroque computato & inter medijs quinque sunt personæ: de me vnam, quattuor sunt gradus: sic de alijs.

¶ Pro linea collateali duæ sunt regulæ.

¶ Collateralium in linea æquali quoto gradu quis dē stat a communi stipite, toto distant inter se uel sui attinēt. Exemplum pone. Cum facias abauum stipitē inter P. & pronepotem propatrui (nam illi sunt in linea æquali:) quilibet distat a stipite. quarto gradu: ergo ĩter se quarto. De computatione tantummodo canonica loquor.

¶ Collateraliū in linea inæquali quoto gradu remotior distat a communi stipite, toto distāt inter se. Exēplum pone faciendo abauum stipitem. P. & filius propatrui sunt in linea inæquali. Computemus ergo a remotiori, scilicet a p. sed p. distat a stipite quarto gradu, ergo a filio propatrui quarto. Semper intellige secundum canones.

¶ Pro arbore cōsanguinitatis secundum computationem ciuilem dantur tales regulæ.

PRIMA. In linea recta ascendentium & descendentium quot sunt personæ de quibus quæritur computatis inter mediis una dempta, tot sunt gradus inter eas.

¶ Pro linea collaterali.

¶ Collateralium in linea æquali quoto gradu quis dē stat a communi stipite, toto duplicato distant inter se, uel sibi attinent. Nam secundum leges quælibet persona gradum facit in collateralibus. Computatio enim Legistarum ob aliud fit, quam computatio Decretistarum.

¶ Collateralium in linea inæquali quot sunt personæ stipite demoto, tot sunt gradus. Si amplioré optas enucleationē, recurre ad Ioānis Andreæ declarationem.

CIRCA LECTVRAM Arboris diuersis olim diuersum modum tenentibus, Ioannes de Deo Hispanus post dum assumens, per suas metricas regulas ipsius intellectum nisus fuit aperire: sed proper multitudinem regularum, & uersuū obscuritatem aliquibus notum ignotum, alijs ignotum ignotius reddidit. Attendens igitur ego Io. Antinter decretorum doctores minimus & indignus, inuentionem arboris ex eo fuisse, ut habentibus materiam consanguinitatis, & affinitatis ignotam nota: & habentibus notam, ex oculorum in spectione notissima fieret: antiquorum scripta reuolui, & (prout expedire credidi) compilaui.

¶ Primo quærens ad utram ue arborem ad quid fuerit inuentio arboris necessarias. Secundo, an sit authentica Tertio, ad quid in uolumine decretalium repetita quæ olim fuerat in decretis.

¶ Primæ q̄stionis ex superius dictis patet solutio. probatio enim ad oculum alias uincit insti. de gradi. & agnationi. 27. q. 1. nec aliqua. Ex ostensione enim facti quædam melius percipiūtur quam elocutione, extra de donat. Apostolicę. vers. si. Hinc est, quod agrorum dimensio subiicit oculis. 16. q. 3. inter de præscrip. ga in iudicante. C. si. reg. l. 3. Ventris inspectio: an mulier sit prægnans. ff. de uen. inspi. l. 1. in prin. Locorum pit dicitiæ inuestigatio, an mulier sit uirgo. extra de pb. positis an arcta, de frig & ma fraternitatis, uel alterę impedit. eod. tit ex litteris. Iniuriæ, an sit atrox. C. si matio. ff. de fer. l. 2. Et litteræ papales an sint uerę ue falsę. de cri. falsi. licet.

¶ Ad secundum dic, quod arbor authentica est, quā patet ex canonib. Isidori, & Alexādri 34. q. 5. c. 1. 2. & ult.

¶ Ad tertium dic, ꝙ quia in decretis de consanguinitate, & affinitate tractatur, utile fuit ibi arborem ponere, & quia in decretalib. est idem tractatus, & in hoc uolumine utile fuit repeti, ex eo maxime, quia nemini uenit in dubium, id satis esse ualidum satisq; famosum, quod repetita lectio, probat C. de emend. iu. colun. Item ex eo quia antiq canones circa materiam illam multum fuerunt correcti: unde expediens fuit secundum statutum iurium nouorum antiquam arborem decidere

DEinde ad. arborem cōsanguinitatis specialiter descendamus. Et primo quæritur quid sit cōsanguinitas, & unde dicatur: quid linea: quid gradus. Secundo quæritur, quomodo arbor formet. & quare sic fiat, & quare sic punctetur & interferemus regulas per quas cognoscuntur gradus, demum ponemus q̄dam notanda, & quasdam quæstiones.

¶ Ad primum dico, ꝙ cōsanguinitas est attinentia personarum ex eo prouenies, quia una descendit ad alteram, uel ambæ ab eadem. Vel est uinculum personarum ab eodem stipite descendentium carnali propagatione contractum quod satis est idem. Dicitur aūt consanguinitas, quasi sanguinis unitas: a con. & sanguine: quia de communi sanguine descendūt. & quo ad probationem coniugii nō distinguo, an tales consanguinei sint producti ex uxorio coitu, uel ex fornicario, quod est expressum extra de probat. per tuas.

¶ Linea uero est collectio personarum ab eodē stipite descendentiū gradus cōtinens, & numero distinguēs. Et est triplex linea scilicet graduum descendentium, ascendentium, & collateralium, ut infra patebit, & ff. de gradi. l. 1. & l. iurisconsultus.

¶ Gradus est habitudo distantium personarū, qua cognoscitur quota agnationis uel cognationis distāt ia duæ personæ inter se differunt. Et dicuntur gradus ad similitudinem graduum scalarum, uel locorum, pelium, quia ita gradimus de proximo in proximum ff. de gradi. l. iurisconsultus. §. gradus.

¶ Formatur autem sic arbor, primo uide cellulas ascendentium: secundo descendentium, demum collaterali-

lium. Ascende super cellulam vacuam: quæ tamē sit ideo vacua, quia non potuit nomē proprium habere: cūaliæ cellulæ (exceptus his, quæ per genitiuū nominatur) sumant nomen ab ipsa. Quomodo enim possemus illam cellulam nominare, quam dicimus filiū patris, fratrem fratris patrem filij, & sic de singulis? & eam alij vocant Ioachim alij Prothem: alij truncum. hos autem a nomine bidelli nostri vocemus eam Petrucium. Et scire debes, ꝙ cōpetenter illę cellulæ mediæ ascendentium & adscendentium diuiderentur directe per medium, vt à latere dextro illarum cellularum ponerentur nomina mariū, vt abauus, proauus, &c. a latere sinistro nomina mulierum, vt abauia, proauia, &c. quia positi à latere dextro descendunt a maribus, & econuerso. Supra cellulam vacuam est cellula hęc continens pater, mater, & vnum punctum supra, & vnum infra. Supra illam est cellula auus, auia, continens duo puncta supra, Et duo infra. Supra illa est cellula proauus proauia continens tria puncta supra, & tria infra. Supra illā est cellula abauus, abauia, habens quattuor supra, & quattuor infra. D scendendo sub cellula vacua est cellula habens filium & filiam: & habet vnum punctum supra, & vnum infra. Sub illa habens nepotem & neptem, & duo puncta supra, & duo infra. Sub illa pronepotē & pronepotem: & tria puncta supra, & tria infra. Sub illa abnepotem & abneptem, & quattuor puncta supra & quattuor infra.

¶ Antequam ad collaterales transeamus, scire debes ꝙ punctorum numeratio est numeratio graduum habito respectu ad cellulam vacuam, & puncti superiores denotant computationem secundum ius canonicum. puncti inferiores secund um ius ciuile, &c. Ponitur autem cōputatio canonica in superiori parte cellularum: ciuilis vero in inferiori, vt detur intelligi ex cellētia iuris canonici ad ciuile: & maxime quo ad hunc casum, quo instruimur in matrimonijs, quæ licite contrahi possint necne: & cum matrimonium sit sacramentum ecclesiæ, in eo præcipue lex minor est ea none. extra de secun. nup. c. vlt. & pēn Vides autem ex punctatione prædicta, quod in computatione ascendentiū & descendentium concordat vtrumq; ius: quia in eis semper persona addita pſonæ per carnis propagationem gradum adiicit.

¶ Ad inueniendum autem gradus inter eos secundū vtrumque ius, tolle hanc magistralem regulā. Ascendentium & descendentium quot sunt personæ de quibus q̄ritur, cōputatis intermediis vna dēpta, tot sunt gradus inter eas. Si igit vis scire quātum distat abauus a Petrucio: vtro ꝙ computato & intermedijs, quinque sunt personæ. d eme vnam quattuor sunt gradus. Idem dico de ipso P ad abnepote: quia eo modo erit repetire quinq; personas: & sic quattuor sunt gradus. Si velis scire quot distet abauus P ab abnepote P. inuenies ibi nouem personas computato P. & sic octo erat gradus. Scias autem ꝙ iste P. non habet totum suam computationē in arbore. Scias n. ꝙ quilibet habet duos parentes quattuor auos: octo proauos: sedecim abauos: & sic semper ascendentes duplicantur. Vnde impossibile fuisset tot personas in arbore scribere.

¶ Quæro an inter ascēdentes & descendentes prohibitio copulæ cōiugalis excedat quartū gradum? Et dicit Goff in sum. de consang & affini. §. iterum quantum, ꝙ non, per decre. non debet. eod. tit. quæ genera liter loquitur. Alij communiter contradicentes inter ascendentes & descendentes perpetuam esse prohibitionē dicant: & quod de quarto gradu dicitur, in collateralibus locum habet. ad hoc. 35. q. 3 progeniem. & duobus capitulis sequent. in quibus dē. ꝙ olim nō solum vsq; ad secundum gradum. sed eriam in quarto notitia erat parentelæ, extendebatur prohibitio. Ex quo ergo certum est alterum descendentem & alterū ascendentem, perdurat prohibitio, ad idem institu. de nup §. 1. ff. de rit. nup. l. nuptiæ. & hoc verum puto.

¶ Ad collaterales transeamus, & ad fratrē & sororem & causa breuitatis prosequendo solū partē medium arboris ad modū vexilli: qua intellecta reliqua intelligetur: ꝙ per se paret. dicamus de fratre & descendētibus. Sub cellula fratris, fratris filius filia: ex illa fratris nepos neptis. ex illa fratris pronepos pronepris. & frater P. est cū P. in primo gradu ſm canones: in secūdo ſm leges. Eius filius in secūdo ſm canones: in tertio ſm leges. Nepos in tertio secundū canones, in quarto secundū leges. Fratris pronepos est ipsi P. in quarto ſm canones: in quinto secundum leges: & sic debet esse vtraq; pūctatio, & isti sunt collaterates ad P. Et nunc de cellula patris secimus stipitem Fac cōsequenter stipitem de auo ex eo patruus amita: ex illa frater patruelis, & amitinus, soror patruelis & amitina, ex illa horum filius filia: ex illa horum nepos neptis. Patrus est P. secundo gradu, frater patruelis ēt secundo gradu filius in tertio, nepos in quarto secundū canones. Fer leges autem patruus in tertio, frater patruelis in quarto, filius in quinto, nepos in sexto. & sic debet esse vtra; punctatio postea fac proauum stipitem, & habet filios patruum magnū, amitam magnā, auum & auiam, auunculū magnū, & materteram magnam illos non prosequimur. Ex cellula patrui magni propior sobrinus, propior sobrina, ex illa horum filius filia, ex illa eorundem nepos neptis. Et quia P. distat à proauo quem nunc feci stipitem, tertio gradu, ergo à patruo tertio. & à propiori sobrino tertio, & à filio tertio, & à nepote qui exit lineam æqualitatis, quarto secundum canones, secundum leges vero distat P à patruo magno quarto, à propiori sobrino quinto, & a filio sexto, a nepote septimo, & sic debet esse vtraq: punctatio. Modo fac abauū stipitem cum tribus filijs, scilicet propatruo, proauo & prosauūculo, de prosauūculo nō prosequor. Ex cellula propatrui oritur cellula horū filius filia, ex illa horū nepos neptis, ex illa eorūdem pronepos proneptis. Isti oēs sunt cū P. in quarto gradu, quia P. distat à stipite in quarto gradu, & ex illa linea nullus exit lineā æqualitatis, ergo oēs distāt quarto, secūdū leges, ppatruus distat v. filius vj. nepos vij, pnepos viij. & sic dēt esse vtraq; pūctatio. Regula cā- bus in linea
¶ Nūc videndum est q̄bus regulis gradus illorū colonica prolateraliū cognoscantur. Collateralium æqualis lineæ collateralivnam trado regulam secūdum canones.

¶ Collateraliū in linea æquali quoto gradu qs distat æqua. à communi stipite, toto distant inter se vel sibi attinent. hoc secundū canones. Exemplū pone: quando facis abauū stipitem inter P. & pronepotem propatrui. nam qa illi sunt in linea æquali, quilibet distat à stipite quarto gradu: ergo inter se quarto.

¶ Secūdum leges vero aliter est, & sic dicimus regulam Collateraliū in linea æquali quoto gradu qs distat à cōi stipite: toto duplicato distant inter se, vel sibi attinent. Vides ergo ex superius dictis. & ex punctatione, ꝙ pdicti P. & pronepos propatrui distāt viij. Et insurgit illa diuersitas, qa secundum leges quilibet persona gradum facit in collateralibus. Vnde duo fratres faciūt duos gradus: secundum canones vero duæ personæ faciūt vnum gradum. Vnde (vt patet in cellula fratris) frater est cū P. in primo gradu secundū canones, in secundo, secundum leges: sed computatio eorū ob aliud fit. q̄ nostra. 35. q. 5. ca. 2. Bene ergo dē secundū leges, ꝙ in æquali linea collateraliū siue linea sit paris numeri, siue disparis. non est reperire disparem gradum. vide in linea paris numeri secūda, vel iiii disparis numeri vel iii. In prima ii. gradus, in secunda iiii. in tertia vi. in quarta viii. quod non est ſm canones, quia in æquali linea disparis numeri habemus disparē gradū; quia in prima primum, in tertia terrium, in quinta quintum: & sic de singulis.

¶ Nunc restat videre de collateralib. in linea inæqua Regula eiui li. de quibus traditur talis regula secūdum canones lis pro colla Collateraliū in linea inæquali quoto grado remotior teralib. in li distat à communi stipite, toto distāt inter se. Exēplū nea inæque pone faciendo abauum stipitem P. & filius propatrui li-

Universidad de Deusto
Biblioteca

sunt in linea inæquali cõputemus ergo à remotiori, sic à P. sed P. distat à stipite quarto gradu: ergo à frlio propatrui iiij. & idem in descendentibus vsq; ad lineam æqualitatis: & hoc est qđ dicimus, ꝙ persona addita personæ vsq; ad lineam æqualitatis non crescit gradus qa propatruus, filius, eius nepos, & pronepos omnes distant iiij. gradu à P. Sed aliter secundum leges, secundum quas talem regulam tradimus.

¶ Collateralium in linea inæquali quot sunt personę (stipite dempto) tot sunt gradus. vnde P. à stipite distat iiij. à propatruo v. a filio vj. a nepote vij. à pronepote viij. & sic quælibet persona facit gradum, Vides ex supradictis ꝙ P nõ potest contrahere cum aliqua de arbore. Distat. n. a summo, s. ab auo: ab imo, s. a nepote; ab extremis collateralium, ab omnibus his quarto: amedijs citeriori: per quod satis patet ꝙ cum nullo potest contrahere. Sed si extremus in collateralibus: vt puta si pronepos propatrui, vel pronepos fratris: procrearet filiam, posset P. cum illa cõtrahere. licet autem contraharet in quinto gradu, remanet tã consanguinitas, prohibitio enim, quæ ꝙ ius positiuum processerat. potuit tolli. sed naturalia sunt immutabilia 5. dist. in princ.

Regula ciuilis in linea inæquali.

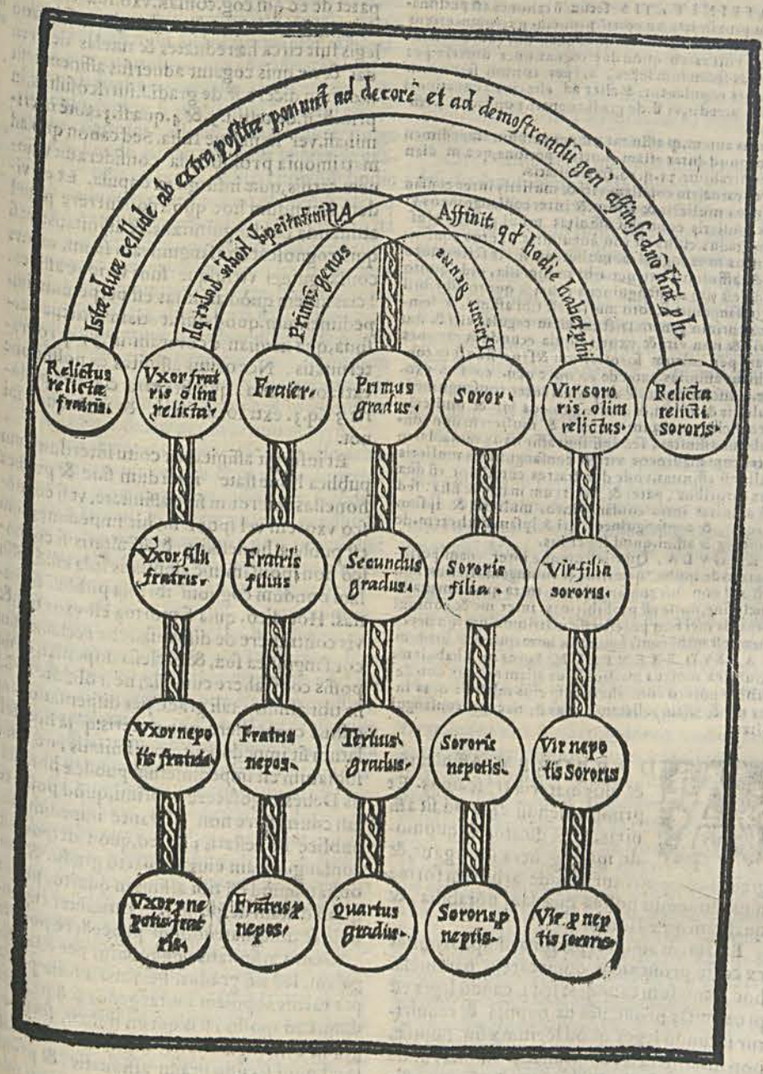
¶ Scire debes, ꝙ communiter dicunt doctores, ꝙ abauus & proauus & auus sunt bigami dicentes, ꝙ si non essent bigami, non possent filij eorum coniungi, cum essent fratres: sed de hoc nõ multum curo: quia eadẽ ratione sic esset de alijs cellulis duplicibus, ꝙ personæ earum essent bigami. vnde fingamus perinde ac si. in qualibet duplici cellula haberemus quattuor personas, ac si diceretur propatruus & vxor, pamita, & maritus, vnde duplicatio posita fuit, vt nomina demonstraret in vtroque sexu, non vt eos coniuges denotaret. Sciendum est etiam, quod in collateralibus æqualis lineæ bene sequitur ista regula affirmando & negando. Ego & tu sumus consanguinei in linea æquali, & ego possum accipere filiam tuam. ergo tu mea. Et negatiue, Ego non possum accipere filiam tuam. ergo nec tu mea. Affirmatiua procedit in linea æquali quarti gradus. Negatiua in tertio vel citeriori. Sed in linea inæquali hoc non procedit affirmando, vel negando: quia si vnus est in quarto, alter in tertio vel citeriori, qui est in tertio vel citeriori, potest cõtrahere cum filia eius, qui est in quarto gradu, & non econuerso. vnde propatruus huius filius & nepos contrahere possunt cum filia P. sed non econuerso.

¶ Demum quæritur, an collaterales, quorum vnus est in quinto, & alter in primo puta filia P. & propatruus possint ad inuicem contrahere? Dicit Hosti. ꝙ non & hoc not. extra eod. quod dilectio. & c. tua. & in summa huius tit. de consan. § nunquid in v. & j. quod per sua argumenta nititur probare sic, scilicet pater & filius vna persona censetur. C. de impu. & alijs iub. l. vlti. Sicut ergo non cõtrahitur cum stipite, sic nec cum filijs stipitis bene facit prædicta decre. tua, vbi fratres videtur poni pro stipite. Cõtrarium tenet Ber. quod colligitur ex alio, quam ponit supra eo. tit. cap. vlt. & Ra. & Ioan. de Deo: & hoc est verissimum, quod probant verba regulæ positæ s. eo. c. vlt. dum dicit ibi: descendentium ab eodem, sed certum est ꝙ propatruus descendit a stipite. Præterea aut dicis, ꝙ est inter eos prohibitio ascendentium, & descendenium aut collateralium: de primo patet negando, ꝙ certum est filium P. non descendisse a propatruo. Est ergo prohibitio collateralium. sed certum est, quod isti distant quinto, quid igitur impediat istos collaterales contrahere, nõ video, Io. And.

Quæstio nõ rabilis.

ARBOR AFFINITATIS.

Multa dies, variusque labos huiusce parauit.
Artis notitiam, quæ modo clara patet.

Universidad de Deusto
Biblioteca

AFFINITATIS

DECLARATIO.

AFFINITATIS secundū canones est personarum proximitas ex coitu proueniens, omni carens parentela. Et dicitur affinitas quasi duorum ad vnum finem vnitas: eo quòd duę cognationes diuersę per nuptias secundum leges, vel per coitum secundum canones copulantur: & alter ad alterius cognationis finem accedit, vt ff. de gradi. cogna. l. non facile. §. affines.

¶ Scias autem, q affinitas est perpetuum impedimentum, quod durat etiam mortua persona, qua mediante contrahitur. 35. q. 10. fraternitatis.

¶ Per carnalem copulam viri & mulieris inter consanguineos mulieris & virum. & inter consangnineos viri & mulieris contrahit affinitas primi generis eiusdem gradus, cuius est consanguinitas. Si ergo consanguineus tuus cognoscat mulierem: tu si vis scire quoto gradu affinitatis attinet tibi mulier illa, vide quoto gradu est tibi consanguineus tuus; & quoto est tibi illa consanguineus, toto mulier est tibi affinis, & semper in primo genere. Dictum est in regula, viri & mulieris, & non viri & vxoris: quia ecundum canones etiam per coitum fornicarium & sine fluosum contrahitur affinitas. patet de eo qui c oem. consa. vxo. suæ. c. discretionem. & ca penul. Inter consanguineos mulieris & virum, & consanguineos viri & mulierē, ideo dicitur: quia inter virum & mulierem non contrahitur affinitas, sed ipsi sunt affinitatis causa. Item inter consanguineos viri, & consanguineos mulieris nulla est affinitas. vnde duo fratres cōtrahunt cū duabus sororibus, pater & filius cum matre & filia. sed est affinitas inter consanguineos mulieris & ipsum virum, & consanguineos viri & ipsam mulierem. de consang. & affini. quod super his.

REGVLA. Quotiescumque inter vnam personarum de quibus quæritur, & coniugem alterius non est vel non fuit consanguinitas intra quartum gradū inclusiue, nulla est prohibitio: vt inter me & coniugē nepotis mei non potest esse matrimonium: qa nepos meus est mihi consanguineus intra quartum gradum.

ALIVD EXEMPLVM. Soror mea habuit maritum, ea mortua maritus eius aliam accepit, quo defuncto potero contrahere cum eius relicta: quia inter me & illam relictam nulla est, nec fuit consanguinitas:

AD ARBOREM. Affinitatis, & eius materiā trā seamus. Et primo videndū est quid sit affinitas, & vñ dicatur: & quomodo ipsius genera insurgant, & gradus computentur: deinde arborem formemus. Ponemus postea quædam notabilia, & quasdam quæstiones.

Affinitatis definitio.

Est autem affinitas personarum proximitas ex coitu proueniens omni carens parentela. hoc secundum canones: sed secundū leges est proximitas prouenięs ex nuptijs, & requiritur secundū leges quòd legitimæ sint nuptiæ, non interdictæ, vt contrahatur affinitas ff. de gradi. l. non facile §. sciendum. Et dicitur affinitas quasi duorum ad vnum finem unitas, eo quòd duę cognationes diuersę per nuptias secundum leges, vel per coitum secundum canones copulantur, & alter ad alterius cognationis finem accedit, vt in ead. l. §. affines.

Sed quòd per fornicarium coitum & incestuosum secū dum nos contrahatur affinitas, patet de eo qui cog. consan. vxo. suæ. c. discretionem, & eod tit. ca. pœnul. Sed consideratio legis fuit circa hæreditates & tutelas deferendas & ne quis cogatur aduersus affinem testimonium dicere, ff. de gradi. l. iuris cōsultus, in prin. & ff. de testi. l. 3. & 4. quæst. 3. §. ité in criminali. ver item lege Iulia. Sed canon quo ad matrimonia prohibenda consideravit vnionem carnis, quæ insurgit ex copula. Et est videre secundum hoc quòd concurrere potest attinentia consanguinitatis, & affinitatis: vt si quis cognoscat consanguineam suam, omnes consanguinei vtriusque sunt vtique affines. Scias autem quòd affinitas est perpetuum impedimentum. quod durat etiam mortua persona, qua mediante contrahitur. 35. q. 10. fraternitatis. Nec oritur affinitas ex pollutione extraordinaria, quæ fit extra claustra pudoris 33. q. 3. extraordinaria. & adde. quod ibi not.

Affinitas per coitum nefarium cōtrahitur.

Et insurgit affinitas ex coitu interdum cum publica honestate interdum sine & publica honestas interdum sine affinitate. vt si cognosco vxorem vel sponsam, hic impedimentum est publicæ honestatis & affinitatis si cognosco non sponsam hic affinitatis sola est: si sponsam nondum cognoui ibi sola publica honestas. Hoc dico, quia si mortua est vxor tua, & vis contrahere de dispensatione ecclesiæ cum consanguinea sua, & ecclesia dispensat, quòd possis contrahere cum illa, non obstāte quòd fit tibi affinis, tali gradu per dispensationem adhuc contrahere non poteris: q ta licet sublatum sit impedimentum affinitatis, nō tamē sublatum est impedimētum publicæ honestatis Debes ergo facere exprimi, quòd possis cū tali contrahere non obstante impedimento publicę honestatis pro eo, quòd desponsasti consanguineam eius in quarto gradu. & non obstāte, quòd est tibi affinis in quarto, pro eo quòd dictam desponsatam carnaliter cognouisti, & tunc matrimoniū procedere poterit.

Affinitas genus per quam regula cognoscitur.

Genus affinitatis cognoscitur per hanc regulam, sed nō gradus. Persona addita personæ per carnis copulam mutat genus, sed n. mutat gradum. Isto modo, si is qui est mihi in secundo gradu consanguinitatis, cognoscit mulierē, illa est mihi secūdo gradu affinitatis, & primo genere: si alius eam cognoscit, Ille attinet mihi secundo genere affinitatis & secundo gradu: si ille aliam mulierē cognoscit, illa attinet mihi tertio genere affinitatis & secundo gradu. Sed quia solum primum genus hodie hēt prohibitionem, & quia B plene tradidit extra de cōsan. & af. c. non dēt hic circa hoc nō insisto. ergo si persona mihi consanguinea coniūgat sibi aliam personam carnali copula, persona iuncta est mihi affinis primo gñe affinitatis, si attinens mihi primo gñe affinitatis carnali copula se alteri commisceat, illa attinet mihi secundo genere, si affinis mihi secundo gñe aliquam cognoscat illa est mihi affinis tertio genere sed eodē gradu. Est igitur videre de gradibus. Certum est quod affinitas non hēt hodie prohibitionem nisi in primo genere & in illo vsq; ad quartum gradum: licet affinitas non habeat suam spāle m computationem graduum: sed computantur gradus affinitatis secundum gradus cōsanguinitatis. Si ergo cōsanguineus tuus cognoscat mulierē, si vis scire quoto gradu affinitatis attinet tibi illa mulier: vide quoto gradu est tibi consanguineus tuus secundum regulas quas tradidi in proxima arbore; & quoto est tibi ille consanguineus toto mulier est tibi affinis, & semper in primo genere.

Affinitatis attinentia consanguinitatis.

Affinitatis genera insurgunt.

Affinitatis gradus computantur.

Nunc formemus arborē, & in medio arboris sunt quattuor cellulæ & in prima superiori ponitur primus gradus, in secunda secūdus, in tertia tertius in quarta quartus gradus. Et de his primo quæritur, quare ponantur in medio fratris, & sororis: Secundo, quare non ex primant attinentiam, dicendo primus gradus affinitatis, & sic de singulis. Ad primum dic, hoc fuisse vt detur inielligi, quòd affinitas oritur ex cōsanguinitate, & quòd ab vtroq; sexu virili & femineo affinitas contrahatur: Ad secundum dic, attinētiam non fuisse expressam, vt illa computatio graduum ad consanguinitatem referatur, vnde soror & frater sunt in primo gradu consanguinitatis frater & vir sororis sunt in primo gradu affinitatis, & sic de alijs. Deinde à latere dextro dictæ lineæ ponitur alia linea quattuor cellulas continens. in prima scribitur frater, in secūda fratris filius in tertia fratris nepos, in quarta fratris pronepos. Ad dorsum huius alia linea continens alias quattuor cellulas: in quorum prima scribitur vxor fratris olim relicta, in secunda vxor filij fratris, in tertia vxor neptis fratris, in quarta vxor pronepus fratris. A latere sinistro sunt aliæ quattuor cellulæ: quarum prima soror, secnnda sororis filia, tertia sororis neptis, quarta sororis pronepris. Ad dorsum harum sunt aliæ quattuor: prima vir sororis olim relictus, secunda vir filiæ sororis, tertia vir neptis sororis, quarta pronepris sororis. Ponuntur ét aliæ duæ cellulæ, vna à latere dextro continens relicta fratris: à sinistro relicta relicti sororis: quæ secundum oēs ponuntur ad decorē, & ad demonstrandum genera affinitatis quæ hodie prohibitionem nō habent. Adhuc hēs duas lineas reflexas, quarū vna oritur in cellula fratris, & terminatur in cellula viri sororis: in qua scribitur primū genus. affinitatis. Item alia linea reflexa, quæ oritur in cellula sororis & terminatur in cellula vxoris fratris, in qua idem scribitur.

Circa hoc quæro quare in cellula, vxor fratris scribitur, olim relicta, quod non ponitur in alijs cellulis inferioribus eiusdem lineæ? Et dic hoc factum fuisse propter cellulā quæ ponitur ad dorsum illius. q. d. frater habuit vxorem, mortuo fratre vxor ab eo relicta cōtraxit cum alio viro, illa demum mortua relictus à relicta fratris vult contrahere cum sorore, nunquid potest: Olim non poterat, quia erat sibi in secundo genere, & primo gradu: hodie vero potest. Idem sit repetitum quoad cellulam viri sororis.

Quæstio.

Ad cognoscendū ergo gradus affinitatis & genus tā per formā arboris, quā ex prius dictis tolle hanc suā regulā magistralē. Per carnalē copulā viri & mulieris inter consanguineos mulieris, & virum, & inter consanguineos viri & mulierē contrahit affinitas primi generis, & eiusdem gradus cuius est cōsanguinitas. Quare dicat in regula p carnalē copulā viri & mulieris, & non viri & vxoris, collige ex his q in principio dixi. Inter cōsanguineos mulieris & virū, & cōsāguineos viri & mulierē, ō dixi: qa iter virū & mulierē nō cōtrahit affinitas, sed ipsi sūt affinitatis cā. Ité inter cōsanguineos viri & cōsanguineos mulieris nulla est affinitas. vñ duo fratres cōtrahunt cum duab. sororib. pater & filius cū matre & filia. Sed est affinitas inter cōsanguineos mulieris & ipsam mulierem extra de cōsan. & af. quòd super his. Primi generis quare dixerim etiam ex superiorib. patuit, & eiusdem gradus cuius est consanguinitas, vide hoc in arbore nā frater & soror sunt in primo gradu consanguinitatis, maritus sororis ex fratre in primo gradu affinitatis, & sic uxor fratris sorori & sic filia sororis est filia fratris & ipsi fratri in secundo gradu consanguinitatis, maritus eius in secundo gradu affinitatis, & econuerso, & sic in reliquis.

Regula magistralis gradus affinitatis, & genus manifest.

Vnde uir pronepris sororis attinet fratri & omnibus descendentibus qui sunt in arbore quarto gradu affinitatis, & hoc ideo quia toto gradu consanguinitatis

attinet

Universidad de Deusto
Biblioteca

attinet prædictis ipsa proneptis. Qui sunt in arbore, ideo dixi, qa si pronepos fratris haberet filium ille excederet lineam æqualitatis, & sic attineret quinto gradu secundum regulas traditas in proxima arbore.

Post hoc notandū est, illud præcise non sequitur, ego & tu sumus affines; ergo filius, quē procreo, est tibi affinis. Nam interdum filius meus mutat genus attinentiæ, quia ego sum tibi affinis, & ipse consanguineus, interdum nil attinet tibi, interdum mutat gradum interdū nec mutat genus, nec gradum. Exemplum si ego & tu sumus affines per appositionem mei quia contraxi cum consanguinea tua si ex dicta consanguinea tua filium procreo, ille est tibi consanguineus, non affinis, sed si ego maritus consanguineæ ex alia muliere filium procreo, ille nec est tibi consanguineus, nec affinis: Si vero tu consanguineus vxoris meæ filium procreas, hic filius non mutat genus attinentiæ quia tu pater es mihi affinis, & ipse affinis, sed tu & vxor mea eratis in æquali linea, vel inæquali, & eras remotior, quia tu eras in tertio ipsa in secundo, vel primo: tunc ipse filius mutat gradum, quia tu pater es mihi in tertio gradu affinitatis, & ipse mihi in quarto. Si vero tu & vxor mea eratis consanguinei in linea inæquali, sed vxor mea erat remotior, vt quia ipsa in tertio, & tu in secundo: tunc filius tuus non mutat genus nec gradum, quia tu mihi affinis & ipse affinis: tu in tertio gradu, & ipse in tertio gradu. Item no. quod istud etiam non sequitur, ego & tu sumus affines, & ego non possum accipere filiam tuā ergo nec tu meam, quia si habeam consanguineam tuam in vxorem, tu bene potes contrahere cum filia mea, quam habui & alia mulier: quia affinitas non contrahitur inter consanguineos viri, & cōsanguineos mulieris sed inter virum & consanguineos mulieris, & inter mulierem & cōsanguineos viri, vt dixi, & probatur extra. de consang & af. quòd super his. Sed ego nō possum contrahere cum filia tua, nisi forsan illa excederet quartum gradum, vt quia esset in quinto, & est simile secundum quòd dixi supra in proxima arbore circa fi.

Affinitatis prohibitio inter ascendentes & descendentes habeat perpetuā prohibitionem, an extendatur tantum vsq; ad quartū gradum? Et si teneremus opi. Goff. de qua dixi supra in arbore proxima circa medium, dicemus quod vsq; ad quartum gradum tantum.

Nunc quæritur an affinitas inter ascendentes & descendentes habeat perpetuā prohibitionem, an extendatur tantum vsq; ad quartū gradum? Et si teneremus opi. Goff. de qua dixi supra in arbore proxima circa fi.

Sed tenendo contrariam opinionem dicemus quod prohibitio sit perpetua. Licit. n. tex. cū ita abstinere debemus à consanguineis vxoris, vt à proprijs, extra de cons. & af. c. j. 35. q. 3. de propinquis. & c. æqualiter. Si ergo inter consanguineos ascēdētes & descendentes prohibitio extenditur in infinitum: ergo inter affines ad idem Insti. de nup. §. affines ascendentes & descendentes habentur loco parentum & liberorum ff. de gradi. l. non facile, §. & retro. in fi. Eodem modo posset formari quæstio de affinib. quorum vnus est in primo gradu, alter in quinto, sicut in consanguineis dixi supra in arbore proxima, in fi. An autem liceat diuersis temporib. habere in vxores duas cognatas. s. vxores duorum fratrum & an contracti olim in gradū prohibito hodie permisso simul manere possint de hoc vide no. de consan. & affi. ap. non debet.

Consanguinei, & affines quo iure prohibentur contrahere.

Vltimo quæritur ad vtramq; arborē an prohibitio consanguineorum vel affinium coniugendorum procedat ex prohibitione diuina, an ex humana, & quare facta fuit prohibitio. Breuiter scias quòd olim propter necessitatē frater necessario habuit contrahere cum sorore, & consanguinei cum consanguineis vnde tunc in collateralibus nō erat prohibitio. hoc fuit à principio generis humani in filijs, & nepotibus Adæ: hoc etiam fuit post diluuium in nepotibus Noe. In Leuitico vero prohibitæ fuerunt fere duodecim personæ quas vide notata extra de rest. spol. litteras. & de duo. c. gaudemus. Demum ius positiuum canonicum prohibuit consanguineos & affines primi generis coniūgi in vij. gradu & citeriori quæ prohibitio postea vsque ad quartum gradum est restricta. extra eo. non debet. reuocatis etiam quibusdam alijs prohibitionibus vt patet. Reuocatio vero fuit ex causa, quæ ibi ponitur, & extra de test. c. licet ex quadam. per quod patet quod prohibitio partim procedit ex iure diuino; & partim ex positiuo. Vnde in secundo gradu æqualis lineæ collaterales contrahere possunt iure diuino sed non positiuo. Ratio vero prohibitionis sumit. 35. q. j. §. j. fuit. n. pp charitatem ampliandam. Nam si contrahere cum sorore, idem esset pater & socer, mater & socrus, vir & frater &c. Sed si alium habeo patrē, alium socerum, numerosius se charitas ptenderet: in qua vniuersi fideles & precipue studentes cōtinue pseuerent per gratiam eius, qui est benedictus in sæcula sæculorum. Amē.

Ratio prohibitionis matrimonij inter aliquos consanguineos.

Diuini ac humani Iurisconsulti, & causarum sacri palatij auditoris,
D. Ioannis Francisci de Pauinis, ad Extrauagantium,
Regularum cancellariæ, & Decisionum Rotæ
notitiam, vtile præludium.

Quintus Mutius versus Seruiū Sulpitiū illo fuit vsus sermone: Tu pe est patritio & nobili viro ius in quo versat ignorare, sed lōge magis i plerosq; nostra ętate hęc snia retorquēda est, q Extrauagātiū sanctiones, Pōtificū iura enucleata, desidia ignauia pt̄ tenere vident: cūoēs magistrarus, pśertim ecclesiastici, in dicēdis sentēijs, & cæteri i iurisperiti, q b. interpretādi stulendiq; tribuitur facultas, respōsa tua. iuxta illarū decisiones sint, paturi si ipsis Extrauagātibus adsint requisita, q epistola Inno. 3. ad Helien. epm deposcit. Quare ad ipsarum lectionem iterum atque iterum hortor moneoque, ne cum Sulpitio iure obiurgemur, immo illum imitemur qui post reprehēsionem adeo iuri operam dedit, vt in ter iurisco consultos merito palmam fuerit assecutus. Verū ipsis Extrauagantib. parē vim pene regulæ Cancellarię viuēte earum conditore, & non mediocrē decisio nes Rotæ vti prudētū responsa auctoritatem habere cē sset. sicut enim illis interpretandi ius ciuile & prætoriū edicta potestas summa erat: ita & auditoribus Rotæ in summorū Pontificū lege impertitū est ab ipso principe summum arbitrium. Igit̄ circa tria hæc breuem & perutilem lubieci notam.

Notandū est, q snia lata contra Extrauagantem publicatam & indubitatam, est ipso iure nulla: ante publicationem vero secus, vt no. in prooemio Clementinarū in verbo, decætero. & in cle. nolentes. de hære. Sed si est publicata & indubitata, sententia contra eā lata est ipso iure nulla, vt dictum est ramquam lata p non scriptam, vt no. Bal. in l. 2. C. quando prouocare non est necesse. & Butri. in c. 1. & c. cū inter de re iud. & habetur in l. 1 §. iterum cū ptra sacras. ff. quæ. sen. sine appel. rescin. ex ēplū in Etrauagāti, execrabilis. secundum Abbatem in c. pastoralis de fide instr. idē de Extrauaganti, ad regimen. quam allegat decisio in nouis 349. incipit, item si mandat. Secus autem si de ea dubitatur, per c. pastoralis. de fide instr. & l. cum prolatis ff. de reiudi. secūm vnam lecturam. ideo super ea papa est consulendus: & si reperitur in archiuo publico, dr indubitata, per authenticam, ad hæc. C. de fid. instru. & l. Celsus. ff. de proba. secundum vnam lectu am facit c. ad audientiam. de præscrip. & idem plumit qñ reperit inter Extrauagantes. 20. q. 1. c. quoniam p genitorum. maxime si reperit glossata p doctorem famosum: sicut Zenz. Lau. & Io. Mo. & alios: p no. in dicto. c. pastoralis. pbat. l. 1. in fi. C. de nouo codi. com. & q no. l. 3. C. de legi. vel si fuit diu observata, vt no. Bar in gl. fi. sup Extrauagāti, q sint rebelles. de quibus plenius p Bar. in l. cū platis ꝑle. & Butri. & Abbatem, & modernos in dicto c. pastoralis. vbi sēm Boeti. pōt de ea dubita ri ad instar eius quod no. in c. nemo. de elect. in 6. de q bus etiam per Ludoui. in consi. 250. quod incipit, in Christi nomine in proposito casu. vbi etiam subdit q si faciet p alis, per declarationem successoris efficitur perpetua: quia declaratio Papæ, ēt ad petitionem singularis personæ facta ad legem vel ordinationem aliquam præcedentem. legem gñalem constituit ad omnes per l. fi. C. de legibus & no. in c. in causis. de re iud. & q facit ad id q dicam super Extrauaganti, ad onus. & Extrauagāti, iniūctæ. & ad Apostolatus, &c. Ex quibus idē dicit Bal. in statutis in suo peculio, in ver. statutū. licet non sic, &c. Itē nō est necesse q constet de datis, secundū Bar. in dicta data, qui sint rebelles. Præmissa intelligo de Extrauagātibus emanatis, post cōpilationem lib. 6. secundum Io. And. in prooemio lib 6. ad fi. & in c. fi. de hęret. eo. lib. Etsi cōtradicant iuri scripto, dic vt plene per Io. And. Io. de Ligna. Io. de Sandeis, & Dominicum post Io. Mon. in ca. 1. in prine. de const. lib. 6. & per Archi. post Hug. 19. dist. c. 1. si Romanorū. & in summa. Adde Bal. in l. leges sacratissimæ C. de le Scripturanō gi. & in c. si in laicis, 30. dist. Nec est de substātia vt re est de substā digatur in scriptis. de quo plenius per Io An. in reg. ne tia extrauamo potest. de reg. iu. in mer. lib. 6. & in decisionibus gantium. Rotæ, dec. 238. per gl. in l. 1. C. de legi. probatur in c. 1. de renun. lib 6. & per Abbatem in c. 1. de postu. præl. qui dicit q̄ de hoc videt communis opinio.

Extrauagantes qualiter

Dēnt aūt Extrauagantes quando de eis dubitatur, & vbi debēt p allegantē in forma authētica produci sub plumbo si extra curiā sunt producēde: vel sub signeto vic e cācel eis dubitat. larij, si in curia sunt, p ducēdæ: & hoc de illis, quæ sunt descriptæ in libro cancellariæ: illæ autem, quæ sunt descriptæ in camera Apostolica, signantur cū signeto camerarij vel sub plumbo, &c. Et ita seruatur in curia Romana. Et idem. l. q̄ in forma authentica debeāt produci, dicimus in statuto nō contento in volumine statutorū, secūdū Bar in l. oēs populi, ad fi. ff de iu. & iur. & modernos in d. c. 1. de const. lib. 6. & in d. c. pastoralis. forma autem authentica habetur in regulis & stylo cācellariæ. Quid aut de snia principis diffinitiua vel interlocutoria? Dic vt in c in causis. de re iudi. & 16. q. 3. licet, & ff. quod met. cau. l. meū. §. sed q̄ ait prætor. Et præsumitur quæstio determinata pro illa parte & opinione pro qua fuit vltima collatio facta, vbi aliter non constat de expressa decisione, secundum Bal. in l. bona fides. ff. depos. Et no. Dom. in c. fi. de hære. lib. 6. q̄ ordinationes & mādata papæ habent eandem vim, quā habēt stitutiones, per no. in ca. à nobis 1. de sen. excom. per l 1. & fi. C. comina vel epistol. Item q̄ rel pōsa Papæ ad consultationē inferiorū sunt pro iure seruā da, alleg 3 dict. in summa.

Mandatū papæ habet vī constitutionis.

De interpretatione autem doctorū & cōi opinione dicit per Abbatem in c. 1. de postu. prælat. ubi gl. & no. in c. vnico, eo. tit. lib. 6. & in l. 1. C. de profes. qui in urbe Constantinopolitana, &c de cōi opinione notatur 3 q. 7 §. tria. & an excuser, a dolo, no. decisio Rotæ 279. & Oldr. in l. quæsitū, ff. de fun. instru. Et an sit stā dū vltimæ opi ioni. glo. & Innoc. & c. no. Ioann. And. de pœnis, c. 1. & de sen. excom. c. 1. lib. 6. in nouella. & no. in l. q. filiū, ff. ad Treb. & per Bald. in l. si mater. §. tua. ne de statu defuncto. & in l. 1. ff. de constit. principum. & in ti. apnd quem controuersia feudi determi. in vsib. feu. faciunt no. in c. capellanus, de fer. Dei his tamen plenius tractat Matth. de Matthæ filanis in suo tra ctatu de electio. opinionū q̄ incipit, quidā tractatellus. Et de opinione glossæ præterenda. die vt per Iac. Bur. & alios in l. 1. C. qui pro sua iurisd. & Lapū alleg. 38. incipit. magister Hospitalis.

Regulæ cancellariæ sapiunt naturā legis vt not. in c. a nobis, de sent. excō. & in cle. 1 de ui. & hone. cler. de cellariæ quā quo per But. in prooemio Clemētinarū, vbi videtur aliter sentire: quia non sunt perpetuæ, no. Ioan. And. in regula, nemo potest. in vlt col. in nouella, & quale ius faciant, not. per Petr. de Anch. in consi. 296. & 298. in quibus vult q̄ non censeantur constitutiones gñales sed derogatoriæ voluntatis Papæ edentis, & expiran. morte. &c. de quo ūdicit in decis. 349. quæ incipit, Itē si mādatur. Quædam vero ex eis sunt de dandis, & istæ ut fidē faciant extra curiē dāntur sub plumbo in forma aliarū bullarum: Aliqua aūtē dāntur cum

Regulæ cancellariæ uim habent.

Universidad de Deusto
Biblioteca

subscriptione duorum officialium de Parco maiori, & signeto vicecancellarij: & iste fidem faciunt solum in Romana curia si producantur in Rota, vel apud alios officiales & cõmissarios curiæ Romanæ. Et productæ semel coram vno auditore, pñt postea reproduci corã omnibus alijs, habita de hoc fide a notario producente. Illæ vero quæ non sunt de dandis, no faciunt fidem extra cancellariam, quasi dent normam solis officialib. cancellariæ: & si non essent seruatæ in confessione litterarũ, remittent litteræ ad cancellarium corrigendæ, &c. vel de speciali mandato Papæ, vel per auditorem, aut alios commissarios coram quibus causæ penderent.

Decisiones Rotæ non faciunt ius, nec iudex secũdũ eas tenetur iudicare: sed habentur pro decisionib. magistralibus, per no. per gl. de postu. præla. c. 1. in gl. no. q̃ & c. Et sæpe Rota indicat ꝓ tras ipsas, vt dicit Car. in c. pastoralis. de fide instru. in vl. q. quod intellige, nisi secundum eas sæpius reperiatur iudicatum: adeo q̃ in productus sit stylus vel cõsuetudo, per l. si de interpretatione & l. nã Imperator. ff. de legi & no. in l. nemo iudex. C. de sent. Et si reperiantur contrarię adeo q̃ p distinctionem non possunt concordari, tunc stabitur vltimis, secũm doctores in simili. in c. 1. de consti. li. 6. & in c. contingit, de sureiur. eo. li Et quod decisiones faciãt ius, probat tex. in c. sicut de re iud. vbi Papa allegat stylũ sapientium, facit q̃ no. in ca. fin. 20. dist. No. tamen q̃ Cardi. & Pet. de Ancha & Domi. consuluerunt contra decisionem Rotæ no. 114. incipit. ité si vnus, inquãtum approbat opinionem Archid. vt refert idem Domi. cap. duobus, de reseri. li. 6. Et (cum pace eorum) minus bene: quoniam ad auditores principaliter spectat interpretari verba, & mentem papæ in rescriptis, & cũ causæ cognitione & pleno examine, &c. & sunt in hac quasi possessione & iente & patiente immo volente & mandãte Papa. arg. eius q̃ no. Io. An. post Host. in c. 1. de postu. præla. q̃ non est dubitãdum in curia Romana propter earum obseruatiam continuam, q̃ clemen. 2. vt lit. pend. non habet locum in causa Romana, decisio. 275. incipit, item quod clc. 2. Similiter c. oblatæ. de appe. vt patet in decisione 99. incipit: item no q̃ c. oblatæ Similiter q̃ c. nonnulli. de rescrip. & c. ipso iure. eo. tit. li. 6. non habent locum in Romana curia, vt patet in decisione 167. incipit, item q̃ commissio. Quod patet etiam determinatum expresse per decisiones in nouis 35. incipit, item legitimus. vbi reprobatur opinio Ioan. Mona. & Ioan. And. Item decisio 65. quæ approbat opinionem Ioan. Mona. ca. 1. de offic. vica. Approbant etiam & allegant opiniones doctorum, vt patet in opinione Io. And. in c. duobus, de rescrip. in 6 per decisionem 58. quæ incipit, item voluerunt & idem in decisione 213 incipit, item si quis dicit. vbi patet q̃ color ꝓbandus est per spoliatum petentem se restitui in beneficialibus, & no. in cle. 1. de eau. pos. & propriet. & per Io. And. in additione Spec. de resti. spo. in prin. & in multis aliis similibus, ad idem decisio 364. incipit, item si in forma communi, &c. & in decisionibus antiquis, 316. & idem cle. 1. cũ in multis, de reser. li. 6. & in decisionib. antiquis, incipit, item cum actor. & patet in decisione 96. incipit, item omnes Domini. Item decisio in nouis 359. quæ incipit, item si mandatur mihi prouideri. Item decisio in nouis 258. q̃ incipit, item in religiosa. quæ concludit cõtra communem sẽam doctorum. Item in nostris constitutionibus approbatur opinio Io. And in c. fi. decretal. li. 6. q̃motus proprius eum clausulis generalib. apponi consueti in bullis tollat statuta & consuetudines operando. Ex quibus patet, q̃ saltẽ decisiones in curia Romana faciunt ius ad instar stylꝰ. per no. in c. ex litteris. de cõsuetudine. & in cle. 1. de sequestr. post. & fruct. & q̃ no. Lap. alle. 18. c. fraternitatis. de frigid. & no. in cle. 1. de sentẽ. excom. &c. q̃ graui. de crimi. falsi. & c. pe. de cõfir. vti. vel inuti. & c. ad audientiã 1. de rescrip. Et extra curiam tamquam responsa prudentũ Insti. de iure iure nat. gen. & ciui. 5. responsa prudentum, velut electiua discrepantium opinionum doctorum, quibus reuelat præcipuam sanctus spiritus veritatem in medio illorum constitutus, tam in Missa, quàm in peculiari eorum oratione inuocatus. 20. dist. c. fi. & Matth. 17. cap.

FINIS.

REuerẽdissimo in Christo patri domino domino suo Arnoldo, Dei gra. sancti Eustachij diacono Cardinali, Zenzelinus de Cassanis vtriusq; iuris doctor minimus, cũ recommendatione sui ad intellectus acumen deducens præsens opus. Deus ab æterno præuidens, & humanæ naturæ ad malũ procliuæ misericorditer prospiciens, vicarium suum in terris instituit vniuersalis Ecclesiæ regimini præsidentem: qui ex varietate causarum, personarum, locorũ, & temporum, nunc per nouorum editionem iurium, nũc autiquorum declaratione, modificatiõe correctione, nec nõ & rebelliũ debita coercitio ne ad ea quæ meden tis sunt, manum apponat. Cũ igitur instructor peruigil humani generis verbo pariter & exẽplo, vi delicet sanctissimꝰ pater dominus Ioannes digna Dei prouidentia papa xxij nonnullas constitutiones ꝓ mulgauerit: mũdo ꝓfore cupiẽs uniuersis, q̃ quidẽ pp intellectũ simplicium rudita tẽ, in eruditionẽ aliq̃ dirigẽdam expositionẽ, interpretationẽ, elucidationẽ aliquib. exposcere dignoscunt: ea pp ad honorem illius, cuius opera sunt inseparabili, sanctæ, r. & indiuiduæ Trinitatis, ac ẽc matris vnigeniti Dei filij incarnati in eius vtero virginali & vniuersalis Ecclesiæ sponsæ suæ, suique vicarij, generalis veri pastoris & gregis Dominici directoris, ac etiam nostri decus, licet nepes & ingenio rudis & imbecillis in iurium intelligentiã, confisus de omnipotentis Dei gratia, reuelando sibi viam meam, & sperans in eo vt ipse faciat, iuxta verbum Prophetæ, audaciam sumpsi (vtinam ad vtilitatem publicam) aliqua ꝓ modum commenti inscriptis redigere super constitutionibus antedictis: eadem venerãdo. Papa se nocat seruum à seruiendo.

CONSTITVTIONES XX. IOANNIS PAPAE XXII.

Cum familiari apparatu D. Zenzelini de Cassanis, adiectis patentibus summarijs, dataque singulis apta situatione, nec prætermissa glossarum utili explicatione.

TITVLVS. I.

De electione & electi potestate.

¶ *Electi qui pro suarum electionum negotio ad curiam venire tenentur, et sede vacante non tenentur de necessitate in ipsa curia moram trahere: & licet alibi morentur, nullum eis præiudicium generatur. facit Cle. ne Romani. §. fi. eo. tit.*

CAP. I.

ADonus [a] Apostolicæ seruitutis superna dispone vocati, ambiguitates [d] ex q̃b. possent ecclesijs [e] dãnosa pro uenire dispendia, tollere cupientes [f], de ptãtis plenitudine, [g] ac fratrũ [h] nostrorũ cõsilio [i] ordinamus, [k] Papa se nocat seruum à seruiendo. Seruitutis.] a seruiẽdo reipublicæ dictæ, ff. rempu. sal. fo. l. 2. ff. de adop. l. non aliter, C. eod. tit. l. 1, 2. & hoc respectu papa se uocat seruum seruorũ, quod dico ut no. 1. q. 7. c. quotiens cõr dis. nõ autem a seruãdo de qua loquitur tex. instl. de iure per so. §. serui. illa enim est, quæ impedit ad honorem ꝓuehi. C. si seruus, aut libertus ad decu. asp. l. 1. & 2. li. 10 extra de ser. nõ or. c. 1. 54 di. quasi ꝓ totum.

c ¶ Superna dispositione.] hoc dicit, q̃ non debet sibi quis quam honorem assumere, nisi qui uocat a Deo tanquã Aron. ad Hebræ. 5. 8. q. 1. in scripturis, & extra de elect. qualiter post obitũ, C. de epis. & cle. 1. si quẽquam, potissime aũt in tanti honoris fastigio hoc pcauẽdum, cum uniuersitas fidelium ex illius incolumitate animaduertat se pẽdere ppẽsius, 40. di. c. si pa

pa iuxta illud, Integritas ꝓsidẽtiũ salus est subditorũ, 61. dist. miramur, incor. aut h. in iu. sine quo quo suffragatio col. 2.

d ¶ Ambiguitates.] i. dubitationes. simile C. de vsufru. l. ambiguitatem, de testi. l. ambiguitates.

e ¶ Ecclesijs.] hoc videas quod no. in c. suscepti. super ver. ecclesijs.

f ¶ Cupientes.] attẽde principẽ Ecclesiæ cupere & desiderare, vt tollantur ab ecclesijs damnosa sollicitando. remedijs inuigilat subiectorum, vt quietem ẽt eis præparet, labores volũtarios appetendo. In corpo. authen. vt diuinę iussiones, in prin. col. 8. & in proœmio. 6. libri.

g ¶ Plenitudine.] qua solus princeps ecclesiæ gaudere reperit: cæteri. n. i parte sollicitudinis sunt vocati, 2. q. 6. decreto, & c. q. se, extra de vsupal. c. ad honorẽ, de elec. ita, de ista. n. plenitudine r ptãtis nõ oportet sermonẽ effundere: q̃a supfluũ ẽ solẽ facib. adiuuare, 6. q. 1. si ola, & su p ho. videre potes q̃ no. Ber. extra de transl. epi. c. q̃to. & Host. plenius de pcess. ꝓb. ꝓposuit, de vo. & vo. redem c. magnæ. Quib. aũt rõnib. fulciri põt talis plenitudo vide q̃ no. ꝓ Host. extra qui filij sint leg. c. ꝓ venerabilẽ, circa fi. in verbo, plenitudine potestatis.

h ¶ Fratrum.] hic videas q̃ dicam in decr. execrabilis, in uer. fratribus, & in decr. quia quorundam.

i ¶ Consilio.] & hic si placet, attende quod dicam in. decre. execrabilis.

k ¶ Ordinamus.] nõ dicit, declaramus, vt denotat q̃ sequitẽ, esse ius nouum non antiquum, cum forte ẽ. hoc, esset contrarium eius quod hic statuitur, vt infra subijcietur.

1 De plenitudine ptãtis Romani Põtificis uide oino Turrecrematã in summa de ecclesia, lib. 2. c. 51. & 52.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶Quibuscunque.] Nota verbum vniuersale, vt oēs electos venire adstrictos, vel mittere comprehēdat, siue sint exēpti, siue non ad cathedrales, vel regulares, vel collegiatas ecclesias electi, argu. ff. de hære. instit. l. hoc articulo extra de maio. & obed. c. 1 olitę, 19. di. si Romanorum, sic sentit Car. de elec. cupiētes, in ver. cathedraliū & ibi dixit, licet Guliel. ibi contra sentire videatur.

b ¶Electis.] subaudi vel promissis: a quo rū prouisione appellatur ad papā, cum in illis sit eadē ratio & penitus similis: vnde cōstitutio illa, cupientes, licet pœnalis loquens tantum de electis, in casu penitus simili idem statuisse videtur. arg. ff. de adult. l. si postulauerint §. ratio. de eden. l. quædam. verbo, nummularios, & colligitur ex decret. cupientes, iuncta ad illam decre. si postquam §. vlt. de elec. lib. 6. 1. & ex decret. licet canon. eo. ti. iuncta cum decre. vnica, de offi. de leg. elem. 5 sic sentit Card. dicto cap. cupiētes, in ver. omnes electi, & Accur. in corpo. authen. vt hi qui obli. se ha. pethi. res minorū, §. 1. vbi lex pœnalis inducta cō tra creditorē suscipientē curā sui debitoris, extēdit, uel inducta censet cōtra suscipientē tutelā pp̄ identi tatis rōnem, ut ibidē no. gl. quæ incipit. Nūquid idē. de hoc scripsi plenius de rescrip. abbates, cle. 5. in glo. sed gratia huius. Item intellige, electis per quorū mortem uacare dicuntur ecclesiæ, arg. de elec. ne pro defectu, & sic electus, i magistrū maioē Hospitalis ut quō dam Templi, non adstringit dicta cōstitutione, cupiētes cū per eorū mortē uacare ecclesiæ nō dicantur, cū iuris spiritualis & ecclesiastici nō sint capaces, vtpote in pluribus laicis, vel illi ēt qui eliguntur ad dignitates, quæ subsunt alijs, puta ad ꝓposituras, ac archidiaconatus vel similes sic no. Car. dicto c. cupiētes, i ver. oēs electi, & in ver. cathedralium. Item ꝙ dicit, electis debet intelligi de masculis, secus de fœminis. In illis. n. constitutio, cupientes non vendicat in omnib. sibi locum ob sexus fragilitatem, extra de elect. c. indemnitatibus, §. sed cum eis, li. 6. & antea idem no. Car. in dicto c. cupientes, in glo. 1. episcopalium.

c ¶Sedem Apostolicam. Jin tellige ēt vacantem per iura noua de elect. ne Romani, §. vlt. clem. 5. & sic sentire videbatur Card. licet ex falsa, dicto c. cupientes, in ver. coram nobis, in ner. canon: Guliel. autem contrarium ibi tenebat, cuius opinio hodie succumbit.

d ¶Venire.] personaliter.

e ¶Mittere.] procuratores sufficienter instructos.

f ¶Tenebantur. Jexempla pone de his per decre. statuimus, cupientes. indemnitatibus, § sed cū eas, lib. 6.

g ¶Instructoribus.] de istis habes dicto c. cupientes, §. ad hoc & §. si uero.

h Ad sedem ipsam.] vacantem, ad quam sicut ad non vacantem tenentur hodie uenire, ut sup. dixit.

i Se præsentando.] s. personaliter: & hoc si possent, alias sufficeret hoc publice protestari, arg. ff. de nau. fa. no. l. 2. sed an vnica protestatio eis sufficeret, uide qd no. Card. dicto c. cupientes in ver. prædictos.

k Seruauerunt.] In illis igitur qui nō seruauerunt, non habet locum ꝙ infra sequit., nec beneficio huius cōstitutionis gaudent. Tum quia ꝙ de certis statuitur cōtra ius cōmune, de aliis denegatū videtur, ff. de iud. l. cum prætor. extra de præsum. non ne. Tum quia si de omnibus conditor idem statuere voluisset, hoc utiq; expressisset. arg. extra de decl. ad audientiā, C. de caduc. tollen. l. 1. §. sanè ad deficientis. Tum ēt quia in seruantibus tempora diuersa, ratio iura diuersa inducere

a canonibus l institutis (dummodo præsentialiter m adsint n in ciuitate o Lugdun. uel fuerint Auinione in calendis ! Octobris) vbicunq; q sede uacante moram traxerint, nullum r ipsis s seu eorū t iuri præiudiciū ex mora interim u facta ubilibet u

sacit. C. de trā sac. l. interposita, ff. de legi. l. ꝙ vero omnes, extra de reg. iu. quæ a iure. li. 6. quia ipsi nullā diligentiam adhibuisse reperiuntur, sed seruantes sic, tā in veniendo quam in præsentando.

l ¶A canonibus instituta.] extra de elect. statuimus. &c. cupientes. lib. 6.

m ¶Præsentialiter.] non ergo sufficeret ꝙ aliū ibi esse, cū opus sit præsentia personæ li. arg. C. de procur. l. vlt. si mino. se maio. di. l. 2. extra de iudi. ca. 1. de elec. vt circa. lib. 6.

n ¶Adsint.] scilicet de præsenti tempore huius cōstitutionis, verbum enim, quod de se præsentis temporis est, nec ad præteritum, nec ad futurum proprie trahi potest, arg. ff. de iniu. & irri. test. l. cum in seruo. si cert. ipet. cum quid præsens.

o Ciuitate Lugdun. Jin qua fuit creatus in papam dominus noster Io. papa xxij. Sed qualiter intelligas istos præsentes in ciuitate, an illos qui sunt infra muros, vel ēt qui sunt in suburbiis? Videtur ꝙ illi qui sunt infra muros tm̄, arg. ff. de verb. sig. l. urbis, extra de sententia ex com. c. si ciuitas, lib. 6. Sed contrariū credo, cum hic agatur de pœna vitanda: cuius vitatio est fauorabilis, & sic extendenda, ff. de lib. & posth. l. cum quidam. extra de reg. iur. odia. lib. 6. & quia satis censetur præsens in ciuitate, qui in suburbiis est ff. de ver. sig. l. ꝙ in continentibus & l. ædificia. & l. pupillus, §. incola. & de penu. leg. l. nam quæ liquidæ, §. item si ita ad mu ni. l. qui ex vico. de procur. l. ꝓsens, C. de epi. & cle. nul li, §. ꝙ si in uico. de va. li. l. si qui seu liber. extra de cle. ubi mains, §. porro li. 6. ad idem 63 di. c. ego Ludouicus, cum ibi not. & per Guliel. extra de referi. statutū. in ver. civitatibus. Quid enim si electi essent tot numero, quod cum aliis cuiialib. non possent intra muros ciuitatis commode recipi, eos non reputari fuisse ꝓsentes uidetur forte absonum & iniquum.

p In Calendis Octobris.] sed de proximis calendis post huius constitutionis publicationem dēr intelligi ff. de verb. obli. l. cum qui calēdis & hoc si a tempore publicationis huius constitutionis restabat tm̄ de tēpore, ꝙ in calēdis Octobris posset cōmode apud Auinionem peruenire, alias non de proximis primis, sed allis subiequentib. haberet intelligi arg. de uer. obligat. l. interdum de eo ꝙ cer. lo. l. non utique, §. si quis in. Sed si in die ipsarum calendarum, fuisset huius constitutionis facta publicatio, de sequentib. uiderer intelligendum, ut dicta l. eum qui.

q Vbicunque. Jin hoc inducit ius nouū hęc constitutio: nā alia primæua iura arctāt, electos ad ueniēdū & se personaliter prælentādū uidebantur expost. ecclesiæ esset de pastore prouisum. extra de elect. cupiētes, iuncta decret. si postquam, §. si eo, tit lib 6. &c. ne Romani, §. vlt. cle. 5. ad quid enim arctārētur electi uenire sede uacante ad curiam, ut ibi dixi, nisi & uenientes expectarent creationē nouī pastoris? certe frustra, potissime cum spes sit de proxima eius creatione, ut ibidem, & adde quod dixi sup. in glo. intellige.

r Nullum.] præiudicium, quod statim sequitur.

s Ipsis. scilicet electis.

t Eorum iuri. Jid est. eis per electionē quæsito. quod & quale sit illud, dic ut no. 63. dist. quanto.

u Vbi libet. Jex hoc uerbo & alio simili ubicunque, quod est. 3. intelligā siue in loco proximo ad curiā, siue remoto electi morā traxerint, cū hæc duo uerba singula

gula per se loci vacationē de sui natura denotēt, extra de priuil. antiqua. §. dominicę, & eo. ti c. vlt. li. 6. sicut & temporis, ff. de interrog. actio. l. vbicumque, extra de pœnis, c. vbi cumque. lib. 6.

a ¶Genere.] ꝙ ante hanc decre. generandum videbatur, scilicet priuatio

nis ipso iure ab oi iure sibi per electionem acquisito, dicto c. cupiētes, §. insuper. & ca. si postquam, §. 2. de ele. lib. 6.

b ¶Sed eorum iura.] Idest, eis per electionem quæsita.

c ¶Hoc nō obstāte.] scilicet ꝙ sede vacāte vbilibet alibi moram traxerint.

d ¶Sedem Apostoli cam.] Sed vbi reputabis esse sedē Apostolicam eum vacat? Pōt dici ꝙ sicut sedes redditur esse vbi papa potatur esse vbi papa viuens morā trahit. arg. extra de præb. c. præsenti, §. loca. li. 6. cū cathedra sacerdotem non faciat, sed sacerdos cathedrā: nec locus sanctificat hoīem, sed homo locū, 40. di. c. multi, de quo plenius dic in c. execrabilis, in ver. Romanę Ecclesiæ, sic & ipsa remanere dicet in ciuitate, in qua uel in cuius territorio ipsum mori ꝓtingit, cū ibi sue cessoris sit regulatiter electio celebranda, extra de elect. vbi maius, §. 1. & §. porro, lib. 6. & eo. ti. ne Roma ni. §. sane, cle. 5. Et qa ꝓ mortē papæ sedes vacare dr̄, audiētiā alibi remāisse, nec ꝓ papam uiuentem ordinarū fuisse de ipsa alibi transferenda: in illo enim casu sedes vacās remanere diceretur forte ubi audiētia remāserat, cū ibidem sit successoris pastoris electio celebranda. ut dicto §. sane, & in sede vacāte si cōmode fieri pōt, sit electio facienda, 2 2. di. in nomine Domi

e ¶Morā cōtraxissent,] sed quare papa sic voluit istis electis iura sua seruari ac si statuta canonū obseruassent, q̄ tamen non seruauerunt, immo illa cōtempserunt alibi q̄ apud sedē ipsam moram trahēdo? Ad hoc dici. ꝙ qa per creationem de se factam ad apicem summi Pontificatus de puro homine primæuo factus fuit Christi vicarius, & sic quo ad prātem clauiū notatam iudicādā creationē exuberare suā munificētiā uoluit. arg. C. de fer. l. omnes dies, circa fi. ibi, nostris ēt diebus, &c. & extra de priui. c. vt priuilegia. §. illud. Vel pōt aliter ad hoc dici, ꝙ papæ sic dispōnere placuit, qa cū sede vacāte aīum sui creationē Dñi Cardinales, ad quos spectat futuri pastoris electio, eēnt i multis partib. & locis dispsi, vt experiētia facti manifestat, ꝙ suorū aliquos electi, & alii alios sequebant, for ꝙ suarū electionū expeditione i futurū fructuosiori, sequēda. vel forte ad eos inducēdū, ut se congregare uellet simul, ꝙ futuri electione pastoris, & sic in totū desides forte nō erāt in ꝓcurando quantū in eis erat honorē, & ꝓmodum uniuersalis ecclesiæ & suorū membrorum: merito ergo remuneratione aliqua digni fuerunt, maxime cū supponat statuta canonum tam in uendo q̄ in se præsentando legitime obseruasse: nec enim ad alios huius ꝓstitutionis bñficium se extēdit, ut ē. in ver. seruauerunt, quasi ēt in satis leui culpa di

canē fuisse, si cōtinue apud sedē vacātē moram traxerint, cū tūc suarū electionū expeditionē obtinere minime potuissent a cætu dñorū Cardinal. sū sede vacāte iurisdōnē aliq̄ nō habente de elec. ne Romani. cle. 5. licet Car. ꝓtarium notaret in c. cupientes, arg. ff. si quis in ius vo. q̄ ie. l. 2. §. vl An Cardinti. & eorum quæ no. lis cœtus se in simili ꝙ Ber. extra de do. & contu. c. vlt. & eod. tit. c. actor. li. 6. quare talis culpa de facili potuit & debuit remitti. argum. extra de accu. c. cum dilecti, ff. de ven. in spic. l. 1. §. vlt. vel dicas quod papę sic placuit ordinare reuocando in hoc suorum prædecessorum statuta, ut sequitur de sue plenitudine potestatis, vt §. dicitur. Sed papa cum cum ibi subiungit, ꝙ Car. nihil fi de fratrum cōsilio sic cit sine cā. ordinauit, & non sit verisimile papam cō sulētem & fratres cōsilium dantes motos †Hæc extra fuisse super hoc sine magis repecausā, arg. C. de legi. l. rit iter cōes humanum, potissime cum in rebus nouis cōstituens sub titu. nedis, &c ff. de ꝓsti. prin. l. in rebus, extra de consue. ꝙsue sede va. cū tudinis, ꝙ prius dixi magis placet. Per hoc autem ꝙ gl. Dñi Gul. dicit textus, perinde seruenē illæsa ac si, &c. apparet, ꝙ de Monte si isti electi venerunt ad curiā sine munimentis, & a Lauduno. ē is factum electionum suarum concernentibus, non Et uide exseruant indemnes uel il æsi in hoc ꝙ possint obtinere trauag. Tij remissionem pro illis exhibendis alibi q̄ in curia, nisi V. incip. Du ex causa, ut in decre. cupientes, §. insuper, ver. electos, rum nimis. cum nec ob hoc seruent immunes illi, qui apud sedē continue resedissent, & isti ex beneficio constitutionis huius habent solum perinde ac si continuam traxissent ibidem moram, ut dicitur.

f ¶Nō obstātibus.] attēde ꝙ papa hic in ordinatione sua ꝓtraria primæuis iurib. facit mentionem de illis ut illa reuocet: sed hoc facit ex abundanti: quia ista ordinatio sua ultima ius inducēs, quo ad electos, de qb. fit hic mētio, reuocaret priora iura sibi ꝓtraria, licet de illis nō faceret mētionem, extra de ꝓst. c. licet Romanus. li. 6, de eo cg ispi c. 1. ff. de legi. l. sed & posteriores, vel forte ideo hoc facit, qa iura prædecessorū expresse non statuebāt electos apud sedē vacātē debere ꝓtinuā morā facere, licet ex illorū mente & sīa hoc colligeret: ut ergo illa quo ad eorum mētem reuocaret, q̄tum ad istos electos de istis facere uoluit mentionem, vel quia quo ad istos electos fuit indulgētia spālis, ut innui vī s. cum dr̄, de ptātis plenitudine, q̄ haberet de iure cōi ꝓtrario facere mentionē, extra de capel mo. ex parte, licet illa possit intelligi de indulgētia singulari. Vel dic ut sup. in glo. sed quare.

g ¶Prædecessorum. s. Nicolai 4. qui ꝓdidit, c. cupientes, & Bonifacii 8. qui fecit decr. si postquam, de elec. lib. 6. & Clemen v. qui promulgauit decre. ne Romani. eod. tit.

h ¶Volumus. Jquia quod non mutat̄, &c C. de appel. q̄ cipimus, & de testa. sancimus, in corp. auth. de admi. offi circa fi. coll. 3. & sic constitutio in uno articulo reuocata in aliis firma remanet, ut hic.

i ¶Nulli ergo. Jsup hac clausula, q̄ sequit, vide ꝙ plene no. in decre execrabilis, ubi est similis clausula.

k Datū.] & hic recita q̄ dixi i dicto c. execrabilis. Zē.

CAP. II.

Vscepti † regimi-

S Vscepti.] Diuide cōstōnem in partes septem. In prima præmittitur harenga, & constitutionis ratio,

Universidad de Deusto
Biblioteca

In ſecunda ſubiungit facti dantis cām conſtitutioni recitatio ibi Cum itaq; . In tertia annectitur ipſa conſtitutio ibi, Nos de illo, &c. In quarta ſubinfert cōſtitutionis determinatio ſeu declaratio ibi, Et hoc in eccleſijs. In quinta determinationē non ſeruantis punitio ibi, Quod ſi alter, &c. In ſexta conſtitutionis præſentis tranſgreſſorum pœnæ inflictio ibi , Et ſi quicquam, &c. In ſeptima priuilegiorum & cęterorum cōſtitutioni obuiantium reuocatio ibi, Non obſtantibus. &c.

a ¶Regiminis,] id eſt, gregis Dominici & vniuerſalis Eccleſiæ Petro Apoſtolorum principi regendæ commiſſæ, Lucæ 22.c.21.di.§.1. extra de elec ſignificaſti , & in eius perſonam omnib.ſuis ſucceſſoribus, extra de re iud.c.ad Apoſtolicæ,§.nos itaque, lib.6.40.diſt.c.non nos.

b Cura ſollicitat.] Hoc dicit pſtitutionis preſentis cōditor, attendens non eſſe facile ſtare in loco Petri & Pauli, tenere cathedrā regnātiū cū Xpō: non.n. sācto rum ſunt filij, qui loca tenent ſanctorum , ſed q exercent opera ſanctorum, 40.diſt.c.nō eſt. 37. diſt.c. eccleſiæ, curā ergo ſollicitā nō refugit in ſummi pontifica tus regimine, ad mētē reducēs verbū B. Gregorii, Tanto qs eſſe humilior, atque ad ſeruiendum Deo promptior quiſque dēt ex munere, quāto obligatiorem ſe conſpicit in reddenda tōne, volenſq; vitate negligentiam, q in plato frequenter mortale peccatum inducit 21.diſt.c.dictum, extra de reg. iur. quamuis, de offic. archid. c. ea quæ in quibus. de hoc.

c ¶Eccleſijs.]verbū, Eccleſia, r multipliciter ſumitur, vt p̄ene no. extra ne prælat. vic. ſuas, c. vlt. & proprie ecclesia dr congregatio fidelium, de conſe. di. 1. c. eccleſia. q una tantum eſt, ut in ſymbolo Apoſtolorū: & in vna ſanctā eccleſiā, de quo habet 15. diſt. c. canones, & q ſit vna, patet extra de ſum. trī. c. firmiter, §. vna, de excōſ. pl. c. frequēs, § vtrum Clem, Papæ v. in plura tū membra diſperſa. 7. q. 1. Nouatianus, de quibus membris vniuerſalis eccleſiæ hic loquitur,

d ¶Diſpēdio,]id eſt, damno, quod uitandum eſt, de reſcrip. diſpendia. lib. 6. licet ibi aliter hoc uerbum per alios exponi conſueuerit.

e ¶Cultus detrimēto diuini.]qui potius apgeri quā minui deſiderādus eſt, extra de conſti. ex parte, de reſcrip. quia p ambitioſam. lib 6. Sed in quo eſt detrimētum cultus diuini diſpendium miniſtrorum? Rādeo quia ſublata ſufficiētia uictus ipſis miniſtris, neceſſe eſt ſummoueri cultū diuinū, cū corporalis eccleſia ſine rebus corporalibus in nullo proficiat: ſicut nec anima ſine corpore exercendo ſenſus corporeos uiuit. 1.q.7. ſi quis e biecerit.

Nouæ rei nouum ſuggeręt remedium.

f ¶Moderaminis] Nam nouis morbis noua cōuenit antidota pparari extra de iura. calu. cæterū, & rei nouæ, eſt nouum pſilium, & remedium ſuggerēdum, ff. de ven. inſpi. l. 1. nā q medicamenta morbis exhibent, hoc exhibēt iura negotiis, in corp. auth. hæc pſtitutio innouat. coll. 8 extra de teſcri. ad hoc, & experimenta morborum nos cogunt multas adinuenire medicinas. 30. diſt. ut conſtituerentur, no. dicto, c. cæterum.

g Reformemus,]ad hoc pſidentis officium dēt eſſe attentum. in prœmio dñi noſtri Ioan. Papę. 22. clementinarum conſtit §. hæc ſāne. & arg. 22. q. 4. c. magnæ, ff. de coll. bo. l. nonnunquam.

h Cum itaque.]Secunda pars.

i In nonnullis.]id eſt, aliquibus , duabus negatiuis affirmatiuæ æquipollentibus, ff. de verb ſignif. duobus, nis a nos cura b ſolicitat, ut quæ in eccleſijs c non abſque diſpendio d minis 10 ſtrorum, & cultus e detrimento diuini ſeruari uiderimus, per appoſitionē congrui moderaminis in melius reformemus. g

¶Cum h itaque in i nonnullis eccleſijs obſeruetur, & a longis retro tem 20 poribus fuerit obſeruatum, quod fructus primi uel ſecundi, aut alterius cuiuſcunque ſequentis K anni beneficiorum vacantium in eiſdem , defuncto, l uel fabricæ , m aut eccleſijs, n uel o perſonis habentibus annalia † p de conſuetudine, priuilegio , q uel ſtatuto applicantur in a totum : ita quod illi, qui huiuſmodi beneficia canonice b obtinent, & ad quos aliàs c de iure fructus ipſi ſpectare debeerent, d nihil inde percipiunt: vnde illud inconueniens ſequitur, quòd commode g nequeunt ad impendendum ſeruitium h debitum reſidere i in eccleſijs, in quibus K beneficiati exiſtunt : Nos l † de illo ſuper his remedio prouidere volentes m, per hoc vide quæ no. per Inno. & Hoſt. extra de arbi- contingit.

a In totum,]& male extra de præb. c. de monachis, & eo. ti. c. vlt. conſtitutio, Cle. Papæ V.

b Canonice obtinent,] hoc dicit quia aliter obtineri beneficia non poſſunt. extra de inſt. ca. ex frequentibus, de reg. iur. lib. 6. ca. beneficium, & argu. ff. de opc. lib. l. quī libertus, §. poſthumus 20. di. c. qualis, cum mors omnia ſoluat in corp. auth. de nup. §. deinceps col. 3. m ¶ Fabricię,]ſcilicet piæ, puta hoſpitalis, pontis, vel eccleſiæ, ſimile de reſcri. ſi propter, lib. 6.

† Aliàs annualia.

n ¶Eccleſijs,] quibus forte applicabantur tales fructus conuertendi in ornamenta ipſarum, uel aliam iuſtam cām, ut ad exonerationem æris alieni, uel ſimile, arg. ad hoc extra de teſti. c. vlt. ut ecclęſ. beneſi. c. unico.

o Vel pſonis.]Si intelligas de eccleſiaſticis , planū eſt, q ad eas fructus tales ſpectare pñt de conſuetudine, priuilegio, uel ſtatuto, cū ipſi uiri eccleſiaſtici ſint capaces extra de for. comp. cū contingat no. Inn. de reſtſpol. c. olim inter. Si intelligas de ſæcularibus, poterunt ne tales fructus & ipſorū perceptio ad ipſos pīnere? Dic q ſic ſpāli priuilegio papæ : nam frequenter viſum eſt de regibus, & aliis mundi magnatibus, cui bus papa ipſos q priuilegiū concedebat, arg. 63. di. Hadrianus, & c. ſeq. cū excōicare clericū poſſint de ſpāli papæ commiſſione, arg. 96. di. c. bonæ, & ibi no. & 32. di. §. uerum quidem, per Gul. extra de offic. delega. ca. ab arbitris, li. 6. Sed utrū de conſuetudine tālium fructuum perceptio poſſit ad tales ſpectare perſonas? vī q ſic: q a q p̄ pōt pactū, pōt præſcriptio arg. ff. de pact. non impoſſibile, ut no. de ſun. pa. l. vlt. lib. 12. ſed per pactū tpe fundationis appoſitum pōt ſibi laicus tales fructus retinere beneficii cū vacabit, 18. q. 2. Eleutherius, ergo & per preſcriptionem. Sed contrariū dicas, cū nec iura eccleſiaſtica tractare , vel ſpiritualia ſibi poſſidere, & ſic nec præſcribere pōtius ipſum talia q cipiendi, arg. extra de elect. Maſſana. & c. ſacroſancta, de iud. decernimus, & c. q. 1. & c. ſacroſancta, de reb. eccl. non alie. c. cū laicis, de præſcri. ca. cauſam quę 96. diſt. bene quidem, cū ſim. & quia talis conſuetudo reputari poſſet eccleſijs onoroſa, & ſic inualida, extra de conſue. c. 1. quia laici clericis oppido ſunt infeſti- 2. q. 7. c. laici, extra de immun. eccl. cler. lib 6. Nec obſtat quod diſtum eſt de fundatore laico: quia illudeſt ſpāliter introductum in patrono, ut per pactum fructus tales ſibi poſſit retinere in ſuæ liberalitatis fauorē, ut ſic quilibet laicus citius inducatur ad fundādū uel dotandum eccleſias, & ne a tali exercenda liberalitate detrahantur, arg. ad hoc, C. de bon. quæ lib. l. 2. ff. de opē. pu. l. 2. & iſta rōne de ſola gra non de mero iu re laico tali ex fundatione, ſeu donatione, ſeu conſtitutione de iure permittitur iuſpatronatus, arg. u. 19. q. 2. c. ſi quis epiſcoporum, extra de pat. c. qm & ibi no. per Hoſt. iſta etiam ratione eccleſia patronalis nō pōt erigi in collegiatam per ordinariū inuito patrono, ſecundum Ber. notantem extra de iurepatr. c. nobis. p Annalia.]ſic uulgariter dicta, quia per annum emolumenta talium beneficiorum percipiebātur: & ſic ad uulgi denominationem reſpectus hā. argu. ff. de ſiu. l. 2. §. 1. de ſun. inſtr. l. cum de lanionis, §. alia ām.

q ¶ Priuilegio] intellige per papam conceſſo, quo ad perſonas ſeculares: illis n. ab alio tale priu. legium eon cedi non poſſet, iuxta not. ſup. in gl. ſi intelligas, & ita per

K ¶ Sequentis anni]puta tertii, & vlterioris.

l ¶ Defuncto,]id eſt, expēdendi pro redemptione animæ defuncti, vel in cæteros modos liberandi alias a purgatorio, q ſunt multi, vel eleemoſynæ largitio. 13. q. 2. ca. animæ defunctorum, & c. tempus, 82. diſt. c. presbyter. aliter enim defuncto applicari nō poſſent, argu. ff. de opc. lib. l. quī libertus, §. poſthumus 20. di. c. qualis, cum mors omnia ſoluat in corp. auth. de nup. §. deinceps col. 3.

† Aliàs annualia.

o ¶Perſonis,]vnde ſcrupuloſo corde moueri poſſunt. 12. q. 7. decimas ex multis, quæ textualiter leguntur. 13. q. 1 §. quia ergo.

p Inconueniens ſequitur,]quod uitandum eſt per ea quæ notaui §. in gl. qui potius.

q Commode nequeunt,]vnde pro non potentib. habent. ff. de verb ſign. l. nepos, & ar. de oper. libe. l. eius & l hoc. n. 22. q. 1. c. faciat homo. & per ea quæ plene no. in decr. Execrabilis, in verbo, mendicant.

r Seruitium]occiſione cuius datur beneficium, de reſcrip. quia per ambitioſam, lib. 6. 31. diſt. c. eos.

s Reſidere.]Sed in quo beneficio quis reſidere tenetur? Dicas q in quocunque in dubio: cum omne bene no. Inno. decle. non reſi. cap. vl.

t In quibus,]ſubaudi, vel ad quas: proprie. n. loquendo aliud eſt beneficiari in eccleſia, & aliud ipſum eccleſiam aſſequi, ut dixi de æta. & quali. c. vt hi. Cle. v. Nos de illo,]Tertia pars.

u Vendicabant,]id eſt, ſibi appropriabant uel applicabant. ſimile uerbum & ſimilis expoſitio extra de elec. c generali. §. uerum, lib. 6. cum ſimilibus.

x Nihil.]intellige etiam modicum, tum quia dicit, nihil, quod uerbum de ſui natura nihil includit: ſicut per contrarium uniuerſale affirmatiuū nihil excludit extra de ma. & obe. c ſolitæ de priui. quia circa. ff. de bære. inſtit. l. hoc articulo. tum quia dicit ultra percipi, diceretur ēt pro modico. ff. de offi. præfec. præto. l. 1. §. in initio. de uerb. ſign. l. collegarum, §. qui extra, tum quia]. dicit, nullo modo, & duntaxat, & ſint omnino contenti, & totali, & c.

y In ſolutione,]ſcilicet decimæ, ſi nō habes in textu, & inf. colligitur.

quod hi n & illi o in fructuum prædictorum perceptione participent p, & eccleſiæ debitis ſeruitiis non q fraudentur; Præſenti decreto ſtatuimus r de fratrum s noſtrorum conſilio, quod illi qui fructus prædictos ibi † hactenus integre t vendicabant u ex priuilegio , conſuetudine vel ſtatuto, nihil x exinde vltra ſummam, pro quavnumquodque beneficiorum ipſorū cōſueuit in ſolutione y decimæ taxari,

† Aliàs, ſibi

Spoliari omnibus bonis & maiori parte bonorū, paria sūt.

Verbaciuili ter ſunt intelligenda.

diſſime. ſol. mar. l. ſi cū dotē, cum ſi In contrarium videtur attenta mēte pſentis conſtitutionis prouidētis ne eccleſiæ de itis fraudētur ſeruitiis, quibus fraudarent ſi beneficiati ita modicū perciperēt de fructibus, ex quib. nō poſſent ſuſtentari, perinde an ſi nihil perciperent, arg ad hoc ff. de admi. tu. l. ita autē. de admi. re. ad ciui. peri. l. legatū. & deriſoria poſſet eſſe talis peceptio, vade dēt haberi pro nulla, arg. ff. de iure do. l. cū poſſet. §. igit, arg. de leg. 1. legato, cum no. in eiſ. & quo ad hoc, modicum & nihil æquiparantur, de præb. c. de monachis, & c. auaritiæ, & eo. ti. c. ſuſcepti. lib. 6. de appel. c. peruenit, quaſi illi hoc caſu videant integros fructus percipere, qui modicū beneficiatis relinquūt, arg. de cōſe. diſt. 2. c. re vera. ff. de iu. l. ſed & ſi ſuſceperit, §. ſed & ſi apponas, & alibi paria videnſ, quē eſſe ſpoliatū oīb. boni ſuis, vel maiori ipſorū parte extra de reſt. ſpo. frequens, lib. 6. vel pati litē in orbus bonis ſuis, vel maiori ipſorū parte, ff. de excu. tu. l. 1 p litē inſt. c. ti. § item pp. & minus debito dare & nihil dare, paria cēſeri vīr. ff. de trib. act l. illud quoq;. §. minus, de verbo. ſig. l. verbū amplius & l. minus. & talis mens ꝑſtitutionis cortici ſuperficiali verborū præferenda eſt, ff. excu. tu. l. credendum. extr. de elect. ſi poſtquam, §. 1. li. 6. de iurei. c. Romani. §. uerū, cle. 5. ff. de leg. l. ſcire. nam & a propria & ſtricta uerborū ſignificatione diſceditur ubi mens alias ſalua eſſe non poteſt, C. de libe. præte. l. 3. ff. de iur. pat. adigere, §. quamuis. & ciuili modo, non calumnioſo uerba ſunt intelligenda, ff. de ſeruit. l. ſi cui. ad exhib. l. pen. de leg. 2. l. debitor. §. ulti.

Vendicabant,]id eſt, ſibi appropriabant uel applicabant. ſimile uerbum & ſimilis expoſitio extra de elec. c generali. §. uerum, lib. 6. cum ſimilibus.

x Nihil.]intellige etiam modicum, tum quia dicit, nihil, quod uerbum de ſui natura nihil includit: ſicut per contrarium uniuerſale affirmatiuū nihil excludit extra de ma. & obe. c ſolitæ de priui. quia circa. ff. de bære. inſtit. l. hoc articulo. tum quia dicit ultra percipi, diceretur ēt pro modico. ff. de offi. præfec. præto. l. 1. §. in initio. de uerb. ſign. l. collegarum, §. qui extra, tum quia]. dicit, nullo modo, & duntaxat, & ſint omnino contenti, & totali, & c.

y In ſolutione,]ſcilicet decimæ, ſi nō habes in textu, & inf. colligitur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Priuilegiū qnq; in totū euacuat.

a ¶ Priuilegij,] sic vides qꝑ priuilegiū alicui cōcessum restringitur & limitatur, nisi aliàs ioret enormiter iuri alterius derogatiuū: nec mitteris de hoc: cū a iure tingat ex hac cā ipsūt otali effectu vacuari, extra de de ci. suggestū, & c. dilecti. de verb. sig. l. quid per nouale.

b Consuetudinis vel statuti.] collige etiam effectū cōsuetudinis vel statuti ī parte tol li ob vitandum enor me alterius detrimē tum, nec de hoc etiā est admitādum, cum & statuta iutis cōis, ex tēpore & loco & ex causa sepemutatio nem recipiant. 29. di. sciendum, extra de ꝓsan. c. non decet. cum sim.

Ius cōe qñ q; matatur.

c ¶ Quouismodo.] quasi dicat siue in ipsimet fructibus, siue ētipsorū estimatione.

d ¶ Summæ, id est, taxationis decimæ.

e ¶ Duntaxat, id est tm: hoc enim verbū limitationem & taxationem denotat arg. ff. de tri vi. & ole. leg. cum certus. de contrahen empt. l. si debitor, §. verisimile.

f Omnino, id est, in totum, ve plus petere nō possint simile de rescrip. duobus circa finem, lib. 6.

g Totali residuo.] id est, restanti vltra summam taxationis decimæ.

h Remanſuro,] considerato iure communi secundū quod ad eos fructuum perceptio pertinebat, vt ꝛ.

i Nisi forsan. exceptionē ponit ad proximū dictum.

k Fructus eosdem,] scilicet vacantium beneficiorum primi vel secundi, vel ulteriorum anni.

l Vt præfertur.] scilicet prætextu consuetudinis, priuilegii, vel statuti.

m Pro se.] id est, pro suo commodo vel vtilitate.

n Residuum.] id est, quod restat detracta summa taxationis decimæ.

o Summam.] scilicet taxationem decimę.

p Quo casu,] scilicet vbi magis volunt residuum summa, quam ipsam summa habere.

q Illis.] scilicet qui soliti erant fructus integre percipere.

r Oprionem,] id est electionem. ar. ad hoc, ff. de manu. vin. l. pater.

Volūtas in iurib. positiuis est pro ratione.

s Decem dies,] similis decē dierū dilatio ad optandū dat de pręb. si plurib. li. 6. & alibi, ff. de ꝛti pe. l. ꝓmissor. & in corpore auth. de appel. § 1. col. 4. Et si quęras quare talis dilatio ad hoc datur, nū maior vel minor? Rndeo quia sic iuris cōditori placuit: nā in talib. iuribus positiuis est pro rōne volūtas. instit. de iure nat. §. sed & qꝑ prin. ff. de cōsti. l. 1. & habet locū qꝑ dicit, nō omniū, q à maioribus statuta sunt ratio reddi potest, ff. de leg. l. nō omniū, 23. q. 4. Nabuchodo. §. de Tyrijs, & ꝓ hoc facit qꝑ no. extra de rescr si qñ. Si ēt quæras à me an talis terminus vel dilatio possit minui vel augeri: dico qꝑ nō: tū quia talis est, cuius lapsus ius aufert vni eligēdi & in aliū trāsfert, vt sequit. arg. C. de dila. l. 1. sicut nec terminus x dierū ad appellādū, vel anni ad appellationē, ꝓsequēdā: vt no. C. de lit. contest. auth. offerat tū ēt quia à papa arbitrarie statutus est, arg. extra de offi. deleg. de causis de iud. cum venissent, C. de temp. in integ. resti. l. superuacuum, & arg. eorum quę no. extra de accus. cum l. in gl. vlt. de sorti. c. 2.

t Postquā sciuerint,] nō ergo prorsus ignorāti currit tale tempus. arg. extra de cōcess. pb. c. quia diuersitatē. C. quō & qñ iud. l. ab. eo. cū. n. ꝓscriptio de le cōra ne gligentē currat, arg. C. de ann. except. l. vlt. & ignotās ne gligēs dici nō possit: sibi ig t nec urret ne iusta ignorātia feriat. C. de tab. gnali, lib. 10. Sed qualē reputabis dñm vel ꝓsumes scientē? Forte illū qui vere scit vel iuris interpretatione, iuxta c. cū ei quē in fine. de cōcess. pb. Ignorās nō negligēs.

mam o dimittere memoratam, quo p casu percipiē di quod maluerint illis q relinquimus optionem r sic quod infra decē s dies postquā t sciuerint beneficia ipsa vacare, ij quibus annalia u † ipsa debentur ex priuilegio, consuetudine vel statuto, vel ipsorum annalium † collectores: quā partem habere voluerint, an scilicet decimæ y taxationem z vel illa dimissa residuum a nulla b subhastatione de mero priuilegio, ꝙsuetudine vel statuto, quæ vel ex superioris libera itate vel ꝙsensu illorū, quib. ꝓiudicant, sunt inducta, quare nō sic ambitiosa dici possunt arg. depb. c. si cui nulla. lib. 6. C. de bo. va. l. si qñ. li. 10. Tū quia periculū diuturnæ vacationis & vitatio fraudis ibi præsumptā scientiā introducū t, qꝑ periculū hic non subest, cū ista tps statutū beneficium vacans haberet conferri, licet illius fructus ad ips ad alium spectent, vt no. Ber. extra de magi. c. quia nō nulli. in gl. vl. & Hos. de ver. sign. c. tua. & vbās dixi de pręb. c. si tibi cōcesso, l. b 9 tum etiam quia ibi fingit inesse scientia in certo, quæ fictio ad casum nō expressum non extenditur, cum sit contra ius cōe, præsumēs ignorantiam vbi scientia non probatur. ff. de proba. l. verius. extra de reg. iu. li. 6. c quæ à iure. & c. præsumit, ff. de leg. l. ꝙm vero, & hunc intellectum innuit si. c. cum dicit, impetrāte interpretamur habere, & sic loquitur in certo casu. arg. ad hoc extra de re. permu. c. 1 lib. 6.

Fictio non extenditur.

v Anna ja ipsa,] hoc expone vt dixi in parte ꝓcedenti.

x Collectores,] qui frequēter per Papā vel reges vel alios, quib. tale datur priuilegium, ad hoc ꝓficiuntur. Sed pone qꝑ tales collectores nō eligunt. vt hic statuit infra x. dies: nocebit ne regi vel alteri q tales præpo. suit? Potest dici qꝑ sic: nam negligentia talium nocere vī proponenti eosdē arg. C. de acqui. pos. l. ex libertis §. 1. ff. loca. l. videamus & l. cum plures. §. seruum, de neg. gest. l. nam & seruus, §. vlt. imputatur enim talis negligentia electo præponenti eosdem, arg. ff. de mi no. l. 3. §. vlt. & l. cum mādato, de insti. act. l. sed & si ga, §. & arg. extra de elect. c. generali. lib. 6.

Collectores.

y Decimæ.] cuius perceptio per Papam qñque concēditur regibus vel aliis: quo casu qualiter seruari possit colligitur de deci. c. si beneficiorum c. e 5.

z Taxationē,] illa deficiēte quid iuris sit, dī in §. seq.

a Residuum.] expone vt supra.

b Nulla subhastatione,] id est, proclamatione vel prę conizatione, per quam appareat fructus beneficiorum fore æstimandos, & plus offerēti dandos, arg. C. de sacrosan. eccl. auth. hoc ius porrectum: & talis proclamatio vel subhastatio alibi appellatur hastarum solēnitas, quæ deficiens in venditione rerū debitoris fisci reuocari facit eā. & sic sumitur, C. de fi. instru. & iure hastæ fiscā. l. 1. & 2. & vlt. li 10. vbi talis expositio colligitur, & qui in tali subhastatione in plus offerendo aliū superat, ipsū licitādo vincere dī, ff. de pubi. l. licitatio. Si

Si quæras quare talis subhastatio hic ꝓhibet: pōt dici, qꝑ cum esset facienda nō ob necessitate bñficij, sed solum ad commodum hūtis fructus ꝓcipere ꝓhibet, ne qualitercunq; de honestati distrahit status & qualitas bñficij, de detegēdis ꝑ talem subhastationē, arg. ff. ad legē Aq. si qs testm. C. de ali. pup. ꝓtan. l. 2. & accedat qꝑ legit: quid. n. tam durum, tam inhumanum est, qꝙ publicatione pompaq; rerum familiarum & pauptatis detegi, vtilitate & inuidiæ patere diuitias? C. qñ & à qui. quarta pars, l. 2. iu ver. mobiles aūt res, & c. li. 10, & ne ꝑ talem subhastationē obliciatione ī dubium de facto reuocet qd vtilius sit ve recipere taxationem vel residuum, vel vt sic bñficiati citius certi reddant, qd eis fuerit remansurum. Sed huius gra qrc, nunqd bñficiatis sit licitum fructus horum bñficiorum suotum ꝓmissa subhastatione vēderet? Vī qꝑ non, ꝑ iam dicta. Sed ꝓrarium credum: tū qa prohibitum non reperiē quare ꝓmissum dēt intelligi, ar. C. de reli. l. statutas. ff. qui. ex cau ma. l. necnō. §. eis, 19. q. 4. il ud, l. q. 4. spiritalem. Tum qa subhastatione de le est fraudis vitatiua. cum fiat publice, ar. ff. de ri. nup. l. ult. de adm. tu. l. nō æstimo. inducit frequēter vtilitatem bñficiati, & ꝑ sās bñficij ꝑ pluris oblationē & licitationem: vt d. l. licitatio. Tum qa ꝓmissum est indistincte bñficiaris bñficiorum fructus uen. illos ad firmam ꝓcedere libere, meliorem suam condōnem faciendo, extra de loca. c. uestra, ne præ. ni. su. c. ult. sicut usufructuario permittitur, ff. de usu f. l. arborib. §. usufructuarius.

Præbendæ si pluribus.

a ¶ Teneantur.] simile de præben. si pluribus. lib. 6 in decre. execrabilis, § uos.

b ¶ Quam electionem.] silicet de taxatione decimæ, vel residui.

c ¶ Extunc.] hoc uerbum temporis extremitatem denotat. ut añ lapsum decē dierum talis optio in bñficiatum nō transeat, ar. ff. de le. 2. statuliberum, § Stichus, tunsta l. 4. ff. de cond. & dem.

d ¶ Cuius est.] facit in ar. qꝑ res & iura bñficij sint ipsius bñficiati sup hoc uide qꝑ no. de cau. pos. c. cū sup, & Hos. de pecu. cle. c. uli. & Car. de reb. eccl. non alie. c. hoc consultissimo. lib 6. & 10 12. q. 1. expedit.

e ¶ Optio.] si retentionis, taxationis, decimæ, uel residui, ut supra.

f ¶ Vel electio.] ꝑ eodē sumi uñr hęc duo uerba, ut hic colligit, & de pcess. pb. qa cunctis, §. pe. & fi. li. 6. ff. de ꝓpr. leg. l. 2. in prin. & §. 1. & l. cū optio. cum sit. b. qa hic nō copulat ꝑ copulatiuā, qꝙ de sui natura ꝓiungit diuersa, ff. de leg. 3. l. ea ī adiectio. de hær. inst. si hædi plures. Sed disiunctiuam, ut innuat non referrean dicatur optio uel electio.

Copulatiua nō copulatiuā ꝓiungit.

g ¶ Transeat ipso iure.] q. d. absq; ministerio, & trāsla tione hominis, simile de rescr. ipso iure, de ele. quàm sit, de hæret. c. cum ſm, lib. 6. in corpore auth. de rapmu. §. ul. coll. 9. ff. de pu. uec. & commis. l. commissa de iu. fis. l. 1 §. an bona, cum si. Et ꝑ hoc colligē qꝙ ubi ille cui dat electio ꝛ. certum tps facienda, neg ligit eligere ad alium ptās deuoluitur eligendi: siue det electio ab homine, ff. de le. 2. statuliberum, § Stichum, siue à lege, ut hic, & de pb. c. si pluribus, li. 6. de ele. ne pro defectu, li. 6. cum si. Vnde facit ad decisionem qōnis, quę fieri posset, utrum mora in hoc casu ꝛpe lapso purgari possit? Et dicas qꝙ nō: quia cum ꝑ lapsum eius ad alium eligendi ptās sit translata, in eius præiudicium alius consilium mutare nequibit, ff. de reg. iur. nemo pō. §. insuper, cle. & uī expressum, ff. de fideic. lib. 1. Thais ancilla, §. infra, & super hoc uide quòd plene not. de cōcess. pb. c. cū ei quē cle. 5. ꝑ hoc ēr facit qꝙ no. Car. d. c. q̄ sit. Sed pone, qꝙ ille q poterat optare, eligit vnum, puta taxationē decimæ, post adhuc existēs intra decē dies vult variare & eligere residuū, vel econtra: poterit ne? Vī qꝙ sic, arg. ff. de act. emp. & vē. l. si sterilis, §. vl. de li. leg. Aurelius, §. pe. de ꝓpi. c. licet, li. 6. cū si. Sed ꝛrium dicas: qa ꝑ ele. & vno ex his factā, semel ius ī alio alteri q̄ sitū remanet: quare nō est locus variationi, vt ꝛ. prox. di xi, & ꝓbāt ff. & op. le. l. apud, de leg. 1. serui. de ele. c. nulli & c. ab eo. li. 6. & qa qꝙ semel placuit, & c. ff. de ne. gest. l. Pomponius, de reg iu. qꝙ semel, li. 68. q. 2. dilectissimi, cum si. ad hoc ēt facit qꝙ no. ꝙ Comp. de reser. capitulum in gl. magna, §. sed quid si ꝛ bñficia. Et hoc uerum intelligas: nisi eligens in eligendo fuisset deceptus: puta ꝓsuaso sibi qꝙ taxatio de cimæ erat maior, & illam elegit, uel ꝓsuaso sibi qꝙ residuum maius erat, cum esset minus, & illico elegit: qa adhuc eligere poterit arg. ad hoc ff. de adul. l. si maritus, §. ult. de opt. leg. l. 2. extra, de ꝓsum. qa uerisimile, sic sentit Host. in fi. de ꝓcess. pb. qa cunctis, circa si in uer. extant ib. Supradicta aūt uera dicas ubi ius eligēdi competit de ꝓsenti ut hic: secus si in tpe mortis alicui ius sit collatum: qa tunc uariare pōt hīs eligere. Sic nō obstat ff. de leg. 2. l. unum ex familia; & l. cum pr, §. à filia. Et ad arg. in contrarium allegata patēs est rñio: qa in l. si sterilis, oblatis alternatiue ad habitationem domus empta ꝓstandam, uel decem, singulis, annis semel uel pluries: unum de illis ꝓstādo eligens, in reliquo nō trāstulit ius eligēdi in creditorem: quare uariare pōt, & alind soluere: naturæ obłonis alternatiuæ satisfaciēs qꝙ uariantē admittit, ff. de uer. obl. l. cū qui cum in alternatiuis sit electio debitoris, ff. de ꝓtrah. emp. l. si emptione, § emptio, de iure do. l. plerunq;, §. ult. extra de reser. cinter cætera, de reg. iu. c. in alternatiuis li. 6. hic aūt secus: qa semel unum eligendo reliquum facit aduersario effectualiter applicari, l. Aurelius, § pe. nō obstat. ibi, n. non agit de semel eligente uariare uolēte: sed de test. pro parte approbante uel pro parte non approbante: quare potius casus est dissimilis q̄ ꝛrarius, c. licet, nō obstat: qa ibi uariatio admittit: qa sit sine alterius ꝓiudicio, & illo prima uoluntate manente, hic aūt non ita. Vel potes ad hæc ꝛrraria & similia rndere si uis, ut no. per Dynum de reg. iu. c. mutare, & c. quod semel, lib. 6.

Eligere hīs taxationem decimæ uel residuū decē dies: si unū elegerit, licet adhuc intra tps existat, uariare nō poterit.

h Et hoc,] quarta pars, & expone. hoc, s. qꝙ dictum est, ut hūtes annalia possint uel taxationem decimæ, uel residuum eligere ꝛ. decem dies, & alias in beneficiatū electio transeat ipso iure.

i ¶ Et partibus.] i. regionibus.

k ¶ Maiora.] bñficia maiora dāt ep̄atus, uel archiep̄atus uel patriarchatus, aliter respectiue minora dicūtur, sic no. Hos. de prab. c. maiorib.

l ¶ Taxata.] sed an semel taxatio facta augmētū uel diminutionē recipiat ex fructuū augmēto uel diminutionē? Vide si placet qꝙ nō. de deci. c. si bñficiorū. cle. 5. Pone igit qꝙ maiora bñficia repiunt taxata, nō minora, uel ecōtra: uel reperint aliqua minora taxata, non tū oīa, hēt ne locū qđ dī in parte ꝓcedenti, & hic seruari mandat? Vī qꝙ nō: cū hic textus ad hoc vt seruet, in §. ꝓcedenti uideat exigere, qꝙ maiora & minora bñficia sint taxata ob copulatiuā, qꝙ de sui natura exposcit omnīū copulatorū existētia, ff. de ꝛd. inst. l. si hēdi, de uer. obl. si quis ila stipulatus. extra de reser. ex parte S. Sed contra dicas: qa sufficit, qꝙ illud bñficium de cuius fructuum ꝓceptione agit, sit taxatum, licet non alia, & ex pone, maiora & alia, s. de quorum fructuum ꝓceptione ꝓdemnāt, & hanc credo fuisse mentem conditoris huius

Copulatiua oīum copulatorū existēt iam exposcit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

huius capituli, puidere volētes hñ tib. fructus p̄cipere, & ipsi bñficio: aliàs sequerēt absurditas, q̄ pp vnum modicum bñficium q̄ in religione reperiret non taxatum, in alijs taxatis, puisio huius decr. foret inualida. & expones textum vt dixi, vel expones, & p̄ vel: nec est hoc, nouum: ga sę

Cōiūcta p̄ disiuncta p̄ ponit, & econtra.

pe ꝓiuncta p̄ disiuncta, & econtra ponit, ff. de ver. sig. l. sæpe. C. de inst. & iubst. gñaliter. vel dicas q̄ hæc copulatiua non exposcit oīum copulatorum exi stētiam: cum alterum ex eis tm̄ sufficiat ad rē de qua agitur, explicandam.

¶ Al. quos.

vero eccleſijs & partibus, in quibus decimarum taxatio non eſt facta, ſeruetur quòd fructus [a] & obuentiones beneficij tunc [b] vacantis, quod [c] † decimam ſoluere [d] conſueuit, per medium [e] diuidantur: quorum medietatem habeat is, cui annalium † per alterum de prædictis [f] modis percepto eſt conceſſa: Reliquã vero medietatem percipiat ille, cui beneficium eſt conceſſum pro ſuſtentatione [g] ſua, & alijs [h] eccleſiæ oneribus ſup-

dietatem habeatis, cui annalium † per alterum de prædictis [f] modis percepto est concessa: Reliquã vero medietatem percipiat ille, cui beneficium est concessum pro sustentatione [g] sua, & alijs [h] ecclesiæ oneribus sup-

a ¶ Fructus & obuentiones.] denotare vī dřiam inter fructus & obuentiones: cum p̄ copulam, &, coniunganť, quæ de sui natura diuersa copulat, ff. de leg. 3. l. ea tñ adiectio, de her. inst. si ita quis. Vñ pōt nō incolorate dici, q̄ licet in fructu cedant regulariter, quæ ex terra nalcuntur, vel ipsa alimentantur. ff. de vsu. l. in pecudum, & l. fructus obuentiones. tñ dici pos sunt, quæ ex facto hominis prouenium: vt puta oblationes, funeralia, & ex sigillo vel alio emonnmento curiæ, beneficij, & similia prouenium, arg. extra de ele. vbi periculum maius. §. prouisioni, lib. 6 & eo. tit. statutum, cle. 5. & ff. de verb. signi. l. lege obuenire, cum simi libus.

Et, de sui natura copulat diuersa.

b ¶ Tunc vacantis.] id est, quod vacare tunc contiget, cum de perceptione fructuum eius tractabitur.

c ¶ Quod.] l. beneficium, aliàs in littera, quos: & expone, quos, scilicet fructus & obuentiones.

d ¶ Soluere consueuit.] siue habeas quod, siue quos, est sensus, q̄ diuisio solum fiat de fructib. ꝙsuetis decimari, vel fiat de fructib. beneficij, quod in decima dari pro fructib. consueuit. Quid ergo erit si beneficium vacans nihil dare in decima consueuit de aliquibus fructib. vel qd si de exteris consueuit, & nō de alijs: fiet ne tūc nulla, vel de non ꝙsuetis aliqualis diuisio? Vī q̄ nulla: sumpto argō à cōtrario sensu in iure fortissimo reputato 15. q. 3. ex eo. extra de hic quæ si. à p̄la. cum Apostolica, in fi. ff. de testa. l. q. testō, §. mulier, cum si. potissime, quia 7. in parte penultima puniē pecunias vltra hæc statuta. Sed si hoc sit verum, summam iniquitatem vī continere in hoc ista constō, q̄ consuetudo, statutum vel priuilegium ex rōnabili cā inducta pro fructib. applicandis alicui p̄sonæ vel vsui, ad tempus beneficiorum vacātium sit caritura effectu absq; culpa illius, saltem in beneficijs, quæ nihil pro decima soluere cōsueuerunt, vel in illis fructib. de quib. decima per benefic·um solui non consueuit: &

Cōstō principis dēt esse rationabilis, non iniqua, iuris alieni non sublatiua, 4. dist. erit sūt lex. & quæ cōsuetudinem vel statutum pro alio inductam nō vī tollere, nisi hoc spāliter exprimat, de const. c. licet, lib. 6. quod hic non facit, vt dicam in parte vltima: quare dicam hic cessare dēt argūm à contrario sensu, vt euitet iniquitas, absuditas, & iurium contrarietas, C. de epi. & cle. l. conuenticulam, no. extra de fo. comp c. significasti, vel (si audiri debere ad textum verbum, maxime, vt maxime fiat diuisio fructuum beneficij consuetorum decimari, & cōsueti decimam soluere, idem tñ de alijs & alio. & q̄ ideo de talib. fructib. & de tali beneficio quod hic dī, fuerit introductum ad tollendum dubium, quod fieri posset, an annalia perceptu. rus posset illam decimam eligere vel totum residuum arg. §. præcedentis. Sed contrarium est vt hic vides: & potest esse ratio propter defectum taxationis. Si quæras à me qui sunt fructus de quib. non consueuit decimam soluere beneficium. tunc facto ipso descernas,

nam tibi sup incerto à iure nō determinato quærenti certum nequeo dare rāsum, extra de spon. c. de mulie re, C. de transa. vt rāsum. Sed si quæras, q̄ sunt fructus de quib. ecclesia non tenet soluere decimam: Rñdeo q̄ illi, qui ex iurib. sequentib. & similib. colligunt extra de deci. c. nouum ge nus, & c. ex parte. rō. q. 1. c. quæsti. & hæc de decima, quę debēt ex ꝑcepto eccleſijs parochialib. Sed de decima, quę debēt Papę si quęras qui fructus ab illa sunt liberi: pōt non improbabiliter dici, q̄ oēs illi, q̄ spectant ad locum, q̄ non cadit in nomine bñficij, vt colligit de præb. c. per litteras, de

sup incerto dari nequit.

† Aliàs, annualium.

reli. dom. quia contingit, cle. §. & est rō: quia in vsus quotidianos personarum miserabilium habent expendi. Et eadem rōne forte idem de fructibus, qui dantur pro quotidianis distributionibus, argum. extra de magistr. c. vlt. in fin. vel pro quibus non posset canonica portio exigi, extra de test. c. de hi, de sepul. in nostra.

e ¶ Per medium.] attende hic æqualem distributionē factam, ꝙditor n. canonis volens hīrem fructus vel annalia percipere. fore ipsorum participem, nec effectu priuaret q̄ suetudinis, priuilegij vel statuti: & bñficiatis prouidere volens, vt eccleſiæ debitis seruicijs nō fraudent; nō sic æqualem partipationem potens facere in beneficijs non taxatis, mediam adinuenire & statuere curauit, argum. ff. de vsuf. l. ēt partis, de ver. sig. l. nomen filiarum, §. portionis, & de pet. hæred sed si lege commissaria. §. adeo. & § quod autem, si pars hære. pe. l. antiqui. inst. quibus ex cau. ma. non licet. §. cum ergo.

f ¶ De prædictis modis.] s. consuetudinis, priuilegij, vel statuti.

g ¶ Pro sustentatione sua.] subaudi, & suorum. 50. di. c. studeat. in fi. extra de reser. cum adeo, cum ibi no. & arg. ff. de adm. tu. cum plures, §. cum tutor, cum si milibus.

h ¶ Alijs eccleſiæ onerib.] Puta onerum ep̄alium soluendorum, & hospitalitatis tenēdæ, de q̄ negli. prælati, sicut de præb. de monachis, & census ecclesiastici exoluendi, de censi. c. 1. & similium. Sed hic quæro, vtrum alia pars dimidia, quæ applicat hūti percipere annalia, penes eum remaneat absq; onere aliquo? Vī q̄ non: quasi illa dimidia fructuum sola intelligatur, quę resīat deductis onerib. ex eadem, extra de offi. or. c. præsenti, §. porro. lib. 6. & arg. C. de fruct. & lit. expen. l. 1. nam qui sentit commodum, sentire debet & onus, de reg. iur. c. qui sentit, lib. 6. & eo. tit. l. secundum naturam, non. n. ferendus est qui fuerum amplectitur, onus autem subire recusat, C. de cadu. tol. l. vnica, § pro fecundo. In contrarium autem expresse vī per hunc textum, per quem dimidia fructuum expresse beneficio dimittitur pro sustentatione sua, & pro alijs oneribus supporrandis: quasi ad illa videatur solum beneficiatum adstringere. & per consequens alia dimidium habentem percipere, releuare, ff. de leg. 1 l. turpia. §. vlt. & l. si hæredes. de leg. 2. l. si piuribus, §. 1. & l. legatorum petitio, §. 1. ad Treb. l. quoties, & l. nonnunq̄. Et pōt ratio huius esse: 1 quia cum ante hanc decret. ille integraliter sibi fructus appropriaret: & nunc dimidiam perdit: in hoc quoque grauatus videatur ab oneribus releuatus, arg. ff. de iurelu. l. eum qui. C. de cu. pres ex lu. daph. l. 2. lib. 11. Si. n. ad alia dect. conditor illum pro parte constringere voluisset, hoc vtique expressit, arg. extra de deci. ad audientiam. C. de cad. tol. l. vnica, §. finautem ad deficientis. Qualiter ergo secundum

ndum hoc rñdebis iurib. in contrarium allegatis? Dicas, q̄ decr. p̄senti, §. porro, & iura similia non obstant, loquuntur enim vbi quis in totum si bi fructus applicabat. ex aliqua causa, vt intelligantur deductis onerib. cum non reperiat alius ad supportanda onera edictus pro aliqua parte emolumenti, quam p̄cipiat: hic au tem secus, arg. ad hoc ff. de vsufru. leg. 1. vlt. Alia iura non obstat, de quibus colligitur habentē emolumen tum sentire debere & onus: qa hoc verum, nisi ex dispositione iuris uel hominis alicui ad supportandū one ra sit adstrictus, sicut hic, vt patet per iura allegata, & arg. ff. de ac quoniam in priorib. Quid ergo in §. precedenti, vbi dicit q̄ annalia pro taxatione decimæ uel pro residuo, q̄ uel q̄ habere eligit, teneatur onera subire? Vī q̄ sic p̄ iura al legata pro ista parte in quæstione præcedenti. Sed for te contrarium uerum est: nam cum ipse prius integros fructus recepit antequam hæc decre. esset condita quo casu ad onera tenebatur per §. porro, & probatus per §. qui sequitur, sublata sibi per hanc decr. integritate fructuum, subducta uident ab eo onera, arg. ff. de uuig. & pup. subst. l. & contra tabulas, de leg. 3. l. ul. §. si. quia si ipse, ubi dimidiam fructuum facit suam, non tenet ad onera, arg. huius textus & aliorum iurium, s. proxi. alleg. eadem ratione non tenet ubi taxationem decimæ uel residuum eligit: ut ꝺdicto §. cum illa, uel illud minor uel minus esse possint ista dimidia: & licet ibi maior uel maius possit esse, adhuc uī idem dicen cum: cum enim taxationem decimæ possit eligere certum est, ut uidetur q̄ decima uī absque omni onere, & apnd eligentes illam absque onere remanebit. Et si dicas, quare ubi residuum eligit, pro illo ad onera nō tenetur saltem pro rata. cum si omnes integros fructus perciperet, ad omnia teneret, maxime si suppo natur residuum decimæ plus uolere, quàm ista dimidia? Potest dici q̄ ideo, quia ex beneficio huius canonis potest illud eligere quod ab omni diminutione dēt esse extraneum, in corpore auth. consti. q̄ de dig. §. illud. coll. 6. & quia ius habet constituì uniforme: uī si pro decima electa non tenetur, ergo nec pro residuo, ut uī, arg. C. de temp. in integ. restit. l. supernacuā, aliàs si contra diceres, posset cōtingere priuilegium. cōsuetudinem uel statutum esse derisoria, & omni ca rere effectu: quia tanta possent esse onera quæ præpōderarent fructibus pro taxatione decimæ, uel pro residuo ad tempus tantummodo percipiendis: quæ quidē onera, totum statum perpetuum beneficij, & per consequens ipsum beneficium concernunt, secundum p̄missa, si bene attendas effectus, dicti §. porro, p̄ hoc colligetur hodie sublatus: & utinam super hoc maior declaratio foret facta.

a ¶ Quod fi alter.] Quinta pars.

b ¶ De prædictis.] s. habenti percipere annalia uel beneficiato.

c ¶ Præfata medietate.] fructuum s. & obuentionum beneficijs.

d ¶ Soluerit.] contra dispositionem & distributionem æqualem, §. precedente.

e ¶ Volente.] pœna ergo consequens locū habet, cum unus non uult, & alter nullo ubi ergo uterque nollet dimidia fore cōtentus, pœna non uedetur sibi locum, quia si ꝙ maiori uel minori parte consentirent arg.

ad hoc, ff. de nou. ope. nun. l. 1. §. & post.

f ¶ Ad volētem.] p hoc patet effectū ꝙsuetudinis priuilegij vel ꝓstituti, totaliter quo ad fructus annales tol li ex nō obseruātia seu trēsgressione dispositionis huius decr. quasi nō dēant illorū gaudere bñficio, q̄ tē nēdā legem cēsuerū: arg. C. de iure delī. l. vlt. §. si uero post q̄, & aliàs priuilegiū uel statutū tollit pabusū uel nō usum extra, de ꝓsti. cū accessissent. de pb. proillorū, ff. denū di. 1. no. extra de de ci. suggestū. Sed hic q̄ ro, utrū pena hic apposita locū hēat ꝓtra illū q̄ dispositionē fa ctā in §. precedēte, non seruat; ut qa hñsanna lia p̄pere, nō uult tentari taxatione decimę, nec residuo? Vī q̄ sic, quasi utrobiq; sit eadem ratio. Sed ꝓtrarium dicas, tum quia hęc pena statuit mero casu contra nolentem esse contentum dimidia, ut patet p̄ hunc textum: ergo ad casum alium non extendam, arg. de ele. statutum, li 6. ff. de pœn. leg. interpretationes 2. Tum quia in casu §. precedentis contra non seruantem eius dispositionem est cū certa pœna ibidem inducta: igitur ista non erit cumu de landa, cum illa per se sufficiat, arg. ad hoc extra de iudi. at si clerici, 81. dist. c. presbyter, aut diaconus, & q̄ semel afflicto, & c. 7. q. 1. cum percussio, C. de epis. audiē. l. tam dementis, & quia contenti debemus esse pe nis legibus comprehensis, ff. de uerb. oblig. l. si ita stipulatus.

g ¶ Vniuersos.] & sic vides emolumentum abdicatum a non obtemperante applicari obedięti, & hoc inducit malum inobedientiæ, & uirtus obtemperantię, arg. extra de postu. prælat. ad hoc, ff. de re mil l. 3. §. in bello. h ¶ Congrue quasi dicat debite, iuxta morem & qualitatem & facultates bñficij, arg. ad hoc, ff. de ali. leg. l. cum alimenta, extra de æta. & quali. c. ex ratione. de appella. pernenit, de elect. cum ex eo, §. porro, lib. 6.

i ¶ Onera.] de quibus dixi in parte præcedenti.

K ¶ Consueta.] intellige consuetą iuxta morē audum rationabiliter obseruatum, vel ab initio institutū, ex tra de censi. c. 1. & c. peruenit, cum ibi no. 18. q. 2. Eleutherius, vel intellige, consueta. l. de iure, vel intellige §. de iure imponi, licet aliàs nō fuerint ꝓstita puta p procuratione ratione visitationis vel delegatorū, seu nuntiorum sedis Apostolicæ occasione debita, extra de censi. cum instantia. de præscr. cum ex officij, ad in solita ergo vel ratione inhibitionis vel temporis iure, iste non tenebitur, sicut nec alius bñficiatus, extra de censi. pro hibemus, & c. præterea.

l ¶ Et si quicquam.] Sexta pars.

m ¶ Prædictorum.] s. habentis annalia percipere vel beneficiari

n ¶ Vltra præmissa.] ideſt, vltra taxationem decimæ vel residui in bñficijs pro decima taxatis, in §. & hoc,

o ¶ Perceperit.] scire dēt quod suum non est ad alium pertinere, C. unde ui. l. cum quærebatur.

p ¶ Illudque.] s. præcęptum vltra præmissa, vel eo nō obstante æstimationem, arg. ff. de condi. fur. l. in re fur tiua, extra de transact. veniens.

q ¶ Ad quos pertinebit.] iuxta dispensationem dicti §. nos, & § & hoc.

r ¶ Infra mensem.] intellige vt in calendario computandum extra de s. negl. prel. licet. & si qui dies de illo lapsi erant, supplebuntur de sequenti, vt no. Gaia in simili de elect. cupientes. & c quàm sit. lib. 6.

s ¶ Non restituerit.] s. quantum in eo est, si enim per ipsum non steterit quominus restituerit, tunc pro restituente habēdus est, arg. ff. de condi. & demon. l. iure ciuili.

Addo. §. pę di. 1. facit l. cedentis contra non seruantem eius dispositionem est cū quidā, ff. de pœn. leg. interpretationes 2. Tum quia in casu §. posth. l. fi. C. de iterdi. ma. glo. c. 1. de tęp. ord. li. 6. licet al legę in ꝓtra tio accrescēs trāfit cū suo onere. l. vni ea. §. alleg. ibi Bal. tract materiā iuris accrescēdi. & Lu do. Rō. subti liter 1 l. 1. C. qñ nō pe. part. pe. accresc. Font.

No q̄ por uel nō usum extra, de ꝓsti. cū accessissent. de pb. proillorū, ff. denū di. 1. no. extra de de ci. suggestū. Sed hic q̄ ro, utrū pena hic apposita locū hēat ꝓtra illū q̄ dispositionē fa ctā in §. precedēte, non seruat; ut qa hñsanna lia p̄pere, nō uult tentari taxatione decimę, nec residuo? Vī q̄ sic, quasi utrobiq; sit eadem ratio. Sed ꝓtrarium dicas, tum quia hęc pena statuit mero casu contra nolentem esse contentum dimidia, ut patet p̄ hunc textum: ergo ad casum alium non extendam, arg. de ele. statutum, li 6. ff. de pœn. leg. interpretationes 2. Tum quia in casu §. precedentis contra non seruantem eius dispositionem est cū certa pœna ibidem inducta: igitur ista non erit cumu de landa, cum illa per se sufficiat, arg. ad hoc extra de iudi. at si clerici, 81. dist. c. presbyter, aut diaconus, & q̄ semel afflicto, & c. 7. q. 1. cum percussio, C. de epis. audiē. l. tam dementis, & quia contenti debemus esse pe nis legibus comprehensis, ff. de uerb. oblig. l. si ita stipulatus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Volũtas sola nõ sufficit ubi factum requiritur.

ciuili. de re iud. l. in iure, C. de inst. & substi. l. 1. extra de eo qui mit. in poss. cap. 2. de re. iur. cum non stat. &c. imputari. lib. 6.

a ¶ Cum effectu.] quasi realiter, vt innuat q̃ nõ sufficeret obligatio verbalis facta de restituendo: qa vbi opuesset facto, sola vo

lũtas non sufficit, extra de eo qui mit. in poss. c. 1. & ibi no. vt lit nõ p̃test. c. quoniã §. in alijs, ad hoc ff. de re iud. l. 4. §. ait prætor, quib. mod. pig. vel hypo. fol. l. sicuti §. si voluntate, cum similibus. Et verba ac cipienda sunt cũ effectu. ff. ne quis eum q̃ in ius l. si p̃ alium, §. docere, quod quisq; iur. l. 1 §. hæc autem verba, ext. de cler. nõ resid. cap. relatum, & hoc etiam bñ denotat verbum, restituat

talita: à põtifica. honore, & ingressu ecclæ nouerit se suspensum.

cum a effectu. eo ipso si episcopus vel superior b prælatus fuerit, à † pontificalibus c & ingressu d ecclesiæ sit suspensus. Si autem capitulum e, vniuersitas, vel collegium, interdicto f se nouerint (donec g prædicta cum integritate restituerint) subiacere h. Si vero aliqua i singularis persona ecclesiastica vel mundana id fecerit, k excommunicationis l incurrat sententiam ipso facto, à qua sine restitutione m præmissa præterquam in mortis articulo n minime absoluatur o. Non obstantibus p quibuscunque q priuilegijs vel indulgentijs, aut contrarijs consuetudinibus, & statutis, iuramento r †, con-

quod sui natura plenam habet significationem, ff. de vsur. l. videam', §. in Flauiana. de verb. sig. l. restituere.

b ¶ Superior prælatus.] vt archiepiscopus vel patriarcha. & sic vides q̃ in paritate delicti, in pœnis mitius agitur cum epo vel superiore, quàm cum alijs, & hoc pp dignitatem põtificalis officij, de offi. deleg. c. quia põtificali, lib. 6. & quia in pœnis infligẽdis de ferẽdũ est, &c. extra de offi. deleg. pastoralis, & super hoc vide q̃ not. 40. dist. c. homo Christianus, & clarius extrade iureiur. c. cum quidam, vbi no. Bernar. ℣ in pœnis pecuniarijs plus punitur maior quã minor: sed ultimum cõfundi vr̃ per l. quædam ff. de pœn. vbi militi artem ludicram exercenti, aut se vendi tamquam seruum patienti, pœna capitalis imponitur, quæ pagano talia facienti minime imponeretur, vt ibi. Sed illud speciale põt dici in odium militis tale quid perpetrantis, per qđ ab exercitio militari, & sic à defensione reipublicæ hẽt abdicari, ob quam se morti exponere, & mortẽ non vitare tenebãt. ff. ex quib. cau. maio. l. pen. cum ibi no. & in corpore auth. de mand. princ. §. vlt. coll. 3. & ob quam pater filium, & filius patrem potest interficere sine pœna ff. de relig. l. minime.

c ¶ Pontificalibus.] i. ab itlis quib. põt dici pontifex: & sic celebrare Missam cum mitra, & baculo non poterit, nam suspensus ab istis, prohibẽt ab his quę sunt sibi aliàs vt pontifici præmissa, & dependentib. ab eis puta ab ordinum celebratione, frontis chrismatione, basilicarum seu virginum cõsecratione & similib. nõ autem ab alijs, puta à missæ celebratione sine ornamẽtis pontificalibus, baptizare, pœnitentias dare, & alia q̃ copetunt ratione sacerdotalis officij. sic sentit Cõpos. de consuetud. cum dilectus, & Ber. de offi. dele. sane 2. aliqñ tñ suspenditur à sacerdotali officio, vt dicto c. sane. & tunc nec ista posset facere, nisi in pœnæ impositione sibi permiteretur, de corpore vitia. tca. significauit. Sed pone aliquem suspensum ab officio sacerdotali: potetit ne vti põtificali, & alibi quam in Missa? Videretur q̃ non; quia interdicto uno, oía interdicta sibi censentur. q̃ sine illo explicare non posset, de reg iur. c. cum quid prohiberur, lib. 6. sed sine sacerdotali officio impleri non potest pontificale, de excess. p̃la. ex. litteris, circa finem.

Capitulũ caret anima, & excõicatiõ. sacro. & p Guli. de offi. deleg. qa pontificali, lib. 6.

d Et ingressu ecclesiæ.] à qb. videat, phibitus, cui talis ingressu interdicit, habes de sen. excom. c. is cui. lib. 6. & vide sup hoc qđ no. p Inn. & Host. de sen. excõ. c. Capitulum.] hoc verbum & duo sequentia nomina sunt intellectualia aia carentia, & ideo excõicari proprie nõ possunt, de sen. excom. Romana §. in vniuersitatem, lib. 6. ita. n. snia de se animam ligat, extrã de reb. eccle. nõ alie, c. si quis presbyterorũ. In his aũt quæ facti sunt, coguntur facere capitulum, vniuersitas, collegium, p compulsionẽ mẽbrorum suorũ, arg. C. de appari. p̃fec. prætо. l. cornicularij. lib. 12. de exc. mu. l. maximarũ, lib. 10. de hoc not dicto c. Romana, & Cõpost. de rescrip. eam te.

e ¶ Interdicto.] sc. ecclastico, de cuius trãgressione satis cauet, de excess. pla. tã ta, & p talẽ snia interdicti, ligati dicunt singuli de capitulo, vniuersitate, vel collegio, vt alicubi audire diuina nõ possint, nec ecclesiastica recipere sacramẽta, de sen. excõ. c. si sententia, § cum vero, lib. 6.

f ¶ Donec p̃dicta.] Innuit à ꝓrario sensu, q̃ statim restitõe integraliter facta esset talis suspensionis & interdicti snia relaxata, t. ad hoc arg. ff. de postu. l. puto. & 81. dist. c. si qui sint, vbi de hoc. Sed contrarium dicas, q̃ etiam post restitutionem est necessaria relaxatio snię, cum in dubium possit revocari restitutionis integritas: sic notat Inno. de æta, & quali. c. cum bonæ.

g Subiacere.] in hoc casu & sequenti hæc decret. est canon sententiæ latæ.

h Aliqua.] intellige quæcunq; & qualiscunq; sit, cũ indefinite loquat, de priui. quia circa, 17. dist. si Romano rum, ff. de leg. præstan, l. 1. §. final te. & quia hic agitur de incurrenda snia excommunicationis, quæ in dubio tanquam in tutiori lata, præsumi, debet in quemcunque, de cler. excom. mi. illud §. licet.

i Id fecerit.] ideſt, ultra p̃missa aliquid perceperit.

k Excommunicationis.] f. maioris, illa enim in dubio inflicta uidetur, de sen. excom. si quem.

l Sine restitutione.] ergo cum illa absolui poterit, arg. 25. dist. qualis, extra de præsumpt. nonne.

m Mortis articulo.] iste casus semper excipitur etiam ubi sedi Apostolicæ absolutio reseruatur, de sen. excõ. non dubium.

n Minime absoluat.] intellige p ordinariũ, q̃ talem absolutionẽ poterit impẽdere restitutionẽ facieti cũ hoc Papa sibi non reseruauerit, de sen. excom. nup. Sed pone q̃ ordinarius absolutionẽ talẽ impẽd. restitõe non facta, proderit ne talis absolutio? Vr̃ q̃ sic, licet in iusta arg. de sen. excom. ue nerabilib. §. ubi aũt, li. 6. Sed in ꝓtrarium multum urget iste textus prohibẽs absolutionẽ impẽdi, cum dicit, minime, & nullo modo sine restõne, ergo factum ꝓtra legis prohibitionem nõ tenebit, licet nõ sit adiectũ q̃ factum ꝓtra non tenet, C. de legi. non dubium 21. q. 2. imperiali, sic sentit Gul. in snia lata, de offic. ord. Romana, §. licet Ber. aliter in eis sentiat, & ad hoc uide quod not Host de priui eg.

o Non obstantibus.] Septima pars. Hanc clausulã fore referẽdã dico ad oía p̃cedẽtia, arg. ff. de leg. 1. talis scriptura §. ult. extra de appel. c. inquisitione & cæteris requiritis, & ista nõ obstantia tollunt effectum talium ut saltem in aliquo obstare non possint huic decre. & dispositis per eam, arg. extra de script cum aliquib. ubi de hoc dixi li. 6. & ad hoc de elect. c. ubi maius, §. cæterum, circa fi. de offic. ord. c. quia plerique, co. lib. q Quibuscunque.] ideſt sub quacunque formauerbo rum concessis.

r Iuramẽto.] arg. q̃ Papa su p iuro p̃stito ex cã posset dispensare uel disponere tamq̃ ille, cuius auctoritas in illo i intelligitur excepta, arg. ff. ad municip. l. Imperatores, extra de iureiu. c. venientes, & super hoc vide quod no. ti. c. quanto.

† Nisi eis hoc fuisset expressum p clausulam ſnialẽ, nõ obstãte. nam tollerentia ramẽto hr mata bẽ ꝓ in c. cum nõ decens. de ele. li. 6. & ibi Host. & Inno. & ele. li. 6. & ibi Host. dicto c. dilectus, & Host de treuga & pa. c. 1. & cõ tra subditi opponere se possunt, si eorum dominus alteri se subijcere velit, quod eorum interest dominum suum alte ri non subijci, ne cogant plures domi-

a ¶ Cõfirmatione.] intellige ẽt ex certa scientia: tum qa gñaliter loquit, tum ẽt pp verbum, quacunq;, quod sequitur.

b ¶ Quæcũq; firmitate.] puta pœnæ adiectione, pignorum data tione, fideiussorũ vel obsidũ obligatione, vel aliarũ milia.

c ¶ Quæ oía.] f. priuilegia, indulgẽtias, cõsuetudines, statuta, iurã, cõfirmationẽ, & infirmitates quasc ũque.

d ¶ Quo ad hoc.] f. in hac decr. statuta, q̃ro ergo ad alia in hoc c. nõ expssa, talia ẽtelligũt cassata nec subsistunt, arg. ff. sol. mat. l. cassata cum dotẽ, & l. si vero, §. si socero. 1 li. feud. & de reg. feu. c. 1 & hoc facit pro ijs quæ nominatim in facit pro ijs quæ nominatim in §. & hoc.

e ¶ Firmitatis.] No. papã posse tollere ex ca talia de qb. hoc dr. & simile de ele. qa se pe, cum similib. huius põt esse, qa in oĩ consuetudine vel statuto, & in iuro semper intelligit principis auctoritas excepta. 10. de, phi. feu. alie. imperialẽ. §. vlt. & dixi §. in verbo, iuramento.

f ¶ Nulli ergo.] sup hac cla dic vt dixi in Execrabilis, in fine, Zenze.

Ecclæ Romanæ.] Diuide ista dec. i partes quatuor. In prima cõstitutionis cã seu rõ præmittitur. In secũda facti prohibitioni subijciendi recitatio subiungit: ibi, Attendẽtes, &c. In tertia constitutio prohibitoria super creatione officialium B. Petri, vel creatorum hãbitium p̃ sedem Apostolicam confirmari, annectitur: ibi, Omnibus & singulis, &c. In quarta factum in contrarium irritum decernitur: ibi, iuxta fi. §. Decernentes, &c.

g ¶ Suorumque fidelium.] collige hic dominum temporalem posse & debere se opponere pro conservando iure suorum subditorum, arg. ad hoc ff. de do. l. cum quis, extra de ord. cog. cap. 2. de restit. spol. cap. 1. de appel. dilectis, in tantum quod ipse guerram mouere r potest contra Dominum temporalem oppremẽtem iura sui subditi, si requisitus iustitiam de illo facere negligat, vel recuset, 23. q. 2. c. eñs, sic no. Inn. & Host. dicto c. dilectus, & Host de treuga & pa. c. 1. & cõ

firmatione a sedis Apostolicæ, aut aliqua quacũq; b firmitate vallatis, quę oĩa c quo d ad hoc auctoritate Apostolica reuocamus, † & nulliusdeinceps esse volumus firmitatis. e Nulli f † ergo, &c. nostræ constitutionis reuocationis, cassationis, irritationis & voluntatis. &c.

TITVLVS II.

De maioritate & obedientia.

¶ Quia multi assumebant dominium & se creari faciebant Potestates & capitaneos in comitatu Sabinæ, & aliis locis hic nominatis: qui sunt de patrimonio Ecclesiæ Romanæ, inhibetur, ne tales decætero assumantur, neque illis tanquam talib. obediatur, & quod nullus hmõi præeminentiã sibi audeat adscribere sine speciali licentia sedis Apostolicæ. Et si sint aliquæ ciuitates, quæ habeant ius eligendi tales capitaneos per sedem Apostolicam confirmandos, uetat Papa, quod ante confirmationem debitam nulla eis tamquam talibus præstetur obedientia.

CAP. VNICVM.

Ecclesiæ Romanæ suorumque g fidelium dispendia h dissimulare non possumus, quin postquam nobis cognita i fuerint, aduersus ea opportunis k remedijs occuramus. Attendentes, l igitur grauia nocumenta, quæ non nullis m ciuitatib. n terris, castris, intra patrimonium o beati Petri in Tuscia, comitatum p Sabinæ, & terram q Arnolphorum constitutis eidem ecclesiæ Romanæ subiectis, & personis singularibus eorundem, & diuersorum tam nobilium, quàm etiam aliorũ vsurpato r regimine prouenerunt s, & volentes super hoc in posterum t eorum dispendijs præuenire: Omnib. u & singulis nos hr̃e, arg. 10. col. de phib. feu. alien. c. imperialẽ, §. ꝓterea ducatus, super quo vide q̃ no. Host. de ma. & obed. dilecti, & Inn. de præscrip. auditis.

h ¶ Dispendia.] i. damna. simile de reser. dispendia, vt lite pend. dispendijs. lib. 6.

i ¶ Cognita fuerit.] Sẽ certa cersu p ignorati s. n. vel ta super ignotis nõ p̃t oppor certo dari tuna remedia adhibe nequit. ri, ne añ iuris, q̃ psonæ vel facti rõ hẽat, ff. de iure cod. l. q dã referũt. Sicut nec sup incerto dari põt snia vel responsum, 11. q. 3. graue. C. de transa. l. vt responsum, extra de spon. c. de mulie re.

k ¶ Opportunis.] vt iuxta facti quãtitatẽ & qualitatem, psonæq; cõdiõem, loci & tpis, cãæq; distinctionem remedium inducat. ff. de pœnis. l. aut facta. de pę. dis. l. aut facta, extra de homic. sicut dignum, cum similib. aũt more imperiti medici, qui vno collyrio omnium oculos vult sanare, 29. dist. c. necesse.

l ¶ Attẽdentes.] sc. 2a pars, & est simile de statu reg. c. attendentes, clem. 5.

m ¶ Nõnullis.] i. aliquib. duobus verbis negatiuis affirmatiuo æquipollentib. ff. de ver. sig. l. duob. de qbus plenius dixi in decr. cum inter nonnullos.

n ¶ Ciuitatib.] hic uideri põt, quod no. Guli. de reser. statutum, in verbo, ciuitatibus.

o ¶ Patrimonium.] talia loca dñr esse in patrimonio S. Petri, quia in eis Rom. ecclesia habet.

p ¶ Comitatum.] repete verbum, intra.

q Et terram.] & hic repete verbum, intra.

r ¶ Vsurpato.] hic sonat vitium, qñq; aũt in bono sumit, sup quo vide q̃ no. in dec. si fratrum, circa prin. in verbo, vsurpationis, & expone vsurpato, i. inuaso, vel illicite occupato.

s ¶ Prouenerunt.] h d. ga ex vno male initiato regimine mala multa sequunt, in corpore auth. vt iudi. sine quoquo suffragio. §. cogitatio. & ibi no. coll. 7. nam ad vnum malum frequẽter aliud sequit. ff. de rei ven. l. ex diuerso §. 2. Vix. n. bono peragunt exitu, quę malo fuerunt inchoata principio. 1. q. 1. c. principatus.

t ¶ In posterum.] exempla enim præsentia, & præterita cauere nos præmonent in futurum, 82. dist. c. plurimos. in fi.

u ¶ Oib. & singulis.] tertia pars, hic sume illa verba, q̃ sunt circa finem, auctoritate Apostolica districtius inhi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

inh ibemus, & inhibitio talis facta comitatib, vel vrib. fact a vr̄ singularib. psonis comitatum vel vniuersitatē constituentib, vt plene dixi in decr. si fratrum, in verbo. ciuitatibus.

a ¶ Prædictos.] p hoc vr̄ q̄ hæc constitutio sit localis, cum ad certa loca & districtus certos se limitet: sed nihilominus ius constituit ad alia vel alios, C. de legi. l. 2. & arg. ff. de iustitia, & iure, l. omnes populi, insti. de iure natura. §. ius autem.

b ¶ In quib. videlicet.] ex hoc dicas p̄hibitionem & decretum huius decre. se non extēdere ad loca in qb. ius talia faciendi Papæ vel suis officialib. nō comperit: qa in illis de nullo iudicio Romanę Ecclesiæ agit, nec de illis Papa intromittere scīntēdit, nisi rōne peccati, extra de iud. nouit.

c ¶ Ius cōpetit.] principi soli competit, & nulli singularit̄ iure cōmuni scripto dare iudices ordinarios: nisi alijs de p̄suetudine competat, vt est videre hodie in multis Baronib. & dñis temporalib. habentib. iurisdictionem omnimodam in suo patrimonio incorporatā. arg. C. de emanci. libe. l. 1. de appel. iud. l. viros, lib. 12. extra de fo. comp. cum contingat, de of. ord. Romana, lib 6. sic sentire videtur Bet. extra ne præla. vices suas, c. 2.

d ¶ Potestates.] hoc verbum & sequētia sunt notoria p̄sidentium iurisdictōni, ff. de verb. sig. l. potestatis, & patet in c. fundamenta, de ele. li. 6. & in Extrauag. si fratrum & ibi dixi.

e ¶ Ne ipsæ.] communitates vel singulares personę.

f ¶ Nomine censeatur.] simile in c. si fratrum, de variatione. n. nominis in talibus non curatur, sicut nec alibi, 14. q. 3. c. pleriq; e, extra de simo. in tantum, ff. si cert. pet. l. lecta.

g ¶ Vel recipere.] s. de nouo.

h ¶ Retinere.] s. prius electum vel receptum.

i ¶ Tamquam p̄ti.] non est ergo hic prohibitum ei tā quam alij absq; iurisdictione obedire, quod dic vt no. in c. si fratrum.

k ¶ Quoquo modo.] quasi dicat et̄ si eue mandatum faciendi, quia extra territorium ius dicenti impune non paretur, ff. de iurisd. om. iud. l. vlt. extra de consti. c. vt animarum, lib. 6.

l ¶ Ne ve.] repete verba, districtius inhibemus, quæ sunt infra.

m ¶ Licentia speciali.] ergo cum illa posset.

n ¶ Quomodolibet.] q.d. nec p se nec p alium, nedum inter inuitos, immo nec inter volentes, simile huic de rescr. Karitum, §. in nullo, lib. 6.

comitatibus seu vniuersitatibus, & singulis personis ciuitatum, terrarum, castrorum & locorum intra patrimonium, comitatum, & terram prædictos [a] constitutis, in quibus [b] videlicet nobis, seu quibusuis officialibus nostris ius [c] competit deputandi, vel instituendi, aut eligendi seu ponendi potestates, [d] capitaneos, dominos vel rectores, aut officiales quoslibet alios, ne ipsæ [e] potestatem, capitaneum, dominum, rectorem, vel defensorem seu quemcunque alium officialem, quocumque nomine [f] censeatur, in ciuitatibus, castris, terris, & locis prædictis, aut eorum aliquo eligere, assumere, vocare vel [g] recipere, retinere [h], aut iam electo vel assumpto, vocato seu recepto tamquam [i] potestate seu capitaneo, rectori seu defensori vel officiali obedire quomodo [k] præsumant, ne ue [l] taliter electus, assumptus, receptus, seu vocatus, huiusmodi potestariæ, capitaneatus, dominij, vel rectoriæ seu defensoriæ, aut quodcumque aliud cuiusuis nominis officium recipere, acceptare, assumere vel gerere (nisi de nostra & Apostolicæ sedis licentia [m] speciali) quomodolibet [n] audeat: sed assumptum omnino [o] dimittat. Vbi vero ad communitates seu vniuersitates & singulares personas ciuitatum, terrarum, castrorum & locorum prædictorum, vel eorum aliquem ius competit [p] eligendi potestatem, capitaneum, dominum, vel rectorem, seu officialem quemlibet alium, qui per nos seu quosuis officiales nostros debeat [q]

o ¶ Omo dimittat.] i. in totum nulla parte iurisdictionis vel officij sibi retenta.

p ¶ Ius competit.] forte ratione consuetudinis, vel etiam ratione iurisdictionis: quo cauetur quod vniuersitas per electionem sibi iudicem constituat. C. de iurisd. om. iud. l. vlt. cum sic electo lex dat ordinariam iurisdictionem, argu. 63. dist. c. si plebibus, in corpore auth. de defen. ciui. §. nos igitur, coll. 3. vt not. extra ne præl. vi. suas, cap. 2.

q ¶ Debeat.] vt puta ex pacto vel transactione. Sed hic quæro vtrum de iure communi electus ab vniuersitate in iudicem, habeat confirmari p superiorem? Videtur quod non, arg. ff. qui appel. sit, l. 1. §. solet, de decr. ab ord. faci. l. 1. Item ex quo tali electioni lex dat iurisdictionem ordinariam, vt dixi in gl. præcedenti, non videtur necesse adeundus superior pro aliqua cōfirmatione arg. ff. de condi. insti. l. quæ sub conditione, §. vlt. in corpore auth. de hæred. & fal. circa princip. coll. 1. cum etiam ex iuris communis beneficio vniuersitati talis electio competat: quòd ab omni diminutione, idest superioris actione dēt extraneum esse, in corpore auth. constitutio, quę de dignitatibus, §. illud, coll. 6. Præterea qua ratione in creato syndico ab vniuersitate non est opus confirmatione superioris vel decreto, cum sic creato lex potestatem tribuat, ff. quod cuiusque vni. no. l. 1. §. quibus, & l. nulli. idem videtur de electo in iudicem, sicut no. Inn. de syndico, extra de proc. consulti. & de iura. calum. c. Ina peratorum, vbi de hoc per Host. licet Accur. d. l. nulli. aliter sentire uideatur: sed iura per quæ ad dicendum contra mouetur, hoc non probāt. In contrarium vr̄ ad instar tutoris, qui actorem non constituit nisi cum decreto superioris, ff. de tutel. l. solet, de admi. tu. l. decreto, insti. de cura. §. ult. ad idem, quia consensu maioris partis vniuersitatis vr̄ auctoritate solemni superioris fore censendus confirmandus C. de. de leg. §. quidam & l. quoties, lib. 10. Item quia vr̄ interesse superioris scire & examinare cui tamquam iudici vniuersitas, & singuli ex ea per consequens sunt subiecti: quare eius assensus uidetur exposcēdus, extra de offi. archi. c. ad hoc, §. ult. de excel. præla. dilectus. cum ibi not. per Host. licet eadem decr. pro parte contraria p̄fter efficax argum. quid. n. si schismaticum uel hēticum sibi iudicem constitueret? non vr̄ aliqua re tolerandum, arg. extra. de elec. c. uenerabilem. Et istam opinionem declarare uidetur Host. extra. de iudi. cap. vltim. Sed quòd prius dictum est, fortioribus uinc. vr̄ argumentis, potissime supposita tali vniuersitate, q̄ superiore non

non recognoscat, sicut sunt multæ in Italia. de quib. loquit textus iste, in illa. n. infallibiliter vr̄ p̄assumptus p eam in iudicem cōfirmatione aliqua nō egeat cum non sit superior, qui eam dare possit, sed in alia, q̄ superiorem recognoscat, magis procedit dubitatio, & de illa pōt dici, q̄ sine eius assensu sibi perpetuum iudicem vel potestatem eligere non possit, etiam prætextu cōsuetudinis in corpore auth. de defen. ciui. §. vlt. coll. 3. C. de susceptoarca. l. neminem, lib. 10. & multis alijs iuribus statuentibus officia publica, potissime iurisdictionalia quæ iure successorio non transferuntur, debere esse temporalia, nō perpetua: quæ allegata reperias tu merito canonista, legum ignarus p Host. dicto ca. vltim. & ad hoc de elect. fundamenta, lib 6. Ratio huius fuit, ne tales perpetuo rempublicam occupatam retinentes, aspera dominatione eam opprimerent, ff. de origi. iur. li. 2. §. & cum placuisset, & ne cōcussionū, dominatione sub ditos vexarēt, 50. dist. neminem. Temporalem autem iudicem sibi forte constituere poterit absque superioris cōfirmatione: quia nō reperitur de iure scripto fore necessaria hæc in defensore ciuitatis, C. de iurisdict. omn. iudic. l. vlt. & per ista superius allegata, intellige tamen iurisdictione superioris integre reseruata, & omni eius emolumento, aliàs forte se posset opponere pro suo interesse, ne ius quod habet in subditis, perdat, ff. de aqua plu. ar. l. in concedēdo, & l. iudicē. & extra de testi. veniens, & no. de præscript. auditis, & plenius p Host. de off. ord. cū ecclesiarum. aliàs esset in potestate subditorum se subtrahere à superioris domini ditione. Non est autem absonum plures iudices uniuersitati p̄esse, vno sub alio existente, in corpore authen. de defen. ciui. §. nos igitur, coll. 3. & argu. eorum quæ not. Inno. extra de p̄s. cum nō ignores. de reli. do. cum venerabilis, & per Guil. de re iud. abbate, in subscriptione, sed licet p̄missa probabiliter dicta videantur, tutius tā est dicere, q̄ superioris confirmatio requiratur, p ea quæ sunt pro hac parte allegata, & est expressum in defensore ciuitatis, qui electus ab vniuersitate confirmari dēt p superiorem, in corpore auth. de defen. ciu. §. ult. coll. 3. C. eo. tit. l. defensores. ita nec occurrit probabilis rō, quare nō ita requiratur in alio iudice, sicut in defensore, sic sentit Accursius, ff. de iurisd. omn. iud. l. & Bar. & dom.] in gl. nedum ergo.

r ¶ Consuerit confirmari.] in confirmatione igitur consuetudo attenditur, ut hic, & argum. extra de consuetudine. imo, dilectus, de consue. cum dilectus, de maio. & obed. his q̄. de verb. sign. abbate, ff. qui cuius q̄s uniuer-

aut consueuerit [r] confirmari, ne ante debitam [b] confirmationem obtentā, ipsæ vel earum aliquæ sic electo tamquam [c] potestati seu capitaneo rectori vel defensori seu officiali in quibusuis obediant, neve taliter electus quousque confirmationem habuerit, (vt præfertur) huiusmodi potestariæ, capitaneatus, dominij vel rectoriæ seu defensoriæ, aut cuiusuis alterius nominis officio se immiscere, vel illud gerere aut exercere quouismodo præsumat [d], auctoritate Apostolica districtius inhibemus [e]: Decernentes [f] extunc irritū & inane, quicquid [h] cōtra huiusmodi inhibitionis tenorem contigerit attentari [i]. Nulli ergo, &c. nostræ inhibitionis & constitutionis infringere. Datum Auinioni iiij. nonas Augusti, anno ij.

nomine, l. nulli. de mune. & ho. l. vt gradatim, §. 1. cum multis similibus.

b ¶ Debitam confirmationem.] debitam dicit, quia examinatio in cōfirmandis habet præcedere, extra de elec. venerabilem, de iureiur. Romani. §, itaq;. cle. 5. Cōsuetudo in confirmatione attenditur.

TITVLVS. III.

De præbendis & dignitatibus.

¶ *Tempore huius c. obtinētes plures dignitates, personas vel beneficia curam animarum habentia exdispensatione, virtute illius non poterunt retinere, nisi vnum et reliqua tenebuntur resignare verbaliter & realiter coram ordinario sub testimonio publico intra mensem à tempore notitię huius c. nisi fuissent Cardinales aut Regum filii. Illi autē qui plura talia sine dispensatione obtinebant, potuerunt vltimum retinere, reliquis forma præscripta & sub eodem tempore resignatis. Qui vero deinceps*

ter cætera, §. ul. de trēug. & pa. c. si dignum est. n. detrimentum ueritos sustinere, & c. extra de consti. cognoscentes.

f ¶ Decernentes.] quarta pars. Et tale decretū principis factū in cōtrariū reddit nullū, ut hic uides: nā qua ratione factum p̄ta legis scriptæ inhibitionē nullum est, C. de legi. l. nō dubium, 25. q. 2. c. imperiali, eadēra ratione factum p̄ta inhibitionem principis, q. lex est animata in terris, in corpore auth. de consul. §. ul. coll. 4. cum & dici cōsueuerit, q̄ mitius agit̄ cum lege, quæ cum legis ministro, ff. de arbit. l. Celsus. & notari consueuit extra de cle. excom. min. c. si celebrat.

Princeps ē lex animata in terris.

g ¶ Irritū & inane.] simile C. de sac. san. eccl. auth. cassæ & irrita, & sic cessatione alicuius uel irritatione hoīs nō est opus, nisi quatenus de facto processerit, cum de se nullum irritari non possit, ff. de iniusto, testa. l. nam & sibi, de ædili. dic. l. bouem, §. ult. & argu. extra de despon. impu. C. ad dissoluendum.

h ¶ Quicquid.] ita facta electio de talib. iuxta §. oīb. & singulis, uel obediētia eis p̄stita, uel factum p eos, iuxta uer. non uero, & p̄sequenter mandata q̄cunq; processus in̄ p̄tales facti & prolatæ, nulli & nullæ sunt tā quam facta ab illis q. ius faciendi non habuerint post talem inhibitionem ff. de off. procō. l. obseruare, §. ul. extra, de consuet. ad audientiam, de iurepa, q̄ autem, & in decre. sancta Romana, in fi. ubi de hoc dixi.

i ¶ Attentari.] simile de rescrip. statuturs, lib. 6 Zezo.

Execra-

Universidad de Deusto
Biblioteca

EXecrabilis.] Decretalis præsens diuisibilis est in duas partes principales: In prima cõstitutionis ratio multiplex præmittit: In secunda ipsa constitutio modificatiua contra obtinentes iam plures dignitates, vel psonatus, seu bñficia cum cura subsequit. ℣. ℸ. Nos itaq;. Et illa diuidi põt in quinque partes: In prima.n. contra ꝓdicta obtinentes cũ dispẽsatione legitima, cũ pœne adiectione & certa ꝓtestatione certũ quid disponit. In secunda cõtra illa obtinẽtes absq; dispẽsatione canonica statu tũ nouum edit ibi. in §. Porro quia. In tertia contra recipiẽtes secũdum beneficium secum primum non cõpatiens, ius nouũ annectitur ibi, in §. Qui vero. In quarta qui in hoc casu intelligãtur ordinarij, declaratur: ibi, in §. Cæterum ordinarios. In quinta contra modificatiuam constitutio nẽ interpretatio subinsertur ibi, in §. Quãtum autem.

tale habuerit beneficium si cum illo secundum similе receperit, quãprimum illius possessionem habuerit, vel per eum, steterit quominus habeat, primum quo est ipso iure priuatus, modo prædicto resignare tenetur: aliàs vtrumque perdit, & inhabilis fit ad sacros ordines suscipiendos, & ad quodcumque beneficium habendum. Tandem qui dicantur ordinarii quantũ ad præmissa, & quæ sint beneficia curam animarũ habẽtia hic manifestatur. h.d. hęc extrauagans, quę diuitijs, spretis q; delitijs arbitriũ ꝓpriũ subiugarũt alterius ditioni. extra de elect. quorundã. lib. 6. in eis periculosior est ambitio, cũ non sint peiores experti q̃ qui in monasterijs defecerunt, ℓm Aug. 74. dist. c. quantũlibet, & scriptum est: Post cõcupiscentias tuas nõ eas, mẽs ẽt potẽtiæ, i humanæ dignitatis auida, nec abstinere noueris à vetitis, ne cgaudere cõcessis, nec pietati adhibere cõsensum, vt ea. dist. c. visum, & extra de concess. ꝓb. c. detestanda, lib. 6. & alibi legitur Quos amor dominationis inuasit, in gũdi scipliną fec. tres pueros. 96. dist. c. qñquidẽ.

Di pensans in bñficiorũ pluralitate an sit tutusà periculo animæ.

a ¶Execrabilis.] Exponi põt hoc verbũ; ideſt abominabilis, seu detestabilis, vel euitabilis, simile verbũ & similis expositio C. de aquæduct l. ad reparationẽ li. 11. ff. de ali. iu. mu. cau. fac. l. itme. põt. C. de admi. tit. l. lex quæ tutores, circa medium. Et merito talis ambitio execrabilis dr̃. cum circa spiritualia versetur, C. de epis. & cle. si quẽquam. nã & contra temporalia est vitãda, cum dicat radix oĩum malorum. ad Timoh. c. 6. de pœn. dist. 2. quia radix. 47. dist. c. bonorum, & alibi appellatur mater omnium malorum, in corpore Auth. vt nulli iudi. ver agitur, coll. 2. Et periculum animæ incurrit in assecutione pluralitatis bñficiorum sine dispẽsatione legitima, extra de præb. quia intentum. & ibi not. per Host. de excep. cum ecclesiasticæ. licet Inno. ibi notauerit nõ esse crimen plura beneficia simul habere, & de præb. cum iamdudũ, sed infallibiliter Host. opinio est ꝓstantior, saltem in bñficijs se concursum non compatientib. de quibus præsens c. loquitur, sic etiam not. idem Inno. de elect. dudum 2. Sed hoc qualiter, nonne hic obtinebantur plura talia beneficia ex dispensatione Papali? vtique, vt patet ℣. nonne. ergo tutus erat à periculo animæ ille cũ quo dispẽsatum erat? Dicat ꝙ sic, ẽt si absq; oĩ cã rationabili dispensatione obtinuisset: nam prohibitio retẽtionis taliũ bñficiorũ nõ à Deo, sed à sola volũtate ꝓditoris canonis fuit inducta: quare sola volũtate ꝓtraria tolli põt, iuxta illud: Est eius tollere vel interpretari, cuius fuit cõdere. C. de legi. l. ult. extra de sen. excom. inter alia. 11. q. 3. §. ex his, sic expresse sentit Inn. & Host. post eum. extra de statu mon. cum ad monasterium. in gl. nisi ex cã, & Guli. in Spe. in tit. de dispen. secus si dispensatio fiat contra votum tacitum vel expressum, ue ꝓtra legẽ Dei, uel ꝓtra statutum gñalis Eccl̃æ: nam in his facta si ne cũ in foro animæ non possent, si cintellige quod no. ꝙ Ber. extra de voto c. non est. & clarius per Host. & Inn. extra de renun. c. cum inter P.

b ¶Religiosorum.] cũ isti sint plus Deo adstricti quam cęteri, nã ꝓ professionem cõtemptis honoribus abiectis

CAP. VNICVM.

EXecrabilis [a] † quorundam tam religioso rum, [b] quàm sæcularium ambitio [c], quæ semper [d] plus ambiens eo [e] magis fit insatiabilis, [f] quo [g] sibi amplius indulgetur [h], & improbitas [i] importuna petẽtium à nobis, & prædecessoribus [a] nostris Romanis Pontificibus, non tam [b] obtinuisse, quam [c] extorsisse plerumque noscuntur, quod [d] vnus interdũ etiam ad unum beneficium [e] ecclesiasticum minus [f] idoneus, in [g] diuersis ecclesijs nedum [h] uicinis, sed etiam ab inuicem longe distantibus, immo [i] nonnunquam in diuersorum [k] regnorum partibus situatis, duas aut tres, aut plures [l] dignitates, [m] personatus, officia seu prioratus, aut diuersa ecclesiastica beneficia cum animarum [o] habentia [p] possit dispensatiue [q]

Dignitatis auidus à uitijs non à b stinet.

ne. sic recitat Host. de præb. c. quia in tantum. ipsa tñ torquet nisi ad actum realem proc esserit, sola pœnitentia tolo- omnes. litur arg. extra de simo. c. ult. & no. Host. de eler. non resi. c. relatum, in uerbo, amoueri.

d ¶Semper.] hoc aduerbium denotat oĩmodam temporis continuationem, ff de ann. leg. l. Caio. §. Imperator. de condi. & demon. l. si quis ita, §. Titio, de consecr. dist. 5. c. numquam.

e ¶Eo ponitur.] pro tanto, uel pro ideo.

f ¶Insatiabilis.] proprie loquitur huius c. conditor: nam nec societas unquã nec finis aderit cupiditati, 47. dist. sicut hi. nã totus mundus nec obolus est auaro, 14. q. 4. c. quid dicam. unde uerificator dicit.

Diues habere cupit quanto plus omnia lumit.
& de ipso dicitur.
Eris seruus æris, si te species trahat æris.
& nor. c. sicut hi.

g ¶Quo.] expone pro quantum, uel pro quia.

h ¶Indulget.] h. d. quia cum uni indulget indigno, ad prolapsionis contagium prouocat uniuersos. 33. q. c. est iniusta, & si ea q̃ male usurpantur omittimus, excessus uiam alijs aperimus. 35. q. 9. loci. 81. dist. puenit, fœcilitas etenim ueniæ incentiuum tribuit delinquẽdi, dicto c. est iniusta, & extra de uita & hone. cler. ut clericorũ, & hoc intellige defacto, de iure em nõ tribuit, & sic non obstat i. p. 7. c. exigũt, uel alr, ut ibi not.

i ¶Improbitas importuna.] ideſt infesta, seu inquieta per quam non concedenda frequenter conc duntur. C. de pe bo. subla. l. i. lib. 10. extra de cõcel. ꝓb. detestada. lib. 6. quare ualere non debent, uel saltem concessa reuocati merentur, ut dictis iuribus, & extra de purg. cano. c. cum in iuuẽtute, de rescript. quia per ambitio sam, lib 6. Per hoc quod dicit, improbitas, apparet, ꝙ alia importunitas, puta q̃ non ad noxam tẽdit, sed ad remedium uel iuris proprij conseruationem uel persecutionem nõ est inhibita, sed ꝓmissa, quare exaudienda. de pœnit. dist. 1. c. importuna. 100. dist. c. prisca. 2. q. 6. §. post. appellationem, ff. de libel. dimis. l. 1. extra de appel. ab. eo. lib. 6.

a ¶ Præ-

a ¶ Prædecessoribus,] hic dic si pl e t, quod dixi in ꝓœmio constit. nic. 5. in §. hæc sane.

b ¶ Tam obtinuisse.] scilicet a liberalitate cõcedẽte.

c ¶ Quam extorsisse.] scilicet ab inuito per talem importunitatem, extra de purg. cano. c. cum in iuuẽtute, extorsio enim libera litatem nescit, & uio lentiam sapit. ff de l. 3. l. fideicommissa, §. si rem. quare peam concessa extorta potius quam obtẽta di cunt, de electio. quorundam, li. 6.

d ¶ Quod vnus.] hoc contra ius commune est. ut infra sequitur, quod vnus plura beneficia se simul nõ compatientia obtinẽat, cum singula sint singulis commissa tenenda personis 76. dist. c. singula, extra de ꝓb. ca. eum singula. i. 6. cum sibi qs vendicare non debeat stipendia plurimorum de cler. non resi. quia no nnulli, nam peritur. Duos enim honores simul agere quis non potest, ff. ad municip. libertus, § ꝑscriptio. nec duas milĩas habere, C. q mi. pos. uel non l. 4. § in posterũ. li. 12. nec in duobus collegiis simul esse, ff de colle. illi. l. 1. ℣ lit. no. de hoc de præb. c. ꝓterea.

e ¶ Beneficium ecclesiasticũ,] verbum istud comprehẽdit nedum canonicam, præbendam dignitatem, personatum, officiũ, ecclesiam, vicariam: immo & præstoniam & pensionem ad uitam pro titulo assignatã, arg. 1. q. 3. c. si quis dator. & c. ex multis, & sic uidetur sentire Iano. & Host. de rescrip. postulasti, & c. ad audientiam. In genere autem sumptum hoc uerbum, beneficiũ, nihil aliud est quam benuola actio gaudium tribuens capienti, in lib. feud. in quibus c. u. feud. amit. §. in primis, ad hoc autem adde quod no. Host. de præb. c. super inordinata, in ver. bo, reputati.

f ¶ Minus idoneus.] hoc ex multis causis põt contingere, not Host. de præb. c. sup. Sed hic quæro, nũquid ille q̃ sciẽter indignũ promouet ad beneficiũ, peccet? vtique, cũ ꝓtra cõscientiam facias, & sic ei gehennam adhibeat. 28. q. 1. §. ex his, extra de rest. spol. litteras. Ite rum: quia ex hoc mandat puniri, quod non fieret nisi peccasset de elec. nihil. de ꝑben graue de æta. & quali. ex tõne, &c. in decorum, 13 dist. c. tales. 50. di. c. alitas. Item cum hoc faciat contra expressam prohibitionem canonis, vel præceptũ, ut in dictis iuribus, contrafaciens pecca mortaliter, 4 dist. §. vlt. extra de maio. & obed. si quis sic sentit Host. de offi ord. inter cetera. §. vlt. de treu & pace. c. 1. Nec tales canones inhibitionem, vel ꝓceptum continentes de consuetudine tolli possunt, licet secus sit in aliis, 4 dist. § leges, no Host. in d. c. 1. In foro contentioso tenetur promouens de mala administratione talium ꝓmotorũ, arg. ff. de magi. ꝓuc. l. 3 ad municip. l. Lucius, §. Imperator. C. de magi. cõue. l. in magistratus, extra de of. archid. ea quæ. Sic sentit Inn. & Host. post eum d. c. ex ratiõe. Potest enim hoc dici, ꝙ mali ministri electio est i culpa. caup. stab. l. 1. §. hac actione. ad leg. Aqui. si seruus. Procurus, insti. de ob. quæ ex quasi male. §. itẽ exercitor. & d. c. ea quæ. Quid autem de illo qui se idoneũ non sentit, an recipiendo beneficium peccet? Dicas quod sic, extra de elect. innotuit §. multa, 28. distinc. quisquã, 48. dist. c. sicut neophytus, & arg. ff. ad leg. Aquiliam iure. in prin. & §. 1. l. & si seruus, §. si calicẽ, cum similibus, receptionis enim suæ tempore debuit suam inhabilitatem patefacere, & sic uel non recipere, uel dispensationem obtinere, 50. distin. ex pœnitenti

bus, 24. dist. c. 1. extra de corp. vitia. exposuisti, quisque enim cũ onere in quo substitutus est, uires tuas metiri dẽt: & si impar est, abstineat, & ad id cum meritẽ cui se sufficere æstimat accedat, 1. q. 1. non est putãda.

g ¶ In diuersis ecclesijs.] in quibus impossibilitas resistendi, & sic Deo seruiendi in eodem instanti temporis arg. ff. de eo quod cer. lo. l. non utique. §. si qs ita stipulatur, instit. de uerb. oblig. §. loca. inducit ꝓhibitionẽ pluralitatis talium beneficiorum, cum nec in eadem ecclesia, ĩ qua potest Deo continue deseruire, obtineri possint etiã prætextu cõsuetudinis, extra de consue. c. 1. lib. 6.

h ¶ Nedũ vicinis,] hoc casu vicinæ ecclesiæ, vel longe distãtes intelligerẽtur iuxta cõem patriæ ꝓsuetudinẽ & opinionem arg. ff. de flu. l. 1. §. flumen. de fun. instr. l. cum de lationis, §. asinã, de dam. in fec. l. inter quos, licet, qñq; loca dicuntur vicina intra duas dietas non distantia, de præb. c. præsenti, §. loca. lib. 6.

i ¶ Immo.] hæc dictio põt esse aduerbium affirmandi, Immo, mul & ponitur coniunctiue pro, &, sicut alibi, C. de nouo tipliciter in codi. faciẽ. §. quibus, alias ponit disiunctiue pro, uel. C. mitur. de sacrosan. eccl. l. iubemus, §. œconomum. aliquando est aduerbiũ eligẽdi, & tũc ponit correctiue, ut potes videre in iuribus. ff. de manumissa. l. Stichus, de hære. instit. l. si ita scriptum, de condi. & demon. l. cum ita legatum, de pœnit. dist. 1. c. qui dicit, 1. §. opponit, extra ut lit. non contest. accedens, cum similibus.

K ¶ Diuersorũ regnorũ,] ex hoc potissime insurgere possent multa mala, de quibus inf dicitur: nam & cõtra ꝓmotionẽ vel ꝓuisionem, q̃ fieret ad dignitatem vnius regni de incola alterius regni, admitteret exceptio dãi tẽporalis, si promouẽdũ haberet suspectũ de proditione terrę suæ vel cõsiliorum, & secretorũ suorum, arg. ff. de pœn. l. si qs aliquid §. transfugæ, de re mili. l. oẽ, §. exploratores, extra de re iud. petitio. ita sentiũt Inn & Host. clarius post eum de accusa. c. sup his, nam alieni regni arcana scrutari non cõuenit, C. de commer. & merca. l. mercatores.

l ¶ Aut plures] puta 4. 5. & vltra.

m ¶ Dignitates.] Quid sit dignitas, ꝓsonatus, officiũ, in quo differunt, ẽm ius scriptum. vide quod sup hoc no. Gul. de consue. c. 1. lib 6. Vel dic quod ista differũntur ex institutione, vel cõsuetudine cuiusuis ecclesiæ: nam dignitas in una aliquando in alia est personatus vel officium, & sic Host. de præb. de multa. ꝙ dixi de off. ord. c. præsenti. li. 6.

Dignitas ꝓ quid differt.

n ¶ Prioratus.] super istis prioratibus, si placet, uide o ¶ Curam aiarum,] intellige qualitercunque siue in foro pœnitentiali, de qua cura loquitur decre. oĩs, de pœn. & dic ut ibi per Host. super hoc notatur, siue in ꝓtentio so, de qua loquitur decre. dudum 2. §. tandem. de elect. de hoc per Host. de præb de multa.

p ¶ Habentia,] sed quæ beneficia dicuntur habere curam, an illa sola, quæ eam habent actu, vel solo etiam habitu, puta illa q̃ deserunt penitus parochianos haberẽ? Car. Guli Duran & Io. Mon. dicũt de elect. licet canon. ꝙ sola illa q̃ in actu, non autem habitu. Guli. autem contra sentit ib dẽ. Sed aliorum opinio plus mihi placet, ut ibi dixi, & illam amplectit Host. de cle. nõ resi. qa nonnulli, qui contra hanc materiam multa q̃rit ibidem, quæ hic mihi attribuere non curo.

Dispensatio quid est

q ¶ Dispensatiue.] dispẽsatio dr̃ esse iuris rigorosi relaxatio. 1. q. 7. c. exigũt, & no. 50. dist. ut constituere ur, & an sit debita ubi subest causa, & quo iure possit

b peti,

Universidad de Deusto
Biblioteca

peti,& an pecceat non dispẽsans ubi causa subesse vide quod no. in dictis c. vt constituerẽt,& exigun, & 50. dist. domino sancto. Sed per quem super talibus beneficiis pluribus retinẽdis dispẽsari possit? Die breuiter ꝙ ob progatiuam meritorum personæ solus papa, sic intelligitur decre. de multa, §. vlt. de præben. Sed ob causã vtilem, vel necessariam potest episcopus dispẽsare, arg. extra de concess. præb cum nostris, §. ad hoc. de ẽta. & quali cap. tuam, sic not Host. dicto c. de multa, licet Ber. aliter ibi sentire videatur, de hoc alias scripsi de consue. c. 1. li. 6. vbi Guli. hanc opinionem sequit̃, & Pet. de Samp. d. c. de multa, & Guliel. in Spec. ti. de leg. § vidẽdum, ver. sed nunquid ep⁹, & de hoc etiam not. 70. dist. c. sanctorum, & 21 q. 2. si quis iam translatus.

(cum alias non liceret de iure [a] communi)recipere, [b] & simul licite retinere: Vnde inter cætera [c] inconuenientia, subscripta [d] sequuntur: quod [e] uidelicet interdum unus, qui vnicum quãuis [f] modicũ uix [g] officium plere sufficeret, [h] plurimorum sibi vendicet stipendia, [k] quæ multis litteratis uiris [l] uitæ [m] puritate, ac testimonio bonæ famæ pollentibus, [o] qui mẽdicant, [p] possunt abunde sufficere æqua [b] distributione collata, habentibus ipsa paratum [c] vagandi [d] materia, diuinus [e] cultus minuitur [f], hospitalitas [g] in ipsis beneficij debita [h] non seruatur. Et dum

a ¶Iure communi.]de cler. non residen. quia nonnulli, de præb. quia in tantum, 70. dist. sanctorum, cum similibus.

b ¶Recipere.]Sume verbũ, simul, quod sequitur, alias enim receptio plurium talium bñficiorum ꝓmissa est saltem successiue, intantum ꝙ receptio secundi facit ipso iure vacare primũ, de præb. de multa, & hoc intelige quo ad ipsum recipientem, nõ aũt quo ad illum a quo primum beneficium habuerit, nam per illum beneficiatus in primo beneficio inuitus ex causa retineri põt, vt non. Pet. de Sam. dicto c. de multa, & Ioannes 21. q 2. si qs iam trãslatus, vel potest primum bñficiũ, tanquam spoliatum ab illo repeti, ut ibi no. Ber.

c ¶Cætera.]subaudi multa dãna uel pericula: & tunc punctabis post uerbũ, cætera, vel põt punctuari post uerbum, incontinenta, & dices inter cætera inconuenientia.

d ¶Subscripta.]id est, ꝓposita, f mala uel inconuenientia sequentia, quæ sunt xj. numero.

e ¶Quod vis licet.]Primum inconueniens.

f ¶Quamuis modicum.]multo minus sufficeret ad magnum: nam insufficiens & sic indignus inferiori beneficio, indignior est superiore, ff. de sena. l. q. indignus, & cui minor honor interdictus est, omnes honoresmaiores interdicti censentur: ridiculum enim est ꝙ minoribus prohibitus, ad maiores honores ualeat aspirare ff. de interdict. & releg. l relegatorũ, § vlt. iuxta illud, Carẽs minoribus nõ fruatur maioribus. ff. de ser. export. l cui pacto. 24 q. 1. miramur, 21. dist. c. submittat, cũ similibus, & hoc uerum, nisi ex causa contrariũ inducatur, extra de tornea, c. 1. dic super hoc ut ibi not.

g ¶Vix.]Hęc dictio quandoque difficultatem inducit non tamen impossibilitatem: quia quod vix sit, tamen fit, ff. de iud. l. vix certis, C. de pœnis, l. incredibile extra de cler. non resi. conquerente, 93. dist. miramur, 9. dist. memoriã, de cogna. spi. c. per cathechismũ li. 6. & hoc nisi in absolute phibitis, vel de iure impossibilibus, tũc. n impossibilitatẽ denotat, ff. de assigna. libe. l. vlt. §. fi. de leg. 1 si seruus legatus, §. quinq; ad Velle. l. tutor, de ver sig. l. alienationis, & mune. & hõ. l. resch Sufficeret,]C. & assẽs. l. nemo, de ꝓpo facto scri. l. hac parte de age. in rebus, l. agentes, li. 12. 16 q. 1. presbyt. 79 di. singula. extra de cler. non resi. qa nõnulli, ex quibus iuribus & similibus. fuit sumptum qd hic dicitur.

h Vendicet,]id est, appropriet vel applicet.

k Stipendia,]plurimorum, quod est supra, id est, plurimis debita, vt in iurib. s. prox. allegatis, ut sup. in gl. hoc contra ius commune.

l Litteratis uitis,] quibus Ecclesia Dei ꝓ maxime nouit indigere. vt. circuncincta muto inexpugnabili pugnatorum & bellatorum, &c. extra ne clerici, uel monachi.

m Vitæ puritate,] ideſt, munditia & castitate quem deputatũ reddẽt ea carnis lubrico, de qua ut pote Deo grata, 32. q. 5. c. 1 & quasi ꝓ totum, & legi amica, & per legem laudãda, iu. corpore auth. de non alie. aut permu. rebus, § optimũ itaque, coll. 1. in l. scribit, ꝙ sola est, quæ cum fiducia põt Deo animas hominum ꝑsentare, in corpore authen. de leno. § sancimus, col. 3. nec luxuriantibus, sed pudicis priuilegium legis datur, in corpore auth. quib. mod nat. effi. sui § si qs autẽ debet. & nitore, quem depurante ab omni peccati vitio detersa eius macula, ut colligit in corpore authen. de monachis. in prin. coll. 1. alias parum ꝓdesset castitatem corporis seruare & aliis vitiis maculari, cum ois virtus patiat ab uno uitio detrimentum: & delinquẽs in uno factus est omnium reus, de pœnit. dist. 5. considerandum honesta quo ad castimoniꝙ obseruationem, intimo inculpabilis quo ad alia dẽt esse, in corpore authquomodo opor. epis. §. sancimus, coll. 3. 25. dist. § nunc autem, & patens esse debet aliis, ut ex eius uisione sedula exemplum profectus summant, 2 q. 6. cum pastoris. & talis uitæ puritas uirtute inducens, quem ꝓmotione dignum reddit, extra de elect. c. innotuit, §. multa, vñ alibi scribit, quod non omnes prælati pro prælatis habent: nomen. n. quem episcopum non facit, sed vita, 24 q. 7 §. his ita, & per contrarium, secundum beatum Gregorium sequitur, ꝙ cuius uita displicit, restat ut eius prædicatio contemnatur, 3 q. 7. §. porro.

n Bonæ famæ,]hoc dicit ad denotandũ, quod promouendus bonorum testimonium habere debet, ab his etiam q foris sunt, in corpore auth. de mona. § cogitæ uitæ dum, & § ordinationem: quomodo oportet epis. §. sanctimus, coll. 1. & de atmis, §. hanc igitur, coll. 6. & in nullo dẽt eius opinio uacillare, 33. dist. laici, cum æstimatio, quæ idem est quod opinio, sit illæsa, id est, non diminutæ dignitatis status, ff. de vari. & extraordinar. cognitionum, § æstimatio. quæ multum cooperati dicitur, cum per eam nonnulla ad illuminandam ueritatem in lucem emergant, ff. de quæst. l. de minore, § rormenta, & præsumptionem magnam in bonum iudicit, extra de elect. innotuit, §. multa, quare præferendus est eius reseruatio quantitcunque diuitiis, ff. si quis omiss. cau. testi. l. Iuhanus, vnde crudelis dicitur, qui eũ negligit, 12 q. 1. nolo.

o Pollentibus.]relpiẽdentibus, vel fulgentibus 12. q. 1. nolo. nam tanquam luminosæ ardentesque luceruæ super candelabrum in domo Domini positæ fulgere dicunẽ iusti per vitę puritatem, iuxta dictum Apostoli: Fulgebunt iusti, &c. extra de relig. c. gloriosus, li. 6. & non loci, uel generis nobilitate, sed uirtute animi gratiam sibi comparare dicuntur, 40. d. ist. c. illud.

p Qui mendicant.] ꝙ reddundare cẽt in uituperium mi-

nisterij ecclesiastici. 93. dist. c. diaconi. extra de renũ. c. ad supplicationẽ: cuius mẽdicitatis vitatio cordi fuit huius c. cõditori, vt patet per effectũ, nec mirum quia cũ clerici in sortẽ & hæreditatẽ Domini sint vocati, & eius obsẽqo deputati, & diuinis obsequijs ad quibus sunt beneficiati, 91. dist. Eleutherius, & multis c. seq. aliàs puniuntur, vt ibi. Sed pone clericũ bñficiatum residentem in beneficio habere aliqd priuilegii, quia resident: per det ne illud si vagari incipiat? Dicas & sic. C. de epi. & cle. l. gñaliter canonizata. 16 qu. 1. & gñaliter & videtur expressum. C. de domestici & protect. l. si quis domesticorum, lib. 12. ibi no. & arg. ff. pro soc. l actione, §. item qui socierate, ff. de iud. l. 2. §. itẽ si. ex quib. cau. ma. l. miles, l. sicut, §. ramdiu. C. de testamili. l. sancimus, quib. non ob lon. tẽp. præscr. l. sancimus, Quid aute si se excusare nitatur dicẽs se habere licentiam vagandi à prælato, vel de consuetudine, quam allegat super hoc introductã, proderunt ne sibi tali? Dicas ꝙ nõ per ea quæ no. per Inno. de cler. non resi. ex tuæ. Itẽ cum sæcularis clericus in pluribus locis domicilium possit habere, ff. ad municip. l. assum, ptio. § iuris, extra de reser. dilectus 2. de foro comp. ex parte B. vbi in dubio præsumitur habere domicilium? Dicas ꝙ in loco beneficij, ad cuius residentiam tenet. Regularis autem prælatus in solo monasterio suo domicilium reputatur habere, secundum Inn. no. de bio ubi ꝑtium. ex ore. & quicunque in loco domiliꝫ reperitur, mitur. præ umit à locis aliis ex causa probabili fore absens, ff. de hidelicom. lib. l. si cum seruum, §. vt. & per contrarium à absens loco vbi residere tenetur, ma liriose est le ab ens præsumitur, nisi aliud constet, vt no. Inn de eo qui mi. posse. si aduersarius. E per hoc videtur il le vagabundus reputari, qui à loco in quo assiduus habet esse, aberrat, vt in d. l. si quis domesticorum & C. de deserto, & occul. l. 1. lib 12.

Clericus ꝓt uilegiatus qa resider, si vagari incipiat, iliud ꝙ det.

Domicilium clerici in diuagabundus qs dicitur.

e Diuinis,]Tertium inconueniens,

f Minuitur,]qui deberet potius augmẽtari. extra de contit. ex parte, de reseript quia per ambitiosam, li. 6. nam & diminutio diuini cultus facit reuocari licẽtiã de nõ residendo à prælato obtẽtã, de cler. nõ residen. cum ad hoc sicut alia necessitas ecclesiæ, no Innoc. de cler. non residen. tuæ, & magnus fauor ei, deberur, nã ipsum turbans capituli sententia damnatur, secundum legem, C. de iis qui ad eccles. confug. denuntiamus. de epis. & cler. l. si quis in hoc genus.

g Hospitalitas,]Quartum inconueniens de ista hospitalitate vide ꝙ legitur & no. 42. dist. c. hospitalem.

h Debita,]intelligẽ solita & congruens, iuxta quãtitatẽ prouẽtuum beneficii sic no. Host de præb. de monachis, Per hoc autem ꝙ dicit, debita, videtur innuere, ꝙ necessitatis, nõ tñ uoluntatis est hospitalitas & in beneficiatis hoc certũ est 85. dist. Florentinũ, & 41. dist. § 1. & quicquid habet ecclesia, &c. 16. q. 1. qñ quid no. Ber. d. c. de monachis, Sed quid de aliis, puta laicis & clericis nõ beneficiatis, est ne quo ad eos necessitatis? Ber. innuere vt ꝙ sic, intantum quod excommunicari possint, nisi hospites recipiant. 22. dist §. hiẽ etiam no. de empt. & vend. c. 1. Inn. tamen contrarium ibi no Host. autem videtur applaudere opinioni Ber. dicens, & non sufficit soluere integram decimam, nisi de nouem partib. eis remanentibus eleemosynam faciant. 16. q. 1. reuertimini, 85. dist c nõ satis. Tu potes dicere, ꝙ illi in foro cõtentioso nõ dicuntur adstricti ad hospitalitatẽ, cũ per legẽ nullus benefacere sit contendus, cum coactus nullum meritum cõsequeretur. Cl. 23. q. 5. fidẽ 45. dist. ca. qui syncera & c. de Iudeis, nec bonus inuitus quis efficitur. 23. q. 6. c. vides, & sic põt saluari opinio Inno. Sed in foro animæ secus dicas cũ misericordiã exercere omnibus sit præceptũ, dic. non satis, & ex præcepto legis quis tenetur diligere proximum ad id, ad quod ꝛeipsum, ideſt ad humanum genus, extra de maio. & obed. c. dilecti. Præmissam etiam eas in hospitalitate charitatiua: ad aliam. n. clerici nõ tenentur, extra de immu. eccl. ca. 1. de epiſc. & cleri. l. 1.

Laici an sint adstricti ad hospitalitatem adstricti

Vagabundus qs dicitur.

Hospitalitas & an sit necessitas.

Honores maiores assẽq non pt q minorib. indignus &.

Vix, difficultatem inducit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

nisi in cõcessione possessionis facta ecclesiæ cõcedens albergã vel hospitiũ sibi retinuisset: tunc enim secus, arg. extra de cẽs. c. 1 & c. quanto. 18. q. 2. c. seruitium, ff. de pac. in venditionibus, cum simi.

a ¶ Rectores, ſinguli in beneficijs residentes.

b ¶ Detrahitur commodis.] Quintum inconueniens; & talis detractio est vitanda eum ad contrarium, scilicet ad procurandam ecclesiarũ vtilitatem clerici sint ad strictũ 12. q. 2. fine. & extra de reb. eccl. nõ alie. dudũ, lib. 6. & c. si quis, C. de sacrosan. eccl. auth. hoc ius, to. 2. hoc ius.

non sunt sui in vnaquaque regione rectores, a ecclesiarum detrahitur b commodis & c honori, quæ d carentes defensorum e auxilio in f iuribus suis & libertatibus g multipliciter h

collabuntur i, & ruinis k patent ædificia l nobilia m, quæ magnificentia n extruxerat o decessorum p: & (quod q amarius r est dolendum s) animarum cura negligitur t, & vitiorũ u sentib. x

quæri, vtrũ priuato liceat facere talia ædificia, vel habere? Breuiter dicas q in limine impediri nõ licet, C. de fun. lim. l. 2. li. 11 & d. l. in nomine Dñi. Sed an alibi bene an licet, Turres hã possit, Dic q ex æmulatione alicuius alterius, si mate ceat priuatio seductionis inducat, nõ licet, ff. de ope. pu. l. opus, to. riã seductionis inducat, nõ licet, ff. de ope. pu. l. opus, to. alias autẽ licitũ est, C. de ædi. priua. l. 2. p uincias, & ibi no. i d. l. 2. Quid autem præsumetur in dubio? Dic quod præsumet non ad inuidiam vel æmulationem facere rẽ ar. d. l. 2 prouincias. iuxta l. meritò. ff. pro soc. cum ibi no. & argu. eorum quæ no. ff. de dam. infe. l. flumi num. §. vlt. Si autem non licet, vt dictum est, noua ædificia vel fortalitia tã lia facere vel habere: sic nec prius facta nec habita licitum est incastellare vel propugnaculare: & si contra factum est, conditione ex dictis iuribus vel officio iudicis agi põt q quẽcũq; cuius interest, vt ipsa i statũ pristinũ reducantur, vt no. Inn. c. Pisanis. & Host. post eũ. in Magnificẽtia, id est magnanimitas, vt colligitur de supl. negl. præla. c. grandi. lib. 6. simile verbũ in psalmo. Quoniam eleuata est magnificẽtia tua, &c. & in corpore auth. hæ constitutiõ. in fi. de litigio. in fi. col. 5. vel expone magnitudo. C. de offi. præf. præt. l. 1 nõe Dñi. alibi repeties diuersa nomina quæ attribuuntur alicui præsidenti, quasi in fi. eorum constitu. in corpore auth. o Extruxerat, id est cõstruxerat: syllaba enim, ex, hic nõ priuat, sicut nec in Euangelio. Et quædam mulier Martha nomine excepit eum, id est suscepit, & extra ut. vt lit non contesta. quoniam frequenter, §. quod si fuper. C. vbi in rem actio. l. 2.

p Decessorum,] Quandoq; ponitur decessorum, qñq; prædecessorũ, qñq; antecessorũ. C. de ope. pu. l. vlt. quod die si placet, vt dixi in prooemio domini Ioannis papæ xxij. super cõstitutionibus Clementis.

q Et quod,] Decimum inconueniens.

r Amarius,] id est periculosius, cum animæ & ipsarũ curæ sint rebus omnibus præferendæ, C. de sacrosanc. eccl. l. sancimus.

s Dolendum.] Cum sanguis, i. conscientiæ subditorũ de præsidentium negligentium manibus requirantur. 43 dist. Ephesijs, extra de offi. ord irrefragabili. de re. iur. quamuis, cum enim ratione officij ad animarum custodiam teneantur, præsumitur contra eos si pereant, ff. de eden. l. si quis ex argentarijs, §. vlt. cum ibi no. & ad hoc ff. loca. si quis domum §. Imperator. extra de offi. archi. ea. quæ.

t Negligitur, talis negligentia contra negligentiã peccatum mortale inducit, 81. dist. c. dictum extra de offi. archi. ea. q. quæ. vbi de hoc.

u Et vitiorum,] Vndecimum inconueniens.

x Sentibus,] si habes sentibus, potes exponere, id est ineentiuis vel in flamatiuis occasionibus, inxta illud vulgare quo dr: Opportunitas quẽ peccare facit, quæ opportunitas est vitãda, de ele. c. fundamenta. de sta. re. c. 1. lib. 6. 18. q. 2. de finimus. de cohab. cle. c. 1. C. de epis. & cle. l. eum qui, ff. de vlu & hab. nõ aliter cũ sim. Si habes cœtibus, expone i. coadunationib. vel societatibus, sic sumitur extra de iudi. c. mulieres, lib 6 & ibi lis est via præcludenda. iuxta illud.

Si non vis coluĩ fugias consortia coluĩ.

28. q. 1. c. sæpe malorũ. ff. de ser. cor. l. 1 §. pfudere de iniur. l. itẽ apud §. appellare, & seq. & sic secũdũ hoc ver. Mors bũ cẽtibus, in mala parte sumitur: alibi sumit in bona C. de profes. qui in vrb. l. 1. lib. 12. Si habes, sensib. vt est cõis litteraturæ planũ est, & expones, sensibus licet quinq; corporalibus p quos tãquã per fenestras mors ad animã intrat, secundum beatum Ambrosium.

¶ Fo-

a ¶ Fomentum,] id est, nutrimentum.

b ¶ Periculosè] vt puta animæ præiudiciale, simile de pœn. dist. 1. periculose.

e ¶ Præbetur,] hoc potest referri ad illos ex quorum pœnis pdicta incõuenientia procedunt, vt eis tale fomẽtũ præbeatur in suarum periculũ animarũ, vt dixi in glo. si habes, vel paro chianorũ ipsorũ ex curæ negligẽtia, arg. extra de sent. excõ. alma. li. 6. vel potest referri ad illorum superiorem, si in illis prædicta inconueniẽtia toleraret, q̃ error cui non resistitur, &c. & negligere cũ possit p turbare guerfos, &c. nec caret scrupulo so cietatis occultæ, &c. 83. dist. error. & in extrauag. dicti domini Ioan. si fratrum, §. qui igitur. & si ea quæ male vsurpantur, omittimus, &c. 43. dist. peruenit, 35. q. 9. loci. ideo vicarius Christi huius c. conditor volens quo ad subditos, & quoad suprapdicta incõuenientia penitus euitare, statuit vt sequitur.

d ¶ Nos it aque.] Secunda pars.

e ¶ Tot malis] prouenientibus ex vndecim inconuenientibus, vt in parte præcedenti.

f ¶ Discriminibus,] de quibus dixi sup. proxi.

g ¶ Cupientes,] simile de elect. cupientes. de concess. præb. c. detestanda. lib. 6.

h ¶ Dispensationes,] hic posset repeti quod dixi in parte præcedenti, in verbo, dispensatiue.

i ¶ Receptione,] dic vt dixi supra circa principium capituli, in ver. recipere, & expone, receptione, scilicet si simul faciendã.

k ¶ Aut retentione] intelligẽ etiam de collatis successiue talibus beneficijs, de quibus sequitur, vt sit sensus ad dispensationes obtẽtas sup r receptione taliũ in simul faciendã, vel retentione ipsorum etiam successiue obtentorum moderationem infra posita suscipiant.

l ¶ Plurium.] quotcunque sint numero, vt patet sup. circa princ.

m ¶ Dignitatum] super hoc verbo & sequentibus dic vt dixi in parte præcedenti.

n ¶ Forma.] de concess. præb. detestanda. de iureiu. ca. contingit, §. fi. lib. 6.

o ¶ Cuicunq;] cũ nedũ infinite, immo & vniuersaliter loquatur ad cuiuscunq; qualitatis personas extenditur, ff. de fun. instr. l. quæsitum, §. idem rã. §. generaliter, extra de maio. & obed. c. solitæ, circa fi. de ptiuileg. quia circa 19 dist. si Romanorũ, & quia certæ personæ ab ista vniuersalitate excipiuntur, vt le quitur: vnde per hoc in cæteris effectus vniuersalitatis confirmatur, ff. de fun. instr. l. quæsitum, §. idem rã. domo instructa, in corpore authent. de non alien. aut permu. eccle. §. ut autẽ. coll. 2. cum not. in eis.

p ¶ Personæ.] per hoc verbũ videtur q hæc decreta & eius moderatio extendantur & cõprehendant dispensationes personis, nõ locis cõcessas: nã si idẽ de oibus voluisset, hoc vtiq; expressisset, quod cum nõ fecerit, omisso dẽt haberi, extra de deci. ad audientiã, ff. de cas. & posth. l. cõmodissime sol. matr. l. si cũ dotẽ, C. de iud. col. l. 1. §. fin aũt ad deficientis. Sed in contrarium videtur: quia in omnib. uidetur eadẽ ratio, ergo idem fieri. occurrere intẽdit, vt hic dr, arg. extra de trãsl. epis. inter. de confir. vti. cum dilecta, ff. de fon. l. 1. §. hoc interdictũ, C. de cõsti. pecu. l. vlt. Nã & statutũ in vno, licet & se odioso, statutũ cessẽs alio. vbi ẽ penitus

aut beneficiorum, quibus cura animarum sit annexa, sub quacumque forma n uel expressione verborum a nobis uel prędictis prędecessoribus, cuicumque o personę p concessas (Cardinalibus q tamen sanctę Romanę r Ecclesię, qui cirrõnis idẽtitas, ff. & adul. l. si postulauerit, §. rõ. de edẽ. l. quædam, §. numularios. Et nor. Garsias de elect. cupientes, in prin. in gl. sed posito. & colligitur ex decre. cupientes, iuncta ad illã decre. si postquã, §. vlt. eo tit. & ex decr. licet canon, e. ti. & iuncta ad decre. vnicã. de offi. vica. clemẽ. 5. & argu. in corpore authenti. vt ij. qui obl. se. habe. perhi. res mi. §. 1. coll. 6. vbi statutum licet pœnale in curatore extenditur ad tutorem pp identitatis rationẽ, & de hoc plene alias dixi de rescri. abbates, clẽ. 5. respondẽdo ad decre. statutũ, de elec. lib. 6. quę pdictis prima facie uidetur obstare. Quid ergo dices? Respondeo q dignitatibus, cõcessas nõ tollit hæc decret. qa hoc non exprimit, & agit de iure psonarũ p dispẽsationẽ quæ sito tollẽdo, quare remanet, arg. 26 q. 2. c. 1. & in mustis capitulis e iusdẽ qõnis, & in lib. feu. de feud. cog. c. 1. in fi. tũ qa in illis cessat personalis ambitio, vagatio & importunitas, q̃ dederunt cãm ob incõuenientia inde sequtia editioni huius decr. vt pater in prin. ergo cessare dr eius effectus, 72. dist. §. verũ, C. de transa. l. interpositas, tũ quia citius personis quã locis vel dignitatibus concessæ dispensationes alibi summouentur de rescrip. quia per ambitiosam. de priuil. c. ne ali cui, li. 6 & arg. ff. de censi. l. ætatem, §. rebus, de aqua quoti. & æsti. l. 1 §. præmittitur.

q ¶ Cardinalib.] sic dictis, quia sedi Apostolicę, quæ axis est & cardo aliarũ ecclesiarum 22 dist. sacrosanctã, seruiunt, vt sequitur: & sic cognomen sumitur ab eo cui deseruitur, arg. C. de excu. mu. l. hydraulæ li. 10. de aquæ ductu, l. decernimus, §. vnius etiam. de fabricen. quasi p totũ, li. 11. ff. de ver. sig. l. festi. §. si. i corpore auth. de defen. ciui. circa prin. coll. 3. de armis, circa prin. C. de episc. & cle. l. decernimus, 21. dist. cleros, 16. q. 1. si cupis.

r ¶ Romanæ Ecclesiæ,] cui soli cõpetit Cardinales habere, & non alteri, nisi hoc haberet ex priuilegio. nor. Compostę. l. de constit. cũ accessissent. Quid ergo erit de d filis Cardinalib. moderni temporis p dominum nostrũ Papã hodie pfidentẽ, & suum antecessorẽ creatis: dicerent ne de iure Cardinales Romanæ Ecclesię vt p nõ, cum pprie Romana Ecclesia sit in Vrbe Romana, arg ff. de verb. sig. l. bona ciuitatis: & l. eum qui. vñ a propria verbi significatione recedi nõ dẽt in dubio, nec ad abusiuã respectus haberi, ff. de leg. 3 l. non aliter. in prin. & §. 1. circa fi. de ver. signi. l. nepos. Itẽ quia in vrbe ipsa locum sedis Apostolicæ Dñs dr elegisse, extra qui fil. sint legi. c. per venerabilem. §. rõnibus, & ipsam urbẽ Apostoli Petrus & Paulus vno die pro merito, loco vno p gloria, sub vno pfecutore pro pari virtute cõpassi glorioso cruore martyrij Christi Dño consecrarunt, 1. q. 7. c. beati, extra de elect. fundamenta, & ad illam venit Dñs iterum crucifigi, vt dicto §. rõnibus, scilicet in persona Petri, 2. q. 1. noli. in fi. Sed his & alijs omissis, q̃ possent ad hoc allegari, dicas p trariũ, certum est, n. q. Deus non in loco, sed in psona S. Petri suam Ecclesiam fundauit, dicens: Tu es Petrus, &c. vt in Euãgelio Matth. & recitat 21. dist. §. 1. &c. vt no. in dicto c. fundamẽta & potestas clauium Petro data in eius psona suis est successoribus attributa, 40 di. c. non nos, extra de trãsla. episc. quanto, & c inter. de re iud. ad Apostolicæ, §. nos itaq; li. 6. constat ẽt psonam nõ solum sedẽ vel cathedrã facere, 40. dist. c. multi. Noc. etiam de iure ẽpm esse in ecclesia quo

Statutũ pœnale q̃que extendit ex rõnis idẽtitate.

Card. quare sic dñr.

Card. per pã creati vbi cunq;. an dicant Cardinales Ro. Eccl.

Ecclesia fuit fundata nõ in loco, sed in persona.

Ecclesiæ iura per duo depereunt.

Turres & mœnia dicũtur ædificia nobilia.

Universidad de Deusto
Biblioteca

od gubernationē & ptestionem, & ecclesiam esse in
illo quo ad obediētiam, 7. q. 1. c. scire, vbi est ergo sum
mus pōt. papalis est papa, ibi est Romana Ecclesia, ibi
est sedes Apostolica: nam cum de iure communi in ec
clesia vacante sit electio facienda 23. distinc. in nomi
ne Domini, extra de
elec. quod sicut, & pa
pa vbicunque moriē
te, sit ibidem uel sal
tem in ciuitate proxi
ma noui, pastoris ele
ctio faciēda, extra de
elect. vbi maius, §. porro. & c. ne Romani, cle. 5. ergo se
quit, q ibi Ecclesia Romana, & sedes Apostolica va
cet, & sic necessatio hēt dici, q ibi sit, in quia nō pt va
care proprie, nisi ubi est, sicut non potest quis mori
vbi nō est, no. Guli. de elec. commissa, lib 6. ad pmissa.
facit satis expresse extra de preb. c. præsenti. lib. 6. vbi
not. Gul. q vbi est papa, ibi est Romana curia. Ex his
igitur resultat clare, q creati Cardinales per papā ubi
cunque, dici dēnt Romanæ Ecclesiæ Cardinales, & di
ligenter aduertenti facilis est responsio ad allegata in
otrarium, licet enim Deus disposuerit in vrbe Roma
na Apostolos martyrium pati, & ipsam eorum sangui
ne consecrari: hoc fuit ideo, vt in ea q caput erat sug
stitionis caput esset sanctitatis, & ubi gentilium prin
cipes habitabant, illic Ecclesiæ principes morerentur.
vt dicto e beati. in fi. quare nō sequit. q ibi solum &
non alibi, & vbi papa est, sit ecclesia Dei & sedes Apo
stolica, licet etiam respectu habito ad locum peculia
rem in vrbe Rom. dicatur Ecclesia Romana. q verum
est de illa, q membrum est uniuersalis Ecclesiæ, ipsa
aūt uniuersalis Ecclesia in plura membra hodie est di
spersa, 7. q. 1. Nouatianus. in p̄sona Petri fundata cen
set fuisse vbicunque fuit Petrus, & adhuc esse ubi est
hodie successor eius, ut dixi, & patet ex p̄sse p hūc tex
tum. Sed ideo gnāliter dr Romana, a cluitate in qua
Petrus fundamentum Ecclesiæ mottē subiit tpalem.
a ¶ Circa nos] ad instar senatorū alteri principis assistē
tium, de quibus & eadem rōne de dūs Cardinalibus
potest dici, q censentur pars corporis principis, vnde
sicut in illis, ita in istis etiamen læ committi dicitur
maiestatis. C. ad leg. Iul. maiest. l. quisquis, extra de
p̄script. felicis, lib. 6.

ca e nos uniuersali c Ec-
clesiæ seruiendo c sin-
gularum d ecclesiarum

commoditatibus se im-
pendunt, c ac regnum f
filijs, g qui propter

b ¶ Vniuersali.] quæ proprie dr collectio fidelium, de
consec. dist. 1. c. Ecclesia. & dr vna, quia una fides, ex
tra de sum. Trī. firmiter. §. vna. in plura tamen mēbra
singularia per orbem terrarum diffusa. 7. q. 1. Nouā
tianus, 16. q. 7. c. decimas.

c ¶ Seruiendo.] Not. Cardinales dici seruitores Eccle
siæ: nec mirū, cū & papa seruire ei dicat, quare se ser
uum appellat: & Imperator seruū vltimū Ecclesiæ se
uocat. C. de off. præfect. præ. l. quas gratias. §. 1. cupiens
Dei, & ecclesię seruitiū adimplere, ea. l. §. hoc ēt. ordo
em seruiēdi est in humana creatura, ut inferior supe
riori deseruiat: aliter em̄ uniuersitas nulla poterit rō
ne subsistere, nisi ex diuersitate graduum ordo diuer
sitatem in ea seruaret 89. di. c. ad hoc.

d ¶ Singularū ecclesiarum.] quæ membra dicunt uni
uersalis ecclesiæ, 7. q. 1. Nouatianus.

Papa & Im-
p. uocant se-
ruos.

e ¶ Se impēdūt.] idest exhibent & promptos & obse
quales offe. simi. huic extra de cle. non resi. cū dilectus.

f ¶ Regū.] intellige catholicorum. in fidelium enim fi
liis nō est nerisimile papam uoluisse aliqd p̄rogatiuæ
circa pluralitatē beneficiorum seruare, cum de iure
communi illorum ipsi capaces non sint, saltem usque
ad sextam generationem, de hæret. quicunque §. hære
tici. lib. 6. per lineam tamen masculinam descendētes,
co. ti. c. statutum felicis, & hoc verum esse p̄babiliter
potest dici de dispensationib. per eos obtētis post in
oūrsam hæresim g parentes, quia negari nō p̄t, quin ta
les dispensationes sint noui iuris ecclesiastici acquisti
uæ, a quo tales excludunt, vt dicto §. hæretici. Sed si
ponas dispēsationes obtinuisse aū hęresim parētū, erit

ne idem? Credo q nō: immo habebit locū q hic dr. qa
jus q̄si tum filiis, g talē hæresim parētum tolli nō de
bet, arg. ff. de sena. l. filiam, de pœnis, l. crimē. C. eo. ti. l.
sancimus, extra de iis q fi. a ma. par. c. quæsuit, & arg.
dicti c. quicunque, §. ad hoc, & §. vlt. vbi post hæresim pa
renū prohibet filijs
beneficiorum acqui-
sitio, non tollit ante
facta, & emancipatio
facta de liberis post
hęresim parētum, nul-
la dr, ergo a cōtrario

Filii hæ-
retici an pdant
suam dispō
sationē pp
hæresim pa
rentum.

sensu ante bene tenet, & suo vigore potiūr, ita & hic,
quia nō portabit iniq tatem patris filius, 1. q. 4 c. 1. &
2. arg. C. de hære. auth. idē est potissime, quia tales di
spensationes non peruenerunt ad filios ex persōis
parētum, sed aliunde. arg. ad hoc ff. de interdi. & releg.
l. 2. de decu. l. 2. §. nullū de iurepa. l. 3. in fi. de bo. pol.
cōtra tab. l. 3. §. emācipatus. Sed iuxta hoc quaro: pone
aliqua nobilis uel alia mulier fuit uxor regis, illoque
mortuo retinuit dignitatē reginæ, ff. ad municip. l. fi.
lii, § vidua, extra de for. cp. c. ex parte, sed post susce-
pit filiū ex ali quo nouo marito: nūquid ad illud exte
detur q hic dr: Dic q̄: tū qa nō est filius regis, q iste
rextus exposcit: tum quia & si marito, non tāa rege
illum susceppisset, ad illud quod hic dicitur, minime
traheret: nam ptrahēdo cum uiro inferiori quā rege, it
la desit habere dignitatem reginæ, C. de inco & muni.
l. vlt. lib. 10. & dicto §. vidua, & ff. de sena. l. fœminæ. C.
de nup. l. cum te. & dicto c. ex parte, & sic nec ex rege
nec ex regina ille natus est, q hic regnitur, & qa in ip
so deficit claritas generis regalis, & potissime ob ver-
bum duntaxat, q de se omnium aliorum quam regum
filios excludit. arg. ff. de triti. vi. & oleo leg. l. cum cer-
tus de contrah. emp. l. si debitor. §. verimile:

Regina Fi-
dua regina
nomen per-
dit si nubat
infelicio.

g Filiis,] quid autem esset de filiabus: pone autem q
tempore huius cōstitutionis aliqua filia regis dispen
satiue teneret duas abbatias, vel alias dignitates Mo
nialiū, nunqd exceptio, q hic fit de filiis cēsebitur fa-
cta de filiabus? Vī q non: certum est enim, q filia non
est filius, & textus filios excepit, & illos duntaxat vī
excipere, cum dicit, dūtaxat. Sed p̄trarium teneas: quia
hæc cū sit sublatiua iuris ex dispensatione legitima
quęsiti rigorosa est, & quo ad hoc odiosa, quare restrin
gēda, de reg. iur. odiosa li. 6. ff. de lib. & posthu. l. cū q
dā: quare p̄ eosquēs exceptio q ad eam fit, est fauora-
bilis: & hoc denotāt uerba hic posita, præ rogatiua gra
riæ, & c. quare extendēda, ut dictis iuris. b. arg. de p̄b. c.
si pluribus, li. 6. ut sic & ad filias referatur, cum in eis
generis claritas inducēs p̄rogatiuam gratiæ ut hic di-
cit, sicut in masculis reperit. ff. de sena. l. fœminæ, & l.
filiam, nec dēt i neis accusari natura: qa ipsa masc-
los non generauit, C. de lib. præte. l. maximū. item. de
legi. hæte. l. lege. 12. tabularū, & quia in fauorabilibus
appellatione filiorum filiæ continentur, ff. de testatu-
te. l. si q̄s ita dixerit. & leg. 2. si ita sit scriptū. Et uerbū,
dūtaxat, hic positū excludit hic filios aliorū q̄ regū,
ut dixi s. in gl. p̄cedenti. non aūt regū filias, cū pro fi-
lis sint habēdę quo ad hoc, ut prędixi, & p̄bat, ff. de
uer. sig. l. filii, & arg. de mu. & hono. l. vacatio. de iure
im mu. l. 4. Sed pone q talis filius uel filia cōcepti fue-
rint tpe quo pater rex erat: sed tempore quo nascun-
tur desijt esse rex: puta qa depositus uel iuri regni re
nūtiauit, nunqd ad talē filiā uel filium exceptio q fe
hic vidēt? Dic breuiter q sic, qa cōcepti pro iam na
tis habentur, cum de eorum commodo tractatur. ff. de
sta. homi. l. qui in utero est, unde superueniens patris
calamitas seu casus non tollit eis dignitatem quæsi-
tam, ff. de sena. l. filiam, & est expressum co. tit. cū fi
patū §. si quis cō ceptus, & ibi casus, & de decur. l. 2. §.
in filiis, uer. si p̄. & §. proinde, unde nulla relinquitur
qō, cū sit casus legis, in corpore auth. de nō eli. secun-
nube. §. 1. C. de fur. l. ancillæ. & in eis no. Sed q d esset
econtra: pone aliquē cōceptum ex inferiori q̄ fit rex,

puta ex comite, vel alio tpe quo nascitur pater factus
est rex: nūquid quo ad efficaciā exceptionis, q̄ hic fit,
reputabit ille filius regis? Videtur q nō arg. eorū quę
no. C. de nup. l. imperialis, §. & hic illud & argu. C. de
suis & le. li. l. ex libera. vbi cōceptus ex libera & seruo
nō habet priuilegiū
filij decurionis, licet
pater factus liber post
fit creari decurio. Sed
p̄trariū dicas: qa expressū est. ff. de sena. l. senatoris fi-
liū. & de dec. l. 2. in filiis, vt sic natiuitatis liberorū tpe
suerueniēs patris dignitas, eis p̄sit, vt ibi, & C. de na.
li. l. nup. & de nup. si liberā. Nō obstat dicta lex libera
qa ibi ab initio iure ciuili nullū fuit mīmonū inter
liberā & seruum: quare cōceptus ex eis fuit natus spu
rius, vt ibi: nec libertas vel honor patri obueniensil-
lā legitimū reddit, quare vt spurius nō gaudet priuile
gio filii decurionis, vt ibi dr: cū illegitimus originali
nobilitate patris nō gaudeat. ff. de sta ho. l. cū le gitima
me, ltē pone q natus est quis & cōceptus ex nō rege q
tū rex fuit, & esse adhuc sperat, vt qa depositus est ad
tps, ante aduentū tpis illius mortuus est, nūquid iā na
tus reputabit filius regis esse? Vī q sic, arg. ff. decu. l. 2.
§. si ad tps. Et idē vī dicendū, si q̄s sit cōceptus ex non
rege, & anteq̄ sit natus, suus pater rex efficit, & demū
ipso nōdū nato pater esse desiit rex, vt qa depositus vī
alio mō, natus postea filius regis videat cēsendus, vt l.
eo. §. præterea. Sed quid dices, an hic appellatione filio
rū cōtinebunt nepotes ltē nati ex filijs? Vī q nō cū
et in fuo rabilib. appellatione filiorū nō cōtineantur
de testa. tute. l. q̄ si nepotes, Insti. qui dari tu pōs. §.
§. Sed & Papinianus, & l. filii appellatio & l. iusta. nam
de propria significatione verbi filiorū, nepotes ex eis
nati cōtinetur: qa per eos vt p filios in q̄ū memoria
generis retinet, vt dicto §. sed & Papinianus, cuius gā
tis claritas hic exceptionē inducit: licet aliqñ de vsu
& de cōsuetudine loquēdi, aliter nepotes, ali er filij
appellenti, vt in primis iurib. & sic no dicto §. vlt. qua
re in dubio hic filiorū appellatio cōprehendit nepotes
tuxta propriā verbi significationē, ad q & nō ad aliam
in dubijs respectus habet. ff. de leg. 2. l. nō aliter. de ver
bo. sig. l. nepos, Et an q̄ hic dr de filijs sit intelligendū
de legitime natis, an ēt de alijs 1, vt de oib. cū oēs sint
filii: & hic indistincte loquit. Sed cōtrariū videret, cū
legitimi de se nō sunt capaces taliū beneficiorū de fi-
lijs presb. c. 1. & fi. nec dicunt fulgere claritate gēris
patrū, vt s. dixit. vñ nō est verisimile, q hic papa talib.
dispensationes reseruare voluerit. Sed supposito q di-
spensationes sufficientes obtinuissent, oīs illegitima
tio fuit sublata extra qui filii sint leg. p venerabilē.
quare p hūc textū indistincte loquētē eis reseruare vi
detur: potissime cū hic agit de sublatione iuris p dispē
sationē quæsiti, vt s. tetigi circa prin. huius glossæ.

Regina Fi-
lia regis.

a ¶ Sublimitatē eorū,] hoc ad Cardinales referas pp
hoc q sequit de generis qualitate: q ad filios regū pro
prie est referēdū, licet ad eos hæc sublimitas referi pos
sit, p hūc tex. & arg. de p̄b. de multa, §. vlt. Ista aūt subli
mitas in dūs Cardinalibus attendēda est principaliter
quo ad mores & merita vitæ 52. dist. c. miramur, nā nō
qui maior in honore fuerit, ille ē iustior: sed qui fuit
iustior, ille maior, f̄m Io. Chrysost. 40. dist. c. multis in
fi. & a ibi legit, q nō in sublimitate graduū, sed in am
plitudine charitatis acquirit regnū Dei. extra de tēp.
ord. c. ad aures. Sublimitas hic sumit quo ad eos p sta
tus præeminētia vel excellētia; & vt alibi in corpore au
then. de filijs ante dot. instr. natis in fi col. 3. ob. mo-
tiū. ff. de testa. tute. l. q̄ si nepotes, Insti. qui dari tu pōs. §.
§. Sed & Papinianus, & l. filii appellatio & l. iusta. nam
de propria significatione verbi filiorū, nepotes ex eis
nati cōtinetur: qa per eos vt p filios in q̄ū memoria
generis retinet, vt dicto §. sed & Papinianus, cuius gā
tis claritas hic exceptionē inducit: licet aliqñ de vsu
& de cōsuetudine loquēdi, aliter nepotes, ali er filij
appellenti, vt in primis iurib. & sic no dicto §. vlt. qua
re in dubio hic filiorū appellatio cōprehendit nepotes
tuxta propriā verbi significationē, ad q & nō ad aliam
in dubijs respectus habet. ff. de leg. 2. l. nō aliter. de ver
bo. sig. l. nepos, Et an q̄ hic dr de filijs sit intelligendū
de legitime natis, an ēt de alijs 1, vt de oib. cū oēs sint
filii: & hic indistincte loquit. Sed cōtrariū videret, cū
legitimi de se nō sunt capaces taliū beneficiorū de fi-
lijs presb. c. 1. & fi. nec dicunt fulgere claritate gēris
patrū, vt s. dixit. vñ nō est verisimile, q hic. papa talib.
dispensationes reseruare voluerit. Sed supposito q di-
spensationes sufficientes obtinuissent, oīs illegitima
tio fuit sublata extra qui filii sint leg. p venerabilē.
quare p hūc textū indistincte loquētē eis reseruare vi
detur: potissime cū hic agit de sublatione iuris p dispē
sationē quæsiti, vt s. tetigi circa prin. huius glossæ.

Papa & Im-
p. uocant se-
ruos.

a ¶ Sublimitatē eorū,] hoc ad Cardinales referas pp
hoc q sequit de generis qualitate: q ad filios regū pro
prie est referēdū, licet ad eos hæc sublimitas referi pos
sit, p hūc tex. & arg. de p̄b. de multa, §. vlt. Ista aūt subli
mitas in dūs Cardinalibus attendēda est principaliter
quo ad mores & merita vitæ 52. dist. c. miramur, nā nō
qui maior in honore fuerit, ille ē iustior: sed qui fuit
iustior, ille maior, f̄m Io. Chrysost. 40. dist. c. multis in
fi. & a ibi legit, q nō in sublimitate graduū, sed in am
plitudine charitatis acquirit regnū Dei. extra de tēp.
ord. c. ad aures. Sublimitas hic sumit quo ad eos p sta
tus præeminētia vel excellētia; & vt alibi in corpore au
then. de filijs ante dot. instr. natis in fi col. 3. ob. mo-
tiū. ff. de testa. tute. l. q̄ si nepotes, Insti. qui dari tu pōs. §.
§. Sed & Papinianus, & l. filii appellatio & l. iusta. nam
de propria significatione verbi filiorū, nepotes ex eis
nati cōtinetur: qa per eos vt p filios in q̄ū memoria
generis retinet, vt dicto §. sed & Papinianus, cuius gā
tis claritas hic exceptionē inducit: licet aliqñ de vsu
& de cōsuetudine loquēdi, aliter nepotes, ali er filij
appellenti, vt in primis iurib. & sic no dicto §. vlt. qua
re in dubio hic filiorū appellatio cōprehendit nepotes
tuxta propriā verbi significationē, ad q & nō ad aliam
in dubijs respectus habet. ff. de leg. 2. l. nō aliter. de ver
bo. sig. l. nepos, Et an q̄ hic dr de filijs sit intelligendū
de legitime natis, an ēt de alijs 1, vt de oib. cū oēs sint
filii: & hic indistincte loquit. Sed cōtrariū videret, cū
legitimi de se nō sunt capaces taliū beneficiorū de fi-
lijs presb. c. 1. & fi. nec dicunt fulgere claritate gēris
patrū, vt s. dixit. vñ nō est verisimile, q hic. papa talib.
dispensationes reseruare voluerit. Sed supposito q di-
spensationes sufficientes obtinuissent, oīs illegitima
tio fuit sublata extra qui filii sint leg. p venerabilē.
quare p hūc textū indistincte loquētē eis reseruare vi
detur: potissime cū hic agit de sublatione iuris p dispē
sationē quæsiti, vt s. tetigi circa prin. huius glossæ.

ho die est sublatū. Ad hoc p̄stat efficax arg. lex dicens
q quāto quis melioribus præest tanto maior & hone
stio restī. esse p̄sumitur, in corpore auth. de defen. ciu.
§. nos igitur, col. 3. licet gl. dicat ibidē, q non de hone
state animi, sed ęcutī loquit, & alibi loquit: quanto
quisq; est celsior, tāto & altis potētior, 16. q. 1. c. sūt nō
nulli, & qa sacrilegii instar obtinet, dubitare an ille di
gnus sit, quē princeps elegerit. C. de cri. sacri. l. 2. 17. q.
4. §. qui aūt, ver. si q̄s. alias est, ibi, & c. & ar. C. de aduo.
diuers. iudicū, l. restituēdæ, in fi. Sed gratia huius quæ
to, quale ut istius sublimitatis Cardinalatus priuile-
gia? Ad hoc dicas, q est multiplex priuilegiū; qa hosti
liter Cardinalē insequēs xxxvii. pœnas patit & incurrit,
quas saltē oēs nō incurrit insequēs proprium suum
epm, vt colligit extra de pę felicis, lib. 6. & eo. tit. c. si
quis suadēte, Cle. papa v. Secūdū, quia cū dāi Cardina-
les sunt legati, nō ferre possunt beneficia, ēt ad papā de
uoluta de p̄b. venerabilis. de off. leg. c. officii li. 6. Ter-
tiū, qa legati excōicatos pro iniectione manuū vnde-
cunq; uemētes absoluūt, extra de offi. leg. c. excōica
tos. Quartū q legati de latere mare trāseuntes, vti pos
sunt insignis Apostolicæ dignitatis, puta palefredo
vel equo albo, uestimētis rubeis, frēno & calcarib. de
auratis, & similib. de priui. antiqua. ubi de hoc p Hos.
Quintū, quia dici possunt patricii, quorū nomina in
diademate principis scribi cōsueuerūt. Secundū Guli.
notantem in d. c. officii. Sed cum ipso tenere hoc casu
non audeo, quia patricios Imperator sibi in patres eli
gebat. insti. qui. mo ius pa. pōt sol. §. finus, C. de p̄sul. l.
ustī. li. 12. papa aūt Cardinales nō assumit i patres, sed
tm in filios, extra de testi. c. licet dilectus, de p̄b dile-
cto. nisi. faciat eos ep̄os, quia tūc in fratres eos assumit
extra de e im. fal q̄ grauī. Sextū, qa pars corporis pa-
pæ dici possunt ad instar senatorum, 6. q. 1. §. uerū C.
ad l. Iul. ma l. quisquis ēm Guli. notāte in dicto c. offi-
cii. vnde alibi no. Inn. q collegiū habet senatū arg. 99.
dist. Constantinus ut no. ipse extra de re iud. cū ec., &
de hoc 16. q. 1. ecclesia Illud aūt aliter persuaderi pōt
nam cum promiscue loquendo de Cardinalibus, om-
nes fratres appellet: ipsi tamq̄ fratres corporis sui pars
fore sunt cēsendi. arg. C. de agri. & censi. l. cū scimus. §.
ult. li. 11. & sicut in persona senatorū cōmitti dr crimē
læsæ maiestatis, quia pars corporis principis censent
ut dicta l. quisquis ita. & committi dr in persōis do
minorū Cardina iū, ut dicto c. excōicatis, ubi de hoc.
Septimū, q ex præmissis insurgit; nā si ipsi censeantur
ueri patricii, statim cū sunt creati sunt liberati à patria
potestate: dicto § filius, & dicta l. ult. de cōsul. ted hoc
nullo iure cauet, q̄ sunt patricii, si cēseanē senatores,
nō sūt liberati ex hoc dicto § filius, cū ex illis dignita-
tib. solū quis liberetur à patria potestate, ex quib. libe
rat à curiali cōditione. in corpore auth. consti. quæ de
di §. generaliter, col. 6. Sed à curiali liberat pp xii. di-
gnitates, C. de decu. l. vlt. lib. 10. de quarū numero non
est senatoria. Quid ergo super hoc dices? Dic q̄ si sint
creati Cardinales epi, nulla est dubitatio: qa saltē ex
epali adepta dignitate liberi facti sūt à patria potesta
te, in corpore auth. const. quæ de digni. §. illud. col. 6.
C. de epi. & cle. auth. sed dignitas, alias incipit, sed ho
die, extra qui. fi. sunt legi. per uenerabilē. Sed si iām sint
creati Cardinales, quid dices? vī q non sint liberati. nā
cum ius patriæ pōtatis cōsistit in multis, puta in viii.
quæ nominātur insti. de patria potesta §. ius autē, non
dēt dici sublatū in patris præiudicium, nisi ubi in iure
statutū reperit, cū non sit lex aliqua istud dicēs. arg. in
corpore auth. de nō eli. secun. nubēties. §. optimū. vtriq.
coll. 1. vbi ī, non fraudet pater iure filii: nec. n. lex est
aliqd tale dicēs ad idē C. de coll. l. illā. de repu. l. diuīē
tiētis ext. de sup. negli. præla. Romana, lib. 6. ne se. va-
can. illa. & p hoc scribit erubescendū fore loq; fine
lege ī corpore aut. de triē. & semis. §. sed eremus. col. qui.
3. & qa aliorū honores aliis dānorū occasionē fieri nō
oportet, C. de. sta. & ima. l. & virtutū, & ē silētio, iube-
mus, li. 12. nec ulli est cū alterius iuria p̄sumēdū. 22. q.

Erubescim
fine lege lo-

Universidad de Deusto
Biblioteca

2 c. primũ est, C. de offi pfect. vrb l. præfectus. Sed his fi obstãtib. aliarũ nõ improbabiliter põt dici: certum est. n. q̃ multiplex est dignitas sæcularis vel officiũ, q̃ vel q̃ aliqñ liberat à curia cõditione, vt colligitur dicta l. vlt. C. de cõsul. li. 10. & illa eadem, q̃ est in numero duodeno, vt p̃dixi. hodie filiũ liberat à patriã potestate vt dicto §. generaliter in quo numero com putantur aduocati fisci, quæstores, princi patus agẽtiũ in rebus & similes multæ, de q̃bus min⁹ vr̃ q̃ libe rent, cũ ex earũ virtute nullus effici dicat

ac generis [a] clãritatem sunt potioris prærogatiua [b] gratię attollendi, duntaxat [c] exceptis) deliberatione [d] super hoc cum fratribus [e] nostris habita diligenti, de [f] ipsorum consilio & ex certa scientia [g] nostra, in forma subscripta duximus taliter moderandas [h], quod per moderamen nostrum effrænatam [i] circa easdem [k] personas talium

pars corporis principis, & tñ liberãt, ergo multo fortius dignitas Cardinalatus, sũpto arg. à minori de quo no. de ele. cũ i cũctis, vñ licet nõ sit hoc expressio iure cautũ, tñ de similib. ad similia procedit. ff. de le. l. non possunt, eũ plura sint negotia q̃ vocabula, ff. de ꝓscri verb. l. natura, & statutũ in vno statutũ cẽsetur in alio vbi est penitus eadẽ vel maior ratio. no. ff. de iudd. cũ prætor, nec vr̃ damnũ ex hoc pater vel in curiã patiꝛ: cũ enim naturaliter augmentũ in honorẽ filij de sideret, extra de testi. c. super eo. cũ eadẽ persona fingatur esse cum eo. C. de impub. & alijs substi. l. vlt. & eadem ratio, 2. 5. q. 3. in hac auctorirate, & excellẽtia & nobilitas filij patrẽ nobiliorẽ reddat, & laudẽ magnã patri affe rat, & magnæ lætitiæ præbeat occasionẽ, vt legitur in dicto §. generaliter. & gloria patris est filius sapiens, Prouerb. 17 & 25. c. 95. dist. c. esto subiectus in fi. tales honores, laudẽ, lætitiã, & gloriã dẽt omni pecuniario cõmodo. q̃ ex patria potestate potest contingere, præ ferre. ff. si quis omis. cau. testa. l. Iulianus. O tantũ priui legiũ, q̃ Cardinali asserenti se legatũ creditur absque litteris 97. dist. c. nobilissimus. licet aliqui hoc reuocent in dubiũ, No. q̃ assertioni, Cardinalis absq; actis creditur super his quæ corã eo acta sunt saltem de cõ suetudine curiæ, extra de appel. constitutus, vbi hoc no. per Host. in verbo, assertioni, & pro tali cõsuetudine põt esse ratio, q̃asi credat principẽ, qui ipsum obsingularẽ industriam explorata eius fide grauitate ad tãtæ dignitatis magnitudinem adhibuit, nõ esse aliàs aliter processurum seu iudicaturum esse, p̃ sapientia ac luce dignitatis suæ, quam ipse foret iudicaturus ar. ff. de offi. præfect. præto. l. vnica, circa finem.

Pater & filij finguntur eadẽ per persona.

a ¶ Generis claritatem,] No. habendam rationem nobilitatis generis, & hoc ẽt in pœnis infligendis, de quo die vt legit, & no. 24. q. 1. quid circa pacem, extra de iureiu cũ quidam. ff. de pœnis, l. quædã, de incen. rui. naufragio, C. de paga. sacri. & tem. l. 1. in. cum similibus multis. Quantũ in honoris exhibitione, & salutatione, & sedis inter iudices assignatione, de quo dicetur legit, C. de offi diuer. iu. l. 2. & 3. vbi Sena. vel cla. l. 3. §. sedẽdi. de offi. ciui iu. l. 2. de hoc ẽt no. 3. q. 9 c. necesse. Quantum in beneficiorũ obtinenda multiplicatione, vt hic & de præb. c. de multa §. vlt. Quantum in faciendo de ipsis præ alijs cęteris paribus electione, in corpore auth. de defen. ciui. § interim. col 3. extra de appel. ꝓstitutis. cũ notatis in ipsis. Quantũ ẽt in beneficiorũ æquali faciẽda distributione, super quo vide quod dixi. s. eo. c. in ver. mẽdicant, Necnõ in aliorũ bonorũ vberi administratione, ac ẽt cõsumptione. ff. de dona. l. Ilius, §. nonnũquã, de admin. tu. l. cũ plures, §. tutor. de iu. di. l. si longius in fi. de iure do. l. quæro, & in multis quæ diligens indagator per se poterit reperire.

Nobilitatis ratio ĩ multis ẽ habenda.

b ¶ Prorogatiua gratiæ,] similę de offi. deleg. hac constitutione. de offi. leg. c. officii. lib. 6.

c ¶ Duntaxat exceptis.] eadem verba reperies de priuil. eg. c. ne aliqui. de offi. deleg. hac constitutione. li. 6. vnde hæc verba tollunt dubiũ, si q̃ fieret, an inferior Cardinale, puta patriarcha, primas, archiepũs, abbas, vel filius inferioris regis: puta ducis vel cõmitis dispẽsatione obtenta possit gaudere contra hanc decretũ. & dic q̃ non per hunc textum, & per ea quæ notaui sup. in verbo, cuicunque.

d ¶ Deliberatione. No. principem qui omni legefortius. 1. est ff. de leg. 1 princeps. extra de cõcess. præb. proposuit. deliberatione velle vti ĩagibilibus, sim. d offi. leg. cap. deliberatione. lib. 6. C. de le. 1. humanũ. ne filius p̃ patre auth habita. ff. de his quæ in test. de len. l. proxime. d iure pat. l. diui fratres. Et igitur exemplo quicunq; alius idem facere debet arg. 79. dist. legitur, 2. q. 1 Deus omnipotens, extra de reiu. in causis. dubium. n non est omnia omnino quæ cõsilio recto geruntur, iure meritoque, effectio & firmitate niti. C. de rep. l. 3. & veritas sæpius examinata citius splendescit i lucẽ, & fructus diuinus est iustitiã sępius recẽseri, 25. q. 2. c. graue. vnde alibi statuit, q̃ nõ cũ pię cipitatione nec subitanee, sed cũ deliberationes ũt se sentiæ proferendæ, C. de sent. & rei. iud. l. 2. extra de re iud. pastoralis, cle. 5. §. verum, vbi ẽt de hoc dixi.

e ¶ Cum fratribus.] collige hic, q̃ cum Papa de Cardinalibus loquitur, indefinite vel promiscue appellat eos an sint a Papa oẽs fratres vt hic & in locis multis aliis reperitur. Et põt ratio reddi, quia licet soli epi Cardinales regulariter & peculariter fratres, cæteri vero filii appellentur, de crimi. falsi, c. q̃ graui. de testib. licet dilecte, de ꝓb. dilectus, ne igit epi notabili fraterno nomine nuncupandi, vt ibi negligi videantur: ideo & alii pp alios fratres appellant, arg. ff. de iniu. ité apud, §. hoc edicto, 23. dist. c. quãquã. extra de hæte cap. si aduersus. Et dãi Cardinales nõ epi, qui fraterni nominis appellatione nõ sunt nuncupandi, vt dicto c. quàm graui. nisi pp illos qui episcopi sunt, fratres appellari meritur, licut nepotes ex filiis, q. vere filii nõ sunt, nec sic appellari cõsueuerũt. ff. de testa. tut. l. q̃ si nepotes. initi. qui dam tu. pos. §. vlt. tamen propter filios, & ipsi fi. ii appellantu. Et si ex pśonis episcopoꝝ cõsequuntur quod ex sua singulariter nõ possunt, vt aliàs cõtingit, ff. de edi. edi. l. cũ aũt, §. fi. de bo. pos. contra tabulas, l. non putauit, §. si exhæredatus, quæ re pig. ob. pos. l. Aristo. extra de priuil. licet, §. 1. de concess. præbe. c. auctoritate, li. 6. cum multis similibu.

f ¶ De ipsorum consilio.] s. Cardinalium, quorum cõsilio Papa vtitur: quia vult, ut hic vides, non autẽ ad hoc de necessitate tenetur 2. vt no. extra de re iudi. ad Apostolicæ, lib. 6 vocatus enim est in plenitudine potestatis. 2. q. 7. decætero, extra de vsu pal. ad honorem.

nec ꝓpõtes, dici domine cur ita facis de pœn. dist. 2. §. ex persona. Et super hoc, quia aliqua quãdoq; habent fieri simpliciter cõsilio alterius, aliquando cum consilio, aliquando de cõsilio, aliquando non possunt fieri sine cõsilio, & aliquando habent fieri cum alterius assensu, & quid iuris in omnibus istis sit, vide quod no. Cõpost. extra de consti. cap. pen. & Guil. ne lede vas. c. 1. 1. lib. 6. ibi dixi.

g ¶ Scientia,] factum ex certa scientia Papæ robur obtinet firmitatis: etiam si de se nullũ erat, extra de transact. c. 2. de accusa. c ad petitionẽ. 3. q. 7. c. hoc quippe. & arg C. de testa. l. omnium de appari. iud. l. probatorias lib. 12.

h ¶ Moderandas,] diminutionem non augmentũ de notat istud uerbum, extra de uerbo sig. c. transmissam.

i ¶ Effrænatam,] id est in moderatam & indecentem. simi ff. de testi. l. 1. in fi. extra eo. ti. c. significauerunt, & cap. cum causam.

k Eadem personas.] scilicet quascunque, præterq̃ hic exceptas, ut sup. patet.

a Totaliter non frustrentur.] sic. n. est interpretanda indulgentia principis, vt aliquam gratiã afferat impedimẽtum alicui. tranti. C. de legi. l. 2. ff. de iure immu. l. 1. in fi. extra de verb. sig. c. in his, nec aliter est interpretanda, extra de ver. sig. olim, ne aliàs delusoria videatur, ff. ne quid in lo. pu. l. vl. de iud. l. si ꝑor, extra. de ver. sig. abbate §. vlt. & c. cũ olim. de priuil.

b ¶ Statuimus.] hoc verbum rem pfectã significat. & cum effectu, nõ verbotenus accipiendũ est, extra de ver. sig. c. in his & tale statutum principis, ex quo aio legem cõdẽdi factũ est, oino seruandum est, C. de legi. l. leges, 100. dist. contra maiorem, 19. dist. memoriam.

c Nunc.] s. tpe publicationis huiꝰ decr. antea, non ligauit in corpore auth. vt factæ nouæ const. coll. 5. extra de const. c. cognescentes, de præb. cum singula, §. ĩ, lib. 6 & ĩ. sequitur, durum, n. esset sentire, quod statim à tempore editionis ligaret forte penitus ignorãtes contra iura. ff. de decr. ab ord. faci. l. vl. 32. q. 4. dixit Sara, 82. dist. propoluisti, quid, n. peccare dicetur antiquitas, si huius decr. insciа, &c. C. de testa. l. iubemus. p consensum enim non ignorantiam volumus obligari C. de ꝓ ge. erali.

d ¶ Ex dispensatione legitima.] sed q̃ dispensationẽ reputabis legitimã? Rñdeo illam, in qua nihil taceꝰ, vel nihil exprimitur, quo expresso vel nõ tacito princeps verisimiliter duci põt ad dispensationẽ denegandam, de ele. dudum, §. pe. de pb. c. si dignitatẽ, cle. 5. fic. n. diconsuenit in impetrationib. bñficiorum, de rese. si proponentem, de pb. si motu 1. & c. non põt, li. 6 Sinon. in illis tamquam ambitiosa fit stricta interpretatio, de rescr. si gratiose, & de pben. quamuis, lib fic fit dispensationib. vtpote à iure cõi exorbitantib. extra de fil. presby. c 1. & 2. li. 6. & arg. ff. de nata. restit. l. 1. de excu. tu. l. qui testamento. stricte forma mandati, in illis, & forma dispensationis in istis seruata cessante argumẽto in vtriusq; sumpto à minori vel maiori, sup quo vide quæ no. p Host. de rescr. postulasti, 2 & c. in nostra, & per Inn. de concess præb. dilectus, & quod aliàs sup hoc, dixi dicto c. si dignitatem, & quod not de capel. mo. ex parte.

e ¶ Absq; dispensatione.] illa aũt facta p illum q̃ põt & legitime, vt dixi in no. præcedenti, reddit licitum q̃ aliàs erat illicitum arg. de elec. c. dudum, § nos igitur. de concess. præben. cum nostris, §. nos vero, de transla.

f ¶ Maluerit.] reseruat ergo optionem circa vnum cũ cura, & circa aliud sine cura, sicut alibi reseruat optionem vnum de prius obtentis, de pb. cum singuli. li. 6 & eo. ti. c. referente. c ꝓterea, & c. tuæ, ff. de col leg. illi, §. vlt. & per hoc restringitur hæc effrænata multitudo sup. retentione plurium: per hoc ẽt in totum non frustrant effectu dispensationis ipsam obtinentes eum aliàs de iure communi vna dignitas vel persona tuas se non compatiantur cum alia, vel alio, ẽt sine cura

marum, cum dignitate, personatu vel officio, prioratu, ecclesia vel beneficio sine cura, quæ habere maluerit [f], prætextu dispensationis sufficientis circa id eisdem indultę, possint licite [g] retinere: Quę tamen [h] teneantur [i] eligere [k] intra [l] mensem [m] numerandum à tempore notitię [n] † constitutionis istius: cęteris beneficijs [o] cum cura vel sine cura, quæ ipsius dispensationis prętextu tenebant, & quę aliter non poterant [p] de iure [q] absque dispensatione [r] licite retinere, quę [s] nos † extunc [t]

beneficiorum multitudinem refrænemus, ipsique impetrantes fructu dispensationum huiusmodi toraliter [a] non frustrentur. † ¶ Statuimus [b] itaque, & de fratrum ipsorum consilio ordinamus, quòd obtinentes nunc [c] ex dispensatione [d] legitima pluralitatem huiusmodi dignitatum, personatuum, officiorum, aut prioratuum seu beneficiorum, quæ aliàs absque dispensatione [e] obtinere nequibant, vnum tantum ex dignitatibus, personatibus, officijs, prioratibus, ecclesijs vel beneficijs huiusmodi, quibus cura imminet ani-

rit, & si de illo mense erant aliqui dies lapsi, supplebuntur de sequenti, argum. ff. de ver. sig. l. cum dissextus, de diuer. & temp. præscr. l. 3. de re iud. l. nisi lex, sic no. Har. de elec. c. quàm sit, & de rescr. si propter tua. lib. 9

i ¶ Teneantur.] hoc verbum necessitatem videtur imponere eligendi.

k ¶ Eligere.] sic de præb. cum singula, §. circa. lib. 6.

l ¶ Intra.] limitatiuũ est ꝓpis istud verbũ, & vltra illud non est locus tali electioni, ar. ff. de fideicom. li. liber. Thais ancilla, §. intra. de le. 2. l. statuliberã. §. Stichum, de od. & dem. l. si in diẽ. Sup quo vide, si placet quod no. pro & contra de concess. præb. c. cum ei. Clem. Papa v. in glo. per hoc patet.

m ¶ Mensem.] sed quot dies faciant mẽsem? Dic q̃ tor, quot continebit mẽsis, in quo fiet notificatio ꝓsentis ꝓstitutionis, vt sequit: nisi. n. fic dices, non numerare tur mensis à tempore talis notificationis: quod tex. requirit, & si de illo mense erant aliqui dies lapsi, supplebuntur de sequenti, argum. ff. de ver. sig. l. cum dissextus, de diuer. & temp. præscr. l. 3. de re iud. l. nisi lex, sic no. Har. de elec. c. quàm sit, & de rescr. si propter tua. lib. 9

n ¶ Notitię.] s. vere vel interpretatiue, q̃ accidit lapsis duob. mensib. à tempore publicationis ꝓsentis ꝓstitutionis, in corpore auth. vt factæ no. const. coll. 6. extũc. n. ius interpretatur & fingit quem habere notam cõstionem principis, nec extunc est probabilis ignorantia, ar. 16. dist. quod dicitis, extra de postu. præla. c. 1. ff. de inst. ac. l. sed & si. §. proscribere, cum si. A quo autem tempore ligent statuta vel constitutiones aliorum, die secundum quod no. Host. in summa, de consti. §. quando.

o ¶ Cæteris beneficijs.] s. non electis.

p ¶ Non poterant.] vt sunt personatus plures vel dignitates, etiam sine cura vt s. dixi.

q ¶ De iure.] p hoc vr̃ innui aliqua bñficia, ẽt plura numero de iure cõi posse teneri. ad idem de rescr. c. gra 3 li. 6 & eo. tit. c. gratiæ, cle. 5. sic sentit Inn. de pb. cum notaui sup iam dudum, hodie aũt aliter sentire vr̃ ibidem, de ꝓcess. gl. de iure, & præb. literas, de his plene per Gulie. in Spe. tit. de leg. in c. cũ §. videndum restat. ver. illud autem, per Gul. dicto c. gratia.

r ¶ Absq; dispẽsatione.] p hoc excludit bñficia curata ẽt vel dignitates seu pśonatus, cum nõ sint dimittẽda si sunt talia vel tales, quæ de iure communi plures vel plura pñt teneri, vt ea annexa vel annexæ, dependentia vel dependentes ab alijs de præb. c. super eo. de æta. & qualitate. & c. ex ore.

s ¶ Quæ.] s. beneficia curata, vel alia de iure sine dispẽsatione non se compatientia.

t ¶ Extunc.] s. lapso mense à tempore notitiæ huius constitutionis, non ergo ante finguntur vel censentur vacare: verbum enim, tunc, extremum tempus ꝺ guificat.

† No. hic, pbari gl. in c. 2. de reb. eccle. nõ alienandis. li. 6. dicẽtẽ ꝓstionẽ notã, quis nõ publicatã ligare subditos, allego ẽt c. 1. ibi, solũ fuficit & post. pla l. fi. ff. de decr. ab ord. Fon.

† Vide q̃ dixi in cle. 1. de ꝓcess. ꝓb. de istis dictionib. ex nũc, & ex tunc. Font.

Vide q̃ ibi 3 3

Universidad de Deusto
Biblioteca

Tunc extremum ips notat.

1 Cũ Papa dr mutare naturã rerũ, in telligit i his q̃ sunt iuris positiui, ut notatũ est i c. q̃to, extra de trãsl. epi. in gl. in uer. boni Dei unicè. in hac editione.

gnificat, ff. de cond. & dem. l. 4. § 1. & est simile de ꝑb. cum singula. §. 1. & §. circa.

a ¶ Vacare decernimus.] No. ex ptãte principis ecclesiæ induci fictionẽ vacationis beneficij, vbi aliàs non esset: natura. n. rei immutate r põt in aliam, & fingere non est, C. de rei vxo act. l. 1. & arg. de concess. præb. c. cum electe. §. no. de trãsla. epi. c. quanto. Quib. aũt auctoritatib. iuribus. & rõnib. probatur Papam habere auctoritatem summam & excellentem, & potestatem in omnibus & per omnia, & præ omnib. vide quod diffuse no. Hosti. extra qui si. sint legit. per venerabilem. §. rationibus.

vacare[a] decernimus, coram[b] ordinario sub testimonio[d] publico in-

tra idem tempus[e] verbaliter[f] & realiter[g] cum[h] effectu dimissis, & absq;[i]

b ¶ Coram.] tunc coram aliquo fieri dr, cum sit eo ꝑsente & intelligente, licet aliàs nolente: vñ cotam demente vel infante, uel dormiente fieri non posset, ff. de ver. sig. l. coram.

c ¶ Ordinario.] t epõ, vel sede vacante capitulo, vt in §. cæterum, sed quem aliàs quàm in casu huius capitulo appellabis ordinarium quo ad talem dimittionem? Vr q̃ epm, cum præordinator dicat in cunctis, 25. dist. electis, & qa oẽs ecclesiæ cum suis iurib. in eius ptãte consistunt. & regenda: sunt parochiæ sub eius tuitione, 10. q. 1. decretum, & c. regenda, extra de relig. do. c. de xenodochijs, cum similib. Sed cum non quæras de diœcesano, nec de loci ordinario, sed simplr de ordinario, illum dicam ordinarium quo ad hoc, qui aliàs iure suo põt conferre. arg extra de off. or. c. cum ab eccle fiarum, de iud. c. decernimus, & de of. ord. etsi ab Apostolicę, cle. 5. & hoc denotat tex. sequẽs cum dicit, siue noua collatione ab eo qui facere poterat facienda. ut sic dimisso bñficiorum ralium fiat coram illis, à qb. ꝑcedere poterat collatio. no. de renũ. c. admonet. Si aũt quæreret de diœcesano vel ordinario loci nullo alio subiuncto, videret de epo fore intelligẽdum, ar. de vi. & ho. cle. c. diœcesani. de æta. & qual. c. cum ecclesiæ, de sequestr. poss. ad comp. scendas, cle. 5. in quib. de hoc dixi.

d ¶ Sub testimonio publico.] non dicit sub instrumento publico, vel literis sigillo authẽtico sigillatis, sicut alibi fit de ele. vt circa, de offi. or. canonici, lib. 6. 2. q. 1. legatum, C. de epi. & cle. si quis g calumniam, quare videret satisfactum fore ꝑsentialiter confiteri, si aliqua beneficia dimittuntur coram ordinario sub testimonio fide digno testium, per quos facta dimissio reuocata in dubium probari possit argu. ff. de testim. l. hæredes palam, de rit. nup. l. palam. in prin. & §. quæ vt in adulterio, attẽta mente potissimè huius decr. vt pluta bñficia se aliàs non compatientia non retineanẽ nisi hic reseruata: quæ mens penitus est seruanda, ff. de excus. tut. l. si re, §. aliud, de ele. si postquam, §. 1. li. 6. vñ cum non arctet dimittentem ad dimittendum sub publico testimonio scripturæ. relinquam dispositioni iuris cõmunis, arg. in ib. seu. de cogn. seu. c. 1. quo iure cauet regulariter parem esse fidem testium & scripturę. C. de fi. instr. l. in exercẽdis, de pac. l. pactum, licet fallat in casib. ibi no. & plenius ꝑ Host. de censi. Romana, li. 6. hoc maxime dico, qa ꝑsens constõ contra non dimittentem sub testimonio publico est penalis, vt sequit, quare ob odium pœnę vitandum, arg. de ele. statutum de reg. iur. c. odia, li. 6. intelligam testimonium publicum nedum instrorum sed & testium: arg. ad hoc extra de ꝓb. c. si beneficia. lib. 6. vbi habens beneficium dimittere, liberatur dimittendo sub qualicunq; testimonio, cum ibi ad certam spẽm testimonij non arcte tur: aliàs videret arctari quis ad impossibile, vbi forte scripturæ testimonium hãe non posset, quod sentire fore absurdum: turius. 2 tñ reputo q̃ sub testimonio scripturę fiat talis dimissio, cum promptior sit ꝓbatio ꝑ scripturam, quàm ꝑ testes, ff. de pign. l. contrahitur,

Testium & scripturæ fides par est.

2 Immo est uerius, pondẽrãdo uerbum. publico. Fonta.

Probatio ꝑ scripturã est promptior quam ꝑ testes.

cũ scripturæ fides non varietur vel labilitatẽ memoriæ patiat, sed testium sic frequenter. ff. de Carbo. edicto. l.

3 § duæ cauæ, de acq. pos. l. peregre. §. 1.

e ¶ Idem ips.] l. mensis, vt §. Igitur. j. eundem mẽsem intra quẽ de altero de duob. hẽt electio fieri, dent alia

dimitti q̃ hunc textũ aliàs pœna sequens locum hẽt: si. n. aliter diceres, no hẽret fieri talis dimissio intra idem tempus, sed diuersum. arg. ff. de ꝺd. & dem. l. si in dtem, de fideicom. liber. l. Thais ancilla. §. intra.

f ¶ verbaliter.] i. verbis expssis: quasi nõ sufficiat hoc in mẽte gerere, nisi verbis oretenus exptimatur. ff. de ver. obl. l. quicquid astringendæ, de cond. inde. l. q̃ qui scies, C. de cond. ob cãm, l. si repetendi. Et hoc fane intel ligas in illo qui loqui põt: in alio autem: puta muto facto, maxime sine culpa, ista verbalis dimissio cadere non põt: vnde vr sufficere q̃ nutu vel signovel in scriptura, si sit litteratus, ie velle dimittere ostendat, arg. ff. de leg. 3. nutu de proc. l. mutus, de iure do. l. mutus, C. qui testa. fac. pol discretis, extra de spon. c. tuæ, & c. cum apud, non. n. talis vr ad impossibile per hanc constitonẽm adstrictus, 22. q. 2. faciat homo 4. dist. erit aũt lex, ff. de reg. iu. l. impossibilium. Quid aũt de illo qui loqui non põt, sufficeret ne q̃ nutu, vel signo sine verbis dimitteret? Vr quod non, arg. dicti c. tuæ, cum ibi no. per Ber. & 43. dist. c. sit rectoꝛ, per Io. & per hunc tex. qui exposcere vr ẽt ve balem & realem dimissionem. Sed non improbabiliter videret posse dici contrarium arg. eorum quæ no. Host. dicto c. tuæ, ẽt in Summa, de spon. in rubricella. de matrimonio §. quali ter contrahatur, vbi tenet q̃ matrimonium ꝑ potentem loqui nutu vel signo contrahi põt: non. n. quis vr esse deterioris conditionis ex hoc q̃ loqui põt, quin signo, nutu vel literis exprimere suum ꝓsensum possit arg. ff. de ꝺd. & dem. l. falla, C. de ꝺdop. q adoptionem, & de digni. l. maior. de agen. in reb. l. hac salubertima, li. 12. maxime, qa verba ad aliud inducta nõ sunt nisi ad declarandum ꝓsensum, 22. q. 2. c. is aũt, qualitercunq; ergo ꝑfect de ꝓsensu dimittentis, sufficere vr. arg. ff. de leg. 3. l. Pamphilo, §. propositum, & ad hoc facit quod no. C. de testa. l. iubemus, §. vl. Et tunc rñdebis ad hũc textum, cum dicit verbaliter: subaudiens, vel alio mõ æquipollenti, puta signis, nutu, vel literis, vt mens seruetur, quæ verbis est præferenda, vt dixi §. in gl. nõ dicit, nam verba ad extraneum sensum trahuntur vt mens seruetur, C. de libe. præte. l. 3. legis. n. verba ciuiliter intelligenda sunt, arg ff. de seruit. l. fi cui, cum nec ius calumniari, nec eius verba captari: sed qua mẽte dicantur conuenit animaduerti, ff. ad exhib. l. ad exhibendum, caute tñ egerit qui loquitur, qui poterit, si verbali dimissione vsus fuerit intra tempus huius constitutionis, vt opinionum periculum vitetur, vt satisfiat superficiei huius tex. cum in his quæ de facto possunt deduci in dubium, utius sit sequendum. ff. de ven. in pos. mit. l. 1. §. sed si incertum. extra de spon. iuuenis. de cle. excom. min. c. illud, de pœnit. dist. 7. c. 2. cum similibus.

g ¶ Realiter.] q. d. eorum possessionem dimittendorum. n. prodesset uerbaliter illa dimitti, si de facto adhuc detinent, arg ff. de pig act. nõ est mitũ, de act. emp. & uẽ. l. 2. §. uacua. extra da re iud. cum aliquib. & arg. efficax ad hoc in corpore auth. de incest. nup. §. ad hoc quidem, col. 3. ex cuius mente vr sumptum, quod hic dicitur.

h ¶ Cũ effectu.] puta nullo in eis custode ꝑ se dimisso & abstinẽdo penitus à ꝓceptione obuentionũ talium bñficiorũ: ut verba. n. cũ effectu intelligẽda sunt, ff. ne quis eum qui in ius uoc. l. si alium, §. docere, q̃ quisq; iure. l. 1. §. hæc uerba, extra de cle. non resi. c. relatum.

i ¶ Absq;.] hæc præpositio, absq; priuationem denotat, sicut & præpositio, sine, ff. de exer. l. 1. §. plures, & de inst. act. sed, & fi. § conditio.

a ¶ Sine noua collatione.] ergo eum illa poterit, sum pto arg. à contrario sensu in iure fortissimo reputato i. ff. de testa. qui testamẽto, §. mulier. de offic. ꝓcus cui. l. j. §. huic rei. de testi. l. ex eo. extra de his quæ si. à præla. cum Apostolica, §. vlti. & hoc verum, nisi ex illo sequeretur absurdi tas: tunc enim tale argumentum cessat. C. de epi. & cle. conuen ticulam, cum similibus, cessat etiam vbi iura ali a contradicerent, no. de fo. comp. si. significatti 2. Sed huic obstare vr extra de ele. commissa, §. porro. lib. 6. vbi beneficium amissum in illa vacatione prima, quæ occurrit conferri non potest di mittenti. Sed patens est solutio: qa ibi ex culpa sua habens illud amisit: qui absq; ei usta cã cessauit intra an num ad sacerdotium promoueri: hic autem obtinens plura bñficia, absq; culpa sua licet non sine cã aliqua di cere, ad hanc solutionem, extra de æta. & quali c. 1. de cle. eum in cunctis. §. hoc sane. cum no. in eis.

b ¶ Facere poterit.] Istud dicit ideo: quia aliàs pro nõ facta habetur collatio, quæ fieret per illum, qui non posset eam facere. c. 1. q. 7. Dabertum, extra de iurepatr. quod autem, ff. de offi. proconsul. l. obseruare, §. vl.

c ¶ Redire.] non est mirum si ad ea non pateat regressus, quia cum decernantur vacare per lapsum mẽsis, ut s. dr, sine institutione canonica non possent licite detineri extra de insti. ex frequentib. de reg. iur. c. 1. lib. 6. & arg. ff. de decu. l. Herennius, immo, aliter ea reciperens, intrusus non intitulatus diceretur, de præb. eum, qui, lib. 6. extra de ele. quisquis, & quasi fur. & la tro, cum per ostium ingressum ad ea non haberet, ar. de ele. dudum, 2. & 7. q. 1. c. non surem.

d ¶ Immiscere præsumant.] Sine iure primæuo, cum nullum competeret, ut dixi in gl. precedente. Quid autem si ad dimissa beneficia iuxta hanc constitutionem alii qui recisserunt, uel eorum administrationi se immiscuissent non iure suo, sed alia causa probabili: ut puta ne ipsorum prouentus ꝓditioni seu consumptioni exposti perirent. uel ne ab inimicis occuparentẽ, sed vt saltui reseruarentur successoribus. haberet ne locum contra tales pœnæ sequens? Vr, q̃ sic, ob istius textus inde finitatem; quasi in culpa censeantur immiscendo se rei ad se non pertinenti. ff. de reg. iur. culpa, vt sic color de ele. suaritiæ, li. 6. & in extrauag. si fratrum. Do. Ioã. Sed ꝓtrarium credo ad instar tutoris, qui ante factum omnis administrationis eis interdictus uideatur arg. inuentariũ administrare nõ põt: & tñ ut occurrat pilo culo bonorum ꝑsumẽdorũ pupilli, administrationi illorũ se põt ingerere, sine pena, ff. de admi. tut. l. tutor qui repertorium, & arg. ẽt ad hoc ff. de ne. gest. l. nam & seruus. §. si uino, & de fun. l. falsus. §. alienũ. circa fi. ex illa enim cã se administrationi ingerẽs, magis uẽ imꝓperet officium, ad qđ homo hominiteneatur, ff. de ser. exꝓr. l. si ius, extra de resta. c. cum in officijs, 22. q. 2. quàm sei. alienę se immiscere; ut no. dicta l. culpa. ni si enim sic intelligas, quod in fauorem beneficiorum uideret introductum, in eorum læsionem & damnum retorquereretur: contra legem, sanctimus, C. ad Trebel. gratia, li. 6. & officiũ charitatiuum de se meritorium. ut s. dr, sine institutione canonica non possent licite detineri extra de insti. ex frequentib. de reg. iur. c. 1. lib. 6. & arg. ff. de decu. l. Herennius, immo, aliter ea reciperens, intrusus non intitulatus diceretur, de præb. eum, qui, lib. 6. extra de ele. quisquis, & quasi fur. & la tro, cum per ostium ingressum ad ea non haberet, ar. de ele. dudum, 2. & 7. q. 1. c. non surem.

e ¶ Alioquin.] ad omnia supradicta referas: & exꝓne, id est, si infra mensem, vr s. non elegerint, vel si nunc electa non dimiserint, vel ad dimissa sine noua collatione redierint, vel eorum administrationi se immiscuerint.

f ¶ Tam his.] s. non dimissis: si ad illa redire uel administrationi eorum se immiscere præsumpserint.

g ¶ Beneficijs.] s. uno curato, vt supra.

h ¶ Vt præfertur.] s. in uerbo, statuimus.

i ¶ Ipso iure.] & sic est canon latæ sñæ, simile de elec. auaritiæ, & c. q̃ sit, cũ similib. multis. Sed hic fortiter obstare vr de ꝓb. cũ singula, §. statuẽtes, & §. circa eos, ubi nõ eligẽtes j. mẽsem uel nõ electa dimittẽtes, nõ ipso iure, sed ꝓ sñam priuant illis. Sed ibi in alio illi incurrũt maiores pœnas q̃ isti: cum ibi ex hoc fiã t irrelligibiles, & sic inhabiles ne dum ad similia obtinenda bñficia, immo ad maiora, hic aũt solum ad similia: quare ibi exaggeratur pœna in uno, mitigatur in alio hic aũt non ita: Item hic fauorabilius est actum cum eis quam ibi. quia ex moderatione huius constitutionis ꝓmittitur duorum bñficiorum retẽtio de iure cõi sc aliàs non compatientium: quare eius non debent perfrui beneficio, q̃ contemnendam censuerunt pro nouo beneficio uetus eligentes grauamen. ar. ad hoc. C. de iur. de libe. l. ult. si uero post quam, & §. finaliter. de ꝓb. l. ult. & dixi s. in gl. 1. verbis.

Oppositio ꝓ tra textum.

bus beneficijs[g], quæ virtute huiusmodi nostri moderaminis retinere poterant (vt præfertur[h]) sint ipso[i] iure priuati, & prorsus inhabiles[k] ad[l] similia beneficia[m] obtinenda.

k ¶ Inhabiles.] ista inhabilitas ambitionis ultio induxit, ut de elec. dudum 2 de ꝓb. cum singula, lib. 6. & sic collige hic illud quod dici consueuit, qui totum ault, totum perdit, simile de præb. de multa, & dicto c. cũ singula, de dispon. impu. c. accessit, de reser. ex tenore, de trãsla. epi. & quãto, & arg. C. qui mili. nõ pñt, l. 3. li. 12.

l ¶ Ad similia.] Iicitcr iam non obtentis, uel non dimissis.

m ¶ Bñficia.] s. cum cura dispensationem in sui retentione exꝓssentia. Nunquid igit hæc inhabilitas illos reddidisse intelligitur in habiles ad simplicia ruralia bñficia obtinendo? Dicas q̃ non, tum ob odium pœnæ de sui natura restringendæ, ff. de pœnis, l. interpretatione, de pœni. dist. 1 pœnæ. Tum qa inhabilitas ob pœnam ad maius assequẽdum, nõ cesset inhabilitatus ad minus, ff. de interdic. & releg. l. relegatorum, §. solet. Tum ẽt quia in illis simplicib. hæc inhabilitas à iure non inducitur per hanc decr. ergo per hominem indici non dẽt, ff. de reli. l. at si quis, §. & generaliter, de sepul. uio. l. 3. §. non perpetuæ, 33. q. 2. §. in hoc cõsti. nedebemus esse pœnis legibus comprehensis, ff. de uerbo. obli. l. sita stipulatio, tum etiam quia si huius canonis conditor uoluisset inducere inhabilitatem in simplicibus, hoc utiq; expressisset, quod cum non fecerit pro omisso dr haberi, de deci ad audiẽtiã, C. de cad. tol. l. unica, §. finaut ẽ ad deficientis. Tũ etiã quia in certis beneficijs inducta non extẽditur ad alia, de ele. statutum, lib. 6. Tum insuper quia inhabilis de sui natura ad maiora beneficia consequenda, non sic inhabilis censetur ad simplicia. idem ergo cẽseri dẽt de reddito inhabili ex aduẽtu per hanc constõnem, argu. extra de fil. presby. c. 1. & ult. Quod autem dicit, similia, subaudias & merito uel maiora, de elect. dudum, & pea. q. dixi s. in parte ꝓma, in uerbo, quamuis modicum.

n ¶ Per

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Per hoc autem.] s. qđ hic statuit, vt non curatum bñficium ad aliud incuratũ se alias nõ compatiẽtia, qs valeat eligere intra mẽsem, & electa retinere, &c. omnia dimittere, & ꝯ alias pœnas hic positas patiaẽ.

b ¶ Iis.] datiui casus est pluralis numeri.

c ¶ Quæ iustribuat.] vt quia est legitima, sufficiẽs, & quæ dicatur legitima s. notaui in verbo, legitima.

d ¶ Præscriptam.] dic vt s. no. verbo præcedenti in gl. s. cum cura.

e ¶ Cum quib. est.] sume verbum dispensatum, quod est infra.

f ¶ Derogari.] non immerito, quia qua ratione de pluribus iam obtentis vnum cum cura, & aliud sine cura possunt eligi eadem ratione de obtinendis, prætextu dispensationis, quæ ius tribuat.

g ¶ Cum vacabunt.] istud dicit, quia non vacantia effectualiter quisque eligere non potest, de cõcess. præb. c. qui in viuorũ, 7. q. 1. non futurę.

& cap. eum qui ff. de vul. & pup. substi. l. moribus. §. interdum, licet impetrans, cum clausula acceptandi in certum, puta primum vacaturum vel ex causa secundum posset accepsare quo ad hoc, vt manus ordinarij ligari dicantur, de concess. præben. quia cunctis. §. pen. & cap. ne captandæ, & cap. executor, de quibus contra hoc posse opponi, sed non obstat per iam dicta.

h Dicti tem poris.] s. mẽsis, vt s. in verbo statuimus.

i Dimissis.] ab his. s. prætextu moderaminis huius cõstitutionis obtentis.

K Præseripta.] s. in verbo, statuimus.

l Licite retinere.] ex huius capituli permissione etiã hic adde quod dixi s. in verbo, dispensatione.

m Pœnas similes.] s. illas, quas patiuntur illi, qui tempore huius decr. plura talia beneficia obtinebant, & formam huius decreti non seruauerunt.

n Incursuri.] s priuationis ipso iure non dimissorũ, prætextu moderaminis huius decr. obtentorum & inhabilitatis similium obtinendorum.

o Contraire.] s non eligendo intra mensem, vel non dimittendo bñficia non electa, vel ad dimissa sine noua collatione & electione redeundo vel eorum administrationi se immiscendo, vt s. Sed à quo tempore cõputabis istum mensem? ipsum. n. non potes computare à tpe notitiæ huius constitutionis, cum expectantibus post eius publicationem hic reseruet ius. Dicas igit ipsum cõputandũ hoc casu à tẽpore notitiæ vacationis vere vel interpretatiue bñficij recipiendi, iuxta, c. cum ei. de concess. pb. Cle. 5. nõ ante, p ea q dixi s. in gl. s. tempore publicationis, sicut nec habenti conferre currit tempus, nisi à tempore scientiæ, de cõcess. præb. quia diuersitatem, vtrum autem in illo præsumatur scientia vel ignorantia vide quod no. Host. co. tit. c, ex parte astensis, super uerbo, recurrerunt.

Sanctio quid est.

p Sanctioni.] sanctio proprie est principis constitutio pœna adiecta s. dist. summa, qualis est ista, ut patet supra.

q Porro.] Tertia pars.

Per hoc autem[a] ijs[b] qui dignitates personatus, officia, vel alia beneficia curã animarum habentia ex dispensatione, quę ius[c] † tribuat iuxta nostram modo rationem præscriptam[d], obtinent, & alia similia beneficia nostrorum, vel aliãs eorundem prædecessorum auctoritate litterarum e pectant. cum quibus[e] est, vt illa cum vacauerint, recipere, & vna cũ obtentis retinere licite valeant, dispensatum, nolumus derogari, [f] quin ea cum[g] vacabunt infra dicti[h] temporis spatium possint eligere, & dimissis[i] alijs recipere in forma præscripta[k], ac licite[l] retinere pœnas[m] similes incursuri[n], si huius nostrę contra ire[o] præsumpserint sanctioni[p]. ¶ Porro[q] quia quorundam oculos[r] sic auaræ cupiditatis vitium[s] excęcauit, quòd plurima talia[u] bñficia simul absq; dispensatione canonica retinere præsumunt: Nos de illis præsenti decreto[x] statuimus, vt omnia & singula beneficia sic[y] detenta, illo[z] tantum retento, quod vltimo[a] receperũt, dummodo in[b] eo ex collatione[c] canonica competat[d] ius eisdem, intra

quia idem in effectu significant, si enim est canonica, per consequens legitima, 3. dist. cap. canon iuncta l. 3. ff. de legi. Item ex consequenti sufficiens: quia cum talis dispensatio lex priuata dicatur, 3. di. lin. c. priuilegia, nihil imperfectum, nihil insufficiens continere debet, C. qui mili. pot. vel non, l. si quis seruum, lib. 12.

x ¶ Decreto.] quid sit proprie decretum, vide quod no. 3. q. in summa.

y ¶ Sic detenta.] s. sine dispensatione.

z ¶ Illo tũ.] in hoc stricti⁹ agitur cum istis cum dispensationem non habeant, quàm cum alijs habentibus, vt pate t in parte præcedenti: & ratio ibi ex textu colligitur.

a Vltimo recepẽrunt.] sed quare magis permittitur illius retentio quàm aliorum: Potes dicere ideo, qa & alia fuissent legitime quæsita p effectualem susceptionem vltimi: prima oia vacassent sicut vacarent primum vnicum, de pb. de multa. & eod. tit. cum singula. li. 6. nisi ex dispensationis virtute aliud contingeret, vel nisi ex causa in primis vel primo detineretur bñficiatus, vt no. 21. q. 1. si quis iam translatus, & per. Pete de Sam. dicto c. de multa.

b In eo.] s. vltimo recepto.

c Ex collatione canonica.] sed qualis collatio potest hic dici canonica: cum detentio plurium beneficiorum iniusta quem à promotione repellat. de elec. audum 21 Dicat ꝙ illa q facta fuit à Papa, non obstante p dicta iniusta detentione vel ab alio potente illam im promouibilitate tollere, arg. de præben. c. non potest, §. penul. lib. 6. 1.

d Competat ius.] No. per solam collationem canoni cam ẽt sine traditione tribuitur ius in beneficio, vt hic, & de præb. si tibi absenti & c. quorundam, in fi. lib. 6. & c. accedens. Sicut & in vltimis voluntatibus rei legatarij, & gatæ dominium sine traditione trãsit in legatarium, & rei donatæ in eccłam, ff. de leg 1. si tibi homo. cum seruus. de leg. 2. cũ pater, §. furdo, quẽadmodũ fer. amit. l. si partẽ, §. j. de furtis, l. à Titio, C. de sacrosanct. eccl. l. vl. Vñ, p

r ¶ Oculos.] s. interioris Intellectus, de illis loquitur non de corporalib. vt alibi de ele. quorundam, lib. 6. Oculi sunt Oculi. in tales debent esse depurati ab oi ꝑscientiæ prauitate, 1. q. 1. multi. de hoc in dicto c. quorundam, Oculi vero corporales debent esse pudici ab omni immũdo aspectu. 32. q. 5. qui viderit. aliquando vero certæ personæ administrandæ rei præpositæ dicuntur oculi, qui perueniles & prouidi debẽt esse in agibilibus. 91. dist. diaconi, 6. q. 1. c. oues, extra de offic. archi. ad hoc, §. 1. 29. dist. c. pœnis. duplicet.

s ¶ Vitium.] ergo vitandum, cum sit animarum deuoratiuum de vsu. ca. vsurarum. lib 6.

t ¶ Excæcauit.] nota. auarus ꝙ ita cæcus. auarũ dici cæcũ, quia non habet oculos interioris intẽtionis ad Deũ, 47. dist. si cui, de ele. auaritiæ, & c quorundam, lib. 6.

u ¶ Talia beneficia.] quæ in parte præcedẽti vocantur legitima vel sufficiẽtia & hæc verba synonyma reputantur quo ad hoc: quia idem in effectu significant, si enim est canonica, per consequens legitima, 3. dist. cap. canon iuncta l. 3. ff. de legi. Item ex consequenti sufficiens: quia cum talis dispensatio lex priuata dicatur, 3. di. lin. c. priuilegia, nihil imperfectum, nihil insufficiens continere debet, C. qui mili. pot. vel non, l. si quis seruum, lib. 12.

x ¶ Decreto.] quid sit proprie decretum, vide quod no. 3. q. in summa.

y ¶ Sic detenta.] s. sine dispensatione.

z ¶ Illo tũ.] in hoc stricti⁹ agitur cum istis cum dispensationem non habeant, quàm cum alijs habentibus, vt pate t in parte præcedenti: & ratio ibi ex textu colligitur.

a Vltimo recepẽrunt.] sed quare magis permittitur illius retentio quàm aliorum: Potes dicere ideo, qa & alia fuissent legitime quæsita p effectualem susceptionem vltimi: prima oia vacassent sicut vacarent primum vnicum, de pb. de multa. & eod. tit. cum singula. li. 6. nisi ex dispensationis virtute aliud contingeret, vel nisi ex causa in primis vel primo detineretur bñficiatus, vt no. 21. q. 1. si quis iam translatus, & per. Pete de Sam. dicto c. de multa.

b In eo.] s. vltimo recepto.

c Ex collatione canonica.] sed qualis collatio potest hic dici canonica: cum detentio plurium beneficiorum iniusta quem à promotione repellat. de elec. audum 21 Dicat ꝙ illa q facta fuit à Papa, non obstante p dicta iniusta detentione vel ab alio potente illam impromouibilitate tollere, arg. de præben. c. non potest, §. penul. lib. 6. 1.

d Competat ius.] No. per solam collationem canonicam ẽt sine traditione tribuitur ius in beneficio, vt hic, & de præb. si tibi absenti & c. quorundam, in fi. lib. 6. & c. accedens. Sicut & in vltimis voluntatibus rei legatarij, & gatæ dominium sine traditione trãsit in legatarium, & rei donatæ in eccłam, ff. de leg 1. si tibi homo. cum seruus. de leg. 2. cũ pater, §. furdo, quẽadmodũ fer. amit. l. si partẽ, §. j. de furtis, l. à Titio, C. de sacrosanct. eccl. l. vl. Vñ, p

bñficio collato & eius iurib. agi pot p bñficiatum actione in rem, ẽt possessione nondum apprehensa p dicta intra, sic ẽt no. Comost de cõsti. cum M. in reb. profanis. Nec secus est C. de rei ven. l. seruum, de pac. l. traditio. est dria in acquisitio ne iuris, sic ẽt est dria inter ista in acquisitione possessionis, su per quo vide quod plene no. per Inno. de restitut. spo. c. in litteris, super verbo, prius.

a ¶ Limitatum.] s. mẽsis; vt in parte præcedenti.

b ¶ Verbo.] hoc est quod s. dixerat, verbaliter, & dic vt ibi dixi.

c ¶ Et facto.] s. dixerat realiter in parte ꝙ cedentis: sed idem est in effectu.

d ¶ Sine fraude.] q. d. non retinendo illa p alią personam submittam, & hoc designat ꝙ in parte præcedẽti dictum fuerat, cum effectu.

e ¶ Coram ordinario.] super hoc verbo, & sequenti die vt s. proxi. §. dixi.

f ¶ Quod si non fecerint.] id est si beneficia omnia obtenta sine dispensatione excepto vltimo rite collato, verbo & facto sine fraude non dimiserint.

g ¶ Etiam illo.] s. vltimo recepto, in quo eisius qsitum fuerat ex canonica collatione vt sequitur.

h ¶ Ipso iure.] dic vt dixi in verbo simili s. prox. §.

i ¶ Ad quæcunq;.] magis generaliter seu vniuersaliter in hoc § incurritur inhabilitas ista, quàm s. §. prox. vñ dicit quæcunq;, nedum similia non dimissis, de quibus est dubium p §. præcedentem, immo ẽt dissimilia, puta, in seriora ẽt simplicia, cum dicat q cunq;, ar. ff. de hæret. inst. l. hoc articulo, extra. de ma. & obed. l. statutum, illa quæ aliàs dispensatione pcedẽte legitime, poterant retineri, & ad quæ dimittenda qui nullatenus arctabitur, vt quem maior pcedit culpa, maiori plectatur vindicta, 50. dist. c. quia tua, & c. in quo maior est culpa, & extra de hæret. excommunicamus §. credentes, & de ele. ex. mi. latores, & ff. ad legem Aqui. l. item Mela. §. si plures, ad leg. Cor. de sic. l. vlt. cum similibus.

K ¶ Qui vero.] Quarta pars.

l ¶ Deinceps.] post huius decr. editionem.

m ¶ Receperint.] iuste vel iniuste: puta p violentiam vel intrusionem, de præb. eum qui. lib. 6.

n ¶ His annexam.] sup hoc verbo & alijs, quæ præcedunt. dicas vt dixi s. circa prin. decr.

o ¶ Simile.] puta dignitatẽ, psonatũ, vel offm, ẽt sine cura, vel quodcunq; aliud cum cura: ga quo ad hñdã plalitatem idem iudicium est de illis, licet non curatis & aliis curam hñtibus extra de pb. de multa §. hoc idem, de ele. dudum 2. §. sed cum in iure, non aũt quo ad oia alia, vt colligitur de æta. & qualc. 1. iuncta decre. lic. cler. vel mo. c. super specula. iuncta decr. statutum, eo. lib 6.

p ¶ Ipso iure.] quasi dicat nõ expectata snia hominis, cum sit snia iuris. Et vbi constat quem ipso iure priuatum, vel aliàs ius non habere in beneficio quod detinet, de facto expelli ab illo per iudicem potest, nec potest dicere se spoliatum, & sic restituendum: quia iudex eps magis ex equi sui bñficij debitum dr, q violentiam inferre, sic no. Inn. & hos. post eum, de reli. spo. c. accepta. & de si. presb. constitutus.

q ¶ Possessionem.] s. pacificam, & sup hoc si placet, videas quod dixi & notaui de ele. commissa. lib. 6.

r ¶ Habuerint.] subaudi & fructus ex eo percipere potuerint: aliàs primum qs dimittere nõ tenetur, de præb. c. si tibi concessio. lib. 6. 2

s ¶ Cessantib.] iam dolũ vel fraudẽ adhibentes, in psequenda possessione hñi dẽnt quo ad hoc pro possidẽtib. ff. de qđ in lo. pub. l. 2. §. hoc interdictum, & de reg. iu. l. qui pot facere, sicut p contrarium dolo desinentes possidere, pro possessoribus sunt habendi. ff. de rei vẽ. l. si autem §. 1. de reg. iu. l. parem, & eo. tit. c. pro possessore, lib. 6.

1 Vide q ibi notaui ad tex. Font.

t ¶ Absq; morę dispẽdio, q. d. nõ expectata snia priuatoria facti: vel litis testatione: omissa facti allegatione, vt alibi, & simili modo exponi & dici consueuit de reser. c. ab excommunicato, de præb. si beneficia, lib 6.

v ¶ Ordinariorum.] qui sint illi, cauetur s. prox §.

x ¶ Dimittere.] hæc dimissio ad factum solum refertur, non iure in illo competẽti sint priuati, vt s. dr, sicut aliàs contingit de ele. nosti. & ibi no. cum sim.

y ¶ Pari modo.] s verbo & facto, & sine fraude cũ esse ctu, & sub testimonio publico, vt s. prox §. & præcedẽti: quod dic vt ibi dixi.

z ¶ Alioquin.] i. si primum adepta possessione secũdi vel p eos steterit in ordinariorum manib. sine mora non dimiserint verbo & facto sine fraude.

a ¶ Extunc.] non ergo ante, vt dixi s.

b ¶ Ipso iure secundo priuati.] p hoc patet, quod hoc decre. est canon latæ snię, nedum in priuando quem primo beneficio tali per susceptionem secundi similis, immo & etiam priuando illum secundo, vbi illud non dimiserit prout hic statuitur, olim autem videbatur snia necessaria quo ad primationem secundi, de præben. de multa, ver. sed si forte, vbi dicit, etiam alio spolietur, non dicit spoliatus sit. & eo. tit. cum singulæ lib. 6. cum dicit, repellatur, non dicit repulsus sit, vt aliàs in simili dici consueuit & notari de fo. comp. si diligenti, de excess. præla. grauem, 11. q. 1. inolita, C. de iur. om. iud. l. in criminali, vnde vi. l. si quis intantam. in quibus & similibus sententia priuatoria est necessaria: quia ipso ipso iure vel eo ipso non inuenitur inflicta. Et ita secundum hoc decr. de multa, dicetur per istam in hoc correcta: s vel traheẽ ad istam vt verbum spolietur, sibi positum exponetur. i. sit spoliatus, vel spolietur de facto, quatenus de facto tenet: cum ipso iure ius sibi competens in illo amiserit, vt hic dicitur: certum est. n. quod hæc decret. exaggerat pœnam, & inducit alias duas nouas, quæ statim sequuntur, quæ ipso facto incurruntur, & quæ in dicta decret. non erant.

3 Circa istud punctum vide ibi Pan. Font.

c ¶ Ad sacros.] de non sacris nihil statuit hic, quare nõ videntur prohibiti suscepti, ar. ff. de interdi. & releg. l. relegatorum §. vl. extra de big. c. 2. cum ibi no. p Host. de ele. pu. in duello, c. Henricus, 50. dist. quicunque, & c. placuit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Quodcunq;] de hoc die vt dixi ℣. prox. §. in gl. vl.
b ¶ Vacatura.] sipso iure ex dispositione huius constitutionis.
c ¶ Vt præmittitur.] s. præcedente dispensatione electis duob. vno cum cura, alio sine cura, vel illis nō electis, vel cæteris nō dimissis vel dimissis, si ad alia qs sine noua collatione redierit, vt ℣. in §. nos itaq; vel nulla precedente dispensatione retentis plurib. illisq; non dimissis, retēto vltimo rite collato. iuxta §. Porro, vel secō simili suscepto, & primo si dimisso. iuxta istum §. in his, n. inducit vacatio p hāc ꝓstōnem, in oib. in §. nos, in vltimo recepti. in §. porro. & in isto, & hunc intellectum innuit §. sequens cum dicit, vt ꝓmittit ꝑditis, nisi. n. sic intelligas, videretur hic innui, q̄ oia beneficia in futurum vacatura p susceptionem similium essent hic collationi Papæ reseruata: & super eis sublata ptās ordinarijs vel legatis sedis Apostolicæ cardinalib. conferendi q̄ est expresse ℣ decr. de multa. § his quoq; & ℣ decr. cum singula. §. statuentes, ēt de præb. & habere. dici necessario, q̄ si la iura cum suis similib. sint correcta, & non est verisimile conditorem huius canonis hoc sensisse, ar. de ele. ecclesia 2. §. denique. C. de inoffi. test. l. si qñ, nam iurium correctio vitanda est, de ele. cum expediat, li. 6. in corpore anth. de admi. offi. in si. coll. 3. nec voluisse intantum restringere ptātem ordinatorum in būficijs conferendis, in magnum forte piculum diutinæ vacationis, ar. extra de priui. pastoralis, de pb. statutum. li. 6. vt ergo intelligēdum hic reseruationem factam esse de būficijs, q̄ p hanc ꝓstōnem vacare censeñt, & q̄ aliàs non vacarent: vt sic hoc intelligat in quantum minus derogare dicetur alijs iurib. cōib. arg. de de resc. c. cām quæ, de consue. cum dilectus, ff. de legi. l. sed & posteriores, iuxta id quod alibi statuitur: quoties. n. sermo duas significationes exprimit, ea potissime recipiatur, quæ rei agendæ aptior est, i. iuri cōi non contraria, ff. de reg. iu. l. quotiens idem sermo, & alibi legitur; quotiens sine captione nihil inuestigari pōt, eligendum est q̄ minus habet iniquitatis, vt e. tit. l. quotiens nihil. & opinor hanc mentem fuisse conditoris huius capituli.

d ¶ Vel dimissa.] intellige ſtextu dispēſationis ſublatæ, vt statuit ℣. in §. nos itaq; quid ergo si nulla sint dimissa, iuxta illum §. sed habens dispensationem sup plurib. oia de facto retinuit ℣ hanc decr. quæ & qualia tam dimissa dices hic reseruata? Vē quod nulla, sed dic q̄ saltem censebunt reseruata tamq̄ p dimissis habenda, vel tamquam vacatura, vt dixi in gl. præcedēti. Non si cāt de obtentis plurib. siue dispēſatione, iuxta §. porro. illa. n. tamquam vacatura p lapsum mēsis nō pōt dici reseruata, cum tpe huius ꝓstōnis editæ vacarēt: sed nec tamquam dimissa vbi dimissa non fuerant, nisi diceres ipsa pro dimissis forte hūda. Sed si ponas ipsa dimissa, censebuntur ne ipsa reseruata? Vē quod non: sicut nec dimissa prætextu adeptorum secundorum similium: cum hic videatur Papa reseruasse solum illa, quæ per hanc constitutionem ipso iure dāt vacare, vt dixi in gloss præcedenti, vel quæ sunt dimittenda ex dispositione huius cōstitutionis, non autem alterius.

e ¶ Nostræ & sedis Apostolicæ.] dñam collige intec ista, de reſer. c. si gratioſe, lib. 6. ff. loca. l. 4. sed in casu ꝑsenti quo ad effectum reseruationis nulla vē dña: quia licet hæc reseruata per conditorem huius ꝓstōnis non conferunt: remanerent conferenda per successorem, cum nedum sibi reseruauerit, sed & sedi ipsi, quę non moritur, vt dicto c. si gratioſe, & argu. in corpore

quin etiam ad habendum quodcunq; [a] beneficium ecclesiasticū inhabiles reputentur. Quæ omnia & singula beneficia vacatura (vt præmittitur) vel dimissa, [d] nostrę [e] & sedis Apostolicę dispōni de ipsorū fratrū cōsilio reseruamus [f]. Inhibentes, [g] nequis ꝑter Romanū Pōtificem [h] quacūq; [i] sit sup hoc auctoritate munitus de hmōdi [k] beneficijs disponere, [l] quod cum sollicitudo onerosa Pontificalis officij Papæ imposita, vt in extrauagan ti eiusdem dñi Papæ, quę incipit: Ad onus, multis indigeat ministris (cū messis quidē multa, operarij vero pauci, 21. dist. c. iuuo) vocandis p eum in partem sollicitudinis, 2 q. 8. c. qui se. extra, de iudi. pal. c. ad honorem, quos remunerare, tenet, nec nō illos qui suis ancessoribus seruierūt, 12. q. 2. c. hoc hmōi, & c. charitatē, & c. ecclasticis. & ad eius sedē ꝓfluat vnicuiq; clerici indigētes, quib. paterna prouisione subuenire tenet maxime ne in cleri opprobrium mendicare cogantur, 93 dist. c. diaconi, extra de renun. c. ad supplicationem, habeatq; multis mundi magnatibus (illis potissime, qui Dei Ecclesiam in multis dotauerūt, vel illorum ante cessores: & qui Ecclesiæ Dei fuerunt deuoti filij & defensores) se fauorabilem exhibere, de reseri. sedes Apostolica, in beneficijs conferendis ad eorum instantiam, vt ad subsidium Ecclesiæ pro tēpe citius inducantur: & ne aliàs ab eo retrahantur, arg. C. de bo. q̄ libel. 2. ff. de ope pub. l. 2. iustum fuit & æquū adinuenire modum p quem Papa possit de multis beneficijs prouidere, vt cum iusta fiat distributio de eisdem, vt in prin. huius capituli, potissimo cum in eo donandi immensitas mensura dicatur, in corpore authent. de non alie. aut permu. re. eccle. §. fi minus. coll. 2. & ista poteit dici ratio quare beneficia vacantia per alium quàm per eum regulariter conferri non possunt, de præben. licet ecclesiarum. lib. 6. & ibi de hoc dixi.

g ¶ Inhibentes.] post talē inhibitionē vel reseruationē ligatæ sunt manus ordinarij, vt tūc ꝓfere nō possit, ar. de reſer. tibi qui gratiam, de concel. præb. c executor, & c. si capitulo. lib 6. cum similibus.

h ¶ Romanum Pontificem.] subaudi, vel alium ab eo sup hoc prācm habentem, de preb. licet, li. 6. tunc. n. p alium faciens, hoc ipse facere censetur, de reg. iu. c. qui p alium, lib 6. omnia, n. nostra facimus, &c. C. de vete. iur. enu. l. 1. §. sed neque, extra de præb. c. si Apostolicę, lib. 6.

i ¶ Quacunque.] ēt legationis Cardinalis, cum sic indeterminate & vlter loquatur, & nihil excipiat, ar. de ma & obe. c. solitæ, circa fi. de hæ. innſt. l. hoc articulo, & extra de præb. c. licet. lib. 6. vbi sunt verba similia, & magis specificata quam hoc, licet aliàs ex virtute legationis suæ posset conferre beneficia, etiam ad collationem sedis Apostolicæ deuoluta de præb. c. venerabilis.

k ¶ Huiusmodi beneficijs.] s. dispositioni sedis Apostolicæ reseruatis.

l ¶ Disponere.] puta illa ꝓferendo, vel ad ipsa aliquē eligendo, vel de eis prouidendo. An aūtp hoc videatur ius ex ꝑsentatione aliqñ ius in eo nō q̄rāt, de re iud. cū Bertholdus, & ibi no. in 3. gl. sed textus huius indefinitas & vlitas contrarium innuit, potissime cum statim subiungat, vel aliàs innouare quoquomodo præsumat, nulli autem uenire debet in dubium, quin p præsentationem aliquid in beneficio innouari dicatur. cum offeri quàm præsentato de iure conferri nō possit, latem

Papa nusse būficia ſis reſeruat, c multis pui- dere debeat.

Præſentato laico patrono interdicta ptās ꝑsentandi ad talia būficia non tollitur.

Apostolicæ dispōni de ipsorū fratrū cōsilio reseruamus [f]. Inhibentes, [g] nequis ꝑter Romanū Pōtificem [h] quacūq; [i] sit sup hoc auctoritate munitus de hmōdi [k] beneficijs disponere, [l]

Turiū correctio vitanda est.

tem durante præſentatione, & agi pōt vt prolemiatio admittat, dicto c. cum Bertholdus, cū ibi no. maxime si sit facta à clerico, cū illa vim electionis habeā. nor. Inn. de iure pa. cum autem, nec ille variare possit, ibi. & eo. tit. pastoralis, & si ꝓmissa vera sint, vē hic patrono ēt laico, sublata ꝑ tenendi potestias, qđ fieri būficia pōt p Papam tū de sola gratia iuspatronatus in laico tolerēt, li. 6. q. 5. si quis eporum, extra de iure pat. quoniam, & quo ad illud sit de foro Ecclesiæ. extra de iuramento, ad hoc etiam notari consueuit extra de usurpa. c. cum dilectus.

a ¶ Permutationis.] igitur permutatio de tali. b. etiam vacaturis hic est inhibita tamquam per reseruatio nem, inhibitionem, decreti interpositionem affectis, arg. extra de concess præb. si capitulo, &c. si soli. lib. 6

b ¶ Vel aliàs.] puta translationis de aliquo beneficio ad alia facienda: vel forte illa alteri ueniendo, vel alia diuidendo, uel alia submittendo, vel censum dispmpo nendo, vel similia faciēdo, cum hic gñaliter dicat inno uare quoquo modo. Vel potest dici aliàs innouare, putā dā illa aliquem præsentando, ut dixi §. proxi.

c ¶ Irritum.] hæc clausula ligat penitus ēt ignorantes de præb. si postquam, &c. dudum, de reſcr c. tibi. lib. 5.

d ¶ Cæterum.] quinta pars.

e ¶ In casibus suprascriptis.] In §. nos itaque, & § porro, & §. qui vero. & per hæc uerba innuit & denotat, q̄ aliàs sint uel esse possint alij ordinarij quam epi ut s. notaui in § nos itaque, in uerbo coram ordinario.

f ¶ Epos.] intellige etiam talium būficiorum collationem non habentes, cum gñaliter loquatur, & hoc innuit textus sequens de capitulis ecclesiarum cathedralium mentionem faciens, ad quæ certum est de iure cō muni beneficiorum collationes non spectare, extranea sede ua. c. illa, cum similibus.

g ¶ Ciuitatibus uel diœcesib.] difunctine pronuntur hæc duo, quasi unum non sit reliquum, de reſcrip. ca. Rodulphus.

h ¶ Secundum præmissa. s. in §. nos itaque, & in § porro, & §. qui uero.

i ¶ Commorantur.] epis igitur būficij, & epis domicilij hic ordinarij quo ad hoc sunt extendi: simile extra de tēp. ord. c. cum nullus, li. 6. si qras quare hic contra ditor canonis non reputauit superiorem ordinarium epm originis sicut ibi? Potest dici, q̄ ex causa ibi de illo & alijs fit mentio, ut liberius & facilius possit quis ad ordines ꝓmoueri ab alieno epo, cum à plurib. possit licētiam obtinere & hoc denotat ibi cum dr. hoc casu: hic aūt non curauit cōditor de originario epo facere mentionem, tum facilius coram ordinario domicilij (cum ibi commorer. būficiatus) possit būficia dimittere, uel saltem coram ordinario būficij, cum sub illo in dubio ꝑsumat būficiatus domicilium habere, ut notat Inn. de priui. ex or. quam coram ordinario originis, qui būficia dimittenda in sua diœcesi forte non hab., nec p sonam habēt illa dimittere, saltem quo ad forū, ut no. ff. ad muncipa. l. assumptio §. r. Sed cum in loco originis dicat quis hīe domicilium regulariter, & quo ad honores, & quo ad munera, ff. ad muni. cipa. l. ordine, § ult. de mune. & honō. l. & q. originē, nō vē globalis rō, quare non sic talia possent dimitti

būficia coram ordinario originis sicut coram ordinario domicilij vel būficij, cum ille sicut iste Papam certificare possit de būficijs dimissis coram eo. Sed cum textus ordinarios tm reputat epos būficij vel domicilij, vel capitula ecclesiarum cathedralium eorumdem, & nihil de ordinario originis dicat, nō audeo dicere, q̄ coram illo dimittendo quis būficia satisfaceret huic cōstitutioni: vnde ex quo sic scripta est, seruanda est. 6. q. 3. scriptū est, 19. dist. in memoriā, ff. qui & à qui. l. ꝓspexit, & in dubio vetus ꝓstitutionis habet stari. ff. de exerci. act. l. 1. §. fi is qui. uer. in re igit, ad muni. l. cōstitutionibus, ut pœnæ hic impositæ euitentur. Ratio autem quare sic scripta est, potest reddi: quia epi illi, & maxime eps beneficij plenius Papæ certificare poterunt de dimissione būficiorum potissime realiū epi originis, arg. extra de præsumptio. c. quoniam, & c. quanto, C. de rescin. uen. l. quisquis.

k ¶ Cathedralibus.] idest epalibus, ob honorem cathedræ sic dictis, arg. de offic. ordi. conquærente, de donat. pastoralis.

l ¶ Vacantibus.] intellige qualitercunque siue mortē, siue renuntiatione, depositione, translatione, uel aliàs, quoquo modo, cum indistincte loquatur, arg. 7. q. 1. §. ecce quib. ff. de bono. possess. contra tab. l. 1. §. ulti. pro socio. l. actione, §. publicatione. Et quia utrobique eadem rō: hoc igit casu capitulum cathedralis ecclesiæ uice: fustinet epi quo ad beneficiorum dimissionem recipiendam. licet ipsa uel alia de se non conferant, ne sede ua. illa.

Vacatio multiplicitē tingit

m ¶ Eorundem.] s. episcoporum beneficij & domicilij ut supra.

n ¶ Et hi.] scilicet episcopi: uel eis deficientibus, capitulum.

o ¶ Vt præmittitur.] ℣. in tribus proximis, §.

p ¶ Perditis.] sed de quibus perditis hoc intelliges? dicēs ne loqui de ꝑditis illis, quæ retineri poterant: quæ alia non dimittunt iuxta ꝓcedētes §. ut eorū collatio spectet ad Papam: dicas q̄ sic: mēs. n. fuit cōditoris huius canonis suæ collationi reseruare oīa beneficia q̄ ipso iure p hanc constōnem uacare censentur, ut ℣. dixi. q Nos.] scilicet uiuentes.

r Ve. Apostolicam sedem.] s. nobis ad æternæ salutis gaudium euocatis. Vel potes dicere sedem Apostolicā etiam nobis uiuentibus, cum ibi sit Papa, ibi sedis Apostolica, ut notaui ℣. in §. nos itaque. in uer. Romanæ Ecclesiæ.

s Quam primum commode.] s. arbitratie, iuxta regionum longinquos vel propinquos uiarum discursus, ar. de ele. c. cupientes, & c. quam sit lib. 6. de appel. cum sit Romana, C. eo. tit. l. cum post, & est simile huic de ele. egro. c. unico. §. si autem episcopus, lib. 6.

t Indilate.] absque corpore, mora, uel negligentia

u Valeamus.] non dicit, de perditis aliquid q̄ de illis ualeat disponere tam quam per hanc constitutionem reseruatis: quare facit pro hoc q̄ dixi in uerbo, ꝑditis sed cum quātum ad certificationem Papæ faciendtm, hic æquiparati uideant dimissa, & perdita, uē q̄ sicut illa sunt hic reseruata, ita & perdita. Sed ad hoc potest dici, q̄ licet de hoc fit Papa certificandus, ut ualeat de illis disponere: nō ex hoc sequitur, quòd de oīb. ur de

reſeruatis

Universidad de Deusto
Biblioteca

reſeruatis diſponat vel diſpoere velit, a iàs hæc reſeruatio iuris cõis ſublatiua, poteſtati ordinatorũ derogatiua, & ſic odio ſi ampliaretur, & extenderet ad caſus non expreſſos, q̃ de iure tolerabile nõ vr. p hoc ãt q̃ dicit, ſalubriter diſponere valeamus: vr innui q̃ Papa ſit certificãdus de

talib. bñficijs, & eorũ qualitatib. ga iſtarũ exꝓſſio aperire & parare poteſt viam ſalubri diſpoſitioni papę.

a ¶ Quantum ante.] Sexta pars.

b ¶ Ante factam.] ſ. §. nos itaque, i. q̃ qs vnam dignitatem pſonatum, officiũ ꝓcuratum, eccleſiam vel aliud bñficium cũ cura poſſit cum aliquo vel alio ſimili ſine cura licite retinere.

c ¶ Eccleſiaſtica.] quia ſunt illa proprie quæ clerico tantum conceduntur in perpetuum, id eſt ad vitam, quæ reſidentiam exposcunt, quam exigit omne beneficium, niſi de contrario conſtet, vt nota, per Inno. de cle. non reſi. clericos, & de talibus dicitur, quòd ſine canonica inſtitutione detineri non poſſunt, de inſti. ex frequentibus. de reg. iur. c. 1. lib. 6. ad differentiam illorum quæ conferuntur etiam laico tamquam bene merito, 16. q. 1. c. poſſeſſiones, & q. 6 c. illud. C. de ſacroſan. eccle. l. iubemus, 12. q. 2. quicunque ſuffragio, vel cauſa pietatis, 12. q. 1. quia tua 22. di. c. ſi qui vero.

d ¶ Nomine.] de nomine enim curandum non eſt, ex quo conſtat de corpore, arg. extra de procura. petitio, ff. de hære. inſti. l. quotiens, cum ſimilibus.

Curã inſoliduꝫ pñt plures in eadẽ eccla hẽre.

e ¶ Parochias ſed quæ bñficia habere dices parochias? Dic vt not. per Gar. & Gui. ho, de elect. licet canon. li. 6. f. ¶ Vicarios perpetuos.] beneficia igitur in quibus in ſtituuntur vicarij perpetui, non dicuntur quo ad hãc modificationẽ hẽre curam, qn cũ alio curato poſſint retineri, vt hic, & de præb. ſuper eo. lib. 6. de ſe tũ curata ſunt quo ad vicarios ipſos, vt no. Ber. de offi. vica. ex parte. Sed an rector principalis nihilominus dicaꝫ curam habere? Dicas q̃ ſic, quia cum ſpirituale iuriſdictionem ſuper vicarium & alios habeat, vt dicto c. ſup eo. curam habere dicemur, de elect. dudum, & ſ. ſtatim ſequitur, ſic ſentit Hoſt. de præb. expoſuiſti de ſi. presby. conſtitutus, in verbo, ꝑpetuus, & in c. ad hoc, ſup verbo, ꝑfuerunt. Non enim eſt inconueniens, q̃ in eadem eccla ſint plures curam inſolidum habẽtes vno ſuper alio exiſtenti. not Inno, de ꝑb. eum non ignores ad hoc facit in arg. efficax iſte textus: qa cũ tm̃ quo ad modificationem præfatam tales, eccleſiæ habẽtes vicarios, non dicantur habere curam quo ad rectorem principalem, vt hic: ergo aliàs cenſentur quo ad illum curam hr̃e: aliàs quo ad modificationẽ iſtã nihil ſpecialitatis induceretur per hanc decr. argu. ad hoc de præb. lib 6 præſenti, §. loca, de rerum ꝑmuta. 1. 1. Item quia ſtatutum in certo caſu ſingulariter, in alio effectum ſuum non extendit, arg. ff. de leg. 3. l. hæres meus, §. 1. de aur. & arg. leg. l. 1. §. item ſi duæ.

Vicarius tẽporalis curã ſuo nomine nõ exercet. q̃ tñ facit ꝑpetuus.

g ¶ Temporales vicarios.] ideo ſic dictos: quia ad tẽ pus, non in ꝑpetuum duraturus eſt eorum vicaria: puta ceſſante cauſa vel lapſo tempore, ob quam & vſque ap quod talis vicaria conceſſa eſt, extra de appel. quenit. & de ætat. & quali. c. ex ratione, de ele. cũ ex eo. §. porro lib 6 & talibus cõmittẽda eſt cura ꝑ ordinariũ, vt in dictis iurib. & de offi. archi. cũ ſatis. Si quæras qua rẽ illi bñficia, quæ reguntur per vicariũ temporales nõ dñr incurata, ſicut illa q̃ reguntur per perpetuos? Reſpondeo, quia rector principalis ꝑ temporalem vicarium deſeruiendo ꝑ ſeipſum deſeruire & curã exercere cenſetur: cũ ille iure ſuo hoc nõ faciat, arg. extra de reſti. ſpol. cum veniſſet, ff. de acq. poſſe. l. ꝑ meo. ſecus aũt eſt ꝑpetuo, q̃ nomine & iure ſuo curã exercet, & pro illo iure agere & defendere ſe poteſt de iud. cum

tum[a] autem ad modificationem attinet ante factum[b]: illa dumtaxat & non alia beneficia eccleſiaſtica[c] quocunque nomine[d] nuncupentur, curam animarum habere cẽſemus quæ parochias[e] habent, in quibus eſt animarum cura, nõ per vicarios[f] perpetuos ſed per rectores aut miniſtros beneficiorum ipſorum, vel illorum temporales[g] vicarios exercenda: necnon & illa, quorum miniſtris ratione beneficiorum huiuſmodi competit viſitare[h], inquirere[i], procurationes[k] recipere, ſuſpendere[l], excommunicare[m] ſeu ab excommunicationis & ſuſpenſionis ſententijs abſolue-

deputati, de probb. ex litteris, cum beneficium propinum dicatur habere de zeicri. poſtulatti.

Inquiſitio an poſſit fieri infamia nõ ꝓcedẽte.

h ¶ Viſitare.] Iſta q̃ ſequuntur reddunt beneficium curatum, vt hic, & de elect. dudum, & ad quid teneatur ille qui viſitat faciendum viſitationis tempore: Dic vt legitur & not. de off. ordi. inter cætera, 10. q. 1. decernimus, &c. epiſcopum, &c. placuit.

i ¶ Inquirere.] de in quiſitione, quæ fit parte inſtante ex mero officio, qua liter & quibus præcedentibus habeat fieri, vide quod legitur de accuſ. qualiter, tam per ordinariam & extra ordi. glo. & per Inno. de ſimo. licet Heli. vbi no. q̃ inquiſitio quæ fit ex mero officio iudicis, fieri poteſt ẽ publica infamia non præcedente, & per hoc tolerari poſſe videntur in quiſitiones, quæ fiũt per iudices moderni temporis tam eccleſiaſticos, quam temporales & pro hoc facit extra vt eccleſ. beneficia. vt noſtrum.

Procuratio an poſſit vel debeat ſi ſuſpenſo ne.

k Procuratio nes recipere.] quæ recipiẽdæ ſunt iuxta formam, c. cum A poſtolus. de cenſibus, & contra tale procurationem, quæ debetur ratione viſitationis de iure communi non currit præſcriptio ex parte illius, qui ad eam tenet, licet alius in eo poſſit eam aſſcribere: ſecus autem ſi debetur procuratio conſuetudinis rõne: tunc nam habentem etiam illam præſtare, præſcribi poteſt, extra de præſcrip. cum ex officij, cum no t. ibidem. In quibus aũt, & de quib. rebus procuratio ſit ꝑſtanda, vide quod no. Inno. de cenſi. Romana.

l ¶ Suſpendere. ſuſpenſio eſt multiplex de quo vide quod no. per Compoſt. de conſue. cum dilectus ꝑ no. de exceſ. ptæla. tanta. ꝑ Ber. de cle. excom. latores. Sed iuxta hoc quæro, ſi quis eſt ſuſpenſus ab offic. ar. intelligã ſuſpenſus à bñficio? De hoc dic vt ꝑ I. Andr. extra de pœnis, c. ſi. in glo. quæ incipit, nota nouã ſpeciem, circa ſi. ius opinionem approbo, qñ dr̃ in ſi. illius glo videntur iſte tres opiniones iungendæ & ſequenæ, &c. Dic breuiter, q̃ aut ſuſpenſio inducitur ſuper ab homine ꝓ crimen, quod conſtat f. re commiſſam, & tunc extenditur ad beneficium, niſi ex cauſa illud ſibi retineatur, vt no. docto c. latores, & de cle. pug. in duello. Henricus, & ad hoc facit de pug cano. c. 2. &c. inter ſolicitudines, cum ibi no. per Hoſt. ſecus inducitur à canone, quia ſuſpenſus ab officio, ſuſpenſus nõ videtur à beneficio, niſi à iure exprimatur, ut no. Hoſtien. & Gul. poſt eum, de re iudi. cum æterni, & Io. 33. diſt. c. præter hoc licet in ſuſpenſo ab homine ibi notet idem, ſed male.

Suſpenſus ab officio an poſſit beneficium ſuum ꝓcurare.

m ¶ Excommunicare.] excommunicationis diuerſi ſunt modi, m leges & m canones: dr̃ nim quis excommunicari ſecundum leges à perceptione corporis Dominici, in corpore authen. de ſan. epi. § omnibus autem epiſcopis, coll. 9 ibi. not. de iſta excommunicatione poteſt intelligi c. extra de vſu quia in omnibus quandoq; à gremio ſanctæ matris Eccleſiæ. C. de ſacroſan. ec. l. placet, & ibi not. q̃ ab ingreſſu eccleſiæ in corpore auth. de interdi. col. 1 egi. hæreticos. C. de ſum. Tri. l. 2. qñq; à communione fidelium ſicut est bannitus in 10. coll. in tit. hic finitur lex. circa principium. De alijs ſpecibus & modis excommunicationis ſecundum

ſecundum canonicos, & ipſarũ effectibus, die ut notat per Hoſt. in ſum. de ſent. excom. §. quot ſunt ſpecies. & §. quis ſit effectus.

a ¶ Abſoluere.] talis abſolutio competit ratione iuriſdictionis, non officij, vnde eam ſimpliciter impedens tẽpore interdicti, nõ eſſet irregularis: ſecus ſi alias eam impẽderet officiando. ut no. Inno. & Hoſt. de excel. præla. tanta.

b ¶ De conſuetudine.] collige hic talia de quibus præmittitur poſſe quæri per conſuetudin. de elec. dudum §. ſed cum in re. cum ſimil. & hoc indubitabile videtur de illis qui talia habẽt facere rõne ſuorũ bñficiorum. Sed nun quid alicui priuato clerico per conſuetudinem quæri poſſet, vt alium poſſet excõ municare? videtur quod non, arg. ff. de offic. archid. cum ſa tis. & iſtam opinionem ſequitur Hoſtien. de foro compet. cum contingat. Innoc. autem contrarium i te net. de reſti ſpol. cum olim inter. & Hoſt. ibidem in hanc ſententiam declinare ui tur.

De conſuetudine vel de iure: c iuribus alijs de animarum cura loquentibus in ſuo robore quo c ad cætera permanſuris. f Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtrarum moderationis, ſtatutorum, conſtitutionum, reſeruationis, inhibitionis, & voluntatum infringere, h vel ei i auſu k temerario contraire. Si quis autem hoc attentare l præſumpſerit, indignationem m omnipotentis Dei ac beatorum Petri & Pauli n Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum. o Datum p Auinione xiij. Calend. Decembris, anno ſecundo.

TITVLVS IIII.

De conceſſione præbendæ, & Eccleſiæ non vacantis.

¶ Executores gratiarũ & iudices cauſarum a ſe de Apoſtolica deputati, in diœceſibus iam diuiſis procedere poſſunt ſicut ante diuiſionem poterant. Et congrue ponitur ſub hoc titulo, cum loquatur de executorib. de quib. frequens mentio habetur in titu. de conceſſio. præb. lib. 6. patet in executor. c. ſic. & cap. ſi ſoli. Et potuiſſet ſituari ſub tit. de reſcri. vel de offi. deleg. vel de paroch.

De iure.] ad quos de iure communi exercere ſpectat, vide q̃ legitur. 2. q. 1. nemo, extra de of. cur. cum eccleſiarum prælatis, & plenius in ſumma per Hoſtienſem de ſent. excommun. §. quis poſſit excommunicare.

¶ Iuribus alijs] de quib. dixi ſ. in gloſſa. beneficia igitur, vel dic, alijs, vt in decre. licet canon. de elec. li. 6. & de præb. de multa. & eo. tit. eum ſingula. lib. 6. de ætat. & qualit. c. ex ratione, cum ſimilibus.

¶ Quo ad cætera] ſcilicet præterquam ad modificationem hic poſitam.

¶ Permanſuris] ſic nota q̃ detractione facta ſuper certo articulo iuri antiquo ꝓ nouum, in cæteris rema net non correctum, quia q̃ non mutatur, &c. C. de tel. ſanctimus. de appe. præcipimus.

¶ Nulli ergo] hic poſſet pars ſeptima aſſignari.

¶ Infringere] cum enim principis conſtitutio quencunque arctet ẽt inuitum, omnis homo ad eius obſeruantiam tenetur. C. de legi. l. 3. & l. leges ſacratiſſimę. 25. q. 1. c. generali. extra de conſti. c. 1. etiam ſi alias vi deretur dura vel iniqua 19. diſt. in memoriam, ff. qui & a quibus. l. proſpexit.

¶ Vel ei] ſcilicet paginæ.

¶ Auſu temerario hoc dicit, quia ex cauſa rationabili & ſecũm iura alia confirmata, non eſt prohibitum cõtra verba huius conſtitutionis ire, vt mens ſeruetur conditoris: permiſſum eſt enim verba legis offendere ſeruata mente. ff. qui peiant tu. l. credendum, de excuſ. tut. l. ſcire §. aliud extra de verb. ſign. c. intelligentia. nota ff. de legi. l. contra. & dixi de reg. iur. c. inſpici. nas. lib. 6. & ideo permiſſum eſt doctori interpretari verba legis. C. de prof. qui in vrbe Conſtan. l. vnica. li. 12. nota extra de poſtula. prælato. cap. 1. C. de legi. l. 19

¶ Attentare præſumpſerit] ſcilicet infringere, vel auſu temerario contra iſtam conſtitutionem venire. m ¶ Indignationem] humano more loquimur. ſimile extra de reb. eccle. non alie. ſi quis presbyterorum. 24. q. 1. odi. & proieci. extra de excel. præla. clerici. in eorpore auth. ut non luxuri. contra natu. §. 1. colla 8. proprie enim loquendo Deus nunquam indignari põt, cum ſit incõmutabilis, de hoc etiam per Hoſtien. dicto. cap. ſi quis.

n ¶ Petri & Pauli.] de iſtis Apoſtolis ſingulariter dicit, quia alios Apoſtolos quadam prærogatiua præcellunt 2. q. 7. c. beati. & qui vrbem Romanam parili conſortio glorioſo cruore martyrij conſecrarũt. de elect. fundamenta libro 6.

2 De materia huius gl. vide notata ꝑ doctores in c. 1. de ſepulturis. libro 6.

o ¶ Incurſurum] ſed qualiter 2 hæc intelliges & verba ſimilia ĩ litteris gratioſis Papæ apponi conſueta, quod infringens conſtitutionem vel mandatũ temerarie, talẽ indignationem incurrat. Poteſt dici nõ improbabiliter, quod ſi talis infringat, vel nõ ſeruet papę conſtitutionem, credens ipſum conſtitutionem facere non potuiſſe, hæreticus eſt cenſendus. 23. q. 1. violatores & multis. c. ſeqq. 19. diſt. c. nulli fas quare hoc caſu non immerito talis per hoc erraꝰ in poteſtate clauium, Petro & in eius perſona ſuis ſucceſſoribus datarum. Matt. 16. 16. c. 24. q. 1. quodcunque. extra de re iud. c. ad Apoſtolicæ. §. nos itaque. indignationem Dei & Apoſtolorũ incurrere dicitur, cum ſit ibi extra fidem: Sed ſi alias credat papam conſtitutionem facere potuiſſe, ſed aliter eam ſeruare contemnit, vel eam infringit, nõ eſt per hoc cenſendus hæreticus, ſed grauiter peccat, ſic quod pœnam depoſitionis meretur 4. diſt. §. vltra ſentit Io. dicto c. nulli fas. & clarius Gar. extra de elect. c. generali lib. 6. nam & ſecundum legem ciuilem tranſgrediens principis conſtitutionem, pœna ſacrilegij tenetur. C. de ero. mili. anno. l. lege repetita lib 12. & hoc caſu etiam cum talis peccare dicatur, & quantum in ſe eſt, principi obtemperare nolit, contra verbum Domini. 1. Petri. c. 2. extra de maio. & obed. cap. ſolitæ, indignationem Dei & Apoſtolorum non immerito incurrere dicitur.

Loci appoſitio an ſit de ſubſtãtia cõtractus.

p ¶ Datum Auinioni] Arg. inſtrumentis contractuum vel pcueationum fore apponendum locum cõtractus. ſic ſentit Accur. C. de tabu l. generali. li. 10. & Io. An. extra de re iud. c. abbate. §. pen & Hoſtien. plenius pro ſequens extra de ſi. inſtru. c. inter dilectos. §. 1 in verbo, facilius pro quorum opinione facit in corpore authen. quibus mod. nat. effi. legi. §. quantum, coll 6 Sed ſi tanti viri intelligere voluerunt, quod loci appoſitio ſit de ſubſtantiali eſſentia inſtrumenti, hoc nõ reputo penitus expeditum. Zen.

SEdes Apostolico. ¶ In quattuor partes est diuisibilis præsens cõstitutio. In prima. n. harenga seu præfatio præmittitur. In secunda, facti recitatio subiungitur ibi, Sane prædẽ. In tertia expectantibus bñficia

†Hæc extra uagans habetur inter cões. sub ti. de of. dele. cũ gl. Gu. d monte Lau duno.

ex virtute litterarũ Apostolicarũ declaratio annectitur ibi, verũ quia, &c. In quarta ad litteras iustitiæ eadẽ declaratio extẽditur ibi, Idem ét, &c.

CAP. I.

a ¶ Sedes.] quæ censetur esse ubi papa est, vt dixi plene in decr. Execrabilis. & in ca. Adonus.

EDes [a] † Apostolica [b] in suis actibus [c] veritatem [c] prosequẽs, [d] lucem [e] amans, libenter euitat [f] nodosæ [g] ambiguitatis inuolucrum, [h] illamque sibi semper in suis ordinationibus reseruare cautelam [i] intendit, [k] vt de illis [l] ita proueniat commodum, quod alijs non immineat detrimentum. [m]

b ¶ In suis actibus.] Actus sedis postolicæ confirmandi iuxta possibilitatem actib. diuinis: omnis enim Christi actio nostra est instructio. 2. q. 1. Deus omnipotens. 37. dist. ca. legitur potuisse me per virtutẽ humanitatis & clementiæ, per q̃ sola Dei seruatur imitatio, & q̃ sola Deo nos æquar. in corpore auth. vt iu. sine quoquo suffra. §. itaque. col. 2. C. de nup. l. imperialis. de dona. inter vir. & vxo. l. vlt. iuxta illud: Imitatores Dei estote sicut filij charissimi. & ad hoc facit 40. dist. c. non nos. & multis c. seq.

c Veritatem.] quid est [1] ueritas? Rñdeo, ipse Deus, qui de se ipso dicit: Ego sũ via, veritas, & vita. Io. 14. c. & legit 11. q. 3. c. existimant, & c. Imperatores, & cabijt, de pœn. dist. 2. c. si enim inquit, §. qui dicit, &. di. si cõsuetudinẽ: Sed veritas in quantũ est creatura humana, pt dici indubitata rei certitudo, maxime per visum. insti. de gra. cogna. §. hactenꝰ, & in corpore auth. de sid. instr. circa prin. coll. 6. vnde veritati omnis opinio hẽt succumbere. 2. dist. c. veritate. ff. quando actio de pec. est annalis. l. 1. §. vlt. alias est ibi leꝫ, quæsitum. & ad leg. Aquil. l. inde Neratius. §. vlt.

Veritas opinioni præfertur.

d ¶ Prosequens.] intantum p̃ sententiam per se latam commutat in melius ex causa veritate compẽta. 35. q. 9. c. Iniam, extra de re iud. c. cum olim de pur. vulg. c. significantib. ff. quando actio de pecu. est annalis, l. quæsitum, alias est ibi §. sub. l. 1.

e Lucem amans.] Nota principẽ, qui lex est animata in terris, in corpore auth. de consuli. §. vlt. col. 4 lucis & claritatis amicum fore: nã nihil proprius est legũ quam claritas. in corpore auth. de test. imperfecte, §. nos igitur, coll. 8 & simplicitas magis quam difficultas placet legi. Insti. de fideicom. hær. §. sed quia. Nec mirum, quia qui in tenebris ambulat, nescit quo vadat, iuxta verbum Domini, Matt. 25. 38. dist. c. quæ ipsis, de æta. & quali. c. cum sit. & ideo alibi legitur. Qui male agit, odit lucem argu. Instit. de ob. quæ ex delict. nas. §. futurum, nam tenebræ aptæ sunt ad malum. ff de ven. inspi. l. 2. §. mulier.

Charitas ẽ ppria legibus.

f Euitat.] nec mirum cum ad eam & ad eius onus spectet iuris dubia declarare extra qui fil. sint legi. c. per venerabilem. §. rationibus, cum eius sit interpretari cuius fuit & condere, C. de legi. l. vlt. [1]. q. 1. §. ex his omnibus, extra de sen ex com. inter alia.

g Nodosæ.] id est pplexæ & inuolutæ ad instar nodi inextricabilis, simile extra de verb. sig. cum olim. Instit. de fideicom. hære. § sed quia.

h Inuoluerum.] id est, inuolutionem & pplexitatem.

i Cautelam.] eius cautela magna dẽt nobis esse instructio. 8. dist. legitur.

k Intendit.] scilicet in dubio.

l De illis.] scilicet ordinationibus,

m ¶ Detrimentum.] hoc dicit, quia non dẽt vni cum alterius iniuria subueniri 21. q. 2. c. primũ. 14. q. 5. denique. C. de eamanci. li. l. nec anus. vnde in dubio papa per suam ordinationẽ nõ intẽdit iuri alterius derogare. ff. ne q̃d in lo. pub. fi. l. 2. §. merito. & §. si qs a principe 99. dist. nullus, & Princeps & c. ecce. de offi. deleg. leges cum ex parte 2. & c. super clos deferta. eo. de rest. spol. audi dere dẽta. cum similibus.

Ratio huius est, quia omnibus subditis qualis defensio iuris est, per l. debita. ff. de pœnis. l. capitalium, § ad statuas, & pconsequens per principem, cum ipse obtinere velit quod suæ leges volãt, in corpore auth. de jud. §. oportet autẽ colla 6. ne alias inde videantur nasci iniuriæ, vnde iurã nascũtur. C. vnde vi. l. meminerint. extra de accusa. qualiter, 2.

n Sane pridem.] Secunda pars & sume verbum, salubriter intendentes, quod est infra.

o Augmentum.] desideriũ est enim, & esse dẽt cuiuslibet fidelis, & potissime vicarij Christi augmetare cultum diuinum, ut hic, & extra de cõsti. ex parte. de rescrip. quia per ambitiosam. li. 6.

p Salutem populi.] scilicet Christiani indigentis permaxime pabulo verbi Dei. Matt. 4. c. 44. dist. sit rector, extra de offi. ord. c. inter cætera.

q Nonnullis.] id est aliquibus: duobus enim verbis negatiuis magis affirmari quã negari videtur, ff. de verb. sig. l. duob. simile de rescrip. quia nonnulli, de hoc plenius in decre. cum inter nonnullos.

r Multiplicauit Altissimus.] Deus ergo multiplicare Nihil ẽ maxime pabulo verbi Dei. Matt. 4. c. 44. dist. sit rector, extra de offi. ord. c. inter cætera. q Nonnullis.] id est aliquibus: duobus enim verbis negatiuis magis affirmari quã negari videtur, ff. de verb. sig. l. duob. simile de rescrip. quia nonnulli, de hoc plenius in decre. cum inter nonnullos. r Multiplicauit Altissimus.] Deus ergo multiplicare Nihil ẽ suum populum dñs, cum sine ipso fiat nihil. Ioan. C. de ne Deveteri iure enuel. l. 1. 23. q. 4. Nabuchodonosor. in verbo, non ergo. alias est ibi §.

f Earum.] scilicet ciuitatum vel diœcesũm.

s Singulorum.] scilicet de populo.

u Vultus.] hoc verbum sumi pt large, p actu extrinseco. Vultus dr 40: & tũc expones, vultus, id est actus exteriores seu in pluribus vel malũ 42. dist. §. vlt. 32. q. 5. qui viderint. de pœnis. ex studijs. Inst. de rerũ diu §. ceruos. in corpore auth. de mona. §. cogitandum, coll. 1. unde versus:

Intima per mores cognoscimus exteriores.

Potest etiã accipi stricte pro aspectu faciei, & exponetũc, vultus, id est facies, quas eps confessionis tempore in constentes sibi dẽt inspicere, vt discernat quanto rubore seu tremore, vel eru bescentia qs peccata confiteatur, vt secundum hoc pœnitentiam moderet, argu. ad hoc, ff. de quæst. de minore. §. tormenta. cautela est tamen adhibenda, ne ex aspectu concupiscentia inhonesta possit subsequi, puta ex aspectu faciei muliebris, super quo vide quod plene no. Host. in sum. de pœnis. §. qualiter sacerdos.

x Vt eum deceat.] hoc dicitur, quia episcopus curã habere dr omnium & singulorum de diœcesi, 1a. q. regenda, 25. dist. perlectis, & ipsorum animæ de eius manibus requiruntur, extra de offi. ord. irrefragabili, de reg. iur. quanuis

y Vnicus pastor inspicere,] quare ob multitudinem messis credentium dignum fuit, ut mitteretur alij operarij ad tantam messem recolligendam. 22. dist. in nouo.

z Aut alias.] puta scilicet prædicationibus, sacramentorum collationibus, & simile, de qs. inter cætera.

a Partes boni pastoris.] quales debeant eius esse, vide quod no. 44. dist. sit rector, & 45. dist disciplina.

b ¶ Duximus diuidendas.] diuisio & vnio episcopatuum ad solum Papam noscitur pertinere. 16. q. 1. præcipimus, &c. sicut, extra de exce. prela. sicut vnite.

Vnio episcopatus ad solum Papam.

c ¶ Ciuitates.] Not. ciuitatem dici antequam ibi sit sedes epalis: non ergo talis sedes constituit ciuitatem. ad idem 3. q. 2. audiuimus. 80. distin. cap. 1. extra de priuileg. cap. 1. vbi de hoc p Pet. de Samp. Quid autẽ dicatur ciuitas, videre potes quod sit per hoc recitat Guil. de rescri. statutum. in verbo, ciuitatib. lib. 6 d ¶ Cathedrales.] id est, Episcopales.

e ¶ Limitatas.] taliũ diœcesũ limites præscribi nõ pñt. 16. q. 1. licet in regulis.

f ¶ Diœceses.] à quo loco diœcesis incipiat computari, an à fine ciuitatis, quæ muro cum ambitu claudit an à fine subutbiorũ ciuitatis, vide quod not. Vin. de rescript: Rodulphus, & Gulie. in ca. statutum. super ver. in ciuita tibus, lib. 6.

g ¶ Verum.] Tertia pars.

h Ante ordinationem.] de obtinentibus enim litteras post talem ordinationem & diuisionem non est set dubitatio, cum litteræ de vna diœcesi mentionem facientes, ad aliam suum effectum non extendent.

i Litteras.] tales litteræ vtpote ambitiosæ, sunt restringendæ non relaxandæ. extra de præb. cũ olim. & cõtit. c. quamuis. li. 6. & de talib. litteris contueuit p aliquos dici, p in beneficialibus sunt loco tit. vt notrinsecos, ex quibus de extrinsecis præsumitur bonũ intus. vel malũ 42. dist. §. vlt. 32. q. 5. qui viderint. de pœnis. ex studijs. Inst. de rerũ diu §. ceruos. in corpore auth. de mona. §. cogitandum, coll. 1. unde versus:

Compo. de rescrip. c. super litteris. circa fi. sed in cõtrarium vr, p gratia, q̃ sine litteris fieri potest, semper litteras prævenit, vt not. Inn. de rescrip. constituturus. nam fola verbalis, collatio facta cõsentienti, dat ius in beneficio. de præbe. si tibi absenti. de concess. præb. c. vl. lib. 6. & arg. C. de dona. l. sancimus, §. exceptis, & no. Inn. de rescrip. c. litteris, vnde potest dicere q̃d littera Apostolica est loco tituli quo ad probationẽ iuris quę sti per collationem præcedentem, non autẽ est pro titulo quo ad iuris acquisitionem, cũ sine ea sit iã quæsitum. Aliqui tñ dicũt q̃d littera est pro titulo in collatione facienda, nõ autem in iã facta, vel est titulus remotus nõ immediatus. sic vr sentire Gul. de lit. cõtest. e. exceptionis, in gl. 1. ad princ pale. lib. 6. Sed aliter & forte verius potest dici, p ẽt in facienda non sit titulus, quia sicut in iã facta verbalis collatio est titulus iure quæsitus absq; alia traditione, arg. ext. de accusa. accedẽs, & no. Cõpost. de const. cũ M. & Inno. de præb. eũ inter. ita & in facienda, mandatum verbale factum cõferendi est titulus, cuius vigore cõpetit imploratio officij mandatarij pro facienda collatione, qua facta sequitur quis ius in re. ante vero ius ad rem licet nõ in re pe piæ. c. quodã. de concess. præb. c. vlt. lib. 6. Sed littera Apostolica erit probatio illius tituli, sicut alia scriptura q̃ sit de titulo, nõ est titulus. cũ frequẽter. sono consensu. perficiatur, ff. de actio, & obliga. l. ex consensu. Instit. de obl. quæ ex cõsti. cũ similibus, sed eius probatio. ff. de pign. l. cõtrahitur. Et ad ista potes vide quod Guliel. pro & contra plene prosequitur in prœmio lib. 6. & quod aliàs dixi ad istam materiam de rescript. cap. litteras. clem.

k In ipsis.] scilicet ciuitatibus.

l Tunc.] scilicet tempore diuisionis p nos factæ.

m ¶ Vacaturis.] in quib. solus Papa, non alius ius conferre potest. de concess. præb. proposuit.

Papa solus ius ¶ vacaturis confert.

u Quarum.] scilicet litterarum.

o Nonnullæ.] id est aliquæ seu multæ.

p ¶ Adhuc.] scilicet post factam prædictã diuisionem.

q Executioni.] quæ non debet retardari prætextu obiecti criminis, scilicet quoad missionem, in possessionem, nisi cõtra publice diffamatum, de accus. accedens, vnde litteræ executorię cõsueruẽt de curia emanare. An autem p eas ius, & quale quęrãt, vide quod nota. per Bet. & Inn. de rescri. constitutus.

r ¶ Volentes.] dic vt dixi sup. in verbo, euitat.

s ¶ Scrupulum.] id est solicitudinem seu curiositatẽ, simile de simonia, per tuas 2.

t Posset forsan incidere.] hoc dicit, quia nihil sic in dubitatum est inter homines, quin posset, licet alias sit decisum, quandam solicitam dubitationem suscipere in corpore auth. de tabel. §. & non fingant. col. 4.

u Prouide considerantes.] prouida secundum ius fuit consideratio conditoris huius capituli per ea quæ no. supra in verbo, detrimentum.

x prædictam.] scilicet factam de vna diœcesi in duas vel plures.

y Ius ad rem.] id est, ad petendũ beneficium competens, & illud est conditio ex canone, vel officiũ iudicis, vt no. Inn. de cõsti. cũ M. in gl. pen. de præb. inter cætera. in gl. s. collatio Et istud ius petenti competit ex mandato Papæ facto de prouidendo, aliter de beneficio vacaturo, vt dixi sup. in gl. tales litteræ. Et est ius in re, quo ex collatione quæsitum est, vt ibi dixi.

Ius ad rẽ & ius in re dif ferunt.

z Ex ratione.] Sciuris secundum quam princeps licet solutus [1] legib. profitetur se velle viuere. C. de leg. l. digna vox. nec vult a iuris tramite deuiare. extra de proba. licet. de exce. cum inter. de accus. licet. §. ne autem aliàs. immo vult obtinere quod suæ leges volũt. in corpore auth. de iud. §. omnis autẽ, & talis voluntas in eo appellatur potestas ordinata: ex voluntate autẽ illa, solutaque potestate, qua cunctis præeminet, talis mutatio de qua sequitur fieri potuisset de rescrip. qa per ambitiosam. li. 6. & arg. de pœ. dist. 3. §. in persona. tunc. n. sufficeret sibi pro ratione voluntas Inst. de iure nat. §. sed & quod prin. ff. de const. prin. l. 1. q̃ in dubio sancta & iusta psumit. 40. dist. c. nõ nos. & ibi not.

[1] Vide B. Thomã 1. 1. q. 96. art. 5. Potestas ordinata & solutа in prin cipe reperiũ tur. Diuisio nõ tollit legatũ nec principis obligationẽ, &c.

a Mutari non debet.] facit ff. de iti. actuq; pri. l. nec enim C. de admi. tut. l. sancimus, extra de reg. iur. c. factum legitime, lib. 6

b Maneat.] scilicet ius ad rem competens. Simile potest induci de legato vel fideicõmisso relicto, q̃ efficax remanet sicut prius, licet diutsio interueniat. ff. de

Universidad de Deusto
Biblioteca

leg. a l. Titia. §. Lucia. de pignoris obligatione, q firma æmanet, licet res obligata diuidatur. C cõia. viti iud. l. si factis, & de seruitute, quæ solida debet, licet fundus seruiens ad plures deuenerit ff. si serui. ven. l. loci corpus, §. si fundus, & ff. fam. ercisc. l. hæredes. §. an ea. & cõtra si promissor. &

de iurisdictione seu visitatione, q in totũ debet sicut prius post talem diuisionem, vt in extrauag. domini Io. Papæ xxij. quæ incipit, ad Apostolatus.

a Prius. erat.] ratio huius est, quia ex diuisione secuta cõditio. oblationis ex gratiosis litteris ortum habens, mutari de iure non potest. arg. ff. de verb. oblig. l. 2. §. r. de prætor. stipu. l. prætorię. § incertã. fam. ercisc. l. hæredes, §. contra si promissor. cum similibus.

b ¶ Declaramus.]nõ videtur ergo hęc constitutio iuris noui editiua, sed antiqui declaratiua, cuius iuris antiqui mens obligatur ex iuribus in glo proxi. allegatis.

c ¶ Gratię.]cum dicat, omnes & singulę, intelligendum est quod hic dicitur, nedum de concessis in forma speciali, immo in forma communi, puta pauperum

x Præsul Romanus est oĩ lege solutus & vide B. Thomam 1. 2. q. 96. ar. 5. ad 3. arg.

quia licet in illis secundum alios litteræ tales dicantur de iustitia, nihilominus gratiosę dicũtur, dum omni lege humana papa sit solutus 9. q. 3 cuncta g. mundum, ff. de legi. l. princeps. vel alio respectu sunt gratiosæ in hoc, quod magis vni quàm alij conceduntur. extra de præben. relatum. cum ibi no. argum. ff. ad senatusconsul. Syllan. l. 3. §. sicut omnes, de reli. glo. vlt. extra de iure pat. cum autem cum similibus, & hunc intellectum denotat verbum, quibuscunque, quod est infra.

d ¶ Vacaturis.]de concessis igitur ad tam vacantia beneficia hic non loquitur. cum in illis facta gratia statim possit suum effectum consequi. nec ex diuisione subsequenti possit in illis aliquius probabilis dubitationis scrupulum suboriri, contra quod presens constitutio prouisionem inducit declaratoriam.

e ¶ Huiusmodi.]scilicet diœcesium.

f ¶ Integris.]id est, non diuisis.

g ¶ Quibuscunque.]istius verbi vniuersalitas expresse designat, quod etiam de gratijs in forma communi concessis quod hic dicitur intelligatur. arg. ff. de heredi. instit. hoc articulo. extra de maio. & obe. c. solitæ. iuxta finem. quia in eis fauorabilior est causa non mutandi ius ad rem competens ex tallibus diuisionibus, quam in cæteris, vt no. Compost. de rescript. c. capitulum. in glo. quia q̃stiones, §. item quæritur an executor. versi. sed post dictum.

h ¶ Concessæ.]sed de quibus concessis intelliges q̃m hic dicitur, an de concessis proprio motu Papæ, vel ad preces, vel supplicationẽ? Dic q̃ de omnibus, cum dicat textus omnes & singulæ: & dicat, quibuscunq;, nõ distinguendo instantib. aliquibus vel non arg. de leg. præstan. l. 1. §. generaliter. 19. dist. si Romanorũ, extra de priuil. quia circa, & quia in omnibus eadem est ratio: ergo idem ius ff. de fonte l. 1. §. hoc interdictum, extra de cõfir. vti. cum dilectã. cum similibus, & quia diuersitatis ratio reddi nõ potest, idem ius esse in omnibus inductum videtur. ff. de iniu. testa. l. posthumi. §. 1. de ver. ob li. l. a Titio. C. de libe. præteri. l. 2.

i ¶ In ipsis.]scilicet diœcesibus.

sicut prius a erat; auctoritate præsentium declaramus b, quod omnes & singulæ gratiæ c super beneficijs vacaturis d ante diuisionem huiusmodi e in ipsis quondam integris f diœcesibus à nobis vel prædictis prædecessoribus personis quibuscunque g concessæ h tam in ipsis i nunc k diuisis, quàm in alijs l diœcesibus decisis ab illis m, eisdem modo n & forma possint suo o ordine † perp

executores inde datos, & alios ad quos id pertinebit q, ad debitam r executionem adduci, quibus s ante diuisiones sæpe fatas poterant t & debebant. Idem u etiam declaramus x quo ad litteras Apostolicas iustitiam y cõtinentes: vt videlicet iudices dati per z illas in causis quarumlibet a personarum, quæ nunc b de huiusmodi diœcesibus diuisis c existunt d, possint iuxta earum tenorem e

k ¶ Nunc diuisis,]scilicet in duas uel in plures, vt supra prius integris & antiquis.

l Alijs diœcesibus.]scilicet noniter creatis & erectis.

m ¶ Ab illis.]s. antiquis & ante diuisionem integris.

n ¶ Modo & forma.] vt secundum mandatum de prouidendo executores mandarum de compellendo comppellãt, iuxta capitulum, si ca pitu. & c. si sola. & ca. quia cunctis. de cõcess. prœben. lib. 6. cum sua materia.

o ¶ Suo ordine.]quia si dicat iuxta priorit. tatẽ præsentationis, circumscriptis & negligentia notabi li. de rescrip. tibi qui & c. duobus, lib. 6.

p ¶ Per executores.] executor ad gratias procedere potest cũ sa nõ cognita, vt no. Inno. de præsump. dum de concess. prœb. & ibi Ioan. Andr. Imol. Host. Ioan. Andr. Anto. de Butr. Abbas

de iure sunt posituo possit pro libito superhis dispẽ
sare extra de concess. præb. c. proposuit.
a Nos præsentis.] Tertia pars.
b Statuti.]hoc statutum cũ vniuersis sit directũ, ius
cõe continetinã & vim sententiæ, & rẽ perfectam no-
scitur obtinere extra
de verb. sig. c. in his.
c Ecclesiarum,] scili
cet nouarum.
d Præcipimus.] tale
ꝓceptum seruandum
est, alias nõ seruãs pu
niri debet, quia quod
ꝓcipit, & c. 14. q. 1. qũ
præcipitur, extra de
verb sig. in his qui, n.
potestati resistit, Dei
ordinationi resistit.
e Ne capituli.] sume
verba, impediant
quoquo modo, quæ
sunt infra.
f Primarijs ecclesijs.]
idest primæuis & an
tiquis, à quibus aliæ
sunt diuisæ.
g Procurationes reci
piãt]super hoc vide
quod notaui in ca.
execrabilis.
h Archidiaconalia]
quæ sunt iura archi
diacono de iure cõi
competentia, vide qđ
not. 15. dist. c. plecti.
extra de ref. spo. Iras.
& melius per Inn. &
Host. de off. archid. c.
ad hoc, & c. cũ satis.
i Prædictis decisis.]
scilicet nouiter ab a-
lijs antiquis.
Ordo lit. k Obtinebant.] per
diuisionem igit tale
factã iurisdictio alijs
cõpetẽs vel eius exer
citiũ nõ tollit, sic in
lege cauet, ꝙ diuisis
administrationib. &
mutatis ab antiquo
schemate, administra
bũt officiales primæ
ri sicut prius. in cor
pore authẽ de admi.
offi. in sacr. ap. circa fi.
2. coll. & §. illud in sã
cimus, col. 3. ex cuius
legis mente fuit sum
ptũ qđ hic statuitur:
sicut non tollitur ius
competẽs cælitteris ad beneficia vel ad lites. primitus
impetrantis ex tali diuisione, ut in decre. sedes. Apo-
sto. & dic vt ibi dixi.
l Quoquo modo.]scilicet facto vel verbo, per se, vel
per alium, publice vel occulte.
m Ordinatum.]tunc enim ordinatio sua esset in om
nibus obseruanda vt sup. dixi.
n Si enim.]Quarta pars.
o Agere.]verbo, vel re ipsa.
p Facere.] re ipsa, vel facto. ff. de verb. sign. l Labeo.
q Digna.]scilicet arbitrarie, iuxta culpæ qualitatem,
& proteritatem excedentium imponẽda, extra de pe
nit. si qui suadente, cle. m. 5. ff. co. ut l. aut facta. cum
similibus. Zenzelinus.

Nos[a] præsentis auctoritate statuti[b] vniuersis prælatis, capitulis, & alijs quibuscunque personis ecclesiasticis ecclesiarum[c] decisarum, & in cathedrales ecclesias per nos auctoritate Apostolica erectarum, præcipimus[d] & mandamus, ne[e] capitula, archidiaconos, & alios personatus vel dignitates, officia seu beneficia in prædictis primarijs[f] ecclesijs obtinentes, quominus visitationes exerceãt, procurationes[g] recipiãt, iurisdictiones & iura archidiaconalia[h] & alia bona obtineant in prædictis[i] decisis diœcesibus sicut ante diuisionem huiusmodi obtinebant, nisi quantum in diuisionum huiusmodi litteris Apostolicis caueatur expresse, impediant quoquo modo[l] quousque per sedem Apostolicam aliud fuerit ordinatum. Si enim[m] aliqui[n] contra præsens præceptum agere[o] vel facere[p] præsumpserint, nos præsumptores tales digna[q] curabimus animaduersione punire. Nulli, &c. nostrorum præcepti & mandati infringere

&c. Datũ Auinione quinto Calend. Octobris, anno quinto.

TITVLVS V.

Ne sede vacante aliquid innouetur.

¶ Vacante sede imperiali, cum iurisdictio ad Papam deuoluatur, sub pœna excõmunicationis hic prohibetur, quod nullus tunc nomen vicarii Imperatoris, vel alterius cuiuscunque officij retineat, assumat vel resumat, nullusque ei obediat vel auxilium præbeat: alias excõcationis in personas, & interdictum in terras (nisi intra duos menses resipuerint) profertur. Tandem modus huius processus publicandi exprimitur: hoc dicit.

CAP. VNICVM.

Si fratrum[s] & coepiscoporum[t] nostrorum, & aliorum[u] quorumlibet iura sua illæsa seruari mãdentur. C. de Iudæ. l. Iudæi, & l. nemo extorris, & l. nullus, & l. die sabbato. extra eo. tit. c. Iudæi siue Sarraceni. Et quid de iuris. alioqui, puta Paganorum vel Sarracenorum, vel aliorum qui tẽ de bellum per Ecclesiam est indictum, vel per epi scopos ecclesiæ: nunquid illa seruanda sunt illæsa? Vi deretur ꝙ sic, cũ sic indefinite & vniuersaliter loquat. Quorumlibet, quod uerbum de sui natura tam bonos ꝙ malos cõprehẽdit, arg. ff. de hære. instit., hoc articulo. extra de maio. & obed. c. solitæ in fi. Sed contrarium est dicendũ, cũ bona talium occupanti concedãtur ex cã dicentes. vlt. inst. de rer. diui. cenus ad fiscum. ff. de acqui re do. l. naturaliter. §. vlt. inst. de rer. diui. §. itẽ ea 23. q. 4. dicat aliqs sicut & bona hæreticorũ ꝙ statim fiscari iubẽtur. C. de hæret. Auth. Cazaros, extra e. tit. nã

emergentis, portantiũ arma inimicis fidei. simile ex
tra de Iudæis. ita quorundã & cõmittentiũ crimen læsæ
maiestatis, C. ad leg. Iul. maiest. l. qui quis. extra de pœ
nis felicis. li. 6. 7 q. 1. §. uerũ uer. si quis ex militib. vel
de quod no. in decre. Execrabilis.
o Noticiam]hoc enim scire dicimur ꝙ ab alijs audi
mus, 22. q. 5. c. hoc ut.
& ad hoc extra de sen
ten. excom. cum desi-
deres, §. secundæ ff. de
peci. hæred. l. item ue
niunt, §. peritã. & §. à
quo. de admi. tu. l. qui
dam §. ex quo.
p Sit liquidum] ut
extra de re iud. pasto
ralis. §. ult. clem. 5. de
foro comp. c. licet. ubi
de hoc ꝙ Inn. & Host.
& arg. extra de hom.
pro humani. lib. 8.
q Inconcusse.]seruatũ.]quasi dicat absq;
alia interpretatione:
& sic per talẽ obseruã
tiã potuit cõsuetudo
ius tribuens introdu
ci. extra de uerb. sig.
abbate. C. de ꝙ. di. priu
lan in totũ. de emanc
ci. lib. 1. de appar. iu.
l. uiros. li. 12. extra de
appel. l. bonæ memo-
riæ.
r Cum in illo.] scili-
cet uacanti imperio.
s Recursus] simile
de for. comd. licet, cũ
in temporalibus nul-
lus citra Papã sit im-
peratore quo ad iura
imperij superior. arg.
26. distinct. duo sunt.

iura illibata[a] seruari, & ab omni fore dispendio[b] diminutionis[c] extranea cupimus, & ad illud libenter nostræ sollicitudinis studium[d] adhibemus: multo fortius[e] equidem pro nostris & Romanæ Ecclesiæ sponsæ[f] nostræ iuribus & honoribus conseruandis[g] ex iniuncto[h] nobis officij debito, Apostolicæ prouisionis partes teneamur impendere, ne temporibus nostris vsurpationis[k] iniuria subeant, aut detrimentum cuiusuis derogationis incurrant.]

¶ Sane[m] in nostram & fratrum[n] nostrorum de ductum est (fama diuulgãte) notitiam[o], quod licet de iure sit liquidum,[p] & ab olim fuerit inconcusse[q] seruatum, quod vacante imperio sicut & nunc per obitum quondam Henrici Romanorum Imperatoris vacasse dinoscatur, cum in illo[r] ad sæcularem iudicem ne queat haberi recursus[s], ad summum Pontificem, cui in[t] persona beati Petri terreni[u] simul & cælestis[x] imperij iura Deus ipse commisit[y], imperij præ dicti[z] iurisdictio, regimen, & dispositio de uoluuntur[a], & ea[b] ipse[c] (durante ipsius vacatione imperij) per se, vel alium seu alios exercuisse[d] noscitur in imperio memorato: nonnulli tamen in Italiæ partibus potestatis & dignitatis[e] fastigium

7. q. 1. in apibus.
t In persona beati Petri.]ad hoc extra de re iudi. ad
Apostolicæ, §. nos itaque lib. 6. 40. dist. §. non nos.
u ¶ Terreni.]idest, laicorum, secundum Lauren.
x ¶ Cælestis,]idest, clericorum, secundum eum, vel
potest exponi proprie terreni, idest, temporalis quo ad
forum contentiosum; cælestis, idest spiritualis quo ad
forum animæ: iuxta illud, Quodcunque ligaueris, &c.
24. q. 1. quodcumque & q. 2. c. legitur.
y Commisit.] Matth. 16. 22. dist. omnes, vbi reperies
ista verba: Qualiter autem Deus videatur in persona
Petri suis successoribus iura vtriusque imperii com-
misisse, & modum per quem hoc probatur, vide prout
no. per Inno. & Hostien. de foro comp. c. licet. Sed an
istam commissionem Christus fecisse videatur nedum
super catholicos & fideles: an etiam super non catho-
licos & infideles? Dic quod sic: & super hoc vide qđ
not. Hostien. extra de vot. & vo. redemp. ca. quod super
his, in gl. magis. Item facit tex. in arg. quod Papa ha-
beat vtrumq; gladium, & super hoc vide ꝙ nota. per
Ber. & Host. extra qui filij sint legi. causam quæ, & p
Ioan. 10 dist. plenius per Host. in summa, qui fil. sint le
gi. §. & à quo.
z Prædicti.]scilicet vacantis.
a Deuoluitur.]sic iurisdictio prælaturæ ẽpalis vacan
tis deuoluit ad capitulũ. extra de hær. ad abolendã de
maio. & obed. his quæ & c. cum olim eo. tit. c. 1. lib. 6.
b Et ea]scilicet iurisdictionem, regimen, & dispositionem.
c Ipse.]scilicet summus Pontifex.
d Exercuisse.]scilicet inconcusse, vt supra.
e Et dignitatis.]scilicet imperialis, quæ nõ immeri-
to dignitas dicit, cum etiam regalis potestas dignitas

Universidad de Deusto
Biblioteca

appelletur.extra de offi. deleg.c.hac cõstitutione li. 5.

a ¶ Fastigium.]idest,alti udinem seu præeminentiam. simile.48 dist.c.sicut Neophytus.

b ¶ Illicite.]volentes forte magis præesse q̃ prodesse.

c ¶ Ambientes.]& sic per consequens casum appetentes.dist.48.cap.sicut Neop.hytus.

d ¶ Matris Ecclesiæ] 11.dist.non licet.&c. præceptis,cum simi.

e ¶ Quantum in eis est.] hoc dicit, quia vere per factum eorũ potissime cũ lit vsu patiuum Romanæ Ecclesiæ non præiudicatur.arg.C.de fun.rei priui.l. vsus aquæ.li. 11 93.dist.illud.

f ¶ Honoris.] ad cuius cõseruationem sicut & iuris attendendum est per prælatũ, vt in §. seq. & dic. vt dixi in decre.ad conditorem,§.rursus.

g ¶ Alterius cuiuscunque.puta œconomatus', vicedominatus, & aduocationis castel dionatus,vel similis: arg.extra de iure patr. præterita de elect.auaritiæ lib.6.

h ¶ Commissione. potest ergo Imperator viuens certũ officiũ cõmittere in aliqua terra imperio subdita, vt hic.ad idem in corpore auth.vt nulli.iud.§. & hoc vero iubemus.col.9.de admi.offi.in sactis appella.col. Iurisdictio cũ simi.Sed nunquid per talẽ possunt per eũ constitui ordinariatri iudices ordinarij?Dicas q̃ sic.in corpore aut.de defen buitur p legẽ mortam, & per legẽ uiuam. ciui.§ nos igitur.col.3.I.em cum per legem scriptam iurisdictio ordinaria tribuatur ff.de iurisd. om.iud.l. & quia.sic & per principem qui est lex animata in terris,in corpore aut.de consue.circa fi.col.4.& ita no. extra ne præla.vic. su.c.1.Sed hic quæro,an talis commissa iurisdictio per principem reuocetur per eius mortem. Videtur q̃ sic,ad instar iurisdictionis delegatæ, quæ a morte mandatoris re integra expirat.extra de offi. deleg.gratum & c.relatum.Sed contrarium verum est,vt probatur in corpore auth.vt nulli iudi.§.& hoc vero iubemus,ver.si vero & præcepta.col.g & hoc sic sentit expresse Host.de offi.dele.quoniam abbas.

Territoriũ i ¶ Territorijs.à terrendo dictis,quod die vt legitur a terrẽdo dr. ff.de verb.sig.l.pupillus,§.territoriũ. De isto territorio habes 16.c.7.oẽs basilicæ.extra de ele.vbi maius. §.præterea li.6.C.de epis & cler.l nulli.§.q̃ si in vico. de na.li.si quis.de omni agro deser.l.quicunq;.§.illud. lib.11.ff.de iurisd.om.iud.l.vlt.de interdi. & rese.l.re legatorum,§.tolet præterea.63.dist.ego Ludouicus.

K ¶ Ipsius.]scilicet Imperatoris.

l ¶ Absq; nostra.]scilicet dum fuimus in humanis.

m ¶ Vel Apostolicæ sedis.]scilicet post mortem nostram.Et quod dicit,Apostolicæ sedis expone, id est, Sedes Apostolica est vbi est papa successorum nostrorum sedi Apostolicæ præsidẽtiũ,à quibus petita & obtenta licentia,à sedeipsa obtẽta cẽ fetur,cũ vbi Papa,ibi sedes dicatur,vt dixi in c.ad omnus.in verbo,sedem Apostolicam.& in c.Execrabilis. Diffunctiua ,p parte vera, est tota in verbo,Romanæ Ecclesiæ.& isto respectu cum dicit textus vel;potest exponi vel,pro idest.

Itẽ ubi n ¶ Vel obtenta.]Sed qualiter intelliges disiunctiuã, vel;sufficeret ne talem licentiam petere,nisi obtinere tur?Videtur q̃ sic,ob naturã disiunctiuæ,ad cuius veram sufficit alterã partem fore veram. ff. de cond.& demon.l. cum pipullus,§.disiunctiuo.de cõd. iusti.si hæred. de verb.ob.l.si ita quis,extra de rescri. inter cæteras.2. Sed cõtra ixm credo,q̃ nõ sufficeret

giu m, illicite[b] ambictes,[c] in nostrum & Romanæ sanctæ matris[d] Ecclesiæ (quantum[e] in eis est) præiudicium euidens, ac diminutionem honoris[f] & iuris, vicariatus seu alterius[g] cuiuscunque nomen officij, quod ipso Imperatore viuente ex ipsius commissione[h] gerebant in certis territs territorijs[i] siue locis post decessum ipsius[k] absque[l] nostra vel Apostolicæ sedis[m] petita vel obtenta[n] licentia retinere[o] sibi, & nonnullis etiam de nouo[p] assumere quod non gesserant[q] aut gestum anteà[r] posteaque dimissum[s] resumere[t] temerarijs[u] ausibus præsumpserunt quo[x] vel quibus[y] adhuc non verentur abuti[z], & subeius vel eorum colore[a] multa facere[b] & feciss[c] nosc unt,quæ in nostrã & Ecclesiæ pdictæ iniuriã[d] aperte redundãt,non abhorrentes per id[e] varijs

eam petere nisi & obtineret.arg.extra de ele.si religio sus,&c.quàm sit.ne cle.vel mona. c. periculosa. Nam cum diminutio iuris & honoris Ecclesiæ Romanæ hic versetur,assensus & voluntas eius sponsi requirun tur,arg.ff.de aqua plu.arc.l.in cõcedendo.& l.in diem. C. d omisi agro deser. l.quicunque.in fi.lib. 11 aliàs sequeret ab surditas,quod quicũ que vellet iuta vacan tis imperij vsurpare, licentiam peteret, & eam obtinere non expectaret:& sic ista cõstitutio delusoria abl que fiuctu remaneret contra iura.ff.ne quid in loco publ.l. vlt.de iud.l si prætor. C.de bon. quæ lib.l. vlt.§. vbi autem,& imposita magis verbis, quã rebus videretur,quod non est sentiendum C.communia de leg. l.2.extra de elect. co missa §.porro. Et, sic expones ,vel pro, & aut,pro idest,vt prædixi.nec est hoc nouum vt mens rei agendæ seructur.ff.de verb.sig.l.vl,cũ alterum im,i.licentiã petere per se nõ sufficeret.vt iam dixi: & ideo vtrunq; et dissumstim positorum exigitur vt concurrat.no.extra de rescrip.ex parte 1.Vel potes aliter dicere,vt ad textum, cum dicit petita,subauditas,& petenti concessa:& q̃ sequitur scilicet,vel obtenta mera liberalitate absque aliqua facta petitione.argum.de præb. cap. si motu, & c.si pluribus,lib 6 & eo.tit.si Romanus clem.5.& hãc forte conderationem habuit canonis huius conditor sic disiunctim loquendo.

o ¶ Retinere sibi.] quod prius ex commissione gerebant,vt supra.

p De nouo.]scilicet per mortem Imperatoris.

q Non gesserant.]scilicet eo viuente.

r ¶ Antea.]scilicet in vita imperatoris.

s ¶ Dimissum.]scilicet adhuc imperatore viuente.

t Resumere.]scilicet eo mortuo.

u Temerarijs.]quia aiure improbatis.arg.2. q.7.§. sunt. extra ne cle.vel mona.c.2.lib.6.

x Quo.]scilicet nomine.

y Vel quibus.]scilicet nominibus.

z Abutì.]hoc dicit,quia in vsupatis proprie non est vsus.arg.33.q.5.c.quod Deo.extra de testa.c. quia ingredientibus.C.de fun.rei priua.l.vsus,aquæ lib.6.

a ¶ Colore.]id est praetextu.simile de electio.auaritiæ lib.6.C.de sacrosan.eccl.l.qui sub prætextu.

b Facere.]de præsenti,vt differat a verbo sequenti. & quia in finitiuus modus quæ de præsenti sunt,denotat,nisi subiungatur verbũ futuri temporis.ff.de uerbo.obl.l.stipulatus fuerim,§.1.& l.si a colono. & l.cũ stipulatus sim.

c Fecisse.]scilice in præteritum.

d Iniuriam.] illatam iniuriam Ecclesiæ Papa non posset remittere de iure communi.63.dist.capsaloni tanæ.23.q.4.§iis qui.sed suæ personæ illatam bene potest remittere,& rancorem relaxare ex corde tenetur non tamen satisfactionem de bitam,nisi uelit.de pœnit.dist.in.f.c.cap ult.90.dist.in.f.t.si quis contristatus, not.de hoc extra de malefi.cap. 1.de pœnit. Romana. lib.

e Per id.]scilicet q̃ qualecũque officiũ vel officij nomen super imperio uacanti sine licẽtia sedis Apostolicæ retinere,assumere,vel resumere præsumpserint.

Ne se. vac. aliquid innoue. Tit. V. 41

Magistratus a ¶ Inuolui criminib.] sed quæ & qualia sunt criminibus sibi na,quibus se inuoluere dicuntur?Ex præmissis põt di
Notãdum ad ci,q̃ tales qui falso nomine sibi magistratus assumũt,
Qui varie va- pœna criminis falsi restringuntur,ff.ad legem Corn.
Quæritur re fal.l.qui nomine & l.falsi,& l.eos,§.qui se.C.eo.tit.
quantur. I maiorem.Item pœna criminii læsæ maiestatis,ff.ad leg.Iul. maie.l.3.§. vlt. Item præscriptionis titulo subiacentes, bonorũ omnium amissione multantur, C.de appeliud.probatorias. lib.12 Item crimine inuasionis, iuxta l. cum quærebatur, C. vnde vi. Item alijs forte quæ oll cituli ni studiosi relinquo.

b ¶ Offensam.]quam incurrit immiscendo se rei ad se non pertinenti,scientes vel saltem scire debentes quod suum non est, ad alium pertinere. C. vnde vi. l. cum quærebatur,non contenti professione sua res alienas inuaden do,93 dist. diaconi.

c ¶ Quia igitur.] Tertia pars.

d ¶ Approbari videtur.] 83.dist.c.error, tenetur ergo quis resistere errori proximi. Sed an hoc quo ad omnes 1 sit
Quæritur an præcepti,vide quod legitur & notatur extra de hæret.
Quæritur cap.qui alios,& c.cum ex iniuncto,§.pen. de sent ex-
com.quantæ,2.q.1.b peccauit. Et potest dici quod
à peccato committendo quilibet proximum ex debito cortigere tenetur: & idem de commisso si sit iterabile, extra de cogn. spi. In alio peccato quo ad illos, qui supra alios habent iurisdictionem vel correctionem à iure permissam,est præceptiin cæteris autem non,vt colligitur ex notatis in dictis iuribus.

e ¶ Latum.] idest largum vel amplum.

f ¶ Pandit.] idest patefacit vel aperit.

g ¶ Signum.] idest locum vel incessum, simile, ff.de probatio.l.qui testamentum.

h ¶ Non resistit.] ideo in lex prodita est, vt appetitus noxius sub iuris regula limitetur:in proœmio dect. in §.deniq;.Et dic, non resistit p prohibitionem, vnde lex dr prohibitio nõ sacrorum.ff.de leg.lex est,& p pœnarum impositionem,ff.de iusti.& iu.l.j.Est.n lex delictorum correctio.ff.de leg.l.2.& à Deo,pp vindictam noxiorum prãs gladij est pmissa, 23. q.4.c qsitũ, quæ tum timetur,& mali coercent,& boni inter malos quieti viuunt,vt eo.c.quæsitum,& c.non frustra.

i ¶ Prospicere.]præsidentis,enim Ecclesiæ regiminicumbit officio , vt non solum de animarum salute: verum etiam de extrinseca vtilitate & cautela sciat esse solicitus,39.dist. Petrus,85.dist.c.fratrum.

k ¶ Ac scandalis.]ad hoc extra de præsc. nihil.& in p- comio.lib.6 § 1.in corpore auth.de qõ. in prin.coll.6.

l ¶ Huiusmodi.] scilicet vicariatus seu alterius cuiuscunque officij.

m ¶ Celeriter.] ad hoc extra de accus. prælatorum. Obuiare.] futura.n. pcauẽda sunt prout possunt, non ord.c.1.vbi de hoc,23.di.in nomine Domini,nam exempla præsentia nos cauere præmonent in futurum,82.dist.c.plurimos, in fi. vel dic quod de ptenti

inuolui[a] criminibus, nec diuinæ maiestatis formidantes offensam[b].

¶ Quia[c] igitur error, cui non resistitur, approbari[d] videtur, & latum[e] pandit[f] delinquentibus signum[g], qui eorum peruersis conatibus non resistit[h]: Nos volentes nostris & Ecclesiæ sponsæ nostræ iuribus & honoribus in hac parte prospicere[i], & malis ac[k] scandalis, quæ ex retentione, assumptione,seu resumptione huiusmodi[l] orta sunt hactenus, & quæ periculose possent in antea suboriri celeriter[m] obuiare[n], necnon periculis[o] animarum huiusmodi retentium, assumentium, seu resumentium nomina[p], & eis abutentium (vt præfertur) salubriter[q] occurere cupientes, præsentium auctoritate monemus[r] sub excommunicationis pœna omnes & singulos cuiuscunque status, præeminentiæ, dignitatis, aut conditionis existant[t], etiam si Patriarchali vel quauis alia[u] superiori, seu episcopali[x] vel regia, seu alia[y] quacunque præfulgeant dignitate, qui post vacationem[z] imperij absque

quid faciendum est,ne malum insurgat quod in futuro posset insurgere:aliàs aũt humanæ naturæ non est an futurum bonum vel malum cõtingat:scriptum est .n. Non est vestrum nosce tempora vel momẽta. &c. cum nec per humanam custodiam consequi possit, ne damnum vel malumeuenire possit.ff. locati,l. sed damno, quia solius Dei est præscire futura, 20. q.5. quod autem.

o ¶ Periculis animarum.]istis specialiter occurrendum est,argum. extra de sepul. cap. animarum, lib. 6. qui nimis emungit,sanguinem elicit, 4 distinct. denique. extra de renun. nisi cum pridem.§. propter malitiam. cum ipsæ sint rebus quibuscunq; præferendę C. de sacrosan.eccle. l.sancimus, in fine. Sãguinẽ elicit q nimis emungit.

p ¶ Nomina.] scilicet vicariatus vel alterius cuiuscunque officij.

q ¶ Salubriter.] hoc dicit, quia nimia increpatio nec correctionem recipit,nec salutem,& leniter castigatus de facili reuertiam exhibet castiganti, 45. distinctio. cum beatus, ad legem Aquiliam, l nam nimia iuxta illud. Correctio sit moderata.

Qui nimis emungit, solet extorquere cruorem.
Immoderata fecit correctio deteriorem:
Sed moderata satis correctio gignit amorem.

r ¶ Monemus.]hoc iõ,quia vindictam debet monitio pcedere,12.q.2 indigne, extra de sent. excom. sacro.

t ¶ Sub excommunicationis pœna.] canonis, non sententiæ, sunt hæc verba in hoc casu.

t ¶ Existant.] simile extra de electio. cap. generali, & cap. fundamenta, §. vt autem, de immun. eccles. cap. clericis, §. nos igitur,lib.6.cum similibus. Cardinalatus an sit maior pontificatu.

u ¶ Alia superiori.] quæ hæc sit dignitas superior patriarchali,non occurrit, nisi dicas de dignitate Cardinalatus,& sm hoc est iste textus, & sequens in argumentum, q̃ dignitas Cardinalatus est maior Pontificali; licet peraliquos dici consueuerit, q̃ episcopalis dignitas sit maior quàm dignitas Cardinalatus.

x ¶ Sine episcopali.] aliàs pontificali, præmittit dignitates ecclesiasticas temporalibus,de quibus sequitur,vt denoret ipsas digniores esse temporalibus, argum.de translat.episco.inter corporalia,& de maio. & obed.c.solitæ,16.dist.duo sunt,nam ex ordine tex.sumi argumentatio consueuit in corpore auth.de hære. & fal.§.inordinatum,colla.9.C. de nouo Cod. fac.§. pen. ver.seruus quidam, &c. cum multis similibus. Dignitates ecclesiasticę sunt tpalib. digniores.

y ¶ Alia quacunque.] quæ multiplex potest esse, vt patet de electio. fundamenta, §. vt autem, de immun. ecclesia.capitulo clericis. §. nos igitur, lib.6.

z ¶ Vacationem imperij.] de retinentibus ergo vel assumentibus,vel resumentibus nomen alicuius officij super imperio non vacanti,non hẽt locum hæc cõstitutio,cum tunc sit imperator,qui tales potest cohibere:nec tunc ecclesia Romana in iure suo lædi dicatur,cum tunc regimen imperij ad eam non spectet, cuius conseruatione fuit edita principaliter præsens constitutio , vt patet in hoc §. & etiam præcedenti.

a ¶ Nostra.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶Nostra vel sedis.] eadem vi esse licētia Papæ & sedis Apostolicæ, vt s. dixi, q vbi ipse, ibi sit & sedes, vt dixi in c. ad onus, & plenius in c. execrabilis, licet per aliam factam adiectionem, s. beneplaciti vel voluntatis inducat diuersam inter ista, vt colligit, ff. loca. l. locatio præcarij, extra de resc. c. gratiose. lib. 6.

Vbilibet, loco designas.

b ¶Vbilibet.] i. vbicunq; hoc. n. aduerbium est loci designatiuum. vt dixi in c. ad onus, in verbo, vbilibet.

c ¶Pallio.] i. velamine seu colore, vt in parte præcedenti.

d ¶Quacunq;] denotat hoc verbum abusum.

e ¶Exercitio.] merimisti imperij, vel simplicis iurisdōnis, arg. ff. de iurisd. om. iud. l. imperium.

f ¶Decætero.] respicit futurū tps, non ꝑteritum. sup quo vide quod notanter dicit Host. extra de spon. duo. c vlt.

g ¶Huiusmodi.] s. officij.

h ¶Cuiuscūq; assumptione.] sup hoc verbo est sequenda expositio, quam feci s. proxi. §.

i ¶Prorsus.] hoc verbum & sequens o no denotant q totaliter & in totum à prædictis abstineant.

k ¶Inhibentes.] postea les inhibitiones dignum est detrimētū vetitos sustinere, extra de const. c. Et sup tali inhibitione vide q no. 30 dist. c. nulli fas, extra de ele. c. generali. lib. 6.

l ¶Pœna prædicta.] s. excōmunicationis.

m ¶Ciuitatibus.] talis inhibitio facta ciuitatibus, & alijs de quib. sequitur, facta cessetur ipsis ciuibus, vel communitatem aut vniuersitatē cōstituētibus. arg. ff. de leg. j. l. si hæres. §. vicis, & l. ciuitatib. de vsufr. leg. l. legatum ciuitati, iuncta l. 2. de reb. dub. nam ciuitas, cōitas, vniuersitas de se (cum sit quid innaminatum) alicuius inhibitionis vel censuræ ecclesiasticæ capaces nō sunt. arg. de sent. excom. c. si sententia. §. cum verbo. libr. 6. & not. de excess. præla. c. tanta, & arg. ff. de condi. & demon. l. municipibus. vnde ea quæ in facto consistunt, per eos expediri nequeunt: quare per ipsarum membra habent expediri arg. ad hoc. C. de appa. præf præt. l. corniculatij. lib. 12. de excu. mun. l. maximatum. lib. 10. de aduo. diuer. iudi. l. restituendo, sic sentit Inn. de sen. excom. c. Romana. circa finem.

n ¶Aut status.] simile de censi. l. felicis. §. 1. lib. 6.

o Imperio.] scilicet vacanti, vt supra.

p Vt præfertur.] scilicet sine licentia sedis Apostolicę.

nostra a vel sedis prædictæ licentia huiusmodi vicarij seu cuiusuis alterius officij nomen vbilibet b retinuerunt, assumpserunt, seu resumpserunt, & retinent: & qui assument, vel resument forsitan in posterum, & sub talis donationis pallio c abusi sunt, & abutuntur, vel etiam abutentur potestate vel iurisdictione quacunq; d seu eius exercitio e publice vel occulte, quatenus decætero f etiam à denominatione huiusmodi g seu cuiuscunque h assumptione, resumptione ac retentione prædictis, necnon vsu potestate & exercitio supradictis prorsus i abstineant, & omnino desistant: inhibentes k insuper sub pœna l prædicta omnibus & singulis patriarchis, prælatis, & etiam alijs superioribus ac regibus, ciuitatibus m, comitatibus, vniuersitatibus, capitaneis, potestatibus, rectoribus, comitibus; vicecomitibus, baronibus, & alijs omnibus cuiuscunque sint dignitatis, conditionis aut statusn, ne prędictum huiusmodi nomen seu aliud quodlibet in eodem imperio o retinentes (vt præferuntur p) aut assumentes vel eorum aliqui sub denominatione q, vel titulo huiusmodi nominum, seu procuratores, commissarios, iudices, aut vices eorum gerentes quocunque colore quęsito r recipiant vel dimittant: nec vt vicarijs seu vicario aut officialibus imperij pareant s, vel intendant, aut pareri vel intendi faciant t vel permittant u, nec in his x eis vel ei quo modolibet præstent auxilium, consilium, vel fauorem y: Alioqui in omnes & singulos patriarchas, prælatos, & superiores, & inferiores reges, & cæteros denominationem prædictam (ut præmissum est) retinentes, assumentes, seu resumentes, ac illius z prætextu exercentes a quæcunque officia, potestates b seu iurisdictiones, & recipientes eos vt vicarios c vel officiales imperij, aut commissarios eorum d, vt e quod exercitium, non incurreret pœnam sequētem, a cum ratione vacantis imperij nihil exerceat, q iste texf mouet g tus exposcit: & pœna non est in dubio exaggeranda arg. de pœnit. dist. 1. c. pœna ff. de pœn. l. interpretatione.

q ¶Denominatione.] i. appellatione tantum, & nuncupatione.

r ¶Quæsito.] simile de elect. auaritiæ. lib. 6.

s ¶Pareant.] idest obediant.

t ¶Faciant.] quia tunc perinde videtur ac si per se faceret. arg. ff. de vi & vi arm. l. 1. §. deiecisse. de admin. tut. Iuta autem, §. gessisse, de reg. iug. cap. qui per alium.

u ¶Permittant.] Videt ergo quod communitas vel vniuersitas se super hoc debeant opponere: & hoc potest dici verū contra illos quos cohibere potest, & sup hoc vide quod no. ff. de reg iur. l. culpa caret.

x ¶Nec in his.] s. cuiusque nominis, officij assumptione, retētione, resumptione, vel aliàs iurisdictione, imperij vacantis exercitio, vt supra.

y ¶Vel fauorem.] qualiter in talibus vel similibus fauor præstari dicatur, vide quod no. Gul. de hæret. quicunque lib. 6.

z ¶Illius.] s. denominationis.

a ¶Exercentes.] per nis: prop solam denominationem prædictam non bi incurritur pœna sequens t, cum solatis, q denominatio nō ita hēnec ex sit Ecclesiæ Romanæ cere præiudicialis, sicut rib. alleg. cum ad tale exercitiū verbo perueniēt: nec p exercitium ēt incurritur, nisi ptextu talis denominationis fiat, vt rex. in l. valet p hunc tex. vñ ne, & si suo iure proprio, puta ex titulo ab Imperatore viuente obtēto qs exerceret alij

b ¶Potestates.] hoc verbum in persona magistratus imperium denotat. ff. de verb. sig. l. potestatis, de iurisdi. om. iudi. l. imperium. vnde in quibusdam regionibus, vt in Italia, iurisdictioni præsidentes potestates appellantur, simile reperies de electio fundamenta. §. vt autem lib. 6.

c ¶Vt vicarios.] per hoc verbum dicas, quod recipiētes tales nō vt officiales imperij vacantis, sed vt alios, non incurrerent pœnam quæ sequitur per hunc textum, & pef ea quæ supra proxi. dixi.

d ¶Eorum.] s. exercentium iura vacantis imperij, vel

e ¶Vt talium. Igitur commissarij ipsorum nō vt talium, sed vt aliorum, puta iure suo vtentium pœnæ ꝓpositæ non subijciuntur: cessante tamen in his præcedentib. fraude, quia fraus patrocinari cuiquam non debet, arg. ff. de rei ven. l. in fundo. extra de priuileg. quā to. & c. ex parte, cum similibus.

a Vt talibus.] secus ergo vt alijs.

f In hoc.] s. exercitio iuris imperij vacantis.

g A die datæ.] eurunt ergo hi duo mēses a tempore talis data, quia forte eadem die fuit præsentis cōstitutionis facta publicatio, vt sic iuri communi conueniat q hic d, quo cauet p tionem principis a tē pore publicationis post duos menses quē ligare in corpore authen. vt factæ nouæ cōstitutiones. col. 6. si enim aliter diceres, tunc sequeretur, quante quis ligaretur ex plenitudine potestatis principis, allegat. iudic. 1. clem. 5. Vel q forte ista ignorantia ferat contra iura, C. de tab. l. genera i. lib. 10. extra de const. c. cognoscentes.

b Talium, & in parentes seu obedientes eis, vt talibus, aut prælatantes in hoc sibi consilium, auxilium vel fauorem, nisi intra duorum mensium spatium à die datæ præsentium numerādum penitus respuerint, vel se licentia sedis Apostolicæ super hoc ostenderint communitos, excommunicationis in singulares personas & in terras & loca ipsorū & quaslibet communitates, vniuersitates, ciuitates, aut villas interdicti sententias de fratrum nostrorum consilio publice promulgamus: Contra eos nihilominus spiritualiter & temporaliter grauius processuri, prout inobedientia eorum exegerit, qualita facti suaserit, & viderimus expedire. ¶Et vt quibuslibet parendi talibus tollatur occasio: omnes & singulos, qui huiusmodi vicariatus

c Respuerint.] referendum est istud verbum tam ad ipsos exercētes, quā ad eos vt tales recipientes, quam commissarios eorum vt talium, quam et in parentes eisdem vt talib, vel ꝓsantes in hoc sibi auxilium, &c. & dic, respuerint, idest, abstinuerint seu desitterint.

d Communitos.] illi ergo cōiti a pœna sequenti sunt liberi, ne aliàs principali auctoritate circumscripti videantur, quod esse non debet. C. de his qui veni. ætat. impetrauerunt. l. 1. & ne aliàs inde nascant iniuriæ, vñ de iura nascuntur, C. vnde vi. l. meminerint. extra de ne cui. qualiter. Sed pone q de tali communione nō fuisset hic facta mentio, & essent aliqui hic prohibita fa cientes, sedis tamen Apostolicæ licentia communiter incurrerent ne istam pœnam quæ sequitur? Credo q non quia aut habuissent talem licentiam ante hanc cōstitutionem, & tunc p eam tuti sunt, cum de illis hic non esset facta mentio, arg. extra de capel. mona. ex parte. & quia talis licentia durare videtur donec sit reuocata, ar. 25. q. 2. c. 1. 2 & 3. C. de pra scri. l. falsos. Si uero post, idem: quia huius conditor sibi uel successoribus suis manus non ligauit per hanc cōstitutionem, quin talem posset licentiam concedere arg. extra de elect. innotuit. de præben. dudum, lib. 6. ff. de lega. l. si quis, in pinc.

e Excommunicationis.] s. maioris: illa. n. in dubio intellecta uidetur, de sen. excomm. c. si quem.

f Singulares personas.] in singulos igitur fertur sententia excommunicationis, quæ de sui natura animas percutit. extra de reb. eccle. non alie. si quis presbyterorum. Et ideo in locum uel vniuersitatem non fertur cum anima careant, de sentē. excomm. Romana. §. cum uero, lib. 6.

g Loca ipsorum.] No. igitur ob alicuius delictum terram uel loca suæ iurisdōni subdita interdicto ecclesia fieri subijci posse. simile de offi. deleg. sane quia. de spon. c. non est. & sic unus pro alio punitur. super quo uide q plene no 23. q. 4 in summa & plenius p. Gar. de usur. c. usurarū, li. 6. intellige tamen hic terras vel loca ipsorum reputari, non ratione plenę proprietatis tm, sed superioritatis iurisdictionalis, arg. extra de nita & hone. cler. ex litteris, de Iudæ. c. cecidit, §. cum autem,

cle. 5. & clarius ad hoc de postul. præla. c. 1. cum ibi no. in gl. quæ incipit, bona fuit interpretatio.

i Communitates.] super hoc verbo & sequenti dic ut dixi s. in uerbo. ciuitatibus.

K Publice.] ad tollendam oīs ignorantiæ excusationem, arg ff. de instit. act. l. sed & si quis §. proscribere, extra qui mat. accus. posc. vlti. de Iudæ, quorūdam. & c. in nonullis, cum simil. & ex quo talia fiunt non est necessarium, ea singulorum auribus inculcari, 16. dis. c. quod dicitis, extra de postula. cap. 1. Vel dic publice, ad tollendum oīs suspicionis scrupulū, arg. ff. de ritu. nup. l. vlti. de admi. tu. l. non existimo. extra de cland. despon. cū inhibitio, ut eccle. benefi. c. 1. & super hoc vide quod not. 32. q. 4 c. nemo. l. Contra eos.] s. tam singulos, de quibus præmisit, quàm vniuersitates.

l Ecclam gladio platus vtroq; tuet.

m Processuri.] h. d. ad denotandum, q prælatus ut rogque gladio potest Ecclesiæ suæ iura tueri ext. de sen. excomm lib. 6.

n Exegerit.] Nam crescente contumacia, crescere debet & pœna. extra ut. lit. non contem. qm frequenter. §. ulterius. ipla que cumulari facit pœnam. ff. de pœ. relegati.

o Qualitas facti.] quæ de se maiorem non minorem pœnam infligit, facit. ff. de pœn. l. aut facta §. qualitate. de pœn. dist. 1. aut facta, §. qualitate.

p Videtimus expedire.] s. arbitrariæ, cum idem excessus magis sit in uno quàm in alio puniendus, attentis multis, quæ recitantur, extra de homi. sicut dignum, ff. de incen. rui. nau. l. Pedius, §. 2. de pœ. l. respiciendū. §. delinquit.

q Et vt quibuslibet.] Quarta pars.

r Parendi.] idest, obediendi.

s Talibus.] s. iura Imperij vacantis exercentibus sine licentia sedis Apostolicæ.

t Tollat occasio.] No. tollēdam occasionem in malū.

u Vicariatus nomen.] Quid igit si quis sit adstrictus ꝓ iurm fidelitatis retinendi, assumendi, vel resumendi aliud nomē officij q̄ vicariatum: nūquid vi absolutus hic a tali iuro? vr quod non, cum de hoc mentio hic non fiat, nec aliud nomen officij repetatur, necēt attenta mente conditoris volentis conseruationi iuris Romanæ ecclesiæ prouidere, & tollere occasionem parendi talibus. Credo contrarium, cum textus dicat, talibus, & s. expressum fuerat, qualecunque nomē officij exercētibus: aliàs nisi sic dicas, videret hic talis patē dio occasio imperfecte sublata, si quis remaneret ligatus tali iuramento aliud nomen allegan. quam vicariatus, inde p principis constitutio videret quid impfectum continere: contra legem, si quis seruum, C. q̄ mi. non pos. lib. 12 & esset in potestate uolentis exercere officium imperio vacante, mutato nomine vicariatus illud sub alia noie reinere: & sic hæc constitutio deluoria redderetur, contra iura ff. ne quid in loc. publ: fiat. l. vlt. de iud. l. si ꝓtor. C. de bo. quæ lib. l. vlt §. vbi aūt. Non obstat expssio hic facta de isto vicariatu: qa aliud quodcunq; nomen officij superius expressum, hic dēt intelligi repetitum, argum. ff. de verb. obl. l. Titia. §. idem respondet. de leg. 1. l. talis scriptura, §. vlt. uel expssio hoc nomine uicariatus, omnia

alia

Universidad de Deusto
Biblioteca

Procuratoris nomen multa comprehendit.

alia in quibus est eadem penitus ratio, pro expressis & cõprehẽsis haberi dẽt. Sicut & nomen procuratoris, comprehendit sub se omnia nomina, per quę quis alienæ administrationi se poterit ingerere, 1. q. 3. Salvator, sicut & nomẽ curatoris comprehendit tutorẽ ẽt in pœnalib. in casu ubi est eadẽ ratio. in corpore auth. vt hi qui obli se ha. perhibent res mino. §. 1. & ibi no. coll. 6. & hunc intellectum innuit textus cũ dicit, vicarijs vel officialibus.

a ¶Iuramento fidelitatis.] ad quæ capitula adstrictus reputetur quis ex tali iuramento, legitur in lib. Feudorum, intitu. de forma fidelitatis, & 22. q. 5. cap. de forma. & ista capitula plene reperies prosecuta p Hostiẽ. in summa de feud. §. quid sit fidelitas.

b ¶Quantũ ad hoc.] scilicet quo ad non parẽdum talibus: non ergo quo ad alia tali iuramento quis uidetur absolutus, vt dixi alias in simili verbo in c. suscepti. §. vlt.

c ¶Absoluentes.] potest igitur ex causa Papa quem a iuramẽto absoluere, 15. q. 5. c. nos sanctorum, &c. auctoritatem, extra de iureiur. c. quanto, in lib. Feud. hic finitur lex, circa princ. super quo uide quod no. dicto c. quanto, & c. auctoritatem, p Inno. & Hostien. & de dolo & contuma. c. veritatis.

d ¶Eisdem.] s. iuramento fidelitatis adstrictis.

e Talibus.] expone vt supra.

f Vt vicarijs.] & hoc dicas vt superius dixi in parte præcedenti.

g Conꝺederationes.] in mala parte sumitur hic istud verbum.

h Super hoc.] scilicet, talibus parendo, vt officialibus imperij.

i Quomodolibet.] puta verbo, nutu, vel signo. in scriptis, p nuntium, vel epistolam, vel pactum. vel stipulationem uel aliàs qualitercunque, cum dicat, quomodoliber, simile de rescrip. statutum §. in nullo. lib. 6.

k Quacunque firmitate.] puta pœnali, fideiussoria, pignoratitia, vel obsidiali.

l Reuocamus.] simile huic extra de elect. vbi maius. §. cæterũ, de cõcess. preb. detestanda li. 6. cum similibus.

m Huiusmodi.] s. sacramenta fidelitatis.

n Quibuslibet.] s. vasallis talium, vel alijs quibuscunque.

o Super his.] s. officijs imperij vacantis: vel super his, s. parendo officialibus talibus.

p In prædictis.] s. officijs.

q Non debeat.] 23. q. 4. inter cœtera. extra de iureiu. quanto. & eo. ti. c. contingit §. quia non. lib. 6.

r ¶Cæterum.] quinta pars.

s ¶Omnium.] qui cõfluere a Ecclesiam, de qua sequitur, consueuerint, argum. ad hoc extra de elect. causam. cle. 5.

nomen retinentibus, assumentibus, seu resumentibus iuramento [a] fidelitatis tenentur adstricti a iuramento huiusmodi, quantum [b] ad hoc, de potestatis plenitudine absoluentes [c], auctoritate Apostolica firmiter inhibemus eisdem [d], ne talibus [e], vt vicarijs [f] vel officialibus imperij aliquatenus pareant vel intendant. Et insuper omnes pactiones, obligationes, ꝯfœderationes [g], & colligationes, a quibuscunque super [h] hoc quomodolibet [i] initas, iuramento vel quacunque [k] firmitate validatas, omnino dissoluimus, viribus vacuamus, irritamus, & quatenus de facto processerint, reuocamus [l]: Ac huiusmodi [m] & quælibet alia iuramenta qui buslibet [n] super [o] his præstita, per quæ posset in prædictis [p] nostris & Ecclesiæ nostræ prædictæ iuribus derogari, præsertim cum iuramentum vinculum iniquitatis esse non [q] debeat, relaxamus. ¶ Cæterum [r], vt huiusmodi processus vlterius ad communem omnium [s] notitiam deducatur, chartas [t] seu membranas processum continentes eundem [u], in ecclesia [x] Auinionensi appendi vel affigi ostijs seu superliminaribus [y] faciemus, quæ [z] processum ipsum suo quasi sonoro [a] præconio [b] & patenti [c] iudicio publicabunt [d]: Ita quòd omnes & singuli, quos processus iple contingit & contingere [e] potest, nullam [f] postea possint excusationem prætendere, quod ad eos talis processus non peruenerit: vel quod ignorauerint eundem: cum non [g] sit verisimile remanere quo ad ipsos incognitum vel occultum, quod tam patenter omnibus publicatur [a] Datum Auinione in domo Episcopali, ij. Calen. Aprilis, anno primo.

t ¶Chartas seu membranas.] quasi dicat de pellibus animalium, & ipsorum membris, simile ff. de bonposs. secundum tab. l. 1. & l. chartæ.

u ¶Eundem.] idest expressum cõtra vtentes officio aliquo imperij vacantis, & contra parentes eisdem ut talibus.

x ¶Ecclesia Auinionensi.] non exprimit de qua intelligitur, cum ibi multæ sint ecclesiæ. Dicas quod de cathedrali: cum nulla alia uocetur Auinionensis, sed omnes aliæ aliquo nomine peculiari nuncupentur, & facit adhoc in corpore auth. de eccles. titu. §. si quis vniuersorum, in fi. ff. de cond. & demon. l. quæ condilio, §. 1.

y ¶Superliminaribus.] scilicet officiorum.

z ¶Quæ.] s. chartæ uel membranæ.

a ¶Sonoro.] id est sonitum in auribus reddenti.

b ¶Præconio.] quia sicut vox præconis audientibus innotescit, in corpore auth. de lit. §. omnem, col. 8. sic iste processus patẽs in membranis, omnibus innotescit.

c ¶Patenti.] alias patulo, idest patentur, publice.

d ¶Publicabunt.] iuris præsumptione, per ea quæ dixi §. in parte tertia, in verbo, publice. Vel dic, publicabũt idest, publicare poterunt iuris præsumptione, vt extunc non sit tolerabilis ignorantia, argu. ff. de iuris & fac. ignor. l. regula. §. sed facti, extra de præsump. quãto. & c. quædam, ff. de uer. signif. l. latæ culpæ.

e ¶Contingere potest.] qui isti sint, colligitur ex præcedentibus, §.

f ¶Nullam.] s. probabilem.

g ¶Non sit verisimile.] s. iuris præsumptione, contra quam & alias admitti possit probatio, 72. dist. c. propo fuisti extra, qui matri. accu. pos. cum in tua. ff. quod met. cau. l. non est de proba. quæ testamentum, vbi tamen iuris præsumptio tranuit in violentam, ut quia est iuris vel de iure, non est ita: quia tunc magis dr fictio, ar. C. de probat. l. siue possideris, cum ibi no. & talis præsumptio dici ista de qua hic dr: cum istorum processuum publicatio facta fuerit per modum constitutionis iuris indu centis contra quoscunque hic prohibita facientes, & ius commune publicatum ar. l. et quemcunque post duos menses, vt dixi §. in gl. currunt ergo, & arg. de cõcess. præb. cum ei, circa fi. cle. 5.

a Publicatur.] simile, ff. de inst. act. l. sed & si pupillus, §. proscribere, & alijs iurib. allegatis in gl. s. iuris præsumptione, Zenzelinus.

Antiquæ concertationi.] primo dignissima præmittitur declaratio. Secundo post matrimoniũ [a] ꝺ̃ prohibetur sacri ordinis susceptio: ibi, Auctoritate Apostolica. Tertio, contrafacientes sequitur punitio: ibi, Quo si secus, &c.

b ¶Consecrationi.] simile de app. c. concertationi, lib. 6. hæc aũt concertatio non modica, immo magna erat inter doctores & notatores antiquos, dicebant enim aliqui matrimonium contractum per verba de præsenti per susceptionem sacri ordinis dissolui: sicut & per ingressum religionis ante carnalem copulam. Alij vero contra sentiebant, vt plene discussum, & pro vtraque parte allegatum reperies in summa Host. de conjug. §. fratrum, ver. sed quid si maritus. Vltima vero opinio vera esse hodie declaratur per istam constitutionem: & istam met opinionem prius amplexabar tanquam veram: vt notaui extra de uot. & vo. redemp. lib. 6.

c ¶Imponere.] Talẽ finem imponere spectat ad Papam, cum ad eius sedem sit sup difficultate & ambiguitate iurium recurrendum, extra qui sint legi. c. per venerabilem. §. rationib. & arg. C. de leg. l. 1. & §. vltim.

d ¶Animarum periculis.] quibus obuiandum est, de sepul. c. animarum, ne cler. vel mona. c. vt periculosa, lib. 6. cum similibus.

e ¶Prouenientibus.] tam in suscipiente sacrum ordinem: cum ex virtute contracti matrimonij teneret ad reddendum debitũ coniugi, extra de spon. veniẽs cum multis similib. ex virtute vero suscepti sacri ordinis tenebatur ad continentiam obseruandam, q̃ tacite voluisse vt illum susciperido, 23. dist. diaconi. no extra de cle. coniug. cum olim, quam etiam in muliere, forte ad carnis lubricum prona ob iuuentutis feruorem, extra de eo qui cognouit consang. vxo. c. Iordanæ, & cum alio matrimonium contrahere non potẽte, si ille suus vxoris remanebat maritus, prout vere remanet, vt ꝺ̃.

f ¶Declaramus.] non videtur ergo hæc decre. in hoc quod sequitur, iuris noui editiua: sed antiqui potius declaratiua, sup quo vide quod dixi in decr. cum inter nonnullos super verbo, deinceps.

g ¶Solemnizatum.] votum solẽne 1, quod simplex dicatur, vide quod no. extra, qui cle. vel vo. c. rursus.

h ¶Sacri susceptionem ordinis.] susceptio igitur sacri ordinis votũ reddit solemne, vt hic, & 84. dist. c. cum in præterito, 28. dist. diaconi. Sacer autẽ ordo est hodie ẽt subdiaconalis, licet olim esset secus 2, extra de æta. & qualit. c. à multis, 40. dist. nullus, 32 di. c. erubescant.

i ¶Contrahendum.] de contrahendo impediendo non erat tãtum dubium, cum & multa illud impediant, quæ tamen non diriment iam contractum, extra de cogna. spir. c. cõtracto, & ea. ti. c. p cathechismum, lib. 6.

k ¶Si post.] s. susceptionem sacri ordinis.

l ¶Statuta canonũ.] 31. dist. c. quoniam, & c. aliter, 84. dist. cum in præterito, & c. quorundam, extra de cle. coniug. cum olim, de vot. & vo. redemp. c. 1. li. 6. cum multis similibus.

m ¶Efficax reputandum.] admiranda res videtur esse ista: cum enim sacramentum matrimonij à Deo ipso fuerit institutũ in statu innocẽtiæ ante peccatum: sed post in subsidiũ fragilitatis humanę, 22. q. 2. in summa, & §. his ita, quomodo voti solemnitas ex sola constitutione Ecclesiæ inducta, extra de voto c. 1. lib. 6. potest sacramẽtum à Deo institutũ a puro homine, sed à Deo ipso, suo vicario auctoritate faciendi.

1 Vide B. T. & ibidẽ Cajetanum, 2. 2. q. 87. ar. 7.

2 Immo & olim subdiaconat⁹ ordo facer erat, licet ñ reputaret sacer, vt ait gl. in c. à multis. extra deæta. & qualit. verbo, solos, adde nota. in c. 2. extra de bigamis, in verbo: sacros, ĩ hac editione.

TIT. VI.

De voto & voti redemptione.

¶Votum per susceptionem sacri ordinis solemnizatum, licet impediat matrimonium sequens, non tamen præcedens, etiam si nondum esset per carnis copulam consummatum. Et durante matrimonio, etiã nondum consummato, nullus præsumat accipere aliquem de sacris ordinibus: quod si fecerit dissoluto etiam matrimonio, nec in illo ministrare, nec ad superiores ascendere poterit, nisi aliquam de religionibus approbatis ingrediatur, & eius regulam expresse, vel tacite profiteatur. Est autem talis conjugatus sic ordinatus per diœcesanum monendus, vt religionem ingrediatur, si matrimonium non dum est consummatum: quod si renuerit, & vxor institerit, compellitur per excommunicationem ad matrimony consummationem. h. d. Et est casus notabilis: & qui satis esse renon posset.

CAP. VNICVM.

Antiquæ concertationi [b] finẽ cupientes imponere [c], ac animarum [d] periculis inde prouenientibus [e] salubriter prouidere, de fratrum nostrorum consilio præsenti declaramus [f] edicto, quòd licet votum solemnizatum [g] per sacri [h] susceptionem ordinis, quantum ad impediendum matrimonium contrahendum [i], ac ad dirimendum, si [k] post contractum fuerit, secundum statuta [l] canonum sit efficax [m] reputandum: ad dissoluendum vel aliquatenus impediret non videtur, 21. dist. Trebl. ille à quo. §. tempestiuum, ff. de arbi. l. nam magistratus, & quod Dominus pro hibet, dicẽs: quos Deus coniunxit, homo non separet: omnino fieri non licet, 28. q. 1. ca. jam nunc, & per multa iura & rationes, quę ad idem possunt allegari, quod si placet, prosequi poterit, vt plene dixi extra de reg. iur. cap. possessor, lib. 6. Ad hoc breuiter potest dici, quod istud sit per constitutionem Ecclesiæ conditam per vicarium Christi: & sic non p purum hominem sed ex potestate clauium, quodcunque solueris, quodcunque ligaueris, & cap. vt in Euangelio, Matth. 15. cap. & 24. q. 1. quodcunque, ex quibus magna attributa est eidem potestas, etiam circa sacramenta, super quo vide quod no. p Inn. extra de regular. porrectum, vnde talis dissolutio vel impedimentum matrimonij non inducitur

Universidad de Deusto
Biblioteca

faciendi talia cõmittente: oña. n. nostra facimus, & c. C. de vete. iu. enu. l. 1. §. sed neque, ver. oña. n. extra de præb. c. si Apostolicæ, li. b. 6.

a ¶Prius.] s. quàm sacer ordo sorte susceptus.

b ¶Contractum.] intellige per legitimum viri & mulieris consensum, extra de spon. tua. & dēt intelligi legitimum, quo ad ætatem, & liberi arbitrij motum, eo. tit. c. Gēma, de despon. impu. de illis, tātus, n. posset esse defectus ætatis vel libertatis vel consensus q̄ non esset mīmonij, & iō tūc frustra de ipsius dissolutione disputaretur.

c ¶Consummatum.] hoc inducebat dubiū sicut, n. mīmonium non cōsummatum per carnis copulam, p religionis ingressum dissoluit, extra de conner. coniug. c. verum, in corpore auth. de san. epis. §. si vero astante, coll. 9. sic videbāt dissolui p susceptionem sacri ordinis: sed cōtrarium verum est, vt sequitur, & quę sit ratio, j. subij cietur.

d ¶Iure diuino.] illo iure talis dissolutio non est inducta, immo potius vī prohibita: quia quos Deus coniunxit, & cætera.

e ¶Statutum.] quare censetur prohibitum, de transla. epis. inter corporalia, §. sed neque, de verb. sig. c. exiui. §. porro, Cle. 5. Et p hoc colligere potes bonum modū formæ argumentandi & dicendi: non est ita, quia iure cautum non reperiē, vt hic, ad idem in corpore auth. de non eligen. secūdo nube, §. optimum itaq; ibi, nec quælibet est lex aliquid talem dicēs, col. 1. C. de repu. l. dissentiētis, de colla. l. illam extra ne sede va. c. illa. de s. neg. pl. c. Romana, ll. 6. & alibi dī, erubescimus cū sine lege loquimur, in corpore auth. de trien. & semis. §. consideremus, coll. 4.

Argū valet, si dr, nō edita: qa iure cautum nō reperitur.

Mīmonij nōdū cōsummatum quare dissolui nō pōt p sacriordinis susceptionē

f ¶Est censendum.] sed quæ pōt esse rō eius? contrarium, n. videbatur p multa iura & argumenta & rationes recusatas, vt s dixi in sum. Host. de conuer. coniug. §. & vtrum, quas recitare hic causa breuitatis omitto. Respondeo hoc esse: tum quia non reperitur in iure cauta talis dissolutio, vt hic: quare censetur prohibita, vt dixi in glo. præcedenti: Tum quia dissolutio matrimonij inter viuentes pœna est, no. de diuor. caporro, quare nō dēt infligi, nisi reperiēt de iure infligēda ff. de reli. l. at si quis, §. generaliter, de sepu. vio. l. 3. §. non perpetuæ, contenti. n. esse debemus pœnis legibus comprehensis, ff. de verb. obl. si ita stipulatio, & pœna non est infligenda nisi per iudicem, 33. q. 2. §. 2. §. de hoc, iudex aliās non esset, nisi iustitiam redderet, extra de ver sig. forus, l. in omni. ad hoc facit quod no. de iure pa. c. vlt. Tum ēt p multa alia iura, tōnes & argumenta, quæ pro parte ista dicto §. vtrum, reperies rellegata. Sed omittere volo, & responsum dare ad aliqua argumenta facta in d. §. quæ pro parte contraria multum prima facie videntur argumentantia, primo cum dī: sic solemnizatur votum, & facilius p ordinis sacri susceptionem, sicut per religionis professionem: nam maius bonum sequit ex professione p quam inducit bonum obedientiæ, quæ illæsa seruata, est iusta & meritoria, vt in decr. quorūdam §. pe. liberi arbitrij & voluntatis priuatio, de ele. quorundā, & c. si religious, de testa. c. fi. de sepul. c. vl. lib. 6. Item proprietatis temporalium abdicatio. 12. q. 1. non dicatis, extra de sta. mo. cum ad monasterium §. vlt. & multa alia q̄ colliguñ, & no. 16. q. 1. c. de monachis, quæ tū ex susceptione sacri ordinis minime inducuntur: quare pōt dici, quod alia ratio in illa pars tum reformat, iuxta l. interpositas, C. de transa. & dissimilis ratio dissimilia dēt inducere: & quod in vno dī, de reliquo prohibit vī, ff. de iud. r. cum præto r, 25. dist quali. extra de præsum. nonne. Pōt ēt dici ad id quod secundo pro parte alia fortiter vī induci: cura animarum quem à religione reuocat, & religio quē reuocat à mīmonio; ergo & cura ad quam cum sacro ordine q̄s assumīt, dēt quem à matrimonio reuocare, nam reuocatio g relīgionē à mīmonio inducīt ex causis, quę deficiūt in sacri ordinis susceptione, vt p. dixi, nec sequit q̄ sit cura animarum quę ex cā reuocat à religione, q̄ hæc eum reuocat à matrimonio, qa in cura animarum est, iō ppublicam

Professio multa bona inducit.

dum tamen priūs[a] contractum[b], etiam si per carnis copulam non fuerit consummatum[c], cum nec iure[d] diuino, nec per sacros reperiamus canones hoc statutum[e], inualidum est censendum[f]: Auctoritate Apostolica[g] districtius inhibentes, ne quispiam durante[h] matrimonio nondum etiam cōsummato[i], aliquem[k] de sacris ordinibus præsumat suscipere, nisi prout sacris canonibus nouerit[l] conuenire. Quòd[m] si secus à quoquam forsitan attentatum fuerit, ordinamus, quòd nec[n] vtilitatem, quæ pferetur priuatæ: quæ publica vtilitas non sic insurgit ex sola ordinis susceptione. Pōt ēt dici, q̄ dictus modus argumētandi p argm̄ à minori vel maiori cessāt in pœnalibus identitatis rationem in se non habentibus, cum & cessāt in ambitiosis de se non pœnalibus. arg extrade præb. c. cui de non sacerdotali. lib 6. & no. hoc refer. postulasti, in glo. pen. circa fi. Ad alia quæ inducuntur in dicto §. pro parte contraria, subtilis perscrutator responsum de facili inuenire poterit.

g ¶Auctoritate Apostolica.] Secunda pars.

h ¶Durante.] h. d. qa eo soluto liber remanens à lege coniugis posset sacrum ordinem suscipere, sicut & matrimonium cum alia cōtrahere, 31. q. 1. q. p si dormierit, extra de secun. nup. c. pen. & fi.

i ¶Consummato.] mīmonium consummari dī p carnis commistionem, vt hic, & extra de diuor. quanco, ratificari autem dī p consensum mutuum de præsenti: iniciari vero per sponsalia. no. extra de transla. epis. c. licet.

k ¶Aliquem de sacris.] qui sunt tres, s. subdiaconatus, diaconatus, & hodie r subdiaconatus, vt dixi s. in gl. suscep tio.

l ¶Nouerit puenire.] puta de licentia p̄iuges religionem ingredientis, vel ēt in sæculo remanentis potissime absq; suspicione incontinētiæ, & votum castitatis emittētis, 32. dist. seriatim, 77. dist. c. eps̄ būdictionem, extra de conuer. p̄iug. c. p̄iugatus, vbi p̄iux in sæculo remanens esset suspecta de incontinentia, vir non posset religionem ingredi, nisi & ipsa sīr puertet: vt ibi no. Ratio diuersitatis reddi consueuit: qa vbi vir in sæculo remaneret ad sacros ordines p̄motus de licētia vxoris votum p̄tinentiæ emittentis, eidē tenet in necessarijs prouidere 31. d. oīno, & sic sibi materia incontinentiæ p̄textu defectus necessariorum incurrendæ auferet, ar. ad hoc, ff. de ritu nup. l. palā, §. non est hoc igno scendum, & eam in se peccantem vinculis detinere, & ad ieiunia, non tū mortifera cogere, 33. q. 2. placuit, & q. 5. c. hæc imago, & no. extra de iureiu. in c. quemadmodum in gl. vlt, quæ omnia cessant facienda per virum ingressum religionem, carentem proprio & libero arbitrio.

m ¶Quod si secus.] Tertia pars, s. q̄ mīmonio durāte ēt non cōsummato, quis sacrum ordinem suscepit.

n ¶Nec matrimonio soluto.] q. d. nedum eo constante: & die soluto, puta p mortem vel ingressum religionis ante carnalem copulam: vel aliās qualitercumq; cum indistincte loquat, ar. 19 dist. si Romanorum, extra de priuil. quia circa, ff. de leg. præstan. l. 1. §. & generaliter, cum simi. Quid ergo dices si matrimonium contractū de se ab initio foret nullum, puta ob gradū prohibitū consanguinitatis, vel aliam cām, & p sniam declaret nullum fuisse: habebit ne locum quod hic dī? vī q̄ non

nōn] cum nullū vinculum reperiatur virum allegasse, quominus libet remaneret ad susceptionem ordinū: vel cuius p̄textu cogi potuerit ad fidē p̄iugi cōseruandam. Sed in contrarium potest dici: quia aut vir cum contraxit, sciebat impedimentum: & sic quantum in se fuit, mulierē decepit, & fidē matrimonij violauit: & legitimum erat quo ad mulierē ob suam bonam fidem, extra qui fil. sint legi, cap. ex te nore, & tunc ex sua perfidia non debet commodum reportare, argum. extra de eo qui dux. in matrimon. quam pollu. p adulter c. 1. C. de incest. nupt. l. qui contra. & non debet illo casu melioris conditionis (quia stultus fuit) existere. ff. quod vi aut clā l. Seruius, extra de præb. c. cum qui. lib. 6. Aut ignorabat, & tunc antequam aliquid faceret per quod à concubitu coniugis segregaretur, & debuit hoc casu, & etiam usq; finit. iudicium Ecclesiæ super dissoluendo matrimonio expectare, extra de dinor. porro, nā aliter quā tum in se fuit, fidem promissam violasse uideretur: quę violatio & scandalum ex ea potens insurgere, inter cę tera dare causam potuit pœnis, quæ tali promoto p hanc constitutionem imponuntur: & sic secundū hoc verbum, soluto, referri poterat ad dissolutionem iuris uel facti. Sed si supponas ipsum & mulierem impedimentum ab initio sciuisse, tunc forte secus esset: cū susceperit ingredi, ac eius k regulam expresse vel l tacite profiteri: quo m casu dioecesanus n super præmissis & singulis o præmissorum cum p eo dispensare valeat, nisi sit aliud canonicum quod q obsistat. Ad r ingressum huiusmodi sic s ordinatū, si matrimonium consummatum t non fuerit, per diœcesanum instanter moneri præcipimus u & inducī: quod si forsan renuerit x adimplere, ipsum

matrimonio soluto in sic susceptō[a] ordine ministrare, nec[b] ad superiores ordines prouehi, nec[c] ad aliquod beneficium vel officium[d] ecclesiasticum valeat promoueri: Nisi aliquam de religionibus approbatis[e] (quarum professio ad castitatis[f] custodiam, & abdicationem[g] temporalium, & sui superioris obedientiam[h] suos professores adstringat) ipsum canonice[i]

dicatur caste viuere cum vxore: stricte tamen quo ad obseruationem continentiæ in promotis in ecclesia occidentali secus est, ut dixi supra.

g ¶Abdicationem tēporaliū.] cum indistincte loquitur textus intelligam in speciali vel in cōmuni; & sic talis habebit ingredi aliquam de approbatis, aliam igitur ingredi non prodest, puta canonicorum regularium sancti Augustini, uel monachorum Cistercien. vel Cluniacen. ordinis, uel Hospitalariorū, uel similium, quibus licitum est habere aliqua saltem in communi, arg. ad hoc extra de reg. c. constitutionem, lib. 5. aliās frustra dixisset textus, quarum professores, &c.

h Obedientiam.] ad istud, & ad duo præcedentia regularem dicas adstrictum, extra de sta. mona. cum ad monasterium §. ab bas, & ultimo.

i Canonice.] iuxta decretalis, qui. & c. non solum, de reg. lib. 6. uel canonicè, t. non habens in se aliquod impedimentum, quominus religioni possit adstringi.

k Eius.] s. religionis.

l Fel. tacite.] puta per lapsum anni, uel alio modo ut colligitur de regul. is qui. lib. 6.

m ¶Quo casu.] s. cum ingressus fuerit vnam de dictis religionibus, & in ea professus fuerit.

n Dioecesanus.] id est episcopus diœcesis, in qua est talem religionem ingressus, qui per hanc decr. cum talibus etiam exemptis potest dispensare, huius enim capituli conditor bene sciebat istas religiones, vel aliquas de ipsis fore exemptas.

o Singulis p̄missorum.] & vt possit in iam susceptō ordine ministrare, & ad altiores prouehi, & ad beneficiū & officium ecclesiasticum promoueri.

p Cum eo.] s. taliter ingresso.

q Quod obsistat.] puta irregularitas vel delictum, de æta. & quali. c. vlt. de renun. nisi cum pridem. de accusi. inquisitioni. cum simi.

r Ad ingressum.] s. faciendum.

s Sic ordinatum.] s. ad aliquem de sacris ordinibus, in promoto ergo ad minorem ordinem vel aliquem de minoribus, non est necessaria inductio, quæ facienda p̄cipitur; rō huius pōt esse: quia talia ordo in se non hēt votū castitatis annexū: quare nō pōt effectū matrimonij impedire, extra de cle. coniug. c. 1. & c. ti. lib. 6.

t Consummatum non fuerit.] illo enim consummato ingressus etiam religionem eam dimittere est cogēdus de conuer. coniug. c. 1.

u Præcipimus.] necessitatis est ergo talis monitio p eps̄ faciendā: aliās prætermissa in eo peccatum induceret, de offi. archid. ea quæ. cum ibi no. & per Host. de off. ord. inter cætera, §. vlt. de treu. & pa. c. 1. & aliās dixi de æta. & quali. c. 1. Clem. 5.

x Renuerit adimplere.] supponit expresse q̄ possit renuere, vt in ferno dī, quia licet iussus p. dñm pt nolle hereditatem adire, C. de hære. inst. l. cum pponas. quia voluntārium seruitorem Deus sibi quærit, non coactum, 15. q. 1. c. nob est, & per hoc dī reprobata opinio Host, notata d. §. & vtrum, dicentis talem fore cogendū ad ingressum religionis, cum ad hoc cogatur quando que propter delictum, 33. distinct. ca. fraternitatis. ad

Universidad de Deusto
Biblioteca

idem in corpore auth. vt nulli iudi. §. adulterã, coll. 9.
a ¶ Instituerit.] non ergo aliter matrimonium cogitur cõsumare cum esset promotus: sed possent alias vir & vxor ꝓtinentiã vouere, 32. q. 5. qui Deo patri. Post consummatum autem matrimonium ingressum religionem posset episcopus ex suo officio revocare ex causa, extra de conuer. coniu. c. 1. & no. 23. q. 6. mulier.
b ¶ Per censuram ecclesiasticam.] suspensionis, excommunicationis, vel interdicti. de verb. sig. quærenti. Alibi reperitur quem p̃ seueritatem canonicam, alibi per ecclesiasticã animaduersionem fore coercendum & puniendum, qđ prosequere vt no. Host. de pœn. c. in quibusdam.
c ¶ Consumare.] s. p. carnalem ꝯcubitũ, vt 2. dixi. vicissim, n. quo ad hoc sibi sunt ꝯiuges debitores, 32. q. 2. Vir non hẽt ꝓtãtẽ suicorporis, & ecuerso. § his ita. nec uir dicitur habere potestatem sui corporis, sed mulier: nec contra. Sed licet iste cogatur mulierem instãte matrimonium consummare: nunquid ipse poterit ab illa debitum exigere? Dicas q̃ non, cum adhuc quo ad se voto continentiæ sit ligatus, not. de conuer. coniu. c. quidam, & c. accedens, 27. q. 2. c. Agathosa, in gl. sed nunquid, & not. Guil. extra de vo. c. 1. lib. 6. & ibi dixi. Zenzelinus.

Diuisio textualis.

SAncta Romana.] Hęc decret. diuisibilis est in partes quatuor. In prima, causa seu ratio constitutionis præmittitur. In secunda, facti damnationi subijciendi recitatio subiungitur ibi, Nonnulli tamen, &c. In tertia eiusdem facti sub certis pœnis damnatio annectitur: ibi, Cum itaque &c. In quarta prælatis eidem facto consensum, præbentibus pœna infligitur: ibi, Episcopos quoque &c.

Ecclã Romana dr̃ sancta & sacrosan.

d Sancta Romana.] Ecclesia Romano quandoque appellatur sancta, vt hic, & 12. dist. præceptis, 15. dist. cap. sancta, 19. dist. c. in memoriam, quandoq; sacrosancta vt in præl. lib. 5. & hoc ideo, quia sacro cruore Apostolorum Petri & Pauli consecrata, de electa fundamenta de reli. & vene. sanct. c. 1. lib. 6. 21. dist. c. quamuis.
e Vniuersalis Ecclesia.] hic dicas vt dixi in c. suscepti. in verbo, ecclesijr, & in c. execrabilis, in verbo, vniuersalis Ecclesiæ.
f Auctore.] id est, causam originalem dante, simile ff. de excep. do. l. apud Celsum, §. auctoritas, & §. auctoris, ff. de diuer. & tẽp. præscr. l. in vsucatione, §. accessio. cum similibus.
g ¶ Domino.] scilicet Iesu Christo, & proprie dicit auctore: quia nihil boni sine eius gratia, 23. q. 4. nunc ergo, aliàs §. versus, in c. Nabucodonosor, cum ipso fa-

si sponsa eius institerit [a], per [b] censuram ecclesiasticam compellendum decernimus contractum matrimonium consummare c. Nulli &c. nostrarum declarationis, inhibitionis, ordinationis, præcepti, & constitutionis infringere. Datum Auinione calend. Decembris, anno vij.

TITVLVS VII.

De religiosis domibus.

¶ *Secta & religio fratricellorum siue beguinorum qui se dicebant de tertio ordine beati Francisci cassatur quoniam inter cęteros errores ecclesiasticã sacramenta despiciebant: Et sub pęna excommunicationis omnibus inhũgitur, vt nulli decęt ero talem ritum assumant, & ne episcopi ipsum concedere præsumant vide c. fi. eo. tit. in antiqua & c. 1. eo. tit. lib. 6.*

CAP. VNICVM.

SAncta [d] † Romana atque vniuersalis [e] Ecclesia, cui auctore [f] Domino [g] licet immeriti [h] præsidemus, sicut religiosa [i] & pia vota benigno fauore [k] prosequitur [l], sic superstitiosos [m] conatus insolentium [n] hominum † detestatur [o], vide licet ne sub ouina [p] pelle gregem Dominicum [q] truculentia [r] lupi [s] rapacis [t] inuadat, sub pietatis [u] imagine [x] virus [y] hæreticæ prauitatis obrepat [z], & sub prætextu conuersationis angelicæ [a] fictum est nihil. Ioan. c. 1. C. de vete. iur. enu. l. 1.
h ¶ Immeriti.] hoc ex humilitate dicit, vt alibi extra de magistris, c. inter sollicitudines, circa prin. cle. 5. de re iudi. ad Apostolicæ, §. nos itaq; li. 6. vel vocat se immeritum conditor canonis præsentis, PP ea quæ dixi in c. suscepti. in prin. sup verbo cura sollicitat. Quo aũt ad oẽs vniuersos Christicolas nedum benemeritus, immo & sanctus hẽndus est, quẽ apex tante dignitatis attollit, vt 40. dist. ca. non nos.
i ¶ Religiosa.] vel religione fidei. de quibus loquitur lex, C. de epis. audi. l. nemo, vel religiosa, quo ad habitum & professio nem, vt ¶ colligitur, nõ a Fauore. Inam sum ma est ratio, quæ pro religione facit ff. de reli. l. sunt personæ. Beguinos
l ¶ Prosequit.] exem & Nico plum põt multiplex de hoc dari per iura C. de sacrosan. eccle. l. sancimus, & l. vl. extra de fil. presbyt. c. 1. de apostat. c. ex ira rum, 66. dist. c. 1. cum multis similib. q̃ dif grere magis laborio sũ reputo, q̃ subtile. m ¶ Superstitiosus. Hoc verbum expone vt in decre. quorundam.
n ¶ Insolentium.] exponi potest, id est insolita aduenien tium. Alibi aliter sumitur de rescrip. quiaper ambitiosam
lib. 6.
o ¶ Detestatur.] simile de concess. præb. c. detestanda, lib. 6.
p ¶ Ouina pelle.] id est, simplici non astuta.
q ¶ Gregem Dominicum.] id est, populũ Christianum.
r Truculentia.] id est, astutia vel malitia.
[Lupi rapacis.] exponi potest, id est, diaboli, qui ini micus hominis alibi appellatur, extra de elect. c. licet de vitanda. Vel potest exponi, lupi rapacis, id est hæreticis: sicut aliàs, 25 q. c. sunt quidam, in fi. multis etiam aliis modis sumitur lupus, vt no. Guli. de hęre. c. vt officium. in verbo, lupum, lib 6.
t ¶ Inuadat.] simile extra de elect. ne pro defectu. vñ sumitur quod hic dr̃. Et alibi scribaf. q̃ aliqui sub agni specie gerunt lupum. de hæret. c. vt officium, lib. 6.
u ¶ Sub pietatis.] se extrinsecus exhibentis, interius autem minime subsistentis.
x ¶ Imagine.] id est simulatione seu velamine.
y ¶ Virus.] inficieus animam, sicut exterius sumptum occidit corpus: quod atrocius reputatur: quam gladio hominem occidere, C. de maleficis, & mathema. l. 1. & ad leg. Cor. de sica. l. eiusdem.
z ¶ Obrepat, id est latenter subintret? Sepæ enim vitia se esse virtutes mentiuuntur, 41. dist. c. sæpe vitia.
a Angelicæ.] accedit ad oc quod alibi ligit, Angelus sataną frequenter in lucis angelum se transformat, 26. q. 5. nec mirum extra de regula, licet, §. si uero.

a ¶ Spiritus malignus.] scilicet diabolus.
b ¶ Illudat.] sub velamine enim latens ꝓdit se dum ea configit per quæ personas fallere nititur, & semper hoc vide quod legitur. 25. q. 5. nec mirum.
c ¶ Canonibus.] extra. de reli. do. c. ne nimia. & eo. tit. ca. religionum. lib. 6.
d ¶ Aueniat.] sicut nec nouum collegiũ debet quis per se instituere ff. de collegi. illici. l. 3.
e ¶ Approbatis.] per ingressum aliarum non videretur quis ligatus: sic sentire vñ Host. extra de regula. is qui monasterium. & dixi extra de voto. c. quod votum. lib. 6.
f ¶ Nonnulli tamen.] Secunda pars.
g ¶ Profanæ.] id est. abominandæ. alibi sumitur aliter istud verbum, ff. de rerum divi. l. sacra. §. proprie.
h ¶ Multitudinis.] isto casu multitudini non parcitur: quia vt deferi bonum argument. de uot. capit. magnæ. §. igitur, de regul. iuris, ca. qui scandalizauerit. & dic vt ibi no. de tẽpor. ordin. sane 50 distinctione ut constitueretur.
i ¶ Valgariter.] habetur igitur respectu ad communem vulgi de nominationem, ff. de fluminib. l. 1. §. 1 de fund. instru. l. cum de lanionis. §. asinam.
de pœnis l. capitalium §. solet ubi de hoc.
k In partib. Italiæ.] id est locis in Italia constituis ar.
ff. de in. d. l. insulæ de ver. sign. l. notionẽ. §. continẽtes.
l Insula Siciliensi.] quæ de proprio patrimonio beati Petri existit. 10 q. 3. relatum. 94. dist. c. ual de necessitatium.
m Cismarinis.] id est citra mare constitutis: alias est citramarinis.
n Assimere.] & male: cum hoc fieret contra canones prohibitionem expressim continentes, quod iuducit pœnam depositionis, 4. di. §. vlt.
o Conuenticulas facere] ipsas ad malum fieri per iura prohibitum est. C. de epis. & cle. conuenticulam, ff. de collegi. illi. l. 1. & arg. 11. q. 1. coniurationũ & c. cõsecrationes 89. dist. si quis propter Ad bonũ autẽ sic spirationem 89. dist. si quis propter Ad bonũ autẽ sic ecrationes p̃mittit, arg. dict. l. 1. §. si religionis. ficas & confœderationes & cõspirationes in bonum fuit permissę in corpore auth. vt cum de app. cogã. §. quis de parentib. cũ ibi no. C. de pœnis. l. quæ sententiam, de profes. & med. l. magistros, lib 10. & ibi no. & arg. eorũ quæ no. per Ber. de vi. & ho. cle c. cũ decorẽ. & per Inn. & Host. de schisc. 1. de excel. præl. dilecta. p Host. de iud. exhibita. & per eum in sum. de iureiu. & plene p Gul. de uer. sig. c. cõstitutionem. li. 6.
p Eligere.] talium superiorũ electio in hoc casu est prohibita, cũ congregationes factæ supponantur in malum: alias quælibet cõgregatio licita exercens professionẽ vel negotiationẽ, aliquẽ superiorẽ sibi eligere non posset. C. de ma. om. in. l. g iniquũ. 16. q. vlt. c. congregatio, extra de elect. nullius, de hoc plenius dixi in c. Ecclesiæ Romanæ.
q ¶ Aut nominibus aliis appellant] puta præpositos priores, magistros, & sic de aliis.
r ¶ Recipere] & in hoc male, cum etiam in religione approbata Mendicantium prohibeatur talis receptio, saltẽ ad professionem faciendã: nisi cũ certo moderamine, & cũ certa determinatione. extra de regula. non solum. lib. 6.
s ¶ Constituere.] hoc regulariter prohibitum est, saltẽ de locis diuino cultui dedicãdis sine licentia epi. in corpore authen. vt nullus fabricet oratorio. do. colla. 5. & 8. q. 2. c. quam sit. & c. qbus dã licet vnicuiq; fidelì sit permissum simpliciter oratorium habere, de consec. di. 1. c. vnicuique.
t ¶ Constructa.] scilicet per alios.
u ¶ Recipere.] istud religiosis mendicantis ordinis, licet aliàs approbati, expẽsse inhibitum est, extra de excess. prælc. cum ex eo. lib. 6.
x ¶ Habitant in cõi.] habitare in cõi religiosis approbatæ professionis ne dũ ꝓmittitur, immo & iniungitur: vt mutuæ conuersationis & honestatis sibi testes existant, nisi ex causa de superiorum licentia aliud indicatur, in corpore authẽ. de mino. §. cogitandum. coll. 1. extra de excess. prl. cũ ex eo de ver. si. c. ptiuilegiũ, li. 6.
y Publice mendicare.] aliter. n. licite mendicantibus quæstus publicus tribuere victũ solet. ext. de relig. do. c. 1. §. confirmatos. li. 6. C. de men. uali l. vnica. lib. 11.
z Quasi.] ꝓ tanquam expone. non est hic expressiuũ veritatis, sicut est alibi in euang. Io. 1. Vidimus gloriã eius quasi vnigeniti, & c. & alibi. ff. de senat. l. emancipatum cum similibus.
a Religionibus.] scilicet ordinis mendicantis.
b Temeritate dãnabili.] sic dicta, quia a iure dãnata & improbata: vel dãnabili, id est animas taliũ damnante pp̃ inobedientiæ nãtã, ꝑ q̃ mortale peccatum incurrut ext. de ma. & obe. c. si quis, & c. illud. 4. dist. 5. vlt.
c Præsumpserunt.] scilicet dudum, vel ut quequaque.
d In cessanter.] huic malo occurrendum fuit ne tales nedum sui, sed etiam plurimorum possint esse perditio extra de iud. cum non ab homine, nam sæpe malorum consortium corrumpit etiam alios de se bonos 28. q. 1. c. sæpe malorũ. iuxta illud: Vna ouis morbida infecit totũ gregẽ. ff. de act. emp. & ven. l. Iulianus. 40. dist. c. sed aliud extra de stat. reg. ea quæ. Vnde uersus.
Morbida sola pecus, inficit omne pecus.
e Error.] errare est aliud pro alio putare. 22. q. 2. ca. in quib. reb ff. de lib. & posth. l. si posthumus. §. vlt. approbare falsum. erroris esse proprium dicitur. 38. distinc. quanuis.
f Veritas.] de ista dicitur q̃, errotibus gestorũ mini-

Corrumpit iustos hominescom tia malorum.

Quasi, quasi ter accipit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

me vitiatur, ff. de of. pſid. illicitas, §. veritas. rei manifeſtatæ cedere hêt error. 8. diſt. c. veritas, quando act. de pec. eſt ann. l. quaſi ſ. alias eſt ibi. §. ſub l. 1. vide extra de purg. vul. c. ſignificantibus. Quid autem ſit veritas, no. in decret. ſedes Apoſtolica.

a ¶ Reputetur.] Iſpe enim vitia ſe eſſe virtutes mentiũtur, 42. diſt. c. Iſpe. vt 3. dixi.

b Eorum.] ſcilicet nouæ religionis habitum aſſumentium, vt ſupra.

c Inſtituit] vt in decret quorundam.

d Ad litteram.] qua ſi dicat abſque aliqua tranſgreſſione illius regulæ.

e Confingunt.] id eſt ſimul fingunt ſub cuiuſdam vmbra palliatione, cum veritas in eis regulæ non ſubſiſtat, arg. extra de conſue. c. quanto. vel expone confingunt, id eſt ſimulãt exterius: cuius ꝓtrarium latet intrinſecus, q̃ fictio, & ſimulatio prohibita eſt, ff. de iuſti. & iur. l. 1. C. plus valere quod agitur: licet aliquoties in bonum ſimulatio ſit permiſſa. q̃ſt die ut no. Ber. extra de his quæ vi metuſve cau. ſi c. 1.

f Non morẽtur.] hoc eſt contra veram regulam ordinis Minorum, ut probatur ca. quorundam, vnde tales ſub nullius veri prælati obedientia exiſtentes tamquam acephali pro religioſis habendi non ſunt arg. 93. diſt. c. nulla ratione.

Acephali ſunt qui nulli prælato ſubſunt.

g Prætendentes.] falſo tamẽ, vt ſequitur.

h Vacuauerit.] & ſic ex tunc tali priuilegio & etiam reperto cõceſſo, vtẽdũ nõ fuit, tamquam ſublato: alias pœna falſi incurreret. C. de no. codi. confirman. §. hunc igitur, origine enim rei ſublata nõ eſt imago ad effectum aliquem relinquenda. C. de lati. lib tol. l. 1. circa prin. & arg. ad hoc ff. ad leg. Corn. de fal. vlt. ad inſtar eius quod dicit: falſus procurator eſt, qui verus ptius fuit, ſed poſtea extitit reuocatus. C. de fur. l. falſus, extra de reſcrip. ex parte decani. legis tamen licet abrogatæ notitia eſt neceſſaria, vt cauſa editionis eiuſdem ſciatur 6 diſt. Moyſes, 7. diſt. c. fuerunt extra de iud. nouit.

i Approbari] omni igitur tempore habet dici viribus vacuatum, ex quo non reperitur approbatum: ſicut alias dꝛ, quod generaliter prohibitum, expreſſe poſtea non conceſſum, omni tempore intelligitur denegatum, extra de ver. ſignifi. c. exiui de paradiſo §. cum dictus Clem. 5. de tranſ. epiſc. inter corporalia, §. ſed neque, ff. de poſthu. l. x. §. ait prætor, quod cuiuſque vniuer. nomine, l. nulli.

K Habitum.] ſcilicet nouæ religionis Fraticellorum vel Beguinorum, vt ſupra.

l Ritum] id eſt, modum, ſimile verbum. C. de Iudæis. Iudæos.

m Quos] ſcilicet habitum, & viuendi ritum.

n Nec eis.] ſcilicet fratricellis vel alijs (vt ſupra) nominibus appellatis, vnde pro non cõceſſo debet haberi cõceſſum ab illis, qui ius concedendi non habuerunt, ff. de offi. procon. l. obſeruare. §. vlt. extra de iurepatro. c. quod autem. 1. quæſtio. 7. Daibertũ. Epiſcopi ſi cum ſimilibus. ad canonum

o Concilij generalis.] extra de reli. do. capitu. ne nimia. obſeruantia diſtricte.

Non licet igitur epiſcopis contra inhibitionem gñalis canonis facere, cum ſint adſtricti ad obſeruantiam canonum, extra de ætat. & qualit. ca. cum Eccleſiæ. Clemen. 5. vbi de hoc dixi.

p Aſſerentes.] falſo tamen.

q De tertio ordine] de quo habes in decret. cum ex eo de ſententia excommu. Clem. 5.

r Talis nominis.] ſcilicet tertii ordinis ſti Franciſci: tale tamen uelamen eis non prodeſt, vt ſequitur: & dixi in verbo, configunt.

ſ Nullatenus ſit conceſſus. ergo intelligẽdus eſt prohibitus: vt dixi ſup. in gloſ. omni igitur.

t Barathrum] id eſt infernj profundum.

u Anteponunt.] innati ſuæ uolentes prudentiæ, immo potius fatuitati, contra dictum ſapientis, extra de conſtitut. capit. ne innitaris. Vnde de talibus ſcribitur quod qui non ad propheticas uoces, non ad Apoſtolicas litteras, non ad Euangelicas auctoritates, ſed ad ſemetipſos incurrunt, magiſtri erroris exiſtũt: quia veritatis diſcipuli non fuerũt. 24. quæſtio vlt. c. quid autem iniquius, de hoc plenius dixi in c cum inter nonnullos.

x Deuiantes] ab ipſa deuiantes hæretici ſunt cenſendi. C. de hæret. l. 2. 25. q. 2. cap. prima ſalus, cum ſimilibus multis.

y Sacramenta] de & ſuper quibus firmiter credendum eſt quod ſancta Romana prædicat Eccleſia: alias macula hæreſis incurritur, ſextra de hæreti ad abolendam.

z Seminare.] quibus reſidendum eſt muro inexpugnabili bellatorum, extra ne cle. vel mona. ſuper ſpeculæ. §. vlt. 10. col. a. de ſtatutis, conſuetudinibus contia liber. eccle. §. ſtatuimus.

a Cum itaque] Tertia pars.

b Damnanda] id eſt damnatione digna.

a ¶ Fidei detrimentum,] cuius eſt potius proſperitas procuranda extra de hæret. ad noſtram cle. 3.

b Scandalum,] quod vitandum eſt extra de præſcri. ni hil de noui ope. nuncia. cum ex iniuncto.

c Ordinum,] ſcilicet approbatorum.

d ¶ Opprobrium.] Nã opprobrium facit religioni, qui religio ſus non exiſtens habitum illum religioni cõuenientem portat. ſimile C. de epiſ. aud. l. minime, & contra talem lex imponit pœnam corporalis ſupplicij & nihilominus exilij, in corpore authen. de ſan. epiſ. §. penul. col. 9.

e ¶ Noſcatur.] ſuper hoc dicas vt dixi in parte præcedẽti in gl. huic malo occurrendum.

f Statutum huiuſmodi.] non dicit religiẽm; ſic etiã dici non meretur: cum g ſedẽ Apoſtolicam non fuerit approbata, ſimile huic de relig. do. cap. cum de quibuſdam. Clemen. 5.

g Præmiſſis.] ſcilicet proxi. §. in ver. & ut ipſorum. & in ver. quædam autem, & in ver. nonnulli.

h Reputamus.] & metito, cum aliquas ex ipſis nullum facti ad minimum habere, nec ex eis iuris ſulcimentum venire noſcatur.

a Per eos] ſcilicet ta lem ſectam, ritum vel ſtatum tenentes.

k Congregationis,] ac ſi foret à iure reprobatum.

l Attentatum.] de facto.

m De fratrum.] ſuper iſta clauſula dic vt dixi in c. Execrabilis.

n Firmitatis,] nec mirũ: reprobato. n. auctore ratione ſectæ omnia eius dicta & facta pro reprobis ſunt habẽda, extra de hæret. c. fraternitatis, & in extrauag. domini Ioan. quæ incipit, dierum, quod dic vt no. per Ber. & latius per Inno. & Hoſt. d. c. fraternitatis.

o Reuocamus.] b ene dicit, reuocamus, quatenus de facto proceſſerunt, cum de iure fuerint: nulla: & ideo pro prie reuocari & reſcindi nõ poſſunt ff. de iuſt. & iur. §. vlt. extra de deſpon. impub. c. ad diſſoluendum. Reuocantur igitur quatenus de facto proceſſerũt, ne forte in opinione communi aut vulgi labijs nomen valoris alicuius habere poſſint dici, & aliàs, extra de re iud. paſtoralis, §. vlt. cle. 5.

p Subiſcimus.] concor. ad hoc extra de relig. do. c. religionum lib. 6. & eo. ti. c. cum quibuſdam. cle. 3. Et ex quo taliis ſecta per ſedem Apoſtolicam eſt prohibita & interdicta omnibus habenda eſt pro inhibita & interdicta, quod. n. ipſa repellit, repulſum fore cognoſcere debent omnes 94. diſt. c. miratus ſicut per contrarium ipſa tenet & ſequitur. ab omnib. eſt tenendum. 24. q. 1. c. rogamus, C. de ſum tri. l. 1. cum ſimilibus multis.

q Abolemus] ſimile de reli. do cũ de q̃buſdam, Cle. 5.

r Volumus ipſo facto.] per hæc verba fertur excommunicationis ſententia extra de appe. prꝫterea. de teſt. cogen. cum ſuper. aliàs per ſola verba præcedẽtia ſub pœna, non ſententia, ſed cõminatio inducitur C. commi. vel epiſto. l. interlocutio. extra de iure patro. relatũ. de ſimo. ca. ſicut. de ſagit. cap. 1.

ſ Iniungentes] talis iniunctio non ob tem perãti peccatum mortale induxit, vt aliàs ſæpe dixi, de maiori. & obed. ca. ſi quis. & cap. illud. & ſuper hoc vide quod nota. Hoſti. de offi. ord. in tex cætera. §. vlt. de treu. & pa. c. 1.

t Sectam.] ſimile de hæret. c. ad noſtram, §. cum autem, cle. 5.

u Aſſumptum.] ſcilicet iam in præſenti, vel in præterito.

x Epiſcopos quoque] Quarta pars.

y Supradictos.] contra concedentes alios habitus vel ritum viuendi, pœna ſequens nõ videtur ſibi locũ vẽdicare per hoc verbum: quia ſi de alijs cõditor canonis idem voluiſſet, hoc vtiq; expreſſiſſet. extra de deci. ad audientiam C. de cadu. tol. l. vnica. §. ſin autem ad deficientis, & quia pœna ad caſum tantum expreſſum reſtringenda eſt. argu. extra de electſ. ſtatutũ lib. 6. de pœni. diſtin. 1. pœnæ. ff. de pœn. l. interpreta

a detrimentum, fidelium ſcandalum b, dræfatorum Minorum & aliorum ordinum c opprobrium d, & etiam ſuarum & aliarum animarum perniciem redundare noſcatur e, ſectam, ritum, & ſtatum f huiuſmodi non obſtantibus præmiſſis g eorũ excuſationibus, quas friuolas reputamus h, & quicquid per i eos communiter vel diuiſim ſub religion. s, conuentus, col. legij ſeu congregationis k nomine vel colore attentatum l extiti vel exiſtit, de m fratrum ipſorum conſilio auctoritate Apoſtolica nullius fuiſſe & eſſe decernimus firmitatis n: & quatenus de facto proceſſerunt de conſilio & auctoritate præmiſſis, reuocamus o omnino, ac perpetuæ prohibitioni ſubijcimus P, & ab eccleſia Dei penitus abolemus. q Eidem perſonis & alijs quibuſcunque ſub pœna excõmunicationis, quam eas (ſi ſecus fecerint) incurrere volumus r ipſo facto, iniungentes s expreſſe, ne ſtatum ſiue ſectam t & ritum huiuſmodi ab ipſis aſſumptum u ſectentur vlterius, vel ipſum de nouo aſſumere quoquo modo præſumant.

¶ Epiſcopos x quoque & eorum ſuperiores, & etiam alios prælatos quoſcunque, qui prædictis perſonis vel alijs ritum viuendi & habitum ſupradictos y præter ſpecialem Apoſtolicæ ſedis auctoritatem z deinceps b conceſſerint, prædictæ excommunicationis pœnæ ipſo b iure decernimus ſubiacere c. Dignum eſt enim ut adulterinas d tationc. Sed in cõtrarium facit, quia in alijs nouis habitibus vel viuendi ritibus eadem videtur ratio, quaſi & in illis idem ſtatutum licet pœnaliter videatur: vt dixi in decr. Execrabilis. & in c. abbates. de reſcrip. clemen. 5. ſed quod prius dixi, tutius reputo.

z Auctoritatem.] cum illa ergo talem ritum & habitum cõcedentes pœnam, quę ſequitur, non incurrunt quia tunc magis ipſa ſedes quàm ipſi facere videntur. omnia enim noſtra facimus, &c. C. de vete iu. enuc. l. 1. §. ſed neq; ex multitudine. extra de præben. c. ſi Apoſtolicæ, lib. 6. & quia quod lege permittente fit, pœnam nõ meretur C. ad leg. Iul. de adul. l. Gracchus, ne principis auctoritate quis circunſcriptus uideatur. C. de his qui veni. ætat. impe. l. 1.

a Deinceps,] ad præterita trahitur ſequens pœna. arg. C. de legi. l. leges extra de cõſti. cap. 2. & vlt.

b Ipſo iure.] quaſi dicat nõ expectata homini ſententia. ſimile extra de ſent. excom. c. eos, de reſcrip. ipſo iure. lib. 6. in corpore auth. de rap. muli. quæ rapto. nub. §. vlt. col. 9.

c Subiacere eſt.] ergo in hoc pſens conſtitutio canõ latæ ſententiæ. & ſic vides quod epiſcopi excommuni cationis ſententiam canonis incurrunt, ſententiam au tem depoſitionis ab officio nõ incurrũt, niſi expreſſe cautum reperiatur. de elect. ſi cõpromiſſarius, §. huius. de ſent. excom. quia periculoſum, lib. 6.

d Adulterinas.] quales (vt hic colligitur) ſunt quæ

Epiſ ſentẽtiã excõica tionis incurrere poſſunt

Universidad de Deusto
Biblioteca

sine patre legitimo spiritua|i prorogatæ reperiuntur, vt sequitur.

a ¶ Pater cælestis,]qui plantare eas videtur,cũ p̃ sum mum Pontificem vicarium suum plantatur. extra de transla.epis.inter corporalia,& c.quanto, & hoc procedit ex potestate cla uium,quodcunque li gaueris,&c.Matth.16. 25.q.1. quodcunque. extra de re iudica.ad Apostolicæ.§. nos ita que.

b ¶ Temeritatis.] in malum sonat;vt aliàs extra ne cle.vel mon. c.ut periculosa.lib.6.

c ¶ In agro Domini co⁹] simile extra de sta reg.ca.ne in agro. Clemen.5.

d ¶ Congregationis] hic dicere potes vt di xi in parte 2.in verb. conuenticulas.

e ¶ Vepres.] species est spinæ:vt dixi in c. ne in agro. sup.prox. alleg.

f Cui.]scilicet Apostolico culmini.

g ¶ Gratia.]24.q.1.c. à recta,&c.rogamus.

h ¶ Nulli ergo.] sup hac clausula dic vt no in ca.Exectabilis. Zẽ zelinus.

Diuisio textualis

Copiosus] ¶ In tres partes diuisibilis est plena constitutio.In prima cum quodam præiudicio facti præmittitur excitatio.In secunda cõminatoria subiungitur constitutio: ibi, Cum igitur, &c. In tertia transgressorum eiusdẽ annectitur punitio:ibi, Nos enim omnes,& cætera

i ¶ In misericordia, Dominus. & nedum est copiosus in misericordia,immo semper potẽs in ea. de pœnit. dist.7.nullus expectet.omnia.n.potest quæ posse est aliquid posse de pœnit.dist.2.c.principium ver. charitas Quare misericordiæ eius nec mẽsuras ponere possumus,nec tẽpora definire: apud quẽ nulla patiẽ metas

Misericordia Dei non pũ mensurari.

ueniæ cõuersio.de pœni.dist.1.c.serpẽs, ver.his autẽ. alias est sub c.multiplex.per misericordiam.n.nõ vult peccatoris perditionẽ,sed cõuersionẽ,& salutẽ: delinquẽtes qui corrigũtur suscipiens,in corpore auth.vt nõ lux.contra natu.in prin.col.6.2.6.q 6.c.cognouimus & quoridianis hoũm peccatis semp ignoscere dignatur,& pniam nfac.suscipere.C.d nup.l.imperialis. & ¶ Abũdantia pietatis.]ær quam pro peccatoribus Christus aduocatus apud patrẽ existẽs,ppitiatio est p peccatis,de pœn.dist.2.c.ñ enim,inquit.ver.qui dicit. Obsequia.]id est digna seruitia,sup quo videre potes p̃ notaui in c.cũ ad sacrosanctæ.in verbo pietatẽ. m Succedit.]idest illuminat,vel accendit:nec enim per impensa obsequia quis ad Christum peruenire potest nisi sibi datum fuerat a Patre.22;q.4.ca.de Tyrijs.vnde ad pœnitentiam cor peccatoris dicitur illustrare de pœnit,dist.5.c.falsas.

plantationes, quas non pater a cælestis,sed humanæ temeritatis b audacia plantat,Apostolici culminis cẽ sura diuellat: nec patiatur in agro c Dominico perueríæ congregationis d vepres e excrescere,cui f proprium est (diuina opitulante gratia g) virtutes serere,ac vitia radicitus extirpare.Nulli h ergo, &c. Datum Auinion.iij calen. Ianuarij.anno secundo.

TITVLVS XIII.

De Iudæis & Sarracenis.

¶ Vt Petrus filius regis Castellæ pio ductus proposito facilius Agarenos in fideles à regno Granatæ expelleret,lata fuit excõmunicationis sententia in omnes,prohibita portantes ipsis infidelib.& Sarracenis præfati regni Granatæ. Concor.c.ita quorundam.& c.ad liberandam. eod.tit.in antiq.

CAP. VNIC.

Copiosus in misericordia Dominus i, qui de sua abũdantia k pietatis corda fidelium ad suæ maiestatis obsequia l deuotionis ardore succendit m, præcordijs n dilecti filij nobilis viri Petri Infantis o nati p claræ memoriæ Sanctij regis Castellæ, adeo q copiose gratiam r cælestis inspirationis infudit, quòd sibi delectabile s reputat propriam exponere in ipsorum t prosecutione personam u. Pio qui dẽ nobilis ipse ductus proposito x tamquam strenuus y athleta z Domini,a negotiũ ipugnationis

k Pietatis.]No. pietatem teneram dicas,& dixi in c.prodiens.

l ¶ Deuotionis.]quod Deus respectum habet. 1.q.6. si sacerdotibus in fi.14.q.5.si quid inuenisti.

m ¶ Succendit.]ad quod Deus respectum habet.1.q.6. si sacerdotibus in fi.14.q.5.si quid inuenisti.

n Præcordijs.id est intrinsecis cordis affectibus.

o ¶ Infantis.]Infantẽ eũ vocat,licet maiorem ætate, aliàs tutor esse non posset,qualis esse inf.supponitur. C.de legi.tut.l.nemo.insti.ce fidu.tut.in fi.C.de legi. hære.l.vl.§.fi.Et applaudit consuetudini & vsui loquẽdi cõi Hispanię:iuxta quam filij regum, q reges non sunt,Infantes appellantur.ar.ad hoc ff.de fiu.l.r.§. fumen.de fiuid.instru. cum delanionis,§. afinam.sicut qñq; in vulgo aliqui iuuenes appellantur,qui tamen iuuenes nõ sunt ff.de pœn.l.capitulum,§. solent.proprie enim infans est minor septẽ annis.C de iure deli. l.fi infanti.

p ¶ Nati.]id est,filij,

q ¶ Adeo.]id est, intantum.

r ¶ Gratiam] hoc dicit: quia nihil boni est dare absq; gratia Dei.23.q.4. Nabuchodonosor.26.q.5. nec mirum.

s ¶ Delectabile reputat:] quisq; enim delectari debet in obsequijs maiestatis diuinæ:nam voluntarie militẽ sibi eligit Christus,volũtarium vero seruitium sibi auctiona tur diabolus,15.q.1. c.non est. alpernatur enim Christus coacta seruitia, & hilarẽ seruitorem diligit Deus nõ timore pœnæ,sed amore iustitiæ seruitẽ secũdum Apostolum.23.q.6.§.ex his.

t ¶ Ipsorum.]scilicet obsequiorũ maiestatis diuinæ.

u ¶ Personam,]maiorem oblationem Deo facere nõ poterat:maiorem enim charitatem nemo habet,quam vt animam suam ponat pro amicis suis: vt scriptura testatur sacra.& ad instar Eliæ prophetæ,qui Domino zelus populi in terroganti,quem ex duobus ad prædicandum mitte ? respondit:ecce ego,mitte me,Esaiæ 6.cap.7.q.1.in scripturi,& ad instar sancti Martini dicentis, Domine,si adhuc populo tuo sum necessarius, ego non recuso laborem.

x ¶ Proposito]ad quod Deus respectum habet. 1.q.6. si sacerdotibus in fi.14.q.5.si quid inuenisti.

y ¶ Strenuus]animi magnanimitate de sup. neg.prælati.lib.6.

z Athleta.]id est pugil seu pugnator sine mercede. ff. de his qui no.infa l.Athletas.C.de athle.& ibi no.in rubrica.lib.no.

a ¶ Domini negotium.]Not. Christi negotium reputari impugnationem infidelium; ipsi enim quia cum Christo nõ sunt per fidem,contra ipsum esse censẽtur iuxta illud: Qui non est mecum, contra me est.C.de Iudæ.l.cælicolarum.vnde & hæreticus est,qui non est Ecclesiæ membrum,in corpore auth.de priuile.do §.1. col.8.cum dñs pro fide Christiana vtnẽ deficeret, recte pertus sit extorasse,Lucæ 22.cap.21.dist.§.1.

a ¶ Agarenorum] species est quorundam infidelium de quorum speciebus multas reciperes enumeratas. 24.q.vlt.c.vlt.

b ¶ Contumeliam]talis contumelia, q̃ in religionem diuinam committitur,in omnium fertur iniuriam.C. de hæretic. l. Mani chæos.

c ¶ Detinetur.] hoc cõtingit ob nostrorũ multitudinem peccatorum: propter quã Pagani & i fideles cẽteri nocendi facultatem diuinitus, id est permissione Dei assequũtur,7 q.1.c.scisci tatus.56.di.c. si gens Anglorum.

d ¶ Tutorio nomine.]supponere videtur textus ite satis apte.q tutor regis tutorio noĩe impugnare possit infideles ad expensas regis pupilli,certum est enim q ad onus principum temporalium spectet defensio Ecclesiæ: & eorum potestate est Ecclesia muniẽda: voluntas enim Dei est contra temporalem potestatem aduersus hereticos,& alios infideles: alias. n.de sno imperio Deo rõnem reddere sunt adstricti. 23.q. 5.c.princeps,& q. 8. quãdo.extra de sup. negli. prælatis.li.6.cõstat etiam q vna potestas per aliam est põt p ecclesiasticã ad sibi auxilium præbendum, extra de maledi.c.2.de offi.ord.c 1.&c.quoniam, 22.q 5.c. administratores.cum igitur ipse rex ad hoc faciendũ adstrictus,tutori hoc adimpleti de bonis regis pupilli nihil poterit imputari.argu.ff. de admi.tut.l.sine hærede §.Lucius.de iu.te & ra.distrahen. 1. C. de admi.tuto.l.sumptus.

e ¶ Filij nostri]regem ergo appellat Papa filium, nõ fratrem extra de crimi.falsi. quem graui. Nihil enim honorificentius,quam tu rex vel Imperator Ecclesiæ filius esse dicaris, 23.q.8 c.conuenior.circa fi. & dixi in c.prodiens.

f ¶ Puerilis ætatis.]No. puerilem ætatem teneram dicas: vnde in ea cõstitutus,licet alias de se discretus, ad tractanda sapientium horum iura inhabilis reputatur. C.de test.milit.l.vlt. & arg.ff.de decar.l.spurij. §. minores. de mune.& ho.l.ad rem publicam, extra de elect. c.ex eo.lib.6.

g ¶ Sub spe] quam confidenter habere poterat ex pio zelo mentis propositio iuxta verbum prophetici cũ. Reuela Domino viam tuam,& spera in eo, & ipse faciet.

h ¶ Cælestis auxilij] simile C.de epi.& cle.l Deo nobis.in corpore Auth.de quæsto.in princ. coll.6.Nã cũ ordinatio.ipsius enim prouidentia Dei dispositis Barbarorum quidem incontinentia refrænatur, rei vero publicæ res augentur, in corpore authen. vt neque mi les neque feuda.in prin.coll 7. & dum rationes Christo sunt,vincit populus suus:si relaxantur, vincitur. Exod.17.c.& 36.dist.c.si quis vult.

i ¶ Feruentur]quo ad animi feruorem.

k ¶ Viriliter.]quo ad corporis vigorẽ & strenuitatẽ.

l ¶ Cum igitur.]Secunda pars.

m ¶ Obstacula remouere.]iuxta hoc scribitur in lege, quod decursio & varietas humanæ naturæ paulatim egene curatione,nõ aliter ad bene se habendum reuocatur,licet prima prius gubernentur principia, nisi ꝑ particulariter ei resistit,summoueatur. in corpore auth.de testi.& ea quæ patit.in prin.coll.4.

n ¶ Præminentiæ.] Intelligo etiam regalis: tum ob istius textus indefinitatem:tũ quia ad onus regis spectat defensio fidei,& impugnatio infidelium, vt dixi §. in gl.supponere.tum, etiam arg.si fratrum §. quia igitur. vnde præ ceteris debet abstinere ab ijs, a quibus tenetur alios cohibere.arg.ff.si ser.vẽdicetur. l. altius. extra de na. ex lib. ven. cap. 1.

Armorũ quæ ne armorum compre sensionis, q̃ henduntur nedum ar dã defensio ma offensionis cuiusnis.

o ¶ Arma.] appellatio dam sunt of cunque generis, immo & defensionis vesculta, broqueria, lo ricæ, platæ, disploides,& similia.ff.d vi & vi ar.l. 3 §. armis. inst.de interdi. §. qui autem,de publi. §. ita lex Cornelia ff.d ver. sig.l.armorũ.de fur.l. pignore.§. furem. & quia omne obstaculũ tollendum quod posset impugnationem infidelium aliquatenus impedire: vt hic vides, de hoc dixi de statu mo.in c.ne agro.§.præfatæ quoque.clem.1.

p ¶ Lignamina] galeatum scilicet,vel de qubus galeæ vel alia nauigia fieri possunt. de Iudæ, ita quorundã. & c.ad liberandam.

q ¶ Victualia] quid ipsorum appellatione continẽatur,vide quod legitur.ff.de ver.sig.l.verbo victus, & l.quos nos.§ fin.

r ¶ Quæcunque prohibita.] quæ sunt illa,colligitur C. quæ res ven.pos.vel non,l.barbaricum, quæ res exportari non debent.l.1.extra de Iudæ.ita quorundam & c.ad liberandam.

s ¶ Prædecessores nostros]vt Alexandrum tertium, dicto c.ita quorundam:& Innocẽtium tertium..dicto c. c.ad liberandam.

t ¶ Ad terras Aegypti.]in quib. Christus natus fuit, i. in Bethleem,nutritus in Nazareth, passus & sepultus in Hierusalem,no.extra de sepul.c. 1. quæ peccatis no stris præpedientibus ab infidelibus detinentur. Christus vbi fuit natus, nutritus, & passus.

u ¶ Intra triẽnium.]res miranda videtur, q̃ conditor huius c. terminum certũ præfixit, intra quem sua dutiis ad regnũ Granatæ: cum infideles ibidem habitent, vt hic supponitur, cũ lex humana ciuilis inhibeat sub pœna capitis,& sub pœna proscriptionis omnium bonorũ,res inhibitas ad Barbaros deferri. C.quæ res exportari non debẽt.l.1.& iura alia canonica sup. gl.pro xi.alleg.simpliciter inhibeant res interdictas ad Sarracenos portari.Quæ igitur potest huius esse ratio ? Ad hoc potest dici,q̃ cum profecutio istius negotij cẽt sũtura tẽporalis per Petrum infantem, vt pote facienda per eum tutorio nomine regis Castellæ, talẽ prohibitionem facere voluit temporalem, pœnalẽ & sententiæ excõicationis inductiuã: vt ipse Petrus interim feruẽtius induceretur ad dicti negotij prosecutionẽ;ne forte alias ipse desidem illũ redderet: vnde cũ ad ipsius Petri futuri temporalis prosecutoris supplicationẽ q̃ sens cõstitutio pœnalis forte facta fuit, Papa eam face re perpetuam non curauit: potissime cum sciret iura alia cõia multarũ pœnarũ inflictiua forte dudum condita generaliter contra portantes res prohibitas Sarracenis, q̃ per istam decretalem in nihilum immutãtur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Sed ad istam per illam additur eum suis pœnis cõtra illos, qui isto durante triẽnio res prohibitas detulissent, nec ex virtute huius cõstitutionis quis pœnas aliquas incurreret de ferendo post triẽnium tales res prohibitas: sed remanent alia iura pœnalia cõtra tales. Nec potest argum. a contrario sensu colligi ex hac decretali, q quod diceretur, deferentes res prohibitas absque prohibitione huius decretalis non incurrere pœnas a pdecessoribus promulgatas: cessat. n. argumentum a contrario sensu vbi iura alia obviarent. not. de foro cõpe. significasti & C. de epis & cler. l. conuẽti culam. Vel dicas quod eũ a prædecessoribus aliquibus fuerunt pœnæ & sententiæ promulgatæ contra deferentes res prohibitas ad partes Aegypti, q non ligarẽt ad se pertates ad alias partes: magnum fuit, quod Papa voluit eas extẽdi contra deferentes ad regnum Granatæ: non fuit ergo mirũ, si certũ tempus voluit super hoc limitare.

Argumẽtũ a contrario cessat aliqñ.

a ¶ Quomodolibet.] quasi dicat nec per se nec per alium: nec per terram, nec per aquã, vel alias quoquo modo.

b ¶ Nos.] Tertia pars.

c ¶ Quæcunque prohibita.] dic ut super hoc in parte præcedente dixi.

d ¶ Nostræ prohibitionis.] scilicet intra triẽnii vt sup. à cõtrario ergo sensũ deferẽtes non contra talem prohibitionem, non viderentur incurrere pœnam: sed dic vt supra dixi super verbo intra triennium.

e ¶ Et nihilominus,] id est, vltra pœnas & sententias a prædecessoribus promulgatas.

f Prosecutione durante.] ergo illa finita præstantes auxiliũ & similia, nõ incurrerent sententiam huius canonis: nihilominus tñ incurrerent sententiam aliorum iurium, vt s. dixi.

g Vel fauorem.] super hoc verbo & duob. præcedentibus dic vt dixi. c. dierum. §. nos.

h Dicti negotij] scilicet impugnationis perfidorum regni Granatæ.

i Directe.] puta opponendo se contra impugnare volentes dictos perfidos.

k Indirecte.] vt persuadendo, vel monendo, vt a tali impugnatione desisteretur.

l Excommunicationis.] scilicet maioris, de sententia excom. si quem. quæ in hoc casu forte circa papam tolli non posset: si supponas quod eam sibi retinuerit tollendam sententiæ promulgatori: prout in talibus prædecessores facere consueuerunt.

m Ipso facto.] & sic est canon latæ sententiæ. Zenzel.

Via in fu turorũ.] Diuisio

TITVLVS IX.

De torneamentis.

¶ Constitutio Clementis in quibusdam regnis torneamenta inhibens sub pœnis excõicationis & interdicti, hic reuocatur, & illi qui huius occasione sententias incurrerant, absoluuntur.

CAP. VNI.

QVia in futurorum euẽtib.n sic humani fallitur o incertitudo iudicij, vt quod cõiectura p probabili exnũc interdum attenta q considerato vtile pollicetur, r repereris damnosum quãdocunque cõtingat: nonnunquam quod consultet s statuitur ex sanioris inspectione iudicij consultius t reuocatur.

¶ Sane x fœlicis recordationis Clemens Papa quintus prædecessor noster attente considerans generale passagium y in concilio Viennensi pro terræ sanctæ subsidio salubriter ordinatum, per torneamenta, z & sumitur ex corpore auth. hæc constitutio innouat constitutionem in prin. coll. 8. & in decret. quia nõnquam reperies, simile vbi de hoc dixi.

n Euẽtibus.] qui de se incerti sunt instit. de verb. oblig. §. ossff. de condi. & demõ. l. 1 §. dies.

o Humani fallitur.] cum de futuris diuinare certitudinaliter non possit, vt extra vt eccle. benef. cap. referente. ff. ad l. aquil. l. si putator. simile. ff. mandat. §. fideiussor. §. si cum debitori. nec beatus Paulus, licet spiritu Dei repletus, cre se futura diuina futuri iudicij agnoscere potuit, 22. q. 2. c. cũ beatus. solius enim Dei est præscire futura. ff. de iud. l. sed & si re stituatur. §. vlt. 25. q. nis de restitu. §. quod autem.

p Coniectura.] id est, præsumptione.

q Attenta.] id est, deliberata.

r Pollicetur.] id est asserit per coniecturã. Pollicitatio. n. est solius afferentis promissio absq; alterius præcedente consensu. & in hoc differt a pacto. ff. de pollicit. l. pactum.

s Reperiri damnosũ.] Cõfirmat. Ostiẽ. Ioan. Andr. Host. Cardi. Panor. Abb. Imol. Butr. Dec. Alex. Ias. Cagnol. Corne. Ang. Bal. Salic. Fulgo. Rom. Cyn. Dyn. Bart. Alber. Iac. de Are. Bald. Imol. Fran. Zabar. Ant. de Butr. Fran. Aret. Iac. de Ra. Iac. de Bel. Ioan. de Imol. Ioan. de Lig. Ioan. de Ana. Ioan. de Plat. Ioan. de Cal

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Prosecuturos.ipso vel gĕneres suas habentes passagium facere.
b Exinaniunt.]idest exhauriunt bonis & facultatib. C.ne fil.pro pat.Aut.habita.vbi simile verbum sic exponi reperies.ad hoc extra de vsur.c.vsurarum.lib.6.
c ¶ Impotentes.] scilicet impotentia facti forte de diuitibus facti pauperes ob expensas nimias factas pro torneamentis exercĕdis vltra quam posset sui facultates patrimonij tolerare.arg.ad hoc in corp.auth.vt omnes ob.iud.prouinciarum,§.1.col.3.ff.vbi pupillus educ.debeat.l.ius alimentorum 2.respō.de iure do.l.quæro.& l.generalis.
d ¶ Crucis assumptione.] quam volentes passagiū facere, assumere consueuerunt.
e ¶ Retrahunt.]vt talis retractio non contingeret,multū videbatur causa probabilis ad inhibendum talia torneamenta.arg.ad hoc ff.de ope.pu l.q liberalitate.circa fi. in corpore authen.vt lit decætero. §. hic si mulier.colum.6.C.de bon.quæ libe.l.2.de dona.ante nupt.l.ficonstante.
†Et ideo hic nominātur, tamen idē dicēdū de aliis quibus p ista passagiū impedit. facit gl. in l. tale pactū, §. fin. de pact.l.scire oportet. §.fi.ff.de excus. tut.gl.l. verbo,pfidētes reputata fing.cle.1.d rescrip. Sed vltra Bar. ibi ego allego gl. in verbo,reus c.21 de cōfes. li. 6.gl.quā Ange.dicit practicatā fuisse.l.1. C. de rap.vir.tex. & Bal.in ca. 2.§. si quis rusticus. de pa.tenē.Con 12.
f ¶ Ab illis.] scilicet torneamentis.
g ¶ Ea.]scilicet torneamenta.
h ¶ Erubescunt.] reputantes forte sibi ad aliquem ruborem,seu pudorem, si quod vident alios faciētes ipsi non faciant, pompam sæculi sequi volentes, vt frequenter accidit in vi ris nobilib.arg.ad hoc ff.de admi.tu.l.cum plures,§.cūtutor.de dona.cum filius.
i ¶ Frequetius exerceri.]vnde in illis non sine causa fuit facta interdictio specialis.arg.C.de fer.l. prouinciarum,ff.de pœ.l.aut facta.§.vlt.
k Interdixit.]in quadam extranaganti,quæ incipiebat:Passiones.
l ¶ In facientium.]sume verbum personas, quod est infra.
m ¶ Ea.]scilicet torneamenta.
n Ad id.]scilicet faciendum torneamenta,vel alia ꝛ. expressa.
o Eis.]scilicet facientibus.
p Præstantium opem.]super hoc verbo & sequentib. vide quod dixi in c.dierum.in verbo auxilium.
q Illorum.]scilicet personas,quod est infra.
r Locis.]quo ad iurisdictionem,& hoc denotat,verbū sequens.
s Cum possent.] Ad impossibile.n. non obligabantur 2.q 2.c.faciat homo. ff.de reg.iur.l impossibilium.
t Ad illa.]scilicet torneamenta,vel hastiludia.
u In domibus suis.]intelligi debet suis non solum ratione dominij,sed proprietatis.immo ratione domicilij vel habitationis.arg.ff.de iniur.l. lex Cornelia.§. domum,de dam.infe.l.4.§.abesse,cum simi.
x ¶ Quommodolibet exercentium.]quasi dicat nedū pro his quæ haberent exerceri occasione torneamentorum,immo quacunque etiam alia,cum dicat, quomodolibet,simile de rescript. statutum,§. in nullo.lib 6.
y ¶ Cum eisdem.] scilicet facientib. torneamenta.
z ¶ Personas excōicationis]in personas ergo excōmunicatio,in locū vero interdicti sūt proprie ferūt.& hic videas quod dixi in cap.fratrum.in verbo ciuitatibus.
a ¶ Promulgando.] in dicta extranaganti, passiones in qua etiā oēs colligationes,actiones,promissiones quacunque firmitate etiam iuri subnixa,sunt per hoc irritatæ.
b. Ab excōmunicatione huiusmodi.] subla tionem ergo interdicti sibi non retinuit: quare ordinario eam permisisse videtur.arg.de sen. excō. nupc ¶ Reseruata.]hic vide quod dixi in c.pro diens,in fi.in verbo,reseruata.
d ¶ Verum.] Tertia pars.
e ¶ Ingeritur.] quia forte multi nolunt a talibus abstinere:quare dicta sententia ligabantur in suarum periculum animarum.
f ¶ Militari cingulo.]olim enim & hodie militaturis de nouo cingitur ensis. ff. de milit.testa.l.filiusfamilias,& multa alia olim fiebāt, quæ hodie non sunt in vsu,quæ notātur per Accurs. ff.ex quib.cau maio.l.penul.
g Vacare.]idest,operam dare.
h ¶ Ipsius sententiæ.]scilicet excommunicationis in personas,& interdicti in terras.
i ¶ Propter quod.]scilicet quod multi vacare omittūt militiæ & actibus militaribus.
K Idoneos,]pauciores,quod est infra, deficiēte eis ar morum ingenio,quod per exercitium incrementū recipere cōsueuit.C.de re mili.contra rempublicam.li. 12.ff.de leg.3.l.legatis seruis,§.ornatricibus.
l Voluntarios.]quia tales non coacti quærendi sunt: voluntarium enim militem elegit Christus, voluntarium sibi seruum auctionatur diabolus,15.q.1.c.non est.& 12.in proœm.inst.§.summa itaque.
m Nos ad dilectum,]Quarta pars.
n Regentis,]non dicit,regi:quia tempore editionis huius constitutionis iste Philippus rex nondum erat, sed iuxta consuetudinem regni regebat regnum pro Ioanne impubere nepote suo,filio regis Ludouici fratris sui præmortui:quo Ioanne impubere mortuo successit in regno,& Rex verus fuit.
o ¶ De domo regia.]sc,existentium vel domesticorum arg.

arg.extra de ver.obl.c.sicut nobis.li.6.vt & alibi legit in Euangelio:cum dē.Ad virginem desponsatam viro, cui nomen erat Ioseph de domo Dauid, &c.
a ¶ Magnatum.] magnates dici consueuerunt magnapali potentia suffulti.arg.no.extra de sup. negl.prælc.grandi.lib.6.
b ¶ Præmissa discrimina.] animarum ex dictis suijs prouenientia,& quia derogatur negotio passagij ex hoc, quia à cingulo militari abstinentes metu sententiarum se idoneos vel voluntarios non exhibent ad subsidium terræ sanctæ.
c ¶ Repetitæ.] idest iterum petitæ simile, C.de epis. & cle.l.repetita.de testa.consulta diualia, & de erog.mili.anno.l.lege repetita li.12.
d ¶ Ductis.] idest inducti.
e ¶ Antedictis.] scilicet in proxima parte præcedenti.
f ¶ Rōnabilib.alijs.] quæ illæ potuerūt esse arbitrarium pōt dici durum, n. videbat per censuram eccles hastiludia interdicere tur liber vsus corporis proprij ad experiēdas & exercendas vires eiusdem, & iniquum videbatur inge nuis hominibus non esse liberum vsum & administrationem rerum suarum,arg.ff.si à paren. quis manumisit sue.l.non vsq;.C. de ludæ.l.nemo mandati.l.in re mandata. Aliæ rationes forsan super hoc reddi possent,quas p te ipsum tu studiose adinuenire curabis.
g ¶ Huiusmodi sniās.] s. excommunicationis in personas,& interdicti in terras, vt ꝛ. Et sic colliges q snia in lata non de excess. præla.tanta,extra de sent. excom.c.si terdicti sententia.
h ¶ Sic ligati.] scilicet sententia excommunicationis.
i ¶ Propterea.] s. quia fiebant torneamenta, vel hastiludia,vel eis faciendis opes,auxilium, vel assensus præbabantur,vt ꝛ. Circa illos ergo, qui ex alia causa excommunicati existentes, vel in locis ex causa aliainterdictis celebrassent diuina, nulla fit hic dispensatio.
k ¶ Officia.] s. solemniter sicut prius,11.q.3.quis'episcopus. An autem aliter celebrando incurratur irregularitas, vide quod Inn.& Host.no.extra de excess.prælatorum.tanta.
l ¶ Irregularitate.] super qua dic vt no. per Hostien. extra de cler,excommun.c.2.& cap.si celebrat. Zenzelinus.

necnon quamplurium magnatum[a] & nobilium,tam in regno Franciæ quam aliunde considerantium præmissa[b] discrimina repetitæ[c] suplicationis instātiam sententias excommunicationis & interdicti,prefatas præmissorum supplicationibus inclinati,& ducti[d] considerationibus antedictis[e], & ex causis etiā rationabilibus[f] aliis in fauorem sæpefati negotij, de fratrum nostrorum cōsilio reuocamus: eos qui propter exercitium torneamentorum seu hastiludiorum ipsorum huiusmodi[g] sententias incurrerunt absoluentes ab illis[h], & cūeis qui sic[i] ligati,vel in locis propterea[k] interdictis diuina celebrarūt officia,[l] super irregularitate[l] inde cōtracta auctoritate Apostolica dispensantes. Datū Lugduni,xvji.Calen.Octobris,anno primo.

TIT. X.

De crimine falsi.

¶ *Falsificantes monetam regis Franciæ & aliorum locorum circumuicinorum aliquo de quattuor modis hic prolixe declaratis, ipso facto excommunicationem incurrunt: à qua absolut non possunt nisi à Papa, præterquam in mortis articulo. De falsificantibus sigillum ipsius regis Franciæ habes cap. ad audientiam, eod.tit.in antiq.*

CAP. VNICVM.

PRodiens qua si ex[m] adipe iniquitatis multorum sceleratorum[n] funesta[o] cupiditas eos[p] q in pernicem[r] præcipitare conatur,dum sequi miserabilem[s] eius[t] ingluuiem[u] satietatis nescientem moderamina[x] non verentur: ipsi etenim turpium[y] lucrorum se

Rodiēs.] Istam decretalem diuide in partes tres In prima faciendæ constitutionis tu alias præmittitur occasio. In secunda per facti recitationem multiplicis fasitatis mone tæ subiungitur specificatio:ibi, Nuper siquidem,&c. In tertia 5 falsarios promulgatur excommunicatio ibi, Nos igitur, &c.
m ¶ Ex adipe.] i.abūdantia seu pinguedine, sicut & Psalmus, Sicut adipe & pinguedine repleatur, &c.
n ¶ Sceleratorum.] i. criminosorum,& dēt esse scriptum cum,s. simile extra de verb. sig.forus,§. vlt. C.de qō.cum cognitionaliter,& de ferijs,l prouinciarum iuxta versum:
Vt sis cęlestis,nō assimilare scelestis.
i.scelera commitentibus.item hic.
Regi cęlesti nūquam placuere scelesti.
i.viuiosi.
o ¶ Eunesta.] i.crudelis & peruersa.
p ¶ Cupiditas.] dr radix oium malorum, 1.ad Timo.6.de pen. dist.2.c qa radix, 46. di.c.bonorum,in corpore auth.vt iud.sine quoquo suffra. §. fi igitur, coll 2.
q ¶ Eos.] scleratos.
r ¶ Perniciem.] i.dānationem, 11.q.3.c. præcipue, 18.q.2.c.pernicios am.
s ¶ Miserabilem.] i. & miseriā hoiem de ducentē,aliter autem qnq; sumit hoc verbum,& exponit.i.miseratione dignum,vñ dr, Pauper amabilis & miserabilis,arg.C.si quis impe.maledi.l.1.no.extra de maledic.c.1.
t ¶ Eius.] s.cupiditatis.
u ¶ Ingluuiem.] i.appetitum insatiabilem Ingluies autem aliās assumitur pro immoderata cibi vel potus assumptione,4 dist.c.deniq;,de consē.di.5.c. nihil,vel ædil.edi.l.qui damno,§. vlt.
x ¶ Moderamina.] i.temperantiam vel sobrietatem in vitu,quæ corporaliter obseruata salutem & sensuum acumen & limen operāt,& ægritudinem fugat:& per ꝺrium nō obseruata morbum facit, molestias ingerit, ægritudinem generat,consumit & computrefecere facit corpus humanum,& macerat ægritudine diuturna: & tunc tandem morte crudeli assumit,de consē.dist.5.c. nihil.n.& multo fortius est est de in temperantia spiritualis mentis.
y ¶ Turpium lucrorum.]ad turpiter lucra quæsita qñque perdenti competit repetitio,quandoque non, vt no.extra de decī.ex transmissa:nihilominus tamen fisco repetenti de iure communi sunt applicanda, ff.de iure fisci.l.Lucius,no.C.de condi.ob turp.cau.l.2.ff. de

Sobrietas multa bona facit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Religiosus proprietari est insterquilinio sepeliendus.

de pa. t. Iuris gentium, §. si ob maleficium.

a ¶ Facibus.] iuxta hoc legit de regulari simplici inuento proprietatis qui dēt in sterquilinio sepeliri, extra de stat. mon. c. cum ad monasterium.

b ¶ Ambitiosis.] de se nunquam satiabilib 74. dist. c. sicut hi.

c ¶ Dei.] q̄ portius est hūdus, extra de stat. regul. c. q̄ Dei, cum similibus.

d ¶ Damnabili cæcitate.] s. corporis, cordis animam damnante.

e ¶ In tenebris.] s. cordis, vel oculorum mentalium: quare nesciunt quo vadant, scriptum est, Qui ambulat in tenebris, nescit quo vadat, extra de præsum cap. literis.

f ¶ Excidia.] i. mortes spirituales.

g ¶ Nuper siquidem, secunda pars.

h ¶ Fide digna.] tenēt ergo ad pūsionē sup hoc faciēdam: hoc cū videat scire q̄ ab alijs audiuit, 22. q. 5. c. hoc videtur, ff. de pet. hæred. l. item veniunt, §. petita. & §. à quo.

i ¶ Nonnulli.] quatuor modos ponit falsitatis, vel deprauationis monetæ, & hic est primus.

k ¶ Auctoritatem.] sed ad quem spectat iuris cōis auctoritate monetā cudere seu fabricare? Rūdeo ad principem, arg. ff. de orig. iur. l. 2. §. cuius ærarium, C. de fal. mon. l. 1. & q̄a de iure regularium est monetam cudere, 10. coll. quæ sint regaliæ, c. 1. Et p̄ hoc patet exp̄sse, q̄ nulli priuato 1 competit de iure scripto monetam cudere posse, etiam legitimæ materiæ & legitimi ponderis existentem, arg. istius textus, tum quia moneta hēt publica forma percussa esse. ff. de contrah. emp. l. 1. qua forma priuatus sine pœna falsi vti non pōt noīe suo, arg. ff. ad l. Corn. de fal. l. falsi nominis, & l. qui nomine. tum quia per priuilegium impetratur, vt sequitur quare relinquitur q̄ de iure cōi non competat, aliās. n. frustra per priuilegium impetraretur. C. de de thesau. l. 1 li. 10. ff de priuil. cred. l. Imperatores, tum quia eam eudēs vt falsarius puniret, ff. ad l. Cor. de fal. l. q̄ unq̄s, & l. lege Cornelia, C. de fal. mon. l. 1. quod non contingeret si iure permittente hoc faceret. C. ad leg. Iul. de adul. l. Gracchus, 23. q. 4. qui petat. tum ēt quia ea quæ iuris publici sunt priuato sine consensu principis non competunt, ff. ne quid in loco pub. fiat, l. 2. §. si quis à principe, & §. idem ait, C. de fun. limi. cuicuno; lib. 11. quasi nulli permissum videatur quod in signum prærogatiuę spālis est principi reseruatum, ar. C. de diuor. offi. & appari. iud. & probato. eorum, l. probatorias, li. 22. Sed si quæras à me an princeps aut rex vel alius habens ius cudendi monetam, possit bonam monetam deteriorare seu mutare in damnum subditorum: & si fecerit an in foro p̄iali satisfacere teneatur? vide quod no. per Inn & Host. de iureiur c. quanto', & per Host. in summa, in tit. de censi. §. ex quibus, ver. quid si moneta.

2 Monetam cudere nulli priuato q̄ petit.

1 ¶ Consuetudinem.] arg. per consuetudinem quæri posse ius cudendi monetam 2 arg. ff. de diuer. & temp. præscrip. l. si quisquam, de iureiu. l. sane, C. de fun. limit. l. 2. de pasc. pu. l. 12. lib. 11. & ff. quod vi aut clam. l. prohibere, §. plane, & no. C. de falsa moneta, l. 2. sicut & quæri pōt ius iurisdictione vtendi arg. extra de foro

2 Idē tenet Hent. Boic. q̄ 10, de iureiu. ī 2. di. allegās hāc extrau. q̄

fæcibus [a] immergentes, ambitiosis [b] nexibus inuoluuntur, Dei [c] timorem damnabili [d] cæcitate postponunt, & quasi ambulantes in tenebris [e] non vitant excidia [f] personarum. Nuper [g] siquidem ad nostri Apostolatus auditum multorum relatio fiue digna [h] perduxit, quòd nonnulli [i] nullam habentes auctoritatem [k] iuris vel consuetudinem [l] seu priuilegium [m] faciendi, monetam falsam ostendunt, & fabricant in regno Franciæ & locis circumuicinis. Alij [n] vero monetam [o] falsam sub vero signo charissimi in Christo filij [p] nostri Caroli regis Francorum & Nauarræ illustris [q] studiose [r] deprauant [s], & ex hoc cadit à suo recto [t] pondere. Quamplures etiam in locis circumuicinis [x] quibus, [y] de iure, aut consuetudine, seu priuilegio ius competit fabricandi monetam: signum [z] proprium monetæ regiæ, monetæ suæ, quam fabricant, imprimere, seu insculpere moliuntur [a], eiusdem quantitatis & iucunditatis, literarum figuræ, quam [b] habet moneta regia, monetæ suæ quam fabricant, quantum possunt [c] similius, speciem, & formam insculpunt, constituun & imponunt [d]: & quamuis moneta prædicta eorum ad vsurpatam [e] similitudinem perducta deficiat à iusto pondere argenti [f], & solito in regia moneta, & more, & consuetudine obseruato, simplices [g] tamen & populares personæ non habentes inter monetas tantæ similitudinis peritiam [h] discernendi, fallantur [i] quotidie [k] ea occasione [l] in vsu monetarum, recipientes monetas falso assimilatas pro veris. Sunt [m] & alij, qui scienter [n] falsas monetas extra regnum prædictum emunt, & post intra regnum ipsum eas portant vendunt & expendunt [o].

¶ Nos [p] igitur attendentes quod ijdem [q] falsarij & fabricatores [r] monetarum talium & emptores [s] prædicti per hoc se digno [s] maledictione constituūt, eos qui (vt præmittitur) præmissa moliri [u], aut fa-

& arg. ff. ad leg. Corne. de fal. qui falsam, de testa. l. ad testamentum, §. signum.

a Moliuntur.] ex hoc in falsi vitium incidentes, arg. ff. ad leg. Cor. de fal. l. falsi nominis, & l. qui nomine, C. eo. tit. licet ex talibus, extra de testi. tam litteris, §. ult. de ijs q̄ fi. à præla. fine consensu cap. quanto. §. j. extra de crimi. fal. c. licet.

b ¶ Quam.] C figuram.

c Possunt.] hoc dicit, quia raro vel nix omnimoda similitudo, vel identitas in talibus dari potest arg. ff. de condi. indeb. l. si non sortem, §. liberatus.

d Imponunt. Jut in quantum plus. potest, falsitas pallietur.

e Vsurpatam.] dicit vsurpatam ob defectum consensus regis Fraciæ, cuius moneta similatur, arg. C. de fun. rei priuat. l. vsus aquæ, lib. 11. 93. dist. c. illud.

f Pondere argenti.] idem si auri, & multo fortius.

g ¶ Simplices.] idest simplicitate vel rusticitate gaudentes, argum ff. de iurisd. omn. iudi. l. si id qđ. §. doli. de eden. l. 1. §. ult de qua rusticitate legitur quod omnia palam habet not. Instit. de actio, §. itē Seruiana.

h ¶ Peritiam discernendi.] sunt etenim multi forensium causarum, idest, eorum quæ foris fiunt, inexperti, ff. de prob. l. eū. de indebito, §. finautem.

i Falluntur, idest decipiuntur.

k Quotidie.] frequētiam denotat, non tēporis æstimationem, argum. ff. de condi. & demon. l. si quis ita, de consec. dist. 5. c. nūquam.

l Ea occasione.] scilicet quia illorum monetæ sunt monetę regiæ assimilatæ falso, facit. ad id quod s. proxim. dixi in glossex hoc.

m Sunt & alij.] Quartus modus.

n ¶ Scienter.] secus ergo si ignoranter probabiliter ita credat. ff. de iureiu. l. 1. §. per les enim. non obligantur, arg. C. de tabu. l. generali. li. 10. extra de consti. cognoscens.

o ¶ Expendunt.] tales crimine falsi teneri uidentur ad quod dixi s. in gl. sed ad quem.

p Nos igitus.] Tertia pars.

q Idem falsarij.] hoc ad duos primos modos cōgrue referri potest.

r Fabricatores.] hoc ad tertium modum refertur, licet etiam ad primos duos referri possit.

bricare, aut emere vel portare ad [x] regnum prædictum scienter præsumpserit; felicis recordationis Clementis [z] Papæ V. prædecessoris nostri vestigijs inhærentes [a], excommunicationis [b] sententia innodamus: absolutione prædictorum nobis & successoribus [c] nostris præterquā in mortis [d] † articulo reseruata [e]. Nulli, &c. nostræ innouationis infringere, &c. Datum Auinion. quinto nonas Iulij, anno sexto.

TITVLVS XI.

De priuilegijs.

¶ *Priuilegia si qua sint, quibus aliqui nobiles Capaniæ & Maritimæ dicebat se munitos circa hanitorum receptationem hęc constitutio propter causas hic insertas reuocat et annullat.*

CA. VNI.

ADnostri Apostolatus [p] venit audi-

f Emptores prædicti.] hoc ad quartum modum referri nostrū.

t Constituunt.] uñ si damnum sentiunt sibi imputent, arg. ff. de reg. iur. l. q̄ quis damnum, & l. culpa. u Molīri.] idest pertare uel facere.

x Vel portare.] s. fciēter, ut s. inquarto modo.

y Ad regnum prædictum.] scilicet Francorum, igitur contra faciētes, uel portētes hic prohibita ad alia regna uel etiam ad loca uicina regno Frā ciæ, pœna quæ sequitur nullatenus se extendit, cum hic non quoslibet exprimat, & super pe hoc uide quod nota. in simili, in c. dierū. ris absolue & in c. sancta Romana. §. episcopos.

z Clementis Papæ V.] Extrauagans fuit. a Inhærētes.] simile extra de iura. calum. inhærentes.

b Excommunicationis.] s. maioris, quæ in dubio inflicta uide sen. excomm. c. si quem.

c Successoribus.] intellige uel alijs nra uel ipsorum auctoritate fungētibus, arg. de sent. excomm. cap. ad eminentiam. & etiā c. cum ex eo. Clemens. Papa V.

d Mortis articulo.] in illo simplici sacerdoti curato permissa est absolutio, ut de sē. excom. non dubium.

e Reseruata.] cumhic & in alijs certis casibus à sententia canonis implenda absolutio sedi Apostolicæ reseruetur, dā in tel ligi q̄ regulariter ab ipsa ordinarius potest absoluere, argum. de sen. excomm. nuper. Gulie. tamen contrā sentire uī de elē tione, statutum, circa fi. de regul. non solum. li. 6. Sed quod prius dixi credo uerius, ut dixi de sen. excomm. grauis. in fi. & capcum eo. Clemen. 5. Zenzelinus.

gātea pecunia, q̄ dictio sp̄ stricte in telligēda est Ludo. Roma. sing. 167. & de pœna falsorū monetariorum Hipp. i l. falsum, ff. de fal. ubi pulchre loquit de illo q̄ ueneratin suspicionē falsatæ monetæ, penesquē inuentio banī sūpæ. Font.

† In mortis articulo nulla est casuū reseruatio: atq̄ iō cēsētur sacerdotes

Diuisio tractualis.

AD nostri Apostolatus.] Diuisibilis est hæc constitutio in partes duas. In prima quorundam priuilegiorum cōcessionis factæ præmittitur recitatio. In secunda subiungitur ipsorum reuocatio ibi, Nos igitur;

a An-

a ¶ Auditum.] simile in c. ad Apostolatus.
b ¶ Intra nostros.] sunt igitur istæ prouinciæ de patrimonio Ecclesiæ.
c ¶ Concessum.] si hoc verum erat, vt entes tali indulgentia peccare non videbantur, arg. C. de sen. passis, l.

Priuilegiũ ex illicito fa cit licitum.

tum [a] quod nonnulli nobiles & communitates intra [b] nostras Campaniæ Maritimæque prouincias constituti, asserentes per priuilegia sedis Apostolicæ sibi fore concessum [c], quod de prouincijs ipsis per rectorem eorum, qui est pro tempore, vel officiales curiæ rectoris eisdem banniti [d], in terris, ciuitatibus, castris & locis [e] eorum morari libere [f] possint, nec [g] in illis idem rector bannitos ipsos capere [h] valeat: eosdem bannitos in dictis terris, ciuitatibus, castris & locis, non absque [i] de-

uit vel incepit, 24. q. vl. cœpit, 111 q. 3. cepisti, ff. de pos li. l. 1. in prin. & §. cepisse.
i ¶ Absque derogatione.] cum sua suorum officialiũ tales bannientium caritura sit effectu, & quasi derisoria, contra iura, ff. ne quid in loco pu. flat. l. vlt. de iud. dã prætor. Vel dirit, derogatione, propter illa, quæ ex primunè in parte sequenti.

rogatione sedis Apostolicæ manifesta, recipiunt & receptant [k].

¶ Nos [l] igitur qui bene uoli more patris [m] in prouinciarum ipsarum tranquillitatis & pacis commodis [n] delectamur [o] super hoc (prout ad nostrum spectat [p] officium) pro communi [q] bono prouinciarum ipsarum de congruo volentes remedio [r] prouidere, priuilegia supradicta cuiuscumque tenoris existant, maxime cum [s] ipsorum prætextu maleficia remanent in eisdem prouincijs impunita [t], pandatur au-

k ¶ Receptant.] talium receptatio deiure communi est inhibita, vnde receptantium tales maleficos genus pessimum dicitur, cum sine ipsis maleficij diu latere non possint: quare ea dẽ pena qua illi puniri iubent, nisi sint ill orũ quos receptant affines, vel cognati, quia tũc cum eis mitius agitur, ff. de rece. l. 1. & 2. C. de his qui latr. occul. l. 1. & 2. & de pace iuramẽ. fir. §. receptatoribus, col. 10.
l ¶ Nos igitur.] Secunda pars.
m ¶ Patris.] consiliũ p liberis cupientis, ff. de adulte. l. nec in ea, §. ius occidendi.
n ¶ Commodis.] ex tranquillitate igitur & pace proueniunt commoda nedum spũalia, ut charitatem & unionem habere ad proximum, arg. 45. dist. c. tria sunt, & c. duæ sunt, de consec. dist. 2. c. paecem, un de & Christus in nouo testõ pacem suam reliquit: quare Ecclesia Dei pro pace orare non desinit, immo & proueniunt temporalia, ut bonorum trãsitoriorum & temporalium, & inde personarum conseruatio, quibus amissis & bellum & rixa proueniunt, in corpore auth. de armis. in prin. & §. sinuatẽ, extra de rest. spol. Pisanis, de re. iud. ad Apostolicæ, lib. 6. nam quod belli calamitas introduxit, sopire pacis lenitas consueuit, C. de cadu. tol. l. 1. in principio.

Parcendum da spũalibus spalia pro ducit.

Subditi q. ct cũt principe vigilare.

o ¶ Delectamur.] spiritualis delectatione: sic ipsorum prosperitate dr prosperari, in proæ lib. 6 quare frequẽter pernoctat, ut subditi sub omni, quiete consistant, in corpore auth. ut iudi. sine quoquo suffra. circa prin. coll. 2 pacẽ desiderata & toti terræ necessariam q̃ uniuersas sibi subditas parties hẽdam in dicit, 10. col. de pace tenẽ. & eius violato. §. 1 inuiolatam perpetuo obseruandam, ead. col. de pace iuramen. fir. in principio.
p Spectat officium.] hic uideas quod dixi in decr. dierum, in gl. ad hoc anhelare.

Bonũ cõe est priuato præferendum.

q Communi bono.] quod præferendum est priuato, C. de primipil. l. utilitas, lib. 11. in corpore auth. de resti. & ea quæ pa. §. quamobrem, coll. 4. C de cadu tol. l. 1. §. ult. & hoc uerum nisi in bono publico in est priuatum, extra de postula. præla. bonæ 1, cum ibi not.
r Remedio.] in 12. n. noua nouum est cõsilium & remedium adhibendum, ff. de uent inspic. l. 1. circa prin. potissime p principem, in corpore auth. ut diuinæ iussiones, in prin. coll. 8. extra de restit. spol. frequens, lib. 6.

Pœnæ sũt ad malefica ne cessitate.

s Cum ipsorum.] enumerat quinque mala ex talibus priuilegijs obuenientia.
t Impunita.] primum malum quod reipublicæ non expedit, ff. de sol. l. Stichum aut Pampilum, in fi. secundi respon. ad leg. Aquil. l. ita uulneratus, §. existimatio. extra de sen. excom. ut famæ, nam pœnas ob maleficia

solui

solui magna ratio suadet, ff. de fideiuss. l. si à reo, §. idem vulgo, vt cum ipsæ timẽt pœnæ, boni quiere inter malos viuant. 23 q. 5. non frustra, nec sub ptextu concessi priuilegij flagitium crescere debet auctoritas, nec publica vacillare vtilitas C. de priuil. schola. l. hac lege in fi. lib. 12.

a ¶ Pandatur au sus.] ptæciat, vel aperiatur, & est secundum malum.
b ¶ Excessibus.] s. committendis cum ad ipsos tolli potius debeat occasio, vt di xi in decr. si fratrum, §. pen.
c ¶ Iustitię.] Tertium malum. Iustitia equidem colere summum est in reb. bonum 12. q. 1 cum denotissimã d ¶ Impediatur] officium.] Quantum malum, q̃ nõ tolerabile est, cum pati nõ dẽat se contemni, immo suo ingenio augere auctoritatem suæ dignitatis, ff. de offi. ppsi. l. obseruandum, & l. seq. coercendo turbãtes vel impedientes suam iurisdictionem, extra de off. dele c. 1. de sen. excom. difecto, de pœnis, Romana. lib. 6.
e ¶ Ac puinciarum.] Quintum malum.
f ¶ Fœdere violato.] q̃ esset potius obseruandũ, extra de iud. nouit. §. pe. 10. col. de pace tenẽ. §. 1. & de pace iura. fir. in princip.
g ¶ Scandalis.] quibus est potius obsistẽdum, extra de pẽn. nihil. in præc. lib. 6. de noui oper. nun. c. cum ex iniuncto.
h ¶ Scissuris.] idest, diuisionibus in animis illorum de populo, quę multum periculosæ existunt, ff. de pę. in l. si quis aliquid. §. fautores, C. de seditio. l. 1. & 2. vnde scriptum est, Omne regnum in seipsum diuisum desolabitur & domus supra domum cadet, & arg. 10. col. prohi. feu. aliena, l. imperialem §. præterea ducatus, ff. de lega. 2. l. cum pater, §. dulcissimis.
i ¶ Ex certa scientia.] per hoc apparet, q̃ reuocationi vel cassationi, quæ sequitur, nulla apponi potest obreptio, cum factum ex certa scientia Papæ, licet aliàs de nullum, efficiatur, aliquod extra de transa. c. 1. & c. veniens, de consti. c. cum accessissent, & de accus. c. ad petitionem, de confir. vti, vel inuti. c. venerabilis, vbi

Pœnæ sũt ad malefica ne cessitate.

hoc 1. q. 7. c. quippe.
k ¶ Firmitatem.] similem reuocationem priuilegiorum reperies extra de excess. præl. cum ex eo. lib. 6. de pœn. c. cupientes, in fi. Clem. §. cum sim. multis, quæ te ipsum studeas inuenire. Hic tũ collige, q̃ priuilegiũ obtẽtũ incipiẽs esse mali occasio, reuocationẽ meretur, cum & si alteri enorme afferret præiudicium, destitueretur effectu, de deci. suggestum, vbi de hoc.
l ¶ Nulli ergo.] super hac clausula dic vt plene dixi in c. Execrabilis. Zenzelinus.

DIerum.] Hæc constitutio põt congrue diuidi in partes quinque. In prima præmittitur constitutionis edendæ causa, seu ratio. In secunda facti subiungitur recitatio: ibi, Sane vulgaris, &c. In tertia annectitur impositiua pœnæ multiplicis de facto constitutio: ibi, Nos igitur. In quarta ad pœnas iam impositas aliarum pœnarũ fit adiectio: ibi, illud nihilominus. Et in quinta fit quædam protestatio: ibi, Per hoc autem, & cætera.
m ¶ Dierum crescente malitia. Jexpone, i. hominum in dieb. vi uentium, dies enim ipsi de se malidici nõ possunt, tanquam malitiæ ignari: sed ideo dicuntur mali pp̃ malitias hominum, quæ in eis committunt, sẽ rena blandimenta dierum & aeris ad morẽ terrenę delectationis seruire cogentium, sm B. Gregorium iuxta ẽt verbum Domini Redimentes tempus, quũ dies mali sunt, dereꝛactatũ no. extra de simo. dilectus.
n ¶ Mundum.] i. homines in mundo existentes. vt dixi s pro xi. iuxta illud. Mundus gaudebit, vos autem contristabimini.
o ¶ Iugiter.] i. assidue vel frequenter.
p ¶ Prolabi.] humana. n. natura quodam modo labitur ad delicta, in corpore auth. de mona. §. fi qs igit, circa fi. coll. 5. & ois ætas ab adolescentia prona est ad malam, 12. q. 1. omnis ætas.
q ¶ Assueta.] hoc dicit, quia assuetudo in malum periculosa multum est, cum non sit adeo veniale peccatum, quin per assiduitatem transeat in mortale 1 secundum Augustinum 25. dist. 6. nunc autem, de consec. dist. 5. c. nullus, & arg. C. de episc. audi. nemo, vnde assueti hominis vita in malum, difficilis dicitur ad mutandum, in corpore authent. de mona. §. sancimus, colla. 1. iuxta illud: De difficili continentiam seruat, qui se illicito concubitu maculare non metuit, 33. distinct. §. quid ergo de pellice.
r ¶ Passim.] idest, indifferenter vel indistincte, simile C. de iur. & fact. ignor. l. ne passim, ff. de quæstio. l. 1. §. cum quis latrones

Hic potes vi derectatũ D. Boeri. de seditiosis ciuib. Et ego addo, q̃ isti hic expressi, qa rebellauerũt s̃ iſtũ vicerectoré positũ à Papa, s quẽ omittit crimẽ læsæ maiestatis, c. in primis, in fi. 2. q. 1. incidẽrũt in illud crimẽ Bar. i l. hostes, ff. d c. & postl. re. Cy. in l. finõ cõuitij. q. 4. C. ã iniurijs neq; isti q b. facta fuerũt oĩa in ptemptum Papę, pñt iniuriã remittere, arg. not. ibi Cynũ. Fon.

s ¶ Cumulum superaddi.] talis cumulus pœnæ cumulum facit superaddi. ff. de pœn. l. relegatæ.
t ¶ Qui aliàs.] scilicet malis non immisti.
u ¶ Delinquere.] de bonis dicitur.
Oderunt peccare boni virtutis amore.
De mali vero dicitur:
Oderunt peccare mali formidine pœnæ. ff. de iustitia & iure l. 1. cum ibi not.
x ¶ Cum peruersis admissi.] ex hoc Propheta clamat:

1 Vide oĩno B. Th. 2. 2. q. 88. art. 4. ex quo intelligas qualiter peccatũ veniale posſit fieri mortale.

Dum

Cum sancto sanctus eris. & cum peruerso peruerteris, ad hoc 28.q.1.c.sæpe malorum, ff. de act. emp. & ven. l. Iulianus.

a ¶ Habeant.] opportunitatem ad malum promptam videntes, quæ frequẽter hoiem peccare facit, extra de eo qui cogn. consang. vxoris suę, c. veniens.

b ¶ Pęnæ formidine.] mali. n. metu pęnę frequẽter fiunt boni ff. de iust. & iu. l. j. C. de emẽda. ppin. l. 1. extra de vi. & hon. cle. c. vt clericorum.

c ¶ Effecti.] ereseit. n. homo de virtute in virtutẽ, de pęn. dist. 2. c. cum sanctam.

d ¶ Non cogantur.] indirecte vel causatiuæ ex omissionis malorũ ptagione, extra de sta. reg. c. ea q̃. ff. d act. emp. l. Iulianus.

e ¶ Sane.] Secta pars.

f ¶ Vulgaris.] i. in vulgo exortæ, simile ff. de fur. l. vulgare.

g ¶ Notoriũ publicat.] i publicum reddit: sic qđ nulla põt tergiuersatione celari. de coha. cle. & mul. c tua.

h ¶ Manifestat.] & sic est tale, de quo facto negatio non valeret prodesse, ff. de tribu. act, l ꝙ in hære. § pe. C. de pę. l. qui Iniam, & ꝓ hoc ꝙ dicit, longe, inducit ꝓsumptio sciẽtię talis facti inde ꝓximo existentis, extra de ꝓsump. quanto & c. quosdam.

i ¶ Subiecta.] nedum in spiritualib. immo & in temporalibus.

k ¶ Gressus.] i. directos. Vel expone, gressus. i. terminos.

l ¶ Fidelitatis.] ad q̃ seruandum erant adstricti.

m Egressi.] i. trãsgressi transgredientes terminos fidelitatis, quos posuerant ipsi vel parentes eorum, contra di Prophetæ, Prouer. 22. 24. q. 3. c. transferũt, extra de sepul. c. 1. vbi de hoc.

n Reprobæ.] cum etiam hosti fides seruanda sit, ff. de leg. l vlt.

o Deuium.] in malum sonat hoc verbum sicut alibi. extra de præsump. c. tertio loco.

p Non longe.] quasi dicat, sed de proximo.

q Erigere præsumpserunt.] ꝓp hoc dicuntur ad infidelitatis deuiasse, deuiasse, in li. feud. qui. mo. feu. amit. c. si capitanei, quæ fuit prima causa bñficij amittendi §. porro, & arg. D. de inoffi. testa. liberti.

r Suos.] s. dicti rectoris.

s Sæuientes.] i. seueri & impij existentes, simile, ff. de ijs qui sunt sui vel alie. iur. l. sol. mat, l. si constante, §. qui maritus.

peruersis admisti, concurrere cum illis in illicitis habeant [a], & in apertam malitiam prosilire. Est enim compescenda malorum audacia, vt saltem pœnæ formidine [b] retrahantur à noxijs, ficque boni sectãdo virtutem meliores[l] effecti [c] non cogantur [d] cum illis perire.

¶ Sane [e] vulgaris [f] famæ notorium [g] publicat, & longe lateque ipsa iniuriosa transgressus euidentia manifestat [h], quòd non nulli de Marchia Anchonitana prouincia nobis & Romanæ Ecclesiæ subiecta [i], nedum olim temporibus diuersorum prædecessorum nostrorum Romanorum Pontificum gressus [k] fidelitatis [l] egressi [m] declinauerunt ad infidelitatis reprobæ deuium [o], sed in diebus non longe [p] præteritis contra nos & Ecclesiam eandem & dilectum filium Ameliũ præpositũ Bellimontis capellanum nostrum prouinciæ memoratę rectorẽ cer uicẽ rebellionis erigere q ꝓsumpserũt, & in quos[r] dam officiales & familiares suos, crudeliter sæuientes [s], post graues illatas iniurias & reprobas [t] contumelias irrogatas eisdem, & post bona ipsorum violenta prædatione subtracta [u], eos cruentę [x] mortis supplicijs in ore [y] gladij tradiderunt: inter quos pars dicitur fuisse non [a] modica, cui mens sanior inerat [b] & tantæ temeritatis excessus non [c] leuiter displicebat, sed habuerunt vel [d] inuiti fnrori confusæ multitudinis cedere [e], dum illius [f] nequiuerunt conatibus obuiare.

¶ Nos [h] igitur, vt mali pœnarum impositionibus grauium territi [i] vereantur in antea in consimilis erroris inuium relabi [k], ac boni persistentes in sua fidelitate constanter, non habeant propter illorum [l] claudicare perfidiam, remedijs quibus [m] possumus præcauere volentes, & animarum suarum salu. i [n], dictæque prouincię pacifico [o] statui paternis p affectibus prospicere cupientes: de fratrum nostrorum consilio hac [a] in perpetuum valitura constitutione sancimus, vt quicunque de prouincia ipsa, vel alinde in eam prouinciam moram [b] trahens clericus vel laicus famæ suæ prodigus [c] (ipsius Ecclesiæ calceata [d] reuerentia) in hoc sceleris genus irrepserit [e], quod rectorem seu rectores, qui pro tempore regimini dictæ prouinciæ in spiritualibus [f] & temporalibus auctoritate Apostolica præfuerint, vel ipsorum aliquem; aut eorum vel alicuius ipsorum vicarium [g] aut iudicem vel iudices, vel ipsius prouinciæ thesaurarium aut locum tenentem eiusdem [h] (quod absit) occiderit [i], aut ad offendendum illum vel [k] illos insecutus [l] extiterit, cepe-rit [m], captiuauerit, [n] detinuerit [o], percusserit [p], aut etiam vulnerauerit [q] aut ipsorum aliquid vel aliàs in locũ vbi mora traxerint, insultum [r] fecerit, saltem vniuersaliter committere vices suas, licet vnã causam singulariter subdelegare possit. C. de iud. l. à iudice, extra de appel. cum causam ff. qs & à quo appel. l. 1. §. thesaurius & supponitur esse ipsius rectoris. nec per ipsum constitutus, sed dicitur thesaurarius ipsius prouinciæ sicut & rector, quasi per hoc innuat, ꝙ quilibet ex eis à principe sit ad certum officium constitutus, ut sic quilibet eorum suum vicarium vel locum tenẽtem habere possit. i Occiderit.] intellige qualitercunque dolose tã, cum no. di stinguat, & arg. C. de maiesti. & mathema. l. 1. Et enumerat decem & septẽ modos offensæ vel culpæ, & ex vnoquoque quis incurrit pœnas, j. sequẽtes, & hic est pri[a].

K Vel illos.] supra nominatos.

l Insecutus.] Secundus modus: solaergo insecutio causa offendendi facta, facit quem incurrere pœnas j. positas, quasi mala præsumpta voluntas ex facti qualitate pro facto habeatur, ff. ad leg. Corn. de sic. l. 1. & l. diuus C. eo. tit. l. si quis cum telo. de pœn. dist. c si quis cum telo. simile huic, C. ad leg. Iul. maie. l. quisquis, de pœnis, c. fallcis, lib. 6.

m Ceperit.] Tertius modus, & dic ceperit, si in persona: secus enim si eius bona, arg. eorum quæ no. Inn. de sen. excom. monachi, sumitur aliter uerbum, capere, ff. de uerb sig. l. aliud est capere, & l. cepisse.

n Captiuauerit.] Quartus modus, & multifarie potest intelligi istud uerbum, putasi ipsos uel alterum de ipsis in manib. hostium tradiderit: tunc. n. traditus proprie captiuus dr, in tantũ ꝙ seruus hostiũ efficit. Insti. de re. diui. §. itemeasff. de capt. & postl. reuer. l. postliminij. & l. hostes & de tali captiuante põt infallibiter intelligi textus iste. Alio modo potest dici captiuauerit, puta tamq̃ seruum suum aliquẽ de ipsis inuitũ detinendo: nam non multum à specie seruorum differunt, quib. non datur libertas egrediẽdi, ff. de lib, homo exhib. l. 2. de cond. & demon. l. Titio, §. 2. uel dic, captiuauerit, idest captum in custodia publica ut in uinculis qualitercunq; induxerit, ff. ex qui. cau. maior. l. succurritur & arg. ext. de sent. excom. c. nuper.

o Detinuerint.] Quintus modus, & dic, detinuerit qualitercunq; inuitum: uolenti. n. non fit iniuria, C. trãsla. l. cum donationis, ff. de iniu. l. 2. §. usque adeo. de reg. iur. l. nemo uidetur fraudare, & intellige, detinuerit, etiam absq; alia corporis læsione, ut differat a uerbis quæ sequuntur, & arg. de sen. excom. c. nuper.

p Percusserit.] Sextus modus, & hoc uerbum manus iniectionem denotat, arg. ff. de iniur. l. 1. §. iniuriam, & l. lex. Corn. in prin. & §. 1. absque ulla corporis contaminatione, ut differat a uerbo sequenti, & arg. de sen. excom. c. nuper.

q Vulnerauerit.] Septimus modus.

r Insultum fecerit.] Octauus modus, & dic, fecit cum multitudine secum coadunata ad hoc faciendum, arg. ad hoc, ff. ut bo. rap. l. 2. in prin. §. homines, & l. prætor. §. hoc dictum, & hoc si loquaris, de insultu, qui fieret in psonam alicuius pdictorum: sed si intelligas de insultu, q fieret contra locũ, puta castrũ, ciuitatẽ uel uillam, nisi tales moram traherent, tunc non uideretur proprie insultus fieri cum paucis, argumen. ad hoc ff.

quod

perhibent, §. 1. coll. 6.

n Saluti.] ad quorum salutem anhelat princeps Ecclesiæ, vt hic vides.

o Pacifico statui.] ad hoc anhelare debet quicunque præsidens, vt placitam & quietam teneat prouinciam, quam regit, qđ non difficile obtinebit si solicite agat, vt malis hominibus prouincia careat, ff. de offi. præsi. l. congruit, in corpore auth. de armis, circa princ. de quæstio. in prin. col. 6. extra de re. iud. ad Apostolicæ, lib. 6.

p Paternis affectibus.] sicut enim pater pro liberis consilium capere consueuit, ff. ad leg. Iul. de adulte. nec in ea. §. 1. sic præsidens pro subditis, paternam eis prouidentiam exhibendo, in corpore authent. de mand. princ. §. quod si delinquentes, in fin. coll. 4.

x ¶ Cruentæ.] i. crudelis.

y ¶ In ore gladij tradiderũt.] i. cum gladio eos interfecerunt.

z ¶ ¶ Inter quos.] ipsos morti tradentes.

a ¶ Nõ modica.] q. d. immd magna.

b ¶ Inerat.] simulando eos interficere.

c ¶ Nõ leuiter.] q. d. imo grauiter.

d ¶ Vel.] pro saltem ponitur.

e ¶ Cedere.] i. locum dare non resistendo.

f ¶ Illius.] i. confusę multitudinis.

g ¶ Obuiare.] frequenter. n. tumultus populi de facili sedari nõ põt. ff. ad leg. Corn. de sica l. qui cædem.

h ¶ Nos igitur.] Tertia pars.

i ¶ Territi.] simile ff. de pęn. l. capitaliũ, §. famosos. C. ad legem Iul. repet. l. 1. 3 8. q. 5.

k ¶ Relabi.] pœna. n. semel tolerata quem emendatum facit, cũ beri nõ non frustra.

l ¶ Illorum.] malefactorum, quibus admisti sunt.

m ¶ Quibus possumus.] h. d. quia malas voluntates hominum ad plenum cohibere non possumus 31. q. 1. hæc ratione: cũ multæ viæ pateãt hominib. ad malitiã, in corpore auth. de nupt. §. mainotes, vt hi qui ob se habere

x Adde ꝙ est hoc solo modo riti sunt pœnã capitalẽ l. pe. ff. ad Iul. de vi pub. li. in hoc commiserãt crimẽ capitale, ꝙ dictos officiales ff. pria auctoritate tare detinuerũt captionẽ l. 1. C. de ep. & cler. Item ibi cõgregando commiserũt crimẽ læsæ maiestatis, cuius pœna hẽ C. illos reatulo. l. q. loqua Pont.

Pœna est adeẽdationẽ introducta.

Voluntas malæ cogitationis arg. ff. de iurisd. omn. iud. l. si idẽ. Vñ p hoc uẽ ꝙ offendens locum tenentem iudicis uel uicarij, non incurrat pœnas sequentes, cum de hoc nihil statuatur sed hoc est ideo quia cum supponãt uicarium uel iudicem esse ꝓ ipsum rectorẽ ꝓstitutum, & sic fore ꝓ ipsum delegatum, ille non põt locum tenẽtem saltẽ gñalem hẽre, cum delegatus ab alio quam à principe non possit

a Hæc in perpetuum.] ex hic uerbis pater, ꝙ ista constitutio generale ius inducit: hoc est enim de signis per quæ discernitur constitutio generalis, C. ff. legi. l. 4.

b Moram trahens.] per hæc uerba uẽ ꝙ pœnæ j. positæ nõ extẽdant nisi ad de prouincia existentes, uel saltẽ immorãtes: & sic si unus uiator uel aduena cõmitteret ibidem 3tia hãc dict. pœnas infra positas non incurreret. Tũ quia in illis hæc cõstitutio in multis pœnalis non loquit, unde durum uideretur ad non expressos eam extendere, ff. de sepul. uio. l. 3. §. non perpetua. de reli. l. at si quis, §. & generaliter, 32. q. 2. §. in hoc extra de elect. statutum, lib. 6. Tum quia aliàs uiderentur illa uerba, moram trahẽs ꝓmodum limitationis posita, nihil operari, & esse sine effectu, contra iura. 22. dist. si Romanorum, extra de driui. si Papa, lib. 6 ff de contrahen empt. l. si debitor, § ueri simile c. de trit. ui. & oleo leg. l. cum certus. Tum quia hic de pœnis infligendis agitur, in quib. non sunt habere laxandæ ff. de pœn. l. interpretatione per ea quæ dixi in c. sancta Romana, §. episcopos.

c Prodigus.] Similе extra de accus. c. prælatorum.

d Calceata reuerentia.] quantum est in illis, simile huic, C. de uestib. olo. & deau. l. temperent. lib 11. Et sic colliges de honestari Ecclesiam uel dñm tpalem in ꝓfonis officialium suorum, cum Ecclam uel suum dominum repræsentent. arg. 94. dist. c. ult. & 24. dist. c. 1. ex tra de offi. uic. c. Romana, C. ubi & apud quem in Int. cruciffixum est. postu. l. 3. C. de iudi. l. ult. iuxta illud: Dominum crucifigunt, qui eum in suis sacerdotib. ꝓsequunt, 3. q. 1. c. nulli, & eccla pati dr in eis tanquam ministris suis arg. ff. man. in prin. & de manu. uin. l. pater de do. cau. mor. l. si filiofa. & tanqnã in illis qui suo effectui sunt subiecti ff. de iniur. l. 1. §. oẽm, inst. eo. tit. §. patitur.

e Irrepserit.] idest prosilierit, uel proruperit, simile, C. de epis. & cler. l. si quis in hoc genus extra de pœnis, c. felicis, lib. 6.

f In spiritualibus & temporalibus.] non uẽ ergo incurrere pœnas inferius annotatas, qui uicarium inspiritualibus tantum offendit, cum hic textus uideatur ex poscere ꝙ sit uicarius in utrisque, contrarium non improbabiliter potest dici, cum offendens uicarium uel iudicem aut thesaurarium uel eius locum tenentem ad pecuniæ tantum receptionem institutum, ipsas in curiat, & tamen in neutro ex illis exponitur, ꝙ hæc duo concurrant: sed ideo dicit de rectore in spiritualibus & temporalibus: quia frequẽtius accidit ꝙ simul hæc duo constituatur quàm ad alterum tm: idem tamen si ad utrumque, arg. si de leg. 1. nam, ad ea.

g Vicarium.] si sit unus, uicarios, si sint plures, & ideo eas de iudice locum tenente.

h Eiusdem.] s. thesaurarij, ut sic ad proximo fiat relatio arg. ff. de iurisd. omn. iud. l. si idẽ. Vñ p hoc uẽ ꝙ offendens locum tenentem iudicis uel uicarij, non incurrat pœnas sequentes, cum de hoc nihil statuatur sed hoc est ideo quia cum supponãt uicarium uel iudicem esse ꝓ ipsum rectorẽ ꝓstitutum, & sic fore ꝓ ipsum delegatum, ille non põt locum tenẽtem saltẽ gñalem hẽre, cum delegatus ab alio quam à principe non possit

Serui efficiũt captiuitate.

Iniuria nõ fit uolenti.

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

quod met. cau. l. nō est verisimile. & dicto §. hoc edictū nisi ex facti qualitate aliter forer arbitrādum, puta si qs p se solū vel paucis coadunatis insolitū faceretta lem, qui totū locū & habitātes in eo terrere posset, puta ignem imponēdo, vel flumen ad occupāndū locum diuertendo, arg. ff. ex quib. cau. ma. l. metus, de in c. rui nau. l. ne piscatores p hoc autem q dicit, insultum fecerit in ipsorum aliquem, vel locum, &c. dicas pœnas infra positas locum nō habere contra, insultum vel rixam facientē in aliquos habitantes locum, non tamen familiares prædictorum: qa hoc nō vī fieri in aliquamde honestationem Ecclesiæ, vel suorum officialium. & p ea quę dixi 3. in glo. per hæc verba.

●bsidiatus triplex est modus.

a Obsederit.] Nonus modus, & expone, id est ipsum, vel ipsos suo aliquo modo cu stodiæ tenuerit, sic p eis liber non pateat egressus, vt si in aliquo fortalitio vel castro existētes circūdātes exercitu, vel in multitudine armato rū ar. ff. ex q b. c. ma. l. succurritur. & l. in ea. & l. necnō, § 1. & super hoc videre potest quæ not per Inn. & Host. de sen. excom. nuper Alius modus obsidia: usin iure reperitur, puta cū per hostes populo Romano, vel per ipsum hostibus p̄stantur oqlibes pro pace ineunda, vel secundum Ioan nē proinita conseruanda, ff. ad leg Iul. maie. l. 1. de quibus legit q nō possunt facere, testamenta, ff. de testa. l. obsides. bona q interim acquirunt, fisco applicant, ff. de iure fisci. l. diuus. Alius 1 autem est modus obsidiatus, in vulgari vocatus, obstagium, cum qs pro se vel alio promittit vel iurat non exigere certū locū vel territoriū, nisi soluto debito vel attento promisso, dicta l. nec non, § 1. extra de iureiur. c. ex relcripto, de arbi. exposita 23. q. vlt. c. vt pridem.

1 De isto vide do. Mōtoloniū, in uer. obses. 1 prōptuario suo diuini & humani iuris, Font.

b ¶Expulerit.] Decimus modus, & expone, expulerit per vim expulsiuam, in qua nulla est voluntas.

c ¶Fugauerit.] ideſt. ipsos vel ipsum fugando seu prosequendo ad dimittēda officia compulerit, & est vndecimus modus.

d ¶Vel socius fuerit.] Duodecimus modus: & intelige, socius fuerit in ipso maleficio & hoc denotati verbum, facientis, quod sequitur: secus autem dicas si aliquis esset socius illius, qui talia faceret, cui in hoc assensum non præberet, argum. de sen. excomm. c. si cubinæ, C. de testi. l. qui liberi.

e ¶Bonis aliquibus.] videtur intelligendum de quātilcunque & qualibuscunque bonis, cum indefinitelo quatur, arg. de priuil. quia circa.

f ¶Spoliauerit.] priuando illos talium bonorum possessione: hoc enim denotat significatio huius verbi, & est decimusterrius modus.

g ¶Vel indirecte.] quasi dicat per se uel per alium expresse vel tacite vel subdole.

h ¶Ipsorum aliquem.] ex seditione igitur incitata contra alium quàm contra Papam vel Ecclesiam Romanam vel aliquem de prædictis, non incurreret pœnas

aut ipsum vel ipsos obsederit [a], siue de suo regimine vel officio fortan expulerit [b], vel fugauerit [c], vel [d] socius fuerit facientis, aut illum vel illos bonis [e] aliquibus spoliauerit [f], vel prouinciæ supradictæ alicuius ciuitatis, castri, vel loci de prouincia ipsa populum, communitatem vel vniuersitatem, aut aliquos ex eis vel quosuis alios de prouincia ipsa directe vel indirecte [g] contra nos & præfatam Ecclesiam seu rectores, officiales, & locumtenentes prædictos, vel ipsorum [h] aliquem ad seditionem quomodolibet excitabit [i], ac rebellionem [k] seu conspirationem [l] per se, vel per [m] alium seu alios facere vel procurare præsumpserit, vel ad ea [n] si ue ipsorum aliquod dederit [o] auxilium [p], consilium, vel fauorem [q], directe vel indirecte, publice vel occulte, cuiuscunque conditionis [r], ordinis, dignitatis aut status, ecclesiastici vel mundani [s] fuerit, etiam si patriarchali, vel archiepiscopali seu episcopali, vel superiori [t] præfulgeat dignitate, perpetuo [u] sit infamis [x]: vt nec ad testimonium vel alios actus legiti-

sequentes per hunc textum, & per ea quæ dixi 3. in gl. per hæc verba. & in gl. octauus modus.

i ¶Excitabit decimus quartus modus, & talem seditionem excitandi in populo quandoque pœna capitalis secundum legem imponitur, vel minor quandoq; ff. de pœnis l. si qs alliquid, §. fautores, & l. capitalium, §. solent. C. de sedi. l. 1. & 2. quandoque imponitur pœna legis Iuliæ maiestatis, ff. ad leg Iul. maiestat. l. 1.

k ¶Rebellionem.] facere vel procurare præsumpserit, quod est infra, & intellige in dicta prouincia vel castris eiusdem, vt supra. Et hic potest denotari decimus quintus modus.

l ¶Cōspirationem.] Decimus sextus modus, & hic cōspiratio in malā partem sumitur & 11. q. 1. conspirationib. & extra de testi. cogen. c. vlt. aliquando sumitur in bonā, vt dixi in c. sancta Romana, sup verbo. conuenticulas, & probat C. de pœn. l. q sentētiam, de profes. & medi. l. magistros, & l. nota. lib. 10.

Seditiosus quæ pœna sunt puniendi.

Cōspiratio in bonā & malam partem sumitur.

m ¶Per alium.] ja maleficijs enim non refert an p se uel per alium quis faciat, ff. de ui & ui. arm. l. 1. §. deiecisse, de iniur. nō solum. §. si mandato, & §. Proculus, extra de testi. spol. cū ad sedem, de sent. excom. c. mulieres, de homic. c. is q lib. 6 cum similibus.

n ¶Vel ad ea.] ad omnia supradicta uidetur referendum quod hic dicitur, arg. ff. de legi. l. talis scriptura, extra de appel. c. secundo requiris.

o ¶Dederit.] Decimus septimus modus.

p ¶Auxilium.] qualiter uideatur quis opem, uel auxilium uel consilium præstare, colligitur. insti. de obligq ex deli. nas. §. ope. ff. de fur. l. in furti §. ope. & §. consilium, & l. si pignore §. qui ferramenta.

q ¶Fauorem.] sed qualiter fauorem quis præstare uideatur in talibus uel similibus, uide quod no. Gul. de hære. c. quicunque, §. 1. lib. 9.

r ¶Conditionis.] ideſt qualitatis. simile ff. de ususfr. l. sed & si quid §. 1. not. extra de cleri. non resid. quia nonnulli.

s ¶Mundani.] cum prædixerit cuiuscunque, comprehendere uidetur comitem uel etiam regem, & arg. ad hoc in c. si fratrum, §. quia igitur.

t ¶Superiori.] hic recita quod dixi in c. si fratrum, §. quia igitur.

u Perpetuo.] enumeratis decem & septē modis, enumerat decem & octo pœnas, quas omnes incurrit quis ex unoquoque de prædictis modis.

x Infamis.] Prima pœna. Et dicinfamis infamia iuris cuius infamiæ pœna multos effectus pœnales inducit, repellit enim quem à testimonio, ut sequit, & in corpore auth. de testi. l 3. & l. ob carmē. extra de excess. licet. Itē à dignitate, C. de infa. lib. 12. extra de appel. inter dilectos, de reg iur. infamibus, li. 6. 2. Itē à postulando, ff. de postul. l. 1. §. remouetur. Item ab actibus legitimis, ut sequit, & extra de testi. licet ex quibus. legitimis, ut sequit, & extra de testi. licet ex quadā. Nonnullos ēt alios effectus inducit iuris infamia, quos

quos curiosus lector per se poterit inuenire.

a ¶Legitimos] non videtur intelligēdum hic de omnib. actibus, q a lege sunt inducti, quia sic ab oī contractu & cōmercio & extremæ voluntatis p̄fectione, & quocūque officio ēt onerolo repelleretur infamis: qđ forte verum non est 1. argum. insti. de excep. §. vlt. C. de decu. l. si quis procurationem, l. 10. 50. dist. c. accedens, cum poteſt de actibus p quadam prærogatiua honoris inductis, arg. ff. & decurioni. Leos.

b ¶Intestabilis.] Iacti ue. & passiue, ut seq tur. Et est secunda pœna.

c ¶Factionem.] in hoc efficitur intestabilis actiue.

d ¶Vocetur.] & in hoc efficitur intestabilis passiue. simile C. de hæret. attendētes, extra de hær. excōmunicamus, § credentes. de pœn. c. felicis, li. 6. sicut alibi est uidere, qđ aliquis efficit intelligibilis acti ue & passiue, extra de conte. cum dilectus.

e ¶Nullus ei.] Tertia pœna cui concordant iura, scilicent proxi. alle.

f ¶Aliis respondere] hoc ideo ne ex sua malitia commodum consequatur, extra de iudi. intelleximus, non enim immunitatem pœna præstare dēt. ff. de interd. & relegat. l. relegatorum, §. vlt.

g ¶Nec quæuis causa.] Quarta pœna, & sic erit priuatus omni iurisdōnis exercitio in causis, simile reperitur in iuribus 3. prox. alleg. in glo. & in hoc.

h ¶Nec ualeant.] Quinta pœna.

i ¶Sententiæ.] si de facto eas tulerit.

k ¶Vel processus.] indistincte loquit: quare dēt intelligi de quibuscunque processib tam iudicialibus, q̄ inquisitoriis: & quæ dicantur esse de processu, colligit extra de proba. c. quoniam contra falsam. & sic cum citatio sit de processu ut ibi: sua citatio aliquem non arrabit. arg. extra de elect. c. bonæ 2 iūcto c. ad audiē tiam. de cōsue. ff. de iurisd. om. iud. l. vlt. iūcta l. si qs in ius uoc. non ierit. cum ibi no. & extra de accusa. veniens, & per Inn. de dila. c. præterea.

l Nullus ei.] Sexta pœna.

m Quicunque causa.] criminali uel ciuili.

n ¶Fuerint.] & ita subtrahit sibi communio patrocinii, sicut & interdicto vel excōmunicato communio Christiani. extra de vsur. post miserabilē, ii. q. 3. c. cum excommunicato. cum similibus.

o Nec ipse.] Septima pœna.

p Ad patrocinādum.] ideſt, aduocationis officium p̄standum, arg. ff. de postula. l. 1. §. postulare.

q Admittat.] subaudi ēt si spōte vel gratis patrocinari vellet, sicut de alio infami. dī, ff. de postu. l. 1. §. remoueat. & arg. insti. de excusa. tu. § idem rescripserunt.

r Instrumenta.] Octaua pœna.

s Exerceat.] scilicet post tales offensas, vel aliquam de ipsis commissam.

t Firmitatem.] hoc intellige de confectis postquam tale commissū: confecta autem ante bene ualerent, sic

pōt intelligi q̄ no. in corpore auth. de tabel. & nūc ſñ. coll. 4. & p Inn de hær. c. fraternitatis & arg. ff. de of. prætor. l. Barbarius, ff. de iti. actuq; priuat. l. nec. n. C. de admini tu. l. sancimus, de regu. iur. factū legitime. lib. 6. quia alias puniret ille ad cuius cōmodum facta fuerant instrumenta illius odio, contra legem, si qs in suo, C. de inoffi testa.

u ¶Damnentur,] simile extra de hære. c. fraternitatis.

x ¶Dignitatibus.] No na pœna.

y ¶Mundanis.] Nota principē ecclesiæ prīuare posse ex causa nedū clericū, immo & laicum, nō tantum a beneficio & officio ecclesiastico, immo ēt temporali & mundano nec mirum: qa papa pōt auferri.

Libertas a papa pōt auferri.

timos [a] admittatur: Sit intestabilis, [b] ut nec testandi liberam [h] beat factionem, [c] vel ad alicuius bona ex testamento uel ab intestato uocetur: [d] Nullus [e] ei super quocunque negotio respondere, sed ipse alijs respondere [f] teneatur: Nec [g] quæuis causæ ad audientiam præferantur illius: Nec [h] ualeant eius sententiæ [i] vel [k] processus: Nullus [l] ei in quacunque [m] causa uel negotio patrocinium præstare præsumat: [n] Nec [o] ipse ad [p] patrocinandum aliis admittatur: [q] instrumenta [r] confecta per eum, si forte officium tabellionatus exerceat; [s] nullam habeant firmitatem: [t] sed potius cum auctore damnato damnentur. [u] Dignitatibus, [x] officiis [s] & beneficijs ecclesiasticis vel mundanis, [y] quæ obtinet, [z] quæcunque sint & quocunque nomine cēseantur, [a] sit eo ipso [b] priuatus, ac [c] inhabilis & indignus ad ea [d] & quælibet [e] alia in posterum obtinenda; Filij [f] eius ad nullos honores ecclesiasticos uel mundanos, ad nullas dignitates uel beneficia ecclesiastica, aut officia publica quomodolibet [g] admittantur: Libertati-

quæ competūt de iure naturali, uidentur posse tolli ēt p principē. extra de re iu. pastoralis, §. cæterum cle. 5. & arg. ff. de pœ. l. q dam sunt, & no. C. de preci. impe. offe. l. quotiēs, & per no. extra de cōsti. c. quę in ecclesiarum. & de immu. eccle. c. quia plerisq. Rndeo q̄ius naturale in se totale immutabile. est, & semper æquū & iustū remanet: sed in particulari ea quæ de iure naturali cōpetunt ex causa, puta ex delicto summoueri possunt, sic notat. C si contra ius vel utili. pub. l. ult. vnde & libertas, licet de iure sit naturali, tolli pōt ēt p pactū: puta si maior xx. annis ad p̄tium participandum patiaē se vendi tanquā seruum alicui credenti ipsum seruū, ff. de ſta ho. l. & seruorum. §. serui. insti. de iure perſo. §. serui. & in eis not.

z Obtinet.] scilicet de præsenti.

a Censeantur] non curatur ergo si sint simplicia bene ficia, curata uel non curata.

b Eo ipso.] & sic non erit sententia hominis priuatoria necessaria. Simile de elect. quam sit. de hæret. cum secundum leges, in corpore auth. de rap. mul. §. fi. coll. 9. cum similibus.

c Ac inhabilis.] Decima pœna.

d ¶Ad ea.] scilicet prius habita, quibus eoipso priuatus esi.

e Quælibet alia.] non dicit prioribus similibus, quare de omnib. hēt intelligi hæc inhabilitas, super quo vī de quod dixi in decret. Execrabilis.

f Filij.] vnde ima pœna. Sed an ista pœna extendetur ad nepotes? Dicas quod non: cum de odio agatur. arg. ff. de testam tu. l. quod siue potes. de libe. & posthu. ff. 2. & l. cum quidam, alias dicut dixi in decre. execrabilis in uerbo, filius.

g Quomodolibet.] ſ. quasi dicat siue patris delicto consenserit; siue non: si enim cōsensiſſent, tunc ex p rio delicto paterentur hanc pœnam, vt 3. Sed summa vī iniquitas q̄ filius innocens ex delicto patris pu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Filiꝰ an poſſit ob patris crimina plecti, uide q̃ ego notaui inc. nõ dẽt, de reg. iur. & ꝺ iſtis ſtatutis, q̃ pr̃ & filius teneant̃ proſe cuice. Hip. in l. infans, ff. ꝺ ſicariis. Font.

1 Vid Alfon ſũ Caſtrũ, li. 2. ꝺ iuſta hr̃icorũ pu nitione, ca. 20. & 11.

niatur: cum ſcriptũ ſit lege diuina: non portabit iniq̃tatẽ patris filius, nec ecõtra. 1. q. 4 c. 1. & 2. Itẽ lege humana canonica & ciuili ſcriptũ eſt, peccata ſuos auctores, nõ alienos tenere debere. C. de pẽ. l. ſancimus, extra de his q̃ fiũt a ma. par. c. q̃ũ, Itẽ expreſsũ v̄r, q̃ crimen paternum vel pœna paterna nullã maculã filio infligit, ff. de pẽ. l. crimen. Ad hoc dicas, q̃ atrocitas delicti aliq̃n pœnam facit infligi alijs ob delicta parentum, ut hic, & extra de pœ. c. felicis C. ad leg. Iul. maieſt. l. q̃ſquis. Sed per hoc adhuc non reſpondetur cõtrarijs? Dicas ſic, q̃ ideo filij puniũtur, quia in eis paterni criminis exẽpla metuũtur, ut d. l. quiſquis. Sed iſta ratione pſiderata videtur, q̃ ex quocũque publico crimine pœna paterna deberet filiũ afficere, ſed hoc ñ eſt uerum, ut in contrarijs. Potes igitur meo iudicio probabi lius reſpondere, q̃ hoc contingit nõ ut princi paliter puniat̃ filius propter crimen patris, cum ſit innocens: ſed cum pater terreatur ob affectum paternum in pœna filij magis quam in ſua, uel quam ipſe filius, ff. q̃ met. cau. l. iſti quidẽ, ad plus puniendum patrem, nedum in ſeipſo, ſed & in filio, in certis criminibus ſic ſtatuitur: licet occaſionaliter filius puniatur, vt & pater arceatur a talibus criminib. committendis, cogitãs de pœna nedũ ſibi, ſed & ſuis filijs infligendis: Sic eſt videre de ſententia interdicti quæ ob culpam domini tẽporalis fertur in ſubditos, vt nedum in ſe, ſed in ſubditis, ad quos tenetur affici, ſentiat ſe punitum, & vt citius a tali culpa committenda proprie hoc arceat, extra de off. deleg. ſane quia. de ſpon. nõ eſt. Reliqua dic vt no. 1. q. 3. in ſumma, & per Gar. extra de vſur. c. v ſuraturam, lib. 6.

a ¶ Libertatibus.] Duodecima pœna.

b ¶ Realibus.] ideſt rebus conceſſis, ff. de aqua quo. & æſti. l. 1. § permittitur. de cenſ. l. ætatem, § reb. & tales libertates ſummouentur iſto caſu, licet alias duraturæ forent de ſui natura, etiam perſona extincta, ut in dictis iuribus, cum ſuis ſimilibus.

c ¶ Ab Apoſtolica ſede.] ſed pone q̃ ab alia ſede tales libertates uel priuilegia fuiſſent iſti conceſſæ, uidebũtur ne hic ſublatę? Videretur q̃ non, ut in ſimili dixi ſup. in gl. per hæc verba, & in glo. octauus modus, niſi inquantum diceres tale fore priuatum omnib. honoribus, quod ab aliis eccleſiis obtinebat, infra in verſu, aliis vero.

d ¶ Ex tunc.] poſtquam ſcilicet aliquem de prædictis offenſæ modis commiſerit.

e Vaſalli.] Decimatertia pœna.

f Abſoluti.] concor. ad hoc, c. ſi frattum, §. pen. & dic ut bi dixi. ad idẽ in lib. ſeu. tit. hic finiẽ, lex circa prin. 15. q. 6. c. nos ſanctorum, vbi de hoc, & extra de hæret. c. vlt. Et hic uidere potes quæ no. Inn. & Hoſt. de dolo & contu. c. veritatis.

g Feuda.] Decimaquarta pœna.

h Romana obtinente eccleſia.] vel ab aliis, vt ſtatim ſequitur.

i Eoipſo.]ſ. q̃ aliquid de p̃miſſis commiſſum fuerit.

bus a & etiam immunitatibus realibus b & perſonalibus, priuilegijs & indulgentijs quibuſcunque ſub quacunque forma verborum ab c Apoſtolica ſede conceſſis ex tunc d penitus careant: Vaſalli e & homines a iuramento fidelitatis, & alia quauis obligatione, quibus tenentur eidem, ſint penitus abſoluti. f Feuda g quoque, iura, honores ac officia & alia quæcumque bona immobilia, quæ in dicta prouincia Marchiæ, & alibi vbicumque a prædicta Romana h obtinent Eccleſia, ſint eo ipſo i penitus k confiſcata: l Alijs m vero feudis, iuribus, honoribus, officijs & bonis immobilibus, quæ a quibuſcumque aliis n tenent eccleſijs, ſint eo ipſo o priuati: quæ ſic ad eaſdem eccleſias libere p reuertantur, quod de illis earum rectores pro ſua voluntate q diſponant: r mobilia s vero bona ipſius t concedimus fidelibus occupanda. u Illud x nihilominus adijcientes noſtræ huiuſmodi ſanctionis, y ut ſic z delinquens excommunicationis a ſententiæ, Vniuerſitas b vero ſeu communitas, quæ deliquerit c in prædictis, eiuſque territorium & diſtrictus interdicto d eccleſiaſtico ſubiaceant ipſo e facto: A qua euidem excommunicationis ſententia nullus ab alio quàm à Romano f Pontifice poſſit abſolutionis beneficium obtinere, niſi dumtaxat in mortis articulo g † conſtitutus. Per h hoc autem non adimimus ſæcularibus Poteſtatibus i facultatem vtendi legibus k contra talem, quas aduerſus ſic l delinquentem catholici principes ediderunt m. Dignum etenim eſt, vt quos timor Dei à malo non reuocat, pœnarum n moles in eos exaggerata compeſcat o. ¶ Nulli &c. noſtræ fnnctionis & ſanctionis inſuper, &c. Datum Auinioñ viij. calend. Septemb. anno tertio.

k ¶ Penitus.] id eſt, in totum.

l ¶ Confiſcata.] talis confiſcatio bonorũ confiſcatorũ dominiũ trans fert in fiſcũ abſque aliqua traditione. ut & alias, ff. de publ. vecti. & cõmiſſis, l. cõmiſſa, ff. de inceſt. nup. l. cũ ancillis. in corpore, auth. e. ti. § 1. coll. 3. de rap. mulier, § vl. coll. 9 extra de hæret. cap. cum ſecundum leges, cum ſimil. Quid autem de honorib. & officijs? dic quod ſint confiſcata, intellige de talib. honorib. & officijs, qui vel quæ ſecundũ forte cõem vſum loquẽdi patriæ iura pfomonialia cẽ ſentur: ſi autem de illis honoribus, & officijs intelligas, dices ipſa confiſcata, i. ad fiſcũ eccleſiæ deuoluta, ut de illis i perſonis aliorũ diſponere poſſit, arg. tex. ſeq. m ¶ Aliis.] Decimaquinta pœna.

n ¶ Aliis.]ſ. ab Eccleſia Romana, quæ dicũtur uniuerſalis eccleſiæ fore membra. 7. q. 1. Nouatianus.

o ¶ Eoipſo priuati.] abſque alia hominis ſententia priuatoria, & concordat ad hoc de elect. c. vbi maius, §. ipſos inſuper, & c. fundamenta. §. quod ſi ſecus, de pœn. c. felicis, lib. 6. & eo. ti. c. in quibuſdam.

p Libere.] quaſi dicat, abſque aliqua cõtradictione illius de elect. ubi maius, §. ipſos inſuper.

q Voluntate] quaſi dicat, illo etiam non uocato. arg. de præben. c. licet.

r Diſponant]ſed hoc aliter intelligas, poterit ne talis de poſſeſſione taliũ bonorũ deijci per uiam executionis vel occupationis bonorum abſq; aliqua alia ſententia declaratoria, q̃ crimen fuerit per illum cõmiſſum? Dicas, q̃ ñ, C. de iure fiſci. l. vlt. li. 10. extra de hæret. cap. cum ꝑ leges, ſed talis ſententia declaratoria promulgata, non eſt ſnĩa hominis neceſſaria priuatoria, ut ut prædixi: quia tunc ſtatim ſuccedit, & locum habet ſnĩa iuris: & ſic intelligũtur iura dicentia quem incurrere ipſo facto bonorum confiſcattonem, de homic. pro humani. §. vlt. li. 6. & in iurib. allegatis, in gl. talis confiſcatio. Et ſi quæras quid ergo prodeſt quem ipſo iure fore priuatum prius bonorum ſuorum dominio? Reſpondeo propter fructus medio tempore perceptos, quos reſtituere compelletur. ff. de his quib. ut indig. l. eum qui. & ita no. in corpore, auth. de inceſtu. nup. §. ſancimus, coll. 3.

s Mobilia.] ſubaudi vel mouentia: quia de illis idem eſt iudicium, ff. de uerb. ſig. l. mouentium.

t Ipſius.] ſ. qui aliquid de præmiſſis ſe commiſerit.

u Fideliꝫ. occupãda. nõ ergo aliis, & ſic uides bona alterius ob ſua demerita concedi per eccleſiam alteri occupãda, cũ & aliq̃n nedũ bonorũ, ſed & pſonę talis occupatio concedatur, ext. de Iudę. cita quorũdã, & ſtatim occupanti dñium bonorũ occupatorũ acquirit ut alias. Inſti. de rer. diu. §. itẽ ea quę ab hoſtib. ff. de acq. qui. rerum dom. l. naturalem, §. vlti. cum ſimilib.

x Illud nihilominus.] Quarta pars.

y Sanctioni.] i. pœnali conſtitutioni, quæ proprie ſanctio appellatur, nota. 3 diſt. in ſumma.

z Sic delinquens.] ſ. altero de modis ſup. expreſſis.

a Excom-

a Excommunicationis.] ſcilicet maioris, quæ in dubio inflicta videtur, de ſententia excom. c. ſi quem, & xvi. pœna.

b Vniuerſitas.] hic dicas vt dixi in c. ſi frattũ, in verbo ciuitatibus & no. extra de exceſ. prælo. c. tanta.

c Quæ deliquerit,] põt ergo vniuerſitas deliquere, vt hic, & de pœnis, ſi quis ſuadente. §. ciuitas, Clemens v. de pœnis. ca. felicis, §. vlt. lib. 6. ff. quod met. cau. l. merum, § animaduertendũ, licet nõ de facili. ff. de dolo. l. ſed & ſi ex dolo. §. 1. in quib. de hoc: cũ de facili non conſentiant. ff. de lib. vniuer. l. 1. & de hoc no. de ſimo. dilectus, q̃ Ber. & Inno. & plenius per Hoſt. poſt eum.

d ¶ Interdicto eccleſia ſtico.] xvij. pœna. Et h per hoc autem,] Quinta pars. Et expone per hoc ſcilicet, q̃ ſic, vt ſ. puniri volumus taliter delinquẽtes.

e Vaſalli.] Decimatertia pœna.

f Abſoluti.] concor. ad hoc, c. ſi frattum, §. pen. & dic ut bi dixi. ad idẽ in lib. ſeu. tit. hic finiẽ, lex circa prin. 15. q. 6. c. nos ſanctorum, vbi de hoc, & extra de hæret. c. vlt. Et hic uidere potes quæ no. Inn. & Hoſt. de dolo & contu. c. veritatis.

g Feuda.] Decimaquarta pœna.

h Romana obtinente eccleſia.] vel ab aliis, vt ſtatim ſequitur.

i Eoipſo.]ſ. q̃ aliquid de p̃miſſis commiſſum fuerit.

De ſententia excommunicationis, ſuſpenſionis & interdicti.

¶ *Taxatio gratiarum ſedis Apoſtolicæ impetratarum tã cum clauſulis conſuetis, quam non conſuetis hic continetur. Et quot litteras, quotque dictiones linea complecti debeat, declaratur, ad paupertatem reſpectus habetur: Contra tranſgreſſores pœna ſuſpenſionis ab officio vſque ad ſex menſes, & quandoque priuationis imponitur, & vltra illam Abbreuiatoribus ſententiam excommunicationis Papa comminatur.*

CAP. VNIC.

CVm ad ſacroſãctę Romanæ Eccleſiæ ſinum q̃ velut ad matris vbera referta dulcedine s, ac Romani Pontificis Chriſti vicarij ſucceſſoriſque t Diuiſio textualis

tione litterarum inſtitiæ faciendum ſit ſtatuitur, ibi, [Citra taxationem, &c.] In ſexta ad ipſam cõſtitutionẽ certum quid adijcitur ibi, [Ad hæc prædictæ, &c.] In ſeptima trangreſſoribus conſtitutionis pœna inſtigatur ibi, [Cæterum vt prædicta.]

p Sacroſanctæ.] hic dicas vt dixi in c. ſancta Romana.

q Sinum.] ideſt, refugium vel ſecretum. ſimile ver. bũ ff. de pro bat. quoniam teſtamentum.

r Velut] pro tamquam, ponitur.

s Dulcedine,] ſimiliter dinarie loquitur, ſicut. n. infans ſuggendo vbera in ſinu matris repleta dulcedinẽ repe rit, ſic quicũq; ad matris ſpiritualis Eccleſiæ ſinũ recurrit, dulcedinẽ ex cõſidẽtia repetire ſperat, vt eius vbe rib nutriatur, & eius auctoritate defendat. & à ſuis oppreſſionib. releuetur: quia non poteſt, nec debet mater filium ſuum obliuiſci. 8. q. 6. c. ad Romanam 2.

t Succeſſoriſque Petri.] ſimile 40. diſt. ſi vos, extra. de tranſlat. c. inter corporalia, & c quanto, & de iud. ad Apoſtolicæ. §. nos autem. lib. 6.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vinculo multiplici hoīes sūt adinuicē alligati.

a ¶ Patris.] consilium salutare pro liberis capientis, ff. de adulte. l. nec in ea §. ius occidendi.
b ¶ Pietatem.] multiplex est vinculum quo homines adinuicem alligantur: Primum est pietas, inter patrem & filium spiritualem, vt hic, 2. q. 6 ad Romanum, 1. extra de excē. pia. lib. 6. illud idem potest dici esse in patrem & filium carnalē, procedens à parente in filium. C. de neg. gest. l. 1. ff. ad apul. l. nec in c. circa fi. 5. q. nō osculatur vel procedens à filio in patrem, ff. de cura. fur. l. furiosæ, C. de pa. po. l. filius. Secundum est inter eos amor seu dilectio singularis. C. & cura. fur. l. vt ff. quod met. cau. l. isti quidem, & dicto c. non osculatur. Tertium est inter hominem & hominis officium, ff. de seruis expor. l. seruus qui. C. & neg. gest. officio. extra de testa. c. cum in officiis. Quartū est obsequium inter libertū & patronum, ff. & C. obse. in rub. & dicta l. officio. C qui pet. tu. l. patroni. Quintum est pietas inter sāguine coniunctos. C. de suspe. tu. l. pietatis. Sextū est reuerētia inter inferiorem & superiorem, C. de of. rec. prouincię, l. potioris, de of. diuer. iu. l sciant principes, extra de of. deleg. cap. 1. lib. 6. Septimum est illa eadem reuetentia vel honor inter iuniorem & seniorē ff. de iur. immu. l. semper, 15. q. 1. c. contra statuta, 93. dist. c. à subdito no. Octauum est obedientia inter subditum & prelatū 2. q. 6. c. qui se. extra de ma. & obed. c. 2. & c. oēs, Nonū est fidelitas inter vasallū & dominū, in lib. feu. de forma fidelitatis, & per quos fiat inuestitura, circa fi. 22. q. 5. c. de forma Decimā est disciplina seu correctio inter discipulū & magistrū, ff. ad l. Aquil. l. sed & si quicū que, §. vlt. extra de sen. excom. cū volūtate, §. fi. Vndecimū est beneficiū inter homines, ff. cōmo l. in cōmoda to, §. sicut extra, eo. ti. c. 1. Duodecimū vero est religio inter Deū & hominē, ff. de iust. & iur. l. voluti. De his etiā notaui extra de reg. iur. c. non est sine culpa. lib. 6.

c Orbis terrarum.] id est viuentes, & in eo habitantes: mundus enim de se quid inanimatum existens cōfluere non potest, & expones verbum, & quod sequit pro id est, simile in c. dierum, & ibi dixi

d Qui habitant in eo.] sumitur ex psal. Dñi est terra.

e Gratiarum.] scilicet consequendarum.

f Spe.] sperat igitur vniuersim à principe gratiā consequi, vt hic, simile C. de offi. prefe. præto. in nomine Domini, §. penul.

g Temporibus.] cum ipse princeps petentibus se ex hibere consueuit liberalem extra de referi. sedes Apostolica, & sibi in donando mensuræ immensitas est, in corpore authen. de nō alie. aut permu. reb. eccl. §. si minus, colum. 2.

h In donis.] hanc enim sibi quodāmodo nobilitas legem imponit, vt debere se quod sponte tribuit existimet, & nisi in beneficijs creuerit, sibi ipsa multiplicando, nihil se prestitisse putet, extra de dona. c. 1.

i Occasio.] ad quam frequenter impinguntur qui-

Petri clementiam, tam quam ad patris [a] plenam prouidentiam pietatem [b] orbis [c] terrarum, & qui [d] habitant in eo gratiarum [e] spe [f] assidue confluāt vni uersi; indignum credimus nostris fore temporibus [g] vt quibus nos & Ecclesia ipsa exuberamus in gratiis, deficiamus in [h] donis, ne murmurandi inde præstetur occasio [i], vnde gratitudine [k] necessitas [l] aderat collaudandi: ne ve [m] scriptura [n] reddat onustum [o], quod liberalitas [p] fecerat gratiosum, Qua [q] de re circa litterarum [r] nostrarum scripturā, regiſtri [s] quoque nostri, necnō Abbreuiatorum Romanæ curię scrupuloso corde sine causa mouenē, 16. q. 7. decimas. K ¶ Grati udine.] exponi potest, i. gratiæ factione: gratia enim facta eam recipientem impellit ad laudum relationem: cum facientis eam debitor existat ad antidora, ff. de fur. l. si pignore, §. 1. de peti. hære. l. sed & si

notas, illam in taxando volumus moderationem [t] apponi, qua [u] personæ, quibus gratiæ huiusmodi conceduntur, se gratias ipsas ab Apostolica sede liberaliter [x] sentiant consecutas, ac litterarum ipsarum scriptoribus, regiſtri etiam nostri notarumque Abbreuiatoribus antedictis, qui interdum in eis etiam multo labore [y] desudant, de suo labore congrue satisfiat [z]. ¶ Ad tollendos igitur excessus [a] difficultates [b], circuitus [c], & anfractus, qui possent ex varijs litterarum Apostolicarum taxationibus [d] prouenire: sancimus [e], vt modus subscriptus in

lege cōmissoria, §. cōsoluit, & arg. ff. man. l. si vero non remunerandi, §. idem Papinianus. Vel dic, gratitudine, id est, gratiarum redditione.

l ¶ Necessitas aderat.] ex instinctu naturæ prouenit ista necessitas, vt beneficien ti benefacere quis cogatur, vt iurib. lup. in gl. prex. allegatis. ex hoc dici consueuit, quę est beatius dare quā accipere. 16 q. 1. c. prę dicator. extra de celeb. misc. cum Marthę.

m ¶ Ne ve.] expone, ve, pro vel.

n ¶ Scriptura.] scilicet recipienda ad probationē gratiæ prius factæ.

o ¶ Onustum.] id est one rosum. simile de elect. vbi periculum maius in prin. lib. 6.

p ¶ Liberalitas.] scilicet conferentis.

q ¶ Qua de re.] Secū da pars. Regiſtri de cere

r ¶ Litterarum nostrarum scripturas.] id est quę fiūt de litteris nostris.

s ¶ Regiſtri.] in quo omnes litteræ gratiosæ regiſtrantur, vt ad ipsum publicam fidem factutum recurſus habeatur, si principales litteræ deficiant, vel esse fallæ dicantur. arg. extra de præscr. ad audientiam. C. de fid. instr. auth. ad hoc.

t ¶ Moderationem.] restrictionem denotat istud verbum, non laxationem, extra de ver. sig. c. vlt. Gratia gratis

u ¶ Qui.] id est, per quam.

x ¶ Liberaliter.] quasi dicat nihilo dato pro illis: aliās dati & accepti enim gratia si non graris dātur vel accipitur, gratia nō pi dicere. est. 1. q. 1. c. gratias.

y ¶ Labore desudant.] vñ remuneratione digni sunt in corpore auth. de iudi, § ne autem. col. 6. 12. q. ecclesiasticos, C. de offi. prefec. pto. l. i nomine domini, §. pe. de prin. agen. in re. l. agentes, lib. 12

z ¶ Satisfiat.] Dignus est enim mercenarius mercede Mercenarius sua iuxta Verbum Euangelij, & in copore authen. de mercede iudic. §. ne autem nec fraudari denario diurno debent genus cū. in vinea Dominij operantes extra de magi. cap. fug specula.

a ¶ Excessus.] qui per scriptores metas rationis excedentes, in exigendo salario pro scripturis frequenter committuntur, de rescrip. statutum, §. notarium, lib. 6. C. de iure fisc. l. facultas, lib. 10.

b ¶ Difficultates.] quia forte gratiam obtinentes de difficili cum illi super petito salario conuenirent.

c Circuitus.] simile, ff. de condi. ir. debi. l. dominus in testamento.

d Taxationibus.] quæ quandoque maiores fieri consueuerunt pro vnis litteris quàm pro alijs, iuxta factæ gratiæ qualitatem.

e Sancimus.] id est sub certa pœna statuimus. Sanctio enim proprie dicitur pœnalis constitutio. 3. dist. in tutius summa, cum ib inot.

a Littera

huiusmodi taxationibus obseruetur: videlicet, quod littera [a] gratiæ cum clausulis consuetis [b] super canonicatu & præbenda & alio beneficio ecclesiastico, cum cura vel sine cura, vacante vel vacaturo: etiam si dignitas, officium vel personatus existat, decem Turonen. [c] grossis, & non [d] vltra taxetur: executio [e] vero eiusdem [f] duodecim [g] Turonensibus & non vltra taxetur: & idem in [h] similibus litteris beneficialibus gratiosis, puta super Prioratu aliquo, administratione & [i] huiusmodi, ac executorijs earundem seruari debebit [k]. Si [l] vero eisdem litteris gratiæ & executorijs earundem (vt supra) aliquæ clausulæ nō [m] communes uel insolitæ apponantur [n], circa taxationem [o] clausularum huiusmodi congrue

m ¶ Non communes.] idest non consuetæ communiter apponi.

n ¶ Apponātur.] vel quia in supplicatione manu propria signata, vel in sua gratia proprio motu facta, erant in serię clausulæ tales.

poterit sic distingui, videlicet quod non habeatur consideratio in [p] eisdem maioris uel minoris gratiæ eius [q] quod conceditur, nec quod ipsius [r] sint maiores uel pauciores fructus, reditus & prouentus, & ex hoc plus minus ve taxetur [s], sed hebeatur in taxando illa consideratio ad [t] laborem, ut scilicet longior scriptura magis [u], & minus [x] breuior [y] æstimetur [z]: hoc tamen circa huiusmodi clausulas apponendas addito moderamine in taxando, ut si scriptura clausulæ appositę [a] non faciat [b] lineam, nec ipsa clausula [c] litterę taxationem augmentet [d]. Si uero per [e] se, uel saltem aliis [f] addita clausulis faciat lineam [g] in quarta parte Turonen. gros. taxetur [h], & sic pro qualibet [i] linea huiusmodi additę clausulæ

o ¶ Taxationem clausularum.] non dicit litterarum: quia illa remanet taxata per textum precedentem: & vltra taxationem illarū restat amplior facienda taxatio insolitarum clausularum: per hūc textum sequentem.

p In eisdem.] s. taxandis clausulis.

q Eius quod conceditur.] idest, siue maius siue minus sit hoc quod concedit: cum per eius maioritatē vel minoritatem scribēs vel dictans clausulā, plus minus non laboret.

r Ipsius.] s. quod conceditur.

s Taxetur.] cum maioritas vel minoritas prouentum maiorita tem vel minoritatem laboris non inducat.

t Ad laborem.] scilicet toleratum pro scriptura vel dictami ne clausularum.

u Magis.] idest maioris laboris.

x Minus.] idest, minoris laboris.

y Breuior.] s. scriptura.

z Aestimetur.] cum naturaliter maior labor in prolixiori sit habeatur.

a Appositæ.] s. nō cōmunis uel insolitæ, vt supra.

b Non faciat lineam.] s. completam.

c ¶ Clausula.] s. non communis, sed insolita.

d Augmentet.] apparet ergo vltra taxationem litterarum q habeatur respectus de facienda taxatione vel non faciendā clausularum, vt s. dixi.

e Per se.] s. solam.

f Alijs.] intelligendum videtur communibus, cum in definite loquatur.

g Lineam.] s. integram.

h Taxetur.] & illius chartę taxatæ forte sit solutio de moneta minuta, non quod quarta pars Turon. diuisi soluatur, quia forte desineret cursum publicum habere: mutata enim forma publica in Turonensi grosso appositā, iuxta legem primam, ff. de contrah. emp. & ven. ipsa substantia Turoñ. mutata censetur, ff. ad exhib. l. iul. §. si quis, & sic extunc reprobus repuratus non liberaret soluenetm, ff. de pig. act. l. eleganter, §. qui reprobos.

i Pro qualibet linea.] quasi uelit dicere, si p lineæ talis partē additam alij illa reddatur completa, & per aliam partem sui alia completa reddatur, quælibet de sic completis pro quarta parte Turonen. taxabitur.

k ¶ Littera gratiæ.] idest, quæ sit de gratia: ipsa tñ gratia fit verbo, sed littera fit ad eius probationē. qđ si placet, prosequere ut dixi in c. sedes Apostolica, §. verbum, in verbo, litteras, de reseri. c. litteras. cle. 5.

b ¶ Cōsuetis.] iuxta morem & stylum curiæ Romanæ.

c ¶ Turonen lib. grossis.] s. argenti, sic vulgariter appellatis ad differentiam Turonparuorum.

d ¶ Non ultra.] non prohibet quin ad minorem numerum Turonēsium possit taxari, sed quod vltra nō fiat: sic aliās est uidere in simili, C. de dilat. l. 1. & hoc si partes conueniant de minori, argum. ff. de noui ope. nun. l. 1. §. in

e ¶ Executio.] idest littera executoria, quæst. executoribus gratiæ dirigitur.

f Eiusdem.] gratię.

g ¶ Duodecim Turonen.] Plus ergo litteræ executoria taxat, quam gratiosa, cum plus de littera sit in illa quam in ista: cum gratiosa de verbo ad uerbum inseri cōsueuerit in effectu i executoria: qua re promaiori labore scripturæ maior fuit taxatio facienda. Quid igitur si litteræ tales fiant curia x existente in regimine, i qua ta lis moneta cursum non habet? Vel quid ipsa in vsu cursum habere desijt ob voluntatem regis Francorum eam facientis: de qua moneta fiet tunc taxatio? Dicas q̄ de moneta currenti fiet taxatio, iuxta valorem & numerum Turonen. grossorum 1. argum. de censi. c. olim cum canonicis, & pro hoc facit quod notat. ff. de pig. act. l. eleganter §. qui reprobos, & q̄ dixi extra de mag cum sit minus, in verbo. Turonensium. Et tā me quæras quare decre. conditor, talem numerum Turonensium prefixit pro iste taxatione, non amplio rem vel pauciorem? Respondeo quia sic sibi placuit? Vnde est pro ratione voluntas, ff. de consti. prin. l. 1. & talem numerum pro labore ratus est sufficere, argum. C. de temp. in integ. resti. l. superuacuam. nam maiorē numerum vel pauciorem statuere potuisset: vnde hic certa ratio reddi non potest, sicut nec in alijs iuribus positiuis ff. de leg. l non omnium.

h ¶ In similibus.] nam de similibus idem est iudiciū, ro. col. de pace iura, fir. §. vlt. extra de confir. vti. cum dilecti cum similibus.

i ¶ Et huiusmodi.] puta obediētia, personatu, vel officio, & similib. forte cōsuetis regularibus assignari.

k Debebit.] s. vt litteræ gratiæ x. executori æxij. Turonen. & vltra taxentur.

l Si uero.] Tertia pars.

a ¶ Si quid.] ideſt aliquid.
b Superfuerit.] vltra lineas p illam additam cõpletas.
c Immutet.] quaſi dicat illo ſuperfluo reputato modico pro ipſo nec plus nec minus, arg. de conſec. diſt. 2. c. reuere, ff. de in integ. reſt. l. ſicio.
d Lineam.] ſ. pe; quam ſolam vel aliis redditam ſit vltra taxationem litterarum alia taxatio.
e Cẽtum & quinquaginta lras.] ſed hoc qualiter eſſe poteſt cũ in alphabeto vel alibi non reperiant tot diuerſæ litteræ? Dicas forte intelligẽdũ de lris alphabeti, quæ reiteratæ complere poterunt talem numerum.
f In hoc caſu.] iſtud ſic fuit inductum ad vitandas multas fraudes, quæ p ſcriptores vel dictatores cõmitti poſſent ſcribentes vel dictantes in pgameno ſtricto, vt ſic clauſula p ſe lineam faceret, vel alijs addita illas ꝓleret. Quid igitur erit ſi linea pgmẽbranæ ſtricturam non ꝓtinet iſtũ lrarũ numerum, nec etiam dictionum, fiet ne ali qua taxatio de illa, vel nulla? Credo ip ſam faciendã de multis lineis coadunatis illum numerũ appre habentib. & non vltra: aliàs labor ſcribẽtis vel dictantis fine mercede remaneret: qđ eſſet contra mentem huius cõſtitutionis, vt ſ. dixi. & gram obtinens de alieno labore rideret, q̃ eſſet contra omnem æquitatem, & præſtat ad hoc arg. ex ra de cenſi. c. procuratores.
g Dum exempla ponuntur.] pro poſita enim exempla facti, cum pateant oculatis, veritas oculata fide magis quàm per aures animis hominum inſigitur, inſti. de gra. cog. §. vlr.
h Hæc clauſula.] quæ quandoque in litteris Apoſtolicis apponitur.
i Quattuor continet lineas.] ideſt continere põt probabiliter & veriſimiliter iuxta communem ſcribendi modum: aliàs enim de tam gracili lra poſſet eſſe ſcripta, vel in tam amplo & extenſo pgameno, & ipſas quatuor lineas nõ cõtineret, niſi tu diceres hẽdum fore reſpectum ad lſarum vel dictionum numerum, ſ. ꝓxime deſignatum: vã facit iſte textus ad id q̃ ibi dixi.
k Taxetur.] vt ſic quælibet linea de quattuor pro quarta parte Turonenſis taxationem recipiat, vt ſ. dicitur.
l Clauſula.] quæ quandoque etiam in litteris Apoſtolicis apponitur.
m Cum acceptatione.] ideſt cum pfate acceptandi.
n Reſeruat.] ſ. beneficium conferendum illi, cui gratia fit.
o Paulo plus.] de quo nulla taxatio ſit, vt ſupra.
p Continet lineas.] hoc dicere potes, vt ſ. proxime ſuper hoc dixi.
q Similibus clauſulis.] alijs ab illis proxime expreſſis gratia exempli.
r Idem fiat. jvt pro qualibet linea fiat taxatio quartæ partis vnius Turoñ. pro modico aũt plus taxatio non mutet.
ſ Eandẽ taxationẽ.] ſ. quæ facta eſt tam de lris gratioſis, quã executorijs, ſ. in §. quia de re.
t Moderamine antedicto.] ſ. in verbo, hoc autem.
u Litteras.] ſ. gratioſas & executorias.
x Seruari volumus.] ſ. vt lræ gratiæ vltra decem, executoriæ vero vltra Turon. xiij. non taxentur.
y Obſeruẽt.] ſ. vt lræ gratiæ vltra x. Turoñ. nõ taxent vltra eam taxationẽ clauſularã infolitarum iuxta dictum moderamen.
z Apponantur eiſdem.] in ſalario ergo percipiendo per Abbreuiatores de litteris executorijs nõ diſtinguit, an ipſæ clauſulas ſolitas ꝓtinẽãt: ratio huius põt eſſe: quia cũ taxationẽ habeant de litteris gratiæ, & vltra pro clauſula inſolita appoſita amplius ſuper hoc executorijs laborare non hẽar ſup nouo dictamine abbreuiationis faciendæ.
a Duos tantum.] nõ ergo plures.
b Hoc licet.] Quarta pars.
c Sic.] vt dictum eſt in §. præcedenti, ſi vero.
d Prædictarum litterarum.] ſ. gratiæ.
e Paupertati.] No. rationem paupertatis hẽri in taxatione ſalarij, ſicut & alibi in taxatione procuratoris, extra de cenſi. cum inſtantia. & c. procurationes, & in exactione mulctæ pecuniariæ, ff. de off. pſ. l. illicita §. vlt. & in examinatione iudiciali facienda de eius cã, in corpore auth. de man. prin. § ſit tibi, col. 2. & in ap. per eum in ſcriptis emittẽda, ff. mandati. l. ſi procurator. §. ſi ignorantes, & in multis alijs quæ ſollicitus indagator per ſe poterit inuenire.
f In illa.] ſ. forma.
g Octo Turonen.] hic potes dicere q̃ dixi in parte ſecunda ſuper taxatione decem duodecim Turonen.
h Inuiolabiliter.] quaſi dicat ultra aliquatenus taxatio nulla fiat.
i Et egennm.] ſ. releuandum, potiſſime ne fame pereat, aliàs non releuans ipſum necare dicitur quo ad Deũ, 86. diſt. c. paſce. ff. de lib. agno. l. nccare, 47 diſt. c. ſicut hi.
K Intelligit.] ideſt, intendit & operam dat.
l Propheticis.] ſ. prophetæ Dauid.
m Edocemur.] in pſalmo, Beatus qui intelligit.
n Circa taxationem.] Quinta pars.

moderamine [t] antedicto quo ad præfatas litteras [u] in regiſtro noſtro ſeruari [x] volumus cum fuerint regiſtrandę. Eandem etiã taxationem quoad præfatarum litterarum notas, ſcilicet gratiæ cum antedicto numero Abbreuiatores obſeruent [y]. De executorijs vero huiuſmodi gratiarum Abbreuiatores ipſi, etiam ſi clauſulæ non communes vel inſolitæ apponantur [z] eiſdem, duos [a] tantum recipiant Turon.

¶ Hoc [b] licet ſic [c] in taxatione prædictarum [d] litterarum obſeruari velimus, in forma tamen pauperum deferri volumus paupertati [e], & noſtram taxationem in [f] illa, videlicet octo Turonen. [g] groſ. inuiolabiliter [h] obſeruarinam beatum fore uirũ, qui ſuper pauperem & egenum intelligit [k], uerbis propheticis [l] edocemur [m]. ¶ Circa [n] taxatio-

in taxando quarta pars groſ. Turonen. addatur, & ſi [a] quid ſuperfuerit [b], & minus linea, illud ſuperfluum nec taxationem immutet [c]. Lineam [d] autem quæ centum [e] & quinquaginta litteras, ſeu xxv. continet dictiones, intelligi volumus in [f] hoc caſu, & vt taxatio huiuſmodi (dum [g] exempla ponuntur) quodam modo procedat, in ſerta illa [h] clauſula, verum ne ſub eo prætextu, & cætera: quæ quattuor [i] continet lineas, vno Turon. groſſo taxetur [k]. Illa etiam clauſula [l], prębendam vero ac dignitatem, quæ cum [m] acceptatione reſeruat [n], quæ quattuor & paulo [o] plus continet lineas, vno Turonen. groſſo taxetur: & in ſimilibus ¶ clauſulis additis ſecundum linearum numerum idem [r] fiat. Eandem [s] taxationem cum

Labor non dẽt eſſe ſine mercede.

De ſenten. excom. Tit. XIII. 71

a Litterarum.] ſ. de iuſtitia.
b Rationabilis.] quaſi dicat nõ exceſſiuus & onerosus, nec nimis ẽt mollis ſeu delicatus, iuxta illud: Nec onerosus creditor, nec delicatus debitor audiẽdus eſt, ff. de pig. act. l. ſeruos, in fi. Vel dic melius rõnabilẽ illũ dici, qui ſolitus eſt obſeruari, vt ſeq. vã facit p hoc in arg. ꝓ in talibus ſimilib. taxationib. ſtandum ſitei qđ ſolitum eſt ſeruari, ad hoc extra de offi. ord dilectus, de ſen. excom. venerabilibus, §. deniq;. li. 6. C. de ve. vni uer. ff. de decr. ab or. fi. l. vl. ad munic. l. de iure cum ibi no. de admitu. l. ſine hærede, §. Lucius, de elect. l. ſi fundus, ſicut in alijs ſtylus & conſuetudo curiarum locorũ ſinguloru ſeruandi ſunt circa proceſſus, arguoptimũ ad hoc C. de ue iur. enu. l. 1. §. ſed & ſi q̃ leges extr. de conſt. ex litteris, vbi de hoc per Hoſtie. de crim fal. c. quàm gratui. & per Inn. de off. leg. c. quod translationem.
c Maxime.] innuit per hoc ꝓ ſecuanda eſſet ſolita taxatio etiam in lris, quarum taxatio ſcripta non reperitur in libro Prouinciali.
d In libro Prouinciali.] in quo libro contineri uidi verba q̃ ſequunt: Circa ſalarium ſcriptorum duximus prouidendum, ꝓ ſcriptores pro lris quas ſcripſerint ultra taxationem infraſcriptam nil exigant uel ẽt ſpõte oblatum recipiant: & ſi quis contra fecerit, dans & recipiẽs excommunicationis ſnĩa ſunt adſtricti. Taxatio autem pro lris ſcribendis talis eſt. Pro lris ſimplicib. ſuper terris & rebus alijs. &c. ſuper vſuris, ſuper inſectione manuum, ſuper reuocandis altenatis, ſuper monachatum. ſex denarios vſualis monetæ: pro lris in quibus conſueuit poni, præteres, vel ijdem quoq; vel alios, nouem dunarios: pro lris ſup defectu natalium, ix. denarios: pro ſimplici confirmatione vel protectione, quæ bullanda eſt ſerico, xij. denarios: pro cõfirmatione & protectione in vna lra, ſvxiij. denarios: pro lra ſu pabſolutione monachorum, xviij. denarios: pro lra, quoniam vt ait Apoſtolus, danda cathedralib. eccleſijs & alijs magiſtris collegijs, quæ cum maiori diligentia eſt ſcribenda, ij. ſolidos: pro priuilegijs, x. ſolidos. Aliàs autem in quib. certa & gnalis taxatio in ſcriptis redigi non poteſt, pp diuerſitatem ipſarum, di ſtributores, qui p tpe fuerunt, habita conſideratione ad alias taxatas, put eis melius videbit, melius taxare ſtudebunt, & taxationem, ipſarum tam impetratores q̃ ſcriptores ſub pœna eiuſdem ſnĩæ obſeruabunt: ſcriptores qui reſcribẽdas gratis, gratis nõ reſcipſerint ãs quam aliàs incipiãt ſcribere, eadem excommunicationis ſnĩa ſint ligati: ſcriptores q̃ lras curiæ nõ ſcripſerint antec̃ aliàs incipiant ſcribere, p ſeptẽ dies a ſcripturæ offõ ſint ſuſpẽſi. Verum ſi lræ curiales & reſcribẽdæ gratis ſcribẽdę ſimul occurrãt, negotium ſemp curiæ pferat: petitionarij vero vltra x. ſolidos nihil exigãt, ꝓ aliqua petitione formãda. Sed & ſ. quãtitatẽ cadẽ, put negotij exegerit q̃litas, & labor expoſcerit ſalariũ ſint cotẽti: ſi vero negotio multũ fuerit intri-

nem autem litterarum [a], quæ per audientiam tranſeunt, nihil ad præſens aliud duximus ordinandum, ſed rationabilis [b] modus obſeruatur in illis qui ſolitus eſt hactenus obſeruari, maxime [c] ſecundum taxationem litterarum ipſarum, quæ in libro [d] Prouinciali inueniturneſſe conſcripta. In quarum taxationibus litterarum [e] ex cauſis rationabilibus [f] ſuſtinemus, vt Turonenſis groſ. quamdiu ſcilicet Romana curia extiterit citra montes, Romanino [g] ſuccedat. Cœterum vbicunque [h] de Turonenſ. groſſ. in taxationibus prælibatis fit mentio, intelligi volumus quã diu curia [i] fuerit citra [k] montes.

¶ Si vero vltra montes Romæ ſcilicet vel in aliis locis vel Italię partibus curia ipſa conſtiterit, in taxationibus antedictis Romaninus pro Turonenſis ponatur. [l]

¶ Adm hæc prædictæ noſtræ adijcimus [n] ſanctioni, vt ſi forſan (quod quandoque [o] contingit) eueniat, videlicet quod non culpa [p], negligentia [q] vel defectu ſcriptoris, vel ex ignorantiæ [r] cęcitate, aut torpore deſi-

a Litterarum.] ſ. quæ p audientiam tã ſeunt, quæ gp lega. non conſueuerunt.
b Rationabilibus.] forte ideo, quia Romaninus in tantaabũ dantia non reperitur in loco curiæ citra montes exiſtentis ſicut Turonenſis groſſus. Vel quia forte nõ ſic publicum curſum habet ſicut Turonenſis groſſus, & forte difficilius eſſet lras obtinentibus Romanum ſoluere propter ſui raritatẽ quàm Turonenſem groſſum, cũ Rarum' eſt oẽ rarum dicatur ca. carum, rum, in auth. de con ſul. §. quantumeunq; in fi. col. 4. 59 diſt. c. ſi officia, in fi. 14. diſt. c. legitimus.
c Litterarum.] ſ. quæ p audientiam tã ſeunt, quæ gp lega. non conſueuerunt.
d Rationabilibus.] forte ideo, quia Romaninus in tantaabũ dantia non reperitur in loco curiæ citra montes exiſtentis ſicut Turonenſis groſſus. Vel quia forte nõ ſic publicum curſum habet ſicut Turonenſis groſſus, & forte difficilius eſſet lras obtinentibus Romanum ſoluere propter ſui raritatẽ quàm Turonenſem groſſum, cũ Rarum' eſt oẽ rarum dicatur ca. carum, rum, in auth. de conſul. §. quantumeunq; in fi. col. 4. 59 diſt. c. ſi officia, in fi. 14. diſt. c. legitimus.
e Cõtinet lineas.] hoc dicere potes, vt ſ. proxime ſuper hoc dixi.
f Similibus clauſulis.] alijs ab illis proxime expreſſis gratia exempli.
g Idem fiat. jvt pro qualibet linea fiat taxatio quartæ partis vnius Turoñ. pro modico aũt plus taxatio non mutet.
h Eandẽ taxationẽ.] ſ. quæ facta eſt tam de lris gratioſis, quã executorijs, ſ. in §. quia de re.
i Moderamine antedicto.] ſ. in verbo, hoc autem.
k Litteras.] ſ. gratioſas & executorias.
l Seruari volumus.] ſ. vt lræ gratiæ vltra decem, executoriæ vero vltra Turon. xiij. non taxentur.
m Obſeruẽt.] ſ. vt lræ gratiæ vltra x. Turoñ. nõ taxent vltra eam taxationẽ clauſularã infolitarum iuxta dictum moderamen.
n Apponantur eiſdem.] in ſalario ergo percipiendo per Abbreuiatores de litteris executorijs nõ diſtinguit, an ipſæ clauſulas ſolitas ꝓtinẽãt: ratio huius põt eſſe: quia cũ taxationẽ habeant de litteris gratiæ, & vltra pro clauſula inſolita appoſita amplius ſuper hoc executorijs laborare non hẽar ſup nouo dictamine abbreuiationis faciendæ.
o Duos tantum.] nõ ergo plures.
p Hoc licet.] Quarta pars.
q Sic.] vt dictum eſt in §. præcedenti, ſi vero.
r Prædictarum litterarum.] ſ. gratiæ.
ſ Paupertati.] No. rationem paupertatis hẽri in taxatione ſalarij, ſicut & alibi in taxatione procuratoris, extra de cenſi. cum inſtantia. & c. procurationes, & in exactione mulctæ pecuniariæ, ff. de off. pſ. l. illicita §. vlt. & in examinatione iudiciali facienda de eius cã, in corpore auth. de man. prin. § ſit tibi, col. 2. & in ap. per eum in ſcriptis emittẽda, ff. mandati. l. ſi procurator. §. ſi ignorantes, & in multis alijs quæ ſollicitus indagator per ſe poterit inuenire.
t In illa.] ſ. forma.
u Octo Turonen.] hic potes dicere q̃ dixi in parte ſecunda ſuper taxatione decem duodecim Turonen.
x Inuiolabiliter.] quaſi dicat ultra aliquatenus taxatio nulla fiat.
y Et egennm.] ſ. releuandum, potiſſime ne fame pereat, aliàs non releuans ipſum necare dicitur quo ad Deũ, 86. diſt. c. paſce. ff. de lib. agno. l. nccare, 47 diſt. c. ſicut hi.
z Intelligit.] ideſt, intendit & operam dat.
a Propheticis.] ſ. prophetæ Dauid.
b Edocemur.] in pſalmo, Beatus qui intelligit.
c Circa taxationem.] Quinta pars.

Pauperem ꝺ̃o miſeric. eſt habẽdũ.

Ignoras cęcus dicitur.

g Romanino.] id eſt pro Romanino Turonenſ. groſſus ponatur.
h Vbicunque.] vt eſt uidere in taxationibus lrarum gr & executoriarum, ſ. in d. §. qua de re. vel in taxatione clauſularum ſolitarum, ut ſ. in §. ſi uero, uel in taxatione regiſtri uel Abbreuiatorum, ut in eodem, §. uer. eandem, uel in taxatione lrarum in forma communi, ut ſ. proxima.
i Curia fuerit.] quæ ubi uideatur eſſe, uideas quod no. in c Execrabilis: in uerbo, Romanæ Eccleſiæ, & in c. Ad onus.
K Citra montes.] ſicut nunc de præſenti exiſtit.
l Pro Turonenſi ponatur.] forte quia ibi Turonẽſis non ſic publicum curſum hẽt ſicut Romanus, uel forte ex alijs cauſis, quas dixi ſtatim in gloſ. forte ideo.
m Ad hæc.] Sexta pars.
n Adijcimus ſanctioni.] ſimile de uit. & hone. cler. c. quoniam, §. ult. clem. 5.
o Quandoque contingit.] Unde ad hoc ius aptandum fuit in corpore auth. vt debi. ma. & credi §. quia uero, colla. 7. ff. de legibus, l. nam ad ea. de lib. lega. l. legaui.
p Non culpa.] ubi ergo culpa uel aliquod de ſequentib. interueniret in perſonam ſcriptoris: expenſis eiuſdem, non Abbreuiatoris eſſet littera reſcribenda.
q Negligentia.] nouerca eruditionis dicta, 83. di. c. nihil, ut pote cuncta lædente, in corpore auth. de q. §. hæc omnia col. 6.
r Ignorantię cęcitate.] No. ignorantem dici cęcum. un de & ſcribitur: quoniam quidam ignorantię nubilo turpiter exęcati: nec mirum: quia ignorantia mater dꝰ cunctorũ errorũ, 38 diſt. c. ignorantia. & ſcripturarum ignorantia Chriſti dicitur ignorantia, vt 100. diſtin. c. qui iuxta, & qui ea quę Dei ſunt, neſciũ, a Domino neſciunt: iuxta illud, ignorans ignorabitur, 100. diſt. c. qui ea, & hęc uera de illis qui habent a quo diſcerent, ſed dare operam noluerunt: in alijs. n. ſecus 36. diſt. §. uerũ, & arg. ff. de bo poſſ. l. in bonorum, q s ordo

Universidad de Deusto
Biblioteca

in bonorum possessionē seruet l. ville. & §. vlt. de iur. & fa. igno. l. regula. §. sed iure, §. vnde, C. de ingen. manu. l. si auia tua.

a ¶ D. Siliæ.] id est pigritiæ non adhibita circumspectione vel diligentia.

b Occupatione.] si. nimia aliorū negotiorū, q̄ frequenter neutrum de agilib. bene agi p̄mittit. C. de assessio l. nemo. 15. qō. presbyteros. de simili occupatione hēs i corpore authē. de tabel. lio. §. & non singant. col. 4. extra de sentē. excom. si aliquando.

c ¶ Distractione.] s. aliqua ad alios cogitatus, p̄dit. n. memoriā bñ agēdorū mēs alienis distracta cogitationibus, ar. 83. di. c. nihil. ff. de c. & postlimi. reuer. l. nihil. nec sufficit aliquid legere nisi adsit & intelligere, vt dixi in decre. q̄ quorūdā, §. nos aūt. Vel dic distractione animo abbreuiādi, sicut dicimus euit quem fore distractum ab actu cōsueto vel exercitio puta lectuarē, vel alterius operis explicandi, q̄ sicut per exercitium suscipit incremētum C. de re mil. l. milites li. 12. ff. de leg. 3. legatis seruis. §. ornatrici bus, sic & p̄ trarium suscipit detrimētum. ar. ff. de iure fil. l. non intelligit, §. diui fratres.

Lectura p exercitium suscipit incrementū.

d Occasione.] forte dolo, malitia, odio vel corruptiōe.

e ¶ Grossa] id est, in grossum vel mundum redacta.

f ¶ Procedit.] ad instar publici instrumenti ex protocollo, nihil addito nilque remoto procedere habentis, in corpore auth. de tabel. §. illi quoque. col. 4.

g ¶ Inepte formauerat.] iuxta stylum Cancellariæ, vel considerata qualitate negotij in grossam redigendi.

h ¶ Gratis.] id est nihilo exacto ab habente litteram Apostolicam obtinere.

i ¶ Fuerit rescribenda.] ad arbitrium Vice cancellarij & Correctorum curiæ, qui ad hoc sunt propositi.

K ¶ Scriptori.] cui nihil imputari potest, si prout in nota repetit, illam scripsit.

l ¶ Cuius.] id est ad cuius commodum.

m ¶ Huiusmodi.] s. inepte formata.

n ¶ Non noceat.] quia nec scriptor expensis proprij, nec ille cuius est pro rescribenda ipsa aliquid dare tenebitur, vt statim innuitur.

o ¶ Abbreuiatori.] ex cuius culpa vel facto apparet litera rescribenda.

p ¶ Satisfaciat.] s. de suo.

q ¶ Taxationē.] de qua vidisti, §. in §. de qua re. & seq.

r ¶ Cæterum.] Septima pars.

f ¶ Publica.] vtilitati singularium de se præferenda, in corpore auth. de rest. & ea quæ parit, §. quamobrē. col. 4 extra de postu. præla. bonæ, z. cum similibus.

t ¶ Sui.] s. institutorum.

u ¶ Pœna percelli.] id est puniri: pœna enim vnius metus est multorum. ff. de pœ. l. capitalium, §. famosos, C. ad l. iul. repe. l. 1 & in ext. dierum.

x ¶ Notarum ipsarum.] ex quib. līæ glossandæ procedunt, vt in §. præcedenti, & sume.] prædictas taxationes obseruent.

stiæ [a] vel ex occupatione [b], distractione [c], aut alia quauis occasione [d] Abbreuiatoris, qui notam ex qua littera grossa [e] procedit [f], inepte [g] formauerat, eadem grossa litteris gratis [h] fuerit [i] rescribenda: hoc ipsi scriptori [k], vel illi cuius [l] littera huiusmodi [m] fuerit rescribenda non noceat [n], sed Abbreuiatori [o] debeat imputari, intantum vt eidem scriptori Abbreuiator ipse satisfaciat [p] integre, iuxta taxationem [q] eiusdem grossæ litteræ rescribendæ.

Cæterum [r] vt prædicta, quę à nobis pro vtilitate publica [s] sunt instituta salubriter, eo diligentiores sui [t] obseruatores inueniant, quo transgressores ipsorum maiori nouerint se pœna [u] percelli: statuimus, vt prefati omnes & singuli, tam litterarum nostrarum, quam regi stri nostri scriptores, quam Abbreuiatores notarum [x] ipsarum (quibus etiam Abbreuiatoribus [y] specialiter vltra infra scriptas pœnas quatenus prędictas [z] taxationes obseruent, sub excommunicationis pœna [a] mandamus) qui contra premissa fecerint, plus scilicet prefatas nostras beneficiales [b] literas vel notas [c] ipsarum vel earundem [d] in dicto registro scripturas taxando, exigendo [e], vel recipiendo [f] pro ipsis, quam superius sit taxatum vsque ad semestre [g] tempus officio in quo sic [h] deliquerint, sint eoipso [i] suspensi: Et si secundo [k] deliquerint in eodem, ipso facto eodem [a] officio (quod quātum in ipsis fuerat maculare [b] conati sunt) perpetuo se priuatos agnoscant.] Nulli [d] ergo liceat, &c. Datum Auin. iiij. idus Decembris, Pontificatus nostri anno primo.

y ¶ Abbreuiatorib.] solum istis cōminati nū mādatū sub pœna excōicationis, & non alijs. Sed hoc forteiō ga ab eis priusquam à scriptoribus procedit taxatio & exactio quam factam frequēter indebite scriptores de facili sequunt quare ipsi, vtpote huius mali auctoribus fit ista comminatio, arg. 86. dist. c. tant, 24. q. vlt. c. qui aliorum, extra de cle. excō. c. latores, ff. de ser. cor. l. in hoc iudicio, C. ad l. iul. de vi pub. l. quo niam multa. cū similibus.

z ¶ Prædictas taxationes.] factas s. in §. qua de re. & sequenti.

a ¶ Sub excommunicationis pœna.] communiter dicitur, nō sufficit. C. comminationes vel epistolæ. l. interlocutio. no. extra de simonia. sicut.

b ¶ Beneficiales.] id est ad assequenda bñficia concedendas.

c ¶ Notas ipsarum.] quæ in vulgari appellari consueuerunt minutæ.

d ¶ Earundem.] s. literarum.

e ¶ Exigendo.] Exigere proprie est ab inuito extorquere, ff. de lega. 3. l. fideicommissa §. si rem, & quæ in frau. cre. leg. pupilius.

f ¶ Recipiendo.] vī intelligendum ēt à sponte soluēte, vt differat à verbo præcedenti, & arg. ad hoc extra de censi. c. exigit. de reiēti statutum. §. si quid autē, li. 6. considerata potissime vtilitate publica ob quam sensus constitutio emanauit: vt s. & est expressum in libro Prouinciali, de quo s. est facta mentio superius in §. qua de re. & sequenti.

g ¶ Semestre] i. sex mensium, de s. negl. prælā. licet.

h ¶ Sic.] s. plus taxando, exigendo, recipiendo quam debeant.

i ¶ Eoipso.] est ergo sīa suspensionis iuris, simile de elc. quām sit. lib. 6. in corpore auth. de rap. mul. §. pen. col. 9 cum similibus.

K ¶ Secundo.] nota plus puniri peccatum iterum C. ad leg. Iul. de vi publ. seruos de ser. fugi. l. quicunque ff. de iurepa. l. 1. de pœn. l. capitalium, §. solent, & l. aut damnum, §. quisquis. extra ut lit. non contestata, quoniam frequenter §. vlt. de testi. co. c. 2. de maledi. c. statuimus, 34. dist. c. quorundam, 28. dist. vna tm, cōmma cia enim facit cumulari pœnā, ff. de pœnis, l. relegati, & remissionem veniæ crimina, nisi semel commissa, non habent, C. de epis. audi. nemo deterior namque dolus eius agnoscitur, qui iterato committit, quam q semel delinquit, in corpore auth. lit. §. omnem, circa fi. col. 8, vbi de hoc nor

Peccata iterum plus puniūtur.

a ¶ Eodem officio.] s. Scriptoris, Abbreuiatoris, Registratoris, & sic de alijs.

b ¶ Maculare.] No. officium aliàs de se licitum maculari vel vituperari dici per delinquentem in eo.

c ¶ Priuatos agnoscant.] in hac decr. satis iam iure priuatos iam inducit. similē in. c. dierum. & de pœnis, c. facilis. lib. 6.

d ¶ Nulli ergo.] sup hac cla dic vt plene di xi in ca. Execrabilis. Zenzel.

TITVLVS XIIII.

De verborum significatione.

¶Cum fratres Minores indumentis vilibus secundū eorum regulam debeāt indui, de qua vilitate sit intelligendum, hoc relinquit iudicio superiorum, præcipiens sub pœna excommunicationis illis obediri, & reprehendens fratres, qui pro arbitrio suo habitus curtos, strictos, & nouitatis plenos portabant, qui transgressores regulæ non dicentur, si in hoc superiorib. obsequūtur. Superiores etiam arbitrari poterunt, an habenda sint granaria & cellaria pro necessarijs ad victum colligendis. Tādem fratres ipsos hortatur ad obedientiam, quā dicit

QVorūdam.] ¶ Diuide hanc decr. in partes quasi principales. In prima, causa & occasio multiplex p̄mittitur. In secunda parte, quorundam fratum Minorum à sui communitate ordinis discrepantiū allegatio multifaria subiungitur, ibi, in § Quia propter. In tertia, constitutio ipsa in aliquibus declaratiua admittitur: ibi, in § Quocirca. In quarta, eius constitutionis cum alijs declaratæ continuatio subinfertur: ibi, in §. Eodem modo, & cap. In quinta, omnis formidinis suspicio remouetur: ibi, prope fi. in § Nec formident.

e ¶ Scrupulositatis.] i. credulitatis non ex causis probabilibus ortum habentis, sic exponitur hoc verbum per Host. extra de simo. per tuas 2. quare talis credulitas hic cæca appellatur.

f ¶ Ambiguum.] i. dubium, simile de vsufruct. l. ambiguitatē. de testa. l. ambiguitates, de acq. pos. l. nemo ambigit.

g ¶ Indocta scientia.] sic forte dicta, qa à seipsis ipsam didicerint, non à voce magistra, contra p̄silium Hieronymi, 16. q. 7. c. si clericatus, in fi. quæ non secundum sensum proprium, sed secundum patrum traditionem addiscenda & docenda & ab eo & per eum qui eam à maioribus secundum veritatem sibi creditam seruat. 27. dist. re atum, & arg. C. de excu. artificum. l. 1. lib. 10. ff. de dona. l. Aquilius, aliter enim scientia adulterina tradi & adipisci dicitur, in prooem. digest. §. hoc autem tria.

h ¶ Ne dixerimus.] q. d. de illorum malis hic dixisse sufficiat, vt p̄ hoc plura dēnt intelligi, ar. ff. ad Mace. l. 1. in corpore auth. quib. mo. na. cessi. leg. §. & quidam coll. 6. cum no. in eis. Vel dicit se nō dicere q̄ in dicit, vt alibi de rest. spol. literas. §. nos autem. C. de epis. & cleri. si quis non dicam.

i ¶ Irreligiosa.] i non religiosa, vt sic prima syllaba priuatiue vel negatiue exponatur, arg. ff. de mil. l. miles, §. irreuerens, de iurepatro. l. 1.

k ¶ Vana.] i. extrinsecus ostentatiua, vel in veritate non obsistens arg. extra de consue. c. quanto.

paupertati et castitati esse præferendam: h. d. & est valde notabilis. Concor. c. Exiit qui seminat. eod. tt. lib. 6. & clementina Exiui de paradiso. eod. tit.

CAP. I.

QVorundam exigit cæcæ scrupulositatis [e] ambiguum, [f] ac ipsorum quodammodo indoctæ [g] scientia (ne dixerimus [h] quòd irreligiosa [i] horum sit vana [k] & in hoc superstitiosa [l] religio [m]) vt dum suis [n] maunlt [o] temere [p] sub conscientię, [q] velamento [r] conceptibus, quàm prælatorum ordinis sui cum obedientiæ [s] merito [t] prouide [u] inhærere sententijs: nos post prædecessorum nostrorum, & præsertim felicis recordationis Nicolai [x] iiij. ac piæ memoriæ Clementis [y] v. Romanorum Pontificum super intellectu & obseruantia regulæ [z] ordinis fratrum Minorum, declarationes [a]

l ¶ Superstitiosa.] exponi potest. i. in obseruantijs extrinsecis inutilis & superuacua.

m ¶ Religio.] quasi religatio seu vinculatio. Religio vnde dicitur.

n ¶ Suis.] conceptib. quod est ī.

o ¶ Maunlt.] i. plus vult vel prælegit: & sumē verbum, inhærere, quod est in fra.

p ¶ Temere.] benedicit temere: quia nullus suæ prudentię vel conceptui inniti debet, iuxta verbum sapientis extra de cōsti. c. ne initaris, nec in agēdis suo sensu vel leuitate duci. 11. q. 3. summopere, extra de const. cl.

q ¶ Conscientiæ.] in hoc non bene nec recte informatæ, arguextra de temp. ord. ad aures, de simo. c. per tuas.

r ¶ Velamento.] expone, i. velamine vel pallatione seu simulatione: alibi sumit aliter istud verbum. C. de postu. l. velamento.

s ¶ Obedientiæ.] sic no. regularem teneri ad p̄standū obediētiā prælato suo. extra de temp. ord. c. ad aures, vbi de hoc.

t ¶ Merito.] q̄nō est modicum, immo magnum, qa Deo gratū, cū melior sit obedientia q̄ victima. extra de ma & obe. illud, & ar. ad hoc. ff. de re. mili l. 2. §. in bello. cum ibi no.

u ¶ Prouide.] reputat ergo prudētia vel prouisio, suæ p̄scientiæ proprio p̄ceptu dimisso, superioris ordinationem ordinabiliter sequi, vt hic, & arg 24. q. vlt. c. quid autem mitius, 36. dist. relatum.

x ¶ Nicolai iiij.] qui condidit decr. Exijt qui seminat. de verb. sig. lib. 6.

y ¶ Clemētis v.] q̄ p̄didit decr. Exiui de paradiso. in eo ti. in compilatione suarum constitutionum.

z ¶ Regulæ.] dictæ quasi regulantis: quem in modo viuendi tam spiritualiter quàm temporaliter, vel ad rectum quem ducentis, 3. distinct. c. canon. verb. regula. Regula vnde dicitur.

a ¶ Declarationes.] ex hoc collige Papam declarationē sup rīa religionis posse facere: cum nō oīs rīa rite dictata ab ipso saltē p̄ approbationē p̄cesserit, extra de reli. do. c. ne nimia, & c. ti. c. religionum. li. 6 & ar. 21. dist. c. quis

Universidad de Deusto
Biblioteca

c.qs nesciat ad illū pōt.& dēt spectare declaratio vel interpretatio,ad quem primuit editio.C.de leg.l.vl.& de vete.iur.enucle.l.1.§.ne aūt in fi.extra. de sen. excom inter alia.11.q.1.§.ex his,nec mirum,cum ēt super articulis fidei possit declarationem facere,24.q.1.

¶ Papapōt super fidei articulis declarationem facere.

salubriter [a] editas, solidas [b] quidem, & claras, & lucidas [c], multaque maturitate [d] digestas; nostras Domino fauente indubias [e] ipsorum prædecessorum declarationibus adiungamus [f]: sicque dies [g] † diei eructet verbum, & nox nocti scientiam manifestet, ne perperam paucorum [h] dicti ordinis fratrum (quod absit) insciti a, recta ipsum declarationum verba [i] conuertens [k] in deuium, illaque [l] suis [m] eis [n] pro-

† Psal. 18.

Cōstō principis qualiter scribenda est.

a ¶ Salubriter.] i. ad salutem animarum.

b ¶ Solidas.] i. firmas quæ inconcussæ seruādæ sunt donec p illū qui potest in totum vel in partem fuerint reuocatæ.arg.40.di.c. pūs,& c.nostro.25.q.2.c.1.& 2.in corpore auth. de admi. offi.§. vlt.coll.3.cum similibus.

c ¶ Lucidas.] quia p stitutio principis dēt esse clara,non obscura 4.di.c.erit aūt lex. & non p signorum captiones,nec p compēdiosa enigmata,sed p literarum p sequentiā est scribenda & exemplicanda,ar.C.de vete.enu.l.1.§.quod autem, in contra facientem pœna falsi locum habet, vt eodem tit.l.2.§. eandem autem pœnam,aliàs est versus sub § hoc autem.

d ¶ Matutitate.] cum qua & non cum leuitate vel precipitatione facienda est constitutio principis.C.de legi.l.humanum,& in prœmio lib.6 sicut & sūa proferenda.arg.C.de sen.ex breuiculo recitan.l.2.11.q.3.c. summopere.extra de re iud.pastoralis,§.verum. Clemen.5.

e ¶ Indubias.] i. indubitatas

f ¶ Adiungamus.] aliàs adiungentes,hoc non incongruum nec insolitum existit:cum & omissum p antecessorem,p successorem suppleri & induci frequentissime sit repertum,arg.ff.de testi.l.quæsitum, extra de reser.c.litteris.

g ¶ Dies diei.] verba sunt psalmographi prophetæ Dauid.

h ¶ Paucorum.] sed quō dicit paucos,cū multi essent fratres,id qđ sequit facientes?Rndeo q pauci dicuntur respectu multo maioris numeri aliorum,45.dis.c discipulis,2,vbi 23.milia hominum pauci dicunt respectiue,ff.de ver.sig.l.maiore.extra de cle.excom.mi.c.latores.& ibi.no.

i ¶ Verba.] super quib.ex quo recta sunt & clara,nulla debet fieri in obscurum ædificatio.ff de leg.3.l.ille.§. cum in verbis,& argum.ff.de verb.obl.l.continuus.§. cum ita.

k ¶ Conuertens in deuium.] i.peruersum intellectum forte amplectentes declarationem verborum ipsorum mente circunuenta,contra iura.ff.de leg.l.contra legē, extra de reg.iur.in c.certum est.lib.6 cum potius esset contrarium faciendum:s. verba offendere, vt mens seruetur, C. de lib. præ.l.3. ff. qui petant tu.l. scirē. §.ad aliud.de iurepat.l.adigere,§ quamuis,nor. extra de verbo.sig.cap. intelligentia,& dicta l. contra legem.

l ¶ Illaque.] declarationem verba.

m ¶ Suis.] sume verba, accomodans sensibus,qua sequuntur.

n ¶ Eis.] expone s. sensibus: vel eis, scilicet verba

declarationem conuerterentibus in deuium.

o ¶ Contraria.] maxime attenta verborum mente.

p ¶ Accommodans.] i. applicans vel inducens.

q ¶ Ingrata Deo.] sume verbum,reddatur,quod est ī. & enumerat sex incommoda, quæ ex tali scientia proueniunt: & hoc est primum, & per hoc quod dicit, ingrata Deo, est penitus excludenda, argum. in corpore authent. vt non luxu. contra naturam,in prin.coll. 6.

r ¶ Superioribus contumax.] Secundum incommodum, p ex hoc etiam est tollenda. argum. 6. q. 3. c. sinautem nobis, & c.seq.extra de maio. & obe.cap.2. argum. ff.de re mil.l.3.§.bello & l.miles.§.itreue rens.

s ¶ Præfato ordini detrahens.] Tertium incommodum,& per hoc suam turpitudinem ostendens, cum turpis sit pars suo vni uerso non congruēs. 8.dist.c. quæ contra. & aliter viuere volentes quàm se habeant mores eorum inter quos viuit, suspiciosus aut intemperans est, 41. dist. c.quisquis, 12.distinct.illa,& argum. extra de sta. regu. recolentes.

t ¶ Odiosa confratrib.] Debuisset per mutuam conuersationem affectuosior & charior reddi.arg.C.de cathren.pec.l.cum allegas,lib 12.ff.eo.ti.l.si forte,63.dic.vota ciuium,& §.principibus,extra de ele.innotuit, §.multa.

u ¶ Vnionem scindens.] Quintum, ex quo solo detestabilis est habenda, cum solum in congregatos in vnum spiritus sanctus veniat,24.q.1.§.si autem,& cōgregatis in vnum aliquib. Deus in medio eorum esse dr, Matth.18.1.q.1.cum scriptura. 18.q. 1.c. alienus, talem vnionem scindens, diabolo opera subministrat tollens inter homines mutuam charitatem, sine qua (etiam concurrentibus omnibus alijs bonis operib.) non est salus, teste Apostolo,de pœniten. dist. 2. cap. euidenter,& dist.in.3.cap.si quis autem, & propheta clamante, Bonum & iucundum est habitare fratres in tevnum.

x ¶ Si valeat.] i. crescat seu valere vel crescere pmittat: non.n. dēt intelligi,nec exponi hoc verbum,valeat.i.de se teneat,cum certum sit eam nō tenere: vt pote multa mala inducentem.

y ¶ Scandalum.] sextum incommodum,& ob hoc intollerabilis est dicenda:illa.n. quæ sine peccato mortali omitti possunt,vel committi, sunt ob vitandum scandalum omittenda, & etiā committenda. 1. ad Corinth. 8.extra de no.ope.nun.ca.cum ex iniuncto. 12.distinct.cap.illa.quia nihil cum scandalo,& cap. de præscript.nihil 10.quæstio. 3. cauendum, 11.q.3.nolite.

z ¶ Flagitat.] i. desiderat vel affectat.

a Profugatis.] i. procul fugatis,siue pulsis.

b Incommodis.] quæ sunt sex, vt prædixi.

c Minor.] scilicet quàm sit Papalis,in quo hodie sumus.

d Haberet.] improprie videtur loqui textus: non. n. gradus vel status (cum sit quid inanimatum) dicitur habere

habere personam: sed persona dicitur habere statum vel gradum, vel esse in illo.arg.40.distinct.c.multi. & ff.de decu.l.eos.

a Incanduit.] idest incitauit,uel inflamauit.

b Seruitutis.] à seruiendo dictæ,& per istam similitudinem appellat Imperator se seruum C. de offi.præfec. præto. l.quas gratias. circa fi.1.colūnæ.& nota rius seruus publicus dicitur.ff. de adop.l. non aliter.insti.eo.ti. §.cum autem & C. e. tit.l.2.

c ¶ Iugum.] simile 12.dist.c.in memoriā.

d Illius religionis.] scilicet fratrum Minorum.

e Interius.] quo ad animam & spiritualia.

f ¶ Exterius q3.] quo ad corpus & temporalia.

g Pastoralis curæ.] simile extra de re iudi. pastoralis. Cle.§. cum similib multis.

h Angit.] aliàs adigit idest,adstringit.

i Paternæ.] per. simi litudinem loquitur: sicut enim pij & boni patris est consilium salutare pro liberis capere.ff de adulte l. nec in ea.§. 1.ita debet esse præsidentis pro subditis deuotis.in corpore authenti. de mand. princ.§.quod si delinquente in fi coll.3.

k Debitum.] hoc dicit quia sicut ad patrem carnalem spectat correctio filij in omni licita disciplina.39.dist. c.legāt.extra de simo.licet Hely.C de emēd. propinquo.l.1.sic & patris spiritualis est subditū ob errorē corripere & increpare.45.dist.c.1.23.q.4. forte. ne sanguis subditorum,&c.extra de offi. ord.c.irrefragabili.

l Quieta pace,] ad quam procurandum inter subditos quicquid præsidēs anhelare debet.in corpore auth. ut differentes iudices.in princ.coll. 9.de de offi. præfi.l. congruit.5.q.2.c.si primates,23.q.5.c.non fruſtra.

m Otio.] status ergo religionis dicitur esse in otio, scilicet quo ad meditationem sollicitudinis temporalis,ut hic,& extra de regula.licet §.si uero.

n In numero.] scilicet personarum.

o Merito.] scilicet vitæ & virtutū,C.de sta. & ima. l. & virtutum.

p ¶ Blandeque.] quasi dicat non subdole,sed cum animi synceritate, sicut fecit iudas osculo filium hominis tradens.

q ¶ Redeuntium.] scilicet ad vnitatem & obedientiam suæ religionis, de quibus redeuntibus gaudere dēt præsidentes ad instar Christi plus gaudentis sup uno peccatore pœnitentiam agendo,quàm supra xcix. iustis,qui non indigent pœnitentia,vt scribitur in Euāgelio,& legit.23.q.4.5 ex his.& arg. C.de hære.l.Manichæos ff.de remi.l non omnes §.vlt.

r Osculat.] osculum quandoq; præstatur ad decipiendum,ut fuit in Iuda proditore osculo Christū tradente:& tale osculum omnino est prohibitū: immo iusta reputantur vulnera amici, quàm voluntaria osculatia inimici.Prouer.27.c.5.q.5.non omnis, &c.nō osculatur.quū corpore cū osculator esse videaſ, mēte tū &

animo contrarius est:quare multo nequior fore censetur,q̄ foret euidens inimicus.93.dist.c.si inimicus, & C.de don.l.data. cum ibi not.quandoq; autē pstāt ad reuerendum & obediendum: & istud aliquando est permissum; vt est uidere in osculo quod pstatur summo Pontifici in pede. 1.C.de domes. & protest.l.1 lib. 12.cū ibi no. quandoque vero [1] præbetur ad designā dum consensum, in malum, puta adulterium vel fornicatio nem:& hoc iure dam natur.ff.de adul.l.qđ ait lex.quandoq; ad ipsum designandum in bonum, puta con iugalem effectum,vel pacis Inductiuum, & tūc est permissum C.de don.inter vir.& vxo l.si à sponta.extra de spon.duo c.1. 63.dist.cum Hadria. nus.insti. de iniu. §. vlt.quandoq; etiam prębetur nedum ad Felin. dicit inducendum consen sum ma pręsumptum: sed vt omnia finita esse pacis osculo de. norentur, de consec. dist.1.ca.si episcopus & dist.2.cap. pacem. iuxta verbum prophetæ Iustitia & pax osculatæ sunt.

s Mactet vitulum.] scilicet Minorum religio in signum gaudij & letitię de illorum regressu ad instar patris, qui de reuersu filij aberrantis gaudens vitulum saginatum occidi fecit.

t Eorumque.] scilicet redeuntium.

u Liberis.] quasi dicat,spontanea & prona.

x Odor trahat.] idest,inducat sollicite.

y Charitas attrahat.] idest, non se treuocet, & inclineat.

z Lucidet.] idest,manifestet.

a Quę.] scilicet charitas.

b Miseria.] nota mundi miseriam conuallem lacrymarum dicit, ut in antiphona beatæ virginis, Salue regina.

c Humiliatione.] iuxta verbum prophetę,Cor contritum & humiliatum,&c.

d Puriſſima.] quasi dicat non ficta,ab omni fictione & hypocrisi depurata.arg.28.q.2 ex hic de pœnit.dist. 2.c.1.vbi charitas.

e Disposuit.] quasi per gradus.

f Proficiat.] circa quod dicit propheta,& ambulabunt de uirtute in uirtutem.vnaquæque enim uirtus quasi quibusdam gradibus augetur.de pœnit dist.2. dum sanctum.& c.charitas in quibusdam.

g Permanens.] per inchoationem boni operis.

h Tendentibus gradibus.] cum inchoata ad pfectum protrahitur.

i Facta se melior.] cum in eiusdem bonæ operationis profectione & consummatione solidatur.de pœnit.distinct.2 cum sanctam.

K Despiciat.] per sollicitudinis temporalium depositionem.

l Complectatur.] scilicet per contemplationem.

m In patria.] scilicet cęlesti. omnipotens enim Deus

pro

1 Barb.ta mē.2.lectura pę Cie. ver.salutem ad fi. dicit doctorē pp excellentiā recipiēdum à Pontifice ad oscula Quod sibi fa C.d sen.pas, si verum di cat. sqt Bar. Deus scit,& de effectu osculi vide gl.1. quam gl.3 l.1. ff. de extraor. crimi.c. nec aliqua.27.q. 1.Font.

Do.meus.§. est & aliud. inst.de do.l. si à sponso. C. de dō. ante nup. & de osculo uide largitas, matrimonionō secuto solū pro dimidia reuocetur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

producto fructu falcē mittit & messem suam desecat, quia cum vuumquemque ad operaperfecta produxerit, temporalem vitam pere emissam mortis sentētiā incidit. vt gradum suum ad cælestia regna perducat. dicto cap.cum sanctam.

a ¶ Tanto.]id est in tantum apertius. qđ est infra.

b ¶ Apertius.]In virtutum quippe nostrarum gradibus Deus ascendere dicitur: qa in tanto nobis sublimior ostenditur, quā nos ter animus à rebus infimis separatur dicto c. cum sanctam.in fine.

c ¶ Huius peregrinationis.]scilicet vitę tēporalis.

d ¶ Illos.]scilicet gradus.

e ¶ Conscenderit.] scilicet per contemplationem & bonorum operum perfectionem.

f ¶ In eius.] scilicet Ecclesiæ.

g ¶ Dignoscetur.]Scilicet Dominus vel 1 eius gloria: quia eius gloria per illius incrementa declarat. quanto enim sanctam Ecclesia ascendendo proficit, tantum Deus omnibus hominibus ex eius virtute innotescit, vt d.c cum sanctam.in prin.legitur.

1 vide B. Tho. par. 1. 28.ar. 5.

h ¶ Qua propter.]Secunda pars.

i ¶ Periculis.] quæ colliguntur ex parte precedenti.

k ¶ Ad illa]scilicet incommoda & pericula summouenda. quod est infra.

l ¶ Remedijs.]quia quę medicamēta mor bis exhibēt, hæc iura negotijs, in corpore authen. hęc constitutio innouat. coll. 8. & nouis morbis, &c. extra de iuramen calum cęterum.

m ¶ Fidelium.]inter quos per prædicta incommoda scandalum generabatur, vt in parte precedenti.

n ¶ Materiam.]Nota tollendum fore omnem modū & occasionem mali, ad hoc extra, ne cleri. vel mona. cap. vt periculosa. lib. 6. & per contrarium opportunitas ad bonum subministrāda est. de elect. cum eo eo. lib. 6. iuxta illud. Da sapienti occasionem, & sapiētior erit. 23. q. 5. c. vides, de hoc latius dixi in c. Execrabilis in glo. si habes.

Psal. 13.

o Non aderat.]vt in psalmo. & arg. extra de simo. per tuas 2. no. de offi. deleg. pastoralis. §. quia vero.

p Scrupulosam.]simile de simo. per tuas 2.

q Calliginem]id est mentis obfuscationem. simile de hære. c. nolentes. Cle. 5.

r Suauiter.]s. dixerat, blande, in parte precedenti. & hoc dicit: quia leuiter castigatus, de facili reuerentiā exhibet castigāti: asperitatis nimiæ autem, &c. 45. dist. cum beatus ff. ad leg. Aquil. l. præceptoris.

tanto [a] Deum secundum huius sanctæ ascensionis gradus cognoscat apertus [b], quantò nunc in huius [c] peregrinationis angustijs illos [d] conscenderit [e] altiores, nam secundum Dauid prophetam eximium, dum sanctam Ecclesiam Deus suscipiet, in [f] eius gradibus dignoscetur [g]. Qua propter [h] tantis incommodis, tantisque eiusdem ordinis excitati periculis [i], ac ad [k] illa salubribus & opportunis per eiusdem sedis prouidentiam circunspectam adhibendis summouenda, remedijs, [l] nostræ solicitudinis studium conuertentes, ad Dei laudem, beati Frāciscipræconium, eiusque præfati ordinis pacem, consolationemque fidelium [m], necnon minus cautis minusque habentibus inobediendi vel euagandi occasionis subducendam [n] materiam ad trepidandum vbi timor non [o] aderat, scrupulosam [p] caliginem [q] detergendum, eosque suauiter [r] deducē dos vt filios [s] ad ipsius religionis gremium velut matris [t]: Diligenti [u] super his perscrutatione & maturā deliberatione [x] præhabitis, de fratrum nostrorum consilio infrascriptas declarationes, commissiones, ordinationes & præcepta, quæ inferius inferuntur, duximus adiungenda.

¶ In primis cum dicatur in regula: quòd illi qui promiserunt obedientiam [y], habeant [z] vnam tunicam cum caputio, & aliam sine caputio, qui habere voluerint [a]: Item quòd fratres omnes vestimentis vilibus [b] induantur; & super prædictorum [c] verborum sensu à præfatis prædecessoribus nostris Nicolao & Clemente declarationes (vt præmittitur) limpidæ [d] emanarunt: dictusque Clemens hu-

s Vt filios. [dic ut dixi in parte præcedenti in verbo paternæ.

t ¶ Matris.]consuetæ filio misereri. argu. ff. de adult. l. nec in ea. §. vlt. ff. ꝙ falso tuto auth. falsus. §. Iulianus. de re milit. l. milites. §. desertorem. in corpore authē. vt sine prohi. ma. §. 1. coll. 7. extra de præsumptio. afferte. cum similibus.

u ¶ Diligenti.] simile. C. ne fil. pro patre. aut. habita.

x ¶ Matura deliberatione.]hoc dicit, quia sapientis est deliberate agere, in corpore auth. de appel. §. sancimus. coll. 4. 11. q §. c. summopere. nam quæ consilio recte geruntur, iure meritoque & effectu firmitate nituntur. C. de tepu l. 3.

y ¶ Obedientiam.] subaudi castitatem, & proprij carentiam, hæc enim dicuntur religionis esse substātialia. extra de statu mo. cum ad monasterium. §. vlt.

potestas est de religionis substantia.

z ¶ Habeant.]non intelligas quod habeāt abq; omni iure uterendum simplex vsus absque omni iure non recipitur: nec de se sit possibilis: vt in decre. ad conditorem. & cap. cum inter nonnullos.

Religiosus non debet habere nisi vnam tunicam.

a ¶ Voluerint.]illas ergo habere meræ voluntatis est arg. ff. de iudi. l. non quicquid. C. quomodo & quando iudi. l. 1. in his ergo fratribus Minoribus velle liberum, relinquit, sicut & velle cibo & potu renui, & hoc ideo, quia sine istis vita humana sustentari non potest ff. de alimen. lega. l. legatis. de verborum significa. l. verbo victus, 2. q. 3. si quis obijcit, sicut & quo ad alia velle habere dicunt. 11. q. 4. c. monachum. extr de regula licet. & ibi ratio de hoc redditur, & 19 quæst. 2. c. duæ, sunt aliās eā regulariter velle vel nolle habere nō dicit. de elec. si religiosus, de test. c. 2. de sepulc. c. vlt. lib. 6. 16. q. 1. non dicatis.

b ¶ Vilibus.]hoc per regulam, ca u sa ducendæ humilitatis institutum fuit: nam & clerici sæculares in vestimentis ac calceamentis decorem quærere non debent, coremque 4. dist. cap. clericus, extra de vita. & honesta, clerici, non deb. cap. clerici. 20. quæst. 4. in sum. & c. 1. sicut nec in cantando lenitatem vocum, 92. dist. cap. cantantes, & ca. in sancta, ornatus enim extrinsecus frequenter quem ad voluptatem & elationem inducit: iuxta. id, incompositio corporis incompositionem indicat mentis 41. distin. cap. vlt.

Clerici re stimenta de religiosis subtiliare.

c ¶ Prædictorum verborum.]vestimentis vilibus

d ¶ Limpidæ.] id est, claræ, non obscuræ, sed dilucidæ.

¶ Iudi-

a ¶ Iudicium.] i. determinationē & declarationem: vel proprie pōt sumi: quia super hoc isti qui sequūtur per decr. Cle. 5. videntur iudices constituti: aliter autem alibi sumitur hoc verbum, iudicium, super quo vide quod no. insti. quibus non est permis. sa. test. §. præterea.

b ¶ Committendū.] vt in decre. Exiui. §. præterea, cum in regula.

c Super hoc.] quę vestimenta vilia vel nō reputentur.

d Onerādo.]periculosum est illud onus si contra fiat: cā ex hoc peccatum mortale in curra. 28. q. 1. § ex his extra de rest. spo. licet ras. § porro. simile hēs alibi, vbi habētis aliquid facere, conscientia oneratur, extra de hæret. c. statutum. § vl. lib. 6. de sepul. dudum. §. verum. de rehā. o. c. 2. §. vt autem, de iure pa. c. 1. §. præcipimus, Cle 5. extra de iureiur. ca. mulieri.

e Nec ob hoc.] s. ꝙ Papa Clemens vestimētorum vilitatem illorum duxit iudicio omittendam.

f In quibusdam.] hoc dicit: quia illi respectu aliorum pauci erāt (vt dixi in parte precedēti) in verbo, paucorum.

g Plus sapere.] hoc est contra doctrinam Apostoli ad Romanos 12. c. de peni. dist. 3. c. adhuc instant. extra de renun. c. 1. lib. 6.

h Quæstionum.] ad quas decidendas fuit opus declarationi bus, quæ j. subijciuntur.

i Vestimētorum.] i. qualis longitudinis, latitudinis, grossitiei. subtilitatis, formæ, & figuræ dērent esse vestimenta: quinimmo ad expositionem huius verbi vide quod no. Goli. de reser. tibi. lib. 6.

k Licentia.] s. fratrum.

l Propterea.] s. quod dicebant se debere indui vilibus vestimentis.

m Strictos.]& sic vilitatem vestimentorum credebāt referendam et ad curiositatem, strictura, squalidatem ipsorum.

n Squalidos.] exponi pōt hoc verbum, i. viles vel tritam indicantes, argum ff. de iniur. l. vestem, & l. item apud §. hæc autem fere, vbi simile verbum reperies.

o Nouitate plenos.] in hoc isti fratres male attendebant quod scribit, in reb. nouis constituendis euidēs dēr esse vtilitas, ut discedatur ab eo quod diu æquum visum est: & ideo reprehensione digni fuerunt. 11. dist. c. quis nesciat. no. extra de consuetudi. cum consuetudinis.

ius vilitatis iudicium [a] ministris, custodibus, seu guardianis ordinis prædicti duxerit committendum [b], eorum super [c] hoc conscientias onerando [d]: nec [e] ob hoc in quibusdam [f] ex fratribus antedicti ordinis volentibus plus [g] sapere, quàm oportet sapere [h], nouarum adinuentiones ambiguitatum cessauere quàmplurimæ, vel non omnino non vetustarum explicatio quæstionum [h], tam videlicet super longitudine & latitudine, quam grossitie & subtilitate, forma & figura vestimentorum [i] ipsorum: quinimo adeo huiusmodi adinuentiones & quæstiones propria excrenere licentia, [k] vt ex eisdem Fratribus aliqui habitus propterea [l] cuitos, strictos [m], inusitatos, & squalidos [n], nouitate [o] plenos, ac dissidij non ignaros, cum à communitate ordinis discreparent [o], assumerent, nec eos [q] ad ministrorum, custodum, Guardianorum eorum mandatum requisiti deponerent; [r] necalios prout eiusdem ordinis communitas deferebat habitus, iuxta eorundem ministrorum, custodum, & Guardianorum arbitriū ducerent resumendo [s], dicentes in [t] hoc eorundem prælatorum suorum non [u] parendum fore arbitrio: cum & suum [x] sic [y] despectum [z] regularem [a] & cruciformem [b] asserent, cæterorum [c] vero superfluum [d] habitum irregularemque [e] censerent: Nec huic eorum opinioni [f] præfati Clementis declarationem sępius repetitam [g] obesse: Nam licet ministris, custodibus, & Guardianis præfatis vestium vilitatis detur in illa [h] iudicium [i], tamen inibi [k] consequenter adiungitur: ita tamen quòd vilitatem in vestibus seruent [l]:

p ¶ Discreparent.] in hoc contra mores aliorum gesta sunt pro morum illorum diuersitate vitanda tam quam turpia reputata 8. distic. quod contra mores, & adde quod dixi in parte precedentii, n verbo, detrahēs.

q ¶ Nec eos.]scilicet habitus.

r ¶ Deponerēt.]suā inbedientiam ostendentes. arg. de temp. ordi. ca. ad aures, de offi. ordi. quanto.

s ¶ Resumendos.] quod nō facere tenebant, arg. extra de vita & hone. cler. c. Deus qui.

t ¶ In hoc.] s. deponendo habitus quos portabāt, & in resumendo cōes habitus aliorum.

v ¶ Non parēdum fore.] & hoc male dicebat, cum ꝑcepto superioris de se iusto, vel saltē de quo est dubium, 1 sit obtēperādum, 23. q. 1. c. q. culpat: no. de tēp. or. cū ad aures, & de hoc ff. de reg. iu. l. factū à iudice. & extra de reg. iu. c. quod quis mādato, lib. 6. & ibi ēt de hoc dixi.

1 Circa hoc dictū cōsule theologos & vid B. Th. 2. 2. q. 104. ar. 5.

x ¶ Et suū.] s. habitum.

y ¶ Sic.] s. curtum & strictum.

z ¶ Despectum.]per hoc forte dicentes ipsum magis humilem reputandum.

a ¶ Regularem.] i. regulæ (ſm eos) conuenientem.

b ¶ Cruciformem.] i. cruci conformem, quæ consistit ex stipite in longum porrecto, & brachioni transuersum extenso: sic dicebant de habitu suo cuius longitudinem stipiti crucis, & ipsi habitus manicas extenparabant.

c Cæterorum.] secundum communitatem ordinis faciendam.

d Superfluum.] propter longitudinem.

e Irregularemque.] i. non sic regulæ conuenientem sicut suum.

f Opinioni.]supple quod suum habitum deponere, & aliorum habitum suorum superiorum arbitrio habere tenetur.

g Repetitam.] s. in parte precedēti, & in isto, & d. c. Exiui. de paradiso. §. præterea.

h In illa.] s. declatione Clementis.

i Iudicium.] expone ut s. in simili uerbo, iudicium.

k Inibi.] i. in ipsa declaratione Clementis.

l Seruent.] ꝑquod uidebat eis, ꝙ in ꝑmissis superiorum suorum stare iudicio minime tenebant, quasi aliorum habitum non reputarēt uilem, sed irregularem, & superfluum, ut s. sed in hoc uerbo, declarationis Clementis conuertebantur in deuium, ut prima parte dī,

quare

Universidad de Deusto
Biblioteca

quare eorum intellectus hic reprimitur, ut in parte sequenti traditur.
a ¶ Præsertim.] i. maxime, simile de foro comp. si diligenti.
b ¶ Prædictis.] Nicolai. s. tertij, aliàs quarti. in decre. Exijt. de ver. sig. lib. 6.
c ¶ Semper.] i. omni tempore.
d ¶ Fratrib.] s. Minoribus.
e ¶ Reluceat.] q̃ non relucere dicebant in habitibus aliorum.
f ¶ Ipsis.] s. fratribus.
g ¶ Eorum.] s. fratrũ minorum.
h ¶ Vt asserunt.] si vere q̃ sequit̃ dicebãt aliquem colorem habere videbantur, qui tamen eis nõ sufficit: vt j. §. prox. sequitur.
i ¶ In omnib.] hoc verbum sic vniuersale & indefinitum, eis sic dicendi occasionem aliqualem dare videbatur, quæ nec eis proficit, vt §. proximo.
k ¶ Et paupertas.] volentes p hoc forte dicere, q̃ tális vilitas & paupertas habetur & denotatur in breuitate & strictura habitus, quem portabant.
l ¶ Existerent.] secũdum illorum intentionem.
† Forte legẽdũ vsquã nõ obtẽperãdũ quã sequeret inconueniẽs (q̃ ipsi secuturum putabãt) Felic. in l. si vero, §. de viro, in 7. fallẽtia. ff. sol. mat. hic vt enitet in cõueniẽs restringit gñalitas l. 2. C. de noxa. ac Bar. in l. oẽs, 6. q. principali, ff. de iust. & iu. Pan. in cõsolite, 1. col. de maio. & obe. F.
m ¶ Quas gererent.] scilicet cuttas & strictas.
n ¶ Quas darent.] s. longas & superfluas secundum eos.
o ¶ Tenebanť.] fundãtes se in quibusdam verbis regulæ, & in quibusdam gñalib. constitutionib. ordinis, quas allegabant, vt supra.
p ¶ Generali ministro.] s. ordinis Minorum.
q Adeãt.] i. præsentes etant.
r ¶ Breuitatis causa.] Nota iuxta id q̃ dici consueuit: gaudent breuitate moderni, ad hoc, ff. l. Aquil. ita vulneratur §. æstimatio.
s ¶ Ex aduerso.] scilicet illos sequi debere superiorum suorum iudicium in deponendo vestes, quas portabant & in reassumendo illas quas illis offerebant.
t ¶ Eisdem frattribus nostris.] s. Cardinalibus.
u ¶ Scripto.] id est in scriptis.
x ¶ Proposita.] & sic per assertionem partium causæ merita fuerunt pandita, C. si per vim vel alio modo, l. vl. extra. de in integ. rest. c. tum ex iris, §. prosperimus,

præsertim [a] cum & in declaratione prædicti [b] Nicolai dicatur, quòd semper [c] in eisdem fratribus [d] & eorum actibus paupertas sancta reluceat [e], prout ipsis [f] ex eorum [g] regula inuenitur indicta: ac constitutionibus eiusdem ordinis generalibus caueatur (vt [h] asserunt) quod in omnibus [i], quę ad habitum fratrum spectant, reluceat semper asperitas, vilitas, & paupertas [k]: vnde cum nec paupertatis vel vilitatis oblatæ per ministros, custodes, & guardianos vestes existerent [l], nec ipsorum superiorum ordinis sui in deponendo vestes, quas [m] gererent, nec in reassumendo, quas [n] darent, sequi iudicium vllatenus tenebantur [o] † generali [p] ministro & cæteris fratribus, qui pro communitate eiusdem ordinis aderant [q] suis rationibus (quas breuitatis [r] causa omittimus) contrarium asserentibus ex [s] aduerso, prout hæc & alia hinc inde coram nobis & eisdem fratribus [t] nostris scripto [u] lecta, verboque fuere proposita [x], ac etiam coram aliquibus ex fratribus [y] nostris prædictis super hoc deputatis [z] à nobis præsertim per aliquos ex fratribus dicti ordinis, qui in prædictis [a] communitatibus aduersabantur eisdem, fuerunt pluries [b] repetita.

¶ Quocirca [c] nos seriosius rationibus [d] prædictis auditis, & [e] alijs illisque [f] plenius [g] intellectis [h], volentes perpetuum præfato finem dare negotio, de prædictorum [i] fratrum nostrorum consilio declaramus & dicimus, quòd cum (sicut prætangitur [k]) dicetur in regula, quòd Fratres omnes vestimentis vilibus induantur, & cum vilitatem, huiusmodi vestium tam habitus, quàm interiorum tunicarum illam præfatus Clemens intelligi debere decreuerit [l], quæ secundum consuetudinem [m] vel conditionem [n] patriæ debeat (quantum ad colorem panni & pretium) [o] vilitas merito reputari, atque consequenter huius vilitatis iudicium Ministris, Custodibus seu Guardianis prædictis (ipsorum super hoc

y ¶ Ex fratribus nostris.] s. Cardinalibus.
z ¶ Deputatis.] s. auditoribus.
a ¶ In prædictis.] s. in vestib. dimittendis, quæ probant & in reassumendis, quæ offerebantur eisdem.
b ¶ Pluries repetita.] ad maiorem forte indaginem & examinationem, arg. 35. q. 9. graue, 30. q. 5. iudicantem. extra de fid. instr. cum Ioannes, §. verum. C. de ede. l. 2. in principio.
c Quocirca.] Tertia pars.
d Rationibus prædictis.] scientia in. pxi. §. hinc de allegatis.
e Et alijs.] s. de nouo propositis.
f Illisque.] s. tam primo q̃ subsequenter propositis.
g Plenius.] i. plene, vel plenius quam ante.
h Intellectis.] p hoc collige habentem iudicare prius debere iura & rõnes partiũ cum diligẽtia rimari & intelligere, non se in ferenda sñia precipitare, C. de sen. ex bre. ui. reci. l. 2. & 11. q. 3. summopere, extra de dolo & contu. olim, cum ibi not. de re iud. pastoralis, §. verũ, Cle. 5. vbi de hoc dixi. Prout enim hic Papa fecit, cæteri eius exemplo docti facere debent: quia doctiviri cautela, &c. 81. dist. c. legitur, & arg. extra de re. iu. in causis, C. de legi. l. vlt.
i De prædictorum.] sub hac clausula die vt no. in decr. Exeunt. in §. præterea.
k Prætangitur.] in §. quapropter.
l Decreuerit.] in dicta decr. Exiui. in §. præterea.
m Consuetudinem.] iuxta quam quælibet patria & prouincia gaudet in suo sensu, secundum Hieronym. 86. dist. veniam, extra de sepultu. certificari, argumen. ff. de administrat. tutor. l. sine hærede, § Lucius, ff. de legi. l. si seruus plurium, §. vlt. quod vi aut clam. l. prohibere, §. si pr... ses.
n Conditionem.] i. qualitatem, simile, ff. de vsu. l. sed & si quidem, §. 1.
o Pretium.] q̃ iuxta q̃ suetudinem mensurarũ regionis & qualitatem eiusdẽ, ipsius vile & non vile reputat, vt hic, & probat̃ in corpore auth. de col. in prin. coll. 9. & in 10. col. de pace tenen. §. post natale, de contrah. emp. l. Imperatores, de eo quod certo loco. l. ideo, ad leg. Falc. l. pretia. §. vlt.

a Duxe-

a ¶ Duxerit committendum.] quia ad omnes regiones non poterit certus pretij numerus assignari, vt d. §. præterea.
b ¶ Continetur.] & patet dicta decreta. Exiui. §. præterea, ruin in regula.
c ¶ Auctoritate committimus.] Videntur ergo isti super hoc iudicantem. extra de fid. instr. cum Ioannes, §. verum. C. de ede. l. 2. in principio. Quocirca. Tertia pars.
d Rationibus prædictis.] scientia in. pxi. §. hinc de allegatis.
e Et alijs.] s. de nouo propositis.
f Illisque.] s. tam primo q̃ subsequenter propositis.
g Plenius.] i. plene, vel plenius quam ante.
h Intellectis.] p hoc collige habentem iudicare prius debere iura & rõnes partiũ cum diligẽtia rimari & intelligere, non se in ferenda sñia precipitare, C. de sen. ex bre. ui. reci. l. 2. & 11. q. 3. summopere, extra de dolo & contu. olim, cum ibi not. de re iud. pastoralis, §. verũ, Cle. 5. vbi de hoc dixi. Prout enim hic Papa fecit, cæteri eius exemplo docti facere debent: quia doctiviri cautela, &c. 81. dist. c. legitur, & arg. extra de re. iu. in causis, C. de legi. l. vlt.
i De prædictorum.] sub hac clausula die vt no. in decr. Exeunt. in §. præterea.
k Prætangitur.] in §. quapropter.
l Decreuerit.] in dicta decr. Exiui. in §. præterea.
m Consuetudinem.] iuxta quam quælibet patria & prouincia gaudet in suo sensu, secundum Hieronym. 86. dist. veniam, extra de sepultu. certificari, argumen. ff. de administrat. tutor. l. sine hærede, § Lucius, ff. de legi. l. si seruus plurium, §. vlt. quod vi aut clam. l. prohibere, §. si pr... ses.
n Conditionem.] i. qualitatem, simile, ff. de vsu. l. sed & si quidem, §. 1.
o Pretium.] q̃ iuxta q̃ suetudinem mensurarũ regionis & qualitatem eiusdẽ, ipsius vile & non vile reputat, vt hic, & probat̃ in corpore auth. de col. in prin. coll. 9. & in 10. col. de pace tenen. §. post natale, de contrah. emp. l. Imperatores, de eo quod certo loco. l. ideo, ad leg. Falc. l. pretia. §. vlt.

conscientias onerando †) duxerit [a] committendum, prout in eiusdem Clementis litteris super hoc confectis plenius continetur [b]: In eorundem Ministrorum, Custodum, seu Guardianorum eodem modo iudicio est relictum: Nosque nihilominus præfatorum Ministrorum, Custodum & Guardianorum iudicio præsentium auctoritate [c] committimus determinare, videlicet, arbitrari, atque præcipere cuius longitudinis & latitudinis, grossitiei & subtilitatis [d], formæ siue figuræ atque similium [e] accidentium esse debeant tam habitus, ipsorumque [f] caputia [g], quàm interiores tunicę, quibus [h] fratres omnes Minores dicti ordinis induuntur, ac insuper cuius [i] quantæque [k] vilitatis iudui eos ipsis vestimentis oporteat, & [l] an in vestimentis huiusmodi secundum regulam & declarationes eorundem prædecessorum nostrorum & præfatas ordinis constitutiones, reluceat [m] asperitas, vilitas & paupertas: vtrumne quantum [n] ad colorem, vilitatem, paupertatem quoque ac cœtera † accidentia supradicta, Fratres vestimentis induantur vt debent: super quibus [o] eorundem Ministrorum, Custodem, & Guardianorum conscientias oneramus [p]: Stantes & districte præcipiendo mandantes [q], quòd in prædictis [r] & his similibus [s] eorum [t] arbitrium determinationem siue iudicium, Generalis qudem in [u] totius ordinis, Prouincialium vero in prouinciarum Ministrorum ac Custodum & Guardianorum administrationibus, Custodijs, ac Guardianijs siue consimilibus ordinis memorati cõmissis eisdem [x], Fratres omnes [y] & singuli sequi omnimode [z], illisque parere [a] per omnia [b] tenentur. [c] Ac isuper quòd illorũ [d] sequendo arbitrium [e] determinationem siue iudicium [f], illisque [g] parendo, [h] nec [i] sint nec dici [k] possint vel debeant, nec ipsi se ipsos autument, suæ regulæ vel constitutionum [l] missis obedire suis superioribus sint adstricti eis parendo, non videntur esse in dolo vel in culpa, cum habuerint parere necesse, ff. de reg. iur. l. non videtur, §. qui iussu, de aqua plu. arc, l. quamquam, cum simi. & qui a canonis huius auctoritate præceptiua talis obedientia præstatur, quæ à peccato obtemperantem excusat, 23. q. 3. c. qui peccat, 33. q. vlti. noluit, C. de adul. l. Gracchus, aliàs diceretur quòd per hanc constitutionem obtemperantibus laqueus injiceretur, contra iura, 27. quæst. 1. ca. de viduis, & eius auctoritate ipsi essent circunscripti, contra l. 1. C. de his qui veniã. impetr.

† Nota hic expressum q̃ cui cõpetit cognoscere de principali cõpetit et cognoscere de ijs q̃ sequẽter accedũt. vide gl. fin. j. eo. in extraua. ad cõditorẽ. Font.

r ¶ In prædictis.] super proxi. declaratis.
s ¶ Similibus.] arbitrarie consideratis, cum non sint ipsa similia omnia in iure expressa, ut j. sequitur, arg. ad hoc extra de offi. deleg. de causis, ff. de legi. j. si domus. §. in pecunia.
t ¶ Forum.] s. ministrorum, & aliorum s. & j. nominatorũ.
u In totius ordinis.] administrationibus, quod est j.
x Eisdem.] s. Generali, Prouinciali, Ministris, Custodibus, Guardianis.
y Omnes. vt vniuersi, vt differat à verbo sequenti.
z Omnimode.] quasi dicat excusationib. s. expressis & alijs quibuscunque friuolis reiectis.
a Parere.] idest obedire vel obẽperare.
b Per omnia.] intelige licita, in alijs. n. magis Deo, quã hoi parendum est, 10. q. 3 qui resistit, & c. iulianus, & ca. si dominus, & c. non semper.
c Teneantur.] hoc verbum necessitatem parẽdi videtur imponere, vt dixi in decr. execrabilis.
d Illorum.] s. ministrorum & aliorum s. & j. nominatorum.
e Arbitrium.] idest voluntatem vel ordinationem argu. ff. de verb. ob. l. si quis arbitrium, C. de contra ben. empt. l. vlt.
f Iudicium,] expone vt supra.
g Illis.] s. ministris & alijs.
h ¶ Parendo.] id est obediendo.
i Nec sint.] s. quo ad rei veritatem.
k Nec dici possint.] quo ad vulgi opinionem.
l ¶ Constitutionum transgressores.] nec mirum, cum oĩo ex præcepto constitutionis præsentis in præparendo, non videntur esse in dolo vel in culpa, cum habuerint parere necesse, ff. de reg. iur. l. non videtur, §. qui iussu, de aqua plu. arc, l. quamquam, cum simi. & qui a canonis huius auctoritate præceptiua talis obedientia præstatur, quæ à peccato obtemperantem excusat, 23. q. 3. c. qui peccat, 33. q. vlti. noluit, C. de adul. l. Gracchus, aliàs diceretur quòd per hanc constitutionem obtemperantibus laqueus injiceretur, contra iura, 27. quæst. 1. ca. de viduis, & eius auctoritate ipsi essent circunscripti, contra l. 1. C. de his qui veniã. impetr.

a ¶ Maxime

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Maxime.] proprie intelligas istud aduerbium: nã id em esset, si in regula vel constitutionibus ordinis, vel declarationib. alijs essent expressa quæ sequuntur: nam & contra illa præcepta huius cõstitutionis parendum est, & pareri potest absque aliqua transgressione extra de vo. c. non est vot. cum tales obseruantias possit Papa nedum declarare, immo & penitus tollere, etiam posset totum Minorum ordinẽ submouere, cum ab ipsius approbatione processit. no. Inn. extra de sacra. non ite. c. presbyter, non ergo mirum obtemperantes nec sint, nec dici possint, nec sentire debeant trãsgressores: aliàs viderenẽ de potestate Papæ, non sine periculo dubitare, 15. dist. ca. sancta Romana, veritem opuscula beati Leonis, 19. di. c. nulli fas. & arg. C. de legi. l. vlt.

b ¶ Debant esse.] transgressionis igitur omnis nota cessat, si obtemperetur in his q̃ regula vel constitutiones ordinis nulla tenus interdicunt, cũ & si interdicerẽt, idẽ esset, vt ẽ. gl. proxim.

c ¶ Non impari.] quasi dicat, immo pari, vt sic de similib. ad similia ex æquitatis similitudine in agibilibus procedatur C. de consti. pec. l. vlt. extra de constit. vii. cum dilecta, cum simi.

d In prædictis.] s. in longitudine, grossitie, subtilitate, forma vestium vel figura.

e Compelimur.] hoc intellige inquãtum digna vox censetur principis se alligatum legib. profiteri, C. de legi. l. digna. ob causatiuam necessitatem executionis officij pastoralis, arg. in præ. C. in prin iuncta l. vlt. ff. de separa. bon. aliàs præcise compulsio nulla sibi fieri potest, cũ sit lege humana solutus, ff. de leg. l. princeps, nec sua sedes à quoquam iudicari potest, 21. dist. c nec autem.

f Illaque.] scilicet quantæ longitudinis, &c. vt ẽ. legitur.

g Eis.] s. ministris, & alijs ẽ. nominatis. & dic eis, idest eorum arbitrio vel iudicio.

h Inuitamur.] idest inducimur.

i Scientia.] iuxta hoc scribit lex: non possunt omnes articuli aut legibus, aut sigillatim constitutionibus comprehendi, ff. de leg. l. non possunt, ex cuius mente sumptum vt̃ quod hic dicitur: natura. n. introductum est, vt sint plura negotia quam vocabula. ff. de præscri, verb. l. natura.

Negotia plura sũt q̃ vocabula.

k Infinita sint.] scilicet particularia: natura enim quotidie nouas deproperat edere formas, 10. colla. q̃ fuit prima causa beneficij amittendi. §. prædictis, C. de vete. iur. enuc. §. sed quia diuinæ. in proœ. lib. 6. Et potes colligere q̃ de his, quæ de se infinita sunt, certa ex non potest constitui: cum enim lex de se hẽat esse certa, ff. de iur. & fac. ignor. l. in ol. 4. di. erit autem, habentque principium & finem, vt in proœmio Digestorum, §. sed quia solitum, in fi. merito de hoc quod

Lex de infinitis nõ potest statui.

fui ordinis trangressores, maxime [a] cum nec expresse vel determinate in prædicta Fratrum Minorum dicatur regula, vel declarationibus antedictis, quantæ longitudinis, quantæ latitudinis, quantæ grossitiei vel subtilitatis, qualis formæ, qualis ve figuræ huiusmodi debeant [b] esse vestes, sicut nec qualis quantæque vilitatis eas esse oporteat exprimitur in eadem: sicque quodammodo eadem vrgente necessitate, æquitate non [c] impari, vero sensu, vero id regulæ suadentibus intellectu, eiusdem Clementis inhærentes vestigijs, præfatorum Ministrorum, Custodum, & Guardianorum in [d] prædictis horumque similibus fore iudicium declarare compellimur [e], illaque [f] eis [g] (vt prædicitur) committere inuitamur [h]: Non enim particularium omnium certa, potest dari scientia [i], neque eorum (cum infinita [k] sint) contingit [l] fieri disciplinam [m], non ars, non regula circumstantias singulas accidentiaque cuncta complectitur [n]: habent in [o] illis minores maioribus [p] obsequi [q], illisque intendere [r], non in certis [s] solum, verum etiam in dubijs [t], & in certis præsunt [u] antiquis, quibus [x] obediant, præsunt re-

infinitum est, & sic incertum, non constituitur, nec infinitatem amplectitur, C. de sacrosan. eccl. l. vlti. extra de rescrip. c. cum in multis. li. 6. Quod intellige iuxta talem breuem distinctionem: quia aut agit de actibus concernentibus salutem animæ, puta laudare Deũ, & similia: & tunc infinitas probatur, 22. dist. sacrosan. 36. dist. c. si quid vult. C. de sum. tri. inter claras, in fi. de off. pf. pto. l. quas gratias, aut de alijs. & tũc sut de inducẽtib. exceptionẽ: quo casu infinitas approbatur ff de exce. do. l. pure. §. fi. C. de excep. l. si pactum, insti. eo. ti. §. appellatur. aut de inducentibus obligationem: quo casu aut verba obligationis sunt de sai natura limitata infinitatem sapientia. & tunc infinitas approbatur. de vsufru. le. l. cum qui dam, & l. cũ ad loc. de fideiuss. l. stipulatus. aut non sunt de se infinitatem sapientia: si quidem certat de obligatione non ter inducenda, tũc infinitas reprobat, ff. de damno infe. l. qui bona, §. vlti. & idem si tractetur de obligatione prius inducta post ampliandaj quia diuersitatem, ff. de lib. uniuersi. l. 2. de arbi. item si duob. de hoc scripsi extra de reg. iu. c. quod quis mandato. lib. 6.

Infinitas non reprobetur.

etiam si verba obligationis sint de se flexibilia ad finitatem vel infinitatem, ff. de leg. 3. l. fideicommissa, §. si quis.

l ¶ Contingit.] scilicet scientiam.

m ¶ Disciplinam.] idest doctrinam.

n ¶ Complectitur.] de arte probatur, ff. de leg. l. non possunt, de regula, idem, ff. de regu. iur. l. omnis definitio.

o ¶ In illis.] s. circunstantijs & accidentibus.

p ¶ Maioribus.] C. de offi. præfe. præt. vrbi. l. studentibus, ff. de offi rec. prouin. l. potioris, 95. distic. ecce, & c. esto subiectus extra de maio. & obed. solitæ. de cẽs. omnis, anima. vniuersitas enim alia ratione subsistere non posset, nisi magnus ordo distinctionis graduum eam seruaret, 89. dist. ad hoc.

q ¶ Obsequi.] idest seruire in suo gradu. 93. à subdiacono.

r ¶ Intendere.] idest obtemperare, vel obedire.

s ¶ In certis.] de quibus non est dubium quin in eis, si certa sunt quòd sint iusta, inferiores superioribus parere debeant, extra de maior. & obed. ca. 1. & 2. & c. illud, 11. quæstio. 3. c. abbat, de regu. iur. non possunt dolo.

t ¶ Dubijs.] s. an sint iusta vel non ob bonum obediẽtiæ, 23 q. 1. quid culpatur, extra de tempo. ord. c. ad aures. vbi de hoc, & plenius per Host. ff. de iud. si quis ex aliena, si quis ius dicen. non obtemp. l. 1. extra de appel. si duob. de hoc scripsi extra de reg. iu. c. quod quis mandato. lib. 6.

v ¶ Præsunt.] exponi potest, s. maiores: obediant s. minores. Vel potest exponi, præsunt, s. minores artib. vel disciplinis.

x ¶ Quibus.] scilicet cum quibus obediant, vel obtemperent.

a ¶ Illarum,] scilicet artium & disciplinarum.

b ¶ Finis egregius,] scilicet assecutio salutis æternæ. cum obedientia maior quam victima censeatur, extra de maiori, & obedien. illud.

c ¶ Debitis,] ideo dicit forte debitis, quia ad indebita quis obsequi non tenetur, vt dixi sup. in verbo, per omnia, vel dicit, debitis, vt denoter obsequia fore per minores supe rioribus debita, vt ẽ.

d ¶ Obsequentium.] idest obedientium.

e ¶ Cuncta rimatur.] 32. dist. iudicantem, extra de fide instru. cum Ioannes, §. vetum, C. de eden. l. is qui apud quem.

f ¶ Casibus,] scilicet occurrentibus quotidianis, ff de lib. leg. l. legaui. de usuca. l. si iusto.

g ¶ Secernit,] id est seorsum cernit, parat & inducit ad casuum emergentium decisionem.

h ¶ Medicum,] depoſcit, quod est infra, ad hoc in corpore autem. 8. ff. de var. & extra ord. l. medicus, extra de pœn. & remiſ. omnis, §. sacerdos. cum similibus.

i ¶ Prudentemque.] cum discretione dicta aliarum virtutum matre, 1. q. 5. p̃sentium, extra de offi. custod. c. 1. de re iud. pastoralis, §. verum, cle. 5.

k Vt appetit.] scilicet sensu proprio indiscrete ducto. 36. dist. si q s vult, 38. distin. relatum, & arg. ff. de do. l. Aquil. in proœmio Digestorum, §. hoc autem.

l Corruat,] s. in totum vel in prompta periculum incidat, C. de bo. quæ li. l. vlt. §. filii autem iuxta illud: Veh soli, &c. extra de sta. mo. monachi 81. di. c. in omnibus, & extra de æta. & qual. cum sit ars.

m Vt non quærit.] nullus enim casum sui appetere præsumitur, sed ascensum. extra de cle. non resid. ca. 1. 93. di. legimus, C. de numera. & actu. & chartu l. nul li lib. 12. quemadmodum ejui. mune. indi. l. maiorib. lib. 10.

n Taliter.] scilicet ut appetunt a sua communitate discrepantibus.

o ¶ Nõ ordo.] ad hoc in corpore auth. de hęre. & fal. in ordinatum, coll. 1.

p Adsit,] idest præsens sit.

q ¶ Quod absit.] scilicet iuxta votum nostri ordinis.

r Discordia,] quæ de se pacis est æmula, mẽ litium, materia iurgiorum, vt in proœmio Decretalium, & hic addit quod dixi sup. parte prima, in verbo, unionem scindens.

s Vt capita.] iuxta illud: Quot capita tot sniæ. de con sec. dist. 3. c. sicut in sacramentis, extra de concess. præb. si vnus §. principaliter.

t In stolidis.] idest fatuis, vel capitaneis probabilitate non suffultis.

u Phantasia.] exponi potest hoc verbum, idest, non ue ra, sed falsa sententia: non a veris doctoribus, sed a sensu capitaneo inducta, 24. q. vlt. c. hæresis, & c. quid autem 11. q. 3. cap. summopere extra de consti. cap. ne innitaris.

x Eodem modo.] Quarta pars.

y Inuitati.] idest inducti, ut exposuit sup. proxi. §.

z Et duorum,] non ergo vnius solius, & ita trium ad minus debet expectari consilium & assensus in his quæ sequuntur, scilicet, Guardiani & duorum de cõuentu sacerdotum.

a De conuentu.] non ergo aliunde, cum il li melius præsumantur scire loci necessitatem quam foranei. arg 93. di. illud. extra de elect. postquam, ff. de quæst. l. de minore, §. tormenta.

b Loci] de cuius fratrum sustentatione agitur.

c Discretorum.] arbitraria hæc consideratio.

d Sacerdotum.] non videt ergo sufficere ab inferioris ordinis fratribus petere consilium, & assensum, de quibus sequitur, arg. extra de electio. nemo, lib. 6. alias uideretur frustra appositum istud uerbum, contra 19 dist. c. si Romanorum, de priui. si papa. li. 6. ff. de usur. si stipulatus, de legi. l. & quando. Et hoc intellige si in conuẽtu sint duo sacerdotes discretiæ alias uideretur sufficere expectare consilium, vel assensum aliorum, attenta mente constitutionis uolentis necessitati fratrum loci prouidere, arg. ad hoc ff. de condi. & demõ. l. in testamento, & arg. eorum quæ no. in simili p Inn. & Host. de elect. quia propter in ver. tres.

e Antiquorũ, quia antiqtate? Dicas q̃ arbitraria, cum non sit hic vel alibi super hoc expressa, arg. ad hoc, ff. de leg. 3. l. non aliter. in fi. cum ibi no. per Inno. extra ut lit. non contest. quoniam, & quia hic non curatur de antiquitate ætatis, sed temporis, quo isti ordinem sũt ingressi, ar. extra de maio. & obe. c. statuimus, &c.

f Consilio & assensu] non valet consilium nisi assensus expectetur, arg. extra de offi. deleg. c. venerabili. & super hoc uide q̃ no. per Compost. de consti. c. pen. & quod alias plenius dixi, ne se. vac. c. 1. lib. 1.

g Duxerit relinquendum,] ut in dicta decre. Exiui, §. rursus.

h Ex iam expertis,] scilicet diudum retroactis temporibus, ex quib. aliquando præsumitur in futurum, 24. quæstio. 5. c. si apud ff. de re mili. l. non omnes, §. a bat batis. de accus. l. si cui, §. habendæ, extra de re iud. ca. semel. li. 6. extra de præsumpt. mandata, & c. scribam, vbi de hoc, & plenius in summa Host. eo. tit. §. 2. ver. tertia diuisio.

i Cellariis.] in quibus bladum, & vinum recolligunt.

k Inuenire.] quia forte ibidem non reperientur uenalia, nec sperantur prouenire ex eleemosyna.

l Quo casu.] scilicet ubi non possent aliter uerisimiliter uitæ necessaria inuenire.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Continetur.] dicto c. Exiui, §. rursus.
b ¶ Sub eadem forma.] simul & separatim, & alijs ꝛ. prox. expressis.
c ¶ Eo casu,] scilicet proxim expresso, id est, vbi non possent credibiliter
vitæ necessaria inuenire.
d ¶ Qualiter] id est, quem modum.
e ¶ vbi.] id est, in quo loco.
f ¶ Quando] id est, quo tempore. ad hoc extra de accus. qualiter.
g ¶ Granum,] non exprimit quod vel quale: & ideo de quocunque grano ad vitam necessario intelligendum uidetur. ff. de verbor. signi. l. frugem.
h ¶ vinum,] sed nunquid alia quæ sunt ad uitæ sustentationem necessaria intelligendum uidetur. ff. de verbor. signi. l. frugem.
i ¶ Reponere conservanda, quod statim sequitur.
K ¶ Præcipiendo mandantes,] dicas hic vt dixi §. parte prox. in uer. mandantes.
l ¶ In prædictis,] id est, qualiter, vbi quoties granum, &c.
m ¶ Et his similib⁹,] vt §. prox.
n ¶ Quos,] scilicet obedientiæ.
o ¶ Effræn es.] id est sine fræno & temperie. simile ff. de testa. l. 1. §. fi. extra de cler. excom. c. significauit, & c. cum causam.
p ¶ Liberos.] ab omni subiectione.
q ¶ Dicioni.] id est potestati vel imperio extra de ele. quorundam, & c. si religiosis, lib. 6. alibi autem verbū dicio, exponitur pro iurisdictione. in corpore auth. de non eligen. secundo nuben in fi. de fideiuss. in fi. col. 1. in præc. insti. §. 1.
r Iugo. id est subiectione simile 21. dist. cap. in memoriam.
s ¶ Propriæ,] scilicet spontaneæ, cui violentia non infertur. 32. q. 5. §. 1. vnde scribitur, voluntarium sibi miserum eligit Christus: voluntarium sibi seruum auctio natur diabolus. 5. q. 1. c. non est.
t Ad hanc scilicet obedientiam.
u Sed sponte. Jue aliàs & rem & meritum perdant. d. 5. ex his.
x Hanc.] scilicet obedientiam.
y Illudque.] scilicet quod legitur in Canticis.

granaria & cellaria, congregationes, & conseruationes huiusmodi eis ipse concessit, prout in prædictis eiusdem Clementis litteris plenius continetur: [a] Nos de prædictorum fratrum nostrorum consilio, eorundem Ministrorum, & Custodum sub [b] eadem forma iudicio, præsentium auctoritate committimus determinare: uidelicet, arbitrari, atque præcipere eo [c] casu qualiter, [d] vbi, [e] & quando, [f] & quotiens granum, [g] panem & vinum [h] pro uitæ Fratrum necessarijs, Fratres ipsi quærere debeant, conseruare siue reponere, [i] etiam si reponenda sint in prædictis granarijs & cellarijs conseruanda: Statuentes & districte præcipiendo [k] mandantes, quod in prædictis [l] & [m] his similibus eorundem arbitrium, determinationem siue iudicium Generalis quidem in totius, Prouincialium uero in prouinciarum, Ministrorum, ac Custodum simul & separatim administrationibus, & custodijs ordinis memorati commissis eisdem, cum [n] Guardiani tamen (ut supra prædicitur) & duorum de conuentu loci discretorum sacerdotum & antiquorum in ordine Fratrum consilio & assensu, † Fratres [o] omnes & singuli, obsequi [p] omnimode, [q] illisque parere per omnia teneantur: Ac insuper quod illorum [r] sequendo arbitrium, determinationem siue iudicium, illisque parendo, nec dici possint uel debeant, neque ipsi seipsos autument suæ regulæ uel constitutionum sui ordinis transgressores. [s] Ideoque omnes & singulos Fratres antedicti ordinis Minorum, qui strictos, curtos & difformes habitus ab ipsius Generalis Ministri, & aliorum de dicta communitate habitus coram nobis, & fratribus nostris, & alijs in Romana curia detulerunt uel deferunt, monemus & hortamur in Domino, eis nihilominus in uirtute sanctæ obedientiæ, [u] & sub [x] excommunicationis pœna per Apostolica scripta mandantes, quatenus ad mandatum ipsius [y] Generalis deponant quos deferunt habitus, & alijs iuxta eiusdem generalis arbitrium, determinationem siue iudicium (ut supra prædicitur) induantur: ipsique Generali in omnibus istis & alijs, & per omnia secundum beati Francisci regulam & prædictas prædecessorum nostrorum declarationes, concessiones, & commissiones, in ipsis declarationibus comprehensas, & nostras contentas in præsentibus [z] humiliter obediant,

* Nisi ista dictio addita fuisset. vt §. prox.

bus, quis, & similibus, & ista similitudo referatur ad talia.
n Cum Guardiani tamē,] hæc uerba & sequentia determinate ponuntur, ut dixi sup. prox.
o Fratres omnes.] scilicet uniuersi, ut differat a uerbo sequenti.
p Obsequi,] id est obedire.
q ¶ Omnimode,] hoc uerbum, & aliud ipse quit. scilicet tenetur, necessitatem imponere vt, ut §. dixi.
r Illorum] scilicet Ministrorum & Custodum, & uerba sequentia expone ut dixi §. prox. uerbo, hac insuper.
s Transgressores.] impudenter hic dicas ut dixi sup. prox. §. in gl. nec mirum.
t Ideoque,] scilicet parendo in præmissis iudicio superiorum, nō sunt, nec possunt dici regulæ uel cōstitutionū ordinis trāsgressores.
u Sāctæ obediētiæ.] hæc uerba cōtra, trāsgressores dura sunt, ut §. dixi.
x Sub excommunicationis pœna] talia uerba ꝯminationem, non sentētiam induc̄t, nisi aliter cōstaret de mente ipsa proferentis, arg. C. comminat. est. 1. interlocutio, in corpore authē. de armis. §. hanc igit. cū similib. cū ibi not. coll. 6. & sic nota extra de simo. sicut de fagit. c. 1. & iurepatronatū, & de hoc et ꝑ Inn. extra qui matrimonium accusa. possunt in tua.
y Ipsius Generalis,] nihil dicit hic de mādato Ministrorū vel Custodum: quare vide quid depositio, de qua sequitur solū habeat & necessitate fieri ad mādatū Gnālis ministri: sic enim de his idē voluisset, hoc utique expressisset: q cū nō fecit, pro omisso dēt haberi. arg. extra de decim. ad audientiā, Ca. de cadu. toll. l. 1. §. si autem deficientis, 2. quæstio. 5. consuluisti.
z In præsentibus.] scilicet litteris.

a ¶ Vel appellationibus] repete non obstantibus.
b ¶ Quæ.] scilicet priuilegia, & alia supra proxi. numerata.
c ¶ Derogare,] in alijs ergo in quibus nō derogarēt, in suo robore remanebūt: quia quod nō mutatur, &c. C. de testa. sanctimus.
d ¶ Vacuamus,] hic no. principem ex causa reuocare priuilegia vel libertates concessas. cū & talia ex causa multiplici pdi possint, no. de decim. c. sug gestum.
e ¶ Subtrahantur.] hic collige hic meritum religionis perimi in subdito si se ab obedientia subtrahat, & sic dicta subtrahat, & superiori præiudicium generatur: cui obediē tia est præstanda, per subtractionē eiusdē, vnde tāquam spolians ad eam restituit, licet aliàs electionē violentam non probet de re iud. ca. iuborta. vbi hoc no. per Inno. & Host.
f ¶ Paupertas,] scilicet rerū in rebus.
g ¶ Integritas.] scilicet in carne.
h ¶ Maximum,] in suplatiuo gradu quo admentem.
i ¶ Prima.] scilicet paupertas.
k ¶ Rebus.] donatur, quod est infra proxi.
l ¶ Secunda,] scilicet integritas. de qua scribitur: sola est possibilis animæ Deo reparare in corpore autē. de loco. §. sanctimus. col. 3.
m ¶ Tertia vero.] scilicet obedientia.
n ¶ Quos,] scilicet mentem & animum.
o ¶ Effræn es.] id est sine fræno & temperie. simile ff. de testa. l. 1. §. fi. extra de cler. excom. c. significauit, & c. cum causam.
p ¶ Liberos.] ab omni subiectione.
q ¶ Dicioni.] id est potestati vel imperio extra de ele. quorundam, & c. si religiosis, lib. 6. alibi autem verbū dicio, exponitur pro iurisdictione. in corpore auth. de non eligen. secundo nuben in fi. de fideiuss. in fi. col. 1. in præc. insti. §. 1.
r Iugo. id est subiectione simile 21. dist. cap. in memoriam.
s ¶ Propriæ,] scilicet spontaneæ, cui violentia non infertur. 32. q. 5. §. 1. vnde scribitur, voluntarium sibi miserum eligit Christus: voluntarium sibi seruum auctio natur diabolus. 5. q. 1. c. non est.
t Ad hanc scilicet obedientiam.
u Sed sponte. Jue aliàs & rem & meritum perdant. d. 5. ex his.
x Hanc.] scilicet obedientiam.
y Illudque.] scilicet quod legitur in Canticis.

lij obligati consi. obser uare c. nec ꝓ defectu. de elect. c. cum olim de arbi. & cū alias ri salem se nō obligat. l. 2. in fi. ff. mād. nō est. & aliter ꝑ strictus sequi tur. ff. de ran. gif. & ꝑ coll. 2. nō vbi lex ꝓhibet ꝑ fil. sicut hic.

pareant, & intendant: non obstantibus quibuscunque priuilegijs, indulgentijs, litteris, libertatibus, immunitatibus vel exemptionibus, eis vel alicui ipsorum à prædicto Clemente concessis, vel appellationibus ab eis vel ipsorum aliquo ad sedem Apostolicam interiectis, quæ [b] (in quantum possent derogare [c] præsentibus) viribus vacuamus [d]. Religio namque perimitur, si a meritoria subditi obedientia subtrahantur [e]: magna quidem paupertas [f], sed maior integritas [g] bonum est, obedientia maximum [h], si custodiatur illæsa: nam prima [i] rebus [k], secunda [l] carni, tertia [m] vero menti donatur. & animo, quos [n] velut effœnes [o] & liberos dicioni [q] alterius humilis iugo propriæ voluntatis adstringit. Ad hanc [s] itaque fratres prædicti non inuiti, sed [u] sponte redeant, hanc [x] velint & appetant, hanc magnis desiderijs concupiscant, illud quæ [y] votis canticorum [r] ingeminent, osculetur me osculo oris sui, charitatis [z] vtique & dilectionis religionis huius obedientia sancta purificans [a]: nam meliora sunt vbera [b] tua præceptorum si quidem & consiliorum [d] quæ iam nutrientia [e] pocula, vino, vnguentis optimis, scilicet bonæ famæ [f] fragrantia suauitatis odorem [g]. Nec [h] formident hi ad obedientiam ordinis Deo auctore, dum redeunt: nam prælatos suos (vt firmiter speramus [i] eisque iniungimus [k]) sibi benignos & mites [l] inuenient cæteros [m] dulces atque palpabiles [n], cum sint & esse debeant omnes & singuli fratres [o] in christo, & clamitent [p]: Quis mihi det [q] te fratrem meum communi scilicet patre beato Francisco congenitum: suggentem vbera matris meæ, [r] religionis

z ¶ Charitatis.] sine qua non est salus æterna. de pœ. dist. 2 euidenter. & dist. 3. si quis autem.
a ¶ Purificans.] scilicet quem ab omni peccati macula, si seruetur illesa, vt sup proxi & ad hoc in corpore auth. de mona. in prin. col. 1.
b ¶ Vbera tua.] hoc alibi legit quod dulcior est religiosa castigatio, quàm blanda remissio: & dulciora sunt amici vulnera, quàm voluntaria oscula inimici 5. q. 5. omnis, & cap. non osculatur. ꝙ Cant. 1.
c ¶ Præceptorū.] de se necessitatē importantium 13 q. 1. c. ꝙ præcipitur extra de verbor. signific. cap. in his.
d Consiliorum.] liberam cuiusq; voluntatem excitantium. 4. dist. c. vl. 14 q. 1. quia ergo &c. quisquis.
e Nutrientia. scilicet animum.
f Bonæ famæ.] ad cuius cōseruationem quisque debet attendere, aliàs crudelis dicitur. 12. quæstio. 1. nolo. Famā negligens crudelis est.
g Odorem.] bona ergo alicuius fama odorem bonum dare dicitur, cum sine virtute animi non subsistat. ad hoc extra de accus. cap licet. ff. de quæstio. l. de minore. §. tormenta.
h Nec formident.] Quinta pars & expone, formident, id est timeant, perhorrescāt ferocitatem vel sæuitiam prælatorum.
i Speramus,] nam de quocunque præsumēdum est bonum in dubio. extra de ꝓsumpt. dudum, & ff. de leg. 2 cum quidam. Præsumitur bonū ꝺ quo libet.

& l. cum pater. §. rogo.
K Iniungimus,] ex præcepto ergo tenentur superiores ad reddendum se mites & benignos.
l Et mites,] hoc dicit quia superioris nimia asperitatis increpatio, nec correctionem recipit nec salutem. 45. dist. cum beatus, & cap. disciplina. ff. ad leg. Aquil. l. numquam.
m Cæteros.] scilicet non prælatos, scilicet eiusdem ordinis fratres.
n Palpabiles.] id est tractabiles per mutuam conuersationem, arg ad hoc. C. de eroga mili annonæ. cum alliegas. lib. 12.
o Fratres in Christo.] in quo omnia vnum cōstituūt. in corpore auth. de mona §. huic nobis, & §. ordinatione. in fi. col. 1.
p Clamitent.] id est clamando resoluent.
q Det.] id est dare poterit.
r Matris meæ.] scilicet spiritualis: & sic mater religiosorum ipsa religio dicitur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Eius.] scilicet religionis, vel eius scilicet beati Frãciscii: & repete, suggentem.
b Velut, &c.] & repete iterum, suggentem: aliàs suggerentem.
c Poscula.] scilicet spiritualia. arg. 38. dist. ca. ignorantia, & ca. si iuxta.
d Foris ab eiusdem obseruantiis.] id est extra eiusdem obseruantias.
e Me.] s. propter te.
f Immo.] hoc verbum frequenter ponit ff. & manu. testa. l. Stichus. de hæred. instit. l. si ita scriptum. de pœnit. dist. 2. qui dicit. & q. 1. opponitur. extra vt lit. non contest. accedẽs. qñque sumitur pro vt C. de nouo Co. fac. §. quibus, qñq; ,p vel C. de sacrosan. eccle. l. iubemus, §. œconomus de hoc dixi cap. Execrabilis.
g Despiciat,] idest spernat vel cõtenat.
h Profecto,] id est certe.
i Foris,] id est extra obseruantias communes religionum.
K At si. aliàs quasi, pro tanquam.
l Desides.] idest à sua cõitate discordes
m Despexerant.] id est preuerant vel cõtemperant.
n Internæ.] idest intrinsecæ & mentalis.
o Conformis obseruantiæ.] quasi dicat à sua cõitate non discrepantis: sed eidem se aptãtis, vt dixi 3. 1. 6. qua propter.
p Efferet.] id est extollet, quia discrepantes ad communitatẽ ordinis sunt reuersi. Zenzelinus.

Immo multa tisfatiã sumitur.

Diuisio textualis.

QVia nõnunquã.] Ista constitutio diuisibilis est in partes quinq;. In prima, harẽga quædam siue Papalis excusatio præmittitur In secunda cõstitutionis Nicolai papæ iij. aliàs iiij. recitatio subiũgitur. ibi, Sane dudũ. In tertia, ipsa cõstitutio annectitur ibi, Nos autẽ, &c.

Affirmatiua duplicata negatio ponit.

In quarta, quæ dã certa facta protestatio subsequitur. ibi, per suspensionem, &c. In quinta, ꝙ præsens cõstitutio publice patere debeat, facta pollicitatio subinfertur ibi, Ne autem in posterum, &c.
q Nonnunquam.] idest quandoque, vt duplicata negatio pro vna affirmatione exponatur, plenex dii in c. cum inter nonnullos.
r Coniectura.] idest probabilis humanæ naturæ præsumptio.
s Experientia,] scilicet facta, quæ dicitur via rerum efficax. extra de elect. q̃ sit. in 6. C. de Iusti. Cod. cõfir. circa fi. primæ colũ. in corpore auth. quib. mo. na. effi. su i, §. illud tamen. col. 7.

vtiq; & professionis eius a velut b matris contemplationis & electionis suauia & dulcia pocula c, vt inueniam te foris d ab eiusdem obseruãtijs quodã modo disparem, & deosculer blande, videlicet intra charitatis uiscera te complexus: & iam, me e, immo f & te nẽmo despiciat g, profecto h quos foris i positos multi ac sik diuisos & desides l fortas se despexerant m, intus, puta intra dilectionis internæ n præcordia & conformis o obseruãtiæ claustra repositos, iam nemo despiciat, sed suscipientes eosdẽ dulcedine quisque digne laudibus efferet p & susceptos. ¶ Nulli ergo, &c.

¶ *Præmisso qualiter glossantes decretalem, Exiit qui seminat. eo. tit. lib. 6. excommunicationem ipso facto non obstantibus quibuscunque priuilegiis incurrunt, illam excommunicationem vsque ad sedis Apostolicæ bene placitum suspendit: Et per*

t Nociuum ostendit.] iuxta hoc alibi scribitur, quod credebat coniectura prodesse, experimento inuenitur inutile. in corpore authen. hæc constitutio inno. consti. col. 8. in prin. & exhinc fuit sumptum quod hic dicitur.

istam suspensionem contra Fratres Minores obloquendi non intendit tribuere occasionem.

CAP. II.

QVia nonnunquam q quod coniectura r profuturum credidit, subsequens experientia s nociuum t ostendit, non dẽt reprehensibile iudicari u, si canonum x conditor y canones à se vel suis prædecessoribus editos z, vel aliqua in eisdem contenta canonibus a reuocare b modificare c vel suspendere d studeat †, si ea obesse e potius uiderit quàm prodesse. ¶ Sane f dudum felicis g recordationis Nicolaus Papa iiij. prædecessor noster quandam constitutionem declaratiuam quæ incipit: Exijt. super regula dilectorum filiorum Fratrum ordinis Minorum, quam beatus Frãciscus almus confessor h instituit; promulgauit h: sub certis pœnis arctius k interdicens l, ne concordantiæ m, contrarietates n Iudicari,] simile extra de consangui. & affi. c non debet.
x Canonum,] scilicet generaliter oẽs adstringentium, & ab omnibus habentium obseruari, extra de consti. cap. 1. C. de leg. l. leges sacratissimæ.
y Conditor.] quãlis est Papa.
z Editos,] quos non debet erubescere ex causa penitus etiam tollere: nõ enim erubescimus si quid melius etiam horum q ipsi prius diximus, ad inueniamus, hæc sancire: & competentem prioribus imponere correctionem: nec ex pectare ab alijs corrigi legem. in corpore authen. de nup. §. nos autem. col. 4. nec debet pudere principẽ suum errorem corrigere, qui præpositus est ad aliorum corrigendos errores extra de accusa. c. qualiter de re iud. cum olim. 35. quæst. 9. cap. sententiam.
a Canonibus,] idest & alios canones.
b Reuocare.] scilicet et in totum.
c Modificare.] idest temperate & limitate potest dari. exemplum per c. dudũ. de iudi. Clem. Papa n.
d Suspendere.] quo ad effectum, vt aliquã non ligent, vt infra patebit.
e Obesse.] idest nocere, vel ad noxam seu damnum tendere. de rescrip. statutum. de excepti. pia. lib. 6.
f Sane,] Secunda pars.
g Felicis,] simile de pœnis, c: felicis. lib. 6.
h Promulgauit,] quæ per Bonifacium papam viij. re posita fuit sub titulo de verborum significatione, lib. 6.
i Sub certis pœnis,] quæ colliguntur ex d. cap. Exiit. §. cum igitur.
k Arctius,] id est arcte.
l Interdicens,] eius interdictum antea seruabatur, & merito: quod enim princeps Ecclesiæ interdicit, re putare deberet omnis sibi penitus interd. cũ 93. diff. uandum 11. distin. præceptis. & cap. non decet. 19. diff. in memoriam.
m Concordantiæ,] scilicet iniurium aliorum.

a Contrarietates.] quæ in iure reperiti non debent. C. de ve. iur. enuc. l. tota §. contrarium, & in proxi. de cret. §. sane, & ibi not.
b Opiniones.] quia frequẽter quot capita tot sniæ vnus. §. principaliter, & diuersitatem corporum, &c. extra de concess. præb. quia diuersitatem.
c Lectoribus.] lector volens audientibus, spiceresse talem exhibeat dẽret, ut p genio addiscẽtiu semetipsum possit adaptare, & uerbi sui ordinẽ pro audiẽtium capacitate dirigere, 8. q. 1. oportet, q. n. ea docet q ab audiẽti bus nõ valẽt intelligi, nõ eorum vtilitatem, sed sui ostentationem facit, 44. dist. pariter. Quæ autẽ & qualia in promouendo ad honorem doctoratus exposcãtur: & q̃b. gaudet. de iure priuilegijs doctor factus: & quot nominibus nuncupaturi, vide i si placet quod super his plane notaui extra de mag. ca. cum sit nimis, super verbo, honorem, clem. 5.
d Per quas.] si habes quos, exponas, s. lectores vel expositores: si habes, quas: expone, scilicet glossas.
e Verbum.] forte in sallitellectu obscurũ.
f Ipsius.] s. constitutionis.
g Grammaticaliter.] ut forte recte loquendi usum habeat 2, & inter falsa & uera diiudicet. 37. dist. c. si quis grammaticam.
h Ad litteram exponatur.] ad rudium animos informandos, vti. de iusti. & iure, §. hi c igitur.
i Ipsius.] s. constitutionis.
k Distorqueatur.] idest, per quandam uiolentiam in ducatur seu applicetur ad iactationẽ scientiæ ut plus scire uideatur, 47. dist. §. pariter, in fi. & talis distortio fuit signanter inhibita 3. quia multorum pios aios in uoluere, & ab ingressu religionis Minorum corda possunt subtrahere, ut in c. Exijt, §. cum igitur.
l Sed littera ipsa sonat.] sane intellige mente & sensu seruatis non contritis: non enim sic est cortici ĩræ inhærendum, ut mẽs uel sensus aliquatenus conferendantur 4. extra de iureiur. c. Romani, §. uerum, cle. 5. ff. qui petãt cus. rut l. credendum, de iurepa. l adigere, §. quamuis, de ex m In scriptis.] puta commenta super ista constitutione facienda.
n Expressum.] s. quasi grammaticaliter exponendo.
o Ex certa scientia.] secus ergo si p errorem: errantis enim nullus est cõsensus, ff. de iudi. l. consensisse, de iudicio om. iud. l. si per errorem, quare scriptum est. Scientiam non ignorantiam uolumus obligari, C. de tabu. l. generali, lib. 10.
p In scholis.] & sic in publico, forte disputationis vel repetitionis tempore: hoc enim exposcebat dictadecr. Exijt, §. cum igitur.
q Prædicantes.] puta in sermonibus clero potissime faciendis.

res a, seu aduersæ vel diuersę opiniones b ab ipsius constitutionis lectoribus c seu expositoribus aliquatenus inducantur, nec super constitutione glossæ fiant ab aliquibus, nisi forsan per d quas verbum e vel sensus ipsius f, vel ipsa constitutio quasi grammaticaliter g & ad h litteram exponatur: nec intellectus ipsius i per legentem distorquetur k ad aliud, quam constitutionis eiusdem littera l ipsa sonat: glossantes autem in m scriptis constitutionem eandem aliter quàm superius est expressum n, facientes quoque commenta, scripturas seu libros, & ex o certa scientia & deliberatione determinãtes in P scholis, seu prędicantes contra contenta in constitutione prædicta, vel aliqua seu aliquod prædictorum r (nõ obstantibus s aliquibus priuilegijs seu indulgentijs, aut litteris Apostolicis, quibuscunque personis, dignitatibus, ordinibus, aut locis religiosis vel sæcularibus generaliter vel singulariter sub quacunque forma vel expressione verborum concessis: quæ noluit aliquibus in prædictis quomodolibet suffragari) ipso t facto excommunicationis u sententiæ voluit x subiacere y.

¶ Nos z autem attendentes quod argumentis a frequenter & collationibus latens veritas aperitur b †, quod que sub eadem littera sæpe latet multiplex c intellectus, necnon d esse difficile volentibus constitutionem prædictam perfecte c legere

r Prædictorum.] s. ꝙ peordãtiæ, vel ptratie tates, vel oppositiones essent inducẽdæ, & summæ hic illa verba, ipso facto excõica tionis, &c. q̃ sunt ĩ.
s Non obstãtibus.] istam clausulam tu curiose lector in multis potes decretalib. reperire: sed super ipsa vide quod not. in deer. suscepti.
t Ipso facto.] sic erat ipsa constitutio in hoc canon latæ sententiæ: nihilominus tamen sub pœna officij & beneficij prohibita fuerunt præmissa fieri, vt dicto cap. Exijt. §. cum igitur, sed in hoc fuit cõmiserunt, non sententiæ priuatoriæ inductiua argu. extra de celeb. Missa. dolentes, cum ibi no. & ĩ. etiam innuitur.
u Excommunicationis.] s. maioris, q̃ in dubio inflicta vr, de sen. ex. c. si quem.
x Voluit.] scilicet Nicolaus iij. aliàs 4.
y Subiacere.] quam sententiam a nemine tollì voluit, nisi a Romano Pontifice, vti dicto c. Exijt, §. cum igitur, circa fi-

† De utilitate disputationis ono uide sylua nuptialẽ. Io. de Neuizã. in prin. Fõ.

nem.
z Nos autem.] Tertia pars.
a Argumentis.] quæ frequenter ex iuribus canonicis & ciuilibus inducuntur, ff. de lega. 1. nõ possunt, extra de confir. vti. vel inuti. cum dilecta.
b Aperitur.] iuxta hoc alibi legitur, ꝙ notando & disputando bñ optima ratione aliqua discernuntur, ff. de mune. & hon. l. munerum 2. § mista. E. de aduocatis scribit ꝙ dirimi faciunt ambigua facta causarum suarum gloriosæ uocis munimine, C. de aduo. diuer. iud. l. ad uocati. Sed quæras a me qualiter p collationes habitas latens veritas aperitur? Rideo quia frequenter reuelatur minori quod maior nescit 5. 95 dist. esto subiectus, C. de offi. recto. prouin. l. potioris, quod incessanter prolatum frequenter aliorum sniã tamquam subtiliori rationi subnixum ad retrahitur, ff. de arb. l. si in tres, & arg. de condi. ob causam, l. dedit, §. si quis: de iurepa. l. adiui. fratres, C. de his q̃ in testa. delen. l. proxi.
c Multiplex intellectus.] idem enim sermo multas significationes vel sniã frequenter exprimit, ff. de uer. ob ligationibus, l. quotiens in stipulationibus, de reb. dubijs l. quoties, de reg. iur. in quib. reperies multa iura allegata, per quæ poteris exempla ponere.
d Necnon. repete attendentes.
e Perfecte.] idest cum perfecto & completo intel-

5 Addoribi lij. §. sed neque. C. de ve enu. quẽtex. Bar. §. si. 1. col. 19. li. 3. dicit aureũ, facit gl. & ibi doct. c. ad nostrã de ꝓsue. Fõ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

lectu legere. lectura quidem pfecta dici non meretur, nisi diligentissima atq; exactissima legentis interpretatione singula trandant. Instit. de iusti. & iure. §. his igitur. C. de profes. qui in str. l. 1 lib. 11

a ¶ Ac intelligere.] parum enim prodest legere, nisi a adesset itelligere, 11. q. 3. c. eorum 39. dist. c. sciẽdum, ff. de verb. signifi. l. coram, luxta illud: Legere & non intelligere, negligẽ est, argum. de celeb. Miss. c. dolẽtes, in corpore auth. de q. § hæc omnia, & pręcep. col. 6.

b ¶ Deuitare.] cum à vero & perfecto intellectu, qui sine diligenti & exacta interpretatione hẽri non potest, vt prædixi. habent tales desistere, vel pœnas præmissas incurrere.

Veritas est inuestigãda.

c ¶ Volentes.] ad inuestigandam enim veritatis fidem quicunq; pfidens anhelare dẽt, C. de eden. l. 2. 20. q. 5. c. Iudicantem, extra de fide instru. cum Ioannes cum illi comperte cedere habeat opinio. 8. dist. c. veritate ff. ḡ do act. de pecu. est annalis. l. ¶ litum, aliàs est ibi §. iub l. 1.

d ¶ Periculis.] ſ. snia rum, & comminationum.

e ¶ Prædictis.] ſ. quæ interdicta erant per decr. Exijt §. cum igit.

f ¶ Præcipue scholasticę.] de illis præcipue dicit, quia illi p alijs arguere & conferre consueuerunt ad instar diligentis venatoris cũcta rimari volentis, nec transitorio studio vti volẽtes in corpore auth. de q. §. illud, & §. hæc omnia colla. 6.

g ¶ Suborta sint.] ſ. super intellectu dict. decre. Exijt, vt patet per decr. Exiui de paradiso, clem. 5. & patet in extraug. dñi Ioannis, quarum vna incipit: Ad conditorem, alia vero: Quia quorũdam.

h ¶ Periclitari.] ideſt, periculum pati.

i ¶ Verita.] de qua legitur ꝙ sæpius exagitata magis splẽdescit in lucem, 35. q. 9. c. graue. disquisito de singulis, cum non possit ad veritatem aliter peueniri 33. q. vlt. occidit ff. de q. l. de minore, § tormenta, de pœnis l. aut facta, extra de testi. cum causam.

k ¶ Errorib. via pandi.] præcludenda est, siue loquaris de errorib. contra fidem 24 q. vlt. c. quid aũt iniquius, siue de errorib. contra ius scriptum in proœmio Digestorum, § hæc autem omnia de iudi. & iure. l. 1.

l Conferte.] ideſt, collationem habere.

m ¶ Huiusmodi.] ſ. Nicolai. 3.

n ¶ Disputare.] cum disputando & conferendo latens veritas illucescat, vt supra.

o ¶ Prædictas.] quæ ſ. parte proxi colliguntur,

p Comminatas.] ex hoc collige, & ꝙ vbi in aliqua cõstitutione aliquid fieri prohibet simpliciter sub certa pœna, cõtrafaciens, pœnam illam non incurrit: cum talia verba non inducatur snia, sed solum fiat commi natio, vt dixi in parte pcedẽt i in verbo, ipso facto, de hoc hẽs extra de simo sicut de saggita. c. 1. C. cõmina. episto. l. interlocutio. in corpore auth. de armis circa medium, col. 6.

q ¶ Fratrum nostrorum.] hic pores recitare quod super hac clausula dixi in c. Execrabilis.

r ¶ Sedis Apostolicæ beneplacitum.] quod numquam extinguitur donec cotrarium constet, cum omni tempore sedes duret, licet secus sit in bñplacito personæ, ar. in corpore auth. quo oport. epi. §. licẽtiam, col. 1. extra de reſcri. c. si gratiose. li. 6. 1. floca l. 3.

s ¶ Suspẽdẽdas.] talis facta p Papã ſulpcio tollit effectum snia rum, vt tunc aliquis non ligent: nec ẽt cõtra faciẽtem pœnam aliquã incurrere faciunt. Quid autem de ſuspensione facta per alium de snia ex communicationis vel interdicti: vide quod sup his notari cõsueuit de appel. dilectis filijs.

t ¶ Per suspensionem aũt.] Quarta pars.

u ¶ Hmõi.] ſ. factam de phibitionibus & sententijs latis & cõminatis & ipsarum effectibus.

x ¶ Impertiri.] ideſt, concedere.

y ¶ Prædictorum.] ſ. Minorum.

præsentia, dum consistorium teneremus, auctoritate Apostolica duximus usque ad sedis r Apostolicæ beneplacitum suspendendas s. Per suspensionem t autem huiusmodi u nequaquam licentiam cuiquam intendimus impertiri x, quod contra Fratrum regulam prædictorum y dogmatizare z, scribere a seu determinare, prædicare b seu praue c loqui liceat publice uel occulte: quinimmo d hæc omnibus & singulis auctoritate prędicta f districtius in hibemus g.

¶ Ne autem in posterum præmissarum prohibitionum & pœnarum suspensio in h dubium reuocari ualeat, aut alicui propter defectum probationis k impingi l, quod uelut transgressor prohibitionum m

z ¶ Dogmatizare.] ideſt, falsam doctrinam condere: dogma enim consistit in vera doctrina. de confecr. dist. 5. c. vlt. no. 3. d. 1.

a ¶ Scribere.] ideſt in scriptis redigere.

b ¶ Determinare.] puta in cathedra, vel in scholis.

c Prædicare.] in sermonibus.

d ¶ Praue loqui.] ideſt, uel subdole, arg. C. de postu. l. quisquis.

e ¶ Quinimmo.] simile de reſcri. c. tibi, li. 6. ff. de pac. l. iurigentium. § quinimmo, & die super hoc vt dixi in c. Execrabilis.

f ¶ Prædicta.] I. Apostolica.

g ¶ Inhibemus.] talis inhibitio contrarium facientibus pœnam infligi facit extra de consti. cognoscentes. 4. dist. § vlt.

h ¶ Ne autem.] Quinta pars.

i ¶ In dubium reuocari valeat.] ſ. an sit facta.

k Probationis.] cuius facultas non arstanda, sed laxãda est, C. de hære. l. quoniam cognouimus, de reb. cre. l. generaliter, ff. de testi. urent.

l ¶ Impingi.] ideſt, imponi vel imputari & repete, vt seat.

m ¶ Prohibitionum ipsarum.] ſ. factarum constitutione Nicolai 3, aliàs 4.

a ¶ Antedictas.] super. in parte fẽcunda, & d. ca. Exijt. §. cum igitur.

b ¶ Chartas.] simile, ff. de bo. pos. secũdum tab. l. char.

c ¶ Membranas.] quia de membris & pellibus animalium factas simile. 19. dist. c. si Romanorum.

d Eadẽ,] quæ tollit effectum, & ligamen snia rum vt prædixi.

e Maioris Ecclesiæ.] ideſt cathedralis, quę maior debet omnibus alijs ecclesijs reputari cum illis comissis pos fiat per ipsarum paro chianos in eadem ec clesiastica recipi sacramenta. extr. de off. archid. c. officium. & argu. 50 dist. c. in capite.

f Quæ,] ſ. chartæ vel membranæ.

g Sonoro pconio.] si milia verba reperies in c. si fratrũ, & super his & sequẽtibus ver bis dic, vt ibi dixi.

h Publicabunt.] ut extũc probabilis signorantia non valeat allegari. 16. dist. c. quod dicitis, extra de postula. prælator. ad hac. de Iudæ. ca. in nonnullis ff. de instit. a&. l. sed & si quis, §. præscribere. Zenzelinus.

AD conditorem.] ¶ Præsens constitutio diuidi potest in partes nouem. In prima cõstitutionis præmittitur ratio. In secũda constitutionis Papæ Nicolai subiungitur recitatio: ibi, Dudum si quidem &c. In tertia annectitur eiusdẽ cõstitutionis Nicolai incommodæ pro tẽpore multiplex impugnatio: ibi, ĩ §. Quã quam autem. In quarta, simplicis vsus facti in rebus cõsumptibilibus reprobatio: ibi: in §. Quod autem. In quinta ad quoddam obiectum datur rñsio ibi in d. §. Nec obuiat supradictis In sexta ꝙ in rebus consumptibilibus non sit dare simplicẽ facti usum, fit multiplex inductio: ibi, in §. Licet aũt in rebus. In septima cõstitutionis Nicolai inducitur improbatio: ibi, in §. Rursus nedum. In octaua subinsertur ipsa cõstitutio: ibi, Nos itaq;, qui ueritatem. In nona fit certa q̃dã ptestatio: ibi circa finẽ. Per hoc aũt, &c.

i Ad conditorem canonum.] qualis est Papa, qui solus generales canones cõdere potest 28. dist. c. regula. cum multis c. seqq. sic & solus Imperator legem generalem condere potest. 1. C. de leg. l. & vlt.

k Pertinere.] ejus enim est sua uel antecessorum statuta in melius reformare. de reſcri. c. statutum. de sent. ex com. c. alma lib. 6. de re iud. cum olim.

l Obesse.] ideſt, nocere.

De verb. signific. Tit. XIIII. 87

m Potius quàm prodesse.] hoc frequenter contingit ex variatione personarum, causarum, temporum, & locorum. 19 dist. c. sciendum, 61. dist. §. his omnibus, 35. q. 9. c. sententiam. extr. de consangui. & affin. c. non debet, in corpore auth. de nup. §. nos autem, coll. 4.

n Obesse valeant.] præcauenda igitur sunt futura in malũ. vt hic 60. distinction. cum Hadrianus. 27 distinct. in nomine Domini. extra de seruis nõ ord. c. 1 ff. loca. l. si quis domum, §. 1. ad Trebel. l. Lucius, §. penult. de dam. infec. l. qui bona. §. cum prætor.

o Prouidere,] concor. ad hoc in corpore authẽ. de nupt. §. 1. coll. 4. 22. q. 2. cap. magnæ. sic enim est in cęlesti hierarchia, quæ suã ex causã reperit snia m immutasse. eadem causa & q. ca. in commutabili. & ca. vnusquisque.

p Dudum.] secunda pars.

q Felicis.] simile de cẽsibus, felicis. lib. 6.

r Neque domum.] quę indefinite sub in volucro denotauerat per verbum, nihil, hic magis specificate declarat, aliàs videreẽ hic vna negatio superflua; super quo vide quod not. in decret. cum inter nonnullos, in 2. gl.

Allegatio ĩ determinata ẽ admittẽda.

s Fuerat declaratũ.] non dicit, vbi; & sic not. argum. pro indeterminata allegatione quòd sit admittenda. adhoc de cohabi. cleri. & mulie. c. uestra. qui filij sint legiti. p venerabilem §. ult. de vita & honest. cleric. cum ab omni. C. de summa tri. l. 1. & in epistola, inter claras, per Hostien. de seruis non ordi. cap. consuluit. & per Petrum de Samp. d. c. uestra.

t Hoc. scilicet quòd professores ordinis sancti Francisci nihil sibi approprient.

u In communi.] super hoc verbo & præcedenti dic vt dixi in cum inter nõnullos, sup eisdem verbis.

x Detrahere.] & male, detrahentem enim proximo Deus persequitur. 23. q. 4. qui peccat. nam vna species homicidij est proximo detrahere. nam quantum in detrahere enim est, bona, quæ alicui a Deo collata sunt, negare vel inuertere. arg. ff. de iniur. l. item apud. §. hoc autem fere. de pœnit. distinct. 1. cap. homicidiorũ. & ibi no.

Dominium rerum, quæ peruenieban ad Fratres Minores retentum ab Ecclesia Romana, simplici vsu facti Fratribus ipsis reseruato in ca. Exiit qui seminat. eo. tit. lib. 6. sum mus Pontifex refutat multiplici ratione probãs eos non posse habere in re aliqua simplicem vsum facti: & statuit, quòd de cętero nullum ius, nullum que dominium habeat Ecclesia Romana in huiusmodi rebus, quæ in posterum conferentur vel offerẽtur ipsis Fratribus. Hæc extrauagans est multum in

ridica, & subtilis in plerisque locis, præsertim vbi probat vsum simplicem non posse constitui in rebus vsu consumptibilibus.

CAP. III.

ADconditorem; canonum non est dubium pertinere k, cum statuta à se vel prædecessoribus suis edita obesse; percipit potius m quàm prodesse, ne vlterius obesse n ualeãt prouidere. o

Dudum p siquidem felicis q recordationis Nicolaus 4. prædecessor noster attente prospiciens in almi confessoris beati Francisci regula contineri, quòd nihil sibi appropriet, neque domũ r neque locum, neque rem aliquam aliam sui ordinis professores: ac considerãs diligenter, quòd per piæ recordationis Gregoriũ Papã ix. & nõnullos alios prędecessores eiusdem fuerat declaratũ, hoc s debere seruari tam in speciali, quàm in communi t, nec nõ & cõsideranter attendẽs nonnullos Fratribus ipsis detrahere x, impin-

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Impingentes.] i. imponentes.
b Declarationes huiusmodi.] f. factas per Gregorium & suos prædecessores.
c Oblatrantium.] i. obloquentium in malum.
d Claudere.] ne aliàs ex hoc contra ipsos fratres insurgat infamia.
e Professorum ipsorum.] scilicet religionis sancti Francisci.
f Conscientijs.] quas forte scrupulosas habeant semper habẽdo proprium.
g Et sinxit.] f. Nicolaus iij. aliàs iiij. extra de verb. sig. Exijt. §. ad hæc cum fratres.
h Vtensilium.] i. paratorum ad vsum, argu. ff. de supell. leg. l. 3. de leg. 3. hoc legatum.
i Librorum.] quid librorum appellatione comprehendatur, colligitur, ff. de leg. 3. librorum.
k Mobilium.] vel se mouentium, quæ idem censetur, ff. de verb. signifi. l. mouentium. iuxta quod ibidem per glossam quæritur, an nomina vel actiones nomine immobilium comprehẽdantur. Et primo sentire vr q; sic, tum quia moueri non possunt: tum quia post alia immobilia fit in eis sententiæ executio: post tũ sentit quod censeantur mobilia. Sed super hoc verius probabiliter põt dici, quòd aut nomina vel actiones competunt pro immobilibus: tunc appellatione immobilium ideo comprehẽduntur, quia actionem habens ad rem, ipsam habere videtur, ff. de reg. iu. qui actionem, & arg. ad hoc. C. de prædijs minorum, l. si ad resoluendam, vbi minor remittens actionem restituitur, ac si rem immobilem alienaret: aut competunt pro rebus mobilibus, si quidem annuatim præstandis: tũc idem quia, propter perpetuitatem præstationis immobilium appellatione continentur. C. de sacrosan. eccle. hiubemus, in corpore auth. de non alie. aut permut. reb. eccle. § hoc ergo, col. 1. Sed si competunt pro mobilibus simpliciter debitis, tunc mobilium appellatione comprehendi possunt, argu. ff. de reg. iur. l. minus, & l. qui actionem, & d. l. si ad resoluendam, & C. de quadriennij præscrip. l. 2. & sic potest intelligi quod no. dicta l. mouentium. ad præmissa faciunt in arg. ff. de supell. lega. l. 3. de leg. 3. hoc legatum. de verbor. significa. l. princeps. & l. bonorum, de iure fisci. l. cum, qui ad senatusconsultum Syllan l. cum fisco. non obstat quod dr, quòd postremo fit executione sententiæ in nomimb.

Actiones an noie immobiliũ comprehendantur.

gentes a eisdem, quòd regulam, & declarationes b huiusmodi non obseruabant, pieque considerans ora contra præmissos fratres oblatrantium c claudere d, ac professorum e ipsorum conscientijs f prouidere, inter alia ordinauit, & sanxit g, omnium vtensilium h & librorum i, rerumque mobilium k, & præsentium, & etiam futurorum, ecclesiarum quoque & oratoriorum, ac cœmeteriorum, tam præsentium, quàm etiam futurorum, necnon & aliarum emptarum & eleemosynis diuinis oblatarum seu concessarum dictis Fratribus (in quibus tamen offerentes seu concedentes ipsa, nihil in ipsis sibi ducerent reseruandum l) proprietatem, & dominium plene m ac libere n ad se, & Romanam Ecclesiam pertinere, ipsa o in P se recipiens, ac antedictam q Ecclesiam, simplici r vsu facti dumtaxat in rebus, & bonis huiusmodi reseruato Fratribus antedictis.

Et quia nonnunquam s libros, & alia mobilia supradicta vendi t expedit, seu etiam commutari: fratribus ipsis in eadem ordinatione concessit u, vt res x ipsas cum rebus alijs quarum vsum habere y licet ipsis Fratribus (dummodo Generalis, & Prouincialium Ministrorum coniunctim vel diuisim z auctoritas intercederet) possent libere commutare. Sed & quia Fratribus ipsis pecuniam per se, vel per alium recipere ipsorum regula districtius interdicit, voluit & concessit, quòd si vendi contingeret res mobiles antedictas prætio b æstimato, quod huiusmodi pretium per procuratorem deberet recipi à prefata sede uel Cardinali gubernatore c eiusdem ordinis deputandum, per procuratorem eundem in rem licitam, cuius vsus esset permissus eiusdem ordinis Fratribus expendendum: hoc d adiecto ff. de re iud. l. à diuo Pio. hoc iõ est, ne impediat executio sniæ, quæ prompta debet esse, ne alias lites ex litibus oriri contingat: quod esset si contra debitores condemnati agi primitus oporteret, arg. de transactio. l. fratris.

Executio sniæ propta debet esse.

l Reseruandum.] in his ergo in quib. concedentes vel offerentes aliquid iuris retinuerunt, quod facere potuerunt, 18. q. 2. c. Eleutherij, ff. de pac. l. in traditionib. non videtur p Papam Nicolaum proprietas Ecclesiæ Romanæ retenta.

m Plene.] q. d. totum & integraliter. ff. de vsu. l videamus. §. in Fauiana. de verb. sig. l. plus est in restitutione.

n Libere.] i. absq; cuiusquam cõtradictione, ar. extra de elect. cum ex eo. de pb. c. si beneficia. li. 6. in gb. verbum simile reperitur

o Ipsa.] verisimilia, & alia supra nominata.

p In se.] f. Nicolaum Papam.

q Antedictam Ecclesiam.] scilicet Romanam.

r Simplici vsu facti.] hæc verba occasionẽ dederunt principaliter editioni huius decre. vt patet ex sequenti.

s Nonnumquam.] id est, aliquando simile. ff. de condit. & demonstr. l. nonnunquam.

t Vendi expedit.] ff. de contrah. emp. l. i. C. de adm. tut. lex quæ.

u Concessit.] f. Nicolaus Papa. iiij.

x Res ipsas.] s. proxime expressim numeratas.

y Habere licet.] non ergo cum aliis. Copulatiua regit sum copulatorum.

z Vel diuisim.] nisi fuisset hoc verbum adiectum, Generalis & Prouincialis Ministri effet insimul auctoritas exposcenda: ob copulatiuam de sui natura requirentem cursum illorum, quæ copulat, ff. de leg. 3. l. ea tũ. de conditio insti. l. si hæredi plures, extra. de reser. ex parte, vbi de hoc.

a Concessit.] scilicet Nicolaus iij. aliàs iiij. vt supra.

b Prætio æstimato.] siue quod venditio procedere nõ põt, ff. de contrah. emp. & ven. l. 1. & 2. §. fine. inst. eo. tit. §. pretium. Venditio nõ procedit sine prætio.

c Gubernatore.] qui aliàs protector vel conseruator appellari consueuit, iuxta priuilegia multis ordinibus concessa.

d Hoc adiecto.] id est, additio.

a De vilibus.] ista vilitas considerari põt aliter ob paruitatem, per hoc quod sequit, vel parum valentibus: vt ipsa vilitas referat ad ipsarum rerum naturam, in corpore auth. de mand. princ. §. si tibi, cum ibi no coll. 3.

Mobilitas & vilitas.

b Mobilibus.] hoc dicit: quia res immobiles, vtpote periculo continuo non subiacentes, vile reputari non soleuerunt. arg. C. qui & q. quar. pars. l. 1. lib. 10. ff. ad l. Falc. l. si hæres.

c Pietatis.] puta eleemosynæ.

d Deuotionis.] puta Peregrinationis.

e Proalia.] puta communitatis. voti, vel pœnitentiæ.

f Rationabili.] Iarbitrarie considerandæ.

g Obtenta.] non ergo sufficeret hoc casu licentiam petere nisi obtineretur, vt aliàs extra de ele. e. quàm sit, & c. si religiosus, ne cleric. vel mona. cap. vt periculosa l. b. 6.

h Superiorum suorũ. intellige immediatorum, vt aliàs dixi de testa. religiosus, lib. 6. de vi. & hon. cle. c. quũ. de procur. c. religiosus, Clemens Papa v.

i Dictum ordinem. i. personas dicti ordinis, vel intellige ordinem vt iacet, id est communitatem ordinis.

k Quamquam.] Tertia pars.

l Supradicta.] s. §. proxime supra.

quòd possent de a vilibus rebus mobilibus b vel parum valentibus Fratres ipsi pietatis c seu deuotionis d intuitu, vel pro e alias honesta causa & rationabili f (obtenta g tamen super hoc superiorum h suorum licentia) intra vel extra dictum i ordinem ordinare.

¶ Quamquam k autem pia consideratione motus prædecessor noster ordinauit supradicta l, illa dicto ordini existimans profutura: ipsa tamen attento m modo vtendi Fratrum ipsorum ac dictæ Ecclesiæ subsecuta patientia n circa o ipsum non profuisse, sed potius tam ipsis Fratribus, quàm multis P alijs obfuisse, subsequens magistra rerum experientia q noscitur declarasse. Ipsis quidem Fratribus quantum ad statum r perfectionis nequaquam profuit reseruatio s dominij supradicta: cum enim perfectio vitæ Christianæ principaliter & essentialiter t in charitate consistat; quæ ab Apostolo perfectionis vinculum dicitur u: & quæ x vnit seu iungit aliqualiter in via y hominem suo z fini; ad quam a per contemptum bonorum temporalium & ipsorum expropriationem b via disponitur per hoc præcipue, quòd sollicitudo c quam temporalia in acquirendo, conseruando & dispensando exigunt d, quæ plerumque ab actu charitatis retrahit f, amputetur g, testat quod si sollicitudo eadem post expropriationem huiusmodi h, quæ i ante k ipsam inerat perseueret l, ad perfectionem m huiusmodi talis n expro-

m Mobilium.] q. d. totum & integraliter. ff. de vsu. l videamus. §. in Fauiana. de verb. sig. l. plus est in restitutione.

n Patientia.] q frequenter tolerat multa, quæ in iudicium deducta minime tolerat, extra de pb. cum iamdudum, & ar. in corpore auth. in medio litis. sacras iussiones non fieri. §. eam autem, coll. 8. C. de appell. vlt. §. illud.

o Circa ipsum.] s. modum vtendi.

p Multis alijs.] qui læ debantur ex tali vsu.

q Experientia.] quæ magistra rerum dr, vt hic: cum p vsum sciẽtiam tribuat in operatione. C. de iuri. l. certi, de no. Codi. pfit. §. 1. in procemio. Inst. §. cumq;. Et nedum simplr rerum magistra dr, immo efficax appellat extra de ele. q. si qa docet & probat de reser. statutum, de ele. vbi maius §. 1. li. 6. C. vt in possessionem legatorum. l. ipsis rerum, & ex parte fide adhiberi vult, in corpore auth. de nõ alie. aut pmu. reb. ecc. §. qr aũt coll. 2. C. de re mil. l. semel, h. 12. 50. dist. c. vt pstitueret, & extra de testis. vel præsentibus quem instruit in futurum, in corpore auth. quib. mo. na. effi. sui. §. illud, coll. 7. 82. dist. c. plurimos; iuxta si in corpore auth. hæc. consti. innouat, in prima columnia, coll. 8. extra de testa. c. licet ex quadam.

r Ad statum perfectionis.] secundum quem omnia

tatis cienda sunt pauperib. eroganda. iuxta illud: Si vis perfectus esse, &c. 14. q. 1. in summa, & c. quisquis, no extra de æta. & qual. ad aures.

s Reseruatio.] s. facta Ecclesiæ Romanæ.

t Essentialiter.] h. d. quia sine charitate virtutes cæteræ nihil sunt. de pœ. Virtutes sine. dist. 2. §. euidenter, ne charitate & dist. 3. c. si quid autem.

nihil sunt.

u Dicitur.] in epistola ad Romanos.

x Et quia.] s. charitas.

y In via.] s. salutis consequendæ: in præsenti enim vita quasi in via sumus, qua ad patriam pergimus, secundum B. Gregorium.

z Suo fini.] id est, gloriæ æternæ.

a Ad quam.] s. perfectionem.

b Expropriatione.] syllaba, ex, hic priuatiue ponitur, vt aliàs de vsur. c. vsurarium, lib. 6. alibi autem nõ priuat, sed ponit. Insti. vi bon. rap. §. sane.

Ex, qñq; priuat qñq; ponit.

c Sollicitudo.] i. curiositas & diligentia in temporalibus, quę interuenientes præria rerum ampliat & deficiens minuit. ff. de iure fisci l. non intelligitur, §. diui fratres, negligentia enim cuncta lædere dicitur, in corpore authent. de quæst. §. hæc omnia, collat. 6. iuxta illud quod scribitur, sicut artem artium in suo quoque opere inuenitur mater institutia, ita nouerca eruditionis est negligentia, 83. dist. cap. nihil.

Negligentia est eruditionis nouerca.

d Exigunt.] nam sine his temporalia periculo subiacẽt, ad q. ff. de pet. hær. l. si quid possessor. §. sicut, & l. si adnon, §. fructus.

e Quæ.] s. sollicitudo.

f Retrahit.] nam sm Gregorium. cum mens præcepta desideria sequit, seruire reb. quinciꝰ, quarum amore superatur, 14. q. 1. 1. quare ad vitandum, nimiam sollicitudinem & mentis nimiam applicationem Christus præcipit non esse de crastino cogitandum, 12. q. 1. habebat Dñs. iuxta verbum Psalmistæ: Diuitiæ si affluant, nolite cor apponere.

Sollicitudo nimia est vitanda.

g Amputetur.] i. tollatur & submoueatur.

h Huiusmodi.] s. temporalium.

i Quæ.] s. sollicitudo.

k Ante ipsam.] s. expropriationem temporalium.

l Perseueret.] durante. n. vitio, virtus numquam ascisitur, sed demum illi renuntiato, 32. q. 1. cum renuntiatur.

m Ad perfectionem huiusmodi.] s. quæ inducitur & disponitur per contemptum & expropriationem temporalium.

n Tõlis expropriatio.] s. postquam remanet sollicitudo, sicut prius.

a ¶ Ordi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

priatio valeat nil conferre : constat autem quòd post ordinationem [a] prædictam non fuerint in acquirendis ac conseruandis bonis [b] prædictis in iudicio & extra minus [c] solliciti quàm ante illam fuerant Fratres [a] ipsi, quamquam sint religiosi Mendicantes alij [c] habentes aliqua in communi. [f] Adhuc nec vtique profuit dictis Fratribus ordinatio [g] supradicta, quantum ad hoc quòd propter carentiam talis [h] proprij se pauperiores dicere valeant, quàm si res [i] ipsas cum illo (quo carere se dicunt) dominio obtinenerent [k]. Licet etiam prædecessor noster prædictus [l] dominium earum rerum, quæ ipsis fratribus offerri seu conferri [m], aut aliàs obuenire [n] contigerit, quarum tamen vsum facti dumtaxat habere licet [o] ordini vel fratribus antedictis (vsu facti [p] simplici prædictis frat ribus reseruato) in se Romanamque Ecclesiam reciptendum duxerit, ac libere pertinere [q] decreuerit, vt superius est expressum [r]: attento tamen ipsorum fratrum vtendi modo, & eius [s] effectu, ac patientia circa modum ipsum Romanæ Ecclesię subsecuta [t], non ipse vsus fratrum dici [u] debet, sed potius Romanæ Ecclesiæ dominium [x] esse simplex. [y] Quis enim [z] simplicem [a] vsuarium dicere poterit, cui rem vsuariam licet [b] permutare [c], vendere [d], ac donare [e]? proculdubio hæc [f] naturæ repugnare noscuntur, nec ad vsuarium pertinere [g], quæ [h] tamen de rebus mobilibus antedicti [i] faciunt [k] fratres ipsi. Quòd autem dominium Romanæ Ecclesiæ reseruatum [l] simplex censeri [m] debeat, ex hoc patet, quòd ex illo [n] nullum eidem [o] Ecclesiæ temporale obuenit [p] hactenus [q] commodum, nec sperat quòd [r] obuenire debeat in futurum, cum nec [s] intentio reseruantis, [a] nec fratrum ipsorum fuerit, quod ad quemcũque alium quam ad Fratres dictarum rerum peruenire compendium: [b] quod [c] proculdubio modus vtendi fratrum ipsorum, & Romanæ Ecclesiæ subsecuta patientia, euidenter declarauit. [d] Et quod talis intentio [e] fuerit ordinantis [f], & ex hoc patet quòd illarum rerum sibi & Ecclesiæ Romanæ dominium dumtaxat [g] retinuit, quarum vsum facti liceret [h] habere ordini, vel fratribus antedictis: talis autem dominij [i] carentia [k] re [l] in præsenti, [m] ac spe [n] in futurum omnimodo denudati quo ad paupertatem tempora lem, quam [o] altiorem (prę Mendicantibus alijs [p] in communi habentibus [q]) sibi [r] vendicant dicti fratres, pauperiorem non efficit [s] non habentem. Quòd [u] autem † quo ad res quę vsu [x] consumũtur, non sint censendi vsuarij [y] fratres ipsi, ex sequentibus liquet satis: dicere si quidem quòd in talibus rebus [z] usus iuris vel facti separatus à proprietate rei seu dominio possit constitui, repugnat [a] iuri, obuiat [b] rationi, nec prædecessoris nostri prædicta fuisse videtur [c] intentio [d] Romanæ Ecclesiæ talium [e] bonorum dominium reseruare. Quis enim sanæ mentis credere poterit, quòd intentio fuerit tanti [f] patris, unius oui, seu casei aut frustri panis, & aliorum usũ consumptibilium, quæ sæpe fratribus ipsis ad consumendum eueſtigio [g] conferuntur, dominium Romanæ Ecclesiæ, & usum fratribus retinere [h] profecto probabile non uidetur [h], præsertim cum illorum bonorum dum taxat [i] dominium præfatæ Ecclesiæ reseruauerit, quorũ [k] simplex usus facti pertinere potest ad fratres dicti ordinis: quod [l] nequaquam potest in rebus usu consumptibilibus [m] reperiri, in quibus nec [c] ius uti di, nec usus facti separata à rei proprietate seu n dominio possunt constitui uel haberi [o]. Et

a Ordinationem prædictam.] s. factam per Nicolaum iij. aliàs iiij.
b ¶ Bonis prędictis.] de quibus mentio facta est ℣. §. proxim.
c Minus solliciti.] & sic p hoc à statu pfectionis retrahebantur, vt ℣. prox. dicitur.
d ¶ Fratres ipsi.] Sentientes vtilitatem in reb talib. inani nomine dominij Romanæ Ecclesiæ reseruato.
e ¶ Alij. vt sunt Prædicatores.
f ¶ In communi.] & sic in alijs reb. pdictis se simplicem vsum habere dicebant: re tamen ipsa plusquàm simplex vsuarius in rebus ipsis habebant.
g ¶ Ordinatio supra dicta.] s. Nicolai. iij.
h ¶ Talis proprij.] s. Romanæ Ecclesiæ reseruati.
i ¶ Res ipsas.] de quibus fit mentio ℣. prox. i. §.
K ¶ Obtinerent.] & hoc probatur per sequentia, licet etiam, &c.
l ¶ Prædictus.] s. Nicolaus iiij.
m ¶ Conferri.] s. inter viuos.
n ¶ Obuenire.] puta ex vltima aliquius voluntate, licet contra posset exponi.
o ¶ Licet.] i. licitum est.
P ¶ Vsu facti simplici.] qualiter hoc sit intelligendum, inferius declaratur.
q ¶ Pertinere.] s. ad Ecclesiam Romanam.
r ¶ Est expressum.] §. prox.
s ¶ Eius effectu.] qui frequẽter res ipsas ad totalem à fratrib. abdicationem deducit: & talis effectus in eis potius vr at tendendus', quam inanis demonstratio simplicis vsus facti, arg. C. si minor ad hæredit. se abstineat, l. 1. de do. l. vlt.
t ¶ Subsecuta.] hic dic vt ℣. dixi eo. §. in verbo. patientia, talis, n. patientia, vbi aliàs nullum subesset iuris impedimentum, pro approbatione tacita haberet extra de cog. spir. c. super eo. & ibibi no.
u Dici debet.] simplex, quod est statim.
x Dominium.] s. in dictis rebus reseruatum esse.
y Simplex.] repete, dici debet.
z Quis enim.] probat quod vsus fratrum non debeat dici simplex.
a Simplicem vsuarium.] id est, habentem simplicem vsum.
b ¶ Licet.] id est licitum est,
c ¶ Permutare.] s. rem aliam.
d ¶ Vendere.] pro aliquo pretio.
e Donare.] s. liberaliter
f. ¶ Hæc.] s. posse rem vsuariam permutare, vendere, vel donare.
g ¶ Pertinere. Jvsuarius, n. rem in qua vsum hẽt aliquo titulo in alium trãsferre nõ põt, tum q a dñiũ eius nõ hẽt: cum vsus inquantum est seruitus de sui natura in re aliena, nõ propria fundatur: quia res pria nulli seruit iure seruitutis, ff. si vsus fruct. per. l. vtiſrui. de ser. vrb. prę. in re comuni, de iure dot. l. cum in fundo, & quia iure alieno cõstituit, ff. de vsu & habi. l. 1. & l. plenum, inst. eo. ti. §. 1. cum ijsdem modis constituatur, quibus vsusfructus, vt ibi. Et vsusfructus est ius vtendi in rebus alienis, ff. de vsu. l. 1. Si igitur dominium non habet, ergo per aliquem titulum illud in alium transfer re non põt ff. de reg. iu. l. nemo plus iuris, de acq. re. dom. l. traditio, extra de donatione inter virum & vxo. c. nuper 1. q. 1. gratia, & q. 7. cap. Daibertum, quod exigitur in titulo permutatio nis: nam rem alienam permutans per mutationem non contrahit, ff. de rerum permut. l. 1. §. vltimo.
h ¶ Quæ tamen.] s. permutare, vendere, donare.
i ¶ Antedictis.] s. quibus vti licet eisdem.
k ¶ Faciunt.] i. facere possunt iuxta ordinationẽ Nicolai: vel faciunt, s. de facto: quia hoc eis permittitur per illius ordinationem.
l Reseruatum.] s. in rebus prædictis.
m Simplex censeri debeat. s. potius quàm ipse vsus fratrum, vt supra.
n Illo. s. dominio.
o Eidem Ecclesiæ. s. Romanæ.
p Obnenit. præteriti temporis.
q Hactenus. i. vlq; nunc: licet alibi aliter exponatur, ff. de vsufru. l. hactenus.
r Quod obuenire debeat. & per hoc dominium vel proprietas consueuit reddi inutilis, vt infra patebit
s Nec intentio. intentionis talis defectus impedit translationem commodi vel emolumenti cum & impediat translationem dominij. ff. de acq. rerum dom. l. ex mandato, C. de his qui à nõ do. manumit. l. 2. & ibi no. ff. de dona. l. qui mihi donatum Intentio enim p omnibus attenditur, siue in contractibus, siue in vltimis voluntatibus ff. de contrahen. empt. io. l. sed Celsus, §. si Ania. de condi. & demonstrationi. l. in eũ ditionib. de lega. 1. l. si seruus plurium. §. vlt. eũ similib.
a ¶ Reseruantis.] scilicet Papæ Nicolai quarti.
b ¶ Compendium.] id est vtilitas, vel commodum.
c ¶ Quod.] scilicet q ad fratres, & non ad alium illarum rerum peruenier compendium.
d ¶ Declarauit.] qua ſ dicat, ipsis rerum experimentis hoc clare cognitum est C. vt in pos. leg. l. ipsis rerum.
e ¶ Et quòd talis intentio.] scilicet q ad ipsos fratres, & nõ ad alium dicta rerũ vtilitas proueniret.
f ¶ Ordinantis.] scilicet Papæ Nicolai, vt supra.
g ¶ Dumtaxat.] quasi dicat: non aliarum
h ¶ Liceret.] licitum foret.
i ¶ Dominij.] scilicet Romanæ Ecclesiæ reseruati.
k ¶ Carentia.] scilicet quo ad fratres ipsos.
l ¶ Re.] scilicet ipsa.
m ¶ in præsenti.] scilicet tempore.
n ¶ Spe.] consequendi commodum.
o ¶ Quam.] scilicet pauperiorem.
p ¶ Alijs.] vt Prædicatoribus.
q ¶ Habẽtibus.] subaudi aliqua, si nõ habes in textu.
r ¶ Sibi vendicant.] id est attribuunt.
s ¶ Dicti fratres.] scilicet Minores.
t Non efficit.] hoc ideo: quia habere dominium quod nullo tempore posset commodum illi cuius est reportare, nihil diminuit de commodo, quod penes alium reperitur: quare pauperiorem ex hoc dicere se non potest: cum paupertas ex solo non habere commodum inducatur. 12. q. cap. pauper. immo ex hoc tale dominium inutile penitus reputatur. C. de usufr. l. antiquitas. inst. eo. tit. §. ne tamen. magis non haberi quàm haberi forte expediens, arg. ff. de ædil. edic. l. bouem, §. aliquando.
u Quod autem.] Quarta pars.
x Vsu consumuntur.] vt sunt res ad victum humanum necessariæ. inst. de vsufru. §. cõstituitur. ff. de usu. earum rerum, quæ vsu consumuntur. l. si tibi vini. & de verb. sig. l. verbo victus.
y ¶ Vsuarij.] scilicet simplices.
z ¶ Rebus.] scilicet vsu consumptibilibus.
a ¶ Repugnat.] cum habens in talibus vsum, earum dominium censeatur habere. ff. de vsufr. earum rerum quæ usu consumũntur. l. sed de pecunia & l. si tibi. inst. de vsufr. §. constituitur, & seq. & in talibus rebus habere usum, tantum est sicut habere vsumfructum vt dicto tit. ff. l. hoc senatus, §. ult. & l. quoniam, §. 1. In alijs autem rebus nõ est ita quia in illis plus est in vsufructu quam in usu. ff. de usu, & habit. l. si habitatio, §. si vsus, & l. plenum, inst. de vsu. & habi. §. minus, cum similib.
b ¶ Quiat rationi.] est igitur extirpandum necessario, cum ratione careat. 68. dist. cap. correpisco-pi.
c ¶ Videtur.] id est præsumitur.
d ¶ Intentio.] ad quam est præ omnibus recurrendum, extra de præbend. cum olim. & eod. tit. quia sępe. lib. 6. de concess. præben. auctoritate Martini.
e Taliũ bonorum.] scilicet vsu consumptibilium.
f Tanti patris.] quia non solum purus z homo, sed & vicarius Christi fuit. de transla. epis. c. inter. de re iudi. ad Apostolicæ, §. nos. lib. 6.
g Eueſtigio.] id est de proximo. argu. ff. de effic. præſi. l. plebiscito. de rescrip. statutum, §. insuper. lib. 6. de sta. mon. c. periculoso, §. verum. eod. l. b.
h ¶ Non videtur.] cum per tantum patrem de tam modicis curandum verisimili ter non fuerit. argu. ff. de iud. l. sed & si proponas, extr. de simo. etsi quæstiones cum similibus. Et super hoc uidere potes ea quæ aliàs sup hoc plene dixi in decret. Execrabilis. in gloss. quòd re dundare.
i Dumtaxat.] quasi dicat, non aliorum.
k Quorum.] scilicet bonorum.
l Quod.] scilicet ad fratres dicti ordinis pertinere sim plicem vsum facti.
m Consumptibilibus.] id est quæ per usum consumuntur.
n Seu dominio.] id est existenti sine proprietate & dominio.
o Vel haberi.] hoc infra multis rationibus compro batur.

z Accipe sano modo: hoc enim dicit glo. s. hæc ad ostendendam amplissimã Romani Põtificis potestatem, sicut notatũ est sup. glos. s. a. ī. ,pœmio Clẽ. ī. verbo papa. in hac editione.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Detalibus rebus.] scilicet vsu cõsumptibilibus: & quarum vsum potest ad ipsos fratres pertinere.
b ¶ Non intellexerit.] scilicet Papa Nicolaus.
c Dum respondet.] in dicto c. exist.
d Legi.] istam legem habes ff. de vsuf. l. omnium. §. constituitur. Inst. eo. tit. §. constituitur. C. eod. titu l. antiquitas.
e Abscedente.] id est, separato existente: sic exponitur dicto §. constituitur.
f ¶ Inutile redderetur.] Not. rem dicipenitus inutilem, cuius vsus & commoditas perpetuo submouetur vt hic, & in l. legib. 3. proxime allegatis. huius ratio potest dici, quia omnium rerum subsistentiam vel existentiam natura naturãs, idest Deus comparauit, vt ex eis humana natura fructus perciperet. inst. de rerum diui. §. in pecudum. quæcunque enim in terris facta sũt deputata Hominis seruitio cũcta sunt, ad seruitium hominis facta sunt, cum sit dignissima creaturarum ff. de ædi. edi. l. iustissime.
g Licet inutile.] quo ad commoditatem vsus.
h Remanere.] scilicet de ipsarum rerum subsistenti natura.
i Quod.] scilicet ꝙ vsus penes unum, & proprietas in utilis penes alium valeat remanere.
k Vel abusum.] licet aliàs abusus in mala parte sumi consueuerit, ut dixi in decret. cum inter nonnullos. hic tamẽ in bona sumitur: quia in talibus rebus vsus & abusus idem sunt, ff. de usufr. ea. rerum, quæ vsu consul. l. hoc senatus §. 1. & ult. cum similibus: & ideo appellatur abusus: quia per vsum in talibus rebus res ipsæ ad totalem exinanitionem deducuntur: & de esse ad non esse reducuntur, ut hic. Abusus in bonã & malam partem sumitur.
l Esse desinat.] qualiter talium rerum substantia habet per usum tolli, uel in parte minui, dicitur ff. de usufrn. earum rerum, quæ usu consu. l. 1.
m Non subsistat.] eius enim quod non est, nulla est substantia de præsenti. ff. de leg. 1. l. ꝙ in rerũ, de uerb. obl. l. interdum. inst. de inuti. stip. 2. responso.
n In re constitutus.] uel inter uiuos per pactum, uel iudicialem adiudicationem, uel per ultimam uoluntatem. ff. de usufru. pluribus, §. 1. Insti. eo. tit. §. Et dicitur in re constitutus, idest in certo corpore, quo sublato & ipsum usumfructum tolli necesse est. ff. de usufr. l. 2. inst. eo. tit. in prin & §. finitur. ff. quib. mo. usufr. tol. l. repeti. §. rei. dicitur & in re constitui: quia rem ipsam afficit sicut cæteræ seruitutes. usufructus quare dr ꝑ sonalis seruitus.
o Personalis.] quia personæ constituitur et prædium non habenti: quod non est in seruitutibus realibus & prædialibus. ff. de ser. l. 1 contra. prædi. l. 1. & cum ꝑsona finitur, ff. quib. mo. usufru. amittatur, l. sicut, §. mortẽ, nec à ꝑsona abdicatur, immo si in alium per commercium transferat, statim rei dño applicatur, ff. de iure do. l. usus fructus, & dicto §. finitur, licet commoditas fructuum percipiendorum per commerciũ in aliũ transferri possit, & ita intelligitur lex, quæ aliàs contrarium diceret. ff. de usufr. l. arboribus, §. usufructuarius. de peri. & commo. rei uenditæ. l. necessario, §. ul. aliàs est sub l. quod si pendente. & de nouatio. l. 4. arg. etiam ad hoc extra de loca. c. uestra.

quòd de talibus rebus non intellexerit, euidenter ostenditur, dum respondet legi dicenti, non posse vsumfructum à dominio perpetuo separari, ne dominium dominis, semper abscedente vsu, inutile fredderetur, quæ quidem ex de rebus illis intelligitur, quarum penes vnum vsus rei, & penes alium dominium possit (licet g inutile) remanere, h quod i nequaquam in rebus vsu consumptibilibus potest esse se, cum in illis per vsum

ꝙ Et pro quo.] scilicet petendo tanquam agenti competenti: vel negando alicui competere. Vsusfructus quibus actio & negatoria ff. si vsusfructus petat. l. 1. & l. vti. frui §. vtrũ. & §. si partis, si seruitus vendicetur. l. loci corpus. §. in
q Reales competunt actiones.] scilicet confessoria petit. ff. de vsufr. l. vsufructu legato in fi. & l. item si fundi.
b ¶ Pro parte.] hoc ad vsuarium referendum est, qui fructus rei in totum suos non facit, sed illos solum q sibi ad vsum sufficiunt, inst. de vsu. habi. §. minus, ff. eo. ti. l. si habitatio. §. si vsus, & l. plenum, & l. fundi.
c ¶ Suo nomine.] qua si dicat iure suo, non alieno.
d ¶ Prouenire.] intellige vel artificialiter vel naturaliter, vt colligitur ex iuribus, ꝫ. gl. proxima allegatis.
e ¶ Propter quod.] s. quia vsufructuarius & vsuarius omnes r. i fructus vel partem recipiunt iure suo.
f ¶ Abscedit.] id est separatur, & quæ sit huius ratio, dic vt dixi ꝫ. in gl. no. rem dici.
g ¶ Ipsis stãtibus.] i. in sua essentiali substantia perseuerantibus.
h ¶ Vtilitas prouenire.] exemplum potest poni per iura. ff. de vsufruct. l. statuæ, à contrario sensu, de ope. seruo. l. vlt. cum enim, vsusfructus & usus sint ius tantum, quo quis potestatem assequitur rei fructus & vtilitates alias consequendi, sublata & nõ existente tali vtilitate, vr non existere ius ad illas tantum indultum, ff. de vsufru. l. 2. inst. eo. tit. in prin. sicut sublata re fine culpa, submouetur ius ad illam petendam competens, ff. de condi. furti, l. in re furtiua, & arg. ff. de leg. 3. l. mortuo boue.
i Requiritur.] ratio est, quam dixi in gl. proxi. præcedenti.
k Vsu consumptibiles.] illis. n. in sua substantia remanẽtibus, nulla inducit utilitas, cum ꝑsona non insurgat nec prouenitat, nisi ex talium rerum consumptione, insti. de usufru. §. constituitur.
l A quoquam haberi.] ratio est, quam dixi ꝫ. proxi. in gl. exemplum.
m Adhuc.] probat ulterius, ꝙ in reb consumptibilib, simplex haberi nequeat usus facti.
n Nec seruitus personalis.] quæ est triplex, scilicet ususfructus, usus & habitatio. aliæ dicuntur reales seu prædiales, ff. de seruit. l. 1. de usufr. l. si quis binas, & ibi no. & tõne seruitutis personalis dr quis in re ius ha-

vel abusum k vsuarij sub stantia talis rei esse desinat, & per consequens proprietas etiam inutilis non subsistat m Cũ enim vsusfructus prout est in re n constitutus, qui seruitus dicitur personalis o, & pro p quo reales q competunt actiones, nihil sit aliud quam ius vtendi, nec vsus qui etiam personalis r est seruitus, sit aliud quam ius tantum vtendi rebus s alienis salua t rei substantia, idest u, ius percipiendi fructus & vtilitatem x aliam in to-

istæ reales actiones, quæ pro iurib. incorporalib. competunt, dantur etiam illi qui possidet, vel quasi ipsum ius corporale, ꝙ quasi possideri videtur, quandiu in cõtrarium per alium factum non est, ff. si seruitus ven. l. si forte. §. sciẽdum & l. sicuti. §. sed si quæratur. Secus aũt in actionibus realibus competentibus pro corporalibus, quę non dantur possidenti & detinenti: nam possidenti non est prodita in rem actio ff. vti possi. l. 2. §. interdictum. instit. de act. §. sic itaque. licet possidenti, sed non detinenti detur. ff. de rei vend. l. officium nor. de hoc extra de iu. d. c. examinata. Si quæras quæ sit ratio quare realis actio possidenti & detinenti non detur pro re corporali, sed pro re incorporali? Respõdeo non datur rei uẽdicatio non datur ad alium effectum, nisi quòd possidet possessio corporalis penes conuentum existens in acto rem transferatur de rei ven. l. qui restituere. C. de alie. sed bene iudici. l. a. cum igitur actor illam quam petit, penes se re-incorporem ipsum excludit, quia quod petit intus habet, sufficit enim sibi quòd effectualiter possideat, dicto §. interdũ. Sed realis actio pro incorporalibus competens non datur ad illum effectum tantum: sed vt ille qui debet seruitutem, nihil faciat, nullumque impedimentum præstet: sed patiatur illum cui debetur pacifice il la vti. ff. de usufru. l. 3. §. 1. de seruitu. l. quotiẽs, de seruitu. rusti. prædi. l. 1. in fin. cum similibus, expedit ibi tur, quod ipsi possidenti detur actio, vt submotionem impedimentia duersarij & eius potentiam consequatur: cum aliter iure etiam suo uti libere & plene non posset.
r Personalis est seruitus.] ff. de serui. l. 2. & quare dicatur personalis: dic ut dixi de seruitute ususfructus supra. in glo. quia personæ.
s Rebus alienis.] hoc dicit, quia res propriæ nulli seruire possunt iure seruientis, ut dixi ꝫ. in gl. usuarius.
t Salua rei substãtia.] idest, ne in totum pereat rei substantia. ff. de usufru. l. 1 & ita ibi nota.
u Ideſt.] exponit illa uerba, ius utendi, posita in definitione uel descriptione ususfructus uel usus.
x Vtilitatem aliam.] puta deambulandi, gestandi id est solatiandi in fundo usufructuario uel usuario. ff. de usu & habi. l. plenum.

a In

a ¶ In totum.] hoc referas ad vsufructuarium ꝙ oẽs fructus rei suos facit, ff. de vsufr. l. vsufructu legato in fi. & l. item si fundi.

tum a vel pro parte b suo nomine c, qui possunt ex re in qua vsusfructus seu vsus constituitur, prouenire d, propter e quod proprietas reputatur inutilis, à qua perpetuo abscedit f vsusfructus seu vsus constitutus rebus ex quibus ipsis g stantibus vsufructuario seu vsurario nulla possit vtilitas h prouenire: patet quòd ad hoc quòd talis vsusfructus vel vsus in re aliqua constitui valeat, requiritur i quòd ex re illa possint fructus vel utilitas (salua ipsius rei substantia) ad fructuarium vel vsuarium peruenire. Quòd si nulla ipsa ipsos posset ex re ipsa vtilitas (salua rei substantia) peruenire, quales res constat esse usu k consumptibiles, nequaquam posset in rebus ipsis cuiquam vsusfructus vel usus constitui, vel à l quoquam haberi. Adhuc m nec ius vtendi, quod nec est ius in re, nec n seruitus personalis, sed o mere ius personale, pro

b ¶ Pro parte.] hoc ad vsuarium referendum est, qui fructus rei in totum suos non facit, sed illos solum q sibi ad vsum sufficiunt, inst. de vsu. habi. §. minus, ff. eo. ti. l. si habitatio. §. si vsus, & l. plenum, & l. fundi.
c ¶ Suo nomine.] qua si dicat iure suo, non alieno.
d ¶ Prouenire.] intellige vel artificialiter vel naturaliter, vt colligitur ex iuribus, ꝫ. gl. proxima allegatis.
e ¶ Propter quod.] s. quia vsufructuarius & vsuarius omnes r. i fructus vel partem recipiunt iure suo.
f ¶ Abscedit.] id est separatur, & quæ sit huius ratio, dic vt dixi ꝫ. in gl. no. rem dici.
g ¶ Ipsis stãtibus.] i. in sua essentiali substantia perseuerantibus.
h ¶ Vtilitas prouenire.] exemplum potest poni per iura. ff. de vsufruct. l. statuæ, à contrario sensu, de ope. seruo. l. vlt. cum enim, vsusfructus & usus sint ius tantum, quo quis potestatem assequitur rei fructus & vtilitates alias consequendi, sublata & nõ existente tali vtilitate, vr non existere ius ad illas tantum indultum, ff. de vsufru. l. 2. inst. eo. tit. in prin. sicut sublata re fine culpa, submouetur ius ad illam petendam competens, ff. de condi. furti, l. in re furtiua, & arg. ff. de leg. 3. l. mortuo boue.
i Requiritur.] ratio est, quam dixi in gl. proxi. præcedenti.
k Vsu consumptibiles.] illis. n. in sua substantia remanẽtibus, nulla inducit utilitas, cum ꝑsona non insurgat nec prouenitat, nisi ex talium rerum consumptione, insti. de usufru. §. constituitur.
l A quoquam haberi.] ratio est, quam dixi ꝫ. proxi. in gl. exemplum.
m Adhuc.] probat ulterius, ꝙ in reb consumptibilib, simplex haberi nequeat usus facti.
n Nec seruitus personalis.] quæ est triplex, scilicet ususfructus, usus & habitatio. aliæ dicuntur reales seu prædiales, ff. de seruit. l. 1. de usufr. l. si quis binas, & ibi no. & tõne seruitutis personalis dr quis in re ius habere cum ꝫ quemlibet rei possessorem peti possit. ff. si vsufr. pet. l. vti frui. §. vtil. Ius aũt vtẽdi iure seruitute, põt dici illud ꝙ superficiario in re superficiaria competit vel emphyteutæ, vel feudatario, ff. si ager vectigalis, l. 1. & 2. de superficie. l. §. vlt.

quo reales p actiones non q competunt, in rebus talibus r, vel rebus ipsis vtendi potest constitui vel haberi, cum & ius tale s exigat, quod ex re ipsa, quæ ad vtendum conceditur t tali modo ad vsuarium peruenire posset vtilitas u aliqua, ac cum vsu permanere vsuarij, substantia x salua rei, quod y nequaquam potest (sicut ad z sensum potest percipi) in rebus vsu consumptibilibus reperiri a. Rursus nec simplex b vsus, qui nec c est seruitus, nec d pro illo competit ius e vtendi, in talibus f rebus potest constitui vel haberi: cum enim vti re aliqua, nihil sit aliud proprie, quam fructus rei siue vtilitatem g aliam insolidum, vel pro parte recipere, qui h ex ea possunt (salua rei substantia) prouenire, restat quos re illa uti i quis nequeat, ex qua (eius salua substantia) nulla sibi prouenire potest vtilitas, quales res vsu consumptibiles

o ¶ Sed mere.] quasi dicat, non iure competens, nec rem afficiens, sed tm̃ ꝑsonæ cohærens, rei possessorem non sequens, ff. ad Treb. l. 1. §. si hæres.
p ¶ Reales actiones.] l. confessoria & negatoria.
q ¶ Non competũt.] sed actio personalis ex pacto, argu. ff. de serui. l. vt pomum, de serui. rust. prædio, l. prætoris, cum ibi no. de vsufru. l. si quis binas.
r In rebus talibus.] s. vsu consumptibilibus.
s Ius tale.] s. mere personale.
t Conceditur.] vt est videre in commodatario, cui ad certum vsum res conceditur ff commodati, l. in commodato §. sicut, extra eod. ti. c. 1. vel creditori vel depositario, quibus vsus rei obligatæ uel depositę permissus est: expresse in creditore, vel tacite in depositario, ff. depositi l. die. §. 1. & C. eod. tit. si depositi.
u Vtilitas aliqua.] cõsiderãda iuxta rei ad vtendum concessæ qualitatem.
x Substãtia saluarei.] subleta, n. re nullus in ea vsus potest sub sistere.
y Quod.] s. ius vtendi subsistantia salua rei.
z Ad sensum.] s. visus ꝑ quem oculata fide veritas magis q̃ ꝑ aliũ sensum animis hominum insigitur, insti. de gra. cogna. §. vlt.
a Reperiri.] cum ipsæ per vsum consumptioni rotali subijciantur: & de esse ad non esse redigantur.
b Rursus nec simplex.] scilicet sine dño existens.
c Nec est seruitus.] & sic per consequens ius in re nõ imponens.
d Nec pro illo.] scilicet simplici vsu facti.
e Ius vtendi. s. qualitercunque quæsitum.
f Talibus rebus.] s. vsu consumptibilibus.
g Vtilitatem aliam. quę considerari põt iuxta rei uisibilis qualitatem. ff. de vsufr. l. munismatum & l. si cui. §. vlt. aliàs est sub l. quissimum.
h Qui. s. fructus, vel alia vtilitas.
i Vti quis nequeat, s. durabili usu perseueranter

aliàs mo-

aliàs momentaneum, ut ℣. sequitur.
a ¶ Esse constat. cum (ut ℣. dixi) per tale esse penitus desinant.
b ¶ Ex quib.] ℣. dictis, vers. quo autem, hucusque.
c ¶ Seruitus personalis.] ff. de seruit. l. i.
d ¶ Ius personale.] dicit ℣. proxime dixi vers. sed mere.
e ¶ Sine iure aliquo.] hic inferius latius explicabitur.
f ¶ Præmissorum.] ſ. vſus, q̃ ſit ſeruitus perſonalis: vel qui ſit mere perſonale: vel actus vtendi aliquo iure.
g ¶ Substantia.] aliàs definit in ea o vſus, vt ℣. dixi.
h ¶ Seu vtenti.] ſ. ſine aliquo iure.
i ¶ Reperiri.] quia p vſum totaliter eſſe deſinunt, vt prædixi.
K ¶ Nec obuiat.] Quinta pars
l ¶ Supradictis.] ſ. in parte precedenti: & maxime in vers. quodautem.
m ¶ Idem ꝓdecessor noster.] ſ. Nicolaus quartus.
n ¶ Illorum.] ſ. bonorum.
o ¶ Hoc enim.] ſ. q̃ dominium talium bonorum ſibi reſeruauerit.
p Dumtaxat.] quaſi dicat, non de alijs: præ quæ dicta ſunt ℣. proxi.
q Non ſunt conſumptibiles.] ſubaudi, ſed durabiles.
r Non eſt ſuſtentabilis.] ſcilicet commode.
s Non ſunt pauca.] ſubaudi, immo multa: ſicut eſt habitatio ſtratus ſiue lectus, & ſilla, ff. de verb. ſig. l. quos nos, ℣. verbū. viuere de au. & arg. l. veſtis, ℣. vitalia & familiaria, cum ſimilib.
t Licet autem.] Sexta pars.
u Nec ius vtendi.] q̃ eſſe debet ſalua rerum ſubſtantia.
x Nec ipſum vti.] ſ. durabile.
y Ipſis.] ſ. rebus conſumptibilibus.
z Sumit.] probat hoc, ff. de vſuf. earum rerum q̃ vſu conſu. l. hoc tenatus, §. i. & ſeq. nam abuſus in reb. talib. pro aſſumptione, i. conſumptione accipitur, vt ibidem dicitur.
a Quod eſt vti.] cum de ſe non ſit ei conſumptibile, ſed conſeruabile ff. de vſuf. l. i. inſt. eo. ti. in prin. & ſtatim ſequitur.
b Maneat.] vt in iuribus ℣. prox. alle. ff. de vſu & habi. l. plenum.

esse [a] constat. Ex [b] quibus patet, quòd nec vsus qui est seruitus [c] personalis, nec ius vtendi, quod non est seruitus, sed mere ius [d] personale, nec actus ipse vtendi sine iure [e] aliquo, possunt in rebus usu consumptibilibus constitui, vel haberi, cum quodlibet præmissorum [f] exigat, quod ex re ipsa (salua rei substantia [g]) possit habenti ius vtendi, seu [h] vtenti ex re ipsa vtilitas aliqua prouenire: quod vtique in rebus nequit vsu consumptibilibus reperiri. [i]

¶ Nec [k] obuiat supradictis [l], quod idem [m] prædecessor noster in ordinatione prædicta, etiam illorum [n] quæ ad vitæ sustentationem pertinent; sibi & Romanæ Ecclesiæ dominium reseruarit: hoc enim [o] de rebus illis dumtaxat [p] debet intelligi, quæ usu non sunt [q] consumptibiles, sine quibus humana vita non est [r] sustentabilis, quæ utique non sunt pauca [s]. Licet [t] autem in rebus usu consumptibilibus, nec

c Exigit.] ſ. neceſſario.
d Conſumat.] cum ſine ꝓſumptione in talib. reb non ſit vſus: vñ quaſi aſſidua ꝓmutatione extingui dicuntur, Inſt. de vſuf. §. conſtituitur.
e Cum abuti.] ſ. de re ei conſumptibile.
f Vti.] de ſui natura rei conſeruabile.
g In hac materia.] n. d. q̃ in alia materia abuſus in alia parte ſumit, & iõ reprobatus, q̃ dic vt ℣. in gl. licet aliàs.
h Licet aũt.] adhuc probat q̃ vſus ſalui abſq; alio iure haberi non poſſit.
i Reperiri.] i. apta ad vtendum.
k Vti poſſit.] ſ. de facto, vt eſt videre ſi ſit res prædone, raptore, & ſimili.
l Ipſum tamen.] id eſt ipſa poteſtas utendi
m In re tali.] ſ. uſibili.
n Poteſt conſtituiſ. cum illꝰ q̃s alter ne queat ꝓſtituere quod nõ hẽat ut dixi i parte precedenti & in glo. uſuarius. n. & ſtatim ſequitur.
o Nec à quoquam haberi.] cum n. hãc proprie cum effectu dẽat intelligi, ff. de uſuf. l. nomen filiarum, §. hẽre, ſequit q̃ uti re uſibili abſq; alio iure utendi, non ſit uſum habere: cum ex hoc illud appareat alienum arg. 14. q. 4. quid dicam, 93. diſt. illud, 16. q. 4. licet, C. de fun. rei priua. l. vſus aquæ. lib. 11.
p Et ꝓ tali vſus.] ſ. abſq; aliquo iure vtendi.
q Suum non eſt.] ſcilicet quo ad dominium.
r Nec ad ſe ꝓtinet.] ſ. aliàs quam iure domini. Et hẽ. quia aliq̃n quis id quod ad ſe pertinet ſine dominio alteri conſtituit: vt inquilinus, qui domum conductam alteri locando eius vſum transfert, C. commodati, l. nemo prohibetur. Et vſufructuarius qui non eſt dominus, vſumfructum transfert, ff. de vſufr. arborib. §. vſufructuarius.
s Nemo põt.] niſi ex vi pacti inris vel iudicis auctoritate aliud contingat, extra de do. inter vir & vxo. cum per. ff. de reg. iu. nemo plus iuris, in quib. de hoc, cum ſimilibus.
t Illud.] ſ. quod ſuum eſt, vel ad ſe pertinet.
u Quam ſit ſuum.] hoc dicit propter dominum prorietatis, qui in ipſa habeat vſumfructum cauſalem: & tamen

ius utendi [u], nec ipsum [x] uti possit constitui uel haberi, ipsis [y] tamen poterit ius abuti. Abuti autem (dum tractatur de rebus usu consumptibilibus) pro rei consumptione, sumitur [z], quod ei opponitur, quod est [a] uti. Vti quidem præsupponit, quòd cum usu salua rei substantia maneat [b]: sed abuti exigit [c], quòd cum actu huiusmodi rei substantia consumatur [d]: cum abuti [e] nihil aliud, quàm contra naturam usus, uti [f] in hac [g] materia proprie possit dici. Licet autem [h] quis re usibilis [i] absque iure utendi aliquo uti [k] possit, ipsum [l] tamen uti etiam in re [m] tali absque iure utendi separato à domino uel coniuncto nec ab aliquo potest [n] constitui, nec [o] à quoquam haberi. Et quòd [p] talis usus constitui nequeat, ex hoc patet, quòd dare uel constituere quod suum non [q] est, nec ad se [r] pertinet, nemo [s] potest: licet interdum illud [t] dare possit aliter quàm sit [u] suum. Actus autem ipse utendi [x] non illud causaliter, sed formaliter aliter constituit, licet ipsum taliter, ideſt formaliter non habeat, arguit. ff. de vſufruc. per tale vti fui & ideo pactionib. dicitur posse constitui, ff. de vſufru. l. 3. inſti. eo. tit. §. 1.
a ¶ Dñs dẽ.] vñ legit q̃ libertas est naturalis facultas eius q̃ cuique facere libet, niſi qđ vi aut iure prohibetur. ff. de ſta. ho. libertas. & ideo ſcribitur, quòd vis animæ non inter tur, 21. q. 5. §. 1. Licet autem quis ſuorum actuum dicatur dominus, nus q̃ naturalem libertatem arbitrii, nõ autem membrorum ſuorum dominus dr vt illorum æſtimationem facere poſſit. ff. ad leg. Aquil. liber homo. cum illa æſtimationem non recipiant. ff. ſi quis. pauperiem. dicat. l. ex hoc, de ijs qui dete. vel effu. l. vlt.
b ¶ Cum per hoc.] ſcilicet liberum arbitrium.
c ¶ Ad eũ pertinet.] ratio huius eſt: quia actus vel opera vnius nõ eſt alterius, ff. de cond. inſtitu. l. ſi nõ ſortem, §. libertus.
d ¶ Quod.] ſ. concedere alteri in re ſua actum aliquem exercere.
e ¶ Sicut.] exemplificat.
f ¶ Concedit cõmodatario.] cũ illum q̃ ſe habere noſcatur.
g ¶ Actum illum.] ſ. æquitandi.
h ¶ Sine iure.] ſcilicet vtendi: immo cũ iure vtendi ſit talis conceſſio.
i ¶ Ius vtendi, in tantum quòd non eſt res uocabile, niſi actu completo, ff. commodati. l. in commodato, §. ſicut, extra eod. tit. ca. 1.
K ¶ Nequit conſtitui.] cum in rebus talibus habens vſum, proprietatem cenſeatur habere: vt pluries dixi in parte Præcedenti.
l ¶ Præterea.] probat adhuc ſimplicem vſum facti abſq; aliquo iure eſſe non poſſe.
m Vſus talis.] ſcilicet abſque aliquo iure.
n Habere tu.] vltra iſta nullum tempus eſt dare: quia omne tempus vel in præteritum, vel in præſens, vel futurum diuiditur, ff. de iniuſt. teſta l. cum in ſecundo, inſti. de v. verb. oblig. l. conditiones, ff. cert. pet. l. cum ad præſens, cum legibus ſequentibus.
o ¶ Nequaquam haberi poteſt.] comprobatur hoc q̃ iura, ff. com præd. l. ſi ſeruitutis, §. futuro, ſicut & perſona quæ nondum eſt, re aliqua vti nõ poteſt ff. de iure

di ad vtentem pertinet in quantum quis ſuorum actuum per liberum arbitrium & voluntatem dominus dicitur [a], cum per [b] hoc illos non exercere valeat, vel etiam exercere · non autem actus ipſe vtendi ad eum pertinet, qui concedit alij, quod in re ſua actum illum valeat exercere, quod [d] vtique nihil eſt aliud, quàm quòd actum ſuum ad rem concedentis ad actum ſuum vtens valeat applicare. Sicut [e] qui equum ſuum alicui commodat, non actum equitandi concedit [f] commodatario, ſed quod actum illum [g] in equo ſuo valeat exercere: quod non eſt vtique actum vtendi ſimplicem concedere ſine [h] iure, cum hæc concedere nihil ſit aliud quam concedere ius vtendi: quod quidem ius [i] vtendi ſeparatum à proprietate ſeu dominio in rebus, quæ vſu conſumuntur, nequit [k] conſtitui: vt patet manifeſtius ex prædictis. Præterea [l] quòd ſimplex vſus ideſt, ſine iure vtendi à proprietate ſeu dominio ſeparatus, etiam in re uſibili haberi nequeat, ſic probatur: Si enim poſſit haberi vſus [m] talis; aut ante actum ipſum, aut in ipſo actu, aut poſt completum actum huiuſmodi haberetur [n]. Quòd autem hoc nequeat fieri, ex hoc patet: quod non eſt, nequaquam [o] haberi poteſt: patet autem, quòd actus ipſe antequam exerceatur, aut etiam dum exercetur, aut poſtquam perfectus eſt, in rerum natura non eſt, ex quo ſequitur quod haberi minime poteſt: licet enim & ante actum ipſum quis facultatem illam habeat exercendi; per [p] hoc tamen actus ipſe in rerum natura niſi in [q] potentia, non [r] exiſtit: cum autem actus eſt in fieri [s], nec adhuc quod ipſe actus in rerum natura ſit, poteſt [t] dici: licet, pro eo quod ſit in fieri [u], dici poſſit: quod enim de actu [x] qui eſt in fieri [y], præterijt, vel futurum eſt, iam non in rerum [z] natura, ſed in [a] memoria, vel [b] apprehenſione tantum eſt, quare, niſi prout in

q ¶ Niſi in potẽtia.] talis potẽtia aliàs appellatur aptitudo. extra de bap. maiores, §. cæterũ, ſicut de iuſtitia inquantum eſt humana creatura, dr, q̃ eſt ꝓpriã & ꝑpetua volũtas in potẽtia vi delicet vel aptitudine: q̃a in actu ſi requẽter eſt ꝓpriũ, ff. de iuſt. & in l. iuſtitia. Et de matrimonio q̃ eſt ꝓpriũ ſi maris & fe minæ, indiuiduã vitæ cõſuetudinem retinens, ſaptitudine vel propoſito: licet non actu Inſti. de iure perſonæ, circa, pri. 27. q. 2. q. 1. & de poſſeſſione momentanea. C. de momenta poſſ. l. 1. quilegitimã perſonam, l. momentanee.
r ¶ Nõ exiſtis.] opus eſt facto, quod quidem ſola voluntas vel facultas non induceit, ſed operatio facti, ff. de conſt. pec. l. promiſſorum, §. cõſtitutio. qui. mo. pig. vel hypo. ſol l. ſicut, §. ſi voluntate de re iud. l. 4. §. ait ꝓtor. de pig. act. l. non eſt mirum, extra de off. ordi. paſtoralis, §. vl. vt lit. non cõte. quoniam, §. in alijs, cum ibi nota. de eo qui mit. in poſſ. c. 1. in fi. de hoc de re iud. cum aliquibus.
s ¶ In fieri.] id eſt, exercitio ipſo facti. a
t ¶ Poteſt dici.] qui actus aliquis ante, quam completus ſit, eſſe completus dici non poteſt: ſicut de illo qui eſt in via eũdi ad ſanctum Iacobum, dici non poteſt q̃ iuerit, donec intentionem ſuam compleuerit, arg. ad hoc ff. de cond. obcau. l. ſi pecuniam, de verb. oblig. l. ſi ita ſtipulatus eſſem. de for. ſiue igitur, inſtit. de obli. quæ ex deli naſc. §. manifeſtus, C. de poſthu. hære. inſt. l. penult. ad Syllania, l. penult.
u ¶ In fieri.] expone vt ℣. proxi.
x ¶ De actu.] ſcilicet inchoato.
y ¶ In fieri.] ſcilicet completo.
z ¶ In rerum natura.] hoc referri ad præteritum & futurum poteſt.
a ¶ In memoria.] ſcilicet præteriti.
b ¶ Vel apprehenſione.] ſcilicet futuri.

a ¶ Haberi.]

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Haberi.] scilicet de præsenti.
b ¶ Momentaneum.] idem per momentum durans ar gu. C. si de momen. post. fue. appellatum, i. 1. qui legi. personam, &c. l. momentaneæ.
c ¶ Instantaneum,] idest, in instanti faciendum.
d Percipi potest.] simile ff. de fol. ratũrem ratam haberi, l. quo enim §. Iulian*. extra de donatio. Apostolicæ.
e Pro tunc.] s. præsenti.
f Cum fit, potest dici actum.] cum statim vel in momento esse desinat, argu. ad hoc ff. de cõd. ob cau. l. qui se. 2. respon. de dona. inter virum & uxo. l. 2. ust. de iure do. l. licet si pecuniam.
g Haberi.] cum effectu intelligitur, ff. de uerb. sig. l. nomen. §. habere, immo aliàs tale hẽre in momento desinens, esset derisorium arg. ff. de in re do. l. cum post, §. gener. cum ibi no. & de leg. 1. legato generaliter.
h Non habetur.] illud enim quod tam factum est, cum in instanti non sit, de præsenti non habet: qa se non potest habere ad esse vel non esse præsens, arg. ff. si cert. pet. cum ad præsens, de iniusto test. l. cum secũdo, inst. de verb. oblig §. conditiones, & quod iam factum est, pro non facto haberi nõ potest, ff. de capti. & postli. reue. in bello, §. factæ. in corpor auth. de equado*. §. j. coll. 7. 32. q. 5. si Paulus. nec ipsum factum amplius esse põt. ar. C. de sacrosan. eccl. l. 1. arg. 63. dist. §. pariter, quare consueuit dici, ꝙ Nunc, & nil de tempore non habemus nisi nunc. Et super hoc ꝙ aliud de tẽ hic dicitur de tẽpore præterito, præsenti uel futuro, pore cõstat uide quod plene tractat Augustinus lib. 11. confessionum.
habeti.

memoria, vel apprehensione tantum est, haberi [a] nequaquam potest. Quod autem in præsenti sit, momentaneum [b] vel instantaneum [c] est: quod vtique magis intellectu quàm sensu percipi potest: [d] vnde nec potest haberi pro tunc [e], nisi pro momento illo seu instanti, in quo cum fit [f], potest dici actum post actum completum: licet si ex facto ipso producta res aliqua fuerit, res ipsa aliqua facta haberi [g] valeat: factum tamen ipsum quod iam transit, nisi in memoria (prout supra dictum est) non habetur. [h] Præterea [i] si simplex vsus absque iure vtendi haberi possit ab aliquo, constat quòd non iustus esset actus vtendi huiusmodi reputandus [k]: cum ille vsus fuerit cui ius non competebat vtendi: talis autem vsus non iustus ad perfectionis statum nequaquam [l] pertinet, nec perfectioni aliquid [m] adijcit, sed sibi repugnare potius ac detrahere [n] noscitur manifeste. Quòd autem vsum non iustum conditor [o] canonis fratribus ipsis intellexerit reseruare, nequaquam debet aliquis sapiens æstimare [p]: immo quòd de iusto [q] intellexerit: ex eo potest euidentius apparere, quòd in eadem ordinatione curauit adijcere, quòd illarum rerum dumtaxat in se & Ecclesiam Romanam recipiebat dominium, quarum vsum facti liceret [r] habere fratribus seu ordini antedictis: subiungens [s] nihilominus, quod non rerum [t] omnium vsum habere debeant fratres ipsi: quantum autem ad vsum facti simplicem absque omni iure vtendi attinet, nulla rerum quo ad fratres differentia est censenda: sic enim vti de facto [u] possunt prohibitis vt permissis [x], quare præmissa rerum [y] distinctio [z] ad illum vsum facti potius [a] est referenda, pro honoribus, §. philosopis. de uarijs & extraor. cogni. 10. §. & an philosophis, 12. q. 2. c. gloria e ipscopi. in ver Socrates.
o Conditor canonis.] scilicet Nicolaus.
p Aestimare.] cum enim ipse sit Christi vicarius, de trans la. epi. c. quàto. de re iud. Apostolicæ §. nos, lib 6. & lex animata in terris in corpore auth. de consue. circa fi. coll. 4. nihil iniustum in dubio permittere vr, argum. 21. dist. 1. nunc autem, 40. dist. c. non nos. cum ipsemet profiteatur se velle obtinere quod suæ uolũt leges. in corpore auth. de iud. §. omnis, coll. 6. nec uul: à iuris tramite declinare, extra de prob. licet, §. 1. & arg. de excep. cap. cum inter, & ne aliàs iniustitia uel iniuria oriatur unde iura nasci debent, C. unde vi. l. memineri nt, extra de accu. l. qualiter, & ne sua constitutio aliquid imperfectum uel iniustum continere dicatur, contra. l. si quis seruum, C. qui mili. non pos. lib. 12. de his quib. ut ind. l. cum Syllanianum. cum & ipse sua re scripta contra ius elicita præcipiat ab omnibus refutari. C. de preci. impe. offe. l. re scripta, 25. q. 2. capi. nec damnosa, & cap. seq. immo auferenda sunt de manibus potantis, & principi referenda, C. de paga stipendiorum. & re. eo. l. sicut no. extra de si. instr. pastoralis. Item si priuatus aliquid iniustum uel iniuriosum alteri in dubio permittere non uidetur. ff. de his quæ infrau. cre. l. si pater. de cond. ind. l. si procurator, §. Celsus, multominus princeps, in corpore auth. ut differentes iudices, §. si tamen contingit, coll. 9.
Princeps in terris est de iustus lex animata.
q De iusto.] scilicet usu.
r Liceret.] idest licitum esset: per hoc excludẽs usum non iustum, arg. 14 q. 4. c. quid dicam, 23. q. 7. c. 1. ff. de condi. institu. nos.
s Subiungens.] dictum c. Exijt. §. præterea loca.
t Non rerum.] omnium, puta pecuniæ.
u De facto.] ex quo supponitur absque omni iure, ¶
x Vt permissis.] in quib. censetur usus non iustus, ex quo est absque iure utendi, ut supra.
y Rerum.] quarum usum licet uel non licet habere fratribus ipsis.
z. Distinctio. facta per Papam Nicolaum.
a Potius est referenda. si quæras quare hoc? Respondeo: quia ad illum relata magis iure communi conuenit

nit: & p consequens rei agendæ utilior est quare ipsa potius est suscipiẽda, arg. ff. de. iur. l. quoties idem ser mo. & minus p hoc hẽt iniquitatis, quare potius est eligẽda. ar. c. ti. l. quotiẽs nihil, nam verba sunt in dubio interpretãda, vt iuri cõi non obuiẽt, ar. extra de reser. causam q. de cõsue.
quo ipsis competit fratribus ius [a] vtendi: quarundam [b] enim rerum vsus fratribus ipsis prohibitus noscitur, & quarundam [c] permissus: ex quo [d] sequitur, quòd vsus facti, de quo ordinatio [e] loquitur [f], de tali [g] intelligi debeat, qui iustus sit, ideſt [h], pro quo competat ius vtendi: & hoc conditor ipse [i] canonis exprimit euidenter, cum in eadem ordinatione adiecerit, quod moderatus [k] vsus in expressis [l] prius rebus ipsis fratribus est concessus [m]. Præterea [n] si in rebus consumptibilibus possit vsus constitutui uel haberi, nequaquam simplex [o] nec à rei substantia, proprietate, seu domino separatus vsus huiusmodi posset [p] dici: cum per talem vsum, id est vtendi actum & in ipso actu, & cum ipso actu res consumatur huiusmodi, ac in ipsius rei exercea-
cum dilectus, & (qã plus est) verba ad extraneũ sensum trahẽda sũt, vbi res de qua agitur, aliter salua esse non posset, C. de li be. præteri. l. 4. & no. extra de verb. sig. c. in telligentia.
a ¶ Ius vtendi.] saltẽ personale.
b Quarundam enim rerum.] vt p cuniæ.
c ¶ Quarundam.] vt quarum tunicarum breuium & similium vt in dicto. c. Exijt, §. licet autem.
d ¶ Ex quo.] scilicet quarundam rerum vsus est prohibitus, & quarundam permissus.
e ¶ Ordinatio.] s. Nicolai.
f ¶ Loquitur.] scilicet Nicolaus per ordinationem: nam ipsa ordinatio cum de se sit inanimata, non loquitur. secũdum eũ modum loquãdi scripturta loqui dicitur, ideſt Deus vel homo per scripturam, C. de sum. tri. epistola, inter claras, circa pri. & ibi no.
g ¶ De tali.] scilicet vsu.
h ¶ Ideſt.] congrua est hæc expositio, cũ sine iure vtendi omnis vsus iniustus censeatur: vt s. & plene probaui, in c. cum inter nonnullos, ad ꝙ super hoc te remisi.
i ¶ Ipse. S. Nicolaus.
k ¶ Moderatus vsus.] Per hoc denotate volens, vsum competere cum iure in rebus permissis: cum immode ratio, a iure primi dicatur, vt in proœ. decr. & de uer. sig. cvlt. & arg. C. vnde ui. l. 1. ff. de testi. l. 1.
l ¶ Expressis prius.] Dicto c. exijt. §. in alio. & §. quia vero.
m ¶ Est concessus.] Ex hoc concluditur manifeste, vsum competere cum iure vtendi, prouenienti ex concessione principis, tale ius inducentis arg. 1. dist. quo iure, ff. de iniu. l. iniuriarum, §. 1.
n ¶ Præterea.] Adhuc probat, in rebus consumptibili bus simplicem vsum non cadere.
o ¶ Simplex.] s. ab omni re.
p ¶ Posset dici.] Ratio est, quæ sequitur &c.
q ¶ Esse valeat.] Hoc s. pluries probatum est, quare non est iterandum.
r ¶ Nec separatus a dominio.] cum habens in talib. rebus vsum, habere dicatur dominium vt s. pluries probaui.
s ¶ Rursus.] Septima pars.
t ¶ Ordinatio prædicta.] s. Nicolai.
u ¶ Honori.] qui seruandus est, cum enim ex præcepto Christi, matri carnali sit honor exhibẽdus, & ẽt ex iuris dispositione. ff. de obit. ali l. 1. §. 1. & l. liberto cum sim. multis: multo fortius matri spũali, qualis est Ecclesia Romana, mater omium fidelium & magistra, 12. dist. c. nõ decet. etra de sum. tri. dã namus, ad fi. de for. pe. c. vl. 2. q. 6. c. ad Romanã 2. & de tali no no e dici ꝙsueuit, qr ẽ q buscunq; diuitijs sferẽdus, ff. si qs omi. cã test. l. Iulianus, & arg. ff. de aur. & arg. le. l. vestes, §. muliebria. x Non leuiter.] quasi dicat, immo grauiter.
y ¶ Foro ecclesiastico.] s. contra clericum, vel laicum pro iure ecclesiastico, spãli, vel ei annexo, extra de iud. quanto, vel aliàs temporeli iurisdõni ecclesiæ subdi tum, de fo. comp. licet cum similibus.
z ¶ Sæculari.] cui cũ rei sunt subditi, actor forum eorum sequitea cẽ, de fo. comp. c. si clericus, 11. q. 1. experiẽtiæ, C. de iuri. o m. iud. l. in criminali, cũ similibus.
a ¶ Pedaneis iudicibus.] quales sunt qui humiliora & viliora negotia discepta t, C. de peda. iud. p totũ, & maxime in l. vlt.
b ¶ Paruis.] paruæ dici possunt respectu habito ad qualitatẽ potentis, argum. ff. de iud. l. sed & si succeperit, §. seu proponas. crabilis.
c ¶ Vilibus.] Hic videre potes, quod no. in cor. auth. de man. prin. §. si tibi. co l. 3.
d ¶ Continue litigare.] Quasi dicat, certe detrahit: cũ episcopus, s. litigiosum non debeat exhibere: cum ex hoc ordinari etiam prohibeat, 27. dist. §. j. & c. 1. & ser. uum Dei litigare non deceat: quare dicitur, quod verecundia, non est vituperanda, sed laudanda, ff. de tribu. actio, l. illud, §. qui tamen de aliena. iudicij. l. item si res, §. potest. In hoc autem potissime detrahitur, cũ ecclesia litigando, partem cum alio faciens habeat ad præsentiam iudicis infimi uenire, C. de episco. & cleri. l. iubemus, & ipsa sit illa, ad quam vndecunque omnis oppressus recursum habiturus est, vt ad matrem. 2. q. 9. c. ad romanam, & c. omnis oppressus.
e Hoc autem.] s. litigare: etiam coram pedaneis iudicibus.
f ¶ Notum.] Quod probatione non eget, 2. q. 1. de manifesta, extra de iureiuran. ad nostram, C. de accus. ea quidem.
g ¶ Retentionis.] Scilicet factæ per Nicolaum Papam.

† Vide Bar. ll. 2. Minor.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Agitentur.] idest agitari habeant coram certis iudicibus uel conseruatoribus deputatis.
b Vexare indebite.] quod per ecclesiam alijs prohibetur, de rescrip. nonnulli, &c. quia nonnulli, cum sint, ergo ab hoc dēt Ecclesia abstinere, extra de na. ex libe. uen. c. 1. ar. ff. de fide iuss. tutor. si seruitus vēdicet, in l. altius, de cōd. indeb. l. frater a fratre, 11. q. 1. Siluester. 25. dist. c. ult.
c ¶ Bonorum præmissorum.] quorum dominium fuit Ecclesiæ Romanæ per Nicolaum Papam retentum.
d Nec seruetur.] quare ex hoc dici posset aliqualiter abrogata, arg. 4. dist. §. leget, & arg. eod. q̄ no. in fi. in corpore authen. de man. prin. §. patrocinio. coll. 3. de rabel. §. illud quo. §. coll. 4. Vel dic q potestas licita per priuilegium illud procuratoribus concessa p eos abutētes illo nō fuit seruata: quare p hoc priuilegiū amittere debuerunt, 24. dist. c. ubi ista, 11. q. 4. priuilegiū, extra de priuileg. tuarum.
e Quæ omnia.] s. litigare, & p priuilegiū alios uexare indebite, ut supra.
f Notam.] idest diffamationem.
g Iniuriam.] quæ pōt dici insurgere hoc casu ex indebita, & ex tu priuilegij facta de aliquo, vexatione arg. extra de so. comp. c. nullus.
h Antedicta.] s. prædicti dominij retentiua.
i Et rectoribus.] quocunque nomine censeat, arg. 1. q. 3. saluator, & p istam copulatiuam. Et uī hic innui, quod simplices ecclesiarum rectores non dicantur prælati: cum de sui natura copula coniugat diuersa, ff. de leg. 3. l. ea tamē adiecto. Sed de hoc dic, ut no. extra de iud. decernimus, de offi. ord. c. cum ab ecclesiarum, & hoc uerbum prælatis denotat, ecclesiæ prælatos maiores, arg. dicto c. decernimus.
K Et molesta.] quare ex hoc merito tollenda, arg. 4. dist. c. erit autem lex.
l Præmissis.] s. prælatis, & rectoribus.
m Opponere.] l. litigando.
n Ipsorum.] s. prælatorum & rectorum.
o Caput nosci tur.] 12. dist. c. non decet.
p Et magistra.] extra ste priuileg. antiqua.
q Litigare.] certe negari non pōt, quin hoc eis sit grauet: cum Ecclesia personam parentis representans, sancta & honesta semper videri debet prælatis & rectoribus, arg. ff. de obse. a libe. l. liberto.
r Cedere uri suo.] quod esset contra l. illud, ff. de pe. hære.

cuiusdam priuilegij à felicis recordationis Martino Papa iiij. prædecessore nostro concessi, super hoc agitentur a, & (quod grauius est censendum) procuratores causarum huiusmodi multos vexare b dicuntur indebite, licet potestas attributa procuratoribus talibus per priuilegium antedictum quo ad administrationem bonorum c præmissorum dudum seruata non fuerit, nec d seruetur: quæ c omnia in notam f & iniuriam g sanctæ Romanæ Ecclesiæ non est dubium redundare.
Adhuc ordinatio antedicta h ecclesiarum prælatis & rectoribus i grauis existere nimium & molesta k monstratur.
Numquid non graue præmissis l poterit existere, quòd ipsos oporteat se opponere m sanctæ Romanæ Ecclesiæ, quæ ipsorum n caput o

f Hoc tamen.] scilicet litigare, uel iuri suo cedere.
t Illos.] s. prælatos & rectores.
u Prædictis.] s. prælatis & rectoribus.
x Iniurij.] idest iniuriosi seu contumelioſi, arg. ff. de iniu. l. item apud, §. conuitium, cum similibus.

noscitur & magistra q, ac cum ea agendo vel defendendo litigare q assidue, vel cedere iuri r suo? hoc s tamen oportet illos t facere, cum in multis dicti fratres prædictis u existere dicantur iniurij x; sicut multorum prælatorum & rectorum diuersarum prouinciarum adhuc in curia existentium habet insinuatio y, qui quidem fratres facta z sua per procuratores nituntur defendere a antedictos.
¶ Nos b itaque, qui veritatem tenemur colere c, velut ille, qui illius d, qui veritas e noscitur f, licet g immeriti, vicem teneamus h in terris, illa volentes in sancta Dei Ecclesiæ, quæ non verbo obtinent tantum, sed quæ re potius obseruari i: præmissis k in scrutinio rectæ considerationis adductis l, ac delibera

y Insinuatio.] idest patefactio & assertio, simile extra de appell. ex insinuatione.
z Facta sua.] s. conuitiosa seu iniuriosa, vel alijs vexationem inducentia, vt supra.
a Defendere.] & male, quia g alium talia facere perinde est ac si faceret per se ipsos, arg. ff. de vi & vi ar. l. 1. §. deiecisse, de iniu. l. non solum, §. mandato, & §. procurator. Et taliū procuratorū habentium à sua trib plenā & liberam potestatem facta ipsis fratribus nocenti, ff. de trib. act. l. procuratoris, C. de excōcti. & transl. milit. an. l. in excoctione. lib 12.
b Nos itaque.] Octaua pars.
c Colere.] g approbationem: veritatem, manifestæ edit opinio, 8. dist. c. veritate, extra de purg. vulg. et significantib. ff. quando act. de pecu. est nata. l. quæritum, aliàs est §. vlt. l. cum simile, & hoc verum, nisi vbi inducitur præsumptio iuris & de iure, vel fictio: quia illi debet præsentari, nec. de ipon. in. qui. ff. quod metus. cau. l. vlt. C. de proba. l. siue possideris, 50. dist. c. ferrum.

Vere & meritis Sanctis

d Illius.] s. Dei.
e Veritas.] inbandi esse.
f Noscitur.] vnde vere dī via, veritas & vita: via, in exemplo non errans: veritas, in promisso nō fallens: vita in præmio, læterno non moriens, de pœn. dist. 2. c. si enim inquit, ver. qui dicit, 11. q. 3. existimant. & c. imperatores, no. de hoc in corpore authen. de ss. instru. circa prin. coll. 6.
g Licet immeriti.] h. d. pp humilitatem, uel ppproni. Naturā humanā ad peccandum, 12. q. 1. omnis mala. ras, in corpore authen. de mon. §. si quis igitur, circa fi. coll. 1. aliàs nullus eum sanctum dubitet, quem apex dignitatis attollit. 11. dist. non nos.
h Teneamus in tertis.] simile extra de transla. episc. quanto, ut eccl. benefi. c. 1. de re iud. ad Apostolicæ, §. nos autem, lib. 6.
i Obseruari.] C plus ualere quod agitur, per totum, dixi § eo. in uerbo, colere.
K Præmissis.] Sic hac decr. recitatis.
l Adductis.] per hunc modum hominis actus ad finem prosperum deducitur, arg C. de legi. humanum, de regu. l. dubium non est, 11. q. 3. summopere.

a Dilig-

a ¶ Diligenti,] simile C. ne filius pro patre. auth habita, quia quod à pluribus quæritur, facilius inuenitur. 20. dist. c. in quibus C. de inge. manu. l. si auiū. de fidei com. li. l. vlt. ff. de bo. posl. in bonorum, cum simi.
b Dicti ordinis,] scilicet fratrum Minorum.
c Non verbis tantum.] ad hoc facit 26. q. 1. si cupis. C. de episc. & cleri. l. decernimus.
d Simulatis actibus.] simulatio hic in mala parte sumitur quare infrà peruersa appellatur: aliàs in bona accipitur, super quo vi de quod nota. de his quæ vi metusve cau. fiunt, c. 1. ad tales autem actus dominus rerum non habet: cor enim syncerum, non manum interrogat. 13. q. 5. c. si quidā non uenisti, & plus respicit cogitationes quā act. 14 q. 6. c. si facerdotibus. ad finem.
e Operibus claris,] quasi dicat, patentibus non occultis, ad instaroperum Christi quæ patentia non clā destina fuerunt: iuxta per eum dicta, Ego palam locutus sum mūdo, &c. & iuxta id: Qui male agit, odit lucem, & arg. ad hoc ff. de admi. tur. l. non exi simo. de ritu nu. l. vi. C. de repu. l. vxor. cū similibus. Vel dic claris, id est nō simplicitis, sed explicitis: ñ obfuscatis, sed diluci dis: claritas enim in agibilibus à iure approbatur. ff. de instru. act. l. sed & si, §. proscribere, in corpore aut. de test. imperfect. §. nos igitur. col. 8.
f Veritate suffultus.] quasi dicat non fictione vel simulatione. simulata enim pro infectis habenda sunt.
g Honori.] de tali honore scribitur, p præferendus est honor proprius alieno. ff. de manda. l. Quintus Mutius. de proc. l. quæ omnia, & arg. extra de viu pal. c. ni fi. 12. q. 1. c. noto.
h Obnubilari.] idest obfuscari, quasi tennebrosi fumi caligine. de hæret. c. nolentes. Clem. papa. v. i Peruersæ simulationi.] hic potes dicere vt dixi sup. in verbo, simulatis actibus.
K Officit.] vt pote in his sub agni specie lupum gerē tibus arg. extra de hæret. c. vt officium, §. li, 6.
l Scandali materiam, quæ vitanda est extra de præscrip. c. nihil. de no. ope. nunc c. cum ex iniuncto, cum similibus.
m Consentiret,] iuxta id: Error cui non resistitur, approbari videtur. Et consentire videtur erranti qui ad reseranda quæ corrigi de bent, non occurrit 83. dist. c. eror. & c. consentire, & arg. extra de hæret. c. 2.
n Rectorum,] qui ob præmissa molestabantur & grauabantur, vt in parte præcedenti dicitur.
o Pallio.] id est velamento, arg. C. de postulando. l. velamento.
p Verbalis.] quasi dicat, non in effectu realis.
q Nudi.] id est ab omni emolumento denudati.

tione cum fratribus nostris & multis alijs præhabita diligenti a, dignum arbitrantes & congruum, professores dicti ordinis b non verbis c tantum, non simulatis d actibus, sed operibus e claris, veritate f suffultis perfectioris status, ac altioris paupertatis sibi prærogatiuam præ alijs Mendicantibus vendicare, ac nihilominus honori g sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ, (cuius obnubilari h posset gloria, si tam peruersæ i simulationi, quæ profecto & ipsis simulantibus officit k, & alijs scandali l materiam submini-strat, dissimulando illi occurrere consentiret m) ac in super volentes indemnitati prælatorum & rectorum n

falubriter super hoc prouidere, nolentes in posterum sub prætex tu seu pallio o talis dominij temporalis verbalis p, nudi q ac ænigmatici r, tanta bona quanta dicti Fratres faciunt, infici s, ac fomentum t tantis malis, quanta u procedunt ex simulatione huiusmodi ministrare x: De fratrum y nostrorum consilio, hoc edicto in perpetuum valituro sancimus, quod in bonis, quę in z posterum conferentur vel offerentur b aut aliàs quomodolibet c obuenire continget Fratribus seu ordini supr dictis (exceptis d ecclesijs e, oratorijs f, officinis g & habitationibus, ac vasis, libris & vestimentis diuinis officijs dedicatis h

r Ænigmatici.] quasi dicat sine fructu subsistentis.
s Infici.] scilicet quantum in eis est ex suis actibus simulatis: alias enim vere loquendo ipsa bona de se infecta dici non possunt.
t Ac fomentum.] id est nutrimentum.
u Quanta procedūt.] quæ colligi possunt. supr. proxi. §.
x Ministrare.] quod potius tenentur vitare. arg. de offi. ord. irrefragabili, de acc. qua liter. cum simil.
y De fratrum.] quid operetur hæc clausula dixi in c. Execrabilis.
z In posterum.] per hoc videtur quod in collatis ante hanc cōstitutionem nihil per eam quo ad dominij retentionem iumate rum & statuēdo super futuris præteritis prisimæ dispositio ni reliquisse videtur. arg. in libr. feud. de feud. cogni circa fin. ar. extra de præsumpt. nonne. de decimis, ad audientiam. C. de cad. tol. l. 1. §. finautem. ad deficientis.
a Conferentur.] titulo donationis vel legati quod donationē fapit. ff. de leg. 2. l. legatum.
b Offerentur,] simplici oblatione, quia consuenit in Ecclesia potissime fieri.
c Quomodolibet,] pura per speciem aliquam, vel modum sub pœmæ voluntacis, vel

u Quanta proceduntur.] quæ colligi possunt. supr. proxi. §.
x Ministrare.] quod potius tenentur vitare. arg. de offi. ord. irrefragabili, de acc. qua liter. cum simil.
y De fratrum.] quid operetur hæc clausula dixi in c. Execrabilis.
z In posterum.] per hoc videtur quod in collatis ante hanc cōstitutionem nihil per eam quo ad dominij retentionem iumate rum & statuēdo super futuris præteritis prisimæ dispositio ni reliquisse videtur. arg. in libr. feud. de feud. cogni circa fin. ar. extra de præsumpt. nonne. de decimis, ad audientiam. C. de cad. tol. l. 1. §. finautem. ad deficientis.
a Conferentur.] titulo donationis vel legati quod donationē fapit. ff. de leg. 2. l. legatum.
b Offerentur,] simplici oblatione, quia consuenit in Ecclesia potissime fieri.
c Quomodolibet,] pura per speciem aliquam, vel modum sub pœmæ voluntacis, vel

inter vitros.
d Exceptis,] ponit exceptionem de multis rebus a statuto. quod] sequitur.
e Ecclesijs.] Ecclesia 1 in iure multipliciter sumitur. sup quo vide q no. p Bet extra ne pla. vices suas, ca. 6.
f Oratorijs.] talia oratoria non sacra, tamen ad deuotionem vnicuique fidelium licet habere de iure communi: sacra autem non sine consensu episcopi de consec. dist. 1. unicuique, & c. nemo. 18. q. 2 e. quidā in corpore authe. vt nullus fabricet orator, domos, §. sanctimus igitur. coll. 5. Si ut & quilibet priuatus post. st d. tamen q per hoc dicat locus religiosus, extra de reli. domi. c. ad hæc, vbi de hoc per Inno Et hospitali futuro religioso certa dos assignanda est, sicut ecclesiæ no per Inno. extra de rest. spo. cum ad sedem.
g Officinis,] idest locis iuxta morem religionis sic appellatis: vt sacristia, refectorium, lauacrum pedum, & similia sic dicta, quia ad certos actus sunt deputata, ar. ff. de vsufr. l. si cuius, § vlt. aliàs est sub l. æquissimum. & de aur. & arg. l. pedicalis, §. argento, & tribus, §. seq. cum similibus.
h Dedicatis,] hoc verbum referri potest ad omnia pœdentia, vel proxima, s. vasa, libros & vestimenta: & relatum ad omnia denotat, q non tantum Ecclesiæ oratoria de quib non est dubium, sed & officina & habitationes sunt pro diuinis officijs large dedicata, quasi sine illis cōmode diuinis opera dari nō possit, ar. 1. q. 3

1 De variis significationibus Ecclesiæ vide Turrecremat. in summa de ecclesia. li. 1. c. 2 Oratoria an liceat vni cuiq; habere

Universidad de Deusto
Biblioteca

si quis obiecerit, & dic dedicatis, scilicet iam. vel dedicandis in futurum.
a ¶ Ad ipsos. scilicet fratres, vel ordinem.
b ¶ Ad quæ.] si, ecclesias & alia sup. proxi. expressa.
c ¶ Adeo.] id est, intantum.
d ¶ Supradicta.] sup. proxi. §. in aliis præcedentibus §. ratio autem quare ad illa prędicta inconuenientia se adeo sicut ad alia nō extendunt; é, quia eum talia sunt deputata ad vsus communes seruitij diuini, nullus in eis contendere potest se singulariter habere vsum facti: nec pro illo in iudicio cōtendere, nec alium vexare arg. inst. de re. diui. §. vniuersitatis. C. quan. & quibus quarta pars. l. 1. li. 10. 12. q. 2. cap. qui manumittitur.
e ¶ Propter quod.] scilicet quia ad illa sæpedicta inconuenientia non extendunt.
f ¶ Nolumus.] Not. principis constitutionem editam ex certa tatione seu causa, nō esse extendendam ad illa, in quibus cessat illa ratio siue causa: cum defectus causæ constitutionem cessare faciat. ff. de iure patro. leg. adigere. §. quāuis, 63. dist. §. his omnibus. Et rationis dis similitudo dissimilia iura inducit facit. ff. de succes. edic. l. 1. §. larg. ius, C. de codicil. l. vl. de transac interpositas qui potiores in pig. habeantur. l. assiduis, in fine.
g ¶ Ordinationis prędictæ.] scilicet factæ per Nicolaum, dicto cap. Exijt.
h ¶ Quo ad hoc.] scilicet acquisitionem iuris vel dominij.
i ¶ Ordinationes.] scilicet Nicolai & aliorum prædecessorum.
K ¶ Per hoc autē.] modificat vel declarat præmissa. Et expone, per hoc, scilicet quod in talibus prohibemus ius aliquod vel dominium Romanę Ecclesię acquiri.
l Ordinationibus.] retinent ib. Romanæ ecclesiæ dominium usu facti fratribus reseruato in rebus talibus.
m Prædicti.] scilicet ordini vel fratribus Minoribus obuenientibus.
n Ecclesiam.] scilicet Romanam.

Iura dissimilia rationis dissimilitudo inducit.

vel dedicandis, quæ ad ipsos [a] obuenient in futurum, ad quæ [b] se non extendunt adeo [c] inconuenientia supradicta [d], propter [e] quod constitutionem istam ad illa extendi nolumus [f]) nullum ius seu dominium aliquod occasione ordinationis [g] prædictæ seu cuiusuis alterius à quocunque prædecessorum nostrorum super hoc specialiter editæ, Romanæ Ecclesiæ acquiratur, sed quo [h] ad hoc habeantur prorsus ordinationes [i] huiusmodi pro non factis. Per K hoc autem in his quæ absque dictis ordinationibus [l] in bonis prędictis [m] ad dictam Ecclesiam [n] prouenire vel pertinere quomodolibet [o] poterant vel debebant, nullum eidem [p] parari præiudicium volumus, sed illa sibi expressius [q] intacta & inuiolata seruamus. Et quia præfatum Martini Papæ prædecessoris nostri priuilegium dudum seruatum quo ad administrationem bonorum præmissorum non extitit, nec seruatur [s], ac ipsorum procuratorum officium, qui nominantur à ministris & custodibus dicti ordinis, Ecclesiæ Romanæ iniuriosum ac multis alijs molestum noscitur & etiam onerosum, districtius inhibemus, ne deinceps [x] pro recipiendis [y], petendis, [z] extorquendis [a], defendendis [b] seu administrandis [c] bonis, quæ in posterum Fratribus vel ordini prædicti offerri vel conferri, seu aliàs obuenire continget, quisquam [d] nominetur à quocunque, seu constituatur a modo nomine sanctę Romanæ Ecclesiæ [e] procurator: Nec occasione cuiusuis [f] priuilegij quicunque administrationem quorumcumque bonorum, quæ obuenire fratribus ipsis vel ordini continget in posterum in iudicio, vel extra, agendo vel defendendo, supplicando, vel aliàs quomodolibet [g] assumere, vel exercere dictæ Ecclesiæ nomine audeat, nisi de sedis Apostolicæ licentia speciali: decernentes [h] irritum & inane si secus à quoquam in posterum contigerit attentari: Non obstantibus quibuscunque priuilegijs à Martino Papa prædicto, vel alijs prædecessoribus nostris ipsis fratribus vel ordini sub quacunque forma

o ¶ Quomodolibet.] cum sic indefinite loquatur, intelligam qualitercunque, vel ex factione, vel ex vltima voluntate.
p ¶ Eidem. scilicet Romanæ Ecclesiæ.
q ¶ Expressius.] id est expresse, vel expressius q ante.
r ¶ Priuilegium, de quo fit mētio in parte præcedenti.
s ¶ Nec seruatur.] hic dic vt super hoc dixi in parte præcedenti.
t ¶ Onerosum.] & super hoc dic vt in parte præcedenti dixi.
u ¶ Inhibemus.] talis dist ricta inhibitio in contemptorem, vt pote peccantem, pœnam inducit. 4. dist. §. vlt. & alias sæpe dixi.
x ¶ Deinceps.] ad præterita ergo non refertur quod sequitur.
y ¶ Recipiendis.] à sponte soluere vel ea dere ea volentibus ex tra iudicium, vt differat à sequentibus,
z ¶ Petendis.] in iudicio ex parte actoris.
a ¶ Extorquendis.] ab inuito. ff. de legat. l. fideicommissa. §. rem.
b ¶ Defendendis.] ex parte rea.
c ¶ Administrandis.] extra iudicium.
d ¶ Quisquam.] hic cus, clericus, religiosus, ob verbum indefinitum, arg. ff. de hære. instit. l. hoc artículo, cum simul.
e ¶ Romanæ Ecclesiæ.] alterius ergo ecclesiæ non prohibetur nominari vel constitui procurator, arg. ff. de iudi. cum prætor extra de præsumptione.
f ¶ Cuiusuis priuilegij.] scilicet dudum concessi.
g ¶ Quomodolibet.] puta litteras vel iudices impetrando.
h ¶ Decernentes.] tale decretum ligat manus cuiuscunque etiā ignorantis, de præbē. post quam c. dudum, li. 6. cum simi.
i Non obstantibus] Nota successores reuocare maxime ex causa privilegij per suos antecessores concessa: quia non habet imperium par in parem. ff. ad Trebel. l. ille à quo. §. tempestiuum. Extra de elect. innotuit. simile huic de excess. præla cum ex eod lib. 6. de pœnis cupientes in fi. de pœnis, abusionibus de senten. excom. frequentibus, in fi. Clem. r.

a ¶ Per hoc autem.] Nona pars protestatur de conferendis priuilegijs alijs.
b ¶ Præmissa.] quæ colligi possunt ex parte precedenti.
c ¶ Et ista tangentia 1.] p hoc videtur q priuilegium reuocatum quo ad certa principalia, reuocatum cēsetur quo ad alia depē dētia ex eisdem. arg. ff. de fun. instr. l. fundi hic dic vt super hoc dixi in parte præcedenti.
d ¶ Nonnullos.] Hæ duę negationes simul iunctæ æquollent affirmatiuę ff. ā uer. sig. l. duo. ut & alias. ff. de coll. bo. l. nonnum quam, de fun. instr. l. quæsitum, de adop. l. nonnumquam, extra de reser. nonnulli. & c. 23, de sen. excomm. solet, li. 6. expone igitur, nonnullos, i. aliquos: quandoq; in contingit, quod duæ negationes non affirmant, sed una habetur pro superflua: & ideo alia negatio remanet in suo effectu, ubi mens eius q agitur, aliàs salua esse non posset. ff. de uerb. ob. l. 1. 6. si quis, de acqui. pos. l. qui pignoris. de damn. infect. l. fluminum, §. 1 in corpore authent. de hære. & fal. inordinatum, coll. 1. de his qui ingred. ad appel. §. si uero, coll. 5. C. de ser. fugi. l. 1. cum similibus.
e ¶ Scholasticos.] à schola dictos, arg. C. de offi. magi. offi. scholarium, de priuil. schola. l. 2. & 3. lib. 10. de ipsis etiam signanter dicit: q a more scientię consequenter dubitare de multis consueuerunt p modum dispu tationis, per quam ueritas elucescit frequenter, ff. de inun. & hono. l. munerum, §. misto, & in extrauag. quia nonnumquam, §. nos autem. Idem tñ dicas, si inter alios contingeret id q sequitur, in dubium reuocari: cum in omnibus sit eadem ratio, & ad hoc adde quod dixi dicto c. quia nonnumquam, §. nos autem, in uerb. scholasticæ.
f ¶ Pertinaciter.] istud uerbum in malum sonat: sicut alibi de sum. tri. & fid. catho. §. porro de usu. c. ex graui, §. sane, cle. 5. C. de condu. & procu. prædi. fisc. & dominus Aug. l. conductores, li. 13. Gratia cuius hic quæro quis dicat pertinaciter aliquid affirmare, asserere, defendere, uel tenere: q a de his uerbis sit hic mentio: & in dictis iurib. Ad hoc breuiter potest dici, q p qui correctionem paratus est suscipere pro tali assertione, ut hæreticus nullatenus est habendus, 24. q. 1. c. hæc est dides. & ca. schisma. & q. ult. ca dixit Apostolus, & ibi no. aliàs autem p tinax ut uidetur, poterit reputari qui contra prohibitionem superioris, quasi ex contemptu

vel e pressione verborum concessis. Per hoc [a] autem dicti ordinis regulæ in aliquo non intendimus derogare, nec priuilegijs fratribus ipsis seu eorum ordini ab Apostolica sede concessis (nisi dumtaxat quo ad prędicta [b] & ista [c] tangentia) præiudicium aliquod generare. Nulli ergo hominum liceat hāc paginam nostræ sanctionis, inhibitionis, constitutionis & intentionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, &c. Datum Anan. vj. Idus Decemb. Pōtificatus nostri anno septimo.

¶ *Opinio quæ asserit Christum & eius discipulos nihil habuisse, & in his quæ habuerunt nullum ius eis fuisse, erronea est & hæretica. Hæc extrauagans est valde notabilis, & glossas habet profundas, quę sunt ex sacræ scripturæ fontibus hauſtæ. Si diligenter extrauagātem prędictam & sequentem inspexeris, locum huic aptum fuisse assignatum mea opinione dixeris.*

CAP. IIII.

CVm † inter nonnullos [d] viros scholasticos [e] sæpe contingat in dubium reuocari, vtrum pertinaciter [f] affirmare redemptorem [g] nostrum ac Dominum Iesum Christum, [h] eiusque Apostolos [i] in [k] speciali non habuisse quicquam proprium, sed omnia quæ habuerunt tam ipsi quam magistri eorum in communi habuisse, & ipsum Christum & Apostolos ipsos nihil habuisse, & in his quæ habuerunt nullum ius eis fuisse, erroneum, & hæreticum, & tanquam hæresim damnatum, & damnabilem, & ab omnibus fidelibus detestandum, & execrandum, & tanquam hæresim damnatam

Universidad de Deusto
Biblioteca

re,hoc meū,hoc tur,aut hoc alterius, sicēm in spāli quid haberi dī,& d st.quo iure 12.q.1 dilectissimis.In isti.de rer.diui.§.singulorū,ff eo.tit.l.1 §.hoc autem.

a ¶Non habuisse.]ēt quo ad proprietatem intellige.

b In communi 1.]quasi ad ipsos vt ad vniuersos, nō vt ad singulos spectā tis.ff.de rer.diui.l.in ītū,§ vniuersitatis, de in ius uoc.l.sed si hac leg.§.q manumit tit.alias est sub l.patronum,12.q.2.eps, §.q manumitt ī,12.q.1.cres Ecclesiæ, & c. expedit vt per hoc videatur notari differentia inter commune & proprium & singulare,qua si p hoc innui uideat.q commune nō sit proprium, & hoc verum de illo q commune est plurib vt vniuersis, vt in dīis iuribus: sed commune plurib. vt singulis, singulorum dicipotest,9.rgum.ff.de pecu.leg.l. dominus seruum,§.dominus. de rtu nup.l illud.de seruit.rustī.prædio,l.per fundum,de condi iusti.l.2.cum similibus .licet forte non proprie,arg.ff.de uer. sig.l. pupilius,§.vlt.de auro & argen.leg.l.Quintus,§.argento,&l. scribit.

c ¶Hæreticum.]quasi intelligat scriptura aliter quā spiritus sanctus flagitat,à quo scripta est,24 q.vlt.ca. hæresis.

d ¶Sentientibus.]quia quot capita,tot sententiæ, de consec.dist.4.sicut in sacramentis,ff.de arbit.l.item si vnus,§ principaliter,& variæ sunt hominum volūtates,ff.ad Treb.quia poterat,& diuersitatem corporū, &c.ff de li.vniuersitatis,l. 1. extra de concess. præben. quia diuersitatem.

e ¶Concertationi.]simile de appel.c.concertationi, lib.6.& in c.antiquæ concertationi,dñi Papę Ioan.22.

f ¶Cupientes.]tamquam illi ad quem non ad alium spectat sup dubijs fidei electionem vel consōnem facere,24.q.1.quoriens,& c.hæc est fides,& c.quoniam vetus,& arg.extra qui fil.sint legi.c.per venerabilem, §.rationibus, C.de sum.trī l.1.

g ¶Pertinacem.]sume verbum quod est ȝ. deinceps eroneam,&c.vsque ad §. rersus.

h ¶Scripturæ sacræ.]de qua dubitari vel disceptari nō pōt,an verum rectum existat qcq̄d in ea scriptum cōstiterit,9.dist.c.quis nesciat,licet de ipsa possit ad maiorem ipsi elligentiam disputari,96.dist.c.satis euidenter,no.dicto c.quis nesciat.

i ¶Ipsos.]sc.Christum & Apostolos.

k ¶Nonnulla.]expone,affirmando,idest aliqua,vt di xi ȝ.in gl.hę duæ.

l ¶Habuisse.]nō ad simplicem vsum facti tm̄, prout aliqua asserunt,sed etiam quo ad ius & proprietatem, vt dicitur in gl.seq.

m ¶Asserit 2.]scripturæ sacræ assertio ista reperitur in Euāgelio Matthæi 2.c.vbi Magi obtulerūt Christo aurū, thus, & myrrham, p q denotat oblatorum dominium fuisse quæsitum, cum rei oblatæ dominium quæratur Ecclesiæ eui offeriturergo & Christo, qui est ipsa Ecclesia,arg.de cōse.dist.1.c. omnis Christianus, 16.iō statuimus,iūcta ad hoc,l. vlt.C.de sacrosan.eccl. vbi rei legatæ vel donatæ Ecclesiæ dominium trā sfertur uti interuenit traditio, sicut in oblatione facta Christo pringit.Nō obstat his,ff.de pollicita l. si quis rem,vbi simplex votum dñium non transfert, licet p sona vouētis obligetur,q̄a ibi consensus solum vnius,l. vouentis ab initio interuenit',vt ibi no. secus autem in oblatione,quæ de sui natura supponit consensum, & offerentis & oblationem receiptentis,argum.2.q.2. duo sunt gña.circa fi.Item repertur Matth. 8.c. Petrū Apostolum domum habuisse. Item Matth. 14. & 16. c. Apostolos panes habuisse.Item Matth.17.legit Christum habuisse vestimenta dealbata,& Petro pcepisse, vt didrachma vel stater ē p Christo daret recipientib. tributum. Ad idem 23 q.vlt. tributum, per quod probat Christum did achmatis dñum habuisse,cum enim præceperit illud dare tributum recipientibus : ergo voluit quod dominium eius illorum fieret,& eis dominium q̄rere: quia dare est accipientis facere,ff.de verb.ob. l.vbi autem nō apparet,§.vltim. de contrahen.empt.& ven.l.si ira,§.1.Instī.de act.§. sic itaque, ff. de reg. iur.l.non videntur data,supponitur ergone cessario illud dominium fuisse penes Christum, aliàs illud transferri nō potuisset,ff.de acqui.rer.dom.l.traditio, extra de dō. inter uir. & uxo c.nuper,1.q.7.c.Daiberium ff. de reg. iur.l.nemo plus iuris, & l.nemo plus commodi.Item Matth.27.Christum habuisse uestimenta, & illa sorte fuisse diuisa.In Euangelio Matth.legitur 9 ca.q̄ Matthæus domum habebat, in qua cū Christo multi discumbebant,cum quibus Christus &tui discipuli comedebāt & bibebāt.Item in Euangelio Lucę.9.c.scribit Dominum dixisse Apostolis,vt darent pauperibus manducare: ex quo supponit q̄ ipsi habeant vnde darēt,& hoc manifestius ibi declarat ex ipsorum Apostolorum responsione cum dixerunt, habentes quinque panes & duos pisces eūtes emamus denarijs dnēctis panes,& dabimus eis māducare: ex quo euidenter datur intelligi ipsos Apostolos denarios habuisse,ēt quo ad proprietatem vel dñium: si enim ipsi se emptores offerebāt panes cū denarijs: ergo illos pro pretio panum dare volebant,quorum dñium tenebantur in venditores trāsferre Licet.n. venditor dominium rei venditæ transferre in emptrem non teneatur,ff de petitione.emp.l.si ita §.1.emptor tamen dominium potest pecuniarij trāsferre in venditorem tenet̄,ff.de act. empt. & ven.l.ex empto quare ꝯcluditur q̄ illius Apostoli dñium habuerit,alias ipsum minime transferre possent.Legit etiam Mar. 8.c. ipsos septem panes,& paucos pisces habuisse. Item legit Matth.17.Christum vestimenta dealbata habuisse,& 27. c. ipsum vestimenta habuisse.Scribit etiam Lucæ 9.c. Christū dixisse Apostolis,date pauperib.mēducare. & illi dixerunt, Non sunt nobis plus quam quinq; panes,& duo pisces,nisi forte nos emamus in omnem hāc turbam escam : ex quo concludit,ut ȝ. dixi. In Euangelio etiam Ioannis legitur 12.& 13.c.loculos habebat Iudas : & ea quæ mittebant,portabat.Itē primę ad Corinthios 16.legit Vnusquisque autem nostrum apud se reponat, recondens ex collectis quod ei bene placuerit, in quit. de notatur Apostolos aliqua habuisse.Item Actuū 4.c.dr q̄ erant illis omnia communia. Item Actuū 20. legit Paulū dixisse:argētum aurum,aut vestem nullius occupaui : ipsi scitis,quoniam ad ea q̄ mihi opus erant, & his q̄ mecum sunt,ministrarūt manus istæ. Ex quibus euidenter elicitur Apostolos in speciali vel in cōmuni aliqua habuisse Adhuc euidenter sic dicendum fore concluditur p auctoritatem Augustini dicentis : Habebat Dñs loculos, à fidelib. oblata cōseruans ȝ. & suorum necessitatib.& alijs indigentibus tribuebat : ut.c. tūc primū Ecclesiæ pecuniæ forma est instituta, ut in telligeremus q̄ pecpit nō esse cogitādum de crastino non adhoc fuisse pceptum, ut nihil pecuniæ seruaret à sanctis: sed ut Deo pista non seruiatur, & pinopiæ timorem iustitia deferat,sic legitur 12.q. 1.c. habebat Dñs. Cuius quidem auctoritatis & aliarum fundamentum & verba nullo modo referri potest ad simplicem vsum facti separatum,& segregatum ab omni ꝓprietate vel dñio,& ab omni iure vēdi, put aliqui suo sensu ducti & suę innitētes prudētię vel potius temeritati erroneę,latagūt affirmare, ut colligit exia

ex rationibus inconuincibilibus in decret.Ad condi torem.inferris,& ibi latius dixi,& hoc luce clarius de notatur in anctoritate Augustini prędicta,cū dicit,habebat Dominus:ſtelligam habebat,scilicet cū effectu: hoc enim denotat verbū,habere.de sua propria significatione.ff.de verb.

signi.l.nomen filiarū, §.habere.sicut & verbum,peruenire,verbum,capere,vt eo.tit. l.aliud est capere, & aliud est sumere,& si aliter verbū, habeat,in iure sumi reperiatur,hoc est de impropria sui significatione,vt colligitur ff. de ver.sig. stipulatio ista.in princ.& §. habere.sic de verbo,capere,dici consueuit.ff.de reiud.l.non vt quisquam & de verbo,prouenire,ut no. dicta l.aliud. In dubio autem ad propriam vel significationem,non autem ad impropriam uel abusiuam sanus referendus est intellectus,ff.de leg.3.l.nō aliter,§.1.de uer.sig.l.nepos Proculo.quod non fieret,si habere,ad simplicem usum fructi referretur,ut in decret.Ad conditorem,colligitur, & ibi notaui.Et cū dicit,loculos,debet uel pōt exponi ideēt bursas plenas,sic exponitur istud uerbū,ff.de pecu lega.dominus Sticho,§.testamento,uel exponitur loculos,i.bona uel diuitias,ita sumitur extra de depo c.1.Oblata, hoc uerbum in auctoritate,positū denotat certū oblatarum dominiū in Christū fuisse translatum ut supra probaui. Conseruans, istud uerbū ibidem sumptum expresse confundere uidetur opinionē assentium Christum & Apostolos habuisse aliqua tātū quo ad simplicem usum facti conseruatio enim de se supponit conseruari existentiam absque usu consumptibili facti,ut colligitur.ff de mi.l.si fines §. qsitū. C. de admini.tut.l.ex quæ §.ult. & C.quan.decre. opus non est l.ult.extra de elect.quia sæpe.de offi. ord cap. sperati.lib.6.12.q.2.hæc huius placiti,cum similibus. Ipsa igitur conseruatione durante, nullatenus pōt dici Christum oblata habuisse absq; aliquo iure utendi dñio uel proprietate. Nā & dato q̄ illa habuerit, ut suo tpe indigenti bus largiretur: interim tamen absq; omni usu consumptibili ut propria habebat,aliàs sequere tur q̄ suum habere,chimerinū,id est in rerum natura nō existens,diceretur & iniustū: q̄ dicere nefas est,ut infra in §.rursus, & ibi dicam. Sequeretur etiam q̄ illa pauperib. erogasset de non suo,& sic per consequens de alieno eleemosynam largiretur,quod tamē ipsius met Dei prohibitio,& iuris cōis dispositio minime patiuntur.14 q.5.c.eleemosyna cum multis,c. seq.& p. 2.§.1.c.nō est putāda extra de deci,ex transmissa. Species enim iniusti lucri est ex alieno largiri,& beneficio sibi acquirere debitorē unde ex his furti tenet,qui ideo rē amouet,ut eā alij donet.ff.de fur.l.si pignore. §.1.Istum sen sum adhuc denotāt uerba auctoritatis p missæ Augustini,cū in ea dī, non fuisse præceptū ne pecunia seruaretur à sanctis.Per quod patet ex iam dictis,sanctos Dei absque usu simplici facti posse pecuniā habere,recta tamen intentione,vt eadem auctoritate subiungitur,& infra latius dicet.

a ¶Contradicat expresse.]cum scriptura sacra asserat eos aliqua habuisse:illi autem asserantes os nō habuisse,& certum est,quod habere & nō habere, tamquam affirmatio & negatio sibi expresse cōtradicunt,in cor pore authen.de manda.prin.§.sed neque.col. 3. ff. de instī.act.10,l.sed etiā si pupillus,§ si institoria,extra de iureiu.& si Christus,& ad positionē unius sequitur re motio alterius,ff.de his qui sunt uel alie.iur.l. 1. In si.c.ti in prin.de tute.1.respon.de pœ.dist.2.ca.fin. inquit,30.q.1.cum renuntiatur cum similibus.

b ¶Ortodoxæ.]idest,catholicæ,simile C.de hære.l.q

consequens quantum[h] in ea est,eius[i] in totum[k] fidem[l] euacuans[m], fidem catholicam[n] reddat[o], eius[p] probationem[q] adimens, dubiam,[r] & incertam, deinceps,[s] erroneam fore cēsendam

contradicat[a] expresse, ipsamque scripturam sacram, per quam vtique fidei orthodoxæ[b] prodantur[c] articuli, quo[d] ad præmissa fermentum[e] aperte supponat continere mendacij[f], ac per[g]

cunque.& I.cognouimus,cum multis similibus.

e ¶Probantur articuli.]vt in symbolo:Credo in vnū Deū:ibi:Et resurrexit tertia die secundum scripturas

15.dist.c.canones,27.q.cum multis cap.seq.

d ¶Quo ad præmissa.]scilicet quod Christus & Apostoli habuerūt aliqua in speciali vel cōmuni.

e ¶Fermentum.]in malum vel in vitium sonat hoc uerbum, iuxta illud Apostoli. In fermento vetteri. &c.& iuxta illud:Modicum fermenti totā massam corrumpit 9. dist.c.si ad scripturas 3.q.9.capitura.

f ¶Mendacij.]quod dicere nefas est.23.q.5.quid ergo.9.di.c.quis nesciat.

g Per consequens.]sed unde sequitur istud consequēs Dicas q̄ cum scriptura sacra asserat Christum & Apostolos aliqua habuisse:assertio cōtrariā astruens, ex se dicit scripturam sacram mentiri:& sic per mendaciū q̄ illa impingit,fidē eius tollit,arg.extra de uerb o.ū signifi.forus.§.ult.& sic sidet (si negaretur)probatio nē reddit dubiam,cum fidei nisi per scripturam sacrā 1 probari penes homines non possit arg.de pœni. di. 4 c.in domo.& de consec.dist.4 c ne iusti.

h ¶Quantum in ea est.]scilicet assertione: & proprie dicit,quantum in ea est,nam ueræ scripturæ sacræ testimonia euacuari nō possunt.9.di.c.palā.& c pceptis

i Eius.]scilicet scripturæ sacræ.

k In totum.]hoc dicit, quia per mendacium quod in scriptura reperitur eius fides euacuari dicitur. 16. dist.c.canones.9 dist.c.si ad scripturas & arg.3.q.9.c. pura.de cōsec.dist.3.c.nō liceat.C.de uer.iur.enucl.l. 2.§.eandem ff.quemad test.ape.l.2.6.fin. Super quo uide quod no.per Inn extra de hære.fraternitatis, & de offeleg cū in iure & p Accur C.de transact.l.si ex falsis,& per Host.extra de fide instrumen ex litteris,

l Fidem.]id est,auctoritatem,uel probationem: multis enim modis sumitur fides,vt not.extra de summa tri.in rubrica.

m Euacuans.]id est,tollens,uel summouens.

n Fidem catholicam.]quæ dicitur articulorum collectio.24.q.1.c.hæc est fides,& in symbolo Athanasij, Quicunq; uult.sic no extra de summa tri.in rubrica

o ¶Reddat.sume uerba illa. dubiam incertam, quæ sunt infra.

p Eius,]scilicet fidei catholicæ.

q Probationem adimens.]ex hoc collige illud effici dubium & incertum,cuius probatio adimitur.ad hoc Fides est firmum facit.ff.de colla.bono l.1.§ sed cum possint de Carbo miter crede di.l.3.§.duæ autē.C.de proba.l.fide possessione de la. da. ti.lib.10l.1.§.illa autem nouissimis,ff.quod metus causa,l.isti quidem,§.1.

r Dubiam,]quæ simpliciter confidenda, firmiter uero credenda est extra de sum tri.firmiter.24.dist.c.ōs eps,& in symbolo Athanasij,Quicunq; uult.unde in illa dubitans, infidelis cēseturextra de hære.c.dubius quare in illa nullus titubare debet.24 q.1 cap.ante.

s Deinceps.]istud uerbum denotare uī q̄ ante hāc de cret.talis assertio non esset censenda erronea uel hæretica.arg.ad hoc de sum.trī.c fidei.ff.porro.ubi simile uerbum etiam in simili materia ponitur:sicut & uerbum,de cætero, refertur ad futurum, nō ad ꝓteritum constituti ut in prooemio.6.lib.& in prooemio constitutionum nouiter edi Clementinarum,& extra de ꝓpons.duorum c.tuas de ta respicit futura.cum Christus cū & regulariter cōstitutio nouiter edita futura,nō ꝓterita cōplectat, nisi aliud caueat in c.extra de cōsti.c.quoniā.C.de legi.l leges & cōstitutiones.31.dist.c.ante trienniū.In cōtrariū facit uerbum,declaramus,q̄ statim sequitur:q uī iuris anti-

1 Ad hanc glossam uide Iaso.in l. serui. electione,§.Labeo,ff.de lege.1.

2 Vide Zabar. in Cle. Exiui.§.pin de de uerb, sig.

1 Vid: cremino Turre crematem F summa de Ecclesia lib. 4 par.2.c.9.

Universidad de Deusto
Biblioteca

qui declaratiuũ,nõ noui editiuũ.ar.ff.de acqui re.do. l.sicuti.§.sed ꝙ quærãt.alibi reperiẽ, de ele ſtatutũ.de iure iu.Romani §.uerũ.dere iud paſtoralis,§.vl.de ꝓb. c.ſi Romanus.Clem 5.cũ cõſtitut 10 iuris naturalis,id eſt,diuini,etiam ad præterita trahatur,extra de vſu.cũ ſit no.ꝑ Innot.& Cõ poſt extra de cõſtitu. c.2.& per Hoſtien.e. titu.c.vl.maxime cũ talis aſſertio dicatur expreſſe ſacrę ſcripturę contradicere, & quantum in ea eſt, fidem catholicam du biam & incertam red dere,ut hic:ſed ſic sẽ tire uidetur durum, cum aſſertio talis, ꝙ Chriſtus & Apoſtoli nihil habuerunt in ſpeciali vel in com muni uidere ante expreſſe comprobari per decret Nicolai 3. Exijt.§.porro,de uerb.ſig.lib 6.quę facta per uicariũ Chriſti potentem declarare articulos fidei cauſam ꝓbabilem ſic aſſerendi dare potuit excuſantẽ.arg. 2.q. 3.c.Paulũ.extra de ſent.excom.c.ſacro de electio. ſta tuimus.in ſi.lib.6.ut alias cauſa probabilis erroris li tigantem excuſat.ff.de leg.2.l.qui ſolidum.§. etiã ad Macedon.ſena.conſul.l.Iulianus.Et opinio doctoris magni inducit cauſã ꝓbabilẽ erroris ar.C.de uer.iur. enu.l.1 §.his ita,19 diſt.c.ſic omnis.28.diſ.c.de libel lis,37.diſt.§ ult.extra de teſti.ſpol.c.litteras,§ nos aũt no.per Petrum de ſamp.de appel.ut de bitus ad hoc ꝓeſtat efficax argumentum 23.q.2.cap.in quibus re bus.Quid enim peccauit antiquitas huius conſtitutio nis inſcia priſtinam ſecuta obſeruationẽ? nihil,vt vi detur,C.de teſt.l.iubemus.Pro hac opinione facit qđ no.Alanus extra de hęret.cũ Chriſtus,& recitat Gul. 35.diſt.canones.Et ſecundũ hoc dices ꝙ verbum, de claramus,expreſſe denotat ante hanc decret. etiam te nendum fuiſſe,ꝙ Chriſtus & Apoſtoli aliqua habue runt,non autem ꝙaliter tenere hæreticum,cenſereẽ. & licet in veritate ſacrę ſcripturæ ei tradiceret,tamen alia interpretatio ſumenda videri poterat ꝙ decret. Exijt.ab hæreſi quem excuſans ante hãc decret. aliàs fruſtra eſſet hic appoſitum iſtud verbum,deinceps,cõ tra iura,16 diſ.ſi Romanorũ,extra de prini.ſi Papa.li. §.de conſeſ.præb.c.cum ei.§.ſecus. Clem,5.ff.de leg. 1.ſi quando,de uſu.ſi ſtipulatus.an autem hodie excu ſaret dicetur §.proxi.

a ¶ Hæreticam.]id eſt à fide ſeparatam, not. Hoſt.in ſumma de hæret.§.1.& ſic ꝙ conſequens damnandam & fugiendam,extra de ſum.tri.damnamus C.de hęre. l.damnata,extra eo tit.c.fraternitatis,24.q.vlt.cleri cus & c.ꝓcedenti & ſequenti,10.colla de ſtatu.& ꝓſue. & cõtra liberta.Eccleſiæ,§.ſtatuimus, cum ſimilibus.

b De fratrũ,]quid hæc clauſula operetur, vide quod no.de re iu.ad Apoſtolicæ,& dixi in dec.Execrabilis.

c Declaramus,]collige hic principẽ Eccleſiæ, Chriſti que vicarium poſſe etiam ſuꝑ fide catholica declara tionem facere,vt dixi ſupra in glo.tamquam,poteſt 1 etiam articulum fidei facere ſi ſumatur articulus nõ proprie,ſed large pro illo.quod credere oporteat cum prius ex ꝓcepto Eccleſiæ neceſſario nõ oporteret,pa tet exẽplũ in hac dec.& de ſum tri c.fidei.§ porro cl. 5.& ꝙ aliquos inducit in exemplũ,licet nõ videaẽ mi hi proprium,extra de hær.cum Chriſtus vbi Papa in terdici mandat,ne quis de cætero audeat dicere Chri ſtum non eſſe aliquid tecundũ ꝙ homo:cuius cõtra riũ antedicere licebat,cũ nõ eſſet ꝓhibitũ ſecundũ ali quorũ opinionem,quia ꝙ dictum capitulum confun dit,ſta Alanum notaſſe ibidem recitat Guido 25. diſt.

2 Articulus nouus fidei an per papã poſſit fieri? & vide bea tum Thomã 2.2. q.2.ar. 10.

& hæreticam[a] de fratrũ[b] noſtrorum conſilio hoc perpetuo declaramus[c] edicto[d].

¶ Rurſus[e] in poſterũ[f] pertinaciter[g] affirmare, quòd redemptori noſtro prædicto[h] eiuſque Apoſtolis ijs[i] quæ ipſos[k] habuiſſe ſcriptura ſacra teſtatur[l], nequaquam ius ipſis[m] vtẽdi cõpetierit[n],nec illa vendendi ſeu donandi ius[o] habuerint: aut ex ipſis alia acquirendi,quæ tamen[p] ipſos de præmiſſis[q] feciſſe ſcri ptura ſacra teſtatur[r], ſeu ipſos[s] potuiſſe[t] facere ſupponit[u] expreſſe[x]: cum talis aſſertio ipſorum[y] vſum & geſta[z] euidenter includat, in præmiſſis[a] non iuſta,[b] c. 1.Per iam dicta vero nõ credas papã poſſe facere no uum articulum,per quem nouæ fides inducatur, aut ueritati fidei detrahatur aliquid uel accreſcat quo ad ſubſtantiam.35.q 1.c.ſunt quidam & c.ſeq. & c.ſi eã deſtruerem,& c.quæ ad perpetuam.

d Edicto.]per hoc uerbum patet hãc de cre.continere hodie ius commune genera le,cum ſit unum de ſi gnis legis generalis. C.de legi.l.3.

e Rurſus.] Secunda pars.

f In poſterum.]hic potes recitare quę di xi in parte præceden ti,i uerbo, deinceps.

g Pertinaciter.] in malũ ſonat hoc uer bum,ut patet ex his quæ notaui in parte præcedenti in uerbo, pertinaciter,& colli-

gitur,C.de hæret l.2.cum ibi. no.

h Prædicto.]ſcilicet Ieſu Chriſto.

i Iis,]ablatiui pluralis numeri eſt iſtud pronomen, & expone,ijs,ſcilicet bonis.

k Ipſos,]ſ.Chriſtum redemptorem,& Apoſtolos.

l Teſtatur.]hic dicas vt notaui in parte præcedenti, in gloſſa,ſcriptura.

m Ipſis,]ſcilicet quæ habuiſſe eos ſcriptura teſtatur.

n Competierit.]dicebant enim aliqui, Chriſtum & Apoſtolos in ijs quæ habuerũt,habuiſſe ſimplicẽ tam tummodo vſum facti abſq; dño,proprietate, vſufru ctu,& abſque iure vtendi:moti potiſſime ex verbis de cre.Exijt,§.porro de verb.ſig.li.6.quæ fuit Nicolai 3. q ipſi vſus vel facti,prout illi intelligunt,reperitur nul quam abſque aliquo iure ſaltem perſonali,ꝙ compe tit ad vtendum,licet poſſet reperiri abſque iure, ſci licet tali ꝙ ſic ſeruitus,& ſic ſana mente debet intel li gi decr.Exijt.vt expreſſe colligitur ex decr. Ad condi torem,& ex ijs quæ ibi dixi.

o Ius habuerint.]hoc aſſerere temerarium & fatuũ erat,& ante hanc conſtitutionem.vt colligi poteſt ꝙ ſane intelligentem ex auctoritatibus ſacrę ſcripturæ in iuribus allegatis ſup.in gl.ſcripturæ

p Quæ tamen,]ſcilicet habuiſſe ius vendendi,donandi,& alia acquirendi.

q De præmiſſis.]ſcilicet quæ Chriſtus & Apoſtoli habuiſſe reperiuntur.

r Teſtatur,]ſed vbi?vide quod notaui in dicta gloſſa ſcripturæ.

s Ipſos.]ſcilicet Chriſtum,& Apoſtolos.

t Potuiſſe facere.]ſcilicet tamquam vere ſuis.

u Supponit,]ſcilicet ſcriptura ſacra.

x Expreſſe.]hic ſume litteram, quæ eſt infra, aſſer tionem ipſam,&c vſque in finem.decre.& verbũ, cũ, quod ſequit,eſt ratio declarationis,quæ infra ſubiungitur.

y Ipſorum.]Chriſti,& Apoſtolorum.

z Geſta.]id eſt facta:nam licet quædam ſubtilis diſtinctio ferẽtia notari videatur inter facta & geſta, nihil tamẽ refert inter ipſa intereſt.ff.de ver.ſig.l.licet,& l.Labeo.§. ge ſtum,propriè autem geſtum ſine verbis dicitur,vt ibi li et per interpretationem latgius ſumatur.ff.de mino l.ait prætor,& ſic poteſt hic ſumi.

a In ꝓmiſſis]ſcilicet quæ ſcriptura ſacra teſtatur Chriſtum & apoſtolos habuiſſe.

b Non iuſta.]ſed vnde poteſt dici ꝙ venire vel ſequiſta euidens inclusio.Reſpondeo,quia cum nullus re ctus vel iuſtus vlus ſeu poſſeſſio poſſit eſſe,niſi aut iu re diuino vel humano vires ſumat 23.q 7.quicũq;,ne ceſſario concluditur omnẽ cuiuſcunq; rei vſũ iniuſtum

ſum & iniuſtum eſſe,ꝙ haberi dꝫ abſq; aliquo iure,ff. ad leg. Aquil.l. ſed & ſi quemcumq;,§.iniuriam, & de iniur.l.1.Sicut in ſimili dꝫ, oẽ qđ non eſt ex fide, id eſt,conſcientia,peccatum eſt,de pœnit.diſt.2.§.illud. 28.q.1 §.ex his,extra de præſcrip.c.quoniam, oẽ,& qc qđ à lege diſcrepat, legi prætarium cenſeri. C.de Iudæ. l.cælicolarum. A lege autem, & à iure expreſſe diſcrepat uſum aliqua re hre ſine aliquo iu re,cum ſine iure uſus non ipſius utẽtis,ſed alienus cenſeatur,14. q.4.c.qđ dicam, ſcire inquiſiq; dẽt ꝙ ſuum non eſt ad alium pertinere. C.unde ui.l. cum quærebatur, & argu.ff de manumiſ. l.4.13.q.1 § quibus, uer. item præcipit.

quod[a] vtique de vſu, geſtis ſeu factis redemptoris noſtri Dei filij ſentire[b] nefas[c] eſt, ſacræ ſcripturæ[d] contrarium, & doctrinæ catholicæ inimicum[e]: aſſertionem ipſam pertinacem[g] de fratrum noſtrorum conſilio, deinceps[h] erroneam fore cenſendum merito ac hæreticam declaramus[i]. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtrarum declarationum infringere, vel auſu ei temerario contraire. Si quis autem, &c. Datum Auinion. ſecundo idus Nouembris, anno ſeptimo.

Suum aũt dici non põt niſi aliquo iure mediante, ff. de ver.ſig.l.alienare,& l.verbis,8.di.c.quo iure. vnde talis vſus ſine aliquo iure dici nõ meret vſus,ſed abuſus arg.de vſu & habi.l.plenum,vel vſurpatio,quæ de ſe præter impediunt,C.de aquæduc.l.diligenter,de fun do rei priua l.vſus aquæ,lib 11 93 diſt.c.illud,16 q.3. c.ſicut,extra de teſt.c.quia ingredientibus,vbi de hoc, vnde verſ.

Tempus longæuum te non excuſat in æuum: Cum male ſis vſus, quia non præſcribit abuſus.

a ¶ Quod.]ſ.includere vſum & geſta iniuſta.

b Sentire.]i credere.

c ¶ Nefas eſt.] ſimile 24.q.6.quid ergo.

d ¶ Sacræ ſcripturæ.]quia clamat voce prophetica. Nõ eſt inuenta in ipo iniquitas,nec in ore eius dolus: & iuſtitia de cælo proſpexit.

e ¶ Inimicum.]& ſic põs erroneum: cum.n. Chriſtus ſit ſapientia,veri as,iuſtitia, charitas fortitudo,11.q. 3.c.æſtimat, adſcribere Chriſto vlum talem iniuſtum & iniuſtitiæ ꝫ rium,i ꝑſum negare dꝫ,vt ibi:& cum in iuſte re aliqua vti ſit peccatum,93.diſt.diaconi,& 14. q.3.c.quid dicam,impingere Chriſto talem vſum, eſt ſibi peccatum impingere ꝫ verbum prophetæ Eſa.53. c.& Petri Apoſtoli,1.Petri 2.c.Qui peccatum nõ fecit, &c.& quia impotens eſt ad peccandum. Nam ſm Auguſtinum poſſe peccare nõ eſt aliquid poſſe,iuꝛmo aliquid non poſſe,vñ ille ſolus vocatur omnipotens qui hoc non põt:quia oĩa põt quæ poſſe eſt aliquid poſſe, de pœn.diſt.2.c.principium,circa ſi. Nam & ſi in quo cunq; iuſtitia & iniquitas peccatum & bona opera mi nime ſe compatiunt,multo minus in Chriſto de pœn. diſt.2.c ſi.n.iniquit.Sed quid ſi cenſeat ꝙ talem vſum iniuſtum Apoſtoli habuerunt,reputabit hoc nefas,vel ſidei inimicum? Dicas ꝙ ſic:nam vſus rerum ꝓceſſus fuit ꝙ Chriſtum Apoſtolos,vt patet ex auctoritatib.in ductis ſ.in gl.ſcripturæ,vñ non ſꝫ conceſſiſſe ipſum iniuſtum:ſi.n.ipſum iniuſtum nel illicitum reputaret ipſum vtiq; prohibuiſſet,28.q 1.c.ſic.n. vitra mediũ, aliàs diceretur auctor & commiſſor illiciti,quod hæreticum eſt ſentire.

f ¶ Aſſertionem ipſam.]de qua in hoc §.ſ.dictum eſt.

g ¶ Pertinacem.] dic vt dixi ſ.in verbo,pertinaciter.

h Deinceps.] hic recitare potes quæ notaui in parte præcedenti in verbo ſimili,deinceps.

i ¶ Declaramus.] mirabile continere vꝫ præſens cõſtõ in duob.Primo in hoc,ꝙ dicit,pinaciter aſſerere Chriſtum & Apoſtolos nõ habuiſſe aliqua in ſpãli vel cõi, hæreticum & erroneum fore cenſendum, cum decretales,Exijt 1.§.porro.expreſſe contrarium innuat, dicendo ꝙ abdicatio proprietatis omnium rerum tam in ſpãli,quàm in communi propter Deum,ſit meritoria & ſancta,quod & Chriſtus uiam ꝑfectionis oſtendens uerbo docuit,& exemplo ẽr firmauit:quod Apoſtoli in quantum fuerunt ꝑfectores paupertatis excellæ,& uolentes perfecte uiuere,ꝙ doctrinæ ac uitæ ipſorũ alueos deriuauerũt:qualis,n.& quæ pertinax aſſertio põt dici,ſi aſſerat quod conditor canonis Chriſti uicarius aſſeriſſet certe nullus,ut uꝫ,arg. 19.diſt. ca.ſancta, 19.diſt.ſi Romanorum,93 diſ. c.miratus.Secundo ꝙ eandem uiam in hoc, quod in præſenti ,§. rurſus,dicitur, quòd pertinaciter affirmare Chriſto & Apoſtolis non competiſſe ius utendi,& c.nam dictus,§.porro.dicere uidetur expreſſe ipſos habuiſſe ſimplicem uſum facti abſq; proprietate,dño,uſufructu, & abſq; iure utendi,cum ꝓpoſitio, abſq;, ſine,priuationem inducat,arg.ff.de exercito, act. l.l.6. ſi plures,de adm,tut.l.Titius,de inſt.act.l. ſed & ſi.§. conditio.de acqui.hære.ſi quis mihi bona,§.ſi coram. cum no.in his. Ad hoc põt ſaluo meliori iudicio non improbabiliter dici,ꝙ abdicationem ꝓprietatis vt me ritoriam & ſanctam Chriſtus uerbo docuit, & exẽplo firmauit:& Apoſtoli ẽt uolentes perfecte uiuere, per uitæ & per doctrinæ alueos deriuauerunt,l.principaliter quo ad animi inordinatam affectionem,& in tem poralibus auditam mentis implicationem:recta.n.inte rior abdicationis talis intẽtio quo ad effectum eſt formaliter & principaliter perfectio:ꝙ abiectio exterior diuitiarum quo ad effectum non eſt eſſentialiter pfectio,ſed perfectionis eſt uia & inſtrumentum,ut dicit abbas Moyſes in collationibus patrum,& Auguſtinus in lib.de moribus Eccleſiæ,c.29. loquẽs de beato Iob dicit,Amiſit ille omnes diuitias factus repente pauperrimus:tam inconcuſſum animum tenuit & inſixũ Deo, ut ſatis monſtraret non illas ſibi fuiſſe magnas, ſed ſe illis:ſibi aũt Dñm: animo ſi eſſent noſtri ipſis homines,uon magnopere ab iſtorum poſſeſſione prohiberemur,ut pfecti eſſe poſſemus. iuxta hoc eſt uerbum profetæ, Diuitiæ ſi affluant nolite cor apponere, diuites,n.cum iuſtitia & bonis operib.nõ reijcimus, 39.diſt.c.item hæc ſcripto,& iuxta auctoritatem Aug. ſ.inductam,habebat Dñs loculos,dicentis,quod Chriſtus præcipit non eſſe cogitandum de craſtino. nõ ad hoc fuiſſe ꝓceptum, ne pecunia ſeruaretur à ſanctis, ſed ne Deo ꝓpter iſta ſeruiatur, & ꝓpter inopiæ timorem iuſtitia deſeratur,niſi ſanctis,quid de ſe perfecti ſunt, pecuniæ conſeruatio non eſt ꝓhibita,cum ſine impedimento pfectionis poſſint ſaltem in cõi aliqua poſſideri,12.q.1.expedit.Comprobatur eſſe hoc idem per multiplices auctoritates ſcripturæ ſacræ ad hoc ſ. inductas,hanc ẽt intellectum denotat dictus §.porro.ꝓponens de hoc quòd legitur,ꝙ Dñs loculos habuit:& tãdem ꝙ hoc habuit condeſcendens infirmis: mente n.ſana dẽt intelligi, ꝙ Dñs loculos habuit proptios in ſpãli vel in communi:aliter.n.inepta & impropria fuiſſet facta ibidem oppoſitio de loculis ꝓ Chriſtum habitis, niſi intelligerentur iuxta naturam conformẽ vel identitatem illius dicti,ad ꝙ fit oppoſitio, ſ.abdicationis proprietatis. Sicut dici per iuriſtas in ſimili conſueuit, ꝙexceptio hẽt eſſe de eodem de quo eſt regula,aliàs inepta eſſet exceptio,vt ſi diceretur,Omnis hõ currit præter aſinum,nõ eſt bona exceptio, qa aſinus non eſt de illo & eodem ſubẽcto,ſ.humano,de quo locuta fuerat regula ſeu propoſitio, & hoc colligitur ff.de fund.inſtr.l.quæſitum, §. idem reſpondit

Proprietatis abdicatio ẽ duplex,ſ in ſuperior & exterior.

Exceptio eſt ẽ eo,de quo regula.

domo

Universidad de Deusto
Biblioteca

domo instructa,in corpore auth.de non alie.aut pmu. reb.eccl §.vt aut,coll.2.ad id aũt quod opponit cotra, §.istum rursus,de dicto.§.porro,p Christus & Apostoli habuerunt vsum absq; iure vtendi:dico fore intelligendum absq; iure vtendi,ſ seruitutis:non aũt absq; iure vtendi personæ coherenti competenti ad vtendum,alias supponeretur vsus in Christo & Apostolis fuisse iniustus:quod dicere est absurdum,vt hic,& clarius superius probaui,& patet p decr. Ad conditorem. & hoc etiam sane intelligi denotatur per illam decr. ēt dicentem,Fratres Minores posse vti reb.ordini Minorum concessis. supponentem per hoc aliquod ius ei competere,concessum ad vtendum: nisi.n.sic dicta decretalis intelligatur, de se esset impossibilis in hoc quod dicit de vsu facti, si diceretur esse absq; omni iure,cum talis vsus de se sit impossibilis,vt in decr. Ad conditorem,& ibidem,& ꝛ.clare probaui. intelligere aũt illam sup impossibili esset expresse contra capitulum,erit aũt lex 4.dist.vbi lex habet esse clara & possibilis. Ex præmissis deliberata mente pensatis confundi dē opinio nonnullorum plura volentium sapere q̄ expediat,distinguētium tripliter modum habendi. Primum quo ad simplicē vsum facti:si.n.intelligant vsum absq; omni iure vtendi,prout supponere & sentire videntur.cum talis vsus nulla lege diuina vel humana reperiatur inductus, erubescere debent loquentes super hoc sine lege in corpore auth de trien. & semis §.consideremus.coll.3.cum in eis dici possit,nullus est talis vsus:quia lege aquilia non cauetur. in corpore auth. de non eligen.secundo nuben. § optimum itaq;.coll. 1.C.de repu.l.dissentientis,de coll.illam extra.de ēp. ord.c.dictus,ne sede vac.c.illa de sup.neg.præl.Roma na,li.6.55.dist.si Euangelica.cum similibus, potissime cum talis vsus de se sit impobilis & iniustus, qui in Christum & Apostolos cadere non potuit,vt p dixi. Secundum modum habendi asserunt isti esse quātum ad ius administrationis & dispēsationis:& si ſm istum modum dicunt Christum & Apostolos aliqñ loculos habuisse minus bene dicere vī: licet. n. Christus & Apostoli reperiantur pauperib.aliqua dispensasse: de Christo autem dici non potest, eum iure prælationis vel administrationis humano ministerio assecutus aliquid habuisse,Io.6 c.cum ipse à nemine sit electus,vt ipsemet testatur,cum dicit,Io.15. Nō vos elegistis me: sed ego elegi vos. Apostoli ēt antequam administratores,vel prædicatores constituerentur,& post, reperti sunt aliqua habuisse,vt in auctoritatib.ꝛ.inductis plene patet. Quamuis autem Christus non sit electus & Pontifex factus ab homine: tñ à Deo iureiurando factus est Pontifex, vt dicit Apostolus ad Hebræos,7.c. Vnde secundum Augustinum sup Ioannem, Christus ad hoc loculos habuit,vt sui & suorum pauperum necessitatib.prouideret.& in hoc exemplum ſ prælatis in qt Augustinus) Dñi accipite,cum omnis Christi actio nostra sit instructio,2.q.1. Deus omnipotens,81.dist. c.legitur extra de sepul.c.1. vnde si Christus & Apostoli iure prælationis loculos habuerunt,vt ille ēt fatentur:cum status prælationis videatur posse dici maior quàm status religiosorum professionium paupertē, cum de statu religionis transeant ad statum prælationis pontificalis,extra de ele.nullus li.6.& eo.ti.cum rōni cle.5,q̄ Ecclesia non dermiteret, si status ꝑlationis minoris esset perfectionis quàm religionis, cum de minori ad maius,non econtra,sit transitus,93.di.c. legimus C.quemamo.ciui.munera.indi.l.maioribus, lib.10.de mune.act & char.li.12.ff. de mune & hon.l. vt gradatim,vī p habere loculos non sit imperfectionis ēt in ꝑlatis,& longe minus in religiosis. Tertium modum habendi asserunt quo ad proprietatem & dominium,& hoc dupl̄r: Primo de iurediuino:& ſm hūc modum dicunt oblata esse Ecclesiæ & decimas esse in dominio Christo,& in corpore eius,quodest Ecclesia: dicunt etiam secundum hunc modum Christum loculos habuisse, & hoc de iure diuino dicunt Apostolis & eorum vitam sequentib. competijsse & competere tempore necessitatis emere & vendere. In hoc aũt fit dicendo.si ſm iura loquantur,errare videntur: nam de iure diuino,quo omnia dicuntur communia,licet proprium haberi possit:ipse tñ modus hūdi nonest de iure diuino,sed humano 8 dist.c.quo iure,& ibi no.per Hug.& Guli.post eum:& patet 23 q 7 c.1. & quia rerum oīa de iuregētium sunt distincta,ff. de iust.& iu. l.ex hoc iure,vñ non vī ex hoc posse dici, q̄ illo iure diuino Dūs in particulari loculos habuerit, cum ipse modus particularis habēdi,puta p oblationem emptionem,& similes modos non sit de iure diuino, vt p dixi.Et p eandem viam non pōt dici, & de iure diuino Apostolis competierit emere & vendere, cum talia & similia sint de iure diuino incognita,vt p dixi. Secundario dicunt esse dominium & proprietatem,ſ. de iure positiuo imperatorum,quod p iniquitatem eos extitit introductum,ſ.vt homines dicāt hoc meum proprium,& in iudicio de illo contendunt.allegantes ad hoc 3.dist.c.quo iure,12.q.1.dilectissimis,& ſm hunc modum bene dicunt Christum & Apostolos non habuisse proprietatem rerum vel dominium in spāli vel communi, dicentes de tali modo habendi fore intelligendam decretalem,Exijt,§.porro, de quo plēns decr. nullam facit mentionem : quare p prædictam modorum habendi distinctionem ista sic generaliter loquēs erit trihenda & exponenda ſm illam, vt illa per hanc non corrigatur,nec ista illi obuiet. Vtinam autem in his dicendis saniorem mentis & considerationis intuitum habuissent: cum. n.certo certius sit Christum & Apostolos aliqua habuisse,vt p auctoritates sacræ scripturę inconcussibiles est probatum,& illa non habuerint quo ad simplicem vsum facti absq; aliquo iure,vt in decr. An conditorem,& ibidem,vt ꝛ.plene probauimus nec illa etiam solum iure prælationis vel dispensat onis habuerunt,vt superius est probatum, nec illa possint dici per aliquos modos habendi habuisse iure diuino,vt statim proxime plene dixi ;necessario relinquitur, q̄ illa habuerint p aliquem modum habēdi de iure positiuo inductum,ut clare patere pōt ex ſmissis veraciter intuenti.Et talem modum habendi iure positiuo Christus designasse vj iubēdo reddi Cæsari quæ sunt Cæsaris Matth.cap.22.23.q 3.§ econtra,& c.ieq. extra de cler.coniug.ex parte,cui & ipse pro se tributum solui uoluit,11.q.1.magnum,24.q ult. in tributum. Non uidentur ēt recte sapere in hoc q̄ dicunt iura imperatorum, quibus dī aliquid proprium fore, p iniquitatem introducta,adhærentes cortici litteræ,di sancti capituli,dilectissimis, non sensum,non mentem,nō uirtutem eius amplectentes,contra iura expresse contrarium statuentia,ff. de excu.tu.l. scire,§.aliud de re mil.l.milites,extra de uer.sig.c.intelligentia,& c.propterea,de elect.si postquam,§.1.lib.6.de iureiu.c.Romani §.uerum. Cle.5.1.q.1.c. Marcion.c.de lib.prætel.si quis filium,de dona.l.ult simi.se ab hære.abiti.l.l. cum similibus,cum enim lex imperialis sit perceptrix sciendorum,prohibitrix non faciēdorum,ff. de legib. l.3.& per quam docemur declinare inhibita,& sectari permissa,C.eo.ti.l.leges sacratissimæ.Et describi magistraliter & uerifice consueuit,q̄ lex est sanctio sancta,iubens honesta,prohibens contraria ff. de legi.l.1. & eo.ti.l 2.cui etiam omnes hominesobedire dēt pena multa: maxime autem qa est adinuētio & donum Dei: ut dicta l.2.quæ etiam est delictorum sponte uel ignorantia commissorum correctio.ut dicta l.1.usi scribit, q̄ Deus imperium propterea de cælo constituit, ut difficilibus imponat quæ apud eum sunt bona, & legem aptet ſm naturæ uarietatem,in corpore auth.de fide instr.§.quia igitur,coll.6.quare lex dī prodita ſm formam cælitus datam.C.de murilegulis.l. si quis ex corpore,lib.11.ex diuino quodam nutu C. de præscr. long.temp.l.ult.& alibi legit q̄ uenerandæ Romanæ leges diuinitus sunt p ora principum promulgatæ 16.q.3.c. nemo, & ipsa iura humana per imperatores & reges

& reges sæculi Deus humano generi distribuit,8.dist. quo iure, & qa cor regis in manu Dei est. C. de sum. tri.l.inter claras, ipsa etiam ueritas, quæ est Deus, per cor regis multa fieri iussit,11.q.3.Imperatores,disponens oēm creaturam principibus legem condentibus fore subiectā,1.Petri. 2. extra de maio. & obediē.c.solitę,de cē si.omnis anima.desipere uidentur sentiē tes, q̄ lex fuerit per iniquitatem inducta. eum enim auctorem habuerit omnis iniquitatis insciam & extorrem, scilicet Deum, non alia dēt dici, quàm eius auctor fuerit, iuxta illud:Qualis, es tu, tu lia sunt opera tua,& argu.28.q.1.cap. sunt enim ultra medium, extra de præsumptio cap. ex studijs, nam lex & diuinas humanas res bene dīsponit,& omnem iniquitatem expellit, C.de uete.iure enu.l.1.cit e a princi. Non obstat dec.dilectissimis, innuens prima facie q̄ per iniquitatem aliquis dicat hoc meum alius hoc suum: quia exponitur & exponi dēt per iniquitatem, idest propterea quia fuit iniquitas, idest peccatum, lex induxit hoc meum esse hoc alterius, non q̄ ipsa lex fuerit de se iniqua hoc adinueniens ex causa rationabili vt quisq; suo contentus non inuaderet alienum 93. dist. diaconi. C.de suffra.li.1.vnde vi.l 1.cum quæreb.af. Et si in lege aliquid singulare contra 1 rōnem sit statutū,hoc nō est sine cī probabili introductum,ff. de legi. ius singulares. Videtur etiam ex prædictis ab incau ta assertione eēu affirmatione & de iure non probabili reputata excusari non posse illos qui secundum p̄missam modorum habendi distinctionem nitūtur no dum p̄sentis ꝛstitutionis euadere: ex quo enim p dere. Ad cōditorem, reprobatus est & ꝛfusus simplex usus facti absque aliquo iure trendi subsistens in pso na Christi & Apostolorū, & in c. Ad ꝛditorē. statutum est, q̄ decr. Exijt, § porro, de tali usu facti dēt intelligi, qui cōpetat rōne alicuius iuris saltim psonalis: asserere ex hac ꝛtrariū qualiter quē ab imperitia poterit excusare nō vī, cū (vt ꝛ. dixi) peccatū ariolādi sit non obedire, & scelus idolatriæ nō accēsere. 81. dist. si q̄ sunt. 8.q.1.sciēdū, 1.q.3 c.q. resistit Credere āt Dūm Deū nr̄m Papā ꝛditorē dictæ decr. & istius, sic non potuisse statuere prout statuit, hr̄icum censeretur, 99. dist.c. nulli fas, & ibi no. & p Gar. extra de elect.c.gña li,lib.6.cum hodie etiam p istam decr. sit declaratum, ptinaciter asserere Christum & Apostolos non habuisse aliquid in speciali vel in communi, fore hæreticū: adinuenire membra distinguendi sup modis habentis esse non suffultis, vt superius probaui, & iuxta illos rantia poterit excusari non vī, argum. extra de elect. excom. si celebrat,24.q.vlt.c.hæreticos, & per ea quæ dixi ꝛ. in verbo, ptinaciter. In hic2 autem correctionem sanctæ matris Ecclesiæ sponsique Christi vicarij

susc ipere sum paratus,si in præmissis uel in aliquo præmissorum contigerit me errare Zenzelinus.

Teotualis diuisioni undecim partes.

QVia quorundam.] Hęc decretalis diuisibilis est in partes undecim. In prima cum rōne cōdendi ꝛ tra temeritatem detrahentium decretalib. Ad ꝛditorē & Cū inter nōnullos pmittitur pollicita p uisio. In parte secūda modorum detractionis subiungitur recitatio:ibi, Ad impugnandas autem, &c. In tertia dictorū modorum detractionis annectitur reprobatio:ibi, Quod autem in ratione, &c. In quarta ad auctoritates per detractores inductas datur respō sio:ibi, Quòd autem subsequenter, &c. In quinta auctoritatis Nicolai tertij per illos inductæ ſ specialiter fit exclusio : ibi, Adhoc licet declaratio &c. In sexta quibusdam uerbis auctoritatis Nicolai datur responsio, & certa interpretatio:ibi, Quod autem dicitur, &c. In septima cuiusdam cōstitutionis per dictos detractores inductæ subinfertur repugnatio:ibi, Rursus impugnatores &c. In octaua assertionis alterius ipsorum detractorū fit improbatio:ibi, Rursus asseruisse, &c. In nona cuidam conclusioni p detractores factæ īnsiua fit impugnatio:ibi, Ex p̄missis autem, &c. In decima modorum detractionis noua fit improbatio:ibi, Præterea dicāt nobis, &c In undecima & vltima, Papalis intentio : ibi, Nos itaque, &c.

a ¶ Patter mendacij.] ſ. diabolus, cuius mendacij multiplex est species, 22.q.2.c. primum est.

b ¶ Excæcasse.] ipsorum corda obnubilando, vt viam veritatis non agnoscant.

c ¶ Nostris.] idest per nos editis siue factis.

d ¶ Fratribus nostris,] loquendo de Cardinalibus in gñe, omnes fratres appellat, vt hic, & extra de elec. in Genesi, in fi., &c. eccla 2. in fi. Sed in specie eos semp, vocat filios, qñ non sunt epi. de supplen. negli. præla. dilecto, de electio. coram, de testamen. Raynaldus, sitēr no. ſ. extra de Iudæis, ita quorundam. Quæ aũt sit ratio quare loquendo de ipsis in gñe omnes fratres appellat, vide in c. Execrabilis, super verbo, cum fratrib. nostris.

e ¶ Cardinalibus.] quare sic dicantur, uide quod nota ui in c. Execrabilis, in verbo, Cardinalibus.

g ¶ Prædicta diligenti.] simile C. ne filius pro patre auth. habita, & plenius dixi in c. Ad conditorem, §. nos itaque.

g ¶ Digestis.] idest decidenda & dissoluenda dubia sāsis, in procē. insti. § igitur post libros.

h ¶ Temeritate plectibili.] idest punibili cum nō obediens decreto principis mori præcipiatur. 3. Regū. c. 2. extra de maio. & obed. c. si quis.

i ¶ Nisi sunt.] i. conati sunt in præteritum.

k Nituntur.] ſ. de præsenti.

l ¶ Quam continent.] ſ. dictæ nostræ constitutiones.

a ¶ Falsas.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Falsas.] i deſt non ueras falſitas enim nihil aliud eſt quàm immutatio ueritatis, in corpore auth. ſi fide inſtru. circa princip. coll. 6. ad leg. Cornel. de falſis, quid falſum.

b ¶ Inſanias.] i deſt non ſanas opiniones, immo à ueritate alienas, ut patet infra.

c ¶ Obfuſcare.] i deſt obſcurare ſeu obnubilare quãtum in eis eſt.

d Peſtifera.] i deſt peſtis ſpiritualis animę inductiua.

e ¶ Simplicium.] i deſt doli uel fraudis cæca rentium, ſimile in c. prodiens, ff. de prob. l. cum de indebito §. ſin aũt, de quib. dici ꝺ ſueuit. ꝙ pp ſui innocẽtiã ſi uerbo credũr, 22. q. 4. c. innocẽs. Gra cuius ſcire debes, ꝙ quædam eſt in homine ſimplicitas, i deſt animi puritas, quæ eſt dolo & machinationi contraria, & talis ſimplicitas etiam iure approbatur 6. q. 1. cap. ex merito plebis. 16 q 1. ſi cupis, & amica legis dicitur, Inſti. de fideic. hære. §. ſed quia, & nemini debet eſſe damnoſa. ff. de dolo, l. 1. Eſt alia ſimplicitas, quæ dicitur eſſe aduerſa diſcretioni: & talis cũ potius dicatur fatuitas, non approbatur, 89. diſt. cap. Petrus, 46. diſt. cap. de Petro, 74. diſtin cap. epiſcoporum, ff. de poſtu. l. 1. §. ult. cum l. ſeq. de cura furio, l. 2. inſtit. de cura. §. ſed & cura 101. in fi.

Simplicitas eſt duplex.

f ¶ Labe facere.] i deſt labi, uel ruere facere.

g Deuium.] in mala parte ſumitur, ut aliàs, C. de uete. iur enuc. l. tanta, §. ergo prima, uer. alię, extra de ꝓ. ſumpt. c. 3. loco.

h Ad impugnandas.] Secunda pars.

i Prædictas.] ſ. Ad conditorem, & cum inter nonnullos.

K Ratione.] i deſt inductione, ſeu allegatione.

l Publice.] ex hoc magis peccabant ꝓp maioris mali exempli perniciem, arg. ff. ui bon. rap. l. 2. §. ſi in re depoſita inſti. de oblig. quę ex delic. naſ. §. pœna, 11. q. 3. præcipue, extra de exceſ. prælа. c. quàm ſit graue, not. 32. q. 4 c. nemo.

m Clauem ſcientiæ.] hanc clauem ſcientiæ i iſti exacte teneas ꝙ pite proprio ſine phantaſia adinuenire ſunt moliti cum à nulla lege diuina uel humana originem ſumpſiſſe reperiatur, ſaltem quantum ad hoc, ad quod ipſam inducunt, ut infra in §. præterea dicant nobis.

n In fide.] ſ. catholica.

o Moribus.] ſ. reformandis.

p Immutabile.] hoc forte dicunt ad inſtar iuris naturalis, quod de ſe immutabile eſt, inſti. de legit. agnatut. §. ult. de iure natu. §. ſed naturalia quidem iura. 5 e diſt. §. primo.

q ¶ Illud.] ſ. in fide ac moribus definitum.

r ¶ Non licet.] ſed qua frõte hoc dicere auſi ſunt, non uideo, cum & Dñs ꝓ ſe ordinata in ueteri teſtõ aliqñ reperiãt mutaſſe in nouo, 22. q. 4. incommutabilis 22. q. 8. occidit, extra de diuor. gaudemus & de ꝓſeo. diſt. 3. que nit, & definita ꝑ Romanos Põtifices ipſi ijdẽ & eorũ ſucceſſores mutaſſe reperti ſunt 2 extra de ꝓſan. c. non dẽt, & dixi inc. quia in futurorum, & c. quia nonnun quã. ſ ¶ Clauem poteſtatis.] hoc impugnat ut patebit infra.

2 Vide Turr. recreman. ſumma de Eccla lib. 2. c. 55.

t ¶ Secus eſſe.] quia definitum per ipſam immutari poteſt, & eius contrarium affirmari.

u ¶ Hæc uerba.] ſ. proxime ſequentia, quæ tñ probant id ad qđ inducuntur, ut ſ. in §. quod autem ſubſequitur.

x ¶ Hæc eſt regula.] uerba ſunt prædicto rum ſummorum Põtificum confirmatoria (ſecũdum iſtos) regulę ordinis Minorum.

y Habet proprium.] i deſt ſecundum quã nihil licet fratribus habere proprium uel commune: de ipſa enim regulã (cum de ſe ſit inanimata) certum eſt ꝙ nihil habere poteſt.

z Vtuntur.] ſ. fratres dicti ordinis.

a Simplicem uſum facti.] ex his moti iſti ad detrahendum prædictis conſtitutionibus, non ſane intelligentes iſtum ſimplicem uſum facti, ut patet] & in decret. Ad conditorem, & c. cum inter nonnullos.

b Præſumentes.] & male, ut patebit infra.

c Præfatos.] ſ. proxime.

d Expropriatione.] priuatiue ponitur ſyllaba, ex unde depone, expropriatione, i deſt carentia uel abdicatione.

e Ciuilis & mundani.] de dominio competenti, de iure diuino contrarium ſentiebant, ut dixi in c. cum inter nonnullos.

f Eorum.] ſ. Chriſti & Apoſtolorum.

g Vſu facti.] abſque aliquo iure ſecundum iſtos: quod tamen uerum non eſt.

h Nituntur concludere.] falſo tamen, ut] patet in §. ex præmiſſis, & ſeq.

i Non licuiſſe.] ſ. dudum, uel in præteritum.

K Non licere.] ſ. de præſenti.

l Contra præmiſſa.] ſcilicet ſic definita, ſecundum iſtos.

a ¶ Ideoque.

a ¶ Ideoque.] ſ. quia contra præmiſſa non licet ſucceſſoribus aliqua immutare.

b ¶ Sed ius faciendi.] i. ipſis reb. vtẽdi & donãdi, & ex his aliqua acquirendi, vt in decr. eum inter. §. rursus: verba quæ ſequuntur ponе vt ibi dixi.

c ¶ Licet falſo.] iſtorum falſa concluſio clarius patebit ꝙ ea quæ dicentur infra ꝙ proximo.

d ¶ Supradicta.] ſ. ꝙ Chriſto & Apoſtolis non ſolum ſimplex uſus facti in habitis competierit, ſed & ius de ipſis aliqua faciendi.

e ¶ Contra ipſam.] ſ. quod nobis ꝙ eam non licuerit aliquid declarare uel ſtatuere prout in ea continetur.

f ¶ Quòd autem ꝙ in ratione.] Tertia pars.

g ¶ Videlicet.] uerba quæ ſequunt expone & ſup his die ut dixi in parte præcedenti.

h ¶ Contrarium ueritati.] quare dicas illud nõ fore tenẽdum, immo penitus reprobãdum, cũ omnis aſſertio ueritati, q̃ De eſt, ⅋ ria ueſtas erroris exiſtat, 8 diſt. ca. conſuetudo, & ideo ueritati neceſſario reddere habet, ea. diſt. c. ueritate, & c. præcedenti, & ſequenti, & arg. ff. ad leg. Aquil. l. inde Neratius, §. vlt. qñ actio. de pecu. eſt anal. l. quæſitum, aliàs eſt §. vlt. ſub lege prima. extra de purga. vulg. c ſignificantib.

& ſcriptum eſt quòd veracium, id eſt, veritatem aſſerentium ſumus tantummodo amatores in corpore authen. vt in priua. dom. ſacra myſteria non fiant, vltra medium, colla. 5. & alibi dicitur, Nos eaim qui veritatem colimus, ea tantummodo volumus in noſtris legibus quæ ipſa re obtinent. C. de dedit. lib. tol. l. vnica.

i ¶ Secundum illos.] ſ. doctores & magiſtros.

k ¶ Qui tenent.] ſ. ꝙ ſequit affirmando, ſimile verbũ, & ſimilis huius verbi expoſitio fieri conſueuit extra de foro comp. c. ſi diligenti.

l ¶ Clauem ſpiritualem.] quæ ad inſtar clauis materialis eſt inducta: ſicut enim clauis materialis dicitur inſtrumentum ſeu miniſterium, quo clauſum oſtium aperitur: ſic illa poteſtas, quæ attributa eſt diſpenſationibus ſacramentorum, clauis dicitur, nam oſtium cœli licet de ſe apertum exiſtat, Apoc. 3. ypſis, 4. cap. vbi dicitur, & ecce oſtium apertum in cœlo, quod eſt Chriſtus: clauſum tamen dicitur propter impedimentum peccati originalis vel actualis impedimenti humanam creaturam rectum & Dei gloriam ingredi: & quia per talem poteſtatem in virtute paſſionis Chriſti illud impedimentum tollitur, ex hoc porta cæli aperiri & reſerari dr. de conſe. diſt. 4. c. proprie exemplum, de hoc maiores §. caute ſi. Sicut aliàs contingit quod per ſublationem impedimento via ꝑparari & aperiri d. ad aliquid, vt eſt videre in pacto ficto vltimo de perendo, ꝙ quod tollit impedimẽtum exceptionis, ortæ ex pacto de non petẽdo præcedit. & ſic hoc aperit via efficax ad agẽdum, ff. de pact. l. ſi vnus §. pactus, & ſublato impedimẽto exhibitionis ꝙ prelã inofficioſi teſtamẽti aperit & parit uia efficax ad agendum, ff. de inoffic. teſta. l. qui de inofficioſo. Et ſublato impedimento præteritionis ꝙ pretium bonorum poſſeſſionem contra tabulas, aperitur uia augmenti uel diminutionis legatorum ab impubere relictorum. ff. de uul. & pupil. ſubſtil. l. & contra tabulas, de lega. 3. l. v tim. §. fin. multa ſimilia alia exempla ſuper hoc dari poſſent.

m ¶ Nequaquam eſſe ſcientiam.] clauis enim talis ſpũalis ſuſcipit ꝙ ſuſceptionẽ ordinis ſacerdotalis, vt ſ. ſequitur, abſque alia anguſtia ſeu labore, Scientia autem cum à natura non inſit, ab euentu eſt, & cum diligentia acquiritur, in corpore authẽ de qua ſtio. §. hæc omnia. coll. 16. 6. q. 1. ſic viue. C de excuſ. artific. l. 1. lib. 10. ff. de ædil. edic. l. præcipiunt ædiles, cum ſcat vſum librorum extra de ver. ſig. c. Exijt. §. porro, circa fi. lib. 6. & de hoc per Guli. de electi. ſi poſtquam. lib. 6.

Scientia ab euentu eſt.

n ¶ Poteſtatem.] in tali ptãte conſiſtit tota vis clauium per Chriſtum Petro conceſſarum. Matth. 16. c. 24. q. 1. quocunque.

o ¶ Eſſe ſcientiam.] cum non ſit.

p ¶ Errauiſſe.] aliud pro alio putando: hic. n. eſt proprie error, 22. q. 1. c. in his, 38. c. quamuis, C. de caſtrenſ. pecu. militum l. errat. lib. 11.

Errat qui aliud ꝙ alio putat.

q ¶ Pro quibus.] ſ. tenentibus clauem eſſe ſcientiam.

r ¶ Diffinitio.] id eſt, i magiſtralis ſeu doctoralis deſcriptio.

ſ ¶ Doctorib.] vñ doctor dicat, & quæ in doctore requirantur, & quib. doctor factus ẽt de iure gaudeat priui legijs, & quor, & quib. nominib. nuncupet, vide ſi placet q̃ ſuper hoc plene notaui extra de magiſtris, cum ſit nimis, cle. 5.

1 Hanc declarat Turrecrem. 1. lib. ſuę ſumm. c. 93 cõclu. S. Font.

t ¶ Poteſtas.] quare talis poteſtas clauis dr, dixi ſtatim in gl. quæ inſtar.

Mortui an poſſint abſolui.

u ¶ Atque ſoluendi.] ſ. ſupra terram, non autem mor-

Universidad de Deusto
Biblioteca

euos sub terra, ad hoc vide quod legitur, & no. 24.q.2. legitur extra de sen. excom. à nobis 2.

a ¶Dignos recipere.] p pniam ad soluēdum: venia. n. non datur nisi correcto. 24.q.2. legitur, 50. di. c. absit, & c. si quis postea. C. de summa tri. l. vl. §. fi. de hær. l. Manichæos, à 3rio sensu.

Excõicati sunt exclusi à regno cœlesti.

b ¶Indignos.] p cõtumaciam vel rebellionem, extra de ma. & obe. c. si qs & c. cũ in ecclesijs.

c ¶Excludere dẽt à regno.] s. cæleſti. Sed qualiter pẽa tem ligãdi dicant indigni excludi à regno cæleſti? Rñdeo, qa ligati per excõcationis sñiam iuste, vt qa p inobedientiam resistunt: p hoc Dei ordinationi resistere dicunt, 11. q.3 c. qui resistit cum iudici ecclesiastico q libet obedire ex præcepto Apostoli tenea tur extra de maio. & obed. oẽs principes, 10. dist. certum est, & c. susc ipitis, vñ p inobedientiam quis mo ri ꝓcipitur, extra de maio. & obe. c. si quis venerit, i. per excommunicationis sñiam velut mortuus à communione fidelium se parari. extra qui filij sint legi. ꝓ venerabilem, §. pen. quæ quidem excommunicatio quem ab ipso corpore, qꝫ est Christi Ecclesia, rescindit 3. q. 4. Engeltrudam: & excommunicatus iuste à Deo dr̃ separatus, 24. q. vlt. c. certum est, quia excõicatio dr̃ æterna mors separatio, 11. q. 3. nemo, cum Deus sit vita animæ, de pœn dist. 1. c. facilius ver. item si antequam, & vita vitæ, id est, animæ, quæ est vita corporis, de pœ. dist. 2. charitas, ver. item prouide, non immerito igitur quis per potestatem ligatus excludi à regno cœlesti dicitur.

d ¶Claues.] s. ligatoria vel absolutoria.

e ¶Conferuntur.] de pœ. di. 1 c. multiplex, & c. quem pẽnitet 21. di. in nouo, cum similib. nec inferiori competere possunt in foro pniali. extra de pœn. omnis, q̃ prosequere vt no. Host. de offi. archid. cum satis, & plenius in summa de pœn. cui considendum, nam & si necessitatis tempore quis proximo 1 confiteri possit, de absoluere vel ligare non potest sibi consitentem: quia claues non habet, vt ibi, & no. ita de offic. ord. c. pastoralis.

1 Vide B. T. in qõnib. ad dict. 3. par. q. 8. ar. 2.

Sciẽtia cum sacerdotio multis dim nitus infusa fuit.

f ¶Communiter.] i. rkr, & h. d. qa aliqñ ex infusione simul cum sacerdotio conferri scientia potest inspiratione Dei, sicut & reperti sunt aliqui, licet penitus laici in episcopos & archiepiscopos assumpti, vt B. Nicolaus, Ambrosius, & Seuerus, 56. dist. §. his omnibus.

g ¶Non conferr.] istud oculata fide patet ad sensum in multis ad sacerdotium promotis, q̃ absq; scientia sunt reperti, & ideo ẽt à pontificali officio inde meruerunt deponi, extra de æta. & qual. c. vlt. Et hoc idem tenere videtur sanctus Thomas de Aquino 3. sententiarum, dist. 18. adde etiam quod dixi s. in glo. clauis e. im. &c.

qua iudex ecclesiasticus dignos [a] recipere, & indignos [b] excludere [c] debet à regno. Item quia claues [d] de quibus agimus, in collatione sacerdotalis ordinis conferuntur: [e] constat autem quòd ordinato in sacerdotem scientia communiter [f] non confertur [g]: quare secundum [h] illos uidetur, [i] quòd scientia non est clauis, sed potentia tantum ligandi atque soluendi debeat dici clauis [k]. Adhuc secundum [l] illos qui ponunt [m] unam clauem [n] spiritualem [o] esse scientiam, & secundum illos, qui auctoritatem discernendi [p] inter [q] lepram & lepram esse asserunt clauem, & aliam potestatem ligandi atque soluendi [r]: noscuntur euidenter [s] errasse.

Supponunt enim per claues huiusmodi circa ea quæ fidei sunt, & alia [u] posse per constitutionem aliquam diffiniri: claues autem quæ in sacerdotali conferuntur [x] ordine ad [y] talia minime se extendunt: aliàs [z] sequeretur, quòd circa [a] præmissa possent constitutionem sacerdotes [b] simplices facere: quod [c] falsum est euidenter.

Si autem intendant claues istas extendere ad generalem [d] potestatem attributam beato Petro suisque successoribus

h ¶Secundum illos.] s. qui dicunt clauem spiritualem nequaquam esse scientiam.

i ¶ vr̃.] Et est ẽm eos, & sic tale videre est topicum, non elenchum, simile de spon. c. ꝑterea, qui mat. accus. c. vr̃, de transl. epis. inter corporalia, §. 1 de ser. c. capellanus, ff. de ijs q̃ testam. delen. l. proxime, iuxta finem.

k ¶Dici clauis.] quare hic dicas vt s. ingl. quæ ad istar & gl. eius.

l ¶Secundum illos.] s. magistros, vel doctores.

m ¶Ponunt.] i. supponunt, vel ponunt in opinione sua.

n ¶Vnam clauem.] quasi velint dicere, ꝙ non sunt plures: quasi vna sola sufficiat, cum vna tm̃ sit sera claudens regnũ, s. peccatum, ad quam amouendam seu aperiẽdam clauis Ecclesiæ est inducta, nec sunt plures necessariæ.

o ¶Spiritualem.] hic potes dicere quod dixi s. in gl. quæ ad istar.

p ¶Discernendi.] i. discretionẽ sciendi. q ¶Inter lepram & lepram.] i. inter peccatum & peccatũ: nõ. nota peccata eandem expoſcunt, 29. dist. c. necesse, 45. dist. c. 2. 50. dist. vt cõstitueretur, vnde in pnia eligendus est confessor scien soluere & ligare, de pœn. dist. 1 buem penitet, & dist. 6. c. 1. Alibi tamen hæc verba, lepram, & lepram sumuntur pro iudicio ecclesiastico, ciuili & criminali, extra qui fil. sint legi per venerabilem, §. rationibus, circa finem.

Lepra & lepra quid in præsenti.

r ¶Soluendi.] hic dicere potes quæ dixi s. in verbo simili, soluendi.

s ¶Euidenter.] i. patenter vel manifeste simile, ff. de excep. rei iud. l. euidenter.

t ¶Claues huiusmodi.] quas scientiæ fore dicunt.

u ¶Et alia.] scilicet circa mores, vt in parte præcedenti.

x ¶Conferuntur ordine.] hoc statim s. proxime per iura comprobaui.

y ¶Ad talia.] s. quæ sunt fidei per constitutionem aliquam definiendam.

z ¶Aliàs.] s. si ad talia se extenderent.

a ¶Circa præmissa.] s. quæ sunt fidei.

b ¶Sacerdotes simplices.] non habentes auctoritatẽ præeminentem.

c ¶Quod falsum est.] cum ad solum Petrum & eius successores spect et constitutionem sup fide, & decla rationem aliquam facere, 14. q. 1. c. quottiens rõ. c. hæc est fides, & in c. Exijt, §. vlt. de ver. sig lib. 6. & de sum. trin. c. fidei, 6. nos igitur. Clem. 5. vt pote ad quos maiora Ecclesiæ negotia superna dispensatione iussa sunt referri, 24. q. 1 10 gemus, 17. dist. c. nec licuit, & c. hinc sedi. extra de appel. vt debitus, in fin. de bapt. maiores.

Conſtãtia fidei à solo Papa pertinet.

d ¶Generalem potestatem.] s. Quodcunq; ligaueris super terram, &c. Matth. 16. c. 24. q. 1. quodcunq;, & q. 2. legitur.

a In personam eiusdem.] 40. dist. c. non nos. extra de re iud. ad Apostolicæ. §. nos itaque. & dic vt ibi no. per Inno. in gl. vlt. & de fo. comp, licet. in glo. fi.

b Officij pastoralis.] dicendo, Si diligis me, pasce oues meas. extra de elect. c. significasti.

c Per quam.] scilicet officij commissionem.

d Omnia concessisse.] probatur hoc argumento iurium. ff. de offic. eius cui man. est iurisd. l. 1 §. vlt. de iurisd. omn. iud. l. 2. de procur. had rem. & l. ad legatum, extra de offi. delega. præterea. quam altas talis cura, commissa nulla videretur, ff. de officio eius. l. vltim. extra de offic. delega. ex litteris.

e Vniuersalis.] sic di ta, quia vniuersaliter super omnes tam fideles quam infideles habet potestatem. super quo vide id qd not. Hostiẽ. super hoc po extra de voto & voti redempt. cap. quod super his.

f Alium effectum.] quia reuocabilem, & mutabilem.

g Statuuntur.] cum statuta per clauẽ (scie tabilia & irreuocabilia, licet in statutis per clauem potestatis dicant secus esse, vt par re præcedenti.

h Alia per clauẽ scieẽtiæ. scilicet immutabiles & irreuocabilia, secundum illos.

i Alia per clauem potentiæ.] possibiliã mutari & reuocari.

k Si ipsam dixerimus esse clauem.] conditionaliter hoc ponit, non simpliciter nec affertiue propter oppositum enim contrariam, ut princ. huius §. dixi. in gloss. clauis enim.

l Nil aliud.] nam cum talis clauis in susceptione sacer dotalis ordinis conferatur, ut s. circa princ. huius §. & ibi probaui: absit dicere, ꝙ in simplicem sacerdotem translata uideatur potestas statuendi vel definiendi de fide, quæ soli sedi Apostolicæ reseruatur in præroga tiuam primilegij singularis, ut dixi ꝙ proxime in glo. cum ad solum. nam in generali commissione non trãseunt ea quæ quis non esset in specie verisimiliter permissu ras, extra de offi. leg. c. quod translationem, de offi. vi pgn. l. obligatione, & arg. extra de proc. c. non potest. Clem. 5. cum nec si mplex sacerdos possit manum apponere ad ea quæ sunt ẽt simplici episcopo reseruata 2. extra de consue. c. quanto, de conse. eccl. c. aqua.

Claues sunt fidei.

m Nisi auctoritas cognoscendi.] subaudi, & salutare in remedium in foro pœnitentiæ adhibendi, vt s. eod. dictum est.

n De re aliqua cognoscendi.] & sic simplex est cognitio causæ data, datus ergo simpliciter ad cognoscendũ non censet datus ad definiẽdũ, vt hic, & C. ad leg. Cor. de fal. l. ubi, de iud. auth. ad hæc, extra de offic. deleg. super quæstionem. §. nos autem, & §. verũ. & §. porro. non enim simplex cognitor habet definitionẽ, vt no. ff. de procur. l. qui procuratorem. cum nec semper hẽat iurisdictionem. ff. de re iud. l. ait prætor. licet super articulo, de quo iudex habet cognitionẽ, videatur regulariter habere iurisdictionem ff. de verbo. sig. l. notionem, extra de ossi. deleg. ex litteris. no. di §. nos autem, secus autem (quoniã hic dicitur de cognitione) est i illo cui vices iudicis sunt commissæ, etiam cum clausula, donec commit. tens eas duxerit reuocandas: quia talis potestatem habet definiendi, extra de offic. deleg. capitu. si delegatus lib. 6. & antea hoc idem not. Host. eo. ti. cap. si pro debilitate, licet Ian. contrarium ibi notaret, & male.

o Quare.] scilicet quia potens simpliciter cognoscere, nõ potest definire.

p Necessario requiri tur.] cum enim eo Donare nequit quod habeat aliud, ad instar habentis etiam liberam & plenam administrationem, qui per hoc donare non potest, nisi ex præfixa sibi data sit per hoc potestate. ff. de pact. l. contra iuris. & l. vlt. de don. inter. filiũ, arg ff. de iureiu. l. iusiurandum, §. vlt. cum l. seq. ad instar. etiam illius cui simpliciter causarum cognitio est commissa, qui per hoc etiam inquisitionem de criminibus, & amotionem à beneficijs nõ consequitur. extra de off. vica. c. licet. lib. 6.

q Soli clauis.] scilicet, si dicatur una tantum esse.

r Potentiæ.] scilicet cognoscendi.

s Et etiam diffinire.] scilicet cognoscendi, alias etiam diffinitio non competeret ex sola potestate cognoscẽdi, vt supra.

t Dirigit.] lumen præbendo in tenebris, 15. q. 8. c. scisitantibus, ut videat & liberius discernat seram claudere, vel etiam aperire.

u Quantum ad hoc.] scilicet quo ad vsum clauium.

x Obtineat scientia.] scilicet in habente clauibus vti.

Clauib. habẽs uti debet ecclesiẽs.

y Vicem lucis.] ut per scientiam habeat vim & claritatem in mente quo ad vsum clauium, & illam ponat in opere. 39. dist. Petrus. habens enim uti clauibus, dẽt esse scies soluere & ligare de pœn. di. 6. c. 1. alias suscipiens eas peccat, per ea quæ dixi in c. Execrabilis. circa prin. in uerbo minus idoneis.

z Beato Petro.] cum dixit, Et ibi dabo claues regni cœlorum.

a Postillam.] scilicet promissionem clauium.

b Subiunxerit.] Matt. 16 24. quæst. 1. quodcunque. & qđ. legitur, extra de re iud. ad Apostolicæ. §. nos itaque. lib. sexto.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Execõicatus quo ad Ecclam militãtẽ, sæpe est absolutus quo ad triũphantem.

Christi facta fuerũt p facta.

a Solutũ & in cœlis.] sed hoc intellige claue non errante: aliàs enim si ligãdo vel soluendo errauerit, ligatus vel solutus quis non dr quo ad Deum. Frequẽter eñ fit, vt quia p Ecclam militãtẽ foris mittit: intus sit, s. in Ecclesia triumphãti: & ille foris est, s. extra ecclesiam triumphantem, qui intus, scilicet in Ecclesia militanti retineri videtur, 24. q. 2 ca. si quis non recto, extra de sen. excom. à nobis 2. ralis aũt error vt in pluribus vitiatur in vsu clauium per scientiam soluendi & ligandi.

b ¶ Habita mentione.] quam verisimile est ipsum fecisse, si sciẽtiã talẽ reputaret cum enim se datorũ claues ꝓmisisset, nõ videret promissam ꝓfecte adimpleuisse, nisi id quod clauem reputaret, tradidisset, arg. ff. de le. 3. l. libro tum. de auro & arg. leg. l. quamuis, de cõsti. pecu. l. promissor. §. constituto, de act. emp. l. 2. §. vacua, de vsu. l. videamus, §. in Flauinia, cõstat enim ꝙ facta Christi perfecta fuerit: ipse enim opus imperfectionis non nouit, vt scriptura sacra testat, & arg. ad hoc in corpore authen. constitutio, quę de dig. §. illud, col. 6.

c Quod autem subsequẽter.] quarta pars.

d ¶ Nõnullorũ.] id est, aliquotũ, duplici negatiua per affirmatiuam exposita, & sic per hoc vide quod dixi in c. cum inter non nullos.

e ¶ Et cœtera.] hæc clausula comprehẽsiua est multorũ verborũ vt hic vides. Simile ff. de li. & postu. l. Gallus, extra de libel. obl. dilecti de appel. significantibus, de re iudic. ad Apostolicæ §. licet, ver. deieranit. Vnde facit in arg. pro more tabellionum, qui habent in aliquibus regionibus, quod recipientes notam in protocollo de aliquo facto vel contractu, vtuntur frequẽter ista clausula, & pro redigendo instrumentum in mundum, apponunt multa verba, quæ nõ apposuerunt in nota vel in protocollo, & illa subintellecta fore dicuntur sub tali clausula, & cætera. de iure tamen scripto nihil plus vel minus in mundo quã in protocollo debet reperiri, vt omnis falsitas & suspicio euitetur, in corpore auth. de tabel. §. illud quoqs & seq. coll 4.

f Obuiat veritati. & per consequens falsum est, vt dixi 3. in parte 1. in versi. falsas.

g ¶ De verbis prædictis.] 3. proxime & plenius 3. parte contentis.

erit solutum a & in cœlis: nulla de scientia habita b mentione. Quod autem c subsequenter proponitur in ratione prędicta: videlicet, quòd in confirmatione & declaratione regulæ fratrum Minorum, nonnullorum d prædecessorum nostrorũ, videlicet Honorij tertij, Gregorij noni, Innocentij quarti, Alexandri quarti, Nicolai quarti, verba huiusmodi continentur: Hæc est regula Euangelica: & cœtera e supra posita vsque ibi, in nudo vsu facti etiam constitisse patet: prorsus obuiat f veritati. Honorius quidem prefatam regulam absque declaratione aliqua confirmauit: in cuius confirmatione de verbis g prędictis mentio aliqua h non habetur, vt liquere potest cuilibet confirmationem huiusmodi intuẽti i, nisi quatenus de vita Euangelica habetur mentio in k ipsa regula confirmata, ibi cum dicit: Hæc est regula fratrum Minorum, videlicet, Domini nostri Iesu Christi sanctum Euangelium obseruare, viuendo in obedientia l, sine proprio, & in castitate. Et quibus verbis concludi nõ potest, quod per ipsum prædecessorem nostrum ea quæ ipsi in verbis prædictis asserunt, m fuerint diffinita: n imm o o potest concludi potius quòd vita Euangelica, quam Christus & Apostoli tenuerunt, habere in cõmuni aliqua non p excludat, cum sine proprio viuere, non exigat quod sic viuentes nihil habeant q in communi. In declarationibus quoque Gregorij, Innocentij & Alexandri prædictorum qui eandem regulam absque confirmatione alia declarant, similiter nulla prorsus fit mentio de r prædictis: immo per eas euidenter ostenditur, eorum quę s habere licet ipsis fratribus, vsum t iuris ad ipsum ordinem pertinere. Gregorius u quidem in sua declaratione quantum ad hoc interseruit, quę sequuntur: Dicimus quòd nec

h ¶ Mentio aliqua non habetur.] Vnde falsò Honorij verba super hæc allegant: quare in periculum etiminis falsi se forte inuoluunt ff. ad leg. Corn. de fal. l. vl. C. de iust. Codi. confir. §. hac igitur.

i ¶ Intuenti.] & sic oculata fide veritas huius elucescit, insti. de gra. cognati. §. vlt.

k ¶ In ipsa regula affirmata.] Vnde Honorius per talem recitationem aliquid non definitum, ꝓpositum, factum, aliquid vel definisse dici non potest, arg. C. de probat. l. rationes, cõmunis vtriusque iudicij, in l. scriptura. cu simil. ex quibus probatur verba narratiua fidem non facere, ad hoc autem clarius facit extra de præbend. c. si dignitatẽ. §. ¶ In obedientia.] hæc tria quæ sequuntur, sunt de substantia religionis de statu monachorum. cum ad monasterium, §. vlt.

Verbanarratiua fidẽ nõ faciũt.

l ¶ Asserunt.] s. Christum & Apostolos nihil commune, vel proprium habuisse.

m ¶ Diffinita.] nam per modum recitationis non diffinitionis per Papam Honorium fuerint expressa: vnde verba sua ad vnum effectum inducta, nõ sunt ad alium extendenda, etiam in fauorabilibus, ff. de conditio, & demõst. l. cum tale, §. vltimo, de adimen. leg. l. in utiliter, & de libe. le. l. Aurelius, §. testamento, de manumiss. testamen l. Titia, §. Lucius, extra de præbend. c. si dignitatẽ. Clem. 5. vbi de hoc dixi.

o Immo.] super hoc verbo videre potes ꝙ dixi in c. Execrabilis. in etica p incip. super verbo, immo.

p ¶ Non excludat.] s. per hoc quod ibi dicitur Christũ & Apostolos sine proprio vixisse.

q ¶ Nihil habeant in communi.] cum proprie loquendo habere in communi aliquid nõ sit proprium habere de quo satis plene dixi in c. ad conditorem, & c. cũ inter nonnullos.

r ¶ De prædictis.] s. verbis, quæ detrahentes prædictis constitutionem in eorum declarationibus asserunt cõtineri.

s ¶ Quæ habere licet.] hic vide quod dixi in c. Ad conditorem.

t ¶ Vsum iuris.] non ergo tantum simplicem vsum facti, vt dic. Ad conditorem &c. cum inter nonnullos.

u ¶ Gregorius.] ponit verba declaratoria Gregorij.

a ¶ Debent

a ¶ Debent hãe proprietatem.] hæc uerba & sequentia istos mouere potuerunt ad detrahendum dictis constitutionibus, male tamen.

b ¶ Quas licet hãe.] hæc verba sane intellecta retorquẽtur ꝑ tales: q a supponunt, ꝙ aliquod ius competat habendi in talib. rebus: vt in c. Ad conditorem.

c ¶ Innocẽtius.] ponit verba declaratoria Innocentij Papę, & Alexandri, super quib. dicas quod s. proxi. dixi.

d ¶ Declarationibus supradictis.] s. Gregorij, Innocen. & Alexan.

e ¶ Necesse est hoc referri.] cũ aliàs supponeret re iniustus, ꝙ dicere nefas est, vt i s. Ad ꝺditorem, & c. cum inter nonnullos. & ibi plene dixi.

f ¶ Singulorũ sunt.] i. per singulos explicanda.

g ¶ Et requirũt.] esse n. dẽt ꝑsona hũs factũ explicare, nec ante iuris ratio quam persona quærenda est. ff. de iure cod. l. qui dam referunt.

h ¶ Ordo autem.] s. Minorum in gene. re.

i ¶ Non est.] cũ sit no men intellectuale cas aia: sed põt dici fũgi vice pſonę sicut hẽreditas, municipium, societas, collegiũ, vniuersitas, ff. de fideiu. l. mortuo. inst. de stip. seruorum. in prin. C. depositi. l. cum hęredi eas.

k ¶ Sed repræsentat.] s. iuris dispositio ne: sicut hẽditas iacẽs ꝑsonam defuncti repræsentat ff. de nouatio. in fi. de acq. rerum dom. l. hæreditas enim. inst. de hær. inst. l. seruus alienus.

l ¶ Imaginaria.] i. in imagine intellectus ꝺ ceptæ: sicut alꝫ aliqd intellectu percipit magis quam facto vel verbo dr. ff. de sol. l. ratum. de cond. ob cãm, l. qui se. de iure dotiũ. l. si licet. §. quotiens, de dona. inter virum & uxo. l. 3. §. vlt.

m ¶ Quare.] s. quia facta per singulos explicanda ꝑsonam veram exigunt: & ordo vera persona non est.

n ¶ Conuenire nequeunt.] probatur hoc p iura. hæreditas enim quę de se quid vniuersum est ff. de re. iur. l. hæreditas, de verb. signific. l. nihil. ea quæ facti sunt explicare non põt. nec illa sibi conuenire possunt, ff. de acq. rerum dom. hęreditas in multis, si quis testamẽto liber esse iussus, l. 1. §. Scæuola. Et populo vt vniuerso auditio diutnorum, quæ facti est, conuenire nõ põt. ext. de sen. excom. c. si scientia, §. cum vero, sic nec ordini vt vniuerso: vũ vniuersitas vel collegium, quæ facti sunt, ꝙ se explicare non potest: sed per membra sua illa explicat, & explicare cogitur, ff. de cond. & dem. l. municipib. & arg. C. de appa. præf. pto. l. cornicularij, li. 12. de excumune. l. maximarũ, lio. & aduo. diuersiud. l. restituẽdę. sic ẽt lentit Inn. de sen. excom. Romana. circa fi. & Compost. de rescr. c. eam te. in glo. 4. §. sed qd si canonici. & Accursius, C. de iur. cal. l. 1. §. hoc ẽt. in uer. plurima pte. & ad hoc ad de quod dixi in c. fratrum, super verbo, ciuitatibus.

o ¶ Ei.] s. ordini, vt vniuerso.

p ¶ Quæ sunt iuris.] vt eligere, statuta facere, aliquem in fratrem recipere, & similia. argum. 16. q. vlt. cõgregatio. extra de eleꝛ nullus. & c. in Genesi. & potestas acquirendi ea quorum ordo capax est. argum. ff. de stip. l. seru. l. vsus fructus, quib. mo. vsusfructus amit. l. seruo hæreditario.

q ¶ Adhuc licet.] Quinta pars, & ponit verba declarationis Nicolai tertij, aliàs 4. contenta in decret. Exijt. §. porro. de verb. signific. lib. 6.

r ¶ Hi sunt.] s. fratres Minores.

s ¶ Regulæ.] s. beati Francisci.

t ¶ Eloquio.] i. verbo. ff. de dona. l. Aquilius.

u ¶ Roborantur.] i. solidantur, vel firmantur.

x ¶ Exemplo.] cuius quidem Christi omnisactio nostra est instructio. 2. q. 1. Deus omnipotens, extra de sepulca. 1.

y ¶ Fundatorumque.] repete, roborantur exemplo.

z ¶ Apostolorum.] dicuntur igitur Apostoli militantis Ecclesiæ fundatores, simile de elect. fundamenta. lib 6.

a ¶ Eius.] s. Christi, vel militantis Ecclesiæ.

b ¶ Subiunxit, dicens.] hoc videre potes quid sup ver. his sequentib. dixi in c. cum inter nonnullos, in verbo declaramus.

c ¶ Prædictis.] s. Nicolai quarti.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶Intentio.]ad q̃ semp recurrendum est:& supficiei literæ est præferenda,extra de pb.cum olim.ff.de condi.& dem.l.in conditionib.de le.1.si seruus plurium, §.fi.

b ¶Dicta regula.] s.sancti Francisci.

c ¶Euangelico fundetur eloquio.]i.fundamentum suscipiat ex verbo Euangelico.

d ¶Roboretur exemplo.] s.quo ad omnia in ea contenta, vt supra.

e ¶Multa.de quib.] subijcitur.

f ¶Nec exemplo.] s. facti.

g ¶ Conditor regulæ.] beatus Franciscus.

h ¶Denarium vel pecuniam.] de denario vel pecunia recipiendis specialis per regulam facta fuit interdictio.dicto c. Exijt.§. cæterum in eadem: quia ipsorum receptio naturaliter,vt in pluribus,frequenter quem ad illicitum impellit.

i ¶Nec firmauerunt exẽplo.]cum & Christus & Apostoli habuisse loculos & pecuniam sint reperti: quod ꝓsequere vt dixi in c.cum inter non nullos.

k Interdixit.]Matth. 10.cap.

l Quod tamen.] scilicet pecuniam portare.

m Dicta testantur.] sed vbi? Vide q̃ no.plene in c. cum inter nõ nullos,in gl.scripturę sacræ.

n ¶Præterea Augustinus.]expositor verbo rũ Christi interdicentis Apostolis cum ad ꝓdicandum mitterentur,pecuniam portare.

o Dicit expsse.] d. c. Matt.10 & Th.ibidẽ post eum.

p Quod illud.] s. pecuniam non portare.

q Non fuit præceptum.] i.in vim præcepti iniunctum: ga tunc contra facere,esset peccatum, distinct. §. ultim. secus in ijs quæ sunt de consilio perfectionis, ut ibi, & 14. q. 2 quia ergo, nor. extra de æta. & quali. ad aures.

r Quam.] s. ptãtem recipiendi necessaria ab ijs quib. Euangelium prædicabant.

s Seruare Apostolis licuit]non erat enim magnum ab illis vitæ necessaria,& tpalia recipere,q̃b spũalia ministrabant.1.ad Cor.9.extra de præscr.cum ex officij.de off.ord.c.si episcopus,lib.6.13.q.1.§.his ita: Tpalia recipiat q̃ spũalia ministrat

t ¶ Sed hoc.] s.quod regula eorum Euangelico fundetur eloquio, & fide Christi & Apostolorum roboretur exemplo, quod sine proprio speciali vel communi habeat esse fratres]: vt fuerat Christus & Apostoli.Hic autem sume literam,videtur intellexisse dicere quæ est infra.

u ¶Obedientia.]quę dr melior quam victima.extra de maio & obe.c illud,& quæ sit rõ,exprimit s.c.quorundam,§.pen.

x Intellexisse dicere.] subaudi non autem prohibuisse usum ẽt cum iure utendi & hoc latius infra patebit.

y Quod utique.] sic ipsum intellexisse.

z Declarationib. nostris.] s.factis in constitutionibus, Ad conditorem,& quod cum inter nõnullos, cum in eis non dicatur quin carere proprio, & sub obedientia, & in castitate uiuere dẽant,& q̃n quo ad Euangelica in regula expressa,ipsa regula Euangelica dicatur.

a Ipsum.] s.Nicolaũ quartum.

b Dixisse.] s. in sua declaratione.

c Nudo.] i.depurato & de nudo ab omni proprietate & dominio, & ab omni iure utendi.

d Quo ad Christum & Apostolos.] licet quo ad fratres de tali usu expresserit.

e Fecerit mentionem.] hic uidere potes quod dixi §. eodem §.proximo.circa ptin.in glo.unde falso.

f Ius aliud.] saltem personale, uel ꝓsonæ cohærens.

g De sola abdicatione proprietatis.]de ipsa sola mentionem fa ciendo ꝓ modum abdicationis, aliud ius abdicasse in dubio non uidetur sensisse. argum. ff. de fun. instr. l. quæsitum. §. idem respondit domo. & l. cum de lanionis,§.cum fundi. in lib. feud. de feud. cog. l. 1.in fin.

h Non iuris alterius.] s.tendi.

i Quantum ad ipsos.] s. Christum & Apostolos.

a Etiam quo ad proprietatem.] quasi dicat nedũ quo ad ius utendi.

b Dixisset.] d.c.Exijt.§.porro.

c In Euangelio legitur.]Io.12.& 13.c.& 12.q.1.c.habebat Dominus.

d Loculos.]hoc uerbũ expone vt dixi in c.cũ inter nonnullos in gl.scripturæ sacrę.

e Perfecta sunt opera.] ipse.n.opus imperfectionis non nouit.

f Infirmorum.] rationeimperfectionis.

g Impertinens.] hic nihil curo dicere:q̃ satis dixi ẽt ante publicationem huius ꝓstitutionis in c. cum inter nõnullos,in gl. quæ incipit, mirabile ibi videas.

h Vsum facti.]absq; alio iure proprietatis.

i Frustra diceretur.] & sic quo ad hoc sua declaratio fuisset inanis,frustratoria,& vana:quod non est cẽsendum: quia in constitõe verba apposita non debent esse superflua, C. de nouo cod.compo.circa medium,19.dist.si Romanorum, nec frustratoria,ff.de leg.1.l.si quis. immo debent aliqd operari, ff. de usu fi stipulatus, extra de maior.& obe.solitæ. de priui.c.si papa, li. 6.de concess. præb c. cum ei quem.clc.5.

k Secundum eum.] s.Christum : uel dic eum,s.Nicolaumiiij.

l Perfectis etiam.] quasi dicat nedum ratione imperfectionis infirmis.

m Et si quæratur.] forte per volẽtem diligenter cũcta rimari & effecte intelligere id quod legitur, arg. in corpore auth. deq̃ sctio §.pe.col.6.& inc. quia nonnumquam, §.nos autem.

n Propter quos.] id est, quorum contemplatione & intuitu.

o Augustinus.] Ecclesiæ doctor egregi, & confessor eximius extra de reliquijs,ca. gloriosus,lib 6.

p Insertum est in decretis.] 12.q.1.c.habebat Dominus,hanc auctoritatem Augustini expone, & super ea dic ut plene not.in c.cum inter nonnullos,in glo.scripturæ sacræ.vltra medium glossæ.

q Vnde.] scilicet quia Dominus loculos habebat obla

ta conseruans,& suorum,&c.

r Ipsum.]scilicet Christum.

s De suis discipulis.]illi applone suorum de quibus ꝑmiserat non immerito compræhendunt̃r: ut pote ꝑ eum sine fraude & fictione recepti & sui familiares & domestici commẽsales,arg.ext. de uer. sign.c.sicut,de priui. c.licet, de sen. excõ. quicunque,lib. 6.ratione enim seruitij dicebantur sui,C. in quib. cau. col. censi. l.2.lib.12. & ibi not. Alibi autem alio respectu sui dicuntur, contra quos quis testimonium ferre nõ cogitur, C.ad Turpil. si fœmina.& ibi no. per Gar.dicto c. quicunq;.& ad hoc facit extra de testi.c.de cætero. Suorum applone q̃ cõtinentur.

t Altissimæ paupertatis.]cum nec uidẽtur derogare perfectioni:quia sine eius impedimẽto possunt in communi aliqua possideri,12.q.1.c.expedit.

u Decretali.] extrauaganti.

x Prædicatores.] Nota prædicatores præmittit:quia primo processit eorum institutio.simile extra de excess.præla.cap.2.de relig.dom.c.2.de dec.c. 1.in suprascriptione, lib.6.

y Aliqua.] puta horrea,cellaria, pro grano,& uino recolligẽdis.

z Quod.] s. habere aliqua in communi.

a Eorum.] s.Prędicatorum.

b Non repugnat.] cũ ipsorum regula habere eis talia non interdicat.

c Hoc etiam.] s. qđ habere aliqua in communi etiam quo ad proprietatem, nõ derogat paupertati.

d Alexander.] s. quartus cuius confirmatus cuius confirmationem dicti detractores pro se induce bant, vt §. in parte, 2.

e Libelli.]id est facta de libello subuersiuo,vel detractorio quantum in se erat ordinum Prædicatorum & Minorum.Et quæ sit pœna contra proponentem libellum diffamatorium alterius, vide quod legitur C. de famo.libel.l.1.ff.de iureiur.l.lex Cornelia,§. si quis librum,& 5.q.1.c.quidam.

mentio habetur. Adhuc idem Nicolaus prædecessor noster videtur sensisse, quod Christus & Apostoli etiam [a] quo ad proprietatem habuerunt aliquid in communi: cum enim in sua declaratione prædicta verba de abdicatione proprietatis dixisset [b], respondens obiectioni tacitæ, quæ sibi de loculis, quos Christus habuisse in Euangelio [c] legitur, poterat fieri, statim quæ sequuntur subiunxit: Nec his quisquam putet obsistere quod interdum dicitur Christum loculos [d] habuisse: nam sic ipse Christus, cuius perfecta sunt [e] opera, in suis actibus viam perfectionis exercuit, quod interdum infirmorum [f] imperfectioni condescendens, & viam perfectionis extolleret, & imperfectorum infirmas semitas non damnaret: sic & infirmorum personam Christum asserit in loculis suscepisse: Aliàs impertinens [g] de loculis fuisset obiectio, nisi intellexisset Christum etiam quo ad proprietatem loculos habuisse. Præterea si diceretur Christum in loculis habuisse tantummodo simplicem vsum [h] facti, frustra [i] diceretur, quòd in persona infirmorum ipsos Christus habuit loculos: cum [k] secundum eum † perfectis [l] etiam conueniat habere simplicem vsum facti. Et [m] si quæratur propter [n] quos infirmos istos loculos habuerit, Augustinus [o], cuius dictum insertum est [p] in decretis,respondet dicens: habebat Dominus loculos à fidelibus oblata conseruans, & suorum necessitatibus & alijs indigentibus tribuebat: vnde [q] constat ipsum [r] de suis [s] discipulis hoc sensisse. Nec hoc scilicet in communi & quo ad proprietatem aliqua habere derogat, iuxta dictum Gregorij noni prædicti, altissimæ [t] paupertati, qui in quadam sua decretali [u] dicit expresse, fratres Prædicatores [x] & Minores in altissima paupertate Christo pauperi famulari; & tamẽ constat ipsos Prædicatores habere,[y] in communi etiam quo ad proprietatem aliqua, [y] quod [z] eorum [a] regulę & statui non [b] repugnat. Hoc ẽt [c] Alexander [d] prædecessor noster præfatus in condẽnatione libelli [e] contra statum Prædicatorum & Minorum editi, vide-

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶In qua.] scilicet condemnatione.
b ¶De dictis fratribus.] s. Prædicatoribus & Minoribus.
c ¶Idem fratres.] s. Minores & Prædicatores.
d ¶Propter Deum delinquerint.]sic fecerunt Apostoli, vt in Euangelio legitur, Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te, &c.
e ¶Exilia.] id est tenuia & paupertima, sicut vulgariter dici ꝓsueuit. quod frequenter aliqua ecclesia vel dignitas habet prouẽt' pauperes & exiles. merito autem sic dicũtur exilia: quia eisdem fratribus per q̃stum publicũ tribuere victum soletis cer ta mẽdicitas extra de relig. do. c. 1. §. confirmatos C. de mẽdicã. vali. li. 1. Lib. 10.
f ¶Pauperem.] ideſt in paupertate viuere volentem.
g ¶Perfectionẽ Euangelicam.] iuxta quẽ saltem de ꝓsilio omnia abdicanda sunt, vt in Euangelio legitur. Si vis perfectus esse, vẽde omnia quæ habes, & da pauperibus 14. q. 1. §. 1. no. extra de æta & qualit. ad aures.
h ¶Propter quod.] s. quod Christum dicũtur imitari, & perfectionem Euẽgelicam amplexari.
i ¶ Eos.] s. Fratres Prædicatores.
k In statu saluandorum.] Per hoc q̃t reliquerunt oĩa propter Deum.
l ¶Sed etiam perfectorum.] in hoc s. ꝙ Christum imitantes perfectionem Euangelicam amplexantur.
m Obseruantiam.]de se multum meritoriam existeatem. vt in c. quorundam, § penul.
n Tenet formam.] in relinquendo omnia propter Deum.
o Præcellentem gloriam.]s. vitæ ęternæ: iuxta verbũ Euangelij, Centuplum accipiet, & vitam æternam poſſidebit.
p Vbi quidem.]s. in dicti libelli condemnatione.
q Imitari.]volendo in paupertate viuere.
r Amplexari.] in relinquendo omnia propter Deum.
s Ipsos.]scilicet Prædicatores.
t Etiam quo ad proprietatem.]quasi dicat, nedum quo ad vsum.
u Aliqua.]expone hic vt supra.
x Necobstat.] s. prædictis, quod habere aliqua in cõmuni non obuiat altissimæ paupertati.
y Fauea propria.]forte ad vitæ sustentationem ar. 47. dist. c. sicut hi.
z Nulla habet propria.] s. in singulari.
a In communi.]ideo in illis magistraliter dici potuit, esse altiorem paupertatem quam in proprijs: quia illa vere dici non possunt propria ar. ff. de verb. sign. l pupillus § vlt. 47. dist. c. sicut hi. & quia in illis non competit sic plena di ſpositio sicut in proprij. ff. communi diui. l. Sabinus. Iun. a l. in re mandata. C. mandat. & in

Possessa est ter negligũt frequẽter.

illis naturali vitio euenit negligi quod cõmuniter possidet, C. quando & quib. quarta pars l. 2. lib. 10. Et per eandem viam loquendi magistraliter vel argumẽtaliter potuit moueri innocentius iste ad dicendũ quod altissima sit paupertas, nihil habere velle, et in communi propter abdicationem omnimodam sollicitudinis temporalium: quæ vix sine peccato saltẽ veniali exerceri potest. 16. dist. in. æqualis.
b ¶ Non vt papa.] tamquam Papa enim multũ potuisset declarando, nedum fidei articulum: immo & nouum articulum inducendo, quod in tellige vt diximus in capit. cum inter non nullos. in verbo. declaramus.
c ¶ Sed vt frater Petrus.] & sicut priuatus, vel vt magister non potens constitutionem generalem inducere: cum hoc facere solum spectet ad principem. C. de legi. l. 1. Sic aliàs est repetitum quod quis Papa, existẽs, aliqua profert non tamquam Papa, sed vt magister: & tamen eius dictis tanquam magistri non statur, extra de restit. spol. c. ſras, §. nos autem, cum ibi no. Nec interlocutoriæ eius sine causæ cognitione prolatæ in certo negotio, stat in alto, cum nõ vt princeps eam sic tulisse dicatur, C. de legib. l 3. §. vlt. & aliàs reperitur ꝙ aliquis non ipse, sed vt aliquis aliqua facit. ff. de adopt. l. si pater, §. qui duos. sol. mat. l. si vero negotium, § 1. ad senatusconsul. Syllan. l. si sequens. in fi. C. de admin. tut. l. cum quædam cum similibus.
d ¶Quare.: s. quia illa dixit non vt papa, sed vt frater Petrus.
e ¶Summorum Pontificum.] s. Nicolai iiij. ī. in verſu, adhuc idem, & Gregor. ī. in verſo, nec hoc s. & Alexandri ī. verb. hoc etiam.
f Et.] s. Innocentio, qui prædicta non vt papa, sed vt priuatus dixit.
g Præferenda.]vt pote auctorizabilia, & ab oĩb. obseruanda, 11. dist. nolite ext. de const. c. 1. C. de legi. leges vt gñales. cum vt dixi sine impedimento ꝑfectionis possint in communi aliqua possideri, 12. q. 1. expedit.
h De tali altissima.]s. quia nihil habet in proprio vel communi.
i Dicens.] 2. ad Corinth. 8. c.

a ¶Est falsum.] s. qđ Apostolus dicta verba protulit loquendo de paupertate Christi & Apostolorum.
b ¶Qui.] s. Macedones.
c ¶Etiã in speciali.] quasi dicat, nedum in communi.
d ¶Obtinebãt.]alias eleemosynas de quibus sequitur, facere minime potuissent: vt plene dixi in capitulum inter nõnullos, i gl. scripturæ sacræ, circa finem.
e ¶De quibus.]s. Macedonibus.
f ¶ Apostolus asserit.]dicto c. 2. ad Corinth. 8.
g ¶ Supra vires suas] id est, §. quàm commode pati posset tuitor facultatum suarum. argu. ff. de iure do. l. siue gñalis. de reli. l. ac si quis. §. æquũ. vbi pupil. educ. debe. l. in alimentorum. §. i. C. de rescin. vend. l quisquis. vbi verba similia sic exponi consueuerunt.
h ¶Quod autem dicitur. [Sexta pars.]
i ¶ Contineri.] dicto cap. Exijt. §. porro.
k ¶Omni iure.] saltem personali vel pone cohærenti.
l Nullum ius.]etiam personale.
m ¶Continetur.]vnde illorum plurium videtur super hoc iudicium præferendũ vel saltẽ iuxta illud Nicolai 4. dictum fore intelligẽdum. consueuit enim esse inter gum iudicium qđ plurimorum snĩs comprobaẽ, & quod a pluribus quæritur, facilius inuenitur. 20. dist. à quibus. & p ampliores homines & perfectissima veritas tenelaẽ. C. de fi. leic. l. vlt. de inge. manumiss. l. 3. & maxime p ea quæ]. subijciunt. s. quòd ordo vsum habeat.
n ¶ Est probatum.] ī. in §. ꝙ autem subsequenter. in decr. Ad conditorem canonũ. vbi de hoc satis dixi.

paupertas eorum abundauit in diuitias simplicitatis eorum: quòd euidenter est falsum: a quia ibi loquitur de paupertate Macedonum, qui b etiam c in speciali bona temporalia obtinebant, d de e quibus Apostolus f asserit, quòd supra g vires suas miserant eleemosynas sanctis.

¶ Quod h autem dicitur in declaratione Nicolai prædecessoris nostri contineri, i quòd fratres Minores in rebus, quæ eis obueniunt, habent tantum simplicem vsum facti: dicimus, quòd si ipse intellexerit simplicem vsum facti denudatum omni k iure, ita quòd fratres ipsi seu ordo nullum ius l habeant vtendi, hoc est expresse contra declarationẽ Gregorij, Innocentij, Alexandri summorum Pontificum prædictorum, quibus expresse quod talium bonorum ordo vsum habeat, continetur: m quòd de vsu iuris est intelligendum necessario, vt superius est n probatum. Adhuc dicimus, quòd est cum hoc impossibile, scilicet vsum facti simplicem absque iure aliquo (quod nihil aliud quàm ipsum vti proprie potest dici) posse in re aliqua etiam vsu non consumpti bili ab aliquo obtineri, prout in decretali, Ad conditorem canonum, est probatum, & † Augustinus in libro 11. de actu, tenet expresse. Præterea si simpliciter vsus denudatus ab omni iure haberi posset ab aliquo, constat, quòd actus vtendi huiusmodi esset reputandus non iustus, o cum ille vsus fuerit cui ius non competebat vtendi: vsus autem non iustus ad perfectionis statum nequaquam pertinet, nec perfectioni aliquid adijcit, sed sibi repugnare potius noscitur p manifeste. Quod autem vsum talem non iustum conditor canonis fratribus ipsis intellexerit reseruare, probabile q non videtur; immo quod de iusto intellexerit, ex eo potest euidentius apparere, quod in eadem ordinatione adijcit, quòd illarum rerum dumtaxat in se & etiam Roman. Eccles. recipiebat dominium, quarum vsum facti liceret r habere fratribus, seu ordini antedictis: subiungens, quòd non rerum omnium s vsum habere debeant fratres ipsi. Quantum autem ad vsum facti simplicem absque omni iure vtendi attinet, nulla t rerum potest censeri differentia quo ad fratres; sic enim vti de facto possunt prohibitis u vt permissis. x Ex quo sequitur quòd vsus facti, de quo ordinatio loquitur, de tali intelligi y debeat, qui iustus sit, & pro quo competat ius vtendi: & ipse videtur conditor canonis ex eo etiam sensisse, quòd in eadem ordinatione subiunxerit, z quòd moderatus vsus in expensis prius rebus ipsis fratribus est concessus.

¶ Rursus a impugnatores b cõstitutionũ huiusmodi asserere publice perhibentur, quod liquæ se hic non repetoto.
o ¶ Non iustus.] qualiter hoc per iura probetur, vide qđ not. in ca. cum inter nonnullos. in gl. sed vnde.
p ¶Noscitur manifeste.] & hoc probatur vt dixi in c. ad conditorem. in §. licet autem in rebus, in ver. præterea si simplex.
q ¶ Probabile non videt.]videas hic quod late dixi dicto c. Ad conditorem. in verbo æstimare.
r Liceret.]ideſt, licitũ esset: g hoc excludens vsum iniustum arg. 14 q. 4. c. quid dicam. 23. q. 7. c. 1. ff. de od. & demon. l. filius, & dixi dicto c. Ad cõditorem § licet.
s ¶Non rerũ oĩum.] puta pecuniæ.
t ¶Nulla rerum.]in quibus licet vel non licet habere fratrib. ipsis.
u ¶Prohibitis.]vt pecunia.
x ¶Vt permissis.] in quibus censeretur vsus nõ iustus, ex quo esset absque omni iure vtendi.
y ¶Intelligi debeat.] sed qualiter hoc, vide de quod dixi dicto c. Ad conditorem §. licet. circa fin. in glo. si quæras quare hoc.
z ¶Subiunxerit.] & hic etiam vides quod ibidem post dictam gl. dixi.
a ¶Rursus.] 7. pars:
b ¶Impugnatores. §. s. dictarum constitutionum. Ad conditorem. & cum inter nõ nullos.
c ¶ Publice.] in hoc deterius committebant quàm si occulte assererent, ꝙ maioris mali exempli per niciem 11. q. 3. præcipue, & arg. extra de excess. prælq̃am sit. & quia rationibus & au-

Publica delicta sua toc cultis graiuiora.

auctoritatib. defendere se nituntur. 32. q. 4. c. nemo vbi dr q· tolerabilior est culpa si lateat, quam si culpæ vsurpetur auctoritas; & ibidem hoc notatur.

a Dictam paupertatem.] scilicet tarditissimam.

b Fratrum.] scilicet Minorum.

c Damnauerunt.] non sine periculo asseruntur. falso tamē dicti sūmi Pōtifices hoc damnasse. si enim uerum esset, pro dānato dēt haberi q̄d ip si damnassent. 11 di. c. hoc uestra, &c. seq. C. de sum. tri. l. 1. cū simi.

d Inhibentes.] taliin hibitioni, si facta fuisset, obtēperari debuisset. 4 dist. deniq;. 11. q. 3. qui resistit. extra de maio. & obe. si q; s ff. de reg. iur. l. non uidetur dolo. §. qui iussu.

e Præmissa.] s. dictā paupertatem & uitam fratrum non esse Euangelicam & Apostolicam.

f Adstruere.] idest, affirmare, simile extra de cā po s. cum Ecclesia. §. nos igitur.

g Defensare.] si per dictos summos Pōtifices p̄missa fuissent damnata, & inhibita extunc ipsa defendē tes damnabiliores cęteris forent censendi. 24. q. ult. qui aliorum.

h Ecclesiæ Romanę rebellis.] cuius pena magna est, ut colligit 11. q. 3. qui resistit. extra qui si sint legi. p uenerabilem. & c. pē. & dicetur latius J. e. c. in fine.

i Hæreticus hēretur.] hic uidere potes q̄d dixi in c. cum inter nonnulles.

K Ad q̄d dicimus.] hic incipit impugnare ꝓstitutionem p impugnatores assertam.

l Assertionem hmōi falsam esse.] vnde sic allegantes uideiē tur falsi criminis se reos fecisse: ut dixi s. in §. quod autem subsequēter. in g. l. unde falso.

m Continet quæ sequuntur.] ponit tenorem sn̄æ, ut per eius recitationem aperiar assertionem prædictam fore falsam.

n Pertinaciter.] hic posses recitare quæ dixi inc. cum inter nonnullos. in uerbo, pertinaciter.

o Hoc præsumpserit.] s. prædicta, uel aliquod de præmissis pertinaciter asserere.

p Vt hæreticus haberetur.] patet hic manifeste, q̄ nō omnis cōtumax uel rebellis Ecclesiæ Romanæ hæreticus est censendus. Super hoc autem vide q̄ legitur & no. 19. dist. c. nulli fas. & 35 q. 5. violatores & ꝑ Gaf. extra de ele. c. generali. lib. 6.

q Sententiæ.] licet autem præmissa assereus vel aliquod p̄missorum secundum seriem sn̄æ contumax dicatur & rebellis: hoc non fuit adiectum, quòd vt ꝑ hæreticus † haberetur, vt patet in serie sententiæ q condemnationis prædictæ.

¶ Rursus r asseruisse dicuntur publice s huiusmodi assertores, quòd abdicatio t iuris in cuiuscunque u rei proprietate & in vsu eius est x sancta & meritoria propter Deum, & a Christo in seipso seruata, y Apostolis impositа, & ab ipsis sub voto assumpta: nec propter hoc vsus facti ad sustentationem naturæ in Christo & Apostolis conuincitur esse non z iustus, sed tanto iustior · atque perfectior & Deo a acceptior, & mundo exemplarior, quanto plenius renuntiatum fuerit omni iuri, per quod potest sic vtens pro vsu huiusmodi quomodolibet contendere, vel in iudicio litigare.

Quæ quidem assertio continet multa b falsa: cum neque Christum expropriationem c prædictam omnis iuris in cuiuscumque rei proprietate & in eius vsu in se seruasse, nec eam imposuisse Apostolis, neque sub voto ab ipsis fuisse receptā Euāgelica seu Apostolica docead pter quæ in cęteris nihil vel saltem minus auctoritatis remanere uidetur. ar. 16. dist. canones. 3. q. 6. c. pura. de consec. dist. 3. non liceat 9. dist. c. si ad scripturas. ff. de ædil. edic. l. cum eiusdem & de hoc not. C. de transa. l. si ex falsis. & plenius per Host. extra de fide instru. ex litteris. & per Inno. de hæret. fraternitatis.

† No. textū & q̄s dicat hīcum. de usu. c. 1. de usu. c. hīticus 24. q. 3. & 10. dist. Turrecrem. 4. par. i. c. 9. Font.

r Rursus asseruisse.] Ill in dicendo hoc asserant reperirl in scriptura sacra, non procul erunt à pœna criminis falsi, vt dixi s. in gl. vnde falso

s Manifestat.] super hoc vide quod notaui in c. cum inter nonnullos, in gl. scripturæ sacræ.

t Iuris prædicti.] s. personalis etiam, vel personæ cohærentis.

u Sustentationem.] quam à se nulla professio potest excludere, vt in cap. Exijt, §. porro, ver. ne autem.

x Impossibilitatem includit.] quæ tolerabilis non est in iure. arg. ff. de actio. & oblig. nō solum. insti. inst. de inuti stip. circa prin. 4. dist. c. erit autem lex.

y Et errorem.] ex hoc tale dictum: dānabile est de iure. ar. C. de castren. pec. mi. li. l. errat. lib. 12. C. de diuersis rescrip. l. falso. de pa. l. si pacto. de iudi. c. i.

z Impossibile enim est.] s. de iure, cuius impossibilitas & natura æquiparari cōsueuerunt. ff. de condit. instit. l. conditiones, & l. filius, quæ sententiæ sine appellatione rescindi iur. l. vlt. & ibi no. & arg. extra de iureiuran. c. contingit. lib 6. 22. q. 4. inter cætera.

a Necessario conuincitur.] qualiter hæc per iura probetur euidenter, vide quod dixi in ca. cum inter nonnullos. in gl. sed vade.

b Item est absurdū.] collige per hoc bonum fore modum argumentandi per reductionem ad absurdita tum argum. extra. de except. cum inter. & de præbend. dudum. §. nos igitur. lib. 6. ff. soluto matrimo. l. diuortio.

c Et Deo acceptior.] istud enim nullo modo potest esse: omnis enim vsus siue iure vtendi subsistens iniustus & iniuriosus est, vt probaui plene in c. cum in ter in gl. sed vnde. quare de tali iniusto vsu nihil Deo acceptum offerri potest. 14. q. c. 1. & in multis c. seq. 1. q. 1. non est putanda. extra de deci. ex transmissa. & arg. ff. pro soc. l. cum duobus. §. socium vniuersa. aliàs est in l. si fratres.

K Actum iniustum.] qualis est quicunque sine iure vtendi existens, vt prædixi.

De verborum signifi. Tit. XIIII. 119

historia: sed contrarium euidentius manifestat. a Quod autem in prædicta assertione adijcitur, quòd per abdicationem iuris b prædicti, videlicet proprietatis, is vsus facti ad sustentationem c naturę in Christo & Apostolis non conuincitur esse non iustus, sed tanto iustior, & cętera: impossibilitatem d includit & errorem e dictum huiusmodi euidenter. Impossibile f enim est actum humanum extrinsecum esse iustum, si exercens actum ipsum nullum ius habeat illud exercendi: immo non iustus seu iniustus necessario g conuincitur talis vsus. Item h est absurdum & erroneum, quòd actus alicuius non habentis ius actum huiusmodi faciendi sit iustior & Deo i acceptior, quàm habentis, cum concludat actum k iniustum iustiorem & Deo acceptiorem existere, quàm l sit iustus.

¶ Ex m præmissis autem inferre nituntur, n (vt fertur) quod prædictorum summorum Pōtificum diffinitio, quam diffinierunt de paupertate Christi & Apostorum, ac fratrum Minorum prędictorum regula, (prout superius expressarunt o) per nos non potuit mutari: proculdubio falsa asserunt dicēdo prędecessores nostros diffinuisse talia, vt superius est probatum. p & adhuc sic loquentes dum q per talia constitutiones r nostras impugnare satagunt, constitutiones illas s quibus se adiuuant ostendunt (si eorum falsæ assertiones veræ t existerent) fore inualidas, erroneas, & infirmas. Si enim nobis non licuit contra constitutionem u Nicolai quarti prædecessoris nostri, in qua se fundant, pręcipue aliquid x statuere commune, nec sibi y licuit contra z statuta Gregorij, Innocentij, & Alexandri prædictorum statuere, aut aliquid declarare, quod tamen ipsum a feciſſe b (secundum eorum assertionem) noscitur c euidenter. Cum enim illi d declarauerunt, quod ordo Minorum habet vsum earum rerum, quas licet e eis habere, quod f ad vsum iuris est referendum necessario, superius est probatum: g ipse h vero secundum i ipsos statuit, quod

l Quàm sit iustus.] hoc autem nullatenus dicinec esse potest: omnis enim actus iniusti Deus aspernator est: & ideo Cain munera non respexit. 14. q. 5. cap. sęti ptum est alias sequeretur, quòd quis male faciēdo, vel peruerse viuendo, suam conditionem meliorem faceret, contra iura. ff. de fur. l. inficiando. §. in- Stultus nō fans, & melioris esset dēr esse me conditionis stultus ioris ꝙ lō quàm peritus, con- nis q̄ perti tra. l. Seruius. ff. quod tus. vi aut clam. extra de præbend. eum qui. lib. 6.

m Ex præmissis.] No na pars.

n Nituntur.] s. dicti doctores.

o Expresserunt.] vt s. in par. 2. & sequentibus duabus colligitur.

p Est probatum.] s. in §. quod autem sub sequentes.

q Dum per talia.] s. quæ dicunt, definita per nostros antecessores, & per nos immutari non potuisse.

r Constitutiones nostras.] s. Ad conditorem, & Cum inter nōnullos.

s Illas.] Honorij tertij, scilicet, Gregorij noni, Innocentij quarti, Alexandri quarti, Nicolai tertij vt s. in parte secunda.

t Veræ existerent.] s. quod definita per alios nobis nō licuisset mutare.

u Constitutionem. s. Exijt, qui seminat.

x Aliquid statuere.] prout illi asserunt.

y Nec sibi.] s. Nicolao.

z Contra statuta.] de quibus vidisti s. in §. quod autem sub sequenter.

a Ipsum.] s. Nicolaum.

b Feciſſe.] s. aliqua statuendo, vel declarando contra statuta prædecessorum.

c Noscitur euidenter.] dicto c. Exijt. §. porro. & recitatur s.

Ecclæ Romanæ rebellis non semper est hæreticus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Vsum facti.] qui de se non est possibilis absq; iure, vt in cap. ad conditorem. & supra in §. quod autem, dicitur.
b ¶ Statuit.] scilicet Nicolaus iii. secundum eos.
c ¶ Dumtaxat.] hoc verbum relatum ad præcedentia, induci tsensum, quod
nec ordo, nec fratres ius vtendi habeant, sed tantummodo simplicem vsum [a] facti: & insuper ordinauit, decreuit, & statuit [b] huiusmodi constitutionem, ordinationem, & declarationem suam duntaxat [c] a fratribus ipsis præcise & inuiolabiliter perpetuis temporibus obseruandam: constat non solum quod contra declarationes prædecessorum prædictorum ordinauerit: [d] sed [e] ipsum illas, [f] quantum ad ea quæ sua declaratio continet, [g] etiam reuocasse. [h] Ipse [i] quoque prædecessor noster in sua declaratione subiunxit, [k] ad sedis Apostolicæ declarationem & ordinationem eorum, & circa ea quæ ipse, declarauerat, [l] pertinere, sic dicens: si quid in prædictis [m] ambiguitatis emerserit, hoc ad culmen sedis Apostolicæ deducatur: [n] vt ex auctoritate Apostolica sua [o] in hoc manifestetur intentio, cui solum concessum est in [p] his statuta condere, & condita declarare: [q] cuius tamen contrarium asserunt huiusmodi asserto-
res. [r] Adhuc pater [s] quod [t] asserunt esse falsum: licet enim Innocentius tertius prædictus in generali concilio interdixisset [u] nouas religiones instituit: tamen successores ipsius non (obstante interdicto huiusmodi) plures leguntur ordines confirmasse, qui [x] etiam (aliquibus exceptis) fuerunt postea per Gregorium nonum prædecessorem nostrum dissoluti certo modo in concilio generali. [y] Si igitur post interdictum generalis [z] concilij licuit summis Pontificibus [a] non confirmatos ordines confirmare, & [b] eorum successoribus sic confirmatos in totum dissoluere, [c] non est mirum, si quod declarat circa regulas ordinum, [d] solus [e] summus Pontifex vel ordinat, liceat eius successoribus declarare, seu aliàs immutare. [f] Patet autem quod neque Honorij confirmatio, neque Gregorij, neque Alexandri, neque Nicolai prædictorum facta fuerit in concilio generali, cum per nullum ipsorum fuerit generale concilium celebratum, [g] licet Innocentius iiij. celebrauit concilium generale, tamen in illo [h] nec auctoritate alicuius concilij facta fuit [i] ipsius declaratio gaudeat potestate successor, quàta gauisus extitit antecessor: nec habeat imperium par in parem, extra de elec. innotuit. & d.c. Exijt. §. cæterum sanctum. ff. ad Trebel. l. ille à quo. §. tempestiuum.
l ¶ Pater.] id est, apparet.

r Affertores.] In hoc enim q̃ dicunt, statuta prædecessorum p successores mutari posse, vel

Statuta prædecessorum p successores mutari posse.

ta prædecessorum p successores mutari non posse, vel in dubium reuocari, rubore confundi dẽrent: cum Nicolaus iiij in cuius constitutione principaliter se fundant, cõtrarium asserat: vnde ex suismet codicib. conuincuntur, arg. 37. dist. c. si quid veri. potissime cũ tãta

t ¶ Quod asserunt.] s. definita per prædecessores mutari vel in dubium reuocari nõ posse per successores.
u ¶ Interdixisset.] extra de reli. do. ne nimia.
x ¶ Qui etiam.] s. ordines per successores confirmati.
y ¶ In concilio gñali.] extra de relig. do. c. religionum. lib. 6.
z ¶ Generalis concilij.] s. Innocẽtij iij; a ¶ Summis Pontificibus.] successorib. Innocẽtij interdictis.
b ¶ Et eorum.] s. confirmantium.
c ¶ Dissoluere.] vt de. c. religiosam.
d Ordinum.] s. Minorum. & idem si aliorum.
e ¶ Solus.] quasi dicat sine concilio gñali, vt probant sequentia. & argu. C. de leg. l. vlt. in fi.
f Immutare.] Argumentatur à minori, si n. Papa immutat statuta generalis concilii, de quibus minus videbat̃ q̃ posset, vt puta cũ plena & magna maturitate dispositis; multo fortius poterit immutare vel declarare statuta p̃ solum p̃decessorem sine concilio edita. extra de ele. cum in cunctis, cum ibi not. Vel põt dici q̃ hic sumat idem argumentum alio modo: si enim habuit successorib. confirmatos ordines per antecessores in toto dissoluere, quod est plus: multo fortius licet eis illorũ regulã declarare, q̃d est minus. ff. de reg iur. l. nõ debet cui. extra e. tit. c. cui licet. lib. 6.
g Cele bratum.] & sic quilibet ex eis cõfirmationẽ p̃dictã solus fecit: & sic successori eorũ licuit sup̃ regula declaratione facere. licet per eos confirmata: cum etiam liceret si per eos fuisset in generali concilio confirmata, vt supra.
h In illo.] scilicet generali concilio.
i Facta fuit.] subaudi, sed per eum solum.

a ¶ Supradicta.] de qua fit mentio s. in parte 2.
b ¶ Declarauit.] falso igitur sua confirmatio super hoc allegatur, vt alias s. dixi.
c ¶ Generali concilio.] Lugduni celebrato.
d ¶ Approbatos.] extra de excess. pla. c. nimis inique. & c. nimis praua.
e ¶ Sic dicens.] extra de reli. do. c. religionum diuersitatem §. sane, lib. 6.
f ¶ Præterea.] decima, pars.
g ¶ Vbi legunt.] Si enim non legunt: qa nec legere possunt, vt sequitur, oportet eos sequi quod Ecclesia Romana custodit, nedum peregrinis sermonibus studentes, capput institutionis vi deantur amittere, 11. distinct. cap. quis ne sciat.
h ¶ Assertiones huiusmodi.] s. definita p̃ clausm scientiæ in fide. & morib. p̃ Romanos Pontifices, nõ posse per successores reuocari, vt s. in parte 2.
i ¶ Ad fidem.] i. fidei articulos.
k ¶ Vel omnes.] s. reformandos, vel reformatos conseruandos.
l ¶ Vsum facti.] absq; omni iure vtendi, secundum eos.
m ¶ Cum de hoc.] s. simplici vsu facti.
n ¶ Articulus non sit aliquis.] s. principalis.
o ¶ Sub quo.] s. articulo.
p ¶ In symbolis.] symbolis i dicit in plurali: q̃a vnum primo fuit factũ p̃ Apostolos, Credo i Deũ. Aliud fuit factum in Nicæna synodo, Credo, in vnũ Deũ. Aliud p̃ Athanasium, Quicũq; vult. Et quare dr̃ symbolum, videquod no. 15. dist. c. canones
q ¶ Quasi hoc.] s. quòd Christus & Apostoli in his que habuerunt, non habuerunt nisi simplicem vsum facti.
r ¶ Dubia.] p̃ negationem. vt hic, & ar. ff. de col. bo. l. j. §. sed cum prosint, quib. ad libertã proclamare non licet. l. 3. pillam n. res dubia fieri dr̃, vt dictis iurib. & de acq. post. l. nemo de fi. instr. l. plures, & hoc verum de negatione tali, quæ de se põt esse probabilis: p̃ improbabilem. n. negationem, puta quæ fieret s. aduersarium fundantem intentionem suam de iure communi non dr̃ effici res dubia, sic no. Inno. extra de verb. sig. ex parte.
¶ Per consequens.] sed vñ prouenit illa consequentia? Videas quod dixi in c. cum inter nonnullos. in gl. sed vnde sequitur.
t ¶ Hoc enim.] s. quod Christus & Apostoli in his q̃ habuerunt, simplicem vsum facti habuerunt.
v ¶ Contrarium reperiri.] sed vbi? Vide qđ dixi in c. cũ inter nonnullos. in gl. scripturæ sacræ.
x ¶ Prædictis.] s. in in hac decr.
y ¶ Constat.] hic sume literam, quę est s. f al. nec. & construe, mẽtio ali qua non hr̃ in prædictis symbolis, Euangelio, actib. Apostolorum. & Epistolis de ipsorum paupertate, &cæt.
z ¶ Vsu facti.] quem solum absq; omni iure vtendi p̃dicti asserunt se habere.
a ¶ Quę ipsis offeruntur.] Talem oblationem acquireret ipsis fratrib. dñium eorũ, quæ offeruntur, si ipsi proprietatis forent capaces, vt dixi in c. cũ inter nonnullos, in glos. scripturæ sacræ.
b ¶ Reseruauerit.] d. c. Exijt §. ad hæc cum fratres.
c ¶ Reseruatum.] s. Romanæ Ecclesiæ ex dispositione dicti c. p̃ ministerium ipsorũ fratrum, sicut p̃ ministerium filij patri acquirit, p̃ seruum dño, p̃ monachum monasterio, vt dicto §. ad hæc.
d ¶ Abijcere.] i abdicare seu repellere.
e ¶ Expedire viderit.] ex cã, & quæ illa esse possit, colligit ex decre. Ad conditorem, §. quamquam, & §. rursus nedum.
f ¶ Summi Pontificis.] vt contingit de Martino Papa iiij. dicto §. rursus.
g ¶ In prædictis symbolis.] Credo in Deũ. Credo in vnum Deũ, & Quicunque vult.

quibus articuli fidei continetur: nec etiam reducte ne [t] quasi [u] hoc sacra scriptura contineat, quo negato tota scriptura sacra redditur dubia [r]: & per consequens, [s] articuli fidei, qui habent per scripturam sacram probari, redduntur dubij & incerti: hoc [t] enim in scriptura sacra non poterit, sed contrarium [u] reperiri. De fratribus autem Minoribus prædictis [x] constat [y], quòd de ipsorum paupertate & simplici vsu [z] facti, seu de dominio eorum, quæ [a] ipsis offeruntur, quòd summus Pontifex illud sibi & Romanę Ecclesiæ reseruauerit [b] vel potuerit reseruare, nec quòd illud reseruatum [c] successori abijcere [d] non liceat, si hoc expedire [e] viderit, seu quòd procuratores constitutos auctoritate summi Pontificis [f] pro negotijs ordinis prædicti successor reuocare non valeat, in [g] prædictis symbolis, Euangelio [h], neque actibus Apostolorum & Epistolis mentio aliqua non [i] habetur. Vnde non

Monachus monasterio acquirit.

Snia Papæ i melius mutari potest.

a ¶ Ex prædictis.] q colliguñ ex. §. ad impugnandas.
b ¶ Circa talia.] i. regulam fratrum Minorum concernentia
c ¶ Aliud ordinare.] cum ēt posset eorum Minorum ordinem tollere, vt dixi in c. quorundam, in gl. ꝓprie.
d ¶ Quod.] s. vt successor contra statuta possit ordinare.
e Inferuit.] dicto c. Exijt. §. vlt.
f Continetur.] §. in §. ex præmissis, ver. ipse quoque.
g Nos itaq;.] Vnde cima pars.
h Mendaciorum.] huiusmodi quę recitañ §. in parte 2.
i Assertores.] & per ꝑns suæ animæ occisores, testante sacra scriptura, homo qui mentitur, occidit animam.
k Pestifera.] i. pestē inducenti.
l Erronea.] & sic ꝑ consequens, vitanda. 12. dist. c. nolite errare. C. de castren. pecu. militum. l. errat. lib. 12.
m Damnata doctrina.] vt pura quem in errorem potestatis clauium impellens, & sic per consequens abominanda. ar. C. de hære. l. damnato, extra de sum tri damnamus.
n Confutatione.] i. refutatione seu abominatione.
o Gloriari valeant.] in hoc enim est detestabile: iuxta verbum psalmographi. Quid gloriaris in malitia, &c. & iuxta verbum prophetæ Hieremię, Non glorietur diues, &c. Hiere. 2. nam & hoc graue crimen maxime in ꝑsonis ecclesiasticis reputatur, extra de excess. præla. quàm sit graue. cum per hoc suum delictum publicent, & per hoc grauius peccent, ff. vi bo. rapt. l. 2. §. si re depositā, & aliàs s. dixi in glo. ex hoc magis.
p In errorem.] istud multum vitandum est, 28 q. 1. c. sæpe malorum, & de hoc dixi in c. dierum, circa principium.
q Petulantia.] i. temeritate vel pertinacia. simile verbum ff. de re mil. l. omne delictum, §. qui manus. C. si quis imperatori maledixerit, l. vni.
r Ausi defendere.] ꝑ hoc deteriores cæteris forent cē sendi. 24. q. vlt. qui aliorum, 11. q. 3 qui consentit, no. extra de offi. dele. c. 1.
s Prædictam.] s. cum inter nonnullos.
t Videlicet.] specificat hæresim damnatam.
u Sequeretur.] Vñ autem proueniat hæc consequentia. vide quod no. in c. cum inter nonnullos. in gl. sed vnde.
x Inimicum.] hic dicas vt dixi in d. c. cum inter. super verbo simili, inimicum.
y Pertinaci.] potes super hoc videre quæ no. dicto. c. cum inter. in verbo, pertinaciter.
z ¶ Etronea,] s. in fide.
a ¶ Talia ꝓbitate ꝑsumpserunt.] supple asserere, si nō habes in textu.
b Docuerunt.] docentes ergo & facientes ꝑna eadē

possunt ex prædictis [a] concludere nisi falso, quin contra ordinata per summos Pontifices circa talia [b] valeat successor aliud ordinare [c]: quod [d] Nicolaus præfatus expresse in sua declaratione inseruit [e], vt superius plenius continetur [f].

¶ Nos itaque [g] ne fabricatores mendaciorum [h] huiusmodi ac etiam assertores [i], de tam pestifera [k], erronea [l] & damnata [m] doctrina, confutatione [n] ac confusione vtique omni digna gloriari [o] valeant, & alios trahere in errorem, [p] cum ausu arrepto ac petulantia [q] improba ausi [r] defendere publice fuerint damnatam per constitutionem prædictam [s] hæresim, ac etiam probare, videlicet [t] quod Christus, & eius Apostoli in ijs quę habuisse leguntur, tantum habuerint absque iure aliquo simplicem vsum facti, ex quo (si verum esset) sequeretur [u] vsum Christi fuisse non iustum, quod profecto blasphemiam continet, & catholicæ fidei inimicum [x], cum hoc de pertinaci [y] animositate ac erronea [z] non sit dubium processisse, omnes & singulos, qui uerbo ac scripto per se uel alium seu alios talia [a] publicè ꝓsumpserunt, ipsos quoque qui eos docuerunt [b] in talibus, & ut ꝓmissa facerent, in damnatam [c] incidisse hæresim, ac ut hæreticos [d] euitandos [e] fore de fratrum [f] nostrorum consilio declaramus. [g] Si quis autem damnatas per constitutionem, Cum inter, prædictam, hæreses [h] vel ipsarum alteram deinceps [i] scienter [k] uerbo [l] uel scripto defendere, uel approbare ꝓsumpserit, de fratrum eorundem consilio decernimus, vt tamquam hæreticus ob omnibus euidenter habeatur. Ad huc quod constitutionem nostram, Ad conditorem canonum, supradictam infano [a] ausu impugnare nisi [b] sunt (sicut fertur) districtius de eorundem fratrum consilio inhibemus [c], ne quisquam contra definita, ordinata seu facta per [d] ipsam verbo vel scripto scienter [e] approbet aliquid [f], vel defendat. Si quis vero contra præsumpserit tamquam contumax [g] & rebellis [h] Romanæ Ecclesiæ ab omnibus habeatur. Nulli [i] ergo, &c. Data Auinion. quarto idus Nouembris Pontificatus nostri, anno nono.

Gloriari in peccato est detestabile.

Deverb. significi. Tit. XIIII. 123

a ¶ Insano.] i. dest, non sano, sed potius vesano.
b ¶ Nisi sunt.] i. dest conati sunt.
c ¶ Inhibemus.] vt aliàs sæpe dixi post talem inhibitionem contra faciens peccaret mortaliter. 4. dist. denique, & pœna digna se redderet. extra de constitu. c. cognoscentes, cum similib.
d ¶ Per ipsam.] scilicet constitutionem Ad conditorem.
e ¶ Scienter approbet.] hic repete quæ supra dixi proxime in glo. ia. 1. ex certa scientia.
f ¶ Aliquid.] ex hoc videtur, quod in vno defendens vel approbans contra dictam constitutionem, pœnam contumacię per eis & rebellis pati debeat.
g Contumax.] in contemnendo statuta Ecclesiæ, ut ꝑtē, vel inobedientiæ notam & transgressionis ineurrens infamem se reddit. extra de elect. dudum 2. circa ꝑin. de maio. & obed. illud 6. q. 1. infames, & peccatū mortale committit, cum ex hoc ꝓsit excommunicari. extra de maio. & obed. si quis, 11. q. 3. si autē nobis. &c. seq & deponi etiam mereturex trāsgressione statuti præceptum vel prohibitionem continentis. 4. dist. denique, & argu. ff. de re milit. l. 3. §. in bello.
h ¶ Rebellis.] ex tali rebellione inobtemperans non credens papam sic constituere potuisse, ut statuit, hæreticus iudicaret 19 dist. nulli fas. & ibi no. & ꝑ Gar. extra de elect. c. generali. lib. 6. Sanctiones enim sedis Apostolicę accipiēdę sunt tamquam ipsius diuina uoce Petri sir matæ. 19 dist. c. sit omnis. licet in corpore canonum non sint redactæ. ead. dist. si Romanorum. nam potestates sæculi suas constitutiones eccle siasticis debent subii cere, non præferre. 10. dist. cap. certū. 69. dist. ca si Imperator, cum lex Christi sacerdotali quoscumq; subiecerit potestati. 10. dist. c. su scipitis. quare cum per rebellionem mensura cælestis dispensationis exceditur, iri dicitur in contumeliam disponentis, di cto. c. certum est in fi.
i Nulli ergo. ꝑ hac clausula, dic ut plene dixi in c. Execrabilis.
[Zenzelinus se submittit Eccl si ę Romanæ.]
¶ In notatis per me sup materia huius cōstitutionis & aliarum sibi similium, & in omnibus alijs, vbicunque me dictis vel scriptis, submitto me correctioni sanctæ Romane Eccl si ę, si qualitercunque me errasse contigerit in eisdem.

Finis Extrauagantium Ioannis xxij. Vnà cum eleganti apparatu Domini Zenzelini de Cassanis, Vtriusque iuris professoris.

APPO-

Universidad de Deusto
Biblioteca

APPOSTILAE AD EXTRAVAGANTES IOANNIS XXII.

Diuini ac humani iurisconsulti & sacri Palatij causarum Auditoris dominij Ioannis Francisci de Pauinis appostillæ ad suprascriptas Extrauagantes, quas idem dominus cum glossis Gulielmi de monte Lauduno in suo tractatu, quem De visitatione intitulauit, inseruit: hic vero eius industria cum glossis Zenzelini fuere descriptæ.

ADonus.] Electi sede vacante, vbicunque moram traxerint, sibi non præiudicant.

Secunda.

¶ Suscepti.] Diuisio fructuum inter habentes annalia, & beneficiatos, hanc allegat Ioan. And. in Mercu. nemo potest. ad fin. de reg. iur. lib. 6. eandem allegat glos. in cle. cum ei quem in ver. nota erit. de concess. præben adde consilium Calder. in ti. de sententen. excom. quod incipit, collector Papalis. Item consilium eiusdem 11. in tit. de priuileg. quod incipit, hēt ordo sanctæ Claræ. adde decisionem in antiquis, quæ incipit. Vrbanus, hanc etiam decretalem allegat gl. in cle. 2. de deci. & decisio Rotę, in antiquis, 87. quæ incipit, item nota. q̄ ubi alicui sit gratia, &c. & glo. in c. præsenti. de offi. ordi. lib. 6. in fi. super ver. supereſſe, & ibi Ioan. And. in nouella, & idem in addi ad Specu. in tit. de locato, §. nunc tractemus & per hanc decret. Rota & curia Romana hodie interpretatur, & tenet, q̄ gratia expectatiua ad summā 80. duca. extendat se ad beneficium veri valoris centū ducatorū, vbi beneficium non est taxatum, & in gratia dicitur, secundum taxationē decimæ: aliàs attenditur verus valor: iuxta ea q̄ habentur per Ioan. And. in addi. Spec. in rubrica, de cōcess. præben. 8. col. & per Petrum de Ancha. in cle. 1. de concess. præb. in penult. charta, & Oldra in cōsilio 232. & decisio in antiquis q̄ incipit, item nota q̄ vbi alicui fit gratia. Et vendicat locū ista decretalis in præstimonijs & præstimonialibus portionibus: qa sunt beneficia ecclesiastica & perpetua, vt concludit Old. in consilio 93 quod incipit, in ecclesia Calaguritana. & ibi pulchre declarat istam constitutionem, & de his p̄stimonijs facit mentionem tex. in c. fi de cōcess. p̄b. lib. 6. confert ad materiam huius textus consil. Petri de Anch. 329. quod incipit, circa istam perceptionē. & consilium 108. quod incipit, contra fratres. Item consilium Ludo 498. An autem per istam constitutionem reuocetur statutū ecclesiæ disponens, & nouus canonicus nihil percipiet usque ad quadrienniū: vide Old. in consi. 171. quod incipit, suppositā consuetudine iurata. & an legatus possit mutare taxam procurationis factæ cum clerico prouinciæ, & sic obseruare. Calderi. q̄ sic in consilio 6. in tit. de offi. leg. & videda est decisio in antiquis. 66. q̄ incipit, itē nota. q̄ vbi bāficiū est semel taxatū, alias est sub ti. de p̄b. cū, seq.

Intextu ibi, [Sciuerint,] scire autem dicuntur ex quo ipsorum vacatio in loco vel ecclesia publice nota erat argu. in cle. cū ei quē. in fi. de concess. p̄b. & ibi, [Subhastatione, id est, præconizatione, quæ fit publice in loco publico, de qua not. Spec. in tit. de emp. & vend. §. nunc dicendum, ver. his quoque, & not. in l. licitatio, ff. de publ. & in l. 1. C. de fide instru. & iure hastæ fisca. lib. 10.

In §. [Si vero ibi.] [Absoluatur.] quia iste textus dat formam absoluendi, vt scilicet prius præcedat satisfactio: si nō seruet forma tradita, nō valebit absolutio per no. in reprouida de elect. lib. 5 Nam non tribuit hic ordinatio simpliciter potestatem absoluendi. sed sub certo modo & forma. Clausula sequens, q̄ tollit iura disponentia in contrarium præmiſ. per quod non obstat cap. venerabilibus, in contrarium allegatum, ut dicit hic Zenzelinus, hæc clausula ad omnia supradicta extenditur. Ioan. Fran.

Tertia.

¶ Ecclesiæ Romanæ.] Contra officiales dominium assumentes in patrimonio Ecclesiæ Romanæ.

Quarta.

¶ Execrabilis.] Hæc constitutio practicabilis est: & addit ad decre. de multa, de præben. in antiquis.

Quinta.

¶ Sedes Apostolica.] Diuisio diœcesum potestatē nō tollit executoribus & iudicibus. Hanc constitutionē allegat decisio in antiquis. Ioann. de Imol. sub tit. de priuileg q̄ incipit, Suppositio, &c. reperitur et in alijs decisionibus antiquis sub titu. de sepul. & vide Calde consil. 8. sub. tit. de priuileg. quod incipit, Cōciliū est priuilegiū, adde decisionem in antiquis, q̄ incipit Suppositio de Antonianis. Et ad materiam huius decuide no. per Archid. 13. q. 1. in prin. uide in c. significauit, &c. Rodulphus, de rescrip & debet in ordine scripturæ præcedere cōstitutionem. Excerabilis, vt patet ex earum datis. Ad præsentis extrauagantis declarationem idem Pontifex fecit vnam aliam extrauagantē declaratoriā, quā reperies hic glossatam p̄ Zenzelinū, q̄ incipit Ad Apostolatus nostri per quā declarat suæ intentionis non fuisse, q̄ per diuisionē episcopatuum & eccl siarum, à quibus diu fiones erant factæ capitulis, archidiaconis uel alijs personis uellet aliquatenus derogare, n si quatenus p̄ diuisionē hmōi litteris Apostolicis contineretur expresse: vnde universis platis, & aliis quibuscunque personis eccl. sticis & eccl siarum deciſarum, & in cathedrales erectarū, mandauit ne capitula, archidiaconus, & alios personatus, vel dignitates, officia seu beneficia in prædictis primarijs eccleſiæ obtinentes quominus uificationes exerceant, procurationes recipiant, ac alia bona & iura archidiaconalia obtineant in prædictis decisi: diœcesibus, sicut ante diuisionem huiusmodi obtinebāt. n si quantum in diui sione huiusmodi litteris Apostolicis caueatur expresse, impediant quoquomodo quousque per sedem Apostolicam aliud fuerit ordinatum: aliàs comminatur contrafacientibus animaduersionem condignam, &c. Et hæc sumpta est ex textu in auth. de admi. offic. in sacris appel. circa fin. col. & in §. illud tamen sancimus. coll. 3. pro diuersis administrationibus ab antiquo seruatis administrabunt officiales primæui sicut prius. Adde ad materiam quōd si episcopus Tholosanus deputatur conseruator alicuius postea erecta ecclesia Tholosana in metropolitanā poterit exercere iurisdictionem conseruatoriæ. secundū Oldr. in consilio 222 quod incipit, bonę memoriæ. Et si erigatur prioratus in ecclesiam cathedralem, an tollant priuilegia, q̄ ante erectionem habebat prioratus: uide

vide eundem Oldr. in consi. 214. quod incipit, domino episcopo. Adde eundem in cōsilio quod incipit, si milite bonæ memoriæ. Adde decisi. in antiq. 293. q. incipit, superpositio q̄ ex priuilegio Antonianorū, in quo allegatur ista constō in glo. in verbo, ordinationē: ibi, [Dic contra] imò consilium tenet Ioan. de Ligano, & Ioan. Fran. & Io. de Imola, & alij plures in ca. cum in illis, hic allegato: ubi vide Domi. licetaliàs Calixtus I. publico consilio declarauit glossam istam, nos autem trāsimus cum opinione contraria tamquā communi. Ioan. Franc.

Sexta.

¶ Ad Apostolatus.] In beneficijs diuisis habet quis ea iura, quæ habebat in integris.

Septima.

¶ Si fratrum,] Imperio vacante nullus nomē vicarij imperatoris retineat, assumat, vel resumat.

Octaua.

¶ Antiquæ.] Notabilis valde est ista. inhibens ne aliquando assumant ordines sacros quorum susceptione nō possunt matrimonium etiam nondum consumatū dissoluere. Hanc allegat Ioan. And. in c. 1. de voto. lib. 6. in gl. super verbo, sacri ordinis.

Nona.

¶ Sancta Romana atque vniuersalis.] Cōtra Fraticellos. Adde extrauagantem eiusdem, quę incipit, Gloriosam Ecclesiam, in qua singulariter confundit omnes errores istorum Fratricellorum.

Decima.

¶ Copiosus.] Contra portantes infidelibus arma vetita, & alijs prohibita.

Vndecima.

¶ Quia in futurorum.] Hæc extrauagans loquitur de duellis, & torneamentis: hanc allegat Henricus Boic. in c. canonum statuta ad fin. propter glo. Zenze. super ver. torneamenta. Adde Ioan. And. in addi. Spec. in tit. de rescrip. puta, §. item ratione. ver. item quod obtentum est ab Imperatore nondum coronato, & in c. 1. de cleri. peregrinis.

Duodecima.

¶ Prodiens quasi ex adipe.] Contra cudentes falsam monetam. Adde extrauagantem eiusdem, quæ incipit, spondent, quas non habent contra alchimistas & confi. Oldrad. quod incipit, & consilium Bal. in vsibi. feu. in tit. quæ sint regaliæ. Adde deci. in antiquis, quæ incipit, casus talis est.

Decimatertia.

¶ Ad nostri Apostolatus.] Circa bannitos Campaniæ Maritimæ.

Decimaquarta.

¶ Dierum crescente.] Contra homines Marchiæ, qui suos rectores & officiales occidebant. hanc allegant Henricus Boic. in c. canonum statuta. de consti. propter gl. Zenzelini. in ver. mundanis.

Decimaquinta

¶ Cum ad sacrosanctæ] Super taxis hanc extrauagantē allegat Io. And. in c. statutum. §. notarium, de rescrip. li. 6. in nouell. & in addi. Spec. in fi. proęmij ad intellectū algorismi. Adde extrauagantem Martini, quæ incipit in Apostolicæ dignitatis specula. in qua ponuntur omnes taxæ officialium curiæ Romanæ. Similiter vide extrauagantem Benedicti xij. quæ incipit, tō iuris exigit §. cæterum, in qua taxam facit eorum, quæ possunt recipere notarij Rotæ, & Cardinalium, & auditorum cameræ, & Merastalli † Romanæ curiæ, & aliorū quorumcumque audientium causas in Romana curia auctoritate Apostolica. Adde extrauagantem Benedicti 12. quæ incipit, decens & necessarium, in §. in sala rijs. Datū Auinioni 6. Calend. Nouembris, pontificatus sui, anno 6. in qua taxauit salaria aduocatum, & procuratorum Romanæ curiæ, quæ omnia confirmauit Gregotius 9. in sua extrauaganti, quæ incipit, in Apostolicæ quamuis à felicis, & Martinus 5. in dicta extrauagāti, quæ incipit, in Apostolicæ, in alia, quæ incipit, Romani Pontificis prouidentia.

† Merastal aliàs marescalli.

Decimasexta.

¶ Quorundam] An fratres Minores Indumenta villa culta & stricta pro arbitrio ferre possint.

Decimaseptima.

¶ Quia nonnunquam.] Suspenditur excommunicatio quam incurrebant glossantes decretalem, Exijt q̄ seminat. de verb. sign. lib. 6.

Decimaoctaua.

¶ Ad conditorem] Refutat Papa dominium rerū fratribus Minoribus obuenientium.

Decimanona.

¶ Cum inter nonnullos.] Contra errorem Bohemorum, qui dicebant Christum & eius discipulos nihil habuisse proprium, &c.

Vigesima.

¶ Qui quorūdā mentes,] Contra detractores extrauagantium. Ad conditorem, & Cum inter nonnullos, hanc constōnem allegat Io. And. in c. 1. de summa tri. super ver. claue, ad declarationem potestatis clauium, & Bal. in authen. ingressi. C. de sacrosan. eccl. in 6. col. lu. & idem Io. And. in c. cum satis, de offic. archid. ad declarandum quid importet cura animarum.

Finis Appostillarum Domini Francisci de Pauinis, in quibus breuiusculo sermone effectum cuiulibet Extranagantis habes secundum ordinem quo situatæ sunt, aliaque multa notatu dignissima, quæ se cunctis luculenter offerunt.

Hieroni-

Hieronymi Clarii Brixiani iuris vtriusque doctoris Protonotarii, & Comitis Apostolici in Extrauagantes Decretales breue Præludium.

CVM Omnes Magistratus, præsertim Ecclesiastici decidendas causas & cæteri Iurisperiti, quibus interpretandi consulendique tribuitur facultas, responsa sua, iuxta constitutiones Romanorum Pontificum, non solũ quæ in corpore iuris clausæ reperiuntur, verumetiam secundum Extrauagantium dispositionem sint prolaturi, si modo ipsis Exrrauagantibus adsint, quæ epistola Innocentij tertij ad Helien. episcopum deposcit: iptarum lectionem non negligendam censeo: Quippe sententia lata contra extrauagantem publicatam & indubitatam, est ipso iure nulla: ante publicationem vero secus, vt not. in procœmio Clementinarum in verbo, decætero, & in Clementi. nolentes, de hæreticis. Sed si est publicata & indubitata, est ipso iure nulla, tamquã lata contra legem scriptam, not. Bald. in l. 2. C. quando prouocare non est necesse. & Butriga. in capitu. 1. & in capitu. cum inter, de re iudica. & probatur in l. v. §. item cum contra sacras. ff. quæ sentent. sine appellat. rescindan. Exemplum in Extrauaganti, Execrabilis, secũdum Abbatem in capitu. Pastoralis. de fide instrumento. Item de extrauaganti, Ad regimẽ. quam allegat decisio in nouis 349. incipit, Itẽ si mandatur. Secus autem si de ea dubitatur, per capitu. pastoralis, de fide instrumento. & l. cum prolatis. ff. de re iudica. secundum vnã lecturam. Ideo super ea Papa est consulendus, & si repeitur in archiuo publico, dicitur indubitata, per authenti. ad hæc. C. de fide instrumento. & l. Celsus. ff. de probationibus secundum vnam lecturam. Facit capitu. Ad audientiam, de præscriptio. & idem præsumitur quando reperitur inter Extrauagantes 20. q. 6. capitu. quoniam progenitorum, maxime si reperitur glossata per doctorem famosum, sicut Zenzelinum, Laurentium, Ioannem Monachum, Gulielmum de Monte Lauduno, & alios: & per not. in dicto capit. pastoralis, probatur l. 1. in fine. C. de nouo Codi. componendo, & quod not. in l. 3. C. de legibus, vel si fuit diu obseruata, vt not. Bartol. in l. fina. super Extrauagant qui sint rebelles, de quibus plenius per Barto. in l. cum prolatis, præallegat. & Butrigar. Abbat. & Modernos in dicto capitu. pastoralis, vbi secundum Boat. potest de ea dubitari ad instar eius, quod notatur in capitu. nemo. de electio. in sexto, de quibus etiã per Ludouic. in consilio 250. quod incipit. In Christi nomine, In proposito casu. Vbi etiam subdit, quòd si fuisset temporalis per declarationem successoris efficitur perpetua: quia declaratio Papæ etiam ad petitionem singularis personæ facta ad legem vel ad ordinationem aliquam præcedentem, legem generalem constituit ad omnes per l. fina. C. de legibus, & notatur in capitu. in causis, de re iudica. Item est necesse, quòd constet de datis, secundum Barto. in dicta data, qui sint rebelles. Præmissa intelligo de extrauagantibus emanatis post compilationem libri Sexti, secundum Ioann. Andr. in procœmio libri Sexti, ad finem, & capitu. fina. de hæreti. eodem libro. Et si contradicant iuri scripto, dic vt plene per Ioann. Andr. Ioann. de Lignano, & Dominicum in capitu. primo, in princi. de constitutionibus. libro sexto, & per Archidiaconum post Hug. 19. distinct. capitu. si Romanorum, & in summa. Adde Bald. in lege, leges sacratissimæ. C. de legibus, & notatur in capitu. si in laicis. 30. distinctio. Nec est de substantia, vt redigatur in scriptis, de quo plene per Ioan. Andr. in regula, nemo potest, de regu. iur. in Mercurialibus, libro sexto, & in decisionibus Roma. 238. per glossi. in l. prima. C. de legibus, probatur in capitu. de renũtiationibus, libro sexto per Abbatem in capitu. primo, de postulat. prælato. qui dicit, quod de hoc videtur communis opinio. Debent autem Extrauagantes, quando de eis dubitatur, per allegantem in forma authen. produci sub plumbo, si extra curiam sunt producẽdæ, vel sub signeto Vicecancellarij, si in curia sunt producendæ. Et hoc de illis qui sunt descriptæ in libro Cancellariæ. Illæ autem quæ sunt descriptæ in Camera Apostolica, sumentur cum signeto Camerarij in curia vel sub plumbo extra curiam. Et ita seruatur in curia Roma. De his autem plenius tractat supremus doctor Dominus Franciscus de Pauinis in princi. Extrau. Ioan. xxij.

Extra-

Sẽtentia cõtra extrauagantem lata, an valeat

Extrauagãs quãdo dicitur indubitata.

Scriptura si est de substãtia extrauagantis.

Extrauagantes quales sunt producendæ.

à Diuersis Romanis Pontificibus post Sextum, emanauerunt, Quarum aliquæ Glossis Ioannis Monachi Picardi Cardinalis, & aliquæ Commentariis Gulielmi de Monte Lauduno, & Ioannis Francisci de Pauinis illustrantur.

LIBER PRIMVS.

De consuetudine.

¶ Ioannes xxij.

¶ *Consuetudo impediẽs ne legati sedis Apostolicæ recipiantur, non valet: & illa non obstante legati ipsi sunt ab omnibus recipiendi, & eos impedientes ipso facto excommunicationẽ incurrunt, & eorum terræ ecclesiastico subijciuntur interdicto.*

CAP. VNICVM.

SVper gentes & regna Romanus Pontifex à Domino constitutus, cum personaliter singulas regiones circuire non possit nec circa gregem sibi creditum curam pastoralis sollicitudinis exercere: necesse habet interdum ex debito impositæ seruitutis, suos ad diuersas mundi partes (prout necessitates emerserint) destinare legatos, qui vices ipsius supplendo errata corrigant, aspera in plana conuertant, & commissis sibi populis salutis incrementa ministrent. Verumtamen ali qui huiusmodi officium & potestatem ipsius Romani Pontificis, quam non ab homine, sed a Deo recepit, sub suo arbitrio redigere molientes, legatos ipsos nisi ab eis petiti fuerint, vel de beneplacito eorum transmissi, sibi terras subiectas (dicentes hoc eis de consuetudine competere) ingredi non permittunt. ¶ Nos huiusmodi consuetudinem non tam irrationabilem, quam nonnunquam animarum salui contrariam, detrahentemque Apostolicæ potestati, auctoritate Apostolica penitus reprobantes, legatos ipsos ab omnibus, cuiuscũque præeminentię, conditionis aut status fuerint, debere admitti decreuimus: nec eos prætextu cuiusuis consuetudinis impediri posse a quoquam Christiano nomine gloriãte, quominus regna, prouincias & terras quaslibet, ad quæ ipsos destinari contigerit, ingrediãtur libere, ac cõmissæ sibi legationis officium exerceant in eisdem.

¶ Qui vero decętero superprædictis dictos legatos, aut etiam nuntios, quos ad quascunq; partes pro causis q̃buslibet sedes ipsa trãsmiserit, prę̃sumpserint impedire, ipso facto sententiam excommunicationis incurrãt. Regna, terræ, & loca quælibet subiecta eisdem, tãdiu sint eo ipso ecclesiastico suppositа interdicto, quamdiu in huiusmodi contumacia duxerint persistendum. Non obstantibus quibuslibet indulgẽtijs aut priuilegiis, Imperatoribus ac Regibus, seu quibuscunque alijs sub quibuscunque modis tenoribus & formis a sede ipsa concessis, quæ contra præmissa nulli volumus suffragari.

a ¶ Cathedralem.] aliqui habent sic, Ad cathedralẽ, aut, quãuis læcularem nõ cathedralem ecclesiã, quod an bonum sit, relinquo peritiæ legentium.

a ¶ Postu

De postulatione prælatorum.

¶ Ioannes xxij.

¶ *Minores xxvii. annis sæculares & Mendicantes religiosi ad certas ecclesias prohibentur postulari: & puniuntur tam postulantes quam postulati contrafacientes.*

CAP. VNICVM.

DIspẽdijs & periculis varijs quæ ex subscriptis postulationibus possent ecclesijs euenire, & vacationũ diuturnitatibus, quæ cõsueuerũt nõnũquã ex postulationibus irrationabilibus prouenire, ac dispẽdijs quę inde frequẽter ecclesię incurrũt, ad futurã rei memoriã obsistere cupiẽtes: illũ qui vicesimumseptimũ nõ attigerit annũ, ad cathedralẽ, [a] necnõ professorẽ cuiusuis Mẽdicãtiũ ordinis ad inferiores cathedralib. ecclesias, ad monasteria extra suos ordines postulari

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Postulatos vero] hæc clausula breuior est in aliqbus libris, in quibus sic habetur. Postulatos vero qui postulationem huiusmodi de se factam p secuti fuerunt, et se & cætera.

Niunctę] Hæc decret. habet sex dicta. Primo pmisso proœmio ad dicenda, factum intentum in genere ponit. Secundo ver. [Asserẽti.] ad factũ positum p multa media arguit. Tertio. ver. [Quòd autem.] dicta argumenta applicando ad casum specialiter intentum descendit. Quarto versi.] Præsent.] super dicto casu statuit: & inhibitiones cõsequenter adijcit. Quinto ver. [Quod si forsan.] facientes cõtra huiusmodi ista tutum punit. Sexto vers. [Similiter.] dictum statutum ad casum alium extendit. Ioan. Monachus.

b ¶ Imminere.] extra 6. lib. de elect. & ele. pot. cap. vbi periculũ. Io. Monachus.

c ¶ Probauerit.] C. de mand prin. l. vna. d ¶ Suscipere.] 98. dist. nobilissimis. Io. Monachus.

e ¶ Doceat.] extra de offi. deleg. ca. cum in iure.

f ¶ Ascẽdant.] extra de cleri. peregr. c. 1. & 2. & 98. dist per totũ.

g ¶ Reputandi.] C. de epis. & cle. si quã per calumniã. § præterea. 71. dist. hortamur.

h ¶ Indiscussa.] 42. dist. quiescamus. Ioa. Monachus.

i ¶ Censeantur.] vt cũ dr̃ Prior, vel p̃positus talis monasterij p Priorẽ seu p̃positũ loci gubernari. hęc. n. adiectio sit per sty'ũ cãcellariæ, qñ scribit priori vel p̃posito alicuius monasterij: aliàs si simpliciter sine dicta adiectione non scriberetur p̃dictis vt iudicibus. Io. Monachus.

lari edicto perpetuo prohibemus.

¶ Quòd si secus postulatum fuerit & attentatum, irritum ac nullius penitus sit momenti. Et qui scienter processerint ad eandem, ea vice postulandi ac eligẽdi potestate priuatos, ac beneficijs, quę in ipsa obtinebunt ecclesia, ad quam postulationem huiusmodi fecerint, per triennium nouerint se suspensos.

¶ Postulatos[a] vero, qui postulationis de se factæ negotium fuerint per se, vel per alium in Romana curia prosecuti, illud ibi proponi in publico vel priuato consistorio facientes, etiam se dumtaxat dispositioni sedis Apostolicæ committendo, si se annum xxvj non attigisse sciuerint, vt præfertur, vsque ad xxxv. annum. Cæteros vero sęculares & religiosos extra suorum administrationes ordinum perpetuo ineligibiles ac impostulabiles esse decernimus: ac prorsus inhabiles ad quascumque dignitates ecclesiasticas & beneficia quęlibet obtinenda.

facit mentionem Panormitanus in capitu. qualiter. de electio. dicens, quod nullus antequam habeat litteras Apostolicas super sua promotione, debet administrare, nec debet recipi ab ecclesia tamquam prælatus: alias recipientes & receptus incurrunt pœnam; de qua hic.

CAP. I.

De electione.

¶ Bonifacius Octauus.

¶ Multis probat argumentis promotos in curia non debere ad propria redire sine litteris suę promotionis. Qui si secus fecerint, pro prælatis non sunt habendi, pœnasque incurrunt hic expressas. Et de ista Extrauaganti

INiunctæ nobis debitũ seruitis exposcit, vt qui reformandos in clero mores & actus (prout nobis ex alto permittitur) sollertius intẽdimus, ibi præcipue reformationis accommodæ remedium apponamus, vbi maius respicimus periculum imminere.[b]

¶ Sane quam periculosum existat, quòd aliquis in officio, dignitate vel gradu fore se asserat, & pro tali etiam habeatur, nisi prius ipse quod asserit legitimis ostenderit documentis tam ex ciuilibus quam ex canonicis institutis colligitur euidenter. Asserenti namque cum mandatis principis se venisse, credẽdum non est, nisi hoc scriptis probauerit:[c] Nec similiter creditur se asserenti legatum. Nunquam enim Apostolicæ sedis moris fuit absq; signatis apicibus vndecumque legationem suscipere.[d] Sed nec dicenti se delegatum, sed eiusdem creditur vel intenditur, nisi de mandato Apostolico fide doceat[e] oculata. Similiter clerici ad alienam diœcesim sine suorum ordinariorum litteris venientes, nec in suis recipiantur ordinibus, nec ad superiores ascendant.[f] Clerici quoque monachi, qui de suis ciuitatibus ad alienam vrbem proficiscuntur (nisi muniti veniant suorum litteris prælatorum) non sunt clerici vel monachi reputandi.[g] Si quis præterea in clerum electum se dicat, si sacerdotem se nominet, hoc scrutandum est: quia non sine periculo est in talibus communicatio indiscussa.[h] Quòd autem in alijs qui se episcopos vel superiores prælatos, aut etiam abbates, priores, seu alios monasteriorum rectores quocunque nomine censeantur, appellant, sit discussio celebris & diligens facienda, luculenter apparet: & si scandala & pericula grauia (quæ ipsorum parere posset communicatio indiscussa) diligentius

a ¶ Attendantur.] 11. q. 3 nolite. Io. Mona.
b ¶ Censeantur.] 2. q 1. legum. Io. Mona.
c ¶ Promouentur.] ex prouisione papæ vel ex officio superioris. extra 6. lib. de elect. si postquam. in fi.
d ¶ Confirmationis] via institiæ Io. Mona.
e ¶ Consecrationis.] vt electi in episcopos & superiores p̃latos. Io. Nona.
f Benedictionis.] vt abbates, priores & p̃positi prædicti.
g ¶ Ad cõmissas] statutum præmisit, nunc inhibitionem duo capita cõtinentem subiungit.
h ¶ Litteris.] Not. probationem in scriptis. similes casus notantur extra lib. 6. de censi. Romana §. post quam.
i ¶ Non præsumant.] sed qualiter administratio acquisita p̃ solam confirmationem auferatur extra de elect. cãmissam & no. 62. dist. quanto. Sol. si est consuetum q̃ primo installetur abbas antequã administret: hoc potest fieri, vt ius administrãdi differatur consuetudine. extra de offi. archi. ad hoc §. in quadam &c. vt nostrũ. sic potest fieri iure inhibẽte, vt hic. Sed numquid qñ hic dicitur, habet locum in inferioribus papæ confirmantibus? vñ q̃ sic. extra de reiud. in causis. Dic contra, quia cum hæc constitutio sit pœnalis & q̃ tra ius commune, cãdem non extendam, sicut nec iura specialia contra regulam ad consequentiã sunt trahenda. extra 6. lib.

attendantur[a]. Hinc nos euidens euocat ratio, vt cum præmissis alijs casibus qui minoris existunt periculi, sit ex constitutionibus editis iam prouisum, hunc vltimum, qui periculum grauiora minatur, nequaquam sine prouisionis opportunæ remedio relinquamus.

¶ Præsenti itaque perpetuo valitura constitutione sancimus, vt episcopi & alij prælati superiores, nec non abbates, priores, & cæteri monasteriorum regimina exercentes, quocunque nomine censeantur[b], qui apud dictã sedem promouentur[c], aut confirmationis[d], consecrationis[e], vel benedictionis[f] munus recipiunt, ad commissas[g] eis ecclesias & monasteria absque dictæ sedis litteris[h] huiusmodi eorum promotionem confirmationem, consecrationem, seu benedictionem continentibus accedere, vel bonorum ecclesiasticorũ administrationem accipere non[i] præsumant: nulli quę eos absque dictarum litterarum ostensione recipiant[k], aut eis pareant vel intendant.

¶ Quòd si[l] forsan contra præsumptum fuerit: quod per episcopos, prælatos, abbates, priores, & alios monasteriorum regimina exercentes prædictos medio tempore actum fuerit, irritum habeatur: nec quicquam interim ijdem episcopi vel prælati, abbates, priores, vel regimina exercentes, de ecclesiarũ vel monasteriorum prouentibus percipiant eorũ dem.

¶ Capitula[m] vero conuentus[n] ecclesiarum & monasteriorum ipsorum & alij quicunque ipsos absque huiusmodi dictæ sedis litteris recipientes vel obedientes eisdem, tandiu sint a beneficiorum suorum perceptione suspensi[o], donec super hoc eiusdem sedis gratiam meruerint obtinere p.[p] ¶ Similiter quo

accedit prælatus ad prælaturam: non quando diu in possessione fuerit, no. simile extra 6. lib. de sentent. ex commu. si iudex.

l Quòd si. Sicut præmisit duplicem inhibitionem videlicet quod ad prælatos & subditos, sic hic quo ad eos. dem contra inhibitio nẽ venientes pœnã annectit: primo duplicẽ cõtra prælatos, secundo vero capitulo contra subditos.

m Capitula, scilicet cathedralium vel secularium.

n Conuentus.] scilicet regularis. Io. Monachus.

o ¶ Suspensi.] video pœnam istam locum habere in sęcularibus. qui habent beneficia distincta. Quid in regularibus, nunquid fame morientur, cum non habeãt aliud beneficium distinctum, nisi necessaria vitæ? Dicunt qui dam, sibi imputent q̃ sua culpa inciderunt in hanc pœnam extra de æta. & qua l. or. c. 1. & ff. depositi. bona fides & quærãt victũ manibus. 91. dist. clerici victũ. Vidi i facto Sagien. ecclesiæ, q̃ regularis existit. cũ qui dã canonicus illiusecclesięelecto ibidẽ eui dẽ defectũ scientiæ obiecisset. & defecisset. nec potuisset pœna ista puniri, quæ habetur extra 6. lib. de elect. statuimus. §. si vero &c. si forte. papa decreuit (cum nõ posset sibi denegari iustus) vt esset in ecclesia sua vltimus in choro, capitu. & refecto rio, nũquam ad dignitatem in ecclesia sua promouendus, sic dico hic arctum victum dandũ donec isti gratiam sedis Apostolicæ. vt sequitur, meruerint obtinere, vt C. de ord. cog. si quando. verb. nam si tales, vbi existenti in possessione seruitutis, qui administrare non potest, sumptus litis & alimoniæ ministrãtur, quantum moderato iudicis arbitrio fuerit æstimatum. Sic damnato in metal ũ, & etiam seruo pœnę alimenta relinquũtur, licet alia subtrahantur. ff. de alim. leg. l. is cui & l. seruos ff. de ijs quæ pro nõ scrip. hab. l. 3 Et alias mutatur pœna, cum ordinatã per ius locũ habe e non possunt. ff. de iurisd. om. iud. l. si quis id quod. § in seruos, 14. q. 6. si res. ff. de in ius voc. l. si. Sed quis administrabit bona interim? Dico quod superior dabit administratorem. extra 6. li. de sup. neg. prælec. ecclesiæ. de appel. peruenit. vel dabitur curator bonis, si cui illis qui administrare non possunt. ff. de cura. bo. dan. per totum. C. de asser tol. l. 1. §. super peculio. Io. Monac.

p ¶ Obtinere] ex quo papa sibi reseruauit hũc casum, inferiores de eo se intromittere nequeunt extra 6. li.

Universidad de Deusto
Biblioteca

de sen.exco. cū me di
cinalis.in fi. extra de
præb.iter cætera.aliàs
possent.extra de sen.
excommu.

a ¶Iuramēto.]de quo
habetur extra de iure
iurando, ego N.

b ¶Nō præstito.] ca
pe j. nequaquam ab
eadem discedant.

c ¶Non subsistat.]nū
qd pœnæ in primo ca
su positæ extra recipiē
tes & obedientes pla
tis,hēbunt hic locū?
vī quod sic pp ver
bum quod præcedit,
s.vt de alijs.Dic con
tra, & hoc casu pu
niuntur prælati,vt in
primo.Nec verbū, de
alijs,referē ad subdi
tos,sēd prælatos.Ne.n ā
rū si pœna hoc casu re
cūdo non repetatur:
quia plus delinquit
recipiēdo contra pri
mum, quā secūdum,
nec pœnā nō expressā
extendam. de pœn. di.
1.pœnæ.

ADDITIO. Ad in
tellectū huius decr.&
c.nihil.de elect.adde
positum Oldradi, nu
mero 51. qd incipit,
Posito sine piudicio,
ubi concludit, quod
dñs Brochar. qui est
immediate sedi Apo
stolicæ subiectus, dis
tās a Romana curia
vltra 30.dietas ad ma
gnā instātiāsui capitu
li,& pp ecclæ necessi
tatē vrgētē nō dū ob
tenta cōfirmatione à
sede Apostolica admi
nistrās, & bonorū ec
clæ administrationi
se immiscēs,nōin cur
rit dictas pœnas.Ioā.
Fran.

S I religiosus.] Hoc
decisum est, nota
tū extra 6.li.de ele.c.
sit. Et primo hæc cō
stitutio narrat Lugdū.
ccil.secundo ver.[Ve
rū.] sup eo cp posset
in eo dubitari, dat sta
tutum.

d ¶Cōcilium Lugdu
nen.]vt dicto c.quam
sit.

e ¶Priuatum.]nā ex
quo dictum ccilium
dabat electoribus libe
rā eligēdi potestatē.
eo ipso ius adime bat
electo.ar.ff. de leg.1.
l.plane.1. rūso. ff. de
admī.leg. & si trāsfe
que episcopi, prælati,ab
bates, priores, & alij mo
nasteriorum regimina e
xercentes & prædicti soli
to fidelitatis & obedien
tiæ iuramento [a] non præ
stito[b]. Illi etiam pontifices
quos apud prędictam se
dem pallium contiget re
cipere,absque litteris tra
ditionis ipsius pallij ne
quaquam ab eadem disce
dant: discedentes vero
(quousque huiusmodi iu
ramentum prestiterint,&
litteras obtinuerint) ni
hil de ipsarum ecclesiarū
& monasteriorum prouē
tibus percipianat:& quic
quid interim per eos (vt
de alijs prędicitur) actum
fuerit, viribus non subsi
stat[c].

Benedictus xj.

¶ *Si religiosus electus non petierit ipse vel eius electores licentiam consentiē di intra tempus moderandum pro præsentia vel absentia superioris, est eo ipso priuatus iure sibi ex electione quęsito, & possunt electores alium eligere. h. d. addit ad c. quàm sit. de elec. in 6.*

CAP. II.

S I religiosus qui absque
sui superioris licentia
electioni de se factæ con
sentire non potest, illam
post electionem sibi præ
sentatam, vel eius electo
res intra tempus pro eius
dem superioris præsentia
vel absentia moderādum
nequaquam obtineat, dat
generale concilium[d] Lug
dunense electoribus ex
tunc ad electionem aliam
procedendi liberam facul
tatem. Verum quia frequē
ter dubitatum est, an etiā
sit eo ipso iure (si quod ei
competebat ex huiusmo
di electione) priuatus: Sta
tuimus,illo eum hoc ipso
fore priuatum[e].

¶Idem.

¶ *Quatuor patriarchalib. ecclesijs uacantibus, statuitur illis non posse prouideri Romano Pontifice incōsulto: quod si secus factum fuerit, irritum decernitur.*

CAP. III.

S Ancta † Romana Ecclesia, quæ disponente
Domino super omnes alias ordinariæ po
testatis obtinet principatum a Deo, vtpote ma
ter vniuersorum Christi fidelium & magistra
quatuor patriarchales sedes instituit, inter
quas post ipsam Romanam Ecclesiam, Con
stantinopolitanam primum, Alendrinam
secundum, Antiochenam tertium, & Hie
rosolymitanam quartum locum voluit obtine
re, ipsaque multis prerogatiuis & honoribus
ac priuilegijs decorauit[f]: de quarum pro
uisionibus cum eas vacare contingit, tanto est
acuratius cogitandum & attentius prouiden
dum, quanto maioris eminent altitudine digni
tatis, & periculose[h] erraretur in prouisionib.
earundem.

¶Super hoc igitur cum fratribus nostris ha
bita deliberatione matura, inter alia nostrę cō
sideration occurrit, quòd omnes (pro[h] dolor)
prædictarum sedium patriarchalium ciuitates
aut sunt destructæ, aut occupatæ ab infidelib.
vel à schismaticis detinentur, ipsarum capitu
lis seu conuentibus & canonicis dispersis vn
dique extra ciuitates ipsas, per alias regiones
seu loca à ciuitatibus ipsis remota. Ex quo cō
tingit (sicut experientia nuper nos docuit)
quòd vacante Constantinopolitana eccle
sia per mortem bonæ memoriæ Petri pa
triarchę, solum per vnum dumtaxat eius
canonicum fuit de nouo pastore electio
celebrata, alijs canonicis
suis agentibus in remo
tis: dictus tamen electus
iuri, si quod sibi ex ele
ctione huiusmodi compe
tebat, in nostris manibus
sponte ac libere resignā
uit.

¶ Ideoque de eorundem
fratrum consilio,& Apostolicæ potestatis ple
nitudine statuimus, vt quamdiu ciuitates ipsæ
schismaticorum, aut infidelium subsunt, aut
subierunt dittioni, aut detinebuntur per eos, ca
nonici dictarum patriarchalium sedium, cum
eas vel ipsarum aliquam seu aliquas va care
contigerit, ad electionem, postulationem, seu
quamuis prouisionem de præficiendo sibi pa
triarcha vel pastore nullo modo procedant,
quousque ad Apostolicæ sedis notitiam dedu
catur. Nos enim a data presentium, decerni
mus irritum & inane, si secus per prædicta ca
pitula, conuentus vel canonicos, aut quemuis
alium, vel alios scienter vel ignoranter fuerit
attentatum: non obstantibus quibuscunque ip
sarum ecclesiarum vel alicuius earum consue
tudinib. vel statutis, iuramento, cōfirmatione
dictæ sedis, vel quacunque alia firmitate valla
tis, seu constitutionib. priuilegiis vel indulgen
tiis sedis eiusdem per quæ effectus presentiū
impediri posset quomodolibet vel differri, &
de quibus quorumque totis tenorib. de verbo
ad verbum in nostris litteris habenda esset mē
tio specialis. Nulli ergo, &c. Data Lateranen.
x. Calend. Ian. Pontifi. nostri anno septimo.

¶ Ioannes.xxii.

¶ *Cum beneficia apud sedem Apostolicam Vacantia sint soli Papę reseruata, ostendit quæ et quorum apud sedem Vacare dicantur eandē. Et primo loquitur de reseruationibus, secundo de pensionibus.*

CAP V.

X debito pastoralis officii, nobis quamquam immeritis superna dispositione commissi, periculis animarum, & ecclesiarum, ac monasteriorum dispen diis, quę ob ipsorum va
cationes diutinas ipsis solent frequentius pro
uenire, congruis remedijs (quantum vobis
ex alto conceditur) salubriter occurrere intē
dentes, vt celerius & vtilius prouideantur ec
clesijs ac monasterijs antedictis, & vt Roma
næ Ecclesiæ, quæ super ipsas ecclesias ac mo
nasteria ex diuina prouisione obtinere dino
scitur principatum, honor debitus impenda
tur, prædecessorum nostrorum Romanorum
Pontificum (præsertim fœlicis recordationis
Bonifacij viij.[a] qui dignitates, personatus,
ecclesias, & alia ecclesiastica beneficia, & Cle
mentis[b] quinti, qui tam huiusmodi digni
tates, personatus, ecclesias, beneficia, quām
cathedrales ecclesias quaslibet, monasteria,
prioratus, administrationes & officia quæcun
que, quæ apud sedem Apostolicam vacarent,
prouisioni Apostolicæ sub certis tenoribus[c]
reseruauerunt) vestigijs inhærentes: Nos ex
causis rationabilibus quæ ad id nostrum ani
mum induxerunt, de fratrum nostrorum con
silio nonnulla detrahendo, aliqua declarando
& quædam addendo de nouo, episcopales &
earum superiores sedes, monasteria, & regula
res ecclesias, ad quę hi, qui eis pro tempore
præficiendi, sunt etiam per electionem cano
nicam assumuntur, prioratus, officia, vel admi
nistrationes eorundem, dignitates, personatus
prębendas, aliaque ecclesiastica beneficia cum
cura vel sine cura, quocunque nomine censeā
tur, quæ apud prædictam sedem vacant ad prę
sens, & ex nunc in antea (donec Christi digna
tio nos dignabitur vniuersalis Ecclesiæ spon
sæ suæ regimini præsidere) vacare contigerit
apud eam, prouisioni nostræ de fratrum no
strorum consilio auctoritate Apostolica reser
uamus.

¶ Huiusmodi autem sedes, monasteria, eccle
sias, & alia præfata beneficia ecclesiastica per
mortem vel depositionem ac priuationem eo
rum, qui ea obtinerent, per electionum cassa
tionem, postulationum repulsionem, renun
tiationem quorumlibet, prouisionem, transla
tionem, siue per successionem muneris conse
crationis, aut benedictionis dudum à dicto
Clemente prædecessore nostro promotis im
pensi, nisi de ipsis disposuerit prædecessor, &
à nobis siue auctoritate nostra promouendis
impendendi apud sedem ipsam, vel etiam vbi
cunque, aut quouis alio modo canonice vaca
re apud sedem intelligimus prælibatam. Epi
scopales insuper vel alias dignitates, ecclesias,
monasteria, & alia prædicta fratrum nostro
rum sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium

Ecclæ vni
uersalis regi
mini Papa p
sidet.

Būficia mul
tis modis va
care pūt.

a Bonifa
cij octa
ui.]c.fe
stenti.de
præb.in 6.

b ¶Clemētis.]c.2.
de prēben.in 9.

c ¶Tenoribus]aliàs
tenoribus, & aliàs tē
poribus.

† vide nota
ta p doctos
res i mar.
extrauag.

priuileg.

Cardinales dicunt fratres Papæ.

a ¶ Pensiones. Tolle infra sub edicto præ dicto, nolumus ali quatenus comprehã di, & cætera.

apud dictam sedem per eorum obitum vacare cẽ semus, siue inibi, siue alibi vbicunque ipsos migrare contigerit de hac luce. Et hoc idem in dignitatibus & beneficijs quibus sibet (vt de alijs præmittitur) officialium no strorum, videlicet vicecancellarii, eiusdem Ecclesię camerarii, notariorum auditoris contra dictarum, correctorum, scriptorum litterarũ, ac pœnitentiariorum nostrorum necnon abbreuiatorum curiæ Romanę sibi volumus ven dicare.

¶ Rursus huius nostræ reseruationis edictum ad dignitates & alia iam dicta capellano rum nostrorum commensalium, & quorumlibet aliorum ratione officii, vel ex causa legitima in dicta curia morantium, quando à nobis pro nostris & eiusdem sedis negotijs prosequendis de ipsa curia quocunque modo præmissi, vel aliqui eorum transmissi aut legati vel nuntii fuerint, eos vbilibet ante ipsorum ad præfatam curiam reditum (durante legatione seu prosecutione ipsorum negotiorum) rebus eximi contigerit ab humanis, duximus extendendum. Et id ipsum etiam esse volumus in huiusmodi capellanis commensalibus, etiã si (vt præmittitur) nunc transmissi fuerint vbicunque, & ipsos rebus eximi contigerit ab humanis.

¶ Cæterum edictum ipsum trahimus ad sedes, monasteria, & alia supradicta, quæ viuente adhuc dicto Clemente prędecessore nostro vsq; ad eius obitum, nisi de ipsis per eum fuerit ordinatum, & deinde vsq; ad datam præsentiũ apud sedem vacauerint eandem, illaque vacare decernimus apud ipsam, dummodo in eis ius in re licet ad rem non sit aliquib. acquisitũ. Decernentes extunc irritum & inane si secus in prędictis & singulis eorum scièter veligno ranter per quemcunq; seu quoscunque Apostolica vel alia quauis auctoritate attentatum fuerit, vel contigerit in posterum attentari. Nõ obstantib. piæ memoriæ Gregorii decimi, ac Bonifacii octaui, & aliorum Romanorum Pontificum prędecessorum nostrorum constitutionib. super hoc editis, quatenus edicto essent & sunt contrariæ memorato. Cæteris in ipsis constitutionibus contentis in suo robore duraturis.

Ius in re vtilius, ẽ q̃ius ad rem.

¶ Pensiones [a] insuper annuas ab episcopis & eorum superioribus aliisque prælatis inferioribus, necnon quibuscunque capellanis, cõuentibus, collegiis, vel singularibus personis factas & faciendas personaliter aliquibus ex eisdem Cardinalibus seu quibusuis aliis ex prænominatis personis, & pensiones præterea seu assignationes quantitatum quarumlibet super certis prouinciis, diœcesibus ecclesiis, monasteriis, vel aliis ecclesiasticis locis aut ordinibus, etiam à quibusuis prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus factas præmissis personis, siue alicui earumdem, vel monasteria, prioratus, administrationes quaslibet, beneficia regularia, vel alia quælibet quocunque nomine censeantur, non consueta ab olim clericis sæcularibus assignari, huiusmodi personis vel alicui earumdem collata siue concessa in commẽdam, vel alio quouis titulo ab eisdem prędecessorib. seu aliis episcopis vel superiobus prælatis, capitulis, aut conuentibus, uel collegiis sub edicto prędicto nolumus aliquatenus cõprehendi, quominus eis cedentibus vel decedentibus, siue illa quouis alio modo dimittentibus, monasteria ipsa, prioratus, administrationes, beneficia, ac loca huiusmodi ad ecclesias & monasteria, siue alia loca religiosa vel alia ecclesiastica, eorumque prælatos siue personas, ad quas antea eorum dispositio pertinebat, seu quibus immediate subesse noscuntur, libere reuertantur: nisi eis quid canonicum obstiterit, vel de ipsis aliter duxerimus disponendum.

De auctoritate & vsu pallij.

¶ Ioannes xxij.

¶ Pallii traditio per obiectum criminis vel defectus retardari non debet, nisi obiciens prę misso iuramento de obiectis promptam fidem faciat. Et quid sit promptam fidem facere, declarat.

CAP. VNICVM.

Malitijs hominũ est obuiandum.

MAlitiis hominum, quę sępe circa impediendam pallii datione committuntur, volentes salubriter obuiare: Hac in perpetuũ valitura constitutione sancimus vt deinceps per obiectum cuiusuis criminis seu defectus traditio pallij faciẽda his, qui ad metropolitanarum ecclesiarum, seu aliarum regimen assumuntur, non impediatur in aliquo nec retardat, nisi obijcientes firment corporali præstito iuramento se id malitiose non agere, sed obiecta vera esse credere, ac de obiectis offerant facere promptam fidem: & nihilominus ad pœnam talions seu extraordinariam se obligent arbitrio prędicentis. Promptam vero fidem intelligimus in hoc casu, si intra bimestris tempo ris spatium numerandum a die collationis in antea, probauerint legitime quod opponunt. Quod si non fecerint, eorum obiectib. nequaquam obstantibus ad ipsius traditionem pallij procedatur. Per traditionẽ autem huiusmodi, viæ accusationis, denuntiationis, vel inquisitionis, nullum volumus prędiudicium generari.

Qui vacunctos.] a ¶ Campanã.] No. campanæ vsum ad multa valere, vt patet in his versibus, in quibus de se ipsa loqui campana inducitur.

Laudo Deum verũ, plebem voco, congrego clerum:
Defunctos ploro, pestem fugo, festa decoro.

Sedes

De officio custodis.

¶ Ioannes xxii.

¶ In religiosorum Mendicantium conuentibus plures campanę esse non possunt sine speciali Papę licentia: plures autem campanulas in refectoryjs, capitulis & alibi, licite possint ipsi religiosi Mendicantes hẽre. h. d. Et est Extrauagans notabilis: & quia pulsare campanas est custodis officium, vt patet eod. tit. c. 1. in antiq. adeo hic non ab re collocata est.

CAP. VNICVM.

QVia cunctos orthodoxæ fidei professores, & viros præsertim ecclesiasticos sic hortamur adinuicem, & quo ad alios etiam cõuersari quòd ex ipsorum gestis nullius offendatur iustitia, nec cuiquam scandali materia præparetur: Aduertentes quòd eo q̃ nonnulli Mendicantium ordinum professores in nonnullis suis conuentib. plures cãpanas obtinent, & in posterum satagunt obtinere: cathedrales ac ecclesiæ aliæ luæ quærunt propterea iustitię trahi, & exinde ciuitatibus locorum interdum afferri diuinis officijs impedimentum, videturq; inter ipsos litigijs & scandalis via aperiri: Nos prędictis obuiare cupientes periculis, pacemq; desiderantes inter ipsos (sine qua bene pacis auctor non colitur) obseruari: de fratrum nostrorum consilio hoc edicto perpetuo ordinamus, quod religiosi dictorum ordinum Mendicantium in nullo conuentu suo seu loco plures campanas habeant sine sedis Apostolicę licentia speciali, sed una tantummodo pro loco quolibet sint contenti.

¶ Quòd si forsan cõmunitas seu vniuersitas aliqua ecclesiastica vel mundana, seu ijdem religiosi pro illis in aliquo ipsorum locorum cãpanam [a] aliam habuerint vel nunc habent, nõ illam, sed aliam solam eorum specialiter vsib. deputatam pulsare valeant horis diurnis & nocturnis, Missis & alijs consuetis.

¶ Cæterum religiosis eisdem permittimus, q̃ vbi hactenus plures cãpanas sine lite & contradictione qualibet in vsus dũtaxat proprios habuerint & nunc habent, illis etiam deinceps libere vti possint. Alijs quibuscunq; per eos habitis intra trium mensium spatium de suis locis seu campanilibus deponendis, & nullatenus iterum reponendis. Verum campanulas, quæ in refectorijs, sacristijs, capitulis & alijs forsan officinis religiosorum ipsorum consueuerunt habere, sub ista nostra ordinatione nolumus comprehendi. Nulli ergo &c. Datum 2. Nouembris, Pontificatus nostri anno octauo.

De officio delegati.

¶ Ioan. xxij. episcopus seruus seruorum Dei ad perpetuam rei memoriam.

¶ Litteræ Apostolicæ impetratæ ad gratias seu ad lites in aliquibus ciuitatibus seu diœcesib. dum erant integra, nõ obstante diuisione facta de ipsis in duas, seu plures ciuitates seu diœceses, quæ diuisio facta propter diuini cultus augmentum, & populi incrementum, & ẽt executores seu iudices earundem, habeant sub eisdẽ modo & forma illum vigorem in sic diuisis, quem habebant in illis dum integrę remanebant.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vbi prōtū facere quid sit.

EDes Apostolica.] Hæc potest intitulari sub tit. de rescrip. vel offi. deleg. vel sub titu. de cōcef. ꝓb. & eccl. non vac. vel de paroehiis. Et diuidit in quattuor partes. In prima præfatio præmittitur. In secunda factum inseritur. In tertia constitutio edit.
In quarta ad ipsum additur. Secunda. [Sane.] Tertia, [Nos amouere.] Quarta, [Idē, &c.] Huiusmodi constitutionis duplex est ratio. Prima vt alteri ꝑ alterū iniqua ꝓditio nō afferatur, ne qs cū alteri' locupleter cōtractura, vt res transeat cū onere suo, & sic hæc sūpta est ex rōne illorū iurium. sup. de pœnis, suā. de rescr. c. ſi eo tempore li. 6. & de præb. dilectus.

Veritate fortius est nihil.

a ¶ Sedes.] simile 3. de rescrip. sedes.
b ¶ Veritatem] hęc fortior res de mundo est, secundū Esdram, q̄ ualet & inualescit in æternū, & viuit & obtinet in ſęcula ſæculorū 8. dist. consuetudo. & merito, cū veritas sit Deus. ead dist. ſi cōsuetudinem. hāc causam nesciūt alīq prælati nostri temporis, qui uolentes plus placere hoibus, quam Deo, infinita sine cōplemento promittunt, unde hanc ignorant: & ideo interrogant cum Pilato: Quid est ueritas? Ioan. 18. in fi.

Lucē odit qui male odit.

c ¶ Lucem amans] bene agentes hanc diligunt: sed cōtrarium eius puer ſi. 3. de offi. deleg. cōſuluit, de hæreticum ex iniūcto, C. de epiſc. & cler. conuenticulam, de pœnit. dist. 1. item ut Christus.
d ¶ Nodosæ.] ideſt, intricatæ ſupra de verb. ſignificum olim.
e ¶ Ambiguitatis.]de triplici ambiguitate, ſcilicet iuris, & facti & perſonæ, dic ut 33 dist. habuiſſe. in glo. f Inuolucrum,] ideſt, inuolutionem.

Parisiancto fine pace nō bene solit.

g Illamque.]verſiculus.
h Intendit]bene dicit, intēdit, quia extra intentionē ſuā frequēter facit papa, ut 3. ut eccle. benefi. ut notatum, cū non tenet quod contra intentionem eius fit, dum tamen de hoc conſtet, ut 3. de rescrip. ſuper litteris. in fi. & c. cum dilecta.
i De illis.]ſcilicet ordinationibus.
k Detrimentū] non dēt enim aliquis cum alterius iactura ditari, 3. de pœnis, ſuam. nec ridere de fletibus aliorū, 3. de priuil. petiſtis hoc eſt pro perſonis & eccleſijs. quarum bona occupata ſunt in toto, uel in parte pro iſtis nouis eccleſijs, ſeu in collegijs de nouo ꝓ æſtum papam creatis, ut fiat eius aliqua recompēſatio, ne ab ipſis ſic miſeris ex toto, exceptū ſit præmium gaudiorū ętra legē, C. li. 12. in fi. ipſius libri, quæ recōpēſatio dēt fieri, ut ſit 3. de ma. & obe. cū ſuperior. Quid ergo fācient archidiaconi eccleſiæ Tholoſanæ, q̄ omnes procurationes, & fere omnia iura archidiaconatuū ſuorum hēnt hodie in alijs ciuitatibus & diœceſibus ab ea diuiſis, nūq̄d ipſi uel potius archidiaconi, qui de nouo creati ſūt in illis nouis ciuitatibus iura archidiaconalia in illis diœceſib. exercebūt? Itē quid faciet abbas Cluniacen. de priorato S. Flori, q̄ epatus factus eſt, nulla emenda facta monachis uel de ſimilibus? Item quid faciēt plures clerici, qui afferunt ſe ex hoc ſuis beſſici is alias adeptis canonice priuatos? Itē quid erit de epō Pictauenſi & Albinenſi, ſeu ſimilib. quī multa de menſa tam de emolumento ſigillorum, quam de aliis amiſerunt: nunquid iſtis & ſimilibus ad detrimentum poterit reputari? Non uidetur, cū totius eccleſiæ uniuerſalis, quæ eſt unica, & bonorum eiuſdem plenaria diſpoſitio, papæ eſſe noſcatur, vt 3. de præb. licet. li. 6. de exceſ. præla. ſi qs, cōcil. Vienneū. 5. verum, & ideo ipſe nedum potuit, immo debuit nedum imminente multiplicatione populi, de quo inſ. proxi. augmentate operarios, & ſedes ipſis congruas collocate, ac de ſtipē dijs ſufficientib. miniſtrare. arg 31. dist. in nouo. 3. de offi. ordi. quoniam, etiam cum detrimento aliorum, vt ſic minorū uilitas cedat maiori, & priuata communi. 3. de poſtu. prælat. bonæ 17. q. 1. fient 3 de maio. & obe. cum inferior. Nūquid ergo archidiaconus eccleſiæ Tholoſanæ erit oculus epiſcopi Lōbarien. & in odinationibus clericorum, & in alijs in quib. tenetur archidiaconus aſſiſtere ſuo epiſcopo, ut ſupra de offic. archi. ad hæc. & de ſcrutinio c. 1. ipſe aderit ſibi, quia facti & de facto eſt ei, ſuperſedendo quo ad prēſens.

CAP. VNIC.

EDes a Apoſtolica in ſuis actibus veritatem proſequens, lucem amans libēter euitat nodoſæ b ambiguitatis c inuolucrum: f illamque g ſibi ſemper in ſuis ordinationibus reſeruare cautelam intendit, h ut de illis i ita prouenient commoda, quod alijs non immineat detrimentum. k

¶ Sane l pridem ad diuini cultus augmentū, m & ad ſalutem n populi, quem in nonnullis ciuitatibus, & diœceſibus ſic multiplicaret o altiſſimus quod in earum ſingulis ſingulorum p uultus nequibat, ut deceret,

l ¶ Sane. Secunda pars.
m Augmentum.] Hæc eſt cauſa prima, ad hæc enim tenentur principaliter nedum eccleſiaſticæ perſonæ & bona ipſorum, immo ēt quilibet Chriſtianus, ut 21. dist. 5. 1 cōſti. ex parte. de celebra. Miſſ. grauī cōcilium Vienneū. Et hæc cauſa excuſa coitum coniugalem a quolibet peccato etiam veniali intentione. ſ. habēdæ prolis, quæ diuino cultui applicetur in baptiſmo, fiat coniunctio, ut legitur, & no. 33. q. 5. vir. cum propria. licet Hug ibi contra.
n Et ad ſalutē.]ecce ſecundū. huīc enim ſaluti perquā neceſſarium eſt pabulum Dei, ut ſup. de offi. ordi. inter cætera, & ipſo multiplicato debuerunt prædicatores & miniſtri plures poni, ut 21. dist. in nouo. in fi.
o Multiplicarat] iſta muriplicatio eſt ſufficiens cauſa erigēdi nouos epiſcopatus, dum tamen ſolemnibus & frequentioribus locis fiant, ne uileſcat epiſcopalis dignitas, ut 16 q. 1. ſcipimus. ſup. de priuileg. ca. 1. 80. dist. epiſcopi.
p Singulorum uultus.] debere enim bonus paſtor cognoſcere uultum cuiuslibet pecoris ſui, ut legitur Ecclē. 32. c. vñ hoc ſumptum fuit. Hęc enim eſt vna ratio, quam allegāt aurati cōtra Prædicatores & Minores. ꝙ ēt ſemel ad minus in anno quilibet parochianus habeat ſuo rectori proprio ꝓfiteri omnia peccata ſua, ſi ceſ ēt ſit eis cōfeſſus. Secūda eſt neceſſitas illius canonis, oīs ſup. de pœnit. & remiſſ. quæ non eſt ſublata p voluntariam cōſtitutionē, ſuper cathedrā. vbi plene de hoc dixi Sed ad hoc poteſt reſponderi, ꝙ licet Papa ordinauerit in dicto cōcilio, omnis ſemel in anno confitendum eſſe proprio ſacerdoti: nō tñ alligauit poteſtatem ſuorum ſucceſſorum, q̄n poſſint iuxta tempus mutare uel adiūgere ſocios, & dare coadiutores ipſis ſacerdotib. in illo caſu, q̄ ſimilitate uterentur in huiuſmodi cū illis, quod & fecerunt, ſcilicet fratres, in alio concilio, ſ. Vienneū. & ſic cum ambo cōcilia ſint eiuſdē auctoritatis, merito pet poſterius primo derogatū eſt, licet de ipſo non faciat mētionē, & ſic neceſſitas, quæ inerat confitendi vni, ſ. ꝓprio ſacerdoti & ut in c. omnis. dilatata eſt & ampliata ad plures, ut in c. ſup. hoc dico ꝙ iura ſup. de conſti. licet. li. 6. & le offi. deleg. ſu pquæſtionū, in pri. 50 di. dño ſanct o. ſup. de elect. in notuit de pb. dudū. li. 6. Et ſic cū habeant plures odio ſup. hoc quo ad cōfeſſionē ſuos curato: meritō illis plus expedit oſtendere fratrib. q̄ ſacerdotibus

Curati vt teneāt nō ſuos lic. vtere. ſpō.

vulcū ſuum, qui licet eadē poteſtate funganē cū alijs, tñ ſcīētia & diſcretione alijs præferunt, ſicut iunt fratres, in quibus vt plurimū plus quam in rectoribus. ſcīē tiæ clauis viget: & ſic plus proficiēt quī alij in vultus inſpectione, ar. 20. dist. per totū. ſup. de ęta. & quali. cv ſi ars. de renū. niſi. §. pro defectu. Sed nū quid illi qui confeſſi ſunt proprio epiſcopo vt archipresbytero, vel illi ā quo ꝓpe nitentiarios Papæ dicū eſt in litteris ſuis ꝙ poſſit ad triennīū ſibi eligere confeſſorem idoneum, neceſſario teneatur ſemel in anno confiteri proprio ſacerdotī? Videt ꝙ ſic per ſupradictā rationem per rectores cōtra fratres ſuperius allegatā. Contratium tamē ſit quotidie, ideſt non curāt confiteri ſuis ſacerdotibus, ex quo alteri de iſtis ſunt ſemel confeſſi.

a ¶ Alias partes.]id eſt alia diuerſa onera quæ incumbūt bono paſtori circa ſui gregis vigilias exercendas. ſup. de offi. ord. inter cętera. de cenſ. cum Apoſtolus, & ſequentibus c. 16. q. 1. Prædicatorum.
b Plures,]& ſic plus continet vltra duo: ne duorum numero eſt cōcētum. ſimile ff. de opt. leg. l. 1. quod eſt contra iura ſup. de reg iur. pluralis & de præb. is cui. in fi. l. b. 6. qñq; tamen ad vnum reſtringitur, vt ſup. de priui. vt priuilegia, in fi. Dic hoc debere intelligi ſecundum præcedentia & ſubſequentia, iuxta materiam in qua ponuntur, cum ſecundū illam, exquirantur ſer mones. 45. di. diſciplina ſup. de cle. excō. min. latores. vnde frequenter talia ampliantur & reſtringuntur, ꝓpter fraudes & odia. & ꝓpter abſurditates, quæ inde ſequerētur, vt in dicta l. & c. ut priuilegia. de hoc ēt dicitur in extrauag. Excerabilis.
c Diœceſes]ideſt territorium 2. q. 5 §. ad hoc. debet enim quælibet diœceſis habere ſuos limites certos & proprios: & rales ex quo indubitata fide certi ſunt cō ſtituti, ꝑſcribi nō poſſunt: nec ea quæ ipſis adhęrent, ne ꝓfundanē ipſi limites, vt ſup. de paroch. ſup eo 16. q. 4. quicunque. cum multis ibi poſitis.
d Ereximus.]ſic no. ꝙ papa de vna diœceſi poteſt facere diuiſas & diuerſas: ſic Imperator diuidit prouincias, ff. de offi. aſſeſ. ſi eadem, tamē proptet diuiſionem Imperatoris non erunt plures metropoles apud eccleſiam, cum non debeat cōmutari ad mobilitatem neceſſitatem mundanarum, 10. dist. ieg. Sed quid erit ſi interſit Imperatoris vel alterius principis ſeu ꝓſonæ ſęcularis (puta quia ſunt patroni ſeu defenſores) non mutari ſtatum talium eccleſiarum, ſeu ciuitatum vel diœceſum: nunquid poterunt ſe opponere cū effectu? Et vī ꝙ ſic, q̄a nihil cū ſcādalo vel dāno alicui as eſt facieēdū ſeu attētandū. ſup. de præſc. nihil & ſup. eo. c. in prin. vnde dictum eſt: Niſi ipſe ex hoc ius patronatus & alia cōmoda ſine culpa amittat, cū iura imperialia ēt in bonis eccleſiaſticorum ſemper remanſerunt ſalua. 21. q. 1. ſi tributum cum ſeq. In contrarium vī ꝙ ꝓp maius bonum quis iure ſuo priuat: & etiam ſine culpa punit, 22. dist. de Conſtantinopolitana ſup. de eleſactoſancta de poſtula præl. bonæ 2. in ipſa etenim fūdatione hoc euenire poſſe ꝓſpicere debuerūt, & ſibi

cauere. ar. ff. loca. ff. quis domum, §. 1. 23. dist. in nomine Domini, quod credo verius: ita tamē quod fiat cum omni minori præjudicio eorum quo poterit.
e ¶ Limitatas.]diœceſes, id eſt limitata territoria: nam limes dicitur finis, vnde verſus: Limes erat poſſeſſ tus, &c.]ſup. de verb. ſig. forus.
f Verum]verſiculus
g Tunc,] id eſt rempore datæ earum, & ſic tempus datæ reſpicitur in talibus, ut ſupra de reſcrip. eam te. & c. ſi eo tempore. lib. 6.
h ¶ Mandāde,]quaſdicat de ijs litteris, quæ iam mandatæ ſunt executioni quæ literęunque, ex quo ius acquiſitum eſt in re, nō intromittimus nos, cū præſens cōſtitutio futura dumtaxat reſpiciat, vt ſupra de conſtit. quoniam. Vel dic quoc immo reſpicit præterita, vt patet infra ſuper verbo. declaramus.
i ¶ Nos amouere.] Tertia pars.
k ¶ Scupulū.] ideſt moleſtiā, ſollicitudinem, vel anxietatē animi. Et dicitur à ſcrupulo, q̄ eſt lapis modicus, qui ſicut frequenter lædit pedem, ſic ſcrupulus animum neſcientem ſoluere diffici es quæ ſtiones, ſecundum Hug. Et ſic not. ꝙ ignorātia, ex qua quis redditur dubius, affligit hominem & moleſtat. arg. 20. dist. ſi decreta. 16. q. 1. §. 1.
l ¶ Poſſet,]& ſic expedit in talibus ante tēpus occurrere & præuidere ea quæ venire pāt. C. in quib. cau. l. vlt. in ſi. ff. loca. ſi quis domum, §. 1. & hæc eſt ꝓpriſſio ſibi aduerſus fututum periculum præcauere, vt supra de procur. c. 1. in fi.
m Ordinationē,]hoc verbum ordinare, & iſte actus qui ordinatio dicitur, eſt multū generalis, comprehēdēs quemuis modum, quo quis habet de re ꝓpria diſponere iure ſuo. Et ideo ſi aliquis impetrauerit bñficium ſpectans ad ordinationem alicuius poterit petere beneficiū ſpectans ad collationē, præſentationem, ſeu quamuis aliam diſpoſitionem talis, vt probatur ſupra de offi. deleg. ſuper eo. & de iure patro. eā te. in fi. facit ſupra de offi. ord. ordinarij Sed nunquid fieret præiudicium epiſcopo, qui habet inſtitutionem, ſi talis prouideretur de beneficio ſpectāte ad ſolam præſentationem illius, contra quē impetratum eſt. Et videt ꝙ ſic, nā cum magis habeat in conceſſione eps, quam in præſentatione patronus. ut ſup. de of. leg. dilectus, nō vī ꝙ Papa velit præiudicare epō, niſi expreſſe hoc innuat: quod faceret ſi diceret, ad præſentationē talis: quia tunc ſatis exprimeret Papa ꝙ penes aliū erat inſtitutio, cui quantū ad hoc derogare intēdebat: ſed ꝙ hoc verbū, ordinationē, nec vī velle derogare, niſi illi dumtaxat contra quem ſcribit: & hæc eſt ratio illius textus ſup. de præb cū in illis. §. cum autem. li. 6. Dic cōtrarium, cum in nullo quantū ad hoc prætuleat iura inſtituenti, qui ad motum ſuum nūquam diſponit de tali beneficio: & ſi in aliquo præiudicetur in modico tū, arg. ſup. de reſcr. auditor ſed patronus dumtaxat patronus vero motu ſuo mouetur ad præſentādū quē voluerit, alias idoneū: vñ ſoli illi quorum principaliter intereſſ auditentur contradicētes talibus impetrantib. & nō alij arg. ſup. de ele. cum inter R. de cēſ.

Ignorantia affligit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

veniens, de excep. eum ecclesiastice, de præb. p illorū cum similib. Non obstat dict. c. dilectus, quia non dicit de institutione, quæ semiplenū ius denotat: sed de concessione, quæ plenū ius dicit: vnde non est dubiū quin plenior sit potestas cōcedendi insolidū beneficia vacātia, quā solū in eis præsentandi. Vel si vellemus ibi p̄cessionem recipere, p̄ institutione, diceremus. plus habet, id est plus iuris cō fert. episcopus in institutione illi q̄ recipit beneficiū, quia ius administrandi, quā patronus in præsentatione qua parū atquiritur præsentato, maxime si p̄sentās sit tacus, cui variare licet vt sup. de iure patro. pastoralis, sed ex hoc non sequitur quin libentius quem vult præsentetur patronus, quàm instituat episcopus.

Filius viuente patre est dominus.

a Ius ad rem,]& sic non in re, & sic est indebitum iri, quare talis non beneficiatus potest dici, vt sup. de cōcess. præb. c. quoniā ex constitutione, lib. 6. Simile est de filio, qui est viuente patre dominus rei paternę spe & non re, & vxor in bonis dotalibus constante matrimonio. Ex quo sequitur q̄ tale est ius ad rem, quo aliqui vocāt, decretum: quia sub decreto papæ appositū vt communiter fit in gratia ibi, decernentes, &c. cōsuetur, vt sup. de cōcess. præb. quia cunctis, lib. 6, nec potest cōmutari eum alio, nec priora beneficia sibi incōpatibilia facit vacare, nec super ipso quasi pro certo titulo poterit ordines recipere sup. de reser. in nostra & extrauag. domini Ioānis, Execrabilis, §. g. hoc. Quid si canonicus per papam effectus fuerit in aliqua cathedrali ecclesia sub expectatione præbēdæ: nunquid poterit in delegatum iudicem impetrari, & eādem exercere iurisdictionem? Videtur q̄ non, cum non habeat ius in re, sed ad rem, ut sup. de cōcess. præb. quoniam ex cōstitutione, lib. 6. Cōtrarium credo, cum omnia q̄ ad iura canonicatus p̄tinent sibi debeantur: licet nō dū sit ibi præbēdatus, nisi consuetudo refragetur per iura sup. de ele. in Genesi. de renun. c. 2. Nec dec. statū, sup. de resc̄tip. dicit p̄hendarum, sed canonicū tātum. Quid si ego sic expectans cū uacaret in altera diecesi quādam Ecclesia, fecit mihi prouideri de ea: deinde mota lite super ipsa contra me, i limine possessionis adipiscēdę acceptę secundū in alia diecesi sup quamodo eodē lite mota, faciam mihi in tertia diecesi de tertia prouideri, & sic facio de pluribus, nunquid possum? Vidi de quodam, qui decē præbendas in Ecclesia beatæ Mariæ Pictauis facit sibi isto modo ,prideri: vbi statutū, fructus præbendæ litigiosæ nunquā assignantur alicui, sed p capitulum obtinēti sententialē victoriā reseruātur: q̄ statutum satis innituꝝ equitati illius c. sup. de sequestra. ad compescēdas in fi. cōcil. Vien. nunquid ergo talis multiplicatio & narratio pōt tolerari de iure? Vī q̄ nō per ea q̄ no. Inn. sup. de retoscrip. in nostra, ubi dicit, q̄ si pēdente quæstione sup ecclesia curata, cuius possessionē nō habet, acq̄rat possessionē secundæ, similē curā habētis, hoc ipso vī re nūtiare liti motæ sup ecclesia prima. & est ratio q̄a recipienda secūdā intēdebat renūtiare, & tūc habet propositum, aut nō intendebat renuntiare, sed intendebat si obtineret in causa primæ dimittere secūdam & accipere primam: & sic videtur ipsam secundam recipere ad tempus sub conditione: quod rotum reprobatur in beneficijs Ecclesiasticis, quæ debent esse ppetua nec cadit in ipsis cōditio: q̄a in ea vacatione, &c. 7o. dist. c. 2. sup. de ele. in electionibus. li. 6. 1. q. 2. quā pio. quæ procedūt vt credo ubi secundum cum prote

ad rem [a] expectantibus dicta beneficia ante [b] competens ex ratione immutari [c] non debet, quin adeo efficax indiuisis dioecesibus maneat, sicut in ipsis quondam integris [d]: auctoritate præsentium declaramus, quòd omnes & singulæ gratiæ super beneficijs vacaturis ante diuisionem huiusmodi in ipsis quondam integris dioecesibus à nobis vel prædictis prædecessoribus nostris personis quibuscunque concessæ, tam in ipsis nunc diuisis, quam in alijs

Canonicus creatus p papam in Ecclesia cathedrali ecclesia sub expectatione præbēdæ: nunquid poterit in delegatum iudicem impetrari, & eādem exercere iurisdictionem? Videtur q̄ non, cum non habeat ius in re, sed ad rem, ut sup. de cōcess. præb. quoniam ex cōstitutione, lib. 6. Cōtrarium credo, cum omnia q̄ ad iura canonicatus p̄tinent sibi debeantur: licet nō dū sit ibi præbēdatus, nisi consuetudo refragetur per iura sup. de ele. in Genesi. de renun. c. 2. Nec dec. statū, sup. de resc̄tip. dicit p̄hendarum, sed canonicū tātum. Quid si ego sic expectans cū uacaret in altera diecesi quādam Ecclesia, fecit mihi prouideri de ea: deinde mota lite super ipsa contra me, i limine possessionis adipiscēdę acceptę secundū in alia diecesi sup quamodo eodē lite mota, faciam mihi in tertia diecesi de tertia prouideri, & sic facio de pluribus, nunquid possum? Vidi de quodam, qui decē præbendas in Ecclesia beatæ Mariæ Pictauis facit sibi isto modo ,prideri: vbi statutū, fructus præbendæ litigiosæ nunquā assignantur alicui, sed p capitulum obtinēti sententialē victoriā reseruātur: q̄ statutum satis innituꝝ equitati illius c. sup. de sequestra. ad compescēdas in fi. cōcil. Vien. nunquid ergo talis multiplicatio & narratio pōt tolerari de iure? Vī q̄ nō per ea q̄ no. Inn. sup. de retoscrip. in nostra, ubi dicit, q̄ si pēdente quæstione sup ecclesia curata, cuius possessionē nō habet, acq̄rat possessionē secundæ, similē curā habētis, hoc ipso vī re nūtiare liti motæ sup ecclesia prima. & est ratio q̄a recipienda secūdā intēdebat renūtiare, & tūc habet propositum, aut nō intendebat renuntiare, sed intendebat si obtineret in causa primæ dimittere secūdam & accipere primam: & sic videtur ipsam secundam recipere ad tempus sub conditione: quod rotum reprobatur in beneficijs Ecclesiasticis, quæ debent esse ppetua nec cadit in ipsis cōditio: q̄a in ea vacatione, &c. 7o. dist. c. 2. sup. de ele. in electionibus. li. 6. 1. q. 2. quā pio. quæ procedūt vt credo ubi secundum cum prote

statione recipit. vel aliàs constat de intentione eius, q̄ quam nō intendit renūtiare primę, vel liti eius, simpliciter admittendo possessionē secundæ non litigio sæ, primæ eo ipso renuntiat, vt sup. de præb. de multa. in casu vero nostro, quē posui ꝛ. credo ꝛtrariū: scilicet quod semper possim mihi facere prouideri de omnibus quot quot vacabūt, cū pte statione. si nō habeā ius in iā receptis, & in illis quæ nūc recipio ius mihi cōperat & non aliàs: q̄a tales conditiones, quæ de iure insunt, non faciunt rem cōditionalem, quamuis exprimātur, vt sup. de electione. significasti. cum ibi no. 17. q. 2. Eleutherius, recipiēdo tñ corporalem & pacificam possessionem unius omnibus aliis & limbus sup eis motis renūtio. & sic intelligit Innoc. sup. sed ante pacificam possessionem secus, ut sup. de ele. commissa li. 6. & in hoc satis cōcordant ea quæ no. Host. in dicto c. in nostra. Sed quid si imputās, qui fecit sibi de Ecclesia certa prouideri inuenerit cōnem super illa Ecclesia inter duos mota: uel inter ordinarium & alium impetrantem, & sic litigiosam quod tamē ignorabat tempore suæ prouisionis: nūquid hoc declarato per suum executorē poterit illa dimissa de alia sibi facere prouideri? hoc solo, quia litigiosę cepit, p c. sup. ut lit. pen. si ptra, li. 6. Item nūquid ualebit declaratio primi executoris non uocatis ordinariis aliarum Ecclesiarum, uel cæteris impetrantib. quos hic tāgere uidetur? Hoc uidi de facto. Et uī q̄ executor possit errorem suum corrigere ubi errauit in facto, secundum Inn. & Host. & ēt ubi in iure secundum Host prout no. p eos sup. de renun. c. 1. de offic. de leg. in litteris. de rescrip. in multis, in fi. li. 6. Et q̄ propter litem nō possit dimittere vī quia nō agebatur de dominio ecclesiæ: cū nō sit apud aliquem. inst. de re diu. §. sacræ. quod sic probatur: scilicet q̄ litigę de dominio, ad hoc q̄ res litigiosa dicat. C. de liti. auth litigiosa. Dic contra per c. si hi cōtra. Nec obstat dictus §. sacræ. quia intelligitur nullius, §. personæ sæcularis: sed ecclesiastice bene. sic no. Inn. sup. de eo qui mit. in pos. e. 1. uidetur q̄ si in illa de qua est sibi prouisum, impetrans habebat ius, licet non possit habere possessionē facti, ut ulterius nō poterit sibi de alia ,puideri, aliàs sequeretur, q̄ ex una gratia posset duo uel plura beneficia cōsequi. de quo q̄ Inn. sup. de offi. dele. in litteris. Sed quid si litigū erat tantū sup possessione. idē crederem per cap. si hi cōtra quod indistincte loquitur: maxime cum de matrimonio carnali uel spirituali nō possit ita simpliciter agi possessorio, quia aliquid de proprietate habeat immiscēri, ut legit & no. sup. de rest. spo. ex transmissa. De declaratione executoris dicit ꝛ.

b Ante,]id est, tempore datæ, ut de reseri. eam te. &c.

c ¶ Immutari,]& sic nō debēt damnis commendari præterita. sub. de cōst. cognoscētes. Vnde est hic arg. q̄ per cōstitutionem principis quātumcunque publice uel solemniter editam etiam licet omnes de mūdo nō obstātias contineat: nō tolluntur speciālia priuilegia, statuta, vel cōsuetudines, quæ nō obstantiæ tantum intendūt ad rollēdam surreptionem, non ad ralia iura specialia perimēda: quod est uerū, nisi nominatim, specialiter & expresse talia per ipsam tollant. ꝛ. de rescript. cū cū ordinem sup. de do & cōm & litteris de ostī. licet. de reserip. si propter, de elect. q̄a sæpe 6. De hoc dixi plene de sepul. sup cathedram. n sunt Integris.] No. ius dominorum nō debere diminui

propter

propter diuisiones, quas emphyteutæ inter se faciunt, vel vasalli, de quo dicetur ꝛ. in fi.

a ¶ Suo ordine.] id est, quæ prius impetrauerit, prius obtineat. ꝛ. de reseri. capitulū, & c. tibi qui gratiā, de p cess. præb. auctoritate. li. 6. q̄d est uerū, nisi pp defectū vel crimen primi im

petrantis, seu negligē tiā, vel auctoritatis posteriorit atem, vel anticipationem tem

po. is, ordo debitus subuertatur, vt ꝛ. de præben. si clericus. in fi. & c. ij qui de reseri. duobus. lib. 6.

b ¶ Executores.] executor est is, q̄ gratiam à principe facta vel iustam fieri, ad effectū deducit. Et dr̄ de exequor, quasi excessiue. i. uiriliter exequi. Tertio, si quæras quot sint genera: duo, nam quidam dantur ad p. o. uidentem: quidā ad cōpellēdum, vt leg. ē & no. ꝛ. de refer. abbatē, & de concess pb. si capitulo, & c. si soli. lib. 6. & talis dr̄ habere litteras auctoritatis, quandoque dr̄ quis habere litteras facultatis, vt qñ datur ptās ordinario, quòd aliquem possit recipere, vt ꝛ. de rescrip. cum aliquibus, & dicto c. si soli. Quarto, quem ordinem habeat iste executor seruare. Dic q̄ (dumtū non excedat fines mādanti, nec nimis festinet) sine aliqua alia causæ cognitione, ēt summariæ pōt in executione prouisionis, vel compositionis procedere, cum sit verus executor: & ideo quotidie tales executores suos processus faciūt in absentia partiū: & eis nō vocatis, vbicunque & quomodocunq; eis placet, vt ꝛ. de re iudi. de cætero, & c. q̄ ad consultationem. in fi. tū. si aliqua proponuntur, nō ad recusandum personam eius, cum hoc fieri nō possit, vt ꝛ. de appel. nouit. sed ad probandum rescriptum surreptitium, vel falsum, bñ pōt admittere & cognoscere, si uoluerit, vt ꝛ. de offic. de leg. pastoralis §. qa vero: vel suo superiori intimare, vt in dicto c. de cætero, poterit tū procedere executor ad prouidendum. & prouidere si uoluerit, non obstāte ctoradictione alicuius, appellatione seu proposita exceptione: quia ex hoc q̄ nō admittit exceptionem p. babilem, nō poterit appellari: nisi aliàs cōstaret de ve

ritate: licet aliud sit in iudice, de appel. interposita, in prin. arg. ꝛ. de appel. nouit. Quod sic probo, pari vel maiori ptāte confert Papa per se vel per alium bñficia vacāria totius mundi, quàm ordinarius ille suæ dioecesis, vt ꝛ. de præb. licet & c. hi qui. lib. 6. sed ordinarius p aliquam contradictionem seu appellonem non committet conferre bñficium sua quasi possessione ēn qua est, conferendi sua bñficia, vt ꝛ. de elect. cum inter canonicos. §. sed ꝛ. neg. præla. c. fi. de in integ. restit. c. 1. supra de iure pat. consultationib. multo minus executor arg. dicti c. hi qui. in extmiudicialib. autem appło seu partialis contradictio non impediunt aliqui possessionem, vel q. asi in qua est, nec attentata post se reuocare faciunt donec prius de ueritate constet, vt dicte c. inter, & ꝛ. de appel. bonæ, per Inno. hoc fallit in casu illius. c. ꝛ. de accu accedens, & in casibus, aliis, q̄ no. ꝛ. de re iud. q̄ð ad ꝯsultationem. in gl. & p Inn. & Host. Si tñ cōstet q̄ exceptio proposita corā eo fuerit ꝓbara vera & legitima, reuocabit q̄ ipsum facū fuerit, si ex hoc fuerit appellatū, vt in c. ū inter, nō tñ reuocabit ex hoc tm, quia non fuit admissa quātūcunq; esset de se probabilis, nisi ꝓbata fuerit prius vera: & sic non uendicat sibi locum in executore principium illius c. supra de appel. interposita. in prin. vt supra dixi. Sed nunquid iste executor habebit expectare cassationē collationis factæ ꝑ alium executore, seu ordinariū de illo bñficio, de quo suo impetrāti ,puidere intēdit? Nō credo dubiū q̄ nō: dumtū executor tpe primæ collationis ius transferēdi hēret ꝑ ea quæ ꝛ. dixi. Et idē de electione, si duæ fiant uno cōtextu, vt ꝛ. ibi, congregato, si autem ex interuallo, distingue: ea aut prima est nulla vel annullanda: vī si est nulla, & causa nullitatis est notoria; tunc poterit fieri secūda

Cōditio, q̄ de iure in est nō facit rem cōditionalem.

Electus cassa

Electus per Papam non potest dimittere, quidere impetrāti de bñficio quod vacat de iure, nō, cassata: tñ de facto quod potest; tunc dēt præmittere cognitionem saltem summariā, & vocare possidentē: & si inueniat ipsum non habere ius, non ferat sniam, sed coget detentorem de facto dimittere, sicut de facto tenebat, & resignare possessionem facti, & post exquæ mandata: aliàs si ꝛtum ordinem in hoc omitterer, cassaret eius processus: de quo ꝑ Inno. ꝛ. de concess. præb. proposuit sup verbo, executorem, facit ꝛ. de præb. licet eps. li. 6 Ex quibus soluta vī qō facta supcod. sup verbo, ius ad rē. ſ. q̄ executor talis in corrigēdo errorem suum, & sic prouidēdo de secundo, declarato primo, q̄ prouisio facta ꝑ eum prius non renuit: vel ēt declarato prius tale bñficium posse cadere sub gratia, in qua datus est executor, non habebit necessario partes vocare: nec aliàs iuris ordinem obseruare: debuit tñ audire partes, si aliqua rationabilia ,pposuerit. ꝛtra ipsum, vt superius dictum est. Quinto quæro q̄ plonæ potuerunt deputari executores: planum est q̄ illæ, quæ pōt constitui delegati, de quibus ꝛ. de reseri. statutū li. 5. & ēt rectores simplicium bñficiorum & clerici in minoribus bñficijs constituti, sicut sit quotidie in talibus executoribus gratiarum & sniarum, in quibus non vendicat sibi locum dicta decret. statutum, vt ibi notatur. Non tñ credo q̄ laicus vel bigami, seu alias cārtes priuilegio clericali possint esse executores, vt ꝛ. de iud. decernimus, de arbi cōtingit. 96. dict. bñ. quidem. 89. di. indicatum, licet si targ. cōtra. ꝛ. de procu. non indiscrete. li. 6. nec religiosi sine licētia suorum ꝓlatorum, vt ꝛ. de testa religiosus. lib. 6. & de procu. religiosus. cnncil. Viennen. de re iud. oū I. & A. i. à iure, & c. nisi cum distinctione illius c. de rescrip. & si principalis Contrarium vī per illud c. nam ex quo vicecancellarius ipsum talem instituit, personam eius quantum ad hoc emancipare vī à ptāte sui prælati, & sic intelligitur illud c. ꝛ. de priuileg. cum olim 2. ſ. q̄ non requiritur certa scientia Papæ sm q̄ aliqui intelligebant illud c. cum olim. Nam non pōt negari quin Prior conuentualis, licet religiosus possit sine certa scientia Papæ iudex cōstitui delegatus: & tñ non est dubium quin sit sub ptāte sui abbatis & imperio: sicut sunt cæteri simplices religiosi. vt supra de statu reg. cum ad monasterium. §. tales. & supra, de sup. negligen prælato. quia regulares. §. penult. Non obstāt dicta c. religiosus, & religiosus, quia aliud pōt princeps, vel ille qui specialiter super hoc gerit vices eius, fauore rei priuatæ, maximæ, qđ nō posset priuatus. arg. 17. q. 3. §. quod aūt. Teneas quod volueris, Sed pone q̄ requiratur licentia proprij prælati, sicut in illo c. religiosus, nunquid oportet q̄ præcedat ipsa licētia constōnem procuratorij vel executoris: vel habebit in ipso actu interuenire, seu sufficit q̄ sequat? Et vī q̄ habeat præcedere, cum oporteat petere & obtinere: vt dicit illud c. de testa. religiosus. ff. de acq. hæred. si quis. §. iussum, vbi habeat iussus præcedere. Vel die quod vī quod habeat concurrere cum cōstitutione. arg. insti. de auctor. tut. §. tutor & ff. eo. l. obligari. supra de reb. eccl. non alie dudum lib. 6. vbi de hoc q̄ Inno. 12. q. 2. sine exceptione. immo vī quod sufficiat subsequi, vt supra de pac. quoniam, de iis quæ fia præ la. cum nos ia m pridem, vbi de hoc. Credo ad hoc qđ posset constitui, per quemcunque, nec sit necesse tunc licentiam esse petitam, nec obtentam: quia in hoc nihil agit ipse religiosus: nec ꝑsona eius est penitus ineapta vel infecta seu inhabilis de iure naturali ad talia suscipienda, imò bñ est susceptiua de iure naturali talium, sicut electionum, & similium, ꝛ. de elect. quam sit ecclesijs. lib. 6. licet de iure positiuo sit inepta, si-

Executiōis officiū q̄b. committi.

Licentia superioris q̄n requirit an præcedere debeat.

cut

Universidad de Deusto
Biblioteca

Religiosi p̃ sona electio rũ & malto rũ malorũ ẽ suscepiũ.

cut dicimus de milite. ff. de procu. filiusfa. §. veterani. vnde nõ cõstitutio, sed susceptio & exercitium, procuratorij sine licẽtia prohibetur: ut patet in dicto c. de p̃cu. religiosis, nec deputare tales executores est ꝓhibitum, ẽt sine licentia: sed quod sic deputati possint suscipere uel exequiof ficium eis deputatũ sine licentia, hoc bñ prohibetur, ut in c. religiosus, de testamen. si aũt ipse sine licentia substituerit aliquem suscipiendo procuratorium, uel aliquid aliud fecerit, hoc non poterit per subsequentem licẽtiam ratificari, cum ab initio non tenuerit, ℨ. de reg. iur. non firmatur. lib. 6. Sic dicimus de seruo & monacho: qui licet possint institui hæredes per quemcunque: non tñ præstare consensum, nisi prius iussi fuerint. ut in dicta l. obligari. Non obstant iura in contrarium allegata: qa loquuntur de illis casibus, qui requirunt deliberationem & tractatum auctoritatiũ in limine ipsius actus: sicut est in alienationibus minorum uel rerum ecclarum; & similibus. Item & qa aliud est licẽtia, de qua hic loquimur: & aliud auctoritas de qua loquuntur dicta iura ℨ. allegata. Sed cum tales executores gratiarũ admittendo rõnabiles exceptiones propositas cõtra rescripta seu gratias; & cognoscẽdo de ipsis quasi iudices causæ essent; & iurisdõnem contentiosam habere incipiant; quod possunt iuxta §. supra de offic. de leg. pastoralis §. præterea. ubi de hoc in glo. nunquid hoc poterunt, quamuis sint rectores simplices clerici & sic alij ab ipsis, quos ordinat dicta decret. statutum. li. 6. ℨ. de rescr. & nunquid ẽt citare potetunt, & protribunali sedere; uel alijs cõmittere quãtũ ad hoc extra ciuitatem & diœcesim, in qb. sunt deputati, ꝛra de cretalem prædictam? Quo tidie hoc faciunt: sed quo iure non uideo; nisi quia frequenter licet accessorie ꝙ principaliter nõ liceret, sicut video de ecclesia curata annexa præbendæ. q̃ ẽt multiplicatam, licet alieni citra sacerdotium & residẽtiam possidere accessorie, quòd principaliter non licere tꝫ ut ℨ. de præb de multa. ꝑ Inno. & c. expositi, &c. super eod. lib. 6. C. de iud. quotiẽs, & sic fallit in hoc casu dicta ꝓtõ, statutũ, & ẽt in illo casu qñ iudices cum conuenientia in audientia impetrant; quia tũc non potest excipi de loco vel de conditione personarum iudicum, vt ibi no. facit, ℨ. de offi. dele. cum olim 2. unde proprie non est iurisdõ q̃ exercẽt tales executores, sed potius accessorie tamquam missi exercẽt, ut in dicto §. præterea, cum potius respiciatur in eis quod est principale, & ut tales. iudicant. argu. ℨ. de reg. iur. accessorium. lib. 6. tñ licet sint principales habito respectu ad executionem; accessorij sunt, habito respectu ad gratiam super qua dati sunt, vt ℨ. de off. deleg. super eod. lib. 6. Alia rõ est: nam cum isti ex spõtanea traditione illius ꝛra quem dati sunt, uel ꝛra quem gratiam exequunt, & ad eius instantiam, & de consensu ipsius proponentis coram eis suas exceptiones uoluntarias hanc iurisdõnem assumentes & quicunq; ꝛra quem impetratum est rescriptum, possit renuntiare quantum ad hoc pictæ constõi, statutum; merito de consensu istius contradictoris poterit iste quamis simplex partes iudicis assumere, & ubicunque exercere eandem; ꝑ rónem ℨ. immediate positam. Sed nunquid ille ordinarius, qui succedit tali b. executorib. quorũ officiũ ꝓp negligẽtiã impetrãtis pijs. reputabit ꝑ oĩa ut ordinarius, uel potiꝰ ut delegatꝰ, uel ut merꝰ potiꝰ executor. de quo ℨ. de ꝓb. si clericus, in fi. VE ut ordinarius, cũ sit administrator iuris cõis. & ille impetrator ipsam gram petat, ut de iure cõi sibi debitã, ut dicit ibi tex. & sic est excitatus iuris cõis tm. ar. ℨ. de of. ord. licet, quare poterit ad archiepm appellari ab eo; uñ uꝫ ꝙ ut spãlis delegatus seu executor Papæ hoc faciat, & sic ad Papã esset appel lãdũ, cũ ex collatione Papæ canonicatũ obtineat; uigo ꝛc cuius & non aliàs consequit præbendam. ut sic ubi-

Accessorie aliqua licẽt q̃ principali ꝛer nõ licẽt.

mandatos & alios [a], ad quos id pertinebit, ad debitam executionem adduci: quibus ante dinostris, & c. lras, de despon. impub. ad dissoluẽdum, de excess. præla. inter dilectos, & ꝓ Compost. ℨ. de rescr. capitulum, & c. mandatum. in gl. ordina. ℨ. de offi. deleg. pastoralis.

ADDITIO. Si mandatum est alicui q̃ faciat alicui prouideri, & scripsit in vna ecclesia de prouisione alicuius, q̃ ante q̃ ibi recipiatur, põt mãdare q̃ in alia recipiatur. nec obstat ℨ. de rescr. in nostra quia loquitur qñ plures lras sup unius prouisione impetrãtur in fraudem. Si autem ꝓ primas lras sit receptus; tunc vlterius non hẽt prouisor quid faciat; quia plene executus est mandatum Apostolicum: & iõ non tenet secunda prouisio arg. ℨ. eo, venerabili fratri., de off. & potestate. iud. deleg. idem vꝫ si mandatum est alicui, q̃ prouideat alicui: nam si prouiditita q̃ prouisio teneat de iure, licet de facto non hẽat possessionem, ulterius tenet secunda prouisio: quia si contrarium dr̃, sequitur absurdum, ſ. ꝙ per vnum mandatum consequat non solum duas, sed multas prouisiones, & omnes valebunt: aliqua tamen contradicunt. Inno.

a ¶ Et alios, ad quos id pertinebit.] puta subexecutores: sed ipsi idẽ sunt cũ exeꝛcutoribus. ut ℨ. de off. delec. olim. Vel dic, alios, ſ. iudices delegatos, seu auditores, ad quos ꝑ appłonẽ uel simplicẽ q̃relam in Romana curia vel alibi negotiũ cõmissum fuit, ꝙ iura ℨ. de off. dele. pastoralis. §. ꝓterea. ibi, reuocato, & c. ℨ. de rescr. auditor. de ele. constõnẽ. §. insu per. in cle. Sed quid erit in casu illius c. ℨ. de ꝓb. si clericus. in fi. uel in gratijs sub forma pauperũ impetratis: in quib. ut frequẽtius diœcesani constituunt executores: nũquid archiepus Tholosanus, qui epus Tholosano in honore & one re immediate successit, in alijs, diœcesib uel propria eorum diœcesi potius gras illius, q̃ sunt in fieri, exequet? Credo ꝙ de illo c. si clericus, in fine, non sit dubiũ quin ordinarius illius bñficij hoc habeat facere, prout dicit dicta decr. si clericus, in fine, de gratijs ue ro sub forma pauperum, & alijs epo Tholosano, q̃ tũc erat ut diœcesanus, exequendis commissis, uideret, ꝙ cũ ordinaria iurisdõ depẽdeat ab administratione seu territorio: & istæ executiones sic commissæ sint diœcesanis ut ordinarijs; qui administratores iuris existũt, ut ℨ. de sen. excomm. nuper. & de iure debeatur pauperib. clericis uictus de patrimonio crucifixi, ut §. de ꝓb. cum ẽm in prin. bñ sequit ꝙ diuisa administratione, seu territorio, quamliber partẽ sequit oẽ illud q̃ ex ipsa depẽderet: & sic quilibit diœcesanus habebit executionẽ & exercitium oĩum cãrum suæ diœcesis: & ẽt prius añ diuisionem inceptarum & pendentium & nedum proprie ordinariarum: immo ẽt commissarũ delegationum sñ diœce. ut ordinarijs, ut in casu nostro. arg. 96 dist. Constantinus, palea est. de off. delegqm abbas, & c. præterea, secus autem est ubi ut simplici commissario delegato uel esset ipsis diœce. cõmissario. Vel idẽ esse in utroq; casu: tã ubi ut delegatis ẽt simpliciter quàm etiam ut ordinarijs: ex quo sunt commissa dignitati, non ꝑsonæ, per c. quoniam abbas, cuius quo ad partes sibi subractas, & sic quod ad alias diœce. Tholosanus defecerit esse prælatus: quare sibi succedentes fungentur eius uice, ac si ipse esset mortuus uel translatus; succedit. n. res rei, uel dignitas dignitati, sicut persona ꝑsonæ: & ideo debet fungi uice eius per omnia, ut supra ut lit. pend. ecclesia. cum similib. Ratio tamen huius decre. est in contrarium: ibi dum sequitur, quibus ante diuisiones, & c. sed potest eici quòd

¶ hic loquit de simplicib. executorib. seu delegatis à sede Apostolica constitutis.

a ¶ Idem etiam.] Quarta pars.

b ¶ Declaramus.] & sic nota ista decr e. est declaratiua iuris antiqui, non constitutiua iuris noui, vt patet ẽt ℨ. cod. §. proximo, in verbo, declaramus, quare non est necesse hic respicere eius editionem seu publicationẽ: cum oia quantumcunq; longe ante ꝓterita seu inchoata respiciat, vt ℨ. de cõst. qñ, & de vsuris, cum tu. de ele. cum in curtis. §. pe.

Apo. c ¶ Iustitiam.] & sic est duplex litera Apostolica: quædam gratiosa, de qua ℨ. dictũ est, quædam iustitiæ, de qua hic, ſ. mile, ℨ. de fal. accedens, prima confuenit bullari cum filo de serico: secũda cum filo cãnapis, arg. ℨ. de fal. licet. Item prima non transit regulariter sine lectione, sed sine contradictione bene: secunda trãsit sine lectione, sed non trãsit sine contradictione, & iõ in procuratorijs eorum literas simplices dum literas ſ. quæ sunt in fieri, exequẽs? Credo ꝙ de illo c. si clericus, in fine, non sit dubiũ quin ordinarius illius bñficij hoc habeat facere, prout dicit dicta decr. si clericus, in fine, de gratijs ue ro sub forma pauperum, & alijs epo Tholosano, q̃ tũc erat ut diœcesanus, exequendis commissis, uideret, ꝙ cũ ordinaria iurisdõ depẽdeat ab administratione seu territorio: & istæ executiones sic commissæ sint diœcesanis ut ordinarijs; qui administratores iuris existũt, ut ℨ. de sen. excomm. nuper. & de iure debeatur pauperib. clericis uictus de patrimonio crucifixi, ut §. de ꝓb. cum ẽm in prin. bñ sequit ꝙ diuisa administratione, seu territorio, quamliber partẽ sequit oẽ illud q̃ ex ipsa depẽderet: & sic quilibit diœcesanus habebit executionẽ & exercitium oĩum cãrum suæ diœcesis: & ẽt prius añ diuisionem inceptarum & pendentium & nedum proprie ordinariarum: immo ẽt commissarũ delegationum sñ diœce. ut ordinarijs, ut in casu nostro. arg. 96 dist. Constantinus, palea est. de off. delegqm abbas, & c. præterea, secus autem est ubi ut simplici commissario delegato uel esset ipsis diœce. cõmissario. Vel idẽ esse in utroq; casu: tã ubi ut delegatis ẽt simpliciter quàm etiam ut ordinarijs: ex quo sunt commissa dignitati, non ꝑsonæ, per c. quoniam abbas, cuius quo ad partes sibi subractas, & sic quod ad alias diœce. Tholosanus defecerit esse prælatus: quare sibi succedentes fungentur eius uice, ac si ipse esset mortuus uel translatus; succedit. n. res rei, uel dignitas dignitati, sicut persona ꝑsonæ: & ideo debet fungi uice eius per omnia, ut supra ut lit. pend. ecclesia. cum similib. Ratio tamen huius decre. est in contrarium: ibi dum sequitur, quibus ante diuisiones, & c. sed potest eici quòd

nisiones fæpefatas poterãt & debebant.

¶ Idem [a] etiam declaramus [b] quo ad literas Apostolicas iustitiam ‹ contineꝫ, ut videlicet iudices [d] dati per illas in causis quarumlibet personarum, quę nunc de eisdem diœcesib. diuisis existunt, possint iuxta earum tenorem perinde procedere, ac si dictæ diœceses de quibus mentio in eisdem literis habetur, integre remansissent. [e]

¶ Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrę declarationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Auinion. iij. Kalen. Nouembris: pontificatus nostri anno secundo

De officio iudicis ordinarij.

¶ Bonifacius octauus.

¶ Episcopus monasterium visitans non tenetur accipere monachos illius monasterii pro tali ellionibus: etiamsi hoc haberet consuetudo: nec in actu visitatio-

nis debet esse solus, sed duos vel tres clericos cum notario, qui similiter sit clericus, secum assumat. hoc dicit.

CAP. I.

DEbent uperioribus suis reuerẽtiam subditi: & dum salubriter ab eis pro culpis correctionem velut curantium medicamenta recipiunt, obedientiam exhibere tenentur. Rursus oportet præpositos cum charitate † corrigere: decet eos inferre humiliter quod docent, & paterna subiectos dilectione fouere: Sic debitor delicatus effugitur: sic onerosus creditor minime [f] reperitur.

¶ Sane du m venerabili fratre nostro A. episcopo Dulmen. ad visitandum capitulum suæ eccle fiæ Dulmen. quæ regularis ordinis sancti Benedicti fore noscitur, descendente [g]: Prior & capitulum ipsius ecclesiæ excipiẽtes, quòd de consuetudine erat ecclesiæ supradictæ, à tempore cuius non erat memoria [h] inconcusse seruata, quòd

e ¶ Remansissent.] Nota ꝙ diuisio facta de re aliqua li. opera tur tãtum illum effectum pro quo facta est: nec ad alios se extendit, nec in alijs casibus præbet præiudicium alicui seu iuua men, vt 10. di. l. quod præstat. ar. ꝙ diuisio rei emphyteuticæ, vel feudalis seu debitorum, inter hæredes facta, non noceat dominis vel creditoribus super integra solutione pensionis vel debiti eis facienda vt prius: cum particularis actio seu solutio non modica habeat incommoda, ff. famil. ercisc. plane, Guli. de monte Laudano.

Solutio particularisimul ta hẽt incõmoda.

Diuisio.

DEbent.] Hæc ꝑsi tutio habet quatuor partes. Primo, prẽmittit proœmium ad dicenda. Secũdo vers. Sane, factum visitationis intentæ & consuetudinis contra hoc propositæ narrat. Tertio ver. Proposito, dictam consuetudinem multis rationib. præmissis reprobat. Quarto vers. Sed ne sit. numerum personarum visitanti assistentium taxat. In primo ordinẽ, quem debent habere subditi ad superiores, & econtra ponit. In primo non seruato est inobedientia puniendi: in secundo est tyrannia vel negligentia reprobanda. Secundo vers. Sic debitor horum rationem subiungit: licet enim inter hos fit relatio superpositionis & suppositionis: hæc tamen corrumpuntur ab excessu, 22. q. 5. de forma ff. de ijs qui sunt sui vel alien. iur. l. 1. in fin. & l. seq.

† Vide ꝛcilium Trid. sess. 12. de refor. c. 1.

f ¶ Minime reperitur.] ff. de pig. act. si seruos pignoratos. in fi.

g ¶ Descendente.] prout põt & tenetur, extra 6. lib. de censi. Romana i. respõ. extra de offi. ord. irrefragabili.

h ¶ Memoria.] hoc non prodest in delictis, extra de consue-

Universidad de Deusto
Biblioteca

consue. cum tanto. extra de simo cũ in ecclesiæ, & male ꝓsueta tpe non fiermant, auth vt nulli iud. lic. ha. loserua. §. 1. coll. 9. & eadem vbicũq; à iure reprobat cõsuetudo, vt hic, & extra. 6. li de consue. l. 2. & eo. li. de ele. quia sæpe, & eo. lib. de pœn. & remiss. episcopus. in fi.

a ¶ Non audiuit.] formam iuris isti bñ seruauerunt: qa exceptiõs proposuerunt, & pp eam nõ admissam appellarunt: vel põt appellari pp eam neglectam iudice ad alia procedente, quæ non poterant se compati cum primo proposito. extra de app. dilecto, &c. ex parte M. Sed hic fuit defectus in materia: qa exceptio non erat legitima, vt ꝫ. sequitur, & ob hoc appellans in iurisdictione prioris iudicis remansit: & sic tenuit eius processus. secus si materia erat legitima & forma debita, no. extra de offi. delega. cum contingat, in prin.

b ¶ Non est angustanda.] C. de hæret. qm. in fi.

c ¶ Probatio.] C. de iureiu. in bonæ fidei C. de iure delib. l. fi. §. si vero & ipse.

d ¶ Occulteꝛ.] sed potius seruatur, ff. de testi. serui.

e ¶ Præbere.] ff. de testi cu rent.

f ¶ Conscribãt.] extra de proba. qm contra in prin.

g ¶ Monachos.] accipe, ꝫ. illat non esse, s. ad prædicta idoneos, & tunt resume, tam propter, &c.

Monachis sit mundo mortui. h ¶ Funestam.] i. lugubrem vel mortalem: quia lugere habent, & mortui sunt mundo, 2. q. 7. placuit & c. seq. 16. q. 1. placuit 25. q. 2. ita nos. C qui acc. non pos. l. si quis.

i ¶ Actibus.] extra de ele. vel mon. sæcul. fe. immisc. & c. sed nec procuratores. & c. clericis, & c. sententiam.

k ¶ Cõstitutio.] extra 6. lib. de hæret. vt officium inquisitionis,

Monachi an possint esse testes. §. ad conferendas. ¶ Suspecti.] contra, quia monachi in causis monasterij testes esse possunt, extra de test. in sup & c. tuis, &

episcopi Dulmen. qui fuerunt pro tẽpore, per se solos absq; aliis religiosis sibi adiunctis, vel clericis vel laicis sæcularibus quibuscunque assumptis sibi loco notarij monacho seu monachis capituli memorati, visitationem suam hactenus præfato impenderunt capitulo, supplicarunt eidem episcopo, vt omnes tam clericos quam laicos religiosos & sæculares (antequam visitationem actualiter exerceret) à capitulo præciperet amoueri; quibus amotis, parati erant ipsum admittere ad visitationem huiusmodi peragendam. Et quia dictus episcopus eos super hoc non audiuit [a], quamquam protestaretur se velle omnes clericos suos, & alios (præter tres vel quattuor & notarium) remouere: & sic suam visitationem incipere & complere, idem prior & capitulum ad sedem Apostolicam appellarunt.

¶ Proposito itaq; huiusmodi negotio coram nobis, & auditis & intellectis, quę partes dicere voluerunt: nos considerantes, quòd consuetudo prædicta contra communem vtilitatem, facultatem probationum (quæ non est angustanda [b]) restringit, propter quod etiam vt salua scilicet sit rerum probatio [c], quia

publice interest ne veritas occultetur [d] cautum est iure, vt curent magistratus testari, idest, testificari volentibus, se ipsos & alios testes vel signatores præbere [e]. Et statuit generale concilium, vt à iudicibus adhibeatur persona publica, vel duo viri idonei, qui acta conscribant: [f] Quos quidem monachos [h] ad prædicta, tum propter eorum professionem, quæ illorum vocem facit funestam, [h] & ipsos arcet à iudicijs & publicis siue ciuilibus actibus, [i] nec patitur (prout constitutio [k] nouella declarat) nisi in inquisitionis hæreticæ prauitatis causa, tabellionis (cuius vicem in hac parte duo viri per supradictum concilium obtinent) officium exercere: tum quia suspecti [l] nec contra [m] priorem aut capitulum, quibus subsunt [n], quæ corrigenda inuenirentur fideliter & recte conscriberent, constat non esse idoneos. Attendentes quoque quòd id [o] episcopali non modicum detrahit dignitati, si ab episcopo, qui dignitatem propriam suo ingemo augere [p] debet, comites honoris sui cã adhibiti abducantur, [q] seque solum suspectis [r] quandoque forsitan quos visitat, committere compellatur: [s] Dictam consuetudinem, per quam

quod esse non debet, arg. C. de ind. apertissimis. & l. fi. Item isti monachi tabellionis loco duarum personarum locum tenerent, scilicet assistentium visitanti ad proba

c ¶ Probatio.] C. de iureiu. & si Christus, in fi. etiam ex causa visitationis & reformationis, extra 6. li. de offi. ordi. quia. Item ex quo sunt suspecti, testes esse non possunt ff. de testi. l. 3. circa princ. vbi versi. Nam si careant, extra de testi. super eo. 2. in prin. Sol. in ꝓmissis casibus monachi testes esse possunt, sed non cum precisione: hoc est ipsi & non alij: quod hic negatur: vnde lite grandi hic considerata Papa hoc voluit, vt plenior fieret probatio, vt veritas plenius eluceat. C. de temp. appel. per hanc. in fi.

d ¶ Nec contra.] C. de testi. omnib. & ff. de testi. nullus.

n ¶ Subsunt.] pp qđ eorum testimonium est suspectis. C. de testibus parentes, & l. seruos. & ff. de testibus idonei. Ioann. Mo.

o ¶ Quod id.] ſ. q. ejus nullis alijs sibi adiunctis, nisi de capitulo, visitet.

p ¶ Augere dẽt.] ff. de offi. pconsul. & l. ob seruandum, in fi. Io. Mona.

q ¶ Abducantur.] ff. de iniurijs, l. Item apud Labeonem, §. comitem. Sed quomodo detrahit huic dignitati, si caput stet cum membris. extra de præscrip. cum non liceat, sic non est iniuriosa abductio sed debita coniunctio: sicut inter caput & membra, & inter patrem & filium. C. de cura. furio. l. fi. in prin. q. 3. ita diligere. Item inhumanum est publicatione pauperis detegere vilitatem. C. quãdo & quis quarta pars in bo. de. l. 2. circa medium. Die vt prius. Præcisio hic reprobatur: & fuit hæc ordinatio æquitatis propter congruitates hic tactas, & necessitates quo ad personam tabellionis, vel duorum viro rum pro eo. Ioan. Mona.

r ¶ Suspectis.] ex causis prædictis. Io. Mona.

s ¶ Compellatur.] ſ. q. Religiosa. 1) contra extra de offi. ord. vt iuxta. Dic, casus est diuersus, non aduersus, nam ibi loquitur vbi prælatus Visitat, alium locum a capitulo suo, hic quando visitat, pprium capitulum, cuius personas propter coniunctionem maiorẽ quã habet ad suam ecclesiam præ cæteris ecclesijs sibi subiectis, extra de test. requisiti. 6. penul. est verisimilius, vt easdem personas melius noscat. Vel die quòd hic determinat illam taxando hoc dictum indeterminatum: ibi, ne subditi nimium aggrauentur: & decet personas religiosas in tali articulo assumi. argumen. extra de fia, r. gu. in singulis. circa princip. Ioan. Mona.

d ¶ Non obstante.] Sed quare tollit hic consuetudinem, & compositiones quas libet: quia licet visitationi non præscribatur, nec ꝓcurationi, quæ debetur ratione

probandum quod esset actum, forsan eadem personæ essent per visitationem corrigendæ. Et fungi duplici officio, præsertim suspecto, & aduerso, vt hic, est merito reprobãdum C. de assess. nemo. extra de cleri. non resid. quia nonnulli, & extra 6. lib. de præben. cum singula. Ioan. Monachus.

a ¶ Reprobamus.] ex quibus causis consuetudo reprobetur, not. extra 6. lib. de consuetud. in summ. Ioan. Mon.

b ¶ Onerosus.] sed quomodo est hic episcopus onerosus, qui habet qđ petit? Dic quod est onerosus quo ad intentum aduersariorum dicentium episcopum velle visitare, & intrare capitulum cum pluribus, & contra eorum cõsuetudinem, quam prætendebant. Ioan. Mona.

c ¶ Religiosa.] contra extra de offi. ord. vt iuxta. Dic, casus est diuersus, non aduersus, nam ibi loquitur vbi prælatus Visitat, alium locum a capitulo suo, hic quando visitat, pprium capitulum, cuius personas propter coniunctionem maiorẽ quã habet ad suam ecclesiam præ cæteris ecclesijs sibi subiectis, extra de test. requisiti. 6. penul. est verisimilius, vt easdem personas melius noscat. Vel die quòd hic determinat illam taxando hoc dictum indeterminatum: ibi, ne subditi nimium aggrauentur: & decet personas religiosas in tali articulo assumi. argumen. extra de fia, r. gu. in singulis. circa princip. Ioan. Mona.

d ¶ Non obstante.] Sed quare tollit hic consuetudinem, & compositiones quas libet: quia licet visitationi non præscribatur, nec ꝓcurationi, quæ debetur ratione prælibati prior & capitulum videntur nimium declinati, tamquam non rationabilem reprobamus [a]. Sed ne sit episcopus onerosus [b], decernimus nostrorum prædecessorum vestigiis inherentes, vt cum ad visitationem decetero faciendam in ecclesia memorata descenderit, in visitationis actu duas vel tres honestas personas clericali charitate insignitas, quarum una ad minus sit religiosa [c] ordinis supradicti, & unum notarium clericum secum habeat, & non plures. Consuetudine aliqua obtenta, & compositione qualibet inter partes ipsas super hoc in contrarium facta hactenus, non obstante [d] Nulli ergo liceat hanc paginam nostraruum reprobationis [e], constitutionis [f], &c. Datum Anag. x. Kal. Augusti, Pontificatus nostri Anno octauo.

¶ Ioannes xxii.

¶ Beneficia plura incompatibilia obtinens sine dispensatione, debet illa præter vltimum, in manu ordinarii intra duos menses dimittere, aliàs pœnas incurrit hic positas. Et debet ordinarius tales plura beneficia obtinentes compellere ad ostendendam dispensationem: quod si non fecerit, ab ingressu Ecclesiæ suspendatur, vide capitulũ, ordinarii, eodem titulo, libro sexto, quod si diligenter notetur hęc extravagans, sub hoc titulo recte collata dicetur.

CAP. II.

VT † quos virtutis amor à vitio ambitionis execrandæ, & auaritiæ cęcitate non retrahit, saltem rigor coerceat disciplinę: Statuimus, ut quicunque plures dignitates, vel personatus, aut parochiales ecclesias: aut dignitatem vel personatum cum alio beneficio curam animarum habente, simul sine dispensatione canonica detinens, illa omnia & singula (illo duntaxat excepto, quod ultimo recepit, quòd possit, si tamen in eo ex collatione canonica ius sibi competat retinere) intra duos menses à die notitiæ constitutionis continue numerandos efficaciter uerbo & facto, absque fraude aliqua in manu ordinarii dimittere teneatur, per eum vel per eos, ad quem vel ad quos eorum dispositio spectabit, ea uice libere dispensanda. Quod si non fecerit, etiã illo sit ipso iure priuatus, in quo ius competebat ei dem: & inhabilis ad quęcunque beneficia obtinenda penitus censeatur.

¶ Qui § uero deinceps receperit dignitatem uel personatum, aut beneficium curam habens animarum annexam, si priùs simile beneficium obtinebat, primum quo postquam secundi possessionem habuerit, uel per eũ (omni dolo & fraude cessantibus) quo minus habeat, stetterit, priuatus noscitur ipso iure, absque moræ dispendio in manu ordinarij omnino similiter dimittere teneatur, per eum uel eos, ad

VNam

visitationis: præsertim tamẽ potest quotati procuratoris. no. extra de præscr. cum ex officij, extra de censi. cum venerabilis. Sic videtur quod præscribi possit quotitati assistẽtiæ visitationi an possit ꝓscribi.

† Vide ꝓcil. Tri. sess. 7. de reformatione, c. 2. & 4. & sess. 24. de reforma. 17.

VT quos virtutis.] g ¶ Qui vero.] Istum § aliqui libri non habent vsque ad §. vt autem. & tenorem huius habes in extrauaganti, Execrabilis, quæ est vna de xx. glossatis per Zenzelinum in tit. de pben. & ibi vide. Habes etiam eam infra in tit. de præb. cum glossa domini Guliel. de Monte Lauduno.

Vnam

Universidad de Deusto
Biblioteca

NAm ſanctam Eccleſiam.] ¶ Ponatur ſic caſus, q̄ erant dubitantes quidam, aut forte credentes, veletiam aſſerentes, nō eſſe de neceſſitate ſalutis ſubeſſe ſummo Pōtifici: quod quidem vel verbo fieri poterat: quia forte ſic dicebant: vel facto, quia talia agebāt & operabantur, ac ſi non eſſet de neceſſitate ſalutis: Huic autē morbo peſtifero obuiare volens ſanctiſſimus pater dominus, dñs Bonifacius papa viij. hanc decr. edidit, vbi hoc pleniſſime declaratur. Intentio itaq; huius decretalis eſt inducere rōnes, exempla, & auctoritates, ſubeſſe ſummo Pontifici eſſe de neceſſitate ſalutis: quod tripliciter hic probatur. Primo per quaſdam conditiones generales, quæ ipſi Eccleſiæ congruunt. Secundo, per quaſdam adaptationes ſpeciales, q̄ ad ipſam Eccleſiam adaptantur. Tertio, per gladios, qui in ipſa Eccleſia cōtinent. Tota igitur hæc decr. diuiditur in quatuor partes: qa primo ponuntur præfatę conditiones generales congruentes Eccleſię, per quas ꝓbari pōt, q̄ ſubeſſe ſummo Pontifici eſt de neceſſitate ſalutis. Secundo adducūtur quædā adaptationes ſpāles, per quas probat hoc idē. Tertio agitur de ipſis gladijs, qui ſunt in Eccleſia, per quos declaratur hoc idem. Quarto & in vltimo, cōcluſio tot modis inueſtigata, videlicet, quod ſubeſſe ſummo Pōtifici ſit de neceſſitate ſalutis, inferēt ex omnibus antedictis. Secunda: ibi.] Vna nempe fuit.] Tertia: ibi, [In hac eiuſque potestate.] Quarta: ibi, Porro ſubeſſe.] Propter primum ſciendū quidem, q̄ numerate poſſumus ſex conditiones generales congruentes Eccleſiæ: ex quib. poſſunt ſumi ſex rationes, q̄ Eccleſia habet vnum caput; & q̄ ſubeſſe illi capiti, eſt de neceſſitate ſalutis: vt ſit prima conditio, quod Eccleſia eſt vna: ſecunda, q̄ eſt ſancta: tertia q̄ eſt catholica: quarta, q̄ eſt Apoſtolica: quinta, q̄ extra non eſt ſalus: ſexta & vltima, quia extra ipſam non eſt remiſſio peccatorū. Itaq; in prima parte, qua agit de iſtis conditionibus Eccleſiæ congruētibus, dñs Papa tria facit: quia primo iſtas conditiones narrat: ſecundo eas declarat, tertio eas corroborat & confirmat, ſecundū ibi, ſponſo in Canticis.] tertia ibi.] In qua vnus.] Dic ergo Eccleſiā eſſe vnam, q̄ fuit conditio prima, ſanctam, quæ fuit ſecunda, catholicam, quæ fuit tertia, & ipſam Apoſtolicam, quæ fuit quarta. extra quam non eſt ſalus, quæ fuit cōditio quinta, nec remiſſio peccatorū, quę fuit ſexta. [Noſque hanc,] id eſt Eccleſiam, eſſe ſic vnam, ſic ſanctam, &c. vel hanc, id eſt hanc fidem de eccleſia, q̄ ſit vna, firmiter credimus, & ſimpliciter confitemur. ¶ Notandum autem eſt, q̄ ex iſtis ſex conditionibus Eccleſię congruētibus (vt ſupra tetigimus) ſumi poſſunt ſex rationes, q̄ ſubeſſe ſummo Pontificī ſit de neceſſitate ſalutis. Vt prima ratio, quia eccleſia eſt vna ſiue eſt vnum corpus: ſed vni corpori non cōpetit niſi vnū caput: quia aliter eſſet monſtrum. Argumentatur ergo ſic: Omnia membra, quæ ſunt in vno corpore, non ſaluantur niſi coniuncta illi corpori, & ſubdita vni capiti, à quo infunditur eis motus & ſenſus: ſed omnes Chriſtiani ſunt membra vnius corporis: quia ſunt membra Eccleſiæ, quæ eſt vna, & vnum corpus: ergo omnes huiuſmodi Chriſtiani ſaluantur vt coniuncti Eccleſiæ, & vt coniuncti vni capiti, id eſt ſummo Pontificī. Secunda ratio ad hoc idem ſumitur ex ſecunda conditione, videlicet quod Eccleſia non ſolum eſt vna, ſed etiā eſt ſancta, id eſt, ſanctā & firmata in vnitate: ſi enim eccleſia vacillaret quantum ad vnitatem: quia aliquando eſſet vna, aliquando non eſſet vna: & per conſequens aliquando haberet vnum caput, aliquā haberet plura capita: poſſet quis dicere non eſſe de neceſſitate ſalutis ſubeſſe huic capiti: quia forte poſſet ſaluari ſub alio capite. Sed cum eccleſia ſit vna, & ſit ſancta, i. ſic in vnitate fulcita, q̄ non poſſet habere niſi vnū ſupremū caput: ſubeſſe illi capiti erit de neceſſitate ſalutis. Quod ſi dicat, quòd ſanctū dicit q̄d purum:

tempus pro facti qualitate ipſorum ordinariorū moderādum arbitrio, ordinarijs ipſis, vel ijs, quem vel quos ad hoc duxerint deputādos, exhibere procurent: De proceſſibus habendis ſuper his exhibitis, propoſitis & productis, redituri abſque morę diſpendio per ſcripta publica conficienda ſuper his ſedem Apoſtolicam certiorem.

De maioritate & obedientia.

¶ Bonifacius octauus.

¶ Omnes Chriſti fideles de neceſſitate ſalutis ſubſunt Romano Pontifici, qui vtrumque gladium habet, & omnes iudicat. Hæc tamen extrauagans regem Franciæ & regnicolas nō amplius ſubiecit Eccleſię Romanę, quàm prius erat vt patet infra de priuilegijs merui.

CAP. I.

VNā ſanctam Eccleſiā catholicā & ipſam Apoſtolicā vrgēte fide credere cogimur, & quam ſeu quos collatio ſeu ordinatio ſpectauerit, diſponendum: quod niſi fecerit ex tunc ſecundo ſit ipſo iure priuatus, & inhabilis ad ſacros ordines, & ad quodcunque beneficium eccleſiaſticum obtinendum

¶ Vt autem præmiſſorum fructus facilius ſubſequantur, omnibus & ſingulis ordinarijs in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub pœna ſuſpenſionis ab ingreſſu Eccleſiæ, quam eos (ſi in exequendis ſubſequentibus negligentes fuerint) incurrere volumus ipſo facto, diſtricte præcipimus & mādamus, vt ſub certa & formidabili pęna eorum arbitrio infligenda, ſubditis ſuis plures dignitates & perſonatus aut eccleſias, quibus cura imminet animarum, aut dignitatem vel perſonatum cum alio beneficio, cui cura ſimilis ſit annexa, obtinentibus, iniungere debeant, quòd diſpenſationes auctoritate quarum huiuſmodi Eccleſias, perſonatus vel dignitates obtinent, ſi quas habent, necnon & titulos Eccleſiarum, dignitatum vel perſonatuum eorundem intra

dicemus ex hoc etiam q̄ dicit qui firmum: qa firmitas ꝓ tas eſt ex puritate: infirmitas, ex impuritate: nam & incorpore ſurgit infirmitas ex impuritate, vt qa oriū tur in eo immunditiæ corporales & mali humores: & in anima etiam ſurgit infirmitas ex impuritate, vt quia oriunē in ea immūditiæ ſpirituales, & malę cogitationes. Formetur autem, ſic ratio: Quicquid eſt vnū & ſanctum, i ſic ī vnitate facitum, q̄ nō poteſt eſſe niſi vnum corpus, & habere vnū caput, membra non poterunt ſaluari niſi coniuncta illi corpori, & ſubdita illi capi ti: Eccleſia eſt hmōi, ergo &c. Membra quidem ex hoc ſaluantur & viuunt: qa mouentur & ſentiunt, & motus & ſenſus eius infunduntē à capite: ſi non ſunt ſubdita capiti, non mouentur nec ſentiunt, pp quod viue re & ſaluari non poterunt. Tertia rō ſumitur ex tertia conditione, quia Eccleſia eſt catholica & vniuerſalis ſi ue generalis, ſic enim ait Iſidorus: quia catholicus vlis ſiue generalis interpretatur. nam Græci (vt dr) vniuerſale catholicon vocant. Si ergo fides, quam tenet Eccleſia, vel ipſa Eccleſia eſſet particularis, continens vnam gentem vel vnum populum, ſicut ſunt multæ gentes & multi populi: ſi e forte eſſent multæ Eccleſiæ & multa capita. Sed cum ſit catholica & vniuerſalis, quia omnes obligantur (ſi volunt eſſe in ſtatu ſalutis) ad credendum & tenendum quod credit & tenet Eccleſia: iō ſicut non pōt eſſe niſi vnum vniuerſum quod oia comprehēdit: ita quantum ad ſtatum ſalutis non pōt eſſe niſi vna Eccleſia, eo q̄ eccleſia comprehendit omnes, qui volunt eſſe in ſtatu ſalutis. Formetur aūt ſic rō, Illud quod eſt catholicum & vniuerſale, & comprehendit omnes, qui volunt eſſe in ſtatu ſalutis, non poteſt eſſe niſi vnum, & habere vnum caput, cui oportet eſſe ſubditos omnes volentes eſſe in ſtatu ſalutis: Eccleſia eſt hmōi: ergo, &c. Quarta ratio ſumit ex quarta conditione, quia eccleſia eſt Apoſtolica, tenet. n. illam fidem, quam Apoſtoli tradiderunt & docuerunt, de quib. pōt intelligi quod dr in Pſal. q̄ in omnem ter am exiuit ſonus eorum: & in fines orbis terræ verba eorum, vt nullus poſſit ſe excuſare ſe non ſubeſſe Eccleſiæ: omnes enim Apoſtoli fidem prædicauerunt, & docuerunt. Vnde Apoſtolus ait ad Galat. 2. Aſcendi aūt ex reuelationem, contulit cum illis, i. cum alijs Apoſtolis, Euangelium, quod prædico gentibus: & ſubdit cauſam, ne forte in vanum currerem aut cucurriſſem. Ne ergo vana eſſet prædicatio ſua, & ne videretur gentibus, vel alijs quòd prædicaret aliud quàm alij Apoſtoli, voluit Apoſtolus de Euangelio quod prædicabat, conferre cum illis. Item Eccleſia eſt Apoſtolica: quia illam fidem tenet & docet, quam concorditer prædicauerunt & docuerunt Apoſtoli. Formetur ergo hic ratio, Illud quod eſt Apoſtolicum, & tenet illam eandem fidem, q̄ Apoſtoli docuerunt, non poteſt eſſe niſi quid vnum, & vnum corpus habere, & vnum caput, cui oportet eſſe ſubdita omnia membra, ſi volunt eſſe in ſtatu ſalutis: hmōi autem eccleſia eſt: ergo, &c. Quinta autem & ſexta rō ſumit ex quinta & ſexta conditione: videlicet q̄ extra Eccleſiam non eſt ſalus, id eſt, non acquiritur beatitudo, quæ eſt per gratiam conſummatam: nec extra ipſam eſt remiſſio peccatorum, quæ poteſt eſſe per gratiam initiatam: ita quòd nec gratia conſummata, quæ eſt ſalus & beatitudo noſtra: nec gratia initiata per quam remittuntur peccata, poteſt eſſe niſi per Eccleſiam. Si ergo Eccleſia eſt vna & habet vnum caput: omnes volentes recedere à peccatis & adipiſci ſalutem, oportet eſſe ſub capite Eccleſiæ, id eſt, ſub ſummo Pontifice: ratio autem perſe patere poteſt. Notandum autem q̄ oēs iſtę ſex conditiones continentur in ſymbolo: vbi dicit, q̄ credimus in Eccleſiam vnam, quantum ad condōnem primam: ſanctam, quantum ad conditionem ſecundam: catholicam, quantum ad tertiam, & Apoſtolicam, quantum ad quartam: & q̄ confitemur vnum baptiſma in remiſſionē peccatorū, q̄ tū ad gr̄am: initiatam, & q̄ expectamus reſurrectionē mortuorum, & vitam venturi ſæculi, quantum ad gratiam conſummatam: ideo impingere contra hoc, eſt impingere contra ſymbolum.

Tenere. Noſque hanc firmiter credimus & ſimpliciter confitemur: extra quam nec ſalus eſt, nec remiſſio peccatorum, ſponſo [a] in Canticis proclamante, Vna eſt columba mea, perfecta mea. Vna eſt matri ſuę, electa genitrici ſuę: quę vnum corpus myſticum repreſentat, cuius caput Chriſtus: Chriſti vero Deus. In qua [b] vnus dominus, vna fides, vnum baptiſma.

a ¶ Sponſo in Canticis, &c.] Hic illas ſex rōnes concluſionis præfatæ, q̄ ſubeſſe ſummo Pontifici ſit de neceſſitate ſalutis, declarat & manifeſtat, per ea quæ habent in canticis: & ꝓ ea q̄ ait Apoſtolus dicens, ſponſo proclamante in Canticis, ſupple de ſua ſponſa, i. de Eccleſia, quæ vna eſt columba mea, vna eſt matri ſuę, electa genitrici, quæ ſcribuntur Canticorum 6. & ſubdit, quæ, ſ. columba mea, ſic vna, ſic pfecta, ſic electa vnum corpus myſticum, i. vnam Eccleſiam repræſentat: & addit q̄ huius corporis caput eſt Chriſtus, Chriſti vero Deus. No. autem q̄ hic tanguntur ſex, per quæ declarantur ſex cōditiones: videlicet q̄ corpus myſticum, i. Eccleſia, eſt vna quantum ad conditionem primam: eſt columba, i. innocēs & ſine felle & ſancta, quantum ad ꝑdōnem ſecundam: eſt pfecta, i. catholica quantum ad conditionem tertiam. Nam ſecundum Philoſophum, Totū & pfectum & perfectum idem, vel proximum ſecundum naturam. Nam catholicum idem eſt quòd generale, & vniuerſale, quod omnia comprehendit, & etiam perfectum eſt cui nihil deficit: & omnia comprehendit. Iſta etiam Eccleſia eſt vna matri ſuæ: electa genitrici ſuæ quantum ad condōnem quartam. Apoſtoli quidem vnam fidem prædicauerunt, vnam fidem elegerunt: quam tenens Eccleſia dici poteſt Apoſtolica. Huiuſmodi autem Eccleſiæ caput eſt Chriſtus, qui eſt agnus Dei tollens peccata mundi: cuius caput eſt Deus pater, à quo eſt genitus: quem videre eſt ſalus noſtra. Iuxta illud. Oſtende nobis patrem, & ſufficit nobis. Ergo ſicut per hoc q̄ eccleſia eſt vna: columba, i. ſancta: perfecta. i. catholica: vna matri ſuæ, & electa genitrici ſuæ, i. Apoſtolica, declaratæ ſunt quatuor conditiones, ſic per hoc q̄ eius caput eſt Chriſtus qui eſt agnus tollens peccata noſtra, & caput Chriſti Deus qui eſt ſalus noſtra, declarantur aliæ duæ conditiones, videlicet quòd per Eccleſiam eſt peccatorum remiſſio, & ſalutis adeptio.

Catholicum quid eſt.

Salus nra eſt videre Deū.

b ¶ In qua vnus.] hic illas ſex condōnes, quas primo narrauit & poſtea declarauit, roborat & confirmat ſic. n. iacet textus ad Epheſ. 4. vnde illa verba ſunt ſumpta, vnum corpus, & vnus ſpiritus, & ſubditur, vnus Dūs, vna fides, vnum baptiſma, vnus Deus, & pater, o ium, eccleſia eſt ergo vnum corpus. ꝓ quod eſt vna, & vnica: quæ fuit conditio prima. Eſt in ea vnus ſpiritus, ꝓ quem eſt ſancta: quæ fuit ſecunda. Eſt in ea vnus Dominus, per quem & vniuerſalis & catholica: quæ fuit tertia. eſt in ea vna fides, per quam eſt Apoſtolica: qa tenet illam fidem, quam prædicauerunt Apoſtoli: quæ fuit conditio quarta. eſt in ea vnum baptiſma, per quod eſt peccatorum remiſſio: quæ fuit quinta. eſt in ea vnus Deus & pater omnium, per quem eſt ſalutis adeptio.

Universidad de Deusto
Biblioteca

adeptio: quæ fuit sexta. Aduertendum est, q̄ dñs Papa noluit omnia verba illa ponere, ne legentib. tædium generaret, sed noluit breuius ptransire: & non nisi tria nominauit, videlicet q̄ in ecclesia est vnus Dñs vna fides, vnum baptisma: p̄ q̄ tria omnes illæ sex ꝺdones roborātur & ꝓfirmant:

nam quia in ecclesia vnus Dñs, iō ipsa est vna & catholica, idest generalis: quia vero in ea vna est fides, ideo ipsa est sancta & Apostolica, est enim per fidem sanctam, id est sincera, dicente Hugone, q̄ nihil est certius homini sua fide. p̄ hoc est ēt Apostolica, q̄ illam fidem tenet ecclesia, quam Apostoli docuerunt. Sed quia in ecclesia vnum est baptisma, dr̄ in ea esse peccatorum remissio, & salutis adeptio. nam per hoc q̄ baptizamur, nobis peccata remittuntur, & cęlestis ianua aperitur.

Baptismus quia facit.

a ¶ Vna nempe fuit.] postquam sunt positæ illæ sex ꝺdones, p̄ quas sumi possunt sex rōnes, q̄ est de necessitate salutis subesse summo Pontifici: ponunt quædam aliæ adaptationes p̄ quas concludi p̄t hoc idem. Circa quod quattuor facit, secundum quod quatuor huiusmodi adaptationes ibi traduntur, vt sit prima adaptatio p̄ hoc q̄ ecclesia figurata est p̄ aream Noe. Secunda, p̄ hoc q̄ propheta in p̄sona Christi orat, q̄ Deus eruat à framea animam suam, & de manu canis vnicam suam. Tertia per hoc q̄ ecclesia figurata est p̄ tunicam Domini inconsutilem, q̄ scissa non fuit, sed sorte prouenit. Quarta per hoc quod Christus dixit Petro: Pasce oues meas. Secundā est: ibi. Hanc aūt veneramur. Tertia: ibi, Hæc est tunica. Quarta: ibi, Igitur ecclesiæ. Dicit ergo: vna nempe fuit diluuij tempore arca Noe, vnam ecclesiam p̄figurans. Hæc una arca fuit in uno cubito consummata. unum habuit rectorem & gubernatorem Noe, extra eam omnia existentia sup terram legimus fuisse delata. Aduertēdū est q̄ illa arca Noe Dei ecclesiam figurabat, quod sex modis Augustinus declarat, 15 de ciui. Dei & 26. Primo ex eius uacillatione: nam sicut illa arca ferebat sup aquas fluctuantes: sic ecclesia militans in hoc seculo non sine fluctuationib. requiescit. Secundo hoc idem patet ex illius aquæ materia. Nam sicut ex ligno fabricata est arca: & p lignum ibi saluatæ sunt animæ: sic ex ligno crucis dependet salus ecclesiæ. Tertio, hoc idem patet ex illius

Ecclesia est arcæ Noe cō parata.

Arca Noe quantę fuit altitudinis lōgitudinis & latitudinis.

arcæ proportione: nam (ut Augustinus ait) proportio illius arcæ erat, ut proportio corporis humani erat. n. sexcies, siue sex uicib. magis longa q̄ lata, & decies longa quam alta. trecentorum enim cubitorum erat longitudo, 50. latitudo, & 30. altitudo eius, & sic & corpus humanum dispositum est, ut sit decies longum quàm grossum, & sexies longum quàm latum & ex hoc figurabat ecclesiam, cuius redemptor factus homo ad saluandum homines uenit. Et hæc omnia clare sunt his uersibus.

Ter denis alta cubitus, & longa trecentis,
Et decies quinis lata fit arca Noe,
Sex uicibus longum latum transcendit, & altum.
Denis, humani corporis instar habens.

Quarto, arca figurat ecclesiam, si bñ p̄sideramus eius ostium; q̄ positum fuit ex latere, nā & Christo ī cruce latus fuit apertum. unde fluxerunt sacramenta, per quæ dicitur Ecclesia esse formata. Quinto, arca significabat Ecclesiam. si consideremus eius compositionem; fuit enim composita ex lignis quadratis, quod ad stabilitatem ecclesiæ ptinet. Corpus. n. quadratum, cuiusmodi est taxillius: ex quacunq; parte vertat, stat. Sexto, arca illa significat ecclesiam, si p̄ fideremus distinctionem eius: erat. n. arca illa bicamerata. secundum. n. communem modum ponendi bicamerata erat inferius, tricamerata superius. duæ autem erant cameræ inferiores, vna apotheearia, & alia seminaria, vbi stabāt immunditię: tres autem erant cameræ superiores, in quarū vna erāt animalia mitia, in alia immitiari media vero hoīes & aues. Sic & ecclesia (ut Augustinus ibidem tradit) est bicamerata: quia composita ex Iudæis & Gentib. siue ex Iudæis & Græcis, vt noīe Græcorum intelligamus Gētes. est tricamerata, quia ex tribus filiis Noe omnes homines sunt reparati, ex quibus facta est ecclesia illa. Itaque arca, quæ [ut patuit] sex modis ecclesiam figurabat, inferius erat ampla, superius stricta, in uno cubito consummata, per unum rectorem gubernata. Ex quibus possunt sumi duæ rationes, esse de necessitate salutis subesse summo Pontifici. nam ecclesia inferius est magnæ latitudinis, quia multi sunt p̄lati inferiores, sup ius restringitur, quia pauciores sunt p̄lati superiores. Vel inferius est magnæ latitudinis. q̄ multi sunt laici. superius restringit, q̄ pauciores sunt p̄lati, & in uno cubito consummatur, quia in uno summo Pontifice terminatur. Sicut ergo tota illa arca stabat sub uno cubito, sic tota ecclesia stat sub summo Pōtifice. Et sicut extra arcam non erat salus & quicquid saluabatur erat sub illo cubito, sic extra ecclesiam non est salus, & quicquid saluatur, est sub summo Pontifice. Secūda rō ad hoc idem sumitur non solum si consideremus unitatem cubiti, sed ēt si considemus vnitatem rectoris, nam sicut totius arcæ erat rector vnus Noe: & nihil saluabatur nisi sub eo, sic totius ecclesiæ rector est vnus summus Pontifex, & nihil saluatur nisi sub ipso.

Taxillius est corpus quadratum.

Pſal. 21.

Prælati superiores pauciores sunt prælatis inferioribus.

Concilium generale nō fit sine papa.

b ¶ Hanc aūt veneramur, &c.] hic prosequit adaptationem secundam ex eo q̄ propheta in p̄sona Christi orat dicens, Erue à framea Deus animam meam. pro anima enim Christus, i. pro seipso capite simul orauit & corpore, quod corpus vnicam. s. ecclesiam nominauit. & hoc p̄ quattuor quantum ad præsens spectat propter vnitatem sponsi, fidei, & sacramentorum & charitatis. Aduertendum ergo q̄ in omnibus his quatuor summus Pontifex quandam principalitatem dr̄ obtinere, nam si consideremus vnitatem sponsi, ipse est vnius sponsi vnus principatis vicarius. Vnde glos. super illo verbo Matthæi 16. Tibi dabo, &c. vult quod hoc specialiter Petro concessit, vt ad vnitatem nos inuitaret, & subdit, ideo enim eum principalem Apostolorum constituit vt ecclesia vnum principalem Christi haberet uicarium. Rursus si consideremus unitatem fidei summus Pontifex est huius fidei principalis doctor & definitor, nam & concilia generalia ubi talia sunt definita, & ubi symboli sunt compositi, non nisi auctoritate summi Pontificis poterant aggregari. Tertio, si consideremus unitatem sacramentorum, summus Pontifex ut est Christi principalis uica rius, est eorum principalis dispensator. Quarto, si consideremus unitatem charitatis, quam habēt membra ad Christum, & ad eius uicarium, summus Pontifex eam cum quadam principalitate habet. Ergo ecclesia ex his est una, & ex his est salus, & in his summus Pontifex

Pōtifex principalitatem hēt: non nisi sub summo Pōtifice saluari poterimus: sibi itaque subesse erit de necessitate salutis.

a ¶ Hæc est tunica, &c.] Hic prosequit adaptationem tertiam, q̄a Ecclesia figurata est per tunicam Dñi inconsutilē, q̄ scissa non fuit: sed sorte, puenit Sciēdū ergo, q̄ vestes Dñi fuerunt quadripartitæ, quattuor militibus tributæ: inter quas fuit una tunica inconsutilis desuper contexta per totum: quæ non fuit diuisa, sed p̄ sortem habita: vt patet Io. 19. c. Sciē dum enim q̄ secūdū Aug. vtrumq. significat Ecclesiam tam vestis quadripartita, q̄ tunica sortita: aliter tā, & aliter. Nam uestis Dñi quadripartita significat ecclam quattuor s. partib. in orbe diffusam: & in eisdem æqualiter, idest concorditer distributam. Tunica uero illa sortita significat Ecclam quantum ad unitatem charitatis, quæ charitas est de superquia habet supereminentiorem uiam: & est contexta per totum, quia est catholica: quod idem est q̄ ḡalis & toralis. Est inconsultilis vt non diuidat, sed unā p̄maneat: & oēs in unum colligat. Sorte est habita, in qua diuina gratia commendat: quia cum sors mittit, nō p̄sonæ, sed occulto Dei iudicio cedit. quæ oīa sunt uerba Augustini exponentis dictum textum Euangelij. Ex hac autem adaptatione patere potest, q̄ subesse summo Pōtifici est de necessitate salutis: non. n. esset tunica Dñi, idest ecclā inconsutilis & contexta p̄ totum, nisi esset sub uno capite colligata. uolentes ergo se a capite subtrahere, uolunt hāc tunicam scindere: sed si consideratur ueritas eam non sciēdunt q̄ scindi non potest. Itaq; se subtrahentes ab unitate capitis, non dicunt Ecclam scindere, uel tunicam Dñi diuidere: sed dicunt ex tunc ad hmōi tunicam uel ad Ecclam minime ptinere: ut tales existentes tunc ad salutem nequeant promoueri.

b ¶ Igitur Ecclesiæ unius.] Hic prosequit adaptationem quartam ex eo q̄ oēs oues, idest ipsi Christiani commissi sunt ipsi Petro. Circa q̄ tria facit, secundum q̄ hoc tripliciter ꝓbat. Primo, ex unitate corporis & capitis. Secūdo, ex unitate commissionis ouium. Tertio, ex unitate ouilis & pastoris. Secunda ibi, [Dicēte Dño.] Tertia ibi, [Siue ergo Græci.] Prima ratio talis est: ubi est unū corpus, & unū caput, non duo capita, quasi mōstrū: q̄a est ibi Christus, et Christi uicarius Petrus, Petriq; succesſor ibi, supple, nullus saluāt nisi subsit Christo, Christiq; uicario Petro, Petriq successori: Sed unus est unicę Ecclæ est unum corpus, & unū caput, nō duo capita, quasi mōstrū, Christus Christiq. uicarius Petrus, Petriq. succesſor. ergo in Ecclā nullus saluāt, nisi subsit, &c. De hac autem rōne non ponit nisi uirtutē medij, videlicet q̄ unius & vnicæ Ecclæ est vnum corpus, & vnum caput. Notādum aūt q̄ quasi inferendo dicit, igit Ecclesiæ vnius & vnicæ vnum corpus, & vnum caput, &c. q̄a licet hoc sit positū principale, q̄ nullus saluāt nisi subsit Christo capiti & eius vicario: tū inferēdo & concludendo ista dicit, q̄a oīa hæc ex p̄missis sequuntur & concludunt. Si enim vna fuit arca Noe Ecclam figurās: & q̄ Xps vnum caput orauit, p̄ vnica Ecclesia sua, & vnica fuit tunica Christi inconsutilis: aperte ex præmissis possumus inferre & dicere. Igit vnius & vnicæ Ecclesiæ, vnum corpus, vnum caput, &c. vbi supplēdum est, q̄ si Christo capiti & eius vicario subesse nolumus, salutē

Vnus & unicus differunt.

Ioan. 19.

nō poterimus adipisci. Notādum ēt, q̄ dicit, vnius & vnicæ: Nā plus vr̄ importare vnicum q̄ vnum. Nam tūc quis hēt vnum, q̄n hēt aliud. Sed tunc dr̄ hēre vnicum q̄n nō hēt aliud, nec sperat vlterius hēre aliud: nec hēt in quod aspectum dirigat. vnde Greg super illo verbo Lucæ 7 Ecce defunctus efferebatur filius vnicus matris suæ: & hæc erat vidua. Vult q̄ iō erat vnicus filius: q̄a mr̄ eius erat vidua: & nō sperabat vlteriꝰ filios ꝓcreare: nec habebat in quē aspectū dirigeret. Vere etiaq. Ecclesia est vna ſpōsa Christi, & vnica: q̄a Christus nō hēt alia ſpōsā: nec sperat vlterius hēre aliā ſpōsam; nec dirigit suum aspectū, nec suā affectionē ad aliā ſponsam. iō nullas ꝓfidat de alia sponsa, uel de alia Ecclesia, & sub nullo credat saluari, nisi sub sponso: uel sub capite ipsius, Ecclesiæ Christo, Christiq. uicario Petro Petrique successore.

c ¶ Dicente Dño ipsi Petro, Pasce oues meas, &c.] Hic probat hoc idem ex unitate commissionis, non. n. factæ sunt plures cōmissiones principales, sed facta est vna principalis commissio; & omnes oues uni & eidē Petro & eius successoribus principaliter & uniuersaliter sunt commissę. Formet autem sic ratio; Cuicunq; Dās commisit oues suas, nō has uel illas, intelligitur sibi uniuersaliter commisisse. & ex hoc intelligit non esse salutem alicuius ouis, nisi sub eo, & sub eius successorib. cui oēs oues ḡaliter sunt commissæ. Sed dicēte Dño ipsi Petro, Pasce oues meas; q̄a nō inquit singulariter, pasce has uel illas, sibi commisisse intelligię ḡaliter uniuersas, & per ꝓsequens non intelligię saluari aliqua ouis, nisi sub Petro & successoribus eius, ita q̄ subesse sibi est de necessitate salutis, quæ est nostra conclusio principalis. De hac aūt ratione ꝓnit uirtutem medij, ut patet ex littera.

d ¶ Siue ergo Græci. &c. Hic probat hoc idem ex unitate ouilis & pastoris. Formet aūt sic ratio, Vbicūq; est unum ouile & unicus pastor, siue Græci, siue alij dicāt se nō esse sub ipso pastore, vel sub eius uicario, uel sub successorib. suis, dicunt se nō esse de illis ouibus, nec ad ouile huius ptinere, & per consequens dicunt se non esse in statu salutis. Sed dicente domino in Ioāne, ut habet Io. 10. Cōstat unum ouile & unicū esse pastorē; siue ergo Græci, siue alij dicant se Petro eiusq; successoribus non esse commissos, necesse est q̄ fateanť se non esse de ouibus Christi, nec pertinere ad ouile Christi, & p consequens fatentur se quoque tales non esse in statu salutis. De hac autem rōne ponit uirtutem medij, ut patet ex littera. Notādum aūt hanc decretalem sic ordinate procedere, q̄ ex omnibus fere uerbis habetur conclusio principalis, quæ ponit in fine decr. quod sub esse summo Pontifici est de necessitate salutis. Nam si considerentur conditiones superius generales, q̄ Ecclesia est una, sancta, &c. Si considerentur adaptationes superadditæ, q̄ fuit una arca figurans Ecclesiam, quòd unica est Ecclesia pro qua Christus orauit; quod unica fuit tunica Christi inconsutilis; quòd Ecclesia est vnum corpus habens unum caput; quòd una facta fuit Petro de omnibus ouibus & commissio principalis, quòd Ecclesia est unum ouile habens unum pastorem, omnia ista clamant cōtra eos qui saluari uolunt, nisi subsint summo Pontifici, omnia ista protestantur quòd sic subesse est de necessitate salutis.

Ecclesia est unū ouile.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ In hac eiusque potestate.] Hic ponitur tertia pars principalis huiusmodi decr. in qua postquam dñs Papa ex conditionibus generalib. congruentibus Ecclesiæ, pbauit q sibi subesse, est de necessitate salutis. Et posteà, pbauit hoc idem ex quibusdam adaptationib. speciali bus ad Ecclesiam adaptatis. Hic tertio vult hoc idem probare ex ipsis gladijs, qui sunt in Ecclesia. Circa q duo facit, quia primo agit de istorum duorum gladiorum pluralitate, potestate, & usu. Secúdo agit de eorũ ordine: ibi, [Oportet ãt.] Circa primum duo facit: quia proponit primo quod intendit; secundo probat quod dixerat: ibi, [Nam dicẽtibus.] Dicit ergo in hac, idest in Ecclesia, eiusque potestate duos esse gladios, spiritualem uidelicet & temporalem Euãgelicis dictis instruimur.

Ioan. 10.

dicente Domino in Ioanne, Vnum ouile & vnicum esse pastorem.

¶ In hac[a] eiusque potestate duos esse gladios, spiritualem uidelicet & temporalem Euangelicis dictis instruimur. Nam[b] dicentibus Apostolis: Ecce gladij duo hic, in Ecclesia scilicet, cum Apostoli loquerentur, non respondit Dominus nimis esse, sed satis. Certe[c] qui in potestate Petri a

b Nam dicentibus.] Probat quod dixerat: sed dixerat duos gladios in Ecclesia, & eos esse in potestate Ecclesiæ: & quia non eodem modo isti gladijs sunt in potestate Ecclesiæ, nec eodem modo pertinent ad vsum Ecclesiæ; ideo tria facit, quia primo dicit duos tantum esse gladios in Ecclesia. Secundo ostendit eos ambos esse in potestate Ecclesiæ. Tertio declarat non eodem modo eos in potestate Ecclesiæ: sed alterũ ad vsum, alterum ad patientiam & nutum. Secunda ibi, [Conuerte.] Tertia: ibi, [Vterq; ergo.] Dicit igitur: nam dicentibus Apostolis: Ecce gladij duo hic, id est in Ecclesia, cum Apostoli loquerentur. & quia ipsi Apostoli repræsentabant Ecclesiam, si inter ipsos Apostolos erant duo gladij, cõsequens est q in ipsa Ecclesia sint duo gladij; dicentibus itaque Apostolis duos gladios esse ibi, non respondit nimis esse, sed satis. Notandume rgo q si essent plures gladij quã duo, non dixisset Dñs, satis est, sed parum est. Et si essent pauciores, non dixisset satis est, sed nimis est, ex ipsis itaque verbis Dñi dicẽtis, satis est, datur intelligi duos gladios in Ecclesia, non plures nec pauciores.

Gladij duo sunt in Ecclesia.

c ¶ Certe q in potestate.] Hic ostendit hos duos gladios esse in ptãte Ecclesiæ: dixerat enim in hac, idest in Ecclesia, eiusq. ptãte duos esse gladios: & quia probauerat duos gladios in Ecclesia, uult probare hos duos esse in potestate Ecclesiæ: sed quia nullus dubitat spũalem gladium esse in potestate Ecclesiæ: ideo dñs Papa, pbat hoc de gladio tẽporali dicens: certe q in ptãte Petri tpalem gladium esse negat, male uerbũ attẽdit Dñi, q ferẽtis: Cõuerte gladiũ tuũ in vaginam. Notandum aũt q secũdum unum modum adaptandi duo gladij erãt inter Apostolos: & scãm hoc duo gladij sunt in Ecclesia: quia Apostoli locum tenebant Ecclesiæ: unus aũt illorum erat uisibilis: quia fuit extractus, & significabat gladium tpalem siue materialem: q respicit corpora, & facit lesionem uisibilem: alius autem erat inuisibilis: q non fuit extractus, & significare poterit gladiũ spũalem, q ferit animas, & facit lesionem inuisibilem. ergo si de gladio extracto & uisibili, qui significat gladium materialem, dixit Petro, conuerte gladium tuum in vaginam, liquet, q gladius materialis est Petri, & ei tã potestate Petri: consequens est igit, q uterque gladius sit Ecclesiæ, & in ptãte Ecclesiæ. Notandum etiam q istam sniam tenet Bernardus ad Eugenium 4 dicas: Aggredere eos,

Gladiorum alter uisibilis, alter inuisibilis.

i dest malos Christianos, non ferro, sed uerbo: innuẽs esse duos gladios, vnum spũalem, qui ferit verbo, & alium materialem, q ferit ferro. & subdit de materiali gladio: Quid tu denuo usurpare gladiũ tẽtas, quem semel iussus es reponere in vaginã? qa ergo dicit Dñs Petro & materiali gladio, conuerte gladiũ tuum in vaginã: sum mus Pontifex, quãuis ille gladius sit suus, & quamuis sit in potestate sua, nõ dẽt tñ illo gladio vti vel ferire. Notãdum etiam gladium materialem esse summi Pontificis, & esse in potestate eius: ostendit idẽ Ber. ibidem loquens summo Pontifici dicẽs: videlicet, quem materialem gladium qui tuum negat: non satis mihi vr attẽdere verbũ Dñi dicẽtis, Conuerte gladium tuum in vaginam. d ¶ Vterq; ergo est.] quia ostẽderat vtrumque gladium in Eccla, & utrunq; in potestate Ecclesiæ esse. Hic uult ostendere non eodem modo vtrumque gladium ad Ecclesiam pertinere: ideo ait, quod vterq; est in ptãte Ecclesiæ: spũalis s. gladius & materialis: nõ tñ eodem modo: is quidem, i. materialis pro Ecclesia: Ille uero, i. spũalis ab Ecclesia exercendus, Ille, i. spũalis, sacerdotis manuis, idest, materialis, manu regum & militum: sed ad nutum & patiẽtiam sacerdotis. Notãdum aũt utrumq; gladium esse in Eccla & in ptãte Ecclesiæ, sed non eodem modo: qa spũalis est in Eccla & in potestate Ecclesiæ ad vsum, materialis uero non ad usum, sed ad patiẽtiam & ad nutum. Sacerdos ergo cum spũali gladio excommunicando inobediẽtes ferit, & eo propria manu utiẽ: cum materiali uero nõ ferit, & eo ꝓpria manu non utit: Sed reges & milites eodẽt uti & ferire ẽm nutum & patiẽtiam sacerdotis, est. n. nutus q aliqua signa cognoscere alterius uoluntatem, Reges ergo & principes videntes per signa hoc expedire Ecclesiæ: debent contra rebelles & inobedientes materialem gladium exercere. Materialis itaque gladius non ab Ecclesia: quia non manu ecclesiæ, sed manu Regum & militum: tamen pro Ecclesia, idest pro vtilitate Ecclesiæ ad nutum & patientiam Ecclesiæ exercẽt. Notandum ẽt q accipiendo hoc gñaliter & spãliter possumus dicere, quod ad imperium & nutum Ecclesiæ materialis gladius exercet: ad imperium gñaliter: quia mandat ecclesia gñaliter q fiat iustitia. Sed ad nutum spã liter: quia potest spãliter innuere, etiam q de isto fiat iustitia. Notandum etiam quod accipiendo iustitiam in al. quo spãliter, dr materialis gladius exerceri ad nutum & patientiam sacerdotis, ad nutũ quidem, quia per aliqua signa denotat regibus & militibus, quod pro ecclesia & ad vtilitatem Ecclesiæ materialis gladius extrahatur. ad patientiam vero, quia in hoc quod aliquis punitur in corpore: sic Ecclesia sustinet & patitur & condolet, & compatitur patienti. Notandum quod hos gladios esse in potestate Ecclesiæ aliter & aliter, vnum ad vsum manu Ecclesiæ & ab Ecclesia: alium ad nutum & pro Ecclesia manu militis: tradit & scribit Bernardus ad Eugenium quartum.

Matt. 26.

d ¶ Oportet aũt gladiũ, &c.] Postquam determinauit de pluralitate, ptãte, & vsu istorum gladiorum, vult determinare de eorũ ordinẽ. & hoc est principale: propositum: quia vt patet, ptincipalis intẽtio huiusmodi decre-

decre. est ostẽdere, q subesse summo Põtifici est de necessitate salutis, prout vltima cõclusio manifeste declarat: & qa ex ordine gladiorũ hoc aperte patet: ideo agit de pluralitate, potestate, & vsu illorum gladiorum quædã præambula. Sed agere de ordine est ad propositũ principale: posset tamẽ qui vellet ex ipsis præambulis rõnes formare ad propositum principales. duo ergo facit. quia primo ponit quem ordinem habent huiusmodi gladij. Secundo ꝓbat quod dixerat: ibi, Nam cum dicat, dixit ergo, oportet autem gladium esse sub gladio: & temporalẽ auctoritatem subijci spirituali potestati, quasi dicat, quod hi gladij habẽt hunc ordinem, quia gladius est sub gladio, cum temporalis & materialis sit sub spirituali.

a ¶ Nam cum dicat Apostolus.] Hic, ꝓbat qđ dixerat, videlicet qđ debet esse gladius sub gladio.] Circa qđ tria facit, quia probat hoc per Apostolum. Secundo per Dionysium. Tertio subiungit multa media simul probantia propositũ. Secunda ibi, Nam secũdum. Tertia ibi, Quod etiam. Dicit ergo secundũ Apostolum. Non est potestas nisi à Deo: quæ autem sunt à Deo ordinata sunt: non autem ordinata esset, nisi gladius esset sub gladio, & tamquam inferior reduceret per aliũ in suprema. Notandum aũt q non potest esse essentialis ordo inter aliqua, nisi unũ sit pfectius alio, & vbi vnũ magis appropinquat ad Deum, quam aliud: habet enim se res respectu Dei, sicut vnũ respectu vnius, vt inquit Dionysius quinto de diuinis nominib. & sicut non sunt duo numeri essentialiter differentes quin vnus habeat plures vnitates, q alius: sic non sunt duæ res essentialiter differentes, quin vna perfectior sit alia. Si ergo isti gladij sint p se distincti & ordinati oportet unũ esse sub alio, & vnũ esse perfectiorẽ alio.

b Nam secundum.] Hic probat hoc idem per beatum Dionysium: formetur sic ratio. Secundum legem dñi nitatis infima reducuntur in suprema per media: & sic ẽdum ordinem vniuersi non omnia æque immediate reducuntur ad ordinem: sed infima per media, & inferiora per superiora ad ordinationem reducũtur, cum aũt spiritualis potestas excellat terrenam potestatẽ dignitate & nobilitate, quia spiritualia temporalia antecedunt, istæ duæ potestates non æque immediate reducentur ad ordinem: sed vna reducetur per aliam, terrena per spiritualem. Notandum autem, q hæc ratio non cõcludit solum terrenam potestate esse sub spirituali, quia temporalia communiter sunt sub spiritualibus: sed etiã, probat quod terrena potestas habet reduci in Deum per spirituale, hoc est, habet dirigi & gubernari per ipsam. Notandũ etiam, quòd ista ratio est sumpta à Dionysio, & est ad propositum principale, & est declaratio eius quod Apostolus dixerat, dicebatur enim Apostolũ, potestates à Deo sunt, & ordinatæ sunt. Cũ ergo dubitari posset quo ordine ordinatæ sunt potestates, hoc dubium soluit dicens, q oportet eas vt res alias quæ sunt in vniuerso ordinatas esse, quia infima per media, in feriora per superiora id ordinem reducunt.

c ¶ Quod etiã ex decimarum datione, &c.] Hic multa media sumit ad probãdum: q potestas terrena est sub spirituali. Circa quod duo facit, quia primo facit qđ dicit, & est. Secundo ex dictis infert ad propositum multas conclusiones ibi: Nam veritate testante. Dicit ergo etiã, supple sic esse, quod terrena potestas subsit spirituali ex decimarum datione & benedictione, &c. Notandum est se hic posita quattuor media ad propositum quod terrena potestas subest spirituali. Primum medium de decimis habetur in cano ne. Secũdum de benedictione sine de sanctificatione, habetur ab Hugo. de sacramentis lib. 2. parte 2. Tertium de potestatis acceptione, habetur ab eodem Hug. eod. lib. & eadẽ parte 2. Quartũ vero ex ipsarum rerum gubernatione, potest haberi ex verbis Augu. 11. de tri. c. 4. Propter primum sciendum, q si de iure diuino laici dant decimas eleri laicorũ ẽt cis, tota terra laicorũ cessu Eccle est incẽsum Ecclesiæ. sic. terrena itaq; potestas secundũ omnia bona quæ habet est sub Ecclesia. Propter secundum sciendum, q Hug. de sacra. libro & parte præassignatis ait, q sacerdotalis dignitas regalem potestatẽ sacrat & benedicit: sed secũdum Apostolum, qui benedicit, maior est, ergo quia per Ecclesiam terrena potestas benedicitur, sanctificatur inungitur quidem si sit inungenda, absoluitur si delinquat. Sed cum inungitur, ẽt absoluitur & benedicitur & sanctificatur: quare terrena potestatem & specialiter reges excellentiores propter vnctionem, & omnes Christianos propter absolutionem, oportet subesse Ecclesiæ. Propter tertium, sciẽdum (vt Hug. ait lib. & par. præassignatis) q spiritualis potestas est maior dignitate quàm terrena: quod in illo antiquo populo veteris testamenti dẽc aratur manifeste, vbi primum à Deo sacerdotium institutũ est postea vero per sacerdotium regalis potestas, iubente Domino ordinata est. potuisset enim Deus si voluisset q ipsum vocare Saulẽ, & dare sibi potestatem regalẽ: sed voluit hoc fieri per Samuelem: insinuans potestatem terrenam dependere à potestate ecclesiastica, & si bi debere esse subiectam. Propter quartum sciendũ, q Aug. 3. de trin. c. 4. vult quod totum vniuersum quodam ordine regatur: quia corpora grossiora reguntur per subtiliora, & tota corporalis creatura per spiritualem: sed turpis est pars quæ suo non congruit uniuerso. Si ergo in toto vniuerso corporalia reguntur per spiritualia, turpe esset si in genere humano, quod est pars vniuersi, terrenæ potestates nõ subesseut spiritualibus, & non regerentur per ipsas.

Terra tota laicorũ ẽt Ecclesiæ.

Reges quare sub sunt Ecclesiæ.

Sacerdotiũ præcessit regalẽ potestatem.

Corporalia p spiritualia regũtur.

d ¶ Nam veritate testante, &c.] hic concludit de ecclesiastica potestate plures & varias conclusiones ad propositum vtiles. Circa quod quattuor facit, quia primo concludit, quod spiritualis potestas potest terrenam potestatem instituere, iudicare, transferre, & plantare. Secundo concludit de ecclesiastica potestate q potissime de suprema, quæ à solo Deo non ab homine potest iudicari. Tertio concludit de eadem, quo modo est humana, & quomodo est diuina. Quarto concludit etiam, quod cum ista ita sint ordinata, quòd qui Ecclesiæ potestati resistit, Dei ordina-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tioni resistit: & q̄ nō pōt quis ecclesiæ potestati resiste re cum salute, nisi duo afferat principia, vt Manichęus errans posuit, q̄ scriptura sacra veritatem asserens, ne gat & destruit. Secunda ibi, Ergo si deuiat. Tertia ibi, Est autem. Quarta ibi, Quicunq; igitur. Continentur ergo sic: Benedictum

Hiere. 1, est q̄ potestas ecclesiastica potestatem terrenam benedicit, sanctificat, & ab ea potestas terrena potestatem accipit. Nam veritate attestāte, i. canone Bibliæ asserēte, spiritualis potestas terrenam potestatem instituere habet: & supple, si habet eam instituere, habet eam iudicare, si bona non fuerit: quia cuius est condere, eius est destruere: & quia etiam quātum ad terrenam potestatem habet eam instituere: & si non bona fuerit, habet eā iudicare & destituere, sic. n. secundā hūc modū de ecclesia & ecclesiastica potestate verificetur vaticiniū Hieremiæ, Ecce cōstitui te hodie, i. à die qua formata est Ecclesia super gentes & regna, vt' euellas, & destruas, & dispердas, & dissipes ea destituendo: ædifices & plantes ea instituendo Notandum autem, q̄ dicit, veritate testāte, spiritualis potestas terrenā instituere habet quia vt patet ex veteri lege & ex Canone Bibliæ: primum a Deo sacerdotiū institutum est: & post iubente Domino per sacerdotiū regalis potestas ordinata est. ¶ Ergo si deuiat, &c.] hic ponit conclusionem secūdam de ecclesiastica potestate, & potissime de suprema, qua a si deuiat, a Deo solo poterit iudicari. Cōtinuetur ergo sic, Dictum est, si deuiat terrena potestas, iudicabit a potestate spirituali: sed si deuiat spiritualis minor, iudicabit à suo superiori; si vero suprema spiritualis potestas deuiat, à solo Deo, non ab homine poterit iudicari, testante Apostolo: Spiritualis homo iudicat oia, & ipse à nemine iudicatur. Notandū autē q̄ ille est spiritualis homo, qui habet sanā mentem & sanum iudicium, sicut ille est sanus corporaliter, qui habet sanū gustū. & habet sanū iudicium de saporibus, sic & ille est spiritualiter sanus, qui habet sanā mentem, & habet sanū & rectum iudicium de agibilibus sicut ergo solus ille, qui est sanus coporaliter, potest recte acta corporalia iudicare: sic solus ille, qui est spiritualis potest de omnibu iudicare tam de spiritualibus, q̄ de corporalibus: quia corporalia sub spiritualibus continentur. Notandū etiam, q̄ idē est esse spirituale & sanū spiritualiter, quia qui ūq; est de spiritualibus, habet sanā mentē, & habet rectū iudiciū de rebus. Notandū et q̄ sicut habēs gustū infectū male iudicat de saporibus, & in suo iudicio ab omnibus iudicatur: quia si habet gustum infectum cholera, etiam dulce iudicabit amarum: sic habens mentem infectam. habet prauum iudicium de agibilibus & in suo iudicio ab omnibus iudicatur, & reprehenditur, quia iudicabit esse faciendum, quod non est faciendum, iuxta illud.

Dicit amor cęcus, dedecus esse decus.

Spiritualis homo quilibet sanā mentem habet.

Spiritualitas est duplex.

Itaq; spiritualis homo, & habes sanam mentē iudicat oia, & ipse à nemine iudicatur: quia in suo iudicio à nemine reprehenditur. Notandū ēt, q̄ duplex est spiritualitas, personalis, & secūdum statum: & duplex est iudiciū, siue duplex est correctio, auctoritatiua, & ferua 1. Itaq; spiritualis personaliter oēs iudicat: quia omnes male agētes potest corrigere correctione fraterna, & ipse a nemine iudicatur, q̄ si est spiritualis bonus & sanctus, nil agit de quo possit iudicari vel reprehendi. Est autem alia spiritualitas secundū statum, qū est in statu sanctissimo & spirituallissimo: & in hoc statu est solus summus Pōtifex: ideoque quilibet eum nominat, & nominare debet sanctissimū patrem. Iste omnia iudicat etiam auctoritate quia supra omnes auctoritatem habet, & ipse à nemine iudicat, quia nullus habet auctoritatē super ipsum: personaliter ergo possunt esse, & forte sunt multi sanctiores Papa, & ipi ritualiores eo, sed secundum statum nullus est ita spiritualis nec ita sanctus: & q̄ auctoritate iudicare respicit spiritualitatē & sanctitatem secundum statum: ideo auctoritatiue ipse solus est ille spiritualis homo qui iudicat omnia & ipse à nemine iudicatur.

Papa sanctior quilibet alius non tamen semper possunt esse

b ¶ Est autē hæc auctoritas, &c.] hic ponit cōclusionē tertiam de ecclesiastica potestate, ostēdēs quomodo sit humana, & quomodo non humana, vel ostendit quomodo sit humana, & quomodo diuina. est enim humana, quia data est homini, & est humana, q̄ sic exercet per hoīem: tā nō est humana, quia sit data ab hoīe: sed potius est potestas diuina, quia data à Deo, nā de ore diuino Petro est data sibi, suisq; successoribus. Est etiā hæc auctoritas diuina, quia firmata in ipso Christo petra, quam Petrus confessus fuit dicente Dño ipsi Petro, Quodcūq; ligaueris, &c. littera patet quidē. Notandū aūt q̄ hæc auctoritas dupliciter est humana, & dupliciter diuina. Est aūt humana, quia exercetur p̄ hoīem. Sed est diuina, q̄a est data à Christo, qui erat Deus: & est diuina, quia firmata est in petra firma in Christo q̄ erat verus Deus. Notādū etiā, q̄ oīa ista quattuor possunt haberi ex Euangelio: Nā q̄ sit humana, quæ data est homini, habetur ex Euāgelio, vbi dr̄: Tibi dabo. &c. q̄ ēt sit humana, quia exercetur ab hoīe: patet ex Euāgelio, dum dr̄: Quodcunq; ligaueris, &c. Quod sit diuina, quia data à Deo: patet ex Euangelio, quia ipse Christus, qui erat Deus loquebatur q̄n dixit: Tibi dabo. & q̄ sit diuina, quia fundata in eo: patet ex Euāgelio, quia ipse Christus qui erat Deus, loquebat cum dixit: super hāc petrā, i. sup me ipsum, qui iam petra, & quia significor per petram ædificabo ecclesiam meam.

Auctoritas est duplex

c ¶ Quicunq; igitur, &c.] hic ponit conclusionē quartam de ecclesiastica potestate dicens: Quicunque igit. huic potestati, supple, ecclesiasticæ à Deo sic ordinatæ resistit, Dei ordinationi resistit: & supple, non pōt esse in statu salutis, nisi forte fingat duo principia & duos Deos, sicut finxit Manichæus hæreticus: quod dictū falsum & hæreticum iudicamus: quia testante Moyse, non in principijs, sed in principio cælum Deus creauit & terram. Notādum autem, q̄ Deus pater secundū vnum modū exponēdi, quē tangit Aug. super Genesi principium dicit, in filio creauit, &c. Et quia pater & filius nō sunt duo principia, sed vnū principiū, immo quieto

In principio & principijs Deus creauit cęlū & terram.

Trinitas, pater & filius & spiritus sanctus, relatiue ad creaturā nō sunt plura principia, sed vnū principium, ut dicit Aug. 4. de tri. c. 13. ideo nō in principijs sed in principio cælū Deus creauit & terrā. Notandū ēt, q̄ si essent duo Dij, possunt esse plura capita in regimine humani generis, & vnū caput posset referiri in vnū Deū, & aliud in aliū Deū: Sed cum hoc sit falsum & hæreticum, sicut non est nisi unus Deus & vnus Dei filius Iesus Christus, ita Ecclesia non habet nisi unum caput: & unum principalem vicarium Iesu Christi, cui subesse é de necessitate salutis.

a ¶ Porro subesse Romano Pontifici.] Hic ponit conclusionem tot modis inuestigatam, & ēt illatam ab omnibus antedictis. Continuetur autem sic, quia ex conditionibus quibusdam generalibus competētibus Ecclesiæ: & quæ ex quibusdam adaptationibus spiritualibus adaptatis Eccl. siæ: & tertio, quia ex ipsis gladijs, qui sunt in Ecclesia, patet q̄ tenēmur subesse Romano Pontifici. porro, ideſt, certè, q̄a sic est: Ideo omnibus hic considerātis declaramus, dicimus, & diffinimus oīno esse de necessitate salutis omni humanæ creaturæ subesse summo Pōtifici. Notandum autem, q̄ ait dñs Papa se declarare dicere, & diffinire oīno, q̄ sibi subesse est de necessitate salutis, &c. quæ pūt sic adaptari, vt concludamus, q̄ subesse summo Pontifici est de necessitate salutis: declaramus, si consideramus conditiones gñales. 3. positas competentes Ecclesiæ: dicimus, si consideremus adaptationes spāles adaptatas Ecclesiæ: & hoc diffinimus, si cōsideramus ipsos gladios, q̄ sunt in Eccla, & oīno, ideſt penitus: vel oīno, ideſt præsatis oīb. consideratis, pronuntiamus sic est esse. Et hæc de expositione p̄sentis decretalis editæ a sanctissimo patre & dño, domino Bonifacio diuina prouidentia Papa octauo, dicta sufficiant. Io. Mona.

Auctoritas Papæ est humana & diuina

Quodā modō Petrus

ADDITIO. Quæro vtrum potestas spūalis debeat cūari temporali: Et ūr q̄ non, quia iurisdictiones sūt distinctæ, vt dicta auth. quo opor. epi. in prin. coll. 1. de consec. dist. 3. celebritatem. in fin. Non ergo Papa debet se intromittere de potestate temporali: sed debet tēporalia dimittere Imperatori, Regibus, & alijs dñis temporalibus 8. dist. quo iure, arg. extra qui filij sint leg. c. lator. & c. causam, alias poneret falcem suam in messem alenam. 3. de ele. c. venerabilem. quod non est faciendum. 6. q. 3. c. 1. præterea secundum Hug. Imperator a solo Deo hēt potestatem in temporalibus, papa in spūalibus & sic iurisdiōnes sunt distinctæ, vt dicunt primæ concordantiæ. Et licet coronam recipiat à papa gladiū tñ ab altari. 93. dist. legimus, & ēt ante fuit imperiū q̄ Apostolatus. Præterea potestas spūalis indigeret tpali multoties. 23. q. 5 administratores, ergo nō dominat ei Præterea si potestas spūalis dominaret temporali, haberet dominium: palium. Sed dñium earundem rerum non potest esse simul & semel insolidum eodem tempore apud plures, ff. commo. l. si ut certo. §. si duob. uehiculum. ergo nullus alter haberet dominium, quod est falsum; ergo, &c.

Contrarium vr, Christus comisit summo Pontifici vices suas, vt habetur Matth. 16. c. & 24. q. 1 quodcunque. Sed Christo data erat omnis potestas in cœlo & in terra, Matth. 28. ergo summus Pontifex, qui est eius vicarius habebit hanc potestatem. extra de transla. c. quanto.

Rñdeo & dico, q̄ potestas spirituallis debet dominari omni creaturæ humanæ per rationes, quas stringit. Host. inducit in iumma, qui fil. sint leg. § qualiter, & à quo. Item quia Iesus Christus filius Dei dum fuit in hoc mūdo, & etiam ab æterno naturalis Dñs fuit, & de iure naturali in Imperatorē, & quoscunque alios depositionis sententias ferre potuisset & damnationis, & quascunq. alias, vt pote in personas, quas creauerat & donis naturalibus & gratuitis dotauerat, & etiam conseruabat. Et eadem ratione & vicarius eius potest. Nam nō videret Dñs discretus fuisse (vt cum reuerentia eius loquar) nisi vnicum post se talem uicarium reliquisset q̄ hæc omnia posset. Fuit autem iste uicarius eius Petrus, Matth. 15. ultra medium. Et idem dicēdū est de successorib. Petri, cum eadem absurditas sequeretur, si post mortem petri humanam naturam a se creatam sine regimine vnius personæ reliquisset. arg. ad hoc 3. qui fi. ij sint leg. per venerabilem. ultra medium. de hoc no. Inno. 3. de fo. comp. c. licet. Et iō dñs Bonifacius 8. motus aliis efficacibus rationibus & exemplis & auctoritatib. sacræ scripturæ, declarauit, dixit, & diffiniuit subesse Romano Pontifici omnem humanā creaturam esse de necessitate salutis, ut in Extra uag. vnam sanctam. quæ hic de verbo ad verbum posita est, cum gl. domini Ioan. Mo. qui plene declarat hanc quæstionem.

Iurisdictio spūalis oēs creaturas humanas ad

Ad argumenta in contrarium respondeo. Ad primū cum dr̄, quod iurisdictiones sunt distinctæ, &c. dicit Host sic, Ego iurisdictiones assero, & vtramq; a Deo processisse, vt dicta auth. quomo. opor. epi. tamen quā to altera magis Deo appropinquat, tanto maior. Ergo sacerdotium maius, q̄ probatur ex ordine scripturæ dictæ authen. Et sic intellige q̄ non multum discrepant sacerdotium, & Imperium, ut auth. de non alie. aut permut, rebus ecclesiæ §. si minus coll. 2. Non multum discrepant quo ad principium, unde procedunt: sed multum discrepant quo ad maioritatem. Inde est q̄ caput episcopi iniungitur, sed armus regis, & episcopus christmate, rex oleo, ut sciatur q̄ episcopus est ui carius capitis nostri, ideſt Iesu Christi; & ut ostendaē quanta sit differentia inter auctoritatem Pontificis & principis potestatem. extra de sacra vnc. c. 1. ver. vñ in veteri testamento. Et eodem modo respōdetus ad secundam oppositionem. Et quod dicitur ante fuisse imperium quā Apostolatum, hoc non facit ad propositum, quia potestas non ratione temporis dr̄ maior, sed potius ratione dignitatis. Nam & si Andreas primus uenit ad fidem quam Petrus: præfatus est tñ Petrus Andreę, cum in Apostolorum catalogo semper primas quasi præcipuus præmittatur, nō quòd Petrus

Universidad de Deusto
Biblioteca

sit potior tempore, sed potior dignitate.

Ad tertium argumentum dico quòd licet, vt ꝛ. dictũ est, omnis humana creatura subsit Papæ, & sic potestati ſpirituali: non tamen ſequitur ꝙ habeat dominium omnium rerum temporalium.

Dñiũ est duplex.

Ad cuius declarationẽ sciẽdum est, ꝙ est duplex dñium. Est.n. qdam dñiũ iure diuino: quoddam aliud iure humano. 8. dist. quo iure. Diuinũ dominium est illud, qđ est apud Deum super oẽm creaturam: ipse enim Deus creator est omnium vniuersorũ: qa enim manet in æternũ, creauit omnia simul. Ite in Genẽ. 1. In principio creauit Deus cœlũ & terrã. Et vide de hoc qđ legit & no. ꝛ. de sum. trĩ. & fide catho. c. 1. Isto dñio Dñi est terra, & plenitudo eius in psal. ꝛ. de decima. tua nobis, & dicto c. quo iure. Istud dñiũ est vers dñium, simplex & absolutum, & vnus est dñs omniũ Creaturarũ Deus. Et iõ ꝓprie loquendo omnes creaturæ, proprietates, res & possessiones, & bona alia in nullius bonis sũt vere, absolute, & proprie, nisi Dei. Circa qđ dominium dicit Hosti. ꝛ. de vo. & vo. redemp. c. quod sup. in magna glo. ver. mihi tamen videtur sic in aduentu Christi omnis honor, & omnis principatus, & cẽ dñium & iurisdõ de iure, & exiusta cã pilũ, ꝙ supremã manũ hẽt, nec errare pt, oĩ infideli subtracta fuerint, & ad fideles trãslata. Quod hoc iusta cã fuerit, pbat Eccl. 10. Regnũ de gẽte ad gẽtẽ trãsfert pp iniustitias, & iniurias, & cõtumelias, & diuersos dolos. Quòd hoc factum sit, comprobat, ꝛ. de ꝓst. c. translato. & hoc in personam Christi filij Dei uiui, qui non solum sacerdos fuit, sed & rex. Lucæ. 1. Ecce concipies in vtero, &c. vsque & regni eius non erit finis. vnde & ipse dixit Matth. 21. Auferetur a vobis regnum, & dabitur genti facienti fructum eius. Huius autem regni & sacerdotij principatum perpetuum commisit filius Dei Petro & successoribus eius, vt patet in eo quod legitur & not. lib. 6. de homi. c. pro humani. & ꝛ. qui fi. sunt le. per venerabilem. & rationibus. per totum & maxime in ver. fin. Et de tali dominio dicunino dico ꝙ ois spalis põtas est subiecta spũali, & debet potestas spiritualis potestati tẽporali dominari.

Christus habuit sacerdos & rex.

Rundam (vt fide dignorũ habet assertio) cò vana prorupit, interdum ne dixerimus perniciosa temeritas, quòd (vestibus spiritualib. sanctitatis abiectis, dissimulato habitu) ad remotas a suis sedibus partes se transferunt. Qui nimmo ad sedem Apostolicam clanculo nobis non visis nec insinuato† quòd venerint, venisse, latitasse, discessisseque dicatur: Nos ne tacentibus nobis non præcisus huiusmodi morbus inualeat: dum prouidum creditur, quod incautum; licitum, quod impune: Omnib. episcopis superioribusq, prælatis sub obtestatione diuini iudiciiin hibemus, ne absque rationabili causa, timoris forte vel alia, extra suarum ciuitatis, & diœcesis ac prouinciarum (mutatis habitibus) limites indiscrete discurrant. Inhibemus etiam ne qui episcoporum & superiorum ipsorum latenter (præsertim habitu transformato) venientes ad curiam, de ipsa (Romani Pontificis non præsentati conspectibus vel saltem ab eo recedendi licentia non obtenta) recedãt.

† al. intima to.

Si qui vero episcoporum & superiorum huiusmodi nostræ inhibitionis contradictores extiterint, & absque ipsius Romani Pontificis recedendi licentia concessa, eoque non uiso recesserint ab eadem, nec non si qui scienter receptauerint antedictos, nisi id confestim eidem Romano Pontifici, vel alicui per quem hoc ipsum ad eius crediderint deduci notitiam, manifestare curauerint (etiam si episcopali, archiepiscopali, patriarchali, vel quauis alia dignitate præfulgeat) eos excommunicationis sententia innodamus.

Ioannes xxii.

¶ *Prælati ad curiam non debent more noctuæ latenter venire, nec inde sine Papali licentia recedere. alias infideles iudicantur & sententia excommunicationis ligantur.*

CAP. III.

ET si deceat quoslibet subditorum curam exercere sollicite, & per omnia velut lucis filios ambulare: hoc tamen præcipue ab ipsis exigitur, qui constituti per altitudinem dignitatis vt in specula, circa commissas sibi plebes pastorum simul & custodum partes implere tenentur, & coram ipsis laudabilium operum exemplo lucere. Ad nostrum sane peruenit auditum, quod nonnulli pontificali prędicti dignitate, gregum suorum custodiam negligentes, & abhorrentes lucem tamquam filij tenebrarum, non verẽtur se ab ouium suarum cura, mercenarij more, tempore longo sub ducere, & pontificali dignitate reiecta, non erubescunt vagari per deuia sub habitibus transformatis, ac contempto de exhibendo paribus & superioribus honore præcepto, sic abiecti & indecori interdum ad sedem Apostolicam clanculo declinare præsumunt, vbi more noctuæ cuius intuitum nox illuminat, excecat, de die latentes, horis tenebrarum, quos suis arbitrantur conformari desiderijs visitant, suos eis euomentes conceptus iniquos, & conspirationes forsan illicitas aduersus nos & alios pertractantes, & demũ abinde (non absque notabili sedis prædictæ contemptu) reuerentia tam consueta quàm debita nõ exhibita Romano Pontifici, & nec ab ipso petita licentia, nec obtenta, recedunt.

¶ Nos igitur & ipsius sedis honori in hac parte prospicere, ac talium insolentijs finem impo-

Dñiũ legale ꝙ humanũ quale est: & an fuerit ab initio introductum.

Aliud est dñium ꝙ secundum legistas uocatur legale dominium: & ita nominat Accur. ff. de uer. sig. l. recte. secũdum vero canonistas vocat humanum, vt in dicto c. quo iure. De isto legali vel humano dñio dicit. Innoc. ꝙ eius iuris est, ꝙ ad aliquem spectat vel requiritur de iure naturali, ut sunt dñia, obligationes, & huiusmodi & c. Innuẽs expresse, ꝙ rerum dñia & obligationes sunt de iure naturali, ideest, de iure gentium. Non aũt à iure ciuili vel Imperatore, vt actiones, ff. de iust. & iu. l. ex hoc iure. Inst. de rerum di. ui. ꝛ. ferã, ita not. Inno. de const. c. quæ in ecclesiarum, & Compost. dicit ibidem, ꝙ à iure gẽtium descendunt dominia: sed p leges principũ distinguũtur modi, p quos rerum dominia acquiruntur. ff. de acquir. rer. do. p totum & inst. de re diu. p totum. Et de hoc intelligit ꝙ legitur 8. di. quo iure. & sic concordãt in hoc ꝙ dominia sunt de iure gẽtium. Vr mihi ꝙ dominium rerum legale vel humanũ fuit a Deo collatum humanæ creaturæ, & non fuit ab initio introductum iure gentiũ, vel ciuili. Nam Deus omnia quæ creauit, fecit pp rationalem creaturam, & omnia subiecit rationali creaturæ. Gẽ. c. 1. Et sic referuato sibi vniuersali & vero dominio ojus creaturarum, huius dominij utilitatem cessit ab initio humanæ creaturæ quo ad vsum: ꝙ vr intelligere Accursius. C. de iur. do. l. in rebus, sup verbo naturaliter, vbi dicit ꝙ iure primæuo non distinguebantur dominia, nisi quantum ad usum, & c. unde añ ius gẽtium omnia fuerunt communia quousque iure gentium vsibus primorum parentum introductum fuit, quod terræ diuiderentur, & limitarentur, & appropriarent, vt vnusquisque quod suum esset, sciret. Vnde lex dicit, quod iure gentium dominia sunt distincta, non dicit introducta, ut dicta l. ff. de iusta. & iu. l. ex hoc iure. Cum enim iure gentium diuidantur dominia: sequitur quod ante diuisionem erant dominia communia. arg. ff. com. diui. l. 4. circa prin. cum ibi notatis. vnde ex ꝓcessione diuinæ voluntatis dominij rerum causatur quoddam dominiũ legale vel humanum, ꝙ respectu veri dominij diuini non dr dominium: sed in se consideratum dr verum. Istud vero dominium legale vel

vel humanum prout erat in communi, nõ debet dici iuris gentium, sed diuini. Prout vero cuilibet appropriatur vel acquiritur hoc dominium, sic consideratum est iuris gẽtium. Et tale dñium non est apud papam tantum, sed apud oẽs, qui iuste ac quiruntur: & ex quo semel acqsitum est, nõ licet pape vel alicui alteri auferri, vel occupare sine iusta cã, quia esset contra ius naturale diuinum, quo vnicuiq; dictum est: Ne faciat alteri, quod sibi non vult fieri, vt in prin. decretorum. Et Dominus dicit in Euãgelio: Ne transgrediaris terminos antiquos, quos posuerũt patres tui, ꝙ ꝙ. nullus alter. facit a thoc C. de cohorta. l. si quis, li. 12. Et hoc intelligo sine causa, quia ex iusta cã posset aliquis priuari ab homine, vel à iure tali dominio. ff. de relig. & sump. fun. l. si quis sepulchrum, C. pro quib. cau. ser. li. acci. per totum, & ff & C. de bo. dam. ꝙ totum. Vnde per hoc respondetur ad ar. ꝙ quantum ad humanũ creaturam illa subest spirituali potestati, sicut dictum est. Sed dñia rerum aliarum sunt apud singulos q iuste acquirunt: verum est de dominio legali vel humano, sed diuinum dñium est apud Deum. Nec est cõtradictio, diuersis respectib. accepto dominio.

Ad illa iura communia, quę dicunt ꝙ Imperator est dominus mundi, ff. ad leg. Rhod. l. deprecatio. responde vt no. C. de quadrie. prescr. l. bene à Zenone. Petrus Bertrandi.

Ad vniuersalis.

Nere cupientes, de fratrum nostrorum consilio hoc generali prohibemus edicto, ne de cętero præsul aliquis sine sui superioris licentia, nisi pro negotijs Ecclesiæ sibi commissæ, extra suam diœcesim audeat pernoctare: firmiter statuentes, vt quicunque Pontifex ad Romanum curiam veniens, Papale palatium primitus visitet, ad Papam (si hoc patiatur temporis opportunitas) intraturus, ac reuerentiam consuetam & debitum exhibiturus eidem: nullatenus recessurus à curia, nisi ab ipso super hoc petita licentia & obtenta. Quod si secus à quoquam super his fuerit attẽtatum, nos quoscunque prælatos quamuis etiam patriarchali dignitate fulgentes, sic ad sedem accedentes, necnon quolibet alio, qui tales apud sedem ipsam receptare præsumpserint, nisi ante receptionem huiusmodi eidem Romano Pontifici significauerint aduentum illorum: decernimus eoipso notã infidelitatis incurrere ac excommunicationis sententiæ subiacere. Nulli ergo, &c.

De treuga & pace.

¶ Sixtus quintus.

¶ *Sixtus Papa volens discordiam ex pragmatica sanctione subortam sedare, ordinarijs regni Franciæ ad conferenda beneficia sex menses concedit. Facultatem concedendi sex gratias sibi retinet. Beneficia Cardinalium, & eorum qui Cardinalibus sunt familiares in regno Franciæ existentia, suæ dispositioni vsque ad certum tempus reservat. De beneficijs promouendorum quid fieri debet, ostendit. Causas beneficiales in prima instantia vult in partibus terminari, in quibus ante diffinitiuam sententiam (nisi in vno casu) vetat appellari. Quid de causis in curia pendentibus faciendum sit, narrat. Si autem eadem causa in diuersis curijs diuersis respectibus tractatur, quonam pacto terminanda sit, hic recitatur. Taxas beneficiorum editas à Ioanne xxii. seruandas censet. Tandem tempus ponit, intra quod vult ista acceptari & seruari.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

CAP. I.

Discordia est extinguenda & pax conseruanda.

ADuniuersalis Ecclesiæ regimen diuina disponente clementia, vocatis, inter alia pro commissorum populorum votiua dilectione nil occurrit præstantius: quàm exorta inter personas ecclesiasticas (principis tenebrarum astutia,) discordiarum fomenta per nostræ follicitudinis occursum protinus extinguere, vt cuiusuis altercationis salubriter exulsis seminibus, pacis & tranquillitatis dulcedinem inter creditos nobis populos (diuina nobis assistente gratia) imponere & conseruare valeamus. Cupientes itaque, vt insscitata retroactis temporibus discordia (proh dolor) in regno Franciæ, Delphinatu, alijsque terris & dominij clarissimi in Christo filij nostri Ludouici Francorum regis illustris, inter nonnullas ex eisdem personas occasione cuiusdam constitutionis, quæ in eodem regno diutius inoleuit, quam personæ prædictæ pragmaticam sanctionem vocant, nesi (quod absit) maiora fomenta sumeret, dãna pariter & grauiora scandala, periculaque subsequerentur, sine debito claudatur & totaliter secludatur: Auctoritate Apostolica ex certa scientia de fratrum nostrorum consilio omnibus & singulis prælatis, & alijs personis ecclesiasticis regni, Delphinatus, terrarum & dominiorum eorundem, ad quos dignitatum aliorumque beneficiorum ecclesiasticorum, terrarum & diminiorum eorundem collatio, prouisio, præsentatio, electio, seu quæuis alia dispositio pertinet: de quibusuis dignitatibus, personatibus, administrationibus, officijs, canonicatibus, administrationibus, officijs, canonicatibus, & præbendis, necnon alijs beneficijs ecclesiasticis cum cura & sine cura, sæcularibus & regularibus ad eorum collationem, prouisionem, præsentationem, electionem, seu quamuis aliam dispositionem pertinentibus: quæ deinceps in Februarij, Aprilis, Iunij, Augusti, Octobris, & Decembris mensibus futuris perpetuis temporibus vacare contigerit (dummodo dispositioni Apostolicæ ex aliqua generali reseruatione in corpore iuris clausa, aut per alteram ex constitutionibus felicium recordationum Benedicti xiij quæ incipit: Ad regimen [2], aut Ioan. xxij. Romanorum Pontificum prædecessorum nostrorum, quæ incipit: Execrabilis. [b] seu constitutiones & regulas cancellariæ Apostolicæ per nos super hoc editas reseruata generaliter non existant) perinde ac si aliquæ à se de Apostolica vel eius legatis expectatiuæ litteræ non emanssent, libere disponendi facultatem cõcedimus per præsentes. Et quia ilti summi Pontifices prædecessores nostri consueuerunt se in concessionibus gratiarum expectatiuarum † personis benemeritis e hibere liberales, nostræ intentionis existit concedere in regno Delphinatu, terris & dominijs regni huiusmodi vltra gratias expectatiuas per nos in eisdem regno, Delphinatu, terris, & dominijs concessas (quibus in aliquo præiudicare non intendimus per præsentes, quasque in suo robore permanere volumus) sex personis idoneis regnicolis, sex alias gratias expectatiuas ad quamlibet collationem, prouisionem, præsentationem, seu quamuis aliam dispositionem singulorum ex prælatis & alijs personis prædictis. Ex quibus quidem sex gratijs, duæ gratiæ expectatiuæ concedimus duobus clericis regni colis idoneis, pro quibus rex ipse & charissima in Christo filia nostra regina, ac dilectus filius nobilis vir Delphinus Vien. necnon magistri & præsidentes, ac alij officiarij in aliqua ex parlamentis regis eiusdem regni nobis super hoc vna nimiter supplicabũt: qui duo nominati per regem & reginam Delphinum magistros, præsidentes, & officiarios præsatos gaudeant prærogatiuis ad instar familiarium nostrorum cõtinuorum commensalium. Ipsisque sex gratijs consumptis, alias sex gratias similes alijs sex gratijs personis idoneis modo & forma præmissis concedere intendimus.

¶ Volumus autem ac eisdem auctoritate & tenore præsentium decernimus & declaramus beneficia, quę venerabilium fratrum nostrorum sanctę Romanę Ecclesię Cardinalium familiares, continui commensales eorũ familiaritate durante in regno, Delphinatu, terris & dominijs præfatis obtinẽt, & in posterum obtinebunt, dispositioni Apostolicę in posterum cõseri reseruata, quãdiu duntaxat Cardinales præfati vitã duxerint in humanis, ac post obitũ eorundẽ Cardinaliũ per sex annos continue sequentes: Quibus quidem sex annis elapsis, alij ad quos eorundem beneficiorum collatio, prouisio, præsentatio, electio seu quęuis alia dispositio alias pertinet de beneficijs familiarium huiusmodi in regno, Delphinatu, terris

a ¶ Ad regimen.] Hęc habetur infra sub tit. de præben.

b ¶ Execrabilis.] Ista habetur infra sub tit. de præb. cum glo. Guilelmi de Monte Laudano, & etiã inter xx. Ioannis xxii. cum gl. domini Zẽzelini sub eo. tit. de præb.

† Gratia expectatiuas & mãdata quidẽdo ampliãdi concedẽdi circuit cõcilij Trid. sess. 24 de reform. cap. 19

terris & dominijs, præfatis consistentibus, in prædictis mensibus, disponere valeant, huiusmodi reseruatione non obstante.

¶ Concedimus etiam, quòd beneficiorum, quæ promouendi per nos ad dignitates seu beneficia consistorialia ipsarum prouisionum per nos de eorum personis faciendarum obtinebunt, ac in quibus, & ad quæ ius eis quomodolibet competit accompetere poterit per promotiones ad dignitates & alia beneficia consistorialia prædicta, ac munus consecrationis eisdem promouendis impediendum, seu lapsum temporis de consecrandis episcopis à sacris canonibus definiti vacaturorum, si promotiones ipsæ in aliquo ex supradictis mensibus fiant, nisi beneficia ipsa essent aliàs dispositioni Apostolicæ (vt præfertur) reseruata, ad prælatos & personas supradictas: Si vero in alijs mensibus promotiones eisdem fieri contingat, ad nos & Romanos Pontifices successores nostros collatio, prouisio, & omnimoda dispositio pertineat.

¶ Et quoniam sedis Apostolicæ notariorum magnus reperitur numerus, eorundem notariorum, qui habitum per eiusdem sedis notarios gestati solitum publice & continue gestant, & in posterum gestabunt, beneficia in eiusdem regno, Delphinatu, & terris consistentia dumtaxat censeantur reseruata: quodque † omnes & singulæ causæ beneficiales in partibus coram iudicibus competentibus vsque ad diffinitiuam inclusiue in prima dumtaxat instantia, in qua nulli ante diffinitiuam liceat appellare, nec appellatio (si fuerit emissa) debeat admitti, nisi ab interlocutoria uel à grauamine negotium principale minime concernente, quòd non possit per appellationem à diffinitiua sententia reparari. In alijs vero instantijs in curia Romana tractentur, cognoscantur, & fine debito terminentur.

¶ Causæ vero beneficiales pendentes in dicta curia inter nostros aut dictorum Cardinalium familiares continuos commensales, ipsis Cardinalibus in eadem curia præsentibus, seu in aliqua legatione aut recreationis causa secedentibus, necnon præfatæ sedis officiales, officia actu exercentes, aut alios à præmissis, qui per sex menses curiam prædictam secuti sunt, & sequuntur de præsenti curiales & quoscunque alios eorum aduersarios super quibusuis beneficijs eisdem aduersarijs auctoritate ordinaria collatis, per illos quib. commissæ reperiũtur, seu alios per nos ad id deputatos, seu etiam deputãdos iudices audiantur, cognoscantur, decidantur, fineq; debito terminentur, ac executioni debitæ demandentur. Cęteræ vero similes causæ beneficiales inter quoscunque alios pendentes & quæ quibusuis iudicibus seu auditoribus commissæ reperiantur, aliquibus iudicibus competentibus in regno Franciæ auctoritate Apostolica committantur audiendæ, & cognoscendæ, & fine debito terminandæ, cum necessaria earundem causarum aduocatione. Præterea quia aliquæ ex supradictis causis in eadem Romana curia super petitorio, & diuersis curijs ipsius regni super possessorio tractantur: volumus q̃ in eisdem causis in diuersis curijs super petitorio & possessorio vnico & eodem contextu pendentib. (suspẽso petitorio, & censuris super hoc latis) in possessorio, in curijs eorundem iudicum coram quibus causæ possessorij pendeant de præsenti, procedant, causæ quę ipse super huiusmodi possessorio intra biennium terminentur & finiantur. Alioquin biennio elapso, liceat partib. ipsis procedere super petitorio, & vlterius dictis causis expeditis super possessorio: aut hmõi biennio elapso altera partium litigãtium corã iudice competenti auctoritate Apostolica deputato poterit ius suum prosequi ipseq; Apostolicus iudex intra aliud biennium causam i petitorio terminare teneatur. Quod si non fecerit, causa ipsa ab eo auocata, & lis penitus extincta censeatur. Et si forsan aliquis eorundem iudicum cuiusuis ibi commissę causæ expeditionem malitiose prorogare, aut differre præsumpserit, excommunicationis, & omnium beneficiorum priuationis pœnas ipso facto incurrat, à qua quidem excommunicationis pęna absolui nequeat, nisi à nobis & successoribus nostris Romanis Pontificibus prętera quam in † mortis articulo: quodq; decætero in litteris expediendis in regno Franciæ, Delphinatu, & terris alijsq; dominijs prædictis seruentur [a] taxæ super hoc editę per Io. xxj. Papam præfatum: & excessus, si qui fuerint, corrigantur.

¶ Et quia propter assiduas guerras, & nouitates, quæ continue vigent in dicto regno, prętenditur ecclesias, dum vacant grauatas, in ta-

a ¶ Taxæ.] Vide pro hoc extrauagantem. Cum ad sacrosanctę. quæ est inter xx. Ioannis xxij. sub ti. de sent. excom.

Cã cadẽ diuersis respectib. i diuersis curijs tractari potest.

† In mortis articulo nulla est casuũ reseruatio: atq; iõ oẽs sacerdotes quoslibet pęnitẽtes à quibusuis peccatis & cẽsuris absoluere pñt. 3ci. Trid. sess. 14. c. 7. de casuũ reseruatione.

Universidad de Deusto
Biblioteca

xa etiam reformata in concilio Constantinen si, quæ reducta est ad medietatem antiquæ taxæ, quòd grauatus in eadem taxa prælatus promouendus soluat communia, & minuta seruitia, quæ plures ex Gallis annatam vocant: tantum pro vera æstimatione fructuum ecclesiæ & monasterij, ad quæ sit promotus, eaque in dicta cancellaria & camera Apostolica inuiolabiliter obseruari mandamus.

¶ Et quia in supradictis concessionibus regnum ac regem maxima sumus charitate complexi, credendum est non immerito, vt se denotos & obedientes erga sanctam Romanam Ecclesiam exhibeant. Quare volumus & eisdē auctoritate & tenore statuimus, ꝙ prefatus Rex intra quatuor menses præmissa acceptare & obseruare, acin regno, Delphinatu, & dominijs hmõi obseruari facere, necnon intra alios duos, præfatos quattuor immediate sequentes menses super acceptatione & obseruatione, alijsq; prẽmissis omnib. & singulis per suas patentes litteras nos & sedem præfatam certificare teneatur: Alioquin præsentes litteræ, & inde secuta quæcunq;, sint cassa & irrita, nulliusque roboris vel momenti. Nos enim extunc irritum decernimus & inane, si secus super his à quoquam quauis auctoritate scienter vel ignoranter contingerit attentari. Nulli ergo omnino hominum liceat hãc paginam nostrarum concessionis, intentionis, voluntatis, constitutionis, declarationis, indulti, mandati & statuti infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno incarnationis Dominicę M. cccclxxij. septimo idus Augusti, Pont. nostri anno 1.

¶ Sixtus quartus.

¶ *Discordia inter religiosos Mendicantes & ecclesiarum parochialium rectores in partib. Germaniæ quattuor delegatis commissa, per eos sub certis formis & modis in pacem & cõcordiam conuersa fuit: quam Romanus Pontifex confirmat, præcipiens sub pœna excommunicationis illam à prelatis obseruari.*

CAP. II.

VIces illius, qui supra petram ædificauit Ecclesiam suam meritis licet insufficientibus, gerentes in terris, & per eius immaculata vestigia, quantum nobis ex alto conceditur, incedere satagentes, inter Christi fideles quos libet, & præsertim sub vno atque eodem sacerdotij vexillo nobiscum Deo militantes, pacem & charitatem inducere, & inductam confouere vigilanti sollicitudine meditamur assidue, & quę ijs contraria sunt, falce vigilantiæ pastoralis ad radicem posita submouere, prout rerum & temporum circumstantiæ id non immerito expoſcere dinoscuntur.

¶ Nuper siquidem pro parte tam venerabilium fratrum nostrorum Moguntinen. & Treueren. archiepiscoporum, ac Herbipolen. & Vuormacien. & Spiren. episcoporum, quàm dilecti filij nobis viri Philippi comitis Palatini Rheni, & ducis Bauariæ, qui vnus ex electoribus [a] Romani imperij existit, ad nostrum peruenit auditum, quòd inter dilectos filios Predicatorum, Minorum, & Carmelitanorum ordinum professores, & nonnullos parochiales rectores, & alios etiam ecclesiarū prælatos, instigante illo, qui tamquam leo rugiens circuit quærens quem deuoret, in partibus Germaniæ, & præsertim in oppido Eistlingen. Constan. diœcesis suscitata sunt nonnulla dissensionum, & scandalorum fomenta ex certis causis tunc nobis expressis, quæ nisi per vigilantiam pastoralis officij celeriter succurrantur, possent ad scandalum non modicum Christi fidelium illarum partium faciliter peruenire.

¶ Nos igitur attendentes, ꝙ sacrosancta Romana Ecclesia ab eius fundatione primęua in ordine sacerdotali, quem Petrus Apostolus & eius successores obseruarunt, instituta, & per viros prouidos & sacerdotes virtuosos adaucta, & longissimis temporib. feliciter conseruata extitit: Rursusq; animaduertens ꝙ hodiernis temporib. hominum crescente malitia, nisi ager Dominicus cultoribus idoneis, buccinatoribus scriptus sancti, & præconibus verbi Dei (qui præter cæteros in ordinib. fratrum Mendicantium gratia assistente diuina in copioso numero reperiuntur) assidue coleretur, veprib. malorum & sentib. vitiorum omnium celeriter

[a] Ex electoribus. Electores Imperatoris sint septem: tres ecclesiastici, & quatuor laici de quibus per glo in c. ad Apostolicæ, de sent. & re iudic. lib. 6.

Matth. 16.

Sacerdotes dari sub eodē vexillo cum papa milite-re.

Ecclesia Ro. quos fundauit, instituit, & auxit, & conseruauit.

Prædicto-rum multi ordinib. Mendicantium dicti sunt peruagatores.

1. Pet. 5.

celeriter obtuerètur: non potuimus non nisi ab intimis cordis nostri dolere, quòd inter tales viros, qui sẽ mutua charitate diligere, & alter alterius iuxta Apostolum, onera portare deberent, discordię seminarium excitaretur. Vndè cum vellemus super his ea, qua decet maturitate consulere, venerabilibus fratribus nostris Gulielmo Hostiensi & Angelo Prẽnesti. episcopi, & dilectis filijs nostris Iuliano tituli sancti Petri ad Vincula, ac Petro tituli sancti Sixti presbyteris Cardinalibus viuę vocis oraculo commisimus & mandauimus, vt à singulis partibus prędictis vel eorum procuratoribus legitimis, auditis hinc inde propositis, inter eas concordiam tractarent. Qui quidem episcopi & Cardinales statutis loco & tempore connocatis, auditis, & intellectis partibus prędictis (vt prefertur) & in prẽmissis grauiter & consulte procedentes, partes ipsas de communi earundem consensu ad concordiam infrascriptam perduxerunt: Vide licet, quòd ipsi parochiani sacerdotes decæteros non dicant à Mendicantibus hæreses processisse, cum in veritate fides nostra sit illumina-ta, & Ecclesia exaltata per eosdem, & prẽsertim per ordines Prędicatorum, & Minorum, vt iura testantur. Quòdque fratres mendicantes non prędicent, populos parochianos non teneri audire Missam in eorum parochijs diebus festiuis & Dominicis, cum iure sit cautum † illis diebus parochianos teneri audire Missam in eorum parochiali ecclesia: nisi forsan ex honesta causa ab ipsa ecclesia se absentarẽt: quòdque etiam nec fratres, nec curati inducant aliquo modo laicos ad eligendum sepulturam apud eos, & bene caueant propter pœnas, quas imponunt canones, cum sit libera. Quod etiam ipsi Mendicantes desistant prędicare, quòd parochiani non sint obligati saltem in Paschate, Proprio confiteri sacerdoti: quia de iure † tenetur parochianus saltem in paschate proprio confiteri sacerdoti. Per hoc tamen ipsi fratres Mendicantes non censeantur excluſi, quominus secundum iuris communis & priuilegiorum eisdem concessorum dispositionem, confessione; audire, & pœnitentias injungere valeant. Quòd etiam decætero inter ipsos fratres Mendicantes & curatos quo ad effectū prædicandi, horas candi, campanas pulsandi, seruetur consuetudo antiqua, quæ temporibus antiquis seruata fuit in ipso oppido Eslingen. Et casu quo veniat aliqua occasio siue necessitas, non fiat commutatio temporis vel horæ in ipsis prædi-

† Vide cõci lũ Lateran. sub Leone x. sess. 11. in decreto inci pien. Super næ maiestatis.

cationibus fiendis, nisi de consensu partium. Quòdque etiam ipsi fratres in sermonibus eorum non detrahant † prælatis & rectoribus parochialium ecclesiarum: Nec etiam populos a suarum ecclesiarum parochialium frequentia & accessu abstrahant siue retrahant quoquo modo. Et vice uersa ip si rectores & prælati aliquo modo non detrahant Mendicantibus, sed illum fauorem, quem possunt, eis impendant, & in omnibus & per omnia præstant, ita vt vera vnitas & perfecta charitas inter eos ostendatur.

¶ Nos itaque illius iudices gerentes in terris qui apostolis dixit: Pacem meam do vobis, pacem meam relinquo vobis: cupientes super his opportune prouideri, motu proprio, non ad alicuius super hoc nobis oblatæ petitionis instantiam: sed de nostra certa scientia & mera voluntate concordiam prædictam ac omnia & singula per præfatos episcopos & Cardinales ordinata, ad hoc vt perpetuo inconcussa persistant, auctoritate Apostolica, & ex certa nostra scientia approbamus & confirmamus, ac viribus perpetuo subsistere debere decernimus. Supplentes omnes & singulos defectus tam iuris quàm facti, qui forsan interuenerunt in eisdem. Iniungentes nihilominus archiepiscopis, episcopis, plebanis, rectoribus, curatis, necnon prioribus, guardianis, & singulis fratribus ordinum Mendicantium sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, quam contra facientes & quemlibet eorum contra facientem incurrere volumus eoipso: a qua absolui nequeant, nisi de expresso consensu partis læsæ, & debita satisfactione præuia, inuiolabiliter obseruent, & quantum in eis est, ab alijs obseruari faciant. Et insuper quascunque lites & causas coram quibuscumque causarum palatij Apostolici auditoribus seu alibi occasione præmissorum, inter dilectos filios decanum & capitulum ecclesiæ Spiren. & curatum dicti oppidi, ac fratres prædictos indecisas pendentes, illarum status, tenores & formas, & in eis gesta & actitata, præsentibus pro expressis habentes, ad nos harum serie, motu, scientia & auctoritate prædictis adnocamus, & litem seu lites ipsas penitus extinguimus. Et ambabus partibus prænictis huiusmodi consortibus seu illis adhærentibus perpetuum silentium imponimus: Non obstantibus constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, ac

priui-

Iac. 16.

Suppletio quãdoq; fit de iure & de facto. vide no. in c. bone. r. de post. præl. in antiquis.

priuilegijs eisdem fratribus in genere vel in ſpecie conceſſis, cæteriſque contrarijs quibuſcumque. Nulli ergo, &c Datum Romæ apud ſanctum Petrum anno in carnationis Domini cæ. M. cccclxxviij. xv. Caleñ. Iulij, Pontificatus noſtri anno ſecundo.

LIBER SECVNDVS.

De iudicijs.

Iudicii deſcriptio.

¶ Nota pro rubricæ intellectu. q̃ iudicium eſt actus legitimus trium perſonarum, iudicis, actoris, & rei. Sed contra cap. forus, §. in omni. de verb. ſign. in antiq. vbi dicitur, quòd in omni negotio requiruntur etiã tres teſtes. Sed dic, quod teſtes non ſemper ſunt neceſſarij; ſed quando eſt factum negatum, vel aliæ probationes deſunt. vt dicto §. in omni. & 4. q. 4. cap. 1. Et dicitur iudicium non à iudice (vt dicit Ioan Mona.) ſed à iuris diſquiſitione ſeu diſcuſſione. Nam cauſa eſt dum proponitur, iudicium dum diſcutitur, iuſtitia dũ finitur. dicto cap. forus. de verb. ſign. Vel potes dicere, ſi vis, quòd iudicium non ab actore vel à reo dicitur, ſed à iudice ſicut à perſona principipaliori arg C. de accu. qui explicandi. Et redditur iudicium in inuitum, ff. de verb. oblig. l. inter ſtipulantem. §. 1. Et expone, de iudicijs, ideſt de proceſſibus iudiciarijs, qui enumeran tur in cap. quoniã, extra de prob. Sic accipitur C. de iud. ſancimus. & cap pia de except. lib. 6. in princ. & c. nonnulli. de reſcrip. in antiq. & ff. vt leg. nom. l. etiam in prin. Vel dic de iudicijs, ideſt, de iuris diſquiſitione ſeu diſcuſſione, vt dictum eſt.

Teſtes nõ ſẽ per neceſſarii ſunt.

Iudicij xv. ſignificatione declarantur.

¶ Nota inſuper quòd iudicium habet xv. ſignificationes. Primo modo eſt actio, vt iudicium familiæ erciſcundæ, ideſt, actio. ff. de iudi. l. iudi. l. in tribus. extra de probat cap. ex litteris, Secundo modo eſt lis ſiue controuerſia, vt iudicium pendet de hæreditate, &c. ff. ad Trebel. l. j. 2. reſponſo. & ff. de pec. quod debetur. Tertio modo eſt auctoritas, vt negotia eccleſiaſtica non ſunt iudicio laicorum diſponenda extra de iudi. cap. decerminus. Quarto modo eſt forus, vt cauſa iuris patronatus debet diffiniri iudicio eccleſiaſtico, ideſt in foro eccleſiæ. cap. quanto extra de iudi. Quinto modo eſt arbitrium. 2. q. 6. à iudicibus, & ff. qui ſatisd. cog. arbitrio. de offic. deleg. ab arbitris. lib. 6. Sic enim arbiter eſt iudex, ergo arbitrium eſt iudicium. Sexto modo eſt vltima voluntas, vt iudicium teſtatoris non debet eſſe caſſum. C. de ſacroſanct. eccleſi. l. 1. de ſpal. licet in fi. lib. 6. Septimo eſt quæſtio, vt iudicium ambiguum eſt ad papam referendum capitulo per venerabilem. §. rationibus, extra qui fil. ſint leg. C. de orig. iur. l. quoniam. Octauo modo iudicium dicitur eſſe diſcretio, vt furioſus & impubes non poſſunt eſſe iudices, quia carent iudicio, ideſt, diſcretione. ff. de iudi l. cum prætor. cap. graue. de præb. in antique. Nono eſt ſententia, vt iudex punire poteſt eos, qui ſuo neglexerint patere iudicio ideſt, ſententiæ. de offi. deleg. cap. de cauſis aliàs, in cauſis de appel. ſi duobus circa fin. de præſcrip. cap. fi. ff. de leg. 3. l. qui concubinam §. ſi hæres & Eccleſiaſtici 18. ibi, Ante iudicium inſtitiam tibi para Decimo eſt inſtantia, vt iudicium petit triennio. l. properandum §. 1. C. de iudi. & capitu. iudi. & cap. venerabilis. eod tit. in antiq. Vndecimo eſt diſcuſſio, vt hic C. & ff. eod tit. & cap. forus. de verb. ſig. Duodecimo eſt poteſtas iudicandi. ff. de iu. iudicium ſoluitur, vetante eo qui iudicare iuſſerat. &c. Tertio decimo eſt pernicies. vnde Apoſtolus 1. ad Corinth. 11. ibi, Qui manducat & bibit indigne corpus & ſanguinem Domini, iudicium, ideſt, perniciem ſibi manducat & bibit: Sic exponitur 4. tent. diſtin. 9 in fi. Quartodecimo eſt pœna, in Matth. Qui occiderit, reus erit iudicio, ideſt, pœna ſic in Ioanne, Qui bona egerunt, ibunt in vitam æternam qui vero mala, in reſurrectionem iudicii, ideſt, pœnæ æternæ ultimo iudicium dicitur eſſe proceſſus iudicialis. cap. 1. eo. tit. lib. 6. de excep. pia. eo. lib. Et iſta xv. ſignificata his verſibus cõprehendi poſſunt.

Matth. 5. Ioan. 6.

Actio, lis, actor, forus, arbiter, vltima velle:
Quæſtio, diſcret. ſenten. inſtant. diſcuſſio, poſſe:
Pernicies, pœna, proceſſus iudicialis.

Verſus

Vide Ioan. Mona. ſuper rubrica de iudi. lib. 6. & etiam glo. in c. in iudicijs, de reg. iur. lib. 6. Nullibi tamen clarius habentur hæc expoſita, quàm hic.

¶ Ioannes. xxii.

F Requentes.] ¶ Super cathedram.] nunc eſt ſub tit. de ſepul. in cle. & incipit, dudum.

¶ Decretalem, ſuper cathedram, quæ eſt in Clem. in cap. dudum innouata, iubet obſeruari: neque propter illam debent religioſi Mendicantes eſſe moleſti & graues prælatis, neque prælati ipſis religioſis. Et ſi ſint aliquæ iniuriæ vel moleſtationes hinc inde factę, Papa vult iuſtitiæ complementum breuiter exhiberi, ſummarie, ſimpliciter & de plano, ſine ſtrepitu & figura iudicii, vel aliter prout qualitas exceſſuum exigit. Non obſtantibus quibuſcunque obſtaculis, quæ poſſent his obuiare.

CAP. VNICVM.

FRequentes, immo innumerolæ quodam modo de diuerſis mundi partibus venerabilium fratrum noſtrorum epiſcoporum, aliornmque ſuperiorum prælatorum, necnon dilectorum filiorũ, rectorũ, curatorũ, & parochiliũ ſacerdotũ querelæ cõtra dilectos filios fratres Prædicatorũ & Minorũ ordinum, noſtri & ſedis Apoſtolicæ excitarunt auditũ, & clamoroſis inſinuationibus excitare & fatigare non ceſſant, quòd ijdem fratres decretalẽ, Dudũ. editã à felicis recordationis Bonifacio papa viij. prædeceſſore noſtro, quæ incipit Super cathedram [a]. Ac per pię memoriæ Clementem Papam v. prædeceſſorem noſtrum in Vienẽſi. conci-

cilio innouatam temere obſeruare non curant: ſed ipſam, tranſgredi non timentes in eiuſmodi ſedis contemptum, animarum ſuarum periculum, & eorundem & eccleſiarum prochialium præiudicium & grauamen. Intelleximus quoque quod plerumque præfatis dictorum Prædicatorum, & Minorum, necnõ Eremitarum ſancti Auguſtini, & Carmelitarum ordinũ fratribus, in cuius ordinis dictorum Eremitarum perſonis idem prædeceſſor Bonifacius conſtitutionem prædictam, in qua tãtum de ipſis Prædicatorum & Minorum cauebatur ordinibus, per omnia voluit poſtmodum integraliter & inconcuſſe ſeruari Et ad quem prædictorum Carmelitarum fratrum ordinem, nos ſubſequenter conſtitutionem eandem quo ad omnia in ea contenta duximus extendendam, à prædictis epiſcopis, prælatis, rectoribus, curatis, & ſacerdotibus, contra tenorem conſtitutionis prædictæ graues iniuriæ atque moleſtiæ in diuerſis partibus inferuntur. Nuper pro parte Vien. fratris noſtri archiepiſcopi Burdegalen. & dilectorum filiorum capitulorum maioris Burdegalen. & aliarum eccleſiarum, prioratuum, conuentuum, rectorum, curatorum, ſacerdotum, & vicariorum parochialium, ac clericorum tam regularium quam ſæcularium ciuitatis & diœceſ. prædictarum nobis extitit intimatum, quòd prædicti eorundem Prædicatorum, Minorum, Eremitarum, & Carmelitarum ordinum fratres contra tenorem decretalis eiuſdem, multa eiſdem & eorum ſingulis grauamina & iniurias inferunt & iacturas. Quia igitur parum eſſet iura condere, niſi qui ea tueatur, exiſtat: Nos uolentes de fratrum noſtrorum conſilio decretalem prædictam, Super cathedram, irrefragabiliter obſeruari: diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mãdamus, quatenus vos vel duo, aut vnus veſtrum per vos, ſeu alium, vel alios etiam ſi ſint extra loca, in quibus eſtis conſeruatores ſeu iudices deputati, tam eiſdem archiepiſcopo, capitulis, prioribus, conuentibus, rectoribus, curatis, ſacerdotibus, vicarijs, ac clero ciuitatis & diœceſ. prædictarum, & eorum cuilibet aduerſus prædictos, quàm econuerſo eiſdem fratribus aduerſus archiepiſcopum, capitula, prælatos, priores, conuentus, rectores, ſacerdotes, vicarios, ac clerum, præfatos ſingulos eorundem efficacibus defenſionib. præſidio aſſiſtentes, ac facientes decretalem prædictã quo ad omnia eius capitula prout iacent, firmiter obſeruari, non permittatis contra tenorem ipſius per memoratos fratres dictorum ordinum eiſdem archiepiſcopis, capitulis, prælatis, prioribus, conuentibus, rectoribus, curatis, ſacerdotibus, vicarijs, ac clero, vel alicui ſeu aliquibus eorundem, nec etiam prædictos archiepiſcopum, capitula, prælatos, conuentus, rectores, curatos, ſacerdotes, vicarios, ac clerum, ſeu aliquem, uel aliquos ipſum eiſdem fratribus grauamina ac iniurias irrogari. Facturi ipſis hincinde quibuſcunque iniurijs, moleſtationibus, grauaminibus, & damnis viciſſim illatis hactenus, & etiam in poſterum inferrendis eiſdem contra tenorem conſtitutionis eiuſdem, in illis videlicet quæ iudicialem requirunt indaginem, ſummarie, [a] ſimpliciter & de plano, ſine ſtrepitu iudicij & figura, in alijs uero prout qualitas ipſorum exigit iuſtitiæ complementum: Moleſtatores & maiores huiuſmodi, necnon contradictores quoslibet & rebelles quandocunque & quotie ſcunque expedierit per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcendo. Non obſtantibns quibuſcunque exemptionibus, ſpecialibus uel generalibus, tam fratribus & ordinibus prędictis, vel alicui ſeu aliquibus fratrum & ordinum eorundem, quam præfatis archiepiſcopo, capitulis, prælatis, prioribus, conuentibus, rectoribus, curatis, ſacerdotibus, vicarijs, ac clero, ſeu ipſorum alicui vel aliquibus, communiter uel diuiſim, ſub quacunque forma vel expreſſione uerborum ab eadem ſede conceſſis, ac eiuſdem Bonifacij, quo cauetur ne aliquis extra ſuam ciuitatem uel diœceſim niſi in certis exceptis caſibus, & in illis ultra dietam vnam à fine ſuæ diœceſis ad iudicium euocetur. [b] Seu ne iudices & conſeruatores à ſede deputati prędicta extra ciuitatem & diœceſim, in quibus deputati fuerint, contra quoſcunque procedere, ſiue alij vel alijs vices ſuas committere, aut aliquos ultra vnam dietam à fine diœceſis eiuſdem trahere præſumant:

a ¶ Summarie, &c.] propter iſta uerba hęc extrauagans ſub hoc titu. fuit poſita. Quæ autem cauſæ ſint ſic decidendæ, vide capitu. diſpendioſam, eodem titu. in cle. Et quid illa uerba importẽt, declaratur per cap. fœpe. de verb. ſigni. in clem.

b ¶ Euocetur.] loquitur de cap. ſtatutum. de reſcrip. lib. 6.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Conſeruatores.] loquit de c. 1. de offi. de ele. lib. 6.

b ¶ Numerum.] vide cap. cum in multis. de reſcrpt. lib. 6.

ſumant: dummodo vltra duas dietas aliquis extra ſuam ciuitatem auctoritate præſentium non trahatur. Seu quòd de manifeſtis iniurijs, moleſtijs, & alijs, quæ iudicialem indaginem exigunt (pœnis in eos ſi ſecus egerint, & etiam id procurantes adiectis) conſeruatores [a] ſe nullatenus intromittant, quàm alijs quibuſcunque constitutionibus à Romano Pontifice tam de iudicibus delegatis & conſeruationibus, quàm perſonis vltra certum numerum [b] per literas Apoſtolicas ad iudicem non vocandis, aut alijs edictis, quæ noſtræ poſſent iuriſdictioni, aut poteſtati eiuſque exercitio libere quomodolibet obuiare. Seu ſi tam eiſdem fratribus vel eorum odini, aut alicui ſeu aliquibus fratrum & ordinum prædictorum, quàm archiepiſcopo, capitulis, prælatis, prioribus, conuentibus, rectoribus, curatis, ſacerdotibus, vicarijs, ac clero prædictis, vel aliquibus ipſorum, ſeu quibuſuis alijs communiter, vel diuiſim à præfata ſede ſit indultum, quòd excommunicari, ſuſpendi vel interdici, ſeu extra vel vltra, circa vel alto quocumque modo ad iudicium euocari non poſſint, per litteras Apoſtolicas non facientes plenam & expreſſam ac de verbo ad verbum de indulto huiuſmodi & de eorum perſonis, locis, hominibus, ordinibus, & nominibus proprijs mentionem. Et quibuſlibet alijs indulgentijs & priuilegijs dictæ ſedis generalibus vel ſpecialibus, quorumcumque tenorum exiſtant, per quæ præſentibus non expreſſa vel totaliter non inſerta noſtræ iuriſdictionis explicatio in hac parte valeat quo modolibet impediri. Et de quibus quorumque totis tenoribus de verbo ad verbum ſpecialem oporteat in noſtris literis fieri mentionem.

Excõicari ne poſſint, aliq; b. q̃q; cõceditur.

¶ Cæterum iudicibus ſeu conſeruatoribus quibuſcunque per litteras Apoſtolicas ſub quacumque alia quàm præſenti verborum forma vel expreſſione confectas, & eiſdem prædictorum Prædicatorum, Minorum, Eremitarum, ac Carmelitarum ordinum fratribus, ſeu ipſis ordinibus communiter vel diuiſim, ſuper damnis & iniurijs, & alijs quibuſcunque rebus ſeu negotijs, alias deputatis & ſubdelegatis eorum præſentibus & futuris auctoritate præſentium diſtrictius inhibemus, ne aliquem ſeu aliquos auctoritate litterarum Papalium prætextu ſeu occaſione quorumcumque damnorum vel iniuriarum ſiue grauaminum contra tenorem prædictæ conſtitutionis, Super cathedram, ipſis fratribus ſeu eorum ordinibus antedictis communiter vel diuiſim à quibuſcumque perſonis illatorum hactenus, & etiam inferendorum in poſterum, coram ſe alioubi deinceps ad iudicium vel alias quo quo modo vocare, ſeu in cauſam aliquatenus trahere præſumant. Inhibitionem huiuſmodi non ſolum ad futura, ſed etiam ad quouiſmodo adhuc pendentia, & incœpta negotia volentes extendi: ac decernentes præfatas literas & proceſſus eorum auctoritate quacunque habitos & habendos ad damna, grauamina, & iniurias huiuſmodi contra tenorem dictæ conſtitutionis illata & inferenda (vt dictum eſt) deinceps aliquatenus non extendi, ac etiam irritum & inane ſi ſecus ſuper præmiſſis per quoſcumque ſcienter vel ignoranter contigerit attentari: Vobis nihilominus iniungentes, vt inhibitionem noſtram huiuſmodi ad dictorum iudicum ſeu conſeruatorum & ſubdelegatorum notitiam, de quibus vobis expedire videbitur, deducere procuretis. Inſuper volumus & auctoritate Apoſtolica decernimus, quòd quilibet veſtrũ proſequi valeat articulum etiam per alium inchoatum, quamuis idem inchoans nullo fuerit impedimento præpeditus canonico: quodque à data præſentium ſit vobis & vnicuique veſtrum in præmiſſis omnibus & eorum ſingulis cœptis & non cœptis, præſentibus & futuris & preteritis, licitum procedere, ac ſi prædicta omnia & ſingula coram vobis cœpta fuiſſent, & iuriſdictio veſtra & cuiuslibet veſtrum in prædictis omnibus & ſingulis per citationem vel modum alium legitimum perpetuata extitiſſet, conſtitutione prædicta ſuper conſeruatoribus & alijs quomodolibet in contrarium edita non obſtante. Datum Auinion. decimo Calend. Februarij, Pontificatus noſtri anno xi.

Iurisdictio per citationē ipsius tuae. c. citatis de off. deleg.

De dilationibus.

¶ Ioannes xxij.

¶ *Præmiſſo eleganti exordio, oſtenſiſque periculis quæ*

IN Delictorum.] a ¶ Cudunt &c. vide c. quanto, cum ibi notatis, de iureiu. in antiq. & extrauagantem, ſpondent. de etim.

culis quæ proueniunt ex falſorum florenorum fabricatione, citãtur peremptorie fabricantes, data ſibi dilatone trium menſiũ intra quos coram Papa compareant: aliàs contra ipſos, eorum abſentia non obſtante, proceditur prout iuſtitia ſuadebit.

CAP. VNICVM.

IN delictorum diuerſorum nexibus ac tenebris inuolutos, plerunq; trahit in maiorum ſcelerum præcipitiũ moles præponderans peccatorum: nam & ſi diuerſos diuerſa delicta coinquinent, ſunt tamen nonnulli, qui propriæ ſalutis immemores, delictis communib. & vulgaribus non contenti, ad profana & vetita prorumpentes, ſic damnata cupiditate lucrorum ac inexhauſta eorum voragine deuoluũtur, q̃ dummodo ſuas ingluuies ad quas inhiant, expleant, ſe lucris illicitis immo iacturis ſpiritualibus temere immergentes, honori Dei & animarum ſaluti, ac factorum canonum & imperialib. edictis & iuribus communibus capturas nefarias & lucra illicita anteponunt.

¶ Sane iamdudum ad noſtri Apoſtolatus auditum multorum fide digna relatio ſæpius ẽt repetita perduxit, & fama iam publica per facti euidentiam diuulgata effecit notorium, nonnullos eſſe in Lõbardię ſuperioris, & Marchiæ Ianuenſis partib. qui licentiæ temerariæ laxatis habenis licere ſibi præſumẽtes illicita, cudunt [a] & fabricant, ſeu cudi, & fabricari faciunt florenos auri, ſecundum formã & ſignũ & coinum ac circunferentias literarum, qui in ciuitate Florentiæ (à tempore cuius non extat memoria) cudi & frabricari ſunt ſoliti, & cuduntur & fabricantur etiam in preſenti. Et quamuis dicti florent ad veram florenorum de Florentia ſimilitudinem fabricati, in vero & ſolito florenorum eiuſdem ciuitatis pondere communiter & bonitate auri, & vero floreno rum valore deficiant; ipſi tamen (ſimulata eorum effigie) perſonas vt plurimum ſimplices, & quandoque etiam in huiuſmodi rebus expertas decipiunt, ipſaſq; damnis rerum & periculis perſonarum exponũt, dum pro veris florenis ipſos recipiunt: Cum ẽt præterea in talib. plurimi non habeant inter florenos & floreno s tantę ſimilitudinis peritiam diſcernendi.

¶ Nos itaq; tantis & præcipue animarũ periculis affectu paterno occurrere cupientes: mo nemus oẽs & ſingulos talium preſumptores, ipſis nihilominus diſtrictius inhibentes, quate nus deinceps à cuſione & fabricatione florenorum hmõi ceſſent, & realiter & effectualiter reſipiſcant: Nihilominus p̃ſentis edicti per emptorij auctoritate citantes eoldem ac eorũ ſingulos ſub pęna priuationis iuris, ſi quod eis ſuper cudendis florenis competit (quam ipſos ceſſante iuſto impedimento, ſi in exequendis mandatis noſtris hmõi remiſſi ſeu negligentes fuerint, incurrere volumus ipſo facto) vt intra trium menſium ſpatium à data preſentium numerandum, per ſe vel per procuratorem idoneũ Apoſtolico conſpectui ſe preſentent, pro poſituri quo iure ipſis florenos competat ius cudendi, ac exhibituri priuilegium ſi quod ſuper hoc habeant, vel ius aliud ſi quod ſibi credant cõpetere, oſtenſuri. Et nihilominus ſuper prędictis facturi & recepturi quod iuſtitia ſua debit: Intimantes eiſdem, q̃ ſi non venerint, nos contra ipſos ſuper premiſſis & ea tangentib. procedemus prout expedire viderimus, & ſuadebit iuſtitia, ipſorũ abſentia non obſtante.

¶ Vt aũt huiuſmodi noſtra nuntiatio atq; citatio ad communem omnium notitiam deducatur, chartam ſiue mẽbranam citationẽ atq; monitionem huiuſmodi continẽtes, in maiori Eccleſię Auinion. affigi oſtijs faciemus: Quæ proceſſum huiuſmodi ſuo quaſi ſonoro preconio & patulo iudicio publicabum, vt prędicti moniti & citati, & alij quicunq; qui ſua crediderint intereſſe, vel quos proceſſus ipſe cõtingit, nullam poſſint excuſationem prætendere, q̃ ad eos proceſſus huiuſmodi non peruenerit, vel ignorauerint eundem: cum non ſit verisimile remanere quo ad ipſos incognitum † vel occultum, quod tam patenter omnibus publicatur. Datum Auinione vj. Calend. Decemb. Pontificatus noſtri anno ix.

† Occultum non p̃ſumi q̃ ob. publicatur.

De dolo & contumacia.

¶ Bonifacius Octauus.

¶ *Citationes etiam extra dies ſolem-*

Rem

Universidad de Deusto
Biblioteca

Diuisio.

REm nõnouã.] Hęc decr. diuidit in quatuor partes: a Nm primo proœmium ad intentum ꝓmittit. Secundo ver. [Est siquidem.] ad hoc probandum plura argumenta induxit. Tertio ver. [Pręmissis.] super ipso intento statuit. Quarto ver. [Non obstãtib.] statutum huiusmodi ꝙ non obstantia munit.

a ¶ Insolitam.] C. de iud. rem non nouam. Et qui est adstrictus ad insolita, non tenet de insolitis ff. de ☞h. emp-fistula. §. frumẽta, & adstrictus simpl'r, tenet de solitis, non de insolitis, ff. de leg. 3. qui saltum, ff. annu. leg. l. Seio. §. fi, vnde adstrictus in genere, ad communẽ modum tenet. ff. de ver. ob. l. continuus, §. cum ita ff. de ædiedi siquis venditor, C. de dona, siquis argẽtũ. §. 1. & adstrictus ad solita faciẽs insolita, de casu tenet, ff. de neg. ge. si negotia absentis.

Adstrict' ad aliqd facien dumad quid tenetur.

b ¶ Peruenire citatio. Jvt lit. non cont. qm̃, §. porro. ff. quod vi aut clam. l. 1. §. sed Aristo. ff. de euic. si ideo §. fi.

c ¶ Quodq; in albo.] arg. ff. de iu. om. iu. si id quod, 1. respon. not. ff. de albo scri. per totum, auth. de li tig. §. omnem, coll. 8. C. quomodo & quando iu. authen. qui semel.

d ¶ Ius. Jhic ex iurib. tam allegatis arguit.

e ¶ Violenter ꝓsumpsisse.] de violenta ꝓsumptione habet extra de præsum. litteras, & c. quanto, & ibi no.

f ¶ Lapidib.] auth. scriptum exemp. l. 2. §. fi. coll. 2. & arg. ff. de orig. iur. l. 2. §. 1. auth. de iu. in fi. coll. 6.

†Fortassis, 'egẽdũ arctet.

g ¶ Rationis.] tumptæ tam ex præcedẽtib. quàm subsequentibus.

nes publicæ factæ de mandato Papę in audientia litterarum Apostolicarum vel Papali palatio affixę ianuis maioris Ecclesiæ loci in quo Papa cum curia sua degit, arctant cunctatẽ ac si ad eum personaliter deuenissent. Restringitur tamen hęc extrauagans ad illos, qui impediunt ne ad eos possit citatio peruenire vel quorum domicilium tunc adiri non potest vt c. 1. de iud. in clem.

CAP. VNICVM.

REm nõ nouã aggredimur neque viam insolitam [a] ambulamus, sed anterioris iuris calcatam vestigijs præsentis constitutionis indubitato roboramus suffragio, & inconcusso munimine stabilimus. Est siquidem iam sancitum, quòd proposituꝫ publicę citationis edictum eum arctet, qui impedit aut facit etiam se celando, ne ad eum possit peruenire [b] citatio, appareatque contumax qui sic agit. Quodque [c] in albo prætoris huiusmodi edicta proposita suæ iurisdictioni subiectos arceant, † & adstringant magis, quàm si voce præconia (quæ innotescit paucis) vel litteris citarentur. Ius [d] quim quod talem modum citationibus posuit, violenter [e] presumpsisse credendum est, vt quæ in eodem albo tot ipsius albi publicum locum frequentantium oculis paterent legenda, ad citati notitiam deuenirent. Vnde ad præbendam omnibus eorum quæ sanciuntur plenam lectionem & notionem, mandatur legem tabulis aut lapidibus [f] sculptam, sanctissimæ Ecclesiæ describi porticibus & affigi.

¶ Præmissis igitur in debitam considerationem deductis, ac in lance irrefragabilis rationis [g] appensis: nos qui vniuersis [h] (disponente Domino) præesse dinoscimur, volentes per hanc nouellam constitutionem aliquid circa prædicta statuta expressius inueniri: declaramus de fratrum nostrorum consilio, & nihilominus hoc edicto perpetuo valituro firmamus & statuimus, vt citationes auctoritate Apostolica de quibuscunque personis vndecunque & vbicunque [i] sint [c] cuiuscunque status dignitatis vel præeminentiæ Ecclesiasticæ vel mundanæ. etiam si imperiali vel regali fulgeant dignitate, præsertim [k] si impediant vel faciant per se vel per alios [l] quo modo ne citationes ipsæ ad eos peruenian, ex quacunque cauſa faciendo vt citando rum domicilia, siue loca tute vel libere adiri non possint: cum (prout scriptum est) existimare debeamus, an eo [m] ire liceat [n] vbi est citatio facienda, perinde ad instar edictorum præfato-

h ¶ Vniuersis.] nõ tñ ī vniuersis causis seu negotijs, vt no. in extrauag. c. vnam.

i ¶ Vbicunq; s.] & sic ligant existẽtes in eadẽ ꝓuincia seu alta, siue ẽt modico freto distẽt, seu si fuerint vltra mare, ff. de ver. sig. notionem, §. 1. C. de dila. l. 1.

Præscribit ne et duplicates.

k ¶ Præsertim.] verbum præsertim, qũq; tenetur comparatiue, aliqñ tenetur ꝓcisiue, vt pro tantum, vt no. extra de simo. pertuas 1. circa fi. & die hic teneri ꝓcipue, vt in casu hic posito, & alijs parem æquitatẽ seu maiorem habentib. vt ☞. no. secus regulariter. Nam ꝙ citatio facta voce præconis vel in albo pro ri ☞ Anglicum, vel Theutonicum, qũ verisimiliter non credebat habere cãm in curia Romana arctaret eum, effet durum & contra ſtylum curiæ, qui non citatum, ab hoſe vl̃à iure vult citari. si negotium ad curiã reuocet ꝙ litteras. Et ꝙ hunc modũ quilibet tenet habere procuratorem in curia: & hoc modo curia oẽs ad se faceret venire: nec iſte citatus in albo prætoris, de quo nõ est ius expressum, vel voce ꝓco nis in palatio Papali, dẽt esse nimis credulus referẽtib. se citatum, ff. de eo ꝙ quem fa. erit. l. 1. §. dolum, nec eulogijs seu relationib. est credendũ. ff. de cust. re. diuus 2. Et nuntio iurato credit. extra de ap. cũ parati. non illi qui non est ꝓco iudicis, extra de proba. quoniam contra.

l ¶ Per alios.] ff. de admi. tu. ita aũt, §. gessit se. extra de sen. excõ. mulieres: §. fi.

m ¶ Eò.] aduerbium est loci, & summunt hæc verba ff. ad Trebe. de ætate.

n ¶ Ire liceat.] tute vel libere, vt premittit: & hęc æstimatio debet esse verisimilis vt timor non sic vanus:

aus: aliàs citatio arctaret. extra de ſpon veniens 2. ff. quod me. cau l. metum. ff. si cui plus quàm p leg. fal. hoc autem, 1. respon. de reg. iur. vani timoris. Nam sicut prouiderunt partibus, quibus nõ patet securus ad iudicẽ accessus, extra de appe. ex parte ita decuit ꝓui dere iudicibus, executoribus, aut apparitorib. eorum ĩcitatio nib. faciendis, quãdo non patet ad partes se curus accessus. extra ut lit. non ꝓtest. tuę. & hic, quo casu dẽt in citatione exprimi. arg. extra 6. lib. de appel. c. Romana §. cum autem, ff. de transac. eũ hi §. vult igitur, & §. si præter. ar. opt. ad hanc distinctionẽ. extra 6. lib. de off. dele. statuimus.

a ¶ In albo prętoris.] Papa hoc ſpecialiter & ex certa ſcientia iubente, vt ☞. ſequitur in casib. pari. vel maiori æquitate nitenti bus quàm sit casus, ☞. eo. §. est si q. dem, 1. fiſo. aliàs regulariter intelligẽdum est de illo citato prius legitime: nam negotio ꝓcitationẽ iuris vel hominis ad curiã legitime deuoluto, pars nihilominus in audientia publica vel præconizatione, vel in albo prætoris citatur, & tunc hmõi citationes sunt magis citationũ iam factarum exaggerationes cõtumaciã partis antea citatę declarantes.

b ¶ Solemnes dies.] qui sũt tres: dies Iouis sãcta, dies Ascẽsionis Domini, & dies dedicationis basilicæ beatorum Apostolorũ Petri & Pauli: qui est octaua dies post festum sancti Martini.

c ¶ Distãtia.] ff. de verb. ob. l. cõtinuus, §. cum ita, & l. interdum, extra li. 6. de elect. cupientes §. hac generali.

d Sicut.] hic, sicut, est sicutiuũ, quo ad hoc ꝙ vtrobiq. teneat processus mero iure: plus tñ deliquit ille, quę

Citatio e principium iudiciorũ.

rum propositorum in albo [a] prætoris, etiam extra solemnes [b] dies, in quibus Romani Pontifices suos facere consuenerunt generales processus, publice id nobis specialiter & ex certa scientia iubentibus, factæ in audientia litterarum nostrorum, aut in aula nostri palatij, postmodum affigendæ ianuis maioris Ecclesiæ loci, in quo Romana communis omnium Christiani populi nationum residebit curia, vt cunctis possint patere, & ita deferri citatis fic valeant ac arctent citatos post terminum lapsum, quem (considerata locorum distantia [c]) volumus citationibus ipsis competentem apponi, sicut [d] si eos personaliter [e] apprehendissent: Non obstantibus [f] aliquibus priuilegijs, indulgentijs, & litteris Apostolicis generalibus aut specialibus quibuscunque personis pontificali, imperiali, regali, vel alia Ecclesiastica, seu mundana dignitate præditis, alijsque in ferioribus Ecclesijs, monasterijs, locis, collegijs & vniuersitatibus in quacunque forma verborum conceſſis: per quæ talium citationum effectus possit quomodolibet impediri, etiam si de ipsis & eorum totis tenoribus de verbo ad verbum, aut de proprijs nominibus personarum, monasteriorum Ecclesiarum, locorum illorum quibus conceditur, vel eorum ordinibus aut dignitatibus oporteat in nostris litteris fieri mentionem.

thenti-ca. In qua in fine mandat publicatio eisdẽ. Item arg. ff. q sen. sine appe. rescin. l. 1. §. itẽ cum ex edicto. & sunt hæc vera regulariter: quia citatio quæ est principium iudiciorum. insti. de pœna te. liti. §. fin. de tha bere principium certum & firmum: cum sit potissima pars cuiusque rei, ff. de ori. iur. l. 1. aliàs iura frustra uiderentur dicere, ꝙ manifestatio debet fieri prę fidibus, vel in facie Ecclesiæ, vel ad domum, ff. de exc. tu. sci re oportet, §. oportet & dicto c. venerabilis. aut procuratoris, aut amicis. ff. ꝙ vi aut clã. aut q aliter, §. & si forte, ff. de dã. in fe. l. de pupillo, §. totiens. ff. ex q. cauma. l. sciendum. Sed fallit regula in casu quem concludit primum arg. hic allegatum: cum per illum qui mandabatur citari, ſter ne citet. extra. 6. lib. de reg. iur. imputari, & c. cũ tua. & ibi not. & cap. pro possessore. Item arg. secundum intelligo, vt no. ☞. in uer. in albo. aliàs regulariter citatio facta in curia ſupponit legitimam citationem ꝓcessisse, vt dictum est: & hoc innuit dictus §. omnem. Item ad arg. tertium dic ꝙ lex, ſcriptum exemplar, loquitur non de necessitate, sed de utilitate vel expedienti, vt ibi patet in verbo, melioris & verbo vtilius. Itẽ loquit de habitatib. in eodẽ loco, vt in verbo. habitatib. ar. ff. de iurisd. om. iud. si ꝙ errorẽ. secus est in habitatib. ĩ remotis. Et distingue, aut factum gãale est ad oẽs, & si cſufficit publice, ꝓ ni nõ in aurib singulorũ inculcari, extra de postu. præla. c. 182. d. ſt. ꝓposuisti. 54. di. ex antiqs. ff. de inctito. sed & si pupillus, §. ꝓscribere, ar. ff. de an. leg. l. Meuia. in fi. aut est factum ſpãliter tangens partem, & sic regulariter citatio nõ sufficit gãalis in albo, vt est, ☞. ꝙ batum, arg. ad hãc distinctionẽ extra, 6. li. de elect. in c. fi. in fi. & ff. de appel. cum quidam, Io. Mo. Cardi.

f ¶ Non obstantib. aliquibus priuilegijs.] similia nõ obstantia habentẽ extra 6 lib. de sen. ex com. 6. fi in fi. extra eo. li. de elect. quia sæpe. Et absq; his non obstãtibus priuilegia non tollerentur not. extra 6. li. de cõsti. c. 1. Et quid operentur non obstantia in ſris beneficialibus. no. extra, 6. lib. de reſcr. cum aliquibus.

Ad euidentiam ꝓmissorum quæro, an Papa procede contra aliquem valeat citatione non præmissa? Et vr ꝙ sic: quia est ☞. ius, extra de concess. præb. proposuit. Item quia princeps ſolutus est legib ff. de legib. & senatusconſul. princeps. Item Papa hẽt plenitudinem potestatis, 2. q. 6. decreto. extra de pœni. & rem. cum ex eo. in fi. extra de v ſu pal. ad honorem. Sed cõtra, citatio est principiũ ꝓcessus iudiciarij, vt ☞. no. & habetur extra de prob. quoniam contra, & ad finem iudiciorum, quæ est sententia, ff. de re iud. l. 1. attingi

Universidad de Deusto
Biblioteca

sine principio non potest. Dic ꝙ citatio est de ptinen tibus ad iudiciarium ordinem. Iudiciarius aũt ordo requirit, vt iudex quilibet ex aliquo iure procedat. Considerãdum est primo, qualiter ad ius se habeat iudex, de quo nunc est sermo, videlicet Papa. Secõ quaIiter ad idem ius citatio spectet. Tertio, ex his deduce tur solutio quæstionis.

Circa primum sciẽdum'est, ꝙ pter legem æternam diuini intellectus, quæ secundum Aug. in 1 li. de lib. arb. summa ratio nominat, de qua habẽt 23. q. 5. lex æterna, fuit necesse esse aliquam legem naturalem, si ue aliquod ius naturale impressum homini tamquam participationẽ quandam legis æternæ, in quo tiatim a ꝙ bene est agendum, nulli nocendum: ꝙ bene agentes præmiari debent, peccantes autem puniri, 3. distin. ois. Præter hoc et necesse fuit esse aliquam legem diuinam, siue aliquod ius diuinum: quia p legem naturalẽ nõ poterat homo dirigi in finem supernaturalẽ: eo ꝙ naturalem virtutem & facultatem hominis excedit 8. & 9 dist. ꝙ totum A lege aũt naturali deriuatæ sunt leges humanæ: sed dupliciter deriuant à lege naturali: vno modo, sicut cõclusiones deriuant ex principijs: alio modo, sicut determinationes aliquorum cõmunium: ꝙ quem modum forma communis actus de terminatur ad hanc vel ad illam: puta forma domus, ad domum quadratam vel rotũdam. Primo modo lex humana, quæ est, nõ esse occidẽdum: deriuat sicut conclusio a lege naturali, quæ est, nulli malum est faciendum. Secõ modo, lex humana, quæ est ꝙ talis tali pæna puniatur: deriuat vt determinatio quædam a lege naturæ, ꝙ est, vt peccans puniat. Sic igit quantum ad propositum spectat, quintuplex est lex. Æterna ꝙ idẽ est quod diuina essentia. Vel uerius: Lex æterna est (secũdum Aug. cõtra Faustum) diuina uolunta. ordinem uniuersitatis cõseruari iubens, & perturbari uetãs. Diuina quæ regulat actus humanos in ordine ad finem supnaturalem uitæ ẽterne. Naturalis, Humana deriuata à naturali ut conclusio ex principio. Humana deriuata a naturaliut determinatio quædam modo exposito. Et eodẽ modo est quintuplex ius: s. eternũ, diuinum, naturale, humanum deriuatum a naturali ut conclusio ex principio. & humanum deriuatum à naturali ut declaratio cuiusdam communis. Præmissa probantur a principio decreti usque ad 15. dist. Supra nullam diuinarum legum. & 5. nullum dictorum iuriũ Papa potest, uel quicumq. alter homo: quato excepto. 14. dist. cap fi. & 15. dist. per totum. Quod licet sit ex se manifestum, & perpue quo ad ꝙdam illorum: potest tñ ad omnia una ratio communis adduci talis: Nullus potest 5. ius quod non condidit, sed conditum præsupponit: sed Papa uel purus homo nullum dictorum iurium condidit: sed aliàs conditum præsupponit, 25. q. 1. Iunt quidam igitur 5. nullum illorum potest. maior patet: minor est manifesta quantum ad legem æternã, uel ius æternum, diuinum, naturale, & quantum ad ius humanum, quod deriuatur a naturali, ut conclusio ex principio: ꝙ si principium est naturale, & cõclusio: sicut enim naturalis ratio dictat non esse malefaciendum: ita non esse occidendum: quia unum statim deducit ex alio, 23. q. 5. si non licet, sequitur ergo conclusio: ꝙ Papa non potest nisi 5. ius quinto modo dictum. 5. ius pure positiuum disponere. & sic patet primum principale.

Secũdo videndũ est qualiter citatio ad ius spectet: est autem manifestum, ꝙ non spectat ad ius primo dictũ, scilicet ius æternum: nec quatenus quidquid dictat ius naturale & ius humanum rectet positum, dictatẽt principaliter ius æternum, quia omne ius rectum ab illo deriuatur 27 dist § sed econtra. Nec spectat ẽt eiratio ad ius diu num eo modo quo nunc loquitur de iure diuino. dẽ enim enim aliquid esse de iure diuino, ꝙt dividit à quattuor alijs tam ꝓdictis, ꝙ nõ est naturali rõne inuẽtũ, nec humana rõne adinuentum: sed ex diuina inspiratione tãquam excedens facultatem naturæ hoibus reuelatum: vnde non quicquid in canone Bibliæ continetur est de iure diuino, nec ꝓtra alia iura diuidit. immo continent ibi decem præcepta moralia, quæ omnia, sunt de iure naturæ, & ꝓcepta iudicialia, quę sunt de iure humano: licet a Deo tradita fuerint, & alia multa huiusmodi. Restat igitur videre, si citatio sit de iure naturali, vel de humano deriuato a naturali vt cõclusio ex principio, qa si Papa circa talia iura nihil possit, vt ex ꝓcedẽtib. patet: ꝙ sequens est ꝙ cõtra nullum possit ꝓcedere citatione non præmissa 3. q. 9. c. 1. & c. absens & ꝙ totum, 2. q. 1. c. 1. cum lex seq. extra de maio. & obe. inter quattuor de cau. poss. & ꝓprie c. 1. Est igitur cõsiderãdum, ꝙ ad hoc videtur aliquis citari, ut id de quo reus dr discutiatur plenius, & ꝙ consequẽs si cõdẽnari vel absolui debeat aut innocens ostẽdi, & sñia clarius & perfectius cognoscat. 2. q. 1. in primis extra de testi. in nomine, & 23. q. 9. reuera. Est aũt de iure naturali, ꝙ bñ & plene cognoscat id sup quo sniari dẽt, & iudicium dari: qa naturale est ꝙ vnusquisque bene iudicet quę cognoscit, & horũ sit bonus iudex 11 q. 3 graue. & c. seq. vnde & iudicium de agibi. ib. ad synderesim ꝓtinet, quæ est bñ iudicatiua, vt dr 6 Ethi. Synderesis autem est pars prudentiæ, quæ procul uidet cum considerat considerãda: quæ habentur de pœn. dist. 1 aut facta & dist. 5. cõsideret. Cum igitur non ꝓt ad plenum factum & iustum uel iniustum sine præsentia eius q̃ iudicari dẽt, cognosci & sciri 30. q. 5. 5. his ita, in fin. extra de re iud. cum Bertholdus, 11. q. eorum, tũc necesse est ipsum citari & uocari: nec Papa hoc ꝓt omittere, & minus alius iudex, quia sic omitteretur cogni. io. q̃ ad iudicium de necessitate requiritur, unde eum iniustum facti siue defectus, & malitia actus, quidem est, dependeat ex circunstantijs multis quæ continentur in illo uerso.

[Quis, quid, ubi, quib. auxilijs, cur, qño, quando.] & habentur a Tullio in Rhetorica, & a philosopho in Ethi. impossibile aũt sit omnes circunstantias huiusmodi plene cognosci absq. ꝓsentia rei, quoniam multoties se excusant hoies per ignorantiam alicuius circũstãtiæ, ut in Ethi. philosophus exemplum ponit quasi quo ad omnes circũstantias necessarium est omnino hẽre ꝓsentiam, eius qui forefecit, ut facti & defectus uel malitia facti plenius & ꝓfectius cognoscat. Et sic patet secũdum & tertium simul, s. qđ citatio est de iure naturali, & ꝙ consequens ꝙ papa cõtra aliquem ꝓcedere non potest nisi citatione ꝓmissa, & hoc probat hęc constitutio euidenter, hoc liquet etiam in notorijs, in quibus licet iuris ordo non sit seruandus ubiquaque, seruãdus tñ est in citando & in sentẽtiando. extra de iureiu. ad nostrã, ꝙ q. 1. in primis, extra de dinor. ꝓtio, 2. q 1. manifesto. no. extra de accu. qualiter, ibi. desicẽdã. & Gen. 18. ubi factũ erat notoriũ, attamẽ Deus primo uoluit ꝓbare & videre quã iudicare, ut a ꝓcipitatione iudicij cõpelceret ꝓhibentes, ut dicit, gl. Gen. 4. Quid fecisti? Vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra. Nec obstat ex iura de accu. c. cuidentis, nec ibi tolit citatio nec sñia. qa Gen. 4. probatur utrumq; necessarium, ꝙ apparet aliter confitens præsens, & sic habitus ꝙ citato ꝙ confessionẽ factum facit notorium, extra de cohabit. cler. & mu. c. f attamẽ res sunt in eum partes iudex s in sñando uel ꝓceptum dando, licet nõ in cognoscẽdo sic ad l. Aquil. proinde sestum. enim ff. de ind. si debitori Item de unoquoq; est ferẽda sñia partibus ꝓsentibus uere uel interpretatiue extra de in integ. restitutum ex lris, §. tandem, ff. de re iud. l. de unoquoq;. & in aliis est pronuntiandum de citando ante citationem, C. de exhi. uel transmit. Papa qua re l. fi. & citatio sñia dr, C. de ep. & cle. cum clericis, tet est s. iust. & l. oratio. C. de proc. l. n. Ad primum arg. in oppositũ dic, ꝙ papa est s ius in hoc ꝙ ipse solus ꝓt aequitate non scriptam ex sui interpretatione ꝓferre iuri scripto C. de legi. & con. l. 1. nunc ipse potest multa dispẽsando, quæ potest inferior, vt dicto c. proposuit. nam nullus alter ab eo dat ins ad vacatura, extra de cõcess. præb. c. 2. & no simile, & habetur extra 6 lib. de offic. leg. c. pe. §. 1 & si supra ius dispense, hoc debet esse cũ ratio post. stat. extra de præb. de multa. in fi. 50 dist. ve constitutũ retur, in fi. vt pote proper vrgentem necessitatem vel euidentem vtilitatem ecclesiæ. 1. q. 7 dispẽsationes. & duobus. c. seq. non propter burſæ repletio nẽ illius cui prouidit. arg. 33. q. 1. manet Petri priuilegiũ, cũ ex ipsius æquitate pro edit iudicium, alias est disꝑsatio secundũ B. nõ dispẽsatio. nam princeps est numerus exꝑplicans, hoc est, director, vt statuat vel dispenset cõtra ius aut contra scriptũ, si æquitas, q̃ mouet ipsum mouisset legislatorẽ, si casus nũc emergens esset sibi expositus, vt habet Ethi. 5. c. vlt. vbi optime ponit in fine tractatus virtutũ moraliũ de epykeia, q̃ pcipue soli principi ꝓpetit. extra de trãsla. epi. c. 1. no.

Princeps licet est solutus à le

Ad secũdum dic ꝙ princeps est solutus à lege quinto modo dicta, s pure positiua, & hoc quo ad vim legis coactiuam, non tamen quo ad vim directiuam: nã quo ad vim legis coactiuã nullus subditus nisi qui lege cogit, cogi potest. vnde qa alius nõ habet vim coactiuam nisi ex principis potestate, & nullus à seipso cogit, nec sibi imperat. ff de arbi l pe & hoc modo princeps nõ subditur legi: sed est à lege solutus verũ quo ad vim directiuã legis princeps legi subdit. extra de consti cũ omnes. 9 dist. iustũ. C. de leg. & cõsti. digna. nsti. quimo. te. infir. in fi. ff. de leg. 3. ex imperfecto. ff. de pac. cũ in e. aliàs princeps esset de numero eorũ, quib dns in Matt. improperat, dicunt & non faciunt, & alijs onera grauia imponũt, digito autẽ suo nolũt ea mouere.

Synderesis pars prudẽtiæ.

Ad tertium dic. ꝙ in quo habeat papa plenitudinẽ potestatis dictum est dicto c vnã I em potentia & potestas sunt de genere bonorũ, & posset maiũ nõ est posse, sed nõ posse, & in papa præsertim vitium est impossibile moris, & indebite facit procedẽdo cõtra nõ citatũ extra de maior & obe. inter 2. q. 1. c. 1 & 2. & princeps iuris compendiũ seu potestatem trahere non potest ad iniquum dispendium. C. de vsucap. pro empt. eum qui arg. ff de offic. proc. Cæsa. l. 1. 1. respo.

Circũstãtiæ legis annexæ debent.

Item quæro secundo & principaliter, aliquis ꝓ papam est citatus & subest causa depositionis, sed de eo nõ cõstat confessione vel alia probatione, deponitur: an depositus possit de iure petere rescindi dictã sniam quatenus processit? V. ꝙ Papa potest iustificare sñiam quam tuli ex veritate facti. sicut habet eam rescindere si constat sibi obreptum, extra de re iu. cum olim. 35 q 9. sentẽtiam. extra de in integ. restit. tum ex litteris, § nos igitur. Item posita causa sequitur effectus, sed causa deponendi subest, vt est suppositum ergo & effectus stat, scilicet deponsitio. Item quod principi placuit, legis habet vigorem. Inst. de iur. nat. gen. & ci. §. sed & quod principi. Item iugum sedis Apostolicæ tenendum, quam quam durum 19 dist. in memoriam.

Citatio & de iure naturali

Ad oppositum processus habet fieri de notioribus ad ignota: quod non seruatur in casu proposito: ergo nõ tenet quod agitur. Itẽ à citatione ad sentẽtiam procedi tur sicut à principio ad finẽ. inst. de pe. te. lit. §. fi. ff. de re iud. l 1. Sed ab extremo in extremũ sine medio nõ est deueniendũ, & sic probatis, per aliquẽ modũ ꝙ bandi debet deueniri ad sententiã, extra de ver. sig. forus. §. in omni. nec ibi testes appellantur probatio, q̃ fit viua voce: sed oĩa illa quæ producũtur super statu causæ arg. Ioan. 7. & ẽ 25. vbi reo locus defendendi ad abluẽda crimina, quæ sibi obijciũtur, reseruatur, 3 q. 9. non oportet, & c seq. & si hoc fieri passit, gaudere debet præsidẽs. extra de accu. c. licet in beato in fi. Itẽ creditur proponenti contra se, nõ pro se. C. de lib cau. cũ precum. Item si crederetur parti narranti contra aliũ, dictũ suũ cõdemnare posset. Item quilibet ꝓsumitur innocẽs nisi probetur nocens extra de ꝓsum. c. dudũ. extra de sctu. in or. fa. c. vnico. ff. de manumi. testi. l. seruos, & ius est promptius ad absoluendum quam adcõ demnandum. ff. de a ct. & ob. Arianus. extra de probatis, ex litteris, & sentẽtia Papæ facit ius quo ad q.d, & sententia inferioris iudicis firmatur: quia sententia minoris iudicis taciturnitate illius contra quẽ profertur firmatur. C. de postu. l. 1. C. de sen. quæ si cer. quãti. profer. l. vlt. non sic in sentẽtia papæ, quæ in rem iudicatã contra proferentem non transit, vt dicto c. cum olim.

Et hoc arg. concedo, s. quod dicta sententia rescindi debet, & hoc ad præsens quadruplici ratione. Primo quidem ex parte iudicis: nã quilibet iudex in iudicã do & sententiando debet assimilari primo & supremo iudici. Sed iudicium summi iudicis, scilicet Dei, erit manifestissimum, 1. Corint. 4. illuminabit abscõdita te nebrarũ, & manifestabit cõsilia cordiũ. & Roma. 2. Testimoniũ reddente illis conscientia ipsorum, & interse inuicem cogitionem accusantium, aut etiã defendentiũ in die cum iudicabit Deus occulta hominum. ergo & iudicium cuiuscunque inferioris siue Papæ si conforme diuino iudicio, nec per cõsequẽs iustũ. Secũdo pater idẽ ex parte rei: nã reus siue ille qui iudicari habet põt, causam multipliciter excusare, vel sostendẽdo se processisse ex ignorãtia aliquarum circunstantiarum, vel ex infirmitate, aut etiã accusare, vel aggrauare cõsitendo se egisse ꝙ egit ex certa malitia. Cum igitur manifestum sit, ꝙ talia ignorari non debeãt: ut pote quorum ignorãtia iudici certitudinem tollit, de necessitate cõsiditur, ꝙ illa sententia non est iusta, ad quã proceditur talibus prætermissis: Tertio patet idẽ ex parte principij formalis, quo iudiciũ vel sñia ꝓfertur, s prudentiæ: non enim potest esse iudiciũ rectũ nisi ex prudentia procedat. Est enim prudentia habitus rõnis verus circa agibilia, vt patet 6. Ethic. & sicut ad prudentiam spectat iudicare per synderesim, q̃ est vna prudentiæ pars: sic ad eam pertinet bene cõsiliari per aliã eius partem, quæ eubulia dr, sicut. n. synderesis est bene iudicatiua, sic eubulia est bene cõsiliatiua, vt dr 6. Ethi. Consilium autem est inquisitio quædã vt tertio eiusdem: spectat igitur ad iudicem quemlibet diligenter inquirere & inuestigare ea, q̃ ad causã pertinent. Vnde dicit Iob. Pater erã pauperũ, & causã quã nescieb. m diligentissime inuestigabam. Nõ ergo iudex põt ad sniam recte procedere, nisi præmissa dictigenti inuestigatione, discussione, & cognitione causæ; si igit secus procedat, põt peti rescindi sñia tamq̃ iniusta. Sed forte dices, ꝙ Papa vel alius iudex nouit causam, & veritatẽ negotij secreto, ut est priuata persona. Dicendũ est, ꝙ hoc nõ sufficit: qa iudex nõ iudicat vt priuata ꝑsona, sed ut publica & ideo publice dẽt sibi inotescere veritas, scilicet per leges publicas, diuinas ea persona. uel humanas in cõi: in particulari aũt negotio pinsña & testes, & alia huiusmodi legitima documenta. Vnde dicit Augustinus super Psa. Bonus iudex nihil ex arbitrio suo facit, sed secundũ leges & iura pronũtiat. arg. ff. de offi. præsi. illicitas, §. ueritas. Quarto patet idem ex fine iudicij: finis n iudicij est promotio boni communis, qđ est diuinius, humanius, & melius q̃ bonum unius, ut dicitur 1. Eth. Sed si procedatur ad sententiam ignorata causa, uel non discussa, bonum commune non promouetur, sed potius retardatur. ꝙ hoc enim in sententijs depositionum uel aliarum pẽ narum saluatur & procuratur bonum commune; per quod mali uel emendãtur, uel terrentur, uel totaliter exterminantur. si fuerint incorrigibiles, ut dicitur 4. Ethi. Boni autem per hoc quietius uiuunt: sublata autẽ discussione causæ hæc omnia tolluntur. quia omnino eadem ratione põt damnari innocens & bonus & malus: ex quo de causa damnationis nulla fit mentio, ut ex se manifestum est. Suppositio autẽ tali processu iudicij, ꝙ etiam damnari possit innocens ut nocens, bonus ut malus: non tamẽ plus terretur uel exterminatur bonus quàm malus. nec quietius uiuit bonus quã malus, ut patet: ergo talis sententia saltem cõtra ordinem est iniusta, & per consequens rescindenda.

Iudex iudicio quo ad ius tenetur.

Citatio ad quid fit.

Citatio ad ꝙ ius spectat.

Lex ẽ quintuplex.

Ius est quintuplex.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ad primum ergo in contrarium dico: q̃ sententia debet esse iusta ex actis notis: licet diffinitiua quandoq; rescindatur saltem in causa appellationis ex alijs de nouo probatis ff. de mino. prafecti. C. de temp. appel. per hanc. & extra de testi. fraternitatis sic. sententia Papæ rescindi potest ab eo a quo appellari non licet, vt dicto cap. cum olim.

Ad secundum dico, q̃ licet causa depositionis sustineatur secundum rem, non tamen subest secundum cognitionem, cognitio autem necessaria est ad iudicium, vt declaratum est prius, nõ igitur sufficit subesse causam secundum rem, nisi subsit secundum cognitionem & potest declarari per simile: abstinere enim a fornicatione 1 secundum rem est bonum: sed si aliquis dicter cõsciẽtia, q̃ nõ faciet bene: quia nõ solum requiritur q̃ sit bonum, sed quòd apprehendatur & cognoscatur sub ratione boni. extra de simo. per tuas 3. extra de testi. spol. litteras. §. nos autem & eodẽ modo in proposito non solum requiritur ad recte iudicandum & sententiandum quod causa subsit, sed quod manifeste in iudicio cognoscatur subesse vel subfuisse.

1 Circa hoc exẽplũ vide oĩno B. Th. 1. 2. q. 19. ar. 5. & 6.

Principis voluntas legis hẽt vigorẽ qualiter intelligitur.

Ad tertium dicendum est, q̃ voluntas principis, legis habet vigorem, si sit ratione regulata, & fiat animo condendi legẽ: cuius forma traditur C. de legi. humanum, quia voluntas de se non est securus canõ, vt philosophus dicit. 1. Pol. Cum autem princeps indicat vel sententiat sine causæ discussione & examinatione, non habet voluntatem regulatam secundum rectum iudicium rationis.

Ad quartum dicendum est, quod secundum philosophum in 1. Politi. duplex est principatus, despoticus & politicus, primus est domini ad seruum, qui nõ habet ius resistendi, eo quod seruus est domini totaliter secundum quod huiusmodi secundus est principatus liberorum, qui habent ius in aliquo resistendi, & talis est principatus Ecclesiæ circa subditos: nõ enim est verisimile: quod principatus Ecclesiæ sit despoticus, non enim sumus ancillæ filij, sed liberæ, qua libertate Christus nos liberauit. ad Galat. 4. Ioan. Monac. Cardinalis.

LIBER TERTIVS.

De vita & honestate clericorum.

¶ Ioannes xxij.

¶ Præmissa musicæ artis plurima laude, cantorum lasciua melodia reprobatur, qui cõtra honestatem clericalem, quod ore cantabant, gestibus simulabant. Et cantores ipsi tã exempti quàm non exempti per octo dies ab officio suspenduntur. Posset etiam hæc extranagans apte locari sub tit. de celeb. Missar.

CAP. VNICVM.

Ecclc 47. DOcta sanctorum patrum decreuit auctoritas, vt in diuinæ laudis officijs, quæ debitæ seruitutis obsequio exhibentur, cũctorum mẽs vigilet, sermo non cespitet, & modesta psallentium grauitas placida modulatione decantet. Nam in ore eorum dulcis resonabat sonus. Dulcis quippe omnino sonus in ore psallentium resonat, cum Deum corde suscipiunt, dum loquuntur verbis: in ipsum quoque cantibus deuotionem accedunt. inde etenim in Ecclesijs Dei psalmodia cantandi præcipitur, vt fidelium deuotio excitetur, in hoc nocturnum diurnumque officium & Missarum celebritates assidue clero ac populo sub maturo tenore, distinctaque gradatione cantantur, vt eadem distinctione collibeant, & maturitate delectent. Sed nonnullæ scholæ discipuli, dum temporibus mensurandis inuigilant: nouis notis inter dnnt fingere suas, quàm antiquas cantare malunt, in semibreues & minimas Ecclesiastica cantantur: notulis percutiuntur: nam melodias hoquetis intersecant, discantibus lubricant, triplis & motetis vulgaribus nonnunquam inculcant, adeo vt interdum antiphonarij, & graduales fundamenta despiciant: ignorẽt super quo ædificant, tonos nesciant, quos non discernunt, immo confundunt: cum ex earum multitudine notarum ascensiones pudicæ, descensioneque temperatæ plani cantus quibus toni ipsi secernuntur adinuicem obfuscentur: currunt. n. & non quiescunt: aures inebriant, & non medentur: gestibus a simulant quod depromunt, quib. deuotio quærenda contemnitur, vitanda lasciuia propalatur. Non. n. inquit frustra ipse Boetius, lasciuus animus vel lasciuiorib. delectatur modis, vel eosdẽ sæpe audiẽs emollitur & frangitur. Hociõ dudum nos & fratres nostri correctionẽ indigere percepimus, hoc relegare, immo prorsus abijcere & ab eadem Ecclesia Dei profligare efficacius properamus. Quocirco de ipsorũ fratrũ consilio districte præcipimus, vt nullus deinceps talia, vel his similia in dictis officijs, præsertim horis canonicis, vel cum missarum solennia celebrantur, attẽtare præsumat. Si quis vel contra fecerit, per ordinarios locorũ vbi ista commissa fuerint, vel deputandos ab eis in non exemptis, in exemptis vero per præpositos seu prælatos suos ad quos alias correctio & punitio culparum & excessorum huiusmodi vel similium peruenire dinoscitur, vel

a Docta.] a Gestibus simulãt.] q̃ est turpe & contra honestatẽ clericalẽ. In hoc quo dammodo comparãdi illis. q̃ ludos theatrales in Ecclesijs faciũt vel ibi laruas induunt, vt suę insanię

iudibria exerceãt. de quibus inc. cum decorem. e. ti. Et p hoc ista extranagãs bene facit ad istũ ti. de ẽb. põdera ẽt verba, quæ sequuntur, vitãda latius, ppalatur. Non nego tamen quin potuisset poni. & forte aptius, ſ. sub titu. de celeb. Miss. Sed non est inconueniens eandem decretalẽ diuersis respectibus sub diuersis poni titulis ut patet de ca. significantibus de lib. ob. quod sub eadem prius forma reperitur in ti. de appel. Idem in ire ciuili reperiri, vt patet de l. legẽ, quæ est. C. de pac. & etiam in titu. de pact. conuentis.

a Prę.] Hęc constitutio recitat moderonẽ factam pro prælatis contra constitutionem Clem. iiij ex tra. 6. lib. de præben. ca. statutum. sed videtur reuocata extra 6. lib. in procem. in fin. dicit, quod ibi logitur de constitutionib. nõ suis, sed prædecessorum suorum Sed adhuc videtur esse reuocata per aliam suam cõstitutionẽ ista (quę præcessit) aduersam. extra de constit. ca. 1. & de præben. si Apostolicæ. quod cõcedo, & si non in toto, tamen in tanto, vt potemen in ecc. parochialibus vt hæc eõstitutio prius non tollatur, sed attenuetur. arg. ff. de adimen. leg. qui hominem.

b Decernentes.] per hoc verbum habetur epistola pro constitutione C. de legi. & cõsti. l. leges vt generales & ibi eo. ver. nulli ergo.

c Ignoranter.] qualiter hoc casu ligantur ignorantes, not. extra lib. 6. de elect. si eo tempore.

vel disputandos ab eisdem per suspensionem ab officio per octo dies auctoritate huius canonis puniatur. Per hoc autem non intendimus prohibere, quin interdum diebus festis præcipue, siue solemnibus in Missis & præfatis diuinis officijs aliquæ consonantiæ, quæ melodiam sapiunt, puta octauæ, quintæ, quartæ & huiusmodi supra cãtum ecclesiasticum simplicem proferantur: sic tamen vt ipsius cãtus integritas illibata permaneat, & nihil ex hoc de bene memorata musica immutetur: maxime cum huiusmodi consonantiæ auditum demulceant, deuotionem prouocent, & psallentium Deo animos torpere non sinant. Actũ & datum, &c.

De præbendis & dignitatibus.

¶ Bonifacius octauus.

¶ Cum beneficia in curia vacantia idoneis debeant conferri personis, illorum collationem Papa sibi reseruat. Vide capit. 2. & 3. & c. præsenti. eo. tit. libr. 6.

CAP. I.

Iæ a sollicitudinis studio ducimur, vt dignitates, personatus, præbendæ, aliaque beneficia Ecclesiastica cum cura vel sine cura, quæ apud sedem Apostolicã vacare noscuntur, personis confe rantur idoneis, † per quas in eis debita impendantur obsequia, & diuinorum cultus exerceatur sollicite in eisdem. Inde fit quod nos huiusmodi dignitates, personatus, præbẽdas, Ecclesias & alia Ecclesiastica beneficia, quæ apud sedem eandem intra vnum mensem a data præsentium hactenus in curia vacauerint, computandum, & quæ ex nunc apud eam vacauerint in futurum, pronisioni sedis eiusdem auctoritate Apostolica reseruamus: Decernẽtes b exnunc irritum & inane, si secus in hac parte scienter vel ignoranter, c per quemcunque seu quoscunque, Apostolica vel alia quauis auctoritate contigerit attentari. Nulli ergo &c. Datum Lateranen. 3. Non. Maij, anno primo.

† Vide concil. Triden. sessio. 24. de reforma. ca. 12.

Clemens quintus.

¶ Prouisiones sub titulo commendæ factas de Ecclesijs Parochialibus, Archiepiscopalibus, Episcopalibus, & monasterijs ad petitionem regum vel quorumcunque magnatum, reuocat.

CAP. II.

EX supernæ † prouidentia maiestatis, cuius vniuersa dispositione reguntur: ad Apostolicę præeminentiam dignitatis (licet insufficientibus meritis) euocati, gregem Dominicum nostræ vigilantiæ creditum vndique contemplamur, illumque salubri studemus pastoris more vigilis (quantum nobis ex alto permittitur) obseruantia custodire, vt de illo possimus ad ipsius laudem, cuius exercemus vices in terris, dignam in extremo iudicio reddere rationem. Ideoque nos diligens cura sollicitat, continua pulsat instantia & curiosa sollicitudo perurget, vt circa fidelium statum salubriter dirigendum sic efficacibus studijs & promptis operibus intendamus, quòd per nostræ cooperationis ministerium erga sanctam matrem Ecclesiam deuotio filiorum concrescat, ipsorum cessent grauamina, & tranquillitatis ei proueniat incrementum: quod tunc recte agere credimus, cũ molestis euentibus viam præcludimus, indirecta dirigimus, subtrahimus noxia, & salubria procuramus.

† Vide concil. Trid. sess. 7. de reformat. ca. 2. & 4. & sess. 24. de reform. ca. 17.

¶ Sane pridem nos (licet insufficientibus meri-

Universidad de Deusto
Biblioteca

meritis) ad ſummum Apoſtolatus apicem (ſicut Domino placuit) euocari, ab ipſo noſtrę promotionis exordio antiquę notitiæ regũ, prælatorum, magnatum, & aliorum nobiliũ perſonarum Eccleſiaſticarum, & ſæcularium memores exiſtentes, ac ipſorum aliquibus, tum quia in terris morantes eorum gradum huiuſmodi promotionis habuimus, tum quia ſolitæ ad eos amicitię ſpecialibus affectibus ducebantur: aliquibus vero ex aſſueta Romanorum Pontificum liberalitate, quam in ſuis exercere ſunt ſoliti nouitiatibus: Volentes honoris & liberalitatis affluentia complacere, ad eorum importunas tamen & multiplicatas precum inſtantias, nonnullis clericis, & perſonis Eccleſiaſticis, religioſis & ſęcularibus diuerſorum ordinum, dignitatis, cõditionum & ſtatuum patriarchales, & archiepiſcopales, & epiſcopales Eccleſias ac monaſteria diſtincta paſtoribus, ſub commendæ vel cuſtodiæ, ſeu curę vel guardiæ, aut adminiſtrationis titulo, nomineve notabili duximus perpetuo ad vitam ſeu ad certi temporis ſpatium committenda, ſuper his, an tales videlicet tãtaſque gratias per nos fieri decuiſſet, variorũ arduorum negotiorum multiplicitate diſtracti, vſque ad tempus quo infirmitate ſatis periculoſa nos his diebus viſitauit omnipotens, nequiuimus cogitare plenarie. Verum in debilitate ipſius ægritudiuis conſtituti, a negotiorum vtcumque diſcuſſione ſemoti, ad hoc ſub diligenti examine direximus aciem noſtræ mentis, demumque proſpeximus euidenter, quòd Eccleſiarum & monaſteriorum eorundem cura negligitur, bona & iura diſſipãtur ipſorum, ac ſubiectis eis perſonis & populis ſpiritualiter plurimum & temporaliter derogatur, eiſque redundant ad noxam, quæ dicebantur cedere ad profectum, ac nedum ipſis, ſed etiam Romanæ matri Eccleſiæ, (quæ diſponente Domino ipſorum caput fore dinoſcitur & magiſtra) grauiora inde futura timentur pericula.

¶ Nolentes igitur his & tot & tantis diſpẽdijs vlterius cauſam relinquere, ſed volentes potius opportunum & debitum in hac parte remediũ adhibere, omnes & ſingulas promiſſiones huiuſmodi per nos (vt prędmittitur) factas quibuſcunque cuiuſcunque ordinis, dignitatis, aut ſtatus, ſed etiam ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus quocunque modo vel tempore factæ noſcantur, auctoritate Apoſtolica exnunc ex certa ſcientia reuocamus, caſſamus, & annullamus, & decernimus de cætero non habere aliquam roboris firmitatem; Nulli ergo &c. Datum apud Piſatum Burdegalen. diœceſ. decimo Calend. Martij, anno ſecundo.

¶ Clemens quintus.

¶ *Beneficia maiora & minora vacantia & vacatura, preſertim in prouincia Burdegalen. Clemens quintus certis ex cauſis ſuæ diſpoſitioni reſeruauit, cu appoſitione decreti.*

CAP. III.

ET ſi in temporalium diſpoſitione bonorũ habenda ſit diſcretionis cautela, præcipue vt ea digne & laudabiliter diſponãtur: in eccleſiaſticis tamen rebus multo fortius inuigilare noſtra debet intentio, vt iuxta perſonarum conditiones & ſtatus, ad diuini nominis laudem, & ipſarum vtilitatem prouideatur ex merito Eccleſiaſticis perſonis: cum iuxta canonicas ſanctiones † nihil ſit quod Eccleſiæ Dei magis officiat, quàm quòd indigni aſſumantur ad regimen animarum.

¶ Hac igitur conſideratione moti, ſpecialiter Burdegalen. Eccleſiam, de qua (licet immeriti) ſumus nouiter ad hunc ſtatũ ſummi Apoſtolatus aſſumpti, & monaſterium ſanctę crucis Burdegalen. ordinis ſancti Benedicti vacans per obitum quondam fratris Gulielmi de Bobio abbatis eiuſdem: Et generaliter patriarchales, archiepiſcopales, epiſcopales Eccleſias, monaſteria prioratus, & quoslibet perſonatus, & dignitates vel officia cuiuſcunq; ordinis & conditionis exiſtant, necnon canonicatus, prębendas, Eccleſias cum cura vel ſine cura, & alia quælibet beneficia Eccleſiaſtica quocunque nomine appellentur, quę apud ſedem Apoſtolicam vacare noſcuntur ad præſens, & quæ toto noſtri Pontificatus tempore vacare contigerit in futurum, prouiſioni, collationi & diſpoſitioni noſtrę, & ſedis eiuſdẽ, hac vice auctoritate Apoſtolica reſeruamus: Decernentes exnunc irritum & inane ſi quid cõtra hoc per quoſcunque quauis auctoritate ſcienter vel ignoranter attentatum eſt hactenus, vel in poſterum contigerit attentari: conſtitutione Clemẽtis iiij. & Bonifacij viij. Romanorum Pontificum prædeceſſorũ noſtrorũ, & alia qualibet in cõtrariũ edita nõ obſtante. Et quia

EXecrabilis 1.] Hæc decretalis, q̃ põtin tit. l. de ẽben. & dign. ſituari, diuidit in decẽ partes. In prima, ambitio & importunitas quorũdam põmittit. In ſecũda, multiplex inconueniẽs exprimit. In tertia, ſub his moderantia apponit. In quarta de bñficijs iam iuſte poſſeſſis ſtatuit. In quinta, ſup vacaturis, quibus eſt ius ad rem, cõſulit. In ſexta, de iniuſte detentis annectit. In ſeptima, ſup deinceps recipiendis cum appoſitione pœnæ ꝓſcribit. In octaua, omnium ſic vacãtium, quiſio cum decreto l. di Apoſtolicæ reſeruat. In nona, quis in hoc caſu dicat ordinarius, declarat. In decima, ſubijcitur de quibus bñficijs intelligatur. Secunda, [Vnde inter cætera.] Tertia, [Nos itaq;.] Quarta, [Satuimus.] Quinta [Per hoc.] Sexta, [Porro.] Septima, [Qui vero.] Octaua, [Quæ omnia.] Nona. [Cæterum.] Decima, [Quantum autem.]

a ¶ Execrabilis.] ſic ĩcipiebat, q̃dam conſtitutio Alexãdri iiij. loquẽs de poteſtate legatorum circa bñficia conferẽda. Gul. de monte Lauduno.

b ¶ Sæculatium.] ſupple clericorum. & ſic cõcordãt iſti in hoc, licet diuerſificẽt ſe ĩ alijs, vt 16. q.1. alia, vñ quaſi totus mundus conuenit in hoc caſu. ſ. de ele. quorũdam, lib. 6.

c ¶ Ambitio.] ſic ſ. de præb. quia intantũ.

d ¶ Inſatiabilis.] ad inſtar ignis materialis, cuius ardor tanto fortius accenditur, quanto magis de lignis in eo ponitur, & eſt huius ratio: nam talium dilectores vbi magis abundãt in talibus, magis ad amorem inflammãtur eorum: quia nunquam vacat amor in anima amantis, immo quãtumuis ibi delectationibus magis abũdat, magis accenditur & cremat. 45 diſt. omnes. & iõ dicit Seneca, Cum cætera vitia homine ſeneſcẽte, ſe neſcãt, ſola auaritia iuueneſcit: maxime cum de rebus mũdanis põſſit naturali ter anima, quæ ſpiritualis eſt, ſatiari: ſed tunc duntaxat anima beata ſatiabitur, cum ſibi apparuerit gloria Domini, vt in pſal. xvj. Guliel. de monte Laud. Anima de reb. mũdanis ſatiari non potest.

e ¶ Importuna.] ſimile 3 5. q. 2. hac ratione.

f ¶ Quã extorſiſſe.] ſimile 21. q. 2. hac ratione.

g ¶ Minus idoneus.] ſ. de ætate. indecorum 100. di. contra morẽ. ibi, decorari, & cœtera.

h ¶ Eccleſijs.] ſcilicet ſituatis, quod eſt infra.

i ¶ Diſtantibus.] & ſic nimia diſtantia non nocet, vt hic: quan doq; etiam nocet nimia propinquitas, vt ſ. de conſue. c. 1. lib. 6. vbi habẽt, quod quis non poteſt in vna tenere, quod poſſet in diuerſis. Item nimia vicinitas Sodomæ & Gomorrhæ nocuit alijs quinque vicinis. de quo ſ. de exceſſ. præla. clerici, facit ſ. de præſum. quoſdã. & c. quanto. prodeſt etiam quandoque diſtantia, vt leg. & not. ſ. de in integ. teſt. tũ ex litteris. in fin. vbi de hoc gl. Propinquitas nocet quãdo.

k ¶ Regnorum.] hoc facit pro opinione poſitiua 3. q. 6. neminẽ. ſcilicet quod auctoritate

quia plus † timeri ſolet quod ſpecialiter iniungitur, quam quod generaliter imperatur, hac reſeruatione noſtra & decreto ligari volumus ignorantes. Et quia bullam noſtrã non habemus ad præſens ad cautelam præſentium & memoriam futurorum huiuſmodi reſeruationẽ cum præmiſſi interpoſitione decreti ſcribi, & in publicam formam redigi iuſſimus per Bernardum Caprarij publicum notarium infraſcriptum: quam etiã ſigilli, quo vtebamur olim Burdegalen. eccleſiæ præſidentes, fecimus appenſione muniri. Datum Burdegalæ, ij. Calen. Auguſti, Pontificatus noſtri anno primo.

Ioãnes xxij. epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei ad perpetuam rei memoriam.

¶ *Papa hic primo ambitionem & importunitatem quorundam religioſorum & ſęcularium ſuper obtinendis pluribus beneficiis diſpenſatiue, qui inſufficientes quandoque erant pro vno in diuerſis locis regnis et aliis locis diſtantibus recitans, appoñit plures ex hoc contingentes inconuenientias. et tandem ſtatuit, quod omnes (exceptis Cardinalibus, ac regum filijs,) qui ſuper pluralitate beneficiorum, quæ alias de iure non poterunt obtineri, diſpenſationem obtinent, vnum cum cura, aliud ſine cura, poſſint à tempore notitiæ eligere intra mẽſem & alia cum effectu dimittere teneantur: aliàs omnibus ſic diſpenſatis ſint ipſo iure priuati. Et idem de beneficiis, in quibus ius eſt ad rem dum vacabũt. de pluribus etiam talibus iniuſte tamen & ſine diſpenſatione detentis, ordinat quod vltimum retineant, & omnia alia dimittant intra menſem, alioquin omnibus ſint priuati. Item vult quòd qui amodo talia receperint, dimiſſionem de primo faciant coram ordinario cũ effectu: alioquin ſint omnibus ipſo iure priuati. quæ omnia ſic vacantia diſpoſitioni Apoſtolicæ ſedis, reſeruat, interpretans ordinarios in hoc caſu ſolos dicẽſanos beneficiorum ſic dimiſſorum. Item hoc vult de ſolis beneficiis intelligi, in quibus quis per ſe, vel vicarium ſuum temporalem curam animarum vel ſpiritualem iuriſdictionem exerceret de conſuetudine, vel de iure. h. d. de Lan.*

CAP. I.

EXecrabilis a † quorũdam tam religioſorum, quã ſęcularium b ambitio c, quæ ſemper plus ambiens, eo magis inſatiabilis d creditur, quò ſibi amplius indulgetur, & improbitas importuna e petentium à nobis & prędeceſſoribus noſtris Romanis Pontificibus non tam obtinuiſſe, quàm extorſiſſe f plerumque noſcuntur, vt vnus interdum etiam ad vnum beneficium eccleſiaſticum minus idoneus g, in diuerſis eccleſijs h nedum vicinis, ſed abinuicem longe diſtantibus i, immo nonnumquam in diuerſorum regnorum k partibus ſituatis, plures

Universidad de Deusto
Biblioteca

ritate Apostolica nō possit quis citari extra prouinciā J.vnam dietam: contrarium tamen seruat curia Romana, vt tenet ibi Bartholomæus.

Pluralis locutio cōprehēdit.

a Plures quàm duas.] aliàs autem pluralis locutio duorum numero contenta est ℣. de reg.iur.pluralis.li.6. quod est verū vbi

duo vel alia maior multiplicatio non p̄cedit eandem: sed potius certa de ſ plura

quàm duas [a] vel tres, aut plures etiam dignitates vel personatus [b], officia, seu prioratus [c],

litas ponitur & non vaga. ℣. de p̄b.is cui. secus si fiat p̄ trarium, vt hic, in hoc q̄ sequit, intra duas vel tres aut plures. & hoc in fauorabilib. secus autem in odiosis in quib pluralitas ad vnum coniunctim q̄nq; restringitur, vt ℣. de priuileg. vt priuilegia, in fi. talia. n. secundum materiam, de qua est sermo, plura. uel pauca dicūtur, & ad multa vel modica referunt ut legitur & not. 45. dist. disciplina in ſ. de cle. exc. latores. cum simul-

Dignitas & personatus pariū aut nihil differunt.

b Personatus.] licet aliqui dicāt ista nomina, ſ. dignitates, personatus, synonymiace pro eodem poni, tex- tus tamen sup. de præb. de multa. uī differētiam inter ea ponere aliqualem: in quo dum facta in principio mentione de dignitate, subiungit in fi. hoc idem in p̄sonatib. quod crederem uerum, si dixisset hoc simile ℣. de constit. translato. q̄ non facit: sed idem potius q̄ differt multum à simili. ut ℣. de transla. epis. inter corporalia. §. sicut aūt. ibi tñ dicit p̄ expressam similitudinem uel identitatem potius, &c. quasi dicam aliud est simile, & aliud idem. unde licet nomina sint diuersa, unam tamen formam tenent. sicut legitur. 99. dist.

Simile & idē differunt.

prouinciæ. de primatib. & patriarchis, diuersitas autem nominum introducta est ex diuersis consuetudinib. Ecclesiarum, & ex diuerso modo loquendi, ut patet in illis titulis. ℣. de off. uic. usque ad ti de maio. ubi idem & eadem administratio appropriat. diuersis officijs p̄p diuersas consuetudines diuersarum ecclesiarum, & diuersos modos loquendi. facit ad hoc ℣. de const. cum accessissent. ubi primicerius quandoque dignitas, quandoq; personatus, interdum etiam officium d℣. de hoc dixi propter istos impetrantes, qui in suis supplicationib. quas Papæ porrigunt quandoque omnia ista ponunt, quandoq; etiam deficiunt. Et idem credo dicendum de officijs & administrationib. q̄ unum. ſ. aliud comprehēdit. sicut de hoc uidi dubitare in Eccl'a Tholosan. an. ſ. operaria illius Eccl'e esset officium uel admini ſtratio: cum quidam impetrans haberet officium in suis litteris, non autem administrationem, q̄ dicebant dictam operariam esse ibi, non autē officium: & tñ impetrans obtinuit: vñ nō uideo q̄ iura inter talia bñficia gradum seu distinctionem aliquā ponant seu faciant: quod credo facerent si esset sicut faciūt in sua propria materia inter curatā & non curatā & similia. ℣. de p̄b. cū illis lib. 6. ex quo ergo lex nō distinguit: nec nos: nec vbi Papa hoc nō facit, nec nos & idem & eiusdem iuris dicerem esse archipres byteratus & decanatus in Pictauia: q̄a idē officium gerunt ibi: nam ex quo sunt eiusdem gñis, sint & eiusdē iuris hoc enim plebanatus æquiparat Inn. cum dignitatib. & p̄sonatib. ℣. de præb. cum olim. in gl. ſua de his plebanis loquunt iura. ℣. de re iud. cum inter. de p̄scrip. cum olim. 31. q. 1. & si dormiēs. ℣. de deci. ad audiētiā. Si aūt arguis de stylo curiæ, quæ in suis rescriptis & p̄ stitutionib. oīa singula talia specificat. dic q̄ tales inculcationes uerborum sæpe immiscet in suis ordinationib. & hoc facit ad cautelam, & ex suprabundanti: eū talia nō uitient, sed prosunt potius ad exceptiones superfluas citius elidendas: ad uarietatē autem diuersæ locutionis seu mutabilitatem nominātium, nihil immutatur in istis realiter in effectu, nec mutari dēt seu aliqua diuersitas denotari, arg. 10. dist. lege. & ideo dicit philosophus, propter nostrum affirmare uel negare nihil mutat in re: uel hoc sit ut diuersis locutionibus gētium satisfaciat. argu. ℣. de magist. inter. concil. Vien. 37. dist. qui de mensa. Quid si Papa dicit, cōferri mus tibi talem dignitatem, non obstante q̄ talia bñficia teneas qualiacunque sint: quæ omnia cum ista volumus q̄ ex dispensatione nostra possis tenere: nunquid prima qualiacunq; sint, etiam si p̄ electionem q̄s ereatur in istis; iste poterit retinere? Vī q̄ sic, argum. ℣. de præb. si Romanus. in versi. qualiacūq;. vñvī q̄ ista duo operent, quia ſ. tollant oēm surreptionē quotquot & q̄cunq; sint prima bñficia. Item q̄ insimul obtineri ualeant quæcunq; & quotquot sint: cum tñ ualeat genus in generali quantum species in speciali. ℣. de maio. solitæ. in fi. de offi. ord. si sacerdos. nam qui dicit qualiacunque, nihil excipit. 10. distin. Romanorum.

Officium & administratio idē sūt.

Prioratus p̄p dignitatem.

c Prioratus.] dicunt quidam nomine Prioratus contineri solas quasdam administrationes & dignitates monachorum & aliorum regularium, ut ℣. de off. ord. p̄senti. ſi. 6. de præb. nisi. in fi. & c. cum singula lib. 6. facit. ℣. de reser. & si principalis. concil. Vien. usus tñ in aliquibus partib. obtinet, prælatos, rectores sæculares Ecclesiarum ruralium, & etiam curatarum, ubi cura ſi per uicarios in eis separatim regitur, uocari Priores: sicut in Carcassesio, Agenesio, & in cæteris alijs partib. & talis est Prioratus de Fraga in diœcesi Herden. sunt & plures Priores sæculares & collegiati, sicut Prior sāctæ Radegundæ Pictauē. & Māso in Agenesio, de talibus enim loquitur decr. ℣. de præb. c. fi. qui autem talium dicantur collegiati, & qui non, notauī plene in extrauagāti domini Ioan. Suscepti, sed quid dices de Prioratibus claustralibus, qui sunt in istis monasterijs de quib. loquitur decr. ℣. de rescrip. & si principalis, concil. Vien. nunquid ista cadunt sub edicto illorum iurium, ℣. de consue. c. consuetudinem, & de præb. cum singula. lib. 6. & istius cap. ſ. quod sint incompassibiles cum alijs officijs, Prioratibus, seu administrationibus constitutis intus monasterium uel extra? Videtur, quod non, immo possunt se cum altero de alijs bñficijs intus uel extra compati: immo etiam cum pluribus, aliàs tamen canonice possessis. Et est ratio: quia tales prioratus ut communiter nullas administrationes seu temporales prouentus habent: sed solūmodo spiritualem iurisdictionem seu officium in personas monachorum, abbatibus dumtaxat absentibus & in eorum defectum & sic potest dici officium: sine administratione, ad instar illorum iudicum, de quib. legitur ℣. de in inte. restit. causam. vnde nihil uidetur eis repugnare, quin habentes alias administrationes, possint tales prioratus tenere, sicut aliàs beneficiati possent esse officiales & principales uel uicarij generales nice dñi, syndici uel similia officia in curia Romana tenere, u el alibi, talia. n. officia uel similia nullam administrationem habent sibi annexam: & ideo aliquo iure nō ꝓhibent una cum alijs exerceti, & insimul possideri de hoc etiam no. ℣. de cōsue. cōsuetudinem. 1. q. 3. saluator. 89. dist. indicatum, maxime cum non sint p̄petua. quod uult dicta decreiconsuetudinem, immo de die in diem omnes isti remouentur pro nutu cū cā uel sine cā. Et idem uī cēsendum saltē quantū ad istā decr. & quātum ad c. cum singula. de prioratibus simplicibus monachorum in quib. quis non creatus per electionem, nec ꝓprie instituitur in eisdem, ut nota. Host. ℣. de p̄b. de multa. & Guido. in dicta decr. cum singula. & de offi ord. præsenti lib. 6. licet aliqui contra. Nec obstat dec. ℣. de sup. neg. pla. quia regulares, in fi. quia illud nō respicit præterita, ut patet in uer. cen suimus. præterea ibi dicit tantum de prioratibus & Ecclesijs curatis: nec replicat de administrationib. quasi uelit in illo obtinere dict. opinionē Guliel & Host. Et idem uidetur dicendum de archipresbyteratibus diœcesis Bituricen. qui consueuerūt rectoribus aliquarum ecclesiarum committi per archiepiscopum sic, q̄ quandiu uiuit iste archiepiscopus durat in ipsis rectoribus dictum

officiū archipres byterarus: sed eo mortuo ſcapitulum cōmittit alijs: & postea nouo archiepo creato comittit alijs, licet isti archipres byteri excōjcent. & aliàs iurisdōnem ſpiritualem exerceant: nihilominus tñ rectores curam animarum habentes, possunt istos tenere, & sic fuisse interpretatum dicitur per Papam.

Officia aliqua sunt de cōpassi bilia.

a ¶ Curam animarū habentia.] quæ sint ista dicetur infra eo. cap. §. fi.

b Cū aliàs non licet de iure cōi.] & sic not. q̄ dare est de iure cōi aliqua bñficia sibi ad inuicē cōpassibilia & sine aliqua dispensatione ſm. sup. per reser. gratia, lib 6. & c. gratiæ. conci. Vien. usus tñ in aliquibus partib. obtinet, prælatos, rectores sæculares Ecclesiarum ruralium, & etiam curatarum, ubi cura ſi per uicarios in eis separatim regitur, uocari Priores: sicut in Carcassesio, Agenesio, & in cæteris alijs partib. & talis est Prioratus de Fraga in diœcesi Herden. sunt & plures Priores sæculares & collegiati, sicut Prior sāctæ Radegundæ Pictauē. & Māso in Agenesio, de talibus enim loquitur decr. ℣. de præb. c. fi. qui autem talium dicantur collegiati, & qui non, notauī plene in extrauagāti domini Ioan. Suscepti, sed quid dices de Prioratibus claustralibus, qui sunt in istis monasterijs de quib. loquitur decr. ℣. de rescrip. & si principalis, concil. Vien. nunquid ista cadunt sub edicto illorum iurium, ℣. de consue. c. consuetudinem, & de præb. cum singula. lib. 6. & istius cap. ſ. quod sint incompassibiles cum alijs officijs, Prioratibus, seu administrationibus constitutis intus monasterium uel extra? Videtur, quod non, immo possunt se cum altero de alijs bñficijs intus uel extra compati: immo etiam cum pluribus, aliàs tamen canonice possessis. Et est ratio: quia tales prioratus ut communiter nullas administrationes seu temporales prouentus habent: sed solūmodo spiritualem iurisdictionem seu officium in personas monachorum, abbatibus dumtaxat absentibus & in eorum defectum & sic potest dici officium: sine administratione, ad instar illorum iudicum, de quib. legitur ℣. de in inte. restit. causam. vnde nihil uidetur eis repugnare, quin habentes alias administrationes, possint tales prioratus tenere, sicut aliàs beneficiati possent esse officiales & principales uel uicarij generales nice dñi, syndici uel similia officia in curia Romana tenere, u el alibi, talia. n. officia uel similia nullam administrationem habent sibi annexam: & ideo aliquo iure nō ꝓhibent una cum alijs exerceti, & insimul possideri de hoc etiam no. ℣. de cōsue. cōsuetudinem. 1. q. 3. saluator. 89. dist. indicatum, maxime cum non sint p̄petua. quod uult dicta decreiconsuetudinem, immo de die in diem omnes isti remouentur pro nutu cū cā uel sine cā. Et idem uī cēsendum saltē quantū ad istā decr. & quātum ad c. cum singula. de prioratibus simplicibus monachorum in quib. quis non creatus per electionem, nec ꝓprie instituitur in eisdem, ut nota. Host. ℣. de p̄b. de multa. & Guido. in dicta decr. cum singula. & de offi ord. præsenti lib. 6. licet aliqui contra. Nec obstat dec. ℣. de sup. neg. pla. quia regulares, in fi. quia illud nō respicit præterita, ut patet in uer. cen suimus. præterea ibi dicit tantum de prioratibus & Ecclesijs curatis: nec replicat de administrationib. quasi uelit in illo obtinere dict. opinionē Guliel & Host. Et idem uidetur dicendum de archipresbyteratibus diœcesis Bituricen. qui consueuerūt rectoribus aliquarum ecclesiarum committi per archiepiscopum sic, q̄ quandiu uiuit iste archiepiscopus durat in ipsis rectoribus

Prioratus ꝓpone q̄s tinetur.

Archidiaconatus Bituricen. non sūt perpetui.

aut diuersa ecclesiastica beneficia curam [a] animarum habentia, possit dispensatiue, cum [b] aliàs non liceret de iure communi, recipere, & simul licite retinere: Vnde inter cætera [c] inconuenientia infrascripta nascuntur, quod videlicet [d] interdum vnus, qui vnum, quamuis modicum vix officium [e] implere sufficeret, plurimorum sibi vendicat stipendia: quæ multis litteratis [f] viris [g] vitæ puritate ac testimonio bonæ [g] famæ pollentibus, qui mendicant, possent abunde sufficere, æqua [h] distributione collata. Habentibus ipsa paratur vagandi [k] materia, diuini [l] cultus minuuntur, hospitalitas [m] in ipsis beneficijs debita [n] non seruatur: & dum [o] non sunt sui in vnaquaque regione [p] rectores ecclesiarum, detrahitur commodis & honori: quæ carentes defensorum auxilio in iuribus suis & libertatibus multipliciter collabuntur: ruinis q patent ædificia nobilia, quæ magnificentia [r] extruxerat decessorum. Et (quod [s] amarius est dolendum) animarum [t] cura negligitur: & vitiorum [u] fontibus fomentum [x] periculose præbetur.

¶ Nos itaque [y] tot malis tantisque discriminibus occurrere cupientes, omnes & singulas dispensationes super receptione ac retentione [z] plurium dignitatum, personatuum, officiorum, prioratuum aut beneficiorum, quibus cura sit animarū annexa, sub quacunque forma vel expressione verborum à nobis vel dictis prædecessoribus

b Vagandi.] in hoc quod habent discurrere per loca in quibus bñficiari j existunt simile sup. de offi. ordi. quanto. debent. n. manere in ea vocatione, qua primo vocati erant: vt sup. de reg. licet, in prin. talis itaq; diſcursus frequenter nocet nedum animæ, immo et corpori & burſæ: iux ta vulgare quod dici tur quod petra mutabilis numquam accipiet muſcum: & hoc verum est, nisi fiat ex causa iusta: nam inter dum valett loci mutatio, 81. distinct. valer.

Vagatio nocet corpori & animæ.

l Diuini.] versic. & est tertium; & dic de hoc vt dixi in extrauaganti suscepti, & de celeb. miss. grauiconcil. Vien.

m Hospitalitas.] ver ſi est quartum.

n Debita.] quæ, qñ, per quem, & quibus hospitalitas debeatur, dic vt legitur & not. 42 distin. per totum. C. de epi. & cle. l. r. sup. de empt. & vēdi. c. r. in ſum. Host. de tempo. ordi. super verbo hoſpitale.

o Et dum.] versi. & est quintum.

p Regione.] & sic no. quod præsens est qui in regione est. hoc idē dicitur de illo, qui in hortis est.

q Ruinis.] versi. & est sextum.

r Magnificēt ia.] No. magnificū opus exercere, qui nobile ædificium erigit in loco ſi bi commisso, istud. n proprie dicitur ver

Aedificans bñficio suo ipſius vtilitatē facit.

ſum in vtilitatem eccleſiæ, & durare versum, vt nota. Innoc. sup. de fideiuſſ. quod quibuſdam. Et sic est arg. per locum à contrario, quod in illis qui per negligentiā ſuam talia permittunt collabi, cum sint de ſe perpetua, de dilapidatione possint merito accusari, & idem de illo qui nemota antiqua non cædua sine ardua neceſſitate Eccleſiæ ſcindit vel deſtruit: talia vero de proprietate Eccleſiæ satis possunt dici, cum emphyteutæ, vſufructuario non liceat, vel vaſallo, vt ff. de vſuſ. arboribus, in princ. cum l. præcedenti. & l. hactenus, in fi. cum ſeq. & ff. de cē ſi forma.

s Et quod.] versi. & est ſeptimum.

t Animarum.] quæ quanto præcioſiores sunt corporibus, tanto in eis amarior est iactura, extra de ma. & ob. ſolitæ de pœnit & remiſ. cum infirmitas.

u Et uitiorum.] versi & octauum.

x Fomentum.] ſuperfluæ etenim & exquiſitæ delitiæ sunt uitijs alimenta. 42 dist. & 43. dist. per totum. sup. de vi. & ho. cle. c. à crapula.

y Nos itaque.] Tertia pars.

z Retentione.] & sic non ſufficeret diſpenſare, quòd possent plura recipere, niſi adderetur quod recepta possent retinere, quod verum est de incompassibilibus, aliàs secus, vt supra de reſcrip. gratia, & de præb. non potest. lib. 6.

a Vni-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vtilitas publica pferetur priuatæ.

a Vniuersali.] & sic nota ꝙ officium vniuersale in seeius singularia comprehendit sicut alibi dr, ꝙ vtilius seruiunt isti generali Ecclesiæ quàm speciali, & sic publica vtilitas præfertur priuatæ, & maior minori, vt legitur & notatur plene de hoc sup. de postula, præla. bone. 3. q. 1. scias.

b Ac generis claritatem,] curialior est hic Papa quàm Hostiẽsis: quod no. sup. de præb. venerabilis. ꝙ disputare de nobilitate generis est di disputare de nobili.

c Moderandas.] & sic si diminutionem de notat, vt sequitur & probatur supra de verb. sig. transmissæ. veriores.

d Totaliter.] me diam viam concedit Papa hic, simile sup. de offic. deleg. quærẽti. de offic. c. 1.

e Statuimus.] Quarta pars.

f Legitima.] supple in quo sunt necessaria ostendi auctoritatem, scilicet & potestatem dispensantis, & factum per quod dispensauerit, vt probatur supra de schis. fraternitatis. & sic non sufficit notitia defectus & potentia, nisi sit ad factum processum ut ibi no. & facit quod legitur & no. sup. de eo qui mit. in pos. c. 1. ad quod facit quod legitur 3. de præben. nõ potest. lib. 6. per quod vr cessare quod no. gl. ord. 51. dist. c. fi. & 89. di. fiqui, & Inn sup. de fil. præsb. veniés. licet Host. ibi concordet cum eis quę sup. dixi. Simile dicit c. seq. ꝙ in quouis opere considerari habẽt duo, factum scilicet, & modus sup. de testi. spo. Pisanis. Et intellige legitima non solum Apostolica, sed etiam alia: dumtamen potestatem habuit super hoc dispensandi, ut infra dicetur.

g Pluralitatem.] quę duorum numero contenta est, ut sup. de præb. si cui. 6. penul. de reg. iur. pluralis li. 6.

h Quę aliàs absque alia dispensatione legitima.] Sed quę erunt istæ, q̃ alias, i. de iure cõi seu speciali, puta cõsuetudine, uel statuto, ut patet infra §. proxi. in uerbo, de iure absq; omni dispensatione poterunt licite retinere, ul sic uiso de istis primitus, per cõsequẽs de aliis, q̃ non possunt de iure absque omni dispensatione retineri, licite nobis constet. Ad cuius maiorem dilucidationem vr, ꝙ in illo casu aliquis posset tenere duo beneficia insimul. & probatur sic: nã per Inn. Host. & fere per omnes doctores traditur circa hoc talis regula: Omne beneficium ecclesiasticum requirẽs residẽtiã de iure cõi, speciali priuilegio, statuto seu cõsuetudine, non põt cũ alio simili insimul retineri. sic no. sup. de cle. nõ resid. relatum, &c. ex tuę. & c. qa nonnulli, & c. fi sed ita est, ꝙ omnes beneficium ecclesiasticum ẽt xx solidorum requirit regulariter residẽtiam, ut in c. conquerent e, cuius rõ est. quia beneficium datur pp officium diuinum: & diuinum officiũ habet fieri in propria persona: nec ad hoc excusationem habet, nisi pp solam infirmitatem. 91. dist. p totum, de celeb. Mis. c. 1 ergo nullum põt cum assio irsimul retineri. Nec obstat si dicat, ꝙ vna persona põt insimul duo officia facere, quod non est uerũ: quia si non põt in una ecclesia, ut sup. de consue. c. 1. li. 6. mul-

Beneficia plura obtinere an liceat.

to minus in diuersis: quia non põt diuidere personam suam, & ideo not. Inn. & Host. sup. de concess. præb. cũ nostris. in gl. credidimus tũ &c. & de renun. admonet ꝙ vbi est cõsuetudo vel statutũ alicuius ecclesiæ, per qđ quis obligatus est ad residentiã personalẽ pro certo bñficio, puta ꝙ capellania seu altari, ꝙ aliquo mortuo relicto, recipiẽs tale simile, ipso iure primo renuntiare vr, & est rõ quia non potest cõtinuam residentiam facere personalem in vtraque, de hoc no. 81. di. si quis sacerdotũ. nec potest episcopus dispensare super talibus, ex quo ambæ residentiam requirunt vt vr Inn. innuere in c. admonet. licet in cõtrarium notetur 21. q. 2. c. 1. & c fi quis 18. In contrariũ patet, ꝙ duę possint omne beneficiũ pol sine dispensit cum alio insimul satione tene retineri Constat. n. ꝙ ri, aliquis duas põt tenere canonicas in pluribus ecclesijs sine aliqua dispensatione de iure communi. & est tõ, quia hoc est ad honorem & fauorem ecclesiarum, licet ꝑben das vtriusque non debeat recipere in absentia, & sic seruat curia Romana, ut legitur & not. maxime per Inn. sup. de præb. cũ ia dudum de cler. nõ resi. c. fi. sed ita est, ꝙ in talib. residentiis præbenda vincit ecclesiam curatam, cui anne xa est, ut sup. de præb. extirpandæ, §. qñ vero, & eo. ti. super eo. lib 6. ergo si præbenda sibi compatitur aliã præbendã, multo fortius ecclesia curata ecclesiã cura tam: quia si vnico vincẽtem te. &c. Præterea oẽs ecclesiæ vna ecclesia sunt. 21. di. quamuis. Nec obstat ꝙ dr, ꝙ qui uiuit de altari, seruire ei debet, aliàs seruire non debet. Dic ꝙ quilibet residens siue nõ residens, alteri seruit, dũ bñ faciat, & bñ expendat ꝙ inde percipiat, iuxta vulgare de beau messã q. de beau passã. arg. sup. de mag. c. fi. sicut no tnn. de cle. nõ resi. c. fi. vbi de hoc plene per ipsum. Ad soluendum istud cõtrarium uidendum est primo quæ sunt beneficia, in quibus ipso iure per effectionem secundi uacat primũ, ẽt sine alio facto seu snia hominis. Secundo, quæ sunt ista bñficia quæ si non vacant ipso iure, primum tñ uacat per sniam aliorũ superiorum præhabita monitione ipsius, non tñ primum: sed illud quòd eligendum nõ duxerit. Tertio, quæ sunt illa quæ nõ ipso iure nec pse tentiam superioris uacant, sed omnino sunt compatibilia inter se. Ad cuius euidentiam sciendum est, ꝙ quædam sunt beneficia supiema, quędam duplicia, q̃dam simplicia. Suprema sunt episcopatus & superiora in quibus non est dubium, ꝙ assumendo secundum cum auctoritate Papæ, ipso facto uacabit primum. sup. de transla. c. 2. si sine auctoritate Papæ. utroque caret. sup. de transla. quanto in fi. Duplicia sunt dignitates inferiores, personatus, & beneficia curam animarum habentia: in quibus assumendo pacifice possessionem secundi cum titulo, ipso facto vacat primum, sup. de præben. de multa. & in hoc casu & in precedẽti solus Papa dispensat, nec ualet consuetudo in contrarium, ut in c. de multa. nisi essent dependentes inter se, uel vnitæ seu tenues, ut supra de ætate & qualitate. eam

te, 10. q. 3. unio. uel nisi una commẽdata esset, & alia intitulata, iuxta decr. 3. de elect. nemo. lib 6. Sed nunquid sola tenuitas seu paupertas est causa sufficiens, ꝙ episcopi per se possint plures conferre vni, vel plures possint ab vno sine alia dispensatione à Papa impetrari? Videtur ꝙ sic ꝙ dicta iura. Credo potius contrarium, & ꝙ ne legitima obtinere diictis iurib. fit derogatum per c. de multa. & ideo expedit, ꝙ episcopus ipsas vniat si ꝓ ipsa adsit paupertas, aliàs caderent sub ista pœna. Sed nunquid dependentes vel vnitæ præsumuntur tales esse si aliàs hoc non doceatur expresse: tamen est per xl. annos sic fieri consuetum? Non credo ꝙ sit actus ꝓscriptibilis, cum sine institutione canonica talia teneri non possint, sicut dr de decanatibus & ecclesijs curatis 3. dixi plene de hoc. Omnia vero alia sunt simplicia, & in istis an sint compassibilia necne, i. an duo qs possit insimul retinere, distinguitur: quia aut quis tenet ea non vt intitulata, sed vt simplicia beneficia aliàs velut commendata, in quo casu talis non censetur clericus illius ecclesiæ, qua quis intitulatus non est, licet beneficiatus inibi sit vt no. 22. q. 1. c. 1. & vocatur ad communes tractatus, vt no. Host. in c. su per inordinata, nec in hoc casu ille qui tali aliàs beneficiato dat scienter secundum beneficium, poterit ipsum cogere ad residentiã, quia super ea tacite vr dispẽsare cum eo, vt not. Innoc. de cle. non resid. c. fi. & de præb. cum iam dudum. Quid ergo erit de consuetudine in talibus? Distingue, quia aut loqueris in eadem ecclesia, aut in diuersis. Si primo, non potest diuersa seu plura habere 3. de consue. c. 1. lib. 6. quæ decr. vr in telligi de intitulatis inibi perpetuo, quouis nomine dictum beneficium censetur: quia secus crederem de alijs, puta præstimonijs, officiatibus prioratibus temporalibus seu claustralibus, syndicatibus, vel alijs officijs similibus. Si autem loqueris in diuersis ecclesijs, hic non possum dare certam doctrinam de consuetudinibus, priu ilegijs seu statutis singularib. seu specialib. cum sint facti, & in facto constant. 3. de const. licet. lib. 6. vnum tamen dico. ꝙ si consuetudo uel statutum concedat in sua ecclesia beneficia sic, quicunque beficiatus alias adipiscatur beneficium in ista ecclesia, eo ipso uocet illud: & sint ambo beneficia in possessione, primum uacat de facto, licet aliàs esset cum secundo compassibile de iure, nisi essent diuersi collatores, & collator primi beneficij intra sex menses eon tradicere et, iuxta ea quæ no. Innoc. 3. de renun. admonet. de præb. de multa, sic intelligo quod no. per Inn. & Host. 3. de concess. præb. litteras, dixi 3. Quid si statutum dicat, ꝙ talis compellatur dimittere primum, scicut est in statutis ecclesię Barchinon. Dic ꝙ in hoc casu erit op⁹ facto hominis: nec crederem quòd præmum: sed conditionaliter, s. si uelit retinere secũdum: ex quo nec de iure, nec de statuto assecutio secundi auferet sibi primum, sic intelligitur 3. de præbend. referente. Sed numquid consuetudo per quadraginta annos seruata poterit uiceuersa incompassibilia facere compassibia, uerbi gratia. Consuetudo patitur, ꝙ decanus ruralis, qui habet uisitare, & archidiacono uel episcopo referre, & ex hoc procurationem recipere, instituere corporaliter rectores, ecclesiarum uacantium custodiam gerere, & tempore uacationis administrare diuina, & exercitium curæ in ipsis, habeat una cum decanatu tali unam ecclesiam curatam illam, uel iftam si qua sibi aliàs canonice conferatur: numquid talis cõsuetudo excusat contra istam decr. execrabilis. & à pœnis eiusdem? Videtur ꝙ sic, 3. de constit. cum omnes, in fi. cum excuset in sacramentis, quod est fortius 91. dist. peruenit. Item in matrimonijs 3. de spon. duorum, c. fi. de cog. spi. super eo. tacite enim uſ consensisse princeps, ex quo per xl. annos obseruata fuit inconcusse saltem in maiori parte ecclesiarum, ut de offi. archi. cap. fin. & sic cum facti sit, non uidetur eam reuocasse per suam generalem constitutionem, in qua de ipsa non fuit facta specialis mentio, ut patet per c. 3. de consti. licet. li. 6. Contrarium credo, nam expresse dicit textus, ꝙ quicumq; receperit beneficium habens curam animarum annexam, si prius tale beneficium habebat, eo ſit ipso iure priuatus, quod exponit Inno. dicens, tale, scilicet curam habens stricte in foro animæ supra de pœn. omnis. siue large, s. si habet in foro contentioso. supra de elect. dudum. & hoc siue habebat in ecclesia cathedrali collegiata. parochiali uel capellania, & etiam licet non habet specialem ecclesiam, uel in ecclesia certa: habet tamen super certa loca, iuxta 2. fuera de præbend. super eo lib. 6. de quo ꝑ Inno. in c. de multa. & de offi. archid. cum satis, ex quo sequitur, ꝙ si sic intitulati in diuersis ecclesijs uel beneficijs, erant primo ipso iure priuati: sequitur quòd non possidebant ipsam à principio aliqua possessione colorem habente seu adminiculum iuris: & sic non præscribebant supra de reg. iu. sine possessione spolia. ex parte. de reg. iur. beneficium. lib. 6. maxime cum in titulis beneficiorum, qui omnino sunt singulares, ut 8. q. 1. olim, possessio unius non iuuat alium, cum in talib. non cadat successio iuris uel facti, licet in casu cadat successio litis uel causæ, ut 3. ut lite pẽden. si hi. in fi. lib 6 & dicto cap. olim, de præb. cap. 1. de hoc etiam dixi 3. in extrauag. suscepti. Non obstat 3. de præscr. si qui exigentibus. lib. 6. ubi non præscribunt priuati ipso iure: sed eorum successores cum bona fide: in nostro autem casu non est dare successorem, ut dixi. 3. eo. c. & alia ratio, i. ꝙ consuetudo non ualeat in tantum grauamen ecclesiarum & derogationem Papæ, & legis suæ, cum introducendo consuetudinem populus seu clerus habeat intentionem suam declarare ex ipsius factis ff. ee leg. 1. quib. sed ipse clerus in factis Papæ nihil habet declarare, cui in est obsequendi necessitas, non auctoritas imperandi. 19. dist. Romanorum, & c. in memoria. maxime ubi expresse soli Papæ reseruarum est, sicut est in nro casu, simile, 93. dist. illud 100 di. 3 morem. 3. de ꝛsur. c. 1 & quanto. & c. ult. cum similib. Idem uſ dicendum de consuetudine aliquorũ monachorũ, qua administratores, puta

prior

Vniuersali] & sic nota ꝙ officium vniuersale in seeius singularia comprehendit sicut alibi dr, ꝙ vtilius seruiunt isti generali Ecclesiæ quàm speciali, & sic publica vtilitas præfertur priuatæ, & maior minori, vt legitur & notatur plene de hoc sup. de postula, præla. bone. 3. q. 1. scias.

Ac generis claritatem,] curialior est hic Papa quàm Hostiẽsis: quod no. sup. de præb. venerabilis. ꝙ disputare de nobilitate generis est di disputare de nobili.

Moderandas.] & sic si diminutionem de notat, vt sequitur & probatur supra de verb. sig. transmissæ. veriores.

Totaliter.] me diam viam concedit Papa hic, simile sup. de offic. deleg. quærẽti. de offic. c. 1.

Statuimus.] Quarta pars.

Legitima.] supple in quo sunt necessaria ostendi auctoritatem, scilicet & potestatem dispensantis, & factum per quod dispensauerit, vt probatur supra de schis. fraternitatis. & sic non sufficit notitia defectus & potentia, nisi sit ad factum processum ut ibi no. & facit quod legitur & no. sup. de eo qui mit. in pos. c. 1. ad quod facit quod legitur 3. de præben. nõ potest. lib. 6. per quod vr cessare quod no. gl. ord. 51. dist. c. fi. & 89. di. fiqui, & Inn sup. de fil. præsb. veniés. licet Host. ibi concordet cum eis quę sup. dixi. Simile dicit c. seq. ꝙ in quouis opere considerari habẽt duo, factum scilicet, & modus sup. de testi. spo. Pisanis. Et intellige legitima non solum Apostolica, sed etiam alia: dumtamen potestatem habuit super hoc dispensandi, ut infra dicetur.

Pluralitatem.] quę duorum numero contenta est, ut sup. de præb. si cui. 6. penul. de reg. iur. pluralis li. 6.

Quę aliàs absque alia dispensatione legitima.] Sed quę erunt istæ, q̃ alias, i. de iure cõi seu speciali, puta cõsuetudine, uel statuto, ut patet infra §. proxi. in uerbo, de iure absq; omni dispensatione poterunt licite retinere, ul sic uiso de istis primitus, per cõsequẽs de aliis, q̃ non possunt de iure absque omni dispensatione retineri, licite nobis constet. Ad cuius maiorem dilucidationem vr, ꝙ in illo casu aliquis posset tenere duo beneficia insimul. & probatur sic: nã per Inn. Host. & fere per omnes doctores traditur circa hoc talis regula: Omne beneficium ecclesiasticum requirẽs residẽtiã de iure cõi, speciali priuilegio, statuto seu cõsuetudine, non põt cũ alio simili insimul retineri. sic no. sup. de cle. nõ resid. relatum, &c. ex tuę. & c. qa nonnulli, & c. fi sed ita est, ꝙ omnes beneficium ecclesiasticum ẽt xx solidorum requirit regulariter residẽtiam, ut in c. conquerent e, cuius rõ est. quia beneficium datur pp officium diuinum: & diuinum officiũ habet fieri in propria persona: nec ad hoc excusationem habet, nisi pp solam infirmitatem. 91. dist. p totum, de celeb. Mis. c. 1 ergo nullum põt cum assio irsimul retineri. Nec obstat si dicat, ꝙ vna persona põt insimul duo officia facere, quod non est uerũ: quia si non põt in una ecclesia, ut sup. de consue. c. 1. li. 6. mul-

Beneficia plura obtinere an liceat.

to minus in diuersis: quia non põt diuidere personam suam, & ideo not. Inn. & Host. sup. de concess. præb. cũ nostris. in gl. credidimus tũ &c. & de renun. admonet ꝙ vbi est cõsuetudo vel statutũ alicuius ecclesiæ, per qđ quis obligatus est ad residentiã personalẽ pro certo bñficio, puta ꝙ capellania seu altari, ꝙ aliquo mortuo relicto, recipiẽs tale simile, ipso iure primo renuntiare vr, & est rõ quia non potest cõtinuam residentiam facere personalem in vtraque, de hoc no. 81. di. si quis sacerdotũ. nec potest episcopus dispensare super talibus, ex quo ambæ residentiam requirunt vt vr Inn. innuere in c. admonet. licet in cõtrarium notetur 21. q. 2. c. 1. & c fi quis 18. In contrariũ patet, ꝙ duę possint omne beneficiũ pol sine dispensit cum alio insimul satione tene retineri Constat. n. ꝙ ri, aliquis duas põt tenere canonicas in pluribus ecclesijs sine aliqua dispensatione de iure communi. & est tõ, quia hoc est ad honorem & fauorem ecclesiarum, licet ꝑben das vtriusque non debeat recipere in absentia, & sic seruat curia Romana, ut legitur & not. maxime per Inn. sup. de præb. cũ ia dudum de cler. nõ resi. c. fi. sed ita est, ꝙ in talib. residentiis præbenda vincit ecclesiam curatam, cui anne xa est, ut sup. de præb. extirpandæ, §. qñ vero, & eo. ti. super eo. lib 6. ergo si præbenda sibi compatitur aliã præbendã, multo fortius ecclesia curata ecclesiã cura tam: quia si vnico vincẽtem te. &c. Præterea oẽs ecclesiæ vna ecclesia sunt. 21. di. quamuis. Nec obstat ꝙ dr, ꝙ qui uiuit de altari, seruire ei debet, aliàs seruire non debet. Dic ꝙ quilibet residens siue nõ residens, alteri seruit, dũ bñ faciat, & bñ expendat ꝙ inde percipiat, iuxta vulgare de beau messã q. de beau passã. arg. sup. de mag. c. fi. sicut no tnn. de cle. nõ resi. c. fi. vbi de hoc plene per ipsum. Ad soluendum istud cõtrarium uidendum est primo quæ sunt beneficia, in quibus ipso iure per effectionem secundi uacat primũ, ẽt sine alio facto seu snia hominis. Secundo, quæ sunt ista bñficia quæ si non vacant ipso iure, primum tñ uacat per sniam aliorũ superiorum præhabita monitione ipsius, non tñ primum: sed illud quòd eligendum nõ duxerit. Tertio, quæ sunt illa quæ nõ ipso iure nec pse tentiam superioris uacant, sed omnino sunt compatibilia inter se. Ad cuius euidentiam sciendum est, ꝙ quædam sunt beneficia supiema, quędam duplicia, q̃dam simplicia. Suprema sunt episcopatus & superiora in quibus non est dubium, ꝙ assumendo secundum cum auctoritate Papæ, ipso facto uacabit primum. sup. de transla. c. 2. si sine auctoritate Papæ. utroque caret. sup. de transla. quanto in fi. Duplicia sunt dignitates inferiores, personatus, & beneficia curam animarum habentia: in quibus assumendo pacifice possessionem secundi cum titulo, ipso facto vacat primum, sup. de præben. de multa. & in hoc casu & in precedẽti solus Papa dispensat, nec ualet consuetudo in contrarium, ut in c. de multa. nisi essent dependentes inter se, uel vnitæ seu tenues, ut supra de ætate & qualitate. eam

se. 10.

te, 10. q. 3. unio. uel nisi una commẽdata esset, & alia intitulata, iuxta decr. 3. de elect. nemo. lib 6. Sed nunquid sola tenuitas seu paupertas est causa sufficiens, ꝙ episcopi per se possint plures conferre vni, vel plures possint ab vno sine alia dispensatione à Papa impetrari? Videtur ꝙ sic ꝙ dicta iura. Credo potius contrarium, & ꝙ ne legitima obtinere diictis iurib. fit derogatum per c. de multa. & ideo expedit, ꝙ episcopus ipsas vniat si ꝓ ipsa adsit paupertas, aliàs caderent sub ista pœna. Sed nunquid dependentes vel vnitæ præsumuntur tales esse si aliàs hoc non doceatur expresse: tamen est per xl. annos sic fieri consuetum? Non credo ꝙ sit actus ꝓscriptibilis, cum sine institutione canonica talia teneri non possint, sicut dr de decanatibus & ecclesijs curatis 3. dixi plene de hoc. Omnia vero alia sunt simplicia, & in istis an sint compassibilia necne, i. an duo qs possit insimul retinere, distinguitur: quia aut quis tenet ea non vt intitulata, sed vt simplicia beneficia aliàs velut commendata, in quo casu talis non censetur clericus illius ecclesiæ, qua quis intitulatus non est, licet beneficiatus inibi sit vt no. 22. q. 1. c. 1. & vocatur ad communes tractatus, vt no. Host. in c. su per inordinata, nec in hoc casu ille qui tali aliàs beneficiato dat scienter secundum beneficium, poterit ipsum cogere ad residentiã, quia super ea tacite vr dispẽsare cum eo, vt not. Innoc. de cle. non resid. c. fi. & de præb. cum iam dudum. Quid ergo erit de consuetudine in talibus? Distingue, quia aut loqueris in eadem ecclesia, aut in diuersis. Si primo, non potest diuersa seu plura habere 3. de consue. c. 1. lib. 6. quæ decr. vr in telligi de intitulatis inibi perpetuo, quouis nomine dictum beneficium censetur: quia secus crederem de alijs, puta præstimonijs, officiatibus prioratibus temporalibus seu claustralibus, syndicatibus, vel alijs officijs similibus. Si autem loqueris in diuersis ecclesijs, hic non possum dare certam doctrinam de consuetudinibus, priu ilegijs seu statutis singularib. seu specialib. cum sint facti, & in facto constant. 3. de const. licet. lib. 6. vnum tamen dico. ꝙ si consuetudo uel statutum concedat in sua ecclesia beneficia sic, quicunque beficiatus alias adipiscatur beneficium in ista ecclesia, eo ipso uocet illud: & sint ambo beneficia in possessione, primum uacat de facto, licet aliàs esset cum secundo compassibile de iure, nisi essent diuersi collatores, & collator primi beneficij intra sex menses eon tradicere et, iuxta ea quæ no. Innoc. 3. de renun. admonet. de præb. de multa, sic intelligo quod no. per Inn. & Host. 3. de concess. præb. litteras, dixi 3. Quid si statutum dicat, ꝙ talis compellatur dimittere primum, scicut est in statutis ecclesię Barchinon. Dic ꝙ in hoc casu erit op⁹ facto hominis: nec crederem quòd præmum: sed conditionaliter, s. si uelit retinere secũdum: ex quo nec de iure, nec de statuto assecutio secundi auferet sibi primum, sic intelligitur 3. de præbend. referente. Sed numquid consuetudo per quadraginta annos seruata poterit uiceuersa incompassibilia facere compassibia, uerbi gratia. Consuetudo patitur, ꝙ decanus ruralis, qui habet uisitare, & archidiacono uel episcopo referre, & ex hoc procurationem recipere, instituere corporaliter rectores, ecclesiarum uacantium custodiam gerere, & tempore uacationis administrare diuina, & exercitium curæ in ipsis, habeat una cum decanatu tali unam ecclesiam curatam illam, uel iftam si qua sibi aliàs canonice conferatur: numquid talis cõsuetudo excusat contra istam decr. execrabilis. & à pœnis eiusdem? Videtur ꝙ sic, 3. de constit. cum omnes, in fi. cum excuset in sacramentis, quod est fortius 91. dist. peruenit. Item in matrimonijs 3. de spon. duorum, c. fi. de cog. spi. super eo. tacite enim uſ consensisse princeps, ex quo per xl. annos obseruata fuit inconcusse saltem in maiori parte ecclesiarum, ut de offi. archi. cap. fin. & sic cum facti sit, non uidetur eam reuocasse per suam generalem constitutionem, in qua de ipsa non fuit facta specialis mentio, ut patet per c. 3. de consti. licet. li. 6. Contrarium credo, nam expresse dicit textus, ꝙ quicumq; receperit beneficium habens curam animarum annexam, si prius tale beneficium habebat, eo ſit ipso iure priuatus, quod exponit Inno. dicens, tale, scilicet curam habens stricte in foro animæ supra de pœn. omnis. siue large, s. si habet in foro contentioso. supra de elect. dudum. & hoc siue habebat in ecclesia cathedrali collegiata. parochiali uel capellania, & etiam licet non habet specialem ecclesiam, uel in ecclesia certa: habet tamen super certa loca, iuxta 2. fuera de præbend. super eo lib. 6. de quo ꝑ Inno. in c. de multa. & de offi. archid. cum satis, ex quo sequitur, ꝙ si sic intitulati in diuersis ecclesijs uel beneficijs, erant primo ipso iure priuati: sequitur quòd non possidebant ipsam à principio aliqua possessione colorem habente seu adminiculum iuris: & sic non præscribebant supra de reg. iu. sine possessione spolia. ex parte. de reg. iur. beneficium. lib. 6. maxime cum in titulis beneficiorum, qui omnino sunt singulares, ut 8. q. 1. olim, possessio unius non iuuat alium, cum in talib. non cadat successio iuris uel facti, licet in casu cadat successio litis uel causæ, ut 3. ut lite pẽden. si hi. in fi. lib 6 & dicto cap. olim, de præb. cap. 1. de hoc etiam dixi 3. in extrauag. suscepti. Non obstat 3. de præscr. si qui exigentibus. lib. 6. ubi non præscribunt priuati ipso iure: sed eorum successores cum bona fide: in nostro autem casu non est dare successorem, ut dixi. 3. eo. c. & alia ratio, i. ꝙ consuetudo non ualeat in tantum grauamen ecclesiarum & derogationem Papæ, & legis suæ, cum introducendo consuetudinem populus seu clerus habeat intentionem suam declarare ex ipsius factis ff. ee leg. 1. quib. sed ipse clerus in factis Papæ nihil habet declarare, cui in est obsequendi necessitas, non auctoritas imperandi. 19. dist. Romanorum, & c. in memoria. maxime ubi expresse soli Papæ reseruarum est, sicut est in nro casu, simile, 93. dist. illud 100 di. 3 morem. 3. de ꝛsur. c. 1 & quanto. & c. ult. cum similib. Idem uſ dicendum de consuetudine aliquorũ monachorũ, qua administratores, puta

prior

Cura aiarũ hr in dupl. ei foro.

Bñficia incompassibilia quę possint diné possint fieri compassibilia.

Bñficiorum tituli sunt singulares.

Universidad de Deusto
Biblioteca

prior eius clauſtralis, camerarius, ſacriſta, celerarius, vel ſimiles poterunt cum ſua adminiſtratione tenere vnum prioratum extra, vel aliud bñficium, ſi ſibi aliàs conferatur, quod vr reprobari in ppetuis, vt hic: & ſ. de præb. cum ſingula. lib. 6. ſecus in tpalib. vt dixi ſ. de Priore clauſtrali, & de officialib. eorũ & ſimilib. Ad tertiũ quo quętiõ, an poſſit, & qs cum talib. diſpẽſare? Et vr̃ q̃ nullus citra Papam, quia ex quo talia bñficia facta sũt incompaſſibilia de iure, de conſuetudine vel ſtatuto, & ipſæ cõ ſuetudines & ſtatuta aſſumunt vigorem à Papa, qui in eis tacite vel expreſſe vr̃ conſentire, & eis firmitatem dare; vt ſ. de maio. & obe. ſi quis, & de hoc no. ſ. de conſti. licet. lib. 6. ergo citata Papã nemo põt diſpẽſare. non enim ipſi ſtatuẽtes p ſe ſtatuunt: ſed potius ipſe Papa, qui in ſuo canone dedit eis poteſtatem ſtatuẽ di. argu. ſ. de tranſla. inter corporalia. circa medium, ibi; præſertim, cum nec ſine auctoritate Romani Pontificis, & c. canonẽ, ſ. de maio & obed. ſi quis, de ſen. excom. ſi concubinæ, immo vr̃ q̃ nec ipſe papa, ſaltem in ijs, quæ ſunt ſtatuti vel conſuetudinis, dum diſpenſatio non faciens mentionem de alio iure ſpeciali non valeat, ſ. de præſcr. cum olim, & c. veniens, ſed Papa non poteſt diuinare oĩa iura ſpecialia vt ſ. de conſti. licet. ergo, &c. Ad quod dicẽdum q̃ in ſupremis & duplicibus Papæ, in ſimplicibus vel vno ſimplici & alio duplici non requiritur diſpẽſatio ex quo ſunt de ſe compaſſibia, vt hic. & not. de pben. cum iam dudum, & c. extirpandæ, §. qui vero p Inn fallit primo. niſi conſuetudo vel ſtatutum faceret ea in compaſſibilia, vt ſ. dictum eſt. Secundo vbi exigitur perſonalis reſidentia in vtroq; : quia tunc ſup reſidentia alterius ordinarij diſpenſatio requiritur, niſi forſan dicas q̃ collator ſecundi ipſo facto ſuper reſidentia diſpenſat in hoc, q̃ tali ſic adſtricto primo beneficio confert ſecundum, vt no. Inn. de cler. non reſiden. c. ſi.

a ¶ Prioratib.] collegium. ſ. habentib. ſeu eccleſiam parochialem ſibi annexam, dũm eccleſia immediate p ipſum Priorem regatur, quia ſi ſecus p vicarium perpetuum, vt ſ. §. fi.

b ¶ Diſpenſationis ſufficiẽtis.] diſpenſatio, n. erit ſufficiens, ſi quicquid erat impedimenti relatũ in ipſa fuerit, & expreſſe ſup oĩb. diſpenſatum, aliàs non, vt ſ. de elec. dudum 2. in fi. de conſan. q̃ dilectio. de præb non poteſt, lib. 6.

c ¶ Quæ.] ſ. vnum curatum, & aliud non curatum.

d Notitiæ.] ſupple, q̃ quemcumq; de iſtis ſcitæ, & ſic non à tempore publicationis factæ in curia vel puincia: qa ſi intelligeret publicationis, ita dixiſſet ſicut dicit notitiæ, arg. ſ. de deci. ad audientiam, ſimile ſ. de conceſ. præb. quia diuerſitatem, cum ſimilib. Is. n. qui neſcit, non dr̃ poſſe expetiri, 2. q. 5. biduum. ff. de calum. annus.

e ¶ Cæteris.] verſiculus eſt.

f Sine cura.] alias tamen de ſe incompaſſibilia de iure vt infra. patet.

prioratibus [a], eccleſijs vel beneficijs huiuſmodi, quibus cura immineat animarum, cum dignitate, perſonatu, vel officio, prioratu, eccleſia vel beneficio ſine cura, quæ habere maluerint, prætextu diſpenſationis [b] ſufficientis circa id eiſdem indultæ, poſſint licite retinere: quæ [c] tamen teneantur eligere intra menſem numerandum à tempore notitiæ [d] conſtitutionis iſtius: Cæteris [e] beneficijs cum cura vel ſine [f] cura, quæ ipſius diſpenſationis prætextu tenebant, & quæ aliter ante non poterant de iure abſque diſpenſatione aliqua licite retinere, quæ nos extunc vacare decenimus, coram ordinarijs [g] ſub teſtimonio publico [h] intra idem [i] tempus verbaliter vel realiter [k] cum effectu dimiſſis, abſque eo quod illa numquam ſine noua collatione [l] ab eo facere poterit facienda redire, aut eorum adminiſtrationi ſe immiſcere [m] præſumant. Alioquin tam his quàm alijs omnibus beneficijs, quæ virtute huiuſmodi dumtamen illum cuius eſt ſigillum, principaliter non tangat: ſed alios potius, maxime ſubditos, arg. ſ. de prob. poſt ceſſionem, & c. quoniam, & de teſti. à nobis, cum ſimilib. vnde licet in iudicialibus non creditur regulariter vni, vel eius ſigillo, vt ſ. de proba. quoniam, in extraiudicialibus tamen talibus miniſtris & eorum ſigillis circa officium ſuum creditur, argum. ff. de reb. eor. l. magis, §. illud ſic. Compoſte. ſ. de reſcr. capitulum.

i ¶ Idem tempus.] ſ. ſex menſium.

k ¶ Realiter.] dumtũ eſſent pſentes in ſuis bñficijs, aliàs ſi ſint in curia vel aliàs longe, ita q̃ pſentialiter hanc realitatem nõ poſſint intra dictum tps oſtẽdere, nec ad effectum dimiſſionem perducere, ſufficit, q̃ animo & verbo expreſſo faciant hoc cum teſtimonio publico ibi vbi ſunt, & q̃ hoc vt citius poterunt, mittãt & denuntient dictis diœceſib. & hoc credo q̃ ſufficit, dumtũ poſtea nullum ius ſibi in ipſis vendicent, nec p ſe vel p alios aliquod impedimentum apponant, quo minus Papa poſſit libere diſponere de eiſdem, arg. 22. q. 2. facit.

l ¶ Noua collatione.] q̃ immediate eis fieri poterit ẽt p ordinarios, ſi aliàs bñficia iſti incompaſſibilia dimittent: dũm eſſet ordinarijs facultas diſponendi de iſtis cum non propter crimen, ſed ſolo placito Papæ iſti huiuſmodi beneficijs ſunt priuati. argum. ſupra de electo. ſuper eo.

m ¶ Se immiſcere.] & ſic eſt arg. q̃ immiſcens ſe bñficio quo priuatus eſt vel ſuſpenſus, iure q̃ in eo obtinet, priuatus eſt ipſo iure, quod credo verum vbi expreſſit in pœnam, hoc eſt in ipſa vel alia conſtõe adiectũ, ſicut eſt hic ſ. alioquin, & c. & ſ. de elect. cupientes, §. cæterum, lib. 6. aliàs ſecus, ſed punietur arbitrio ſuperioris, vt ſ. de ele. ſtatuimus in fi. lib. 6. & ibi p Hoſt. ſuſpenſio n. à beneficio non procedit à claue, nec comprehenditur ſub cenſuræ nomine, ſed ſuſpenſio ab officio dũtaxat, ſ. de ver. ſig. quærenti, & de excel. pla. tanta, quod patet, quia abbatiſſa licet non hẽat claues, vt ſ. de pœn. noua. nihilominus hanc pœnam incurrit vt

g ¶ Coram ordinarijs.] i. diœceſanis, non aliàs, vt ſ. cæterum.

h ¶ Publico.] ſ. tabellione, vel Papæ, vel Imperatoris, vel alio creato tamen ab illo qui poteſtatem habuerit hunc creandi ex conſuetudine vel de iure, vt legit, & no. ſ. de fide inſtr. c. 2. & c. cũ dilectus, & c. fi. ſimile ſ. de ele. vt circa. & de offi. oſi canonica. lib. 6. An officium tale ſit voluntariæ iuriſdõnis in tm̃ q̃ extra territorium creantis ipſum valeat exercere, vel potius contentioſæ, & ſic non poterit, nõ eſt materia propria: ſed de hoc no. Hoſt. ſ. nec cle. vel mon. ſicut te. Sed nunquid authenticum ſigillum epi vel alterius prælati erit teſtimonium publicum? Non vr̃ quia ſi Papa hoc voluiſſet, ad iecciſſet ſicut fecit in dicta decr. ſi canonici. & in c. vt circa, adiecit literis, quod exponitur, ſigillo authenti co ſigillatis. Credo q̃ authenticum ſigillum ſatisfaciat teſtimonium publicum: tangat: ſed alios potius, maxime ſubditos, arg. ſ. de prob. poſt ceſſionem, & c. quoniam, & de teſti. à nobis, cum ſimilib. vnde licet in iudicialibus non creditur regulariter vni, vel eius ſigillo, vt ſ. de proba. quoniam, in extraiudicialibus tamen talibus miniſtris & eorum ſigillis circa officium ſuum creditur, argum. ff. de reb. eor. l. magis, §. illud ſic. Compoſte. ſ. de reſcr. capitulum.

Sigillũ epi an ſit teſtimonium publicum.

vt ſup. de maio. & obed. dilecta. aliàs per totum mundum ſe extenderet, ſicut vſus cauſe extendit, vt ſupra de treu. c. 1. in fi. & tñ non tranſgreditur territoriũ proferentis eãdem, vt ſup. de ele. ſi compromiſſarius, lib. 6. cum ſimilibus.

a Poterant.] quæcunque illa ſint, ſiue de iure cõi, ſiue diſpẽſatione mediante eis competerent. ex quo dicit ſupra omnibus in contrarium uidetur: nam ſola illa videi eis auferre, quæ obtinebant ex diſpẽſatione, & non alia: quòd videtur innuere præcedens verbũ: ibi, uirtute huius noſtri, &c. ergo ſecus de alijs, maxime cum ſit penalis hæc conſtitutio, & ſic reſtringenda de pen. di. 1. pene. pro prima patte facit quod ſequitur, & pr ſus inhabilis, &c. huic tamen poſſet reſpõderi, quod turpius eij citur & difficilius, q̃ non admittit hoſpes ſupra de iureiur. que madmodum.

b Obtinenda.] & ſic qui grauiter offendit principem, multipli ci pena punitur. ſup de iud. at ſi clerici, in fi. de exceſ. præla. grauem.

c Per hoc autem.] Quinta pars.

d Quæ ius tribuit.] ſcilicet ſpeciale, cum priuilegium ſit ius & lex priuata. ſ. diſti. porro.

e Expectant,] & ſic habebant ius ad rem tãtum, vnde no. hic q̃ ſuperueniens conſtitutio priuatiua fortius operatur in beneficijs realiter poſſeſſis: quàm in his in quibus tantum ius eſt ad rem, quod eſt contra decret. ſup. de conceſ. præb. quoniam, lib. 6. Dic quod nõ obſtat, quia ibi ſimpliciter reuocabat expectantes, & ius ad rem ſolum obtinentes, hic ſub conditione, optione ſcilicet ſeruata retinendi quod vellent, quę optio non poſſet habere locum in hoc caſu, ni ſi adhuc perduraret ius iſtis expectantibus: quod fit ne ſint deterioris conditionis, quàm alij, & quod conſtitutio ſit omnibus æqua, & ne eorum impetratio multis expenſis & laboribus obtenta, eis penitus ſit dãmnoſa, cum ignorent merito quod obtinebunt ratione expectationis: quia de futuris nemo certus, & ſic optare non poterant, & ſic impedito non imponitur conſtitutio, ſicut nec ignoranti currit tempus, ut ſupra de conſti. c. de elect. eis.

f Porro.] Sexta pars.

g Auaræ.] auaritia. n. eſt idolorũ ſeruitus, ut ſ. de pbauaritiæ, & de elect. auaritiæ, lib. 6. nam ipſa excæcat poſſeſſores ſuos, ut in dicto c. auaritiæ.

h Præſumunt.] hæc præſumptio inducit infamiam, ſuttum & peccatum mortale, ut ſup. de ele. dudum 2. vbi de hoc, nam per iſtud quod erat expulſiuũ omniũ aliorum, ex quo alia erant ſibi incompaſſibilia, uidetur alijs tacite renuntiaſſe, & ipſa pro derelicto habuiſſe, iuxta decret. ſup. de præb. de multa. 21. q. 2 ſi qs iam trãſlatus, & arg. 32. q. 2 cum renuntiatur: nam ſicut clauus clauo retunditur: ſic unum beneficiũ alio-

noſtri moderaminis retinere poterant, a vt præfertur, ſint ipſo iure priuati, & prorſus inhabiles ad ſimilia beneficia obtinenda. [b]

¶ Per hoc [c] autem ijs qui dignitates, perſonatus officia, prioratus, vel alia beneficia curam animarũ habentia, ex diſpenſatione, quæ ius [d] tribuat, iuxta noſtram moderationem præſcriptam obtinent, & alia ſimilia beneficia noſtrarum vel eorundem prædeceſſorum auctoritate litterarum expectant, [e] cum quibus eſt, vt illa cum vacauerint recipere, & vnà cum obtentis retinere licite valeant, diſpenſatum, nolumus derogari, quin ea cum vacauerint, intra dicti temporis ſpatiũ poſſint eligere, & dimiſſis alijs recipere in forma præſcripta ac licite retinere: pœnas ſimiles incurſuri, ſi huiuſmodi noſtræ contraire præſumpſerint ſanctioni.

¶ Porro [f] quia quorundam oculos ſic auaræ [g] cupiditatis vitium excæcauit, quòd plura talia beneficia ſimul abſque diſpenſatione canonica retinere præſumunt [h]: nos de illis præſenti decreto ſtatuimus, vt omnia & ſingula beneficia ſic detenta (illo tamen retento, quod vltimo receperunt, dummodo in eo ex collatione canonica [i] competat ius eiſdem tamen incompaſſibilibus dic vt in dicto cap. de multa, per hoc enim videtur ſublata opinio Card. poſita ſupra de offic. ordi. ordinarij. lib 6. quæ videtur in talibus dare electionem, de quo dic vt ibi, & in ſequenti gloſſa.

i Ex collatione canonica.] hoc videtur impoſſibile, quòd ex quo quis primo tenebat plura beneficia curata, & incompaſſibilia ſine diſpenſatione; & ſic per conſequens erat vt fur, infamis, & ineligibilis, & in mortali peccato cõſtitutus, vt ſ. de ele. dudũ 2. quod tali canonice poſſit aliud dari: immo dicit decr. q̃ niſi prius talia ſic ſine diſpenſatione obtenta libere, & ſponte reſignent, collatio facta de alijs pẽnitus nullius eſt momẽti, vt ſ. de off. ordi. ordinarij. in fin. Põt dici q̃ illa loquitur vbi plura tenebat illicite antequam vltimum aſſequeretur, vel vbi illa priora habebat licite cum diſpenſatione, ſed non erat in ea q̃ non poſſet aliud recipere: ſed hic vbi duo tantum, ſic q̃ ante affectionem ſecundi licite tenebat primum: q̃ ſic concordat ibi cũ decret. de multa. ſup. de præb. Cum decr. de multa uidetur iſta ſimilis omnino, ſed huic contradicit etiam in hoc quod ſup. dixerat plurima, quod verbum plura quam duo vr̃ comprehendere: quare uidetur potius quod ſpecialis ſit hæc prouiſio, per quam papa vult talibus proſpicere efficiendo grãriam ſ. quod dato quod in illo de iſtis haberẽt ius, poſſint tamen vigore huius decre. vltimum retinere, alias eis canonice collatum, q̃ denotat hoc verbum, alia, qua fidicat non erat omnino canonica collatio q̃ pluralitatem, quæ hoc impedierat: ſed aliàs. i. ſi non eſſet pluralitas, canonica erat: aliter non video quod poſſet rñderi dictis decre. dudum. & c. ordinarij. Vnde iuxta hoc vidi dubitari. An obtinentes plura beneficia de ſe incompaſſibilia ſine diſpenſatione habeant vocem in electione, & ſic an poſſint eligere actiue. Secundo an poſſint eligi paſſiue. Tertio, an ſi quis electus fuerit, poſſit ſecum per inferiorem papa ſine reſignatione diſpenſari: vnde planum eſt, q̃ & talis cum ſit in peccato mortali, vt nota. glo. ſup. de ele. dudum, in fi. & ſic quo ad ſeipſum tantum ſuſpenſus, non quo ad alios, non debet in officio ſuo vitari, ut legitur ſup. de vita & hone cle. quæſitum. immo ſi acquiſiuit beneficium, poterit cum eo per ſuum epiſcopum diſpenſari prout uidentur not. Inn. & Hoſt. ſup. de tempo. ordin. dilectus, & de cler. excom poſtulatis. glo. in verbo diſpenſare, quod credo verum: niſi dictum peccatum non habebit infamiam publicam ſeu reſtitutionem rei alienæ ſibi annexam: nec ſit tale quod aliàs impediat de ſe executionem ordinum vel officij poſt perfectam pœnitentiam, de quo q̃ Inno. ſupra de deſpon. in pub. ad diſſoluendum, & de renun. niſi, ſicut eſt iſte, niſi forſan aliud ſit poſt dimiſſionem.

Electio, an impediatur propter beneficiorũ incõpaſſibilitatem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

missionem illorũ bñficiorum,quæ iniuste detinet,vt in c.dudum.Sed an possit eligere vel eligi quærituꝛ & ꝙ possit eligere,est ar. sup.de ele.cum Vinton.nisi fuerit dispensus per triennium à beneficijs pro eo, quia insufficientem eligit:si interim immineat electio, eligere pōt,facit etiam eod. tit.perpetuo li.6. Itẽ etiam quod eligi possit. facit sup. de iureiu: sicut nostris.

a Ius eisdem] aliàs subaudi, quàm propter pluralitatem.

b Quod si non fecerint.] versiculus Guli.de monte Lauduno.

c Inhabiles.] supple perpetuo, ex quo intra sex dictos menses nõ compleuerint præmissa : & in hoc additur ad decr. dudum, per quam tenet Innoc. statim libera dimissione facta de illis beneficijs, quæ iniuste tenebat, desinebat esse suspensus ineligibilis, & infamis, quod intelligebat Host. supra de rescri. postulasti in fi. Irestitutione prius tñ facta de fructibus male perceptis: ante vero nõ, hic aũt inde finite, & sic perpetuo eos inhabilitat. Quin. simpliciter deponitur,perpetuo deponitur. vt 50.dist.ca. . in fi. quod crederem verum,si pœna imponeretur pro crimine cũ causæ cognitione & definitiue,& beneficia talis statim possint conferri,ex quo est ꝓ iniam damnatus,si vero interloquendo nõ expressa cã, tunc vsq; ad solutionẽ Itelgitur suspensus,ne rũpatur neruus ecclesiasticæ disciplinæ Si vero fuerit cã expressa, vt quia pro contumacia vel offensa; tunc vsque quo de illis satisfaciat: sed ubi pro contumacia vt hic vr; tunc non est ppetua pœna simpliciter apposita,sed temporalis tm. quandiu contumacia durat,ut sup. de const ex litteris, vbi de hoc; quare hæc decr vr intelligenda sm dictas opiniones doctorũ: sed prima vr verior,q; pœna sit ppetua, per hoc quod ponitur infra in ver. alioquin. ibi. ex tunc,&c. vbi inhabilitanr quo ad ordines, & quo ad quodcunque aliud bñficium,& priuant & licite obtentorum magnũ etenim crimẽ est tantam inobediẽtiã cõmittere aduersus sic deliberatã & sic expressã principis voluntatẽ:& ideo satis pro crimine potius ꝙ pro contumacia vr dicta pœna infligi. arg. sup. de maio.& obe. Illud. 81. dist. si qui sunt presbyteri. cum similibus.

Pœna alicui imposita, an intelligat ꝓpetua.

d Quinuero.]Septima pars.

e Deinceps]hoc intelligas de his in quibus tpe cõstõnis non obtinebat ius in re, sed ad rem, sup. dẽ in §. per hoc. quam tm iste §. rescrip. secus aũt esset de ꝙ tibus aliàs quàm per istam constitutionem, in quibus antiqua iura non permutantur, cũ per specialem prouisionem cõia iura regulariter non tollantur. 1. q. 6. exigunt. 29. di. per totũ, & sic quantũ ad hoc est cõstitutiua iuris noui, non autem recitatiua antiqui, simile de hoc legitur supra de præben. de multa.

dem [a]) intra tempus, vt præscribitur, limitatum verbo & facto ac sine fraude, coram ordinarijs sub testimonio similiter publico dimittere teneantur. Quod si non fecerint [b], & illo sint, ipso iure priuati, in quo ius eis aliàs competebat, & inhabiles penitus ad quæcunque obtinenda ecclesiastica beneficia censeantur.

¶ Qui vero [d] deinceps [e] receperint dignitatem vel personatum, seu officium aut aliud beneficium, curam animarum habens annexum, si antea simile beneficium obtinebant, illud, [f] quo ipso iure (postquam secundi possessionem habuerint, vel per eos omni dolo & fraude cessantibus quo minus [g] haberi sterit. [h]) priuati noscuntur, absque moræ dispendio in ordinariorum manibus dimittere debeant pari modo [i]: Alioquin [k] extunc sint ipso iure secundo priuati & nedum ad sacros suscipiendos ordines quin etiam ad habendum quodcunque aliud ecclesiasticum beneficium inhabiles reputentur.

¶ Quæ [m] omnia & singula beneficia vacatura [n], vt præmittitur, vel dimissa, nostræ & sedis [o] Apostolicæ dispositioni, de ipsorum fratrum consilio reseruamus : Inhibentes, ne quis præter Romanum Pontificem quacumque sit super hoc auctoritate munitus, de huiusmodi beneficijs disponere, vel circa illa per medium permutationis, vel aliàs innouari hoc quoquo modo [p] præsumat. Nos q enim si secus actum seu attentatum fuerit, irritum decernimus [r] & inane.

¶ Cæterum [s] ordinarios intelligimus in casibus suprascriptis episcopo, [t] in quorum ciuitatib. vel diœcesibus consistunt

f Illud, quo ipso iure.]de quo sup. de præb.de multa & c.licet episcopus,lib. 6.

g Quo minus haberi subaudi, professionem.

h Steterit.] simile sup.de ele. cõmissa. § arnus,lib.6.

i Pari modo.] s. intra sex menses sub testimonio publico verbaliter, realiter & cum effectu.

K Alioquin.]versiculus.

l Secundo.] & sic habito isto, scilicet secundo, in quo ius habebar,& habito sci licet primo, in quo non habebat ius, & in hoc additur secunda pœna ad dictam decr. de multa, nam primũ erat ibi, scilicet, ꝙ esset primo bñficio ipso iure priuatus, & secundo priuatur: sed hodie in casu huius c. sunt ipso iure priuati vtroque vt hic patet: tertia vt sit inhabilis ab ordinibus suscipiendis, quarta a quocunque beneficio, ut infra se quitur.

m Quæ omnia.]Ostaua pars.

n Vacatura, vt præmittitur.]vt quia elleget quod mallet vbi plura tenebat cum dispensatione: vel retinebit vltimum vbi a lia tenebat sine dispẽsatione, vel primũ vacabit quod licite obtinebat, vbi secundum adipiscitur. in quo habebat ius ad tempore quo ista constitutio fuit facta: aliàs contra, vt s. vel quia omnibus ipso iure priuatus erit. si hãc decr. nõ seruet, & sic possunt esse vacatura propter istam decret. altero de quattuor modis.

o Sedis Apostolicæ.]& sic durabit perpetuo hæc ꝓuisio, cum sedes ipsa non moriatur, vt sup. de rescripti gratiose. lib. 6. 12. q. 2. liberti.

p Quoquo modo.]& in hoc casu cessabunt ꝓuisiones illarum decre. s. de præb. statutum, & c. Apostolica. lib. 6. cum non sit mirum si per speciale generali, & per vl timum prioribus derogatur. s. de rescr. 1. & de offi. de leg. sup per quæstionum, in princ.

q Nos enim.]versiculus.

r Irritũ decernimus.]de hac decr. dic vt s. de ele. si eo tempore, & de concess. præb. quia cunctis. li. 6.

s Cæterum]Nona pars.

t Episcopos.] & sic stricte accipitur hic ordinarius pro diœcesano tantum: aliàs autem regulariter accipitur pro prælato alicuius ecclesiæ, maxime in bñficijs

Ordinarius in iure pro quibus accipitur.

ad plenam

ad plenam eorum collationem spectantib. s. de elec. licet canon. & de offi. ord. lib. 6. Quid erit de illis rectoribus, quibus in priuilegio abbas Cluniacen. committit curam animarum: instituit & destituit, & facit per quem vult eam ordinari, & breuiter in omnib. & per oĩa disponit de presbyteris suis sicut episcopi de suis, prius: numquid censebitur dioecesanus ipse abbas in hoc casu? Non credo, cum hic sit specialis prouisio, à qua recedendum non est etsi quam dura sit. ff. qui & à quibus. l. prospexit, & sic erit hic casus e palis, qui computetur inter illos, de quibus no. Hostien. s. de vsur. cum tu.

a ¶ Capitula.]q̃ succedũt in administratione ecclesiæ vacantis, de ma. & obe. episcopali. lib. 6. de hæret. cum ex iniuncto. in fi.

b ¶ Et hi.]versiculus.

c Dimissis.] per obedientes huic constitutioni.

d Perditis.] subaudi ꝓ pœnam huius cõstitutionis, vbi rebelles vel inobedientes in dimittendo fuissent.

e Quamprimum commodè poterunt.]simile s. de ele. cupientes. §. 1. in fi. lib. 6.

f Valeamus.]& sic ex hoc, & ex multis s. positis apparet, ꝙ ꝑsõ spalem prouisionem cõtinet: nec in aliquo Papa intẽdit ꝓ istam decr. de multa vel alia iura de hac materia loquentia quantum ad alia beneficia corrigere, vel in aliquo immutare, nec est in alijs ad confequẽtiam trahenda, ar. 1. q. 7. exigunt. 19. di. sciendum, cum similibus.

g Quantum.] Decima pars. Guliel. de monte Lauduno.

h Modificationem.] hoc. n. restrictionem denotat, vt s. de verb. sig. transmissæ.

i Animarum cura.] exercenda s. in foro aiæ: vt hic, sive in foro contentioso, vt j. ibi, nec non. ergo à contrario sensu de bñficijs simplicib. ẽt ordinem ꝑsbyteratẽ, diaconalem, vel alium sibi annexum, ex quo aliàs curã non hñt, non intromittit se hæc constitutio, sed de cura tantum taxata dhoc ꝙ dicantur priuati ipsi obtinentes, vt s. pater.

k Perpetuos.] in hoc deuiat à decre. s. de præb. cum singula. in prin. lib. 6. & est casus diuersus, non aduersus. Sed quæ est ratio diuersitatis? Dic ꝙ ambitio monachorum, cui soli dicta decr. cum singula, obuiat, quæ tanto damnabilior est, quanto ipsi mittendo manum ad aratrum, respiciendoq; retro, in ipsis auaritiæ accẽdit appetitus, vt s. de ele. quorundam. lib. 6. hic autem vniuersos prospicit. Vel aliter, hæc prouidet circa incompatibilia spaliter, illa vero circa multiplicia quæcumq; sint generaliter. Vnde notabis ex hoc etiam verbo, perpetuos, quod ista decre. non adstringit temporales officiales episcoporum seu ministros, sicut sunt ꝓtiores claustrales, officiales episcoporum, seu vicarij pœnitentiarij, celerarij, seu similes, qui de anno in annum in suis monasterijs commutantur, vt de hoc dixi supra.

l Necnon.]versi. Supra locutus est Papa de cura, quæ exercetur in foro animæ: nunc loquitur de illa, quæ exerceri in foro contentioso, quam vocat textus speciem iurisdõnem, s. præb. sup. eo. lib. 6. & de elec. dudum 2. §. tandem.

m Illa.] s. beneficia.

n Ratione bñficiorum.]No. & ex hoc, ꝙ cõsuetum est beneficia, seu aliquod eorum, quæ debent secundum præmissa dimitti, aut ipsi, qui ea debent dimittere, commorantur, vel ecclesijs cathedralibus vacantibus capitula [a] earundem. Et hi [b] de beneficijs tam dimissis [c], quàm (vt præmittitur) perditis [d], nos vel Apostolicam sedem certificare studeant quamprimum commode poterunt [e] indilate, vt de illis salubriter disponere valeamus [f]. Quantum [g] autem ad modificationem [h] personatuum attinet antefactam, illa dumtaxat & non alia beneficia ecclesiastica quocumque nomine nuncupentur, curam habere censemus, quæ parochias habent, in quibus est animarum [i] cura annexa, non per vicarios perpetuos [k], sed per rectores, aut ministros beneficiorum ipsorum, vel illorum temporales vicarios exercenda. Necnon [l] etiam illa [m] quorum ministris ratione beneficiorum [n] huiusmodi competit visitare [o] *,

Subiectatalia sunt, qua lia ꝓmittuntur ab eorũ prædicatis.

Forũ spũale contentiosũ hñs, q̃ dexercere potest.

o Visitare.] Nota hic subsequenter sex, quæ ad spirituale forum contentiosum spectant, s. visitare, inquirere, procurare, suspendere, excommunicare, absoluere ab excommunicatione, & suspensione. Septimum apponit decr. dudum, §. tandem, s. interdicere: quorum etiam alterum tantum sufficeret per se quantum ad pœnam huius constitutionis, quod patet in hoc j. addit. seu quod totam orationẽ alternatim facere vr, vt s. de rescr. inter cæteras. Quid ergo erit de istis prælatis religiosis, seu sæcularibus, qui ecclesias, in quibus habent perpetuos vicarios, quos præsentant episcopis, & ibi rõne temporalium de quibus habent eis respondere, semel in anno visitant ab antiquo de consuetudine & procurantur? Non vr habere locum hæc decret. cum ratione alicuius spiritualitatis hoc non faciant, sed ratione temporalitatis dumtaxat, & ideo cum non attingant aliquid quod versetur circa subiectionem regulæ, non habet locum hæc decre. secus autem si visitatio tenderet aliquid tangens diuinum officium quantumcumq; modicum, sicut faciunt aliqui archipresbyteri, qui non hñt dum visitant inquirere, nisi de custodia Eucharistiæ, & pannis altaris, & similib. ita ꝙ non excõmunicant nec corrigunt, aliàs necabsoluunt, de quo dic vt per Inno. & Host s. de censi. auctoritate.

Visitare & procurationes accipere quib. ꝓmittitur.

* Visitare.] sed qui sunt illi, qui de iure possunt visitare, & à visitatis procurationes accipere? De epis & archiepiscopis non est dubium: dumtñ sint loca aliàs de se visitabilia, vt s. de censib. auctoritate, c. perpetuo lib. 6. Sed numquid patroni clerici? Idem videtur cã temporalium prouentuum, de quib, est eis ꝓ suos vicarios rãdendum, vt s. de appꝫ bonæ. & de præben. in

Latera-

Lateranensi. De his non reperitur in iure: ideo si talia exerceant, credo ꝙ magis hæc faciant de consuetudine, uel ex institutione fundationis, quam de iure. arg. 18. q. 2. Eleutherius, & licet talia exerceant, nõ ꝓp hoc solum cadent sub edictum huiusmodi decr, cum temporaliter potius q̃ spiritualiter videantur hæc facere, sic in recipientib. albergas, hoc idem notaui plenius ℣. quare, dic vt ibi. Gul. de monte laudu no.

a ¶ Inquirere.] quantumcumq; de modicis reb. dumtũ sint tales, q̃ sint ecclesiasticis regulis subiectæ: sec̃ de mere profanis, vt ℣. dixi.

b ¶ Procurationes.] quę rõne visitationis, & sic de iure debent: quia secus si rõne cõsuetudinis pietatis vl ꝓstõnis sint aliàs sine uisitatione debitæ: d quib. loquuntur iura. 18. q. 2. Eleutherius ℣. de sup. negl. præl. c. 2. de præscr. cum ex officij, quæ tales in aliquib. locis vocan tur albergæ vel cœnæ.

c ¶ Suspendere.] tali supensione, s. quæ procedat à clue de qua ℣. de excess. præla. tanta. & quæ attingat diui num officium, vt 11. q. 3. si quis tps inv troq; alias aũt non põt intelligi de alia suspensione, qua suspenditur quis à solo beneficio, vel alijs actib. temporalibus à quib. ēt suspendit abbatissa, quæ non habet claues, & alij sæculares de quib. ℣. de ma. & obed. delicta, de pœ. noua. de ele. si compromissarius. lib. 6. r. rñso. nec de il la de qua loquuntur iura ℣. de tempo. ord. ex tenore. & c. ꝙ translationem vbi de hoc per Host. & de pœnit. omnis.

Abbatissa suspẽdere põt licet claues ecclesię non hẽat. Excõi. are qd est.

d ¶ Excommunicare.] ꝙ est extra communionem hominum & perceptionem sacramentorum aliquem ponere, siue distrahat à communione hominum tm̃, siue sacramentorum tm̃, siue vtriusq; & intelligo, si exercendo iurisdõnem in foro contentioso solemniter hoc faciat, quia secus si tanquam simplex curatus iuxta decr. ℣. de offi. ord. si sacerdos.

Seu, alternatiua ꝓcedentia & sequẽtia respicit.

e ¶ Seu.] ista est alternatiua, de qua ℣. dixi, q̃ oĩa præcedentia & subsequentia respicit. arg. ℣. de app. secundo. & c. inquisitioni.

f ¶ Absoluere.] & sic no. ꝙ non semp qui excommunicat absoluit, vt de consec. d. i. 4. sane. de sen. excom. tua. & c. quicunq; lib. 6. C. vbi senato. quotiens, §. adeo. C. de offi. proconsl. l. 2. Contra de pœn. dist. 1. verbum. vbi dr̃ ꝙ dominus par ius ligandi & soluendi esse voluit. ex quo vtrumque pari conditione promisit, ergo qui soluendi ius non habet, nec ligandi. de quo dic vt ibi.

g ¶ De consuetudine.] puta archidiaconus vel abbatibus, seu aliàs in dignitate cõstitutis, vt in c. dudum 2. & requiritur quod talis consuetudo sit aliàs legitime per xl. annos præscripta, vt ℣. de consue. cum tanto. in fin. vbi de hoc. & dixi plene in extrauag. Suscepti.

Iurisdõnem hñt aliq; in ciuitatis vel diœcesis Beluacen. qui ex indulgentia vel consuetudine habent iurisdictionem super seruitores suos, non tñ ꝙ possint excommunicare, vel aliàs spiritualiter seu corporaliter coercere eosdem, vt legit ℣. de foro compe. cum contingat, vel de illis qui habent parochiales ecclesias præbendis suis annexas, in q̃b. iurisdictionem spiritualem obtinent, & etiam curam animarum, secundum quosdam, de quibus loquitur capitulum ℣. de præben. supra eo lib. 6. numquid tales potuerunt tenere vnum beneficium curatum cum talib. beneficijs, vel præbendis, aliàs de se simplicibus. Credo quòd sic, maxime si exponas in c. cum contingat. coercitione, sub temporali, non spirituali coercitione, iuxta cap. supra de verb. sign. quæ tenti. prout exponit ibi Hostien. quia iurisdictio temporalis non reddit beneficium curatum, nec aliàs incompatibile alijs. Hoc idẽ facit pro istis archidiaconis vel alijs beneficiatis, qui licet habeant villas vel castra suis bñficijs aliàs simplicib. annexa, in quibus iurisdictionem obtinent tantummodo temporalem, non tamen propter hoc eorum beneficia curata dicentur. Et idem credo de istis ecclesijs rurallb. in quibus rectores decimas & primitas percipiunt, nullam tamen curam animarum exercent nibi: vel quia non sunt ibi parochiani, vel quia si sint, quia forte supetuenerunt ibi aliqui Bord larij, vel aliàs ab antiquo sunt ibi pauci ignes, cura tñ animarum illorum ꝓ vicinos presbyteros ab antiquo exercentur, & oblationes & similia ipsis soluunt: quod põt fieri de iure ℣. de deci. cum sint homines, & c. in aliquibus, in fin. Sicut nec religiosi possunt dici curati, licet decimas & primitias alicuius parochiæ percipiant ex aliquo titulo iusto. ℣. de deci. statuto. lib. 6. & c. religiosi. conci. Vienen. Ad decr. super eo. dic quòd illa cura uel iurisdictio spiritualis non inest ibi prębendis, quæ sunt principales, sed ecclesijs potius, quæ sunt accessoriæ: & sic ecclesia non iudicatur ibi vt principale, argum. de præb. extirpandæ, §. qui vero. & sic consuetudo dat iurisdictionem: quia si neudum ipsam dat constitutis in dignitatib. immo & prelatis personis, vt in decr. cum contingat, nec alibi est ita expressa, vt no. Host. non tamen potest dare potestatem excommunicandi talibus priuatis personis, vt ℣. de offi. archi. cum satis. nec degradandi, seu deponẽdi, vt supra de elect. transmissa, secundum Hostien. ibi. nec etiam capiendi clericos seu corporaliter puniendi, vt credo, argum. supra de cler. coniug. clerici. lib. sexto.

Religiosi non possunt dici curati.

Excõmunicatio, degradatio, & non pñs cõpetere ex cõsuetudine.

h ¶ De iure.] sed quis est ille, qui de iure possit præmissa, vel eorum alterum exercere, satis est dubiũ. Hic vr̃ dicendum, ꝙ in hoc casu illi dicuntur habere ꝑmissa de iure, qui eliguntur ab aliquib. ℣. se in prælatos, & per superiores suos confirmantur: nam licet per electionem ius administrandi quis acquirat, non tamen exercitium donec sit confirmatus, maxime in exercitio censuræ ecclesiasticæ de quo plene in glo. no. 63. di. quanto. & per Inn. & Host. ℣. de offi. or. cum ab ecclesiarum, & c. quanto. ꝙ electionem enim exercitus & quodlibet collegium sibi imperatorem & ꝑlatũ eligit 93. dist. legum, sed iste in solas ꝑsonas eligentium iurisdictionem obtinet, & sic est iudex ꝑsonarum, non territorij: quod territorium solus episcopus de iure cõi obtinet in diœcesi sua. 6. q. oẽs basilicæ, nisi forsan talis inferior ꝑlatus haberet certas parochias, vel alia loca pro territorio, iuxta c. ℣. de ꝓb. sup eo. l. 6. sed hoc potius esset de ꝙsuetudine q̃ de iure. & hic de iure loquimur tantum, & hoc ꝙ dixi de electis confirmatis, idem dico de institutis ꝑpos institutione auctorizabili. dumtamen præsint ꝑsonis collegiatis, & curã animarum

Imperator & ꝑlatus nõ electionem assumuntur ꝙ

marum in ipsis exerceant, de quibus loquitur c. de rescrip. ersi principalis. concil. Viennẽ. & dic vt ꝙ Host. ℣. de offi. ordi. cũ satis. & idem de approbatis à iure, sicut sunt electi in concordia. de quibus ℣. de elect. nihil est, in fi. & c. inde innatibus. lib. 6. licet quantum ad veritatẽ istæ pœnæ spirituales non põt fieri ꝙ moniales, cum procedant à claue, & clauis vsus non cadat in monialem, vt legit & not. ℣. de excess. ꝑla. tanta. & dne pœn. noua. de verb. sig. q̃renti. cum similib. de iure. nes in singulares ꝑsonas, ut ℣. dixi. Sed quid de curatis parochialium ecclarum, numquid põt istas spirituales pœnas exercere, seu excõicare, suspẽdere, vel interdicere? De hoc nihil ad nos, ad ꝑsens: sed dic vt ꝙ Inno. & Host. ℣. de offi. ordi. si laceredos. & in summa Host. de sen. excomm. §. quis possit excommunicare, & 2. q. 1. nemo.

¶ Declaratio amplissima & luculentissima extrauagantis, Execrabilis, quæ est vna de xx. glossatis per dominum Zenzelinum sub rit. de præbendis.

EXecrabilis quorundam ambitio, &c.] Super hac noua constitutione dubitatæ insurgunt & quæstiones, vt sequit. Primo in quibusdã ecclesijs, puta Anicien. Leod. & similib. sunt q̃dã officia vel bñficia, q̃ vocanẽ abbatiæ, quarũ aliquæ hãnt animarum curã, & parochias. Aliquæ nec curam animarum hẽnt, nec parochias, immo aliquæ nec ecclæ, nec dignitates vel ꝑsonatus esse censentur. & tã canonicis ipsarum ecclarum assignanẽ, seu conferri consueuerunt ita ꝙ canonicus hẽt ꝓbendam & illam abbatiam. Quærit hmõi officia seu bñficia veniant in constitutionem, ita ꝙ canonicus talem abbatiam cum suo canonicatu obtinens, teneatur ipsam dimittere, si extra eam habeat aliam dignitatem vel personatum, quos licet vigore dictæ cõstitutionis nouæ retinere?

Religiosus ꝑsonatus dict̃ curati. ꝑsuetudinem.

¶ Cum abbatia curata poterit retinere dignitatem nõ curatam, alias non: vel isto modo non potest retinere aliud beneficium curatum, vbi curam animarum annexam habet Ecclesia.]

Item in aliquibus ecclesijs sunt quædam custodiæ, quorum custodes non hẽant legere nec cantare, nec se diuinis officijs intromittere in ecclã. nec aliàs curam aliquam in ecclã exercere: sed solum pulsare cãpanas parare ecclesias pãnis aureis, aut portare libros in choro, luminaria accendere, custodias, reliquias, thesaurũ, & similia ministeria in ecclesia expensis propriis facere, quarum expensarum occasione eiusdem custodijs fuerunt postmodum annexæ aliquæ parochiales ecclesiæ cum animarum hẽntes, in q̃b. cura exercetur ꝙ proprios & perpetuos sacerdotes, licet in eis sic annexis custodes hẽant de ꝙsuetudine uisitare, excommunicare delinquẽtes, & absoluere, & horum occasione ꝓdictarum quasi archidiaconi vulgariter nominanẽ & reputanẽ. Nunc quæriẽ, vtrum tales custodiæ veniãtin constitõnem prædictam, ita ꝙ hẽantes eas teneant illas dimittere, potissime cum quodam tempore in aliquibus ecclesijs (orta materia quæstionis) inuenia ur fore saltem aliter definitum, tales custodias nec dignitates vel personatus esse, nec curam animarum habere: sed simplicia esse officia absque cura?

[Cadunt sub constitutione.]

Item sunt aliquæ ecclesiæ, ubi rectores creantur per electionem, & vocantur creati q̃nq; abbates, q̃nq; rectores, q̃nq; præpositi, q̃nq; archimandritæ, q̃nq; diuersis aliis nominib. ꝑm consuetudinem locorum: nullam tñ curam habent, nisi ꝙ canonicos congregant tamquã caput, sicut est in partibus Apuliæ. Quæritur vtrum talia bñficia veniant in præfatam constitutionem 1. De iure cõi videtur ꝙ habeant curam & iurisdictionẽ per electionem & confirmationem: sed si per priuilegium vel constitutionem approbatam ami. erant, curã non habent?

[Non cadunt in constitutione.]

Item quidã ex dispensatione Apostolica duas obtinet in diuersis ecclijs dignitates, quarum alteri dũ xat cura imminet animarum, & cum eisdẽ simul plures canonicatus & præbendas: in alijs tñ ecclesijs canonicatus & præbendas, quib. parochiales ecclę sunt annexæ, in quib. ꝑpetui vicarij dẽnt institui, in aliquib. tñ earundẽ ꝑp procuratoris obtinẽtis hmõi dignitatẽ in remotis agẽtis, & hoc ignorantis desidiam seu negligẽtiam, reperiunt tẽpore constõnis nostræ nouiter promulgatæ esse vicarij temporales. Modo q̃rit, an Fm formã dictæ constõnis dictus obtinẽs dignitates hmõi canonicatus & ꝓbendas tales, cum parochijs sic annexis, si dignitates voluerit retinere, dimittere teneat illas in quib. ꝑtraiuris debitum reperti sunt dicti vicarij ꝑpetuales, vel hoc non obstãte, cum ꝑp talẽ desidiam non posit natura bñficiorum cẽseri mutata, quin præfatæ parochiæ sint canonicatib. & ꝓbendis ipsis annexæ, ipsos possit licite retinere, potissime cum idem obtinens postquam sciuit de tali desidia procuratorũ suorum ad ipsas ecclas elegerit vicarios repræsentandos & instituendos perpetuo in eisdem licet nondum potuerint ordinarijs præsentari propter temporis breuitatem?

Rñsio.

[Non cadunt sub constitutione.]

Item quæritur, numquid officia curiæ Romanæ cõputentur in numero officiorum quo ad nostram constitutionem, ita ꝙ si quis habet duas alias dignitates teneatur aliam dimittere, vel possit retinere omnes si una illarum erat sine cura.

Rñsio.

[Non computantur, nec cadunt in constitutione.]

Item presbyteratus Bituricen. diœcesis uisitationẽ, & iurisdictionem habentes consueuerunt conferri parochialium ecclarum rectorib. ipsius diocesis ꝙ ipsos archiepos: sed statim archiepo defuncto definit archipbyter ille, qui ꝑ eum fuerat positus, & capitulum ęc clesiæ Bituricen creat archipresbyteros nouos, creato uero archiepo cessant archipresbyteri positi ꝙ capitulum, & archiepus ponit nouos, & q̃nq; positos amouet pro libito uoluntatis, & ita fuit antiquis temporib. de quo non extat memoria, obseruatum. Quærit, utrum archipresbyteratus hmõi sub constõne cadant adeo, ut ille qui hmõi archipresbiterarum cum hẽret, parochiam ecclam acceptauit, utrumq. retinere ualeat: & si non, utrum de iure ceciderit à iure parochialis ecclæ per acceptationem archipresbiteratus: & si non cecidit ab iure, vtrum retinere possit parochialem ecclam, quam primo obtinuit.

Archiepus Bituri cen. dicœcesis qualitas.

Rñsio.

[Non cadunt sub constitutione.]

Item in regno Apuliæ sunt ecclesiæ habentes parochiam, tenuissimæ quo ad fructus: ꝑp ꝙ ordinarij & alij, ad quos spectat collatio siue prouisio dictarum ecclarum de more patriæ vniti cõsueuerunt pluralitatẽ talium ecclesiarum conferre, non recipientes ipsas ecclesias ꝑp hoc se faciunt promoueri ad sacerdotium, nec ẽt ad sacros ordines: & faciunt deseruiri dictis ecclis ꝑ uicarios tales iuxta bñ placitum suum: ꝑ plurimi ꝑterea summi Pontifices plurib. contulerunt ꝙ possent acceptare in dictis partib. bñficium usq; ad valorem xv. librarum, uel xl. uel lx. unciarũ auri, cuius ꝓcessionis ꝓtextu est uidere, ꝙ obtinuerint quinq; quadraginta & sexaginta dictis ecclesijs? Modo quæriẽ, utrum reuocatoria nuper facta ad supradicta bñficia siue ecclesias se extendat?

Rñsio.

[Respondetur quòd sic.]

Episcopus cũ suo capitulo subueni re uolẽs exigitati cuiusdam collegiatę ecclesię suæ diœcesis, quandam parochialem ecclam eiusdem diœcesis (rectoris ipsius accedente consensu) post cessum uel decessum rectoris hmõi dictæ ecclæ collegiatæ uniuit. Nunc uero ꝓdictam ecclam uigore nouæ constõnis uacare contingit, quodam alio curato bñficio electo à rectore ꝓfato, & prædicta ecclesia re & uerbo dimissa. Hinc quę ritur, an præfata unio sub forma præscripta, locum ũbi uendicet reseruatione dictæ constitutionis non obstante, uel econtra?

Universidad de Deusto
Biblioteca

Rñsio. [Sub constõne cadit, vel reseruaẽ domino nostro.]

Item dubitatur si prædicta vel consimili vnio facta fuerit per sedem Apostolicam, & sub forma prædicta rum verborum, quid iuris?

Rñsio. [Respondetur vt supra proxime, dumtamen legitime sit facta vnio.]

Item quidam archidiaconus in suo archidiaconatu obstante sibi longa consuetudine non potest inquire re, nec suspẽdere, nec excõicare velabsoluere, nec aliq̃ iurisdõnem exercere: sed eccl̃as rectorum sui archidiaconatus visitare põt, & procurationes ab eis recipere, dumtaxat. Quæriẽ cũ alià s talis archidiaconus nul lam hẽat parochialẽ eccl̃am annexã dicto archidiaconatui an ex p̃missis sub forma dictæ p̃stõnis nouæ curã animarum hẽre reputatur? Et est q̃rentis intentio, vtrum oratio soluta posita prope finem p̃stõnis prædictæ ibi, necnon & illa quorum ministris rõne bñficio rum hmõi competit visitare, inquitere, procurationes recipere, suspendere, &c. ponatur pro coniunctiua in casu dictæ constitutionis.

Rñsio. [Comprehenditur sub constitutione.]

Item cum eidem bñficium curatum obtinenti prouisum est de quodam archidiaconatu in quadam cathedrali eccl̃a, cuius archidiaconatus rõne idem archidiaconus caput est cuiusdam ecclesiæ collegiatæ sæcularis: hic archidiaconus est in possessione pacifica, vel quasi visitãdi & procurationes recipiendi dumtaxat. Cæterum possessionẽ dictæ collegiatæ eccl̃æ nec hẽt, nec habuit, nec regimẽ canonicarũ ipsius, nec q̃ẽ̃ per cipit de decimis & aliis fructib. bñficij sui prædicti, olb. his de facto p alind occupatis & detentis. Ex his quæriẽ cum præfatus archidiaconus pro parte sit in possessione iurium spiritualium prædicti archidiaconatus, & pro parte non, cum curam non hẽat persona rum suæ collegiatæ ecclesiæ prædictæ, & sup ea & alijs iurib. ipsius pendeat lis in curia, virum talis archidiaconus retinendo istud curatum beneficium pœnæ non uæ constitutionis adstringatur?

Rñsio. [Curam habet, & sub constitutione cadit.]

Item quidam in eccl̃a collegiata à iurisdõne ordinarij exẽpta & Apostolicæ sedi subiecta obtinet decanatum, & in ea est caput capituli, & ad decanatum assumit̃ decanus p electionem, nec electus à capitulo alia confirmatione indiget de cõsuetudine, sed tm electus in stituii & installat̃a capitulo de consuetudine supradicta: ipse vero decanus rõne dignitatis quocat canonicos ad capitulum, & hẽt in capitulo primã vocẽ. vox tñ ipsius plus q̃ simplicis canonici in effectu nõ operat̃: ipse p se inlocidũ rõne dignitatis, nec visitat, nec procurationes recipit, nec excõicat, vel suspẽdit, aut interdicit, nec audit cfessiones, vel absoluit, nec fdecessiones eius vna cũ suo capitulo fdicta p̃sueuerunt exercere, licet ipse & fdecessores eiusdẽ vna cũ suo capitulo excessus clericorũ fdictę eccl̃æ interdum delinquentium corrigere consueuerunt, & punire per chori priuationem & distributionem grossorum fructuũ bñficiorum, quæ in ipsa eccl̃a obtinent. & ad ipsius capituli dispositionem ptinet suspensio & subtractio. & ipsorum delinquentium corporum detẽtio aliqñ, dũmodo extra alicuius alterius iurisdõnis spiritualis exercitium, videlicet visitãdi, corrigendi, procurationes recipiẽdi, excõicandi, suspẽdendi, vel aliter seu aliàs interdicẽdi, cõfessiones audiẽdi, pœnitentias imponẽdi vel absoluẽdi. Quare cũ dubitet, an in casu simili p̃stõ nova p̃fata loques de bñficijs curam habẽtib. aiarum vẽdicet sibi locum, quæriẽ virum decanus decanatum p̃dictum cum alio bñficio seu dignitate curam aiarum habente iuxta constitõnem antedictam ex dispensatione dudum obtenta possit licite retinere, & sine pœna constitutionis eiusdem.

Iurisdõ spiritualis in multis constitit.

Rñsio. [Curam habet, & sub constitutione cadit.]

Item in regno Siciliæ cõiter eccl̃æ parochiales atq; curatæ consueuerũ p Apostolicam sedem ac etiam p ordinarios plures vni dignitates & aliàs parochiales ecclesias siue curatas obtinẽti conferri, licet illi quib. conferebantur, essent impuberes q̃q; vel legitima ætate minores, & q̃ ecclesiæ supradictæ quantum ad eos, quib. taliter conferebantur, non censebantur esse secundum consuetudinem à longis retro temporibus in dictis partib. obseruatam: quia cura earum in ipsis per capellanos etiam non perpetuos gerebatur. Cum itaq; multi fuerunt in curia Romana, ac regno p̃dicto & alijs partibus, qui per collationem Apostolicę sedis & ordinariorum obtinuerint plura & multa talia bñficia, q̃ ex virtute constitutionis p̃fatę nuper editę sup curatis beneficijs dimittendis, oporteret eos dimittere, pium esset, q̃ circa eorum indemnitãtem Apostolica benignitas prouidere dignaret, & si sanctitati vestrę placeret, modus congruus vr. q̃ quantum ad tenorem constõnis prædictæ, beneficia parochias habentia siue curas in partib. supradictis decernerentur perinde haberi ac si fuissent ipsa & ipsarum curæ p perpetuos vicari s gubernatæ, & q̃ futuris temporib. per vicarios perpetuos gubernentur, & q̃ illi qui dicta bñficia obnebant & nondum dimiserunt, ipsa non teneantur dimittere, si qui vero dimiserunt eadem ad ipsa (quotcunq; fuerint) auctoritate vestra restituant in integrũ ac ad eadem redeant, ac si ea nullatenus dimissent cõ stitutione prædicta in contrariu m super hoc edita nõ obstante. Rñsio.

[Dimittant, & de prouisione faciẽda deliberatur.]

Item quæritur, vtrum præfata cõstitutio adstringat aliquem habentem eccl̃am curatam, & canonicatum & p̃bendam sacerdotalem simul, qui canonicatus & p̃benda requirunt residentiam personalem. Rñsio.

[Non cadit sub constitutione.]

Item in quadam eccl̃a cathedrali fuit olim facta cõpositio inter epm ex vna parte, & capitulum ex altera q̃ vicaria: quę q̃q; collata fuerat clericis q̃q; laicis solicanonico p epm, ad quem spectabat collatio conferri, qui vicarius nihil specialiter habet in eccl̃a, nec habet aliquod officium, nec aliquam prærogatiuam, sed de obuentionib. curiæ vel iurisdõnis sæcularis ciuitatis habet tertiam partem, & in hospitio vicariæ habet carceres & custodem, qui vna cum custodib esse custodit captos. Rñsio.

[Dimittat, & de prouisione facienda deliberabit.]

Item in eadem compositione continetur, q̃ vnus archipresbyteratus, qui appellatur à nomine cathedralis eccl̃æ, vtpote archipresbyteratus Ferrarien. solet canonico conferretur, non tamen archipresbyter hẽt aliquam progatiuam in ecclesia vel ciuitate, sed hẽt ecclesiam curatam annexam archipresbyteratui, & visitat certas ecclesias, etiam contra resistentes visitatio ni potest censuram eccl̃asticam exercere: sed aliam iurisdictionem non habet: dispensatum est cum tali auctoritate Apostolica, q̃ possit dicta beneficia retinere vna cum quadam eccl̃a, cuius cura per vicarium perpetuum gubernatur. Nũc dubitatur, an dicti duo vicariatus & archipresbyteratus possint dici beneficia in eadem ecclesia. Ratio dubitationis est, cum sola nomina habeant ab ecclesia cathedrali, & solis canonicis conferantur. Rñsio.

[Non cadit sub constitutione.]

Item dubitatur, an constitutio, Execrabilis, extẽdat se ad præfata tria beneficia. Rñsio.

[Constitutio non extenditur.]

Quidam habens vnam ecclesiam curatam sine ppetuo vicario, hẽt aliam curatam, in qua est perpetuus vicarius. Quæritur an possit, non obstante noua constitutione, vtrumque retinere, maxime si super hoc fuerat cum eodem legitime dispensatum. Rñsio.

[Respondetur quòd sic, secundum constitutionem istam.]

Item cum constitutio licet intra mensem à tẽpore notitiæ: & constitutio ipsa nõdum sit publicata nisi in Romana curia: sed ad aliquos extra curiã pueniat p fãmã seu rumorem, & ad aliquos p relatum quorondã dumtaxat,

dumtaxat. Quæritur a quo tempore incipiat currere dictus mensis, antequam constitutio ipsa per prælatos vel deputatos ab ipsis fuerit solemniter publicata in ecclesijs cathedralibus eorundem, & alijs locis solemnibus, in quibus consueuerunt talia publicari. Lupõsio.

[A tempore notitiæ, alias a tpe constitutionis nouę.]

Item cum per constitutionẽ eandẽ dimitti debeant beneficia curata intra mensem vnico retento dumtaxat: & illa dimitti debeant nedum verbaliter, sed etiã realiter, & absentes a beneficijs, in curia vel alibi existentes verbaliter ea dimittant & realiter, q̃ possunt. Quæritur an per hoc sit constitutioni satisfactum, dũtamen postmodũ nõ impediant per se vel per alios illos, quibus dominus Papade beneficijs sic dimissis seu resignatis duxerit prouidendum. Lupõsio.

[Faciant realiter, vt citius possunt.]

Adomatus de Graphicano significauit paternitati nostræ. & infra. Prioratus curam animarum habentes cadunt sub constitutione, in quibus non sunt perpetui vicarij. Paschasius presbyter officiat eam per certas hebdomadas ministrando sacramenta. Lupõsio.

[Cadit sub forma.]

Item Prioratus habens parochialem ecclesiam sine perpetuo vicario, cadit in constitutione, habens perpetuum non cadit: quoniam si habent curam, locum habet constitutio, alias non.

Item idem in domibus Beatæ Mariæ Theutonicorum, Bethleem, & similibus.

¶ Ioannes xxij.

¶ Episcopatus Tholosanus in redditibus plurimum abundans, in nouam metropolim propter multiplices causas hic expressas erigitur: cui pro suffraganeis ecclesijs sint deputatæ quattuor villæ in nouas ciuitates erectæ, adiecta cum illis ecclesia Apamiarum. Et quibus episcopis & archiepiscopis prius subserant, quidque earum cuilibet pro redditibus sit assignatum, hic exprimitur, & tandem censuræ ecclesiasticę in rebelles proferuntur. Aduerte, quod ecclesia de Vauro, & ecclesia de Mirapice sunt sub ecclesia Tholosana tanquam suffraganeæ, licet de illis hic mentio nulla fiat. Vtilitas ex hoc capitulo habetur, quoniam cognoscimus causas erigendi & diuidendi ecclesias, alias alias subiciendi, & alias alijs eximendi, & ad solum Papam hæc omnia spectare: cui in singulari priuilegio, maiores causæ, maioraque negotia reseruantur. patet in capit. 1. de translatio. episcop. cum suis concordantijs.

CAP. V.

SAluator noster, cuius nutui cuncta seruiunt, in agro mundi huius messem multam aspiciens, & operariorum raritatem attendens, dominum messis rogandum esse, vt in illam operarios mitteret, censuit: & ipse idem etiam exiens mane veluti paterfamilias diligens horis diei varijs operarios in vineam suam misit. Romanus itaque Pontifex sicut eodem Domino disponente vicarius eius in terris esse dignoscitur, sic & ipsius actibus (in quantum finit humana fragilitas) se conformare tenetur. Vbi etgo superexcrescere messem, populi videlicet multitudinem viderit, operarios debet oportunos adijcere, & iuxta propheticum verbum, augere cu stodiam: custodes & cultores idoneos in Dominicam vineam destinare. Messis multa, operarij pauci. Matth. 9.

¶ Sane considerantes attentius, & intra pectoris claustra meditatione sollicita reuoluentes, quod in tanta multitudine populi, quanta fecundauit altissimus ciuitatem & diœcesim Tholosanam, singulorum vultus nequibat (vt cõdecet) vnicus pastor inspicere, aut alias partes boni pastoris implere: quodque durum erat atq; difficile per talem latam & diffusam diœcesim ad vnum tantum a personis ecclesiasticis & mundanis recursum haberi: Attendentes etiam, quod licet Tholosanus episcopatus redditibus abundaret immensis, non tamen supererat hucusque memoria, quod ex suorum opulentia copiosa reddituum aliquid in ecclesia vel diœcesi Tholosana proueniisset in diuini cultus augmentum: immo sic ex adipe prodierat, & prodibat iniquitas, vt multo iam tempore luxus circa carnis delideria, euectionum pompa, immensitas clientulæ, immoderata difluxio in parentes, sumptus enormes, aut vsus extraordinarij, sibi vendicassent ibidem quasi totum patrimonium crucifixi: & verendum erat ne præsul vnicus Tholosanus incrassatus, & dilatatus, & excessiuis huiusmodi opibus, alias superbus periculose recalcitrans Deum factorem derelinqueret, & a suo salutari recedens, pernicioſum exemplum in subditos deriuaret. Pensantes quoque, quod sanctę memoriæ Clemens Papa V. prædecessor noster eodem etiam tempore, quo ciuitas & diœcesis antefatę longe minus in populo ac redditibus affluebant: tamen extunc benedicente Domino incredibiliter creuerint in vtroque, & iugiter crescere dignoscantur, spiritu bea- Pastor singulariũ vultus Ipsi cere debet. Psalm. 73. Diuitiæ quæ sunt cã Dei relinquendi. Deute. 8.

tæ considarationis inductus, ad diuisionem episcopatus eiusdem firmiter dum viueret, intendebat: licet morte præuētus suum in hac parte nequiuerit implere conceptum.

¶ Nos pium prædecessoris nostri propositum in effectum volentes adducere, & tam dissipare malum, quod prædictorum redditum copia effecutiua produxit, quàm etiam cultum augere diuinum & spiritualem animarum profectum, quos (si iuxta facultatis exigentiam & diffusam latitudinem dictæ diœcesis sufficiens numerus in eadem vtilitate præsulum deputetur) in dubio prouenire speramus, promouere salubriter intendentes. Præmissis & alijs suadentibus iustis causis, ex certa nostra scientia de fratrum nostrorum consilio concordi, & Apostolicæ plenitudine potestatis ad laudem Dei, exaltationem ecclesiæ, fideliumque salutem, episcopatum ipsum dictamque diœcesim Tholosanam apostolica auctoritate diuidimus in quinque diœceses, quas per certos distingui limites faciemus. Volentes ac decernentes, quòd præter ciuitatem Tholosonam, quæ suam propriam & distinctam habebit diœcesim certis finibus limitandam, subscriptæ quattuor villæ, quarum quamlibet eisdem consilio & auctoritate in ciuitatem erigimus, & ciuitatis vocabulo insignimus, scilicet de monte Albano, pridem de Caturcen. diœcesis, cui adijcietur certa pars dictæ quondam diœcesis Tholosanæ, ac sancti Papuli de Riuis & de Lumbersijs, & de ipsa quondam Tholosana diœcesi existentes, quattuor separatas diœceses habeant certis limitibus distinguendas. Quodque beati Martini de monte Albano, vbi corpus sancti Theodori confessoris dicitur esse reconditum prædictæ ciuitatis montis Albani, & beati Pauli, dictæ ciuitatis sancti Pauli, Mariæ de Lumberiaco, ciuitatis prætatæ Lumberiaci, necnon beatæ Mariæ de Riuis Ecclesiæ ipsius ciuitatis Riuen. sint de cætero & habeantur perpetuo Ecclesiæ cathedrales. Et quia ecclesia Tholosana sicut solemniori statu, & conditione potiori refulget, sic & grandioris honoris titulo efferenda est, ipsam hucusque suffraganeam ecclesiæ Narbonen. ac totam quondam diœcesim Tholosanam de fratrum nostrorum consilio & ex certa nostra scientia, & Apostolicæ plenitudine potestatis, ab omni iurisdictione, potestate, ab subiectione archiepiscopi, capitulj, & ciusdem ecclesiæ Narbonen. penitus eximentes, eam ad laudem diuini nominis, & honorem ecclesiæ sanctæ suæ, in archiepiscopalem seu metropolitanam erigimus, eamque honoribus & insignijs sedis metropolitæ decoramus: auctoritate Apostolica decernendo, vt ex nunc pro metropolitana ecclesia in perpetuum habeatur. Et quia etiam dignum est, vt ex quo de filia facta mater metropolicæ dignitatis suscepit insignia, & suffraganearum congruum numerum filiarum, ac decentem prouinciam habeat, vt ad iudicium archiepiscopi Tholosani, qui pro tempore fuerit, omnes causę suffraganeorum episcoporum, & personarum ecclesiasticarum, ac ciuitatum eiusdem prouinciæ iuxta sacrorum statuta canonum referuntur: Nos præfatas quattuor ciuitates & ecclesias cathedrales cum earum diœcesibus (vt præmittitur) distinguendas, necnon ciuitatem & ecclesiam Apamiarum cum sua diœcesi exnunc ipsius ecclesiæ Tholosanæ suffraganeas, ac de prouincia Tholosona in perpetuum fore decernimus, & inre metropolita. subijcimus, & subiectas esse volumus eas illi. Prænominatos montis Albani, quæ de diœcesi Caturcen. & Bituricen. prouincia, & Apamiarum ciuitates, & ecclesias, quæ de prouincia Narbonen. hactenus fuisse noscuntur: necnon reliquas tres ciuitates & ecclesias sancti Papuli Riuen. & Lumberiacen. quæ ab olim de diœcesi Tholosona fuerunt, cum earum diœcesibus, conuentibus, collegijs siue capitulis a iurisdictione, potestate ac subiectione quacumque Bituricen. & Narbonen. archiepiscoporum, ac Caturcen. & quondam Tholosan. episcoporum, capitulorum, & abbatum, atque conuentuum & ordinariorum quorumlibet aliorum ecclesiasticorum, quibus quomodolibet fuerant hucusque subiectæ, auctoritate præsentium perpetuo eximentes de prædictorum consilio & plenitudine potestatis.

Ecclesia vna quę; fit mater de filia.

Ecclesia Tholosana fuit olim suffraganea Narbon. ecclesiæ.

¶ De bonis autem redditibus, prouentibus, & iuribus dicti quondam episcopatus Tholosan. ipsi Tholosa. decem millia, & singulis alijs prędictis ecclesijs (Apamiarum excepta, cui de ipsi bonis, redditibus & prouentibus, iuribus, vltra illa quæ habere dinoscitur, certam assignabimus portionem nostris alijs litteris distinguendam) singula quinque millia librarum Turonen. annui redditus, & perpetui prouentus, quę quidem vnicuique illarum suisque pontificibus (dignitate ac onere & circunstantijs alijs attente pensatis) debere sufficere vidimus

Ecclesia Tholosana quantum habuit in redditibus.

vidimus, præter redditus, prouentus, & iura, quæ ad prædictas ecclesias & conuentus earum antea pertinebant de quibus ad honorē Dei & ipsarum ecclesiarum commodum intendimus ordinare: exnunc auctoritate prædicta de consilio ac plenitudine memoratis concedimus, donamus, ac etiam deputamus percipienda integraliter per ipsarum ecclesiarum præsules, qui pro tempore fuerint, in rebus & locis cuilibet magis adiacentibus & vicinis, iuxta distinctionem seu limitationem diœcesum singularum per alias nostras litteras faciendam.

¶ Interim tamen distinctione seu limitatione prædicta pendente, volumus quòd eorum quilibet summam eum contingentē pro rata accipiat annuatim de bonis, redditibus, prouentibus & iuribus antedictis, per manus eorum, quos ad hoc prouiderimus deputandos. Residuum vero redituum, prouentuum & iurium ipsorum, quod facta de illis (vt præmissum est) assignatione, supererit, necnon iurisdictionem spiritualem & temporalem, quæ ad dictum quōdam episcopatum Tholosanū vsque ad tempus diuisionis huiusmodi pertinebat, & quę distinctione seu limitatione post tacta pendente, faciemus per idoneas exerceri personas. Ac beneficia etiam si dignitates, personatus ac officia existant (exceptis his, ad quæ quis per electionem assumitur, & in quibus vel ad quæ auctoritate literarum Apostolicarum alicui seu aliquibus ius est aliquod ac quisitum: quibus per id nullum volumus præiudicium generari) nunc & in antea vsque ad distinctionem diœcesum vacatura, dispositioni nostræ, ac sedis Apostolicę de fratrum ipsorum consilio reseruamus. ¶ Hæc igitur per dictę sedis prudentiam circunspectam sic statuta salubriter & vtiliter ordinata, perpetuis esse valitura temporibus, & robnr incommutabilis firmitatis obtinere volentes, auctoritate prædicta districtius inhibemus, ne aliquis cuiuscunque pręeminen. ię, ordinis cōditionis, aut status, etiam si archiepiscopali & episcopali seu regia prefulgeat dignitate, huiusmodi ordinationem Apostolicam reseruationem, & alia supradicta quouis modo turbare, seu quomodolibet impedire pręsumat. Nos enim exnunc irritum decernimus & inane, si secus super his à quoquam quauis auctoritate contigerit attentari. Et nihilominus in eos, qui ex certa scientia contrarium præsumpserint, nisi intra octo dierum spatium post publicationē prędictorum resipuerint cum effectu excommunicationis in personas, & interdicti in vniuersitates, ac suspensionis in conuentus, capitula, siue collegia, de consilio & auctoritate prædictis sententias promulgamus: a quibus non nisi per Romanum Pontificem absolutionis beneficium (præterquam in mortis † articulo) valeant obtinere. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostrarum diuisionis, voluntatis, constitutionum, erectionum, insignitionum, exemptionum, decorationis, deputationis, reseruationis, inhibitionis, promulgationis, infringere, vel ei ausu, &c. Datum Auinion. vj. Calend. Iulij, Pontificatus nostri anno primo.

† In articulo mortis nulla est ea suum refer natio: atq; ideo oēs sacerdotes quoslibet pœnitētes a quibuslibet peccatis & cēsuris absolvere possunt. Cōcilū Trident. sess. 14. c. 7. & casuū reseruatio.

¶ Idem.

¶ *Impedientes episcopatus Tolesani erectionem in ecclesiam cathedralem, & eius diuisionem in quinque diœceses, vltra pœnas in cōstitutione superiori declaratas, perdunt feuda & quęcunque beneficia spiritualia & temporalia. Et si sint personæ ecclesiasticæ efficiuntur inhabiles ad quęcunque beneficia ecclesiastica.*

CAP. VI.

NVper certis ex causis, quæ nostrum & fratrum nostrorum animos ad id rationabiliter induxerunt, quondam episcopatum Tholosanum in archiepiscopalem seu metropolitanam ereximus ecclesiam: quatuor villas, quarum quamlibet insigniuimus vocabulo ciuitatis, quattuor cathedrales ecclesias creauimus, vnam videlicet in villa montis Albani, quondam Caturcen. diœcesis, adijcienda sibi certa parte quondam diœcesis Tholosan. alteram in villa Lumberiaci, aliam in villa sancti Papuli, & aliam in villa de Riuis & de Robestria quondam Tholosan. diœcesis. Quas quidem ecclesias vna cum Apamiarum ecclesia, tamquam suffraganeas subiecimus ipsi metropolitanæ Tholosanæ ecclesiæ. De bonis quoque & redditi us dicti quondam episcopatus Tholosan. tam ipsi Tholosan. quam prædictis ecclesijs suffraganeis certam portionem, quam vnicuique illatum debere sufficere vidimus, prouidimus assignandam, totali bonorum & reditunm ipsorum residuo dispositioni nostræ & sedis Apostolicæ

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶Litteris.] intelligit dec. 3. proxim. q propter istam & sequentem extrauagantes iamdudum impressas, curauimus sim primendum.

residuo dispositioni nostrę & sedis Apostolicę reseruato. Alia enim circa premissa fecimus, decreuimus & ordinauimus ex certa nostra scientia, deip
sorum fratrum concordi consilio & Apostolicæ plenitudine potestatis, districtius inhibentes, ne quis cuiuscumque præeminentiæ, ordinis, conditionis, aut status, etiam si archiepiscopali dignitate fulgeret ipsam ordinationē nostram impedire presumeret vel turbare, ac decernentes ex nunc irritum & inane si secus super his a quoquam quauis auctoritate contigerit attentari. Et nihilominus in eos qui ex certa scientia contrarium facerēt, nisi resipuerint cum effectu intra octo dierū spatiū post publicationem ordinationis ipsius, excommunicationis in personas, interdicti in vniuersitates, ac suspensionis sententias in capitula, cōuentus, siue collegia duximus promulgandas: prout hęc & alia in Apostolicis litteris inde confectis plenius continetur. ¶ Verum quia ipsa nostra ordinatio eo efficacius & inuiolabilius speratur seruari, quo plurium & grauiorum vallata fuerit adiectione pœnarum: Nos ad obseruationem inconcussam ipsius eo amplius anhelantes, quo euidentius in diuini cultus augumentum & salutem fidelium animarum noscitur redundare, præfatis adijciendo sententijs, omnes & singulos scienter turbantes aut impedientes ordinationem eandē, aut aliqua in illa contenta, seu turbantibus vel impedientibus dantes consilium, auxilium, vel fauorem directe vel indirecte, publice, vel occulte, cuiuscunque sint conditionis, dignitaris, ordinis aut status ecclesiastici vel mundani, etiam si archiepiscopali vel episcopali, aut maiori aut superiori prefulgeant dignitate: nisi intra octo dierum spatium post publicationem presentium ab huiusmodi impedimēto seu turbatione ac impensione consilij, auxilij vel fauoris resipuerint cum effectu, feudis, locationibus, officijs & beneficijs quibuscunque spiritualibus & temporalibus etiam si dignitates vel prelaturę quæuis fuerint, quę ab ecclesijs seu in ecclesijs quibuscunque obtinebunt, ex certa nostra scientia, & de ipsorū fratrum consilio & Apostolicę plenitudine potestatis priuatos esse decernimus ipso facto. Et sic libere ipsa feuda, locationes vel officia aut beneficia spiritualia & temporalia, dignitates & prelaturæ & ad ipsas, ad quas spectant, reuertantur ecclesias, & deuoluātur ad rectores, capitula seu collegia eorundē, quòd de illis pro sua voluntate disponant. Et ad dignitates & prælaturas per electionē aut aliū modum licitū idoneas personas assumāt. Personasque ecclesiasticas, quæ culpabiles fuerint in premissis inhabilitamus ad quæcunque ecclesiastica beneficia obtinenda. Nulli ergo omnino hominū, &c. Datum Anin. iiij. Non. Augusti, Pontificatus nostri anno primo.

¶ Idem Bartholomæo electo Narbon. diœce. Aguelme de Blauia Engolimen. Eduen. Archi. & magistro Berengario de Lagijs Lemoutcen. & Narbo. ecclesiarum canonico.

¶ *Executores quatuor dantur ad pœnas superiores solemniter publicandas.*

CAP. VII.

ij NVper ex certis causis, quę nostrum & fratrum nostrorum animos ad id rationabiliter, induxerunt, &cętera.

Vt supra proxime, vsque ad beneficia ecclesiastica obtinenda.

Quocirca discretioni vestrę per Apostolica scripta mandamus, quatenus priuationem & inhabilitationem nostram huiusmodi vos oēs seu tres, vel duo, siue vnus ex vobis, per vos vel alium seu alios in ecclesijs & solēnib. locis, & alijs, de quib. & quotiens expedire vi deritis, solemniter publicetis: ne qu squam valeat circa id ignorantiam allegare. Datum Auin. ij. Idus Nouemb. Pontificatus nostri anno octauo.

¶ Idem Arnoldo electo Lumbanen.

¶ *Dispensat cum quodam abbate vt episcopus possit esse, licet defectum patiatur in ordinib. & ętate. Ex hac et sequenti cognoscimus causas & formas dispensandi. Quæcunque enim scripta sunt ad nostram doctrinā scripta sunt. ad Roma. xv.*

CAP. VIII.

ij NVper ex certis rationabilib. & manifestis causis, quæ ad hoc nostrū animū induxerunt ciuitatem Lumban. olim villā de Lūbanis, tūc intra Tholosanę diœcesis limites cōstitutam, qui locus insignis ac multiplici cōmoditate

moditate dotatus existit, de fratrum nostrorum consilio & Apostolicę plenitudine potestatis, per litteras nostras sub certa forma in ciuitate ereximus, ciuitatisque vocabulo duximus decorandam: statuentes ac etiam decernentes, vt ecclesia abbatiæ illius loci de Lumban. ordinis sancti Augustini ex tunc haberetur & existeret cathedralis: ac deinde volentes eidem ecclesiæ de pastore idoneo salubriter prouidere, in abbatem eiusdem ecclesiæ virum vtique literatum & literarum scientia præditum, vitæ & morum honestate decoratum; discretionis & consilij maturitate conspicuum direxerimus oculos nostrę mentis, teque (non obstante defectu ætatis & ordinum quem pateris, cum tonsuratus modo in clericum & in xxvij. ætatis tuæ anno vel circa constitutus esse dicaris, super quo tecum gratiose duximus dispensandum) de fratrum nostrorum consilio ipsi ecclesiæ præfecimus in episcopum & pastorem, curam & administrationem ipsius ecclesiæ tibi in spiritualibus & temporalibus committendo. Vnde licet nondum sit tibi munus consecrationis impensum, nec Apostolicas literas promotionem tuam huiusmodi continentes (cum illas non habeas) possis ostendere: Nos tibi vt (constitutione felicis recordationis Gregorij Papæ octaui prædecessoris nostri, & qualibet alia super hoc in contrarium edita nequaquam obstante) possis eiusdem ecclesiæ Lumban. & quorumcumque bonorum ipsius administrationem accipere, ipsamque administrationem libere exercere, auctoritate presentium indulgemus. Contradictis, &c. Datum anno quarto, vt supra.

Dispensatio. facile ob ętą mul qualitati pollet.

¶ Idem venerabili fratri Bernardo episcopo montis Albani ad vniuersalis ecclesiæ regimen exercendum diuina dispensatione vocato.

¶ *Hortatur quendam in multis commendatum, vt curam pastoralem administret in ecclesia, quæ de nouo fuerat in cathedralem erecta. hic autem inuenies multa notatu dignissima, quæ debent lectores ad deuotionem accendere.*

CAP. IX.

AD cuiuslibet status ecclesię aciem sollicitæ considerationis extendimus, pastorales partes officio vigilanti adhibentes, vt earū singulæ pastorib. gubernentur idoneis, & pro uidis rectorib. disponantur: quorum dispensatione prouida & prouidentia circumspecta (illius cooperante clementia, qui vere pastor & rector agnoscitur) spiritualium & temporalium proficiant incrementis. Nuper siquidem ex certis & rationabilibus causis, quæ ad hoc nostrum animum induxerunt, ciuitatem olim villam montis Albani, tunc intra limites Caturcen. diœcesis constituta, qui locus insignis existit, ac vbertate multiplici hominū & rerū exuberat, de fratrum nostrorum consilio & Apostolicę plenitudine potestatis, ciuitatis vocabulo duximus decorandam: statuentes acēt decernentes, vt ecclesia monasterij illius loci montis Albani monasterij Casa Dei ad Roman. Eccles. nullo medio pertinentis, ordinis sancti Benedicti Claremoten. diœce. tunc immediate subiecta, ex tunc haberetur & existeret ecclesia cathedralis. postmodum vero de celebri sic salubri prouisione ipsius montis Albani vt sponsi solatio lætaretur, sollicite cogitantes ac volentes illum eidem prefficere in pastorem, de quo certam habe remus notitiā, quòd eum clara morum insignia redimerent, nec esset dubia eius charitas circa plebem suo regimini committendam, & in cuius fiducia consisteret salubriter securitas subditorū: Ad te tunc monasterij prædicti abbatē, quē literarum scientia præditum, vitæ & morum honestate decoratum, discretionis & consilij maturitate conspicuum, in temporalibus prouidum, in spiritualibus circumspectum nobis & fratribus nostris placida tua conuersatio continuata diu apud sedem Apostolicam approbauit, direximus oculos mentis nostræ: quibus omnibus debita meditatione pensatis, de persona tua nobis & eisdem fratribus ob tuorum exigentiam meritorum accepta, de ipsorum fratrum consilio & Apostolicæ pleuitudine potestatis eidem ecclesiæ montis Albani prouidimus, præficientes eidem sanctæ ecclesiæ teipsum in pastorem, tibique curam & administrationem illius in spiritualibus & temporalibus committendo, ac tibi postmodum faciendo per venerabilem fratrem nostrum Berengariū episcopū Tusculan. munus consecrationis impendi: Firma

Ecclesiæ cui iuslibet status est p Pa pa attendendus.

Ecclesię spōsus prælat⁹ dicitur esse.

Ecclesiæ viduatæ præsidiendus, in multis dēt esse commē datus.

spe, fiducia tenentes quòd eadem ecclesia mo
nasterij Albani (Dominica assistente clemen-
tia) per tuæ circunspectionis & industriæ stu
dium fructuosum seruabitur a noxijs & ad-
uersis, & spiritualibus & temporalibus profi-
ciet incrementis. Tolle igitur Dei iugum tam
leue collis humilium quàm suaue, ac dile-
ctione, pascendum suscipe gregem eius, super
quem noctis vigilias dilectus sollicitusque cu
stodi, vt liber non pareat aditus inuasori, &
Dominus insuspicabili hora ueniturus si te in-
uenerit sic agentem, cursu consumato, qui
tuo labori præponitur, & horum fide seruata, quæ tuæ sollicitudini committuntur, te re-
pertum fidelem in modico, supra multa consti
stuat, ac in dilecta gaudiorum suorum taber-
nacula introducat. Datum, &c. anno quarto.

Prælatus bo
na multa bo
na facit ecc̃le
sijs: iugũ Dei
est leue &
suaue.

Fidelis ī mo
dico ꝛ. mul
ta constitue
tur.

¶ Idem Hugoni de Mirabello canonico Eburedunen. collectori fructuum primi anni &c.

¶ Declaratur, an collector fructuum primi anni omnium beneficiorum ecclesiasticorum Vacantium & Vacaturorum Vsque ad certi temporis spatium deputatorum pro camaræ Apostolicæ oneribus facilius supportandis, possit cum obtinentibus beneficia conuenire, & an altaria dotata cadant sub tali reseruatione; &c.

CAP. X.

POstulasti per Apostolicę declarationis eui
denti..m edoceri, quid tibi super dubijs
infrascriptis circa commissam tuæ industriæ
recollectionem fructuum prędictorum (aliàs
prębendarum aut beneficiorum) imminenti-
bus sit agendum; Tuæ itaque cõsultationi bre
uiter respondentes, te scire volumus benepla
citi nostri esse super fructibus beneficiorum,
quæ ita reperies in solutione decimę iuxta
verum taxata valorem, quòd illum nequaquã
excedunt, cum obtinentibus huiusmodi bene
ficia prout melius & vtilius diœcesanis loco-
rum (in quibus huiusmodi beneficia fuerint,
quorum consilia in hac parte requiras) & ti
bi videbitur, valeas conuenire. Nos enim ip-
sorum diœcesan. & tuam conscientiam super
his oneramus.

Conscientã
aliorũ quã
doque Pa
onerat.

¶ Licet autem quotidianæ distributiones per nos fuerint a perceptione fructuum præ dictorum excluse, hoc tamen volumus de distributionibus ipsis intelligi, quæ dantur eis qui horis intersunt, sic q̃ illæ quæ soluuntur ijs qui sunt in ciuitate vel loco præsentes, quamuis horis non interfint eisdem, non sint ab onere dictæ recollectionis immunes.

¶ Porro declarationem illam factam per nos in deputatione seu reseruatione fructuum prædictorum, vt videlicet non extendantur ad vicarias seu capellanias vt plurimum a decedentibus instituras ad Missas pro ipsis decedentibus celebrandas, certis constitutis redditibus presbytero inibi celebrauti, locum habere volumus in altarib. dotatis certis feudis vsuaticis seu censibus, vt capellanus inibi celebrare debeat pro dantium animabus certis vicibus, singulis septimanis, & in ecclesia cathedrali horis interesse diui nis, dummodo valor annuus ipsorum altarium summam xx. libr. Turon. non excedat. Alioquin includantur in deputatione seu reseruatione prædictis. Vbi vero præbenda fuerit in decima pro tanto taxata, quod parum posset canonico hebdomadario (cui certum pro illa seruitium imminet in ecclesia faciendum) post perceptionem taxationis huiusmodi remanere; volumus quòd de taxatione ipsa pro huiusmodi seruitij onere portionem aliquam congruam prædicto hebdomadario dimittas, pro iam dicta camera nostra residuũ percepturus. Cęterum præbendas illorum, qui taxationem decimæ soluere recusantes abesse velle se simulant, vt taxationem ipsam diminuere compellantur, vt per illorum absentiam huius perceptione taxationis frauderis, quasi vel de præbenda percipere valeas, de qua non percipiunt aliquid, nisi saltem in loco vel in ciuitate præsentes, cum tamen ecclesiæ fabrica tales præbendas ex integro percipere dignoscatur, declaramus sub deputatione seu reseruatione comprehendi præfata, vt videlicet eas iuxta deputationis nostrę modum percipere valeas, canonicorum ipsorum absentia, non obstante. Ridiculum en m esset vt eadem fabrica potiori quàm nos priuilegio in talibus vteretur.

Reddit pro missis cele brandis a decedentib. re cti, nisi ex aliquatenus diminuãtur.

¶ De illis denique qui licet per multos menses tenuerint ecclesias vel præbendas, nihil tamen te percepisse asserunt ex eisdem, cum iuxta consuetudinem patriæ præ-

decessores eorum testari fuerunt de bonis illarum, propter quod ipsi obtinentes tales ecclesias tibi satisfacere nequeunt de fructibus antedictis: nihilominus offerentes, quod tamdiu fructus ecclesiarum ipsarum percipias, donec tibi fuerit inde plenarie sati sfactum, placet nobis & volumus, vt si est ita, oblationi huiusmodi condescendas: per hoc tamen non intendimus consuetudinem approbare prædictam. Datum Auinion. v. Idus Octobris Pontificatus nostri anno secundo.

Testari de bonis ec clesiarum cleri possint, vi de no. in c. 6 Test. de of. deleg. lib. 6.

¶ Idem

¶ Cum Romanus Pontifex pro Ecclesiæ Romanæ necessitatibus fructus beneficiorum Vacantium Vsque ad certum tempus reseruasset, circa illam reseruationem plurimæ ambiguitates ortæ sunt, quas hic solvit.

CAP. XI.

CVm nonnullæ ecclesiasticæ personæ in cathedralibus ecclesijs canonicatus, præbendas dignitates, personatus, & officia, ac alia beneficia ecclesiastica obtinentes, reuocare conentur in dubium, an fructus, redditus, & prouentus primi anni beneficiorum ecclesiasticorum etiam vacantium, & quę in diuersis orbis partibus vsque ad triennium vacare contingeret, quos pro Ecclesiæ Romanæ necessitatibus per nostras sub certa forma literas duximus reseruandos, iuxta tenorem litterarum ipsarum eameræ nostræ soluere teneantur, præsertim cum archiepiscopales & episcopales ecclesiæ ac regulares abbatiæ ab huiusmodi solutione fructuum (vt dicunt) in dictis literis eximantur.

¶ Nos dubitationem huiusmodi amputare volentes, auctoritate Apostolica declaramus, quod cum sub appellatione archiepiscopalis vel episcopalis ecclesiæ aut regularis abbatiæ, huiusmodi præbendæ, dignitates, personatus & officia nequaquam intelligantur, nec etiam includantur prædictos[a] necnon & præbendarum & officiorum, monachorum, monasteriorum regularium, ac redditus abbatiarum, seu abbatum earundem, quæ in beneficijs ecclesiasticis assignantur, distinctos fructus reddi tus & prouentus includi in deputatione prędicta, & dictę cameræ iuxta prædictarum litterarum tenorem debere persolui: ac id idem super solutione omnium fructuum, reddituum & prouentuum commendatariarum curtuum[b] seu grangiarum, monasteriorum, domorum & locorum conuentualium, quæ pro beneficiis ecclesiasticis (vt prædicitur) conceduntur (nisi dumtaxat in fructibus illorum quæ sunt forsan excepta) declaramus & præcipimus obseruari.

¶ Præterea cum in aliquibus ecclesijs tam cathedralibus quàm alijs, panis & potus pro quotidianis distributionibus ipsarum ecclesia rum canonicis & personis de præbendarum ipsarum corporibus pro die quolibet deputetur, & etiam interdum certa quantitas bladi, & quandoque certa pecuniæ summa & aliquando alterum pro altero pro singulis mensibus vel habdomadis etiam canonicis studio rum causa, aut aliàs pro eorum negotijs de licentia capitulorum ecclesiarum ipsarum ab ecclesijs eisdem absentibus exhibeantur, & etiam persoluantur: declaramus auctoritate prædicta, illam bladi quantitatem & pecuniæ summam, quæ pro quolibet mense vel hebdomada dictis canonicis (vt prædicitur) ministrantur, non debere pro quotidianis distributionibus computari, sed illa tantum quæ præfatis canonicis quotidie pro diurnis & nocturnis horis distribuuntur sine fraude.

¶ Adijcimus insuper declarationi prędictæ, quòd si obtinenti curatum beneficium, aliud sibi consimile collatum fuerit, vel etiam in posterum conferatur, post secundi pacificam possessionem adeptam & fructuum perceptionẽ ipsius, nihil de fructibus eiusdem primi beneficij (nisi forsan super hoc dispensatione canonica sit munitus) percipere possit: sed pro dicta camera nostra iuxta formam dictarum literarum recipiantur, & etiam exigantur. Vbi uero fructuum, reddituum & prouentuum beneficiorum ecclesiasticorum non reperiretur certa taxatio, declaramus auctoritate prędicta, quod fructus redditus & prouentus beneficiorum huiusmodi cum vacare contigerit, per medium diuidantur, quorum medietas recipiatur pro camera prædicta; reliquam vero medietatem ille pro sua sustentatione percipiat,

CVM nonnul' læ.]
a ¶ Prędictos.] aliàs prædicta.
b ¶ Curtuum.] alias cultuum.

Distributiones quotidianæ, qũq; ꝑstãt in potu & pane, qñque in alijs rebus.

Horarũ q̃dã sunt diurnæ q̃dã nocturnæ.

Administratores ad voluntatem superiorum quorumq; sunt remouibiles.

piat, qui beneficium huiusmodi dignoscitur obtinere.

¶Grangias autem & alia loca Cistercien sis ordinis & aliorum locorum regularium, in quibus gubernatores seu custodes vel administratores ponuntur ad tempus, & remouentur ad voluntatem superiorum suorum, eorumque fructus, redditus, & prouentus auctoritate declaramus eadem in deputatione prædicta ac literis nostris super illa confectis aliquatenus non includi, Nulli ergo omnino, &c. Datum Auinione Nonis Ianuarij, Pontificatus nostri anno quarto.

¶Idem.

¶Fructus amborum beneficiorum, quibus quæ doque beneficiatus priuatur, cameræ Apostolicæ deputantur.

CAP. XII.

CVm nonnullę eccleſiaſticę perſonę reuocare conentur in dubium, an ſi obtinenti dignitatem vel aliud beneficium eccleſiaſticum cui cura imminet animarum, aliud beneficium conferatur, eo caſu quo ambo beneficia ipſa ſucceſſiue vacare contingit, eorundem amborum fructus primo anno quo vacant ratione deputationis fructuum, reddituum, & prouentuum eccleſiaſticorum tunc vacantiũ, & quæ uſque ad certum tempus vacare contingeret quos pro Eccleſię Romanę neceſſitatibus releuandis, per noſtras literas duximus deputandos, noſtræ camerę debeantur: Nos ambiguitatem huiuſmodi remouere volentes auctoritate Apoſtolica declaramus, amborum eorundem beneficiorum fructus, redditus & prouentus (cum vtrumque ipſorum vacet) pro eadem camera debere percipi & haberi. Nulli ergo, &c.

¶Benedictus xij.

¶ Diſpoſitioni Apoſtolicę reſeruantur beneficia curialium, & aliorum ad curiam accedẽtium, vel ab ea recedentium, ſi moriantur in locis vltra duas dietas legales ab ipſa curia non diſtantibus.

CAP. XIII.

AD regimen Eccleſię generalis quamquã immeriti ſuperna diſpoſitione vocati, gerimus in noſtris deſiderijs vt debemus, quod per noſtræ diligentiæ ſtudium ad quarumlibet eccleſiarum & monaſteriorum regimina & alia beneficia eccleſiaſticaiux ta diuinum beneplacitum, & noſtrę intentionis affectum, viri aſſumantur idonei, qui præſint & proſint committendis eis eccleſijs, monaſterijs & beneficijs prælibatis.

¶Premiſſorum itaque conſideratione indu cti, & ſuadentibus nobis alijs rationabilibus cauſis, nonnullorum prædeceſſorum noſtrorum Romanorum Pontificum veſtigijs inhærentes, omnes patriarchales [a], archiepiſcopales, & epiſcopales eccleſias, & etiam monaſteria, prioratus; dignitates, perſonatus & officia, necnon canonicatus & præbendas, & eccleſias, cęteraque beneficia eccleſiaſtica cum cura vel ſine cura, ſecularia & regularia quacumq; & qualiacumque fuerint etiam ſi ad illa perſonæ conſueuerint ſeu debuerint, per electionẽ ſeu quemuis alium modum aſſumi, nunc apud ſedem Apoſtolicam quocumque modo vacantia, & in poſterum vacatura, necnon per depoſitionem vel priuationem ſeu translationem, aut muneris conſecrationis ſuſpenſionem, per fœlicis recordationis Ioannem Papam vigeſimum ſecundum, prædeceſſorem noſtrum, ſeu eius auctoritate factas, & per nos ſeu auctoritate noſtra in antea faciendas vbilibet: Necnõ ſi forſan tempore iam dicti prædeceſſoris aliqui in concordia vel diſcordia electi vel poſtulati, quorum electio caſſata ſeu poſtulatio repulſa, vel per eos facta renunciatio, & admiſſa per ipſum prędeceſſorem vel auctoritate ipſius extiterint, ſeu quorum electorum vel poſtulatorum, & in antea eligendorum ſeu poſtulandorum ac renuntiantium electionem caſſari, vel poſtulationem repelli aut renuntiationem admitti per eos vel auctoritate noſtra contingeret apud ſedem prædictam vel alibi vbicumque: Ac etiam per obitum Cardinaliũ eiuſdem Eccleſię Romanæ ac officialium dictæ ſedis, videlicet camerarijs, vicecancellarij, notariorum, auditorum literarum cõtradictarum, & Apoſtolici Palatij cauſarum auditorum, correctorum, & ſcriptorum literarum Apoſtolicarum ac pœnitentiarii præfatæ ſedis, ac abbreuiatorum, necnon commenſaliũ, & aliorum quorumlibet capellanorum ſedis eiuſdem,

[a] ¶ Omnes patriarchales. Iaccipe J. in fi ne, reſeruamus ordinationi, & cætesa.

Beneficijs vacatibus ſunt aſſumẽdi ri, q illis ꝓſint & ꝓoſint.

Electio caſſata, & poſtulatio repellitur.

Officiarij ꝓpe diuersi ſunt.

eiuſdem & etiam quorumcumque legatorum ſiue nuntiorum, ac in terris Eccleſiæ Romanę rectorum & theſaurariorũ, per dictum Ioannem prædeceſſorem, vel nos ſpecialiter deputatorum, ſeu miſſorum hactenus, vel à nobis deputandorum aut mittendorum in poſterum, nunc vacantia & in antea vacatura vbicunque dictos legatos vel nuntios ſeu rectores aut theſaurarios, antequam ad Romanam curiam redierint ſeu venerint, rebus eximi contigerit ab humanis: Necnon quorumlibet pro quo quibuſcunque negotiis ad Romanam curiam venientium, ſeu etiam recedentium ab eadem, ſi in locis à dicta curia vltra duas diætas legales non diſtantibus iam forſan obierint, vel eos in antea tranſire contigerit de hac luce: Ac etiam ſimili modo quorumcunque curialium peregrinationis, infirmitatis, aut recreationis, ſeu alia quacunque cauſa ad quęuis loca ſecedentium: ſi eos antequam ad dictam curiam redierint in locis vltra duas diætas ab eadem curia (vt præmittitur) non remotis; dummodo eorum proprium domicilium non exiſtat ibidem, iam forſitan deceſſerint, vel in poſterum eos contigerit de medio ſubmoueri: nunc per obitum huiuſmodi vacantia, & in poſterum vacatura: Rurſus monaſteria, prioratus, decanatus, dignitates, perſonatus, adminiſtrationes, officia, canonicatus, præbendas, & eccleſias, cæteraque beneficia eccleſiaſtica, ſœcularia & regularia, cum cura vel ſine cura, quæcunque & qualiacunque fuerint, etiam ſi ad illa perſonæ conſueuerunt & debuerint per electionem aut quemuis alium modum aſſumi, quæ promoti per dictum prędeceſſorem vel eius auctoritate ad patriarchalium, archiepiſcopalium, & epiſcopalium eccleſiarum, necnon monaſteriorum regimina obtinebant tempore promotionum de ipſis factarum nunc vacantia: Et qui per nos ſeu auctoritate noſtra in poſterum ad eadem regimina promouendi tempore promotionis huiuſmodi obtinebunt: Necnon etiam quę per aſſecutionem pacificam quorumcunque prioratuum, dignitatum, perſonatuum, officiorum, canonicatuum & prębendarum eccleſiarum, & beneficiorum aliorum per nos vel eundem Ioannem prędeceſſorem, ſeu auctoritate litterarum noſtrarum, vel ipſius Ioannis prædeceſſoris collatorum, & conferendorum in poſterum, nunc vacantia & in antea vacatura (plena ſuper præmiſſis omnibus & ſingulis cum fratribus noſtris collatione prębabita, & matura deliberatione ſecuta) ordinationi, diſpoſitioni, & prouiſioni noſtrę (donec miſerationis diuinę clementia nos vniuerſalis Eccleſię regimini pręſidere conceſſerit) de ipſorum fratrum conſilio, auctoritate Apoſtolica reſeruamus: decernentes extunc irritum & inane ſi ſecus ſuper prędmiſſis, & quolibet eorum per quoſcunque quauis auctoritate ſcienter vel ignoranter contigerit attentari. Non obſtantibus quibuſcunque conſtitutionibus à prędeceſſoribus noſtris Romanis Pontificibus editis, quatenus obſiſtere poſſent ſuper enarratis articulis, vel alicui, ſiue aliquibus eorundem. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ reſeruationis & conſtitutionis infringere, vel ei auſu temerario contraire.

Si quis autem hoc attentare pręſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum. Datum Auinione tertio Idus Ianuarii, Pontificatus noſtri anno primo. M. CCCXXXV.

¶ Paulus Venetus Papa ſecundus.

¶ Beneficia quęcunque ſint diſpoſitioni Apoſtolicæ reſeruata, per talem reſeruationem ſunt affecta, ita quòd illorum collatio non tenet, ſi per alium à Romano Pontifice fuerit facta.

CAP. XIIII.

Lites ex iuriũ dubijs ſępe oriuntur.

AD Romani Pontificis prouidentiam & circunſpectionem prouidam ſpectare dignoſcitur, dubia iuris (ex quibus liter graues oriuntur indies) ſuę declarationis oraculo terminare, prout negotiorum qualitate & temporum conditione inſpectis, conſpexerit in Domino ſalubriter expedire. Cum itaque nonnulli Romani Pontifices prędeceſſores noſtri per diuerſas

Universidad de Deusto
Biblioteca

diuersas eorum constitutiones, quas suo tempore dumtaxat durare, voluerunt, quæcunque beneficia ecclesiastica, quæ sui & sanctę Romanæ Ecclesiæ viuentium, & tunc existentium Cardinalium familiares continui commensales obtinebant. & in posterum obtinerent, eorum familiaritate durante, etiam si ab ipsa familiaritate per obitum Cardinalium eorundem vel aliàs recessissent, necnon illa quę etiam fructuum & prouentuum cameræ Apostolicæ debitorum collectores; & qui ipsorum prædecessorum temporibus sua officia exercerent, vniti subcollectores durantibus eorum officijs obtinebant, ac in quibuscunq; locis vacauerint, cum irritantis appositione decreti, & deinde prędecessoribus ipsis sublatis de medio, ac eorum beneficiorum occurrentibus vacationibus, inter vtriusque iuris interpretes, etiam officiales Romanæ curię sæpe numero hæsitatum exiterit, an beneficia huiusmodi propter reseruationem & decretum prædicta, reseruata vel affecta remanserint: ita quòd nullus præter Romanum Pontificem de illis disponere potuerit siue possit, reseruatione & decreto obsistentibus supradictis. Ac cum propter ambiguitatem huiusmodi varias quoque iurisperitorum opiniones & discrepationes ipsas aduerteremus; plerumque pro reseruatione & affectione præmissis, interdum vero econtra pronuntiatum & diffinitum fore.

Prælatus vigilẽ pastorẽ imitari dẽt.

¶ Nos qui vigilis more pastoris super his maturo prouidendum esse consilio non indigne censuimus. Et propterea in singulis causis super quibusuis beneficijs ecclesiasticis eandem ambiguitatem quomodolibet concernentibus vsque ad nostrum beneplacitum supersedere mandauimus: cupiẽtes (quemadmodum nostro incumbit officio) dubijs huiusmodi finem imponere: subditorum obuiare dispendijs, & (ne lites fiant penitus immortales) de opportuno remedio prouidere: Felicis recordationis Vrbani quinti. Gregorij noni, Bonifacij octaui Romanorum Pontificum etiam prædecessorum nostrorum, qui ad submouenda altercationum fomenta, & ambiguitates huiusmodi lucidandas, declarationes similes per suas litteras ediderunt, vestigijs in hærendo, ac prouide considerantes effectum per reseruationem manusque appositionem eorundem prædecessorum in dictis beneficijs in esse productum per obitum ipsorum nequaquam censeri debere reuocatum. Romani quoque Pontificis manus appositionem prædictam tantæ efficacię tantæquæ virtutis existere, vt etsi litteræ Apostolicæ super prouisionibus beneficiorum, aut de prouidendo mandatis, in quibus decretum & reseruatio huiusmodi apponuntur, ex aliqua causa suum debitum non sortiantur effectum: facultatem tamen prouidendi de beneficijs taliter reseruatis quibuscunque alijs fuisse ademptam, huius perpetuæ & irrefragabilis constitutionis edicto de venerabilium fratrum nostrorũ sanctæ Romanę Ecclesię Cardinalium consilio, omnia & singula beneficia ecclesiastica sœcularia & cuiusuis ordinis regularia, (etiam si præpositatus, canonicatus, præpositurę, & prębendę, dignitates, personatus, administrationes, vel officia fuerint: etiam si ad illa consueuerint, qui illis præficiuntur per electionem assumi, eisque cura immineat animarum vt præmittitur) reseruata, & per Romanos Pontifices successores nostros canonice intrantes in posterum reseruanda, ac etiam quouis modo vacantia & in antea vacatura: per huiusmodi reseruationem & decretum remansisse, & remanere semper affecta, nullumque de illis (cum primum vacare contigerit) pręter eundem Romanum Pontificem ea vice quouis modo disponere potuisse siue posse, harum serie decernimus & pariter declaramus. Quòd tam in pendentibus etiam per appellationem, quàm in futurum super eisdem beneficijs vt præmittitur, reseruatis, committendis causis, per dilectos filios magistros, capellanos nostros causarum Palatij Apostolici auditores, a que alios quoscunque delegatos & iudices vbilibet inuiolabiliter obseruari: & secundum præmissa, nec aliter sententiari & diffiniri volumus atque mandamus eis & eorum cuilibet, quauis alia super præmissis interpretandi facultate sublata: Decernentes extunc irritum & inane, si secus super his à quoquam quauis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrę constitutionis, declarationis, voluntatis, mandati & decreti infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli Apostolorum se nouerit incursurum. Datum Romę apud sanctum Marcum, anno incarnationis Dominicę M. ccccLxvij. Calen.

Romani Pontificis manus est magnæ virtutis.

Beneficia p. q̃ dicunt affecta.

Hic extra agnos refertur incar. Ioã. 8. subtri. de. cum dilecti Zen sini: hic ponit p. Guliel. de mon. Laudu.

VScepti ri.] Hæc decre. potest intitulari sub titulo, de rescriptis, vel sub tit. de elect. vel ne sede vac vel sub illo, vt eccl. bñ. vel sub illo, de verb. sign. Et diuiditur in quinque partes. Primo ponitur concedendæ constitutionis duplex occasio. Secundo facti, de quo agitur, summaria recitatio. Tertio super taxatis constituitur. Quarto de non taxatis annectit. Quinto non seruantib. diuersa pœna apponit. Secunda, [Cum ita q̃.] Tertio, [Nos ẽ illo.] Quarta. [In illis.] Quinta, [Et si quicquam.] Et sic hæc facta est ad declarationem illorum iurium ẽ. vt eccl. bñ. c. vnico. in fi. ne se. va. va. c. r. ꝑ Inn. de ver. sig. tua. de priuileg si papa, & de prẽb. si tibi ꝓcesso. lib. 6. Gul. de monte Lauduno.

a ¶Suscepti ri.] simile ẽ. de præb. susceptis. lib. 6.

b ¶Dispẽdio.] de his de re fr. dispendia. in prin. lib. 6.

c ¶Ministrorũ.] gũri n. talium intendit hic Papa prouidere, non aũt ꝑsonis singularib. & sic erit perpetuum & fauorabile. ar. 12. q. 2. liberti. maxime cum fiat in fauorem diuini cultꝰ, vt patet ẽ. aliàs, n. mere ꝑsonalia ꝑsonas nõ trãsgrediuntur, immo cum eis pereũt, & maxime dẽnt vt odiosa restringi. inst. de iure natu. §. sed & q̃ principi. ẽ. de reser. quia ꝓ ambitio sam. lib. 6. Notanter ẽt dicit, ministrorum sub nomine officij, non proprio: q. d. hic Papa, prouidere intẽdimus arti & virtuosæ industriæ horum, non naturæ; sicut e contrario vitium hoĩs dẽt haberi odio non natura. 82. dist. odio. & 86. dist. donare. Notabis ẽt hic, q̃ Papa nedum diuino cultui, de quo ẽ. immo ẽt dispendio ministrorum prouidere intẽdit, ẽt principalius & fortius: quod patet in hoc, quod in scripturæ ordine hic præmittit, arg. iurium, ẽ. de ele. si quis iusto, & de ꝓb. mandato. lib. 6 Ex quo sequitur q̃ nedum residentes vere, sicut sunt illi, qui intersunt hoĩs diuinis: immo etiam præsumptiue & iuris fictione, sicut existentes in Papæ vel Cardinalium seruitio, vel studio theologiæ vel similes gaudeant huiusmodi beneficio decret. de quo dicit infra. Guliel. de monte Laudu.

d ¶Et cultus.] multa sunt spãlia in fauorem diuini cultus statuta ẽ. de consti. ex parte, de reser. quia per ambitiosam. li. 6 de cele. Miss grauẽ. cõcil. Viennen. vñ eum cultus diuinus sit iuris publici. 1. dist. ius publicum, pacto priuatorum tolli, seu ipsi renuntiari non

Cal. Septembris, Pontificatus nostri anno tertio.

Ne sede vacante aliquid innouetur.

¶Ioannes uigesimus secũdus episcopus, seruus seruorũ Dei ad perpetuam rei memoriam.

¶ Papa volens prouidere diuino cultui et ministris eiusdẽ, et occurrere dispendiis, quę ipsis quotidie imminent propter occupationes vacantium ecclesiarũ primi anni, quę competũt ex diuersis titulis aliquibus ecclesijs seu personis: statuit quòd quando talis occupatio imminebit in beneficijs, quæ consueuerunt in decimæ solutione taxari, collectores ipsorum annalium sint contenti ipsa summa, pro qua consueuit dari decima, si ipsam eligẽdam duxerint, tali residuo penes eũ cui collatum est beneficium, remanente: uel dimissa eidem summa prędicta, possint dictum resi-

põt. ff. de pac. l. ius publicum, ẽ. de foro comp. si diligenti. maxime cum videatur inhærere præceptis primæ tabulæ, 32. q. 7. quid in oĩb. ex quo vr. q̃ et Papa non possit super hoc sine magna causa dispensare: cum sola infirmitas ab hoc excusat, ne

duum sibi assumere, dum tamen alterum intra decem dies dicti eligãt collectores, aliàs post decẽ dies ipsorum optio in beneficiatum transeat ipso iure. In non taxatis aũt fructus decimabiles illius anni diui dantur per mdiũ, et utriq; eorũ medietas tribuatur: ita quod si alter dimidia noluerit contẽtari, ipsa in volentem transeat ipso iure. Et si quicquam aliquis contra dictam ordinationem receperit, pœnas hic contentas incurrat.

CAP. VNIC.

VScepti regiminis [a] nos cura sollicitat, vt quæ in Ecclesijs non absq; dispendio [b] ministrorum, [c] & cultus [d] detrimento diuini seruari videamus, per appositionem congrui moderaminis in melius reformemus. Cum itaque [e] in nonnullis Ecclesijs [f]

Cultui diuino renuntiari non põt.

hæc? Credo q̃ illa dumtaxat, in qua sunt duo vel plures tanquam facientes vnum corpus, consueuerit conuentus, capitulum vel collegium vocari: & sic nihil faciet ibi pluralitas personarum vel paucitas: dum tñ sint duo vel tres: sed ipsa realitas, s. q̃ ibi conuersent, vnum corpus facientes insimul. Item credulitas gẽtis & opinio, s. q̃ communiter à gentib. ꝑsueuerunt sic appellari & haberi vt tales, hoc dico per iura. ẽ. de elect. nullus, de excess. prælator. dilecta. de proba. p tuas. qui fi. sint legi. tranfinissæ 3. q. 7. §. tria, de præb. de multa. per Inno. Quid ergo erit de Prioratibus monasteriorum Olumat. Cæsæ Dei, Grandimontens. maioris monasterij Præmonstraten. vel similibus, in quorum aliquibus quandoq; consueuerunt esse quattuor monachi, quandoq; associantes Priores ibidem, nunquid collectores percipient talium annalia cum vacabunt? Credo q̃ non dẽant collectores ab istis tamquam à collegiatis excludi: cum tales potius sint tamquam ꝑ modum associationis, quàm collegij seu conuentus ꝑ c. dilecta.

e ¶Cum itaq̃.] Secũda pars.

f ¶Ecclesijs.] de quibus si in priuilegio vel statuto expresse actum est, expressioni stabit, ẽ. de priuil. accepimus. 9. q. 3. quæstus, saluo hoc quod legit ẽ. ꝓsuetudinem vel statuta inferiorum, ẽ. de elec. sæpe. & de offi. ord. præsenti. lib. 6. alias vsus obtinuit, q̃ monasteria seu loca collegiata nõ comprehendant: multominus ipsæ Ecclesiæ cathedrales. arg. ẽ. de præben. c. fi. de conces. præben. dilectus. Si quæras quam Ecclesiam dices collegiatam vel conuentualem quantum ad

Ecclesia q̃ dr collegiata.

Archiepiscopi byteri Bituricē. mutanē mutato pacto.

dilectat de hoc plene notaui ℣. de rescr. & principalis, & de statu. reg. ne in agro. Sed quid de celeraria Ecclesiæ sancti Stephani Tholosæ: in qua de anno in annum mutanē celerarij: vel de archipresbyteratib. dicæ cesis Bituricen. qui ad mutationem archiepiscopi vel capituli in regimine cathedralis. Ecclesiæ renouātur: nunquid à talibus percipient? Credo, q̄ non, cū nō dicantur vacare proprie, nec institutio bñficiorum est apud celeratios seu archipbyteros temporales: sed apud illos potius, quorum isti vices gerunt: sicut dr̄ de vicarijs temporalib in fi. extrauagantis, Execrabilis, & dixi ℣. de offi. vica. quæ de Ecclesijs concil. Vienn. facit ℣. de pbē. c. 1. li. 6. in verb. ppetua. Et idem dico pari rōne de grāgijs monachorum alborum, vel monialium fontis Ebrandi sanctæ Claræ, vel de Prolhano seu filium, & de alijs possessionib. traditis sub annua pensione fratribus de ordine, vel alijs ad vitam vel aliud tempus modicum, q̄ per eorum cessum vel decessum non dicerentur vacare, vt ℣. de præb. quamuis, in prin. li. 6. 16. q. 1 possessiones, facit quod legitur & no. ℣. de præscrip. si diligenti.

† Vide extra. Pii V. Pont. Max. incip. Ꝯrū nimis

a ¶ Obseruet.] sub prætextu priuilegij vel statuti. de quib. ℣. Gul. de monte Lauduno.

b ¶ Et à longos.] & hic vbi consuetudo allegaē. Et sic no. sufficere consuetudinem longi temporis, de quo dicetur plenius infra.

Infinitas reprobatur.

c ¶ Primi, vel secūdi, aut alterius.] vel tertij, vel quarti, seu deinceps: sicut lex de replicationib. inst. de excep. quod in infinitum est ire hodie in aliqu b. locis. q̄ infinita, tamquam dispēdiosa nouis beneficiatis, in illis partib. merito est reprobanda, arg. ℣. de reser. cum in multis, li. 6. Hic quæro primo, si contingat in primo anno bis vacare bñficium: an ille cui primi anni fructus competunt, habebit eos p duos annos? Dicunt q̄dam q̄ habebit à tempore primæ vacationis vsq; ad secundam, & à secunda p totum annum completum, p l. ff. ad senatusconsul. Turp. l. in senatusconsul. um, §. quamquam. Secundo quæro, an posito q̄ de consuetudine mortuus primo anno, fabrica secundo inibi colligeret: si Papa pro se vel p passagio hoc simplr̄ leuādum iusserit, vel iussum p alios ex certa scientia confirmauerit: quo ordine isti leuabunt? Si esset hoc verum, anteferri, non esset dubium: immo ēt dato q̄ nō fit, adhuc vr̄ q̄ Apostolicus dēat præcedere, & in primo anno leuare: licet vltimus sit in concessione, ex quo p curtit cum alijs; iuxta ea quæ legunt ℣. de pb. hi. qui. lib. 6. maxime si adiecerit Papa in suo priuilegio, illis non obstantib. de quib. legitur ℣. de rescrip. aliàs de priuileg. si Papa. lib. 6. vbi dictum est satis de hoc in fine.

Cōsto ad præterita nō pēdētia, nō extēdit: nisi in ipsa caueat.

d ¶ Vacantium.] à tempore. ſ. introductionis ꝯsuetudinis, priuilegij, v. l statuti, & sic alia bñficia, quæ ante istam introductionem. vacare inceptant, licet istis iuuenientibus adhuc erant libera & vacantia: non cadunt sub aliquo istorum, cum constitutio iuris publici vel priuati non extendet se ad præterita vel pendentia, nisi de his expresse caueat in ipsa, in auth. vt cum de appel. cog. in prin. ℣. de iud. dispendiosam, in fi. concil. Viennen. Quod credo verum, si sit ibi adiectio aliqua certi tpis, vt quia dr̄, fructus vacantium per tres annos, qui tunc cursus illius termini incipiet statim post editam publicatam, vel editam si sit decretum, in authenti. vt fa. no. constitu. in princip. ℣. de elect. si eo tempore, lib. 6. ℣. de verbo. sign. abbat a, de elect. quisquis, vel etiam si verbum futuri temporis sit ibi inter tum: puta, vacatura, vel vacabunt, vt ℣. de rescrip. aliàs de priuil. si Papa. li. 6. Secus si dixit simpliciter, fructus vacantium, vt hic videretur, quia tunc intelligi debet ēt de ijs, q̄ inueniuntur tempore concessionis libere vacare aliàs quàm per ademptionem pacificam secundi: quia tunc etiam fructus primi non habebit, vt ℣. de præb. si tibi concesso. ib. 6. & pari ratione idem de p̄mutatis vr̄, vt ℣. dicetur, & dixi ℣. de præb. si plures: concilium. Viennen.

obseruetur [a], & à longis [b] retroactis temporibus, fuerit obseruatum, quòd fructus † primi vel secundi, aut alterius [c] cuiusque sequentis anni, beneficiorum vacantium [d] in eisdem, defuncto, vel fabricæ, aut ecclesijs vel personis habentibus annalia de consuetudine [a]. priuilegio [b], uel statuto applicetur in totum [c], ita quòd illi qui huiusmodi beneficia canonice obtinent, & ad quos alias de iure fructus ipsi spectant vnum ante quam aliud subsequatur: quod de rigore credo verius, sed de æquitate primum p̄ c. p̄dictum, si tibi concesso. & ℣. de rer. perm. licet lib. 6. Sed quid erit si fine alia vacatione beneficij diuidatur. in xij. iuxta decre. ℣. de consti. cum accessisset. sicut factum fuit de præpositura Cæsaraugustana: ita q̄ præpositus qui tunc totum tenebat, habeat nūc tantū vnā de xij. numquid aliæ partes dicentur vacātes? Vr̄ q̄ in altera parte quantumcunque modica saluetur totus titulus & sic nō dicaē vacare: talia ēm nomina, quæ sunt iuris potius quam facti; sicut sunt dignitates, nobilitates, corpora, vel similia, in qualibet parte modica, integra perseuerant: maxime quantum ad ea, quæ in honoribus cōsistūt. hoc dico p̄ iura ℣. de iurepat. c. 1. ff. de seruiu. viæ. no. 16 q. 7. piæ mētis. facit ff. ad munici. l. sicut municipij. ℣. vlt. de consec. dist 4. vbi pars. & dist 5. nō med iocriter. cum similibus. In cōtrarium videtur: quia cum separatorū separata sit ratio, & aliud sit de parte separata à toto, & de specieb. subtractis à genere, quā esset de ipso toto in se integre persistente, & non possit dici quin ex quo partes diuisæ & separatæ fuerint p̄ momentū antequā alicui cōferentur vacantes existerent, & sic affectæ fuerint p̄ iura specialia alicui de cōtentis in hac decret. arg. iuriū ℣. allegatorum. facit ℣. de rescrip. pastoralis. ℣. de offi. deleg. præterea in fin. gl. à ꝓtrario sensu. & de re. iur. in toto. lib. 6. Primū videt verius. Si enim ante concessionē vacantiū Ecclesia aliqua sit vnita alicui dignitati vel præbendæ post cessum vel decessum rectoris; iuxta decra. ℣. de resti. ſpō. cū venissent, & de re. eccl. non alie. si vna. concil. Vienen. si post talē cōcessionē moriat rector vel cedat non habebit eā collector, ℣. de reser. eā re. Sed q̄d erit de altaribus vel beneficijs alijs, quæ ex deuotione de cedentiū, & aliorū quotidie post dictam cōcessionem de nouo constituuntur perpetuo & dotantur? Nunq̄d ipsa ipsi collectores habebunt? Videtur q̄ non: p̄ iura. ℣. de consti. quoniā constitutio. de rescrip. litteras, concil. Vienen. Contrarium videtur per ū. de offi. archi. dilecto. vbi illa consuetudo, quæ de se stricti iuris est, ad monasterium quod de nouo creatur se extendit. Credo q̄ vbi causa priuilegij, statuti, vel consuetudinis huiusmodi de se extēsiua sit in futurum, sicut est hic, futura ēt respiciat, maxime in realibus, quæ quasi sunt fauorabilia, vt in secundis concordantijs, secus q̄n cā est actus trāsiens, maxime in ijs q̄ fauore p̄sona rū fiunt: q̄ quasi sunt odiosa, vt in primis. De hac nota ui ſatis ℣. de vi. & hone cler. quoniā cōcil. Viennen. q̄d credere verum, nisi fructus seu prouentus dictorum beneficiorū essent ad certos vsus deputati: puta ad vitā facerdotis & suæ familiæ, uel cæterorum pauperū in hospitalibus, vel monialiū seu aliorum religiosorum: qui uix de illis possent sustentari: nec habēt unde aliàs uiuerent, nisi per suffragia inde dicata: sicut est de illis redditib. deputatis pro uita pauperum in se de Barchē: quia de talibus nec leuabitur decima, nec dabunt sub uacantib. arg ℣. de præben. significatū. &c. p litteras. & de reli. do. quia contingit. concil. Vienn. immo nec alia q̄ non excedūt. vij libras Turon. prout in expretatus fuit Grego. in cōcil. Lugdu. tēpore quo concessit decimam passagio vltramarino. Guilie de mōte Lauduno.

a ¶ De consuetudine.] & si valet consuetudo q̄ fructus unius Ecclesiæ ad tēpus alij applicent, ut sit membrū unius & eiusdē corporis cū ista eccla militās sit uni

prisi refutatio vtriusque: quæ ambe confuse & vno spiramine ad instar p̄sonarū diuinarū fieri non possunt, immo ad diuersitatem suppositorum habet hic sequi diuersitas actuū, ita q̄ in exercendis illis actib. impossibile est, quin sit dare aliquod instās in quo vacās existat vnum ante quam

Bñficiorum uacantiū fructus an possint mēſę uel alij usui applicati.

ca, & vnū corpus mysticū faciat, vt ℣. de sum trin. fi. miter, §. vna, & de excess prælat. frequens, co. nil. Vnen nēn alij seruiat, facit ℣. de elect. cum non deceat. li. 6. b ¶ Priuilegio.] Istud concedit quotidie papa, vt ℣. de reseri. aliàs de priuile. si papa in verbo, cōcedamus, de præb. in verbo, à nobis, & de verb. sig. tua. super verbo, duximus, indulgēdū. ergo à cōtrario sensu nullus alter inferior hoc poterit: nisi forsan de vno, uel de duob certis beneficijs, & ex causa ante collationē cum capitulo suo, & sic intelligitur quod legitur & notat ℣. vt eccle. benefic. ut nostrum. in fine. Sed contra vide tur per cap. si ℣. de ijs quæ fi. à maio par. c. & uidemus quòd quotidie faciunt episcopi cum capitulis suis assignādo uacantia ipsi fabricæ, mortuo, uel similib. pijs operibus. Hic crederem distinguendum: quia aut hoc priuilegium fit maxime p̄ modum statuti pro aliquo pio usu & necessario ut in casibus prædictis, non tū uti litati mensæ episcopi uel capituli applicando, & tunc vr̄ q̄ ipsi possunt hoc facere: secundum q̄ decimam uel aliam partem beneficiorum suorum ibi possessoribus posset episcopus nedum cum maiori parte capituli, immo cum minori, cum sit in hac parte sanior, & inuitis alijs deputare, ut in c. ex parte. de ijs quæ fi. à maio, par. c. alias pro utilitate mensæ suæ uel sua non possent sine expressa licētia papæ, ut in iurib. ℣. allega tis. hoc excepto tū quod dictum est ℣. ut eccle. benefi. ut nostrum. hoc dico arg. ℣. de reb. eccl. nō alte si una. cōcil. Vienen. Legatus tū ur̄ iudifinicte hos posse facere: cū nō inuenimatnr hoc expresse reseruatū papæ. arg. c. q. 5. quæ de causa de hoc not. in prima parte Spe. tit. de egato. 6. nunc ostendendum. uersi. legatus igit. Sed quid erit de aliis inferioribus ordinarijs, nunq̄d hoc facere poterunt saltē in beneficijs adeos pleno iure spectantibus: sicut sunt dignitates, officia, priora tus, & aliæ administrationes ad ipsos immediate spectantes? ur̄ q̄ sic, cū distinctione facta de eō & capitulo ℣. Sed nunquid uigore priuilegij uel statuti eōi & capituli poterunt ista leuari à beneficijs spectātib. ad inferiores prælatos ipsius dioecesis? Planū est, q̄ si sint exempti, non ℣. de offi. ordi. graue. & de priui. ex parte. unde solus papa & legatus à latere posset eos adstringere ad hoc, ut ℣. de off. leg. c. 1 de uer. sig. uenies in prin. Et itē vr̄ de nō exēptis beneficijs, q̄ ad eos pleno iure spectāt. 16. q. 1. in summa. & c. de monachis & q. 2. uiūs In aliis autem & quibus eōi habēt institutionem, seu confirmationem, uidetur q̄ possint si cut de propriis habent statuere: cum plus habeat in talibus eōs quàm patronus, ℣. de offi. leg. dilectus, & de priuileg. cū & plantare. §. in Ecclesiis ergo, & cætera.

c ¶ In totum.] Not. q̄ dicit hic, in totum, & hoc q̄ se quē nihil inde percipiunt, & ℣. §. sequitur. in prin. integre, & eo. §. circa finē, uersi. forsan. cum integritate percipere, &c. ex quibus concludit, q̄ papa nō intellexit hic prouidere, nec prospicere nisi in casu in quo beneficiari ex toto amittebāt fructus & obuentiones annorū primi, secundi uel ulterius, ergo à ꝓtrario sensu si aliq̄d remanebat beneficiatis, q̄ nō ꝯsueuerint collectores leuare, in isto casu nō prouidet decret. Pone ergo Prior sancti Eusebii Alrisiodorensis, qui cōsueuit ab antiquo accipere grossos fructus præbendarum primi anni in Ecclesia Altisiodorēsi ex integro, reseruatis quotidianis distributionibus neuis canonicis nunq̄d dictis canonicis inibi residētib. uel in seruitio papæ seu Cardinalium existentib. habebit iste prior iuxta hanc decreta. summam, pro qua dictæ glossæ pbendæ soluunt decimam uel residuū quod maluerit eligere: uel potius poterit prout hactenus consueuit totam grossam prebendā accipere relictis quotidianis distributionibus illis qui uolūt inibi residere. Videt

quòd

quòd totã grossam, prout cõsueuit, habebit, per ea q̃ dixi: Nam satis debent sufficere quotidianę distributiones illis qui residẽt: alij aũt sibi imputent: quia tales absentias forsan voluntate sibi quærunt, volantarium. n. & exquisitum procuratum impedimentum neminem excusare

Impedimẽtũ exquisitũ non excusat

dẽt. arg. de excus. veniens. de appel. cum parati. de dila. exposuit, cum ibi not. In ꝓtrariũ vr: nam papa in vtroque casu huiusmodi decret. intelligit prouidere ipsis beneficiatis, qui cõmode nequeunt ad impendendũ seruitium debitum residere vt inf. sequitur. Sed isti nequeunt cum solis distributionibus quotidianis, dato ꝙ resideant, impendere seruitium: cum illud dicatur commode fieri in talibus, quoꝺ sit consideratis nobilitate, scientia, & dignitate, de quo plene no sup. de rescrip. cum adeo. Item intelligit prouidere circa illos: & de illis fructibus dunta xat, qui erant in Ecclesia decimabiles, & de quibus decima solui consueuit: siue decima esset taxata, siue non: quod plene innuit §. inf. eo. in illis vero, in princ. ibi dum dicit, quòd fructus & obuentiones beneficij tunc vacantis, quos in decima soluere consueuit, &c. vnde cum distributiones quotidianæ non sint decimabiles: ergo de illis non curauit hic papa: sed de grossa præbenda dumtaxat, quæ erat decimabilis, vnde cum ista sit ab antiquo taxata, tenetur prior eligere alterum quod maluerit iuxta primum dictum: maxime inter illos qui causa necessitatis vel euidentis & probabilis vtilitatis sunt absentes: iuxta ea quæ leguntur & no. 7. q. 1. §. ambitionis, ℣. de cle. non residen. cum dilectus, durum etenim esset si rector Ecclesiæ posset exigere totam integram decimam à rusticis: qui non fraude, vel dolo vel negligentia, vel maiori sua vtilitate permisit suam segetem destrui: nec patsus fuit eam ad perfectionem venire: sic in proposito de istis quotidianis distributionibus, quæ sine fraude de sua & culpa istis deficiunt: duorũ esset si grossa sua ipsis auferret, qđ alij tribuereť: & sic quasi bis puniretur de illis idẽ ꝓtra oĩa iura, & hoc verius. Sed quid dices de illo residuo, qđ supereset canonicis quolibet anno in cathedralib. & collegiatis Ecclesijs fructibus, quos habẽt ad partem solutis grossis præbendis & distributionibus quotidianis: vel ꝓ nimiam absentiã canonicorum, quæ interuenit in illo anno, vel aliàs. nunquid illud computabitur inter grossas ꝓbendas: sic ꝙ existentes in seruitio papæ vel studentes in Theologia, vel aliàs priuilegiati habẽbũt de his partem: uel potius inter distributiones cõputabit, sic ꝙ soli ꝓsentes hic totũ sibi retinent? Credeŕe ꝙ vbi sunt distincti fructus & redditus, de quib. soluũtur grossæ, à reditib. de quib. quotidianæ solauntur: tunc absentes tales haberẽt partem de solo residuo grossorũ. sed vbi totũ est infimul, & nihil diuisum: tunc de toto residuo dẽnt habere absentes, ex quo à solis distributionib. quotidianis, & non ab alio sunt exclusi. fauorabile est n. priuilegium eorum saltem in illis casibus, de quibus ℣. de cler. non residen. cum dilectus. de magistris.

Distributiones ſunt q̃ actu diſtribuuntur.

c. fi. & per consequens exclusio odiosa: cũ ꝓtrariorũ eadem sit disciplina, vt 32. dist. hospitiolum. Distributiones n. proprie dicuntur, q̃ actu distribuuntur, & non aliæ, arg. ℣. de præb. licet, vnde de toto residuo in hoc casu habebunt partem suam dicti canonici: & ꝓ ꝓ consequẽs isti collectores iuxta ordinationẽ istius decretalis. Si quæras q̃ sit rõ, quòd in hoc casu nihil recipiatur de quotidianis distributionibuss, & tamen de-

stare deberent, nihil inde percipiunt, unde illud inc̃ueniens sequitur, quòd commode [a] nequeunt ad impendendum seruitium debitum residere in Ecclesijs, in quibus beneficiati existunt. ¶ Nos de illo [b] super his remedio prouidere uolẽtes, per quo hi & illi in fructuum perceptione prędictorum participent [c], & Ecclesię debitis [d] seruitijs non fraudentur; presenti [e] decreto statuimus de fratrum nostrorum consilio, quòd illi qui fructus prędictos sibi hactenus integre [f] uendicabunt [g] ex priuilegio pro labore diurno, sicut stipendio militibus, vel diurni denarij. Per primam autem rationem credo omnia sunt communia, quæ per quotidianas distributiones soluuntur, nihil isti recipiant leuatores; sicut fit inter istos regulares quasi communiter, & inter sæculares etiam quandoque: iuxta ea quæ notantur sup. de præben. ratio, &c. exposuisti, secus autem de officijs, & prębendis, seu dignitatibus: etiam inter corpora istarum ecclesiarum collegiatarũ existentibus, ex quo habent bona distincta ab ipso capite; iuxta ea quæ leguntur sup. de præben. mandatum. §. ad beneficia. lib. 6. Quotidianum tamen victum, quem camerarius in monasterio recipit, non recipient isti collectores: licet fructus cameratiæ recipiantur: licet contratium fieri viderim, & male. Sed quæ est ratio, quòd ista membra intra corpus existentia non gaudeant priuilegio capitis, sicut graudent in illo casu sup. de præben. quamuis, §. quamquam, lib. 6. Dic quod fauor, qui est hic, & odium ibi, soluunt contrarium, sup. de regulis iuris, lib. 6. odia. de hoc notaui in dicto cap. quamuis.

Distributiones quotidianæ q̃ bonis capiũtur.

arg. ℣. de parochi. cap. nul. de reg. iur. ac cessorium, li. 6. Secus aũt de separatis, arg. eorum quæ leguntur & nota. de proba. ex litteris, per Inno. ff. de separa. per totum. Vel si forsan de bonis distinctis soluantur, dic ꝙ non cadũt sub gratia: quia non sunt proprie Ecclesiastica bũficia, sed potius quædam salaria, q̃ dantur seruito diurni denarij. Per primam autem rationem credo omnia sunt communia, quæ per quotidianas distributiones soluuntur, nihil isti recipiant leuatores; sicut fit inter istos regulares quasi communiter, & inter sæculares etiam quandoque: iuxta ea quæ notantur sup. de præben. ratio, &c. exposuisti, secus autem de officijs, & prębendis, seu dignitatibus: etiam inter corpora istarum ecclesiarum collegiatarũ existentibus, ex quo habent bona distincta ab ipso capite; iuxta ea quæ leguntur sup. de præben. mandatum. §. ad beneficia. lib. 6. Quotidianum tamen victum, quem camerarius in monasterio recipit, non recipient isti collectores: licet fructus cameratiæ recipiantur: licet contratium fieri viderim, & male. Sed quæ est ratio, quòd ista membra intra corpus existentia non gaudeant priuilegio capitis, sicut graudent in illo casu sup. de præben. quamuis, §. quamquam, lib. 6. Dic quod fauor, qui est hic, & odium ibi, soluunt contrarium, sup. de regulis iuris, lib. 6. odia. de hoc notaui in dicto cap. quamuis.

a Commode.] Nihilominus tamen tenebitur impedere seruitiũ, aliàs peccat, ad instar viri, cui vxor non põt reddere debitum: qui nihilominus eam alimenta re tenetur: sed imputet sibi qui talem accepit vt legitur 32. q. 7. quod proposuisti, & no. 91. dist. clericus.

b ¶ Nos de illo.] Tertia pars.

c Participen.] Ista. n. est bona prouisio, quæ æqualitate eligit: lucrum & damno pensat, & diuidit æqua lance: & ideo statera in manibus eius est posita, vt sic cũ ea gratias, quas facit aliquibus ponderet, vt non per eas alij enormiter aggrauentur: iuxta ea quæ leguntur sup. de re iud. cum causam, in princ. de decimis, fugientes, sup. de priui. petisti, & quod vnus tãtum habeat ius, alius totum lucrum sup. de præ. extitit pandæ. Gusiel de monte Lauduno.

d Debitis seruitijs.] Est ergo seruitium vel obsequiũ diuinum pensio Deo debita, vt sup. de celeb. Missa. c. 1. & c. graui. concil. Viennen. a qua non videť quis posse absolui nisi ipsam restituat, si citra infirmitatem eã subteraxerit, cum non remittatur peccatum, &c. vt sup. de vsur. cum tu. & 91. dist. c. 1. & 2. de hoc plene dixi in dicto c. graui. sup. eo. in princip.

e Præsenti.] versiculus.

f Integre] subaudi. vel in tam pauca quantitate, quòd in ea commode residere nõ posset, vt ℣. dixi, vt sic nullum & inutile hic æquiparentur, sup. de transla. inter corporalia. de frigi fraternitatis.

g Vendicabunt.] condictione ex statuto, cõsuetudine vel priuilegio: cum alia actio non sit hic prodita, licet non sit multum de nomine actionis curandum: dum tamen

Actionis nomen nõ est curandum.

tamen sit recta intẽtio, & verbis apertis & cõgruis ponatur, vt ℣. de iud. dilecti. & c. examinata, vel alias directa rei vẽdicatio intentetur, cũ dominium illis de iure speciali cõperet in his fructibus videatur, sicut de decima de iure communi ecclesijs parochialibus, vt ℣. de deci. parochia nos. Quis habeat verum dominum in rebus Ecclesiæ, dic ut not. Hostiẽ. de pecul. cle. c. fi.

a ¶ Consueuit.] per xl. annos, scilicet non iteruenerit nisi vnus actus, vt supra de causa pos. cum Ecclesia. 16. q. 3 quas actiones. Videtur tamẽ quod decẽ anni sufficerẽt, ex quo non est cõtra ius commune: dũ tamen vnus interuenisset, per ea quæ no. ff. de legibus, cum de consuetudine, & C quæ sit longa consuetudo, super rubrica. & l. 1. maxime cum tendat ad tollendum ius alterius certantis tantum de lucro captando: nam iſtis, qui de nouo talia assequuntur beneficia, non multum detrahitur, si fructus primi anni sibi remaneat, qui est dominus omnium Ecclesiarum, vt sup. de præbend. licet 1 lib. 6 hoc dico arg. leg. ff. de pepe. & temp. præscrip. l. si quis, & ideo iura canonica de præscriptione consuetudinis loquentia, non dicũt ꝙ canonice sit præscripta, sed potius ꝙ legitime, vt patet ℣. de consue. cum tanto, in fi. & de præb. cum de beneficio. li. 6. quod uideretur maxime hodie iuxta formas, quæ à curia exeunt super gratijs, in quibus nõ dicitur, iuxta taxationẽ antiquæ decimæ, sed decimę tũ: & sic cuiuslibet consuetæ: habet enim consuetudo diuersa nomina, quandoq; dicitur ꝓscripta, vt ℣. de ord. duo. quando q. antiqua. C. de iure fisci. l. 1. q̃nque longa, ut C. quæ sit longa consuetudo, q̃q; vetusta, vt ff. de aqua plu. arc. l. §. d. nique. & l. 2. princ. quando que diuturna, ff. de legi. diuturna. quandoque inueterata, ff. de leg. de quibus, quandoque uetus, ff. de pub. & vecti. l. imperatores, quandoq; perpetua, ff. de legi. nã imperator. iuxta hoc quæro: quæ ꝓprie dicať antiquæ textus dicit sic, Ex antiqua consuetudine, à tpe cuius nõ extat memoria in cõtrariũ: & sic vr ꝙ tantũ tempus requiratur in hoc casu, & talis consuetudo habetur iure constituti, vt ꝓbatur sup. de verb. sign. sup quibusdam, de ꝓscrip. epilcopum, li. 6 in fi. cum ibi notatis. Quæ ergo cõsuetudo hic sufficiet ad hoc ꝙ diuisio in isto §. posita habeat locum: quia de hoc uidi plures dubitari: vnde ut melius hoc uideas, pone ꝙ q̃dã impetrauit primã dignitatẽ in ecclesia Gerunden. nõ excedentem summam centum librarum Turonen. secundum taxationem decimæ: dominus autem Ioãnes filius regis impetrauit secundo inibi sine sũma: post quam vacauit quidam archidiaconatus, qui hodie ualet ultra cẽtũ libras Turon. tam ꝓpter res, ꝙ sunt ibi carę, q̃ ꝓpter monetã illius terrę: quæ licet olim minus ualere cõsueuerit quã Turonẽses paruj: modo tñ adæquatur eis: nõ tñ inuenitur ibi aliqua antiqua uel cõsueta taxatio, nisi ꝙ a tpe Greg. x. q̃ decimam concedes passagio ultramarino, iussit ꝙ in primo anno haberet ut iuramẽtũ a rectoribus super ualore, & ꝙ extũc ille valor sic iuratus acciperetur, & ꝙ nõ plus nisi uel lent: tñ tñ propter hoc essent liberati a populo, nec ꝓpter hoc a pęnis in processibus super hoc factis contẽtis: q̃ quidem taxatio in illis partibus quasi cõiter obseruatur, & hoc in collectione decimæ: quia ibi ñ inueniť contradictio: nõ autem in taxatione expressa in litteris impetratis, uel per collectores annali. ũ, vbi cõtradictores exisũt, Credo ꝙ ex quo Greg. nõ absoluit eos à residuo, licet taxationẽ iuratã ꝓceperit recipi; quicqd tũc ceperis super hoc secutum est, totũ fuit permissum & conditionale: quia quod permittitur uolendo, præcipitur in hoc casu. Sed pone quod Prior de Spinasia prope Tholosam, non soluit decimam nisi à xxx. annis citra, sed ab illo tpe soluit cõtinuo certam summam pro maiori vałore ĩ duplo, quàm valeant redditus prioratus: nunc dicit col lector, quod illam sũmã elegit iuxta istũ §. prior autem dicit ñ esse taxationem consuetã, ex quo per xl. annos nõ durauit: & sic nõ istum, sed §. sequẽtem habere locũ: maxime quia si illã summam leuaret, nihil remanebit sibi vt aliis seruitorib. prioratus, hoc est quod ℣. quærebatur, an scilicet minor xl. annorum consuetudo, aliàs super certa & indubita ta quantitate continuata, liget inuitas partes ad sui ob seruantiamẽ pro & cõtra. ℣. allegauit satis: sed tñ ionẽ, quia de facto est, disputationi relinquo. Sed nunquid saltem poterit dictus prior per beneficium restitutionis iure minorũ, ex quo nõ est cõsuetudo cõpleta, & à fine cõpletionis cum ex tũc incipit grauari, videantur cõputari quatuor anni, qui dantur in talibus, vt ℣. de in integ. rest. Eccles. lib. 6. uel saltem ex maioribus, petere, ut error, q̃ fuit in calculo repareť ꝓ legẽ, ff. que sen. sine appel. l. 1. §. 1. & idẽ quæro de beneficiis, quæ a tẽpore taxationis xl. annorũ sunt, & postea vsq; nũc bene valebant summam taxatã & plus: nunc aũt eorũ possessiones per alluui onẽ, uel alias perierũt, uel ualor fructuũ diminutus est ꝓ quo uti itatẽ rerũ, uel quanto plus excedit summa quã ualeant oęs fructus: iuxta ea, quæ leguntur & no. sup. de loca. ꝓ ꝙ sterilitate, in q nunquid iste collector poterit dicere, uolo q̃ summã mihi soluat: alter dicit ꝙ nõ faciet nisi ꝓut cuenient fructus, & ꝓut possit gaudere de ipsis? Credo ꝙ bene dicat, nã sufficit ꝙ intra annũ sibi soluerit, ex quo totus annus cedit, ℣. de offi. or. ꝓsenti. li. 6 Sed quid erit si illo anno pereũt tempestate uel incursu hostiũ fructus, uel contingit transitus papæ, uel legatorũ, uel q maiorem partẽ ꝓsumpserũt de ipsis: numquid totum damnum & periculum erit beneficiati, uel potius cõ tribuet collector cum ipso? Hic uideretur dicendũ, q̃ si omnes fructus illius anni absorberentur in summa consueta solui ꝓ decima, nõ haberet locum iste §. sed sequens, maxime ubi nihil remaneret beneficiato, qđ innuit uerbũ sequẽs, totali residuo, &c. uel saltẽ q̃ ip se beneficiatus diceret collectori, ego nihil uolo, accipies tu omnia, & supportes onera, mihi & aliis necessaria ministrando. arg. c. de offi. ord. ꝓsenti. li. 6. ꝓsertim cum mihi sit licitum, quatenus me tangit, renũtiare huic, quod fauore mei noscitur introductum, C. de legi. quod fauore.

Error petiť reparari.

b ¶ Residuo. Iergo hic ꝓsupponit esse residuũs ꝙ si nõ est, vẽ locũ istũ §. non habere, nec ẽt sequentem, cum ista sint taxata, remanet ergo iste casus, in quo nõ ꝓuidet hæc constitutio: sed quid de ipso fiet, dixi supra.

c ¶ Remanſuro.] pro suis & suorum & aliis oneribus ordinariis & extraordinarijs ipsius beneficii supportandis, simile sup. de præb. de mona his, cum similibus, Guliel. de monte Lauduno.

d ¶ Soliti.] supple, vel de nouo concessi ex gratia uel statuto, vt sup. patet.

e ¶ Cum integritate.] & idem si non integre, sed quasi sic ꝙ de residuo non possent residentes cõmode sustentari, ut dixi sup. eo. c. 1. §. in fi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Mallent.] Nota tales gratias, quæ fauore ecclesiarū vel aliquibus pijs vlibus applicantur, etiā de bonis ecclesiasticis, &c. in aliorum: odium cōcedūtur, ad instar eorum quæ cōceduntur motu proprio large interpretari, arg. ſ. de præb. ſi pluribus. lib. 6. facit ſ. de ver. ſig. tua. Item nota q̄

Ius priuatū quandoque p̄ fertur cōi.

vbi in diuersis p̄soni⁹ ius priuatum cōcurrit cū cōi, & extraordinariū cū ordinario; priuatum & extraordinariū communi ordinario p̄feruntur: & hoc facit prærogatiua illorū, per quos hic ſpecialia ſunt conceſſa, arg. ſ. de præb. ij. qui, lib. 6. Item fauor illius pro quo conceſſi eſt res, vt dictum eſt: ſecus ſi in eadem perſona concurrerent: quia tunc primo vti dēt ordinario, quam extraordinario, & ſic non obſtat, ff. de minor. l. in cauſæ.

b ¶ Summam.] & de hac habebūt ipſi beneficiati onera eccleſiæ ſupportare, ſi id non ſufficiat, ponant de proprio, uel propria manu ſibi quærant. argum. ſupra de celeb. Miſ. capitu. 1. 91. diſtin. cap. 1.

c ¶ Optionem. ſimile ſup. de conſue. c. fi. de præben. ſi pluribus. lib. 6.

d ¶ Collectores. hic poteſt quæri an aliquam compulſionem habeant huiuſmodi collectores, videtur q̄ ſic, alias parum eſſet eorum officiū arg ſup. de offi. or. ex litteris. Dic q̄ hic non poteſt dari certa reſpōſio, cum hoc dependeat ex poteſtate eis in ſuis priuilegiis uel ſtatutis conceſſa, uel per conſuetudinem, quæ etiam facti eſt introducta: de quibus niſi per inſpectionem eorū non poſſumus iudicare ſup. de priuil. accepimus, de conſti. licet, li. 6. Sed pone q̄ ipſis collectoribus in priuilegiis uel ſtatutis data eſt p̄ illos, q̄ poterant. plena cōpulſio, cum clauſula, contradictores, &c. nunquid poterunt hoc alij cum eadem coerctione cōmittere? Nō uidetur, cum certum miniſterium ſit eis cōmiſſum, per. c. ſup. de offic. deleg. quoniam abbas. Sed nunqd ipſi poterunt ſine alio ſpeciali mādato, poſito etiam q̄ ſint dati a papa beneficia, quæ uacant de iure, non tamen de facto, uocatis partibus declarare uacantia, & ut talia occupare? Hoc uidi de facto in p̄poſitura eccleſiæ Cæſaraugustan. Et vī q̄ ſic, cum executores gratiarum & legatus ſedis Apoſtolicæ (p̄miſſa tamen cauſæ cognitione) hoc poſſint, & etiā ſimplex ordinarius, iuxta ea quæ legūtur & no. ſup. de p̄b. licet epiſcopus, ſup. de off. leg. officij, lib. 6. Cōtrarium credo, niſi am plius cōtineret eorum littera, quam officium ipſorum requirat. cum ad colligendum uacantia ſimpliciter data ſint & cōpelendum rebelles ſuper hoc, & res poſſeſſa per aliquos non dicatur plene uacare, dum tamē eorū poſſeſſio ſit aliquo iuris admiculo fulcita: quia forſan ſecus ſi poſſeſſio eſſet nuda. ut dixi ſ. i verbo, vacātia, & probatur ſup. de reſcr. ſpol. ex parte. i fi. gl. & de conceſ. præb. cum noſtris &c. litteras, officiū enim ad certum uſum datum, nō debet ad alium penitus diuerſum extēdi, vt ſup. de app. nouit. In contrarium autem allegata in ſuis eſibus ſpecialibus locum habēt. Quid ergo dices de iſtis collectoribus, qui uolentes facere Imperatori fingenti uacare beneficium, quod nō uacat, ad eius inſtantiam, cum potentia regis, cui data ſunt annalia, & etiam ipſi regales repellunt per violētiam poſſeſſorem de beneficio, & frequēter iniuſte: ad hoc vt ipſe impetrās poſſit poſtea poſſeſſionem citius adipiſci, ex quo multa mala ſequuntur? Credo in hoc caſu, q̄ impetrans incideret in pœnam illius c. ſ. de præb. cum qui. lib. 6. & q̄ etiam collectores ſic in ſuo officio publice delinquētes, crimen conceſſionis incurrunt, ff. de concuſ. l. 1. & 2. 22. qō. 7. ſancimus, vbi de hoc. Sed qualiter cognoſcit collector, ſi poſſeſſio talium ſit iuris adminiculo fulcita, vel nuda penitus: nūquid ipſe cognoſcet de hoc, cum nulla cognitio, ſed ſimplex compulſio & executio ſit ſibi in hac parte commiſſa? Credo quod in hoc caſu habebit per omnia ſeruare doctrinā illius c. ſ. de reſcript. cum cōtingat, vt ſcilicet ſi ſibi ſit liquidum utriuſque partis documētis quis ius habeat, & hoc ſit notoriū & certū: ſm hoc accipiet, vel nō accipiet vacātē: alias ſi dubiū eſt, faciet hoc p̄ eorum iudices declarari, ad quā partē declinabit ſp in dubio, ne Falcē ſuā ponat in meſſem alienam, arg. ſup. de off. deleg. ſi quando, & c. paſtoralis, & de elect. venerabilē in prin. Sed nunquid iſti collectores poterunt ſuo tempore euenit, to quid fructuum nomine vtiliter ſuo tempore euenit, to tum ſuum eſt oneribus ſupportatis, ſup. de off. or. præſenti. li. 6. In cōtrarium uidetur, quia talia ſine quibus deterioratur proprietas, nō cadūt ſub fructuum nomine, vt ff. de vſuf. arboribus. & l. item. & de cenſib. forma. Videtur dicendum, q̄ magna nemora, arbores non cæduas, nō uaſtabūt, nec ibi cædua uel ſtagna, niſi quatenus augmētum ſeu emolumentū eorum tēpore iſtis competēti poterunt adæquare ad inſtar maritī fructus dotis lucrantis, arg. ff. ſol. matr. l. diuortio. ſ. nō ſolū.

e ¶ Extunc. hoc verbum, tunc, vltimam horam tēporis denotat & ſic iſtos decem dies cōputabo de hora in horam, a tempore ſcientiæ incipiendo, ad inſtar deCecidiens ad appellā dū hoc probatur, ff. de cōd. & demō. l. 4. in fi. 2. q. 6. biduum, ſup. de appel. cōcernationi. lib. 6. Sed quis probabit ſcientiam, vel qualiter conſtabit de ea: cum ſemper collector dicat ſe hoc ignorāſſe, & quilibet præſumatur ignorans de iure, maxime in hoc caſu, in quo non imminet periculum animæ. ſi non vigilet, licet immineat periculum burſæ, 28. diſtin. propoſuiſti. Credo, q̄ ſemper poterit allegare ignorantiā donec uacatio publice nota ſit in loco ubi eſt beneficium. Sed extunc non, vt ſup. de conceſ. præb. cum ea quem, concil. Vinc. in fin. quare credo expedire ipſi beneficiato, quod cum teſtibus uel inſtrumento intimet collectoribus ipſam vacationem, ne extunc poſſint ignorantiam allegare. argu. ſup. de elect. cauſam electionis, concil. Vien.

f ¶ Ipſo iure.] & ſic nō eſt hic opus facto hominis, niſi in declaratione tantum, vt ſupra, de hæret. cum ſecundum leges, li 6 Gulielmus. de monte Laudunō.

g ¶ In iſtis. Quarta pars. Iſte eſt caſus in illis partibus, in quibus non eſt cōſueta pro certa ſumma ſoluī decē

Fructus nō niunt, ſi ſint ibi aliqui fructus, de quibus non conſueuit ſolui decima, vt puta de horto contiguo eccleſiæ, vel de vinea, vel de agricultura q̄ proprijs manibus rector excolit, vel ſimilibus. Hoc non diuiditur, ſed de reſiduo toto decima

ſunt de decimabiles

bili fient duæ partes, quarum vna collectoribus, alia applicabit bñficiato: ſic q̄ pars illius, qui ipſa non contentabitur ad contentantem tranſibit. Guiliel. de mōte Laudano.

a Nor eſt facta. Jid. eſt conſueta fieri. Vel dic facta per illum, qui eam facere poterat cauſa cognita, & vocatis qui fuerant euocandi: alias res inter alios acta aliis non noceret. ſupra de re iudi. cum ſuper, &c. quā uis, quod qualiter poſſet fieri, maxime niſi deberetur ex priuilegio Papæ, non video. niſi ipſe papa ex certa ſciētia hoc feciſſet, eum officium executorum ſeu collectorum decimæ nō extendat ſe ad hoc, vt ſup. dictum eſt. Sed nunquid epiſcopus & capitulum ſtatuere poterūt & taxare in ſingulis eccleſiis certam ſummam. pro qua quælibet eccleſia teneatur ſoluere decimam, & non pro pluribus? Non credo, cū hoc eſſet legē ſuperiori imponere & eius reſtringere poteſtatem & libertatem, quod non poſſunt. 28. diſt. ſequitur quōd per ſolam ordinationem papæ expreſſam, vel ſaltem tacitam, quæ fingitur in conſuetudine aliās præſcripta legitime, talis taxatio poterit fieri, ad minus in his, quæ forum papæ concernunt ſuper hoc.

b Quos.] ſcilicet fructus & obuentionem.

c In decima.] Idest, qui hactenus fuerunt decimales ecclesiis baptiſmalibus.

d Conſueuit.] ſc. beneficium vacans, hoc vult dicere, q̄ ſoli illi fructus veniant in diuiſione: pro quibus dictū bñficium cōſueuit ſoluere decimam, & nō filij. Sed qui ſunt illi fructus pro quibus eccleſia ſeu bñficiū eccleſiaſticū non ſoluit decimā? Dic q̄ aliqui reperiunt in iure liberi à decima, aliq. poſſunt eſſe de conſuetudine, expreſſi in iure ſunt illi. ſ. qui inſurgunt in dore eccleſiæ. ſ. de deci. nouū. Ité ſi ſit locus religioſus, de ſuis noualib. q̄ propriis manib. vel ſumptibus excolit, & de nutrimentis animalium, & hortis, ut ſ. de deci. ex parte tua. in fi. & ſic pōt intelligi iſta liber tas de decima debita eccleſijs parochialibus, vel pōt intelligi ēt de decima. q̄ data beneficiatis ſummo Pōtifici, vel illi cui ille iuſſerit, de qua ſup. de deci. 1. à qua poſſunt eſſe liberi aliqui fructus de iure. & ēt de cōſuetudine: de iure crederem liberos fructus, qui p quotidianis diſtributionibus aſſignantur & lucrantur nam tales diſtributiones à laborantibus in vinea Dñi quotidie, ſic lucro fiunt. & ſub eorum proprio approprianf, q̄ de ipſis teſtari poterūt, ſicut ruſticus de denario diurno, iuxta ea quæ leguntur & norant maxime p Hoſt. ſ. de pecu. clerico. c. fi. de teſta. requiſiſti. circa fi. de magiſtris c. fi. Ité agricultura, de lucro ſeruorum, de hoc quod nent ſeu filāt moniales, vel ſcribunt monachi. licet torum ſit monaſterii. Item de quotidianis oblationibus ſeu legatis, quæ religioſis maxime Mendicantib. offeruntur, arg. ſ. de ſta. reg. c. 1. de exceſ. pla. nimis ſeu alijs hoſpitalib. vel domib. religioſis. arg. ſ. de præb. per litteras. & de relig. domi. quia contingit. concil. Vien. de pecunia relicta à teſtatore pro certis anniuerſariis, capellaniis, vel aliis officiis eccleſiæ p̄petuo emendis, arg. ſ. de teſta. tua. & c. de his. nec de beneficiis valde minutis ſeu pauperib. arg. ſup. de cleri. ægro. c. 1. Sed quid dicetur pauper ſeu exiguum? Hoc relinquā arbitrio eorum, iuxta ea quæ notaui. ſ. de reb. eccle. non alie. monaſteriorum concil. Vien. in verbo, modicum. Credo tñ ſicut regulariter datur alia decima, quæ debetur eccleſijs parochialibus de omnib. fructibus ſaltem reā libus, vt ſupra de deci. nuntios & cap. ex parte & ca. ex tranſmiſſa. ſic iſta quæ debetur Papæ ſaltē arg. ſup. de deci. c. 1. vnde ſicut de iſtis vel ſimilibus nō dabitur decima collectoribus eius, ſic nec iſta venīent in diuiſionē iſtā. uidi tñ in Catalonia, q̄ oīa ētiquotidianus

Iuri ſuo nō renuntiat q̄s de facili.

victus manochi ſub hac diuiſiōe includebanē, & male. Diuidantur. ſcilicet alii fructus, non autem liberi à decima.

f Habeat is. Jillam. ſ. quam diuiſionem per aliam factā de aliis tam in rebus quàm in pecunia exiſtentibus ipſe elegerit vt ſic tā propter ordinē litteræ, q̄ ēt prærogatiuā, qua fungitur in hac parte, p in optione potior habeatur. arg. ſup §. præced. facit ſup. de paroch. c. 1. & de elect. ſi quis iuſto. de præb. mandato. & c. ij. qui. li. 6. & habebit decem dies ad optandū, aliās in alium optio deuoluetur per § præcedentem.

g Prædictis. Jſcilicet priuilegio, conſuetudine, vel ſtatuto.

h Supportandis. Jquæ ſi non ſufficiāt, quærat ſibi aliū de, vt ſ dixi.

i Voluerit. Jſupple, & volitū ſuum expreſſo ore, vel p aliqua interſignia indubitata obſtenderit. arg. ſ. de cōceſ. præb cum ei. conc. l. vien. aliās non p̄ſumitur quis de facili velle iactare pecuniam, aut iuri ſibi acquiſito renuntiare arg. ſup. de renun. ſuper hoc. Sed quid ſi nolit ſuum volitū ſup hoc declarare verbo vel facto, ſed tacendo permittit q̄ alter fructus colligat: nunqd tacendo uidetur oſtendere ſe nolle ipſos, vel potius velle? Et vī q̄ velle potius, quam nolle, cum in appetibilibus taciturnitas habeatur pro conſenſu: in odio ſis vero pro diſſenſu. ut ſup. de reg. iur. is quis tacet. & c. qui tacet. lib. 6. Dic q̄ ſuper hoc expedit volentibus ut alium coram teſtib. uel tabellione requirat, ut dixi ſ. in alio membro, & ſi hoc modo non poſſit de ſua uoluntate conſtare, q̄ faciat per ſuum ſuperiorem ſibi aſſignari terminum argu. ſup. de præben. ſi tibi abſenti. in fi. lib. 6. aliās non uideo q̄ pars parti poſſet terminum aſſignare, uel ipſam ad oſtendendum ſuum uolitum compellere, cum non habeat imperium par in parem, ut ſ. de ele. innotuit. Nec appellatio decem dierum, de quibus loquitur ſup. §. proxi. & ſup. de p̄b. ſi pluribus. lib. 6. ſeu xx. de quibus. ſup. de conſue. c. fi. li. 6. uel menſis. ſup. de conceſ. præb. cum ei aliquid in hoc caſu faciat, cum diuerſi caſus ſint; non idē ſeu ad uerſi, & papa in iſto ſicut in illis potuiſſet proſpicere ſi uoluiſſet: q̄ nō fecit: & ſic ad iura cōia recurremus, arg. ſup. de deci. ad audientiam, cum ſimilibus. Sed quid ſi procurator ſeu collector dixit ſe uelle partem illā; Dominus autem, rex uel fabrica ſtatim dum ſciuit, reuocauit hoc, & dixit ſe nolle: numquid in hoc caſu factū procuratoris nocebit domino? Et vī q̄ ſic, cum ſit in omittendo potius quàm cōmittendo: & ſic dēt dño nocere. & imputet q̄ ſic negligentem eligit ſup. de ele. ſi compromiſſarius. li. 6. In contrarium uī cum expreſſio uoluntatis potius in committēdo, quam in omittendo exiſtat. & ſic non debet nocere, maxime, cum in talib. dictum ſeu factum perſonæ non noceat

Procuratoris factū an do mino noceat

Universidad de Deusto
Biblioteca

ecclesia, vt ꝛ. de except. cum venerabilis, & errore, pcu
ratoris posſit retractari negotio nondū finito ꝛ. de cō
fessis, c. fi. de app el. cum cām, de censi. olim. Hoc non
est materia prop ria: sed dic de hoc vt legit & no. ꝛ. vt
lit. non cōtest. c. 1. vide hoc, maxime per Hostiensem.

a ¶ Ipso iure.] post quam de eius volun tate constabit.

b ¶ Et si quicquam] Quinta pars. Et nota verbum, quicquam, legitur in Euangelio Ioan. 14 in fin. vbi di citur, & in me non habet quicquam. inf. de elect. quia sæpe. li. 6. ibi, quicquā de bo nis p erceperint, &c. & sic nihil excipitur: immo quantumcum que modicum fuerit quod vsurpatur per istos contra ordinationem prædictam, vsurpans iuxta con ditionem suam pœnas infra scriptas incur rit. arg. sup. de maio. solita, in fi.

c ¶ Prædictorum.] scilicet benefactorū, vel illorū. quibus ex consuetudine, priuile gio seu statuto fruc vacantium competūt, & intellige per se vel per alios eis mandan tibus, vel aliàs post fa ctum ratum habentibus, quod eorum nomine gestū erat, seu præstantibus auxiliū consilium, vel fauo rem, aliàs non, vt supra de rest. spol. cum ad sedem, de sent. ex com. quantæ. &c. cum quis. lib. 6. non tamē extenditur ista pœna ad extraneos ista vsur pantes, nisi forte par ticiparent cum istis scienter in crimine crimino so, cum tam quam penalis sit re stringenda. supra de ele. statutum. lib. 6 de senten. excom. si con cubinæ.

d ¶ Vltra præmissa.] scilicet summam vel residuum in taxatis, vel dimidium in alijs iuxta ordinem, vt su perius clare patet. Gu liel. de monte Laup.

e ¶ Perceperit.] & sic nota hic duo, scilicet istud, & illud quod sequitur, intra men sem, nisi restituerit eū effectu, esse necessaria ad hoc q quis infrac tas pœnas incurrat: ergo si non percepe rit, licet ad eum aliquo casu aliàs peruenerit: vel si p ceperit & restituerit, non incurrit: coniunctim. n. po

te, pars volentis ipso a iure transeat ad volentem, & volens fructus & obuentiones illius beneficij percipiet vniuersos, eidē beneficio congrue faciēs deseruiri, ac eius supportans onera consueta.

¶ Et b si quicquam aliquis prædictorum c vltra d præmissa perceperit, e illudque his, ad quos f perti nebit, intra mensem non restituerit cum effectu g, eo ipso h si i episcopus vel superior prælatus fuerit, à pontificalibus k & ingressu ecclesię nouerit se suspensum. Si autem capitulum, vniuersitas vel col legium, ecclesiastico interdicto l se nouerit (donec prędicta cum integritate m restituerit) subiacere. Si vero aliqua singularis persona ecclesiastica vel mundana n id fecerit, excommunicationis incurrat sententiam ipso facto, à qua nisi restitutione prę missa (præterquam in mortis articulo) minime absoluatur, non obstantibus quibuscumque priuilegijs vel indulgentijs, aut contrarijs consuetudinibus aut contrarijs statutis, iuramento, confirmatione sedis Apostolicæ, aut alia quacunque firmitate vallatis. Quæ omnia quo ad hæc auctoritate Apostolica reuocamus, cassamus, & irritamus, & nullius deinceps esse volumus firmitatis. Nulli

nuntur ista duo: & ideo non sufficit alterum istorum accidere, simile sup. de reserip. ex parte, & c. olim.

f ¶ Ad quos pertinebit.] scilicet secundum præfatum ordinem, vel aliàs sm ius cōe uel speciale, de quo ꝛ. de offi ord. cū vos plerūque, in fi. & c. præsenti. lib. 6.

g Cum effectu.] sic verba intelligenda sunt, vt sup. de cle. nō resi. relatum. de pœnit dist. 1. aut ue ba.

h Eo ipso.] post mē sem tū simile sup. de sent. excom. quicum que. lib. 6. Si quæras quot dies mensis iste hēat: dic q tot quot habebat ille mensis, in quo istud contingit, si in Februario 28 si in Martio 31. & sic de alijs, de quo not. plene sup. de ele. quā sit ecclesijs lib. 6 & si aliqui dies de ipso mense effluxerunt, de alio supplebuntur. fa cit quod no. ff. de diuer. & tempo. præscri pt. leg. 2.

i Si episcopus.] similes pœnæ ponuntur supra de vsur. usu tarum. lib. 6. in fin. & dic ut ibi. Guliel. de monte Lauduno.

k A pōtificalibus.] De hoc dic ut supra de offi de deleg. quia pōtificali, & de sent. excom. cum mediocnalis. lib. 6.

l Interdicto.] de quo dic ut supra de appe. ad hoc, & c. dilectis, & de excess. prælat. tanta. de sent. excom. si ciuitas, & ca. alma. lib. 6. Guliel. de mon te Lauduno.

m Cum integritate.] idem in simili dicitur, ut supra de elect. quia sæpe, ubi de hoc Integritas autem diminutionem non recipit, sicut nec adie ctione indiget pleni tudo. 3. q. 1. redinte granda. 6. q. 1. si om nia.

n Mundana.] & sic nota, duo genera hominum. 12. q. 2. duo. in his enim hu ius mundi illecebris non debent se implicare clerici, nec se curis prouo care eiusdem: sed po tius talia sunt vā cantibus laicis relinquenda. 1. quæstione 2. te quidem. Sed, proh dolor, ipsi nolunt proprias manus appone re: & simpliciter religati fortius & plusquam fortius mendicantes.

¶ *Bonorum ecclesiasticorum alienatio non tenet: & alienantes & recipiētes sunt excommunicati, prælatisque diuersis diuersæ pœnę imponuntur.*

CAP. VNIC.

AMbitiosæ † cupiditati, illorum præcipue, qui diuinis & humanis affectati damnatione postposita, immobilia & prætiosa mobilia deo dicata, ex quibus ecclesiæ, monasteria, & pia loca reguntur, illustranturque, & eorum ministri sibi alimoniam vendicant, profanis vsibus applicare, aut cum maximo illorum ad diuini

† Vide ptra Cil. Tit. sel. 25. de rest or ma. cap. 11.

Immobilia & mobilia prætiosa q̄ parantur.

cultus detrimento exquisitis medijs vsurpare pręsumunt, occurrere cupientes: omnium rerum, & bonorum ecclesiasticorum alienationem, omneque pactum per quod ipsorum dominium transfertur, concessionem, hypothecam, locationem, & conductionem vltra triennium, nec non infeudationem vel contractum emphyteuticum, præterquam in casibus à iure permissis, ac de rebus & bonis in emphyteusim ab antiquo concedi solitis, & tunc ecclesiarum euidenti vtilitate, ac de fructibus & bonis, quę seruando seruari non pos sunt pro instantis temporis exigentia, hac perpetuo valitura constitutione pręsenti fieri prohibemus: prædecessorum nostrorum constitutionibus, prohibitionibus, & decretis alijs super hoc editis, quæ tenore præsentium innouamus, in suæ nihilominus robore permansuris.

¶ Si quis autem contra huius nostrę prohibitionis seriem de bonis, & rebus eisdem quicquam alienare præsumpserit, alienatio, hypotheca, concessiō, locatio, conductio, & infeudatio huiusmodi, nullius omnino sint roboris vel momenti. Et tam qui alienat, quàm is qui alienatas res & bona prædicta receperit, sententiam excommunicationis incurrat. Alienanti vero bona ecclesiarum, monasteriorum, locorumque priorum quorumlibet inconsulto Romano Pontifice, aut contra prędictas constitutionis tenorem, si pontificali vel abbatiali præfulgeat dignitate, ingressus ecclesiæ sit penitus interdictus. Et si per sex menses immediate sequentes, sub interdicto huiusmodi animo (quod absit) perseuerauerit indurato, lapsis mensibus eisdem à regimine & administratione suæ ecclesiæ vel monasterij, cui præsidet in spiritualibus & temporalibus, sit eo ipso suspensus. Inferiores vero prælati, commendatarij, & aliarum ecclesiarum rectores, beneficia vel administrationem quomodolibet obtinentes, prioratibus, præposituris, prępositatibus, dignitatibus, personatibus, administrationibus, officijs, canonicatibus, præbendis, alijsque ecclesiasticis cum cura & sine cura sœcularibus & regularibus beneficijs, quorum res & bona alienarunt duntaxat, ipso facto priuati existant: illaque absque declaratione aliqua vacare censeantur: possintque per locorum ordinarios, vel alios, ad quos eorum collatio pertinet, personis idoneis (illis exceptis quæ propterea priuatę fuerint) libe-

Alienatio. variæ species.

re de iure conferri, nisi aliàs dispositioni Apostolicę sedis sint specialiter aut generaliter reseruata: nihilominus alienatæ res & bona huiusmodi ad ecclesias, monasteria, & loca pia, ad quæ ante alienationem huiusmodi pertinebat, libere reuertantur. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ prohibitionis & innouationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis hoc attentare præsumpserit indignationē omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Romæ apud sanctum Marcum, anno Dominicæ incarnationis M. ccccl xviij. Calend. Martij, Pontificatus nostri anno quarto.

De emptione & venditione.

¶ Martinus quintus venerabilibus fratrib. Treuereñ. & Lubicinensi ac Almicensi episcopis.

¶ *Contractus emptionis & venditionis, annui census cum conditione reuenditionis, declaratur hic non esse vsurarius. Et in fine mandatur quòd huiusmodi bulla publicetur.*

CAP. VNICVM.

REgimini † vniuersalis Ecclesiæ quamquam immeriti, disponente Domino, præsidentes, curis angimur assiduis, vt iuxta creditę nobis dispensationis officiū subditorum quorumlibet pacī & quieti (quantum nobis ex alto conceditur (inteudamus: Et dubia, quæ inter eos oriuntur pro tempore ne litis anfractum, seu scandalorum parturiant fomētum, nostro moderamine declarentur.

¶ Sane petitio dilectorum filiorum vniuersorum, cleri, nobilium, incolarum & habitatorum ciuitatis & diœcesis Vratislauien. nobis exhibita continebat: quòd à centum annis citra & supra, & à tanto tempore, & per tantum tempus, cuius contrarij memoria

† De materia huius Extrauagantis vide glo. & ctores in c. cōgestus de vsu. Butriū & Imolā in c. ad nrām, de empti. & vend. Anchar. 2fi. 30. incip. Dubitarī loiet. Felinū in c. fi. cautio. defi. instr. & Sotū lib. 6. de iust. & iure. q. 5. art. 3.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Cõsuetudo immemorialis quid cognoscitur.

ria hominum non exiſtit: in eiſdem ciuitate & diœceſi, ac partibus alijs vicinis, quædam conſuetudo rationabilis obſeruata, præſcripta, ac moribus vtentium approbata, ad communem hominum vtilitatem introducta fuiſſet: Pro quibus princeps, baro, miles, ciuis, ſiue oppidanus partium earundem, cum hoc expedire videbatur melius pro tunc non valentes ſibi conſulere perſonæ eccleſiaſticæ, aut ſœculari collegio, aut vniuerſitati, oppido, vel ciuitati ſuper bonis ſuis, dominijs, oppidis, terris, agris, prædijs domibus & hæreditatibus vendere conſueuit, & vendidit annuos cenſus vnius vel plurium marcarum aut groſſorum Pargenſium nummi polomei, & pagamenti conſueti: ad rationem & pro qualibet marca annui cenſus decem, vndecim, tredecim, quattuordecim marcæ, aut plus vel minus ſecundum temporis qualitatem, prout ipſi contrahentes tunc inter ſe conuenerant. Ipſi venditori tunc integraliter in pecunia numerata ſolui conſueuerant, bonis in ipſo contractu tunc expreſſis, pro ipſius cenſus annui exſolutione in perpetuum obligatis. Et ſemper in ipſis contractibus expreſſe ipſis venditoribus data fuit facultas atque gratia, quòd ipſum annuum cenſum in toto vel in parte pro eadem ſumma denariorum, quam ab ipſis emptoribus receperunt, quandocumque vellent libere abſque alicuius requiſitione, contradictione, vel aſſenſu poſſent extinguere & redimere, ac ſe ab ipſius cenſus ſolutione extunc penitus liberare.

Sed ad hoc huiuſmodi cenſus venditores inniti nequaquam per emptores arctari vel adſtringi valerent, etiam ipſis poſſeſſionibus & bonis obligatis penitus interemptis ſeu deſtructis. Fuitque & eſt talis contractus emptionis & venditionis per epiſcopos Vratiſlauien. pro tempore exiſtentes, & eorum officiales, necnon per diuerſos dominos temporales locorum & terrarum, in quibus cenſus huiuſmodi conſtituti exiſtunt, tamquam licitus & communi vtilitati deſeruiens ſæpius confirmatus pariter & approbatus. Quòdque etiam ſuper huiuſmodi cenſibus, plurima beneficia eccleſiaſtica, collegia canonicatus, & prębendæ, dignitates, perſonatus & officia, vicariæ, altaria numero pluſquam duo millia, de expreſſo conſenſu, & voluntate dominorum temporalium, ſub quorum territorijs dicta bona obligata conſiſtunt, erecta, dotata & fundata, authenticis eorundem dominorum temporalium litteris ſigillis ſigillatis & roboratis fore noſcuntur. Quodque etiam venditores eorundem cenſuum ſe nonnumquam ad ipſorum cenſuum ſolutionem, pœnis & cenſuris eccleſiaſticis ordinariorum locorum ſponte & libere ſubmiſerunt, ſicut etiam aliqui eorum tractu temporis compulſi fuerunt, & compelli conſueuerunt. Tamen nonnulli ex venditoribus ipſis in arcum prauum conuerſi, cupientes cum alterius pecunia locupletari huiuſmodi cenſus hucuſque per eos antea libere & abſque vlla contradictione ſolutos, eiſdem emptoribus tam eccleſiaſticis quàm ſecularibus ſoluere contradicunt & recuſant, confingentes huiuſmodi emptionis & venditionis contractus fore & eſſe vſurarios & illicitos: ipſos emptores eccleſiaſticos & ſœculares, necnon collegia, canonicatus; & præbendas, & dignitates, perſonatus & officia, vicarias, & altaria, ac beneficia huiuſmodi, ipſorum annuorum cenſuum ſpoliant perceptione, & detinent ſpoliatos in animarum ſuarum periculum, eorunque emptorum prejudicium, damnum & grauamen. Et propterea an contractus emptionis & venditionis huiuſmodi licite exiſtant, a nonnullis hæſitatur. Quare pro parte eorundem cleri, nobilium, incolarum & habitatorum ciuitatis & diœceſis Vratiſlauien. nobis fuit humiliter ſupplicatum, vt an contractus huiuſmodi liciti vel illiciti cenſeri debeant, declarare, & alias eis in præmiſſis opportune prouidere de benignitate Apoſtolica dignaremur.

Locupletari ex alieno reprobat.

¶ Nos igitur huiuſmodi ſupplicationibus inclinati, quia etiam ex relatione dilecti filij noſtri Gulielmi tituli ſancti Marci preſbyteri Cardinalis, cui negotium huiuſmodi cum peritorum conſilio commiſimus examinandum, comperimus contractus huiuſmodi iuridicos, & iuxta determinationem doctorum licitos fore. Ad huiuſmodi ergo ambiguitatis tollendum dubium, in præmiſſis, præfatos contractus licitos, & iuri communi conformes, ac ipſorum cenſuum venditores ad illorum ſolutiones (remoto contradictionis obſtaculo) obligari auctoritate Apoſtolica, tenore præſentium ex certa ſcientia declaramus: Non obſtantibus præmiſſis cæteriſque contrarijs quibuſcumque. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ declarationis infringere, vel ei auſu temerario contrarire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum.

¶ Volentes quòd prædictæ litteræ noſtræ debitum ſortiantur effectum, fraternitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus vos vel duo aut vnus veſtrum per vos vel alium ſeu alios, prçfatis emptoribus in premiſſis opportuni fauoris prçſidium efficaciter impendentes, dictaſque litteras vbi quando & quotiens expedire videritis auctoritate noſtra ſolemniter publicantes, faci tis eadem auctoritate eiſdem emptoribus, vel ipſorum procuratoribus eorum nominibus, per venditores ſeu debitores cenſuum huiuſmodi de prætatis cenſibus iuxta contractuum & conuentionum inter ipſos habitorum formam & tenorem, & plenam & debitam ſatisfactionem impendi: Contradictores per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcendo. Non obſtante ſi aliquibus communiter vel diuiſim a ſede Apoſtolica ſit indultum, quod interdici, ſuſpendi, vel excommunicari nõ poſſint, per litteras Apoſtolicas non facientes plenam & expreſſam ac de verbo ad verbum de indulto huiuſmodi mentionem. Datum Romę apud ſanctos Apoſtolos ſexto nonas Iulij, Pontificatus noſtri anno octauo.

¶ Calixtus tertius epiſcopus, Magdeburgeñ. Nurumburgeñ. & Halberſtaden. eccleſiarum decanis.

¶ Contractum quendam emptionis & venditionis prçcedenti ſimilem declarat eſſe iuri conſonum, & ab vſuris alienum. Et tandem iubet prçſentem bullam cunctis manifeſtari.

CAP. II.

Cõſuetudo dñ ius vtentium moribus approbatum.

ij Regimini † vniuerſalis Eccleſiæ quam immeriti diſponente Domino prçſidentes, curis angimur aſſiduis, vt iuxta nobis crediti diſpenſationem officij ſubditorum quorumlibet paci & quieti (quã tum nobis ex alto conceditur) intendamus: Et dubia quæ inter eos oriuntur pro tempore (ne litigium, anfractus exinde ſeu ſcandala proueniant) debito (prout iuſtitia ſuaſerit) declarationis noſtræ miniſterio ſopiantur.

¶ Sane pro parte venerabilis fratris noſtri Ioannis epiſcopi Mersburgeñ. & dilectorum filiorum vniuerſi cleri ciuitatis & diœceſis Mersburgenſis nobis nuper exhibita petitio continebat, quòd licet a tanto tempore cuius contrarij memoria non exiſtit, in diuerſis Alemaniæ partibus, pro communi hominum vtilitate, inter habitatores & incolas partium earundem talis inoleuerit, hactenuſque obſeruata fuerit legitime præſcripta, ac moribus vtentium & ordinariorum permiſſione, & plerumque ex reſſa ratificatione approbata conſuetudo, quod ipſi habitores & incolæ, ſiue illi cis, quibus id pro ſuis ſtatu & indemnitatibus expedire viſum fuerit, ſuper eorum bonis, domibus, agris, prædijs poſſeſſionibus & hæreditatibus, annuos marcarum, florenorum ſeu groſſorum monetæ in partibus illis currentis reditus ſeu cenſus vendentes pro ſingulis ex marcis, florenis ſiue groſſis huiuſmodi, ab eis qui illas vel illos, ſiue reddit us ſiue cenſus ipſos emerint certum competens pretium, in numerata pecunia ſecundum temporis qualitatem, prout ipſi vendentes & ementes in contractibus ſuper his inter ſe firmauerunt, & reciperent ſoliti fuere illa ex domibus, terris, agris, prædijs, poſſeſſionibus & hæreditatibus prędictis, qui in huiuſmodi contractibus expreſſi fuerunt prę dictorum ſolutione reddituum & cenſuum efficaciter obligantes, in illorum vendentium fauorem: Hoc adiecto, quod ipſi pro rata qua huiuſmodi per eos receptam dictis ementibus reſtituerent in toto vel in parte pecuniã, a ſolutione redituum ſeu cenſuum huiuſmodi reſtitutam pecuniam contingentium, liberi forent penitus & immunes. Sed ijdem emẽtes etiam ſi bona, domus, terræ, agri, poſſeſſiones, & hæreditates huiuſmodi proceſſu temporis, ad omnimodæ deſtructionis ſiue deſolationis reducerentur opprobrium, pecuniam ipſam etiam agendo repetere non verentur. Apud aliquos tamen hæſitationis verſatur ſcrupulus, an huiuſmodi contractus liciti ſint cenſendi.

¶ Vnde nonnulli illos vſurarios fore præ-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tendentes, occasionem querunt redditus & census huiusmodi ab eis debitos non soluendi. Quare pro parte episcopi & clerici prædictorum asserentium, quod in talibus sic emptis censibus & redditibus, fructus, redditus & prouentus plurium ecclesiarum, monasteriorum, hospitalium, & ecclesiasticorum beneficiorum ciuitatis & diœcesis ac partium prædictarum, necnon fere omnes quotidianæ distributiones, quæ in plerisque ex ecclesijs ipsis diuinis interesse nobis fuit humiliter supplicatum, vt super his Apostolicæ sedis declarationis oraculum impertiri, & adijcere paterna dilectione curaremus.

Dubia declarare sum mi Pontificis est.

¶ Nos igitur huiusmodi in hac parte supplicationibus inclinati, & fructus ex commissione felicis recordationis Martini Papæ v. prædecessoris de super examinationem, & eiusdem prædecessoris nostri declarationem attentius perstringentes, suisque vestigijs inhærentes, ad omne super his ambiguitatis tollendum dubium præfatos contractus licitos, iurique conformes & vendentes eosdem ad ipsorum solutionem censuum & reddituum, iuxta dictorum contractuum tenores (remoto contradictionis obstaculo) efficaciter teneri auctoritate Apostolica præsentium serie declaramus. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostræ declarationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno incarnationis Dominicæ M. cccc. lv. pridie nonas Maij, Pontificatus nostri anno primo.

¶ Volentes itaque quòd prædictæ litteræ debitum sortiantur effectum, fraternitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus vos, vel duo, aut vnus vestrum, per vos vel alium seu alios, dictis præposito, decano, capitulo, ac alijs beneficiatis opportunæ defensionis præsidio assistentes, dictasque litteras (vbi & quando ac quotiens expedire videritis) auctoritate nostra solemniter publicantes, faciatis, & eadem auctoritate per venditores seu debitores reddituum & censuum huiusmodi dictis emptoribus, seu illis, quibus ipsorum reddituum & censuum solutio prestanda fuerit, de eiusdem censibus & redditibus iuxta contractuum & conuentionum super his habitorum formam & tenorem, plenam & debitam satisfactionem impendi: contradictores vero per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compescendo: non obstante si aliquibus communiter vel diuisim à sede Apostolica indultum existat, quòd interdici, suspendi, vel excommunicari non possint per litteras Apostolicas nō facientes plenam & expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem. Datum, vt supra.

De sepulturis.

¶ Bonifacius octauus.

¶ Corpora defunctorum exenterantes, & ea immaniter decoquentes, vt ossa à carnibus separata ferant sepelienda in terram suam, ipso facto sunt excommunicati.

CAP. I.

Detestandæ [a] feritatis [b] abusū quē, ex quo dam more † horribili nō nulli fideles improuide prosequuntur, nos pię intentionis ducti proposito ne abusus prædicti ꝙtia vlterius corpora humana dilacerer, mentesque fidelium horrore cōmoueat, & perturbet auditū, digne decreuimus absoluendum.

† Aliā amodo.

¶ Præfati namque fideles

Detestandæ. ¶ Huic statuto cām dedit bonæ memoriæ N. tituli sancti Laurentij in Damasco Presbyter Cardinalis. Et hoc c. diuiditur in sex partes. Primo proœmiū ad dicenda præmittit. Secō. §. [Prefati.] factū horrēdum ponit. Tertio, §. [Volentes.] super facto huiusmodi statuit. Quarto, § [Sed vt defunctorum.] volūtates defunctorū moderando docet exequi. Quinto. §. [Nos.] ꝓra statutū huiusmodi faciētes pœna excōicationis, & de functum, vt ecclesiastica careat sepultura, punit. Sexto, §. [Nulli.] inhibet, nec cōtra prohibitionem huiusmodi fiat, volens ꝙ faciētes indignationē Dei, & beatorū Petri & Pauli Apostolorū incurrant.

a ¶ Detestandæ.] id est execrādæ vel abominādæ. sic sumitur extra 6. li. de sepul. sēp. c. detestanda. extra de fil. presby. ex transmissa. extra qui filij sint legi. per venerabilem, circa fin. Aliō accipit, vt detestatio fit denūciatio facta cum testatione. Vnde detestari, denūciando testari. ff. de ver. sign. l. sui signatum. § detestari. & l. seq. Ioan. Mo.

b ¶ Feritatis.] idest crudelitatis, iffituti. si qua. pau. fec. dic. circa prin. Io. Mo.

c ¶ Abusum.] id est malū vsum, seu ꝓtrarationem. extra de elect. quisquis. & cap. sicut. 2. respondeo.

d ¶ Horribili.] hic horror exprimitur.] eod. §. præfati. & dic horribili, idest, abominabili. 32. q 4. si vxorem. extra de spon. veniens 1.

¶ Præfati namque fideles huius suæ improbandæ [a] vtique consuetudinis vitio intendentes, si quisquam ex eis genere nobilis, vel dignitatis titulo insignitus, præsertim extra suarum partium limites debitum † naturæ persoluat, in suis vel alienis remotis partibus sepultura electa, defuncti corpus ex quodam impiæ pietatis [b] affectu truculenter [c] exenterant [d], acillud membratim vel in frusta [e] immaniter [f] concidentes, ea subsequenter aquis immersa exponunt ignibus de coquenda. Et tandem (ab ossibus tegumento [g] carnis excusso) eadem ad partes prædictas mittunt, seu deferunt tumulanda [h]. Quod non solum diuinæ maiestatis conspectui abominabile plurimum redditur [i], sed etiam humanæ consideration is obtuitibus [k] accurrit vehementius ab horrendum [l]. ¶ Volentes igitur (prout officij nostri debitum exigit) illud in hac parte remedium adhibere, per quod tantæ abominationis tantæque immmanitatis [m] & impietatis abusus penitus deleatur, nec extendatur [n] ad alios: Apostolica auctoritate statuimus & ordinamus vt cum quis cuiuscunq; status aut generis seu dignitatis [o] extiterit, in ciuitatibus, terris, seu locis, in quibus

Mori est naturæ debitum soluere.

a ¶ Improbandæ.] & merito: cum enim consuetudo qua tenditur ad rerum abusum, sit reprobata extra de consue. ex parte. de offi. ordi. si canonici lib. 6. multo magis illa est reprobanda, qua tēditur ad abusum corporum humanorum, quę non recipiunt (propter eorū excellentiam) æstimationem. ff. si quadru. pau. fe. di. l. ex hac lege. ff. de his q deie. vel effu. l. prima. § sed cum homicide nec libertas æstimationē recipit. ff. de reg. iur. l. libertas.

Corpus humanū nō recipit æstimationē.

b ¶ Impiæ pietatis.] prætextu enim pietatis impietas non est committēda. 30. q. 1. nosse. 1. q. 1. non est putanda. & sicut ministerium pietatis est consolari merentium corda. ff. dist. disciplina, in fi. sic desolari eadē sub colore obsequendæ voluntati improbæ, defunctorum est impietas: contristatur n quis merito cum videt illa diuidi, quę non patiuntur diuisionem commodam, quo casu in re etiam cōi nō fit diuisio, sed de iure fit vni adiudicatio totius rei, æstimatione alteri pro sua parte danda. Inst. de offi. iud. §. eadem. & § seq. de leg. 1. nō non amplius, § vlt. nec per hoc derogatur electioni sepulturæ, sed modus hic narratus merito reprobat vt infra § sed vt de sepulturis. Sic Iacob. & Ioseph. elegerunt sepulturam, vt Iacob. conditus aromatib. integre, & Ioseph. corpore incinerato eius ossa ad sepulturam paternam portarentur. Gen. c. vlti. extra de sepul. o. 1. lib. 6. 13. q. 2. c. Ebron. & c. vnaquæque. ver. Itē Ioseph. Ioan. Mona. Cardinalis.

c ¶ Truculenter.] à truculentus, qui est plenus truculentia, vt in hymno.

Arcet luporum truculentam rabiem.

d ¶ Exenterant.] i. extrahunt interiora, vnde exentera intestina dicuntur, quasi ex intra trahantur. ex quo verbo & pluribus positis in hac constitutione videntur intestina per incisionem corporis non debere extrahi, vt forsan corpus aliquot dies custodiat super terram ad expectādum defuncti amicos, & rō redditur. 23. q 5. si non licet. Item ius statuit quo loco qs debet sepeliri: & licet ius det electionem sepulturæ, hoc iuris beneficium non debet trahi ad dispendium illicitum. C. de vsuc. pro empto. eum qui. siue sit illicitum in modo vel facto. vt hoc c. & dicto c. si nō licet. Item humana corpora sub certa pœna prohibentur sepeliri in ciuitatib. ff. de sepul. viol. l. 3. § diuus. ne cōtingat infectio, quæ si cōtingat, est purganda. ff. de no. ope. nunt. l. de pupillo, § si quis riuos. ergo propter beneficium electionis sepulturæ non debet committi, vnde habeatur cōtagium, horror, seu infectio. Et ideo ne cōtingat infectio, debet corpus tradi ecclesiasticæ sepulturæ, & fieri seruitium cōuocatis amicis. Sed cōtra, licet corpus humanum cōdire aromatibus, & hoc est ornare ipsum, sed ornatus præsupponit mūdū: nam munda ornati debent; nō immunda: vnde Apostolus ad Romanos 13. Abijciamus opera tenebrarū, hoc est vitia, & induamur arma lucis: id est, virtutes, quæ faciunt hominum lucidum & armatum contra vitia, & vt dicit Boetius: Prius sunt extirpanda vitia, quam inferantur virtutes; ergo condiendum prius erit a fœcibus mūdandū: q; fit leuius ꝓincisionem. D. cūt quidam ꝙ hoc est tolerabile in maximis viris extra solum proprium longe morientibus, vel in remotis valde sepulturam eligentib. Dic contra, ne fiat diuisio incommoda, quæ etiam est prohibita in profanis, ut dictū est, præsertim cū iusc̄ōe sine captione & calumnia electionis sepulturæ intelligendum sit. ff. ad exhi. l. pen. & ad arg. dic ornatum præsupponi mundū, dum tamen mundare quod intenditur non sit prohibitum, vt hic. Et est hic aliud hoc mundare contra naturā rei, nam cadauer, id est, caro data vermibus & bet dari terræ, nam caro est terra, & in terram reuerti dēt. vnde ꝙ corpus Iesu Christi & Iacob fuit conditum aromatibus, vt habetur Io. 19. & Gen. vlt. non tamē

Immanis duo significat.

Moriuntur magn. vt parui.

nabeturibi ꝙ fuerit exenteratum Ioan. Mon.

e ¶ Frusta.] ne r. in vltima syllaba. Et est frustū, pars carnis vel panis: sicut lupus frustatim comedit agnū. 13. q 1. §. his ita. ver. item Apostolus, laborantem agricolam, &c.

f ¶ Immaniter.] idest crudeliter G. de emen. ser. l. 1. in fi. Reperitur tame quandoque immanis pro grandi, vt hic. immania cete, & forte est ratio, quia grandes consueuerunt esse crudeles.

g. ¶ Tegumento.] idest, co opertura. ff. de auro & argē. leg. argum. in prin.

h ¶ Tumulanda.] illud forte attendentes:

Mollitius ossa cubant, tumuli sociata parētū. Aliàs.

Mollius ossa cubāt, manibus tumulta parētū. I. M.

i ¶ Redditur.] cum diuiditur quod commode diuidi nequit, & sic in re Dei peccatur. extra de cor. vit. significauit v3. q 5. si non licet.

K ¶ Obtuitib.] idest, aspectibus.

l Abhorrendum.] nam quod quis abhorret in seipso, iure naturali habet abhorrere in alio. extra de offic ordi. ad reprimendam. & dicto cap. si nō licet. iuxta illud.

Quod tibi vis fieri, mihi fac: quod nō tibi, noli: Si c potes in terris viuere iure poli. Ioan. Mona.

m ¶ Immanitatis.] idest crudelitatis.

n ¶ Nec extēdatur ad alios.] deinceps: quia statuta dāt formam futuris negotijs, extra de constit. c. vlti. C. de leg. & con. l. leges constituriones.

o ¶ Dignitatis.] nunquid comprehenduntur epi, & etiam Iai. i regē? Die ꝙ sic, quia vnus est introitus omnib. ad vitam, & similis exitus. Sap. 7. & quo ad id de quo agitur est negotium ecclesiasticū, in quo oēs æqualiter subsunt Papæ statuenti. Nec hoc casu rollitur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tur desiderium defunctorum, sed differtur, vt 7. §. px. Nec obstat q notabilia sunt spāliter exprimenda, aliàs viderent neglecta, ff. de iniu. l. item apud, §. edictum, quia hic respicit status hominis post mortem, in quo non est distinctio liberi vel serui. auth. de modo. §. 1. coll. 1.

a ¶ Catholicæ fidei.] & sic hæc constō non inhibet, vbi catholicus decederet in terras Saracenorum, immo inhibetur modus hic expssus. Sed si sūt tanti, deberent condiri aromatibus, vt dictum est de Iacob: aliàs permittant inciperari, vt in Ioseph. vñ subaudi hic, maxime.

b ¶ Ipso facto.] sed pœna excōicationis ante istam constōnem, aut præter eam, vt in casu posito, locum sibi non vendicat, vt pote antea non inflicta. Et dico istum modū esse illicitum añ istā constōnem: quia cor pus humanum cuius facies ad similitudinem cęlestis pulchritudinis est figurata, nec maculari nec defigurari dēt. C. de pœnis. l. si quis in metallum. Item improba est voluntas defuncti, qua mandat reliquias suas post mortem suam in mare projici. ff de 3d. instit. condōnes, & l. quidā ff. de le. 1. seruo alieno, §. fi. q tū nō est ita horribile sicut istud. Item humana natura est erubescenda, in auth. vt defun. seu fu. §. 1. coll 5. Sed 3. ff de rebus. & su. fu. cum in diuersis. Sed. lex illa nō dicit, vtrum humanum corpus dēat diuidi vel non, sed q̄rit q̄d iuris sit si diuisum fuerit forte ab hostib. vel ab alijs. Nec obstant. C. de adulte. l. quamuis adulterij in ff. vbi qs decapitat, nec C. de ser. fug. auth. sed nouo iure, vbi manus amputat, nec extra de homi. tua nos, §. vlt. vbi oculi eruunt, & virilia amputantur: quia hæc fiunt ad iustitiam exercendam, vt pœna vn us sit m tus multorum, C. ad le. Iu. repr. l. Nec obstat si dicat. homo mortuus non est homo, quia saltem retinet figuram, & reliquas humanæ naturæ: & ideo etiam post mortem corpus humanum non recipit æstimationem. arg. auth. vt defun. seu. eorum. §. 1. coll p. in fi. & C. de sepul. viol. l. 3. & fi.

c ¶ Mortis articulo.] hoc semp excipitur, extra. li. 6. de

Facies humana est ad similitudinē diuinæ pulchritudinis figurata.

Corpus humanū pp iustitiā exercēdā variis pœnis subijci pōt.

bus catholicę fidei cultus viget diem de cætero claudet extremum: circa corpora defunctorum huiusmodi abusus vel similis nullatenus obseruetur, nec fidelium manus tanta immanitate fœdentur. Sed vt defunctorum corpora, sic impie ac crudeliter non tractentur, deferantur ad loca, in quibus viuentes elegerint sepeliri, aut in ciuitate, castro, vel loco vbi decesserint, vel loco vicino ecclesiasticę sepulturæ tradantur ad tempus, ita quòd demum incineratis corporibus, aut aliàs ad loca vbi sepulturam elegerint, deportentur, & sepeliantur in eis. Nos enim si prædicti defuncti executor vel executores aut familiares eius, seu quiuis alij cuiuscunque ordinis, conditionis, status, aut gradus fuerint, etiam si pontificali dignitate præfulgeant, aliquid contra huiusmodi nostri statuti & ordinationis tenorem præsumperint attentare, defunctorum corpora sic inhumaniter & crudeliter pertractando, vel faciendo pertractari, excommunicationis sententiam (quam exnunc in ipsos proferimus) ipso facto se nouerint incursuros, à qua non, nisi per Apostolicam sedem (præterquam in mortis c articulo †) possint absolutionis beneficium obtinere. Et nihilominus ille cuius corpus sic inhumane tractatum fuerit, ecclesiastica careat sepultura. d Nulli ergo, &c. Datum Lateran. xij. Calendas Martij, Pontificatus nostri anno sexto.

¶ Bonifacius Octauus.

¶ *Super prædicationibus, confessionibus & sepulturis, prouidet hoc c. vt tollat contentiones, quæ olim erāt inter curatos ex vna parte, et Iacobitas, & cordigeros ex altera. Hoc c. li cet fuisset sublatum per extrauagantem, inter cunctas, quæ est infra de priui. est tamen hodie innouatum per cle. dudum. de sepultu.*

CAP. II.

SVper † cathedram e præeminentiæ pastoralis diuina disponente clementia cōstituti, & si multis & arduis, quæ in amplum

Mortuis q̄q̄ pœna imponitur.

† Vide Cōcilium Trid. sess. 14. c. 7. de eius reformatione.

† Additio Ioannis Francisci.

pœn. felicis. §. presenti. eō. de offi. ord. c. pastoralis. §. 1. d ¶ Sepultura.] sed qūo defuncto imponit pœna hic? Dic ex sequela pcedentis delicti, sicut & honor fit ei ex signis q̄ in eo apparauerunt ipso viuo, extra de sen. excom. à nobis 2. Sed tu dices: iste non mandauit in specie: sed tm̄ in genere, q̄ non continet illicitum, ff. de cond. ind. l. si, pcurator. Sed iste mandans genus vl̄ sm̄ vsum solitum mandare: qui hic reprobat. & iō hic punitur. Vel dic q̄ hic punit̄ sine culpa, licet nō sine cā: quia hic punitur propter detestationem facti, & sequelæ eiusdem, sicut sæpe fit, vt no. extra de constitu. c. cognoscentes. & c. antiquæ de priuil. Ioan. Mona.

ADDITIO. Adde ad materiā huius decr. consiliū Oldradi 77. q̄ incipit, thema tale est, vbi concludit, q̄ nepos non eligens sepulturam, sepelitur in sepulchro patris & aui, licet sit in ecclesia Meudicātium, dato quòd superiores eiusdem sint sepulti in ecclesia parochiali, vbi vide optimas rationes. Io. Franciſci.

e SVper cathedrā.] Hoc statutum ordinat, prouidet, & decidit super trib. articulis, s. de prædicationib. faciendis. & confessionib. audiendis, ac de sepulturis, & occasione eatum lucris. Super quib. fuit grandis contentio inter prælatos & rectores parochialium ecclesiarum ex parte vna, & Prædicatores & Minores ex altera, præsertim à tpe scīs recordationis Martini Papæ iij. cuius indultum prædictis fratrib. cōcessum dradū conper hoc statutum est sublatum. Et hoc statutum diuiditur in octo partes. Et primo ponit auctor principaliter, quòd nemini addi pōssit, & cenda. Secdo. §. Ab olim, factum sup dictis articulis narrat. Tertio, quarto, & quinto §. Diligenti, & §. Statuimus, & §. Huiusmodi quoq; super dictis trib. articulis prouidet seu ordinat. Sexto, §. Nos etenim, priuilegia, indulgentias, gratias verbo vel scripto pcessas p suetudines, conuentiones, & statuta, & pacta, prout p dictis seu aliquib. eorum sunt aduersa, cassat & irritat. Septimo. §. Cæterum, platos & rectores rogat & hortatur, vt se dictis Fratrib. Benevolos reddant, secus faciendo

† Ad intelligentiā huius et sequentis trauagantis vide Ol. de origine dradū. 187. incipit. Quōnes ppositū. 288. incipit. Sed nō est. Anchoran. c. 1. q. 13. de cōsti. & Archidiac. in Cle. Confirmamus. §. 1. incipit. Considerantes

præ-

latis & rectoribus comminatur. Octauo §. nulli ergo, vt præmissa non infringantur, mandat, & cōtrariū faciens indignationem Dei & beatorum Apostolorū incurrat. Et pro prælatis & rectoribus ista sunt specialiter notanda. Primum est, quod nō est hic specialiter concessum, eensetur esse denegatū. arg. C. de apdel. præcipimus, in fi. extra lib. 6. de elect. constitutio. Et est ratio cū dicti Fratres pugnēt contra ius cōe, quod non est expresse sublatum stat. extra de priuil. pastoralis. præsertim vbi priuilegium habet aliàs effectum, vt dic. pastoralis, &c. in his. Item secundo hac constitutione priuilegia, pacta, consuetudines, cōuentiones, statuta, gratiæ seu indulgentiæ hic ordinatis aduersa p hanc constitutionē reuocētur. simile video extra lib. 6. de elect. cū nō deceat, &c. q̄a sæpe. & eod. lib. de sen. excō. c. vlt. in fi. Item videtur notandū, q̄p prælati non de negent dictis Fratribus licentiam petitā simpliciter, ne id q̄d est potestatis ordinariæ, fiat potestatis Apostolicæ, & potest fieri hæc cōcessio simpliciter, vel ad tēpus. Et forte dare simpliciter, ne p malitia notaretur. Et concedendo simpliciter est facultas reuocandi, q̄n volet ordinarius, vel totum, vel in partem, ff. de iudi. iudicium solnitur. Contra dic, nā in hoc casu est gratia, licentia & beneplacitū. siue quo ad prælatos, siue quo ad papam gratiose concedentem in negligentia prælatorum, s. eo. §. statuimus, & uersi. si vero ijdem. Et gratia non debet reuocari, cum sit p petua. extra lib. 6. de offi. deleg. si super. Et nos beneficijs deceat adiuuari, nō decipi. ff. commo. in cōmodato, § si ex facto. in fi. arg. C. de dona. quæ sub modo. l. p fecta. Nec obstat. iudiciū, in qua non sit datio, sed cognitio, & cogniti executio. & hoc in simili not. extra de elect. in causis. Et hic non præsumeretur malitia, si platus sic diceret, do vobis vsq; ad tale tēpus, deliberaturus postmodum de tēpore longiori, prout audiam merita & diligentiam Fratrum eligendorum. Item no tandū ne dicti Fratres metas exeant dictæ ordinationis & ipsis exēūtibus sint repellendi. vnde delegatis principis venientibus ad certam prouinciam, præses eiusdem non debet sinere eos amplius facere, q̄ eorū legatio se extēdat. auth. vt iud. sine quoquo suffra. §. volumus, coll. 2. Et est ratio, delegatus habēs potestatem à principe, illud tantum prosequatur, quod sibi specialiter est cōcessum, nec alia usurpet. C. de excu. & exact. l. quicunque lib. 12. præsertim cum contra hoc statutū Fratres priuilegiati non existant, immo priuilegium, si contra ipsum statutum habent, est sublatum. Ieod. 6. nos etenim. Sed an isto casu plati possint animaduertere in tales excedentes, notaui extra lib. 6 de priuile. c. episcoporum. Pro fratribus illud est notandū, vt ipsi formam huius statuti diligenter obseruent, & ipsius limites nō excedant. extra lib. 6. de priuileg. volentes. in princ. Sic eīm seruare debent priuilegia. vt eorū mentem minime transgredi videātur. extra de priui. porro. & excedentes metas priuilegiorū coerceri possunt, si

Romana curiæ alueum vndique confluunt a quasi torrens b, prægrauemur negotijs c, curis excitemur innumeris, cogitationibus pluribus distrahamur, circa id tamen seruientibus votis intendimus, vacamus instantius d, ac operosæ studium sollicitudinis impertimur, vt ad diuini nominis gloriam, exaltationem chatolicæ fidei, & profectum fidelium animarum (præcisis radicitus dissidiorum e vepribus f, & litigiosorum anfractibus g omnino subductis) inter ecclesiarum antisti

tes ad curam & regimen gregis Dominici deputatos h; cæterasque personas, quas ordo clericalis includit, pacis tranquillitas vigeat, seruor charitatis exæstuet, inualescat concordiæ vnitas, animorum identitas perseueret. Scimus enim & ex euidentia facti colligimus, quod non i nisi in pacis tempore bene colitur pacis auctor; nec ignoramus, quòd dissensiones k & scandala prauis actibus aditum præparant; rancores & odia suscitant, & illicitis moribus ausum præbent.

Cathedra quid. sit, & vnde dicit.

a Confluunt. vnde omnes oppressi ideō Apostolicam possunt adire. 2. q. 6. omnis. & c. seq.

b Torrens.] nam p prie dr̄ torrens q̄ ex diuersis partibus, aquam recipiens, torret, idest, vertit & voluit: sic Papa nunc ad hunc, nunc ad illū se vertere habet & voluere.

Negotium vnde dr̄.

c Negotij.] unde pape prægrauatur id est, præ aliis grauatur negotijs. Et est negotium quasi negans otium. Non ergo vacēt otijs & nugis, qui curis exercitari habent innumeris, vt sequit.

d ¶ Instātius. ex hoc nota, q̄p habēs ad multa intendere ad id debet q̄d est grauius manū apponere, sicut ille qui se vult liberare iuris præsumptione, ab eo quod est sibi grauius soluendo se liberat. ff. & C. de sol. l. 1.

e ¶ Dissidiorum, idest discordiarum, vt habetur: Conueniet nulli qui secum dissidet ipse.

f Vepribus.] sicut enim vepres pannos & carnes hominum lacerant, sic & dissidia mentes. versus.

g ¶ Anfractibus.] qui nonnullas moras habent. ff. vt leg. no. l. etiam.

h Deputatos.] vt pascāt pcipue, non vt tondeant seu pascant, nisi accessorie. extra de pōscri. cum ex officij. extra de cēss., procuratores, & c. cū Apostolus, extra li. 6. de offi. ord. si e ps. Sed hodie grex 1. iste sic respicit, q̄p nulli seu pauci (proh dolor) intendunt ad pascuā, & oēs cōiter ad tōsurā, intendētes emūgere, nō nutrire: lac & lanā curātes, nō ouē. in termino a quo, in quo incipere deberēt, vt est visitatio. & medio p quē procedere debēt, vt est correctio, & morū reformatio, sicut gallus super prunas currentes, vt in termino ad quē principaliter tendunt vt est ventris & bursæ replerio, put proponunt diutius immorentur, & ob hoc prælati nō dicuntur pastores à pascendo actiue, sed passiue: pp quod dicūtur exactores ab improbe exigendo, vt dicatur in vtroq; brachio tam ecclesiastico quam seculari; exinanite, exinanite vsque ad fundamentum in ea.

i Quod non. sic ordina litteram, q̄p non bene colit auctor pacis. idest, Deus, nisi in tempore pacis, hoc est in statu tranquillo: nam pax est status tranquillus, secundum Isidorum.

k Dissensiones & scandala. cum ergo hæc duo mala infra scripta sequentia in ferant, dissensionib. & scandalis totis est viribus obuiandū, ne pullulēt, & si pullulauerint, tunc tollantur, seu, vt possibile est, minuā tur: his ergo prohibitis & mala sequentia prohibētur, extra 6 lib. de reg iur. cum quid prohibetur.

Ordo litteræ.

a ¶ Ab

† Quemadmodum Paulo acrius dicuntur. de malis pastoribus sunt accipienda.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Versus.

Zizania qd dicatur.

a ¶Ab olim.] secunda pars, in qua pmisso proœmio factum super quo statuitur & ordinatur, narrat.

b ¶Æmulo.] i. inuido, ab æmulor, quod multa significat. vnde versus.

Æmulus inflatur, amat, inuidet, ac imitatur.

c ¶Zizanię.] est primæ declinationis, & fœminini generis in singulari, & in plurali est neutri & secundæ declinationis & primæ. vnde versus.

Ex zizania, sunt zizania plura, nixq;.
Et est zizania herba puersa, quam poetæ infelix lolium vocãt, & significat scandala, vel iuuantes mala & ideo sator dr diabolus, vt hic, & ỹ. de ele. licet.

d ¶Prædicationib.] hic est primus articulus.

e ¶Audiendis.] Secũdus articulus.

f ¶Tumultãdis.] Tertius articulus.

g ¶Patris.] qui hẽt sumere consilium p liberis suis, ff. ad leg. Iul. de adulte. nec in ea.

h ¶Exactæ.] i. exquisitæ. C. manda. in re mandata. Et significata huius verbi, exigo, eo. extra 6. lib. de iudi. c. 1 in fi. Ioan Mona.

i ¶Periculis.] quandoq; incursis, a peundo: & qñq; euasis seu præuisis à periendo, iuxta illud.

Felix quem faciũt aliena pericula cautum.

Versus.

Et illud.

Nõ vadit peritum, qui vult audire peritum.

Et curare debemus de periculis, vt illa euadamus seu præuideamus, non vt ea incurramus, & iõ dico periculum dictũ à perio, non à pereo, vt secunda sit longa non breuis. vt in supino de perio, vt in versu prædicto.

k ¶Onusta.] ab onus i. sarcina, si conustus i. sarcinatus.

l ¶Dispendijs.] expone vt extra lib. 6. in proœmio §. penultimo.

m ¶Exosa.] i. valde vel pfecte odiens, vt dr exosus bella, i. valde lodiens bella: & iõ hæc discordia, quam deus hẽt exosam, ab eis extirpetur, ar. C. de hæret. Manichæos, quem. n. odit dominus, habet odire seruos.

n ¶Salubrem.] idest salutis vberem.

Ab olim [a] siquidem inter prelatos & rectores seu sacerdotes ac clericos parochialium ecclesiarum per diuersas mundi prouincias constitutos ex vna parte, & Predicatorum & Minorum ordinum Fratres ex altera (pacis æmulo [b] satore zizaniæ [c] procurante) grauis & periculosa discordia extitit suscitata super prædicationibus [d] fidelium populis faciendis, eorum confessionibus audiendis [e], pœnitentijs iniungendis eisdem, & tumulandis [f] defunctorum corporibus, qui apud Fratrum ipsorum ecclesias siue loca noscantur eligere sepulturam.

¶Nos autem (pij patris [g] more laudabili) molestè ferentes incommoda filiorum, reducentes ad exactæ [h] considerationis examen, ac intra pectoris claustra sollicite reuoluentes quàm sit plena periculis, [i] quam onusta [k] dispendijs, [l] quamque in diuinæ maiestatis conspectu reddatur exosa [m] discordia supradicta: Et propterea intendentes paternæ sollicitudinis studio illam prorsus euellere, ac omnimode submouere, nullis vnquam futuris temporibus fauente Domino suscitandam: grandi quoque desiderio cupientes, vt huiusmodi negotium, quod potissime insidet cordi nostro, finem salubrem [n] & celerem per Apostolicę solertiæ studium consequatur, diligenti [o] cum fratribus nostris deliberatione prehabita super eo, ad honorem Dei & exaltationem catholicę fidei, quietum statum partium prædictarũ, ad salutis animarum fidelium incremẽtum, de ipsorum fratrum cõsilio, [p] auctoritate Apostolica statuimus, & ordinamus, vt dictorum ordinum fratres in ecclesijs & locis eorum ac in plateis cõmunibus libere valeant clero & populo prædicare, ac proponere verbum Dei, hora illa dumtaxat excepta, in qua locorum [q] prælati prædicare voluerint, vel coram se facere solemniter prædicari, in qua prædicare cessabunt: præterquam si aliud de prælatorum ipsorum voluntate processerit ac licentia speciali. ¶In studijs autem generalibus, [r] vbi sermones ad clerum ex more fieri solent, diebus illis quibus prædicari solemniter consueuit, ad funera etiam mortuorũ, & in festis specialibus siue peculiaribus eorundem Fratrum, possint ijdem fratres, & liceat eis libere prædicare: nisi forte illa hora, qua solet ad clerum in prædictis locis Dei verbum proponi, episcopus vel prælatus superior [s] clerum ad se generaliter cõuocaret, aut ex aliqua ratione vel causa vrgẽte clerum ipsum duceret congregandum.

¶In ecclesijs [t] autem loca permissa cum certis modificationibus ad pdicandum: si ipsis loca parochialia cum certa moderatione sunt interdicta, ut hic: & cum officium prædicandi in communi eis nõ competat, sed prælatis & curatis, extra de offi. ord inter. & ỹ. eo. §. huiusmodi quoqs. omnem locum eis reputo interdictum, qui hic non reperitur permissus. Sed quæro, an possit in cemeterijs vel capellis vicinis? Dic q nõ. extra. 6 li. de sen. excom. si ciuitas.

o ¶Diligenti.] modo tres prædictos articulos p ordinem prosequit, & hẽt tria dicta secũdum hos tres articulos.

p ¶Consilio.] quid importent hęc verba not. extra 6. li. de hæret. super eo.

q ¶Locorum plati.] intelligo platos iure communi, vt epos, vel consuetudine, vt decanus Baiocen. Baiocis. Et hoc probat in ver. vel epũs, vel platus, &c. Et sic est differentia inter prælatum & episcopum & latius est verbum prælati. & no. in simili extra 6. lib. de tempo. ord. cum nullus, nec nomine prælati continetur rector ecclesiæ, cum specificatur contra prælatum. ỹ. eo. §. ab olim. Quid si vicarius hoc faciat? Dic idem, quod enim ordinarij per se nequeunt, per alios expediant, extra de offord inter. extra 6. li. de offi ord. si episcopus.

r ¶Generalib.] non ergo in villis seu castris, extra de cle. nõ resi. tuæ. Et loca in quib. iura docentur, debent esse studia legitima, ff. in proœmio §. illud vero. Et legitimum est quod intre cõcessum & approbatum est ff. de ver. sig. l. lege obuenire. vel antiqua consuetudine, cuius memoria non existit, hęc enim æquipollent, extra de verbo. signific. super quibusdam. ff. de aqua quo. & æsti. l. hoc iure, §. ductus aquæ.

s ¶Superior.] non intelligitur hic cantum superior epus, sed superior prælatus respectu cleri, vel ex consuetudine, vel priuilegio

t ¶In ecclesijs.] supra eod. §. diligenti, & versi. in studijs, vbi sunt Fratrib. quędam loca

parochialibus fratres ibi nullatenus audeant vel debeant prædicare, vel proponere verbum Dei, nisi fratres prædicti à parochialibus sacerdotibus inuitati fuerint vel vocati: & de ipsorum beneplacito & assensu seu petita licentia fuerit & obtenta, nisi episcopus vel prælatus superior [a] per eosdem fratres prædicari mandaret.

¶Statuimus [b] etiam & ordinamus auctoritate prædicta, vt in singulis ciuitatibus & diœcesibus, in quibus loca fratrum ipsorum consistere dignoscuntur, vel in ciuitatibus & diœcesibus locis ipsis vicinis, in quibus loca huiusmodi non habentur, Magistri, Priores, prouinciales prædicatorum, aut eorum vicarij & Generales, & Prouinciales Ministri, & Custodes Minorum ordinum prædictorum, ad præsentiam prælatorum [c] eorundem locorum se conferrant, per se vel per fratres, quos ad hoc idoneos forte putauerint, humiliter petituri, vt fratres qui ad hoc electi fuerint, [c] in eorum ciuitatibus & diœcesibus confessiones subditorum suorum confiteri sibi volentium audire libere valeant, & huiusmodi confitentibus (prout secundum Deum expedire cognouerint) pœnitentias imponere salutares, atque eisdem absolutionis beneficium impendere [f] de licentia, gratia, & beneplacito eorundem: Ac [g] deinde prædicti Magistri, Priores, Prouinciales & Ministri ordinum prædictorum, eligere studeant personas [h] sufficientes, idoneas, vita probatas, discretas, modestas, atque peritas ad tam salubre ministerium & officium exequendum, quas sic ab ipsis electas, repræsentent vel faciant præsentari prælatis, vt de eorum licentia, gratia, & beneplacito in ciuitatibus & diœcesibus eorundem huiusmodi personæ sic electæ confessiones confiteri sibi volentium audiant, [i] imponant pœnitentias salutares & beneficium absolutionis impendant, prout superius

a ¶Superior.] expone vt ỹ. uer, proxim.

b ¶Statuimus.] secũdus articulus in quo tria pcedit. Nam primo pmittit duo quæ incumbũt fratribus antequam audiãt cõfessiones, ut licẽtiam audiendi cõfessiones petere, & post pcessam licentiam fratres eligere. ỹ. eo. uer. ac deinde. Tertio & quarto, uer. extra, & uers. numeri, ponit duas modificationes circa pdicta. Quito decidit qd fit agendum cum est obtẽta licẽtia, & fratres electi sunt & eorum psonæ acceptatæ, ut ỹ uer. & si ijdẽ. Sexto, qd fit agẽdum qñ psonæ nõ sunt acceptatæ, ỹ. uersi. q si forte. Septimo, uer si uero. ỹ. casu recusationis platorum dat fratrib. licẽtiam gratiosam. Octauo, uer. per huiusmodi autem, dictam licentia moderatur.

c ¶Vicarij.] p parte Prædicatorum sunt tres gradus, sicut pro parte Minorum. Sequitur statim de tribus gradib. Et fuit hoc factum, ut paritas in dictis ordinib. seruare tur, in sequenti tñ uer nõ ponuntur nisi duo gradus, nec mirum: quia grauius est eligere fratres ad ministerium audiendi confessiones, quàm ad licentiam in genere petendam: ex qua consequenter peti debet sequens gradus. ỹ. versi. proxi. Et hic appellantur vicarij illi, qui sunt in certis prouincijs seu regnis, vbi non sunt Prouinciales Priores, sed Prouinciales constituerunt vicarios, vt prouincialis Angliæ fecit vicarium in Scotia, vbi non est Prouincialis.

d ¶Prælatorum.] iure communi, vt epi vel ꝑsuetudine seu priuilegio: hic. n. dant prælationem, ar. extra de consang. & affi. c. 1.

e ¶Fuerint.] post licentiam datam, ỹ. eo. ꝑuer. ac deinde.

f ¶Impendere.] ab illis solum à quibus possunt absoluere curati. ỹ. eo. uer. per huiusmodi. extra 6. li. de præ. & remis. si episcopus.

g ¶Ac deinde.] & sic nota gradum nõ cõcursum inter hunc ver. & præcedẽtem §. Et dicunt quidam deinde, i. obtenta licentia præmissa fiat electio, vt sequitur. Tu dic deinde, i. post licentiam præmissam petitam dumtaxat: nam peti põt & consilium & licẽtia, & nõ obtineri, extra de arbi. cum olim, extra de reg. licet. Et hic hẽt ex sequentib. in quib. Papa prouidet. nedum in casu obtentæ licentiæ, sed ẽt in alio, in quo oportet quòd fiat electio, & si oporteret licentiam hoc casu obtinere, iam esset in potestate prælatorum istos ordines impedire: quod Papa non intendit, vt ỹ sequitur. Aliqñ tamen non sufficit licentiam petere, extra de pœni & remis. omnis, extra 6. lib. de electio. si religiosis.

h ¶Personas.] sed quales? Dic sex qualitatib. sequentib. in textu fulgentes: nec mirum: quia isti falcem suam in messem alienam mittere fatagunt: & iõ si tales nõ sunt, quales hic depinguntur, sunt in culpa. ff. loca. si quis domum, §. si qs vitulos, etenim isti fratres de gratia platorum vel sedis Apostolicæ in narratis hic se immiscent, vt hoc versi. & ỹ. eod. ver. si vero idem.

i ¶Exequendum.] q est ars artium, extra de æta. & quali. cum sit.

k ¶Audiant.] & illi solum de quibus est dictum supra eop. super verbo, impendere.

l ¶Impendant.] si hæc tria faciunt, ergo habent curam animarum, & curati curam ecclesiarum habent in toto in suis territorijs, ergo isti saltem in tanto. Sed dices, habent ex concessione prælatorum gratiosa, vel Papæ, ỹ. eo. ver. numerus, & versi. si vero, & sic sunt delegati, qui nihil proprium habent, sed alienam iurisdictionem exequuntur, ff. de offic. eius cui man. est iurisd. l. 1. §. qui mandatum. Sol. delegatus respectu delegantis alienam iurisdictionem exequitur: ipse tamen delegatus habet iurisdictionem & honorem, quæ exercet nomine suo. Vel dicti fratres videntur ordinarij per hanc constitutionem eis iurisdictionem tribuentem: nam hæc ordinatio est statutum, & concessio generalis per hunc canonem, ỹ. eo. in fi. Et hæc ordinatio

Fratres pro confessionibus audiendis deputati an sint delegati vel ordinarij.

dinatio est potius vicaria, quæ est ad vniuersitatem territorij, j. eo. ver. numerus, & tales videntur ordinarij. no. 6. lib. de app. Romana, & ff. de ver. sig. pupillus, §. territorium. Tu ergo frater si curam habes, vide si hoc est aduersum constitutioni, extra 6. lib. de verb. sig. Exijt. Tu dic, licet fratrib. sit concessum, ꝙ faciant tria, q̃ ad curatos de iure ꝓtinent, non tñ ꝓp hęc sunt dicendi habere curam animarum: nec principalem, qa nõ sunt ꝓlati, nec delegatam, qa talia facere nõ sic eis committit, ꝙ ad eorum executionem obligẽtur, sed in arbitrio, & libera volũtate eorum remanet ꝙ talia exequant, sicut eis placuerit & visum fuerit expedire. Fideles ẽt non sunt fratribus obligati, nec quantũ ad ꝓmissa ad fratres recurrere sunt adstricti. Et iõ licet hæc cõstitutio sit statutum, & cõcessio generalis: & in ꝓpetuum duratura, quantum ad ꝓmissa quæ fratribus sunt concessa, non tñ fratres propter hoc curati aut ordinarij debent dici. Si autem aliqui fratres minus prudenter propter præmissa modo prędicto eis concessa, sibi attribuere præsumpserint, quod curam habeant animarum: videant si hoc sit contrarium dictæ constitutionis, Exijt.

Prælati sunt plures uel pauciores de putandi pro necessitate subiectorũ.

a ¶ Prouincias.] qd importat prouincia, ciuitas, & dioecesis, hr̃ extra 6. li. de censi. Romana. i. rũ. extra li. 6. de præb. quamuis. i. in fi.

b ¶ Exigit.] & sic nota numerum ꝑsidentium considerari, prout subditorum necessitas exposcit, auth. vt deter. sit nu. cleri. circa prin. coll. 1. extra de vita & hon. cle. quoniam, & extra de instit. c. 1. extra lib. 6. de stat. regu. cap. vnico. §. fine. Sed quid si eps dicat pauciores sufficiunt, & fratres contradicunt: quidam recipiunt ꝑ episcopum, illi de quib. sibi videbitur, & si fratres volunt, de alijs contendant, arg. ff. de aqua queti. & æsti. l. 1. §. Trebatius. Sed ille §. loquitur vbi taxatio erat facta, tunc in eo quod excedebat poterit ꝓhiberi, exemplum extra de censi. cum Apostolis: vnde dic, recurrendum ad arbitrium boni viri, i. iudicis, q. dẽ esse medium inter extrema. ar. ff. de pig. act. si seruos, in fi. C. de iudęis, l. nullus, ff. de uerb. obl. continuus. §. cum ita extra de off. dele. de causis, ff. de testib. §. situm. Et forsan caute faceret eps, si in exordio cum licentiam concedit, taxaret numerum: etenim multa fieri possunt ab initio, quæ locum non habent ex postfacto, ff. de pact. l. in traditionibus, C. de don. quæ sub mo. l. 1. & l. perfecta.

c ¶ Gratiarum recipiãt.] cum nihil communi iure sibi ualeant uendicare, & ob hoc fratrum ptãs in expressis hac ordinatione est mensuranda, non ultra laxanda. extra. de priuil. porro.

d ¶ Quęnquam.] & sic non pũt plures refutari. Dic 5. qa hoc verbum, quęnquam, est iuris, quod æquipollet vniuersali: & extendi debet in edictis prætorum. ff. vi. bo. rap. l. 2. §. homines, ff. de neg gest. l. 1. §. 1. & 2. ff. de const. pecuil. 1. §. 1. aliàs fieri posset fraus huic constitutioni, quæ requirit multa in fratrib assumendis 3. eod. verb. adden-

dictis fratrib. præsentatis eisdem ad huiusmodi officium nollent habere, vel non ducerent admittendum: eo amoto vel subtracto, loco ipsius similiter f eisdem prędicandus præfatis possit & debeat alius surrogari. 3

¶ Si vero ijdem prędicti præfatis fratribus ad confessiones (vt præmittitur) audiendas electis huiusmodi exhibere licentiam recusarint h, nos ex nunc ipsis vt confessiones sibi confiteri volentium libere liciteque audire valeant, & eisdem pœnitentias imponere salutares, atque eisdem beneficium absolutionis impertiri gratiose i concedimus k de plenitudine Apostolicæ potestatis. ¶ Per huiusdem.

e ¶ Nollẽt.] hoc verbum & sequẽs respicit solum tactũ, & sic fuit dictum in ꝓcẽdo hoc ius deferendo ꝓlatis: ita ꝙ hic non versẽt cãx cognitionis aliud. n. est arbitriũ, ꝙ refert ad arbitrium boni viri, vt est ꝓmissum. Aliud voluntas, q̃ refert ad ꝓpriũ motum, ff. de hær. inst. si q. Sempronium, ff. de le. 2. l. 1. ff. ad Treb. qa poterat. Voluntas. nqua est domina in regno animę, cogi non potest.

f ¶ Similiter.] vt 3. ver. ac deinde.

g ¶ Surrogari.] sed nũ quid hæc surrogatio fieri poterit pluries? vr ꝙ nõ, qa semel sufficit, arg. ff. de arbi. si duo, § semel. & ff. de aqua plu. l. in diem, ff. de bon. aucto. iud. posi. fi. §. fi. ff. de leg. 3. fideicommissa, §. si quis decem. Sol dicta iura loquunt vbi res effectum habuit, sed hic non habuit, & iõ est iterãdum. Sed quo tiens? dic trinam requisitionem ad minus necessariam. Et similis qõ no. ext. de of. del. cum cã. & distingue circa hoc. Aut recusat surrogatus à ꝓlato ex cã, ut pote qa non hẽt qualitates expressas. 3. eo. uer. ac deinde, & tũc fratres sibi imputent qui malum elegerunt, mala. n. electio est in culpa, ff. de neg. nam, & Seruius, in fi. Insti. de soc. in fin. extra 6. lib. de elect. si compromissarius, §. 1. Aut sine causa & tunc succedit Papalis, licentia seu gratia. j. uer. proxi. In dubijs, dic ut no. 3. uer. exigit.

Refutus re ꝓto pri ꝓlato creatur ꝓsiteri ꝓtio cu-

h ¶ Recusarint.] qd si neglexerint? Dic idẽ, si tertio requisiti non fecerint ut no. in simili. d. c. cum cã. & non diligenter tres gradus positus in toto isto §. 2. eo. statuimus. Vnde gradib. ꝓcedentib. diligenter nõ seruatis, fratres a sõnũt ꝓtãtem j. scriptam, nam primo gradu nõ expleto non est locus secundo, arg. ff. de acq. hæ. l. 3. & l. quamdiu.

i ¶ Gratiosæ.] q̃ est arcte interꝑtanda, quatenus ius tertij tãgit. ff. n. ne quid in loco pub. l. 2. § merito, & §. si qs à principe. Alij dicunt large in odium ꝓlati recusantis, & in fauorem animarum: hæc tñ interꝑtatio uerba statuti non excedat. ex de priui. porro. Et in re dubia melius est uerbis edicti seruire ff. de excer. l. 2. §. licet autem.

k ¶ Concedimus.] 3. de suppl. neg. prælat. cap. 1. Sed nunquid per hoc concilio generali, extra de pœnit. & remi. omnis, derogatur Vr, ꝙ sic arg. extra li. 6. de consti. c. 1. Sol. hic non est contradictio, sed compatientia, & sic utrunq; tenet. extra de priuil. in his & j dicetur. Item prouisio specialis tollit generalem, C. de pact. conuen. tam super do. l. fin. Sed illa lex loquitur ubi spe-

specialis prouisio erat hoīs: sed gñalis, legis. Sed hic vtraq; erat iuris: quo casu spãlis, puisio nõ tollit gñalem, sed geminat subsidiũ, vt plenius prouideat saluti aiarum: quod respexit præsens concessio. 3. eo. ver. acdeinde. sicut iuris subsidium geminat, vt plenius improbitas reprimatur.

modi autem concessionem a nequaquam intendimus personis seu Fratribus ipsis ad id taliter deputatis, potestatem in ꝙhoc impendere ampliorem, quàm in eo curatis vel parochialibus sacerdotibus est à iure b concessa, nisi forquæ non est hic expresse sublata. Itẽ hæc cõcessio gratiosa, vt hæc quæ est voluntaria, non tollit necessitatẽ d. c. oīs arg. ff. fam. ercis. l. alienationes. Sed contra potestas Fratrum est delegata seu à maiore habita, siue habeat ab eꝑo, siue a Papa, vt hic totali, §. ergo est potior ptãte rectoris. Si igitur cõfessus recto ri iterata cõfessione nõ eget, minus egebit confessus Fratri. Sol. voluntarium & necessarium tollunt contrarium. Et est in hoc argumento fallacia figuræ dictionis: nã si excedat hæc ptãs in quanto, nõ sequitur ꝙ excedat in quoto seu quali iterationis. Item contra, confitens eꝑo, licet sit parochianus curati subditi eꝑo non hẽt iterato confiteri rectori: ergo minus confessus Fratri, qui hẽt ptãtem papalẽ: quia omnis ptãs delegata a Papa est maior omni alia ordinaria. Item si Frater hẽat caulam à prælato, vt 3. in princ. huius. §. ergo maior est ista ptãs in delegato eꝑi, quã in ipso rectore subdito eꝑi, cum oĩs delegatus repræsentet personam delegantis, 93. dist. c. vlt. & 94. dist. c. 1. Sol. non nego quin Papa hoc possit facere si velit, sed dico ꝙ nunquam ius alterius tollit, nisi expresse hoc agatur, ff. ne quid in loco publi. l. 2. §. si quis a principe præsertim vbi vtrunque potest seruari. Nec sit deterior conditio confitentis habẽtis consilium animæ a duobus. Et firmius est iudicium plurium quam vnius extra de off. deleg. prudãtiam, §. 1. Item commissio ſpãlis derogaret dicto concilio, omnis, & vt ibi. 1. tñ. non tamẽ gñalis, vt hic. & optimum argum. ext. lib. 6. de hæret, ꝙ hoc in princ. & ibi no. in simili. Item dictum concilium habet, ut remittatur seruitus bñ impositæ subdito, si quòd semel in anno confiteꝛ proprio sacerdoti, hoc est curato, sic est interpretatus Martinus Papa iiij. & sic est de iure interpretãdum, cum dictum concilium de iure communi loquaꝛ. Sed dicti fratres iure communi nihil obtinẽt, sed gratiosa cõcessione vel ꝓlatorum vel Papæ, vt hic. Et dico bñ imposita: tum qa ꝓprius sacerdos melius agnoscere hẽt vultum pecoris sui, tum qa subdito ministrare hẽt ecclastica sacra. 3. eo. §. huius. & duo requirit huiusmodi concilium & iustam causam ꝙ non ꝓprio, sed alieno confiteaꝛ sacerdoti: & licẽtiam ꝓprij sacerdotis, vt liquet in dicto concilio. § si quis aũt. ubi non sine mysterio est adueṛsata una coniunctio, aũt. Et iõ si iusta causa non subsit, quã quam licẽtiam habeat Papæ uel eꝑi, aut etiam proprij sacerdotis, & licite confessus fuerit, & ẽt absolutus fit, ut dicunt uerba præsentis indulgentiæ, debit tamẽ confiteri iuxta concilium memoratum proprio sacerdoti. ali às poterit areri pœna dicti concilij, non quia peccata non fuerunt dimissa, sed quia contẽpsit salubre statutum, cuius tenor in toto non est seruatus, & ob hoc est ei parẽdum in eo quod non fuit seruatum arg. ff. de seruit. vrb prædi. si domus. Nec insurgit inconueniẽs, si iterum confiteatur proprio sacerdoti: quia hæc iterata confessio non est ex defectu sacramenti, sed ex contemptu dicti concilij. Verum iusta cã concurrente cum licentia Romani Pontificis uel eꝑi, prædicta seruitus est sublata. Et ꝙ licetia prædicta in gñe data uideatur esse concessa, cum iusta causa subest recedendi a proprio sacerdote, non absurde dici posset, arg. ff. ad muni. l. Luc. §. Imperator. aliàs potestas iuste son essa reuocari non deberet.

a ¶ Concessionem.] 3. proximo. positam.

b ¶ A iure.] sed quæ est ista ptã a iure concessa curatis quæro. Nec quæro de ptãte Papæ in casibus sibi reseruatis, qui notant. extra de transla. epis. c. 1. Nec loquor de ptãte Papæ dispensandi, de qua tractãt doctores in tractatu de dispensationibus: sed loquor de potestate, quæ est per sacrã pœnitentiæ super criminibus. Et de hoc tractat. Hug. & Hostien. in summa. & Guliel.

Prælati possunt dare licentiam confitendi fratribus.

Prælati possunt dare licentiam confitendi fratribus.

Prælati possunt dare licentiam confitendi fratribus.

Guliel.Durādi in repertorio,& Frater Thomas 4.sen. dist.19.Et dico in ista materia,q̄ quilibet sacerdos pro testare ordinis regulariter pōt à quolibet peccato absoluere.Quod sic probo: Io.20.dr̄, Quorum remiseritis peccata,remittuntur eis.Sed dices,hoc dictum est Apostolis Dic q̄ ep̄alis dignitas in hocnō adijcit.de quo agit5. ordinem sacerdotalem,& quid adijciat, no.ext.lib. 6.de sen. excō.cum medicina.

Iis Et in ordinatiōe cuiuslibet sacerdotis ēt dicta verba p̄ ordinatorem dār,vt patet in lib Pontificiali.Itē ℣ capite Christo oīa descendunt,22.di.in nouo,& Io. 1.Nam de eius plenitudine oēs accepimus.Cum ergo sacerdos rite ordinatus habeat ptātem conficiēdi corpus Christi verum,vt exta de sum.tri.firmiter,§.una vero,& ptās,quæ est ℣.corpus Christi mysticum,descendat a potestate, quæ est corpus Christi verum. de consec.dist.2.quia corpus.& c.quia passus. Cum igit̄ quilibet sacerdos q̄n est rectè ordinatus potest ministerialiter in verbo Dei conuertere panem & vinum cum aqua in calice mistum in corpus Christi verum & sanguinem.de consec.dist.2.panis.& c. calice. ergo consimiliter poterit ministerialiter peccatorem quēlibet conuertere in membrum X̄pi,& corpori Christi mystico adunare per sacr̄m pœnitentiæ. Item dico secundo, q̄ licet sacerdos habeat hoc ex ptāte ordinis : non habet tn̄ ptātem iurisdictionis seu exercitij nisi in subditos. Vnde sicut in foro iudiciali quis nō ligat nec absoluit nisi subditū.ita ne c in foro pœnitētiali. ext.de paroch.nullus,ext.de iud.c. at si cletici. ext. de pœnit.& remiss.c.ois,§.si quis. Et sicut sacerdos nō habet exercitium suæ ptātis in corpus X̄pi verum, q̄n non habet materiam ad sacrificādum, sicut panem & vinum,sic nec in hoc casu agere pōt, nisi in materiam sibi subiectam,arg.10.dist.quis nesciat, 12.di.c 1.& 2. 19.dist ita Dominus.ergo in foro pœnitētiæ duo requrunt ad peccata remittenda,s.ptās ordinis quo ad se, & iurisdictio seu exercitium ptātis,quæ à maioribus In inferiores descendit,21.dist.in nouo. nam ibi tāgitur ordo nascentis ecclesiæ a Deo.Hinc est q̄ a summo sacerdote ad maiores sacerdotes, hoc est epō, & a maioribus sacerdotibus in curatos fit detiuatio,& ptātis descensus, & summus sacerdos ptātem maiorum sacerdotum.& magni sacerdotes ptātem curatorum arctare possunt, sicut maius imperium habentes, ff. de iud.iudicium,63.dist.a Salonitanæ, extra de off. or. cū ab ecclesiarum. Vnde sicut summus sacerdos arctat potestatem magnorum sacerdotum in absoluendo, 17.q. 4.si quis suadente, & illam eandem ptātem arctatam in certis casibus q̄nq; laxat.extra de sen.excomm.per uenit,& 6 lib.eod.tit.religioso.1.rū.sic sacerdos magnus ptātem sacerdotis curati ex cā arctare pōt,& laxare eandem,cum sit ordinarius totius suæ ciuitatis & diœcesis.11.q.1.de persona. Cum acrius vnum facium in vna regione puniatur,quàm in alia: & iō maiorem iudicem requirit ff.de abig.l.1.1. respons. Ipse tamen epūs peccat,si sine cā arctat.11.q.1. peruenit.&

Casus epis reseruati.

d.c. cum ab ecclesiarum. Quædam ēt sunt reseruata a iure ipūs epis.extra lib.6.de pœni.& remiss.si epūs. Primus est,vbi solemnis est pœnitentia imponenda, 50. dist.in capite 26.q.6 c.1. Secundus, vbicunque est arduum & graue factum,16.dist.de concilijs,65.dist.de persona.ext. de offi.archid.c.fi.& 26.q.6.c.vlt.præsertim si fuerit difficile & ambiguum, extra qui fil. sint legit.per uenerabilem. Et est rō:quia maiora negotia maiores iudices requirūt ext.de app.vt debitus,in fi. Tertius est in restōne male ablatorū incertorū in magna quantitate.extra de Iudæ.cum sit, extra de testa. tua.& 82.dist.§.1.& c.1.extra de vsu.cum tu.Quartus est ubicunq; absolutio ab excōicatione reseruata epō est necessaria.extra de sent.excō.de cætero.&c.de monialibus. Sicut video in dispensatione,quæ non est p̄ missa inferiori epō,extra de vot & voti redemp.c.1. Sed nūquid ab alio quā ab excōicatione poterit absoluere sacerdos curatus, vt pote ab iniectione manuū, pp̄ q̄ pœna excōicationis imponit? Dic q̄ nō. Et est rō, cum idem sit factum pp̄ q̄ est peccatum. Et pœna peccati nō debet ferri p̄ diuersos, sed p̄ eundem, secus si ex alio facto emergerēt.v.g. Excommunicatio vel suspensio infligitur pp̄ peccatum,& irregularitas pp̄ immistionem, suspensione vel excommunicatione durante,quo casu inferior posset absoluere a primo,non dispensare cum secundo,extra li.6.de sen. excom.c.1.§.vlt.ext.lib.6 de sen.& re iud. æterni.§. fi.ext.de sent.excom.nuper.§.in secundo. Quintus,in publico blasphematore Dei & sanctorum. ext.de maie.c.2 Sextus,in incendiarijs domorum.Et septimus, in truncatoribus membrorum,23.q.vlt.si quis membrorū & c.seq.Octauus,in homicidio, cum. n.truncatio membrorū sit minor homicidio,si primū reseruatur epō,magis secundum. Nam cui sunt prohibita minora,magis & maiora ff.de ser.expor.l.cui pacto.ext. de sen.excom.cum iliorum.circa prin. Nonus, vbi statutum synodale, vel consuetudo aliquos casus reseruaret epō, nam consuetudo dat iurisdictionem,ēt in foro pœnitētiali.arg.ex. de ele.c. dudum 2. & de p̄scr. ex transmissa,& c cum olim & c.veniens. Vbi aūt ius vel consuetudo seu expressa reseruatio non abdicat a curatis,curati habent plenam ptātem absoluendi, & pœnitētias occultas & publicas iniungendi. de pœnit. dist.1.multiplex.& dist.3 de pœnitēt.ib.26.q.6.presbyteri.& ext.de pœni.& remiss. oīs. quæ ponit regulā & 30.dist.c.ult. ubi est expressum de publica. Credo tū non pōt 20.dist.inferior.ext.de maio.& obed.cum in quia ibi expresse fuit concessum inferiori. Sed quæro, nunquid epūs ista constitutione non obstante possunt reseruare sibi casus de quibus ante hanc constōnem poterant curati absoluere? Et uī q̄ non:quia hoc iam esset priuilegium diminuere uel auferre seu decurtare q̄ fieri non dēt,ēt indirecte, extra de priuilegijs, quāto. Dic ctra,quia licet fratres sint exempti ab epō, non tamen parochiani.argum.ext.de priuileg. ex ore. & lib.6.eod.titu.per exemptionem. Nec obstat hæc litera:quia non uī potestas concessa a iure,quæ est iure reuocata.ff. de diuor. diuortium. Item sicut episcopi potestatem ordinariam arctare possunt inferiorū suorum,multo magis extraordinariam & aduentitiam : nec debet idem parochianus diuersō iure censeri quo ad curatos &quo ad fratres, extra de priuil. quia circa. utille qui non est sub curato, non sit sub fratre quo ad id de quo agitur. Et nihil est curatis a iure cōcessum,nisi quod non est ab episcopis reseruatum. Ité illa sunt de bene esse, & accidentalia non debent mutare ptātem episcoporum,quæ est substantialis,fundamentalis,& ordinaria,not. ext. lib. de hæret. p̄ hoc arg.ext.de priuil.patentib. ext.de eccl. ædifi.ad audiē tiā. 1.Et aliàs vno verbo contingeret multa iura subuerti,q̄ esse non dēt.extra de elec.eccla 2. §. deniq;

Nec obstat arg.in oppositum:quia cuilibet est licitum facere in re p̄pria q̄ placet,dummodo non aīo iniuriādi.& nemini facit iniuriam q̄ vtit iure suo. ff. de aqua plu.arc.l.1.§.deniq;.ff. de iniur. iniuriarum,§.is qui. ¶ Huiusmodi.] hic §.tractat de lacte & lana, ad quæ inhiant prælati,curati & fratres, vt pleruaq; quærētes quæ sua sunt.non quæ Iesu Christi,contra doctrinam Apostoli.Et hic §. diuidit in tres partes. Primo dictis religiosis cōcedit liberā sepulturā.Secūdo,versi.verū curatis re seruat quartā, in multis casib. specificando eam.Tertio.versi. vltra mādat ampliorem portionem non exigendam.Sed nunquid idē est seruandum alijs religiosis Mendicantibus & non Mēdicantibus? Dic, prædicti duo articuli gratiose cōcessi Prædicatoribus & Minoribus,vt supra patet,ad consequētiā non sunt trahend.Sed hic §.in quo limitatur ius cōmune. ad consequentiam est trahendus.ff. de legi.nō possūnt.& l.sequēti,& extra. 6. lib.de re iudi. quæ à iure,& hoc dico quo ad emolumēta sepulturæ non quo ad ipsam sepulturam:quia de iure communi nō est concessa sepultura:hoc est ius recipiēdi ad sepulturam oēs. Sed qui habentius recipiendi ad sepulturam quo ad'partē curatorum,cēsetur hoc ius cōmune. Vel dic alios religiosos iure antiquo censeri, & Prædicatores& Minores ;hoc iure arctari, vt istud quodammodo sequatur ex præcedentibus,quæ nō sūt cessa aliis religiosis. a Memoratis.]etiam si essent minus religiosis.extra,lib.6. de sepul.cum q̄s.§.si q̄s. b ¶ Deiure.]extra de testa c. fi. Et verbum, in fraudē, ibi positū facit hoc adijci, ne locus fraudi relinqueretur: quoniam frequenter fraus fiebat in animarum contra agentium periculum & rectorū detrimētū q̄b.vtinā sit occursū. c ¶ Quartam.] sed nū quid ista quarta debitur curatis de legatis relictis fratribus & si legantes apud fratres non elegerunt sepulturā? Dic q̄ nō. Et sic no.extra de sepul.c.1.& ratio reddi tur hoc §. Nam iure communi quis debet sepeliri vbi recipit ecclesiastica sacramenta, extra de sepultu.cap.1. quia tamen contra hoc ius datur electio sepulturæ in vltima voluntate, decuiē vt data electio prædicta fieret sine iniuria curati,& ob hoc canonica portio, quæ quandoque erat tertia, quandoque quarta, quandoque dimidia, hic limitatur & taxatur,vt sit quarta ad remouendum discordias, ut hic. & extra de sepul.c.certificari. Et ubi hoc consuetudine canonica vel statuto, vt hic, vel alio modo legitimo non taxaretur,dicerem illam dimidiam in dubio.arg.ff. de ver sig.nomen filiarum. §. portionis. ff. de vsufru.etiam.Nam primi legium datum fauore vltimæ voluntatis,debet intelligi sine cuiusque iniuria. C.de emanc.libe.nec auus, & ideo fit hæc compensatio hic,non in q̄stione proposita. Et si curatus de omnibus relictis haberet quartam, esset fortunatus si haberet tubditum,q̄ centum millium, marchatū legasset. Item legatarius integrum debet habere legatum regulariter. & ideo de falcationem eiusdem denego,ubi nō est iure expressum.ar.ff. de reg. iur.l.1.p̄sertim ne vltimæ voluntates,quę p̄ lege seruanē.auth. de nupti.§. disponat. coll.4.minuantur,& vt vltima voluntas prorsus sit libera.C. de sacrosā.eccl.1.Sed quæro eligēs sepultura apud fratres habet Missam anteq̄ portet ad fratres in parochia sua: nunquid de isto emolumento aliquid habebūt fratres, vel p̄ hoc diminuetur quarta dictorum curatorum? Dic q̄ nō, quia hoc casu stabo iuri cōi,ubi non reperio ipsum infractum. extra.6.lib.de electi. constitutio Sed q̄ro, nūquid funus debet portari primo ad parochiā p̄priā? Dic q̄ sic,si sit cōsuetudo, q̄ in his seruatur,extra de sepu.certificari, & in §.proxi.non tollit consuetudo simpliciter, sed consuetudo aduersa præcedenti bus.Sed quid si non est consuetudo? idem dico, quia sicut ista funeratus sacramenta recepit a proprio curato dum uiueret, sic honestū est, ut ultimum uale recipiat a suo curato habendo Missam in propria ecclesia.arg. de consec. dist.1.non oportet. Item eligēdo alibi se pulturam vī eligere p̄pter fructū animæ, p̄pter spūalia sacramenta ecclesiæ habuit exordiū,vī nō decet,q̄ in fine frustraretī Missā pro pria ecclesia,& sic angebit q̄ intendit:q̄ enim faciendū erat sine electione,q̄ factæ electioni nō repugnat,

voluntas ultima p̄ lege seruatur.

Mortuus anteqū prius sit ad fuā parochiā portandus, si alibi elegit sepulturam.

sed concordat, est implendum: sicut intentioni eligentis & iuri cõsonum. arg. ff. de euict. in creditore. ff. de aqua plu. arcen. l. 2. §. Labeo.

a ¶ Nos etenim.] sed nunquid hic §. respicit tres articulos præcedentes, uel solum immediatum de sepulturis? Dic quod omnia, præsertim ptopter verba quæ sequuntur, prædictis, vel alicui prædictorum. Sed quæro, pactum est super sepultura, quod haberi potest regulariter, licet hoc modificetur, extra 6. lib. ca. 1. & 3. mota controuersia super hoc est sententiatum & confirmatum per sedem Apostolicam, ut de facto vidi ante hanc constitutionem: Nunquid per hunc §. tollitur dicta sententia & confirmatio? Videtur quod sic, quia si pactum tollatur, & quod sequitur ex uirtute pacti. arg. C. de duobus reis. l. fin. Dic contra. hæc ordinatio exorbitat à iure communi, & hoc quod non est expresse sublatũ, stat. C. de appel. præcipimus, in fin nec sententia pactum est sublatum, ergo pactum est sic fortificatum sicut sententia & confirmatione, arg. extra 6. lib. de pact. quauis & 6. lib. de iureiu. licet. & 6. lib. de foro comp. cap. fin. Plus enim hoc potest simpliciter, ut dictis iuribus. Item argu. authen. ut cum de appellatio. cog. no. in prin. & §. 1. & ibi no. legem nouam non referri ad cautam pendentem in iudicio seu decisam sententia: etim si lex ad præterita referatur. dominus Io. Monac. de partibus Picardiæ Cardinalis.

A dditio Io. Fran. de Pauinis.

ADDITIO. Ad intellectum istius decretalis, super cathedram, est omnino uidendus tractatus siue consilium Oldradi, quod incipit, Grauamina, quæ fratribus ordinum Mendicantium inferuntur. & est in numero meo xum. 185. ubi examinatius & determinatur per partes difficultates resultantes tam super verbo, libera, de quo in textu, quam super alijs, de quibus ibi: ubi concluditur in effectu q̃ uerbum, libera, notat quandam prærogatiuam absolutam, & dominium super actu cui adijcitur, de elect. cũ nobis olim, in fi. &c. Itẽ q̃ licitũ est fratribus etiam p̃ cessionaliter ire ad assumendum funus p̃ alienas parochias, cũ eis uideãtur cõcessa omnia, perq̃ perueniatur ad fi. l. 3. §. vlt. de ser. urb. præd. Itẽ, q̃ de relictis ab his, qui apud eos non eligunt sepulturã, nulla quarta debetur: quia cessat ratio ꝯstitutionis. l. quod dictũ de pact. Item q̃ de relictis fratrib. affectione sãguinis, amicitiæ uel meriti, dẽt solui quarta. Item q̃ decretalis nõ hãbet locum nisi ĩ relictis fratribus, apud quos eligit̃ sepultura per infirmum, qui in ea infirmitate decesserit. arg. not. in l. aldi. ff. de adi. leg. Item q̃ non hẽt locum ubi testator expresse relinquit canonicã portionem ecclesiæ parochiali. argu. in l. cum quo. ff. ad legẽ Falcid. Item, q̃ non debetur quarta de oblationibus, quæ fiunt in anniuersario. & alijs officijs sequentibus. Item, nec de mortuarijs in quantum differunt a funeralibus. Itẽ, q̃ parochia debet recipere quartam. de manibus fratrum, & non heredũ defuncti. Itẽ, q̃ quarta debetur de relictis p̃ ornamẽtis, libris & fabricis, & luminaribus, &c. Item q̃ de datis inter uiuos, & in sanitate quorũ dominũ statim transiuit, quarta non debet. Item q̃ parẽtes possunt eligere ibi sepulturã p̃ filijs. Itẽ, q̃ quarta debetur de pecunia relicta ad cõplendã ecclesiam: licet si quarta detraheret, non sufficeret pecunia ad istũ usum. Item q̃ dicta dec. nõ extendit se ad eos, qui mortui sunt ante eam cõditam: sed in illis seruari debuit decre. inter cũctas Benedicti xj. Ioan. Frãs. vidi

à quoquam possint aliqua liter coerceri, Nos etenim a (vt in cunctis æqua liter & pacifice fauente Domino procedatur) uniuersa priuilegia, gratias, indulgẽtias verbo seu scripto sub quacunque forma vel expressione, seu conceptione verborum a nobis vel prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus cuicunque ordinum prædictorum concessa, nec non consuetudines, conuentiones, statuta, & pacta in quantum sunt præmissis vel alicui præmissorum contraria, ea pẽnitus reuocamus, uacuamus, cassamus & irritamus, quinimo cassa, vel uacua & irrita nuntiamus, & decernimus nullius prorsus existere firmitatis.

¶ Cæterum uniuersos ecclesiarum prælatos cuiuscumque præeminentiæ status, uel dignitatis existant, ac sacerdotes parochiales & curatos, siue rectores prædictos presentium tenore rogamus, & hortamur attente, nihilominusque eis districte præcipiendo mandamus, quatenus pro diuina & Apostolicæ sedis reuerentia prædictos ordines & professores eorum habentes affectu benuolo commẽdatos, fratribus ipsis non se difficiles, graues, duros, aut asperos, sed potius fauorabiles, propitios, ac benignos, piaque munificentia liberales, se studeant exhibere: sic eos in prædicationis officio, & propositionibus uerbi Dei, acin omnibus alijs supradictis tanquam cooperatores eorum idoneos & laborum suorum participes prompta benignitate recipiant, ac affectuose admitterenõ omittant, ut proinde illis æternæ beatitudinis præmium augeatur, & animarum salutis incrementa felicia procurentur. Nec ipsos lateat, quòd si secus ab eis agi fortasse contigerit in hac parte, Apostolicæ sedis benignitas, quæ ordines & professores eosdem ubere fauore prosequitur & gerit in uisceribus charitatis, contra eos non immerito turbaretur: nec eadem æquanimiter pati posset, quin super hoc prouisionis opportunæ remedium adhiberet, ipsosque nihilominus cælestis indignatio principis digna pro meriti rependentis, cuius obsequia fratrum ipsorũ sedulitas curiosa prosequitur, minime præteriret.

¶ Nulli ergo omnino, &c. cætera.

De decimis.

¶ Bonifacius octauus collectori decimæ.

¶ *Cum Bonifacius decimam certis ex causis hic in principio expressis ab ecclesijs & ecclesiasticis personis exigẽ statuisset, multa dubia circa illam suborta sunt, quę hic clare & prolixe manifestantur*

Vide textum cum glossa in clementina secunda, eo. tit. Vbi hæc extrauagans in multis declaratur.

CAP. VNICVM.

DEclarationes, quas in negotio decimę per nos nuper impositę pro prosecutione guerræ ac negotij regni Siciliæ contra hostes, de ecclesijs & personis ecclesiasticis, per totam Italiam, & cætera loca constitutis volumus obseruari (cuius quidem decimę in illis partib. te superintendentem seu collectorem duximus deputandum) tales sunt: De redditib. & prouetib. leprosariarum, domorum Dei, & hospitalium pauperum, qui in vsus leprosorum, infirmorum, & pauperum conuertũtur, decima non soluetur: Moniales aliæq; regulares personæ, quarum redditus & prouentus ecclesiastici adeo sunt tenues & exiles, quod de illis sustentari non possunt, sed pro habẽdo vitę suæ sustentationem necesse habent publice mendicare, & eleemosynas publice petere, dictam decimam non persoluent. Sæculares quoq; clerici, quorum ecclesiastici redditus & prouentus annui summam septem florenorum auri non excedunt, eandem decimam non præstabunt.

¶ Si vero vna persona plura habeat beneficia, quorum nullum per se acceptum dictam summam septem florenorum auri annuatim attingat, simul tamen collecta in minimis prouentibus summam memoratam excedant, quotquot vel quantumcunq; modica fuerint de omnibus & singulis decima persoluetur: sed non soluetur de piscantijs monachorum. Similiter de his, quæ à Christi fidelibus relinquuntur ecclesijs: vt ex his perpetui emantur redditus: Item de xenijs prælatis & alijs personis ecclesiasticis liberaliter factis, decima non soluetur.

¶ Soluentium decimam electioni seu arbitrio committitur, vtrum ipsam velint soluere per totum tempus quod durabit decima, pro rata prouentuum, quos singulis annis dicti tẽporis ipsos percipere contigerit, an per ipsum tempus pro rata communis æstimationis prouentuum eorundem. Sed vna via electa non licebit alicui variare ad aliam recurrendo. Et fiat & redigatur per collectores in scriptis electio huiusmodi expresse in prima solutione decimæ supradictæ: alioquin iuxta æstimationem communem per totum tempus soluere tenebuntur.

¶ Declaramus autem, quod hi, qui elegerint soluere decimam pro rata eorum, quæ perceperint annuatim, vendant prouentus beneficiorum suorum, quæ personalem residentiam non requirunt, & soluant decimam pro solo precio, quod receperint de eisdem: dum tamen contra hoc in fraudem decimæ nihil omnino agatur. Sed ecclesiastica persona, quæ in ecclesia sua vel beneficio (quod residentiam personalem requirit) non residet, sed facit in eodem per firmarium vel vicarium deseruiri, deputando ipsi vicario vel firmario certã suorum prouentuum portionem: non de vicariatus seu firmarij portione: sed de vniuersis ipsius ecclesiæ vel beneficij prouentibus decimam exhibebit. Beneficia aliqua sunt q̃ personalẽ residẽtiã nõ requirunt.

¶ Declaramus etiam quod de syluis seu nemoribus, quæ non consueuerunt vendi, nil soluetur, nisi forte aliquid de illis venditum fuerit durante decima: & tunc æstimabitur quantum valere debent annui reditus partis vendi tæ secundum assisiam, quæ consueuit fieri de nemoribus in partibus illis, in quibus nemus situatum fuerit: & de sola æstimatione decima persoluetur, & non de eo quod percipietur de dictis syluis seu nemoribus, quæ vendi non consueuerunt, nisi forte vendantur durãte decima: quia tunc soluetur ex venditione pascuagij seu herbagij, aut alterius consimilis prouentus eorundem nemorum & syluarum. Et si non vendantur huiusmodi pascuagia, & similia, non soluetur decima de his: ita tamen quòd in fraudem decimæ nihil contra hoc attentetur. Idemque de pascuis, herbagijs, & cõsimilibus obuentionibus syluarum volumus obseruari.

¶ De stagnis & piscarijs decima sic soluetur: videlicet quod fiet relatio de numero annorum, quibus ante venditionem ultimam vendita non fuerunt, ad quantitatem pretij ex ipsa uenditione ultima recepti: ut pretio diuiso in partes secundum annorum terminum, durante decima soluatur decima ipsa de tot partibus pretij ex ipsa uenditione recepti quot fuerunt anni prædicti: ut si forte sint quinque anni elapsi, ex quo fuerat stagnum

Universidad de Deusto
Biblioteca

Venditum, & tunc vendantur pro centum florenis, fiant de pretio quinque partes, & pro tribus annis quibus durabit decima, soluetur ipsa decima de tribus partibus præti j tantum, videlicet, lx. florenorum, & multiplicabuntur & minuentur partes pretij prout plures & pauciores fuerint dicti anni. De piscarijs autem fluminum & lacuum, & venationibus siuendantur, & syluis cęduis, idem quod de stagnis fiet. De piscibus stagnorum uel beluis garenarum, quos prousu uel esu suo consumi, uel sine fraude domini contigerit, decima non soluetur. Et quia nounulli obtinent à monasterijs & ecclesijs prioratus, grangias, domos, reddi tus, pensiones, & census, in soluenda de his decima credimus distinguendum; nidelicet an talia in beneficium habeantur, an ex contractu, an ex mera gratia. Si talia in beneficium habeantur, siue hoc sit concessum per sedem Apostolicam, siue per ipsorum monasteriorum, uel ecclesiarum personas, de illorum prouentibus soluetur decima, Cum autem obtinentur talia ex contractu, puta ad pensionem uel firmam annuam, in qua non est facta gratia obtinenti, sed in hoc uterque contrahentium studuit conditionem suam facere meliorem, perceptores pensionis vel firmæ de ipsa pensione uel firma decimam exhibebunt. Si autem quis ante uel post concessionem huius decimæ ad uitam propriam emit prouentus prioratuum uel aliorum prædictorum pro aliqua pecunia, ita quod in hoc ei scienter gratia non est facta, considerabitur quantum æstimatione communi ualeant annui prouentus, prioratus, grangiæ, domus, terrarum, seu reddituum huiusmodi: & secundum hoc ab illis quorum est horum proprietas, qui inde pretium pro futuro tempore receperint, per tres annos decima exhibebitur. Si autem in his gratia facta sit obtinentibus, quia scienter pro minori prætio quàm ualeant, sunt talia uendita uel locata, ipsi obtinentes, & non monasterium uel ecclesia de illo in quo gratia facta est ipsis, & de reliquo illi quorum est proprietas, decimam exhibebunt. Si autem personis aliquibus pro iusta mercede seu remuneratione laboris uel obsequij præstiti uel præstandi talia sunt concessa: ij, quorum est illorum proprietas in decimatione prouentuum suorum, etiam horum prouentus merito numerabunt, & de illis (sicut de alijs quos pro certis suis vtilitatibus expendunt) decimam exhibebunt. Quod si hęc per illos qui ea obtinebant, in alios sunt translata (quia res transit cum onere suo) etiam circa illos, quę prędiximus, seruabuntur. Nec deducentur expensę, quæ pro monachis, qui in talibus prioratibus, grangijs, seu domibus, in beneficium, seu ex mera gratia concessis, ex pacto teneri debent, fieri dignoscuntur. Expensæ autem illorum monachorum vel personarum, quę teneri debent ex pacto in prioratibus, grangijs seu domibus ad iustam firmam seu pensionem concessis, siue determinatæ, siue non, æstimabuntur æstimatione communi, & talem æstimationem monasterium vel ecclesia, cuius illorum est proprietas cum suis prouentibus, decimabit.

¶ Prælati de procurationibus, quas in victualibus percipiunt, decimam non persoluent: sed qui eis præstant huiusmodi victualia in decimatione suorum prouentuum & redditiuum numerabunt & soluent decimam de eisdem. De illis autem procurationibus, quas prælati in pecunia numerata rite percipiunt ab antiquo, & quas perciperent etiam si non visitarent decimam præstare tenentur. Prælatus autem qui procurationem (quam sine visitatione potuit de iure percipere in pecunia numerata) remittit: quia remittit quod sibi debetur, & de quo soluisset decimam, si recepisset illud, tenetur ex tali procuratione decimam exhibere. Si vero procurationem quam tantum in uictualibus licet percipi, fortasse remittit persona ecclesiastica cui remissio facta est, huiusmodi uictualia cum alijs prouentibus suis cum soluet, decimam æstimabit: cum etiam si non esset remissa, hoc facere teneretur.

¶ In soluendo decimam supradictam solę expensę necessariæ, quę fiunt in re ex qua fructus percipiuntur, arando, colendo, & colligendo fructus, sine quibus non possunt inde fructus percipi, deducentur. Expensę autem quæ fiunt in castrorum custodibus, cum fiunt extra rem, vel etiam in ædificijs construendis uel conseruandis, nullatenus deducentur: sic ut nec illę quę in uillis tuendis fierent in guerris seu etiam caualcatis. De ijs quoque quæ consistunt in iurisdictione, mero imperio, regalibus, atque similibus, soluetur decima deductis salarijs moderatis quæ ante cõcessionẽ decimæ cõsueuerunt solui iudicib.

Redditus obtinent ab ecclesijs uarijs modis.

Res transit cum onere suo. 16. q. 1. figs laicus.

Procurationes quas in uictualibus quasi pecunia recipiũt.

Expensæ q dã fiũt in re, quædam extrarem.

Labor est remunerãdus.

& officialibus, similibusque personis, sine quibus iurisdictio & cætera similia nequeunt expediri: ita tamen quòd in fraudem decimæ nihil contra hoc penitus attententur. Sed expensæ officialium, iudicum, & consimilium personarum factæ in vestibus siue victualibus, minime deducentur, sicut nec aliæ expensæ similes factæ circa familiam prælatorum. Ratione autem æris alieni, quo persona soluens decimam obligata consistit, nihil de decima minuetur, etiam si certæ res ecclesiasticæ propter hoc à quoquam fuerint obligatæ. Item de furnis & de molendinis decima præstabitur. Soluetur autem de obligationibus, siue fiant pro benedictione nubentium, pro exequijs mortuorum, necnon de prouentibus singulorum prælatorum, & de emendis, quæ ab excommunicatis recipiuntur. De legatis quoq; sibi & alijs personis ecclesiasticis non personarum, sed ecclesiarum vel officiorum ratione relictis, decima persoluetur.

¶ Pro decima supradicta non exhibebitur pecunia, nisi in illa communiter curreret de mandato domini terræ, & quæ est moneta in locis, in quibus consistent fructus & redditus, vnde decima persoluetur: nec aliqui pecuniam cambire cogentur eandem.

¶ Sed si ex probabilibus seu verisimilibus præsumptionibus apparuerit quisquam pensatis eius prouentibus minus debito notabiliter de decima persoluisse, ita quòd super hoc merito suspectus debeat reputari, ex officio nostro per viros idoneos deputandos à nobis faciemus inquiri ab illis, qui super hoc scire valeant veritatem, videlicet de consilio diœcesani episcopi, vel alicuius deputandi ab ipso, si sit eius subditus, & non aliter, si episcopus ipse vel deputatus ab eo commode possit haberi: & tunc demum & non prius, ille cuius prouentus fuerint taliter æstimati, pro eo quòd minus soluerit etiam nominatim excommunicabitur: si eius contumacia exigerit & visum fuerit expedire. Episcopi autem & abbates, cæteræque personę ecclesiasticę honorabiles non suspectę, proprię conscientię relinquantur: ita quòd sufficiat quo ad tales excommunicationis sententia quę in nullo modo soluentes vel scienter adhibentes fraudem vel malitiam circa ipsius decimę solutionem generaliter proferetur. Super his autem fiet compulsio per censuram ecclesiasticam, prout nobis & illi cui hoc committendum duxerimus, visum fuerit expedire. Proferatur autem (si expediens visum fuerit) excommunicatio generaliter vel specialiter in eos, qui contra solutionem decimę vel suorum æstimationem prouentuum, cum fuerit facienda fraudem vel malitiam scienter duxerint adhibendam.

Fiet autem solutio decimę non ex ipsis rebus, quę percipiuntur de prouentibus, sed in pecunia numerata. Soluetur autem decima illis, quos ad hęc contigerit deputari. Rector parochialis, qui vrgente necessitate ecclesię, puta quia ipse residendo personaliter in eadem per se non sufficeret ipsi curę propter multitudinem parochianorum vel diuisionem parochię suę: sed necesse habet vnum vel duos vel plures capellanos conducere, & eis propter victum salarium constituere, salarium huiusmodi poterit in decimę solutione deducere: sed ratione victus capellanorum ipsorum aliquid non deducet. Quòd si in diuersis ciuitatibus & diœcesibus diuersa beneficia obtineantur, de vnoquoque beneficio in ciuitate vel diœcesi, in qua illud fuerit, decima persoluetur. De eleemosynis vero seu oblationibus datis ad opus fabricę, & maxime de his oblationibus, quę in ciuitatibus & aliquibus castris & locis dictarum prouinciarum in certis festiuitatibus, in candelis & alijs consueuerunt dari & offerri ad opus fabricę deputatis, decima non soluetur. Similiter nec de illis oblationibus, quę colliguntur interdum per laicos, qui consortiales dicuntur: interdum per clericos, quę ad opus consortij reducuntur, & quę offeruntur ut luminaria in ecclesia, cruces & calices & reparentur, & etiam ex illis pauperibus subueniatur, & sepeliantur corpora pauperum defunctorum. Prælati autem & clerici exules cuiuscunque conditionis aut dignitatis existant, de suis prouentibus ecclesiasticis decimam persoluent. Illæ quoque expensę, quę fiunt pro fossatis & alias pro terris ædificandis, vt vberiores fructus producant, & illę quę fiunt in conseruandis & reperandis ędificijs molendinorum, domorum, seu apothecarum & similium & ex quibus fructus & pensiones recipiuntur, & nisi reparentur, fructus ex eis percipi non valerent: de decima huiusmodi minime deducentur. Nec etiam illę, quę fiunt pro custodia castrorum, quamuis fiant maiores solito. Insuper de oblationibus minutissimis,

Capellani põt operas suas locare, vide no. 1 c. significatũ, de præben.

Obligatiões qũq; p laicos, qñq; p clericos colliguntur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

simis, quas percipiunt ecclesiasticę personę ratione ecclesiarum suarum pro sepulturis & dandis pœnitentijs, decima persoluetur. Et quia non occurrit nobis quin quotidianę distributiones prouentus ecclesiastici sint, de distributionibus, quę dantur in horis canonicis pręsentibus, debere solui decimam declaramus. Illi quoque qui deputati fuerint ad collectionem decimę, cum eis qui debent soluere decimam, de aliqua certa summa soluenda pro decima, nequeunt conuenire. De fructibus arborum & hortorum soluetur decima. De his autem quę consumuntur vsu vel esu animalium, si sint ecclesiarum, soluetur decima, deductis expensis necessarijs, quę fiunt pro custodia: si vero sunt personarum, decima non soluetur.

Deum in negotijs nris hẽre dẽmus præ oculis.

¶ Tu ergo in his solum Deum & iustitiam pro præmissis præ oculis habens, ex prędictis declarationibus in decidendis huiusmodi dubitationibus, quę pro parte leuiter decidi poterunt, confirmationem accipias: super maioribus vero decisionem Apostolici oraculi expectes.

¶ Volumus quoque & presentium tibi auctoritate mandamus, ut in vnamquanque personam ecclesiasticam deputatarum tibi partium, cuiuscunque ordinis, conditionis, vel dignitatis existat, quæ decimam ipsam nullo modo, vel non integre, scienter, aut non secundum verum valorem fructuum suorum perceptorum, siue non in terminis constitutis exhibuerit, seu in illorum exhibitione malitiam commiserit siue fraudem, excommunicationis sententiam auctoritate nostra promulges: Et etiam in singulos, qui scienter impedimentum præstiterint directe vel indirecte, publice vel occulte quominus decimæ prædictæ soluantur. Et omnes & singulos, qui huiusmodi sententias latas incurrerint: per te & per alios, singulis diebus Dominicis & festiuis pulsatis campanis & candelis accensis, vsque ad satisfactionem condignam excommunicatos publice nunties, & facias ab omnibus publice euitari: Aggrauaturus aliàs manus tuas contra ipsos prout proteruiam & contumaciam exigere videris eorundem: quòd si satisfacerent, post plenam & integram satisfactionem ab huiusmodi excommunicationibus iuxta ecclesiæ formam absoluas eosdem, & dispenses cum eis super irregularitate, si taliter ligati non abstinuerint à diuinis: Prouiso hactenus quòd contra decimam huiusmodi non soluentes nullatenus sine speciali mandato Apostolicę sedis inuocetur brachium seculare. Quodq; ad vasa sacra, paramenta, calices, cruces, & libros, aliaque bona mobilia ad cultum deputata diuinum, vel priuilegia ecclesiarum & monasteriorum, aliorumque locorum ecclesiastico rum: ipsius occasione decimæ manus nullatenus extendatur. Data Anagn. Calen. Octobris, Pontificatus nostri anno septimo.

Excõicationis publicandæ modus.

De regularibus & transeuntibus ad religionem.

¶ Martinus quartus.

¶ Religiosi Mendicantes sub excommunicationis pœna prohibentur conuolare ad religionem non Mendicantium, quocunque quæsito colore: quam ipso facto incurrunt tam recepti quàm recipientes quacumque licentia non obstante. Quid iuris sit de iam receptis subdit.

CAP. VNICVM.

Cupiditas ob. siderium religiosis Mendicantibus præcludit da.

VIam ambitiosæ cupiditatis religiosis potissime Mendicantibus præcludere cupientes, ad alios ordines præsertim monasticos (fucatis tamen coloribus, asserentibus ob frugem melioris vitæ, aut arctioris obseruantiæ) tam sancti Benedicti, quam Cistercienſis, Camaldulenſis, Vallis vmbrosæ, canonicorum regularium sancti Augustini, vel aliorum monasticorum ordinum conuolare nitentibus, licentiam à sede Apostolica seu legatis aut nuntijs eiusdem sedis ad transferendum se de Mendicantium ordinibus ad alios ordines, præsertim ea ratione (vt verisimile est, prout facti euidentia docet) vt liberius degant, dignitatesque & beneficia monastica consequi valeant, & ex certis

a¶Debeat. Icape verbum, admitti, aut recipi. quod est infra.

tis alijs causis honestati non consonis obtinentibus. Ac volentes etiam conseruationi ordinum Mendicantium prouidere: auctoritate Apostolica, ex certa scientia, tenore præsentium declaramus, & etiam decernimus, statuentes quòd de cœtero nullus religiosus ordinum Mendicantium quorumcunque, cuiuscunque gradus, status, conditionis, vel religionis existat, quantumcunque & qualitercunque, possit & debeat a virtute cuiuscunque licentiæ, etiam indulti Apostolici, seu pœnitentiarij nostri curam gerentis, vel alia quauis auctoritate hactenus, etiam per litteras Apostolicas facultatum quarumuis tam legatorum vel nuntiorum sedis Apostolicæ, quàm alia auctoritate, maxime de transferendis fratribus, aut aliquibus præsertim ordinum Mendicantium professoribus in genere vel in specie ab ordinibus huiusmodi Mendicantium, sub quacunque verborum forma appareant, admitti aut recipi, per aliquos etiam superioris ordinis, seu monasterij, aut loci monastici, seu aliàs in monachum vel in fratrem alicuius ex ordinibus monasticis supradictis, vel aliis expressis (ordine Carthusiensium dumtaxat excepto) sub pœna excommunicationis, quam tam recipientes, quàm recepti ipso facto incurrunt. Et quam ex nunc, prout extunc contra quemlibet transgressorem quomodolibet in præmissis, scientia & auctoritate antefatis proferimus in his scriptis. Et à nemine, nisi dumtaxat à Romano Pontifice (præterquam in mortis articulo †) excommunicati huiusmodi possint absolutionis beneficium quomodolibet obtinere. Et nihilominus secus facta non teneant, & nullius existant efficaciæ vel momenti. Decernentes etiam & volentes, quòd si quis hactenus virtute cuiusuis licentiæ seu mandati huiusmodi fuisset receptus ad aliquem monasticum ordinem, & habitum consuetum gestari per monachos talis ordinis susceptisset, siue professionem emiserit siue non, sub dicta pœna teneatur in monasterio, in quo receptus fuerit (etiam si beneficia ecclesiastica seu rectorias ecclesiarum quarumuis obtineat) stare in eius totali ordinatione, & in huiusmodi ordine monastico Altissimo deseruire.

Ordo Carthusiensiũ p̃ reteris am ori potí rogatiua ẽ

¶ Si quis autem prætextu huiusmodi licentiæ, vel sine habitu, vel cum habitu vagando incederet, monitione præuia teneatur & debeat intra terminum quindecim dierum à die monitionis huiusmodi computandorum, ad eius religionem vel ordinem, vnde cum licentia vel sine licentia recesserat, remanere. Quod si efficere neglexerit, post ipsum terminum tamquam notorius apostata ex communicatos in omnibus & per omnia debeat per quemlibet reputari, & ab omnibus retractari: etiam per inuocationem auxilii brachii sœcularis, quotiens fuerit opportunum.

¶ In futuris autem nullus ex professoribus alicuius ex ordinibus Mendicantium huiusmodi in aliquem monasticum ordinem (Carthusiensium dumtaxat excepto) possit aut debeat per quemcunque recipi vel admitti virtute alicuius licentiæ vel indulti, absque sedis huiusmodi licentia speciali sub dictis pœnis: & nihilominus secus facta non teneant ipso iure: Huiusmodi licentijs & indultis, necnon constitutionibus Apostolicis, & Mendicantium ordinum prædictorum, etiam si de illis specialis, & expressa, ac de verbo ad verbum in nostris litteris mentio habita foret, & alijs contrariis non obstantibus quibuscunque. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ declarationis, decreti, statuti, prohibitionis & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare prę sumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Sebenis iij. Calen. Augusti, Pontifi. nostri anno primo.

Vide plura in Clem. 1. sect. 1. c. 2. de cæsũ & reseruatiõe.

¶ Ioannes xxii.

¶ Religiosi sine sui superioris licentia vltra mare euntes, sunt ipso facto excommunicati; nec ibi sunt ad prædicationem vel diuinorum celebrationem admittendi.

CAP II.

Religionis habitus sine ipsius veritate parũ prodest.

AD nostrum nuper relatio fide digna perduxit auditum, quòd nonnulli re-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ligionis gestantes habitum, sed à veritate religionis omnino vacui, & à modestia penitus alieni, ad partes quandoque transmarinas se transferant, in quibus pauci fideles respectu infidelium commorantur: Et vt illi decipere facilius simplicium animos, ac ipsos & alios in errores precipitare seu retinere valeant, sub oui- Lupinus ai' sub oui li ve ste, à multis geritur,
li veste ac humilitatis habitu lupinum animū occultantes, per doctrinas suas reprobas & eroneas fidelium mentes, quantum in eis est, corrumpere satagunt: In ipsis partibus periculum nimium spargere non omittunt, necnon Os in cœlū ponūt, q Romanæ eccl'æ detrahūt cō stitutionib.
& os suum ponentes in cœlum, lingua eorum falsidica transeunte super terram, sanctæ Romanæ Ecclesię detrahere cōstitutionib. & alia multa a fide deuia in suis sermonib. & secretis collocutionib. euomere in sanis ausib. non verentur: ex quibus Deus offenditur, periculosa suscitantur scandala, paratur simplicibus laqueus, ipsique talium præsumptores de hæresi vehementer arguunt se suspectos.

¶ Nos itaque tantis obuiare periculis paternæ diligentię studijs cupientes, vniuersis & singulis religiosis cuiuscunque conditionis religionis, ordinis vel status existant: de fratrum nostrorum consilio districtius auctoritate præsentium inhibemus, ne ipsorum aliquis absq; superioris ordinis sui licentia, sibi per ipsius literas patentes concessa, decętero ad partes se transferat antedictas. Superioribus ipsis nihilominus iniungentes, ne quibusuis sui ordinis fratribus (nisi dumtaxat viris litteratis, prouidis & expertis) huiusmodi licentiam impertiri presumant. Nos enim quoscunque presumentes contrarium quouismodo excommunicationis subiacere sententiæ volumus ipso facto: A qua nullus ab alio quàm à Romano Pontifice possit (nisi dumtaxat in mortis articulo) absolutionis beneficium obtinere.

¶ Cęterum vniuersalis Ecclesię prælatis in virtute sanctæ obedientiæ districtę precipiendo, presentium tenore mandamus, quatenus Religiosi sine sui superioris licētia se absentare ñ debent.
nullos religiosos ad partes se transferentes prædictas: nisi per patentes superioris sui ordinis litteras de licentia specialia se illud transferendi sibi concessa prelatis eisdem fecerint plenam fidem, in ciuitatibus suis & diœcesibus ac locis, & terris aliis ad predicationibus officium vel diuinorum celebrationem admittāt: sed ipsos potius velut apostatas capiant seu capi faciant, eos carcerali custodię (donec dicta licentia speciali modo prędicto sibi constiterit) detinendo. Et nihilominus si quos religiosos approbare, quæ sedes Apostolica reprobauit, vel quę alias sunt fidei obuia in suis prædicationib. seu secretis collocutionib. dogmatizare persenserint, vt tales (quibuscunque cessantibus priuilegiis) possint licite capere, & carcerali custodię, sicut suos possent subditos mancipare, licentiam impertimur. Approbata p sedē Apolicā à ne sunt reprobanda.

Et insuper tenore presentium mandamus eisdem, vt de premissis summarie, simpliciter & de plano, ac sine strepitu iudicij & figura, per se vel per alium seu alios se solerter & fideliter studeant informare: quousque de prędictis seu eorum aliquo repererint reos esse, iuxta statuta canonum & in aliorum exemplum casti gare pœnis debitis non postponāt: Non obstantibus e emptionibus, & aliis quibuscunque priuilegiis, & litteris Apostolicis eisdem religiosis vel eorum ordinibus ab eādem sede concessis vel in posterum concedendis, etiam si de illis plena & expressa mentio, ac de verbo ad verbum in presentibus fit habenda. Quę quantum ad prędicta vel aliquod eorundem eisdem in nullo volumus suffragari. Nulli ergo, &c. Datum Auin. 6. Idus Maii Pontificatus nostri anno nono.

De religiosis domibus.

Ioannes xxii.

¶ *Licet Beguinarum status sit propter multas rationes per Clementem quintum reprobatus, permittitur tamen mulieribus fide dignis quæ nec sunt culpabiles nec suspectæ sub habitu Beguinarum viuere: nec sunt tales per ordinarios molestandę. Vide capitul. prim. eo. titu. in clemen.* †Vide c. 2. de reli. i clem. & ad nūm. in clemēt. & extrauag. cō Ioā 22. Sāc̄ta Romana c. ri. de religi. D. Guidō de Camelitā in summa de hāb. tit. de hāb. Beguinarū & Eymerich † Directorio i quisitorum par. 2. q. 56.

CAP. VNICVM.

RAtio † recta non patitur, vt innocentes ad paria cum nocentibus iudicentur. Sane felicis recordationis Clemens Papa Quintus prędecessor noster, latenus ex premissis intendimus approbare. Locorum autem ordinarios, & alios ad quos prędicta spectabunt, curam peruigilē, & sollicitudinem debitam præcipimus adhibere, ne premissarum sequentes in uia, & ipsarum actus temerarios imitando, præmissis erroribus & disputationum & prædicationum temeritatibus se inuoluant: eas quæ contra prædicta præsumpserint, per censuram ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo. Poro mulieres, quodcunque nomen habentes, quæ de illis ex quibus prohibitio præcesserit, culpabiles se redderint, aut merito notabiles vel suspectas esse, si statum vel habitum quoquo modo mutauerint, vere sub prædicta decernimus remanere censura: & taliter contra eas, per illos ad quos pertinuerit, procedi volumus & mandamus, quòd ab errore de more renocatæ, non vltra inficiant sanas oues.

Religiosę mulieres qd facere dēt.

¶ Verum quia in multis mundi partib. pluriמæ sunt mulieres, quæ similiter vulgo Beguinæ vocatæ, segregatæ, quandoque in parentū aut suis, interdum vero in alijs aut conductis sibi communibus domibus insimul habitantes, vitas deducunt honestas, ecclesias de nocte frequentant, diœcesanis locorum & parochialium ecclesiarum rectoribus reuerenter obediunt, curiositatem disputandi, aut auctoritatem seu temeritatem potius prædicandi nullo modo sibi vsurpant, nec se vel alias seu alios quoslibet præmissis opinionibus erroribusque inuoluunt, nec vlla super his est, aut fuit hactenus nota seu suspicio contra eas, quæ ipsas dissimiles à luce sua constringeret: Vt nullis earum, quæ perpetuam forte Domino continentiam deuouerunt, occasio præbeatur ad lapsum: & ne periculis, damnis & scandalis plurimis, quæ proinde verisimiliter sequerentur, pro prouisione ecclesiæ moderna occupentur: Beguinas huiusmodi inculpabiles (vt præmittitur) nec suspectas sub prohibitione & abolitione præmissis (quia de ipsis prædecessor noster præfatus nullatenus sensisse dignoscitur) de fratrum nostrorum consilio declaramus & volumus non includi.

¶ Locorum ordinarijs nihilominus iniungentes, vt eas sub prætextu huiusmodi nullatenus molestari permittant. Et si quid forsan ex hoc in bonis aut iuribus à quibuscunque contra eas attentatum est hactenus, vel attentari contigerit in futurum, per illos prædictos ordinarios auctoritate nostra in statum reduci debitum volumus: Innocato si opus fuerit, auxilio brachij † sæcularis. Brachiū fæ re potest ab ecclesia innocare. c. de of. iud. antiq.

¶ Cęterum statum Beguinarum huiusmodi, quas esse permittimus (nisi de his per sedem Apostolicam aliter ordinatum extiterit) nul-

De censibus, exactionibus, & procurationibus.

¶ Benedictus [a] duodecimus episcopus seruus seruorum Dei ad perpetuam [b] rei memoriam.

¶ Taxat procurationes, pabula charitatis, & subsidium charitatiuum: Saluat priuilegia, cuentiones, consuetudines, & præscriptiones, & indemnitatem pauperum: inhibet contrauenri, punit transgressores & eorum familiares &c. Et locari debet sub rubrica de censibus & procurationibus.

a ¶ Bñdictus.] iste Bñdictus fuit duodecimꝰ natione Tholosanus Sanardanus Apamiarū diœcesis primū appellatus Iacob. Fornerij, abbas fontis frigidi, ordinis Cisterciēsis, & magister in sacra pagina, deinde epꝰ Apamiarum, & deinde epꝰ Mirapiscen. postea tituli sanctæ Priscæ ꝓsbyter Cardinalis, assumptus ad Papatum anno dñi M. cccxxxiiij. xx. Decēb. & ann. M. cccxlij. xxv. Aprilis vita functus est, Pōtificatus sui anno v. successit Ioanni xxij. sibi vero successit Clemens vj Io. Fran.

b ¶ Perpetuam.] sic & oia infra ad hoc fiūt 1. q. 7. Ialuberrimum, 25. q. 1. oēs fœminæ, & ga hoc graue negotium est & vt magis temeaē hæc ꝓuisio, merito ē ꝓpetuę memoriæ seruāda, facit de pœnis, in q buſdam. de schismaticis, c. 1. de pœnis, in c. felicis. li. 6. & quod no. in c. ad Apostolicę, in ptin. de re iud. eo. li. 6. vbi nota q̄ solus Papa sine concilio potest hoc facere & facit hæc extrauagans ius commune, c. pastoralis. de fide instrumento. & ibi no. Io. Fran.

CAP. I.

† De materia huius extrauagantis vide cõciliũ Lateran. sub Alexan. 3. c. Cõciliũ Lateran. sub Inn. 3. ca. 3. Concilium Oxoniense c. vt singula. & Conciliũ Trid. sel. 24. de reforma. c. 1.

† Actuum cap. 20.

1 Hanc ex trauagãtem gloſ. hic Ioã nes Frãciſ. Pauinus.

Vas[a] † electionis [b] Paulus Apoſtolus egregius prædicator, ſe & eos, qui ſecum erant proprijs manibus exhibebat [c] †, vt Pſeudo [d] & ſubdolis operarijs ſub prædicationis ſpecie lucra ſectãtibus locum præcluderet, & his quos ipſe paſcebat pabulo [e] verbi Dei non exiſtere et oneroſus

¶ Sane licet circa modeſtiam in exigendis procurationibus, obſeruandam à prædeceſſoribus noſtris Romanis Pontificibus ſalubria emanauerunt inſtituta: quia tamen (ſicut experientia docet) nonnulli prælatorum †, necnon diœceſis nuntiorum, vel legatorum Apoſtolicæ ſedis, de quibus nullam faciunt mentionem expreſſe, ſic ſe reddiderunt & reddunt in dictarum procurationum exactionibus onerоſos, [g] vt oppreſſi ſubditi huiuſmodi onera nequeant ſupportare, & victum longi temporis breuis hora conſumat. Nos attendentes, quod parentes [h] debent theſaurizare filijs, non delitijs faſtidioſis eorum ſubſtantiam abſorbere: ac cupientes pro diuerſitate conditionum viſitantium prælatorum, & prouinciarum ac eccleſiaſticarum etiam facultatum certum modum ſufficientem viſitantibus & ſupportabilem viſitatis in præmiſſis fore decætero obſeruandum de fratrum noſtrorum conſilio i præſentis conſtitutionis edicto, Statuimus, quòd cum in Franciæ, Nauarræ, Maioricarum regnis, ac terris, prouincijs, & partibus adiacentibus, & in vicinis eiſdem, necnon in Delphinatu Burgundiæ, Sabaudiæ prouinciæ, & Forcalquerij comitatibus archiepiſcopi [k] & epiſcopi, ac alij prælati & perſonæ eccleſiaſticæ, quibus id de iure vel conſuetudine competit, ſuos ſubditos perſonaliter viſitabunt: Idem archiepiſcopi à ſuis vel ſuffraganeorum ſuorum cathedralibus eccleſijs pro procuratione vnius diei ſiue in victualibus, ſiue à volentibus in pecunia, ultra trecentorum, à monaſtrijs uero & alijs eccleſijs uel prioratibus ſæcularibus uel regularibus habentibus collegium uel conuentum duodecim uel plurium perſonarum, ultra ducentorum ac quinquaginta: Ab habentibus uero paucarum perſonarum collegium ſeu conuentum, & quibuſuis alijs eccleſijs, prioratibus, & locis, ultra ducentorum: Epiſcopi uero ab eccleſijs cathedralibus, ultra ducentorum: A monaſterijs uero & eccleſijs alijs ac prioratibus ſæcularibus uel regularibus habentibus collegium, uel conuentum duodecim uel plurium perſonarum, ultra ducentorum, quinquaginta: Ab habentibus uero pauca rum perſonarum col

a ¶ Vas.] hoc nomen fuit ſibi impoſitum cælitus in eius conuerſione, Actuum. 9. cap. & hoc principiũ ſumptum eſt ex c. cũ Apoſtolus, in 11. n. de cenſib.

b ¶ Electionis.] & ideo nõ vitioſum, in quo omne oleum & vinum facile corrũpitur. de pe. dis. 3. §. ſiue à meadde textũ Mar ci 12. in fine.

c Exhibebat.] ideſt, procurabat. 18. q. 1. iã nunc. 21. q. 1.

d ¶ Pſeudo.] id eſt, falſis: Et eſt græcum nomen indeclinabile vt not. in dict. c. cũ Apoſtolus, cõtraquos nota monitionem eõ cilij generalis, de qua in ca. irrefragabili. in fine, de offic. ordinar. Pabulo.] eſt enim verbum Dei pabulũ animæ ex quo viuit, c. inter cætera de offi. ordina. quia nõ in ſolo pane, &c. ſed in omni verbo, &c. vt ibi.

f Prælatorum.] etiã Cardinalium. vt probat textus in ca. cum Apoſtolus, verſic. Cardinales, de cẽſibus & in ca. procurationes, in princi. eod. titu. & ibi no.

g Oneroſos.] vſque ad exinanitionem extremę virtutis, 10. q. 3. cauendum, & 1. q. 3. placuit, ideo ſeruãdum eſt quod ſtatuit concilium Vienneñ. in cle. ad noſtrum. §. fin. de cenſibus.

h ¶ Parentes.] 16. q. 1. prædicator. vbi Paulus dicitur diuinus Apoſtolus, &c & quod beatius eſt dare, quam accipere. Et cum myſterio accumulantur tot rationes, vt ſi altęque ceſſarent, non ceſſit diſpoſitio. Inſti. de nup. §. affinitatis.

i ¶ Cõſilio.] ad quod non arctabat ſequendum, nec petendum, ſecundum glo. & doctores in cap. Apoſtolicæ. de re iudi. & in cap. 1. de ſchiſmat. li. 6. licet Ioã. Mona. in hoc variauerit factus Cardinalis. Sed quod papa regat conſilio Cardinalium probat in cap. licet, & in Geneſi. & cap. eccleſia 2. in fin. de elect. ſicut epiſcopi cõſilio canonicorum regi debẽt. cap. nouit, & ca. quanto. de ijs quæ fiunt à prælato. cap. quæſiuit & capit. final. de iis quæ fiũt à maio. par. c. Hoſt. in ſumma. in ti. de offi archipresb. §. quę pertinẽt. ver. poteſt. præſertim inarduis 2. & hoc ſeruat cõſuetudo.

k Archiepiſcopi.] idem, & in patriarchis, primatibus: & alijs etiã pluribus: id eſt & abbatibus, de quibus, viã infra. idẽ ſunt enim primates & patriarchæ. 99. diſtin. prouincię, & dixi ſupra

Consilium Cardinalũ andebeat papa ſequi.

2 Verũ in arduis tenea tur papa re q. reſeruatis Cardinali vide late Filippũ Fa cũ & doctores ſuper co. de haret li. 6. adde Abbatẽ ſe. qui. uit. de his q fiunt à pl.

ſup. in ſecunda quæſtione primæ partis & idem archiepiſcopi & metropolitani & nudis tantũ verbis differunt. no. in cap. duo. de offi. ord. vide in Spe in tit. de offic. ordina. §. ſunt quoque. & in verſi. & nota. ſic & archiepiſcopi ſunt epiſcopi. no. in c. quàm pericoloſum. de ſen. excõ. lib. 6.

a ¶ Locis.] non credo comprehendi hoſpitalia pauperum, pter infra dicenda, puta leproſorum & aliorum infirmorum mendicantium parẽ ſicut nec grãgias per c. fi. de cenſi. & idem forte de fabricis & commiſſarijs, de quibus canonica portio non detrahitur. cap. fin. de teſta. & de alijs, de quibus non eſſet ſoluenda decima, de qua in clem. ſi beneficiorum. de deci. de quibus omnibus dic vt ibi plene no. Circa hoc tamen tenendum eſt illud, quod concludit Fridericus de Senis in conſil. 111. Et an epiſcopus poſſit priuilegiare hoſpitale tempore conſtructionis, vt non poſſit ab eo vel ſucceſſoribus viſitari, vide eundem in conſi. 148. Et quid de domibus leproſorum, vide per eundem in conſil. 130. Et adde in ſimili quod firmat Pet. de Ancharano de teſtatore, in conſil. 128. & quod examinat Guliel. de monte Lauduno in gl. ſuper extrauagan. ſuſcepti. Ioan xxij. ſuper ver. in totum. Io. Franc.

b ¶ Abbates.] idem credo de prioribus etiam canonicorum regularium. argum. c. quod Dei timorem. de ſta. mona. & aliorum quorumcunque viſitandorum etiam Mendicantium, exceptis tantum Fratribus Minoribus, de quibus in clem. Exiui. de verb. ſig. Io. Fr.

legium ſeu conuentum, & quibuſuis alijs eccleſijs, prioratibus & locis [a], vltra ducentorum: Epiſcopi vero ab eccleſijs cathedralibus vltra ducentorum: A monaſteriis vero & eccleſiis aliis ac prioratibus ſæcularibus vel regularibus collegium habentibus duodecim vel plurium perſonarum, vltra centum & quadraginta: Ab habentibus vero perſonarum collegium pauciorum, & quibuslibet aliis eccleſiis, prioratibus & locis, vltra centum & qnadraginta: Abbates [b] quoque à monaſteriis vel prioratibus habentibus collegium duodecim vel plurium, vltra ceutum: Ab aliis quoque habentibus minus collegium ab eccleſiis, prioratibus & locis quibuſcunque vltra octuaginta Archidiaconi quoque vltra trigintaquinque, Archipresbyteri quoque vltra viij. Turoneñ. argenti valorem recipere non præſumant. Si vero [c] prefati archiepiſcopi, prelati, & perſonę eccleſiaſticę ex priuilegio Apoſtolico per alios viſitare, & procurationes recipere valeant in pecunia numerata: Iidem archiepiſcopi à ſuis & alijs cathedralibus eccleſijs, vltra centum xx. A monaſteriis vero & eccleſiis aliis ac prioratibus ſæcularibus & regularibus habentibus collegium duodecim vel plurium perſonarum, vltra centum; Ab habentibus vero minus collegium, & quibuslibet alijs eccleſijs, prioratibus & locis vltra lxxx. Epiſcopi etiam ab eiſdem eccleſijs, monaſterijs, prioratibns, atque locis vltra lxxx. Abbates vltra lx. Archidiaconi vltra xxx. Turoneñ. argenti valorem non recipiant quoquo modo.

¶ In Alemanię quoque, Angliæ, Hungariæ, Bohemię, Poloniæ, Noruegię, Daciæ, Scotię, & Suetiæ regnis, terris, ac prouincijs, & partibus eiſdem adiacentibus archiepiſcopi, & epiſcopi, alij quoque prælati & perſonæ eccleſiaſticæ cum (vt præmittitur) perſonaliter viſitabunt; Iidem archiepiſcopi & epiſcopi, etiam ſi primates exiſtant à ſuis vel ſuffraganeorum ſuorum eccleſijs cathedralibus & perſonis earum pro procuratione vnius diei, ſiue in victualibus, ſiue à volentibus in pecunia vltra trecentum & viginti; A monaſterijs vero & alijs eccleſijs prioratibus ſæcularibus vel regularibus habentibus collegium duodecim uel plurium perſonarũ ultra cc. & lx. Ab alijs uero monaſterijs, eccleſijs ſeu prioratibus minus collegium habentibus, alijs quoque eccleſijs, prioratibus & locis, ultra ducentorum & uiginti; Epiſcopi etiam à cathedralibus eccleſijs, ultra ducentorum & uiginti; A monaſterijs uero & alijs eccleſijs & prioratibus ſæcularibus vel regularibus habentibus collegium duodecim uel plurium perſonarum, ultra cẽtum & lxxx. Ab habentibus uero collegium minus, & quibuslibet alijs eccleſijs & prioratibus atque locis, ultra centum & quinquaginta; Abbates inſuper à monaſterijs prioratibus, ſeu eccleſijs habentibus collegium xij. uel plurium perſonarum, ultra centum. Ab habentibus uero minus collegium, ac eccleſijs prioratibus, & alijs locis quibuslibet, ultra lxxx. Archidiaconi uero ultra quinquaginta; Archipresbyteri [d] etiam ultra decem Turonen. argenti ualorem recipere non preſumunt.

Si uero ijdem archiepiſcopi, epiſcopi & prelati, ac perſonæ eccleſiaſticæ ex priuilegio [e] Apoſtolico per alios [f] viſitare, & procurationes recipere, ualeant in pecunia numerata; dicti archiepiſcopi, etiam ſi primates

c ¶ Si vero.] hic determinat quæ habentur in c. felicis, de cẽſi. lib. 6.

d ¶ Archipresbyteri.] quid autem de archipresbyteris ruralibus, qui Decani aliquando nuncupantur, ſubdit infra, in verſi. illud quoque. Ioan. Franc.

e ¶ Ex priuilegio.] ſine priuilegio vero nõ poſſunt, aliàs contrafacientes puniuntur. vt in c. felicis. de cenſib. lib. 6.

f ¶ Per alios.] hæc conſtitutio approbat quod no. Ioan. And.

Universidad de Deusto Biblioteca

Prælatorũ vicem gerẽtes variis cõsenẽ nomin-ib.

in c. felici. de censib. in glo. super ver. officio. Et adde q̃ prælati aliquando habẽt officiales de offi. vic. c. 2. & 3. de appel. Romana. de offi. ord. c. Romana. de offi. de leg. c. 4. in fi. lib. 6. & c. insinuante. Quandoque habent vicarium in spiritualibus de temp. ord. cap. 3. §. 1. lib. 6. Quandoque habent vicarium generalem, dicto c. 3. §. episcopo autem, de temp. ord. & de offic. vic. ca. fin. de præb. c. statutum. lib. 6. Quandoque habent simpliciter vicarium, c. statutum, & cap. vt officium, & c. vt cõmissi. de hære. lib. 6 Quandoque tales vocantur locum tenẽtes 93. di. cap. si. Siue ergo quis vicarius à sede Apostolica deputetur, vt in c. is cui. de elect. li. 6. siue à capitulo ecclesiæ cathedralis episcopali sede vacante, vt in c. penul. de sup plen. negli. præla. lib. 6. ubi potest ex consuetudine visitare salnis notatis ĩ clem 1. de hære. siue ab electa in abbatissam à maiori parte capituli, indemnitatibus, de elec. lib. 6. siue ab alio prælato electo cõcor diter in casu capituli, nihil. de elect. cum visitat, poterit recipere procurationẽ iuxtã istam taxam. argu. notatorum in dicto cap. felicis. de censi. facit cap. si episcopus. de offic. ord. eod. lib. Et si sunt plures, tũc solum principalis, sed non foraneus poterit hoc generaliter facere, vt probat clem. & si principalis, de resc. Quid si plures essent omnino æquales officiales vel vicarij? D. c vt ibi not. Quid de foraneis in locis suis? Dic attẽdenda illorũ mandata adde rex. in l. 1. C. de offic. eius q̃ vic. alterĩ gerit l. Frã.

Vicarius põt visitare & procuratio nem recipere &c.

Abbas Cluniacẽsis subditos mediatos & immediatos visitare potest.

a ¶ Abbates.] de patre abbate Cluniacensiũ, quomodo teneatur visitare subditos mates existant, ab huiusmodi ecclesijs, monasterijs, prioratibus atque locis, vltra centum: Episcopi vltra lxxx. Abbates [a] vltra lx. Archidiaconi vltra triginta Turonenſ. argenti valorem pro procuratione qualibet vnius diei recipere non præsumant.

¶ In Castellæ quoque, Legionis, Aragoniæ, & Portugaliæ regnis & dominijs, terris & prouincijs regum Castellæ, Aragoniæ, & Portugalliæ, & partibus adiacentibus etiam vicinis eisdem, excepto Sardiniæ & Corsicæ regno, archiepiscopi, episcopi, & prælati, ac personæ ecclesiasticæ cum (vt præmittitur) personaliter visitabunt ijdem archiepiscopi à suis & suffraganeorum suorum ecclesijs cathedralibus pro procuratione vnius diei, siue in victualibus, siue à volentibus in pecunia, vltra centum & quadraginta: A monasterijs vero & ecclesijs alijs, ac prioratibus sæcularibus vel regularibus habentibus collegium duodecim vel plurium personarum, vltra centum & viginti: Ab habentibus vero minus collegium, alijsque ecclesijs, prioratibus atque locis, vltra centum: Episcopi etiam à cathedralibus ecclesijs, vltra centum: A monasterijs vero & prioratibus sæcularibus vel regularibus habentibus collegium xij vel plurium personarum, vltra octuaginta: Ab habentibus vero minus collegium, alijsque ecclesijs, prioratibus & locis vltra sexaginta: Abbates [b] etiam à monasterijs vel prioratibus habentibus collegium xij. vel plurium personarum, vltra quinquaginta: Ab habentibus minus collegium, & quibuslibet alijs ecclesijs, prioratibus & locis, vltra quadraginta: Archidiaconi vero, vltra xxv. Archipresbyteri vero, vltra v. Turonenſiũ. argenti valorem recipere non attentent. Si vero proxime nominati archiepiscopi, episcopi, & prælati, & aliæ personæ ecclesiasticæ ex priuilegio Apostolico per alios visitare, & procurationes recipere possint, in pecunia numerata: Idem archiepiscopi ab eisdem suis & suffraganeorum suorum ecclesiis, vltra octogintat. A monasterijs vero & ecclesijs alijs ac prioratibus sæcularibus vel regularibus habentibus collegium xij. vel plurium personarum, vltra sexaginta: Ab habentibus vero minus collegium, & quibuslibet alijs ecclesijs, prioratibus & locis, vltra quinquaginta: Episcopi etiam ab eisdem ecclesijs, monasterijs, prioratibus siue locis, ultra quadraginta: Abbates vero ab eorum monasterijs, prioratibus ecclesijs siue locis, vltra triginta: Archidiaconi vero ultra viginti Turonenſi. suos mediatos & immediatos, vide Oldr. in cõsi. 155. quod incipit: Prima quæstio. & adde quantum ad abbates, idẽ uidetur esse effectus inquisitionis generalis & specialis, vt dicit idẽ Oldradus in consi. 227. quod incipit, licet quãtum. Ion. Franc. b ¶ Abbates.] honeste facerent abbates, & alij religiosi nõ exigere pecuniã, sed conformare se laudabilibus consuetudinibus & cõstitutionibus monasteriorũ, & cõtenti comedere cũ alijs in refectorio, & dormire in dormitorio cõmunibus, vt melius valerent oculo intelligere qũo se habeãt omnia, tã in ecclesia quàm in menia, & tam de die quam de nocte, & propter bonũ exemplum. arg. eius quod not. in clem. ad nostrũ. de censi. in ver si. voluerint, & in cap. magne. de voto. quia quod agitur à platis, cito à subditis trahitur in exemplũ, vt ibi & in c. præcipue. 1. q. 3. alias tot mortib. digni sunt quot pniciosa exẽpla, &c. vt ibi & hoc satis dicit. §. nostræ tã intentionis. ĩ ver. nec ultra, & versi. cæterũ Tenent. n. visitatores nõ minus exẽplo quàm verbo ædificare & plantare. c. qũ &c. inter cætera. de offic. ord facit c. Romana in fi. de censi. lib. 6. vbi uide not. p Ioã. An. in nouel. & in ca singulis. de stamon. In huiusmodi nãque actibus regulariter nõ sunt subtilitates neq; glossæ exquirẽdæ, nec appellationes admittendæ, sed simpliciter oia sunt expedienda c ad nostrã, reprehẽsibilis, & cũ specialis. de appel. Nõ est tã omittendũ q̃ si platus religiosus in mortali cõstitutus notorius vel infamatus sit incorrigibilis, & propterea à subditis, appellet, dẽ appellatiõi deferri, alias, p tanto

Prælatorũ gestas de subditorũ excẽplis.

tanto excessu satisfacere compelletur. de appella. de priore. quia ad talem non pertinet iudicialis correctio, 3. q. 7. iudicet. Misericorditer etiam, & non passim sunt corrigendi monachi, & non more latronum in grauem carcerem detrudẽdi de statu monach. cap. ea quæ. & non debent esse prælati nimis graues in corrigendo, aliàs de consilio conuentus deest, capituli, est correctio temperanda. dicto cap. reprehensibilis. in fin. de his quæ fiunt à prælato. nouit. & cap. ea nocsitur, & ideo dicit textus in dicto cap. Romana. in fin. consuetudines rationabiles & approbatas, secundum Host. & Ioann. Andr. ibidem in nouella. Ioann. Franc.

Monachisũ misericordi corrigen-di.

a ¶ Siciliæ.] not. quod huiusmodi insulæ sunt pars prouinciæ cui adhærent. l. insulæ. ff. de iudic. cum ibi not. facit ff. de verb. sign. l. notionem. §. 1. faciunt not. in cap. quoniam à nobis, de deci. ex quo sequitur, quod qui in Sicilia vel Corsica est, aut Sardinia, debet respondere in Italia, vt not. in dicta l. insulæ, probatur ff. ad municip. l. qui ex vico. Idem dico de eo qui est in insula Maioricarum, vt teneatur respondere regno Nauarræ, vt patet §. §. statuimus. vbi dicitur illi adiacere, &c.

b ¶ Abbates.] de abbatissa vero dicit Archid. quod etiam pro visitandis monasterijs sibi subiectis ei non licet egredi monasterium, per textum in cap. 1. de stat. regu. lib. 6. ibi, quacunque ratione, sed debet per alium visitationem facere, circa quod vide not. in Clem. 1. in princ. cod. titu. in

Abbatissæ monasteriũ prædi. non egrẽdi.

argenti valorem recipere non attentent.

¶ Ab Apuliæ vero, Calabriæ, terræ Laboris, Siciliæ [a], Lombardię, Tuscię, Sardiniæ, Corsicæ, & cæteris alijs Italiæ partibus: necnon Sclauoniæ, Achaiæ, Cypri, & cæteris regnis, insulisque, & alijs, prouincijs & partibus omnibus vltramarinis & etiam transmarinis, patriarchæ, archiepiscopi, episcopi ac prælati alij & personæ ecclesiasticæ consistentes, cum (vt præmittitur) personaliter visitabunt: Idem patriarchæ & archiepiscopi à suis vel suffraganeorum suorum ecclesijs cathedralibus pro procuratione vnius diei, siue in victualibus, siue à volentibus in pecunia vltra sexaginta: A monasterijs vero & ecclesijs alijs, ac prioratibus secularibus vel regularibus habentibus collegium xij. vel plurimum personarum, vltra quinquaginta. Ab habentibus vero minus collegium & quibuslibet alijs ecclesijs, prioratibus atque locis, vltra xl. Episcopi, etiam à cathedralibus ecclesijs, vltra quinquaginta: A monasterijs vero alijsque ecclesijs, & prioratib. sæcularibus vel regularibus habentib. collegium duodecim vel plurium personarum, vltra quadraginta: Ab habentibus vero minus collegium, & ecclesijs alijs seu prioratibus vel locis quibuslibet, vltra triginta: Abbates vero à suis monasterijs vel prioratibus similẽ collegium vel maius habentibus, vltra viginti: Ab habentibus vero minus collegium & quibuslibet alijs ecclesijs, prioratibus atque locis, vltra sexdecim: Archidiaconi vltra decem Turon. argenti valorem non audeant recipere quoquo modo. Si vero prælati, patriarchę, [c] archiepiscopi, & personæ ecclesiasticæ proximè nominati, ex priuilegio Apostolico per alios visitare, & procurationes recipere valeant in pecunia numerata: dicti patriarchæ seu archiepiscopi ab eisdem suis vel suffraganeorum suorum ecclesijs cathedralibus vltra quadraginta: A monasterijs quoque & ecclesijs alijs ac prioratibus sæcularibus vel regularibus habentibus collegium duodecim vel plurium personarum, vltra triginta. Ab habentibus vero minus collegium, & ecclesijs alijs, prioratibus siue locis & subditis quibuscumque, vltra vigintiocto. Episcopi quoque à suis cathedralibus & quibuslibet alijs ecclesijs, monasterijs, prioratibus atque locis, vltra viginti [d]. Abbates etiam vltra decem, nec non archidiaconi vltra quinque Turonen. argenti valorem recipere non præsumant. Ita quòd expensæ seu sumptus vniuersi seu taxatio pecuniaria huiusmodi procurationis totius diei [e], videlicet in pecunia vel victualibus & necessarijs alijs prędictam summam vel valorem aliquatenus non excedat: nec vltra dictas summas vel taxationes seu valores earum prętextu cuiusuis consuetudinis vel aliàs, vel ipsis prelatis vel familiaribus

Monachorũ appone includunt abbates.

glo. istorum. mouetur etiam archidiaconus: quia quod generaliter scriptum est, generaliter est accipiendum, cap. 2. de coniug. leprol. Item fortificatur prohibitio in eo quod ibi duo casus excipiuntur, in alijs ergo stet valida. de deci. ad audientiam. 31. distin. omnino. 31. quæst. 1. quomodo. &c. 8. distin. si consuetudinem. Et licet textus ille non videatur loqui de abbatissa, nihilominus appellatio monachorum includit abbatiss. vbi de salute animæ agitur. capit. fin. de simo. Item ibi in §. veram, exprimit de abbatissa, & hæc opinio multum sapit honestatem, de quo per Ioann. And in dicto cap. 1. de statu regu. in 6. & dixi in tractatu visitationum. quæst. 2.

c ¶ Patriarchæ.] nota patriarchæ, & sicut capit. exigit extendit cap. Romana. de censi. ita fortius vna clausula debet extendere aliam argu. in l. doli clausula. de verb. obl. & cap. 2. requiritis, supra de appella. & l. 3. ff de vibon. rapt. Ioan. Franci.

d ¶ Dici.] hoc intelligo, nisi quando ex causa oporteret visitantem ibi stare per plures dies ex causis necessarijs & culpa visitandorum, vt habetur in c. conquerente, de offic. ordin. tunc enim sibi debent imputare visitandi: quia necessitas legem non habet, de quo plene dixit in tractatu visitationum. quæst. 3. primæ partis. Ioan. Franci.

a ¶ No-

a ¶Nominantur.] vt no. in d.c.cū Apostolus. super verbo, decani. Io. Franc.

b ¶ Consueuerint.] h.d. pp ea quæ habentur in c. cum ex officij, de præscr. & not. in cle. ad nostrum, circa prin. de censi. adde quod habetur p Ioā. And. in addit. Spec. in ti. de censi. in fin. & in mercu. super regula, plus semper, de regu. iu. lib. 6. & in c. fi. eo. titu. & lib. & per Lapum allegatione 30.

c ¶ Charitatis.] h.d. pp ea, quæ habent in clem. ad nostrum, circa fi. de censi. & in d. c. cum Apostolus, ad finem.

d ¶ Prorogamus.] pa tet ergo hic, & j. vers. ꝓmtſſis, ꝙ hæc constō quamuis penalis, extenditur ad casus similes ex idētitate rōnis: quasi tunc nō dicatur extensio, quia quod est ex ratione, est & ex mēte, vt no. in c. si postquam, de ele. lib. 6. & in c. iciat eunctis, præsertim vbi est omnino eadem ratio. no. de temp. ordi. c. 1. eod. lib. & no. Archid. de pœni. dist. i. c. vulgaris, in §. pœnæ, alias secus, vt no. Butriga. in clem. 1 de resci. facit decis. 277. quod no. Ioan. And. in nouella. de reg. iu. odia. ad fin. & in element. 1. de consang. & affinit. & in clem. auditor. de rese. & in clem. 1. de foro competen & per Bart. in l. furti. §. fin. ff. de ijs qui no. infam. & Butri. de præb. in c. dilectus, facit l. tantum §. 1. ff. de ser. corrup. & quod habetur in l. 1. ff. de leg. 1. & in l. maximum vitium, C. de libe. & postlim. & l. si quis seruo. C. de fu. & Butr. in cle. 1. de offi. vica. & in auth. quas actiones, C. de sacrosan. eccle & in l. 2. C. de pat qui fil. distra. & per moderno, in l. si vero §. de vito. ff. solu. mat. vide Io. de Ana. in repertorio, in verbo, lex siue con

Cōstō ēt penalis q̄q; ampliat ex idētitate rāsionis.

ribus earundem quicquam exigere vel recipere liceat etiam à volentibus, quando ex conuentione vel consuetudine minus soluere consueuerint, quòd propter prædicta non plus soluant. Illud quoque quod de archidiaconis superius diximus ordinandum; locum habere volumus etiam in decanis, præpositis, aliisque personis ecclesiasticis superius non expressis, quibus visitationis officium, & procurationis receptio ex priuilegio sedis Apostolicæ, vel de iure seu consuetudine competere dignoscuntur: Decanis ruralibus dumtaxat exceptis, qui in aliquibus regionibus archipresbyteri nominantur [a], circa quos in receptione huiusmodi procurationis id quod supra statutum est de alijs archipresbyteris, volumus obseruari.

¶Nostræ tamen intentionis existit, quòd si ex conuentione vel consuetudine tam ecclesiæ cathedrales quàm collegiatæ, & aliæ quælibet sæculares, ac etiam monasteria, prioratus conuentuales, & loca alia quæuis ecclesiastica, earumque capitula, collegia seu conuentus, & rectores etiam & personæ prælatis quibusuis visitantibus (vt præfertur) minus debeant vel consueuerint [b] quàm per nos superius est statutum, ad soluendum vltra conuentionem vel consuetudinem huiusmodi nullatenus adstringantur, sed super ijs circa eos consuetudo & conuentio huiusmodi obseruentur. Huiusmodi etiam moderationes & taxationes ad prælatos quoslibet, qui prętextu cuiusuis consuetudinis in monasterijs, siue locis alijs ecclesiasticis gratis recipiantur ad pabulum charitatis [d] extendimus, & etiam prorogamus [d]: prouiso nihilominus, quòd in locis quibuslibet secundum quòd maior vel minor rerum copia fuerit in ijsdem, necnon iuxta maiorem vel minorem personarum & euectionum [e] numerum huiusmodi visitatiuum, expensarum maiorum vel minorum debita moderatio teneatur: ita tamen quòd maiores expensæ non excedant summam superius limitatam.

¶Insuper prædictis omnibus archiepiscopis primatibus, episcopis & alijs superius nominatis visitantibus, ne vltra conuentionem vel consuetudinem huiusmodi circa personas & loca vbi fuerint, nec vltra moderationes & taxationes prædictas quicquam præsumant recipere districtius nihilominus inhibemus. Volentes etiam constitutionem præsentem pœnę [f] adiectione iuuari, statuimus, quòd si dicti visitantes per se, vel (si ex priuilegio eis competat) per alios visitationis officium exercuerint, & procurationes receperint (vt præfertur) ipsi, vel familiares eorum vltra taxationes prędictas aliquid scienter exegerint, vel receperint etiam à volente; stitutio, &c. habebit enim locum in spāli visitatione, de qua in c. excommunicamus in §. adijcimus, de hære. & in ea de qua in c. Eleutherius, 17. q. 2. & in ea de qua in ceruitium. ead. causa & quæstione, de quibus no. in c. accedentes, de præscrip. & in cap. præterea. de iure patro. & in c. procurationes. de censi. & in omnibus alijs similibus procurationibus.

e ¶ Euectionum.] & an numerus. p sonarū & euectionum dēat alias esse æqualis, vide plene p doctores in c. cum ad quorundam. de excess. pla. & dixi 3. q. prox. circa prin.

f ¶ Pœnæ.] vt quos Deus mor. &c. de vit. & hon cler. vt clerico rum. &c. di. plurimos. & c. felicis. §. præmissis, de pœnis. lib. 6. ga non semper omnia deducuntur in iudicium. & ideo sola ꝓ hibitio quandoq; cunq; parum proficit, & inter leges illa dr̄ imperfecta, in qua nulla pœna deuiantibus fingitur, vt refert dicere Macrobrium Io. An. in dicto c. exigit. de censi. Et nota hic imponi pœnam pecuniariam pro delicto: quia non applicat visitanti neq; parti, sed Ecclesiæ: si & qñ est applicanda pauperibus, vt in c. ad liberandam, de Iudæ. & in c. quia pleriq;. de immunit. eccl. etiam vsq; ad quadruplum 18. dist. quoniam qui dam, 1. q. 7. sancimus. 23. q. 1. militare. Si autem applicaretur visitāti, procederent de radice auaritiæ & cupiditate: & iō imponi non posset nisi in casib. à iure expressis c licer. de pœn. 16. q. 2. cum deuotissimam, & de rapt. in archiepatu. quia nec conuentionalis in foro ecclesiastico exigi debet: aliàs modestiæ pontificalis obliuisceretur, qui inhonestis quęstibus

Lex q̄ dēnās res nō punit est imperfecta.

Pœna pecuniaria q̄nq; imponit ꝓ delicto.

bus anhelādo desideraret cum aliena iactura ditari. c. suam. & cap. constitutus de pœn. nisi pro mēsura intereſſe. dilecti. de arb. Est enim naturæ cōgruum pœnas exigi, quæ cum competēti conferuntur moderatione vel à legibus certo fine cōclusæ statuuntur. l. 1. C. de sentētia. quæ pro eo quod inter. prof. hoc tenent. Card. & Butrig. post Host. in dicto cap. dilecti. sed Abbas contra, & male, saltem in spirituali & ecclesiastico. Io. Franc.

a ¶ Duplum.] hoc sumptum est ex cap. procurationis. in fi. de censi. & cap. quia plerique. de immu. eccl. & credo. quod in isto duplo computetur exactum, & receptum, facit 23. q. 1. militare. 18. dist. quoniam 1. q. 1. cōcussionis. & cap. exigit. de censi. lib. 6. vbi nota illud quod hic dicitur de familia. Et quòd prælatus teneatur de facto ipsorum facit. 86. dist. an putatis. & de electio. generali. §. fi. Ioan. Fran.

b ¶ Extunc.] si licet elapso secundo mense, vt not. in dicto c. exigit. super ver. extunc. & facta restitutione, statim sunt b soluti sine alia snia. 81. dist. si qui cū suis. & de spon. in c. non est. Ioan.

c ¶ Laicus.] puta cocus clem. ad nostrū. de censibus. vel notarius, vel alij, de quibus in cap. Romana. §. procurationis. de censibus & ibi no de sigillatoribus, quod tamen debet intelligi secundum quod ibi declarat Ioā. An. in nouella. Ioan Fō.

d ¶ Remissionem.] hoc sumptum est ex cap. exigit de censi. lib. 6. vbi not. quòd quis rem suam vel si bi debitam remittere non potest, licet in re sua quis sit moderator & arbiter. l. in re mandata. C. mā-

duplum [a] eius quod ipsi ijdem prelati, vel eis scientibus aut ratum habentibus eorum familia taliter exegerint vel receperint, intra duos menses post receptionem seu scientiam huiusmodi ecclesijs, monasterijs, & alijs locis a quibus illa recepe-rint, restituere teneantur. Si vero dictis prælatis per alios visitantibus, hi qui pro eis visitationis officium exercebunt, per se vel alios vltra moderationes seu taxationes prædictas quicquam exegerint seu receperint etiam volentib. duplum eius quod vltra receperint, ecclesiis & monasterijs vel locis alijs à quibusid receptum fuerit, intra præfatum terminum restituere teneantur. Alioquin extunc dicti prelati, qui vltra moderationes & taxationes prædictas seu conuentionem vel consuetudinem huiusmodi receperint in pecunia numerata duplū ipsum eisdem ecclesijs, monasterijs siue locis vltra dictum tempus restituere differentes, ingressum ecclesię sibi nouerint interdictum. Hi vero pro dictis prælatis visitationem huiusmodi (vt prēmittitur) exercentes, ab officio & beneficio no uerint se suspensos, quousque grauatis ecclesijs, monasterijs, siue locis de huiusmodi duplo plenariam satisfactionem impendant. Adicientes constitutioni prēsenti, quòd si quis de familia prelati personaliter uisitantis aliquid vltra moderationes & taxationes prefatas per se vel alios, prælato ignorante, nec ratum habente, receperit ab ecclesijs, monasterijs, & locis alijs visitatis, duplum eius quod vltra receperit, de suo proprio intra duos menses post receptionem huiusmodi ecclesijs, monasterijs & locis alijs, à quibus illa receperit, reddere teneatur: Alioquin extunc [b] recipiens, si clericus fuerit, tamdiu ab officio & beneficio sit eo ipso suspensus. Si vero laicus [c], tamdiu ingressum ecclesiæ sibi nouerit interdictum, & à communione Eucharistiæ ipso facto nouerit se suspensum, donec de duplo huiusmodi grauatis ecclesijs monasterijs sine locis satisfecerit cum effectu: Nulla eisdem ultra moderationes & taxationes prędictas recipientibus, in his donantium remissionem [d] liberalitate, uel gratia ualitura. Ceterum moderationes & taxationes huiusmodi in illis locis uolumus obseruari, in quibus id fieri poterit secundum ecclesię, monasterij, uel loci alterius facultates. In alijs autem tantam præcepimus modestiam abhiberi, quòd per hæc quę ad exonerationem locorum ecclesiarum statuendam prouidimus, non doleant se grauari, nec per hoc dicti prelati exigendi amplius quàm ipsi subditi pati possint, indultam sibi existiment potestatem.

¶ Premissis quoque adiiciendo statuimus [e], quod si dicti prælati uel aliquis eorundem ex Apostolica indulgentia uel consuetudine, seu de iure, petant sibi ab ecclesijs, monasteriis, & locis aliis eorumque capitulis, collegiis, uel conuentibus, rectoribus, seu personis moderatiuum seu charitatiuum [f] subsidium exhiberi, non possint à singulis ecclesijs,

dati. & nihil tam naturale, &c. ut in §. per traditionē. Inst. de re. diui. Et si post restitutionem factā ille iterum donaret, credo idem propter uerba hic geminata scilicet remissionem liberalitate vel gratia, quia præsumeretur in fraudem facta, arg. ff. de don. inter uir & uxo. l. si spōsus. §. recte. & ff. ad Velleian. l. quamuis. §. si cum essem. & quod habetur in ca. commisse de elect. cum similibus, & quod not. 14. q. 3. plerique. & in cap. quanto de priui. Licet Ioan. And. uideatur innuere contrarium in simili. in ca. statutum. circa fi. de rescrip. lib. 6. super uersi. remissionem. p l. sed si ego ff. ad Vel leian. & ea. quæ habentur in cap. Gemma. de sponsi. quia aliàs facile fieret fraus legi, &c. Ioan. Franc.

e ¶ Statuimus.] con cor. cum dicto c. cum Apostolus. §. fin. de censib.

f ¶ Charitatiuum subsidium.] quod ex manifesta & rationabili causa tātum peti poteſt cum charitate. ut dicto cap. cum Apostolus §. phibemus. hæc enim duo simul

Charitatiuū subsidiū quare & à q. b' peti pōt.

Universidad de Deusto
Biblioteca

requirunt, & ꝙ hæc est charitas, non currit retra eam præscriptio secundum Host. aliàs multum longe à paterna pietate videretur, si ꝓpositi subditis suis graues existent, quos in cunctis necessitatibus pastoris dent more fouere, & potest episcopus met compelle re eos ad hoc soluendum, secundum Inn. & Hostien. allegant 45. dist. qui emendā. dumtamen non excedant, vt c. sane. & c. cum ad quorundā. de excess. prælat. aliàs posset appellari secū dum communem sniam doctorum ibi, per quam appellatio nē essent tuti ab excommunicatione, & vbi esset dubium, superioris arbitrio cēt determinandum. ar. 10. q. 3. quia cognouimus. & 11. q 1. si clericus. & not. in dicto c. cum Apostolus. Ad de quæ plene habenter per Inno. in c. ex parte. de verb. signi. & Butri. in c. venerabilis. de censi. Quæ autem sint iustæ causæ petendi charitatiuum subsidium, vide Oldradum in consil. 205. quod incipit, circa propositam quæstionem, & possint prælati conuocari ad concilium gñale imponere clero charitatiuum subsidium, tenet Inn. in c. 1. de statu mona. & no. 10. q. 3. vnio. & quid de priore Generali ordinis Camaldulensiū, an pro expēsis factis in sua ꝓmotione & cōi seruitio cameræ Apostolicæ, possit a subditis petere charitatiuum subsidiū, & qñ ꝓ eos possit exigi, vide ꝓ Calderinum in consil. 30. in titu. de censib. Et ad de ꝙ ad subsidium impositum per Papam tenentur Cardinales, etiam pro beneficijs, quæ tenēt vt administratores. Et quædam alia circa subsidium Papæ, vide ꝓ Ludouicum in consil. 498. Adde ēt ꝙ si c. lede vacāte statuit & iurat de minuendo charitatiuo subsidio, ꝑt postea soluere debitā summam constōne hmōi non obstāte, secundum Lapum allegatioōe 20 Consulo ꝙ clerici impetrent a sede Apostolica priuilegium ad instar priuilegij cleri Paduani, dudum à sede Apostolica obtenti, ꝙ pro charitatiuo subsidio nō possint grauari vltra certā & specificā summam soluendam inter mino annorum duorum, maxime ꝓp crebras translationes, q̄ hodie fiunt cū magna iactura cuiusq; cleri. Adde ēt ꝙ an à pœna ſuprapposita, & non repetita hic. 1. qñ exigeretur subsidium charitatiuum vltra taxam prædictam valeat exigens, maxime si exigat à ſponte soluentib. excusari: videtur tenenda conclusio Lapi, al legatione. 38.

a ¶ Florenum.] quid si mutentur monetæ, & facultates ecclarum crescant? Vide quæ plene habentur in c. quanto. & c. olim. de censib. Et hæc intelligo, nisi sup hoc in aliquib. partib. essent beneficia taxata ad minus, monasterijs, siue locis pro subsidio huiusmodi vltra petere vel recipere (etiam à volentibus) nisi quantum ascenderent singulæ procurationes in pactum per nos superius moderatum, quas ijdem prælati possent recipere, quando ex priuilegio per alium visitarent.

¶ Porro Turonenses prædictos tales fore intelligemus, quòd duodecim ipsorum valeant vnum florenum a auri boni, puri, & legalis ponderis, ac cunij Florentini.

¶ Per constitutionem autem huiusmodi nolumus, quòd prædicti prælati, vel alij, quibus visitationis officium & procurationum receptio ex priuilegio sedis Apostolicæ, vel aliàs de consuetudine vel de iure competere dignoscuntur, ius visitandi seu procurationes recipiendi sibi valeant vendicare b. Nec per constitutionem eandem alijs constitutionibus super præmissis per prædecessores nostros dudum editis, quo ad alia contenta in eis aliquatenus derogetur.

Insuper abbates Cisterciensis c ordinis sua monasteria visitantes, sub prefata constitutione nostra nolumus comprehendi, cum super his per aliā constitutionem nostram duxerimus specialiter prouidendū. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrarum constitutionis, intentionis, inhibitionis, adiectionis, & præcepti ac voluntatis d infringere, vel ei ausu temerario cōtraire. Si quis autē hoc attentare præsumpserit, indignationem e omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. a Datum b Auinione xv. Calend. Ianuarij, Pontificatus uero nostri anno ij.

a ¶ Florenum.] quid si mutentur monetæ, & facultates ecclarum crescant? Vide quæ plene habentur in c. quanto. & c. olim. de censib. Et hæc intelligo, nisi sup hoc in aliquib. partib. essent beneficia taxata ad minus, monasterijs, siue locis pro subsidio huiusmodi vltra petere vel recipere (etiam à volentibus) nisi quantum ascenderent singulæ procurationes in pactum per nos superius moderatum, quas ijdem prælati possent recipere, quando ex priuilegio per alium visitarent.

¶ Porro Turonenses prædictos tales fore intelligemus, quòd duodecim ipsorum valeant vnum florenum a auri boni, puri, & legalis ponderis, ac cunij Florentini.

¶ Per constitutionem autem huiusmodi nolumus, quòd prædicti prælati, vel alij, quibus visitationis officium & procurationum receptio ex priuilegio sedis Apostolicæ, vel aliàs de consuetudine vel de iure competere dignoscuntur, ius visitandi seu procurationes recipiendi sibi valeant vendicare b. Nec per constitutionem eandem alijs constitutionibus super præmissis per prædecessores nostros dudum editis, quo ad alia contenta in eis aliquatenus derogetur.

Insuper abbates Cisterciensis c ordinis sua monasteria visitantes, sub prefata constitutione nostra nolumus comprehendi, cum super his per aliā constitutionem nostram duxerimus specialiter prouidendū. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrarum constitutionis, intentionis, inhibitionis, adiectionis, & præcepti ac voluntatis d infringere, vel ei ausu temerario cōtraire. Si quis autē hoc attentare præsumpserit, indignationem e omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. a Datum b Auinione xv. Calend. Ianuarij, Pontificatus uero nostri anno ij.

a ¶ Florenum.] quid si mutentur monetæ, & facultates ecclarum crescant? Vide quæ plene habentur in c. quanto. & c. olim. de censib. Et hæc intelligo, nisi sup hoc in aliquib. partib. essent beneficia taxata ad minus, monasterijs, siue locis pro subsidio huiusmodi vltra petere vel recipere (etiam à volentibus) nisi quantum ascenderent singulæ procurationes in pactum per nos superius moderatum, quas ijdem prælati possent recipere, quando ex priuilegio per alium visitarent.

¶ Porro Turonenses prædictos tales fore intelligemus, quòd duodecim ipsorum valeant vnum florenum a auri boni, puri, & legalis ponderis, ac cunij Florentini.

¶ Per constitutionem autem huiusmodi nolumus, quòd prædicti prælati, vel alij, quibus visitationis officium & procurationum receptio ex priuilegio sedis Apostolicæ, vel aliàs de consuetudine vel de iure competere dignoscuntur, ius visitandi seu procurationes recipiendi sibi valeant vendicare b. Nec per constitutionem eandem alijs constitutionibus super præmissis per prædecessores nostros dudum editis, quo ad alia contenta in eis aliquatenus derogetur.

Insuper abbates Cisterciensis c ordinis sua monasteria visitantes, sub prefata constitutione nostra nolumus comprehendi, cum super his per aliā constitutionem nostram duxerimus specialiter prouidendū. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrarum constitutionis, intentionis, inhibitionis, adiectionis, & præcepti ac voluntatis d infringere, vel ei ausu temerario cōtraire. Si quis autē hoc attentare præsumpserit, indignationem e omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. a Datum b Auinione xv. Calend. Ianuarij, Pontificatus uero nostri anno ij.

De celebratione Missarum.

¶ Ioannes xxij.

¶ *Narratis perturbationibus plurimis, quæ ecclesiæ præsertim per hæreticos inferuntur, ordinat Romanus Pontifex, quod dum Missæ celebrātur, in quib. deuotius oratur, certæ preces hic expresse ad Deum effundantur. Et ut Christiani ad id sint promptiores, uiginti dies indulgentiarum cunctis hoc facientib. elargitur. Aduertē quod sub hoc tit. aptè potuisset locari extrauagās, Docta. quæ est supra de uita et honestate clericorū, ut ibi tractatum est.*

CAP. VNI.

DIscipulorum Christi gesta nos instruunt, ut ī pelago huius mundi procella surgē tes, ad diuinum confugiū recurrere debeamus. Illi quidem commotione maris adeo grandi facta, ut fluctus in nauiculam, quā Iesum sequentes intrauerant, operirent, Christum dormientem vocib. excitatunt supplicibus & aduersus ingruentes tempestatis impetus ab eo salutis præsidiū postularunt. Cū itaque catholicam Ecclesiam, quæ congregationē †fidelium comprehendit, uideamus (quod dolentes inferimus) pacis æmuli, zizaniorumque satoris malitia procurante, discordiarum flatibus concitatam, earumque fluctus adeo eleuatos, quod quasi operiant ipsam totam: hæreticos insuper Ecclesiam ipsam cernamus, & schismaticos impugnare ferociter, ac ut inconsutilem † Domini tunicam scindant, multipliciter laborare: Cum fratribus nostris deliberatione præhabita diligenti, expediens (immo necessarium potius) æstimamus, ut ad illum qui ad dexteram patris residet in excelsis, qui caput est congregationis ciusdem, cuique potestas omnis tam in cęlo quam

† Vide Turon. in fi. de crimi. fal. recrematam cum similib. Et adde in sūmi de ꝙ a natiuitate Domi ecclesia lib. ni, id est, ab ipso die 1. c. 1. natiuitatis Iesu Christi, & non a die circumcisionis est computandum & incipiēdum principium anni in Romana curia, vt uult Deci. in nou. 5. ¶ Item quod secundum cursum Franciæ & Angliæ, annus incarnationis nō incipit post annum natiuitatis, sicut secundum cursum Romanę curiæ, sed post mensem Martij con currunt sub eodem numero tam annus a natiuitate præcedens, quam annus incarnationis sequens, ut uult alia decisio in nou. num. 18. Et adde quod menſis in telligitur tot dies habere, quot habet mēſis, in quo negotium faciendum occurrit, & quod deficit ī mēſe occurrenti, supplet ur de mense sequenti. not. Ioan. And. in

† Vide l. Federici Imp. incip. incon sutilē tunicā habetur post Directoriū inqſitorū inter lras Apostolicas ꝓ officio S. Inquisitionis.

in c. de causis, de offi. deleg. & c. super his, de accu. & c. fin. de dolo & contu. & l. 1. de iure delt. no. in ver. vlt. in c. & canoni. i, & in versi. condigna. in c. quia pleriq; de offi. ord. lib. 6. Adde etiam ꝙ pœna maledictionis est pœna æterna, ut n o. Ioan. And. in c. Romana, in ver si. pen super ver. maledictionē de cēsib. lib. 6. in nouella post Host. iniungit enim pro quolibet mortali peccato. Gen. 3. & nō remittit nisi restituatur, &c. de vsur. cum tu. nec aliter potest absolui 14. q. 3 si res, & in regula. peccatum, de reg. iu. vbi si iudex, idest episcopus non potest dispēsare: alias secꝰ, vt no. in cap. licet. de pœnis. Adde quod refert Io. And. in c. 1. in fin. de suppl. negl. prælib. 6. in nouella, & ꝙ ꝑ salutationem papæ, & osculū talis indignatio remittatur, vi detur tenere Io. An. in solutione 6. lib. in nouella, licet post excommunicationē propterea non consequeretur absolutionem, cle. si summus, de sent. excom.

a ¶ Incursurum.] & sic est canon ferēdæ sententiæ, & non latæ, ut probatur in c. relatū, de iure pat. & mitius agitur cum lege quam cum homine, ca. si celebrat. de cle. excom mi. l. Celsus. ff. de arbi. c. dolē tes, de celeb. Miſ. & habetur in ca. vnico. de sagit. in c. vno. de eo qui fur. ord. sus. cus si diceretur, excō municamus sic facientem, &c. & ita intelligitur c. 1. de deposito, & c. Salonitanæ. 63. distin. de quo plene in ca. sicut tuis. de simo. & in l. in crimi nali, de iurisd. omn. iud. Et qđ monitio debeat præcedere, ut de per glos. in clem. attendētes, in fi. de sta. reg. etiam contra rebelles visita re volentibus, & illos impedientes, vbi autem ipso facto pœna incurrereē, licet requireret, ꝙ deberet de excessu cōstare parte citata, tamen absq; alia sua declaratoria posset pœna publicari & exigi, & hoc sufficeret per not. in c. pro humani. in fin. de homicid. lib. 6. in clem. præsenti, de censib. & in clem. multorum, in fi. de pœnis, & ita intelligi potest Lapus allegatione 135. & not. in ca. commissa, de elect. clem. 1. de seque. poss. & fruct. & in cap. eum qui, de præben. in 6. & decis. 33. in antiq. & adde quod not. glo. in clemen. 1. de

immuni. eccle. super uersi. prō infectis.

b ¶ Datum.] de concernentibus datis, uide plene per Ioan. And. super data lib. 6. in glo. Et quare non ponat indictio, sed solum anni pontificatus ibi uide plene in nouella. & an error in talibus utiet Et adde quod

Lucæ 8.

usque ad tempora Eugenij non ponebāt in litteris Apostolicis anni Dñi, qui factū est ab eius rpe citra, & hodie fit ad facilioremhabendā notitiam temporum tunc currentium, vn de error in illis habe reo vitiare rescriptū, per ea quæ plene alle gat Ioan. An. ibidem, maxime propter illum cancellariæ, qui etiam habet, quod vltimum uerbum tem poris debet cōplere vltimam lineam, qui stylus est attendendus, vt in c. quam gra

Universidad de Deusto
Biblioteca

in terra noscitur tradita, eique venti & maria obsecundant, † leuemus cum manibus corda nostra: Ipsumque deuotis pulsantes precibus, apud eum sedulis orationibus insistamus, vt insurgentes præmissæ fremitus tempestatis, quæ quasi uniuersorum Christicolarum regna concutit, subditos contra dominos violato fœdere erigit, hæreticis & schismaticis ac rebellibus Ecclesiæ Dei, insurgendi contra ipsam, eiusque iura vsurpandi insania damnabili ausum pandit: flatus cessare, fluctusque prædictos quiescere sua faciat omnipotenti virtute: Cordaque hæreticorum, schismaticorum, aliorumque rebellium ad Dei Ecclesiæ vnitatem ac deuotionem inclinet, & habilitet: vel forsan, cum præmissis pertinaciter intendant persistere, ipsorum elidat superbiam, eorumque obstinatam malitiam suæ virtute dexteræ conterat & prosternat. Corda quoque subditorum ad eorum superiores, & eorum superiorum conuertat ad subditos, ipsosque dissidentes in concordiæ veritate concilet & confirmet, sicque de ipsis superioribus præsidere, quod sic regnent vt dirigantur, eorumque regimen cedat subditis ab salutē perpetuam, quietem & pacem: nobisque ipse cuius prouidētia in sui dispositione nō fallitur, modos & vias aperiat, per quos hoc qđ in votis gerimus, efficaciter promouere possimus.

¶ Et quia in Missarum solemnijs ad Deum consueuerunt preces effundi deuotius, de eorundem fratrum consilio ordinamus, quod in singulis Missam celebrationibus post dictum a celebrante Pater noster, Responsione que secuta, antequam in Missa ulterius procedatur, illud cāticum, Lætatus † sum in ijs, quæ dicta sunt mihi, totū cum Gloria patri, a religiosis clericis, & alijs litteratis præsentibus cum deuotione dicantur. † Et primo dicātur Kirie eleison. Christe eleison Kirie eleison. Pater noster. Et post isti versiculi subsequantur: Domine saluos fac reges: Et exaudi nos in die, qua inuocauerimus te. Saluum fac populum tuum Domine: & benedic hæreditati tuæ. Et reges eos, & extolle illos vsque in æternum. Fiat pax in virtute tua. Et abundantia in turribus tuis. Domine exaudi orationem meam, Et clamor meus ad te veniat. Dominus vobiscum. Et cum spiritu tuo.

Collecta.

Ecclesiæ tuæ quæsumus Domine preces placatus admitte, ut destructis aduersitatibus & erroribus uniuersis, secura tibi seruiat libertate. Per dominum nostrum.

Hostium nostrorum quæsumus Domine elide superbiam: eorum contumaciam dexteræ tuæ virtute prosterne. Per Christū Dominum nostrum, Amen. Benedicat celebrās consequenter.

¶ Nos autem Christi fideles ad exequendū supradicta promptius donis volentes spiritualibus animare, omnibus uere pœnitentib. & confessis, tam his celebrantibus, quam ipsis assistentibus obseruantibus supradicta, quam aliis preces tunc deuotas Deo fundentib. pro præmissis diebus, & Missis singulis, quib. hæc fecerint xx. dies omnipotentis Dei misericordia, & B. Petri & Pauli Apostolorum eius auctoritate confisi, de iniunctis sibi pœnitentijs relaxamus Nulli ergo, &c. Datum 12. Calen. Iulij, anno 12.

De reliquijs, & veneratione sanctorum.

¶ Sixtus quartus.

¶ Qui Conceptionem immaculatæ Virginis deuote celebrabunt, in eodē festo & eius octauis officio interierunt, tales tribuuntur indulgentiæ, quales consequuntur Christi fideles in corporis Christi solemnitate.

CAP. I.

SVM præexcelsa meritorum in sedibus regia cœlorum Virgo Dei genitrix gloriosa sedibus prælata æthereis, iyderibquasi stella matutina præmutlās deuotæ cōsiderationis indagine pcrutamur, & intra pectoris arcana reuoluimus, quòd ipsa utpote uia misericordiæ, & mater gratiæ & pietatis, amica humani generis, cōsolatrix pro salute fidelium, qui delictorum onere grauantur sedula oratrix, & peruigil ad regem, quem genuit, intercedit: Dignum, quin potius debitum reputamus, uniuersos Christi fideles, ut omnipotenti Deo (cuius prouidentia eiusdem Virginis humilitatem ab æterno respiciens, pro reconciliand suo auctori humana natura, lapsu primi hominis æternæ morti obnoxia, eam sui unigeniti habitaculum sancti Spiritus præparatione constituit, ex qua carnem nostræ mortalitatis pro redemptione populi sui assumeret, & immaculata virgo nihilominus post partum remaneret) de ipsius immaculatæ virginis mira Conceptione gratias & laudes referant, & instituta propterea in Dei Ecclesia Missas, & alia diuina officia dicant, & illis interfint, indulgentijs & peccatorum remissionibus inuitare, vt exinde fiant Virginis meritis & intercessione, diuinæ gratiæ aptiores. Hac igitur consideratione inducti, eiusdem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius auctoritate confisi, auctoritate Apostolica, hac in perpetuum valitura constitutione statuimus & ordinamus, quod omnes & singuli Christi fideles vtriusque sexus qui Missam & officium Conceptionis eiusdem Virginis gloriosæ, iuxta piam, deuotā, & laudabilem ordinationem dilecti filij magistri Leonardi de Nogarolis clerici Veronensis notarij nostri, & quæ desuper à nobis emanauit, Missæ & officij huiusmodi institutionem in die festiuitatis Conceptionis eiusdem Virginis Mariæ, & per octauas eius deuote celebrauerint & dixerint, aut illis horis canonicis interfuerint, quotiens id fecerint, eandem prorsus indulgentiam & peccatorum remissionem consequantur, quam iuxta felicis recordationis Vrbani † iiij. in concilio Viennensi approbatas † ac Martini quinti, & aliorum Romanorum Pontificum prædecessorum nostrorum constitutiones, consequuntur, illi, qui Missam & horas canonicas in festo Corporis & sanguinis Domini nostri Iesu Christi à primis vesperis, & per illius octauas iuxta Romanæ ecclesiæ constitutionem celebrant, dicunt, aut missæ officio & horis huiusmodi interfuerint: præsentibus perpetuis temporibus valituris. Datum Romæ apud S. Petrum anno incarnationis Dominicæ M. cccclxvi. iij. Calend. Martij, Pontificatus nostri anno sexto.

Conceptio beatæ virginis of à quo ordina

Hanc cōsti ionē Vr habes ram in men. 1. reliq- & nea. Forte, ap obatam.

¶ Idem in eadem materia.

¶ Excommunicationem ipso facto incurrunt prædicatores asserentes diuinam Virginem in peccato mortali fuisse conceptam: qui etiam dicunt quod festum Conceptionis eius celebrantes grauiter peccant. Et vult præsentem constitutionem in locis populosis publicari.

CAP. II.

GRaue † nimis gerimus molestum, cum sinistra nobis de quibusdam ecclesiasticis personis referuntur. Sed in eorum, qui ad Euā gelizandum verbum Dei sunt deputati, excessibus prædicando commissis, eo grauius prouocamur, quo illi periculosius remanent incorrecti: Cum facile deleri nequeant, qui multorum cordibus sic publice prædicando diffusius & damnabilius imprimuntur errores.

† Vide cōct. T. i. sessione 5. i decreto de peccato originali §. vlt. & extr. uagantē Pij v. Pontificis maximi incip. Superni speculi Domini vbi hoc statutū cōfirmatur & approbatur

¶ Sane cum sancta Romana Ecclesia de intemeratæ semperque Virginis Mariæ Conceptione publice festum solemniter celebret, & speciale ac proprium super hoc officium ordinauerit: nonnulli (vt accepimus) diuersorum ordinum prædicatores in suis sermonibus ad populum publice per diuersas ciuitates & terras affirmare hactenus non erubuerunt, & quotidie prædicare non cessant, omnes illos, qui tenent aut asserunt eandem gloriosam & immaculatam Dei genitricem absque originalis peccati macula fuisse conceptam, mortaliter peccare, vel esse hæreticos: eiusdem immaculatæ Conceptionis officium celebrantes, audientesque sermones illorum, qui eam sine huiusmodi macula cōceptam esse affirmant peccare grauiter. Sed & præfatis prædicationibus non contenti, confectos super his suis assertionibus libros in publicum ediderunt; ex quorum assertionibus & prædicationibus non leuia scandala in mentibus fidelium exorta sunt, maiora merito exoriri formidantur in dies.

Scādalis ecclesiasticis obuiandum est à prælatis.

¶ Nos igitur huiusmodi temerarijs ausibus, ac peruersis assertionibus ac scandalosis, & quæ exinde in Dei ecclesia exoriri possunt (quantum nobis ex alto conceditur) obuiare volentes, motu proprio, non ad alicuius nobis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed de nostra mera deliberatione, & certa scientia huiusmodi assertiones prædicatorum eorundem, & aliorum quorumlibet, qui affirmare præsumerent, eos qui crederent aut tenerent eandem Dei genitricem ab originalis peccati macula sua Conceptione præseruatam fuisse, propterea alicuius hæresis labe polkutos fore vel mortaliter peccare, aut huiusmodi officium Conceptionis celebrantes, seu huiusmodi ser-

Universidad de Deusto
Biblioteca

mones audientes, alicuius peccati reatum incurrere, vtpote falsas & erroneas, à veritate penitus alienas, editosque de super libros prędictos id continentes, quo ad hoc auctoritate Apostolica tenore prędentium reprobamus & damnamus. Ac motu, scientia, & auctoritate prędictis statuimus & ordinamus, quòd prædicatores verbi Dei, & quicunque alij cuiuscunque status, gradus, aut ordinis ac conditionis fuerint, qui de cætero ausu temerario præsumpserint in eorum sermonibus ad populum, seu aliàs quomodolibet affirmare huiusmodi sic per nos improbatas, & damnatas assertiones veras esse aut dictos libros pro veris legere, tenere, vel habere postquam de prędentibus scientiam habuerint, excommunicationis sententiam eoipso incurrant, à qua ab alio quàm à Romano Pontifice (nisi in mortis articulo) nequeant absolutionis beneficium obtinere.

¶ Item motu, scientia, & auctoritate similibus simili pœnæ ac cęsuræ subijcientes eos, qui ausi fuerint afferere contrariam opinionem tenentes, videlicet, gloriosam Virginem Mariam cum originali peccato fuisse concepta, hæresis crimen vel peccatum incurrere mortale, cum nondum sit à Romana Ecclesia & Apostolica sede decisum. Non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolici scontrarijs quibuscunque, quibus communiter vel diuisum à sede Apostolica indultum exist at, quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possint per litteras Apostolicas non facientes plenam ac expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

¶ Et ne de prędmissis aliquādo valeant ignorantiam allegare: volumus quod locorum ordinarij requisiti prædentes litteras in ecclesijs consistentibus in eorum ciuitatibus & suarum diœcesum, & locis insignibus, dum maior ibi multitudo populi ad diuina conuenerit, sermonibus ad populum mandent, & faciant publicari. Præterea quia difficile foret prædentes litteras ad singula loca, in quibus expediens fuerit deferre: etiam volumus & dicta auctoritate decernimus quod earundem litterarum transumpto † manu publici notarij, confecto & authentico alicuius prælati ecclesiastici sigillo munito, vbique stetur, prout staretur eisdem originalibus litteris, si forent exhibitæ vel ostensæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ reprobationis damnationis statuti, ordinationis volũtatis, & decreti infringere, vel ei ausu temerario contrariæ. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorũ Petri & Pauli Apostolorum se noueritincursurũ. Datum Romæ apud sanctum Petrum anno incarnationis Dominicæ M. ccccl xxxiij. pridie nonas Septembris, Pontificatus nostri anno xiij.

† Instrm ex originali trãssumptũ qãq; facit plenũ fidẽ.

De immunit. eccle.

¶ Benedictus xi.

¶ Decretalis, clericis laicos. eo. ti. lib. 6. habet locũ tantum quo ad laicos tallias à clericis exigentes, & dantes illis auxilium, & non quo ad soluentes: præcipit deinde Laterane se et generale concilia diligenter ob seruari.

CAP. I.

VOD olim per felicis recordationis Bonifacium Papam octauum prædecessorem nostrum contra laicos exigentes siue recipientes à clericis & ecclesiasticis personis tallias, decimam, vel aliam quotã seu quantitatem aliquam de prouentibus bonorum suorum, aut ecclesiarum: nec non ad uersus soluentes, aut promittentes, vel consentientes, se soluturos, pœnis adiectis statutum est [a], quantum ad pœnas ipsas ex causa de consilio fratrum nostrorum restringimus ad exigentes [b] tantummodo, & ad exigẽdum dantes auxilium [c], consilium vel fauorẽ: non autem quo ad easdem pœnas in soluentibus aut recipientibus à sponte dantibus deinceps vendicet sibi locum. ¶ Cæterum attendant sollicite ecclesiarum prælati, & alij clerici Lateranense [a] conciliũ, quod in huiusmodi subuentionibus solum casum necessitatis [b], aut communis vtilitatis, vbi laicorum ad id non suppetant facultates, deliberatione prouida noscitur excepisse: & deinde generale [c] statuisse concilium [d] propter quorundam imprudentiam, etiam in hoccasu Romanum Pontificem (cuius interest communibus prouidere vtilitatib.) primitus consulendum. Attente igitur caueant, ne prædictorum conciliorũ transgressores existant aliquid in casu prædicto, & multo magis si casus ipse non subsit, quoquo modo vel titulo inconsulto Romano Pontifice occasione subuentionum dictarum concedendo laicis, vel ẽt promittendo: Alioquin tãquam canonum & tam solemnium conciliorum temerarij transgressores, quas proculdubio Deo Propitio idem infliget Põtifex, grauissimas pœnas poterunt merito formidare. Nulli ergo omnino hominum, & cętera.

PAstoralis [e] cura sollicitudinis super cunctas populi Christiani nationes inuigilare remedijs subiectorum, eorundem periculis obuiare, ac scandala remouere compellit. Sane quoniam ex constitutione felicis recordationis Bonifacij, &c. vt in cle. 1. eo. tit.

Diuisio textualis.

Exigere est ab inuitis extorquere.

† vide c. 1. ti. in Cle. & notatis ibi dẽ per doctores.

a ¶ Statutum est.] extra 6. lib. de immunita. eccles. clericis.

ADDITIO. In cle. clericis laicos. eo. tit. in 6. quod hodie reuocatum est, & etiam hæc declaratio sal. tem quo ad primam partem, ut c. 1. eo. ti. in Clemen.

b ¶ Ad exigentes.] hoc est ab inuitis extorquẽtes, ff. de leg. 3. l. fideicommissa, §. item, secundo respon & alias significationes habet hoc uerbũ, ut notaui extra 6. li. de iud. c. iuris. Ioan. Mona.

c ¶ Dante auxilium.] omnes isti pari pœna puniuntur. argum.

extra de offi. deleg. c. 1. inst. de obl. quæ ex delic. nas. §. pen.

a ¶ Lateranense.] extra eo. tit. c. non minus.

b ¶ Necessitatis, &c.] Nota necessitatem & vtilitatem æquiparari.

c ¶ Generale.] extra de immu. eccl. si aduersus.

d ¶ Concilium.] No. istud concilium dẽ scribi p c. dr. n. à cõ, & ciliũ, quadam similitudine ciliorũ: quia sicut cilia iunguntur cum oculi quiescere cupiunt: ita quoque ꝑcorditer iunguntur homines in concilio. Et autem cilium folliculus quo oculus tegitur: quia oculos celat. Sed consilium per s, est quod ex animi prouidentia alicui tribuit. inde consiliolum & consiliarius.

e PAstoralis] ¶ Tale uel simile puto fuisse exordiũ decisum de decr. pastoralis, in ꝑpilatione Gregoriana sub diuersis collocata titu. qui se quanſ: de resc. de sacra. nõ ite. de off. iud. deleg. de of or. de iu. de cau. pos. & propr. de fide instr. de exce. de appe. de ijs quæ fi. a ꝑla. de do. de decid. de iure pat. de priuil. Item habetur in 6 de cle. ægro. & in cle. de sen. & re iu.

QVINTVS LIBER.

De simonia.

¶ Vrbanus iiij. aliàs v.

¶ Pastus vel iocalia exigentes, & etiam dantes pro religionis ingressu, si sint singulares personæ, excommunicationis: si conuentus vel capitulum, suspensionis sententias ipso facto incurrunt, cuius vtriusque vinculi absolutio soli Papę reseruatur: aliys pœnis in suo robore duraturis, nisi ingredientes aliquid sponte & sine pactione obtulerint. Quod de personis iam tali labefactt, et bonis sic receptis faciendem sit, tandem patefacit.

SAne.] Alias incipit: Sane nei vineaals. Ne in vinea. Hãc extrauag. allegat in c. de simonia ce, ext. de simon. acutissimꝰ iuris vtriusq; interpres do. Felinus Sãdæus Ferrariẽsis, sacri Palatij Apostolici auditor. Et ibi dicit se audiuisse à fide dignis, ꝙ Vrbanus v. nõ intendebat comprehẽdere Moniales pauperes, quæ consueuerunt aliquid recipere vigore ꝓsuetudinis. Allegat ẽt ibidem Felinus extrauagantem Martini v. q̃ incipit, Multæ, & extrauagãtẽ eiusdem, quę incipit, Damnabile. itẽ extrauagantem Eugenij 4. quæ incipit, cum detestabilem, quas asserit fuisse reuocatas: iõ nec dignas occupare membranas. dist. 19. si Romanorum. §. itẽ si ideo.

f ¶ Prandia.] Vide c. Iacobus, eo. ti. in antiquis.

SAne † ne in vinea Domini, nostri (licet insufficientibus meritis) commissa custodiæ, nascentes vepres & spinæ adeo conualescant, quòd speratam fructificationem ipsius impediret: diligẽtię nostrę incumbit officio, ut illas extirpare radicitus solerti studio procuremus.

¶ Sane multorum fide dignorum relatione didicimus, quòd in nonullis ecclesijs monasterijs, prioratibus, & alijs locis religiosis, tam virorum quam mulierum, ordinum, regionũ, & partium diuersarum detestabilis & a canonibus reprobata seruatur abusio, quòd cum personæ aliquæ recipiuntur ab eis ad obseruantiam regularem ipsæ temeritate præsumptuosa pastus seu prandia [f] capitulis & conuentibus ipsarum ecclesiarum, monasteriorũ, prioratuum & locorum, aut pecunia, aut iocalia, seu res alias ipsis ecclesijs, monasterijs, prioratibus & locis. seu prędentibus, ex statuto seu consuetudine, quę corruptela est potius dicenda, tribuere compelluntur: Ex quibus de-

FINIS LIBRI TERTII.

Quartus liber vacat.

cori ecclesiasticę, & immaculatę religionis detrahitur: Quamplures etiam tam execratione huiusmodi criminis, quam expensarum onere à sacrę religionis proposito retrahuntur: Ipsæque ecclesiæ, monasteria & loca famulantium Deo consuetis numeris remanent destituta, & in multorum mentibus fidelium scandalum generatur.

¶ Nos igitur huic morbo pestifero cupientes congruam adhibere medelam, & alijs pœnis in talia præsumentes inflictis à iure in suo robore duraturis, pœnam adijcere grauiorẽ: Vniuersis abbatibus, prioribus, decanis, præpositis & magistris, necnon abbatissis & priorissis, alijsque prælatis quouis nomine nuncupatis, & eorum officialibus quarumcunque etiam ecclesiarum, monasteriorum, prioratuum, domorum & locorum quorumlibet, religionum, ordinum etiam militarium, tam exemptorum, quàm non exemptorum, quocunque nomine censeantur, ac capitulis & conuentibus & singularibus personis eorum, tenore præsentium auctoritate Apostolica, (quamuis sit eis à iure inhibitum) districtius inhibemus, ne tam a maribus quàm à mulieribus volentibus ingredi eorum religionem, ecclesias, monasteria, prioratus, domus seu loca in eandem personarum receptione, aut ante vel post illam, quoscunque passus, prandia seu cœnas, pecunias, iocalia, aut res alias, etiam ad vsum ecclesiasticum, seu quemuis pium vsum alium deputata vel deputanda, directe vel indirecte petere, vel exigere quoquomodo presumant: Sed eas potius cum omnimoda pietate recipiant ac in victu & vestitu sicut alias personas suarum ecclesiarum monasteriorum, prioratuum, domorum & locorum syncera charitate pertractent. Illa dumtaxat, quæ personę ipsę ingredientes pure & sponte, & plena liberalitate, omnique pactione cessante dare offerre ecclesijs, & monasterijs, prioratibus, domibus, & locis huiusmodi voluerint, cum gratiarum actione licite recepturi: Nos enim qui secus egerint, si sint singulares personę, tam dantes quàm accipientes, huiusmodi excommunicationis: si capitulum vel conuentus fuerit, suspensionis sententijs eo ipso decernimus subiacere: A quibus (præterquam in mortis articulo) absolui nequeant absque sedis Apostolicę licentia speciali. Cęterum personis illis vtriusque sexus, quę iam labe hmõi sunt fœdatę, earum prouidentes saluti, de benignitatis gratia eas liberantes, cõcedimus, quòd per suos locorum diœcesanos hac vice dumtaxat à crimine huiusmodi & nota infamię inde contracta, auctoritate Apostolica absoluãtur: canonica proinde ipsis pœnitẽtia salutari imposita, de qua ipsorum discretioni videbitur expedire: & demum cum ipsis vt in earum ecclesijs, monasterijs, prioratibus, dignitatib. & locis licite valeant remanere, misericorditer dispensetur. Insuper erga personas illas, quæ in præmissis recipiendo aliqua cõtra canonicas sanctiones peccasse noscunt, volentes nos reddere gratiosos, omnia recepta huiusmodi, si ad communem vsum monasteriorum seu locorum eorum, sunt supplicata, ea ad dictum vsum licite concedimus retineri. Si vero ad specialem vsum abbatis seu abbatissę, prioris aut prioressę, aut alterius singularis personę retineantur illa vnire præcipimus in communi. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostræ inhibitionis, constitutionis, concessionis, & præcepti infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli Apostolorũ eius se nouerit incursurum. Datũ Romę apud sanctum Petrum 2. Nonas mensis Aprilis, Pontificatus nostri anno primo.

¶ Paulus Venetus Papa secundus.

¶ Omnes simoniaci cuiuscunque dignitatis aut status, sunt ipso facto excommunicati: nec habent simoniace ordinati, ordinis executionem. Et electiones, aut aliæ prouisiones per simoniã factæ non valent, nec ius percipiendi fructus tribuunt. Mediatores etiam simoniæ eadem censura ligantur, qui à solo Papa absoluentur. Et omnes prędicti sunt Romano Pontifici reuelandi.

CAP. II.

† Vide extra de simoniac. §. Et vt huiusmodi. & ibi plene per canonistas. extra de simo. adde omnino B. Tho. 2. 2. q. 100. art. 2. ad 5. tertium argumentum.

CVm † detestabile scelus simoniacæ pravitatis, tam diuinorum quàm sacrorum canonum auctoritas abhorreat atque damnet: Non considerantes, quòd plures pœnarum grauitas, quàm Dei timor arcere solet a voluntate peccandi, ac summis desiderijs affectantes, vt horum pestiferum vitium non ex vsu solum, sed etiam ex

ex mentibus hominum saltem propter pœnarum metum penitus euellatur: prædecessorum nostrorum Romanorum Pontificum vestigijs inhærentes, ac etiam omnes & singulas excommunicationis, suspensionis, priuationis, & interdicti, sententias, censuras & pœnas dudum à Romanis pontificibus prædictis, & pro talibus reputatibus contra simoniacos quomodolibet latas, & illos qui cuiuscunque status, gradus, ordinis, conditionis, vel præeminentię fuerint, etiam si Cardinalatus, patriarchali, episcopali, regali, reginali, vel alia quauis ecclesiastica seu mundana dignitatibus præfulgeant, & eorum quemlibet tam manifestum quàm occultũ, quas ipso facto eos incurrere volumus, confirmantes & innouantes Apostolica auctoritate declaramus, quòd omnes illi qui simoniace † ordinati fuerint, à suorum sint ordinum executione suspensi.

¶ Per electiones vero postulationes, confirmationes, prouisiones, seu quasuis alias dispositiones quas simoniaca contigerit labe fieri, & quæ viribus omnino careant, in ecclesiis, monasterijs, dignitatibus, personatibus, officijs ecclesiasticis & quibusuis beneficijs, aut aliquo eorũ cuiquam ius nullatenus acquiratur, nec inde faciat aliquis fructus suos, sed ad illorum omnium quæ percepit restitutionem sub animæ suæ periculo sit adstrictus.

† Vide oĩno Cassiodorum decisione 5. sub titulo de constitutionibus.

¶ Statuentes † præterea, quòd vniuersi & singuli etiam præmissis dignitatibus prædicti, qui quomodolibet dando vel recipiẽdo simoniam commiserint, aut quòd illa fiat mediatores extiterint, seu procurauerint, sententiam excommunicationis incurrant, à qua nisi à Romano Pontifice pro tempore existente nõ possint absolui, præterquam in mortis articulo cõstituti.

¶ Et vt huiusmodi labis contagio frequentius reprimatur, omnibus & singulis ecclesiasticis, sæcularibusque personis cuiuscunque dignitatis, status, gradus, ordinis, vel conditionis fuerint, in virtute sanctę obedientiæ districtius iniungimus, vt eos omnes, quos simoniam huiusmodi commisisse vel procurasse, aut in ea mediatores esse sciuerint, Pontifici prædicto, vel cui idem Pontifex dixerit committendum, per se vel alios reuelare quanto citius nõ omittant. Pro reulatione huiusmodi etiam si complices † fuerint, non solum veniam à nobis, sed etiam gratiam consecuturi, si eorum iudicio participes tanti criminis valeant coerceri. Quod si non fecerint, absolui non valeant, donec prædicta reuelent, & complices huiusmodi detecti arctius punientur. Nulli ergo, & cæterа nostræ confirmationis, innouationis, declarationis, & volũtatis infringere, & cætera. Datum Romæ apud sanctum Petrum, Anno incarnationis Dominicæ M.cccclxiij. iv. Calẽ. Decembris, Pontificatus nostri anno primo. publicata die xxiiij. Nouembris, Anno prædicto.

† Complices criminis qñ pręmianẽ C. ad leiul. maie. l. quis quis in fine.

De Iudæis.

¶ Clemens quintus.

¶ Christiani arma portantes ad infideles Christianos impugnantes ipso facto sunt excommunicati, capientium serui, infames & intestabiles tam actiue quàm passiue, & eorum bona confiscata, vide cap. ita quorundam. & c. ad liberandam. extra eo. tit.

CAP. I.

† Præter cõstia quorũdã & c. ad liberãdã. extra de Iudæis. uide Cle. 1. eo. ti. & processũ Bullæ in cœna Domini §. 7.

VIta mentis † amaritudine concitamur, grauisque doloris aculeus perfodit mentem nostram, intelligentes quòd renati fonte baptismatis, in deuium oberrantes, qui deberent opprobrium illatum Domino in terram hæreditatis suæ totis viribus vindicare potius iniuriatoribus suis fauent, Sarracenorũ videlicet horribili & perfidiæ nationi: & degenerantes miserabiliter à statu fidelium, famę proprię immemores, & salutis obliti, inimicis crucis Christi contra ipsius negotium, ferrum, equos, arma, & alia vetita, necnon victualia & mercimonia in Alexandriam, & ad alia loca Sarracenorum terræ Aegypti deferre præsumunt. Ex quo manifeste apparet quòd Christianos, qui ad defensionem hæreditatis Domini ibidem pro fide remanserunt talibus adiuti subsidijs irreuerenter impugnant propter quòd fidei negotium ibidem quodammodo noscitur deperire.

Hæreditatẽ Dñi defendũt qui infideles impugnans.

¶ Nos igitur, qui ad liberandam terram ipsam operam dare intendimus (cum Dei adiutorio) efficacem, tam graues trangressus vlterius sustinere nolentes, felicis recordationis Nicolai Papæ iij. prædecessoris nostri vestigijs

Universidad de Deusto
Biblioteca

inhærentes prẽsentium tenore ſtatuimus, vt nullus arma, equos, ferrum, lignamina, victualia, & alia quæcunque mercimonia in Alexandriam, vel alia loca Sarracenorum terræ Aegypti deferre, mittere, vel portare, ſeu de portubus eorum, vt eiſdem deferãtur, extrahere vel extrahi permittere, aut eis aliàs auxilium vel fauorem præſtare quoquo modo præſumat. Nos vero illos, qui contra huiuſmodi conſtitutionem noſtram auſu temerario venire præſumpſerint, eo ipſo excommunicationis ſententiæ decernimus ſubiacere, a qua abſolui nequeant, niſi tantum de bonis proprijs in dictę terrę ſubſidium conuertẽdum exoluerint, quãtum ad partes prędictas detulerint, vel miſerint, aut deferre, vel de ipſorum portubus extrahi permiſerint deferendum; nec tunc etiam ab eadem (præterquam in mortis articulo) abſoluantur ſententia, abſque mandato ſedis Apoſtolicæ ſpeciali. Et nihilominus ſi perſonas eorum capi contingat, in ſeruitutem & capturam illorum eſſe volumus, in quorum ceciderint cap ionem. Auctoritate inſuper Apoſtolica ſtatuentes, vt illi qui contra huiuſmodi ſtatutum noſtrum quomodolibet venire præſumpſerint, præter pœnas prædictas, quas ipſo facto incurrant. perpetuo ſint infames, & inteſtabiles habeãtur, ita quòd nec teſtari, nec legata eis ſeu relicta percipere valeant, & in ſuper ad ſucceſſiones tam ex teſtamento, quã ab inteſtato ſint prorſus & reddantur inhabiles, nec ad publica quælibet admittantur officia, ſintque illis omnes actus legitimi penitus interdicti: & tamquam excommunicati, hoſteſque catholicæ fidei (poſtquam de ipſorum huiſmodi temeritate conſtiterit) diebus Dominicis & feſtiuis publice nũtientur, & in fiſcum bona eorum omnia deuoluantur.

¶ Ioannes xxij.

¶ Iudæi ad fidem conuerſi nõ ſunt in bonis moleſtandi, ne ſint deterioris conditionis poſt baptiſmum, quàm eſſent ante.

CAP. II.

† Vide oĩno extrauagãtẽ Pauli Papæ 2. incip. Cupientes Iudæos. vbi d hac materia plenius caue tur.

DIgnum † arbitrantes & iurì conſonum, fonte renatos batiſmatis Iudaica cęcitate dimiſſa amplioribus fauoribus aut gratijs, quàm antea abundare: indecens, & abſurdum, vt qui in perfidia abundarent cogantur mẽdicare fideles: vniuerſis & ſingulis rectoribus, & aliis officialibus comitatus Venęſini, aliorumque comitatuum, & terrarum pertinentium ad Apoſtolicam ſedẽ diſtricte præcipimus & mandamus, quatenus conuerſis huiuſmodi, & qui in poſterum conuertẽtur, in poſſeſſionibus & bonis alijs quocunque nomine cenſeantur, quæ in comitatibus & terris prædictis conuerſionis tempore obtinebant, ſeu etiam obtinebunt, occaſione prædicta nullam moleſtiam inferant, nec ab alijs inferri permittant, ſed ipſis in his & alijs ſe fauorabiles exhibentes, ipſos ab iniurijs & moleſtijs protegant & defendat, vt ſic de ſeruitute ad libertatem ſe trãſiſſe percipiant, nec redire prætextu mendicitatis odibilis ad dimiſſam perfidiam cõpellantur. Nulli ergo, & cætera noſtrorum præceptionis & mandati infringere. Datum Auiñ. x. Calendas Auguſti, anno iiij.

EX eo.] ¶ Hęc decre. interpretatur conſtitutionem extra 6. lib. d hære cap. per hoc. Et in quatuor partes diuiditur. Primo, dictam cõſtitutionem eius 2. reſpon. recitat. Secundo verſic. [Nos conſulere.] iuxta ipſum reſponſum quæſtionem formãs dicti reſpõſi interpretatio nẽ dat. Tertio §. [Verũ.] Et quarto §. [Rationem] circa præmiſſa duos caſus: q emerſerunt determinat.
a ¶ Proceſſus.] Vſque

De hæreticis.

¶ Benedictus vndecimus Inquiſitoribus hæreticæ prauitatis.

¶ Decretalem, Per hoc eo. tit. lib. 6. declarat, bona hæreticorum per diœceſanos vſurpata vetans.

CAP. I.

† Præter notata in c. per hoc, de hæret. li. 6. vide Nicolaũ Eymericũ i Directorio inquiſitorũ, parte 3. q. 50. fi. & 52. Regerium inquiſitorũ nec bo cõmunicare, §. Sed quo. & Zanchinũ tract. de hæret. c. 25.

EX eo † quoòd quædam nouella cõſtitutio ſuper negotio hæreticæ prauitatis à bonæ memoriæ Bonifacio Papa octauo prędeceſſore noſtro edita cõtinet, quod in ipſo negotio per diœceſanos ep ſcopos & Inquiſitores ſuper eodem facto inquiri valeat cõmuniter vel diuiſim, & ſi diuiſim proceſſerint, teneantur ſibi inuicem cõicare proceſſus: Nos conſulere voluſtis, quando & quotiens ſit iſta proceſſuum communicatio facienda.

Nos

hæc mens dictæ conſtitutionis recitatur: ſed poſtmodum quæſtio formatur: & ſolutio eiuſdem & iuris noui editio ſubijcitur.
a ¶ Nos autem.] ad quæſita per ordinem reſpondet.
b ¶ Procedunt, &c.] non eſt diuiſio, nec in facto, nec in iure, ſed poteſtatis datæ perſecuti. argum. ff. de offic. proconſul l. vna, extra, lib. 6. de offic. deleg. cum plures.
c ¶ Per legem.] vide auth. ad hæc. C. de iudi.

VAs electionis] d ¶ Generali.] extra de pœnit. & remiſ. c. omnis.

¶ Nos [a] autem de fratrum noſtrorum conſilio intelligendo diœceſanos & Inquiſitores tunc demum diuiſim procedere, cum hi & illi ſeparatim, non quando epiſcopi tantum, vel inquiſitores tantum procedunt, conſultationi veſtrę breuiter reſpondemus, quòd quando vtriq; procedunt [b] ſeiunctim, ſibi debent in fine tantum, dũ nil reſtat agendum, niſi quod ſolum ſententia promulgetur, communicare proceſſus. Licet enim quibuſdam potuiſſet videri per legem [c] ciuilem, quòd ſicut quando aliquis ex actitatis coram alio debet ferre ſententiam, vt puta quando adminiſtrator delegat cauſam ſibi ſententia reſeruata: ſaltem in principio, ideſt, conteſtatione, rurſus in medio, & ſemel in fine, quæ ſunt examinata audire dẽt, ita & in caſu præſenti, vbi ex actis coram alio habitis alter profert ſententiam, ſic ter huiuſmodi acta recenſeat, quod fieri non poteſt, ſi eorum denegetur editio; tamen id ęquitas canonum non admiſit. Vnum ſane caſum excipimus, ſi alter commode non poſſit procedere, niſi alterius actis viſis; Ex hac. n. cauſa ſemel tantum (vt fraudi locus non fiat) in toto negotio copia tribuatur.

† Vide Eymericũ i Directorio inquiſitorũ par. 3. q. 104. & q. 105. &c. ſeq.

¶ Verum quia † nonnulli diœceſani partem partis prouentuum de hæreticorum bonis inquiſitionis officio deputatæ propter expenſas, quas dum inquirunt in ſæpedicto negotio faciunt, à vobis exigere moliuntur: hoc tamquam iuri abſonum (cum ordinarij ſint, ideoque officium tale quod eis incumbit, proprijs eos oportet explere ſtipendijs) fieri penitus prohibemus. Rationem autem ijdem diœceſani prouentuum, obuentionum ex inquiſitionis officio à vobis, non obſtante aliqua conſtitutione, conſuetudine, vel mandato contrarijs non expoſcant: ſed eam cameræ noſtræ vel alij, cui nos vel ſucceſſores noſtri Romani Pontifices mandaremus reddendam, reddatis: quæ generaliter obſeruari iubemus.

† Ordinarij inquiſitionis officiũ pro ſuis expenſis explere debent.

Ioann. xxij.

¶ Tres errores magiſtri Ioannis de Poliaco doctoris Pariſienſis hic damnantur.

CAP. II.

† De materia uide D. Th. & alios, li. 4 ſen. diſt. 17. & canoniſtas in c. oĩs, de pœnit. & remiſ. Roma. 12.

VAs electionis † doctor eximius & egregius prædicator, cuius prædicatio mundum docuit vniuerſum, prẽſumptuoſam illorum audaciã refrẽnare ſollicitus, qui prudentiæ proprię innitẽtes, in errores proprios prolabuntur, non plus ſapere, quàm oportet ſapere, ſed ad ſobrietatem ſapere, ſalubri doctrina ſuggeſſit: & iuxta Sapientis † eloquium: Quiſque ſuæ prudentię modum ponat. Sane dudum cum dilectum filium magiſtrum Ioannem de Poliaco ſacræ theologiæ doctorẽ certis ex cauſis de fratrum noſtrorum conſilio ad noſtram prẽſentiam vocauiſſemus: fide digna relatio ad noſtrum perduxit auditum quòd ipſe in quibuſdam articulis tangentibus pœnitentię ſacramentum non ſobrie, ſed perperam ſapiebat, infraſcriptos articulos periculoſos cõtinentes errores docens publice in ſuis prædicationibus & in ſcholis. Primo ſiquidem aſtruens, quòd confeſſi fratribus habentibus licentiam generalem audiendi confeſſiones tenentur eadem peccata, quę confeſſi fuerant, iterum confiteri proprio ſacerdoti. Secundo, quòd ſtante omnis vtriuſque ſexus, edicto in concilio generali † [d], Romanus Pontifex non poteſt facere, quòd parochiani non teneantur omnia peccata ſua ſemel in anno proprio ſacerdoti confiteri, quem dicit eſſe parochialem curatum: immo nec Deus poſſet hoc facere: quia (vt dicebat) implicat contradictionem. Tertio, quòd Papa non poteſt dare poteſtatẽ generalem audiendi confeſſionem, immo nec Deus, quin confeſſus habenti licentiam teneatur eadem confiteri proprio ſacerdoti, quem dicit eſſe (vt præmittitur) proprium curatum.

† Scilicet Lateran ſub Inno. iij. c. 12.

¶ Nos igitur ſcire volentes ſi ſuggeſta nobis veritatem haberent, articulorum præmiſſorum copiam eidem magiſtro Ioannı fecimus aſſignari, & ad ſui defenſionem plenam audientiam ſibi præbuimus, tam in noſtra & fratrum noſtrorum prẽſentia in conſiſtorio, quàm aliàs coram aliquibus ex ipſis fratribus per nos ad huiuſmodi officium deputatis. Verum licet præfatus magiſter

Universidad de Deusto
Biblioteca

gister dictos articulos & contenta in ipsis defendere niteretur, asserebat tamen se paratum credere & tenere in præmissis & alijs, quæ tenenda & credenda esse sedes Apostolica definire. Nos igitur attendentes, quod prædictorum articulorum assertio, præiudicatio, & doctrina redundare poterant in multarum perniciem animarum ipsos per prælatos magistros in theologia examinari fecimus diligenter. Nos ipsi etiam cum dictis fratribus nostris collationem solertem & examinationem habuimus super his. Per quas quidem collationē & examinationem super his habitas comperimus, præmissos articulos doctrinam non sanā sed periculosam multum & veritati contrariam continere. Quos etiam articulos omnes & singulos, idem magister Ioannes, veris sibi rationibus opinioni dudum suæ habitæ contrarijs demonstratis, in consistorio reuocauit, asserens se credere eos non veros, sed ipsorum contrarium verum esse, & dicens se nescire rationibus sibi factis in contrarium respondere. Ideoque ne per assertionem, prædicationem, & doctrinam huiusmodi in errorem (quod absit) animæ simplicium prolabantur, omnes articulos & quemlibet eorum tanquam falsos & erroneos, & à doctrina sacra deuios auctoritate Apostolica condemnamus & reprobamus de fratrum nostrorum consilio prædictorum, doctrinam cotrariam, veram & contrarium esse catholicum asserentes: scilicet quòd illi qui prædictis fratribus confitentur, non magis teneantur eadem peccata confiteri iterum, quam si ea alias confessi fuissent eorum proprio sacerdoti iuxta concilium generale †. Optantesque veritatis vias notas esse fidelibus cunctis, & prædictis erroribus præcludere aditum, ne subintrent errores, felicis recordationis Alexandri quarti, & Clementis quarti Romanorum Pontificum prædecessorum nostrorum vestigijs innitendo, vniuersis & singulis districtius inhibemus, ne quisquam præmissos articulos per nos (vt præmittitur) damnatos & reprobatos, & contenta in eis vel aliquo ipsorum, vtpote à catholicis mentibus respuenda, tenere audeat seu defensare quomodolibet, vel docere. Quocirca vniuersitati vestræ per Apostolica scripta præcipiendo mandamus, quatenus vniuersis & singulis vestrum in ciuitatibus & diœcesibus vestris conuocato clero & populo communiter omnia præmissa & singula per vos seu alios solemniter publicetis. Nos etiam eidem magistro Ioanni mādamus, quòd i scholis & sermone Parisius prę

† Id est cōciliū genera le Lateran. sub Innocētio 3. ca. 21. & refertur i c. omnis. de pœni & remiss.

dictos articulos & contenta in eis tamquam veritati contraria propriæ vocis oraculo, asseueratione constanti publice debeat reuocare: Quòd se facturum dictus magister Ioānes effi caciter repromisit. Datum Auin. vi. ij. Calen. Augusti, Pontificatus nostri anno quinto.

¶ Idem.

¶ Inquisitores hæreticæ prauitatis censuras cōclesiasticas fulminare non possunt officiales et nuntios sedis Apostolicæ sine ipsius licentia speciali, sed de eorum excessibus informationē facere possunt, & deinde Romano Pontifici significare.

CAP. III.

VVm Matthæus † de Pontinian. ordinis Prędicatorū, inquisitor hæreticę prauitatis in regno Siciliæ auctoritate Apostolica deputatus, frīuola occasione quęsita, nostra & Apostolice sedi reuerentia & honore postpositis, in dilectum filium C de Baleto, archidiaconum Foroliuien. capellanum, nostrum Campanię maritimęque rectorem excommunicationis sententiam inconsultis motibus, non sine multa temeritate duxerit proferendam: Nos uolentes decętero talium pręsumptoribus obuiare, uniuersis & singulis tam ordinarijs, quàm delegatis iudicibus & inquisitoribus prauitatis eiusdem, & alijs vniuersis & singulis, quacunque auctoritate fungantur, auctoritate Apostolica districtius inhibemus, & mandamus expresse, ne contra nostros & Apostolicæ sedis officiales uel nuntios, aut ipsorum aliquem quauis occasione uel causa, absque nostra & Apostolicæ sedis licentia speciali eis per sedis ipsius litteras concedenda, plenam faciente de tenore prędictarum mentionem, procedere quoquo modo prędictam: aut in eos uel ipsorum aliquem excommunicationis uel suspensionis, seu quasuis alias sententias promulgare. Nos. n. exnunc dercernimus irritum & inane quicquid contra inhibitionem & mandatum huiusmodi contigerit attentari. ¶ Volumus tamen quod diœcesani & inquisitores prædicti super ijs, quę negotium tangunt fide: alij uero super

† Super hac cōstitutione vid omnino cōsilia Lapi incip. Factū super quo id consiliū nūc circum ferri post cōsilia Oldradi ad de Eymeri cum in Directorio inquisit. par. 3. q. 26.

DVdum.] ¶ Hæc epistola plures processus narratos extra 6. lib. de schism. cap. 1. retractat. Et diuiditur in tres partes: nam processus contra Colūnēses, & adhęrentes eisdem primo in gñe, & postmodū specialius recitat. Secundo §. Nos itaq; paucos de dictis processib. excipiēs, cæteros alios viribus euacuat, quādam inhibitionē annectens. Tertio vers. Non obstātibus, euacuationem huiusmodi per non obstantia corroborat.

Bonæ memoriæ post mortem dicunt aliqui.

a ¶ Bonæ memoriæ.] Papa post obitum dr bonæ memoriæ: ext. de æta. & qual. bonę. Idem in epis & supe rioribus. ext. de ele. bonæ memoriæ 1. & 2. Sed nunquid Cardinales, presbyteri & diaconi sic nominabūtur? Dic ꝙ sic: q a pars corporis Papæ sunt, & de eius latere & patricij merito appellantur, C. ad leg. Iul maiest. quisquis, extra. 6. lib. de offic. lega. c. 1. insti. quibus mod. ius par. pot. fol. §. filiusfamilias, ex quo enim vicinio res sunt summi Pontificis, maiori progatiua gaudere debent, arg. ff. si tabu. testa. nullæ extabūt, l. 1. 1. respō. Cardinales enims ūt liberi primi gradus & sunt membra capitis: cæteri plati sunt mēbra corporis: alij autem sunt liberi nō primi gradus. Si aūt sint præmissis inferiores, impropriæ bonæ memoriæ dicunt, extra de appel. bonæ, extra de pœ. vti. bonæ. vtium reges dicunt claræ vel inclytæ memoriæ, & olim imperatores dicebanturdiuæ memoriæ, C. mā. l. fi. 16. q. 3. placuit. Sed quæro, quidam Papa exactionibus improbis, simonijs & turpi loquijs ecclesiam fœdauit, vt hic, nunqd ꝓ dictos act' posset dici malæ memoriæ? Dic ꝙ non: quia respici debet nō ad id qđ fecit, sed ad id qđ ipsum facere decuit ff. de off. præsi, sed li. cet, ff. de iust. & iure, l. pen. §. prætor, extra

Cardinales respectu Pa sunt libe primi gra

super ijs, quæ rem tangūt vel publicam vel priuatā, siue ordinarii, siue delegati quacunque auctoritate fuerint, prout posset ad eorum officium pertinere, si quid per officiales & nuntios ipsos indebite forsan attentatum extiterit, se plenius informare: idque nobis significare studeant vt prouidere super hoc de remedio opportuno valeamus. Nulli ergo, &c. Datum Auiñ. xij. Calend. Iamarii, Pontificatus nostri anno vndecimo.

De schismaticis.

¶ Benedictus xi.

¶ Processus & sententias latas per Bonifacium octauum contra Iacobum & Petrum de Columna tanquam schismaticos, & eorum posteros, reuocat hic Benedictus vndecimus, exceptis confiscationibus, in quibus nihil immutat, & sic (vt clare patet) hęc extrauagans corrigit, & prorsus reuocat capitulum vnicum. eodem titu. lib. 6.

CAP. VNIC.

DVdum bonæ memoriæ [a] Bonifacius Papa octauus prædecessor noster contra Iacobum, Petrum & Ioannem de sancto Vito, Ottonem quondam Agapitum, Stephanum & Iacobum Scyarram nepotes memorati Iacobi & filios olim Ioannis de Columna, & posteritatem eorū, necnon contra Richardum Petrum & Ioannem de Monte nigro, acadiutores, fautores, & receptatores eorum, cuiuscumque status, etiam si imperiali vel regali dignitate fulgerent: contra ipsam insu per Prænestem dum vixit varios fecit processus: sententias graues pœnas habentes & multas [b], pro vt in eisdem processibus continetur, ex quibus sic paucas ex multis [c] & prolixis breues exprimimus, quòd intelligi volumus specialiter singulas numeratas, & nominatim expressas. [d] Inter cætera siquidem deposuit dictos Iacobum atque Petrum à Cardinalatibus sanctæ Romanę Ecclesiæ, reddens eos & filios dicti Iacobi, & posteritatem eorum inhabiles ad Apostolicæ dignitatis apicem & Cardinalatus honorem: ipsos, eosdemque Iacobum & Ottonem, & Richardum beneficiis ecclesiasticis & ecclesiis cunctis priuauit, eosque & Agapitum, Stephanum, & Scyarram prædictos banniuit ab vrbe, & ita Ecclesię supradictæ ipsorum confiscauit bona

de elect. cum causam, vnde maius prælatus, & si non habeat diadema sanctitatis, hēt tñ diadema dignitatis quæ ex se, nec de se peccauit, licet suppositū cui dignitas inerat male egerit, ꝓp quod dignitas sibi coniuncta inf. cta fuit, 7. q. 1. scire, & nor. simile C. de sum. trinter claras 2. rū. Itē prelatus etsi non sit bonus, pro bono tñ ponitur, vnde Prouerb. 26. Sicut q mittit lapide in aceruum Mercurij, ita qui tribuit insipienti honorem, certum est, ꝙ in computādo denarios paruulus pro mille ponitur, sic prælatus quia ꝓsidens est toti cōitati virtute secundum Philosophū: & ob hoc debet honorari, quia partes sunt plati auth. de incestis nup. §. sancimus. coll. 2. ff. de obseq. li. liberto, & dij vocantur ꝓp ordinis excellētiam, & officij dignitatem extra de hæret. cū ex iniuncto Item platus nō dr bonæ memoriæ rōne suppositi, sed dignitatis, quæ de se, nec à se deliquit, & delictū pœnæ nō redundat in damnū ecclæ, extra 6. lib. de re. iur. delictū, & hoc casu, vbi de his ponerem, sicut vilē ponerem, ext. de in integrestit. tum ex litteris, in princip. & extra de verb. sig. venerabili. & extra de acc. licet. extra 6. lib. de hæret. cum secundum, in fi. extra, 6. li. de sen. excō. statutum, ext. eo. lib. de verb. signi. veneins. extra eod. lib. de cōcess. præb. auctoritate, ext. de rescrip. cōstitutus, extra, de frigid. & malefic. c. fi. b ¶ Multas. Quæ sit differentia inter multam & pœnam, habetur, ff. de verb. sign. si qua, & notat. C. de modo mult.

Iura facilius

c ¶ Ex multis. J in proœ. ff. §. 3.

d ¶ Expressas J similis modus loquendi habetur. C. de pscrip. xxx. vet xl. an. oēs, & no. de hoc extra. 6. li. de procur qui ad agē dū. Et ratio huius di soluunt, q̄ licti est, quia hic agitur gent. de li berādo, quod est promptius q̄ ligare, ff. de action. & oblig.

Arianus,

Universidad de Deusto
Biblioteca

Arianus, extra de proba. ex litteris, præsertim ab ijs, quæ furgunt ex delicto, ff. de pactis, l. si tibi decem §. buædam.

a ¶ Et alias.] hæc dictio, aliàs, aliqñ est aduerbiũ tpis, vt cũ dicitur, alias hoc faciam, & aliquando loci, vt cum dr, aliàs uenit ad me. sed hic accipitur pro aduersio qualitatis, vt sit sensus, quod nedum pœnas & multas prædictas, sed etiam aliàs id est aliter omnia il laq̃ in & cessibus, &c. Alij dicunt ꝙ debet esse dictio, alia: Sed hoc nihil est propter adiectiua, quæ sequũtur, s. latas, & inflictas, &c, quia tunc secundum stylum curiæ diceretur in neutro genere, non in femininо, nec hic seruatur grammatica Prisciani dicentis ꝙ masculinum & femininum genera concipiunt: neutrum. & Priscianus melius dicit inspiciendo dignitatẽ generum. Sed stylus curiæ omnia superiora per neutrum

Adiectiuũ neutrũ de oĩ gñe prædicatur.

sententiosius comprehẽdit, nam neutrum adiectiuum de omni gñe secundum philosophum prædicatur ut uir est album, mulier est album, & mancipium est album.

b ¶ Eiſque.] scilicet reddimus illud, quòd sententia siue pœna abstulit, quod est infra.

Bñficium in irregularitate acq̃situm an ilia purgata retinere possit.

c ¶ Reddimus.] quæro, unus de prædictis est excommunicatus occasione dictorum processuum, & se immiscens postmodum, diuinis, factus est irregularis, postmodũ recipit beneficium, nunquid post hanc relaxationem poterit illud retinere? Videtur quòd sic, qa uerbum reddendi, significat retro dare, ff. de uerb. sig. uerbũ reddendi, hoc idẽ innuit textus ꝑcedens ibi, nec & pro præterito, &c. Dic ubi ius

& iura, plurium excommunicationum sententijs innodauit, addixit infamię capiendos exposuit, iudicauit schismaticos, & tam quam hæreticos puniendos, ab administrationibus & officijs, iurisdictionibus exercitio & dignitatibus in vrbe & circa, in Romana Ecclesia & curia, ac ipsorum posteros perpetuo, & in terris Romanæ Ecclesiæ vsque in quartam generationem per masculinum & femininum sexum coercuit, eis incolatum, ciuilitatem & habitationem vrbis, circumpositæ regionis & terrarum subiectarum Ecclesiæ interdixit, & intestabiles secit.

¶ Nos itaque qui eius vices in terris gerimus, cuius est proprium misereri & parcere, eorum miserijs & ærumnis compatimur, ad clementiam pro eis commouemur, ipsis pietatis nostræ aperimus viscera, & mansuetudinẽ non negamus, misericordes ab eis non auertimus oculos, illisque pium animum exhibemus. Ideoque omnes prædictas depositionis à Cardinalatibus, priuationis à beneficijs & ecclesiijs, inhabilitatis ad Papatum Romanum, & bonorum & iurium, quæ certis nobilibus Romanis ciuibus, & alijs concessa sunt (confiscationibus exceptis, in quibus nihil immutamus ad præsens) sententias, pœnas, & multas, & aliàs [a] quæ in processibus memoratis siue alibi continentur, verbo etiam in vita ipsius vel in morte in eos latas & inflictas seu confirmatas & innouatas per prædecessorem eundem, sicut si (vt prædicitur) essent per nos specialiter numeratæ & nominatim expressæ tam ad prædictos Iacob. & fil. dicti Ioannis de Col. masculinam & fœmininam pro lem eorundem Ioannis & filiorum per vtrumque sexum posteritatem descendentem ab eis Pet. & Richardo, & Ioan. de Monte nigro præfatos, quàm ad coadiutores, fautores, receptatores, susceptores & sequaces eorum quolsibet alios, penitus tollimus & viribus vacuamus: Ita quòd nec etiam pro præterito tempore possint super eis aliquæ Personæ impeti, quæ incurrissent eas, aut contra ipsas aliquem effectum habere. Eisque [b] quod quæuis alia quàm præfatarum depositionis à Cardinalatibus, priuationis beneficiorum & ecclesiarum, confiscationis bonorum & iurium, quæ (vt præmittitur) dictis ciuibus seu alijs sunt concessa, & inhabilitatis ad Papatum sententia sine pœna abstulit. reddimus [c]. Et irregularitatem [d], quam quoquomodo contraxerint, remouemus: & notam abolemus [e] ipsius: Inhibentes ne iam dicta Prænestе cum monte suo reædificetur vel muniatur, aut ciuitatis nomen siue episcopatum recuperet absque nostra licentia speciali. Non obstantibus quibuscunque constitutionibus, processibus, inhibitionibus, decretis, priuilegijs, indulgentijs, & litteris Apostolicis, per quæ præsentibus non expressa non esset alij acquisitum in re uel ad rem crederem istum ius habere in beneficio, uitio expresse purgato per dominum qui potest, arg. ff. de usu. si fur. & notatur simile, extra de renuntia. post translationem, ſi. Sed uitio non expresse purgato, opus est noua electione, uel collatione, argu. extra de æta. & qualicum bonæ, extra de excc. præla. tanta, nota similе de excess. prela. tanta. nota simile de ele. dudum, 1. secus si alter haberet ius in re, uel ad rem, C. de emanc. libe. nec auus & extra, 6. lib. de rescrip. quamuis. Sed dices dicta decret. excipit hunc casum. Sed dicquòd hic non est expresse dictum, sed in genere, non loquendo de iure alterius, non de præiudicio alterius faciendo, unde exceptionem, quę competebat ex factis. Papæ Papa non tollit, nisi extra de ꝓsuetu. cum olim in fi. & d.c. quãuis & ideo quod hic dicitur, intelligo, ꝙ pro tunc non possit impeti in iure nouiter acquisito.

Relatio fit ad ꝓcedẽtia

d ¶ Irregularitatẽ.] occasione præmissorum incursam, nam ad præcedẽtia faciendа est relatio ff de postula, l. 1. § deinde cũ adiecit, secus de irregularitate aliũ de causa lata.

Abolere quid est.

e ¶ Abolemus.] idest delemus unde abolere est, quod olet uel macular, tollere seu auferre. Et ꝙd sit abolitio, & eiusdem diuisio, not. Azo. C. de abolit.

pressa vel totaliter non inserta, earum effectus possit quomodolibet impediri, & de quibus quorumque totis tenoribus de verbo ad verbum debeat in nostris litteris fieri mentio specialis.

De furtis.

¶ Ioannes xxij.

¶ Publicatio excommunicationis latæ in eos qui furati sunt thesaurum ecclesiæ, quem iubente Clemente Papa de Perusio in Lucanam ciuitatem tres viri hic nominati deportauerant, & hic habetur optima practica monendi malefactores, vt intra certum terminum satisfaciant, aliàs excommunicationem incurrant, & modum ipsius excommunicationis publicandæ hæc extranagans clare manifestat.

CAP. VNICVM.

INfideles & stolidæ prædicationis alumni se per culpæ vitiũ indignos efficiũt, vt matris Ecclesiæ filij nũcupentur, dum ad ipsius matris iniuriam se conuertunt (quod graui nos commotione perturbat) matris eiusdem pietatem offendunt: & his in perniciem miserabili cęcitate delapsis, respergunt infamię maculis loca propriæ nationis.

¶ Dudum si quidem nonnulli degeneres filij, qui ad quęq; nefaria currere sunt, ausi pernersis ausibus in matris eiusdem prosilientes iniuriam & offensam, illam thesauri sui maximam partem, quæ de Perusio ad ciuitatem Lucanam de mandato felicis recordationis domini Clementis Papæ quinti prædecessoris nostri, dum adhuc viueret, per dilectos filios Vitalem de Chabenate, clericum Burdegalen. diœcesis, & Guliel. de Luna seruientem prædecessoris eiusdem, vna cum dilecto filio Iacobo de Casalibus decano ecclesiæ sancti Seuerini Burdegalensis diœcesis capellano nostro, extiterat deportata: & quæ in sacristia monasterij sancti Fedriani Lucanen. tunc temporis seruabatur, deinde ad cameram prædecessoris eiusdem fideliter deferendam tẽpore innationis ciuitatis Lucan. direpserunt in prędã, & de præfata sacristia per violentiã asportarunt.

¶ Nos igitur ad recuperationem thesauri prædicti sollicitis studijs prętendentes, omnes & singulos asportãtes thesaurum prędictum, & alios penes quos aliqua de thesauro fuerũt vel adhuc existunt, auctoritate Apostolica coram hac fidelium multitudine copiosa monemus, vt ea nobis, aut ei quem ad id duximus deputandum intra quatuor mensium spatium à die datæ publicationis præsentium numerandum, cum integritate restituant & assignẽt ac omnes & singulos scientes vbi vel penes quos aliqua de dicto thesauro extiterint vel existant, vt intra terminum supradictum nobis aut ipsi deputato nostro indicare studeant: alioquin in omnes & singulos monitionis huiusmodi contemptores, cuiuscunque dignitatis, status, vel conditionis extiterint, etiam si patriarchali vel superiori, aut alia quacunque præeminęant dignitate, exnunc auctoritate prædicta excommunicationis sententiam promulgamus: Mandantes illos per diœcesanos locorum & rectores parochialium ecclesiarum, ciuitatum & diœcesum earundem, singulis diebus Dominicis & festiuis pulsatis campanis & candelis extinctis excommunicatos publice nunciari, processuri ad grauiora nihilominus contra eos, necnon & contra ciuitates, communitates, vniuersitates, & singulares personas quascunque, quæ fuissent in præmissis culpabiles, sicut proteruia ipsorum exegerit, & viderimus expedire. Non obstante si eis aut eorum aliquibus vel alicui sub quacunque forma vel conceptione verborum, à sede Apostolica sit indultum, quòd excommunicari non possint, per litteras sedis eiusdem non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem, & qualibet alia dictæ sedis indulgentia generali vel speciali cuiuscunque tenoris exiſtat, per quam effectus præsentium impediri possit, vel quomodolibet retardari.

¶ Vt autem huiusmodi nostra monitio verius ad communem omnium notitiam deducatur, chartas siue membranas monitionem continentes eandem, in ecclesia Auinionen. appendi vel affigi ostijs seu superliminaribus eiusdem ecclesiæ faciemus, quæ monitionem ipsam suo quasi sonoro præconio & patulo indicio publicabunt: ita quòd omnes & singuli, quos monitio ipsa contingit vel contingere potest, nullam postea possint excusationem

præ-

Universidad de Deusto
Biblioteca

prætendere, quòd ad eos talis monitio non peruenerit, vel quò ignorauerint eandem: Cũ non sit verisimile remanere quo ad ipsos incognitum vel occultum, quod tam patenter omnibus publicatur. Datum Auinione ij. Calen. Aprilis, Pontificatus nostri anno 1.

De crimine falsi.

Ioan. xxij.

¶ Alchimiæ hic prohibentur, & puniuntur facientes, & fieri procurantes: quoniam tantum de vero auro & argento debent inferre in publicum, vt pauperibus erogetur, quantum de falso & adulterino posuerunt. Et si eorum facultates non sufficiant, pœna per iudicis discretionem in aliam commutabitur, & infames fiunt. Et si sint clerici beneficiis habitis priuantur, & ad habenda inhabiles efficiuntur: Vide extrauagantem Io. quæ incipit: Prodiens, & est sub eo. tit. collocata.

CAP. VNICVM.

† Vide B.T. 2.2.q.77.ar. 2.ad 1.arg. & ibidẽ Caiet. Old.cõs.74. inci. An Alchimista peccet, & late Cassaneũ in catalogo gloriæ mũdi pe. 11.cõsideratione, 40.

Moneta falsa ab oculis fidis facile discernitur.

POndent, † quas non exhibent diuitias pauperes Alchimistæ: pariter qui se sapientes existimant, in foueam incidunt, quam fecerunt. Nam haud dubie huius artis Alchimiæ alterutrum se professores ludificant, cum suæ ignorantiæ conscij, eos qui supra ipsos aliquid huiusmodi dixerint admirantur quibus cum veritas quæsita nõ suppetat, diem cernunt, facultates exhauriunt: ijdemque verbis dissimulant falsitatem, vt tandem quod non est in rerum natura, esse verum aurum vel argentum sophistica transmutatione confingant: eoque interdum eorum temeritas damnata & damnanda progreditur, vt fidis metallis cudant publicæ monetæ characteres fidis oculis, & non alias alchimitum fornacis ignem vulgum ignorantem eludant. ¶ Hæcitaq; perpetuis volentes exulare temporibus, hac edictali constitutione sancimus, vt quicunque huiusmodi aurum vel argentum fecerint vel fieri secuto facto mandauerint, vel ad hoc scienter dum id fieret facientibus ministrauerint, aut scienter vel auro vel argento vsi fuerint vendendo vel dando in solutum, verum tanti ponderis aurum vel argentum pœnæ nomine inferre cogantur in publicum pauperibus erogandum, quanti alchimitum existat, circa quod eos aliquo prædictorum modorum legitime constiterit deliquisse: facientibus nihilominus au-

Intercunctas. ¶ Hæc constitutio habet sex partes. In qua

rum vel argentum alchimitùm, aut ipso (vt præmittitur) scienter vtentibus perpetuæ infamiæ nota respersis. Alchimistæ sunt infames.

¶ Quòd si ad præfatam pœnam pecuniariá exolnendam delinquentium ipsorum facultates non sufficiant, poterit discreti moderatio iudicis pœnam hanc in aliam (puta carceris, vel alteram iuxta qualitatem negotij, personarum differentiam, illasque attendendo circunstantias) commutare. Illos vero qui in tantæ ignorantiam infelicitatis proruperint, vt nedum nummos vẽdant, sed naturalia iuris præcepta contemnant, artis excedant metas, legũque violent interdicta, scienter videlicet adulterinam ex auro & argento alchimito cudendo seu fundendo, cudi seu fundi faciendo monetam, hac animaduersione percelli iubemus, vt ipsorum bona deferantur carceri, ipsique perpetuo sint infames. Et si clerici fuerint delinquentes, ipsi vltra prædictas pœnas priuentur beneficijs habitis, & prorsus reddatur inhabiles ad habenda. Qui nõ hẽt in ære, luat i corpore, ff. de in ius vo. l.fi. C.ad ser. fug. l.quisq; & inst. de pœ. te. lit. §. fi.

De priuilegijs.

¶ Benedictus xj.

¶ Hæc extrauagans dat Prædicatoribus & Minoribus priuilegia plurima circa tria, videlicet circa prædicationes, confessionum auditiones, & sepulturas. De secũdo in §. Sed quia multotiens. De tertio in §. Porro. Et licet sit reuocata per Clem. 2. de sepult. multa tamen notatu digna in ea reperiuntur, quę non sunt tractata. Et potuisset non inepte poni subti. de sepult. Sed non inconueniens idem ca. diuersis respectibus sub varijs collocari titulis, vt patet in c. significantibus. extra de libel. obla. & de appell.

CAP. I.

† Vide extrauagãt Sixti iiij. incip. Vt ces illius. tit. de treg. & pace, iter tẽp

ENTER cunctas † sollicitudines nostras, quibus nos pastorale premit officium, & debitum Apostolicæ seruitutis adstringit, illa debet esse præcipua, vt gregi

rum prima procemiũ ad dicenda, generale, & postmodum speciale præmittitur. Secũdo §. ideoque, articulus de prædicationibus faciendis. Tertio §. Sed quia. articulus de confessionibus audiendis. Quarto, §. Porro. articulus de lucris sepulturarum deciditur. Quinto §. ad hoc. papa clerum alloquitur. Sexto §. Hæc autem, hic statuta per multa non obstantia firmantur.

a ¶ Gregi Dominico.] in quo dẽt esse aliquid speciale, C. de grege Dominico. l. vna, ib. 11. & cuius præcipuus est director extra 6. li. de electio, vbi, §. exterorũ.

b ¶ Commisso.] in persona Petri, p hæc verba, Pasce oues meas, extra de elect. significasti.

c Non desit.] ne Papa faciat vt pastores mali, quorum defectus ponantur Ezechiel. 33. c.

d ¶ Lupus rapax.] hæc verba dicta sunt primo de Bentamen, Gen. 49.

e ¶ Propheta.] ex Ezechie, 3. sanguinem eius, scilicet impij, de manu tua requiram, extra de offi. ordi. irrefragabili, r. respõ. & dic sanguinem id est, peccatum, quod est sanguine piandũ vt Leuit. 4. & Hæbręo. 9.

f ¶ Pacem inferere.] cum sit vicarius regis pacifici, id est Christi, in prooe. decre. sic econtra inimicus homo, id est demon zizaniã seminat, extra de elect. licet de vitanda.

g ¶ Remouere scandala.] extra 6. lib. de offi. legati. officij.

h ¶ Iurgiorum amputare materiam.] quæ ex cupiditate procedit, extra in prooe. decre.

i ¶ Egenum.] in Psal. 40.

k ¶ Sane.] hic prosequitur procemium speciale, recitans constitutionem, Super ca gregi a Dominico nobis superna dispositione cõmisso b, animarum cura non desit c, ne illum lupus d rapax antiquus serpens humani generis inimicus inuadat eiusque sanguis de nostris (quod absit) clamante propheta e manibus requiratur. Debemus insuper quantum ex alto permittitur, pacem f inserere, remouere g scandala, iurgiorum h amputare materiam, & intelligere super egenum & pauperem: quia non in finem obliuio erit pauperis, & patientia pauperum non peribit in finem.

¶ Sane k dudum bonæ memoriæ Bonifacius Papa octauus prædecessor noster, quandam specialem inter prælatos, rectores, seu sacerdotes & clericos parochialium ecclesiarum ex parte vna, & Prædicatorum ac Minorum ordinum fratres ex altera, super faciendarum prædicationum, audiendarum confessionum per eosdem fratres ac de eis relictis, & de funeralibus canonicæ portionis articulis constitutionem l edidit, certum his modum imponens, prout in eadem constitutione plenius continetur. Sed pro ea quam intendebat quiete turbatio nata est, pro concordia sunt suborta dissidia, & pullulatę inquietitudines pro tranquillitate noscuntur: sicque dum ansam soluisse se credidit, nodum ligasse videtur, & septem, vno hydræ m amputato capite, suscitasse. Nec mirum, quia plerunque pariunt nouitates discordiam, præsertim dum ab eo quod diu æquum visum est, per nouam constitutionem receditur, nec quare recedatur, vtilitas euidens vel alia causa subest.

¶ Ideoque cupientes, vt ipsi gregi cura nostra eo plenior impendatur, quò amplior in agro Domini operariorum numerus operetur, super egenum intendentes & pauperem, ac nouitatem per eandem constitutionem inductam: Statuimus de fratrum nostrorum consilio, vt priorum ordinum fratres, qui ad hoc deputati fuerint, in ecclesijs ac locis ipsorum, quę impræsentiarum habent & in posterum obtinebunt, ac in plateis communibus seu publicis, libere absque diœcesanorum & aliorum prælatorum petita licentia valeant clero & populo prædicare, eique proponere verbum Dei. Caueant tamen omnino, ne hora in qua diœcesani predicti prędicarent, vel coram se facerent prædicari, prędicent ijdem fratres: putamus etenim dignum, vt maiori p minor, & superiori q inferior deferat in hac parte: nisi forsan aliud circa hoc faceret de voluntate diœcesanorum ipsorum, aut in studijs generalibus prædicarent diebus illis dumtaxat, quibus sermones ad clerum fieri solent & solemniter prędicari, seu mortuorum funeribus, vel eorundem fratrum festis specialibus seu peculiaribus: quia in his casibus

i Intelligesano modo quoniam in his, in qbus sunt exẽpti epis nõ obtẽperant, & ita pãt dici superiores.

a Inuitis

thedram, quæ nominatur j. §. fi.

l ¶ Constitutionem.] quæ incipiebat: Sup cathedram. & illa per istam reuocata, vt 3. eodem, in fin. est hodie approbata per Clementem quintum, patet in cap. 2. de sepul. in Cle. Ista autem quæ est Benedicti xj. ibidem reuocatur.

m Nodum ligasse videtur.] extra de verborum signific. cum olim.

n Hydræ.] hydra est serpens aquaticus dictus ab hydro quod est aqua, cui secundum fabulas vno capite abscisso plura nascebantur eidem. secundum sensum autem moralem vnum male gestum plura mala generat: quia vno principio illicito dato multa mala sequuntur, authent. ut iudi. fine quoquo suffr. §. 1. coll. 2. aquæ cuius cursus obturatur, multos meatus facit. Hydra quid sit. Psal 40. Vitium vnũ plura gñat.

o Pariunt nouitates discordiam.] ext. de consue. cum consuetudinis.

p Maiori.] nota ast tum prælatorum maiorum statu religiosorum, at religiosi ad prælaturam ascendere non debent, arg. 93. dist. legimus, in fi. extra 6. lib. de electio nullus, in fi.

q Superiori.] nor. quod exempti vt predicatores & minores iure communi superiores r episcoporum esse censetur & si ijdem exempti in pluribus casibus prælatis subsunt. extra de hæret. ad abolendam. extra 6. lib. de præb. c. 1. in fi. & aliquando sunt sedis Apostolicæ delegati legatione generali extra 6. lib. de sta. regu. c. vnico, §. & quoniam. ff. de constitu. princip. l. 2.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Inultus est q̃ nõ probat consensisse.

a ¶ Inuitis.] dic inuitum qui non probatur consensisse, ff. de fur. qui uas. §. vetere, ff. de procur. fidiuſ familias. §. inuitus & ſi. de ſeru. vrba. prædinnitum, argu. contra ff. de mand. qui patitur.

b ¶ Superioribus.] superiorem uoco diœcesanum seu illum, qui habet iurisdictionem in clericos. & cõcurrere potest cum rectore, ext. 6. lib. de tempo. ord. eos, & c. cum nullus, ut ē metropolitanus, cui non est superior in prouincia sua, nisi in certis casibus not. extra de offic. ordin. pastoralis.

c ¶ Ad salutem.] Roma. 10.

†Prædicatio nõ semper retrahi audiẽtes à peccato.

d ¶ Concilij.] extra de pœnitẽ. & remissio. omnis.

e ¶ In morte.] extra de off. ordi. pastoralis, §. 1. extra 6. lib. de pœnit. & final. §. præsenti.

cum diœcesanis in prædicatione concurrere poterunt. Vbi vero ijdem diœcesani vocarent generaliter ad se clerum aliqua ratione, vel vrgente causa illum ducerent congregandum; ea hora in studijs memoratis diebus sæpedicti fratres ab huiusmodi prædicatione cessabunt. In ecclesijs autem parochialibus fratres ipsi inuitis[a] eorum rectoribus seu sacerdotibus) nisi iussi à superioribus[b] eorundem) non audeant prædicare.

¶ Sed † quia multotiens propositum verbum Dei audientem a peccato non retrahit, idcirco post prædicationem necessarium est pœnitentię sacramentum, circa quod (nisi articulus necessitatis occurrat) sacerdoti facienda oris confessio (prout scriptum est: Corde ad iustitiam creditur, ore autem fit confessio ad salutem[c]) exigitur: aliàs frustra esset in sacramento eodem sacerdotis (qui inter lepram & lepram debet discernere) ministerium institutum. Electi igitur ab eisdem fratribus ad audiendas confessiones & pœnitentias iniungendas, libere auctoritate Apostolica absque licentia diœcesanorum & aliorum prælatorum inferiorum exemptorum, & non exemptorum, quibus subsunt, qui ad confitendum accedunt, audiant eis peccata sua confiteri volentes: Non religiosos, qui secundum statuta suorum ordinum proprijs prælatis confiteri debent, aut ab eis, ne confiteantur alijs prohibentur, absoluant: ipsisque pœnitentias salutares iniungant, intra sibi designatos terminos ad huiusmodi exercendum officium constitutos. Excommunicationis vero vel alias sententias per prælatos latas contra hoc vel in eius fraudem, denuntiamus irritas & inanes, nec confessi ipsis fratribus peccata illa, de quibus confessi sunt eis & absoluti pœnitentes de illis sacerdotibus propterijs teneantur (sicut etiam non tenentur) iterum confiteri non obstante constitutione generalis concilij[d] †, quę sano intellectu (ne sequatur absurdum, quòd per pœnitentiam dimissa peccata quis confiteri debeat & quòd liberatus debitor adhuc ad soluendum remaneat obligatus) intelligenda est (vt ex ea patet) de illis, qui peccata sua confiteri alijs neglexerunt. Sed sacerdotes ipsis taliter cõfessis & absolutis adstricti sint ministrare Eucharistię, & extremę vnctionis etiam sacramẽtum.

†Scilicet Lateran. subinno. iij. c. 21.

¶ Super confessione autem facta fratribus memoratis, cum de confitentis solius præiudicio (si falsum dicat) agatur in iudicio animę seu pœnitentię foro, stabitur simplici verbo illius qui sacramenta petit prædicta, & dicit fratribus se confessum. Duos † tamen casus excipimus, scilicet si sacerdos asserat eum excommunicatum aut notoriè peccatorem. Sed videat, ne id dicat mendaciter, aut in dolum vel in fraudem: quia si hoc egerit, à delicto tali nisi plene satisfecerit (prætquã in[e] morte) absolui nequeat, nec de illo ad pœnitentiam aliter admittatur.

† Vide declarinã pœnitentiã Trid. sess. 14. c. 7. de casibus reseruationis.

¶ Vt autem diœcesanis honor debitus reseruetur, præcipimus, vt Prouinciales Priores Prædicatorum, & Ministri Minorum ordinum prefatorum, per se vel alios verbo vel scripto eis significent, se fratres ad huiusmodi confessionum audiendarum & pœnitentiarum iniungendarum officium elegisse, & non nominando, aut coram ipsis sistendo eos, nec illorum numerum exprimendo, petant humiliter à diœcesanis eisdem, quòd ijdem electi fratres de ipsorum beneplacito & licentia, dictum possint in eorum ciuitatibus & diœcesibus intra eis determinatos fines officium exercere. Quod si denegent, vel intra triduum non concedant, extunc ijdem fratres nihilominus auctoritate eadem huiusmodi officium exequantur. Datam vero licentiam per diœcesanorum mortem nolumus terminari. Per hoc autem non intendimus, quòd sæpedicti fratres, qui ad hoc eligentur officium exercendum, plus habeant in audiendis confessionibus, & pœnitentijs iniungendis quàm parochiales sacerdotes noscuntur habere. Sicque de casibus episcopis & superioribus quos, inferius adnotamus, ac sedi Apostolicę reseruatis, se nullatenus intromittant.

¶ Obseruent erga sollicite dicti fratres, ne ad confessiones recipiant criminosos criminibus

Rom. 8.

Pœnitere est rem à peccato tenere.

a ¶ Pœnitentia.] indicenda, 50. dist. in capite, 26. q. 6 c. 1.

b ¶ Incurrerũt.] quia idem factum est peccatum, & ipsum est pœna peccati, vt est clericidium, vel ablatio membri, 55. dist. si Euangelica, secus si ex diuersis factis emergerent, vt excommunicatio, q̃ est pœna peccati, & irregularitas, q̃ traheretur propter immistionem excommunicationis seu suspẽsionis durãte: & tũc p̃t fieri absolutio à primo g̃ præiatum, non dispẽsatio, exẽplum pone ex, 6. lib. de sen. & re iudic cum æterni, extra 6. lib. de sent. excommunicationis, cum medicinalis.

c ¶ Inconueniẽs.] declarat quod præmissa rat dicens, existimamus inconueniẽs, vt scilicet ille absoluat à peccato, qui nõ p̃t imponere debitã pœnitentiam ei, scilicet peccatori, & qui non p̃t remouere irregularitatem, sequẽlam peccati, &c.

d ¶ Imponere.] scilicet non potest, quod est ſ. nam cum pœnitere sit pœnam p̃ peccato tenere & pœna sit mẽsura culpæ, no. extra 6. li. de pœ. c. fi §. illud & §. seq. vbi debita pœna nõ potest infligi per aliquem. ergo nec pœnitentia salutaris.

e ¶ Sequelam.] vt di 40 c. si Euangelica.

f ¶ A iure.] 7. q. 4. si quis suadente.

g ¶ Quem.] idest alium.

h ¶ Excludit.] de istis excommunicationib. maiori & minori habet extra de sent. excõmunicationis, nuper, & c. nouit.

i ¶ Mandatis.] extra de sen. excommunicationis, decætero, & c. ex nosciturs, &c. quãuis.

k ¶ Acrimonia.] hoc verbũ exposui extra 6. lib. de statu regu. c. vnico. §. finali.

nibus pro quibus solemnis est pœnitentia[a] indicenda: Modo eodem excommunicatos respuant, & clericos, qui propter delictum irregularitatem aliquam incurrerunt[b]. Inconueniens[c] enim existimamus, vt à peccato absoluat, qui pœnitentiam ei debitam imponere[d] aut irregularitatis pœnam peccati sequelam[e], vel ex communicationem, quę infligitur maxime à iure[f] quandoque pro crimine, quę ve quem[g] ab ecclesia & per consequens à participatione ecclesiastico rum sacramentorum excludit[h], remouere non potest.

¶ Incendiarios, eosque qui tam enormibus sunt irretiti peccatis, quòd ea rationabilis consuetudo præscripta canonice in episcopatibus aliquibus reseruauit episcopis, similiter non admittant, quam consuetudinem (ex causa, quæ iuste ad animum nostrum mouit) solummodo circa voluntarios homicidas, falsarios, ecclesiarum immunitatis, & libertatis ecclesiasticæ violatores, & sortilegos approbamus. Quòd si forsan antequam ab eo qui potestatem habet, absolui possint, mors talium confiteri volentium verisimiliter timeatur, etiam in prædictis casibus sæpefati fratres eos confiteri volentes audiant, ipsisque beneficium absolutionis impendant sed sub eant iuramentũ quòd liberati se suis episcopis & excommuincatoribus præsentabunt: excommunicantium super his pro quibus ab eis excommunicati erant, & episcoporum pro peccato huiusmodi parituri mandatis[i].

¶ Verum quia post baptismum inter cæteras magis ad salutem necessaria † est propositio verbi Dei, quo audientes illud, quod est victoria nostra, instruuntur in fide, docentur fugien da fugere, & sectanda sectari, a quo per peccatum lapsi resurgunt, pœnitentiæ sacramentum perficiunt: Grandis nobis sollicitudo incumbit, vt tales ad hæc promoueantur fratres, qui oleo dulce edinis verbi eiusdem nostros foueant subditos, a peccatis prohibeant: increpationis vino peccatorum suorum mordeant vulnera, eosque ad illa pœnitentię acrimonia[k] purgandum & tergendum prouocent; & inducant. Ad id vero exequendum sententia † diuinæ legis exposcitur, desideratur ordo, & vitæ integritas etiam postulatur. Scriptum[m] est enim: Tu scientiam repulisti, & ego te repellam, ne sacerdotio fungaris mihi: quia labia[n] sacerdotis custodiunt scientiam, & legem exquirunt ex ore eius: aliàs prout ad eum pertinet inter peccatum & peccatum non posset discernere, nec peccator existens, Dei deberet narrare iustitias, & testamentum illius assumere per os suum. Mam cuius vita despicitur, consequens est vt eius prædicatio contemnatur, Quare decernimus, vt Priores & Ministri Generales, & Prouinciales Prædicatorum & Minorum ordinum præfatorum, vel eorum vicarij, de discretorum consilio ad tam salubre officium fratres diuina scientia doctos, discretione vigentes, vita probatos, & expertos moribus (alioquin districtam reddent in futuro examine rationem) eligant & assumant: sic enim quod prædicabunt, facient, quæ arguent, operari cessabunt: & in eis ædificabitur populus verbo pariter & exemplo. Cæterum, licet (sicut prædicitur) de necessitate non sit iterum eadem confiteri peccata: tamen quia propter erubescentiam, quæ magna est pœnitentiæ pars; vt eorundem peccatorum iteretur confessio, reputa-

j ¶ Prouiderent.] hic accipitur in bona parte, vt aliàs, ff. de ædil. edic. quod si nolit. §. qui mancipia.

† Verbi Dei propositio est ad salutẽ valde necessaria.

† forte, scientia.

Osee c. 4.

Malach. 2.

m ¶ Scriptum.] Osee 4. extra de renunt. cap. nisi cum pridem, §. pro defectu.

n ¶ Labia. Malac. 2. & extra de hæret. c. ũ exiniuncto. ver. licet.

Psal. 49.

a ¶ Episcopalis quarta.] de qua habet 12. q. 2. concessu, & trib. c. sequentibus.
b ¶ Rustica prædia.] prædium rusticum ab urbano non loco, sed qualitate secernit, C. de præd. mino. l. si prædium.
c. Non misereatur.] arg. C. ne fil. pro pat. auth. habita.
d ¶ Voluntatem.] arg. extra de excess. prl. nimis, 1. responso.
e Trituratis, Deut. 26. extra de præb. ex tirpandæ. l. respon. & 1. Timoth. 5.
f Necate.] ff. de. a lie & exhib li. necate.
g Inopes.] auth. de coll. §. nullus aũt mo lestetur. coll. 9.
h Immunes.] C. de sacrosan. eccle. sancimus 2. uth. de eccle. ti. §. si quis uero res, coll. 9.
i Falcidiam.] C. ad leg. Fal. auth. similiter. quæ sumitur ex auth. de eccl. titu. §. si autem hæres.
k Portionis.] extra de testa. c. fi.
l Non defint.] C. de sacrosan eccl. priuilegia, in fine.

mus salubre: districte iniungimus, vt fratres ipsi confitentes attente moneant, & in suis prædicationibus exhortentur, quòd suis sacerdotibus saltem semel confiteantur in anno: asserendo id ad animarum profectum pro culdubio pertinere.

¶ Porro vt circa sepulturam apud loca eorundem fratrum eligentium sepeliri, & portionem canonicam de relictis eisdem fratribus minime detrahendam, nequeat in posterum dubitari: iubemus, vt corpora defunctorum, qui apud eorundem fratrum loca elegerint, dum uiuerent, sepulturam, processionaliter cum crucce, thuribulo, & aqua benedicta cantando seu legendo officium mortuorum, vel psalmos, & alienas ingredientes parochias, possint assumere, & ad suas deferre ecclesias tumulanda. De quibuscumque vero relictis præfatis fratribus in communi, vel singulis vltimis decedentium voluntatibus, siue apud eos sepeliendi sint, siue alibi: nulla per parochiales sacerdotes morientium à qua fratres ipsos liberos esse volumus, canonica portio, vel multominus per episcopos episcopalis [a] quarta omnino, cum eis tamquam exempti non subsint, nec etiam debita iure parochiæ, si forsan cathedralis defunctorum esset parochialis ecclesia, detrahatur. De funeralibus autem medietatem, si commode diuisionem recipiant: aliàs eiusdem medietatis æstimationem soluant parochiali ecclesiæ, & sacerdotibus antedictis. Funeralia vero intelliguntur hoc casu, quæ cum funere deferuntur. De candelis vero, quas fratres portant portio non petatur. Moneant autem ijdem fratres & pro posse inducant confitentes sibi vt de proprijs bonis suis parochialibus ecclesijs, eorumque sacerdotibus competenter relinquant, & quæ eis debent parochialia iura reddant. Ad hoc non murmuret quæsumus sæcularis clerus, non gerant molestè prælati, quòd circa præmissa sic duximus prouidendum. Attendant quanta exijs, quæ in primis duobus articulis statuta sunt, salus animarum proueniat. Aduertant quanta tollantur iurgia, & patenter considerent, quod eorum onera cum alijs nostro beneficio salubriter & quasi necessario patiuntur.

¶ Circa tertium vero articulum diligenter intelligant, quòd, fratres ipsi hoc per priuilegia Romanorum Pontificum eis benigne concessa, ante constitutionem eandem hactenus habuerunt. Quòdque sunt pauperes, nil habentes singuli in communi rustica [b] prædia, immo nec vrbana, vel mobilia, eorum alteri vel etiam vniuersi mendicant victum, quærunt vestitum, & eatenus sustinere possunt, quatenus vel uiuorum pietas, aut morientium charitas eis necessaria subministrat. Quis ergo non misereatur [c] eorum qui omnia, voluntatem [d] habendi etiam reliquerunt? Quis non compatiatur eisdem operantibus tam vtiliter in agro prædicto? Certe nullus, nisi qui triturantis [e] bouis os impie alligare velit, aut eos subtractis alimentis necare [f]. Inopes [g] patrimonij onera ipsa non habendi necessitate non sustinent, & a curialibus res ecclesijs vel pijs locis donatas, a quarte præstatione, seu lucratiuorum inscriptionibus lex facit immunes [h]. Relicta paueribus non patiuntur Falcidiam [i]. Et legata ad fabricam, vel pro ornamentis ecclesiæ, aut ad diuinum cultum perpetuum, solutioni non subiacent canonicæ portionis [k]. Pauperes autem (vt dictum est) sunt fratres: & quod eis relinquitur, aut in sua alimenta erogant, aut in fabricam, siue in cultum diuinum, & ecclesiæ ornamenta conuertunt. Propter quod nos, qui debemus intelligere super egenum & pauperem, & non obliuisci eorum, cum humanitatis sit etiam sæcularis principis prospicere egenis, & dare operam vt pauperibus alimenta non desint, non tam pie quam quodammodo iusse in eodem articulo egimus, egenos eosdem (vt præmittitur) reddendo ab onere canonicę portionis exemptos. Hæc autem (dicta constitutione, quæ incipit, Super cathedram, quam penitus reuocamus, alijsque quibuscumque constitutionibus specialibus, & generalibus statutis, priui-

Falcidia nõ dẽtur de relictis pauperibus.

Pauperibus subueniendum est.

Funeralia nõe qã intelligatur.

Psal. 40.

a ¶ Nequaquam obstantibus.] de uiribus istorum non obstantium notatur in Ex. trauaganti, rem non nouã. in fi. loã. Mon.

priuilegijs, indulgentijs, sub quacumq; forma verborum concessis, etiam si de ipsis de verbo ad verbum, vel aliquorum nominibus in nostris litteris oporteret fieri mentionem, conuentionibus, pactis, iuramentis, sententijs, consuetudinibus contrarijs, nequaquam obstantibus [a]) inuiolabiliter obseruari sancimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorũ statuti, denuntiationis, exemptionis, præcepto rum, approbationis, iussionis, voluntatis, reuocationis, & sanctionis infringere. Si quis autẽ, & cætera.

¶ Clemens quintus.

¶ *Rex Franciæ & regnicolæ per extrauagantem, Vnam sanctam. supra de maio. & obed. non amplius subijciuntur Ecclesiæ Romanæ, quàm prius erant.*

CAP. II.

MEruit charissimi filij nostri Philippi regis Francorum illustris syncęræ affectionis ad nos & Ecclesiam Romanã integritas, & progenitorum suorum præclara merita meruerunt: Meruit insuper regnicolarũ puritas ac deuotionis syncritas, vt tam regẽ quàm regnũ fauore beneuolo prosequamur. Hinc est quòd nos regi & regno per definitionem & declarationem bonæ memoriæ Boni facij Papæ octaui prædecessoris nostri, quæ incipit, Vnam sanctam. nullum volumus vel intẽdimus præiudicium generari. Nec quòd per illam rex, regnum, & regnicolæ prælibati amplius Ecclesiæ sint subiecti Romanæ, quàm antea existebant: Sed omnia intelligantur in eodem esse statu, quo erant ante definitionẽ præfatam: tam quantum ad Ecclesiam, quàm etiã ad regem, regnum, & regnicolas superius nominatos.

Regnũ Frãcie Papa fa mte prosequitur.

¶ Eugenius quartus.

¶ *Ordinarii non possunt ferre censuras in suos subditos pro suis negotijs Romam euntes, ibi manentes, aut ab ea recedentes, nec illos priuare beneficijs, quod si fecerint, irritum est.*

Et si beneficia illorum alijs sint collata, tam dantes quàm recipientes ipso facto sunt excommunicati, & à solo Papa absoluendi.

CAP. III.

DIuina † in eminenti sedis Apostolicæ speculo disponente clementia constituti, ad ea libenter intendimus, per quæ officiales præfatæ sedis obsequijs eius (ad quam veluti fidelium omnium matrem, proanimarũ salute quærenda, & iustitia prosequẽda, de diuersis mundi partibus confluit multitudo) tutius & quietius se propriores valeant exhibere: Hinc est quòd nos ex certis rationabilibus causis, motti, etiam nonnullorum prædecessorum nostrorum vestigijs inhærentes, districtius inhibemus locorum ordinarijs, nec non commissarijs & delegatis eorum, cæterisque vniuersis & singulis quacumque potestate & auctoritate præfulgeant, cuiuscunque dignitatis gradus vel præeminentiæ fuerint, ne contra officiales præfatos quocumque nomine nuncupentur, in nostris & dictæ sedis obsequijs nunc & pro tempore existentes, necnõ quoscunque alios pro suis & eorum causis vel negotijs prosequendis ad sedem prædictam venientes, ac in ea (durante negotiorum & causarum huiusmodi prosecutione) moram trahentes, & recedentes ab eadem, procedere, aut in eos excommunicationis, suspensionis vel interdicti, aut priuationis officiorum, aut beneficiorum, seu quãuis aliam sententiã promulgare præsumant.

¶ Nos enim omnes & singulos processus & sententias contra tenorem & mentem nostræ inhibitionis huiusmodi latas & habitas, & in posterum habendas, ac etiam promulgãdas, & quæcumque inde secuta, declaramus nulla, irrita, & inania, nullíusque extitisse vel existere roboris vel momenti. Necnon quicquid in contrarium à quoquam, quauis auctoritate scienter vel ignoranter attentatum forsan est hactenus, vel in posterũ cõtigerit attentari, etiam decernimus irritũ & inane. Et nihilominus in omnes & singulos ordinarios, & officiales commissarios & delegatos eorum qui se dignitatibus ac beneficijs ecclesiasticis quibuscunque officialium, aut negotia huiusmodi apud dictã sedẽ prosequentiũ præ

† Vide cõcil. Trid. sessio. 23. de refor. c. 1. circa finem. & sessio. 24. de reforma. c. 11. §. quæ uero priuilegia.

Xhibita,] a ¶ Cõstitutiõne.] quę incipit, susceptũ. & est una de xx. g. ossaris per Zenzelinũ, & posita sub tit. de elect.] Et inter has repetitur cum gl. Gulielmi de Monte Lauduno in titul. ne sede Vacante.

Dãtes & recipiẽtes quãdoque, equaliter puniũt.

dictorum, eos illis forsan priuando atque priuatos decernendo seu declarando, vel cuiuscumque priuationis prætextu illa personis alijs conferendo, seu de illis in eos quomodolibet se intromittendo, tam in dantes quàm in recipientes, excommunicationis suspensionis, & interdicti latas sententias promulgamus, quas volumus eos ipso facto incurrere. A qua quidem excõmunicationis sententia absolui nequeant, nisi a nobis, vel per nos deputandis, præterquàm in mortis articulo constituti.

¶ Præmissa autem à die affixionis præsentium ad valuas basilicæ principis Apostolorũ de Vrbe, ex certa sci entia quoscunque ligare volumus & arctare. Non obstantibus Apostolicis & quibuscumque generalibus, aut prouincialibus, aut synodalibus concilijs, edictis, constitutionibus, ordinationibus, & Apostolicis priuilegiis, per quæ effectus præsentium impediri posset quomodolibet vel differri, etiam si de illis eorumque totis tenoribus habenda esset in præsentibus mentio specialis: & quæ præsentibus volumus habere pro sufficienter expressis, cæterisque contrarijs quibuscumque. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ inhibitionis [a] declarationis, constitutionis & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contrarie. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Romæ apud sanctum Petrũ anno incarnationis Dominicæ M. cccc. xx. ij. octauo idus Martij, Põtificatus nostri anno secundo.

¶ Ioannes xxij. Magistro & Fratri hospitalis sancti Ioannis Hierosolymitani.

¶ *Præmisso tenore duarum constitutionum, dicit quod hospitalarii sancti Ioannis ex statuto, consuetudine, vel priuilegio habentes annalia beneficiorum vacantium, percipere debent portionem, quam haberent beneficia obtinentes, si in illis essent residentes.*

CAP. IIII.

Exhibita nobis ex parte vestra petitio continebat, quòd dudum post constitutionem [a] per nos editam, qua specialiter & expresse cauetur, quòd habentes annalia in ecclesijs de consuetudine, priuilegio vel statuto, qui ratione dictorum annalium fructus primi vel secundi, vel alterius cuiuscumque sequentis anni beneficiorum vacantium sibi hactenus in totum vendicauerant, nihil ex inde vltra summam pro qua vnumquodque beneficiorum ipsorum consueuit in decimæ solutione taxari, prætextu cuiusuis priuilegij consuetudinis, vel statuti, quouis modo percipere: sed ipsius summæ perceptione dumtaxat deberent esse contenti, totali residuo prædicta obtinentibus beneficia remansuro: nisi forsan illi, qui fructus illos soliti essent cum integritate percipere, mallent, ipsum habere residuum, & obtinentibus beneficia dimittere summam memoratam, quo casu percipiendi quod mallent, erat eis optio derelicta. Quandam aliam declaratoriam constitutionem fecimus, in qua specialiter cauebatur, quòd si huiusmodi beneficium obtinentes in ecclesia, in qua specialiter illud beneficium existeret, minime residerent, ad debitum seruitium impendendum capitulo eiusdem ecclesiæ nihil deberet accrescere, cum cessante causa † cessare debeat pariter quod vigebat. Quodque ex verbis declarationis huius satis innui videbatur: quòd fructus beneficiorum non residentium accrescere debeant habentibus annalia memorata. Verum ex eo quod in declaratione dicta non continetur expresse de perceptione annalium beneficiorum vacantium vobis debitorum de prædictis cõsuetudine, priuilegio, vel statuto, quo ad fructus non residentium in eisdem, qui vobis accrescere debent, nullum adhuc commodum assequi potuistis, licet (vt præmittitur) dicti fructus capitulo non accrescant. Quare nobis humiliter supplicastis, vt quod in huiusmodi declaratione nostra tacite innuitur, declarare expressius dignaremur. Nos itaque petitionem uestram iuri consonam æstimantes, ac propterea in hac parte quieti & indemnitati uestrę prouidere uolentes, præsenti oraculo declaramus, quòd fructus prędictę ecclesię uel beneficij uacantis, cuius annalia in quibus consistunt

† l. adigere, §. quãuis, ff. de iure patr. c. cũ cessante de app.

Annalia percepto multiplici iure potest tẽpestiue.

Petitio iuri cõsona exaudiri meretur.

Beneficiatus a residentia faciendа qñque excusatur.

consistunt, debentur uobis ex priuilegio, consuetudine, vel statuto, etiam pro ea parte, quæ obtinentibus præbendam vel beneficium huiusmodi (si in ecclesia vbi illa consistunt personalem residentiam facerent) deberetur, si non residεat ibidem vere vel interpretatiue, vtpote per speciale priuilegium Apostolicũ, vel aliàs ex causa rationabili ab huiusmodi residentia legitime excusentur, cum dicta pars (vt prẽmittitur) capitulo non accrescat, vobis accrescere debet secundum intentionem, & mentem declaratorię memoratæ. Nulli ergo, &c cætera, vt supra. Datum Auinione Calen. Martij, Pontifi. nostri anno quinto.

De pœnis.

¶ Ioannes xxij.

¶ *Episcopus Caturcen. propter varios excessus per ipsum pertratos, præsertim quia sedi Apostolicæ, suis subditis & sibiipsi iniurio sus fuerat, varias pœnas incurrit, quoniam perpetuæ depositionis sententiam meruit; priuatusque fuit pontificali, sacerdotali, & alio quolibet officio, & ad perpetuum carcerem condemnatus. Doctrina vtilis hic nobis tribuitur, vt scilicet cognoscamus crimina & excessus, quibus prælatus deponi possit. Facit hoc cap. Veritatis, extra de dolo & contu. & cap. ex litteris, & cap. tanta est clauis Petri. de excess. præl. Et nisi antiqui libri hoc capitulum sub titulo, De pœnis, annotauissent, sub titulo, De excessibus prælatorum, positum fuisset.*

CAP. VNICVM.

Diuinis exemplis quæ nostrorum debent esse actuum regula, patẽter instruimur, aures nostras subditorũ à suis præpositis oppressorum indebite, & aggrauatorum iniuste, non obturare clamoribus, sed ipsis ipsas potius compassiuis affectibus inclinare, vt si per solertis inquisitionis indaginem clamores huiusmodi opere † completos esse viderimus, liberationis opportunæ remediũ solicitis studijs apponamus, pœna nihilominus debita punituri in hanc patratorum qualitatem excessuum illicitos oppressores. Omnipotens etenim Dominus audito † clamore populi sui propter duritiam eorum, qui operibus præerant, dolentis, ad liberandum eum descendit: Et summi templi præpósito, qui iuxta nominis interpretationem in uias prauas inique diuerterat, comminando, sic ait: † Expellam te de statione tua, & de tuo ministerio te deponam. Dudum siquidem fama graui, clamore frequenti, & querela flebili subditorum deferentibus nobis, Hugonem Geraldi olim Caturcensem episcopum, de multiplicatis excessibus, oppressionibus grauibus, enormibusque criminibus esse reũ: nos mala huiusmodi nolentes ante credere, quam probare super illis inquisitionem per nos & alios fieri fecimus diligentem. Et demum inquisitionis ipsius viso, & examinato processu, luculenter inuenimus, quod eius fuerat vitiosus ingressus, cum per ambitionem nimiam, & per abrupta simoniacæ prauitatis ad pontificalem ascendisset honorem. Progressus autem eius (vt execrando conueniret initio) iniuriosus extiterat quo ad tria. Primo videlicet quo ad Apostolicam sedem, cui (licet ipsum honorasset in multis, & tandem ad episcopalis dignitatis apicem promouisset) terga vertens, non faciem, contẽptum pro gratia, maleficium pro beneficio, & vituperiũ retulit pro honore: Appellationibus interdum ad sedem ipsam ab eo vel officialibus eius per subditos oppressos emissis, nedum deferre contemptibiliter renuens, sed eas verbo vilipendens, & facto suis præcipiẽdo ministris quod de appellationibus huiusmodi non curarent, ac nihilominus appellantes (quibus contra oppressiones debuerat esse appellatio ipsa remedium) nunc per captionis iniuriam, nunc per spoliationem beneficiorum, & aliàs indebite affligendo multipliciter, non absque vitio ingratitudinis uiolans iuramentum fidelitatis ab ipso præstitum dictę sedi: nec ueritus matris Ecclesiæ transgressionem apertam, nõnullis quãdoque per suas patentes litteras de uacaturis mandauit beneficijs prouideri, uias ad uacationem eorum aperiens nimis illicitas & suspectas: pernicioſus etiam fuit & frequens litterarum Apostolicarum abusus. Secundo uero quantum ad subditos, erga quos non pij prælati uel pastoris peregit officium, quinimo tanquam fur improbus, crudelisque tyrannus sub pallio charitatiui subsidij incussi

† Exodi. c. 3.

† Esa. 22.

Prælati nõ debent esse credeli.

Appellatio est remediũ contra oppressionẽ.

Prelatus erga subditos pastoris officium pera gere debet.

Universidad de Deusto
Biblioteca

terroribus,violentijs, & iniurijs illatis, dolosis inductionibus & fraudibus exquisitis veluti recursor iniquus, extorsionib. eos intolerabilibus prægrauando, nunc binas in anno, nunc plures in die, nunc aliàs nimium excessiuas & ecclesijs ſportabiles, vtpote multiplicato euictionum numero canonibus †diffinito, interdum per-ſe, interdum per alios procurationes exigendo, pro libito visitationis officio quandoque nullatenus, & regulariter non ad fructum correctionis, ſed ad saturandæ cupiditatis affectum, impenſo, ad alios quæſtus illicitos & damnatos ſuum exacuit frequenter ingenium, nec de modo, nec de causa curauit. Et cum inuenit ſubditos ſuis in hoc reprobandis affectibus non parentes, nec aliàs ab eis exigere potuit concupita, calumnioſas delationes fieri, contra eos lites moueri, & diuerſa eis grauamina ſubdole procurauit pluries inferri. Præterea non citatos legitime, nec conuictos etiam aut confeſſos ſuis priuauit beneficijs, occaſionem pro cauſa confingens, non rationem his, ſed tyrannidem potius proſequens perſonalem. Multa falſa ſcienter inſtrumenta dictauit, per ſuos illa faciens notarios publicari: & ut illis qualem ipſe habuerat ad eccleſias præberet ingreſſum, inſtituere ei præſentatos, ſeu inſtitutionis ſuæ eis concedere litteras ſæpius remuit, niſi primitus certa ſibi & magna pecunia propter hoc exoluta. Multa eccleſiaſtica beneficia, nunc permutationis prætextu, nunc vero ſimpliciter in ſuis manibus reſignata modo iure, (ut prætendebat) ordinario, modo ſuper hoc (ut dicebat) Apoſtolico munimine indulto, de facto ſcienter contulit interuenientibus fraude, pacto, & ſimoniaca prauitate: ſubiectas ſibi eccleſias occupans earum redditus uſurpauit: & ſic in ſuis fuit corruptus iudicijs proceſſum eorum & finem in pecuniarium commodum ordinando, quando que iuſtificans impium, innoxium iniuſte condemnans. ſic & alios corrumpere iudices pro obtinenda ſuper oppreſſionibus inchoatis iniuſta victoria niſus fuit.

Tertio, quantum ad ſe, ut qui ſibi nequam exiſteret, nulli alij bonus eſſet: ſuæ namque famæ prodigus ſe periurijs patenter inuoluit, irregularitatiſque laqueis irretiuit, & (quod referre pudet) in corpus ſuum fornicando peccans per continuatum in continentię uitium, quo ſe dudum fœdauerat, pontificali poſtea decoratus honore, inſua ponere re gloria maculam, & fœmora ſua non erubuit mulieribus inclinare. In his quidem eius ſic reprehendendi ingreſſus, ſic ſcandaloſus, pernicioſus exemplo progreſſus, ut vitio huiuſmodi ſiue culpis neſcius finem imponere & periculoſus egreſſus, cum adeo ſoret in ipſo habituata malitia quod, (remanente ſibi ad ſolita facultate) in iniquitatis opere uoluntas ſibi deficere minimè ſperaretur.

Propter quod ne prioribus peius committeret, illud ſolum eſtimamus ſalubre remediũ, ut quod uelle non poteramus auferre, eripere-mus uel poſſe. Nos itaque ſuper præmiſſis & pluribus alijs eius nefandis exceſſibus cum fratribus noſtris ex ſano conſilio deliberatione cohabita diligenti, in præfatum Hugonem Geraldi, qui ſe omni honore ac dignitate reddidit tam indignum, quippe ob ſuas iniquitates ne præſit, eſt abiectus a Deo, ſuis ligatum peccatis, omnique honore ac dignitate pontificali iam priuatum à Domino, de conſilio omnium, & ſingulorum fratrum ipſorum perpetuæ depoſitionis ſententiam duximus promulgandam: pontificali eum & ſacerdotali, & alio quolibet officio priuantes, & ad perpetuum carcerem condemnantes; ut ibi committendis ceſſantibus, agat pœnitentiam de commiſſis. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam noſtræ promulgationis & condemnationis infringere, uel ei auſu temerario contrarie. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum.

Datum Auinione xv. Calen. Iunij, Pontificatus noſtri anno ſecundo.

†Vide concilių Late. ſub Alexã iij. c. 4 Conciliũ Later. ſub Inn. iij. c. 33. Concilių Oxonienſe. c. vt ſingula. & Concilium Triden. ſ. ſ. 24. de reſor mat. ca. 3.

De pœnitentijs, & remiſſionibus.

¶Bonifacius Octauus.

¶Centeſimo quoque anno viſitantibus baſilicas Petri & Pauli Apoſtolorum pleniſſima peccatorum venia conceditur.

CAP.

ANtiquorum.] ¶ Hæc epiſtola ſatis groſſe fuit compoſita. Et habet ſex partes. Primo, ſupplet remiſſionibus & indulgentijs conceſſis accedentibus ad Eccleſiam principis Apoſtolorum de Vrbe fidam antiquorum relationem cõmemorat. Secundo, §. Nos igitur. remiſſiones & indulgentias hmõi confirmat, approbat & innouat. Tertio, §. Vrautem, accedentibus ad eccleſias beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli de Vrbe, vere pœnitentibus & confeſſis pleniſſimam indulgentiam peccatorum dat. Quarto, §. Statuentes. quid pro indulgentia prædicta dictis vere pœnitentibus & confeſſis fieri oporeat ſtatuendo taxat. Quinto, § nulſ quiſque tamen. antipophorizat. Sexto, §. Nulli. inhibens præmiſſa non infringi. vult, vt ſecus facientes maledictionem incurrant.

CAP. I.

ANtiquorum † habet fida relatio [a], quòd accedentibus ad honorabilem baſilicam [b] principis Apoſtolorum [c] de Vrbe [d], conceſſæ ſunt magnæ remiſſiones & indulgentiæ peccatorum, [e]

¶ Nos igitur, qui iuxta officij noſtri debitum ſalutem appetimus & procuramus libentius ſingulorum huiuſmodi remiſſiones & indulgentias omnes & ſingulas ratas, & gratas habentes [f], ipſas auctoritate Apoſtolica confirmamus, & approbamus, & etiam innouamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus.

¶ Vt autem beatiſſimi Petrus & Paulus Apoſtoli ea amplius honorentur quo ipſorum baſilicæ de Vrbe deuotius fuerint à fidelibus frequentatæ, & fideles ipſi ſpiritualium largitione munerum ex huiuſmodi frequentatione magis ſenſerint ſe refertos [g]: Nos de omnipotentis Dei miſericordia, & eorundem Apoſtolorum eius meritis & auctoritate confiſi, de fratrum noſtrorum conſilio, & Apoſtolicæ plenitudine poteſtatis, omnibus in præſenti anno milleſimo trecenteſimo à feſto Natiuitatis Domini noſtri Ieſu Chriſti præterito proxime inchoato, & in quolibet anno centeſimo ſecuturo, ad baſilicas ipſas accedentibus reuerenter vere pœnitentibus & confeſſis [h]: vel qui vere pœnitebunt & confitebuntur [i] in huiuſmodi præfati & quoliber. venia. & pœna æterna debita pro culpa mortali commutatur à Deo in pœnam temporalẽ. Nam ſicut culpa reſpectu illius in quem ꝓmiſſa eſt, fuit infinita, ſic & pœna debet eſſe infinita, cuius infinitas tollitur ꝑ remiſſionem culpæ. Sed quanta remaneat, ignorat miniſter Dei, qui in pœnitentiæ ſacramento aliquam portionẽ illius pœnæ remittit. vnde miniſter Dei poſt præmiſſa arbitratur de pœna, quam credit ſupereſſe ad arbitrium ſuum, & ſic intelligitur, ꝙ omnes pœnitentiæ ſunt arbitrariæ. 16. q 7. tempora. extra de pœnit. & remiſ. quæſitum. &c. ſeq. Tanta tamen poſſet eſſe contritio cõſitentis, ꝙ nedum culpa, ſed pœna prorſus tolleretur; verum ꝙa hoc eſt dubium apud homines, miniſter Dei præſertim vicarius Chriſti & ſucceſſor petri iſtam pœnam certis de cauſis vt hic, & in voto vltramarino, & quibusdam alijs commutat in certos actus ſatisfactorios. Sed pone: iſte miniſter minus diſcrete, ſeu ſine cã legitima taxat: nunqd confeſſus ad plus tenebitur? Dic ꝙ ſic vt ſuppleatur quod de iure deficit. ff. de re iud. l. 4. 6. ſi quis condemnatur, & hoc requirit virtus diuinæ iuſtitiæ, manet ergo petri iudiciũ, vbi cunq; ex ipſius æquitate fertur iudicium.

Qualiter in pœnitentijs ſacramentalibus ſatisfiat diuinæ iuſtitiæ.

Peccati pœna dẽt eſſe infinita.

[a] ¶ Relatio.] ad quã recurrendũ eſt in anti quis, ff. de lega. 3. ſi chorus. §. 1. extra de prob. c. cum cauſam.

[b] ¶ Baſilicam.] ideſt eccleſiã. ext. de relig. dom. c. 1. 16. q. 7. omnes baſilicæ. Et proprie eſt domus regia, uel palatium regis, ſed modo per tranſlationem dicitur eccleſia, quia eſt palatium ſummi regis.

[c] ¶ Apoſtolorum.] ideſt beati petri, qui primatum habuit, & ſucceſſores ſui in Eccleſia Dei. 21. diſtin. nouo.

[d] ¶ De Vrbe] loquitur vulgariter: nam loquendũ eſt vt plures. arg. extra de tranſla. epic. inter corporalia. §. ſed neque. nam re vera eccleſia ſancti Petri non eſt in Vrbe, ſed in ciuitate Leonina, & minus eccleſia ſancti Pauli, de qua etiam dicitur, quòd non eſt in continẽtibus ædificiis. Quid autem importet hoc nomen, Vrbs, villa, ciuitas. not. extra. lib. 6. de ſenten. ex eo commu. ſi ciuitas.

[e] ¶ Peccatorum.] ideſt pœnarum pro peccatis debita rum, ſic ponitur 2. Machab. 12. in fi. ibi, ſancta & ſalubris eſt cogitatio pro defunctis exorare, vt à peccatis ſoluãtur.

[f] ¶ Habentes.] per hãc ratificationẽ & confirmationẽ non ratificantur niſi legitime conceſſa. extra lib. 6. de reſcrip. ſi gratioſe. §. ſi. extra de elect. dudum 2. §. pen.

[g] ¶ Refertos.] non refectos, quia refecti o proprie eſt corporis, ſed refertio eſt proprie mentis; vnde dic, refertos, ideſt plenos, bene fartos, obeſos ſeu craſſos. Et deſcendit refertus de refercio, cis, quod componitur de re & farcio. cis. Ioan. Monachus.

[h] Et confeſſis, ꝙui eſt vere pœnitẽs & cõfeſſus, hẽt veniã culpæ, quam ſolus Deus in contritione remittit ꝙ non datur niſi correcto, extra li. 6, de reg. iur. peccati

[i] ¶ Confitebuntur.] facto, ſunt tñ confeſſi propoſito, aliàs non ſunt filij Dei, ſed inimici. Tu dic: confitebũtur & propoſito & facto. Sed cum opera uiua ad vitã æternam valeant, & mortificata viuificari poſſint, dic qualiter opera mortua vt labor itinerationis hic expreſſus in mortali peccato factus poſſit prodeſſe ad remiſſionẽ pœnarũ ꝙ peccatis debitarũ, licet poſt laborẽ hmõi ſit vere pœnitens & confeſſus. Et notãdum 2, quod ad hoc quod indulgẽtiæ valeant, quattuor principaliter requirunt, & quintum ẽt huic propoſito poteſt addi ratione materiæ. Requiritur enim auctoritas in concedente, idoneitas in recipiente, pietas in fine, vtilitas in opere, & quintum quod addi poteſt, cõgruitas in tẽpore. Primo ergo requiritur auctoritas in concedente, ꝙ typica eſt, & principaliter reſidet in ſummo Pontifice, ſicut. n. videmus quod in corpore natu-

1 Diſpẽſare vade dicitur.

2 Indulgẽtiæ vt valeãt quot requirit ſita exigant vide beatũ Th. in qõni ad 2. ar. q. 25. ar. 2.

Universidad de Deusto
Biblioteca

naturali vnicũ est caput, in quo positi sunt oẽs sensus, sic in corpore mystico quod est Ecclesia, est ponere caput vnum habens plenitudinẽ potestatis Hoc. n. fic est voluit ordinatia diuina. Et huic concordat rõ recta: voluit namq; diuina ordinatio, ꝙ ecclesia militans repræsentaret Ecclesiam triumphantẽ de quib. no. sup 6. lib. de ele. fundamenta. Vnde Io. in Apocaly. Vidi, in quit, Hierusalẽ descendentẽ de cælo: quia Hierusalẽ terrestris, hoc est Ecclesia militãs, exemplificata est & formata ad instar cælestis Hierusalẽ. q̃ sursum est, quę est mater nostra: videlicet Ecclesiæ triũphãtis. Ibi autem ſm beatum Dionysium nouẽ sunt ordines angelorũ sub triplici hierarchia dispositi Et est ordo sub ordine, & tãdem oẽs sub vno capite qđ est vnus Deus & si ibi velimus amplius ascẽdere, inuenie mus ꝙ pluralitas diuinarũ personarũ reducit ad vnitatem essentiæ, rõnem illius ordinis diuina sapientia in Ecclesia militante voluit exemplari. Vñ. in Iob. dr: Numquid nosti ordinẽ cæli & ponis rõnem eius in terra? Si aũt in Ecclesia militãte esset ponere duo capita de pari se habentia, quorum vnum alteri minime subderetur, non esse rõ cælestis ordinis congruenter in ea posita. Sed tũc rõ cælestis ordinis proprie & pfecte in terra ponitur, sic cuncti gradus platorum & principatuũ sub vno capite collocentur, & ei obediant & subdãtur: hmõi aũt est solus Romanus Põtifex vicarius Christi & successor Petri, cui in hmõi designationem dictũ est à Dño, Tu vocaberis Cephas qđ interpretat caput: huic ẽt veritati cõcordat rõ recta. Nã ſm Proculũ, oĩs multitudo reducitur ad vnitatem. Et ſm Philosophum, in vnoquoque genere est reperire vnum primum & supremum, quod est mensura & regula omnium aliorũ in illo genere contentorum. Et alibi, Monadem sequitur dyas. Oportet igiſ ꝙ multitudo hoĩum reducatur ad vnum, & in genere hoĩum sit reperire vnũ hoĩem primum, qui sit supremus in illo genere, qui sit mẽsura & regula oĩum aliorũ hoĩum: hmõi aũt est Romanus Pontifex, qui est inter oẽs homines supremus, exiſtẽs mensura & regula directiua oĩum aliorum cui plene oẽs catholici simpliciter sunt subiecti. Ad vltimũ aũt intantum se extendit ista subiectio, ꝙ qñ plenitudo gentium intrauerit, vt oĩs Israel saluus fiat, sicut dicit Apostolus ad Romanos 11.c. Tunc oẽs nationes orbis terrarum hnic vnico capiti subijcientur, & obedient. Et tunc implebitur illud quod ait Saluator in Io. Erit vnum ouile, & vnus pastor. Sicut ergo in corpore materiali est ponere caput vnum, in quo sunt oẽs sensus, seu plenitudo sentiendi; sic in Ecclesia militante (ne sit tamquam corpus monstruosum si duo haberet capire) est tantum ponere vnum caput, videlicet Romanum Pontificẽ, in quo est plenitudo ptãtis, & auctoritatis, q̃ si quidem ptãte contulit ei Dominus qñ beato Petro dixit, Quodcunq; ligaueris super terram erit ligatũ &c. & quodcunq; solueris, &c. Ipse aũt Romanus Pontifex est qui concessit istam indulgentiam, & in ipso (vt iam ostensum est) plenitudo residet ptãtis.

Hierusalem est & terrestris & cælestis,

Cephas dicitur caput.

Indulgẽtiæ solis idoneis Concedit.

Et sic patet primum, vid elice ꝙ est auctoritas in concedente. Secũ est idoneitas in recipiente. Nam ſm Philosophum actus actiuorum sunt in patiente dispositio. Nam thesaurus Ecclesiæ non applicatur nisi ei q̃ est mẽbrum Ecclesię. 21. q. 3. nihil sic debet. 23. q. 4. si quis à catholica. Et certum est ꝙ remanẽte culpa non remittitur pœna, quia ſm Auguſt. non dimittit Deus dedecus culpæ sine decore iustitiæ. Si aũt manẽte culpa remitteretur pœna, esset dedecus culpæ sine decore iustitiæ, & sic esset aliquid inordinatum in vniuerso: quod diuina sapientia non permittit. arg. in auth de hæred. & falc. §. inordinatũ. coll. 1. Oportet ergo ꝙ capax indulgentiæ sit purgatus à culpa, quod sit in contritione, ille ergo est habilis indulgentiam recipere, qui est vere pœnitẽs & cofessus. Et hoc tangit in forma indulgentiæ, cum dr ꝙ vere pœnitentibus & cõfessis hæc indulgentia sit concessa, non alijs. arg. C. de re milit. cum alii gaũ. li. 12, ca. 1a de appel. pastoralis.

2 Al. pudore.

in fine. Tertio requiritur pietas in fine, hoc est honor Dei & exaltatio fidei: in omni. n. concessione indulgentiarum ecclesiasticarum finaliter dẽt attendi, vt ꝙ hoc Deus honoretur, & fides exaltet catholica. Quartum est vtilitas in opere, hoc est, ꝙ opus quod pro indulgentia obtinenda imponitur, sit vtile & ordinabile ad finem prædictum, s. ad honorẽ Dei, & exaltationem fidei. Circa quod aduertendum est, ꝙ in cõcessione indulgentiæ non attenditur quantitas operis, sed genus operis: indulgentia. n. principaliter respicit gratiam, non meritum, aliàs non diceretur indulgentia. Si. n. quis offendisset regem vel principem, ita ꝙ pp offensam hmõi nierertur ſm legem patriæ manu vel pede truncari, & vt liberaretur à tali pœna, quam meruit, offerret principi duo vel tria millia florenorum, talis liberatio remissio dici nõ mereretur, sed potius redemptio & quædam commutatio. arg. ff de contrahen. empt. l. 1. Si aũt rex condonaret ei pœnam hmõi liberaliter, vel ei pro pœna vitanda aliquid leue imponeret; tunc talis liberatio remissio vocaretur: ergo indulgentiæ ecclesiasticæ principaliter respiciũt gratiam, non meritum; meritum dico proprium, respiciunt tñ meritum alienum, s. meritum Christi, immo super illud fundantur, & ex illo sumuntur. Passio nãque Christi excessiua fuit, vnde & excessus vocatur in Luca: ubi dr quod in transfiguratione Christi apparuerunt Moyses & Helias cum eo, & dicebant excessum, quem completurus erat in Hierusalem, vnica enim gutta sanguinis tem pretiosi sufficisset pro redẽptione totius mundi Nam pp coniunctione humanitatis cum diuinitate, quantulacunq; passio Christi, perpessa pro redemptione nostra, habebat pretium infinitum. Noluit aũt Christus quod excessus iste frustra fuisset, & ꝙ de nihilo nobis seruiret sed voluit ꝙ esset thesaurus ecclesiæ per suum vicarium Romanũ Pontificem pro fidelibus loco & tempore dispensandus, dispensatur aũt cum eis, cum indulgentiæ concedũtur. Nam pp vnionem capitis & membrorum, meritum capitis attribuitur & applicatur membris, & quia sic per alienum meritum, non per proprium meritum liberantur à pœna, ideo quantum ad ipsos liberatio dr remissio, seu indulgentia, licet quo ad Christum qui hoc nobis meruit, vocetur redemptio copiosa. vnde in Psal. Apud Dominum misericordia, & copiosa apud eum redemptio. Nec est timendũ seu phantastice optandum, ꝙ per talem dispensationem thesauri, q̃ fit in collatione indulgentiarũ, præfatus thesaurus in aliquo minuatur: Nã ſ oẽs catholici vtriusque sexus per vniuersum orbem dispersi, in hoc anno centesimo pro hac indulgentia obtinenda venirent ad vrbẽ, & perfectæ præfatã indulgẽtiam obtinerent, tota eorum indulgentia in minori portione se haberet, ad thesaurũ, ex quo sumit, quàm sit proportio vniusguttæ aquæ ad totum oceanum, vel vnius grani milij ad mortem sancti Bernardi: quia finiti ad finitum est proportio aliqua: finiti vero ad ad finitum nulla: pp infinitatem. n. suam præfatus thesaurus ex dispensatione sua non diminuitur, nec decrescit. Versus.

Mille licet sumant, de perit inde nihil.

Quia ergo indulgẽtiæ respiciũt principaliter gẽram non meritum proprium: ideo in indulgentijs conferẽdis non attenditur principaliter quantitas operis, vñ in præsenti indulgentia, Romanis, qui visitando Apostolorũ basilicas fatis parum laborant, plenissima concediũ indulgentia, sicut eis qui de vltimis Galliæ, Angliæ, Scotiæ, Hiberniæ, Hispaniarumque finibus accedunt cum magnis laboribus & expensis. attenditur ergo in istis indulgentijs conferẽdis principaliter nõ quãtitas operis, sed genus operis: hoc est dictũ, ꝙ opꝰ ꝙ pro dicta indulgentia obtinenda imponitur, sit opus tale, quod ordinetur ad finem præfatum in collatione indulgentiarũ intenũ qui est videlicet honor Dei, & Exaltatio fidei, & primatus Ecclesiæ ī vibe existens. Peregrinatio vero ad præfatas beatorum Apostolorum

Indulgentia est cõcessa in honorem Dei & exaltatione fidei.

Remissio differt à redẽptione.

Indulgentia semper Christi meritum fundatur.

Thesaurus Ecclesiæ per diuinam ordinationem administratur.

stolorũ basilicas, ad honorẽ Dei, & exaltationẽ fidei, vt plurimum ordinat ꝑ hoc enim ꝙ ex tali peregrinatione sancti Apostoli honorãtur, Deus in ipsis se reputat honorari. ipsi enim pro Christi honore conseruando & dilatando, seipsos exposuerunt supplicijs in vita pariter & in morte: ipse autem Dominus se honorantes honorare decreuit unde dicit in 1. li. Regum. 2. c. Quicunque honorificauerit me, glorificabo eum: q̃ autem contemnunt me, erunt ignobiles. Ex hac enim peregrinatione fides catholica non modicum exaltatur, eo ꝙ ex omnibus Christianitatis finibus fideles confluunt ad ortum fidei, ad basilicam videlicet sancti Petri. Nũc eernit apertissime beatus Petrus orationem illam exauditam, quam Christus ad patrem suum fudit pro eo dicens. Ecce rogaui pro te, vt non deficiat fides tua. videt enim ꝙ vndiq; cotidianatim ruunt fideles populi ad ipsius basilicam, fidem catholicam ꝑfitentes, vñ fit videlicet ꝙ eius fides ſm Christi rogationem non deficit, sed magis ꝑficit manifestissimis incremẽtis. Num verum esse poterat ꝙ Bernardus dicit. An non limina Apostolorum magis ambitio q̃ deuotio teritꝰ sed nunc econtrario potest dici, ꝙ deuotio, non ambitio limina Apostolorum terit, & eorum basilicas frequentat, seu frequentare facit. O quantum credendum est beatissimos Apostolos exultare, cernentes suas basilicas à populo Christiano cum intẽso feruore fidei populosius & frequentius q̃ soleront, & vrgente deuotione populi accedẽtium ordine non seruato, impetuosius frequẽtari, non sunt à dieb. antiquis tanta deuotio, nec tãtus fidei feruor in populo Christiano, ex quo gaudent nõsoli Apostoli, sed totus etiam cęlestis exercitus, & confunditur diabolus & angeli eius. Sic igiſ patet veritas & soliditas hmõi indulgentiæ, in quam sic excellentiſſime confluunt quatuor causæ prædictæ: quæ ad hoc ꝙ indulgentiæ valeãt principaliter requirunt. Quintum quod potest adijci, est congruitas ex tempore cocessa: est enim hæc indulgentia in tempore congruo. videlicet in anno Iubileo. In Leuitico siquidem legitur, ꝙ annus quinquagesimus erat Iubileus, in quo ſm legis ꝑceptum clangebant tunc tubis, & remittebant peccata: hic legalis Iubileus typicus erat, & verum Iubileũ, qui in aduentu Christi sumpsit initium, figurabat. Ad hoc enim Christus venit, vt remissionem & indulgentiam ꝑdicaret spiritualium debitorum, videlicet peccatorum. vñ ipse ꝑ Esaiam dicit. Esa. 61. c. Spiritus Dñi super me: eo ꝙ vnxerit me: ad Euangelizandum ꝓ pauperibus misit me. Et sequitur: vt prædicarem captiuis indulgentiam. Ecce tuba prædicationis, Ecce indulgentia sine remissio debitorum. Et in exordio prædicationis suæ sic orsus est: Pœnitentiam agite, appropinquabit enim regnum cęlorum, in quo verbo, forma & efficacia præsentis indulgentiæ continetur. hæc enim indulgentia solis pœnitentib. & confessis concedit: & eis regnum cœlorum propinquissimum esse facit. Et qa Christus in ortu suo secundum communem cursum humanæ naturæ fari non poterat: iõ in Iubileo isto clangentes præmisit, vt dr in Luca secundo c. Facta est cum Angelo multitudo militiæ cęlestis laudantium Deum, & dicentium, Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus, &c. Quamdiu enim est in peccato aliquis, non est ei pax cum Deo: qa ſm Esaiam c. 48. Non est pax impijs: dicit Dominus: remissa culpa tremanente pœnæ debito nondum est pax perfecta: sed vtroq; remisso plenissima pax hominib. habetur cum Deo: quod per istam indulgentiam obtinetur. A natiuitate igitur Domini nostri Iesu Christi, in qua verus Iubileus incepit, quilibet sequens annus quinquagesimus vocari potest rectissime Iubileus. Quod aũt summus Pontifex non in anno quinquagesimo, sed in centesimo indulgentiam istam ꝓcederet (sicut ego ex ore ipsius audiui) duplex rõ mouit eum. Primo, qa vulgatum est ꝙ talis indulgentia in annis centesimis à natiuitate Christi olim concedi solebat. Et qa, vt dicit commentator, Sermo qui famatur ab omnib, non est oĩno falsus. Et quia istud sic publice famatuũ erat & vulgatum, noluit summus Põtifex ꝙ hoc anno centesimo in tpe sui regiminis ſm cursum temporis accedente, populus Christianus hoc munere fruſtraretur. Alia causa fuit, quid ob fauorem indulgentiæ transmarinæ, q̃ similis huic extitit, hanc indulgentiam, non in anno qnquagesimo, qa frequẽter euenit: sed in hoc centesimo concedere voluit: & deinceps in quolibet anno centesimo secuturo, eo ꝙ periodus humanæ vitæ annum centesimum (nisi in paucissimis) non transcẽdit. Ad hoc etiam adduci pũt aliæ congruentiæ, ex quib. sequentes assumo. Prima est, qa ꝑ istam indulgentiam, quæ vere pœnitentib. & confessis concedit, duplex indulgentia, cuiꝰ pæ videlicet & pœnæ habetur: & iõ congrue non in quinquagesimo, q̃ simplicem remissionem denotat, sed in centesimo concedit. qui duplicem continet lubileum Secunda congruẽtia est, qa secundum Bedam & Hieronymum numerus centesimus transit a leua ad dexteram, sicut etiam dicit gl. sup illud de parabolis seminis: Aliud cecidit in terram bonam, & attulit fructum: aliud quidem trigesimum, aliud sexagesimum, aliud centesimum. Quando autem aliquis migrat ab hoc sæculo purgatus a culpa, sed non liberatus à pœna, non transit a leua ad dexteram, sed a pœna ꝑfecti transit ad pœnam purgatorij, sed quando migrat liberatus à culpa & pœna, transit a leua ad dexteram. Et quia ꝓsens indulgentia sic disponit hominem, vt si pœna adempta decedat, transeat absq; medio a leua præsentis aduersitatis ad dexteram æternæ felicitatis: & ideirco in anno centesimo congrue concedit q̃ quidem centesimus est numerus tranſiẽs a leua ad dexteram, sicut dixi. Tertia, quoniam ille Iubileus de quo agit Leuit. 25. redire faciebat temporalia, sed iste spiritualia: & iõ non est mirum si duplicetur tempus. Quarta, hæc indulgẽtia plenissima ꝑ numerum magis ꝑfectum, vt est centenarius, debuit designari: pro tanto, quia vsq; ad ipsum fit ascensus ꝑ continuam adiectionem vnitatis ad ꝓcedentem numerum: & vltra ipsum tali modo non procedit, sed fit regressus ad principium numeri, s. ad vnitatem. Et vltẽrius tali modo vsq; ad alium centenarium fit processus, quod non est in aliquo alio numero. Quinta, quadragesima est numerus abundans, reddens in sua abundantia quinquagesimam. Et est duplex quadragesima: vna deletiua mali, vt vulgaris: alia operatiua boni, vt illa q̃ est inter Pascha & Ascensionẽ Dñi: & ꝑ has duas quadragesimas hñs gratiam in duabus quinquagesimis abundat. Et ꝑ hanc in centesimo abundanter in gloria crescit. Et dic arg. ꝙ iste textus non dat liberationem puram, sed sub conditione & q̃ aliquid est concessum sub conditione, non respicit tempus ipsius concessionis, sed conditionis existentis, ff. de cond. & dem. l. eum qui, & ibi no. ff. de leg. 2. l. non oportet, & ideo in hac concessione respiciam non tempus concessionis ipsius, sed conditionis existẽtis. Et ꝙ hic sit conditio liquet sic: quia hæc dictio, qui, iuncta cum verbo futuri temporis, condõnem importat, ff. de le. 1. l. Stichuum, ff. de auro & ar. le. Quintus. Et tunc ad ar. hic non consequit quis indulgentiam ex operib. mortuis, vt concludit arg. sed ex existentia cõditionis, vt est ostensum: vñ considerato opere, quod est virtuosum de genere, & ab agente sit piũ, & recta intentionis ſm dictamen rectæ rationis, quo ad bonum homo naturaliter inclinatur: tale opus põt dici aliquo modo viuum & meritorium, licet non ꝑfecte, saltem meritorio ꝓgruit, licet non meritoꝺigni. Et ꝓ tali opere dari põt indulgentia, cum fuerit dispositus ꝑ pœnitentiam subsequentem. Sed ponamus ꝙ Papa alicui existenti in gratia concedat indulgentiam sine cã rationabili non facienti opus bonum, pro quo est indulgentia merito concedenda, quęritur, vtrum valeat. Vr ꝙ sic: quia Papa habet plenitudinem potestatis, nec hẽt superiorem, quem sequi debeat, & à quo debeat regulari: ergo si det sibi indulgentiam, tenet: & valet ei cui datur, quia capax est, sed Papa qui omnia & præcipue

Fides Petri nõ deficiet.

Annus Iubileus typicus verũ Iubileũ figurauit.

Annus Iubileus nõ fine ei fuit cẽtesimo quoq; anno.

Vita humana periodus cẽ tũ annos nõ tũ ascẽdit, nisi in paucissimis.

Numerus cẽtenarius est perfectus.

Quadragesima duplex.

Indulgentia alicui ꝓcessi sine cã an valeat.

Universidad de Deusto
Biblioteca

præcipue maiora agere dēt cum discretione & secundum iudicium rectæ rationis, peccat in sic concedendo. Sed dicendum ꝙ licet Papa hēat plenitudinem pātis quantum ad omnia bona ecclesiastica, temporalia & spiritualia, non habet tamen illam vt dominus, sed vt minister & dispēsator domini principalis: vñ licet non habeat superiorem in terris, eum tamen hēt in cęlis. Et sō dispensatio talium bonorum ab eo non dēt fieri, nisi in illis casib. in quib. verisimiliter appareat, ꝙ dominus, cuius sunt huiusmodi bona, consensum adhiberet vt potestas super ratione restringatur, 1 q. 3. ill. a. constat autem ꝙ Deo non placet, ꝙ tanta bona, sua sine cā rationabili concedantur: & sō talis concessio nō valet. Quamuis ergo ille, qui est verus dās alicuius rei, si illam det alicui sine causa rationabili, potest tenere talis donatio, quia fit de consensu dñi: non meretur tamen donans, nec agit fructuose, sed potius peccat: quia cum quilibet ea quæ agit, teneat agere sm iudicium rectæ rōnis: & qui sic agit, fructuose agit & meretur, oportet ꝙ quicunq; agit contra iudicium rectæ rō nis, peccet. Item quæritur, quidam in bono statu fecit partem istorum dierum: & ante completionem habit in mortale peccatum: & tandem illis dieb. completis ante annum confitetur, an habeat indulgentiam? Dic ꝙ non, quia dicta verba respiciunt peccata commissa, non committenda. Nam indulgētia ista completa dat remissionem pēnæ, si adsit vera confessio & pœna intra hunc annum, quib. remittit culpa effectiue p solum Deum, sacramentaliter p sacramentum pnīæ: & ministerialiter per ministerium debitum ecclesiæ, & indultum non respicit futuras pœnas, sed præteritas, argu. extra de confue. c. ex parte. Item hæc tota indulgentia per xv. dies facta commutat pœnas omnium peccatorum aliàs debitas in hunc laborē, & sic hæc indulgētia non respicit culpas commissas post iter peregrinationis arreptum, sed ante. Secus diceremus in tali casu: Confiteor in spāli quæcūq; scio, & in generali de aliis: dolens super eo, ꝙ alia quæ commisi nescio reminisci tandem sum memor vnius peccati grauis: iste (vt habetur 4. sententiarum) de isto peccato potest habere purgationem post mortem: quod non esset, si non esset vere confessus: & sic vera cōfessio hoc casu tollit pœnam. Nec obstat ꝙ sciens & memorans de peccato illud remanet confiteri: ergo non est plene confessus. Dic ꝙ peccatum est remissum: sed sit iterato confessio spālis ne videatur contemptus: nam postquam scit, nec confiteatur: ex suo contemptu nouo ligatur extra de sen. excom. per tuas, §. nos igitur. vnde sicut vere cōtritus hēt remissionem culpæ, hūs propositum confitendi postea: & si non confiteatur cum potest, peccat: sic confitens in genere de neglectis, & postmodum reminiscēs tenet ad confessionem: primo tñ erat remissio culpæ: & per consequens pœnæ p hanc indulgentiam. Item quæro. Aliquis fuit vere pœnitens & confessus añ istam indulgentiam & multa fuerunt sibi iniuncta nec loquor de iniunctis tangentib. partem, ut in furto: quia hoc hac indulgentia non remittitur. Nam licet Deus ꝙ ueram contritionem & confessionem dimittat peccatum: damnum tñ vel iniuriam illatum seu illatam homini non dimittit. Sic. n. Deus & quilibet alius grām dēt facere, vt ius alterius non absorbeat, ar. C. de emāci. li. nec auus, ff. ne quid in lo. pu. l. 2. §. si q à principe. nunquid ista iniuncta tollentur p istam indulgentiam? Et uī ꝙ sic: Ponamus ꝙ iste non fuisset confessus ante istam indulgentiam: constat ꝙ p istam indulgentiam omnia fuissent ablata: & cōstat ꝙ iste tantum expectando fuit fatuus, sed in alio casu consitendo fuit sapiens: & fatuus non dēt esse melioris cōditionis tus. ff. quod vi aut clam. l. seruus. extrali. 6. de pb. eum qui. Cum igitur secundo casu pœna tollatur, multo magis & primo. Item hic remanet pœna pro peccato: ergo illa tollit p indulgētiam, quæ est plenissima, vt hic dicit: quæ plenissima non potest dici quo ad cordis contritionem, nec oris confessionem, qui hic supponunt: ergo erit plenissima quo ad satisfactionem. Item in particularib. indulgētijs fit in tanto: ergo in plena. vt est hic, fiet remissio in toto. ar. ff. de rei ven. l quæ de tota. Sed ꝑ spālis obtō p generalem absolutionem nō tollitur, cum ligatio & solutio sibi inuicem rādere debeant, extra de pœnit. & remiss. c. n. ergo iste confessus spāliter se ligans, non soluetur eius obligatio p solutionem generalem non facientem mētionem de spāli obligatione, extra, 6 lib. de const. c. 1. extra decim. ex multiplici. ff. de ver. obl. l. doli clausula, ff. de pœnis, l. sanctio. & est ratio. ex quo enim iste confitens specialiter sibi, ꝓuidet: generalis prouisio prouidet, & prouiso non prouidetur, C. de pac. conuen. tam super dote quàm dona. propter nup. l. vlt. vnde Papa hoc hic non exprimens pœnitentiam iam iniunctam & acceptam non sustulit. nec dico quin Papa remittere potuerit: sed non sustulit quod non expressit. Item vt apparet ex hoc texta. q. sunt, vel qui erunt intra centesimum annum vere pœnitentes & confessi hāt hanc indulgentiam, facientes quod ꝫ. sequit: & sic non claudū tur confessi ante hanc indulgentiam, aliàs bene fuit dispensatum. Item dato ꝙ non essent verba illa: oib. in psenti anno, &c. adhuc idem vī ꝙ verbum, vere pœnitentes & confessi, non importat qui fuerant, sed q. sunt dumtaxat: nisi forte ex admisto t, vt in hoc sophismate, album fuit disputandū disputent artiste. Sed ad hoc vltimum pōt rāderi, ista non hre locum vbi adiectiuū nō respicit certum tps, ut cum dr homo alb. Nam inter adiectiuum talē & substantiuum, intelligit q est, secūdum Priscianum, sed secus in adiectiuo tps discernēte, vt in verbo, cōfessus, quod est præteriti temporis, & actus in eo designatus est præteritus: sed terminus adhuc potest esse psens vel iam præteritus. Et iō in suppletione ꝓteriti, deponentis, vel passiui, ponit. q. est, vel qui fuit. vnde si fui confessus ante hanc indulgentiam, si remansi in gratia, est veritas ꝙ sum confessus, i. remaneo in illa vera cōtritione, & dato ꝙ labar in peccatum, & postea verè confitear, adhuc illa confessio prima vere remanet, & opera prima reuiuiscūt. Item datur particularis indulgentia vere pœnitentib. & confessis. pone vnius anni: si non daretur nisi illis, q sunt actu in confitendo, ridiculum esset: ergo extenderetur ad illos qui confessi sunt. Et Papa declarauit confistorialiter, ꝙ pnīæ ante iniunctæ dēt tolluntur p commutationem operis satisfactorij hic positi. Dixit dēt ꝙ vota (excepto Hierosolymitano, & ingressu religionis) tolluntur p hanc indulgentiam. Et ego dixi hoc verum deuotis, quæ essent pp commutationem pnīæ, vel essent imposita in satisfactionem peccatorum. Secus videbatur de uotis hoc non respicientibus: v. g. Aliquis existens in periculo maris, vouit ire ad sanctum Iacobum, vel existens infirmus: vnde tale votum cum non sit pp pœnam peccati, quam tollit hæc indulgentia, qualiter tollitur per hanc indulgentiam satisfactoriam de pœnis peccatorum? Respondit tamē mihi Papa, ꝙ etiam tulit hoc totum tolli p hanc indulgentiam: quod potest Papa, licet verba indulgētiæ hoc non patiantur: & est locus qñ peccatum vel votum tangit tertium: quia hoc non tolliturper hanc indulgentiam, sed quando proponitur sancto, hoc est ordinatum in Deum: vnde tale votum p hanc indulgentiam tollitur. Declarauit etiam ꝙ sui pnīarij nihil debent iniungere vltra iniunctionem hic positam: aliàs (vt dicebāt) indulgentia frustraretur: nisi confitens volens facere opera supererogationis, voluntarie, pnīam satisfactoriam aliam ab hac taxata reciperet: nisi ad alium finem iniungeret: v. g. Pœnitentia nedum est ad remissionem pœnarum pro commissis & omissis debitarum, sed ad cautelam futurorum: & quo ad istud forsan potest pœnitentia iniungi. Item quæro, monachus ab abbate humiliter requirit, vt veniat licentiatus ab abbate pro dicta indulgentia acquirenda. Quæritur an abbas iuste possit hāc licentiam sibi concedere? Et vī ꝙ sic. nam monachus pro vtilitate monasterij recedere

Pœna ꝙ peccatis iniuncta añ indulgētiam p illam an tollatur.

Stultus non dēt esse melioris cōditionis tus. ff. quod vi aut clam. l. seruus. extrali. 6. de pb. eum qui.

Vota an tollātur p indulgētiam añ iubilei.

Monachus an possit ab abbate licentiari, vt eat ad annum iubileum.

cedere potest abbate impetrare, extra de post. c. ex parte, 16. q. 1. monachi, 2. Cōtra vouēs votū peregrinationis celebertimę, & tandē religionē intrās, nō vī fractor voti: quia illud in melius cōmutat, extra de vo. & vo. red. scripturæ, extra de iureiur. peruenit 2. ergo melius est vouere religionē & ꝓsequi, q̄ ꝓsequi dictam indulgentiam: ergo cū ab bas de meliori debet prospicere monacho suo, dictam licētiam pp maius bonum admittendum concedere nō debet. Respondeo ꝙ potest, vt cōcludit prima ratio & eo efficacius recipit indulgētiam, quo magis est dispositus interi⁹ p virtuosa exercitia religionis. Ad arg. in oppositum dicendum est, ꝙ actus peregrinandi compatitur secum omnia illa q̄ sunt essentialia religionis: & ideo cum utrumq; religio & peregrinatio sit qd bonū, necesse est, ꝙ ambo simul sint maius bonum quàm alterum tantum, s. obseruātiam religionis tantum: quia omne totum est maius sua parte: & ideo ambo simul tamquam maius bonum, magis disponunt ad gratiam suscipiendam & bonum indulgentiarum. Ratio autem in oppositum procedit, ac si obseruantia religionis & peregrinationis essent inuicem incompatibiles: quod non est verum, & facit 20. q. 4 monachum, §. si. Sed cōtra, monachatus omnē maculam abstergit. auth. de mo. in prin. colla. 1. & abstersum facit crescere in opera virtuosa: sed p indulgentiam p̄dictam nō habet nisi primū: ergo monachatus melior. Sol cum p tramites communes procedit, bñ arguis: sed in hac indulgētia procedit p semitam, compēdij, ut est ꝓmissum. Sed quæro, aliquis vere pœnitens & confessus inchoauerat hujusmodi indulgentiam, & firmiter proponebat eam ꝓficere: sed infirmitate supervenīente mortuus est. nūquid dēt hmōi indulgentia gaudere, ac si eam perfecissent? Vī ꝙ non: quia hæc concessio non est pura, sed conditionalis, ut superius est probatum in gl. super uer. confitebunē, q̄ conditio uī defecisse, ut arg. ff. de condi. & demon. l. qui hæredi. §. fi. Contra uī fauore indulgentiæ, quæ animam liberat à pœna: sicut seruus cui legata est libertas, si per certum tempus seruieret, libertatem cō sequitur, licet per aduersam fortunam fuerit impeditus seruire. ff. de statu. li. l. cū hæres, §. Stich⁹ 1. C. de cōinser. l. fi. Dic, aut infirmus uiuit usq; ad tēpus ꝙ peregrinari debuit, & sic uī liberatus, ut dicto §. Stichus, aut nō, & tūc nō est liberatus. Et est tō, quia concessio indulgētiarū nedum est sub conditione (ut est dictū) concepta, sed in diem, vnde oportet utrumq; subesse, quia ꝓ infirmitatem non dēt plus consequi, quam si in veritate dictam indulgentiam perfecisset, ut dicta l. cum hæres, §. seruire, & §. Stichus, & eo. ti. l. si hæreditas, . respon. ff. de uerb. obl. l. in illa stipulatione, & l. insulā, extra de ele. 6. lib. commissa. 1. rñ. Quicquid sit de iure, Papa declarauit quod illi qui inceperunt uenire, licet non peruenerint: morte uel alio legitimo impedimēto detenti, vel si venerint, nec cōpleuerint, habeant hanc indulgētiā: Itē q̄ro, cui sufficit hoc casu cōfiteri et ijs q̄ sedis Apostolicæ uel epis referunt? Et vī ꝙ simplici sacerdoti: quia lōge maiorē iniūctio nē simplex sacerdos pōt facere, quam sit pœna contē ta. Contra die quia confitens eget discreto confessore nedum propter pœnitentiam sibi iniungendam, vt argais: sed ēt ꝓp cōfitentis directionem, q̄ melius fiet ꝙ maiorem quam ꝙ minorem. Nam sicut in foro iudicij maiores causæ requirunt maiores iudices: extra de appel. vt debitus, in fine extra de bap. maiores, in princ. sic in foro animæ maiora peccata maiores iudices requirūt. nec est verisimile: ꝙ Papa vno uerbo gradus cōfitētiū uoluerit absorbere. extra de ele. eccla uestra 2. §. deniq;. C. de Iosaphat. l. si quando, in princ. Est enim ordo ecclesiasticus iste: qa est summus sacerdos vt Papa, & magnus sacerdos, vt episcopus, & est sacerdos, vt curatus, & isti in republica clericorum sunt dant intētionē suam de iure communi. summus sacerdos in omnibus: magnus sacerdos, & sacerdos in suis territorijs, 21. dist. in nouo, extra de pœnitentijs & remissionibus. cum cām, extra de paro, & alie. paro chis, c. significauit, & c. super eo. Nec prosequor quid cuique istorum cōpetat, & de hoc no. c. fi. ꝙ cathedrā, edito post publicationem Sextili. Nec dico confitendum discretiori ex præcepto seu necessitate, sed ex cō silio seu congruitate.

Indulgētia plenaria an ꝓcedat iter peregrinationē qui dā morte ꝓuentus impleuit. Dubio vera ad quæstionem.

Cōfessor discretus est melior vtilis.

Curiales cū nō sint peregrinātes, an possint ꝑdulgentias mereri.

a ¶ Plenissimam.] sed quomodo ista compatiuntur, plenam, largiorem, & plenissimam? Dico Papam interpretatum fuisse in consistorio me præsente hāc indulgentiam adeo plenam, prout clauium potestas se extēdit, quod intelligo prout uerba patiuntur.

b ¶ Veniam.] quot modis dicitur venia, no. extra lib. 6. de reg. iur. peccati.

c ¶ Peccatorum.] ideest, pœnarum pro peccatis debitarum, ut ꝫ. eo. c. 1 respon.

d ¶ Statuentes.] concessit, ꝫ. eo. §. proxi. nunc statuit qui & qñ erunt participes huiusmodi indulgentiæ.

e ¶ Continuis.] ut quia successiue triginta dies complent sine interruptione: vnde continuum est uicinū sine interpositione: qua simul teneatur.

f ¶ Interpolatis.] per unum, l. ab inter, & polus: unde interpolare est obscurare & interrumpere, ut hic, ubi quis quia fuit prima feria, & interpolate fuit, ideest interrupit: quia in secunda feria non fuit, sed tertia. Interpolatio quid sit.

g ¶ Et saltem semel in die.] hæc uerba Papa in consistorio sic est interpretatus cum præcedentib. ut continuatio, sed interpolatio etiam prosit, si sit semel facta in die in una dictarum basilicarum uerbi gratia. Semel in die mado ad utramq; basilicam, & sic est cōtinuatio quo ad illam diem, siue sit cōtinuatio siue interpolatio quo ad dies præcedentes posset ēt esse interpolatio ut semel in die uadam ad sanctum Petrum dūtaxat & alia die ꝓxime seu interpolate ad sanctum Paulum dūtaxat, & tūc istæ duæ itinerationes erūt ꝙ una die.

h ¶ Peregrini.] de quibus habetur extra de peregrino. uno, & extra de cleri pere. per totum.

i ¶ Forenses.] ideest, qui uenientes de foris nō uenerūt ēā peregrinationis, uidentes tñ hanc indulgentiam cō sequuntur eandem. Quid de curialibus existentib. in curia Papali? Rīdet Sixtus Papa, illos facere dēre, xxx. dies. Et est ratio, quia isti nec uere peregrinant, nec uere sunt forēses, sed ut morituri in curia accedunt, ut Cardinales, officiales curiæ, aduocati, procuratores, & in curia manentes, qui terminum sui recessus ignorāt, cum legem Papæ imponere nequeant, ut causæ eorum finem accipiant extra de appel. ex infinuatione.

k ¶ Simili.] f. die. continuis seu interpolatis & saltē semel in die, unde similis modus est ut rubique licet terminus ex una parte sit resistor.

l ¶ Consequet.] aliàs assequet. Sed quomodo hoc pōt esse cū isti habeāt plenissimā indulgētiā, ꝫ. c. §. ut aūt.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Indulgẽtiã no, vltra quẽ nõ cõtingit ꝓgredi, & cõparatiuus eadẽ an possit ob qualitatẽ dicat extẽsam, tñ circa terminũ. & positiuus tineri m- candẽ significat absolute. Sol ingredi aulã gloriæ recior pvnũ q pit plus & minus. Nã si quis est in gratia ꝑ verã cõfes per alium. sionẽ & verã pœnitẽ tiã, & est sine obligatione ad pœnã, p hãc indulgentiam eo fic mortuo statim enolat, & sic habet statim plenissimam indulgẽtiã quãtum ad ingressum domus celestis, verũ si iste idem cum prædictis se ornasset credo deuotius & efficacius tunc ingrederet domum regni cælestis melius intensiue, qa vt habetur in Ioan. In domo patris mei mãsiones multæ sunt, vnde dicit gl. in lic. patris, dispositi ꝓ dignitate meriti. vnde dic ꝙ cõsequi efficacius põt referri ad fructum, quẽ quis ex indulgẽtia cõsequit, sic videlicet ꝙ maioris pœnæ remissionẽ obtineat. Et sic verba ꝓdicta non possunt hẽre veritatem, quia superlatiuus gradus qui ꝑ superabundantiã dr, otium gradũ consummationem includit. Item ista indulgentia per quam fit totalis culpę remissio & totius pœnæ, in quadã priuatione seu negatione cõsistit, in priuatione aũt & negatione non inuenit magis & minus. Vnde qa ingredi in regnũ cælorũ inquãtũ includit adeptionem gloriæ est quid positiuum, & in quo inuenit magis & minus, põt dici ꝙ aliquis efficaci & ꝑfectius põt ingredi regnum cælorũ. Itẽ hoc aduerbiũ, efficacius, põt referri ad medium ꝙ quod aliquis meretur illud ꝓ ꝙ hmõi indulgenciam consequatur, ꝙ est opus operatum & deuotio operantis, sic videlicet intelligendo ꝙ agens ad hoc ꝙ indulgentiæ fructum determinatũ inde cõsequat efficacius, agit ad hoc ꝙ illum valeat obtinere, quia si ageret pauciora opera, & cum minori deuotione, nihilominus verum fructũ indulgẽtiæ cõsequeretur. Cum aũt plura opera, & ex maiori deuotione facta, quantum est de se, sint efficaciora ad aliquid promerẽdum, quãto aliquis deuotius & frequentius agit opus dictæ peregrinationis, tanto efficacius fructum dictæ peregrinationis consequitur.

a ¶ Nostræ confirmationis.] approbatæ, ℨ. eo. §. nos igit.
b ¶ Concessionis. ℨ. eo. §. vt autem.
c ¶ Constitutioni.] ℨ eo. §. statuentes.
d ¶ Infringere.] vel ei ausu temerario cõtraire. Et hoc quentabit. Nulli ergo omnino hominum liceat hãc paginam nostræ confirmationis, approbationis, innouationis, cõcessionis b & constitutionis infringere d, &c. Datum Romæ apud sanctum Petrũ viij. Calen. Martij. Pontific. nostri anno sexto.

¶ Clemens sextus archiepiscopo Tarraconẽ. eiusque suffraganeis.

¶ Annus Iubileus, siue plenaria remissio, quæ olim dabatur quolibet centesimo anno omnibus veræ penitentibus & confessis visitantibus basilicas beatorum Petri & Pauli, per istam extrauagantem ad annum quinquagesimum reducitur.

CAP. II.

VNigenitus Dei filius de sinu patris in vterum dignatus est descẽdere matris, in qua & ex qua nostræ mortalitatis substãtiam diuinitati suæ, in supposito vnitate, ineffabili vnione coniunxit, id quod fuit permanens, & quod non erat assumens: vt habe

anno. M. ccc. qui incipit à Natiuitate Dñi ſm vsum Ecclesiæ Romanæ, Papa fecit indulgentiã plenam ter in anno: primo die Iouis sancta his qui principaliter venerãt ꝙ ꝑ hãc indulgẽtiã, ẽt si nõ fuissent ad basilicas dictorũ à postolorũ nisi semel. Et die dedicationis basilicatũ dictorũ Apostolorũ, q̃ẽ die octaua post festũ beati Martini hyemalis. Et die Natiuitatis sequẽtis, Io. Mon. Cardin.

ADDITIO. Addeq̃dã notanda in simili indulgentia plenaria cõcessa crucem assumentibus contra infideles: examinata ꝑ Io. And. in nouella, in c. ad liberandã, de Iudæis. Adde etiam q̃dam pulchra decisa ad propositum per Hostien. in sum. de remissionibus, post titulũ, de pœnitentijs, in §. quibus prosint, & in §. ad quid valẽt, & inquantũ, & alijs §§. seq. Adde ẽt nonulla pulcha in simili per Card. Flor. in clem. si dãm, de reli. & vene. san. in fi. Et an verba tertia vel quarta pars pœnitentiæ, quæ ponunẽ in cle. 2. de pœnit & remi. ponãtur exẽplificatiue tm, vide Old. in consi. 10. ꝙ incipit: Factũ tale est dñs Clemẽs, &c. in vlti. dicti cõsilijs. Et ad de ꝙ dñs Clemẽs vide anno. M. ccc. l. reducit Iubileũ ad annum quinquagesimum in ꝑpetuum, per bullam suã & decretalẽ, q̃ incipit: Vnigenitus Dei filius, &c. Et addidit tertiam ecclam visitãdam, videlicet sancti Ioannis Lateranẽsis, vbi etiam inter alia declarauit, ꝙ accedentes ad indulgentiam huiusmodi, post iterarreptum impeditile gitime quo minus ad vrbem illo anno valeant peruenire, aut in via, vel dierum prætaxato numero non completo in vrbe decesserint, eandẽ indulgẽtiam cõsequãtur: & insuper nihilominus omnes & singulas indulgentias, tam per eum q̃ per ꝓdecessores suos Romanos Pontifices, tam ꝑfatis trib. ecclesijs, q̃ alijs de dicta vrbe concessas confirmauit & innouauit Pontificatus sui anno. 1. in Auinion. Quomodo deinde Martinus v. magis abbreuiauerit. Et Paulus ij. ẽt reduxit ad vicesimumquintum. Et deinde Sixtus iiij. confirmauit cũ reuocatione olim aliarum plenariarum indulgentiarum, & plura alia examinaui super glossis, quas feci ad dictam decr. vnigenitus, ſ. Clementis 6. Et ibi poteris videre, vide etiam aliqua per Iac. de Zoch. in repetitione capitu. omnis vtriusque sexus, de pœnitent. & remiſſ. in vlt. parte 1. Ioan. Fran.

† Ad Galat. 4.

† 1. Cor. 1.

† Ad Hebre os. 9.

† 1. Pet. 2.

† Esaiæ 61.

Tantæ

tantæ effusionis miseratio redderetur, thesaurum militanti Ecclesiæ acquisiuit, volens suis thesaurizare filijs, pius pater, vt sic sit infinitus thesaurus hominibus, quo qui vsi sunt, Dei

† Lucæ 10. amicitiæ participes sunt effecti. Quem quidem thesaurum non in sudario † repositum, non

† Matth. 13. in agro † absconditum, sed per beatum Petrum cęli clauigerum, eiusque successores suos in terris vicarios commisit fidelibus salubriter dispensandum, & proprijs, & rationabilibus causis, nunc pro totali, nunc pro partiali remissione pœnę temporalis pro peccatis debitæ tam generaliter, quàm specialiter (prut cum Deo expedire cognoscerent) vere pœnitentibus & confessis misericorditer applicandum. Ad cuius quidem thesauri cumulum, beatæ Dei genetricis, omnium electorum à primo iusto vsque ad vltimum merita, adminiculum præstare noscuntur: de cuius consumptione seu minutione non est aliquatenus formidandum, tam propter infinitã Christi (vt prædictum est) merita, quam propter eo quòd quanto plures ex eius applicatione trahuntur ad iustitiam, tanto magis accrescit ipsorum cumulus meritorum. Quod felicis recordationis Bonifacius Papa viij. prędecessor noster pie (sicut indubie credimus) considerans, & attenta meditatione reuoluens, quantum apud homines glorioſi principes terræ Petrus & Paulus (per quos Euangelium Christi Romæ resplẽduit, & per quos Ecclesia religionis sumpsit exordium, qui facti Christiani populi per Euangelium genitores, gregis Dominici pastores, fidei lucernæ, Ecclesiarum columnæ, præ cæteris Apostolis peculiari quadam prærogatiua in ipso Saluatore fidei virtute præcellunt: Quorum vni, scilicet Apostolorum principi, sicut bono dispensatori, claues regni cælorum commisit: Alteri tamquam idoneo doctori, magisterium Ecclesiasticæ eruditionis iniunxit) in speciali veneratione haberi debeant, & debita honorificentia venerari, pro ipsorum memoria recolenda crebrius, & reuerentia à cunctis Christi fidelibus eis deuotius adhibenda, ipsorumque patrocinio fauorabilius assequendo, inconsumptibilem thesaurum huiusmodi pro excitanda & remuneranda deuotione fidelium voluit aperire: decernens de fratrum suorum consilio, vt omnes qui in anno à Natiuitate Domini M. ccc. & quolibet anno centesimo extunc secuturo, ad dictorum Apostolorum basilicas da vrbe accederent reuerenter, ipsasque

Thesaurus Ecclæ ex sanctorũ meritis adiuuat: nec consumi potest.

Petri & Pauli laudes.

si Romani, ad minus triginta, si vero peregrini aut forenses fuerint, viginti-quinque diebus continuis, vel interpolatis, saltem semel in die; dumtamen vere pœnitentes & confessi existerent per sonaliter visitarent: suorum omnium obtinerent plenissimam veniam peccatorum.

¶ Nos autem attendentes, quòd annus quinquagesimus in lege Mosaica † † Leuit. 25. (quam non venit Dominus soluere, sed spiritualiter adimplere) Iubileus remissionis & gaudij, sacerque dierum numerus, quo lege fit remissio, censebatur: quodque ipse quinquagenarius numerus in testamentis, veteri quidem ex legis datione, nouo ex visibili Spiritus sancti in discipulos missione, per quem datur peccatorum remissio, singulariter honoratur. Quòdque huic plura & grandia diuinarum adaptatur mysteria scripturarum, & clamorem pecularis populi nostri Romani, videlicet hoc humiliter supplicantis, ac nos ad instar Moysis & Aaron per proprios & solemnes nuntios ad hoc destinatos specialer orantis pro toto Christiano populo, & dicentis: Domine aperi eis thesaurum tuum, fontem aquæ uiuæ, desiderantes benignius exaudire, non quidem vt sicut illius Israelitici populi indurati cesset murmuratio, sed vt istius prædilecti populi & cunctorum fidelium augeatur deuotio, fides splendeat, spes uigeat, charitas uehementius incalescat: Volentesque quamplurimos huiusmodi indulgentię fore participes, cum pauci multorum respectu propter vitæ hominum breuitatem valeant ad annum centesimum peruenire, de fratrum nostrorum consilio prædictam concessionem indulgentiæ ex suprascriptis & alijs iustis causis, ad annum quinquagesimum duximus reducendam: Statuentes de fratrum consilio prædictorum, & Apostolicæ plenitudine potestatis, vt vniuersi fideles, qui uere pœnitentes & confessi in anno à Natiuitate eiusdem M. ccc. quinquagesimo, proxime futuro, & deinceps perpetuis futuris temporibus de quinquaginta in quinquaginta annis prædictas eorundem Petri & Pauli Apostolorum basilicas & Lateran. ecclesiam (quam † inclytæ recordationis Constantinus, postquam per beatum Siluestrum, sicut per eosdem Apostolos Deo reuelante cognouit, renatus fonte baptismatis fuerat, & a contagio lepræ mundatus, in honorem Saluatoris construxisse, quamque

Vitæ hoĩum est breuis.

† Cõstãtinus ꝑ B. Siluestrũ baptizatus ecclesiã Lateranensẽ cõstruxit, vide Nicephorũ Callistũ li. 7. historiæ Ecclesiasticæ, c. 49.

idem

Universidad de Deusto
Biblioteca

idem beatus Siluester nouo sanctificationis & chrismationis genere dedicasse legitur, & in cuius Ecclesię parietibus præfati Saluatoris imago depicta primum toti populo Romano visibiliter apparuit deuotius veneranda, quam ex his & alijs certis & rationabilibus causis, vt ipsa Ecclesia pariter indulgentiæ prædictæ priuilegio decoretur, & deuotius ab eodem Saluatore, qui in præfatis Apostolis mirabilis prędicatur, eorum meritis & prębus indulgentiæ mereatur percipere largitatem, in hoc confuimus veneranda,) causa deuotionis modo prædicto visitauerint, plenissimam omnium peccatorum suorum veniam consequantur: ita videlicet vt quicunque voluerint indulgentiam huiusmodi assequi, si Romani, ad minus triginta si vero peregrini aut forenses, modo simili quindecim die us ad prędictas basilicas, & ecclesias accedere teneantur: Adijcientes vt ij etiam qui pro ea consequenda ad easdem basilicas & ecclesias accedent, post iter arreptum impediti legitime quo minus ad vrbem illo anno valeant peruenire, aut in via, vel dierum prætaxato numero non completo in dicta vrbe decesserint, vere pœnitentes (vt præmittitur) & confessi, eandem indulgentiam consequantur. Omnes nihilominus & singulas indulgentias per nos vel prædecessores nostros Romanos Pontifices tam prænominatis, quàm alijs basilicis & ecclesijs de dicta vrbe concessas, ratas & gratas habentes: ipsas auctoritate Apostolica confirmamus, & approbamus, ac etiam innouamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ reductionis constitutionis, & cętera. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & dictorum Petri & Pauli Apostolorum sese nouerit incursurum. Datum Aum. vj. Calend. Fabruarij, Pontificatus nostri anno primo.

¶ Quocirca fraternitati vestrę per Apostolica scripta mandamus, quatenus singuli vestrum in singulis vestris ciuitatibus & dioecesibus, prędictas nostras litteras subditis vobis clero & populo publicetis, & intelligibiliter exponatis, vt annuente domino ad promerendam huiusmodi indulgentiam se disponant. Cæterum quia præsentes li terę nequirent forsan propter viarum discrimina vel alia legitima impedimenta singulis vestrum commode præsentari: volumus quòd per te frater Archiepiscope dictarum litterarum transumptum manu publica scriptum, tuoque munitum sigillo, vobis fratres suffraganei transmittatur: Cui velut originalibus litteris adhiberi volumus plenam fidem. Datum, & cętera.

¶ Paulus Venetus Papa secundus.

¶ Constitutio casus Papæ reseruatos comprehendens, certis ex causis hic ponitur: à quibus nullus potest absoluere sine speciali licentia sedis Apostolicæ.

CAP. III.

ET si Dominici † gregis saluti semper intenti, singulis cum humilitate poscentibus ea benigne concedere studeamus, per quæ (peccatorum mole deposita) salus ipsa succedat, & ab hostis humani generi seruitute ereptas animas lucrifaciamus Altissimo, qui nobis eas sua bonitate commisit: id tamen propensiori studio prębauendum esse censemus, ne cuiusuis indulgentię remissionis, vel facultatis obuętu Christi fideles procliuiores ad illicita in posterum committenda reddantur, aut venię faci'itas † eis peccandi tribuat incentiuum. Hac itaq; consideratione habita, olim emanauit à nobis constitutio tenoris sub sequentis, videlicet: Sanctissimus in Christo pater & dominus noster dominus Paulus diuina prouidentia Papa secundus, qui pridem super plenarijs remissionibus, quę semel in vita, & semel in mortis articulo conceduntur, formam instituit, ne passim sine exceptione quorumcunq; criminum procliuiores redderentur homines ad peccandum: per regulam in cancellaria Apostolica publicatam statuit & ordinauit quòd in quibuscunque concessionibus & facultatibus absoluendi, casus infrascripti tamquam speciales sedi Apostolicę reseruati semper intelligerentur excepti: Videlicet offensę ecclesiasticæ libertatis, Violationis interdicti ab eadę sede impositi, Criminum hęresis, Cōspirationis in personam aut statum Romani Pontificis, seu cuiusuis offensæ, inobedientiæ seu rebellionis eiusdem Pontificis vel sedis Apostolicæ, Presbytericidij, Offensæ personalis in episcopum seu alium prælatum, Inuasionis, Deprędationis, Occupationis, aut deuastationis terrarum Romanæ Ecclesię mediate vel immediate subiectarum, ac etiam inuasionis Romipetarum seu quorumcunque aliorum ad Romanam curiam venientium, Prohibitionis deuolutionis causarum ad dictam curiam, Delationis armorum & aliorum prohibitorum ad partes infidelium, Impositionis nouorum onerum realium vel personalium ecclesijs vel ecclesiasticis personis, Simonię super ordinibus vel beneficijs assequendis in eadem curia vel extra contractę; Et generaliter in casibus contentis in bulla, quę consueuit in die cœnę Domini per prædecessores suos Romanos Pontifices publicari: Considerans quòd plerunque contingit suam sanctitatem huiusmodi facultates & confessionalia tam præsentibus quàm absentibus, etiam oraculo viuę vocis concedere (ne prętextu concessionis huiusmodi vel pœnitentes, vel confessores in suprascriptis casibus fallantur & fallant) statuit & decreuit, suę intentionis fuisse & esse per quascunq; concessiones & facultates per suam sanctitatem tam scripto, quàm verbo factas, & in posterum faciendas, nemini licere irretitos dictis casibus absoluere sine speciali suę sanctitatis licentia: quinimmo concessiones & indulta prędicta quo ad casus exceptos huiusmodi nulli penitus suffragari.

† Præter casus hic Papę reseruatos, plures alios sibi reseruat Papa singulis annis in processu bullæ in cœna Dñi. Et vide Concil. Trident. sess. 14. c. 7. de casuum reseruatione.

† Veniæ facilitas incentiuũ tribuit delinquẽdi, c. vt clericorũ, extra de vi. & ho. cle.

¶ Vt autem ipsa constitutio (quę dudum, scilicet quinto Calendas Aprilis, anni ab incarnatione Domini nostri Iesu Christi M. cccclxvj. Pontificatus nostri anno secundo, publicata fuit) eisdem Christi fidelibus plenius innotescat, nullusque illius ignorantiam prætendere valeat in futurum, prędictis inseri fecimus, vt ad maiorem omnium peruenire notionem. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum statuti, ordinationis & decreti infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare prędumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurũ. Datum Romę apud sanctum Petrum, anno incarnationis Dominicę M.cccc.lxviij. v. nonas Martij, Pon. nostri anno quinto.

Casus Papales.

¶ Sixtus quartus.

¶ Bulla confirmationis anni Iubilei, publicata apud sanctum Petrum in die Natiuitatis Domini, in qua continetur, quòd annus Iubileus est ad breuius tempus reductus, quàm olim esset, quoniam vigesimoquinto quoquo anno cunctis fidelibus basilicas Vrbis Romanæ hic expressas visitantibus illius indulgentiæ conceduntur: Et illo durante aliæ indulgentiæ vbique cessant.

CAP. IIII.

VEmadmodum † operosi vigilisque pastoris solertia ones suę custodię deputatas curat à ferarum prędeuare incursibus, & ad statum prosperum fœtu mul tiplicato producere: ita quoque & nos (quibus dispositione superna vniuersi gregis Dominici sollicitudo commissa est) & supremis desideramus affectibus, & studijs nitimur indefessis cunctos Christi fideles, quos à iustitię semita hostis humani generis diabolica fraude auertit, deposita peccatorũ sarcina, suo reconciliare auctori, ut ętern̄ę felicitatis prędmijs nostri redemptoris inæstimabili charitate media potiantur, sintque nostræ operationis ministerio, vtilitate publica suadente, etiam per gratiarum susceptionem quod eorum saluti conueniat, atque ad nostram & prędecessorum nostrorum ordinationes salubres debitis effectibus mancipentur. Olim siquidem felicis recordationis Paulus Papa ij, prędecessor noster, rationabilibus causis tunc expressis inductus, de venerabilium fratrum nostrorum tunc suorum, (de quorum numero tunc eramus) consilio, annum Iubileum ab breuius tempus prouida moderatione reducens, illũ ad annum uigesimum quintum Apostolica auctoritate restrinxit ac uoluit, statuit, & decreuit ex causis prędictis, quòd singulis xxv. annis Iubileus annus prędictus celebrari deberet: quoquo anno Domini M.cccclxxiiij. proxime futuro, videlicet à vigilia natiuitatis Domini nostri Iesu Christi idem annus Iubileus inciperet, & vt se quitur finiretur: ac vniuersi & singuli vtriusq; sexus fideles, qui beatorum Apostolorum Petri & Pauli basilicas, Lateranensi quoq;, & sanctæ Marię maioris almę vrbis ecclesias statutis diebus deuote visitarent, omnes & singulas in-

† Vide extrauagãtẽ Gregorij xiij. in ci. Dñs ac redẽptor, qua indi it̃ sanctus Iubileũ ad ann. 1575.

Universidad de Deusto
Biblioteca

indulgentias & peccatorum remissiones consequerentur, quas idem pontifex suique prædecessores anno iubileo huiusmodi basilicas & ecclesias prædictas visitantibus deuote concesserant, per quasdam primo, & deinde nos qui (dicto prædecessore sicut Domino placuit sublato de medio) fuimus diuinadisponente clementia ad apicem summi Apostolatus assumpti, & per nostras litteras eiusdem Pauli prædecessoris ordinationem, voluntatem, & statutum, ac omnia & singula in eisdem suis litteris contenta, de fratrum eorundem consilio approbantes: Similiter statuimus, & ordinamus, quòd annus Iubileus prædictus cum eisdem indulgentijs & remissionibus plenarijs peccatorum anno proxime futuro à vigilia Natiuitatis eiusdem incipere & vt sequitur, continuari deberet, prout in singulis litteris prædictis (quarum tenores præsentibus haberi volumus pro expressis) plenius continetur.

¶ Verum quia postmodum tam nos, quàm idem Paulus prædecessor noster dum in humanis ageret, animarum saluti fidelium intenti, multorum principum & aliorum Christi fidelium ac deuotarum personarum pulsati precibus, diuersas indulgentias & peccatorum remissiones plenarias nonnullis ecclesijs monasterijs & pijs locis duximus concedendas, propter quas populorum forsan concursus ad basilicas & ecclesias antedictas retardari, aut ipsius anni Iubilei celebritas minui vel intermitti posset, cum animarum non modico detrimẽto: Nos qui vniuersorum credentium profectibus & saluti prospicere ex debito ministerij pastoralis adstringimur (ne propter aliarum indulgentiarum hactenus à nobis, seu eodem Paulo, vel alijs prædecessoribus nostris concessarum huiusmodi effusionem, hoc sanctum opus ac remissionis & gratiæ annus Iubileus intermittatur, aut fideles ipsi a tanto munere reddantur expertes) remediis opportunis prouidere volentes, omnes & singulas plenarias, etiam ad instar Iubilei, ac etiam commutandi vota, aut super eis & male ablatis in certis, aut per vsurariam prauitatem & alium illicitum modum extortis, dispensandi & componendi, aut illa sub certis modo & forma remittendi & deputandi confessores cum potestate absoluendi, etiam in casibus sedis Apostolicæ reseruatis, facultates concessiones, & indulta à nobis & eadem sede, vel illius auctoritate quibuscunq; ecclesijs, monasterijs, hospitalibus, & pijs locis, vniuersitatibus, fraternitatibus quibuslibet, tam in perpetuum, quam ad certum tempus, in vita seu in mortis articulo, quouis modo, aut quauis causa quomodolibet concessas & concessa, & in posterum forsitan concedendas vel concedenda, auctoritate Apostolica tenore præsentium de Apostolicæ potestatis plenitudine, vsque ad nostrum & eiusdem sedis beneplacitum suspendimus, illasque durãte beneplacito nostro & sedis prædictæ suspẽsas esse volumus, nec interim alicui suffragari: indulgentijs tamen basilicarum & ecclesiarum dictæ urbis in suo plenario robore durãtibus: Districtius inhibentes alias indulgentias (præter istas dumtaxat) in locis publicis vel priuatis prædicari aut nuntiari, earumque prętextu à quæstoribus † aliquid exigi quoquo modo. Quinimo quæstores & prædicatores quoscunque per locorum ordinarios a prædicationibus & quæstis huiusmodi faciendis, volumus & mandamus præsentium auctoritate arceri, sub censuris & pœnis ecclesiasticis, de quibus visum fuerit opportunum. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum suspensionis, inhibitionis, mãdati & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare pręsumpserit, in indignationẽ omnipotẽtis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Tybure, anno incarnationis Dominicæ. M. cccclxxiij. iiij. Cal. Septembris, Pontificatus nostri anno tertio.

Papa cunctorũ credẽtiũ saluti prospicere adstringitur.

† Prædicatores, quæstus omnino aboleuit concilium Tri. sess. 5. & refor. c. 2. 6. vlt. & sess. 21 de reform. 9.

¶ Idem.

¶ *Sixtus tempore suo multas concesserat indulgentias, quas certis ex causis hic reuocat.*

CAP. V.

Humiliter postulantibus, quos gerendus est.

ET si Dominici gregis saluti semper intenti, singulis cũ humilitate poscentibus ea benigne concedere studeamus, per quę (peccatorum mole deposita) salus ipsa succedat, & ab hostis humanigeneris seruitute ereptas animas lucrifaciamus Altissimo, qui nobis eas sua bonitate commisit: id tamen propensiori studio præcauendum esse censemus, ne cuiusuis in

a Aimæ sũt a Deo Papæ cõmissæ.

indulgentiæ, remissionis, vel facultatis obtentu, Christi fideles procliuiores ad illicita in posterum committenda reddantur, aut facilitas veniæ eis peccandi tribuat incentiuum. Cum itaque (sicut multorum fide dignorum testimonio accepimus) ob multitudinem facultatum per nos, vel auctoritate nostra concessarum, tam verbo, quàm in scriptis confectis exinde litteris vel non, prælatis & personis ecclesiasticis, etiam religiosis & sæcularibus vtriusque sexus, capitulis, collegijs, conuentibus, hospitalibus, confratrijs, & vniuersitatibus, tam in genere quàm in specie, sub electione vel deputatione confessorum, qui eligentes eosdem vel pro indulgentijs per nos concessis consequendis, ad ecclesias & alia pia loca confluentes, seu ad aliqua pia opera manus porrigentes adiutrices, earundemque confratriarum confratres, & sorores, ac in hospitalibus prædictis decedentes, seu deseruientes, aut eis pia aliquid relinquentes, vel aliqua alia meritorum ministeria exhibentes, & in ordinibus professitentes, eorum confessione diligenter audita, in singulis etiam sedi Apostolicæ reseruatis casibus semel in vita, & in alijs totiens quotiens, ac in morte plenarie, vel alias etiam ad effectum consequendi quascunque indulgentias plenarias, vel non plenarias, absoluere & pœnitentiam saluta rem eis iniungere, emissa quoque vota per illos quæcunque in alia pietatis opera commutare libere & licite valeant, fideles præfati ad peccandum & ad alia illicita committendum, nonnunquam procliuiores existant, in non parum periculum salutis animarum suarum: Nos qui Deo propitio eiusdem gregis Dominici (meritis licet insufficientibus) curam gerimus, & illum spiritualis thesauri elargitione cupimus ipsi Deo reddere acceptabilem: ne exinde clauium auctoritas deducatur in contemptum, ipsique ad peccandum procliuiores (vt diximus) liberius prolabantur: Ex præmissis & alijs rationabilibus causis animum nostrum mouentibus, motu proprio (non ad alicuius nobis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed de nostra mera voluntate & deliberatione) auctoritate Apostolica tenore præsentium statuimus & ordinamus, quòd decætero prætextu facultatum huiusmodi concessarum a nobis, vel auctoritate nostra, & quas concedi quomodolibet continget in posterum verbo litteris, aut quauis alia scriptura, etiam cum clausula, quòd sola signatura sufficiat, etiam in fauorem fidei & crucis, nullus confessorum eorundem quemuis cuiusuis status, gradus, ordinis, vel conditionis existat, & quacumque ecclesiastica, etiam episcopali vel maiori, aut mundana, etiam regali & maiori dignitate præfulgeat, qui offensæ ecclesiasticæ liberationis, violationis, interdicti ab eadem sede impositi, seu hæresis, postquam fuerint de ea sententialiter condemnati, delicti, seu publice diffamatis conspirationis in personam aut statum Romani Pontificis, seu cuiusuis offensæ, inobedientiæ, aut rebellionis eiusdem Pontificis, vel dictæ sedis, mutilationis membrorum, vel occisionis cuiuscumque in sacris ordinibus constitut: offensæ personalis in episcopum seu alium prælatum: inuasionis, depredationis, occupationis, aut deuastationis terrarum Romanæ Ecclesiæ mediate vel immediate subiectarum: ac etiam inuasionis Romipetarum, seu quorumcumque aliorum ad Romanam curiam venientium: prohibitionis deuolutionum causarum ad dictam curiam: delationis armorum & aliorum prohibitorum ad partes infidelium: impositionis nouorum onerum realium vel personalium ecclesijs vel ecclesiasticis personis: simoniæ super ordinibus vel beneficijs consequendis in dicta curia vel extra eam contractæ, criminum quomodolibet reus foret: Et generaliter in casibus contentis in litteris, quæ consueuerunt in die cœnæ Domini publicari, prætextu huiusmodi facultatum absoluere, & per eos emissa peregrinationis vltra marinæ, & visitationis liminum Apostolorum Petri & Pauli, in Compostella, & caritatis ac religionis vota: Nisi ex speciali licentia & certa scientia nostra, de qua demum constare censeatur, cum in signatura nostra de super manu nostra scriptum, aut in litteris nostris expressum fuerit, nos ex certa scientia & de speciali gratia id concedere cum derogatione præsentis constitutionis, illius de verbo ad verbum inserto tenore: non autem per clausulas id importantes: vel in articulo mortis constitutum, & tunc in casibus, in quibus satisfactio fuerit impendenda, facta satisfactione, vel

Indulgẽtiæ ob pia opera iniũcta decẽdæ.

Gregis Dominici cãm gerit papa

Indulgẽtiæ uariomodo cõcedũtur.

r idonea

Universidad de Deusto
Biblioteca

EXcõmunicamus.] Hæc pronuntiatio repe
ritur in prouincialt cancellariæ. Et cum
quidam scriptor papæ diceretur incidisse
in eam, Bonifacius papa octauus hanc pro
nũtiationẽ innouauit, & eam publicari in
audiẽtia fecit. Et diui
ditur in quinque par
tes. Nam primo pa
pa dantes & promit
tentes. acceptantes,
& recipientes pro iu
stitia vel gratia sub
quacũque forma ver
borum assequenda,
excommunicat. Se
cundo §. [Illos.] ad
scientes hæc, & intra
triduum non denun
tiantes dictam excõ
municationem pro
rogat. Tertio, §. [De
cernimus. Jabsolutio
nem dictæ excommu
nicationis sibi reser
uat, statuens quid
primitus sit agẽdum
pro huiusmodi absо
lutione assequenda.
Quarto, §. [Iustitiã.]
iustiam obtẽtã post
dictã excommunica
tionem incursam cas
sat & irritat. Quinto
§. [Sed & sciẽter.] vẽ
tes scienter sic obten
tis, post dictam excõ
municationem præ
missis pœnis alligat.

† Vide ꝯcil. Trid. sessio. 14. de casuũ reseruatione c. c. 7.

1 Excõica-tio qñ ꝓ fer tur de qua intelligit.

a ¶ Excommunicamus 1. ǀnunquid per hoc verbum intelligitur excommunicatio, maior uel minor? Et vī ꝙ minor. extra lib. 6. de reg. iu. in pœnis. & ibi no. extra li. 6. de excep. pia. vbi ꝓponendo excommunicationem, requirit expressio speciei excommunicationis ꝙ non esset necesse, si maior excommunicatio intelligeret. Dic contra, extra de sent. excom. c. si quẽ. & est ratio, quia verbum, excommunicatio, de vi vocabuli importat maiorem, quæ excludit à fidelium communione, vt ibi. Item decre. pia. loqtur in proponendo, vbi impingitur parti, quæ non declarat propositũ: hic in pronunciando seu statuendo, cuius interpretatio est intelligenda prout verba sonãt. extra de spõ. ex litteris 1. Ioa. Monachus.

b ¶ Anathematizatus.] simile extra de hæret. excommunicamus 1. & 2. Et anathema est solemnis excõmunicatio, de qua habẽ 11. q. 3. cum aliquis, & c. debent. & est idẽ qđ superna perditio seu maledictio: 11. q. 3. nemo eporum & 24. q. 3. cum sancti. & c. corripiantur. Et dicitur abana, quod est sursum, & thema, quadam figura quasi rotunda, habente telum quasi ex transuerso, quæ consueuit poni in frontib. damnatorũ. Sed numquid hęc pronuntiatio est constitutio, sententia, seu mãdatũ? Hæc enim diuersa dicuntur. extra lib. 6. eod. tit. c. quia. Et videtur esse cõstitutio extra eo. ti..

c a nobis. & ǀ eod. §. decernimus. Nãdecẽ tũ est cõstitutio, & ꝓ prie ꝓt dictũ factio: qã hęc constitutio pœnæ adiectione firmat. argu. inst. de rer. diui. §. sanctæ. & dist 3. in sũ ma. Itẽ ꝙ nullo addito dr, simpliciter & ꝓ petuo dicit ff. de do. cau. mor. l. Scia. in fi. C. de pœn. l. si seruus. Item ad prohibitum perpetuo antea pœna hic adiicitur, quę dẽt naturam principalis fortiri. ff. de pact. do. l. inter socerum. §. cũ inter. extra 6. lib. de reg iur accessoriũ. argu. C. de vsu. l. eos. in princ. ff. si quis cau. l. 2. §. 1.

e ¶ Clericos.] Sed numquid comprehenduntur hic episcopi? Videtur ꝙ non extra 6. lib. de hæret. inquisitores. & ibi no. Dic contra propter generalitatem verborum sequentium. arg. 17. q. 4 si qs suadente extra li. 5. eo. ti. c. qa periculosum. Item pœnã hic inflictã omnes (nisi hic excipiantur expresse) incurrunt. argum. C vbi sen. vel cl. l. 2. & ff. de ricu nupt. Senatoris, cum vnumquemque criminosum dignitas non debeat comitari. C. de pec. ne quis officia lium, lib. 10. C. de dignit. l. iudices lib. 12. Et hoc arg. dico. Cardinales ligari hac constitutione. Nec obstat quo not. extra lib. 6. de schism. ca. 1. §. omnẽ quia in alio casu loquitur: & hoc nunquam fuit bonũ exordium, sed ibi secus. Et est ratio huius distinctionis, factum quod est malum in se, quanto committẽs in illud est maior, tanto grauius peccat. 40. dist. homo. Sed forsan ibi non est mihi credendum, qui prome dixi. Sed numquid mediatores huius maledictionis tenentur hac pœna? Dic quod sic, saltem ex §. ǀ. eo. illos. & hos credo comprehendi. ǀ. eod. ver. & hanc. & quia participat in crimoso extra eo. nuper. & c. si cõ concubinæ.

d ¶ Sub generalibus,] verbi gratia: nõ intendo uobis esse ingratus, vel dicendo, decẽs est vt laborãs ꝓ alio,

De sententia excommunicationis.

¶ Bonifacius octauus.

¶ *Excommunicati sunt qui pactis, aut promissionibus iustitiam vel gratiam a sede Apostolica obtinent, & qui tales non reuelant, nec illis absolutio facile concedatur.*

CAP. I.

EXcommunicamus †& anathematizamus b ex parte Dei omnipotentis patris, & filij, & spiritus sancti, auctoritate quoque beatorum Apostolorum Petri & Pauli, & nostra, omnes clericos c, religiosos, & laicos vtriusque sexus, siue sint familiares curiæ, siue alij vndecunque, qui aliquod pactum fecerint, seu aliquod paruum vel magnum promiserint, vel promissionem receperint, aut expacto siue promissione occulta, vel manifesta facta sub generalibus d, & plenarie non ex

idonea præstita cautione commutare præsumant.

¶ Et si aliqui confessorum prædictorum contra præsentem constitutionẽ quemquam absoluere, aut excepta uota pdicta cõmutare attentauerint, absolutio & cõmutatio huiusmodi nullius sit roboris vel momenti. Et contrafaciẽtes eoipso excõmunicationis sententiam incurrãt, a qua (nisi in mortis articulo † cõstituti) ab alio quam a Romano Põtifice absolui nõ possint: Non obstantibus litteris & cõstitutionibus huiusmodi, ac constitutionibus & ordinationibus, &c.

¶ Et ne aliquis de præsentibus ignorantiam valeat allegare, mandamus eas in cancellaria Apostolica & audientia litterarum contradictarum legi & publicari, ac inter extrauagantes alias Apostolicas cõstitutiones in quaterno dictæ cancellariæ describi, & c. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrarum suspensionis, inhibitionis mãdati & voluntatis, &c. Datum Spiræ. anno Domini M. cccc lxxviij.

recognoscatur. Multa enim tacitta tenẽt quæ expressa vitiãt, arg. ff. de hr. Inst. l. si qs Sempronium. Sed qđ si verbo nõ exprimit, sed facto deponit: vel aliter rogat nõ solitus rogare, aliàs nisi sciat se muneraturũ? Dic, talis dicit, quia facta loquuntur. vt ait Grego, ar. 22. q. 5. canere. & plus exprimit facto, quam verbo, ff. de ædil. edi. l. si tamen, §. 1. Sed q̃ est ratio, quod hic expressa sen gñaliter dicta vitient? Dic, quia qđ iussum est, iuste exequaris, vt Dout, 21. & est casus extra de sim. sicut tuis. 14. q. 4. nõ sane, 1. q. 1 nõ est putanda, ff. qđ met. cau. l. extat. C. de act & obli. l. ne gãtes, inst. vi bo. rap. §. sed ne dum talia. C. de re milit. cõtra publicã, in fi lib 12. qa ponẽs finem bonum habet illũ attingere ꝓ bona media, vt dictis iurib. & competenti tempore non agẽs, cum teneatur finem ponere & attingere illũ: illud attingere, cum sit factꝰ, debet intelligi arbitrio boni viri, ff. de verb. obli. l. ǀtinuus. § cũ ita. ff. de rei vend. q restituere. in fi. Sed numquid aduocatus procurator, vel tabellio petens salaria, & queniens de eisdem ligetur hac sanctione? Dic ꝙ non, 11 q 3 non licet, secus in iudice, ut ca. cau. & quæst. qui recte, & hic. Et est ratio, hic damnata generaliter non reseruntur ad personas iuste secundum ius salaria recipientes Notatur de hac materia extra de verb. signifi. super quibusdam. & de vita & honest. cler. cũ ab omni C. de iura calu. auth. principales. Quid si tabellio plus debito acceperit, numquid hac constitutio ne tenetur; Dic ꝙ non, quia non recipit pro iustitia seu gratia assequenda, quod requirit hæc constitutio: unde dato ꝙ iudici daret, uel alius det pecuniam pro iustitia differenda aut auferenda, hac ꝓstitutione non ligatur quæ in alio casu loquitur, arg. ff. de lib. & post hu. l. commodissime. extra lib. 6. pe reseri. susceptum. Item cum sit pœnalis, eam non extendam, de pœ. dis. 2 pœnæ. Sed numquid sine parabola præcedẽte potest dari aliquid promotori negotio completo: Videtur ꝙ sic, arg. ff. de orig. iur. l. 2. § fin. ff. de don. Aquilius Regulus & de un. & extraord. cog. l. 1. § proinde. extra de simo. c. dilectus. 2 in fi. q. 2. sicut ẽpm. Contra, 1. q. 1. eos, in fi. Sol. ibi ǀspeciale ǀpropter magnitudinem criminis. 1. q. 7 c. fi. Item hic ligantur scientes tantum, ǀ. e o in fi. sed ibi etiam ignorantes, extra de elect. c. penul. & 1. q. 5. præsentium. Item ibi quis ligatur pro peccato alterius, quod non est in pœna hic inflicta, 24. q. 3. §. 1 & c. 1. Sed pone: neuter aliqd facto vel uerbo exprimit: & tamen mẽte vterque gerit, seu alter se daturum, numquid ligatur hoc uinculo? Dic ꝙ nõ, quia hæc cõstitutio factum requirit, sicut tille canoni. 17. q. 4. si quis suadente.

Aduocatis & ꝓcuratoribꝰ licet ꝙ est iudicib. uetitum.

a ¶ Et hanc sententi m.] sed numquid hæc sunt dicta supra? Dic loquitur ꝑ. cum sunt dantes, recipientes, ꝓmittentes, & acceptantes, ex uerbis emissis, spãliter vel gñaliter se obligant: sed hic loquitur quando parabola præcessit per proxenetam. & commodum ad alium deuenit, ita ꝙ contractus ꝑ. damnatus, sed hic sequela huius contractus prouenientis ad alios scienter damnatur pœna consimili, nec mirum, quia scientes & non denuntiantes ea dem pœna ligantur, ǀ. §. proxi. vñ dic, ad promittẽtes, &c. ex sequela pcedẽtium iã superius dinatorũ, & hoc innuunt verba sequẽris, §. quæ copulant ꝓ verbum, quoque, casum sequentẽ minus dubium præcedentibus in partitate pœnæ, vt in 1 respon. huius cap. damnetur contractus: secundo ver. & hãc, sequela eiusdem commodum continens, tertio, §. illos, sciẽtes & non denuntiantes, licet nõ habeant commodum directo vel indirecto. Ioan. Mon.

b ¶ Perferatur.] No. aliquem teneri ad indicandum vel denũtiandum, extra li. 6. de reb. eccle. nõ alie. c. 2. ver. clericos. 2. q. 7. sicut, & ca. seq. arg. contra. ff. de condi. ob. turp. cau. leg. idem & si, §. si tibi in dicium, & forsan ſm canones secus no. extra. de furt. qui cum fure. Sed quem vocas hic scire? vī si ab alio audiuit, 22. q. 5. hoc videtur, ff. de adminis. tut. l. quidam. §. vltim. ff. de pet. hære. l. item veniunt, §. quicunque ergo. Dic illum scire, qui hoc potest probare 2. q. 7. plerique, & §. seq. & cap. si quis episcopus. C. de proba. l. sciant.

c ¶ Obtinere.] aliàs Papa non reseruante sibi absolutionem, alij possunt absoluere, extra eod. nuper.

d ¶ Mortis articulo,] hoc est generale. extra lib. 6. de pœnis, c. final §. præsenti, extra de offi. ord. pastoralis. §. 1.

e ¶ Recepit.] quod si non habet; tunc luat in corpore. Nã in pœnis pecuniarijs, quæ surgunt ex delictis, ꝙ non pot in bursa male agens, in corpore luat. ff. de in ius voc. l. fi. ff. de pœn. l. 1. in fi. extra de do. & contu. fi nem, in fi. & no extra de appel. reprehensibilis.

f ¶ Largitur.] vt non fiat restitutio dãti propter eius turpitudinem: nec recipiens commodo retẽtionis vtatur, licet vtrobique versetur turpitudo. & est ratio, qa vterque incidit in factum merito damnatum, ff. de cõdit. ob turp. cau. l. 1 in fi. extra de vita & hone. cleri. c. cum ab omni, & quia quod gratis fieri debuit, in pactum lucrosum non dẽt conuerti, ff. de condi. ob turp. cau. si vestimẽta, & extra de simo. c. nemo. & c. de hoc, no. simile, vnde dans hoc casu contra recipientem agens, repellitur, ff. de cond. ob turp. cau. vbi autem. §. Iudex. tamen qui habet purgare culpam, & illam in bonum pœnæ commutare, arg. de offi. præsi. l. 2. & l con pe est extor gruit. turpe lucrũ a possessore extorqbit, & dabit pauperib. ut nic. & ff. de iure fis. lucius. Sed contra. C. de pauperibus reli. & sump. fu. & al. lu. alearum. Sed ibi non erat mandatum secundum mẽte, cum in certis casibus bene possit fieri ludus, ut ibi, & ff. de aleato. l. soleat, §. 1. hoc se-

Denũtiare an qs teneatur.

Lucrũ turpe est extor

Corpore det pœnas q caret re mal us.

Lodus est clericis p̄hibitus.

Remedium nouum nō dēt antiquū tollere.

cus. Dico eum ludum prohibitum regulariter clericis, extra de vita & hone. cler. clerici 2. extra de excess. prælat. inter dilectos, Auth. de sanctiss. episc. §. interdicimus, col. 9. Item ꝓtra, r. de colleg. illic. l. collegia. 1 rñ. Sed ibi erat res illicita ꝓ̄ea rētiam solemnitatis f. qa collegiū nō erat ꝓ̄ principem approbatum: hic erat illicitum de se: & ideo hic maior ꝑ̄na quàm ibi. Nec ꝓ̄ remedium hic datum tolluntur antiqua, argum. ff. nau. cau. stab. §. & ita de facto, §. 1. ff. de act. & oblig. l. quoties, C. de sepul. viol. l. 3. extra li. 6. de pœn. ca. fi §. per hoc quoque & extra li. 6. de re. iud. cum ęterni. de quorum aliquib. habetur 13. q. 5. non sane. C. de pœn. iud. qui ma iud. per totum.

a ¶Momenti.] & sic nota, ꝙ̄ vitium partis vel defectus facit gratiam vel iustitiā nullam, vt hic & extra de rescriptis, cum adeo. extra de ęta, & qualicum bonæ, extra 6. li. de rescript. c. 1. extra de fil presby. c. 2. li. 6. & l. canonizata, 2. q. 7. venales. Firmatur hic pœnæ excommunicationis adiectione. Idem de gratia, quæ gratis debet dari, 1. q. 1. sunt nonnulli.

b ¶ Vtentes.] & sic no. ꝙ̄ nedum faciens malum: sed vtēs malefactis sciēter consimili pœna irretitur, extra de immu. eccle. aduersus, extra de cri. fal. ad falsariorum. C. de cri. fal. l. si falsas, & l. maiorem.

Excōicatio siue iusta siue iniusta mendā est.

c ¶Excommunicationis] quæ est timenda, siue fuerit iusta, siue iniusta, vt patet 11. q. 3. sententia.

PRouide attendentes.] Quod vnus nomine suo ꝓ̄ sui interesse non posset ecclesiā subijcere interdicto, dudū pronisum est extra, de ijs quæ fi. à ma. pa. c. quæsiuit. Sed hic prouidetur generalius, vt ꝑ̄ proxi & ꝑ̄missa intelligo vbi proceditur a parte, vt dicto, c. quæ siuit, aut à iudice cōuentione partis, vt hic. Sed quæro: archidiaconus qui ex consuetudine excommunicare nō potest, sed bñ eadem consuetudine, potest interdicere, ecclam interdicit: nunquid pōt? Dic ꝙ̄ sic: quia cum excōicatio, interdictū, vel suspensio in potestate iudicis regulariter ſ̄muntur paria, extra eo. tit. cum medicinalis. §. & hæc eadem, iō illam pœnam infliger, de qua sibi videbat, & quæ erit aptior negotio, extra vt lit. non contest. tuæ, & c. ita quoniam, §. fin. Item potestas specialiter non prohibita, stat. arg. C. de app. ꝑ̄cimus, in fi. quia in tractatu prohibiti, vt est edictū de matrimonio, de procurationibus & similibus, ꝙ̄ nō est prohibitum expresse, est ꝑ̄missum, extra de ſpon. cum apud, ff. de procur. l. mutuus, 2. respon. Et hæc decre. habet quinq; dicta. Primo, prooemium ad dicenda ꝑ̄mittit. Secō, ver. Præsentis, iuxta præmissa statuit. Tertio ver. Nos enim, factum contra statutum huiusmodi irritum decernit. Quarto, ver. Non obstantib. dicto statuto obuiantia tollit. Quinto, ver. Nisi à prædicto statuto excipit.

Edictum de mō monto est ꝓ̄hibitorium.

nullius prorsus esse momenti [a] volumus, omnique statuimus carere effectu & robore firmitatis.

¶ Sed & scienter vtētes [b] ipsis, simili sententia excōmunicationis [c] adstringimus. & reseruantes nobis absolutionem eorum cum in præmissis omnib. ad pœnas similes obligamus.

¶ Idem.

¶Præmissis damnis ex interdicto prouenientibus, statuit, quod propter dominum debita non soluentem eius terra vel ciuitas sine speciali Papę licentia non interdicatur.

CAP. II.

PRouide attendentes, quòd vt frequentius, quamuis non sine causa, sine culpa [d] tamen multorum, interdicti sententiæ proferuntur [e]: quòd

que sunt nonnulli iudices nimis [f] prompti ad proferendas easdem, etiam in negotijs siue causis, quę interdum plus ex cupiditatis, quam charitatis radice [g] perspicuis indicijs [h] procedere arguuntur: quodque interdicti tempore diuina organa suspenduntur & laudes [i], nec ecclesiastica sacramenta ministrantur [k], vt solent: tollūtur mortuis seu minuuntur suffragia [l], præsertim per oblationem frequentem Hostiæ salutaris: adolescentes & paruuli participantes rarius sacramenta minus inflammantur & solidantur in fide: fidelium tepescit deuotio, hæreses pullulant, & multiplicantur pericula animarum: Præsentis constitutionis prouidemus edicto, vt nulla prouincia, ciuitas, castrum, villa [m], locus [n], territo-

de appe. ne causas, 5 x. dist. ponderet, 2. q 1. in primis Ioan. Monachus.

g ¶Radice.] vt sunt contractus mercatorum, qui de cetera de ſpon. nō est, & no. 1. q. 4. in summa. Quid si hodie consimilis ferretur sentētia sine scripris: nūquid ferēs esset suspēsus? Arg. pro & contra. extra li. 6. de reg. iur. non pōtest. Dic ꝙ̄ sic, extra lib. 6. eo. tit. cum medicinalis. §. hæc eadem. Sed dices illud ca. Ioquitur vbi sūia est aliqua, vt dicto c §. si quis, & §. superior sed hicēst nulla Sol. dictum ea. punit temeritatem iudicū, vt dicto ca. §. si quis, quæ cōuincitur siue sūia sit nulla siue aliqua, iniusta tamen. Et quādo iudex peccans ista constitutione, & illa duplici maledictione dignus est, secūdum Philosophum, & trangressor duarum constitutionum: nec pœna pōtest sibi immunitatē, ff. ds inter. & releg. relegatorū, §. fi. & pone ꝙ̄ excommunicā s esset excommunicatus sūia esset nulla, 24. q. 1. audiuimus, attamen pœna dicti §. locum haberet.

f ¶ Nimis prompti.] idest, nimis festiui, ꝛ tra iure. C. de sentē. ex breui. reci. l. 2. C.

Excōicatio siue iusta siue iniusta mendā est.

Edictum de mō monto est ꝓ̄hibitorium.

Locus quę modis accipitur.

Versus.

h ¶Indicijs.] C. de rei. vendica. l. indicia. C. de dolo, l. dolum

i ¶Laudes.] extra de pœnit. & remiſ. quod in te. extra de consec. eccl, vel alta. c. fin.

k ¶ Ministrantur, vt dicto c. quod in te. extra 6. lib. c. tit. c. fi.

l ¶ Suffragia] 13. q. 2. pro obeuentibus, & c. sequenti. & sequen.

m ¶ Villa.] extra de verb. sig. c. cum in partibus, extra lib. 6. eo. tit. si ciuitas, notatur quid sit.

n ¶Locus.] multipliciter accipitur locus: vno modo pro quātitate mensurante rē extra, vt sunt tempus & locus, ſm Philosophum. Et sic ponitur, 13. q. 2. vbicū q; 1 & ff. de exerci. l. 1. Alio modo ꝓ̄ parte fundi. ff. de verb. sig. l. locus. Tertio modo pro efficacia argumēti, vt est locus maxima vel differentia maxime, ſm ꝙ̄ dr ab Artistis, locus est sedes argumenti vel illud à quo extrahitur argumentum. versus.

Est locus atque loci sunt artes, sunt loca terræ.

Quarto modo pro cōuenienti statu, vt d. cum in partibus, in fi. Et sic accipit Horatius: cum dicit.

Singula

Horatius.

Singula quæque locum teneant sortita decenter.

Quinto modo pro congregatione habitantium intra metas vnius loci, vt hic, & extra de cle. excom. ministr. postulastis extra 6. lib. eo. ti. alma, respon.

a ¶Territorium.] quid sit hēs ff. de ver. sig. l. pupillus. ver. territorium.

Pecuniæ ap ꝓ̄lone ois res cōtinet.

b ¶ Pecuniæ. Iapplo ne pecuniæ ois res continet, 1. q. 3. c. totum, ff. de ver. sig. l. pecuniæ verbum, & l. pecunię noīe, & C. de ꝓ̄st. pec. l. 2. & hoc ait Philosophus dicēs ap ꝓ̄lone pecuniæ ois res continetur, cuius dignitas, i. valor num mismat e mēsuratur.

Cōstō ad ꝑ̄terita q̄ntę exteraditur.

c ¶A trentatum.] & sic hæc ꝓ̄stitutio trahit ad ꝑ̄terita; nec mirum, quia hoc hic cauetur expresse extra de const. c. fi. 3 q. 4. oēs, C. de sacrol. eccl. l. fi. in fi. Et de materia attentatorum ante pœnam incursam, v. g. Ante istā conclusionem est ecclesia interdicta secundum vnum modum de hic reprobatis: aliquis celebrat in ea ecclesia, tandem sit hæc cō stitutio: non releua.

Contractus sunt dupli-ces.

tur per hanc constitutionem, not. simile, extra 6. lib. de reg. iur. c. ratihabitionem, arg. ff. de itin. actuque priua. l. 1. in fi. & l. seq. C. de sen. pas. l. fi. in prin. ff. de capt. & postl. reue. l. in bello, §. factæ, auth. vt cum de appel. cogno. circa prin coll. 8. vbi no. ꝙ̄ constō, quæ extenditur ad præterita, non comprehendit decisa ꝑ̄ sententiam, & extra lib. 6. de reg. iu. c. factum. Io. Monachus.

d ¶Contractib. &c.] & est rō, qa innoxij tūe ligarentē ꝑ̄ista, vt 3. in prin. extra eo. Romana §. fi. ꝓ̄ hoc illicitum hic retractat. Et dic 5 ctib. vel quasi, siue vltro ei troq; obligatorijs, vt emptio & vēditio, & similes. vel ex parte vna; vt est donatio. C. de sacrosc. eccl. vt inter diuinum, institit. de oblig quæ ex quasi contrac. nas. per totum.

Interesse est estimatio pe cuniaria.

e ¶Obligationib.] q̄ sunt iuris vinculum inst. de obli. in prin. Sed quid si agat ex obl̄one ad interesse. Dic idem, cum interesse sit æstimatio pecuniaria ff. de re iud l. si quis ab alio.

f ¶ Pactis.] quid sit pactum, & quæ conuentio, habeē ff. de pac. l. 1. §. 1. & §. adeo.

g ¶Conuentionibus.] ab initio.

h ¶Compositionib.] ex postfacto Io. Monachus.

i ¶Subm. issionib.] in iudices factis.

k ¶Fideiussionib.] hoc est obl̄onib. non principalib. sed accessorijs, inst. de fideius. per totum.

l ¶Contensibus]partium. Io. Monachus.

Interdictū ꝓ̄hibitiue ꝓ̄ hibitiue ꝓ̄ indicte ꝓ̄fertur.

m ¶Processibus]& snijs iudicum. Quid si non sit lata sūia interdicti directo, sed solum mandatur rectoribus locorum, in quib. morant; vel veniunt excommunicati ex causis prædictis ꝙ̄ quandiu morantur ibidem cessent à diuinis, & trib. diebus post recessum, prout frequenter fieri consuevit. Vī idem, cum eadem sit ratio ff. ad le. Aquil. illud, nam alias præsens constitutio imponeret verbis, & non reb. & debito fraudaret effectu. arg. extra lib. 6. de elec. commissa, §. porro. C. commu. de leg. l. 2. in fi. Die distinguēdum, aut agit de delicto maiorum, propter quod terra posset directo interdici, extra eo. ti. lib. 6 si sūia, §. æterum, & sic ꝓ̄dicto mō posset directe poni interdictum, extra. de ſpō. est: aut non: & si redit ad interdictum hic prohibitū: sed primo modo reditur ad interdictum permissum. Sed quæro hoc casu permisso, non interdicit ꝓ̄incia, vt dicto capitulo nō est, sed interdicit curato ne celebret talis ꝑ̄sona:

a ¶ speciali.] Sed qualiter sedes Apostolica illicitū, vt hic, faciet licitum: quę ait quod est licitum: approbātes, & illicitum reprobantes. extra de præben. dilectus 1. Sol. il licitum quandoque ex certis circunstantijs toleratur, vt dicto tit. de præ. nisi essent. b ¶ Apparente.] sunt & quidem alij casus, in quibus probare oportet per scripturā not. extra lib. 6. de cēsib. Romana. §. postquam. Ioan. Mona.

Illicitum quandoque tolleratur.

positione, vel quacunque alla firmitate vallatis. Nisi talis suppositio interdicti hactenus forte facta vel in antea fieret de Apostolicæ sedis speciali [a] licentia, & expressa, per ipsius sedis patentes litteras apparente [b]

¶ Clemens quintus.

¶ Andronicum Palæologum se Imperatorē Græcorum nominantem, et hęresis ipsorum fautorem, excommunicatum denuntiat, omnesque cum eo sic manente societatem contrahentes, ipso facto dicit excommunicatos, & eorum terras ecclesiastico supponendas interdicto. Sunt que priuandi bonis, quæ ab Ecclesia tenent, & talis societas seu confœderatio nulla est. Facit cap. ad Apostolicę. de sent. & re iu. lib. 6.

CAP. III.

†al. antiquatorum.

AD certitudinem præsentium, & memoriam futurorum, Andronicum Palæologum, qui Græcorum Imperatorem se nominat, tanquam eorundem Græcorum antiquorum † schismaticorum, & in antiquato schismate constitutorum, & per † hoc hæreticorum, & hæresis ipsorum ac schismatis antiqui fauorem, de fratrum nostrorum consilio denuntiamus excommunicationis sententiam latam à canone incurrisse, ac ipsius fore sententiæ vinculo innodatum. Cęterum vniuersis & singulis regibus, principibus, ducibus, marchionibus, comitibus, baronibus, & cæteris omnibus cuiuscunque præeminentiæ, conditionis, status, nec non vniuersitatis, ciuitatum, castrorum, & aliorum locorum districtius inhibemus, ne cum eodem Andronico Palæologo in huiusmodi excommunicatione manente, societatem vel confœderationem aliquam contrahere sub quouis ingenio, vel machinatione præsumant, vel ei aliàs in his, quibus excommunicatus est denuntiatus à nobis, præstare consilium, auxilium, vel fauorem publicum vel occultum. Et si secus præsumptum fuerit, omnes singulares personas contrarium præsumentes (non obstante qualibet indulgentia sub quacumque forma verborum, vel expressione ipsis ab Apostolica sede cōcessa, vel in posterum cōcedenda, quam quo ad hoc viribus volumus omnino carere) sententiam excommunicationis, quam ex nunc in ipso ferimus incurrere volumus ipso facto. Terras ipsorū & vniuersitates p̄dictas q̄ secus attētare p̄sumpserint, put expedire videbimus ecclesiastico curabimus subijcere interdicto. Ad priuationē omnium bonorum, quæ à quibuslibet tenent ecclesijs, & ad pœnas alias spirituales & temporales, prout vtile putabimus, processuri. Et nihilominus societatem & confœderationem ipsas (etiam si pœnarum & iuramenti additione, vel quacunque fuerint alia firmitate vallatæ) decernimus irritas & inanes. Datum Pictauis, ij. Nonas Innij anno ij.

Idem.

¶ Excōmunicati sunt, qui litteras à Papa ante suam coronationem concessas, impugnant.

CAP. IIII.

QVia † nonnulli (prout accepimus) contra doctrinam Apostoli suæ prudentiæ, quin potius imprudentiæ innitentes, ac disceptare super his de quibus eis non expedit, latagentes, asserere non verentur, quòd summus Pontifex ante suę coronationis †insignia se non debet intromittere de prouisionibus, reseruationibus, dispensationibus, & alijs gratijs faciendis, nec se in litteris episcopum simpliciter, sed electum episcopum scribere, Nec etiam vti bulla, in qua nomen exprimatur ipsius, Nos talium temeritates compescere cupientes, singulos, qui occasione huiusmodi aliquas litteras nostras super negotijs quibuscūque confectas † quę à nobis ante donationis nostræ insignia emanarunt, ausi fuerunt impugnare, excommunicationis sententia innodamus. Datum apud Pescum Burdegalen. diœcesis, anno ij.

FINIS.

† Quia nullū schisma est, quod nō sibi aliquā hæresim cōsignat, vt recte ab eccla recessi videaē. ita B. Tho. 2. 2. q. 39. artic. 1. adde Turrecremat. in summa de Ecclesia. lib. 4. c. & seq.

† Ioānes de Selua tract. de benef. par. 1. q. 2. dū meminit huius extrauagātis, cā tribuit Clemēti sexto.

† Prouerb. c. 3. c. nō nita ris. extra de cōsti tu.

† Vide textū in c. i. in mine Domini. 23. dist. ver. electus, & ibi Glo. in. & in lios. & Ioā nē de Selua tracta. de benefi. par. 1. q. 2.

† al. concessas.

Universidad de Deusto
Biblioteca

INDEX LOCVPLETISSIMVS RERVM ET VERBORVM QVAE IN SEXTO DECRETALIVM, Clementinis, & Extrauagantibus habentur.

Primus numerus paginam, secundus columnam denotat.

A

ABBAS plus consequitur per benedictionem quã abbatissa. Clementin. 153. 1.

Abbas debet eligi ad aliam abbatiam. 115. 1

Abbas Cluniacen. subditos mediatos & immediatos visitare potest. Ext. 220. 1

Abbates exempti vices episcoporum gerunt. Clem. 124. 2

Abbates ecclesias vnire non possunt. Clem. 125. 2

Abbates an possint benedicere calices, patenas, uestes sacerdotales, cruces, & similia. 456. 2

Abbates de iure non benedicunt solenniter. 455. 2

Abbatissa suspendere potest: licet claues ecclesiæ non habeat. Ext. 172. 2 & 176. 1

Abbatissæ monasterium egredi non debent. Ext. 221. 1

Abbatissæ non omnes benedicuntur. Clem. 135. 1

Abbatissæ benedictionem multa impediunt. 153. 1

Abbatissa electa contra quam minor pars se opponit, an possit ante confirmationem administrare. 126. 1

Abbatiæ & prioratus principales monasteriorum non dicuntur vacare in curia Romana. 248. 1

Abesse quis dicatur. 18. 1

Abolere quid est Ext. 235. 2

Absens & præsens potest quis constitui procurator. 199. 1

Absentes non omnibus casib. sunt vocandi. 184. 1

Absoluere an possit episcopus suspensos à iure. 94. 1

Absoluere potest episcopus a qualibet excommunicatione iuris, si nõ sit reseruata Papæ. 178. 1

Absolutio & relaxatio differunt. 202. 2

Absolutio potest dari non petenti. 582. 1

Absolutio reseruat episcopis in multis casib. & qui sunt casus episcopo reseruati. 471. 1

Abstinentia est continentiæ nutrix. Clem. 146. 2

Absolutus in infirmitate ab inferiori, quando debet se repræsentare superiori. Clem. 208. 2

Absque & sine priuant. Ext. 26. 2

Abusus facit multa, etiam iusta cassari. 340. 1

Acephali sunt qui nulli prælato subsunt. Ext. 50. 1

Acceptare in malam partem sumitur. Ext. 98. 1

Acceptare dicitur quis beneficium eo ipso quod petit illud sibi conferri. 338. 1

Accessorie aliqua licent, quę principaliter non licent. Ext. 138. 1

Accrescit alteri quod ab alio subtrahitur. Clem. 49. 2

Accessorij iure venit, quod principaliter non veniret. Clem. 116 1

Acceptare valens intra mensem, an post mensem acceptare possit. Cle. 122. 1

Acceptatio beneficij sine executoris præsentia fieri potest. Clem. 123. 1

Actio de dolo non datur pro modico. 16. 2

Actio alicui tripliciter attribuitur. Clem. 8. 2

Actio popularis quandoq; interesse priuatum habet. Clem. 35. 1

Actio in factum oritur ex sententia definitiua. 107. 1

Actorum quædam sunt acta causæ, quædam iudicij Clem. 237. 2

Actionis nomen non est curandum. Ext. 193. 1

Accusatus de simonia qualiter opponet testibus simoniam. 236. 2

Accusare non valens denuntiare potest. 585. 1

Acrimonia, i. excommunicat. 399. 2

Acta iudiciaria nõ requirunt testium inscriptionem. 326. 2

Actio de dolo tũc demum competit, vbi alia actio deficit. 402. 2

Actio de dolo non datur pro modico 29. 2

Actio edita an & quando possit mutari. 101. 2

Actio publiciana quando locum hẽat. 260. 1

Actio quandoque datur, vbi exceptio denegatur. 125. 1

Actio realis an possit dari possidenti. Ext. 92. 2

Actio alicui tripliciter attribuitur. Clem. 12. 1

Actio realis non datur possidenti pro re corporali, sed bene pro re incorporali. Ext. 92. 2

Actiones an nomine immobilium comprehendantur. Ext. 88. 1

Actor forum rei sequi debet. Extra. 97. 2

Actor an possit recusare iudicem. 28. 1

Actor an possit conuenire reum super pluribus actionibus realibus coram diuersis iudicibus. 14. 1

Actor, qui non respondet positioni, habetur pro confesso. 235. 2

Actus est duplex 96. 2

Actus quidam sunt publici, quidam ciuiles, & quidam communes. 246. 2

Adesse liti prodest interessenti in multis. 193. 1

Aedificans in beneficio suo ipsius vtilitatem facit. Ext. 169. 2

Adiectiuum neutrum de omni genere prædicatur. Ext. 236 1

Administratores ad voluntatem superiorum quandoque sunt remouibiles. Ext. 186. 1

Aduocatis & procuratoribus licet quod est iudicibus vetitum. Ext. 259. 1

Aduocatus debet primo ius suum firmare, deinde ius aduersarij impugnare. 280. 1

Aduocatus debet peregisse annum xvij. 196. 1

Aduocatus dicitur militare. 365. 2

Aduocati non admittuntur in causis summarijs. 437. 1

Aduocatorum dolositas circa testes remotos tripliciter repellit. 33. 1

Aduocatorum dolositas & imperitia circa dilationes, frustatorias ad testes vltramarinos, vel extra prouinciam tribus cautelis repellitur. 30. 1

Aduocandi officium est laudabile. 472. 2

Adulterij causa an requirat ordinem iudiciarium. Clem.

Aequalitatem debere esse in iudicijs, qualiter intelligitur. Clemen. 81 1

Aequitas simulata duplex est iniquitas. 60. 2

Universidad de Deusto
Biblioteca

Aestimatio quid est, Ext. 18.2
Aetas beneficiandi. 107.3
Aetas idonea in beneficijs obtinendis. 22.1
Aetas pupillaris quæ dicatur. 108.2
Aetates hominis sunt sex. 4.1
Affatim qualiter exponatur. 382.1
Affinitas in primo genere impedit & dirimit matrimonium. 406.2
Affirmatiuam geminata negatio ponit Ext. 83.1 & 101.1
Affirmatiua duplicata negatio ponit. Ext. 89.1
Agere volens de nullitate sententiæ quid debet facere. Clem. 92.1
Agere quis compellitur in multis casibus. 225.1
Album prætoris quid erat. Clem. 70.1
Aliàs, varie sumitur. Ext. 236.1
Alienans bona ecclesiæ & alienata recipiens eadem pœna punitur. Ext. 197.1
Alienationis variæ sunt species. Extrauag. 197.1
Alienationis nomine quid contineatur. 154.2
Alienari possunt bona ecclesiæ causa incommoditatis. 365.2
Alchimistæ varia incurrunt detrimenta. Ext. 238.1
Alchimistæ sunt infames. Extrauag. 239 2
Alter alterius onera portate. Extrau. 155. 1
Allegatio indeterminata est admittenda. Ext. 87.2
Alternatiua est duplex. 160.2
Alueus dupliciter sumitur. Clemen. 133. 1
Ambiguitas est triplex. Clem. 6.2
Ambitio torquet omnes. Ext. 16.2
Ambiguitas quid sit, & vnde dicitur, 209. 2
Anathema mucro est episcopalis. 441. 1
Anathema quid est, Ext. 258.1
Anfractus quid notat. Clem. 133.1
Anima quando infunditur corpori humano. Clem. 9.2
Anima est omnibus præferenda Extrauag. 20.2
Anima est triplex. 12.1
Anima rationalis est forma corporis humani. 12.1
Animæ purgatorij sunt Dei iudicio reseruatæ. Clem. 214.1
Anima de rebus mundanis satiari non potest. Ext. 176.2
Anima viuit ex verbo Dei. Extraua. 218. 2
Animæ sunt à Deo Papæ commissæ. Ext. 257.1
Animarum periculis occurrere debent prælati. Extrauag. 131.2
Annalium perceptio multiplici iure potest comperere. Extrauag. 244.2
Annus Iubileus typicus verum Iubileum figurauit. Ext. 249.1
Annus Iubileus non fine causa fuit centesimo quoque anno. Ext. 249.1
Annus quinquagesimus in lege vetere erat Iubileus. Ext. 253.2
Annus dicitur tempus breue. 287.2
Anno probationis durante non possunt mendicantes aliquem ad professionem recipere. 372.2
Anni domini à quo tempore sunt computandi. Clem. 10.1
Anticipatio vnde dicitur. Clem. 11.1
Antidotum & non antidorum dicendum est. Clem. 87.2
Antiquitates cognoscere vtile est. Ext. 90.1
Antiquior in Ecclesia quis dicatur. 42. 2
Apes & apex differunt. Clem. 83.2
Apostata an sit ipso iure excommunicatus. 404.2
Apostata an sit excommunicatus. 143. 1
Apostoli domini fuerunt duodecim 395. 2
Apostoli quid sint, & vnde dicantur. 268. 1
Apostoli sunt multiplices. ibid.
Apostolorum quinque sunt species. 269. 1
Apostoli in iure qui dicuntur. Clem. 72. 2
Apostoli intra 30. dies sunt petendi. Clem. 100.1
Apostoli varia habent nomina. Clem. 101. 2
Apostolorum varia genera. Clemen. 99. 2
Apostoli dantur vt iudex ad quem instruatur. Clem. 100.2
Apostoli cuius expensis sunt tradendi. 102.2
Appellare an liceat ante definitiuam sententiam. Ext. 151.1
Appellatio est remedium contra oppressiones. Ext. 245.2
Appellari non potest in iudicio à grauamine futuro. Clem. 203.2
Appellationis prosequendæ quando incipit tempus currere. Clem. 103. 1
Appellationis notitia quandoque est plena & certa. Clem. 30.1
Appellationi super beneficijs tribus temporibus præscribitur. ibidem
Appellans ab vno ex pluribus iudicibus, an bene appellet. Cle. 100.1
Appellans ab interlocutoria quid exprimere debet. Clem. 105.2
appellans ante sententiam, si postea appellat à sententia, non obstat appellationi renuntiat. Clem 73.1
appellanti in causa beneficiali sufficit solam appellationem appellato intimare Clem. 78.1
appellatur à sententijs auditorum curiæ. Clem. 78.1
appellari ad partem potest, si de hoc sit consuetudo. 273.2
appellari an possit à sententia arbitrorum. 163 2
appellari an possit per scripturam priuatam. 169.1
appellari debet à subdelegato in totum ad primum delegantem, non ad delegatum. 156.1
appellari non potest omisso medio regulariter. 272.2
appellari potest ad Papam, etiam omisso medio. 273.2
appellari potest a delegato officialis ad ipsum officialem vel episcopum. 41.2
appellari potest ab archiepiscopo ad synodum, licet illi præsit archiepiscopus. 285.1
appellari potest secundum canones à qualibet interlocutoria & quolibet grauamine. 390.2
appellatio ab interlocutoria non suspendit iurisdictionem iudicis à quo. 501.1
appellatio ab interlocutoria siue incontinenti, siue ex interuallo interponenda est in scriptis. 202.1
appellatio ad quid est inuenta. 277.2
appellatio alternatiua an valeat. 163. 1
appellatio an possit interponi omisso medio. 163.1
appellatio an suspendant effectum suspensionum vel interdictor. 507.1
appellatio & excommunicatio si eadem die proferantur, nec appareat de proprietate, præsumitur quòden communicatio præcesserit. 494.1
appellatio & recusatio in quibus conueniant & differant 157.2
appellatio & recusatio an sint pariat. 1
appellatio in multis casibus prohibetur. 275.1
appellatio varios habet effectus. 266.1
appellatio quid sit. 41.1
appellatio in multis casibus est prohibita. 439.2
appellatio an sit semper coram iudice interponenda. 281.2
appellationis prosequendæ terminus à iure datus per iudicem à quo breuiari potest. 267.1
appellationi friuolæ non est deferendum. 277.1
appellatio non deuoluit ad curiam causas beneficiales, nisi multa concurrant. Clem. 30.1
appellatio qualiter interponetur à duobus iudicibus, qui etiam diuisim haberi non possunt. cle. 100.1
appellatio à definitiua ex nouis causis iustificari potest. clem. 106.1
appellatio potest esse deserta tacite & expresse. Clem. 106.2
appellatio ab electione, &c. & appellans à sententia diffinitiua diuersimode onerantur. Clem. 99.1
appellatio potest interponi absente appellato. 99.2
appellare tertio non licet. Clem. 91.2 & 107. 1
appellare secundo & succumbere, tantum est quantum non appellare. 108.1
appellare licet, quandoque etiam secundum leges ab interlocutoria. clem. 186.2
appellans a definitiua in casu prohibito, debet causam inferere. 272.2
appellans a diffinitiua, nec causam exprimere nec in scriptis appellare netur. 66.1
appellans à grauamine extra iudiciali, vel ab interlocutoria, debet in scriptis appellare. 257.2
appellans à iudice in vna causa, an

an teneatur coram illo in alia causa respondere. 14.2
Appellans ante diffinitiuam dicitur deponere querelam de iniquitate iudicis. 287.1
Appellans an possit renuntiare appellationi suæ inuito appellato. 67.1
Appellans & impeditus vno die anni ad prosequendum appellationem, an habeat secundum annum integrum. 10.1
Appellans ne certa persona ad electionem admittatur, an teneatur seruare constitutionem, vt circa. 95. 2
Appellans non comparens, an debeat condemnari in expensis appellato legitime comparenti. 48.2
Appellans qualiter debeat mittere procuratorem instructum. 269.2
Appellans vna die & sequenti die iurans, an satisfaciat constitutioni, vt circa. 58.1
Appellandum est intra decem dies ab actibus extraiudicialibus. 268.2
Appellatur verbo & facto. 269.2
Approbatum semel non potest reprobari. 64.1
Approbata per sedem apostolicam à nemine sunt reprobanda. Extrau. 216. 2
Arbor quæ inutiliter terram occupat, excidenda est, & in ignem mittenda. 439.2
Arbitri possunt cognoscere non solum de veritate suspicionis propositæ: sed etiam de illius legitimitate. 220.1
Arbitri sunt eligendi in causa quam mouet episcopus contra subditum. 163. 2
Arbitri iuris quatuor habent qualitates. 214.1
Arrcha Noe quantæ fuit altitudinis, longitudinis, & latitudinis. Extra. 144. 1
archidiaconus quis esse non potest in vigesimo anno. Clem. 50.2
archiepiscopus visitans quid primo facere debet. 386.2
archiepiscopus potest concedere indulgentias in tota sua prouincia. 393. 2
archiepiscopus non potest tollere capitulo ius suum sine causa. 141.2
archiepiscopus de consensu partium an possit committere causam appellationis extra suam diœcesim. 181. 1
archiepiscopus potest delegare causam inter episcopum & clericum extra diœcesim ipsius episcopi. 181.2
archiepiscopus non relaxat excommunicationem à subdito sui suffragranei latam. 486.1
archipresbyteri Bituricen. mutantur mutato prælato. Ext. 177.2 & 190.1
archipresbyteratus Bituricen. non sunt perpetui. Extr. 168.2
archipresbyter si non sit presbyter an possit admitti ad eligendum. Clem. 48.2
archiui sunt armaria librorum. Cle. 39. 1
argumentum ab absurditate valet. 305. 1
argumentum à contrario sensu est fortissimum. 214.1
argumentum à contrario non semper procedit. 148.2
argumentum à contrario sensu quandoque cessat. Clem. 216.2
argumentum à contrario cessat aliquando. Extra. 27.1
argumentum à contrario est fortissimum Ext. 10 1
argumentum valet si dicitur, non est ita: quia iure cautum non reperitur Ext. 46.1
arma & rela differunt. Clem. 149.2
arma clericorum sunt lacrymæ. 488. 2
armorum quædam sunt offensionis, quædam defensionis. Ext. 42.2
articulus quid sit. 11.1
articulus nouus fidei an per Papam possit fieri. Extraua. 104.1
artificium per experientiam recipit incrementum. 61.2
aspidis proprietas. 256.2
assassini qui dicuntur. 443.1
assessor habet salarium licet partes concordent. 32 1
assessor vt suspectus recusari potest. 31. 1
assignatio fit verbis vel nutu. 283 1
astrictus ad aliquid faciendum, ad quid tenetur. Extrau. 169.1
attentata post citationem, iudicis officio reuocantur. Clem. 76 2
attestationibus publicatis in principali non licet in causa appellationis testes producere super ijsdem capitulis. Clem. 82.2
auarus dicitur cæcus. 59.2
auarus quilibet cæcus est. Extrauag. 28. 2
auarus est insatiabilis Extrauag. 16 2
auditor qualiter à Papa deputatur. Clement. 18.2
auditores quam iurisdictionem habent. ibidem
aurum & argentum quomodo prohibetur à domino possideri. Clem. 227. 1
auctorizans quandoque plus punitur quam faciens. Clem. 108.2
auctoritas quid sit. 300.1
auferri non dicitur quod differtur. 424. 2
auctoritas Papæ est humana & diuina Extrauagan. 148.2

B

Balliuus qualis dictio, & quid significet. Clem. 208.1
Baptismus obligat etiam infantes ad fidem seruandam. 430.1
Baptismus quid facit. Extraua. 144.1
Baptismo tria sunt necessaria. Clem. 371. 1
Bases quid sit. 89.1
Basilica quid sit. Extrauagan. 247.1
Basilicæ, mesquitæ, synagogæ differunt. Clem. 184.2
benedictio solemnis per quæ verba fit. Clemen. 205.2
benedictio abbatissæ an sit iterabilis Clem. 153.1
benedictio solemnis qualiter fiat. 456. 1
beneficium absenti potest conferri. 19. 1
beneficium collatum absenti, non potest alteri cõferri sub conditione, si ille non acceptauerit. 309.1
beneficium comprehendit dignitates, personatus &c. 532.2
beneficium curatum non debet conferri minori. 22.1
beneficium curatum habens non semper tenetur se facere promoueri intra annum. 299 1
beneficium dicens ad se spectare qualiter debebit libellare. 335.2
beneficium impetrans an teneatur facere mentionem de cõmenda. 65.2
beneficium multis modis capitur. 58. 1
beneficium non acquiritur mihi per consanguineum ante acceptionem. 319. 1
beneficium per violentiam intrare non licet. 310.1
beneficium primo vacans debetur, si de proximo vacaturo per Papam prouideri mandetur. 300.1
beneficium principis quid sit. 10 2
beneficium religionem ingressi non vacat pendente probationis anno. 374. 1
beneficium si absenti sit collatum, statim quòd sciuit & acceptauit, sibi ius beneficio acquisiuit. 308 2
beneficium in irregularitate acquisitum an illa purgata retineri possit. Ext. 236.1
beneficij collatio non impeditur per appellationem. Ext. 137.1
beneficio priuari non debet non citatus, non conuictus, nec confessus. Extr. 247.1
beneficia aliqua sunt quæ personalem residentiam non requirun. Extrauag. 211.2
beneficia multis modis vacare possunt. Ext. 131.2
beneficia plura obtinere an liceat. 170 1
beneficia aliqua sunt de iure compatibilia. 159.1
beneficia sunt triplicia. Ext. 170.2
beneficiorum multiplex diuisio. Extrau. 200.2
beneficia simplicia an sint incompatibilia. Ext. 171.1
beneficia permutata an dicantur vacare. Extrau. 190.1
beneficia per quid dicuntur affecta. Ext. 188.2
beneficia incompatibilia an per consuetudinem possint fieri compatibilia. Ext. 171.2
beneficiorum taxæ Ext. 153.2
beneficiorum vacantium fructus an possunt mensæ vel alij vsui applicari. Extra. 191.2
beneficiorum tituli sunt singulares. Ext. 171.2
beneficiatus non residens satisfacit, dummodo bene expẽdat. Ext. 170.2

Universidad de Deusto
Biblioteca

Beneficiatus à residentia facienda qñ que excusatur. Extra. 242.1
Beneficijs vacantibus sunt assumendi viri, qui illis præsint & prosint Extra. 816.1
Beneficium accipiens cum animo retrocendendi, tenetur omnes fructus ex illo perceptos restituere. Cle. 47.1
Beneficium tempore datæ non creatum cum nõ debeatur impetranti: si data & citatio sint eiusdem diei, quis de prioritate probabit. Clem. 20. 1
Beneficium idem ad duos spectare nõ potest. Cle. 76.1
Beneficium sine magna causa non est subtrahendum. Cle. 212.2
Beneficium perdens obtentum, non videtur inhabilitatus ad obtinendũ Clem. 209.1
Beneficij resignatio facta per incarceratum, an teneat. 209.1
beneficij restitutionem petens, an habeat probare titulum. Clem. 71.2
Beneficij sequestratio impeditur duobus concurrentibus. Clem. 78.1
Beneficiorum incompatibilium pluralitatem habenti an possit aliud tale conferri. Clem. 117.2
Beneficiorum mutationes gratæ non sunt. Cle. 119.2
Beneficia de sui natura sunt perpetua 157. 1
Beneficia à quib. petitur decima, qñqs sunt taxata. Clem. 141.1
Beneficia confirmati in curia, an vacẽt in ipsa. 70.1
Beneficiandi sciant legere, cantare, & construere. 121.1
Beneficium quodlibet residentiam exigit. Extra. 71.1
Beneficium de facto tantum obtinẽs ab episcopo expelli potest. Etrau. 29. 1
Beneficium quid est. Ext. 17.1
Beneficium si debeat dimitti verbaliter, qualiter à muto dimmittitur Extrau. 26.2
Beneficia plura incompatibilia simul obtinere est contra ius commune. Ext. 17.1
Beneficiorum pluralitas animæ periculum inducit. Ext. 16.1
Beneficiatus an fructus beneficij faciat suos. Extra. 71.1
Beneficium sufficiens obtinentes ad alia idonei non sunt. 312.1
Beneficium tertium recipiens facit duo prima vacare. 314.1
Beneficij vacaturi promissio promittentem non obligat. 341.1
Beneficij appellatione quid continetur. 357.1
Beneficij collatio conditionalis seu alternatiua vel incerta, an valeat. 49. 2
Beneficij secundi adeptio facit primum incompatibile vacare. 310.1
Beneficiũ vacaturo solus Papa potest ius tribuere. 136.2
Beneficia ad sedem deuoluta nullus confert nisi Papa. 317.3
Beneficia debent esse perpetua 384.1
Beneficia extra diœcesim cõferri possunt 294.2
Beneficia in curia vacantia conferuntur per ordinarios sede apostolica vacante. 326.1
Beneficia non possunt conferri ad tempus. 364.1
Beneficia plura an sit licitum de iure tenere. 19.2
Beneficiorum fructus sunt dandi studentibus. 466.1
Beneficiatus beneficium sine superiore dimittere non potest. 134.2
Beneficiatus si beneficio deseruire non possit, episcopus prouidebit. 374. 1
Bigamus dicitur quis aliquando vere, aliquando interpretatiue 170. 1
Bigamus non est qui ducit quam corrupit. 288.2
Bissextus vnde procedit. Clem. 174.1
Bononia vnde dicitur. Clem. 182.1
Bona ecclesiastica sunt diligentius disponenda quàm temporalia. Ext. 166. 1
Bonæ memoriæ post mortem dicuntur aliqui prælati. Extra. 235.1
Bonum facere non sufficit, nisi id bene fiat. 553.2
Bona ecclesiæ per coadiutorem alienari non possunt. 332.2
Bona impiorum sunt danda iustis. 440. 1
Bona in peccato facta prosunt ad multa. 528.1
Bona quæsita ex bello iusto contra infideles gesto, efficiuntur capientis. 261.2
Bonorum possessio perdita cui debetur. 251.1
Bonifacij etymologia. 1.2
Bonifacius raro ius antiquum reuocat, nisi id exprimat. 600.1
Bonum commune est priuato præferendum. Extra. 60.2
Breuitas amatur. Ext. 78.1
Brachium seculare potest quandoque ab ecclesia inuocari c. j. de off. ord. in aut 207.2
Bufones qui dicantur.
Bulla aurea vti periculosum est. 83 1

C

CAlendæ sunt de proximis intelligendæ. Ext. 4.2
Calumnia quid est. Clem. 91.2
Calumnijs litigantium est obuiandum Clem. 91.1
Calumniæ probabilis excusatio. 49. 1
Camerarius Papæ & mareschallus, an habeant ordinariam vel delegatam. iurisdict. Clem. 25.1
Camerarij apostolici officium. ibid.
Canes & aues non habeant episcopi. Clem. 165.2
Canon generalis à solo Papa conditur Ext. 81. v
Canon multipliciter sumitur. Clem. 66. 1
Canonica monitio quid sit. Clem. 66. 1
Canonicus in sacris non constitutus non est ab alijs expectandus, licet vellit ordinari intra terminum iuris datum ad eligendum. Clemen. 48. 1
Canonicus non in sacris, actus non collegiales exercere potest. 48.1
Canonici regulares sunt in colore varij. Clem. 22.1
Canonicum sufficit esse in sacris tempore electionis ad hoc vt eligere possit. Clem. 40.1
Canoniæ duæ an possunt sine dispensatione teneri. Ext. 170.2
Canonia pro tempore potest esse sine præbenda. 161.2
Canoniam habens licet nõ petat primam præbendam: non ob id perdit ius suum. 301.3
Canoniæ ius potest esse sine præbenda. 330.1
Canones editi in concilijs, & prouincialibus ligant subditos totius prouinciæ. 486.1
Canones seruandi sunt etiã inter eos, qui sunt de temporali iurisdictione ecclesiæ. 436.1
Canonicus ecclesiæ cathedralis existens intra annum probationis, an debeat vocari ad electionem episcopi. 374.2
Canonico sufficit esse in sacris tempore electionis. Clem. 48.1
Canonicus creatus per Papam in ecclesia cathedrali an possit per iudicem delegari. Ext. 136.1
Canonicus ecclesiæ nequit esse conseruator. 261.1
Canonicus impeditus qui ad actum electionis procuratorem non legitime constituit, an debeat iterum citari. 131.2
Canonicus impubes an possit deputari delegatus à sede apostolica. 25. 2
Canonicus minor 20. annis an possit deputari delegatus ab inferiori à Papa. 25.2
Canonici absentes an debeant vocari in omnibus actibus capitularibus. 238. 2
Canonici nolentes eligere vnum de impetrantibus in data & præsentatione æqualibus qualiter debeant compelli. 37.1
Canonicorum receptio ad quos spectat de iure communi. 35.2
Canonizatio sanctorum spectat ad solum Papam. 395.1
Canonizatio sanctorum qualiter debeat fieri, & quot debent præcedere ipsam canonizationem. 396. 1
Cantus in ecclesia ad quid fuit inuẽtus. Ext. 115.1
Capa vnde dicitur. Cle. 147.1
Capellani possunt operas suas locare. Ext. 213.2
Capere, in iure multipliciter sumitur Ext. 60.1
Capitulum caret anima, & excommunicari non potest. Ext. 12.1
Capitis diminutio minima, quæ est. 348. 2

Ca

capitulum sede vacante potest cõfirmare electionem archidiaconi p ipsum capitulum electi. 141 1
capitulum, licet canonicis prioritatibus habet locum, cle. 70 2
capitulum sede vacante absoluit excõmunicatos. 187 1
capitulum, sede vacante quæ beneficia confert. 358 2
cap. pastoralis, in quot & quibus titulis reperitur ext. 208.1
capitulum sede vacante potest mutationibus auctoritatem præstare. clem. 137 2
capitulum vtrum sede vacante possit visitare & procurationem exigere. cle. 186 2
capitulum sede vacante, non lucrat emolumenta ratione iurisdictionis obuenientia. 120.1
capitulo qualiter præsentabuntur literæ apostolicæ. 344 2
captiuus ad iuramentum de redeundo relaxatus an redire teneatur. cle. 96.2
carcer est institutus ad custodiam, aliquando ad pœnam. 183 1
carcer non est pœna. 503.2
cardinalis non expectatus tempore debito, an possit agere de contemptu. 52.2
cardinalis qui renuntiauit voto pp infirmitatem, an rediens debeat admitti. 441 1
cardinales papa mortuo non sunt sine capite. 447 1
cardinales nouem habent priuilegia Ext. 23 2
cardinales præsentes in electione Papæ, an debeant expectare p decem dies alios absentes intra illos dies venire non valentes. 32.1
cardinales qualiter a Papa vocantur. 189 1
cardinalium collegium an fungatur iurisdictione Papali sede vacante. 441 1
cardinalis nullus est nisi saltem sit diaconus, cle. 47.2
cardinalium cœtus an sede vacante iurisdictionem habeat. ext. 3.2
cardinales quare sic dicuntur. extra. 21 2
cardinales per Papam creati vbicunque an dicant Cardinales Ro. Ecclesiæ. ext. 21 1
cardinales dicuntur Fratres Papæ. Extra. 132 1
cardinales respectu Papæ sunt liberi primi gradus. ext. 233 1
cardinalatus an sit maior pontificatu ext. 41 2
carnes licet comedere tempore prohibito propter necessitatem. cle. 168 2
carnifex vnde dicitur. cle. 109.2
carolus frater regis Franciæ obtinuit regnum Siciliæ deuicta sobole Friderici Imperatoris, 255 2
cassatio confirmationis an inducat cassationem electionis, si de causa cassationis non apparet. 119 1
casus sunt triplices, 330 1
castitas deputat a carnis lubrico. ext. 38.2
castrum quid sit 385 1
casus episcopis reseruati. extrauag. 208 1
casus multi sunt papæ seruati. Extra. 247. 2
casus papales Ext. 374 2
cathedra quid sit & unde dicitur. cle. 132.2. ext. 103 2
catholicum quid est. Extrauagan. 143 2
cauillatio cauillatione repelli potest. 89 1
causa eadem diuersis respectibus in diuersis curijs tractari potest. ext. 133 2
causa criminalis potest delegari. cle. 52 2
causa super proprietate ecclesiæ, non debet expediri summarie. clem. 64 1
causa si committatur simpliciter solum, vel simpliciter & de plano, an possit expediri sine ordine iudiciario. cle. 234 2
cauere non sufficit habere ratum, p legitime fiet p procuratorem. cle. 58 2
cautio de iudicato soluendo tres clausulas continet. cle. 55 1
cautio idonea pignora vel fideiussores comprehendit, non nudam promissionem 311.2
cautio idonea quid importat. 474. 2
cautio non sufficit ubi ius requirit restitutionem, 188.1
cautio non sufficit ubi requiritur satisfactio 402.1
cautio sufficiens dicitur quando datur pignora vel fideiussores. 228.1
cautionis nomine quid contineatur. 449 2
cedens censetur mortuus, clemen. 25 2
celebrans præsente excommunicato non propterea efficitur irregularis. 462 1
celebrans præsente excommunicato vel interdicto, licet non efficiatur irregularis: tamen est vicinus irregularitati contrahendæ. ibidem. 133 2
celeritas in quibusdam casibus reprobatur, & in alijs desideratur. 133 2
cella a celando, & occultando dicitur 528.2
censum soluentes non dicuntur serui eorum quibus habent soluere 458. 2
censeo proiubeo, delibero &c. ponitur. cle. 122.1
censemus multipliciter exponitur. clemen. 80.1
cephas dicitur caput. ext. 204 1
certus vt homo, certioratur vt iudex, & certus ad cautelam certioratur 557.1
cessatio a diuinis vt possit fieri nouem requiruntur. 130.1
cessatio a diuinis non debet fieri nisi propter grauem iniuriam. 175. 2
cessatio a diuinis non habet vim interdicti. 159 1
cessionarius an possit intentare actiones sibi cessas ab excommunicato. 383 2
cæterorum bonorum appellatione ueniunt mobilia & immobilia. 358 2
cælum de se apertum quandoque clauditur. Ext. 109.1
cæli apertio legalibus exemplis declaratur ibid.
charitas maxima est animam pro suis ponere. ext. 52.2
charitas perfectissima in hac uita haberi non potest. cle. 192.1
charitas bene ordinata incipit a se. 186. 1
charitatiuum subsidium quare & à quibus peti potest. Extrauagan. 223 2
chorea vnde dicitur. cle. 160 1
christus an omnes humanos defectus assumpserit. cle. 9.2
christus de Maria propter tres rationes uoluit incarnari. cle. 10 1
christus quadruplici ratione crucis mortem elegit. 10.1
chrismatio frontis fit à solo episco. 411. 1
christus græce, dicitur unctus latine. 398.2
christus loculos habuit. 320 1
christus & eius discipuli aliquid habuerunt proprii. extra. 102.2
christus fuit sacerdos & Rex. extra. 130 1
christus ad quid loculos habuit. extrauag. 106.1
christus vbi fuit natus, nutritus, & passus ext. 53.2
chri facta fuerunt p fecta. extra. 112.1
christi actio est nostra instructio. extra. 34 1
christi opera fuerunt patentia. extra. 99 1
christiani omnes sunt membra vnius corporis. ext. 142.2
christiani opprobrium christo illatum vindicare debent extrauagan. 231 2
circunstantiæ septem attendi debent. ext. 162.2
citatio ad quod ius spectat. 162.1
citatio ad quid fit. 162.2
citatio est principium iudiciorum. ext. 161.1
citatio est de iure naturali, & ea omissa potest papa contra aliquem procedere. ext. 162.2
citatione non præmissa an possit papa contra aliquem procedere. ext. 161. 1
citatio contra malefactores vbi fieri debet. cle. 65.2
citatio ad casum debet esse formata. cle. 202.2
citatio prima firmat iudicium, & perpetuat iurisdictionem. clem. 62. 1
citatio personalis constituit aliquem verum contumacem. clem. 50.1
citatio an possit fieri die feriato. cle. 68. 1

Universidad de Deusto
Biblioteca

Citatio non arctat assignato loco notorie non tuto.cle. 96.1
citatio vna peremptoria non sufficit vbi iuxternam requirit. Clemen. 110. 1
citatio debet esse trina vel peremptoria.cle. 237.1.
citatio peremptoria. an sit ad sententiam audiendam necessaria, clem. 239. 1
citatio interpretatiua quando dicatur. 48.1
citatio sola perpetuat iurisdictionē. 158. 2
citatus de quo constat q̄ non est de iurisdictione citantis,an teneatur comparere. 310.2
citatio est de processu.Ex. 65.1
ciuitas est quid inanimatum. Extra. 42. 1
ciuitas quid sit 26.1
ciuitas quid comprehendat. 26.1
claritas est propria legibus.extrauag. 34. 1
claudere peccatum fera dicitur vnica cœlum,ext. 110.2
clauis spiritalis quæ est,ext. 109.1
clauibus habens vti,debet esse sciens ext. 112.2
clausula,nisi pro alio &c:an intelligatur in literis ad beneficia. 37 2
clausula,& quidam alij, qualiter operetur, 13.2
claustri abusiones sunt duodecim. clem. 149.1
claustralis curam populi gerere non debet.cle. 150.2
Clemens vt quare tempore suo non ediderit clementinas,cle. 5.2
clementinæ tres an concilium emanauerunt cle. 7.1
clementinæ non sunt vocandæ septimus liber. 7.1
clementinæ à quo tempore ligauerunt. 7.2
clementinæ quando fuerunt factæ. clem. 164.2
clericus aures habeat patentes cle. 112. 1
clericus q̄ est sacerdoti necessarius, an habeat partem oblationum & funeralium,cle. 32.1
clericus est, qui primam tonsuram habet cle. 111.1
clericum citatum ad curiam impediens licet non animo iniuriandi excommunicationem incurrit clemen. 209.1
clerico pauperi nō prouidetur de beneficio sine examine cle. 121.1
clericis sæcularibus habitus certi coloris vel formæ non est præfixus.cle. 22.2
clericus priuilegiatus,quia residet, fruagari incipiat, illud perdet. Ex. 29. 2
clerici in vestimentis decorem quærere non debent.Ext. 76.2
clerici mendicantes qui appellandi sunt Ext. 19.1
clericalis habitus in duobus consistit. 288.2
clericus occasione cuius repræsaliæ fuerunt concessæ, si capiat cessat pœna c.1.de iniur. 468.1
clericus vocans milites pro defensio ne rerum eccle æ:an teneatur de morte inde secuta. 71.1
clerici non possunt contribuere ad talias laicorum. 4001.
clerici pro rebus suis vel ecclesiæ nō tenentur ad tributa. 392.1
clerici sunt immunes a tallijs & axactionibus 397 2
clerici sunt immunes ab exactionibus personarum sæcularium de iure diuino. 347.1
clericum detinens in carcere incurrit excommunicationem. 503.1
clericorum bona an gaudeant eodem priuilegio quo bona ecclesiarum. 329. 2
clericatus quæstio pertinet ad iudicē ecclesiasticum. 520 1
coactio absoluta quid sit. 450.2
coactio est duplex.cle. 379.2
coadiutor an detur inuito. 333 2
coadiutoris officium expirat p̄ mortem illius,cui datus fuerat. 12 8 2
cœtus,collegium, & gremium idem sunt cle. 24.2
cœtus cardinalium a Papa habet potestatem cle. 24.1
codex q̄id significat.clem. 19.1
cogitatio deliberata aliquando punitur. 40.1
cognatio spiritalis quid sit. 410.2
cognatio spiritalis an contrahatur cum concubina leuantis aliquem de sacro fonte. 410.2
cognatio spiritalis pertinet ad paternitatem & filiationem, fraternitatem,seu compaternitatem : suos autem spirituales non habemus. 410. 1
cognatio spiritalis ratione confirmationes,inter quod personas contra hatur. ibidem
cognationis spiritalis effectus. 410.1
collatio beneficij vel prouisio facta non seruata forma.ca.fi.de elect.an valeat. 134 1
collatio beneficiorum ad quem pertinet 343 2
collatio differt ab institutione & prouisione. 334 1
collatio, præsentatio, & institutio differunt. 532 2
collatio quid sit. 531.2
collatio sula ius tribuit in beneficio extr. 28.2
collationes quandoque fiunt per vices.cle. 163.2
collegiata ecclesia qualiter cognoscatur,& an definētibus personis collegij desinat esse collegium. 97.2
collegium si est numeratum, an possit aliquis recipi vltra numerum, 25. 2
collegium vnde dicitur. 440.1
collegij ius in vno remanere potest. 97. 1
commendare quid sit. 74.2
commenda an impediat collationem. ibidē
commenda durante an vacet beneficium. ibidem.
commenda prima finita an possit ordinarius iterum commendare. 74. 2
commendas duas an sit licitum habere. ibidem
commendare an possit ordinarius beneficium post lapsum tempus conferendi. 74.2
commenda de beneficijs facta multorum est causa malorum. extraua. 166. 1
commenda & vicariæ differunt clemen. 51.1
commercium vnde dicitur.cle.109.1
commissio in vno loco, an possit de consensu partium fieri in alio loco 27. 1
commistio sexuum est periculosa. 469 2
communicans cum excommunicato in diuinis incurrit maiorem excōmunicationem quinque concurrentibus,aliàs non. 500.1
compago & scandalia sunt caligæ episcopi. 459.1
complices criminis quandoque plectuntur extraugan. 231.2
compulsio est multiplex.clem. 218.2
compromissarius datus ad eligendum potest postulare. 116.2
compromissarius qui semel elegit,an iterum eligere possit. 17.2
concedere quid importat. 446 2
conceptionis diuæ Virginis officium à quo fuit ordinatum.extra. 227.1
concertatio quandoque est inter doctores. 281.2
concessio principis intelligitur facta sine præiudicio alterius. 34.1
concilium Lugdunen. & alia quo tempore fuerunt celebrata. 74.1
concilia fieri exemptis non expedit. clemen. 13.2
concilium generale non fit sine Papa.Extrauag. 144.2
concilium per c. & per s, differunt. extrauag. 229.1
conclaue quid sit 52.2
conclusio in causa an sit necessaria. clemen. 239.1
conclusio in causa beneficiali potest omitti clemen. 71.1
concorditer an dicatur factum q̄ sit à maiori parte. 53.1
condictio ex lege quando dat. 176.2
conditio grauis an vitiet contractum 352 2
conditio in hærens de sui natura,an reddat actum conditionalem. 49. 2
conditio quæ de iure inest,non facit rem conditionalem. Extrauagant. 136. 2
confessio facta religioso non est de necessitate iterum facienda proptio curato.extrauagan. 134.2
confessor discretus est valde vtilis. extrauagan. 251 1
confessus religioso priuilegiato an teneatur iterum confiteri proprio curato,clem.135.extraua. 234.1
confessor quem ordinem seruare debet antequam absoluat clemen. 132 1

Confessus iniure an audiatur appellans. 204.1
Confessio iudicialis inducit notorietatē 413 2
Confessor potest eligi de licentia episcopi. 477 1
Confirmatio electionis facta pendente appellatione super negotio electionis,an valeat. 109 2
Confirmatio electionis cuius sententiæ vim habet. 134.1
Cōfirmatio electionis petita per amicum electi & sine mandato, potest rata haberi per electum. 62.2
Confirmatio præcedit consecrationem. 129.1
Confiteri quomodo possumus laico. 478. 1
Coniuratio quid sit. 515.2
Coniurare & conspirare quid sibi velint. 517.1
Coniuncta pro disiuncta ponitur, & econtra.Extr. 9.1
Consecratio nulla non vitiat electionem prius factam. 129.1
Consecratio episcopi contra iuris dispositionem facta,an imprimat characterem. 129.1
consensus tacitus an operetur tantum quantum expressus, & consensus tacitus quandoque sufficit. Clem. 239 2
consensus seu collaudatio quid sit. 334. 2
consequitur quis per alium quod per se non potest 328 1
conseruator potest inuocare auxilium brachij sæcularis 154.1
conseruator potest defendere non tā tum ab iniuria commissa, sed etiā à committenda ibid. 2
conseruator an possit ut suspectus recusari ibidem
conseruatorum quot sunt species ibidem
conseruatores cognoscunt solum de violentijs, & iniurijs manifestis ibidem
conseruatores & delegati simplices in multis differunt 158.1
conseruatores sunt iudices delegati 154.2
consilium mutare sapientis est. Extraua. 54.2
consilium iustum licet vendere. 31 2
consilium & consensus differunt 352 2
consilium an obliget consulentem. 575 2
consilio reuerentiæ parendū est. Cle. 8. 1
consilium per c.& s.differunt.Extra. 50 1
concillum generale non fit sine Papa Ext. 197.2
consilium Cardinalium an debeat papa sequi Extr. 218.2
concilium Lateran.est generale, & econtra.clem. 90.1
concilia fieri in exemptis non expedit clem. 90.1
conscientia alicuius quandoque per Papam oneratur.cle. 233.1
conscientia aliorum quandoque papa onerat.Ext 184 1
consitorium vnde dicitur 96.1
conspiratio quid sit, & vnde dicatur 515 1
conspiratio in bonam & in malam partem sumitur.Extra. 64.2
consuetudo in confirmatione attenditur.Extra. 18.1
constantinus per B.Siluestrum baptizatus 253.2
constitutionem papalem violans periculo se subijcit.Extra. 140.1
constitutio principis post duos menses ligat à tempore publicationis. Extrauag. 42 1
constitutio nouiter edita respicit futura.Extr. 80.2
constitutio secunda primam reuocat,etiam non facta mentione. Extrau. 6.1
constitutio non ligat à tempore editionis,Extr. 25.1
constitutio quando ligat, Extra. 25.1
constitutio principis qualiter scribēda est.Extr. 74.1
constitutio super fide à solo papa fieri potest Extra. 120 2
constitutio principis non debet esse sublatiua alieni iuris. Extrauagante. 10 1
constantinus per B.Siluestrum baptizatus ecclesiam Lateranen constraxit.Extr. 211.1
constitutio pœnalis non est extendēda.Extr. 119.1
constitutio etiam pœnalis quandoq; ampliatur ex identitate rationis. Extr. 222.1
constitutio ad præterita vel pendentia non extenditur, nisi in ipsa caueatur.Ext. 261.1
constitutio ad pręterita quandoque extenditur.Ext. 190.1
constitutio antiqui iuris declaratoria, an trahatur ad præterita, si consuetudo & communis opinio prudentum erat in contrarium. 45 1
constitutio,anaritię,an habeat locum in electo ad regimen cuiuslibet ecclesiæ & administrante ante confirmationem, & quid de Imperatore electo. 50.1
constitutio capitur dupliciter 7.1
constitutio, cupientes, an habeat locum in ecclesia subiecta metropolitano schismatico, vel a Saracenis capto. 78.1
constitutio,cupientes, non habet locum in causa pendente coram ordinario, quam papa ad se reuocauit 78.1
constitutio, cupientes non habet, locum in dignitatibus ecclesiarum cathedralium vel regularium, quæ sunt sub episcopo,abbate, vel prio re ibid.
constitutio & sententia differunt. 485 2
constitutio generalis posterior nō tollit priorem specialem 500.1
constitutio genetalis multipliciter cognoscitur 16.2
constitutio, licet canon an habeat locum in dignitatibus. 72.1
constitutio, licet canon an habeat locum in vicarijs perpetuis ecclesiarum parochialium. 73.1
constitutio, licet canon. an habeat locum in ecclesia parochiali, quæ debet habere parochianos. 72.1
constitutio, noua an extēdatur ad pēdentia tempore cōstitutionis 72.2
constitutio noua ligat post duos menses a tempore publicationis. 337.1
constitutio pœnalis loquens in vno casu,an extendatur ad alium casum similem & communiter parificatrm. 150.2
constitutio principis noua, an tollat statutum episcopi continēs id q̄ ius commune. 8.2
constitutio publicata post duos menses ligat. 323.1
constitutio vnde dicitur. 7.1
constitutio quid sit. 7.1
constitutio, vt circa, an afficiat adhærentes. 57.1
constitutio pœnalis quandoque extēdi post clem. 16.1
constitutio pœnalis propter identitatem rationis est prorogabilis. Extrau. 4.1
constituti o secunda primam reuocat eiam non facta mentione. Ext. 5.2
constitutionem papalem violans periculo se subijcit. 157.1
constitutio ecclesiæ ligat occulta. cle. 189. 1
consulens fraudulenter obligatur ei contra quem consuluit.clem. 69.2
consuetudo contra ius reprobans consuetudinem induci potest. clem. 40. 2
consuetudo quid est cle. 94.1
consuetudo de non residendo in prioratibus non valet.clem. 151.1
consuetudo animarum saluti contraria est reprobanda Extra. 127.1
constitutio immemorialis per quid cognoscitur.Extr. 198.1
consuetudo dicitur ius vtentiū moribus approbatum.Extr. 199.2
consuetudo diuersa nomina habet. Extra. 193.1
consuetudo potest quandoque beneficia conditionare Extrauagante. 121. 1
consuetudo p auca crimina episcopis reseruat.Extra. 241.1
consuetudo in confirmatione attenditur.Extra. 15.2
consuetudo dat iurisdictionē. 215.1
consuetudo leges interpretatur. 226. 1
consuetudo quando debeat esse præscripta. 42.2
consuetudo quando dicetur rationabilis. 9.1
consuetudo ecclesiæ Romanæ quando sit sequenda. 6.2
consuetudinis descriptio. 42.1
consuetudine de optando stante, an possit capitulum præfigere certos dies ad optandum. 43.2
contemnere nō dicitur qui non interpellatur. 83.2

Universidad de Deusto
Biblioteca

Contigua quæ sunt. 505 1
Contigua quæ dici. 365 1
Contractus celebratus in ecclesia valet. 399 2
Contractus in ecclesia celebrari non debet. ibid.
Contractus sunt duplices. Extrauag. 261. 1
Contrariorum non semper est eadem disciplina. cle. 219 2
Contumax in non veniendo non appellat: secus si est contumax in non parendo. cle. 73 1
Contumax verus & contumax fictus quis est cle. 73 1
Contumax potest excommunicari & contra eum sententia diffinitiua ferri. 161 1
Contumaciam facit quandoque partis requisitio eriam vnica clemen. 139. 2
Contumacia est triplex clem. 73 1
Contumax in vno actu iudicij, an sit citandus ad alios actus. 229 1
Contumax manifestus quis dicitur. 461. 1
Contumax multos offendit. 227 1
Contumax præsumptus quis dicitur. 491 1
Contumax qualiter puniri debet, extra. 123.
Conuenticulas facere an liceat. Extrau. 491
Copula coniungit diuersa. Extraua. 9. 2
copulatiua omnium copulatorum existentium expolcit. extr. 92
copulatiua requirit concursum copulatorum, extr. 882
conuersi an possint præscribere ius eligendi. 109. 1
conuentus in causa summaria, an possit reconuenire in causa plenaria to clem. 238 1
Confessus religioso priuilegiato, nõ tenetur iterum confiteri sacerdoti proprio, ext. 242 1
cordigeri possunt dici habere aliquid proprium, clem. 127 2
cordigeri non sunt obligati ad observationem omnium consiliorum Euangelij 519 2
cordigeris est permissus triplex viuendi modus. 520. 1
corona, tonsura, & tasura differentes aliqualiter quid in clericis repræsentant, clem. 111 2
corona triplici coronatur Rex Roma manorum. 88. 1
corpus Christi summere determinato tempore tenentur omnes quando tuncunque perfecti, & ipsum adorare clem. 105 1
corpus Christi etiam ad defunctos transfertur. clem. 172 2
corpus humanum non recipit æstimationem, ext. 201 2
corpus humanum propter iustitiam exercendam varijs pœnis subijci potest. extr. 201 1
corpore det pœnas qui caretere malus ext. 259 2
corporalia per spiritualia reguntur. extra. 147 2
corrigenda non sunt iura per subauditiones & repetitiones taciras. 90. 2
correctio sit moderata. ext. 41 1
corrigere & corripere differunt. clemen. 191 1
corrumpit iustos homines comitiua malorum ext. 49 2
creditur quandoque vni soli, & in causa propria Clem. 69. 2
crimen læsæ maiestatis quid est Cle. 93 1
crimen perduellionis quid est. ibidem.
crimina occulta ligantur per constitutionem ecclesiæ militantis. clemen. 88 2
crimen an probetur per instrumentum 244 1
crimen mere ecclesiasticum impedit condemnationem iudicis sæcularis. 434. 1
crimen probari potest per instrumentum. 517 1
crimina exceptа sunt tria. 237. 1
crimina morte extinguuntur. 423 2
crux Christi ex quatuor lignis composita fuit clem. 10. 2
culpa sua quis incidit in casum propter quem non fecit quod facere debuit, an sibi imputandum sit. 563. 1
cultui diuino renuntiari non potest extrauagan. 189. 2
cupiditas omnibus præsertim religiosis mendicantibus est præcludenda. extra. 214 2
cura animarum habetur in duplici foro. extra. 171 2
cura duplici foro exercetur. extra. 175. 1
curati vt plurimum non sunt ita literati ut religiosi. extra. 135. 1
cura animarum an possit conferri nõ existenti in sacris 298 2
curati an possint excommunicare. extraua. 177 1
curatus nondum presbyter suis parochianis potest dare licentiam alibi sacramenta recipiendi. clemen. 203. 1
curam insolidum possunt plures in eadem ecclesia habere. extrauag. 32. 1
curandum est de subditis. extrauag. 125. 1
curiales cum non sint peregrinantes, an possint indulgentias mereri. extra. 251 2
curiosus quis dicatur. 134 2
custos ecclesiæ vacantis an faciat fructus suos. 721

D

DAmni & iniuriæ petitio diuersa est. 177 1
Dare nemo potest quod non habet. 175. 2
Dantes & recipientes quandoque æqualiter puniuntur. extrauagan. 244 1
Datæ tempus inspicitur. clement. 20. 2
Debeo debes necessitatem importat. clemen. 1521
Debitum quid est. Clem. 139. 1
Decem dies qui dantur ad appellandum, currunt à tempore prolationis sententiæ. 224 2
Decedium ad appellandum currit de hora in horam. ext. 194 2
Decet, conceernit honestatem. Clem. 202. 1
Decima an possit per laicum dari episcopo. Clem. 120 1
decima beneficiorum solui debet in pecunia clem. 141 2
Decima debetur de oblationibus. clem. 141 1
Decimæ papalis quæstio an debeat tractari de plano. Clem. 64. 1
Decimæ de nutrimentis animalium non sunt a leprosis soluendæ. Cle. 136. 1
Decimas soluere vtrum omnes teneantur. Cle. 641
Decimarum collectores à quibus deputantur Extra. 8. 2
Decima integra exigi non potest à rustico, cuius seges est destructa. Extra. 192. 1
Decima de quibusdam fructibus nõ debetur. Extra. 195. 1
Decimarum beneficialium collectores an habeant aliquam compulsionem. Extra. 194. 1
Decimæ an debeantur ex præcepto. 366. 2
Decimarum quarta in certo casu debetur episcopo 514 1
Decimarum quatuor genera olim soluebantur. 367 1
Decisiones rotę an faciant ius, Extrau. 2 1
Declarans non dicitur ius nouum edere, sed antiquum declarare. 368. 1
Decretalis pastoralis, de fi inst. 5. 1
Decretalis, Exijt. debet vt reliquæ in scholis legi. 527 1
Decretum an afficiat ignorantes. 130. 1
Decretum appositum in gratia conditionali, suspenditur in euentum conditionis. 351
Decretum Papæ ligat ignorantes. 331 1
Decretum quid sit 230 1
Decretum multis modis dicitur. cle. 85. 1
Decretum Papæ afficit ignorantes. clem. 123 1
Decretum quando dicatur irritans. clem. 120 1
Defensor quis dicitur clem. 207 1
Defendere an teneatur quis vicinum 510. 1
Defendere licitum est non tantum personam, sed etiam bona. 488. 2
Degradatio qualiter fiat 415 1
Degradatio qualiter debeat fieri, & quot episcopi debeant esse præsentes. 468. 1
Degradatus an gaudeat priuilegio canonis, si quis suadente. 468. 2
Degradatus conficit verum corpus Christi.

Christi 400. 1
Dei genetrix est pro peccatoribus sedula oratrix, Ext. 200. 1
Dei filius est vnicus: nec possunt esse plures. 9. 1
Delegatus à Papa an possit cognoscere & pronunciare locum esse insignem. 26. 1
Delegatus ab alio quàm a principe, an possit post litem contestatam subdelegare. 100. 1
Delegatus ab inferiore a principe habens speciale mandatum subdelegandi subdelegare potest. 164. 1
Delegatus ab inferiori à Papa vt aliquid exequatur in certo loco, si nõ potest exequi in illo loco: non potest in alio loco exequi absque nouo mandato. 190. 1
Delegatus ab ordinario, an debeat habere expensas. 30. 1
Delegatus ordinarij locum non mutat sine nouo mandato 165. 2
Delegatus & procurator diuersimode causam occupant. 161. 1
Delegatus habens beneficium sufficiens, an possit petere expẽsas 30. 2
Delegatus in causa sui episcopi potest vt suspectus recusari. 27 1
Delegatus inhabilis ex defectu qualitatis requisitæ, si procedat partibus non excipientibus, an valeat processus. 25. 2
Delegatus multipliciter iurisdictionem habere denegatur. 166. 1
Delegatus Papæ an possit ad cautelam absoluere. 520. 1
Delegatus potest cognoscere, an suasit iurisdictio. 166. 1
Delegatus potest ecclesiam interdicto supponere. 461. 2
Delegatus quare reuocat subdelegatum re integra, & procurator non reuocat substitutum 194. 1
Delegatus suspectus antequam se intromittat delegare potest 157. 2
Delegatus vnus sine alio non procedit si causa pluribus est simpliciter commissa 425. 2
Delegatus etiam à Papa quandoque subdelegare non potest. Clem. 52. 1
Delegati & conseruatores differunt in multis 166. 2
Delegati iurisdictio non probatur sine scripto 288. 2
Delegatio iuris, & delegatio Papæ quiparantur non quoad subdelegationem. 181. 2
Deliberatoriæ, an sint reo dandæ incausis summarijs, Clem. 235 2
Deliberatio in agibilibus est necessaria, Ext. 24. 2
Delictum commissum ab vno ex pluribus, si ignoretur delinquens, qualiter debeat puniri 85. 1
Delictum prælati in omittendo præiudicat ecclesiæ 204. 1
Delinquens an sit de necessitate ad delicti locum remittendus, Cle. 97. 1
De medio, intelligitur, id est, de nec vita 280. 1
Democritus semper ridebat, Etra.
Denuntiare an quis teneatur, Extrauag. 259. 2
Denuntiatio excommunicationis nõ reddit quem excõicatum. 502. 2
Desertus locus quis dicitur. 513 1
Deus neminem vult perire. 298. 2
Deus omniafacit vel fieri permittit, cle. 7. 2
Deus incarnari ante peccatum non fuisset cõueniens: nec statim post peccatum: nec ad finem sæculi debuit incarnatio differi, Clem. 5. 1
Deus in principio & non in principijs creauitt cælum & terram 144. 2
Dei genetrix est pro peccatoribus sedula oratrix 226. 2
Deus est via, veritas, & vita, Ext. 92. 2
Deum videre per essentiam nulla intellectualis natura põt Cle 193. 2
Deum in negotijs nostris habere debemus præ oculis, Extra. 214. 1
Diabolus leoni rugienti comparatur, Etrauag. 119. 1
Diabolus cotra cordigeros concitauit æmulos 57. 2
Diadema, sertum, & corona, differunt. Clem. 86. 2
dies solemnes in quibus Papa facit processus generales. Clem. 62. 1
dies pro quiete dandus est longũ iter facturo 79. 1
dies solemnes sunt tres, Ext. 161. 1
dies de se mali non sunt, Ext. 61. 2
dieta qualiter computanda est 28. 1
dieta an debeat computari secundum computationem legalem, vel vulgarem ibidem
dieta in actione reali qualiter debeat computari. 27. 2
diffamari quid est, Clem. 53. 2
differri non dicitur, qui impeditus est 61. 2
digitus non est membrum, sed officium membri 484. 2
dignitas, & persona differunt 17. 2
dignitas, personatus, & officium, in quo differunt 39. 1
dignitas quid est 24. 2
dignitas, vel personatus, an possit obtineri per illum, qui patitur defectum in ordinibus 447. 2
dignitates duas nullus debet tenere in eadem ecclesia 39. 2
dignitas & personatus parum, aut nihil differunt, Extrauag. 168. 1
dignitas per quid discernitur, Extrauag. 17. 2
dignitatis auidus à vitijs non abstinet. Extrauag. 16. 2
dignitates ecclesiasticæ sunt temporalibus digniores, Extrauag. 41. 2
dignitas an possit tolli de ecclesia, & per quem, Clement. 126. 2
dignitatum pluralitas facit quem inhabilem etiam ad minora beneficia, Clement. 117. 2
dignitati defertur in pœnis, Clementin. 210. 1
dilationes appellati prosunt appellanti, Clement. 106. 2
dilatio quid est, clement. 104. 1
dilationes iuris, an possit iudex abbreuiare vel prorogare 81. 1
diœcesis fines non prescribuntur 135 1
diœcesis est parochia episcopi, Clement. 203. 1
discordia est extinguẽnda, & pax seruanda, Extrauag. 152. 1
discordia est mater litium, Ext. 81. 1
disiunctiua pro parte vera est tota vera, Extrauag. 40. 1
dispensatio legitima quæ dicitur esse, Extrauag. 19. 1
dispensatio quid est, Extrauag. 25. 1
discretio omnium virtutum est mater 372. 1
Dispendium & compendium differunt 14 1
dispensare an possit episcopus sine cõsensu capituli. 1111. 2
dispensare an possit eps vt filius obtineat beneficium patris. 148. 2
dispensare an possit eps in duobus curatis. 150. 1
dispensare non põt eps vltra septennium cum curato super non promotione ad sacerdotium. 112. 1
dispensat episcopus in curato & similio. 150. 2
dispensatio ad duo vel plura, tantum tria comprehendit. 149. 2
dispensatio non exhibita in termino per ordinarium præfixo, potest exhiberi post terminum: & impedit collationem alteri fieri. 179. 1
dispensatio non tribuit nouum ius in beneficiis. 17. 2
dispensatio nulla vel minus sufficiés sunt paria 178. 2
dispensatio super ætate, an possit fieri per episcopum, & super prorogatione anni dati ad promouẽdũ. 72. 2
dispensationem exhibere coguntur dispensati. 178. 1
dispensationes debent strictè interpretari. 178. 2
dispensatus ad duo incompatibilia diuersis diœcesibus, cui episcopo teneantur fidem facere de dispensatione legitima. 178 2
dispensatus ad duo non potest vnum, vel ambo cum alio, vel alijs permutare. 179. 2
dispensatus super nõ promotione inqua scientia debet studere 112. 1
dispensatus vt possit percipere fructus in absentia, non habet distributiones quotidianas 290. 1
dispensatio super non promotione ad sacerdotium fauore studij, an sufficiat studere in grammatica, vel theologia, siue iure ciuili aut canonico ibidem
dispensandi potestas, an possit quæri per consuetudinem 111. 2
dispensatio ad duo, de duobus primis intelligitur, Clement. 116. 2
dispensatio quid est, clemen. 113. 2
dispensatio super duobus beneficijs intelligitur de duobus primis, Clement. 117. 1
dispensationem impetrans, an teneatur de beneficiorum qualitate mentionem facere, Clement. 113. 2
dispensatio super beneficiorum pluralitate a quo fieri potest, Ext. 18. 1
dispensans super beneficiorum pluralitate an sit tutus a periculo animæ, Extrauag. 16 2
disputatio vtilis est, Extrauag. 26. 1

Universidad de Deusto
Biblioteca

Dispensare vnde dicitur. Extra. 247.2
dispensatio quare fieri debet, Extrauag. 120.1
dispensationem facile obtinet, qui multis qualitatibus pollet, Extr. 183. 1
Distributiones quotidianæ, quibus personis debeantur 38.1
Distributiones quotidianæ quid sint 291. 1
Distributiones quotidianæ quandoque consistunt in potu & pane, quãdoque in alijs rebus, Extra. 185.2
distributiones sunt, quæ actu distribuuntur. Extrauag. 191.1
distributiones quotidianæ, de quibus bonis capiuntur. Extrauag. 192.2
ditio est æquiuocum, Extrauag. 83.1
diuisio non tollit legatum, nec pignoris obligationem. Extrauag. 35.2
districtus facile variantur, Clem. 25.2
diuisio materiam reddit facilioremem, Clement. 221.1
diuitiæ quandoque sunt causa Deirelinquendi, Extrauag. 179.2
doctores Latini & Græci. 6.2
doctor monachum audientem leges, vel physicam de scholis suis expellere debet. 446.1
doctor qualiter debeat se habere circa scholares 2.2
doctor vnde dicatur 22.
doctores & episcopi habent iurisdictionem in scholares & insolidum 425. 2
doctoratus quid est: & an per ipsum character imprimatur, Clem. 183.2
doctoratus & alij gradus, a quibus conferri possunt. 283.2
doctoratus & magisterium, sine peccato postulari possunt, Clem. 183.1
dolus plus punitur quam culpa 103.1
dolus præponderat culpæ 20.01
dolosa persuasio plus est, quam violenta. 89.1
domestici in fraudem assumpti non gaudent priuilegio domesticorum 466. 1
domicilium an possit haberi in pluribus locis 145.2
domicilium clerici in dubio vbi præsumitur, Extrauag. 19.1
domicilium in limitibus duarum parochiarum cui ecclesiæ debeat iura parochialia. 394.1
domicilio potest quis carere 364.1
domicilia plura potest quis habere 363. 2
dominus suam rem quandoque in alium non potest transferre 322.
domina de adulterio accusata seruos manumittere nequit 180.2
dominium rerum ecclesiasticarum apud quem sit. 355.1
dominium rerum quibus fratres minores vtuntur est penes Papam, 501. 1
dominus inutis subditis non potest se alteri subijcere. Extrauag. 13.1
dominia iure primæuo non erant distincta, Extrauag. 150.2
dominium aliquarum rerum fuisse penes Christum, auctoritate diui Augustini comprobatur, Ext. 190.1
dominium an transferatur ex inutili contractu. 355.2
dominium quale quæritur per vsucapionem, & præscriptionem. 534.1
dominium est duplex, Extraua. 150.1
dominium rei an possit domino suo tolli, Extrauagan. 151.2
dominium legale vel humanum quale est. 150.2
dominus habet agrum, vineam, domum etiam amplam, Clemen. 146.1
domum intrans animo furandi, an statim teneatur furti, Clem. 149.2
domum alterius ingrediens, iniuriã facit. Clementin. 29.1
donata per fideles, per solum Papam possunt alterari, Clement. 150.2
donare nequit habens administrationem etiam liberam, Extrau. 111.2
donatarius est ad antidora obligatus, Extrauagan. 68.2
donatio Constantini facta ecclesiæ Romanæ, an potuisset per successorem reuocari, Clemen. 88.2
donatio causa mortis non continetur sub generali verbo donationis 559.1
dormiendo aliqua agi possunt, Clement. 195.2
dos mulieris non confiscatur confiscatis bonis mariti, 430.2
dos sine matrimonio esse non potest: sed bene matrimonium sine dote, 563. 1
dubitatio probabilis, an quis sit eligendus: vel postulandus 45.1
dubia declarare summi Pontificis est, Extraugan. 200.1
dubitationes sunt amputandæ, Extrauagan. 185.1
dulia & latria qualiter differunt, 177. 1

E

Ecclesia an potuisset ita bene formari per vndas fluentes, Christo viuente sicut Christo mortuo, Clementin. 11.1
ecclesia mater nostra, Clementin. 5.1
ecclesia non moritur, Clement. 58.2
ecclesia quæ non est prosecuta appellationem intra biennium, an iudicet restitutione, Clement 60.1
ecclesia vacans vniri & donari potest, Clement. 126.1
ecclesia quare est vna, Clement. 192.2
ecclesia quid comprehendit, in cle. 1. de sen. excommun. cle. 215.1
ecclesia metropolitana, an dicatur matrix quoad interdictum prouinciæ, Clementin. 216.1
ecclesiæ carenti populo tm̃, vel clero tantum, an prouideri possit de episcopo Papæ licentia, Clemen. 32.1
ecclesiæ dominium apud personas ecclesiasticas tantum est, Extra. 136.2
ecclesiæ baptismales dicuntur matrices, Clementin. 170.2
ecclesiæ bona propter delictum prælati, non confiscantur. Clem. 189.2
ecclesiæ excessiuæ & ædificia fratrib. Minoribus indicuntur. Cle. 231.1
ecclesiæ possunt effici de mensa prælatorum multis modis, Cle. 1200.2
ecclesiam patroni laici legatus cõferre non põt: sed bene Papa, cle. 116.1
ecclesia Romana p quos fuit instituta, & dotata & consecrata. Ext. 154.2
Ecclesia vnicum caput hẽt. Ext. 140.1
ecclesia per vestes Christi congrue significatur, extrauagan. 145.1
ecclesia fidelium congregationem comprehendit. Extrauagan. 225.2
ecclesia quando dicitur collegiata, extrauagan. 189.2
ecclesia non est reconcilianda propter pollutionem occultam 394.2
ecclesia polluta quare debet reconciliari. ibidem
ecclesia an sit reconcilianda si aliquis in illa occidatur absque sanguinis effusione. ibidem
ecclesia debet reconciliari, licet sanctus vir ibidem occidatur. 394.2
ecclesia quando dicatur spectare pleno iure ad monachos. 456.1
ecclesia dicitur mater nostra. 455.1
ecclesia non cedit iura sua sine decreto. 352.1
ecclesia parochialis alicui conferri non debet, nisi quattuor concurrant. 298.2
ecclesia multis nuncupatur nominibus. 394.1
ecclesia Romana est mater, nutrix & curatrix aliarum. 397.1
ecclesia Romana quare dicatur sacrosancta. 3.1
ecclesia potest priuare aliquem officio patrocinandi. 495.1
ecclesia in loco non exempto sine licentia diœcesani ædificati non potest. 513.2
ecclesiæ appellatione venit monasterium. 16.2
ecclesiæ cathedralis nomen sancti in litteris ad beneficia exprimi non debet 295.2
ecclesiæ vacanti debet episcopus deputare defensorem. 300.1
ecclesia vna est in plura membra dispersa, extrauagant. 6.1
ecclesia fuit fundata non in loco, sed in persona, extrauagant. 21.2
ecclesia Romana dicitur sancta, & sacrosancta, extrauagant. 48.1
ecclesia viris litteratis permaxime indiget. extrauagant 18.1
ecclesiæ iura p duo depereũt, ext. 20.1
ecclesiæ Romanæ rebellis non semper est hæreticus, extrauag. 118.1
ecclesiæ ministerium vituperatur, si per clericos mendicatur extr. 19.1
ecclesiam gladio prælatus vtroque tuetur extrauagant. 43.2
ecclesia est catholica, extrauag. 143.1
ecclesia quare dr apostolica, ext. 143.1
ecclesia est vna, extrauagan. 142.1
ecclesia est sancta. ibidem
ecclesia est Archæ Noe comparata. extrauag. 144.1
ecclesia Tholosana fuit olim suffraganea Narbon. ecclesiæ ext. 180.1
Ecclesia vna quandoque fit mater de filia, extrauagan. 180.1
ecclesia Tholosana quantum habuit in redditibus. 181.1
ecclesia est vnum ouile extra. 145.2
ecclesiæ vniuersalis regimen est Papæ creditum, Ext. 199.1
Ecclesiæ vniuersalis regimini Papa præsidet ext. 100.1
Ecclesiæ cuiuslibet status est per Papam attendendus, ext. 183.1
Ecclesiæ sponsus prælatus dicitur esse. ibidem 2
Ecclesiæ viduatæ prẽficiẽdus in multis deber esse commendatus extra. ibidem
Eccl'am non scindũt qui ab vnitate capitis se subtrahunt, ext. 145.1
Ecclesijs multum officit indignitas prælatorum ext. 166.2
edictum de matrimonio est prohibitorium, ext. 260.1
edictum de procuratoribus est prohibitorium. 191.1
edictum de testibus & de matrimonio est prohibitorum. 198.1
editio rationis per quas actiones petitur, cle. 98.1
electus administrans ante confirmationem, an sit priuatus ipso iure, vel per sententiam. 60.2
electus an possit prosequi electionẽ suam ex multiplici inre eligentis. 101. 1
electus an possit sine nota ambitionis prosequi suam electionẽ. 78.2
electus an post consensum possit sine superioris auctoritate renuntiare electione suæ. 98.1
Iectus adstrictus venire ad curiam p c. cupientes, tenetur venire etiam si aduersarij sui non veniant. 80.1
electus & confirmatus a cuius confirmatione est appellatum, vtrum in currat pœnam. 50.1
electus hẽns petere quã cito cõmo. de põt confirmationem suæ electionis, qualiter dẽat se habere. 79.2
electus in certis casibus põt administrare ante confirmationem. 125.1
electus nõ petẽs confirmationem intra tres menses posi pstitũ consensum cadit ab electiõe sua ipso iure. 62.2
electus si obijciat opponenti, q pa constitutionis, cupientes, non seruauit, & opponens hoc idẽ opponat electo: de qua obiectione primo discutietur, 84.1
electo priuato iure suo lõ qa postnẽ, cupientes in aliquo non seruauit an reuertat electio ad cap'm. 82.1
electoribus Imperatoris non est pfixum certũ tps ad eligendum. 252.2
electio abbatisse facta in concordia vel in duplo maiori parte dẽt cõfirmari cm formã c. fi. ũ electio, 124.1
electio ad quos spectat de iure communi. 69.1
electio an possit fieri in loco interdicto. 53.2
electio an sit semper proferenda per vnum. 264.2
electio an sit nulla, si aliquis de eligẽtibus erat excommunicatus, 65.2
electio cõis p quem debet fieri. 96.2
electio facta p eṕm cõpromissariorum per hæc verba, Nos tales eps cõpromissarius, & c. an valeat. 265.1
electio Imperatoris per quos debeat fieri. 258.1
electio in canonijs & alijs beneficijs inferioribus an possit fieri cm formam capituli si cui eligendi. 99.1
electio in canonijs facta per singulares consensus valet. 97.2
electio mandantis an dicat facta in discordia contradicente canonico excommunicato vel suspenso. 99.1
electio monialium an possit fieri cm formam c. cum dilectus, de ele. in antiq. 123 z. & 126.1
electio monialium continet decem specialia. 128.1
electio Papæ vbi fiet si in mari moriatur. 53.2
electio per compromissum põt impediri per vnum solum. 57.2
electio per viam scrutinij, & electio per viam compromissi q̃q; parifi cantur. 26.2
electio præsentata, curatori generali electi intra tempus debitum, an excusat electores a pœna. 54.2
electio q̃ dicitur concors. 82.2
electio quid sit. 41.1
electio religiosi non mendicantis facta per minorem partem capituli priuata maiori parte potestate eligendi an valeat. 100.2
electio secũda facta nõ cassata prima in litigium deducta, est nulla. 231.1
electioni monialium an possit opponi nulliras voti. 121.1
electione imminẽte an sint absentes vocandi. 50.2
electiones monialium non põt ratificari p accessum q̃si oẽs partes sunt partes in numero vocum. 91.2
electionum diuersitas ecclesias damnis afficit. 230.2
electio secunda an fieri possit prima non cassata ext. 137.2
ejectio an impediatur p p beneficium incompassibilitate ext. 173.2
electio cassatur, & postulatio repellitur, ext. 188.2
electio plati per quem fiet si nullus de capitulo sit in sacris, cle. 48.2
electio fieri & mmonium contrahi p procuratorem potest, cle. 100.1
electione cassata q̃nque indistinctas ius ad eligẽtes reuertitur. cl. 233.1
electiones non possunt alternatiue fieri cle. 103.2
electo in ppositũ ante confirmationẽ in curia moriente, nõ dr ppositura in curia vacare, cle. 75.1
eleemosyna est triplex, clem. 175.1
eleemosynam facere an sit monachis permissum, clem. 112.2
eleemosynaria, hospitale & domus Dei idem sunt. clem. 115.2
elemosynariæ non possunt in titulũ conferri, clem. 256.1
elemosyna non est de alieno faciendа ext. 103.1
eligere hẽns taxationẽ decimæ, vel residuũ intra decẽ dies, si vnũ elegerit, licet adhuc intra, tps cessat variare non poterit, ext. 9.2
eligendi potestas est duplex cl. 41.2
eligentibus compromittentibus curunt electionum tpa, clem. 100.1
eligentes qui non plentant electionẽ intra tempus debitum, pua pœna puniantur. 84.2
eligere, an & q̃n dicatur quis vnam ex pluribus actionibus sibi competentibus. 101.2
eligere vel optare habens an possit variare. 2.1
eligi an possit fœcularis in epm ecclesiæ regularis. 105.1
emendæ possunt ab excommunicatis recipi, ext. 213.1
emptor rei debentis seruitutem an aget quanto minoris. 557.1
eps an possit committere specialiter collationem alicuius beneficij vacaturi. 151.2
eps an possit committere alcui specialiter vt conferat certum beneficium cum vacabit. 173.1
eps an & quando dr interesse in capit. vt prælatus, vel, vt canonicus, 28. 2
eps est in capitulo, aliquando vt canonicus, aliquando vt episcopus, 284. 2
eps ex iusta causa põt de iure vnius ecclesiæ alteri dare. 353.2
eps habet tuitionẽ, curam, & gubernationem pupillorum, viduarum, & peregrinorum per alium. 579.2
Eps iurans an teneatur tangere Euãgelia. 40.1
Eps non incurrit aliquam pœnam suspensionis etiam a fructibus beneficiosum, nisi de ipso expresse caueatur. 118.1
Eps per quæ cognoscitur esse in capitulo vt prælatus, vel ut simplex canonicus. 284.2
eps potest facere statutum. 10.1
Eps qui iniuste sciẽter facit se in epm consecrati, perdit beneficia priora. 333. 2
eps quo ad iurisdictionem epalem habet intentionem fundatam de iure communi. 182.2
eps si non suum subditum ordinat, tenet ordinatio. 556.2
eps solus clericum hæreticum degradare potest. 414.2
epi an grauius puniantur quàm inferiores. 155.1
Epi habent multa priuilegia, a iure cummuni eis concessa. 467.1
epi in regno Franciæ extra septa sua non põt delinquẽtes capere. 182.2
epi quandoque maximi pontifices appellantur. 8.1
epo excommunicato capitulum beneficia non confert. 151.2
epo excommunicato an officialis possit de causis cognoscere. 151.2
eporum horæ quibus benedicerepos sint populum. 455.2
eporum officium in quibus consistit 485. 1
epis dare coadiutores ad solum Papam spectat. 332.2
epatus non dicuntur vacare in curia Romana. 292.2

Eps cum

Universidad de Deusto
Biblioteca

Epūs cū ecclesia cathedrali habet con iunctionem maiorem, quam cum alijs Ext. 141.1
Episcopus nullius ecclesiæ esse potest.Clem. 38.1
Epi iniuriam ecclesiæ potest vindicare, sed non propriam Clem. 67.2
Epūs an possit præscribere facultatem alienandires ecclesiasticas sine consensu capituli,Cle. 125.2
Epūs non auctorizat in facto proprio. Clem. 116.2
Epūs capitulo suo donare pōt de his, quæ spectant ad mēsam,Cle. 126.2
Epūs restringens potestatem curatorum,an restringat potestatem fratrum circa confessiones priuilegiatorum.Clem. 135.2
Epūs charitatiuum subsidium potest exigere.Cle. 200.1
Epūs audiens missam a male ordinato non dispensat cum eo Cle. 220.2
Epūs qūo in duabus dignitatibus dispensare potest.Cle. 40.1
Epūs in diœcesibus alienis celebrātes an possint vti pontificalibus, Cle. 205. 2
Epi iurantes an sacra tangere debeāt Cle. 88.1
Epi dicuntur,antistites,Cle. 133.1
Epi an possint iura episcopalia remittere,Cle. 166.2
Epi officium quandoq; per litteras Papæ excitatur,Cle. 118.2
Epōrum & non inferiorum est permutationibus benef. auctoritatē præstare,Cle. 100.1
Epātus sequestrato confert sequester beneficia ad collationem epi spectantia,Cle. 78.1
Epūs non sit litigiosus Ext. 97.2
Epūs est triplex,s.originis,domicilij, & beneficij Ext. 29.1
Epūm facit non nomen sed uita, Ext. 17. 2
Epi tantum possunt quantum papa, quo ad ea quæ sunt de consecrationis efficacia,Ext. 38.2
Epi sententiam excōicationis canonis incurreer possunt,Ex. 51.2
Epi sunt ad canonum obseruantiam adstricti.Ext. 50.2
Epātus Papa solus diuidit,Ext. 30.1
Epātus diuidere nullus potest præter Papam,Ext. 351.& 37.1
Episkilium quid sit. 49.1
Errans in uno articulo,si post abiurationem labatur in alio, non ob id dicitur relapsus. 423.2
Errans non consentit,Ext. 85.1
Errat qui aliud pro alio putat,Extra. 109. 2
Errorum magistri,qui dāt.Ext.50.2
Error probabilis excusat a condemnatione expensarum in causa principali. 544.2
Error est consensui contrarius 205.2
Errare est aliud ,p alio putare.573.1
Error opponitur consensui,& falsum pro uero approbat,Cle. 62.2
Error petitur reparari. 198.2
Errores multorum cordibus impressi nequeūt facile deleri.Ext. 227.2
Erubescimus sine lege loqui.Ex,23.2
Et,de sui natura copulat diuersa.Cle. 188.2.Ext. 9.1
Essentia,substātia,& natura qualiter dicuntur in diuinis,Cle. 9.1
Euangelistæ quattuor aperte per animalium facies figurantur,cle. 11.1
Eucharistia unde dicitur.cle. 203.1
eucharistia non est ad mortem condēnatis deneganda.cle. 213.2
euidens & manifestū differunt. 558.1
ex tua de fi.presb.optime declaratur. 558. 1
exactio particularis multa habet in commoda,cle. 161.1
expositio firmat regulam,cle. 224.2
exceptio q̄nque personam iudicis, quando que iurisdictionem cōtingit.cle. 75.2
exceptio quid est,cle. 90.1
exceptionem uariæ species, ibidem
exceptio dilatoria non ,pbata coram iudice a quo, probari poterit cora iudice ad quem 491.2
exceptio & defensio qualiter,differant. 271.1
exceptio dicitur legitima quæ nō elidit̄ replicatione. 574.2
exceptio peremptoria quæ est 218.1
exceptio si allegetur impertinens debet iudex interloq sup illa. 285.1
excipientis potior est conditio in pari delicto uel causa. 578.2
exceptio est de eo,de quo regula. extra. 105.2
excommunicatio non fertur in locū, ext. 43.1
excōmunicationis diuersi sunt modi,ext. 32.2
excommunicati sunt exclusi a regno cælesti. 110.1
excōmunicare potest laicus ex Papæ commissione,ext. 6.2
excommunicatus quo ad ecclesiam militantem,sæpe est absolutus quo ad triumphantem,ext. 98.1
excommunicatus est scribens ad excommunicatum.ext. 123.1
excommunicatio quid est ibidem
excommunicatio dupliciter opponitur,cle 90.2
excommunicatio in qualibet parte litis opponi potest,ibi. 91.1
excommunicatio aliquando fertur in personam incertam. 502.2
excōicatio duos hēt effectus. 202.2
excommunicatio est mortis æternæ damnatio. 487.2
excōicatio fulminat̄ contra glossantes d.c. qui seminat,non obquibuscunque priuilegijs,cuiusex communicationis absolutionem sibi Papa reseruat. 527.2
excommunicatio an multiplicetur multiplicato delicto,cle. 131.2
excommunicatio potest opponi in uim dilatoriæ, & in uim peremptoriæ,cle. 50.1
excommunicatio canonis ligat occulta delicta cle. 178.2
excommunicatio iteratur, clementi. 189. 1
excommunicationis definitio & diuisio,cle. 90.1
excommunicatus occultus non est in publico uitandus cle. 179.1
excommunicato præsente non licet celebrare. 210.1
excōmunicatus qui ad ecclesiam militātem sæpe est absolutus quo ad triumphantem.ext. 112.1
excōmunicatioide gradatio, &c. non possunt competere ex consuetudine. 176.2
excommunicatus excommunicatur, cle. 200.1
excommunicatus ab homine, à quo est absoluendus,cle. 190.1
excommunicatus per iudicem in loco iudiciali,an dicatur publice excommunicatus,cle. 150.2
excommunicato præsente non licet celebrare,cle. 217.1
excommunicatur quis ipso facto g eldmentinas in alij,casibus, clem. 216. 2
excommunicatio lata contra eūm ab officiali archiepiscopi, an ualeat. 175.2
excommunicatio lata sine scriptis,tenet. 474.1
excommunicatio lata post appellationem legitimam,est nulla.492.2
excommunicatio licet exorta per uim,uel metum,tenet. 205.2
excommunicatio non est pœna, sed medicina. 493.2
excommunicatio non fertur ab homine,nisi pro contumacia. 151.1
excommunicatio non fertur in collegium. 392.2 & 447.1
excommunicatio non fertur ipso iure per hæc uerba, sub anathemate prohibemus. 151.1
excommunicatio non est ferenda nisi putatur pro futura. 474.1
excommunicatio non debet ferri in capitulum. 352.1
excōicatio non retrotrahitur. 500.1
excōicatio non conualescit per desertionem appellationis 502.1
excōicatio nō debet ferri in uniuersitatem uel collegium. 392.1
excommunicatio potest opponi in utroque foro. 494.1
excōicatio potest ferri pro futuris culpis per uiam statuti. 10.1
excommunicatio quibus casibus fertur a canone. 501.1
excōicationis exceptio apertissimis documentis probati debet. 246.1
excommunicationis sūa in quibus casibus dicatur nulla. 497.2
excommunicationis sūa differt ab alijs sententijs. 478.1
excommunicationem q̄nque incurrit qui laicum offendit. 405.2
excommunicationem dicens iniustam primitus absolui debet.491.1
excommunicationem q̄nque incurrit qui laicum percutit. 69.1
excōicator excōicato petenti tradat excōicationis exemplum. 479.2
excommunicatus an possit concedere testamentum. 500.1
excommunicatus an possit instrumēta conficere. 495.2
excommunicatus iniuste debet humiliter absolutionem petere. 202.2

Excommunicatus maiori excommunicatione an possit agere coram de legato uel ordinario. 11.2
Excommunicatus minori excommunicatione potest iurisdictionem exercere. 163.1
excommunicatus minori excommunicatione uel constitutus in peccato mortali potest eligere. 63.2
Excommnicatus nō sum si quis nomine meo percussit clericum,nisi ratificem. 509.1
excommunicatus non pōt esse aduocatus,nec ,curator,nec testis.491.1
Excommunicatus potest iterum excommunicari. 203.1
Excōmunicatus post appellationē legitimā potest licite celebrare.483.1
Ecommunicatus quare non potest impetrare rescriptum ad iudicem delegatum. 10.2
Excommunicatus tamquam actor in iudicio esse nequit. 245.2
Excommunicati & infames in hæresi admittuntur in testes. 418.2
Excommunicati rescriptum quare non valet. 12.1
Excommunicati sunt incapaces spiritualium. 244.2
Excōmunicato præsente celebrans nō contrahit irregularitatem. 505.2
Excommunicare quid est extra 176.1
Excōmunicatio,interdictum,& suspēsio in diuersa feruntur extra. 181.1
Excommunicatio degradatio, &c. nō possunt competere ex consuetudine.extra. 190.1
Excommunicatio quando profertur, de qua intelligitur. extr. 258.1
Excommunicatio siue iusta, siue iniusta timenda est.extra. 260.1
Excommunicationis publicatio horribilis.extra. 214.1
Excommunicationis publicandæ modus.extra. 214.1
Excommunicato fauentes, puniendi sunt.extrau. 262.2
Excōicari ne possint aliquibus quandoque conceditur.extr. 158.1
executor est duplex. extra. 136.1
Executores sunt duplices,extr. 137.1
Executionis officium quibus persōnis potest committi. 137.2
Executor datus ad prouidendum, nō potest interdicere ei,ad quem aliàs de iure pertinet conferre. 338.1
Executor testamenti an possit deputari minor xxv. an. vel mulier. 290.1
Executoris officium committum sub nomine dignitatis, an transeat ad successorem in dignitate. 301.1
Executorem ad prouidendum dando vī Papa ad ipsum uel ad se prouisionem reuocare,secus quando dat ad compellendum. 312.1
Executore mortuo an eius officiū trāseat in hæredem. 361.2
Executores gratiæ dāt delegati.162.1
Executores litterarum Apostolicarū dicuntur delegati. 84.1
Executor ad gratias qualiter procedere potest.extr. 86.2
Executio sententiæ prompta debet esse.extra. 88.2
exeeator quis dicitur.cle. 91.2
executor Papæ beneficium ad Papam de uolutum confert.clem. 118.2
executore Papæ negligente,an collatio deuoluatur ad ipsum,vel ad Papam.cle. 118.2
exercere se in actibus virtutum motalium,an sit hominis imperfecti. clem. 118.2
exempti quandoque puniuntur per ordinarium.cle. 214.2
exempla diuina debent esse regula nostra extra. 245.1
exemptus delinquens in loco non exempto conuenitur coram ordinario. 452.2
exempti ordinarijs quādoque subijciuntur. 291.2
exempto monasterio,ecclesiæ, cœmeterium,hortus, areæ intelliguntur exempta. 453.2
exempta ecclesia & ipsius ministri videntur exempti. 463.1.
exēptio non ,pbatur pillà verba,recipimus uos in speciales filios. 513.1
exilij tres sunt species,extraua. 60.1
ex,non semper priuat.extra. 12.1
ex,quandoque priuat,quandoque ponit,extra. 89.2
ex enteta quid dicatur.extra. 201.1
exigere est ab inuitis extorquere. extrauag. 228.2
exigo multipliciter accipitur. 210.1
expectāti primam vacaturam debetur aliquando secunda. 137.1
expensæ quæ fiunt in ,pfecutione electionis qualiter debeant fieri. 83.1
expensæ necessariæ & vtiles,quæ sint. ibid.2
expēsæ pīādæ reo ,pactorē non comparētem,quæ & quales sunt 227.1
expensæ qualiter petuntur. 277.1
expesæ factæ in negotio electionis ,prosequendæ,an & quādo & quo iure possint peti vel repeti. 88.1
expensarum quædam fiunt in re, quædam extra rem. 212.2
expensarum condemnatio post quam citationem fieri debet. 227.1
expensas soluere non debet, qui iustā litigandi causam habet. 544.1
experior dupliciter accipitur. 196.1
experientia est rerum magistra. 89.1
experiri dupliciter sumitur. 15.1
expressio quādoque nominatim fieri debet.cle. 105.2
expressio beneficiorum nō operatur dispensationem. 19.1
extensio in constitutione pœnali qñ possit fieri. 110.1
extensio quando dicatur fieri. 143.2
extorsio multa impedit. 99.2
extunc,tps extremū designat. 344.2
extorsio liberalitatē nescit ext. 17.1
extrauagantes qualiter,& vbi debet,pduci,si de eis dubitatur ext. 1.2
extunc,extremum tempus significat clem. 160.2
extrauagans quando dicitur indubitata.extra. 126.1

F

Fabricensis quis dicatur. 500.2
Facies humana est ad similitudinem diuinæ pulcritudinis figura ta extrauag. 202.1
Factum idem est peccatum & pœna peccati extra. 241.1
Factum a maiori parte,an videatur factum ab omnibus,extra. 261.2
Facti prosecutio quandoque non sufficit.cle. 122.2
Falcidia est ī bonis hæredis.cl. 135.1
Falcidia non debetur de relictis pauperibus extra. 242.2
Falcem in messem alienam mittere nō debemus extra. 294.2
Fama est clericis necessaria.ex. 169.1
Famā negligēs crudelis est.ext. 83.2
Fauor quis dicitur.cle. 207.1
Femininum comprehēditur per masculinum.cle. 139.1
Feria quid significat., & vnde dicitur. clem. 175.1
Feriæ quotuplices sunt,& quib. possunt litigantes renūtiare.cle. 236.1
Feriæ repentinæ a solo principe indicuntur. ibidem
Feudum quid est cle. 94.2
Feudatarius quis dicitur 94.2
Fictio non extenditur ad casum non expressum.extra. 8.2
Fides est firmiter credenda 103.2
Fides Petri non deficiet extra. 249.1
Fides catholica per mēdicantes fuit illuminata.extr. 155.2
Fidē prōptā facere quid sit.ext. 133.1
fidelis in modico ,supra multa constituetur.extra. 184.1
fi deiussor an censeat condēnatus debitore principali condēnato. 468.1
figmēta varia quæ cōmittuntur per epos ordinantes clericos. 144.2
filius familias & paterfamilias, qui dicuntur. 195.2
filius familias in quibus casibus potest esse in iudicio sine cōsensu patris. 213.1
filius institutus in re certa non agit querela. 290.1
filius propter patrē quibusdam crimi nibus punitur. 431.1
filius liberatā a patris potestate eo ipso quod pater commisit crimen læsæ maiestatis. 301.1
filius viuente patre est dūs 136.1
filij non debent esse castigatores parentum. 333.1
filius in diuinis est patri coæternus. clem. 9.2
filius pro delicto patris quandoque punitur.cle. 266.1
filius cuius pater rex erat tempore cōceptionis,non autem tempore nat̄ uitatis: vel contra,an potiatur priuilegio filij regis.extra. 22.2
filius an possit ob patris crimina plecti extra. 66.1
filij sanctorum nō sunt qui loca sanctorum tenent.extra. 6.1
filij hæreticorum an perdant suam dispensationem propter hæresim parentum extra. 22.2
finitū qñ dicatur negotium. 205.2
fletus vnius nō sit risus alterius, extrauag. 192.2
Fons scaturiēs maior est quàm riuus inde procedens. 305.1
fama pecuniæ mutari censetur mutata eius

Universidad de Deusto
Biblioteca

tate eius substantia.extra. 69.2
Forma rescripti ad beneficium cum priuilegio acceptandi.Clem. 22.1
Fornicatio simplex est peccatū mortale.cle. 194.2
forum spirituale conrentiosum habēs quid exercere potest.extr. 175.2
fossa quid dicitur cle. 129.1
fragmentum dra frango.cle. 166.2
frāciscus beatus prohibuit in extremis suam regulam glossari: & litteras apostolicas super ipsius relaxatione impetrari. 526.2
fratres minores ad laborem potentes anlaborare teneantur 525.2
fratres minores,an possint habere ali quid proprij 520.1
fratres pro confessionibus audiendis deputati an sint delegati vel ordinarij.extra. 205.2
fratres prædicatores habere possunt aliqua in communi cle. 128.2
fratres ꝓdicatores possunt recipere & vendere bona illorum,qui suam religionem ingrediuntur.cle. 229.1
fratres minores an nihil proprij possint habere.cle. 229.1
fratres minores,an sint successionum capaces cle. 228.2
fratres minores non possunt esse testamentorū executores.cle. 128.2
fratribus minoribus optime ꝑ dñm Cardinalē datur doctrina ꝑ quam nō videbunt ꝓprietarij.cle. 221.1
fraticellorum error.cle, 226.2
fraus & mora purgantur 114.2
fructus & reditus differunt 140.1
fructus beneficij vacantis sunt futuro successori seruandi 22.2
fructus præbendarum in duobus consistunt 289.2
fructus & obuentiones differunt. extrauag. 9.1
fructus vnius ecclesiæ possūt alteri applicari de cōsuetudine.ex. 191.1
fructus non omnes sunt decimabiles extra. 195.1
fructus quidam ecclesiastici sic liberi sunt,vt de illis ad placitum possit disponi.extra. 195.1
fructus beneficiorum a Papa quæque pro ecclesiæ Romanæ necessitatibus reseruantur.extr. 185.1
fucatus quid significat.cle. 215.2
fulminare excommunicationem,& ꝓferre,differunt. 479.1
fundator ecclesiæ an possit statuere vt fructus illius ecclesiæ cum vacabit faciat suos 71.1
funeralium nomine quid intelligatur.extra. 242.1
fur rem per eum subtractam, duplici de causa non vsucapit. 536.3
furiosus iniuriam facere non potest. Clem. 196.1
furiosus testari non potest,nec religionem profiteri. ibidem
fur an absoluatur si res subtracta sibi remittatur 517.1
furtum quid est 10.1
futura solus Deus cognoscit.ex. 54.2
futura non suntin cognitione humana.extrauag. 41.1
futura sunt incerta.extra. 275.1

G

GEnus non idem operat quod species.clem. 116.1
Generalis concessio non comprehendit specialia.extra. 111.1
Gesta & facta non differunt.ex. 104.2
Gladij potestas est vtilis.ex. 41.1
Gladius materialis qualiter exercet per ecclesiam.ext. 146.2
Gladij duo sunt in ecclesia.ext. ibi.1
Gladiorū alter visibilis alter inuisibilis. 146.1
Gladius spiritualis & temporalis sunt apud ecclesiam. 488.1
Gladio spūali pōt se defendere ꝑlatus ecclesiasticus contra sæculares, ibi.
Gloriari ī peccato ē detestabile. 122.1
Goliardi vnde dicantur. 287.2
Gradus disiunctiue qnq; cōsiderat secundum ordinem scripturę. 160.2
Gradus superlatiuus vni soli conuenit.cle. 223.1
Gratia apostolica est in suis terminis obseruanda.cle. 121.1
Gratia est duplex.cle. 14.2
Gratia gratis dari & accipi debet extrauag. 68.2
Gratia extincta est extincta executoris potestas. 298.1
Gratia iam facta morte concedentis non expirat. 326.2
Gratia papæ per ipsius mortem non expirat. 330.1
Gratia papæ an & quando officiat beneficium. 347.1
Gratia vitiosa quæ sit. 19.1
Gratiam vberiorem habebunt, qui non peccauerunt, quàm qui peccauerunt. 501.1
Gratijs similibus concurrētibus præfertur prior in data. 20.2
Gratia paruulis per baptismum confertur.cle. 14.1
Gra extincta nō reuiuiscit. cle. 20.1
Gratia a principio valida ꝑ factū sup peruenies qnque expirat. ibidem
Gratia Dei est duplex. cle. 181.2
Gratia hominis gratiæ Christi æquari non potest.cle. 192.1
Gratia Papæ est perpetua extr. 103.1
Gratiarum quædam est consummata, quæda initiata.extr. ibidem
Gratiæ expectatiuæ ꝓsonis benemeritis sunt dandæ,extra. Vide quod ibi no.ex conci. Trid. 152.2
Græci quasi semper fuerunt schismatici extr. 262.1
Grex dominicus non pascitur sed tondetur nostris temporibus a multis pastoribus.extra. 203.2
Gregis dominici causam gerit Papa extrauag. 257.1
Græx & Armentū differunt cle. 239.1
Græci sunt schismatici.cle. 182.1

H

HAbitus nouitiorum ex triplex. clem. 144.2
Habitus distinctio quandoque est patens quando que latens. 144.2
Habendi modus secundum aliquos, est triplex extra. 106.1
Hæreditas iacens defunctum repræsentat.extra. 113.1
hæreditas explicare non potest ea, quæ facti sunt. ibidem
Hæreditatem domini defendunt qui cōtra infideles pugnant.ext. 231.2
Hęres censetur eadem personam cum defuncto:& successor cum prædecessore. 500.1
Hæreditas intelligitur ære alieno deducto. 448.2
Hæreditas potius filijs,quam ecclesiæ secundū Aug.relinquenda 360.1
Hæresim sapere manifeste qui dicantur. 400.1
Hæreticus an sit tacens male sentiens de fide. 1.1
Hæreticus nihil pōt possidere. 200.1
Hæreticus aut de hæresi suspectus potest poni in carcere ecclesiastico,vel seculari. 434.1
Hæreticorum pœna est quadruplex. 257. 2
Hæreticos capere nolentes de hæresi sunt suspecti. 427.2
hæreticis beneficia an auferri possint per inquisitores sine consilio diœcesani. 428.2
hæreticus est qui nō est ecclesiæ membrum extr. 52.2
hæretici in multis sunt vitandi.extrauag. 122.2
hæreticus quis est cle. 198.2
hæreticus omnino occultus an sit excommunicatus clem. 189.1
hæretici possunt absolui per inquisitorem sine diœcesino vel eōuerso cle. 186.1
hæresis proprie non cadit in iudęos clem. 198.2
hierusalem est & terrestris,& cælestis .extr. 148.1
hymni & threni differunt.cle. 175.1
hoc tale plus potest quàm hoc simplex.cle. 137.2
homicidiū qualiter committit,qui ꝓximo detrahit.ext. 87.2
homo ligius & vasall⁹ differūt.cl. 97.2
hominis seruitio cuncta sunt deputata extra. 92.1
honor est diuitijs ꝓferēdus,ext. 97.2
honores maiores assequi non potest qui minorib. indignus est.ext. 18.1
horarum quædam sunt diurnæ, quædam nocturnæ.extr. 185.2
horæ debent attente dici,& cum bona probatione.cle. 168.1
hospitalia de cuius licentia sunt erigenda.cle. 185.2
hospitalia clericis sęcularibus in beneficium dari nō possunt.cl. 116.1
hospitalia an permutari possint.clemen. 122.1
hospitalium magistri pauperibus rōnem reddere nō tenētur cle. 158.2
hospitalia cuius parochiæ sunt. clemen. 158.2
hospitalitas an sit necessitatis.ex. 19.2
humilitas quid est,cle. 155.1
humilitas cęlum aperit& scripturas reserat. 155.1
humilitatis tres sunt gradus. ibidem
humilitas per signa exteriora debet ostendi,vt instruantur alij. 398.1
humiliter poscentibus mos gerendus est.ext. 256.2
hypostasis quid.clemen. 10.2. vnde

dicta. ibidem
hydrophilaces qui dicātur. 500.2
hydra quid sit.Extra. 239.2

I

IBis est ciconia. clem. 160.1
Idus diuisio interpretatur. 587.1
Idoneitas impetrans an consideretur secundum tempus impetrationis vel vacationis beneficij. 21.2
ieiunare tenentur etiam perfecti clemen. 192.1
ieiunia ꝑ alios inpleri possūt. 423.1
Iesus Hebraice,dicitur Saluator Latine. 398.1
IESVS. nomen est super omne nomen.extr. 101.2
ignorans cæcus dicitur extr. 71.2
ignorans non dr negligens.extra. 8.2
ignorantia est mater errorum. 6.2
ignorantia supina quæ dicatur. 10.1
ignorantia est probabilis in facto alieno. 59.1
Ignorantia præsumintur nisi probetur scientia. 312.2
ignorantia ꝓbatur trib.modis. 560.1
ignorantia affectata & scientia æqui parantur. 144.1
ignorantia est multiplex. 167.2
ignorans non cōsentit.Cle. 55.2
ignorantia præsumitur.Clem. 100.1
Ignorantia affligit.ext. 335.2
illegitimus tribus rationibus ab ordinum & beneficiorum promotione repellitur. 149.2
illegitimus à multis repellit. 139.2
illicitū qnq; olleratur ex. 262.1
illusio quid significat.Clem. 42.ū
imagines sanctorum an debeāt adorari. 177.2
immo multipliciter sumit.ext. 17.2
Immanis duo ꝓnificat.ex t. 201.2
immobilia & mobilia pretiosa æquiparantur.ext. 196.2
Immobilia non reputantur vilia. extrauag. 89.1
impeccabilis an possit aliquis fieri. clem. 192.1
impedimentum exquisitum non excusat.extraua. 192.1
impedimenta multa propter quæ ex cusatur curatus non promotus,ad sacerdotium intra annum. 114.1
impendere crimen suum commodis alienis est indecens. 578.2
imperator non dicitur nisi corona suscepta. 577.1
imperator non debet deponi, nisi ex maxima causa. 257.1
imperator an possit à Papa eligi.258.1.
imperator & prælatus per electionē assumuntur. 170.2
imperator non fit per solam electionem cle. 87.1
Imperator seu rex,Romanorū vtrum possit ante coronationem priuilegia dare.clem. 86.1
Imperatores duo possunt esse:sed nō duo Papæ.c em. 88.2
imperator dr filius ecclesiæ ex. 53.1
imperium commissum est à Christo etiam super infideles extr. 39.2
impetrans primus in forma pauperū an præferatur secundo impetranti in forma gratiæ in eadem ecclesia clem. 121.2
impetrans gratiam a Papa vt sibi prouideatur de dignitate in aliqua ecclesiasi in illa non est nisi vnica & principalis dignitas, an illam possit obtinere.cle. 315.1
impetrans auctoritate apostolica ꝑfertur obtinere collationem ab alio licet ille ex consuetudine vel alio iure speciali conferat. 317.1
impetrans secundus ꝑfertur primo impetranti in multis casib. 306.2
impetrans a sede apostolica an & quādo præferatur alijs impetrantibus. 346.1
impetrare præbendam tanti valoris, & vlque ad talem valorem sunt diuersa. 295.1
importunitas est duplex. 38.1
impossibile dicitur de iure vel de facto. 247.1
impossibilitas est triplex. 460.1
impossibilitas vitiat obligationem a principio, & ex post facto elidit. 163. 2
impossibilitas non est tolerabilis in iure.extrauag 119.1
impossibilitas iuris & naturæ æquiparantur. ibidem
impubes causas spirituales sine sui curatoris auctoritate tractare non potest. 212.1
impubes profiteri non potest. 370.2
impugnās aliqd ex necessitate officij ꝓ ex illo cōmodū cōsequi. 561.1
imputetur ei qui pertiores ,consule re potuit.cle. 123.3
in bñficijs nō attēdit possessio. 470.2
inconstantia reprobatur. 13.2
indago quid significat.cle. 187.2
indefinita æquipollet vniuersali. clement. 114.2
indefinita vtrum æquipolleat vniuersali. 50.1
indignus beneficium recipiens peccat extra. 17.1
indignum scienter promouens mortaliter peccat.extra. ibidē
indulgentiæ concessæ vltra potestatē concedētis,an valeant saltē ad limites suæ potestatis. 501.1
indulgentiæ possunt concedi per archiepm subditis suorum suffraganeorum. 476.1
indulgentiæ ecclesiasticæ nō prosunt nisi correctis. 538.2
indulgentia solis idoneis conceditur extra. 245.1
indulgentia est concedenda in honorē Dei,& exaltationē fidei. 248.2
indulgentia super Christi meritum fundatur.exer. 248.2
indulgentia tanta concedit Romanis quanta veniētibus a remotis. 248.2
indulgentia alicui concessa sine causa an valeat.exir 249.2
indulgentia anni iubilei per culpam sequentem impeditur.extr. 250.1
indulgētia plenaria,an cōcedat illi q peregrinationē regsitā morte ꝓuētus implere non potuit.extr. 251.1
indulgentia an possit ꝓbtineri maior per vnum,quàm per alium. 252.2
indulgentia non valet, nisi quinque concurrant extr. 247.2
indulgentiæ vario modo concedunt extra. 257.1
indulgentiæ ob pia opera sunt concedendæ.extr. 257.2
infamis nō potest esse iudex,sed bene arbiter. 590.1
infamia retro notat is,q appellationē interiectā non prosequit. 502.1
infamia notat iudex male iudicans. 252. 1
infamia iuris repellit a multis. extra uag. 64.2
infans quicquid videt ignorat. 371.2
infinitas reprobatur a iure. 12.2
infinitas an reprobetur.ext. 80.2
infinitiuus,q̄ sunt ꝑsentia signat. extra. 40.2
infinitas reprobatur.extr. 190.1
infirmitas in corpore vnde surgit extrauag. 143.1
infula dupliciter sumitur.cle. 112.1
ingrediēs religionē, an intra annum probationis perdat ius ad rē quod habet beneficium. 364.2
ingrediens religionem an possit recipere fructus beneficij infra annum probationis. 334.2
inimicitia repellens procuratorem cōsistit in arbitrio iudicis. 109.1
iniuria dici nō potest, vbi est iuris auctoritas. 567.1
iniuriā passus licet rancorē dimittere teneatur, non tñ emendā. 443.2
iniuria non fit volenti.ext. 63.2
iniuriam ecclesiæ factam papa remittere nequit.ext. 40.2
iniquitas sępe prodit ex adipe,& opulentia.ext. 179.2
Innouata post appellationē an & qñ debeant reuocari vel non. 280.2
innouata post appellationem reuocantur ex officio iudicis. ibidem
inquisitor hæreticæ prauitatis potest remoueri ab eo q̄ sibi iurisdictionē non dedit.cle. 191.1
inquisitores hęreticorū an possint alijs uices suas committere, 190.1
inquisitor hæresis ꝺputatus ab alio q̄ a papa,nō pōt inquirere extra ep̄m etiam cū speciali mandato. 432.2
inquisitor hæresis quem ordinē seruare debet. 433.0
inquisitor hæresis & eps si discordāt quia vnus condemnat,alter absoluit,quid iuris. 435.1
inquisitio non fiat nisi infamia præcedat. 413.2
inquisitio non debet fieri non præcedente diffamatione,aliàs potest appelari 43.2
inquisitio an possit fieri infamia nō præcedente.ext. 32.2
insolens quid notat.ext. 48.2
insolentia quid est cle. 54.2
instituit diœcesanus ꝑsentatū a religiosis sine cōgruę portionis assignatione:an valeat institutio.cl. 160.1
in institutione canonica quattuor requiruntur. 500.1
institutio auctorizabilis pertinet ad episcopum. 384.1
Institutio est triplex. 531.2

Universidad de Deusto
Biblioteca

Institutio quid dicatur. ibidem
Instituere & admittere differũt. 334.2
Instituere quid sit. 532.2
Institutus in re certa, an sit loco legatarij. 316.1
Instrumentum ex originali transumptum quandoque facit plenam fidem extra. 228.2
Instrumenta volens producere post terminum datum, an sit audiendus cle. 239.2
Intentio est attendenda. extra. 91.1
Interdictum de libero homine exhibendo competit cuilibet de populo. clem. 66.2
Interdictum fraudatorium cui & contra quem competit. cle. 66.1
Interdictum de cloacis quibus datur cle. 66.2
Interdictum vnde dicitur 66.1
Interdictum interram latam personas etiam adstringit. extra. 57.1
Interdictum rei spiritalis differt ab interdicto alterius rei tpalis. 480.2
Interdicti sententia potest ferri in collegium. 504.1
interdicto loco non sunt Incolæ interdicti. ibidem 2
Interdicto clero alicuius ecclesiæ, propter hoc non intelligitur ecclesia interdicta. 504.1
Interdici non potest ecclesia per canonicos sine epõ, nisi in duobus casibus. 151.2
Interdictum varias habet species ex trauag. 67.1
Interdictum qnque directe, qnque indirecte fertur. extra. 261.1
Interdictum quando dicatur generale cle. 218.1
Interdictum de mortuo inferendo, ad quid datur. cle. 129.1
Interdictum de pcario cui datur. 129.1
Interdictum quorum bonorum est duplex. ibidem
Interdictum de ripa munienda, qua re inuentum est cle. 129.2
Interdictum vnde vi, contra quem datur. 129.2
Interdictum vti possidetis, habet locum in rebus immobilibus, & in corporalibus 130.1
Interdictum an nondum denuntiatũ quis illud sciens seruare teneatur clemen. 218.1
Interdicti effectus. cle. 206.1
Interdicto etiam durante aliqua possunt fieri licite. cle. 66.1
Interdicta secundum leges sunt multiplicia. 66.1
Interdictorum multæ sunt species. clem. 66.2
Interesse est æstimatio pecuniaria ex trauag. 261.1
interlocutoria transit in rẽ iudicatam sicut definitiua quoad partẽ. 274.1
interpolo quid sit extra. 251.2
Interpretatio larga fit quandoque in beneficijs. cle. 100.1
interrogatoria quæ dantur a parte testibus contra se productis, qualiter debeant concipi. 200.1
interruptio qualiter fit. 535.2
intimatio vnde dicitur. cle. 10.1
intrusus & violẽtus sũ diuersa. 310.1
inuentarium & repertorium idem. clem. 158.1
Inuigilare est valde vigilare. cle. 95.2
Inuitus est qui non probatur consensisse extra. 240.1
Ioannes baptista & Hieremias fuerũt in vtero sanctificati. clem. 192.1
Ioãnis nomen viguit super ceteros in tersummos Pontifices & iuris canonici interpretes. cle. 6.1
Ioannis 22. perfectiones. 6.1
Ipso iure quando dicatur aliquid fieri. 11.1
Irregularis non est præsente excommunicato celebrans. 462.1
Irregularitas ex duob. pueni. 43.2
Irregularitas sine culpa contrahi potest. cle. 196.2
Iubileus quid est. cle. 175.1
Iudex hebens arbitriũ, partẽ cõtra iura condemnare non põt. cle. 236.2
Iudex delicti non potest cogere iudicẽ in cuius territorio est delinquẽs vt ipsum remittat. cle. 101.1
Iudex ad quem, cognitionẽ principalis causæ retinere non potest. 267.2
Iudex ad quem, qnque cognoscit de principali ab initio. 277.1
iudex ad quem quãdo prohibere potest iudici a quo. 279.1
iudex qui ex causa ad testes accedit a quo debeat procurari. 30.1
iudex a quo potest appellan̄ẽ citare si velit grauamẽ reuocare. 283.2
iudex an possit prudere circa ea quæ habent tractum de futuro. 443.2
Iudex an debeat semper iudicare secundũ allegata & probata. 253.1
Iudex appellationis de principali nõ cognoscit ante appellationis discussionem. 2 4.1
iudex dẽt ex officio annullare attẽtata post sniam definitiuam. 279.3
iudex debet inquirere de idoneitate tutoris vel curatoris quem nominauit. 567.2
iudex eccl'esiasticus cognoscit inter laicos in multis casibus. 249.1
iudex æquitans an sententiam ferre possit. 266.2
iudex & multi alij debent esse certi. 49. 2
iudex in quibus casibus pòssit supplere ex officio suo. 86.2
Iudex ordinarius nõ tãtum potest locum maiorem mutare, sed etiam delegatus causa subsistẽte. 165.1
iudex male iudicans per dolum aut imperitiam qua pœna puniat. 222.1
iudex pœnam c. 1. de re iud. non incurrit nisi ex concurrentibus. 253.1
Iudex recte iudicans dicitur ferre iteram. 154.1
Iudex sæcularis sine manu excõmunicationis potest clericum capere in delicto flagranti. 499.2
iudex simplex de facto notorio 248.1
iudex sæcularis ad canonum obseruationem compelli potest. ext. 55.2
iudex multa in litteris non expressa potest extra. 37.1
iudex sæcularis punire põt iam punitum p iudicẽ eccle siasticũ. ext. 67.1
Iudex sententiam laturus multa rimari debet ext. 78.2
iudex non patiat se contẽni. ext. 78.2
iudex electus ab vniuersitate, an de iure communi habeat per superiorem confirmari ext. 14.2
iudex requisitus an dẽat delinquẽte sine cognitione remittere. cle. 97.1
iudex vnde dicitur. cle. 99.2
iudex domesticus quis dr. cle. 99.2
iudex appellationis põt pfigere terminum appellanti, aditer arripiendum, & ad se superiori præsentandum. cle. 100.2
iudex respondens se daturum apostolos intra terminum iuris, terminũ assignat incertum. clem. 102.1
iudex p quattuor corrũpit. cl. 185.2
iudex ,pcedens vno modo de consensu partium an possit illis pœnitentibus & inuitis illum modum prosequi cle. 239.2
iudicis instructio antequam sententiam ferat. 264.1
iudicis præceptum obligat. 180.2
iudicẽ cẽ est honor, & ẽt onus. 157.2
iudices p quattuor corrũpunt. 253.2
iudices quidam tuos grauãt, vt iuuio res appareant. 336.1
iudicibus pluribus datis an possint aliqui sine alijs procedere. 208.1
iudex iudicat ut publica persona. ex trauag. 163.2
iudex, auditor, conseruator, & arbiter differunt. extra. 139.1
iudex inter citandum potest communari se processurum. ext. 159.2
iudicis partes quales sunt in confessum. 162.2
iudici negligenti pœna mirabilis imponitur. ext. 153.2
Iudicium vnde dicitur. ext. 121.1
iudicij locus sit tut' & honest'. 165.2
iudicij 15. significationes declaratur. extr. 156.1
iudicij descriptio ext. 156.1
Iudiciorũ finis sine principio attingi non potest. ext. 162.1
iudices accessorij vñ dãt. cle. 99.2
iudices pedanei qui sunt. extra. 97.2
iudices plures vniuersitati præesse possunt extra. 15.1
iudicium est æquiuocum extra. 77.1
iudicium integrũ dr quod plurimorũ sententijs, cõprobatur ext. 117.1
iudiciũ Dei nõ fallit nec fallit 253.1
iudiciũ multipliciter accipit. 253.2
iudiciũ non debet vendi. 29.1
iudicium per duo dr cœptum. 22.2
iudiciales actus facilius interdicuntur, quàm extra iudiciales. 482.1
iudicatum proprie dr quando appellari non potest. 280.1
Iudiciũ rescindes & rescissorium simul intẽtari possunt. cle. 61.2
iudicium quid est. cle. 235.2
iudicum multiplices sunt species clement. 99.2
Iudæi quare tollerantur a principibus, clem. 81.1
Iudæi possunt testes Christianos per exceptionem cris repellere. 80.2
Iudæi indirecte ab ecclesia excommunicantur cle. 81.1. & 189.1
iudæi

Iuckei quando quo̊ possunt ab ecclesia coerceri. cle. 199.1
Iugum vnde dicitur cle. 148.2
Iugũ Dei est leue & suaue. Ex. 184.1
Iurans seruare statuta illicita, an sit periurus. 200.1
Iurans nõ accusare nihilominus potest denuntiare. 456.1
Iurans nõ alienare, si postea alienet & iuret non cõtrauenire: an teneatur seruare primum iuramentum vel secundum. 200.2
Iurare non dr corporaliter q iurat p̃sente textu Euangeliorum, seu q illa tangit cubito vel pedib. 50.1
Iurare sine causa non licet. 242.1
Iuramentum calumniæ in cuius aĩam per procuratorem præstatur. 222.1
Iuramẽtũ calũniæ quare nõ p̃stabat olim in causis spiritualibus. 221.1
Iuramentum calumniæ, & veritatis differunt. 220.1
Iuramẽtum de calumnia põt peti & p̃stari in qualibet parte litis. 220.2
Iuramentum dicitur illicitum ex animo 242.2
Iuramẽtum maiorem habet auctoritatem quàm res iudicata. 201.1
Iuramentum mutat forum, & validat contractum. 217.2
Iuramẽtum non debet esse vinculum iniquitatis. 573.2
Iurametum ptoptium dicit ir quod præstatur per seipsum vel per procuratorem habẽtem ad hoc speciale mandatum. 59.1
Iuramentum quod posset seruari sine interitu salutis æternæ, qnque non est seruandum. 573.2
Iuramentũ super iniquo statuto seruari non debet. cle. 197.2
Iuramẽta an semper præstari debeãt tactis euangelijs. cle. 187.2
Iuramentorum formæ multæ sunt clem. 183.1
Iurisdictio multa comprehendit. cle. 68 2
Iurisdictio perpetuatur per citationem, etiamsi non peruenit ad citatum. cle. 77.1
iurisdictionem non possit eps extra diœcesim exercere. Cle. 65.2
Iurisdictio per citationem perpetuatur. cle. & Ext. 158.2
Iurisdictionem habent aliqui in suos seruitores. Extr. 276.1
Iurisdictio ordinaria tribuit p legẽ mortuã & p legem viuam. Ex. 40.1
Iurisdictio an perpetuetur p actum nullum. 161.1
Iurisdictio apostolica q̃bus personis committenda sit. 24.1
Iurisdictio episcopi non ita dependet ab archiepiscopo sicut delegatorũ Papæ ab ipso Papa. 138.1
Iurisdictio inefficax in delegãte an sit inefficax in delegato. 158.1
Iurisdictio nõ est sine dignitate. 199.1
Iurisdictio ordinaria est fauorabilis, delegata vero est odiosa. 12.1
Iurisdictio perpetuatur per actum subdelegationis. 165.2
Iurisdictio spũalis omnes creaturas humanas adstringit. Ext. 149.2
iurisdictio spiritualis in multis consistit. 178.1
Iurisdictio sæcularis minor est ecclesiastica. 495.1
Iurisdictio temporalis est minor ecclesiastica. 249.1
Ius ad rem facilius perditur quam ius in re. 289.1
Ius est duplex. 7.1
Ius idem est quod ratio. 531.1
Ius in re & ad rem qũ dicatur. 202.
Ius q̃ sit vnde dicatur, & quomodo sumitur. 531.1
Ius limitãs & limitatum in eisdem casibus habent locum. 294.1
Ius i re vtilis est q̃ ius ad rẽ. Ex 132.1
Ius est quinceplex. Ext. 762.1
Ius priuatum quandoque præfertur communi. Ext. 194.1
Ius naturale an in particulari potest mutari. Ext. 29.1
Ius ad rẽ & ius i re differũt. Ext. 35.2
Ius cõe qnque mutatur. Extra. 8.1
Ius patronatus an possit haberi ex cõsuetudine. 71.1
Ius patronat' laico cõpetere p̃t. 384.2
Ius patronatus non potest tolli a iudice sæculari. cle. 98.1
Ius patronatus transit ad hæredes in stirpes. cle. 161.1
Ius patronatus ecclesiarum bene diuiditur: sed non patronatus libertorum. Cle. 161.1
Ius patronatus quæstiones inextricabiles ,producere p̃t ex hrdum multitudine ad quos transit. cle. 162.1
Ius patronatus per vncias Neapoli diuiditur. 162.2
Ius patronatus multipliciter transfertur. cle. 163.1
Ius patronatus quare laicis concedi tur. Ext. 6.2
Ius ciuile septem modis dr. Cle 94.2
Ius nouum per verbũ, decernimus, inducitur. cle. 130.1
Ius i re & ius ad rẽ differũt. cle. 79.2
Ius est multiplex Cle. 6.2
Iure disceptare quid est. cle. 99.2
Iuris multæ sunt species. clem. 94.2.
Iuris ratio est verbis præponderanda. cle. 130.2
Iura an facilius pmittũt quẽ habere duo curata i diuersis. locis q̃ duas p̃bendas in vna ecclesia. cle. 00 1.
Iura incorporalia inter immobilia computantur. 355.1
Iura contraria per Papam concordari debent. 417.2
Iura dissimilia, rationis dissimilitudo inducit. Ext. 100.1
Iura a iqd ,priũ fore dicẽtia nõ sũt p iniquitatem introducta. Ext. 106.2
Iuriũ correctio vitandae est. Ex. 30.1.
Iura facile soluũt q̃ ligẽt. Ex. 235.2
Iura etiam reuocata nõ sunt a libris abijcienda. Ext. 90.1
Iura condere parum esset, nisi qui ea tueretur existeret. Ext. 157.1
Iuris nomina in qualibet parte perseuerant integra. Ext. 191.1
Iuri suo non renuntiat quis de facili. Ext
Iuris canonici subiectum dr esse homo dirigibilis in Deum & in bonum cõmũne. 533.2
Iuri suo q̃s renũtiare non p̃t. 211.3.
Iuriũ declaro ad Papam spectat. 103.1
Iustificandus impius non est, nec innoxius condemnandus. Ext. 246.1
Iustitia donis aut promissis non dẽt obtineri Ext. 259.1
Iustus caret aduersitate. 439.2
Iustus cũ sederit su p̃ sedẽ nõ aduersabit sibi quicquã malig nũ ibidẽ.
Iuuenibus vtilia à doctis quandoq; spernuntur. Ext. 89.1

L

Labijs tantum Deo seruire an sufficiat. cle. 168.2
Labor non debet esse sine mercede. Extra. 70.1
Labor maxim' ĩ libris scribẽdis. 5.2.
Labor est renumerãdus. Extr. 212.1.
Lac & lanalites ,ducũt. cle. 136.1
Lacus quid dicitur. clem. 129.3
Læsæ maiestatis crimen qualiter cõmittitur. 472.2
Læsio capitis grauior est quàm membrorum. 186.2
Læsio enormis inducit restitutionẽ. 205. 2
Laicus in carnispriuio an potest in pascha esse presbyter. cle. 50.1
Laici qnque vectigalia non tenentur soluere. cle. 106.1
Laicus in necessitate põt cõfessionẽ audire, sed non absoluere. ex. 110.1
Laici an sint ad hospitalitatem adstricti. ext. 19.2
Laicus in clericum quandoq; potestatem habet. 54.1
Laicus potest esse p̃bendatus. 161.2
Laici eccl'as regere non debent. 77.2
Laici clericos vt plurimũ persequuntur. 400.1
Largitas ex affectu & non ex quantitate doni procedit. 588.2
Laus humana est fiuxa & fugienda extra. 100.1
Lectisterniũ q̃d significat. cle. 146.2
Lectores multi ad male interpretandum sunt proni. ext. 119.
Lector pro ingenio audientium se adaptet. ext. 85.1
Lectura per exercitium suscipit incrementum. ext. 72.1
Legati sedis Apostolicæ q̃d facere debent. ext. 127.1
Legatus de latere p̃t beneficia cõferre in sua ,puincia, & concurrit cũ quolibet ordinario. cle. 54.1
Legatus actus suos facit auctoritate legationis. 314.1
Legatus an possit exercere aliquam iurisdictionem extra prouinciam sibi decretam. 155.1
Legatus an possit reuocari a cetu car dinalium. 170.1
Legatus beneficia in curia vacantia conferre non potest. 169.2
Legatus de latere an possit conferre bñficia quorum collatio est ad sedem Apostolicam deuoluta. 169.1
Legatus de latere conferre potest bñficia, sed non alij. 322.1
Legatus de latere an possit concedere fructus primi anni beneficiorũ vacantium. 23.1

Universidad de Deusto
Biblioteca

Legatus de latere non potest cõmittere causam summarie & de plano cognoscẽdam in casibus aliàs a iure non permissis. 413.2
Legatus de latere non potest omnia nisi q̃ excepte sunt excepta. 115.2
Legatus de latere quos electos cõfirmare potest. 115.2
Legatus licet possit reseruare nonnũ pot ius ad vacaturas dare. 168.2
Legatus non cardinalis licet habeat ordinariam, tamen beneficia conferre non potest. ibi.
Legatus missus vel natus nõ potest recipere resignationes beneficiorum. 304.1
Legatus non potest conferre plebaniam collatiuam. 170.2
Legati statuta nõ expirãt legatione finita. 7.1
Legatio quattuor modis finit. 171.1
Legatio est personalis & realis. ibi.
Legati iure Minorib. possunt aliqua reliqui. cle. 229.1
Legatum est & de futuro & de præsenti. 339.2
Legata de futuro & de præsenti differunt. ibid.
Legatorum tres sunt species inter se differentes. 169.1
Lepra & lepra quid repræsentãt. Exitio 2
Leprosi & pauperes a quib. debent sacramenta recipere. cle. 156.1
Leprosorum collegium non est religiosum. cle. 156.2
Lex an recipiat mutationem ex diuersitate beneficiorum. 76.2
Lex an recipiat mutationem ex diuersitate locorum. ibi.
Lex nona tollit antiquam contrariã non tamen statutum. 7.2
Lex incorporata in decretis nõ ẽ seruãda, si sit ꝓtraria canonibus. 354.1
Lex est quintuplex. Ext. 162.1
Lex superiori per inferiorẽ imponi non potest. Ex. 119.1
Lex quæ deuiantes nõ punit, est imperfecta. ext. 222.2
Lex de infinitis constitui nõ potest. ext. 80.1
Lex succumbit canoni vbicunq; peccatum subest. ext. 55.2
Lex duellum permittens succumbit canoni hoc ꝓhibenti. ext. 55.2
Lex nõ dẽt esse delusoria. Ext. 43.2
Legis discriptio. ext. 106.2
legis verba licet offendere seruata mente. ext. 33.1
legis etiam abrogatæ notitia est necessaria. ext. 50.1
leges an sit licitũ audire clerico obtinẽti eccl̃am paroc hialem hẽntem sub se vnicam capellam tñ. 403.2
lex duodecim tabularum quæ fit. cle. 94. 2
libellus alternatiuus an sit admittendus. 259.2
libellus est de substantia ordinis iudicatij. 219.2
libellus in actione iniuriarum qualiter debeat concipi. 177.1
libellus in Publiciana. 260.1
libellus an sit de substantia iudicium, Cle. 435.1
libellus debet offerri si petat̃ à parte. sed si nõ petat̃, sufficit ꝙ petitio in actis redigatur. ibid.
Libellos triplicant cauti aduocati. cle. 237.2
Liberam habens administrationem an possit donare. 139.2. & 153.1
Libere dr̃ facere qui aliquem non tenetur requirere. 160.2
Liberi & filij differunt. cle. 171.1
libertas a Papa ꝑ̃ auferri. ext. 65.2
libertatis definitio. ext 95.1
Libri sũt ad sciẽtiã necessarij. 521.1
libri sine magno labore scribi nõ possunt. 5.2
licentia superioris q̃n requirit̃, anpræcedere debeat. ext. 137.2
licet canon. in prioratibus habet locum Cle. 150.2
licitũ creditq; non punit. ext. 151.1
licitũ ex animo fit illicitũ cle. 201.2
ligius quid significat. cle. 97.1
lima quid sit q̃le. 96.1
litteræ Apostolicæ an sint impetrantibus pro titulo. ext. 35.1
litteræ faculatis non grauant ecclesiam.
littera apostolica ẽ duplex. ex. 139.1
litis pẽdentia facile inducit si libellus in citatione inserit. cle. 77.1
lites sunt abreuiandæ. 267.2
litis cõtestatio an dicat̃ fieri ꝙ appositionẽ exceptiõis peremptoriæ. 476.1
litis contestatio an dicatur ꝙ duos procuratores quorum vnus confitetur, alter negat. 191.1
lite pendente super beneficio, si moritur alter litigantiũ, non est alius subrogandus. 232.1
litigiosa res quando dicatur. 231.1
lites debent esse breues. extrauag. 188. 1
lites ex iurium dubijs sæpe oriunt̃. ext. 187.2
locare non est alienare. cle. 125.1
locus non sanctificat hoiem. ext. 5.2
loci appositio an sit de substantiacõ tractus. ext. 33.1
locus q̃nq; modis accipit̃. ext. 360.2
locus cõtractus debet apponi instrumento per notatium. 263.1
locus q̃n dicatur remotus. 146.1
loca antiqua non pũt mendicantes mutare propria auctoritate. 451.1
loca vicina quæ dicantur. 472.1
locupletari ex alieno re probatur. ex. 198. 2
lucem odit qui male agit. ext. 134.1
Lucrum turpe est extorquendum & pauperibus dandum. ext. 259.2
lucrorum cupiditas ad multa nefaria compellit. ext. 159.1
ludus est clericis ꝓhibitus. ex. 260.1
lupinus animus sub ouili veste a multis geritur. ext. 216.1
lupus ꝙ quo sumit̃ in iure. ext. 48.3
lupum geruntaliqui sub agni specie. ibid.

M

Macellarij qui dicunt̃. Cle. 109.2
Machometus legem Saracenis tradit. cle. 184.2
Magister vnde dicitur, cle. 183.1
Magistratus & officia sibi falso nomine assumẽtes variis pœnis restringuntur. ext. 41.1.
Maioritas circa multa ꝓsideraf. 172.2
Malitijs hominum ꝓuidere est multum difficile. 501.1
Malitijs hoĩum est obuiãdũ. ex. 132.2
Malum vnum ad aliud sæpe sequit̃. ext. 13.2
Mandatum an finiatur per mortem mandantis. cle. 58.2
Mandatum hẽns vt sibi prouideat de dignitate. an possit dignitatem electiuam obtinere cle. 114.2
Mãdatum solũ q̃n ꝓunit̃. cle. 206.2
Mandans & mãdatarius pari pœna puniuntur. 499.1
Mandans soluere an videatur soluere. 448.1
Mandatum speciale in multis casib. exigitur. 195.1
Mandatum de prouidendo de ꝑbenda vacatura, an extendatur ad vacãtem tempore mandati. 303.1
Mandatum Papæ vim habet constitutionis. ex. 1.2
Mandati formam iudex seruare tenetur. ext. 37.1
Manicę & cõpedes sunt vincula. cle. 186. 1
Manifestus vsurarius q̃s dicat̃. 448.1
Manifestũ & euidens differũt. 515.2
Manifesti qui dicuntur. 446.1
Marchio, comes, capitaneus, valuasor quis dicatur 91.1
Mare an sit in alicuius territorio. 51.1
Marito datur interdictum de vxore ducenda. cle. 130.1
Maritus de licentia vxoris ẽt iuuenis cõtinentiã ꝺmittentis ꝑt esse presbyter, non ĩ religiosus: nisi vxor religionẽ profiteat̃. Ext 46.2
Masculinum genus q̃nq; concipit femininum. 70.1
Masculinũ ꝑhẽdit fẽminiñ. 127.1
Mater est honoranda. ext. 97.2
Matris pietatem offendens, filius dici non meretur. ext. 237.1
Matrimonij instõ fuit duplex. 377.1
Matrimoniũ ꝓtrahens ignoranter cũ consanguinea, licet postq̃ scit, illi cohabiter, non tamen excommunicatione ligatur. cle. 179.1
Matrimoniũ scienter ꝓtrahẽs cũ consanguinea vel affine, ipso facto excõmunicationẽ incurrit. cle. 779.2
Matrimonium inii atur, ratificatur & consummatur. ex. 46.2
Matrimonium etiam nullum impedit ordinis susceptionem. 47.1
Matrimonium nõdũ ꝓsummatũ quare dissolui non potest per sacri ordinis susceptionem ext. 46.1
Matrimonium ꝓpotẽtem loqui an sine verbis possit contrahi. ext. 26.2
Matrimonij definitio. ext. 95.2
Matrimonium per quid contrahitur. 201. 1
Matrimonium carnaliter non consũmatum an per Papam possit dissolui. 377.1
Matrimonium contractum inter minores, in quibus malitia supplet ætatem valet: licet adinuicem se non cognouerint. 409.1
Matrimonium per procuratorem cõtrahi potest. 201.1
Matrix est ecclesia baptismalis. Cle. 216. 1
Mediator an possit esse testis. 237.1
Medium inspicitur in specieb. & artificijs, sed in quantitatib. quod minimum est. 560.1
Membrorum dominus propriorum nemo videtur. Extra. 95.1
Memoria labilis est. Cle. 237.1
Mendaciũ occidit animã. Extr. 122.1
Mendicantes confessiones audire & pœnitentias iniungere possunt. Extrau. 155.1
Mendicantes qui dicantur. 451.1
Mensæ prælatorum aliquando bona quædam applicantur. Cle. 200.2
Mensis diuiditur per calendas, idus, & nonas. 586.2
Mercenarius mercede dignus est. Extrau. 68.2
Messis multa, operarij pauci. extrau. 179. 1
Meta quid est. Clem. 185.1
Metus quid est. 203.1
Metus vanus non inducit restitutionem. 203.1
Metropolitanus in trib. casib. cognoscit de subditis suffraganei. 489.2
Militem voluntarium Christus eligit. Ext. 52.2
Ministri generalis electio intra quod tempus fieri debet. Clem. 232.2
Ministri quidam sunt infideles domi nis suis. Cle. 188.1
Ministro generali decedẽte, qui dẽt ad electionem conuenire. 506.2
Ministros paucos & bonos melius est habere quàm multos malos. 381.2
Minor p se põt eãs spirituales, aut ab illis dependentes tractare. 212.1
Minor ꝫ hens, & iurãs non cõtrauenire, pdit bñficiũ restitutionis. 204.2
Minus prohibetur quandoq; vbi magis permittitur. Cle. 126.1
Mirabilia septem notantur in sacramento altaris. cle. 172.1
Miserabilis dupl̃r sumitur. Ext. 57.2
Misericordia Dei non potest mensurari. Ext. 51.1
Misericordia Christi est immensa. Clem. 213.2
Missa non est de horis. Clem. 49.1
Missa integraliter ẽ audiẽda. cle. 168.2
Missam dimittat sacerdos propter ex communicatum. Clem. 215.1
Moderatio ꝺspit diminutionem. Cle. 161. 1
Mœnia quæ dicantur. 92.1
Monachus prælatus ecclesiæ secularis quod officium dicet. Clem. 170.1
Monach⁹ sibi acq̃rere nõ põt. cl. 190.2
Monachi singulis mensibus communicent. Clem. 147.2
Monachi claustrales soli in capellis manere non debent, sed bene perpetuo instituti. Clem. 150.1
Monachalis ordinis laus & vituperiũ. Cle. 146.1
Monachus an possit ab abbate licentiari, vt eat ad annum iubileum. Extra. 250.2
Monachi sunt mundo mortui. Extra. 140. 1
Monachi an possint esse testes. ibid.
Monachi sunt misericorditer corrigẽdi. Extra. 221.2
Monachorum appellatione includuntur abbates. Ext. 221.2
Monachorum ambitio plus est compescenda quam aliorum. 175.1
Monachus monasterio acq̃rit. 121.2
Monachus q̃ ex domo sua audit doctorem legentem in legibus, an incurrat excommunicationem. 328.1
Monarchia vnde dicatur. 98.1
Monasteriorum exẽptorum duæ sunt species. Clem. 152.1
Monasteria quædã monialium ꝑ mares reguntur. cle. in g̃l. lege regunt̃, & non leguntur. 22.1
Monasteria monachorum cũ cordigero ingredi non debeãt, de quarum monasterijs intelligatur. 526.2
Moneta falsa ab oculis fidis facile discernitur. Extr. 238.1
Moneta an per principem deteriorari possit. Ext. 58.1
Monera regis extra regnum non habet cursum. ibid.
Monetam cudendi ius per consuetudinem, acquiri pot̃st. 58.2
Monetam cudere nulli priuato competit. ibid.
Moniales non sunt ordinum capaces Clem. 47.2
Moniales eligentes scienter indignã, an sint priuatæ ptãre eligẽdi 125.2
Monitio debet præcedere excommunicationem. 140.1
Monitio canonica quæ dicat̃. 484.1 & 495. 2
Monitio quando dicatur nominatim facta. 496.2
Mõra purgari non põt ab eo qui intra tempus non eligit taxationem decimæ vel residuum. Ext. 9.1
Mora an possit purgari. 516.1
Mora in pœna incursa à iure purgari non potest. 80.1
Mora in pœnis à iure iam incursis an possit purgari. 73.1
Mora vltima nocet. 501.1
morbo est adhibenda medela. Extra. 230. 1
morosus quis dicatur. 553.1
mori est naturæ debitum soluere. Extra. 201.1
moriuntur magni vt parui. Ext. 201.2
mortuus an prius sit ad suam parochiam portandus; si alibi eligit sepulturam. Ext. 199.2
mortuus si resurgeret, beneficium nõ recuperaret. Ext. 190.1
mortuo aliquo an possit intestina extrahi vt expectent amici. Ext. 201.1
mortuis q̃nq; pœna imponit̃. Ex. 202.2
mors per sensus ad animam intrat. extrau. 20.2
mortui an possint absolui. ext. 109.2
mors ciuilis an æquiparetur naturali. 19. 2
mors ciuilis naturali æquarat̃. 141.1
mors & absentia æquiparantur. 159.2
mortuus æquiparatur absenti non reuerso. ibid.
Morte delegati re integra, expirat iurisdictio subdelegati. 159.1
mos quid. Clem. 94.1
motus proprius surreptionem excludit. Clem. 118.1
motus proprius legati anexcludat surreptionem sicut motus proprius Papæ. 172.1
motus proprius non operatur dispensationem. 315.2
motus proprius non intelligitur, nisi id in gratia exprimatur. 316.2
mulier seminans discordiã inter moniales super electione facienda, an incurrat excommunicationẽ. 127.2
mulieris hæreticæ filij puniuntur: nõ autem nepotes. 431.2
mulieres non sunt personaliter ad iudicium trahendæ. 380.2
mulierum est simul loqui. 264.1
mulierum conditio q̃nq; melior est quàm virorum. 127.1 & 211.1
mulieres Romanę pro machinarum reparatione crines abscinderant. Cle. 152. 2
multitudo est canonib. inimica. 13.1
mundi misera est vallis lachrymarũ. Ext. 75.2
mundi generationes sunt sex. 4.2
mũd⁹ ille pelagus ẽ ext. in textu. 225.1
munimenta quid sint. 269.2
munimenta vnde dicantur. 67.2
munus & donum qualiter differant. 421. 2
munus est triplex. 19.2
mutare an & quando liceat suum propositum. 568.1

N

Narratiua verba Papæ probant plene, si fuerit de suo facto, & supra his fundetur intentio ipsius. 464.1
Narratiua verba Papæ, vtrum probẽt. Clem. 90.1
Natura humana prona est ad peccandum. Ext. 98.2
Natura rei an in aliam mutari possit per Papam Ext. 23.1
Natura imitatrix est vitiorũ: & cursus ꝓcliuus est ad voluptatem. 511.2.
Necessitati se ꝓponenti non est succurrendum. Ext. 129.1
Necessitas non subiacet legi. 520.2
Negatio facit rem dubiam. Ext 12.1
Negatio duplex affirmat. Clem. 52.2
Negatiua quare non probatur. 234.1
Negatiuum factum, licet sit improbabile est tamen ponibile. 333.1
Negatum censetur quod expresse non conceditur. Extra. 203.1
Negligentia electorum in ꝓsentando electionem, an noceat electo. 61.2
Negligens quando dicatur impetrãs primam vacaturam. 301.2
Negligentia est eruditionis nouerca. Extr. 89.2
Negotium vnde dicitur. Extr. 203.2
Negotia plura sunt quàm vocabula. Extra. 80.2
Negotiationes non debent fieri in templo. 399.2
Nepotes etiam regum continent appellatione filiorum. Extr. 23.1
Nihil fit sine Deo. ext. 34.2
Nobiles dẽnt esse liberales. Ext. 34.1

Universidad de Deusto
Biblioteca

Nobilitatis ratio in multis est haben da. Extra. 34.1
Nocentes & innocentes ad paria iudicandi non sunt. Ext. in tex. 217.2
Noctes æquantur diebus in Septembri. Clem. 96.1
Noctua nocte videt. Extra. 151.1
Nominum mutatio qua rõne fiat. 2.1
Nomen summi pontificis quare in eius creatione mutatur 2.1
Notarius laicus potest priuari officio per ecclesiam. 32.1
Notarius effect' monachus, an possit veteres rogationes complere 400.1
Notarij apostolici in magno sunt numero. Extrau. 153.1
Notionem quis dicatur habere. 247.1
Notorium multipliciter dr. Clc. 93.2
Notorius criminosus, an possit appellare. 275.1
Noualis terra quæ sit. 513.2
Nouale quid sit Cle. 138.2
Nouæ rei nouum suggeratur remedium Ext. 6.1
Nouerca ꝙuit in priuignos. Clc. 96.1
Nouitius an cogatur profiteri 371.2
Nouitij pñt ad sæculum redire 105.1
Nouum & vetus qualiter intelligantur. 70.2
Nullus, est vniuersale negotium. Clem. 114.1
Numerus præsidentium secundum quantitatem subiectorum est deputandus. 135.1
Numerus perfectus qñ dicatur. 4.2
Numerorum quatuor sunt generationes. ibid.
Numerus centenarius est perfectus. Extrauag. 249.2
Nunc & nil aliud de tempore constat haberi Ext. 96.1

O

Obedientia est inter prælatum & subditum. 548.2
Obediendum est potius Deo quàm hominibus. 58.1
Obedientia est melior quàm victima Ext. 73.2
Obedire Papæ est de necessitate salutis. Clem. 193.1
Obectiones ℈ formã electionis vel postulationis vel prouisionis. 57.1
Obiectiones ꝓtra pſonam electi. ibid.
Obiectiones ꝓtra pſonas eligẽtiũ. ibi.
Oblationes qñq; ꝑ laicos, qñq; per clericos colliguntur. Ext. 213.2
In Obligatione generali non veniunt vxor & liberi. 584.1
Obligatus nullus præsumitur. 543.1
Obligatio an inducatur ex antiqua præstatione. Clem. 97.1
Obligatio naturalis in ciuilem deduci non potest. Clem 197.2
Obliuio interdum fallit. 90.2
Obsidat' triplex est mod'. Ext. 64.1.
Occasio delinquendi tollenda est. 446. 1
Occultum non ꝓsumitur quod omnib' publicatur. Ext. 159.2
Occupare qñ dicat qs negotiũ. 197.2
Occupari senat in malam partẽ. 70.2
Occupo, dupliciter ſumitur. Clc. 78.2
Oculus est triplex. 99.1
Oculo priuatus non promouet. 516.2
Oculi sunt duplices. Ext. 38.2
Oeconomi definitio. 61.1
Officium iudicis potest interponi ad priuatam vtilitatem. 246.1
Officium qñ dicatur duplex. 395.2
Officium ſuum nemini dẽt esse damnosum. 106.1
Officio duplici quem fungi vetatur. Extra. 200.2
Officio priuatus an censeatur priuatus beneficio. 38.2
Officia singula singulis sunt committenda personis. 322.2
Officia diuina non sunt in locis interdictis celebranda. 462.1
Officium iudicis non semper perpetuatur per litis contestationem. Clem. 60.1
Officiorum curæ quædam sunt, quæ irrita esse non possunt. Clem. 152.2
Officium & administratio idem sunt. Ext. 163.1
Officio duplici quem fungi iure vetatur. Ext. 141.1
Officiarij Papę diuersi sunt. Ext 186.2
Officium maculat, qui in eo delingt. Ext. 73.1
Officialis epi est ordinarius. 273.1
Officialis epi habet iurisdictionem ordinariam. 152.1
Officialis epi an possit dare alium officialem. 151.2
Officiales foranei vnde dicant. 174.2
Officialis electi confirmati potest à Papa delegari. Clem. 17.2
Officialis forane' qs dicat. Cle. 17.1
Officialis episcopi an possit esse conseruator. Clem. 17.1
Officialis capituli potest à Papa delegari. ibid.
Officiales epi pñt esse plures. ibid.
Omnibus publicatum non præsumit incognitum. Ext. in tex. 238.1
Onerum quædã sunt realia, quædam sunt personalia. Ext. in tex. 257.2
Onus non aspiratur sed honor. 104.2
Opera bona linguas latrantes non timent Extra. 153.1
Operarij sunt augendi aucta messe. Extrauag. 179.2
Oportet, est verbum necessitatis, & quandoque honestatis. 264.2
Oportebit, præsens & futurum tempus significat. Cle. 122.2
Opus idem meritoriũ laudabilius est in vouente ℣ in alio. Clem. 173.1
Oppidum quid sit. 505.1
Opponens contra electum vel postulatum, si sit epus, non tenetur pſonaliter comparere de mente constitutionis, cupientes. 90.1
Opponens contra personas eligentiũ an dicat proprie opponere contra formam vel contra pſonam. 47.1
Opponens plura crimina contra electum, & vnum solum probans, an euiret pœnam. 48.1
Opponens plura & probans alterum quod sufficit ad victoriam, an dicat succumbere. 58.1
Opponens contra electum vel postulatum plureseuidentes defectus, si de aliquib. probet de alijs non, an dẽat repelli. 68.1
Opponens contra electum quod est illegitime natus, hoc probare debet. 68.2
Opponenti cõtra electum an sufficiat dicere, dico ipsum periurum, homicidam, vel excommunicatum. 54.1
Opponentes an cogantur per constitutionem, cupientes, venire ad sedem apostolicam quando sunt plures electi. 83.2
Opponentes contra electionem & nõ appellantes, an teneantur venire ad sedem Apostolicam. 47.2
Oraculum quot modis dicitur. 63.2
Oratoria an liceat vnicuique habere. Ext. 99.2
Orare tenent̃ et perfecti. C'em 192.2
Ora sine aspiratione & cum aspiratione quid denotat. Clem. 112.2
Oratorium quid sit. 457.2
Oratorium priuatum quilibet in domo sua erigere potest, & vide quod ibi notatur. 457.1
Oratio Theodosij Clem. 177.2
Oratio de necessitate non fit ad Oriẽtem. Clem. 176.1
Oratio debet esse brevis Clem. 176.2
Oratio ꝓ quem porrigenda est. Clem. 176. 1
Oratio unde dicitur. Clem. 175.2
Oratio ad quem porrigi debet Clem. 175. 2
Orationis descriptio. ibid.
Orationis diuisio. ibid.
Orationis condones & modus orandi. Clem. 186.1
Orationis effectus duplex est. Clem. 176. 2
Orationeq̃d petendum est. Clc. 176.1
Ordinarius potest cognoscere de cãsuę ecclesię: licet non de sua ꝓpria. 461. 1
Ordinarius potest committere cãmetiam simplici clerico. 25.2
Ordinarij inquisitiõis officiũ ꝓprijs expẽsis explere debẽt extra. 233.1
Ordinarius quis dicatur. 449.1
Ordinarij appellatione qui comprehẽduntur. 178.2
Ordinarius in iure pro quibus accipitur. 174.2
Ordinatio clerici quando dicatur canonica. 145.1
Ordinatus sine titulo habens tamen patrimonium, an agat contra prælatum. 328.1
Ordinatus à non suo epo sine licentia superioris an sit ab executione suspensus. 144.2
Ordinatus ante ætatem legitimam qualiter punitur. Cle. 50.2
Ordinata in ueteri testõ reperiuntur aliquãdo mutata in nouo. Ext. 108.2
Ordo episcopalis dicitur maior qui reperiri possit. 485.1
Ordo clericalis conferẽ ꝓ solam primam tonsuram. 456.2
Ordo scripturæ seruandus est. 300.2
Ordines minores large dicuntur sacri. 143.2
Ordines recipere an & quib. pœnis cogatur clericus beneficiatus. 63.2
Ordines ecclesiastici quare dicuntur gradus. 468.1

Ordines quibus temporibus possunt conferri. 259.1
ordines quo tempore conferri possunt. 141.2
ordines nouẽ sũt in ecclesia Dei 2.1
ordines in aliena dioecesi non potest quis celebrare. 327.2
ordo Carthusiensium præ cæteris ampliori potiẽ prærogatiua. ext. 215.1
ordo potest esse annexus præbendis vel dignitatibus varijs ex causis. cle. 48.2
Ordo claustri diuersus ab ordine curię. cle. 149.1
ordo sancti Francisci est triplex. cle. 219 2
Ordinem iudiciarium non põt papa tollere, nisi in suo foro. clem. 65.1
ordines mendicatiũ q̃ sũt. cle. 142.2
ordo minorum posset totus per papã tolli. Ext. 80.1
oriundus de ciuitate qs dicat. 446.1
os in cœlum ponunt, qui papæ detrahunt. ext. 216.1
oscula libidinosa sunt mortalia. clem. 194 2
osculum varijs ex causis præstatur. Ext. 75.1
ossa cadaueris restituere tenent inde bite sepelientes. 362.1
Oues morbidæ sanas inficiunt. Ext. 217. 2

P

Pacis auctor sine pace non bene colitur. ext. 134.1
Pactum non valet quod detrahit honori Di. ext. 261.2
pactum de succedendo, siue de nõ succedendo, non valet. 188.1
pactũ ꝓtra naturã factũ nõ valet. 41.1
pactum quid sit. cle. 26.2
Paganorum iura an sint illæsa seruanda. extr. 58.2
pallio archiepiscopus vti non põt in alia prouincia clem. 205.2
papa multa bñficia sibi reseruat, cum multis prouidere habeat. ext. 30.2
papa & Imperator vocant se seruos. Ext. 22.1
papa non est purus homo. clem. 7.1
papa potest super fidei articulis declarationem facere. ext. 74.1
papa habet utrũq; gladium, ext. 39.2
papa solus i' ī vacaturis ꝓfert. ex. 35.2
Papa ab omnibus, est sanctus habendus. ext. 218.1
papæ constitutionẽ infringẽs an grauiter peccet. ext. 33.1
papa nuullus audeat dicere, Domine cur ita facis. Ext. 37.2
papa mortuo ecclesia non est sine spõso. cle. 23.2
Papa mortuo Cardinales Cardinalem creare non possunt. 25.1
papa non est proprie vicarius Petri. cle. 83.2
papa papã inducit in testẽ. cle. 87.1
papa non concedit alicui vt suppleat propriam negligentiam. cle. 44.2
papa est vicarius Dei. clem. 82.1
papa per participium non absoluit. clem. 200.1
papa carentia est maxima necessitas. clem. 26.2
papæ potestas est magna in ijs quę sũt iuris positiui. cle. 178.2
papæ mor' ꝓptius qd opera. cl. 117.2
papæ conteminẽs obedire paganitatẽ incurrit. cle. 192.2
papa qui ecclesiam fœdauit, an post mortem bonæ memoriæ dici pos. sit. ext. 235.1
papa qualiter est sup. ius. ext. 182.2
papa ante suam coronationẽ dispẽsationes & gras facere põt. ext. 262.2
papa in perceptione fructuũ est fabri cæ præferendus. ext. 184.2
papa cunctorum credentium saluti ꝓ spicere adstringitur. ext. 256.1
papæ subesse est de salutis necessitate. ext. 149.1
papa potest conferre prælaturas ad tẽpus. 17.2
papa an possit d'poni p̃ p̃ insufficientiam, & qd de alijs prælatis. 135.1
papa totius orbis obtinet principatum. 379.1
papa recipiendo aliquos in filios non censetur eos eximere. 465.1
papa põt prælaturas & beneficia sub conditione vel ad certum tempus conferre. 16.2
papa & Imperator deponũtur propter hæresim. 257.2
papa compellit Imperatorẽ iustitiam facere, & certis in casibus ius canonicum obseruare. 258.1
papa est episcopus totius orbis 418.2
papa papæ legem non imponit. 39.1
papa antiquo iure conferebat episcopatus. 93.2
papa tollens cõsuetudinem vel statutum, an videatur tollere consuetudinem vel statutum iuratum. 107.1
papa an possit tollere legem ciuilem. 58 1
papa est dioecesanus in loco exempto sicut episcopus in loco suæ dioecesis non exempto. 457.2
papa quare statim post confirmationem suam reuocat gratias sui prædecessoris. 161.1
papa a nemine confirmatur. 135.2
papa an sit homo. 90.1
papa cur se uocat seruum seruorum. ext. 3.2
papa cum Cardinalibus nihil facit sine causa. ext. 5.2
papa multi sanctiores pũt esse. 92.2
papa qualiter vocat Cardinales. ibid.
papa diuersa habet nomina. 8.1
papa an possit dare ius ad beneficia vacantia. 301.1
papæ præsentia omnem solemnitatẽ supplet. 309.1
papæ credendum est eiam de his quę uidit ante papatum. 135.2
papali sedi uacãte an Cardinales possint uti potestate papæ. 53.1
parietem communem an possit unus sociorum altero inuito destruere & reficere. 577.1
parochiani quib. diebus in sua parochia Missã audire dẽnt. ext. 155.1
parochiano credit, qui se dicit habere licentiam a curato. clem. 203.1
parochiani an possint se opponere cõtra electũ in eorum episcopũ. 56.2
parochialia iura quæ dicantur. 189.2
pars maiori si facit aliquid, an semper valet. 355.2
partes aliquotæ qnæ sunt. 4.2
partes duæ capituli in multis casibus requiruntur. 333.1
participians excommunicato maiori, non incurrit maiorẽ excommunicationem sine monitione. 843.2
pastor singulorum ouium vultus in spicere debet ext. 179.2
pastor bonus oues pſeruat a ferarum incursibus, ext. 255.2
pastoris boni officium clem. 166.1
pastoralis in quot & quibus titulis reperitur, ext. 229.1
pater & filius singuntur eadem persona, ext. 24.1
pater filium corrigere debet, ext. 75.1
pater offenditur in filio, dominus in seruo, iudex in subdito. 257.2
pater non potest filium priuare quarta. 585.2
pater relinquens filio quotũq; titulo, an tollat querelam. 300.1
patere legem quã ipse tuleris 417.1
patientia multa tolerat. ext. 89.2
patria & natiuitas operantur vt carius vel vilius vendatur mancipiũ 143. 1
patronus laicus ad præsentandum quattuor menses habet, ecclesiastico sex. 385.1
patronus in ecclesia patronata aliqua consequitur emolumenta. 371.1
patronati sunt triplices cle. 163.1
patroni plurium ecclesiatũ possunt inter se facere quod vnus sit patronus in vna, & alius in alia. 163.1
patrono quæ iura debent, cle. 161.1
pauci quot dicuntur, 86.1
pauperib. subueniendũ est. ext. 242.1.
pauperum vniuersitas gerit vicẽ certæ personæ. 359.1
paupertas est iusta causa annectendi vnum beneficium alteri. 353.2
paupertas excusat. cle. 190.2
pauperatis occasione multa fiunt, 30.1
paupertatis ratio in multis est habenda, ext. 70.2
pax non est hodie inter homines ꝓp sex causas. 257.1
pax commoda spiritualia & temporalia producit. ext. 60.1
pax in terris quibus precibus a Deo peti debet, ext. 226.1
pax non est impijs, ext. 249.1
peccator in Deum & in ecclesiã delinquit. 538.2
peccatum, delictum, & crimen differunt. 537.1
peccatum contra naturam est pessimum, & si totus mundus eo vteretur, non esset excusatio. 416.1
peccatum iterarum plus punitur, extrauag. 72.2
peccatum est iniuste vti re aliqua. ext. 105.1
peccat mortaliter, qui venit cõtra mãdatum præceptiuum papæ, ext. 79.1
peccantes corrigere, an sit præceptiquo ad omnes, ext. 411
peccatũ dicitur mortale dupliciter. clem. 194.2

Universidad de Deusto
Biblioteca

peccatores an exaudiantur a Deo.cle. 151 1
peccatum vnum sua mole attrahit aliud extra. 39.1
peccati pœna debet esse infinita. ext. 247. 2
peccata de quib. curati & fratres absoluere possunt,ext. 241.1
peccata peccatores onerãt. ext. 255.2
pecuniæ appellatio omnes res continet,ext. 261.1
pecunia & denarius differunt, clem. 225. 1
pedagij ratione orta quæstio inter lenatorẽ ipsius & delatorem rerum qualiter terminabitur, clem. 167.1
pelle sub agnina latitat mens sæpe lupina,ext. 89.1
pendentia multa impediunt, 171.2
pensio non obligat ad residentiam. 295 2
pentecoste quid est,& vnde dicatur. cle. 175.1
penuria indigentiam notat. 379.2
peremptorius terminus quis dicitur. clem. 50.2
perfectionis beatificæ omnem gratiã an quis in hoc sæculo possit obtinere cle. 393.1
periculum dicitur a pereo.cle. 133.2
periurus tripliciter punitur. 244.2
permutatio non contrahitur in re aliena.ext. 90.1
permutatio expeditur superioris officio cle. 127 2
permutatio beneficiorum non impeditur p gratias expectatiuas. 356.2
permutatio non tenet si non intercueniat consensus eorum qui habent eligere. 316.1
perpetua indulgentia qñ dicatur. 38.1
perpetuum dupliciter exponitur. cle. 100. 1
personæ ecclesiasticæ debent esse cõstantiores reliquis,cle. 41.2
persona quæ non est, re aliqua vti nõ potest.ext. 95.1
persona dicitur aliquis personatum habens.ext. 37.1
pertinax quis dicitur.cle. 13.1
pertinax quis dicitur esse,ext. 101.2
pertinere verbum qualiter intelligitur. 133.2
petitio iuri consona exaudiri meretur,ext. 244.2
petitorium si intentetur per vnum, & possessorium per alterũ,quis prius audietur.cle. 71.1
petitorium quid sit cle. 91 2
petitorio suspenso transire licet ad possessorium,sed non ecõuerso.cle. 71. 1
Petrus sanctus dicitur clauiger. extr. 253 1
Petri & Pauli laudes. ibid.
Petrus per verba fuit creatus papa. clem. 95.2
pileus a pilis dicitur,cle. 112.1
pluralis locutio duo comprehendit. ext. 168.1
plus in qualitate non includit minus in quantitate. 559.2
podagræ non generantur illis quib. victus subtrahitur, 522.1
pœna an propter dignitatem sit diminuenda.ext. 12.1
pœna immunitatem nõ præstat.ext. 65. 1
pœna est ad emendationem introducta,ext. 62.2
pœnæ sunt ob maleficia soluendæ. ext. 60.2
pœna pro vno actu & pro pluribus potest esse æqualis.clem. 204.2
pœna de sui natura est perpetua.clem. 124. 2
pœna etiam temporalis diminutionẽ status continet.clem. 17.1
pœnarum species variæ sunt iure statutæ.cle. 211.1
pœna non debet infligi sine culpa. ext. 129.1
pœna vna in aliam quandoque mutatur,ext. 129.2
pœna pecuniaria quandoque imponitur pro delicto. 221.2
pœnę non sunt extendẽdæ.ext. 130.1
pœnæ spiritales non possunt exerceri per moniales ext. 177.1
pœnarum quædam sunt spiritales, quædã temporales,ext. 262.2
pœna cap. cum in cunctis, contra eligentes scienter indignum, an habeat locum in inferioribus dignitatibus. 94.1
pœna alicui imposita an intelligitur perpetua.ext. 174.1
pœna corporali mitius puniuntur superiores quam inferiores 383.2
pœna inefficax in aliam conuertitur. 118. 1
pœna in matrimonio interuenire non potest. 32.2
pœna non censetur imposita ipso iure per verba futuri temporis: puta, innodetur,priuet, &c. secus p verba præteriti temporis, 416.1
pœna quæ opponitur per verba futuri temporis an intelligatur ipso iure vel per sententiam. 83.2
pœna spiritualis est maior temporali 515 1
pœna statuta contra eos q. grauant eccl gentes an habeat locum contra grauantes patronos præsentantes. 69
pœna transgredientis canones. 71.1
pœna vel odium non debet conuerti in præmium. 575.2
pœnę quare sunt inuentæ. 389.2
pœnitentia in pane & aqua p quos potest imponi. 469.1
pœnitentia an recipi possit a presbytero non habente curam de licentia proprij sacerdotis,cle. 203.2
pœnitentiæ impositio absolutionem præcedere debet,cle. 134.2
pœnitere est pœnam pro peccato tenere,ext. 204.1
pœnitentia pro peccatis iniuncta ante indulgentiam, an tollatur per illam,ext. 250.1
pœnitentiæ sunt arbitrariæ qualiter intelligatur,ext 247.2
pollicitario quid sit.cle. 87.2
pollicitationis descriptio,ext. 54.2
pollutio loci facti ex quibus procedit.cle. 169.1
populi ab ecclesiarum frequentia nõ sunt retrahendi,ext. 153.2
portio canonica cui ecclesiæ soluenda est. 363.2
portionis appellatione media pars cõtinetur. 368.2
portio canonica non debetur de relicto facto ecclesiæ, in qua quis non sepelitur,cle. 136.1
positio vel responsio ad positionem an possit renocari. 244.2
positio & interrogatio qualiter differant. 233.2
positio copulatiua in vno vera, & in alio falsa an possit totata negari. 200. 1
positionis descriptiones. 233.2
positiones vñ habuerunt ortum,ibid.
positiones quare fuerunt introductę. 233 2
positiones quando possunt fieri ibi.
positionibus respondere nolens an & qñ habeatur pro confesso. 180.1
positionibus debet respondere pars, non aduocatus. 233.2
positionis vsus multum releuat probantem,cle. 138.1
positiones negatæ in articulos deducuntur. ibid.
possessa communiter negliguntur frequenter,ext. 116.2
possessio duplex. 518.2
possessio quasi pedum positio. 535.1
possessio centum annorum habetur loco tituli pro suo. 250.1
possessio sola bonæ fidei impedit vires priuilegij. 368.1
possessionum alia facti,alia iuris, alia facti & iuris. 516.1
possessorium quid sit.cle. 91.2
possessio quid est,cle. 124.1
possessio in pecunia nõ est a dominio separata.cle. 226.1
possessio in beneficijs non attenditur. 532.1
possessor pacificus an dicatur qui minoris partis bonorum possessionẽ obtinet. 533 2
possessor pacificus an dicat curatus q. post adeptam possessionem patitur controuersiam. ibid.
possidẽs dolose a principio, et si sine dolo desit possidere, tenetur. 560.1
possidere & in possessione esse sũt diuersa. 226.2
possumus, quod honeste possumus. clem. 236.2
posse dicimur quod de iure possumus. 579.2
posse malum non est posse. extraua. 163 1
possumus qđ de iure possumus. 19.2
postulatio in montalibus locum habet. 123.1
postulatio si non admittatur a superiore,an non admittens dicatur inferre iniuriam postulato. 87.2
postulatio epi mendicantis facta in discordia an valeat. 98.1
postulatio innititur soli gratiæ, electio vero iuri communi. 40.1
postulatio quid sit. 44.2
postulatio de quibus sit. ibid.
postulatus ad ecclesiam qualiter debeat respondere præsentantibus postula-

postulationem. 177 1
potentia aliquando prodest,aliquando nocet. 139.2
potest verbum negatiue prolatum, necessitatem importat,sed affirmati ue non. 732.1
potest quis p alium quod nequit p se. 583.2
potestas ordinata & soluta in principe reperiuntur ext. 35.2
potestas tertena subest spirituali. ex trauagan. 147.2
præbenda proximo vacatura est affecta recepto in canonicum. 345.2
præbendam meliorem optare valens an possit optare minorem. 43.1
præbendarum collatio ad quos spectat. 16. 1
præbendæ singulari maioris ecclesiæ potest p epiſcopum & capitulum ecclesia vniri.Clemen. 126.2
præbendas duas in eadem ecclesia habere non licet. 120.1
præcepta naturalia quæ dicuntur. clem. 100. 1
præcepto superioris etiam dubio parendum est.extra. 77.2
præcessor & prædecessor qualiter differant. 135.2
præconis vox paucis innotescit Clement. 63.1
prædicare non licet in aliena parochia: nisi licẽtia à rectore parochialis habita. 383.1
prædicare an possint fratres minores sine licentia,& à quibus est danda. 525. 2
prædicandi officium an delegari possit. 142.1
prædicatio non semp retrahit audientem à peccato. Ext. 240.1
prædicatio mulierum etiam religiosarum est periculosa.ext. 216.2
prædicatoris quæstiones aboleuit Conc. Tri. 242.1
prædicatores multi in ordinib. mendicantium reperiuntur.ext. 154.2
prædicatoris boni officium, 521.1
prædicatores præceduntalios mendicantes. 99.1
prædicatio verbi Dei in diuinis includitur.cle. 68.1
prædicandi officium ad quos spectat clem. 188 1
prædicandi facultas non omnibus est permissa.cle. 155.1
prædicatores nemini detrahere debẽt clem. 140.1
prædicatoribus an liceat nominatim vitia prælatorum tangere.cle. 284.1
præfigere quid est.cle. 99.2
pragma quid est. 100.1
prælatus sine mandato potest nomine ecclesiæ restitutionem petere. clemen. 60 1
prælati nomine non continetur rector ecclesiæ.cle. 134.1
prælatus intendere debet subditorũ quieti.ext. 197.2
prælatus bonus multa bona facit ecclesiæ.ext. 184.1
prælatus incontinens in sua gloria maculam ponit ext. 240.2
prælatus vigilem pastorem imitari debet extrauag. 161.1
prælatus ergi subditos pastoris officium peragere debet. extrauagan. 245. 2
prælati superiores pauciores sunt quã inferiores Extraua. 144.2
prælati sunt pastores & custodes.ext. 191. 1
prælati non debent esse crεduli. Ext. 245. 2
prælatorum aliqui consecrantur, alij benedicuntur,ext. 129.1
prælatorum gesta sunt subditorum exempla Extra. 220.2
prælatorum vicem gerentes varijs cẽseturnominibus ext. 220.1
prælatus causas arduas non agit sine conuentu: sed bene causas leues 238. 1
prælatus debet corrigere excessus de consilio sui capituli. 42.1
Prælatus iurisdictionem obtinens tẽporalem potest etiam specialiter causam criminalẽ delegare. 405.2
Prælatus exemptus habens curam & populum non exemptum tenetur ire ad synodum 463.1
prælatus an habeat liberã administrationem. 121 1
prælatus potest iniuriam ecclesiæ illa tam punire. 467.2
prælati sunt plures vel pauciores deputandi pro necessitate subiectorum. 206.1
prælati se absentantes debent dimittere suos vicarios. 400.1
prælati sint similes Nabuthæ & Ambrosio. 402.2
præpositus subditis suis durus, est à statione sua expellẽdus.ext. 245.1
præscriptio non currit minori. Cle. 61. 2
præscriptio quando dicatur inter præsentes & absentes 27.2
præscriptio tanti temporis de quo nõ extat memoria in cõtrarium, qualiter debeat probari. 200.1
præscriptio quadraginta annorum, quandoque currit contra ecclesiam Romanam. 252.2
præscriptio non currit contra Romanam ecclesiam,in ijs quæ sibi in signum specialis priuilegij reseruauit. 333.1
præscriptio an currat contra dominum. 260.1
præscriptio quid sit. 354.1
præscribi non potest contra obedientiam principis. 477.2
præsens in ciuitate est qui in suburbijs.extra. 44.2
præsens dicitur, qui præbetur sensibus clem, 134.2
præsentes & interessentes sunt diuersi. 290.1
præsentatio mandati Apostolici, facta vni ex collatoribus an afficiat alium. 344.2
præsentatio spectans ad patronum clericum,& laicum simul debet fieri intra sex menses. 386.1
præsentatio quæ est. 307.1
præsentatio quid dicitur. 531.2
præsentatio fit per litteras. Cle. 209 1
præsentatus per maiorem septem annis, præsertur præsentato per eius tutorem. 109 1
præsentatus per religiosos non admittendus nisi sibi debita portio assignetur. 291.2
præsentato ius ex præsentatione nõ quæritur.Ext. 39.2
præsertim tenetur dupliciter. extra. 160 2
præsidenti negligenti datur coadiutor. 148.2
præsides qui dicuntur. 101.1
præstimoniæ sunt beneficia ecclesiastica & perpetua extra. 124.1
Præsul Romanus est omni lege solutus.Ext. 36 1
præsumptio quandoque excludit probationem in contrarium faciendam. 417.2
præsumptionum alia facti, alia iuris 540 2
præsumitur quis virtutibus plenus & non diuitijs 541.1
præsumptio an admittat probationẽ in contrarium.extra. 44 2
præsumitur bonum de quolibet.ext. 83. 2
præsumitur ex futuris circa præterita.clem. 124 1
præsumptoribus illicitorum est obuiandum.ext. 234.2
præuaricator quis dicatur. 204.2
Princeps qualiter est solutus à lege. extra. 163.1
principis voluntas legis habet vigorẽ, qualiter intelligitur.ext. 164.1
princeps vnde dicitur. cle. 170.2
principis auctoritas propter duo est necessaria.cle. 62
principis appellatio multos comprehendit.cle. 170.2
principi est pro ratione voluntas cle. 25. 2
princeps vnde dicatur. 91.1
princeps voluntarios labores appetit,vt quietem subiectis præparet. 224. 2
princeps ex causa potest ius alterius auferre. 138.1
princeps quare fingitur habere omnia iura in scrinio pectoris 7.2
princeps est lex animata in terris.extra. 15.2
princeps & leges cunctos defendere debent ext. 34.2
princeps alterius iuri derogare non intendit.ext. 37.2
princeps in terris est dictus lex animata.ext. 96.2
principis indulgentia aliquid afferre debet.extra. 25.1
principes ecclesiam defendere tenentur.Ext. 57.1
principium & finis pendentia considerantur.clem. 76.3
prior tempore potior est iure. 19.1
prior tempore potior est iure in his quorum par est causa. 302 2
priores non habent ius eligendi prælatum in maiori monasterio,a quo prioratus eorum dependent.454.1
prioratus an sit dignitas.cle. 17.2
prioratus manualis æquiparatur in

Universidad de Deusto
Biblioteca

multis perpetui bñficijs,cle. 131.1
prioratus appellatione quid continetur extra. 168.2
Prioratus est duplex. 297.1
prioratus litterarum uel gratiæ apostoliæ qualiter probetur. 38.2
prioriſſa non debet benedici. 124.2
priuilegium Papæ potest à censura ecclesiasticæ præseruare extra. 111.1
priuilegium ex illicito facit licitum extrauag. 60.1
priuilegium quandoque in totum euacuatur. extra. 8.1
priuilegium tollitur per non usum. extrauag. 11.2
priuilegium ex causa reuocari potest Extra. 85.1
priuilegium etiam sine scriptura ualet. Clem. 277.2
priuilegio de decimis laborum non soluendis,duo sunt necessaria. Clemen. 139.2
priuilegium habet suam uim statim cum peruenit ad illum cui concessum est. 322.1
priuilegium nociuum est reuocandum. 24.2
Priuilegium unius partis ad alium extenditur. 87.1
priuilegium speciale mentionem de hac facere de generali. 481.1
priuilegium quid sit. 9.1
priuilegium extinguitur uarijs modis. 546.1
priuilegium aliqñ est psonale ex parte concedentis,aliquando est personale ex parte recipientis. 17.2
priuilegiũ speciale non tollit gñale nisi de eo expresse mẽtio fiat. 558.2
priuilegia materiam iniuriandi præbent. 458.2
priuilegia principis sunt perpetua. 500. 1
priuilegiorum aliud est personale. aliud reale. 540.1
priuilegiatus,an possit recipere fructus primi anni beneficiorum uacãtiũ,æquiparatũ usufructuario. 23.2
priuilegiati sup recipiendis fructibus beneficiorum uacantiũ primi anni qualiter debeant recipere. ibid.
prius,in decr. capitulum de referri. est nomen. 240.1
probatio p scripturam est promptior quàm p testes,Ext. 26.1
probatio semiplena non sufficit ubi ius exigit plenam. 48.1
probationum copia non debet angustari. 247.2
probatio quandoque de necessitate p scripturam fieri debet. ext. 129.1
probati & non probandi sunt eligendi.clem. 134.2
processus generales contra quos fiunt per Papam,clem. 62.1
processus in causis plenis omisso iuris ordine etiam de partium consensu,non tenet.clem. 239.2
processus agitatus contra eligentes an præiudicet electo. 86.2
processus habitus cum excommunicato etiam publice,ualet antequam opponatur & probatur excommunicatio. 248.1
procliuis quid sit,clem. 6.1
proconsul,quis dicatur. 170.1
procurator factoris satisdat de rato,& procurator rei de iudicato soluendo 191.2
procurator generalis licet ponat uel respondeat contraria, non tamen facit dominum peierare. 245.1
procurator in rem suam quis dicitur. 161.1
procurator constitutus post litẽ contestatam substituere non potest.ibid.
procurator ad iudicia differt à procuratore ad negotia. 192.1
procurator reuocatus pendente reuocatione non procedit in principali. 192.2
procurator in rem suam uel post litem contestatam an reuocet substitutum à se. 194.1
procurator primus an reuocet p constitutionem secundi. 197.1
procurator non debet pacisci de quota parte litis. 197.1
procurator constitutus ad eligendum an possit compromittere. 132.1
procurator in causa criminali an debeat admitti,& an ualeat processus agitatus cum illo. 210.1
procurator in causa principali non tenetur defendere in causa appellationis. 241.1
procurator qui non accepauit mandatum,potest testificari pro constituente. ibid.
procurator utrum acquirat obligationem personalem domino suo. 445. 2
procurator stipulando an & quando acquirat domino suo. 445.2
procurator reuocari potest, licet dominus iurauerit non reuocare. 201. 2
procurator an teneatur post litẽ contestatam uel quasi contestatam probare mandatum,uel cauere si dubitatur. 48.1
procurator ad eligendũ constitutus qualiter debeat iurare. 131.1
procurator legitime constitutus ad eligendum,si non admittitur an possit appellare. ibid.
procurator an admittatur in iudicio ubi agitur de crimine. 87.1
procurator constitutus ad eligendum an possit substituere. 132.1
procuratoris definitio. 118.2
procuratoris officium est utile. 190.1
procuratorem constituens ad eligendum uel matrimonium contrahendum non censetur per hoc eligere uel contrahere. 132.2
procurator quis dicitur quadruplicater. 70.1
procurator inhabilis habens mandatum substituendi, an substituere possit.clem. 58.2
procurator ad petendam licentiam cedendi datus,quando potest reuocari.Clem. 42.1
procurator an teneatur præcise dominum defendere clem. 55.2
procuratoris actus post reuocationem gestus an sit validus,cle. 42.2
procuratio uisitandi debita toti non potest.clem. 165.1
procuratio uisitationi est annexa clemen. 152.2
procurationes plures eadem die recipere non licet Cle. 165.2
procurationum numerus dierum numerum non excedat.Cle. 166.1
procuratoris factum an domino noceat.extra. 195.2
procurationes quandoque in uictualibus, quandoque in pecunia repetuntur.Extra. 212.2
procurationes subditos multum grauant.Ext. 246.1
procuratio an possit tolli præscriptione.Extra. 32.2
procuratoris nomen multa comprehendit.ext. 44.1
professio debet fieri in scriptis.104.2
professio tacita inducitur ex delatione annali habi us. professorum. 370. 2
professio tacita & expressa diuersimode obligant. 370.2
professio tacita qualiter fit. 370.2
professus tacite potest eligere. 101.1
professio multa bona inducit. extra. 461 1
professio est duplex,scilicet expressa & tacita,quæ multis modis inducitur. Cle. 144.1
professio an inducatur p delationem habitus religionis.cle. ibi.
prodolor,an sint duæ partes.Clemen. 208. 1
prõmissio uacaturorum an sit omnino reuocata. 341.1
promotio quid ẽgnificat. cle. 181.2
promptitudo quid ẽgnificat.clemen. 81. 1
promotus ad sacerdõtium ante ætatem legitimam,an sit capax præbẽdæ sacerdotis. 3 6.2
promotus ad beneficium curatum debet intra annum ad ordines promoueri,licet ecclesia nullos habeat reditus. 331.1
promouendus debet habere quatuor qualitates. 258.2
propago est equiuocum clẽ. 195.1
propẽsius quid significat.cle. 48.1
propinquitas nocet quandoque Extraua. 167.2
proprietas esset inutilis si ab usu sem per separaretur. 520.2
proprietatis abdicatio est duplex extra 105.2
protestatio impossibilis uel contraria actui nihil operatur. 206.2
protestatio per factum cõtrarium tollitur. 102.1
protestatio contraria facto non prodest cle. 19.1
protestatio quandoque iuuat,quandoque non. 55.2
prouidentia diuina infallibilis. Extra 2:6. 1
prouisio quæ dicatur. 47.1
prouisio habet vim electionis & confirmationis. ibi.
proxeneræ qui dicuntur. 236.2
proximum defendere licet. 488.1
prudentiæ propriæ innitentes facile labuntur in errores.Ext.233.2
Prouidentiæ propriæ non est inniten dum Extrauag. 272.2
pubertas debet esse completa ad hoc quòd quis religioni obligetur 371.1
pubertas requiritur ad professionem faciendam,Clem. 144.2
publica delicta sunt occultis grauiora. Extrauag. 117.2
publicatio constitutionis quare fit, Extrauagan. 43.2
pudor est maxima pars pœnitentiæ, 581. 2
puer doli non capax, aliquem occidens,an sit irregularis.Clem.196.1
pueri & aliàs beneficiari non dicuntur idonei ad beneficia, 304.2
pugnus unde dicitur,Clement. 146.2
punitur unus pro alio,Extrauag.43.1
pupillus an habeat uocem in electione dignitatis inferioris ab episcopo 198.2
pupillus sine tutore suam conditionem facere potest meliorem, sed non deteriorem 515.1

Q

QVadragesima duplex dicitur, Extrauagant. 249.1
Quadragesimo quid comprehendit, Clem. 186. 1
Qualitas beneficij obtenti debet per impetrantem exprimi,Clem.113.2
Qualitas intrinseca uel extrinseca quæ sit, & an præsumatur esse in quolibet homine 68.1
Quarta debetur delegato in uita soluto,Clement. 136.2
Quasi. qualiter accipitur,Extra. 49.2
Qui non habet in ære luat in corpore,Extrauagan. 138.2
Quia & quoniam, licet idem significent,tamen quantum ad situm differunt,Clement. 5.1
Quia frustra, de usuris, peculiariter declaratur 577.1
Quies ex corde est nobis appetenda, 529. 1
Quodcunque dicens, nihil excipit, Clemen. 103.2
Quod si non omnes,&c. & vt omnes, &c. multum differunt 160.2
Quot capita,tot sensus. 85.1

R

RAtihabitio mandato comparatur 117.1
Ratio de arbitrarijs non redditur, Clement. 63.2
Ratio edi debet à capite,Clem 200.1
Ratio allegari potest deficiente iure scripto 108.2
Ratio à capite est edenda 387.1
Ratio suadet ob maleficia pœnas solui 383.2
Ratio est edenda à capite 447.1
Ratio de arbitrarijs non potest reddi. 13.2
Rationem de arbitrarijs reddere non cogimur 147.2
Ratum est carum,extrauag. 71.2
Receptio monachorum facta vltra facultates conuentus,valet 380.1
Recipere & admittere differunt 291.2
Reconuentio non fit coram iudice appellationis,Clem. 72.1
Rector parochialis dicitur publica persona 449.1
Recusatio alicuius delegatorum an debeat proponi coram omnibus, an coram recusando tantum,156.2
Recusato episcopo eligendi sunt arbitri.& quare non habetur recursus ad superiorem 157.1
Recusare volens unum ex iudicibus datis cum clausula, quod si non omnes,&c.an debeat illam proponere coram omnibus,an coram recusando tantum ibidem
Redempti sumus non sanguine hircorum aut vitulorum,sed agni immaculati,Extrauag. 252.2
Pro redemptione captiuorum uasa ecclesiastica possunt vendi etiam laicis 562.1
Redditus & fructus qualiter differant 71.1
Redditus annui an sint inter immobilia computandi,Clement. 229.2
Redditus quid dicitur, Clem. 123.1
Redditus obtinentur ab ecclesijs varijs modis,Extrauagant. 212.1
Redditus pro Missis celebrandis à decedentibus relicti non sunt aliquatenus diminuendi,Extr. 184.2
Referendarius quid est,Extrau.139.1
Regens,quare sic dicitur,Extra. 56.2
Reges quare subsunt ecclesiæ 140.2
Regio dicitur à rege,Clement. 146.2
Regina uidua reginæ nomen perdit si nubat inferiori, Extrauag. 22.2
Regum filiæ an patiantur priuilegio filiorum,Extrauagan. 22.2
Regibus est proprium donare, 139.2
Regis cor est in manu Dei,Ext. 107.1
Regnum in seipsum diuisum desolabitur,Extrauagant. 71.1
Regalia quid importent 70.2
Regnum Franciæ Papa fauore prosequitur,Extrauagan. 243.1
Regula unde dicitur, Extrauag. 73.2
Regulæ cancellariæ quam vim habent,Extrauagan. 1.2
Regula qualiter definiatur, & quid sub ea contineatur 530.1
Regula per quæ verba constituatur, 503. 1
Regula exiure sumitur 527.1
Regula an constituat ius de nouo, 503. 1
Regula,dolo facit, in possessorijs locum non habet 574.1
Regulæ officium 530.2
Relapsus vere non potest dici,de quo non constat an fuerit lapsus 421.1
Relapsus dicitur qui incidit in hæresim, licet non incidat in illam, in quam semel fuit lapsus 421.2
Relapsus in hæresim quando dicatur quis 421.2
Relatio fit ad præcedentia,Ext. 216.2
Relaxatio interdicti ad cautelam, quare non habet locum sicut relaxatio excommunicationis 497.1
Religio vnde dicitur,extrauagan.73.2
Religionem si quis ingreditur non dispositio de bonis,quid fiet de illis 224.1
Religio est inter Deum & hominem, 548. 2
Religione diui Francisci non omnes digni sunt 526.1
religionis habitus sine ipsius veritate parum prodest,Extrauag. 215.2
religio non approbata ingredientem non obligat,Extrauagan. 47.1
religionis meritum perdit, qui se ab obedientia subtrahit.Extrau. 83.1
religiosus an & quando possit transire de vna religione ad aliam, 322. 2
religiosus an debeat eligi vel postulari, 100.1
religiosus electus non valens habere licentiam consentiendi à suo superiori,quid agere debeat 62.1
religiosus etiam fauore studij non potest monasterium dimittere sine licentia prælati 434.1
religiosus mendicans de licentia sui prælati potest vitam eremiticam eligere 451.2
religiosus vnius monasterij non debet in alio promoueri 321.2
religiosi hæretici non debent dici religiosi 424.1
religiosi habentes decimas antiquas ex priuilegio habebunt ex nouali bus: secus si ex præscriptione percipiebant antiquas 569.1
religioso sepulturam eligere non permittitur à iure 365.2
religiosis an possit imponi austerior status per Papam. 379.1
religiosus extra clausturn fingitur viuere non posse,Extrauagant. 19.1
religiosus proprietarius est in sterquilinio sepeliendus,extrauag 58.1
Religiosi, an velle & nolle habeant, Extrauagant. 76.2
religiosi non possunt dici curati, Extrauagan. 176.1
religiosi sine sui superioris licentia se absentare non debent,Extrauag. 216. 1
religiosi persona electionum & multorum aliorum est susceptiua, Extrauagan. 138.1
religiosæ mulieres quid facere debent,Extrauagant. 217.1
religiosus potest ecclesiæ sæcularipræesse,Clementin. 124.2
religiosus per episcopum institutus supplendo abbatis negligentiam, an possit per ipsum abbatem reuocari,Clementin. 45.1
religiosus quandoque sine prælati licentia potest esse in iudicio,Clement 58.1
religiosus an possit esse officialis episcopi,Clement. 17.2
religiosus est verbum generale, Clement. 58.1
religiosus an possit hospitalibus præfici,Clement. 157.1
religiosi sæpe excæcantur ambitione,Clementin 41.2
religiosi per multas clementinas ligantur,Clementin. 215.2
religiosi mendicantes etiam licite transeuntes ad non mendicantes non habent vocem in capitulo, nec ad administrationes possunt assumi, Clementin. 142.1

Universidad de Deusto
Biblioteca

Religiosi nō attrahant aquam ad molendinum, Clemen. 202.1
Religiosi quem habent pro proprio prælato, Clementin. 124.2
Religiosorum redditus quandoque consistunt in venatione, Cle. 148.1
Remedium nouum non debet antiquum tollere, Extrauagant. 260.1
remissio differt à redemptione, Extrauagan. 248.2
remissio fit in delictis: sed non in contractibus 216.1
remittere & admittere differunt, 291. 2
remissio à pœna & culpa conceditur à solo Papa, Clementin. 214.2
remissiones festi corporis Christi pauci participant, Clementin. 177.2
Renuntiatio beneficiorum in cuius manibus est facienda, Clem. 43.1
renuntiatio facta in fraudem expectantis, non nocet ipsi expectanti, 126. 2
renuntiatio generalis casuum fortuitorum an valeat, 195.1
renuntians beneficio an habeatur pro mortuo 18.2
renuntiare futuræ successioni non licet 188.2
repræsaliæ possunt concedi quando dominus vel ciuitas requisiti nolunt iustitiam facere 467.1
repræsaliæ non sunt ad personas ecclesiasticas extendendæ 467.2
res optime sui natura satis ordinatur, Clementin. 234.1
rerum propriarum administratio non est ingenuis auferenda, Extrauagant. 57.2
Rem suam vel sibi debitam quis quandoque remittere nequit, Extrauagan. 223.1
res transit eum onere suo, Extrauag. 212. 2
rei communis adiudicatio fit, si diuidi non possit, Extrauagant. 201.1
rei æstimatio restituenda est, si res subtracta perijt 537.1
respublica potius religione & officio quàm labore corporis continetur 55.1
rescriptum quare non tollit legem contrariam 8.2
rescriptum large & stricte sumitur, 10. 2
rescripta ad lites futuras non extenduntur, Clementin. 21.1
rescriptorum tenor est ponderandus, Clemen. 122.2
reseruatio legati quando dicitur sublata. 171.2
reseruatio sola sine decreto an afficiat ignorantes 130.1
reseruatio dignitatis inferioris ab episcopo interueniens post electionem, an afficiat ea quæ sunt ipsius electionis consecutiua 119.2
reseruatio & electio si fiant eodem die, quæ illarum sit potior 130.1
reseruationes beneficiorum sunt odiosæ 171.1
reseruare an possit Papa episcopatum ex sola voluntate sua 130.1
responsum certum super incerto dari nequit, Extrauagan. 10.1
restitutio cui sit facienda 537.2
restitutio etiam post quadriennium à tempore læsionis petitō 204.1
restitutio quid est 20.2
restitutio duplici iure petitur 205.2
restitutionem vsque ad quattuor annos potest ecclesia petere 204.1
restitutio quando peti debet ab ecclesia minore & maiore læsis, Clementin. 60.1
restitutio post quadriennium data an teneat, Clementin. ibidem
restitutio & plena restitutio in idem sonant, Clementin. 197.2
restitutionis & executionis tempus currit à tempore sententiæ, Clem. 103. 2
reuocatio grauaminis verbalis debet verbo fieri, realis re- 284.1
reuerentia inter maiorem & minorem 548.2
reuocatio procuratoris non intimata iudici, vel parti, an valeat 192.1
reus ex causa superuenienti potest condemnari vel absolui 261.2
reus non potest conuenire actorem excommunicatum quem excommunicationis vigore repulit, 11.2
reus conuentus coram delegato, an possit reconuenire actorem coram ordinario 15.1
reus fatuus esset, si probaret defensiones suas actoris intentione non fundata, Clement. 238.1
reus quandoque tenetur instrumenta edere ad fundandam intentionem aduersarij sui, Clement. 198.1
rex prodigus & negligens an possit priuari regno 160.1
rex Franciæ Papæ fauore prosequitur, Extrauagan. 243.2
Roma communis est patria 145.2.& 215. 2
romana c. decies in 6 reperitur 137.2
romani Pontificis manus est magnæ virtutis, Extrauag. 188.1
rubricæ sunt authenticæ 4.1

S

Sacerdos tenetur ad continentiam etiam ex voto 377.2
Sacerdos labens in hæresim qualiter est puniendus 414.2
Sacerdos non celebretnisi saltem duobus præsentibus 562.1
Sacerdos simplex potest absoluere à sententia canonis vel hominis in mortis articulo 508.1
Sacerdotium non liberat à patria potestate 212.2
Sacerdotum persecutores, Domini sunt crucifixores, Extrauag. 63.1
Sacerdos debet esse intra annum promouendus ad beneficium curatum, & ad perpetuam vicariam, Clem. 61. 1
Sæuientibus imponenda est temperies fræni 503.2
Sacerdotium præcessit regalem potestatem, Extrauagan. 147.2
Sacerdotes dicuntur sub eodem vexillo militare cum Papa, Ext. 154.2
Sacrilegium dicitur crimen mistum, 257. 2
Sacrilegium incurrit, qui manus violentas in episcopum iniecit, Clem. 206. 1
Sacrilegiorum diuersa sunt genera, Clement. 206.1
Sæuientibus imponenda est temperies fræni 500.1
Salarium notariorum per quem iudicem debeat taxari 32.1
Salaria scriptorum sunt in libro prouincialium comprehensa, Extraua. 71. 1
Saltus, viuaria & garenæ quid notant, Clemeet. 148.1
Salus non est sine charitate, Extraua. 74. 2
Salutem omnium optat Deus: vult enim omnes ad agnitionem veritatis venire, Clemen. 14.1
Salus nostra est videre Deum, Extrau. 143. 2
Sanctio dupliciter sumitur, Clem. 6.2
Sanctio legum, ff. de pœnis, optime declaratur 558.1
Sanctio quid dicitur 24.2
Sanctio est pœnalis constitutio, Ext. 48. 1
Sanctio quid est, Extrauagan. 28.1
Sanguinem elicit qui nimis emungit, Extrauagan. 41.1
Sanguinis effusio polluit ecclesiam, 394. 1
Sanguis impij de manu prælati requiretur, Extrauagant. 239.1
Sanguinis gutta sufficisset ad redemptionem generis humani, extrauagant. 2.
Saraceni duo genera sacerdotum habent, Clement. 184.2
Saraceni campanis non vtuntur ibi.
Saraceni quinque horas obseruant, ibidem
Sarculum quid sit, Clemen. 5.1. & 7.1
Satisfactio præcedit in manifesta offensa, Clement. 180.2
Satrapæ qui dicantur 90.1
Scandalum est vitandum, Extra. 74.2
Scandalis ecclesiasticis obuiandum est à prælatis, Extrauagan. 227.2
Schismatici tunicam dñi inconsutilem scindere nituntur, Ext. 225.2
Schismaticus qualiter est puniendus, 439. 1
Schismatici qui dicantur 438.2
Scholaris existens aduocatus vel procurator, & in fraudem scholas intrans, non gaudet priuilegio scholarium 400.1
Scholaris cui causa à Papa in loco studij committitur, expensas non habebit. 29.2
Scholaris vnde dicatur 2.2
Scholares reprehendendi sunt, qui vestes doctoribus solum congruentes assumunt 459.2
Scholastici comparantur venatori, extrauagan. 36.
Scientia vel ignorantia quando præsumatur 144.
Scientiæ imperfectum expensarum perfectione quandoque suppletur, Clement. 183.1
Scientia cum sacerdotio mulcis diuinitus insuta fuit, extrauagan. 110.1

Sententia ab euentu est. Ext. 109.2
Scriptura non est de substantia extrauagantium, Ext. 2.1.& 126.2
Scriptura loqui dicitur, Extrauagan. 97. 1
Scriptura dicitur authentica duplici ter, Clem. 19.1
Scrutinium tribus modis dicitur. 49. 1
Scrutinij forma difficilis est. 105.2
Seculi abusiones sunt xij, Cle. 149.1
Secundo receptus ex gratia speciali quandoque præfertur omnibus alijs. 331.1
Sedere debet iuxta quando res de qua agitur plenam causæ cognitionem desiderat. 166.2
Sedes apostolica vbi dicitur esse cum vacat, Ext. 5.1
Sedes apostoliea est vbi est Papa extrauag. 40.1
Sedisiosi qua pœna sunt puniendi, Ext. 46.2
Senarium numerum perfectum esse 1. 2
Sendatum quid notat. Cle. 147.1
Sensualitas quid est, Cle. 192.2
Sepultus in cœmeterio tempore interdicti, an debeat ex humari, cle. 231. 2
Sepelire, est mortuum humo vel tumulo condere, Clem. 133.1
Sepeliri non possunt mortui tempore interdicti: etiam in quattuor magnis festiuitatibus, Cle. 136.2
Sententia non statim est executioni mandanda, Cle. 91.2
Sententia transit in rem iudicatam, Clem. 106.1
Sententia nulla non est sententia, Clem. 79.2
Sententia vnde dicatur, & quid sit, Clem. 71.1
Sententia definitiua quid est. 72.1
Sententia interlocutoria quid est, 71. 2
Sententia in quacunque parte actorum certificari potest, Clem. 114.2
Sententia infirmationis lata post tempus appellationis prosequenda, an possit appellatus petere vt prima sententia executioni mandetur, Clem. 106.2
Sententiã ferre sine expressione causæ vtile est, Clem. 96.1
Sententia Papæ in melius mutari potest, Ext. 121.2
Sententia contra extrauagantem lata, an teneat, Ext. 1.2.& 226.1
Sententia certa super incerto dari nequit, Ext. 13.2
Sententiæ tot sunt quot capita, Ext. 81. 1
Sententia interlocutoria & definitiua differunt, Clem. 78.1
Sententia conuentionalis quid, Cle. 72. 2
Sententia Papæ an possit rescindi, Extrauag. 163.1
Sententia est per iudicem & non per alium recitanda. 265.1
Sententia an sit contra confitentem in scriptis ferenda, 413.1
Sententia lata in causa criminali an possit statim executioni demandari. 434.1
Sententia lata pro minore curatorem non habente valet & tenet. 574.2
Sententia definitiua non potest reuocari per iudicem. 283.2
Sententia interlocutoria potest reuocari, sed non definitiua. 41.1
Sententia non potest valere pro parte, & pro parte non. 553.2
Sententia hæretici non tenet. 166.1
Sententia super crimine lata statim est executioni mandanda. 435.2
Sententia interlocutoria an debeat ferri in scriptis. 265.2
Sententia potest in multis casibus ferri sine scriptura. ibid.
Sententia lata à iudice suspecto non tamen recusato, valet. 158.1
Sententiæ iniquæ obediens meretur. 500.1
Sententiam suam an possit iudex interpretari. 573.1
Sepeliri an debeat filius vbi pater est sepultus; vel vbi auus & proauus ab antiquo habent sepulturam. 564. 2
Sepeliri non debent hæretici. 330.1
Sepulturæ libera est electio, extraua. 155. 1.& 109.1
Sepultura vario modo à iuribus inhibetur, Clem. 131.1
Sepultura alibi electa an sit funus ad ecclesiam propriam prius portandum, cle. 127.2
Sepultura potest eligi in loco minus religioso. 392.2
Sepulturæ ius regulariter ptinet ad solas ecclesias parochiales. 187.2.
Sepulturam eligi penes se procurantes religiosi qualiter sunt puniendi. 362.1
Sepulturam eligens in aliqua ecclesia ex pacto, voto, vel iuramento, an debeat in illa sepeliri, si aliàs ab intestato in illa erat sepeliẽdus 300. 2
Secta, & secta differunt, cle. 147.1
Sequester an fructus beneficij in emptiones prædiorum pro beneficio conuertere, possit, clem. 78.2
Sequester quid dicitur, clem. 77.2
Sequestratio beneficij in casibus certis non fit. clem. 78.1
Seruus ecclesiæ bene meritus potest manumitti. 560.2
Seruus religionem professus a domino repeti potest. 574.1
Serui negotiationi præpositi potestas expirat per mortem domini 304.1
Seruit nemini sua res, Ext. 92.2
Seruitus personalis est triplex, Ext. 93. 1
Serui efficiunt captiuitate, Ext. 63.2
Seruus contra dominum supplicare potest, clem. 151.2
Seruitus est duplex, clem. 193.1
Seruitores quem habent procuratorem, clem. 203.1
Seu, alternatiua, præcedentia & sequẽtia respicit, Ext. 167.1
Sigillum episcopi an sit testimonium publicum, Ext. 172.2
Sigillo alieno signare licet, 176.2
Silentij commendatio, cle. 7.2
Simile & idem differunt Ext. 168.1
Simonia dẽ labes, Ext. 229.2
Simonia est iure diuino & humano damnata, Ext. 230.2
Simoniaci an sint excõicati. 231.1
Simoniace q̃sita sũt restituenda. ibi.1
Simoniacum est pactũ p q̃d promittit clericus ad sacros ordinatus sine titulo, non inquietare episcopum super beneficio. 383.1
Simoniam mentalem committit qui principaliter pro denario ad horas vadit. 259.2
Simplicitas est duplex. Ext. 108.1.
Simpliciter vnde dicitur, clem. 234.2
Simulatio est & bona & mala, Extra. 99. 1
Simulata æquitas duplex est iniquitas, Clem. 255.1
Sine figura & strepitu iudicij quid important. 280.1
Sobrietas multa bona facit, Ext. 57.1
Socij qui dicuntur, Clem. 207.1
Socius oĩum bonorum damnatus ex pactu pp cõtumaciã, vel ex malefitio nihil recuperat a socio 333.1
Socius criminis qualiter & qua forma debeat repelli a testimonio ferendo. 237.1
Societas tollit suspicionem, & mores informat. 380.1
Solicitudo nimia est vitãda, Ext. 89.2
Solutio particularis multa habet in commoda, Ext. 139.2
Sordes sunt in angulis, Clem. 211.2
Sorores minorum sunt in duplici differentia, Clem. 154.2
Sors multipliciter sumitur, Cle. 7.2
Sotulares vnde dicuntur, Cle. 148.2
Specialiter iniunctum plus timetur quàm quod generaliter imperatur Ext. 163.1
Species derogat generi. 304.1
Spiritussanctus vnde procedat. 6.1
Spiritualis quilibet sanam mentem habet, Ext. 148.1
Spiritualitas est duplex. 148.1
Spiritualia antecedunt temporalia. Ext. 147.1
Spoliatus contra quem notorie constat de non iure, non debet restitui. 226.2
Spoliari omnibus bonis, & maiori parte bonorum, paria sunt, Ext. 7.2
Spoliatus qui intentauit petitorium potest illo suspenso ad possessorium venire, Clem. 70.2
Sponsalia cõtraliens cũ moniali, an incurrat excõicationem, Clem. 179.2
Sponsalia quid sint. 406.2
Sponsalia contracta sub cõdõne, q̃ hr pro non adiecta, inducunt impedimentum publicæ honestis. 407.2
Sponsalia ꝓtacta sub ꝓdõne, q̃ tacite inurat, cessent cõdõnalia: & iõ nõ inducũt impedimẽtũ publicæ honestatis cõditione deficiente. 407.2
Sponsalia vnde dicuntur. 408.1
Spõsalia ꝓtracta añ septẽniũ ratificant verbo vel facto, putao sciando spõsam post septennium. 408.2
Sponsalia de præsenti non dissoluunt p suscepiõnẽ sacri ordinis. 327.2.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Sponsalia de præsenti quare dissoluuntur per ingressum religionis: & non per susceptionem sacri ordinis. 377 2
Sportulæ an debeantur delegatis iudicibus. 30.1
Stagnum quid dicitur, Cle. 181.5
statutum pœnale quandoque extenditur ex rationis identitate, Extr. 21. 1
Statuta prædecessorum per successores mutari possunt. Ext. 120.1
statutum cum incipit esse nocuum, mutari potest. 42.1
statutum iuri cõi consonum noua cõstitutione tollitur. 8.1
statutum legati est perpetuum. 10.1
statutum potest fieri à capitulo ecclesiæ. 15.2
statuta non sunt seruanda, nisi sint rationabilia. 24.2
stigma quid significat. 500.2
stipulationes indiuiduæ inter hæredes non diuiduntur, cle. 161.1
studentes sibi & alijs proficiũt. 454.2
studio nimium intendere, solet ęgritudines inducere, Cle. 230.1
stultus non debet esse melioris cõditionis quàm sapiens. Ext. 119.2
stultus non debet esse melioris conditionis quàm peritus, Ext. 250.1
stylus curiæ in committenda causa appellationis, Cle. 105.1
subdelegatus à collega præoccupante iurisdictionem, præfertur alteri collegæ. 161.1
Subditi quiescunt principe vigilante Ext. 60.2
Subdiaconatus est sacer ordo. Extra. 45. 1
subditus proprie dr qui ratione domicilij est subditus, Cle. 68.2
subiecta talia sunt qualia permittantur ab eorũ prædicatis. Ext. 175.2
sublimari præsumitur quis ob sua merita. Ext. 231.
subrogatio fratrum an possit pluries fieri. 106.2
substitutio quando dicitur fieri per verba directa, & quando per obliqua. 357.1
substitutio pupillatis quibus verbis fiat, & quare fuit inuenta. 360.1
substitutio vulgaris expressa quando que continet tacitam pupillarem. ibidem 2
substitutio compendiosa an teneat post pubertatem. 158.1
substitutio compendiosa facta p verba directa vel obliqua, quando habeat locum, & qũ expiret. 359.2
substitutionum alia dicitur directa alia obliqua 359.2
suspectus est qui operas ingerit in iniuitum. 19.2
suffragium multa significat. 63.2
suorum appellatione quæ continentur, Ext. 115.2
superior niti debet vt inferiores sint obedientes, Ext. 243.2
suppletio quandoque fit de iure & de facto Ext. 155.2
supplicium seuius datius quàm iuramin. strans, Cle. 212.2
Suspensus ab officio donec restituerit, restitutione facta censetur ipso iure restitutus. 139.1
Suspensus ab officio, est suspẽsus ab omnibus beneficijs. ibidem.
Suspensus non semper indiget absolutione. 286.1
Suspensus ab officio, an sit suspensus à beneficio. 166.2 & 254.2
Suspensus à beneficijs an possit eligere vel eligi. 851
suspensio ab vno beneficio non infert suspensionem ab alio. 85.1
suspensio à Pontificalibus quid comprehendit; Ext. 12.1
suspẽsus ab officio, an intelligatur suspensus à beneficio. Ext. 32.2
suspensio est multiplex, cle. 32.2
suspensio habens tempus determinatum per inferiorem tolli non potest cle. 189.1
suspensus ab officio an sit suspensus à beneficio, cle. 212.1
suspensionis tempore durante cui accrescunt fructus clerici suspensi, Cle. 111.2
suspicio sola iudicem facit recusare. 15 2
symbolus fidei est triplex, Ext. 121.1
synderesis est pars prudentiæ, Extra. 162. 2

T

Tabellio dicitur seruus publicus. 449. 2
Tabellio rogari debet; Cle. 84.2
Taberna vnde dicitur, Cle. 109.2
Tabernam non debet clericus ingredi. 287.2
Tacens male sentiens de fide an sit hæreticus. 30.1
Tacere est medium inter expressam voluntatem & expressam contradictionem. 564.2
Taciturnitas septem habet effectus. 64. 2
Taciturnitas in qua de mandato comparatur. 96.2
Taxatio quare non potest sequi iuramentum veritatis, sicut potest sequi iuramentum affectionis. 42.2
Taxillus est corpus quadratum, Ext. 145. 2
Tempus est & continuum & vtile, Cle. 60 1
Tempus modicum quid cõtinet, Cle. 125. 1
Temporum duorum habenda est cura, Cle. 168.2
Tempus est triplex, Ext. 95 1
Temporalia recipiat qui spiritualia ministrat. Ext 114.2
Temporalia bona dicuntur priuata. 225 2
Tempus præstitum ad electionem faciendam, præsentandam, cõsensum exhibendum, confirmationem, & consecrationem petendam. 103 1
Tenebræ in multis officiunt, Extra. 34. 1
Tenor l. sanctio legum, ff. de pœn. 558. 2
Terminus ad exceptiones opponendas est peremptorius, Cle. 90.2
Terminus ad appellandum nõ potest augeri neque diminui. Ext. 8.1
Terminus à iure statutus ex causa potest prorogari. 482.2
Terminus iuris potest appellanti restringi. 278.2
Terra tota laicorum est censiua eccle siæ; Ext. 147.2
Territorium à terrando dicitur, Ext. 40. 1
Territorium quid est 10 1
Testari de bonis ecclesię an clerici possint, Ext. 185.1.
Testamenti exequendi licentia religioso data, an per superiorem rein tegra reuocari possit; Cle. 128 2
Testamentorum executores an possint esse fratres Minores? Cardinalis tenet indistincte quòd non, licet Bar. contra; Cle. 230.1
Testari an possint clerici de fructibus beneficiorum seu de bonis intuitu ecclesię appositis. 185.1
Testamentum vltimum an tollat primum. 7.1
Testimonium ferre dignitatis est, 422. 1
Testes non pñt produci super ijsdem articulis vel directe contrarijs, at testationibus publicatis, cle. 81.2
Testes die feriato possunt examinari sed non recipi. cle. 52.2
Testium & scripturę fides par est, Extra. 26.1
Testium dicta quando dicuntur publicari, cle. 51.2
Testes non semper necessarij, Extra. 155. 1
Testis licet iure pro vtraque parte: tamen à producente debet procurari. 291
Testis qui non admittitur ad probationem, admittatur saltem ad præsumptionem faciendam. 237.1
Testis debet habere integras expensas. 301
Testis vnicus sufficit, vbi nulli fit præiudicium. 562.2
Testes quando producuntur, in quo statui debet esse causa. 31.3
Testes & instrumenta regulariter æquiparantur. 388.2
Testes in causa hæresis coram duab. personis honestis sunt examinandi. 470.1
Testes requiruntur in diuerso numero secundum diuersitatem casuũ. 562. 2
Testium examinatio simplicibus cõmittenda non est. 240.1
Thesaurizatio est cordigetis veritas. 511. 1
Thesaurus ecclesiæ per disoensationẽ eius non minuitur, Ext. 248.2
Thesaurus ecclesiæ ex sanctorum meritis adiuuatur, nec consumi potest, Ext. 2.3 1
Thesaurum acquitant patres filijs, Ext. in rex. 118.2
Timor est triplex: scilicet seruilis, initialis, & filialis. 240.1
Titulo multiplici possunt ecclesiæ ad religiosos pertinere, cle. 164.1
Titulus in præscriptione etiam longissimi temporis requiritur, si ius commune sit contra præscribentem. 249.2
Titulus an debeat allegari & probari à præscribente 250.2
titulus aliqualis præbet iustã causam præscribendi. 399 2
titulum suæ possessionis an cogatur quis dicere. 179.1
Tonsura & clericæ differunt. 288.2
Tormentum torquet mentem. Cle. 188. 1
torneamenta an sint permissa. Ext. 64. 2
torrens quid est. Cle. 133.1
totum perdit qui totum vult. Extr. 27. 2
totum & perfectum idem. Extraua. 144. 2
trebellianica non habet locum in substitutione directa. 359 2
trebellianica an habeat locum in relictis ad pias causas. 359 2
tribunal quid sit. 253.1
tributum an teneatur soluere ecclesia de prædio tributario sibi donato. 395.2
tunc, extremum tempus notat Extr. 26. 1
tunicis pluribus possunt vti fratres minores. 525.1
tutius in dubio declarant iura sequẽdum. Extr. 29.2
turres & mœnia dicuntur ędificia nobilia. Extrauag. 20.1
turres habere an liceat priuato. Extrauag. ibid.
tutor quandoque ante inuentariũ potest administrare. Ext. 281
tutor & curator quibus dantur. Cle. 158. 1
turores & curatores quod iurare tenentur. 158.1
tutorum quidam tenentur satisdare, quidam non. ibid.
tyrannus quis dicitur. Cle. 170.2

V

Vacatio præbendæ non habet locum in ecclesia nõ numeratata. 350. 1
Vacationis verbum simpliciter prolatum, omnem modum vacationis includit. 90.1
vacare dicuntur beneficia, licet sint manualia. 185.1
vacatio multipliciter contingit. Extrauag. 21.2
vacans quid proprie dicitur. Extra. 190. 2
vagabundus quis dicitur. Extr. 19.2
vagatio nocet corpori & animæ. Extrauag. 169.2
vasallus decedens, an transmittat fructus ad hæredem suum, vel ad dominum. 20.1
vbi p. ibi curia Romana. Extra. 22 1
vbilibet locum designat. Extr. 42.1
Vel pro &, quandoque sumitur. Extrauag. 40.2
vacationes & aucupationes differũt. Cle. 147.3
Vendere possunt cordigeri pro suis necessitatibus libros suos, & alia mobilia. 525.
venditio non procedit sine pretio. Extrau. 88.2
venditor dominium transferre non tenetur in emptorem, secus econtrario Extrauag. 102,2
Veniæ facilitas incentiuum tribuit delinquendi. Extra. 254.2
venia dignus est qui alieno vitio laborat. 148.1
vepres sunt spinæ. Cle. 133.1
veraces sunt amandi. Ext. 109.1
verbi Dei propositio est ad salutem valde necessaria. Extrau. 24.2
verba ciuiliter & non captiose debẽt intelligi. 110.1
Verba cum effectu sunt intelligenda. 284. 1
verba debẽt intelligi ciuiliter. 500 1
verbũ vniuersale restringitur quando que. Extrauag. 39.1
verba quandoque ad extraneum sensum trahuntur. Extrau. 97.1
Verba ciuiliter sunt intelligenda. Extrauag. 7.2
verba enarratiua fidem non faciunt. Extr. 112.2
verba papæ per quæ narrat factum alienum, an faciant probationem. Clem. 80 1
verba narratiua papæ vtrum probẽt. 80. 1
verbi cuiusłibet otiosi redenda est ratio Clem. 163.2
verbum Dei non debet esse alligatũ. Clem. ibid.
verba exhortatiua & deprecatiua quãdoque necessitatem imponunt. Cle. 213.1
verecundia est laudanda. Ext. 197.2
verisimilitudo inspicitur. Cle. 29.2
veritate fortius est nihil Extr. 134.1
veritas pedet ẽtim cognoscit. Cl. 6.2
veritas quid est Extr. 34.1
veritas opinioni præfertur. Ext. 68.2
veritas est inuestiganda. Ext. 86.1
veritas per disputationem elucescit. Extr. 101.1
vestes vitrides & rubeæ sunt clericis prohibitæ. Cle. 111.1
vicarius perpetuus an dicatur habere curam animarum. 297.2
vicarius episcopi an & quando possit conferre beneficia vacãtia in curia Romana. 295.1
vicarius episcopi potest instituere præsentatos 308.1
vicarius an dicatur habere beneficiũ. 300. 1
vicarius potest visitare & procurationem recipere ext. 220.1
vicarius temporalis curam suo nomine non exercet quod tamen facit perpetuus. ext. 32 1
vicarius episcopi an possit esse delegatus. Cle. 17.1
vicarius non dat vicarium. Cle. 243.2
vicarius perpetuus potest ex dispensatione episcopi vsque ad septennium differre sacerdotiũ, Cle. 51.1
vicarius est & perpetuus & temporalis. 51 2
vicarius qui supplere habet vices missi generalis, per quem creabit. Cle. 233 1
vicario perpetuo est assignanda congrua portio. Cle. 159.1
vicaria perpetua quibus ecclesiis est permissa. Cle. 51.1
villa i iure dupliciter accipitur. 364.1
illa quid sit. 505.1
Si vinco vincẽtem te, vinco te, qualiter intelligitur. 348.2
vinculo multiplici homines sunt ad inuicem alligati. ext. 68.1
vir est constãtior muliere. 124.2
vir non habet potestatem sui corporis ext. 49.1
virtus quid est. cle. 15.1
virtutes dicuntur quasi virum tuentes cle. 24.2
virtutes omnes tã theologicæ quam morales an infundantur per baptismum. Cle. 14 2
virtutum moralium duo sunt genera. cle. 193.1
virtus omnis ab vno vitio detrimentum patitur. ext. 18 2
virtus gradibus augetur. ext. 75.2
virtutes gradibus augẽtur. ext. 75.2
virtutes sine charitate nihil sunt. ext. 89. 2
vis quid dicatur. 203.1
visitationi an possit præscribi. extr. 17. 1
visitare & procurationes accipere quibus permittitur. ext. 175.2
visitans quot personas secum debet habere. cle. 153.2
visitare volens, an debeat præmonere visitando. cle. 153 2
visitatio iterari potest. cle. 152.1
Visitator ecclesiæ cathedrali datus, per mortem papæ non est reuocandus. 12 .2
visitans an possit visitationis tempore recipere munera. 390.2
vita hominũ breuis est ext. 353.2
vitæ humanę periodus centum annos non transcendit ext. 249.3
vitiũ nũ plura generat. ext. 239.3
vitium odio prosequamur, non naturam. ext. 189.1
vix difficultatem inducit. ext. 18.2
ultimate dicta melius memoriæ commendantur. 530.1
vnctio extrema tempore interdicti non ministrãda. cle. 66.2
vnio ecclesiarum per abbates fieri nõ potest. cle. 150 1
vnio duarum ecclesiarum potest fieri sine cõsensu ambarũ cle. 126.1
vnitas est multiplex. cle. 215.2
vniuersitas qualiter debet excommunicari. 351.1
vniuersitas si de facto excommunicatur, an excõicata dicatur. 486. 1
uniuersitas Bononiensis quando & p quem cœpit esse. cle. 182.1
uniuersitas delinquere potest. extr. 67. 1
uniuersitas est res inanimata. 571.2
uniuersitas seu collegium an possint accusari de crimine. 486.2
uno contextu aliqua fieri debent. cle. 97. 1
unus & unicus differunt. ext. 145.1
uocationem suam quisque sequatur. cle. 142.1

Universidad de Deusto
Biblioteca

uocatio absentiũ non est de substantialibus formæ electionis. 324.2
uoluntas ultima pro lege seruatur extra. 209.2
uoluntas est pro ratione in dilationibus à iure concessis. 230.1
uoluntas ultima quid comprehendit cle. 128.2
uoluntas quandoque est pro ratione cle. 164.2
uoluntas in iuribus positiuis est pro ratione extr. 81. & 69.1
uoluntas quandoque est pro ratione. extr. 90.1
uolũtates sunt uariæ. ext. 102.1. 92.2
uoluntates malæ cohiberi non possunt. ibid.
uoluntarius miles à Deo eligitur. extra. 83.1
uoluntas sola non sufficit ubi factum requiritur extr. 12.1
uotum non infringitur, cum in melius commutatur. 376.1
uota an tollãtur per indulgẽtiam anni Iubilei. ext. 350.2
uotum cum sit constitutionis ecclesiæ, qualiter potest tollere matrimonium, quod à Deo est institutũ. extr. 45.2
uoto tria sunt de religionis substantia ext. 76.2
urbs quid sit. 505.1
usque, quandoque stat inclusiue. 431. 1
usucapio quid sit. 534.1
usurarii quamdiu non restituũt usuras, non debẽt ab aliquibus peccatis absolui. 450.3
usurarij manifesti qui dicunt. 445.2
usurarius etiam facta restitutione pœnitere tenetur. cle. 198.2
usurarius qui tenetur rationes edere: si dicat se illas non habere, quid iuris. 198.2
usurariis fauentes à iuribus puniuntur. ibid.
usurarius rem in qua habet usum, nõ transfert in alium. ext. 90.2
usurarium manifestum recipiens, ad communionem uel sepulturã, mortaliter peccat. 445.1
usuræ sunt prohibitæ antiquo & nouo testamento. 358.1
usurpatio in bonam & malam partem sumitur ext. 391
ususfructus relictus quamdiu talis in fauore manserit, quando extingiuitur. 16.2
usufructuarius finito usufructu non potest à possessione propria autoritate expelli. 319.2
usus cuiusque rei absque iure est abusus ext. 105.1
usus simplex facti non potest reperiri extr. 106.1.
ususfructus quare dicitur personalis seruitus, extr. 92.1
ususfructus quibus actionibus petitur potest. 92.2
ususfructus formalis differt à causali extrauagan. 95.1
usufructuarius usumfructũ transfert. extr. 94.2
usus rerum temporalium est fratrib diui Francisci permissus. 521.2
usum sustentationi necessaria nulla professio excludit 520.2
utilitas publica præfertur priuatæ. extr. 170.1
utilitas habitus Minorum committitur arbitrio ministrorum, clem. 224. 2
utilitas & necessitas solẽt dispensationem inducere. 290.2
utile an per inutile uitietur. 560.2
uulgaris locutio est attendenda. 467. 2
uultus dupliciter sumitur, extrauag. 33. 2
uxor potest eligẽre sepulturam ubi uoluerit. 364.2
uxor possidetur titulõ matrimoniali. 532. 1
uxor dicitur incola ciuitatis mariti. 365. 1
uxor non testificatur in causa mariti, nec filius in causa patris. 417.1

Y

Ydra quid sit. extr. 239.2

Z

Zenzelinus se submittit ecclesiæ Romanæ. ext. 123.2
Zizania est lolium Clem. 133.2
Zizania quid dicatur 204.1

Finis rerum & verborum, quæ in sexto Decretalium, Clementinis, & Extrauagantibus habentur:

REGESTRVM SEXTI.

† B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo

Omnes Quaterniones † Duernio.

CLEMENTINARVM.

A B C D E F G H I K L M N O P Q.

Omnes Quaterniones P Sexto, Q Arboris consanguinitatis & affinitatis Duernio.

EXTRAVAGANTIVM.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T

Omnes Quaterniones R Duernio.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca